BIBLIOTECA CENTRALA SIBIU

Sibiiu, Joi 1/14 Ianuarie 1909. Anul LVII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

Sacotian

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1909 la ziariul

„Telegraful Român“

cu preţurile indicate în fruntea foii, [illegible]

pe un an **16 coroane,**
pe şase luni **8 coroane,**
pe trei luni **4 coroane.**

Programul ziarului nostru e cunoscut publicului cetitor român, prin urmare e de prisos a-l mai schiţa de nou.

Rugăm deci pe vechii noştri abonaţi, să ne dee şi în viitor sprijinul necesar, grăbindu-se cu renoirea abonamentului, şi stăruind pentru lăţirea ziarului nostru în cercul amicilor şi cunoscuţilor lor.

Abonamentele se fac prin *mandat poştal*, trimiţându-se preţul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi poşta ultimă, să se [illegible] corect şi legibil, pentrucă la [illegible] să nu se facă greşeli. Banii [illegible] nament se trimit *Administraţiei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* [illegible] ben), strada Măcelarilor,

Administraţia.

[illegible] ile cu Turcia.

13 Ianuarie n. 1909.

[illegible] cut anexarea pro[illegible] Herţegovina la [illegible] puneam, că mo[illegible] e protestare nu [illegible] Turcia, sin[illegible] care perde [illegible] aceea ce i-se [illegible] cu treizeci de [illegible] Turcia şi a pro[illegible] că nu mult îi [illegible] ea, a început să [illegible] altă armă, do[illegible] puternică: a boi[illegible] furile venite din Au[illegible] făcând astfel perderi de multe milioane comerciului şi industriei austro-ungare.

Era vorba, ca ambasadorul nostru dela Constantinopol să-şi părăsească postul din acest motiv, şi raporturile cu Turcia să fie rupte. S'a găsit însă şi s'a acceptat o modalitate mult mai bună şi mai practică: *înţelegerea.* S'au început pertractări între Austro-Ungaria şi Turcia pentru aplanarea divergenţelor, şi pertractările au dus la bun resultat. Un comunicat semioficios ne spune, că acum de curând ambasadorul austro-ungar dela Constantinopol, marchisul *Pallavicini*, a făcut Turciei propunere concretă, pe basa împuternicirilor primite dela ministrul comun de esterne, baronul *Aehrenthal*, cari propuneri se pot resuma în următoarele:

Austro-Ungaria îşi menţine propunerile ce le făcuse mai nainte cu privire la încheerea tratatului de comerciu cu Turcia, dar admite sporirea taxelor turceşti dela 11 la 15 la sută, precum şi introducerea acelor monopoluri din partea statului turcesc. Ţinând apoi cont de dorinţa Turciei, esprimată în repeţite rânduri, de a i-se da o compensaţiune financiară pentru renunţarea dela drepturile de suveranitate avute asupra Bosniei şi Herţegovinei, guvernul austro-ungar se declară gata a oferi Turciei două milioane şi jumătate de livre turceşti (cam şasezeci de milioane de coroane), drept răscumpărare a vechilor domenii ale statului turcesc, aflătoare în Bosnia şi Herţegovina. Dar de oarece nu este pe deplin lămurit, dacă aceste domenii formează întru adevăr proprietatea statului turcesc, ori proprietatea celor două provincii: guvernul austro-ungar face pendentă plătirea sumei oferite dela verdictul pe care are să-l rostească în chestia aceasta un tribunal de arbitru.

Ştim, că finanţele Turciei nu sunt din cele mai bune şi mai regulate; ba de ani lungi Turcia se luptă cu mari calamităţi de bani, şi de aceea credem, că guvernul turcesc se va grăbi să primească ofertul ce i-s'a făcut şi să pună mâna pe paralele îmbiate; iar cu aceasta chestia anexării Bosniei şi Herţegovinei e tranşată în mod definitiv, pentrucă ea nu priveşte pe nime altul! Şi cetim în ziarele mari dela Viena, că reprezentantul Turciei de acolo a primit îndrumări din partea guvernului turcesc se stărue, ca tratativele dintre cele două guverne, austro-ungar şi turcesc, să se termine cât mai repede, — ceea ce dovedeşte, că-i e de grabă şi Turciei, deci un rezultat satisfăcător este de aşteptat la tot casul. Iar atunci toate protestele şi ameninţările celor din Sârbia şi Muntenegru nu mai au nici un rost şi nici o însemnătate, pentrucă acţiunea lor duşmănoasă faţă de Austro-Ungaria numai aşa avea îndreptăţire, dacă ea se făcea în înţelegere cu Turcia şi în favorul Turciei, scurtată în drepturile avute. Sârbii şi Muntenegrinii îşi vor băga deci săbiile iarăşi în teacă, şi vor aştepta până li se va da o nouă ocaziune de a face pe grozavii. Iar Bosnia şi Herţegovina, ţărişoarele anexate, vor primi încă la primăvară constituţia promisă, un parlament propriu, pentru care alegerile se vor face în Maiu, pe baza unui regulament, pe care-l va stabili guvernul din Viena, în înţălegere cu cel din Budapesta. Şi odată intrate în viaţa constituţională, şi având administraţie proprie, şi drept propriu de dispunere, — nu se vor mai dori nici ele, nici îndărăt, sub Turci, dar nici la Sârbi, ori la Muntenegrini!

Legea electorală. *Scriu ziarele, că se vor face în proiectul de lege al ministrului de interne Andrássy despre alegeri două modificări însemnate: se va şterge votul indirect şi se va şterge votul al treilea la cei cu drept plural de alegere.*

„Românul are şapte vieţi în peptu-i de aramă!“

— Cuvântare adresată poporului. —

Acela dintre DV. Iubiţi Fraţi, care nu înţelege, ori nu crede taina, ce cuprinde în sine vorbele de mai sus împrumutate dela *Vasile Alexandri*, craiul poeţilor neamului nostru, rogu-l să străbatem împreună câteva feţe din istoria poporului român!

Istoria, Fraţilor, e o comoară de fapte bune şi rele.

Din ea vezi, cum un popor, până îşi păstrează credinţa în Dumnezeu, până îşi iubeşte neamul şi vatra părintească (patria) şi e dornic de lumină: înaintează într'una şi îşi asigură nemurirea....

Dar şi contrariul se află în istorie.

Popoare ca şi singuratici, cari părăsesc credinţa adevărată a părinţilor şi se desbracă de obiceiurile bune, morale ale străbunilor, îşi ascund faţa lor de razele luminei, cari dau viaţă, — acele decad, se stâng, se topesc, ca ceara de faţa focului.

Aceasta a îndemnat înţelepţii să numească istoria: învăţătoarea vieţii, lumina adevărului.

Da! Căci ea, istoria ne spune, ce am fost, ce suntem şi să judecăm, ce putem fi, — dacă vom urma poveţele ei. Deci istoria nepărtinitoare să lumineze calea adevărului, ce vrem să străbatem.

*

S'au împlinit doi ani dela ziua mare şi frumoasă, când fraţii noştri din toate colţurile, pe cari locuesc, peste 12 milioane de Români, serbară împlinirea veacului al 18-lea, adecă 18 sute de ani, de când împăratul Traian plecă din Roma, stăpâna lumii, leagănul neamului românesc, şi trecu Dunărea măreaţă, ce desparţea apusul de răsărit, ziua de noapte. La Turnul-Severin şi acum se vede podul zidit din peatră cioplită, de ai cărei stâlpi mulţi se minunează, peste care trecu, şi descălecă cu oştirea sa în Dacia, hotărât să zdrobească mândria craiului Decebal, care în trufia sa nu se sfiea, să pretindă an de an dare dela domnitorul lumii.

Pe câmpia, ce se întinde spre miazăzi dela Retezat şi Haţeg, în jurul modestei Grădişte, Sermizegetuza de odată, locul unde îşi avea scaunul domnesc craiul Dacilor, s'au măsurat Romanii cu Dacii, Traian cu Decebal...

Nu iubirea creştinească i-a apropiat pe unul de altul, ci dorul, de a-şi răsbuna unul asupra celuialalt...

Două oştiri stăteau faţă în faţă. Nu cu gândul de a se îmbrăţişa frăţeşte, şi

---

FOIŞOARĂ.

Criticele d-lui T. Maiorescu.

Au apărut în ediţie nouă „Criticele“ dlui T. Maiorescu. Sunt trei volume tipărite în institutul de arte grafice şi editură „Minerva“ din Bucureşti.

Studiile ilustrului critic sunt înzestrate de mai multe adaose şi întregiri, cari deosebesc ediţia aceasta de ediţiile precedente.

Observările cele mai interesante ni se par cele privitoare la *scrierea limbii române*, şi cele relative la literatura ştiinţifică: şi adecă la *studiile istorice şi limbistice.*

Privitor la scrierea limbii române şi la ortografia de astăzi a Academiei, dl Maiorescu zice:

„Pe cât se poate prevedea, această ortografie — chiar astăzi predomnitoare — se va răspândi tot mai mult şi va rămânea în esenţă neschimbată. Stăruinţa de a scrie sunetul *â* pretutindeni cu *î* şi de a însemna pe *ĭ* scurt, cu care se mai deosebesc unii scriitori, nu credem că va putea resista uzului general. Considerări filologice, explicări fiziologice, precum se încearcă pentru *ĭ* scurt, sau argumentul unităţii între literă şi son invocat pentru *î* nu ne par hotărâtoare. Din contră, sunt mai tari unele asocieri de idei, scumpe Românilor culţi, cari sprijinesc scrierea academică. Numele „român“ este indisolubil asociat cu numele „Roma“ „Roman“, şi scrierea „romîn“ cu *î* nu este firească în desvoltarea culturii noastre.

„Insuş semnul *î* propus în loc de *â* seamănă prea tare cu *i* şi la vedere se confundă uşor cu el. Pentru începutul cuvintelor aceasta nu are inconvenient, dar în mijlocul lor le dă un aer străin. ***Când, cântare, mână*** fac impresie firească unui român cult, dar ***cînd, cîntare, mînă*** apar multora ca prea heterogene. Asemenea *ĭ* scurt este o introducere grafică mai puţin potrivită decât regula Academiei: *i* simplu la sfârşitul cuvintelor se pronunţă scurt, iar în puţinele cazuri, unde este lung sau accentuat, se însemnează cu accentul grav *ì* cunoscut şi recunoscut pentru această misiune din limbile romanice. Vom scrie dar auzi, doi, însă a auzì, a iubì. O însemnare deosebită a lui *ĭ* scurt ne cotropeşte scrierea cu semnele scurtării, înstrăinându ne aspectul grafic, par' c'am fi Cehi, şi apoi produce la învăţătura ortografiei din partea şcolarilor confuzie...

„Dealtminteri noi am adăogat aceste puţine reflecţii pe lângă cele cuprinse în rapoartele academice reproduse în volum, nu atât pentru a arăta îndreptăţirea ortografiei adoptate, cât mai mult pentru a contribui la adoptarea unei singure ortografii.

„Mărturisim că în faza, în care din fericire a ajuns astăzi chestia scrierii române, *unificarea ei totală ne pare preferabilă* unei desbinări oricât de întemeiate. Fie că în viitor s'ar adopta *ĭ* scurt şi s'ar introduce *î* şi în corpul cuvintelor, fie că ar rămânea scrierea acestor semne aşa cum e stabilită astăzi de Academie; deosebirea, redusă numai la atâta, este prea mică pentru a stânjeni unificarea definitivă a ortografiei române“.

*

Relativ la literatura ştiinţifică cetim următoarele:

„Recapitulând impresia ce ne lasă întreaga noastră mişcare de azi (1882), ne putem rezuma în două constatări deosebite:

„In literatura poetică ne aflăm în progres şi progresul este netăgăduit: avem autori de merit, şi de merit statornic; prin urmare influenţa lor se va răspândi din ce în ce mai mult în tinerimea română, şi dacă chiar străinătatea îi recunoaşte, ca atât mai mult îi va preţui patria lor proprie.

„In literatura ştiinţifică am rămas înapoi: studiile istorice sunt aproape perdute, studiile limbistice sunt de abia susţinute.

„Cauza acestei disproporţii trebue să fie mai adâncă, şi dacă am fi chemaţi să o exprimăm într'o singură frază, am întrebuinţa următoarea formulă din teoria evoluţionistă aplicată la viaţa spirituală a poporului: pătura psihologică a generaţiei noastre de astăzi este pregătită pentru poezia lirică şi pentru nuvela poporană, dar nu este încă pregătită pentru lucrarea ştiinţifică.

„Inlănţuirea logică a unui foarte întins şir de idei, şi aceasta este ştiinţa, este o treaptă mai târzie a desvoltării intelectuale, şi cere o tărie mai mare a gândirii abstracte, decât se găseşte astăzi în majoritatea capetelor noastre.

„Dar ceeace nu este astăzi, trebue să fie mâne; şi pentru ca să fie, trebue să fie pregătit.

„O pregătire, un ferment al evoluţiei este simţirea neajunsului stării de astăzi.

„Când majoritatea tinerimii va fi în adevăr pătrunsă de această simţire, se va face cu siguranţă cel dintâi pas spre îndreptare.

„De aceea critica“.

231.

apoi unite în cugete şi simţiri, să-şi croiască planul viitorului, ci gata să-şi măsoare şi zdrobească puterile.

Grozavă privelişte! Grozavă luptă s'a încins la Grădişte!..

Atâţi viteji romani au sângerat, încât n'aveu nici cârpe de ajuns, ca să lege ranele celor răniţi.

Impăratul Traian îşi rupe hainele împărăteşti şi împarte legături bravilor săi legionari. Dacii jurară moarte ori isbândă... Când înţelese Traian, că Longinus, iubitul său comandant fu ucis, fiindcă nu vruse să cerşească pace, să tradeze pe stăpânul său, de dragul lui Decebal: lupta îşi ajunse culmea.

Resunau codrii de vuete, gemete şi suspine.

Traian însuşi păşi în fruntea legiunilor sale: Decebal căzu învins şi prins.

Să temea sărmanul strămoş, că va trebui să tragă carul, în care Traian va intra, — cum obicinuiau învingătorii romani, — cu osana (triumf) în Roma; drept aceea în teamă ca să nu lase după sine ruşine urmaşilor săi: golit'a păharul cu otravă şi străpunse cu sabia proprie inima plină de iubire de patrie, pentru a poporului şi a tării sale mărire. Mulţi fruntaşi urmară pilda craiului lor iubit... Biruitorul se făcu stăpân, biruitul rămase mort pe câmpul de luptă. Voiau toţi mai bine să moară, decât să se chinuiască. Mii de mii au căzut... Din mormântul lor a răsărit o viaţă nouă, — *viaţa română*, în veci vieţuitoare, căci are şapte vieţi în peptu-i de aramă.

*

Columna lui Traian, înaltă de 144 urme, păstrează faptele mărețe ale lui Traian zugrăvite pe marmoră albă, adusă din insula Paros. Ea împodobeşte piaţa lui Traian din Roma. Pe vârful ei se află chipul lui Traian, care priva departe peste împărăţia Romanilor. Dovadă vecinică, cum ştiau străbunii să eternizeze pe cei ce se luptau pentru patrie şi muriau pentru a neamului mărire.

Traian stăpânea peste Dacia, ţara ce se întindea dela Tisa până la Nistru, plaiurile cu dealurile, munţii şi codrii, pe unde locueşte poporul român, care abea acum începe să devină conştiu de mărirea de odinioară a strămoşilor săi Romani şi Daci.

După moartea bravului lor craiu, Dacii se retrag şi se ascund prin codri. Câmpurile deşerte le luă în stăpânirea sa învingătorul Traian şi aşează aici ostaşi de ai săi din toate părţile împărăţiei romane. El nu ocupase ţara mândră, frumoasă şi bogată, ca să o lase pradă barbarilor, ci ca să o cultive, cu comorile munţilor ei şi cu braţele locuitorilor să apere mama Roma — farul apusului...

Romanii deschiseră minele pământului, (băişaguri) desfundară isvoară, croiră ziduri mărețe şi drumuri şi înălţară oraşe, colonii, se încuscriră cu băstinaşii: trăiră în pace şi dragoste aproape 200 de ani. Din amestecul lor răsări *poporul român*, santinelă neadormită peste plaiurile şi codrii binecuvântaţi de bunul Dzeu cu toate bunătăţile fireşti. Dacia era fericită felix cum o numeşte istoria în limba străbunilor şi poporul ei trăia, ca în raiu.

*

In fine nu-i nimic statornic: totul se schimbă...

După soare urmează ploaie; după ploaie soare...

Pe armonie şi disarmonie se întemeiază: plăcutul, frumosul, progresul..

Asupra Daciei fericite s'au repezit: Goţii, Hunii şi Avarii apoi... Gepizii, Turcii şi Tatarii etc. Sute de ani au ţinut năvălirea barbarilor plini de viaţă, căci îşi îndreptau paşii repezi, ca săgeţile spre apusul luminat, bogat...

Dar ca valul au venit, ca valul au trecut, căci: „*Ce-i val, ca valul trece...*“

Isteţimea Românului moştenită dela strămoşul său dac şi roman, iubirea-i înnăscută faţă de limba sa dulce şi frumoasă, alipirea tradiţională faţă de glia scăldată în sângele părinţilor săi, sute, mii de ani, îi şopteşte: „*Apa trece pietrile rămân.*“

Când se apropiau barbarii, nu li se împotriveau, ci să retrăgeau în codrii, cum făcuseră şi Dacii. Frunza şi codrul îi era scăparea. Acolo a rămas „*ca stânca în fundul mării*“ până s'a curăţit văzduhul...

A dat mult sânge barbarilor; dar limba părintească nici când nu şi-a dat-o. Pentru aceasta s'au luptat mai mult Românii decât pentru viaţă, căci firea însaşi le şopteşte, că vor trăi numai până când limba şi-o vor vorbi, iubi şi cinsti.

Credinţa în Dumnezeu l-a păzit de rău pe Român, poporul său! „*Mare e D-zeu!*“ „*Bun e D-zeu!*“ „*Nu ne va lăsa Dzeu!*“ sunt mărturisiri, cari isbucnesc din sufletul, deşi năcăjit, dar curat al Românului, fire-ar el învăţat ori ţăran, dar plin de credinţă în Dumnezeu.

Speranţa în viitoriul său nici când n'a perdut-o Românul, şi nu-i iertat să o peardă, căci are „*şapte vieţi în pieptu-i de aramă*“, şi până când numai una va trăi, el tot Român va fi!

Când valurile treceau, Românul se cobora la vale cu turmele sale, cu cari nu odată a trecut peste graniţele Daciei, peste Dunăre, Tisa, Nistru şi Prut, şi pretutindeni i-a rămas urmă, sămânţa; iar când a fost lipsă, de şi păstor, ţara sa şi-o apără, ca brav luptător.

*

Minune rară e Românul în istorie...

Deşi mai slab, mai sărac, mai asuprit, — nu l-a înghiţit nimeni, ci el a înghiţit pe mulţi sumeţi şi trufaşi şi a contopit în sine, aproape pe toţi, cu cari din preună a vieţuit mai îndelungat. Mulţi învăţaţi se miră de aceasta şi nu se sfiesc să susţină, că Românul e căzut din ceriu, ca ploaia.

Mire-se! Nici când nu vor înţălege aceasta taină a firii, pe câtă vreme Românul va fi judecat după judecata celor mărginiţi în judecare.

Cei-ce judecă cu inimă curată, fără părtinire, trebue să recunoască că D-zeu, părintele nostru, a înzestrat pe Român cu însuşiri trupeşti şi sufleteşti mai alese. E frumos, chipeş, brad între brazi, isteţ, bun de inimă, muncitor, când vrea, răbduriu, credincios, sincer, — tot însuşiri mari, cari îi asigură locul de cinste între popoare.

(Va urma.)

Un obiceiu păgubitor.

> „Să nu ne desfătăm cu mâncări şi beuturi, ci să ne luminăm sufletul.“

Multe din obiceiurile strămoşeşti ale poporului nostru sunt folositoare, dar multe sunt şi de acelea, cari nu numai din punct de vedere religios-moral, dar şi din punct de vedere material sunt păgubitoare, atât singuraticilor, cât şi societăţii.

Unul şi cel mai de combătut obiceiu strămoşesc este, cred eu, folosirea alcoolului la pomenile date întru amintirea morţilor; ba nu numai alcoolul este de combătut, ci chiar şi pomenirea însaşi. Şi această datină veche se ţine şi astăzi cu tărie de poporul nostru, care vede întrânsa oarecare faptă creştinească. Ba în unele locuri nu se consumă alcoolul numai la pomenile date la case private, ci se aduce la biserică, şi aici în tinda bisericii, la eşire se împarte oamenilor şi copiilor aflători la biserică.

Luând lucrul din punct de vedere religios-moral, această datină rea este de condamnat cu toată tăria, pentru-că nu jigneşte numai în canoanele bisericei, dar strică şi vaza religiunei înaintea altor confesiuni, şi ameninţă religiozitatea creştinilor.

E şi lucru de tot nepotrivit în veacul al XX-lea a şi din biserică încă impresionat de acordurile sfintelor cântări dumnezeeşti şi de învăţăturile sfintei cazane şi ale preotului, care te sfătueşte să te păzeşti de beuturile spirtuoase, ear în tindă te aşteaptă beutură despre care ţi-s'a spus în biserică că este stricăcioasă. Ba e mai ruşinos aceea, că îndată ce se svoneşte prin sat, că cutare are să facă pomană la biserică, atunci biserica este de regulă mai împopulată ca de altă dată. Am avut ocaziunea a vedea oameni de aceia, pe cari numai aşa îi vezi la sf. biserică, dacă ştiu că este vre-o pomană, ear altă-dată foarte rar.

Să luăm însă lucrul din punct de vedere moral. Am avut ocasiune a vedea pomeni făcute la casa mortului, unde după ce s'au umplut oamenii de rachiu, au sfârşit-o cu certe şi bătăi. Unde mai 'nainte plângeau după cel răposat, acum după o oră două se certau şi se băteau cei împărtăşiţi din pomana mortului.

Să luăm în fine lucrul din punct de vedere material. Fiindcă moartea vine repede, pe neaşteptate, în cele mai multe cazuri află pe cei rămaşi în lipsă de bani.

Trei coţi de pânză şi patru scânduri se află mai uşor, ba cel sărac de tot le capătă şi de pomană de pe la vecini. Pentru îngropare la preot şi cantor mai plăteşte omul şi cu lucrul, dar de unde se iee cele trebuincioasă, spirt, făină ş. a.? Se bagă în datorii bietul om pe la bănci ori la jidani, numai ca să nu se peardă obiceiul strămoşesc. In cele mai multe cazuri pomana costă mai mult ca celelalte ale îngropărei.

Bine! Să zicem că pomana este legată de popor, şi poporul ţine la pomană; dar totuşi oare n'am putea noi să facem din pomana aceasta, compusă din mâncări şi beuturi, o altfel de pomană, mai folositoare? Anume: să luminăm poporul, să-i predicăm în toate Duminecile şi sărbătorile, spunându-i, că pomana cea adevărată nu este cea cu mâncări şi beuturi, care foloseşte numai trupului şi este trecătoare, ci este aceea, care foloseşte sufletului şi este netrecătoare! Adecă, banii ce-i dă pe mâncări şi beuturi, mai bine *să-i dee pe seama bisericii şi a şcoalei*, cari pururea-i sunt recunoscătoare.

Iar pentru ca să dăm indemn poporului la astfel de fapte, să se formeze în fiecare parohie câte o carte numită „*Cartea vieţii*“ care să se sfinţească cu solemnitate la vre un praznic mare, ear în ea să se scrie numele reposaţilor, pentru cari s'a făcut o astfel de pomană bisericei şi şcoalei, ear la toate praznicile mari să se pomenească cei scrişi în carte la sfânta liturghie.

Astăzi când toate popoarele se silesc a-şi aduna mijloace pentru a înainta în cele culturale, să ne silim şi noi, profitând de toate ocasiunile ce ne stau la dispoziţie, căci vai, multe ne mai lipsesc încă! Iar ce priveşte împărţirea rachiului în formă de pomană la biserică, ar fi bine să se oprească din oficiu, căci este un lucru dejositor pentru noi.

Prin muncă şi străduinţă am ajunge două scopuri şi adecă: am desbăra poporul dela folosirea alcoolului, cel puţin cu ocasiunea pomenilor, şi l-am deprinde să facă pomană spre scopuri de folos obştesc.

Să ne punem pe muncă deci toţi cei chemaţi, preoţi şi învăţători, să transformăm pomana de mâncări şi beuturi, care este un obiceiu vechiu şi rău, într'un obiceiu folositor, într'o „*pomană culturală*.“

Ioan Sântimbrean
înv. gr. or. român.

NOUTĂŢI.

***Din causa** sfintei sărbători* „Anul nou“ *numărul proxim al foii noastre apare Luni la orele obicinuite.*

*

Fondul cultural. La fondul cultural arhidiecezan s'au mai făcut următoarele frumoase oferte: protopresbiterul *Ioan Hamsea* din Zerneşti, 600 cor., protopresbiterul *Ioan Cândea* din Avrig 400 coroane şi parohul *Ioan Străvoiu* din Zerneşti 200 coroane. Iar în tractul Mercurei colecta a dat până acuma următorul rezultat: protopresb. în penziune *Ioan Droc* 300 cor., protopresbiterul *A. S. Păcurarin* 200 cor., Dr. *Ghiţă Macelariu*, advocat, 200 cor., *Dumitru Vulc*, director de bancă, 200 cor. Dr. *Nicolae Schiau*, advocat, 200 cor. *Ioan Stanciu*, paroh, Ludoş, 150 cor., *Ales. Macelariu*, proprietar în Sângătin, 100 cor., *Ilie Pop*, paroh, 100 cor. *Ioan Dăian*, paroh, 100 cor. „Preoţimea întreagă din tract, — ni se scrie, — se angajază cu sume dela 100 la 200 cor. învăţătorii cu câte 60—100 coroane, băncile româneşti cu câte 4—5% din profitul curat, iar în popor subscrierile decurg cu multă animaţie.“ Inregistrăm cu bucurie astfel de ştiri.

*

† George Ioanovici, mare proprietar, fost deputat dietal, secretar de stat în ministeriul de culte, deputat congresual, etc. etc. a decedat în Budapesta, Duminecă noaptea, în etate de 87 ani.

*

Pentru nefericiţii din Italia. Un apel călduros a fost adresat întregei poporaţiuni din patrie, pentru a contribui care cu cât poate la ajutorarea celor nefericiţi în urma cutremurului de pământ din Italia. Apelul e subscris de primatele catolic al Ungariei, de ministrul president Wekerle şi de ministrul de comerciu Kossuth.

*

Dela Asociaţiune. Duminecă în 17 l. c. st. n. se va ţinea în sala obişnuită a Muzeului „Asociaţiunii“ o *serată muzicală*. Inceputul precis la 6 oare seara.

*

O descoperire îngrozitoare. In Messina s'a găsit sub dărâmăturile unei case măcelariul [illegible], în etate de 43 ani, care era încă în viaţă, şi a trăit sub ruinele casei sale 14 zile fără hrană. A văzut încă cu ochii bietul om cum i-au murit cei patru copii şi nevasta, îngropaţi toţi sub ruinele casei.

*

Prăbuşirea une
Elveţia, s'a prăbuşit
în cursul serviciului divin, când
era plină de lume. Sunt vre o 40 de
şi 70 grav răniţi.

*

Medicul Alexici, care fusese ar
în Panciova pentru trădare de patrie
fost pus în libertate din partea tribunalului
regesc din Timişoara.

*

Ţara libertăţilor. Vineri s'a ţinut
la Bucureşti o mare întrunire publică
din partea Românilor transilvăneni şi a ce
loralalte naţionalităţi nemaghiare din Un
garia, cu locuinţa acum în România. Intre
oratori a fost şi Ungurul Korda Lajos care
a vorbit în limba sa maternă
în favorul Românilor de acesă
pe *ungureşte* suferinţele acelora
vreau acum să i mai fericească
plural. Vorbirea sa a fost tălmăcită ro
mâneşte şi aplaudată. Oare ar
putea să vorbească *româneşte* în
ţin, ori în Seghedin?

*

Nordenskjöld. Conducătorul expe
diţiei polare sudice, Otto Nordenskjöld
profesor de universitate în
nit la Budapesta, ca să ţină la
Societăţii Geografice o conferinţă
resultatele expediţiei sale la polul
Interesanta conferenţă a fost ţinută
limba germană.

*

Cum scade malaria. Profesorul
gelo Celli a publicat un studiu despre
laria şi răspândirea ei în Italia, şi
deşte pe temeiul datelor statistice, că
laria, care în ţara aceasta bântuia
inte în mare grad, acum de câtiva ani
coace a scăzut binişor (dela aproape 8
de cazuri mortale în 1905—1906, numărul
s'a redus la jumătate în 1907—1908). Cauza
scăderii cazurilor de moarte este
inţarea mai deasă a chininului.

*

In contra pornografiei. Ministrul
nostru de comerciu a adresat
căilor ferate ungare o ordinaţiune
opreşte la toate staţiunile vânzarea
caţiunilor pornografice şi a ilustr
acest soiu.

*

Noua teorie. Din New-York
că un bacteriolog a stabilit
berculozei străbat mai înt
că numai pe calea circul
ajung în plumâni şi ale
(american!) aplică şi un
decare, fireşte, cu succ

*

Furt în mine
meria din *Brad* a
darmeriei din Arad
Cristior, plecând
peşte, a luat
aur furat. Poli
prindă în ga
cristiorian, şi
lui anul trecut
neri în sumă de
Să crede că prisc
bandă, care „ope
Brad.

*

Monografia
concursul cu prem
comitetul central al
de agricultură din comit
tru cele mai bune monog
nelor din comitatul Sibiu
comitet într'o lucrare volum
grafia fruntaşei comune Sălişte

*

Messina. Sicilia, frumoasa
Italiei, a avut două oraşe mai
lermo, îl mai are şi astăzi; o
s'a stâns istoricul român Nicolae Băl
scu. Pe al doilea oraş nu-l mai are. Mes
sina este ruină desăvârşită.
dela sfârşitul anului 1908 a întrecut toate
catastrofele veacurilor precedente. După
cutremurul dela 1783 Messina s'a ridicat
de nou, avea 150 de mii de locuitori, o
cetăţuie, un port, două faruri, strade largi
şi elegante, pieţe admirabile, parcuri, pa
late şi biserici pompoase, biserici
erau peste optzeci, între cari o cate
drală din veacul al 12-lea. O universitate
a esistat dela 1549. Cu opt sute de ani
înainte de Cristos Messina era locuită,
iar în secolul al 5-lea după Cristos în
florea ca vestit oraş de comerciu. In
istorie adesea a jucat rol însemnat, atât
pe vremea Romanilor, când cu războaiele
punice, cât şi în timpuri mai noi. Acum
se scrie, că oraşul nu va mai fi reclădit,
ci ruinele sale vor fi bombardate de pe un
vapor de războiu. Alte ştiri spun, că Mes
sina totuşi va fi rezidită, şi adecă pe lo
cul cel vechiu, dacă inginerii
să-l întărească aşa, ca pe viitor să nu se
mai prăbuşească.

lui Dzeu, că ne-a ajutat să încheiem cu ședința de față ciclul de 12 serate din 1908, pune întrebarea dacă participanții cred a fi de folos să se mai continue și în 1909 cu ținerea de asemenea ședințe literare? Viceprezidentul G Poponea, mânecând dela foloasele nediscutabile, pe cari clasa noastră de mijloc le a avut dela aceste ședințe, declară în numele obștei, că aceste ședințe să se continue și pe viitor și totodată dorește prezidentului Tordășianu sănătate și multă dragoste pentru a putea continua lucrările începute pentru binele și luminarea meseriașilor noștri.

Prezidentul Tordășianu mulțămește pentru încurajarea ce i-se dă cu toate ocasiunile, ne dorește tuturora sărbători fericite și ne invită la ședința primă din 28 Ianuarie n. 1909.

„Cu noi este Dzeu“.

NOUTĂȚI.

Conferența dela „Asociațiune.“ Șirul de serate și conferențe publice, deschis în earna aceasta la Asociație, l-a continuat Duminecă seara dșoara Dr. Eleonora Lemény. Dint'o bogată materie de istorie literară dșoara conferențiară a știut să aleagă și să expună atâta, cât e necesar pentru a ne apropia de înțelegerea persoanei legendare germane, care a încheiat o învoială cu demonul, și care a dat îndemn lui Goethe să creeze pe *Faust* al său. Intr'o conferență de o oră dșoara Lemény ni-a cetit despre legendele doctorului Faust, despre modul cum a muncit Goethe la drama sa, și mai ales despre conținutul părții prime, pe care a ilustrat o cu *versuri traduse în românește*, (numele traducătorului român n'a fost amintit, — probabil în presupunerea, că publicul ascultător va fi cunoscând traducerea mai nouă românească.) Cuprinsul pe scurt din partea a doua a terminat conferența despre Faust, care a fost ascultată de un public numeros și urmărită cu multă luare aminte.

*

Cehisarea orașului Praga. La posta din Praga au introdus funcționarii, din voință proprie, întrebuințarea limbei cehe, iar direcția tramvayului electric a îndrumat pe toți funcționarii și servitorii, ca numai de limba cehă să se folosească în comunicație cu publicul, căci altcum vor fi dați afară din post.

*

Cursuri pentru analfabeți. Despărțământul Clujului al „Asociațiunei“ încă a adresat un apel călduros tuturor învățătorilor de pe teritoriul său, pentru a deschide cursuri de iarnă în scopul instruării adulților neștiutori de carte, învățându-i scrisul și cetitul. Li se pune în vedere a învățătorilor o remunerație de 1 coroană de fiecare analfabet, instruat în cursul iernei acesteia în taina scrisului și a cetitului.

*

Biserică turcească în Budapesta. La propunerea directorului dela academia comercială orientală din Budapesta s'a luat hotărâre de a se începe o mișcare pe cale socială pentru ridicarea unei biserici turcești în Budapesta, pe seama mohamedanilor din Bosnia și Herțegovina pentru a le face acestora posibilă și plăcută gravitarea spre Budapesta. Adecă nu e destul, că e jidovită Budapesta, să se mai și turcească în privința — moravurilor.

*

Etate frumoasă. Episcopul reformat din Miskolcz, *Kun Bertalan*, a împlinit zilele trecute anul al 93-lea de etate, în cea mai desăvârșită putere sufletească și trupească. A primit numeroase felicitări din toate părțile de țară.

*

La America. Se anunță din New-york, că în săptămâna trecută au sosit în America 1628 de oameni numai din Ungaria; între aceștia sunt: 102 români, 258 croați, 271 germani, 478 slovaci și 519 unguri. Soarta muncitorilor este foarte grea astăzi în America, starea lor este departe d'a se îmbunătăți.

*

Un cantonier isteț. Pe o linie a căilor ferate ungare, la una dintre cantoniere (între Nyiregyháza și Kisvárda), s'a petrecut de curând un caz hazliu. In trenul de seară călătorea un inginer al căilor ferate, și fiindcă i-s'a părut foarte ciudată figura unui cantonier, a dispus să se oprească imediat trenul, să vadă cine-i păzitorul din fața cantonierei. Cercetarea a dat un rezultat comedios: s'a găsit o bucată de lemn îmbrăcată în uniforma cantonierului, iar la mânecă era acățată lampa; — păzitorul isteț dormea în odaia somnul drepților... Dar a plătit-o cam scump, a fost destituit.

*

Reuniunea de înmormântare din Rășinari î i va ținea adunarea generală ordinară Duminecă în 13 Ianuarie st. nou a. c. la oara 1 p. m. în edificiul școalei.

*

Dar pentru Muzeul Asociațiunii. Confirmăm cu mulțămită, și pe această cale, primirea sumei de K 10. dăruită Muzeului de stimabila doamnă *Eugenia Paraschiv născută Mihali* din Sebeșul-săsesc, întru aducerea aminte a neuitatului său soț Ioan Paraschiv, fost subjude regesc, a fiiului său Gregoriu și a fiicei sale Ana.

Biroul Asociațiunii.

*

Nefericire. In Priboi, Bosnia, un finanț a pus în glumă pușca în pieptul unui flăcău, cu care stătea de vorbă. Pușca, nu se știe cum, s'a descărcat însă, și flăcăul a căzut mort la pământ.

*

Au fugit din internat. In orașul Glückstadt, Germania, a provocat mare senzație faptul, că douăsprezece eleve au fugit ziua la ameaz dintr'un internat de acolo. Sara au fugit apoi alte cinci. Motivul ar fi acela, că fetele sunt rău tratate în internat.

*

Explosie. In Neoplanta s'a aprins, din nebăgarea cuiva de seamă, praful de pușcă în pivnița negustorului, care avea îndreptățirea de a-l vinde mușteriilor. S'a produs o explozie teribilă. Sunt cincisprezece răniți, iar casa s'a aprins îndată, și focul numai cu mare năcaz a putut fi localizat.

*

De osutăpatruzeci de ani. In comuna Rovicje din Sârbia trăește un om care e de 140 de ani. Il chiamă Mata Stretenovici. E relativ destul de sănătos și povestește interesante lucruri de pe vremea răscoalei de sub Cara George, la anul 1808.

*

Fonograful martor. Proprietara unui magazin de fonografe a dat în judecată pe un client, care o insultase cu vorbe grave, și ca martor în judecată a propus un fonograf. Ea tocmai avea pregătită o placă, pentruca să imprime o poezie ocazională, când clientul apăru în prăvălie. Acesta, deoarece nu i s'a satisfăcut o pretenție, a izbucnit în vorbe grosolane la adresa proprietăresei. Fonograful a reprodus tot, din cuvânt în cuvânt. Judecătorii au recunoscut vocea acuzatului și l au condamnat, pe baza acestui martor curios, la șase săptămâni închisoare.

*

Din Călian, tractul Clujului, ni se scrie, că preotul *Băloi* și învățătorul *Manica* își împlinesc bine misiunea culturală. Școala lor e în bună ordine, provăzută cu toate cele necesare, astfel, că nu poate fi dificultată din nici un punct de vedere, iar acuma s'a început colecta pentru o nouă biserică, care va lăuda hărnicia preotului. Invățătorul iarăși ține școală în fiecare sară cu tinerimea adultă, și instruiază în Dumineci și sărbători 40 de analfabeți, de etate mai înaintată. In ziua de Bobotează a dat apoi sara producțiune teatrală-declamatorică cu elevii, spre cea mai mare bucurie și mulțămire, nu numai a Românilor ci și a străinilor, cari erau de față. La această petrecere au suprasolvit următorii: Ioan Szilágyi, notar com. 2 cor., Nagy Lajos 2 cor., Soós Ferencz, notar 1 cor. preotul locului 4 cor., Habela și Tolan Victor câte 2 cor., Ioanovits, Albert, judele comunal, și conducătorul jandarmeriei câte 1 cor.

*

La „fondul Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaților binemeritați ai meseriașilor“ au mai dăruit Victor Preda, măsar în Avrig și soția sa Eugenia n. Mandeal, 1 cor.; Andrei Ludu, ales paroh în Lancrăm, din prilegiul logodirei sale cu dșoara Hortensia Medean (Sebeșul săsesc) 1 cor. 25 bani și Vic. Tordășian prezident 10 bani.

Muzeul Asociațiunii.

Și-au mai răscumpărat felicitările de *Anul nou* în favorul Muzeului „Asociațiunii“ următorii domni, cărora le esprimăm mulțămita comitetului central:

Dr. Vasile Pahone, advocat, Bistrița 10 cor., Aurelia German măr. Dan, Mociu 5 cor., Dr. Stănilă, jude cerc., Karczag, Teofil Dragomir. proprietar, Lupoaia, I. Albini și soția, Zlatna, câte 4 cor., I. Dobreanu, paroh, Corbu, Simeon Pasca, Sălciua-de jos, câte 3 cor., I. Pasca, paroh, Geaca, Aurel I. Nicolescu, Tulgheș, câte 2 cor. Suma 37 cor. Lista precedentă 469 cor. 50 fil. Total 506 cor. 50 fil.

Sibiiu, în 22 Ianuarie 1909.

Presidiul Asociațiunii:
Iosif Sterca Șuluțu.

PARTEA LITERARĂ.

Cine a fost Robinson Crusoe?

— O părere nouă. —

Robinson Crusoe, după cum e cunoscut, este eroul unei povestiri scrise de romancierul englez *Daniel de Foé* (1663—1731).

Cartea sa se află tradusă și prelucrată în toate limbile, — și o avem și românește.

Pățaniile închipuite ale junelui Robinson, care din munca mânilor sale a izbutit să trăiască mai mulți ani pe o insulă sălbatecă, tot mai fac parte din lectura iubită a tinerimei de toate neamurile.

Se admite în general, că povestirea lui de Foé a fost inspirată de întâmplările și nenorocirile unui matelot scoțian, cu numele Alexandru *Selkirk*, care a trăit patru ani pe insula Iuan Fernandez în oceanul pacific; pe această insulă, unde a fost părăsit de căpitanul Stralling în anul 1705, Selkirk a fost găsit în 1711, când s'a și rentors în Anglia; — faptele și întâmplările matelotului scoțian ar fi eternizate în Robinson Crusoe.

Părerea aceasta voește s'o răstoarne acum Maurice *Muret*, care dă altă explicare modelului, de unde s'a inspirat autorul lui Robinson: Muret adecă zice, că de Foé și-a. luat povestirea din *Garcilaso de la Vega.**) Scrierea acestui poet spaniol, întitulată „Commentarios Reales“, a slujit ca model pentru Robinson.

O traducere din Garcilaso a apărut în 1688 la Londra, povestind cu d'amăruntul viața unui naufragiat matelot spaniol, care s'a nenorocit la gura fluviului Orinoco. Naufragiatul se numea *Pedro Serrano*, a trăit șapte ani pe o insulă singuratică, și pățania lui samănă perfect cu a lui Robinson Crusoe: Serrano, după sfărmarea corabiei, e aruncat de valurile mării pe o mică insulă nisipoasă, și locul nenorocirii sale este asămănător cu ținutul descris în Robinson.

In luptă cu foamea, cu setea și cu elementele, Pedro Serrano gândește deja să se omoare. Dar a început o ploaie, și își stâmpără setea. Rătăcind d'a lungul țărmului, a găsit o grămadă de melci, — și foamea nu l-a mai chinuit. A doua zi, când se deșteptă, iată o surprindere nouă: o uriașă broască țăstoasă se apropiă de dânsul, când a sosit cu totul aproape, a răsturnat-o pe spate și cu un cuțitaș a omorât-o. Carnea a uscat-o la soare, și a aflat că e foarte fragedă și gustoasă. In țestul de broască își păstra apa de ploaie. Astfel nu mai pătimea de sete și de foame. Dela o vreme ar fi dorit să aprindă un foc. Pe țărmul nisipos n'a găsit nici o piatră, a găsit în mare câteva pietricele, și cu ajutorul cuțitașului a scăpărat pe grămăjoară de rămurele uscate scântei dese: focșorul s'a aprins și nu l-a lăsat să se stângă d'atunci nici de cum: putea acum să mănânce și carne friptă, astea i-au fost cele mai bune zile pe insulă...

Nefericitul Pedro a trăit trei ani în imprejurările acestea jalnice. Pe din afară nici nu mai avea înfățișare de om, hainele i se zdrențuiseră, părul și barba erau grozave; dacă l-ar fi zărit cineva, de sigur ar fi gândit că i o maimă sau un urs.

Singurătatea îl tortura mai cumplit. Odată însă, n'a mai fost singur: într'una din zile când tocmai umbla după melci, a văzut venind în fața lui o ființă omenească. La primul moment fiecare credea, că-l înșală vederea; în sfârșit apropiindu-se tot mai mult, s'a dovedit, că noul sosit nu era alt ceva, decât iarăși un naufragiat. Patru ani au trăit împreună, împărțindu și nădejdi și suferințe. Adeseori au încercat să atragă luarea aminte asupra insulei singuratice, făcând felurite semne corăbiilor, dar fără succes.

Odată s'au certat pentru un lucru de nimic, un melc mai mare pe care nici unul nu voia să l cedeze, a fost pricină de neînțelegere și de dușmănie între cei doi oameni, singurii locuitori ai insulei. S'au separat și câteva luni n'au mai vorbit împreună.

Pedro Serrano a stat șepte ani de zile în locul acela pustiu, când o corabie în sfârșit a zărit semnele lui desperate și a trimis o luntre să vadă ce este. Oamenii din luntrea trimisă îndatăce au văzut exteriorul îngrozitor al celor doi naufragiați, nu știau sunt oare oameni sau diavoli? Și erau pe aici să se reîntoarcă la corabie cum au venit.

Atunci nenorociții s'au aruncat în genunchi pe țărm și au început să rostească cu glas tare *crezul* în limba latină. Luntrașii s'au oprit și liniștindu-se i-au luat cu sine.

Tovarășul lui Serrano a murit mai nainte de a sosi în Europa.

Iar Pedro Serrano a mai trăit mulți ani. Impăratul Carol V. l-a primit și l-a întreținut la curtea sa.

---

*) Numele adevărat este: *Garcias Laso*, cel mai mare liric spaniol, mort în 1536.

Viață socială.

Concert și teatru în Olpret. In 27 Decemvrie v. 1908 s'a dat în Olpret un concert împreunat cu teatru în fața unui public număros. S'a încassat cu ocasiunea aceasta suma de 200 cor. pe seama fondului bibliotecii parohiale. S'a jucat piesa „Florin și Florica“, s'a cântat „Doina Olteanului“ și s'a declamat „Dușmancele“. Meritul pentru succes îi revine tinărului preot Zaharie Man și conducătorului corului George Radovan. Dintre debutanți merită laudă dșoara Mărioara Gânga, dnii A. Petiș și P. Cornean și ceialalți toți.

*

Teatru în Daneș. A patra zi de Crăciun a fost în comuna Daneș representațiune teatrală foarte succeasă. S'a dat piesa *„Nepotul răsfățat“*, în care s'a distins mai ales dl P. Constantin, dșoara M. Florea și dl C. Medrea, dar și ceialalți diletanți toți. S'a predat în urmă dialogul *„Despre lux“* și *„Țiganul la stână“*. După teatru a urmat dans până în zorile zilei, ba pentru unii până la ameaz. Au luat parte la petrecere și dșoare de naționalitate maghiară și sasă, și și-au petrecut foarte bine.

Cărți și reviste.

Florian Porcius ca botanist, de Dr. A. Chețianu, profesor, Blaj 1908, Tip. Sem., 1 broș. 39 pp, Prețul 50 bani. — Autorul descrie viața și lucrările distinsului fost botanist ardelean și membru al Academiei Române. Florian Porcius și-a câștigat merite pentru știința botanicei prin descoperirea mai multor specii și varietăți de plante nouă, cărora li s'a și dat numele descoperitorului.

Teatru german.

Luni: *Strohwitwer*, comedie.

Marți: beneficiul artistului Winterberg: *Ein idealer Gatte*, dramă.

Concurs.

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cuartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj al „Asociațiunii“ pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 25 Ianuarie n. a. c.

Concurenții vor avea să-și instrueze petițiunile cu:

1. „Index“, ca dovadă, că sunt înscriși la vre'una dintre facultățile universității din Cluj, și că au făcut sporul cerut în studii.
2. Atestat de paupertate, însoțit de alte informațiuni referitoare la starea materială a părinților.
3. Cvitanțe despre plătirea taxei de membru extra-ordinar al casinei române din Cluj.

Petițiunile astfel instruate să se trimită negreșit până la acest termin subscrisului director (Cluj strada Jókai nr. 6.)

Pentru comitetul despărțământului Cluj al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român.“

Cluj, la 15 Ianuarie n. 1909.

Eugen Pop Păcurariu — director.
Dr. Valentin Poruțiu — secretar.

Pentru a lucra contra anemiei

folosiți emulsiunea lui SCOTT care îmbogătește sângele și formează repede carne solidă și sănătoasă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât și la bătrâni. Imbunătățirea repede Vă va surprinde și mulțumi și o încercare Vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuți. 2 (270) 4—5

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. [illegible]7/1908. [10] 2—3

Concurs.

Pe basa ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dto 25 Noemvrie a. c. nr. 11672. Bis. pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a Baia l. **Craiu** cu crângurile Curpeni şi Păroasa şi cu filiile Cernişoara, Florese şi Topliţa, protopresbiteratul Hunedoara, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Competenţii la acest post să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se presenta în vre-o Dumінecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi a cuvânta.

Hunedoara, la 22 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. Hunedoara.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Sz. 3948—1908. [2] 2—3

Arverési hirdetmény.

Szebenmegye, szászsebesi járáshoz tartozó Kákova község elad a „Marga" nevű erdejéből 69·0 k. hold területen található mintegy 1422 m 3 haszonfa 2132 m. 3 tüzifa és 23.800 drb. rudfára becsült tölgy fakészletet nyilvános szóbeli árverésen *1909 évi január 29 én d. e. 9 órákor* a szászcsóri körjégyzöség irodájában.

Kikiáltási ár 18.020 kor. — fil. v. i. tizennyolczezerhus horona.

Bánatpénz 10%.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy árverező magát az árverési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

A Kikiáltási áron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig a szászcsóri körjégyzöség és szászsebesi m. kir. járási erdögondnokságnál betekinthetök.

M. kir. jár. erdögondnokság.

Szászsebes, 1908 évi deczember 22-én.

A. j. föszolgabiró
Hanner.

Nr. 8/909 [15] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Voivodenii-mici**, se publică concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salar din repartiţie pe popor 480 cor., ajutor dela stat până la întregire de 600 respective 1000 cor. dacă se va licuida cuartir şi lemne de foc.

Rugările se aştern subsemnatului oficiu. Alesul este îndatorat a ţinea prelegere cu şcolarii de repetiţie şi la liturgie a cânta cu copii.

Făgăraş, în 3 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 977/908. [392] 3—3

Concurs nou.

Pentru întregirea parohiei **Spring** de clasa a II-a, în protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român", conform înaltului ordin consistorial dto 28 Octomvrie a. c. Nr. 12356 B.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat; dar darea după porţia canonică o plăteşte fiitorul preot.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a şi înainta petiţiunile lor instruite conform legilor din vigoare în terminul arătat la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi după prealabila încunoştiinţare acestuia să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta respective oficia şi cuvânta.

Mercurea, 17 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Mercurei în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 682/1908. [6] 2—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu înaltul ordin consistorial dto. 9 Decemvrie 1908 Nr. 14367 Bis. prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile — dela prima publicare în „Telegraful Român" — pentru ocuparea postului de capelan parohial în parohia de cl. II **Sântandreş** cu filia **Sântohalm**, pe lângă neputinciosul paroh Avel Bera.

Dotaţiunea capelanului va fi jumătate din venitele parohiale în şcoala B. cu ocaziunea regulărei şi întregirei venitelor parohiale.

Cei ce reflectează la acest post să se prezenteze în comună spre a cânta, predica sau a sluji.

Cererile de concurs se înaintează subsemnatului oficiu.

Dobra la 24 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Iosif Morariu
adm. ppresb.

Comerciu rentabil.

Se vinde din cauză de călătorie o întreprindere rentabilă şi cu viitor, potrivită şi pentru o damă singură.

A se adresa la administraţia acestei foi. (19) 1—3

Practicant notarial

sau **scriitor**

se caută pentru cancelaria comunală din Sadu. Oferte a se adresa la Primăria comunală în Sadu.

[17] 2—2

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 16—36

Vă miraţi!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici, am fost însărcinat a vinde o cantitate mare de ghete, cu preţul tare redus sub costul de fabricare. — Vând deci ori-cui 2 părechi ghete de piele pentru domni şi 2 pentru dame cu şinor, brune ori negre, galoşate, cu talpă de piele durabilă, foarte elegante, cel mai nou fason, mărimea după Nr. Toate patru părechile costă numai cor. 7. Trimitere prin rambours.

EM. MAIERSDORF,
Podgórze Nr. 125.

Schimbul e permis, şi retournarea banilor. (18) 1—1

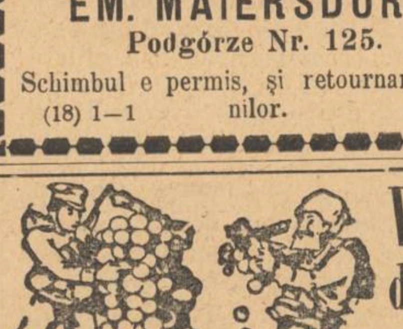

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 18—34

Nr. 634/1908 prot. [395] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa primă (I) **Nasna** cu filia **Chişfalud**, protopresbiteratul Mureş-Oşorheiu pe baza ordinului consistorial din 25 Noemvre a. c. Nr. 13730 Bs. prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au aşi aşterne petiţiunile concursuale instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu pără la terminul indicat şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului, a se înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Mureş-Oşorheiu, 15/28 Decembre 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mureş-Oşorheiului în conţelegere cu comitetul parohial.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 297/908. [394] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan c dreptul de succesiune lângă parohul Georg Ungur în parohia de clasa I. **Ghelariu**, pr topresbiteratul Hunedoara, pe baza înaltul ordin consistorial dto 21 Octomvrie a. c. N 10713 Bis., se escrie concurs cu termin d 30 zile dela prima publicare în „Telegraf Român".

Emolumentele împreunate cu acest pos sunt jumătate din venitele parohiale fasionat la coala B. pentru întregirea venitelor prec ţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aş terne în terminul sus indicat cererile concur suale instruite conform legilor în vigoare, l subscrisul oficiu protopopesc, având a se pre zenta în vreo Duminecă ori sărbătoare la bi serică înaintea alegătorilor pentru a cânt respective a oficia şi cuvânta.

Hunedoara, la 22 Decemvrie 1908

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al trac tului Hunedoara, în conţelegere cu comitetu parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei şi fără anunţ.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 13—20

Direcţiunea.

AVIZ.

In urma morţii proprietarului de tipografie H. Meltzer, Loco, se află de vânzare în bună stare tipografia acestuia foarte rentabilă, împreunată cu papetărie şi prăvălie de recuisite de scris. In editura proprie apare „Foaia Poporului" şi „Calendarul Poporului", afară de acestea se tipăreşte aici şi „Deutsche-Bürger-Zeitung".

(3) 3—3

Văd. Wilhelmina Meltzer
Sibiiu, Str. Măcelarilor.

Au apărut:

Compoziţii româneşti de Tib. Brediceanu.

Doine şi cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădişor depărtişor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Nr. 5 Sibiiu, Joi 15/28 Ianuarie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Proiectul despre congruă

apreciat din punctul de vedere al autonomiei bisericei noastre.

I.

Proiectul de lege despre modificarea articolului de lege XIV. din 1898, referitor la întregirea venitelor parohiale, prezentat în camera țării de ministrul al cultelor în 14 Decemvrie 1908 sub Nr. 407, deși este numai de natură novelară și e făcut în scopul de a estinde dispozițiile art. de lege XIV/1898 și asupra parohilor catolici de rit latin, grecesc și armean, precum și asupra capelanilor tuturor confesiunilor, — totuși cuprinde multe dispozițiuni, cari înăspresc în mare măsură cuprinsul mai sus citatei legi și vatămă adânc, nu numai autonomia bisericei ortodoxe române din patrie, ci și demnitatea și vaza superiorității acestei biserici, întrucât acele dispoziții nouă sunt cualificate a slăbi, ori chiar a distruge legătura canonică între cler și superioritatea sa, și a sgudui disciplina bisericească, impedecând astfel însaşi biserica întru îndeplinirea cu succes a misiunei, ce o are față de credincioșii săi.

Episcopatul și toate corporațiunile superioare ale bisericei gr.-ort. române din patrie au considerat la [illegible] de vătămătoare și nejuste dispozițiile legii fundamentale art. XIV. din 1898 și au cerut pe toate căile legale schimbarea lor; iară în sânul clerului acestei biserici domnește și astăzi o vie nemulțămire, mai ales față de norma, care împarte pe parohi pe temeiul cualificațiunei lor în două părți:

a) în preoți cu cualificațiune superioară, cari primesc întregire până la 1600 cor. și

b) în preoți cu cualificațiune inferioară, cari primesc întregire numai până la 800 cor.

Această nemulțămire s'a manifestat în diferite rânduri, și mai ales în conferențele preoțești din anul 1908, cerându-se, ca să intrevină autoritatea bisericească la legislațiunea țării pentru a da aceeași întregire egală tuturor parohilor, cari au cualificațiunea legală, cerută în timpul când au absolvat seminariul teologic.

Diferențiarea de mai sus lovește greu mai ales interesele clerului bisericei gr.-ort. române din patrie, căci marea mulțime a preoților ei n'au VIII. cl. medii și deci primesc numai o întregire minimală până la 800 cor. Numai 262 inși au în arhidiecesă VIII. clase. Astfel cererea lor este pe deplin justificată, mai ales că îndeplinesc aceeași misiune însemnată în sinul credincioșilor lor, același greu serviciu păstoral și educativ, de mare folos, nu numai bisericei, ci și statului, susținând în cetățeni *moralitatea* și *religiositatea, respectul față de legi*, etc., ca și preoții celorlalte confesiuni.

O bună dovadă în această privință ne oferă datele statistice ale [illegible] țării, unde credincioșii [illegible] române în proporțiunea [illegible] poporațiunei peste tot — sunt mai puțini, decât credincioșii altor biserici din patrie.

Intregirea până la 800 cor. este și altcum atât de minimală, încât — și fără cunoscuta scumpire a tuturor articlelor de traiu și îmbrăcăminte — este mult prea mică de a asigura existența cea mai modestă și a unui preot celib, necum a preoților nostri căsătoriți și cu familie, în deosebi cu copii de crescut la școli. Deci lipsa mijloacelor de existență trebue să stingherească pe cei mai mulți în împlinirea chemării lor de mare folos obștesc și astfel intențiunea legislatorului descoperită și în motivarea generală a legii XIV din 1898 —, „de-a pune adecă la dispoziția clerului barem mijloacele de lipsă, cari să-l scutească de-a lupta cu gânduri materiale“, față de marea majoritate a preoților gr.-ort. români nu s'a realizat, căci 800 cor. nu-i dau preotului putința unui traiu de dai Doamne și nu-l scutesc de grijile materiale pentru susținerea sa și a familiei.

Legislațiunea țării noastre nici nu a mai făcut asemenea diferențieri în salarizarea oficialilor diferiți din țară, și deci cu drept cuvânt — biserica noastră trebue să se simtă jignită, că în deosebi față cu oficialii ei se aplică restricțiuni îngreunătoare.

Art. XX: 1900 d. ex. referitor la salarizarea notarilor cercuali și comunali, dă aceeași întregire legală tuturor, atât celor cu cualificațiunea superioară cerută de legea mai nouă, cât și celor cu cualificațiunea inferioară, mai veche și minimală, ce și-au câștigat-o conform cerințelor din timpul absolvării și aplicării lor.

Asemenea nu face deosebire nici art. XXVII din 1907, între învățătorii cu IV clase medii și cu pedagogia și între cei cu clase mai puține, s'au chiar numai cu esamenul de cualificațiune, fără cursuri pedagogice absolvate în regulă.

Inaltul guvern și legislațiunea țării ar lucra deci în mod echitabil și just, dacă ar sista diferențiarea, ce există numai față de întregirea venitor preoțești și ar delătura isvorul mai multor nemulțămiri continue și pe deplin justificate la mai bine de 1000 preoți gr. ort. români.

O diferențiare la plată s'ar putea susținea cel mult față de acei preoți, cari în lipsă de candidați cu cualificațiune legală din timpul absolvării lor, au fost aplicați mai ales dintre învățători în mod cu totul escepțional, numai din necesitate, fără ca să fi absolvat cursurile teologice în regulă.

E deci de dorit, ca legislațiunea țării — la propunerea ministrului de rezort — să afle calea pentru delăturarea acestei nemulțămiri, făcând pe toți egali, precum în datorințe, așa și la drepturi.

II.

In urmare, dacă legea fundamentală din 1898 nu a mulțămit în unele privințe biserica gr. ort. română și clerul ei, cu atât mai vârtos trebue să-și esprime aceasta îngrijorarea față de proiectul cel nou, care nu numai nu lărgește dispozițiile legii vechi, ci aduce restricțiuni nouă și mai aspre, cari vor provoca nouă nemulțămiri în sinul clerului și al poporului, lipsindu-i de cuvenita liniște atât de necesară ori-cărei slujbe publice.

In general trebue să considere biserica noastră de o jignire statornică a autonomiei sale, că de câteori să proiectează legi, cari privesc și interesele ei și ale clerului ei, superioritatea acestei biserici *nu este în mod prealabil consultată*, ca factorul cel mai competent de a cunoaște nevoile și interesele acelei biserici și ale oficialilor ei. Dacă §. 1 al „Statutului organic“, sancționat de Maiestatea Sa Regele, asigură acestei biserici dreptul autonom *„de a-și regula, administra și conduce independent afacerile sale bisericești și fundaționale“*, dacă la presentarea legei fundamentale din 1898 ministrul de resort asigură confesiunile singuratice cu cuvintele cuprinse în motivarea generală: „că *guvernul prin înființarea întregirei de venit nici decât nu dorește a atinge sfera de drept autonom a confesiunilor:*“ atunci se vatămă libertatea și dreptul acesta, când înaltul ministeriu al cultelor desconsideră opiniunea capilor acestei biserici, cari mai bine cunosc referințele clerului și ale credincioșilor ei, și nu ține cont de vederile lor îndreptățite. Consultarea bisericei în asemenea cause, cari o privesc atât de aproape, apare un lucru de tot natural și aproape de sine înțeles, abstrăgând dela aceea, că art. de lege XX. din 1848 obligă în §. 3 înaltul guvern a presenta asemenea proiecte de lege *„az illetö hitfelekezetek meghallgatásával“*, cu consultarea prealabilă a confesiunilor respective.

Este deci datorința fiecărei biserici conștie de drepturile sale, a pretinde de câteori i-se dă ocasie, ca pentru bunele servicii ce ea și credincioșii ei le fac statului, să i-se dee și ei cuvenita atențiune, căci numai pe această cale și — ținând cont de vederile juste și singure competente ale capilor ei — se poate lucra la consolidarea statului și la mulțămirea dreaptă a tuturor cetățenilor fără deosebire.

Acest lucru ne simțim cu atât mai datori a-l cere, cu cât — deși și biserica noastră de veacuri crește pe credincioșii săi număroși în cea mai curată dragoste de patrie și într'un patriotism luminat și nu cere alta dela conducătorii țării decât să se dee curs liber educațiunei și desvoltărei credincioșilor ei *în credința, limba și obiceiurile părintești*, fiind adânc convinsă, că cultura unui popor numai pe temeiul însușirilor sale etnice se poate desvolta cu succes: — totuși cu durere am esperiat, că legile bisericești-culturale aduse în deceniile ultime, progresează tot mai mult în restrângerea liberei desvoltări bisericești și culturale a credincioșilor acestei biserici după firea, limba și înclinațiunile lor naturale. Aceasta de sigur slăbește mult legătura de încredere între cetățeni și guvernul, care nu ține de loc cont de atâtea dorințe juste ale lor. Asemenea mod de tractare nu poate fi de folos pentru interesele mai înalte ale țării, căci vatămă conștiința unui număr însemnat dintre cetățenii ei.

Afirmarea, că înăsprirea dispozițiilor din proiectul de lege și înmulțirea restricțiunilor o motivează și reclamă faptul, că *vistieria țării dă bisericei din al său însemnate sume de bani*, nu poate fi privit de motiv serios, pe câtă vreme biserica numai *reprimește* o parte din contribuirile încassate de stat și dela credincioșii ei proprii, deci pentru ajutoare de asemenea proveniență nu-i just a pune restricțiuni, cu cari contribuitorii se declară nemulțămiți, considerându-le de contrare liberei lor desvoltări.

Biserica noastră totdeauna și-a îndeplinit conștiențios datorința sa cătră stat, deci nu merită neîncrederea ce i-se arată de câteva decenii în diferite rânduri.

III.

Trecând acum la dispozițiile speciale ale proiectului din chestiune, nu putem lăsa neamintit faptul, că alineatul ultim din §. 1 „estinde acelea dispozițiuni ale art. de lege XIV. din 1898, pe cari acest proiect nu le scoate din vigoare, și asupra preoților catolici de rit latin, grecesc și armean, *dar numai întrucât aceia primesc întregirea din vistieria statului*“, deci pe ceice primesc întregirea din cuotele fondului catolic regnicolar și din venitele domeniilor mari, nu-i privește cuprinsul acelor dispoziții legale.

Domnul ministru al cultelor ne descopere în motivarea specială a §-lui 1, că față de preoții cari primesc întregirea din cele 2 isvoare indicate la urmă, „dispozițiile legii fundamentale se pot aplica numai cu învoirea specială a supremului patron, a Maiestății Sale Regelui și a proprietarilor domeniilor mari“. In fine adauge, că n'a putut purcede altfel „a katholikus egyház autonomiájának sérelme nélkül“, adecă fără să vateme autonomia bisericei catolice acum în regulare, pe când de autonomia bisericei gr. ort. române, sancționată deja ca lege — nu prea ține cont la proiectarea de asemenea legi.

Prin aceasta se formează un fel de privilegiu față de clerul unei biserici, ceeace apare nejustificat, mai ales dacă considerăm, că biserica catolică a primit cele mai multe din domeniile sale bogate și fondurile *tot dela stat*, sau dela regii țării și pentru scopuri, cari astăzi în mare parte nu mai esistă.*)

---

*) Iată ce scrie în această privință un scriitor maghiar, *Harkányi Ede*, în articolul său *„Az egyház Magyarországon“*, publicat în revista *„Huszadik Század“* nr. 12 din 1908: „Precum în Europa așa și în Ungaria domnii feudali și între aceștia și prelații (catolici N. R.) au căpătat pământul și dreptul de a aduna dări pentru servicii militare, administrative și judecătorești. In 1435 au trebuit să dee 5620 călărași. Modul ulterior al ocupării de averi bisericești este *forța, seducerea și înșelătoria.* (L. I. Koenigswarter: Hist. de l'organ. de la famille Paris. 1851 pag. 179 M. Kowalewski: Ökon. Entwikelung Europas. Berlin 1902 t. II. pag. [illegible] și urm.) Adeseori au-

Biserica gr.-ort. română din patrie încă a avut în vechime moșii însemnate, dară intoleranța religionară a vremurilor trecute i-le-a confiscat. Dieta dela Cluj d. e. dela 1558 cualifică averile bisericești de averi ale statului, le secularizează și confiscă. (Cipariu Arhiv. pag. 795) Averea metropoliei dela Alba-Iulia s'a perdut la 1700, dupăce metropolitul Atanasie s'a unit cu Roma, iară averile mănăstirilor din Ungaria propriu zisă au trecut toate în mânile Sârbilor, cari le dețin până azi.*) In asemenea împrejurări nu-i mirare, că biserica gr. ort. română din patrie e săracă, și azi n'are și ea fonduri pentru salarizarea din al său a clerului. Vina însă nu-i a bisericei, ci a celor ce i-au făcut în cursul vremurilor nedreptate. De aci însă nu urmează, că asemenea biserici trebuiesc restrinse în libertatea desvoltării lor, că dreptul autonomic al lor recunoscut în lege nu trebuie respectat în așa măsură, ca al unei biserici mai bogate, ci în interesul statului tocmai bisericile mai lipsite trebuiesc ajutorate în măsură și mai mare, ca să se poată ridica tot mai sus pe sine și credincioșii lor în cele culturale și morale.

O asemenea tractare e și în contra spiritului art. de lege XX din 1848, care în §. 2 dispune: „E hazában törvényesen bevett minden vallás-felekezetekre nézve — különbség nélkül — tökéletes egyenlöség és visszonyósság állapittatık meg“.

*

Norma din §. 3, care leagă îndreptățirea la o întregire până la 1600 cor. de *cunoașterea limbei maghiare* și încă pe baza unei legi vechi (art. de lege VI. din 1840 §. 8), care pentru Ardeal n'a avut și n'are valoare, este o ingerință în creșterea clerului, care nu se poate ținea decât esclusiv de competința confesiunei respective. Această dispoziție este direct îndreptată în contra clerului bisericilor române și îndeosebi a bisericei gr.-ort. române și trebuie să nemulțămească această biserică cu atât mai mult, cu cât față de ea se aplică numai dispozițiile restrictive din legile invechite, pe când d. e. cuprinsul art. de lege XX din 1848 își estinde beneficiile sale în măsură bogată asupra tuturor confesiuniior din patrie, chiar și asupra celor destul de avute, cari se pot susținea și numai din averea lor proprie; și numai pentru biserica noastră săracă nu ajunge aproape nici un ban, ca să-și poată susținea instituțiunile culturale existente și ca să mai poată crea și altele nouă. Alte legi analoage, privitoare la alți funcționari publici, nu cuprind asemenea dispoziții restrictive. Așa d. e. art. de lege XLIV. din 1868 cuprinde în §§-ii 6, 7, 8, 21 etc. o mulțime de dispozițiuni, din cari reiasă, că oficialii administrativi, fie comunali, fie comitatenzi, precum și cei dela justiție, *trebuie să cunoască limba poporațiunei în mijlocul căreia trăiesc*; iară §. 27 direct spune, că: „az államkormány gondoskodni fog, hogy az országos birói és közigazgatási hivatalokra s különösen a föispánságokra, a külömböző nemzetiségekböl a szükséges nyelvekben tökéletesen jártas … személyek …… a lehetöségig alkalmaztassanak“.

Cu toate acestea însă la aducerea art. de lege privitor la notarii comunali și cercuali, nicăiri nu se cuprinde nici o normă, în senzul căreia celce nu cunoaște limba poporațiunii respective — nu poate primi plată deplină.

De ce deci numai față de clerul naționalităților se aplică asemenea norme, mai ales, că clerul n'are intratâta chemare administrativă de a regula și aplana cele mai variate daraveri ale poporațiunii din ținut, ci misiunea clerului culminează mai ales întru a înfluința *sufletul* și *inima* credincioșilor săi și a-i predispune pentru învățăturile morale, ce duc la mântuirea sufletului; și este adevăr netăgăduibil, că în această privință *numai cunoașterea perfectă a limbei materne a credincioșilor poate duce la scop.*

Asemenea nu s'au făcut restrictiuni analoage nici în legile, cari statoresc plata oficialilor dela judecătorie, etc.

Pretinderea cunoașterei limbei maghiare dela preoții cu cualificațiune superioară este de altcum și superfluă, căci aceștia chiar și când au absolvat școale medii confesionale cu limba de propunere nemaghiară — având VIII clase medii gimnaziale ori reale — trebue să cunoască în mod satisfăcător acea limbă în conformitate cu cuprinsul §. 7. art. de lege XXX, din 1883, privitor la școalele medii. Acest §. sună așa: „A hitfelekezetek .. …. ….. kötelesek ……… a magyar nyelv és irodalmának történelme, mint rendes tantárgy tanitásáról is gondoskodni és pedig oly óraszámban, mely annak kellő elsajátitását lehetövé tegye“ stb.

Același §. 3 al proiectului prezent însă dă ministrului de culte dreptul, ca în cazuri speciale de echitate (méltányossági) — să deie *ajutor* deosebit de stat până la suma maximală (de 1600 cor.) și acelor preoți, cari de altcum având cualificațiune superioară formală — încă nu posed bine limba maghiară, dară să silesc a și o însuși.

Această dispoziție este foarte vătămătoare și desavantajoasă pentru biserică și interesele ei, căci va avea de urmare abaterea clerului dela misiunea sa apostolică, dela împlinirea datorințelor sale pastorale, și-l va ispiti a căuta căi și mijloace pentru a se insinua organelor administrative, spre a-și câștiga recomundații bune în scopul dobândirii ajutorului pus în vedere. Prin aceasta însași legea pune pedeci bisericei în realizarea scopurilor, pentru cari există, și contribue în măsură însemnată la slăbirea disciplinei, fără de care nici o corporațiune nu poate lucra cu succes.

O lovitură și mai aspră aplică bisericei noastre alineatul din urmă din §. 3 care — dela 1 Ianuarie 1908 încoace — nu mai dă întregire până la 1600 cor. nici preoților cu cualificație superioară în acele parohii, cari au avut până atunci paroh cu cualificațiune inferioară, decât numai în cazul când:

a) parohia are cel puțin 800 suflete și

b) dă și ea $^1/_2$ din plusul de 800 cor. adecă 400 cor.

Această inovație atacă un drept asigurat abia cu 10 ani mai nainte în art. de lege XIV din 1898, care nu cuprindea asemenea restricțiuni. Pe baza acelei legi biserica noastră a schimbat „Regulamentul seminarial“ și Regulamentul pentru parohii“, cerându-se deoparte dela elevii din teologie cualificațiune pregătitoare mai mare ca mai nainte, iară dela candidați la parohii mai bune asemenea. Prospectele la un venit mai mărișor au atras la teologie elemente mai bune. Aceștia — întrucât nu sunt aplicați, sau au ocupat locurile în cursul anului 1908, — se văd acuma înșelați în speranțele lor, ceea-ce e o mare lovitură, care îi poate deprima și zdrobi sufletește pentru întreagă viața lor, căci — știind așa ceva înainte — și-ar fi ales altă carieră, care să le asigure un traiu mai cinstit.

Motivarea generală accentuează în pasagiul său final, că legea „nu atinge dreptul deja câștigat la cei ce au fost aplicați până la 1 Ianuarie 1908 dară apoi; unii s'au căsătorit și s'au făcut preoți în cursul anului 1908 și s'au aplicat în parohii în speranța unei întregiri până la 1600 cor. A nu le da acum această întregire ar fi o lovitură, la care nu s'au așteptat.

De sine se înțelege, că biserica dela un asemenea cler sufletește deprimat nu poate lua mare folos. Deci iarăși legea contribue la slăbirea misiunei sublime a bisericii.

Legislatorul trebue să fie cu considerare specială și la referințele topografice ale parohiilor bisericei noastre, așezate în mare parte pe văi înguste și întinse, sau la locuri deloase și de multe ori pe un teritor foarte estins. Parohia Borgo-Bistrița d. ex. să estinde pe 12 klm., Toplița-română pe 22 klm., Albacul pe 30 klm. etc. etc.

In asemenea împrejurări preotul, care administrează o parohie și mai mică de 800 suflete, îndeplinește o muncă cu mult mai grea, decât preoții altor confesiuni cu parohii mari, dar la sate sau orașe cu viață concentrată. Afară de aceea ritul oriental reclamă dela preoți înzecit mai multe alergări la casele credincioșilor, decât ritul altor biserici: și deci preotul ortodox merită pe deplin o remunerație egală cu preoții altor confesiuni, cari numai la cazuri rare și ocazionale cercetează pe credincioși la locuințele lor. — Deci numărul de 800 suflete ce se cere în calcul mediu pentru o parohie, care reflectează la o întregire maximală, este după referințele speciale ale bisericei gr. ort. române, a căror credincioși locuiesc tocmai părțile mărginașe, muntoase ale țării, prea mare. Arhdieceza are 1002 parohii și numai 432 cu 800 suflete sau peste. De altă parte, ca să deie și parohiile cu peste 800 suflete un adaus de încă 400 cor. la plata preotului, încă va fi cu neputință în cele mai multe cazuri, considerând sărăcia generală a parohiilor noastre și a credincioșilor lor, căci de soartea lor economică aproape nimenea nu se interesează. Astfel venitele parohiale din biserica noastră nu vor mai atrage elemente mai bune și biserica va fi silită a reduce cualificația preoților săi și a susținea un cler, care nu va putea fi la înălțimea misiunei sale morale și culturale, ceea-ce e o mare scădere pentru viitorul bisericei și a credincioșilor ei, ca și pentru stat.

Inaltul ministeriu poate și aci face abatere dela aceste condițiuni *„în cazuri escepționale, vrednice de luat în considerare“*; dară, cunoscând spiritul bolnăvicios, ce se manifestă azi în întreagă viața publică a patriei noastre, și care a cuprins și o mare parte din organele politice ale țării, cari dau guvernului informațiunile de lipsă, putem cu siguranță conchide, că aplicarea unor asemenea măsuri escepționale se va face, nu cu considerare la interesele adevărate ale bisericei, ci poate cu considerare la ținuta politică de partid a preoților respectivi și la modul cum vor înțelege preoții a fi *„credincioși fideli ai ideei de stat maghiar“*, ceeace o cere și motivarea generală în alineatul 17 (p. 7).

Deci ajutorarea clerului poate ușor degenera într'un mijloc de corteșire electorală, sau de persecutare a preoțimei noastre, căci mulți oficiali de stat se vor găsi, cari vor înțelege, că a fi: „credincios fidel ideei de stat maghiar“ însemnează pentru nemaghiari a se desbrăca de individualitatea lor etnică, de limba și obiceiurile strămoșești, pe când preoții bisericei vor tinde să rămână ei și credincioșii lor cu firea și cu însușirile lor înnăscute: *cetățeni fideli ai Ungariei în viitor, precum au fost și în trecut.*

In această privință este caracteristic, că și până acuma au perdut pe câte un timp întregirea dela stat, ori o parte din ea, mulți preoți, tocmai din acele ținuturi, unde au fost lupte electorale mai pronunțate.

•

Cea mai aspră și mai vătămătoare dintre toate dispozițiile acestui proiect este fără îndoială cea din §. 4, în senzul căreia împărțirea sumei, ce compete tuturor preoților din o eparhie, se poate lua din mâna respectivelor Consistorii, împărțindu-se la fiecare preot separat și direct.

Acest § din proiect adauge adecă pe lângă cele două cauze din §. 9 a legii fundamentale, pentru cari preotului i-se poate detrage întregirea venitelor (ținuta dușmănoasă statului și delict de imoralitate) încă un motiv nou, anume: „dacă preotul cu întregirea de venit nu îndeplinește, obligămintele ce i-le impun legile statului sau ordinațiunile legale ale guvernului, și dacă în cursul pertractării se va constata că fapta sau intrelăsarea [illegible] se întemeiază pe o ordinațiune a superiorității sale bisericești, ministrul cultelor provoacă respectiva superioritate, ca să retragă ordinul; și dacă în curs de *trei luni* nu satisface, — poate dispune, ca suma ce se dă preoților din eparhia întreagă — să se împartă la fiecare preot separat și direct“.

A se supune legilor existente este în un stat de drept un lucru tot atât de natural și de sine înțeles, ca și datorința guvernelor de a aplica și executa legile existente, încât nu-i lipsă de dispoziții speciale în această privință. Cine nu se supune legilor, va fi pedepsit.

Deși clerul înalt al bisericei gr. or. române din patrie adeseori a avut dureroasa ocaziune a arăta, cum proiectele de legi, ce se prezintă legislațiunii țării, cuprind norme vătămătoare pentru autonomia și pentru interesele bisericei, totuși dupăce acele proiecte au devenit legi sancționate, clerul ei și organele ei totdeuna s'au purtat față de ele cu supunerea celor mai leali cetățeni. Deci dispoziția nouă de mai sus, cât privește nesupunerea față de legi, este o directă provocare pentru lealitatea clerului bisericei greco-ort. române, mai ales că guvernului îi stau la dispoziție destule alte mijloace sigure de a asigura respectul legilor. Legile penale sunt de ajuns, ca cei vinovați de călcarea legilor să fie pedepsiți.

De altă parte dispozițiunea privitoare la neîmplinirea vreunei ordinațiuni ministeriale, poate da ansă la număroase conflicte și neînțelegeri păgubitoare pentru pa[illegible] tre stat și biserică și [illegible] tea țării. Apoi [illegible]

---

folosit venitele marei bogății pentru corteșiri și corupții. (Horváth. Huszonöt év Magyarország történetéböl (Pesta 1868) t. II. p. 282 și urm.) Biserica cat. are pământ 1,696.769 jug. cat., fondul religionar și de instrucțiune 290.644 jugăre cat. Aproape 6% din tot pământul țării e al acestei biserici. Ágoston Péter prețuește pământul cu $1^1/_2$ miliarde cor. Fondul relig. mai are și în bani 58 mil. cor. Pământul bis. cat. fără a mănăstirilor aduce 80 mil. cor. pe lângă cea mai rea administrație. Luând pe toți preoții, cu călugări cu tot, cade pe unul un venit de 8000 cor. anual. Statul mai ajută anual această bis. și din al său cu multe milioane. 18 episcopi cat. au 709.193 jug. cat. și 38 mil. cor. bani. Și la toate acestea numai circa 8,000.000 locuitori. Pe un preot cad 782 suflete. La reformați 1040 suflete. E cea mai bogată biserică catolică din lume. Biserica Prusiei are numai 2·32% din pământul țării. Cea rusească 2·6% (90 mil. ortod.) Averea întreagă a bisericei cat. din Austria face 813.700 000 milioane (la 23 mil. credincioși.)

*) Petru Rareș, fiul natural alui Ștefan cel mare, a dăruit egumeniei episcopale din Vad 2 domenii mari din satele Bogata ung. și Bogata românească (Oláh-Bogáth și Magyar-Bogáth) aproape de Vad. Aceasta mănăstire mai avea de mai nainte tot din donațiuni dela Voivozi încă 2 moșii la Vad și Slatina. Vezi „Tel. Rom.“ Nrii 123—129/908, Moșii estinse a avut mănăstirea Peri din Maramureș la Ciceu și Ungurași. Vezi Ierarhia și Metropolia bis. rom. din Trans. și Ung. de V. Mangra pag. 28 etc. Toate mănăstirile le-a secularizat Iosif II.

diferite şi pot înţelege şi esplica anumite legi în diferite moduri. Istoria ţării noastre are dovezi, cum corporaţiuni legale adeseori nu s'au supus ordinaţiunilor guvernelor legale şi încă îndemnate de patriotism, aşa cum l-au crezut ele de mai corăspunzător intereselor ţării. Şi apoi nu-i eschisă nici acea posibilitate ca d. e. autoritatea bisericească să edee o ordinaţiune întemeiată pe disposiţia unei legi esistente, neabrogate, pentru care un preot să vie în conflict cu vre-o ordinaţiune ministerială, care nu emanează din esplicarea firească a vre-unei legi esistente, sau peste tot n'are de basă nici o lege.

O pildă. Ministrul cultelor de odinioară *Lukács* a emis o ordinaţiune, care nu se basează pe nici o lege şi care cere să propue cateheţii nostri în limba maghiară religiunea elevilor ortodoxi din şcoalele de stat. Actualul ministru susţine această ordinaţiune ceva mai domolită, că adecă numai din clasa 3 primară în sus să se propună religia în limba maghiară. Biserica noastră, pe basa dreptului asigurat limbei bisericei noastre, nu se *poate* supune acestei ordinaţiuni. Deci conflictul e gata.

Scopul legislaţiunei deci nu poate fi a înmulţi punctele de neînţelegere între stat şi biserică, ci a le aplana şi reduce.

Apoi e şi prea grozavă pedeapsa, ce se aplică bisericei întregi din o eparhie pentru un asemenea conflict, care poate fi aplanat şi pe altă cale mai puţin sguduitoare.

Anume împărţirea directă a sumelor la fiecare preot ar fi o lovitură, pe care nici o biserică nu o poate suporta. Aceasta ar scoate clerul întreg din legăturile fieşti cu arhiereul său şi cu forul său suprem bisericesc, estradându-l poftelor autorităţii civile. Aşa ceva ar fi o adevărată batjocură la adresa clerului înalt şi o subminare a disciplinei şi legăturii, ce în toate privinţele trebuie să existe între preoţime şi forul ei superior. Executarea acestei dispoziţiuni ar fi o eludare a întregii autorităţi a bisericei şi a capilor ei şi o directă aservire a clerului intereselor lumeşti ale guvernelor. Aşa ceva biserica nici când nu poate admite; şi aceasta nu numai în interesul existenţei ei, ci chiar şi în interesul statului, căci lipsindu-se biserica de autoritatea şi libertatea necesară, i-se ia totodată putinţa de a-şi îndeplini cu succesul cuvenit sacra-i misiune în mijlocul poporului credincios.

De altcum congresul naţional-bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria, numai sub condiţiunea aceea a admis prin concluzul său dela 17—29 Maiu 1900 Nr. 14., „ca preoţimea să primeasca întregirea venitelor sale din vistieria statului după normele art. de lege XIV din 1898, *dacă suma întreagă, ce compete bisericei noastre, se pune la dispoziţia autorităţii bisericeşti superioare.*“

Deci nouele restricţiuni uşor pot scoate la suprafaţă vederi, ca clerul să abzică de întregirea venitelor sale dela stat, ceea-ce ar da motiv la o nemulţămire şi iritare regretabilă şi cu urmări, ce nu se pot prevedea.

In cazul, ca această restricţiune ar deveni lege, congresul nostru trebue să se pronunţe din nou asupra întregei afaceri.

In urma tuturor acestora, condişi de gândul de a aduce în armonie, — spre binele general, — interesele bisericei cu ale statului, şi ce a delătura nedumeririle faţă de vătămarea drepturilor autonomice ale bisericei noastre, am dori foarte mult, ca dieta ţării şi Domnul Ministru de rezort, să aprecieze cu cuvenită înţelepciune de stat acestea, şi la pertractarea proectului, în interes obştesc, să omită dispoziţiunile cari taie în autonomia bisericii noastre şi vatămă demnitatea capilor ei şi a forurilor sale superioare, susţinând din proiect numai acele dispoziţiuni, cari estind art. de lege XIV din 1898 şi asupra preoţimei catolice de orice rit.

Cu aceste argumente — cred eu — de bine să combată episcopatul ortodox român din patrie punctele agravante din noul proiect.

Dr. E. Miron Cristea.

NOUTĂŢI.

Protopresbiter nou. Consistoriul arhidiecezan, în şedinţa plenară ţinută Luni, a numit protopresbiter pentru tractul Bistriţei pe protoiereul şi profesorul gimnasial *Grigoriu Pletosu* din Năseud.

•

Fondul cultural. Direcţiunea institutului de credit şi economii „Cordiana“ din Fofeldea a votat şi trimis pe seama fondului cultural arhidiecezan suma de 200 coroane.

•

Botezul principesei Ileana. Mâne, Joi, la oarele 5 d. a. se face botezul principesei Ileana, în palatul dela Cotroceni din Bucureşti. Naşi sunt: Regele Angliei şi regina Spaniei, reprezentaţi prin câte un trimis special. Actul divin al botezului şi scufundarea în apă o face Inaltpreasfinţitul Metropolit-Primat al României, *Iosif Gheorghian.*

•

Regele Angliei la Berlin. Regele Eduard al Angliei va sosi în curând la Berlin, pentru a face vizită împăratului Wilhelm. Magistratul oraşului Berlin face mari pregătiri, pentru a'l primi cu mare solemnitate. Consiliul comunal a votat pentru acoperirea cheltuelilor suma de 60,000 de mărci.

•

Hymen. Dşoara *Hortensia Medean* şi candidatul de preot, domnul *Andrei Ludu*, îşi serbează căsătoria Joi, în 4 Februarie n. a. c. la 12 oare m. în biserica gr. or. din Sebeşul-săsesc.

•

Conferenţă la Asociaţiune. Duminecă în 31 Ianuarie n. seara la 6 oare domnul *Gh. Tulbure* va ţinea o conferinţă la *„Asociaţiune“*, vorbind despre: *„Coloniile macedo-române din Ungaria şi tinereţa lui Şaguna“.*

•

Croaţii de origine — română! In procesul de înaltă tradare, intentat mai multor Sârbi din Croaţia, puşi în arest preventiv, procurorul şi-a înaintat actul de acusare. In el se află o mărturisire preţioasă pentru noi. Se spune adecă din partea procurorului, că este dovedit istoriceşte, că populaţiunea Croaţiei nu e venită din Sârbia, nu e de origine sârbească, ci în mare parte a autohtonă şi de origine *românească.* Va se zică, Croaţia a fost cândva a — Românilor!

•

Medic primar al comitatului Făgăraş a fost numit din partea comitelui suprem de acolo domnul Dr. *Titu Perţia*, medic practic cu bun renume în Făgăraş.

•

Ţarul la Roma. Se dă ştirea, că în Martie Ţarul Nicolae al Rusiei va face o călătorie la Roma, pentru a vizita pe Regele Victor Emanuel. Va rămânea în Roma câteva zile.

•

Morţi de ciumă. După o recentă statistică engleză, în India au murit în anul trecut, 1908, de ciumă, 148,000 de persoane.

•

Ţigan, rudă cu regele. O gazetă din Belgrad scrie, că de mai multe zile un Ţigan stă în împrejurimile palatului regal din capitala Sârbiei, pentru a primi voe se între la regele Petru, căruia are să-i facă o destăinuire. Spune că-l chiamă Sulian şi că e rudenie cu regele Petru al Sârbiei, iar aceasta o poate dovedi cu documentele autentice, pe cari le are la sine. Poate să fie glumă, dar poate să fie şi adevărat.

•

Sultanul e bolnav. Din Constantinopol vin ştiri, că Sultanul e grav bolnav, şi anume, de supărare, că una dintre femeile sale favorite a murit acum de curând.

•

† George Ardelean, advocat în Timişoara, fost deputat sinodal şi congresual în mai multe rânduri, fisc orăşenesc pensionat, a decedat în Timişoara în etate de 72 ani. Odihnească în pace!

•

Date statistice. In anul 1908 au fost judecaţi la moarte în Rusia 2019 de inşi, pe motive politice, dintre cari executaţi au fost 796. In anul 1907 au fost executaţi 687 criminali politici.

•

Un medic celebru. In Newyork, America, s'a sinucis medicul Wodbury, de frica femeilor. Inventase adecă un medicament, cu care se înfrumseţa obrazul femeesc, şi făcuse mare avere cu acest leac, cumpărat de toate muerile. S'a dovedit însă, că înfrumseţarea era numai *provisorie*, şi că la toate, câte folosiseră leacul, după un anumit timp, li se stricase rău faţa. Femeile au început să asalteze pe celebrul medic, care apoi, pentru a scăpa de furia lor, — s'a sinucis.

•

Moarte subită. Primariul oraşului Galaţi, din România, advocatul *Gămulea*, se afla Sâmbătă seara în gară, pentru a pleca la Bucureşti, cu alţi delegaţi, la congresul partidului naţional-liberal. De odată a fost lovit de un atac de aploplexie, şi cu toate ajutoarele grabnice date din partea medicilor cari erau de faţă, a încetat din viaţă.

•

Oameni practici. Roosevelt, în numele Statelor Unite a dăruit pentru nenorociţii dela Messina $^1/_2$ milion de dolari, însă nu în numărar, ci în — material de clădire pentru trei mii de case. S'a făcut adecă experienţa, când cu alte nenorociri de acelaş soi, că darurile în bani s'au cam lipit de mânile prin cari au trecut, în loc d'a ajunge la distinaţia lor... Şi ca nu cumva materialul de clădit să se schimbe în arginţi, s'au trimis din America şi oameni, cari să conducă lucrările de zidire. Mai practici nu se poate.

•

Pungaş în tren. Un călător, pe linia Budapesta — Sighişoara, a observat că i s'a furat portomeneul cu 8 sute de coroane. Bănuitul, pungaş un oarecare Baef, călător din Buziaş a fost deţinut, iar portomoneul s'a găsit în buzunarul pungaşului.

•

Din Sârbia. Studenţii universitari din Belgradul sârbesc aranjează astăzi, Mercuri, un bal, la care şi regele cu moştenitorul de tron au făgăduit să participe. Comitetul aranjator al balului a invitat întreg corpul diplomatic — afară de contele Forgács, reprezentantul austro-ungar, şi de personalul delegaţiunii noastre. Hotărârea comitetului s'a publicat şi în ziarele din Belgrad. Se zice, că în urma acestei purtări provocătoare, ceilalţi diplomaţi încă vor absenta dela bal.

•

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au fost primiţi următorii membri ordinari: Gavriil Domşa (originar din Mur. Belgiu), Vasile Becan (orig. din Henig), Demetru Andrei Candrea (orig. din Tălmăcel), Nicolae Lupaş (origin. din Lancrăm), toţi sodali fauri; Vasile Porumbăcean (orig. din Cacova), Dumitru Căzan (orig. din Cacova), Ioan Topolog (orig. din Turnişor), George Oltean (orig. din Blaj), Iosif Lupu (orig. din Armeni), Nicolae Roman, (orig. din Sălişte), toţi sodali pantofari; Mihail Buda (orig. din Ilia), sodal pielar; Nicolae Belaşcu (orig. din Haşag), sodal cismar; Iosif Nemeş (orig. din Alba Iulia), Aurel Popp (orig. din Mur. Sântimbru), Ioan Bedelean (orig. din Sânmihaiul inf), Ioan Mocan, (orig. din Sibiiu), toţi sodali lăcătuşi; Zacharie Iridon, (orig. din Apoldul mare), Ilie Cristea (orig. din Doştat), Mihail Poiană (orig. din Gaiiş), toţi sodali măsari; Stefan Turcu, (orig. din Bistriţa) şi Nicolae Manceriu, (orig. din Breaza), ambii sodali croitori şi Iuliu Ardenescu (orig din Şomfalău), sodal franzelar.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“ au mai dăruit: Andrei Bârsean, prof. Braşov, 10 cor.; Ioan Romoşan, par. (Oreştioare sup.) soţia sa Florica n. Opincariu si copii lor Veturia şi Ioan, 1 cor.; Luca Ţarcă, ec. (Gârbova inf.) 10 bani; George Joandrea, înv. (Lugoş) 1 cor.; Pavel Monea, par. (Streza-Cârţişoara) 20 bani; Ioan Oţoiu, paroh (Aciliu) 1 cor. 20 bani şi Vic. Tordăşian, prez. 10 bani.

Apel.

Intreaga lume civilisată a luat parte la greaua lovire de soarte, de care au fost făcuţi părtaşi locuitorii din Sicilia în urma distrugătorului cutremur de pământ din 28 Decemvrie 1908. Şi omenimea întreagă emulează în nisuinţele de a contribui la uşorarea durerii şi miseriei multelor mii de oameni, cari din ruinele oraşelor înfloritoare nu au putut să salveze nimica, decât numai viaţa, şi cari afară de perderea bunurilor lumeşti, mai deplâng şi perderea şi mai mare a celor ce le-au stat aproape, a îngrijitorilor şi susţinătorilor lor.

In comitatul Sibiiu încă s'a constituit un comitet de ajutorare, care se adresează acuma publicului ce a dat probe destule în ale milosteniei, cu rugarea, să contribue cu ceva la alinarea miseriei nemăsurate.

Cu considerare la jalnicul motiv al acţiunei, dar şi cu considerare la stările sanitare neprielnice din Sibiiu, se renunţă la aranjarea de festivităţi sgomotoase. Comitetul de ajutorare e stăpânit însă de speranţa, că fiecare va dărui în scopul umanitar şi de binefacere suma, pe care ar fi cheltuit'o în casul că se aranja vre-un bal, ori concert. Dar chiar şi sumele cele mai mici, vor fi primite cu mulţămită.

Adunarea ofertelor benevole se face prin organele oficioase, iar sumele donate vor fi cuitate pe calea publicităţii.

Pentru comitetul de ajutorare:
Thalmann m. p.
comite suprem şi comes săsesc.

Aviz!

Consfătuirea obicinuită a membrilor români ai adunării municipale se va ţinea Luni în 1 Februarie n. c. dimineaţa la orele 8 în localul casinei române din Sibiiu.

Sibiiu, 26 Ianuarie 1909.

Dr. L. Borcia
secretar.

Dr. Lemény
prezident.

Cărţi şi reviste.

Cântece din lumea veche, culese de *Gh. Tulbure.* Făgăraş, edit. tip. Const. Popp, 1908, 1 volumaş de 72 pp. Preţul ? — este o culegere de balade poporale, şi câteva doine, din comunele de pe lângă Olt.

Poşta redacţiei.

Dlui G. G. în Corna. Am dispus să vi se îndrepteze adresa. Cele comunicate sunt bune, dar nu le putem publica.

Teatru german.

Mercuri: *Dollarprincessin*, operetă.

Joi: beneficiul artistului *Stenzel*: drama *Der Abt von St. Bernhard.*.

Concurs.

Despărţământul „Abrud-Câmpeni“ al „Asociaţiunei pentru lit. română şi cult. pop. român“ dorind a contribui la răspândirea cetitului şi scrisului, prin aceasta publică concurs pentru 2 premii de câte 30, în total 60 cor., pentru instruarea în cetire şi scriere a analfabeţilor adulţi de pe teritorul acestui despărţământ.

Preoţii sau învăţătorii, cari doresc a obţinea acestea premii, să se însinue în scris la directorul despărţământului până în 1 Maiu n. 1909, având a dovedi cu documente de încredere, că au instruat a ceti şi scrie cel puţin 10 analfabeţi.

Din şedinţa comitetului cercual al desp. Abrud-Câmpeni al „Asociaţiunei“, ţinută la 28 Decembre 1908.

Demetriu Goia
secret. desp.

Nr. 789/1908. [22] 1—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23, punct 5, şi a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul naţional-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta, conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan Nr. 8014 Plen. din 19 Decemvrie 1908 se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou-înfiinţatul tract al Geoagiului.

Fiitoriul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanţă a parohiei centrale Geoagiul de jos-Suseni, unde şi până atunci îşi va ţinea cancelaria, va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. venitele parohiei de clasa III. Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoţeşti dela stat;

2. venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotaţiunea statorită din fondul „Rudolfin“ împreună cu repartiţiunea protopresbiteratului cu adaosul de salar;

3. tacsele, ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale şi pentru alte funcţiuni speciale.

Concurenţii au să documenteze cualificaţiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, şi concursele lor instruite cu toate documentele necesare, să le aştearnă consistoriului arhidiecezan în restimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“, alăturând la documente şi o tabelă de cualificaţiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, §. 12.

Concursele, intrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Szászváros, Orăştie, 28 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Geoagiu, (Algyógy).

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 4/1909 of. ppresb. [21] 1—2

Concurs.

Pe baza înaltului ordin consistorial dto 31 Decemvre 1908 Nr. 14,920 Şcol. prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile — dela prima publicare în „Telegraful Român“ — pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din comuna **Borcut**, protopresbiteratul Cetatea de piatră pre lângă următoarele emolumente;

1. Salariu fundamental 600 cor. (300 cor. din repartiţie pe popor iar 300 cor. din ajutor dela Preaven. Consistor arhidiecezan).

2. Lemne pentru încălzitul salei de învăţământ şi a locuinţei învăţătoriului 16 m. c.

3. Locuinţă în natură şi grădină.

Invăţătorul va fi obligat a instrua pe elevi în cântările bisericeşti şi compune cu acestia şi cu adulţi un cor bisericesc, de aceea cei cari posed dexteritatea cuvenită în aceasta privinţă vor fi preferiţi.

Cei ce reflectează la acest post să se presinte în comună, iar cererile de concurs să le înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Magyarlápos, (Lăpuşul unguresc,) 8 Ianuar 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopop

Ad. Nr. 3/909. [23) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa III din **Berivoii-mici** (Berivel), protopresbiteratul Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii să-şi aştearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se înfăţişa în sfânta biserică, din Berivoii-mici pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Făgăraş, în 8 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 600/1908. [11] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Stremţiu** (cl. II). se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare — conform ordinului consistorial de dto 9 Decemvrie 1908 Nr. 13911 Bis.

Venitele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat, — cu adaosul că: fiitorul paroh va avea să dee parohului, de până acuma Irimie Iliescu, până ce acesta trăeşte 200 cor., iar după moartea lui, minorenilor anuel 100 cor. până vor ajunge la maiorenitate; şi că a treia parte din venitele stolare compet cantorului.

Petiţiunile se vor aşterne subscrisului oficiu, în terminul susindicat, fiind concurenţii datori a se prezenta, în terminul reglementar, în o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a cânta resp. a slugi şi predica.

Alba-Iulia, 31 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 337/1908. [10] 3—3

Concurs.

Pe basa ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecesan dto 25 Noemvrie a. c. nr. 11672. Bis. pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Baia l. Craiu** cu crângurile Curpeni şi Păroasa şi cu filiile Cernişoara, Florese şi Topliţa, protopresbiteratul Hunedóara, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Competenţii la acest post să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se presenta în vre-o Dumінecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi a cuvânta.

Hunedoara, la 22 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. Hunedoara.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Sz. 3948—1908. [2] 3—3

Arverési hirdetmény.

Szebenmegye, szászsebesi járáshoz tartozó Kákova község elad a „Marga“ nevű erdejéből 69·0 k. hold területen található mintegy 1422 m 3 haszonfa 2132 m. 3 tüzifa és 23.800 drb. rudfára becsült tölgy fakészletet nyilvános szóbeli árverésen *1909 évi január 29 én d e 9 órákor* a szászcsóri kö jégyzöség irodájában.

Kikiáltási ár 18.020 kor. — fil. v. i. tizennyolczezerhus horona.

Bánatpénz 10%.

Zárt irásbeli ajánlatok melyek a fenti bánatpénzt és azon nyilatkozatot tartalmazzák, hogy árverező magát az árverézési feltételeknek aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

A Kikiáltási áron alul a fa nem adatik el.

Az árverési feltételek és becsjegyzék az árverés napjáig a szászcsóri kö jégyzöség és szászsebesi m. kir. járási erdögondnokságnál betekinthetök.

M. kir. jár. erdögondnokság.

Szászsebes, 1908 évi deczember 22-én.

A. j főszolgabiró
Hanner.

Comerciu rentabil.

Se vinde din cauză de călătorie o întreprindere rentabilă şi cu viitor, potrivită şi pentru o damă singură.

A se adresa la administraţia acestei foi. (19) 2-3

Nr. 682/1908. [6] 3—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu înaltul ordin consistorial dto. 9 Decemvrie 1908 Nr. 14367 Bis. prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile — dela prima publicare în „Telegraful Român“ — pentru ocuparea postului de capelan parohial în parohia de cl. II **Sântandreş** cu filia **Sântohalm**, pe lângă neputinciosul paroh Avel Bera.

Dotaţiunea capelanului va fi jumătate din venitele parohiale în şcoala B. cu ocaziunea regulărei şi întregirei venitelor parohiale.

Cei ce reflectează la acest post să se prezenteze în comună spre a cânta, predica sau a sluji.

Cererile de concurs se înaintează subsemnatului oficiu.

Dobra la 24 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Iosif Morariu
adm. ppresb.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 19—34

Cassa de păstrare (reuniune)

în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei şi fără anunţ.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

(339) 14—20 **Direcţiunea.**

Cele mai frumoase daruri!

Celce voieşte cu orice ocaziune să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea

Librăriei arhidiecezane

Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu preţuri moderate şi în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A pentru dame, conţine	25/25	—·90	Nr. 714 A pentru domni, conţine	25/25	1·40
„ 713 A „ „ „	50/50	2·—	„ 715 A „ „ „	50/50	2·30
„ 711 A „ domni „	50/50	2·—	„ 1150 „ „ „	50/50	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post	format pentru dame	2 20	Gaze	format pentru domni	2·22
Napoli	„ „ „	2 10	Coniferen Post	„ „ „	2·42
Bajah	„ „ „	2·22	Limen paper	„ „ „	1·50
Narziss	„ „ „	2 20	Transatlantica (hârtie subţire)	„	2·—

Hârtia şi plicurile sunt de o calitate extra ordinar de bună şi executate după modele cele mai moderne.

Cărţi:

Barcianu, Dicţionar rom. germ. broş. cor. 6·— legat	7·60	Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. şi IV. à	1·—
Barcianu Dicţionar germ rom. broş. cor. 8·— legat	10·—	Mera, Din lumea basmelor	3 50
Brediceanu, Doine şi cântece I. şi II. à	4·—	Moldovan, Cântarea cântărilor	1·—
Brediceanu, Jocuri româneşti I. II. şi III. à	4·—	Nădejde, Minunile şi grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii	—·80	Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 şi 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—	Popea, Caractere morale	2·50
Florin, Poveşti populare	2·50	Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
		Vlahuţă, Din trecutul nostru	3·50

Cereţi gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responzabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 6 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Ianuarie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Audienţa lui Justh.

Sibiiu, 29 Ianuarie n.

S'a dat mare importanţă faptului, că domnul Justh, prezidentul camerei ungare, a fost chiemat pe Marţi la Viena, pentru a fi primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale. Şi cu drept cuvânt, pentrucă consultarea fruntaşilor politici, cari nu fac parte din guvern, mai ales a prezidenţilor corpurilor legiuitoare, o află domnitoriul de necesară cam de regulă atunci, când situaţia guvernului nu mai e sigură şi crisa ministerială e inevitabilă.

De astădată nu e însă casul acesta. Situaţia guvernului nostru încă nu e atât de rea, ca să se gândească la demisionare; prin urmare, domnul Justh, prezidentul camerei ungare, nu pentru aceea a fost primit în audienţă, ca să spună Monarhului cum ar putea fi delăturată ori rezolvată crisa, care nu esistă, ci pentru a auzi Monarhul chiar dela dânsul, cel mai mare aderent şi luptător al băncii naţionale ungare, care e dorinţa şi părerea sa în chestia aceasta, şi cam pe ce cale ar crede el, că dorinţa i-ar putea fi realizată?

Domnul Justh a fost primit în audienţă Marţi, la oarele 11 dimineaţa, şi a stat în faţa Monarhului 45 de minute. Monarhul i-a dat deci voe şi timp, să spună tot ce-i zace la inimă şi domnul Justh sigur că a zugrăvit Maiestăţii Sale situaţia de acasă aşa cum e: îi va fi spus, că nu numai el, ci întregul partid independist cere bancă independentă ungară, ori apoi cel puţin o bancă de cartel deocamdată.

Maiestatea Sa îl va fi ascultat cu obicinuita răbdare, şi apoi îi va fi mulţămit pentru informaţiunile date, şi audienţa a fost terminată, iar domnul Justh a putut se spună ziariştilor cari doreau să afle ceva despre rezultatul audienţei, că Maiestatea Sa nu l'a împuternicit să facă nici o comunicare despre cele întâmplate, prin urmare nu le poate spune nimic alta, decât că Maiestatea Sa l'a primit foarte graţios, şi că vre-o hotărâre definitivă nu a adus cu sine audienţa sa.

Foarte natural. Maiestatea Sa l'a chemat pe dl Justh ca el să dee informaţiuni Maiestăţii Sale, iar nu pentruca Maiestatea Sa să-i comunice vre-o hotărâre. A primit informaţiunile dorite, acum va precumpăni, va consulta pe sfetnicii sei, şi apoi va — *decide*. Până la hotărâre mai este deci o cale cam lungă.

Cu toate acestea, situaţia e foarte critică, şi faptul, că domnul Justh a fost primit foarte graţios la palat nu a împins cu nimica înainte carul coaliţiei, ajuns în mare primejdie. A devenit inevitabilă spargerea coaliţiei şi formarea unui nou partid de guvernament, pe care să se poată răzima guvernul, fie cel de acum, fie altul, pentrucă cu coaliţia nu mai e de guvernat.

Ce are deci să urmeze şi ce poate să urmeze? Ori aceea, că partidul independist primeşte singur conducerea ţării, formânduse un guvern nou, curat kossuthist, ori apoi disolvarea parlamentului şi efectuirea alegerilor noi pentru dietă, în scopul, ca din ele să iasă o majoritate, care să nu mai pretindă bancă independentă maghiară, şi care să fie mai conciliantă şi în chestiile militare faţă de Viena.

Eventualitatea primă s'ar putea întâmpla atunci, când Coroana ar fi convinsă, că Ungaria poate să şi aibă banca ei independentă naţională, fără ca prin aceasta să fie jicnite interesele celeialalte părţi de monarhie, pentrucă în cazul acesta, partidul kossuthist, însărcinat cu formarea cabinetului, ar renunţa poate dela toate celelalte pretensiuni naţionale ale sale, şi s'ar mulţămi pe un timp oarecare numai cu banca independentă. Iar eventualitatea a doua, disolvarea parlamentului şi facerea alegerilor noi pentru dietă, are să urmeze negreşit în casul, când Coroana nu se învoeşte cu nici un preţ la desfacerea în două a băncii actuale austro-ungare, şi nici partidul kossuthist nu renunţă dela aceastǎ pretensiune a sa, ci se ţine de cuvânt şi nu mai votează nimica, deci nici contingentul de recruţi. E apoi irelevant, că alegerile noi le va face actualul guvern, ori *altul*.

Fiind aceasta, şi nu alta situaţia, ne vine a crede, că cei din partidul kossuthist vor ţinea seamă de ea, şi în momentul ultim vor face o schimbare de front, mulţăminduse în chestia băncii cu nişte promisiuni pentru viitoriul mai îndepărtat, şi remânând la putere, unde totuşi e mai bine decât în neagra opoziţie. Pentrucă nime nu ştie, dacă din nouăle alegeri vor mai putea scoate ei maioritatea parlamentară ori nu?!

Din parlament. In dietă se continuă desbaterea generală asupra proiectelor de lege despre reformele de dare. In şedinţa de Luni a vorbit dintre deputaţii naţionalişti domnul Dr. *Aurel Vlad*, combătând cu argumente tari noul sistem de dare. Vom reproduce vorbirea întreagă.

Procesul „Gaz. Transilvaniei.“

Cetim în numărul de Mercuri al *„Gazetei Transilvaniei“*, din Braşov următoarele:

„Pe ziua de eri, 25 Ianuarie n. dl *Aurel Mureşian*, proprietarul foaiei noastre a fost citat la tribunalul regesc de aici înaintea judelui instructor, ca să fie ascultat la cererea procuraturei reg. din Târgu-Mureşului, cu privire la mai mulţi articoli din numărul jubilar al Gazetei“, pentru cari procurorul a ordonat cercetare penală. Domnul Mureşian fiind bolnav şi neputându-se prezenta, judele instructor domnul Császár, a venit astăzi înainte de ameazi în locuinţa sa împreună cu un notar ca să-l asculte.

Procurorul a pornit cercetare pentru delict de agitaţie în contra mai multor articole şi scrisori semnate de autorii lor, precum şi contra mai multor pasage din diferitele părţi ale istoricului „Gazetei“. Dificultate sunt mai întâi introducerea: „Cetitorilor salutare“, semnată de *Aurel Mureşianu*, apoi scrisoarea adresată d-lui Mureşianu de răposatul *Mihail Cogălniceanu* cu ocaziunea jubileului de 50 ani al Gazetei (1888), mai departe scrisoarea de felicitare a d-lui *George Pop de Băseşti*; scrisoarea de felicitare a d-lui *Vasile M. Cogălniceanu*, publicist şi fost deputat în Bucureşti; Salutul Junimei din Bucovina subscris de prezidentul societăţii „Junimea“, *Cornel Corneanu*; cugetarea semnată de dl *Francisc Hossu-Longin*; articolii scrisi de dnii *Partenie Cosma*, *Caius Brediceanu* şi *Dr. Cassiu Maniu* şi poeziile: „Rugăciune“ semnată de răposutul *Traian H. Pop* şi poezia de dl *George Simu*. In fine mai multe passge din istoric, între cari unul din memorabila vorbire rostită de fericitul *Timoteiu Cipariu* la inaugurarea „Asociaţiunii Transilvane“ în Noemvrie 1861 şi reprodus în numărul jubilar pe „Pagina dedicată Tinerimii române“, pasagiul privitor la *limba românească*.

Dl Mureşianu a anunţat recurs în contra procedurei procurorului, care e lipsită de bază legală, deoarece în toţi articolii şi în toate pasagele dificultate, nu se face agitaţie, ci simplă istorie şi toate la olaltă nu au altă ţintă, decât a ilustra trecutul istoric, de 70 de ani de activitate a ziarului naţional românesc „Gazeta Transilvaniei.“

Preotul şi şcoala confesională

de *Emanuil Pop.*

Indivizi şi popoare au fost fericite sau nefericite, au dăinut sau dispărut din mijlocul omenimei, după cum s'au ştiut pătrunde de idei de ordine superioară sau inferioară.

E un fapt acesta psihologiceşte esplicabil şi 'n mod neîndolnic adeverit în istoria culturală a omenimei. Să ne revocăm în memorie şi să ne întrebăm: oare dispariţia poporului roman, dăinuirea şi ridicarea poporului german, oare starea tristă şi dejositoare a Indienilor, înălţimea şi civilisaţiunea Iaponezilor, nu e provenită din ideile respectate de dânşii? Oare frământările şi răscoalele sociale de azi, nu sunt rodul ideilor ce se propagă sau nu damaschează acela o percepere falză, o tâlcuire subietivă a ideilor mărete,

---

FOIŞOARĂ.

O întâmplare interesantă.

Din englezeşte.

Soneria fu pusă în mişcare şi clopoţelul de noapte sună cu tărie, tocmai în momentul când era să mă culc. Eram medic începător, care avea să se lupte cu toate greutăţile vieţii. Nu de mult mă aşezasem în localitatea în care mă aflam, stăpânit de cele mai frumoase nădejdi, şi plin de ambiţie. Dar multe esperienţe amare am făcut în acest timp scurt, şi foarte cu socoteală trebuia să trăesc, pentruca să mă pot susţinea la suprafaţă.

Imbrăcaiu iute halatul şi deschizând uşa dela dormitoriu, aşteptam să vină servitoriul şi să-mi vestească, cine mă cercetează noaptea atât de târziu?

— „Poftiţi şi veniţi în camera de primire“, — îmi spuse el.

— „Cine e?“

— „O doamnă. A venit în trăsura proprie închisă şi vrea să vă ducă la sora ei, care e foarte bolnavă“!

— „Să aştepte doamna puţin, viu numai decât“.

Mă îmbrăcaiu iute şi m'am dus în camera de primire, care se afla jos, în parter. La întrarea mea, oaspele de noapte sări de pe scaun şi-mi veni înainte. Era o damă înaltă, sfeltă, elegantă. Faţa nu i-am văzut'o, pentrucă era acoperită cu un văl des.

— „Domnul medic Holmes?“ întreabă ea cu un glas plăcut, dar cu o pronunţare streină.

— „Da, eu sunt, şi stau la disposiţia Dvoastre“.

— „Domnule medic, te rog vină numai decât cu mine. Sora mea e bolnavă. E lovită de apoplexie şi în fiecare moment poate să i vină moartea. Trăsura ne aşteaptă afară, la poartă“.

— „Un moment doamnă şi vă stau la dispoziţie“.

Am alergat în odaea de lucru şi mi-am adunat uneltele pe cari le ţineam de necesare, am îmbrăcat apoi pardesiul şi luându-mi pălăria am urcat, împreună cu dama care şi ţinea faţa ascunsă după văl, în trăsura, la care erau prinşi doi cai sprinteni. Frânele le ţinea în mâni un vizitiu livrat, pecând un alt servitor livrat ne-a deschis uşa trăsurii şi a închis'o iarăşi, iar trăsura se puse în mişcare.

M'am aşezat cu toată comoditatea între perini, mulţămit cu norocul, ce a dat de mine, pentrucă la tot cazul mă aşteptam să capăt un onorariu frumos.

— „Domnule medic, — întrerupse vecina mea liniştea, — aşi avea o mare rugare. Să mi daţi voe să închid ferestrile trăsurii şi să slobod perdelele“.

— „Mă rog!“ respunseiu eu cu complesanţă şi grăbiiu să fac eu lucrul acesta, mirânduma mult de aceasta dorinţă a necunoscutei mele tovareşe.

— „Mai am apoi şi o altă rugare“, continuă ea, cu un glas cam trămurător. „Trebue adecă să vă cer ertare, findcă nu v'am spus adevărul. Sora mea e bolnavă, dar nu e lovită de apoplexie, ci e nebună, biata fiinţă nefericită. In timpul din urmă s'au ivit semne neîndoioase, cari dovedesc, că echilibrul ei sufletesc e sdruncinat şi că mintea ei e învălită în negură. Te-aşi ruga domnule medic, să o examinezi în mod amănunţit şi să-mi liberezi un certificat, pe baza căruia să pot aşeza pe nefericita într'un sanatoriu particular“.

Eram atât de frapat de cuvintele auzite, încât la moment nu ştiam ce să răspund.

— „Poţi să fi liniştit domnule medic, şi nu ai să te temi de nimica“, — continuă ea, văzându mi perplexitatea. — „Te asigur, că toate decurg în ordinea cea mai naturală. Cunoşti de bună seama pe medicul Dr. James Ricketts, pe celebrul specialist în boalele de nervi Ei bine, îl vei afla la mine, aşteptându-te, şi vei afla şi pe un senator al magistratului, (al cărui nume nu ţi-l pot comunica) din oraşul în care se află sanatoriul unde vreau să duc pe nefericita mea soră. Dta şi Dr. Rickatts veţi examina bolnava şi veţi subscrie certificatul, că e bolnavă“.

— „Dar doamnă, procedura aceasta e foarte curioasă, — ziseiu eu. De ce faceţi lucrul acesta noaptea, şi de ce cu o întroducere falsă, cu o poveste neadevărată? N'aţi putut să mă chemaţi ziua şi să evitaţi coloritul misterios al afacerii?

— „Nu s'a putut. Lucrul trebue să remână ascuns, în mod necondiţionat. Numele nostru, familia noastră, e din cele mai de frunte, nu putem să ajungem în gura lumii. Nu vreau, ca nefericirea bietei mele surori să ajungă în publicitate. Acesta e motivul, că te duc la sora mea la o oară neobicinuită şi între împrejurări neobicinuite“.

Fiind foarte agitată vecina mea, nu prea grija cum să rostească cuvintele şi tot mai mult se treda, că e o — străină.

— „Pretind dela dta, domnule medic, să păstrezi secretul necondiţionat, şi cer se-mi promiţi, că nu te vei interesa să afli numele nostru. Te voiu remunera cu prisosinţă pentru această discreţiune. N'ai să te temi de nimica. Nu vreau nimica ce ar fi incorect şi ilegal, ci vreau numai să evit scandalul, şi să fac, ca numele nostru să nu ajungă pe buzele oamenilor răi. E îngrozitor pentru mine cugetul, ca lumea să vorbească de nefericirea bietei mele surori, şi de aceea remână secret şi pentru dta numele nostru. Nu vreau să te ofensez domnule medic, dar nici dta să nu ştii, că în familia noastră se află o nebună, pe care a trebuit să o aşezăm într'un internat“.

— „Te înţeleg doamnă“, — respunseiu eu, mai liniştindu-mă.

(Va urma.)

propoveduite de idealul omenimei: Dzeu omul? Sigur, că *da!*

Orice lucrare, orice dărâmare, orice reformă, orice stagnare, e resultatul ideilor. Tot ce e bun și ce e rău, ce e frumos și ce e urât, ce e măreț și ce e ridicat în viață și 'n făpturile indivizilor și a popoarelor, e născut din sinul ideilor „acest suflet mișcător al societății omenești".

Gânditorii mari, ai tuturor vremilor, apreciind valoarea și rolul important ce acestea îl au în viață omenească, s'au străduit a fixa în forme potrivite toate ideile cunoștințele și esperiențele lor; mai întâi în forme auzibile, ca tradiții, mai apoi în forme vizibile, ca scrisoare, pentruca astfel să le poată păstra și transpune urmașilor lor ca pe cea mai scumpă comoară. Acestor străduințe necurmate avem să mulțămim facerea cărților și ridicarea diferitelor instituțiuni religioase-culturale, menite să fie factori pentru propagarea ideilor.

Intre instituțiile cu asemenea menire figurează și *școala*.

Cercetând trecutul, vom afla, că școala și cu ea toate instituțiunile religioase-culturale, s'au înființat pentru a *satisface trebuințelor sufletești și fizice ale omului;* împărtășindu-i cunoștințe și esperiențe, cari să-i servească cu merinde în viață, idei, cari să-i lumineze calea vieții, — ca astfel omul să-și poată atinge fericirea dorită, apropiindu-se tot mai mult de idealul desăvârșirii.

Potrivit cu trebuințele omenești, școala s'a împărțit în diferite categorii. Căci trebuințele oamenilor nu sunt aceleași, ci variază după firea și ființa individului; ear acestea iarăși sunt condiționate de diferiți alți factori climatici-sociali. In înrâurința puternică a acestor factori este a se căuta manifestarea omenimei în diferite forme de limbă și a simțemintelor ei în diferite forme de adorațiune a ființei supreme. Deci limba ca formă de manifestare a omenimei și religia ca formă de adorațiune a ființei supreme, fiind rezultate firești ale diferiților factori climatici-sociali, școalei au să-i servească ca punct de plecare natural în îndeplinirea problemei sale. Limba ca mijloc de comunicare a ideilor și religia ca isvor de adăpare a simțemintelor.

Acest fapt a și fost considerat ca o necesitate firească pentru înaintarea omenimei; ceea ce se învederează și din organizarea școalei pe baze naționale-confesionale.

Școala noastră, mulțămită bărbaților noștri providențiali, încă e așezată pe baza națională-confesională. Și stând numai pe această bază, *va putea ea să-și rezolveze problema în mijlocul poporului nostru.* De aceea, bărbații noștri de fericită pomenire, școala noastră au concrezut-o conducerii și supravegherii directe a bisericei, dându-i caracter confesional-național și asigurându-i prin legi pozitive acest caracter.

Am accentuat, că școala s'a urzit cu scop de *a împăca diferite trebuințe omenești*. Acesta fiindu-i scopul, e prea firesc, ca ea să fie considerată de un factor de primul rang pentru ajungereau fericirii, și deci de mare necesitate. Valoarea și necesitatea ei se învederează și din atențiunea deosebită ce'i se dă din partea legislativei, societății și corporațiunilor din toate țările culte.

Rostul, ce școala îl are, invoalvă pentru conducătorii ei mari îndatoriri. E știut, că la ori ce întreprindere conducătorii sunt duhul dătător de viață. Și precum ei vor fi pătrunși și'și vor ști socoti îndatoririle lor, așa și școala va fi sau va înceta de a mai fi isvor dătător de viață, pentru aceia, în a căror serviciu e pusă.

Rezolvarea problemei școalei fiind condiționată de conducători, să vedem cu referință la școala noastră confesională-poporală, cari sunt și cari trebue să fie îndatoririle conducătorului, a preotului, ca director școlar?

Indatoririle preotului-director sunt normate în diferitele noastre regulamente.

In înțelesul acestora directorul trebue să fie un ochiu veghetor, țântit în continu asupra vieții omenești, ca astfel școala, păstrând legătura cu viața poporului să poate promova binele acestuia. Deci cea mai de căpetenie îndatorire a directorului e:

a) să cerceteze cari sunt trebuințele de viață ale poporului nostru?

Pipăind realitatea putem spune, că cea mai arzătoare trebuință a poporului nostru e lipsa de cunoștințe practice-raționale pentru îmbunătățirea stării materiale și în al doilea plan a celei intelectuale-morale. Am dat mai sus întâietate stării materiale, nu influințat de materialismul zilelor noastre, ci pentrucă bunurile materiale nu se pot ignora dintre factorii cari mijlocesc înaintarea unui popor, iar starea materială a poporului nostru în asemănare cu cea morală, e mult inferioară acesteia și decadența materială se știe că sguduie și temeliile morale. E știut, că ridicarea stării materiale e condiționată de cunoștințele potrivite mediului de traiu și de modul de desvoltare a puterilor de lucru.

Poporul nostru e cunoscut de un popor muncitor. El muncește din greu, dar nu cu rost; muncește la un lucru, dar îi trebuesc multe, are și producte proprii și valorabile, dar nu le știe valora. Lipsit de cunoștințele practice ale timpului de azi, el e peste tot locul obiectul de esploatat din partea străinilor. Căci azi nici în munții lui nu mai e liber. Ocupația lui în general și metodul de lucru, e tot cel patriarhal. Nu tot așa stă lucrul cu trebuințele zilnice. Acestea s'au înmulțit, încât nu le mai poate, sau nu mai cu anevoe le poate suporta. Ajuns în această stare, țăranul in înțelepciunea sa, mângăierea și-o caută în beuturi spirtoase. Tabloul vieții lui chinuite stârnește compătimire.

Ajutat însă poporul nostru în această direcțiune cu cunoștințe practice, înaintarea lui pe scara intelectuală morală și estetică se va face repede, căci nu e lipsit de inteligență, nici de putere morală, cu atât mai puțin de gust estetic. El are toate însușirile frumoase, cari oglindează originea lui glorioasă. Insușirile și puterea lui de viață ne dau nădejdea de a-l putea scoate din halul în care a ajuns.

Din cele premerse se ivește o altă îndatorire pentru preotul-director și anume:

b) *să cerceteze, că ține școala cont de trebuințele poporului și își desfășură ea cu succes lucrarea în această direcțiune?*

Aici nu mai întimpinăm greutate. Decadența țărănimei vorbește prea elocvent despre aceasta. Ce e drept, școala e în convingerea, că ține cont de trebuințele poporului, dar este numai *părere*, căci succese efective nu se prea zăresc din lucrarea sa. O afirmă aceasta poporul nostru cu graiu înalt zicând: „*Ce mi folosește școala, n'am să mi fac copilul domn, 2—3 rugăciuni și credeul și eu îl pot învăța*".

Deci, dacă școala nu-i aduce folos, nici nu are pentru el valoare. Căci orice obiect numai întrucât satisface unei trebuințe are valoare. Incetând trebuința, s'au încetând efectul, încetă și valoarea. Și un lucru fără preț, cine nu l socoate drept povară?!

Așa e și cu școala, o adevărată povară socotită de popor.

Dar să nu ne înșelăm, să nu fim cu nedreptate în judecata poporului. Un singur esemplu ne va face destulă lumină în causă, anume:

In anul 1835 a apărut o carte în care se tracta chestia iobăgească. Lățindu-se vestea acestei cărți și între poporul român iobag, acesta pătruns de nădejdea, că prin cunoașterea acestei cărți își va putea ușura soartea sa, în mare grabă și mai mult în secret a colectat din mână în mâna suma de 2000 fl. enormă pe acelea vremi, ca să o cumpere și se plătească tâlcuirea ei.*)

Oare urmașii aceluiași popor nu s'ar însufleți azi pentru carte și școală, dacă acestea s'ar ocupa cu chestii de actualitate pentru el, modul de a învinge greutățile vieții? Nu și-ar trimite copii se învețe și nu și-ar jertfi cu drag filerul pentru școală?

Decadența materială a poporului nostru și afirmările lui despre școală, — pe care el o socotește de o fabrică în care se plămădesc „domnii" ne pot convinge, că școala noastră poporală confesională nu corăspunde scopului ei, nu corăspunde trebuințelor de viață ale poporului nostru. Deci ca altă îndatorire pentru preotul-director se impune:

c) *să intreprindă pașii cuveniți, ca școala să corăspundă scopului ei, căutând causele cari împedecă realisarea lui și mijloacele pentru delăturarea lor.*

La orice intreprindere succesul ori nesuccesul e condiționat de planul după care se operează, de mijloacele ce se întrebuințează și de capabilitatea esecutorului. Așa e și pe terenul școlar.

Deci *a*) planul de învățământ; *b*) mijloacele de învățământ și *c*) corpul didactic se presentează ca tot atâtea cause, cari împedecă sau promovează o desvoltare mai vădită pe terenul școlar.

Părerile mele modeste asupra acestor cause le voiu espune în ordinea de mai sus, dar numai în general, atingând cu preferință chestiuni ce taie în viața zilnică a poporului nostru.

(Va urma).

---

*) Vezi „*Telegraful Român*" anul 1905 numerii 96—101.

„Revista teologică".

— Un cuvânt către preoțimea noastră. —

„Revista teologică", foaia de specialitate pentru știința și viața bisericească a preoțimii noastre, a întrat în anul al treilea de viață. Creată din entusiasmul și dorul de progres al unui ales cerc de preoți și profesori de teologie, ca un nou și indispensabil factor al culturii preoțești și având un program înalt și folositor, în cei doi ani de esistență se poate zice, că „Rev. teol." a luptat cu jertfă și cu credință pentru împlinirea apostolatului ei, pentru realisarea idealelor bisericii noastre strămoșești. Indiferența detestabilă, cu care a fost întimpinată din unele părți cum și atacurile regretabile, cari s'au îndreptat împotriva ei din alte părți, n'au fost în stare să slăbească însuflețirea și dragostea de muncă a celor dela conducere și revista și-a continuat apariția regulat, înfățișându-se în tot mai bune condițiuni.

Numărul prim din anul acesta, pe lângă un material bogat și ales, mi-a adus însă și o surprindere, pe cât de neașteptată, pe atât de dureroasă.

In obicinuitul cuvânt „Către cetitori", redacțiunea revistei se vede constrânsă să constate, că „sprijinul cetitorilor, în loc să crească — a s'ăbit!"

Mărturisesc, că la cetirea acestor șire m'am oprit și am simțit, că-mi roșește obrazul de rușine. E cu putință — mi-am zis — ca peste trei mii de preoți, în mare măsură oameni cu școală și deci cu trebuințe intelectuale, să nu-și susțină nici o singură revistă bisericească? Ce poate să fie causa acestei triste aparițiuni? Poate, că felul de redactare al revistei, cuprinsul și valoarea articolilor ei nu corăspunde pretensiunilor sufletești ale preoților . . . Dar în privința aceasta n'am auzit încă nici o critică, nici un glas de nemulțămire. Dimpotrivă am cetit cum bărbați de specialitate, revistele surori și în sfârșit toate părerile, cari se pot lua în considerare, s'au unit în constatarea, că „Rev. teol." e o foaie bună, poate cea mai bună între publicațiunile periodice similare, înțelegând aici și pe cele „de dincolo". Și am mai auzit, că în timpul din urmă o cer tot mai mulți preoți din România, ba chiar și unii din frații gr. cat. Motivul acesta nu poate sta prin urmare nici ca pretext. Rămâne dar ceealaltă pricină posibilă și — după părerea mea — cea adevărată. E indiferentismul, seculara inerție a preoțimii noastre! Alte cause nu pot exista, cu atât mai puțin motive de ordin financiar. Se știe doar, că preoțimea noastră constitue cel mai bogat contingent de cetitori și abonați ai gazetăriei — românești. Abonează și cetește tot, până și „Deșteptarea", „Severinul" și alte fițuice de acest calibru, cari fac batjocura tiparurilor românești. Iar „Rev. teol.", singurul organ de specialitate al preoțimii, chemat să o țină în curent cu înaintarea științii teologice, cu evenimentele vieții bisericești, chemat să-i completeze cunoștințele prin material de predici și povețe pastorale — e avisată să soliciteze sprijinul acelora, pentru cari s'a înființat și se susține cu mari jertfe intelectuale și materiale!

Să mi-se ierte, dar așa ceva nu se poate pricepe și nu se poate scusa.

„Rev. teol." nu a fost impusă preoțimii din partea autorității bisericești, cum se face în alte părți, pentrucă înființarea ei a cerut-o însuși preoțimea — adecă o seamă de preoți înțelegători — și pentrucă urzitorii ei au fost de convingerea, că răspund unei trebuințe de mult simțite. Acum însă, dupăce se constată tristul adevăr, că preoțimea nu prea duce dor de atâta știință bisericească, ar rămânea două alternative: Sau că autoritățile superioare bisericești conștii de folosul și importanța acestei reviste o impun clerului detrăgându-i costul abonamentului pe cale oficioasă — sau atunci „Rev. teol.", lipsită de sprijinul tuturora, va trebui să-și sisteze apariția.

In casul prim — și de acesta poate ar fi bucuroși aceia, pentru cari e o greutate să scrie un mandat postal! — s'ar salva cel puțin apariția nimbului și a demnității clerului, pentrucă revista ar apărea mai departe și n'ar putea râde nimenea, că un cler din trei dieceze nu e în stare să-și susțină o revistă bisericească.

Casul al doilea însă apunerea „Rev. teol." din lipsă de sprijin ar însemna o pată de rușine pe vaza, demnitatea și cultura preoțimii noastre.

Astfel stând lucrul — oare mai este de trebuință să fac apel la acest simț de demnitate și de datorință al onoratei preoțimi? *Un preot.*

Dela sate.

Lucruri bune din comuna bis. Lupșa-Sat.

De vre-un an doi încoace se petrec în comuna noastră lucruri pe cari noi nu le cunoșteam decât din auzite. Acum e anul ne-am trezit numai că părintele Vasile *Șpan* ne spune în biserică a doua zi de Crăciun, că seara va fi o producție în folosul bisericei și școalei cu un mic preț de întrare.

Alergat-am tot ce a fost mai de seamă în comună la școala gr. or. și ne-am veselit la auzul câtorva cântări și declamări produse de un cor alcătuit din țărani la stăruința învățătorului din Hădăreni și Lupșa-Sat. Ceeace ni-s'a arătat a fost peste așteptare de succes. Venitul de vr'o 40 cor. s'a adaus la fondul bisericesc cu menire de a veni în ajutorul școalei. Public present număros din loc și satele vecine.

*

Acest fond a fost întemeiat acum sunt trei ani cu ocazia întrunirei Răstorilor a doua zi de Paști în școala gr. or.

La o ocazie binevenită nou alesul paroh Vasile *Șpan* profitând de buna dispoziție pentru școală și în cuvinte alese și bine nimerite le pune la inimă soartea școalei și bisericei, întemeierea unui fond pentru a veni în ajutorul salarisării învățătorului. Vremuri grele ne așteaptă, — zice dânsul — și de aceea de cu vreme să ne gândim, ca să ne mântuim școala, sora și fiica bisericei noastre străbune. Să ne punem să facem un fond, din care la cas de lipsă să putem ajuta. Din partea sa pe lângă locul de fânaț ce l-a folosit răposatul preot Ioan *Nicoară*, mai oferă pe timp nedeterminat leafa sa în bani de 80 cor.

Vorbirea a avut efect, căci de grabă se înșiră fruntașii cu câte 100 50, 20 și 10 coroane; mulți bagă mâna în șerpar și solvesc deodată, alții aleargă pe acasă și aduc parale, iar restul dă obligație, care s'a făcut la moment și subscris.

Resultatul a fost uimitor. In scurtă vreme de 2—3 ceasuri avem un fond de aproape *3000 cor.*

*

Tot la inițiativa acestui preot s'a separat de ceilalți bani ai bisericei suma de 400 cor. pe care o a lăsat fostul paroh gr. cat. bisericei noastre spre a se distribui din venitele acestui fond cărți la copii cei săraci și s'a făcut fundația „*Vasile Săbău*". Părintele Șpan a făcut litere fundaționale pentru ambele fonduri și le-a așternut la autoritatea supremă bisericească, care le-a aprobat. Peste tot a purtat o deosebită grije de chivernisirea averii bisericești, purtând dânsul de trei ani, de când e preot la noi, socotelile bisericei. Astfel am ajuns că averea bisericei în acești trei ani din urmă dela 1200 cor. s'a urcat la aproape 8000 cor., încât azi avem la biserică o mică bancă.

Acest preot și la sărbătorile trecute ne-a cetit un prea frumos circular, venit dela Esc. Sa Inaltpreasfințitul domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* și ne-a îndemnat să contribuim cu ce putem, premergând însuși cu frumos esemplu.

Peste tot e un preot la înălțimea chemării sale și rugăm pe Dumnezeu să ni-l ție.

*

La sărbătorile Crăciunului am avut fericirea să luăm parte la o producție a țărănimei, constatătoare din cântări și representarea piesei „Noaptea sfântului Andreiu".

Noi, țăranii tot auziam de teatru și nu ne puteam închipui ce poate fi aceea. Am văzut pe școlarul representat de crâsnicul Vasile Cenud în mod foarte natural, de asemenea pe țiganul din partea țăranului Vasile Alb foarte bine. Frumos și bine a cântat și țăranca Aurica Cábulea, îmbrăcată în portul lupșenesc. Ne-am veselit și petrecut până în zori de zi. De remarcat e, că și frații gr. cat. au luat parte și ca debutanți și și ca oaspeți. Frumos le șade și numai bucura ne putem de pacea și buna înțelegere a celor două confesiuni din comuna noastră, un resultat al bunei înțelegeri dintre parohii Vasile Șpan și And. Candrea, al corurilor și poporenilor lor.

Venitul pe peste 30 cor. s'a destinat pentru a servi de basă la un fond al producțiilor.

Cuvine-se să facem mențiune la acest loc de zelul și stăruința învățătorilor Bedelean și Tăuțan, cari mult au ostenit ca producția să aibă succes bun. Țărănimea a rămas încântată și cu drag dorește repețirea clipelor fericite, chemate să delăture grijile și neajunsurile vremurilor grele prin cari străbatem.

Un poporean.

Din România.

Congresul partidului naţional-liberal.

Dumineca după ameaz la orele 2 s'a ţinut în Bucureşti congresul partidului naţional-liberal, la care au participat toţi fruntaşii partidului, din Bucureşti şi provincie. S'a ţinut în sala Eforiei, care a fost plină în mod complet, de public.

Deschiderea a făcut-o dl *Aurelian*, prezidentul senatului, care şi-a esprimat regretele asupra retragerei domnului *D. A. Sturdza* din fruntea partidului şi a cerut congresului să se pronunţe asupra persoanei care să iee locul de şef al partidului.

A vorbit apoi domnul *Ferechide*, prezidentul camerei, comunicând într'o vorbire primită cu dese aprobări, că prezidenţii corpurilor legiuitoare române şi miniştrii au ales deja pe şeful partidului, în persoana dlui *Ionel I. Brătian*, şi acum e rândul congresului să spună, dacă e bine aşa cum s'a făcut. (Intreruperi: Bine s'a făcut!)

Vorbeşte acum vicepreşedintul senatului domnul *Budiştean*, care salută pe domnul *Brătian* în numele senatului ca pe noul şef al partidului, asigurându-l de concursul senatului şi al ţării.

In numele guvernului a vorbit domnul *Emil Costinescu*, ministru de finanţe, care a adus elogii dlui *Sturdza* şi a chiemat pe toţi la unire, pentru a uşura noului şef conducerea partidului.

Domnul *C. Stere* a vorbit în numele celor dela Iaşi, iar domnul *N. Gane* tot în numele Ieşenilor, însă al bătrânilor. A mai vorbit domnul *Ilariu Isvoranu*, provocând pe toţi să dee tot concursul lor noului şef, apoi congresul a votat moţiunea următoare, cetită de dl *Ferechide*:

„Membrii partidului naţional-liberal, adunaţi în Bucureşti în sala Băilor Eforiei în ziua de 11 Ianuarie v. 1909, reprezentând întreaga organizaţie a partidului din ţară, declară şi recunoaşte pe dl *Ion I. Brătian*, prezident al comitetului executiv şi conducător al partidului naţional-liberal.“

Moţiunea a fost primită cu vii şi prelungite aplauze.

A apărut acum domnul *Brătian* în faţa congresului şi a rostit o vorbire mai lungă, în care şi-a schiţat programul de muncă, al său şi al guvernului prezidat de dânsul.

La orele 4 congresul a fost terminat. Dl *Ionel I. C. Brătian*, ministrul-prezident român, s'a dus la ministeriul de interne, unde a primit delegaţiunile din provincie. La orele 6 seara şi această solemnitate era sfârşită.

Luni apoi s'au redeschis corpurile legiuitoare române.

Dela despărţ. Sibiiu al „Asociaţiunii.“

Pe lângă prelegerile deja publicate, s'au mai anunţat următoarele prelegeri, cari vor fi ţinute pe teritoriul despărţământului Sibiiu al „Asociaţiunii“, anume:

In Ocna Sibiiului: 1. Momente mai însemnate din viaţa Metropolitului *Andrei baron de Şaguna*, şi influinţa păstoriei sale asupra vieţii poporului românesc. Preleg. *Marcu Jantea* paroh.

2. Despre însemnătatea cetitului şi ce să cetim. Preleg. Nicolae *Albu*, senator.

3. Despre dreptul de moştenire legal şi testamentar şi schiţarea procedurei de rămas. Preleg. Dr. Nicolae *Cristea* adv.

4. Despre cultivarea legumelor şi însemnătatea acelora în viaţa economică, Preleg. Isaia *Popa* paroh.

5. Inceputul neamului nostru. Preleg. Savu *Radu* înv.

6. Despre stupărit şi însemnătatea economică a aceluia. Preleg. Savu *Avram* învăţător.

7. Scriitorii poporali în literatura poporului românesc. Preleg. Marcu *Jantea* paroh.

8. Cultura fânaţelor măiestrite. Preleg. Isaia *Henteş* paroh.

Pe lângă aceste prelegeri se vor face declamaţiuni, se vor ceti istorioare şi bucăţi literare alese, şi un cor mixt va executa cântări.

Cursul de analfabeţi îl vor ţinea dnii Savu Radu, Savu Avram, Manase Ciungăr şi Miron Bebu.

In comuna Vurpăr, se vor ţinea 12 prelegeri, în decursul anului 1909, şi anume:

Domnii preoţi N. Măniţiu şi Ioan Şiara vor ţinea fiecare câte 4 prelegeri. Dl N. Suma înv. 2 prelegeri şi Dl I. Măniţiu 2 prelegeri. Prelegerile vor fi de conţinut economic, istorie, geografie, etc.

In Săcădate s'au ţinut deja prelegeri, şi se vor mai ţinea şi pe viitor. Programul prelegerilor e următorul:

1. Despre începutul geniului omenesc. Preleg. dl N. Ticaciu, paroh.

2. Mijloacele acomodate pentru ţăran spre a-şi păstra sănătatea. Preleg. dl T. Măhăra învăţ.

3. Despre alcoolism şi în special efectele destructive ale lui asupra organismului.

4. Inceputul neamului românesc dl I. Iordachie.

5. Inceputul şi desvoltarea legislaţiunii, preleg. dl. I. Podea, cand. prot.

Pe lângă prelegeri s'au deschis şi cursuri de analfabeţi.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Domnul *Dr. Stefan Rozvány*, advocat în Ilia-mureşană, a dat la fondul cultural suma de 400 coroane, apoi parohul *Elie Popovici* din Sibişelul-vechiu, asemenea 400 de coroane, şi anume 200 în o acţie de a „Luminei“ şi 200 coroane plătite în 2 ani, iar parohul *Stefan Dragoş* din Fintenşul-mare 100 cor. In urmă au mai oferit din tractul Branului, preoţii *Isaia Enescu* din Cheia 100 cor., *Ioan Moşoiu* din Simon 100 cor., *Ioan Cenţiu* din Şirnea 100 cor., *Ilarie Plotogea* din Tohanul-nou 100 cor., *Moise Micu* din Poiana-mărului 100 cor., *Iosif Runcean* din Măgura 100 cor., *Ioan Nan* din Răşnov 100 cor. şi *Victor Puşcariu* din Sohodol 100 cor. Onoare lor, pentrucă ascultând glasul arhieresc au grăbit a premerge cu bun exemplu şi altora.

*

Din cercul Cisnădiei. Marţi a fost primită în audenţă din partea ministrului de interne *Andrássy* o deputaţiune de 26 membri din cercul pretorial al Cisnădiei, care a cerut, să fie mutat centrul acestui cerc pretorial, ori la Sibiiu, ori altundeva, pentrucă comunicaţia cu Cisnădia e foarte anevoioasă. Deputaţiunea a fost condusă de domnul deputat dietal Dr. *Niculae Şerban*, iar oratorul ei a fost domnul notar *Victor Florian*. Domnul ministru a luat în primire petiţia deputaţiunei şi a promis că va studia chestia, şi dacă se poate, va împlini cererea comunelor interesate.

*

Rectificare. La ştirea noastră din numărul trecut cu privire la numirea dlui Dr. Titu *Perţia* avem să adaugem, că dsa nu a fost numit medic comitatens, dupăcum s'a zis, ci *medic şef* al spitalului comitatului Făgăraş, edificat în timpul mai nou. Dsa a fost propus spre numire din partea comisiunei sanitare comitatense, care cu vot unanim l-a recomandat comitelui suprem. Iscusinţa recunoscută şi bunul nume ce şi l-a câştigat deja până acum dl Dr. Titu *Perţia*, care a făcut studii speciale din chirurgie şi o bună praxă lângă medicul primar al spitalului din Sighişoara Dr. *Obert*, va dovedi că numirea sa a fost pe deplin nimerită şi justificată.

*

Pentru gimnasiul din Brad au întrat la cassa arhidiecezană 12 coroane din comuna bisericească *Lona-săsească*. A contribuit parohul Vasile Metea cu 2 cor., iar parohienii cu 10 cor.

*

Hymen. Dşoara Leontina *Ternoveanu* şi dl Solomon *Cotta*, notar, logodiţi.

*

Deputat condamnat. Tribunalul din Rosenberg a condamnat pe deputatul slovac *Fr. Szkiciak*, pentru agitare, la două luni închisoare de stat şi 400 cor. amendă.

*

Din Banat. Directorul artistic al societăţii pentru fond de teatru, dl A. P. *Bănuţiu*, se află de câteva săptămâni în Banat cu scop ca să organiseze mişcarea teatrală română. A fost în Făget, Lugoj, Bocşa şi Reşiţa, unde a reuşit să pună la cale comitete filiale teatrale. Dela Reşiţa a plecat la Oraviţa cu acelaş scop de a înfiinţa un comitet filial.

*

Românii din Blaj boicotează firmele maghiare din oraşelui lor. Ziarele maghiare scriu, că între Românii de acolo s'a pornit adecă o mişcare cu scop ca negustorii neromâni să nu poată vinde nimic absolut Românilor; eceleaşi ziare cer, ca stăpânirea să iee măsuri *energice* pentru a face să înceteze boicotarea... Aferim!

*

Se deschid şcolile. In toate şcolile publice din Sibiiu se începe instrucţia Mercuri, în 3 Februarie, n. după ce epidemia de tifos, care a făcut necesară închiderea lor, e în apunere.

*

Pressa în Messina. Locuitorii, câţi au mai rămas în nenorocitul oraş, nu se pot lipsi, cu toată ruina lor, de pressă. De vreo două săptămâni apare o „gazetă“, redactată într'o baracă. Gazeta, dacă se poate numi aşa, are mai mult înfăţişarea unor foiţe, ce apar la noi în vremi de grevă tipografică. Conţine gazeta aceasta din Messina: comunicate oficiale, anunţări mărunte şi alte ştiri.

*

Petrecere în Sibiiu. Suntem informaţi, că tinerimea română din Sibiiu aranjază în cursul carnevalului acestuia probabil în 18 Febr. n. o petrecere cu dans.

*

Viriliştii români ai oraşului Sibiiu pe anul 1909 sunt următorii: Excelenţa Sa metropolitul *Ioan Meţianu*. Fondul seminar. gr. or., Parteniu *Cosma* directorul „Albinei“, Dr. Octavian *Rusu* advocatul Institutului „*Albina*“ Fondul administr. gr. or., Fondul tipografiei arhidiec., Ioan B. *Bou* paroh ort., Dr. Vasile *Preda* advocat Ioana *Moldovan* văduvă de consilier aulic, Nicolae *Vidrighin* econom, Ioan de *Preda* advocat, Ioan *Mihaiu* hotelier şi Alexandru *Lebu* proprietar.

*

Reuniunea de înmormântare din Răşinari îşi va ţinea adunarea generală ordinară Dumineca în 31 Ianuarie st. nou a. c. la oara 1 p. m. în edificiul şcoalei.

*

Şi acesta-i tricolor! Sub acest titlu am dat o notiţă, în care am reprodus ştirea, că negustorul român C. Isacu din Sebeşul săsesc a fost pedepsit cu o amendă de 20 cor., pentru un afiş de reclamă *roşu-albastru-galbin* (de altfel, culorile puse în *această* ordine nici nu reprezentă tricolorul României). O foaie germană din Sebeş scrie acum, că pedeapsa a fost dictată de oficiul poliţienesc d'acolo pe temeiul unei *dispoziţiuni ministeriale secrete*, şi că se aşteaptă să fie pedepsiţi şi comercianţi *saşi*, cari asemenea au afişat reclama cu pricina în vitrinele lor.

*

Achitaţi la tribunal. Părintele Ioan Cure din Covăsinţ şi mai mulţi ţărani au fost daţi în judecată pentru agitare. La pertractare s'a dovedit că martorii, cari au depus în contra părintelui, sunt duşmani ai săi, şi că au mărturisit fals şi în alte cazuri. Tribunalul din Arad a achitat pe toţi cei daţi în judecată; procurorul a făcut apel.

*

Mari incendii. Din *Orşova* se anunţă că în fabrica de petrol d'acolo a isbucnit un foc, care deşi a fost localizat, a făcut o pagubă considerabilă. Cauza incendiului încă nu-i cunoscută. Lucrătorii au scăpat cu viaţa; dar mulţi dintrânşii şi-au pierdut banii şi hainele, cari n'au mai putut fi salvate. — Alt mare foc se anunţă din *Triest*, unde a ars o mare parte a fabricei de linoleu. Paguba în maşine şi magazine pustiite de foc face peste un milion de coroane.

*

Petrecere în Turda. Meseriaşii români din Turda învită la producţiunea declamatorică teatrală urmată de dans, ce o vor aranja Dumineca în 7 Februarie st. n. a. c. în sala cea mare dela „Hotelul Elisabeta“. Inceputul precis la 7 ore sara. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea învăţăceilor de meserii lipsiţi de mijloace.

*

Teatru român. Tinerimea română din Mănăşturul-unguresc aranjează o producţiune teatrală-declamatorică la 31 Ianuarie st. n. 1909 în sala şcoalei române gr. or. din loc, sub conducerea învăţătorilor Ioan Frâncu şi Simeon Crainic. Programul: 1. „Angheluşa“. 2. „Nepotul răsfăţat“, farsă în 5 acte, trad. de I. St. Şuluţ şi T. V. Păcăţian. 3. „Auzi valea“, de Vidu. 4. „Ţiganul în vie“, de T. Speranţa, decl. I. Biji. 5. „Pâc, pâc“, de Vidu. După producţiune urmează dans.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare distincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect, ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

*

Dela teatrul din Sibiiu. Teatrul de sub direcţiunea dlui L. Bauer vine în ajutorul nenorociţilor din Italia; astăzi Vineri se va representa drama lui Schiller „*Mireasa dela Messina*“, în favorul Italienilor de acolo. Nu încape îndoială, că sala are să fie plină.

*

Nu crede, că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

ECONOMIE.

Pentru prăsila de vite rassa „Pinzgau“ curată.

Din Pianul-român ni se scrie: Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitul Sibiiu“, precum se ştie, dărueşte de un timp încoace câte unui membru al reuniunei în aproape fiecare an câte o viţea rassa „Pinzgau“ curată, şi aceasta cu scop de a se răspândi printre cultivătorii de vite acest soiu mult superior vitelor noastre. Până acum dăruit a fost cu câte o asemenea viţea membrul reuniunei, George Bratu, ec. în Tilişca, Petru Sopa, ec. în Fofeldea, Ioan Closje, propr., în Boiţa, Nicolae Iosif, înv. în Aciliu, Ioan Stăunleţ, ec. în Ilimbav, Ioan Manta, paroh în Gurarâului şi Simeon Grădinar, notar în Săcădate. In anul 1908 acest dar a fost hotărât a se da unuia dintre membrii cu locuinţa în comuna noastră Pianul-român. Comitetul central amintit a recercat zilele trecute primăria noastră să binevoiască a face în acest scop sortirea între membri. In 22 Ianuarie c. toţi membrii Reuniunei amintite s'au prezentat în cancelaria comunală, unde în prezenţa membrilor primăriei comunale, s'a făcut tragerea la sorţi, şi fericitul eşit la sorţi a fost vechiul membru al Reuniunei Vasile Dura, înv. penzionat, care a subscris un act de învoire, încheiat între dăruit şi între comitetul Reuniunii, conform căruia dăruitul a primit îndatorirea de a ţinea viţeaua pentru păsilă, de a o supune la toate îngrijirile dorite şi a o intreţinea cu nutreţ bun şi îmbelşugat; de a îngriji mai departe ca la timpul său să obţină dela viţea prăsilă curată „Pinzgau“ şi de a pune la dispoziţia Reuniunii primul viţel sănătos din prăsila viţelei. Ţin a aminti, că comitetul a cumpărat viţeaua dăruită prin mijlocirea dlor Sergiu Medean, prot. şi P. Opincariu ec. de vite din Sebeşul săsesc, dela Nic. Stricatu, econ. şi cultivător de vite cu renume din Sebeşul săsesc, cu preţul moderat de 80 cor.; are vârstă de 3 luni şi se numeşte „Rândunica“.

„*Invingătorul.*“

Teatru german.

Vineri: In favorul nefericiţilor din Sicilia: *Die Braut von Messina*, tragedie de Schiller.

Sâmbătă: *Iohann II*, operetă.

Fete și băeți

se desvoaltă repede şi bine şi îşi pierd toate casurile de slăbiciune, dacă le procuraţi nutremântul de lipsă în forma

Emulsiunea lui SCOTT

cel mai bun dintre toate mijloacele de întărire, care în decurs de 32 ani a fost cald recomandată atât de medici cât şi de moaşe.

Emulsiunea lui SCOTT

e dulce ca crema şi mai uşor de mistuit ca laptele. 3 (270) 4—5

Veritabil numai cu aceastâ marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 8—20

Cumpărați

„Calendarul Național“

întocmit de foile naționale dela Orăștie, pe anul 1909.

E foarte frumos! Impodobit cu chipuri alese: Locurile sfinte: *Grădina Getsimanii* în care a fost prins Domnul Christos, *Biserica de pe sf. Mormânt alui Christos*, vederea Ierusalimului și istoria lui; Chipuri din istoria națională: *Sarmisegthetuza, steag turcesc, steag românesc din războiul cu Turcii*, și altele și altele! — Apoi de cetit: poezii frumoase, povești, schițe, glume, povețe.

E o cărticică ce îngrijește de sufletul cetitorului, înbogățindu-l cu cunoștințe alese, înălțându-l în simțămintele naționale, și petrecându-l.

Dați-l, ca pe o carte de folos, în mâna întregului tineret din comună, ca și prin asta să stârniți dragostea de cetit la toți!

Prețul: numai 18 cr. (36 fil.) de unul. Celor-ce iau mai multe, pentru a le vinde, ca să aibă și ei ceva pentru osteneală, și trimit banii pentru dela 12 în sus, li-să dă cu nu mai 11 cr. (22 fil.) unul, având a-și plăti ei poșta la scoatere.

Dela 5—10 ex. e cu 13 cr. (26 fileri) unul, că la acestea trebue să se plătească poșta la predare. (328) 5—5

Cereți-l la:

Administrația „Libertatea“

în Orăștie (Szászváros)

și la Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Comerciu rentabil.

Se vinde din cauză de călătorie o întreprindere rentabilă și cu viitor, potrivită și pentru o damă singură.

A se adresa la administrația acestei foi. (19) 3-3

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de **Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 5—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,

Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Chiar dacă ar costa multe parale

tot ar trebui să cetească toată lumea comunicatul scris în limba poporală, pe care l-a publicat institutul Elektro-Vitalizer. Fără a mai cruța oboseala și cheltuelile resumează pe baze științifice problemele fundamentale a vindecărei prin electricitate și descrie pe cel mai ideal factor al acesteia aparatul

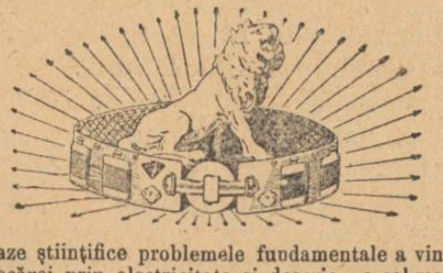

„Electro-Vitalizer“

în Ungaria nu s'a dat până acum publicității o asemenea carte, de aceea atragem atențiunea acelora cari sufere de o slăbiciune generală a nervilor, de slăbiciune sexuală, de insomnie, de dureri de cap, de dureri în spate, digestie defectuoasă, anemie, parilisie și neuralgie să cetească această carte interesantă și vor învăța din ea multe lucruri științifice. (1) 4—4

Aceasta carte o poate căpăta oricine gratis și porto-franco, în plic închis, dacă se provoacă la acest ziar și fără nici un obligament. Iar dacă ne cercetează le arătăm cu plăcere modul nostru de vindecare și le esplicăm avantagele aparatului Electro-Vitalizer.

Inst. de consult. med. Electro-Vitalizer

BUDAPEST, Károly-körut 2 félem. 56.

Cupon pentru o carte gratuită.

Inst. de cons. medicale **„ELECTRO-VITALIZER“**

Budapest, Károly-körut 2, félem. 56.

Vă rog să-mi trimiteți gratuit și porto-franco în plic închis opul despre

Modul modern de vind. cu electricitate.

pentru {bărbați / dame} {volumul care nu-l doriți trebue șters.

Numele ....

Adresa ....

Dacă tușești,

dacă ești răgușit, dacă răsufli greu, dacă asuzi noaptea, dacă ești plin de bale, dacă ai catar, dacă simți dureri în piept, acestea dovedesc că te-ai răcit sau că ai influență, totuși pot avea aceste simptome o însemnătate serioasă. Se recomândă deci cu insistență a **împedeca mersul boalei**. Spre scopul acesta se recomândă ca mijloc de casă:

Sirupul de miere de teiu a lui Örkény lăudat de mulți medici.

O mulțime de scrisori de mulțămită întăresc binefăcătorul lui efect. O sticlă de probă din **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény** costă **3 Cor.**, o sticlă mare **5 Cor**, 3 sticle se capătă cu **15 Coroane franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte.

(337) 6—10

Unicul depot pentru Austro-Ungaria, la:

FARMACIA-APOSTOLULUI, Budapesta, Josefsring 64, Depot90.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 34.

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 2—52

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4%**, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½%**, iar depuneri mai mari cu **5%**.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8%** și **6%** netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 15—20

Direcțiunea.

Garanția cea mai intensivă.

Condiții de plată favorabile.

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

liferează

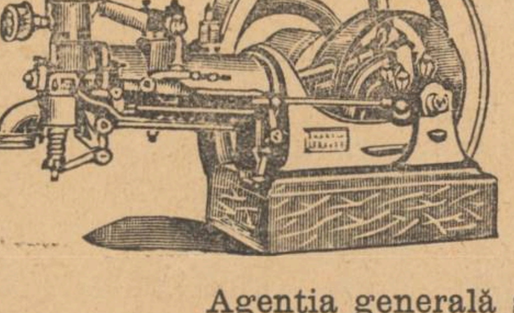

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut

Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 5—12

Telephon Nr. 12-91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 31—52

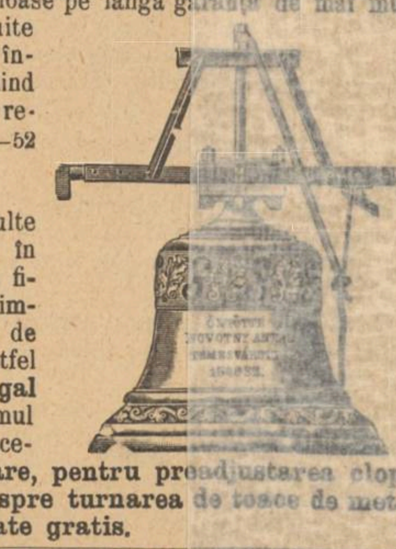

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 7 Sibiiu, Marţi 20 Ianuarie (2 Februarie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu. str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Un principiu.

Sibiiu, 1 Februarie n.

In Caransebeş s'a înfiinţat nu de mult o bancă nouă românească „*Banca Poporală*“. Direcţiunea acestei bănci, încheindu-şi bilanţul anului trecut, a luat laudabila hotărâre, de a propune adunării generale să dee 5% din venitul net consistoriului diecezan din Caransebeş, pentruca să întrebuinţeze banii *spre scopuri bisericeşti-culturale.*

Suma nu e mare, pentrucă abia face vre-o 400 coroane, fiind banca mică şi începătoare; dar nu suma hotăreşte, ci *principiul*. Şi *principiului* îi consacră „*Drapelul*“ din Lugoj un primarticol în numărul de Marţi, săptămâna trecută, scriind în el următoarele:

„... Vedem aici *un principiu* depus, care merită luarea aminte, căci ne arată deodată în mod practic o cale precisă, pe care se poate face ceva pozitiv pentru trebuinţele noastre arzătoare culturale, bisericeşti şi şcolare.

Nu este mare suma, dar face 5% din venitul net. Şi este cunoscut, că o bancă, cu cât este mai mică şi cu cât mai mic e venitul net de care dispune, cu atât mai greu poate rupe ceva pentru scopuri publice. Şi e negreşit o jertfă mai mare ce o aduc acţionarii unei bănci mici, când rup din venitul lor 5% pentru scopuri culturale, decât la o bancă mare, care are deja o situaţie sigură în piaţa de bani, dispunând de rezerve considerabile şi de conexiuni financiare, cari îi asigură bani mai ieftini şi profit relativ mai mare. Tocmai de aceea merită laudă şi deosebită atenţiune propunerea direcţiunei „Băncei Poporale“, care fără îndoială va fi honorată şi de adunarea generală.

Am luat în mână Anuarul cel mai recent al băncilor româneşti, care ne arată rezultatul gestiunei anului 1907. Puţine cifre ne lămuresc pe deplin asupra importanţei *principiului* depus în propunerea din chestiune.

Profitul net al tuturor băncilor române din patrie a fost în anul 1907 în sumă rotundă: *două şi jumătate milioane coroane*. Dacă socotim 5% din această sumă, face: 125,000 cor.

Socotiţi, mă rog, acum ce ajutor important ar căpăta an de an Consistoarele noastre pentru trebuinţele arzătoare culturale, bisericeşti şi şcolare, dacă băncile noastre în mod solidar ar urma exemplul din Caransebeş, oferind an de an 5% din venitul net pentru scopuri culturale la dispoziţia Consistoarelor noastre, fără deosebire de confesiune.

Să fim bine înţeleşi, noi nu subliniăm aceasta ca şi când băncile noastre nu ar da cel puţin 5% pentru scopuri publice, nu! Ştim prea bine, că avem bănci cari dau şi binişor peste această sumă. Dar fiecare bancă dă separat, după buna chibzuială, aşa că ajutorul împărţit se fărimă. Ce ar fi dacă „Solidaritatea“ băncilor noastre ar organiza aceste ajutoare şi sistemizându-le le-ar pune la dispoziţia Consistoarelor, ca sume sigure la cari pot conta aceste corporaţiuni autonome bisericeşti cu siguranţă an de an în bugetul lor?!

N'ar deveni atunci cu totul superfluu *a se mai încerca la noi, cum se face la Sibiiu, fondarea unei bănci privilegiate pentru sprijinirea nizuinţelor noastre culturale, păgubind pe celelalte bănci ale noastre*, cari la fondarea lor au contat şi la administrarea banilor bisericeşti, fără de a putea realiza în timp calculabil — dupăcum am arătat aceasta altădată — o sumă atât de importantă, cum este 5% din venitul net al tuturor băncilor noastre!

Iată cuvântul pentru care atribuim o deosebită importanţă poziţiunei, ce o găsim în propunerea direcţiunei către adunarea generală a „Băncii Poporale“ din Caransebeş. Iată de ce am ţinut să o scoatem aici la iveală, ca să nu se strecure pe neobservate între noianul de cifre al încheerii socoţilor băncilor noastre, cari acum sunt la ordinea zilei. Voim să contribuim şi din partea noastră la punerea în circulaţie a ideii, doar doar va prinde rădăcini şi ne vom alege cu ceva pozitiv din multele discusiuni, uneori chiar sterpe, în jurul chestiunei: Cum să venim în mod eficace întru ajutor şcoalelor şi bisericelor noastre periclitate?!

Ştim, că nu este lucru uşor, căci acţionarii şi membrii în direcţiune se păgubesc pe sine, cedând în mod permanent cele 5% din venitul net, cari le ar reveni lor ca supradividendă şi tantieme, pentru scopuri culturale. Dar tocmai pentrucă membrii direcţiei „Băncei Poporale“ din Caransebeş aduc această jertfă, care merită să fie remarcată, şi apelează la adunarea generală ca şi din partea sa să se alăture la această jertfă, am ţinut să arătăm, că este cu putinţă a realisa această idee.

La noi sunt multe trebuinţe şi sunt mari jertfele ce se aduc pentru satisfacerea acestor trebuinţe. Şi dacă la aparenţă nu se vede un spor de dai Doamne după aceste jertfe, este că acţiunea de ajutorare nu este organisată şi prinsă cu un plan oarecare precis într'un sistem.

Servească esemplul din Caransebeş de îndemn şi în direcţiunea aceasta“.

•

Aşa scrie „*Drapelul*“ şi bine scrie. Dorim şi noi, ca esemplul dat de „*Banca Poporală*“ din Caransebeş să fie imitat şi de alte bănci, de toate băncile noastre, căci cu puţină bunăvoinţă toate ar putea să jertfească, nu câte 5%, ci şi câte 10 20% din venitul lor net pe altarul culturei poporului nostru. Pentrucă în cele din urmă venitul net ele *dela popor* îl au, deci nu ar face alta, decât ar da o parte din ceea ce au primit dela popor, iarăşi îndărăt poporului.

Principiul e deci întru adevăr bun, frumos şi laudabil, şi numai un lucru este, pe care nu-l înţelegem. Cum de „*Drapelul*“ laudă principiul, când el e acceptat din partea direcţiunii „*Băncii Poporale*“ din Caransebeş, şi îl combate cu o energie vrednică de o causă mai bună, când acelaşi *principiu* e proclamat în Sibiiu: „*Drapelul*“ laudă „*Banca Poporală*“ pentrucă pune 5% din profitul net la dispoziţia consistorului din Caransebeş, dar condamnă înfiinţarea băncii „*Lumina*“ din Sibiiu, care va pune la dispoziţia consistorului arhidiecezen *47%* din venitul ei curat, an de an, cât va esista! E mai mare oare folosul pe care-l va avea biserica dela „Banca Poporală“ decât acela pe care-l va avea dela „*Lumina?*“ Ori e altul *principiul* când e vorba de Caransebeş, şi altul când e vorba de Sibiiu?

Ni-se va putea spune, aceea ce ni-s'a mai spus, că „*Lumina*“ va fi o bancă de concurenţă, pusă în coastele „*Albinei*“, — ceeace de altcum nu e adevărat. Dar adevărat să fie, — oare „Banca Poporală“ din Caransebeş nu e bancă de concurenţă, pusă în coastele „Sebeşenei“? Şi dacă o bancă de concurenţă, mică cum e „Banca Poporală“, lăudată de „*Drapelul*“, poate să facă lucru bun, într'un oraş mic ca Caransebeşul, de ce să nu poată face lucru bun o bancă mai mare, într'un oraş mare, întemeiată anume pentruca venitele ei să le pună în cea mai mare parte pe altarul culturei româneşti?

Nu vrem să i acusăm de inconsecvenţă pe domnii dela „*Drapelul*“, ci ne mulţămim cu faptul, că *principiul* e aflat de bun şi din partea lor, pentrucă de aci urmează, că laudă s'ar cuveni, cel puţin în parte, şi celor ce au sulevat întâiu *principiul*, şi acestia sunt iniţiatorii înfinţării băncii „*Lumina*“ din Sibiiu. *De aci* a venit ideea, impulsul, îndemnul de a se face aşa cum au făcut domnii dela „Banca Poporală“ din Caransebeş, şi cum dorim şi noi să facă toate celelalte bănci româneşti. Un lucru apoi să nu-l scăpăm din vedere, cel puţin pentru viitor. Să nu mai căutăm să impedecăm pornirile bune, numai din motivul, că ele vin dela oameni, cari nu ne sunt tocmai simpatici, ori pentrucă ele displac oamenilor cari ne sunt foarte simpatici; pentrucă lucrul bun şi cu bun gând urzit îşi face calea şi iase biruitor deasupra, în ciuda tuturor agitaţiunilor contrare şi a pedecilor ce i se pun. Dovadă banca „*Lumina*“, care în butul combaterii ce i s'a făcut, cu mare aparat, dar cu slabe argumente, e astăzi fapt împlinit, fiindu-i subscris întregul capital social, astfel, că în curând îşi ţine deja adunarea generală de constituire. Le spunem acestea, numai pentruca „*Drapelul*“ să nu mai vorbească despre „*încercări*“, când scrie despre banca „*Lumina*“, întemeiată anume „*pentru sprijinirea nisuinţelor noastre culturale*“, — ci să o învrednicească cel puţin de atâtea simpatii, de câte a aflat că e vrednică „*Banca Poporală*“ din Caransebeş.

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 25 Ianuarie n. a dietei, la discuţia generală asupra proiectelor de lege despre reformele de dare.

On. Cameră! Votarea reformei de dare nu poate forma chestie de partid şi astfel, atât eu, cât şi colegii mei am putea-o primi, dacă ar întroduce dreptatea şi plătirea proporţională a contribuţiilor; şi de aceea nu suntem de acord cu această reformă, fiindcă nu vedem în această reformă de dare asigurată nici pe viitor o dare proporţională şi dreaptă.

Voiesc să reflectez pe scurt d-lui deputat Baross János, care polemizând cu deputatul Sándor Pál, a zis că aceia cari doresc a-şi asigura conducerea politică şi socială, să ia asupra lor şi contribuţii mai mari.

Cine cunoaşte întru câtva istoria şi legile de dare, îmi va permite să afirm, că cu cât are mai mare putere şi influinţă politică o clasă oare care socială, cu atât mai puţine contribuţii plăteşte. Puterea politică şi povara contribuţiilor stau în proporţiune inversă.

Doară ştim cu toţii ce a făcut clasa nobilimei când a fost puterea politică esclusiv în mâna ei, anume, şi-a folosit aceasta putere pentru a se scuti dela orice contribuţii, punându-le în cârcă acelora, cari au fost escluşi dela esercitarea drepturilor politice.

Dar aici mai putem constata şi aceea, că o categorie socială — aparţie aceea ori cărei branşe a economiei, — cu cât a fost mai puternică pe baza bunei stări materiale, cu atât a purtat sarcini mai mici.

Nu încape nici o îndoială, că cea mai evidentă disproporţie în împărţirea contribuţiilor a fost chiar la darea pe pământ, şi anume, totdeauna în defavorul proprietăţilor mici şi în favorul marilor proprietari. Dupăce acesta e un fapt nediscutabil, astfel ceea ce s'a aşteptat dela această reformă, ar fi fost să se îndrepteze disproporţiile acestea, ceea ce nu se poate face altcum, decât prin un catastru nou de dare. Acolo unde au succes să asigure o proporţie dreaptă tot la 10—15 ani se pune sub revizie catastrul şi cel puţin la 30—35 de ani se compune un catastru nou. La noi vedem, că la compunerea noului catastru de dare se împotrivesc chiar proprietarii mari. (Contraziceri) Mă rog, on. cameră, tocmai O. M. G. E. se împotriveşte întotdeauna la stabilirea noului catastru de dare. Şi oare cine a pus pe tapet pretensiunea de a se contingenta darea de pământ? Stim. domn deputat Baross a spus, că asta s'a întâmplat în favorul proprietăţii mici. Asta nu-i adevărat, căci din contră, tocmai proprietatea mare a pretins contingentarea.

In ce priveşte catastrul dării de pământ, proiectul de faţă dispune, că schimbările întâmplate în ramul cultivării să se îndeplinească din oficiu, dar schimbările în ce priveşte darea de venit după grade şi clase trebue să se ceară într'un termin precluziv, şi în aceste cazuri hotăreşte comisia regnicolară de dare. Eu admit, că această dispoziţie, dacă s'ar aplica obiectiv, ar putea vindeca încâtva nedreptăţile ce i-se fac proprietăţii mici în raport cu proprietatea mare. Dar cine e încredinţat cu executarea acestei legi? Ale cărui interese sunt apărate acolo? In primul rând sunt apărate ale fiscului, prin aceea, că ministrul de finanţe denumeşte 14 membri în comisie, sunt apărate interesele proprietăţii mari, deoarece Casa magnaţilor e reprezentantă esclusivă a marei proprietăţi, şi aşa cred, că parlamentul de acuma încă mai mult apără marea proprietate, decât pe micii proprietari. Intre astfel de împrejurări clasificarea nu se va face în detrimentul marei proprietăţi.

In virtutea legii noui darea de pământ va scădea cu 20 la sută, şi conced şi ştiu, că în ce priveşte proprietaeta mică aceste 20 la sută se validitează şi în viaţa reală; dar cu totul altcum stă lucrul, când e vorba de proprietatea mare. Căci doar ştim, că s'a luat după catastru un venit de 310 milioane, însă după cum au amintit mai mulţi antevorbitori, venitele proprietăţii de pământ sunt cu mult mai mari, ceeace e sigur, — s'au provocat doar oratorii la dl ministru Wekerle, ca ministru de finanţe, zicând că a spus c'o ocazie, că venitul proprietarilor de pământ e de 3 miliarde. Asta s'a şi întâmplat. In vorbirea sa ţinută în Camera magnaţilor în 9 Februarie 1907 a zis între altele, că venitele proprietăţii de pământ în Ungaria sunt de 3 miliarde, ale industriei, socotind şi industria mică, de 2 miliarde.

Dar sub venitele proprietăţii mari s'a înţeles şi cultura vitelor, şi eventual admit şi industria agricolă, dar şi aceea trebue s'o admită ori-cine, că abstrăgând dela cultura vitelor şi dela industria agricolă, se poate spune că ajunge la 2 miliarde.

Acum, dacă venitul proprietăţii de pământ e de 3 miliarde, iar dare plăteşte 20 la sută pe venitul catastral de 310 milioane, atunci în realitate proprietatea mare abia plăteşte dare mai mare de 2 la sută şi jumătate. (Mişcare).

Wekerle: Rătăcire!

Dr. A. Vlad: Dacă venitul catastral al proprietăţii este de 300 milioane şi dacă venitul curat net ar fi numai doi şi jumătate ori mai mare, dupăcum espune dl ministru — fiindcă atât ia ca bază de dare pentru venit, — atunci ar fi o imposibilitate ca proprietatea să plătească 240 milioane numai în interese. Căci ştim cu toţii — şi tocmai dl deputat Baross a cetit mai înainte — că o datorie mai mare de 4 miliarde apasă proprietatea, şi alţi statisticiani au statorit, că proprietatea plăteşte aproape 240 milioane de coroane numai interese, fără amortisare; şi acum dacă venitul net ar fi de 2 şi jumătate mai mare ca venitul catastral, — ar fi imposibil să poată esista proprietarii noştri, căci nu le ar rămânea nimic pentru susţinere, plătind darea.

Onorată cameră! E vătămător proiectul şi din causa aceea, că ridică darea de pământ pentru o parte însemnată a proprietarilor, şi încă într'o măsură considerabilă anume, urcă darea de pământ a locuitorilor din graniţă.

Aceştia n'au plătit cotisaţie pentru despovărarea proprietăţii, fără care darea lor a fost aproape cu 3 la sută mai mică decât cheia de 20 la sută, cu care îi îngreunează pe viitor. (Sgomot).

Aceştia de aceea n'au plătit, pentrucă n'au fost iobagi, şi pentrucă cotisaţia pentru despovărarea proprietăţii a servit unui scop special. (Sgomot). Dacă legislaţiunea a stat atunci pe acel punct de vedere, că a absolvat pe grăniţeri dela cotisaţia pentru despovărarea proprietăţii, atunci este neechitabil şi imposibil a ridica darea acestei părţi însemnate a locuitorilor ţării prin o astfel de reformă a dării, care ţânteşte scăderea dării.

Ţin — mai departe — de necorectă acea disposiţie a legislaţiunei, prin care e ridicată darea de casă — chiar pentru clasele sărace — dela 1 coroană 60 fileri la 2 cor.

Ţin de neadmisbilă ştergerea minimului de esistenţă la dare de interese după capital.

Cea mai mare greşală a reformei zace însă în aceea, că întroduce numai dare de venit general, micşorând întru câtva prin întroducerea ei neproporţiile esistente pe cari le susţine însă şi mai departe la contribuţiile celelalte.

Pentrucă numai dacă luăm de bază darea de venit putem să-i îngreunăm pe acei cari pot plăti şi să-i uşurăm pe cei neputincioşi. Proiectul actual de lege susţine şi pe mai departe sistemul nedrept şi neproporţional al dărilor directe de până acum, sistând minimul de esistenţă d. e. la dările de interese după capital şi venit, — şi întroducându l numai la darea generală de venit.

Onorată cameră! Din punct de vedere principial nu e adevărat că minimul de esistenţă şi darea progresivă se poate aplica numai la darea de venit. Ştiu, că ştiinţa finănciară a stabilit această teoremă ştiinţifică. Astfel de teoreme au însă o valoare dubie, învăţaţii le scot la iveală pentru anumite scopuri, sau pentru motivarea unor instituţii esistente nedrepte, ştiind însă tot aşa de bine că cu tot adevărul acesta ştiinţific au fost şi sunt ţări, cari abstrăgând dela acest afirmativ adevăr ştiinţific, au întrodus minimul de esistenţă şi la celelalte. Iată d. e. Anglia, care aceptă sistemul impositelor pe anumite obiecte, dar eliberează de dare un minim de esistenţă până la 150 de funţi, şi tot în Anglia vedem că cu toate că darea contrară nu este dare de venit, esistă totuşi până la o măsură oarecare, dare progresivă, întrucât pentru venitele sub 700 de funţi cheia de dare este alta, decât pentru venitele peste 700 funţi.

Darea de interese după capital şi darea de rente la noi nu a fost dare de venit şi totuşi a fost cunoscut minimul de esistenţă, dar iată legea bavareză care de asemenea cunoaşte minimul de esistenţă la darea de interese după capital şi la darea de rentă şi astfel nu e corect că întroducerea minimului de esistnţă şi a dării progresive ar fi contrară naturii dărilor pe obiecte. (Sgomot).

Prez.: Rog linişte.

Dr. A. Vlad: Ştim toţi că în toată lumea după venitele fundate (sigure) se plăteşte o dare mai mare. Venit fundat oferă în prima linie pământul şi casa, şi numai după aceasta vine capitalul şi renta. La noi vedem proporţia tocmai întoarsă: la noi se plăteşte dare mai multă după casă, după aceea vine capitalul, şi dacă considerăm venitul faptic, mai puţină dare se plăteşte după pământ. Nu pentru aceea esceptionez eu acest lucru, pentrucă fiecare se împărtăşeşte de acest favor, ci numai pentru aceea, pentrucă numai marea proprietate se bucură de acest favor.

Comisia financiară a făcut unele schimbări în proiectul dlui ministru de finanţe, dar după părerea mea cele mai multe schimbări s'au făcut în pejus şi nu în melius. O astfel de schimbare în pejus a fost d. e. darea de interese după capital la depunerile spre fructificare, care dare cu toate că în proiectul ministrului a fost coborâtă la 5 percente, au ridicat-o din nou la 10 percente, neluând în considerare, că aceste venite servesc din nou ca bază de dare la darea generală după venit; astfel nu 10 percente, ci 15 percente vor suporta de acum înainte, întrucât darea de interese după capital eventual serveşte de întregirea unui astfel de venit, care aduce cu sine aplicarea unei scale de 5 percente. Este inconsecvenţă, că ademenind capitalurile străine cu favoruri, subvenţii şi cu multe altele, aici la noi facem imposibilă, sau îngreunăm desvoltarea capitalului nostru, supunându-l la o dare neproporţionată.

Vedem, că ţara, care dispune de cel mai mare capital, Franţa, nu încassează dare de interese după capital, decât abia 4 percente.

Vedem apoi, că în Austria după capitalurile depuse la bănci încasează ca dare numai 1 şi jumătate percent; după alte capitale 2 percente şi numai în cazuri esceptionale aplică cheia de 10 percente.

In Bavaria scutesc dela dare un anumit minimal de existenţă, apoi încep cu o scală de 1 şi jumătate percent; aşa progresiv tot creşte darea de interese după capital şi numai la 100 000 de mărci se aplică cheia de 4 percente. Faţă cu acestea ţări la noi, în ţara cea mai săracă în capital, unde nu e posibilă întărirea nici a agriculturei, nici a industriei, fără a recurge la capital străin, prin reforma proiectată se face imposibilă gruparea capitalurilor. (Zgomot. Prezidentul sună).

Asemenea a făcut schimbări incorecte comisiunea financiară şi la darea întreprinderilor şi societăţilor obligate la socoteală publică.

Aceasta parte a proiectului, după părerea mea, e imorală, pentrucă sau perzecută uzura şi astfel statul nu se împărtăşeşte dintr'un venit imoral, sau întrucât acest câştig nu ar fi de caracterul uzurei, statul nu ar trebui se îngreuneze institutele de credit în aşa măsură, cât îşi vor perde clienţii încrederea în bănci.

E necorectă stilizarea comisiei financiare şi din cauza, că băncile din provincie, nici celea mai mari nu pot exista pe lângă un venit de 3 percente. Altcum e lucru ştiut, că partea mare a băncilor din provincie nu pot ajunge la împrumutul suficient pentru economizare şi nu primesc reescontul recerut dela banca austro-ungară, ci îşi plasează cambiile la bănci mai mari din Budapesta, sau la cercurile financiare, cari lucrează cu escont, unde cel puţin cu 1—jumătate percent încasează mai mari interese, decât banca austro-ungară. Cum se poate crede, că banca din provincie să-şi poată înfiinţa din jumătate percent acel capital de asigurare care se recere pentru îndestulirea eventualelor perderi? Acest lucru e cu totul imposibil şi astfel silim aceste bănci să lucreze cu uzură.

Proiectul original a fost în unele privinţe mai acceptabil. (Zgomot. Prezidentul sună) Singurul defect, că statoreşte maximul de interese fără luarea în seamă a pieţii financiare.... (Zgomot. Cuvintele vorbitorului nu se pot auzi)... nu a luat în considerare, că cu schimbarea situaţii politice, cu scumpirea banilor şi banca Austro Ungară poate ajunge în acea situaţie, ca să ia interese de 7—8 percente, şi între astfel de împrejurări institutele financiare, cu atât mai puţin, institutele de credit — nu sunt în stare să-şi acapareze reescont de 8 percente.

Intre astfel de împrejurări, onorată Cameră, cu toate, că este necorect — din punct de vedere al uzurii — totuşi ar fi corespuns mai bine legii statorirea cheiei de 8 percente. Ştim, că legea de uzură esclude numai procentul mai mare de 8 percente şi nu admite staverirea judiciară.

(Va urma.)

Preotul şi şcoala confesională

de *Emanuil Pop.*

(Urmare.)

I. Planul de învăţământ.

Din mai multe părţi am înţeles, că planul nostru actual e prea pretensiv. In vederea ridicării şcoalei noastre la nivoul potrivit, şi pe care îl voiu aminti la alt loc, nu mă pot întru toate identifica în păreri cu aceia şi din motivul, că nici împrejurările în cari trăeşte poporul nostru nu sunt aceleaşi. Eu zic însă, că planul nu cuprinde în sine material, care să servească fiitorului ţăran cu *cunoştinţe practice.* Aşa d. e. regularea văilor prin tăierea cotiturilor şi avantajiile provenite prin tăierea lor pentru binele obştesc, modul de a se împedeca formarea păraelor, plantaţiuni de pădure, folosul pădurilor, folosul ridicăturilor de pământ (haturi) între holdele (agrii) de pe coasta dealurilor, animale, paseri şi plante cari se pot împământeni şi la noi, îngrijirea şi valorisarea productelor ce le dobândim dela acestea, cultivarea şi folosul acestora, plante medicinale şi de înfrumseţare (din cari se pregătesc articoli cosmetici), modul de a crea venit pe seama casei, avantajiile unei plante faţă de alta din punct de vedere a solului, a rodirii, a conservării şi a preţului de vindere, reuniuni, obiceiuri etc. etc.

Lipsa de asemenea cunoştinţe, esplică pentruce copilul terminând şcoala, rupe orice legătură cu ea şi cu cartea, scurt zis, el ajuns în lupta vieţii, e tot atât de neajutorat ca şi acela care n'a cercetat şcoala.

II. Mijloacele de învăţământ.

Ca mijloce de învăţământ servesc: *A) Manualele şcolare.* Aceste încă nu sunt scutite de scăderile planului. Pe lângă acestea tractând ele materialul, parte prea concis, scurt, în mod reasumător şi parte perzându-se în descrieri lungi de catedră şi obositoare, se presentă prea abstracte, aride, şi deci neplăcute elevului.

Nu ştiu pentruce nu se ţânteşte la compunerea manualelor *popularisarea* ştiinţei, primindu-se, aranjându-se şi îmbrăcându-se materialul cu considerare la trebuinţele poporului? Ştim, că copiilor le plac poveştile şi că ei de mici se deprind şi la economie. Deci pentruce nu întroducem pe elevi mai de timpuriu în cunoaşterea naturii şi a modului de lucrare raţional, potrivindu-i materialul cu priceperea lui? Sau, doar voim ca ei ca viitori ţărani să nu-şi ştie forma în mama natură o grădinuţă fericită?

Aduc un esemplu. 1. Geografia. Aceasta să se predee în forma unei istorisiri, în forma unor impresii de călătorie.

Călătorul X. să ne spună despre forma pământului din diferite localităţi, regularea văilor, producte, animale (flora, fauna), climă, ocupaţiunea şi modul de lucrare raţional al locuitorilor, drumuri, întocmirea locuinţelor, îmbrăcăminte, hrană,

---

FOIŞOARĂ.

O întâmplare interesantă.

Din englezeşte.

(Urmare).

— „Aşa cred, că numele doctorului Ricketts îţi ofere destulă garanţă, că toate sunt în bună regulă şi că nici umbra bănuelei nu poate să cadă asupra mea. Cu el împreună vei examina starea sănătăţii surorii mele, şi dacă după cele constatate vei denega subscrierea certificatului, eu îţi plătesc competenţele şi nu zic nimica. Sunt mulţămită. Dar durere, prea sunt convinsă, că şi dta vei împărtăşi părerea lui Dr. Ricketts. Aşi fi cea mai fericită în lumea aceasta, dacă nu s'ar constata necesitatea de a interna pe sora mea, dar nu am nici o speranţă, că dta o vei declara de sănătoasă. Doctorul Ricketts a spus categoric, că e nebună şi m'a întărit astfel în presupunerile ce le aveam. In sanatoriu însă poate fi primită numai pe baza atestatului subscris de doi medici. Doctorul Ricketts a promis că-l subscrie şi ţine în secret întreaga afacere. Te rog şi pe dta să faci asemenea, pentrucă ce interes ar cere, să iasă în publicitate secretul îngrozitor al familiei noastre? Aşa e, că-mi dai cuvântul dtale de onoare, că vei ţinea ascuns secretul familiei noastre?“

— „Da, — respunseiu eu, — dacă doctorul Ricketts a constatat deja şi a stabilit starea sănătăţii surorii dtale, atunci eu nu pot decât să mă alătur la părerea lui şi să-i acceptez diagnoza. In casul acesta te asigur de discreţia mea“.

— „Iţi mulţămesc domnule medic, îţi mulţămesc. Imi promiţi deci, că nu vei căuta se afli cine sunt? Nu vei vorbi cu nime, nici cu vizitiul, nici cu servitoriul, ci vei examina numai pe bolnava, iar când te va duce trăsura acasă, vei lăsa perdelele tot slobozite, ca se nu vezi şi se nu şti pe unde ai umblat cu trăsura? Le faci toate acestea?“..

Am întârziat cu răspunsul, pentrucă mi se părea atât de ciudat, atât de misterios întreg lucrul.

— „Dacă 'mi promiţi necondiţionată tăcere şi discreţie, primeşti un onorar de *zece mii!*“

Zece mii! Ofertul era prea ademenitor. Şi în sfârşit, dacă doctorul Ricketts a examinat starea sufletească a bolnavei, ca specialist cu renume, eu pot se fiu liniştit şi nu am motiv se resping condiţiunile cam ciudate ale femeii acesteia necunoscute.

Mi-am dat învoirea, iar tovarăşa mea între suspine aproape histerice mi-a adresat câteva cuvinte de mulţămire, apoi a tăcut şi în linişte ne-am continuat drumul. Am mers cale de o oară, în fuga cea mai mare a cailor, dar idee nu aveam, că în ce direcţiune. In urmă s'a oprit trăsura, servitorul a sărit de pe capră şi a deschis uşa cupeului, tovarăşa mea i-a adresat câteva cuvinte într'o limbă cu totul neînţăleasă de mine, şi apoi iarăşi a închis uşa trăsurii.

— „Scuzaţi domnule medic, — zise ea, — dar întâiu trebue să vă leg la ochi. Nu dubitez în promisiunile dtale, dar vreau să fiu cu totul sigură. Nu vreau ca dta să poţi recunoaşte cândva casa aceasta“.

Nu aveam motiv să mă împotrivesc. Mă ademenea suma promisă de zece mii, pe care nu voiam să o perd.

— „Bine e doamnă, leagămă la ochi, dacă aşa voeşti!“ respunseiu eu.

Dama îmi legă ochii cu desteritate, apoi chemă servitoriul, care mă luă de braţ şi mă conduse în casă. Am urcat nişte trepte, pe unde era lumină mare, pe care o vedeam şi prin legătura dela ochi, iar pe jos simţiam că sunt nişte covoare fine şi groase. Când mi s'a luat legătura dela ochi, m'am aflat într'o odae frumos mobilată, însă cam întunecoasă, şi înaintea unui pat de metal, de o construcţie admirabilă italiană.

In faţă aveam pe Dr. Ricketts, renumitul specialist. Il cunoşteam încă dela universitate. Privea la mine tăcut, de sub genele sale cele stufoase, apoi trasă puţin tabac pe nas şi se apropie de pat. In pat zăcea o femee frumoasă, cea mai frumoasă din câte văzusem eu. In ochii ei se vedea însă cum arde un foc sălbatic. Mă uitam la ea cu mare compătimire, pentrucă la prima vedere şi-a tradat teribila boală de care suferea. Am văzut, că mintea ei e întunecată. Abia ne-a văzut, şi a început se strige în ton plângător, ochii i se umflară şi sculânduse de jumătate în pat îmi spuse în mod poruncitor, îndreptânduşi spre mine mâna de o formă clasică:

— „Pleacă de aici, ucigaşule! Nemernicule şi laşule ucigaş! Te-am demascat, acum pleacă, pleacă!“

A căzut apoi iarăşi obosită pe perinile din pat, şi-a ascuns faţa între perini, şi s'a acoperit cu plapoma peste cap, aşa că nu am mai putut vedea nimica. Auziam însă strigătele ei piţigăiate.

M'am întors cu faţa întrebător spre doctorul Ricketts. El clătină din cap şi-mi făcu semn să-l urmez. Ne am dus amândoi în salonul de alături, unde tovarăşa mea ne aştepta. Avea şi acuma vălul pe obraz.

— „Domnule Holmes, aţi examinat pe sora mea?“ — mă întrebă ea.

— „Incă nu doamnă! Aşi vrea să adresez unele întrebări domnului doctor Ricketts“.

Ea clătină din cap aprobator şi ne lăsă singuri.

Doctorul Ricketts era scump la vorbă şi eu mă simţiam foarte măgulit, în urma complesanţei cu care se purta faţă de mine, considerândumă de egal cu dânsul în ale ştiinţei. Mi-a spus, care e părerea lui. Tinera fată din pat e *nebună*, sufere de mania persecuţiunei şi în fiecine vede pe inimicul ei. Ne-am dus apoi iarăşi la bolnava, care ne-a primit cu aceleaşi strigări zguduitoare, şi cu toate împotrivirile ei am examinat'o cu desmănuntul, constatând, că afară de întunecarea minţii, altă boală nu are, şi în urmă mi-am pus şi eu numele lângă al doctorului Ricketts, pe atestatul în care ne-am dat învoirea, ca bolnava să fie internată într'o casă de sănătate.

(Va urma.)

limba locuitorilor, instituţiuni, obiceiuri, reuniuni, fabrici, târguri, valoarea diferitelor producte, conversaţiunile lui cu oamenii, specimene de dialecte etc. etc., toate acestea presărate cu bucuriile şi suferinţele îndurate, apoi reîntoarcerea lui şi bunăstarea la care s'a ridicat prin aplicarea celor esperiate.

In forma aceasta fiind întocmit acest obiect, am avea un „Robinson", un studiu plăcut pentru elev şi un povăţuitor practic pentru poporul nostru. Căci şi poporul are predilecţie pentru povestiri. Şi aceasta cu atât mai vârtos ar fi cetită şi recetită, cu cât istoriseşte chestii de actualitate, mai aflând în ea şi un frate de suferinţă. Ce orisonturi largi ar deschide un asemenea manual, dar şi cunoştinţele astfel predate ar fi durabile, şi deci folositoare.

Dar nu mă îndoesc, că părerea mea asupra acestui obiect, ca formă poate fi taxată de riscată, naivă, poate şi paradoxă. Ca fond însă ba! Căci nu prin numiri fisice şi topografice seci, *ci numai prin cunoaşterea naturii maştere sau bogate, a vieţii ce mişună, a progresului ajuns in diferite colţuri ale pământului, se poate ridica la valoare şi viitorul ţăran român.*

Aduc un esemplu cam cum ar trebui predat acest obiect:

Un loc însemnat în comitatul Hunedoarei e comuna Crişţior, care e aşezată pe un şes (în cea mai mare parte) încunjurat jur-împrejur de dealuri, ramuri de ale munţilor Drocia highiş şi ale munţilor apuseni, numiţi şi metalici. Printre aceste dealuri îşi face cursul dela miazănoapte spre miazăzi râul Crişul-alb, care primeşte în sine, dela răsărit Valea-Bucureştilor, iar dela răsăritul de miazăzi Valea-arsului, care îşi are isvoarele în dealurile din hotar.

Pe cele două dintâiu dealurile nu le îndesue, aşa că ele se pot răsfăţa în cursul lor, cest din urmă e foarte strâmtorat de dealuri, de unde poate i-s'a şi dat numele.

Clima comunei e stâmpărată.

Şesul şi dealurile sunt bine cuvântate de Dumnezeu, căci şesul e roditor, iar dealurile parte sunt acoperite cu păduri, parte conţin comori de aur şi numai o mică parte sunt pleşuve şi râpoase. Comorile de aur se scot prin săpături adânci şi ramificate, care se numesc mine sau băi. Aceste băi se lucră de mii de ani. Istoria pomeneşte pe Agatirzi, Daci şi Romani. Şi de atunci până azi şi cine ştie câtă vreme, comoara lor a fost şi va fi un mare bine pentru oameni. Dar aceste comori nime altul nu le-a ştiut scoate cu atâta iscusinţă ca poporul german, care prin societatea „12 apostoli" le are azi, în cea mai mare parte în stăpânirea sa.

Bogăţia locului a atras aici mulţi oameni, dintre cari 1000 suflete sunt băştinaşi, ear peste 3000 sunt colonişti şi străini.

Locuitorii se ocupă parte cu lucrarea pământului, parte cu băieşitul, parte cu comerciul şi meseriile.

Cultura pământului se face fără iscusinţă, numai în 3 ţarini, cultivându se cucuruz, grâu, puţin ovăs, alac, fasole, crumpene şi cânepă comună. Nutreţuri măiestrite nu se cultivă (luţernă, trifoiu, napi etc.) de unde economia de vite e înapoiată. Cu legumăritul, pomăritul, cultura galiţelor, industria de casă şi stupăritul, nu şi bat capul! Şi urmarea acestei nepăsări e, că roadele ce le câştigă, pe lângă toate că pământul e roditor, nu ajung nici proprietarilor de pământ, decum şi coloniştilor şi străinilor.

Negligată fiind economia în toţi ramii ei, alţii s'au folosit de aceasta. Aşa câţiva Sârbi arândând dela băştinaşi câteva grădini, cultivă cu mare pricepere legumăritul, şi provăd cu legumi, nu numai pe colonişti, ci şi pe proprietari; şi făcând bună dobândă, pleacă cu sfârşitul toamnei să petreacă earna în ţara lor. Nici pădurile nu sunt mai îngrijite. Aceste se taie cu multă lăcomie, aşa că lipsa de lemne va fi nu peste mult simţită. Docurile pleşuve şi neroditoare nu le plantează cu pădure; ear stavilă contra formării păraelor nime nu pune.

Lipsa mijloacelor de traiu, ivită din această nepăsare, a adus cu sine ca şi proprietari de pământ să se ocupe, în cea mai mare parte, şi cu băeşitul. Puţini având băile lor, lucră în acelea după cum îi taie capul, ear cei mai mulţi lucră la societatea „12 Apostoli." Dar lucrul lor nu e aşa bine plătit ca al coloniştilor din motivul, că ei mai au de ale traiului şi din economie, nu ca coloniştii.

Lucrarea băilor de sub stăpânirea „12 apostoli" se face însă cu multă iscusinţă. Sub conducerea unor bărbaţi esperţi — montanişti şi ingineri, — şi prin întrebuinţarea de maşini felurite, puse în mişcare cu electricitate, lucră peste 2000 oameni. Aurul se scoate parte curat, parte în piatră. Pe cel din peatră îl estrag în fabrica numită „şteampuri", unde piatra se macină, spală şi apoi aurul se alege şi prinde cu ajutorul mercuriului (argint viu) şi în urmă se arde în cuptoare anumite. Aici lucră peste 1000 oameni. — Spălăturile de făină, ce se scurg din şteampuri în Criş, pe anumite canaluri, dau apoi o coloare albă, de unde şi numirea de Crişul alb.

Lucrul în baie e greu! Find băile adânci şi ramificate, e multă stropaţie, să ivesc isvoare; ear aerul, neputându-se în deajuns premeni, e înăduşitor. Străbaterea prin aceste greutăţi aduce cu sine, că încălţămintele şi vestmintele băieşilor să se destrame iute. Nici în şteampuri nu e uşor. Aici, din pricina sgomotului ce-l fac maşinile, mulţi îşi pierd auzul. Plata lucrătorilor variază între 20—60—160 cor.; ear a oficialilor 180—600 cor. lunar.

Modul de lucrare a acestor băi şi întocmirea şteampurilor, atrage mulţi vizitatori străini, cari toţi admiră iscusinţa Neamţului.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Din parlament. Sâmbătă a fost terminată în dietă discuţia generală asupra reformelor de dare. Proiectele de lege, opt la număr, au fost primite ca basă pentru discuţia specială, care se începe Mercuri. Astăzi şi mâne dieta nu ţine şedinţe.

*

Conferenţa părintelui Gh. Tulbure, ţinută Duminecă (18/31 Ian.) în sala festivă a „Casei Naţionale" a fost ascultată cu plăcere de un public număros. Conferenţiarul a vorbit despre „Coloniile macedo-române din Ungaria şi tinereţa lui Şaguna", arătând însuşirile de rasă ale Macedoromânilor şi analisând factorii interni şi esterni, cari au contribuit la desvoltarea şi desăvârşirea personalităţii lui Şaguna. A accentuat, că despre acest arhiereu s'a scris până acum foarte mult, dar în esenţă foarte puţin, indicând problema grea, ce îşi asemnează celce vrea să scrie de acum înainte biografia lui Şaguna. Arată apoi, că privitor la tinereţa lui Şaguna până acum numai dl profesor seminarial Lupaş a scos la iveală date sigure şi foarte interesante în capitolul său despre „Anastasia Şaguna" publicat în „Convorbiri Literare". De încheere ceteşte din această revistă aprecîarea dlui Lupaş asupra acestei vrednice matroane române, care a dat bisericii noastre pe cel mai mare arhiereu.

*

Pentru nefericiţii din Sicilia. Corpurile legiuitoare române au votat pentru nefericiţii din Sicilia suma de 200,000 lei.

*

Fondul cultural. Domnul Dr. *Ioan Margita*, advocat în Geoagiu, a dat pe seama fondului cultural arhidiecezan 100 coroane şi s'a obligat a mai da 300 coroane, la olaltă deci 400 coroane.

*

Comisie de istorie. Ministrul de culte şi instrucţie al României a prezentat un proiect de lege corpurilor legiuitoare române, prin care cere înfiinţarea unei comisiuni istorice pe lângă ministrul de culte şi instrucţiune publică, în scopul, ca să adune şi publice tot ce se refere la trecutul neamului românesc. Membrii comisiunei se numesc prin decret regal pe timp de 7 ani, dintre profesorii universitari, membrii ai Academiei Române şi alţi specialişti în ale istoriei naţionale române.

*

Judecător român decorat. Maiestatea Sa a conces, ca judele de Curie, domnul *Iosif Popu*, să fie trecut la pensie, la cererea proprie. Cu ocasiunea aceasta, Maiestatea Sa l'a distins în vederea serviciilor lungi şi credincioase aduse justiţiei maghiare, cu crucea de cavaler a ordului leopoldin.

*

Advocat nou. Am onoare a aduce la cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Reghinul Săsesc, (Piaţa mare, casa Orbonaş, lângă judecătoria regească) *Dr. Eugen Truţia*, advocat.

*

Pentru catedrală. George Zaharie şi soţia Maria au donat la fondul catedralei din Sibiiu suma de zece coroane.

*

Noui doctori. La universitatea din Cluj au fost promovaţi la gradul de doctori în ştiinţele juridice domnii R. Muntean şi Ios. Macavei.

*

† Iosif Criste, proprietar, notar în retragere, prezident al corporaţiunii grăniţăreşti din Dobra, membru al Asociaţiunii pentru literatura rom. şi cultura poporului român, membru în direcţiunea institutelor de credit şi economii „Grăniţerul" din Dobra şi „Progresul" din Ilia, membru în congregaţia comitatensă, membru în sinodul şi comitetul protopresbiteral, şi preşedinte al clubului partidului naţional din cercul Dobrei, a decedat în mod subit în 16/29 Ianuarie a. c. în etate de 61 ani, în al 29 lea an al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti i-au fost depuse spre vecinică odihnă în cimiterul gr. or. din Dobra, eri, Duminecă, în 18/31 Ianuarie c.

*

Pentru soldaţii din Bosnia. Darurile adunate din partea comandamentului de corp din Sibiiu, pentru a fi împărţite soldaţilor nostri din Bosnia şi Herţegovina, reprezintă în bani 16,988 coroane 49 fileri, la care sumă a contribuit, nu numai poporaţiunea civilă, ci şi ofiţerimea. Incheerea colectei s'a făcut în 12 Ianuarie n. Lista contribuenţilor e espusă spre vedere publică în cancelaria comandamentului de corp. Dnul comandant de corp aduce mulţămită pe calea aceasta tuturor contribuenţilor, şi mai ales colectanţilor, asigurându-i pe toţi, că prin aceasta acţiune patriotică s'a dat o nouă dovadă despre legăturile intime, cari esistă între poporaţiunea civilă şi miliţie.

*

Tolstoi şi Edison. Renumitul american Edison, care e bun amic al contelui Leo Tolstoi, a trimis la Iasnaia-Poliana pe un reprezentant al său, ca să înduplece pe Tolstoi să rostească pentru fonograf unele din lucrările sale literare remarcabile. La început Tolstoi a refuzat, — mai târziu totuşi s'a învoit şi a vorbit la fonograf două schiţe dintre cele mai frumoase în limba rusească şi franţuzească; reproducerea lor se face acum cu aprobarea autorului.

*

Execuţiuni în Rusia. In trei oraşe ruseşti, în Chiev, Elizabetograd şi Iecaterinoslav au fost executaţi într'o singură zi 22 de revoluţionari osândiţi; în Orenburg au fost spânzuraţi în ajunul bobotezei trei condamnaţi minori, dintre cari unul cu numele Coriakin, bolnav de tifos, a fost ridicat din patul de boală şi dus la spânzurătoare, — povestesc martori cari au văzut faptele.

*

Asfixiaţi de gazuri. Intr'o odaie a unui azil de noapte, cum se anunţă dintr'un oraş al Germaniei, au fost găsiţi alaltăieri dimineaţa şapte drumeţi meseriaşi, toţi asfixiaţi. Călătorii sosiseră seara la azil şi în lipsă de alte odăi s'au adăpostit într'o cameră fără sobă şi fără ferestri. Au instalat însă repede o mică sobă, încălzându-o cu cărbuni de lemn; ear aerul veninos, năpădind camera, i-a omorât.

*

Intâmpinare. Primim din Sebeşul-săsesc o scrisoare mai lungă, a cărei esenţă e următoarea: Nu e adevărat, că domnii dela „*Munca*" au absentat în mod ostentativ, cum spunea corespondentul nostru în numărul 4 al acestui ziar, dela petrecerea de Anul nou, fiindcă din cei 15 membri din comitetul revistei „*Munca*", opt au luat parte la petrecerea aranjată, unul e dus la America, altul a fost dus de acasă, iar 5 au fost împedecaţi să iee parte. Dacă e aşa, corespondentul i-a apostrofat pe nedreptul.

*

Instrucţia militară obligătorie introdusă în şcolile primare şi secundare de băieţi din România, în puterea legilor din 1906, a pricinuit multe neajunsuri învăţământului. Ministrul instrucţiunii publice din România, dl Sp. Haret, a depus deja pe biroul camerei un proiect de lege prin care se abrogă legea privitoare la instrucţia militară în şcoli. Proiectul adecă voieşte să desfiinţeze militarizarea învăţământului. Ministrul, în espunerea sa de motive, arată relele isvorâte din militarizarea şcolilor, zicând că trebue făcută deosebire între instrucţia militară în şcoli şi între „militarizarea învăţământului", adecă punerea învăţământului sub dependinţa *instructorilor militari*, cari nici nu pot avea chemarea de-a creşte copii, (acestor instructori militari nu li se cer alte cunoştinţe, de cât trei clase primare şi nu sunt puşi *sub autoritatea ministrului de instrucţie, ci sub autoritatea ministrului de războiu*) prin urmare trebue luate precauţiunile cuvenite. Privitor la şcolile normale de învăţători (identice cu preparandiile noastre) ministrul cere organizare militărească, restabilindu-se o lege dela 1896, cu scop ca normaliştii să poată fi utilizaţi pentru instrucţia militară, şi pentru trebuinţe militare.

*

Ninsoare la Roma. Străzile şi acoperişurile caselor din Roma şi împrejurimi sunt acoperite cu o zăpadă respectabilă pentru sudul Europei. Tramvaie şi trăsuri abia circulează.

*

Piesa „Messina". Cutremurul sicilian a fost utilizat pentru scenă: Max Novak a scris o piesă teatrală într'un act, sub titlul „Messina", care se va reprezenta la Berlin.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşiau pentru înzestrarea fetelor sărace" au mai dăruit: Nicolae Ţuţurea, înv. în Drăguş, 20 bani; protopresb. milit. cavaler al ordinului Francis Iosif, Pavel Boldea 1 cor.; Dr. Ioan Dobre, prof. din prilegiul onomasticei, 2 cor.; Ioan Samoilescu, paroh în Luncani, soţia sa Firica n. Bura şi copii lor Liviu, Ana şi Aurel, 2 cor.

*

Bal în Abrud. Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur învită la balul mascat (domino) ce-l va aranja Vineri în 12 Februarie (ziua de Trei Sfinţi) 1909 în sala cea mare a hotelului „Detunata" din Abrud.

*

Bal în Braşov. Balul reuniunei femeilor române din Braşov, se va ţinea Joi în 29 Ianuarie st. v. (11 Februarie st. n.) 1909, în sălile redutei orăşeneşti. Doamnele şi domnişoarele române se vor prezenta în costum naţional.

*

Producţiune şcolară. Corpul învăţătoresc dela şcoala greco-ortod. din Poplaca a aranjat o producţiune şcolară eri Duminecă, în 18/31 Ianuarie 1909, în sala festivă a şcoalei de acolo.

Cărţi şi reviste.

Poezii, (din hârtiile unei moarte) de *Maria Mavrodin*, cu o prefaţă de N. Iorga. Vălenii-de munte, ed, soc. „Neamul Românesc", 1908, 1 volumaş de 93 pp. Preţul 60 de bani.

*

Carte de bucate „*Poftă bună*", partea I şi II de *Zotti Hodoş*, Caransebeş, 1909. Un volum de 336 pagine. Preţul 3 coroane. De vânzare la autoară în Sibiiu şi la librării. — Cartea acum apărută, în nouă ediţie, cu un adaus de *reţete noi*, conţine cele mai bune reţete din bucătăria practică şi modernă. Este cea mai căutată carte de bucate românească.

*

Schiţe vesele, nuvele de *George Ranetti*, un volum de 100 pagini, preţul 30 bani, a apărut în „*Biblioteca pentru toţi*" numărul 401. Dl George Ranetti este unul dintre scriitorii noştri cei mai apreciaţi, ca poet şi prozator. Lucrările sale publicate de mai toate revistele şi ziarele, au făcut şi fac deliciul tuturor admiratorilor dlui Ranetti, care se distinge printr'o vervă scânteietoare şi prin un humor vesel şi sănătos. De vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi" a se cere gratis la Librăria Alcalay, Bucureşti.

Oficială.

Voind a încheia socotelile congruei pe semestrul I/909 — toţi aceia preoţi, cari încă nu şi-au ridicat congrua, sunt poftiţi a trimite subsemnatului oficiu — fără amânare — chitanţele.

Oficiul de cassă arh.

Poşta redacţiei.

Dlui T. M. şi M. O. Intimpinarea trimisă nu o putem publica, de o parte, findcă e prea întârziată, de altă parte, findcă e prea personală.

Dlui Z. M. în O. Nu se poate publica.

Teatru german.

Luni: *Der Abt von St. Bernhard*, dramă în 4 acte.

Marţi: după ameazi la orele 3 opereta *Iohann II*, sara la 7 ore opereta *Das süsse Mädel*.

Cereţi întotdeauna Aspirin în
„Tabletele noastre originale".
Fabricele de coloare, odinioară
Friedr. Bayer & Co., Elberfeld.

Din public.+)

Mulțămită publică.

Pentru îmbrăcarea școlarilor săraci dela școala rom. gr. or. din Brad au binevoit a contribui următorii:

Comuna politică Brad 200 cor., societatea „12 apostoli“ 30 cor., „Crișana“ Dr. P. Oprișa și soția, Dr. I. Popp, câte 20 cor., Firma „Frații Kugel“ 10 cor., Dr. Buchruker și E. Comșa, câte 5 cor., V. Boneu și R. Coțoiu, câte 4 cor., Aurelia Damian, P. Rimbaș, Iuliu Pap. Catița Rusu, A. Feier, A. Damian, A. Draia, I. Safta, N. Obădău, I. Cutean, S. Cutean, I. Stanciu, Gr. Boneu, Nicolae Onea, G. Impărat, I. Impărat, Av. Feier, L. Irodencă, Dr. T. Tisu, I. Fărău și soția, I. Keri, S. Albu, E. Șiclovan, Tr. Vostinar, A. Demetriu, Ábráhám Iré, Berkovits H., Dr. Kugel D., Kugel S., M. Bogdan, Tecla Popa, M. Werczel, I. Zârna, S. Filip, I. Șortoc, T. Popa, I. Anghel, E. Florea, A. Costin, câte 2 cor., laolaltă 80 cor., G. Părău, I. Perian, M. Bogdan, I. Henteș, D. Maniu, G. Jula, I. Valentin, A. Radu, N. Simon, I. Ometa, T. Radovici, N. German și soția, C. Golcea, L. Golcea, T. Oțel, P. Costea, A. Toader, N. Costea, N. Costea, N. Cainap, M. Muntean, A. Banciu, P. Florinca, M. Bolcu, T. Tisu, Roth S., Weszely, Skopovics, N. Timbuș, M. Giurgiu, M. Bogdan, I. Dragoșă, Ir. Papp, Vas. Cruciu, G. Jula, G. Costea, D. Giurgiu, G. Stefan, L. Pârva, M. Feier, Cr. Băiauț, Stiopa Flore, Ancăș Costan, P. Bordea, T. Herța, I. Golcia, fiecare câte 1 cor., toți 46 cor.

Pavel Pop 60 fileri, G. Feier, I. Furduiu, Al. Săbău, I. Săbău, câte 40 fileri, toți 1 cor. 60 fil. Suma totală 449 cor. 20 fil.

Din această sumă s'au cumpărat: 7 cojoace în preț de 39 cor. 20 fil., pănură de cioareci 61 m. cu 139 cor. 60 fil., barchet pentru haine fetelor de 64 cor. 30 fil., 13 părechi cizme cu 138 cor., 1 păr. papuci cu 8 cor., pentru cusut s'a solvit 8 cor. 60 fil., un roculeț gata cu 6 cor., 6 lăibăruțe cu 26 cor., 4 părechi opinci cu 4 cor.

Restul se administrează cassei bisericei. S'au provăzut cu vestminte 82 școlari. Binefăcătorilor le esprimăm mulțămită.

Brad, 29 Dec. 1908

Dr. Pavel Oprișa
prezident. comit. parohial.

Pavel Lazăr
not. com. parohial.

•

Cu ocaziunea petrecerii aranjate din partea inteligenței române din Boșorod, tractul Hațegului, în favorul nou edificândei biserici din loc, în 10 Ianuarie st. n. 1909, au binevoit a contribui cu suprasolriri benevole următorii: Dr. Ajtsy Aladár adv. în Hațeg, și deputat dietal, 10 cor., Nicolau Popa, preot în Boșorod, Toma Popovici înv. în Boșorod, Iustin Târgovețiu înv. în Boșorod, Rudolf Murășian întreprinzătoriu în Boșorod fiiecare câte cor. 1·80, Nicolae Berariu, preot Bejan cor. 3·40, Avram Popa econ. Herțegani cor. 2, Ioan Samoilescu, preot Luncani cor. 5, Sebastean Ciocan, preot Valea Sângeorgiu cor. 2·20, Avram Boticiu teolog Herțegani 40 fil., Ioan Ghișoiu pract. not. în Căinelul de jos 40 fil., Ilie Bura înv. Dâncul mare 40 fil., Aurel Popovici prop. Boșorod 20 fil., Ioan Nedelca Chitid cor. 2·80, Czitron Adolf comerc. Boșorod 80 fil., Schalát Gyula Hunedoara cor. 2, Schalát Béla cor. 2, Vasile Târgovețiu înv. pens. Magheruș cor. 13·60, Grünbaum Ignátz comer. Chitid cor. 4, Demeter Eli, cadet oficeriu cor. 3, Constantin Baicu înv. Orăștie cor. 2, Izrael Gustav comer. Boșorod cor. 5·20, Dr. Vajna Farkas adv. Hațieg 5·20, și Kohn Iozsefné comer. Boșorod 2 cor.

In total s'a încassat suma de 132 cor. 20 fil., din cari substragându-se spesele în sumă de 79 cor. 32 fil., a rezultat un profit curat de 52 cor. 88 fil., care sumă s'a și administrat epitropiei bisericești.

Atât marinimoșii suprasolvenți cât și participanții primească și pe această cale cele mai călduroase mulțămite, atât din partea subscrisului cât și din partea parohienilor pentru obolul dat pe altariul Domnului.

Boșorod, la 24 Ianuarie 1909.

Nicolae Popa
paroh gr.-ort. român.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 789/1908. [22] 2—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23, punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta, conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan Nr. 8014 Plen. din 19 Decemvrie 1908 se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou-înființatul tract al Geoagiului.

Fiitoriul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanță a parohiei centrale Geoagiul de jos-Suseni, unde și până atunci își va ținea cancelaria, va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. venitele parohiei de clasa III. Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoțești dela stat;

2. venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin“ împreună cu repartițiunea protopresbiteratului cu adaosul de salar;

3. tacsele, ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au să documenteze cualificațiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concursele lor instruite cu toate documentele necesare, să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în restimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“, alăturând la documente și o tabelă de cualificațiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, §. 12.

Concursele, intrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Szászváros, Orăștie, 28 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Geoagiu, (Algyógy).

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 600/1908. [11] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Stremțiu** (cl. II). se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare — conform ordinului consistorial de dto 9 Decemvrie 1908 Nr. 13911 Bis.

Venitele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat, — cu adaosul că: fiitorul paroh va avea să dee parohului, de până acuma Irimie Iliescu, până ce acesta trăește 200 cor., iar după moartea lui, minorenilor anual 100 cor., până vor ajunge la maiorenitate; și că a treia parte din venitele stolare compet cantorului.

Petițiunile se vor așterne subscrisului oficiu, în terminul susindicat, fiind concurenții datori a se prezenta, în terminul reglementar, în o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a cânta resp. a slugi și predica.

Alba-Iulia, 31 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 17—36

Ad. Nr. 3/909. [23) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa III din **Berivoii-mici** (Berivel), protopresbiteratul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acespost sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se înfățișa în sfânta biserică, din Berivoii-mici pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Făgăraș, în 8 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 4/1909 of. ppresb. [21] 2—2

Concurs.

Pe baza înaltului ordin consistorial dto 31 Decemvre 1908 Nr. 14,920 Școl. prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile — dela prima publicare în „Telegraful Român“ — pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna **Borcut**, protopresbiteratul Cetatea de piatră pre lângă următoarele emolumente;

1. Salariu fundamental 600 cor. (300 cor. din repartiție pe popor iar 300 cor. din ajutor dela Preaven. Consistor arhidiecezan).

2. Lemne pentru încălzitul salei de învățământ și a locuinței învățătoriului 16 m. c.

3. Locuință în natură și grădină.

Invățătorul va fi obligat a instrua pe elevi în cântările bisericești și compune cu acestia și cu adulți un cor bisericesc, de aceea cei cari posed dexteritatea cuvenită în aceasta privință vor fi preferiți.

Cei ce reflectează la acest post să se presinte în comună, iar cererile de concurs să le înainteze subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Magyarlápos, (Lăpușul unguresc,) 8 Ianuar 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopop

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantațiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 20—34

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 16—20

Direcțiunea.

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boii
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 8 Sibiiu, Joi 22 Ianuarie (4 Februarie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Religiune și filosofie

de

Aurel C. Popovici.

I.

Greu este să înțelegi pe omul fără credință, fără religiune. Ai totdeauna impresiunea penibilă, că un asemenea om, ori și cât de scăpărătoare i-ar fi inteligența, și ori și cât de vastă i-ar fi cultura, parcă nu ar fi un om tocmai întreg, parcă i-ar fi lipsind ceva, parcă nu vede și simte ca omul normal, ci sufere de un fel de daltonism moral.

Daltoniștilor le lipsește percepția fisiologică normală pentru anumite colori: unde e coloarea deschisă, ei văd coloare închisă; pentru ei, pajiștea de iarbă verde, plină de viață și de poezie, e un petec de pământ presărat cu fire cenușii, obrajii rumeni, plini de sănătate ai copiilor, lor li se prezintă înnegriți parcă cu zmoală, albastrul cerului, zâmbetul naturei, li se pare fum și ceață. In lumina ochilor lor firea toată e suferindă, ofticoasă, gangrenoasă.

Ce mai poate însemna viața pentru asemenea nenorociți, dacă toată marea de lumină, toată această vie, dumnezeiască policromie a naturei, cu abondența înviorătoare a nuanțelor ei, li se pare un fel de beznă: pete, lacuri de cerneală pe natura întreagă, un fel de colorit de zmoală la răsăritul soarelui, la asfințitul lui, și ziua toată, toate zilele de-a rândul? Sunt oameni cu vederea anormală, oameni de compătimit!

Materialiștii sunt tot un fel de daltoniști. Lor le lipsește chiar mai mult decât acestora, le lipsește ochiul ochilor: *sufletul* însuși, sau dacă îl au, *e bolnav.* De aceea, mereu îl tăgăduesc, fie că nu-l au, fie că vor să scape de el. Mai ales ei exagerează și carichează obiectivul științelor exacte și teoria despre mecanismul gândirii, multămindu-se cu o concepție mașinistă.

Mecanism sau nu, — funcționarea regulată a minții e esențială producțiunii omenești de valoare. Incontestabil. Dar un mecanism presupune un *mecanic*, iar acesta în om e *sufletul* lui. Și după cum e mecanicul, așa funcționează și mecanismul, fie acesta mai simplu sau mai fin. Iar dacă e vorba pe mașinerii, — ne-am putea întreba: cum o să funcționeze mecanismul unei locomotive și cum o să „progreseze“ un tren în siguranță, dacă d. p. mecanicul e paralitic sau amețit? Dar când e beat mort, — cum este sufletul celor mai mulți ateiști lărmuitori? Nu ți se pare că, citind unele scrieri ateiste moderne, pline de patimă, îl auzi pe autor strigând în plină beție de „idei“: „Știți voi cine sunt eu?.. Eu sunt grozav, mă! Eu sunt *Omul!*... Dumnezeu și sfinții religiunilor voastre sunt superstiții!.. Uite cum se învârtește pământul!.. Hai?... După ideia mea, a Omului, a unui Om (care însă *nu* era beat!..) Eu, Omul, am răsturnat pe Dumnezeu din cer... Azi *eu* sunt Dumnezeu!... Și dacă ascultați de mine, și voi sunteți Dumnezei!... Trăiască Adevărul!... Trăiască Democrația Socială!...

— Urrrah!... răsună umanitatea globală în capetele ei înfierbântate. Beția e beție, e o intoxicație a creerului, o narcoză a sufletului, fie cu spirt, cu spirit, cu eter, cloroform, sau cu vorbe goale, — rezultatul e acelaș.

E de sigur incalculabil de mare puterea de sugestiune în toată viața culturală, deci și în filozofie. Dintre moderni chiar și Paulsen, un om cu multă cumpăneală în idei și în cuvinte, scapă uneori expresii nepermise, mai ales unui profesor universitar. Dar Paulsen era liberal, și în supărarea lui politică pe clericalii din Germania, uita adesea ce zice. Dacă aceasta se întâmplă chiar unor inteligențe distinse și disciplinate, de ce să ne mirăm de cele fără nici o disciplină, de panteiștii, materialiștii, și ateiștii cei gălăgioși?

Și eu admit, firește, că omul e capod'opera naturei, mai ales că cred, ca orice creștin, că omul e făcut *„după chipul și asemănarea lui Dumnezeu“*. Dar scriptura ne spune, că Dumnezeu n'a făcut decât pe primul om. De atunci a cam trecut multă vreme. Nu-i mirare că, de mult, „exemplarele omenești“ nu prea par toate tocmai capod'opere, că se găsesc și multe exemplare defecte între ele. O fi perfectibilă omenirea, dar și potopul pare că joacă oarecare rol întru selecțiunea și perfecțiunea ei. Iar cei ce pornesc din principiul „după noi potopul“ — nu contribue în mod tocmai pozitiv la opera de „înaintare“...

Din parte-mi, știu să prețuesc chiar mândria omului când e legitimă. Dar nu cred, că fala goală și mai ales trufia aceasta, care mereu opune pe om lui Dumnezeu, care mereu își bate joc de orice sinceră evlavie față de această atât de tainică natură, ar fi înaintând cu adevărat cultura serioasă. Nu mie îmi va putea face cineva cu oarecare temeiu mustrarea, că aș fi nesocotind, întrucâtva măcar, valoarea științelor pozitive, a filozofiei, a istoriei, a întregei noastre culturi. Doar convingerea mea tocmai aceasta este, că prin știință, istorie și filosofie, se verifică chiar politica, pe care o susțin și eu, că ele verifică mai ales rostul religiunei.

Dar tocmai pentrucă prețuesc atât de mult ceeace constitue, după a mea convingere, cultura adevărată, tocmai de aceea mă revoltă barbaria, chiar și dacă se manifestă la lumina electrică; iar trufia „omului“ abstract, față de credința religioasă a unui întreg popor, față de întreaga sa ființă morală și deci națională, e barbarie; și mania raționalistă de a stârpi evlavia față de tainele mari și nepătrunse, e barbarie; căci evlavia e roua sufletului, ea-l inobilează, ea-l face capabil de cultură superioară; și barbarie e orice materializare săluită a celor ce nu sunt și nu trebue să fie materiale. Dar de când cu concepția „filozofică“, că creerul ar fi secretând idei, după cum ficatul secretează fiere, — nu e tocmai de mirat, că cultura noastră întreagă sufere de un fel de gălbinare, că valorile morale se preschimbă în valori de galbini, că „înfometarea de dreptate“ se transformă în foame materială, în auri *sacra fames.*

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în ședința din 25 Ianuarie n. a dietei, la discuția generală asupra proiectelor de lege despre reformele de dare.

(Fine).

Onorată Cameră! Eu cred, că susținerea acestui pasaj al legii nu e în interesul economiei naționale, căci silim și institutele din provincii să împrumute bani în mod uzurar. Totodată țin de necorăspunzător acest mijloc pentru a împiedeca abuzurile comise de diferite societăți. Poate, că legea are și această intențiune — cu toate, că nu presupun, că aceasta ar fi înrăurit pe dl ministru — de a ridica în mod considerabil darea institutelor financiare prin introducerea acestui alineat. Indrăsnesc să afirm, că 80 percente din băncile din provincie pot ajunge în puterea paragrafului de uzură. (Wekerle face semn negativ.) E imposibil să nu greșească în contra acestui paragraf. (Wekerle întrerupe: Stilizarea de acum o înțelegi! Pe baza acestei stilizări este imposibil!)

Susțin, că nu capătă dela banca Austro-Ungară titlu de escont, și astfel sunt silite să ia dela băncile mai mari din Budapesta, sau dela singuratici speculanți, cari în orice caz vor pretinde cu 1 și jumătate percent mai mult. Un asemenea institut nu poate exista, nu poate prospera în modul acesta și numai dacă se ridică cheia de dare pentru băncile din provincie dela 10 percente la 15 percente — așa, cum e stilizat alineatul din partea comisiei financiare — cred, că se va ajunge la ceva rezultat.

FOIȘOARĂ.

O întâmplare interesantă.

Din englezește.

(Fine).

Au trecut doi ani dela cele întâmplate. Succesul și averea alergau după mine. Ajunsesem cel mai căutat și cel mai distins medic în întregul ținut.

Odată primesc învitare la balul dat de doamna Sommerville. M'am dus. Pe când se dansa în salon, m'am proptit de ușă. De odată mi-a atins urechia o voce, care a avut asupra mea efectul unui trăsnet. Am recunoscut numai decât vocea damei cu fața ascunsă în văl, care înainte cu doi ani m'a dus la patul surorei ei bolnave. Mi am îndreptat privirea în direcția de unde venise vocea, și văd înaintea mea o damă tinără, frumoasă, care sămănă de minune cu fata declarată din partea mea de nebună și incurabilă.

— „Cine e dama aceasta?“ întrebaiu pe vecinul meu.

— „E contesa Gavriloff, una dintre femeile cele mai avute. A moștenit o avere fabuloasă dela moșul ei, Vladimir Vasulici, contele decedat înainte cu doi ani. Domnul care vorbește cu stăpâna casei e bărbatul ei, contele Ivan Gavriloff“.

Cu mare interes privii spre cel arătat, pentrucă doriam să cunosc pe bărbatul grațioasei femei. Era bărbat frumos contele Ivan Gavriloff, dar nici decum simpatic. Fața lui trada brutalitate, iar din ochii lui se putea ceti tirănia, în stare să-ți înghețe sângele în vine. Erau negri ca cărbunele și luceau ca diamantul. Era ceva magnetic în ei, ca în ochii de șarpe, și în momentul în care și-a întors fața spre mine și m'a privit întâmplător, credeam că mi cetește și gândurile cele mai ascunse.

Pentru ca să scap de efectele acestei priviri, m'am întors în altă parte și dau față cu contesa, care mă privește cu o groază evidentă, ținându-și ochii țântă asupra mea. Fața i se făcu tot mai palidă, în urmă începu să se clatine și cu un strigăt de durere căzu pe padimentul lucíu.

Oaspeții alergară înspăimântați la ea, pentru a-i da ajutor, iar cu mine nu-și bătea nime capul, deci am părăsit salonul cu grăbire și neobservat de nime.

Mergând spre casă, în mintea mea se ciocneau gândurile, fără a putea scoate din ele, dacă contesa Gavriloff a fost cu adevărat bolnava mea de odinioară, ori a fost altcineva, care îi samăna atât de bine? Nu, nu a putut să fie bolnava mea, — ziceam eu în mine, — ci a fost sora ei, dama îmbrobodită, care a venit noaptea după mine și care mi-a plătit discreția și subscrierea atestatului cu zece mii. Dar pot oare să samene două ființe omenești atât de mult una cu alta? De ce nu, dacă sunt surori, și poate că și gemene?

Peste câteva zile am auzit, că contele Ivan Gavriloff și soția sa s'au dus în patria lor, în Rusia. Mi-am adus aminte de cuvântul dat, și nu m'am interesat mai departe de ei. Peste 6—7 luni, cetesc însă în ziarul meu de predilecție un articol sensațional, intitulat astfel: *„O femeie sănătoasă în casa de nebuni. O pretensiune scandaloasă de moștenire, asupra unei moșii din Rusia“.*

„In casa de sănătate din orașul X se află o femee nebună, care afirmă, că e o moștenitoare avută și că familia ei a internat-o *pe calea hipnotisării* în casa de sănătate“.

Vă puteți închipui ce am simțit eu la cetirea acestor rânduri. Am cetit articolul întreg, scris de medicul sanatoriului din orașul X, domnul George Withworth, în care articol se spunea, că pe o tineră femee, originară din Rusia, cumnatul ei, contele Ivan Gavriloff, a hipnotisat-o și i-a sugerat simptomele nebuniei, iar sub durata hipnosei, doctorul Ricketts și doctorul Stanley Holmes, au dat un atestat în presența unui senator magistratual, pe baza căruia nefericita a fost internată într'o casă de sănătate. Aici a fost primită sub numele de Sofia Stragoff, dar ea afirmă, că adevăratul ei nume e Olga Vasulici, și că e moștenitoarea decedatului conte Vladimir Vasulici. Pe sora ei mai mică, Ecatarina, soția contelui Ivan Gavriloff, moșul lor a esclus-o din moștenire, și de aceea a internat aceasta pe sora ei mai mare în casa alienaților, ca să poată pune mâna ea pe moștenire.

Apariția familiei Gavriloff în timpul din urmă în Anglia i-a părut suspectă tinerului medic al sanatoriului, și l'a întărit în credința, că frumoasa sa pacientă întru adevăr a căzut jertfă unei crime. S'a informat în secret despre raporturile familiare ale familiei Gavriloff, și a aflat, că contele Ivan nu a avut nici odată vre-o soră mașteră, și că nevasta sa a avut cu adevărat o soră cu numele Olga, care a dispărut în mod misterios, înainte cu doi ani. Pe baza acestor descoperiri, a fost el pe deplin convins, că aceea ce spune bolnava e purul adevăr. Și-a ținut deci de datorință a aduce chestia în publicitate și a provoca pe colegii sei medici, că să se pronunțe, pe ce baze au subscris ei la timpul său atestatul de internare?

Imediat cum m'am recules din marea mea mirare, în care m'a pus cetirea articolului, am grăbit a mă prezenta la direcția amintitului sanatoriu, pentru a-i spune ce rol am avut eu în această curioasă dramă. Dar nu mi am terminat bine vorbirea, și eată că întră și doctorul Ricketts, iritat peste măsură. Vă puteți închipui indignarea și mirarea mea, când el începu să declare în mijlocul celei mai mari indignări, că nu a subscris atestatul cu pricina și că nu cunoaște pe bolnava femee.

Am căutat să-l conving despre con-

On. Cameră! Băncile din provincie vor plăti dare mai mare, după noua reformă, căci cele mai multe bănci vor ajunge sub o astfel de cheie a dării de venit, care în aplicarea ei — dimpreună cu darea suplinitoare de venit, — va fi cu 13 percente mai mare, decât cea plătită până acuma.

Nu pot lăsa neatinsă nici acea dispoziţiune a proiectului de lege, care la darea de venitul general ia de bază şi hârtiile de valoare, cari până acum au fost scutite de dare, prin ceeace încalcă promisiunea solemnă a statului şi supune la dare şi acestea venite, cari pe baza promisiunei din partea statului până acum au fost scutite de dare.

Nu vreau să mă ocup mai pe larg cu această chestiune de oarece deputatul Eber Antal şi-a espus prea bine părerile relativ la toate punctele din chestiune. Numai acel fapt doresc a-l semnala, că dacă se va pune în vigoare această dispoziţiune, astfel s'ar vătăma drepturile deja câştigate, pe cari e datorinţa statului să le respecteze.

După părerea mea reforma de dare poate urmări două scopuri. Un scop ar fi, ca prin reformă să se asigure un budget satisfăcător cheltuelilor statului, cari zi de zi cresc şi pe cari legislaţiunea în timpul din urmă le-a acceptat ca şi la poruncă.

Pentrucă eu cu greu pot crede, că această reformă va produce un deficit de 20 milioane, ci din contră cred, că au drept aceia, cari aşteaptă dela reformă o urcare de 40 milioane a dărei directe.

Al doilea scop poate fi acela, că guvernul nizueşte a asigura o reformă de dare, care convine proprietarilor mari, representaţi bine în parlamentul actual.

Pentrucă, cu toate că nu cred în o durată de o sută de ani a acestei reforme, — precum a profeţit-o asta dl referent, — totuşi nu cred, că representanţii marilor proprietari să mai aibă vre-o 10—15 ani ocasiune mai bună a-şi asigura prin un parlament viitor o reformă de dare după placul lor, pentrucă în viitor parlamentul se va compune pe baza votului universal încă şi în casul, când ar fi împestriţat cu pluralitatea lui Andrássy.

Şi dl ministru de finanţe, dar şi comisiunea financiară încearcă a ne convinge, că reforma pusă sub desbatere ar produce la darea directă o scădere, respective deficit de 20 milioane.

Wekerle: N'am zis-o asta.

Dr. A. Vlad: Permit, că acelea 20 de milioane vor scădea la anumite specii de dare, dar se vor înlocui cu alte dări directe, încassate sub alţi titli. Cu toate că cheia de dare s'a micşorat, totuşi la darea de pământ nu va resulta nici un deficit, pentrucă la acest fel de dare sunt astfel de întocmiri, cari stau pe baza legii şi fiindcă la acest fel de dare obvine şi urcarea de 3 la sută, căzătoare pe ţinuturile grăniţăreşti.

Nu se poate aştepta însă un deficit oarecare nici la darea de casă şi la darea după chirie.

Ceeace priveşte darea de interese după capital şi darea după rente încă nu putem observa un deficit, pentrucă cheia de dare va fi urcată la 10 la sută.

Dar şi altcum după venitele acestea se va încassa pe viitor şi dare de venit generală, ceeace va produce asemenea un plus oarecare.

La darea întreprinderilor şi asociaţiunilor obligate a da socoteală publică asemenea nu va fi o micşorare a dării, ci din contră şi la acest fel al dării se va face o urcare, pentrucă cu darea de venit general la olaltă de present se plăteşte o dare de 13 la sută, ceeace se va face şi pe viitor.

Ceea ce priveşte darea după câştig, cu toatecă s'a redus cheia dării, totuş în general darea va fi urcată; deci nici aici nu se poate vorbi de un deficit oarecare.

Deficit poate să rezulte numai din ştergerea dării de clasa a II-a ceeace poate să deie 10 milioane. Poate să obvină deficit şi la darea de clasa I-a. Dar darea de clasa a doua a fost deja până acum în parte scoasă din vigoare.

Această diferinţă nu numai va satisface-o darea după venitul general, ci va produce şi un plus considerabil faţă de prezent.

O astfel de reformă a dării, care uşurând unele specii de dare pe altele le îngreună prin dări noui, în aşa măsură, încât rezultă din reformă un plus de dare nu şi poate forma pretenţia de a se putea mândri că a îndeplinit concesiuni şi că a scăriţat contribuţiile (zgomot). Asemenea plusul de dare încă nu-l vor plăti proprietarii mari (contrazziceri); nu, pentrucă marii proprietari au astăzi o putere şi influinţă dominantă în politică şi asta — după cum am mai zis — aduce cu sine, că marii proprietari se folosesc în favorul lor de puterea politică ce o posed.

Acesta e un adevăr dovedit; şi asta aşa e la noi şi aşa e ori şi unde, până când nu ajung şi clasele proprietarilor mici la influinţa politică recerută.

On. Cameră! Ceea-ce priveşte avantajele acestei reforme, în primul loc trebue să amintim întroducerea minimalului de existenţa şi progresivitatea, cari însă puţin valorează.

Minimalul de existenţă pentru stat e un profit evident, de oarece pe cei scutiţi dela dare nu mai trebue să i ţină în evidenţă, nu trebue să-i secvestreze şi astfel e o acţiune din partea statului prin care se uşurează administraţia financiară şi astfel profitează.

Faţă cu urmările întroducerii minimalului de existenţă, declar, că întroducerea progresivităţii la darea după venitul general absolut nu e în stare să contrabalanseze îngreunarea enormă, care în urma reformei va apăsa pe proprietarii mici. Dar nu va fi mai departe în stare a contrabalansa nici disproporţia provenită din dările de consum. Pe baza acestora sunt de convingerea, că reforma pusă sub desbatere nici pe departe nu atinge darea dreaptă şi proporţionată.

Intre astfel de împrejurări nu sunt în poziţia de a primi reforma de dare, fiindcă cred de îndreptăţite gravaminele locuitorilor dela oraşe cauzate prin această reformă.

Aşa cred că astăzi, când se iveşte lipsa de a promova industria şi comerciul prin subvenţii din partea statului, e o politică rea financiară aceea, care împedecă prin dări prea grele luarea unei emulaţii cu industria şi comerciul austriac.

O astfel de politică financiară însamnă atâta, ca şi când subvenţiile s'ar da industriaşilor şi comercianţilor austriaci.

In puterea acestor motive nu sunt — cum am zis — în poziţia de a primi reformele de sub desbatere generală pentru desbaterea în special. („*Lupta.*“)

---

trarul, şi i am revocat în memorie toate împrejurările, pe baza cărora am stabilit amândoi diagnosa. El îmi spunea însă, că sunt nebun, pentrucă nu m'a văzut în viaţa lui! Şi le spunea toate acestea cu atâta sinceritate, încât nu se putea trage la îndoială aceea ce spunea. De fapt, nu putea să-şi aducă aminte nici decum de aceea ce s'a întâmplat înainte cu doi ani în casa misterioasă

Acum direcţia institutului a luat afacerea în mână şi în scurtă vreme i-a succes să facă lumină. Nefericita fată întru adevăr era Olga Vasulici, moştenitoarea moşului ei foarte avut, pe care însă cumnatul ei, Ivan Gravriloff, a despoiat o în mod foarte barbar de întreaga avere. Descoperindu-i-se acum fapta, el a fost trimis pe viaţă la Siberia.

Soţia sa, sora fără suflet a victimei, văzând că negarea nu foloseşte nimica, a mărturisit că a fost complice la comiterea crimei, şi a descoperit şi ultima părticică a secretului, spunând, că bărbatul ei *a hipnotisat şi pe doctorul Ricketts*, şi într'o stare cu totul inconştientă l'a înduplecat să vină cu el şi să-şi împlinească misiunea, ca medic.

Nefericita Olga Vasulici, fireşte, şi-a primit imediat libertatea, şi apoi şi averea, iar la câteva luni după aceasta am cetit în ziarele din Londra, că medicul George Withworth s'a logodit cu Olga Vasulici, cu nefericita fată, care lui avea să-i mulţămească ieşirea din îngrozitoarea temniţă în care întrase pe viaţă.

Preotul şi şcoala confesională

de *Emanuil Pop.*

(Fine.)

Din cauza numărului mare de locuitori s'au deschis prăvălii de tot soiul, ateliere de meserii şi piaţă cu producte de nutremânt. Toate abia împacă trebuinţele, ear măestrii păpucari fiind puţini şi argăsitori de piei lipsind cu totul, trebuinţa lor e earăşi simţită.

Viaţa pe piaţă e foarte vie, cu deosebire unde se vinde lapte şi derivatele lui, galiţe şi ouă.

Locuitorii sunt Români, Maghiari, Germani, Slovaci, Italieni etc.

Proprietari de pământ sunt Români, şi numai vr'o câţiva Maghiari.

Românii sunt gr.-ort. şi numai puţini colonişti sunt gr.-cat. ceialalţi locuitori aparţin la diferite confesiuni cunoscute în ţară.

Aşezăminte Românii au 2: biserica şi şcoala. Ambele sunt în bună rânduială şi bine cercetate; ear poporul începe a se lumina. Mulţi cetesc gazete, şi cărţi din biblioteca bisericii, ear tinerimea, la zile mari, dă producţii teatrale.

Maghiarii au numai biserică; ear pentru colonişti societatea „12 Apostoli“ susţine o capelă rom. cath. şi o şcoală.

Atingerea cu atâţa străini, a adus, că Românii au împrumutat multe dela aceştia: în limbă, port, traiu etc.

Dialectul Românilor e cel „Crişănesc“, pronunţă moale: ce-şe, ci-şi, apoi au cuv. străine: glük auf, ştaier, şpaţir, colop, căbat, cizmă, meg iş etc.

Portul romăcesc, cu deosebire la femei, e cu totul părăsit; toate sunt „doamne“.

Traiul încă miroasă a domnesc şi'n casa celui mai sărman. De beuturi spirtuoase (alcoolice) nu se feresc, cu deosebire băieşii sunt beţivi.

Locuinţele sunt bine rânduite, curate şi bine mobilate

Dar, toate acestea nu stau în cumpănă cu cultura şi nici cu starea materială; căci cei mai mulţi sunt datori pela bănci. Totul e numai o făloşie; de aceea şi sunt porecliţi de vecinii lor de „făloşi“ şi la economie „lenioşi“.

Fala a străbătut şi la ospeţe şi pomeni. Insă obiceiul pomenilor scumpe, la poveţele înţelepte ale preotului, a început a se înlocui cu jertfe pentru biserică şi şcoală, cari sunt mult mai plăcute lui Dumnezeu, decât tâmbălăele pomenilor.

Până a nu ajunge băile în stăpânirea soc. „12 Apostoli“, alta a fost starea locuitorilor. Ei au fost atunci mai săraci şi povara nevoilor zilnice pe mulţi i-a schimonosit în guşaţi, de cari mai sunt şi azi.

NB. Această predare, învăţătorul să o însoţească cu aprieţieri etice şi economice şi continuând aplicarea treptelor formale următoare, să nu peardă din vedere firul roşu: a deştepta în elev hărnicie, trezvie, spirit de întreprindere, interes şi indemn spre îmbrăţişarea diferitelor ocupaţiuni şi măiestrii omeneşti.

Iată, un atare fond sunt de părere să i se dee geografiiei în şcoalele poporale.

2. *Ştiinţele naturale.* Acestea de pe pedestalul descrierilor minuţioase, să se coboare la trebuinţele de viaţă ale poporului şi înfrăţindu-se cu

3. *Economia*, să împărtăşască elevilor cunoştinţe în toate direcţiile vieţii zilnice. Şi întru cât sistemul dogmatic (?) al acestor obiecte, nu concede o astfel de îmbinare şi o astfel de tractare a materialului, acesta are să se tracteze în cartea de cetire.

4. Cartea de cetire, deci trebue şi ea întocmită cu considerare la trebuinţele vieţii omoneşti, atât morale cât şi materiale. Cunoştinţele şi esperienţele omenimei, pentru ajungerea progresului în aceste 2 direcţiuni, întru cât acelea nu se pot tracta la obiectele respective (religie, geografie, ştiinţe naturale) au să fie aici tractate.

D. e. reuniuni bisericeşti, societăţi de temperanţă, tovărăşii economice de tot soiul, pieţele unde se pot valora diferite producte, prevaricaţiuni, procese etc. In chipul acesta, cartea de cetire va umplea golul ce-l lasă diferitele obiecte.

5. Cantul. Dispoziţia poporului nostru spre cântare e aproape proverbială. Şi această dispoziţie o putem privi ca un dar deosebit al proniei cereşti dat poporului nostru. Trecut acest popor prin valurile atâtor veacuri furioase şi lipsit de ajutor (protector), în cântare şi-a aflat leacul de inviorare şi reîntinerire a puterilor stoarse. Cântarea, cu drept cuvânt putem zice, că alăturea cu credinţa în Dzeu, a păstrat forţa de viaţă a poporului nostru.

In urmarea acestei dispoziţii, e justificată judecata poporului asupra învăţătorului necântăreţ: „*Nici cânta Doamne miluește ne“ nu ştie, de ce să mai şi trimet copilul la şcoală.*“ Deci cultivarea cântării, amăsurat dispoziţiei poporului, cu melodii religioase şi de doină, nu i ertat să se neglige în şcoală. Dar şi de acest neajuns, puţine şcoale avem scutite! Cauza, n'o putem atribui planului de învăţământ şi nici cărţilor de cântece.

B. Mijloacele de învăţământ practice şi de intuiţie. Ca mijloace de această natură trebuesc considerate:

1. Grădinile economice şcolare. In vederea direcţiei practice ce are să i-se dee şcoalei, acestea nu pot să lipsească dintre mijloacele de învăţământ. Ele au să formeze pentru elev şcoala cea vie! Şi deci trebuesc cultivate cu tot soiul de plantaţiuni ce aduc folos omului (ca brană, îmbrăcăminte, medicină, înfrumseţare) şi vitelor lui, şi sunt acomodate cu clima din localitate. In ele trebue aşezată şi o stupină de model.

Atenţiunea ce s'a dat acestor grădini şi progresul obţinut pe acest teren, la noi e prea mic; deci cu atât mai mari şi mai funeste sunt urmările în viaţa şcolară, cari apoi se resimt puternic şi în viaţa poporului.

2. Tabele economice. Acestea au să se folosească spre a deştepta interes cu prilegiul eserciţiilor de vorbire. Ca tabele de această natură pot figura: acareturi economice moderne, maşinării economice, aparat de clocit ouă pe cale artificială, cuptor de uscat poame, tablouri antialcoolice, tablouri din viaţa economilor, burghezilor etc. etc. De acestea n'am văzut nici la o şcoală!

III. Corpul didactic. Cu esecutarea planului de învăţământ e încredinţat corpul didactic.

Dela capabilitatea lui atârnă în mare măsură progresul pe toată linia. Dupăcum el se va şti apropia de inima şi spiritul elevilor şi a poporului, dupăcum va şti sămăna sămânţa învăţăturii în inima şi spiritul acestora, aşa aceasta va fi spre rodire de viaţă sau spre lâncezire şi moarte.

Activitatea corpului nostru didactic, însă e mai mult „oficială“, mărginită în cadrele înguste ale planului, manualelor şi la câteva visite făcute în şcoală, şi străină, foarte străină de trebuinţele vieţii zilnice. Un tată întrebă seara pe copilul său: „Spune-mi, ce ai învăţat azi la şcoală?“ Copilul răspunse: „Am învăţat tată, cocoşul şi găina“. „Spune-mi şi mie cum ai învăţat“ — îl agrăi tatăl. Copilul istoriseşte dupăcum se află în cartea de cetire.

Terminând, tatăl îi zise: „Asta şi noi şi şi tu o poţi şti fără a merge la şcoală. Mâne, dragul tatii, n'o să perzi vremea la şcoală, ai să mergi la capre!“

Dacă elevului i-s'ar fi împărtăşit idei nouă ca d. e. soiurile de găină, cari sunt mai de preţ ca ale noastre, îngrijirea acestora, nutrirea galiţelor cu oase prăjite şi măcinate, cum prin cultura de galiţe se poate crea venit însemnat, cum se poate ajuta găinei să aibă şi iarna ouă în cantitate mai mare, cum se pot păstra ouă proaspete şi peste iarnă din cele ce le avem de cu vară etc., atunci cu totul alta ar fi fost judecata tatălui din vorbă despre şcoală.

Pe lângă cele aci espuse, cât şi din esperinţă, ştim că nu întreg corpul nostru didactic e capabil a esecuta nici măcar planul din vigoare. Unii sunt lipsiţi de vocaţiune, alţii de cunoştinţe pedagogice şi musicale, iar o altă parte întruneşte în sine toate scăderile.

Un corp didactic înzestrat cu cunoştinţe pedagogice, economice şi musicale, şi pe lângă toate acestea, înzestrat şi cu vocaţiunea recerută, ca să poată lecui relele zilnice, deşteptând în elev hărnicie, trezvie, spirit de întreprindere şi interes spre diferite ocupaţiuni şi măestrii omeneşti, mai ales spre acelea, a căror lipsă se resimte la poporul nostru, neuitând însă de educaţia religioasă morală, un corp didactic, capabil a preface şcoala în o „instituţiune născută şi crescută din viaţa poporului“, trebue să ni-l formăm, dacă voim să obţinem resultate roditoare pe terenul şcolar şi să mântuim poporul nostru.

Din cele până aci tractate, reasumez, că causele cari împedecă o desvoltare mai vădită pe terenul şcolar, le aflăm parte în planul de învăţământ, parte în mijloacele de învăţământ şi parte în corpul nostru didactic.

Din aceste cause cardinale isvorăsc apoi alte cause secundare. Şi pe aceste cine nu le ştie? Toţi le ştim şi ştim şi aceea, că toate acestea ne-au ţinut pe loc, ne-au schimonosit, năvălind chiar şi asupra doinei noastre.

Am atins acestea, pentrucă vârârea principiului practic în şcoală e reclamată. O pretind trebuinţele poporului. Copilul ţăranului nostru de mic întră în lupta vieţii, de mic trebue împărtăşit cu cunoştinţele practice-raţionale ale timpului nostru.

Deci reformarea planului, a mijloacelor de învăţământ şi formarea unui corp didactic capabil a ridica şcoala noastră la nivoul unei academii poporale, prin adoptarea principiilor practice şi înfrăţirea lor cu cele educative morale, e o necesitate urgentă.

A servi spre acest scop cu un plan amănunţit, nu sunt competent. Avem pedagogi, practiciani şi scriitori valoroşi, lor le compete acest merit. Eu mi-am destăinuit numai părerile. Şi sunt în buna nădejde, că în urma unei atari reformări, amăsurat trebuinţelor de viaţă ale poporului nostru, ţăranul văzând ce lucruri învaţă copilul său la şcoală, cu drag l ar trimite din proprie convingere, şi nu mai mult din silă, care de cele mai de multeori produce reacţiune.

Şi atunci şcoala şi cărţile vor fi şi pentru noi factori puternici pentru revărsarea ideilor culturale în mijlocul poporului nostru, fără de cari esistenţa, înaintarea şi fericirea lui n'o putem asigura.

Dela sate.

Petrecere succeasă în Jina.

— 18 Ianuarie v.

Progresul cultural ce se desfăşură pe întreagă linia, n'a putut să nu se estindă şi asupra dealurilor noastre. Noi însă, deşi am lucrat cât am putut în via Domnului pe terenul cultural-naţional român, de publicat n'am publicat nimic, cu toate că recunoaştem, că unele din publicaţiuni sunt de mare folos. Deci acum ne luăm voie a vă informa puţin şi despre starea culturală a comunei *Jina*.

Aceastâ comună din punctul de vedere cultural pe timpul graniţei avea 2 şcoale, una aşa numită naţională română, alta curat nemţească numită „Deutsche Schule".

Scopul celei nemţeşti era germanizarea; numai cât acea germanizare nu era aşa de generală ca astăzi maghiarizarea, pentrucă în „Deutsche Schule" de pe atunci era aleasă numai floarea tinerilor de parte bărbătească, care şi făcea progrese nimitoare în învăţarea limbei germane, pe când partea femeiască, încât căpăta oare-careva instrucţiune, învăţa numai în „Valachische-National-Schule".

Germanizarea a mers aşa departe încât bărbaţi purtau ţundre curat săseşti, asemenea şi gulere la cameşi, iar femeile purtau în locul frumosului port românesc de astăzi, rochii săseşti făcute din pănură de ţundră, ţăsută de ele în 39 de clini. Miresele purtau din ziua cununiei începând 7 zile dearândul o căciulă neagră cu plană, cam după forma „copurilor" mireselor săseşti de azi.

Aşa dar germanizarea era pusă la cale pe întreagă linia, numai cât germanizarea avea de cel mai mare contrariu tocmai pe femeia din Jina, care mult puţin, cât învăţa în şcoală, căpăta instrucţiunea în limba românească, asemenea şi religiunea. Aceasta a avut de urmare că îndată după desfiinţarea regimentului, portul german a fost aruncat de-o lature şi înlocuit iarăşi cu frumosul nostru port românesc; toate acestea din iniţiativă proprie.

Vestita şcoală din Jina după încetarea statului militar grăniţăresc s'a perdut cu totul. S'au mai instruat câte 30—40 băeţi şi fetiţe de către un strajămeşter grăniţăresc, dar acum în limba maternă, folosindu-se în scriere de literile cirile.

Starea aceasta nenaturală a dăinuit până la anul 1874, când s'au înfiinţat şcoalele grănţăreşti.

Aici s'au instituit numai decât 3 învăţători, aşa dară progresul cultural a început iarăş a se ridica, dar spor mare nu s'a făcut, din motivul că de abia cercetau şcoala câte 120 de copii şi copile.

Un avânt mai puternic a luat la noi de pe la anii 1880 sub stricta conducere a baronului David Urs de Margine.

Astăzi în Jina şcoala e comunală, fireşte nu din vina noastră. Puteri didactice avem patru.

Atinse fugitiv stările culturale, din comuna noastră, îşi poate ori şi cine închipui bucuria de care am avut parte în seara din ziua de Bobotează, prin darea unei reprezentaţiuni teatrale — declamatorice în urma străduinţelor învăţătorului mai tinăr *Ioan Păcală*, ajutat de inteligenţa din loc.

Cuvântul de deschidere l-a ţinut cu multă cunoştinţă de cauză părintele *Dumitru Panfiloiu*, expunând începuturile artei teatrale la noi şi îndemnând poporul de faţă la o tot mai mare interesare faţă de înaintarea în cunoştinţe folositoare, morale şi economice şi în special faţă de cultura română.

După-ce mulţămeşte publicului pentru viua interesare faţă de această producţie şi după sfârşirea aplauzelor, cortina se ridică şi o privelişte fermecătoare se desfăşură înaintea publicului. Un grup de 6 fetişoare cu furcile la brâu reprezintă o şezătoare la ţară, cântând şi povestind despre vremurile grele, care le-au ajuns, făcând toate o legătură, că de aici încolo îşi vor cultiva ele însuşi legumile şi nu le vor mai cumpăra cu bani grei dela Sârbi şi Bulgari, precum că şi portul nu şi-l vor mai schimonosi cu câte toate cumpărate dela Jidani, ci îşi vor purta simplul lor port românesc, moştenit dela moşi şi strămoşi.

Bine s'au achitat de rolurile lor şi George Sonu şi Gavrilă Puţan în dialogul „Ţiganul la târg" urmând apoi punctul de forţă, comedia „Cinel-Cinel" de V. Alexandri, reprezentată de înv. Ioan Păcală (Graur) teol. Pavel Streulea (Sandu) preoteasa Ioana Nic. Vlad-Stezar (Smarandiţa) înv. Cornelia Ţintea (Florica), înv. Dochia Const. Sava (Tincuţa) ţărani şi ţărance.

Bine s'au achitat de rolurile lor toţi şi toate, făcând cinste înv. Ioan Păcală în aranjarea reprezentaţiei.

Incheerea a făcut-o junii Dumitru Pamfiloiu şi Nicolae Dan cu dialogul „Ţiganul la stână" producând mult haz şi fiind aplaudaţi.

In sfârşit, atât succesul material cât mai ales cel moral a fost desăvârşit, aşa încât se auziau regrete din partea celor ce din un motiv sau altul n'au putut lua parte.

Dintre străini ne-au onorat cu prezenţa înv. Nicolae Şerb cu dşoara Marinuţa Şerb, Constantin Bozdog contabil, şi Ioan Bozdog cu st. soţie, comercianţi, toţi din Poiana.

Din Poiana au stat tare mulţi gata de plecare, dar au fost împedecaţi de zapada mare, care a închis drumul în ajunul Bobotezii.

Din partea fraţilor Poienari ni s'a pus la dispoziţie frumoasa lor scenă, pentru care le mulţămim şi pe această cale.

In fine la cassă au incurs următoarele suprasolviri şi anume:

Dumitru Panfiloiu, preot, Jina, Nic. Vlad-Stezar, preot, Jina, Ioan I. Moga proprietar Căpâlna, fiecare câte 4 cor. Ioan Bozdog, comerciant, Poiana, Dr. Victor Mihu, medic, Poiana, Ioan Streulea, notar com. Jina Constantin Sava, înv. Jina fiecare câte 2 cor.. Dşoara Marinuţa Şerb Poiana, Nicolau Şerb. înv. Poiana, Const. Bozdog, contabil, Poiana, Ioan Panf. Prode, comerciant, Jina, Ioan Sava înv. dir. Jina, Petru S. Păcală, Galaţi, Daniil Naiţia, pădurar, Jina fiecare câte 1 cor., Panfilie Istrate, cojocar 60 fil., Nicolae Dan, cantor, Const. N. Panfiloiu, econ., Luca Sava, cantor, Ioan Răduţiu (Cioban), Nicolaa Pleşca, păpucar, Constantin Lazar, ferar, Ioan Morariu, păpucar fiecare câte 40 fil., Nicolae Paca, birtaş, Nicolae Sim. Ordean, econ.. Nicolae Barb, econ., Dumitru Stanciu, Nicolae Stanciu (282), Nicolae Stanciu (429), Nicolae Răduţiu, Constantin N. Streulea, Vasilie Nicoară, comerciant, şi Vasilie Streulea toţi din Jina, câte 20 fileri.

Primească marinimoşii donatori şi pe această cale cele mai profunde mulţămite.

P.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. S'a inscris la fondul cultural arhidiecezan domnul *Gheorghe Tulbure*, preot în Viştea-inferioară, cu frumoasa sumă de 400 coroane. Apoi domnul Dr. *Stefan Morariu*, advocat în Cluj, a donat fondului cultural o acţie de a „*Luminei*" în valoare de 200 coroane, iar domnul *Constantin Prie*, paroh în Săcădate, asemenea o acţie de a „*Luminei*", în valoare de 200 coroane. Fapte vrednice de laudă şi de imitare.

•

Din Bucovina. Românii bucovineni au început o mişcare pentru tovărăşii săteşti, înfiinţând peste o sută de reuniuni, în frunte cu o centrală. Inspectorul centralei este dl Nicolae Iancu, ardelean din satul Mohu, de lângă Sibiiu. — Românii din Rădăuţ au deschis o prăvălie românească, cu numele „Albina", care şi-a început activitatea în luna trecută. — Să fie în ceas bun!

•

Advocat nou. Domnul Dr. *Ioan Prodan*, doctor în ştiinţele juridice şi politice, a deschis cancelarie advocaţială în Cheuchiş (Kékes), comitatul Solnoc-Dobâca.

•

Fondul de pensiune al medicilor. La ancheta ce să va ţinea în 12 Februarie st. n. în ministerul de interne, sub presidenţia domnului ministru de interne, a contelui *Iuliu Andrássy*, pentru înfiinţarea fondului de pensiune al medicilor, din partea medicilor comitatului Sibiiu este delegat domnul *Dr. Victor Mihu*, medic cercual în Poiana.

•

Caz de moarte. „America", organul societăţilor române americane, în nrul mai nou din 17 Ianuarie anunţă moartea lui *Nicolae Fulea*, care trecând peste o linie ferată în oraşul Indiana, a fost ajuns de un tren accelerat şi zdrobit cu desăvârşire. Rămăşiţele defunctului au fost înmormântate în numitul oraş; serviciul divin l-a îndeplinit preotul gr. or. Simeon Mihălţeanu. Răposatul era de 47 de ani, născut în Ludoşul mare şi căsătorit în Sălişte, unde îl deplânge o soţie cu şapte copii.

•

Ştiri dela Asociaţie. Muzeul Asociaţiunii s'a pus sub îngrijirea secretarului O. C. Tăslăuanu, iar biblioteca sub a secretarului O. Goga. Fostului bibliotecar, dlui Nic. Togan şi fostului custode dlui I. Pamfilie, comitetul le-a exprimat mulţămirile sale pentru serviciile făcute Asociaţiunii, în deosebi dlui Togan, care a îngrijit biblioteca timp de 19 ani. Comitetul a mai decis: Să se facă e selecţionare a obiectelor din Muzeu şi să se sisteze vizitarea Muzeului pe lângă taxă, dar la întrarea Muzeului să se pună un registru, în care vizitatorii îşi vor scrie numele şi suma ce o dăruiesc benevol; — privitor la revista „Transilvania" s'a adus hotărârea, să apară în patru numere (în 1909) de câte 3 coale, cu material ştiinţific şi literar, proximul număr apare la 1 Februarie st. vechiu.

•

„Clubul român" din Viena, pus sub protectoratul dlui general *Alex. Lupu*, şi-a ţinut în 16 Ianuarie a. c. în restaurantul „Zum Magistrat" I., Lichtenfelsgasse numărul 3 adunarea generală ordinară, numind membrii onorari pe Escelenţa Sa, I. P. Sfinţitul domn Dr. Victor Mihályi de Apşa, Arhiepiscop şi Metropolit în Blaj, Escelenţa Sa, I. P. Sfinţitul domn Dr. Vladimir de Repta, Arhiepiscop şi Metropolit în Cernăuţi, doamna general Alex. Lupu, Viena şi dl Dr. Vasile Lucaciu, preot şi deputat dietal în Şişeşti. Noul comitet s'a constituit apoi în următorul mod: Prezident: *George Vitencu*, tipograf, III/I. Eslarngasse 4. Viceprezident: *Nicol. Roşca*, comerciant, I. Wollzeile 3. Secretar I.: *Ioachim Sociu*, lăcătar, IX. Spittelauergasse 2 a). Secretar II.: *Petru Buba*, sculptor, III. Hetzgasse 24. Cassar: *Alexandru Barbu*, mecanic, III. Eslarngasse 4. Controlor: *George Stefani*, comerciant, VII. Burggasse 51. Bibliotecar: *Ioan Prevaritura*, comerciant, VI. Gumpendorferstr. 65. Substituţi: *Sever Pop*, comerciant, VII. Siebensterngasse 21. *Teodor Moldovan*, lăcătar, XVIII. Schulgasse 71. Comisia de revisuire: *Alexandru Lupu*, general î. p., IV. Apfelgasse 3. *Dr. Lazar Popovic*, medic, XV. Mariahilferstrasse 136. *Dr. Marius Sturza*, medic, VII. Westbahnstrasse 34 a).

•

Dr. Iuliu Morariu, advocat, şi-a deschis cancelaria advocaţială în Uioara (Marosujvár), strada Király nr. 24. între oficiul montan reg. şi farmacia László.

•

Negoţ cu sclave. Deşi există firmane, care opresc negoţul cu circaziene, totuşi există în Turcia, în multe palate otomane, sclave de acestea frumoase, aduse din Caucaz în mare număr. Un comitet circazian din Constantinopol a început acum o luptă stăruitoare în contra obiceiului barbar al credincioşilor lui Mohamed.

•

Jupânul Gelb Ignác. Din oraşul Sátoraljaujhely ieşise în zilele trecute un car mare încărcat bine cu paie, şi apucase calea către Galiţia. Când era să treacă hotarul, jandarmăria dela graniţă a băgat de seamă, că de sub paiele din car se mişcă ceva neobişnuit. Proprietarul şi vizitiul s'a legitimat, că e Gelb Ignác, şi poartă negustorie cu paie. Un jandarm a cercetat însă în car şi nu mai puţini de 16 feciori erau ascunşi sub paie. Voinicii doreau să scape de cătănie, trecând în Galiţia şi de acolo în America. Jupânul a fost dat pe mâna tribunalului din Eperjes.

•

La „fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru, au mai dăruit Ioan Paicu, înv. în Calbor, în semn de adânc respect 1 cor.; Emil Pinciu, funcţionar la „Albina", în amintirea iubitului său prietin, mult regretatul Valeriu Arsenie, fost înv. în Gura-râului, 5 cor.; Radu P. Barcianu, librar, 1 coroană şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

•

La librăria arhidiecesană se află de vânzare ilustrate cu copii premiaţi dela esposiţia din Poiana. Preţul 6 bani.

Cărţi şi reviste.

„Candela", foaie bisericească-literară red. în Cernăuţi, de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, Ianuarie 1909, nr. 1 cuprinde: Viaţa şi act. sf. ap. Paul, de Dr. V. Gheorghiu. Discurs inaugural, de Dr. O. Isopescul. Vârtutea creştină, de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale, de R. Bărgăuanu. Două lucrări în textul rusesc, de Manastyrski şi Golovanski. Scurte comunicări, întrebări şi casuri pastorale. Cronică. Abonamentul pe an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.

•

„Minerva", institutul de arte grafice şi editură în Bucureşti, a mai îmbogăţit literatura română cu următoarele cărţi bune, scoase acum de curând din tipar: *Titu Maiorescu*: Critice, 1866—1907, ediţie completă, volumul 3. Preţul 1 leu 50 b. *C. Negruzzi*: Opere complete, poezii. Preţul 1 leu 50 b. *O. Sandu Aldea*: In urma plugului. Nuvele şi schiţe. Ediţie ilustrată. Preţul 1 leu 50 bani. *M. Sadoveanu*: Oameni şi locuri. Preţul 2 lei. *Sapho*, moravuri parisiene. Traducere de *Emil Gârleanu*. Preţul 1 leu 50 bani. *Ioan Slavici*, Poveşti. Preţul 1 leu 50 bani. Din „*Biblioteca Minervei*", apoi a apărut numărul 16, 17 şi 18, conţinând primii doi numeri romanul rusesc „*Taras Bulba*" şi ultimul număr *Călugărul Gherasim*, de *A. G. Doinaru*. Toate se pot procura şi prin librăria arhidiecesană din Sibiiu.

•

Calea spre Dumnezeu, contemplaţiuni asupra Dumnezeirii şi asupra adevărului divin, de G. S. Petrov, traducere de Teodor V. Păcăţian, Sibiiu, tip. arhid. 1909, o broşură de 80 pag. Preţul 1 cor. Este una dintre lucrările de căpetenie ale unui vestit conferenţiar rus, Grigorie Spiridonovici Petrov, tradusă într'o bună limbă românească, de redactorul foii noastre, dl T. V. Păcăţian. Broşura are 12 capitole şi o schiţă biografică, unde se expune viaţa şi activitatea preotului din Petersburg şi profesorului Petrov, numit şi „Evangelistul rusesc". O recomandăm în deosebi preoţimii.

•

„Transilvania", analele „Asociaţiunii". Nr. IV. pe Oct.—Dec. 1908. Redactor O. C. Tăslăuanu, conţin: Procesele verbale din ultimele patru şedinţe ale comitetului central, circulare, adrese, un concurs pentru un abecedar pe seama analfabeţilor, apel şi sumarul analelor.

•

„Luceafărul" nr. 3, a apărut cu următorul sumar: A. B.: Episcopul Ioan Popasu. Octavian Goga: Sonet (poezie). I. Agârbiceanu: Frăsinica (novelă). D. Marcu: Imn Soarelui (poezie). Vict. Eftimiu: Cântec vechiu (poezie). Ioan Adam: Poeme în proză: Floarea soarelui. I. U. Soricu: Pierde-vară (poezie). ⁂ Pagini străine: Edgar Allan Poe (1809—1909). Inimă trădătoare. I. Enescu: Pastel (poezie) Aron Cotruş: Cântece (poezie). Dări de seamă: Al. Cazaban: Chipuri şi suflete. — Departe de oraş. (O. C. T.) M. Sadoveanu: O. istorie de demult. (A. C.) Cronică: Artă naţională. Wildenbruch. Conferenţele şi seratele Asociaţiunii. Ilustraţiuni: Episcopul Ioan Popasu. Femeie din Poiana (Sibiiu). Ţăranca din Săcădate (Sibiiu). Căluşeri din Gura Râului. Port din Poiana-Sibiiului (1870). Vedere din România: Pe malul Jiului. Edgar Allan Poe (1809—1909). Tâmplă de biserică (Caracal), de dl arhitect Clavel.

Poşta redacţiei.

Dlui I. S. în K-ó. Intenţiunea cu crearea fondului cultural arhidiecezan nu a fost aceea, ca *poporul* să fie pus la contribuţie nouă, ci ca inteligenţa română, care trăeşte dela popor, se creeze fondul pe seama şi spre binele poporului. Poporul îşi are sarcinile sale destul de grele, să nu-l mai împovărăm cu altele nouă. Din acest punct de vedere articolul nu corespunde vederilor noastre şi nu l putem publica. Ideea cu *caseta* din sfintele biserici a fost apoi atinsă în ziarul nostru, căci ea a format obiect de discuţie în o conferenţă preoţească, acceptată fiind de bună.

Teatru german.

Mercuri: *Dollarprincessin*, operetă în 3 acte.

Joi: în beneficiul artistei Josefine *Sablé*: *Die Hochzeit des Reservisten*, farsă cu cântece.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

nutresc oasele, le fac tari şi drepte şi fac posibilă desvoltarea unei cărni sănătoase şi bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând şi cei mici şi rachitici devin tot atât de sănătoşi şi tari, ca toţi ceialalţi. 4 (270) 4—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 23/1909. [25] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia vacantă **Sârbi** cu filia **M.-Bretea** de clasa a II-a, protopresbiteratul Iliei, pe temeiul Ven. ordin Consistoral nr. 15.062 Bis. din 23 Decemvrie 1908, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânte respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei.

George Oprea
protopop.

Nr. 789/1908. [22] 3—3

Concurs.

Pe baza §-lui 63 din Statutul Organic, combinat cu §. 23, punct 5, și a regulamentului pentru procedura la alegerea de protopresbiter, votat de congresul național-bisericesc al metropoliei noastre sub Nr. 136 din 1888, prin aceasta, conform ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan Nr. 8014 Plen. din 19 Decemvrie 1908 se publică concurs pentru îndeplinirea postului de protopresbiter în nou-înființatul tract al Geoagiului.

Fiitoriul protopresbiter ca atare, până la devenirea în vacanță a parohiei centrale Geoagiul de jos-Suseni, unde și până atunci își va ținea cancelaria, va ocupa parohia vacantă Feredeu.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. venitele parohiei de clasa III. Feredeu, statorite în coala B. din întregirea venitelor preoțești dela stat;

2. venitele protopresbiterale, anume: salariul din dotațiunea statorită din fondul „Rudolfin“ împreună cu repartițiunea protopresbiteratului cu adaosul de salar;

3. tacsele, ce incurg pentru vizitarea comunelor tractuale și pentru alte funcțiuni speciale.

Concurenții au să documenteze cualificațiunea prescrisă prin concluzul congresual Nr. 111 din 1888, și concursele lor instruite cu toate documentele necesare, să le aștearnă consistoriului arhidiecezan în restimp de 30 de zile dela prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“, alăturând la documente și o tabelă de cualificațiune după rubricile indicate în provocatul regulament congresual, §. 12.

Concursele, întrate după expirarea terminului de concurs, nu se vor lua în considerare.

Szászváros, Orăștie, 28 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Geoagiu, (Algyógy).

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 600/1908. [11] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Stremțiu** (cl. II). se escrie concurs, cu termin de 30 zile, dela prima publicare — conform ordinului consistorial de dto 9 Decemvrie 1908 Nr. 13911 Bis.

Venitele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat, — cu adaosul că: fiitorul paroh va avea să dee parohului, de până acuma Irimie Iliescu, până ce acesta trăește 200 cor., iar după moartea lui, minorenilor anual 100 cor., până vor ajunge la maiorenitate; și că a treia parte din venitele stolare compet cantorului.

Petițiunile se vor aștерne subscrisului oficiu, în terminul susindicat, fiind concurenții datori a se prezenta, în terminul reglementar, în o Duminecă sau sărbătoare în biserică, spre a cânta resp. a slugi și predica.

Alba-Iulia, 31 Decemvrie 1908.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Ad. Nr. 3/909. (23) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa III din **Berivoii-mici** (Berivel), protopresbiteratul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acespost sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se înfățișa în sfânta biserică, din Berivoii-mici pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Făgăraș, în 8 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 18—36

Vița de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaș**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 21—34

Prin

librăria arhidiecezană, Sibiiu

se pot procura **toate cărțile școlare** (catalog se trimite gratis și franco) precum și **toate recuisitele prescrise de legea nouă școlară** (catalog special nu este, se găsesc însă consemnate în „Noua lege școlară“, trad. de L. Triteanu, se află tot aci de vânzare.

Se mai pot procura:

Bârseanul, Dor pustiu, nuvele	1·50
Brediceanu, Doine și cântece caet I/II à	4·—
Brediceanu, Jocuri caet I/III a	4·—
Caleidoscopul lui A. Mirea	1·50
Dauș L., Iluzii, roman	1·50
Dunăreanu, Răsplata	1·50
„Gazeta Transilvaniei“ numărul jubilar	1·50
Maiorescu, Critice. vol. I și II à	1 50
Pop, Cum să iubim	1·50
Rostand E., Cyrano de Bergerac	2 50
Sandu-Aldea, Pescar de Islanda	1·50
„ „ Sfaturile unui plugar luminat I.	—·50
Vlăhuță, România pitorească	1·50

„VENEȚIANA“,

institut de credit și economii, soc. pe acții în Veneția-inferioară.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Venețiana“, societate pe acții, se invită conform statutelor, la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Veneția-inferioară (localul institutului) în **14 Februarie st. n. 1909** la 1 oară p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunii, și al comitetului de supraveghiare, asupra bilanțului anului 1908.
2. Propunerea direcțiunii în conțelegere cu comitetul de supraveghiare referitor la distribuirea profitului.
3. Alte propuneri.

Veneția-inferioară, în 24 Ianuarie n. 1909.

(24) 1—2 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908 December hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon	K f	Pasiva—Teher	K f
Cassa în numărar. — Pénztári készlet	539·54	Capital de acțiuni. — Alaptőke	20,000·—
Cambii escontate. — Leszámitolt váltók	196,936·—	Depuneri spre fructificare. — Takarék betétek	151,127·14
Imprumuturi hipotecare. — Jelzálogos kölcsönök	5,072·—	Reescompt. — Visszleszámitolás	47,009·—
Credite cambiale cu acop. hip — Jelzálogilag biztos. váltó kölcsön	41,135·—	Fond de rezervă — Tartalék alap	14,500·—
Credit pers. — Kötvény kötség.	1,930 —	Scop cultural neîmpărțit. — Művelődési czélra fel nem oszt.	58·93
Mobiliar. — Felszerelés . . 240		Interese transitoare anticipate. — Előlegezett kamatok	4,252·99
10% amort. — 10% leirás 40	200·—	Creditorii. — Hitelezők	1,270·05
Debitori — Adósok	120·—	Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781·42
Realități. — Fekvők	67·—		
	245 999·54		245,999·54

Contul Perdere și Profit.

Spese—Kiadás. Veszteség és Nyereség számla. **Venite—Bevétel.**

Spese—Kiadás	K f	Venite—Bevétel	K f
Interese de depuneri spre fructif. — Tak. betéti kamat	8,201 49	Interese: — Kamatok:	
Spese: — Költségek:		de escompt. — Leszámitolási kamatok	12,849·76
Salare. — Fizetések	1,800 —	de împrumuturi hipotecare. — Jelzálogi kamat	307·88
Spese de birou, încăl., lum. etc. — Irodai költség, fütés, vil.	402·65	de credit cambial. — Jelzálog. bizt. kamatok	2,650·—
Chirie. — Házbér	100·—	de credit personal. — Kötvény kamatok	191·15
Porto. — Posta dij	80·63	Proviziuni. — Jutalékok	5,530·09
Amortisare. — Leirás	40·—		
Contribuțiune: — Adók:			
10% dare după int. de depun. — 10% betéti kamat után	1,201·93		
Dare directă: — Egyenes adó:	1,396·06		
Arunc comunal și comitatens. — Községi és megyei pótadó	405·68		
Camera comercială pe 4 ani. — Keresked. kamara 4 évre	119·01		
Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781·43		
	21,528·88		21,528·88

Veneția-inferioară, în 31 Decemvrie 1908.

George Comaniciu m. p.
dir. esec. — vezérig.

Nicolae Cornea m. p.
cassar — pénztárnok.

Mihail Ganea m. p.
contabil — könyvelő.

Direcțiunea: — Az igazgatoság:

Ioan Popița m. p. **Georgiu Popp** m. p. **Rosalim Mijia** m. p.
George Halmagyi m. p. **Mateiu Mateiu** m. p.

Conturile presente confrontându-se cu registrele principale și auxiliare s'au aflat esacte. — Alulirott bizottság jelen számlákat, megvizsgáltuk valamint a fő és mellék könyvekkel összehasonlitván, azokat mindenben helyesnek találtuk.

Inspecțiunea: — A felügyelőbizottság:

Zosim Oana m. p. **Valer Szászsebesi** m. p. **Ioan B. Ovesa** m. p.
Nicolae Bâția m. p. **Georgiu Csokán** m. p.

Conturile prezente sau revăzut și aflat în consonanță.

Veneția-inferioară, în 17 Ianuarie 1909.

Ioan Dejenariu m. p.
rev. expert.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4%**, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½%**, iar depuneri mai mari cu **5%**.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8%** și **6%** netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 17—20 **Direcțiunea.**

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 9 Sibiiu, Sâmbătă 24 Ianuarie (6 Februarie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Wekerle la Viena.

Sibiiu, 5 Februarie n.

Moment nou în situaţia politică internă e mergerea domnului prim-ministru *Wekerle* la Viena şi audienţa pe care a avut'o Marţi la palat. A stat o oară întreagă în faţa Maiestăţii Sale, pentru a-i face raport amănunţit despre situaţie, despre greutăţile pe cari are să le învingă guvernul în jos, dacă se va putea, iar dacă nu se va putea, despre modul cum ar putea fi resolvată *crisa*, care acum nu mai e departe, cu conservarea intereselor Coroanei, dar şi ale naţiunei maghiare. Şi comunicatele oficioase ne spun, că *hotărâre definitivă* nu s'a dat nici acuma din partea Coroanei, ceeace înseamnă, că hotărâre definitivă se aşteaptă şi s'a aşteptat!

Ştim unde sunt de căutat greutăţile: în banca independentă maghiară, pe care kossuthiştii vreau să o aibă cu orice preţ, chiar şi cu risicul, ca în urmă ei să se descarce o ruină materială din cele mai dureroase asupra ţării. Specialiştii cei mai mari ai ţării noastre au spus'o doară şi au dovedit'o, că banca independentă maghiară e astăzi *păgubitoare* pentru ţară, şi nici unul dintre ei, cu domnii *Wekerle* şi *Széll* în frunte, marii financiari ai ţării, nu se însufleţeşte pentru ea, ba toţi dau sfatul şi celor ce o doresc, să mai aştepte, că nu acuma e timpul pentru realisarea dorinţei lor.

După audienţa avută la palat, domnul *Wekerle* a avut întrevederi cu ministrul comun de esterne, baronul *Aehrenthal*, cu care a conferat în chestia anexării Bosniei şi Herţegovinei, apoi cu ministrul prezident austriac Dr. *Bienerth*, cu care a avut schimb de păreri în chestia băncii. Guvernul austriac a respins şi acum, ca mai nainte, ideea unei bănci de cartel, propusă de guvernul ungar; dar cu toate acestea şi-a dat învoirea, să se înceapă pertractările între guvernul ungar şi cel austriac, pentrucă nu se poate şti, dacă ele nu vor duce totuşi la o înţelegere mulţămitoare. Cu acest resultat a venit Wekerle Marţi sara îndărăt la Budapesta.

Până la terminarea acestor pertractări, cari se vor începe în zilele proxime, crisa pausează; şi chiar şi comisiunea parlamentară ungară, încredinţată cu studiarea chestiei băncii, şi-a amânat desbaterile până la finea lunei acesteia, când se va şti positiv, cum stăm cu banca; iar dupăce se va şti aceasta, va urma şi hotărârea definitivă a Coroanei, care se aşteaptă mereu. Coroana adecă nu-şi poate spune cuvântul decizător înainte de a fi dat guvernelor sale timpul necesar de a regula ele între olaltă afacerea aceasta de caracter curat economic. Dacă guvernele ajung la înţelegere, Coroana aproabă înţelegerea lor, dacă nu, *decide*, ce şi cum are să se întâmple.

Cum va suna aceasta hotărâre definitivă a Coroanei? Ori în mod favorabil pentru Maghiari, ori în mod nefavorabil. In casul prim kossuthiştii ajung singurii stăpânitori pe situaţia politică, şi se va forma un guvern curat independist, cu un nou program de muncă şi cu un nou pact legat între ei şi Coroană, iar în casul din urmă devine necesară disolvarea parlamentului şi efectuirea alegerilor noi pentru dietă, conduse de un nou guvern, pus sub presidenţia contelui *Andrássy*, actualul ministru de interne.

Acestea sunt combinaţiunile pe cari le face cu privire la viitoriul apropiat ziarul vienez „*Reichspost*", într'un număr mai recent, şi cari consună întru toate cu părerile pe cari le-am desvoltat şi noi, cu privire la resolvarea crisei, — în numărul 6 al ziarului acestuia. Şi noi spuneam atunci, că ori se formează un nou guvern curat independist, ori se disoalvă parlamentul şi se fac alegeri noi, fie sub actualul guvern, fie sub *altul*.

Ziariul „*Reichspost*" e aplicat a crede mai mult în eventualitatea din urmă; de aceea propune de pe acuma, ca Coroana să numească un nou guvern iarăşi de transiţie pentru Ungaria, cu un program foarte scurt de muncă, compus dintr'un singur punt: *să facă legea electorală pe baza dreptului de alegere universal, egal şi direct, cu votarea pe comune*, şi apoi celelalte să remână în grija noului parlament, compus pe baza sufrajului universal. „Orice altă soluţie, — închee domnii dela „*Reichspost*" — nu poate să aducă decât noue nefericiri pentru ţară şi noue perderi pentru Coroană şi pentru monarhie"...

*

Nu ştim dacă le va fi ascultat sfatul, ori nu; ştim însă alt lucru, foarte îngrijitor pentru noi, anume, că eventualele noue alegeri, făcute poate chiar la primăvară, ne-ar afla pe noi Românii din Ungaria iarăşi nepregătiţi, ca totdeauna, pentrucă nime nu s'a îngrijit şi nu se îngrijeşte de o *organizare* temeinică a partidului, de o *disciplinare* a acelora cu cari va trebui să intrăm în luptele electorale, iar fără organizare şi disciplină nu se câştigă lupte politice.

Le spunem acestea pentru a atrage luarea aminte a celor chemaţi, cari barem acuma, în oara a unsprezecea, ar trebui să se pună cu toată energia pe lucru, făcând organizarea partidului în toate cercurile în cari majoritatea alegătorilor e română, chiar şi numai din motivul, că pentru eventualele desastre *ei* rămân respunzători în faţa istoriei şi a posterităţii, care îi va judeca cu toată asprimea meritată pentră întrelăsările de cari s'ar face vinovaţi.

Religiune şi filosofie

de

Aurel C. Popovici.

II.

Cum o să simţă oamenii fără simţire normală, că lumea trebue să aibă un rost? Că lumea este ea însaşi produsul unui suflet? Că deasupra micilor noastre suflete omeneşti ar putea să fie, trebue să fie, un suflet mare, supra-omenesc? O voinţă şi inteligenţă neînchipuită, dar simţită de noi? Simţită de noi în fiecare fir de iarbă, şi dacă fisiologia plantelor ne-ar şti spune, de o mie de ori mai mult decât se ştie? Cum ar putea să crează ei într'o religiune revelată, positivă, cum este creştinismul? Doar fiinţa lor nu-i decât o întrupată intoleranţă, falnică şi plină de dispreţ pentru cei ce-şi ştiu păstra credinţa.

Intoleranţa aceasta, ateizmul insuşi, e un produs al scepticizmului. Şi sceptici au fost mulţi, dela Aristip până astăzi. E necesară îndoiala, fireşte, e indispenzabilă, e fatală, căci din ea resare adesea adevărul. Dar religiunea unui popor e biruinţa lui asupra îndoelii, e adevărul suprem al vieţii lui. Alţii, străinii, nu se pot îndoi de acest adevăr, dar poporul şi cei-ce se ridică din mijlocul lui, nu trebue să se orienteze după ei. De fapt, poporul nu se îndoeşte decât atunci, când scepticizmul străin cucereşte încet, încet pe fii de ai săi aleşi, dar slabi de înger; când aceştia abusează de inteligenţa ce le-a dat-o neamul lor, credinţa lui străbună, Dumnezeul lor, al tuturora; când tocmai cărturari de ai săi, cetind greşit în cartea firii, nu-şi ştiu pune frâu la gură şi lacăt la inimă şi caută, cu ştiinţa pozitivă, să cioplească ei un Dumnezeu nou şi fără „taine."

Mulţi cărturari fără carte, — şi nici odată n'au fost mai mulţi

---

FOIŞOARĂ.

Edgar Poe.

— Note biografice. —

(e) Nu este literatură cultă, care să nu cunoască pe Edgar Poe, liricul glasurilor din altă lume, poetul morţii, autorul poeziei „*Corbul*" şi al *povestirilor fantastice*.

O sută de ani se împlinesc în anul acesta 1909 dela naşterea sa şi şasezeci de când a murit (1809—1849). Memoria poetului şi romancierului american este sărbătorită mai ales în America, în patria lui care mult l-a nedreptăţit, şi în Englitera, care l-a judecat totdeauna mai obiectiv şi l-a apărat chiar împotriva calomniatorilor de acasă.

Edgar Poe a fost un scriitor genial şi un om lipsit de noroc. Contimporanii săi îi ascultau cu plăcere conferenţele, şi cetean mult lucrările lui, dar făceau foarte puţin pentru a-i alina miseria. Criticele lui drepte şi aspre, asupra unor cărţi ce nu meritau să fie crestate, i-au produs o ceată întreagă de duşmani personali, cari nu i-au iertat nici atunci, când scriitorul acelor critice era deja mort şi îngropat.

*

Un strămoş al său, irlandez de origine, pe vremea când catolicii erau prigoniţi în Britenia, a părăsit Irlanda plecând la America, unde s'a şi statornicit. Tatăl lui Edgar a fost om tinăr şi entusiast, care în contra voinţii părinţilor săi, s'a căsătorit la vârstă de 18 ani cu o „comediantă", de dragul căreia s'a făcut şi el comediant. După vre-o doi ani au murit amândoi de tuberculoză. Băieţelul lor orfan, Edgar, l-a adoptat naşul său Mr. *Allan*, bogătan cu nevastă şi fără copii. După naşul său şi-a luat numele de Edgar Allan Poe. Răsfăţat în casa luxurioasă a părinţilor adoptivi, Edgar nu putea simţi ce este iubirea de mamă adevărată. Când era acum de şepte ani (1816), l-au lăsat într'un pensionat în apropierea Londrei, peste 5 ani (1821) l-au adus iarăşi la America să-şi urmeze învăţătura în Richmond, mai târziu la universitatea din Charlottesville, în statul Virginia. Avea cunoştinţe frumoase în limbile clasice şi în ştiinţele naturale, era tinăr frumos şi cu mişcări îndemânatice, dar de temperament violent. Ii lipsea virtutea de a se culca între 9 şi 10 ore seara, şi-l chinuia patima de a risipi banul în jocuri de hazard. Ca să lupte pentru libertatea Greciei în rândurile voluntarilor, a trecut în 1827 în Europa şi a stat aici mai bine de un an; dar pe unde a umblat, nu se ştie.

Mr. Allan reprimeşte (în 1829) pe cel ce plecase în Europa fără învoirea lui. Soţia lui Allan îşi domolise adeseori bărbatul necăjit pentru nesupunerea fiului adoptat, dar acum femeia aceasta bună de inimă nu mai trăia. Edgar, prin mijlocirea părintelui său văduv, a fost primit în şcoala de răsboiu. — Poezia nu s'a nărăvit nici odată cu disciplina militară, iar Edgar (în 1831), a fost concediat din şcoală pentru motive „de insubordonaţiune şi negligenţă în serviciu", şi s'a reîntors acasă la Mr. Allan, care era foarte nemulţămit de isprăvile lui Edgar. Supărarea s'a mărit îndeosebi atunci, când tinărul voia să se căsătorească cu o damă, cu care se logodise, iar tatăl său adoptiv i-a declarat, că nu-i mai dă nici un ajutor. Ruptura între fiu şi tată s'a făcut definitivă, îndatăce după aceasta Mr. Allan s'a căsătorit a doua oară cu o femee tinără, care l-a dăruit cu trei copii.

De acum încolo numai munca sa literară avea să-l susţină. Sprijinit de unii scriitori mai înţelegători a fost angajat colaborator la o foaie literară în Richmond. Cu toată firea sa nervoasă, aceasta a fost vremea cea mai fericită în viaţa poetului, când se bucura de o bună îngrijire în casa unei surori a tatălui său adevărat; mătuşa aceasta Clemm avea o fiică Virginia, care în curând s'a căsătorit cu vărul său Edgar... Poetul, în sfârşit, avea casă şi masă şi mulţămire, cum nu mai avuse nicăiri.

Fericirea nevisată a început a se întuneca, îndată ce poetul a băgat de seamă, că soţia sa, frumoasă ca o icoană, e atacată de boala, de care au murit părinţii lui.

Ca să câştige mijloace mai potrivite şi mai bune pentru traiul lor, Poe a primit (în 1837) redacţiunea unui ziar critico-literar în New-York, mai târziu în Baltimore. Compatrioţii săi „practici" cum erau şi sunt, nu prea sprijineau întreprinderile lui Poe, al cărui extraordinar talent îl recunoaşteau pe atunci foarte puţini dintr'ânşii. El trebuia să muncească din greu şi să scrie şi astfel de lucruri, care nu se prea împacă cu firea şi cu talentul unui mare poet. Poetului însă şi familiei sale, din care făcea parte o soţie bolnavă şi adorată, le trebuia pâne şi doctorie. Soacra lui, şi totodată mătuşă, ţinea din toată inima la copiii săi, la Edgar şi Virginia, şi în timp de îngheţ slab îmbrăcată umbla în New-York din redacţie în redacţie, ca să vândă câte un manuscript de al poetului, care asemenea era sdruncinat şi trudit de muncă şi năcazuri, şi de nopţile de veghere la căpătâiul soţiei sale.

Numărul prietenilor era mic şi scădea, al duşmanilor criticului poet creştea şi amărea până şi viaţa puţină a Virginiei. Poe atunci şi-a perdut puterea de a mai scrie ceva. Ambiţiunea nu-l lăsa nici decum să mărturisească puţinilor prieteni, că în casa lui s'a sălăşluit sărăcia. Scriitorul Parker Willis, om de inimă, prinsese totuşi de veste, ce soarte plină de miserie stăpâneşte în casa poetului, şi curând a pus la cale, de s'au adunat ajutoare în bani, — care însă cel puţin pentru Virginia au sosit prea târziu, ea murise la începutul anului 1847.

ca în ziua de azi, — vorbesc mereu de minte și mereu o preamăresc; dar tocmai ei nu știu s'o prețuiască. Rațiunea omenească multe minuni a făcut și multe va mai face, ori de câteori a fost și va fi „cuminte.“ Căci nu trufia, nu „suveranitatea “,ci moralitatea rațiunii omenești a produs și produce cunoștința cea adevărată. Iar această moralitate în gândire nu-i echivalentă cu dorințe și străduințe ideologice, ruinătoare, cu asalturi ateiste contra religiunii unui popor.

Chiar și sceptici mari n'au produs adesea, prin raționalismul lor sceptic contra religiunii, decât foarte puțină și problematică lumină în comparație cu răul mare pe care adesea l-au deslănțuit. Ce bine putea să rezulte dintr'o sistematică tăgăduire, în fond lipsită de orice dovezi? Ce adevăr, ce mulțămire? Tot numai iluzii destructive. Ș'apoi, în cea mai mare afacere sufletească a omului pe pământ, o întreagă viață de îndoieli? In fiecare dimineață un literal *dubito, ergo sum*? Cu toată zbuciumarea morală după el, dacă nu în tine, în alții? Un continuu protest, o continuă răzvrătire? A cui și contra cui? A viermelui contra sistemului planetar? Să fie realmente productivă această concepție filosofică?

Să fie normală o așa viață, chiar și pentru un om singuratic? Dar pentru o națiune întreagă? Nu mă îndoesc, că poate fi interesantă o asemenea îndeletnicire dialectică pentru spirite solitare; poate chiar avea o mare înrâurire auspra mersului desvoltării omenirii. Dar eu nu consider aici asemenea chestiuni din punctul de vedere al acestei desvoltări, ci a celei naționale, pentrucă cred, că o civilizație, generală cum zicem noi, sinteza superioară a mai multor civilizații într'un timp, e cu atât mai de valoare, cu cât e mai diferențiată, mai nuanțată, cu cât e mai mult întemeiată pe diferite civilizații naționale de valoare, pe o mai firească și mai liberă diviziune a muncei, pe desvoltări mai puțin galopante: mai normale.

Se pare, că chiar și Kant, cu toată neasemănata superioritate a lui asupra celor mai mulți filosofi din toate timpurile, a avut mai mult intenții nobile, de cât rezultate bune în ceeace privește cultura religioasă și morală a Germaniei. Se știe, că Kant din religiositate s'a ocupat cu filosofia. Hume l'a trezit din ațipeala metafizică, dar și Descartes și filosofia franceză din secolul XVIII l'au influențat. Și eu unul cred, că tot ce este greșit în filosofia lui Kant, se poate reduce la această din urmă filosofie din secolul revoluțiunii. Kant n'a fost, cum zicea Moses Mendelsohn, „a toate distrugătorul“ (der Alleszermalmende) în materie de religiune pozitivă, căci la urma urmelor cu ajutorul lui Dumnezeu și în filosofie multe se pot.

De fapt, protestanții au început de mult să interpreteze pe Kant pentru confesiunea lor, catolicii pe de altă parte văd de asemenea foarte bine, că chiar și cu teoria lui Kant despre cunoștință se poate ajunge la concluzia existenței lui Dumnezeu, căci cum zice, din punctul său teologic de vedere, un savant catolic, profesorul Reinhold dela universitatea din Viena, „...pentru dovedirea existenței unui Dumnezeu personal ar fi pe deplin suficientă și numai o lume fenomenală subiectivă“ [1]).

Kant n'a fost Voltaire, — de a cărui imoralitate el se arată indignat chiar în scrierile sale. Kant n'a căutat să distrugă creștinismul și să-l reformeze. Dar el n'a isbutit să fie, precum ar fi voit poate, un al doilea Luther, pentrucă prea a fost, ca toți filosofii, umanitarist, și prea a fost puțin național, prea a fost puțin German și practic. Dumnezeul lui, legea morală, ori cât de ideal ar fi, — nu se putea asemăna din punct de vedere german cu Dumnezeul Germanilor, precum l-a înțeles Luther: „o puternică cetățue e Dumnezeul nostru“, — „Eine feste Burg ist unser Gott“, — și precum îl ințălege, în fond și catolicul german. Chiar și Englezii vorbesc de Dumuezeul lor *național*, de „our Englisch God.“ Pentrucă de fapt, contrar tuturor abstracțiunilor filosofice, concepția Germanilor, a Englezilor, a fiecărei națiuni puternice este, ori și cât de cosmic ar fi închipuit Dumnezeu, specială unei asemenea națiuni. Chiar și catolicismul, cu toată universalitatea sa atât de veche, imperialistă-romană, este mai mult sau mai puțin diferențiat după națiuni. Există oarecare deosebire națională între catolicismul din Spania și cel din Ungaria, între cel din Italia și cel din Belgia, între al Polonezilor și al Germanilor. Nu în dogme, nu în ritual, ci în mintea popoarelor și în practica vieții.

Mai mare e însă deosebirea între pravoslavia rusească și „legea“ noastră românească, — și bine va fi cu cât va fi mai mare, — cu alte cuvinte, cu cât *biserica română va fi mai națională*, ori care ar fi asemănările sau legăturile ei cu alte biserici, ori cât de adevărat este, că Dumnezeu este al lumii întregi, pentrucă este Dumnezeul adevărat. Dar fiecare popor creștin se întrece în luptă cu alte popoare; și după cum crede mai cu tărie în Dumnezeu, speră mai mult în el, obține adesea mai multe biruințe în lupta vieței, și consideră pe Dumnezeu mai mult al său, decât al celor, cari sau nu cred în el, sau nu cred din toată inima, din sufletul lor. *Căci o religiune devine cu atât mai națională, cu cât într'un popor e mai adâncă preocuparea de fondul ei moral, cu cât este mai vie.* Iar Dumnezeul creștinesc este al viilor, și nu al morților, al celor ce trăiesc viață vie și *vor să trăiască prin luptă și credință*, nu al celor ce trăesc viață moartă, visează și sunt fără nici o credință pozitivă.

---

[1]) Reinhold, Der alte und der neue Glaube, 1908, Viena, Kirsch, pag. 22. Pentru punctul de vedere protestant e interesantă cartea Prof. Dr. L. Weis, Immanuel Kant, Hamburg, Rauher Äans.

Românii din Basarabia.

Un român, originar din Basarabia, dar de present în România, domnul *Zamfir Arbure*, scrisese nu de mult un articol interesant, în „*Minerva*“, ziar de zi bucureștean, în care făcea constatarea, că Basarabia *e românească* și astăzi, pe lângă toate încercările și măsurile energice de desnaționalisare și de rusificare. S'a desnaționalisat adecă și a trecut în tabăra rusească, părăsindu și poporul, numai aristocrațimea, *boerimea*, care astăzi e perdută pentru românime, și s'a desnaționalisat și *burghezimea*, clasa mijlocie socială română, dar a rămas românească clasa de jos, *poporul*, țărănimea, care e tot credincioasă și acuma originei sale, trecutului ei, limbei și legii românești.

Poporul român din Basarabia trece deci prin același proces, prin care trecuse la timpul său și poporul român din Ardeal, pe care tot așa îl părăsise inteligența, aristocrațimea, în veacurile îndepărtate, pentruca, *ea* să fie perdută pentru poporul român, iar nu pentruca și poporul să-i urmeze și să-și denege obârșia, limba și legea. Căci toate le face poporul de rând românesc, numai lucrul acesta nu-l poate face, să-și schimbe limba și legea.

Măsurile de desnaționalisare sunt aspre și cu privire le Românii din Basarabia (întocmai ca la noi), dar se aud mereu și voci rusești, dela oameni cu greutate, cari condamnă nizuințele acestea de desnaționalisare și asuprire a poporului român din Basarabia, pe care l țin și ei vrednic de o soarte mai bună.

Intre aceștia trebue să punem pe *Durnovo*, frate al unui ministru rusesc, om cu deosebită trecere între politicianii din Rusia, care a scris mai multe articole favorabile Românilor din Basarabia, iar în timpul mai recent a tipărit și o broșură, intitulată „*Politica panslavistă rusă în orientul pravoslavnic,*“ în care scria cu privire la Basarabia următoarele lucruri interesante:

...„Creștinii din antichitate nici odată n'au făcut deosebire între naționalități, aducându și perfect de bine aminte de cuvintele Apostolului, cumcă în biserica ortodoxă nu există, nici elin, ni iudeu, nici skifu, și că toți pravoslavnicii sunt egali în Cristos. Marea biserică din Constantinopol a rămas pururea credincioasă, când a unit pe *toate popoarele* pravoslavnice. Și sârbi, și bulgari, și eleni din Macedonia, și vlahi și toski (albanezi), toți și-au păstrat naționalitatea lor, *având fie care clerul său și episcopi, cari cunoșteau limba enoriașilor*, din sânul cărora au fost aleși“. . . . .

„In Basarabia, la începutul anilor 1870 instanțele noastre duhovnicești s'au înarmat în contra atot-credincioșilor și devotaților moldoveni, al căror număr numai în Basarabia trece de un milion de suflete, și vre o 250 mii mai locuiesc în guvernămintele Herzon și Podolin.

„Pentru a rusifica cu silnicia pe Mo'doveni, pentru a-i transforma în Ruși a fost trimis la Chișinău „energicul“ arhiepiscop Pavel, fost apoi exarh al Georgiei, și pe care sinodul a fost silit să-l recheme d'acolo.

„Arhiepiscopul Pavel înainte de toate a început activitatea sa prin *a închide bisericele din eparhia Chișnăului*, așa că pe când la 1872 acolo au ființat 773 biserici, la 1878 au rămas numai 444, astfel, că s'au închis peste 330 biserici, și toate acestea *au fost biserici moldovenești*, pe când cele rusești n'au fost atinse. Toate cărțile bisericești de pe la bisericile moldovenești, *tipărite cu chirilice în limba română au fost cărate la metropolia din Chișinău, și arhiepiscopul Pavel în curgerea de 7 ani făcea foc cu ele, încălzind sobele metropoliei. Aceste fapte de un vandalism brutal sunt astăzi de notorietate publică și fac parte din istorie.*

„*Tipografia bisericească românească a fost apoi vândută jidovilor de către episcopul Sergiu, succesorul lui Pavel.*

„In momentul de față prin bisericile din Basarabia n'au rămas de cât rămășițele jalnice ale cărților bisericești românești. Mulțămită acestui fapt *numai câteva rugăciuni se mai fac pe la biserici în limba română*, iar aceea ce zic preoții în limba slavă, *norodul nu pricepe*; a cumpăra alte cărți bisericești în Rusia e cu neputință, căci nu există nicăiri. Numai în ultimul timp, mulțămită râvnei apostolice a arhiepiscopului Vladimir, *s'a pus la cale tipărirea noilor cărți bisericești românești și la seminarul din Chișniău s'a înființat catedra de limba română.*

„Intreprinsă de arhiepiscopul Pavel, rusificarea silnică a moldovenilor a avut de rezultat firesc, *răcirea poporului român față de Rusia.* Sinodul român a dispus, ca cărțile bisericești din România să fie de azi înainte tipărite cu litere latine, în loc de chirilice, și prin această măsură se rupse desăvârșit legătura românilor cu lumea slavă. Iată unde duce faptul îngenunchierei bisericei scopurilor politice, faptul săvârșit de oamenii scurți la minte, cari au ridicat furtuna în mijlocul creștinilor dela răsărit, cari *din amici au făcut pe Români georgiani și dușmanii Rusiei.*

„Poporul moldovean din Basarabia, mulțămită rusoficărei silnice, scrie dl Durnovo, a fost transformat într'o masă de robi inculți și muți, cari nu știu carte și sunt aruncați la discreția evreilor. *Ii este absolut oprit Românului, nu numai de a învăța limba română, ci și de a se ruga lui Dumnezeu în limba părintească.* Sutimi de mii de hectare din pământurile acestui popor s'au dat colonilor ruși, bulgari și germani, pentru a sili pe moldoveni să-și părăsească țara și să se strămute aiurea. In anul 1908 s'a dat voie la 853 familii de țărani moldoveni, ca să se strămute în Siberia, părăsind pământul fertil al Basarabiei.

„La 16 Septemvrie a. c. arhiepiscopul Vladimir a fost mutat la Don. Vina prelatului a fost, că dânsul a arătat dragostea păstorească pentru turma sa, că a *iubit norodul moldovean.* In locul său s'a așezat la Chișineu arhiepiscopul Serafim, menit a distruge opera apostolică a predecesorului său și a rusofica Basarabia!....“

*

Iată ce soarte tristă și ce viață amară au Românii din Basarabia, chiar după mărturisirile unui Rus, care e atât de indignat de cele ce se comit în contra acestui bun și blând popor, încât își varsă nemulțămirea pe calea tiparului, cerând o îndreptare grabnică a acestor nedreptăți și păcate comise în contra bisericei pravoslavnice întregi.

De altcum *Durnovo* nu stă singur, isolat, cu părerile sale în chestia schimbării politicei rusești, față de Românii din Basarabia, ci mai sunt și alți politicieni în Rusia, cari sunt de aceeași părere. Dar cu toate acestea, credem că e departe încă timpul de a se putea *făptui* ceva, ci deocamdată ne alegem numai cu vorbele frumoase, pe cari le auzim dela unii, și aici la noi, și în Basarabia, și în Macedonia. Căci e așa croită soartea Românului, ca el dragoste să nu întimpine niciunde, ci numai neîncredere, ură, asuprire. Cine știe până când?...

Din despărț. „Asociațiunii“.

Convocare.

Din încredințarea comitetului despărțământului Sibiiului al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ și în înțelegere cu conducătorii poporului nostru din comuna *Vurpăr*, aparținătoare acestui despărțământ, am onoarea a învita poporațiunea românească din Vurpăr și din comunele învecinate, atât cărturărimea, cât și plugarii — la

Intrunirea culturală-economică,

ce se va ținea în 2/15 Februarie a. c. în comuna Vurpăr cu următorul program:

1. Deschiderea întrunirei la orele 11 și jum. din zi, prin subscrisul delegat al comitetului desp. Sibiiu, care între altele va stărui asupra „Insemnătății Asociațiunii“.
2. „Despre folosul învățăturii“, de dl Ioan Șiara, paroh gr. cat. în Vurpăr.
3. „Despre beuturile spirtoase“, de R. Simu.
4. „Despre îngrășarea sau gunoirea pământului“, de dl Nicolae Manițiu, par. gr. or. în Vurpăr.

Moartea aceasta a smuls poetului cele mai duioase versuri, chinurile sufletești le-a zugrăvit cu deosebită măestrie.

*

S'a scris mult de abusul ce-l făcea în beuturi spirtoase, mai ales în urma loviturii ce primise prin perderea Virginiei iubite. Poe însuși scrie privitor la învinuirea de a fi bețiv următoarele: „Nimenea nu poate zice, că aș fi fost cândva atât de laș, încât să tăgăduesc greșeli și rătăciri, pe cari însumi le regret. N'am făcut nici odată încercarea de a micșora o slăbiciune, care este (sau *a fost*, mulțămesc lui Dumeezeu) nenorocirea mea, și din care toți ceice nu mă cunosc mai de aproape mi-au făcut o crimă. Și totuși dacă ambițiunea mea m'ar lăsa . . . aș putea dovedi că nu sunt atât de vinovat. Aș putea să produc certificat medical, dacă publicul ar fi dorit asemenea probă, și să arăt că neregularitățile pe care eu le regret așa de adânc, sunt mai mult efectul unui rău înfiorător de care sufer“.

Unii biografi susțin, că Poe suferea de ipertrofie a inimii, iar cei loviți de boala aceasta sunt de obiceiu torturați de o sete cumplită, prin urmare nu pot fi osândiți neapărat.

*

Poe, rămas singur, ca să-și agonisească mijloacele de traiu, a rătăcit prin Statele-Unite ale Americei, a ținut conferențe publice și recitări, mai ales „Corbul“ făcea adâncă impresiune spus de autorul cu vocea, care știa să robească inimile ascultătorilor.

In 1848 s'a ocupat cu lucrarea „Eureka“, considerată ca cea mai de căpetenie între scrierile lui Poe și asămănată cu „Kosmos“-ul lui Humboldt, scrie despre tainele universului în formă de poezii în proză.

In vara din 1849 a plecat iarăși la Richmond, a revăzut o iubire de demult, care acum era și văduvă și cu stare frumoasă. S'a logodit cu femeia, care nu dase uitării pe frumosul Edgar, acum sărac și nefericit. In toamna aceluiași an el a plecat din Richmond către New York să-și aranjeze lucrurile în vederea căsătoriei apropiate. La plecare se simțise cam rău și sosit la Baltimore, s'a dat jos din tren, i-se făcuse iarăși rău, și a fost găsit într'o stradă, lipsit de conștiință. L-au ridicat fără să fie cunoscut și l-au dus într'un spital, unde peste trei zile, în 7 Oct. 1849, moare în urma unei aprinderi de creeri. In Baltimore i s'a ridicat mai târziu pe mormânt un monument, la care au contribuit mai ales elevele și profesoarele școalelor din Baltimore.

*

Din lucrările lui Poe, care se disting prin fantasia îndrăzneață, prin finețа analizei și disposiția romantică a poetului, vom publica o povestire într'unul din numerele viitoare.

5. „Despre tovărășiile sătești“, de dl Ioan Pampu, învățător, dir. de bancă în Hosman.

6. Infințarea unei agenturi și a unei biblioteci poporale a Asociațiunii în Vurpăr și distribuirea mai multor publicațiuni poporului.

7. Eventual punerea la cale a unei însoțiri economice.

8. Inchiderea întrunirei.

Sibiiu, în 29 Ianuarie n. 1909.

Romul Simu
delegat al desp. Sibiiu al „Asociațiunii“.

NOUTĂȚI.

Aniversarea Unirii. Mâne, în 24 Ianuarie v. se împlinesc 50 ani decând principatele române, Moldova și Muntenia, au fost puse sub un singur domnitor, au fost unite întrun singur stat, din care s'a născut regatul român de astăzi. In întreagă țara românească se va serbători cu solemnitate mare această zi însemnată. In București, astăzi, la oarele 9 sara, va avea loc o retragere cu torțe și cu muzică. Revărsatul zilei de 24 Ianuarie apoi va fi salutat cu 21 salve de tunuri. La oarele 10 va fi serviciu divin la metropolie, săvârșit de către I. P. S. Sa Metropolitul-Primat *Iosif Gheorghian*, asistat de înaltul cler. Va fi de față moștenitorul de tron *Ferdinand*, încunjurat de curtea regală și princiară, apoi ministrii și toți înalții dignitari ai țării. Sub decursul serviciului vor fi trase clopotele la toate bisericile din București. Va lua parte și miliția, care după terminarea ceremoniei va defila în fața Moștenitorului de tron Ferdinand. Toate edificiile publice vor fi decorate și iluminate. Sara se dau reprezentațiuni poporale gratuite la teatrele naționale. In școale încă se va sărbători în mod potrivit ziua unirii principatelor române.

*

Conferințele și seratele Asociațiunii. Duminecă în 7 Februarie n. a. c., din cauze neprevăzute, se sistează seratele din sala festivă a Asociațiunii. Dumineca următoare, în 14 Februarie n. a. c. va avea loc la oarele 6 seara o serată muzicală cu program variat și interesant.

*

Expoziție internațioanală. La Berlin s'a deschis de câteva zile o expoziție internațională de industrie poporală. Expoziția este patronată de regina României Elisabeta. Secția etnografică română a produs un efect neașteptat în cercurile specialiștilor, cari au vizitat expoziția din Berlin. S'au remarcat țăsăturile românești, cu armonia culorilor și liniilor, desemnurile de pe olării și săpăturile de pe furcile țărănești. Reprezentantul guvernului român la inaugurare, dl Tzigara-Samurcaș, a cetit salutul reginei Elisabeta, conceput în forma unui basm, în care se amintește vremea de demult, când femeile se ocupau cu industria casnică, iar nu cu telefoane și cu alte asemenea îndeletniciri. Impărăteasa Germaniei, vizitând expoziția a doua zi, și-a exprimat printr'o telegramă către suverana României admirația pentru expoziție și pentru secția românească.

*

Hymen. *Cornelia Mafteiu* și *Ioan Goța* își anunță serbarea cununiei lor, care se va ținea la 14 Februarie n. 1909, la 3 ore d. am., în biserica gr.-cat. din Homorod.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu și subcomisiunile ei țin ședință lunară în 8 Februarie n. după amează, la orele 3 în sala mică a casei comitatense.

*

Letopisețul Azarie. La „Academia Română“ din București a făcut comunicare domnul *I. Bogdan*, profesor universitar, despre un manuscript vechiu, descoperit în timpul din urmă în arhiva bibliotecii imperiale din Petersburg. Acest document după toate indicațiile cari sunt, pare a fi fost scris de un călugăr cu numele *Azarie*, dela mănăstirea Suceava. Documentul poartă titlul următor: „*Povestire în scurt despre istoria Moldovei, petrecută între anii 1359 și 1575*“. Manuscriptul a fost tradus și copiat în 3 esemplare, dintre cari unul se află de present în biblioteca dela Kiev.

*

† Dimitrie Moldovan, notar penzionat, membru în direcțiunea institutului de credit „Zarandeana“ și la „Boiczaer Sparcassa“, după lungi și grele suferințe a încetat din viață Marți în 26 Ianuarie 1909. Inmormântarea a fost în 27 Ianuarie 1909, în Băița, lângă Deva. Odihnească în pace!

*

Bal mascat în Sibiiu. Tinerimea română din Sibiiu a trimis deja invitările la *balul mascat*. pe care'l va aranja Joi, la 5/18 Febrarie 1909 în sala dela „Unikum“, și care promite a fi foarte succes. Intrarea: de persoană 3 coroane, de familie 8 coroane, loja á 12 coroane. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic.

*

Deputați la ministru. Sâmbăta trecută s'a prezentat la ministrul prezident Dr. Wekerle deputații comitatului Sibiiu ca să-i prezente petiția acestui comitat în afacerea unei comunicațiuni mai potrivite cu România prin pasul dela Turnu-roșu. Ministrul a răspuns, că s'au început deja negocieri cu România asupra acestei chestiuni.

*

Dela Messina. Un ziar englez face descoperirea, că primarul Messinei, în înțelegere cu 12 cetățeni fruntași, au șterpelit mari cantități din mijloacele de trai, precum și mari sume de bani destinate pentru jertfele cutremurului din Italia. Din Roma se desminte știrea.

*

Inimă de om în urnă. La Viena s'au vândut la licitație mai multe argintării, între cari și o urnă frumoasă de argint. Cumpărătorul ei, deschizându-o, a văzut cu groază, că în ea se află așezată o inimă de om, trecută în putrefacție. A făcut arătare la poliție și s'a început cercetare severă, pentru a se constata, *a cui* e inima din urnă? Unii afirmau, că ar putea să fie inima împăratului Francisc I., decedat la 3 Martie 1835, findcă pe urnă e gravat datul 14 Martie 1835. Cercetările au scos însă la iveală, că e inima unui consilier de curte, mort în 14 Martie 1835, în etate de 64 ani.

*

Pentru Muzeul Asociațiunii au mai contribuit drept răscumpărare a felicitărilor de Anul nou dl *Ioan Papiriu Pop*, protopop gr. cat. în Siciu 4 cor. și dl *Dănilă Muntean*, notar penz. în Mureș-Ludoș, împreună cu soția 4 cor. cărora le esprimăm sincera mulțămită a comitetului central. Sibiiu 4 Februarie 1909. Prezidiul Asociațiuni: *Iosif Sterca Șuluțu.*

*

Bal filantropic se va ținea în ziua de Trei-Sfinți la 12 Februar n. în sala „Hetelului Univers“ din Blaj. Venitul curat este destinat pentru „Fondul stud. morboși“.

*

Cas de moarte. Se anunță din Roma, că a răposat acolo marchisul *Banicmin Pondolfi*, neobositul apostol al păcii și cunoscut filo român. Inmormântarea lui întru câtva contrară cu marele său ideal al păcii generale s'a făcut cu pompă militară. Pandolfi s'a născut în 1837 dintr'o veche familie nobilă siciliană, a luat parte la războiul în contra Austriei în 1859, a trecut mai târziu la cariera politică și a fost deputat în parlament, — în anii din urmă a lucrat exclusiv în interesul idealului de pace.

*

Atentat nereușit. Făptuitori până acum necunoscuți au pus o bombă în fereastra unui preot român din Greovaț, în Banat. Bomba a explodat și a spart un zid al clădirei. Cei din casă au rămas neatinși.

*

Evrei condamnați. In procesul pornit împotriva evreilor din Bilke, acuzați că au falsificat acte pentru a scăpa de miliție pe coreligionari, tribunalul din Beregszász a osândit: pe rabinul Mayer la 2 ani temniță, pe H. Gelbmann la 1 an și 9 luni, pe Em. Gelbmann la 11 luni temniță, pe ceialalți evrei la pedepse mai scurte; — firește, grozavă e plângerea în ceata poporului ales.

*

Demonstrație în Cernăuți. In Joia trecută s'a făcut o mare demonstrație la universitatea bucovineană. Studenții români, de mulți ani deja, cer înființarea unei catedre de istorie românească la universitatea din Cernăuți. Forurile competente n'au băgat în seamă cererea românilor; memorandele lor s'au ales cu atâta, că ministrul de instrucție a recunoscut îndreptățirea cererii d'a întemeia catedra de istorie română la Cernăuți. Delegația studenților s'a prezentat la rector și la decanul facultății filozofice, care a declarat că va stărui să se înființeze catedra cerută, dar cu limba de predare germană, nu română. Comunicatul decanului a fost primit de studențime cu „pereat“ și fluierături. cari s'au continuat pe strada universității și pe alte strade; înaintea palatului guvernatorului, asemenea în fața casei deputatului Vassilko, cunoscut ca român slab, studenții oprindu-se și demonstrând au cântat imnul „Deșteaptă-te, române.“ — Mișcarea studenților se va continua.

*

Falsificători de bani. Jandarmeria din Hajduböszörmény a deținut pe Fekete Iózsef, om cu stare bună, bănuit pentru falsificare de bancnote. La perchiziția făcută în locuința lui s'au găsit trei presse de falsificat note în corone de 20, 50 și 1000 de cor. S'a mai constatat că Fekete este șeful unei bande întregi de falsificători, dintre cari unii au fost și deținuți de procuratura din Dobrițin.

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Romul Z. Popp, paroh în Gârbova 1 cor., Ilie Popp, paroh în Ludoșul-mare, 50 bani, Alexandru Popa, paroh în Lisa 1 cor., Andreiu Savu, paroh în Feldioara 40 bani și Vincențiu Popp, paroh în Sâmbăta-sup. răs. 1 cor.

*

O faptă de pietate. Tinărul profesor dela seminariul din Caransebeș Dr. *Nicolae Regman*, a donat comunei bisericești din Daneș în amintirea iubitului său părinte Nicolae Regman de origine din Daneș frumoasa sumă de 200 (două-sute) coroane, pe lângă dorința, ca suma aceasta să formeze temelia unei fundațiuni pentru școlarii lipsiți de mijloace din comuna Daneș și care să se administreze din partea comitetului parohial. Credem că fapta aceasta este cel mai frumos act de pietate, săvârșit în amintirea aceluia, care cu trudă și multă sudoare l-a susținut la învățătură, prinos sfânt, plăcut înaintea lui Dumnezeu, mai ales considerând scopul nobil ce l urmărește, anume, de a veni întru ajutor elevilor săraci din comuna natală a părintelui său. Rari sunt fiii cari își aduc aminte de părinții lor, dar mai rari cari sfințesc amintirea părinților în chipul acesta. Noi ne simțim deci plăcut îndatorați a mulțămi și pe calea aceasta dlui profesor pentru fapta sa nobilă. Bunul Dumnezeu să-i răsplătească înzecit, ear amintirea părintelui său fie binecuvântată în veci. In numele poporului: Pompiliu E. Constantin, înv.

Poșta redacției.

Dlui N. B. în Vidradesus. Ne-am convins, că numele e acum corect tipărit pe adresa: *Nicolae*, iar nu Vasilie.

Știri economice.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, în ultimele sale ședințe a luat următoarele hotărâri mai însemnate și anume: S'a luat cu mulțămită la cunoștință faptul, că comitetul aranjator al expoziției de poame, ținute din 18—25 Octomvrie 1908 în Avrig, încassând din poamele vândute și din taxele de întrare cor. 74·08, cu cor. 28·26 a cumpărat dela exponentul firma Dr. F. Ilkeli, unelte economice cari s'au împărțit între membrii Reuniunei cu locuința în Avrig, cor. 23·44 le-a dăruit „Reun. femeilor rom. din Avrig“, drept recompenză pentru aranjarea expoziției cu lucrări din industria de casă (lucru de mână femeiesc), ear restul de cor. 22·38 l-a transpus Reuniunei pentru acoperirea speselor. — S'a luat act cu mulțămită, că comitetul „Asociațiunei“ a cumpărat 100 exemplare din cartea stuparilor de Simu spre a fi distribuite pe calea despărțămintelor. Faptul îmbucurător, că în comuna Comana sup., s'a înființat la stăruința zelosului paroh I. Bărescu o însoțire de credit Raiffeisen, căreia i s'au dat pe credit coale de contabilitate, libele, obligațiuni etc. s'a luat la cunoștință. — S'au acordat următoarele împrumuturi din fondul pentru prăsila vitelor și anume parohului I. Petrișor din Alțina cor. 200, grădinarului Andreiu Teodor cor. 400; înv. penz. George Dănilă din Racovița cor. 132; parohului Traian Petrișor din Gușterița cor. 340 și parohului Petru Cucuian din Loman cor. 300. La propunerea membrului din comitet Ioan Popescu, primar în Sibiel, comitetul se va ocupa cu înființarea de însoțiri pentru valorizarea poamelor. Cu culegerea datelor relative și cu alcătuirea orânduelilor în această privință, s'a încredințat membrul A. Cosciuc. Pe baza opiniunei membrului Dr. I. Stroia, comitetul recomandă comisiunei economice comitatense să accepteze proiectul de statut despre dispozițiunile sanitare asupra locuințelor servitorimei agricole căsătorite. Cele două operate întrate la concursul cu premiul de 100 cor., publicat de comitet pentru cea mai bună carte despre hrănirea vitelor (animalelor) peste tot și în anii de secetă în desebi, se predau spre studiare și opinare membrului Nic. Cărpenișan, paroh în Răhău. Raportul general despre activitatea Reuniunei din 1907, redactat de secretarul Victor Tordășianu, acceptându-se întocmai, s'a tipărit în 900 exemplare, spre a fi distribuit între membri. „*Știe tot.*“

Convocare.

Pe baza hotărârii luate în ședința subsemnatei direcțiuni, ținută la data de jos, și în conformitate cu dispozițiunile §-lui 14 din statute, se convoacă prin aceasta

a IX-a adunare generală ordinară,

a „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, pe *Duminecă în 1/14 Februarie c.*, la orele 11 din zi, în localitățile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ (strada Bruckenthal nr. 17, etaj), cu următoarea

Ordine de zi:

1. Prezentarea raportului general pro 1908.
2. Censurarea și aprobarea rațiociniilor pro 1908.
3. Eventuale propuneri independente.
4. Alegerea direcțiunei pe periodul 1909—1911.
5. Autenticarea sumarului adunării generale.

Invităm la această adunare pe toți membrii Reuniunei noastre.

Din ședința direcțiunei „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“, ținută la 3 Februarie n. 1909.

Pantaleon Lucuța
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

Cărți și reviste.

Die Karpathen din Brașov, revistă germană bine îngrijită, în numărul său din Februarie a. c. publică două poezii de *Eminescu* în traducere de V. Teconța și E. Grigorovița, un articol de N. *Iorga* despre influința germană ardeleană asupra poporului român în timpuri mai vechi, pictura bizantină și picturile lui O. Smigelschi în catedrala română din Sibiiu, de Dr. *E. M. Cristea*, asesor consistorial. Proverbe românești din culegerea lui *Zane*, traduse de Dr. C. Lacea. Ilustrațiuni: O. Smigelschi, tablouri din cupola catedralei, evanghelistul Marcu, arhanghelul. Afară de partea aceasta privitoare la români, revista mai are romane, cronică, corespondență.

*

Bibliografia românească veche (1508—1830), de I. Bianu și N. Hodoș. A apărut tom. II. fasc. IV., cuprinde publicațiuni între 1784 și 1796 aflătoare aproape toate în biblioteca Academiei Române.

*

Scrieri de Alex. Russo, publicate de prof. P. V. Haneș, cu un portret și șase fac-simile. Ediția Acad. Rom. București, 1908 1 vol. de 432 pag. Prețul 2 lei. Această edițiune voluminoasă pune la îndemâna celor ce se interesează de literatura română, tot ce s'a putut aduna până astăzi din operele lui Alex. Russo, un scriitor care, mort la 1859, abia în zilele noastre a fost apreciat după vrednicie. Din volumul de față vom reproduce pentru cetitorii nostri articolul „*Poezia poporală*“. Alexandri, așa se crede, s'ar fi inspirat din această lucrare.

*

Carte de bucate. „*Poftă bună*“, partea I și II de *Zotti Hodoș*, Caransebeș, 1909. Un volum de 336 pagine. Prețul 3 coroane. De vânzare la autoară în Sibiiu și la librării. — Cartea acum apărută, în nouă ediție, cu un adaus de *rețete noi*, conține cele mai bune rețete din bucătăria practică și modernă. Este cea mai căutată carte de bucate românească.

Teatru german.

Vineri: *Die Journalisten*, comedie.

Sâmbătă: Teatrul e închis.

Duminecă: după ameaz la oarele 3: *Valzertraum*, operetă, iar sara la 7 oare: *Tür ins Freie*, comedie nouă.

Copii născuți înainte de vreme

să pot scăpa prin Emulsiunea lui SCOTT de pericol și se pot desvolta la o putere și tărie normală.

Mii

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn al garanției al experiențelor lui SCOTT.

de părinți îngrijorați au fost surprinși de mersul repede spre bine. Chiar reținut dela lapte se ia cu plăcere și se mistue ușor

Emulsiunea lui SCOTT.

5 (270) 4—5

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseste în toate farmaciile.

Nr. 18—1909. [27] 1—3

Publicațiune.

Pentru renovarea și adaptarea bisericei gr.-ort. din **Rîușor** protopresb. Făgaraș, se escrie licitațiune minuendă pe ziua de 15/28 Februarie a. c. la 2 ore p. m. carea se va ținea în localul școalei noastre confesionale.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerab. Consistor arhidiecezan cu Nr. 12295 Epitr. din 18/31 Octomvrie 1908, precum și condițiunile, se pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare au să depună vadiu 10% în bani gata sau hârtii de valoare, după suma preliminată cu 5000 Coroane. Peatra, cărămida și năsipul trebuincios, le dă comuna bisericească.

Rîușor, în 18/31 Ianuarie 1909.

Vincențiu Grama paroh. **Samoilă Dâmboiu** not.

Nr. 218/1909 **Nicolae Borzea** protopop.

Nr. 12/909. [26] 1—3

Concurs.

Devenind vacant postul de învățător în clasa a II a dela școala confesională gr. or. română din comuna **Bod**, protopresbiteratul Brașov, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Salar fundamental până la 1 Ianuarie 1910 700 cor.
2. Relut de cuartir 100 cor.
3. Jumătate din venitele cantorale 100 cor.
4. Dreptul pentru 4 vite la pășune 50 cor.

Dela 1 Ianuarie 1910 salar conform legii nouă. (Art. XXVII. din 1907).

Alesul învățător are a instrua singur tinerimea din școala de repetițiune și va ținea strana stângă ca cantor bisericesc.

Concurenții au să dovedească purtare morală bună și au să se presente în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și în tipic.

Brașov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopop.

„VENEȚIANA“,
institut de credit și economii, soc. pe acții în Veneția-inferioară.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Venețiana“, societate pe acții, se invită conform statutelor, la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Veneția-inferioară (localul institutului) în **14 Februarie st. n. 1909** la 1 oară p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunii, și al comitetului de supraveghiare, asupra bilanțului anului 1908.
2. Propunerea direcțiunii în conțelegere cu comitetul de supraveghiare referitor la distribuirea profitului.
3. Alte propuneri.

Veneția-inferioară, în 24 Ianuarie n. 1909.

(24) 2—2 **Direcțiunea.**

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908. December hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon.		K f	Pasiva—Teher.	K f
Cassa în numărar. — Pénztári készlet		539·54	Capital de acțiuni. — Alaptőke	20,000·—
Cambii escontate. — Leszámitolt váltók		196,936·—	Depuneri spre fructificare. — Takarék betétek	151,127·14
Imprumuturi hipotecare. — Jelzálogos kölcsönök		5,072·—	Reescompt. — Visszleszámitolás	47,009·—
Credite cambiale cu acop. hip. — Jelzálogilag biztos. váltó kölcsön		41,135·—	Fond de rezervă. — Tartalék alap	14,500·—
Credit pers. — Kötvény költség.		1,930 —	Scop cultural neîmpărțit. — Művelődési czélra fel nem oszt.	58·93
Mobiliar. — Felszerelés	240		Interese transitoare anticipate. — Előlegezett kamatok	4,252·99
10% amort. — 10% leirás	40	200·—	Creditorii. — Hitelezők	1,270·05
Debitori. — Adósok		120·—	Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781·42
Realități. — Fekvők		67·—		
		245,999·54		245,999·54

Contul Perdere și Profit.

Spese—Kiadás. Veszteség és Nyereség számla. **Venite—Bevétel.**

Spese—Kiadás.	K f	Venite—Bevétel.	K f
Interese de depuneri spre fructif. — Tak. betéti kamat	8,201 49	Interese: — Kamatok:	
Spese: — Költségek:		de escompt. — Leszámitolási kamatok	12,849·76
Salare. — Fizetések	1,800·—	de împrumuturi hipotecare. — Jelzálogi kamat	307·88
Spese de birou, încăl., lum. etc. — Irodai költség, fütés, vil.	402·65	de credit cambial. — Jelzálog. bizt. kamatok	2,650·—
Chirie. — Házbér	100·—	de credit personal. — Kötvény kamatok	191·15
Porto. — Posta dij	80·63	Proviziuni. — Jutalékok	5,530·09
Amortisare. — Leirás	40·—		
Contribuțiune: — Adók:			
10% dare după int. de depun. — 10% betéti kamat után	1,201·93		
Dare directă: — Egyenes adó:	1,396·06		
Arunc comunal și comitatens. — Községi és megyei pótadó	405·68		
Camera comercială pe 4 ani. — Kereskedelmi kamara 4 évre	119·01		
Profit curat. — Tiszta nyereség	7,781·43		
	21,528·88		21,528·88

Veneția-inferioară, în 31 Decemvrie 1908.

George Comaniciu m. p. dir. esec. — vezér-ig. **Nicolae Cornea** m. p. cassar — pénztárnok. **Mihail Ganea** m. p. contabil — könyvelő.

Direcțiunea: — Az igazgatoság:

Ioan Popița m. p. **Georgiu Popp** m. p. **Rosalim Mijia** m. p.
George Halmagyi m. p. **Mateiu Mateiu** m. p.

Conturile presente confrotându-se cu registrele principale și auxiliare s'au aflat esacte. — Alulirott bizottság jelen számlákat, megvizsgáltuk valamint a fő és mellék könyvekkel össze hasonlitván, azokat mindenben helyesnek találtuk.

Inspecțiunea: — A felügyelőbizottság:

Zosim Oana m. p. **Valer Szászsebesi** m. p. **Ioan B. Ovesa** m. p.
Nicolae Bâția m. p. **Georgiu Csokán** m. p.

Conturile prezente sau revăzut și aflat în consonanță.

Veneția-inferioară, în 17 Ianuarie 1909. **Ioan Dejenariu** m. p. rev. expert.

„ZLAGNEANA“,
institut de credit și economii, soc. pe acții în Zlagna (Zalatna).

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Zlagneana“, societate pe acții, să convoacă prin aceasta la a

XI-a adunare generală ordinară,

conform §. 16 din statutele societății, pe **Sâmbătă în 20 Faur st. n. la oarele 10 a. m.**, eventual pe **Sâmbătă la 27 Faur 1909, la oarele 10 a. m.**, în localul școalei române gr.-orient. din Zlagna, cu următorul:

Program:

1. Raportul direcțiunii, bilanțul anual și raportul comitetului de supraveghiere.
2. Impărțirea profitului curat și darea absolutorului.
3. Fixarea marcelor de prezență pentru anul 1909.
4. Alegerea alor 2 membrii în direcțiune, în locul alor doi ieșiți prin vechimea funcțiunei lor.
5. Raport despre subscrierea acțiilor din emisiunea a II-a și luarea măsurilor pentru numărul de acții neoptate.

Acei Domni acționari, cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală, sunt poftiți a-și depune conform §. 22 din statute, cel puțin cu 24 oare înainte de adunare, acțiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă precum și documentele de plenipotență la cassa societății în Zlagna. Acțiile se pot depune și la: „Albina“ în Sibiiu, la „Victoria“ în Arad, la „Făgețana“ în Făget, la „Auraria“ în Abrud, la „Detunata“ în Bucium, și la „Buciumana“ în Bucium-Poeni.

Zlagna, la 21 Ianuar st. n. 1909.

(28) 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț net pe anul 1908.

Active		K f	Pasive		K f
Numărar		2,766·71	Capital I a emisiune	50,000·—	
Cambii în portfel		355,870·—	Capital a II-a emisiune	12,861·—	62,861·—
Imprumuturi hipotecare		27,741·—	Fond de rezervă		25,096·31
Imprumuturi pe obligațiuni		417·—	Reescompt		136,059·—
Realități		2,083·23	Depuneri spre fructificare		148,098·02
Efecte		1,000·—	Saldul int. transitorii		5,986·75
Cont-Curent		695·—	Dividende neridicate		226·—
Mobiliar	190·—		Scopuri de binefaceri		203·48
20% amortizare	40·—	150·—	Prodiverși		1,860 39
			Creditori		1,312 59
			Profit curat		9,019·40
		390,722·94			390,722 94

Perdere și Profit.

Spese.		K f	Venite.	K f
Interese de reescompt		10,420·65	Interese de escompt	32,208·73
Interese de depuneri		7,417·93	Interese hipotecare	1,914·88
4% interese fondului de rezervă		960·—	Interese de obligațiuni	26 04
Dare comunală și directă		3,256·85	Provisiuni	4,263·94
Dare după interese depuneri		741·79		
Salare		3,610·—		
Spese		836·98		
Marce de prezență		911·—		
Chirie		600·—		
Porto		179·42		
Amortizări: 20% mobiliar	40·—			
Pretensiuni dubioase	385·—	425·—		
Competință de timbru		34·57		
Profit curat		9.019·40		
		38,413·59		38,413·59

Zlagna, 31 Decemvrie 1908.

Emanuil Beșa m. p. dir. esec. **Nicolae Olariu** m. p. comptabil.

Direcțiunea:

Nicolae Cristea m. p. preș. **Petru Popoviciu** m. p. **Victor Demian** m. p.
Stefan Corpade a Anii m. p. **Petru Presecan** m. p. **Iosif Magda** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghere am examinat conturile prezente și le-am aflat în ordine.

Zlagna, 27 Ianuarie 1909.

Alexandru Baieșan m. p. președinte.
Ioan Ursa m. p. **Ioan Lucăcel** m. p. **Dionisiu Costea** m. p. **Ioan Fodorean** m. p.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 32—52

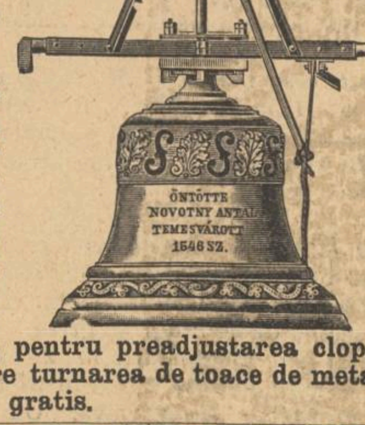

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 10 Sibiiu, Marţi 27 Ianuarie (9 Februarie) 1909. Anul LV

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

† Iosif Gheorghian.

Metropolitul-Primat al României.

In linişte şi pace, fără dureri şi suferinţe, pe neaşteptate s'a stâns în Bucureşti, în reşedinţa sa, Metropolitul-Primat al României, Inaltpreasfinţitul *Iosif Gheorghian,* în etate de 80 de ani, petrecuţi în muncă şi în săvârşirea faptelor bune şi plăcute oamenilor şi lui Dumnezeu.

Nu e tocmai mult, câteva luni numai, decând Inaltul Prelat a fost atacat de o boală primejdioasă şi a fost silit să se supună unei operaţiuni grele, peste care a trecut însă norocos, şi s'a reinsănătoşat de tot, astfel, încât a putut să-şi vadă de nou de împlinirea frumoasei şi însemnatei sale misiuni, ca şi cap al bisericei gr.-ort. române din regatul vecin. Dar să vede, că corpul său slăbit totuşi nu a mai putut purta greutatea anilor mulţi de cari l'a învrednicit Dumnezeu, şi Vineri noaptea i s'a tăiat firul vieţii în mod subit, a fost chemat la odihna de veci, cel-ce cât a trăit, nu cunoştea odihnă ci numai — *munca*!..

Doliul bisericei gr.-ort. române din regatul vecin e mare, pentrucă pierde în decedatul pe cel întâiu dintre dignitarii ei, care cu vrednicie şi-a ţinut locul, — şi la acest doliu ne alăturăm şi noi, din inimă îndurerată, legaţi fiind prin unitatea credinţei.

Amănuntele ne lipsesc încă despre moartea Inaltului Prelat, a cărui scurtă biografie o dăm în următoarele:

Regretatul *Iosif Gheorghian*, Metropolit al Ungro-Vlahiei şi Primat al României, (acesta îi era titlul oficios) s'a născut la Botoşani, în România, în anul 1829. Studiile şi le-a făcut la şcoala Sfinţii-Trei Ierarhi şi la academia din Iaşi. Sfinţit fiind întru diacon, a fost trimis la Paris în serviciul capelei române de acolo, iar decedatul a profitat de timpul petrecut la Paris pentru a urma cursurile la universitate. In anul 1865 a fost consacrat Arhiereu la Iaşi, iar doi ani în urmă, la 1867, a fost numit episcop la Huşi. In calitatea aceasta a rămas până la anul 1879 când marele colegiu electoral l-a ales episcop al Dunării-de-jos, iar la anul 1886 Metropolit-Primat la Bucureşti, ridicându-l la cea mai înaltă treaptă ierarhică în biserica română.

Un conflict de natură gingaşă, avut cu guvernul de o parte, iar de altă parte sănătatea sa cam debilă, nu i-a permis să poarte multă vreme înalta demnitate de cap al bisericei autocefale române, căci în 29 Martie 1893 îşi dă dimisia şi se retrage la mănăstirea Căldăruşani. Dar abia au trecut câţiva ani dela demisionarea sa, şi succesorul său, Metropolitul-Primat *Ghenadie*, în urma unor învinuiri, rămase nedovedite, a fost depus din partea sfântului sinod, apoi reabilitat, iar după aceasta a demisionat de bună voe, şi colegiul electoral l-a scos pe fostul Metropolit-Primat din liniştea monahală şi din mănăstirea dela Căldăruşani şi l'a pus în 5 Decemvrie 1896 de nou în scaunul avut de Metropolit-Primat al României, după ce n'a voit să aleagă în locul lui Ghenadie pe nici unul dintre foşti săi judecători, în care demnitate a remas până la moartea întâmplată Vineri noaptea.

Decedatul Metropolit-Primat a fost om cu o fire blândă, împăciuitoare, şi donat dela natură cu o inimă bună, croită să facă numai bine şi numai lucruri plăcute lui Dumnezeu şi oamenilor. A fost foarte activ şi pe terenul literar. A dat literaturei române bune şi frumoase scrieri originale, ca: Espunerea doctrinei ortodoxe, Viaţa reposaţilor, Viaţa Sf. Vasile, Epistole pastorale, şi altele, precum şi traduceri importante, ca: Istoriile bisericeşti de Eusebiu, Sozomen şi Teodoret, viaţa lui Isus de P. Didon, şi altele.

Dorim celui ce după o viaţă atât de laborioasă a închis acum ochii pe vecie, ca uşoară să-i fie odihna şi vecinică amintirea, pe care au să i-o ţină totdeauna vie faptele sale cele neperitoare!

† Coriolan Brediceanu.

Un bun şi credincios fiu al bisericei noastre, un însufleţit şi desinteresat naţionalist, vrednicul şi de toţi stimatul şi iubitul politician român, deputat la dietă şi advocat, *Coriolan Brediceanu*, a decedat Duminecă dimineaţa în Lugoj, în etate de 59 ani.

Trista ştire, pe care o comunicăm cu nespusă durere cetitorilor nostri, va fi primită sigur în toate cercurile româneşti cu mare întristare, pentrucă biserica şi neamul perde în decedatul pe unul dintre cei mai luminaţi conducători şi apărători ai săi, perde pe unul dintre puţinii oameni de caracter firm, croiţi anume, pentru a purta de grije, a lupta şi a jertfi pentru binele şi interesele mari ale întregului, din care fac şi ei parte.

Coriolan Brediceanu, născut la 5 Ianuarie 1850 în Lugoj, şi-a făcut studiile în Lugoj, Arad, Beiuş, Pojon, Oradea-mare, iar diploma de advocat a luat o în Budapesta, în 3 Ianuarie 1874. Şi-a deschis cancelaria advocaţială în Lugoj şi a devenit dela început unul din cei mai căutaţi advocaţi din acest oraş. Era orator escelent şi bun criminalist. In comitatul său natal, Caraş-Severin, avea rol conducător de multă vreme, şi n'a fost congregaţie de trei decenii şi mai bine, în care energicul luptător naţional *Coriolan Brediceanu* să nu fi luat cuvântul pentru a sbiciui aceea ce era de sbiciuit, şi a lăuda aceea ce era de lăudat. Pentrucă era omul dreptăţii, şi nu suferea să se facă nedreptate nici contrarului său politic.

Dela organisarea partidului naţional român până la anul 1892, când s'a decretat mergerea cu memorandul la Viena, *Coriolan Brediceanu* a fost membru al comitetului central naţional. Candidat de deputat la dietă a fost la anul 1875, ca advocat tinăr, în cercul Lugojului, când a rămas în minoritate, şi la anul 1884, în cercul Bocşei, când după ştirile publicate atunci în ziarele româneşti, obţinuse majoritatea voturilor faţă de fratele ministrului-prezident de atunci Tisza Kálmán, dar în urma volniciilor întâmplate la actul de alegere (o coală de votare a dispărut de pe masa prezidentului) nu a putut să între în parlament. In anul 1906 decretată fiind de nou activitatea din partea partidului naţional român, decedatul şi-a pus candidatura în cercul Bocşei şi al Oraviţei din comitatul Caraş-Severin şi în ambele cercuri a fost ales cu mare majoritate. Şi dacă-şi punea candidatura în toate cercurile electorale din comitat, în toate ar fi fost ales. Dovadă eclatantă despre marea popularitate, de care se bucura decedatul în comitat.

Un rol frumos a avut fericitul în Domnul în procesele politice, intentate ziarelor şi fruntaşilor poporului român, în cari a primit totdeauna sarcina grea de apărător, rostind număroase vorbiri de apărare de mare valoare, atât politică-naţională, cât şi juridică. Apoi rol frumos a avut şi în corporaţiunile noastre înalte bisericeşti, în sinodul eparhial dela Caransebeş şi în congresul naţional bisericesc, în cari s'a distins totdeauna ca deputat. Pentru promovarea culturei naţionale române asemenea a făcut tot cât i-a stat în putinţă, jertfind mult pentru lăţirea ei între poporul de rând şi făcând chiar şi încercări literare nepretenţioase, cu nuvele şi piese teatrale, în scopul de a îndemna pe alţii la muncă pe acest teren.

Activitatea sa parlamentară încă a fost foarte rodnică. A rostit în dietă mai multe vorbiri remarcabile, ascultate cu viu interes chiar şi de contrarii săi politici. Avea un glas plăcut şi pătrunzător, care încălzia şi convingea!... Şi acest glas a amuţit acum pentru totdeauna. Inima caldă a distinsului fruntaş român nu mai bate, mintea sa ageră nu se mai frământă pentru binele neamului, şi în groapă rece vor fi aşezate rămăşiţele pământeşti neînsufleţite ale aceluia, care putea să însufleţească şi să pună în mişcare mulţimi întregi. Ne doare, că prea curând a fost chemat la odihna de veci, pentrucă putea încă mult să muncească şi mult bine puteà încă să aducă munca sa pe seama poporului român, pe care atât de mult l-a iubit. Dar dacă aşa a fost voia celui Atotputernic, nu avem decât să ne plecăm în faţa voinţei cereşti şi decedatului să-i dorim odihnă uşoară în lăcaşurile drepţilor, iar întristatei familii, bisericei şi neamului, deopotrivă păgubiţi prin perderea aceasta mare, tărie, ca să poată suporta cu creştinească răbdare greaua lovitură ce li s'a dat!...

Desvoltarea economică a României.

Cu ocasiunea unui banchet, oferit de curând de către camera de comerciu din Bristol, la care a asistat primarul şi consilierii oraşului, domnul *Alfred Stead*, consulul general al României, a pronunţat următorul discurs:

„Domnilor! Mă găsesc cu o vie plăcere aci astă-seară, de oarece sunt încredinţat, că nicăiri în Marea-Britanie nu esistă o piaţă de comerciu, unde să mai fie de dorit a se lega serioase relaţiuni cu România. Bristolul a fost întotdeauna unul din oraşele comerciale, unde se pune mai mare silinţă de a se lega şi a se desvolta noi pieţe şi noi debuşeuri. Nemulţămit de a face traficul cu regiunile cunoscute, Bristolul a căutat odinioară a descoperi noi continente pentru a face un negoţ mai întins şi a-şi desvolta relaţiunile. Nu se va uita în adevăr nici odată, că din Bristol au plecat celebrii esploratori Cabot, tatăl şi fiul, pentru călătoria lor de descoperire şi de colonisare, în nordul şi în sudul celor două Americi, precum şi în Rusia.

Toţi călătorii cari străbat acest oraş află la fie-ce pas probe despre importanţa sa istorică şi comercială, precum şi probe de starea sa actuală înfloritoare şi despre viitorul său încă şi mai plin de făgăduinţi.

Insă această prosperitate viitoare nu ar putea fi asigurată decât printr'o statornică atenţiune la relaţiunile oportune, printr'o neobosită sforţare şi nisuinţă către progres şi nelăsând nici o putinţă de îmbunătăţire comercială fără a fi încercată. Insă trecutul Bristolului ne răspunde de trecutul şi viitorul lui.

Marea Britanie cu trebuinţa sa crescândă de provisiuni, de merinde şi de materii prime pentru industria sa este piaţa ideală pe care o poate dori România. Până aci nu este vorba de o rivalitate de producţiune nici de vre-un interes englez pentru a goni de pe pieţele britanice productele României, precum de altfel din nici o altă ţară.

Suntem încredinţaţi, că târgul englez representă baza cea mai sigură pentru comerciul românesc, şi e de datoria mea în calitate de representant comercial al României, de a mă sprijini pe această bază. Mărturisesc, că piaţa Britanică este în mod singular trebuincioasă şi preţioasă pentru noi, şi afirm cu aceeaşi convingere, că România este chemată la un strălucit viitor comercial şi că acest târg va fi preţios pentru manufacturiştii şi pentru esportatorii englezi, România fiind numai la 50 de ore depărtare de Londra pe calea ferată. România este o ţară de cumpărători; pe lângă aceasta este o regiune de o rară rodnicie, dând în belşug producte de ale solului cele mai neapărat trebuincioase şi care are trebuinţă de a importa producte manufacturate.

In această ţeară, tinără încă şi căreia îi este reservat un aşa de frumos viitor, este loc pentru toate ramurile industriei britanice. Câmpul este pregătit şi aşteaptă; de ce am aştepta ca alte popoare să ne ia înainte şi să tragă foloase din această bogată recoltă?

Este pentru mine o cu atât mai mare fericire de a mă afla aci astă-seară şi de a arăta, că ţara pe care o represent produce tocmai în abundenţă productele cari formează principala importaţiune a Bristolului. Sunt deci încredinţat, că nu esprim aci numai teorii comerciale, dar că aduc posibilităţi pentru un nou trafic în faţa acelora cari au probat în mod eminent că sunt adevăraţi oameni de afaceri. Pe când România poate să esporte la Bristol productele solului său, nu trebue să se peardă din vedere, că marele port al Severinului poate fi punctul de esportaţiune în România a tuturor produselor, cari formează esportaţiunea cea mai importantă a Bristolului.

Aci sunt bazele solide pentru întemeerea unui comerciu prosper bazat pe avantegii reciproce; esperienţa a do-

[illegible] că [illegible] grație acestor condițiuni [illegible] să prospereze comerciul.

Cu această ocasie e bine să se zică ceva cuvinte despre România. Publicul englez cetește foarte conștiențios ziarul său zilnic și în general are idei foarte limpezi cu privire la felurite chestiuni; totuși când e vorba de statele dela sud-vestul Europei, o ceață deasă de incertitudine domnește; este o tendință generală de a le numi în bloc state balcanice; dar România deși vecină cu statele balcanice, este o țară absolut europeană, condusă de un guvern care are toată stabilitatea regimelor europene. Interesele României o leagă de statele europene, iar nu de micile state balcanice. Este bine a se delimita, în mod precis această linie de demarcațiune, deși nu este de fel un lucru injositor de a fi stat balcanic, dar aceasta este necesar pentruca să nu aibă o idee greșită de regatul dela gurile Dunării precum și de viitorul său.

România nu este un stat zidit pe nisip, o creațiune de eri, dar își are puterea din timpurile când România a apărat occidentul de invasiuni și a jucat un rol preponderant în formarea actuală a hărții Europei.

Să ne aducem aminte, că România a fost teatrul cuceririlor împăratului Traian iar podul zidit de acesta pe Dunăre este o dovadă a moștenirei naționale a coloniilor romane în Dacia, iar istoria primelor timpuri ale României este cizelată în figuri neperitoare pe columna lui Traian din Roma.

Dați-mi voe să fac o paralelă între România cu estraordinara-i desvoltare într'o forță națională modernă și într'o țară din extremul Orient, Japonia care a mirat lumea creându-i o nouă situațiune.

Este o foarte mare similitudine între aceste două țări, ambele rase sunt foarte distincte și situate în mijlocul altor populațiuni absolut distincte. Ambele țări se aflau acum câteva decade sub un fel de regim feudal și în ambele agricultura luase o importanță capitală, covârșind cu mult industria și comerciul.

In ambele țări aceeași forță a produs aceleași resultate admirate de lume: această forță este patriotismul, acel foc divin fără de care nici o națiune nu poate spera să trăiască sau să-și păstreze demnitatea.

Acolo unde altă dată domnea haosul și corupțiunea, triste resultate ale regimului fanariot, astăzi este un stat bine ordonat, legat prin legături de prietenie cu marile puteri și ceeace este și mai important este, că România dă lumei un esemplu de desvoltare internă pacifică și liniștită, dar constantă și o politică esternă care caută prietenii fără a se lăsa a fi dominată sau atrasă de o dorință prea vie de schimbare sau de mărire precum se întâmplă atât de des cu statele mici.

Nu se poate insista destul asupra meritului regelui Carol în ceeace privește renașterea României. Incetul cu încetul, inspirându-se de esemplul său, susținuți de o încredere nesdruncinată, Românii și au tot întărit dragostea pentru țara lor.

In provincia Dobrogei, încorporată României în urma răsboiului pentru independență, regele Carol a creat un mare port comercial la Constanța, de unde grânele și petrolul țării pot îndestula nevoile europene. De aci va înflori o marină română, care va duce pavilionul român în lumea întreagă.

Agricultura a fost totdeauna în onoare și astăzi țara este una din principalele țări esportatoare de cereale. Situațiunea țăranilor, atât de precară altădată, a fost îmbunătățită mai ales prin noua lege agrară unică poate în genul ei ca străduință inteligentă de a da o soluțiune uneia din cele mai grele chestiuni moderne. Pe de altă parte instrucțiunea obligătoare a fost de mult timp stabilită, grație sprijinului și inspirațiunii familiei regale.

Finanțele țării au fost bine echilibrate și de și datoria publică este destul de ridicată — de altfel ca în atâtea alte țări — ea nu inspiră nici o teamă pentru viitor.

Grație descoperirei unor mari bogății petrolifere, situațiunea României a fost întărită; astăzi țara nu așteaptă totul numai dela ploaie și soare, ci grație sforțărilor constante al regatului, industria petroliferă a fost apărată de pericolul monopolului necruțătoarei „Standard Oil Trust“ sau altei forțe străine, dușmană a prosperității României.

România de astăzi cu cele 50.700 mile pătrate (ceva mai mică ca suprafața Angliei) și cu populațiunea sa de 7 milioane, este o monarhie constituțională în cel mai bun înțeles al cuvântului. Toate drepturile și privilegiile supușilor români au fost pe deplin garantate. Cea mai largă libertate de conștiință domnește în România și nici o sectă nu este turburată.

In opera sa de creare a României moderne, Regele Carol a fost sprijinit de M. Sa Regina, atât de cunoscută în lumea civilisată sub pseudonimul literar de „Carmen Sylva“. Prin căsătoria sa cu principesa de Wied, căsătorie atât de puțin politică, dar care a devenit un eveniment politic de prima importanță, Regele a dat României o Regină care e iubită de toți și care a devenit centru gândirilor caritabile ale țărei.

In nepotul Regelui, Principele Moștenitor și în tinărul său fiu Principele Carol, România posedă o garanție de continuitate a marilor idealuri și a tradițiunilor actuelei domnii.

Pentru Anglia, un interes special residă în faptul, că atât de frumos și de înzestrată principesă moștenitoare a României este o principesă engleză, nepoata regelui Eduard și fica răposatului duce Edimburg. Acest fapt constitue o legătură strânsă între aceste două țări și ar trebui să fie prin el însuși un motiv de interesul și prietenia poporului englez pentru români.

Prosperitatea financiară a României este cu totul remarcabilă de și se pare, din nenorocire, că în Anglia există o tendință a ignora România; ar fi însă motive foarte serioase pentru a se stabili că starea financiară a României este din cele mai satisfăcătoare.

Datoria națională a Romăniai, internă și externa, se ridică actualmente la suma de 56 000.000 livre șterling ceea ce revine la 8 livre pe cap de locuitor: (în Marea Britanie, în 1906 datoria s'a ridicat la 16 livre pe cap de locuitor).

Un alt punct important și foarte în avantagiul țărei, este că toate împrumuturile contractate cu România, au fost subscrise fără nici o garanție specială acordată de Stat.

Este de notat că luna trecută, un împrumut de 4 la sută a fost subscris de guvernul român cu 89 în scopul de a se începe lucrări publice pentru îmbunătățirea comunicațiunilor de cale ferată.

Cea mai mare parte a datoriei naționale a României a fost consacrată cumpărărei și construirei de căi ferate a căror cheltuială totală revine la 32.000.000 livre sterline.

Căile ferate ale Statului, de o desvoltare totală de 2.000 mile, produc anual un venit trecând de 1.125.000 livre st. Restul datoriei a fost întrebuințat pentru construirea de drumuri, porturi, lucrări publice, lucrări militare și alte indispensabile.

Prosperitatea financiară a României este punctul cel mai important de considerat de capitaliștii datori a asigura siguranța plasamentelor ce fac.

Această prosperitate este dovedită prin marea desvoltare a veniturilor statului și comerțului țărei. Veniturile statului român, care la 1875 se ridicau la 4 milioane livre, sunt acum de 16 400.000 livre. In cursul ultimelor șase ex-rciții au fost excedente constante variind între 800.000 și 2.000 000 livre, și numai grație acestor excedente se fac lucrările în curs.

In acelaș timp comerțul exterior al României este foarte prosper și în toți anii normali, exportul depășește importul.

Aproape toate împrumuturile românești au fost subscrise pe continent și în special la Berlin, iar capitala Regatelor Unite a ignorat aproape România care totuși oferea securitate și profit, ceea-ce rare ori se poate găsi la un loc.

In 1904, România era clasată a 14-a printre cele 20 state europene în ceea ce privește numărul scrisorilor primite de fie-care locuitor; în 1906 ea ajunge a fi a 12-a în rang cu 33 scriitori pe cap de locuitor. România a depășit deci Italia, care n'are de cât 27 scrisori de locuitor, Spania cu 18 scrisori, Ungaria tot cu 18 și Bulgaria cu 9, Rusia cu 7 și în sfârșit Turcia care n'are decât o scrisoare pe cap de locuitor.

Agricultura a constituit totdeauna principalul isvor de bogăție în România De alt-fel, fertilitatea solului, condițiunile climaterice ale țărei permit să se cultive plantele cele mai variate. Secara și ovăsul cultivat în țările nordice se întâlnește aci cu porumbul și tutunul țărilor calde.

Calitatea grâului produs de România este cel mai bun. Greutatea de 64 pounils de bushels nu este rară în România; în sfârșit analiza grâului român a dovedit că grâul este unul din cel mai bogat din întreaga Europa.

In 1906 s'a votat 3.000.000 franci pentru punerea în valoare a terenurilor inundate. Se vor spori ast fel într'o însemnată proporție terenurile cultivabile, căci tocmai aceste locuri inundate sunt de o extraordinară fertilitate.

Ar fi greu însă ca o țară să fie înfloritoare bazându se numai pe agricultură, de aceea dezvoltarea imenselor resurse constituite de petrolul aflător în România este de o importanță incalculabilă. Resursele petrolului în această țară se urcă la 4000 milioane tone, care socotindu se 12 șilingi de tonă, reprezintă o bogăție de 2 400.000.000 livre.

Cea mai mare extracțiune anuală a avut în 1907, ridicându-se la 1.129.097 tone. Capitalul pus astăzi în industria petroliferă a României se ridică la 10 milioane livre și această exploatare se face cu ajutorul unor procedee mecanice din cele mai moderne și mai perfecționate.

Petrolul destinat exportului este îndreptat spre portul Constanța, unde este acumulat în imense rezervorii, de unde este transportat cu vase speciale în toate părțile lumei.

In vederea unei substituiri a cărbunelui prin petrol la încălzitul veselor marinei britanice, este interesant de notat că portul Constanța este situat la o distanță puțin considerabilă de mai multe stațiuni engleze de cărbuni.

Este în România un larg câmp pentru plasarea capitalurilor engleze nu numai în industria petroliferă, dar încă în industriile tinzând de exploatarea resurselor și industriilor țărei.

Ceeace trebue în România, este o sforțare mai energică și un mai mare interes al manufacturierului și exportatorului englez, o cunoștință a trebuințelor poporului român. Este cu neputință însă a se ajunge la acest rezultat fără o bună reprezentanță în țara Românească.

Voiu atrage asemenea atențiunea dvoastră asupra posibilităței de a încheia contracte cu guvernul.

In aceeace privește în particular orașul Bristol, am plăcerea a constata că România expoartă produse cari sunt mai în special importate prin Bristol: cereale, uleiuri, inul, lemnul, untul și brânza, pentru o sumă de 6.500.000 franci.

Am nădejdea că pe viitor, o bună parte din aceste importațiuni vor fi extrase din România“.

NOUȚĂȚI.

Fondul cultural. La fondul cultural arhidiecesan a întrat dela domnul *Vasile Almășan,* advocat în Cluj, deputat sinodal și congresual, frumoasa sumă de 1000 coroane, cuprinse în cinci acții de ale „*Luminei*“, întregi plătite. Trăiască!

•

† **P. S. Aurelian**, presidentul senatului român, membru ordinar al Academiei Române, a decedat Sâmbătă dimineața în București, după o boală scurtă de trei zile, în etate de 76 ani. România perde în decedatul un bun și priceput cunoscător al chestiilor economice, un om muncitor și corect. Inmormântarea i-se face astăzi Luni, la oarele 2, cu paradă militară, în urma decorațiunilor pe cari le avea.

•

Sesiunea curții cu jurați, la tribunalul regesc din Sibii, se începe în 1 Martie n. c.

•

Monumentul Unirii. In ședința de Joi a camerei române a fost presentat din partea guvernului proiectul de lege prin care se deschide pe seama ministerului de interne un credit de 300,000 lei

---

FOIȘOARĂ.

Poezia poporală.

— Studiu literar, din scrierile lui Al. Russo. —

I.

Datinele, povestile, muzica și poezia, sunt arhivele popoarelor. Cu ele se poate ori când reconstitui trecutul întunecat.

Din studiul lor ne vom lămuri despre originea limbei noastre, de nașterea naționalității române, de plăcerile naturii cu cari este înzestrat poporul, și de luptele ce le-au susținut coloniile romane până a nu se preface în locuitorii de astăzi ai vechei Dacie.

Intre diferitele neamuri răspândite pe malurile Dunării nici unul nu are ca neamul românesc o poezie poporală atât de frumoasă și atât de originală, atât de variată și atât unită cu suvenirile anticității.

Născut din sânge meridional, strămutat de sub un soare ferbinte într'o țară nouă, neamul român a păstrat o închipuire fecundă, vie, grațioasă, o agerime de spirit, care se traduce în mii de cugetări fine și înțelepte, o simțire adâncă de dragoste pentru natură și o limbă armonioasă, care esprimă cu gingășie și tot odată cu energie toate aspirările sufletului, toate iscodirile minții.

Să luăm de exemplu aceste versuri dintr'o baladă:

Viața omului
Floarea câmpului!
Câte flori p'acest pământ
Toate se duc la mormânt;
Insă floarea lacului
Stă la ușa raiului
De judecă florile
Ce-au făcut miroasele?

O asemenea idee este resumatul cuminției, omenești, relevarea simțului de nemurire, esprimat prin glasul poporului. Vox populi, vox Dei!

II.

Poezia poporală este întâia fasă a civilizației unui neam, ce se trezește la lumina vieții; ear când acest neam cade din vechea sa civilizație, poezia poporală devine paladium al limbei și al obiceiurilor strămoșești. Pentru noi ea este și o fasă și un paladium.

De vom deschide pe Virgil și pe Ovid, ne vom găsi, pot zice, acasă la noi. Virgil, istoricul didactic și poetic al vieții agricole, autorul Georgicelor, descrie însași viata câmpenească a Românilor de astăzi. Ovid este isvorul credințelor mitologice, ce sunt răspândite între noi prin povești și tradiții. In el găsim, ca și în gura poporului nostru, fete și flăcăi schimbați în brazi, în păuni, în dafini, dobitoace cari grăesc, paseri măestre etc.

Pe lângă acești doi creatori de poezie antică s'au adăogat un al treilea poet, *păstorul* câmpiilor și al munților noștri, care a produs cea mai frumoasă epopee păstorească din lume: *Meorița.* Insuși Virgil și Ovid s'ar fi mândrit cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică.

III.

Poporul e un mare neolog, când îi face trebuință; el răstoarnă sistemele învățaților, când ele nu sunt întemeiate pe logică, și își formează o limbă curată espresivă, armonioasă, căci îi place armonia. El cată a cuprinde în puține cuvinte o lume de idei, fiind *vorba lungă sărăcia omului*, adecă sărăcia gândului; prin urmare tocmai în forma frezelor lui descoperim rudirea limbei noastre cu limba latină.

Poporul împarte poeziile sale în *cântece bătrânești*, în *cântece de frunză*, în *doine* și *hore.*

Cele mai multe balade, ce le avem, datează dela seculii XVI, XVII și XVIII precum: Toma Alimoș, Gruea Grozovan, Codreanul, Ghimici Novac, etc.

Societatea de pe atuncia era răsboinică; toți oamenii erau înarmați și în picioare, toate ideile pornite spre luptă cu dușmanii țării. Principatele noastre de abia știau că au tractate cu țările vecine; loviturile erau zilnice, când cu Leșii, când cu Ungurii, când cu Tatarii, când cu Turcii și, ce e mai trist, când chiar cu Românii. Arăturile se făceau cu o mână pe coarnele plugului și cu una pe pala, căci Tatarul sta la pândă în marginea țării. Când Tatarul prăda în țară, Românul găsia cu drept să-și întoarcă paguba cu dobândă; așa el era mai mult prin Bugeac decât pe acasă.

Cântecele bătrânești adeveresc cronicele, însă cântecele au un ce care te mișcă până'n suflet; nu poți sta în neuimire, când auzi pe Gruea Grozovan zicând:

Alei! tu Ghirai bătrân,
Lasă cel hamgor la sân,
Că eu sunt puiu de Român
Și nu mi pasă de păgân!

Nu poți să nu admiri calul lui Codrean, care când fugia: *văile se limpezea!*

Nu poți să stai nesimțitor în auzul armoniei limbei poporului, când Toma Alimoș zice murgului său:

Aștearne-te drumului
Ca și earba câmpului
La suflarea vântului!

Frumoase timpuri de vitejie au fost acelea, unde Românul întra în doi ca în doisprăzece și unde Hanul Tatarilor trimetea *jalobă* cătră Domnii Moldoveni cu rugăminte, ca să poruncească Grozovenilor de pe atuncia de a nu le mai opri calea, când se întorceau cu pradă din Țara leșească!

Insă roata norocului se întoarce! Starea principatelor se schimbă; neatârnarea lor piere; poporul sufere, vitejia lui amorțește și trece de la gloate la cete, dela cete la indivizi, și prin urmare baladele strămoșești sunt înlocuite prin *cântece de frunză*, cântece hoțești.

(Va urma)

pentru ridicarea unui monument comemorativ, care se eternisceze ziua de 24 Ianuarie, în care s'a făcut unirea principatelor române. Proiectul de lege a fost primit cu aplause.

*

Atentat. „Gazeta Transilvaniei“ primeşte ştirea din Zerneşti, că Mercuri noaptea doi indivizi necunoscuţi s'au furişat în curtea domnului advocat *Nicolae Garoiu*, şi pe la oarele 10 şi jumătate, spărgând fereastra cu săcurea, au voit se între în odaea în care dl *Garoiu* dormia. Trezindu-se din somn încă din bună vreme, dl *Garoiu* cu braţul său a zădărnicit criminala încercare a celor doi indivizi, având a suferi numai câteva rane şi sgărieturi la cap şi la grumaz. Criminalii sunt urmăriţi, iar pentru prinderea lor e pus un premiu de 1000 coroane.

*

† **Ioan Tipeiu**, protopresbiter în retragere în Sebeşul-săsesc, după scurte suferinţe, în etate de 90 ani, a decedat în 5 Februariu n. la 10½ oare a. m. Rămăşiţele pământeşti ale veneratului defunct să vor ridica din biserica gr. or. şi se vor depune spre vecinică odihnă astăzi, Luni în 8 Februarie n. la 1 oară d. a. în cimiterul gr. or. din Sebeş. Odihnească în pace!

*

La sfântul mormânt. Preacuvioşii Arhimandriţi, *Nifon* dela mănăstirea din Sinaia, şi *Dionisie* dela mănăstirea din Busteni, au plecat pe la Constantinopol la Jerusalim, spre a se închina la sfântul mormânt. Inainte de plecare, Arhimandritul *Nifon* a fost primit în audienţă la palatul regal din Bucureşti.

*

† **Dr. Anton Rezek**, fost ministru austriac în cabinetul presidat de Dr Körber, a decedat într'un sanatoriu, după lungi şi grele suferinţe, în etate de 56 ani. Mai nainte fusese profesor universitar de istoria şi constituţia maghiară.

*

Ape mari. Din Germania vine ştirea, că în urma ploilor mari, râurile au crescut şi au eşit din albia lor. Pe unele locuri apa e de doi metri deasupra pământului. Primejdia, mai ales în Carlsbad, e mare.

*

„Un cas interesant“. Cu privire la articolul de sub titlul acesta, publicat în numărul 140—141 din anul trecut al ziarului nostru, domnul *Ioan Miclăuş*, învăţător, ne asigură, că definitivarea sa, ca învăţător la şcoala confesională din Sălişte, nu s'a întâmplat la cererea sa, şi lucrul acesta îl întăreşte şi cu o declaraţie, trimisă nouă în original, a inspectorului regesc de şcoale din Sibiiu. Luăm act.

*

† **Alexandru Borcea**, paroh greco-oriental în Sălişte, după scurte suferinţe a adormit în Domnul Vineri, în 23 Ianuarie v. la 3 oare a. m., în anul al 60-lea al vieţii şi al 37-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale răposatului au fost înmormântate Duminecă, în 25 Ianuarie v., la 10 oare a. m., în cimiterul bisericei mari din Sălişte. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Germania şi crematoriile. Arderea cadavrelor are mulţi aderenţi în Germania. O revistă a publicat datele pe anul trecut, arătând că s'au ars în crematoriile germane 4050 de cadavre. In numărul acesta sunt representate aproape toate confesiunile din Germania.

*

Inşelătorii cu inele de aur. S'a făcut denunţare la poliţia din Budapesta, că unii dintre aurarii capitalei au pus în vânzare şi esportează şi în străinătate inele de aur, cari deşi poartă semnul de 14 carate, în interiorul lor conţin plumb, aramă sau altă materie fără valoare. Poliţia a pornit o largă cercetare pentru a pune mâna pe falsificători.

*

Cas de moarte. In comuna Szakálháza, lângă Timişoara, a răposat preotul August *Weber*, care fusese pe vremuri capelanul de casă al nenorocitului împărat Maximilian, osândit la moarte şi împuşcat în 1867. Numitul capelan a fost martor la sfârşitul tragic al împăratului din Mexic.

*

Boicotul apelor minerale. Cârcimarii din Făgăraş, ca şi cei din Braşov şi Sibiiu, au hotărât boicotul apelor minerale, din motiv că preţul acestor ape a fost urcat de proprietari.

*

Concert în Bogdana. Tinerimea plugară română din Bogdana învită la concertul, care se va aranja în 15 Februarie st. n. a. c. în sala şcoalei gr. cat. române din loc. Inceputul la 7 ore seara.

*

Epilepsia. Inlăturarea şi vindecarea acestei nimicitoare boale formează de un timp încoace ţânta celor mai renumiţi medici. Acelora, cari sunt loviţi de această boală grea le va fi o veste îmbucurătoare, că medicul special Dr. Alex. B. Szabó în Budapesta, Str. Nagykorona nr. 18 a publicat şi a pus în folosire o metodă de vindecat epilepsia, a cărei surprinzătoare resultate de vindecat sunt în general cunoscute. Dr. Szabó o autoritate pe terenul tractării epilepsiei şi se bucură şi în străinătate de un nume bun. Acelaşi este cu plăcere aplecat a da desluşiri acelui pacient, care prin metoda lui doreşte să-şi recâştige sănătatea.

*

Fiul lui Milan — pe scenă. Fostul rege al Sârbiei Milan a avut un fiu natural, care poartă numele George Milan Cristici-Obrenovici. Tinărul, acum la vârstă de 20 ani, ca să poată trăi, se produce cu cântări şi cu tragere la ţântă într'un „orfeu“ din capitală. Cântă cuplete franţuzeşti şi ungureşti, nu fără oarecare greutate, spunând că preferă să aibă coroanele în buzunar, în loc de coroană pe cap. . . Lumea îl primeşte cu: jivio!

*

Copil sfăşiat. In satul Tapia de lângă Lugoj. nevasta unui creştin cu numele Costa Finu îşi ţinea în tinda casei porcul. Plecând mai ieri din casă, nevasta şi-a lăsat în tindă un băieţel de un an şi jumătate, singur cu porcul; în vreme ce ea umblase pe afară, copilul a fost rupt înfiorător şi omorât de porc.

*

Mulţămită. La fondul bisericesc de curând înfiinţat pentru noua biserică ce e de edificat în comuna Calian, au contribuit următorii: preotul Gregoriu Băloiu 4 cor. 50 fil. învăţătorul Ioan Manica 4 cor. Macarie Dregan 2 cor Diviricean Dănilă, Diviricean Ioan, Bucur Grigore, Sabou Zaharie, Codori Toader, Lujigan Ioan, Todea Manoilă, Negrea Alexandru şi Aldea Vasilie câte 1 cor Minteon Ioan, Todea Filip, Demian Selejaun, Sasan Simeon, şi Răgăcean Vasile câte 50 fil. La olaltă 22 coroane. Pentru care faptă din însărcinarea com. par. şi pe aceasta cale li se aduce mulţămită tuturor dăruitorilor. Calian, la 31 Ianuarie 1909. *Ioan Manica* învăţător.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Isidor Dopp, învăţător în Cristian 20 bani, Ioan Sociu, funcţionar financiar 40 bani, Ieronim Nemeş, învăţător în Cristian 20 bani, George Barescu, paroh în Comana sup., soţia sa Eleonora n. Grama şi copila lor Letiţia, întru amintirea fiicei lor resp. surorei Elena 2 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Un stomah sănătos are înainte de toate lipsă de o mistuire puternică. Durere, greşim prea des în această privinţă şi aşa se formează: stomacul stricat, lipsă de apetit, insomnia, durere de cap, colica, anemia etc. Să nu întârzie deci nimenea a folosi un mijloc cu efect, care nu întăreşte, vindecă şi ţine sănătos numai stomahul, ci întreg organismul corpului. Asemenea mijloc sunt numai singur veritabilele picături de stomah ale lui Brady, un mijloc de vindecare pentru toate boalele de stomah. O sticlă mică 30 fil. în farmacii. A se păzi de falsificaţii.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La iniţiativa doamnei Longin *Hosszu*, prezidenta reuniunii femeilor din comitatul Hunedoara, s'a întreprins o listă cu care s'au însărcinat doamnele Ana *Milcovici n. Ghila* şi Roza *Igna*, de au colectat pentru ajutorarea copiilor săraci dela şcoala gr. or. din Deva (pentru pomul de Crăciun) şi au colectat dela următoarele doamne şi domni: Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei, „Hunedoara“, însoţire de credit şi anticipaţiune în Deva, „Industria“, bancă industrială economică societate pe acţii, fiecare câte 20 cor., Reuniunea a doua de înmormântare din Deva 40 cor., Francisc Hosszu Longin, Alexandrina Dr. Pop, Dionisiu Ardelean, câte 10 cor., Alex. Moldovan sen. 8 cor., Dr. Adam Hărăguş, Dr. Virgil Olariu, Aurelia Dr. Hosszu, câte 5 cor., Dr. Enea Papiu, Dr. Nic. Moţiu, câte 4 cor., Ana Cserey, Emilia Moldovan, Constantin Cismaş, câte 3 cor., Florica Botean, Lucreţia de Costa Nicoară, Marieta Olariu, Emilia Romanul, Laurenţiu Curea, văd. Dr. Petco, Adam Groza, văd. Simionaş, Minodora Candrea, I. Antal, Schuszter Vilma, Romul Cutean, văd. Zara, Augusta Savu, Dr. Velţian, Sirb Adam, dna Gligor Amos, George Gila, Nic. Bonea, George Avram, Samuil Giurgiu, Alexandru Meţiu, fiecare câte 2 cor., văd. Ardelean, Ioan Nicula, Petru Grün, Roza Muntean, Valeria Moldovan, George Igna, Elena Stoicovici, Iuliu Roşescu, R Popa, Ioan Crişoran, Nicolae Crişmar, P. Muntean, Ioan Dănilă, Maximilian G. Dopp, văd. Eva Igna, câte 1 cor., Almăşescu Tribun 2 cor., Rosalia Popp 40 fil. Suma totală 231 cor. 40 fil. Din suma numită s'au cumpărat pentru şcolari şi şcolăriţe vestminte şi încălţăminte, din cari s'a împărtăşit fiecare. Deci primească şi pe această cale toţi ceice au donat pentru pomul de Crăciun al şcolarilor săraci dela şcoala gr. ort. din Deva cele mai călduroase mulţămite din partea subscrisului. De asemenea mulţămesc şi dlui Samuil Girgiu, care a surprins atât pe cei presenţi, cât şi pe şcolari cu colaci pentru fiecare şcolar.

Deva, la 12 Ianuarie 1909.

Nicolae Igna
învăţător.

*

Reuniunea femeilor rom. gr. ort. din Petroşeni a aranjat în Dumineca din 24 Ianuarie n. o petrecere împreunată cu joc în sala hotelului „Wagner“, în favorul bisericei, cu care ocasiune s'a încasat preste 292 78 cor. din care subtrăgându-se suma speselor de 110·30 cor. resultă un venit curat de 182·49 cor., care sumă se va depune la banca „Jiana“ spre fructificare.

Marinimoşii donatori cari au suprasolvit, sunt următorii:

Dl protopretor Vasile Ianza 10 cor.; Dr. Nicolae Olariu adv. 8·80 cor.; Dr. Aurel Csatt med. 5·60 cor.; Oniciu Simion farm. 3·80 cor.; Dumitru Lucaciu, Ioan Homan, Paul Michel Iozef câte 2·60 cor.; Alexandru Bogdan 2·40 cor.; Florian Ioan, Iosif Brenduşa, Maria Marginean, Ruder Jenő câte 2 cor.; Avram Stanca preot, Nicolae Crainic epitrop, Ioan Boţa înv., Iosif Cherechas câte 1·60 cor.; Nicodim Vancu com., Toni Galici şi Farkas Jánոs câte 1 cor ; George Perian, Petru Tecău, Maria Galici, George Sârb, Popa Maxim Mihaiu, Maxim Eduard, George Fosle, Ioan Almăşan, Bielic Ernő câte 80 fil.; Izidor Saturn preot, Petru Iacob, Ioan Tecău, Ioan Oprea, Nicolae Susan, Iosif Bredan, George Moldovan, Nicolae Todea, Szegletes József, Beanki Toni, Kraft Henrik, Benesek Károly, Boldizsár Miklós, Costa Solomon, Şipós Márton câte 60 fil.; Petru Popa Voilean cantor, Mihai Budoiu, Magyarosi Károly câte 20 fil.;

Comitetul Reuniunii femeilor se află plăcut îndatorat a aduce şi pe această cale publică profunda să mulţămită şi recunoştinţă, atât celor ce au suprasolvit, cât şi integ publicului ce a luat parte la petrecerea aranjată de Reuniune şi a contribuit la fondul Reuniunei.

Petroşeni la 28 Ianuarie 1908.

Pentru Reuniune:

Petru Iacob
notar.

Ioana Stanca
prezidentă.

*

Din prilejul producţiunii teatrale, care s'a aranjat în *Viştea inferioară* la 1/14 Ianuarie a. c., au binevoit a suprasolvi următorii:

N. N. 20 cor., Dr. N. Şerban, deputat 10 cor., Dr. I. Şenchea 5 cor., Horváth G., veterinar 3 cor. 40 fil., G. Borzea, preot, Coveş 3 cor., I. Marinescu, notar 2 cor. 20 fil., G. Borzea, notar, S. Făgărăşan, preot, I. Banciu, preot, A. Şerban, preot, V. Debu, preot, I. Tulbure, notar, D. Caţaveiu, G. Popa, notar, câte 2 cor., V. Vulcan, preot, 1 cor. 80 fil., Maximilian Budac, notar, Gal. Şofariu, G. Boeriu, notar, N. Dobrin, v.-notar, Nic. Şt. Grapă, Nichit Leluţiu, I. Neagoş, A. Făgărăşan, M. Nicoară, preot. V. Guşeilă-Negrea, preot, G. Buca, înv., fiecare câte 1 cor., G. Gabor, 50 fil., V. Muşat, preot, I. Dejenariu, contabil, V. Manduc, înv., câte 40 fil., P. Monea, preot, N. Anghel, câte 20 fil.

S'a încassat în total suma de 213 coroane, — din care subtrăgându-se spesele de 117·50 cor., rămâne un profit de 95 cor. 50 fil.

Din acest venit curat s'a dat în favorul bibliotecii poporale din Viştea inferioară suma de 45 cor. 50 fil., iar cu restul de 50 cor. s'a pus bază unui „fond al diletanţilor din Viştea inferioară“, care s'a depus cu libel la banca „Olteana“, având destinaţiunea, ca dintrânsul să se construiască o scenă stabilă şi să se procure piese teatrale acomodate.

Generoşii suprasolvitori împreună cu toţi, cari ne-au distins şi de data aceasta cu presenţa şi sprijinul binevoitor, primească şi pe calea aceasta cele mai călduroase mulţămite.

Viştea inferioară, 11 Ian. 1909,

In numele comitetului aranjator:

Gheorghe Tulbure. *Ioan Stanciu.*
Istrate Făgărăşan.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Poşta ultimă.

La Viena.

E vorba, ca în una din zilele apropiate dl Kossuth Ferencz se meargă la Viena, pentru a fi primit în audienţă din partea Monarhului. Va merge apoi şi ministrul-prezident Wekerle, şi poate că şi contele Apponyi, toţi în scopul, de a da sfaturi Maiestăţii Sale cum se delăture, ori se resolveze *criza*.

Reichsratul — prorogat.

La începutul săptămânei trecute ministrul president austriac Dr. Bienerth, a presentat reichsratului austriac câteva proiecte de lege, despre resolvarea chestiei de limbă în Boemia, făcându-le un esposeu amănunţit, asupra căruia s'a început discuţia numai decât. Cehii însă, nemulţămiţi cu proiectele de lege, au inaugurat imediat obstrucţia, şi urmarea a fost, că reichsratul a fost închis Vineri, prin rescript împărătesc. Se crede însă, că în curând va fi convocat în sesiune nouă.

Din dietă.

In dieta ungară se discută asupra legii despre darea de pământ, — unul din cele 8 proiecte de lege despre reformele de dare, votate deja în general. Dintre deputaţii naţionalişti români a vorbit în şedinţa de Joi domnul Dr. *Aurel Vlad*, şi în şedinţa de Sâmbătă domnul Dr. *Ioan Suciu*. Astăzi, Luni, discuţia se continuă; mâne însă probabil va fi întreruptă, pentru a fi luat în desbatere proiectul de lege despre votarea contingentului de recruţi.

Ziua Unirii.

Semicentinariul unirii principatelor române a fost serbat Sâmbătă în Bucureşti şi în ţara întreagă cu mare solemnitate, dându-se acestei zile însemnate importanţa pe care o are în istoria regatului român. A serbat poporul, a serbat miliţia, şcoalele, şi a serbat familia regală şi princiară, cu întreaga lume oficială. La Ateneu cuvântarea comemorativă a rostit-o compatriotul nostru dl *G. Bogdan Duică*. La palat a fost prânz mare la care au luat parte ministrii de acum, şi cei din trecut, dela 1866 încoace, aflători în viaţă, apoi prezidenţii şi viceprezidenţii corpurilor legiuitoare române.

Moartea Metropolitului-Primat.

Moartea Inaltpreasfinţitului Metropolit-Primat al României, *Iosif Gheorghian*, s'a întâmplat între următoarele împrejurări: Inaltul Prelat a avut Vineri o conversaţie lungă cu domnul Dr. Cornoiu, directorul sfintei metropolii din Bucureşti, şi-a primit şi visita nepotului său, medicul Dr. *Gheorghian*, care nici nu bănuia sfârşitul atât de apropiat al unchiului său. Seara a luat cina în bună dispoziţie, apoi şi-a esprimat dorinţa de a rămânea singur. La miezul nopţii Metropolitul-Primat s'a simţit rău. A chemat pe camerierul său, care l-a aflat culcat pe canapea. Acesta a chemat în ajutor pe mai mulţi preoţi din serviciul metropoliei, cari au venit în jurul bătrânului prelat. Acesta a rostit cuvintele „*Mi-e rău, mor*“, apoi a primit sfânta cuminecătură şi după zece minute şi-a dat sufletul. Inmormântarea se va face mâne, Marţi. Decedatul şi-a esprimat dorinţa să fie înmormântat la mănăstirea Cernica.

Teatru german.

Luni: *Strohwitwer*, comedie.
Marţi: Beneficiul artistului *Kaufmann*: *Sterzl în Berlin*, farsă cu cântece.

Nr. 788/908 [36] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia gr.-or. Cigmău, tractul Geoagiului, devenit vacant prin penzionarea parohului Eremie Necşa, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele impreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrarea sfânta liturgie.

Orăştie, la 17 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

CONVOCARE.

Acționarii băncii poporale „Agricola“ societate pe acții în Szászsebes prin aceasta sunt convocați la

Adunarea generală de constituire,

care se va ținea **Joi, la 25 Februarie n. 1909** în sala mică dela hotelul la „Leul de aur“ din Szászsebes cu următoarea ordine de zi:

1. Constituirea adunării.
2. Constatarea presenților.
3. Constatarea referitoare la subscrierea și plătirea acțiilor.
4. Stabilirea statutelor.
5. Deciderea asupra înființării institutului.
6. Alegerea direcțiunii și a comitetului de supraveghere.
7. Deciderea asupra absolutorului fundatorilor.

Szászsebes, la 7 Febr. 1909.

Fundatorii.

---

ad Nr. pp. 96/1909. [29] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școlile confesionale aparținătoare acestui tract protopresbiteral, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ și anume.

1. **Bonțida** cu salariu anual de 600r cor din repartiție pe popor și cuartir liber în edificiul școalei.

2. **Călian** cu salariu anual de 600 cor. din repartiție pe popor și cuartir liber în edificiul școalei.

3. **Sebeșul-mare** cu salariu de 262 cor. 72 fil., relut de cuartir 50 cor. ear restul până la suma recerută prin întregire dela stat.

Someșul cald, cu salariu anual de 300 cor. din repertiție și venitul cantoral, cuartir liber în edificiul școalei, iar restul până la suma recerută, prin întregire dela stat.

Drritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, au a-și așterne suplicele de concurs în terminul sus edificat subscrisului oficiu, fiind în regulă instruite.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 20 Ianuarie 1909.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

„HUNEDOARA“, însoțire de anticipațiune și credit în Deva.

Convocare.

Domnii participanți ai însoțirii de anticipațiune și credit „Hunedoara“ se învită în virtutea §§-lor 23 și 24 ai statutelor la a

XXIV-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Deva **Sâmbătă în 27 Februarie 1909** st. n. la 2 ore d. a. în localul însoțirii.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea unui prezident, a unui vice-prezident, precum a doi secretari și doi scrutinători
2. Raportul direcțiunii cu privire la activitatea consiliului administrativ și la starea cassei însoțirii (bilanțul) pe anul 1908, raportul comisiunei de supraveghiere și hotărârea asupra profitului curat.
3. Propunerea consiliului administrativ privitor la transformarea însoțirii în societate pe actii și ridicarea capitalului social.
4. Alegerea comisiuuii de supraveghiere pe timp de un an.
5. Eventuale propuneri. (§. 29.)

In lipsa membrilor receruți, — de peste jumătate a părților fundamentale — adunarea se va ținea în în înțălesul § lui 25 din statute la 3 Martie a. c. tot la timpul și în localul indicat.

Domnii participanți pot lua parte sau în persoană, sau prin plenipotențiații lor, cari asemenea au să fie participanții lor, cari asemenea au să fie participanți fundamentali (§. 26); nime nu poate exercita însă mai multe de 20 voturi (§. 10.)

In timpul încheierii bilanțului însoțirea a avut 319 părți fundamentale á 100 cor. 31900 cor.

Din ședința consiliului administrativ al însoțirii „Hunedoara“ ținută în Deva la 27 Ianuarie 1909.

Alesandru Moldovan sen, m. p.,
director.

Alesandru Moldovan iun., m. p.,
contabil.

Bilanț încheiat cu 31 Decemvrie 1908.

Active		K f
Cassa în numărar		1,508·48
Cambii		124,956·—
Imprumuturi pe obligațiuui		194,816·—
Bon la alte băncii		6 734·80
Realități		670·77
Mobiliar	570·50	
După amortizare de	70·50	500·—
Anticipațiuni		900·—
Diverse debitori		264·83
		330,350·88

Pasive		K f
Părți fundamentale		31,900·—
Fondul de rezervă	24,000·—	
Fondul de dubioase	3 087·53	
Fondul special de rez.	4,501·13	315,88·66
Dividendă neridicată		640·50
Depuneri spre fructificare		252,219·36
Interese transitoare anticipare		4,664·83
Profit net		9,337·53
		330,350 88

Profit și perderi cu 31 Decemvrle 1908.

Debit.		K f
Interese de depuneri		13,326 88
Spese:		
de birou	1,113·33	
salare	4,260·—	
chirie	440·—	5'813·33
Dare:		
directă și aruncuri	2,503·14	
după int. la dep.	1,332·87	3,836·01
Amortizare din mobiliar		70·50
Marce de prezență		1,084·—
Profit net:		9.337·53
		33,468·25

Credit.		K f
Venite dela realități		311·18
Interese:		
dela dep. proprii	407·58	
dela cambii	8,963·92	
dela obligațiuni	13,527·34	22,898·84
Proviziuni		5,938·77
Diverse venituri		4,319·46
		33,468 52

Deva, 31 Decemvrie 1908

A. Moldovan sen. m. p.,
director.

D. Ardelean m. p.,
cassar.

A. Moldovan iun. m. p.,
contabil.

Direcțiunea:

Dr. Corn. Moldovan m. p., **Avr. P. Păcurariu** m. p., **Dr. A. L. Hosszu** m. p,
Georgiu Popoviciu m. p., **G. Gila** m. p., **Abel Bera** m. p., **A. Petreu** m. p

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în regulă.

Deva, 27 Ianuarie 1909.

Comitetul de supraveghiere.

Adam Leșnican m. p. **Dominic Rațiu** m. p. **Romulus Cutean** m p.

De vânzare!

Se vinde eftin casa din Sibiiu, Kästnergasse Nr. 7. A se întreba la: Maria Missaga Sporergasse 17.

Nr. 18—1909. [27] 2—3

Publicațiune.

Pentru renovarea și adaptarea bisericei gr.-ort. din **Rîușor** protopresb. Făgaraș, se escrie licitațiune minuendă pe ziua de 15/28 Februarie a. c. la 2 ore p. m. carea se va ținea în localul școalei noastre confesionale.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Preavenerab. Consistor arhidiecezan cu Nr. 12295 Epitr. din 18/31 Octomvrie 1908, precum și condițiunile, se pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare au să depună vadiu 10% în bani gata sau hârtii de valoare, după suma preliminată cu 5000 Coroane. Peatra, cărămida și năsipul trebuincios, le dă comuna bisericească.

Rîușor, în 18/31 Ianuarie 1909.

Vincențiu Grama
paroh.

Samoilă Dâmboiu
not.

Nr. 218/1909

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 23/1909. [25] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia vacantă **Sârbi** cu filia **M.-Bretea** de clasa a II a, protopresbiteratul Iliei, pe temeiul Ven. ordin Consistor al nr. 15.062 Bis din 23 Decemvrie 1908, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânte respective a oficia și cuvânta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei.

George Oprea
protopop.

Important

pentru

morboși de stomah.

Lipsă de apetit, greutățile în stomah, durerile de cap în urma mistuirii rele, nemistuirea, colica, insomnia, anemia, gălbinarea, etc. le înlătură renumitele și veritabilele

Picături de stomah ale lui Brady

Multe mii de scrisori de mulțămită și recunoștință. Prețul unei sticle împreună cu înnrumarea de folosire 80 bani. Sticlă mare C. 1 40. Se capătă în farmacii.

Depozit central: C. BRADY, farmacie la „Regele Ungariei“, Viena, Fleischmarkt 1.

Depozit Nr. 252.

A se cere de acolo gratuit trimiterea „Broșurei speciale“. Contra trimiterii á Cor. 5—, se expeaează franco 6 sticle mici, à Cor. 4 50 3 sticle mari

A se păzi contra falsificațiunilor, picăturile veritabile de stomah ale lui Brady trebue să poarte marca de mai sus și subscrierea.

(33) 1 5

Cassa de păstrare (reuniune)

în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunț mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, pe hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% și **6**% netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 18—20

Direcțiunea.

Câți bolnavi

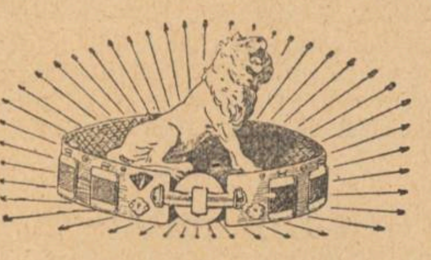

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[35] 1—4

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de mulțămită.

Ștefan Pești, barbier, Iászberény, Főtér, scrie în 23 Decemvrie 1908: Mult st. Dle Doctor! Aparatul îl folosesc deja de patru luni cu cea mai mare punctualitate, acelaș funcționează încă perfect, manipulație o pricep perfect. De când folosesc aparatul îmi e mersul mai ușor, apetitul bun, scaunul, care de timd îndelungat a fost neregulat e acum în regulă. Și la față arăt mai bine și cine mă vede se bucură și laudă pe inventatorul aparatului. Și eu mulțămesc lui Dzeu și Dtră că sunt iar sănătos.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

bărbați
Vă rog a-mi trimete opul pentru femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Redactor responzabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 11 Sibiiu, Joi 29 Ianuarie (11 Februarie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu. str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Religiune și filosofie

de

Aurel C. Popovici.

III.

Kant n'a fost un simplu deist. El a fost teist. Și e indiferent aici, dacă el a ajuns la credința aceasta prin „rațiunea practică“ și nu prin „rațiunea pură“. Fapt pozitiv este, că el prin *moralitatea* rațiunii a ajuns la religiunea lui. El a fost creștin, dar a avut intențiunea să „civilizeze“, cum ar zice unii, creștinismul prin raționalism „practic“, care însă nu e practic. Opera aceasta nu numai că e enorm de grea, dar e teribil de riscată. Ea este o chestiune, un punct în care, cum ar zice Dante, „deja un înțelept mai mare ca tine s'a înșelat“.

Era cu atât mai grea încercarea lui Kant, cu cât el, dupăce separa mintea în rațiune categorială și în rațiune practică, iar lumea în lume numenală și în lume fenomenală, el însuși nu admite pe cea dintâiu, „lucrul în sine“, das Ding an sich, decât ca o noțiune limitativă (Grenzbegriff).

Ar fi firește ideală lumea lui morală, (die intelligible Welt), cum zice el: „întru cât ar fi conformă cu legile morale (dupăcum poate fi pe urma libertății ființelor cuminte (der vernünftigen Wesen) și dupăcum trebuie să fie pe urma legilor necesare ale *moralității*“. Dar și aici i-ar putea răspunde marele Florentin: „așa voință puternică e din cale afară de rară, căci voința n'o poți stânge dacă ea însăși nu voește să fie stânsă, ci face cum face focul care mereu se înalță dacă de o mie de ori puterea l'ar întoarce“.

Neapărat, mintea omului și voința lui trebue să fie libere și autonome. Dar libertatea și voința omului nu trebue să provoace cerul. Și de aceea, orice am crede despre legea morală din conștiința omenească, ea trebue să se respecte, nu numai pe sine, ci și pe Dumnezeu. „Legea morală...., zice Kant, duce prin ideea binelui suprem, obiectul și scopul final al minții practice pure, la religiune; cu alte cuvinte, la recunoașterea tuturor îndatoririlor, ca tot atâtea porunci dumnezeești“....

Așa este. Dar aceste legi dumnezeiești au și *sancțiunea* lor, care trebuie recunoscută și respectată. Ea nu poate fi lăsată la discrețiunea speculațiunilor logice ale rațiunii. Căci logic este Kant, și prin logica sa el însuși a fost de o pilduitoare moralitate. Dar logic este și immoralistul, sau amoralistul, prin a lor proprie logică. Logic a fost și Ravachol, logic este chiar și diavolul.

Dante povestește, că vizitând infernul a stat de vorbă, între multe alte suflete chinuite, și cu unul care-și ispășește păcatul de a fi dat pe pământ un sfat înșelător. Sufletul acesta, (Guido de Mentefeltro), își spune pățania sa de pe pământ, cum muri apoi, cum ajunse în iad și cum numai decât un diavol puse mâna pe el. Și sufletul își încheie jalnica lui tragedie zicând: „O, vai de mine, cum mă cutremurai când diavolul mă apucă și-mi zise: poate că tu nu știai că mă pricep la logică?“ Și poporul român, știe că nu te poți bizui în orice raționalism, căci „gândul omului e iad și un adânc fără vad“.

Kant cerea un imperativ categoric, Fouillé răspunde astăzi cu un ideal, persuasiv, iar democrația socială din Germania și Franța le răspunde, și unuia și altuia, cu frenezii păgâne, cu un nihilism moral, cu un „patriotism“ fără patrie, cosmopolit. Dar mai ales între Germanii culți e azi o mare sbuciumare religioasă. Căci ceice l'au pierdut, caută azi pe Dumnezeu, dar nu-l mai găsesc de lumina cea mare din ziua de azi, din acest secol de „lumină“, de „Aufklärung“ și mai ales de „Aufkläricht“, — cum îi zicea Lessing. Unii dintre Germani se urcă pe dealuri și munți să caute pe Wotan, un zeu al triburilor germane primitive și deși nu l-au găsit încă — tot îi oferă focuri și tămâie. Alții cred în religiunea lui Du Prell, în mese și scaune mișcate de „spirite“, alții în idealurile societăților etice, ale căror teorii însă iarăși alții — chiar Kantianii — le numesc, puțin respectuos, „mofturi fade“ (fade Salbadereien), mulți însă se închină fundatorului religiunii zoologice, papei Haeckel dela Jena, care are aproape gata o biserică „științifică“ cu noui dogme, cu noui suflete, de astădată „pur științifice“ pe cari el le numește, — în mod serios! — Cystopsyche Socialis, Histopsyche, Neuropsyche, și alte asemenea psihopatii și stupidități caraghioase. Zăpăceala e generală: pe de o parte frenezii, pe de alta scepticism, multe credințe „moderne“, mai absurde, mai prostești decât cele primitive. Mulți din acești oameni sunt oameni cu pretenții de cultură „filosofică“. Doar Haeckel și alții se laudă cu Kant, deși acesta s'ar învârti în mormânt dacă ar vedea cum tocmai știința, la care el ținea așa de mult și pe care a ajutat-o în mod real, duce a sa religiune raționalistă, „Vernunftreligion“ tocmai la acea ridicolă exagerare, exaltație, la acel fanatism (Schwaermerei și Afterdienst) pe care el atât de mult le-a combătut.

Adesea ne arată istoria, zice Friedrich Albert Lange, cu drept cuvânt, că îndată ce spiritele culte ale unui popor încep să disconsidere religiunea națională sau să o dizoalve în abstracțiuni filosofice — gloata semidocților, simțindu-se nesigură și neliniștită, se dedă la ori ce stupidități căutând a le preface în religiune.

Materialismul poate fi filosofia calfelor de bărbieri, cum zice Schopenhauer, — din nenorocire el adesea se prinde de oameni mult mai culți, chiar de așa numiți „savanți“. Și aici e marele pericol.

In această babilonică zăpăceală, — din fericire numai în lumea „cultă“, deocamdată, — câțiva dintre oamenii serioși de știință strigă mereu „îndărăt la Kant“. Mulțimea semidocților însă, „democrația“, strigă din potrivă, „înainte cu Büchner, înainte cu Haeckel“, înainte cu „știința“, cu „progresul“, cu „omenimea“, „mit der Menschheit“!!.. Și în drum spre această țintă falșă, spre această fata morgana, și unii și alții uită de neamul lor, *uită de cel mai mare filosof al pământului, uită pe Cristos și învățătura lui, care le-a relevat pe Dumnezeul lor*, — care „făcea să crească ferul“, cum îl cântau ei, — *care le-a întemeiat biserica, care le-a făcut ce sunt, ceeace mai sunt.*

Houston Stewart Chamberlain care, pe lângă multe idei de valoare, exagerează ideia germanismului, a purismului de rasă, a purismului religios și moral, așteaptă azi o „renaștere religioasă“ în lumea germană după idealul lui Kant. Așa exclamă el d. e. dupăce a criticat „superstițiile“ dogmatice:

„Dacă nu se ivește între noi în curând o puternică renaștere a credințelor noastre ideale și anume o specifică renaștere religioasă... dacă nu mai posedăm puterea creatoare ca din cuvintele și din privirea răstignitului Fiu al omului să ne facem (!) o religiune desăvârșită, cu totul vie, conformă cu adevărul ființei și al aptitudinelor noastre... care să aibă puterea de a ne mișca în lăuntrul nostru cel mai intim, a ne înobili și întări: dacă aceasta nu se va întâmpla, atunci din umbra viitorului o să apară un nou Inocențiu III și un nou al IV-lea sinod Lateran, și încă odată flacările inchizițiunii au să se înalțe pârâind spre cer“. Căci, continuă el, lumea mai bine se va arunca în brațele misterelor, decât să se edifice din fleacurile plicticoase ale societăților de cultură etică. Și lumea va avea dreptate. Pe de altă parte, nici protestantismul caustic dogmatic nu represintă, după Chamberlain, o forță vie, dovadă „indiferența majorității credincioșilor săi și amorțeala celei mai mari puteri sufletești: a celei religioase.

Toate acestea ne dovedesc ce ușor se ruinează și ce greu „se face“ o religiune! Nu-i vorbă, în Germania massele mari sunt încă religioase și ateismul nu-i pe departe așa răspândit ca în Franța, și chiar multe din aceste curente sunt, în fond, preocupări religioase, cari caută o nouă reformă, noui simboluri pentru vechea religiune. Un mare număr de preoți și laici protestanți și catolici luptă apărând formele vechi, dar lupta e grea și foarte primejdioasă pentru întreg viitorul poporului german.

Vorba e, noi Românii, cari nu prea avem curente literare ateiste, dar pe de altă parte nici preocupări de adâncire religioasă — ce putem învăța din toate acestea? Care concepție „filosofică“ ar putea înlocui religiunea noastră? Eu răspund cu toată convingerea: *nici una!* Biserica noastră își are dogmele ei, organizația ei, ființa ei. Și pentrucă deschisei iarăș, după mulți ani de zile, pe vechiul meu Dante, iată ce vorbă înțeleaptă le spunea el tuturor celorce cred în evanghelie, și cari li se poate spune și astăzi, oricare ar fi deosebirea confesională între ei, și li se poate spune și în privința politicei, a întregei lor culturi:

> „Creștinilor, fiți mai cu luare aminte în mișcare,
> Nu fiți ca pana cea luată de orice vânt,
> Și nu vă închipuiți, că orice apă vă spală de
> păcate!

Alegerile pentru sinodul arhidiecesan.

Având-se în vedere, că în anul acesta la Dumineca Tomei vor espira mandatele deputaților aleși la sinodul arhidiecesan pe periodul din urmă, — Consistorul arhidiecesan a ordonat, ca în arhidiecesa întreagă să se facă alegeri de deputați la sinodul arhidiecesan pe un period nou de trei ani, care se va începe cu Dumineca Tomii în anul curent.

Arondarea cercurilor electorale rămâne și le aceste alegeri neschimbată, iar timpul pentru diferitele momente ale actului electoral se fixează, după călindarul vechiu, în anul curent și cu valoare pentru întreagă arhidiecesa, astfel:

a) pentru alegerea deputaților din cler, *Joi în 5 Februarie;*

b) pentru alegerea deputaților mireni în sinoadele parohiale, *Dumineca, în 8 Februarie*, având să se publice în biserică ținerea acestor sinoade cu 8 zile mai nainte, adecă *Duminecă, în 1 Februarie;*

c) pentru întrunirea colegiilor mirenești de scrutiniu, *Duminecă în 15 Febr.*

Ca comisari consistoriali pentru alegerile de deputați preoțești, respective pentru scrutiniul alegerilor de deputați mireni la sinodul arhidiecesan, consistoriul arhidiecesan a numit pe următorii domni:

Cercul I. Sibiiu, comisar preoțesc Dr. *E. R. Roșca*, protosincel, asesor consist. în Sibiiu, comisar mirean *Pantaleon Lucuța*, asesor consist., căp. ces. și reg. în pensiune.

Cercul II. Săliște, comisar preoțesc *Dr. Ioan Stroia*, protopresbiter în Sibiiu, comisar mirean *Parteniu Cosma*, directorul „Albinei“.

Cercul III. Sebeș, comisar preoțesc *Sergiu Medean*, protopresbiter în Sebeș, comisar mirean *Ioan de Preda*, fiscal consistorial.

Cercul IV. Alba-Iulia, comisar preoțesc *Ioan Teculescu*, protopresbiter în Alba-Iulia, comisar mirean *Ioan Muntean*, advocat.

Cercul V. Deva, comisar preoțesc Dr. *Miron E. Cristea*, protosincel, ases. consistorial în Sibiiu, comisar mirean Dr. *Ioan Mihu*, advocat.

Cercul VI. Hațeg, comisar preoțesc *Avram Păcurariu*, protopresbiter în Hunedoara, comisar mirean *G. Dănilă*, primar în Hunedoara.

Cercul VII. Ilia, comisar preoțesc *Iosif Morariu*, protopresbiter în Dobra, comisar mirean Dr. *Stefan Rozvan*, advocat în Ilia.

Cercul VIII. Geoagiu, comisar preoțesc *V. Domșa*, protopresbiter în Orăștie, comisar mirean Dr. *Ioan Marghita*, advocat.

Cercul IX. Zarand, comisar preoțesc *Vasile Dămian*, protopresbiter în Brad, comisar mirean Dr. *Ioan Pap*, advocat în Brad.

Cercul X. Câmpeni, comisar preoțesc *Romul Furdui*, protopresbiter în Câmpeni, comisar mirean *Mihail Cirlea*, not. public în Abrud.

Cercul XI. Turda, comisar preoțesc *Iovian Murășianu*, protopresbiter în Turda, comisar mirean Dr. *Valeriu Moldovan*, adv. în Turda.

Cercul XII. Cluj, comisar preoțesc *Pavel Roșca*, protopresbiter în Fizeș-Sânpetru, comisar mirean *Vasile Almășan*, advocat.

Cercul XIII. Solnoc, comisar preoțesc *Teodor Hermann*, protopresbiter în D-j, comisar mirean Dr. *Gavriil Buzura*, advocat.

Cercul XIV. Bistriţa, comisar preoţesc *Galacteon Şagău*, protopresbiter în Reghin, comisar mirean Dr. *Ioan Popescu*, advocat.

Cercul XV. Târnave, comisar preoţesc *Romul Mircea*, protopresbiter în Mediaş, comisar mirean, Dr. *Liviu de Lemény*, advocat.

Cercul XVI. Sighişoara, comisar preoţesc *Demetriu Moldovan*, protopresbiter în Sighişoara, comisar mirean Dr. *George Proca*, secretar consist.

Cercul XVII. Treiscaune, com. preoţesc *Constantin Dimian*, protopresbiter în Breţcu, comisar mirean Dr. *Nic. Vecerdea*, dirigent de bancă.

Cercul XVIII. Braşov, comisar preoţesc *Vasile Voina*, protopresbiter în Braşov, comisar mirean *Ioan Lengher*, advocat.

Cercul XIX. Bran, comisar consist. preoţesc *Ioan Hamsea*, protopresbiter în Zerneşti, comisar mirean *Iosif Puşcariu*, advocat.

Cercul XX. Făgăraş, comisar preoţesc *Nicolae Borzea*, protopresbiter în Făgăraş, comisar mirean Dr. *Ioan Turcu*, protonotar comitat. în pensiune, advocat.

Semicentinariul Unirii.

Serbarea zilei în Bucureşti.

— 7 Februarie n.

Aniversarea zilei, în care s'a făcut înainte cu cincizeci de ani unirea principatelor române, a fost prilej de frumoase manifestaţiuni patriotice şi naţionale, pretutindenea în regatul român, la Bucureşti tot aşa ca şi în comuna modestă rurală. Pretutindenea s'a oficiat serviciu divin în biserici, s'au ţinut serbări şcolare cu elevii, esplicându-li-se însămnătatea zilei de 24 Ianuarie v. şi vorbindu-li-se cu mare însufleţire despre generaţia cea înţeleaptă din trecut care a făcut unirea, şi despre domnul *Alesandru Ioan Cuza*, primul domnitor al României de astăzi. In Bucureşti ziua cea mare, trecută şi de altcum între sărbătorile obligate, a fost sărbătorită după cum urmează.

Serviciu divin la Metropolie.

La oarele zece şi jumătate s'a celebrat la Metropolia din Bucureşti serviciul divin, în presenţa principelui Ferdinand, moştenitoriul de tron al României şi a principelui Carol, cari au reprezentat casa domnitoare, apoi a ministrilor şi a tuturor autorităţilor înalte, civile şi militare.

A oficiat Preasfinţia Sa, Arhiereul *Nifon Ploeşteanul*, vicarul Metropoliei, încunjurat de clerul înalt metropolitan. După terminarea slujbei oficioase la arsenal s'au tras 21 lovituri de tunuri, şi clopotul Metropoliei, precum şi clopotele dela toate bisericile din Bucureşti, au început să sune, aducând aminte tuturor ce zi mare şi însemnată se sărbează.

Principele Ferdinand a primit apoi defilarea trupelor cari erau înşirate pe stradă şi la oarele 11 si jumătate, însoţit de principele Carol, a mers la palatul regal, fiind terminată partea religioasă a sărbării zilei.

Procesiunea cetăţenilor.

Incă pe la oarele 9 dimineaţa, corporaţiunile de meseriaşi, societăţile particulare şi cele studenţeşti, au început a se aduna în faţa grădinei Cişmegiu, pentru a pleca de aci în procesiune. Venise lume imens de multă. Erau representate 39 societăţi, cu drapelele lor în frunte. La orele 10 mulţimea s'a pus în mişcare, în ordine esemplară, în frunte cu un frumos car alegoric, acoperit cu scoarţe ţărăneşti şi tras de şease cai înaintaşi. In vârful carului, care era înconjurat de ţărani şi ţărance înveştmântaţi în costume naţionale, se afla bustul domnitorului *Cuza*. Un ţăran voinic, în strae munteneşti, purtând căciulă ţurcănească, sprijinea cu mânile bustul marelui domnitor, care a întrupat unirea principatelor.

In sunetul muzicei populare, care întona marşul *„Deşteaptă-te Române“*, impunătorul cortegiu a străbătut bulevardul Elisabeta, calea Victoriei, strada Lipscani, până la biserica Sf. Gheorge, unde s'a oficiat un serviciu divin.

P. S. S. arhiereul Calist Botoşănean, înconjurat de clerul bisericei, a sfinţit drapelul secţiunei din capitală a „Ligei culturale.“ La slujba religioasă în biserică a luat parte comitetul „Ligei“, toţi prezidenţii de corporaţii şi societăţi cu drapelele lor, comitetul sindicatului ziariştilor, ş. a.

După sfinţirea drapelului, dl Sava Şomănescu, prezidentul comitetului central al „Ligei culturale“, a rostit o călduroasă cuvântare.

Dl *Sava Şomănescu* a luat cuvântul ca naş al steagului. Dsa mulţămeşte, înainte de toate lui Dumnezeu, că l-a învrednicit să asiste şi la serbarea aceasta, după ce a luat parte la mişcarea prin care s'a făcut unirea. Le reaminteşte celor prezenţi, că noi Românii am fost aduşi aici, ca să apărăm cultura elină-romană, şi ne-am luptat cu toate popoarele barbare ce-au trecut pe aici, în curgerea veacurilor, şi am eşit biruitori, pentru ca să ne împlinim aici la hotarele orientale ale Europei menirea de apărători ai culturii şi propagatori ai ei. Unirea s'a făcut sunt acum 50 ani pentru ca să se creeze aici un focar de cultură, din care lumina se revarsă asupra întregului popor român. Ţine să pună şi astădată în evidenţă rolul providenţial al Regelui Carol I în lucrarea, pe care am săvârşit-o în timp de 50 ani şi predă steagul tinerimei, care are să continue lucrarea mai departe.

Dl George Lazăr, student la facultatea de litere, răspunde în numele tinerimei, dând asigurări, că tinerimea e recunoscătoare faţă cu generaţiile trecute şi se va aduna cu devotament împrejurul steagului ce i se încredinţează.

Dl Petre Grădiştean stărue cu multă căldură, ca tinerimea să aibă pietatea cuvenită cu luptătorii din trecut şi să-şi împlinească cu însufleţire şi cu abnegaţiune menirea culturală.

La Universitate şi în faţa palatului regal.

Dela biserica Sf. George, procesiunea s'a îndreptat spre universitate, prin strada Colţei. Manifestaţia, din ce în ce mai impunătoare, a ajuns în faţa statuei lui Mihai-Viteazul.

Un grup de studenţi universitari au depus o frumoasă coroană de flori pe statua marelui voevod. După ce s'au rostit câteva cuvinte ocazionale, de pe monumentul eroului dela Călugăreni, şi muzica a cântat Hora Unirii, — o horă largă s'a întins în faţa palatului universităţii.

Pe calea Victoriei, aproape de palatul regal, circulaţiunea era întreruptă cu desăvârşire. Nu se vedea decât o mare de capete, de-asupra cărora fluturau steagurile naţionale. Muzica şi corurile cântau *„Deşteaptă-te Române“* şi *„Pe al nostru steag e scris unire“*, ceea-ce imprima un caracter mişcător acestei mărețe serbări naţionale.

Pe când procesiunea se apropia de palatul regal, A. L. R Principii moştenitori veniau dela Metropolie. AA. LL. erau în două trăsuri de gală ale curţei, inconjuraţi de escortele de onoare.

La trecerea principilor moştenitori, muzica a întonat *„Trăiască Regele“*, toate capetele s'au descoperit şi urale nesfârşite au isbucnit din miile de piepturi ale procesioniştilor. A fost, în adevăr, un moment de frumoasă înălţare sufletească, când poporul care slăvea unirea şi pe Domnul Românilor de acum 50 de ani, saluta acum cu inima curată pe conducătorii de azi şi de mâne ai destinelor ţărei.

Dar în faţa palatului regal, scena a fost şi mai mişcătoare. M. S. Regina a apărut la o fereastră, *îmbrăcată în costum naţional.* La altă fereastră se afla M. S. Regele şi A. S. R. Principele Ferdinand.

Procesiunea s'a oprit atunci în faţa palatului, unde s'a jucat Hora Unirii, şi s'a strigat cu toată inima „Trăiască Regele!“ Carul alegoric se oprise de asemenea dinaintea curţii regale, iar bustul Domnitorului Cuza fusese întors cu faţa spre familia regală.

La Ateneu.

Inaintând, cortegiul s'a oprit la Ateneu, pătrunzând în sala de conferenţe.

Drapelele au fost aşezate în loji, de jur împrejur.

Societatea corală „Hora“, sub conducerea măestrului Juarez Movilă, a deschis sărbarea cu marşul *„Deşteaptă te Române“*, cântat în mod admirabil de corul de copii, îmbrăcaţi în costume naţionale.

Când a fost adus în sală bustul domnitorului Cuza, care a fost aşezat pe scenă lângă drapelul „Ligei Culturale“, toată lumea a strigat de mai multeori:

— Trăiască memoria lui Cuza!

Dl Dimitrie Butculescu, delegat din partea Ligei, a dat apoi cuvântul dlui G. Bogdan-Duică, profesor.

Dl G. Bogdan-Duică a arătat mai întâiu toate greutăţile prin cari au trecut cele două principate, înainte de unire. Unirea principatelor, a spus dsa, era privită cu ochi răi de unele state vecine. Cu toate acestea, mulţămită atitudinei amicale a Franciei şi Austriei, precum şi patriotismului curat ce însufleţea pe oamenii nostri politici, unirea s'a făcut spre fericirea noastră. A espus o parte din pedecile diplomatice cari s'au pus în calea unirei principatelor, mai ales că Turcia, sub a cărei suzeranitate eram atunci, ne presenta ca pe un pericol pentru toţi vecinii nostri. Italia a susţinut de asemenea causa noastră. Dar mai presus de toate, a continuat dl Bogdan-Duică, trebue să fim recunoscători generaţiei de mari patrioţi care au realisat unirea. Graţie patriotismului şi energiei lor s'au potolit atunci toate ambiţiunile şi pretenţiunile la tron, iar Alexandru Cuza a fost ales la Iaşi domnitor al celor două principate unite. C. A. Rosetti a spus atunci noului domnitor: „Depunem în mâna Măriei Tale coroana lui Mihaiu-Viteazul!“ Şi toate sentimentele cari au însufleţit pe oamenii mari ai trecutului, a încheiat dl Bogdan-Duică, trebue să le închinăm azi actualului nostru rege, care a continuat opera de frăţie şi de progres, începută acum 50 de ani.

Doamna *Aristiţa Romanescu* a cetit o poezie: „Hora Unirei“, de doamna Smara, care a fost aplaudată în mod călduros.

Doamna *Elena Ianculescu de Reus* a vorbit despre importanţa unirei principatelor şi despre activitatea patriotică a domnitorului Cuza.

Cuza şi Mihail Kogălniceanu, a spus doamna Ianculescu, sunt cele mai mari figuri din vremea unirei. Ei n'au statui de bronz, dar noi le-am ridicat un monument mai măreţ decât toate în recunoştinţa, şi conştiinţa noastră.

Dl *I. Polichroniade* propune să se trimită o telegramă domniţei Elena Cuza, soţia lui Alexandru Cuza.

Dl *George Stănescu* vorbind în numele clubului central al meseriaşilor, spune că domnitorul Cuza a iubit poporul, împroprietărind pe ţărani. In semn de adâncă recunoştinţă, meseriaşii au luat hotărârea să ridice acestui mare domnitor un monument naţional. Cuvintele dnului Stănescu au fost primite cu tunete de aplause.

Dl *V. Vespasiani*, ziarist, a vorbit în numele societăţii italiene „Dante Aligheri“, esprimând sentimentele frăţeşti ale poporului italian faţă de România.

Dl *Butculescu* a mulţămit domnului G. Stănescu pentru dragostea arătată în numele meseriaşilor faţă de memoria domnitorului Cuza. Dsa declară, că Liga culturală se uneşte cu meseriaşii pentru ridicarea unui monument naţional lui Alexandru Ioan I. Cuza. In acest scop se va alege de urgenţă un comitet de acţiune, compus din meseriaşi şi din membri ai Ligei. Declaraţia dlui Butculescu a stârnit în sală un mare entusiasm. In ochii multora se vedeau lacrămi.

Doamna *Smara* s'a înscris cu suma de 100 lei pentru monumentul lui Cuza, doamna Butculescu cu 100 lei, D. Butculescu cu 500 lei şi Demetrescu-Mirea cu 200 lei.

Dupăce societatea corală „Hora“ a cântat Hora Unirei, sărbarea a luat sfârşit la orele 2 şi jum d. a.

Sărbarea dela Teatrul Naţional.

La orele 2 s'a început o frumoasă sărbare şcolară la Teatrul Naţional. S'a cântat *„Imnul Regal“*, de elevii şi elevele şcoalelor secundare din Bucureşti, cu acompaniarea făcută de orhestra permanentă a ministrului de instrucţie publică. A urmat apoi o frumoasă conferenţă a dlui *B. St. Delavrancea.* Conferenţa a durat o oră şi jumătate şi a fost ascultată cu cea mai încordată atenţiune. Elevii şi elevele au cântat acum *„Hora Unirii“*, apoi cu orhestra împreună *„Deşteaptă-te Române“* şi la urmă s'a representat un poem istoric *„Carmen Saeculare“*, de autorii D. Anghel şi Stefan O. Iosif, în care frumos rol a avut dl Z *Bârsan* şi doamna *O. Bârsan.* Poemul a avut un succes desăvârşit. Incheerea sărbării s'a făcut cu *„Poema României“*, de G. Enescu, cântată de orhestra ministrului de instrucţie. Sărbarea dela Teatrul Naţional s'a repeţit şi

---

FOIŞOARĂ.

Poezia poporală.

— Studiu literar, din scrierile lui Al. Russo. —

(Fine.)

IV.

Poezia poporală este nu numai espresia cea mai vie a caracterului naţional, dar ea aruncă şi o lumină asupra comerţului din timpurile trecute:

Măiculiţa tot mă'ntreabă,
Care muncă mi-i mai dragă?
Un cal bun de călărie
Şi arme de *Veneţie.*

Nici Miron, nici Ureche în cronicile lor nu pomenesc de comerţul Veneţianilor şi al Genovenilor cu ţările noastre; însă cântecul poporal îndeplineşte acea lacună cu două cuvinte.

El asemenea arată dragostea nemărginită a Românului pentru frumseţile naturii, ca o moştenire virgiliană.

Primăvară, mama noastră,
Ia zăpada de pe coastă,
Earba verde să mai crească
Sufletu-mi să-mi răcorească;
Să-mi aud ceriul tunând,
Să mai văd turme păscând!

Este oare vre-o introducere mai minunată în literatura modernă, un tablou mai omeric de cât această strofă care începe un vechiu cântec haiducesc?

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede,
Şi 'mprejurul focului
Stau haiducii codrului!...

Este mai simplă, mai colorată, mai frumoasă descriere, decât aceasta din balada Badiului?

Pe luciul Dunării
La scursurile Gârlii
La cotitura mării,
Ean, mări, că mi-şi venia..
Un caic lung, şinuit,
Pe dinuntru poleit,
Cu postav verde 'nvălit
Şi'n caic şedea lungit
Tăietorul Frâncilor,
Măcelariul Turcilor!..

Poezia poporală se mai deosebeşte şi prin o cunoştinţă psihologică, care denotă spiritul observator al poporului.

De voeşte să arete cochetăria femeiască, cântecul zice:

Puica trece şi zimbeşte
Şi-a mă zări nu voieşte...

In balada: „Păunaşul Codrului“ femeea privind lupta pe moarte a doi voinici, cari o iubesc, zice cu mândrie:

Din doi care-a birui
Eu cu dânsul m'oi iubi,
Bărbăţel voios mi-a fi...

La notiţele preţioase despre relaţiile (referinţele) noastre politice şi comerciale, poezia poporală mai adaogă o largă prescriere de starea morală, de obiceiurile vieţii intime şi de organizare socială a Principatelor; prin urmare poezia poporală trebue să fie obiectul studiilor noastre serioase, dacă vrem să aflăm cine am fost şi cine suntem.

V.

Albia literaturii noastre e atât de îngustă, că de aşi zice că mai nici o scriere nouă nu posedă condiţiile unei scrieri nemuritoare, aşi zice un adevăr supărător pentru tagma literaţilor, şi adevărul de când lumea umblă cu capul spart; însă mărturisesc, că privind babilonia linguistică din zilele noastre, mă îngrijesc pentru viitorul nostru literar şi mă mângăiu numai cu credinţa, că acest viitoriu îşi va găsi loc de scăpare în poezia poporală!

Imi închipuiesc că sunt un străin sosit în Moldova sau în Valahia cu dorinţa de a studia istoria, datinele, natura şi geniul neamului românesc. Cumpăr o bibliotecă întreagă de cărţi scrise în felurite jargonuri, istorie, poezie, jurnalistică, etc.

Deschid o carte istorică, şi văd în ea nume, date, pomeniri de răsboaie, însă nici o idee de mişcare socială, de instituturi, de gradul civilizaţiei diferitelor epoce. Nemulţămit mă duc să vizitez monumentele, dar nu voiu descoperi un vestigiu din lumea trecută: monumentele lipsesc! Mă întorc deci la limba şi la literatura de astăzi!.. Aicia mă cuprind fiori de ghiaţă!

Gramaticele îmi par nişte seci disertaţiuni de linguistică latină, franceză, italiană... însă nu adevărate gramatici româneşti.

Cercetez literatura şi dau de o amestecătură indigestă de limbile neolatine, de o sumă de idei luate fără nici un sistem de la străini, şi prin urmare nu-i găsesc nici un caracter original.

Unde este dar românismul? Unde să-l caut pentru ca să-mi fac o idee exactă de geniul român?

Din întâmplare mă primblu într'o zi printr'un iarmaroc, şi deodată mă cred în altă lume. Văd oameni şi haine, ce nu văzusem în oraşe; aud o limbă armonioasă, pitorească şi cu totul străină de jargonul cărţilor. De unde eram la îndoeală, dacă Românii sunt o naţie sau o colonie cosmopolită modernă, un soiu de Algerie franco-italiano-grecească, încep a întrevedea adevărul.

Iată un om cu fisionomia veselă. El întră într'o colibă de frunze, scoate de sub suman un instrument, ce-i zice lăută, şi se pune a cânta. Mulţime de oameni se îndeasă împrejurul lui şi îl ascultă cu dragoste, căci el zice balade strămoşeşti!.. Ochii mi se deschid; o naţionalitate întreagă se desvăleşte în graiul, în hainele, în tipul antic, în cântecele acelor oameni.

Lăutarul cântă:

Pe câmpul Tinechiei,
Pe razele câmpiei,
Răsărit'au florile
Odată cu zorile?
N'au răsărit florile,
Şi-au scos badea oile
De-au umplut văile....

Duminecă după ameazi, tot la orele 2, cu care ocasiune vorbirea festivă a rostit-o domnul deputat C. Banu.

Serbarea dela Ateneu.

Sara a fost sărbătorită ziua însemnată şi la Ateneu. Sala cea mare a Ateneului era ticsită de lume. Corul societăţii *Carmen* a deschis serbarea cu *Imnul Regal*, apoi a urmat conferenţa domnului profesor universitar *Gr. G. Tocilescu*, care a vorbit despre ziua de 24 Ianuarie. In aplausele întregei sale conferenţiarul a făcut apologia actului însemnat, sevârşit la anul 1859, iar după încheiere, societatea corală *Carmen* a cântat „Deşteaptăte Române", „La casă", „Negruţa", „Peste deal" şi la urmă „Hora Unirei" care a stârnit salve de aplause şi a trebuit să fie bisată. S'au mai ţinut apoi şi alte sărbări, din partea altor societăţi, toate succese.

Toastul regelui.

La palat a fost Sâmbătă sara un banchet mare, la care au luat parte toţi fostii şi actualii miniştri ai ţării. La sfârşitul banchetului Maiestatea Sa Regele Carol a rostit următoriul toast:

„După vechile datini, domnitorii chemau împrejurul lor, atât în vremurile de grele încercări, cât şi în zilele de sărbătoare, pe fruntaşii Ţării în mare sfat.

Credincios acestei frumoase tradiţii, am dorit să sărbătorim astăzi al 50 lea aniversar al Unirii în mijlocul bărbaţilor de stat cari au conlucrat cu Mine la ridicarea şi întărirea României.

Dacă aruncăm o privire asupra acestor 50 de ani atât de bogaţi în fapte mari şi roade strălucite, trebue să recunoaştem, că în fruntea lor, stă fericitul eveniment al Unirei Moldovei cu Ţara Românească, săvârşită după cinci veacuri dela înfiinţarea lor.

Ca toate faptele mari din viaţa unui popor, şi Unirea a fost pregătită încetul cu încetul, de acei factori cari vor fi totdeauna stâlpi neclintiţi ai fiinţei noastre naţionale: vorbirea aceleiaşi limbi şi păstrarea aceloraşi statui moştenite din tată în fiu, închinarea în aceiaşi credinţă subt aripile ocrotitoare ale sfintei biserici strămoşeşti, aceeaşi obârşie romană, dată la iveală din ce în ce mai desluşit de către cărturarii neamului, dela Miron Costin, Şincai şi Petru Maior, până în zilele noastre.

Strălucita pleiadă de patrioţi pe cari Dumnezeu i-a dăruit ţării către mijlocul veacului trecut, cuprinşi de o dorinţă arzătoare şi de adâncă credinţă că numai prin unire poate fi asigurat viitorul României, n'au cruţat nici o jertfă pentru atingerea acestei înalte ţinte şi înfruntând toate greutăţile şi primejdiile, au deşteptat şi hotărât sentimentul unirei, plămădit de veacuri în sufletul românesc, dând lupta din urmă încununată cu isbândă.

Binecuvântată izbândă şi plină de roade fericite, căci ea a fost întâia rază a răsăritului României şi isvorul norocit de unde purced toate faptele mari din zilele noastre!

Intr'adevăr fără unire n'ar fi fost cu putinţă alegerea mea ca Domn şi împlinirea celeilalte dorinţi de a întemeia o dinastie, chezăşie puternică a statorniciei. Prin unire am câştigat tăria trebuincioasă pentru a cuceri pe câmpul de luptă neatârnarea şi Coroana unui regat liber, şi tot prin unire a dobândit ţara puteri şi mijloace nouă pentru treptata şi sănătoasa propăşire a vieţii naţionale, în sfârşit, unirea a dat României deplina fiinţă de stat şi vaza de care se bucură în faţa lumei.

Suntem dar datori a sărbători aniversarul celor 50 de ani ai Unirei cu toată dragostea şi cinstea, şi a ne îndrepta gândirile cu adâncă recunoştinţă, atât către luptătorii unirei, cât şi către acela, care a fost sortit să fie alesul ţărilor surori, căci prin jertfele şi îndelungatele lor lupte s'a înfăptuit una din cele mai scumpe dorinţi ale neamului românesc.

Cu veneraţie să ne închinăm lor.

Bucuria mea însă ar fi fost cu mult mai mare, dacă numărul reprezentanţilor acestei generaţii, care a făurit sau a fost martoră la renaşterea României, n'ar fi fost aşa de redus, şi dacă din mijlocul lor n'ar lipsi tocmai acel bărbat, care, timp de peste 50 de ani a fost muncitor neobosit pentru binele ţării. Ei se pot mândri de opera lor, iar noi le aducem cinstirea noastră.

Acum vine rândul generaţiei nouă, care trebue să păstreze şi să sporească frumoasa moştenire pe care o primeşte înzestrată cu o puternică pavăză pentru înfruntarea furtunelor şi a impune ca România să fie ţinută în seamă şi drepturile ei respectate.

Adânc mişcat, închin acest pahar, — singurul care trebue ridicat astăzi în onorul României deapururea unită şi întărită prin patriotismul fiilor săi, totdeauna uniţi când cere interesul ţării.

Dumnezeu să ne ocrotească iubita noastră ţară, îmbogăţită prin isbândele vitezei noastre armate cu acel frumos ţinut care ne-a deschis drumul mărei, pe care tricolorul nostru, acel mândru simbol al unirei, fâlfâie şi vesteşte până în ţările cele mai îndepărtate, că la gurile Dunării este un popor, care s'a ridicat prin virtuţile sale civice şi răsboinice.

Dee Domnul, ca însufleţindu-ne de mântuitoarea idee a Unirei, pe care o sărbătoreşte astăzi toată suflarea românească, — să ne înălţăm inimile tot mai sus şi, conştienţi de faptul, că tăria statelor stă în unirea şi în buna stare a tuturor treptelor, — să ne închinăm toate silinţele întru îndeplinirea înaltei meniri a iubitului nostru popor.

Să trăiască România, totdeauna gata la orice jertfe pentru mărirea patriei!"

*

Ca de încheiere mai notăm, că şi Academia Română din Bucureşti a ţinut să sărbeze aniversarea unirii, prin o şedinţă festivă, ţinută Vineri, la orele 2 d. a. A vorbit despre însemnătatea zilei dl *Demet. Onciul*, profesor universitar.

Şi dinaintea mea se desfăşură un tablou care mă încântă: mai pe urmă lăutarul, vrând să mă aducă în extaz, începe balada Meoriţei:

Pe-un picior de plaiu
Pe gură de raiu
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei...

Şi când el sfârşeşte, toată nedumerirea s'a şters din minte-mi; rămân convins de naţionalitatea română, de geniul român, de adevărata literatură română.

Inţeleg dragostea Românului pentru ţara lui, înţeleg de ce zice el:

In neagra străinătate
Dorul m'apucă de spate....

Inţeleg puterea legăturilor de familie, când el suspină în modul cel mai poetic:

Bate vântul printre brazi
Şi-mi aduce dor de fraţi;
Bate vântul printre flori,
Imi dă dor dela surori;
Bate vântul printre munţi
Imi dă dor dela părinţi...

Iată poezie! Iată adevărata literatură, de care se pot mândri Românii!

Fie forma versurilor une ori defectuoasă, ele îmi par mie poleite cu razele geniului. Priveghitoarea nu e frumoasă, dar cântecul ei este din raiu.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Preacuvioşia Sa, Arhimandritul şi vicariul arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu,* care nu numai a *muncit* cu zel rar în agrul culturei şi al literaturii neamului nostru, ci a şi *jertfit* totdeauna pentru lăţirea lor, s'a înscris la fondul cultural arhidiecezan cu frumoasa sumă de 1000 coroane, câştigându-şi astfel un nou titlu de recunoştinţă din partea celor îngrijoraţi de viitoriul poporului nostru.

*

Hymen. *Zoiţa R. Branea* şi *Alexandru Nicolescu,* fidanţaţi.

*

Casina română din Sibiiu îşi va ţinea adunarea generală din estan în 20 Februarie n. a. c. la oarele 5 după ameazi în localul propriu.

*

Procese de pressă. Luni în 8 Febr. n. s'a ţinut în Murăş-Oşorhei procesul pornit în contra „Gazetei" din Braşov, pentru publicarea unui fragment din a doua scrisoare a lui *Björnson,* adresată revistei „Le Courier Européen" în cauza slovacilor. Pe banca acuzaţilor era redactorul responsabil, dl *Victor Branisce,* Apărător Dr. I. Decean, care a pledat cu demnitate, arătând nedreptatea ce se face presei române. Acuzatul s'a apărat în limba română, folosindu-se de dreptul ce-i acordă legea. Juraţii l'au declarat vinovat, iar tribunalul l-a condamnat la *trei luni* închisoare de stat şi 240 coroane amendă. Procurorul s'a declarat mulţămit cu sentenţa, apărătorul a anunţat recurs de nulitate. — Astăzi Miercuri se pertractează la aceeaş curte cu juraţi procesul de pressă al dlui advocat din Cluj, Dr. *Cassiu Maniu,* pentru un articol privitor la manifestaţiunile lui Björnson.

*

„**Severinul**" din Caransebeş a scris, că între domnul Dr. *E. Babeş* şi Birăuţ ar esistă o legătură internă (?) şi că aşteaptă numai momentul potrivit să capete dela *guvern* parale (?) ca să vândă „*Lu ta*" şi „*Poporul Român*" (Birăuţ dlui Babeş). Dl Babeş ne roagă să declarăm, că ştirea aceasta nu e adevărată. Tot aşa nu e adevărat, că dl Babeş ar fi făcut paşi pentru amânarea terminului de a întra Birăuţ în închisoare, fiindcă dl Babeş nu stă în nici o legătură cu Birăuţ, sau cu ziarele sale, cari la timpul său l-au atacat în mod destul de necruţător.

*

Alegere de preot. In fruntaşa comună bisericească Ibăneşti din tractul Reghinului s'a făcut alegere de preot în 4/17 Ianuarie c. sub conducerea domnului protopresbiter tractual *Galacteon Şogău*, care a ţinut o frumoasă şi intructivă vorbire poporului credincios. Dintre trei candidaţi de preoţie, totalitatea voturilor a primit'o absolventul de teologie *Octavian Petra*, fiiul preotului de mai nainte, al reposatului Ioan Petra.

*

Adunarea Asociaţiunii aradane. Mâne, Joi în 11 Febr. se ţine adunarea generală a Asociaţiei din Arad, sub prezidenţia de onoare a P. S. Sale Episcopului *Ioan I. Papp* şi prezidenţia activă a directorului Asociaţiei, a dlui *V. Goldiş*. Asociaţia din Sibiiu e representată prin dl Em. *Ungureanu* din Timişoara, iar Societatea pentru fond de teatru prin părintele-protopop *Givulescu* din Radna.

*

Sfaturi igienice pe seama poporului. Din încredinţarea ministrului de agricultură Darányi, medicul Dr. *Albert O'sváth* a compus o *carte de cetire cu sfaturi igienice pentru ţăranul agricultor din Ungaria*. Cartea descrie simplu şi la înţeles toate boalele ce bântue în ţara noastră, arată ce e de făcut pentru a le preveni, şi ce poate cineva să facă până la sosirea doctorului în cazuri de îmbolnăviri. Lucrarea doctorului O'sváth ar fi de dorit să se traducă în toate limbile patriei. Ediţia maghiară (pe 148 de pagini) o primesc *gratuit* preoţii, învăţătorii şi notarii comunali, dacă o cer în scrisoare simplă adresată către ministeriul de agricultură.

*

D'ale şovinismului. Preotul Ricard Klar ceruse învoirea d'a înfiinţa în Buda veche o şcoală primară nemţească, pentru copiii d'acolo din părinţi născuţi în Germania. S'au găsit *unii* unguri, cari au avut curagiul şi au sprijinit cererea. Dar „adevăraţii" patrioţi au dat semnul de alarmă, şi ministrul de instrucţie s'a grăbit a-i linişti, spunându-le că n'are să iasă nimic din şcoala plănuită. Aşa scriu foile din capitală.

*

Adunare de alegători. In Bistriţa s'a ţinut o adunare a alegătorilor saşi, unde deputatul cercului Gottfried Kuales şi-a făcut darea sa de seamă. Vorbitorul, între altele, a constatat, că cei dela stăpânire prin *noua lege şcolară* vatămă autonomia bisericii lor; deputaţii saşi însă totuşi vor susţinea stăpânirea!...

*

Spital public în Beiuş. Scriu ziarele maghiare, că ministrul de interne, dl conte Andrássy, are intenţiunea se ridice un spital mare public în Beiuş, şi că poporaţiunea maghiară şi română din localitate a primit ştirea aceasta cu multă bucurie.

*

Scrisoare din America. „Libertăţii" i-se scrie din oraşul Buttler cu data de 20 Ianuarie; „Prin fabrici — în America — se lucrează până în timpul de faţă foarte puţin şi foarte mulţi oameni rătăcesc năcăjiţi fără lucru prin stradele şi aleele oraşelor şi în jurul fabricelor. Şi vin mereu în fiecare zi încă alţi... *Petru Juganu*".

*

Arhiducele Iosif şi căpitanul. Un incident neplăcut s'a petrecut la curtea *arhiducelui Iosif*. Se povesteşte, că arhiducele într'una din zile şi-a găsit copilaşii plângând. Căutând pricina acestei nemulţumiri, a aflat că instructorul copiilor săi, capitanul de husari honvezi, cu numele Géza Mihálovich, i-a tratat cu brutalitate. Căpitanul, despre care se spune că are obiceiul să bea prea mult, a fost chemat îndată la raport; însă ar fi strigat către arhiduce: „Nu mă duc!" Arhiducele, indignat, l-a întrebat: „Ce-ai zis?" Mihálovich a dat un răspuns bădăran: „Ce-am voit!" — Atunci arhiducele i-ar fi zis vorba „Schuft" şi l ar fi insultat, lovindu-l. Căpitanul voia să-şi scoată sabia, dar colonelul Yull, care era de faţă cu alţi militari, i-au oprit braţul. — Cercetarea s'a pornit şi căpitanul se află deţinut în închisoarea militară din Budapesta.

*

Din parlamentul turc. Deputaţii din camera turcească au cerut guvernului să apere ordinea în Macedonia, primejduită de bandele ţinuturilor de acolo. Deputatul aromân *Mişu* aminteşte, că Românii macedoneni au fost totdeauna credincioşi împărăţiei otomane şi aduce învinuiri partidului grecesc şi patriarhatului. Cu toate întreruperile sgomotoase ale deputaţilor greci, aromânul deputat şi-a urmat cuvântatarea şi a cerut camerei să scoată pe aromâni de sub tirănia patriarhatului. Mai vorbind şi alţi deputaţi s'a produs un sgomot straşnic şi şedinţa era să fie suspendată. Restabilindu-se liniştea, camera a primit propunerea deputatului albanez Draga Nedjic, invitând guvernul să pregătească proiecte de legi privitoare la stârpirea bandelor politice şi la regularea chestiunii bisericeşti în Macedonia.

*

Teatru în Sălişte. Vineri, în 30 Ianuarie (12 Febr.) 1909 (la Trei Sfinţi) se joacă piesa din popor „*Nicolae Vulpea*" în sala festivă a şcoalei din Sălişte, de către membrii reuniunii meseriaşilor de acolo. După producţie joc. Inceputul la orele 7 şi jum. seara.

*

Petrecere în Deda. Producţiune împreunată cu cântări, declamări şi teatru se va ţinea la 1/14 Februarie 1909, în şcoala română gr. or. din Deda. Inceputul la orele 7 seara. Preţul întrării: de persoană 1 cor., pentru popor 50 fil. Venitul curat este destinat în favorul şcoalei gr. or. din loc. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

*

Petrecere în Făgăraş. Reuniunile femeilor române din Făgăraş şi jur invită la producţiunea musicală împreunată cu dans, ce o arangiază în favorul fondurilor proprii Luni, în 15 Februarie st. n. 1909 (Stretenia), în sala hotelului „Paris" (Sores), Făgăraş, Inceputul precis la 8 seara. Doamnele şi Domnişoarese sunt rugate — întru cât e posibil — a se prezenta numai în costume naţionale. Programa e următoarea: 1. Cântări poporale româneşti, esecutate de corul societăţii „Progresul", sub conducerea D-lui advocat Dr. Camil Negrea. *a*) Inzădar alerg pământul, de G. Dima *b*) Haţiegana, de T. Popovici. 2. „Garofiţa", potpouri naţional, pentru pian, esecutat de Domnişoara Zica Boerescu. 3. Solo; *a)* „E greu să uiţi", Romanţă, de I. Paschil. *b*) „Trecui pe lângă o cruce", Romanţă, de I. Paschil, cântate de Doamna Iulia Modasek născ. Toflea, cu acompaniare de pian, prin D-şoara Z. Boerescu. 4. „Duşmancele", poezie de G. Coşbuc, declamată de D şoara Livia Clonţa. 5. Tablou viu. (Fantazii). După producţiune urmează dans. In pausă se va esecuta jocul naţional „Căluşerul". Ear' în sală se va institui un cort ţărănesc, unde se vor vinde prăjiturile contribuite de membrele ambelor reuniuni.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoştinţă că *Intrunirea culturală-economică* convocată în Nr. 9 al acestui ziar pe ziua de 2/15 Februarie a. c. în comuna *Vurpăr* se amână, din cauze neprevăzute, pe 15/28 Februarie (Dumineca I din Păresimi) cu acelaş program.

Sibiiu, 9 Februarie n. 1909.

Romul Simu
Delegat al comitetului desp.
Sibiiu al „Asociaţiunii."

Teatru german.

Mercuri: *Dollarprincessin*, operetă.
Joi: *Thür ins Freie*, comedie.

Răceli grele

şi tusă se depărtează imediat la luarea alinătoarei şi întăritoarei Emulsiuni a lui SCOTT.

SCOTT

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn al garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

e atât de plăcut la gust, încât toţi cari nu pot suporta obicinuita unsoare de ficat iau

Emulsiunea lui SCOTT

cu uşurinţă şi plăcere Afară de aceea e Emulsiunea lui SCOTT considerabil mai folositoare. 6 (270) 4—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseste în toate farmaciile

Nr. 788/908 [36] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia gr.-or. **Cigmău**, tractul Geoagiului, devenit vacant prin penzionarea parohului Eremie Necşa, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, la 17 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
adm. protopresb.

Nr. 12/909. [26] 2—3

Concurs.

Devenind vacant postul de învăţător în clasa a II a dela şcoala confesională gr. or. română din comuna **Bod**, protopresbiteratul Braşov, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Salar fundamental până la 1 Ianuarie 1910 700 cor.
2. Relut de cuartir 100 cor.
3. Jumătate din venitele cantorale 100 cor.
4. Dreptul pentru 4 vite la păşune 50 cor.

Dela 1 Ianuarie 1910 salar conform legii nouă. (Art. XXVII. din 1907).

Alesul învăţător are a instrua singur tinerimea din şcoala de repetiţiune şi va ţinea strana stângă ca cantor bisericesc.

Concurenţii au să dovedească purtare morală bună şi au să se presente în biserică spre a-şi arăta dexteritatea în cântări şi în tipic.

Braşov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Braşov în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopop.

Nr. 18—1909. [27] 3—3

Publicaţiune.

Pentru renovarea şi adaptarea bisericei gr.-ort. din **Rîuşor** protopresb. Făgaraş, se escrie licitaţiune minuendă pe ziua de 15/28 Februarie a. c. la 2 ore p. m. carea se va ţinea în localul şcoalei noastre confesionale.

Planul şi preliminariul de spese aprobat de Preavenerab. Consistor arhidiecezan cu Nr. 12295 Epitr. din 18/31 Octomvrie 1908, precum şi condiţiunile, se pot vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare au să depună vadiu 10% în bani gata sau hârtii de valoare, după suma preliminată cu 5000 Coroane. Peatra, cărămida şi năsipul trebuincios, le dă comuna bisericească.

Rîuşor, în 18/31 Ianuarie 1909.

Vincenţiu Grama paroh. **Samoilă Dâmboiu** not.

Nr. 218/1909 **Nicolae Borzea** protopop.

Nr. 23/1909. [25] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia vacantă **Sârbi** cu filia **M.-Bretea** de clasa a II a, protopresbiteratul Iliei, pe temeiul Ven. ordin Consistor al nr. 15.062 Bis. din 23 Decemvrie 1908, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au aşi înainta suplicele instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu în terminul deschis şi până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, se pot înfăţişa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia şi cuvânta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei. **George Oprea** protopop.

CONVOCARE.

Acţionarii băncii poporale „Agricola“ societate pe acţii în Szászsebes prin aceasta sunt convocaţi la

Adunarea generală de constituire,

care se va ţinea **Joi, la 25 Februarie n. 1909 la 1 oră d. a.** în sala cea mică dela hotelul la „Leul de aur“ din Szászsebes cu următoarea ordine de zi:

1. Constituirea adunării.
2. Constatarea presenţilor.
3. Constatarea referitoare la subscrierea şi plătirea acţiilor.
4. Stabilirea statutelor.
5. Deciderea asupra înfiinţării institutului.
6. Alegerea direcţiunii şi a comitetului de supraveghere.
7. Deciderea asupra absolutorului fundatorilor.

Szászsebes, la 7 Febr. 1909.

[32] 2—2 **Fundatorii.**

---

ad Nr. pp. 96/1909. [29] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcolile confesionale aparţinătoare acestui tract protopresbiteral, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ şi anume.

1. **Bonţida** cu salariu anual de 600r cor din repartiţie pe popor şi cuartir liber în edificiul şcoalei.
2. **Călian** cu salariu anual de 600 cor. din repartiţie pe popor şi cuartir liber în edificiul şcoalei.
3. **Sebeşul-mare** cu salariu de 262 cor. 72 fil., relut de cuartir 50 cor. ear restul până la suma recerută prin întregire dela stat.

Someşul cald, cu salariu anual de 300 cor. din repertiţie şi venitul cantoral, cuartir liber în edificiul şcoalei, iar restul până la suma recerută, prin întregire dela stat.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi, au a-şi aşterne suplicele de concurs în terminul sus edificat subscrisului oficiu, fiind în regulă instruite.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Cluj, 20 Ianuarie 1909.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 19—36

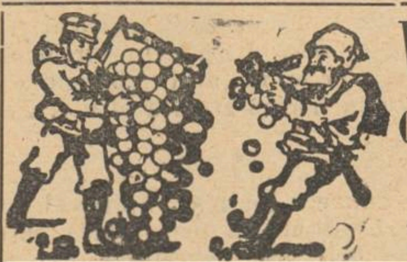

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 22—34

„DACIA“, inst. de credit şi econ., societate pe acţii în Orăştie.

Convocare.

Domnii acţionari ai institului de credit şi de economii „Dacia“, prin aceasta se convoacă la a

VII-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea la **25 Februarie st. n. 1909**, la 10 ore a. m. în localul institutului.

Program:

1. Numirea unui notar şi 2 scrutinători;
2. Raportul anual al direcţiunii şi bilanţul anului 1908 şi raportul comitetului de supraveghiere;
3. Decidere asupra rapoartelor, bilanţului şi distribuirii profitului curat;
4. Alegerea unui membru în direcţiune;
5. Eventuale propuneri întrate conform statutelor;
6. Alegerea alor 2 acţionari, pentru verificarea procesului verbal.

Acţionarii, cari doresc a lua parte la adunarea generală în persoană s'au prin plenipotenţiaţi, au să depună acţiile şi plenipotenţele la cassa institutuţui, în înţelesul § lui 20 din statute, cel puţin până în preziua adunării generale.

Orăştie, la 28 Ianuarie 1909.

(37) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908. December hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon.		K f
Cassa în num. — Pénztári álladék		5 200·44
Efecte publ. — Èrtékpapir-számla		37·074·69
Camb. de bancă — Váltótárca	507,678·—	
după abscr. — leirás után	2 500·—	505 178·—
Cambii cu acop. hip. — Jelzálogilag biztositot vá'tók		104,666·—
Izvorul mineral — Ásványforrás		50,367·78
Debitori, int. rest. şi trans. de reesc. — Adósok, hátralékos és átmenőkamat		43,370·49
Realităţi — Inglatanok		15,591 58
Mobiliar — Butorzat	1,968·30	
după abscr. — leirás után	196 80	1,771·50
Timbre, proteste şi vadiu ant. — Előlegezet bélyeg, óvás és bánatpénz		2,999·35
Conturi-curente — Folyó-szám'a adosók		3,914·35
		770,134·18

Pasiva—Teher.	K f
Capital social — Részvénytőke	100,000·—
Fond de rezervă — Tartalékalap	42,000·—
Fond filantropic — Jotékonyalap	56[illegible]
Fond de penziuni — Nyugdijalap	200·—
Interese anticipate — Átmenő kamatok	6,771 75
Cambii reescomptate — Vissz'eszámitolt vá'tók	291,368·—
Depuneri spre fructif. — Betétek	264,752 45
Div. neridicate — Fel nem vett osztalék	825·—
Pro-Diversi — Különféle	1,996·39
Depozit de cassă — Pénztári letét	4,144 02
Conturi-curente — Folyó-számla hitelezök	41,402·50
Profit curat — Tiszta nyereség	16,112·78
	770,134·18

Contul Profit şi Perdere.

Spese—Kiadás. Nyereség és Veszteség számla. **Venite—Bevétel.**

Spese—Kiadás.		K f
Interese: — Kamatok:		
pentru dep. — betétek után	12,963 94	
ptru cam. reesc. — visszleszámitolás után	22,491·60	
ptru conturi-curente — folyó-számla-után	2,682·31	38,137·85
Spese: — Költségek:		
salarii — fizetések	5,730·—	
chirie — házbér	800·—	
porto — postabér	368·78	
div. spese — különféle	1 490·53	8,389·31
Contribuţie: — Adó:		
directă — egyenes adó	3,148·—	
de 10% după int. dep. — 10% töke kamat adó	1,296 39	4,444 39
Amortizare: — Leirás:		
din mobiliar — butorzatból		196·80
Profit curat — Tiszta nyereség		16 112 78
		67,281·13

Venite—Bevétel.		K f
Profit transp. — Nyereség álhozat		600·62
Interese: — Kamatok:		
dela cambii cu giranţi — kezesváltó kamat	56,920·36	
dela cambii cu acop. hip. — jelzál. váltó kamat	9,645·39	
dela efecte publice — értékpapir kamat	114·76	66,680·51
		67,281·13

Orăştie, la 31 Dec. 1908. — Szszváros, 1903. decz. 31-én.

Dr. Muntean m. p.
director-executiv. — vezérigazgató.

Buzdugan m. p.
secretar-contabil. — titkár-könyvelő.

N. Opincar m. p. **Simion Corvin sen.** m. p. **Vas. Sintion** m. p.
Ioan Ilariu m. p. **Iosif Bogdan** m. p.

Revăzut şi aflat în consonanţă cu registreie principale şi auxiliare. — Megvizsgáltatott a fő és mellék könyvekkel egybe hangzónak találtatott.

Orăştie, la 2 Febr. 1909. — Szászváros, 1909. február 2-án.

Ioan Botean m. p. **Constantin Dăncilă** m. p. **Ioan Lăzăroiu** m. p.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 1—40

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 12 Sibiiu, Sâmbătă 31 Ianuarie (13 Februarie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Situaţia în Austria.

Sibiiu, 12 Februarie n.

Obstrucţiile cele fără de sfârşit din trecut, cari aŭ fost inaugurate în Reichsrathul austriac, şi treceau de multe ori în bătăi şi certe ordinare, au făcut de necesară din timp în timp prorogarea, iar câte odată chiar şi disolvarea parlamentului din ceealaltă parte a monarhiei noastre. Şi când s'a văzut, că nu este chip de a se ajunge la o îndreptare de lucruri pe calea aceasta, s'a adus o lege nouă electorală, în speranţa, că parlamentul care va fi ales pe baza acestei legi şi pe baza sufragiului universal, nu va mai fi un parlament al certelor, al bătăilor, al scandalelor.

S'a ales noul parlament, pe baza nouei legi electorale, cu participarea întregei poporaţiuni la alegeri, — pentrucă în Austria e introdus votul universal, egal şi direct, — dar maşinăria parlamentară totuşi nu vrea să funcţioneze regulat, ci Reichsrathul austriac e şi acum un parlament al certelor, al bătăilor, al scandalelor, spre marea daună a intereselor mari ale monarhiei.

Ultimul scandal, cu bătaie şi cu muzică asurzitoare, l'au înscenat nu de mult în Reichsrath Cehii, din pricina proiectelor de lege despre regularea raporturilor de limbă pe teritoriul Boemiei. Aceea adecă, ce nu a cutezat să facă nici unul dintre ministrii-presidenţi din trecut, s'a pus să facă actualul ministru-president *Bienerth*, să reguleze *prin lege*, nu prin ordinaţiuni, cari pot fi restălmăcite în chip şi formă, drepturile de limbă în Boemia. Cehii însă, cum se vede, nu vreau nici o regulare legală a acestor drepturi, fie ea ori cât de dreaptă, şi de aceea s'au pus se facă obstrucţie şi să împedece trecerea proiectelor de lege presentate din partea guvernului, la comisiuni, ori la secţiuni, iar urmarea a fost — prorogarea Reichsrathului.

Aicea e apoi punctul, dela care trebue să începem a nu mai aproba pe Cehi şi nisuinţele lor. Câtă vreme ştiam, că limba Cehilor e asuprită şi desconsiderată în ţara lor proprie, nu puteam decât să ne punem pe partea lor şi să le dorim din toată inima, ca odată cauza lor naţională să triumfeze, iar limba lor să ajungă a fi limbă egal îndreptăţită în Boemia cu limba germană. A eşit însă cuiul din sac, şi s'a văzut acum, că Cehii nu egalitate de drept voesc, ci *supremaţie* în Boemia. Ei vreau, ca acolo numai limba lor să fie limbă oficioasă, iar aceasta nu e cu dreptate, pentrucă pe calea aceasta vin nedreptăţiţi Nemţii, cari sunt tot aşa cetăţeni ai ţării ca şi Cehiii şi sunt aproape aşa de număroşi ca şi ei.

N'au făcut deci bine Cehii, când au făcut imposibilă funcţionarea parlamentului şi au făcut greutăţi guvernului, tocmai acuma, când lucrurile sunt atât de incordate, şi în afară, şi în spre Ungaria, şi simpatiile lumii nepreocupate se îndreaptă mereu, nu spre ei, ci spre ministrul-prezident al lor, Dr. *Bienerth*, care-şi dă silinţe acum să înfrângă cerbicoşia Cehilor şi să facă posibilă funcţionarea parlamentului austriac.

In scopul acesta, cu învoirea Coroanei, şi-a reconstituit cabinetul, formându-şi un guvern *de talente*, cum scrie o foaie vieneză, în care partidul social-creştin e reprezentat prin patru bărbaţi de valoare, între cari şi însuşi prezidentul Reichsrath-ului, dnul *Weisskirchner*. Eri, Joi, a apărut în foaia oficioasă dela Viena lista noului cabinet austriac, şi acum e vorba să dee guvernul, înainte de a fi convocat de nou Reichsrath-ul, şi o ordonanţă ministerială, prin care se pune în vigoare un nou regulament de casă, mai aspru decât cel din trecut, şi o altă ordonanţă ministerială, prin care se regulează drepturile de limbă din Boemia, în înţălesul principiilor depuse în proiectele de lege prezentate deja Reichsrath-ului, aşa, ca Cehii să nu se mai poată certa cu nime pe tema naţională, dar nici obstrucţie să nu mai poată face.

Dacă îi va succede dlui *Bienerth* să realiseze planurile acestea, îşi va croi o bază sigură pentru viitor, şi va deveni un om mare în analele parlamentare ale Austriei; iar de nu, va înmulţi şi el numărul celor ce au mângăierea de a putea spune, că *au fost* ministri-prezidenţi în Austria.

Regele Eduard la Berlin.

Eduard, regele Angliei, însoţit de regina *Alexandra*, au sosit Marţi dimineaţa la Berlin. Casele şi balcoanele capitalei germane erau împodobite cu flori şi drapele, de-a lungul stradelor rânduri de soldaţi, iar lângă ei o massă de public a salutat cu însufleţire pe oaspeţii regali, însoţiţi de împăratul Wilhelm, de împărăteasa, de principii moştenitori şi de toţi principii casei imperiale, cari au aşteptat şi primit la gară pe înalţii oaspeţi. Pe Pariser-Platz au fost apoi salutaţi de către primarul Kirschner.

Părechea regală va sta câteva zile la Berlin.

In ziua primă d. a. la 1 oră a fost un dejun în onoarea înalţilor oaspeţi, la care afară de rege şi regină a luat parte întreagă familia împărătească. După ameazi regele a făcut o escursiune cu automobilul până la palatul cancelarului imperial. Publicul a primit pe suveran pretutindenea cu ovaţii călduroase.

Seara la orele 8 s'a dat la palat prânzul de gală. Impăratul Wilhelm în toastul său a zis, că poporul german salutând pe suveranul puternic al marei împărăţii britanice, vede în această visită o nouă garanţie de raporturi amicale şi de pacinică desvoltare între cele două ţări. Convingerea împăratului este, că suveranul imperiului britanic va contribui la realisarea dorinţelor de a asigura şi întări pacea. Inchină pentru prosperitatea acestui imperiu şi pentru sănătatea Maiestăţilor Lor.

Regele Eduard în răspunsul său aminteşte de visitele sale la Kiel, la Wilhelmshöhe şi la Kronberg şi se bucură, că de astădată la Berlin a fost în stare şi regina să-l însoţească. „Visita noastră — a zis regele — va aminti lumei legăturile noastre de sânge şi dorinţa noastră de a întări raporturile amicale ale ţărilor noastre, *spre a asigura menţinerea păcii universale, obiectul tuturor aspiraţiunilor mele.* Ridic paharul pentru propăşirea imperiului german şi beau în sănătatea Maiestăţii Voastre, a împărătesei şi a întregii Voastre dinastii“.

Cu prilegiul visitei suveranilor englezi s'au petrecut şi unele incidente. Muncitorii fără lucru în număr de vre-o zece mii au luat parte la demonstraţii, convocând tocmai pe ziua aceasta mai multe adunări de protestare în contra legii electorale. Manifestanţii au strigat: „*Jos cu Bülow! Trăiască proletarii!*“ Asupra publicului demonstraţia a făcut rea impresie.

Vorbirea deputatului Dr. I. Suciu

rostită în dieta ţării, Sâmbătă, în 6 Februarie n. la discuţia asupra proiectului de lege despre rectificarea dării de pământ.

On. Cameră! Iau cuvântul la acest obiect, pentrucă colegul deputat Szillassy Zoltán a riscat declaraţii, cu cari nu sunt de acord, şi cari sunt desvoltate dintr'un punct greşit de vedere.

Colegul deputat Szilassy Zoltán între altele a ridicat şi părerea falşă, că anume, din punct de vedere al dărei nu poate fi nici o diferenţă între proprietarii mari şi între cei mici, decât între muncitor şi între capital. Precum recunosc că astfel de interese contrare totdeauna au existat şi vor exista, şi precum recunosc, că din puncte de vedere unilaterale acestea interese contrare nu se pot judeca drept, tot aşa a trebuit să mă conving şi despre faptul, că colegul meu deputat judecă lucrurile din punctul de vedere al marilor proprietari, adecă judecă unilateral, şi astfel a riscat păreri, cari prea uşor vor fi desminţite.

Afirmă că sunt uriaşe favorurile, la cari va participa micul proprietar pe baza proiectului de faţă.

Eu recunosc, că proiectul cuprinde în sine faţă de nedreptăţile din trecut oarecari favoruri, dar nu pot constata nici de cum, că proiectul ar cuprinde în sine astfel de favoruri, pe cari le pretind dela noi împrejurările actuale.

Dar cum stăm cu îndatoririle astăzi, când observăm decadenţa grozavă faţă de trecut, din cauza formărei proprietăţilor prea mici?

Dacă împrejurările economice nu ar fi adus cu sine, ca preţul pământului să crească conform sbaterei după pământ, provenită din concurenţa după venite, proprietarii mici astăzi nu ar dispune de nici o avere activă.

Produsul pământului e astăzi 4, până'n 5 percente, iar proprietarul mic plăteşte băncilor 7—8—9 percente, ca interese, fiindcă proprietăţile mici până la jumătatea valoarei sunt îngreunate cu datorii.

Dacă lucrul stă astfel, apoi din ce să trăiască micul proprietar?

Micul proprietar la adecă este zilerul şi mijlocitoriul intereselor, cari cad după împrumutul întabulat.

Dacă la profesiunile de câştig liber se îngrijeşte legislaţiunea de existenţa oamenilor mici şi le lasă neîngreunat şi neatins minimalul cerut pentru existenţă, tot aşa e îndreptăţit şi micul proprietar să i se lase neatins acel minim de venit, din care trebue să trăiască.

Recunosc, că motivarea proiectului conform căreia introducerea progresivităţii şi a minimalului de existenţă la darea de pământ întâmpină greutăţi uriaşe, este constatarea oamenilor de specialitate, făcută pe baza studiilor de specialitate.

Cine priveşte cu mai multă obiectivitate starea lucrului, trebue să recunoască însă, că atunci, când pământul trece des dintr'o mână într'alta, când o proprietate de 20—30 de jugăre se împărţeşte între mai mulţi, când cineva cumpărând proprietaţi mai mici îşi compune o proprietate de 30—40—100 de jugăre, — stăm faţă cu astfel de procese a schimbării în proprietatea de pământ, pe cari e foarte greu să le urmărim în continuu, şi astfel e greu ca o aşa fluctuaţie să fie supusă în continuu la dare în mod corăspunzător. Acest fapt îl recunosc. Cred însă, că deşi asta nu s'ar putea îndeplini, lucrul cu toate acestea ar avea şi un alt mod de rezolvare.

Dacă dl ministru însuşi afirmă în proiect, că dacă prin îndreptarea catastrului, prin schimbarea ramurilor de cultivare, prin îndreptarea nedreptăţilor prezente se va ajunge la un venit, care ar întrece cu mult contingentul proiectat de dare, atunci — dacă prisosul va fi o sumă aşa de mare cât să se poată micşora cheea de dare, d. e. cu jumătate percent, — astfel acest prisos se va întrebuinţa esclusiv pentru micşorarea dărei. Se poate însă întrebuinţa acest prisos numai pentru ameliorarea proprietarilor mici, pentrucă, dacă din prisos s'ar putea cu timpul micşora darea în general, cu atât mai bine se poate aceasta numai la un fel de dare, numai voinţă trebue şi cunoştinţa adevărată a stării poporului. Căci precum dispenzează ministrul de finanţe dela dare, tot aşa poate ajuta din prisosul contingentului de dare şi unele comune mai mici, respective poate hotără, ca din prisosul de dare să fie rebonificaţi în primul loc aceia, cari plătesc o dare de pământ, ce nu trece poate 20—30 coroane, iar pentru proprietarii mari — la cari n'ar produce o schimbare simţită micşorarea dărei cu jumătate percent — poate rămânea şi po mai departe cheia de 20 percente.

Numai secundar am amintit acest mijloc de ajutorare. Nu am pretenţia a mă ţinea de o capacitate financiară, a cărui cuvânt să aibă gravitate, dar cred, că în privinţa aceasta nu se recere întru atâta capacitatea de financier, ci mai mult cunoştinţa adevărată a intereselor poporului şi gradul, cum simţeşte cineva mizeria poporului.

Au desfăşurat în cursul desbaterii atâţia vorbitori nedreptăţile, ce sunt cuprinse în paragrafii proiectului din punct de vedere al proprietarilor mici.

Eu nu vreau să mai invoc date concrete, pentrucă ştiu bine, sunt convins despre faptul, că plângerile noastre contra marilor proprietari, — cari de regulă sunt unguri — se califică ca tot atâtea agitaţii contra Maghiarilor. De altă parte însă — e regretabil — dar avem experienţa faptică, că faţă de poporul nostru şi în chestiile de această natură încă se purcede, ca faţă de un străin.

Zakariás Iános: La asta voi sunteţi cauza!

Dr. Ioan Suciu: Nu doresc să mă prea estind asupra acestor fapte, numai în mod secundar le-am amintit. Daţi-mi însă voe să-mi fac observările referitor la comisiunea comitatensă şi la cea regnicolară, pe cari le combină acest proiect.

Eu nu proced din părerea, că cu privire la comisiuni s'ar face contemplaţii tendenţioase, fiindcă nici nu-mi ar fi permis să cred aşa ceva, căci dl ministru, care îşi asigură dreptul de a numi aproape jumătatea membrilor din acelea comisiuni de bună seamă se va îngriji, ca să fie numiţi astfel de oameni, cari prin ştiinţa lor vor putea statori cât se poate de just venitul catastral. Dar daţi-mi voe să-mi spun părerea, că anume dnul ministru de abia va putea afla 14 oameni, cari vor cunoaşte referinţele fiecărui ţinut din toată ţara. Din 14 oameni nu poate compune o astfel de comisiune, care poate fi în clar cu referinţele întregii ţări. Atâtea mii de comune şi referinţe specifice sunt date, încât 14 oameni nu pot dispune de cunoştinţa vastă ce se recere la clasificarea dreaptă a pământului.

Nu vreau să ating nici pe membrii casei de sus, nici pe membrii camerei, cari eventual vor fi numiţi în comisiune, dar daţi-mi voe, noi cei din oposiţie avem esperienţa recerută asupra faptului, că cei din oposiţie nu sunt bine primiţi în comisiuni. Aşa cred, că acei 8 membri încă aşa vor fi aleşi, că anume majoritatea va candida pe cei mai populari, esprimându-şi astfel stima faţă de ei, dar nu se va ţinea seamă şi de împrejurarea, că oare acei membri înţeleg îndeajuns acestea lucruri? Şi eu plec din principiul, că nu e potrivit, ca corpurile legislatoare să iee parte şi în lucrările administrative, pentrucă — dacă se vor face atacuri şi acuse juste contra activităţii comisiunei de catastru — astfel din partea poporului va cădea învinuirea asupra camerei întregi, iar a espune pe membrii camerei la astfel de atacuri nu e consult şi nu e iertat.

Dar cum stăm, on. cameră, cu comisiunea comitatensă contemplată pentru darea de pământ?

Nici despre aceasta nu presupun, că va lucra voluntar, cu tendenţe rele şi că va împărţi proprietăţile mari după putinţă în clase mai mici de dare, sau că doară va încerca a nu face modificările de lipsă la darea după proprietăţile mari, aşa ca să poată fi în proporţiunea recerută cu darea impusă proprietăţilor mici.

On. cameră! In fine noi suntem toţi oameni, iar eu nici între sfinţi nu am văzut vre-unul, care nu ar trage focul la oala lui şi apoi ştiind, că membrii din comisiunea comitatensă vor fi în jumătate virilişti, astfel se va face totul, ca marilor proprietari să nu li-se causeze nici o daună.

Pentru ilustrarea celor afirmate voiu invoca un esemplu concret, pe care l iau din comitatul Aradului.

In urma defraudării — Kriváoy — a trebuit să presteze suma defraudată însuşi comitatul.

Prezidentul: Aceasta nu aparţine proiectului pus sub desbatere!

Dr. Ioan Suciu: Nici nu casul acesta vreau eu să-l desbat, ci. . .

Prez.: Vă rog să rămâneţi numai la obiect!

Dr. Ioan Suciu: Am vrut să aduc acest esemplu contra comisiunilor şi contra modului cum se contemplează în comitate aceste comisiuni. Acesta mi-a fost scopul. Fiindcă în comisiunea regnicolară de dare după pământ nu vor fi atari bărbaţi, cari ar cunoaşte amănunţit referinţele fiecărei comune, astfel proiectele ce le va pregăti această comisiune nu vor putea fi primite cu toată încrederea, şi nu vor fi aşa, ca pe baza acelora să se poată aduce hotărâri juste pentru această disposiţiune a proiectului.

In privinţa, că îndreptarea catastrului de fapt se va face, asemenea sunt de o părere cu vorbitorii oposiţionali, deoarece aflu de prea puţin terminul de 3 luni pentru înaintarea cererilor, apoi nu văd nici o garanţă nici în aceea, dacă s'ar da un termin mai lung, fiindcă proiectul îndreptăţeşte numai antistia sau representanţa comunală pentru cererea îndreptării catastrului.

Foarte multe comune sunt — mai cu seamă în ţinuturile locuite de naţionalităţi — în cari interesele statului sufer din causa intereselor private.

Dupăce însă representanţa comunală se compune pe basă de numire şi nu de alegere, astfel în multe locuri nu ajung în representanţe bărbaţii cei mai valoroşi — nu ajung aceia, cari merită să ajungă pe baza stimei, ci de regulă de aceia, pe cari îi află de buni notarul comunal, ori protopretorul, pe cari îi candidează şi îi şi declară totodată de aleşi. Acesti oameni totdeauna găsesc modul, cum să ajungă în representanţă oamenii cari le convin lor.

In multe locuri notarul comunal stă sub influinţa marilor proprietari din jur şi nu cutează a se împotrivi voinţei acelora.

Dacă notarul dă un semn, nu cutează nimenea nici să vorbească.

O astfel de representanţă va sta mult pe gânduri, că oare să propună cererea îndreptării catastrului sau nu, cu deosebire atunci, când mai întâiu vor terorisa pe ţăranul neştiutor cu tot felul de ameninţări.

Astfel se vor susţinea şi pe viitor nedreptăţile de astăzi, iar în cas de plângere li-se va da micilor proprietari un răspuns legal, anume acela: că aţi avut dreptul să cereţi îndreptarea catastrului, pentruce n'aţi făcut-o la timpul său?

Chiar pentru aceasta ţin, că nu ar trebui fixat de loc terminul cererii, ci să se zică, că totdeauna se poate cere îndreptarea catastrului, dacă în careva mod s'au făcut schimbări esenţiale în cultivarea pământului.

In general să se dee posibilitatea, ca îndreptarea catastrului să se poată cere ori şi când.

Recunosc şi eu, că nu se poate da cuiva dreptul de a porni o lucrare împreunată cu prea multe cheltueli, şi încă nişte cheltueli, cari s'ar dovedi, eventual, zadarnice, întru cât nu s'a resolvat petiţia pe baza trebuincioasă, — dar socot, că de vreme ce se dă dreptul unei treimi, sau unei pătrimi a proprietarilor comunei avem garanţia în privinţa aceasta, fiindcă a patra parte din proprietarii comunei nu poate fi înduplecată fără motive să înainteze o astfel de petiţie.

Declar, că deşi recunosc bune intenţii în unele părţi ale proiectului de lege, nu-l primesc în general".

† Coriolan Brediceanu.

Decedarea marelui fruntaş român bănăţean, *Coriolan Brediceanu*, s'a întâmplat astfel, că Duminecă dimineaţa, dus fiind la gară, ca să meargă la Budapesta să se supună unei operaţiuni, în momentul în care era să fie ridicat în vagon a fost lovit de un atac de apoplexie de inimă şi medicii cari erau de faţă au constatat întrarea agoniei şi apoi moartea, o moarte fără dureri.

La moment s'a răspândit în oraş sguduitoarea ştire, steaguri negre au fost arborate pe toate edificiile publice, şi clopotul cel mare dela biserică anunţa cu jale trecerea lui Brediceanu la cele eterne.

Tristul eveniment a fost depeşat apoi în toate părţile şi mulţime de telegrame de condolenţă au început să sosească la adresa familiei decedatului. A condolat I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu*, P. S. Sa episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, dl *Alex. Mocsonyi*, familia *Cosma* din Sibiiu, *Puşcariu* din Budapesta etc. etc.

Deputaţii naţionalişti s'au adunat cu grăbire apoi la Lugoj, pentru a da fostului lor tovarăş de luptă onorurile din urmă.

Luni era să se ţină şedinţă la oraş în Lugoj, dar locţiitorul primarului, dnul protonotar *Florescu* anunţând înainte de a se întra în ordinea de zi, trista întâmplare, la propunerea dlui *Suttág* şedinţa s'a amânat pe altă dată.

Tot Luni în dietă prezidentul *Justh* a anunţat moartea deputatului *Coriolan Brediceanu* cu următoarele cuvinte:

„Imi împlinesc datorinţa, când comunic onoratei camere trista veste, că confratele deputat Coriolan Brediceanu a încetat din viaţă. Cred că esprim condolenţele noastre ale tuturora, când propun să trecem în procesul verbal al şedinţei de astăzi iubirea noastră pentru decedatul confrate şi condolenţele noastre din incidentul trecerii sale din viaţă".

*

Inmormântarea mult regretatului fruntaş român s'a făcut Marţi, la orele 3 d. a. Sosise la Lugoj, pentru a lua parte la acest act, mulţime de popor şi multă inteligenţă română. Pe sicriul mortului s'au depus număroase cununi de flori. Actul înmormântării l-a săvârşit protosincelul din Caransebeş, P. C. Sa părintele Dr. *Iosif Traian Badescu*, asistat de protopresbiterii Dr. G. *Popovici*, *A. Ghidiu*, I. *Pepa*, de cinci preoţi şi de diaconul *Gaşpar*. Răspunsurile le-a dat vestitul cor al măestrului Vidu.

Vorbirea de rămas bun a rostit-o protopresbiterul Dr. G. *Popovici*.

După terminarea serviciului divin şi a vorbirei protopresb. *Popovici*, deputaţii naţionalişti Vaida, Goldiş, Maniu, Vlad, Suciu şi St. C. Pop au ridicat cosciugul şi l-au dus pe braţe până la carul mortuar, iar cortegiul s'a pus în mişcare spre cimiterul gr. ort. român.

Pe drum oprindu-se la un loc potrivit, deputatul Dr. *Vasile Lucaciu* a urcat tribuna ridicată anume şi a rostit un discurs funebral înduioşător. Din partea oraşului a vorbit apoi Dr. Hausz, din partea camerei advocaţiale Dr. Kornis, în numele alegătorilor din cercul Oraviţei preotul *Popovici*, iar la mormânt înainte de a fi aşezat sicriul în cripta familiară, dl Paulian din Turnu-Severin, ţăranul I. Vasiiu şi în urmă Dr. *Valer Branise*, directorul „*Drapelului*".

S'au dat apoi 24 puşcături de treascuri, s'a cântat cu multă durere „*In veci pomenirea lui*" şi trista ceremonie a fost terminată. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului şi mult regretatului Brediceanu au fost date odihnei de veci. Fie-i somnul uşor şi memoria binecuvântată!

Din Bucureşti.

Inmormântarea Metropolitului-Primat.

Atâta lume nu s'a mai văzut adunată la un loc, ca Marţi în Bucureşti, cu ocaziunea înmormântării fericitului în Domnul *Iosif Gheorghian*, Metropolit Primat al României. Curtea Metropoliei, biserica, şi toate stradele pe unde avea să treacă cortegiul, erau pline de cetăţeni. Pe case mulţime de steaguri negre, ori drapele naţionale îmbrăcate în negru. Felinarele aprinse şi cernite pe tot drumul.

La orele 10 s'a început slujba religioasă în biserica metropoliei, unde era aşezat decedatul Metropolit-Primat, conform obiceiului din regatul român, pe un scaun, îmbrăcat în sfintele ornate, cu mitra pe cap şi cu cârja în mână.

A oficiat P. S. S. Episcopul Timuş al Argeşului, ca cel mai în etate, asistat de toţi membrii sfântului sinod şi de întregul cler al capitalei. Au mai fost apoi şi delegaţi din provincie, îmbrăcaţi în sfintele ornate.

Răspunsurile le-a dat corul metropolitan. In cursul serviciului a sosit Principele Ferdinand, cu mare suită, pentru a asista la actul înmormântării, iar Regele Carol a fost representat prin generalul Mavrocordat. Mai erau apoi de faţă toate persoanele înalte oficioase.

Terminându-se serviciul divin s'au rostit două cuvântări, una din partea P. S. Sale, episcopului Timuş în numele bisericii, alta din partea ministrului *Spiru Haret*, în numele guvernului, care a adus laude şi a preamărit memoria defunctului pentru serviciile mari aduse bisericii şi ţării.

S'a intonat din partea corului şi a preoţimei „*Vecinica pomenire*", clopotul dela metropolie a început să sune jalnic, iar în acelaşi moment şi clopotele dela toate bisericile din Bucureşti, iar corpul defunctului a fost aşezat pe carul mortuar şi cortegiul s'a pus în mişcare, după ce i s'au dat întâi onorurile militare din partea trupelor comandate de generalul Năsturel.

Când a sosit cortegiul în faţa palatului regal, a apărut la fereastră Maiestatea Sa Regina Elisabeta şi moştenitoarea de tron Maria, şi s'au închinat de mai multe ori înaintea corpului neînsufleţit al regretatului Metropolit, care avea o faţă blândă de sfânt.

Pretutindenea o mare imensă de oameni, şi mulţi au făcut drumul până la mănăstirea Cernica, din apropierea capitalei Bucureşti, unde au fost aşezate spre vecinică odihnă rămăşiţele pământeşti ale Metropolitului-Primat *Iosif Gheorghian*. O altă mulţime de credincioşi, din satele apropiate, aştepta aci sosirea cortegiului.

La orele patru d. a. clopotele mănăstirii au început să sune, anunţând întrarea defunctului pe teritoriul mănăstiriii. Stareţul, cu 12 preoţi şi 4 diaconi, îmbrăcaţi în sfintele ornate, au întâmpinat cu duioase cântări pe răposatul. La poarta mănăstirii cortegiul a fost oprit câteva minute. Corpul neînsufleţit al defunctului a fost scos din cutia în care fusese aşezat la bariera oraşului Bucureşti, fiind aşezat iarăşi în scaunul arhieresc. In faţa bisericii s'a cetit apoi ectenia de înmormântare şi rămăşiţele fostului Metropolit-Primat au fost duse în tinda bisericei şi aşezate în partea stângă, la marginea criptei deschise. Aci a rostit părintele Constantin Nazarie, profesor la facultatea teologică o cuvântare, şi economul D. Georgescu alta, apoi corpul Metropolitului-Primat *Iosif Gheorghian* cu scaun cu tot a fost coborât în criptă, între cântările duioase ale episcopilor, arhiereilor, preoţilor şi ale corului, şi aşezat în locul unde fusese înmormântat înainte cu 40 de ani episcopul Calinic al Râmnicului.

Lumea s'a împrăştiat acum, îndreptându-se spre oraş, şi spre satele învecinate, iar zidarii au aşezat cărămizi peste criptă, cimentând mormântul Metropolitului-Primat *Iosif Gheorghian*, despre care o inscripţie potrivită va vesti oamenilor, că *a fost şi nu mai este*.

*

Metropolitul-Primat al României, *Iosif Gheorghian*, a murit sărac. Intreaga sa avere făcea 20,000 de lei. A lăsat'o cu testament surorilor sale, cari au mare trebuinţă de acest mic ajutor. Crucea scumpă apoi, pe care o primise dar dela Ţarul Rusiei, cu ocaziunea botezului principelui *Nicolae*, şi care reprezintă o valoare de 100,000 de lei, a testat'o metropoliei din Bucureşti.

† P. S. Aurelian.

Inmormântarea decedatului P. S. *Aurelian*, prezidentul senatului român, membru al Academiei Române, fost prim-ministru, etc. s'a făcut Luni, la orele 2 d. a. în Bucureşti. Slujba religioasă a fost oficiată de către P. S. Sa Arhiereul Nifon Ploeşteanul, vicarul metropoliei, înconjurat de număroşi preoţi. Răspunsurile le-a dat corul metropolitan. De faţă erau toţi ministrii şi toate persoanele marcante politice din ţară, precum şi o mulţime de alte persoane. Maiestatea Sa Regele Carol, care a depus o frumoasă coroană pe sicriul fostului său sfetnic, a fost representat la înmormântare prin generalul Mavrocordat, iar principele Ferdinand a asistat în persoană la ceremonia înmormântării.

După terminarea sfintei slujbe, s'au ţinut cuvântările, vorbind întâiu domnul I. I. C. *Brătianu*, prezident al consiliului de ministri, care şi-a luat rămas bun dela decedatul în numele guvernului român. Cu adâncă emoţiune a spus prim-ministrul român, că în numele guvernului şi al partidului liberal esprimă jalea ce o simţesc toţi prin perderea regretatului *Aurelian*. In el e perdut un fruntaş, care a servit ţara cu folos. Prin studiile sale, prin vorbă şi prin faptele sale a deschis o eră nouă în activitatea românească; şi-a legat numele pe veci de *economia naţională* şi azi sământa aruncată de el încolţeşte tot mai bine. Străduinţele sale n'au fost de loc zadarnice.

Mai departe dl prezident al consiliului de ministri a spus, că activitatea lui P. S. *Aurelian* era călăuzită de un democratism sincer şi un naţionalism cald.

Dragostea lui pentru pătura ţărănească l-a hotărât să presente, când era prezident al consiliului, proiectul de lege pentru casa rurală.

Dacă împrejurările nu i-au permis atunci realisarea acestei mari reforme, totuşi democraţia română îi va păstra o vie recunoştinţă pentru încercarea lui plină de o atât de limpede prevedere.

Apoi dl Brătianu a arătat, că regretatul în viaţa de toate zilele a fost un element de pace, iar în împrejurările grele a ştiut totdeauna să lucreze pentru unirea şi întregirea forţelor.

In timpul din urmă, dacă n'a putut să lucreze aşa cum ştia, din pricina boalei şi a vârstei, totuşi a dat un cald şi preţios concurs guvernului pentru realisarea marelor reforme.

Terminând dl Brătianu a spus, că amintirea lui Aurelian va rămânea vie totdeauna.

Dl *general Budişteanu*, vicepreşedint al senatului, adresându-se doamnei Aurelian a spus, că din partea senatului aduce respectuoase omagii şi espresiunea durerei ce a resimţit-o prin moartea veneratului prezident. Durerea aceasta este resimţită de toţi, căci ţara perde un distins fiu, iar membrii senatului, pe lângă prezident, şi un coleg bun, sincer şi sfătuitor.

Perderea lui, a terminat dnul Budişteanu, lasă un mare gol, dar amintirea faptelor lui va fi un imbold celor ce au rămas. Fie ca amintirea aceasta să aline durerea, pe care o simte familia şi partidul liberal.

Dl *M. Ferichide*, prezident al camerei, aduce un ultim omagiu din partea adunării deputaţilor lui P. S. Aurelian. Senatul, a spus dsa, pierde pe prezidentul său, partidul liberal un sfetnic iubit, iar ţara un fruntaş. A vorbit de activitatea rodnică a răposatului pe căile economice, amintind şi de rolul important pe care l-a jucat la încheierea primelor convenţii comerciale. Intrat în viaţa publică, cu scopul de a apăra ideile lui economice, a luat loc în rândurile partidului naţional liberal, în care a stat neclintit tot timpul vieţii sale. Meritele lui i-au asigurat în acest partid un loc de onoare şi, ministru în mai multe rânduri, Aurelian a fost colaboratorul lui Ion Brătianu şi D. Sturdza.

Prezidentul camerei a descris apoi pe Aurelian ca om de ordine şi caracter. El era hotărât şi moderat, iar blândeţea ce-l caracteriza, i-a asigurat un ascendent necontestat.

Inainte de a termina, oratorul a amintit 2 fapte mari din activitatea politică a lui Aurelian, şi anume, realizarea repausului duminecal şi încercarea de acum 10 ani de a crea casa rurală, care a fost realizată abia acum.

Pierderea lui este adânc simţită de toţi bunii Români şi fie ca durerea ce o împărtăşesc cu toţii să aline durerea familiei.

Dl *Gr. Gr. Tocilescu*, din partea Academiei, aduce ultimul omagiu unui mare mort. A spus că, atunci când era aşteptat Aurelian de toate societăţile culturale să sărbătorească Unirea, a fost răpit din mijlocul nostru.

Dsa face biografia decedatului, arătând calitățile lui sufletești și intelectuale.

In numele Academiei, ale cărei anale le-a îmbogățit, și ale cărei ședințe le-a onorat timp de 40 ani, dl Tocilescu aduce expresiunea adâncă și dureroasă a regretelor membrilor ei.

A terminat cu cuvintele: Fie-i țărâna ușoară, precum eternă are să-i fie memoria.

A mai vorbit dl *Triandafil Djuvara*, din partea Ateneului, spunând, că această instituțiune a perdut pe prezidentul ei iubit, care după 45 de ani a murit la postul de onoare pe care i l-au încredințat vechii ateneiști, apoi sicriul cu rămășițele pământești ale decedatului a fost așezat pe dric. Trupele au dat onorurile militare, musicele au întonat un imn funebru și cortegiul s'a pus în mișcare. La cimitir a mai vorbit un funcționar comercial, slăvind memoria lui Aurelian, căruia este a se datori legea despre repaosul de Dumineca și a mai vorbit unul și în numele școalei de agricultură, apoi sicriul a fost așezat în cripta familiară, în cimiteriul Belu. Pe tot parcursul, felinarele erau cernite și aprinse, iar stradele pline de lume.

Astfel s'a făcut înmormântarea marelui bărbat român de stat P. S. Aurelian, care a jucat un rol de frunte în viața politică și economică a fraților din regat.

Odihnească în pace!

NOUTĂȚI.

Din cauza *sfintei sărbători* „Intimpinarea Domnului“ *numărul proxim al foii noastre apare Mercuri la orele obicinuite.*

*

Dela biserica română din Budapesta. Dumineca în 7 Februarie n. s'a ținut sinod parohial în Budapesta, sub presidenția părintelui ieromonah și paroh *G. G. Bogoievici.* S'au aprobat rațiociniile anului trecut, s'a votat budgetul anului curent și s'a ales comitetul parohial, pe noul period de trei ani, după cum urmează: Dr. Iosif Gall, George Szerb, Dr. Iuliu Pușcariu, G. Rácz, Dr. Dumitrean, P. Todorescu, Iuliu Schelegean, I. Crăciunel, Ioan Onciu, Simeon Popescu, iar epitropi G. Sida și G. Rădulescu.

*

Proces de pressă. Procesul pornit în contra dlui *Dr. Cassiu Maniu*, advocat în Cluj, pentru o scriisoare adresată poetului *Björnstjerne Björnson* și apărută în „Gazeta“ din 14 Mai a. tr., s'a ținut Mercuri în 10 l. c. la tribunalul din Murăș-Oșorhei. A fost de față la pertractare un public număros, români și maghiari. Juriul a declarat vinovat pe acuzat pentru delictul agitării. Tribunalul l-a osândit: închisoare de stat *pe un an* și amendă de *o mie de coroane*.

*

Din faptele patriarhiei. O telegramă din Constantinopol anunță, că Patriarhia a intervenit la ministeriul de interne printr'o adresă ca să oprească citirea în Cameră a dosarului mitropolitului din Drama. Adresa patriarhiei a fost citită în plin parlament și Grecii au rămas consternați, căci citirea adresei patriarhiei întărește pe deplin dreptatea atacurilor deputatului aromân dr. Mișea contra Grecilor, rostite în parlament, cum că patriarhia este o instituție politică și deci trebuie desființată.

*

Aviz. Biletele de întrare la balul mascat, ce se aranjează de tinerimea română din loc Joi la 5/18 l. c., se vor elibera Miercuri și Joi în 17 și 18 l. c. la dl Ioan Rebega (Institutul „Albina“).

*

Domnul N. Iorga cere iertare. „*Secolul*“ scrie următoarele: „Cu ocazia serbărilor Unirei la Iași, o scenă duioasă s'a produs în aula universității de acolo: In prezența tuturor profesorilor universitari și a studenților, dl N. Iorga a cerut iertare dlui A. D. Xenopol, apoi ambii s'au îmbrățișat cu lacrimi în ochi. Scena aceasta a produs furtunoase ovații din partea profesorilor și a studenților“...

*

Post de subnotar. In *Șeulia de Câmpie* (Mezö-Méhes) și Grebenișul de Câmpie, cari au 3 mii de locuitori, poporul dorește să completeze postul vacant de subnotar prin un român. De aceea apelează la tinării noștri, cari au terminat cursul notarial și voiesc să se ducă în acest cerc românesc. Petițiunile se înaintează la oficiul protopretorial din Murăș-Ludoș, și ar fi de dorit, ca cei interesați să se înfățișeze în persoană în numitele comune.

*

„Vatra Școlară“ — reapare. Aflăm, că revista pentru învățătorime are să reapară în zilele acestea tot sub vechiul titlu de „Vatra Școlară“ redactată de dl profesor seminarial *Dr. P. Șpan.*

*

Hymen. *Nicolae Brotilescu* și *Elena Voina* își anunță serbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebra Dumineca, în 1 Februarie st. v. 1909. la 12 oare merid., în biserica gr. or. din Boița.

— *Cornelia Moldovan* și *Dr. Lazar Iacob* logodiți.

— *Paraschiva D. Comșa* și *Ilie Beu* cand. de preot, anunță serbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebra Joi, în 18 Februarie st. n. a. c., la 12 oare m., în biserica cea mare din Săliște.

*

† Daniil Marcu paroch în retragere în Săliște, după scurte suferințe, în etate de 94 ani a decedat în 28 Ian. v. la 1 oară din noapte. Inmormântarea i se va face Vineri în 30 Ian. st. v. la 11 oare a. m. Odihnească în pace!

*

La fondul Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace, din prilegiul botezului nou născutei Valeria-Elisaveta, fiica notarului „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ Stef. Duca, s'au făcut următoarele dăruiri: nașii G. Poponea, v.-prez. Reuniunii și soția 1 cor., străbuna Ana Modran 20 bani, dna Stanca Modran (București) 1 cor., crâsnicul Luca Dușe și soția 40 bani, doamna Stanca Bârsan (Săliște) 1 cor., George Simtion, cul. tip., 20 bani, moșu Ioan și bunica Maria Imbăruș 40 bani, Eugenia Imbăruș și Victoria Savu 10 bani, iar părinții Stefan și Mărioara Duca 1 cor., sau în total 5 cor. 40 bani.

*

† George Arpășan, econom, fost epitrop al bisericii gr.-or. române din Sibiiu sub. Iosefin și membru în comitetul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“ după îndelungate și grele suferințe, împărtășit fiind cu sf. taine, și-a dat sufletul în mânile creatorului Joi, în 11 Februarie st. n. a. c., la orele 12 din zi, în anul al 59 lea al vieții și al 33-lea al fericitei sale căsătorii. Va fi înmormântat, Sâmbătă, în 13 Februarie st. n. a. c., la 2 ore p. m., în cimiteriul bisericii gr.-or. din Sibiiu suburbiul Iosefin. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

*

Teroriști ruși la Bruxela. Poliția din capitala Belgiei găsise acolo o bombă de 50 de chilograme, care după cercetările specialiștilor are o formidabilă putere de explosiune; s'a mai aflat că o bandă de teroriști ruși a stors bani în mai multe locuri din Bruxela. La un blănar de origine rus au venit într'o seară doi indivizi înarmați cu revolvere și i-au pretins 3 mii de franci. El li-a dat paralele, și de frica răsbunării nu i-a denunțat.

*

Rege automobilist. Regele Italiei Victor Emanuel trecea într'o zi pe drumul de țară cu automobilul, care era mânat cu o iuțeală mai mare, decât ar fi permis. La o curbătură era să se întâmple o grozavă ciocnire cu un al doilea automobil, dacă acest din urmă în momentul suprem n'ar fi întrebuințat opritoarea. Trăsurile s'au atins fără pagubă mai mare și au stat pe loc deodată. Regele auzi o înjurătură englezească. „Să mă ia satana“ urmă iarăși englezul, „dacă ași permite unui om ca dta, să umble cu automobilul; după dreptate, ar trebui să te spânzure și să te taie în bucăți!“ „Da în fața palatului meu“, observă regele. „Asta-i tot atât“, strigă furios englezul, „vorba e să fii spânzurat: pentru că dta ești o adevărată calamitate pe țeară!“ După câtva timp un domn american a cerut audiența la Quirinal; când s'a prezentat la palat în fața regelui, amândoi s'au recunoscut îndată, decând cu automobilul: englezul se zăpăcise rău; dar Victor Emanuel a râs și l-a întrebat: „Sunt oare toți automobiliștii americani atât de corecți, cum ești dta?“

*

Petrecere în Roșia. Tinerimea română din Roșia aranjază o producțiune declamatorică-teatrală Dumineca, 1/14 Februarie 1909 în școala ort. din localitate. Scopul: Inmulțirea bibliotecii parochiale. Inceputul la 7 ore seara. Prețul de întrare: Locul I. de persoană 1 cor., II. 80 fil, III. de stat 40 fil. Programul e bogat și variat.

*

Petrecere în Cluj. Tinerimea română din Cluj invită la petrecere cu dans care va avea loc la 18 Februarie n. 1909 în sala hotelului „Central“ (Nagy Gábor). Inceputul la oarele 8 seara; întrarea de persoană 2. cor., de familie (până la 3 membri) 5 cor. Venitul curat e destinat pentru fondul cultural și instruarea analfabeților. Ofertele marinimoase se vor cuita în publicitate și sunt a se adresa la cassariul: Valeriu Negrilă, Kolozsvár, Deák-Ferencz u. 4, román Casino.

*

Teatru în Tilișca. Corpul învățătoresc dela școala greco-ortod. română din Tilișca invită la producțiunea muzicală teatrală împreunată cu joc ce se va aranja Luni, 2/15 Faur a. c. (cu ocaziunea hramului școlar) în edificiul școalei din loc. Inceputul la 7 oare seara. Prețul de întrare e benevol. Venitul curat este destinat bibliotecelor: școlară și parohială. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice.

*

Un stomah sănătos are înainte de toate lipsă de o mistuire puternică. Durere, greșim prea des în această privință și așa se formează: stomacul stricat, lipsă de apetit, insomnia, durere de cap, colica, anemia etc. Să nu întârzie deci nimenea a folosi un mijloc cu efect, care nu întărește, vindecă și ține sănătos numai stomahul, ci întreg organismul corpului. Asemenea mijloc sunt numai singur veritabilele picături de stomah ale lui Brady, un mijloc de vindecare pentru toate boalele de stomah. O sticlă mică 30 fil. în farmacii. A se păzi de falsificații.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, a avut un succes colosal la expoziția internațională de motoare din St. Petersburg, dintre toți exponenții fabrica a fost împărtășită cu cea mai mare distincție. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis și materialul perfect, ci și mânarea eftină, prin ce motoarele societății pe acții drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atențiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunțului ce apare în numărul de față al foii noastre.

*

Nu crede, că un rău trece dela sine. Dacă ești bolnav, trebue să cauți momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răgușală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa și scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătățește apetitul, mărește greutatea corpului, ușurează răsuflarea, delătură insomnia și împedecă lățirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poștal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

Cărți și reviste.

„Biblioteca pentru toți“ Nr. 403, a apărut, cuprinzând acte, scrieri din tinerețe, discursuri, sub titlul atrăgător de „*Mihail Kogălniceanu*“. Sunt capitole extrem de interesante, sunt documentări prețioase, cari vor înlesni cunoașterea mai de aproape a activității și a vieței primului ministru al lui Cuza-Vodă, fost el însuși candidat la Domnia Moldovei, a lui M. Kogălniceanu. Recomandăm călduros această broșură interesantă a „Bibliotecei pentru toți“. Prețul 30 bani. De vânzare la toate librăriile din țară. Catalogul complect al acestei Biblioteci pentru toți, care se sporește cu câte 2 volume noi pe fiecare săptămână, a se cere la Librăria editoare Leon Alcalay, București.

— **Nr. 412.** Svatopluk Cech: *Cântecele Sclavului*“ traducere de P. Lișteveanu. In numărul acesta se dă pentru prima oară cititorilor Bibliotecei pentru toți una din cele mai de seamă scrieri ale sus numitului poet Cech. Prin această carte Cech își câștigă meritul de un conducător neobosit al rătăcitului său neam. Din rândurile acestei cărți se resfrânge, și revolta și compătimirea cântărețului față de viața înjositoare pe care o duceau compatrioții lui. Versurile lui Cech sunt pătrunzătoare și pline de foc. In sufletul celor amărâți ecoul lor a răsunat ca o trimbiță redeșteptătoare. Și cu toate că acțiunea e condusă de personagii vechi, cântecele par și vor părea apururi născute pentru timpurile prezente, pentru timpurile noastre de sclavie modernă, în care libertatea planează ca o formalitate veșnic neîmplinită. Citirea lui e folositoare atât celor năpăstuiți de soarte, cât și favoriților ei — ambii își vor vedea felul lor de a fi zugrăvit cu o reală măestrie de poet. Prețul 30 bani. De vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Bibliotecei pentru toți“ a se cere gratis la Librăria Alcalay, București.

*

„Răvașul“, revistă lunară culturală ilustrată, Cluj, numărul pe Ianuarie cuprinde: un articol despre scriitorul I. Agârbiceanu de D. Tomescu, Amintiri din Scandinavia de Dr. C. Pavel, Românii la conc. de Florența de Dr. St. Pop, Legitimarea săborului d'acolo de V. Pop, In curtea Șoimilor, poezie de I. Roșioru, Luctor et emergo de Delaschit, Cursuri de analfabeți de E. P. Păcurar, O pagină din Coran de Dr. O. Isopescul, Poezii de Nicu Rusu, Urme istorice din 1758—1760 de ***, Dela noi de A. Melin, Impresii din Macedonia de D. E D., Tovărășia cu socialiștii de I. Volbură, Politica Bucovinenilor, Cronică politică, Turcii tineri și Coranul, Pro Calabria, Din noaptea de anul nou, poezie de Al. P. Dafin, Crestături, Cronică, Cărți, reviste, ziare, ș. a. Ilustrații: I. Agârbiceanu, Vederi din Macedonia. — Abonamentul pe an 10 cor.

ECONOMIE.

Mașina „Tornado“.

Aducem la cunoștința economilor noștri, că punem la dispoziția obștei mașina „Tornado“ pentru sfârticatul cocenilor (tulugilor, pâșilor, paielor) de cucuruz, carea e ușor de transportat, având numai 160 chlgr. greutate, și ușor de manuat și pe deasupra se poate folosi și la tăiatul altor nutrețuri.

Mașina se poate lua în primire oricând dela școala economică consistorială (Waiseng. 9). Cei cari o folosesc sunt îndatorați a o duce și a o returna în stare bună pe cheltuiala lor.

Apelăm la cărturarii noștri (preoți, învățători, notari, primari etc.) să atragă atenția economilor din comune asupra acestei mașine.

Sibiiu, 9 Faur n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea producțiunei teatrală-corală aranjată de tinerimea română din *Paloș* în 11/24 Ianuarie a. c. s'a încasat cu totul 196 cor. Venit curat a rămas 100 cor. Au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii:

Dnii: Titu V. Gheaja, prot. Cohalm 4 cor. 40 fil. Ioan Radu, paroh Măgărei 2 cor. 80 fil. Vincențiu Tolan, notar în loc și Ioan Iosif, cont. Cohalm câte 2 cor. Pompiliu Constantin, înv., Constantin Medrea, teol. și Maxim Bendorfean, ped. toți din Daneș câte 1 cor.

Suprindere plăcută ne-au făcut dnii Nicolae Galea inginer, insp. gen. București și Iacob Galea șef de gară în Bârlad, cari și de data asta îndepărtați fiind de locul natal, nu ne-au lipsit de binevoitoriul sprijin, trimițând fiecare câte 10 cor.

Marinimoșilor suprasolvitori li se aduc și pe calea aceasta mulțămitele cuvenite.

Comitetul arangiator.

Poșta redacției.

Dlui N. B. în B.-I. Se publică în numărul viitor.

Teatru german.

Sâmbătă: *Der Erbförster*, dramă. Se dă în beneficiul secretarului *Binder* și al cassieriței, dșoara *A. Herbert.*

Copii gingași

devin în curând grași, roșii și tari, dacă le dați nutritoarea Emulsiune a lui SCOTT, căci ei vor lua cu plăcere ușor mistuitoarea „Emulsiune a lui SCOTT“.

Medicii și moașele din toată lumea au încredere în

Emulsiunea lui SCOTT

pentrucă cunosc resultatele, cari se ajung prin ea.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn al garanției al experienței lui SCOTT.

7 (270) 3—5

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

„MIELUL“, cassă de împrumut şi păstrare, societate pe acţii în Poiana.

Ad. Nr. 35/1909. [46] 1—1

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de împrumut şi păstrare „Mielul“, societate pe acţii în Poiana, în virtutea §. 14 din statutele societăţii, se învită la a

XVII-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Poiana la 7 Martie 1909 st. n. la 2 ore după amiazi în sala cea mare a hotelului „Şufană“.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al Direcţiunei, bilanţul anului de gestiune 1908 şi raportul Comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat, conform bilanţului.
3. Alegerea alor 2 membri în Direcţiune.
4. Fixarea marcelor de prezenţă.
5. Eventuale propuneri din partea Direcţiunei.

Se atrage atenţiunea domnilor acţionari la dispoziţiunea §. 16 din statute în sensul căruia la adunare pot participa numai acei acţionari, cari sunt trecuţi cu 6 luni mai înainte ca acţionari în registrul acţionarilor.

Acţiunile şi eventualele documente de plenipotenţă sunt a se depune la cassa societăţii cel mult până la 6 Martie 1909 st. n.

Poiana, 31 Ianuarie 1909.

Direcţiunea.

[46] 1—1

CONTUL BILANŢULUI.

ACTIV.		Cor.	fil.	PASIV.	Cor.	fil.
Cassa în numărar		9,743	46	Capital social	50,000	—
Credite de Cont-curent		92,890	11	Fond general de rezervă	46,418	95
Cambii de bancă		169,788	50	Fond cultural filantropic	762	—
Imprumuturi pe obligaţii cu cavenţi		131,385	—	Depuneri spre fructificare	482,417	41
Imprumuturi hipotecare		191,096	50	Interese transitoare anticipate	8,466	17
Efecte		5,870	—	Dividende neridicate	30	—
Mobiliar	558·—			Diverse conturi creditoare	1,413	31
după amortizare de 10%	58·—	500	—	Profit curat	12,025	64
Diverşi debitori		259	91			
		601,533	48		601,533	48

CONTUL PROFIT ŞI PERDERI.

DEBIT.		Cor.	fil.	CREDIT.		Cor.	fil.
Interese:				**Interese:**			
la depuneri spre fructificare	20,341·93			dela cambii de bancă	12,829·83		
la fondul general de rezervă	2,210·40	22,552	33	„ împrum. pe oblig.	9,854·22		
Spese:				„ împrum. hipotecare	13,373·08		
salare	2,999·92			„ cont-curent	5,779·79		
marce de prezenţă	731·—			„ efecte	125·—	41,961	92
imprimate, registre, porto, chirie, diverse	1,510·59	5,241	51	Proviziuni		1,323	73
Contribuţiune:							
dare directă	1,019·34						
10% dare la inter. depun.	2,034·19						
darea drum. şi div. arunc.	354·64	3,408	17				
Amortizare din mobiliar		58	—				
Profit curat		12,025	64				
		43,285	65			43,285	65

Poiana, la 31 Decemvrie 1908.

Ilie Dobrotă m. p.,
director executiv.

Dumitru Şufană m. p.,
cassier.

Ilie Georgescu m. p.,
contabil.

Membrii direcţiunii:

Nicolae Ghişe m. p. **Dumitru Oprianu** m. p. **Ioan Bozdog** m. p.
Ioan Prodan m. p. **Dumitru Bozdog** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat exacte.

Poiana, la 2 Februarie 1909.

Dominic Raţiu m. p. **Constantin Bozdog** m. p. **Ioan Ghişe** m. p.
Dumitru Mănuţ m. p. **Constantin Oprian** m. p.

„PLUGARIUL“, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Săcădate.

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economii „PLUGARIUL“, societate pe acţii, se învită conform statutelor la

a XI-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Săcădate (localul institutului) **Duminecă, în 7 Martie a. c. st. n.** la 2 ore p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare asupra bilanţului anului de gestiune 1908.
2. Propunerea direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare referitor la distribuirea profitului realizat.
3. Alegerea unui membru în direcţiune.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un nou period de 3 ani.
5. Eventual alte propuneri însinuate la direcţiune înainte de deschidere.

Acei domni acţionari cari sau în persoană sau prin plenipotenţiaţi voesc a lua parte la adunare se fac atenţi, conform §. 17 din statute, a depune acţiile scrise pe numele lor precum şi plenipotenţa înainte de deschiderea adunării la cassa societăţii.

Săcădate, la 15 Februarie 1909.

Direcţiunea.

[44] 1—1

Bilanţ la 31 Decemvrie 1908. — Mérleg számla 1908. dec. hó 31-én

Activa—Vagyon		K f	Pasiva—Teher	K f
Cassa în numărar — Készpénz		2,232·57	Capital societar — Részvénytőke	20,000·—
Cambii escontate — Leszámitolt váltok		174,021·10	Fond de rezervă — Tartalékalap	6,300·—
Imprumuturi pe oblig. — Kötvénykölcsönök		12,035·—	Fond de binefaceri — Jótékonyalap	750·—
Mobiliar — Felszerelés	100·—		Depuneri spre fructificare — Betétek	123,646·95
amortizare — leirás	20·—	80·—	Cambii reescont. — Visszleszámitolt váltók	30,000·—
			Creditori — Hitelezők	704·77
			Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	140·—
			Interese transitoare — Átmeneti kamatok	2,950·—
			Profit din a. curent — Nyereség f. évből	100·—
			Profit din a. trecut — Nyereség m. évből	3,776·95
		188,368·67		188,368·67

Contul Profit şi Perderi. — Nyereség és Veszteség számla.

Spese—Kiadások		K f	Venite—Bevételek	K f
Interese după depuneri — Betétkamat		6,384·58	Profit reportat — Áthozott nyereség	100·—
Salare — Fizetések	600·—		Interese dela cambii escontate — Kamat leszámitolt váltók után	11,408·75
Marce de prezenţă — Jelenleti jegyek	100·—		Interese dela obligaţiuni — Kamat kötvények után	548·50
Spese: chirie, luminat, încălzit, tipărituri, etc. — Költségek: házbér, világos, füttés, nyomtatványok	534·59	1,234·59	Proviziuni — Jutalékok	927·90
Dare — Adó:				
directă şi aruncuri — egyenes és potadó	830·57			
10% dela interese de depuneri — betéti kamat után	638·46	1,469·03		
Amortiz. din mobiliar — Leirás felszerelésből		20·—		
Profit curat — Tiszta nyereség		3,876·95		
		12,985·15		12,985·15

Săcădate, la 31 Decemvrie 1908.

Direcţiunea — Az igazgatóság:

Constantin Prie m. p.,
prezident — elnök.

Ioan Stanciu m. p.,
cassar — pénztárnok.

Ioan Iordachie m. p.,
contabil — könyvelő.

Ioan Cândea m. p.,
membru în direcţiune — igazg. tag.

Revăzut şi aflat în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare. — Megvizsgáltatott és a fő és segéd könyvekkel összhangzásban találtatott.

Săcădate, la 17 Februarie 1909.

Comitetul de supraveghiare — Felügyelőbizottság:

Toma Mahara m. p. **Toma Benchia** m. p. **Toma Podea** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 72/909 [41] 1—3

Concurs.

Pe temeiul conclusului aprobat de Veneratul Consistor arhidiecesan nr. 2923 B ex 1884 se publică concurs pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune la biserica cu hramul sfintei Adormiri în parohia de clasa a II-a din **Cernatul-Săcelelor**, pe lângă parohul George Urdea cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale provăzute în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiile lor instruite conform legilor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, și după prealabila încuviințare a protopresbiterului a se înfățișa în vre-o Dumineă ori sărbătoare înainte cu 8 zile de alegere la biserică spre a cânta resp. oficia și cuvânta.

Brașov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protop. gr. or. al Brașovului în conțelegere cu com. parohial.

Vasile Voina
protopr.

Nr. 19/1909. [40] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Coroinsâmărtin** în protopresbiteratul „Târnavei“ pe baza ordinului Consistorial din 4 Ianuariu Nr. 73 Pres. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și cu dreptul de locuință în casa parohială esistentă. Ear parohul e datoriu, conform fasionărei la coala B. se solvează darea erarială.

Doritorii de a ocupa acest post vor aștene în terminul sus indicat cererile instruite după legile în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral u. p. Küküllővár, având a-se presenta după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului în biserică, spre a celebra, cânta, ori cuvânta.

Cetateadebaltă, 19 Ianuariu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 30/1909 prot. [42] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Alexandru Borcea, în parohia de clasa primă **Săliște**, protopresbiteratul Săliște, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subșterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela școalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificație preoțească și eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenții au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare și în biserică, spre a cânta, cuvânta și eventual celebra serviciul divin.

Săliște, în 26 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Săliște în conțelegere cu comitetul parohial reepectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiral.

Nr. 87/1909 protop. [39] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Șaroș**, protopresbiteratul Mediașului, se escrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 cor. și anume: 518 cor. din repartiție, ear 82 cor. din alodiu, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc.

Pentru urcarea salariului la suma de 1000 cor. se va cere ajutor dela stat.

Concurenții să-și trimită cererile și documentele conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat și înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântările bisericești. Alesul e îndatorat a cânta cu copii în biserică la sf. liturgie.

Mediaș, în 26 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Convocare.

Ceice au subscris acții la banca culturală „*Lumina*“, ce este a se întemeia ca societate pe acții în Sibiiu — prin aceasta se convoacă la

Adunarea constituantă,

ce se va ținea în *Sibiiu, sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“ Vineri în 26 Februarie st. n. 1909, la 9 oare din zi* cu următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Constatarea, că s'a asigurat capitalul societar prin subscrieri și plătiri satisfăcătoare condițiilor din prospect.
3. Acordarea absolutorului pentru membrii fundatori.
4. Deciderea întrebării: dacă se constitue ori întrelasă înființarea institutului?
5. Statorirea statutelor.
6. Alegerea comitetului de revizie.
7. Luarea la cunoștință a numirii membrilor din direcțiune de către fundatori pe întâiul period de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Sibiiu, la 8 Februarie st. n. 1909.

Pentru membrii fundatori:

Dr. E. Miron Cristea, prezident. *Victor Fincu*, notar.

NB. Acționarii, cari n'ar fi achitat încă cele 30% (62 cor.) de acție, sunt poftiți a le solvi imediat la adresa cassarului P. Louța în Sibiiu. [45] 1—1

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 20—36

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90** 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 9—20

Prof. Powlow a documentat

că apetitul bun e primul și cel mai puternic producător de nervi seccetorici în stomah. Indeosebi întăritoare de stomah, producătoare de apetit sunt veritabilele picături de stomah ale lui Brady. Mijloc probat, contra unflăturilor, arsurei în stomah, durerii de stomah și cap, nemistuire și urmările acestora. — Se capătă în farmacii. A se păzi contra falsificațiunilor **C. Brady, farmacie, Viena, I.,** Fleischmarkt 1, Deposit 252, trimite franco pentru 5 cor. 6 sticle, pentru 4·50 cor. 3 sticle duple. La cerere se trimite gratis și franco o „Broșură specială“.

[34] 1—5

Nr. 139—1909. [43] 1—2

Edict de licitațiune.

In 2 Martie st. n. 1909 se va ținea la oficiul central al Universității sásești din Sibiiu (Piața mare Nr. 15 etajul II.) dela 8 până la 12 ore a. m. și la caz de lipsă și dela 3 până la 6 ore după amiazi, licitațiune publică verbal și cu oferte scrise, pentru esarândarea de pășunat, pe anul 1909, 1910 și 1911 a următorilor munți, și anume:

Nrul curent	Muntele					Prețul de esclamare		Insemnare
	Situațiunea	Numirea	Pădure	Pășune curată	Șip			
			jugăre	jugăre	jugăre	Cor.	fil.	
		In valea Lotrului.						
1	Orlar partea II și III	Balu	228·92	123·21	748·11	1563	—	
2		Seracinu mare . .	1305·88	255·35	131·91	1640	—	
3		Seracinu mij'oc . .	593·27	323·03	26·49	1796	—	
4		Seracinu de lature .	668·77	131·81	76·76	1075	—	
5		Cotrona	284·83	107·60	173·94	630	—	
6	Suina partea II.	Steaza de sus . . .	352·14	161·91	66·28	1878	—	se vor arânda împreună
7		Steaza de jos . . .	365·66	310·06	94·35			
8		Groapa de sus. . .	401·79	220·99	188·65	796	—	
9		Groapa de jos. . .	203·19	175·04	149·87	692	—	
10		Haneșu de sus. . .	462·40	619·33	109·63	1725	—	
11		Haneșu de jos. . .	519·25	205·53	75·63	1181	—	
12	Veștem partea II	Furnica	418·78	109·46	179·49	1211	—	
13		Dobrun	1885·46	349·82	368·91	2096	—	

Fiecare care voiește a lua arândă trebue să depună la mâna comisiunii de licitare înainte de licitațiune 10% din prețul strigării ca vadiu în bani gata, care după licitațiune se va restitui aceluia ce nu a obținut arândă, iar celor ce au obținut-o li se va da dacă au depus cauțiunea de arândă conform contractului.

Condițiunile mai detailate de licitațiune și arândă se pot vedea și înainte de ziua licitațiunii la oficiul central al universității în orele de cancelarie.

Dela oficiul central al universității săsești.

Nagyszeben, 8 Februarie 1909.

Thalmann
Comite suprem și Comes.

La apotecarul: CORNEL DEMETER în ORĂȘTIE (SZÁSZVÁROS),

să găsesc următoarele:

Preparate medicale,

leacuri de casă, neapărat trebuitoare în fiecare familie:

Conținutul medicamentelor de mai jos sunt folosite de cei mai renumiți profesori și medici, și sunt recunoscute de cele mai bune.

Dolicin contra tusei, răgușelei, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catharului, astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. La copii și copile, contra tusei măgărești, are efect admirabil. „**Dolicin**“-ul are efect bun asupra apetitului și întărește corpul, iar flegma o disolvează și astfel mai ușor se și rupe. Ferbințelile și asudatul de noapte încetă; mărește greutatea corpului și deci contribue mult la însănătoșire. Prețul 1 coroană 20 fileri și 2 coroane.

Prav contra durerii de cap. Foarte bun și în cazuri de influență. Prețul 1 coroană.

Capsic unsoare. Contra durerei de oase, podagrei, reumatizmului, răcelilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum la lipsa de apetit, mistuirea rea, catharul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, zgârciurile cele mai grele: leac sigur! Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Laxbonbons. Inchiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufere de închiderea scaunului, numai decât să comande „Laxbonbous“ purgativ. Prețul 1 eor:

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor, precum la răgușală sifilitică, durere de oase, excese și bube-zgrăbunțe pe față, nas sau orice parte a corpului, — ba chiar și ranele sifilitice, 1 sticlă 2 coroane.

Esență contra bătăturilor (ochi de găină) 80 fil. ***Prav*** contra opăritului la copii 60 fil. ***Prav*** contra asudatului la mâni și picioare, 60 fil. ***Unsoare contra rîielor***, cu efect sigur și rapid, 1 cor. 20 fil. ***Picuri pentru ochi,*** are efect sigur în privința conservării și vederii ochilor. Aceasta întărește ochii slăbiți, delătureazá roșeala, și celor slabi de vedere le întărește vederea, 70 fil. ***Pilule luxativ purgative,*** la caz de încuierea scaunului și regularea acestuia, 70 fil. ***Demibon,*** contra isomniei (la amețeli de cap), și neliniște nervoasă, 6 cor. 20 fil. ***Unsoare de casă***, mijloc probat în contra tuturor ranelor, precum sunt bube, umflături, pecingini și alte rane, 1 cor. ***Liq de fer***, la copii și la mari, contra anemiei, slabi de sânge, slab de corp — și rămași în desvoltare. Contra palidității la față. Prețul 2 coroane.

Grijiți această listă de prețuri ca la caz de lipsă să ave-ți adresa corespunzătoare.

Adresați-vă cu încredere la: Apotecarul A. Cornel Demeter,
în ORĂȘTIE (Szászváros), lângă bis. ev. ref.

[324] 4—4

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Nr. 12/909. [26] 3—3

Concurs.

Devenind vacant postul de învățător în clasa a II a dela școala confesională gr. or. română din comuna Bod, protopresbiteratul Brașov, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. Salar fundamental până la 1 Ianuarie 1910 700 cor.
2. Relut de cuartir 100 cor.
3. Jumătate din venitele cantorale 100 cor.
4. Dreptul pentru 4 vite la pășune 50 cor.

Dela 1 Ianuarie 1910 salar conform legii nouă. (Art. XXVII. din 1907).

Alesul învățător are a instrua singur tinerimea din școala de repetițiune și va ținea strana stângă ca cantor bisericesc.

Concurenții au să dovedească purtare morală bună și au să se presente în biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântări și în tipic.

Brașov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopop.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare*

Dr. Rosy balsam
Dr. Rosas Balsam.

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 4—20

Facem atent

pe ori care, când **tușește**, e **răgușit**, plin cu **bale** sau fără **apetit**, dacă simte o scădere a **greutății corpului**, când **asudă noaptea**, de se simte **slăbit** și **sleit de puteri** sau de observă aceste semne periculoase la vre-un membru al familiei nu e consult a experimenta cu medicamente ci să comande momentan **Sirupul de miere de teiu a lui Örkény**, pentru a împiedeca lățirea boalei.

Sirupul de miere de teiu a lui Örkény întrece toate alte asemenea mijloace, împiedecă tusa și scuipatul de sânge, desface perfect flegma, îmbunătățește apetitul și delătură asudatul obositor de noaptea. A fost distins la espoziția engleză cu medalia de aur. O sticlă de probă costă **3 Cor.**, o sticlă **mare 5 Cor.** și 3 sticle mari **15 Cor. franco** prin ramburs sau contra trimiterii banilor înainte. A se comanda dela unicul fabricant:

(338) 6—10

Farmacia „APOSTOLULUI“ a lui Örkény, Budapesta, Iosefsring 64, Depot 90.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 3—52

Câți bolnavi

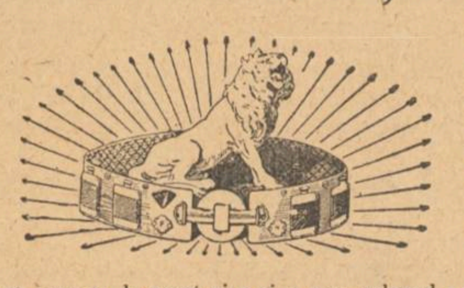

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,
institut ord. med.
Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

[35] 2—4

Scrisoare de mulțămită.

Ștefan Pești, barbier, Iászberény, Főtér, scrie în 23 Decemvrie 1908: Mult st. Dle Doctor! Aparatul îl folosesc deja de patru luni cu cea mai mare punctualitate, acelaș funcționează încă perfect, manipulație o pricep perfect. De când folosesc aparatul îmi e mersul mai ușor, apetitul bun, scaunul, care de timd îndelungat a fost neregulat e acum în regulă. Și la față arăt mai bine și cine mă vede se bucură și laudă pe inventatorul aparatului. Și eu mulțămesc lui Dzeu și Dtră că sunt iar sănătos.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbați / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

Cassa de păstrare (reuniune)
în Săliște.

Primește **depuneri spre fructificare** cu **4%**, pe lângă u termin de anunț mai lung cu **4½%**, iar depuneri mai mari cu **5%**.

Depuneri să plătesc după starea cassei și fără anunț.

Darea de camete o plătește institutul.

Depuneri și **ridicări** se pot face și pe cale postală cu cecu

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligațiuni cu cavenți, p hipotecă, precum și ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acții și efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8%** și **6%** netto după mărimea împrumutului și asigurarea oferită.

(339) 19—20 **Direcțiunea.**

Garanția cea mai intensivă. Condiții de plată favorabile.

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE
din Germania

liferează

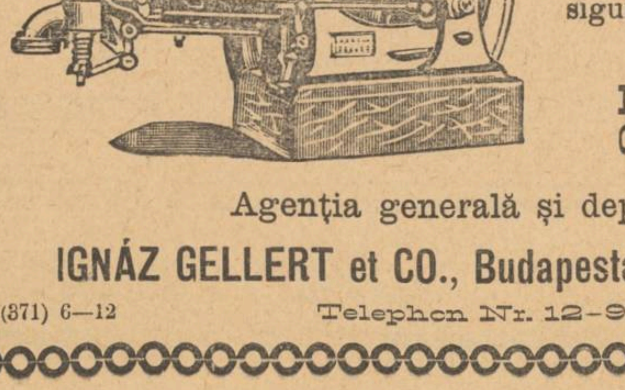

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 6—12 Telephon Nr. 12-91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 33 -52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

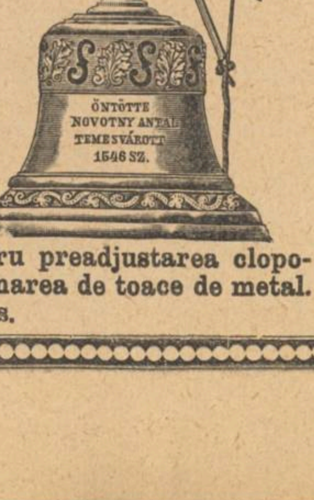

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Nr. 13 Sibiiu, Joi 5/18 Februarie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Activitatea sinoadelor parohiale.

In luna Ianuarie şi Februarie se ţin sinoadele parohiale. Cele mai multe îşi vor fi ţinut deja şedinţele, altele de aici încolo se întrunesc. Fiind sinoadele cea mai înaltă corporaţie bisericească din parohie, la care aproape tot sufletul ortodox de parte bărbătească participă, de sine urmează, că sinoadele se pot considera de busola cu care se măsoară spiritul public din comunele noastre.

E la loc deci a ne pune întrebarea: Stăpânescu-se sinoadele de duhul, care le asigură influinţa covârşitoare asupra moralului public? Cu alte cuvinte, sunt ele regulatorul vieţii bisericeşti din parohii?

Nu trebue să fim pesimişti, ca să înţelegem, că cele mai multe sinoade nu sunt decât *formalism*, fără cuvenita greutate morală. Oamenilor — puţini de tot cari iau parte la ele — şi cele câteva minute petrecute în sinod li se par veac, abia apucă a se mântui de povara lor, ca de un lucru netrebnic. Şi dacă nu ar mai fi şi alegeri — cu momentele lor personale ce agită — ori nu ar veni din când în când pe tapet chestii de urcarea aruncului bisericesc, apoi nici că am putea da sinoadelor noastre alt atribut, decât că sunt corporaţii născute înainte de vreme. Duşmanii sinodalităţii au şi început a da sinoadelor atribute ca: Sunt bune pentru împărecheri şi lupte personale cu grămada! De când cu sinodalitatea au sporit numărul recurselor de tot felul, ba şi potopul deputaţiilor celor nemulţămiţi inundează din ce în ce cancelariile autorităţilor superioare bisericeşti.

Intre astfel de împrejurări e de sine înţeles, că sinoadele nu-şi pot validita greutatea morală asupra poporului credincios.

Marele plăsmuitor al sinodalităţii, *Andrei Şaguna*, prin întroducerea sinodalităţii a voit cu totului altceva. Intenţiunea sa fost'a, a creşte poporul în activitate intensivă parlamentară-bisericească, să-i zic aşa, care *ca regulator al puterii morale din parohii, să devină factorul principal al tuturor pornirilor bisericeşti.*

Care va să zică, după concepţia lor mai înaltă sinoadele sunt stâncele bisericei, peatra cea din capul unghiului, de care ori câte valuri s'ar izbi, nu o pot frânge, ci după fiecare isbitură, mai strălucitoare, mai măreaţă apare. Menirea lor e a consolida disciplina bisericească în popor.

Că sinoadele se pot avânta la acte de consolidare, că pot deveni factorii avântului bisericesc, ni-a dovedit-o timpul nu de mult trecut, când cu regulările de salare învăţăreşti. Iţi era mai mare dragul a fi în sinod, a fi martor însufleţirei generale. Oameni săraci, şi ca turmă foarte puţini, strigau în gura mare: *„Susţinem şcoalele noastre şi facem totul pentru ele!“* Pe unele locuri însufleţirea nu cunoştea margini. S'au ivit şi cazuri, că autoritatea bisericească a trebuit să păşească, în interesul material al poporului, spre a nu-l expune derutei — ca moderatoare. Şi însufleţirea chiar nici raţiunei reci nu i-a cedat..

Asta va să zică adevărată sinodalitate! Pe urma unei astfel de activităţi numai roade binecuvântate se pot produce, şi departe vor sta toate împărecherile, toate instanţiile.

De ce nu sunt sinoadele noastre *totdeauna* aşa?..

Cauzele sunt foarte multe. S'ar putea scrie tractat întreg asupra lor. Scopul meu nu e însă a face studii mai lungi acum, ci a arăta, ca impediment al însufleţirii generale o singură cauză, care am putea zice, că e cea mai de căpetenie şi care o putem numi: *lipsa de nutremânt spiritual în sinoadele noastre.*

Da! Sinoadele, putem zice, sunt şablonizme, lucrări mehanice, moară ce se învârte fără grăunţe, şi mai ştie Dumnezeu câte atribute se mai pot iscodi. Le lipseşte duhul. Nu-mi face nici o greutate a dovedi afirmările. Să privim decursul unui sinod parohial şi vom afla adevărul. Eată cam de regulă ce se petrece acolo. Se deschide sinodul, se aleg notarii şi bărbaţii de încredere, se cetesc venitele şi cheltuelile bisericeşti pe un an, se votează un budget pe alt an şi treaba e gata. Unde nu sunt plângeri, adecă administraţia este corectă, în câteva minute s'a sfârşit activitatea şi până la anul sinodul poate durmi pe îndelete. Publicul de regulă asistă mut, întărind cu „da“ ori „ba“ unele şi altele dintre lucruri.

In acest an aşa, în cel ce vine aşa. Fondul zace pe chestiile de bani. Bani şi iară bani. Aflându-ne în sinod se pare că am asista la o adunare generală a cutărui institut financiar. Nu e mirare, că publicul se plictiseşte, îşi perde ori ce interes. Spiritul dă viaţă, zice scriptura, iar litera omoară. Ce se întâmplă în sinoade este curat literă moartă, de aceea nu au nici un ecou în inima publicului şedinţele sinodale. In loc de a fi „forul public“ din comună, a cărui glas este sfânt şi inviolabil, sinoadele sunt numai cal de bătae, nime nu le crească şi aproape nime nu are nici o ambiţie a deveni membru sinodal, nici se supără dacă numele său este şters din şirul membrilor.

Sentinţa asupra activităţii de până acum a sinoadelor trebue să sune deci: Jos cu şablonismul! Să introducem în sinoade duh mai înalt bisericesc, care din firea lui încălzeşte şi dă nutremânt, prin asta capătă importanţă sinoadele în viaţa poporului! Desbătând în sinoade şi lucruri ce se rapoartă la *virtuţile şi scăderile religioase morale*, ba dând preferinţă acestora şi căutând a afla mijloacele de îndreptare, poporul le va preţui cu mult mai mult decât acum, şi va începe a se interesa de afaceri ce privesc binele său sufletesc. Dovadă, că asta este calea cea potrivită pentru sinoade, şi că aşa continuând putem ajunge la resultat satisfăcător, ne sunt chiar casurile de sinoade parohiale de cari fu vorba mai sus.

Cade afară de cadrul unui articol de ziar a îmbrăţişa toate chestiile ce trebue a se desbate în sinoade. Dar nici nu face trebuinţă, căci care şi ce fel de chestii morale trebue să se desbată în sinoade, o hotăresc împrejurările locale. Intr'un loc poate fi vorba de împedecarea esceselor ce trag după sine slăbirea corpului şi înmulţirea mortalităţii în popor, mai ales între copiii ce trebue să sufere pe urma păcatelor părinţilor, într'alt loc luxul, care aduce ruină materială şi morală, în al treilea loc poate că a perit dintre oameni iubirea deaproapelui, ori pot fi puse la ordinea zilei atentatele la viaţa şi averea lui ş. a. Lucrul de căpetenie e deci a arbora în sinoade chestiile arzătoare şi a căuta sanarea lor — prin mijloace morale şi în consonanţă cu opinia publică nefalsificată.

Chestiile acestea însă nu trebue să se pună pe tapet în mod volnic ori brusc, ca trase de păr. Ele trebue se formeze *program organic* al sinoadelor, în legătură cu statistica parohială, ce an de an ar trebui să fie presentată sinoadelor. Dacă este adevărat, că fiecare efect îşi are causele sale, apoi adevărat va fi, că causele morale de cari sufere poporul numai statistica bisericească le poate arăta, căci ea presentă date ce nu se pot falsifica, nici se pot trage din ele alte învăţături, decât tocmai celece le arată ea.

Şi acesta e răul în sinoade, că nu se face statistică, ori dacă se face, să reduce totul la nişte date seci, fără asemânare cu trecutul, fără

FOIŞOARĂ.

Scrisori către un prietin

de *D. Bedelean.*

I.

1 Septemvrie.

Iubite Frate! Nu e mult de când ne-am despărţit la gara din D. pentru a ne duce amândoi pe alte locuri, pe locuri unde să ne începem munca grea, dar înălţătoare pentru un popor sărac, năcăjit, dar atât de drag nouă.

Nu e mult de atunci, că doar abea au trecut cinci ani de zile, şi totuşi mie mi se pare ca un vis timpul petrecut laolaltă. Un vis dulce — cu grădini frumoase, împodobite cu variate flori de pe cari mii şi mii de fluturi zboară veseli. Da, aşa mi se pare mie timpul acela. Şi aşa e, că la asemenea timp te cugeţi mult şi nu-l mai poţi uita?!

Scuză — frate — că aşa sentimental îmi introduc scrisoarea, dar ştii tu că şi în D... aşa eram. Ştii tu, că şi acolo îmi plăcea să mă avânt cu fantasia sus în alte sfere şi de-acolo apoi îţi spuneam despre o lume cu moravuri bune, curate, şi despre un viitor înălţător, fericit al poporului nostru, în care îi se va îndeplini visul, nădejdea, ce l urmăresc de-atâtea veacuri, ca o umbră palidă.

Dar îţi mai vorbeam eu mult.... foarte mult şi despre schinteia sfântă ce atât îmi preocupa sufletul. O numesc sfântă, pentrucă în viaţa mea de până aci, zilele acelea erau cele mai curate şi fără patimile cari murdăresc fiinţa aleasă a lui Dumnezeu.

Tu ştii, cu ce foc am iubit atunci. Şi chiar pentrucă tu singur ştii, o mângăiere simţesc în sufletul meu, când vin acum şi-ţi desvălesc vălul atât de des de pe inima mea, acoperită cu el de cinci ani de zile....

Fiinţa, atunci atât de dragă mie, s'a dus, lăsând în inima mea chipul ei sfânt şi o dragoste orfană, care de 5 ani de zile se frământă şi nu-şi mai află fiinţa, care să o elibereze de sub negura deasă...

Era o seară de primăvară, senină, cu mii şi mii de stele, o seară ca cea când a stat Dido cu o ramură verde în mână, pe ţărmul unui râu ce curgea cu vuet asurzitor, şi făcea semn iubitei să se reîntoarcă. Seara acea nu o pot uita... Ştii, cât te am rugat să mergem la preumblare. In fine m'ai ascultat, şi ne-am dus... Am mers către casa *ei*, că mie aşa-mi plăcea pe-acolo!

Luna chiar îşi scotea fruntea gânditoare de sub un deal din apropiere; se tot ridica, razele îi deveneau tot mai fermecătoare şi-mi copleşea sufletul cu desăvârşire. Boarea lină de seară par'că aducea pe aripile ei neşte tonuri de violină şi de pian... ne apropiem şi înţelegem melodia unei cântări vechi. Tu ştii că cine a cântat!.. Mergeam lângă tine tăcut... Acordurile armonioase multe îmi reaminteau în memorie, multe, cari trăiau numai ca gând, dorinţă, speranţă, sau dor.

Mi-a venit atunci în minte casa noastră, cu grădina plină de flori, unde mi-am petrecut eu copilăria, curtea cu florile frumoase, udate zilnic de surorile mele; toată bucuria şi veselia copilărească împestriţită cu supărare şi năcaz; dragostea din prezent; lupta din viitor.

Şi precum după Orfeu pietri şi valuri alergau când scotea glas din coardele lirei lui, aşa alergam noi către acordurile acele. Era o compunere a romanţei, baladei, sonetei şi a elegiei. O jale, o dragoste fără speranţă, un dor trist, o dorinţă nespusă, o speranţă amăgitoare erau pronunţate în compoziţia acea.

Putea să fie dragostea curată a flăcăului din satul cu păduri, lunci, poene şi singurătate dumnezeiască; putea să fie durerea amară a ciobanului departat de coliba acoperită cu trestie, de oile lui dragi, de locurile cu păduri, preluci şi izvoare şi dus departe, pe locuri sgomotoase, unde nu aude dangătul clopotelor oilor, nici şoptitul de dragoste al Anuţei. Nu vede câmpuri verzi, numai când merge cu puşca în spate la „muştră“ şi nu bea apă rece din doniţa iubitei lui la izvorul ce curge cu aşa sunet misterios.

Noi am stat mult sub fereastră, fără să zicem ceva...

Insă să lăsăm acestea, să te întreb că tu mai aduci-ţi aminte de mine şi de timpul petrecut laolaltă? Edat-ai cartea care să cuprindă programul unui învăţător de pe sate? Ori tu ideile acelea le-ai pus în praxă? De ce nu-mi scrii?!

Aducându-mi aminte de cartea proiectată, — despre care de atâtea ori îmi vorbeai, — scuză dacă iară înlătur vălul de pe unele momente din trecut.

Eram în pădurea din marginea oraşului unde mergeam în timpul liber, pentru a învăţa o liturgie ca să cântăm şi noi la biserica românească. Vezi, acum mă mir eu de curajul nostru. Să ne fi prius directorul care nu suferea nici o manifestaţie românească, fie aceea oricât de neînsemnată, era vai de noi. Insă am avut noroc.

Tu erai „conducătoriul“, tu ai compus liturgia, tu ne scriai notele, că noi eram cam leneşi, şi în pădure tu mergeai înainte ca să ne afli un loc potrivit, — în toate zilele altul, — şi tot tu ne şi adunai în jurul tău.

pic de combinare și esplicare, că de unde provine cutare cifră și cum se înțelege. Fiecare cifră statistică e o învățătură întreagă, despre care se pot ținea prelegeri, se pot face conclusiuni în fel și formă, prin ce se contribue la educația poporului în mare măsură.

Să lărgim deci programul sinoadelor — prin muncă și studiu asupra vieții poporului, și să operăm în sinoade nu numai cu cifre seci, ci *cu idei salutare* și vom afla, că sinoadele, departe de a fi mașinării ruginite, ce împedecă funcționarea, dimpotrivă, ele stimulează progresul bisericesc.

Vasile Gan
protopop.

Alegerea dela Oravița. In urma răposării regretatului *Coriolan Brediceanu* se va face alegere nouă de deputat în cercul electoral al Oraviței, comitatul Caraș-Severin. Comitetul central al acestui comitat se întrunește mâne, Joi, pentru a stabili terminul de alegere, punându l probabil pe una din zilele prime ale lunei Martie. Candidatul partidului național român e domnul *George Pop de Băsești*, prezidentul partidului, iar cu program constituțional a candidat domnul Dr. *Siegescu*, profesor gimnasial în Budapesta.

Banca ungară. Consiliul de ministri a acceptat proiectul prim-ministrului *Wekerle* cu privire la resolvarea chestiei băncii. Se zice, că e proiectată o bancă de cartel, înființată de aceiași oameni (acționari) în Viena și în Budapesta, cu conducere separată. Prim-ministrul nostru a fost zilele trecute la Viena, și a fost primit în audiență la palat, probabil pentru a comunica M. Sale proiectul guvernului maghiar. A avut apoi întâlnire cu ministrul comun de esterne și cu ministrii austriaci.

Asociațiunea arădană.

In Arad a fost Joi o frumoasă sărbare culturală românească. Asociațiunea națională arădană pentru cultura poporului român și-a ținut adunarea generală, în ființa de față a unui public foarte număros. Erau adunați la un loc peste trei mii de oameni, inteligenți și țărani. Atâta interes nu s'a manifestat nici odată față de această instituțiune culturală a noastră, nici în zilele ei de glorie, ca de astădată. Semnul, că se simte trebuința, ca ea să fie adusă la viață nouă, dupăcum credem, că după atâta vreme de tânjire, va și începe de fapt să iee un avânt nou, spre binele și mărirea neamului nostru.

Impunătoarea adunare generală s'a ținut în sala festivă a consiliului comunal din Arad, care s'a umplut de lume românească. S'a deschis la orele 10 dimineața prin P. C. Sa Protosincelul și directorul seminarial din Arad *Roman R. Ciorogariu*, ca împuternicit al P. S. Sale, Episcopului *Ioan I. Papp*, prezidentul de onoare al Asociațiunii arădane, care din motive sănitare a fost împedecat să iee parte în persoană la adunare.

Preacuvioșia Sa a rostit în fața numărosului public următoarea vorbire de deschidere:

„Onorată adunare generală! Doamnelor și domnilor! Cu sfială ocup locul ilustrului nostru prezident, împedecat prin forță majoră, dela bucuria de a vă vedea adunați în jurul său, ca împreună lucrători la idealul culturei românești, care ne-a întrunit astăzi în număr atât de frumos. Intrunirea dvoastră este o mărturie vie, ca Asociațiunea arădană n'a murit, ci a durmit numai, dacă de dormitare se poate considera și modesta activitate de reconstruire, ce a desvoltat-o dela reactivarea sa. Mai sunt suflete inspirate de dorul de a lucra pentru „înaintarea literaturii române și a culturei sociale“, precum este scris în primul § al „Asociațiunii naționale arădane pentru cultura poporului român“, isvorât din sufletul iubitor de neam al înaintașilor nostri.

Mijloacele pentru realisarea idealului nostru cultural sunt clar indicate în statute: a crește o generațiune pentru știință, artă, industrie, comerciu, agronomie; a honora pe învățătorii cei buni, pe scriitorii români la editarea lucrărilor literare; a sprijini școalele; a întemeia o bibliotecă; a susținea o localitate ca centru de întrunire socială. Cu un cuvânt a forma aceea lume intelectuală, care ne face posibil progresul civilisațiunei, de sub care nu ne putem subtrage sub nici un cuvânt istoric, dacă e să nu fim dripiți de el ca vermii pământului.

Aceste înțelepte disposiții din statute denotează, că întemeietorii acestei Asociațiuni n'au fost numai oameni de inimă, ci și bărbați luminați, cu prevederi largi în tainele desvoltării unui popor. Decretarea chestiunilor noastre vitale de chestiune culturală e o înaltă concepțiune a problemei noastre de esistență. Acest punct fix are să rămână ideea conducătoare a tuturor lucrărilor Asociațiunii.

Direcțiunea Asociațiunei s'a achitat și până acum de această datorie, între marginile modestelor condițiuni ce i-s'au dat dela reactivarea Asociațiunii, înfruntând greutățile împreunate cu reînvierea unui corp bolnav: a distribuit din an în an modeste ajutoare mai ales pentru tinerii dedicați carierii industriale și a agonisit pe lângă aceasta modestul capital despre care vi se va refera. Dela dvoastră, doamnelor și domnilor, depinde, ca lucrarea ei să devină tot mai intensivă și să se estindă asupra tuturor ramurilor culturale indicate în statutele Asociațiunei.

Muncă și jertfă vi-se cere dar, doamnelor și domnilor, în numele culturei românești. Un popor care nu este capabil de muncă și jertfă nu este vrednic de viață. Cel tare să vină într'ajutorul celui slab, aceasta este rațiunea asocierii în jurul unui scop comun: așa se creiază individualitățile mari sociale, așa s'au înălțat popoarele culte de astăzi.

Cultura n'are hotare, ea este un bun comun al tuturor neamurilor, — lumina ei tuturor luminează. Dela noi depinde să aducem, prin muncă și jertfă, sub acoperemântul ei toate breslele societății noastre și prin aceasta să întrăm în concertul popoarelor culte și fericite. Când va fi mai puțină miserie, va fi mai puțină și tânguirea și ciocnirea, intra et extra muros.

De rândul facultăților noastre culturale, avem mărturia vremilor trecute și presente, că neam mai ales decât al nostru nu este, atunci când se avântă în curentele culturale. Fie ca această zi de sărbătoare să rămână momentul unui nou avânt în viața noastră culturală de pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu, unde suntem chemați a trăi și muri, în cinste și cu sfârșit creștinesc Posteritatea va fi îndreptățită să se pronunțe, că ce întrebuințare am făcut de talantul moștenit dela străbunii nostri. Și pentru timpul nostru noi avem să răspundem.

Inspirat de această gândire și simțire, vă zic, doamnelor și domnilor, un călduros bine ați venit sub steagul culturei românești, și declar deschisă ședința adunării generale a „Asociațiunii naționale arădane pentru cultura poporului românesc“.

După ce se liniștesc aplausele dl R. *Ciorogariu* anunță, că „Asociațiunea“ din Sibiiu e representată prin dl Em. *Ungurian* din Timișoara, Societatea pentru fond de teatru, prin dl *Procopiu Giculescu* din Radna. Adunarea îi aclamă viu.

Se ridică apoi dl *Vasile Goldiș*, directorul asociațiunii și în mijlocul unei solemne tăceri rostește discursul următor:

„Prea Cuv. și m. on. dle prezident! Onorată adunare generală! Simțesc o adâncă emoțiune, când în calitate de prim-director al Asociațiunii din Arad pentru cultura poporului român întâia dată mi-se dă prilej a mă adresa on. adunări generale.

Fiu al comitatului Arad, dar din toată copilăria crescut în acest oraș, sunt cuprins de deosebită mândrie, când văd cum Românii din provincia Aradului arborează aici din nou mândrul steag al culturii românești.

Aradul nu este lipsit de tradițiile acestei culturi.

Sunt acum aproape o sută de ani, de când în acest oraș la anul 1812 s'a înființat cea dintâiu preparandie românească. Această școală a avut între luminătorii săi pe *Dimitrie Țichindeal*, unul dintre făcliile neamului nostru. Pe acest pământ și a desvoltat *Moise Nicoară* eroica sa luptă pentru desrobirea bisericei strămoșești din ghiarele slavismului. Și când după apunerea vremurilor amare ale iobăgiei, Românii din țările de sub coroana Sfântului Stefan au început să și ridice ochii umezi de lacrămile durerilor seculare spre lumina înveselitoare a cunoștinței, când în țara Ardealului la anul 1861 sub ocrotirea celor doi mari arhierei români *Andreiu baron de Șaguna* și *Alexandru Sterca Șuluț*, ei au înființat cea dintâiu societate culturală, Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, atunci numai decât în anul următor 1862 dintre toți Românii locuitori în țara proprie a Ungariei, arădanii au fost aceia, cari au înființat aici în Arad Asociațiunea națională pentru cultura poporului român nu numai a poporului din Arad și provincia arădană, ci pentru întreg poporul român din Ungaria proprie, căci după statutele ei membrii acestei Asociațiuni puteau și pot să fie toți Românii, locuitori ai patriei ungare. La primul apel poporul românesc din acestea ținuturi, dornic de lumină și învățătură a dat suma de 60 mii de coroane pe altarul luminării sale. Și cine răsfoiește filele prăfuite din istoria mișcărilor acestui popor de prin anii 1860, cu duioșie se poate convinge de furtunoasa svârcolire a acestor români, ca să iasă din negura neștiinței la luminișul dulce al culturii.

Ca orice epocă de avânt cultural, a zămislit și vremea aceasta pe poetul aspirațiunilor sale în persoana lui *Iulian Grozescu*, ale cărui poezii le-a editat în anul 1869 aici în Arad cu tiparul lui Stefan Gyulai românul vrednic de aducere aminte *Mircea B. Stănescu.* E aproape uitat cu desăvârșire la intelectualii români numele lui Iulian Grozescu, dar țărani de prin satele noastre declamează și astăzi poezia:

> Unde, unde moș Martine?
> La biserică vecine,
> Si mă rog mai câte-odată
> Pentru lumea cea stricată.

Soarta fatală a smuls aripile Asociațiunei noastre și avântul de vultur a fost înlocuit prin o muribundă licărire. Din palatul de pe piața principală a Aradului Asociațiunea s'a ascuns prin odăițe plătite cu modestă chirie și în urmă se părea că i-a încetat răsuflarea.

Nu merita soarta aceasta harnicul popor românesc din preajma Aradului, căci el și în acestea vremuri de lâncezire a dat din sânul său scriitori ca *Ioan Slavici*, care prin condeiul său învălit în farmecul dulcelui nostru graiu a creiat la cele 3 milioane de români din Țara Ungurească o nouă epocă de progres a limbei românești, apoi pe *I. T. Mera*, tot din satul cel vestit al Șiriei, care a scris puțin, dar ceeace a scris, sunt adevărate perle în literatura românească.

Năzuințele spre cultură ale românilor arădani s'au concretizat mai pe urmă într'un ziar apreciat de toți românii, iar astăzi, iată, văd redeșteptându-se din somnu-i adânc Asociațiunea națională din Arad pentru cultura poporului român.

E nespus de mare chiemarea acestei Asociațiuni. Ea trebue să fie mama ocrotitoare a limbei românești aici la marginile cele mai spre apus ale neamului nostru. Ea are menirea să fie cheagul, care să ne unească pe toți pentru gustarea fructelor dulci ale culturii. Ea are să între adânc în viața sătenilor noștri, să le îndrepte moravurile, să i învețe a cunoaște puterea unirii în cugete și în simți i să le arete foloasele traiului sănătos, să le deschidă calea pardosită cu aur a muncei folositoare. Ea trebue să-și câștige ca scump tovarăș cântarea românească, doina cea de dulce jale, ea trebue să împodobească veselia cu danțul românesc, ea are chiemarea să potențeze frumusețea trupului nostru cu fermecătorul port românesc.

Prin muncă stăruitoare, cu înțeleaptă chibzuială și mai presus de toate producându-se și întărindu se tot mai mult în societatea românească a provinciei arădane simțul solidarității culturale, avem nădejde a ne apropia de sublimele scopuri ale scumpei noastre Asociațiuni.

Simțesc adierea caldă a vântului de primăvară, aud baterea lină a aripelor, ce se pregătesc la sbor și un simț cald de mulțămire mă cuprinde, când mă văd părtaș la învierea veselă a Asociațiunii naționale din Arad pentru cultura poporului român.

Cu glas tremurând de emoțiune vă strig: Inainte cu Dumnezeu!“

Dl *Em. Ungurean*, în calitate de reprezentant al Asociației, ține următorul discurs de salutare:

„Onorată adunare generală! Sunt însărcinat pin partea comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român a-l reprezenta în adunarea de astăzi a d-voastre.

In proporțiune cu poporul român din Ungaria, noi avem preapuține societăți culturale, deci e lucru natural, că atunci când una din aceste societăți, între cari se numără și Asociațiunea culturală, vine și dă sămn de viață, celelalte societăți culturale românești simt o bucurie, că văd sporindu se numărul soților de muncă, cari vin a conlucra la propagarea culturei poporului român.

Onorată adunare generală! In timpuri vechi, încă până înainte de un secol, pe terenul cucerirei, cultura n'a avut rol însemnat, popoarele mai mari cu cultura lor națională au fost inofensive față de popoarele mai mici; în acele timpuri fiecare neam în nisuința sa culturală s'a mărginit numai la sine singur, a grijit numai ca păturile sale proprii să facă progres în cultura sa națională; nici n'au gândit ca să obtrudă cultura sa și altor neamuri; urmarea în acelea timpuri a fost, că fiecare popor după priceperea sa, după înclinările sale naturale, și după puterea sa de viață, de nime conturbat s'a nizuit a-și cultiva limba, literatura și societatea sa națională.

Acum însă în timpurile mai noi neamurile mai tari, și de soarte mai fovorizate încep a ataca cultura națională a neamurilor mai mici; în detrimentul acestora încep o acțiune culturală espanzivă, se nizuiesc cu ajutorul culturei lor naționale a face cuceriri din păturile neamurilor celor mici, ca în acest mod să se întărească și mai tare; în aceasta a lor acțiune devin apoi violente și atăcătoare față de cultura națională a neamurilor mai mici.

Acum se naște întrebarea că neamurile mai mici, atăcate în limba și cultura lor și prin aceasta în ființa lor națională, în ce mod și cu ce mijloace au să-și apere cultura și ființa lor națională.

In această acțiune de apărare popoarele mai mici au trei factori decizători de a se cultiva și a se păzi de atacurile culturei străine, și adecă:

Au să-și apere și păstreze limba lor moștenită dela părinții lor; — spre acest scop au nu numai esclusiv a o folosi: între sine, dar a o și polei și curăți de elemente străine, a o nobilita, și desvolta în ăst mod, ca toate păturile neamului să nu fie avizate în viața lor socială la limbi străine; limba ține la popor în memoria originea lui, îi conservă individualitatea națională, prin limbă se deosebește un neam de altul; individul sau familia, care își perde limba națională, se perde în element străin; un neam când își perde limba, naționalicește încează de a trăi, dispare din sinul popoarelor vii, limba insemnează atâta cât viața națională.

Al doilea factor ca mijloc de apărare e literatura națională; literatura națională cu productele ei, cărți sau jurnale promovează cultura națională și susține în popor conștiința națională; deci neamurile mici în interesul conservării lor, au datorința a-și sprjini și desvolta literatura lor națională în ăst mod, ca diferitele pături ale neamului să poată afla în literatura proprie destul material, ca să poată ținea pași cu progresul general de cultură al altor neamuri; dacă literatura unui neam e săracă, atunci păturile alfabete sau știutoare de carte se folosesc de producte de literatură străină, iară cu literatura străină se încuibă în sufletul poporului spirit străin, și cu întrarea spiritului străin încează conștiința națională și iubirea de neam.

Al treilea factor de apărare este viața socială; neamurile mici numai așa se pot apăra de atracțiune și de înghițire din partea neamurilor mai mari, dacă își vor forma, cultiva și păstra viața lor socială națională; viața socială națională susține limba, datinele, portul, jocurile, cântecele, reminiscențele și tradițiunile naționale, adecă susține toate atributele, cari constituiesc individualitatea națională; deci neamurile mici în viața familiară și socială au a să ținea departe de societatea și cultura altor neamuri, pentrucă îndată ce unele pături ale neamurilor mici încep a se amesteca în societate popoarelor mai

---

— Măi Oltene!
— Măi Bănățene!
— Măi Țopule!
— Măi Ciocoiule!

Răsuna pădurea de glasul tău.

Eu știam, că am să răspund la cuvintele ultime. Acum însă am pățit-o, eram prea departe de tine, ș'apoi mai și ziceam din violină un cântec adus de acasă și nu te-am auzit. Atunci tu ai pus în vibrațiune toate tonurile prietinilor noștri. Pădurea răsuna, iar eu v'am auzit.

Atunci ne-ai ținut iarăși un discurs, ca totdeauna: „Mă! în cine nu trăește muzica și care nu se încântă de ea, acela e aplicat spre tradare, violenie și răutate. Sufletul lui e monoton ca noaptea, iar ce simțește e întunecos ca iadul. In atare om nici odată nu vă încredeți“...

Ne-am ocupat locurile, tu ai dat signalul, și noi am intonat încet: *Sfinte Dumnezeule*... Pădurea răsuna... aerul s'a pus în mișcare... valurile duceau acordurile departe, până la Dzeu, că eșeau din piepturi curate și sincere. Peste pădure cu încetul se lăsă amurgul de seară, pasările nu mai câutau, era o liniște și tăcere mormântală, numai din mijlocul ei se auzeau tonurile noastre: *Doamne strigat-am către tine*...

mari, atunci la cele mici încep perderile, cari cu timp duc la perirea lor.

Deci popoarele espuse atacurilor în limba şi cultura lor, au să-şi cultive şi apere limba, literatura, şi societatea lor natională, dacă voiesc să se susţină între popoarele vii.

Când acum vă esprimăm dorinţa comitetului Asociaţiunei, ca provedinţa să binecuvinteze rodul muncei d-voastră, am onoare a vă saluta“.

Dl *Procopiu Givulescu*, în calitate de reprezentant al Societăţii pentru fond de teatru, rosteşte următorul salut:

„Cuvioşia Voastră, dle preşedinte! Onorată adunare generală! Cu o nespusă bucurie am luat asupra mea onorifica sarcină de a reprezenta la această ilustră adunare pe sora dulce a Asociaţiunii aradane şi a o saluta pe aceasta în numele societăţii pentru fondul de teatru român.

Marea mea bucurie se rapoartă la faptul, că bărbaţii puşi astăzi în fruntea acestei instituţiuni culturale au înţeles glasul poruncitor al vremilor şi s'au hotărât a relua firul întrerupt al activităţii acestei asociaţiuni.

Asociaţiunea naţională aradană a fost întemeiată de oameni mari ai neamului nostru, cari în toate acţiunile lor au fost conduşi de dorul ferbinte de a îndruma desvoltarea noastră culturală pe calea progresului şi a înaintării. Mintea lor luminată a înţăles adevărul, că pentru răspândirea culturii noastre genuine, care este cea mai puternică şi mai sigură bază a existenţii noastre ca individualitate etnică şi culturală, nu este suficientă numai activitatea desvoltată de institutele noastre de creştere, de şcoalele noastre, ci avem arzătoare trebuinţă de instituţiuni culturale, de asociaţiuni şi societăţi, cari prin mijloace potrivite, prin oferirea de lectură bună şi folositoare, prin desvoltarea gustului şi a dragostei pentru arta naţională, prin strângerea într'un mănunchiu a tuturor elementelor iubitoare de artă, literatură şi toate manifestările culturei româneşti să creieze în sufletele noastre ale tuturora sentimentul de comunitate sufletească, cu cari înarmat fiind un popor, răzbeşte cu uşurinţă toate piedecile ce se pun în calea desvoltării lui fireşti.

Măreaţa adunare generală de astăzi, iubirea neprihănită pentru cultura neamului pe care o nutresc conducătorii actuali ai Asociaţiunii, sunt tot atâtea chizăşii, că Asociaţiunea naţională aradană îşi va împlini cu scumpătate sublima misiune, în serviciul căreia au pus'o întemeietorii ei.

Fericit de a vedea Asociaţiunea aradană lucrând în ogorul culturii noastre alăturea de celelalte societăţi culturale ale noastre, în numele societăţii pentru fondul de teatru român o salut din inimă şi zic: Asociaţiunea naţională aradană: vivat, crescat, floreat!“

Secretariul Asociaţiunei, profesorul *V. Micula*, ceteşte acum raportul general al direcţiunei către adunarea generală, primit cu dese aprobări, cassierul şi bibliotecarul Asociaţiunii îşi cetesc asemenea rapoartele lor, iar dl *Iosif Moldovan* face un esposeu despre activitatea culturală a reuniunei învăţătorilor români din Arad, în urmă se aleg comisiunile pentru censurarea rapoartelor direcţiunei şi pentru înscrierea de membri noi.

Urmează conferenţa dlui *Gh. Popp* despre limba literară românească din Ardeal, apoi alegerile. Au fost aleşi: Preşedinte P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp*, viceprezidenţi P. C. Sa Protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, şi *Dr. Nicolae Oncu*, notari Sever *Bocu* şi Emil *Monţia*. Primdirector *Vasile Goldiş*, al doilea director Dr. *Stefan C. Pop*, notar Vasile *Micula*, cassier *V. Antonescu*, bibliotecar Moise *Popovici*, esactor Ioan *Moldovan*, econom Constantin *Don*, iar membrii în comitet: Mihaiu Veliciu, Dr. Ioan Suciu, Sava Raicu, Petru Truţia, Gh. Purcariu, Dr. Cornel Iancu, Dr. Laurian Luca, Iuliu Olariu, Iosif Moldovan, Nicolae Mihulin, Dr. Iustin Suciu şi Dr. Gh. Ciuhandu, fisc Dr. Iustin Marşieu.

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi raportează că s'au înscris 48 de membri fundatori şi 81 ordinari. Suma totală subscrisă face 4460 cor., iar averea de până acum a Asociaţiunei arădane 19.491 08 cor.

Comisiunea pentru esaminarea raportului general încă-şi face propunerile şi observările, apoi prezidentul închide adunarea la oarele 12 şi jumătate din zi. Răspunde preotul *D. Popovici*, mulţumind direcţiunei pentru activitate şi prezidentului pentru conducere.

La oarele 2 a fost banchet mare la „Crucea Albă“ cu toaste frumoase, iar sara un bal splendid românesc, în sala mare dela „Crucea albă“. S'a început la oarele 9.

NOUTĂŢI.

Serata dela Asociaţie. Dumineca, în 14 Februarie s'a aranjat în sala dela muzeul Asociaţiunii o serată muzicală cu o programă variată şi interesantă. In două piese pentru pian compuse de Raff „La fileuse“ şi Murăşan „Olteanca“, am admirat pe dşoara Olivia *Bárdossy*, care dovedeşte o distinsă cultură muzicală. Cântecele de Dima „Stefan-Vodă şi codrul“ şi „Ştii tu mândro“ au fost cântate de dna M. *Crişan* cu măiestria cunoscută. „Rapsodia românească“, de Sahla, pentru violină cu acompaniare de pian a fost interpretată de dl *Creţu*, un bun violinist, cu mult sentiment. „Aria“ de Mendelsohn, din oratorul Ilie, a dat nou prilej dnului *Murăşan* să ne încânte cu baritonul său puternic, de un timbru foarte simpatic. Dl Oct. *Goga* a cetit câteva din poeziile sale. La sfârşit un frumos terzet din opera „O noapte din Granada“, cântat de doamna V. *Triteonu* şi domnii *Murăşan* şi *Roşca*, a terminat programa seratei, care a fost una dintre cele mai reuşite, ceeace este a se atribui îndeosebi gustului artistic al dnei M. *Bote*, care a susţinut şi acum acompaniamentul de pian la toate piesele. Publicul sibiian între care şi câţiva străini a fost foarte număros şi deplin mulţămit cu lucrările de artă ce i s'au oferit.

*

Pentru nenorociţii din Italia. In urma colectei întrepriuse de consistoriul arhidiecezan pentru nenorociţii din Italia au întrat până acuma la cassa arhidiecezană colecte din comunele bis.: Călien, cor. 8, Blasel cor. 14·44, Satulung bis. Arhang cor. 57.08, Răşinari cor. 21·36, B. Bistriţa cor. 27 90, Baica cor. 5, Aţel cor. 10 20 Cernatu cor. 35 36, Bucium-Poieni cor. 50·40, Bruiu cor. 18 10, Mesentea cor. 14·50, Fizeş Sânpetru cor. 28·38, Brasov-Dârste cor. 36 94 Trâmpoiele cor. 10·04, Sânpetru (Braşov) cor. 48, Rapoltul-mare cor. 18·38, Romoşel cor. 45.50, Sânbenedic (M.-Oşorheiu) cor. 4·70, Frăua cor. 8·28, Răcăiuţ cor. 12·58 Toarcla cor. 7 40, Someşfalău cor. 30 10, Şieul-mare cor. 12 70 Ighiu cor. 18 20, Ciceiu Poieni cor. 13 20. Coveş cor. 16 90, Luncoiul de jos cor. 12 50, Fofeldea cor. 15·20, Alba-Iulia-Oraş, cor. 27·50, Totoiu cor. 20, Nădăştia de sus. 13 20, Bod cor. 43 84, Bucium Muntari cor. 6·10, Abrud cor. 7, Nucet cor. 17 80, Măgherus cor. 13 60, Luncoiul de sus cor. 6.80, Ţinţari cor. 16, Presaca cor. 2 90, Mercurea cor. 13 30, Loman cor. 13·20, Draoş cor. 11·70, Sebeşel cor. 20 Slimnic cor. 26·78, Ocna de sus cor. 22 60, Roşia (Sibiiu) cor. 9·30, Bodia cor. 10, Colibiţa cor. 4·20, Sibiiu, sub. Iosef. cor. 4, Ilimbav cor. 4·70, Copsa mare cor. 4·08, Râpa de sus cor., 11·40, Cacova (Sălişte) cor. 15, Şirnea cor. 14·26, Coruieni cor. 17·70, Cetea cor. 74·08, Barcan cor. 10 59. Suma cor. 1062 92.

*

Dar pentru Muzeul Asociaţiunii. Dl Parteniu *Cosma*, directorul esecutiv al institutului „Albina“ în Sibiiu, *şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică* contribuind 50 cor. în favorul Muzeului Asociaţiunii. Mulţămim şi pe această cale generosului donator în numele comitetului central. Sibiiu, 16 Februarie 1909. Presidiul Asociaţiuni: *Iosif Sterca Şuluţu.*

*

Balul mascat al tinerilor nostri, după cum aflăm, promite a fi foarte interesant. Fără a avea pretenţia unui bal de rigoare, nu va fi nici o petrecere simplă cu joc, ci o serată amusantă de carneval. Intre altele se vor aranja câteva jocuri de cotilion de tot moderne. In vederea distracţiilor deosebite la această petrecere, publicul manifestă deja un interes vădit şi participarea promite a fi foarte număroasă, mai ales că beneficiul net este destinat unui scop cultural românesc.

*

Recurs de nulitate respins. Invăţătorul penzionat în Caransebeş, dl *Nic. Amos Tulea* fusese osândit pentru agitare, cuprinsă într'o serie de articoli apăruţi în „Renaşterea“, la *şase luni* închisoare de stat. Sentinţa aceasta a tribunalului din Timişoara a fost acum aprobată la Curie, care a respins recursul de nulitate.

*

Ucigaş achitat. *Nic. Wolf*, locuitor bogat în Báttaszek şi-a împărţit averea întreagă între fiicele sale, sperând că ele la rândul lor îl vor întreţinea. S'a dus întâi să locuiască la fică-sa cea mare, măritată după un Iosif Werner. In casa ficei sale bătrânul a fost rău tratat; mereu înjurat şi în sfârşit izgonit. Atunci, în amărăciune, tatăl şi-a împuşcat fata. Tribunalul din Szekszárd, pe temeiul verdictului juraţilor, l-a achitat.

*

† Maria Gămulea, mama domnului *Vasile Gămulea*, funcţionar la „Albina“, centrala din Sibiiu, a decedat în etate de 81 ani, înmormântată fiind după ritul gr. ort. în cimiteriul central din loc. Odihnească în pace!

*

De unde vine răul? Un grup de deputaţi unguri discutau într'una din zilele trecute în culuarele camerei ungare asupra greutăţilor de a înjgheba viitoarele partide parlamentare. Ministrul Andrássy luând vorba, le-a zis: „Tot răul vine de acolo, că vă certaţi cu toată lumea, cu casa domnitoare, cu Austria, cu naţionalităţile, cu Croaţii, cu Jidanii, cu muncitorii, cu toţi“.

*

Cas de moarte. Nemiloasa moarte a răpit la 3/16 Ianuarie a. c. pe vrednica preoteasă *Maria*, soţia evlaviosului preot *Petru Stanciu* din Blăjeni Sat (pp. Zarand), fiind abia de 28 ani. Pe răposata o deplânge întristatul său soţ, părinţii iubitori, Caudiu şi Florica, copilaşii minoreni: Caudiu, Florica, Elena şi Nicolae, toţi parohienii şi număroşii cunoscuţi, căci a fost mamă, preoteasă şi soţie vrednică şi credincioasă. Inmormântarea s'a făcut cu evlavia cuprinsă în ceremonialul bis. noastre prin preoţii: I. Birău St. Hărăguş, S. I. Rusu, I. Sortan şi M. Popovici. De faţă au fost fruntaşii din comună (notarul, învăţătorul şi soţiile lor) şi alţi bărbaţi vrednici, apoi popor număros. Fie-i ţărina uşoară!

*

Al 142-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru George Apăşan, econom fost membru în direcţiune.

Acesta este al 142 lea cas de moarte din sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Dare pe cei neînsuraţi. Tocmai acum se fac la noi reforme privitoare la dări. Proiectele însă nu conţin nimic despre un fel de dare, care de mulţi ani ameninţă pe burlacii unor ţări, unde sporul poporaţiunii lasă de dorit. Unii sociologi afirmă, că neînsuraţii decât să plătească statului o dare simţitoare mai bucuros ar întra în jugul căsătoriei. Bulgaria se pare că primeşte părerea aceasta. Din Sofia se scrie, că Sobrania a votat acum darea pe burlaci, şi conform legii fiecare bulgar neînsurat, dacă a împlinit etatea de treizeci de ani are să plătească dare.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrare fetelor sărace“ au mai dăruit: Vasile Mateiu, paroh (Lancrăm) soţia sa Iustina şi fiica lor Emilie, 60 bani, I. Petrişor, par. (Alţina), 20 bani, Vasile Vâja, înv. (Boholţ) 1 cor.; Tasi Boiu, trecând în funcţia la filiala „Albinei“ din Braşov, 2 cor.; I. Cioran, faur (Mercurea), 40 bani; oaspeţii nou căsătoriţilor Ilie Baciu cul. tip., cu dşoara Frieda Petkovsky, prin Nic. Işan, pilar, cor. 10.

*

Petrecere in Blaj. Tinerii meseriaşi din Blaj invită la petrecerea ce o va aranja Sâmbătă, la 20 Februarie st. n. în sala hotelului „Univers“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: de persoană 1 cor. 20 fil., de familie 3 cor. Venitul curat e destinat în favorul societăţii meseriaşilor, pentru fondul ajutorării văduvelor şi orfanilor de meseriaşi. Bătaie cu confetti şi poştă umoristică.

*

Mulţămită publică.

In nemărginita noastră durere în urma pierderii prea iubitului nostru soţ, tată, ginere, văr, cumnat şi unchiu *Coriolan Brediceanu*, ne-a servit spre nespusă mângăiere participarea marelui public, a prietinlor, cunoscuţilor şi binevoitorilor la doliul nostru. După ce nu suntem în situaţiunea de a mulţumi fiecărui separat, rugăm pe toţi cei-ce ne au condolat în persoană şi prin scrisori şi depeşe, pe toţi cei ceice au participat la ultimul onor pământesc, pe toţi ceice au depus coroane pe sicriu ori au răscumpărat aceste într'un scop umanitar, pe membrii tuturor delegaţiunilor cari s'au prezentat, pe oratorii dela actul funebru, pe Reuniunile de cântări cari au luat parte corporativ la funeralii şi în fine pe toţi ceice au luat parte la durerea noastră, să primească pe această cale expresiunea celei mai sincere mulţămite şi recunoştinţe.

Adânc întristata familie.

Cărţi şi reviste.

Poveşti poporale din Bănat, culese din gura poporului, de *George Cătană*, învăţător. Partea I şi II. Editura librăriei Ciurcu în Braşov. Preţul volumului I 50 bani, volumului II 60 bani.

*

Neamul românesc literar, numărul 2 pe Februarie 1909. Are un sumar bogat şi interesant. Se tipăreşte în Vălenii de munte, în tipografia „Neamului Românesc“. Poate fi abonat şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

O seară la stână pentru pian de *Ciprian Porumbescu* a apărut de curând în *a 3-a ediţie* publicată de sora compozitorului, dna Mărioara Raţiu, şi se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană* din Sibiiu cu preţul de 1 cor. şi 10 bani porto. Tot aci se află şi *Potpuriul* din opereta „Crai nou“, ediţia 5 a cu preţul de 2 cor. şi 10 bani porto.

*

Liturgia pentru 3 voci egale (de copii sau bărbaţi), de T. *Popovici*, prof. de muzică la seminarul „Andreian“ din Sibiiu, a eşit de sub tipar în a 2 a ediţiune revăzută şi completată. Lucrarea se întinde pe 20 pagini cuart şi cuprinde pe lângă cântările liturgiei sf. Ioan Gură de-Aur încă următoarele cântări ocasionale: Câţi în Christos, Crucii Tale, Christos a Inviat, răspunsurile la ectenia morţilor, un al doilea Cheruvic şi axiomul „Cuvine-se cu adevărat“, acesta din urmă pentru 4 voci de bărbaţi. Liturgia se vinde în legătură de lux şi e cea mai bogată, dar totodată şi cea mai ieftină dintre toate publicaţiile de acest fel dela noi. Preţul unui esemplar e 3 cor. La comande de cel puţin 10 es., preţul unui es. e numai de 2 cor. Astfel pe lângă jertfe materiale mici, fiecare cor poate să-şi procure această liturgie în un număr de es. potrivit cu numărul cântăreţilor, evitându-se pe calea aceasta greutatea copierii şi neajunsurile multe ce se ivesc în urma greşelilor ce se străcoară de regulă în manuscripte. Se poate comanda dela autor sau dela librăria arhidiecesană din Sibiiu, prin ramburs sau trimiţând banii înainte.

Oficială.

Onor. preoţi sunt poftiţi a se grăbi:

a) cu trimiterea discului metropolitan dela 6 Ianuarie;

b) cu achitarea premiului de asigurare pentru edificiile bisericeşti;

c) cu solvirea taxei la fondul de pensie.

Poşta redacţiei.

I. P. în A. Părerea noastră este, ca toţi clericii să se grăbească a ocupa parohiile vacante şi a nu perde vremea cu nădejdi dubioase, căci nu se poate provedea ce va aduce ziua de mâne, poate chiar dispoziţii şi mai rele pentru ei.

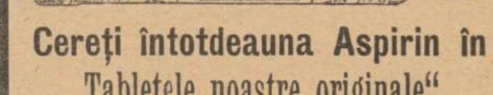

Cereţi întotdeauna Aspirin în „Tabletele noastre originale“.
Fabricele de coloare, odinioară
Friedr. Bayer & Co., Elberfeld.

Teatru german.

Mercuri: *Fräulein Josette, meine Frau*, comedie franceză.

Joi: în beneficiul artistului *Gerold*: *Der Pfarrer von Kirchfeld*, piesă poporală.

Slăbiciunea
fie trupească sau după vre-o boală dispare în curând şi întoarcerea repede spre sănătate şi putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT. 8 (270) 3—4

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca [illegible] garanţiei al esperienţelor lui SCOTT.

Pentru cerul gurii şi stomah gingaş
cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obicinuită.
Preţul sticlei originale cor. 2·50
Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 52 prot. 1909. [52] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Rusciori** de clasa a III-a protopresbiteratul Sibiiului devenită vacantă prin repauzarea parohului Nicolae Şurean prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au aşi înainta suplicele instruite conform prescriselor legale (Atestat de botez, Atestat dela şcoalele medii, absolutorul teologic, Atestatul de cualificaţie preoţească şi eventuale alte atestate de serviciu etc), în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabilă încunoştinţare a subscrisului a se prezenta şi înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta eventual celebra.

Sibiiu, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Sibliului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Publicaţiune.

Pe baza planului şi Preliminariului de spese, aprobat de Prea Venerabilul Consistor Arhidiecezan sub Nr. 13811 şcol. din 27 Noemvrie 1908. Să dă în intreprindere pe cale de licitaţiune publică minuendă, edificarea şcoalei gr. or. române din **Renget**, protopresbiteratul Geoagului.

Licitaţiunea să va ţinea în casa parohială din loc: **Duminecă la 8/21 Martie** 1909 la 1 oară p. m. Preţul de strigare e 7234 cor. 82 fil. în care e computat şi preţul brut cel prestează comuna bis. piatră, năsip, lemnul pentru partea edificiului deasupra (coperiş precum şi alte cărăuşii.)

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiul de 10%.

Comitetului parohial îşi reservă dreptul a concrede edificarea aceluia în care îşi află încrederea, dintre minus oferenţ[illegible].

Planul şi preliminariul de spes[illegible] şi condiţiunile se pot afla la oficiul pa[illegible]rohial din comuna Renget şi la oficiul protopresbiteral gr. or. din Orăştie.

Renget, în 12 Febru[illegible]rie 1909.

Lazar Stoica
not. com.

Sime[illegible]n Filimonescu
paroh gr. or. rom.

Vidi:

Vasile Domşa
protopresbiter.

[50] 1—3

„VICTORIA“, institut de credit şi ec[illegible]n., soc. pe acţii în Arad.

Contul Bilanţ.

Activa.

		K f
Cassa în numărar	174,165·08	
Bon în Giro-Conto	100,842 92	275,008·—
Bon la alte bănci		42,980 55
Cambii		9.296,535·13
Imprumuturi hipotecare		1.574,155·[illegible]
Avansuri pe efecte		36[illegible] —
Credite de cont-curent		
Efecte proprii:		[illegible],477·—
500,000 cor. nom. oblig. com. cu 4% „Pesti [illegible] zai elsőtakar[illegible] tár- egyes[illegible] 100,000 [illegible]a- f[illegible] [illegible]kpénz- [illegible]ület à 90	450,000·—	73,315·—
[illegible] cor. nom. scris. [illegible]nc. cu 4½% „Egyesült bpesti fővárosi takarék pénzt.“ à 97·—	97,000·—	
25,000 cor. nom. obligaţiuni cu 4¹/% „Hazzai bankrészvénytársaság“ à 97·—	24,250·—	
20 buc. acţii „Banca austro-ungară à 1700 —	34,000·—	
100 buc. acţii Ústredni banka ceskych sporitelĕn din Praga à 400 —	40,000·—	
50 buc. acţii „Magyar [illegible]énzintézetek központi [illegible]itelbankja“ r. t. à 960·—	48,000·—	
Acţii dela div. bănci şi întrepr.	85,960·—	779,210·—
Cassa institutului şi alte realităţi		311,627 68
Mobiliar	10,056·—	
după amortizare	1,005·60	9,050·40
Diverse conturi debitoare		30,486·58
Interese transitorii restante		14.693·50
		12.443,538 84

Pasiva.

		K f
Capital societar 6000 acţi[illegible] à Cor. 20[illegible]—		1.200,000 —
Fond[illegible] de rezervă*)	[illegible]76,968·—	
[illegible]ond special de [illegible]zervă	15,000·—	99[illegible],968·—
Fond de penziuni		126,748·—
Depuneri spre fructificare		6.820,492·93
Depozite de cassa		40,734·86
Cambii reescontate		2 923,947 90
Contribuţiune restantă la dep.		15,591·97
Dividendă neridicată		2,658·—
Diverse conturi creditoare		10,583·93
Interese transitorii anticipate		120,452·70
Profit transpus din 1907	10,975·98	
Profit net	179,384·57	190,360·55
		12.443,538·84

*) Cu dotarea din acest an de Coroane 23,032·— Fondul general de rezervă se urcă la suma de 1.000,000 Coroane.

Nr. 139—1909. [43] 2—2

Edict de licitaţiune.

In 2 Martie st. n. 1909 se va ţinea la **oficiul central al Universităţii săseşti din Sibiiu** (Piaţa mare Nr. 15 etajul II.) dela 8 până la 12 ore a. m. şi la caz de lipsă şi dela 3 până la 6 ore după amiazi, licitaţiune publică verbal şi cu oferte scrise, pentru esarândarea de păşunat, pe anul 1909, 1910 şi 1911 a următorilor munţi, şi anume:

Nrul curent	Muntele					Preţul de esclamare		Insemnare
	Situaţiunea	Numirea	Pădure	Păşune curată	Şip			
			jugăre	jugăre	jugăre	Cor.	fil.	
		In valea Lotrului.						
1	Orlar partea II şi III	Balu	228·92	123·21	748·11	1563	—	
2		Seracinu mare	1305·88	255·35	131·91	1640	—	
3		Seracinu mijloc	593·27	323·03	26·49	1796	—	
4		Seracinu de lature	668·77	131·81	76·76	1075	—	
5		Cotrona	284·83	107·60	173·94	630	—	
6	Suina partea II.	Steaza de sus	352·14	161·91	66·28	1878	—	se vor arânda împreună
7		Steaza de jos	365·66	310·06	94·35			
8		Groapa de sus	401·79	220·99	188·65	796	—	
9		Groapa de jos	203 19	175·04	149 87	692	—	
10		Haneşu de sus	462·40	619·33	109·63	1725	—	
11		Haneşu de jos	519·25	205·53	75·63	1181	—	
12	Veştem partea II.	Furnica	418·78	109·46	179 49	1211	—	
13		Dobrun	1885·46	349 82	368·91	2096	—	

Fiecare care voieşte a lua arândă trebue să depună la mâna comisiunii de licitare înainte de licitaţiune 10% din preţul strigării ca vadiu în bani gata, care după licitaţiune se va restitui aceluia ce nu a obţinut arândă, iar celor ce au obţinut-o li se va da dacă au depus cauţiunea de arândă conform contractului.

Condiţiunile mai detailate de licitaţiune şi arândă se pot vedea şi înainte de ziua licitaţiunii la oficiul central al universităţii în orele de cancelarie.

Dela oficiul central al universităţii săseşti.

Nagyszeben, 8 Februarie 1909.

Thalmann
Comite suprem şi Comes.

Nr. 290/909. [51] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa II-a **Calbor**, protopresbiteratul Făgăraş, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii să-şi aştearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii, până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se prezenta, în terminul reglementariu în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta respective a servi sau cuvânta.

Făgăraş, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

„CREDITUL“,

institut de credit şi econ., societate pe acţiuni în Zêrneşti.

takarék- és hitelintézet részvénytársaság Zernesten.

CONVOCARE.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii, ca societate pe acţii „Creditul“ se convoacă la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Zêrneşti, la **28 Februarie st. n. 1909**, la 2 oare p. m., în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării prin preşedinte.
2. Alegerea a 2 notari şi 3 verificatori.
3. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare.
4. Distribuirea profitului.
5. Alegerea a 2 membrii în direcţiune cu mandat pe 6 ani.
6. Eventuale propuneri întrate conform statutelor.

Domnii acţionari, cari în sensul §. 20 din statutele societăţii voiesc a lua parte la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiatt, sunt rugaţi a şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă cel puţin cu o oară mai înainte de deschiderea şedinţei la cassa institutului.

Zêrneşti, în 6 Faur 1909.

Direcţiunea.

MEGHIVO.

A „Creditul“ takarék- és hitelintézet részvénytársaság Zernesten részvényesei, meghivatnak a Zernesten **1909. Februar hó 28-ikán** délutáni két órakor az intézet helyiségében megtartandó

V-ik rendes közgyülésre.

Napirend:

1. A közgyülés megnyitása az elnök által.
2. Két jegyző és három jegyzőkönyv hitelesitő tag megválasztása.
3. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentéte.
4. A tiszta jövedelem felosztása.
5. Két igazgatósági tagnak 6 évre való megválasztása.
6. Az alapszabályok értelmében esetleg benyujtott inditványok.

Azon részvényes urak, a kik a társasági alapszabályok 20. § a értelmében személyesen vagy meghatalmazottak által kivánnak részvenni a közgyülésen felkéretnek, hogy részvényeiket és esetleg a meghatalmazást igazoló okiratokat legfejebb a közgyülés megnyitása előtt egy órával az intézet pénztáránál tegyék be.

Zernesten, 1909. évi február 6-ikén

Az igazgatóság.

(49) 1–1

⁂

Contul Bilanţ la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908. December hó 31-én. Pasiva—Teher.

Activa—Vagyon		K f
Cassa — Pénztári készlet		4,238·03
Cambii — Váltók		332,520·74
Obligaţiuni asigurate prin hipot. şi cu cavenţi — Kötelezvény kölcsönök		85,853·—
Conturi debitoare — Különféle adós számlák		1,000·—
Mobiliar — Leltár	730·—	
după amort. — leirás	73·—	657·—
		424,268 77

Pasiva—Teher		K f
Capital societar — Részvény tőke		80,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap		7,875·—
Fond cultural — Jótékonyczélok alap		1,500·—
Depozite spre fructif. — Betétek		284 341·59
Reescont — Viszleszámitolt váltók		32,180·—
Diverse conturi creditoare — Különféle hitelező számlák		1,349·09
Interese trans. — Átmeneti kam.		5,854·73
Profit transpus din 1907 — Nyereség áthozat a 1907-ik évről	1,188 47	
Profit net — Tiszta nyereség	10,009·89	11,198 36
		424,268·77

Contul Profit şi Perdere.

Spese—Kiadás. Nyereség és Veszteség számla. Venite—Bevétel.

Spese—Kiadás		K f
Interese: — Kamatok:		
pentru deposite spre fructificare — takarék betétek		11,760 25
Spese — Költségek:		
Salarii — Fizetések	1,000·—	
impr., registre, chirii, porto, diverţe, — nyomtatvány, könyv, házbér, postabér és különböző	2,603 72	3,603 72
Contribuţiune — Adok:		
directă egyenes	1,827·32	
10% dare la interesele de dep. — Adó és betéti kamatok után	1,176 03	3,003·35
Amortizare — Törlesztés:		
Spese de fondare — A megállapitott költségekből	260·—	
Mobiliar — Felszerelésből	73·—	333·—
Profit net — Tiszta nyereség		11.198 36
		29,898 68

Venite—Bevétel		K f
Interese — Kamatok:		
dela cambii — a váltó leszámitol. üzletben	20,992·—	
dela obligaţiuni — kötelezvény kamat	5,109 96	
dela cont curent — folyó számla után	28·88	26,131·09
Proviziuni — Jutalékok		2,579·12
Profit transpus din 1907 — Nyereség áthozat a 1907-ik évről		1,188·47
		29,898·68

Zêrneşti, 31 Decemvrie 1908.

Garoiu m. p.
preş. — elnök.

Nicolau Pană m. p.
contabil. — könyvelő.

Membrii direcţiunii: — Az igazgatóság:

Moise Micu m. p.

Dr. Iancu Meţianu m. p.
dir. exec. — vezér igazg.

Ioan Dan m. p.

Ioan I. Comşa m. p.

Nicelau Guguian m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare. — A fenti mérleg kimutatást valamint a jövedelem kimutatást átvizsgáltuk és azokat ugy a könyvek, mint az egyes okiratokkal megyezőknek találtuk.

Comitetul de supraveghiere: — A felülvizsgáló bizottság:

Ioan Strevoiu m. p.

Ioan Sperchez m. p.

Bucur Meţian m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 14 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Februarie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Furtună în dietă.

Sibiiu, 19 Februarie n.

La finea ședinței de Marți s'a născut un scandal disgustător în dieta ungară, în urma vorbirii rostite din partea deputatului naționalist român Dr. *Iuliu Maniu,* în chestia votării contingentului de recruți pe anul curent. Nu le-a plăcut domnilor din majoritatea parlamentară aceea ce le-a spus deputatul *Maniu*, și de aceea l-au insultat în modul cel mai trivial, și era să facă cu el aceea-ce au făcut la timpul său cu un alt inimos deputat naționalist român, ca Dr. *Alesandru Vaida-Voevod*, să-l dee afară din dietă. Prezidentul camerei, domnul *Justh*, a împedecat însă isbucnirea patimilor în măsura aceasta, întâiu, prin suspendarea ședinței, iar după redeschiderea ei, văzând că *Maniu* își continuă vorbirea tot în tonul și *spiritul* de mai nainte, prin detragerea cuvântului dela orator și închiderea ședinței.

Ce s'a întâmplat adecă? Cu începere de Sâmbătă dieta discută asupra proiectului de lege despre votarea contingentului de recruți. Mica opoziție maghiară din dietă vrea să-l obstrueze, cu toate că legea e foarte urgentă, fiindcă în Martie și Aprilie au să se facă asentările pretutindenea în țară. Partidul naționalităților a ținut să-și preciseze și el punctul de vedere față cu proiectul de lege din discuție, și a încredințat pe deputatul român Dr. *Maniu* cu rostirea vorbirii. Deputatului Dr. *Maniu* i-a venit rândul pe la finea ședinței de Marți să vorbească, când în dietă nu mai erau mulți peste tot, iar dintre deputații naționaliști numai unul singur, Dr. *St. C. Popp* dela Arad.

Vorbirea dlui Dr. *Maniu* a fost de conținut *naționalist*, ca toate vorbirile sale parlamentare. A spus distinsul politician, că monarhia austro-ungară e o necesitate, care dacă nu ar exista, ar trebui să fie întemeiată, și că monarhia noastră are misiunea de a asigura, nu numai existența proprie, ci și esistența popoarelor mici, cari o compun. Dupăce eghemonia Nemților din Austria a fost sdrobită, e de sperat, că nu va mai fi ea de durată lungă nici în Ungaria. Căci trebue să li se dee popoarelor și în Ungaria libertatea desvoltării, după-ce cu popoare nemulțămite nu se pot face cuceriri și câștiguri prețioase nici în politica esternă. Dar vedem, că heghemonia maghiară vrea să-și facă intrarea și în armată. Armata însă trebue scutită de ori-ce tendințe particulariste, pentrucă altcum își perde puterea de acțiune. Nu e ertat, ca în urma pretensiunilor militare maghiare *armata să fie degradată la rolul unui instrument de maghiarizare* și să formeze continuitatea politicei școlare maghiare. A declarat apoi deputatul Maniu, în mijlocul apostrofărilor din toate părțile, că partidul naționalităților va fi gata totdeauna să voteze pentru armată aceea ce se cere în interesul monarhiei și al binelui public, dar nu va vota nimica *pentru o armată, care vrea să maghiariseze.* Limba maghiară ca limbă de regiment în regimentele nemaghiare e o nedreptate din partea maghiarimei, și compromite spiritul armatei!.

Cam acestea au fost părerile esprimate Marți în dietă din partea deputatului Dr. *Maniu*, cari au provocat apoi scandalul încheiat cu o declarație a prezidentului camerei, că *„da, noi vrem să introducem în armată limba noastră și spiritul național“* și apoi cu detragerea cuvântului și cu închiderea ședinței. Deputatul Dr. *Maniu* a scăpat numai cu insultele cu cari de altcum deputații naționaliști din dieta ungară sunt prea obicinuiți. Alte urmări mai grave vorbirea sa n'a avut.

Și acum ne întrebăm, că pentruce atâta supărare și atâta mănie? Pentrucă deputatul *Maniu* a spus adevărul? E doară fapt, că se intenționează maghiarizarea armatei, și însuși prezidentul camerei a spus-o, că da, acesta e scopul politicei maghiare?! Iar adevărul se poate spune, chiar și în dieta maghiară, fără ca să se supere cei ce-l aud. De altă parte însă iarăși trebue să ne punem întrebarea, că ce ne privește pe noi armata, organizarea și destoinicia ei? Ținem la părerile învățatului *George Barițiu*, care în dieta transilvană din Sibiiu a spus, că peste armată nu cunoaște și nu recunoaște decât un singur poruncitor și stăpân: pe Monarhul. Organiseze-o cum îi place și cum vrea, e treaba lui.

Fie convins domnul Dr. *Maniu* și ceilalți domni deputați naționaliști, că Monarhul va fi în stare să conserve *singur* unitatea armatei sale, câtă vreme unitatea aceasta i se va părea de necesară. Iar când va vedea, că poate să facă concesiuni Maghiarilor și în chestiile militare, are să le facă, pe lângă toate protestele noastre. S'au mai făcut și alte lucruri pe deasupra capetelor noastre, de ce să nu se poată face și acesta?

Asta e părerea noastră, din care însă nu urmează, că domnul deputat Dr. *Maniu* nu ar fi trebuit să țină în dietă vorbirea, care a provocat scandalul de Marți. Fiecare deputat e în drept să vorbească în dietă așa cum îi dictează convingerea, mintea și inima, și parlamentul *e dator* să-l asculte. Combată-l cei de altă părere cu argumente, dar nu'l insulte, pentrucă insultele nu sunt arme parlamentare, și nu sunt arme pentru oameni — *culți.*

Viața românească în Viena.

Viena, 16 Februarie n.

In puține orașe din apus este o colonie de Români atât de bine organisată cum e cea din capitala Austriei.

Românii domiciliați în Viena, deși în proporție cu cele 2 milioane de locuitori formează o colonie numai de ceva peste una miie suflete, totuși se manifestă ca Români buni și dau semne îmbucurătoare despre o viață cu adevărat românească, atât pe terenul național și social, cât și pe cel cultural și bisericesc.

Sub influința spiritului de asociare, ce e una din caracteristicele însușiri ale Vienezilor și conduși de dorul de a se vedea concentrați, ei sunt întruniți în 4 societăți: în societatea română ortodoxă jubilar-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena, în societatea acad. România Jună, în soc. meseriașilor „Clubul Român“ și în soc. „Regele Carol I.“ pentru ajutorarea Românilor din țară, lipsiți de mijloace.

Aceste societăți formează colonia română din Viena, la a cărei activitate deamnă de lăudat au o parte foarte însemnată și damele, în frunte cu zeloasele doamne Florica Gramatovici născută de Pruncul din Brașov și Delia Dr. Popovici n. Marienescu.

La inițiativa acestor doamne se aranjază în timpul iernii tot a 2-a Joi serate de popici în spațioasele localități ale cafenelei „Arkadenkafee“, unde pe lângă jocul de popici se cultivă și dansurile noastre românești și se produc gentilele noastre conservatoriste și harnicii nostri conservatoriști de aici. Cu multă satisfacție trebue se amintesc, — ca Român din Bucovina — că horă și Română mai precis, grațios și corect jucată ca aici în puține petreceri am văzut. Seratele acestea, cari în unele părți din provincie ar putea fi privite de festivități ocasionale, au scopul ca să întrunească studenții români academici și meseriașii în sinul coloniei, unde fără spese să aibă o distracție plăcută și totodată să-și facă o școală socială românească, de care tineretul depărtat de vatra părintească și espus diferitelor influințe străine de aici, are mare trebuință. La seratele acestea, unde se întrunește partea covârșitoare a coloniei, vezi „bătrânii“ discutând chestii românești și făurind planuri pentru concentrarea forțelor române de aici. E de sine în înțeles, că la acestea petreceri e binevenit și primit

---

FOIȘOARĂ.

Scrisori către un prietin

de *D. Bedelean.*

II.

- 10 Octomvrie.

Frate dragă! Epistola ta, care mi-a împărtășit niște lucruri de supărare, m'a atins adânc. D'apoi și pe la voi e rău!? Se vede, că bucuria și fericirea noastră a dispărut de pe locurile acestea, câștigate cu sângele nostru, odată cu eroul, care ni le-a arătat pe un moment. Curentul imoral se vede, că a străbătut toate colțurile Ardealului și nimicește toate nizuințele bune și folositoare ale noastre. In zilele acestea nu ți mai poți îndeplini misiunea conștiincios, nu-ți mai poți face datorința față de poporul care ți-a dat viață și te-a crescut, nu mai poți fi om cinstit și de omenie. Oare ce o fi de noi!?

Din epistola ta estrag câteva rânduri.... „am o greșală: iubesc poporul acesta sărac și-mi fac datorința față de el; mă lupt din resputeri pentru a-i arăta calea mântuirei, luminei și fericirei. Și vezi, la noi acestea-s greșeli mari, pentru cari eu am să pătimesc. Voi sta însă cu fruntea ridicată înaintea judecătoriei, că tot ce am făcut, am făcut din convingere și din dragoste curată, izvorâtă dintr'o inimă sinceră. In munca mea am fost călăuzit de trei principii cari cristalizează viața noastră socială, de idealism, umanitate și moralitate... Inspectorul a pornit cercetare disciplinară în contra mea... Cât mai curând voi ajunge pe drumurile oamenilor... eu, nevasta și o copilă a mea... Noi învățătorii nu avem organizație, ca să putem ajuta pe asemenea colegi....“

Noutatea aceasta tristă nu m'a aflat nepregătit, am știut eu că în învălmășala aceasta, în curentul acesta șubred, nesănătos, toate inimile, sufletele, cari se ridică la o periferie mai înaltă morală vor fi — pe un timp oarecare delăturate. Nimicite nu, pentrucă imoralitatea nu poate să domnescă vecinic peste morală. Te mângăe sigur și pe tine acest adevăr. Muncește numai și mai departe, cu acelaș zel, cu aceeași sinceritate și dragoste, și vei vedea că Dumnezeu o să-ți răsplătească munca ta.

Mă întrebi că eu ce mai fac? Răspunsul ți-l pot da într'un cuvânt: năcăjesc. Am noroc, că nădejdea mă ține de pe-o zi pe alta. Insă nădejdea e o cocoană cam înșelătoare, nu-ți dă ce-ți promite. In unele momente o și alung dela mine; dar numai decât e înlocuită cu dragostea. Da, frate, dragostea față de oamenii aceștia năcăjiți și amărâți. De trei ani de când trăesc în mijlocul lor, am învățat a le cunoaște sufletul atât de zbuciumat. Și cu cât îi cunosc mai bine, cu atât îi am mai dragi. Oamenii aceștia sunt religioși, harnici, buni, ascultători și aplicați spre înaintare. Calitățile acestea atât de mult m'au legat de ei, încât toate puterile mele și viața mea pentru ei mi-o jertfesc. Și le jertfesc cu drag, pentrucă îi văd că cu mine sufer și ei, năcazurile mele sunt și ale lor, bucuria lor — atât de rară — e și a mea; în sufletul lor același dor clocotește ca într'al meu....

In satul acesta situat pe niște coline, de pe cari cândva până la nori se ridica focul vestind răsbunarea atâtor suferințe, îmi trăesc zilele mele. Urâtul — ce uneori mă copleșește — îl alung cu câte o cântare. Și cântarea românească are influință mare asupra sufletului. Aprinde, însuflețește, dă putere, te ridică: e un isvor de putere, nădejde... Și cântăm: *Deșteaptă-te Române....* Pe sufletul băieților simțeminte dulci se lasă, și îi transpune în o altă lume, ce trebue să vină...

Peste sat umbra sării se lasă a lene. Păstorii doinând aduc vitele dela pășune. Câtă dragoste și câtă durere e în cântarea lor! Toți s'au așezat la casele lor, numai eu umblu încă rătăcit, numai eu nu am unde să trag. Mă abat la un învățăcel de al meu. Pășesc încet în casă. Mama cu furca în brâu vesel scoate firul subțire din fuiorul alb ca zăpada și-l înfășură pe fusul sprinten; tata șede la o parte cu pipa în gură, se uită și ascultă cu nădejde la copilul de pe vatră ce cetește din o carte căpătată din bibliotecă:

> Trăește 'nfricoșatul vifor
> Al vremilor răsbunătoare....

Iți poți închipui, cu ce fericire și mângăere îmi las capul seara pe perină, când știu că o familie în noaptea asta va visa despre o soarte mai bună a poporului nostru oropsit.

In întunerecul nopții mele o lumină miraculoasă străbate, și eu la lumina aceasta văd toată viața ce am trăit. Pornesc dela sânul mamai mele, străbat toată viața împestrițată, cu muncă și năcaz. Dar ce văd? In locul suferințelor flori au crescut, peste întunerecul besnă o podul dragostei și al credinței... în locul mișeliilor și al apăsării templul dreptății și al libertății se ridică...

Dimineața copiii veseli se adună la școală, eu îi primesc cu dragostea fără de care munca noastră e stearpă și fără rezultat. O putere miraculoasă, caracteristică are dragostea. Nime nu-i în stare a o sistemiza, efectul ei numai în frânturi îl vedem, scopul ei îl știm, e același ca al educației: formarea oamenilor buni, și ca să putem forma oameni buni, *noi trebue să fim buni.* Dragostea asta trebue să cuprindă pe om, și din pământul paciinței și filosofiei trebue ea să răsară. Și zilnic trebue grijită, ca să se întărească, să poată rezista în fața patimilor ce o atacă necontenit.

Vezi, eu cu dragostea asta primesc copiii în școală. Și dragostea aceasta mai mult efect are decât toate cunoștințele din cărți, pentrucă-i aduce mai aproape pe unul de altul, trezește în ei dragostea reciprocă.

Scuză amice dragă, că-ți scriu lucruri pe cari tu poate le ști, dar m'-ai întrebat, cu dragoste tot Românul, care fiind cu trecere la Viena, are dorul de a conveni cu frații lui de aici.

In special serata de popici din ziua Crăciunului a anului de abia espirat a avut o notă caracteristică prin faptul, că întrunirea de atunci s'a schimbat într'o frumoasă sărbare de Crăciun. Această surprindere gingașă au făcut-o gentilele dame din colonie pentru acei Români singuratici, pe cari soartea i-a constrâns a petrece sărbătorile Naşterii Mântuitorului departe de căminul strămoșesc.

Sărbarea aceasta a fost introdusă cu colinde naționale la luminele aprinse ale unui admirabil pom de Crăciun. Colindele „O ce veste minunată“ și „Trei păstori se întâlniră“, de G. Dima, cântate de escelentul cor al capelei sub destoinica conducere a dlui Ionel *Crişan* au făcut o adâncă și preaplăcută impresie asupra celor presenți, cari abia încăpeau în spațioasele localități. După aceasta dl Dr. V. *Cioban*, preot militar și preotul capelei române ortodoxe într'o orațiune frumoasă a făcut istoricul pomului de Crăciun, iar dl Dr. *Lazar Popovici* a adresat celor presenți cuvinte calde și pline de entusiasm național, aducând la cunoștință, că damele din colonie stând de vorbă cu moș Crăciun s'au îngrijit, ca el să aducă daruri pentru cei buni. Acestea daruri într'un număr de peste una sută s'au distribuit celor presenți prin sortare.

Pe cât m'a încântat serata de popici, pe atât am fost plăcut surprins de revelionul aranjat de societatea „România Jună“. Aici iarăși am putut vedea colonia română, și din numărul mare al străinilor veniți la serată m'am putut convinge, că ce legături multe și bune au Românii de aici cu conlocuitorii ceialalți ai orașului. Serata s'a început cu un concert și apoi a urmat dansul într'un mod animat. La 12 ore noaptea — în pausă — prezidentul societății a ținut o vorbire potrivită și cu colorit de tot național, urând publicului an nou fericit. Asemenea a mai ținut un discurs bine simțit și păr. Dr. V. *Cioban*, poftind și dânsul tot binele pentru anul nou. După orațiile acestea ocasionale s'a început iarăși dansul și a durat până în zori. Din nou trebue să amintesc, că „Romana“ și de astădată s'a dansat cu o precisiune rară, ce cu atât mai mult m'a frapat, fiindcă precum am observat, în șirul dansatoarelor române, dintre cari cele mai multe erau în costumul național, am văzut și mai multe dame străine.

Nu pot trece cu vederea nici adunarea generală a „Clubului Român“, din a cărei decurgere corectă m'am încredințat, că și meseriașii nostri stau aici pe un grad înalt al culturei și sunt pătrunși de spiritul de asociare, ce durere atât de mult ne lipsește nouă Românilor în general.

Din evenimentele mai importante din timpul petrecerii mele în Viena trebue să amintesc încă frumoasa sărbare a Bobotezei. Rar am văzut un serviciu așa de frumos și armonios, precum a fost acesta celebrat în capela română din I. Löwelstrasse 8. Capela română, acest giuvaer arhitectonic compus și instalat sub conducerea dlui arhitect *Cesar Popovici*, a fost arhiplină de notabilitățile noastre de aici, în frunte cu dl ministru *Mișu*, împrejurat de întreg personalul legațiunei și de credincioși, precum și de mulți străini, cari sigur vor fi fost atrași de salvele soldaților români din reg. 51, cari postați în fața capelei în decursul serviciului divin au dat 4 salve și apoi musica militară a intonat imnul poporal și în urmă troparul „In Iordan“ orhestrat de măestrul G. Dima.

Asistând la serviciul acesta divin, esecutat atât din partea preotului, cât și din partea corului cu o precisitate rară și armonică, încep și mai bine a înțelege rostul și entusiasmul cu care muncesc cei din comitetul societății bisericești la ajungerea scopului dorit: a zidi o biserică română și a înființa o parohie, căreia cu timpul să-i fie dat în ocrotire un internat pentru sărmanii români, cari vor studia la institutele academice și industriale din Viena.

Prevăd, că e o necesitate imperios impusă, ca și Românii din Viena să aibă un sion românesc, în jurul căruia să se concentreze toți Românii domiciliați în Viena și să nu fie constrânși a merge la alte de ritul lor, dar de tot străine de limba, firea, originea și naționalitatea lor.

Observând în acest timp scurt, că ce influință binefăcătoare are această societate bisericească asupra coloniei întregi și văzând la Boboteză, că o mare parte a credincioșilor nici n'a încăput în capela de altcum destul de spațioasă, îmi vine să mă întreb, cum de factorii competenți în afacerile noastre bisericești și culturale nu s'au nisuit, ca deja mai de mult să aibă și conaționalii și coreligionarii nostri din Viena biserică și parohie română, precum o au aici coloniile altor popoare, mai mici la număr decât noi. Una miie de suflete — precum am auzit că este colonia română de mare în capitala țării, — nu este o părticică neglijabilă a neamului nostru, mai cu seamă dacă ne cugetăm, că această colonie în partea covârșitoare constă din elemente inteligente, cari în cas de nevoe stau cu drag la disposiția acelor frați din 4 unghiuri ale românismului, cari au câte o afacere prin Viena și prin legăturile lor pot aduce servicii bune și causei românești. Afirmarea noastră, ca Români, în centrele mari străine ale apusului — dar mai cu seamă în Viena — este o necesitate, căreia nu cred să-i poată contrazice nici un Român de bine. Fiii națiunei noastre așezați în Viena numai prin înființarea așezămintelor culturale se pot afirma și conserva mai priincios, — deci, eu cred, că e o chestiune a tuturor Românilor de bine, să dee concursul lor moral și material însuflețitei colonii române din Viena, ca să-și poată realisa ferbintea și justa ei dorință de a avea biserică și parohie română.

Cu multă satisfacție am luat la cunoștință dela unii domni membri din comitetul societății bisericești, că acțiunea lor e întimpinată cu simpatie, nu numai din partea forurilor noastre bisericești și culturale, ci și din partea publicului mare românesc.

Dovadă despre aceasta e, că societatea bisericească constituită la 3/IV 1907 face progrese și numără între membrii săi notabilități de ale noastre din toate părțile, dintre cari numesc pe: P. S. episcopul Gherasim dela Curtea de-Argeș, P. C. arhimandriți Petraș din Putna, Balmoș din Suceava, Vorobchievici din Dragomirna, Nifon din Sinaia, protosincelul Dr. E. R. Roșca din Sibiiu, R. Ciorogariu din Arad, Esc. Sa Lahovary, ministru plenip. din Paris, general Coanda din București, E. Porumbaru, fost ministru și prezid. camerei române, Alimăneșteanu, deputat la București, Sava Șomănescu, Dr. A. Vlad din Transilvania, precum deputații români din Bucovina, Dr. I. Mihu etc. etc. Doamnele B. general Lupu, M. Bilcescu, București, Maria de Pruncul și Elena Popovici, Brașov, Emilia Dr. I. Rațiu, Emilia Dr. Russu, Sibiiu, Elena Dr. A. Vajda-Voevod, Cluj, doamna Ermina Maniu, Lugoș, Dora Dr. V. Bontescu, Hațeg etc.

Sunt firm convins, că conducătorii societății bisericești vor ajunge la scopul dorit, dacă tot cu râvna și zelul lor de până acum vor urma înainte și dacă și publicul mare din toate ținuturile românești le va dă mână de ajutor, precum și merită această colonie română, conștie de chemarea sa. *Călătorul.*

Calea spre Dumnezeu.

— Traducere de *T. V. Păcățian*, Sibiiu. Tiparul tipografiei arhidiecezane. Prețul 1 coroană. —

Ziarul „*Unirea*“ din Blaj apreciază această interesantă și instructivă broșură, în numărul din urmă, după cum urmează:

„Autorul acestei broșuri, care se estinde numai pe 80 pag., dar reprezintă o mare valoare, cuprinde un prețios mărgăritar, e preotul rusăsc *G. S. Petrow*, un orator și scriitor de prima forță. Acest om alui Dumnezeu, adânc cugetător și cam cunoscător a ordului natural cu toate mizeriile lui, cum și a ordului supranatural cu căldura, lumina și bucuriile lui, vede mântuirea și ridicarea poporului său în curățirea sufletelor de noroiul păcatelor și de rugina desperării. Toate gândurile lui, toată filozofia lui se ridică frumos, lin și artistic pe adevărul divin, pe învățătura lui Hristos, pe credința evangelică, fără de care cei mai mari sunt tirani fără inimă, iar cei mai mici sclavi fără nădejde. Cu blândețe și iubire caldă îndeamnă pe toți, să mediteze asupra adevărului divin, asupra celor opt fericiri, cari se înalță peste cultură formalistă, peste știința rece, se înalță peste onoruri, ranguri și bogății. Ce folos de progresele, cu cari se laudă omenimea: de telefon, telegraf, tren, balon... dacă ele poartă atâta mânie și ură; ce folos de casele pompoase, uscate, înalte, cu ferestri largi, dacă aierul, lumina și căldura, ce primesc, nu pot însănătoșa, întări și înveseli trupurile nervoase, nevoieșe și bolnave ale atâtor oameni, cari s'au uitat de Dumnezeu, cari nu se adâncesc în considerarea adevărurilor mântuitoare, cari țin la forme numai, negligând și desconsiderând sufletul? De ce treabă sunt toate bogățiile câștigate, întrebuințate, ori dorite cu perderea sufletului? Petrow în meditările sale stropite cu exemple frumoase și cu asămănări tare potrivite, învață, îndeamnă, roagă pe cetitor să se îngrijască și de trup și suflet, totdeauna însă pe cale dreaptă și cu mijloace cinstite, altcum își mângește și trupul și sufletul.

Noi zicem fiecăruia laic și preot: Tolle, lege!“

Dela sate.

Insoțire de credit în Câmpuri-Surduc.

De câte ori mergeam la Sibiiu, sau de câte ori mă întâlneam prin părțile acestea cu dl Tordășian, totdeauna mă ispitea, că: „mai zăbovești cu înființarea însoțirii de credit Raffeisen?“ I-am răspuns întotdeauna, că așa ceva la mine în comună nu se poate, deoarece nu am nici un ajutor, pe de altă parte poporul e sărac, puțin la număr, și nici nu prinde vorba, — în de acestea, — ori cât mă voi trudi.

Am înființat ce s'a putut, fonduri de bucate, reuniuni ș. a. dar însoțirea nu-i pentru comuna aceasta, că inteligență nu-i, și nu se poate.

Imi zice atunci, să cetesc numai bine cartea lui Brote despre însoțiri, și să nu zăbovesc.

Vine legea școlară din 1907 și mă pun pe gânduri, că ce amarul meu să mai știu face, de unde să urcăm noi salarul de 1000 cor.? Și apoi când trebue să dai cuincuenale, iară pe atâta? Imposibil!

In o consfătuire cu comitetul, suspinăm toți în fața greumântului ce ne așteaptă.

— „Dapoi de unde să putem noi plăti atâta sumă, că doară oamenii nostri abia mai pot plăti cămețile pe la bănci“ — îmi zic toți.

Acum îmi revin în memorie zisele dlui Tordășian.

Mă apuc și adun date prin comună, să văd că poporul câtă datorie are pe la băncile din diferite locuri, și m'am spăriat de icoana câștigată. Am făcut apoi socoteala intereselor ce merg pentru îmbrăcarea și încălțarea altora, și noi năcăjim, încât nu mai știm de noi. Dacă din interesele ce ies din comuna mea numai a cincia parte rămâne în comună, noi putem plăti pe dascăl!

E neapărat de lipsă un mod de învârtire a acestor interese iarăși în comună.

In decursul anului 1907 m'am pus pe lucru la înființarea însoțirii, dar acum aflu obstacole la popor în chip și formă. Am urmat însă sfatul lui Brote, că nu e conzult să faci adunare de popor la înființarea însoțirei, ci adună numai persoanele ce au aplicare și se conving de scopul ce-l urmărești.

Am isbutit cu 34 inși și ne am constituit — îndeplinind toate cele legale — și cu 1 Ianuarie 1908 începem lucrarea.

Bani — cheltueli — de fondare ș. a. nu a dat nime, ci numai partea de 20 cor. și la anul — subtrăgând cheltuelile mari de fondare — arătăm un profit curat de 400 cor., ear membri 93.

Am urmat apoi sfatul dlui Tordășian, ca să nu fac lucrul în companie cu alte comune, că nu va fi bine. Mai multe îndrumări trebuia să i-le urmez întocmai, și precum văd le vine vremea.

Opinia în popor acum e îndreptată în altă direcție, că adecă fiecare trebue să se facă membru la „însoțire“ ca venitul să-l avem dela toți. După adunarea generală (prima) voi arăta și ce s'a hotărât.

Abstragând dela fala ce o văd acum în acești oameni — cari mai eri erau contra — foarte multe pături de văl se ridică de pe oglinda vieții economice financiare a unuia și altuia, prin urmare se vede și ce lecuire trebue.

E fericit ținutul unde sunt bărbați cari arată idei, din realizarea cărora vine mare folos pentru acei ce le urmează. Noi în ținutul acesta nu am avut fericirea de astfel de bărbați.

Dl Tordășian — născut în cercul acesta — ca secretar al Reun. agr. din comit. Sibiiului, la multe comune a făcut bine prin învățăturile sale.

Nu așa e pe la noi! Aici providențialii veniți la noi pizmuesc și hulesc pe cei cari în adevăr sunt folositori națiunei.

Esprim deci recunoștință dlui *Tordășian*, deoarece prevăd, că după îndemnul Dniei Sale noi avem un mare bine.

Ioan Budoiu
preot.

Intimpinare.

Onor. Redacțiune! In foița ziarului „Gazeta Transilv.“ Nri. 247 și 252 Noemvrie 1908 a apărut un articol întitulat: „un popă mincinos și impertinent“ de Iosif Șterca Șuluțu.

După cetirea acestei rezonări asupra persoanei scriitorului acestor șire, am întrebat pe unii și pe alții, că oare acel domn, ce a iscălit tractatul din vorbă, e identic cu Ilustritatea Sa Dl Iosif Șterca Șuluțu, prezident al „Asociațiunii pentru literatura română și *cultura* poporului român“, pe care eu de altcum nici când în viața mea nu l'am văzut și nu'l cunosc?..

E adevărat, că cu 28 de ani înainte de aceasta am scris în „Telegr. Rom.“ în chestia unei femei, numite „Varga Catarina“ prinsă în biserica mea din Bucium-Isbita cu intervenirea administratorului de pe atuncia, Andrei Șaguna.

Ii ședea bine și frumos dlui Iosif Șterca Șuluțu, dacă nutrea în sine dorința de-a combate ceva din spusele mele, să reproducă în „Gazetă“, întreg articolul meu, publicat în „Telegraful Român“ Nr. 47 și 48 anul 1881, precum și răspunsurile date mie pe acel timp.

Și aceasta mai ales, pentruca cetitoriul nepreocupat să scoată dintr'ânsele singur judecata corectă și dreaptă.

Despre cele scrise de mine, întâmplate fiind în parohia mea, pe care o păstoresc de peste 40 ani, cred și am deplină convingere, că trebuia să am și eu oarecare cunoștință mijlocită sau nemijlocită. Lucrurile nu s'au întâmplat atât de demult, ca să nu fi existat la 1881 oameni, cari le-au văzut cu ochii!

In ședința colegiului nostru preoțesc, ținută la 21 Ianuarie a. c. am pus în discuție chestiunea aceasta, spre a obținea opiniile colegilor mei.

Preoțimea întreagă a desaprobat cu desăvârșire *tonul*, în care e scris tractatul din vorbă și m'a obligat a da un răspuns, căci eu odată cu capul nu voiam a mai reflecta la vorbele dlui Șuluțu.

Pe cei prezenți i-a pus în mirare cuvintele de osândă la adresa unui preot încăruntit în oficiul său și intrat pe ușă în staolul oilor sale.

Se vede, că s'a perdut din vedere învățătura moralului creștinesc, că nimenea nu e atât de rău, ca să nu facă și ceva bun, și nimenea nu este atât de bun, ca să nu facă și ceva rău.

Eu nutresc neclintita credință, dela care om pământean nu mă va putea abate, că în acest tractat se adeveresc până la evidență cuvintele rostite de un fruntaș român născut înainte de 1700 și spuse după 1700 că: „tare mă tem că noi din tot lucrul acesta nu ne vom alege cu altceva, decât cu ura între frați și mustrarea în suflet.“

Incât privește pe dl adv. Dr. Laurențiu Pop, dacă să identifică cu ideile desfășurate în tractatul cu pricina, n'am nimic contra.

Dacă și în acest mod se face istorie, eu unul, care nu sunt istoric, nu pot spune altfel, decât, fie amândoi pe deplin mulțămiți și liniștiți.

Scriitorul acestor șire are însă mângăierea satisfăcătoare în zisa poporului: „Neadevărul biruește, dar nu trăește“ și „Adevărul biruit nu moare.“

Nu știu însă ce-ar zice din mormânt întâiul prezident al celei mai mari instituțiuni de *cultură* a neamului românesc din patrie, acum în presajma serbării centenariului dela nașterea sa, dacă ar ști și ar vedea în ce *ton* scrie urmașul său în prezidenția „Asociațiunii.“

---

cum îmi trece vremea pe aici, și la un amic sincer cum ești tu trebue să-i dau un tablou clar despre viața mea sufletească și socială. Nu dubietez că cu interes vei ceti rândurile mele, precum cetesc și eu scrisoarea ta.

Mă mai întrebi că unde locuesc? Știi tu că școlile noastre toate-s zidite în cimiter. (Doar a voastră nu?) Deci eu trăesc în cimiter. Aici toți trăesc în pace și bunăînțelegere, aici nu se ceartă nime, nu-s mânioși unii pe alții, nu se invidiază, nu se asupresc, aici toți sunt frați. Pomii deși întind peste ei umbra liniștei și a fericirei. De multe ori ies cu băieții aici, între crucile de lemn, între mormintele acoperite cu pajiște și flori. Simplicitatea aceasta îți copleșește inima cu taine dumnezeești. Imi adun copii în jurul meu, le vorbesc despre acei ce s'au mutat dintre noi și cari cândva chiar așa au trăit, simțit, vorbit, gândit, lucrat ca și noi. Au fost copii, s'au bucurat și au râs în jocul lor, au crescut, s'au făcut femei, bărbați, au muncit și ostenit pentru pânea de toate zilele, viața din ei a slăbit și au venit aici să se odihnească. (Nu observi aici egalitate?) Și la copiii mei nu li mai frică de cimiter. Nu, pentrucă știu, că locul acest tainic e numai un semn de admoniere, reamintindu-ne, că viața noastră e scurtă, și timpul acest scurt în pace și dragoste avem a'l trăi.... Da frate, în *pace* și *dragoste*. Și oare de ce nu o înțeleg aceasta *unii*?....

Ca ultim cuvânt, în caz când pe viitor îmi va mai reflecta cineva în tonul tractatului din vorbă, — fie acum, fie poate *după alţi 28 de ani*, — eu nu mai stau la dispoziţia nimănui, declar din parte-mi de încheiată afacerea, căci nutresc firma convingere, că bunul Dumnezeu va răsplăti şi celor înalţi, ca şi celor de jos, fiecăruia după faptele sale.

Nicolae Băieşan
preot rom., ortodox.

NOUTĂŢI.

Pentru fondul cultural. Domnul advocat *Dr. Augustin Bodea*, careşi serbează cununia Dumineca, în 8/21 Februarie, d. a. la oarele 4, în biserica gr. ort. din Deş, cu domnişoara *Aurelia Hermann*, a trimis ca răscumpărare a anonţurilor de cununie pe seama fondului cultural arhidiecezan suma de 20 coroane. Tot pentru fondul cultural arhidiecezan a trimis domnul *George Comanici*, notar pensionat în Veneţia inferioară, suma de 100 coroane, ca donaţie.

*

Conferenţele „Asociaţiunii“. Dumineca, în 21 Februarie a. c. domnul Dr. I. *Lupaş* va ţinea în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii, la orele 6 seara, o conferenţă cu titlul: *„Doi ani din viaţa lui Şaguna“.*

*

Piesa dlui Delavrancea. „Apus de soare“, piesă istorică de B. St. Delavrancea, s'a jucat în săptămâna aceasta pentru întâia oară la teatrul naţional din Bucureşti. Reprezentaţia a fost o adevărată sărbătoare artistică şi un eveniment în stagiunea din earna aceasta. Distinsul prozator şi orator a eternizat ultimele zile de domnie din viaţa lui Ştefan Vodă cel Mare şi Sfânt. Culmea dramatică este atinsă în actul al treilea, unde Domnul proclamă de urmaş pe fiul său Bogdan şi însuş îl aşează în scaun. La sfârşitul actelor — piesa are 4 acte — publicul a făcut ovaţii strălucite autorului, care a fost chemat pe scenă de repeţite ori.

*

Pentru nefericiţii din Italia. In urma colectei deschise din partea comitetului local, constituit sub prezidenţia dlui comite-suprem şi comes al Saşilor, *Gustav Thalmann*, au întrat la comitat următoarele sume pe seama celor nenorociţi prin cutremur din Italia de sud: Lista comandamentului de corp din loc 186 cor. Venitul unei representaţiuni teatrale dată de directorul Leo Bauer 224 cor. 80 fil. Pe teritorul oraşului Sibiiu s'au adunat 1105 cor. 85 fil. In oraşul Sebeşul-săsesc 254 cor. 66 fil. In cercul administrativ al Sibiiului 389 cor. 68 fil., al Sebeşului 374 cor. 2 fil., al Mercurei 222 cor. 76 fil., al Săliştei 959 cor. 89 fil., al Cisnădiei 1065 cor. 74 fil. şi al Nocrichiului 582 cor. 69 fil. La olaltă deci 5366 cor. 9 fil. Suma adunată s'a trimis în 9 Februarie „Cassei generale maghiare de păstrare“ din Budapesta. Comitetul aduce tuturor contribuenţilor sincere mulţămiri pentru ajutorul dat nefericiţilor locuitori din Sicilia, cari au suferit atât de mult în urma groaznicului cutremur de pământ dela finea anului trecut.

*

Biserică gr. ort. română în Viena. Dumineca la ameaz s'a prezentat la domnul primar al Vienei, *Dr. Carol Lueger*, o delegaţiune a Românilor din Viena, compusă din domnii: General Ales. Lupu, Dr. Ciurcu, Dr. M. Sturza şi arhitectul Popovici, pentru a-l ruga, să dăruiască un loc potrivit pe seama bisericei gr. ort. române şi a casei parohiale, ce se intenţionează a se ridica în Viena. Primariul Dr. Lueger a primit deputaţiunea în mod foarte afabil şi a promis, că va căuta un loc potrivit, pe care-l va pune apoi în mod gratuit la dispoziţia Românilor din Viena.

*

Nou inspectorat regesc pentru şcoalele poporale s'a înfiinţat cu sediul în Reşiţa. De acest inspectorat se ţin şcolile din cercul Reşiţei, Oraviţei şi Jamului, comit. Caraş-Severin. Cu conducerea este însărcinat fostul subinspector în Lugoş, dl *Eugen Földi.*

*

Juriga graţiat. Deputatul naţionalist slovac *Dr. Juriga Ferdinand*, închis în temniţa de stat din Vaţ, a fost pus Marţi în libertate, după ce Maiestatea Sa i-a iertat restul pedepsei.

*

Producţie militară. Domnii ofiţeri dela ecvitaţia brigadei a 12 a de cavalerie din Sibiiu aranjază Marţi în 23 Februarie n. la oarele 3 d. a. o producţie în călărit, în şcoala de călărie din casarma de tren.

*

† Constantin I. Iuga, cassarul Academiei Române, după îndelungate şi grele suferinţe şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, Marţi la 7 ore dimineaţa în etate de 69 ani. Inmormântarea i-s'a făcut Joi, 5 Februarie a. c., la orele 3 p. m., din capela cimiterului Bellu în Bucureşti. Odihnească în pace!

*

Balul tinerimii din Sibiiu. După o întrerupere de vre-o doi ani, tinerimea noastră sibiană a hotărât să aranjeze în carnevalul acesta un bal mascat. Petrecerea s'a ţinut aseară, Joi, la „Unicum“. O serată mai amusantă şi mai reuşită decât aceasta de mult n'a mai fost în bătrânul Sibiiu. Sala de dans cu gust decorată şi lojele toate au fost ocupate de public din loc şi din împrejurime. Toaletele damelor de astădată n'au strălucit prin luxul lor. Constatăm faptul nu fără satisfacţie, că am văzut multe toalete simple şi totuşi elegante, iar costumul săliştenesc a fost şi la balul de aseară cel mai frumos. Afară de „Romana“ şi de jocurile obicinuite s'a dansat şi un interessant cotilion cu figuri mai noi. Comitetul aranjator, care a dat chiar mai mult decât a promis şi care a fost condus de iscusitul său prezident poate să fie deplin, mulţămit de succesul obţinut.

*

Pentru un steag. Pretura din Geoagiul de jos, lângă Orăştie, a pedepsit patru feciori ţărani cu câte 5 zile arest şi 200 cor. amendă (total *20 zile arest şi 800 cor.*), pentrucă au legat panglici tricolore la un steag, cum se obişnueşte la ospeţele din partea locului.

*

Şcolari eliminaţi. Cinci şcolari din clasa a opta a liceului din Oradea-mare au fost eliminaţi, pentrucă au trimis o depeşă de felicitare ziaristului Szomory Dezső, din incidentul eliberării sale din arestul preventiv, unde a fost deţinut pentru publicarea de scrieri pornografice. Ministrul de instrucţie va aduce hotărâre definitivă în afacerea eliminării.

*

Teatru ars. In Acapulco (Mexico) s'a aprins teatrul Flores Luni sara, în cursul representaţiunei, şi trei sute de oameni şi-au perdut viaţa, căzând pradă flacărilor.

*

† Sofia Ciocan născ. Grecu, după un morb greu, a incetat din vieaţă împărtăşită fiind cu sfintele taine ale muribunzilor în 12 Februarie dimineaţa la oarele 5, în anul al 49 al etăţii şi al 33-lea al fericitei căsătorii. Rămăşiţele pământeşti i-au fost aşezate spre vecinică odihnă Dumineca în 14 Februarie la 2 oare p. m. în cimiterul bisericei gr. ort. din Băţălariu. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Nenorocire. Din Haţeg se scrie, că ajutorul de notar Bela Cseh din nebăgare de seamă a împuşcat pe Iancu Muntean, care a şi murit. S'a pornit cercetare.

*

Primejdia femeilor. In Berlin de câtva timp aproape zilnic se comit atentate la viaţa femeilor. Se pare că a isbucnit o veritabilă epidemie criminală. Intr'o singură zi s'au făcut cinci atentate împotriva femeilor în ziua mare şi în stradă; în fiecare cas criminalul era alt individ, însă până acum nici unul n'a fost prins. Femeile sunt atacate cu cuţite; una a fost rănită la braţ, alta la picior, la a treia cuţitul s'a oprit în oţelul dela corset, a patra şi a cincia au fost rănite la coaste şi pântece. Poliţia a pus un premiu de trei mii de mărci pentru celce va descoperi pe făptuitori.

*

Catastrofă. Intr'o mină de cărbuni din Anglia s'au nefericit 200 de muncitori în urma unei explosiuni, care a pricinuit îngroparea lor în fundul pământului, fără a putea fi salvaţi.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Ioan Dordea, paroh (Haşag), soţia sa Maria năs. Costea şi fiicele lor Letiţia, Cornelia, Mărioara şi Veturia, în total 1 cor. 20 fil., Ieronim Spornic, dir. băncii „Secăşana“ din Ludoş, soţia sa Ana n. Stănilă şi copii lor Eleonora, Silvia, Titus, Virgil şi Liviu, în total 2 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Petrecere în Cluj. „Reuniunea sodalilor români din Cluj“ invită la serata ce o va aranja Dumineca în 21 Februarie n. 1909, în sala cea mare de jos a hotelului „Biasini“. Inceputul precis la 8 oare seara. După serată urmează dans. Ofertele benevole în favorul fondului reuniunii se primesc cu mulţămită şi se vor cuita.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare distincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect, ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

*

Nu crede, că un rău trece dela sine. Dacă eşti bolnav, trebue să cauţi momentan ajutor, căci o boală negligeată e un rău dublu. Tusă, durere de piept, bale, lipsă de apetit, răguşală, asudarea nocturnă, slăbiciunea, adesea premerg boalelor grele. De se arată asemenea simptoame nu întârzia, ci comandă sirupul de miere de teiu alui Örkény, care împiedecă tusa şi scuiparea de sânge, desface perfect flegma, delătură asudatul nocturn, îmbunătăţeşte apetitul, măreşte greutatea corpului, uşurează răsuflarea, delătură insomnia şi împedecă lăţirea unei boale mai grele. Dacă comanzi o sticlă de probă cu cor. 3, sau o sticlă mare cu cor. 5, adresează epistola sau mandatul poştal la Farmacia apotecarului în Budapesta, Iosefsring 64. Depot 90.

ECONOMIE.

Maşina „Tornado“.

Nu trece săptămână, nu apare număr aproape din bătrânul nostru ziar „Telegraful Român“, în care, sub diferite title, să nu ni se spună, să nu ni se sfătuiască câte ceva din ramul mare a-l economiei, să nu ni se arete nouăle măsuri şi planuri luate de neobosiţii şi neînfrânţii conducători ai „Reuniunei rom. agricole din Sibiiu“ — să nu ni se recomande, să nu ni se arete toate modalităţile, ducătoare la o bună, cuminte şi princioasă economie.

De sub ochiul îngrijitor al conducătorilor pomenitei reuniuni, n'a putut scăpa nici iscodirea cea nouă, a maşinei „Tornado“.

Cu bucurie am cetit procurarea, sosirea, precum şi chemarea economilor, de-a li se înfăţoşa, de-a li se recomanda noua maşină. Cu curiozitate am şi alergat în ziua orânduită, a vedea puterea, ajutorul, folosul ei. Şi nu înzadar. Curiozitatea minţii, vederii, mi am şi putut-o pe deplin înplini nefiind curioşi prea mulţi, cari să producă îmbulzeala. In treacăt fie zis, prea e mic interesul nostru, faţă de lucrurile nouă menite să ne uşureze munca, să ne îmbunătăţească pământul, să ne sporească puţinul! Un contrar al interesului mare ce se poartă din partea conducătorilor şi încrezuţilor noştri. Căci, pe când aceştia se nizuiesc cu cuvântul şi cu fapta, să ne dee ceva bun şi sporitor, noi, nici habar n'avem. Nu voiesc a dojeni pe nimenea, „năcazurile drepţilor multe sunt“, — dar întru întimpinarea unei noutăţi, întru cinstea, recunoştinţa celor-ce lasă tot, chemându-ne să ne arete folosul noutăţii, mai multora se cuvine a fi de faţă!

Să nu fie sat, cel puţin mai aproape, care să nu fie reprezentat, prin una sau două persoane.

Un minimum acesta, care se poate cere şi pretinde, pe lângă toate năcazurile drepţilor. In ziua înfăţoşerei maşinei „Tornado“ n'au fost prea multe astfel de sate. Ori sărăcia noastră?..

Maşina „Tornado“ a ajuns pentru prima dată în folosinţa cristinărenilor, cari văzând puterea ei, n'au putut să nu esclame caracteristicele cuvinte „măi, — da cap a avut şi acela, care a mai făcut-o şi pe asta. Cât e de scumpă dle părinte?“ Din ascuţişul tăişelor ei nici coceanul cel mai aspru nu poate rămânea nemistuit, nesfărticat, neprefăcut „întru nutreţ destul de mare preţ“, şi „că face accesibili pentru consumare cocenii de cucuruz“ s'a adeverit la noi. Maşina „Tornado“ a umplut un gol în ale economiei, cu ajutorul căreia şi nefolosiţii coceni pot deveni folosibili. Nu e ne însemnată această rubrică, mai ales în zilele prezentului, cari au ajuns să dee bietului econom maja de paie cu 6—7, ba chiar şi 8 coroane.

Strămutându-se noua maşină într'un alt sat, mă simt îndatorat a aduce şi publice călduroase mulţămiri vrednicilor bărbaţi, aflători în fruntea „Reuniunei noastre agricole din Sibiiu“, pentru ajutorul răvarsat asupra noastră, — pentru interesul cel mare faţă de noutăţile timpului, faţă de-o uşurare, de o îmbunătăţire, de-o propăşire a economiei noastre *naţionale*.

Cristian, în 31 Ianuarie 1909.

Cu multă stimă
Ioan Popa
paroh.

Cărţi şi reviste.

„Biblioteca pentru toţi“. Nr. 430—431, cuprinde: *Regele Carol al României* de *Mite Kremnitz* traducere de *Const. Graur.* In literatura românească nu există până acum o lucrare populară asupra vieţii şi activităţii Regelui Carol I. Lucrarea de faţă vine să umple această lacună, punând la îndemâna tuturor, într'un format comod şi pe un preţ minim, cea mai documentată, cea mai complectă şi cea mai frumos scrisă biografie a M. S. Regelui, sub a căruia fericită şi glorioasă domnie s'au săvârşit toate actele mari ale ţărei şi s'a consolidat România modernă. Autoarea bine cunoscută publicului românesc prin colaborarea sa la multe opere ale M. S. Reginei, era cea mai în măsură să scrie o asemenea lucrare. Legată de familia suveranilor prin o îndelungată prietenie şi posedând un neîntrecut talent literar, d-sa ne-a redat nu numai exact şi precis, dar şi sub o formă plăcută, întreaga viaţă extra-ordinar de bogată în fapte mari a celui dintâiu Rege al României. Preţul 60 bani. Catalogul complect al acestei Biblioteci pentru toţi care se sporeşte pe fiecare săptămână cu câte 2 volume noi, a se cere la librăria editoare Leon Alcalay în Bucureşti.

*

„Luceafărul“. Nr. 4, a apărut cu următorul sumar: O. C. Tăslăuanu: Unirea. Al. Vlăhuţă: In zorii mântuirii. Vasile Alexandri: Hora Unirei (poezie). Cat. Theodorian: Băiatul. A. E.: Cântece (poezie). I. B: Impresii din Bucureşti: Cursul de dicţiune. — La Teatrul naţional. Maria Popescu: Din popor: Patimile lui Christos (poezie). Al. T. D.: Bărbaţi din epoca Unirei. I. Broşu: Resignare (poezie). Dări de seamă: Tit Bud: Poezii pop. din Maramurăş (E. H.). — Piese de teatru pentru tinerime (A. O. M.). — Ioan Adam: Constanţa pitorească (T.). — Emil Borcia: Bobârnaci şi Bazaconii (S.). Cronică: † Coriolan Bredicean. Fundatori şi Fundaţiuni. Conferinţe în Bistriţa. Reviste şi ziare. Ştiri. Ilustraţiuni: Elena Doamna. Cuza Vodă. Vasile Alexandri. Bărbaţi din epoca Unirei. Coriolan Bredicean.

*

Biserica ortodoxă română, anul 22, numărul 10, pe luna Ianuarie, a apărut cu un cuprins bogat şi interesant. Apare în Bucureşti. Abonamentul 12 lei la an. Administraţia Bucureşti. Strada Principatelor Unite numărul 60.

Impărţire de sămânţe.

Vestim pe membrii Reuniunei noastre agricole, că subscrisul comitet va împărţi între membrii în mod gratuit şi în primăvara anului de faţă sămânţe de trifoiu, de luţernă şi de napi de nutreţ.

Cererile pentru a fi împărtăşiţi membrii să le înainteze la comitet cel mai târziu până la 10 Martie.

Membrii împărtăşiţi cu asemenea sămânţe în anii trecuţi, sunt rugaţi a ne face raport cât mai amănunţit despre recolta avută şi despre esperienţele făcute la cultura acestor plante de nutreţ.

Sibiiu, 16 Faur n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Teatru german.

Sâmbătă: *Zweimal zwei ist fünf*, comedie în 4 acte, de Gustav Wied.

Mamelor nutritoare

li-se întăreşte şi îmbogăţeşte laptele dacă folosesc Emulsiunea lui SCOTT.

Slăbiciunea

încetează, copilul devine mai roşiu şi mai liniştit ca mai nainte.

9 (270) 4—4

Emulsiunea lui Scott dă în toate crisele de naştere putere, măreşte curagiul şi e totodată plăcută şi uşor mistuitoare.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al esperienţelor lui SCOTT

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 52 prot. 1909. [52] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Rusciori** de clasa a III-a protopresbiteratul Sibiiului devenită vacantă prin repauzarea parohului Nicolae Șurean prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform prescriselor legale (Atestat de botez, Atestat dela școalele medii, absolutorul teologic, Atestatul de cualificație preoțească și eventuale alte atestate de serviciu etc.), în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabilă încunoștințare a subscrisului a se prezenta și înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta eventual celebra.

Sibiiu, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Sibiiului în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Publicațiune.

Pe baza planului și Preliminariului de spese, aprobat de Prea Venerabilul Consistor Arhidiecezan sub Nr. 13811 școl. din 27 Noemvrie 1908. Să dă în întreprindere pe cale de licitațiune publică minuendă, edificarea școalei gr. or. române din **Renget**, protopresbiteratul Geoagiului.

Licitațiunea să va ținea în casa parohială din loc: **Dumineca la 8/21 Martie** 1909 la 1 oară p. m. Prețul de strigare e 7234 cor. 82 fil. în care e computat și prețul brut cel prestează comuna bis. piatră, năsip, lemnul pentru partea edificiului deasupra (coperiș precum și alte cărăușii.)

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiul de 10%.

Comitetului parohial își reservă dreptul a concrede edificarea aceluia în care își află încrederea, dintre minus oferenții.

Planul și preliminariul de spese și condițiunile se pot afla la oficiul parohial din comuna Renget și la oficiul protopresbiteral gr. or. din Orăștie.

Renget, în 12 Februarie 1909.

Lazar Stoica not. com.
Simeon Filimonescu paroh gr. or. rom.
Vidi:
Vasile Domșa protopresbiter.

[50] 2—3

Nr. 290/909. [51] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa II-a **Calbor**, protopresbiteratul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii, până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se prezenta, în terminul reglementariu în o Dumineca sau sărbătoare la biserică, spre a cânta respective a servi sau cuvânta.

Făgăraș, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

Nr. 72/909 [41] 2—3

Concurs.

Pe temeiul conclusului aprobat de Veneratul Consistor arhidiecesan nr. 2923 B. ex 1884 se publică concurs pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune la biserica cu hramul sfintei Adormiri în parohia de clasa a II-a din **Cernatul-Săcelelor**, pe lângă parohul George Urdea cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale provăzute în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și înainta petițiile lor instruite conform legilor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, și după prealabila încuviințare a protopresbiterului a se înfățișa în vre-o Dumineă ori sărbătoare înainte cu 8 zile de alegere la biserică spre a cânta resp. oficia și cuvânta.

Brașov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protop. gr. or. al Brașovului în conțelegere cu com. parohial.

Vasile Voina
protopr.

Nr. 19/1909. [40] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Coroiusămărtin** în protopresbiteratul „Târnavei“ pe baza ordinului Consistorial din 4 Ianuariu Nr. 73 Pres. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțeşti dela stat şi cu dreptul de locuință în casa parohială esistentă. Ear parohul e datoriu, conform fasionărei la coala B. se solvează darea erarială.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul sus indicat cererile instruite după legile în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral u. p. Küküllővár, având a-se presenta după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului în biserică, spre a celebra, cânta, ori cuvânta.

Cetateadebaltă, 19 Ianuariu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 788/908 [36] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia gr.-or. **Cigmău**, tractul Geoagiului, devenit vacant prin penzionarea parohului Eremie Necșa, prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, la 17 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
adm. protopresb.

Nr. 30/1909 prot. [42] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Alexandru Borcea, în parohia de clasa primă **Sălişte**, protopresbiteratul Săliște, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subșterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela școalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificație preoțească și eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenții au a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare și în biserică, spre a cânta, cuvânta și eventual celebra serviciul divin.

Săliște, în 26 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Săliște în conțelegere cu comitetul parohial reepectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiral.

* * *

Prin **Libraria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor. foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

* * *

„CRIȘANA“, institut de credit și de economii societate pe acții în Brad.

CONVOCARE

Domnii acționari ai institutului de credit și de economii „Crișana“ sunt invitați prin aceasta la

I-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Brad, **Dumineca în 7 Martie 1909 st n.** la 2 oare d. a. în localul institutului cu următoarea

Ordine de zi:

1. Constatarea numărului acționarilor prezenți și al acțiilor pe cari le reprezintă.
2. Denumirea alor 2 notari și 2 scrutinători.
3. Raportul direcțiunei și al comitetului de supraveghere despre gestiunea anului 1908 și aprobarea bilanțului.
4. Propunerea direcțiunei și decidere asupra împărțirii venitului curat.
5. Darea absolutoriului pentru direcțiune și comitetul de supraveghere pe anul de gestiune expirat.
6 Fixarea prețului marcelor de prezență pro 1909 pentru membrii direcțiunei și a paușalului de călătorie pentru membrii comitetului de supraveghere.
6. Stabilirea statutelor pentru fondul de penziune al funcționarilor.
8. Alegerea alor 4 membrii în direcțiune pe un period de 3 ani.
9. Alegerea comitetului de supraveghere pe un period de 3 ani.

Se atrage atențiunea domnilor acționari asupra următoarelor dispozițiuni din statute:

§. 21 al 2. „Femeile se reprezintă prin plenipotență, minorii prin tutori, curanzi, prin curatorii lor, societățile, corporațiunile și institutele. prin reprezentanții lor legali, chiar dacă aceștí din urmă n'ar fi acționari“.

§. 22. „Numai acei acționari au drept de vot, cari sunt trecuți ca proprietari de acții în cărțile societății cu cel puțin 6 luni înainte de adunare și cari își depun cu 24 oare înainte de aceasta, pe lângă revers, acțiile lor, eventual și dovezile de plenipotență, la cassa societății, eventual la locurile destinate de direcțiune. Avizul despre depunerea acțiilor la locurile destinate are să sosească cu 24 oare înainte de ținerea adunării.

In legătură cu cele cuprinse în §-ul din urmă notificăm, că pentru depunerea resp. primirea acțiilor și extradarea documentelor despre depuneri s'au designat resp. au fost rugate institutele: „Agricola“ (Hunedoara), „Albina“ (Sibiiu) și filia'a (Lugoj), „Ardeleana“ (Orăștie), „Cassa de păstrare“ (Mercurea), „Cassa de păstrare“ (Săliște), Filiala „Crișana“ (Hălmagiu), „Hunedoara“ (Deva), „Iulia“ (Alba-Iulia), „Ustredni banka“ (Praga) și filiala (Viena), „Victoria“ (Arad), „Vlădeasa“ (B.-Huedin) și „Zărăndeana“ (Băița).

Brad, la 11 Februarie 1909 st. n.

Direcțiunea.

(56) 1—1

Bilanțul cu 31 Decemvrie 1908.

Activa.	K f	Pasiva.	K f
Cassa	16,550 32	Capital societar	200,000·—
Cambii	582,599·90	Fond de rezervă *)	127,070·64
Cambii cu acoperire hipotecară	72,745·—	Fond de rezervă special **)	4,004·52
Imprumuturi hipotecare	205,261·54	Fond de pensiuni	7,906 21
Obligațiuni cu cavenți	673,910·88	Reescont	258,266·—
Lombard	1,028·—	Depuneri	1.017,018 21
Efecte	18,917·50	Diverși creditori	7,313 07
Realități	97,000·—	Interese transitoare anticipate	26,605·50
Mobiliar	5,930·—	Profit curat	48,455 38
Bon în giro-conto la Banca Austro-Ungară	984·—		
Conturi-Curente	3,091·64		
Cassa de păstrare poștală	201·68		
Anticipațiuni	1,000·—		
Debitori	114 20		
Interese transitoare de reescont	3,879·87		
Rate restante din capital social	13,425·—		
	1.696,639·53		1.696,639·53

*) Cu dotația din anul acesta va fi de K 133,576·19.
**) Cu dotația din anul acesta va fi de K 7,539 26.
Total K 141,115·45.

Contul Profit și Perderi.

Debit	K f	Credit.	K f
Interese de reescont	10,880·50	Profit transpus	2,500·—
Interese de depuneri	51,777·10	Interese dela cambii și cambii cu acoperire hipotecară	35,897·51
Salare și bani de cvartir	14,328·50	Interese dela hipotecă	14,286 97
Marce de prezență	2,938·—	Interese dela obligațiuni	63,004·35
Spese, registre, tipărituri, porto, etc.	11,016 31	Venit dela efecte	615·—
Contribuțiuni	8,156·70	Chirii și arânzi	6,786·46
10% dare de depuneri	5,177·67	Interese de cont-curent	5,933 08
Amortizări de mobiliar și efecte	848·48	Proviziuni	19,061·46
Profit curat	48,455·38	Diverse	5,493·81
	153,578·64		153,578 64

Brad, la 31 Decemvrie 1908.

Comșa m. p., director executiv.
p. pa Damian m. p., contabil.

Direcțiunea:

Vasilie Damian m. p., prezident. Cornel Lazar m. p., vice-prezident. Nicolae Bedea m. p. Romul Coțoiu m. p.
Ioan German m. p. Nicolae Obedeu m. p. Dr. Teodor Pap m. p. Petru Rimbaș m. p. Dr. Nicolae Robu m. p.
Aron Roman m. p. Dionisiu Sida m. p.

Revăzut și afiat în ordine. — Brad, 6 Februarie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Georgiu Părău m. p., prezident. Ioan Perian m. p. Andron Bogdan m. p. Dominic Rațiu m. p. Nicolae Pop m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

„NOIANA“,

cassă de economii, soc. pe acţiuni, în Noul-român (Oláhujfalu).

Convocare.

P. T. Domnii acţionari ai cassei de economii „Noiana“, societate pe acţii în Noul-român (Oláhujfalu), se învită la a

II-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Noul-român (Oláhujfalu), în **22 Martie 1909**, la 10 oare a. m. în localitatea şcoalei confesionale, cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunărei şi designarea unui notar şi doi verificători.
2. Statorirea numerului acţionarilor prezenţi şi a acţiilor prezentate.
3. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare, despre gestiunea anului 1908 şi aprobarea bilanţului prezentat pe acel an.
4. Propunerea privitoare la împărţirea venitului curat.
5. Alegerea direcţiunei, pe un nou period de 3 ani.
6. Eventuale propuneri.

Acei acţionari cari voesc a lua parte la adunarea generală ordinară, sunt îndatoraţi a-şi prezenta acţiile, conform statutelor, cu 1 ziuă înainte de adunare.

Direcţiunea.

[55] 1—1

Contul Bilanţului cu 31 Decemvrie 1908.

Active—Vagyon. Mérleg-számla 1908 évi December hó 31-ével. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon.	K f	K f
Cassa în numărar — Készpénz		3,795·22
Cambii escomptate — Bank váltok	157,380·—	
Imprum. hip. — Jelzálogos kölcsönök	2,960·—	160,340·—
Mobiliar — Felszerelés	1,265·81	
după amortiz. — leirás után 10%	126·58	1,139 23
Cont curent — Folyó számla		233 50
		165,507·95

Pasive—Teher.	K f
Capital social — Részvénytőke	42,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap	1,456·38
Depozite spre fructif. — Betétek	60,936·75
Reescompt — Viszleszámitolás	47,684 30
Diverse conturi creditoare — Különféle hitelezők	226·01
Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	35·09
Scopuri de binefaceri — Jótékony célokra	15·37
Interese transitoare anticipate — Átmeneti kamatok	7,200·88
Profit net — Tiszta nyereség	5.953·17
	165,507·95

Contul Profit şi Perdere.

Eşite—Kiadás. Nyereség- és Veszteség számla. **Intrate—Bevétel.**

Eşite—Kiadás.	K f	K f
Interese: — Kamatok:		
după depuneri — betétek után	1,762·09	
după reesc. — folyó számla után	2,319·80	4,081 89
Spese: — Költségek:		
Spese de birou — Irodai költségek	628·45	
Salarii — Fizetések	1,200·—	
Mărci de prezenţă — Jelenléti dijak	582·10	
Chirie — Házbér	125·—	2,535·55
Contribuţiune: — Adó:		
directă — egyenes	1,582 35	
10% la int. de dep.—10% betéti kamatok után	176·20	1,758·55
10% amortiz. din mobiliar — 10% felszerelési törlesztés		126 58
Profit net — Tiszta nyereség		5.953·17
		14,455·74

Intrate—Bevétel.	K f
Interese: — Kamatok:	
dela cambii escomptate — leszámitolt váltók után	9,578·33
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogos kölcsönök után	211 55
Dela întârzieri — Késedelmezésektől	1,818·55
Proviziuni — Jutalékok	2,847·31
	14,455 74

Noul-român, în 31 Decemvrie 1908. — Oláhujfalu, 1908 December hó 31-én.

Membrii direcţiunei: — Az igazgatóság tagjai:

Aurelian Negruţ m. p., preşed. direcţ. **Alexandru Bugner** m. p. **Aurel Oprean** m. p. **George Boeriu** m. p.
Alesandru Comşia m. p. **Ioan Giurca** m. p. **Lesmann Arnold** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat conturile prezente şi le am aflat în deplină consonanţă cu registrele. — Alulirott felügyelő bizottság jelen számlákat megvizsgálta és a könyvekkel összhangzásba találta.

Noul-român, în 31 Ianuarie 1909. — Uláhujfalu, 1909 hó Január 31 én.

Membrii comitetului de supraveghiare: — A felügyelő bizotság tagjai:

Lazar Cocoş m. p., prez. **Iosif Streza** m. p. **Petru Moldovan** m. p. **Ioan Gliga** m. p.

Cassa de păstrare (reuniune)

în Sălişte.

Primeşte **depuneri spre fructificare** cu **4**%, pe lângă un termin de anunţ mai lung cu **4½**%, iar depuneri mai mari cu **5**%.

Depuneri să plătesc după starea cassei şi fără anunţ.

Darea de camete o plăteşte institutul.

Depuneri şi **ridicări** se pot face şi pe cale postală cu cecuri.

Imprumuturi acoardă pe cambii, pe obligaţiuni cu cavenţi, pe hipotecă, precum şi ca credite de cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau hârtii de valoare (acţii şi efecte publice).

Etalonul de interese variază între **8**% şi **6**% netto după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită.

Direcţiunea.

(389) 20—20

„FRAŢIA“,

institut de credit şi economii, societate pe acţii în Agnita.

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economii „Frăţia“, societate pe acţii în Agnita, se învită la a

II-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în **15 Martie 1909 st. n.**, la 11 oare a. m. în localul şcoalei gr.-orientale din Agnita.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcţiunei şi al comitetului de supraveghiare despre anul de gestiune 1908 precum şi bilanţul anului 1908;
2. Decisiune asupra împărţirei profitului net conform §§. 38 şi 46 din statute.
3. Fixarea marcelor de prezenţă pe anul 1908.
4. Eventuale propuneri.

Agnita, la 26 Ianuarie 1909.

Direcţiunea.

(54) 1—1

Contul Bilanţ la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908. December hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon.	K f	K f
Cassa — Készpénz		1,287·65
Escont — Leszámitolt váltók	52,092·40	
Cred. camb. hip. — Jelzálog. biz. váltók.	220·—	52,312·40
Cred. pers. — Személy hitel	57,028 50	
Cred. pers. hip. — Jelzálog. biz. sz. hitel	12.291·68	69,320·18
Spese fondare — Alapitási költség: după amort. — leirás után	1,070·—	
Mobiliar — Felszerelés: după amort. de 10% — 10% leirás után	479·34	1,549·34
Int. restante — Késedelmi kamat		404·80
		124,874·37

Pasiva—Teher.	K f
Capital acţionar incurs — Befolyt részvénytőke	34,890·—
Fond de rezervă — Tartalék alap	380 80
Depuneri — Betétek	56,639·50
Pro-Divers — Különféle hitelező	226·70
Cont-curent — Folyó számla	29,000·—
Interese transitoare — Átmeneti kamatok	1,630·72
Dividende neridicate — Fel nem vett oszt.	67·97
Fond de pensiune — Nyugdij alap	100·—
Profit net — Tiszta nyereség	1,938·68
	124,874·37

Contul Profit şi Perdere.

Debit—Tartozik. Nyereség és Veszteség számla. **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik.	K f	K f
Int. de dep. — Betéti kam.	2,294·73	
Int. de Co-Curent — Folyó számla kamat	1,311·35	3,606·08
Salare — Fizetések		1,771·91
Dare de 10% după int. de dep. — 10% betét kamat adó		219·08
Dare directă — Egyenes adó		601·30
Spese curente — Irodai költségek		867·47
Amortizări — Leirások:		
Spese de fondare — Alapitási költség	90·01	
Mobiliar — Felszerelés	53,25	143·26
Porto-Postal — Posta költség		41·44
Marce de prezenţă — Jelenlési dijak		101·—
Profit net — Tiszta nyereség		1,938·68
		9,290·22

Credit—Követel.	K f	K f
Int. de Escont – Leszámitolt váltók ut. kamat	3,167·76	
Int. cred. pers. — Személy hitel utáni kamat	3,671·79	
Int. cred camb. hip.— Jelz. biz. váltók ut. kamat	20·75	
Int. cred. pers. hip. — Jelz. biz személyhitel ut. kam.	829·19	
Int. de întârziere — Késedelmi kamat	281·55	7,971·04
Proviziuni — Kezelési dij		1,000·77
Competinţă de scris — Irás dij		318·41
		9,290·22

Agnita, 31 Decemvrie 1908. — Szentágota 1908 December hó 31-én.

Ioachim Muntean m. p., preş. şi dir. exec. **Pavel Crişan** m. p., contabil.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Ioachim Părău m. p. **Nicolae Gavrea** m. p. **Georgiu Borzea** m. p.
Alexandru Bârsan m. p. **Ioan Crăciun** m. p. **Petru Todor** m. p.

Examinând conturile prezente, le am aflat exacte. — A jelen számadásokat megvizsgálta és helyeseknek találta.

Agnita, 26 Ianuarie 1909. — Szentágota 1909 Iánuár 26-án.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelőbizottság:

Dr. Alex. Morariu m. p. **Militon Berghea** m. p. **Ilie Ştirbeţu** m. p.
Ioan Oros m. p. **Vasilie Boca** m. p.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 4—52

Rǎniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 6—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU",

Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Important

pentru

morboşi de stomah.

Lipsă de apetit, greutăţile în stomah, durerile de cap în urma mistuirii rele, nemistuirea, colica, insomnia, anemia, gălbinarea, etc. le înlătură renumitele şi veritabilele

Picături de stomah ale lui Brady

Multe mii de scrisori de mulţămită şi recunoştinţă. Preţul unei sticle împreună cu înnrumarea de folosire 80 bani. Sticlă mare C. 1·40. Se capătă în farmacii.

Depozit central: C. BRADY, farmacie la „Regele Ungariei", Viena, Fleischmarkt 1.

Depozit Nr. 252.

A se cere de acolo gratuit trimiterea „Broşurei speciale". Contra trimiterii á Cor. 5—, se expeaează franco 6 sticle mici, à Cor. 4·50 3 sticle mari

A se păzi contra falsificaţiunilor, picăturile veritabile de stomah ale lui Brady trebue să poarte marca de mai sus şi subscrierea.

(33) 2–5

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . . C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua) . . . . „ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II „ 2·—
Carte de cetire a II-a . . . . . . „ —·50
Noul Abcdar edit. II-a . . . . . . „ —·40
Călăuza noului Abcdar . . . . . „ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui . . . . . . „ —·50
Lecţii de psihologie . . . . „ 1·20
„ de didactică . . . . „ 2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. şi r.

Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

(345) 10—20

Nr. 87/1909 protop. [39] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc din comuna **Şaroş**, protopresbiteratul Mediaşului, se escrie concurs cu termin de 10 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: salar anual de 600 cor. şi anume: 518 cor. din repartiţie, ear 82 cor. din alodiu, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Pentru urcarea salariului la suma de 1000 cor. se va cere ajutor dela stat.

Concurenţii să-şi trimită cererile şi documentele conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi înainte de alegere să se prezenteze în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în tipic şi cântările bisericeşti. Alesul e îndatorat a cânta cu copii în biserică la sf. liturgie.

Mediaş, în 26 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 23—34

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 34 –52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un **clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Pretcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1548 SZ.

Garanţia cea mai intensivă. Condiţii de plată favorabile.

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, una dintre cele mai vechi şi mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

liferează

Motoare şi Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcţiune sigură şi cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenţia generală şi depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 7—12 Telephon Nr. 12-91.

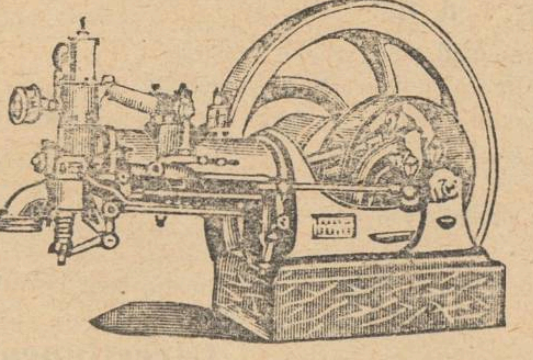

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 2—40

Câţi bolnavi

sunt astăzi, cari nu ştiu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se foloseşte cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale şi sexuale de nervi, inimi nervoase, suferinţe de stomah, reumă, sgârciuri şi paralisie.

Institul nostru fără a cruţa dar osteneli şi cheltueli a edat o carte minunat executată şi foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit şi franco în plic închis A se provoca la acest ziar şi a cere volumul pentru bărbaţi sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[35] 3—4

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de mulţămită.

Ştefan Peşti, barbier, Iászberény, Fötér, scrie în 23 Decemvrie 1908: Mult st. Dle Doctor! Aparatul îl folosesc deja de patru luni cu cea mai mare punctualitate, acelaş funcţionează încă perfect, manipulaţie o pricep perfect. De când folosesc aparatul îmi e mersul mai uşor, apetitul bun, scaunul, care de timp îndelungat a fost neregulat e acum în regulă. Şi la faţă arăt mai bine şi cine mă vede se bucură şi laudă pe inventatorul aparatului. Şi eu mulţămesc lui Dzeu şi Dtră că sunt iar sănătos.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbaţi / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Nr. 15 Sibiiu, Marți 10/23 Februarie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Noii Metropoliți ai României.

Sibiiu, 22 Februarie n.

Joi după ameazi s'a întrunit în București marele colegiu electoral, pentru a face alegerea de Metropolit-Primat al României, în locul de curând decedatului *Iosif Gheorghian* și alegerea de Metropolit al Moldovei și Sucevei, în locul dimisionatului *Partenie-Clinceni*.

In seara premergătoare majoritățile parlamentare au fost întrunite la o consfătuire, pentru a se înțelege asupra candidaților, vrednici de a fi ridicați la aceste demnități înalte bisericești, și la propunerea prim-ministrului *I. I. C. Brătianu* și recomandarea ministrului de culte *Spiru Haret*, s'a acceptat cu unanimitate și între aplause candidatura P. S. Sale episcopului *Atanasie* al Râmnicului-Noul-Severin la scaunul de Metropolit-Primat și a P. S. Sale, episcopului *Pimen* al Dunării-de-jos la scaunul de Metropolit al Moldovei.

Marele colegiu, compus din episcopii și arhiereii țării, din deputații camerei române și din senatorii României, pe Preasfințiile Lor i-a și ales apoi, pe primul cu 187 de voturi, pe ultimul cu 198 voturi din 219 câte au fost date.

Vom da mai la vale decurgerea actului de alegere, iar aici ne vom ocupa puțin cu persoanele noilor capi ai bisericei autocefale gr. ort. din România.

Preasfințitul episcop *Atanasie Mironescu* e cel mai tinăr între episcopii gr. ort. din România. E în etate de 53 de ani și de unsprăzece ani conduce cu zel apostolic eparhia Râmnicului-Noul Severin. E de o fire energică și dreaptă, și în urma acestei însușiri a făcut multe lucruri bune în eparhia, în fruntea căreia s'a aflat până acum. Se așteaptă deci mult dela P. S. Sa și în viitor, pentrucă mult e de îndreptat în biserica gr. ort. din regatul român.

Studiile teologice superioare și le-a făcut la universitatea din Cernăuți, unde a luat diploma de doctor în sfânta teologie și s'a distins prin muncă și devotament față de biserică și religie. A desvoltat activitate și pe terenul literar, îmbogățind literatura bisericească cu mai multe scrieri de seamă, ca: Etica creștină, Morala creștină, Morala pentru copii, Sfântul Atanasie etc., iar în conlucrare cu P. S. Sa episcopul Argeșului a publicat în românește istoria universală bisericească, scrisă în nemțește de *Eusebiu Popovici*, profesor la facultatea teologică din Cernăuți.

Inzestrat fiind cu multă energie și cu mult dor de muncă, se așteaptă deci cu drept cuvânt, ca noul Metropolit-Primat al României să aducă bisericei ortodoxe și legii strămoșești mari servicii și în noua și înalta sa demnitate.

Preasfințitul episcop *Pimen Georgescu*, chemat să iee locul și scaunul unor metropoliți din trecut, cari au lăsat urme adânci în istoria culturei românești, e astăzi de 56 ani. E asemenea doctor în sfânta teologie, dela facultatea din Cernăuți. A fost profesor la facultatea de teologie din București, director al seminarului central și al internatului facultății teologice. La anul 1895 a fost înaintat la rangul de arhiereu, iar la 1902 a fost ales episcop al eparhiei Dunărea-de-jos, pe care a păstorit-o timp de 7 ani, cu multă pricepere. A propagat cu mare zel cultura religioasă în eparhia sa și a contribuit mult la ridicarea nivelului cultural și moral al preoților săi, întrunindu-i în conferențe preoțești, ținute toate după programe stabilite înainte. E stăpânit de un spirit împăciuitor, așa cum îi șade bine dignitarului bisericesc și se așteaptă mult bine și dela P. S. Sa în noul cerc de activitate ce i-s'a dat din încrederea marelui colegiu electoral.

Ne alăturăm și noi la felicitările ce li-s'au adus din toate părțile și le dorim ambilor noi Metropoliți ai României, ca se păstorească cu bine și înțelepciune turma încredințată lor, spre mărirea bisericei și spre fericirea și mângăerea credincioșilor!

Alegerea dela Oravița. Domnul *George Pop de Băsești* a adresat o scrisoare deschisă alegătorilor români din cercul electoral al Oraviței, în care le mulțămește pentru încrederea, ce o manifestează față de dânsul, candidându'l de deputat în locul mult regretatului *Brediceanu*, și le pune în vedere apropiata sa venire între ei, pentru a'și desfășura programul politic. Știrile date de ziarele maghiare, că n'ar fi primit candidatura, sunt deci falșe. Domnul *George Pop de Băsești* a și sosit eri, Duminecă, la Oravița, unde probabil va fi fost primit cu mare însuflețire. *Alegerea se va face în 2 Martie n.* Prezident de alegere e dl *Carol Sussich*, notar public regesc în Caransebeș (care a condus și alegerea din urmă dela Bocșa). Votarea se face la trei comisiuni, după ce cercul are 3441 de alegători. Pentru susținerea ordinei se află în cerc treisute de gendarmi, iar pentru ziua de alegere va sosi și miliție. Contracandidatul e, precum am spus cu altă ocaziune, dl Dr. *Siegescu*, preot gr. cat. și profesor gimnazial în Budapesta.

Din parlament. Cunoaștem astăzi vorbirea deputatului naționalist român Dr. *Iuliu Maniu*, rostită Marți în dietă, din cuvânt în cuvânt, (mai la vale o publicăm în întregime) și putem să spunem, că e o vorbire parlamentară de cea mai rară frumseță și temeinicie. In ea sunt depuse principii politice înalte, cari pot să displacă, pot să supere pe cei de altă credință, dar nu vatămă pe nime, nici națiunea maghiară, nici patria, ci chiar din contră, întreaga vorbire e adumbrită de cel mai cald patriotism; prin urmare, epitetul de *„trădător de patrie“*, dat dlui *Maniu* din partea gălăgioșilor săi colegi (ca să nu mai vorbim de celelalte epitete trivaile) a fost cu totul gratuit.

Marea importanță a vorbirei dlui *Maniu* au înțeles-o de altcum foarte bine fruntașii coaliției, de aceea s'au luat hotărâri formate în cluburi, ca teoriile și părerile lui *Maniu* să fie combătute. In consecvență i s'a răspuns, în felul cum se răspunde în dieta ungară, cu suspicionări și amenințări, din partea fiecărui partid prin câte un orator. I-a răspuns însă și ministrul prezident *Wekerle*, mustrându-l aspru pentru cutezanța de a fi spus — adevărul, care se știe că doare totdeauna. Și l-a apostrofat și *Polonyi*, cerând ca în viitor cine vorbește ca *Maniu* să-și peardă mandatul. Incolo dieta a terminat discuția generală asupra proiectului de lege despre votarea recruților și în curând va fi gata și discuția specială, pentrucă opoziția a capitulat și nu mai face obstrucție. De bucurie dieta a luat vacanțe până Mercuri.

La Viena. Ministrul de comunicație, dl *Kossuth Ferencz*, însoțit de contele *Apponyi*, pleacă astăzi la Viena, pentru a se presenta mâne, Marți, în fața Maiestății Sale, care îi acordă o audiență particulară. Domnul *Kossuth* va face Monarhului propuneri în chestia băncii. Dacă nu vor fi acceptate propunerile sale, guvernul trebue considerat ca și *căzut.* Așa scriu ziarele bine informate dela — Viena.

Limba de regiment. In ședința de Sâmbătă a dietei ministrul de honvezi a spus, ca limbă de regiment e *fiecare limbă din patrie*, pe care o vorbesc cel puțin 20% din soldații regimentului. Deci la un regiment pot să fie mai multe limbi de regiment. In limba, ori în limbile regimentului se face instruarea soldaților și comunicarea cu ei. Mai este apoi *limba de serviciu*, care e pretutindenea cea *germană*, și limba de *comandă*, asemenea *germană*.

Alegerea de metropoliți din București.

Actul alegerii de metropoliți ai României a decurs Joi după cum urmează:

La ora unu s'a oficiat serviciu divin la metropolie, în prezența tuturor membrilor sfântului sinod, a ministrilor, deputaților și senatorilor. A celebrat P. S. Sa Arhiereul *Nifon*, vicariul sfintei metropolii, asistat de patru preoți și patru diaconi.

La orele 2 marele colegiu s'a întrunit în sala de ședințe a camerei. Candidații sunt încunjurați de deputați și senatori și primesc felicitări. Se compune biroul, din P. S. Sa, episcopul *Timuș* al Argeșului, ca prezident, fiind cel mai vechiu în rang dintre episcopi, având pe lângă sine pe P. S. Sa Arhiereul *Calist Botoșeneanul*, secretarul sfântului sinod, pe domnii senatori *Olănescu* și *Danielescu* și pe domnii deputați *Pilat* și *C. Banu*.

Se cetesc dispozițiile din regulamentul despre alegere și se începe votarea pentru scaunul de Metropolit-Primat. Se face scrutiniul și se constată, că din 219 voturi date, P. S. Sa Episcopul *Atanasie* al Râmnicului a primit 187, iar 31 bile au fost albe. Prezidentul colegiului îl proclamă ales Metropolit-Primat al Ungro-Vlahiei.

Alesului i se fac ovațiuni. Preasfinția Sa urcă tribuna și în atențiunea încordată a celor prezenți rostește o vorbire de mulțămire, cam de următorul cuprins:

„Prea sfințiți părinți și frați, dlor senatori și dlor deputați! Simt o mare emoțiune la întorsătura aceasta înaltă de azi a carierei mele, pe care am început-o ca preot de sat. (Aplauze.) E semnificativ ceea-ce ați făcut și cred că e și degetul lui Dumnezeu, care a hotărât de alegerea mea, căci azi în 5 Februarie sunt 14 ani încheiați de cât am fost ridicat la rangul de arhiereu.

Mulțămesc întâiu lui Dumnezeu și zic cu psalmistul: „Fie numele său în veci binecuvântat.“ Mulțămesc apoi dlor deputați și senatori, și-mi dau seama de greutatea sarcinei ce mi s'a încredințat și de însemnătatea diregătoriei la care am fost înălțat. Știu că trebue să fiu răbdător și drept ca păstor al bisericei române și vă asigur, că înălțimea la care am fost ridicat nu mă va ameți, strălucirea locului nu mă va orbi, iar foloasele ce decurg nu mă vor ademeni, — ci voiu căuta să fiu drept cu toți și ascultător pentru toți.

Cât am fost episcop, m'am convins că locurile ce se dau înalților prelați, nu sunt locuri de odihnă, ci de muncă, nici de agonisire, ci de jertfire. (Vii aplauze).

Voiu păstori cu priveghiere și cu energie.

Voi fi straje neadormită pentru păstrarea credinței strămoșești și pentru răspândirea ei cât mai mult în marea mulțime a neamului nostru păstorit.

Ca șef al bisericei române voiu da guvernului cuvenita ascultare pentru a-și ajunge ținta ce urmărește *de a ridica starea morală, intelectuală și economică a poporului.*

Mulțămesc în deosebi bărbaților mari de stat, cari mi-au dat tot concursul să mă aleg, cum și guvernului, — în special dlui Ion I. C. Brătianu, primul ministru, care urmează marilor conducători Ion C. Brătianu și D. Sturdza. (Aplauze)

Voiu fi credincios și devotat Tronului și sfârșind, rog pe Domnul Dumnezeu să binecuvinteze țara aceasta și biserica română, care a Lui este.“

Vorbirea a fost acoperită de aplauze, iar P. S. Sa a fost felicitat de domnii miniștri, senatori și deputați.

La orele 3 și jumătate se începe apoi votarea pentru scaunul de Metropolit al Moldovei. Se face scrutiniul și se constată, că din voturile date P. S. Sa Episcopul *Pimen* al Dunării de jos a primit 198, iar celelalte bile au fost albe.

Prezidentul marelui colegiu electoral îl proclamă deci ales Metropolit al Moldovei și Sucevei. După potolirea aplauzelor P. S. Sa rostește următoarea vorbire:

„Prea onorații mei colegi ai marelui colegiu! Inainte de a vorbi de încrederea acordată mie, dator sunt să constat, că marele colegiu a fost convocat în condiții esceptionale și nu pot iarăși fără să mă gândesc la figura bună, blândă, duioasă, sfântă a răposatului mitropolit Iosif Gheorghian (aplauze).

Intâmplarea aceasta e rară și rămâne istoricului sarcina s'o înregistreze și cel mai pesimist e dator să însemne și foloasele ce vor decurge pentru țară și biserica noastră românească.

Nu găsesc cuvinte ca să vă pot esprima convingerea ce o am de greaua mea datorie ce mi-s'a dat prin votul dvoastre.

Acum 7 ani când mi-ați dat mandatul pentru scaunul episcopal, eram cu sfială și cu grije pentru îndeplinirea datoriei mele și a fost o plăcere pentru mine să constat sentimentul patriotic și credincios ce domnea în această parte a țării, Dobrogea, scumpă nouă tuturor. (Aplauze).

Nu mă pot despărți fără să mulțămesc tuturor cetățenilor dela Dunărea de-jos și celor din Dobrogea, și să-i asigur, că dacă cu misiunea sunt departe de ei, cu gândul și cu sufletul voi fi vecinic la ei. (Aplause).

Ca fiu de țăran, pe care Dzeu l-a înălțat la această înaltă treaptă ierarhică, îmi dau bine seamă de sarcina, mi-se incumbă.

Sunt convins și cunosc
voile poporului nostru și știu că de
ricei este de a-l înălța, ca el să
tuturor nevoilor noastre.

Ridicarea poporului din stu
se află îmi va fi prima datorie
țării și a neamului nostru. (Aplause

Sunt trimis în a doua capita
acolo unde s'au cugetat și s'au făp
mai înalte fapte patriotice, din iu
neam și de biserică. Mă duc cu t
crederea, că voi găsi iubire, pentru
stimă pentru stimă, și cu gândul

munci pentru neamul nostru românesc. (Aplause).

Voiu căuta, ca *faptele şi vorbele mele să fie pildă tuturor preoţilor din eparhia mea.* (Aplause).

Mă voiu coborâ cu drag şi interes la vatra ţăranului, căci avutul, gospodăria lui mă va interesa ca şi partea lui sufletească, fiind strânsă legătura între ele.

In aceste mari împrejurări suntem datori să ne gândim la scumpul nostru suveran, care de 40 ani conduce cu înţelepciune destinele ţării şi căruia datori îi sunt devotament, stimă şi iubire.

Mulţămesc domnului prim-ministru şi domnilor ministri de grija ce o depun pentru interesul bisericei.

Mulţămesc tuturor membrilor înaltului corp şi dacă activitatea mea pastorală va fi rodnică, dupăcum îmi voi da silinţă să fie, cei dintâiu dvoastră trebue să vă bucuraţi de alegerea făcută.

Pildele spre îndrumarea păstoriei mele le voi lua din viaţa prea cuvioşilor metropoliţi Dosoftei, Varlaam şi Veniamin. Ei vor fi călăuzele mele şi spre isbânda faptelor mele mă rog lui Dumnezeu să mi dee putere şi să-mi lumineze mintea." (Aplause).

La eşire un public număros aştepta binecuvântarea noilor metropoliţi.

Vorbirea deputatului Dr. I. Maniu

rostită în şedinţa din 16 Februarie n. a dietei ungare, la discuţia asupra proiectului de lege despre votarea recruţilor.

Onorată cameră! Când mă simţesc îndemnat a lua cuvântul în chestia proiectului de lege de sub desbatere, cred că în situaţia politică actuală şi în atmosfera politică, în care adevăratele nisuinţe nu prea sunt luate în considerare, iar în loc de o apreciere echitabilă a ideilor întâlnim mai mult o preocupaţiune regretabilă, nu este chiar corect a lungi discuţia. Consider, că este necesar şi totodată suficient, dacă voiu precisa pe scurt punctul meu de vedere şi al partidului din care fac parte, referitor la proiectul de lege din chestiune.

Atunci când este vorba să stabilim contingentul de recruţi, făcând posibilă întregirea armatei, stăm foarte aproape de datorinţa de a esamina, care anume este scopul *armatei*, şi poate oare armata corăspunde acestui scop?

Ştiţi prea bine, dlor, că scopul armatei este, de a asigura monarhia înlăuntru şi în afară şi de a-i ridica demnitatea în faţa celoralalte state, mai ales când este vorba de capabilitatea ei de acţiune. Prin consecinţă este deci natural, că cel mai puternic mijloc în privinţa aceasta este armata, a cărei datorinţă trebue să fie *apărarea şi asigurarea esistenţei monarhiei.*

Din acest motiv nu putem fixa scopul armatei monarhiei fără de a fi mai înainte lămuriţi şi în privinţa scopului esistenţei monarhiei şi fără să stabilim baza istorică universală, misiunea şi îndreptăţirea istorică universală a monarhiei austro-ungare. Cu problema istorică universală a monarhiei noastre s'au ocupat foarte mari savanţi şi filosofi de stat. Toţi acesti învăţaţi savanţi au căzut de acord, că esistenţa de veacuri a acestei monarhii este cea mai eclatantă dovadă, că monarhia austro-ungară împlineşte de fapt misiune istorică universală, şi că ea se află în serviciul unor anumite scopuri culturale şi naţionale mai înalte.

Că de fapt aşa este, dovadă este constatarea unui celebru istoriograf slav din Austria, care trăia chiar pe vremea când heghemonia germană era în floare în Austria, deci pe un timp, când nu prea putea avea motiv de însufleţire pentru imperiul austriac, — zic, dovadă strălucită este constatarea acestui istoriograf, care a arătat pe bază istorică ştiinţifică, că Austria şi Ungaria formează o necesitate, o atât de mare necesitate, încât dacă ele n'ar esista, ar trebui inventate. Savanţii, cari s'au ocupat cu filosofia de stat, au găsit că monarhia noastră are două scopuri. Unul este de a asigura esistenţa şi libera desvoltare a acelor popoare mici, ca elemente alcătuitoare de stat, cari în urma forţei lor numerice şi a posiţiei lor geografice n'au fost capabile să înfiinţeze state naţionale, iar celalalt a fost fără îndoială în trecut acela, de a pune stavilă invasiunilor barbare, cari ameninţau cu nimicire civilisaţia apuseană.

Dacă din aceste puncte de vedere esaminăm trecutul istoric al Austro-Ungariei şi al dinastiei de Habsburg, putem constata, că monarhia a corăspuns acestor scopuri, acestor misiuni, purtând grije de interesele culturale şi economice ale popoarelor de sub oblăduirea ei. Şi în adevăr, esistenţa acestor popoare a fost asigurată până atunci, până când monarhia n'a ajuns la un anumit punct de transiţie istorică, care a provocat mare schimbare referitor la situaţia acelor popoare (sgomot). Cu privire la scopul al doilea putem constata, că de fapt Austro-Ungaria şi glorioasa dinastie de Habsburg a reuşit să pună zăgaz invasiunilor barbare din Orient, apărând cu sângele propriu cultura şi opera civilisatorică din apus.

Naşte întrebarea, dacă această misiune aşteaptă monarhia noastră şi în viitor şi dacă da, atunci cum va căuta ea să corăspundă misiunii acesteia? Eu dlor, am firma convingere, că monarhia noastră are mare viitor, şi că pe seama ei, pe seama dinastiei de Habsburg sunt reservate încă pagini strălucite în istorie.

Şi dacă convingerei acesteia îi dau espresiune fără esitare, nu pot ascunde nici durerea, care mă cuprinde când văd, că cercurile conducătoare, bărbaţii de stat ai acestei monarhii nu sunt în deplină măsură pătrunşi de misiunea aceasta a monarhiei noastre, ori cel puţin nu ştiu alege mijloacele potrivite, cari sunt necesare la împlinirea acestei misiuni şi nu ştiu păşi pe calea care duce la împlinirea acestei misiuni.

Că monarhia austro ungară are de împlinit şi pe viitor aceeaşi misiune, e dovadă împrejurarea, că scriitorii şi filosofii de stat francezi, cari, în urma conjuncturilor politice esterne nu sunt prieteni ai monarhiei noastre, totuşi sunt nevoiţi să recunoască, că Austro-Ungaria este din punctul de vedere al desvoltării civilisatorice umane şi azi, ca şi în trecut, o necesitate, căzând toţi de acord, că monarhia aceasta are şi azi scopul de a asigura esistenţa şi libera desvoltare culturală economică a popoarelor de sub o cârmuirea ei.

Scopul al doilea stă în raport invers cu scopul pe care monarhia l a avut în trecut. In trecut anume menirea ei a fost să apere împotriva năvălirilor barbare din Orient cultura apuseană, iar azi lucrul e întors, de oarece monarhia azi are să împedece aşa numitul „Drang nach Osten." Şi în aşa măsură este aceasta menirea Austro Ungariei, încât puterile europene, cari alcătuesc concertul european, asigură esistenţa monarhiei care garantează echilibrul internaţional, prin care împrejurare esistenţa Austro-Ungariei este de adreptul o necesitate. Atunci deci când vedem şi esaminăm aceste scopuri de însemnătate istorică universală, trebue să avem în vedere şi aceea, ca ambele state în compoziţia lor interioară şi în intenţiunile lor să fie puternice, pentru a putea corăspunde menirei lor. Aci este locul să stabilim şi raportul dintre ambele state, de oarece este imposibil ca monarhia, atât Austria, cât şi Ungaria, să corăspundă scopului *estern*, fără să corăspundă celui *intern*, care consistă în *asigurarea şi garantarea libertăţilor tuturor popoarelor de sub sceptrul ambelor state*, să corăspundă datorinţei sale dinlăuntru, fără să nu se nisuiască a corăspunde şi datorinţei ce i-a destinat istoria universală în relaţiunile lor cu statele străine.

Referitor la prima datorinţă ţin să constat, că conducătorii destinelor ambelor state au alunecat pe căi greşite. La 1867, ori ceva mai înainte, Austria s'a pus pe baza heghemoniei germane. Tot la 1867 s'a deschis drum şi la noi în Ungaria heghemoniei maghiare şi exclusivismului de rassă maghiar. (Sgomot în stânga).

Okolicsanyi L.: Dar mai înainte n'a fost nimica?

O voce (în stânga): Fost-a mai înainte o heghemonie valahă?.

Dr. I. Maniu: D-voastră ştiţi bine, că mai înainte limba latină era limba oficială de stat. (Sgomot).

Teza mea, ce susţin este, că consider de un lucru greşit din punctul de vedere istoric universal heghemonia germană în Austria, prin care s'a creat o situaţie imposibilă, şi că lucrul acesta de fapt este greşit, este dovadă împrejurarea, că rezultatul luptelor negermanilor din Austria a fost prăbuşirea heghemoniei germane, în urma căreia popoarele acestea acum tind cu toate mijloacele să-şi asigure desvoltarea culturală şi economică în măsură egală. Intreaga activitate a vieţii de stat din Austria tinde în direcţia de a emancipa popoarele, atât în privinţa politică, cât şi culturală-economică, ca astfel Austria să fie capabilă de a-şi împlini misiunea istorică universală, după cum am amintit mai sus, cu un cuvânt, ca Austria să fie capabilă să garanteze desvoltarea şi existenţa popoarelor sale, conform modului de gândire modern.

Din contră, în Ungaria azi este dominant în politică exclusivismul de rasă. (Sgomot). Dar nu numai acesta, ci şi domnia de clasă oblojită în haina acestui exclusivism de rasă. La noi astăzi întreagă viaţa de stat tinde să scoată la iveală în toate manifestaţiunile sale caracterul maghiar, (Aprobări în stânga), ceeace atâta înseamnă, că începând dela instrucţiunea publică, pe teren justiţiar, administrativ, şi până la cea din urmă funcţiune de stat, rassei maghiare îi este asigurată prepotenţa politică şi superioritatea culturală. (Sgomot).

Urmarea acestei stări este fără îndoială aceea, că favorizată fiind din partea statului o singură rassă, toate celelalte popoare din ţară sunt împedecate în progresul lor. (Contestări în stânga). Din motivul acesta popoarele nemaghiare sunt nemulţumite cu situaţia lor şi ceea ce le face să fie mai ales nemulţumite, este împrejurarea, că acum se pregăteşte calea întroducerei aceluiaş spirit şi în armată. (Contestări în stânga).

Sunt convins, că monarhia austro-ungară numai atunci va putea corespunde acestei misiuni istorice universale, dacă atât în Austria, cât şi în Ungaria, popoarele vor avea dreptul şi li se deschide calea liberei desvoltări pe teren cultural şi economic. Sunt convins, că monarhia, atât Austria, cât şi Ungaria, numai aşa va putea corespunde menirei sale referitor la relaţiunile sale externe, dacă va pune piedecă nizuinţelor, cari vor să asigure şi în armată prepotenţa de rasă.

Examinând singuraticele faze ale manifestaţiunilor politice ale acestor ţări, mă simţesc dureros atins prin faptul, că aici singuraticele instituţiuni sunt considerate ca tot atâtea mijloace de maghiarizare. (Contestări în stânga). Se poate dovedi, că aceasta este nu numai dorinţa sufletească a D-voastră, ci este o manifestaţiune a statului în toate instituţiunile sale (Sgomot).

Acum când văd, că aprobaţi cele ce afirm, că adecă D-voastră tindeţi să maghiarizaţi, nu-mi puteţi lua în nume de rău, dacă eu ca Român.... (mare sgomot. Voci în stânga: Du-te în România!)

Okolicsányi L.: D-ta eşti deputat maghiar!

O voce: Celce nu vrea să fie Maghiar, să plece în România!

Preşed.: Linişte, d-lor!

Dr. I. Maniu: (continuând) nu mi puteţi lua în nume de rău, dacă eu ca Român voi lupta din toate puterile împotriva acestei tendenţe. Pentru mine şi pentru punctul meu de vedere este foarte preţioasă recunoaşterea D-voastre, că tindeţi să maghiarizaţi, căci aceasta mă scoate de sub obligamentul de a vă dovedi acest fapt. (Mare sgomot).

Când văd că D-voastră singuri recunoaşteţi faptul acesta, atunci baza morală, pe care stau, câştigă în tărie.

Bizony: Aceea nu este bază morală!

Dr. I. Maniu: .... şi să nu vă pară rău, dacă un bărbat, care a fost crescut în mijlocul poporului său şi în cultura proprie, opune rezistenţă tuturor tendinţelor de această natură. (Sgomot).

Ceeace am dorit să semnalez cu ocaziunea dezbaterei acestui proiect e, că dv. nu vă mulţămiţi cu aceea, că aţi întrodus tot ceeace numim maghiarizare în manifestaţiile vieţei de stat, ci voiţi pe neobservate şi pe încetul să o întroduceţi şi în armată. (Contestări.)

Nagy E.: Şi aceasta e greşală?

Okolicsányi: Armata e a statului maghiar! (Contestări).

Dr. Şt. C. Pop: Armata nu e pentru a fi maghiarizată, ci ca să apere patria! (Sgomot).

Nagy E.: Aşa voiţi să obţineţi simpatiile noastre? (Va urma.)

FOIŞOARĂ.

Anastasia Şaguna

mama metropolitului Andrei[1]

— 1785—1836. —

Anul 1808, care a dat neamului românesc, între alţi oameni de seamă, un îndrumător politic ca Bărnuţiu, un protopop luptător şi mai târziu episcop vrednic ca Popasu, un scriitor de valoarea lui C. Negruzi şi un episcop savant ca Neofit Scriban, către sfârşit nu era să aducă pentru biserica ortodoxă-română din Ardeal numai bucuria sfintelor sărbători ale „Naşterii Domnului", ci în sânul său păstra taina cea mare a unei zile, pecât de însemnată atunci, pe atât de [illegible] mai târziu. Cu 5 zile înainte [illegible] românesc o femeie credincioasă în legea părinţilor săi, [illegible] nevasta lui Naum (Antonie) [illegible] naştere unui băiat care în [illegible] numele Anastasiu, după al [illegible] Părinţii nou născutului erau [illegible]do-români de origine, făcând [illegible] într'un neam de oameni, ve[illegible]ritul lor de întreprinderi ne[illegible] recunoscuţi până în ziua de azi ca un element de sârguinţă, ordine şi bogăţie.

Inzestrat cu aceste însuşiri şi cuprins cu afaceri comerciale, îl aflăm pe Naum Şaguna la începutul secolului al 19-lea aşezat în oraşul Mişcolţ (com. Borşod) chiar la marginea din Apus-Miază-Noapte a întinderii româneşti, în mijlocul familiei sale binecuvântate de Dumnezeu cu 2 odrasle: un băiat Avreta (Francisc) născut la 1803 şi o fetiţă Ecaterina (născ. la 1806). In acest oraş mai mult străin, căruia prin naşterea sa avea să-i dee însă o importanţă românească, veni pe lume şi Anastasiu, care era acum al 3-lea copil la casă. La leagănul lui au străjuit ursitoare şi bune şi rele. Acestea din urmă şi-au întins mai curând păinjenişul lor de iţe şi mreje flămânde asupra lui. Şi era cât p'aci să ni'l răpească.

Se vede, că norocul nu l-a ajutat pe Naum Şaguna în întreprinderile sale comerciale, cum ajutase pe alţi negutători macedo români, aşezaţi în părţile acestea. Situaţia materială a familiei lui pare a fi fost cam sdruncinată, când numărul membrilor săi se spori cu al treilea copil — o greutate pentru omul scăpătat, un dar şi o binecuvântare cerească pentru o femeie credincioasă ca Anastasia! Şi mai mult însă pentru o biserică despreţuită şi nedreptăţită ca a noastră, căreia în acest copil i s'a născut un mântuitor.

Imprejurările familiare, în care a crescut Anastasiu, au rămas cam puţin cunoscute. Biografia metropolitului Şaguna, alcătuită la 1879 de fericitul episcop Popea în partea aceasta se mărgineşte la înşirarea celor mai însemnate familii macedo-române din Budapesta şi Viena, cari se aflau în raport de înrudire, mai apropiată sau mai depărtată, cu Anastasia Şaguna născută Mutsu.

Câteva documente[1] importante şi de un cuprins mişcător, complectează în mod plastic icoana, înfăţişându-ne în câteva amănunte înduioşetoare peripeţiile, prin care a trecut în anii de tinereţă Anastasiu Şaguna, împreună cu fratele şi cu sora sa. Vom insista asupra acestor documente, al căror cuprins surprinzător de bogat şi instructiv n'a fost — pecât ştim — exploatat în nici una din număroasele biografii şi schiţe biografice asupra lui Şaguna.

Mergând la arhiepiscopul catolic din Agria (Eger), Ştefan Fischer, cedează tot atunci acestuia pe băiatul său Avreta care era de 10—11 ani, şi pe Ecaterina (de 7 ani), ca să-i crească cu cheltuiala sa, în credinţa catolică. Dar Anastasia şi tatăl ei Mutsu, care locuia în Pesta — unde unul din fraţii sau feciorii săi George Mutsu era director al şcolii române-greceşti pe la 1826[2], — desaprobă cu hotărâre, şi de sigur cu indignare, această faptă. Bunicul, om de ispravă, ia nepoţii la sine, spre a le da însuşi o creştere îngrijită, cum părintele lor Naum, din cauza sărăciei, nu mai era în stare a le-o da[1].

Arhiepiscopul Fischer însă nu se mulţămeşte cu această schimbare a lucrurilor, ci în zelul său catolic, înscenează o cauză celebră din chestia educaţiei celor 3 copilaşi ai convertitului părinte. Intr'o scrisoare din 7 Octomvrie 1814 adresată chiar către palatinul (vornicul) ţării, arătând înţelesul ce l-a avut în Martie cu Naum Şaguna, privitor la educaţia copiilor, şi enarând, cum împotrivirea mamei şi a bunicului zădărniceşte planul lor, îl roagă să binevoiască a da ordin comitatului Borşod, ca cei doi copii mai mărişori, Avreta şi Ecaterina, să fie luaţi cu forţa dela bunicul lor şi încredinţaţi arhiepiscopului spre educaţie catolică gratuită, iar cel mai mic, Anastasiu, care pe vremea aceea era abia de 5 ani, să rămână în grija mamei şi a bunicului până la vârsta de şcoală, iar atunci să fie încredinţat şi el preotului catolic din Mişcolţ spre acelaş scop[2]. (Va urma.)

---

[1] [illegible]ment dintr'o monografie asupra metro[illegible]

[1] Publicate mai târziu în „Foaia Diecesană" din Caransebeş (1903 No. 7).

[2] Cf. I. Alexi: „Gramatica Daco-Română sive Valachica. Viennae 1826 pg. 348: Index nominum D. D. Praenumerantium cap. Pesthini.

[1] „ipso ob paupertatem suppeditandae intertentionis impare", (în F. D. „intertentiosie s'a transcris greşit).

[2] „De natu minimo autem Anastasio disponat, ut hic quoque, ubi per aetatem recipiendae educationis et institutionis catholicae capax fuerit, eidem Vice-Archidiacono Miskolcziensi resignetur, atque sumptibus meis Agriae educandus".

NOUTĂȚI.

Deputați din cler la sinodul arhidiecesan. Joia trecută s'au făcut alegerile deputaților din cler pentru sinodul arhidiecesan și au fost aleși următorii domni: Cercul Sibiiu Dr. Ilar. Pușcariu, arhim. vicar arhiepisc. Cercul Săliște Dr. Ioan Stroia, protopresbiter. Cercul Sebeș Serg. Medean, protopresbiter. Cercul Alba-Iulia Nicolae Ivan, ases. cons. Cerc. Deva Vasile Domșa, protopresbiter. Cercul Hațeg Ioan Droc, prot. em. ases. cons. Cercul Ilia Dr. Miron E. Cristea, protosincel ases. cons. Cercul Geoagiu Vasile Domșa, protopresbiter. Cercul Zarand Vasile Dămian, protopp. Cercul Câmpeni Petru Popovici, protopresbiter. Cercul Turda Iov. Murășan, protopp. Cercul Cluj Dr. Eusebiu R. Roșca, protos. dir. semin. Cercul Solnoc Vasile Duma, protopresbiter. Cerc Bistrița Galacteon Șagău, protopresbiter. Cercul Târnava Mateiu Voilean, ases. cons. Cercul Sighișoara Dumitru Moldovan, prot. Cercul Trei-Scaune Dr. Miron E. Cristea, protos. ases. cons. Cercul Brașov Vasile Voina, protopresbiter. Cercul Bran Ioan Hamsea, protop. Cercul Făgăraș Nicolae Borzea, prot.

*

Investitura noilor Metropoliți. Eri, Duminecă la oarele 11 s'a făcut în București investitura noilor Metropoliți ai României, în palatul regal, cu solemnitatea obicinuită. Inaltpreasfințiile Lor au fost aduși la palat în trăsuri regale, cu suită mare și cu paradă militară. Vom aduce amănunte.

*

Conferența dela Asociațiune. Dl profesor seminarial Dr. I. *Lupaș* și-a desvoltat aseară, Duminecă, în sala Muzeului conferența anunțată cu titlul: Doi ani din viața lui Șaguna. Dl Lupaș cu o măestrie de istoric a zugrăvit în durata scurtă a unei conferențe icoana mișcărilor furtunoase din anii 1848—49 și partea ce i-se cuvine lui Șaguna în acesti doi ani. Subiectul interesant și cuprinzător a silit pe conferențiar să ne vorbească și despre alți bărbați contimporani de ai lui Șaguna, români și neromâni, caracterisându-i și pe acestia în câteva conture esacte, cari au lăsat de sigur o adâncă întipărire în mintea ascultătorilor. Din însușirile lui Șaguna s'au accentuat: iscusința lui diplomatică, încrederea în puterile proprii, trecerea neasemănat de mare de care s'a bucurat și sus și jos, îngrijirea purtată de Șaguna credincioșilor săi și îndeosebi interesul dovedit pentru neam în împrejurările cele mai grele și decisive în viața unui popor. Monografia asupra lui Șaguna, la care dl Lupaș lucrează de mai mult timp, va fi fără îndoială tot așa de bine primită ca și conferența de aseară și va lumina poate și pe oamenii, cari judecă spiritul lui Șaguna după scrisori și nu după faptele săvârșite. Un capitol al monografiei îl reproducem cu învoirea autorului în foișoara ziarului nostru.

*

O sărbatorire a muncii. Funcționarii Academiei Române, numiți din toate părțile locuite de Români, s'au întrunit în seara de 1/14 Februarie spre a sărbători 30 de ani de muncă împliniți de dnul I. *Bianu* ca bibliotecar al Academiei și pentru a comemora semicentenarul Unirii. Dl O. Lugoșianu a închinat în sănătatea celui sărbătorit, reamintind cum dl Bianu a orânduit dela început biblioteca în care astăzi se adună și se păstrează tesaurele cele mai prețioase ale tuturor Românilor. Dl Bianu mulțămind a zis despre activitatea funcționarilor Academiei: „Muncim în cea mai frumoasă vie. Academia Română este eternă. Aici se poate cheltui o viață cu folos. Muncitorii modești pregătesc materialul pentru alții, iar judecata conștiinței proprie e cea mai bună răsplătire pentru ori și cine“.

*

Pentru nefericiții din Italia. Camera franceză a votat pe seama nefericiților din Italia frumoasa sumă de un milion de franci.

*

Procese de presă. Curia a respins recursurile de nulitate înaintate în procesele de presă ale „Foii Poporului“ din Sibiiu și „Drapelului“ din Lugoj. Redactorul celei dintâiu, dl *Silv. Moldovan* rămâne deci condamnat la 4 luni închisoare și 400 cor. amendă, redactorul „Drapelului“, dl *Nic. Jugănaru* la 3 luni închisoare și 400 cor. amendă, ambii pentru agitație.

*

Cărți românești oprite. Ministrul de interne contele Andrássy a retras debitul postal următoarelor cărți apărute în România: Manual de Ist. Românilor, de Aguletti din 1906. Românii de peste Carpați, de Russu-Șirianu din 1908. Impresii, de Il. Chendi din acelaș an. Moartea lui Mihaiu Viteazul, poemă dram. în 4 acte, de Drăghicescu. Un cuvânt către frații de luptă din Țara-Bihorului, de Dr. D. Lascu. România și neamul românesc în legătură cu statele și popoarele vecine, de I. Al. Lupașcu. Almanahul pe 1909, publicat de „Adevărul“ și „Dimineața“.

*

Din Șeica-mare ni se scriu următoarele: Duminecă în 1/14 Februarie a. c. s'a făcut deschiderea bibliotecii poporale din Șeica-mare, în prezența comitetului parohial, a unui însemnat număr din popor și a tinerimii adulte. Cu acest prilej părintele *P. Morușca* a desvălit silințele, prin cari s'a putut pune temei acestei modeste biblioteci. A arătat cum piatra fundamentală și aci a pus'o *„Asociațiunea“* noastră, căreia îi esprimă recunoștință pentru donația de 42 cărți și îndeamnă la sprijinul, pe care suntem datori a i-l da întru realizarea scopurilor ei nobile. Ceealaltă parte a cărților s'a cumpărat din banii adunați parte de tinerime, cu prilegiul colindatului dela nașterea Domnului, parte prin colecte întreprinse între fruntași. A stăruit apoi asupra necesității de a ne lumina și cultiva și noi prin cetit, și a arătat în deosebi *ce și cum să cetim?* La urmă a cetit pentru orientare titlul tuturor cărților, al căror număr se urcă până acum numai la 150, dară vom stărui pentru sporirea lor.

*

Instruarea analfabeților. Ni-se scrie, că în comuna Hundorf, tractul Mediașului, învățătorul fiind ocupat în altă direcție, preotul local Emanuel *Fleșer* a luat asupra sa sarcina de a instrua pe cei vârstnici în scris și cetit. Neavând local corăspunzător pentru acest scop (căci școala care e gr. cat. n'a fost pusă la disposiția preotului), s'a închiriat o odae și a fost provăzută cu cele necesare la instruarea celor 25 de țărani câți s'au anunțat. Resultatul frumos obținut până acum denotă îndeajuns interesul arătat de părintele E. Fleșer față de acesti fii sufletești, dar și importanța școalelor de adulți.

*

Alt accident. Nu de mult am dat de știre, că în America, în Indiana Harbor, țăranul Fulea a fost sfărmat de un tren. Acum aflăm, că pe la sfârșitul lui Ianuarie un român iarăși a căzut jertfă trenurilor americane în acelaș chip înfiorător. Numele nenorocitului, după scrisorile aflate la el, este Savu *Opriș*, tinăr, cam de 25—30 de ani, a locuit în Homestead; de unde e de naștere, nu se știe până acum.

*

Hymen. Dl Dr. Valeriu *Tăbăcariu*, concepist la direcția de finanțe din Lugoj, sa cununat cu dna Maria Minerva *Balinth* din Sibiiu.

*

Trupă română de operete. Teatrul liric din București de câteva săptămâni a deschis stagiunea trupei de operete sub direcția dlui *Grigoriu.* Artiști și orchestră sunt elemente destul de remarcabile, iar punerea în scenă, costumele și decorurile sunt mult îngrijite. Trupa română cucerește în fiecare seară aplausele publicului și este foarte cu putință, că în capitala României trupele străine de operete se vor mai rări în viitor. Acum trupa de sub direcția dlui Grigoriu representă opera „Povestirile lui Hoffmann“ și obține frumoase succese.

*

Idealul de femee. Un ziar franțuzesc *„Intransigeant“*, a voit să afle dela bărbați: ce însușiri prețioase trebue să aibe o soție? Ziarul, învitându-i să se pronunțe, a prezentat cetitorilor săi o listă, în care erau întroduse 13 însușiri bune, și adecă: blândeța, bogăția, bunătatea, credința, cumințenia, curagiul, duhul, frumuseța, sănătatea, sinceritatea, statornicia, talentul și voioșia. — Cine crede, că frumseța și bogăția ar fi dobândit cele mai multe voturi, se înșală. La locul prim voturile bărbaților au pus *sănătatea*, la al doileă curajul, la al patrulea sinceritatea. Bogăția a obținut abea locul al optulea, blândeța al doisprezecelea, iar la locul ultim, al treisprezecelea, a venit frumsețea, cu cele mai puține voturi. Va să zică, nu trebue să fii frumoasă ca să te poți mărita — în Franța.

*

Luptă în contra tuberculozei. Serviciul sanitar din Newyork a pornit o luptă energică în contra bacililor tuberculozei. De doi ani de zile erau afișate în tranvaie și în vagoane tăblițe, unde sta scris, că scuiparea pe jos se pedepsește cu zece dolari; lumea însă nu'și bătea capul cu d'al de astea. Acum deodată s'au schimbat lucrurile, și au fost angajați 45 agenți de poliție, cari n'au de făcut alt lucru, decât să denunțe pe cei ce scuipă pe jos. Intr'o singură zi au fost deținuți și pedepsiți două sute de persoane, bărbați și copii, fiindcă au scuipat pe jos în tramvaie și omnibuse.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Ernst Neumann, comerc. 20 bani; Stefan Doichiță, frizer 30 bani; I. Foca, par. (Răhău), soția sa Marina și copiii lor Simeon, Marina, Nicolae și Lucreția, anume în memoria fiului resp. fratelui reposat Valeriu, fost stud. V cl. gim. (Petroșeni), 2 cor.; dșoara Valeria Reou, înv. (Apoldul rom.) 50 bani; Aur. Barbu, înv. (Talmăcel), 40 bani și Nicolae Bunescu, notar (Cornățel) 50 bani.

*

Primăvara se apropie. Prăvăliile de semințe își trimit deja cataloage, se naște însă întrebarea, că de unde să ne provedem cu cele trebuincioase, de oare ce voim să avem marfă bună. De oarece semințele nu se pot judeca după exterior, aceasta e o chestie de încredere căci cum vei sămăna așa vei culege. Ca o firmă vrednică de încredere în ori ce privință e prăvălia de semânță a curții: Edmund Mautner, Budapesta, care există de 35 ani. Ce cumperi de acolo e minunat și ajungi frumoase resultate, după o cultivare bună, încât ai apoi bucurie mare. Catalogul e o adevărată grădină, firma îl expedează la cerere franco și gratuit.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate în 11 Ianuarie 1909 st. v. din partea tinerimei din Șura-mare și jur, tractul Sibiiu, în favorul fondului de zidire al bisericii, și o parte pentru înmulțirea bibliotecii școlare, a rămas venit curat 73 cor., la care sumă au binevoit a contribui cu suprasolviri benevole următorii domni și doamne: Nicolae Iosif înv. Aciliu 2 cor. Doina Vasilie Sibiiu 2 cor. preotul N Opriș 2 cor. preotul ev. lut. F. Filtsch 1 cor. Simeon Borțian înv. Simnic 1 cor., preoteasa D. Mandeal 60 fil. Octavian Stoichiță teolog 60 fil. Nicolae Petru comerciant Micasasa 40 fil.

Atât marinimoșii suprasolvenți, cât și participanții, primească și pe această cale cele mai călduroase mulțămite, atât din partea subscrisului, cât și din partea parochienilor, pentru obolul dat pe altariul Domnului și al culturii.

Șura-mare, în 27 Ianuarie 1909.

Nicolae Opriș
paroh gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Cărți și reviste.

Revista Asoc. învățătorilor și învățătoarelor, anul IX., nr. 8 din Ianuarie 1909 are următorul sumar: Formarea caracterului. Bătaia în școale. Grozavă lume. Din păcatele noastre. Invățăm. primar în Bulgaria. Ocupațiunile extrașcolare ale învățătorilor. O propunere. Programul congresului. Activ. socială a învățătorilor. In chestia pedepselor. Cronică. Inștiințări ș. a. Abonamentul 5 lei pe an. Revista apare lunar. Administrația: Pr. Aramă, revisor școlar în Târgoviște, România.

Concurs.

In conformitate cu dispozițiunile pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor „Asociațiunii, pentru literatura română și cultura poporului român“, se publică concurs pentru „premiul Andrei Murășan“ pe doi ani de câte K 300.

La concurs se admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anilor 1907 și 1908.

Concurenții vor avea să înainteze până la 1 Maiu a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii“ în Sibiiu cinci exemplare din lucrările lor. Decernerea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea în adunarea generală din acest an.

Sibiiu, 1 Februarie 1909.

Preș. Asociațiunii:
Iosif Sterca Șuluțu m. p.

Poșta redacției.

Dlui I. C. în B. Casul nu e acelaș. Judecătoria e datoare să respecteze sărbătorile, ear medicul are să-și împlinească misiunea și în zi de sărbătoare, dacă i se aduce la cunoștință, că vre-o boală epidemică a erupt în vre-o comună. E vorba doară de sănătatea și viața oamenilor, a căror salvare nu poate fi amânată până după sărbători!

Teatru german.

Luni: *Hüttenbesitzer*, dramă.
Marți: *Zweimal zwei ist fünf*, comedie.

Garanție pentru curățenie
30,000 coroane.

In bucătărie și în casă

se curăță tot ce în general se poate curăți și spăla, numai cu

Săpunul Hirsch alui Schicht

El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiențios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.

(53) 1–3

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs și I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit și se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 1—50

„ALBINA“, institut de credit și de economii în Sibiiu.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai *Institutului de credit și de economìi „ALBINA“* sunt invitați prin aceasta în virtutea §-lui 20 din statutele societății la

a XXXVI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Sibiiu, *Sâmbătă în 27 Martie 1909 st. n.* la orele 10 a. m. în *sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“* cu următoarea

Ordine de zi:

1. *Bilanțul anului de gestiune pe anul 1908 și raportul comitetului de supraveghiare.*
2. *Distribuirea profitului net realizat conform bilanțului.*
3. *Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale și de binefacere.*
4. *Fixarea prețului marcelor de prezență pentru anul curent.*
5. *Fuzionarea cu institutul de credit și economìi „Lugoșana“.*
6. *Urcarea capitalului social.*
7. *Modificarea statutelor institutului.*
8. *Modificarea concluzului Nr. X. din 1907 relativ la înființarea din partea „Asociațiunii“ a internatului de băieți în Sibiiu.*
9. *Alegerea a 2 membri în direcțiune cu mandat pe 6 ani.*
10. *Alegerea membrilor (5) a comitetului de supraveghiare cu mandat pe 3 ani.*

Obiectele de sub punctele 6 și 7 ale *ordinei de zi în sensul §-lui 30 al statutelor institutului numai în acel caz se vor puteà pertracta în această adunare generală, dacă în ea va fi reprezentată cel puțin o terțialitate a acțiunilor emise.*

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați în conformitate cu §§-ii 23, 24 și 25 din statutele societății, sunt rugați *a-și depune acțiile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până Mercuri în 24 Martie a. c. st. n.* 6 *oare p. m. la cassa centralei noastre în Sibiiu sau a filialelor din Brașov și Lugoj.*

Depunerea acțiilor, respective a plenipotențelor spre scopul indicat se poate face și la institutele: *„Ardeleana“ în Orăștie; „Bihoreana“ în Oradea-mare; „Bocșana“ în Bocșa-montană; „Furnica“ în Făgăraș; „Lipovana“ în Lipova; „Oraviciana“ în Oravița; „Patria“ în Blaj; „Silvania“ în Șimleu; „Timișana“ în Timișoara; „Victoria“ în Arad și „Cassa de păstrare“ în Mercurea și în Săliște*, în acest caz însă cel mult până Sâmbătă în 20 Martie a. c. st. n.

Sibiiu, în 15 Februarie, 1909.

(59) 1—1 *Direcțiunea.*

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIVE.

		K f
Cassa în numărar		73,036·84
Monete		11,972·08
Cambii de bancă		13.055,802·55
Împrum. hipot. în scrisuri fonc.	8.789,305·40	
„ „ „ numărar	395,246·55	9.184,551·95
Credite cambiale cu acoperire hipotecară		1.834,534·97
Credite de cont-curent		3.524,877·73
Credite personale		1.350,615·—
Avansuri pe efecte publice		46,299·50
Casa institutului, realități dela gara Brașov și div. realități de vânzare		503,883·96
Efecte publice		2.903,818·05
Acțiuni dela diverse bănci		92,000·—
Efectele fondului de garanție al scris. fonc.		533,558·50
Efectele fondului de pens. al funcționarilor institutului		208,963·—
Interese după efecte		28,025·78
Mobiliar	4,000·—	
după amortizare de	2,000·—	2,000·—
Interese transit. restante și debitori		44,048·18
		33.397,988·09

PASIVE.

		K f
Capital social: 12,000 acțiuni à K 200		2.400,000·—
Fondul de rezervă al acționarilor		343,000·—
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare		500,000·—
Fondul special de rezervă		112,488·15
Fondul de pensiuni al funcționarilor		593,436·—
Depuneri spre fructificare		16.656,913·56
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulațiune	900,000·—	
Scrisuri fonc. cu 5% în coroane în circulațiune	3.581,000·—	
Scrisuri fonciare cu 4½%	2.300,000·—	6.781,000·—
Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulațiune		189,000·—
Cambii de bancă reescontate		4.375,376·19
Diverse conturi creditoare		846,591·14
Dividende neridicate		1,232·—
Interese anticipate pro 1909		144,357·30
Interese transitoare de scris. fonciare		112,700·—
Profit net		341,893·75
		33.397,988·09

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT.

		K f
Interese:		
pentru depuneri spre fructificare	713,290·90	
„ scrisuri fonciare	311,678·22	1.024,969·12
Spese:		
Salare	136,604·12	
Bani de cvartir	24,587·50	
Imprim., registre, porto, diverse	26,170·16	
Marce de prezență	8,610·—	195,971·78
Contribuțiune:		
directă	32,856·92	
10% dare la inter. dela depuneri	71,329·09	104,186·01
Amortizare din mobiliar		2,000·—
Profit net		341,893·75
		1.669,020·66

CREDIT.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	691,266·33	
„ împrumuturi hipotecare	482,609·44	
„ credite camb. cu acop. hipot.	120,366·46	
„ efecte publice	133,388·80	
„ credite personale	103,171·28	
„ credite de cont-curent	121,001·48	
„ avansuri pe efecte	2,464·74	1.654,268·53
Chirii		13,182·42
Profit la monete		1,569·71
		1.669,020·66

Sibiiu, 31 Decemvrie, 1908.

Șuluțu m. p., membru al direcțiunii.
A. Lebu m. p., membru al direcțiunii.
Dr. Beu m. p., membru al direcțiunii.
Cosma m. p., director executiv.
St. Stroia m. p., membru al direcțiunii.
Iosif Lissai m. p., contabil-șef.
S. Raicu m. p., revizor-expert al „Solidarității“.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiiu, 12 Februarie, 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Mateiu Voileanu m. p. **Dr. V. Bologa** m. p. **Ioan Henteș** m. p. **Victor Fincu** m. p.

„PORUMBACIANA“ cassă de economii, societate pe acțiuni în Porumbacul-inferior.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai cassei de economii „Porumbăceana“ societate pe acții, conform §-lui 16 din statute se invită la a

VIII-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Porumbacul-inferior la **20 Martie** st. n. **1909**, la 11 oare înainte de amiazi în școala confesională.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1908, raportul comitetului de supraveghiare și votarea absolutorului pentru direcțiune și comitet.
2. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii direcțiunei și ai comitetului de supraveghiare pro 1909 eventual stabilirea de salare.
3. Decisiune asupra împărțirii profitului curat.
4. Amovarea unui membru din direcțiune.

Domnii acționari cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențați, în sensul §-lui 17 din statute, sunt rugați ași depune acțiile, eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu o zi înainte de adunare, la cassa societățeì, pe lângă revers.

Porumbacul-inferior, în 13 Februarie 1909.

Direcțiunea.

(58) 1—1

Contul Bilanțului pro 1908. — Mérleg számla 1908.

Active—Vagyon.

		K f
Cassa în numărar — Készpénz		9,663·74
Cambii escomptate — Leszámitolt váltók		440,479·—
Imprumuturi hipotecare — Jelzálog kölcsönök		49,613·—
Imprumuturi pe obligațiuni — Kötelezvény kölcsönök		22,647·—
Efecte — Érték papirok		1,220 —
Mobiliar — Felszerelés	758 47	
10% amortizare — 10% leirás	75·85	682 62
Diversi debitori — Adósok		2,060 —
		526,365·36

Pasive—Teher.

	K f
Capital social — Részvénytőke	40,000·—
Depuneri spre fructificare — Takarék betétek	375,157·93
Fondul de rezervă — Tartalék alap	22 434·74
Fond de penziuni — Nyugdij alap	840·—
Scopuri de binefacere — Jotékony alap	591·91
Interese transitorii anticip. — Átmeneti kamatok	3,843 09
Reescompt — Visszleszámitolás	76,866·—
Profit curat — Tiszta nyereség	6 631·69
	526,365·36

Contul Profit și Perderi. — Nyereség és veszteség számla.

Spese—Kiadások.

		K f
Interese: — Kamatok:		
pentru depuneri spre fructif. — betétek után		18,987·20
pentru reescompt — visszleszámitolás után		3,172·40
Spese: — Költségek:		
Spese de birou — Irodai költségek	836·26	
salare — fizetések	2,897·—	3,733·26
Chirie — Házbér		200·—
Contribuțiune: — Adók:		
directă și comunală — állami és községi adó	2,890·47	
10% la int. depunerilor — 10% betéti kamat után	2,750·32	5,640·79
Competințe de timbru — Bélyeg illeték		23·88
Amortizare din mobiliar — Leirás a felszerelés számlán		75·85
Profit curat — Tiszta nyereség		6,631·69
		38,465·07

Venite—Bevétel.

		K f
Interese: — Kamatok:		
la cambiile escomptate — leszámitoll váltok után	26,917·02	
dela împrumuturi pe obligațiuni — kötelezvények után	3,930·96	
de întârziere — késedelmi	5 966·—	36 813·98
Proviziuni — Jutalékok		1 635 09
Transcrieri de acții — Részvény atiratási dij		16·—
		38,465·07

Porumbacul inferior, 31 Decemvrie 1908. — Alsóporumbák, 1908. deczember hó 31-én.

Membrii direcțiunii; — Az igazgatóság tagjai:

Ioan Marinescu m. p., prez. — elnök.
Dimitrie Mandeal m. p.
Lazar Stochiția m. p.
Silca m. p.
Ioan Grecu m. p.
Ioan Stochiția m. p.

Comitetul de supraveghiare: — Felügyelő bizottság:

Sau revăzut și sau aflat în consonanță cu cărțile purtate în deplină ordine. — Felülvizsgáltatott és a teljes rendben vezetett könyvekkel összhangzónak találtatott.

Porumbacul inferior, 13 Februarie 1909. — Alsóporumbák, 1908. február hó 13 án.

Ioan Cândea m. p.
Ioan Dejenariu m. p.
Ieronim Spornic m. p.
Georgiu Comșa m. p.
Simeon Grădinariu m. p.
George Codrean m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 16 Sibiiu, Joi 12/25 Februarie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Representanţii poporului.

Sibiiu, 24 Februarie n.

Nu arta, ori ştiinţa politicei, care nu e tocmai aşa de uşoară cum cred unii, deşi la noi fac politică şi ceice nu au prea străbătut în secretele ei, ci mintea sănătoasă încă trebue să ne spună şi trebue să ne facă să înţelegem, că în state constituţionale, cum e şi statul nostru, dreptul fundamental cetăţenesc este dreptul de a-şi exprima fiecare cetăţan în mod liber, fără reserve, fără temere şi fără urmări, convingerile sale, părerile sale politice, aşa cum i le dictează mintea şi inima. Statele în cari lucrul acesta e cu neputinţă, nu sunt state constituţionale!

Esprimarea convingerilor, a părerilor politice, se face în state constituţionale pe trei căi deosebite: prin *presa* liberă şi independentă, în *întruniri* publice, neîmpedecate de nime, şi prin *parlament*, prin rostul deputaţilor trimişi acolo ca să represinte anumite interese, să esprime anumite convingeri şi păreri, cari nu sunt numai ale lor, ci şi ale alegătorilor lor, ale întregului din care fac ei parte.

Statul nostru e stat constituţional. Cu toate acestea, în urma împrejurărilor în cari ne aflăm, noi cei de naţionalitate nemaghiară nu ne prea putem spune liber şi fără frică de urmări convingerile politice, nici pe calea presei, care e urmărită pentru fiecare espresiune mai slobodă, şi nici pe calea întrunirilor publice, cari ori că nu se permit de loc, ori dacă se ţin, sunt ţinute sub controla severă a organelor puterii de stat. Ne-a remas deschisă deci numai o singură cale, *parlamentul*, unde deputaţii nostri credeam că au dreptul să vorbească aşa cum cer interesele celor ce i-au trimis la dietă şi cum le dictează convingerea proprie. Vedem însă, că se intenţionează a ni se închide şi această ultimă cale legală, pentru a nu mai avea nici una, noi, cetăţenii liberi şi credincioşi ai unui stat constituţional.

Domnului deputat Dr. *Iuliu Maniu* i s'a detras deunăzi cuvântul din partea prezidentului camerei, din motivul, că a vorbit în dietă, la discuţia asupra proiectului de lege despre votarea contingentului de recruţi, aşa cum îi era datorinţa să vorbească, ca deputat naţionalist, iar un domn fost ministru a făcut propunere, să se iee măsuri, ca în viitor fiecare deputat, care vorbeşte în felul cum a vorbit *Maniu*, să fie despoiat de mandatul seu, să fie trimis la primblare, iar în locul seu să fie ales alt deputat.

Să nu fie cu supărare, dar nu putem să aprobăm nici una, nici alta: nici detragerea cuvântului dela deputaţii, cari îşi rostesc vorbirile în cadrele bunei cuviinţe, alegându-şi bine cuvintele, irelevant că vorbirea lor place ori nu place cuiva, şi nici luarea de măsuri, ca deputaţilor naţionalişti să li se pună pumnul în gură, dacă vreau să nu fie daţi afară din dietă.

Deputaţii naţionalişti nu sunt representanţii persoanelor lor proprii în dietă, ci representanţii celorce i-au trimis la dietă, representanţii alegătorilor lor, *representanţii poporului* din care fac parte şi ei. Când ei cer ceva în dietă, cer deci în numele celor ce i-au trimis acolo. Când spun ceva, plăcut ori neplăcut pentru urechile celor de altă convingere şi de altă credinţă politică, spun în numele poporului lor, al căror representanţi legali *ei* sunt.

Să luăm ca esemplu vorbirea domnului deputat *Maniu*. Ce se cuprinde în ea? Admonierea, ca maghiarizarea să nu fie întrodusă şi în armată, în interesul binepriceput al patriei şi al armatei însaşi, care are să apere patria, nu să fie cuib de maghiarizare. A atins deci dl *Maniu* principiul, care formează baza politicei naţionaliste, dupăce dorinţa tuturor popoarelor nemaghiare din patrie este, să remână şi pe mai departe aceea ce le-a lăsat Dumnezeu, popoare de sine stătătoare, cu limba şi cu cultura lor specifică. Nime nu doreşte să fie maghiarizat, pentrucă celce a dorit lucrul acesta, s'a maghiarizat deja şi nu mai face parte din alt popor.

Toţi se feresc astăzi de maghiarizare, toţi protestează în contra maghiarizării, întocmai cum s'au ferit şi au protestat la timpul său şi în contra inrolării între credincioşii altei religiuni, contrare convingerei şi credinţei lor, lucru din care s'au născut atâtea certe şi bătăi, încetate numai atunci, când s'a decretat libertatea convingerei religionare.

Astăzi pentru fiecare popor e deci lucru sfânt *limba*, după cum în vremea aceea sfântă îi era fiecăruia *legea*, pentru care gata a fost să-şi dee şi viaţa. Atunci popoarele şi-au apărat legea, acum îşi apără limba, *naţionalitatea*, şi reclamă drepturi, cari să le asigure şi garanteze existenţa şi desvoltarea, ca popor!

In deosebi ţine la limba sa, la naţionalitatea sa, la cultura sa, poporul român din patria aceasta, în numele căruia a vorbit în dietă deputatul *I. Maniu*, acel popor, peste care au trecut în veacurile lungi ale trecutului multe invasiuni, ale multor soiuri de barbari, fără ca să-l fi putut nimici, căci el a rămas pururea aceea ce a fost, *popor român*, după cum şi în viitor tot popor român are să rămână.

Nu în numele său propriu a vorbit deci în dietă deputatul Dr. *I. Maniu*, ci în numele acestui popor, care tocmai pentru aceea l-a trimis la dietă, împreună cu ceialalţi deputaţi români, ca reprezentanţi ai săi, ca să spună acolo cu toată sinceritatea şi cu toată tăria cuvântului, că nu vrea să fie despoiat de naţionalitatea sa, nu vrea să fie maghiarizat, ci vrea să trăiască şi mai departe ca popor român, dar nu ca duşman al naţiunii maghiare, ci ca *aliat al ei*, în frăţietate şi bună înţelegere cu ea. Iar pentru a se putea ajunge aci, se cere tocmai aceea ce a cerut deputatul *Maniu*: renunţarea la politica de maghiarizare, şi de altcum zadarnică şi negativă în rezultatele ei de până acum. Nu cu insulte, nu cu întreruperi bădărane, nu cu detragere de cuvânt trebuia primită deci vorbirea deputatului *Maniu*, ci cu bunăvoinţă şi recunoştinţă, având ea de scop tocmai aceea ce toţi trebue să dorim: *pacea* între popoarele ţării, *întărirea* patriei şi *ordinea* în stat.

Vorbirea deputatului Dr. I. Maniu

rostită în şedinţa din 16 Februarie n. a dietei ungare, la discuţia asupra proiectului de lege despre votarea recruţilor.

(Fine).

Dr. I. Maniu: Convingerea mea — şi cred că e a fiecăruia, care priveşte cu obiectivitate lucrurile — este, că monarhia va putea corespunde menirei sale, atât cu privire la Austria, cât şi la Ungaria, numai dacă dv. veţi renunţă la nizuinţele, ce profesaţi astăzi şi dacă dv. veţi corespunde acelei dorinţe, care pretinde, ca atât în Austria, cât şi în Ungaria, să fie asigurată desvoltarea liberă a popoarelor şi să nu fie conturbată prin acţiunile de maghiarizare (sgomot infernal), de altă parte însă — şi asta e mai pe sus de toate — nu e iertat să se încetăţenească această nizuinţă de maghiarizare şi în armată.

Dv. sunteţi convinşi, că eu şi partidul nostru suntem gata să dăm mijloacele de lipsă pentru susţinerea armatei în interesul apărărei patriei... dar nu suntem inclinaţi să ne dăm sângele şi avutul nostru pentru o armată, pe care dv. vă nizuiţi a o folosi pentru tendinţele dv. de maghiarizare. (Sgomot infernal).

Mă miră mult, cum pot lua unii deputaţi în nume de rău şi cum îndrăznesc să declare de nepatriotism...

Farkasházi: Dar limba germană e mai bună decât cea maghiară? Stă mai aproape de dv. decât cea maghiară?

Dr. I. Maniu: (continuând) dacă eu lupt contra tendenţelor de maghiarizare în armată. Eu asta o aflu de foarte curios şi dacă nu aşi profesa acest principiu şi nu aş sta pe acest punct de vedere, atunci aş fi foarte inconsecvent. Pentrucă dv. ştiţi prea bine că atât eu cât şi partidul nostru luptăm cu toate puterile contra maghiarizărei şi contra nizuinţelor de a maghiariza în instituţiunile statului.

Păşirea noastră în aceasta privinţă este lămurită. Oare nu ar fi o inconsecenţă desăvârşită, dacă eu şi partidul nostru am privi cu mânile în sân cum încercaţi dv. să faceţi şi din armată un mijloc de maghiarizare? Din aceea armată, care trebue să fie puternică şi sănătoasă în toată organizaţia ei, şi de care aveţi trebuinţă în această ţară atât dv. cât şi naţionalităţile?

Dv. aţi început lupta naţională cu pretensiunile, conform cărora să vi se dea concesiuni naţionale în chestiile militare. Noi nu dorim să contestăm acestea drepturi ale dv. şi nu vrem să le supunem unei aprecieri meritorice, dar atâta putem constata, că în această luptă nu ne alăturăm la dv. (Voci din stânga: Ştim noi asta!)

Dr. Şt. C. Pop: Nu am fost nici contra acestor pretensiuni!

Dr. I. Maniu: Nu putem adera la această luptă, pentrucă am observat din declaraţiile unor bărbaţi de stat, că dv. prin maghiarizarea armatei aveţi tendenţa de a supune şi armata principiilor de maghiarizare cunoscute în viaţa de stat, şi când dv. singuri recunoaşteţi aceste tendinţe, atunci nu puteţi aştepta ca şi noi să ne alăturăm la dv. Studiind datele statistice am ajuns la covingerea, că în întreagă Ungaria sunt numai trei regimente curat ungureşti, 10 însă de acelea, în cari nu e nici un Maghiar, apoi sunt 17 regimente în cari Maghiarii sunt în majoritate, iar 24 de regimente în cari naţionalităţile nemaghiare sunt în majoritate.

Cu toate acestea din raportul de acuma doi ani al ministrului comun de războiu aflu, că în Ungaria sunt 37 de regimente, la cari limba de regiment ar fi cea maghiară. Eu aceste nizuinţe le aflu periculoase pentru armată. (Sgomot, voci: Mergi în Austria!)

Nagy E.: Un discurs de felul acesta nu poate fi ascultat în camera maghiară!

Dr. I. Maniu: Eu nu mă voi teme nici când să reprezint interesele poporului meu. Eu nu pentru aceea am venit în cameră, ca să vă spui dv. lucruri plăcute.

Eu am venit aici, ca să spun ceea ce eu după convingerea mea aflu că e lipsă să se spună aici, şi fiţi convinşi, că eu nu mă voiu lăsa terorizat de dv. Eu atât referitor la ori-ce instituţiuni ale statului, cât şi privitor la armată, voiu expune totdeauna părerea mea bazată pe convingere şi nu pe terorizm. (Sgomot infernal).

On. Cameră! Convingerea mea este, că nu e permis să întroducem şi în armată tendinţele de maghiarizare.

Kállay L.: Nu-l mai ascultăm! Asta e porcărie! (Sgomot infernal).

Nagy E.: Mare îndrăzneală să vorbească cineva în tonul acesta în parlamentul ungar!

Fodor K.: In zadar stai acolo ca o stâncă de peatră, noi tot nu te vom asculta!

Preşedintele suspendă şedinţa pe 10 minute.

După redeschidere

Preşed.: Declar şedinţa de deschisă. Vă rog să mergeţi la loc. Urmăm discuţia. (Voci). Inaite de a acorda d-lui deputat Maniu cuvântul, mă simţesc îndemnat să-i atrag atenţiunea, ca în parlament să nu mai atace limba statului maghiar (aşa e! aşa e!). Pe semne d-nul deputat a uitat, că în Ungaria limba maghiară este de stat (Voci: aşa e). Nu este pe lume nici un parlament, unde lucrul acesta s'ar tolera (Voci: aşa e! aşa e! aclamări şi aplauze), ca un deputat al parlamentului să agite împotriva limbei de stat (aşa e! aşa e! Aclamări şi aplauze) şi dacă dl deputat va urma astfel, voi fi nevoit să-i suprim cuvântul. (Aprobări sgomotoase şi îndelungate la kossuthişti).

Dr. I. Maniu: Convingerea mea este, că dacă Austro-Ungaria e să corespundă menirei sale istorice universale....

Szabo I. Să-şi sacrifice caracterul său naţional, aşa-i? (Sgomot).

Dr. I. Maniu (continuând) atunci razimul ei cel mai puternic să-i fie armata. (Mare sgomot).

Rákay L.: Armata, nu naţiunea? (aşa-i, adevărat!)

Dr. Maniu: Scopul argumentaţiunii mele este se arăt, că nu este permis să introducem în armată care este cea mai puternică garanţă a existenţei monarchiei, frecările şi certele naţionale. (Mare sgomot)

Preş: Noi voim să introducem limba statului în armată (Vii aclamări şi aplauze în stânga şi dreapta), voim să întroducem spiritul maghiar (vii aclamări şi aplauze). Nu este vorba de întroducerea chestiei naţionale în armată (aprobări). Rog pe dl deputat să rămână stict între marginile indicate de mine în discursul său, căci altcum voi fi silit să-i suprim cuvântul (aprobări vii generale şi aplause).

Dr Maniu: Onorată cameră! Atunci când atac proiectele de lege.......

O voce (în stânga): Unde aţi comandat discursul acesta? (aşa e! aşa e! în stânga. Voci în dreapta: La Viena! Sensaţie, sgomot).

Cont. Battyányi T.: Plecaţi la Bucureşti, ori la Viena! (Sgomot).

Dr. Şt. C. Pop: Nu ne ducem nicăiri, căci avem dreptul să stăm aici! (Sgomot continuu în stânga. Preşed. sună).

Dr. I. Maniu: Atunci, când critic instituţiunea armatei din acest punct de vedere, o fac din motivul, ca instituţiunea aceasta să nu stea în serviciul unor interese particulare. (Mare sgomot şi voci în stânga: Asta totuşi este prea mult! Să ascultăm pe preşedinte!)

Preşed.: De oarece dl deputat n'a dat ascultare cuvintelor mele de admoniare, îi suprim cuvântul (aprobări generale, aclamări şi aplause.)

Cronică pedagogică.

Predarea limbii maghiare în şcoala noastră poporală.

O chestiune capitală, dela a cărei deslegare depinde în mare măsură progresul în instrucţiune în şcoala noastră, este predarea metodică a limbii maghiare.

Faptul, că în urma legii nouă şcolare trebue să se dee un teren atât de larg acestei limbi, e de ajuns să ne determine la aflarea unui metod cât se poate de practic şi mai uşor ducător la scop.

Dacă se şi fac de fapt încordate încercări zadarnice în direcţia aceasta, causa nesuccesului mai e de a se căuta şi în împrejurarea, că prin dispoşiţiunile aceleiaşi legi se impune chiar predarea unor obiecte anumite în limba statului.

Prin aflarea unui astfel de metod dară, prin care mai uşor să se eshaurieze materialul de percurs în limba statului, s'ar putea economisi o bună parte de timp, care ar avea să se folosească la predarea mai îngrijită a celoralalte obiecte, de cari legea nouă numai în rândul al 2-lea se îngrijeşte.

Fiind însă chestia predării cu succes a limbii maghiare, o problemă nu numai de căpetenie, dar şi anevoioasă de resolvat, e de dorit, ba chiar indispensabil, ca toate întrebările privitoare la predarea limbei din chestiune să se discute în comun, comunicându-se toate esperienţele, prin ceeace uşurându se munca s'ar putea ajunge mai iute la succesul dorit.

Deşi în privinţa aceasta s'au făcut unele încercări, ba s'au scris şi manuale pe baza unor sisteme mai practice, totuşi având în vedere, că nici în acestea nu se dau necesarele îndrumări, atât de indispensabile, mai ales învăţătorilor începători, cari adeseori sunt constrânşi a face încercări de prisos, ba şi nesuccese chiar, aflu de potrivit a înşira aici câteva puncte cari să se aibă în vedere la predarea limbei maghiare.

Cea mai mare greşală, de care mai sufer şi azi unele manuale de şcoală e, că acestea nu ţin cont de cursul natural al desvoltării spiritului elevului. De această scădere ne vom feri în orice lucrare pedagogică, dar mai vârtos, când e vorba de predarea elementelor unei limbi străine.

Lucrul de căpetenie ce trebue să-l avem în vedere aici va fi dară să urmăm acelaşi mers în instrucţiune, pe care l-a percurs însaşi învăţarea limbei materne, în desvoltarea naturală a copilului.

De oarece acest postulat pedagogic se realisează mai uşor prin metodul direct, de aceea nu se poate îndestul recomanda această procedură, prin care cuvintele se leagă direct de imaginea obiectelor intuite, urmând astfel şi în spiritul elevului o corăspunzătoare asociare.

Conform cursului ce-l percurge în desvoltarea sa spiritul copilului la învăţarea limbei materne, succesiv vom procede şi la învăţarea limbei maghiare, gradat, dela cunoscut la necunoscut, dela uşor la mai complicat.

Pe treapta întâiu elevul va fi lăsat să intueze pe rând obiectele încunjurătoare din sala de învăţământ, având mai pe urmă să repeteze numirea lor spusă de prelegător în limba maghiară.

Procedând în felul acesta, facem totdeauna şi o repeţire a materialului propus la intuiţie şi mijlocim, ca acela să se imprime mai bine în memoria elevului.

Pe treapta a doua se vor forma ziceri simple din cuvintele învăţate şi adecă mai întâiu în limba română şi apoi espunându le acelea şi în limba maghiară. Dela aceste ziceri simple, constătătoare din câte un subiect şi un predicat, vom trece apoi succesiv la ziceri mai grele, având de bază comparaţiunea diferitelor obiecte din şcoală cu privire la coloare, mărime, greutate etc., cu a căror numire învăţătorul s'a ocupat pe treapta întâiu.

Cât priveşte formarea de ziceri se vor tracta acele însuşiri, cari sunt mai uşor aperceptibile şi cari pot lăsa o impresie mai durabilă în sufletul elevului. Repeţiri se vor face cât de des, insistându se ca materia percursă să se asimileze cât mai bine în spiritul elevului şi să fie cât se poate mai bine înţeleasă. Aşa urmând, putem sigur conta la un resultat mulţămitor, căci simţindu-se elevul sufleteşte elevat, prin faptul, că şi în altă limbă îşi poate esprima cugetele, se va ambiţiona şi îşi va da deosebită silinţă.

Pentru a ne convinge, dacă elevul a priceput materia predată, îl vom pune apoi să arete obiectele despre cari vorbeşte, tot asemenea să repete aceleaşi mişcări pe cari învăţătorul pentruca predarea să fie mai vioaie a aflat de bine să le esecute.

Trebue să avem continuu în vedere apoi şi împrejurarea, că orice materie neînţeleasă, îngreunează lucrarea noastră pedagogică, ceeace se esplică prin faptul, că spiritul elevului în casul acesta e distras, ba nu arată nici un interes pentru lecţiune. Afară de aceea o astfel de procedură e de natură nu de a alimenta şi cultiva tesaurul spiritual al elevului, ci din contră a-l slăbi.

Rămâne să ştim, ce material de cuvinte să folosim cu privire la formarea celor dintâiu ziceri, cari constitue temeiul învăţării limbii maghiare.

Şi în privinţa aceasta principiul: „Dela mai simplu la mai complicat" ne va servi de călăuză.

Ar fi cu totul nepedagogic, dacă am lua astfel de cuvinte, cari pe lângă că ar diferi absolut în sunet de cuvintele corăspunzătoare româneşti ar mai oferi şi greutăţi în pronunţare.

Luând în considerare, că însuşirea unei limbi străine şi aşa ne oferă destule greutăţi, lucrul cel mai cuminte ar fi dacă ne-am nisui — pe cât e posibil — să reducem aceste dificultăţi.

Se vor alege deci spre scopul acesta cuvinte, cari să arete o asemănare în pronunţare. Astfel de cuvinte ar fi: iskola, szekrény, kréta, tábla, czeruza etc. sau de acelea, cari s'au luat prin împrumut reciproc din o limbă în ceealaltă.

In acest mod nu numai că cuvintele se vor însuşi mai uşor, dar şi pronunţarea va fi mai fluentă.

Prin cele indicate până aici, ar fi deslușit felul de procedere la predarea materialului din limba maghiară pentru anul I. de şcoală.

Cu mai multe greutăţi are să lupte învăţătorul la predarea limbii maghiare în anii următori de şcoală.

Aşa de pildă grea problemă de resolvat are la predarea cu succes a cuvintelor sufixate, precum şi a celor compuse cu postpoşiţiuni.

Aici se va avea în vedere desvoltarea naturală a simţului de limbă al elevului. Nu vom insista dar la esplicarea sufixelor şi postpoşiţiunilor pe cari şi aşa nu le ia în seamă, despre ceeace ne convingem din faptul, că primele cuvinte şcolarul le înşiră fără nici o legătură.

In scopul însuşirii mai grabnice a sufixelor cari elevul şi le fixează după auz (la cuvintele de ton afund, se alătură sufixe de ton afund şi viceversa), numai după un esercițiu mai îndelungat vom pune astfel de întrebări, din cari elevul să poată deduce şi simţi sufixele şi postpoşiţiunile respective, conducându l la un răspuns sigur şi prin esecutarea mişcărilor corăspunzătoare sufixului.

Intrebând de pildă unde e cartea, uşor ne putem aştepta la sufixul cuvenit, dacă cartea de fapt o vom fi aşezat în bancă.

Cu privire la formarea primelor ziceri, le vom forma cu ajutorul verbelor auxiliare întrebuinţate în cele trei timpuri principale şi aplicate în persoana a treia. Preferim vorbirea în persoana a 3-a, nu atât pentrucă copilul deja când începe să încheie primele cuvinte, vorbeşte în această persoană — chiar şi despre sine, — ci şi pentrucă acţiunea indicată prin această persoană o intuiază mai bine decât pe a sa proprie.

Alegând un subiect şi făcând ca elevul să observe diferitele lui acţiuni, prin întrebări îl conducem să răspundă despre acele acţiuni în timpul present, trecut şi viitor, şi adecă mai întâiu în limba maternă şi apoi în limba maghiară.

Intru ajungerea mai uşoară a scopului nostru ne pot face servicii acei elevi, cari având ceva cunoştinţă despre limba de predat uşor ne pot da răspunsuri corecte.

In lipsa acestora, în şcoala cu mai multe despărţăminte ne vom folosi de elevi din clasele superioare.

Cât priveşte punerea întrebărilor la elevii începători, aceasta deşi s'ar părea foarte restrânsă, totuşi poate fi de o varietate destul de mare.

A insista pentru varietate, nu se poate recomanda deci desjuns, dacă e vorba ca instrucţiunea să nu devină monotonă.

In clasele superioare prin acest mijloc se poate esercita mai bine folosirea sufixelor şi postpoşiţiunilor.

Prin întrebări variate se pot mijloci răspunsuri foarte diferite.

Dupăce în felul indicat s'au făcut esercițîi de vorbire îndestulitoare, se poate trece deja în clasa a 2 a la predarea în scris a sunetelor limbii maghiare. Cunoscute fiind pe deplin semnele grafice ce cifer de ale limbei materne, se vor scrie şi ceti ziceri scurte şi deja cunoscute dela predarea verbală, având ca prelegătorul să îndrepte eventualele greşeli prin punerea de întrebări ajutătoare, sau folosindu-se şi de alte mijloace ce simţul pedagogic îi dictează.

E lucru de sine înţeles, că predarea trebue să fie cât se poate de vioaie, variată, întreţesută din când în când de astfel de observări, prin cari să dăm forţe nouă spiritului obosit al elevului şi să întărim interesul lui ce eventual ar fi slăbit în decursul prelegerii.

Această procedură practică o vom continua şi în clasele următoare, când vom fi avisaţi la regule gramaticale. Acestea fiind deja cunoscute dela limba maternă, uşor putem să le aplicăm şi la l. maghiară, ţinând cont — bine înţeles — de particularităţile limbii materne a elevului, de deosebirile, şi asemănările dintre aceasta şi limba maghiară.

Insuşite şi regulele de gramatică în partea lor esenţială, şi putând astfel elevul să răspundă la înţeles şi corect la întrebări, uşor îşi va putea el câştiga uşurinţă în esprimare, dacă îl vom pune să cetească diferite bucăţi. Putând să reproducă elevul câte o istorioară simplă, predată de învăţător, e dovadă sigură, că munca lui s'a răsplătit pe deplin.

Astfel poate avea mângăierea, că sacrificiile făcute poate chiar în detrimentul celoralalte obiecte de învăţământ cel puţin şi-au adus rodul dorit.

Dee Dzeu ca aceste puţine rânduri cari n'au nici decât pretenţia originalităţii, să aibă parte de cordială primire în programul de lucrare al învăţătorilor, lucru de care de altcum nici nu mă îndoesc, căci toate cele înşirate sunt menite să fie — pentru învăţătorii începători mai ales — programul care să le conducă paşii în instrucţiunea limbii maghiare, scutindu-i de multe încercări de prisos.

Fie ca aceste puţine îndrumări să coboare o rază de mângăere în sufletele acelor învăţători încărunţiţi, cari neavând parte de o instrucţiune mai sistematică în limba maghiară, sunt siliţi în faţa legii nouă şcolare să-şi însuşiască indispensabilele cunoştinţe din această limbă pe cale privată.

Nădăjduesc, că acomodându-se acestui program vor simţi o mare uşurinţă la predarea limbei maghiare, economisându-se o parte bună de timp.

Cu toate acestea, îmi reserv dorinţa, ca acest mic început să fie numai un îndemn, pentruca alte condeie mai deprinse şi alte persoane cu esperienţă mai bogată să clarifice chestia la a cărei discuţie sper că fiecare învăţător capabil şi dornic de înaintarea neamului său românesc trebue să-şi dee concursul.

Rog p. stim. învăţători ca acestor câteva rânduri să le dee atenţiunea ce li-se cuvine.

G. Fl. Preşmereanu
absolv. de teol. şi pedagogie.

Din România.

Intărirea Mitropoliţilor Atanasie şi Pimen.

Monitorul Oficial al României a publicat în numărul de Vineri următorul decret regal:

Carol I. Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României,

La toţi de faţă şi viitori, sănătate.

FOIŞOARĂ.

Anastasia Şaguna

mama metropolitului Andrei[1])

— 1785—1836. —

(Urmare.)

Se pare, că palatinul a împlinit rugarea arhiepiscopului, dând ordin în forma cerută de acesta. Abia trec însă câteva luni şi arhiepiscopul se plânge palatinului într'o hârtie din 16 Martie 1815, că copiii lui Şaguna au fost ascunşi dinaintea preotului catolic din Mişcolţ, căruia îi încredinţase dânsul, şi duşi pe furiş în Peşta la neguţătorul gr.-neunit Grabovszky[1]). Acest Atanasie Grabovszky — unchiul Atanasiei — era om cu stare bună: negustor fruntaş cu legături întinse[2]). El se va fi milostivit de o nepoată, — care era în acelaşi timp mamă îngrijorată de soarta şi sufletul copiilor săi — primind-o şi ocrotindu-o la sine. Aci trebue să fi venit Anastasia cu copii chiar la începutul anului 1815, căci consiliul orăşenesc din Pesta raportează în 24 Iunie al aceluiaş an chiar împăratului — aşa departate valuri aruncase această chestie, ca o prevestire, că unul din cei trei copilaşi va avea în viaţa sa mult de lucru cu împăratul. — Acest raport arată, că copiii lui Şaguna se află împreună cu mama lor de 5 luni de zile în Pesta la Grabovszky, cercetând în fiecare Duminecă şi în sărbători biserica „greco-valahă", că au fost câtva timp şi în Viena, unde copiii au cercetat şcoala grecească. In Viena se ştie, că aveau rudenii în vestita familie a baronului Sina.

Intr'aceea tatăl copiilor, Naum cel scăpătat atât în privinţa situaţiei materiale, cât şi a religiei străbune, — moare. Văduva Anastasia înaintează acum o petiţie la curtea din Viena cerând să i se dea voe a-şi creşte copiii în religia străbună Rugarea ei însă nu află ascultare. Din Viena i se dă în 15 Iulie 18 5 răspunsul categoric, că copii trebuesc crescuţi în religia tatălui lor, care a fost catolic[1]).

Dar Anastasia era, se vede, o femeie plină de energie şi virtute creştinească, şi nu se lasă înduplecată, nici chiar prin porunci împărăteşti, a se deslipi de copilaşii săi iubiţi. Prin stăruinţa ei admirabilă, şi de sigur cu ajutorul rudeniilor sale bogate şi influente, a isbutit a se mai împotrivi câtăva vreme împlinirii acestei porunci împărăteşti. Abia trece însă un an, când îi soseşte din Viena un nou ordin (data 30 Aug 1816), prin care e provocată a-şi da copiii numai decât în grija arhiepiscopului Fischer, ca să fie crescuţi de către acesta în credinţa romano-catolică.

Ce să facă acum biata femee? Sufletul ei de mamă iubitoare şi creştină evlavioasă se va fi cutremurat de gândul, că ar fi cu putinţă să i se smulgă cele trei odrasle cu forţa dela sânul de mamă, şi să se pomenească dintr'odată lipsită de copilaşii, cari erau singura mângăiere a văduviei sale. Ca un fior al morţii va fi străbătut prin inima ei gândul acesta îngrozitor.

Primejdia era foarte aproape şi inevitabilă. Se hotăreşte totuşi a mai face o încercare. Dacă nu poate înlătura cu desăvârşire pericolul, ce ameninţă cu sfăşiere inima ei de mamă duioasă, cel puţin să-l micşoreze! Peste 13 zile (12 Septemvrie 1816), inaintează o nouă petiţie, în care declară, că se va supune ordinului prea înalt şi va plecă fără amânare în Mişcolţ, învoindu-se a-i creşte în religia rom.-cat., numai să nu fie despărţită de dânşii! Totodată rudeniile ei George şi Naum Mutsu (în act „Mucso!") iau asupra lor îndatorirea de a o ajuta cu bani, ca să-şi poată creşte copiii şi promit, că nu vor împiedeca educaţia ce era, acum definitiv hotărât, a se da acestor copii în religia romano-catolică...

Copiii ajung deci toţi trei în mrejele catolicismului cuceritor, după cum e a planul arhiepiscopului Fischer, şi cum va fi fost într'un moment de sărăcie şi de slăbiciune, intenţia tatălui lor, a nefericitului Naum. Dar Anastasia, ca o mamă înţeleaptă şi eroică, a ştiut să exercite asupra educaţiei copiilor săi — fiind împreună cu dânşii — o influenţă statornică şi cu mult mai hotărâtoare, decât s'o fi putut altera rezultatul oricăror forţări şi măestrii pedagogice a catolicilor, recunoscuţi de altfel ca foarte iscusiţi în materie de prozelitism religios.

Astfel vedem, că în 12 Ianuarie 1822, băiatul cel mai mare Avreta, ajuns acum la vârsta de 19 ani, părăseşte religia r.-cat. şi se întoarce iarăşi la legea părinţilor săi, declarând, că la acest pas s'a decis nesilit de nimeni, ci îndemnat numai de glasul convingerii. Intr'o hârtie scrisă ungureşte şi adresată palatinului spune, că doreşte să rămână în legea în care s'a născut, de oarece „nici acum, după instrucţia catolică nu simte nici o inclinaţie pentru această religie". Sperând, că în viitor va fi cruţat de orice siluire în privinţa convingerilor sale religioase, cere protecţia palatinului, ca să poată rămânea şi pe mai departe în legea sa strămoşească, (subscris *Sagona Ferentz*).

(Va urma.)

---

[1]) Pestinum ad mercatorem eidem ritui Graeco-non unito addictum Grabovszky.

[2]) A murit la 1840, în etate de 61 ani.

[1]) „Proles dictae Anastasiae Mutsu in religione patris catholici educandas esse."

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la departamentul cultelor şi instrucţiunii publice sub No. 2.285;

Văzând că colegiul electoral prevăzut în art. 1 din legea pentru alegerea Metropoliţilor şi Episcopilor eparhioţi, cum şi a constituirei sfântului sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române întrunindu-se în ziua de 5 Februarie a. c., a ales pentru scaunul de Arhiepiscop şi Metropolit al Ungro-Vlahiei, exarh al plaiurilor şi Primat al României, pe Preasfinţia Sa părintele *Atanasie Mironescu*, Episcopul eparhiei Râmnicului Noului-Severin, cu majoritate de 188 din 219 votanţi, şi pe Preasfinţia Sa părintele *Pimen Georgescu*, Episcopul eparhiei Dunării-de-Jos, pentru scaunul de Metropolit al Moldovei şi Sucevei, exarh al plaiurilor, cu majoritate de 199 voturi din 211 votanţi.

In puterea art. IV din citata lege:

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Prea Sfinţia Sa părintele *Atanasie Mironescu*, Episcopul Noului Severin, *este întărit pe scaunul de Arhiepiscop şi Metropolit al Ungro-Vlahiei, exarh al plaiurilor şi Primat al României pentru care este ales.*

Art. II. Prea Sfinţia Sa părintele *Pimen Georgescu*, Episcopul eparhiei Dunării-de-Jos, *este întărit în scaunul de Mitropolit al Moldovei şi Sucevei, exarh al plaiurilor, pentru care este ales.*

Art. III. şi ultimul. Ministrul nostru secretar de stat la departamentul cultelor şi instrucţiunii publice este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispoziţiunilor prezentului decret.

Dat în Bucureşti, la 6 Februarie 1909.

Carol.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Fidelă programului, ce şi l-a croit de un lung şir de ani, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, şi a ţinut Joi, în 28 Ian. n. c., prima şedinţă literară din 1909. In cuvântul de deschidere al acestei prime şedinţe, prezidentul Tordăşianu, ne vorbeşte despre însemnătatea culturală, ce o are Reuniunea noastră. Dsa, sprijinit de scrisele dlui Petre Ilieş, actualmente compactor în Râmnicul-Vâlcii, care numeşte Reuniunea „Templu cultural al meseriaşilor români“, arată, cum dl Ilieş consideră drept zile fericite zilele celor 6 ani petrecuţi în Sibiiu şi tot de zile fericite trebue să considere toţi meseriaşii zilele, pe cari le petrec în mijlocul acestui aşezământ, fie ei bătrâni, fie tinări, aparţină ei secsului femeiesc, ori bărbătesc. Sunt rare instituţiunile noastre culturale, în cari meseriaşul, după greul muncii de peste zi, să afle, precum o află în Reuniunea sibiană, recreaţie potrivită, recreaţie înălţătoare de inimi şi în acelaş timp şi educătoare. Dl Tordăşian din parte-şi constată cu vie mulţumire sufletească, că folos trag din bunătăţile Reuniunei şi măiestrii şi calfele (sodalii) şi şi ucenicii (învăţăceii meseriaşi). Semn acesta, că cu toţii sunt pătrunşi de chiemarea, ce o are pentru noi acest templu cultural al meseriaşilor. Aduce laude măiestrilor, cari ţin să fie adevăraţi părinţi pentru calfele şi pentru învăţăceii lor şi aduce laude binemeritate tineretului, calfelor, cari întâmpină cu frăţească dragoste pe frăţiorii lor mai mici, pe învăţăcei. Ne arată îndeletnicirile măestrilor, cari culminează în isprăvile „Intrunirei de Mercuri“, când ei se adună şi să sfătuesc asupra celor de făcut, ca trebile lor să înainteze; ne arată diferitele lucrări ale sodalilor şi stărue cu deosebire asupra părţii educative, ce Reuniunea o esercită asupra învăţăceilor întruniţi în dupameaza Duminecilor în localităţile noastre. Aici dat le este acestor tinere mlădiţe neajutorate şi lipsite de poveţele părinţilor, să audă cuvinte de mângăiere, de încurajare, să audă poveţe adevărat părinteşti, pe cari dacă le vor urma, folositori au să devină loruşi, familiilor lor şi neamului. Nu întrelăsaţi nici unii nici alţii, zice dl Tordăşianu, de-a vă folosi din aceea cu ce Dumnezeu ne-a înzestrat şi nu va întârzia vremea, când recunoaşte-se-va de obştea noastră, că cu adevărat templu cultural al meseriaşilor nostri e Reuniunea noastră.

De încheiere ne aduce la cunoştinţă dureroasa ştire, că zelosul mehanic Eugen Macarie, originar din Hopârta, fiu de preot şi cu pregătire de 3 cl. gimn. a părăsit mult prea timpuriu această vale a plângerilor, la vârsta de 29 ani. lăsând în adâncă jale tinăra sa soţie Amalia n. Pop şi un copilaş minor.

După cetirea prin notarul Duca a proceselor verbale din cursul lunei Ianuarie, am intrat în însaşi şedinţa literară şi aici trebue să remarc, că între debutanţii seratei s'a disins dna profesoară Eugenia Tordăşianu, care ne-a cetit în mod ideal poezia „Dragoste învrăjbită“ de Coşbuc. Inălţătoare au fost cântările solo executate de dnii I. Stanciu, Mih Neagu, Eugen Pop cum şi de dra Marioara Avrigean. Mult haz au produs I. Coroiu, s. croitor, cu câteva anecdote de Speranţă, cum şi învăţăceii croitori Filofteiu Ilta, şi Emil Ramba. Bine au declamat Valeriu Bologa „Cânele soldatului“ de Alexandri, Eugenia Bologa „Povestea crinului“, şi Ilie Petraşcu „Iarna pe uliţă“. Dl I. Miga, sod. pantofar, ne-a predat ca întotdeauna cu multă pătrundere „Revolta“ de H. Lecca.

La fine s'au sortat între noi 15 cărticele folositoare, ear dl Tordăşianu, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate, ne chiamă la şedinţa din 25 Februarie n. c.

„Invingătorul.“

NOUTĂŢI.

La fondul cultural arhidiecezan a trimis domnul *Eugeniu Muntean*, candidat de preot si student în drepturi din Agnita, suma de 10 coroane, ca răscumpărare a anonţurilor de fidanţare cu dşoara *Genica Bârsan* din Beclean.

*

O nouă revistă. Dl Simeon *Mândrescu*, de origine dela noi, acum profesor de limba şi lit. germană la universitatea din Bucureşti, face cunoscut printr'un prospect, că în curând va scoate o revistă lunară întitulată *„Cultura germană“*. Conducătorul revistei crede, că e nevoe de o schimbare în îndrumarea culturală română din ţară, prea influenţată de spiritul „franţuzesc“ în multe din manifestările sale. Credinţa aceasta poate să cuprindă şi un adevăr oarecare; iniţiativa însă d'a publica o revistă cu titlul „Cultura *germană*“ pentru a combate pe cea franţuzească, este cu totul nenimerită.

*

Episcopatul sârbesc la ministru. O deputaţiune a episcopatului sârbesc, constătătoare din 7 episcopi, conduşi de patriarhul L. Bogdanovici, a fost primită de ministrul preşedinte Wekerle. Deputaţiunea cere, într'o rugare adresată Maiestăţii Sale, reparaţie pentru învinuirile de înaltă tradare ridicate împotriva bisericei sârbeşti. Ministrul a răspuns, că rugarea se va înainta către Maiestatea Sa.

*

Ziar cotidian slovăcesc. Deputatul slovac Milan Hodza, care publică un ziar săptămânal mult cetit sub titlul „Slovensky Tizdennik“, proiectează acum să schimbe ziarul său într'un ziar cotidian, primul ziar naţional slovac ce va apărea zilnic şi va contribui şi mai mult la întărirea mişcării naţionale slovăceşti.

*

„Confiscat“... Din vesela grădină, din Bucovina, ne vine ştire nu tocmai veselă: numărul mai nou al ziarului *„Patria“* din Cernăuţi poartă în coloanele sale câteva locuri mari albe, cu indicaţia „confiscat“. — Sistemul însă, e prea învechit, ca să mai poată prinde; astfel de măsuri vor contribui şi mai mult la întărirea sentimentului naţional prigonit al fraţilor bucovineni.

*

Cutremure în Bulgaria. Se anunţă din Bulgaria zguduiri puternice din mai multe sate, ai căror locuitori fără adăpost fug spre satele învecinate.

*

Earnă lungă. N'a început să se topească zăpada în părţile noastre, şi o nouă ninsoare s'a aşternut în zilele acestea pe munţii şi văile din împrejurime. Gândul, că earna aceasta lungă şi aspră totuşi este pe ducă, şi că soarele primăvăratic va fi îndurător pentru cei ce au suferit de frigul iernei, înviorează sufletele celor necăjiţi.

*

Apus de soare, noua piesă istorică a dlui Barbu Delavrancea, reprezentată la teatrul naţional, cum am anunţat, a fost primită în prima seară cu o rară însufleţire din partea publicului. Interesul se afirmă şi mai departe: lumea bucureşteană, şi chiar din provincie, dă năvală la teatru ca să asculte şi să vadă ultimele clipe din viaţa marelui voevod al Moldovei, turnate în formele unei limbi măiestre. Rolul principal este interpretat de artistul vestit Notara, care face din figura lui Ştefan o creaţiune mult lăudată de critică. Alt rol însemnat, şi bine jucat, a fost ţinut de dna Olimpia Bârsanu, cunoscută şi la noi; dl Zaharie Bârsanu a jucat rolul unui hatman şi a contribuit cu talentul său la reuşita deplină a piesei, care va încheia cu cinste stagiunea aceasta a teatrului naţional.

*

La fondul Episcopul Nicol. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Aurel Nistor, paroh (Arpatac) 1 cor., Livia Dr. Crăciunescu 50 bani, Ioan Cioran, măestru faur (Mercurea) 40 bani, Constantin Prie, paroh (Săcădate) şi soţia sa Ana 1 cor. şi V. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Reuniunea rom. de înmormântare din Sibiiu şi-a ţinut adunarea generală în 14 Februarie n. sub conducerea prezidentului *Pant. Lucuţa*. Raportul general a fost luat la cunoştinţă. Din el aflăm, că întreaga avere a reuniunei face 17.292 cor. S'a luat hotărâre să se scrie istoricul reuniunei, din incidentul că în anul acesta împlineşte zece ani de esistenţă, apoi s'a ales nouă direcţiune pe periodul anilor 1909—1911, dupăcum urmează: P. Lucuţa, prezident director, V. Tordăşianu, secretar, P. Ciora, cassar, Dr. P. Şpan, I. de Bárdossy, T. Popovici, I. B. Boiu, A. Oniţiu, I. Roman, frizer, F. Cruciţa, croitor, I. Marcu, pardositor, T. Moldovan, cismar, P. Stoica, S. Stoiţa şi N. Apolzan, economi, membri în direcţiune.

*

Azev. Iată un nume, care azi e subiect de convorbire şi de curiozitate în toate ziarele. Acest spion politic al Rusiei a jucat un mare rol între revoluţionarii ruşi, cari îl credeau omul lor de încredere într'un lung restimp de zece ani de zile. In realitate el făcea parte din poliţia secretă; dar rafineria sa ne mai pomenită i-a câştigat în comitetul executiv al revoluţionarilor o trecere şi o autoritate de conducător. In sinul comitetelor revoluţionare se găsea astfel totdeauna câte un trimis special al poliţiei secrete. Atentatele, îndreptate în contra persoanelor din înalta aristocraţie rusească şi în contra câtorva capi ai autorităţii, unele n'au izbutit fireşte — altele au reuşit cu toate acestea, dar mulţi revoluţionari au plătit cu viaţa încrederea avută în Azev. Omul, în sfârşit a fost dat de gol; dar cu şiretenia obicinuită a scăpat până acum de răzbunarea ce-l pândeşte. — Acest Azev este de altfel evreu, şi-l chiamă Maier Fişelevici Azev; a dus o viaţă furtunoasă, până ce a intrat în serviciul poliţiei secret. Unde o fi acum, nu se ştie.

Cărţi şi reviste.

Unirea Principatelor (1859), povestită Românilor cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani dela întemeierea statului român de *N. Iorga*, din însărcinarea secţiunii Iaşi a „Ligei culturale.“ Vălenii de Munte, tip. „Neamul Românesc“, 1909, 1 broş. de 120 pag. Preţul 80 de bani. Se poate comanda şi prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

„Biblioteca pentru toţi“, nrul 414, conţine nuvelele *Cuvântul dat* şi *O spovedanie*, de marele romancier şi psiholog *Paul Bourget*, unul din cei mai mari scriitori ai literaturei franceze. Traducerea e făcută de dl I. Perieţeanu (Narcis). Preţul unui exemplar 30 bani. De vânzare la toate librăriile.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea producţiunii declamatorice-teatrale mizicale aranjate de tinerimea română din Cristian în 1 Ianuarie a. c. s'a încassat cu totul 312·20 coroane. Spesele au fost 136·48 coroane. Venit curat a rămas 175·72 coroane.

Au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii: Dnii Virgil Pop, paroh Cristian 5 cor.; Carl Czell, administrator la fabrica „Czell“ din Cristian 3 cor., Otto Pirringer, preot săsesc Cristian 4 cor., Sigmund Magyari, postar Cristian 2 cor., Vasile Stoica, student Braşov 2 cor., Iohann Lassel, birtaş, Cristian 2 coroane.

Surprindere plăcută ne-a făcut dl Bucur Popovici, neguţător în Haţeg, care şi de astă dată îndepărtat fiind de locul natal, nu ne-a lipsit de binevoitorul sprijin, trimiţând 10 coroane pentru înfrumseţarea bisericii.

Din venitul curat 82·86 coroane s'au adaos la fondul „Căluşerilor români din Cristian“, ear 92·86 coroane s'au adaos la fondul pentru înfrumseţarea bisericii.

Subscrisul, ca conducător şi patron al acestei petreceri, mulţămesc la toţi şi toate, cari au contribuit ca prima zi a anului 1909 să fie pentru noi o zi de bucurie. Dea Dzeu să fie şi pe viitor de bun augur.

Special mulţămesc dlui George Lincu, învăţător, ca conducător al corului, precum şi dlui Vas. Stoica, student în Braşov, care a instruat tinerimea română din Cristian să joace frumosul joc naţional „Romana“.

Cristian, în 1 Februarie 1909.

Virgil Popu
paroh.

Poşta redacţiei.

Dlui G. F. P. în B. Trimite şi vom vedea. Dacă e lucrare bună, se publică.

„Se înfiinţăm fonduri bisericeşti“. E lucrare scrisă cu prea puţină îngrijire. Nu o putem publica.

I. P. cleric în A. Părerea noastră este, ca toţi clericii să se grăbească cât mai mult a ocupa şi cu concurse mai scurte orice parohie, şi să nu aştepte alte bunătăţi, cari pot fi mai amare.

Teatru german.

Mercuri: Teatrul e închis.
Joi: *Die fremde Frau*, dramă.

Creşterea dinţilor.

Daţi suferinzilor Emulsiunea lui SCOTT şi puneţi capăt insomniei.

Dinţii ies fără durere şi fără turburare de intestine şi devin albi, tari şi drepţi. Copilul devine prevenitor şi ia cu plăcere 10 (270) 4—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semn de garanţiei al experientelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott.

Mistuirea de e împiedecată se îndreaptă.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter săcuiesc
Stojka.

(60) 2—50

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 119/1909 protop. [64] 1—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Șaldorf**, protopresbiteratul Mediașului, în urma ordinului Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan de dto 27 Ianuarie 1909 Nr. 1067 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful R^mân“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, presentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare și în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, în 7 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mediașului.

Romul Mircea
protopresb.

Publicațiune.

Pe baza planului și Preliminariului de spese, aprobat de Prea Venerabilul Consistor Arhidiecezan sub Nr. 13811 școl. din 27 Noemvrie 1908. Să dă în intreprindere pe cale de licitațiune publică minuendă, edificarea școalei gr. or. române din **Renget**, protopresbiteratul Geoagului.

Licitațiunea să va ținea în casa parohială din loc: **Duminecă la 8/21 Martie** 1909 la 1 oară p. m. Prețul de strigare e 7234 cor. 82 fil. în care e computat și prețul brut cel prestează comuna bis. piatră, năsip, lemnul pentru partea edificiului deasupra (coperiș precum și alte cărăușii.)

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiul de 10%.

Comitetului parohial își reservă dreptul a concrede edificarea aceluia în care și află încrederea, dintre minus oferenții.

Planul și preliminariul de spese și condițiunile se pot afla la oficiul parohial din comuna Renget și la oficiul protopresbiteral gr. or. din Orăștie.

Renget, în 12 Februarie 1909.

Lazar Stoica not. com.
Simeon Filimonescu paroh gr. or. rom.

Vidi:
Vasile Domșa protopresbiter.

[50] 3—3

De vânzare
un loc de zidit.

Deslușiri:
Strada Rideli Nrul 9.

(62) 1—3

Vă mirați!
50,000 părechi de ghete.
4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici, am fost însărcinat a vinde o cantitate mare de ghete, cu prețul tare redus sub costul de fabricare. — Vând deci ori-cui 2 părechi ghete de piele pentru domni și 2 pentru dame cu șinor, brune ori negre, galoșate, cu talpă de piele durabilă, foarte elegante, cel mai nou fason, mărimea după Nr. Toate patru părechile costă numai cor. 7. Trimitere prin ramburs.

EM. MAIERSDORF,
Podgórze Nr. 125.

Schimbul e permis, și retournarea banilor.

(61) 1—1

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 24—34

Deschidere de prăvălie!

AVIZ!

Ne permitem a aduce cu tot respectul on. public la cunoștință, că în **1 Martie a. c.** ne vom deschide o

Prăvălie de manufactură
pentru dame și domni

sub firma

TRENTINA & DANDA
Str. Cisnădiei 25.
(In casa cea nouă a Drului Bielz).

Strada Cisnădiei 25.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 3—40

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

„CORDIANA“, institut de credit și economii, societate pe acții în Fofeldea.

Convocare.

Domnii acționari ai Institutului de credit și de economii „Cordiana“, societate pe acții să învită conform §§-lor 19 și 20 ai statutelor societății la a

XI-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Fofeldea (localul institutului) Duminecă în 28 Martie st. n. 1909, după ameazi la 1 oară.

Obiectele:

1. Raportul anual al Direcțiunei, bilanțul anului de gestiune 1908 și raportul Comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realizat conform Bilanțului.
3. Alegerea unui membru în Direcțiune, în locul celui eșit după vechime.
4. Fixarea marcelor de prezență pentru membrii din Direcțiune.

Domnii acționari, cari în sensul §§-lor 22, 23 și 24 din statutele societății voesc să participe la adunare în persoană, sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual, dovezile de plenipotență, cel mult până Vineri în 26 Martie n. a. c. la 6 oare p. m. la cassa institutului în Fofeldea, la Filiala institutului nostru în Agnita, sau la institutul de credit și economii „Albina“ din Sibiiu.

Posesorii acțiilor din emisiunea ultimă au drept de vot numai la adunarea din 1910.

Fofeldea, 17 Februarie 1909.

(63) 1—1 **Direcțiunea.**

* * *

Bilanț cu 31 Dec. 1908. — Mérleg számla 1908. dec. hó 31-én.

Active — Vagyon.		K f	Pasive — Teher.	K f
Cassa — Készpénz		4,576 59	Capital — Részvénytőke	120,000·—
Cambii de bancă — Bankváltók		495,178·—	Fond de rezervă — Tartalékalap	24,127·—
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogos kölcsönök		62,020·—	Depozite spre fructificare — Betétek	276,336·76
Cont-curent — Folyó-számla		3,519·42	Reescont — Visszleszámitolás	108,285·—
Realități — Intézeti házak		6,500 —	Cont-curent — Folyo-számla	22,537·25
Mobiliar — Felszerelés	1,100·—		Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék	52·—
10% amortizare — leirás	110·—	990·—	Interese transitoare — Átmeneti kamatok	11,902·50
			Profit curat — Tiszta nyereség	9,543·50
		572,784 01		572,784 01

Contul Profit și Perdere — Nyereség és Veszteség számla.

Spese — Kiadás.	K f	Venite — Bevétel.	K f
Interese: — Kamatok:		Interese: — Kamatok:	
după capital social (emis. nouă) — az uj kibocsátású részvénytőke után	3,258·30	de escont — leszámitolt váltok után	29,699·08
de depuneri — betétek után	13,575·83	de împrumuturi hipotecare — jelzálog kölcsönök után	4,480·88
Contribuție directă — Egyenes adó	2,233·09	de cont-curent — folyó számla után	72·02
10% după interese de depuneri — 10% betéti kamatok után	1,645·04	Proviziuni — Jutalékok	4,662·70
Chirie — Házbér	480 —	Chirie — Házbér	800·—
Salare — Fizetések	6,117·60		
Spese (porto, chirie, diverse) — Költségek (postadíj, házbér és különfélek)	2,428·32		
Marce de prezență — Jelenléti díjak	323·—		
10% amortizare din mobiliar — 10% leirás a leltár számlán	110·—		
Profit curat — Tiszta nyereség	9,543·50		
	39,714·68		39,714·68

Fofeldea, 31 Decemvrie 1908.

Iosif Lissai m. p., prezident.
Ioan Bonea m. p, vicoprezident.
Petrescu m. p., director executiv,
Iacob Nastase m. p., contabil.
I. Maniu m. p., cassar.
Alexe Manuil m. p., membru în direcțiune.
Ioan Precup m. p., membru în direcțiune.
Eliseu Balaban m. p., membru în direcțiune.
Aurel Constantinescu m. p., membru în direcțiune.

Examinând conturile prezente le-am aflat exacte.

Fofeldea, 24 Ianuarie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Aurel Milea m. p. **Simion Dragoman** m. p. **Toma Folota** m. p. **Petru Sopa 54** m. p. **Toma Sava** m. p.

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiare am examinat în decursul anului trecut de mai multeori cărțile și valorile institutului „Cordiana“ atât la Centrala de aici, cât și la Filiala din Agnita și am aflat totdeauna cea mai bună ordine.

Bilanțul anual și Contul „Perderi și Profite“ pe anul de gestiune 1908 l-am examinat și l-am aflat în deplină ordine cu registrele principale și auxiliare ale institutului, cu cari consună întru toate.

Deci Vă propunem a da absolutorul direcțiunii pentru anul de gestiune 1908.

In privința împărțirii profitului curat ne alăturăm întru toate la propunerile direcțiunii.

Fofeldea, 17 Februarie 1909.

Aureliu Milea m. p., prezident. **Petru Sopa 54** m. p. **Toma Sava** m. p. **Toma Folota** m. p. **Simion Dragoman** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 17 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Februarie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de donăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Legea de naționalități ca bază a împăcării.

I.

Când s'a inaugurat dualismul în monarhia austro-ungară, probabil că a esistat iarăși un pact oarecare între Coroană și guvernele constituționale de dincoace și de dincolo de Leitha, pact, deși nu scris, dar cu anumite condițiuni, pe cari guvernele aveau să le implinească. Intre condițiuni va fi fost sigur și împăcarea naționalităților nemaghiare în partea de dincoace a monarhiei, prin o lege în care să fie trecute drepturile lor cu privire la întrebuințarea limbei materne în viața publică.

Cu toate insistențele puse atunci din partea deputaților naționaliști, că guvernul se resoalve aceastã chestie însemnată de naționalități, resolvarea a fost amânată până la încheerea ciclului parlamentar din anii 1865—1868, când apoi s'a votat în pripă legea despre egala îndreptățire a naționalităților, în ființă încă și astăzi. Trăgănarea s'a făcut în scopul, în care s'a făcut și trăgănarea aducerii legii despre votul universal, ca naționalităților nemaghiare să nu li se dee aceea ce așteptau, și ce poate că și Coroana le destinase, ci să li se dee o lege de care să nu aibă, cum nici nu au, nici un folos.

Nici n'au fost mulțămite naționalitățile nemaghiare cu ea. Deputații naționaliști n'au luat parte la desbaterea ei specială, iar presa naționalistă a condamnat'o cu asprime. Ziarul nostru scria în articolul de fond din numărul de Anul-Nou al anului 1869, că lăsând să treacă pe dinaintea ochilor cele întâmplate în anul espirat: „*dăm numai de întâmplări neplăcute. Legea dela care așteptam foarte mult, legea naționalităților, precum și legea uniunei, nu ne-a satisfăcut nici decum. Și una și alta ne impun numai datoria de a veghia și mai mult, și a lucra cu mijloace legale și mai tare, pentruca răul pornit din acelea să nu crească și mai mare asupra capetelor noastre*“....

In întruniri publice, în adunări poporale, legea de naționalități a format apoi obiect de discuție și s'au adus hotărâri, că ea nu dă naționalităților nemaghiare aceea ce le compete, deci *legea trebue revisuită și modificată*, în înțelesul proiectului de lege presentat dietei din partea deputaților naționaliști, în anul 1868.

Tot pe aceasta bază s'au pus și deputații naționaliști, trimiși la dietă pentru ciclul parlamentar 1869-1872. Când dieta a luat în desbatere specială proiectul de adresă, ce era să se trimită Coroanei drept răspuns la mesajul de tron cu care Monarhul a deschis sesiunea nouă parlamentară, deputații naționaliști au presentat un amandament, de înțelesul, ca dieta să treacă în adresă și constatarea necesității de a lua de nou în desbatere chestia de naționalitate, pentru „*a o deslega pe baza deplinei egalități de drept și îndreptățiri naționale, cu recunoașterea esistenței și a drepturilor inalienabile pentru toate națiunile țării*“.

Marele înțelept al patriei, *Deák Ferencz*, a fost primul care a vorbit la acest amandament, rugând pe deputații naționaliști, că dacă nu sunt mulțămiți cu legea de naționalități, să vină cu un proiect de lege în fața dietei, din inițiativa proprie, și dieta, dacă-l va afla de bun, îl va vota. In adresă însă nu e loc potrivit a se băga chestia aceasta, deci să renunțe la această dorință a lor.

Au rostit apoi frumoase vorbiri întru apărarea amandamentului, deci vorbiri de combatere față de legea de naționalități, deputații români de pe atunci: Eugen Cucu, Dr. Iosif Hodoșiu, Sigismund Borlea, Lazar Ionescu și Vincențiu Babeș, care spunea, că: „legea aceasta (de naționalități) *e blăstăm pe capul naționalităților*, și eu admoniez pe dnii cari susțin, că în legea acesta se cuprinde dreptate și echitate, să se ferească de a decreta pentru alții aceea, ce dacă alții ar dori să le aplice lor, ar considera-o de blăstem. Pentrucă adevărul grăesc, că *dacă cineva ar dori națiunei maghiare, aceea ce e în legea de naționalități, n'ar fi alta decât blăstăm*“....

Asta era părerea naționalităților nemaghiare cu privire la legea de naționalități atunci, când ea abia fusese adusă și când cu puțină bunăvoință putea se fie esecutată, iar esecutată fiind, putea să și mulțămească o parte, mai mică ori mai mare, a popoarelor de limbă nemaghiară. Nu a cerut nime pe atunci *esecutarea* legii, pentrucă o țineau aceasta de o ofenză adusă guvernului Maiestății Sale, care are datorința să esecute toate legile sancționate din partea Maiestății Sale, ci au cerut toți *modificarea* legii, pentrucă chiar esecutată cu conșciență, știau că ea nu poate să mulțămească naționalitățile nemaghiare.

Și astăzi,— după patruzeci de ani dela aducerea acestei legi, care de atunci încoace a fost toată ciuruită și știrbită prin alte legi de înțeles contrar, încât nu a mai rămas nimica din ea, decât titlul, — ce vedem? Vedem, că deputații naționaliști călăresc mereu pe *esecutarea legii de naționalități*, ca prima condiție a apropierii naționalităților nemaghiare de detentorii puterii de stat, și că ceice vreau o împăcare cu orice preț cu Maghiarii, și-au ales asemenea ca bază a înțelegerii *esecutarea legii de naționalități!*

Bine, dar ce să fie esecutat din legea de naționalități? Astăzi, când chiar și introducerea acestei legi are o restălmăcire patriotică de înțelesul, că naționalități nici nu esistă în patria aceasta, ci toate fac parte din națiunea maghiară, deci o grupare politică după naționalități nu se admite în țara noastră, se mai poate cere esecutarea legii de naționalități? Astăzi, dupăce în curs de 40 de ani s'au adus atâtea legi, cari toate fac spărturi însemnate în legea de naționalități, mai crede cineva că se poate face esecutarea legii *fără abrogarea acestor legi mai proaspete*, cari au modificat-o, și poate crede cineva, că se va afla guvern unguresc, care să desființeze toate aceste legi ulterioare, pentru a putea esecuta legea de naționalități?

Legea de naționalități rămâne deci și pentru mai departe aceeace a fost destinată din capul locului să fie: *literă moartă*, și noi nu esecutarea ei, ci *modificarea* ei avem să o cerem, pentrucă și în programul național despre *modificarea* ei e vorba, nu despre esecutarea ei.

Nu esecutarea legii de naționaționalități, în care nu se mai cuprinde nimica ce ar putea să fie esecutat, ci modificarea ei în favorul naționalităților ar putea deci să formeze și bazele înțelegerii și ale împăcării naționalităților nemaghiare cu deținătorii puterii de stat, dupăcum modificarea ei a fost acceptată odată ca bază a împăcării și în trecutul depărtat, fapt despre care vom vorbi în articolul următor.

Kossuth la Viena. S'a dat mare importanța mergerii ministrului nostru de comerciu *Kossuth Ferencz* la Viena, pentru a da informațiuni Maiestății Sale în chestia băncii independente ungare, și s'a așteptat și resultat positiv dela aceasta audiență a șefului partidului celui mai mare politic din țară, dar resultatul nu a urmat nici de astădată. Maiestatea Sa a primit pe domnul Kossuth Marți la oarele 11 în audiență, i-a ascultat lămuririle și propunerile, cari în mare parte au fost cetite, și la oarele 12 și un sfert, mulțămindu-i pentru cele comunicate, l'a dimis în mod foarte grațios. Vre-o hotărâre finală Co-

---

FOIȘOARĂ.

Anastasia Șaguna

mama metropolitului Andrei[1])

— 1785—1836. —

(Fine.)

Sora sa Ecaterina ar fi încercat și ea, însă fără succes, a trece dela catolicism iarăși la religia ordodoxă. Neputând obținea permisiunea, probabil se va fi înmormântat de vie în chiliuța unei mănăstiri catolice, unde i se vor fi ofilit tinerețele și speranțele..... Despre ea nu mai aflăm nimic mai târziu. Popea care amintește 2 surori ale lui Șaguna (Maria și Ecaterina) afirmă, că amândouă ar fi murit „mai de timpuriu, ca fete tinere“. Soarta din copilărie a Ecaterinei ne reamintește 2 cazuri asemănătoare, întru câtva: al Agnetei Bánffy[1]) din sec. XVIII și chiar pe al Iuliei, sora lui Francisc Rákóczi II, dela începutul aceluiaș secol[1]).

Destul, că ea dispare, pe când cu fratele ei Avreta, care ajunge și el negustor cu stare bună și cu vază în Pesta, ne întâlnim și mai târziu; în 18 Ianuarie 1848, îl vedem ajutorând pe fratele său, ales atunci episcop în Ardeal cu suma de 1000 fl.[2]) iar într'un manifest din 21 Mai 1848 îl găsim iscălit ca deputatul orașului Pesta (Șaguna Fiéta, pesti képviselő[3]).

Băiatul cel mai mic, Anastasiu, începe cursul studiilor secundare în gimnaziul catolic din Mișcolț și-l termină la vârsta de 18 ani, cu succes eminent, în cel din Pesta. Cunoaștem atestatul lui școlar (dela Pesta 26 Decemvrie 1826), în care se spune, că Anastasiu Șaguna e după religie: „romano-catolic“, iar după națiune: „Hungarus“, că a cercetat în mod cuviincios școala și biserica („cele sfinte)“, că a obținut în studiul religiunii nota: eminent, iar în limba maghiară, precum și în „litere și științe“ a fost al 17-lea eminent între 103 conșcolari ai săi, dintre cari 32 erau eminenți.

Acest rezultat atât de frumos, era chemat a determina pe cei se se interesau de soarta escelentului tinăr în deosebi pe bunul său protector, Anastase Grabovszky, care-i era acum ca un părinte, să nu cruțe nici o jertfă, ci să-i dea tot ajutorul posibil și trebuitor la continuarea studiilor. Ceeace se și întâmplă. Tot în Pesta, la universitatea „crăiască“ de acolo urmează în timp de 3 ani cursul de filosofie și drept, făcând studii serioase, a căror temeinicie se resimte mai târziu adeseaori în scrierile lui, ca și în discursurile politice și în diferite acte, chiar și în cele oficiale.

Tocmai la începutul studiilor sale universitare a făcut și el un pas însemnat pe care îl făcuse la 1822 fratele său Avreta, la vârsta de 19 ani. Ca ascultător de filosofie în anul I, la 9 zile, după ce a împlinit vârsta legală de 18 ani, s'a întors și el în sânul bisericii strămoșești, dând o declarație foarte categorică, în care spune, că studiind cu succes eminent în gimnaziile regești din Mișcolț și Pesta și ocupându-se în mod sârguincios cu studiul religiunii, cunoaște din fir în păr principiile religiei romano-catolice cu toate acestea „convingerea intimă sau inspirația lui îl îndeamna să urmeze sfintele precepte ale bisericei gr. orientale „me iuxta intimam meam convinctionem aut influxum Sacrae Graeco-Orientalis Ecclesiae sequi velle, hisce declaro“. Aceasta e, „cea mai firmă hotărâre a lui[1]), și findcă din studiul religiunii a obținut nota eminent, se roagă a fi dispenzat de obicinuitul examen, prevăzut în lege, de 6 săptămâni, pe care în cazul de față îl aflà de prisos[2]).

Aici se curmă un început de dramă familiară, care îngrozise atât de mult între anii 1814—16 inima Anastasiei Șaguna și o va fi zbuciumat și mai târziu, în toată curgerea celor 10 ani, cât și-a știut pe Anastasiu al său ca fiind, oficial, de altă lege decât dânsa. Trebue fixat aici meritul deosebit al acestei femei, pe care neamul românesc și biserica noastră, în chip de recunoștință, va trebui s'o așeze de aci înainte în șirul celor mai luminoase icoane de femei și mame române din trecut. Impreună cu aceastora și amintirea ei trebue păstrată și venerată cu sfințenie. Căci fără rolul ei de veghe neadormită, de înger păzitor, e întrebare, dacă biserica noastră ar fi putut să aibă între cârmuitorii săi un metropolit ca Șaguna. S'ar fi putut prea lesne, să-l pierdem pentru totdeauna, după ce era trecut din copilărie la catolicismul dominant, care în decursul atâtor secole ne-a luat tot ce am avut mai de valoare, ne-a smuls destule talente, lăsându-ne orfani de cei ce prin iscusința minții lor ar fi putut să dea traiului nostru chinuit din trecut forma superioară a unei vieți sufletești mai desvoltate. Ar fi fost pentru catolici un câștig însemnat de sigur, dar pentru noi o nespusă pierdere, dacă o soartă vitregă ar fi voit, să roana nu a luat nici de astădată. Pentrucă nici nu putea lua. Intâiu trebue se premeargă pertractările ce acum în curând se vor începe între guvernele Maiestăţii Sale, şi numai dacă pertractările nu duc la resultat, decide Maiestatea Sa, după cum se crede şi se afirmă din partea ziarelor bine informate dela Viena, în favorul băncii *comune austro-ungare*. Domnul *Kossuth* a făcut şi a primit vizite la Viena. De importanţă e vizita ministrului comun de războiu, care a conferat cu domnul *Kossuth* în chestiile militare.

---

[1]) Aceasta a fost smulsă la vârsta de 11 ani, la 27 Iulie 1767, cu brachiu militar (175 husari) de lângă mamă-sa, care voise a o crește în religia reformată, logodindu-o cu vestitul conte Samuil Teleki. Dusă la Viena, ea trecu în 25 Ianuarie 1768 la religia catolică, fu crescută aci sub îngrijirea deaproape a Mariei Teresia, pe care lamentările disperatei mame nu o putură îndupleca a o reda familiei și logodnicului său, ci o mărită mai târziu după contele catolic Ioan Eszterházy. Cf. Marczali Henrik: Magyarország története III Károly-tól a bécsi congressusig“. Budapest 1898, pag. 337—340.

[1]) Cf. Thaly Kálmán: „II Rákóczi Ferencz fejedelem ifjusága“ Pozsony, 1881, pag. 84—91.

[2]) „Anticritica“ Sibiiu 1880, pag. 22 și „răspuns la Anticritică“ 1881, pag. 40.

[3]) Colecția de acte N. Hodoș, vol. III—IV, pag. 40, între Mss. Academiei Române.

[1]) „Ut firmissimi mei propositi clarum praebeatur testimonium“.

[2]) Declarația aceasta latinească dto „Pesthini 29 a Decembris 1826“ e subscrisă astfel: „Anastasius Saguna Philosophiae in Regia Universitate I-um in annum Auditor“.

Investirea noilor Metropoliţi ai României.

Duminecă s'a făcut la Bucureşti investirea solemnă a Inaltpreasfinţiţilor Metropoliţi *Atanasie* şi *Pimen*, întăriţi acum în scaunul lor.

Incă la orele 10 se aflau la metropolie ambii metropoliţi, toţi episcopii, arhiereii şi întregul cler al capitalei.

La orele 11 au sosit două plutoane de cavalerie cu lănci şi trăsura de galá a Curţii regale.

In curtea palatului metropolitan se aflau elevii seminarului central cu drapelul şcoalei şi multă lume bucureşteană.

Inaltpreasfinţiţii Metropoliţi, coborând din palatul metropolitan, s'au urcat în trăsura regală, elevii seminarului au intonat o cântare bisericească, şi cortegiul s'a pus în mişcare spre palatul regal. In frunte mergea un pluton de cavalerie şi încheierea o forma celalalt pluton de cavalerie.

Când a sosit trăsura regală la palat garda de onoare a dat onorurile militare, iar musica a intonat o rugăciune.

Inalţii prelaţi au fost conduşi apoi în salonul de primire, alături de sala tronului, în care se afla Maiestatea Sa Regele *Carol*, pe tron, având la dreapta sa pe principele *Ferdinand*, moştenitorul de tron, şi fiind de faţă ministrii şi alţi dignitari ai ţării. La orele 12 Inaltpreasfinţitul Metropolit Primat e întrodus în sala tronului, premers fiind de doi diaconi purtători ai toiagului metropolitan.

Ministrul de culte *Haret* ceteşte acum decretul regal prin care I. P. S Sa e confirmat în demnitatea de Metropolit-Primat, iar Regele luând cârja metropolitană dela ministrul de culte o încredinţează Metropolitului-Primat, investindu-l astfel în cea mai înaltă treaptă bisericească.

Luând cârja, noul Metropolit-Primat rosteşte următorul discurs:

„Sunt aproape 11 ani, de când mi-aţi încredinţat cârja de păstor al eparhiei Râmnicului. Şi acum întocmai ca sluga, căreia domnul său i-a încredinţat talanţii, înfăţişându-mă în faţa slăvitului vostru tron, primesc din augustele voastre mâni cu toată supunerea scaunul împuternicirii la o nouă şi mai înaltă păstorie duhovnicească.

Această mare încredere ce binevoiţi a acorda smereniei mele este pentru mine ca şi pentru slugă, căreia i-s'a zis: „Intră întru bucuria Domnului tău“ — o pricină de nespusă bucurie sufletească şi de adâncă recunoştinţă către M. Voastră. Totodată ea este pentru mine şi un puternic îndemn de a munci îndoit ca până acum în via Domnului şi a-mi împlini cu sfinţenie şi cu toată stăruinţa marile îndatoriri ale nouei dregătorii bisericeşti, la care M. V. mă rândueşte azi.

Cu privirile minţii îndreptate pururea la cei mai dinainte păstori cari au strălucit în fruntea eparhiei Ungro-Vlahiei ca nişte luminători ai bisericei noastre şi pildă de blândeţe şi bunătate, precum şi cu nădejdea în ajutorul lui Dzeu şi în spiritul puternic al M. V. mă voiu sili toată viaţa mea a păstori cu bună chibzuinţă această eparhie răspunzând astfel înaltelor dorinţi ale M. V. pentru pacea şi înflorirea bisericei străbune.

Voiu avea îndeosebi pururea ca pildă bunătatea şi blândeţa mult regretatului meu predecesor.

Voiu considera totdeauna ca cea dintâiu datorie a mea de păstor şi de cetăţean a fi supus din toată inima şi din tot cugetul augustei persoane a M. V. şi înaltei Voastre case. Zi şi noapte mă voiu ruga cu căldură şi cu genunchele plecate la scaunul îndurărilor atotputernicului Dzeu, ca să păzească pe M. V., preabunul şi marinimosul nostru suveran în pace şi bună sănătate întru mulţi ani glorioşi pentru fericirea şi slava ţării.

Depunând la picioarele M. V. aceste simţăminte ale mele de credinţă şi de supunere, mă rog din adâncul sufletului meu ca Dzeu să te binecuvinteze, Sire!

Dumnezeu să binecuvinteze pe M. S. Regina!

Dumnezeu să binecuvinteze pe AA. LL. RR. Principele şi Principesa României, cu binecredincioşii lor copii.

Dumnezeu să binecuvinteze România scumpa noastră patrie“.

După terminarea acestei vorbiri, mareşalul palatului regal a introdus în sala tronului pe I. P. S. Sa Metropolitul *Pimen* al Moldovei. Ministrul de culte a cetit decretul regal de întărire, iar Regele i-a predat cârja metropolitană. I. P. S. Sa a rostit apoi următorul discurs:

Sire! Primind din augustele voastre mâini acest toiag arhi-păstoral, semn vădit al conducerei sfintei Metropolii a Moldovei şi Sucevei, am deplină convingere, că primesc o sarcină foarte însemnată în mersul afacerilor vieţei sufleteşti a unei părţi din poporul regatului României.

Această însemnătate a sarcinei mele pastorale reese din înaltul şi sfântul scop pe care biserica noastră ortodoxă naţională este chemată a-l îndeplini în mersul regulat şi bun al cetăţenilor statului, spre slava lui Dumnezeu şi mărirea neamului nostru românesc.

Invăţăturile propovăduite de biserică prin preoţii ei, având sancţiune Dumnezeiască, trebue să străbată, să lumineze şi să povăţuiască pe oameni în toate împrejurările vieţei, pregătindu-i a fi buni creştini, convinşi patrioţi şi harnici gospodari, ca astfel viaţa să le fie tihnită şi statul să fie fericit.

Sunt pe deplin convins despre rolul preotului nostru în viaţa poporului şi despre folosul ce el trebue să aducă societăţii mai ales în timpul de faţă, când, din cauza propăşirei noastre ca stat înaintat, cerinţele devin multiple şi adesea grele şi deci datoria fiecărui preot, în cercul păstoriei sale, este de a-i înlesni poporului calea pentru preîntâmpinarea şi satisfacerea în chip cât mai uşor, a acestor cerinţe sociale.

Şi am convingerea, că atunci când preoţimea noastră va avea deplina pătrundere a datoriei ei, îmbrăţişând toate cerinţele şi nevoile poporului, va înlesni în chip paşnic, desvoltarea lui morală şi economică-socială.

Cu aceste convingeri de datorii mă prezint, Sire, înaintea M. V. şi cu ele mă voiu apropia de treptele scaunului metropolitan, ocupat în vechime de ierarhi mari, prin cuvioşia vieţei, prin iubirea de neam şi prin munca pentru luminarea poporului al căror nume de: Dositeiu, Varlaam şi Veniamin, vor rămânea veşnic pomenite de noi, românii; iar pentru mine, aceşti ierarhi vor fi călăuze în îndeplinirea sarcinei ce mi se impune.

Voiu ruga pe Dumnezeu, ca să adumbrească şi să păzească sub atot puternicul său scut ţara noastră românească cu al ei popor şi iubit Suveran, ca aşa, pe calea păcei şi a îmbelşugărei mergând mereu, să ajungă a fi înscrisă în cartea destinelor, printre statele cele mai fericite din lume.

Să trăiţi Sire!

Trăiască M. S. Regina!

Trăiască AA. LL. RR. Principii moştenitori, dimpreună cu scumpii lor copii.

Trăiască România!“.

Maiestatea Sa Regele *Carol* a răspuns acum ambilor Metropoliţi următoarele:

„Mulţămesc Inalt Prea Sfinţiilor voastre în numele Reginei, al meu şi al familiei mele, pentru bunele urări ce mi le aduceţi şi pentru sentimentele de credinţă şi devotament ce mi le arătaţi cu atâta căldură sufletească.

La rândul nostru, în această zi solemnă, când ambii metropoliţi ai ţărei primesc de odată învestitura, nu putem lipsi a le cere să înalţe rugile lor pentru mântuirea scumpei noastre patrii şi să ne împărtăşească cu ale lor binecuvântări.

(Şi adresându-se I. P. S. S. Metropolitului-Primat:

Inalt Prea Sfinţite Părinte! Cu deplină încredere şi vie mulţămire ţi-am încredinţat toiagul arhiepiscopal de Metropolit al Ungro-Vlahiei şi Primat al României, ca semn al celei mai înalte trepte al Sfintei biserici autocefale române la care te-a ridicat glasul marei adunări.

I. P. S. Ta înlocuieşti pe un păstor, care în lung şir de ani a ţinut cu vrednicie cârja metropolitană şi a fost prin virtuţile sale podoaba şi mândria bisericei.

Adânc pătruns de îndatoririle înaltei sale chemări, mult regretatul metropolit *Iosif* nu a încetat de a fi o pildă vie de blândeţe şi de iubire creştinească, care a impus veneraţie tuturor. Constat cu vie bucurie că, însufleţit de duhul său curat, paşnic şi smerit, vei păşi pe urmele sale neşterse şi vei păstori ca un sfânt odor, cultul memoriei sale atât de scumpă inimilor noastre.

Nu mă îndoiesc, că vei fi vrednic de această mare şi grea moştenire, şi că vei păstori cu dreptate şi bunătate, cu purtare de grije pentru popor şi cu râvnă şi osârdie pentru întărirea credinţei.

Insemnata lucrare istorică ce ai încredinţat-o eparhiei Râmnicului-Noului-Severin, mai este o chezăşie, că silinţele I. P. S. Tale se vor îndrepta spre o înălţare şi mai mare a acestui înalt scaun metropolitan.

Din adâncul inimei şi spre binele ţărei îţi doresc mulţi ani de mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Pimat al României.

(Apoi adresându-se I. P. S. S. Metropolitului Moldovei):

I. P. S. Părinte! Ales de marea adunare arhiepiscop şi Metropolit al Moldovei şi Sucevei, cu vie mulţămire te-am întărit în această înaltă treaptă, încredinţându-ţi după vechile datini, toiagul arhipăstoresc.

Urcându-te pe scaunul metropolitan din iubita noastră a doua capitală, unde strălucesc neuitatele virtuţi ale fericitului Veniamin, am deplină încredere, că vei menţine tradiţiile de evlavie lăsate de acest vrednic păstor, precum şi necurmata grijă a pregătirii tinerilor generaţii de păstori sufleteşti.

Cu drept cuvânt ai vorbit de misiunea preoţimei, căci dela ea aşteaptă ţara aceea strajă neadormită pentru păstrarea credinţei, pentru îndemnul la fapte bune şi pentru întărirea morală a familiei, pe care se rezimă buna orânduială a statului.

De asemeni vrednica activitate ce ai desfăşurat pe scaunul Dunărei de Jos, nu-mi lasă nici o îndoială, că vei păstra cu o cuvioasă îngrijire falnicele locaşuri, odoare ale pietăţei strămoşeşti, ce împodobesc acest scaun metropolitan.

Dumnezeu să te hrănească din darurile sale cele bogate şi cu a sa iubire de oameni să reverse mila sa asupra I. P. Ş. Tale, ca să poţi fi folositor norodului în mijlocul căruia vei trăi şi să-ţi îndeplineşti datoriile morale către scumpa noastră ţară.

Din tot sufletul îţi doresc mulţi ani de ocârmuire şi ca Domnul să te conducă şi să te lumineze în sfânta ta chemare“.

După această frumoasă vorbire, Maiestatea Sa Regele *Carol* şi principele *Ferdinand* s'au retras, iar Inalţii Prelaţi s'au înapoiat la Metropolie, cu acelaşi ceremonial ca la venirea la palat.

La metropolie s'a făcut apoi introducerea solemnă în scaunul metropolitan a I. P. S. Domn Metropolit-Primat *Atanasie*.

Ministrul de culte a cetit de nou, în biserică, decretul regal de întărire, iar I. P. S. Sa Metropolitul-Primat a rostit o cuvântare, în firul căreia s'a urcat pe scaunul metopolitan, promiţând, că va păstori din el cu blândeţă, bunătate şi dreptate, ca şi înaintaşul său.

Corul a intonat „*Mulţi ani*“ iar Metropolitul Primat a trecut în palatul metropolitan, unde au avut loc recepţiunile. După recepţiuni a urmat banchetul, dat unui număr restrâns de persoane alese. La oarele 3 a fost terminat şi banchetul.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. La fondul cultural arhidiecesan a trimis domnul advocat Dr. *Silviu Moldovan* din Orăştie suma de treisute coroane în trei acţii de ale institutului de credit „*Dacia*“ din Orăştie.

*

Alegeri sinodale. Consistorul plenar al diecezei Caransebeşului, în ultima şedinţă, a statorit terminul alegerilor de deputaţi pentru sinodul eparhial, şi adecă: alegerile în colegiile preoţeşti se fac Joi în 5/18 Martie, iar cele mireneşti Duminecă în 8/21 Martie. Scrutiniul va fi în 15/28 Martie.

*

Proces de presă. In procesul intentat „*Drapelului*“ pentru o dare de seamă despre congresul socialiştilor în Viena, reprodusă după ziare din Budapesta, s'a fixat termin de desbatere în faţa senatului de punere sub acuză a tribunalului din Timişoara *ziua de 2 Martie n.*

*

Cercetare disciplinară. Foile maghiare scriu, că advocaţii români aradani, cari au trimis o depeşă de felicitare deputatului *Maniu* pentru vorbirea sa rostită acum în parlamentul ungar, vor fi daţi în cercetare disciplinară din partea camerei advocaţiale din Arad.

*

Concurs. Profesorul I. *Ciocan* dela universitatea din Budapesta, trecând la pensie, ministrul de culte şi instrucţiune publică a publicat concurs pentru ocuparea catedrei vacante de limba şi literatura română la universitatea din Budapesta. Terminul e pus pe luna lui Martie şi profesorul are să fie numit în anul şcolar curent.

*

Disposiţie absurdă. Intr'un oraş din Francia, primariul în înţelegere cu prefectul, a dat ordin, ca preoţii să nu mai săvârşească actele de înmormântare a credincioşilor decedaţi în haine preoţeşti, ci în haine civile. Un preot nu s'a supus acestui ordin şi în contra lui s'a deschis procedura, pentru a fi pedepsit.

*

Inaugurarea palatului de justiţie. Inaugurarea solemnă a palatului de justiţie din Sibiiu se face Duminecă în 28 Februarie n. la oarele 11 din zi, în sala mare numărul 88 din etagiul al doilea.

*

Fusiune. Ziarele maghiare săptămânale din loc „Nagyszebeni Ujság“ şi „Magyar Határőr“ au fusionat, şi pe viitor apare numai cel dintâiu, într'o redactare bine îngrijită.

*

Nemuritor. Academia franceză a primit între membrii săi pe romancierul şi poetul *Jean Richepin* în locul vacant al lui A. Theuriet, — scriitori cunoscuţi şi la noi.

*

Telegramă de felicitare. Un amic al foii noastre ne scrie, că din Constanţa (România) s'a trimis domnului deputat naţionalist Dr. *Iuliu Maniu* o telegramă de felicitare pentru vorbirea sa din urmă parlamentară şi ţinuta sa bărbătească faţă de insultele ce i-s'au adresat; depeşa e subscrisă de 170 fruntaşi din acel oraş, medici, advocaţi, ofiţeri, funcţionari şi comercianţi.

*

---

le dăm această preţioasă contribuţie, pe care voiră să ne-o smulgă cu sila în persoana lui Şaguna. Şi fără el, unde am sta azi? Se întunecă gândul la această întrebare.

Amintirea recunoscătoare va trebui deci să pună icoana Anastasiei alături ori chiar mai presus de a vestitei Doamne Despina, soţia lui Neagoe Basarab, căci dacă aceasta a a fost o creştină bună şi mamă duioasă, tot asemenea era şi Anastasia. Dacă legenda ne spune despre Despina, că sentimentul ei religios era atât de adânc şi puternic, încât a fost în stare a se lipsi de toate scumpeturile sale, ca să facă posibilă punerea sub coperiş a mănăstirii dela Argeş, în schimb despre Anastasia faptele ei şi mărturiile istorice ne dau cea mai frumoasă şi sigură dovadă, că şi-a jertfit toată tihna vieţii, şi a pus tot sufletul, ca să înceapă şi să ducă la bun sfârşit opera de organizare şi desrobire a acestei biserici şi a credincioşilor ei, încătuşaţi de veacuri.

Ziua de 29 Decemvrie 1826, este tot atât de memorabilă, ca şi ziua naşterii lui Şaguna (20 Decemvrie 1808). Declaraţia latinească subscrisă de el în această zi n'are numai o importanţă biografică, ci şi una istorică naţională întru cât printr'însa autorul ei este redat, acuma definitiv şi în mod oficial, bisericii strămoşeşti, căreia îşi va închina toată munca vieţii şi întreg restul zilelor sale.

Deacum înainte soarta lui e aproape hotărâtă, schimbându-se spre bine şi rămânând statornică în această norocoasă întorsătură. Rugăciunile neîntrerupte ale Anastasiei n'au rămas fără ascultare, căci pe seama sufletelor bune şi evlavioase a lăsat Dumnezeu bucuria isbânzii. Ţesătura iţelor şi a mrejilor, ce întinsera ursitoarele cele rele de timpuriu asupra copilului său, o vede acum destrămată. In sufletul ei uşurat nădejdi mari încep să răsară, cu privire la viitorul talentatului său Anastasiu, nădejdi, pe cari acesta în laborioasa şi splendida sa carieră de mai târziu, nu numai le a îndeplinit, ci a şi trecut, probabil, departe peste marginile lor.

Căci ursitoarele bune luându-l acum în paza lor, au început a-i toarce cu iscusinţă firul vieţii. Şi l-au tors mereu cu atâta spor, până când acesta a început a se împleti şi înoda cu firele vieţii noastre naţionale bisericeşti, ca un fir al Ariadnei, menit să arate cărările de scăpare, pe cari înaintând românimea ardeleană, a isbutit să iasă din labirintul întunecimii şi sclăviei seculare şi să-şi îndrepte destinele spre un viitor mai bun, pe care după atâtea veacuri de patimi şi asupriri îl merita acum cu prisosinţă.

*

La vârsta de 51 de ani, cu sufletul împăcat, se mută la cele eterne, evlavioasa Anastasia şi fu înmormântată de preotul Ioan Teodorovits în 17 Ianuarie 1836, în cimiterul „Kerepesi“ din Pesta, în cripta familiei Grabovszky de Apadia.[1]

Seghedin, Octomvrie 1908. *Dr. I. Lupaş.*

---

[1] După informaţiile primite dela părintele Ioan G. Murnu, preotul ortodox din Pesta, căruia îmi ţin de datorinţă a-i mulţămi, şi pe calea aceasta, pentru comunicările, ce a grăbit a-mi da, cu toată bunăvoinţa.

Cas de moarte. Episcopul romano-catolic *Paul Gugler* din Zagreb a decedat Luni sera în frumoasa etate de 90 ani. Averea şi-a lăsat'o prin testament diferitelor reuniuni de binefacere, pe cari le-a sprijinit totdeuna şi în viaţă.

*

O conferenţă. Dl *Iancsó* Benedek a ţinut în Budapesta o conferenţă despre chestiunea veche şi totuşi nouă a naţionalităţilor, spunând între altele, că ungurimea ardeleană n'are să se teamă de romanisare, căci sporul estraordinar al elementului românesc în Ardeal nu este realitate, ci închipuire înşelătoare.

*

Viaţă lungă. Intr'o comună din Bihor a răposat de curând moşneagul Dumitru Dan, în vârstă de 110 ani. Până înainte de a muri fusese totdeauna deplin sănătos.

*

Muştele propagă tifosul. Un medic militar englez a făcut constatarea, că tifosul, care bântuia în toamna anului trecut într'un regiment, a încetat imediat, cum au pierit muştele, cu întrarea frigului. A început să facă cercetări şi a constatat, că în maţele muştelor se aflau microbi de tifos. E natural deci, că muştele umblând pretutindenea au lăsat microbi de tifos pe mâncări, în beuturi, iar din microbi s'a născut boala. Oare să nu fie cumva şi la noi în Sibiiu tot aşa?!..

*

Pentru un lemn. Unei foi din capitală i se scrie, că un bogat proprietar, cu numele Iacob Mouschong, din Kikinda mare, a observat într'o seară un om furişându-se în curte, ca să fure lemne. Proprietarul a pus mâna pe o armă, strigând: stai! către omul care zgriburind de frig luase o bucată de lemn şi fugea cu ea să scape. Nenorocitul nu s'a oprit, puşca s'a descărcat şi l-a omorât pe loc. In gerul aspru voise ca să fure un lemn, dar n'a reuşit. Impotriva ucigaşului se fac cercetări.

*

Omor şi încercare de sinucidere. Din Cluj se scrie, că doi tineri universitari, Hugo Rösler şi Martin Kremer, amândoi din Bistriţa, certându-se alaltăieri asupra unor chestiuni de filosofie, Kremer a împuşcat cu revolverul pe Rösler, care a fost transportat la spital, unde a murit. Ucigaşul a încercat să se sinucidă, trăgându-şi un glonţ în cap din acelaş revolver. Rănirea nu este primejdioasă.

*

Dar pentru biserică. Vrednicii creştini din comuna Subpeatră: Nicol. Baic şi soţia sa Lupa au procurat pe seama sf. lor bisericuţe o cădelniţă argint de China în preţ de 22 cor. Iar pentru procurarea unei prea frumoase cruci, argint de Alpaca, au donat următorii buni creştini: Simion Paşca, fost notar com. în Sălciua-de-jos, Ioan Baic şi soţia sa Paraschiva, câte 10 cor., Ana Baic I. Vas. 2 cor., Ioan Oancăş, crâsnic, Dumitru Bercea, Maria Bercea, Lupa Oancăş, Paraschiva Drăguş, Nicolae Bercea şi Teodora Bercea, câte 1 cor., pentru cari jertfe li-se esprimă din partea comitetului parohial mulţămită sinceră.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Pompiliu Moruşca, paroh (Şeica-mare) şi soţia sa Mărioara n. Bălan 1 cor., nuntaşii mirilor Lazar Părău, măestru pantofar (Sibiiu) şi Elisav. Vulc (Turnişor), prin măestrul croitor Ioan Părău 4 cor., Elena Arpăşan în memoria soţului său răposat George Arpăşan 1 cor. şi Emil Sămărghiţan, învăţător (Boian) 40 bani.

Pentru economii nenorociţi de pe Valea-Hârtibaciului.

La apelul nostru pentru ajutorarea economilor nostri nenorociţi prin grindină au binevoit a dărui următorii buni creştini din Răşinari la stăruinţa parohului Emilian Cioran şi anume: Maniu Lungu şi Emilian Cioran, parohi, Moise Fraţilă, Teofil Căliman, Ioan Vidrighin, învăţători, fiecare câte 1 cor., Şerban Cioran, Bucur Sas, Eugen Crăciun, învăţători, fiecare câte 60 bani, Aleman Dancăş, Eremia Dancăş, Aleman Bratu, Şerban Cruciat şi Nicolae Creţu, fiecare câte 1 cor. Suma totală 11 80 fileri. Suma adunată 494 cor. 57 fil.

Sibiiu, 25 Februarie 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

ECONOMIE.

Procurare favorabilă de articli economici.

Aducem la cunoştinţa economilor nostri de pretutindenea, că subscrisul comitet este gata a mijloci pentru ori şi cine i-se va adresa, procurarea articlilor economici amintiţi mai jos, lângă cari insemnăm şi preţul:

Sămânţă de iarbă englezâ, 1 kgr. 82 bani.

Sămânţă de iarbă franceză, 1 kgr. 1 cor. 80 bani.

Sămânţă de luţernă, 1 kgr. 1 cor. 92 bani.

Sămânţă de trifoiu roşu, 1 kgr. 1 cor. 90 bani.

Sămânţă de napi „Mammuth“, roşii, mari, 1 kgr. 80 bani.

Sămânţă de napi „Obendorf“, galbini, rotunzi, 1 kgr. 1 cor.

Sămânţă de napi „Eckendorf“, galbini, 1 kgr. 1 cor.

Sămânţă de ciapă „Zittau“, uriaşă, galbină, 20 grame 20 bani.

Sămânţă de ciapă „Braunschweig“, roşie, 20 gr. 24 bani.

Sămânţă de ciapă „Truimph von Mähren“, foarte bună şi de recomandat, 20 gr., 24 bani.

Sămânţă de sălată timpurie, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de sălată de iarnă „Nansen“, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de pătrângel de toamnă, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de pătrângel lung „Znaimer“, dulci, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de morcovi de vară „Nantes“, 20 gr. 20 bani.

Sămânţă de morcovi de toamnă „Braunschweiger“, 20 gr. 12 bani.

Sămânţă de ţeler, uriaş, 20 gr. 24 bani.

Sămânţă de ridichi de vară „Stuttgart“, albe timpurii, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de ridichi de Maiu, mari albe, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de ridichi de iarnă, negre, 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de ridichi de iarnă, albe 20 gr. 10 bani.

Sămânţă de castraveţi de „Paris“, 20 gr. 30 bani.

Sămânţă de conopidă târzie, (carfiol) „Non plus ultra“, 20 gr. 70 bani.

Sămânţă de varză „Braunschweig“, uriaşă de iarnă, 20 gr 20 bani.

Sămânţă de varză roşie „Erfurt“, timpurie, 20 gr. 40 bani.

Sămânţă de călărabe (gulii), albe, timpurii, 20 gr. 40 bani.

Sămânţă de călărabe de toamnă, vinete, 20 gr. 24 bani.

Sămânţă de mazere „Daisy“ (pentru boane, boabe), 100 gr. 20 bani.

Sămânţă de mazăre „Bismarck“ (pentru păstăi) timpurie, 100 gr. 24 bani.

Sămânţă de fasole oloagă „Mondsichel“, 100 gr. 32 bani.

Sămânţă de fasole „Mont d'or“ de pari, galbină 100 gr. 30 bani.

Sămânţă de fasole de Iulie de pari, 100 gr. 30 bani.

Sămânţă de patlagele (paradaise) „Prezident Garfield“, 1 krg. grele 20 gr. 1 cor.

Sămânţă de paprică spaniolă, 20 gr. 16 bani.

O colecţie de flori bine alese, 20 soiuri (domnesti şi româneşti) 2 cor.

O jumătate colecţie de flori 1 cor.

Legături de altoit „Raffia“, 1 kgr. 1 cor. 20 bani şi 10 kgr. 10 cor.

Funii de „Cocos“ (de legat altoi) 1 kgr. 1 cor. 20 bani şi 5 kgr. 5 cor.

Răşină de altoi fluidă, 1 cutie à 125 gr. 50 bani, à 250 gr. 1 cor., à 30 gr. 20 bani.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului secretar preţul, cum şi 20 bani pentru buletinul de espediţie şi pentru pachetat, 4 bani taxă de inmanuare poştală şi 10 bani pentru osteneală, drept dăruire pentru un scop de binefacere, — vor primi articlii comandaţi cu posibilă grăbire.

Sibiiu, 23 Februarie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

Transilvania. Nrul I. Ianuarie—Martie 1909 are următorul cuprins: A. Bârseanu: Către cetitori. Dr. Iosif Popovici: Jertfa zidirii la Români. Dr. I. Lupaş: Episcopul G. D. Teutsch. A. Banciu: Câteva etimologii populare. *** Documente istorice. Oct. C. Tăslăuanu: Patru scrisori ale lui T. Cipariu. G. Todica: Contribuţie la originea basmelor. A. Dobrescu: Croniea ştiinţifică: Istoria medicinei. Cronică: Numărul Românilor din ţările balcanice. O scrisoare a d-lui Dr. Jarnik. Biblioteci poporale. O scrisoare a lui Avram Iancu. Conferinţe şi serate etc. Oct. C. Tăslăuanu: Partea oficială. Extras din procesul-verbal. Concurs.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocaziunea petrecerei aranjate de tinerimea română din Reghinul-săsesc în 10 Ianuarie st. n. a. c. în folosul „fondului pentru ajutorarea şcolarilor săraci“ au binevoit a suprasolvi următorii P. T. Domni:

Reicher Aladár protopretore Sas Reghin 50 cor., Galacteon Şagău protopr. gr.-or. în Cuieşd şi Dr. Andrei Monda, med. Sângeorgiu câte 10 cor., Capela lui Iosif Salamon 10 cor., Iosif Sipos, industriaş 6 cor., Sever Barbu, secretar 5 cor., Dr. Ioan Harsia advocat 4 cor., Dr. Sam. Wiegner 3 cor., Fraţii „Klein“ juvelieri 2 cor., toţi din Reghin, Iuliu Crainic par. gr.-cat. F. Orosz 4 cor., N. N. 2 cor., Alexandru Ternovean, croitor 2 cor., Hugo Meder, farmacist, Mihail Grecu proprietar, Alexandru Borda, par. gr.-or. Moson şi Petru Neagosi med. cerc. Deda, toţi câte 2 cor., Gustav Rösles comerc. şi Dr. Hanko D. notar publ. câte 1 cor.

Tuturor acestor marinimoşi domni, precum şi acelora, cari au binevoit a participa şi prin aceasta a ne sprijini atât moraliceşte cât şi materialiceşte la aceasta petrecere, le esprimăm cele mai vii mulţămiri.

Comitetul aranjator.

*

Cu prilegiul concertului împreunat cu joc, aranjat de inteligenţa română din Ocna Sibiului, pre lângă concursul corului mixt bisericesc din Ocna-superioară, au binevoit a suprasolvi următorii:

Dnii: Dr. Ioan Dordea, advocat 6 cor., Dr. Nicolae Cristea advocat 5 cor., Dr. Aurel Gerasim cand. advocat 4 cor., Nicolae Albu senator şi Isaia Henteş paroh câte 2 cor., Navratil Gy. controlor la oficiul salinar 1 cor. 80 fileri, Dr. Tőrők Pál advocat şi Pompiliu Moruşca preot Şeica-mare câte 1 cor. 20 fil., Augustin Bena prof. de muzică, Aurel Cusciuc, directorul şcoalei agron. din Sibiiu, Brandsch Fr. colector de dare, Veress L. preot rom. cat. fiecare câte 60 fil., Dna Elena Jantea 50 fileri.

Incassările au fost. în total 172 cor. 40 fileri, din care sumă scoţând spesele de 94 cor. rămâne un venit curat de 78 cor. 40 fileri, care sumă s'a şi predat fondului corului bisericesc din Ocna-sup. în favorul căruia s'a aranjat concertul.

Ţinem de plăcută datorie a le mulţămi şi pe această cale Onor. D. suprasolvenţi, precum şi tuturora, cari prin prezenţa lor au contribuit la succesul moral şi material al petrecerii noastre.

Ocna-Sibiiului, la 12 Februarie 1909.

Savu Avram,
cassar.

Poşta ultimă.

Constituirea băncii „Lumina“.

Astăzi, Vineri, în 26 Februarie n. s'a ţinut adunarea generală de constituire a băncii culturale „*Lumina*“, în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunei“.

S'a deschis la orele 9, prin domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan*, care salutând pe cei presenţi, propune de prezident al adunării de constituire pe domnul protosincel, asesor consistorial Dr. *Miron E. Cristea*. Acesta într'o vorbire potrivită de deschidere constată, că întregul capital social a fost subscris, în butul greutăţilor ce le-au întimpinat iniţiatorii băncii „*Lumina*“, apoi declarând adunarea de deschisă, propune alegerea biroului.

Se aclamă notari: Dr. Lucian Borcia şi Victor Fincu, bărbaţi de încredere: I. B. Boiu şi Dem. Câmpian, iar verificatori: Dr. Ioan Fruma şi Dr. I. Dobre.

Se constată apoi, că sunt presenţi 64 acţionari, cu 351 acţii proprii, 727 acţii representate prin împuternicire, deci la olaltă 1078 acţii, cu 292 voturi. Prin urmare, adunarea e în drept a aduce hotărâri valide.

Se constată acum prin o comisiune compusă din domnii M. Voilean, I. Banciu şi I. Pamfilie, că întregul capital social e asigurat, fiind subscrise 3028 acţii (cu 28 mai multe decât se cere) şi din capitalul social de 600.000 coroane fiind vărsată deja suma de 181.696 coroane, deci mai mult decât fac 30% din capitalul social.

Adunarea constituantă acoardă absolutoriu pentru membrii fundatori, mulţămindule pentru activitatea de până acuma, şi decide înfiinţarea institutului de bani „*Lumina*“. Alege apoi o comisiune compusă din domnii I Teculescu, Petru Popoviciu, Pavel Boldea, Ioan Hamsea, I. Petrişor, A. Nicoară, G. Poponea, Dr. Bucur şi Ilie Măcelariu, ca se studieze proiectul de statute. Şedinţa se suspinde. După redeschidere se votează statutele, cu mici modificări stilare şi după scurte discuţii, la propunerea raportorului I. Teculescu.

In comitetul de supraveghiare adunarea alege pe următorii domni: Ioan Teculescu, Dr. Bucur, Dr. Gh. Măcelariu, Dr. I. Fruma şi Leonte Puşcariu şi ia apoi la cunoştinţă, că fundatorii institutului au numit membri în direcţiune pe primul period de trei ani pe următorii domni: Dr. Miron E. Cristea, Nicolae Ivan, Ioan A. de Preda, Pantaleon Lucuţa, Demetriu Comşa, colonelul Muntean, Galacteon Şagău, Vasile Almăşan, Nicolae Borzea şi Nicolae Garoiu.

La orele 12 adunarea a fost închisă.

Teatru german.

Vineri: *Försterchristl*, operetă.
Sâmbătă: *Hamlet*, tragedie.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Tusa măgărească

dispare imediat după luarea Emulsiunei lui SCOTT. Medici, moaşe, precum şi părinţi au confirmat aceasta prin mii de epistole.

Emulsiunea lui SCOTT

ajută cu o putere intensivă, căci se trage din cele mai bune părţi alcătuitoare şi dela experienţa originală şcotiană. Sănătatea în general se îmbunătăţeşte deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT. 11 (270) 4—4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT

Preţul sticlei originale cor. 2·50

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt

Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász

Hankó
Kászon Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 3—50

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

(345) 11—20

Prof. Powlow a documentat

că apetitul bun e primul și cel mai puternic producător de nervi seccetorici în stomah. Indeosebi întăritoare de stomah, producătoare de apetit sunt veritabilele picături de stomah ale lui Brady. Mijloc probat, contra unflăturilor, arsurei în stomah, durerii de stomah și cap, nemistuire și urmările acestora. — Se capătă în farmacii. A se păzi contra falsificațiunilor **C. Brady, farmacie, Viena, I.,** Fleischmarkt 1, Deposit 252, trimite franco pentru 5 cor. 6 sticle, pentru 4 50 cor. 3 sticle duple. La cerere se trimite gratis și franco o „Broșură specială".

[34] 2—5

De vânzare

un loc de zidit.

Deslușiri:

Strada Rideli Nrul 9.

(62) 2—3

Nr. 119/1909 protop. [64] 2—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Șaldorf**, protopresbiteratul Mediașului, în urma ordinului Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan de dto 27 Ianuarie 1909 Nr. 1067 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, presentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare și în biserică pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Mediaș, în 7 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mediașului.

Romul Mircea
protopresb.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 5—20

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 25—34

Nr. 290/909. [51] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de classa II-a **Calbor**, protopresbiteratul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă rugarea cu documentele recerute, conform Regulamentului pentru parohii, până la terminul pus, subsemnatului oficiu, având a se prezenta, în terminul reglementariu în o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta respective a servi sau cuvânta.

Făgăraș, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea
protopop.

„VIITORUL",
institut de credit și economii, societate pe acții în Ocna-Sibiiului.

Convocare.

P. T. Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Viitorul", societate pe acții în Ocna-Sibiiului se convoacă în

I-a adunare generală ordinară,

care se va ținea **Duminecă în 14 Martie 1909 st. n.** la 3 oare d. p. în localul școalei gr. or. rom. din Ocna-superioară cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale și constatarea acționarilor prezenți.
2. Numirea notarului adunării generale, alor 2 membri pentru verificarea procesului verbal și alor 2 membri pentru supraveghiarea scrutiniului.
3. Raportul anual al direcțiunii și comitetului de supraveghiare și aprobarea bilanțului.
4. Propunerea direcțiunii cu privire la împărțirea venitului curat și decidere asupra acesteia.
5. Darea absolutorului pe anul expirat 1908.
6. Alegerea alor 2 membri în direcțiune.
7. Alegerea comitetului de supraveghiare.
8. Fixarea marcelor de prezență pe anul 1909.
9. Eventuale propuneri prezentate în senzul § 27 din statute.

Ocna-Sibiiului, în 2 Februarie 1909.

(66) 1—1 **Direcțiunea.**

Bilanț pro 1908.

Activa.	K f	K f	Pasiva.	K f
Cassa		329·77	Capital societar	50,000·—
Cambii	53,422·—		Fondul de rezervă	563 27
Imprumuturi hip.	17,410·—		Depuneri spre fructificare	30 817 42
Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți	17,530·—	88,362·—	Cambii reescontate	11,691·—
Mobiliar	420·—		Creditori	572·29
10% amortizare	42·—	378·—	Interese transitoare	2,162·55
Capital societar nevărsat		9,014·—	Profit curat	2 277·24
		98,083 77		98,083·77

Profit și Perdere.

Spese.	K f	K f	Venite.	K f	K f
Interese de depuneri	279 53		Interese de escont	1,123·98	
Interese de reescont	320·90	600 43	Interese hipotecare	436 61	
Spese	562·32		Interese de obligațiuni	308 99	1,869·58
Porto	43 62		Interese după depuneri proprii		957·82
Amortizări	42·—	647·94	Proviziuni și competință de scris		698·21
Profit curat		2,277 24			
		3,525 61			3,525·61

Ocna, 31 Decemvrie 1908.

Direcțiunea.

Marcu Jantea m. p., director executiv. **Isaia Henteș** m. p., prezident. **Dr. Nic. Cristea** m. p., vice-prezident. **Ioan Rebega** m. p., contabil.

Moise Oprișiu m. p. **Nicolae Vidrighin** m. p. **Savu Avram** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare examinând socotelile și confruntându-le cu cărțile le-a aflat în deplină ordine.

Ocna, 7 Februarie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Emil Vințeleriu m. p., prezidentul comitetului. **Savu Radu** m. p., membru în comitet. **Iacob Manuil** m. p., membru în comitet și notar. **George Comșa** m. p.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 35—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Câți bolnavi

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

[35] 4—4

Scrisoare de mulțămită.

Ștefan Pești, barbier, Jászberény, Fötér, scrie în 23 Decemvrie 1908: Mult st. Dle Doctor! Aparatul îl folosesc deja de patru luni cu cea mai mare punctualitate, acelaș funcționează încă perfect, manipulație o pricep perfect. De când folosesc aparatul îmi e mersul mai ușor, apetitul bun, scaunul, care de timd îndelungat a fost neregu'at e acum în regulă. Și la față arăt mai bine și cine mă vede se bucură și laudă pe inventatorul aparatului. Și eu mulțămesc lui Dzeu și Dtră că sunt iar sănătos.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbați / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 18 Sibiiu, Marţi 17 Februarie (2 Martie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Legea de naţionalităţi ca bază a împăcăii.

II.

Când am luat act despre declaraţiunile îmbucurătoare ale lui *Justh*, prezidentul camerei ungre, că are intenţiuni serioase să lege pace şi înţelegere cu naţionalităţile nemaghiare din patrie, ne-am esprimat dorinţa, de a vedea de nou introdus în sinul partidului independist din dietă *spiritul* de care era condus acest partid înainte cu patruzeci de ani, când se numia partidul democratic maghiar şi stânga estremă, şi era condus de marele patriot maghiar *Irányi Dániel*, adecă, spiritul *toleranţei* şi al *echităţii* faţă de naţionalităţile nemaghiare din statul ungar.

Cumcă acest spirit care era, se va vedea din cele următoare. Inainte de a se începe mişcările electorale pentru alegerea de deputaţi la dietă pe periodul anilor 1869—1872, partidul condus de *Irányi* a adresat un apel călduros Românilor din Transilvania, îndemnându-i să nu se pună în pasivitate, ci să aleagă şi să trimită deputaţi la dieta ţării, pentrucă din partea acestui partid se intenţionează împăcarea cu naţionalităţile nemaghiare, pe calea unei înţelegeri legate între reprezentanţii lor legali şi conducătorii partidului democratic maghiar.

Imediat după deschiderea dietei ungare dela 1869, conducătorii partidului democratic maghiar s'au pus apoi în legătură cu unii dintre deputaţii naţionalişti, pentru a le cunoaşte părerile şi pentru a afla şi stabili bazele pe cari s'ar putea compune un program politic, acceptat de toate elementele democratice, maghiare şi nemaghiare, şi s'ar putea stabili o linie de conduită, obligătoare pentru toţi deputaţii, naţionalişti nemaghiari, şi democraţi maghiari.

Schimbul de vorbe, purtat la început numai între singuraticii deputaţi din ambele partide, a dat în curând rezultat îmbucurător. In luna Noemvrie 1869, deputatul naţionalist român *Alesandru Roman* a făcut importanta comunicare clubului deputaţilor naţionalişti din dietă, că *Irányi Dániel*, conducătorul partidului maghiar, numit stânga estremă, doreşte în mod serios şi pozitiv o apropiere şi o înţelegere cu naţionaliştii, pentru a căuta şi a afla împreună cu ei soluţia pentru chestia naţională, pe care era şi el convins, că legea de naţionalităţi, votată în anul premergător, nu a rezolvat-o, căci rezolvarea dată nu multămeşte pe nimeni.

Comunicarea aceasta a fost întărită în club prin deputatul naţionalist român *Alesandru Mocsonyi*, şi întregită cu aceea, că dorinţa şi propunerea stângei estreme este, ca clubul naţionalist să încredinţeze câţiva membri cu representarea intereselor sale, pentruca acestia să înceapă pertractări cu membrii pe cari îi va numi clubul parlamentar al stângei estreme, ca reprezentanţi ai săi, şi împreună să combineze şi stabilească un program comun în chestia de naţionalitate, a cărei rezolvare e atât de necesară, în interesul păcii dintre popoarele ţării şi în interesul bunei ordini din stat.

După lungi şi serioase desbateri, clubul deputaţilor naţionalişti, compus din Români, Sârbi şi Slovaci, a primit cu plăcere învitarea ce i s'a făcut şi a numit delegaţi pe deputaţii *Iosif Hodoşiu*, *Svetozar Miletici* şi *Alesandru Mocsonyi*, recomandându-le ca bază pentru pertractările ce le vor avea cu representanţii partidului democratic maghiar (partidul independist de astăzi) proiectul de lege al deputaţilor naţionalişti, prezentat dietei în toamna anului premergător, 1868.

Acest pas de apropiere a fost salutat cu bucurie din partea clubului parlamentar al partidului democratic maghiar, care a trimis apoi din sinul seu pe deputaţii *Irányi Dániel*, *Simonyi Ernö*, *Kállay Ernö* şi *Madarász József* (e deputat dietal şi astăzi), ca să se pună în înţelegere cu naţionaliştii.

Delegaţii celor două cluburi parlamentare au ţinut apoi număroase conferenţe; au desbătut chestia de naţionalitate din toate punctele de vedere; au luat în urmă în desbatere amănunţită proiectul de lege al deputaţilor naţionalişti prezentat dietei premergătoare, şi examinându'l din paragraf în paragraf l'au acceptat în părţile sale esenţiale şi în bună înţelegere au compus pe la începutul anului 1870 un nou proiect de lege în chestia de naţionalitate, pentru care partidul democratic maghiar a luat angajamentul că va lupta, alăturea cu naţionaliştii, din toate puterile şi cu toată energia.

Proiectul de lege, compus din doisprezece paragrafi, era următoriul:

„*Proiect de lege pentru regularea şi asigurarea naţionalităţilor şi a limbilor de ţară a Ungariei.*

§. 1. In Ungaria se recunosc de naţionalităţi egal îndreptăţite de ţară următoarele poporaţiuni istorice de ţară: Maghiarii, Românii, Sârbii, Slovacii, Rutenii şi Nemţii, pentru cari prin lege fundamentală se asigură îndreptăţirea egală politică de naţionalitate şi limbă, între marginile integrităţii teritoriale şi ale unităţii politice a statului. In documente oficiale naţionalităţile locuitoare în Ungaria la olaltă se vor numi *poporul Ungariei*, şi din folosirea numelui unguresc nu se poate deduce preferinţă, nici superioritate, pentru naţionalitatea maghiară.

§. 2. In comunităţile săteneşti şi orăşeneşti, precum şi în comitate, respective în districte, naţionalitatea majorităţii poporaţiunei respective, şi adecă a celei absolute, unde s'ar afla atare, la din contră, naţionalitatea majorităţii relative, *formează în ţinutul respectiv naţionalitatea oficială, şi limba ei va fi limba oficială*, atât a representanţei politice, sau representanţei politico-administrative, precum şi a antistiilor şi autorităţilor publice, presupunând, că acea majoritate aparţine la una din cele şase naţionalităţi din ţară. In acele comunităţi, comitate şi districte amestecate, unde pe lângă majoritatea decizătoare, una din cele şase naţionalităţi din ţară ar forma barem a treia parte, şi cu numărul ar sta aceleia mai aproape, membrii representanţei au drept a cere, ca limba ei să se aplice ca a doua limbă oficială. In adunările representative întrebuinţarea limbilor usitate în ţară este liberă. Comunităţile acelea, a căror majoritate nu aparţine la nici una din cele şase naţionalităţi din ţară, pot folosi limba lor proprie ca limbă oficială în afacerile lor interne comunale; în afacerile lor cu judecătoriile comitatense, sau cu amploiaţii cercuali, sunt însă îndatoraţi a întrebuinţa limba oficială a comitatului.

§. 3. Limba naţionalităţii de ţară, care formează majoritatea ţării, e limba oficială a legislaţiunei şi a oficiolatelor centrale. Insă în orice cause compuse în altă limbă, atât regimul central, cât şi curtea de casaţie, precum şi judecătoria supremă, e îndatorată a eda tot în acea limbă hotărârile, respective decisiunile şi sentinţele sale. Curtea de casaţie şi judecătoria supremă, în consultările lor traducând prin translatori-juraţi procesele purtate în atare limbă nemaghiară, dimpreună cu documentele necesare, le va refera prin referenţi, cari cunosc limba respectivă. In dietă *deputaţii naţionalităţilor din minoritate au libertatea a se pronunţa în propria lor limbă naţională.*

§. 4. Legile ţării, mai departe ordinaţiunile şi toate feliurile de dispoziţiuni ale regimului şi autorităţilor centrale se vor comunica, respective se vor publica tuturor naţionalităţilor din ţară, deschilinit jurisdicţiunilor, pe lângă textul original, *şi în limba lor naţională proprie*, respective în limba lor oficială, iarăşi cu text autentic, respective se vor promulga. Dacă s'ar naşte vre-o îndoială despre înţelesul acelor două texturi, atunci decide textul original. In cause criminale, cercetările şi toate pertractările *decurg în limba acusatului, precum şi toate feliurile de decisiuni au să se aducă în limba acusatului*, dacă aceasta e una dintre limbile usitate în ţinutul autorităţii respective. De altmintrelea în acea limbă de ţară usitată, pe care acusatul după mărturisirea sa proprie o pricepe mai bine. In casurile acelea, unde sunt mai mulţi acusaţi de diferite naţionalităţi, aceia cari vorbesc una din limbile usitate acolo, sunt de ascultat în acea limbă, şi pertractarea cu privire la ei se poartă în limba lor; cu privire la ceialalţi însă în limba oficială a jurisdicţiunei, pe lângă întrebuinţarea de interpreţi. Sentenţa însă *e de comunicat în limba proprie.* Tot aceste dispoziţiuni stau

FOIŞOARĂ.

„Transilvania“.

După o întrerupere de doi ani, *Transilvania*, organul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ apare iarăşi ca revistă literară-ştienţifică, şi anume, în patru numere pe an, la începutul lunilor Ianuarie, Aprilie, Iulie şi Octomvrie, sub îngrijirea secţiilor ştiinţifice-literare. Numărul prim, apărut de curând, se presintă foarte bine. Reproducem din el cuvântul adresat cetitorilor revistei din partea dlui viceprezident al „Asociaţiunii“ *Andreiu Bârseanu.* E următorul:

Cu începutul anului 1909 „Transilvania“ intră în anul al patruzecilea al existenţei sale. Intemeiată în anul 1868 ea a apărut, cu o singură întrerupere (în anii 1879 şi 1880, când a fost înlocuită prin „Anale“), sub conducerea prim-secretarilor de pe vremuri: mai întâi a nemuritorului George Bariţiu, apoi a fericiţilor Ioan Popescu şi Zaharia Boiu, iară mai în urmă (1895—1907) a d-lui Dr. Cornel Diaconovich.

In tot timpul acesta „Transilvania“ a servit ca organ oficios al „Asociaţiunii“ cuprinzând procesele verbale ale adunărilor generale şi ale şedinţelor comitetului central, rapoartele acestui comitet, dări de seamă despre averea „Asociaţiunii“, împărtăşiri despre lucrările despărţămintelor şi alte lucruri de acest fel. Ea cuprindea însă şi diferite tractate de cuprins istoric, linguistic, filosofic, pedagogic şi din alte sfere ale ştiinţei, scrise parte de redactorii foii, parte de diferiţi colaboratori benevoli, — apoi discursurile şi disertaţiunile mai bune, ţinute la adunările generale ale „Asociaţiunii“ şi ale despărţămintelor, dări de seamă asupra scrierilor mai însemnate, române şi străine, relative la Români, apărute în cursul timpului, reproduceri din alte foi ş. a.

Cu deosebire sub conducerea neobositului George Bariţiu „Transilvania“ luase oarecare avânt, ieşind din sfera rece a unei publicaţiuni oficiale şi încălzind pe cetitorii săi cu excursiuni istorice interesante, cu amintiri mişcătoare din trecut, cu corespondenţe de ale bărbaţilor noştri mari, cu care păţitul redactor stătuse în legătură, cu dări de seamă asupra mişcării literare şi culturale dela noi şi din ţările române vecine, cu poveţe venite din partea unui bărbat plin de experienţă, cum era Bariţiu, şi în lipsa de colaboratori din sfera literaturii frumoase, prin reproducerea unor piese literare, de obiceiu bine alese.

In chipul acesta foaia, despre care e vorba, cu toată modestia sa, trebuia să fie un oaspe plăcut în casa fiecărui membru al „Asociaţiunii“; ea era un fel de continuare a vechei „Foi pentru minte, inimă şi literatură“ şi putea să fie cetită cu folos de orişicare om cu oarecare pregătire.

Dar într'aceea împrejurările se schimbară în multe privinţe. Numărul organelor noastre de publicitate şi împreună cu ele numărul cetitorilor se înmulţi în mod îmbucurător, apărură şi câteva foi de specialitate, cu deosebire pedagogice şi teologice, revistele închinate literaturii frumoase se făcură din ce în ce mai bune, şi în genere se manifestă tot mai mult tendinţa de a împrăştia lumina în straturi tot mai largi ale poporului.

Natural, că „Asociaţiunea“ noastră, întemeiată anume pentru cultivarea poporului, nu putea rămânea străină faţă de această nobilă nizuinţă de a chema la viaţă prin carte, prin lumină, massele cele mari ale neamului. Spre scopul acesta, pe lângă prelegerile, ce aveau să se ţină în toate comunele prin mijlocirea despărţămintelor, în anul 1899 se începu publicarea unei „Biblioteci poporale“ cu lucrări scrise pe înţelesul tuturor, bibliotecă în deobşte destul de corăspunzătoare trebuinţelor poporului nostru, care a ajuns până în prezent la numărul de 32 broşuri de cuprins parte instructiv, parte distractiv.

Voind a da o intensitate şi mai mare acestei lucrări de luminare şi însufleţire a straturilor largi dela temelia poporului nostru, adunarea generală din anul 1906 la propunerea noului secretar literar, sprijinită şi de secţiunile literare-ştienţifice şi recomandată de Comitetul central a hotărât reducerea foii „Transilvania“ la rolul de organ oficios, prin care să se împărtăşască publicului lucrările „Asociaţiunii“ şi ale ramurilor ei, şi în locul ei să se publice sub auspiciile şi cu chieltuiala „Asociaţiunii“ o foaie poporală, menită să pătrundă până şi în colibele cele mai umilite.

Foaia aceasta a fost „Ţara noastră“, care a şi apărut ca mijloc de popularizare, în cursul anului 1907.

Intrucât a corăspuns această foaie menirei sale, nu mă simt chemat a judeca eu; totuş cred, că pot afirma, fără a fi contrazis din vre-o parte, că încetarea ei ca foaie poporală a trebuit să fie regretată de orişice doritor sincer al înaintării neamului nostru şi al trezirei celor mulţi la o viaţă mai conştientă, mai deamnă şi mai corăspunzătoare intereselor noastre obşteşti.

Incetarea aceasta a avut două pricini: una venită din afară şi pe care onoraţii cetitori o cunosc destul de bine; ceealaltă, precum ne spune dl secretar literar în ultimele sale două rapoarte, a fost sprijinul neîndestulitor din partea publicului, îndeosebi din partea acelora, cari ar fi fost chemaţi în prima linie să răspândească noua foaie în straturile, pentru cari era menită.

şi cu privire la ascultarea martorilor. După întroducerea procedurei judecătoriei de juraţi referitoare la cause criminale, limba desbaterilor juriului, dacă juraţii nu ar pricepe limba acusatului, va fi limba oficială a respectivului judeţ.

§. 5. Representanţele, oficiolatele şi antistiele comitatelor şi districtelor, precum şi ale autorităţilor orăşeneşti, mai departe judeţele orăşeneşti, comitatense, districtuale şi cercuale, precum şi toate oficiolatele administrative inferioare cu oficiolatele superioare vor comunica în propria lor limbă oficială şi cu esceptiunea casurilor din §. 4, tot în acea limbă vor primi hotărârile, încredinţările şi orice fel de comunicaţiuni. Tot aşa corespondează în limba lor proprie oficiolatele de asemenea rang, dacă au aceeaşi limbă oficială. In casul contrar, pe lângă textul original în limba proprie, întrebuinţează limba oficiolatelor centrale. Tot asta e de observat şi la comunităţile săteneşti şi la antistiile acelora, dacă limba lor oficială e recunoscută de limbă usitată în comitat, respective district, din partea corporaţiunei representative. La din contră, comunităţile sunt îndatorate a întrebuinţa în comunicaţiunile lor esterne una din limbile usitate în comitat, respective district.

§. 6. Cu privire la afacerile părţilor litigante se declară ca regulă generală, că părţile îşi pot folosi limba lor proprie, şi autorităţile administrative, precum şi judeţele de prima şi a doua instanţă, *poartă pertractările în limba părţilor şi tot în acea aduc decisiunile.* Dacă părţile causelor procesuale vorbesc limbi usitate în ţinutul autorităţii respective, însă aceste limbi sunt diferite, *fiecare poate folosi limba sa proprie.* Totuşi desbaterea şi efectuirea se face în limba primului incurs. Acea parte a cărei limbă nu e usitată în ţinutul autorităţii respective, are dreptul de a se folosi, sau de limba părţii contrare, sau de a autorităţii respective, ori de a autorităţilor centrale. Dacă una din părţile litigante constă din mai multe persoane ce aparţin la diferite naţionalităţi, atunci au a se uni în una din limbile usitate acolo, de altmintrelea sunt îndatorate a întrebuinţa limba oficială.

§. 7. Invăţământul naţional, din punctul de vedere al culturei comune şi al prosperităţii, se recunoaşte de misiune a statului, şi drept aceea înaintarea lui se ordonează, precum după puterea proprie a fiecărei naţionalităţi, aşa şi prin ajutorare în proporţiune egală din averea statului. Drept aceea, fiecare naţionalitate de ţară, în totalitate sau în particular, are dreptul a se uni spre acest scop, a funda şcoale şi institute, societăţi şi reuniuni spre desvoltarea cultivării spirituale şi materiale, precum şi spre desvoltarea culturei, ştiinţei, beletristicei, artelor şi economiei naţionale, a înfiinţa fonduri şi fundaţiuni şi spre acest scop a le administra în mod independent prin organele lor proprii.

§. 8. *In toate şcoalele poporale ale celor şase naţionalităţi de ţară, în institutele superioare de cultură şi învăţământ, e limba lor proprie naţională limba de instrucţie.* Institutele naţionale, respective confesionale de cultură şi învăţământ, ale singuraticelor naţionalităţi, încât corăspund condiţiunilor esistente pentru asemenea institute ale statului, se declară de egal îndreptăţite cu acestea, şi în toate acelea, în cari să propune istoria pragmatică a ţării, *se poate totodată propune şi istoria lor proprie naţională.* Comunităţile, autorităţile şi institutele bisericeşti şi şcolare, precum şi toate institutele, societăţile şi reuniunile înfiinţate pentru scopul espus în §-ul 8, *au dreptul a se folosi de limba lor proprie naţională în comunicaţiunile lor interne şi esterne, între sine, faţă cu regimul şi cu alte autorităţi de stat, şi regimul e îndatorat a le eda decisiunile şi răspunsurile sale tot în acea limbă.*

§ 9. La universitatea ţării, pe lângă catedrele de limba şi beletristica acelor şase naţionalităţi de ţară, au să se ridice catedre şi pentru propunerea legilor patriei în limba lor naţională, permiţându-se totodată în limbile acestea docenturile private şi pentru alte facultăţi, precum şi *facerea esamenelor în toate limbile de propunere.* Toate acestea se ordonează şi cu privire la academiile juridice de ţară, dar numai cu privire la naţionalităţile bine representate în respectivele părţi ale ţării. In şcoalele esistente, de mijloc şi superioare, sau în institutele de învăţământ, are să se introducă de limbă instructivă pe lângă luarea în consideraţiune a elementelor naţionale des representate, şi limba acelei poporaţiuni în cercul căreia se află acelea, şi în mijlocul atâtor naţionalităţi de ţară, unde lipsesc astfel de institute de învăţământ, au a se ridica în număr corăspunzător, cu puterea ţării, sau cu privire la împrejurări cu ajutorul statului.

§. 10. Aceia, cari pretind a purta atari oficii, la cari se condiţionează cunoştinţa limbei maghiare au a demonstra deplina cunoştinţă a acestei limbi.

§. 11. Ordinaţiunile legii presente, mai vârtos cele cuprinse în §-ul prim, formează partea constitutivă din constituţiunea ţării.

§. 12. Legea aceasta va păşi în viaţă îndată după sancţionare şi publicare, şi toate legile şi ordinaţiunile de mai nainte contrare legii de acum, prin aceasta se declară de şterse*).

Aşa spirit de conciliantă, de echitate, de bunăvoinţă faţă de naţionalităţile nemaghiare din patrie domnea în partidul independiştilor pe vremea când acesta era condus de Irányi, Simonyi, Mocsáry Lajos, şi alţii, — un spirit, pe care Nagy Gyuri, Somogyi Markos, şi ceialalţi gălăgioşi de astăzi, nu'l înţeleg şi nu'l vor înţelege niciodată! Dar nici alţii. Căci oare astăzi ar cuteza careva dintre politicianii maghiari să dee naţionalităţilor nemaghiare atâta cât se cuprinde în acest proiect de lege, făcut de marele patriot maghiar *Irányi* şi consoţii săi? Ori apoi astăzi ar cuteza careva dintre reprezentanţii naţionalităţilor nemaghiare să păşiască în dietă cu pretensiuni de felul celor cuprinse în acest proiect de lege? Naţionalităţile şi-au redus de atunci la minimul posibil cererile; nu mai doresc alta, decât să li se lase în pace naţionalitatea, să fie cruţate de maghiarizarea cu de-a sila, şi şi atâta e prea mult pentru unii. Ar trebui să renunţe şi la aceasta! Dar atunci ar mai putea fi ele numite *naţionalităţi?* Iată deci, de o parte progresul pe care l'a făcut politica maghiară în patruzeci de ani întru ajungerea scopurilor sale, şi de altă parte regresul pe care l'a avut de urmare politica naţionalistă, ca politică de apărare, nu de cucerire!! Cei în drept mediteze asupra acestor schimbări.

*) Din ziarul *„Albina“* anul 1870, numărul 32.

Din parlament. In dietă se discută proiectul de lege despre darea de case. E al doilea proiect de lege din cele prezentate de guvern cu privire la reformele de dare.

Convocarea Reichsrathului. Pe 10 Martie n. e convocat Reichsrathul austriac în sesiune ordinară la Viena, prin rescript împărătesc.

Instalarea Metropolitului din Iaşi. Eri Duminecă s'a făcut în Iaşi cu mare solemnitate instalarea I. P. S. Sale Metropolitului *Pimen* al Moldovei şi Sucevei.

La Viena. Ministrul president ungar *Wekerle* a plecat Sâmbătă la Viena, unde a avut audienţă la Monarhul şi a luat parte la un consiliu de miniştri, ţinut sub presidenţia ministrului de externe, baronul Aehrenthal. In consiliu se afirmă că a fost vorba despre legarea convenţiei cu România.

Biblioteci parohiale.

Cristian, 12 Februarie v.

Glasul înfiinţării lor a răsunat de zeci de ani, răsună azi, va răsuna mâne, prin iscusita slovă şi orânduială a §. 23 punct 17, din legea constituţiunii bisericii noastre, hărăzită nouă de marele şi nemuritorul *Şaguna!* Pe lângă propria glăsuire, cuprinsul paragrafului amintit, în marginile diferitelor cercularii consistoriale în continuu a fost propoveduit, din partea aleşilor, conducătorilor, chemaţi mai deaproape să îngrijească de binele, fericirea şi înaintarea celor alcătuitori de biserica cea mare a neamului.

Din lanţul lung al orânduelilor mă opresc la zalele mai de curând bătute, la cele mai nouă la cele mai apropiate de noi: la *„Normativul“*, cuprins în protocolul congresului naţional-bisericesc al metropoliei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania Nr. 141 congr. 1906, prin care după o îndatorire categorică se dau şi măsurile de lipsă în înjghebarea şi susţinerea bibliotecilor parohiale.

In anul 1907, luna Martie, se trimite „Normativul“ amintit tuturor oficiilor parohiale.

Anul 1908 îşi continuă misiunea prin trimiterea unui alt cerculariu consistorial, care din nou impune datoria înfiinţării bibliotecilor parohiale. Acesta e însoţit şi de-o recomandare, de o înşiruire a cărţilor bune şi demne d'o bibliotecă parohială. Nu se mulţămeşte însă numai cu sfătuirea, ci pe lângă stabilirea unei măsuri de timp de 31 Decemvrie 1908, pere şi o înfăţişare a muncii, o raportare organelor parohiale „despre rezultatele bţinute la înfiinţarea şi adjustarea biblioecilor parohiale.“

M'am mărginit la amintirea cerculaelor de mai sus, spre a arăta nizuinţa inevoitorilor nostri, a Preaveneratui Consistor arhidiecezan, depusă întru fiinţarea bibliotecilor, ca — şi din aceea să cunoaştem măreţul rost al lor — înţălegem, pe un al treilea cerculariu, al anului 1909, de 20 Ianuarie care, vestindu ne rodurile anilor precedenţi, une:

„Fiindcă până acum prea puţină tivitate se pare a să fi desvoltat pe acst teren şi nici rapoartele aşteptate n'au trat încă la consistor, de nou se provoacă in aceasta organele noastre parohiale a o deosebită atenţiune desvoltării biliotecilor parohiale.“ „Despre cele îndeinite oficiile parohiale să raporteze oficlor protopresbiterale cel mult până la 1Martie a. c.“

Deşi într'un timp lung, acum însă surt, o raportare să cere, pozitivă ori ngativă!

S'o presupunem pozitivă, şi atuci o seamă de şire, de nu într'ale înjebării, într'ale folosului ei, nu le ţin d prisos.

Căci nu s'a cheltuit şi cheltue ăta cuvânt şi muncă, ca numai să le am, să ne mândrim cu ele, ci — ca să tgem şi un folos pe urma lor. Un folos iă cât se poate de obştesc, şi nu a câtrva persoane.

Cea mai veche bibliotecă rămasă în cnoştinţa omului să zice a fi aceea, pe cre înţeleptul *Osimandia* a întemeiat o la Ehipteni şi pe frontiscipiul căreia era scs: *„Magazie de leacuri sufleteşti.“*

Mii de ani s'au străcurat de atunci în adncul trecutului, adevărul bătrânei inscpţii stă însă şi azi neclintit în ochii celo pricepători. Căci ce sunt cărţile ditr'o bibliotecă altele, decât atâtea şi atea leacuri, menite a curăţi, a vindeca suetul omului de toată slăbiciunea şi bola pământului. De boala măniei, urei, pimei, răutăţii, neînţelegerii etc., precum şi 'l împodobi cu podoabele: orânduelii, crţării, înfrânării, muncii, dreptăţii, dragotei etc.... A'l face cunoscător de fiinţa lu Dumnezeu şi a omului de creaturile lu — de istoria neamului! Ele sunt magaia mare, cuprinzătoare de tot feliul de ccinţe trupeşti şi sufleteşti. Ele cuprind p moşneagul trăit şi înţelept, gata a sări înotdeauna cu sfatul şi povaţa tuturor ceor ce-i cer ajutorul. Nu-i mirare deci, că coducătorii nostri le sfătuesc şi le impu.

Cu tot sfatul, cu toată îndatorirea, dpă spusa cercularului a. c. departe tot n s'a ajuns, căci şi azi partea cea mai mre a parohiilor e lipsită de biblioteci.

Să le presupunem însă ca întemeiate î întreagă arhidieceză. Şi şi atunci, numai în parte s'a ajuns scopul urmărit de aeşii nostri.

Că nu fiinţa lor ne va mântui d întunerecul neştiinţei şi de rugina nculturei.

Nu! Ci — *întrebuinţarea lor cu plos*, cetirea lor cu grijă, înţelegere şi pricepere, de câţi mai mulţi ţărani, parohieni!

In ajunsul unei astfel de folosiri, precum şi a înfiinţării lor, unde încă nu-s,

---

Destul, că in vara anului acestuia factorii conducători ai „Asociaţiunii“ din nou erau puşi înaintea întrebării: Ce să se întâmple cu organul de publicitate, prevăzut în statutele însoţirii noastre?

Părerile erau împărţite.

Intrebate de sfat, secţiunile literare-ştienţifice, întrunite în 14 şi 15 Iulie n. a. c., cu majoritate de glasuri exprimară părerea, că în faţa împrejurărilor actuale acţiunea de popularizare să se continue, pe lângă prelegeri, prin „Biblioteca poporală“, care pe viitor să apară mai des şi în intervale mai regulate, iară pentru susţinerea legăturii între membrii de diferite categorii şi între conducerea „Asociaţiunii“, precum şi pentru deşteptarea şi hrănirea interesului păturei noastre intelectuale faţă cu problemele literare şi ştienţifice, ce ne privesc îndeosebi pe noi Românii, „Transilvania“ să înceapă de nou a apărea ca foaie literară-ştienţifică, sub conducerea secretarului literar, conţinând, pe lângă dările de seamă oficioase despre lucrările „Asociaţiunii“, diferite tractate şi împărtăşiri scrise de membrii secţiunilor şi de aceia, cari ar afla de bine să se asocieze la această lucrare.

Motivele de căpetenie, cari au îndemnat pe membrii secţiunilor să se întrunească pe lângă această părere, acceptată după aceea şi de comitetul central şi întărită de adunarea generală din Şimleu, au fost cu deosebire două, şi anume:

a) Membrii secţiunilor întrunite au crezut, că nu ar fi lucru potrivit şi nici corăspunzător tradiţiilor „Asociaţiunii“ să se dea părăsirii o foaie cu un trecut de aproape 40 de ani, foaie, la care au contribuit pe vremuri mulţi dintre bărbaţii cei mai buni şi mai de valoare ai neamului nostru din această ţară, şi a cărei apariţie este întemeiată chiar în prescrierile fundamentale ale însoţirei noastre culturale.

b) Noi Românii din această ţară nu avem de prezent nici o revistă, care să se ocupe cu studii istorice, linguistice şi etnografice, atât de necesare pentru cunoaşterea trecutului şi prezentului poporului nostru, ci puţinul cât se produce în această direcţiune se împrăştie în coloanele diferitelor ziare politice, unde se perde, fără i se da atenţiunea, ce poate o ar merita, şi fără să fie accesibil orişicui, cum ar fi, dacă s'ar concentra într'o singură publicaţiune. Tot astfel se întâmplă şi cu materialul de folclor, care deşi adunat în multe cazuri cu hărnicie, se publică fără nici un sistem şi se sfărâmeşte, spre cea mai mare părere de rău a specialiştilor, în toate gazetele, pe cari le avem.

Intre astfel de împrejurări, un organ de publicitate, care să întrunească toate aceste lucrări şi care să le dea la lumină după oarecare sistem, ni s'a părut foarte de dorit, şi un astfel de organ au crezut membrii secţiunilor că ar putea fi „Transilvania“. Şi anume „Transilvania“ ni s'a părut a fi mai potrivită spre acest scop decât orişicare altă foaie, deoarece ea este organul de publicitate al unei societăţi, care întruneşte aproape pe toţi intelectualii noştri din ţara întreagă fără deosebire de trepte sociale şi de confesiune, care prin ramificaţiunile sale extinse asupra tuturor ţinuturilor locuite de Români din patrie şi care prin secţiile sale literare-ştienţifice de o parte ar putea oferi secretarului literar multe materii vrednice de publicat, iară de altă parte i ar putea da mână de ajutor la judecarea şi controlarea lucrărilor venite din alte părţi.

Bine ştiu, că între scriitorii noştri de astăzi înzadar voiu căuta titani ai ştiinţei şi ai muncii, ca un Cipariu, ca un Bariţiu de odinioară; cu toate acestea însă şi între noi epigonii văd destui oameni, cari ar putea pregăti câte o monografie a comunei de unde sunt, sau unde vieţuiesc, o monografie familiară sau a vre-unei instituţiuni mai însemnate; cari ar putea da publicităţii documente de valoare, păstrate în cine ştie ce arhivă, sau scrisori de ale bărbaţilor noştri mai de frunte din trecut; cari ar putea aduna numirile topografice din ţinuturile lor, sau apoi nume familiare, porecle şi numiri relative la diferitele ocupaţiuni ale omului nostru din popor, mai departe poveşti, cântece, descântece, anecdote, proverbe, cimilituri şi credinţe poporale; cari ar putea colecta probe dialectale şi ar face descrieri de porturi, obiceiuri, jocuri şi obiecte caracteristice, folosite de poporul nostru; sau cari în fine ar urmări mişcarea noastră literară şi ştienţifică şi ar face dări de seamă, oricât de scurte, despre tot ce li s'ar părea vrednic de a se aduce la cunoştinţa obştei noastre cărturăreşti.

Sunt lucruri mărunte multe din acestea, dar la un loc pot face un lucru de preţ. Vorba celor vechi, pe care Bariţiu o alesese diviză pentru „Transilvania“ sa: Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo.

Invităm deci la munca sub steagul „Asociaţiunii“ pe toţi, câţi se simt destoinici a lucra ceva de folos în această direcţie.

Norocul ne-a dat ca conducător în lucrarea noastră literară un om de talent preţuit în toate părţile şi înzestrat cu bun simţ în alegerea materiilor destinate a vedea lumina zilei prin tipar.

Să-i dăm cu toţii sprijinul de lipsă, spre folosul nostru al tuturor şi spre înălţarea prestigiului „Asociaţiunii“ noastre.

Anul Nou cu bine deci, în muncă bărbătească, în înţelegere frăţească, spre ajungerea aceluiaş ideal!

Braşov, la sfârşitul anului 1908.

Andrei Bârseanu,
prof., membu al secţ. lit. a „Asociaţiunii“.

se recere un lucru care — sigur e în putinţă să dee o viaţă şi trăinicie bibliotecilor noastre! Căci numai cercetate şi cetite de toţi îşi vor putea împlini măreţul scop: alungarea vălului neştiinţei şi neculturei de pe ochii Românului.

E voinţa, interesul spre carte şi cetit, cari mai întâiu trebuesc câştigate, desvoltate, de voim a avea o adevărată râvnă şi împrietenire a ţăranului cu cartea. Sunt lucruri acestea, făr' de cari, nici biblloteci mari, nici cetitori mulţi nu se vor putea vedea!

Firea ţăranului nostru, încătuşată prea mult de traiul moşilor şi al strămoşilor, şi aşa e cam lăsătoare. Ruginita frază, că doar „cum au trăit moşi de strămoşi, voiu trăi şi eu şi copiii mei", pe lângă toate schimbările şi cerinţele vremilor nouă, încă tot n'a eşit din mintea şi inima lui. Aşa, că pot zăcea dulapurile pline de cărţi, de nu va fi împins, mişcat — de nu va desfăşura popa şi dascălul dimpreună cu alţi conducători o muncă câtuş de cât, întru ale desvoltării interesului, întru luminarea minţii, scoţându-li-se la iveală întotdeauna învăţăturile şi poveţele de seamă, din cari să vadă şi să cunoască puterea în tăria cărţii, să priceapă „că de ai carte, ai şi parte", puţini vor fi ispititorii ei.

Să ne tragem deci bine seamă, noi apostolii satelor, preoţi şi învăţători şi să nu ne mulţămim numai cu aşternerea raportaşului positiv ori negativ. Nu! Ci cunoscători în destul de puterea şi rostul cărţii, să ne nisuim prin strânsul mai multora să formăm biblioteci. Glasul propovăduitor să nu-l lăsăm a eşi din auzul nostru, până ce nu le-am înjghebat!

Să ne inspirăm din uriaşa muncă a alcătuitorului metropolit *Şaguna*, care între multele griji n'a uitat printr'un paragraf nici de înfiinţarea de biblioteci.

Şi dacă în acele vremi şi zile de grea încercare nu s'a uitat de biblioteci — să nu ne uităm noi astăzi de achitarea unei strămoşeşti îndatoriri.

Să vărsăm duh şi viaţă în ele — duhul gustului de cetit, duhul cercetării, duhul împrietenirii ţăranului cu cartea, care a ţinut-o şi o ţine încă azi creată numai pentru domni.

O împrietenire, o revărsare de duh se poate ajunge prin aşa numitele *„Şezători literare"*. In decursul acestora spunându-i-se de către preot şi învăţător mai una mai alta, cetindu-li-se bucăţi alese, apropiate de ei, scrise pe înţelesul şi cuprinsul lor — scrieri, de cari azi tot mai multe răsar, ţăranul devine tot mai curios, tot mai îndrăzneţ.

Aşa, că odată numai îl vezi, deşi tot cam smerit, că se apropie de masa preotului şi a învăţătorului cu rugarea de a i-se spune numele cărţii, din care li-s'a cetit în acea seară. Dat răspunsul şi cartea în mână şi acasă spre cetire, ţăranul închee prieteşugul cu ea, întrebându o mai cu îndrăzneală de una şi de alta.

Urmându-se azi aşa mâne aşa, tot mai bine îl vom împăca, tot mai mult îl vom pătrunde de sfătuirea cuminte a cărţii, tot mai tare ne vom apropia noi de ţânta ce o urmărim.

Lăsând deci toată truda şi ostăneala la o parte, cât mai adeseori să ne coborâm în mijlocul lor, să-i luminăm, să i pregătim, să-i împrietenim cu soiul multelor societăţi, întocmite să ne uşureze traiul, să ne lumineze mintea, şi atunci el va fi primul, care va zice, va face, va întra în rândul întemeietorilor de orice societate — deci şi în a bibliotecilor parohiale.

Din tinăra praxă, o pildă. In anul 1901 conducătorii de eri ai Cristianului se ocupă cu înfiinţarea unei biblioteci parohiale. Din rândul ţăranilor nu s'a putut recruta decât şepte întemeietori. Biblioteca din venitul unor petreceri aranjate de stăruitorul învăţător Ieronim Nemeş, precum şi din cumpăratul unor cărţi pe credit s'a înfiinţat. In lipsă de aderenţi n'a prea dat înainte, numărul cărţilor nu s'a mai înmulţit. Anul 1908 a isbutit însă a-i da un nou avânt, înmulţind numărul fondatorilor, pe lângă solvirea taxei de 5 cor., la 50. Acest număr câtuş decât îmbucurător a crescut numai în urma muncii, desfăşurate de conducătorii de azi, în şezătorile celor doi ani din urmă. Anii următori îşi vor da şi ei rodurile lor.

De voim deci, ca bibliotecile parohiale cele mult propoveduite să şi aibă adevăratul rost, să fie mama credincioasă şi primitoare de toţi fiii, atunci — o luminare, o desvoltare, o încheiere de contract al împrietenirii între ţăran şi carte se cere!

Ioan Popa
paroh.

NOUTĂŢI.

Inaugurarea palatului de justiţie. Eri, Dumineca, s'a făcut inaugurarea solemnă a palatului de justiţie din Sibiiu, în presenţa secretarului de stat *Imling Konrad*, ca representant al guvernului ţării, şi a unui public, nu prea număros, dar ales. Festivitatea s'a ţinut la orele 11 în sala mare de pertractare a curţii cu juraţi. Dintre cei cari au luat parte la inaugurare remarcăm pe Escelenţa Sa comandantul de corp *Gaudernack*, cu toţi domnii generali, pe episcopul bisericei săseşti Dr. *Teutsch*, pe P. C. Sa părintele protosincel Dr. *E. R. Roşca*, representantul I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Metropolitului nostru *Ioan*, parohul rom. cat. principele *Hohenlohe*, primarul oraşului, şefii tuturor oficiilor publice din Sibiiu, advocaţi etc. etc. La masă au luat loc domnii judecători ai tribunalului, ai judecătoriei cercuale şi membrii procuraturei, având în mijloc pe representantul guvernului. Festivitatea a fost deschisă cu o vorbire a dlui *Mihály*, jude de tablă, care a substituit pe presidentul tribunalului, absent din Sibiiu, din cause familiare (i-a murit mama), apoi a urmat istoricul zidirei palatului de justiţie, espus de judele de tribunal *Gödri Sándor* şi primit cu aplause, în urmă iar o vorbire scurtă a dlui judecător *Mihály* şi ca încheere cuvântarea representantului guvernului. La orele 12 festivitatea inaugurării a fost terminată.

*

† Arhimandritul Nifon, stareţul mănăstirii Sinaia, care plecase nu de mult cu Arhimandritul Dionisie din Buşteni la Jerusalim, spre a se închina în faţa sfântului mormânt, a murit în Tiberiada, Palestina, lângă lacul Galileii. Decedatul Arhimandrit era de 54 ani, şi se bucura de mare stimă în lumea care-l cunoştea. Se bucura de o deosebită consideraţie şi la palatul regal.

*

Sentinţă aprobată. In procesul doamnei *Ana Dr. Vlad* pentru agitaţie, Curia din Budapesta a respins recursul de nulitate şi a aprobat sentinţa forului prim prin care doamna Vlad e condamnată la o lună temniţă de stat şi 300 cor. pedeapsă în bani.

*

Dl Iorga membru al Academiei din Belgrad. Ziarele bucureştene scriu, că dl *Jorga*, profesor universitar, a fost ales membru corespondent al Academiei din Belgrad.

*

Conferenţa dlui asesor Mateiu Voileanu despre *„espediţia lui Nansen la polul Nord"* a fost foarte succeasă şi ascultată cu vie plăcere de către o asistenţă număroasă. Conferenţiarul a zugrăvit cu însemnate amănunte toate greutăţile câte au avut să întimpine în espediţia lor acesti Norvegieni curajoşi, cari se ştiu jertfi într'o măsură atât de mare pentru esploraţiuni ştiintifice: *Nansen şi Iohansen*. Spusele conferenţiarului au fost ilustrate prin o mulţime de proiecţiuni cu schiopticonul.

*

Despre N. Grigorescu, genialul şi regretatul pictor, a ţinut o frumoasă conferenţă dna Marilina *Bocu* în sala seminarului din Arad.

*

Dl Bănuţiu, care călătoreşte în părţile Banatului, dând reprezentaţiuni teatrale cu diletanţi, a fost mai în urmă la Bozovici, organizând şi aici o mişcare mai vie teatrală.

*

Atentat. Ni se scriu următoarele: Luni în 22 Feb. nou, un trist accident a avut loc în cancelaria comunală din Drăguş. Notarul *Leon Solomon* a fost atăcat ziua la amiazi în biroul seu de 4 drăguşeni, cari l-au trântit la pământ lovindu-l şi bătându-l strajnic. Cazul ar fi avut un sfârşit tragic, dacă vicenotarul *Făgărăşianu*, aflător în odaia vecină n'ar fi ameninţat pe făptuitori cu împuşcare în cas că nu să retrag. Făptuitorii nu-şi ascund fapta!

*

Bust lui Hasdeu. Primarul din Câmpina a luat iniţiativa de a se ridica în acel oraş un bust lui Hasdeu, marelui suflet idealist şi muncitor prodigios. Se ştie, că la Câmpina eruditul bărbat îşi făcuse un adăpost pentru bătrâneţile sale. Acolo a şi reposat.

*

Contesa Montignoso. „Berliner Tageblatt" anunţă din Roma, că între Toselli şi soţia sa ruptura e definitivă. Contesa Montignoso a plecat din Florenţa la Riviera, iar bărbatul său a rămas în Florenţa, să mediteze asupra lucrurilor trecătoare şi deşarte din valea plângerilor.

*

† Romul Magda, pedagog în curs II. un tiner sirguincios şi modest, după lungi şi grele suferinţe, în etate de 17 ani, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului Vineri, în 13/26 Faur a. c. Rămăşiţele sale pământeşti au fost depuse spre vecinică odihnă din capela mortuară a spitalului din Sibiiu în cimiterul central din Sibiiu, eri Dumineca, în 16/28 Februarie la 2 oare p. m. Actul înmormântării l-a sevârşit P. C. Sa, protosincelul *Dr. E. R. Roşca*, directorul seminarului „Andreian". Decedatul era fiul domnului Iosif Magda, paroh gr. or. în Feneş. Fie-i ţărina uşoară!

*

Prea multe bănci. Institutele de bani din Muncaci au ţinut o întrunire, în care au hotărât să împedece, cu mijloacele ce au la dispoziţie, orice înfiinţări de bănci nouă, atât în oraşul lor, cât şi în comunele învecinate, pe timp de zece ani.

*

Deraiare. Vineri noaptea a deraiat un vagon al unui tren de mărfuri, care a plecat din Sighişoara către Ibaşfalău, şi a rupt cu sine alte opt vagoane. Nu s'a nenorocit nici o persoană. Circulaţia este restabilită.

*

Maxim Gorkii, scriitorul rus, care trăieşte în Italie, este prigonit de stăpânirea rusească pentru romanul „Mama" şi pentru memoriile „Mărturisirile mele".

*

Duelul unui deputat cu o femee. Deputatul rus Puriskevici a trimis o scrisoare insultătoare dnei Filosofov în afacerea emancipării femeilor ruseşti. Dna Filosofov a provocat la duel pe deputatul, care a primit duelul între un bărbat şi o femee.

*

La fondul „Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor români" au mai dăruit: Stefan Doichiţă, sodal frizer, 30 bani; Alecsandru Băieşan, paroh (Poiana-Ampoiului), soţia sa Eva n. Ţandrău şi copii lor Ionel, Enea şi Ovidiu, 3 cor.; Livia Dr. Crăciunescu, 30 bani; Ioan Bâscă, sodal blănar (Mediaş), 20 bani şi Vic. Tordăşianu, prez., 10 bani.

*

Apel către toţi autorii, editorii, librarii şi către toţi binefăcătorii şi doritorii de o înaintare a Românului. Credincioşii parohiei din Cristianul Sibiiului, dornici de înaintare, încă în anul 1901 au pus temelie unei biblioteci parohiale. Răzimaţi numai pe propriul sprijin sunt departe de a număra în sânul bibliotecii lor, cărţile de lipsă. Anul 1908 prin întrarea unor membrii noi în şirul celor fondatori a mai întrămat-o întru câtva, suntem însă totuşi departe de apropierea unei mici desăvârşiri. Intru îmbogăţirea amintitei biblioteci ne rugăm şi apelăm şi la un ajutor din afară. Neuitându se că jertfa depusă pe un astfel de altar se depune nu numai pe al Cristianului, ci pe al bisericii şi neamului întreg! Cărţile să se trimeată la adresa: *Oficiul parohial gr.-ort. Keresztényszíget, Szebenmegye. Ioan Popa*, paroh.

Din public.+)

Mulţămită publică.

Subscrisele, ca representante legale ale Reuniunilor femeilor române din Făgăraş şi jur, pe basa conclusului adus în şedinţa cumulativă a ambelor comitete ţinută în 23 l. c. sub presidiul doamnei *Ana A. Popa Radu*, dau seamă despre venitul incurs cu aranjarea producţiunei şi petrecerii comune din 15 Februarie a. c.

Conform raţiociniului pertractat în şedinţa comitetelor au fost percepţiuni:

a) din vânzarea biletelor de întrare 249 cor.;

b) din suprasolviri dela p. t. domni: Dr. N. Şerban 10 cor., Dumitru Bostean, Maria Eug. Pop, câte 6 cor., Luca Mănişor, Victor Steinburg, Alexandru Bella, Dr. Liviu Pandrea, Dr. Titu Perţia şi I. Titieni, câte 5 cor., Elisabeta Pop, Paulina Meţian şi George Boer, câte 3 cor., Dr. Oct. Vasu, Valeriu Negrea, I. Dejenar, Luisa Făgărăşan şi Ana Motoc, câte 2 cor., N. Stan, N. Szilaghi şi Ionel Ciora, câte 1 cor. La olaltă 74 cor.;

c) oferte benevole prin poştă: P. T. Dr. Ioan Boeriu, major ces. şi reg. (Arad) 10 cor., Pavel Monea şi Victor Negrea, câte 3 cor. La olaltă 16 cor.;

d) din vânzarea prăjiturilor şi a îngheţatei dăruite de următoarele doamne: Elena Belle, Ana Borzea, Elena Bostean, Maria Cernea, Sofia Ciora, Har. Clonţa, Luisa Făgărăşan, Rosalia Furcă, C. Mândrean, Lucreţia Micu, Ana Motoc, Paulina Meţian, Elena Gabor, Ana P. Radu, Elena Popa Radu, Elisabeta Pop, Ludovica Pop, Maria Eugen Pop, Rosa Pop de Galaţ, Maria Perţia, Lucreţia Peia, M. Popescu, Luisa Şenchea, Maria Şerban, Aneta Stoica, Pompilia Toflea, E. Toma, Eugenia Turcu, Zoiţa Vasu, Vic. Aron şi Eugenia Păcală. In sumă totală de 77 c. 34 fil., face cu totul 416 cor. 34 fil., din cari venite subtrăgându-se erogaţiunile cu 232 cor. 34 fil., resultă un venit curat de 184 cor., care s'a împărţit în două părţi egale şi s'a administrat în fondurile respective.

Primească stimatele doamne membre ale ambelor reuniuni, precum şi p. t. domni pentru ofertele, contribuirile benevole şi suprasolvirile marinimoase mai sus menţionate, cea mai mare şi profundă mulţămită.

Asemenea se esprimă tot pe baza concluzului sus amintit sinceră mulţămită şi recunoştinţă:

1. Stimatei Doamne Ana Popa Radu pentru iniţiarea, zeloasa conducere şi frumosul arangiament al întregei petreceri.
2. Stimatei doamne Iulia Madácsi născ. Toflea, domnişoarelor Z. Boerescu şi Livia Clonţa pentru concursul dat în interesul producţiunii cu cântările frumoase vocale şi de pian resp. declamarea exactă şi perfectă a poeziei *„Duşmancele"* de G. Coşbuc.
3. Stimatelor domnişoare: Eugenia Turcu, Cornelia Popa Radu, Aurora Meţianu şi Eugenia Popa Radu pentru conlucrarea la realizarea admirabilă a tabloului viu care a plăcut mult publicului.
4. Stimatei doamne Maria Eugen Pop şi Rozalia Turcu pentru colectarea subscrierilor referitoare la contribuirea prăjiturilor şi a îngheţatei şi pentru luarea acestor obiecte în primire.
5. Stimatei doamne Ana Motoc pentru serviciul prompt şi conştienţios prestat cu vânzarea biletelor de întrare şi a prăjiturilor.
6. Societăţii „Progresul" pentru consenzul dat corului său de a concurge în interesul Reuniunilor şi
7. Atât stimatului domn dirigent Dr. Camil Negrea, cât şi tuturor membrilor activi ai corului vocal, pentru esemplara şi execta executare a cântărilor populare.

Făgăraş, în 24 Februarie 1909.

v. p. Ana Popa Radu
conducătoarea reun. gr.-or.

Elisabeta P. Popp
prez. reun. gr.-cat.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Cereţi întotdeauna Aspirin în
„Tabletele noastre originale".
Fabricele de coloare, odinioară
Friedr. Bayer & Co., Elberfeld.

Teatru german.

Luni: *Die fremde Frau*, dramă.

Marţi: în beneficiul artistului Twerdy: *Einen Iux will es sich machen*, farsă cu cântece.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schict
provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.
(53) 1—3

Nro. 43/1909. [68] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala noastră din **Cacova-Serii** protopresbiteratul Lupşa, devenit vacant prin penzionare, pe baza rezoluţiei Consistoriului arhid. dto 8 Ianuarie a. c. Nro 14883 Şcol. 1908, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele sunt: 600 cor. salar, locuinţă şi grădină în natură, care salar se va putea întregi după ocuparea postului cu ajut de stat până la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Vor fi preferiţi cei cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înfiinţa cor bisericesc cu adulţii, li se va vota deosebit de salar remuneraţie de 100 cor. pentru cor.

Concursele înzestrate cu documentele prescrise, să se înainteze subscrisului oficiu în terminul indicat. Petenţii au a se prezenta înainte de alegere şi în comună pentru a cânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 31 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 72/909 [41] 3—3

Concurs.

Pe temeiul conclusului aprobat de Veneratul Consistor arhidiecesan nr. 2923 B. ex 1884 se publică concurs pentru întregirea postului de capelan cu drept de succesiune la biserica cu hramul sfintei Adormiri în parohia de clasa a II-a din **Cernatul-Săcelelor**, pe lângă parohul George Urdea cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale provăzute în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi a-şi înainta petiţiile lor instruite conform legilor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral până la terminul indicat, şi după prealabila încuviinţare a protopresbiterului a se înfăţişa în vre-o Dumineă ori sărbătoare înainte cu 8 zile de alegere la biserică spre a cânta resp. oficia şi cuvânta.

Braşov, 10 Ianuarie 1909.

Oficiul protop. gr. or. al Braşovului în conţelegere cu com. parohial.

Vasile Voina
protopr.

Nr. 52 prot. 1909. [52] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei **Rusciori** de clasa a III-a protopresbiteratul Sibiiului devenită vacantă prin repauzarea parohului Nicolae Şurean prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Rom."

Venitele împreunate cu acest post sunt celc fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au aşi înainta suplicele instruite conform prescriselor legale (Atestat de botez, Atestat dela şcoalele medii, absolutorul teologic, Atestatul de cualificaţie preoţească şi eventuale alte atestate de serviciu etc.), în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabilă încunoştinţare a subscrisului a se prezenta şi înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta eventual celebra.

Sibiiu, în 28 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Sibliului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Dela Libraria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*" înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Nr. 30/1909 prot. [42] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Alexandru Borcea, în parohia de clasa primă **Sălişte,** protopresbiteratul Sălişte, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela şcoalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificaţie preoţească şi eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenţii au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare şi în biserică, spre a cânta, cuvânta şi eventual celebra serviciul divin.

Sălişte, în 26 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sălişte în conţelegere cu comitetul parohial reepectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiral.

Nr. 119/1909 protop. [64] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa a III-a **Şaldorf,** protopresbiteratul Mediaşului, în urma ordinului Prea Veneratului Consistoriu arhidiecezan de dto 27 Ianuarie 1909 Nr. 1067 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi înainta cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, presentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare şi în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Mediaş, în 7 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco-oriental al Mediaşului.

Romul Mircea
protopresb.

Nr. 19/1909. [40] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Coroiusâmărtin** în protopresbiteratul „Târnavei" pe baza ordinului Consistorial din 4 Ianuariu Nr. 73 Pres. prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt celea fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat şi cu dreptul de locuinţă în casa parohială esistentă. Ear parohul e datoriu, conform fasionărei la coala B. se solvează darea erarială.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne în terminul sus indicat cererile instruite după legile în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral u. p. Kükü ő-vár, având a-se presenta după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului în biserică, spre a celebra, cânta, ori cuvânta.

Cetateadebaltă, 19 Ianuariu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela
Libraria arhidiecezană.

De vânzare
un loc de zidit.
Deslușiri:
Strada Rideli Nrul 9.
(62) 3—3

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 21—36

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate,** sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 26—34

„BUCIUMANA",
reuniune de păstrare şi anticipare în Bucium-Poieni.

Convocare.

Domnii acţionari ai reuniunei de păstrare şi anticipare „Buciumana" se învită la a

VIII-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea **Marţi în 16 Martie st. n. a. c.** la 10 oare a. m. în localul reuniunei cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării generale şi constituirea (conform §-lui 24 din statute).
2. Alegerea comisiunei de trei pentru constatarea libelelor şi a plenipotenţelor întrate pe baza § ului 21 din statute.
3. Rapoartele direcţiunei şi a comitetului de supraveghiare de pe anul 1908 şi darea absolutoriului.
4. Decidere asupra împărţirii profitului curat.
5. Alegerea unui membru în direcţiune.
6. Eventuale propuneri, cari se vor face în scris cu 8 zile înainte de ţinerea adunării generale (§ ul 20 din statute).
7. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.

Domnii membrii ai reuniunei, cari voesc a participa în persoană ori prin plenipotenţiat, sunt rugaţi aşi depune libelele de solvire şi plenipotenţele cel mai mult până în 1 Martie st. n. a. c. la 4 oare p. m. la cassa reuniunii noastre.

La caz că adunarea generală ar fi incapabilă de concluze valide, lipsind voturile necesare convocăm acum tot cu aceleaşi obiecte de pertractare a II-a adunare generală pe 2 Martie st. n. a. c. la 10 oare a. m. conform §-lui 26 din statute.

Bucium-Poieni, la 20 Februarie 1909.

(67) 1—1 **Direcţiunea.**

Bilanţ încheiat la 31 Dec. 1908.

Active.		K f	Pasive.	K f
Cassa în numărar		1,453·41	Capital de cuote à cor. 50·— .	24,001·50
Cambii escontate		59,457·—	Fond de rezervă	1,750·—
Imprumuturi camb. cu acoperire hip. . .	30,779·—		Fond de penziune.	250·—
Amortizare	197·—	30,582·—	Depuneri spre fructificare . . .	30,300·11
„Albina" cont curent.		20·—	Cambii reescontate	35,362·—
Debitori		1,222·87	Depozite	404·28
Interese restante . .	2,668·80		Scopuri culturale	66·65
Int. antic. la reescont	409·43	3,078·23	Dividendă neridicată	332·—
Mobiliar	800·—		Interese anticipate pro 1909 . .	1,796·56
Amortizare	80 —	720·—	Profit curat	2 270·41
		96 533·51		96,533·51

Profit şi Perdere.

Debit.		K f	Credit:		K f
Interese după depuneri .	1,715 75		Inter. dela cambii escont.	4,850·46	
Inter. după cambii escont.	2,084·27	3,800·02	Int. dela camb. cu acop. hip.	2,987·01	7,837·47
Spese;			Proviziune	912 96	
salare	1,804·—		Competinţă de scris . .	116 50	
marce de prezenţă . . .	126·—		Provocări	362 50	1,391·96
chirie	120·—				
competinţă de timbru . .	40·20				
porto	21·07				
tipărituri, diverse . . .	293·65	2,404 92			
Dare directă	305·52				
Dare după int. la dep. .	171·56	477·08			
Amortizare din pretenziuni cambiale	197·—				
Amortizare din mobiliar .	80·—	277·—			
Profit curat		2.270·41			
		9,229·43			9,229 43

Bucium-Poieni, la 31 Decemvrie 1908.

Ioan Iancu m. p, dir. esec.
Nicolae I. Adamovici m. p., contabil.

Membrii direcţiunii:

Nicolae Adamovici m. p. **Ştefan Paul** m. p. **Ioan Tr. Popa** m. p.
Alexandru Jurca m. p. **Ioan Jurca** m. p. **Alexandru Crâsnic** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în consonanţă cu registrele reuniunei.

Bucium-Poieni, la 20 Februarie 1909.

Macaveiu Cutean m. p., preş. **Lazar Ceteraş** m. p. **Ioan Ţiandrău** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 19 Sibiiu, Joi 19 Februarie (4 Martie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Conflictul cu Sârbia.

Sibiiu, 3 Martie n.

Micul dar energicul popor din Sârbia continuă a fi supărat, pentrucă Bosnia și Herțegovina au fost incorporate la monarhia noastră, dupăce i-au fost supuse în cele administrative treizeci de ani. Guvernul sârbesc e ținut în frâu, e terorisat din partea poporațiunei, care-l îndeamnă mereu, să nu cedeze nimica din programul stabilit din partea parlamentului sârbesc încă pe la finea anului trecut. Iar guvernul, care nu să poate supune acestei dorințe a poporațiunei, din motivul, că e mare presiunea puterilor mari europene, trebue să se ducă și se facă loc altuia. Acum iar e guvern nou în Sârbia, care pare a inclina spre războiu, și de aceea, de câteva zile dispoziția e de nou războinică, nu numai în Sârbia, ci și la noi. Monarhia noastră e decisă, așa se spune, să facă odată capăt lucrurilor, și nu e eschisă posibilitatea, ca trupele noastre să fie în curând mobilizate, pentru a-și face întrarea în Sârbia.

Indrăzneala cea mare a Sârbilor, purtarea lor provocătoare și vătămătoare față de monarhia austro-ungară, a făcut pe mulți să creadă, că o putere mult mai mare, Rusia, ar sta la spatele micului regat sârbesc dela Dunăre, dar ultimele telegrame ne spun, că și Rusia s'a alăturat la celelalte mari puteri, cari sfătuesc pe cei din Sârbia, să se astâmpere, pentrucă în caz de războiu nu le vine nime întru ajutor. Iar Germania a declarat în mod categoric, prin rostul cancelarului seu *Bülow*, că în casul unui războiu între Sârbia și Austro-Ungaria, Germania se va pune imediat pe partea Austro-Ungariei!

Stând astfel lucrurile, vor înțelege și cei din Sârbia, cari acum se gândesc la înaintarea unui memorand către toate puterile mari europene, că ei, o mână de oameni, nu se pot lua la bătae, cu Austro-Ungaria și cu Germania, nici chiar în casul, când pe sub mână Rusia le-ar sprijini acțiunea, dupăce pe față la nici un caz nu va cuteza să o facă aceasta. De altă parte iarăși, poate că vor veni și diplomații la convingerea, că aceea ce cere Sârbia, pentru a se liniști și a fi mulțămită, nu e lucru tocmai așa de mare, ca să nu i-se poată acorda. Cel puțin nu e atât de mare, ca să tragă mai mult în cumpănă decât cheltuelile unui războiu, terminat chiar și în timpul cel mai scurt și cu totala zdrobire a Sârbilor. Căci ce cer Sârbii? O limbă de pământ, care se lege Muntenegru cu Sârbia. Un drum, pe care să poată umbla unii la alții, cei din Muntenegru și cei din Sârbia, fără a călca pe teritoriu străin, fără a incomoda pe alții. O limbă de pământ, care să facă posibilă celor din Sârbia legătura cu marea. Iar petecul acesta de pământ, poate că li s'ar putea da, deși acum încă, atât monarhia noastră, cât și celelalte puteri mari europene, le trimit vorbă Sârbilor, că nu pot sta de vorbă cu ei, câtă vreme ei nu renunță de tot la pretensiunile teritoriale, pentrucă *întregire de teritoriu nu li se poate da!*

Se poate, că Sârbii nici nu merită întregirea teritorială după care aleargă. Dar nu în interesul Sârbilor credem că ar trebui să se caute liniștirea lor, ci în interesul păcei europene; pentrucă fără o regulare temeinică a chestiei, ori apoi fără o zdrobire desăvârșită a Sârbilor pe calea războiului, chestia remâne chestie deschisă, care necontenit va ameninţa pacea celor ce pace doresc pe seama Europei. Și apoi nici aceea nu e scris nicăiri, că Austro-Ungaria are se iasă biruitoare dintr'un eventual războiu cu Sârbia. Despre un războiu purtat chiar și între un stat mare și altul mic, nu se poate ști înainte cum se termină. Istoria lui David și Goliat se poate repeta și la popoare întregi, și la state de diferite mărimi.

Credem deci, că cei chemați să apere interesele monarhiei noastre în afară, vor ținea cont de toate împrejurările și de toate greutățile, și dacă numai se poate, vor încunjura războiul cu Sârbia, despre care s'a vorbit mult în zilele trecute, și care, chiar dacă-l câștigăm, nu poate să ne aducă decât numai perderi enorme, în bani și în vieți de om, și vor căuta să ajungă și cu Sârbia la înțelegere, dupăcum au ajuns cu Turcia. Dacă ar fi se fie întrebate popoarele monarhiei în privința aceasta, ele sigur că răspunsul acesta l'ar da: *înțelegere* cu Sârbii, nu *războiu*, mai ales, că aceea ce cer Sârbii li se poate da fără a fi păgubite interesele monarhiei noastre, pentrucă ceruta fășie de pământ li se poate da din sangiacul Novi-Bazar, pentru o despăgubire oarecare, plătită Turciei, a cărei proprietate e, și care, lipsită fiind de bani, sigur că o vinde bucuros.

Acordul austro-turc.

Vineri, la oarele 3 după ameaz, a fost subscris în Constantinopol protocolul de înțelegere între Turcia și Austro-Ungaria, cu privire la încorporarea Bosniei și Herțegovinei la monarhia noastră. In înțelesul acestui protocol Turcia a renunțat pentru totdeuna la numitele doue țerișoare, pentru o despăgubire de două milioane și jumătate lire turcești în aur, pe cari monarhia noastră le va plăti după ratificarea protocolului, în timp de 15 zile. Ratificarea are să urmeze cel mult în două luni, dar poate urma și în opt zile. Cuprinsul protocolului e pe scurt următoriul:

In punctul cel dintâi se declară, că Austro-Ungaria renunță în mod expres la toate drepturile ce i se conferiseră asupra vechiului sangiac Novi Bazar prin tratatul dela Berlin, și prin convențiunea dela Constantinopol din 21 Aprilie 1879.

Articolul II zice: Convențiunea din 21 Aprilie 1879 precum și protestarea Porții în contra decisiunei guvernului comun al Austro-Ungariei cu privire la Bosnia și Herțegovina și toate celelalte dispozițiuni sau stipulațiuni existând între părțile contractante și contrare acestei deciziuni, *sunt abrogate și înlocuite prin protocolul de față*, care constată, că orice divergință cu privire la aceste două provincii *este aplanată* și că guvernul otoman *recunoaște în mod expres noua stare de lucruri din Bosnia și Herțegovina creată prin zisa decisiune.*

Art. III regulează tratamentul cetățenilor originari din Bosnia și Herțegovina în Turcia.

Art. IV asigură libertatea și practica exterioară a cultului musulman, stipulată în numele sultanului, drept calif. Se vor urma a se face rugăciuni publice. Musulmanii șefi spirituali vor depinde ca în totdeauna de Șeicul Islam din Constantinopole, care va da investitură ulemalelor.

Art. V. Decisiunea arbitrală constatând, că după codul fonciar otoman statul otoman posedă în Bosnia și Herțegovina bunuri imobile, guvernul austro-ungar se angajază a plăti la Constantinopol într'un termin de 15 zile dela ratificarea protocolului către guvernul otoman, suma de 2 milioane și jumătate lire turcești în aur drept contra-valoare.

Art. VI. Austro-Ungaria se angajază a încheia cu Turcia în termin de doi ani dela ratificare un tratat de comerț, care va fi pus în vigoare întru atât, cât celelalte tratate de comerț ale Turciei vor fi încheiate și puse în vigoare pe aceeași bază. Până atunci Austro-Ungaria consimte, că după trecerea terminului de 15 zile dela ratificarea protocolului să se urce dela 11 la 15 la sută drepturile de vamă ad valorem în Turcia, precum și la stabilirea de noui monopoluri sau prelevare de suprataxe pe consumarea petroleului, hârtiei de țigarete, chibrituri, alcooluri, cărți de joc; toate acestea cu condiția, ca același tratament să fie aplicat simultaneu și fără deosebire de importațiunea din alte țări. Intru cât privește importațiunea articolelor, cari vor face obiectul monopolurilor, administrațiunea acestor monopoluri este ținută a se furniza cu articole de proveniență austriacă sau ungară după procentagiul stabilit pe baza importațiunii avute a acestor articole.

Art. VII. Recunoscând dreptul guvernului otoman asupra serviciului poștelor, Austro-Ungaria se angajază să suprime dela ratificarea presentului act oficiile poștale imperiale-regale funcționând în present în localități, unde nu există actualmente alte birouri poștale imperiale și regale în împărăția otomană, pe măsura ce puterile, cari au birouri de poștă în Turcia, vor fi suprimat pe ale lor.

Art. VIII. Poarta propunându-și să deschidă la conferența europeană sau alt-

FOIȘOARĂ.

Răcănel.

Povestire de Edgar Poe.

A fost odată un împărat, care se prăpădea de plăcere să facă glume și râs. Părea că trăiește numai ca să asculte istorii cu haz, iar dacă știai să le povestești bine, i-ai dobândit bunăvoința, fără doar și poate. Așa, nu-i mirare, că sfetnicii lui, șapte de toți, erau glumeți iscusiți, de li se dusese vestea peste țări și peste mări. Ei luau adecă pildă dela împărat, — de altfel și erau d'opotrivă la făptură cu împăratul: oameni puternici, grași și pântecoși. Nu m'am putut lămuri încă dacă glumele îngrașă pe om, sau poate întors: omul durduliu are în lăuntrul său chef de glume. Atâta știu, că om glumeț care să nu fie de loc gras, este rară pasăre pe pământ.

Impăratul nu-și frământa gândirea cu născociri de duh sau cu „finețuri“ de vorbă. Avea o ciudată slăbiciune pentru glume de cele prostești, fie mai scurte, fie mai lungi. Gândiri afară din oale subțiri îl oboseau... Câte-o poznă groasă, ca s'o poată pipăi, asta mai ales îi plăcea.

Pe vremurile, de care vă povestesc, tot mai era obiceiul pe la curți d'a ținea măscărici de meserie. Multe țări mari își păstraseră pe „nebunii de curte,“ cari umblau în haine pestrițe, cu șapcă și clopoței; niște omuleți, cari pentru fărâmiturile de pâne căzute de pe masa domnească, trebuiau în fiecare clipă să fie gata cu câte-o vorbă isteață.

Veți înțelege, că și împăratul din povestea noastră își ținea „nebunul“. Adevărul e că el, ca împărat, trebuia să aibă în apropierea sa ceva nebunesc, — cel puțin ca o contra-greutate pentru *capul greoi* al celor șapte înțelepți, al sfetnicilor săi, — fără a-l aminti și pe al lui propriu.

Nebunul sau măscăriciul său, luat cu tocmeală, era cu toate acestea nu numai nebun. Prețul lui se întreise în ochii împărătești, din pricină, că acest nebun de curte mai era și pitic și slut. Pe vremea, când se mai găseau nebuni de meserie, era obiceiu răspândit la curți, să-și țină și pitici. Domnitori mari și-ar fi petrecut zilele cu multă greutate — la curte ziua trece mai încet, decât aiurea — dacă n'ar fi avut pe lângă un glumeț cu care să râză, și un pitic de care să poată râde. Insă, cum am spus, în nouăzecișinouă din o sută de cazuri glumeții sunt de obiceiu grași, rotunzi și neajutorați. Prin urmare, împăratul avea cuvânt să se crează fericit, când într'o singură ființă, în Răcănel — așa-l chiema pe nebun — avea o comoară întreită: nebun de curte, pitic și slut.

Numele de Răcănel, mi se pare, nu l-a primit din botez; ci i s'a dat mai mult pentru neputința lui d'a se mișca în felul altor oameni, — asta era părerea comună a celor șapte sfetnici. Intr'adevăr, Răcănel, pe vatra oablă, nu se putea urni decât prin un fel de avânt în restimpuri — o mișcare mijlocie între a sări și între a luneca, și foarte hazlie, căci slujea împăratului de nu puțină petrecanie, iar împăratul deși avea o înfățișare trupeșă, era grozav de burdufos, mai și suferea de un cucui în vârful capului.

Dacă însă Răcănel, cu picioruşele scrintite, umbla cu mare oboseală și greutate, în schimb când era vorba de un arbor, sau de o funie s'au în sfârșit d'a se cățăra de ceva, atunci brațele sale vânjoase, ce i le-a dăruit firea ca despăgubire pentru șubrezimea picioarelor, îl făceau destoinic de cele mai iscusite isprăvi: la astfel de prilejuri el sămăna fără îndoială mai mult cu o veveriță sau cu maimuță mititică, decât cu o broască.

Nu vă pot spune hotărât, din ce țară plecase mai întâi Răcănel. Va fi fost cutare ținut pustiu, de care nimeni n'auzise — departe foarte departe de curtea împăratului nostru. Răcănel, împreună cu o fetiță tînără, aproape tot atât de pitică, dar bine făcută și jucăușă minunată, au fost ridicați din patria lor și târâți într'o țară vecină. La urmă unul dintre gheneralii împărătești, totdeauna biruitori, i-au trimis ca daruri pe seama curții.

Prin urmare este prea firesc, dacă între cei doi nenorociți s'a născut o bună prietinie. Mititeii erau nedespărțiți. Deși Răcănel făcea multă petrecere la curte, totuși nu era iubit, și nu era nici decum în stare să facă la nevoie mare ceva slujbă pentru fetița Domnica. Ea dimpotrivă, deși pitică, era desmierdată; lumea o privea ca pe o minune, căci era gingașă și neobicinuit de frumușică. Ea avea și o mare înrâurire, care o întrebuința totdeauna în folosul lui Răcănel.

Odată, când treburile mari ale țării erau puse la cale, — nu mai știu ce anume treburi — împăratul a hotărât să se facă o petrecere mascată. Și, dacă la curte se întâmpla să fie ceva mascaradă, curtenii se îndreptau totdeauna către Răcănel și Domnica, să ajute cu sfatul. Mai ales Răcănel se dovedise atât de isteț, de câte ori era vorba de alaiuri pompoase, de părăzi ce n'au mai fost, de alesul și întocmirea vestmintelor, încât se părea, că fără ajutorul lui nimic nu se poate săvârși.

(Va urma.)

fel, cu marile puteri interesate negocieri în vedere de a face să înceteze regimul capitulaţiunilor în Turcia şi să-l înlocuiască prin regimul dreptului internaţional, Austro-Ungaria declară de acum, că voeşte să-i dea spre acest scop deplinul şi sincerul său sprijin.

Art. IX. Prezentul protocol va fi ratificat şi va întra în vigoare îndată după schimbul ratificărilor. Ratificările vor fi schimbate la Constantinopole, cel mai târziu în termin de două luni.

Cronică bisericească.

Cartea Pastorală.

a I. P. S. S. Metropolitului Primat Atanasie din Bucureşti, către dreptcredincioşii din eparhia Ungro-Vlahiei.

Atanasie Cu mila lui Dumnezeu smeritul Arhiepiscop şi Metropolit al Ungro-Vlahiei, Primat al României.

Cinstitului cler de mir şi monahal din această de Dumnezeu păzită eparhie, har şi milă vă cer dela Dumnezeul păcei şi tatăl îndurărilor, iar din partea Smereniei mele vă trimet arhipăstoreasca cuvântare cu dorinţă de sănătate şi bun spor în apostoleasca Voastră slujbă.

Luând în mâini cârma eparhiei Sf. Metropolii, cel întâiu cuvânt al meu îl îndrept către cucerniciile şi Cuvioşiile Voastre, iubiţii mei împreună slujitori, ca cei ce după apostoleştile aşezăminte sunteţi ochii, urechile, inima şi sufletul meu.

Ascultaţi deci acestă a mea sfătuire ce vă dau cu dorinţă fierbinte de a vă aduce aminte de sfintele voastre îndatoriri, de a căror îndeplinire atârnă buna stare sufletească şi chiar cea vremelnică a poporenilor şi obştiilor ce păstoriţi.

Căci sunteţi părinţi de obşte ai tuturora şi staţi înaintea lui Dumnezeu, ca o pronie de toţi având grijă, precum şi Dumnezeu e providenţă lumii întregi. Şi o, cât bine răsare de aici pentru voi, fraţilor! Intâi, căci nu mai puteţi urâ pe cei pentru care sunteţi datori a vă ruga şi al doilea, căci aceia ştiind că sunteţi rugători către Dumnezeu pentru dânşii. se fac din ce în ce mai buni către voi şi către semenii lor.

In deosebi datori suntem a ne ruga pentru stăpânire, căci slujitoarea lui Dumnezeu este spre lauda celor ce fac bine şi spre pedeapsa celor ce fac răul; aşa dar, spre a face să domnească dreptatea între supuşi, să nu fie loviţi în persoana, averea şi cinstea lor şi a le fi ca un zid de apărare de vrăjmaşii cei din afară.

Pe lângă aceasta să vă îngrijiţi, fraţilor, a păzi curat sfântul amanet al credinţei ortodoxe, pe care l'am moştenit de la părinţii noştri şi a-l binevesti cu toată stăruinţa şi râvna, cu timp şi fără timp, în biserici şi prin casele credincioşilor, în ateliere şi fabrici, în ţarine şi pe linia satului ca toţi să-l cunoască tot mai bine şi să se folosească de el ca cel ce are făgăduinţa vieţei acesteia şi a vieţei veşnice. Căutaţi ca păstorul cel bun oile rătăcite ale turmei cuvântătoare şi le aduceţi cu grăbire în satul duhovnicesc al bisericei noastre ortodoxe. Siliţi-vă a îndupleca pre toţi poporenii voştri prin mântuitoarele învăţături ale evangheliei, cât e de sfântă şi de trebuincioasă legătura căsătoriei pentru un traiu cu bună rânduială şi pentru a creşte bisericii şi ţării mădulari sănătoşi şi vrednici; de asemenea propoveduinţele despre datoria de a-şi agonisi prin muncă cele trebuincioase pentru viaţa de toate zilele şi de a respecta pe bunul altuia şi proprietatea căci acestea împreună cu familia ce se formează din legiuita căsătorie sunt temelia vieţii celei de obşte. Luptaţi-vă să stârpiţi prin enoriile voastre concubinajele şi pe cei ce trăesc astfel ajutaţi-i cu dinadinsul a se cununa după lege.

Tălmăciţi credincioşilor adevăratul înţeles al postului, care este mai mult înfrânarea de păcate, de cât de bucate, mai mult înfrânarea de răutăţi de cât de ale hranei bunătăţii. Chiar numai de aici se poate vedea, fraţilor, ce câmp frumos aveţi de lucru în viaţa socială.

Să vă fie inima simţitoare la suspinul sărmanilor şi la nevoia săracilor, ajutându-i şi miluindu-i după putere, căci „fericiţi sunt cei milostivi, că aceia se vor milui“. După graiul Apostolului, să plângeţi cu cei ce plâng şi să vă bucuraţi cu cei ce se bucură. Feriţi-vă de iubirea de avuţii, de trândăvie, de grăirea în deşert şi de iubirea de slavă deşartă. Unul pe altul iubiţi, unul pe altul cu cinstea mai mare socotiţi. Cu închinăciune cuviincioasă şi cu sărutare de mâini unul altuia să vă întâmpinaţi. Prin aceasta daţi poporenilor o pildă din cele mai frumoase cum trebue să vă cinstească. Cât de neasămânat mai înalt e rolul acesta al Cucerniciilor Voastre, de cât amestecul în trebi politice, ca participarea la alegeri sau întruniri publice şi la alte înfăţişări sgomotoase ale vieţii politiceşti cari nu prea corespund totdeauna cu caracterul unui slujitor al bisericii. De aceea fugiţi de luptele politice, nu luaţi parte la frământările şi certurile dintre partide, ca având mintea şi ştiinţa voastră liniştită, să aduceţi lui Dumnezeu rugăciune bine primită pentru toţi şi pentru toate, slugind astfel cu vrednicie bisericii, care este maica bunei rândueli şi ca atare are drept la iubirea tuturor.

Săvârşiţi sfintele slujbe după cum le rânduește tipicul în dumineci şi sărbători. Păziţi cuviincioasa curăţenie prin biserici, purtaţi grijă pentru buna păstrare a sfintelor vase şi odoare, a vestmintelor şi cărţilor bisericeşti. Prin aceasta vă veţi învrednici de binecuvântarea ce Dumnezeu dă tuturor celor ce iubesc podoaba casei sale. Fiţi gata a da mângăerile religiunei creştinilor cari vă chiamă, fie ziua fie noaptea, pe vreme bună ori pe vreme rea. Şi aveţi în vedere la acestea mai ales folosul sufletesc al credincioşilor.

Fiţi de pildă credincioşilor cu cuvântul şi cu purtarea, cu dragostea şi cu cuvioşia, cu credinţa şi cu curăţia după porunca Apostolului.

Ca păstorii oilor lui Cristos, ca înainte stătătorii la masa lui cea înfricoşată şi ca rugători către Dumnezeu, feriţi-vă de patima îmbuibării şi a nesaţiului, cari fac zadarnice rugăciunile ce înălţaţi la scaunul îndurărilor sale şi răcesc întru voi darul dumnezeescului Duh.

Ca mijlocitori către Dumnezeu pentru toţi credincioşii, înfăţişaţi-vă totdeauna şi pretutindenea curaţi la trup şi cu bună rânduială. Ca cei ce staţi la locul cel sfânt, umbletul vostru să fie lin. Mâinile să vă fie curate de silnicie şi nedreptate, căci cu dânsele înălţaţi trupul Domnului, Sfântul Sfinţilor. Limba să vă fie curată de osândirea aproapelui, de oarece cu dânsa slăviţi pre Dumnezeu. Binecuvântaţi pre cei ce vă defaimă, binecuvântaţi, şi nu-i blăstămaţi.

Spre a răspunde bine întru toate sfintei chemări a preoţiei, îndeletniciţi-vă a citi cu luare aminte şi cu înţelegere sfintele scripturi, cu deosebire cărţile sfântului Apostol Pavel, atingătoare de preoţie, precum şi serviciile Sfinţilor Părinţi, în deosebi ale Sfântului Ioan Gură de Aur şi ale Sfântului Gheorghe Nazianzul cari privesc preoţia, nu mai puţin apoi cărţile despre dogme, despre moralul creştinesc şi despre canoane. Fără cunoştinţa acestora nu veţi fi în stare a învăţa pe creştini cele ce trebuesc ei să ştie pentru a se feri de rău şi a face binele, pentru a căuta pacea şi a o urma pre ea. Sunteţi răspunzători fraţilor despre orice rătăcire şi daună sufletească a poporenilor voştri, că zice prorocul: „pentru că ai lăpădat ştiinţa şi eu te voiu lăpăda, ca să nu preoţeşti mie“. Ar fi, în adevăr, un lucru cutezător a pretinde, că fără ştiinţă am putea preda credincioşilor învăţăturile şi poveţele mântuitoare ale religiunei. Preoţii fără cunoştinţa religiunei nu vor fi în stare să facă ceva bun pentru biserică şi poporanii lor.

Iar sfântul Ioan Gură-de-Aur zice, că a nu face bine este a face rău. Preoţii cei cuvioşi, zice sfântul Ilarie de Pictavia, dar fără învăţătură, sunt folositori numai lor înşile. Tot aşa preoţii cu învăţătură dar fără cuviosie nu pot avea trecere la cuvânt. Ei nu răspund acestei porunci a Dumnezeescului Ap. Pavel: „Intru toate dându te pe tine pildă de fapte bune, întru învăţătură cu bună cuviinţă, cuvânt sănătos fără de prihană, ca potrivnicii să se ruşineze neavând ce grăi rău în potriva voastră“.

Să uniţi deci, fraţilor, învăţătura sănătoasă cu purtarea evlavioasă, să fiţi în adevăr folositori fiilor voştri sufleteşti şi să vă faceţi vrednici de îndoită cinste, după cuvântul Apostolului. Şi când veţi îndeplini povaţa aceasta a mea şi veţi străluci ca nişte luminători prin ştiinţa bisericească şi viaţa duhovnicească a Cucerniciilor Voastre, să vă aduceţi aminte de cuvântul Mântuitorului: „ Când faceţi toate cele ce vi s'au poruncit vouă ziceţi: slugi netrebnici suntem, că ce am fost datori a face am făcut“.

Atunci să iubiţi mai vârtos smerenia, fără de care nu poate nimeni propăşi în viaţa cea creştinească; pătrundeţi vă de bunătatea dragostei, care singură zideşte, pe când ştiinţa face pe om sumeţ. Apostolul neamurilor zice: „De aşi avea toată ştiinţa, iar dragoste nu am, nimica nu sunt“. Să nu cugetaţi cele înalte despre voi înşivă, ca auzite să fie cererile voastre la Dumnezeu, care caută numai spre rugăciunea celor smeriţi.

Puneţi întru inimile voastre cele ce vă spun şi veţi fi în rânduiala îngerilor, sau veţi fi asemenea cu ei prin slujba voastră după cântarea: „Acum puterile cereşti împreună cu noi nevăzut slujesc“.

Inţelegeţi bine, fraţilor, ce sunteţi şi ce ţel are preoţia. Purtaţi-o deci cu toată cucernicia, faceţi să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vază faptele voastre cele bune şi să slăvească pre Tatăl Vostru cel ceresc. Aceasta făcând, vă veţi învrednici de plata slugei celei bune şi credincioase când vă veţi înfăţişa la înfricoşatul judeţ, căci vi se va zice: „Intraţi întru bucuria Domnului vostru“ căruia se cuvine toată slavă, cinstea, şi închinăciunea în veci, Amin!

Dată în Sf. Metropolie la 12 Februarie 1909.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Treiscaune.

— 26 Februarie n.

E generală credinţa, — până acum justificată, că între cele mai puţin active tracte e şi al Treiscaunelor, care până acum puţine semne de viaţă a dat. De altfel ar fi putut să fie între cele mai active şi în viitor va trebui să şi fie, căci preoţii din tract ca puteri intelectuale şi ca dornici de muncă ar putea fi între cei dintâiu din preoţime! De aceea cred, că nu fac un lucru fără de folos, aducând la cunoştinţă publică semnele unor nisuinţi de desmorţire şi de început de muncă. Speranţa nu va fi înşelătoare, dacă aceste semne vor fi de trainicie şi nu numai licăriri trecătoare! Şi că pot să fie unele semne dătătoare de speranţă, ne arată decurgerea conferenţei preoţeşti ce s'a ţinut în 28 Ian. v. în Breţcu şi al cărei cronicar fidel vreau să fiu în cele următoare.

Anticipez, că nu a fost de loc norocoasă ideea, de a convoca conferenţa — ca şi în anul trecut — la Breţcu, punctul cel mai estrem din tract, de oarece unele comune sunt în depărtare de aproape 100 km. Ne o dovedeşte aceasta de altfel şi presenţa nu chiar număroasă a preoţimei la conferenţă.

Inainte de conferenţă s'au săvârşit de către toţi preoţii două masle, la două femei bolnave. Remuneraţia au cedat-o cu toţii, jumătate în favorul fondului Dum. Coltofeanu şi jumătate pe seama fondului protopresbiteral (tractual).

Dupăce s'au ales 12 preoţi, ca membri la sinodul protopresbiteral s'a început conferenţa, deschisă prin o frumoasă cuvântare cetită de protopresbiterul tractual Constantin *Dimian*. Amintind, ca bază a oricărei societăţi, viaţa frumoasă religioasă, desfăşură efectele unei vieţi nereligioase, care duce la destrăbălare şi care e şi isvorul tuturor faptelor rele, ce bântue omenimea. Atrage luare aminte a preoţilor, că a început a se încuiba şi în satele noastre ici-colea destrăbălarea şi au început în unele părţi a se încuiba multe apucături contrare învăţăturilor şi vieţii religioase, care a fost aşa de curată în trecut.

Pune la inima preoţilor să fie cu atenţiune şi să combată cu puterea cuvântului ori unde vor vedea, că ar începe a slăbi sentimentul religios şi să caute a întări viaţa religioasă a credincioşilor. Vorbirea de deschidere a fost ascultată cu multă atenţiune şi interes şi răsplătită cu aplause prelungite.

Urmează cetirea mai multor circulare ale P. Vener. Consistor arhidiecesan către conferenţele preoţeşti, dintre cari mai ales cercularul referitor la art. de lege XXVII. a dat motiv la lungi şi animate desbateri. S'a accentuat cu regret faptul că nici o comună din tract nu poate satisface art. de lege menţionat de a ridica salarele învăţătoreşti, neavând destule mijloace pentru aceasta, astfel toate şcoalele din tract sunt avisate la ajutor dela stat.

Preotul Aurel *Nistor* îşi ceteşte apoi lucrarea sa: „Preotul ca factor cultural-social şi îndrumător economic“. Lucrarea e ascultată cu interes şi se declară de deplin succeasă, iar autorului i se aduce mulţămită protocolară. Ca să poată fi cetită şi de ceialalţi preoţi, cari nu au luat parte la conferenţă, autorul lucrării e învitat a o tipări şi în „Telegraful Român“.

Trecându-se la ultimul punct dela ordinea zilei, la propuneri, preotul Aurel *Nistor* face următoarea propunere:

„Pe lângă biserică şi şcoală, a treia instituţie naţională a noastră e „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, a cărei însemnătate din zi în zi creşte tot mai mult. In urma împrejurărilor maştere în cari trăim, e singura instituţiune, care ne uneşte la sinul său pe toţi Românii şi în sinul ei ni-se deschide din ce în ce un teren tot mai larg — peste puţin poate şi singurul — de a munci pentru înaintarea în cultură şi bunăstare a poporului român.

Că ce teren vast de muncă avem în sinul „Asociaţiunii“, ne arată „Regularea mijloacelor spre ajungerea scopului Asociaţiunii“ facută la 1869 în adunarea generală din Şomcuta-mare, fixându-se următoarele probleme de resolvat:

a) lăţirea productelor de tot felul;

b) introducerea maşinelor agricole;

c) înfiinţarea şcoalelor de pomărit şi vierit;

d) disertaţiuni din domeniul economiei, industriei şi comerciului şi popularisarea acestor ocupaţiuni;

e) iniţiarea de însoţiri pentru întreprinderi folositoare şi altele asemenea.

Pe toate aceste terene — mai ales unde nevoile reale ale plugarilor dela sate cer întâiu de toate lecuirea, — a început „Asociaţiunea“ a-şi îndeplini misiunea sa atât de însemnată.

Causa, că această misiune nu şi-a putut o încă îndeplini „Asociaţiunea“ — cum ar fi voit — şi că de aci încolo nu şi-o va putea îndeplini astfel, e că nu are la disposiţie mijloacele necesare.

Considerând, că aceste mijloace ar fi deplin asigurate, dacă fiecare cărturar şi-ar recunoaşte cea mai elementară datorinţă de a se face membrul „Asociaţiunei“;

Considerând, că înscriindu-se de membri întreaga cărturărime ar da şi cea mai frumoasă dovadă de iubire faţă de plugarii nostri dela sate, a căror înaintare în cultură şi bunăstare e scopul principal al „Asociaţiunii“.

Considerând, că din întreaga noastră cărturărime în prima linie preoţii au datorinţa da a da dovadă de iubirea lor faţă de plugari, fiind mai aproape de ei şi având zilnic contact cu ei:

rog pe toţi fraţii preoţi, ca această datorinţă să ne-o îndeplinim cu sfinţenie şi mânecând din cele de sus, propun, ca — recunoscând aceasta de cea mai elementară datorinţă morală — să decidă conferenţa noastră ca obligător pentru fiecare preot din tract să se înscrie cel puţin ca membru ordinar al „Asociaţiunii“.

Mai departe propun, ca să se trimită o adresă circulară tuturor conferenţelor preoţeşti din arhidiecesă, de a aduce şi ele decisiune în acelaşi sens“.

Propunerea aceasta a fost primită de conferenţă cu unanimitate şi cu un entusiasm ce ne dă mari speranţe, că de aci încolo vom auzi tot mai multe ştiri despre activitatea frumoasă şi rodnică a preoţimii din Treiscaune.

După terminarea agendelor conferenţei ne am dus toţi preoţii la casa şefului tractual, unde doamna protopopeasă ne-a aşteptat cu masa întinsă şi bogată, la care am petrecut momente vesele, ducând cu noi impresia unei ospitalităţi rare şi călduroase.

p. *A.*

Din Sebeşul-săsesc.

— 25 Februarie n.

Mercuri în 11 Februarie v. s'a ţinut sinodul parohial anual al comunei bisericeşti Sebeşul-săsesc.

In sinodul acesta s'au pertractat şi decis afaceri de interes public, nu numai local, de aceea aflu necesar, ca momentele mai însemnate să se deo şi publicităţii.

Aceste momente sunt următoarele:

De mult s'a simţit în Sebeşul-săsesc pentru poporul nostru, ce numără 5000 de suflete, trebuinţa unei a treia biserici. In scopul acesta *Ioan Oncescu*, notar în pensiune, şi cunoscut publicului şi până acum ca un mare filantrop şi sprijinitor al institutiilor noastre naţionale, a dăruit bisericii în vara trecută o grădină în valoare de 8000 cor. situată la locul cel mai de frunte al oraşului, în faţa parcului orăşănesc.

Sinodul parohial a decis şi înfiinţarea fondului de zidire, căruia „Tovărăşia agricolă“ i-a pus baza cu suma de 200 coroane, dăruită din profitul anului 1907/1908.

Pentru a se face venite pentru fondul acesta, s'a votat şi regulamentul, lucrat de protopresbiterul Sergiu Medean, şi prezentat de comitetul parohial, pentru întemeierea unui fond filantropic pentru asigurarea speselor de înmormântare ale credincioşilor nostri din loc. Un fel de reuniune de înmormântare, sub conducerea bisericii.

Acum e tuturor cunoscut, şi nimenea nu mai trage la îndoială marele folos al reuniunilor de înmormântare, mai ales pentru poporul de rând. Din acest motiv, în timpul din urmă s'au sporit şi la poporul nostru reuniunile acestea, şi peste tot locul progresează şi adună frumoase capitale. Noi în Sebeşul-săsesc avem una dela 1897, dela înfiinţare şi până acum tot sub conducerea protopresbiterului Sergiu Medean, şi are un capital de cor. 52 000 şi a plătit premii de îngropare peste cor. 30,000.

Un defect au reuniunile acestea, că altă menire nu li se dă, spre pildă ca din venitele lor să se contribue şi spre scopuri culturale. Se adună numai ban peste ban, şi la urma urmelor cine ştie ce se mai alege de ei.

Reuniunea de înmormântare, sau fondul de asigurare sus amintit, dat în grija bisericii, s'a întemeiat cu scopul, ca din venitele lui să se augmenteze fondul pentru zidirea bisericii a treia, şi după terminarea acesteia, să se înfiinţeze şi susţină *un asil pentru săraci şi neputincioşi.*

In sinodul acesta s'au votat şi literele fundaţionale pentru fundaţiunea de 1000 cor. întemeiată în anul trecut prin protopopul *Sergiu Medean*, în memoria răposatei sale soţii, şi s'a constatat, că fondul iubiţilor răposaţi, întemeiat tot de numitul protopresbiter la 1890 cu 100 cor., în memoria mamei sale, a crescut la suma peste 2000 cor. şi din venitele lui s'au început a se împărţi ajutoare conform, literilor fundaţionale. In ajunul Crăciunului trecut s'a împărţit între văduvele sărace şi neputincioase suma de cor. 140.

Tot în sinodul acesta s'a decis, ca portretele bifiefăcătorilor *Ioan Oncescu* şi *Sergiu Medean* să se pună în sala festivă a şcoalei. *X.*

NOUTĂŢI.

Deputaţi mireni la sinodul arhidiecesan. Dumineca trecută s'a efectuit scrutiniul alegerilor de deputaţi mireni la sinodul nostru arhidiecesan pe un nou period de 3 ani, declarându-se aleşi următorii domni, şi anume:

Cercul I. Sibiiu: Parteniu Cosma, directorul institutului de credit, „Albina" Sibiiu. Ioan de Preda, advocat, fiscal cons. Sibiiu.

Cercul II. Sălişte: Dr. Liviu de Lemény, advocat, Sibiiu. Dr. Nicol. Comşa, medic, Sălişte.

Cercul III. Sebeş: Dr. Eug. Meţianu, advocat, Braşov. Lazar Triteanu, ref. şcol., Sibiiu.

Cercul IV. Alba-Iulia: Mihaiu Cirlea, notar public, Abrud. Ioachim Fulea, director de bancă, Alba-Iulia.

Cercul V. Deva: Dr. Aurel Vlad, advocat, dep. dietal, Budapesta. Ioan I. Lăpădat, directorul „Ardelenei", Orăştie.

Cercul VI. Haţeg: George Dănilă, primar, cav. ord. Francisc Ios., Hunedoara. Dr. George Proca, secretar cons, Sibiiu.

Cercul VII. Gioagiu: (nu cunoaştem încă resultatul).

Cercul VIII. Ilia: Dr. Stefan Rozvány, advocat, Ilia. Octavian Goga, secretarul „Asociaţiunii", Sibiiu.

Cercul IX. Brad: Dr. Pavel Oprişa, dir. gimn., Brad. Dr. I. Papp adv. Brad.

Cercul X. Câmpeni: Dr. Vas. Preda, ad., Sibiiu. Dr. Zosim Chirtop, adv., Câmpeni.

Cercul XI. Cluj: Vasile Almăşan, advocat, Cluj. Demetriu Comşa, prof. sem., Sibiiu.

Cercul XII. Turda: Dr. Petru Şpan, prof. sem., Sibiiu. Dr. Valeriu Moldovan, adv., Turda.

Cercul XIII. Dej: Dr. Gavril Buzura, adv., Lăpuşul-ung. Dr. Augustin Bodea, adv., Dej.

Cercul XIV. Bistriţa: Dr. Ioan Popescu, advocat, Reghin. Iosif Popescu, director de bancă, Reghin.

Cercul XV. Târnova: Dr. Dumitru Stefan, funcţionar, Sibiiu. Dr. Dionisiu Roman, advocat, Mediaş.

Cercul XVI. Sighişoara: V. Oniţiu, director gimn., Braşov. Victor Păcală, profesor la şcoala civilă, Sibiiu.

Cercul XVII. Treiscaune: Dr. Iancu Meţianu, mare proprietar, Zerneşti. Nicolae Bogdan, prof. gimn., Braşov.

Cercul XVIII. Braşov: Ars. Vlaicu, directorul şcoalei com. Braşov. Nic. Sulică, prof. gimn., Braşov.

Cercul XIX. Bran: Ioan C. de Puşcariu, jude la curia reg. pens., Bran. Nicolae Garoiu, advocat, Zerneşti.

Cercul XX. Făgăraş: Dr. Oct. Vasu, advocat, Făgăraş. Dr. Ioan Şenchea, advocat, Făgăraş.

*

Pentru fondul cultural. Primim ştirea, că adunarea generală a institutului „*Creditul*", din Zârneşti, în şedinţa din 28 Februarie n. 1909 a decis sa dea fondului cultural arhidiecezan din Sibiu 5% din venitul curat al anului trecut. De altcum acest institut, deşi abia la început, are astăzi şi un fond cultural propriu, de 2000 cor., pentru trebuinţele culturale din Zârneşti şi jur. Lucru vrednic de laudă!

*

Conferinţele Asociaţiunii. Dumineca în 7 Martie n. dl Oct. C. Tăslăuanu va ţinea o conferinţă în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii vorbind despre *literatura mai nouă.*

*

Dr. Lascu arestat. Domnul Dr. *D. Lascu*, venind din Bucureşti acasă, a fost arestat în Predeal, Luni la ameaz, pe motivul, că e curentat, fiindcă nu şi-a făcut pedeapsa de şase luni temniţă de stat, dictată într'un proces de presă pentru agitaţie.

*

Fundaţiunea I. Tipeiu. Ni-se scrie din Sebeşul-săsesc, că la fundaţiunea *Ioan Tipeiu* de acolo au contribuit următorii fii şi fiice: Catinca Tacit 100 cor., Eufrosina Meţian 50 cor., familia Frateş 100 cor., Sever I. Tipeiu 300 cor., Virgilia Enescu 150 cor. şi Eugenia Paraschiv n. Mihály, ca amică în loc de cunună peritoare 20 cor.

*

Alegeri pentru sinodul eparhial. Consistorul gr. or. român din *Arad* în şedinţa sa plenară din urmă a statorit terminul pentru alegerea deputaţilor sinodali din districtul său şi adecă: alegerea deputaţilor din cler e pusă pe *Joi*, 26 Febr. v. (11 Martie n.), iar alegerea deputaţilor mireni pe *Dumineca*, 1/14 Martie (eventual Dumineca următoare). Scrutiniul alegerilor deputaţilor sinodali mireni s'a statorit pe 15/28 Martie. Consistorul din Oradea-mare a dispus în districtul său, ca alegerile pentru noul period 1909—1911 să se facă Joi, în 12/25 Martie alegându-se deputaţii din cler, iar Dumineca, în 1/14 Martie (ori în Dumineca următoare) se vor alege deputaţii mireni, scrutinarea alegerii lor se va face Luni, în 12/25 Martie.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în 8 Martie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

† Nicolae Mănoiu, parohul bisericei vechi gr.-or. din Şimon (Bran) şi membru al mai multor corporaţiuni bisericeşti, şcolare şi comunale, după o scurtă, dar grea suferinţă, împărtăşit fiind cu sfintele taine, în etate de 86 ani, după un serviciu neîntrerupt de peste 60 ani la altarul bisericei şi după 61 ani ai fericitei sale căsătorii, a decedat Joi, în 11/24 Februarie la ora unu d. a. Corpul adormitului în Domnul a fost ridicat din casă sa Sâmbătă în 14/26 Februarie, la orele 12 din zi şi depuse spre vecinică odihnă, în cimiteriul bisericei vechi gr. or. din Şimon. Odihnească în pace!

*

Demonstraţie. O trupă vieneză de operete voia să reprezente opereta „Văduvioara veselă" într'un teatru din Constantinopol. Câţiva sârbi şi montenegrini, unii înarmaţi cu revolvere, alte cu bâte şi cuţite, îndată la începutul reprezentaţiei au început a sbiera din galerie: „Nu ne trebue! Trăiască Sârbia! Trăiască Turcia! Jos cu Austria!" Demonstranţii din balcon au aruncat cu scaune pe scenă, şi în orchestră, cortina s'a lăsat şi reprezentaţia s'a întrerupt. In ajutorul poliţiei a trebuit să vină miliţie, ca să facă ordine, arestând 30 de demonstranţi.

*

Ace de celuloid sunt primejdioase. Din oraşul Rosenberg se scrie, că soţia unui funcţionar Iuhász apropiindu-se de sobă ca să aprindă focul, şi-a plecat capul către gura sobei şi o scânteie din foc sărind în acul de celuloid (de care poartă damele în păr), s'a aprins deodată şi i-a ars tot părul, pricinuindu-i grave arsuri.

*

Emigrări. Se vesteşte din New-York, că pe lângă toată greutatea şi miseria muncitorimei sosesc în America număroşi lucrători din Ungaria. In săptămâna din urmă au debarcat în portul dela New-York 1597 de oameni veniţi din Ungaria şi adecă: 610 Slovaci, 353 Unguri, 293 Croaţi, 243 Nemţi şi 98 Români.

*

La fondul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Aurel Borzea, contabil în Viştea, soţia sa Lucreţia şi copiii lor Veturia, Virgil, Silvia, Aurel şi George, fiecare câte 20 bani; Dr. Vasile Dan, adv., 1 cor., George Ghimbăşan, Făgăraş, 40 bani şi Victor Tordăşian prez., 10 bani.

*

Bandă internaţională arestată. O bandă de spărgători, care a dat mult de lucru poliţiei din oraşele mari europene, şi care era condusă de unul poreclit „petit" Iean, omuleţ de 47 de ani, a fost arestată într'o cafenea din Franţa, după o luptă înverşunată cu poliţiştii. Banda aceasta a furat, în timp scurt, peste opt milioane de franci.

*

Voluntari ruşi pentru Sârbia. Societatea filantropică slavă din Moscva a comunicat ministeriului de războí sârbesc, că e gată să pună la dispoziţia Sârbiei 40 de mii de voluntari echipati şi întreţinuţi în caz de războí, pe cheltuiala societăţii. Studenţii din Petersburg au trimis studenţilor din Belgrad o adresă, în care se esprimă solidaritatea slavismului în contra germanismul. Adresa poartă 700 de subscrieri, între cari 130 de nume de studente.

*

Mulţămită. Dna *Eugenia Paraschiv*, văduvă de subjude reg. şi dl *Sergiu Medean* protopresbiter din Sebeş, în loc de cunună pe mormântul regretatului protopresbiter *Ioan Tipeiu* au dăruit câte 20 cor. în total 40 cor. pentru fondul „Iubiţilor reposaţi" al bisericii ort. din Sebeş. In numele bisericii esprimăm mulţămită marinimoşilor dăruitori. *Epitropia*

Programul de lucru

al

comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu" pro 1909 stabilit în şedinţa din 24 Februarie 1909.

1. Pentru studiarea referinţelor economice din comune se vor ţinea întruniri agricole în comuna Săsăuşi, Jina, Turnişor, Glimboaca, Şugag şi Apoldul-rom.

2. Pentru promovarea culturii vitelor de rassă aleasă, se va ţinea în comuna Săcel o exposiţie de vite de prăsilă (a 19-a), împreunată cu împărţire de premii în bani.

3. Se va procura şi sorta o viţea de rassă „Pinzgau" curată între membrii cu locuinţa în Pianul-român şi Orlat.

4. Se vor acorda (da) proprietarilor mici anume pentru procurarea de vite şi alte animale de prăsilă împrumuturi cu 5% interese, replătibile în 4 rate semestrale.

5. Pentru îmbărbătarea economilor la cultivarea nutreţurilor măiestrite, între membri se vor împărţi în mod gratuit seminţe de trifoiu, de luţernă şi de napi de nutreţ. Totodată se va mijloci pentru obşte procurarea de seminţe mai bune şi mai ieftine, seminţe de nutreţuri, de verdeţuri (legume, zarzavat) de flori etc. Membrii împărtăşiţi în trecut vor face bun serviciu, raportând comitetului despre modul de procedere la cultura acestor plante şi despre resultatul obţinut.

6. Se va scoate în tipar broşura „Nutrirea vitelor (animalelor) sau îmbunătăţirea mijloacelor pentru nutrirea vitelor peste tot şi îndeosebi în anii de secetă", cum şi alte eventuale lucrări de interes economic.

7. Pentru a da culturei pomilor un avânt mai mare se vor înfiinţa însoţiri de valorisarea poamelor.

8. Membrilor cu locuinţa în Bungard li-se dărueşte câte 1 altoi măr pătul, care se va planta, prin anume trimişi în grădina fiecăruia.

9. Un curs de pomărit se va ţinea la şcoala economică a consistorului arhidiecesan din Sibiiu cum şi un eventual curs de viierit în Sălişte.

10. Dacă anul va fi favorabil culturei poamelor în comuna Răhău, sau în altă comună centrală din comitat, se va aranja o esposiţie de poame (a 6 a) împreunată cu împărţire de premii în bani şi diplome de recunoştinţă.

In acelaşi timp se va pune în lucrare şi cuptorul de uscat poame sistem „Cazenille", ce este zidit în Sălişte.

11. In scopul răspândirei culturei de animale de soiu ales, se vor distribui între membri galiţe, stupi, coşniţe şi unelte pentru albinărit etc., se vor procura râmători de soiu ales şi se vor vinde între membri în condiţiuni avantagioase etc.

12. Pentru cunoaşterea istoricului comunelor, apoi a stării materiale a locuitorilor, a uneltelor economice folosite în trecut şi acum etc. — se vor escrie premii pentru cele mai bune monografii ale comunelor din comitat.

13. Pentru cunoaşterea referinţelor higienice ale poporaţiunei, cum sunt locuinţele, hrana, curăţenia, îmbrăcămintea, îndeletnicirile etc., în comuna Sadu se va aranja o esposiţie de copii (a 4 a) împrepreunate cu împărţire de premii în bani.

14. Se vor organisa comiţiile agricole în diferitele centre ale comitatului cu chemarea, între altele de a stabili causele decreşterii relative a poporaţiunii şi de a afla mijloacele de delăturare ale lor.

15. Direcţiunile Insoţirilor noastre de credit săteşti sistem „Raiffeisen" cum şi cele ale tovărăşiilor agricole sunt rugate a raporta despre lucrările săvârşite în 1908 şi a arăta eventualele îmbunătăţiri întrate în viaţa comunei dela înfiinţarea însoţirei.

Totodată se va lucra la alcătuirea cât mai număroasă de asemenea însoţiri.

16. Se va lucra la desăvârşirea şcoalei practice economice din Sălişte şi se vor sprijini alcătuirile de şcoale de pomi comunale.

17. Se va lucra la augmentarea colecţiilor de păpuşi, chemate a conserva şi răspândi portul original al ţăranilor noştri.

18. Se vor institui anchete din bărbaţi de specialitate pentru studiarea causelor decadenţei economiei de vite la hotarele mărginaşe ale comitatului.

19. Pentru a câştiga nouă isvoare de venit pentru sărăcimea dela sate se va lucra la valorisarea plantelor (ierburilor) medicinale.

20. La dorinţa economilor din Cornăţel se va aranja în acea comună o esposiţie locală cu produsele economilor de acolo.

21. Adunarea generală pentru anul 1908 se va ţinea în comuna Porceşti.

22. Se pun la disposiţie spre folosire plugul sistem Sack, grapa de fânaţe, maşina „Tornado" şi alte eventuale unelte economice. Aceste unelte la dorinţă se pun şi în vânzare.

23. Se fac preparative pentru aranjarea la 1912, când Reuniunea împlineşte 25 de ani de esistenţă, de sărbări şi în special pentru aranjarea unei esposiţii generale din domeniul agriculturei şi al industriilor, eventual în legătură cu societăţile de meseriaşi din comitat.

Pentru conformitate
Vic. Tordăşianu
secretar.

Poşta ultimă.

Alegerea dela Oraviţa.

Din o depeşă particulară aflăm, că în cercul electoral al Oraviţei a fost ales eri deputat dietal Dr. **Iosif Siegescu**, profesor gimnazial în Budapesta, cu 1946 voturi, faţă de 982 voturi, date candidatului naţionalist **George Pop de Băseşti.**

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul" nr. 5 a apărut cu următorul sumar: Gh. Tulbure: Coloniile macedo-române din Ungaria şi tinereţa metropolitului Şaguna. Elena Farago: Uitare (poesie). Ioan Adam: Poeme în proză: Oglinda. G.: Lacul morţii (poesie). G. Rotică: Visătorul (poesie). Charles Morice: Scrisori din Paris: Salonul de toamnă. G.: Martirul Christoşilor (poesie) I. Enescu: Cântece (poesie). G. Bogdan-Duică: Corespondenţă din Bucureşti: „Carmen saeculare" şi „Apus de soare". Maria Cunţan: Poesie. E. Hodoş: Pagini străine: Ivan Turghenev. Ciasul. Cronică: Conferenţele Asociaţiunii (T.). Premiile Academiei (T.). Conferenţele despărţământului Năsăud şi „Asociaţiunii" (Dr. V. Seni). Asociaţiunea din Arad (S.). Din Bistriţa (E. A. C.) Prima scenă românească în Cernăuţi. Ştiri. Poşta Redacţiei. Poşta administraţiei. Bibliografie. Ilustraţiuni: Gropeanu: La pian, Portret, Carmen Sylva, Studiu, Ivan Turgheniev, Brâncuşi: Cap de studiu. Poitevin: Pe Seina. Brâncuşi: Somnul.

Teatru german.

Mercuri: *Die Försterchristel*, operetă.

Joi: în beneficiul tenoristului *Grassely*, operata *Boccacio*, în care va debuta şi doamna *Grassely*, în rolul lui *Boccacio*.

Copii cari nu să desvoaltă

iau repede o direcţie spre desvoltare, dacă le da-ţi Emulsiunea lui SCOTT. Desvoltarea începe deja după luarea primei dose de SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

e atât de dulce ca crema şi se ia şi se mistuie chiar şi în casurile când laptele e interzis.

Emulsiunea lui SCOTT e în toate ţările cu căldură recomandată de medici. 12 (270) 4—4

Veritabil numai cunoscută marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 37/909 Par. [69] 1—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 18 Decemvrie 1908, Nr. 14295 Școl., pentru adaptarea școalei confesionale gr.-or. rom. din **Bruiu** protopresbiteratul Agnita, se escrie licitațiune minuendă pe ziua de 9/22 Martie a. c. la 2 ore p. m. în localul școalei confesionale gr. or. române din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitațiunii au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 1197 cor. 20 fil.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminariul de spese se pot vedea la oficiul parohial gr.-or. din Bruiu.

Bruiu, din ședința comitetului parohial gr.-or. ținută la 10 Februarie 1909.

Ioan Berghea
paroh.

Nicolae Băcilă
prezident.

Am văzut: **Ioachim Muntean**
protopop.

Nr. 43/1909. [68] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala noastră din **Cacova-Serii** protopresbiteratul Lupșa, devenit vacant prin penzionare, pe baza rezoluției Consistoriului arhid. dto 8 Ianuarie a. c. Nro 14883 Școl. 1908, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele sunt: 600 cor. salar, locuință și grădină în natură, care salar se va putea întregi după ocuparea postului cu ajut de stat până la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Vor fi preferiți cei cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înființa cor bisericesc cu adulții, li se va vota deosebit de salar remunerație de 100 cor. pentru cor.

Concursele înzestrate cu documentele prescrise, să se înainteze subscrisului oficiu în terminul indicat. Petenții au a se prezenta înainte de alegere și în comună pentru a cânta și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 31 Ianuarie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 22—36

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 27—34

Cele mai frumoase daruri!

Celce voiește cu orice ocaziune să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea

Librărie arhidiecezane
Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu prețuri moderate și în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A pentru dame, conține	25/25	—·90	Nr. 714 A pentru domni, conține	25/25	1·40
„ 713 A „ „ „	50/50	2·—	„ 715 A „ „ „	50/50	2·30
„ 711 A „ domni „	50/50	2·—	„ 1150 „ „ „	50/50	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post format pentru dame	2 20	Gaze format pentru domni	2·22
Napoli „ „ „	2·10	Coniferen Post „ „ „	2·42
Bajah „ „ „	2·22	Limen paper „ „ „	1·50
Narziss „ „ „	2 20	Transatlantica (hârtie subțire) „	2·—

Hârtia și plicurile sunt de o calitate extra-ordinar de bună și executate după modele cele mai moderne.

Cărți:

Barcianu, Dicționar rom. germ. broș. cor. 6·— legat	7·60	Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. și IV. à	1·—
Barcianu, Dicționar germ. rom. broș. cor. 8·— legat	10·—	Mera, Din lumea basmelor	3·50
Brediceanu, Doine și cântece I. și II. à	4·—	Moldovan, Cântarea cântărilor	1·—
Brediceanu, Jocuri românești I. II. și III. à	4·—	Nădejde, Minunile și grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii	—·80	Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 și 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—	Popea, Caractere morale	2·50
Florin, Povești populare	2·50	Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
		Vlahuță, Din trecutul nostru	3·50

Cereți gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu
se pot procură icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 4—40

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

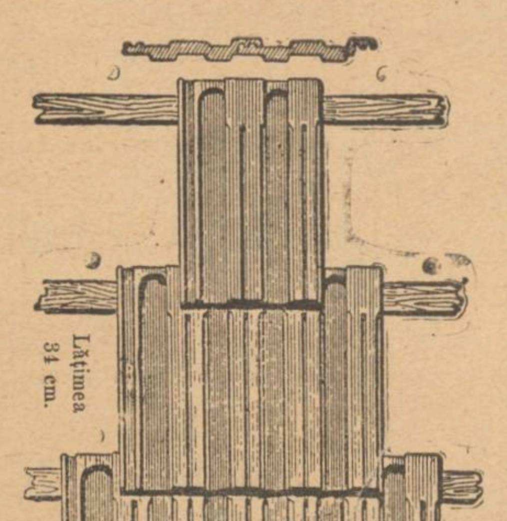

Lățimea 34 cm.

Țigle de coperiș cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

J. MUSCHONG & COMP.

Țiglărie cu aburi

LUGOJ.

Adresa telegrafică: Țiglăria Muschong.
Telefon: Centrala Nr. 43.
Str. Temesvári Nr. 182.

Cassa de păstrare post. ung., chec. și Clearing Nr. 9040.

Producere anuală a Nrului 253 și 272 a

Țiglelor de coperiș cu coperemânt duplu, patentate,

garantate, din lut liber de var,

preste 40 milioane.

(65) 1—1

Preț curent și mustre, gratuit și franco.

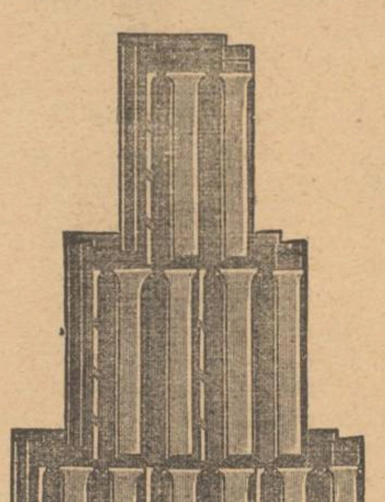

Țigle de coperiș cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 20 Sibiiu, Sâmbătă 21 Februarie (6 Martie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Svonuri de crisă.

Sibiiu, 5 Martie n.

Svonuri de crisă ministerială ne sosesc din Budapesta. Situația în care se află guvernul coaliționist e atât de gravă, încât dacă nu se întâmplă în zilele acestea o întorsătură oarecare, demisionarea guvernului e inevitabilă. Motivul? Banca ungară independentă, pe care kossuthiștii, — majoritatea parlamentară, — o cer mereu, iar guvernul nu o poate promite, pentrucă nu o poate da.

Parlamentul ungar esmisese cam de mult o comisiune specială, care să se ocupe cu chestia băncii și să facă parlamentului propunere motivată în privința aceasta. Comisiunea însă nu s'a întrunit până acuma, ori dacă s'a întrunit, nu a luat nici o hotărâre, la insistențele guvernului, care spunea comisiunei să aștepte până va face guvernul întâi pașii de lipsă în chestia băncii, pentrucă guvernului îi aparține să se ocupe cu ea și să-i afle modul potrivit de rezolvare. Guvernul a și aflat o modalitate de a se înființa o bancă de cartel în Viena și alta în Budapesta, cu conducere deosebită, dar din partea acelorași acționari, și cu privire la planul acesta al guvernului unguresc decurg acum de câteva zile pertractările între reprezentanții guvernului maghiar și reprezentanții guvernului austriac. Era deci justă cererea guvernului, ca comisiunea parlamentară, esmisă în chestia băncii, să nu se întrunească încă, ori dacă se întrunește, să nu iee nici o hotărâre, până nu se termină pertractările, cari tocmai acum decurg între cele două guverne.

Nu s'a ținut însă cont de această dorință a guvernului unguresc, ci comisiunea băncii s'a întrunit Marți după ameaz la orele 5 și a ținut o ședință furtunoasă. Deputatul *Holló* într'o vorbire de trei ore a pledat pentru înființarea băncii ungare independente și a făcut propunere, ca dieta la nici un cas să nu mai prelungească privilegiul băncii austro-ungare, ci privilegiul să încete cu finea anului acestuia și cu începerea anului ce vine *să se înființeze banca independentă ungară*, iar propunerea să fie prezentată imediat dietei spre votare.

Propunerea a fost primită cu mare însuflețire din partea kossuthiștilor cari fac parte din comisiune, dar și din partea celoralalți, cari veniseră în număr mare, ca să asiste la ședința comisiunei, și numai după o energică vorbire a ministrului-prezident *Wekerle*, și după unele deslușiri date de ministrul de comerciu *Kossuth*, s'a putut împedeca votarea propunerei, luându-se hotărâre, ca conclusul să fie votat cu altă ocasiune, îndrumându-se însă prezidentul comisiunei, să convoace comisiunea iarăși la ședință, cât mai curând.

Conflictul deci între guvern și partidul independist, majoritatea parlamentară, e evident, și ori unul ori altul va trebui să tragă consecvențele: ori guvernul să demisioneze, făcând loc altuia, ori partidul independist se renunțe la luarea unei hotărâri de înțelesul celei propuse de Holló. Lucrul acesta din urmă nu se poate întâmpla, pentrucă prea s'au angajat oamenii în favorul băncii independente ungare, mai ales prezidentul camerei, domnul *Justh Gyula*, care aspirează la șefia guvernului viitor, compus numai din membri ai partidului independist, rămâne deci să se întâmple lucrul celalalt, retragerea guvernului, care nu poate să vadă alta în purtarea celor din partidul independist în chestia băncii, decât *un vot de neîncredere* față de guvern. Și cercurile politice, din Budapesta și Viena, așa și esplică situația creată guvernului unguresc în urma celor întâmplate. Toate constată, că în urma celor întâmplate în comisiune, situația politică din Ungaria, și de altcum înourată, a intrat acum în stadiul unei *crise acute*.

Consiliu de ministri. Eri, Joi, la orele 4 s'a ținut consiliu de ministri în Budapesta, în locuința ministrului de comerciu Kossuth Ferencz. In consiliul de ministri a fost discutată situația creată guvernului în urma celor întâmplate în chestia băncii ungare independente. Se crede, că ministrul-prezident va merge la Viena pentru a face raport Maiestății Sale despre situația politică. Se vorbește, că ministrii Andrássy și Zichy și-au înaintat deja demisiunea, încă înainte de a fi luat consiliul de ministri conclus de demisionare.

Din parlament. In dietă se poartă discuția asupra proiectelor de lege referitoare la reformele de dare. Legea despre darea de case a fost votată, cu unele mici modificări, asemenea și legea despre darea de interese, în care s'a făcut esențiala modificare, că nu 10%, ci 5% va fi în viitor aceasta dare, iar acum e la rând proiectul de lege despre darea de câștig. Până Sâmbătă se crede, că va fi terminată discuția asupra legilor referitoare la reformele de dare, apoi dieta va fi prorogată până la resolvarea crisei.

Conflictul cu Sârbia.

In urma intervenției Rusiei, care a făcut atenți pe cei din Sârbia, că în cazul unui războiu cu Austro-Ungaria au se remână singuri, pentrucă nime nu le vine în ajutor, și le-a dat sfatul, să renunțe la despăgubiri teritoriale, cari nu li se pot da, lăsând aplanarea celoralalte divergențe în grija puterilor mari europene: situația s'a schimbat cu desăvârșire în Belgrad, capitala Sârbiei. Lumea nu mai vorbește de războiu, proiectata concentrare de trupe a fost contramandată, și un spirit de pace stăpânește sufletele oamenilor, cari până eri țineau pumnul ridicat și îndreptat spre Austro-Ungaria.

Sârbia deci a cedat, a renunțat la cererea ei de a i se da compensațiuni teritoriale, și va fi foarte mulțămită, dacă i se vor face unele favoruri de natură economică din partea Austro-Ungariei. O notă oficioasă va fi trimisă tuturor puterilor mari europene, spre a asigura pe conducătorii politicei internaționale, că Sârbia nu va continua cu politica agresivă față de Austro-Ungaria, ci va lăsa, ca puterile mari să-i pună în cumpănă interesele de esistență și se decidă ele în privința aceasta, după cum vor crede că pretind interesele păcii europene.

Acestea sunt ultimele știri sosite din Sârbia.

Sârbia și-a recunoscut slăbiciunea și s'a declarat deci pentru pace, nu pentru războiu, firește, numai dupăce s'a convins, că ajutor nu are să primească din nici o parte, și acum va căuta să repare aceea ce a stricat, să afle izvoare de venit, din cari să poată acoperi cheltuelile avute cu pregătirile de războiu, cari au băgat țara în datorii enorme, pe cari le va simți multă vreme.

Pentru regularea celoralalte chestii de natură economică, cari interesează pe cei din Sârbia, nu se va convoca nici un congres al puterilor mari europene, ca ele să afle și să stabilească modalitatea aplanării, ci Austro-Ungaria va urma același procedeu, ca și cu Turcia: va întra în pertractări directe cu Sârbia, și încă acum, cât se poate de curând, nu însă mai nainte de a se fi făcut în Sârbia desarmarea pe întreaga linie.

Acesta e răspunsul pe care'l dă Viena la știrile primite din Belgrad!

Și așa, pe când înainte numai cu două-trei zile, atmosfera era plină de miros de praf de pușcă, în Sârbia și la noi, astăzi vânt cald de pace vine, și dintr'o parte și dintr'alta, și resfiră îngrijorările și li-

---

FOIȘOARĂ.

Răcănel.

Povestire de Edgar Poe.

(Urmare.)

Seara zilei, hotărâte pentru sărbătorire, sosi. O sala măreață fusese împodobită, sub îngrijirea Domnicei, cu toate strălucirile ce se pot închipui. Curtea întreagă era cuprinsă de frigurile nerăbdării. Haine și înfățișări, firește erau de mult hotărâte, unii și le aleseră cu o săptămână mai nainte, alții chiar cu o lună. Toate, până și amănuntele cele mai mici, erau în rânduială. Numai împăratul și cei șepte sfetnici încă nu se rostiseră. Pentruce șovăiau? Era poate la mijloc o surprindere ce pregătiau, eu n'aș putea să v'o descoper. Mai de grabă îmi vine a crede, că fiind pântecoși, le era greu să se hotărască. Ori și cum vremea trecea, și de aceea au trimis în sfârșit după Domnica și Răcănel.

Micii prietini urmând poruncii, au găsit pe împărat încunjurat de șepte sfetnici, șezând la vin. Domnitorul ca de obiceiu nu era de loc în apele lui. El știa, că lui Răcănel nu-i place vinul și că dacă îl gustă bietul slut se face ca turbat.

Insă împăratul ținea să facă glume groase și se grăbi să poftească pe Răcănel să bea, căci vrea să-l vază vesel.

— „Vino, Răcănel“, zise împăratul îndatăce măscăriciul și prietina sa intrară în odaie, — „ridică păharul în sănătatea prietenilor tăi, cari nu-s de față (Răcănel oftă), și apoi s'auzim ce știi. Nouă ne trebue măști foarte potrivite — înțelegi, foarte potrivite! — ceva nou, ceva ce n'a mai fost. Că ni-s'a urât de lucruri cunoscute și tocite. Vino bea! Și să vezi, vinul are să-ți agerească mintea și gândirile au să curgă“.

Răcănel se trudea ca de obiceiu să ocolească cu câte o glumă învitarea domnitorului, dar înzadar. S'a nimerit, că era tocmai ziua naşterii sărmanului pitic și porunca de a ridica păharul în sănătatea prietenilor săi ce nu erau de față i-a stors lacrămi în ochi. A luat smerit cupa din mâna împăratului și câteva picături grele și amare au căzut în băutură . . .

— „Ha! ha! ha!“ rupse a râde cruntul stăpânitor, când piticul oțerindu-se a deșertat cupa. „Vedeți, ce poate să facă vinul bun! Iată cum îți scapără ochii!“

Sărac băiat! Ochii lui mari ardeau mai mult decât luminau, căci creerii săi erau foarte simțitori și vinul i-se urcă repede și năpraznic la cap. Tremurând așeză cupa pe masă și privi împrejur ca un smintit. Sfetnicii erau să se spargă în hohotiri la „gluma“ împăratului.

— „Și acum să te vedem!“ zise cel dintâiu dintr'ânșii, un boier dolofan.

— „Așa i“, încuviință împăratul, haid', Răcănel și ajută-ne. Măști potrivite! drăguțule, măști potrivite ne trebue — la toți! ha-ha-ha!“ — vorba împăratului ar fi fost să fie iarăși glumă și de aceea trebuia neapărat însoțită de râsul obștesc al sfetnicilor.

Răcănel râse și el, cam slab și într'aiurea.

— „Vino, vino!“ zise împăratul nerăbdător, „nu știi să ne spui nimic?“

— „Mă trudesc să aflu ceva nou“, răspunse cu gândul slăbit, pentrucă vinul îl zăpăcise rău.

— „Te trudești!“ strigă turbat neomul, „ce va să zică asta? A! mi-se pare, nu ești în toată firea, ian să mai poftești nițel vin, ține să bei!“

Impăratul turnă de nou în cupă și o întinse către schilod, care-l privea dus și abia gâfâind.

— „Bea! îți poruncesc!“ sbieră fiorosul împărat, „ori de nu bei — dracul“...

Piticul sta la îndoială. Impăratul de mânie se înroși ca focul. Curtenii zimbeau prostește. Domnica albă ca păretele se apropiă de scaunul împărătesc și căzând în genunuchi se rugă cu lacrămi să cruțe pe bietul pitic.

Mirat pe o clipă de îndrăzneală fetei, tiranul o privi în tăcere. Se părea, că nu mai știe ce trebue să facă sau să zică, — în ce chip desăvârșit să-și arete mânia și disprețul. In sfârșit fără să zică un cuvânțel, o împinse înapoi cu asprime și-i trânti în față cupa plină.

Fetița s'a ridicat cum a putut și fără a cuteza să scoată măcar un suspin a șăzut iarăși frumos la coada mesei.

Parecă la toți mesenii le era greu, căci tăceau atât de liniștiți, încât auzeai sbârnăind musca prin odaie. In mijlocul acestei tăceri adânci răsbătu deodată un glas lin și prelung, dar ascuțit și scrâșnitor, care ți-se părea că ese din toate colțurile odăii.

— „Ce-ce-ce... ce-mi faci aici tărăboiu?“ se răsti împăratul la pitic.

Piticul ca și când s'ar mai fi înfiripat din beție, uitându-se drept și senin în fața păgânului nu răspunse decât strigând:

— „Eu? eu? Cum se poate, eu să fac?“

— „Glasul cred, că a venit de afară“, grăi un sfetnic. „Pare-mi-se e papagalul dela fereastră, își freacă ciocul de sârmele coliviei“.

— „Cu adevărat“, zise îndată stăpânitorul, ca și când s'ar simți cu totul potolit. „Ei, aș fi jurat pe cinstea mea de împărat, că vagabondul de broscoi a scrâșnit în dinți“.

Piticul se umflă de râs și își arătă un șir amenințător de dinți mărișori și nişteşte sufletele. Intorsătura aceasta de lucruri va fi salutată cu bucurie din partea tuturor iubitorilor de pace, cari cel mult dacă-şi vor mai pune întrebarea, că oare aceea ce a făcut acuma Rusia, îndemnând pe cei din Sârbia să se astâmpere şi se renunţe la orice pretensiune teritorială, nu putea să se facă mai demult? O întrebare, fireşte, la care nime nu va aştepta nici un răspuns, ci şi-l va da fiecare singur.

Din România.

Instalarea metropolitului Pimen al Moldovei.

Duminecă a avut loc în Iaşi ceremonia instalărei noului metropolit al Moldovei şi Sucevei.

I. P. S. Metropolit *Pimen* a sosit în Iaşi cu trenul de 8 şi jum. dim. Pe peron se aflau toate autorităţile şi notabilităţile oraşului.

Odată cu noul metropolit coboară din tren P. P. S. S. Episcopii Huşilor şi Romanului, ministrul cultelor, administratorul casei bisericilor, şi alţi înalţi funcţionari.

După primele salutări, părintele econom C. Ştiubei, a pronunţat o cuvântare, la sfârşitul căreia asistenţa a isbucnit într'un formidabil ura.

La această cuvântare I. P. S. S. Metropolitul *Pimen*, a răspuns cu câteva cuvinte. In urmă trece în sale de aşteptare, unde se fac prezentările.

Apoi se formează un imposant cortegiu, în ordinea următoare: prefectul poliţiei, protoerul oraşului şi revizorul eclesiastic, un detaşament din escadronul de escortă, I. P. S. S Metropolitul şi primarul oraşului într'un frumos landou, ministrul cultelor şi prefectul de judeţ, colonelul Mustaţă, ca reprezentant al comandantului corpului IV de armată, un alt detaşament din escadronul de escortă, apoi trăsurile cu reprezentanţii autorităţilor şi cetăţenii.

In sunetele clopotelor, cortegiul trece prin strada Gărei, Arcul Academiei, Gloria şi Ştefan cel Mare, până la Metropolie.

La uşa principală, I. P. S. S. e întimpinat de arhiereul Ghenadie, înconjorat de clerul metropolitan, prezentându-i crucea şi evanghelia, iar marele vestmântar îi pune mantia.

In urmă, I. P. S. Sa se închină la icoane şi se retrage pe treptele stranei metropolitane. Dl ministru Haret citeşte decretul regal, după care I. P. S. S. ia cuvântul şi vorbeşte următoarele:

Bunilor creştini! In urma îndeplinirei tuturor cerinţelor canoanelor şi legilor, mă văd azi pe scaunul arhiepiscopal al Moldovei şi Sucevei. In aceste momente însemnate din viaţa mea, văzându-mă întimpinat cu atâta dragoste şi bunăvoinţă de cetăţenii Iaşilor, unde s'au conceput ideile cele mai fericite pentru ţară, mă simt mulţumit, văzându-mă înconjorat de dragostea vostră.

Am mulţumirea sufletească, de a mi găsi câmpul de muncă pentru neam, ţară şi biserică la Iaşi.

Aceasta dovedeşte misterul hotărârei lui Dumnezeu, de a face să îmi consacru zilele şi timpul meu în această parte a ţărei pentru ridicarea sufletească a oamenilor şi pentru propăşirea pe toate căile omeneşti.

Mulţumesc din tot sufletul întregului oraş pentru călduroasa primire ce binevoiţi a-mi face, mulţumesc celor cari au luat parte la această solemnitate bisericească şi voiu ruga pe Dumnezeu să binevoiască a revărsa darurile sale bogate asupra ţărei, asupra poporului român şi asupra tuturor celor cari au lucrat şi lucrează pentru propăşirea nemului românesc.

Bine-cuvântarea Domnului peste voi toţi cu al său dar şi cu a sa iubire de oameni, totdeauna, şi acum şi pururea şi în vecii vecilor, amin!“

Corul intonează „Arată-mi mie Doamne“, după care începe oficierea serviciului divin.

După terminarea serviciului divin I. P. S. S., împreună cu consulii, representanţii autorităţilor şi o bună parte din azistenţi trec în palatul metropolitan, unde arhiereul Ghenadie Georgescu, oficiază o ectenie, azistat de cor, după care se serveşte şampanie.

Primul toast îl ridică I. P. S. S. în termenii următori:

„Domnule Ministru! Este în obiceiurile noastre strămoşeşti, ca în toate împrejurările toţi să se adune la un loc, să lumineze poporul pentru trăinicia lui. Azi fiind o împrejurare deosebită pentru eparhia Moldovei şi pentru mine personal, gândul meu e îndreptat spre acela, care e hărăzit de Dumnezeu spre a conduce ţara. Cătră M. S. Regele ne gândim toţi la toate împrejurările vieţei noastre, pentrucă el e care întrupează în sine demnitatea de stat şi viaţa noastră cetăţenească sub toate cerinţele şi aspiraţiile pentru un viitor măreţ.

M. Sa Regele nostru în toată glorioasa sa domnie s'a ocupat şi de podoabele bisericei noastre naţionale. Trei din aceste podoabe le avem în oraşul nostru restaurate prin stăruinţele M. S. Regelui.

Mi-a fost dat să văd cu cât interes ne-a împărtăşit sfaturile sale, când am păşit spre a doua Capitală a ţărei şi a Sa. Fericiţi suntem când avem aşa suveran şi să rugăm pe Dumnezeu să-l facă să trăiască mulţi ani.

Trăiască M. Sa Regina!

Trăiască dinastia!“

Corul intonează „Mulţi ani trăiască!“

Dl *Haret*, ministrul cultelor, ridicând păharul zice:

„Sunt foarte fericit, că pentru a doua oară sunt chemat a asista la instalarea I. P. S. Voastre. Acum 7 ani am avut onoare a asista la instalarea Voastră ca episcop al Dunărei de jos, eparhia nouă, la care a fost alipită Dobrogea, unde era mult de făcut pentru biserică şi naţionalitate, şi unde aţi lucrat ca fiul harnic şi vrednic al ţărei. Ţara a văzut şi s'a gândit la P. S. Voastră, când a devenit vacant scaunul de metropolit al Moldovei.

Sunteţi chemat la un scaun ilustrat de cele mai mari nume, între care şi de acela al lui *Veniamin Costache*, a cărui amintire e încă puternică între noi.

Spiritul lui continuă să domnească în eparhia Moldovei şi I. P. S. Voastră sunteţi chemat să luaţi moştenirea lui.

Aveţi toate calităţile să îndepliniţi această înaltă sarcină, aveţi tot ce trebue pentru a fi unul din cei mai mari Metropoliţi, şi sunt sigur că veţi îndeplini toate speranţele noastre.

Rog pe toţi cei de faţă, să se asocieze la păharul ce-l ridic pentru succesul arhipăstoriei Voastre“.

Mai toastează dl *N. Gane*, primarul oraşului, arhiereul *Ghenadie*, în numele clerului din eparhie şi arhiereul *Calist* care speră că I. P. S. Sa se va gândi la văduvele şi orfanii clericilor, şi că va lua sub protecţia sa societatea clerului din Iaşi, din care va face societatea clerului din întreaga eparhie.

In urmă dl primar N. Gane prezintă I. P. S. Sale pe cei prezenţi cari îi adresează felicitări.

Dl *Stamatopol*, directorul ziarului „Fulgerul“ felicitându l în numele ziariştilor din Iaşi, I. P. S. Sa mulţămeşte presei ieşene pentru primirea ce i-a făcut şi speră, că va avea tot concursul ei în faptele bune ce are de gând a le face. Ziaristul îi răspunde că I. P. S. Sa poate fi sigur de sprijinul presei ieşene.

In urmă asistenţa s'a împrăştiat, I. P. S. Sa reţinând la un dejun intim persoanele venite din Bucureşti şi câteva persoane din localitate.

Dela sate.

Inmormântarea preotului Nicolae Mănoiu.

— 15 Februarie 1909.

Astăzi Duminecă, în 15 Februarie v. s'a săvârşit înmormântarea veteranului paroh dela biserica veche din Şimon-Bran, *N. Mănoiu*, care timp de 60 de ani a servit la altarul Domnului, şi care lin şi uşor, fără multe dureri şi boală îndelungată, s'a stâns la frumoasa etate de 86 ani.

Răposatul în Domnul a fost ultimul reprezentant în tractul nostru al acelei generaţiuni de cucernici preoţi, eşiţi din fruntaşe familii de ţărani, cari nu se deosebeau mult de aceştia, nici după limbă, nici după port, şi cari nici multă carte nu aveau, dar aveau deplină conştiinţă a sfinţeniei darului răvărsat asupra lor, ştiinţă câştigată din cetirea bibliei, acest isvor nesăcat de învăţătură şi cuminţenie, a pidalionului, a vieţii sfinţilor ş. a., ştia să o toarne în sufletele şi inimile ascultătorilor, nu în parabole, hiperbole, fraze, metafore, perioade şi alte formule ale oratoriei măiestrite, ci în limbajul poporal, dulce, curgător, vioi şi pe înţelesul tuturor. Pentru aceea „propovedaniile“ sale adeseori aveau mai mare efect decât multe din „omiliile“ moderne.

Pe la 1860 mai mulţi fruntaşi brăneni se hotărâseră să înfiinţeze o şcoală centrală în Bran, pentru elevii din cursurile superioare ale şcoalei poporale. Răposatul paroh *Mănoiu*, însufleţit de această idee şi pentru grabnica ei realizare, se oferă însuşi de învăţător, fără plată — al acelei şcoale, şi un an de zile învaţă carte pe copii în casele proprii, în lipsă de alt local corăspunzător.

Tot cam pe atunci, acei fruntaşi hotăresc şi înfiinţarea unui fond pentru şcoala de fetiţe, ce era să se înfiinţeze tot în centru.

La iniţiativă protopopului după vremuri, a actualului I. P. Sfinţit Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, — căci în care colţişor din împrăştiatele sate brănene nu se resimt şi astăzi fructele neobositei sale activităţi încă de atunci? — care a contribuit atunci însuşi cu o sumă însemnată, se pune baza acelui fond. Intre alţi sprijinitori îl vedem şi pe părintele *Mănoiu*, care până la sfârşitul vieţii, ca nici un altul, şi-a plătit regulat cuotizaţiunile anuale la acest fond.

Răposatul a fost membru al sinodului protopopesc, vice-prezident al reprezentanţei bisericelor brănene şi membru al eforiei şcoalelor centrale.

Inmormântarea decedatului s'a făcut cu evlavia şi pompa cuvenită. Lume foarte multă, cu deosebire fiii săi sufleteşti, au alergat cu mic cu mare să dea sărutarea cea mai de pe urmă bunului lor păstor.

Elevii şcoalelor centrale, conduşi de învăţători, apoi învăţători din cele mai multe comune brănene, şi alţi onoraţiori şi stimători ai defunctului, au ţinut să-i dea cinstea cea mai de pe urmă, petrecându'l la groapă.

Prohodul s'a făcut de cătră 14 preoţi, în frunte cu dl protopop al Braşovului, *Vas. Voina*, al nostru fiind în afaceri oficioase afară din tract.

Tot Dsa a ţinut şi cuvântarea funebrală, cu cunoscuta-i desteritate şi competenţă.

La mormânt a mai vorbit păr. *Iosif Comanescu* din Codlea, luându-şi duios rămas bun dela duhovnicul său.

Pe răposatul îl jeleşte: soţia sa, fiii: Dr. N. Mănoiu, preotul Ioan, George, amploiat comunal, şi alte număroase rudenii.

După înmormântare s'a servit obicinuita pomană, pentru ţărani în spaţioasa curte, ear pentru inteligenţă în casă.

Dumnezeu să'l odihnească în laturea celor drepţi!

Delabran.

NOUTĂŢI.

Delegaţiunea congresuală în chestiunea mănăstirilor. Sâmbătă şi Duminecă s'a întrunit în reşedinţa episcopească din Arad, sub preşedinţa P. S. Sale Episcopului *Ioan I. Papp*, membrii delegaţiunii congresuale şi jurisconsulţii proceselor mănăstireşti, spre a stabili textul definitiv al replicei bisericii române. Au fost de faţă P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp*, arhimandriţii Filaret *Musta*, Augustin *Hamsea* şi Vasile *Mangra*, protosincelul Roman R. *Ciorogar* şi dd. Dr. Nicolae *Oncu*, Emanoil *Ungurianu*, Dr. Emil *Babeş*, Titu *Hoţeg*, Petru *Truţa* şi Vasile *Goldiş*.

*

Agraţiaţi. Regele Sârbiei Petru a graţiat pe ofiţerii osândiţi în procesul pentru conjuraţia dela Craguevaţ.

*

Pentru nefericiţii din Italia. In legătură cu cele comunicate mai înainte, dl comite suprem şi comes săsesc *Gustav Thalmann* ne comunică, cumcă pentru nefericiţii din Italia a mai întrat la comitetul local de ajutorare, suma de 100 coroane, donată din partea casei săseşti de păstrare din Sibiiu şi 10 coroane donate din parte deputatului dietal, Emil Trauschenfels. Ambele sume au fost trimise la locul destinaţiunei. Mai notăm, că la consistoriul nostru arhidiecesan au incurs pe seama nefericiţilor din Italia peste 2000 de coroane, iar la consistoriul bisericei săseşti peste 3000 de coroane.

*

---

tari. Impăratul acum prea era pornit pe glume şi râs, decât să se poată supăra, când râdea cineva la vorbele lui. Pe lângă aceasta piticul mărturisi sus şi tare, că e gata să bea vin, cât pofteşte. Impăratul se îmblânzi, Răcănel deşărtă iarăşi un pahar şi nu se vedea să-i fie rău, apoi aduse vorba la mascaradă.

— „Nu ştiu cum mi-a trăznit în minte“, începu piticul foarte liniştit, parcă n'ar fi gustat un strop de vin, „dar tocmai atunci, când Măria Ta, prealuminate împărate, ai lovit fata şi i-ai turnat vinul în faţă — tocmai când Măria Ta ai isprăvit treaba asta, şi când afară la fereastră papagalul a dat un sunet ciudat, fără veste mi-am adus aminte de o petrecere cu măşti, minunată, — care desfătează grozav lumea în ţara mea de naştere, acolo e mult obicinuită, dar aici ar fi cu desăvârşire ceva lucru nou. Greutatea e, că trebue să fie opt oameni de toţi, şi“ —

— „Noi suntem opt!“ — strigă împăratul, bucurându-se d'aşa descoperire ageră din partea sa. „Opt în cap. — Eu şi sfetnicii mei şapte! S'auzim! Ce-i povestea?“

— „La noi,“ urmă piticul, „jocul se chiamă *opt orangutani în lanţuri*; şi dacă e bine pus la cale, face un haz, cum nu se mai pomeneşte în lume şi ţară.“

— „Avem să-l punem la cale“, zise împăratul sculându-se şi plecându-şi pleoapele.

— „Hazul de căpetenie“, urmă Răcănel, „este spaima cocoanelor, când văd pe cei îmbrobodiţi.“

— „Să trăiască!!“ urlă împăratul într'o gură cu şapte sfătuitori.

— „Eu am să mă îngrijesc şi să vă îmbrac în orangutani,“ grăi piticul, „lăsaţi pe mine. Asemănarea o să fie atât de mare, încât lumea toată are să vă socotească drept fearä sălbatice, — şi o să vedeţi cum se vor înspăimânta şi se vor minuna.“

— „A! aşa mai înţeleg!“ strigă împăratul. „Răcănel, să ştii, că te fac om!“

— „Lanţurile vor sluji ca, huruind şi zornăind, să mărească zăpăceala şi spaima. O să creadă, că aţi scăpat, şi aţi fugit de sub grija păzitorilor. Măria Ta! nici nu poţi să-ţi închipueşti, ce fel de întipărire au să facă la mascaradă cei opt orangutani, legaţi d'olaltă în lanţuri. Vor socoti cei mai mulţi, că sunteţi adevărate feare sălbatice, iar când o să vă aruncaţi urlând şi ţipând în mulţimea frumos împodobită a domnilor şi a doamnelor: o, are să fie ceva de tot neobişnuit!“

— „Da! Să facem“, zise împăratul! Vremea era foarte înaintată; şi iute au plecat cu toţii să îndeplinească planul lui Răcănel.

Hainele de orangutani, după socoteala piticului, aveau să fie simple şi potrivite cu gândurile lui. Dobitoacele de acest soiu erau, pe vremea aceea, foarte puţin cunoscute. Piticul a pregătit hainele şi le-a dat o înfăţişare destul de dobitocească şi cumplită, se credea că aşa trebue să fie orangutanii din păduri. Impăratul şi sfetnicii lui mai întâiu au fost cusuţi în cămăşi şi pantaloni strâmţi de lână, după aceea au fost muiaţi în păcură. Scoşi din păcură, unul a zis să le lipească d'asupra pene de pasere. Piticul a răspuns îndată, că nu se potriveşte aşa ceva, şi a încercat să tălmăcească celor opt tovarăşi şi să-i facă a înţelege, că părul unui dobitoc, cum e orangutanul, samănă mai mult cu fuiorul decât cu pana păsărească. Aşa s'au învoit, să lipească deasupra păcurii un strat gros de fuior. Pe urmă au adus lanţul lung de fier, înfăşurându-l vârtos întâi pe după mijlocul împăratului, după aceea pe rând împrejurul corpului celorlalţi şapte, şi cu toţii au fost legaţi bine unul de altul. Sfârşindu-se ferecatul s'au aşezat orangutanii la oarecare depărtare unul de altul, alcătuind un cerc impunător. Ca să fie treaba şi mai bună, Răcănel a prins un capăt al lanţului şi l-a trecut de-a curmezişul prin mijlocul cercului...

Locul de întrunire era o sală înaltă, largă şi rotundă. Lumina pătrundea de sus, prin o singură fereastră, în tavan. Sala era folosită mai ales seara, fiind luminată de un mare sfeşnic cu multe braţe; iar sfeşnicul, spânzurând în mijlocul dela fereastra boltiturei, se putea lăsa în jos şi în sus cu ajutorul unei maşinării. Şi ca să nu strice înfăţişarea frumoasă a salei, maşinăria nu era întocmită acolo sus la boltitură, ci mai departe, d'asupra coperişului.

Impodobirea sărbătorească a salei a fost lăsată în grija Domnicei. In unele amănunte însă a primit îndemnurile prietinului său, a piticului, care ştia să lucreze în anumite împrejurări cu socoteală şi pricepere deosebită. La sfatul lui s'a întâmplat, de sfeşnicul cel mare cu prilejul acestei sărbători a fost luat din locul lui. Luminările de ceară, fiind şi de altcum foarte cald, ar fi picăturit şi ar fi fi stricat rău bogatele haine ale musafirilor. Sala avea să fie înţesată de lume, şi era cu neputinţă ca oamenii să nu se oprească la mijloc, va să zică la locul de sub sfeşnicul pomenit. S'au aninat însă de păreţii salei alte sfeşnice, vre'o 50 sau 60, la figurile de om ce împodobeau de jur împrejur sala, iar în mâna dreaptă fiecare figură avea împlântată câte-o făclie, — şi flacările lor răspândeau dulci mirezme.

(Va urma.)

Conferențe în Cernăuț. In două Dumineci din săptămânile din urmă dl Dr. *Sextil Pușcariu* a ținut conferențe publice într'una din salele universității din Cernăuț, vorbind despre istoria literaturii române la începutul veacului trecut.

*

Adresă de aderență. Locuitori români din comuna Fofeldea, lângă Sibiiu, au trimis dlui deputat Maniu, pentru cuvântarea sa ținută în afacerea limbii din armată, o frumoasă adresă de aderență, cu peste o sută de subscrieri.

*

Doliu la curtea română. In urma morții principesei Maria Tereza, soția principelui Wilhelm de Hohenzollern-Sigmaringen, curtea regală română a luat doliu pe timp de 6 săptămâni.

•

O conferență. Dl G. Bogdan-Duică a ținut la „societatea femeilor române“ în București o conferență despre piesa dlui Barbu Delavrancea „Apus de soare“, spunând că unii critici greșesc, când nu recunosc valoarea dramatică a piesei. Conferențiarul a cetit câteva părți din dramă și a relevat marile ei calități, cari dovedesc că utorul este nu numai un admirabil stilist, ci și un puternic talent dramatic.

•

Hymen. Dșoara *Mărioara Muica* și domnul *Ioan L. Imbăruș*, învățător gr.-or. fidanțați.

•

Răsplata trădătorului. Guvernul francez a numit pe abatele *Loisy* profesor de religiune la colegiul de France. Numirea aceasta e de importanță întru atâta, că abatele Loisy e părintele *„modernismului“*, el e omul care a căutat să aducă în consonanță religia cu știința, lucru pentru care a fost escomunicat. In lupta purtată din partea bisericei catolice din Francia cu guvernul de acolo, abatele Loisy s'a pus apoi pe partea guvernului, care cum se vede a ținut să se arete recunoscător, dând abatelui un os de ros.

•

Nefericiții din Messina. In Paris a ținut medicul *Cherot* o conferență publică despre cele văzute și esperiate în Messina, unde a fost să dee ajutor medical celor nenorociți în urma groaznicului cutremur de pământ dela finea anului trecut. A spus lucruri îngrozitoare. Cu toate ajutoarele trimise din toate părțile, ceice au avut fericirea să scape de moarte, se luptă acum cu foamea, pentrucă din enormele ajutoare trimise, lor nu li-s'a dat încă nimic. Nu știe nime unde sunt banii și ce s'a făcut cu ei! Ar fi trist, dacă ar fi așa!

*

† Teofil Gheaja, paroh în comuna Feleag, protopopiatul Sighișoara, după un morb lung și greu și a dat sufletul în mânile Creatorului Sâmbătă, în 14 Februarie st. v. în etate de 40 ani, după un serviciu la altarul Domnului de 15 ani, lăsând în grea jale familia sa număroasă. Il deplânge soția Elisaveta n. Cristea, copiii Remus, Valeria, Elisaveta, Mărioara și Romulus, precum neamurile și număroși prietini și cunoscuți. Odihnească în pace!

•

Oaspeți bulgari la Calafat. In urma înghețării Dunării, Dumineca trecută au vizitat Calafatul câteva mii de bulgari din Vidin și împrejurimi. Oaspeții bulgari s'au prins în horă cu țăranii dela periferia orașului, au azistat apoi la reprezentațiile teatrale date la căsarma de infanterie. Mulți locuitori din Calafat s'au dus tot atunci la Vidin, unde au fost bine primiți de poporul bulgar.

•

Desconsiderarea limbii române. „Patria“ din Cernăuț scrie, că în bisericile cernăuțene limba română de un timp încoace a început a fi bagatelizată în mod de nesuferit, și aproape întreaga liturgie e celebrată în limba ruteană, înstrăinând astfel credincioșii români dela cercetarea bisericilor, unde aud celebrându-se numai rusește. Acest trist spectacol, cum afirmă „Patria“, ți se oferă adesea chiar și în biserica catedrală din Cernăuț.

*

† Toma Joandrea, învățătorul din Suburbiul Iosefin a încetat din viață azi, Vineri în 20 Febr. v. la 1 oară d. a., după scurte dar grele suferințe în etate de 74 ani. Inmormântarea va fi Dumineca, în 22 Febr. v. la 3 oare d. a. din casa familiară strada bisericii nr. 9, în cimiterul bisericii parohiale.

•

Pentru apărarea păsărelelor. Un domn din Bavaria face propagandă d'a se înființa o societate de bărbați, cari să se lege a nu saluta nici o femee, pe a cărei pălărie va fi întrebuințată, ca podoabă, o pasere, — căci femeile nu trebue să încurajeze pe nimicitorii păsărelelor.

•

Dușmanul feministelor. Duelul între deputatul rus și între prezidenta congresului feminist Filosofov nu s'a întâmplat, ci dreptatea s'a făcut pe cale judecătorească: deputatul, care insultase pe dna prezidentă, a fost osândit la închisoare pe o lună.

•

Fiume în zăpadă. Orașul Fiume, de pe țărmul mării, în diminețile trecute a fost surprins de un strat gros de zăpadă, de care fiumanii n'au mai avut parte de aproape douăzeci de ani în asemenea belșug.

•

La „Reuniunea română agricolă sibiană“ au fost primiți membri ordinari: Ioan Sociu, revizor r. de finanțe (Sibiiu), Aron Necșa, Petru Dobrotă jun., Ioan Florea, Ioniță Dancu, Petru Măcriș jun.; Ioan David, Ioan Căliman jun., Floarea Florea, Petru Coman, Mihail Mateiu, toți econ.; Gavriil Mihu, primar, Ioan Danciu, viceprimar, Nichie Radiciu, tutor orfan, Petru Popa, înv., Nicolae Bunescu, notar subst.. toți din Cornățel și Augustin Bena, profesor (Sibiiu).

•

La „fondul Victor si Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit clericul Ioan Podea, ales paroh în Cleveland (America) din prilejul căsătoriei sale cu dșoara Elena Moga (Előpatak), 1 cor.; Aurel Terchilă, silvanist (Tălmăcel), 40 bani, Iosif Tătulea, ales paroch în Dobârlău și soția sa Valeria, 3 cor.; Aurel Moga, notar (Veștem) din prilejul logodirei sale cu dșoara Valeria Tatu (Cornățel-Hunedoara) 1 cor.;

•

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, a avut un succes colosal la expoziția internațională de motoare din St. Petersburg, dintre toți exponenții fabrica a fost împărtășită cu cea mai mare distincție. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis și materialul perfect, ci și mânarea eftină, prin ce motoarele societății pe acții drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atențiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunțului ce apare în numărul de față al foii noastre.

ECONOMIE.

Imprumuturi ieftine.

Atrăgând și din parte-ne luarea aminte a economilor nostri asupra târgului de vite de prăsilă (al XX-lea) subvenționat de stat și de comitatul nostru, ce se va ținea la 29 și 30 Martie n. în Sibiiu, la care târg să află cele mai frumoase vite de vânzare, punem totodată în vederea membrilor Reuniunei noastre, că în scopul cumpărării de vite de prăsilă dăm imprumuturi cu 5% interese, replătibile în 4 rate semestrale.

Doritorii de a cumpăra sunt îndatorați a ne aduce la cunoștință numele vânzătoriului și a ne descrie vitele, ce vor să le cumpere. Imprumuturile să dau cu preferință membrilor, pe lângă obligațiune cu 2 giranți siguri.

Sibiiu, 3 Martie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuța
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

Cărți și reviste.

Candela, foaie bis.-literară, din Cernăuți, Nr. 2, din Febr. 1909, are următorul cuprins: Reformele recente în critica textului cărților T. N. de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creștină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocazionale de R. Bărgăuan. Text rusesc. Sfințirea și zidirea noilor biserici etc. de V. Zaharovschi. Comunicări, întrebări, cazuri pastorale, cronică și bibliografie. Abonamentul 4 cor. pe jumătate de an. Administrația Cernăuț, strada Cherescul 7.

*

Pilde filosofești, înțelepciunea popoarelor, din grecește, Vălenii de Munte, edit. tip. „Neamul Romănesc, 1909, o elegantă broșurică de 29 pp. Prețul 20 de bani. Se poate comanda și dela Librăria Arhidiecezană din Sibiiu.

•

„Vatra Școlară“, revistă pedagogică, Redactată de *Dr. P Șpan*, profesor seminarial în Sibiiu. — Nr. 1 pe Febr. a. c., are următorul cuprins: Cuvânt înainte. La situația învățătorilor noștri de Dr. P. Șpan. Eminescu ca rev. școlar de Șuteu, A. Șaguna (lecție practică pentru școala primară) de V. Nastea, Din viața școlară de Dascălul, Din experiență, Dări de seamă, Informațiuni, Bibliografie. — *„Vatra Școlară“* se prezintă și de astădată în condițiuni foarte recomandabile, și merită să fie cetită și sprijinită cu căldură de învățătorimea noastră din patrie. Abonamentul pe an 6 cor. pe ½ de an 3 cor.

*

„Biblioteca pentru toți, Nr. 422 cuprinde nuvela *„Pentru Pâine“* de Sienkievicz. E o novelă realistă în care Lorențo și Marișia, tatăl și fica sa, polonezi, părăsesc patria lor plină de amintiri duioase, pentru a merge în America în căutarea pânei. Ademeniți de făgăduința înșelătoare a celor două elemente de reslățire a neamului Polonez, pornesc spre New-York. Mintea bătrânului clădește o lume de fericire și noroc. Se crede cel mai avut om, cu care nu se aseamănă nimeni din patria sa. Călcând pământul dorit tot palatul fericirei se prăbușește, se scutură visurile ca florile de Maï. Sbuciumarea în făurirea unui trai îmbelșugat le sleesc puterile. Nenorocirea îi urmărește pretutindenea. Furtuna, sărăcia și revărsarea de ape în pustiurile americane închid ochii bătrânului îndurerat, că nu-și mai poate vedea draga Polonie. Fica, nebună, se sfârșește în portul Newyork, frământată de dorul năvalnic după iubitul său Iasko din Lipiusk. Citindu-o, ochii picură lacrămi de milă. Un volum de peste 150 pagini, 30 bani. De vânzare la toate librăriile din țară. Catalogul complect al acestei Biblioteci a se cere la Librăria Alcalay, București.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Reuniunea femeilor române pentru înfrumsețarea bisericei din Cincul-mare a aranjat o producțiune teatrală corală cu concursul reuniunei de cetire și cântări din loc în 7 Ianuarie v. (a II-a zi de Bobotează) cu scopul ca venitul curat să fie destinat fondurilor ambelor reuniuni.

Cu această ocasiune au binevoit a contribui cu suprasolviri benevole următorii: Maria Muntean, protopopeasă, Agnita 3 cor., George Fleșar, maior în Salzburg (de origine din Toarcla) 12 cor., Dr. Daragus András, advocat 5 cor., Petru Titieni, candidat de advocat 2 cor., Dionise Stănuleț, învățător, 2 coroane, Ioan Titieni, cand. de adv. 3 cor., Dr. Adlef Emil, jude reg. 2 cor., Finkér Béla, cand. de adv. 1 cor. 40 fil., Ioan Bonea, înv. pens. — 60 fil., Ios. Hammer, comerciant, — 40 fil., F. Binder, farmacist 1 cor. 20 fil., Mihail Borger, cassar la bancă — 40 fil.; toți din loc.

La această producțiune s'a încassat suma de 261 cor., din cari scăzându-se cheltuielile de 115 cor. 32 fil., a rezultat un profit curat de 145 cor. 68 fil.

Primească marinimoșii suprasolvenți și participanți sincerile noastre mulțămiri, pentru obolul adus pe altarul Domnului și al culturii poporului român. Cincul-mare, în 28 Ianuarie 1909. Pentru comitet:

George Conta
paroh ort. rom.

•

Pentru înființarea unei biblioteci parohiale în parohia noastră, la rugarea mea mai mulți domni meseriași parohieni, au format un cor bărbătesc care pentru scopul amintit a dat în școală o *petrecere poporală*, compusă din cântări și teatru.

Vin ca și pe această cale să mulțămesc Dlor meseriași coriști și epitropului Petru Joandrea, și cu deosebire Dlor George Moga și Ioan Stanciu, actori ai teatrului din loc.

Atât partea morală, cât și materială nu au lăsat nimic de dorit.

Și-au răscumpărat bilete: „Sebeșana“ societate pe acțiuni în Sassebeș 5 cor., Lazar Tritean ref. școl. și as. cons. 5 cor.; Savu Avram 5 cor.; Zevedeiu Murășan 4 cor.; eară seara la cassă au suprasolvit: Romul Platoș paroh Turnișor 2 cor.; Iacob Marchiș, Ioan Moldovan Puiu, Petru Joandrea, Vasile Chirca, Nicolae Ucenic, Lazar Imbăruș, Coman Mânzat, George Simtion, Andreiu Theodor, Emil Moga, George Limpede, Samuil Gangolea, fiecare 1 cor.; Nicolae Avrigean 60 fil. Niculae Mureșan, Niculae Vintilă, George Bendorfean, Victor Trimbitaș câte 40 fil. Ioan Cristea 30 fil. Maria Ucenic și Valeriu Vasilichi câte 20 fil.

Suma întratelor 128 cor. 10 fil. Eșitelor 91 cor. 48 fil. a rămas un venit curat de 36 cor. 62 fil. care s'a depus la bancă.

Mulțămind tuturora, îmi iau voie a face și următoriul apel: Toți binevoitorii noștri să doneze pentru biblioteca noastră de nou înființândă, cărți sau bani.

Donațiunile rog a se trimite subscrisului (Str. lungă nr. 15) și se vor cuita pe cale ziaristică.

Sibiiu, la 26 Februarie 1909.

Octavian Mureșan
paroh gr. ort.

Poșta ultimă.

Schimbare de tron în Sârbia.

In cercurile politice din Belgrad se afirmă cu toată positivitatea, că regele *Petru* al Sârbiei își va da în curând dimisia pentru a urca tronul fiiul său, principele *George.*

Poșta redacției.

„Influența reformațiunii . . .“ se va publica.

„Un protocol de pe timpul epis. Moga“ asemenea.

Teatru german.

Sâmbătă: *Der Rechtsanwalt*, comedie de Franz Molnár.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Răsuflarea Dtră se ușurează

de-a binele deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT și această ușurare se va mări zilnic.

Aceasta e experiența a mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuți.

Emulsiunea lui SCOTT

sporește în mod surprinzător puterile în general. Apetitul și somnul se reîntorc și mistuirea se regulează.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

1 (270) 5—5

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs și I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit și se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 4—50

1909 B. I. 239/4. [73] 1—1

Ő Felsége a Király nevében!

A nagyszebeni kir. járásbiróság mint büntető biróság becsületsértés vétségével vádolt Popica János elleni bünügyben Bunea Demeter mvádló által emelt vád felett Nagyszebenben 1909 évi február hó 24-én Bauer Gyula kir albiró és Bélik Gergely jkvvezető, valamint Dr. Piso Jenő ügyvéd h. Hambasan János u. j. mint mvádló képviselője részvételével megtartott tárgyalás alapján a vád és védelem meghallgatása után hozta a következő

Itéletet:

A kir. jbiroság Popica János vádlottat, ki 29 éves gör. keleti vallásu, czoódi születésü és czoódi lakos, nős 1 gyermek apja foglalkozásra nézve községi tanitó vagyonos irástudó, bünösnek mondja ki a btkv. 261 §-ban irt s azon §. szerint minősülő becsület sértés vétségében, melyet azáltal követett el, hogy Czoódon 1909 évi február hó 6-án Bunea Demeter lelkész magánvádlónak azt mondta: „Te pap vagy? Te disznó vagy“.

Ezért a kir. járásbiróság vádlotatt a btkv. 261 §. alapján a btkv. 91 §. alkalmazásával az 1892 XXVII t. cz. 3 §-ban irt czélokra 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett a nagyszebeni kir. járásbirósághoz befizetendő s behajthatatlanság esetén a btkv. 53 §-a értelmében 3 (Három) napi fogházra átváltoztatandó 15 (Tizenöt) korona pénzbüntetésre itéli s kötelezi a felmerülendő bünügyi költségeknek az 1890 XLIII t. cz. 9 § ban irt végrehajtás terhe mellett való megfizetésére.

Kötelezi továbbá vádlottat hogy mvádlónak 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett 24 kor. költséget fizessen meg, megjegyeztetvén, hogy ezen összegben a magánvádló által előlegezett 8 kor. tanudij és bennfoglaltatik.

Dr. Piso Jenő ügyvéd diját 16 koronában, állapitja meg saját fele irányában.

Köteleztetik továbbá vádlott, hogy az itéletet indokaival együtt 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett saját költségén a „Telegraful Român“ czimü nagyszebeni lapban 1 izben közzététesse.

Nagyszeben, 1909 évi febr. hó 24-én.

Bauer s. k.,
kir. albiró.

Indokok.

A vád szerint terhelt (lásd a rendelkező részt).

Minthogy terhelt ezen cselekményét elöbb tagadta, azonban a kihallgatott Popoviciu Demeterné tanu vallomása után ki a tényt a vád szerint igazolta — beismerte s igy biróság azt bizonyitottnak vette.

Vádlott ezen cselekménye a btkv. 261 §-ban irt becsület sértés vétségének tényálladékát kimeriti, őt abban bünösnek kellett kimondani s figyelembe véve mint enyhitő körülményeket vádlott beismerését, büntetlenelő életét, családos voltát, melyekkel szemben, sulyositó körülmény nincs a btkv. 91 §. alkalmazásával az itélet rendelkező részében irt büntetés volt kiszabandó.

Kötelezni kellett vádlottat bünössége kimondása folytán a B. P. 480 §. alapján a bünügyi s a magánivádlónak okozott, szintén bünügyi természeti költségek megfizetésére.

A hirlapi közzététel mvádló hivánságára a btkv. 277 §-a alapján rendeltetett el.

Az ügyvédi dijakra vonatkozó intézkedés a B. P. 485 §-án alapszik.

Nagyszeben, 1909 évi febr. hó 24-én.

Bauer s. k.,
kir. albiró.

Nr. 80/1909. [71] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională ortodoxă română din **Blaşfalăul de sus** protopresbiteratul Bistriţa, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul anual împreunat cu acest post este 600 coroane încassat prin repartiţie dela popor, cuartir, lemne şi grădină şi se va plăti celui ales suma conveniendă din ziua în care va ocupa postul.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Blaşfalăul de sus, în 16 Februar 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriţei.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 2473/1909. [70] 1—2

Aviz de târg Timişan.

In anul curent târgul de ţară dela sf. Iosif se va ţinea din 18 Martie pănă inclusive 22 Martie 1909.

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă de Joi 18 Martie 5 oare dimineaţa.

Temesvár, 14 Februarie 1909.

Dela căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 28—34

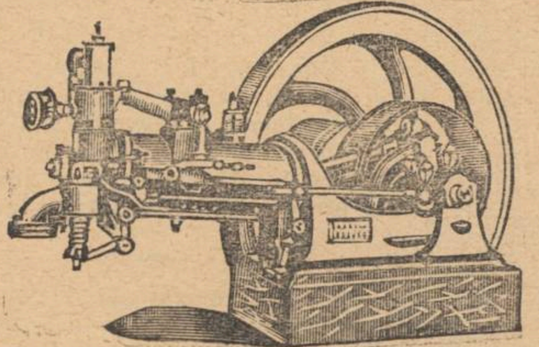

Garanţia cea mai intensivă. **Condiţii de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, una dintre cele mai vechi şi mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE
din Germania

lifereazâ

Motoare şi Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcţiune sigură şi cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenţia generală şi depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 8—12 Telephon Nr. 12—91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 36—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

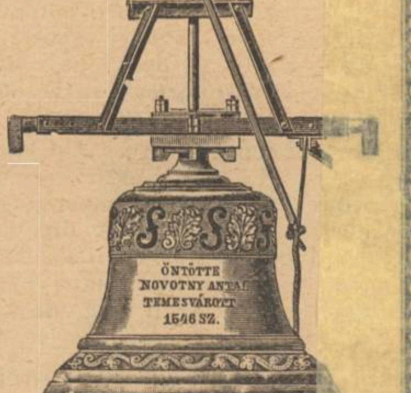

„SECAŞANA“, cassă de credit şi economii în Ludoşul-mare (comitatul Szeben).

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de credit şi economii *„Secaşana“* societate pe acţii în Ludoşul-mare sunt invitaţi prin aceasta în senzul §-lui 29 din statutele societăţii la

I-a adunare generală ordinară,

ce se va ţinea în *Ludoşul-mare Luni în 22 Martie 1909 st. n. la orele 1 după ameazi* în localul băncii cu următoarea

Ordine de zi:

1. *Deschiderea adunării generale.*
2. *Raportul direcţiunii despre resultatul anului de gestiune 1908.*
3. *Raportul comitetului de supraveghiare şi propunerea acestuia.*
4. *Aprobarea bilanţului şi darea absolutorului direcţiunii şi comitetului de supraveghiare.*
5. *Decisiune asupra împărţirei venitului curat.*
6. *Statorirea marcelor de prezenţă pentru membrii direcţiunii şi comitetului de supraveghiare.*
7. *Urcarea capitalului social.*
8. *Alegerea unui membru în direcţiune pe restul de 2 ani.*
9. *Alegerea comitetului de supraveghiare pe o periodă de 3 ani.*

Domnii acţionari cari voesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi în conformitate cu §. 32 din statutele societăţii, sunt rugaţi a-şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă cel puţin cu 1 oră înainte de începerea adunării la cassa societăţii în Ludoşul-mare.

Ludoşul-mare, în 27 Fnbruarie 1909.

(75) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţului cu 31 Dec. 1908. — Mérleg számla 1908. dec. hó 31-én.

Activa — Vagyon.		K f
Cassa în numărar — Készpénzkészlet		3,050·71
Cambii de bancă — Bankszerü váltók		32,290·—
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogos kölcsönök		18,398·—
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi — Kötelezvény kölcsönök kezesek mellett		46,480·—
Mobiliar — Berendezés	518·72	
după amortizare — leirás után	118 72	400·—
Interese restante — Hátralékos kamatok		794·76
		101,413·47

Pasiva — Teher.	K f
Capital social 300 acţii à K 100 — Részvénytőke 300 drb. à 100 K	30,000·—
Fond de rezervă — Tartalékalap	100·—
Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek	25,449·24
Cont-curent — Folyó-számla	34,444·01
Reescont — Visszleszámitolás	7,348·—
Diverse — Különtélek	250·—
Interese transitoare anticipate — Előlegezett kamat	1,372·14
Profit curat — Tiszta nyereség	2,450·08
	101,413·47

Contul Profit şi Perdere — Nyereség és Veszteség számla.

Eşite — Kiadások.	K f
Interese: — Kamatok:	
pentru dep. spre fructificare — kamat betétek után	1,115 02
pentru reescont — visszleszámitolt váltók után	220 03
pentru cont-curent — nyilt számla után	1,444·01
Spese: — Költségek:	
chirie — házbér	80·—
spese de birou, încălzit, luminat etc. — irodai költségek, fütés, világitás stb.	282·52
competinţă de timbru — bélyegilleték	114·—
Porto-poştal — Postabér	57·10
Salare amploiaţilor — Tisztviselők fizetése	600·—
Contribuţiune — Adó	443 94
Amortizare din mobiliar — Leirás a berendezésből	118·72
Profit curat — Tiszta nyereség	2,450 08
	6,925·42

Intrate — Bevételek.	K f
Interese: — Kamatok:	
de escont — leszámitolt váltók után	1,899·76
de împrumut. hipotecare — jelzálogos kölcsönök után	1,179·31
de împrumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi — Kötelezvény kölcsönök után	2,456·55
Proviziuni şi taxe de scris — jutalékok és irásdíj	1,389·80
	6,925·42

Ludoşul-mare, la 31 Decemvrie 1908. — Nagyludas, 1908 évi deczember hó 31-én.

Spornic m. p, director executiv — vezér igazgató. A. Staicu m. p., cassar — pénztárnok.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

I. Cosma m. p., prez. Ioan Albon m. p. Moise Popp m. p. Romul Luca m. p. A. Staicu m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în ordine şi consonanţă cu registrele principale şi auxiliare. — Alolirott bizottság fennti számlákat megvizsgáltuk és helyesnek és a fő és segédkönyvekkel összhangzásban találtuk.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelö bizottság:

Ilie Pop m. p., prez. — elnök. Stefan Medeşan m. p. Ioan Staicu m. p. Dumitru Ivan m. p. Nicolae Dobrota m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 21 Sibiiu, Marţi 24 Februarie (9 Martie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Crisa e amânată.

Sibiiu, 8 Martie n.

Consiliul de ministri, ţinut Joi seara în Budapesta, a luat în unanimitate o hotărâre foarte energică faţă de majoritatea parlamentară. Şi fiindcă înţelegerea a fost perfectă între membrii cabinetului, au renunţat dela intenţiunile lor cei doi ministri cari erau hotărâţi să-şi dee demisiunea: contele Andrássy şi contele Zichy, iar contele Zichy a plecat imediat la Viena, pentruca să facă raport Maiestăţii Sale despre *solidaritatea* care domneşte în sinul guvernului unguresc şi despre *energia* ce vrea acum să o desvolte faţă de ceice turbură apele guvernului coaliţionist.

Consiliul de ministri a acceptat adecă în unanimitate, deci cu domnul Kossuth împreună, declaraţia ministrului-prezident *Wekerle*, pe care o făcuse şi în şedinţa comisiunei parlamentare, esmisă în chestia băncii, că guvernul nu poate accepta nici o îndrumare din partea parlamentului în chestia băncii câtă vreme pertractările decurg încă cu guvernul austriac, pe basa propunerilor făcute din partea guvernului unguresc, în chestia băncii. Când va fi presentat deci dietei raportul şi propunerea comisiunei băncii, guvernul va face propunere, ca dieta să nu pună raportul la ordinea zilei şi să nu-l pertracteze, până când nu vor fi terminate pertractările guvernului unguresc cu cel austriac şi nu va face guvernul însuşi raport dietei despre terminarea lor şi despre resultatul pe care l-au avut. Guvernul ia asupra sa angajamentul de a căuta, ca pertractările acestea să fie terminate cât mai curând, face însă *chestie de cabinet* din aceea, ca dieta să-i dee termin pentru purtarea şi încheerea lor şi să nu-i încrucişeze planurile prin pertractarea raportului comisiunei băncii şi eventual prin acceptarea vreunei propuneri făcute din partea acesteia.

Prin conclusul acesta al consiliului de ministri, comisiunea băncii, care stă sub influenţa prezidentului camerei, *Justh Gyula*, şi a deputatului *Holló*, nu e împedecată în activitatea ei. Poate să se întrunească chiar astăzi, ori mâne, şi să voteze propunerea deputatului *Holló*, ca privilegiul băncii austro-ungare să nu mai fie prelungit, ci cu începerea anului ce vine să fie înfiinţată banca independentă ungară, dar guvernul apelează la înţelepciunea dietei, ca propunerea aceasta a comisiunei, când o fi să i se prezenteze, să nu o pună la ordinea zilei şi să nu o iee în petractare, până nu'şi termină guvernul pertractările cu guvernul austriac.

Conclusul ministrilor a făcut bună impresie asupra tuturor deputaţilor din partidul independist, şi se crede, că partidul independist, care va fi întrunit, probabil astăzi după ameaz în conferenţă, se va pronunţa în unanimitate pentru acceptarea lui, făcând astfel cu putinţă, ca crisa să nu isbucnească încă, ci să fie amânată pentru nişte zile mai îndepărtate, căci de tot delăturată, între împrejurările date, nu mai poate fi.

S'a aflat deci de nou un expedient pentru eşirea din incurcătură, şi trăsătura de şac e foarte bine combinată. Se va aduce hotărâre pentru înfiinţarea băncii independente ungare, şi totuşi nu se va aduce, ci ea va fi folosită ca armă în contra guvernului austriac, asupra căruia se va face presiune cu ea, ca să dea Ungariei cel puţin banca de cartel, căci altcum işi face bancă independentă! Dar nu credem să prindă, pentrucă cei din Austria mai curând se învoiesc să capete Ungaria bancă independentă, înfiinţată cu capitale ungureşti, decât bancă de cartel, cu conducere ungurească, dar cu capitale austriace! Şi astfel e aproape sigur, că pertractările ce se poartă acum între reprezentanţii guvernului unguresc şi ai celui austriac nu vor da nici un rezultat bun pentru guvernul nostru. Şi atunci ce va urma?!. Cine poate să ştie?!.

Nouă probleme
pentru
sinoadele parohiale.

In toiul luptelor culturale, sociale şi politice perdem de multeori din vedere chestiuni adânci, chemate a forma măduva desvoltării noastre etnice şi ne cheltuim cele mai bune puteri întru dobândirea unor bunuri, folositoare şi ele, dar nu arareori de o valoare mai inferioară. Nici că e mirare, dacă în procedeul nostru greşim, punând în primul plan de luptă şi cucerire bunuri, cari şi mai târziu dobândite nu pot fi perdute, pecând întrelăsarea altor chestii vitale de multeori face, că nu se mai pot dobândi, ori şi dacă se mai pot, intârzierea în câştigarea lor la toată întâmplarea aduce cu sine daune vădite, în detrimentul unui progres conştient, consecvent şi binefăcător.

Ne pare deci cu atât mai bine, când din vre-o parte oarecare se resuscită idei şi se pun în curs, pentru a forma obiect de discuţie şi pronunţare.

De atari gânduri era străbătut sufletul nostru, când am cetit espunerile protopresbiterului *Vasile Gan* cu referire la activitatea sinoadelor parohiale. Suntem întru toate de acord cu cele cuprinse în menţionatul articol. Da! Sinoadele noastre parohiale, ba poate şi celelalte, au devenit un simplu *formalism*, care nu ştie şi nici că poate să cuprindă massele credincioşilor în vârtejul unei *interesări mai vii* şi pe o scară mai estinsă.

Nu e uşor a constata un rău de caracter mai general; dar decât aflarea acestuia cu mult mai anevoios este a indica drumul, pe care mergând să putem eşi din nămolul în care ne-am înfundat. Şi aceasta din motivul, că biserica este şi trebue să fie mai conservativă ca alte instituţii, deoare-ce sfetnicilor conducători nu le este permis a o supune unor experimentări, a căror resultate nu se pot prevedea. Paşii ei trebue să meargă lin şi cu siguranţă, ca nu cumva naia bisericii să se lovească de valurile cutropitoare ale vremilor.

Cu toate acestea, nu e permis să rămânem în rugineala ce s'a format pe maşineria vieţii noastre.

Mânecând din aceste puncte de vedere, nu va strica să ne ocupăm şi mai cu deadinsul de *nouăle probleme* ale sinoadelor parohiale. Nu avem pretenţii de a spune poate lucruri necunoscute, dar avem dorul şi datorinţa de a stărui mereu, ca ceeace se recunoaşte de bun să se şi traducă în practică. De giaba ne batem peptul pe la cele ocazii, că noi facem aşa şi aşa, şi progresăm aşa şi aşa, când vorba noastră e o vorbă goală.

După modesta noastră părere, ca să eşim din formalismul gol de azi, în care se scurge viaţa sinoadelor parohiale, ar trebui să *lărgim* sfera de activitate a organelor din parohie în sensul indicaţiilor cuprinse în §-ii statutului organic.

Ca o teză generală am putea stabili principiul: *Mai mult decât până acuma să ne preocupe chestiile culturale, sociale, morale, higienice de salubritate publică şi chiar economice.* Au început pe ici colea să se intemeieze *biblioteci parohiale* şi cu încetul oamenii se dedau a împru-

FOIŞOARĂ.

Răcănel.

Povestire de Edgar Poe.

(Fine.)

Orangutanii cei opt aşteptau cu oarecare răbdare miezul nopţii, căci zicea Răcănel, atunci e mai bine să intre în sală, când va fi îndesată pretutindenea de măşti .... Când ciasul a bătut douăsprezece la miezul nopţii, au dat năvală ori mai bine s'au rostogolit înlăuntru toţi deodată. Impedecaţi îm mers de greutatea lanţurilor unii au căzut la intrare, iar ceialalţi s'au poticnit puţin.

Oamenii din sală s'au turburat grozav, împăratului însă îi creştea inima de bucurie. Intr'adevăr mulţi din cei de faţă credeau că sunt cu adevărat fiară sălbatice, chiar şi dacă nu tocmai orangutani. Multe cocoane leşinară de spaimă, şi dacă împăratul n'ar fi luat măsuri ca să oprească în seara aceasta purtarea de arme de bună seamă atât el, cât şi tovarăşii lui ar fi plătit gluma cu sângele lor. Astfel s'a pornit o alergătură a tuturora către uşi, însă împăratul poruncise de mai nainte, ca toate uşile să fie încuiate îndată după intrarea lui în sală. Şi la dorinţa piticului s'au încredinţat cheile în grija sa.

Sgomotul şi neorânduiala ajunseră la culme. Invălmăşala mulţimei fiind în adevăr plină de primejdie, fiecare oaspe gândea cum să scape de năcaz, astfel n'a văzut nimenea că lanţul de care altădată era atârnat sfeşnicul cel mare începuse a se coborâ încetişor, până ce capătul său, care se sfârşia într'un cârlig stătea la o depărtare de câteva palme deasupra podelelor.

Curând după aceasta împăratul cu sfetnicii săi îmbrâncindu-se încoace şi încolo, în sfârşit se opriră la mijloc aproape de lanţul cu cârlig. Când erau acolo piticul îi îmboldea mereu să se ocupe cu gloata lărmuitoare. In vremea asta el a pus mâna pe lanţurile lor şi ca fulgerul a prins cârligul şi l-a acăţat într'o verigă a lanţurilor, cu cari erau înfăşuraţi orangutanii.

Fără să poţi vedea în ce fel şi chip, cât baţi în palme lanţul a sărit în sus, iar cârligul nu puteai să-l mai ajungi de jos. Orangutanii cu feţele înghesuite la olaltă, spânzurau în aer.

Intr'aceea mulţimea îşi mai venise în fire, şi crezând că întreg lucrul este o glumă bine reuşită, rupse în hohote sgomotoase văzând starea de râs şi desnădăjduită a maimuţelor.

— „Lăsaţi pe mine!“ strigă Răcănel cu glasul ţiuitor. „Lăsaţi pe mine! s'ar putea să-i cunosc. Dacă i-aş zări cevaş mai bine, îndată aşi şti să vă spun cine sunt!“

Opintindu-se Răcănel şi sucindu-se uşor prin desime ajunse la părete. In grabă luă de acolo o făclie şi se întoarse iarăşi la mijlocul salei. Atunci îndemânatic ca o maimuţă se avântă drept în capul împăratului, de aici se mai căţără vr'o câteva palme în sus pe lanţ cu făclia în mână şi plecând-o pe la capetele maimuţelor ca să le lumineze zicând: „O să aflu îndată cine sunt!“

Şi acum când întreagă mulţimea cu maimuţe cu tot fu apucată de un râs nesfârşit, măscăriciul scoase un şuer ascuţit, iar lanţul cu o smâcitură puternică sări ca de 30 de urme în văzduh. Orangutanii îngroziţi dând din mâni şi picioare rămaseră plutind în înălţime cam la mijlocul dintre boltitură şi podele. Răcănel sta căţărat de lanţ şi ca şi când nimic nu s'ar fi întâmplat îşi ţinea în jos făclia, pare că mereu ar vrea să afle cine sunt.

Lumea rămase cu gura căscată şi fără veste o tăcere de moarte se înstăpâni asupra tuturora. Tăcerea a fost întreruptă de acelaş sunet lin, tăios şi scrâşnitor care l-a auzit împăratul, când izbise vinul în faţa copiliţei Domnica. Acum însă îndoială nu mai era, cum şi de unde eşise glasul. Piticul cu gura înspumată scârţăia cu dinţii săi colţoşi şi se uita cu ochi înflăcăraţi şi cu turbare de nebun la feţele sfetnicilor şi a împăratului.

— Ha! ha! strigă în sfârşit nebunul de curte apucat de mânie; „ha! ha! Acum mi-se năzare cine sunt dumnealor!“

Zicând cuvintele din urmă, se prefăcu că vrea să privească mai de aproape obrazul împăratului, — şi cu făclia îl atinse. Invelişul de fuior îndată luă foc şi pară, şi cât ai număra până la zece orangutanii ardeau în flacări. Mulţimea de oameni, înlemnită de frică, nu era în stare să le dea cel mai mic ajutor, ci se holba în sus neputincioasă şi urlând.

Nebunul a fost silit de puterea flacărilor cari creşteau tot mai mult, să se urce dealungul lanţului. Oamenii, văzându-l căţărându-se în sus, iarăş au tăcut pe un minut. Piticul luând vorba a început să le grăiască astfel:

— „Acum ştiu lămurit“, zise „ce fel de oameni sunt aceştia. Este un împărat mare cu şapte sfetnici — un împărat, care n'a stat la îndoială să lovească peste faţă o sărmană fată, iar oamenii lui toţi şapte, l-au îmbărbătat la batjocură. Pe mine mă vedeţi: eu sunt Răcănel, nebunul de curte, şi astăzi v'am arătat isprava mea cea mai de pe urmă“.

Fuiorul şi păcura ardeau straşnic, şi piticul abea sfârşi vorba, când lucrarea sa de răsbunare era sfârşită. O grămadă mare, înegrită de fum năbuşitor, într'o stare de necunoscut, spânzura în lanţurile sale. Piticul aruncă făclia, se urcă încetişor către boltitură, şi se făcu nevăzut prin fereastră.

Se dă cu socoteală, că Domnica stând sus pe coperişul casei, ar fi fost mestecată în afacerea de cruntă răsbunarea a pretenului ei. Amândoi se crede că s'au dus departe în ţara lor. Pe aici nimeni nu i-a mai văzut.

uh.

muta şi a ceti din cărţile bibliotecei, mai ales credincioşi de aceia, cari sunt corişti şi iau parte pe la producţiile poporale. Gustul de cetit prinde rădăcini, luând unul dela altul pildă.

In stadiul de astăzi al culturei noastre să nu ne facem prea mari iluzii nici în punctul acesta, ci să ne mulţămim deocamdată cu o înaintare lină şi cu un mers încetinel. Nu aflu după experienţa şi priceperea mea material mai potrivit decât: *poveşti poporale, cântece poporale, colinde, oraţii la nunţi* şi alte ocazii, *piese teatrale* poporale şi cărţi *de rugăciune.*

Spre acest scop ar trebui negreşit, ca forurile noastre bisericeşti să ia lucrul în mână şi să compună o *biblie de casă,* care să stee pe masa ţăranului român şi să cetească în Dumineci şi sărbători.

Preocuparea cu problema de a stârni şi deştepta gustul cetitului în massele credincioşilor ar trebui să fie mereu ţinută înaintea ochilor. O problemă foarte grea şi vrednică de a forma obiect de studiu pentru comitetele şi sinoadele noastre parohiale.

Am văzut, cum un preot tiner a cerut dela învăţătorul seu să-i dea un conspect despre cărţile cetite, cum şi de numărul copiilor de şcoală ori a altor credincioşi, câţi au cetit.

Acesta îl privesc ca un bun început tocmai în direcţia indicată. La tot cazul denotă un simţ bun, unde se manifestă.

O altă problemă este *regenerarea morală* a comunei bisericeşti. Sunt comune unde morala publică e foarte redusă. Mai tot satul e cuprins de felurite boale morale, cum sunt: *alcoholismul, furtişagul, concubinagiul, sfezile, pârâle, lenevirea, făţărnicia, viclenia, materialismul* etc. Când aceste rele se manifestă la indivizi singuratici şi apar isolate, nu e nici o primejdie. Cu mult mai rău este, când ele încep să cangreneze viaţa socială morală a credincioşilor din o comună, atunci numai cu mijloace radicale şi multiple se poate începe opera de curăţire. Atunci e necesar să păşească în ajutorul preotului şi celelalte organe bisericeşti din parohie.

Preotul nu-i vorbă poate face mult la actul spovedaniei, ori prin graiul viu în predici. Dar la un rău moral, care a prins rădăcini adânci, nu e de ajuns atâta, aici are trebuinţă şi de sprijinul celoralalţi factori bisericeşti. Cu multă satisfacţie sufletească am aflat cum unii preoţi tineri din jurul Sibiiului ţin serate instructive de caracter religios-moral în zilele de Dumineci. Asta e o pornire frumoasă, merită să fie scoasă la iveală şi să-şi găsească imitatori. E o muncă de regenerare morală-culturală, care de sigur îşi va îmbia fructele sale cu prisosinţă.

Bisericei noastre nu-i este permis să fie străină nici faţă cu chestiile higienice. Spre laudă fie zis, ambele biserici româneşti în timpurile mai recente au pornit o mişcare frumoasă în contra alcoholismului, vrăşmaşul cel mai mare al neamului românesc din această patrie. Sunt apoi şi alte chestii cu privire la higiena casei şi a curţii ţăranului nostru, abstracţie făcând dela higiena căsenilor, cari încă nu pot fi ignorate de preot şi organele bisericeşti din parohie. In ajutor se poate chema medicul cercual şi comunal. Cu atât mai puţin e iertat să se peardă din vedere chestiile economice la un popor eminamente agricol. Chiar şi în respectul acesta s'ar putea iniţia unele lucrări de către preot şi organele bisericeşti, căci nu deroagă nimic instituţiei.

Este ştiut doar, că moralitatea şi idealurile morale în lume au să se realiseze. Şi ele de cele mai multeori au trebuinţă de mijloace materiale, ca să se poată întruchipa în viaţa oamenilor.

Idealurile culturale morale numai în cruda realitate îşi află resolvarea lor şi pot servi spre înaintarea neamului omenesc.

Să facem deci din organele noastre bisericeşti de prin comune organe vii, îmbrăţişând nouă probleme şi stăruind, ca acestea să producă premenirea dorită în şirul credincioşilor nostri dela sate, spre binele şi propăşirea neamului nostru românesc. *Dr. Petru Şpan.*

Evangelia, ca principiu al vieţii.

De

D. I. Bogdaşevski.

Nu poate fi admisă îndoiala, că anume, evangelia şi nu altceva trebue să fie temelia vieţii noastre în toate manifestările ei. Evangelia nu poate fi substituită, ori înlăturată, nici de arida ştiinţă, nici de mereu nehotărâta şi atât de schimbătoare în alcătuirile sale — filosofie. Mulţi vrăjmaşi are creştinismul, ce cad asupra-i din toate părţile, însă protivnicii moralei evangelice relativ sunt foarte puţini şi înşişi vrăjmaşii creştinismului, simţind viu înălţimea ei, o slăvesc. Unul din actualii teologi raţionalişti ai apusului, cunoscutul A. Harnack, considerând partea etică a creştinismului zice, că evangelia în nici un cas nu o putem socoti că şi-a trecut veacul şi nici odată nu o putem înlocui cu altceva mai de actualitate şi corăspunzător vieţii. Evangelia, ca fundament al vieţii o poate nega numai acela, care nu vede decât numai o materie neînsufleţită şi neînduplecatele ei legi, care nu-şi închipue viaţa omenească, decât numai ca o neîncetată luptă a celui tare cu cel slab, şi triumful puterii în această luptă, care în locul Dumnezeu-omului pune zeificarea omului şi se socoteşte numai pe sine ca centru al totului, iar egoismul ca măsură a tuturor acţiunilor sale.

Actuala stăpânire necondiţionată a empirismului de sigur nu s'a putut să nu se pronunţe şi asupra cuprinsului evangeliei. Empirismul grosolan măsoară totul esclusiv numai cu folosul şi cu câştigul, pentru dânsul e bun şi admisibil numai ceeace aduce imediat resultate practice, şi dimpotrivă, tot ce este mai presus de simţuri, nevăzut, lapădă cu totul ca nefolositor nimănui, ca pe un balast de prisos, ce numai ne îngreue mintea. Potrivit acestor vederi, el se trudeşte a mireni evangelia ori a o pământeni, iar evangelia cerului şi cu destinaţie pentru cer, doreşte a o preface cu totul în evangelie pământească şi pentru pământ. Cu alte cuvinte, preţueşte evangelia numai din acel punct de vedere, din care ea ar aduce profituri pământeşti şi l-ar face pe om sătul, mulţămit şi desfătat. Aceasta este substituirea certă a moralei evangelice, ori în tot casul cea mai îngustă şi unilaterală a ei înţelegere. Orice s'ar zice, dar evangelia înainte de toate ne îndreaptă mintea spre vecinicie, spre spiritualitate şi statornicie, ea ne demonstrează puternic, că sufletul nostru, interiorul lui, omul nostru ascuns, e mai bun decât hrana şi decât îmbrăcămintea, ea ne cere a căuta mai întâiu împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea lui. Evangelia doreşte să ne liberează de preocupările grijilor lumeşti, — grijí, se înţelege, nu pentru pânea cea spre fiinţă, ci acelor griji cunoscute nouă tuturor, a nesfârşitelor şi feluritelor preocupări, a vânării continue după bunurile pământeşti. Şi trebue să recunoaştem: Ce putere sufletească şi neatârnare ne-am crea, dacă am urma totdeauna acelui înalt precept evangelic, — „nu vă îngrijiţi". Atunci nu am mai fi robii oamenilor, robii zilei şi ai lucrurilor pământeşti. „Eu, — zice Mântuitorul Christos — sunt calea, adevărul şi viaţa" (Ioan, XIV. 6) — aceasta înseamă: viaţa spirituală, viaţa împăcării şi a reînoirii omului, care îşi găseşte mulţămirea tuturor trebuinţelor sale sufleteşti înalte, stăruind în bucuria cunoaşterii esistenţei sale, ca făptură a lui Dumnezeu şi în unirea cu Mântuitorul şi împăciuitorul său. „Eu viu sunt — zice Mântuitorul — şi voi vii veţi fi" (Ioan, XIV. 19) — în aceeaşi viaţă vecinică duhovnicească. In mine este isvorul apei ce curge în această viaţă (Ioan, IV. 14). Nesfârşit de înalt e idealul evangelic al asemănării cu Dumnezeu şi al înfierii dumnezeeşti şi nici odată omenirea cu toate străduinţele sale progresive nu-l va întrece, pentrucă el se raportă către realitate, ca necondiţionatul la condiţionat, ca vecinicul şi neînlocuibilul la vremelnic şi mereu schimbător. De aceea, cu drept cuvânt calea evangeliei e calea abnegaţiunei; ea e cale îngustă, la ea duc porţi strâmte şi cei ce se mântue sunt puţini. (Mat., 17, 3, 14. Luca XIII. 23, 24).

In acelaş timp, în altă extremă cad aceia, cari în numele evangheliei neagă viaţa naturală şi bucuriile ei fireşti. Pentru aceştia pretutindenea e numai întunerec şi tristeţă; ei tot atâta iubesc pe oameni cu iubire creştină pe cât de arogant şi fariseic compătimesc nepriceperea omenească. In realitate evangelia nu ne cere numai decât fugirea de lume, ci ne învaţă a fugi de *păcatele* lumei şi ne chiamă la luptă cu lumea şi cu duşmanii săi principali, — *sensualismul, mândria* şi *egoismul.* Ascetismul evangelic este renunţare, o cercare proprie, războiu cu îmboldirile sensuale şi cu pasiunile, şi astfel de ascetism se cere dela fiecare dintre noi, întru cât fără el nu se poate nici un fel de viaţă morală. Evanghelia nu neagă bunurile pământeşti, dar ne învaţă a nu privi la ele, ca la ceva nespus de preţios şi în totul îndestulitor.

Iar evanghelia nu se depărtează nici de viaţa de acum, pentrucă ea cunoaşte nevoia, ştie trebuinţele trupeşti, şi învaţă destul de limpede, că şi acestea din urmă trebuesc împlinite. Insă, nevoile sufleteşti cu necesitate trebue mai mult considerate decât cele trupeşti, şi pentru fericirea pământească nu trebue să jertfim pe cele mai preţioase — ale sufletului nostru nemuritor. „Pe pământ trebue să se reflecte sigilul (marca) Cerului. Pământul trebue să se prefacă în unealtă a spiritului."

In fiecare zi ne rugăm, zicând: „Vie împărăţia Ta" (Mat., VI, 10, Luca XI, 2). Acea împăraţie e tocmai o reflectare a Cerului, — împărăţia în care domneşte adevărul şi iubirea lui Dumnezeu, unde voia Domnului slujeşte drept lege a vieţii, şi tot egoismul învrăjbitor se întoarce în unitatea şi armonia de altădată. Dar, în deplină realitate, această împărăţie este „Cerul", — împărăţie pregătită drepţilor dela crearea lumii, unde Dumnezeu va fi „totul în toate". Tot asemenea caracter îndoit are şi „viaţa vecinică", despre care ne vorbeşte aşa des evanghelia. Noi posedăm acea viaţă vecinică chiar aici, pe pământ, când credem în arătarea a însuşi fiinţei vieţii — Fiul lui Dumnezeu, — când ne găsim în unire cu el, şi realizăm adevărul şi iubirea adusă de dânsul. Aceasta este viaţa în adevăratul înţeles, — adevărata viaţă, viaţa după Dumnezeu, în care nu e nimic închipuit ori întâmplător, ori având numai o înfăţişare a realităţii, iar în sine fiind nimic adevărat; aceasta este propria realizare a destinaţiunii noastre şi de aceea aceasta este viaţa mulţămită, care ne procură cea mai înaltă fericire. Dar în deplina sa realizare „viaţa vecinică" este „Cerul", — viaţa în locaşurile cereşti, viaţa fără de sfârşit înaintea principiului vieţii — Dumnezeu.

Nicăiri în evanghelie nu e arătată mai limpede posesiunea acestei fericite vieţi, prin realizarea dreptăţii lui Dumnezeu, decât în predica populară a Mântuitorului Hristos, prea bine cunoscută fiecăruia dintre noi. Ideea fundamentală a cuvântării e esprimată prin cuvintele: „fericiţi cei ce flămânzesc şi însătoşează de dreptate, că aceia se vor sătura." In raport *cu sine însuşi,* (pentru om) adevărul lui Dumnezeu este o sărăcie a duhului, adecă, recunoaşterea micşorimei sale, a neputerei, în faţa atâtor probleme morale date nouă să ne ducă la desăvârşire; conştiinţa necesităţii absolute a exerciţiilor pentru realizarea acestei probleme; curăţia inimei, care preface pe om, dându i putinţa a vedea pe Dumnezeu. In raport cu celalalţi (oameni), adevărul lui Hristos cere: bunătate, milă, împăciuire, iubire în toate manifestările ei, dusă până la iubirea vrăjmaşilor nostri. „Fericiţi cei ce flămânzesc şi însătoşează de dreptate." Ei sunt fericiţi chiar aici, pe pământ, pentrucă realizarea adevărului produce prin sine însuşi fericire lăuntrică (sufletească); dar deplinul triumf al adevărului dumnezeesc asupra celui omenesc, şi deplina sătura e de adevărul lui Hristos, e acolo — în noul Cer şi noul pământ, unde *„trăeşte adevărul."* Evanghelia se înarmează cu toată puterea împotriva adevărului fariseic, care se prezintă numai cu o înfăţişare externă, numai ca să se arate lumii, căutând slăvirea pe pământ. Din potrivă, adevărul lui Hristos este adevăr lăuntric, curăţitorul inimei noastre. Şi milostenia şi rugăciunea şi postul, trebue să aibă caracter lăuntric. Ele nu caută arătarea în lume, ci singurătatea, concentrarea duhovnicească. Dispreţuind iubirea de argint, dispreţuind mândria şi ipocrisia fariseică, cere înfrânare, smerenie şi adevărată veneraţie pentru tot ce este sfânt.

Creştinismul e religiunea spiritului. El pretutindenea prescrie armonia adevărului cu viaţa, şi e cumplit vrăjmaş al credinţei pustii, reci, şi a pompelor neîntemeiate. A fi creştin înseamnă a trăi creştineşte, a lucra după faptele lui Hristos, deosebindu-se pretutindenea şi cu totul de păgânii ce încă nu cunosc pe adevăratul Dumnezeu. In năcazuri adesea ne arătăm creştini, dar numai cu numele, iar spiritul lui Hristos nu-i în noi, şi'l înlocueşte numai o formă moartă, care nu dă viaţă!...

Nu putem înjosi învăţătura înaltă a evegheliei din înălţimea ei sublimă. Viaţa evangelică e o acţiune certă, şi după cuvântul Domnului, împărăţia lui Dumnezeu „se ia cu putere" (Matei, XI, 12), ce se manifestă în lupta cu toate felurile de sensualităţi. Evanghelia nu cuprinde nici un utilitarism, şi cu atât mai mult evdemonismul de care e învinuită uneori: „Toate cele ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor". (Mat. VII, 12). Aceasta nu e dreptul egoismului rece, care măsură toate cu folosul ori cu pagubele personale. Mântuitorul Hristos nu învaţă „ce voiţi să vă facă, tot aceea faceţi şi voi altora", dar zice: *„aşa* faceţi şi voi lor", — aceasta însamnă, faceţi în acelaş chip, cu aceeaşi dispoziţie sufletească, cu care aţi fi dorit, ca să se rapoarte şi ei către voi, iăr acea dispoziţie e o acţiune a *iubirei,* ce respinge folosul şi răsplata personală, adesea lucrând cu totul în dauna ei. Iubirea de noi înşine, care pentru noi e cu totul curată şi evidentă (arătată), aceea trebue să fie măsura iubirei noastre şi către aproapele, care de asemenea e fiu al tatălui ceresc. Cuvântul evangelic nu ne arată de loc, că ne putem opri la puncte indiferente, adecă acolo, unde nu-i pentru mine nici folos nici pagubă. Iubirea evangelică e totdeauna activă, şi mântuirea aproapelui totdeauna trebue să-mi fie tot aşa de scumpă, ca şi propria mea mântuire. Evaghelia, e drept, promite răsplată pentru viaţa bună, dar acea răsplată nu este un început exclusiv pentru săvârşirea actelor bune, ci se prezintă numai ca un mijloc pentru asemenea lucrare, pe care în parte trebue să o manifestăm şi în această viaţă. Noi nu trebue să ne trudim — ca mercenarii — numai pentru profituri, ci trebue să ne luptăm din dragostea pentru Hristos şi legea sa sfântă, prin săvârşirea căreia ne împlinim menirea. Asemănarea cu Dumnezeu — iată începutul vieţii noastre. După aceea, evanghelia nu ne promite mulţămiri sensuale, iar evanghelicul „plata noastră mare este în ceruri", este lăuntric şi are (tot numai) acelaş caracter spiritual. Aceasta e o privire a feţei lui Dumnezeu, mostenire de bogăţie duhovnicească legată de credinţă, iubire şi nădejde, o depărtare de tot ceea ce astăzi ne îngrădeşte şi ne împedecă pe drumul virtuţilor. „Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul" (Mat. V. 4), — se înţelege, nu pământul acesta simţit, ci alt pământ. Cu puterea blândeţei lor ei înving răul lumii vrăjmaşe ce le stă împotrivă, şi întăresc şi răspândesc acea împărăţie a lui Dumnezeu, pe care nici o putere vrămaşă nu o poate nimici, iar în viitor — ei moştenesc noul Ierusalim, unde vieţuieşte adevărul şi pacea, departe de orice început de nemernicie. „Eu — zice în alt loc Mântuitorul ucenicilor săi, — vă las pe voi moştenitori precum şi tatăl meu mi-a lăsat mie moştenire împărăţia, ca să mâncaţi şi să beţi la masa mea în împărăţia mea şi să judecaţi cele douăsprăzece seminţii ale lui Israil". (Luca XXII, 29, 30; comp. Mat. XIX, 28).

Această imagine nu este a fericirei sensuale, ci a celei duhovniceşti, — participarea Apostolitor în slava lui Hristos. Apostolii vor judeca lumea în acelaş sens, în care se vorbeste în alt loc, că „sfinţii vor judeca lumea" (I Kor. VI, 2), adecă, vor judeca Israilul cu credinţa lor în Hristos, cu iubirea în el, predicând despre dânsul, cu patimile lor îndurate pentru numele său. Dar, de altă parte, evangelia nu se depărtează nici de viaţa pământească. Mântuitorul Hristos la întrebarea sf. Apostol Petru: „Iată noi am lăsat totul şi am urmat Ţie" (Mat. X, 28) răspunzând zice: Adevărat grăesc vouă: Nimenea din cei cari lăsându-şi casă, ori frate, ori tată, ori mamă, ori femee, ori copii, ori pământ pentru mine şi evanghelie, şi să nu primească în vremea de acum, în prigoniri, de o sută de ori mai mult case şi fraţi şi surori şi părinţi şi mame şi copii şi pământ, iar în viaţa viitoare viaţa de veci". (Marcu X, 29, 30; comp. Mat. XIX, 29; Luca, XXIX, 30).

De sigur, nimic în aceste vorbe nu e sensual, material, aici e vorba de părinţi spirituali ai ucenicilor (Kor. IV. 15), de mamele lor spirituale (Rom. XVI. 13), de fraţi şi fii spirituali. Dar se naşte întrebarea, despre care „casă" şi „pământ" se vorbeşte aici? Adevăratul urmaş al lui Hristos află pentru sine şi în vreme de prigonire casă şi adăpostire cum au găsit Apostolii în Filipi, după cererea Lidiei, care credea în Hristos (Fapt. XVI. 14,

15) — cum a arătat sf. Apostol Pavel în multele sale nevoințe spre predicare (Fp. XVIII. 27; XIX 9). Adevăratul următor al lui Hristos și în vreme de prigonire se hrănește din bunurile sale, deschizându-și inima pentru el, încât să presentă ca cârmuitor al acestor bunuri, pentrucă se va folosi de toate ce'e necesare zilnic și stăpânește acelea de cari se folosește și dimpotrivă nu stăpânește acele ce stau fără nici o trebuință. E măreț, dar și greu de împlinit cuvântul evangelic „nu vă îngrijiți“.

Ne cuprinzând în sine nici un utilitarism ori evdemonie, evangelia învață nu numai despre lucrurile *bune*, dar și despre lucrurile *frumoase*. Ce a zis Mântuitorul Hristos când o femee, după toate probabilitățile, Maria, sora lui Lazar, în vremea poposirei sale în Vitania în casa lui Simon Leprosul — „a venit la el având într'un vas de alabastru un mir de mare preț și l-a turnat pe cap“ (Mat. XXVI. 7; Marco, XIV. 3; Ioan, XII. 3)? Dupăce ucenicii Domnului „au murmurat și au zis: pentruce această risipă? Căci s'ar fi putut vinde acest mir cu mult preț și s'ar fi dat săracilor“ (Mat. XXVI. 8, 9) — Domnul le zice: „Pentruce vă supărați pe femee, că bun lucru a făcut cu mine, că pe săraci pururea îi aveți cu voi, iar pe mine nu mă aveți pururea“. (Mat. XXVI. 10—12).

Inseamnă, că nu întotdeauna avem numai datoria de a ajuta pe săraci, nu totdeauna avem datoria de a face ospicii și mese eftine pentru lipsiți. Se pot ridica și catedrale splendide, se pot construi musee pentru arte frumoase, monumente artistice. Poezia și estetica sunt nestânse în sufletul omului. Iubirea Mariei pentru Fiul-Omului, devoțiunea ei către „cuvintele vieții vecinice“ ale sale și către „singurul lucru ce trebuește“, sunt esprimate anume în acel *prea frumos lucru*, în estetica ungere a stăpânului vieții vecinice cu prețiosul și adevăratul mir de nard, ce a umplut toată casa de miros.

Dacă vom trăi după evangelie, nici una din sus arătatele trebuințe ale sufletului nostru nu vor rămânea nesatisfăcute.

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Conferența dela Asociație. Dl Oct. C. *Tăslăuanu*, secretarul administrativ, care a mai ținut în iarna aceasta o conferență literară (cea despre Tolstoi), și-a cetit aseară Duminecă o nouă conferență; și adecă, de astă dată a vorbit despre literatura românească mai nouă. Scoțând la iveală, cum în mijlocul unor aparițiuni literare, întemeiate pe idei străine și pe moravuri decadente, și-au făcut calea câteva reviste de valoare apărute în București, cari au dat cu totul altă îndrumare scriitorilor nostri, conferențiarul s'a oprit mai ales asupra revistei „Sămănătorul“ de pe vremuri. S'a arătat cum poeții Vlahuță și Coșbuc, după aceea în deosebi dl N. Iorga, prin lucrarea dela această revistă au determinat curentul românesc de astăzi în mișcarea literără. Exemplele cetite din Iosif, Sadoveanu, Goga ș. a. au lămurit și mai bine curentul sănătos, răsărit din firea noastră națională. Sala muzeului a fost bine cercetată și astfel conferențele de acest soiu vor contribui tot mai mult la desvoltarea și întărirea unității culturale, care dacă o dorim cu toții, o vom și putea realiza.

*

Fondul cultural. Domnul *Zaharie Manu*, paroh gr. ort. în Olpret, a donat pe seama fondului cultural arhidiecezan o acție dela „*Lumina*“ în valoare de 200 cor.

*

Proces pierdut. In procesul purtat din partea Românilor din Budapesta pentru partea ce li se cuvine din biserica grecească de acolo, a adus sentință și tabla regească din Budapesta, întărind sentința tribunalului regesc, care a respins pe Români cu pretensiunile lor. Se va face apel la Curie.

*

Doamna Elena bolnavă. Vine știrea, că doamna Elena, văduva lui *Alexandru Ioan I Cuza*, primul domnitor al principatelor române unite, e grav bolnavă, în Peatra-Neamț, în România. Venerabila matroană e acum de 84 de ani.

*

Jubileul unui regiment. In 8 și 9 Martie își serbează regimentul de infanterie austro ungar, numărul 29, care se recrutează de pe teritoriul comitatului Torontal, jubileul de 200 de ani dela înființare. Se vor aranja mari festivități din acest prilej. Regimentul e acum staționat în Timișoara.

*

Alegeri la sinod. In cercul electoral al Geoagiului au fost aleși deputați la sinodul arhidiecezan din Sibiiu domnii Dr. Ioan Marghita, și Dr. Enea Papiu, advocați.

*

„Evangelia ca principiu al vieții“. Atragem atențiunea cetitorilor asupra conferenței ce începem să o publicăm sub titlul acesta în numărul nostru de astăzi, și care a fost ținută înainte cu trei ani în *Kiev*, de către profesorul de exegeză dela facultatea teologică rusască de acolo, eruditul *D. I. Bogdașevski*. O dăm după traducerea în care a fost publicată în „*Biserica ortodoxă română*“.

*

Prezidentul Ateneului. Câțiva fruntași din București au luat hotărârea să aleagă prezident al Ateneului de acolo pe domnul *Ioan Kalinderu*, fost prezident al „Academiei Române“, administratorul domeniilor Coroanei.

*

Major degradat. Scriu ziarele maghiare, că majorul-auditor pensionat *Stefani Gustav*, a fost condamnat din partea judecătoriei de onoare militare, compusă din 12 ofițeri superiori, sub prezidenția unui general, la degradare, din motivul că a legat căsătorie cu o văduvă, proprietară a unei cafenele din Brașov și i a dat mână de ajutor la această intreprindere, ceeace nu ar fi compatibil cu demnitatea unui major-auditor, fie chiar și pensionat. Pensiunea însă nu i s'a luat!

*

Dela consistorul din Caransebeș. In săptămâna trecută s'a ales, în ședința plenară a Cosistorului, dl *Cornean* de secretar consistorial în locul dlui Dr. Ios. Badescu, care a renunțat de mai mult timp la acel post. Profesor la inst. teologic a fost ales dl *Dr. D. Cioloca*.

*

O nouă dramă. Dl Ioan *Slavici* a prezentat o lucrare dramatică, acum terminată, pentru a fi reprezentată pe scena teatrului național din București.

*

Procesul din Agram. In procesul început acum înaintea tribunalului din Agram sunt acuzați 53 de Sârbi pentru înaltă tradare. *G. Nastici*, ziarist sârb, publicase în anul trecut o broșură sub titlul *Finale*, în care a denunțat propagandă pansârbească pentru unirea Croației, Slavoniei, Bosniei și Herțegovinei și pentru împreunarea lor cu Sârbia. Au fost arestați 53 de sârbi; procurorul Accurti a chiemat la pertractare 256 de martori. Acuzații sunt apărați de 22 de advocați. Procesul e urmărit cu interes și în afară de hotarele țării. Au sosit la Agram corespondenți d'ai ziarelor din mai multe orașe străine.

*

Aviz. Albumul de composiții „*Cântece și Plângeri*“ l'am expedat deja demult la tipar și în toată ziua aștept să-mi sosească corectura. Rog frumos deci pe mult stimatele abonente și st. abonenți să fie cu puțină paciință, căci în scurtă vreme va apărea de sub tipar. *Dr. I. Cl. Jugu*, cand. adv.

*

Medalie comemorativă. Un comitet compus din profesori universitari și alți bărbați de seamă din România, a decis a se bate o medalie comemorativă populară, numite „*Medalia Unirii Principatelor*“. Medalia va purta, *pe verso*: Chipul primului domnitor peste ambele țări surori, cu inscripția Cuza Vodă 1820—1873; iar *pe reverso*: O alegorie reprezentând generația trecută, două fete, țările surori dându-și mâna, în fund curge Milcovul, d'asupra lui răsare soarele, pe razele soarelui se află inscripția: *iubire, pace și unire*; generația de azi reprezentată printr'o femee care încunună simbolurile Moldovei și Munteniei; sus. „In amintirea a 50-ei aniversări a unirii Principatelor“, iar dedesupt: 1859—5/24 Ian. — 1909.

*

Nansen. Din Cristiania se anunță, că cunoscutul explorator al polului nordic Fritjof Nansen împreună cu Amundsen vor întreprinde în primăvara aceasta o nouă călătorie științifică spre nord.

*

Sanin. Cel mai „modern“ roman cu numele *Sanin*, scris cu multă îndrăzneală, dar cu puțin talent literar, zugrăvind stări urâte din societatea rusă, a avut soartea să fie confiscat în Rusia, unde a apărut mai întâi. Ediția nemțească în Germania asemenea a fost oprită; publicul, firește, a căutat cu atât mai vârtos să-l cetească, și romanul s'a desfăcut pe ascuns în mii de exemplare. Procuratura din Budapesta a luat măsuri, ca acest roman, scris de Arțibașev, să fie confiscat, fiindcă în unele pasagii vatămă moralitatea publică și religiunea.

*

Operă română. Trupa dela „Teatrul Liric“ din București după succesul obținut cu „Povestirile lui Hoffmann“ de Offenbach, a făcut o nouă încercare de a da opere în întregime cu elemente românești. S'a cântat opera maiestrului francez Gounod, întitulată *Philemon și Baucis*. Orchestra și artiștii, aproape toți, au reușit deplin, și publicul a fost mulțumit cu acest bun început de operă română.

*

Un tablou de Rafael? Un negustor din Cluj a moștenit un mare și vechiu tablou, cam deteriorat de vremuri, despre care un specialist ar fi constatat, că este un tablou original, d'al lui Rafael ori Rubens, reprezentând pe Salome când arată spre farfuria, d'asupra căreia călăul ține capul Sfântului Ioan Botezătorul.

*

In contra statuei lui Zola. Roialiștii din Paris au făcut o mare demonstrație în fața statuei lui Zola. Demonstranții voiau să răstoarne statua cu ajutor de druguri și funii. Poliția a zădărnicit încercarea, arestând mai multe persoane.

*

Din Rusia. In cele 15 zile din urmă au fost date în judecată pentru crime și delicte politice 2685 persoane de diferită etate și clasa socială, de pe teritoriul imperiului rusesc. Eclatantă dovădă despre libertățile cari domnesc în Rusia.

*

Magda Dorini. Sub numele acesta de artistă debutează domnișoara *Margareta Sion*, o Româncă din Iași, cu succes strălucit pe scena teatrului din Livorno. Sâmbăta trecută și-a avut beneficiul, cu care ocasiune publicul, care umpluse teatrul, a primit'o cu sgomotoase aplause și cu zeci de buchete de flori.

*

Predici. Au apărut și se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu: *I. Scriban*, Cincizeci de predici populare, à 2 coroane exemplarul plus 20 fileri porto, precum și Brăescu: Câte va lecțiuni din trista experiență a Războiului Ruso-Japonez cor. 2, plus 20 bani porto.

*

Schimbarea legii de recrutare. Ministrul de războiu al României, generalul Averescu, a depus pe biroul senatului proiectul de lege pentru modificarea legii de recrutare. Intre modificările principale, propuse în acest proiect, aflăm: terminul de serviciu sub arme la trupele pedestre *s'a redus la doi ani*, iar trupa „cu schimbul“ a infanteriei s'a desființat.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru, au mai dăruit Constantin Prie, paroh (Săcădate), 1 cor.; Livia Dr. Crăciunescu, 50 bani; Nicolae Huiu, paroh (Gainari), soția sa Paraschiva n. Comșa și copiii lor Ioan, Paraschiva, Mariți, Alexandru și Aurel, 1 cor. și Vic. Tordășianu, prez., 10 bani.

*

Despre sașii din America. Doi fruntași d'ai compatrioților noștri sași, preotul *O. Wittstock* și directorul de bancă *Gräser*, fiind sprijiniți de bunăvoința și sentimentul de jertfă al unui institut de bani, au făcut o călătorie la America, pentru ca să vază la fața locului viața și împrejurările americane ale sașilor d'acolo. Intorși de câteva zile din călătoria aceasta de studiu, preotul Wittstock într'o convenire ținută Miercuri seara, cum aflăm din organul săsesc din Sibiiu, a expus cele văzute și pățite în drumul său din lumea nouă. Călătoria au început-o în 14 Sept. a. t. prin Ungaria—Austria—Hamburg—Brema la Newyork. De acolo s'au dus la Erie, o puternică colonie. Caracterul poporului săsesc, zice raportorul, a rămas acelaș, cu însușirile sale bune și slabe. Sașii se întrunesc în reuniuni și țin cu tărie la olaltă; dar dacă se urăsc ici colo între sine, se și dușmănesc amarnic, (tam ca și românii. Red.). Agricultorul sas trecând în America se preface lucrător de fabrică; faptul acesta însemnează o mare schimbare în viața sa internă și externă. Sașii din America se isolează în societățile lor cu totul atât de americani, cât și de germanii din imperiul german, — și nu sunt nici decum iubiți de aceștia. Ca muncitori însă sunt foarte apreciați. Alte colonii se găsesc la Pittburg, Homstead. In Cleveland trăiesc opt mii de sași, formând familii număroase. De aici călătorii s'au dus la Chikago, Cincinatti; apoi la Washington și Baltimore, de unde peste Philadelphia s'au rentors la Newyork. Imbarcându-se pe vaporul „Republic“, în care au îndurat nu puțină primejdie, s'au rentors după o absență de 5 luni iarăș în patrie. — Nu încape îndoială, că interesul purtat pentru cei ce au trecut oceanul va contribui la îmbărbătarea lor d'a rămânea și mai departe credincioși poporului din sinul căruia au ieșit.

*

Petrecere în Budapesta. Tinerimea română din Budapesta aranjează sub patronajul ilustrilor domni: Dr. Ioan Mihu, Alexandru de Mocsonyi, George Pop de Băsești și Iosif Sterca Șuluțu cu concursul binevoitor al doamnei Veturia Triteanu, al domnișoarelor Ella Ioanovici și Elena Pavloviciu și al domnului Nicolae Brătianu în favorul societății „Petru Maior“, Dumineca, în 14 Martie 1909 în localul „Magyar tisztviselök országos egyesülete“ (VIII. ker., Eszterházy utca nr. 4). Prețurile de întrare pentru persoană 5 cor., pentru familie 10 cor. Inceputul precis la orele 8 seara. Contribuiri benevole se primesc cu mulțămită la adresa dlui A. R. Dobrescu, stud. med., Üllöi uti Klinika și se vor cuita pe cale ziaristică.

Din public.+)

Mulțămită publică.

Subscrisul esprim și pe această cale adânc simțita mulțămită tuturora, cari din incidentul trecerii din viață a fiiului meu Romul, ped. curs. II. au căutat să-mi aline durerea, fie prin esprimarea condolenței, fie și prin participarea la actul înmormântării.

Special datorez mulțămită Preacuvioșiei Sale Dr. *Eusebiu R. Roșca*, protosincel, director seminarial, care însuși a săvârșit actul înmormântării, Dlui Dr. Vas. Stan, profesor seminarial care în calitate de diacon a funcționat la înmormântare, precum și domnilor asesori consistoriali și profesori seminariali participanți la înmormântare și în fine tuturor elevilor seminariali, cari prin participarea lor în corpore la actul înmormântării au dat colegului lor ultimul onor, iar mie deosebită mângăere.

Feneș, 4 Martie 1909.

Iosif Magda
paroh.

*

Ne având biserica gr.-or. română din Poiana-sărată nici un fond bisericesc neatingibil, subscrisul la diferite ocaziuni am accentuat necesitatea imperativă a înființării unui atare fond. Mulțămită dlui *Ioan R. Stăncicu* econom fruntaș din Brețcu, baza acestui fond s'a pus, dăruind sf. noastre biserici 200 Cor. Fapta aceasta creștinească a aflat imitatori; așa răposatul *Ioan Cioban* a dăruit 200 cor., *Nicolae Mateiu*, acum mort, — amândoi din Poiana-sărată, a dăruit 200 cor. Acest fond bisericesc de 600 cor., în acest an s'a mai mărit cu 200 cor., dăruiți bisericei noastre de parohianul *Sulivestru Ghioc* și soția sa *Domnica* născ. Negoescu.

Mulțămesc pe această cale donatorilor pentru fapta lor creștinească, dorind să afle cât mai mulți imitatori.

Poiana-sărată, în 14 Febr. 1909.
In numele comitetului parohial
Ioan G. Olteanu
paroh.

Teatru german.

Luni: *Das Sonntagskind* operetă.

Marți: în beneficiul artistei *Teresia Bellau*, comedia franceză: *Madame Sans-gène*.

Garanție pentru curățenie
30,000 coroane.

In bucătărie și în casă
se curăță tot ce în general se poate curăți și spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiențios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
(53) 2—3

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învăţător la şcoa'a confes. gr.-ort. română din comuna **Batiz** cu **Colanu mic** (Kis Kalán), să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt următoarele — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — 600 cor., pentru conferinţele învăţătoreşti 10 cor., cuartir în localul şcoalei, grădină pentru legumi, şi 10 metri de lemne, din care are a se încălzi şi sala de învăţământ.

Invăţătorul ales e dator a instrua elevii în cântările bisericeşti, a ţinea prelegere cu cei de repetiţie şi a cânta cu şcolari în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceasta şcoală.

Concurenţii la acest post au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral în Hunedoara (Vajda Hunyad) în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de Alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a-şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Batiz, la 13/26 Februarie 1909.

Petru Şinca
paroh.

Nr. 65/1909. [74] 1—3

Văzut:

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Petru Cismaş
notar.

Nr. 80/1909. [71] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională ortodoxă română din **Blaşfalăul de sus** protopresbiteratul Bistriţa, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul anual împreunat cu acest post este 600 coroane încassat prin repartiţie dela popor, cuartir, lemne şi grădină şi se va plăti celui ales suma conveniendă din ziua în care va ocupa postul.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Blaşfalăul de sus, în 16 Februar 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriţei.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Se află de vânzare:

Lămâi mari şi galbine,
3 bucăţi 5 creţari.
Portocale frumoase,
3 bucăţi 5 creţari.
Ciapă frumoasă.
Harapacică, usturoi, carfiol şi poame frumoase
la
Hermann Hermann
Sibiiu
Nr. 29. Piaţa mică. Nr. 29.
(77) 1—3

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 23—36

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, **Mediaş**, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 29—34

Nr. 37/909 Par. [69] 2—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 18 Decemvrie 1908, Nr. 14295 Şcol., pentru adaptarea şcoalei confesionale gr. or. rom. din **Bruiu** protopresbiteratul Agnita, se escrie licitaţiune minuendă pe ziua de 9/22 Martie a. c. la 2 ore p. m. în localul şcoalei confesionale gr. or. române din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitaţiuni au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 1197 cor. 20 fil.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul şi preliminariul de spese se pot vedea la oficiul par. gr.-or. din Bruiu.

Bruiu, din şedinţa comitetului parohial gr.-or. ţinută la 10 Februarie 1909.

Ioan Berghea
paroh.

Nicolae Băcilă
prezident.

Am văzut: **Ioachim Muntean**
protopop.

Cele mai frumoase daruri!

Celce voieşte cu orice ocaziune să facă un cadou (prezent) potrivit să se adreseze cu toată încrederea

Librărie arhidiecezane
Sibiiu. — Str. măcelarilor Nr. 45.

de unde poate procura cu preţuri moderate şi în calitate bună obiecte potrivite pentru cadouri, ca:

Hârtie de epistole albă

Nr. 708 A pentru dame, conţine	25/25	—·90	Nr. 714 A pentru domni, conţine	25/25	1·40
„ 713 A „ „ „	50/50	2·—	„ 715 A „ „ „	50/50	2·30
„ 711 A „ domni „	50/50	2·—	„ 1150 „ „ „	50/50	1·74

Hârtie de epistole colorată

Conifern Post format pentru dame	2 20	Gaze format pentru domni	2·22
Napoli „ „ „	2·10	Coniferen Post „ „ „	2·42
Bajah „ „ „	2·22	Limen paper „ „ „	1·50
Narziss „ „ „	2 20	Transatlantica (hârtie subţire) „	2·—

Hârtia şi plicurile sunt de o calitate extra-ordinar de bună şi executate după modele cele mai moderne.

Cărţi:

Barcianu, Dicţionar rom. germ. broş. cor. 6·— legat	7·60	Maior, Biblioteca copiilor vol. II. III. şi IV. à	1·—
Barcianu, Dicţionar germ. rom. broş. cor. 8·— legat	10·—	Mera, Din lumea basmelor	3·50
Brediceanu, Doine şi cântece I. şi II. à	4·—	Moldovan, Cântarea cântărilor	1·—
Brediceanu, Jocuri româneşti I. II. şi III. à	4·—	Nădejde, Minunile şi grozăviile Indiel	2·50
Codreanu, Suflete de copii	—·80	Luceafărul, revistă trilunară anul 1907 şi 1908 frumos leg.	16·—
Dumbravă, Haiducul	2·—	Popea, Caractere morale	2·50
Florin, Poveşti populare	2·50	Sandu Aldea, Pescar de Islanda	1·50
		Vlahuţă, Din trecutul nostru	3·50

Cereţi gratuit catalogul Librăriei arhidiecezane.

„Cassa de păstrare" (reuniune) în Sălişte.

Convocare.

P. T. Membrii Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte se convoacă la a

XXV-a adunare generală ordinară,

conform §. 15 din statutele reuniunii pe **Joi în 12/25 Martie a. c. la 2 ore p. m.** în sala festivă a şcoalei gr.-or. române, din Sălişte pe lângă următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul general al Direcţiunii.
3. Raportul consiliului de inspecţiune.
4. Stabilirea bilanţului cu 31 Decemvrie 1908.
5. Propunerea Direcţiunii pentru votarea Normativului salarial.
6. Fixarea marcelor de prezenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai Conziliului de inspecţiune.
7. Alegerea Conziliului de inspecţiune conform §. 20 din statute.

Din şedinţa Direcţiunii „Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte, ţinută la 2 Martie 1909.

(76) 1—1

Direcţiunea.

◆

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1908.

Activa.	K f	Pasiva.	K f
Cassa	43,504·47	Capital societar	26,000·—
Imprumuturi hipotecare	488,923 50	Fondul de rezervă	100,000 —
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi	297,351 —	Fondul special de rezervă	10,616 09
Cambii	699,759·—	Fondul de binefaceri	56,703·61
Imprumuturi în cont-curent	724,488 31	Fondul de pensiune	13,084·46
Efecte publice şi diverse acţii	204,720·—	Fondul spitalului public, Sălişte	37,282 44
Casele institutului	99,000 —	Depuneri spre fructificare	1 899,091 67
Realităţi	743·65	Depuneri în cassete de economisire	5,521·37
Imprumuturi din fondul de binefaceri	38,799 98	Credite de cont-curent	494,286·88
Depunerea fondului de binefaceri	17,903 63	Interese anticipate pro 1909	17,555·44
Depunerea fondului de pensiune	13,084·46	Diverse conturi creditoare	7,864·88
Depunerea înfiinţândului spital public, Sălişte	37,282·44	Profit net	21,445 70
Mobiliar după amortizare	2,448 76		
Diverşi debitori şi interese transitoare restante	21,443·34		
	2.689,452 54		2.689,452·54

Contul Profit şi Perdere.

Debit.	K f	Credit.	K f
Interese:		Interese:	
pentru depuneri spre fructificare	81,159·88	dela împrumuturi hipotecare	34,764·54
pentru fondul de binefaceri	633·30	„ împrumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi	23,842·53
pentru fondul de pensiune	582 73	„ împrumuturi pe cambii	38,879·98
Spese:		„ împrumuturi în cont-curent	21,624·70
salare şi bani de cuartir	9,577·10	„ efecte	8,087·30
imprimate, registre, porto diverse	4.935·68	Chirii	2,585·93
marce de prezenţă	1,245 —	Proviziuni şi alte venite	3,720·17
Dare:			
directă	4,112 69		
10% după interesele la depuneri	8,115·99		
Amortizări:			
din casele institutului	500·—		
din mobiliar	272 08		
din pretensiuni	925·—		
Profit net	21,445 70		
	133,505 15		133,505·15

Sălişte, în 31 Decemvrie 1908.

Direcţiunea:

Dr. Nicolae Calefariu m. p, prezident. **Dr. Nicolae Comşa** m. p., vice-prezident. **C. Herţia** m. p., şef-contabil.
Dumitru Roşca m. p., cassar. **Dumitru Lăpădatu** m. p., secretar. **Petru I. Comşa** m. p. **Iacob Steflea** m. p.
Bucur Comşa m. p. **Ioan Bârsan** m. p.
Iosif Lissai m. p., revizor-expert al „Solidarităţii".

Subsemnatul consiliu de inspecţiune am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele institutului.

Sălişte, în 2 Martie 1909.

Nicolau Henţiu m. p., prezident. **Ioan Banciu** m. p. **Ilie Hociota** m. p. **Constantin Criştiu** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 22 Sibiiu, Joi 26 Februarie (11 Martie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Deschiderea reichsrathului austriac.

Sibiiu, 8 Martie n.

Astăzi, Miercuri, în 10 Martie n. se deschide la Viena reichsrathul austriac, convocat prin rescript împărătesc în sesiune nouă ordinară. Un eveniment mare, care a fost aşteptat cu vădită încordare, şi nu fără oarecare rază de speranţă. Pentrucă se crede şi se aşteaptă, ca reichsrathul să funcţioneze de astădată şi să nu facă necesară o nouă disolvare şi apoi recurgerea guvernului la literile paragrafului de nevoe din constituţia austriacă, ca să guverneze cu ajutorul acestuia.

Sesiunea va fi deschisă prin o vorbire a ministrului prezident *Bienerth*, care-şi va preciza linia de conduită politică şi programul de muncă, iar asupra vorbirii acesteia se va deschide imediat discuţie parlamentară, care nu va dura mai mult decât trei zile, terminându-se cu luarea la cunoştinţă din partea reichsrathului a declaraţiunilor pe cari le va face ministrul-prezident austriac, în numele guvernului prezidat de dânsul.

Inainte de a se începe această discuţie, din care sigur că se vor arunca rachete şi încoace spre noi, cei din Ungaria, mai ales dacă va fi atinsă în vorbirea primministrului austriac şi chestia băncii, chemată să provoace mari încurcături la noi, se va săvârşi alegerea de prezident al reichsratului, în locul domnului *Weiskirchner*, întrat în guvern, şi apoi după discuţie se vor alege şi comisiunile, cari se vor apuca numai decât de lucru, fiind foarte urgentă votarea legii despre contingentul de recruţi şi a proiectelor de lege referitoare la statificarea căilor ferate.

Cehii, cari au făcut necesară prorogarea reichsrathului în rândul din urmă, au declarat singuri, că deocamdată nu se gândesc la obstrucţie, şi nu vor pune pedeci funcţionării parlamentului austriac, ci-şi vor rezerva întrebuinţarea acestei arme de nevoe, a obstrucţiei, *pentru alte zile mai depărtate*. Noi credem însă, că zilele acestea nu se vor mai ivi nici odată. Cehii cel puţin se vor feri să mai facă obstrucţie şi să provoace ei prorogarea de nou a reichsrathului, din pricina obstrucţiei.

Puterea de stat le-a făcut adecă proces, pentru înaltă trădare de stat, mai multora dintre ei, şi pe semne nu fără temeiu, pentrucă la perchiziţiile domiciliare ce s'au ţinut, s'au găsit la mai mulţi dintre obstrucţionişti scrisori foarte compromiţătoare, pe baza cărora procesul a putut fi intentat, şi cei traşi în proces au să ajungă negreşit în temniţă. Câtă vreme însă funcţionează parlamentul, în contra membrilor acestuia, în contra deputaţilor, nu poate fi purtată nici o cercetare judecătorească, şi nici pertractare nu se poate ţinea, nici sentinţă nu se poate aduce. Le zace deci tocmai Cehilor în interes, ca reichsrathul să nu mai fie prorogat ori disolvat, pentrucă atunci le încetă de nou imunitatea şi ei cad de nou în braţele justiţiei, care îi urmăreşte. Eată de ce deputaţii cehi din reichsrathul austriac de astădată nu vor mai face obstrucţie! Frica de procedura judecătorească, întreruptă deocamdată, dar nu sistată de tot, îi face să fie mai prevăzători şi să-şi apere pelea cât se mai poate.

Guvernul a făcut o bună trăsătură de şah, când a deschis procedură judecătorească în contra celor ce au căutat să discrediteze de nou parlamentarismul în cealaltă parte a monarhiei, pentrucă pe calea aceasta poate să-i ţină acum în frâu cât vrea. Sigur că ei, de bună voe, prin provocarea unei noi prorogări de parlament, nu se vor arunca în braţele justiţiei, care nu are considerare faţă de nime. Şi aşa parlamentul austriac se deschide astăzi sub auspicii bune. Probabil, că acum va putea lucra în tihnă, şi guvernul îşi va putea pune în executare întregul program politic, pe care'l va comunica astăzi reichsrathului austriac, cu ocaziunea deschiderei nouei sesiuni parlamentare, care astfel promite să fie rodnică în activitatea ei.

Scrisoare deschisă a adresat dl *George Pop de Băseşti* alegătorilor români din cercul electoral al Oraviţei, în care le mulţămeşte pentru buna primire ce i-s'a făcut în cerc şi le dă sfatul, să fie statornici şi pe viitor în credinţa naţională, să cultive buna înţelegere între fraţi, să compătimească pe cei ce au rătăcit dela calea adevărului şi a datorinţei lor, căutând a-i readuce la calea cea bună, care nu poate fi alta, decât cea arătată de programul partidului naţional român.

Din parlament. In dietă se discută şi acuma asupra proiectelor de lege despre reformele de dare, cari probabil în cursul săptămânei acesteia vor fi toate votate. Se va lua apoi în desbatere proiectul de lege despre *congruă*, iar în urmă dieta va lua vacanţă.

Măsurarea puterilor. Sâmbătă s'a terminat în dietă discuţia asupra proiectului de lege despre darea de câştig a societăţilor îndatorate să dee socoteală publică. Un paragraf din acest proiect de lege (21) dispunea, că institutul care ia mai mari interese decât 8% să plătească dare 15% în loc de 10%. Deputatul *Holló* a cerut ştergerea acestui paragraf. Ministrul-prezident a cerut votarea lui. Punându-se la vot propunerea lui Holló a fost primită cu o majoritate de 5 voturi. Kossuthiştii cred acum, că tot aşa vor învinge asupra ministrului-prezident şi în chestia *băncii*.

Conferenţa independiştilor. Luni seara s'a ţinut în Budapesta conferenţa independiştilor. Au participat mulţi deputaţi şi fruntaşi de ai partidului din afară. Şeful *Kossuth Ferencz* nu a putut lua parte la conferenţă, fiind de nou bolnav de câteva zile. A trimis însă o scrisoare conferenţei, care a fost cetită celor prezenţi. Conferinţa şi-a exprimat desăvârşita încredere faţă de conducătorul ei, Kossuth Ferencz, şi a votat încredere şi prezidentului camerei, Justh Gyula.

Comisiunea băncii. Membrii comisiunei băncii sunt convocaţi pe astăzi după ameazi la şedinţă, pentru a lua în desbatere propunerea lui Holló, referitoare la înfiinţarea băncii independente ungare.

Audienţele lui Kristóffy. Fostul ministru de interne în ministeriul lui Fejérváry, domnul Iosif *Kristóffy*, a fost primit Joi, săptămâna trecută, în audienţă din partea Maiestăţii Sale, iar Vineri din partea Moştenitorului de tron *Francisc Ferdinand*. Acestor visite li-se dă însemnătate mare politică, în urma faptului, că atât la Maiestatea Sa, cât şi la Arhiducele Francisc Ferdinand, dl Kristóffy a stat mai bine de o oră, ceeace nu se întâmplă, dacă fostul ministru de interne s'ar fi presentat în faţa Monarhului şi a moştenitorului de tron, cum spune dânsul, numai pentru a le mulţămi pentru atenţiunea manifestată din partea amândurora în cursul ultimei bolnăviri a dnului Kristóffy.

Evangelia, ca principiu al vieţii.

De

D. I. Bogdaşevski.

(Urmare.)

Evangelia fără îndoială se îndreaptă înainte de toate către omul singuratic, indiferent de numele, starea intelectuală şi situaţia lui materială, ea cunoaşte mai bine decât ori cine sufletul nemuritor al omului, domeniul plinirei evangelice, cu nesfârşitele sale idealuri sublime, este creaţiunea lăuntrică sufletească personală. Dar personalitatea, precum se ştie în sensul cel mai strâns e legată de societate, nedespărţită de ea, şi de aceea renaşterea personalităţii se mai socoteşte şi de renaştere socială. De aceea nu se poate individualisa creştinismul şi în numele „absolutismului“ său să se înlăture participarea idealului său absolut în stat, în societate, ştiinţă, artă ş. a. m. d. Adecă nu se poate înlătura posibilitatea unei cârmuiri creştine, unei politice creştine, unei ştiinţe ori arte creştine. De sigur necondiţionatul nu poate fi cuprins de condiţionat, dar acela se poate reflecta în acest din urmă, şi în casul dat, el se reflectă într'ânsul nu nemijlocit, dar mijlocit, anume prin ajutorul (influenţa) individualităţii. Mijlocitul (adecă individualitatea) îşi păstrează desvoltarea sa normală, corăspunzătoare naturei sale, dar această desvoltare se conduce pretutindenea de o idee înaltă. In acest proces social ce poate fi imposibil? Chiar individualitatea este condiţionată reflectându se în ea ne-

---

FOIŞOARĂ.

Un protocol de pe timpul episcopului Moga.

— Spicuiri —

De preotul *E. Cioran.*

Activitatea unui episcop, pe lângă faptele-i cari să impun de sine, — mai bine se poate aprecia din circularele adresate clerului şi credincioşilor subordonaţi. In cele următoare voi încerca să scot la iveală momentele mai de însemnătate din protocolul anilor 1811—1823, păstrat în biserica din Răşinari, care cuprinde în întregime şi în ressumat circularele ep. *Moga*, purtând numirea de *„Protocolul pentru poruncile arhiereşti şi protopopeşti“*, şi cuprind totodată şi unele circulare ale protopopilor, precum şi unele esplicări la circularele adresate din partea episcopului.

In aprecierea activităţii ep. *Moga* trebue să ţinem samă de instrucţiunea împărătească din 21 Dec. 1810 ce i s'a dat cu diploma de denumire, constătoare din 19 puncte, — care i-a legat mânile aşa zicând şi pe care a păzit-o cu sfinţenie, aşa încât aproape în fruntea fiecărui circulariu aminteşte de înaltul guvern cu o rară plecăciune. In cele mai multe circulare începe astfel: „Milostivindu-se aşa preasfinţită mărire împărătească prin prea milostivul său decret... „Inălţatul crăesc Gubernium... La înţelesul prea înaltelor porunci împărăteşti“.. ş. a.

De pe timpul ep. *Moga* datează cele mai multe protocoale cari cuprind „poruncile arhiereşti şi protopopeşti“, înainte de el aflăm puţine, sau chiar nici unul. In timpurile mai vechi, şi nici chiar pe timpul lui Moga, episcopia nu dispunea de o tipografie proprie. Fiind tipariul scump, iar comunicaţia anevoioasă, erau siliţi a trimite un circulariu, scris cu mâna, la mai multe parohii, în modul următor: după ce un preot decopia circulariul, îl trimetea mai departe în satul vecin, îl decopia preotul şi acolo, subscria, şi aşa colinda cerculariul, raionul comunelor învecinate — de obiceiu 8 până în 10 comune — de unde apoi se înapoia protopopului. Când ne cugetăm ce anevoios lucru, şi cât timp trecea în chipul acesta şi numai cu un circulariu — iar astăzi cât de uşor — aproape nu ne putem da samă de greutăţile împreunate cu espediarea circularelor de pe acele vremi.

Circularele, cari se află în protocolul amintit, cuprind chestiuni de interes bisericesc, şcolar, unele se refer la educaţia preoţilor, învăţătorilor, a tinerimii, altele sunt de interes public general. Le vom grupa deci mai întâi cele ce se refer la şcoli, la învăţători, la preoţi ca directori naturali ai şcoalei, arătând interesul ep. Moga faţă de această instituţiune folositoare, precum şi starea şcolilor şi învăţământului de pe timpul ep. Moga.

Ep. Moga cu toate greutăţile ce i-le impunea instrucţiunea împărătească, cât şi spiritul timpului, apoi situaţia bisericii şi starea umilită în care a aflat-o, — totuşi n'a perdut din vedere înaintarea neamului prin şcoală, preoţi şi învăţători, dovadă nenumăratele circulare, cari normează datorinţa preotului faţă de şcoală.

Astfel într'un circular din anul 1816 între altele zice: „Vi se porunceşte — adecă preoţilor — ca în tot chipul şi sub grea dare de samă să staţi într'ajutor spre întemeierea şcoalelor în parohiile încredinţate şi darea pruncilor la învăţătură, ca neamul nostru cel înpilat în prostie să poată veni la pricepere mai bună; şi aceasta din veniturile care aveţi şi pe dascăli după putinţă câtuşi de cât să-i împărtăşiţi, ca să capete şi dânşii inimă şi dragoste mai mare spre împlinirea datoriei lor“.

Cum-că ep. Moga a şi urmărit pe preoţii cari nu şi-au îndeplinit datorinţa faţă de şcoli şi au „desmântat“ pe părinţi ca să nu-şi trimită copiii la învăţătură, dovadă este circulariul din anul 1820, în care se spune, că la porunca împărătească pe preoţii din Bucium, Câmpeni şi Kisarămuş(?) să-i lapede din slujbă pentrucă „au desmântat părinţii să nu-şi dea pruncii la învăţătură, şi n'au avut grije să întărească şcoala, şi să pue pre alţi preoţi cu râvnă mai ferbinte spre întărirea şcoalei, şi ori cari se vor afla, că nu cercetează şcoala peste săptămână şi dumineca, pentruca să le esplice pruncilor evanghelia, apostolul, să se lapede „ca o piedecă blăstămată a procopselii neamului omenesc“. In circulariul din anul 1819 pe un astfel de preot care nu-şi îndeplineşte datorinţa faţă de şcoală, îl numeşte „mădulariu netrebnic“.

Am citat pasagele acestea, şi voiu cita încă, de oarece ne arată mai clar ca orice comentar îngrijirea episcopului *Moga* dată şcoalei româneşti.

Ep. Moga a arătat interes nu numai faţă de învăţământ şi de educaţia tinerimii, ci s'a îngrijit şi de ridicarea şi zidirea de şcoli. Astfel într'un circulariu din anul 1820 opreşte pe preoţi şi poporeni a mai cumpăra ori ce obiect pe sama bisericii „nici un feliu de odor, nici sfită, nici stihar, nici patrafir, nici icoană, nici dveră, nici sfeşnic, nici clopot, nici măcar ce altă“, de oarece multe din aceste obiecte s'au cumpărat prea scump, îndatorând pe protopop, să nu pregete a sta la tocmeală şi a judeca, vrednic este odorul ce se cumpără, şi „ prisoseală“ să nu se cumpere *„că ştii lipsa ridicării de şcoale şi de episcopie“*.

condiţionismul evangelic pe măsura puterei şi influenţei sale. Nu necondiţionismul evangelic se adoptează cu diferitele forme ale vieţii, ci acestea din urmă se îndreaptă şi se conformă, rămânând cu toate acestea în formele lor naturale.

Simplu vorbind, evangelia cu toată înălţimea ei trebue să pătrundă, pe cât e cu putinţă toate manifestările vieţii noastre zilnice. Puterea iubirei individuale pusă în duhul vieţii individuale cere din ce în ce mai mult deplina realisare a iubirei în raporturile din afară. Din punct de vedere psihologic aceasta e cu totul înţeles. Când omul va fi frate omului, atunci el nu va fi lup nici societăţii. Cu îmbunătăţirea raporturilor dintre indivizi se îmbunătăţeşte şi raportul dintre toate milioanele de oameni.

Creştinismul nu intervine de-a dreptul în afacerile pământeşti, amestecuri directe în viaţa de stat şi în cea socială el nu face. E cu totul adevărat, că evangelia nu se poate asocia necondiţionat în soluţiile chestiunilor de stat — statul nu se poate întemeia de-a dreptul pe evangelie, pentrucă acordul moral şi juridic nu coincide şi nici odată nu se contopesc. De multeori s'a lămurit adevărul, că creştinismului îi este indiferentă forma vieţii de stat, adecă o atare formă el nu stabileşte, ci numai vorbeşte despre necesitatea de obşte a puterii de stat, care este dela Dumnezeu şi a cărei necesitate absolută e mărturisită, nu numai de frică, dar şi din conştiinţă. Noi am trecut prin grele timpuri şi cunoaştem fiecare din proprie esperienţă ce înseamnă autoritate, şi de câteori autoritatea oricare ar fi ea e mai bună decât anarhia.

Dar deşi statul nu se poate întemeia de-a dreptul pe evangelie, totuşi în nici un cas nu se poate nega deosebirea dintre acordul statului păgân cu societatea şi acordul statului creştin. Filosoful rus Vladimir Soloviev nu a căzut — după părerea noastră — în vre-o estremă, când a scris că creştinismul recurge la stat „ca acesta să ducă începuturile principiilor morale în viaţa socială şi politică, ridicând treptat societatea civilă la înălţimea idealului bisericesc, prefăcându-o după chipul şi asemănarea bisericei lui Hristos“... „Pentru a renaşte tot neamul omenesc, creştinismul trebue să pătrundă, nu numai individualităţile, ci şi elementele sociale. Legătura dintre om şi Dumnezeu trebue stabilită nu numai în chip individual, ci şi în mod comun. Dupăcum elementele dumnezeeşti îşi au esprimare comună în biserică, tot aşa de limpede elementele omeneşti îşi au asemănătoare espresiune în stat, şi prin urmare legătura dintre Dumnezeu şi om se esprimă la un loc în libera unire a bisericii cu statul, întru cât acesta din urmă, se înţelege, se presentă ca stat creştin“. In acest fel de stat creştin înţelesul legii, al dreptului, al puterii şi al supunerii, dobândesc cea mai înaltă însemnare — nu se transformă în adevăratul înţeles moral, dar se clarifică prin acesta din urmă, încât de pildă statul întocmit în virtutea puterii se substitue prin statul întocmit în virtutea slujirei binelui obştesc“. (*V. S. Soloviev*).

De asemenea nu spun utopii nici aceia, cari arată, că în raporturile sociale, în locul *puterei* trebue să se întemeieze ideea *înfrăţirei* popoarelor; adecă să nu aibă loc dreptul pumnului şi a tot felul de forţări. Scopul raporturilor sociale nu e *nimicirea şi impilarea reciprocă, ci desvoltarea şi desăvârşirea comună.* Legile împărăţiei lui Dumnezeu trebue să pătrundă în viaţa statului şi a societăţii. Deşi împărăţia lui Hristos nu e din lumea aceasta, dar ea trebue — în chip transfigurat — să influenţeze lumea — asemenea aluatului (drojdei) sub acţiunea căruia fermentează toată plămădeala (aluatul). Incet se face această fermentare (creştere), multe pedeci întimpină, dar ea trebue să se facă; altfel „corpul“ rămâne „corp“ şi numai „corpul“ nu foloseşte nimărui. Intregul nu e asemenea părţilor sale şi nu e identic cu ele, dar legea bună pentru individualităţi singuratice este o lege tot aşa de obligătoare şi pentru societate, în care o indidualitate întră ca parte. Nici un scop urmărit de stat ori cât de înalt ar fi nu poate îndreptăţi mijloacele imorale întrebuinţate pentru atingerea lui. Fericirea unui stat nu stă în absolutism şi în proprie îndestulare; este un scop ce stă mai presus de el, — slujirea singurei adevărate idei de stat: desvoltarea generală a omenirei, realisarea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ!

De multeori se zice, că statul şi societatea se sprijină pe rânduiala legilor şi fără aceasta ele nu se pot concepe, iar evangelia înlătură această rânduială, pentrucă ea învaţă renunţare la drepturi şi vorbeşte de răbdare, de smerenie şi de umilire. Aceasta este o obiecţiune foarte serioasă şi nu e uşor de îndepărtat. Necontestat, evangelia nu cunoaşte luptă pentru dreptul său, cu atât mai mult luptă unită cu forţă, cum presentă viaţa de stat şi cea socială. Evangelia se sprijină numai pe idei şi doreşte, ca toţi oamenii să fie fraţi, fii ai aceluiaşi părinte. E mult mai bine se înţelege a ierta neajunsurile, precum şi Dumnezeu ne iartă greşelele noastre cu milostivirea sa decât a restabili un drept personal cu sila. Totuşi creştinismul nu neagă raporturile juridice ale vieţii, precum se vede aceasta din raportul Mântuitorului Iisus şi a ucenicilor săi către rânduiala de stat şi cea socială de atunci. Sf. Apostol Pavel, ca să se apere împotriva vrăjmaşilor săi recurge la dreptul cetăţeniei romane; el cere judecata Cesarului; el îşi apără demnitatea şi dreptul apostolatului său. Evangelia recunoaşte dreptul ca drept, dar nu recunoaşte de loc dreptul silei. Şi cine poate nega, că cele mai multe din raporturile noastre juridice sociale n'au crescut pe ogorul creştinismului? Categoriile de drepturi pot fi însufleţite, preschimbate, la aceasta şi tinde evangelia; dar nimicite cu totul ele nu pot fi nici odată întru cât au cea mai înaltă sancţiune. Insuşi Dumnezeu nu este numai *iubire*, ci şi *dreptate*; iar Mântuitorul Iisus se arată nu numai ca *liberator*, ci şi ca *judecător*; tot actul mântuirei este pe cât un act de iubire, pe atâta şi de dreptate dumnezeiască. Obicinuita recurgere la cuvintele Domnului: „nu judecaţi“ (Mat., VII. 1), ca argument, că judecata nu trebue să esiste de loc, nu are putere, căci cuvintele Domnului sunt îndreptate, nu către purtătorii ori representanţii puterii şi judecăţii, cari şi-ar îndeplini funcţiile lor juridice în mod nedrept, ci sunt îndreptate în genere către următorii lui Hristos, cari nu trebue să „*judece*“ să „*critice*“ pe aproapele lor, adecă starea lor sufletească. Aici nu e de loc vorba de judecata juridică. Adevărat, că evangelia recomandă răbdare, dar această răbdare nu e pasivă, ci activă; cooperează la întemeerea binelui. Altceva este a aştepta şi altceva a întări, a îndrepta, a susţinea ceva. Creştinismul nu învaţă a ne împăca cu tot felul de despotism şi nedreptatea evidentă a o socoti dreptate. El spune numai: „nu vă împotriviţi răului“ (Mat., V. 89), adecă răului nu răspunde cu rău, — împotriva răului nu sta cu rău, ci învinge răul cu bine. (Rom. XII. 21).

Din evangelie nici cum nu se poate deduce, că nu poate să fie: judecător, căpetenie, esecutor de pedeapsă şi deobşte orice cârmuitor esterior al vieţii. In viaţa comună socială, în vederea desăvârşirei sale, toate acestea sunt inevitabile, însă toate trebue săvârşite numai potrivit dreptăţii divine. Evangelia învaţă, că pura întocmire juridică, pe cât se poate să se manifeste mai puţin dând loc zidirei morale. „Cine vrea să fie mai mare între voi, să fie vouă slugă; şi cine vrea să fie întâiu între voi, să fie tuturor rob (Marcu X., 43, 44). Această prea înaltă învăţătură evangelică trebue să se reflecte mijlocit prin individualitate, în raporturile sociale şi de stat. „In statul creştin este stăpânire, dar nu o stăpânire în numele răului, ci în numele binelui obştesc.... Este în statul creştin supunere, dar nu isvorâtă din frică robească, ci din conştiinţă şi de bunăvoe pentru acele lucruri obşteşti, cărora într'un fel slujesc şi stăpânitorul şi supusul. Este în statul creştin dreptate, dar dreptatea isvoreşte, nu din nemărginitul egoism omenesc, ci din prisosul moral al omului, ca fiinţă asemenea lui Dumnezeu. Este în statul creştin lege, dar nu în scopul acţiunilor reciproce fărădelege, ci în scopul desăvârşirei lor potrivit celei mai înalte idei de dreptate.

Se întreabă acum, în ce raport se găseşte evangelia cu ştiinţa, cu arta şi cultura?

Se zice, că „ştiinţă creştină,“ — „artă creştină,“ sunt vorbe goale. „Pentru evangelie nu este nici un punct de contact direct cu ştiinţa şi cu arta. Ştiinţa şi arta sunt cu atât mai bune, cu cât sunt slobode, mai omeneşti. Chestiunile ştiinţei şi ale artei nu pot fi chestiuni creştine; cum nu poate fi chestiune creştină despre electricitate, despre telefon, tot aşa nu trebue să fie o chestiune creştină despre teatru, despre vegetarianism, deşi mulţi diletanţi pun astăzi şi astfel de chestiuni. Dar, după părerea noastră, mult mai legitimi sunt acei cari spun, că creştinismul „nu ia asupra-şi exactitatea soluţiunilor cutărei ori cutărei teorii astronomice, a alcătuirei materiei, a părţii tehnice a cine ştie cărei producţiuni de artă.“ Pentru creştinism însă, nu e indiferent dacă „nu cumva ştiinţa, păşind marginile competenţei sale, duce la combaterea religiei, ori a moralei, ori slujeşte arta instinctelor josnice ale naturei omeneşti. Aici creştinismul prin influenţa sa asupra individualităţilor, înrâureşte în chipul cel mai înalt şi însufleţitor şi asupra ştiinţei şi asupra artei, — întru cât libertatea acestora din urmă nu se perde, căci libertatea ştiinţei şi a artei nu stă în a se ocupa numai cu grosolana realitate. Şi în ştiinţă, şi în artă, trebue să fie cea mai înaltă teologie; altfel ştiinţa şi arta se prefac în simple „ocupaţii“, în meserii de rând. Au suferit ştiinţa şi arta sub influenţa, evangheliei? Nu a arătat acesta din urmă prin mijlocul individualităţii acţiunile sale umanizătoare? In propriile sale domenii ştiinţa e liberă, şi creştinismul acolo nu se amestecă. Dar, ştiinţa nu e numai totalul unor ocupaţiuni cunoscute, simplă cercetare de fapte, ci esistă şi un spirit al ştiinţei, şi ştiinţa nu poate renunţa la o personalitate vie. O învăţătură creştină despre electricitate, ori telefon, se înţelege, nu este; dar ştiinţă creştină este, întru cât ea duce la adevărata cunoaştere a lui Dumnezeu. Dar rodind ştiinţa necredinţă, trecând adecă limitele ei proprii, — păşeşte în acel domeniu în care noi (numai cu ajutorul ei) trebue să zicem cu deplină conştiinţă cuvintele: „nu ştim“, şi prin urmare, ea perde libertatea cercetării obiective. Ateismul nu este în totul un semn al libertăţii ştienţifice, cum cred unii.

(Va urma).

Mama Metropolitului Şaguna.

Primim următoarea scrisoare:

Onorate Domnule Redactor!

Am cetit cu mare plăcere în ziarul „*Telegraful Român*“, Nr. 15, 16 şi 17 Foisoara „*Anastasia Şaguna, Mama Metropolitului Andrei.*“

Subscrisul la anul 1870—71—72 mă aflam în cancelaria arhidiecezană ca scriitor şi totodată urmam şi cursul teologic. In acest timp aveam locuinţa la reşedinţă. Prin desele atingeri ce le aveam cu fericitul Metropolit *Şaguna*, îi cunoşteam bine temperamentul. Din o singură privire ştiam, dacă este bine sau rău dispus. De altcum era foarte schimbăcios. Domnii asesori şi secretari consistoriali, Dr. Răcuciu şi mai târziu Frateş, mă întrebau totdeauna pe mine: ai fost sus? Cum e dispus? Dacă ziceam că este adâncit şi are creţe pe frunte, dacă numai se putea, nu mergeau la el, ca şi în chipul acesta să'l cruţe.

Nu'mi aduc bine aminte, fost'a în anul 1870, ori în 1871, dar în luna Iulie ori August ştiu că era, pentrucă erau ferii. Imi zice: „Fătul meu! Să-mi pachetezi în cofere hainele bisericeşti, căci Duminecă voiu sluji la Sălişte“. Mai târziu când pachetam, intră în odaie. Eu eram cu tocul în mână, în care se păstra mitra arhierească, învălită într'o năframă, câmpul roşiu, cu flori, mătasă foarte fină, cam de un metru-cuadrat mărime. Era pusă pe masă, şi eu periam părţile din lăuntru ale tocului căptuşit cu catifea. Fericitul Metropolit a luat năframa în mână, a desfăşurat'o şi s'a uitat la ea, apoi îmi zise cu cuvinte înduioşate: „Fătul meu, grijeşte şi înfăşoară iarăş frumos cu năframa această mitra şi aşa să o pui frumos în toc, căci năframa asta o am dela mama, şi pentru aceea îmi place să fie acoperită cu dânsa“.

Mikoujfalu, în 3 Martie n. 1909.

Augustin Cosma
paroh.

Din România.

Congresul cântăreţilor bisericeşti. Cântăreţii bisericeşti din România au ţinut zilele trecute congres în Bucureşti, pentru a se ocupa cu soartea lor atât de neglijată în trecut. Prezident al congresului a fost ales cu unanimitate dl profesor *Popescu-Pasăre* dela seminarul central din Bucureşti. S'au luat următoarele hotărâri din partea congresului:

1 Cântăreţii bisericeşti actuali să rămână în drepturile pe cari le au astăzi. 2. Să nu se mai numească cântăreţi, cari n'au absolvit o şcoală specială. 3. Cântăreţii să fie numiţi în urma recomandărei protoieriei respective. 4. Statul să înfiinţeze şcoli speciale de muzică bisericească.

Ep. Moga s'a îngrijit şi de pregătirea şi leafa „dascălilor“. Astfel în circulariul din anul 1816 între altele zice: „La porunca D. director Moise Fulea se porunceşte dascălilor şi diecilor pe Luni după Dumineca Tomii a se afla la învăţătură la Domnia sa cu merinde pe 6 săptămâni; dascălii cu atestaturile ce au de întărire, iar diecii cu recomandaţia dela protopopul şi de către juraţi întărită, sub aspru canon să ducă şi dascălii cari sunt ecstractul despre sporiul învăţăturii pruncilor“. Iar în alt cercularíu din anul următoriu: „să porunceşte, ca atât dascălii cantorii cât şi ceialalţi dieci cari cugetă a ajunge treapta dăscăliei şia preoţiei, să meargă la Sibiiu să înveţe cele poruncite ale normii şi a scrie româneşte cu slove latineşti, cu astfeliu de slove măcar ce ar avea la direcţie să scrie precum şi extracturi“. In alt circulariu din anul 1817 ep. Moga arată ce pregătire trebue să aibă cei ce voiesc a întra în „Seminarium“, adecă preoţii să îndemne pe părinţi a da pruncii la şcoli străine „până la retorică“, căci în „Seminarium“ numai de acel feliu să vor primi spre a putea învăţa filosofia şi teologia şi din pracsă; şi mai departe să zice, că preoţii să îndemne pe părinţi a-şi da copii din vreme la şcoli spre a învăţa şi în limbi străine, că şi în „Seminarium“ numai de aceia se vor primi, şi îndată se vor rândui preoţi prin sate.

Prin aceste circulare şi ordinaţiuni a stabilit pregătirea celor ce doreau să fie primiţi în „Seminarium“ şi să devină preoţi şi învăţători. In alte circulare normează leafa dascălilor, şi anume în cel din anul 1822 pe care îl voi cita întreg, fiind de un interes particular. In acesta ep. *Moga* concentrează toate dispoziţiunile referitoare la şcoală, învăţământ, dascăli şi leafa lor, precum şi „darea pruncilor la învăţătură“. E următorul:

1. „Ca în fieştecare parohie neunită să se ridice şcoală de normă românească şi datoria a învăţa pruncii să fie a cantorului, căruia pe lângă agonisita ce ar avea din fundușul său, fieştecare gazdă ce are copii să fie dator a-i da o ferdelă de grâu, iară cuviincioasăle obşte să fie datori a-i da lemne spre încălzirea şcolii, lumină şi altele de lipsă, precum şi casele cantorilor aşa să le direagă cât într'ânsele să se poată ţinea şcoală, şi aşa alţi dascăli deschiliniţi să nu se mai introducălească, ci în locurile acelea unde parohul are cantor, acesta să înveţe copiii, iară parohul să poarte grija şcoalei.

2. Cantorilor care-s deodată şi dascăli într'o potrivă ca celora de alte religii primite să dea scuteală de darea capului, deprinderea la cătane şi de purtarea povărilor de obşte.

3. Se porunceşte parochilor să aibă grije, ca cantorii cei ce-s deodată şi dascăli, să înveţe pe copii a cunoaşte şi slovele ungureşti şi a scrie cu acelea în limba românească ca aşa cei ce ar voi să treacă la şcoli străine de altă limbă, să aibă aşa temeiu şi deprindere mai dinainte.

4. Se îngăduie, ca pruncii româneşti să aibă volnicie a merge şi la şcoalele altora naţiune şi numai pentru cei ce lăcuesc în fundușul crăesc, ca unde lăcuesc neuniţi mestecaţi cu Saşii şi din veniturile locului acelui, intră asemenea să împărtăşesc, acolo li-să îngădue românilor ca din lada satului să ţie şcoală, însă numai aşa dacă vor ţinea şi Saşii şcoala sa dintracea ladă a satului, altmintrelea nu. Iar unde să află chiar numai români în fundușul crăesc lăcuitori, şi şcoale normaliceşti încă nu ar avea, dar în lada satului ar fi destulă spre a ţinea şcoală, acolo asemenea şcoală a să ridica după ce vor face obştiile acelea mai nainte de ştire la cuviincioasăle locuri, să îngădue, mai încolo fiind că în locurile cele chiar curate româneşti de ar şi avea parohul cantor, totuşi n'ar răzbi acesta pentru mulţimea pruncilor a aduce şi slujba cantorului şi a dascălului învăţând pruncii şi pruncele, acolo să îngădue, ca lângă cantor să fie şi dascăl cu plată de 50 de zloţi şi o găleată de grâu de fieşte care gazdă ce va avea copii, având datorie parohul locului a purta grije de acest feliu de şcoală, şi a îndemna cu mijlociri plăcute pe oameni a-şi da pruncii la şcoală, iar pe aceia, cari nici în bunele năravuri, nici întru credinţă creştinească n'ar vrea să-şi dea pruncii săi spre procopsire să-i arete la cuviincioasăle Solgăbirăi, sau de sunt în fundușul crăesc Inspectorilor locurilor spre cuviincioasă pedeapsă.

5. Se porunceşte, ca numai aceia să se cuprinză între dascăli şi cantori, cari s'ar putea legitimălui pre sine cu testimonium vrednic de crezut, că au isprăvit cursul normaliceştilor învăţături şi au dat egzamen cu laudă, de unde tare se opreşte, ca obştiile să nu îndrăznească a ţinea altfeliu de dascăli sau cantori, decât de acest feliu, sau dacă cumva s'ar afla din pricina parohului locului sau a obşti vreunii dascăli sau cantori şi de aceea primiţi, cari n'ar fi făcut egzamen după mai sus zisul chip, aceia prin Directorul Şcoalelor cu prilejul visitaţii să se strângă sau să dea egzamen sau de nu, să să pue jos din diregătorie, iar preoţii aceia episcopului precum şi pre obştea tisturilor spre cuviincioasă pedeapsă săi arete“.

Tot acestea le cuprinde un alt cercularíu de mai 'naite, din anul 1816, în care tot aşa se iau măsuri şi dispoziţiuni pentru înfiinţarea de şcoale româneşti, pretutindenea printre Românii din Ardeal.

(Va urma.)

5. Cântăreţii dela ţară să fie salariaţi cu 30 lei lunar. 6. Cântăreţii absolvenţi ai şcoalelor speciale şi cari se vor duce la sate să fie salariaţi cu 60 lei şi cu însărcinarea de a conduce corurile săteşti. 7. Diferitele neînţelegeri ce s'ar ivi între preot şi cântăreţ să fie judecate de protoereul respectiv şi un cântăreţ.

Se va compune un memorand în acest înţeles şi va fi prezentat ministrului de culte şi Metropoliţilor din Bucureşti şi Iaşi.

•

Sădirea pomilor. Ministrul instrucţiunei publice *Sp. Haret* a hotărît să organizeze serbarea sădirei pomilor la toate şcolile din comunile rurale din România. Această serbare se va face Dumineca 1/14 Martie, în modul următor: La orele 9 dimineaţa învăţătorii vor aduna în localurile şcoalelor pe elevii şi pe părinţii lor. Serbarea se va începe prin cântarea diferitelor coruri de către elevii şcoalei, după care va urma o cuvântare a învăţătorului respectiv, în care se va arăta foloasele ce pot decurge din serbarea sădirei pomilor. După terminarea serbărei dela şcoală, elevii şi părinţii lor, având în frunte pe învăţător şi autorităţile locale, vor porni la câmp, la locul unde se va face sădirea pomilor. Pe tot parcursul, dela şcoală până la câmp, elevii vor cânta în cor diferite arii. Fiecare elev va sădi un pom, de care se va lega o tăbliţă, pe care va fi scris numele elevului. In tot cursul anului elevii vor merge la câmp, de câte două ori pe săptămână, sub conducerea învăţătorului, pentru a îngriji şi curăţa fiecare pomul lui.

NOUTĂŢI.

Domnul Alesandru Mocsonyi bolnav. Aflăm cu multă părere de rău, că domnul *Alesandru Mocsonyi* se află bolnav în castelul seu din Birchiş. Ilustrul fruntaş e de multă vreme suferind, iar acum boala i-s'a agravat, complicându-se cu o pneumonie. Ii dorim grabnică însănătoşare.

•

Monarhul la noi. Scriu ziarele maghiare, că Maiestatea Sa Impăratul şi Regele Francisc Iosif I va veni pe la mijlocul lui Maiu la Budapesta, unde va rămânea două ori trei săptămâni. Cu ocaziunea aceasta se vor da mai multe prânzuri de curte.

•

Conferenţele „Asociaţiunii“. Dumineca, în 14 Martie a. c. dl Dr. Aurel Crăciunescu, profesor la seminarul „Andreian“ va ţinea în sala festivă a Muzeului „Asociaţiunii“ la orele obicinuite, o conferenţă despre viaţa lui Isus. Conferenţa va fi ilustrată cu proiecţiuni, pentru care scop s'au comandat cele mai renumite opere de artă în colori. Nădăjduim, că publicul va asista la una dintre conferenţele cele mai interesante.

•

Donaţie. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif I a donat regimentului de cavalerie numărul I din armata austro ungară suma de 10.000 coroane, în scopul, ca să şi aranjeze şi mobileze casina ofiţerilor. Maiestatea Sa e proprietarul acestui regiment, care a staţionat mai nainte în Sibiiu, iar acum e în Viena.

*

† Ioan I. Lupan. Sâmbătă în 20 Febr. a încetat din viaţă în Arco (Tirolul de sud) tinărul Ioan I. Lupan din Braşov, jurist în anul III. la academia de drepturi din Pojon. Cuprins de o boală de pept, tinărul Lupan plecase înainte cu 6 săptămâni în urma sfatului medicilor la Arco, dar nici în clima caldă de aici nu s'a îndreptat cu sănătatea, boala grea l-a repus în vârstă de 21 de ani. Răposatul a fost un tinăr silitor şi harnic colaborator la mai multe ziare de ale noastre. Odihnească în pace!

•

Atac contra lui Bülow. Consilierul de stat Martin a publicat în Berlin o broşură nouă, sub titlul „Principele Bülow şi împăratul Wilhelm II“, atacând vehement pe cancelarul german. Intre altele, Martin zice, că Bülow cu intenţiunea a compromis pe împărat, când l-a acuzat cu vorba de stăpânire personală, şi că nu împăratul, ci însuş cancelarul Bülow exercită stăpânirea personală, de care s'a vorbit atâta în Germania şi afară de Germania. — La spatele lui Martin se crede, că stau oameni de mare greutate, cari vreau să răstoarne pe cancelar cu orice preţ.

*

Tolstoi. Sfântul sinod al Rusiei, care escomunicase pe marele scriitor Leo Tolstoi, a făcut o încercare pentru a-l converti. Se scrie din Petersburg, că arhiepiscopul Partenie din Tula a călătorit însoţit de doi preoţi la Iasnaia-Poliana. Arhiepiscopul a avut cu Tolstoi o lungă convorbire, care însă până acum nu e cunoscută mai de aproape. Bătrânul scriitor din Poiana-luminoasă a spus arhiereului, că protestează în contra celor ce susţin, că el, Tolstoi, ar răspândi idei împotriva vieţii religioase.

•

Liceu de fete. Consistorul gr. or. din Cernăuţ a decis transformarea şcoalei superioare gr. or. de fetiţe din Cernăuţ într'un liceu pentru eleve.

*

Institutul săsesc de credit fonciar în Sibiiu, care şi-a ţinut Dumineca adunarea generală a 36, a realizat în anul trecut un profit net de rotund 247 mii de cor, din care 30% sunt destinate pentru scopuri culturale, în sumă de peste 74 de mii. Consistorul şi presbiteriul ev. din Sibiiu primesc din suma aceasta câte 18 mii de coroane.

•

Moarte repentină. Sâmbătă la ameaz, când avea să se schimbe garda la palatul imperial din Viena, căpitanul Freyberger, comandandtul gardei, a avut un atac de aploplexie de inimă şi căzând pe un scaun, în câteva minute şi-a dat sufletul. A fost dus la spitalul militar, de unde a fost îmormântat.

•

Alegere de preot. Dumineca, în 15/28 Februarie a. c. s'a făcut alegere de preot în comuna Spring, tractul protopopesc Mercurea. Dintre 5 concurenţi a fost ales de nou cu mare însufleţire candidatul: *Ioan Crăciun*, din Apoldul super.

•

† Francisca Tobias, după un morb greu şi îndelungat împărtăşită fiind cu sf. taine ale muribunzilor şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, în 7 Martie a. c., la 8 ore seara în etate de 75 ani. Osemintele defunctei au fost aşezate spre odihnă eternă după ritul bisericei gr. cat. din casa proprie, Sibiiu, Str. podului nr. 9, în cripta familiară, Marţi, în 9 l. c. la 4 ore p. m. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

De imitat. La Azilul Elena Doamna din Bucureşti — cum i-se scrie „Neamului Românesc“ — există pe lângă alte ateliere şi un atelier de confecţiuni pentru vestmintele preoţeşti şi arhiereşti, în care cu ocazia sărbatorilor crăciunului s'a executat o comandă pentru mai multe rânduri de odăjdii, între care şi pentru metropolia din Târgovişte.

•

Esundări. Din *Lipova* se anunţă că topindu-se repede zăpada, apele Murăşului au crescut şi ameninţă cu esundare satele situate de-alungul ţărmurilor. Din *Şoimuş* şi din alte comune s'au trimis lucrători, să spargă tablele de ghiaţă, ce s'au îngrămădit mai ales la poduri şi la mori.

•

Ingheţat. Un ţăran din comuna Romuli, lângă Bistriţa, a plecat cu nevasta şi cu un copilaş de câteva luni, ca să meargă la Salva. Deşi era o zi din luna lui Martie, frigul a fost atât de mare (iar grija părinţilor atât de mică), încât copilul a îngheţat pe drum. Se va face cercetare.

*

Biblioteci publice. In urma desvoltării gustului de cetit, începe a se spori numărul bibliotecilor publice bucureştene. Afară de biblioteca Academiei, mai există frumoasa bibliotecă a Fundaţiei Carol I.; iar în vremea din urmă s'au mai deschis: biblioteca publică a Ligei culturale, a unei societăţi la liceul Lazăr şi a treia a librăriei Socec. Toate aceste biblioteci sunt mult cercetate de publicul din capitală.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: George Boeriu, notar în Arpaş 1 cor., oaspeţii dela botezul nou născutului Ionel, fiul sodalului lăcătuş Pamfilie Crişan, prin naşul Nic. Stoica, cul. tip., 2 cor. 19 bani, Const. Prie, paroh în Săcădate 1 cor., Stefan Doichiţă, sodal frizer 30 bani şi Nicolae Bratu, tipograf (Berlin), 2 cor.

*

Pentru prăsila de rassa „Pinzgau“. Ni-se scrie din Orlat: Comitetul central al „Reuniunei române agricole sibiiene“, primind dela parohul Ioan Manta din Gurarâului în schimbul viţelei de rassa „Pinzgau“ ce i-s'a fost dăruit, o viţea de aceiaş rassă, comitetul a destinat-o pentru membrii Reuniunei cu locuinţa în Orlat. La sortarea făcută în zilele acestea între membri, norocul a căzut pe harnicul nostru notar dnul Ioan Iliu, care supunându-se condiţiunilor din „Actul de învoire“ a luat viţeaua în primire. Aceasta este a 2-a viţea, pe care Reuniunea o dărueşte în anul 1909. *Emanuil.*

•

Câţi soldaţi are Sârbia? In faţa pregătirilor răsboinice sârbeşti nu va fi fără interes să arătăm pe baza datelor din 1905, cât este de mare armata sârbească. In vreme de pace armata numără rotund 26 de mii de oameni, şi adecă aproape două mii de ofiţeri, două mii şase sute subofiţeri şi ceva peste 21 de mii soldaţi de rând (12 mii infanterie, 4 mii artilerie, cam 2 mii cavalerie ş. a.) In vreme de răsboiu ar fi să se urce numărul la 3 sute de mii, între cari 264 de mii infanterie, 27 de mii artilerie, 10 mii cavalerie ş. a. Ofiţeri activi şi în reservă sunt 3255, după rang 8 generali, 54 coloneli, 75 subcoloneli, 173 majori, căpitani de clasa I. 558, cl. II. 292, locotenenţi 1407, sublocotenenţi 577, cadeţi 11.

*

Bani falşi. Din Seghedin se anunţă, că de câteva luni în părţile de acolo circulează mulţi bani falşi: piese de 20 cor. în aur, de 5 şi 1 cor. în argint. In Joia trecută poliţia a pus mâna pe unul cu numele *Paplogó* Sándor, econom cu stare bună, tocmai când într'un birt din Seghedin voia să plătească cu bani falşi. S'a găsit în buzunarele lui o sumă destul de mărişoară de asemenea monetă, iar în trăsura lui era ascunsă o maşină folosită la baterea banilor. Cercetându-se şi casa dela moşia sa, poliţia a dat de o monetărie bine asortată unde era angajat şi gravorul *Stoffner* din Seghedin şi alţi indivizi. Toate maşinăriile şi materialul aflat împreună cu mai mulţi saci de bani falşi s'au transportat la Seghedin. Vinovaţii au fost deţinuţi. S'a constatat, că au avut legături şi cu alţi economi din Torontal, Bichiş, Bacica şi Ciongrad.

*

Daruri pentru biserică. Următorii parochieni ai mei au cumpărat şi dăruit pe sama bisericei din Ponor vestminte bisericeşti, şi anume: Văduva Ana Cordea l. Petru cu membrii familiei un rând complet de vestminte bis., afară de stihar, cu 100 cor., Tomuţa Simion cu soţia sa Ana, asemenea un rând de vestminte bis. complet cu stihar cu tot, cu 100 cor., Tomuţa Costantin cu soţia sa Eudochia un stihar cu 10 cor., Ittu Ioan l. Mihail un potir de sticlă aurit cu 10 cor., cărora pentru aceste fapte vrednice de imitat şi de alţi creştini, îmi ţin de datorinţă şi pe această cale a le esprima sincera mea mulţămită dorindu-le, ca bunul Dzeu să le lungească firul vieţii, să le răsplătească cu bunătăţile sale cele pământeşti şi cereşti, ca încă multe fapte bune să mai poată săvârşi. Ponor, la 22 Februarie st. v. 1909. *Laurenţiu Ciorbea*, paroch gr. or.

*

Al 143-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Toma Joandrea, învăţător pens.

Acesta este al 143-lea cas de moarte din sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu prilejul concertului împreunat cu teatru aranjat în sărbătorile Crăciunului 1908 de tinerimea ştiutoare de carte din Olpret s'a incassat frumoasa sumă de 196 cor. 84 fileri. Spese au fost 65 cor. 25 fil., iar venit a rămas 131 cor. 59 fil.

Au binevoit a suprasolvi următorii:

Iosif Nemeş adm. econ. 10 cor. Galaczi Imre, ad. econ. şi oficial de poştă 7 cor., Alexandru Pop, prot. 4 cor., N. Mânzat, Mendelsohn Hermann, ambii câte 3 cor., N. Zekan, 2 cor., N. Nemeş, preot, N. Mihali, ad. econ., Vasile Todorac, N. Fehér, Goldberger Aron, fiecare câte 1 cor.

Fără a participa au suprasolvit: dl Emanuil Safrano, 10 cor., Alexiu Stupar, 5 cor., Ioan Depner, N. Szántó, Oliviu Goron, teol., Iakab Lajos, preot prot. fiecare câte 2 cor. şi Floare Faur, 50 fil.

Din venitul curat s'au dat în favorul bibliotecii 32 cor. 59 fil., iar 100 cor. în fondul zidirii bisericei gr.-or. din loc.

Mulţămesc tuturor binevoitorilor cari au sprijinit pornirea noastră de a părăsi aparenţele unei vieţi inerte de până acum.

In deosebi mulţămesc dlui George Radovean, care prin neobositu-i zăl a instruat în căutări tinerimea ţărană debutantă. Să dea bunul Dzeu, ca debutul ei să ne servească de un bun augur pe viitor.

Olpret, la 5 Februarie 1909.

Zaharie Manu.
paroh.

Poşta ultimă.

Chestia băncii.

Cercurile conducătoare politice din Budapesta să ocupă acum cu ideea, de a îndupleca dieta se voteze un provisoriu de doi ani pe sama băncii austro-ungare, şi să se apuce fără amânare de legea electorală, iar după votarea acesteia parlamentul să fie disolvat şi nouele alegeri să se facă sub lozinca băncii independente ungare, adecă, să se lase la aprecierea ţării, dacă voeşte ori nu bancă independentă ungară?

Teatru german.

Mercuri: In beneficiul artistei *Terezia Bellau* comedia franceză *Madame Sans-gêne.*
Joi: *Die Försterchristl*, operetă.

Pentru a lucra contra anemiei

folosiţi emulsiunea lui SCOTT care îmbogăţeşte sângele şi formează repede carne solidă şi sănătoasă.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui SCOTT

are tot atât efect la tineri cât şi la bătrâni. Imbunătăţirea repede Vă va surprinde şi mulţumi şi o încercare Vă va convinge, cum a convins mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuţi. 2 (270) 5—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseste în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 5—50

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„FRAŢIETATEA“, inst. de credit şi econ., soc. pe acţii în Sadu.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Frăţietatea“ societate pe acţii sunt învitaţi prin aceasta la a

II-a adunare generală ordinară,

ce se va ţinea în Sadu la **27 Mrrtie 1909 st. n**, eventual, dacă la aceasta adunare generală nu s'ar întruni numărul de acţionari recerut de §. 24 din statute: la **3 Aprilie 1909 st. n.** la 9 oare dimineaţa în localul societăţei, cu următoaren

Ordine de zi:

1. Raportul direcţiunei despre resultatul gestiunei anului trecut.
2. Decisiune asupra bilanţului anului 1908 pe temeiul raportului presentat de comitetul de supraveghiare.
3. Darea absolutorului membrilor direcţiunei şi comitetului de supraveghiare.
4. Decisiune asupra împărţirei profitului curat.
5. Fixarea marcelor de prezenţă a direcţiunei şi a comit. de suprav. pe anul 1909.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.

Conform §. 24 din statute dacă la prima adunare generală convocată pe ziua de 27 Martie 1909 nu s'ar întruni cel puţin 15 acţionari, — atunci la a II-a adunare generală convocată pe ziua de 3 Aprilie 1909 se vor aduce hotărâri valide fără considerare la numărul acţionarilor prezenţi.

Sadu, la 26 Februarie 1909.

[80] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ cu 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg-számla 1908 évi december hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon	K f	K f
Cassa în numărar — Pénztári készlet		1,165·08
Cambii escontate — Leszámitolt vóltók		72,737·02
Imprumuturi hipot. — Jelzálog kölcsönök		21,537·—
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi — Személy hitel kötelezvényekre		2,433·—
Debitori — Adósok		890·—
Acţii dela bănci — Pénzintézeti részvények		200·—
Spese de fond. — Alapit. kölségek	454·75	
amortizare — törlesztés	114·75	340·—
Mobiliar — Butorzat	543·20	
amortizare — törlesztés	53 20	490·—
		99,792·10

Pasiva—Teher	K f
Capital societar — Alaptőke	10,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap	393·57
Depuneri spre fructif. — Takarék betétek	75,642 99
Reescont — Visszleszámitolt váltók	10,735·—
Creditori — Hitelezők	100·—
Interese transitoare anticipate — Előlegezett átmeneti kamatok	1,471·95
Profit curat — Tiszta nyereség	1,448 59
	99,792·10

Contul Profit şi Perdere.

Debit—Tartozik. Nyereség- és Veszteség-számla **Credit—Követel.**

Debit—Tartozik	K f	K f
Intereae: — Kamatok:		
dela depuneri spre fructif. — takarék betétek után	3,091 46	
dela cambii reescontate — visszleszámitolt váltók után	637·73	3,729 19
Spese: — Költségek:		
chirie, tip., lum., încălzit etc. — lakbér, nyomt., vil., fűttés stb.	581·68	
marce de prez. — jelenléti dijak	479 —	1,060·68
Contribuţiune: — Adok:		
directă — egyenes adó	131·79	
10% după interese de depuneri —	309·15	440·94
Amortizare: — Törlesztés:		
din spese de fondare — az alapitási költségekből	114·75	
din mobiliar — a butorzatból	53·20	167 95
Profit curat — Tiszta nyereség		1,448·59
		6,847·35

Credit—Követel	K f	K f
Interese: — Kamatok:		
dela cambii escontate — leszámitolt váltók után	4,916·80	
dela împrumuturi hipotecare — jelzálog kölcsönök után	1,324·76	
dela împr. pe obligaţiuni — személy hitelek után	97·01	6,348·57
Proviziuni — Illetékok		498 78
		6,847·35

Sadu, la 31 Decemvrie 1908.

Victor Florian m. p., prez. şi conducător.
Dr. Vasile Dan m. p., membru al direcţiunei.
Ioan Popica m. p., membru al direcţiunei.
Ioan Cândea m. p., membru al direcţiunei.
Constantin Dăncăneţ m. p., membru al direcţiunei.
Ioan Pascu m. p., membru al direcţiunei.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în consonanţă cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii. — Alólirott felügyelő bizottság jelen számlákat megvizsgáltuk és az intézet fő- és segédkönyveivel, melyek jórendben vezettetnek, egybehangzóknak találtuk

Sadu, la 26 Februarie 1909. — Czódon, 1909 évi február 26.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelő bizotság:

Ioan Tattu m. p. **Petre Tincu** m. p. **Ioan Marin** m. p.
Ioan Vătăşan m. p.,
revizor expert al „Solidarităţii“ — a „Solidaritatea“ pénzintézetek szövetségének vizsgáló-szakértője.

„AVRIGEANA“, cassă de economii, societate pe acţii în Avrig.

Convocare.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Avrigeana“, societate pe acţii în Avrig, să învită la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Avrig la **27 Martie 1909 st. n.** la oarele 2 p. m. în sala de şedinţă a representanţei comunale.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea a 2 membrii pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul direcţiunei despre gestiunea societăţii pe anul 1908.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Prezentarea bilanţului încheiat cu 31 Decemvrie 1908.
5. Fixarea marcelor de prezenţă pentru membrii direcţiunei şi comitetului de supraveghiare pro 1909.
6. Propuneri asupra distribuirii venitului curat.
7. Modificarea §-ului 29 din statute.
8. Eventuale propuneri din partea direcţiunei.

NB. Acei domni acţionari, cari în persoană, sau prin plenipotenţiaţi voesc a lua parte la adunare, să fac atenţi a depune, conform §-ului 20 din statute, acţiile eventual plenipotenţiile, cel puţin cu o zi înainte de ţinerea adun. gen. la cassa societăţii pe lângă revers.

(78) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ la 31 Decemvrie 1908.

Activa—Vagyon. Mérleg számla 1908. december hó 31-én. **Pasiva—Teher.**

Activa—Vagyon	K f	K f
Cassa în numărar — Készpénz		5,729·22
Cambii escontate — Leszámitolt váltók		81,431·40
Imprumuturi hip. — Jelzálog kölcsönök		80,723·—
Impr. pe obligaţiuni — Kötvény kölcsönök		110,544·28
Acţii de bancă — Bankrészvények		200·—
Debitori — Adósok		560·—
Mobiliar — Felszerelés	480·—	
Amortizare — Leirás	60·—	420·—
		279,607 90

Pasiva—Teher	K f	K f
Capital societar, 200 acţii a cor. 100·— — Alaptőke, 200 drb részvény a 100 kor.		20,000·—
Fond de rezervă — Tartalék alap		7,702·—
Fond de clădire — Épitési alap		2,800·—
Depuneri spre fructif. — Takarék betétek		215,110 26
Cambii reesc. — Visszleszámitolt váltók		22,840·—
Creditori — Hitelezők		2,109·74
Div. neridicată — Fel nem vett osztalék		59·74
Int. trans. pe 1909 — Atm. kam. 1909 évre		2,968·—
Profit reportat din 1907 — Áthozott nyeremény 1907 évről	32·46	
Păofit net în anul 1908 — Tiszta nyeremény 1908 évről	6,490·70	6,523·16
		279,607·90

Contul Profit şi Perdere.

Debit—Kiadások. Nyereség és Veszteség számla. **Credit—Bevételek.**

Debit—Kiadások	K f	K f
Interese de depuneri spre fructif. — Takarék betéti kamat		10,020·56
Spese: — Költségek:		
Salare — Fizetések	800·—	
Spese de canc, lum., înc., tip.— Irodai költségek, világitás, fűtés, nyomtatványok	889 39	
Marce de prez. — Jelenléti dijak	433·50	2,122·89
Contribuţiune: — Adó:		
directă şi aruncuri — egyenes és pótadó	765·72	
10% după interese de dep. — 10% betéti kamat után	1,002 06	1,767·78
Amortizare din mobiliar — Leirás a butorzatból		60·—
Profit curat — Tiszta nyereség		6,523 16
		20,494·39

Credit—Bevételek	K f	K f
Profit reportat din anul trecut — Mult évről áthozott nyereség		32·46
Interese dela cambii escontate — Kamatok leszám. váltók után	4,701·88	
Int. dela împr. hip. — Kamatok jelzálog kölcsönök után	4,468·73	
Int. dela împr. pe oblig. — Kamatok kötvény kölcsönök után	8,039·83	17,210·44
Proviziuni — Jutalék		3,251·49
		20,494·39

Avrig — Felek, la 31 Decemvrie 1908.

Irimie Răduţiu m. p., prezident. — elnök.
Vasilie Maxim m. p., m. al dir. — igazg. tag.
George Gostea m. p., m. al dir — igazg. tag.
Ioan Nicolae m. p., m. al dir. — igazg. tag.
Ioan Răduţiu m. p., membru al dir. — igazg. tag.
Ioan Oancea m. p., membru al dir. — igazg. tag.
Ioan Vătăşan m. p., rev. expert al „Solidarităţii“ — a „Solidaritatea“ szakvizsgálója.

Onorată adunare generală!

Subsemnatul comitet de supraveghiare am scontrat în decursul anului 1908 în mai multe rânduri cassa institutului nostru „Avrigeana“, am cercetat cărţile şi documentele institutului şi le am aflat totdeauna în cea mai bună ordine, iar astăzi întrunindu-ne am cenzurat Bilanţul şi contul Profit şi Perdere şi confrontând poziţiile cu cărţile principale şi auxiliare le-am aflat în deplină consonanţă.

Referitor la distribuirea profitului curat de cor. 6,523 16 ne alăturăm propunerii dir.

Avrig — Felek, 7 Martie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

S. Silca m. p., prezident. **Stefan Bucsia** m. p. **George Maxim** m. p.

„TURNU-ROŞU“, cassă de econ., societate pe acţiuni în Boiţa.

Convocare.

Domnii acţionari ai Cassei de economii societate pe acţiuni „Turnu-Roşu“ în Boiţa, se învită prin aceasta în virtutea §-lui 18 al statutelor societăţii la a

V-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Boiţa la **27 Martie st. n. 1909**, la 3 oare p. m. în localul societăţii.

Obiectele:

1. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare privitor la bilanţul societăţii cu finea anului 1907.
2. Propunerea direcţiunii şi a comitetului de supraveghiare referitor la distribuirea profitului curat şi darea absolutorului.
3. Fixarea marcelor de prezenţă şi a membrilor direcţiunii şi a comitetului de suprav.
4. Alegerea casarului societăţii.

Boiţa, 24 Februarie 1909.

(79) 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţului cu 31 Decemvrie 1908.

Active—Vagyon. Mérleg-számla 1908 évi December hó 31-ével. **Pasive—Teher.**

Active—Vagyon	K f	K f
Cassa în numărar — Pénztár készlet		4,199·90
Cambii escontate — Leszámitolt váltók		58,316 66
Imprumuturi hipot. — Jelzálog kölcsönök		13,000·—
Imprum. pe obligaţ. — Kötvény kölcsönök		350 —
Mobiliar — Felszerelés	316·80	
amortizare 10% — 10% leirás	66·80	250·—
		76,116·56

Pasive—Teher	K f
Capital de acţii — Részvénytőke	18,916·—
Depun. spre fruct. — Gyümölcsöző betétek	52,675·93
Fondul de rezervă — Tartalék alap	1,279·68
Fondul de binef. — Jotékony czélu alap	68·52
Creditori — Hitelezők	279·82
Div. neridicată — Fel nem vett osztalék	406 2
Interese transitoare anticipate — Előlegezett átmeneti kamatok	229·81
Tantieme nerid. — Fel nem vett jutalékok	68·83
Profit curat — Tiszta nyereség	2,162·87
	76,116·56

Contul Profit şi Perdere.

Eşite—Kiadás. Nyereség- és Veszteség számla. **Intrate—Bevétel.**

Eşite—Kiadás	K f
Interese de depuneri — Betéti kamatok	2,066·96
Inter. de reescont — Visszleszámitolt kam.	80 80
Porto, diverse etc. — Postadij, különféle stb.	634·81
Contribuţiune directă — Allami adó	283·68
10% dare după int. de dep. — 10% adó a betéti kamatok után	206·70
Amortiz. din mob. — Felszerelésből leirás	66·80
Marce de prezenţă — Jelenléti jegyek	378·—
Profit curat — Tiszta nyereség	2,162 87
	5,880·62

Intrate—Bevétel	K f
Interese de escont — Leszmámitolt váltók utáni kamatok	4,300·79
Interese hip. — Jelzálogos kölcsön kamatok	881 06
Interese de împrumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsön kamatok	14·24
Proviziuni — Jutalékok	390·68
Competinţă de scris — Irási illeték	293·85
	5,880·62

Boiţa, 31 Decemvrie 1908. — Boicza, 1908 évi deczember hó 31-én.

Direcţiunea: — Az igazgatóság:

Ioan Druhora m. p. **George Comşa** m. p., preş. - elnök. **Ioan Stoia Bobeşiu** m. p.
Ioan Cândea m. p. **Vasilie Cloaje** m p. **Ioan Bratilescu** m. p.

Confrontând aceste conturi cu registrele principale şi auxiliare le-am aflat în regulă. — Jelen számlákat megvizsgálván, a fő- és segédkönyvekkel összhangzásban találtuk

Boiţa, în 24 Februarie 1909. — Boicza, 1909 évi február hó 24-én.

Comitetul de supraveghiare: — A felügyelőbizottság:

Francu Constantinescu m. p. **Nicolae Hânşea** m. p. **Ioan Moldor** m. p.
Marcu Bratilescu m. p. **Nicolae Bratilescu** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 23 Sibiiu, Sâmbătă 28 Februarie (13 Martie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Cuvinte răstălmăcite.

Sibiiu, 12 Martie n.

Ni s'a trimis la redacție numărul din 7 Martie al ziarului „Temesvári Hirlap“, în care la loc de frunte se comentează, în mod foarte greșit, părerile pe cari ni le-am esprimat în numărul 14 al anului acestuia, cu privire la vorbirea din urmă a deputatului dietal Dr. *Iuliu Maniu*, rostită în dieta țării, și ni se face un rechisitor aspru și nemeritat.

Suntem mulțămitori tuturor celorce iau act despre scrisele noastre. Pentrucă, ori sunt ele corecte, și atunci merită să fie lățite în cercuri largi, ori sunt greșite, și atunci au să fie combătute și îndreptate. Și noi primim cu plăcere îndreptarea, vină ea dela ori și cine, numai să fie făcută cu temeiu.

Cele scrise din partea ziarului „Temesvári Hirlap“ la adresa noastră nu au însă nici o bază solidă. Aceea ce ni se impută că am fi scris, noi n'am scris. Domnii dela ziarul numit citează fals din ziarul nostru. Și falsă și neadevărată fiind citația, greșită e întreaga comentare și toate conclusiunile scoase din niște vorbe, pe cari noi nu le-am folosit.

Condamnăm acest mod de seducere a opiniunei publice, făcută prin răstălmăcirea de cuvinte, ori prin traduceri false și tendențioase. Pentru vorbele noastre dăm seamă ori și cui, dar pentru vorbe inventate cu anumit scop și tendență, răspundă inventatorii lor.

Cetitorii nostri știu bine ce am scris cu privire la vorbirea deputatului Maniu. Spuneam, că armata pe noi nu ne privește. Stăpân peste ea e Monarhul. El și-o organisează cum vrea. Dacă vrea să fie unitară, așa va rămânea, iar dacă va vrea să facă concesiuni Maghiarilor, le va face, fără să ne întrebe pe noi, ori să țină cont de protestele noastre. Deputații români ar trebui însă să fie combătuți în dietă cu argumente, nu cu insulte. Atâta!

Și acum să vedem cum ne-au redat ideile cei dela ziarul numit. Cităm verbal:

„Regele a declarat de mai multeori, că nu permite să fie spartă unitatea armatei. Și aceasta e și dorința noastră. Dar dacă Regele vrea acum să facă concesiuni Maghiarilor, poftească și le facă. Și până acum toate le-a făcut fără a ne asculta pe noi, chiar și lucrurile cari pe noi ne privesc. In chestia aceasta nu mai avem deci ce să vorbim. Dar aceea condamnăm în mod hotărât, ca deputații nostri să fie insultați din partea deputaților maghiari, atunci când dau espresiune sentimentelor adevărate ale Românilor. Poftească și lupte în dietă cu argumente nu cu insulte personale.“

Confronteze ori cine cuvintele acestea cu cuvintele din ziarul nostru, și se va convinge, că nimic nu se află în articolul nostru din aceea ce citează ziarul timișorean. Noi n'am vorbit despre declarațiile Monarhului, că nu permite să fie spartă unitatea armatei, ci i-am constatat dreptul de a dispune de ea. N'am spus nici aceea, că dorința noastră încă ar fi, ca armata să rămâne unitară, și nici despre sentimentele adevărate ale Românilor n'a fost vorba în articolul nostru.

A scoate deci din aceea ce am scris noi conclusiile pe cari le scoate ziarul timișorean, anume, că articolul nostru e de conținut revoluționar, antidinastic, iredentist, că e scris la intervenția ligei din București, e mai mult decât greșală, e chiar răutate, lucru în contra căruia trebue să protestăm cu toată enegia.

In chestii de *patriotism* și *dinasticism* noi nu cerem și nu primim învățături dela nime; și trebue să protestăm și numai în contra presupunerii, că am fi în stare să ne abatem dela calea corectă, observată totdeauna în lungul nostru trecut în privința aceasta. Nu iredentism, nu antidinasticism și nu revoluție propagăm noi, ci pace și bună înțelegere între popoarele acestei patrii comune! Pacea și buna înțelegere, la care însă cu greu putem să ajungem, câtă vreme se află oameni între Maghiari, cari ne răstălmăcesc cuvintele, în felul cum o face ziarul „Temesvári Hirlap“, și ne pun în sarcină păcate, pe cari nu le-am săvârșit și nici prin gând nu ne trece a le săvârși.

Din parlament. Deputatul naționalist român *Dr. Vasile Lucaciu* a făcut Mercuri comunicare dietei, că i-s'a violat dreptul de imunitate de către oamenii administrației în comuna Ticvaniul-mic. Domnul Dr. *Lucaciu* voia să spună cum s'au întâmplat lucrurile, dar nu a fost lăsat să vorbească. I s'a spus, că va putea vorbi pe larg în comisiunea de imunitate.

Legea congruei. După ce gată dieta cu reformele de dare, va lua în desbatere legea congruei. Partidul poporal a luat hotărâre să prezinte dietei mai multe modificări însemnate cu privire la legea aceasta.

Consiliu de ministri. Mercuri după ameazi s'a ținut consiliu de ministri în Budapesta, în care s'a discutat și resolvat între altele și chestia legării contractului comercial cu Sârbia și cu România. Guvernul român a trimis adecă vorbă la Viena și la Budapesta, că dacă nu i-se fac mai multe și mai mari concesiuni decât cele acordate până acum din partea Austro-Ungariei, și nu se va grăbi încheerea contractului, *va abzice* contractul comercial esistent, care espiră la un an după abzicere.

Conferența deputaților naționaliști. Mercuri după amesz au ținut conferență deputații naționaliști. Prezidentul *Mihali* a făcut comunicări clubului, despre terorismul eserciat cu ocaziunea alegerii dela Oravița, iar clubul a încredințat pe deputatul Dr. *St. C. Pop* să adreseze guvernului interpelație în chestia aceasta. Clubul a decis apoi să ducă luptă energică parlementară în contra legii congruei.

Comisiunea băncii. Mercuri după ameazi a ținut ședință comisiunea parlamentară esmisă în chestia băncii, și a luat în desbatere propunerea deputatului Holló referitoare la înființarea băncii independente. Széll Kálmán a declarat, că aducerea vre-unei hotărâri în chestia băncii ar fi prematură, el deci nu poate lua parte la desbatere. Au vorbit mai mulți pentru primirea propunerii lui Holló, iar în urmă s'a închis ședința având a se continua astăzi, Vineri, după ameazi.

Evangelia, ca principiu al vieții.

De

D. I. Bogdașevski.

(Urmare.)

Evangelia nu se unește cu vre-o determinată cultură esternă și nici nu se poate lega, pentrucă ceeace astăzi se socotește progresiv, mâne se recunoaște rămas în urmă. Insă ea nu e nici dușmană unei asemenea culturi. Evangelia ne spune doar următoarele: „muncă, rod, propășire, însă toate acestea puse în slujba lui Dumnezeu și a aproapelui, întrezărind lumina eternității, scăpând de aservirea a ceeace este trecător. Munciți, nu ședeți în largul câmp al vieții neactive, folosiți darurile date vouă de Dumnezeu și străduiți mereu cu adevăratul spirit al culturei ce duce la adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu.

Se socotește patriotismul ca necompatibil cu evangelia, care — zic unii — se poate împăca cu evangelia numai prin ajutorul fățărniciei și a sofisticei, încât un punct însemnat pentru evangelie trebue să fie lupta cu mărginirea națională în domeniile religiei. Ca și cum patriotismul ar duce numai decât la esclusivism religios! Pot fi creștini oamenii și atunci, când nu încetează a fi după naționalitate „iudei ori elini“; în Hristos „nu este iudeu nici elin“, se înțelege nu în acest

---

FOIȘOARĂ.

Un protocol de pe timpul episcopului Moga.

— Spicuiri —

(Urmare). De preotul *E. Cioran.*

O altă chestiune, care a preocupat mult pe episcopul Moga și, care își are istoricul ei, a fost cumpărarea unei reședințe, unei case episcopești. Este știut, că Sașii n'au permis zidirea unei biserici românești în Sibiiu, și mai ales în centru, deci nici a unei episcopii, episcopul Moga era silit a locui în casă cu chirie, un fapt convingător despre situația bisericii, în urma multelor prigoniri deoparte, iar de altă parte și de sărăcia și lipsa de bani de-a putea zidi sau cumpăra o reședință. Cu atât mai mult a stăruit episcopul Moga pentru procurarea unei reședințe, cu cât a văzut că Sașii își bat joc de el, scoțându-l din casele aflătoare în strada Urezului, unde plătea chirie.

In circulariul din anul 1816 episcopul Moga aduce la cunoștința clerului, că „a sa preaosfințită Mărire împărătească a dat voie clerului neunit ca în cetatea Sibiiului să cumpere o casă de Episcopie unde să se învețe și bogoslovia“, dăruind spre acest scop aceea Mărire împărătească 15.120 de zloți „această mare milă a împărăției arătată spre neamul nostru carele ca fiul omenesc nu are unde să-și plece capul până acuma, și să-și lumineze cu lumina bogoslovii“... — îndeamnă clerul, că de oarece bani nu sunt desjuns, ci trebuesc vre-o 40—50 de mii spre cumpărarea reședinți și-a bogosloviei, să colecteze fiecare în ținutul său, urmând pilda împărătească. Arată ce școli frumoase au alții și noi „o țară de oameni“ să nu putem zidi o bogoslovie? „Drept aceea — zice în circularul amintit — ca să nu fim de toată ocara și rușinarea, ce ni s'ar cuveni a o căpăta pentru nemulțămirea noastră către prea înalta și buna împărăție, care ne deșteaptă, ne îndeamnă, ne ajută mai mult decât părintește, ca să nu ne păgubim cu lenevirea și acum să lăsăm a trece fără folos acest blagoslovit dar, dară să ne silim a-l ținea și întări, căci măcar deși sunt vremile acuma sărace, și noi încă în iele săraci, totuș prin folosul ce va veni, încă vom putea cumpăra casă de bogoslovie și Episcopie“.

In circularul din anul 1821 Nr. 63 episcopul Moga apelează cu toată căldura, ca să se colecteze bani pentru cumpărarea unei reședințe episcopești. Fiind unul din cele mai frumoase circulare ale ep. *Moga* și mai interesante în ceeace privește chestiunea sus amintită îl voi transcrie în întregime.

Nr. 63/821. Părinte Protopoape! Așa preaosfințită mărire împărătească osebită purtare de grijă având de mântuire neamului nostru celui — S'au milostivit a porunci ca să nu se mai pue nime împotriva cumpărării caselor clerului ce s'au fost tocmit mai de nainte dela Ecselenția Grof Banffy, acuma fraților! dacă voiți întradins ca să ajungă neamul nostru cândva la ceva mântuire, stați acum cu toții să punem acest paș către fericirea lui, să putem zice la ciasul nostru cel mai de pe urmă, că n'am trăit de totului pe nimica, am făcut cevaș pentru mulțime, pentru frații noștri, am pus un temeiu pentru mântuirea neamului nostru cel obidat, alții după noi văzând temeiul pus le va veni aminte să zidească mai în sus. *Sute de ani au trecut, și încă nici temeiul nu se află pus la cevaș.* Și măcar totdeauna au avut neamul nostru mii de Dascăli în Cristos, iară mulți părinți. Toate limbile silesc să-și fericească neamul său, dar *numai noi oare să stăm cu mânile în poală?* Numai noi să nu sămănăm grăunțul din sudoarea noastră, ca să răsae, și să se facă de săceriș pe seama fii-fiilor noștri, ca să se bucure și ei când nu vom fi noi, nici nu se va mai cunoaște locul nostru? Când au mai căutat Monarhul spre smerenia slugii sale, ca acum pe vremea noastră, acum ajunge vreme să grăiesc de toate, fără vă rog fiți părinți neamului nostru, care numai prin a voastră osteneală poate păși spre mântuirea sa.

Chiar ca la fiul vostru cel iubit să vă uitați la neam care s'au primejduit întră Erusalim și Ierihon. Turnați unt de lemn și vin, puneți pe dobitocul vostru. Samarineanul cel milostiv dela Beciu ne este înainte mergător spre pildă și îndemn.Ințălegeți cuvintele vasului celui ales, fiește care din voi să facă spre plăcere vecinului (neamului), întru bine spre zidire, că și Cristos, nu lui-și singur...

Tocmeala caselor prin împotrivirea ce s'au fost pus, s'au suit la 36 de mii, până către 26 de mii ar fi bani gata. Din îndurarea cea lăudată a iubitorului de neam, 15 mii ce le-au dăruit unsul Domnului se află dați în camătă, care într'un an doar deabia se vor scoate, însă și atunci vor fi de trebuință. Acum să faceți samă de suma hotărîtă de unde vom putea, dela noi înșine, dela preoți, dela dieci, dela mireni, cârznici și din lada bisericii cu ințălesul cel bun al bătrânilor și al titorilor bisericești, tot cu numele să se scrie dela cine, și cât, și să se trimită încoace cât mai ingrabă, pe lângă ovitanța ce se va da de aici. Să nădăjduim că nu se va prepune nime, că doară se mâncă acei bani aicea fără treabă, nu, să mă credeți, până la un ban se va da seamă mai pe urmă unde s'au pus, și nădăjduim că nici sfinția Voastră nu vă veți atinge de banii aceia, ca nu cumva să capete nevoitorii de bani prilej a strica, și a împiedeca aducerea banilor, și s'or pune stagila la toată fericirea, și pe la care se află bani în lada satului, acolo să se pue bătrânii satului, și deregătoarele la cale cu aceia ca în scris să făgăduiască cevaș sumă pe această treabă, și scrisoarea aceia să se trimiță încoace unde aicea să se aștearnă la Crăiescul Gubern cu rugăciune să se îngăduie a lua de acolo... spre scoaterea făgăduințelor vom... să se facă și acelora cap. Cu cumpăt bun să fie toate și fără silă, auziți ca să nu fie ponoslu! Sibiiu, 31 Ianuarie 821. Al frățiilor Voastre de bine voitor: *E. Vasilie Moga.*

(Va urma).

sens, că aceste naționalități sunt înlăturate, ci pentrucă ele au aceleași drepturi, și iudeii nu au în chestiuni de credință nici o prerogativă față de păgâni. Mântuitorul Hristos s'a rugat: „ca toți una să fie“ — o unitate — se înțelege după credință, iar nu după naționalitate. Poți să te desparți de prejudițiile religioase ale poporului și în același timp să iubești poporul tău cum și l-a iubit sf. Apostol Paul pe al său, gata a face toate jertfele pentru a-l mântui sufletește. Nu se împacă cu evangelia, nu patriotismul, ci egoismul național (șovinismul), care nu recunoaște decât ce este al său, iar cătră tot ce este străin se îndreaptă cu dușmănie și cu nebăgare în seamă. Apoi nici Mântuitorul, nici ucenicii săi nu au fost niște cosmopoliți, ba încă Mântuitorul precum se știe din evangelie a plâns soarta nefericită a neamului său. Cosmopolitismul, ca ceva abstract nu poate pătrunde de loc în viața reală a omului. A iubi pe toți fără a face vre-o deosebire între al tău și străin, aceasta e ideea abstractă a cosmopolitismului care samănă bine cu indiferentismul. Omului pentru a sa iubire — iubire reală nu platonică, — îi trebue obiecte mult mai apropiate, familie, popor și societate. Iubirea patriei sale supune pe om mai puternic decât ceva al tuturor oamenilor, la care și fiecare om în parte nu poate îndrepta o directă atenție afară numai dacă nu cumva e un geniu al lumii!... Sub sentimentul cosmopolitismului ușor se poate acoperi inima rece și mișcată numai de o singură dorință în determinate direcțiuni.... Toate idealurile cele mai înalte nu pot trăi și acționa afară de popor; ele vor fi abstracte fără viață, până când nu vor fi însușite de popor, ca anumit organ al omenirei, până când nu-i va fi făcută ca o neapărată funcțiune sufletească. Fără îndoială, mult păgubim din pricina acelui cosmopolitism, astăzi la modă care zăpăcește bunaînțelegere comună socială și duce la așa fel de „desinteresări“ ce nu ar trebui să aibă loc în acel ce vrea să se respecte. In numele evangeliei trebue să ne lăpădăm de îngustul naționalism, dar nu patriotism gata a-și da totul pentru poporul și patria sa, apărându și cele mai bune moșteniri ce are. Nedespărțind evangelia de cultură, de viață socială și de stat, noi totuși suntem departe de a preface evangelia în simplă sociologie și desăvârșirea evangelică a o traduce în simple formule sociale. In multe cărți și reviste astăzi se strecoară păreri, că evangelia ar fi marea veste socială a săracilor, — toate celelalte (chestiuni) au (în ea) o însemnare numai de al doilea plan. Mântuitorul Hristos, a fost se zice, unul dintre cei mai mari reformatori sociali, care a dorit să libereze cele mai de jos clase nenorocite ale omenirei: El și-a hotărât un determinat program social, având în vedere robia tuturor oamenilor, isbândirea lor din nevoi, din asupriri și din toate celelalte rele de asemenea fel. Pe lângă aceasta unii adaugă, că creștinismul s'a ridicat ca un răspuns la chestiunea socială din Roma, că pauperismul roman representă adevăratul său principiu.

A privi astfel creștinismul, înseamnă a nu-i înțelege de loc, nici esența, nici originea. In adevăr evangelia nu întră de fel în domeniul vre-unei chestiuni sociologice ori economice. Ea vorbește despre egalitatea oamenilor, dar bine înțeles despre egalitatea lor spirituală; ea învață despre isbăvirea de rău, dar nu de răul economic, ci iarăși de răul spiritual. Predica Mântuitorului Hristos are caracter nu sociologic, ci religios și creștinismul în genere nu a fost numai religiunea săracilor ori a proletarilor, cum pretind unii dintre sociologii de astăzi. „Fericiți“ — zice Hristos — nu simplu „săracilor“, ci „săracii cu duhul“ și evangelia în genere a atras la sine mințile și inimile oamenilor nu cu făgăduința îmbunătățirei stării economice. Cuvântarea sa din sinagoga Nazaretului Mântuitorul o începe cu vorbele: „Duhul Domnului peste mine, pentrucă m'a uns a predica evangelia săracilor, m'a trimis a vindeca pe cei frânți cu inima, a da scăpare celor prinși și vedere orbilor și a slobozi pe cei apăsați; a binevesti anul plăcut Domnului“. (Luca, IV. 18—19). Aici fiecare vorbă are înțeles spiritualo-moral, iar nu social și „anul bine plăcut Domnului“ nu-i de loc anul unui belșug material obștesc al vre-unui raiu pământesc. E cu desăvârșire fals, că biserica creștină primară cuprindea în sine numai sărăcime, căci se găseau în sinul ei și oameni bogați, și apoi chiar așteptarea hiliastică nu a fost așteptarea unei simple îndestulări economice.

Evangelia, e drept, nu cuprinde în sine nici un program social, totuși, ne dă ceeace, fără îndoială e mai presus de toate programele de asemenea natură. Prin cuvitele: „iubește pe aproapele tău, ca pe tine însuți“ Hristos a revărsat lumina asupra tuturor raporturilor concrete din viață, în lumea foamei, a sărăciei și a suferinței... Despre iubirea aproapelui nu trebue să vorbească acei, cari pot face, ca după ei oamenii să sufere de lipsă și să moară. Evangelia nu învață numai solidaritate și ajutor mutual — acesta e conținutul esențial al predicei sale... Evangelia mai dorește, precum prea bine se zice, a schimba socialismul, care se razămă pe ipoteza reciprocelor ciocnirii de interese, — în socialism care să se întemeeze pe conștiința unităței spirituale. Evangelia nu dă, și nici nu are de scop a da vre'o teorie socială, dar ea lămurește legea iubirei, străină de orice fel de egoism, și în alcătuirile (sociale) în care domnește iubire creștină și unitatea spirituală acolo nu au putere și nu străbat diferitele extreme sociale; iar răul ce din nenorocire izvorește din ele, se nimicește. Acolo se întreprind și acțiuni bune, pozitive, în folosul celor suferinzi, căci oamenii încălziți de iubirea creștină nu pot zice celor nenorociți: „Mergeți în pace, încălziți-vă și săturați-vă“ (Iacob, II, 15) fără să le dea cele de nevoe. Căci evangelia învață: „Și noi trebue să ne punem viața pentru frați. Celce are bogăția lumei acesteia și vede pe fratele său în lipsă, și-și închide inima dinspre dânsul, cum rămâne iubirea lui Dumnezeu în el? Să nu iubim numai cu cuvântul, ci cu fapta și cu adevărul“ (I Ioan III, 17).

Astfel, ceeace am observat mai sus are loc și aici neamestecându-se deadreptul în raporturile sociale, creștinismul, prin ajutorul individualităței, le regenerează și le schimbă în chip spiritual. Adevăratul creștin trebue să redeștepte adormitele și orbitele deprinderi ale conștiinței, el are și mânuește toate măsurile înțelepte pentru îmbunătățirea situației sociale, spre micșorarea luptelor aprige pentru existență. Iubirea creștină, nu exclude, se înțelege, ci propune organizarea iubirei creștine, care se poate realiza în diferite chipuri raționale, spre ajutorul muncitorilor și al săracilor.

Creștinismul îndreaptă toate îmbunătățirile vieții sociale, toată legiuirea înțeleaptă socială. E trist numai, că sociologii de astăzi, adesea apără spiritul înalt al evangeliei și în realitate sunt foarte departe de el. Pe tonul cel mai ridicat, ei susțin că omenirea e o unitate, și că omul nu se poate depărta dela această unitate, ci trebue să meargă spre realizarea ei. „Eu sunt obligat să muncesc pentru această unitate“. „In toate răutățile vieții, în toate nedreptățile și delictele, precum alții, așa și eu iau parte. Dar eu nu vreau nedreptăți, nu vreau rău, nu vreau suferinți și amar pentru cei străini, nu vreau să compătimesc, rog dela toți ertare, plâng și fac rugăciuni, sunt gata să îndur munci pe cruce, numai ca la toate aceste (greșeli) să nu iau parte. Din sentimentul pocăinței răsare iubirea care vrea, să potolească toate, și să slujească tuturor. Cât de înaltă judecată! Dar, cu toate acestea, mai încolo citim, că dorind a sluji aproapelui, noi trebue: „să reprimăm poftele economice“, iar aceasta se obține prin tot felul de asociațiuni și greve. Insă asociațiunile și grevele acestea sunt sforțări. Da, se răspunde, în adevăr sunt sforțări, dar ele sunt necesare, deoarece, câtă vreme nu sunt realizate acțiunile religioase date pentru viața obștească, în scopul îmbunătățirei situației clasei muncitorilor, trebue să intervie forțări streine deși în viitor ele, fără îndoială, vor fi părăsite. Incât, dupa dânșii deocamdată trebue forțare și apoi să ne mângăem numai cu aceea, că în viitor ea nu va mai trebui?... Există oare asemenea propagandă în spiritul evangeliei?... Pentru sociologii de astăzi nici o străduire din acest punct de vedere nu se întâlnește. Ei merg chiar până acolo, încât cu mare libertate zic, ca Mântuitorul Hristos nu a fost „încarnațiunea alcătuirei și conduitei creștinismului de astăzi“. Ca adevărată blasfemie se prezintă și cuvintele: „Socializmul ca mijloc real al potolirei poftelor economice în corpul omenirei evocă „râvna pentru Casa Domnului“ a lui Hristos; de aceea și este el, ca acel biciu cu care Hristos a alungat pe neguțători din templu. Observăm, că Hristos a întrebuințat biciul, precum se vede din textul evangelic, nu asupra oamenilor, ci asupra animalelor, și oare dela râvna sa sfântă pentru casa tatătui său ceresc — lucru curat religios, se poate merge, deși cu oarecare asemănare, la forțarea economică, ca la o protectoare cu aceeași râvnă a „Casei Domnului“? Să ne ferească Dumnezeu de asemenea comparațiuni!

Departe de evangelie și de spiritul ei sunt și acei sociologi de astăzi, cari se sprijină pe tema: „Tot pământul e al lui Dumnezeu, iar nu al proprietarilor“. Toate sunt ale lui Dumnezeu, e drept: — „Al Domnului este pământul și plinirea lui“ (I Kor. X, 25—28), dar asta nu însamnă, că putem forța și răpi starea dată de Dumnezeu aproapelui nostru. Se aude și argumentul învechit și plicticos acum pentru toți, al comunismului din biserica creștină primară, și de aici, — concluzia neapăratului comunism ori colectivism general. Dar, mai întâi, biserica nu-i stat, și a schimba cu totul idealul bisericesc în idealul de stat, cum doresc unii, e cu totul peste putință; apoi comunismul bisericei ierusalimitene a fost de întâmplătoare apariție, ce nu a durat multă vreme. De multeori s'a explicat că de o serioasă conducere în baza principiului bunurilor obștești, în biserica ierusalimiteană, nu poate fi vorbă, cum arată pilda Ananiei și a Safirei, iar în alte biserici creștine primare, nici nu s'a gândit la o comunitate de bunuri (I Tesal. IV, 11, 12: — II Tes. III, 10; — I Kor. XIII, 3); agapele de seară în care bogații se săturau iar săracii răbdau (I Kor. XI, 21), vorbesc limpede împotriva bunurilor comune.

(Va urma).

Din România.

Legea clerului. In senatul român s'a început discuția asupra proiectului de lege despre modificarea unor articole din legea clerului și a seminariilor. Raportor e P. S. Sa episcopul *Gherasim Timuș.*

*

Case de economie școlară. Ministrul român de culte și instrucțiune publică a dat un nou regulament cu privire la casele de economie școlară, obligătoare pe lângă toate școalele primare urbane de băeți și fete din România. Casele de economie școlară stau în legătură cu băncile poporale, unde se vor depune economiile copiilor. Fiecare învățător adună dela elevii săi micile economii și le depune la banca poporală. Casele încep să funcționeze la 1 Octomvrie și se închid la 1 Maiu. Libelele de depuneri ale elevilor rămân la directorii școalelor, câtă vreme elevul stă în școală, și se dau elevilor deodată cu certificatul de absolvare. La sfârșitul anului au a se face rapoarte amănunțite revizorilor școlari despre rezultatele obținute. Casele de economie școlară sunt puse sub controlul ministrului instrucțiunei publice, și toți inspectorii școlari și revizorii au dreptul de a le inspecta.

„Albina“.

Adunarea generală a primului nostru institut de bani *„Albina“* e convocată pe 27 Martie n. la Sibiiu. Din partea consiliului de administrațiune îi va fi supus spre apreciare următorul raport:

Onorată adunare generală! Anul expirat a pornit cu tendența, de a se ieftini numărarul, ceeace a și urmat. Acest efect în parte s'a paralizat însă la institutul nostru prin aceea, că noi n'am găsit de cuviință, față cu deponenții noștri, să reducem etalonul intereselor dela depuneri, urcat abia în anul premergător, din care motiv depunerile *s'au și urcat în cursul anului cu un milion și jumătate.*

Tot asemenea am avut de a trage consecuențele depresiunei anului precedent și la cursul efectelor, care la încheiarea bilanțului se manifestă în o perdere de K 48,409·41 amortizată din fondul special de rezervă.

Cu toate acestea, putem fi mulțămiți cu rezultatele obținute în anul de gestiune expirat, în care s'a manifestat deja întreg capitalul societar urcat la duplu în anul 1907.

De un șir de ani factori competenți din Bănat insistă ca să înființăm o filială în Bănat, ca un lucru, care ar avea o influență binefăcătoare asupra multor institute financiare din acele părți, cari și azi iau interese ce s'ar putea taxa de uzurărie.

Intr'acestea direcțiunea institutului de credit și economii „Lugoșana“ din Lugoș vine și ne face propunerea, ca să înființăm o filială în Lugoș, în care caz „Lugoșana“ ar fuziona cu institutul nostru, trecând toate activele și pasivele ei per 31 Dec. 1908 la noi, sub condițiunea: ca acționarii ei pentru 1,500 de acții de ale „Lugoșanei“ á 200 Cor. să capete 750 acții de ale „Albinei“.

Direcțiunea institutului nostru a exmis o anchetă la Lugoș pentru examinarea situațiunei din toate punctele de vedere, și pe baza raportului acelei anchete, constatat fiind, că și în cazul extrem capitalul societar al „Lugoșanei“ ar rămânea neatins, a înființat filiala, iar direcțiunea „Lugoșanei“ a decis licuidarea, ceeace până la ziua adunării noastre generale va trebui să decidă și adunarea ei generală, convocată pe 4 Martie a. c.

Fuzionarea „Lugoșanei“ cu institutul nostru reclamând iarăș urcarea capitalului societar și modificarea statutelor, la locul său urmează și propunerile în această privință.

După ordinea vechimei ies din consiliul de administrațiune dnii *Dr. Eusebiu Roșca* și *Ilie Trailă.*

Locurile devenite astfel vacante veți binevoi a le îndeplini, alegând 2 membri, cu mandat pe 6 ani.

In sensul §-lui 37 din statute membrii ieșiți din direcțiune pot fi realeși.

Tot cu ziua acestei adunări generale expiră și mandatul întregului comitet de supraveghiare.

Vă rugăm ca la locul său să alegeți și 5 membri în amintitul comitet, cu mandat pe 3 ani.

*

După acestea ne luăm voie a vă prezenta tabloul comparativ al operațiunilor principale ale institutului. (Urmează datele amănunțite, apoi propunerea cu privire la împărțirea profitului):

Relativ la distribuirea profitului net de K 341,893·75 ne luăm voie a vă face următoarea propunere: I. Să se dea acționarilor dividenda de 5% prevăzută în §. 64 din statute, după capitalul social de K 2.400,000, adecă K 120,000·—. II. Restul de K 221,893·75 să se împartă cum urmează:

1. 19% tantiemă statutară (§ 64. *b, c, d, e, f)* membrilor direcțiunei, comitetului de supraveghiare și funcționarilor institutului K 42,159·83.

2. Remunerațiune funcționarilor fără drept la tantiemă și servitorilor K 1,900·—.

3. Pentru scopuri culturale și de binefacere K 18,000·—.

4. Supradividendă acț. K 120,000·—.

5. Fond. gen. de rezervă K 30,000·—.

6. Fondului de penziuni al funcționarilor K 7,000·—.

7. Fondului special de rezervă restul de K 2,833·92. K 221,893·75.

Primind această propunere: dividenda anului 1908 va fi de K 20·— de acție și se poate ridica imediat după adunarea generală.

Fondul general de rezervă va fi de K 373,000·—.

Fond. special de rezervă K 115,322·07.

Fondul de penziuni al funcționarilor de K 600,436·—.

*

Terminând, vă prezentăm rațiociniul cu toate conturile sale, rugându-vă, ca dupăce veți fi ascultat și raportul comitetului de supraveghiare să binevoiți:

1. a aproba bilanțul încheiat cu 31 Decemvrie 1908 și a da direcțiunei și comitetului de supraveghiare absolutor pentru gestiunea lor pe anul expirat;

2. a primi propunerea noastră cu privire la distribuirea profitului net;

3. a distribui suma destinată pentru scopuri culturale și de binefacere;

4. a fixa prețul marcelor de prezență pe anul curent;

5. a decide fuzionarea cu institutul de credit și economii „Lugoșana“ din Lugoj;

6. a primi propunerea pentru urcarea capitalului societar la K 3.000,000·—;

7. a primi propunerea pentru modificarea statutelor institutului;

8. a primi propunerea relativ la modificarea concluzului X din 1907;

9. a alege în direcțiune doi membri cu mandat pe 6 ani;

10. a alege cinci membri în comitetul de supraveghiare cu mandat pe trei ani.

Din ședința direcțiunii, ținută la 19 Februarie 1909.

Iosif St. Șuluțu m. p.,
prezident.

Cosma m. p.,
director executiv.

*

Propunere

relativ la distribuirea cvotei pentru scopuri culturale și de binefacere, de K 18,000.

1. Nenorociților prin cutremur de pământ din Italia K 500·—.

2. Rata III. din suma de K 10,000 votată la fondul pentru întregirea la 8 clase a gimnaziului gr.-oriental din Brad K 2,000·—.

3. La fondul mesei studenților, întemeiată și susținută de institut K 6,000·—.

4. Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român:
   a) la fondul muz. etnografic K 1,000·—
   b) la fondul „G. Barițiu“ K 1,000·—.

5 Școalei pentru economia și industria de casă a Reuniunii femeilor române din Sibiiu K 1,000·—.

6. Școalei elementare de fete a aceleaș reuniunii K 600·—.

7. Reuniunei române de muzică din Sibiiu K 200·—.

8. Reuniunei române de agricultură din Sibiiu K 200·—.

9. Reuniunei pompierilor din Sibiiu K 100·—.

10. Reuniunei pentru înfrumseţarea oraşului Sibiiu K 100·—.

11. Reuniunei igienice din Sibiiu K 100·—.

12. Gremiului comercial din Sibiiu K 100·—.

13. Internatului Reuniunii femeilor române din Braşov K 400·—.

14. Asociaţ. pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor români din Braşov K 200·—.

15. Reuniunii de muzică din Braşov K 200·—.

16. Reuniunii pentru înfrumseţarea oraşului Braşov K 100·—.

17. La fondul studenţilor morboşi din Braşov K 200·—.

18. La fondul studenţilor morboşi din Blej K 200·—.

19. La fondul studenţilor morboşi din Brad K 200·—.

20. Tinerimei universitare din Budapesta („Petru Maior“) K 200·—.

21. Tinerimei universitare din Cluj K 200·—.

22. Internatului gr.-or. din Beiuş K 200·—.

23. Reuniunii fem. rom. din Deva pentru atelierul industriei de casă K 200·—.

24. La dispoziţia direcţiunii K 2,800·—.

Total K 18,000·—. (Va urma).

NOUTĂŢI.

Procese de presă. Pe ziua de eri 11 Martie au fost citaţi la tribunalul din Murăş-Oşorheiu din partea judecătorului de instrucţie în procesul pentru scrisorile şi articolii apăruţi în numărul jubiliar al „G. Transilv.“ următorii domni: George Pop de Băseşti, P. Cosma, Fr. Hossu-Longin, protopopul G. Simu, Dr. Cassiu Maniu şi Dr. Caius Brediceanu.

*

Noul guvernor militar al Bosniei. Maiestatea Sa Impăratul şi Regele nostru a numit pe generalul de infanterie *Marian Vareşanin*, până aci comandantul militar al oraşului Zara, comandant al corpului 15 de armată şi şef al guvernului militar din Bosnia şi Herţegovina. Guvernorul de până acum, generalul de cavalerie *Winzor*, a fost ridicat la rangul de baron şi dispensat dela purtarea oficiului, pe motivul, că *nu cunoaşte limbile acestor ţări*, şi nu poate comunica cu poporul şi cu representanţii acestuia. Aşa se spune în autograful preaînalt.

*

† Daniil Pop, paroh în Geoagiul-Suseni, protopresbiteratul Orăştiei, după un morb lung şi greu a decedat Dumineca în 15 Februarie v. în etate de 49 ani, şi după un serviciu de 16 ani la altarul Domnului. A lăsat în urma sa pe văduva Ludovica născ. Colosi, fiicele Lucreţia, Veturia şi Elena şi nepoatele Maria, Ana şi Agneta. Odihnească în pace!

*

Cassa de păstrare generală din Sibiiu, institutul de bani săsesc, care şi-a ţinut în 9 Martie adunarea generală, a realisat în anul trecut un profit net de rotund 240 de mii, din care 120 de mii s'au destinat pentru scopuri culturale şi de filantropie. Averea fondurilor de reservă, de pensiune şi de garanţie al scrisurilor fonciare se urcă la 6 şi jum. milioane cor.

*

Teatru în Focşani. In primăvara asta se va începe la Focşani construirea unui teatru. Lucrările vor costa peste două sute de mii de lei.

*

Deraiare. Trenul personal dintre Panciova şi Vârşeţ a deraiat în apropierea comunei Nicolinţ. Accidentul este o urmare a inundărilor de primăvară, cari au stricat linia ferată. Călătorii nu s'au nenorocit. Circulaţia se face cu trecere în alt tren.

*

Inundaţii. Din unele judeţe din România telegramele anunţă inundări provocate de topirea prea repede a zăpezii şi de ploi mari. Mai multe comune au fost inundate. Pagubele pricinuite sunt destul de considerabile. — In Iaşi apele Bahluiului s'au revărsat asupra părţii de jos a oraşului, linia ferată Iaşi-Vaslui şi Iaşi Paşcani este sub apă. — Ialomiţa a inundat din 3 părţi comuna Slobozia, din cauza înfundării sloiurilor în dreptul comunei. Sloiurile se sparg cu ajutor de dinamită. Râul Buzău s'a revărsat peste câteva sate din judeţul Brăila. Mari inundaţii se comunică şi din Bulgaria de nord. Lângă Novi-Bazar calea ferată este întreruptă.

*

Abuz de băutură. Int'un sat de lângă Becicherecul mare, cu prilejul unei pomeni, la care au luat parte mai ales ţărani sârbi, oamenii au consumat mari cantităţi de rachiu. S'au bolnăvit greu douăzeci de persoane; câteva au murit în urma abuzului de băutură. Tribunalul din Becicherec a trimis la faţa locului pe judecătorul de instrucţie şi mai mulţi medici.

*

Sinucidere. O elevă din clasa a 7 liceală din Bucureşti, fată de colonel, s'a sinucis aruncându-se înaintea trenului. Nenorocita se numea Jeana Cristescu; moartea ei se crede că se datoreşte mai ales surmenajului, — fata muncea la şcoală peste puterile sale.

*

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală pe sama meseriaşilor noştri au mai dăruit: Ioan Vulcu, econ. (Turnişor), din prilejul căsătoriei ficei sale Elisaveta cu măestrul pantofar Lazar Părău (Sibiiu) 1 cor.; Nicolae Munthiu, secretarul băncii „Silvania“ (Şimleu), soţia sa Sabina n. Deleu, copilul lor Niculiţă fiecare câte 20 bani; Const. Prie, paroch (Săcădate), 1 cor.; Nicolae Bratu, tipograf (Berlin), 2 cor. şi Vic. Tordăşian, prezid., 10 bani.

*

Muzica ţigănească în Paris. Ţiganii muzicanţi din Ungaria aveau zile bune şi făceau multe parale în restaurante şi cafenele parisiene. Acum însă lucrurile s'au schimbat, şi concurenţa s'a ivit şi aici, silind pe unii muzicanţi să-şi încerce norocul în alte ţări, iar pe alţii să revină în patrie. Concurenţa provine din faptul, că din conservatoriile franceze, unde instrucţia se dă gratuit, ies pe fiecare an o mulţime de puteri nouă, cari încep să înlăture din toate localurile publice pe muzicanţii străini, şi fac o muzică mai ieftină, poate şi mai bună.

*

Cât ar costa războiul? Intr'un ziar militar german un specialist face socoteală, cât ar costa pe Austria şi Ungaria un război cu Sârbia şi Muntenegru. Sârbia are pe hârtie cam 400 de mii de soldaţi, la 2½ milioane de locuitori; în adevăr va avea 160 de mii, din cari 2 părţi din 3 cu puşti moderne, iar a treia parte cu puşti vechi. Austro-Ungaria, spre a isprăvi repede, va trebui să trimiţă 240 de mii; mai ţinând seamă şi de trupele de sprijin, etc. ar trebui 300 de mii. Muntenegru poate avea 40 de mii de bărbaţi în stare de-a purta armele, la 247 de mii de locuitori. Vor trebui 100 de mii de soldaţi să-i combată. Cu Sârbia ar ţinea războiul cel mult două luni dela mobilizare, când ţara ar fi mai toată ocupată. Atunci s'ar putea micşora armata de ocupaţie: spre a linişti ţara şi a stârpi bandele, ar fi nevoie de patru luni şi de 80—100 de mii de soldaţi. In Muntenegru ar trebui două luni de război, după aceea patru luni de pacificare cu 20—30 de mii de oameni. — Cheltueala ar fi: pentru cele 2 luni de războiu 300 de milioane de coroane; pentru 4 luni de pacificare 180 de milioane. Penziile pentru nevolnici ar face o sută de milioane; altă sută de milioane s'ar cheltui cu punerea armatei în stare de a purta război. *In total ar fi şapte sute de milioane* de coroane. Cheltuiala aceasta ar plăti-o, în parte, ţările cucerite. Folosul monarhiei ar fi, că s'ar stârpi turburările în Balcani.

Unelte economice.

Vestim pe economii noştri, că comitetul nostru central pune la dispoziţie spre folosire, pe lângă purtarea cheltuelilor de transport, plugul sistem Sack, grapa de fânaţe (muschi) şi maşina „Tornado“ pentru sfărticatul cocenilor de cucuruz.

Uneltele se dau cu preferinţă membrilor Reuniunei, locuitori în comunele, unde asemenea uneltele nu s'au folosit până acum, şi se iau în primire dela subscrisul secretar. Aceste unelte la dorinţă se pot cumpăra dela Reuniune cu preţ convenabil.

Sibiiu, 11 Martie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi să află puse deja sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

„Minerva“, institut de arte grafice şi editură în Bucureşti, a mai scos din tipar următoarele cărţi bune româneşti: *Valea Albă*, roman istoric, 1476, de G. *Becescu-Silvan*, preţul 1 leu 50 bani. *Departe de lume*, nuvele de *Constanţa Hodoş*, preţul 1 leu 50 bani. *Valurile vieţii*, novele traduse de *Izabela Sadoveanu*, preţul 30 bani. *Scrieri alese*, de Mumulean, Hrisoverghi şi Cuciurean, preţul 30 bani. *Catehismul bisericei budhiste de meazăzi*, traducere de Gr. *Goilav*, preţul 30 bani. *Ţărmuri bizare*, traduse de I. *Răduţ*, preţul 30 bani. *Povestiri vânătoreşti*, de *Ivan Turgheniev*, preţul 30 bani. *Visuri instelate*, de Flamarion, traducere de S. *Nădejde*, preţul 30 bani şi *Din valurile vieţii*, de Ioan *Slavici*, preţul 30 bani. Se pot comanda şi dela librăria arhidiecesană din Sibiiu.

*

„Biblioteca pentru toţi“, numărul 435—436 cuprinde celebrul român *Un erou al timpului nostru*, de marele scriitor rus Mihail Lermontov. In acest roman autorul zugrăveşte cu pană de măestru viaţa şi aventurile ofiţerilor ruşi trimişi să şi facă datoria în ţinuturile îndepărtate ale Caucasului şi să se lupte cu populaţiile din partea locului. Lermontov se foloseşte de acest prilej ca să descrie natura sălbatică din Caucas, unde omul respiră în deplină libertate, precum şi moravurile, tradiţiile, dramele popoarelor caucasiene născute pentru răsboiu. Stil simplu şi curgător pe alocurea duios şi mişcător, zugrăvire admirabilă a peisagiilor, observaţii fine şi spirituale ce farmecă pe cetitor, iată calităţile acestei scrieri. Cât de frumos şi de interesant e romanul „Un erou al timpului nostru“ o dovedeşte faptul, că apare acum în ediţia a III-e după un interval relativ scurt. Traducerea e făcută într'o românească aleasă şi curată de către cunoscutul publicist B. Marian. Preţul 60 bani. Se află de vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“, care cuprinde peste 400 de volume, îmbrăţişând toate ramurile: literatură, ştiinţă, teatru, poezii etc. să se ceară librăriei editoare *Leon Alcalay*, la Bucureşti.

Poşta ultimă.

Conflictul cu Sârbia.

In sfârşit guvernul sârbesc a trimis declaraţie oficioasă, tuturor puterilor mari europene, de cuprinsul, că nu are intenţiunea să provoace conflict şi răsboiu cu monarhia noastră pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei, că nu cere nici o compensaţie teritorială, politică, ori economică, ci lasă în grija puterilor mari europene chestia cu anexarea Bosniei şi Herţegovinei, după ce ele sunt chemate se confirme ori nu anexarea făcută. Cu Austro-Ungaria Sârbia vrea să menţină raporturi bune de vecinătate, şi îşi va împlini prin urmare şi în viitor datorinţele de stat vecin. Primejdia războiului e deci acum de tot delăturată.

Deschiderea reichsrathului.

Mercuri s'a făcut redeschiderea reichsrathului austriac în Viena. S'a manifestat mare interes. Toţi deputaţii erau prezenţi şi toate galeriile erau ocupate de public. Membrii guvernului au fost primiţi cu huidueli din partea Cehilor radicali, la întrarea lor în sala de şedinţe. Prezident de etate a fost Dr. *Funke*, care a pus numai decât la ordinea zilei alegerea biroului. Prezident a fost ales Dr. *Pattai*, din partidul social-creştin, iar viceprezidenţi următorii: Steinwender, Storzinski, Pernerstorfer, Laginja şi Zazkorva. Ministrul-prezident *Bienerth* a espus apoi programul guvernului. Eri, Joi, au fost alese comisiunile şi s'a început discuţia asupra legii despre votarea recruţilor.

Poşta redacţiei.

„*Sistemul electoral de azi*“ ... nu corespunde vederilor noastre. Nu se poate publica.

Dlui M. In fruntea foii stă tipărit, că manuscriptele nepublicate nu se înapoiază.

Teatru german.

Sâmbătă: *Minna von Barnhelm*, comedie în 5 acte, de *Lessing*.

Dumineca după ameaz la oarele trei *Dollarprincessin*, operetă, sara la oarele 7 *Madame Sangéne*, comedie franceză.

Luni: *Sonntagskind*, operetă.

Fete şi băeţi

se desvoaltă repede şi bine şi îşi pierd toate casurile de slăbiciune, dacă le procuraţi nutremântul de lipsă în forma

Emulsiunea lui SCOTT

cel mai bun dintre toate mijloacele de întărire, care în decurs de 32 ani a fost cald recomandată atât de medici cât şi de moaşe.

Emulsiunea lui SCOTT

e dulce ca crema şi mai uşor de mistuit ca laptele. 3 (270) 5—5

Veritabil numai cu aceastâ marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt

Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász

Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 6—50

Nr. 2473/1909. [70] 2—2

Aviz de târg Timişan.

In anul curent târgul de ţară dela sf. Iosif se va ţinea din **18 Martie** până inclusive **22 Martie 1909**.

Mânarea a tot felul de vite în târg e permisă de **Joi 18 Martie** 5 oare dimineaţa.

Temesvár, 14 Februarie 1909.

Dela căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. 131/1909 prot. [81] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II-a **Ferihaz**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, pe baza resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu archidiecezan dto 17 Februarie 1909. Nr. 1951 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parochiale fasionate la coala B. peetru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne, în terminul sus indicat, subscrisului Oficiu protopresbiteratul cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Sighişoara, 22 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Demitrie Moldovan
protopop.

Publicare de licitaţiune.

Comitetul parohial gr.-or. din **Guşteriţă**, tractul Sibiiului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende edificarea şcoalei confesionale la **22 Martie n. a. c.** la 9 oare în localul şcoalei.

Preţul strigării este cor. 11,720·50. Oferte să primesc verbal şi în scris, provăzute cu un vadiu de 10% după preţul de strigare. Comuna bisericească dă următorul material: cărămida şi lemnul de stejar trebuincios, şi conform preliminariului 120 m^3 năsip în stare brută.

Guşteriţa (Szenterzsébet) la 11 Martie 1909 n.

Pentru comitetul parohial:

Traian Petrişor pres. com.
George Stăneasă epitrop.

(87) 1—1

Atenţie!

75,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

G. TIMBERG, export de ghete,
Krakau Nr. 121/72.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.

(82) 1—1

„BRADETUL", institut de credit şi economii societate pe acţii în Orlat.

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economii „Brădetul" societate pe acţii, se invită conform §-lui 19 din statutele societăţii la a

XV-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Orlat la **29 Martie n. a. c., 12 oare a. m. 1909**, în localitatea institutului pe lângă următorul

Program:

1. Raportul direcţiunii despre rezultatul anului de gestiune 1908 şi propunerile acesteia.
2. Raportul comitetului de supraveghiare şi propunerile acestuia.
3. Deciziune asupra compturilor anuale şi asupra împărţirii profitului curat.
4. Statorirea marcelor de prezenţă şi a salariilor pro 1909.
5. Alegerea unui membru în direcţiune.
6. Exmiterea alor doi acţionari pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări generale.
7. Eventuale propuneri în marginile statutelor.

Domnii acţionari, cari în sensul §§-lor 20 şi 21 din statutele societăţii, doresc a participa în persoană ori prin plenipotenţiaţi, sunt poftiţi a-şi depune acţiile şi eventualele documente de plenipotenţă la cassa institutului, cel mult până la 29 Martie n. a. c. înainte de deschiderea adunării.

Orlat, în 9 Martie 1909.

Direcţiunea.

[86] 1—1

Bilanţ cu 31 Dec. 1908. — Mérleg számla 1908. dec. hó 31-én.

Active — Vagyon.

	K f	K f
Cassa în numărar — Pénztár készlet		7,045·39
Escompt — Váltó kölcsön		79,583·50
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsönök:		
a) Impr. cu cavenţi — Kezesség mellett	153,239·—	
b) Impr. pe hipotecă — Jelzálogra	98,927·60	252,166 60
Depuneri proprii — Saját betétek		47,423·60
Imprumuturi de cont-curent — Folyó számlára		36,999 —
Casa institutului — Az intézet épülete		8,500 —
Anticipaţiuni — Előlegek		85·11
Mobiliar — Felszerelés	643·—	
10% amortizare — leirás 10%	64·30	578·70
Efecte — Értékpapirok		1,200·—
Diverşi debitori — Különféle adosók		200·—
		433,781 90

Pasive — Teher.

	K f	K f
Capital de acţii: 500 buc. á 50 K — Részvénytőke		25,000·—
Depuneri spre fructif. — Betétek	347,412·13	
Fond de rezervă — Tartalék alap	41,409·63	
Fond de binefacere — Jotékony czélu alap	4,645·22	
Fond de penziune — Nyugdij alap	3,697·66	397,164·63
Interese transitoare — Atmeneti kamatok		3,478·52
Divid. neridicată — Fel nem vett osztalék		40·—
Pro diverse — Különfélek		843·83
Profit curat — Tiszta nyereség		7,254·91
		433,781·90

Contul Profit şi Perdere — Nyereség és Veszteség számla.

Spese — Kiadás.

	K f	K f
Interese la depuneri spre frutif. — Betéti kamatok		17,368·69
Spese administrative — Kezelési költség:		
a) spese de cancelarie — Irodai költségek	1,452·82	
b) contribuţiune directă — adó	1,839·98	
c) darea comitatensă — megyei potadó	491·14	
d) arunc comunal şi cameră — községi és kamara	1,387·24	
e) competinţă — illeték	33·28	
f) darea după interesele depunerilor — betéti kamatok után	1,736·87	6,911·33
Marce de prezenţă — Jelenléti jegyek		914·—
Salare — Fizetések		2,400·—
10% amortizare din mobiliar — 10% felszerelésből leirás		64·30
Profit curat — Tiszta nyereség		7,254·91
		34,943·23

Venite — Bevétel.

	K f	K f
Diverse interese — Különféle kamatok	30,468·56	
Interese de întârziere — Késedelmi kamatok	779·30	
Proviziune — Jutalék	2,115·37	
Competinţă — Illeték	1,250·—	
Chirie — Házbér	330 —	34,943 23
		34,943·23

Orlat, la 31 Decemvrie 1909.

Dr. George Prunaş m. p., prezident.
Ioan Manta m. p., v.-prezident.
Dionisiu Aaron m. p., cassar.
Ludovic Pesamosca m. p, contabil.
Valeriu Popoviciu m. p., membru în direcţiune.
Ioan Hansu m. p., membru în direcţiune.
Alexandru Dregan m. p., secretar-controlor.
Iosif Lissai m. p., rev. exp. al „Solidarităţii".

Subscrisul comitet de supraveghiare am esaminat bilanţul present, precum şi contul profitului şi al perderilor şi asemănându l cu registrele principale şi auxiliare l am aflat în deplină consonanţă ce acestea şi corect. — Alulirott felügyelő bizottság a jelen mérleg számlát, valamint a nyereség és veszteség számlát a fő és segédkönyvekkel összehasonlitván, azokkal megegyezőnek és helyesnek találta.

Orlat, la 10 Martie 1909.

Dr. Ioan Stroia m. p, prezid. comit. de supraveghiare.
Ioan Ivan m. p., membru în comit. de suprav.
Aurel Decei m. p., membru în comit. de suprav.

„MARGINEANA", institut de credit şi economii, soc. pe acţii în Poiana (comitatul Szeben).

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economii „Mărgineana", sunt invitaţi prin acecsta la a

II-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Poiana **Duminecă, la 21 Martie 1909 st. n. la oarele 2 p. m.** în localul institutului cu următorul

Program:

1. Bilanţul anului de gestiune 1908, raportul anual al direcţiunei şi comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului curat realizat conform bilanţului.
3. Fuzionarea institutului „Riureana", însoţire agronomică de magazin şi anticipaţii în Şugag, cu institutul „Mărgineana".
4. Urcarea capitalului social.
5. Eventuale propuneri conform §-lui 25 din statute.

NB. Domnii acţionari, cari în sensul §-lui 16 din statutele societăţii doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotenţiaţi sunt poftiţi a-şi depune acţiile şi eventualele documente de plenipotenţă la cassa institutului cel puţin cu 1 oară înainte de deschiderea adunării.

Poiana, în 27 Februarie 1909.

Direcţiunea.

(85) 1—1

Bilanţ cu 31 Decemvrie 1908.

Activa.

	K f	K f
Cassa în numărar		6,059·05
Cambii escontate		126,211·—
Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi		54,675·—
Imprumuturi hipotecare		49,694·—
Credite de cont-curent		67,777 86
Acţii dela bănci		2,765·—
Spese de fondare	865·—	
după amortizare de 20%	173·—	692·—
Mobiliar	1,261·—	
după amortizare de 5%	64·—	1,197·—
Debitori		57 97
		309,128·80

Pasiva.

	K f
Capital societar 800 acţii à K 100	80,000 —
Fond de rezervă	2,327 71
Fond cultural-filantropic	52 08
Fondul bisericei nouă din Poiana	52.08
Depuneri spre fructificare	213,982 14
Creditori	409·48
Dividende neridicate	87·50
Interese transitoare anticipate	5,593·68
Profit curat	6,624·21
	309,128 88

Contul Profit şi Perdere.

Debit.

	K f
Interese la depuneri spre fructificare	6,517·72
Spese:	
salare	480·—
chirie, imprimate, porto ş. a.	1,040·—
Dare:	
directă şi aruncuri	993·39
10% după interesele depunerilor	651·77
Amortizări:	
20% din spesele de fondare	173·—
5% din mobiliar	64·—
Profit curat	6,624 21
	16,544·54

Credit.

	K f
Interese:	
dela cambii escontate	6,799·96
dela împrumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi	2,436·02
dela împrumuturi hipotecare	1,879 54
dela cont-curent	5,254·11
dela acţii	37 50
Competinţe	137·41
	16,544·54

Poiana, 31 Decemvrie 1908.

N. Dobrotă m. p., director executiv.
Constantin Radu m. p., cassar.
Romul Vraciu m. p., contabil.

Direcţiunea:

George Bărbat m. p., prezident.
Ilie Moga m. p.
Ioan Muntean m. p.
Dumitru Ghişe m. p.
Ilie Dăncilă m. p.
Aron Bozdog m. p.
Ilie Muntean m. p.

Ioan Vătăşan m. p., revizor-expert al „Solidarităţii".

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele institutului.

Poiana, 27 Februarie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Ioan Vlad m. p.
Nicolae Dobrotă m. p.
Nicolae Fântână m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 24 Sibiiu, Marţi 3/16 Martie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nota sârbească.

Sibiiu, 15 Martie n.

In 2 Martie n. a adresat guvernul din Rusia, în urma intervenirei celoralalte puteri mari europene, o notă oficioasă guvernului sârbesc, în care-l admoniază, să încete cu pregătirile de războiu, pentrucă în cazul că s'ar încurca Sârbia într'un războiu cu Austro-Ungaria, are să remână singură, nime nu-i va sări întru ajutor.

La nota aceasta a guvernului rusesc, guvernul din Sârbia a răspuns Joi, iar răspunsul a fost prezentat în copie şi celoralalte puteri mari europene, prin representanţii Sârbiei de pe lângă curţile europene. In Viena, ambasadorul sârbesc Simici s'a prezentat la oarele 12 în ministeriul de externe şi a predat ministrului nostru comun de externe nota ţării sale, pe care baronul *Aerenthal* a cetit'o şi a luat'o deocamdată la cunoştinţă, precum şi declaraţia lui Simici, că vine ca *sol al păcii!*

In nota Sârbiei se cuprinde declaraţia categorică a guvernului sârbesc, că dela Austro-Ungaria micul stat dela Dunăre nu cere compensaţiuni, nici teritoriale, nici politice şi nici economice, că Sârbia vrea să trăiască în bună vecinătate cu monarhia noastră, cu care nu vrea să aibă războiu, dar chestia anexării Bosniei şi Herţegovinei o lasă totuşi în grija puterilor europene, singure chemate să se pronunţe în cauza aceasta.

Cu toate declaraţiile acestea, impresie multămitoare nu a făcut nota Sârbiei asupra cercurilor conducătoare dela noi, cărora nu le place, că Sârbia nu consideră de chestie resolvată anexarea Bosniei şi Herţegovinei, acum dupăce înţelegerea e perfectă între Turcia şi monarhia noastră, ci o declară de chestie deschisă, asupra căreia o eventuală conferenţă europeană ar avea să-şi spună cuvântul, nu le convine, că Sârbia declară, că numai dela Austro-Ungaria nu aşteaptă şi nu pretinde compensaţiuni teritoriale, politice ori economice, ceeace înseamnă, că le aşteaptă şi le cere dela celelalte puteri mari europene, şi nu le place mai ales aceeace lipseşte din notă, angajamentul şi promisiunea, că Sârbia se va apuca numai decât de — desarmare.

Combinaţiunile ce se fac în cercurile politice duc la rezultatul, că Sârbia are promisiuni din o parte oarecare, că totuşi va primi compensaţiuni teritoriale, nu dela Austro-Ungaria, ci din altă parte. Isvorul acestor păreri se caută în faptul, că ministrul de esterne al Turciei, Rilaat Paşa, se află de câteva zile în Petersburg, unde a fost învitat să rămână încă câteva zile, pentru a mai regula unele afaceri însemnate cu guvernul rusesc. Afacerile acestea ar fi următoarele: Guvernul rusesc garantează Turciei, că va esopera dela eventuala conferenţă europeană ştergerea paragrafului 23 din tratatul dela Berlin, vătămător pentru Turcia, dar în schimb Turcia are să cedeze o limbă de pământ din sandgiacul Novi-Bazar pe seama Sârbiei, pentruca aceasta să-şi poată deschide drumul spre mare.

Dacă se va adeveri, că tratările guvernului rusesc cu ministrul de esterne al Turciei merg în direcţia aceasta, atunci pot să se ivească noi complicaţiuni diplomatice, pentrucă se va protesta din unele părţi în contra luării şi numai a unei palme de loc din sandgiacul Novi-Bazar pentru a se da în proprietarea Sârbiei, dar în cele din urmă totuşi se va recunoaşte, că aceasta e singura cale posibilă de a mulţămi pe cei din Sârbia şi Muntenegru. Şi în sfârşit cine poate opri guvernul turcesc să nu vândă Rusiei, pe bani buni, iar Rusia să nu doneze Sârbiei, un petec de pământ din sandgiacul numit, care formează proprietatea ei? Pentrucă aşa se zice că ar fi croit planul Rusiei.

Nu credem deci, că acum pacea ar fi mai periclitată, că se vor încurca atât de rău iţele diplomaţiei europene, încât răsboiul va deveni inevitabil, ci chiar din contră, credem că pacea e cu mult mai sigură astăzi, decum era mai nainte. Sârbia a arătat destulă bunăvoinţa în nota circulară din întrebare (şi dacă i se va cere răspuns şi mai precis, sigur că îl va da şi pe acela), pentruca puterile mari europene să fie şi ele drepte faţă de ea, şi să-i împlinească dorinţele, cari pot fi împlinite fără periclitarea intereselor altora.

Din parlament. Dieta a terminat Sâmbătă cu proiectele de lege despre reformele de dare, şi a făcut ovaţiuni urzitorului lor, ministrului-prezident *Wekerle*. Proxima şedinţă a dietei se ţine Joi.

Comisunea băncii a primit Vineri cu unanimitate propunerea deputatului *Holló*, referitoare la înfiinţarea băncii independente ungare.

Iarăşi suntem înfruntaţi. Ne-a făcut imputare „*Tribuna*“ şi după ea şi „*Libertatea*“, că nu am avut nici un cuvânt de osândă la adresa preoţilor şi învăţătorilor, cari în cercul electoral al Oraviţei au votat în contra candidatului naţional. Dacă se crede, că prin aceasta e salvat steagul naţional şi onoarea naţională, apoi spanem şi noi, că nu au făcut bine preoţii şi învăţătorii cari s'au lăpădat de poporul, care îi susţine şi de interesele acestuia. Dar părerea noastră este, că steagul naţional era apărat mai bine, decă se făcea şi la Oraviţa şi pe alte locuri, aceeace am spus de multe ori că ar trebui să se facă, o *organizare* bună şi sistematică. Şi mai avem convingerea, că dezastrul dela Oraviţa nu l'au pricinuit numai preoţii şi învăţători nostri, ci multe alte împrejurări, pe cari noi nu le vedem, ori nu *vrem* să le vedem.

„Epoca evenimentelor critice“. Vorbind cu un corespondent al marelui ziar vienez „*Die Zeit*“, domnul *Justh Gyula* a declarat, că o fusionare a partidelor actuale parlamentare se va putea face numai pe baza acordării dreptului de a-şi înfiinţa Ungaria o bancă independentă. Dacă nu se delătură cu grăbire pedecile cari stau în calea băncii ungare independente, *va veni pentru Ungaria o epocă de lupte înverşunate şi necruţătoare parlamentare!* Pecând dacă se realisează acest punct din programul independiştilor, activitatea pacinică parlamentară e asigurată *pe decenii*, spre binele statului ungar şi al monarhiei! Adecă o epocă de evenimente critice ne pune dl Justh în vedere! Căreia însă îi va pune capăt iarăşi vreun Fabritius oarecare, — zicem noi.

Din dieceza Caransebeşului. Cinci sute de fruntaşi români de legea gr. ort. din dieceza Caransebeşului au subscris şi au adresat obştei mirene din acea dieceză un *apel* în chestia alegerilor pentru sinodul eparhial, cari se vor face *Dumінecă în 8/21 Martie a. c.* In acel apel se spune, că nu se intenţionează formarea unui partid, ori ajungerea la unanimitate sinodală, ci intenţiunea e, ca la sinod *să fie aleşi bărbaţi conduşi numai de interesele bineprecepute ale bisericei noastre naţionale româneşti.* In scopul acesta s'a stabilit un program, care e următoriul: „Voim susţinerea neştirbită a autonomiei noastre bisericeşti şi apărarea ei faţă de orice ingerinţă ilicită de afară. Voim promovarea tuturor intereselor binepricepute ale tuturor instituţiunilor noastre bisericeşti, şcolare şi fundaţionale. Voim delăturarea oricărui abuz din viaţa bisericei noastre. Voim susţinerea unei discipline mai sănătoase. Voim introducerea unei administraţiuni prompte, simplificate şi exercîarea unui control sever. Şi în fine voim, în scopul asigurării situaţiunei preoţimei noastre, crearea unui fond de penziune preoţesc“. In apel se dă apoi lista candidaţilor, pe cari subscrietorii apelului îi recomandă obştei mirene pentru a-i alege deputaţi la sinodul eparhial din Caransebeş.

FOIŞOARĂ.

Un protocol de pe timpul episcopului Moga.

— Spicuiri —

De preotul *E. Cioran.*

(Fine.)

Acesta este circularul cel mai frumos în ce priveşte cumpărarea unei reşedinţi, unei case episcopeşti. Ininte, şi după acesta s'au mai trimis circulare referitor la cumpărarea caselor. Banii trebuiau adunaţi în grabă, de oarece casa era tocmită, după cum se spune într'un circulariu din anul 1819. Prin impotriveala ce s'a făcut, şi nefiind banii colectaţi la timp, s'a urcat şi preţul caselor.

Tot în circularul din anul 1819 se aminteşte, că banii să se trimită protopopului „fiindcă s'au şi tocmit casele foarte la loc bun, ale Escelenţei Sale D. Guvernant în uliţa Cisnădiei la Krona“.

Colectându-se banii necesari pentru cumpărarea caselor amintite, în circularul din anul 1823 episcopul Moga aduce la cunoştinţă clerului, că au mai rămas bani 9000 de zloţi, şi întreabă, că dacă s'ar afla undeva o moşie bună, să se facă cunoscut ca să se cumpere pe sama seminariului. Inainte de aceasta însă, ne fiind bani destui spre cumpărarea caselor, întreabă clerul, dacă se învoieşte să cumpere o casă mai mică deocamdată până vor fi bani de ajuns „iar când vor fi mai mulţi, una mai mare, după trebuinţele neamului.“ Ce ar rămânea, sau dacă nu s'ar cumpăra nici o casă, întreabă unde să se depună banii? Sau la banca împărătească, sau unde se vor griji mai cu nădejde?

Afară de chestiunile scoase la iveală din circularele amintite, adecă cele referitoare la episcopie, la şcoală, biserică, mai e de interes „protocolul poruncilor arhiereşti şi protopopeşti“, care cuprinde şi alte dispoziţii de interes general, particular şi administrativ bisericesc.

Cele mai multe circulare în cari se îndeamnă preoţii să adune milă pentru diferite comune din patrie şi străinătate, nenorocite prin foc, grindini etc. şi aceste sunt nenumărate. Multe sunt referitoare la „oltoirea pomilor.“

Dintre celelalte circulare voi mai aminti unele, de oarecare interes. Aşa d. e. într'unul se îndeamnă preoţii să cuvinteze în biserică şi între altele zice „nu ajunge, că sământa care cade în pământ nu face toată rod, dar cea care nici nu ajunge de pământ?“..

In alt circulariu se zice, că preotul să nu cuteze a cununa pe cei ce nu ştiu „Tatăl nostru“, „Credeul“ şi cele 10 porunci. La liturghie, la vecernie să înveţe pe credincioşii „ca norodul să nu poată ponoslui că n'au avut de unde învăţa;“ prin protopop cei căsătoriţi se vor „igzămălui“, (examina).

De altă dată se face cunoscut preoţimei, că au murit doi protopopi, deci să facă rugăciuni pentru odihna sufletului lor, mai departe, continuă: „dar întristăciunea noastră este mare — zice Moga — că *n'au lăsat nimic în scris din avere pe sama clerului, deşi au avut şi au lăsat, da nu ştiu cui.*“

Un protopop trimite episcopului Moga un antimis din bumbac pe care sta scris că e sfinţit de Moga, la aceasta se dă ordin protopopilor, să caute în fiecare biserică să confişte acele antimise „viclene, căci nu sunt de noi sfinţite.“

De oarece pe acele vremuri singur preotul era factorul de căpetenie în comună, găsim în circulare şi unele chestiuni vitale, cari guvernul prin episcop iar acesta prin preoţii subordonaţi le aducea la cunoştinţă credincioşilor. Astfel d. e. aduce la cunoştinţa credincioşilor că banii de hârtie unde se pot schimba cu argint, apoi de unde pot aduce sare etc. Mai departe într'un circulariu din anul 1815 li se împărtăşeşte, cum să fiarbă cucuruzul lăptos, din care se poate face „zamă bună de mâncare înăcrindu-se cu oţet sau sare.“

Aceste sunt circularele şi chestiunile mai de însemnătate, cuprinse în protocolul anilor 1811—1823, care îmi stă la dispoziţie. Şi numai din acestea putem vedea, că ep. *Moga* a manifestat un viu interes faţă de biserică şi şcoală, cele două instituţiuni, cari de când există poporul român şi-au avut rolul principal în desvoltarea, susţinerea şi cultivarea lui. Că întru cât au avut rezultat poruncile şi sfaturile ep. *Moga* luând în considerare vitregimea timpului — uşor putem deduce şi noi cei de astăzi. Deoparte instrucţiunea împărătească, care limita în 19 puncte sfera de activitate a episcopului, de altă parte cultura acelui episcop, greutăţile, starea umilită, în care a aflat biserica, — dupăce zeci de ani n'a avut păstor, apoi lipsa de bani, fundaţiuni etc. şi totuşi acel episcop a desvoltat o activitate destul de mănoasă. Faptul, că sub păstorirea lui au trecut mulţi orientali la uniţi, este a se atribui instrucţiunii împărăteşti, şi că pe acele vremi biserica unită era cu mult mai bine situată. Multe din încercările şi ordinaţiunile, precum şi multe din stările lucrurilor, abia târziu după moartea ep. Moga şi foarte încet s'au schimbat şi dus la îndeplinire — multe poate mai dăinuesc şi astăzi, în măsură mai mică sau chiar mai mare, ca înainte cu o sută de ani. O paralelă ni se impune de sine, cetind cercularele ep. Moga, şi cugetându-ne la ce am putut totuşi ajunge de o sută de ani încoace. Astăzi avem catedrală, reşedinţă, fonduri etc., pe atunci nimica. Este mare deosebirea, precum mare este şi numărul anilor, cari s'au succedat de atunci şi până astăzi. Multe erau năcazurile cu cari lupta biserica noastră pe timpul episcopului *Moga* şi multe, dar cu totul de altă natură sunt năcazurile de astăzi. Totuşi ep. Moga încă îşi are un loc în istoria noastră bisericească.

Cei ce au la dispoziţie celelalte circulare, s'au protocoale, pot continua, căci din studiarea acelora, rezultă mult folos şi mulţămire sufletească.

Evangelia, ca principiu al vieții.

De

D. I. Bogdașevski.

(Fine).

In legătură cu cele de mai sus se repetă un identic argument, că evangelia cere renunțare la bunurile proprii și fiecare bun se socotește ca lucru nelegal. Dar unde ordonă evangelia fiecărui dintre noi să se lapede de bunurile sale proprii? Dacă ea ar fi poruncit aceasta, atunci Mântuitorul Hristos n'ar fi spus lui Zacheu, care a făgăduit că va da înapoi săracilor până la jumătate din averea sa: „astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia, pentrucă și el este fiul lui Avram“ (Luca XIX. 8—9), — nu ar fi încredințat sf. Apostol Petru pe Anania cu vorbele: „ceeace ai stăpânit au nu a fost al tău, si vândută fiind (țarina) au nu era în a ta stăpânire“ (Fapta, V. 4). — nu ar fi îndemnat sf. Apostol Pavel pe cei credincioși să lucreze și nici nu și-ar fi făcut prin proprie muncă, independență materială de păgâni (I. Tes. IV. 11—12). E frumos se înțelege a da bunurile la săraci și prin aceasta după cuvântul Domnului „să primești însutite acum în acest timp case și frați etc.“ (Marcu, X. 30). Dar această renunțare la bunuri — e lucrul liberei voințe a omului și nimenea nu o poate face „desăvârșit“ pe calea silei. Adesea se întemeiază unii pe cuvintele spuse de Mântuitorul tinărului celui bogat: „tot ce ai, vinde și dă săracilor și vei avea comoară în ceruri și vino și-mi urmează mie“ (Luca, XVIII. 22). Dar aici în tot casul numai sfat evangelic și pe lângă aceasta nu se dă destulă luare aminte cuvintelor ce urmează: „vino și urmează mie“, — care înseamnă, fii printre ucenicii mei cei mai apropiați, predică cuvântul meu, ocupă te cu îndeletniciri misionare, care acțiuni de sigur nu sunt obligatorii tuturor. Urmarea după Mântuitorul este de multe feluri, dar îndemnul lui Hristos către tinăr: „vino și urmează mie“, arată că el aici primește un înțeles mai special: predicând evangelia, tinărul bogat dându-și totul trebue să trăiască din evangelie (I. Kor. IX. 14). Nu avem nici o dorință să coborâm în vre-un chip oarecare morala evangelică, dar socotim cu totul adevărat, că proprietatea e de neapărată trebuință pentru acțiunile libertății individuale ințelepte ale omului.

Din punct de vedere evangelic bogăția în sine însăși nu este un rău, precum nici sărăcia prin ea însăși nu este o virtute, ci ele sunt numai condițiuni puse nouă de Dumnezeu. Bogăția trebue întrebuințată cu dreptate spre binele altora, iar în sărăcie nu trebue să ispitim pe Dumnezeu. Deoparte capitalismul, de alta sărăcia, aceasta se înțelege e o oposiție din cele mai triste, dar aceste estreme trebue apropiate liber, prin iubirea creștină, iar nu prin vre-o forțare. Este în sf. evangelie o epistolă, parcă înadins îndreptată deoparte către bogați, de altă parte — către săracii impilați și năcăjiți. Voim a zice epistola sf. Apostol Iacob, episcopul bisericii Ierusalimului. In acea epistolă sf. Apostol nu face nicăiri nici cea mai mică alusie la aceea, că ar fi dorit nimicirea bunurilor, oposiția dintre bogăție și sărăcie. El recomandă numai acea alcătuire spirituală, în virtutea căreia diferința socială presupune mari pericole pentru viața religioasă morală și nenorocita asprime a neegalităților sociale dorește a o nimici anume prin schimbarea acestei alcătuiri în chipul următor: bogatul să se laude cu „smerenia“ lui — să-și aducă mereu aminte de neträinicia și nestatornicia averii sale (Iacob, I. 10—11) și să nu asuprească pe cei săraci, care muncesc pe ogoarele lor (V. 4); săracul să nu se răsvrătească împotriva bogatului să nu se lingușească înaintea lui, înjosind pe fratele său în sărăcie (II. 1 și urm.), ci să se laude în măreția sa, adecă în măreața chemare creștinească (I. 9).

Trista oposiție dintre capitalism și sărăcie, evangelia repetăm, caută să o nimicească, nu prin vre o siluire oarecare, ci prin învățătura sa despre avere, ce este pentru noi ceva „străin“, adecă esterior, afară de noi (Luca, XVI 12) și posesiunea ei încredințată nouă numai ca prin dreapta ei întrebuințare să ne câștigăm mila lui Dumnezeu. Dreapta întrebuințare a bunurilor pământești ne slujește ca o piatră de încercare (după care să se vadă) dacă putem dobândi și bunuri mai înalte spirituale. (Luca, XVI. 10—12). Sensul pildei Domnului cu economul nedrept (necredincios), care osândește pe atâția datornici este acela, că trebue imitat economul și în genere „fii veacului acestuia“ nu în însăși acțiunea lui, ori în cuprinsul faptelor lui, ci în metoda ori forma acțiunilor sale. Folosiți bogăția, — poruncește Mântuitorul Hristos, — în adevăratele sale scopuri creștinești, cu aceeași prevedere înțeleaptă și tărie (râvnă), încât să nu doriți bogăția „nedreaptă“, adecă amăgitoare, slabă, trecătoare, — de care prevedere, în socotelile sale curat egoiste s'a folosit economul necredincios. Faceți bine săracilor și celor în nevoe, întăriți legăturile dragostei creștine a unității creștine, căci când și voi veți săraci, adecă viața voastră va slăbi și vă veți apropia de moarte, acei săraci mărturisind faptele bune ce le-ați făcut pentru ei vă ajută a intra în asilurile tatălui ceresc. Evangelia nu cunoaște „complexitatea tehnicei sociale“ și cu atât mai mult nu cunoaște asociații și grevele recomandate în timpul din urmă, dar ea dorește să ajute diferențierile omenești cu iubirea creștină, cu mila, cu facerile de bine, cu cea mai înaltă zidire creștină; deși precum am spus, ea nu se împotrivește nici unei legiuiri sociale înțelepte și nu esclude de loc organisarea iubirei creștine. Creștinismul de pildă nu pune pedeci mijloacelor culturei societăților de lucrători (care nu-și propun se înțelege, cine știe ce scopuri revoluționare), facerei de legi pentru regularea lucrului în fabrici, cari să orienteze munca lucrătorilor și care să-i asigure de toate esploatările ș. a. m. d.

Fără îndoială noi suntem mult vinovați de faptul, că ne place numai să mângăem pe cei săraci și prea puțin ne îndreptăm cuvântul către cei bogați. Amară ironie esprimă vorbele noastre, când stăpânind adesea foarte mult, căutăm cu conștiință liniștită să convingem pe alții să se mulțămească cu foarte puțin și ne închidem inima față de ei (I. Ioan III. 17). Drept scrie unul dintre teologi, că „dacă ...în paguba legilor naturale și divine, bogații uită datoriile lor față de săraci și tremură lângă bunurile lor, temându-se, ca acestia din urmă să nu dorească a se sătura măcar cu fărmăturile ce cad dela masa stăpânului lor (Mat., XV. 27), — atunci iată cum ia naștere, deși nejustificat de morală, totuși înțeles din punct de vedere psihologic — „eresul social!“ Acest „eres social“, adecă actuala *social-democrație*, atrage asupră-și cu compătimirile sale pentru sărăcie și lipsă, — dorința de a face suportabilă esistența tuturor oamenilor. Ea are un caracter foarte viu. Social-democrația merge întru întimpinarea cererilor omenești, ea le judecă, nu cu aroganță, ci cu indulgență; nu numai de formă, ci în chip real. Dar nu ne vom scandalisa cu totul de asemenea însușiri și vom închide ochii de multe altele. Se pot urmări țeluri umane și se pot împlini cu mijloace cu totul neumane, și tocmai în aceasta stă vina „eresului social“, care se folosește de toate sforțările, adecă de mijloace evident protivnice creștinismului. Se pot urmări scopuri umane, dar nu scopuri de natură cu totul ideale și utopice. Și în aceasta stă vina social-democrației, gândind la un oarecare raiu pământesc, fără să bage de seamă, că suflete nesimțitoare și inimi nemulțămite vor fi în totdeauna. Fericirea și îndestularea omului se pot înțelege și în cele mai înguste și unilaterale chipuri, cu drept cuvânt injositoare pentru om. Și tocmai astfel credem le definește social democrația, socotind pe om ca ființă numai cu nevoe de a se nutri, — îndreptându-și luarea aminte numai la trebuințele economice și ignorând cele mai înalte trebuințe sufletești. De aici inevitabila decadență în viitorul științei și artei, și predominarea în ele numai a unei esterne meniri tehnice.

Unul dintre sociologi bine se pronunță când zice: „Creștinismul de aceea acum nu poate împărtăși idealul socialismului ghedonistic, căci el nu-i de loc pentru sine un ideal, ci numai unul din variantele ispitei primordiale, — nisuința de a se pleca aceluia, care schimbă piatra în pâne (Răului) Creștinismul în deosebi nu admite de loc credința în ajungerea îndestulării liniștite pe pământ cu astfel de mijloace esterne, și firește nu destul de bine cugetate, ca socialismul mecanic. Omenirea nici odată nu se va liniști și nu se va organisa definitiv pe pământ, toată vremea va avea îndestulările și neajunsurile cu suferințele ei . . .

Socialismul ateistic socotit din punct de vedere al idealului, care îndumnezeește pe om, cuprinde în sine începutul anticreștinismului inevitabil, creând robie pentru suflete, — cu înșelătoare mască duce în ispită, propunând a ne închina diavolului pentru pâne.

Mântuirea omenirei nu-i în social-democrație, care din fericire nu are mulți închinători nici în apus; cu mecanismul esterior chiar dacă ar fi mult mai puternic nimic nu folosim, căci mântuirea omului este înlăuntrul său, — în dreapta prețuire a celor vremelnice și a celor vecinice, și împlinirea lor potrivit normei isvorâte din cererile iubirei creștine ori îndestulărei pământești. Dar de altă parte nu se poate ignora (în numele evangeliei) viața cu cerințele și nevoile ei. Evangelia știe nevoia, cunoaște amărăciunea, suferința trupească și se străduește a le lecui. Invățătura Mântuitorului Hristos e înfinit de înaltă, dar prin mijlocirea personalității creatoare ea influențează în chip preschimbător și însuflețitor viața socială din toate părțile. Evangelia nu cuprinde în sine vre o „tehnică socială științifică“, dar ea nu esclude organisarea iubirei creștine; numai că această organisare în adevăr să corăspundă acesteia din urmă (evangeliei) și nu numai să se acopere cu numele ei măreț, iar în realitate să poarte cea mai grosolană silnicie. Toate cele pământești ale noastre trebue să fie luminate de lumina vecinică și nemăsurată a evangeliei: „*Vie împărăția Ta, precum în cer așa și pe pământ*“ (Mat., VI. 10), — astfel de esclamație sinceră și din inimă dorim tuturor sufletelor creștine credincioase!

Din România.

Alegere de senator. Astăzi, Luni, se face în București alegerea de senator în locul decedatului *P. S. Aurelian.* Candidatul partidului național e domnul *I. G. Bibicescu,* director al băncii naționale a României, al partidului conservator domnul *Teodor Rosetti,* fost ministru-prezident, iar al partidului democratic domnul *Dr. Istrati,* profesor universitar, fost ministru, membru al „Academiei Române“.

*

Soldele ofițerilor. Ministrul de răsboiu al României a depus pe biroul camerei deputaților proiectul de lege pentru sporirea soldelor în armata României. Iată îmbunătățirile aduse ofițerilor prin acest proiect: Generalii de divizie 1400 lei lunar în loc de 1200; generalii de brigadă 1200 lei lunar în loc de 1000; colonelii 900 lei; locot.-colonelii 700; majorii 550, după cinci ani 600 lei lunar; căpitanii 400 după șase ani de vechime în grad 450 după 10 ani 500; locotenenții 310; sublocotenții 285 lei lunar. Legea s'ar pune în aplicare la 1 Oct. a. c.

*

Economie națională. Dintr'o lucrare de valoare asupra mișcării financiare, economice și industriale din România, dăm câteva cifre principale și foarte instructive. In fruntea băncilor mari din România stă fără îndoială Banca Națională, cu capital și rezerve de 36 milioane de lei; Banca comercială, Banca de credit, Banca de scont, The bank of Roumania Limited ș. a., cu capital dela 3—12 milioane.

Societăți de credit în comune urbane au fost 56, cu capital de 75 milioane.

Pentru industria textilă se află în țară 10 societăți: pentru fabricarea de postav, mătăsuri, albituri, pâslă ș. a. Valoarea anuală a producțiunii acestor fabrici este cam de 30 de milioane; însă mărfuri de aceeași categorie totuși s'au *importat* în România în valoare de 146 de milioane, cu tot progresul care l-a făcut în anii din urmă industria românească de textile.

Societăți forestiere pe acțiuni sunt în număr de nouă, cu un capital de 32 de milioane; principalul export a fost lemne de construcție, lucrate din topor sau cu ferestrău, în valoare de 22 de milioane; din import, în primul rând, sunt de amintit mobilele de lemn, dar nici acestea nu trec cu mult valoarea de un milion de lei.

Numărul fabricilor de spirt este 32, producând 170 milioane grade. Fabrici de bere se găsesc 17, — toate prospere, — cu o producție de peste 20 milioane litri. Cinci fabrici de zahăr au produs aproape 24 milioane kilograme.

O industrie din cele mai productive este morăritul, în toată țara sunt 114 fabrici de făină, afară de morile mai mici; porducțiunea fabricilor a fost de 285 milioane kilograme, consumația internă 260 de milioane klg, iar esportul 25 milioane kilograme.

Exportul grâului (în 1906) a fost în valoare de 232 milioane de lei, iar exportul făinei a fost de 15 milioane de lei, — prin urmare ar fi de dorit să se exporteze mai multă făină, în locul grâului.

Industria metalurgică nu corăspunde trebuințelor țării. Se află abea șasă societăți metalurgice și de mașini agricole; s'au importat metale, lucrări de metale și mașini în valoare de 131 milioane lei într'un singur an.

In schimb producțiunea petrolului vine îndată după cereale, se află în țară 41 de societăți pentru esploatarea petrolului, cu un capital de peste 210 de milioane. Producția totală trece peste un milion de tone petrol brut, din care peste 750 de mii a întrat în rafinerii.

Afară de societățile de credit, de asigurare, textile, forestiere, metalurgice, de zahăr, bere, spirt, mori, petrol, mai sunt societăți pe acții: de electricitate, gaz și tramvaie; de uleiuri vegetale; hârtie, tipografie, ziare; alimentare, bazalt și cement; produse chimice, sticlării, loterie de stat, furnituri militare, împrumut pe amanet (munte de pietate) ș. a.

Capitalul social în acții și obligațiuni al tuturor acestor societăți, între care nu sunt cuprinse băncile pop. rurale, nici societățile cooperative sătești, și nici societăți ce nu-și publică bilanțul, — capitalul lor social întreg face *936 de milioane lei.* Fonduri de rezervă însemnate au numai băncile cele mari, societățile de asigurare, precum și băncile de credit fonciar; toate celelalte grupe de societăți dispun până acum de rezerve prea puțin însemnate.

Alegerile sinodale în cercul Iliei.

Câmpeni-Surduc, 10 Martie n.

Trecură și alegerile sinodale din anul acesta. După scrutiniu s'a văzut, că unde și cine au fost aleși să apere biserica prin sinodul arhidiecesan. La noi în cercul VII al Iliei au eșit din scrutiniu — căci alegerea altcum a fost — marele naționalist Dr. Stefan Rozvány și dl Octavian Goga.

Că încât e în folosul bisericei noastre izbutirea cu deputația la sinod a acestor domni, judece publicul cetitor, și cei cari cunosc impregiurările de pe la noi.

Candidații în adevăr demni și meritoși de-a fi să ne reprezinte cercul nostru au fost D-nii Victor Tordășianu, asesor consistorial în Siibiiu, și Dr. Virgil Oțariu advocat în Deva. Aceștia au fost recomandați din partea oamenilor de bine din acest cerc, și au fost recomandați chiar și din partea opiniei publice inteligente a Românilor, care știa, că aceștia în adevăr merită a fi aleși.

Așa din multele cazuri amintesc notița din Nr. 26 c. al „Tribunei“ din Arad, unde recomandă pe acești din urmă a fi aleși la sinod. Au și fost aleși, dar scrutiniul săvârșit prin candidatul de advocat, omul domnului Rozvány, nu i-a lăsat să iasă biruitori.

Toți am rămas consternați după-ce am aflat rezultatul scrutiniului și a lucrurilor săvârșite la scrutiniu.

Dar nici alegerile nu sunt scutite de influințări aici în cercul acesta. Și asta numai de trei ani încoace, decând Rozvány s'a așezat aici. Unde s'a mai pomenit, ca în ziua alegerei să năpădească satele oameni de-ai unei partide, precum s'a întâmplat asta de către trimișii lui Rozvány, încât toată noaptea înainte de alegere să umbla prin comune dela casă la casă îndemnând și corteșind, că pentru cine să voteze?

Așa a fost asta în toamnă, la alegerea congresuală și așa a fost acum, la alegerile sinodale.

La alegerile dietale cu puțin mai mare corteșire se face ca la cele sinodale și congresuale ale noastre de aici, numai aceea e deosebirea, că lipsesc jandarmii.

Lui Rozvány însă nici nu i-ar fi permissă facă lucrurile acestea, de-și trimite corteși în chipul arătat, căci dânsul a fost încredințat de a fi comisar de scrutiniu la aceste alegeri.

Toți ne mirăm pe aici, că ce omnipotență i-ar fi dat Veneratul Consistoriu pentru cercul acesta, căci dânsul trimite doar oameni de ai dsale și prin comunele vacante și acolo săvârșesc ei alegerile, ori îndeamnă oamenii să se strângă numai undeva și să dee și ei vot.

In cercul nostru al Iliei am ajuns de chiar oameni de religiune străină — gr. cat. și mai știe Dzeu ce — se pun și fac alegeri și minune, la scrutiniu astfel de protocoale electorale nu numai că nu se resping, ci se primesc de mai bune ca unde s'a făcut în rânduială alegerea, prin deschiderea prezidenților naturali și conform statutului organic și regulamentului de alegeri.

Din astfel de îndemnări și puneri la cale câte conflicte s'au întâmplat între popor și preoți în timpul din urmă în acest cerc!

Toate acestea însă aparțin protestului ce așa am înțeles că s'ar fi făcut și e și bine să se facă și chiar rog pe respectivii să-l publice.*)

Dacă Rozvány s'a așezat în Ilia chiar în timpul când un curent îl favorisa, să nu se prea încreadă în sine și să nu dee cu piciorul în bărbații în adevăr demni ai bisericei, că asta nu-i șed bine. Gândească și la aceea, că un pește, dacă scade apa, oricât s'ar sbate, tot moare.

Noi de dragul unei ambiții goale personale nu ne vom despărți de oamenii noștri vrednici, că aceia pururea au fost în serviciul bisericei şi al națiúnei, şi nu numai ei, dar părinții lor şi moşi-strămoşii lor. Nici nu ne stă bine să facem noi lucrul acela față de cei cari decenii întregi, atât ei, cât şi părinții lor ne au representat pe noi în corporațiunile noastre bisericeşti.

---

*) Ni-s'a trimis și protestul spre publicare, dar nu-l putem publica. E un act, care nu aparține publicității, ci cade în competința sinodului, care-l va studia și-și va croi sentența amăsurat dreptății și stării faptice a lucrurilor. *Redacțiunea.*

Ce ispravă ne face nouă în congres şi în sinod Dr. S. Rozvány? Că doar dânsul nici cu clienții d-lui în cancelaria proprie nu se poate înțelege bine româneşte! Cum ne va representa în sinod? Poate prin concediul pe întreagă durata sesiunei sau prin un plus de om în sală.

Iată ce zice „Tribuna" Nr. 39 c. sub titlul: *„Un act de nerecunoştință"*...... „Nu ştiu ce nevoe mare era ca dl Rozvány să ajungă neapărat în sinod, unde nu duce decât ambiția sa"......

Şi că în cuvintele acestea se cuprinde un mare adevăr, voiu mai documenta şi cu următoarea întâmplare:

Acum sunt trei ani la alegerile congresuale noi ceşti de pe aici am dat ascultare tonului de recomandare chiar a dlui Tordăşian, precum şi a altor oameni inteligenți, ca să recomandăm de deputat congresual pe binemeritatul bărbat Dl Dominic Rațiu.

Atâta ne-a trebuit! Imediat s'a pornit din cancelaria lui Rozvány — lucrarea de corteşire, şi noi neobicinuiți cu de-acestea, am socotit că doară amăsurat usului din trecut, şi chiar recomandărei făcute de foştii deputați, va răuşi Rațiu.

Cu corteşirile în chip şi formă a eşit Rozvány şi pe Rațiu l'au trântit.

De aici se poate vedea de câtă ambiție e stăpânit acest om — pretins om de greutate al națiunii române — (?) căci doară nicăiri nu ar voi să fie alții cu mult mai demni ca el ci numai el. Cu deacestea de sigur va rămânea acolo unde îi este locul.

Rozvány se mai razimă în aceea, că mai are mulți partizani în popor (?) Dar cum stă lucrul şi cu acest razim? Țăranul de pe aici ştie foarte bine — şi mai cu samă cei scăpătați — şi chiar pândesc ocaziunea când sunt ceva alegeri, că atunci numai care nu merge la „Progresul" nu primeşte — sau nu i se făgădue — împrumut, la care bancă până acuma Rozvány dirigue toate. Dacă am sta a socoti, acesta nu-i razim.

Acei Domni cari — precum am înțeles — au înaintat protest contra ilegalităților de alegere, şi mai cu samă la scrutiniu, să publice protestul, să vadă toți starea lucrurilor da pe la noi, conduse de „marii naționalişti români", cari nici nu ştiu vorbi româneşte, ci în altă limbă îşi manifestează dragostea pentru tine Românule, cu sentința: *„El kell uta sitani!"*

Ioan Budoiu
preot.

NOUTĂȚI.

Personal. Inalpreasfințitul domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Mețianu* a plecat eri, Duminecă, la Budapesta, pentru a lua parte la şedințele reprezentanței fundațiunei *Gozsdu*, ca prezident al ei.

*

Conferența dela Asociațiune. Viața fundatorului creştinismului a fost subiectul conferenței ținute aseară Duminecă în sala Museului. Subiect mai nimerit decât acesta nu se putea alege pentru lumea de astăzi, când plăcerile uşoare şi interesele materiale stăpânesc şi străbat tot mai adânc în viața aşa numită modernă, dar în realitate pripită, nervoasă şi bizară. Conferențiarul, dl profesor seminarial Dr. Aurel Crăciunescu, fără a ținea o cuvântare moralisătoare a tălmăcit pe scurt viața lui Isus, indicând unde şi cum se pot găsi mulțămiri mai senine, mai sănătoase şi mai demne de viața omului, dar totodată lăsând pe ascultători să-şi facă înşişi conclusiile lor potrivit cu facultățile morale de care dispun. Drept introducere dl profesor a vorbit despre vechile semne de scriere folosite de diferitele popoare, după aceasta ni a desfăşurat şi comentat vederi multe şi interesante din locurile unde a petrecut Mântuitorul. Scenele ilustrate cu proiecțiuni din viața lui Isus începând dela naştere şi până la înviere au satisfăcut atât ca opere de artă în colori, cât şi ca espunere precisă şi lămurită. Publicul foarte număros abia a încăput în sală. Dl Crăciunescu a ştiut să susțină interesul până în sfârşit, când ascultătorii au răsplătit cu sgomotoase aplause pe simpaticul conferențiar.

*

La fondul cultural a întrat dela domnul *Victor Tordăşianu* suma de 100 coroane, adunată sub titlul *„jocul miresei"*, dela nuntaşii mirilor Ioan Petraşcu croitor în Sibiiu şi dşoara Elisaveta Todes, din Săcădate.

*

Hirotesire. P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, a promovat Sâmbătă în 21 Februarie v. pe ieromonahul *Ghenadie G. Bogoevici*, paroh în Budapesta şi secretar al fundațiunei Gozsdu, la treapta de protosincel.

*

† Filip Adam, protopresbiter gr. ort. român în Jam, dieceza Caransebeşului, a decedat după lungi şi grele suferințe Vineri dimineața, în etate de 63 ani. Inmormântarea i s'a făcut Duminecă. Odihnească în pace.

*

Mandat nimicit. Comisiunea verificătoare a dietei a decretat nimicirea mandatului deputatului naționalist slovac *Milan Ivanca*, pe motivul, că la alegere s'au făcut agitațiuni. Ca şi cum alegeri dietale s'ar putea face şi fără agitațiuni!

*

Anchetă şcolară. In zilele trecute s'a ținut în Budapesta o anchetă, sub prezidenția ministrului de culte, a contelui Apponyi. A fost vorbă de şcolile secundare (medii) din patrie, şi anume despre regularea internațională a instrucțiunii din aceste şcoli, cu scop ca abiturienții din Ungaria să aibă putința d'a se înscrie la universitățile străinătății. S'a discutat şi asupra împrejurării d'a face posibilă pentru studenți străini cercetarea unei universități din Ungaria. Hotărârile anchetei vor fi înaintate unei conferințe internaționale.

*

Fondul cultural. Domnul *Nicolae Moisin*, originar din Sălişte, de prezent negustor în Râmnicul Vâlcea, România, a adunat dela mai mulți buni creştini de acolo pe seama fondului cultural arhidiecezan din Sibiiu suma de 288 lei 10 bani, care a fost administrată cassei arhidiecezane. Contribuenții, cari au donat sume dela 1 până la 10 lei, sunt toți originari din Ardeal, cari pe calea aceasta au ținut să-şi arate recunoştința față de biserica strămoşească, de neamul lor şi de patria în care s'au născut.

*

Căpitanul Mihálovich. Tribunalul militar a judecat pe căpitanul de honvezi Mihálovich, care a avut conflict grav cu Arhiducele *Iosif*, la perderea rangului de ofițer şi la patru luni şi jumătate temniță. Delictul căpitanului a fost acela, că în cursul unui schimb de vorbe a fost violent şi ofensător față de Arhiducele Iosif, în casa căruia făcea servicii de instructor al copiilor.

*

Deputat condamnat. Deputatul independist *Markos Gyula* a fost dat în judecată pentru insultă adusă Curiei, în o foaie umoristică, redactată de domnul deputat şi capelan romano-catolic. Curtea cu jurați l'a aflat vinovat şi tribunalul regesc l'a condamnat la patru luni temniță ordinară şi 1000 coroane pedeapsă în bani. Recursul de nulitate înaintat din partea condamnatului a fost respins zilele trecute din partea Curiei şi astfel dl *Markos* va fi învitat în curând să-şi facă pedeapsa.

*

Sinucidere. Se scrie din Deva, că arhivarul comitatens *Lipták* Mateiu şi-a tras în piept trei glonțuri. Pricina sinuciderii nu se ştie.

*

Alegere de învățător. In 5 Martie n. c. s'a făcut alegere de învățător în comuna Călean, tractul Clujului. A fost ales cu totalitatea voturilor domnul *Ioan Manica*, de care poporul alegător leagă mari nădejdi, cu privire la înaintarea pe terenul cultural.

*

Dela Magistratul orăşănesc din Sibiiu. In şedința de alaltăieri, Joi, a fost la ordinea zilei îmbunătățirea apei de beut a Sibiiului. S'a hotărât să se înceapă imediat lucrările pentru construirea apaductului din munții Şantei, după proiectul din 31 Ianuarie a. c. al inginerului arhitect Ulrich Huber. Iar până la terminarea apaductului dela Şanta se va construi *un stabiliment de ozonizare* provizor pentru apaductul actual, conform unui proiect făcut de firma Siemens & Halske, societate pe acții în Budapesta. Cheltuielile pentru apaductul dela Şanta se prelimineazâ cu suma de 650 de mii, iar pentru stabilimentul de ozonizare cu 130 de mii de coroane. Acet stabiliment se va clădi în 4 luni şi jumătate, astfel că le vară deja se poată fi pus în aplicare.

*

Dl adv. Dr. Oct. Russu din Sibiiu a contribuit drept răscumpărare de felicitări la ziua onomastică 20 coroane pentru masa studenților universitari din Cluj.

*

Viscole în România. S'au întâmplat mari viscole şi înzăpeziri în țară şi s'au întrerupt liniile căilor ferate în mai multe locuri. Direcțiunea dela căile ferate a trimis pluguri rotative cu aburi, d'asemenea şi număroşi muncitori, cari lucrează cu lopețile pe liniile înzepezite, mai ales pe linia Bucureşti-Vârciorova.

*

Un cocostârc din Ardeal la Buri. In Natal, Africa de sud, a fost împuşcat la 30 Ianuarie un cocostârc care avea la gât un inel cu inscripția: „Centrala ornitologică, Budapesta, Ungaria 209". Cum se comunică din partea institutului ornitologic, acest cocostârc a fost provăzut cu inel în 8 Iulie a. tr. în comuna Hidvéd din săcuime. Astfel se vede, că cocostârcii de aici fac un drum de 8600 chilometri şi iernează în Africa-sudică.

*

Dar pentru Muzeul "Asociațiunii". Dl *Iosif Lissai*, şef-contabil al institutului de credit şi economii „Albina" în Sibiiu, a dăruit Muzeului „Asociațiunii" suma de K. 20 drept *răscumpărare a felicitărilor de ziua sa onomastică.* Mulțumim dlui Lissai pentru acest dar. Sibiiu 15 Martie 1909. Presidiul Asociațiunii: *Iosif Sterca Şuluțu.*

*

Şcoli practice. In oraşele din Francia se înmulțesc şcoalele menite să dee tinerelor fete o instrucțiune completă pentru viața practică. Li-se predau cursuri de menej, cunoştințe fisiologice şi de igienă, aşa fel, încât elevele să se facă robuste şi apte pentru muncă.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ilie Beu (Apoldul rom.) din prilejul căsătoriei sale cu dşoara Paraschiva Comşa (Sălişte) 2 cor.; Simeon Florea, sodal măsar, 20 bani; Ilie Petraşcu, măestru croitor şi soția sa Elisaveta, 1 cor.; şi Ieronim Preda, corespondent comercial în Linz, 10 cor.

*

Emigrări. Din Ungaria de nord emigrările iau din ce în ce dimensiuni mai mari. In decursul primelor luni din acest an au cerut pasapoarte 1289 de persoane. Se prevede o mare lipsă de muncitori pentru lucrările economice din anul acesta. Vicecomitele din comitatul Bereg a făcut atenți pe proprietarii de acolo să se îngrijască de acum făcând contracte pentru angajarea de puteri muncitoare trebuincioase la vară.

*

Pentru „Răvaşul". *„Răvaşul"* din Cluj, nu ne-a înțeles bine articolul din numărul 19, referitor la conflictul cu Rusia. Nu ne-am gândit la aceea, ca monarhia noastră să dee bani pentru o făşie de pământ din Sangiac, pentru ca Sârbia se-şi poată deschide drumul spre mare, ci la aceea, ca Sârbia însaşi, în loc de a cheltui sume enorme, cu înarmarea pentru un răsboiu, din care numai bătută poate să iasă, *se cumpere dela Turcia* pământul care îi trebue, iar monarhia noastră să nu pună pedeci realisării acestui plan. Vedem însă că acum s'a ivit alt plan. Va cumpăra Rusia limba de pământ şi o va dona Sârbiei. Incolo să nu se supere *„Răvaşul"*, chiar dacă am scrie cam favorabil pentru Sârbi, căci inima creştinească aşa ne dictează, să ne punem totdeauna pe partea celui mai slab, chiar şi dacă ne-ar fi supărat vreodată în trecut. Şi vedem, că în privința aceasta avem pe partea noastră o autoritate foarte mare, pe *Carmen Sylva*, care e tot de aceastâ părere. Dar n'am scris favorabil pentru Sârbi, ci favorabil pentru *pace.* Căci suntem oamenii păcii.

*

Aviz. Atragem atențiunea On. public asupra anunțului lui R. Habermann, publicat în numărul de fată pe pagina ultimă.

*

România Jună din Viena, societate academică social-literară, s'a constituit în şedința plenară ținută în 6 l. c. pentru semestrul de vară în următorul mod: Prezident: Iuniu Br. Docolin, stud. medic. Vicieprezident: Cornel Tarnavski, student arhit. Secretar I.: Nicolae Băilă, student cons. Secretar II.: Aurelian Dorofteiu, st. exp. Cassar: Constantin Oancea, st. med. Controlor: Remus I. Doctor, stud. med. Bibliotecar: Coriolan A. Babeş, st. med. Econom: Eugen Carsparovici, stud. med. In comisia literară au fost aleşi: Nicolae Brătianu, stud. jur. şi cons. Iuniu Br. Docolin, stud. med. Gavril Telegă, st. jur. Coriolan A. Babeş, stud. med. şi Nicolae Băilă, stud. med., iar în comisia de revisuire: Nicu Mintencu, cand. ing. Eugen cav. de Păunel, stud. fil. şi Ioan Tellman, stud. arh.

*

Predici. Au apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu: *I. Scriban,* Cincizeci de predici populare, à 2 coroane exemplarul plus 20 fileri porto, precum şi Brăescu: Câte va lecțiuni din trista experiență a Războiului Ruso-Japonez cor. 2, plus 20 bani porto.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Din incidentul trecerii din viață a preascumpului nostru soț şi tată, Toma *Joandrea*, învățător în pensiune, răposat la 5 Martie c. st. n. am primit număroase adrese de condolență, cari ne-au alinat încâtva durerea nespusă ce o simțim prin perderea ireparabilă a neuitatului nostru defunct. Nefiind în măsură a mulțămi fiecăruia în particular pentru mângăietoarele cuvinte adresate nouă, rugăm pe calea aceasta pe onor. corporațiuni, prea stim. domni şi doamne să primească sincera espresiune de recunoştință. Datorim sinceră mulțămită preastim. domni şi doamne, onorațiori şi popor cari au partieipat la înmormântare. Mulțămim totodată domnilor învățători cari de aproape şi din îndepărtări n'au pregetat a da decedatului ultimul onor prin a lor presență.

Sibiiu, 12 Martie n. 1909.

Jalnica familie.

*

La apelul publicat de subscrisul pentru ajutorarea celor bântuiți de foc în toamna anului 1908 a binevoit a contribui mult on. doamnă văd. Făgărăşan cu suma de 10 cor., iar preotul din Coveş dl George Borzea cu suma de 4 cor., care sumă s'a distribuit între cei încercați de nenorocire. Dzeu să primească jertfa adusă acestor năpăstuiți de soarte şi manimoşilor donatori să le plătească deplin această jertfă.

Tot pe această cale aduc mulțămirile mele dlui Iosif Crăciun, comerciant în Făgăraş, care a donat pe seama bisericii noastre o candelă în preț de 10 cor.

Hurez, 26 Februarie 1909.

Dumitru Purice
paroh ort. rom.

Cereți întotdeauna Aspirin în
„Tabletele noastre originale".
Fabricele de coloare, odinioară
Friedr. Bayer & Co., Elberfeld.

Teatru german.

Luni: *Das Sonntagskind*, operetă.

Marți: în beneficiul măestrului de muzică Scholtess: *Das Modell*, operetă.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuința
Mult năcaz îți vei cruța!

Puterea minunată şi intensivă de curățit a h
Săpunului Hirsch a lui Schict
provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruță mânile, rufele! Te cruță de osteneală şi năcaz, cruță şi sănătatea! Cruță bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanție de curățenie.
(53) 2–3

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 146. 1909 protopr. [90] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățătoriu la școala poporală gr.-or. română din comuna **Vidacutul-român** protopresbiteratul tractului Sighișoara, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar anual de 600 cor. și anume:

a) Din cassa bisericii: 348 coroane 08 fileri.

b) Din 5% după darea directă: 51 cor. 92 fil.

c) Ajutor din centru 200 cor., pe lângă cuartir și lemnele necesare de foc.

Intregirea salariului conform art. de lege XXVII, 1907, se va cere dela stat.

Cuincuenalele se computâ numai după instituirea definitivă la aceasta școală.

Concurenții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului, și să se prezenteze poporului în biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Sighișoara, 26 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 139/1909 [91] 1—2

Publicare de licitație.

Zidirea bisericei din **Feldioara** secuiască se va da în întreprindere **Joi în 12/25 Martie a. c.** la 11 oare a. m. la fața locului pe cale de licitație minuendă.

Prețul strigării e statorit în suma de **25·062 cor. 32 fil.** și reflectanții au să depună înainte de licitație ca vadiu 2500 cor. în numărar sau hârtii de valoare.

Planul și preliminariul de spese se pot vedea la acest oficiu.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da întreprinderea la cel ce va oferi mai bune garnții fără privire la suma oferită.

Turda, 10 Martie st. n. 1909.

Oficiul protopresbiteral ort.

Jovian Mureșian
protop.

Nro. par. 24—1909. [89] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nro. 11505 Epitr. din 4/17 Octomvrie 1908 se dă în întreprindere pe calea licitațiunii publice minuendă zidirea turnului bisericei gr. or. rom. din **Curciu** (Kö.ö.) protopresbiteratul Mediașului.

Licitațiunea se va ținea în școala gr.-or. din loc la **7 Aprilie 1909 st. n.** adecă în ziua de Bunavestire după serviciul divin. Prețul de strigare e 5800 cor., în această sumă se cuprinde tot materialul brut: peatra, cărămida, năsip, țiglă, ciment, lemne, var, pe care întreprinzătorul are a le pune la dispoziție.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunii vadiu de 10% după prețul de strigare. Ofertele ulterioare nu se vor lua în considerare. Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare și dintre plus oferenți. Planul, preliminariul de spese și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Curciu.

Curciu, în 10 Martie 1909 st. n.

Ambr. Marcoviciu paroh gr.-or.
Artimon Radu epitrop I.

Vidi:
Romul Mircea
protopresbiter.

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat din partea Prea Ven. Cons. Arhid. cu datul de 12/25 Iulie 1908 Nr. 8063 Epitr., prin aceasta se publică concurs de licitațiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a reconstruirei bis. gr.-ort. din **Ormindea** protopresbiteratul Zarand. Turnul rămâne neschimbat.

Licitațiunea se va ținea în ziua de **13 Aprilie st. n.** în localul școalei.

Prețul de strigare este 12000 cor. având comuna bis. a da materialul brut adecă: peatra, cărămida, năsipul și varul.

Licitanții au să depună vadiu de 10% înainte de începerea licitațiunii, acceptabil în numărar sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Spese de călătorie și diurne nu se dau. Planul, preliminariul de spese și toate condițiunile de spese se pot vedea ori și când la oficiul parohial din Ormindea.

Ormindea, din ședința comit. parohial ținută la 12/26 Septemvrie 1908.

Nicolau Popp prez. com. par.
Avram Laslău not. com. par.

vidi:
Vasiliu Damian
protopresbiter.

(88) 1—2

Nr. 201/1909. [83] 1—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 20 Novembre 1908, Nr. 13534 Școl., pentru edificarea unui local de școală conf. gr.-or. **Beșinĕu** protopresbiteratul Mercurea se escrie licitațiune minuendă pe ziua de 16/29 Martie a. c. la 10 oare a. m. în casa parohială din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitațiuni au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 4465 cor. 09. fil.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminariul de spese se pot vedea la oficiul par. gr.-or. din Beșinĕu.

Beșinĕu, din ședința comitetului parohial gr.-or. ținută la 18 Februarie 1909.

Ioan Pop m. p., paroh.
Patrichie Popa m. p., epitrop.

Văzut:
Avram S. Păcurariu
protopresbiter.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător la școala confes. gr.-ort. română din comuna **Batiz** cu **Colanu mic** (Kis Kalán), să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt următoarele — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — 600 cor., pentru conferințele învățătorești 10 cor., cuartir în localul școalei, grădină pentru legumi, și 10 metri de lemne, din care are a se încălzi și sala de învățământ.

Invățătorul ales e dator a instrua elevii în cântările bisericești, a ținea prelegere cu cei de repetiție și a cânta cu școlari în Dumineci și sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceasta școală.

Concurenții la acest post au ași așterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral în Hunedoara (Vajda Hunyad) în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de Alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a-și arăta desteritatea în cântările și tipicul bisericesc.

Batiz, la 13/26 Februarie 1909.

Petru Șinca
paroh.

Nr. 65/1909. [74] 2—3

Văzut:
Avram P. Păcurariu protopresbiter.
Petru Cismaș notar.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 24—36

Vița de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 30—34

Publicare de licitațiune.

Comitetul parohial gr.-or. din **Gușteriță**, tractul Sibiiului, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende edificarea școalei confesionale la **22 Martie n. a. c.** la 9 oare în localul școalei.

Prețul strigării este cor. 11,720·50. Oferte să primesc verbal și în scris, provăzute cu un vadiu de 10% după prețul de strigare. Comuna bisericească dă următorul material: cărămida și lemnul de stejar trebuincios, și conform preliminariului 120 m³ năsip în stare brută.

Gușterița (Szenterzsébet) la 11 Martie 1909 n.

Pentru comitetul parohial:

Traian Petrișor pres. com.
George Stăneasă epitrop.

(87) 2—2

Nr. 131/1909 prot. [81] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II-a **Ferihaz**, protopresbiteratul tractului Sighișoara, pe baza resoluțiunei Preaveneratului Consistoriu archidiecezan dto 17 Februarie 1909. Nr. 1951 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parochiale fasionate la coala B. peetru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aș terne, în terminul sus indicat, subscrisului Oficiu protopresbiteratul cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 22 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Sighișoara, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Demitrie Moldovan
protopop.

Nr. 200/1909 [84] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învățători la școalele confes. gr. ort. române din comunele **Gusu, Broșteni** și **Beșinĕu** să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt 600 cor. din repartiție.

Invățătorul ales e dator a instru elevii în cântările bisericești, a ținea prelegeri cu cei de repetiție și a cânta cu școlarii în Dumineci și sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincvenalele să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la aceste posturi au ași așterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral Mercurea în terminul susindicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte dr alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a-și arăta desteritatea în cântările și tipicul bisericesc.

Mercurea, 24 Februarie 1909.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Av. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 80/1909. [71] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională ortodoxă română din **Blașfalăul de sus** protopresbiteratul Bistrița, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Salarul anual împreunat cu acest post este 600 coroane încassat prin repartiție dela popor, cuartir, lemne și grădină și se va plăti celui ales suma conveniendă din ziua în care va ocupa postul.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Blașfalăul de sus, în 16 Februar 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriței.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

„FRAȚIETATEA", inst. de credit și econ., soc. pe acții în Sadu.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Frățietatea" societate pe acții sunt învitați prin aceasta la a

II-a adunare generală ordinară,

ce se va ținea în Sadu la **30 Martie 1909 st. n.**, eventual, dacă la aceasta adunare generală nu s'ar întruni numărul de acționari recerut de §. 24 din statute: la **13 Aprilie 1909 st. n.** la 9 oare dimineața în localul societăței, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul direcțiunei despre resultatul gestiunei anului trecut.
2. Decisiune asupra bilanțului anului 1908 pe temeiul raportului presentant de comitetul de supraveghiare.
3. Darea absolutorului membrilor direcțiunei și comitetului de supraveghiare.
4. Decisiune asupra împărțirei profitului curat.
5. Fixarea marcelor de prezență a direcțiunei și a comit. de suprav. pe anul 1909.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghiare.
7. Alegerea dir. pe un nou period de 3 ani.

Conform §. 24 din statute dacă la prima adunare generală convocată pe ziua de 30 Martie 1909 nu s'ar întruni cel puțin 15 acționari, — atunci la a II-a adunare generală convocată pe ziua de 13 Aprilie 1909 se vor aduce hotărâri valide fără considerare la numărul acționarilor prezenți.

Sadu, la 26 Februarie 1909.

(93) 1—1 **Direcțiunea.**

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atențiunea On. mei mușterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, și anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz și himeiu de prima calitate, precum și prin aranjarea berăriei cu mașini nouă și în sfârsit prin pregătirea unei cantități mari, în anul acesta, sunt în plăcută pozițiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată și gustuoasă, prin ceeace sper a satisface și celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei mușterii nu le va cășuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune și ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă și a celoralalte soiuri de bere de concurență.

Rog deci On. mei mușterii, ca și în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promițând că această încredere, precum în trecut așa și în viitor, mă va obliga a-i mulțămi în toate privințele.

Totodată aduc la cunoștința On. mei mușterii, că în urma instalării unui automat de spălat și umplut sticlele, sunt în plăcuta pozițiune a umplea și pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putință a efeptui prompt și cele mai mari comande. **Se vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanție.**

Așteptând prețioasele comande, cu deosebită stimă plecere asigur On. mei mușterii anticipative de serviciu promt și semnez

Cu deosebită stimă:

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

(92) 1—6

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 25 Sibiiu, Joi 5/18 Martie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Convenţia cu România.

Sibiiu, 17 Martie n.

In una din zilele trecute aduseseră ziarele maghiare ştirea, că prim-ministrul român, domnul *Ionel I. C. Bratianu,* a comunicat Regelui Carol, cu ocaziunea audienţei avute la palat, că toate partidele politice şi toţi membrii guvernului cer în unanimitate denunţarea convenţiei actuale comerciale a României cu Austro-Ungaria, şi a cerut consentimentul Regelui pentru a se face denunţarea, dar Regele nu şi-a dat învoirea, ci a îndrumat guvernul român să continue pertractările cu guvernul austro-ungar, până se va putea ajunge la o înţelegere multămitoare.

Ştirea astfel dată nu se confirmă. Se confirmă însă în forma, că guvernul român e pe cale de a denunţa convenţiunea comercială cu Austro-Unguria. Ba *„Pester Lloyd"* are ştirea, că denunţarea s'ar fi şi făcut deja, cu începere dela 1/14 Martie c. Fireşte, încurcături nu pot urma din faptul acesta, pentrucă şi după denunţare convenţia mai rămâne în putere un an întreg, în care interval pertractările pot fi continuate şi înţelegerea poate fi ajunsă, dacă e dorinţa, ca convenţia să fie legată.

Până acuma nu s'a putut ajunge la înţelegere din următoriul motiv: Monarhia noastră e aplicată să reînoiască convenţia sub condiţiunea, ca România să poată exporta în monarhia noastră un contingent de vite tăiate cu mult mai mic decum e contingentul acordat regatului sârbesc, nici pe jumătate atât de mare ca regatul român. E adevărat, că României îi acordă monarhia noastră o creştere progresivă din an în an, pe măsura în care va creşte numărul vitelor şi al râmătorilor în ţara românească, dar sub nişte condiţiuni, pe cari guvernul român nu le poate accepta. Se cer adecă în schimbul acestei concesiuni nişte avantagii cu privire la importul de ţăsături din Austro-Ungaria, cari nu pot decât să împedece desvoltarea industriei de ţăsături, astăzi destul de înfloritoare în România.

Punctul de neînţelegere este deci acela, că guvernul român cere, ca contingentul de vite exportate în monarhia noastră să fie mai mare decât al Sârbiei, şi ca progresivitatea să nu fie legată de condiţiunile propuse din partea Austro-Ungariei. Mai sunt apoi şi alte puncte de neînţelegere, de însemnătate mai mică, cari uşor pot fi delăturate, cu o mică bunăvoinţă manifestată din ambele părţi.

Cercurile industriale din monarhia noastră sunt foarte îngrijorate din cauza nelegării convenţiei, pentrucă se tem, că dacă se va mai naşte şi un războiu, cele mai multe stabilimente industriale vor trebui să dee faliment. Agrarierii însă, din Austria şi din Ungaria, au început o agitaţie în contra acordării unor favoruri mai mari pe motivul, că le sunt din destul periclitate interesele, prin deschiderea graniţei pe sama cerealelor din România. Sunt deci în joc doue feluri de interese, ale industriaşilor şi ale agrarienilor, şi e greu a se putea spune, cari sunt mai mari şi cari ar trebui să fie ţinute în vedere la legarea convenţiei. De aceea curg şi pertractările între guvernele interesate atât de încet. Se pare însă, că totuşi legarea convenţiei e considerată ca o necesitate din partea politicianilor dela noi, căci *„Pester Lloyd"*, în chestii de acestea o autoritate netăgăduită, pledează într'un articol din numărul de Dumineca pentru reluarea pertractărilor, chiar şi în cazul, că România ar denunţa vechea convenţie, şi pentru ajungerea cu orice preţ la înţelegere cu guvernul român, pentrucă perderile pot să fie foarte mari pentru monarhie în cazul că convenţia nu se reînoeşte. Asemenea îngrijorat se arată din acest motiv şi ziariul *„Az Ujság"*, care scria în una din zilele trecute, că războiul vamal cu România *trebue evitat* acuma, când situaţia esternă cere, ca monarhia se fie în legături de prietinie comercială şi economică cu România, amica triplei alianţe. Iar ziarul cu trecere „Budapesti Hirlap" scria nu de mult următoarele: „Ceea ce este mai grav este, că Românii ne denunţă convenţia. Guvernul maghiar e dator să cântărească la tot cazul bine lucrurile şi să judece, dacă în starea actuală politică merită, ca pentru mici interese materiale să perdem un amic, ori să ni-l facem duşman?"

Din toate acestea scoatem convingerea, că şi dacă va urma denunţarea convenţiei din partea guvernului român, pertractările vor fi continuate între guvernele interesate, şi se va căuta să se ajungă la înţelegerea dorită, evitânduse astfel războiul vamal, care în prima linie pentru noi ar fi desastros, pentru cei aflători în apropierea graniţei.

Situaţia s'a agravat. Monarhia noastră a cerut dela guvernul sârbesc nouă esplicări cu privire la nota ei din urmă, iar esplicările date sunt şi mai nemulţămitoare ca nota însaş. In urma acestui fapt situaţia s'a agravat şi răsboiul ameninţă cu isbucnire. Auzim, că s'a ordonat mobilisarea corpului 12 de armată din Sibiiu.

Wekerle la Viena. Luni a plecat ministrul-prezident Wekerle la Viena, însoţit de ministrul Darányi şi de secretariul de stat Szterényi, ca reprezentant al ministrului Kossuth. Toţi au luat parte eri, Marţi, la consultările ţinute sub prezidenţia ministrului de esterne Aehrenthal, în chestia reînoirei convenţiei comerciale cu România. Prim-ministrul Wekerle a fost primit în audienţă Marţi, înainte de ameaz, din partea Maiestăţii Sale.

Cronică pedagogică.

Educaţiunea în şcoalele elementare şi defectele ei.

De

G. F. Preşmerean.

Având arta educaţiunii ca problemă desvoltarea caracterului religios-moral al elevului, ca ideal al personalităţii omeneşti, încă din cele mai vechi timpuri omenimea a considerat datoria de a creşte copiii ca o chemare sfântă, punându-o sub scutul bisericii şi mai târziu şi al statului.

Pentru îndeplinirea conştienţioasă a acesteia şi adecă pentruca desvoltarea copiilor să-şi urmeze cursul cel adevărat, ducător la scop, statul şi biserica au încredinţat cu misiunea educaţiunii persoane anume chemate şi pregătite spre acest scop, cari de bunăvoe iau asupra lor sarcina aceasta sub propria lor răspundere. Aceste persoane, cari se numesc educatori de profesiune sau învăţători, prin acţiuni premeditate şi o conducere raţională promovează desvoltarea copiilor după un plan bine chibzuit şi în vederea unui scop mai înalt, care este creşterea de indivizi culţi şi morali, folositori bisericii şi statului.

Ca o garanţă sigură însă spre ajungerea acestui scop ideal, poate servi numai o adevărată educaţiune, care are în vedere nu numai cultura intelectuală, ci şi cultura inimii şi a caracterului elevului. Astăzi însă, când acest fel de cultură lipseşte din sistemul nostru educativ, nu-i mirare că cu toată civilisaţiunea înaintată totuşi domneşte în societate o stare patologică morală. Causa apoi, că în toate clasele sociale dăm peste atâţi indivizi lipsiţi de caracter, oare nu în sistemul greşit de educaţiune ce se practică în şcoalele elementare trebue căutată? Nu voesc prin aceasta să zic, că această scădere trebue atribuită esclusiv persoanei educatorilor, cari în regulă generală sunt caractere integre corăspunzătoare scopului educaţiunii, dar cu atât mai puţin se poate atribui aceasta elementelor încredinţate purtării lor de grije.

Ce e drept, educatorilor nu li-se poate atribui direct rolul esercitării unei influenţe atât de desastroase asupra stării morale a tinerimii, totuşi li se poate imputa o bună parte din scăderile morale ale societăţii, întrucât e mai presus de orice îndoială, că lipsa unei intime armonii între cultura minţii şi a inimii si-

---

FOIŞOARĂ.

Neurastenie sau paralisie?

Boala timpului este aşa zisa *neurastenie*, ce pe o românească cinstită se numeşte osteneală de nervi. Şi în adevăr, pe aceste vremuri de greu traiu nervii cui nu obosesc, prea adeseori, peste măsură? Astfel am devenit cu toţii, mai mult sau mai puţin neurastenici; astfel a devenit neurastenia o boală modernă, un trist apanagiu al civilizaţiunei noastre de azi.

Neurastenia, considerată din punct de vedere medical, se poate confunda cu un început de paralisie.

Din cauza aceasta un doftor german tratează în „Wiener Medizinische Wochenschrift" (Revista medicală săptămânală vieneză) chestiunea diferenţiării acestor două boli.

Autorul e cunoscutul psihiatru, profesorul dr. *Alexandru Pilcz.* Iată un extras din studiul său întitulat: „Ueber die Aufangsstadien einiger für den Hausarzt wichtigeren Formen der Geisteskrankheit". (Despre stadiile începătoare ale unor forme de boale psihice mai importante pentru medicul familiei).

....„Prin o diagnosă diferenţială, pusă la timp unei boale, se pot evita mari, şi adeseori ireparabile nenorociri, ce ameninţă pe un bolnav sau o familie. Eu mă gândesc la aceia, cari fără motive aparente se sinucid, şi cari la rubrica *Diverse* a ziarelor sunt trecuţi ca „neurastenici", pe când ei în realitate sunt atinşi de melancolie gravă. Cu toată profunda deosebire dintre neurastenie şi melancolie, totuşi la începutul manifestării lor, aparent ele ofer o asemănare oare care.

Melancolicul este în continuu indispus, incapabil de muncă, viitorul îl vede totdeauna în negru, noaptea nu poate dormi. Pacientul se simte mai ales dimineaţa şi până la ameazi foarte nenorocit, pe când după ameazi se simte mai bine, starea lui generală părându-i-se mai suportabilă, ba găsindu-se bine de tot. Observând cu atenţiune ambele forme de boală, se va putea stabili o exactă diagnoză diferenţială între neurastenie şi paralisie.

Neurastenia nu se desvoaltă spontaneu; ea e rezultatul unor grele şi îndelungate sforţări, pe urma cărora omul se alege ori cu sbuciumări morale, ori cu sdruncinarea sănătăţii, fără a se putea căuta sau să se îngrijească în timpul reconvalescenţii. Deprimarea morală şi insuficienţa intelectuală la melancolie se manifestă subit, în tot cazul fără nici o cauză prealabil apreciabilă. Sensaţiunea lui generală e ca şi când ar avea să suporte mii de înţepături şi dorul lui este de a sfârşi cât mai repede cu o viaţă de plictiseală, devenită o povară insuportabilă. Pe lângă toate aceste, se mai ivesc lacune în inteligenţa melancolicului; face acelaş lucru de mai multe ori, distras şi preocupat fiind de greaua lui stare sufletească. Din cauza aceasta el ofere şi fase de maniac. Caracteristica sigură diferenţială între neurastenic şi melancolic este, că acesta nu poate fi smuls din starea sa psihică prin nimic.

Orice încercare rămâne fără efect, pe când neurastenicul poate fi înviorat, fie şi în treacăt, prin o veste bună, prin o societate plăcută, prin o piesă teatrală amusantă. Toate aceste îl fac să-şi uite puţin „mizeria". Depresiunea neurastenicului e amestecată cu iritabilitate, are oarecum un fel de caracter agresiv, melancolicul este apatic şi resemnat.

Neurastenicul consultă medici, aleargă de la unul la altul, umblă din sanatoriu în sanatoriu, încearcă toate felurile de medicamente ce i se recomandă, în speranţă, că va da peste cel bun; melancolicul nu încearcă nimic; adâncul lui pesimism judecă a priori toate ca fără nici un resultat; el n'are nici o voinţă, şi refuză să consulte un medic. Trebue intervenţiunea energică a familiei sale, ca să cedeze.

Neurastenicul din contră, e foarte sugestibil, medicul are asupra lui mare putere, îi poate schimba dispoziţiunea sufletească foarte repede, şi în bine şi în rău.

Alte semne de diagnoză diferenţială morală mai sunt: neurastenicul este egoist, melancolicul este altruist. Neurastenicul e supărăcios; plictiseşte toată lumea din jurul său, istoriseşte de o sută de ori acelaş lucru, se uită la „buletinul" medicului său, îl suceşte, îl învârteşte, îl discută mai mult în rău decât în bine. Melancolicul din contră, este cel mai răbdător om din lume, el fuge de lume, şi mai cu seamă de medic; e foarte nenorocit dacă plictiseşte pe cineva cu boala sa. El regretă plictiseala ce o pricinueşte altora, cari sunt atât de buni cu el; în ideia lui el nu este vrednic de atâta bunătate din partea celor cari îl înconjură, şi cărora el le răsplăteşte cu neplăcerea de a-l vedea. Preocuparea lui e, că impune celor ai săi prea mari sacrificii, că îi costă prea mulţi bani, că nu poate lucra, şi că nu va fi nici odată în stare să le răsplătească. Acest stadiu pregătitor către melancolia cea gravă poate dura câteva luni, până ce nenorocitul va încerca să se sinucidă.

Când bolnavul e atins de melancolie acută şi cronică, criza e dată câte odată într'o singură noapte.

La melancolicii aceştia s'a observat, că greutatea corpului diminuă repede. Perderea greutăţii e însoţită de violente dureri de cap.

Paraliza se anunţă în modul următor: Caracterul individului se schimbă pe nesimţite, aşa, încât nici bolnavul nu bagă de seamă schimbarea ce se ofere în el; membrii familiei şi amicii pot observa operaţia ce se petrece în amicul lor.

Fără de motive serioase, adeseori pentru o nimica toată, pacientul se înfuriază din cale afară; dar peste câtva timp, în genere scurt, erupţia de mânie îi trece, gura garanță a unei culturi sănătoase, e un eflux al sistemului greșit de educațiune de azi, pentru care numai învățătorii trebue făcuți responsabili.

Prin acest sistem greșit neavându se în vedere adevărata problemă a educațiunii, nu poate ajunge individul să-și poată îndeplini adevărata destinațiune ca om. E cu totul deșartă părerea acelora, cari cred, că prin îmbogățirea cunoștințelor elevului și prin desvoltarea intelectului s'a satisfăcut postulatelor pedagogice, chiar fără a se stărui întru perfecțiunea morală a caracterului, căci prin o desvoltare intelectuală, unilaterală și lipsită de basele moralității nu numai, că nu se realisează adevăratul scop al educațiunii, dar se lucră direct contra lui. Știut este adecă, că prin o astfel de cultură înmulțindu-i-se și desvoltându-i se elevului numai forțele spiritului și ale corpului, fără a-i întări și conștiința morală, care ca o sentinelă neadormită are să păstreze neprihănită conduita morală a elevului, acela poate deveni cu atât mai periculos pentru moralitate, cu cât dispune de mai multe mijloace!

Acest adevăr îl întărește și istoria cu esemplele ei, din care ne putem convinge, că precum cei mai mari binefăcători ai omenimii, așa și cei mai despoți, au fost aceia, în cari puterile firești au ajuns la mai mare desvoltare.

Aceste esemple sunt suficiente pentru a ne convinge despre greșala acelor educatori, cari judecă progresul în instrucțiune după cantitatea de cunoștințe a elevilor și după gradul de desvoltare al puterilor, de cari dispun aceia, iar nu după direcția în care se manifestă acestea. Trebue să se știe, că dacă o parte a problemei educațiunii constă în a promova în general desvoltarea elevului, cealaltă parte are să completeze această desvoltare, dându-i o direcțiune spre moralitate. Aceasta are totodată să sădească în el însuflețire pentru tot ce e frumos, nobil, ideal, făcând din acela un caracter moral și un om virtuos, în care să se realiseze idealul perfecțiunii omului.

In scopul de a promova ajungerea la acest ideal, este absolut indispensabil, ca educatorul să trezească în conștiința elevului un interes pedagogic multilateral, pe care să se întemeeze alăturea cu cultura minții, și cultura inimii.

Desvoltat acest interes, ușor se poate transforma conștiința generală a elevului într'o conștiință morală, care nu se mulțămește numai cu contemplarea binelui în idee, ci îl și esecută. Prin îndeplinirea repețită de fapte bune apoi se pune basă caracterului, care pentruca să fie deplin, trebue să se baseze pe o voință consecuentă, și care față de toate tentațiunile și poftele senzuale, rămâne constantă în fapte.

Și unde trebue în general să căutăm primele începuturi, în cari se întemeiază caracterul? Răspundem, în diferitele relațiuni de idei, pe cari ca și la formarea inteligenții, e dator educatorul să le sădească în conștiința elevului. Unele dintre nisuințe adecă, cari ca și sentimentele se nasc din relațiunile dintre idei ajunse în stare mai desvoltată, ușor pot deveni active, trecând în fapte. In stadiul acesta ele iau numirea de voințe, carora dacă educatorului îi succede să le asigure o direcție constantă spre îndeplinirea de fapte bune, atunci s'a asigurat în parte caracterul moral al elevului.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Cluj.

Cluj, 28 Februarie v.

Azi s'a ținut aici în cancelaria protopresbiterală sinodul protopopesc ordinar sub conducerea P. O. D. protopresbiter *Tulliu Roșescu*, fiind prezenți membrii în numărul receiut pentru aducerea de concluze valide.

După serviciul divin împreunat cu chemarea sf. Duh, s'a slujit parastas pentru marele mecenat Em. *Gozsdu* și arhiepiscopii și metropoliții Andreiu baron de *Șaguna* și Miron *Romanul*, la care a asistat în corpore tinerimea universitară, care beneficiază din fundațiunea acestui mare binefăcător, și a cântat în cor răspunsurile sub conducerea clericului abs. și iurist O. Costea.

Terminat serviciul acesta, catihetul dela școlile de aici, clericul abs. și iurist Petru Roșca cu mare cunoștință de cauză a ținut un frumos panegiric, întru amintirea acestor mari bărbați, și a fost ascultat cu viu interes și mare plăcere din partea tuturor colegilor lui și a membrilor comitetului protopopesc, cari au asistat la acest parastas.

La ora hotărâtă în program întrunindu-se membrii sinodului în cancelaria protopresbiterală, părintele protopresbiter a deschis ședința prin o cuvântare foarte instructivă, în care cu duioșie a descris în colori vii starea critică a bisericii și școalei noastre din timpul de față, apelând la inima fiecărui membru să conlucre în cercul său de activitate pentru salvarea cauzei celei sfinte a bisericii și școalei.

După cetirea raportului despre activitatea sa de protopresbiter, despre starea protopresbiteratului și despre mersul afacerilor oficioase, în ordinea propunerilor, — un valoros și vechiu membru al acestui sinod, după ce a descris pe larg și a ilustrat cu colori vii într'un limbagiu fluent starea critică a bisericii noastre la care o expusă *prin proiectul congruei*, a făcut o propunere de mare interes, pe care aflu de bine a o aduce la cunoștința onoratului public românesc și anume:

Sinodul protopopesc roagă pe Escelența Sa, dl arhiepiscop și metropolit *Ioan Mețianu*, să intrevie în casa magnaților, ca acest proiect, care vatămă autonomia și vaza bisericei noastre să fie retras, căci astfel acest proiect este o adevărată batjocură la adresa clerului, executarea acelor dispozițiuni din proiect ar fi o eludare a întregei autorității a bisericii, ar fi o aservire directa a clerului intereselor lumești și caprițiilor guvernului, ear la caz de neretragere preoțimea noastră e gata să abzică de congrună și să trăiască numai din prescura și jertfa, ce a adus și dat și în trecut poporul nostru slujitorilor săi credincioși.

Un participant.

Curățenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferințele preoțești, de *Nicolau Aron*, paroh gr. or. în Galați, lângă Olt.

Am crezut că e lucru bun, să scriu câte ceva despre curățenia, ce trebue observată în biserica noastră, căci mult e de dorit pentru îndreptarea acesteia.

Chestiunea curățeniei și a bunei rânduieli în biserică ar trebui să fie obiect de desbătut în conferințele preoțești.

Biserica e casa lui Dumnezeu. Noțiunea aceasta e de-juns, pentru-ca să te silești, ca acea casă, să fie așa întocmită, ca să-i placă întâiu lui Dumnezeu, și apoi oamenilor.

Creștinul, când pleacă la biserică, aruncă hainele cele murdare, își curăță trupul și fața, se îmbracă în vesminte curate, și așa pleacă la biserică, la auzul toacei.

La ușa bisericei își mai face o sfântă cruce, precum s'a făcut la auzul toacei, în casa și curtea sa, și oftând plin de credință, zice: *Dumnezeule, curățește-mă pre mine păcătosul*, cerând dela Dumnezeu, și curățenia din lăuntru, precum o are pe cea din afară.

Iată, cu ce pregătire întră creștinul în casa lui Dumnezeu: curat la suflet, curat la trup și curat la îmbrăcăminte.

Biserica este *totalitatea creștinilor*, toți se adună, așa pregătiți, și biserica vie se sălășluește în biserica moartă, în zidirea pregătită din peatră și cărămidă, tencuită și spoită cu var, ici colea zugrăvită cu chipuri de ale sfinților, provăzută cu altar „sfânta sfintelor", deschilinit de corabie „sfântul", prin templa bisericei, înfrumsețată cu icoane și cu crucea Domnului.

Preotul, primul creștin, cel care trebue să dea exemple tuturor creștinilor în ale curățeniei, — la toacă întră în biserică, el cel dintâiu. Pregătit cu sufletul mai mult, apropiindu-se de casa lui Dumnezeu, la întrare, zice: *„Dumnezeule curățește mă pre mine păcătosul"*.

Curat la suflet, mai mult, — dar' curat și la trup și în cele ale îmbrăcămintei, — preotul este chemat a priveghea asupra curățeniei din biserică, nemijlocit, prin îngrijitorii laici bisericești: *crâsnicul, epitropii* și *membrii comitetului parohial.*

Preotul, întrând în biserică, aruncă ochii în toate părțile, observând, de sunt toate în regulă.

Măturatul, ștergerea de prav și aerizatul în biserică, rândul sfeșnicilor și icoanelor în biserică, aprinderea de candele și lumini în biserică, rândul vestmintelor și cărților de servit în biserică, trasul clopotelor și tămâiatul în biserică și *proscomedia*, — iată, atâtea lucruri, cari toate bine trebuiesc îndeplinite, numai la timpul oportun, și într'un mod potrivit și cu sfințenia, ce trebue observată, în casa cea sfântă, în casa lui Dumnezeu.

Iisus ni-a lăsat pildă, cum să se facă lucrul de curățenie, când a cercetat pre Marta și Maria, în casa lor. *„Marto! Marto! te grijești și spre multe te silești, un lucru însă trebuește; iară Maria partea cea bună și-a ales, carea nu se va lua dela dânsa"*.

Pilda cu Marta și cu Maria ne arată, că cea mai mare curățenie trebue făcută în biserică; trebue făcută însă la timp potrivit, ca să nu se conturbe serviciul divin. Nici preotul, nici cântăreții, să nu fie conturbați în slujba ce desvoaltă în biserică. Vecernia, Utrenia, Liturghia și alte serviții sacramentale, săvârșite în biserică, să nu fie conturbate prin lucrări de curățenie și aranjat din partea îngrijitorilor, căci *serviciul divin* este lucrul principal. — *„Maria partea cea bună și-a ales"*.

Curățitul în bisericile noastre, onoare escepțiunilor, se face greșit; ear aranjearea celoralalte lucrări, împreunate cu serviciul divin, bazate pre uzul local vechiu, se face în multe biserici asemenea într'un mod necorespunzător timpului present Să luăm pe rând.

1. *Măturatul, ștergerea de prav și aerizatul în biserică.* — Acestea le face crâsnicul (goșmanul) bisericei. Crâsnic este ales, de regulă, un bătrân și evlavios om, și mai în tot locul dintre plugarii noștri mai săraci, cari pentru puțină plată se aplică a servi biserica, sau că o servesc mai mult pentru simțul de evlavie. Ca să nu-și peardă ziua de lucru și câștigul privat, știm că dela biserică nu are cine știe ce plată, *măturatul în biserică* îl face Dumineca și sărbătoarea dimineața, dar' și atunci, numai după-ce își gată lucrul său privat, și după-ce se curăță și primenește, mai întâiu pre sine, pentru biserică. Ca să gate mai curând cu măturatul în biserică, prinde în mână un târn (o mătură lungă de curte), și cât ai bate în palme, biserica e măturată, lăsând în admosferă un colb de prav, care te îneacă și care în timpul utreniei umple plumânii preotului și cântăreților și toate suprafețele celoralalte obiecte din biserică, de poate numai în ziua a doua s'ar putea șterge, când biserica devine deșartă de credincioși.

Trebue îngrijit, ca crâsnicul să fie ales din generația mai tinără, și să fie plătit corespunzător. Măturatul în biserică să'l facă în presara Duminecei și serbătoarei, stropind padimentul mai întâiu cu apă, cu o stropitoare anume întocmită, ca să nu lase bălți mari de apă pe jos, și apoi cu o mătură potrivită (o mătură de boltă), încet și cu timp de ajuns să curețe biserica.

(Va urma.)

Din România.

Adunarea generală a „Transilvaniei". Societatea culturală „Transilvania" din București pentru sprijinirea studenților și meseriașilor noștri și-a ținut eri adunarea generală anuală sub conducerea prezidentului Ion Bianu. In noul comitet s'au ales domnii: I. Bianu, prezident. Gârboviceanu și Angelo, viceprezidenți. Galea, G. Bogdan-Duică, Clinciu, Teclu, Tacu, M. Popovici și C. Roman, membri. S. Albini, Dr. E. Pop, chimistul Pop și O. Lugoșianu, censori. S'a votat budgetul și s'au luat hotărâri pentru o activitate mai intensivă a societății. Intre membri noi s'au înscris și câțiva profesori români din Macedonia.

*

Invățământ clasic. Profesorii secundari de limbi clasice dela licee și gimnazii din București s'au întrunit în săptămâna trecută, ca să pună bazele unei societăți în scopul de a propaga învățământul clasicismului. S'a hotărât constituirea societății și scoaterea unei reviste, care să oglindească vederile membrilor acestei societăți.

*

Drepturi Dobrogenilor. Ministrul-prezident și ministrul de interne al României, dl Ioan I. C. Brătianu, a prezentat un proiect de lege, care acordă locuitorilor din județele Constanța și Tulcea drepturile politice recunoscute Românilor prin constituție. Fiecare din aceste județe va alege câte doi deputați în colegiul I. și câte unul în colegiile II. și III., precum și câte doi senatori în col. I. și câte unul în col. II. Ministrul în espunerea sa de motive arată progresele realisate: numărul locuitorilor Dobrogei dela 1880 și până astăzi s'a îndoit: se găsesc astăzi peste 300 de mii de suflete, din care populațiunea de origine română e de peste 163 de mii; s'a îmbunătățit în mod simțitor lucrarea pământului, comerciul a luat un avânt, s'au clădit școli și biserici, s'au construit căi de comunicațiune, pentru portul Constanța statul a făcut jertfe considerabile, cheltuind pentru el și pentru podul de peste Dunăre peste 83 de milioane de lei ș. a. In urma acestor progrese netăgăduite a sosit vremea să se bucure de drepturi politice și cei din dreapta Dunării.

Din Făgăraș.

Adunarea generală a reuniunii femeilor române.

— 12 Martie n.

Reuniunea femeilor române gr.-or. din Făgăraș și jur în ședința comitetului din 25 Martie 1906, constatând, că generațiunea prezentă, fiicele decedatelor mame fundatoare ale Reuniunii, au rămas străine de această corporațiune filantropică, a apelat la toate femeile române rugându-le să adune înscrieri de membre și să facă colectă de ajutoare, iar pentru acest scop a împărțit mai multe liste de subscrieri. Fiindcă prestațiunile Reuniunei pe atunci nu aveau colorit național, apelul nu a avut efectul dorit.

In 15 Februarie a. c. s'a aranjat în bună înțelegere cu Reuniunea soră gr.-cat., o petrecere curat românească, și în costume românești, care a avut un rezultat atât moral cât și material foarte mulțămitor, așa încât îndată după producțiune s'a observat o mai mare interesare față de Reuniune, ear în 7 l. c. când s'a ținut adunarea generală a Reuniunii, s'au prezentat 35 membre noi, cari s'au înscris în una din listele distribuite la anul 1906, și pe cari prezidenta adunării generale cu mare bucurie le-a proclamat membre ale reuniunii, iar adunarea a luat la cunoștință faptul acesta. Secretarul reuniunii, domIoan Berescu, care totodată e și dascăl la școala gr.-or. din Făgăraș, în loc de a corăspunde recercării prezidentei de a preda obiectul următor din program, a făcut propunerea, ca adunarea să nu primească pe cele înscrise și deja proclamate ca membre ale reuniunei, iar tacsele plătite

---

Nimicuri de cari mai nainte nu se ocupa, pe candidatul la paralisie încep a-l preocupa, se înfurie și e capabil chiar de bătae și de înjurături grosolane, el care mai nainte era om bine crescut. Mai departe nefericiții aceștia încep să se încurce în aducerile lor aminte, perd parțial memoria, devin confuzi, distrași, apatici și nu se mai interesează de memoria sau funcțiunea lor, se ostenesc repede, cad în somnolență, fără să fi lucrat ceva și fără să se fi ostenit. Perderea memoriei se întinde la început asupra noțiunilor mai recente, cunoștințe noui, numele persoanelor cunoscute în urmă, apoi progresiv ea se întinde asupra cunoștințelor anterioare, dar cari sunt mai rezistente decât cele mai noi. Alterațiunea suvenirilor însă se face pe nesimțite și nu o observă persoanele atașate ori cu care lucrează bolnavul, ori, chiar dacă le observă, nu le dă atențiunea cuvenită.

Sunt însă caracteristice încurcăturile în socoteli, mai ales, ce se văd la acești bolnavi. Astfel un contabil care era obicinuit se multiplice, la o problemă de înmulțire cifra cea mai mare cu cea mai mică, deodată se oprește, se uită mirat cînd se pune să înmulțească cifra cea mai mică cu cea mai mare. Astfeliu el socotește foarte bine când i se dă problema astfel 6×17, se încurcă însă când i se pune problema invers 17×6. Tocmai la socotit se văd mai bine disordinele ce se fac în memorie. Pe când paralisatul știe pe din afară tabla de multiplicațiune, la operațiunile de înmulțire cu mai multe cifre se încurcă la coloana sutimilor sau a miimilor etc., și nu e în stare să găsească greșeala, când i se atrage atențiunea asupra ei.

Când paralisatul povestește ce va face lapsuri, uită cuvinte, schimbă numele între ele, ceeace dealmintrelea se poate întâmpla și unui om sănătos, dar nu e de dorit ca să se prea repete. Paraliticul nu bagă de seamă însă cum vorbește. Adeseori ese pe stradă incomplet îmbrăcat, își uită pălăria și pleacă fără ea; pune ceva la foc ca să fiarbă și nu aprinde focul.

Neurastenicul are și el absență de memorie; dar totuși e în stare să deslege probleme matematice, deși cu ceva greutate, și dacă greșește la o coloană, știe să îndrepteze eroarea. Paraliticul, deși știe tabla de înmulțire, la multiplicație adună greșit.

Neurastenicul se observă minuțios, nu i scapă nici un fel de „simptom" ce îl nelinișteste, aleargă repede la doctori, și îi ia în rând. El își agravează diagnosa ce și-o face singur; singur se crede că merge cu pași repezi spre paralizie. Adevăratul paralitic e hipocondriac, se plânge și el de mizeria în care se găsește, dar nu inzistă mult asupra sa. El e oribil de distras, și pare că n'are timp ori nu poate să se ocupe mult cu persoana sa. Neurastenicul se vaetă necontenit de „nervositatea" sa, de iritabilitatea sa.

Aceste sunt în liniamente principale diferențele între neurastenic și paralitic".

de 140 coroane să nu se accepteze, căci dsa trage la îndoială caracterul nepătat al acestora.

Această propunere a provocat în majoritatea adunării o indignare, care s'a potenţat atunci, când din partea auditorului s'a auzit şi câte un strigăt „aşa este.“

Secretarul intenţionat a zădărnicit şedinţa şi alegerile, cari erau puse în programă, căci încă înainte de şedinţă s'a fost provocat un scandal în comitetul reuniunii, ear în ziua de alegere s'a continuat gălăgia furtunoasă prin tumult şi sberături de ale celor neîndreptăţiţi.

Avem de a mulţămi evitarea scandalului numai prezidentei adunării, care nu şi-a perdut prezenţa şi paciinţa, ci cu tact şi obiectivitate a ştiut să apere această corporaţiune cu scop atât de nobil şi menire atât de sublimă contra atacurilor îndreptate asupra esistenţei ei şi nu a suferit, ca această instituţiune filantropică să se folosească pentru pasiuni şi interese particulare. A detras secretariului cuvântul, a suspendat şedinţa şi numai după ce s'a restabilit ordinea, depărtându-se dintre 55 membre îndreptăţite 10 opoziţionale, — s'a redeschis şedinţa şi s'a făcut alegerile în mod legal, în linişte, armonie şi cu aclamaţiune. *Un martor ocular.*

„Albina“.

(Fine.)

Raportul comitetului de supraveghiare.

Onorată adunare generală! Avem onoare a vă raporta, că examinând conturile „Bilanţ“ şi „Profit şi Perdere“ ale institutului de credit şi economii „Albina“, le-am aflat exacte şi compuse în conformitate cu dispoziţiile legii comerciale şi a statutelor institutului.

Scontrând la finea anului efectele, numărarul şi alte valori le-am aflat în consonanţă numerică cu cărţile de contabilitate.

In urma acestora propunem:

1. Aprobarea bilanţului încheiat la 31 Decemvrie 1908.

2. Impărţirea profitului net, în conformitate cu propunerile Direcţiunii.

3. Darea absolutorului pentru anul de gestiune 1908 atât direcţiunii, cât şi subsemnatului comitet.

Sibiiu, 12 Februarie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Mateiu Voileanu m. p. *Ioan Henteş* m. p.
V. Fincu m. p. *Dr. V. Bologa* m. p.

*

Propunere

relativ la fuzionarea „Albinei“ cu institutul de credit şi economii „Lugoşana“ din Lugoş.

In consonanţă cu concluzul adunării generale ultime a institutului de credit şi economii „Lugoşana“ din Lugoş, se decide fuzionarea „Albinei“ cu „Lugoşana“ sub următoarele condiţiuni:

1. Toate activele şi pasivele „Lugoşanei“ trec în proprietatea şi sarcina „Albinei“ contra 750 acţii „Albina“ în valoare nominală de cor. 150,000, având a primi acţionarii „Lugoşanei“ în schimb pentru două acţii de ale „Lugoşanei“ câte o acţie de-a „Albinei“ sau în numărar câte 210 coroane de o acţie.

2. Acţiile pentru cari n'ar opta unii dintre acţionarii „Lugoşanei“ se vor reserva cu preferinţă pentru acei acţionari de ai „Lugoşanei“, cari reflectează cu preţul de coroane 420 de acţie.

*

Propunere

pentru urcarea capitalului societar.

Capitalul societar se urcă dela K. 2.400,000 la K. 3.000,000.

In acest scop se vor emite 3000 acţii nouă de câte K. 200 sub numerii curenţi 12,001—15,000.

Din această emisiune 750 acţii cu drept de a participa la dividendă cu începere dela 1 Ian. 1909 se dau acţionarilor „Lugoşanei“ din Lugoj, fusionate cu „Albina“ în schimb pentru 1500 acţii de ale „Lugoşanei“, 2000 se reservează pentru acţionarii actuali ai institutului, iar restul de 250 se va vinde în favorul fondului special de reservă.

Relativ la cele 2000 acţii reservate pentru acţionarii actuali ai institutului, fiecare acţionar are dreptul de preferinţă să opteze tot după 6 acţii vechi trecute pe numele lui în registrul acţionarilor (§. 7 al stat.), câte pentru o acţie nouă.

In acest scop pentru complectarea numărului de 6 se pot cumpăra drepturi de optare dela acţionarii cari nu optează — fără nici o taxă de transcriere.

Abateri dela condiţiunea ca acţiile vechi să fie înregistrate pe proprietarul actual se pot admite numai erezilor, cari vor dovedi: că proprietarul vechiu a răposat, că ei sunt îndreptăţiţi a moşteni acţiile vechi înregistrate pe numele decedatului, că s'a pus la cale procedura de ereditare, dar nu s'a terminat. Această esceptiune însă se poate admite numai până la terminul fixat pentru insinuarea optării. Astfel de acţii se vor libera îndreptăţiţilor numai după predarea judecătorească a eredităţii.

Preţul acţiilor se va răspunde în sensul § ului 9 al statutelor în cinci rate trilunare egale şi anume:

prima rată până la 1 Iulie 1909;
a doua „ „ „ 1 Octomvrie 1909;
a treia „ „ „ 1 Ianuarie 1909;
a patra „ „ „ 1 Aprilie 1910;
a cincia „ „ „ 1 Iulie 1910.

Se pot plăti însă şi mai multe rate deodată.

Acţiile noui nu vor participa la dividenda anului curent, ci acţionarii vor căpăta numai 5% interese după capitalul răspuns, dela ziua sosirei banilor la cassa institutului până la ultima Decemvrie a. c. Vor participa însă la dividenda anului viitor, din care motiv ratele a patra şi a cincia se vor răspunde cu 5% interese dela 1 Ianuarie 1910.

Faţă de acţionarii cari nu vor plăti ratele regulat se va aplica §. 10 al statutelor.

Terminul pentru prima optare se fixează pe ziua de 15 Iunie a. c., iar pentru a doua îl va fixa direcţiunea institutului numai în cursul lunei Iulie a. c.

Acţiile cari nu se vor subscrie până la acest termin se vor vinde tot în favorul fondului special de reservă.

Acţiile nouă se vor data din 1 Iulie 1910.

Deodată cu prima rată se va răspunde de fiecare acţie o taxă de câte K 10 pentru acoperirea speselor.

Această taxă se va conta la fondul special de reservă, din care se vor acoperi şi spesele.

NOUTĂŢI.

La Seghedin. Dl Dr. D. Lascu, care fusese condamnat la 6 luni de închisoare, întorcându-se din România s'a presentat la căpitanul poliţiei ungureşti din Predeal şi i-s'a predat de bunăvoe. De acolo a fost dus în temniţa ordinară din Oradea-mare. Procurorul i-a comunicat hotărârea ministrului de justiţie, care a ordonat să fie escortat în temniţa din Seghedin. Pentru două broşuri politice i-s'a luat dlui Dr. Lascu interogatorul şi i-se va intenta un nou proces. Broşurile sunt: „Situaţia Românilor din ţările coroanei Sftului Stefan“ şi „Cuvânt către fraţii de luptă din Bihor“.

*

Procesul „Ţării Noastre“. In toamna trecută dl *Ovidiu Gritta*, fost redactor responsabil la „Ţara Noastră“, a fost condamnat din partea curţii cu juraţi din Cluj la şase luni temniţă de stat şi 400 cor. pedeapsă în bani. Curia în şedinţa de Luni a nimicit sentinţa şi a achitat pe dl Gritta, pe motivul, că în articolul încriminat nu se cuprindea agitaţie în contra constituţiei, ci cel mult vătămare de onoare la adresa judecătorilor ţării.

*

Contra congruei. Proiectul de lege privitor la congrua a fost desbătut într'o conferenţă a preoţilor din tractul protopresbiteral al Aradului, unde s'a hotărât să roage pe P. S. S. Episcopul diecezei Aradului, să intervină pentru modificarea dispoziţiilor, cari vatămă autonomia bisericii şi demnitatea preoţimii.

*

Parastas. Duminecă în 8/21 Martie a. c. se va face parastas, în catedrală, întru pomenirea fericitului în Domnul *Coriolan Brediceanu*, fost advocat şi deputat în cameră.

*

Alegere de preot. Duminecă în 1/14 Martie c. s'a ţinut alegere de preot în fruntaşa parohie gr.-or. Stremţi din tractul Alba-Iulia. Dintre cei patru candidaţi a întrunit totalitatea voturilor dl *Ioan Neagoe* preot în Râpa-Râmeţ şi fost administrator al parohiei Stremţi. Alegerea s'a săvârşit sub conducerea P. O. D. *Ioan Teculescu* protopresbiter tractual.

*

Pungaş păcălit. Un poliţist din Pesta-nouă mergea alaltăieri noaptea, când nu era de serviciu, către casă. Cum nu era în uniformă şi nici armă n'avea, i-a sărit în cale un pungaş, cu vorba: — „Banii sau viaţa!“ Poliţistul a răspuns liniştit: „Bani nu am, însă, dacă pofteşti, îţi dau cvartir.“ Stimabilul viteaz s'a cam spăriat la răspunsul neaşteptat; dar iute s'a recules şi s'a aruncat asupra poliţistului. Sfârşitul luptei a fost, că acest din urmă a înhăţat pe pungaş şi i-a dus să-i dea — cvartir.

*

Al 144-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Maria P. Bendorfean, zileriţă.

Acesta este al 144 lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Şcolari eliminaţi. Trei şcolari dela gimnaziul catolic din Oradea mare, cum am anunţat deja, fuseseră eliminaţi pentru o depeşă de felicitare trimisă ziaristului Szomory, cel cu publicaţiile picante. Ministrul de culte, contele Apponyi, a confirmat sentenţa de eliminare adusă de corpul profesoral.

*

Totuşi agraţiare. Se scrie din Petersburg, că generalul Stössel şi câţiva admirali, internaţi în fortăreaţa Petru-Paul, vor fi liberaţi în zilele acestea. Fostul apărător al Port-Arturului e grav bolnav, fiind lovit de apoplexie.

*

Afacerea Steinheil. Cercetarea în afacerea, despre care s'au publicat atâtea ştiri adevărate şi neadevărate, e terminată. Dna Steinheil e acuzată ca urzitoarea de căpetenie în omorârea bărbatului său şi a mamei sale.

*

Omor. Din Lipova se vesteşte, că într'un sat învecinat servitorul Teodor Birescu, fiind înfruntat adeseori de stăpânul său Pavel Vuculescu, un om cu stare bună, s'a hotărât să-şi răzbune asupra stăpânului. L-a pândit într'una din sări pe o stradă îndosită şi cu o măciucă l-a tocat în cap. Vuculescu a rămas mort. Sluga a mărturisit fapta.

*

Demonstraţie. Muncitorii socialişti din Budapesta serbând Luni ziua de 15 Martie s'au adunat în massă înaintea monumentului Petőfi, au manifestat pentru votul universal şi secret, iar în faţa casinei naţionale au strigat în contra magnaţilor. După cuvântarea festivă a lui Bokányi, ţinută lângă statua lui Petőfi, muncitorii au cântat marsilieza şi s'au împrăştiat în linişte.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“ au mai dăruit: Neconsolatul părinte Iosif Magda, paroh în Feneş, în amintirea fiului său Romul, fost pedagog în cursul II (Sibiiu), 2 cor.. Simeon Florea, sodal măsar, 30 bani; Mihail Giorma, sod. croitor, 20 bani şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Moarte din sărutare. In comuna Nagykér a răposat de unăzi o femee. Fiica sa, o fată de 18 ani, nainte d'a duce la groapă sicriul în care zăcea maică sa, a sărutat mai de multe ori cadavrul. După câteva ceasuri i s'a făcut rău; iar medicul a constatat, că este o înveninare de sânge, produsă de otrava trupului mort. Fata nenorocită se vede, că avuse o rană neînsemnată la buze şi prin rană a ajuns otrava în sânge. A treia zi au înmormântat-o şi pe dânsa.

*

Alt omor. Din Kaposvár se scrie, că locuitorul Pongor Mihály din Komlosd trăia rău cu nevastăsa, fiind din cale afară gelos. Cu câteva săptămâni mai nainte sosise acasă din America un frate mai tinăr al lui, cu numele Pongor József, care locuia acum în aceeaş casă, fiind proprietatea lor comună. Bărbatul gelos şi bănuitor a provocat pe fratele său să părăsească locuinţa, dar n'a fost ascultat. De aceea într'o noapte, când toţi durmeau în casă, s'a sculat şi cu un cuţit l-a junghiat; după aceea şi-a împlântat cuţitul în pieptul său, rănindu-se de moarte.

*

Adevărata primăvară. Incă câteva zile şi pământul e scăpat de iarnă. Ce minunat ar fi când şi organismul bolnav s'ar putea împrospăta ca natura! Nesocotit e omul, care dacă e bolnav renunţă la speranţa unei vieţi nouă şi sănătoasă. Aceasta să referă în prima linie la aceia, cari sufer de boală de nervi şi de boale moştenite. Metoda sigură a tămăduirii, a speranţei şi a încrederii o aflăm noi bolnavii în tratatul despre metoda electrică de vindecat, care op interesant se trimite gratis şi franco în plic închis, prin institutul ord. de med. Electro-Vitalizer, Budapesta, Károlykörut e., Mezzenin 56, dacă acela se cere prin o cartă poştală cu provocare la foaia noastră.

Aviz!

Onoraţii membri ai „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român“ precum şi toţi prietinii manifestaţiunilor noastre culturale sunt invitaţi — în vederea unei organizaţii teatrale — Duminecă în 21 Martie st. n. la 4 oare d. a. la o consfătuire, ce va avea loc în sala festivă din „Muzeul Asociaţiunii“.

Pentru comitetul organizător:

Iuliu Enescu.

Poşta redacţiei.

Dlui G. F. P. în B. Până nu vedem manuscriptul, nu ne putem pronunţa. Trimite-l deci, dar să fie scris numai pe o faţă.

Teatru german.

Mercuri: *Försterchristl*, operetă.

Joi: în beneficiul dşoarei *Orth*, *Wohltäter der Menschheit* dramă.

Rachitis.

Mijloacele de nutremânt eminent concentrate în

Emulsiunea lui SCOTT

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelei lui SCOTT.

nutresc oasele, le fac tari şi drepte şi fac posibilă desvoltarea unei cărni sănătoase şi bune.

Sănătatea în general se recapătă în curând şi cei mici şi rachitici devin tot atât de sănătoşi şi tari, ca toţi ceialalţi. 4 (270) 5—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Elöpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 7—50

Nr. 159/1909 prot. [95] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II-a **Haşfalău**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, pe baza resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu Arhidiecezan dto 10 Februarie 1909 Nro 1445 Bis. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele înpreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, vor aştene în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a cuvânta.

Sighişoara, 2 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 37/909 Par. [69] 3—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 18 Decemvrie 1908, Nr. 14295 Şcol., pentru adaptarea şcoalei confesionale gr. or. rom. din **Bruiu** protopresbiteratul Agnita, se escrie licitaţiune minuendă pe ziua de 9/22 Martie a. c. la 2 ore p. m. în localul şcoalei confesionale gr. or. române din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitaţiuni au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 1197 cor. 20 fil.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul şi preliminariul de spese se pot vedea la oficiul par. gr.-or. din Bruiu.

Bruiu, din şedinţa comitetului parohial gr.-or. ţinută la 10 Februarie 1909.

Ioan Berghea, paroh.
Nicolae Băcilă, prezident.

Am văzut: **Ioachim Muntean**
protopop.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învăţător la şcoala confes. gr.-ort. română din comuna **Batiz** cu **Colanu mic** (Kis Kalán), să escrie concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt următoarele — până la 1 Iulie 1910 când se va întregi la suma de 1000 cor. — 600 cor, pentru conferinţele învăţătoreşti 10 cor., cuartir în localul şcoalei, grădină pentru legumi, şi 10 metri de lemne, din care are a se încălzi şi sala de învăţământ.

Invăţătorul ales e dator a instrua elevii în cântările bisericeşti, a ţinea prelegere cu cei de repetiţie şi a cânta cu şcolari în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincuenalele să computǎ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceasta şcoală.

Concurenţii la acest post au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral în Hunedoara (Vajda Hunyad) în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de Alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a-şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Batiz, la 13/26 Februarie 1909.

Petru Şinca
paroh.

Nr. 65/1909. [74] 3—3

Văzut:
Avram P. Păcurariu, protopresbiter.
Petru Cismaş, notar.

Nr. 200/1909 [84] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr. ort. române din comunele **Gusu**, **Broşteni** şi **Beşinĕu** să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt 600 cor. din repartiţie.

Invăţătorul ales e dator a instru elevii în cântările bisericeşti, a ţinea prelegeri cu cei de repetiţie şi a cânta cu şcolarii în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincvenalele să computǎ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la aceste posturi au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral Mercurea în terminul susindicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a-şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Mercurea, 24 Februarie 1909.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Av. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 131/1909 prot. [81] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II-a **Ferihaz**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, pe baza resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu archidiecezan dto 17 Februarie 1909. Nr. 1951 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parochiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne, în terminul sus indicat, subscrisului Oficiu protopresbiteratul cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Sighişoara, 22 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiterat gr. or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Demitrie Moldovan
protopop.

Nr. 146. 1909 protopr. [90] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţătoriu la şcoala poporală gr.-or. română din comuna **Vidacutul-român** protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salor anual de 600 cor. şi anume:

a) Din cassa bisericii: 348 coroane 08 fileri.

b) Din 5% după darea directă: 51 cor. 92 fil.

c) Ajutor din centru 200 cor., pe lângă cuartir şi lemnele necesare de foc.

Intregirea salariului conform art. de lege XXVII, 1907, se va cere dela stat.

Cuincuenalele se computǎ numai după instituirea definitivă la aceasta şcoală.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului, şi să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sighişoara, 26 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 139/1909 [91] 2—2

Publicare de licitaţie.

Zidirea bisericei din **Feldioara** secuiască se va da în întreprindere **Joi în 12/25 Martie a. c.** la 11 oare a. m. la faţa locului pe cale de licitaţie minuendă.

Preţul strigării e statorit în suma de **25·062 cor. 32 fil.** şi reflectanţii au să depună înainte de licitaţie ca vadiu 2500 cor. în numărar sau hârtii de valoare.

Planul şi preliminariul de spese se pot vedea la acest oficiu.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a da întreprinderea la cel ce va oferi mai bune garnţii fără privire la suma oferită.

Turda, 10 Martie st. n. 1909.

Oficiul protopresbiteral ort.

Jovian Murĕşian
protop.

Nro. par. 24—1909. [89] 2—3

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nro. 11505 Epitr. din 4/17 Octomvrie 1908 sa dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuendă zidirea turnului bisericei gr. or. rom. din **Curciu** (Kö ö·) protopresbiteratul Mediaşului.

Licitaţiunea se va ţinea în şcoala gr. or. din loc la **7 Aprilie 1909 st. n.** adecă în ziua de Bunavestire după serviciul divin. Preţul de strigare e 5800 cor., în această sumă se cuprinde tot materialul brut: peatra, cărămida, năsip, ţiglă, ciment, lemne, var, pe care întreprinzătorul are a le pune la dispoziţie.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunii vadiu de 10% după preţul de strigare. Ofertele ulterioare nu se vor lua în considerare. Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare şi dintre plus oferenţi. Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Curciu.

Curciu, în 10 Martie 1909 st. n.

Ambr. Marcoviciu, paroh gr.-or.
Artimon Radu, epitrop I.

Vidi: **Romul Mircea**
protopresbiter.

Se află de vânzare:

Lămâi mari şi galbine,
3 bucăţi 5 creţari.
Portocale frumoase,
3 bucăţi 5 creţari.
Ciapă frumoasă.
Harapacică, usturoi, carfiol şi poame frumoase
la
Hermann Hermann
Sibiiu
Nr. 29. Piaţa mică. Nr. 29.
(77) 2—3

Nu e necesară reclama
Fiecare om ştie, că
I. şcoală de vierit, Riomfa
alui **Simon Nemenz**
are cele mai frumoase viţe de vie altoite.
Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 25—86

Viţă de vie altoită
expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:
Prima plantatiune de viie de pe Târnave.
Proprietar: **FR. CASPARI**, Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).
Rog a cere catalog ilustrat!
Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme dela persoane cunoscute. (292) 31—34

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.
Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.
Se capătă pretutindeni!
[38] 5—40

Câţi bolnavi

sunt astăzi, cari nu ştiu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se foloseşte cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la **slăbiciunile generale şi sexuale de nervi, inimi nervoase, suferinţe de stomah, reumă, sgârciuri şi paralisie.**
Institul nostru fără a cruţa dar osteneli şi cheltueli a edat o carte minunat executată şi foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit şi franco în plic închis A se provoca la acest ziar şi a cere volumul pentru bărbaţi sau femei.
ELECTRO-VITALIZER,
institut ord. med.
[94] 1—3
Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de multămită.
Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap şi insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecţiunea aparatului Dtră, preste tot n'aşi fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie şi durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.
Către
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.
bărbaţi
Vă rog a-mi trimete opul pentru femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit şi franco în plic închis.
Numele: ....
Adresa: ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 26 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Martie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

„Limba de serviciu“.

In Viena a apărut o broșură despre învoeala ce era să se lege în așa numitele chestii militare între guvernul maghiar și Maiestatea Sa, respective ministrul de războiu. E scrisă de o *personalitate sus pusă*, după cum ne spune învălitoarea broșurei, în care se fac esacte comunicări cu privire la punctele de înțelegere dintre guvernul maghiar și ministrul de războiu.

Concesiunile acordate Maghiarilor în chestiile militare erau să fie următoarele: 1. Până la resolvarea definitivă a chestiei steagurilor și emblemelor să se lege la fiecare steag de regiment câte o panglică de colorile roșu-alb-verde. 2. Ministerul de războiu al monarhiei se fie numit în viitor „*ministerul comun de războiu*“. 3. La despărțămintele inferioare (companie, escadron, baterie) *se întroduce limba de serviciu maghiară*, după normele ce sunt dătătoare de măsură la trupele de honvezi. 4. La tribunalele militare de pe teritoriul Ungariei *se întroduce limba maghiară* ca limbă de pertractare.

In broșură se combat toate aceste concesiuni, din punctul de vedere al *unității armatei*. De interes pentru noi e punctul 3, referitor la *limba de serviciu*, despre care se spun în broșură următoarele:

„.... Ne mai aducem aminte de lupta violentă, purtată pentru *limba de comandă maghiară*, înainte de a se lega pactul din anul 1906. Pretensiunea aceasta a fost dată la o parte, iar în schimb a fost pusă în vedere întroducerea limbei de serviciu maghiare, în cadrele despărțămintelor inferioare ale armatei. Această afirmativă moderare a pretensiunilor maghiare e însă cu mult mai periculoasă. Limba de serviciu are adecă o importanță cu mult mai mare decât limba de comandă, și e curată ficțiune afirmarea, că unitatea armatei remâne intactă câtă vreme e conservată limba unitară de comandă. In cele din urmă e irelevant, care limbă e limbă de comandă, cea germană, cea maghiară, ori limba volapük! Vorba e numai ca să fie *aceeași* în armata întreagă. Cu cele 80-100 cuvinte de comandă din regulamentul de esercițiu, cari și de altcum în mare parte sunt de origine franceză, nu se poate, nici germaniza, nici maghiariza.

Cu totul altcum stau lucrurile cu limba internă de serviciu, ca limbă de comunicațiune. In ea se face întreaga mișcare de serviciu, se dau ordinele, se fac rapoartele, instrucția în școale, — întrucât ea nu se face în limba maternă a soldatului, — și întreaga comunicare scripturistică de serviciu. Ea are deci un teren cu mult mai larg decât limba de comandă, și ca singurul mijloc de înțelegere în cadrele armatei are și cea mai mare însemnătate.

Cumcă limba germană, ca moștenire istorică, și ca a doua limbă acceptată și lățită între cei de limbă negermană ai monarhiei, e singură chemată a fi limbă de serviciu, e evident. Dar în locul limbei de serviciu germane, care deja sub ministrul de răsboiu Pitreich a suferit, durere, unele restrângeri cu privire la folosirea ei în armată, e vorba să se întroducă limba maghiară în o parte a armatei. Și nu numai atâta, ci și limba maternă a soldatului, în care a primit el, întrucât nu s'a putut aplica limba de serviciu germană, instrucția și educația, are să fie înlocuită cu limba maghiară la trupele cari sunt compuse din soldați, dintre cari cel puțin 50% vorbesc limba maghiară.

Făcând progrese instrucția ce se face în mod foarte intensiv în limba maghiară, va ajunge limba maghiară limbă de serviciu și acolo unde sunt acum mai puțini după procente cei cunoscători de limba maghiară. Și fiindcă instrucția în școalele de subofițeri este a se face esclusiv în limba maghiară, consecvența naturală va fi aceea, că la trupe cu soldați de diferite limbi în viitor numai soldații maghiari pot să ajungă subofițeri, fiindcă numai ei vor fi în stare să primească cu succes instrucția.

Formarea unei sucrescențe de subofițeri e și de altcum foarte grea pe lângă materialul nostru de soldați. O restrângere și mai mare ar fi deci estrem de periculoasă, abstragând dela aceea, că soldații nemaghiari ar manifesta cea mai mare neîncredere față de corpul esclusiv maghiar de subofițeri. Spiritul regimentelor escelente recrutate din teritoriile locuite de naționalități ale Ungariei, ar avea sigur mult de suferit. Ultima vorbire a deputatului Maniu, rostită în dieta ungară cu ocasiunea discuției asupra legii de recrutare, nu mai lasă nici o îndoială asupra faptului, că naționalitățile din Ungaria sunt contrare întroducerii limbei de serviciu maghiare. Limba de serviciu, care formează numai *chestie de oportunitate*, trebue să rămână cu totul neinfluințată de considerațiuni politice. Dar intențiunea de a se folosi de armată, prin întroducerea limbei de serviciu maghiare, ca de un mijloc de maghiarisare, e evidentă, și nici nu e negată. Aceea ce nu au putut face până acuma legile școlare, are să facă armata, cu disciplina ei și cu stricteța ei de fer. Armata comună însă, în care a aflat până acum fiecare naționalitate perfecta egală îndreptățire nu poate primi asupra ei odiul, de a avea în sinul ei popor de domni privilegiat, dacă nu vrem cumva să stârnim antipatie față de serviciul militar și tendențe centrifugale la Nemții, Românii, Slovacii, Sârbii din Ungaria, căci altcum ne espunem primejdiei, ca din partea naționalităților să fie considerați și ofițerii de asupritorii lor. Dar nu ar rămânea nealterat nici spiritul ofițerilor de naționalitate nemaghiară, dacă ei ar fi constrânși să despoaie pe conaționalii lor de limba lor maternă.

Reforma însă nu ar rămânea redusă numai la partea maghiară a armatei comune. S'ar ridica pretensiuni și cu privire la limba de serviciu croată, cehă, polonă, slovenă. Provocarea la faptul, că limba maghiară e limbă de stat, căreia i-s'a dat o posiție de preferință, n'ar ajuta nimica în urma împrejurării, că în reichsrathul austriac Germanii se află în minoritate și că limba germană nu e limbă de stat. Aspirațiunile nu vor putea fi deci respinse și astfel raporturile desolate de limbă din viața politică a Austriei ar fi trecute și asupra armatei. Astfel ar trebui să fie instruați Nemții din Boemia în multe regimente în limba cehă, și gradul de subofițer ar putea să-l câștige soldatul numai cunoscând limba cehă.

Iată starea de lucruri ce ar fi creată, dacă ne-am atinge de limba de serviciu germană. O astfel de resolvare a chestiei limbei nu ar fi de loc nici pe placul Ungariei, iar Austriei, armatei și monarhiei i-s'ar face rău serviciu... Și cumcă din punctul de vedere al praxei e cu totul neesecutabil, ca să învețe soldatul deodată două limbi străine, deși în măsură mai mică, în cursul serviciului său militar, — va trebui să confirme fiecare ofițer de trupă cu oarecare esperiență. Pentru cursuri de limbi nu este timp, când avem în vedere necesara intensitate cu care are a se face instrucția practică, și mai ales nu va fi timp după *întroducerea serviciului militar de doi ani!*“...

In broșură se spune, că concesiunile acestea *s'ar fi făcut* Maghiarilor, dacă nu isbucnia crisa în sinul coaliției.

FOIȘOARĂ.

Priveliștea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeț.*

Inainte cu nouăsprezece sute de ani apăru un învățător religios în Palestina, care făcea parte din împărăția romană.

Lumea era atunci la o nouă răspântie.

El spunea oamenilor, să nu se depărteze de Dumnezeu, să-l iubească, să se împreune cu el. „Dumnezeu, — zicea acest învățător, — e un tată care îngrijește de copiii săi, îi caută în năcazuri, le cunoaște păcătele și vrea să-i ajute. Spuneți-i lui năcazurile, suferințele și păcatele voastre. In deosebi acestea. Și nu vă depărtați de el. El nu vă pedepsește, nici nu vă poruncește și nici un fel de slujbă nu cere dela voi. Numai atâta vă cere, să vă lăsați de răutate și să vă hotărâți a face bine. Ca să puteți fi plăcuți înaintea lui Dumnezeu, să fiți: drepți și blânzi și curați, să iubiți pe deaproapele vostru, să-l ajutați, cum ați aștepta voi să vă ajute, să umblați cu el cum doriți să umble Dumnezeu cu voi. Intăriți pe cei ce se clatină, învățați pe cei neînvățați, miluiți pe cei neputincioși, și veți avea veșnică pomenire!...“

Astfel de învățături se mai spuseră și de alții. Dar nimenea nu le spunea atât de limpede ca acest învățător.

Ce era nou la acest profet, era, că el ce zicea se putea ceti și în faptele sale și viața sa.

El trăia o viață veselă și înveselia și pe alții. Nu se ferea de lume, de zgomot. Cât stătu între oameni nu umblă după avere, după nume, după putere.

Viața lui o am putea cuprinde în aceste vorbe: *El a venit să facă bine.*

Când oamenii erau flămânzi, el îi sătura, pe cei bolnavi îi tamăduia, pe cei descurajați îi întăria, nădejdi nouă sămăna între cei fără de nădejde.

Nu se ferea de nici un fel de oameni. Umbla între săraci și între bogați, între bărbați și femei, între copii și între bătrâni, între drepți și între căzuți.

Astfel de legătură, care era între El și Dumnezeu, voia să pună el între oameni și Dumnezeu.

El nu căuta pe Dumnezeu, căci acesta era pretutindenea cu el.

Il însoția Dumnezeu în tot locul. El predica, ori unde, în biserică, în case, pe câmp, la marginea mării.

El învăța și cu cei-ce-l ascultau se însoțea.

Pe cei păcătoși cu deosebire îi căuta.

Păcatul îl socotea ca boală, nu ca crimă. De cei păcătoși avea milă, și nu-i ura.

Numai un fel de păcat îl tulbura și acesta a fost evlavia prefăcută.

O samă de oameni nu putea să-l vadă.

Acești oameni au început să murmure împotriva lui.

Și se foloseau de priceperea slabă a mulțimii, să o înstrăineze de el.

Spuneau aceștia, că n'are învățătură de lege, că săvârșește blasfemie și e în tovărășie cu diavolul.

Dar în ciuda tuturor clevetirilor era iubit de mulțimea poporului pentru mila și bunătatea lecuitoare a sufletului lui.

Dușmanii au isbutit în urmă să-l învinovățască, că se atinge de legea poporului.

Inaintea judecătorilor a fost întrebat:

Ești tu Mesia cu adevărat? Și El răspunse:

— „Eu sunt și veți vedea pe Fiul omului venind pe norii cerului!“

I se hotără pedeapsă de moarte. El a fost răstignit pe cruce, și a fost îngropat.

Un pretin al său îl duse pe moșia lui în mormânt. Niște femei evlavioase merseră de dimineață la groapa lui și găsiră mormântul gol. L-au văzut cu ochii. L-au văzut și învățăceii săi. Și alergară în lumea mare spunând, că Invățătorul lor a înviat.

Din ceasul acela și până azi, vestirea bisericii a umplut pământul. Istoria creștinismului e țăsută în istoria înaintării omenești.

Bisericile creștine sunt ridicate întru pomenirea lui.

Bărbatul acela n'a scris cărți, nici o slovă, n'a făcut cărți de știință, nici o descoperire, nimic din ce fac alți oameni.

Patru inși dintre cei mai de aproape oameni cu cari a trăit, au scris istoria vieței lui. Cărțile se numesc: Veste bună adecă *Evangelie.* Și alții dintre ei ne au lăsat scrisorile lor către oamenii, la cari alergară să vorbească despre Invățătorul înviat. Numele acestuia este Isus Mântuitorul lumii. El este fiul lui Dumnezeu întrupat între oameni. Om desăvârșit și Dumnezeu desăvârșit.

Dumnezeu caută pe oameni și oamenii caută pe Dumnezeu. Pentru-că între om și Dumnezeu este legătură. Sufletul omului e mijlocitorul. E legătură între omul mare și omul mic, între om și om, pentru-că sufletul lor vine dintr'un isvor.

Intre om și animal nu e legătură de felul acesta. Intre păstor și cânele de turmă încă e legătură. Dar cânele nu știe ce gândește stăpânul său, și ciobanul nu știe ce e în creerul cânelui. Mașinistul cârmuește locomotiva trenului, dar legătura între locomotivă și mașinist nu se asamănă cu acea dintre mașinist și călători. E legătură între copii și părinți, între credincioși și preot, între cetățean și Capul Țării. (Va urma).

Convenţia cu România. Consiliul de miniştri ţinut Marţi în Viena a aflat, că pretensiunile României cu privire la convenţia comercială-vamală cu monarhia noastră pot să fie satisfăcute. S'au dat deci îndrumări representantului monarhiei la Bucureşti, să continue pertractările cu guvernul român, pe base noi, cari vor mulţămi cercurile conducătoare române. Şi fiindcă din partea guvernului român încă nu s'a făcut denunţarea convenţiei, este speranţă, că reînoirea convenţiei se va face acum între guvernul român şi cel austro-ungar sub condiţiuni favorabile pentru România.

Războiu ori pace? Ştirea despre ordonarea mobilizării nu se confirmă. S'a ordonat numai întărirea trupelor dislocate în Bosnia şi Herţegovina, cu chemarea la arme a celor din rezerva întregitoare. Se aşteaptă încă un răspuns din partea Sârbiei, care dacă nu va fi mulţămitor pentru monarhia noastră, are să urmeze mobilizarea întregei armate austro-ungare. Atunci se va publica manifestul Monarhului către poporaţiunea monarhiei şi ordinul de mobilizare. Este însă speranţă, că nu se va ivi necesitatea mobilizării. Sârbia e sfătuită din toate părţile, se dee răspuns mulţămitor Austro Ungariei. In caz că mobilizarea s'ar afla totuşi de necesară, comandant al armatei austro-ungare va fi moştenitorul de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand.*

Curăţenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferinţele preoţeşti, de *Nicolau Aron,* paroh gr. or. în Galaţi, lângă Olt.

(Urmare).

In dimineaţa Duminecei şi serbătoarei, cu 1—2 oare înainte de tocat crâsnicul să şteargă toate obiectele din biserică de prav şi de paiangini, şi să deschidă şi câteva ferestre de ale bisericei, pentru primenirea aerului (aerizare), pre cari, înainte de tocare, să le închidă.

După tocare preotul, cântăreţii şi toţi creştinii, aşa curaţi, cum se pregătesc de acasă, să între în *casa lui Dumnezeu*, asemenea curată.

2. *Rândul sfeşnicelor şi icoanelor în biserică.* Sfeşnicile cu icoanele în biserică stau în strânsă legătură. In faţa icoanelor împărăteşti, a *Mântuitoriului* şi a *Maicei Domnului*, stau regulat, la o depărtare de ½ metru, două sfeşnice portative, între cari la zisul evangheliei se mai aşează un al treilea sfeşnic portativ (acesta poate fi şi mai mic), care-şi are locul lângă iconostasul prasnicarelor dela bărbaţi. Al treilea sfeşnic portativ, dela zisul evangheliei, se poartă înaintea preotului, şi la eşitul cu sfintele daruri, şi la vohod, însemnând *lumina lui Cristos care luminează tuturor.*

In despărţământul femeilor încă sunt cele două icoane împărăteşti, în format mai mic. In faţa acestor două icoane, la o depărtare de ½ metru, stau două sfeşnice mari ficsate, în cari ard lumini, pre cari credincioasele femei le aduc în biserică, eventual le cumpără dintre luminile bisericei procurate de epitropi, pentru a arde în decursul serviciului divin.

Cele două sfeşnice, ce stau înaintea icoanelor împărăteşti, a Mântuitoriului şi a Maicei Domnului, cel din faţa icoanei Mântuitoriului însemnează *Ioan Botezătorul*, înainte mergătoriul care a luminat întunerecul, pregătind calea pentru primirea lui Cristos; iar cel din faţa icoanei Maicei Domnului, însemnează, însaşi *Fecioara Maria* (Precesta), care a fost aleasă să lumineze întunerecul, dând naştere lui Cristos, adevărata lumină, care luminează tuturor.

In altar, pre sfântul prestol, sunt sfeşnice mai mici, de regulă două, deadreapta şi deastânga *Chivotului,* şi un al treilea sfeşnic mic portativ, pre care preotul îl foloseşte, ca *lumina lui Cristos,* care luminează tuturor, la toate serviciile divine, şi în special, la *liturgia înainte sfinţită.*

Pre sfântul prestol se obicinuesc şi mai multe sfeşnice, dar analog sfeşnicelor din faţa templei, şi aci, în miniatură, ajung trei, unul deadreapta Chivotului, în faţa icoanei Mântuitoriului, altul deastânga Chivotului, în faţa icoanei Maicei Domnului, cari icoane, în format mai mic, stau şi pre prestol; iar al treilea, deoparte pre prestol, la îndemâna preotului.

Lângă sfântul prestol, răzimaţi (înfipţi), în laturea către răsărit, în unele biserici se pun şi *Serafimi*, deadreapta şi deastânga, în dosul icoanei Mântuitoriului şi a Maicei Domnului; iar în dosul Chivotului, în mijlocul celor doi Serafimi, *Crucea Domnului*, cu restignirea pre o lature, şi cu ochiul lui Dumnezeu pre altă lature, cari sunt portativi, şi se poartă de copii îmbrăcaţi, la serbătorile cele mari şi la înmormântări, pentru înfrumseţarea serviciului divin.

In altar pre *sfântul jertfelnic* (*proscomidier*) se foloseşte numai un sfeşnic mic portativ, aşezat la dreapta preotului slujitor, alăturea cu o iconiţă a restignirei Domnului.

In faţa altariului, *la dreapta,* zace *iconostasul*, pentru bărbaţi, iară *la stânga*, un *sfeşnic* mare fixat (în unele biserici mai spaţioase se obicinuesc *două sfeşnice mari fixate*), şi în mijlocul bisericei un *policandru.*

In despărţământul femeilor, *la dreapta*, se află asemenea un *iconostas* pentru femei.

Templa poartă *restignirea*, învecinată de iconiţele *fecioarei Maria* şi *apostolul Ioan*, iubitul Domnului, închipuind momentul, când Iisus de pre cruce a dat în grija lui Ioan pre maicăsa, prin cuvintele: „*iată fiul tău, iată maica ta*“; cei *4 evangelişti*, cei *12 apostoli*, şi cele *4 icoane împărăteşti*, între cari a *hramului.* Se află spaţiu, în dreptul uşilor împărăteşti, se pune *cina de taină*, şi icoane ale prasnicelor mari, ca *învierea lui Cristos, pogorârea duhului sfânt*; iar de desuptul icoanelor împărăteşti se pun icoane din testamentul vechiu, ca: *alungarea din raiu, jertfa lui Avraam, cele 10 porunci* şi *jertfa lui Avel*, la locuri potrivite.

Mai amintesc cele *32 prasnicare*, iconiţe mici, cari se schimbă pre iconostas, în decursul anului, şi să păstrează într'un loc svântat în altar.

Acesta ar fi rândul sfeşnicilor şi icoanelor în biserică.

Sfeşnicele şi icoanele în cele mai multe biserici de ale noastre sunt greşit întocmite, nu corespund ritului bisericei ortodoxe şi se prezintă afumate, picate de lumini, înlănţuite de paiangeni şi pline de prav.

Creştinii noştri, şi mai ales femeile evlavioase, pre la târgurile de ţară în cari se face negoţ estins de icoane eftine, cele mai multe de *rit catolic,* cumpără icoane, pre cari le dăruesc bisericei noastre, — şi pentru ca darului să nu i se dea cu piciorul, astfeliu de icoane *o mulţime* se acaţă în biserici, pe toţi păreţii, — ba aceşti cinstitori de icoane pretind a se pune prin altariu, pre templă, pre iconostase etc. Asemenea se cumpără şi se cinstesc *sfeşnice* şi *cruci* de *rit latin* pre cari cinstitorii pretind a se aşeza pre prestol, în sfântul altariu, şi în faţa templei, ba i se cinsteşte chiar şi preotului ortodox câte o cruciuliţă de *rit latin*, şi se pretinde a o întrebuinţa, la sfinţirea apei, la înmormântări etc., — şi eată o biserică ortodoxă, îmbrăcată în ornate streine de credinţa şi ritul ei.

In cele mai multe biserici, onoare escepţiunilor, sfeşnicele şi icoanele nu se curăţă, nu se iau jos dela locul lor, nici chiar odată în an. Acolo le bate fumul de lumini, acolo le pică luminile, acolo le înhaţă paiangenii, acolo le umple pravul din măturoiul lung al crâsnicului; şi le vezi, sfeşnicile, rău aşezate, rău întocmite, — sau prea aproape de icoane, sau prea departe, — sau prea deadreapta, sau prea deastânga, — şi icoanele rău acăţate, rău întocmite, — sau prea sus, sau prea jos, rău proporţionate, între două icoane mari una mică, între două icoane mici una mare, o icoană acăţată de o aţă lungă, alta acăţată de o aţă scurtă, o icoană acăţată de o margine, s'ând peziş, alta acăţată de un colţ, stând plecată, şi în sfârşit unele acăţate de cuierele menite pentru pălăriile şi căciulile credincioşilor.

Preoţimea noastră conştie de chemarea pastorală trebue să combată străinismul introdus pe nesimţite în bisericile ortodoxe.

Icoane de rit latin şi dacă se dăruesc bisericei române ortodoxe, să le delăture din biserica ortodoxă, punându-le într'un loc ascuns din biserică, de unde din timp în timp să se vândă pentru biserici şi credincioşi de rit romano-catolic, şi nici decât să nu se îngădue astfel de icoane în biserica română greco-orientală, ba nici credincioşilor români greco-catolici să nu li se vândă astfel de icoane, că nici în biserica română greco-catolică astfel de icoane nu se potrivesc. Tot asemenea crucile de ritul latin să nu le folosim, nici în biserica română greco-orientală, nici în biserica română grecocatolică.

Icoanele din biserică trebuesc curăţite peste vară, când e timpul mai călduros, şi când internul bisericei se spoeşte. Şi dacă nu în tot anul se spoeşte biserica, icoanele tot trebuesc luate jos, spălate, şterse şi asezate sistematic, cel puţin odată în an, pe paşti.

De paiangini şi de prav icoanele trebuesc şterse în fiecare lună.

Ear sfeşnicile trebuesc şterse şi curăţite în fiecare Duminecă şi sărbătoare, în legătură cu măturatul în biserică.

Tot asemenea iconostasele, sfântul prestol şi sfântul jertfelnic (proscomidieriul). (Va urma).

Cronică pedagogică.

Educaţiunea în şcoalele elementare şi defectele ei.

De

G. F. Preşmerean.

(Urmare.)

Toată atenţia trebue ca învăţătorul să şi-o concentreze asupra ideilor cari trebue să le sădească în conştiinţa elevului.

Prin faptul, că între idei şi sentimente esistă strânsă legătură, uşor se poate apoi esplica cum învăţământul, căruia i-e dat a promova direct numai desvoltarea ideilor şi culturii minţii, poate influinţa — ce e drept numai indirect — şi asupra sentimentelor şi nisuinţelor şi deci şi asupra voinţei din care se constitue cultura inimii Dupăcum va fi aşadar materialul de idei cu care se clădeşte, astfel va fi şi edificiul caracterului elevului.

Pentru o mai uşoară înţelegere a modului de formare al caracterului, mă voi folosi de o asemănare. Voi privi caracterul ca un edificiu, al cărui material e constătător din o mulţime nenumărată de voinţe, ca şi cărămizi ale aceluia. Ca material pentru pregătirea cărămizilor, întărite în zidul edificiului prin tăria varului religiunii şi moralităţii, ne vom folosi de lutul nisuinţelor şi apa sentimentelor. Aceasta prin focul moralităţii evaporează prefăcând lutul nisuinţelor în materialul vârtos al cărămizilor voinţii.

Dupăcum însă pentru asigurarea trăiniciei materialului de zidire, pentru pregătirea acestuia se caută un teren potrivit din care are a se scoate lutul necesar, astfel şi pentru zidirea caracterului, învăţătorul va scoate ideile, ca primele elemente pentru educaţiune din un teren sănătos şi moral, şi care este conştienţa lui morală.

Greşesc dar acei învăţători, cari se mărginesc la un învăţământ, căruia i-e dat a promova numai desvoltarea ideilor şi cultura minţii. Acesta numai indirect, prin idei poate influinţa asupra sentimentelor şi nisuinţelor şi deci asupra voinţii. O influinţare directă asupra formării voinţii rămâne reservată disciplinii pedagogice.

Astfel dar nu-i rămâne învăţătorului decât ca prin o influinţare combinată a învăţământului şi disciplinei să caute a-şi realisa scopul său. Va stărui într'acolo, că punând pe elev în timpul de recreaţie să săvârşească anumite lucrări, acela să-şi procure o cantitate de idei despre caracterul moral al singuraticelor voinţe puse în lucrare.

Prin reproducerea reciprocă şi necontenită a acestor idei, formându-se ca şi la cele din domeniul învăţământului, o memorie a voinţii, din aceasta se nasc datinile şi moravurile morale, cari sunt fundamentul caracterului.

Pentru o asemenea vieţuire bogată în datine morale e absolut necesară o disciplină severă pedagogică, care presupunând o autoritate morală din partea educatorului, e singurul mijloc prin care se poate influinţa în lipsă de motive convingătoare, asupra elevului în stadiile lui inferioare de desvoltare. In această autoritate morală prin care elevul e ţinut de educator în necondiţionată supunere, e dată posibilitatea acestuia de a conduce pe elev, ferindu-l de rău şi îndrumându-l pe calea morală.

Şi când ne gândim, că tocmai această armă, prin care numai se poate ţinea pept apucăturilor şi purtărilor rele câştigate în familie, rămâne nebăgată în samă de cei mai mulţi învăţători, cari sunt siliţi în lipsa acesteia să-şi întărească autoritatea lor slăbită, prin ameninţări şi prin pedepse corporale!

E firesc lucru, că în asemenea cas nu poate fi vorba de o educaţie adevărată, ci aceasta ia caracterul unei dresuri, căci ce folos dacă elevul de frica pedepsei, mehanisând va şti recita lecţie de lecţie întregul material din planul de învăţământ, dacă în lipsa unei discipline basată pe autoritatea morală şi în raportul de iubire dintre elev şi educator, acestuia nu i este dat să poată influinţa şi asupra creşterii morale a elevului? E ştiut apoi, că resultatul presiunii ce o esercită educatorul asupra voinţei elevului, silind o a se conforma voinţei lui, nu poate fi de un efect mai durabil şi chiar şi dacă voinţa elevului continuă a se acomoda voinţei arbitrare a educatorului, şi dupăce influinţa acesteia a încetat, totuşi aceasta conformare e departe de a fi identică cu moralitatea. Bine ştim doară, că moralitatea elevului o constitue acele fapte, cari sunt un eflux al voiei libere şi care au de bază convingerea lui morală, care singură îl poate pune în posiţie de a face distincţie între bine şi rău. Numai prin o atare convingere proprie, de care însă elevii mai mici sunt incapabili, şi pe care la acestia o substitue autoritatea morală a învăţătorului, se determină de sine pentru fapta bună sau rea.

Câtă vreme însă autoritate pedagogică fără disciplină nu-i posibilă, e indispensabil ca aceasta să completeze împreună cu învăţământul opera educaţiunii, adecă să dee concursul acestuia, pentruca astfel să poată regula învăţătorul moravurile elevului, astfel ca acelea să formeze în stadiul maturităţii o bază sigură morală pentru formarea unui caracter firm. Menţinerea disciplinii, ca aplicare de tot atâtea mijloace, prin cari elevul e ţinut să observe în lucrările şi purtarea sa regularitate şi ordine de a se conforma voinţei educatorului şi legii morale e cu atât mai necesară, cu cât legea nu se poate presenta ca o abstracţiune, ci trebue presentată în o formă concretă, dupăcum este şi autoritatea personală a educatorului.

Aceasta va fi însaşi representarea legii morale, căreia el se va supune.

Pe cât e de necesară însă această supunere, pe atât poate ea deveni de nejustificabilă, dacă se cere numai pentruca educatorul să-şi asigure comoditate şi superioritate faţă de elev. In casul acesta ea nu poate avea nici o influinţă moralisătoare asupra aceluia.

Orice supunere forţată, chiar şi dacă uneori e admisă în sistemul educaţiunii, trebue — cât e cu putinţă să se evite, înlocuindu-se prin una care să emane din o autoritate pedagogică. Cât de dureros e însă a se şti, că şi azi încă unii învăţători strigând şi ameninţând pe elevi, caută a-şi restabili autoritatea perdută. Pentru unii ca acestia starea tristă a solavilor însărcinaţi din partea strămoşilor noştri cu instrucţiunea şi zugrăvită prin proverbul: „quem dii odere paedagogum fecere“ nu a încetat, cu toate progresele realisate de ştiinţa pedagogiei moderne.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Seratele Asociaţiunii. Duminecă în 21 Martie a. c. în sala festivă a muzeului Asociaţiunii, la orele obicinuite, va avea loc ultima serată muzicală, cu următorul program: 1. Două cântece pentru pian: *a)* Ad. Adam: „Noel“, *b)* I. Vidu: Cântecul străinătăţii. Donizetti: Andante din opera „Lucia“ pentru pian. 3. Două cântece pentru voce de tenor: *a)* G. Dima: „Ciobanul“ (doină poporală) *b)* H. Kirchner:“ Foaie verde de bujor“. 4. Händel: Arie din Oratoriul „Xerxes“ pentru voce de sopran cu acompaniare de violină şi pian. Gounod: „Cântec de leagăn (traducere de I. Borcia). 5. Cetire de Ermil Borcia. 6. Sarasate: „Navara“ pentru 2 violine şi acomp. de pian. 7. Brahms: Cântece pentru sopran, alt, tenor şi bas cu acomp. de pian la 4 mâni. 8. Cuvânt de încheiere de Oct. C. Táslăuanu.

•

Principe român în Braşov. Cetim în „Gazeta“ de Mercuri: „Ieri înainte de ameazi prinţul Carol cu mai mulţi colegi tineri ai săi a petrecut câteva ore în Braşov, preumblându se prin piaţă şi descinzând la hotelul Europa; în treacăt a întrat şi în librăria noastră, unde şi-a cumpărat un volum de teatru de Caragiale“.

•

Examen cu analfabeţii. In comuna Cermei, dieceza Aradului, s'a ţinut examen cu analfabeţii cari au fost instruaţi peste earnă în scris şi cetit. Au dat examenul 19 inşi cu succes strălucit. Examenul s'a ţinut în prezenţa inspectorului de şcoale din Arad. Intre cei examinaţi şi lăudaţi pentru progresul făcut se aflau şi doi moşnegi, în etate de 65—70 ani.

•

La catedra universitară din Budapesta, pentru limba şi lit. română, comisia de candidare dela facultate a candidat la locul prim pe dl *Dr. G. Alexici*, la al doilea pe dl *Dr. Ios. Popovici.* Procedându-se la actul alegerii, facultatea a ales la locul prim pe dl Alexici cu unanimitate, la locul al doilea pe dl Dr. Ios. Siegescu cu 20 voturi contra 18; iar dl Popovici n'a întrunit decât 13 voturi; au fost aleşi astfel cei doi dintâi: dnii Alexici şi Siegescu.

•

Pentru analfabeţi Episcopul gr.-cat. din Oradea mare, Dr. D. Radu, a trimis o circulară către oficiile protopopeşti din dieceza sa, dispunâd ca la conferenţele districtuale din anul acesta să pună la ordinea zilei şi chestiunea *instruării analfabeţilor.* Aceeaşi circulară atrage deosebita atenţiune a clerului şi credincioşilor din dieceză asupra „Asociaţiunii pentru lit. rom. şi cultura poporului român“, îndemnându-i a se înscrie în numărul membrilor ei.

•

Alegeri la sinod. Ni se scrie din Vinga, că la alegerea de deputat din cler pentru sinodul eparhial arădan, efectuită acolo în una din zilele trecute, a primit totalitatea voturilor Preacuvioşia Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea*, care tot cu unanimitate a fost ales deputat sinodal şi în cercul electoral preoţesc al Birchişului.

*

Nou advocat. Camera advocaţială din Braşov a primit în lista sa pe advocatul *Dr. Liviu Pandrea* în Făgăraş.

*

Către fraţii preoţi. Intre împrejurările grele prin cari trece patria noastră, ştim cu toţii că mulţi, ba foarte mulţi din fii neamului nostru sunt duşi în ţări depărtate, pentru a apăra binele şi interesele patriei şi a duce iarăşi la izbândă steagul apărat de atâtea ori de ostaşii români. Să ne aducem aminte de dânşii noi cei rămaşi acasă, şi să ne cugetăm că prin acele văi şi prin acei codri streini fiecare ostaş pas de pas ie însoţit de îngerul morţii, pe când noi suntem la adăpost sigur. Ca preoţi adevăraţi să ne trezim şi să ne plinim datorinţa, care ni se impune prin cuvintele apostolului Pavel: „Vă îndemn ca mai întâi de toate să se facă cereri, rugăciuni şi rugăminte pentru toţi oamenii“ etc. I. Timotei 21, şi în alt loc: „In toate prin rugă şi rugăciuni cu mulţumită să se facă cunoscute cererile voastre lui Dumnezeu“. Filipeni 4, 6. De vom face aceste rugăciuni, plinim numai una din multele datorinţe, cari ni se impun, şi totodată mângăiem pe cei remaşi acasă plin de grijă şi de întristare pentru cei iubiţi ai lor. Să facem rugăciuni şi să zicem ectenii la fiecare slujbă Dumnezeiască. Indrumare ne dă liturgierul. Rugăciunile sau ectenia se poate intercala după ecteniile de cerere, cari se rostesc îndată după evangelie, la sf. liturgie. Ectenia poate fi următoarea: Incă ne rugăm, ca Domnul Dumnezeul nostru să asculte şi acum glasul rugăciunii noastre, a nevrednicilor săi fii, şi să poarte în grija sa părintească pe fii noştri şi fraţii noştri ostaşi, duşi în ţări depărtate, ca să lupte pentru ţeara aceasta, pentru cinstea şi izbânda steagului, cu umilinţă ne rugăm ca să-i facă părtaşi de izbândă, şi cinstiţi, sănătoşi şi în pace să-i reîntoarcă la vetrele lor strămoşeşti“. *Un preot tinăr.*

*

Dela şcoalele noastre din Braşov. Dl Mateiu Voileanu, asesor consistorial, a fost la Braşov în calitate de comisar consistorial, şi a inspectat gimnaziul şi şcoala comercială asistând şi la prelegeri în mai multe clase.

*

Dr. Ioan Cădariu, candidat de advocat în Lugoj, victima unei drame întâmplate în zilele trecute, a răposat Dumineca, după chinuri de o săptămână. Inmormântarea s'a făcut Marţi. Odihnească în pace!

*

Earăş „rachiu“. Intr'un sat bihorean un ţăran cu dare de mână a cumpărat câţi-va litri de spirt, ca să facă rachiu pe seama oaspeţilor săi şi a neamurilor sale. Curând după ce au chefuit, oamenii s'au bolnăvit rău, şi în câteva ceasuri mai mulţi inşi au murit; alţii zac greu bolnavi cu puţină nădejde să scape.

*

Pod dus de apă. Podul peste Tisa, la Solnoc, l-au rupt sloiurile formidabile de ghiaţă alaltăieri în zori de zi. Podul avea o lungime de 194 metri. In momentul, când s'a prăbuşit, nu era nimeni pe podul, care de altfel mai ales în orele de după ameazi avea de obiceiu mulţi trecători.

*

Târg de vite cornute de prăsilă periodic în Sibiiu. Al XX-lea târg de vite cornute de prăsilă, periodic, subvenţionat de stat şi de comitat se va ţinea în Sibiiu în 29 şi 30 Martie a. c. şi va fi împreunat cu distribuirea de premii şi diplome de laude.

*

Şcolari sinucigaşi. Doi şcolari vienezi au plecat în zilele trecute la o comună din apropierea Vienei, cu gând să-şi pună capăt vieţii. Ajunşi în hotarul comunei, unul dintr'înşii s'a împuşcat în cap cu un revolver şi a murit îndată; cauza sinuciderii este că a primit pe nedrept note rele dela doi profesori, cum scrie într'o scrisoare ce s'a aflat la dânsul. Colegul său s'a împuşcat, fiindcă nu s'a putut despărţi de amicul său nedreptăţit. Au fost găsiţi amândoi, după trei zile, în zăpadă şi îngheţaţi.

*

Deraiare. Trenul de marfă al liniei Sighişoara Agnita a deraiat alaltăieri. Personalul trenului a rămas nevătămat, dar a trebuit să meargă pe jos 8 chilometri dela locul accidentului până la Sighişoara.

*

Procedură de urmărire sistată. Redactorul responzabil dela „G. Tr.“ din Braşov, dl Victor Branişte, s'a prezentat Marţi în faţa senatului de acuză din Murăş-Oşorhei, la pertractarea excepţiunilor înaintate în contra punerii sale sub acuză de către procurorul d'acolo, pentru un articol de ziar şi pentru o poezie din incidentul jubileului „Gazetei.“ Senatul de acuză n'a găsit motivată cererea procurorului, şi a sistat procedura de urmărire faţă de redactorul amintit. Procurorul a anunţat recurs.

*

Inundaţii. Din Maramurăş se depeşează, că râurile au inundat mai multe comune. Oameni, până acum, nu s'au nenorocit.

*

Predici. Au apărut şi se află de vânzare la Librăria arhidiecezană, Sibiiu: *I. Scriban*, Cincizeci de predici populare, à 2 coroane exemplarul plus 20 fileri porto, precum şi Brăescu: Câteva lecţiuni din trista experienţă a Războiului Ruso-Japonez cor. 2, plus 20 bani porto.

*

Pe economi de sigur îi interesează calea ce-a apucat-o polemica iscată în foaia oficioasă cu privire la sămânţa napilor nutritori. Acea partidă a eşit învingătoare, care a insistat pentru impregnarea seminţei de napi. Precum am aflat s'a înfiinţat în Quedlinburg, (Germania de nord), locul principal al producerii seminţei de napi, la cererea economilor şi comercianţilor sub firma „*Woegener & Co.*“ o „Intreprindere pentru impregnarea seminţei de napi“, unde pentru o sumă convenabilă pot să-şi impregneze economii şi comercianţii seminţele de napi Această întreprindere atât de însemnată pentru economie, e deja de luni de zile în activitate şi dupăcum se spune e foarte ocupată. Avem dar iar o dovadă, că orice teorie nu e bună, o valoare adevărată are numai praxa. Acea ştiinţă care a agitat contra impregnării seminţei de napi s'a blamat iarăş.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: „Fraţii Melania, Fabiu şi Dragoş B. din C.“, 1 cor.; dela cursul de dans din 1908/9 prin Nicolae Stoica, cul. tip. 21 cor. 30 bani; Demetriu Ivan, învăţător (Apoldul mare), soţia sa Maria n. Greavu şi copii lor: Dumitru, Cornel şi Romul, în total 1 cor. 20 bani şi Nicolae Gergel, înv. (Şomărtin), 1 cor.

*

Dar pentru biserică. *Mărian Tellia*, frate adevărat al dlui căpitan actual ces. şi reg. aflător în armata de honvezi, cu soţia sa Ana, din iubirea şi dragostea către sfta şi maica noastră biserică ortodoxă română din Vorumloc, dăruesc suma de 200 cor. (douăsute coroane), pentru înfiinţarea unui fond parohial al morţilor, ca din interesele acestui fond cu începutul anului 1914 să se acopere pentru cei mai săraci poporeni taxa ce compete preotului, cantorilor şi crâsnicilor bisericeşti după astfel de înmormântări. Această jertfă primeşte-o Doamne întru jertfelnicul tău cel ceresc, şi celor ce au jertfit învredniceşte-i aici pre pământ de o viaţă fericită, şi dincolo de mormânt a-se bucura de răsplata jertfei lor. Vorumloc, la 2/15 Martie 1909. In numele comitetului parohial: *Ilie Tĕrchilă*, paroh.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare distincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect, ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

Cărţi şi reviste.

Robinson în Ţara românească, povestire din zilele noastre, de *Ion Gorun*, Bucureşti, Colecţiunea librăriei C. Sfetea, 1909, un vol. de 247 p. Preţul 1 Leu. Se află de vânzare şi la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

*

Piatra Teiului şi Iaşii şi locuitorii săi în 1840, de *Alecu Russo*, trad. din franţuzeşte după Ms. dela Acad. Rom. de C. Mărgăritescu. In folosul Ligei culturale. Vălenii-de-Munte, tip. „Neamul Românesc“, 1909, un volumaş de 126 p. Preţul 70 bani.

*

„Răvaşul“, rev. cult. ilustrată, apare lunar în Cluj; Nrul 2 din Febr. cuprinde: Fl. Porcius de Delacruce. In curtea Şoimilor (poezie) trad. de I. Roşioru. Pe vârful Olimpului trad. de Torouţ, Românii la conciliul din Florenţa de Dr. St. Pop, Poezii de A. Cotruş, Vorba vrăjită trad. de Al. M., Cugetări de Vl. I. Ghika, Idile spulberate de D. Tomescu, Un calendar cum se cade de I. G., Revistă bisericească, Urme istorice din 1758—1767, Revistă politică, † Coriolan Brediceanu, Cronică politică lunară ş. a.

*

„Luceafărul“ nr. 6 a apărut cu următorul sumar: C. Sandu-Aldea: Seceta (novelă). Octavian Goga: Cantorul Cimpoi (poezie). Maria Cunţan: Clipa 'n care-mi eşti aproape (poezie). Gh. Tulbure: Coloniile macedo-române din Ungaria şi tinereţa metropolitului Şaguna. G. Rotică: Singurătate (poezie). D. N. Ciotori: Din ţările scandinavice: Muzeele în aer liber. Skansen. A. Cotruş: Sonet (poezie). Simion Gocan: Floarea Cucului. E. Hodoş: Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Dări de seamă: M. Sadoveanu: Oameni şi locuri (A. C.) Cronică: Darwin (O. C. T.) O reuniune harnică (T. C.) Conferenţe în Braşov (L.) Revista „Transilvania“ (T.) Poşta Redacţiei. — Poşta Administraţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Din Skansen: Casă ţărănească din „Mora“ Dalecarlie; Cartierul Laponilor; Muntele renilor. Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“. Charles Darwin.

*

Revistă politică literară. Am onoare a face cunoscut publicului românesc, că în înţelege cu mai mulţi fruntaşi distinşi din Blaj am luat asupra mea reeditarea „Revistei politice şi literare“. Ca şi până aci această revistă va fi pusă esclusiv în serviciul apărării intereselor naţionale româneşti, tratând pe lângă chestiunile politice la ordinea zilei tot ce poate să ne dee nouă îndrumări pe calea propăşirii şi a închegării naţionale. In afară de asta va cuprinde un bogat material literar din peana celor mai distinşi literaţi dela noi şi din România. Revista va apărea ca şi în primul an al apariţiei sale odată pe lună. Costul abonamentului pe un an întreg 12 cor. Pentru studenţi, învăţători şi preoţi dela sat numai 8 cor. Abonamente se pot face de pe acum la adresa subsemnatului. Doritorii a avea număr de probă sunt rugaţi a-şi da adresa. Blaj, 13 Martie 1909. *Aurel Ciato.*

*

„Biblioteca pentru toţi“, numărul 424-425 cuprinde: „*Indreptări*“ roman de dnul Duiliu Zamfirescu, membru al Academiei române. Preţul 60 bani. Noul roman al minunatului poet şi prozator, e al patrulea din ciclul de romane cari formează *Istoria Comăneştenilor*, şi anume: *Viaţa la ţară*, *Tănase Scatiu* şi *In războiu*, au apărut de asemeni în „Biblioteca pentru toţi“. In noul roman „*Indreptări*“ dl Duiliu Zamfirescu cu o artă desăvârşită, în pagini pline de poezie dă admirabila figură a unei femei de peste munţi, care vibrează de patriotism şi durere pentru neamul nostru şi care, mai presus de toate caută regenerarea şi înălţarea unei familii din ţară, în sânul căreia a întrat prin căsătorie. Şi ce frumoase figuri de oameni cum se cade şi cu dragoste de neam defilează sub ochii noştri când dl Zamfirescu ne descrie un sat de dincoace. Tot în acest roman, autorul face o evocare a Italiei şi tot de odată glorifică figurile mari ale neamului, graţie cărora s'a născut România de astăzi.

*

Biserica ortodoxă română, revistă periodică eclesiastică a sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, anul 32 numărul 11 pe Februarie 1909, are următorul cuprins: Moartea I. P. S. Metropolit Primat Iosif Gheorghian. Material pentru ist. veche a Romanilor. Apărarea Doctrinei creştine. Macabeii. Sfântul Pavel în Atena. Criza din Patriarhatul Ierosolimitan. Câteva cuvinte asupra Catecumenatului. Puterea credinţei. Alegerea noilor Metropoliţi. Raportul P. C. Revizor bisericesc al Eparhiei Huşilor. Diverse. Stihira scrisă pe muzica bisericească. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Bibliografie. Donaţiuni. Abonamentul 12 lei la an. Administraţia în Bucureşti, strada Principatele unite numărul 60.

Poşta ultimă.

Din parlament.

Şedinţa de ieri, Joi. Prezidentul comunică dietei, că deputatul cercului Oraviţa, *Dr. Şeghescu* nu şi-a prezentat credenţionalul în obicinuitele 15 zile dela alegere, deci a fost provocat în scris, să-şi împlinească datorinţa. La propunerea comisiunei de verificare, mandatul deputatului slovac Ivanca Milan se anulează şi prezidentul e îndrumat să ordoneze alegere nouă. Dieta dă apoi dispreţului naţiunii pe membrii fostului guvern, presidat de *Fejérváry*, dar nu-i pune sub acusă. Astăzi s'a discutat în dietă proiectul de lege despre trenul electric între Pojon şi Viena.

Răsboiul e la uşă.

Vin ştiri dela Viena, că *mâne* se va trimite la Belgrad o nouă notă diplomatică, la care dacă nu soseşte răspuns multămitor, până în 23 Martie, răsboiul va trebui să isbucnească. Maiestatea Sa ar fi pentru răsboiu. Asemenea şi Moştenitorul de tron. In cercurile politice dela Paris se crede, că Rusia la nici un caz nu va lăsa, ca Sârbia să rămână singură, ci în cele din urmă totuşi îi va sări întru ajutor. Monarhia noastră, în cas de răsboiu, va lupta deci în contra Sârbiei, în contra Muntenegrului şi în contra Rusiei.

Teatru german.

Sâmbătă: în beneficiul artistului Golda: *Ein armes Mädel*, piesă cu cântece.

Copii născuţi înainte de vreme

să pot scăpa prin Emulsiunea lui SCOTT de pericol şi se pot desvolta la o putere şi tărie normală.

Mii

de părinţi îngrijoraţi au fost surprinşi de mersul repede spre bine. Chiar reţinut dela lapte se ia cu plăcere şi se mistue uşor

Emulsiunea lui SCOTT.

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

5 (270) 5—5

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher

în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt

Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász

Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 8—50

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și-au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 12—20

Important

pentru

morboși de stomah.

Lipsă de apetit, greutățile în stomah, durerile de cap în urma mistuirii rele, nemistuirea, colica, insomnia, anemia, gălbinarea, etc. le înlătură renumitele și veritabilele

Picături de stomah ale lui Brady

Multe mii de scrisori de mulțămită și recunoștință. Prețul unei sticle împreună cu înnrumarea de folosire 80 bani. Sticlă mare C. 1·40. Se capătă în farmacii.

Depozit central: **C. BRADY**, farmacie la „Regele Ungariei“, Viena, Fleischmarkt 1.

Depozit Nr. 252.

A se cere de acolo **gratuit trimiterea** „Broșurei speciale“. Contra trimiterii á Cor. 5—, se expeaeză franco 6 sticle mici, à Cor. 4·50 3 sticle mari

A se păzi contra falsificațiunilor, picăturile veritabile de stomah ale lui Brady trebue să poarte marca de mai sus și subscrierea.

33 3-5

Nr. 237/1909. [96] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Vârtop**, protopresbiteratul Abrud, pe baza ordinului, Venerabilului Consistor din 17 Februarie a. c. Nr. 1731 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare și se vor prezenta, după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Abrud la 23 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Abrud în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de **Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 7—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,

Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Nr. 201/1909. [83] 2—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 20 Novembre 1908, Nr. 13534 Școl., pentru edificarea unui local de școală conf. gr.-or. **Beșinĕu** protopresbiteratul Mercurea se escrie licitațiune minuendă pe ziua de 16/29 Martie a. c. la 10 oare a. m. în casa parohială din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitațiuni au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 4465 cor. 09. fil.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminariul de spese se pot vedea la oficiul par. gr.-or. din Beșinĕu.

Beșinĕu, din ședința comitetului parohial gr.-or. ținută la 18 Februarie 1909.

Ioan Pop m. p., paroh. **Patrichie Popa** m. p., epitrop.

Văzut: **Avram S. Păcurariu**
protopresbiter.

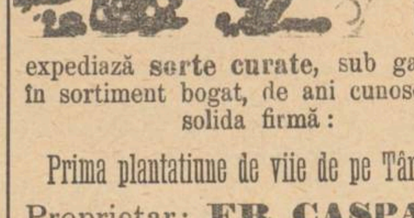

Viță de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI**, Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 32—34

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 5—52

Garanția cea mai intensivă. **Condiții de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

liferează

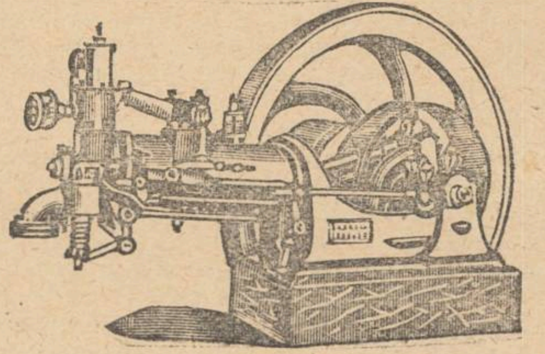

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 9—12 Telephon Nr. 12—91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 37—52

Clopotele găurite

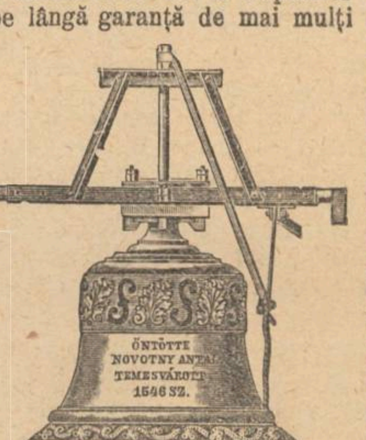

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Câți bolnavi

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[94] 2—3

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'aşi fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Cătră

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbați / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Nr. 27 Sibiiu, Marţi 10/23 Martie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Răsboiul.

Sibiiu, 22 Martie n.

Situaţia să schimbă în fiecare zi. Odată suntem aproape, foarte aproape de răsboiu, altădată iarăşi ne surid razele binefăcătoare ale păcii dorite de toată lumea şi ne umplu de speranţă, că vărsarea de sânge totuşi va putea fi delăturată.

Pentru astăzi şansele păcii sunt mai mari decât ale răsboiului. Insuşi Maiestatea Sa, Monarhul, ar fi declarat, — dupăcum scriu ziarele vieneze, — că *nu crede se fie răsboiu*; iar bursa, cel mai sigur barometru cu privire la isbucnirea răsboiului, se ţine bine, atât în Viena, cât şi în Budapesta, ceeace înseamnă, că cu toate ştirile alarmante din zilele din urmă, nu are temere de răsboiu.

Puterile mari europene au făcut adecă de nou demersuri pe lângă guvernul sârbesc, sfătuindu-l să caute şi să ajungă la înţelegere bună cu monarhia austro-ungară, dând răspuns mulţămitor la întrebările ce i se vor adresa din partea guvernului comun austro-ungar, iar aceasta înseamnă, că puterile mari europene nu vreau răsboiu, ci pace, chiar şi numai din motivul, că nu se poate şti înainte, dacă răsboiul va putea fi localisat, ori apoi va lua dimensiuni îngrozitoare, silind pe toate puterile din Europa se între în foc şi se aducă jertfe imense în bani şi în vieţi de om.

Pe lângă demersurile făcute în Belgrad pentru a îndupleca pe cei ameţiţi de frigurile războiului se renunţe la dorinţa de a fi bătuţi, s'a aflat şi o formulă potrivită, care poate se induplece pe cei din fruntea monarhiei noastre se accepteze ideea convocării unei conferenţe europene (până acuma monarhia noastră se împotrivea ideii acesteia) pentruca asupra chestiilor pendente internaţionale să-şi spună conferenţa cuvântul decizător.

Formula e venită din două părţi, dela ministrul de esterne al Italiei, şi din cercurile politice franceze inspirate de cei din Rusia. Propunerea ministrului italian de esterne e următoarea: „Puterile mari europene iau act, că Sârbia renunţă la toate pretenziunile teritoriale, prin ce înceată necesitatea de a se aduce chestia sârbească în faţa conferenţei puterilor europene. Conferenţa recunoaşte independenţa Bulgariei, şi află de necesară modificarea articolului 29 din contractul dela Berlin (privitor la Muntenegru).“

Cealaltă propunere, apărută în ziarul „*Le Temps*“ din Paris, e următoarea: „Rusia declară, că după părerea sa, nota Sârbiei din 10 Martie n. înseamnă o renunţare la ori ce pretensiune de compensaţiune teritorială. Pe baza acestei note, puterile de acord cu Rusia au să stabilească, cumcă în astfel de împrejurări Sârbia nu mai poate ridica nici o obiecţiune în contra protocolului austro-turc cu privire la anexiunea Bosniei şi Herţegovinei. Despre aceasta puterile încunoştinţează pe cei din Austro-Ungaria şi pe cei din Sârbia, cari vor trebui să iee act.“

Propunerea italiană e mai scurtă şi mai clară, şi pe basa ei monarhia noastră e gata se accepteze convocarea conferenţei europene. Ziarul „Fremdenblatt“, organul ministrului comun de esterne, scria în numărul de Joi cu privire la chestia aceasta, că în principiu *nu se opune* ţinerii conferenţei, ci aceea ce cere este, ca să fie bine stabilit înainte fiecare punct al programului ce se va presenta conferenţei, pentruca surprinderi să nu se prepare nimănui, şi nici complicaţiuni ulterioare să nu se ivească.

Dacă puterile mari europene vor putea acum să ajungă la înţelegere, nu numai cu privire la convocarea conferenţei europene, ci şi cu privire la programul de muncă al conferenţei, atunci primejdia răsboiului e delăturată cu siguranţă. In casul contrar nu se poate şti, dacă situaţia nu se schimbă iarăşi în rău, spre durerea tuturor celor ce ar dori din inimă, ca pacea se domnească pretutindenea, printre oameni şi printre popoare. Astăzi însă suntem mai aproape de pace, decât de răsboiu, pentrucă diplomaţii se consultă în favorul păcii.

Cronică pedagogică.

Educaţiunea în şcoalele elementare şi defectele ei.

De

G. F. Preşmerean.

(Urmare.)

Un educator cu autoritate înaintea elevilor, autoritate nesilită, întemeiată în iubirea ce aceia i-o poartă, are la dispoziţie mijloacele cele mai puternice şi deci nu e avisat a-şi lua refugiul la ameninţări şi pedepse corporale, tot atâtea mijloace nevrednice de arta educaţiunii. Influinţa autorităţii unui adevărat pedagog, având de bază sentimentul de dependenţă al elevului faţă de superioritatea lui fisică, intelectuală sau morală, învăţătorul să caute să şi-o întărească numai printr'un raport de intimitate şi iubire, în care trebue să se pună cu elevii săi. Stabilit acest raport uşor vor putea fi accesibili elevii vederilor lui, iar el va putea conta sigur la ascultare şi supunere faţă de voinţa sa.

Intimpinat elevul cu iubire din partea învăţătorului, acesta îşi va îndeplini şi lecţiunile cu corectitate, căci el se va feri de a da motiv prin neascultare şi lene să se slăbească relaţiunile de iubire cu părintele său sufletesc. Din contră, printr'o stricteţă neraţională, nu numai că ar stârpi iubirea în elev, ci acela — de frica pedepsei — nici cu materia de învăţământ nu se va ocupa cu plăcere şi deci nici cu succes.

Cât de primejdios e în casul acesta şi succesul moral! Căci se ştie, că prin o tractare prea aspră, elevul sau divine timid şi neîndemânatic, sau dacă e mai îndrăzneţ de fire, devine închis. In ambele casuri scopul educaţiunii devine ilusoriu, neputându se desvolta din elev un caracter moral resolut.

Ce folos însă, dacă voiu înşira multele efecte desastroase ale unei discipline prea laxe sau prea severe, dacă înşişi învăţătorii — onoare esceptiunilor — nu ţin cont de adevăratul scop al educaţiunii, punând în primul loc câştigarea de cunoştinţe şi nisuindu-se a eshauria materialul prescris în planul de învăţământ, şi numai în rândul al doilea îngrijind de creşterea morală a elevilor, precum şi de disciplină! In lipsa acesteia însă, arătându-se elevul renitent la învăţătură, unor asemenea învăţători nu le rămâne decât a-şi lua refugiu la nuia, crezând că cu aceea vor putea convinge pe elev să-şi încordeze puterile şi să-şi întărească diligenţa slăbită prin lipsa lor de tact.

Această îmbărbătare la muncă nici n'ar fi atât de condamnat, dacă nu s'ar avea în vedere numai însuşirea mehanică a materiei prescrise de învăţământ.

Energia ce se cheltueşte astfel ar fi vrednică de alte scopuri mai înalte.

Astfel ar fi cultura inimii şi a darului cântării.

Dacă în privinţa celei dintâiu resultatele sunt atât de greu de dobândit, dupăcum ne-am convins din cele espuse până aici, în privinţa cultivării musicei vocale numai puţină bunăvoinţă e necesară şi se pot realiza succese mulţămitoare.

Şi dacă totuşi nu se satisface la noi nici pe acest teren, causa e de a se căuta în lipsa de pregătire, dar mai ales de pricepere în cele musicale, a învăţătorilor noştri. O îndreptare în privinţa modului de primire în institutele noastre pedagogice se impune dară şi încât priveşte aptitudinile musicale ale candidaţilor de învăţători. Nu e mai trist decât să vezi un învăţător incapabil de a satisface dorinţelor elevilor de a le preda o cântare.

Casuri de acestea, că adecă învăţătorul să nu aibă auzul musical în măsură necesară desvoltat — durere — obvin foarte des şi chiar la şcoalele capitale, la cea din Braşov de pildă. Cum s'ar putea ajuta în casul acesta? Prin o silinţă din partea învăţătorului se poate delătura întrucâtva acest neajuns şi deci s'ar putea tolera această scădere pentru unii învăţători, dacă tocmai acestia cu toată slăbiciunea lor nu ar arăta un dispreţ faţă de această ocupaţiune nobilitătoare de spirit. Unii ca acestia — ca unii, cari nu-şi stăpânesc pe deplin meseria, să caute sprijinul binevoitor al colegilor, dar nici de cum să nu comită crima de a permite, ca pe urma nepriceperii lor să sufere educaţiunea elevilor. Să se înveţe a şti preţui cântarea pe care pedagogi mari o reco-

FOIŞOARĂ.

Priveliştea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeţ.*

(Urmare.)

E legătură între oamenii dintr'un sat şi cei din altul, între ţăran şi orăşan, între bolnav şi medic, între meseriaş şi muşteriii lui.

Iar Christos a venit pe pământ să puie trainică legătură între oameni, precum a fost între Dumnezeu şi Isus Christos.

Intre copilul mic şi mama sa este legătură. Mama îl iubeşte, nu doarme, îşi dă peptul să'l hrănească, îşi jertfeşte chiar şi viaţa pentru copilul ei. Dar copilul nu ştie nimic. Iar când începe să înţeleagă, iubeşte şi el pe mama sa.

Omenimea multă vreme n'a înţeles cine îngrijeşte ca să trăiască, cine dă viaţă şi bine. A ales Dumnezeu oameni, cărora s'a descoperit mai limpede şi au spus celoralalţi fraţi ai lor de Dumnezeu, ocrotitorul şi părintele lor. Dar oamenii nu l-au putut pricepe şi nu s'au împreunat cu Dumnezeu.

Şi ca să-l cunoască oamenii, s'a pogorât Dumnezeu în trup omenesc, ca să cunoască că este Dumnezeu, şi cât ne iubeşte pe noi. Oamenii curaţi aşteptau pe Dumnezeu. El s'a născut dintr'o fecioară curată. S'a născut în iesle, dar îngerii din cer au cântat deasupra peşterii lui.

Venirea lui în lume s'a însemnat prin uciderea de mii prunci sugători. la porunca lui Irod, Impăratul Jidovilor. Calea lui în viaţă e o cale de luptă, împotriva stăpâniei din această lume. Dar el a ieşit biruitor în fruntea celor săraci şi ocărâţi şi apăsaţi.

Intr'aceştia s'a arătat, ca să dovedească, că cei ce sunt săraci în comorile lumii acesteia pot fi bogaţi, şi bogaţii pot fi săraci, că mai marii pământului pot fi mici, şi cei umiliţi şi apăsaţi şi ocărâţi sunt mai vrednici decât ceialalţi. A arătat, că pe pământ nu e loc numai pentru cei bogaţi şi învăţaţi şi desfătaţi în bunătăţi trecătoare, ci o împărăţie nouă va întemeia, căreia Iisus va fi împărat, şi această împărăţie va dărâma împărăţia pământească, o va curma cum se curmă şi piere întunerecul de lumină.

Această împărăţie e a credinţii, iubirii, a nădejdii, a dreptăţii, a păcii şi a bucuriei în Duhul Sfânt!

Această împărăţie e între oameni şi se infăptuiază pe încetul, dupăcum omul va isbuti să omoare păcatul dintr'ânsul, să învingă ispita trufiei, lăcomiei, urii, desfrânării.

Şi ca să ne arete şi să ne descopere pe vrăşmaşii omului şi să ne înveţe cum să-i biruim, — însuşi a fost încunjurat de toate ispitele, făcându-se om adevărat.

Ca băiat de 12 ani a mers în Ierusalim şi a uimit pe bătrânii şi învăţaţii poporului cu cunoştinţele sale din scripturi. Aici îl găsise mama sa supărată, că s'a rătăcit. Aici spuse: „Au nu şti, că mi-se cade să fiu în casa Tatălui meu?

Apoi până la vârsta de 30 de ani a lucrat cu tatăl său la dulgherie. Lăsă această meserie la care nu vrea să se mai întoarcă şi se acomodă obiceiului de atunci. Invăţătorii începeau predica la 30 de ani.

Al doilea pas a fost să se retragă în pustie, ca să se aprofundeze în problema vieţii sale. Să judece scopul vieţii sale şi cum se va acomoda aceluia. Lumea de atunci, ca şi cea de azi, e grăbită. Merge înainte cu zor fără a-şi face socoteala înainte ce are să facă. Oamenii strădalnici ajung adeseori în primejdii şi încurcături tocmai din pricina că nu s'au retras în pustietate (în sufletul lor) ca să se judece care să le fie problema şi mijloacele vieţii.

Adeseori oamenii încep a-şi zidi casa fără a-şi fi făcut planul. Şi trăesc de pe o zi pe alta fără un plan anumit.

Şi cum es din casă în fiecare zi îşi fac câte un plan de călătorie!

Şi cum stătea 40 de zile în pustie, uitându-şi de mâncare, i se făcu foame, şi veni deavolul cu ispita, să i se închine lui şi diavolul va preface petrile în pâne.

El l-a respins. A răbdat foame. El, cel-ce a săturat în pustie în câte două rânduri mii de oameni, puterea aceasta n'a folosit-o pentru sine când era flămând.

A fost un exemplu, care să şi-l pună ori ce om!

— „Intru eu în lume să văd cât pot câştiga şi strânge şi lua din lume, sau cât pot adăoga la lume? Să strâng avere ori să împart? Să-mi fac nume mare, ori să fiu de ajutor? Să cârmuesc împărăţia lumii acesteia, sau să o ajut ca să se prefacă în împărăţia lui Dumnezeu, în împărăţia dreptăţii, a păcii, a bucuriei în Duhul sfânt? Vrei tu să lucri ca să îmbogăţeşti pe altul şi pe tine, ori să ajuţi pe semenii tăi şi să-ţi câştigi popularitate, să-i întroduci pe oameni într'o mare frăţietate, şi să o conduci ca un măiestru?“..

Insă Iisus Cristos n'a folosit puterea pentru sine, ci a zis: Nu poţi sluji la doi meşteri.

Nu poţi sluji lui Dumnezeu şi mamonei.

— „Cel ce vrea să fie mare, să fie altora slugă.“

Unui tinăr bogat, ce voia să fie ucenicul lui, i-a zis:

— „Vindeţi averile tale şi le împarte săracilor şi-apoi vino după mine“....

(Va urma).

mendă ca un mijloc de educație indispensabil, și ca unul care — bine înțeles, corect întrebuințat — mărește plăcerea elevului la studiu. Așa să esplică, că întotdeauna elevii cărora li-s'au predat cunoștințele mână în mână cu cântarea, sunt mai deschiși, mai vioi, isteți, tot atâtea calități indispensabile pentru desvoltarea lor ulterioară, cu un cuvânt sunt superiori celor crescuți cu o seriositate și severitate nepotrivită cu naturelul lor. Ce folos, că elevii începători își vor însuși în o măsură mai mare cetitul și scrisul, în care ei și așa au timp destul în clasele următoare să se deprindă, dacă temeiul pentru desvoltarea ulterioară a moralității lor nu li-s'a asigurat?

Insist pe lângă o creștere îngrijită a elevilor începători, pentrucă am avut ocazie să văd amenințat pe un învățător cu aducerea înaintea conferenței învățătorești, pe motivul care numai onoare nu poate face celui ce l-a invocat și anume, că elevii aceluia nu-și însușiseră la sfârșitul anului întâiu de școală cetitul fluent.

Acea purtare e cu atât mai de înfierat, cu cât constatarea se făcuse la începutul anului școlar, când elevii și dacă cetiau ceva mai slăbuț, cauza era ușor de aflat în faptul, că neocupându-se cu ei nimenea peste vară, uitaseră o bună parte din cele învățate.

Cazuri ca cel amintit, fiind destul de dese la școalele noastre cu sistem de perondare, că adecă unii învățători încă dela început caută să-și scuse negligența și comoditatea de peste an, acusând pe predecesorii lor cu neactivitate și nepricepere, dovedesc o stare tristă în sistemul nostru de educațiune, precum și o lipsă de orientare în privința chemării lor.

(Va urma).

Curățenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferințele preoțești, de *Nicolau Aron*, paroh gr. or. în Galați, lângă Olt.

(Urmare).

3. *Aprinderea de candele și lumini în biserică.* Untul de lemn și luminile sunt daruri, pre cari credincioșii din belșug le aduc bisericei. Unt de lemn cât de mult, numai să fie ieftin, și luminări cât de multe și cât de mari, numai să fie ieftine. Negustorii, cari vând mai ieftin untul de lemn și luminile sunt grămădiți de creștini la sărbătorile mari, la *paști* cu deosebire, când fiește care poartă lumină în mâni și când fieștecare se simte îndatorat a duce lumini la *mormântul Domnului*, și la mormânturile celor reposați: fii, frați, surori, părinți, moși și strămoși.

Candele în biserica noastră sunt următoarele: *Candela de aur, sau argint, din fața restignirei* deasupra templei, cele *patru candele din fața celor patru icoane împărătești* dela templă, cele *patru candele din fața icoanelor împărătești* din despărțământul femeilor, și *candela din altar* în partea către răsărit. Candele se pot pune și la iconostase, de regulă la *iconostasul bărbaților* o candelă, și *la iconostasul femeilor* altă candelă.

Alte candele, fără de nici un sistem, și fără să fie reclamate, femei evlavioase le cumpără și le aduc în biserică, le acață pre unde pot, le poartă de grije în Dumineci și Serbători, să aibă untul de lemn necesar, și bumbureii dintr'o coponece să nu lipsească; și apoi, în decursul serviciului divin, la *utrenie* și *liturgie*, toate le aprind, respândind un fum, împreunat cu mirosul untului de lemn râncezit, care te îneacă și amețește.

Celelalte candele, așa zicând oficioase, le umple cu unt de lemn crâsnicul bisericei în decursul utreniei, căci bietul moșneag, până la tocat, abea a măturat în biserică, — și acum se scărește pre la candele, toarnă untul de lemn, ieftin cumpărat de credincioși, — dar stricat și rânced, de multeori îi scapă vasul, și bagă prea mult unt de lemn în candele, sau acestea sunt atinse, și clătinându-se, untul de lem se varsă din ele, pre padiment ba chiar' pre icoanele împărătești.

Candelele se aprind foarte cu greu, căci unii crâsnici întrebuințează la aprinsul lor *feștilă*, alții *bumburei pre punți*, ear alții întrebuințează, în loc de feștilă *iască*.

Feștila, de e prea mică, nu arde, de e pre lungă, fumează. Bumbureii pre punți se sting dacă untul de lemn nu e curat, iau foc cu punte cu tot dacă sunt rău așezați și sticla candelei plesnește, iar untul de lemn se varsă pre jos și spre icoana în cinstea căreia arde candela. Iasca ar fi mai practică, dar și ea se consumă la intervale scurte și bietul crâsnic trebue să-și înmoaie mâna în candelă, prinzând puntea ca să pună altă iască înt'rânsa, — și cu mânile mânjite împle ștergarele din sfântul altar, pe cari numai preotului îi este dat să le întrebuințeze.

In legătură cu aprinsul candelelor în biserică este și aprinsul și trecerea luminilor în biserică.

Inainte vreme în biserică se consumau numai lumini de ceară, făcute de mâni omenești (le făceau epitropii bisericii).

Astăzi luminile se fabrică și se vând prin bolte. Cu cât luminile sunt mai ieftine și cu cât sunt mai mari, cu atât mai mulți creștini le cumpără și le aduc la biserică. Cumpărătorii nu întreabă din ce materie sunt compuse luminile. Mari să fie și ieftine și atunci din greu curg lumini în bisericile noastre.

Pe de oparte curg lumini în biserică dela evlavioși bărbați și evlavioase femei cari le cumpără direct din bolte; pe de altă parte evlavioșii bărbați și evlavioasele femei când cercetează biserica cumpără lumini din biserică, lumini pre cari le procură epitropii și le pun la dispoziția lor.

Astfel sfeșnicile și iconostasele din biserică mai totdeauna sunt încărcate de lumini, cari ard cu *o flacără vioaie* (*într'o bobotae*), respândind un fum greoi, care îneacă pre credincioși, și care aduce mare neplăcere, deosebit slujitorilor bisericești, *preotului*, *învățătorului* (*învățătorilor*) și *cantorilor*, cari cu voie și fără de voie, trebue să servească, espunându-și plumânile, iarna gerului, vara căldurei, plus fumului enorm, din consumarea luminilor, cinstite și cumpărate de credincioși.

Fum din candele, fum din lumini, și fum din tămăiat, despre care voiu vorbi la rândul său biserica, atât cea vie (creștinii), cât și cea moartă (zidirea), — sufere, căci oameni, bărbați și femei, tineri și bătrâni încep a tuși, a se înăbuși, le curg sudorile pre față, ba cei nevoiași (ceva bolnavi), amețesc și pică în biserică, ear' plafonul bisericei, spoit alb, se înegrește, zugrăvit, se întunecă, și icoanele de pre templă și iconostase se afumă în scurt timp, așa, că fiziomonia sfinților nu se mai cunoaște.

Momentul cel mai grozav de fumărie în bisericile noastre se obsearvă la *„maslul cel mare“* din Vinerea patimilor și în serbătorile învierei lui Cristos, când tot creștinul, mare și mic, poartă în biserică lumini aprinse în mână.

Din candele și lumini se întâmplă și *incendiile* cele mai multe în bisericile noastre.

Indreptarea răului isvorât din aprinderea de candele și lumini în biserică, așa fără socoteală, dupăcum s'a descris, se poate săvârși așa:

Mulțimea de candele și de candelușe cu ocasiunea spoitului (curățitului) în biserică se strâng. Din ele se aleg pentru templă una sau cel mult trei candele din cele mai bune și pentru despărțământul femeilor cel mult două candele. Aranjamentul acestor cinci candele este: O candelă de aur sau argint în fața restignirei sus la templă, două candele la cele două icoane împărătești a Mântuitorului și Precestei dela templă și două candele la cele două icoane împărătești a Mântuitorului și a Precestei din despărțământul femeilor.

Untul de lemn ieftin și mult se strânge într'un vas mai mare și se întrebuințează pentru unsul clopotelor, ca acestea să se poată trage ușor; iar untul de lemn curat se strânge într'un vas mai mic și se întrebuințează în cele cinci candele alese, pe cari crâsnicul sârguincios în fiecare Duminecă și sărbătoare le curăță și le întocmește, ca să arză frumos și lin fără să răspândească miros și fum.

Mulțimea de lumini, mari și mici, cari curg în biserică, aduse de creștini, sau cumpărate de aceștia din biserică, se primesc în biserică, dar nu toate se aprind deodată, ci numai pe rând și la deosebite momente, când cere trebuința serviciului divin.

In altar, la sărbători mari, se aprind cele trei lumini mari din sfeșnicele de pe prestol, la sărbători mici numai două, iar în zilele preste săptămână numai una.

In biserică, înaintea templei, la serbători mari și mici se aprind cele două lumini mari din sfeșnicele dela icoana Mântuitorului și a Precestei, și asemenea cele din sfeșnicele cele două din despărțământul femeilor, din fața acelorași icoane împărătești; iar preste săptămână se aprinde numai lumina din sfesnicul portativ de lângă iconostas, care la sărbători mari și mici se aprinde numai când cere trebuința, la eșitul cu sfintele daruri și la vohod.

Policandrul din mijlocul bisericei se aprinde numai la sărbători mari, și și atunci în timpul dela zisul *Apostolului* până la *predică*.

La proscomidie lumina din sfeșnicul pus aci arde în timpul sfătuirei proscomidiei până la sfârșit, când preotul potrivește.

Creștinii, dând lumini în biserică, acestea ard, de au loc, numai în timpul serviciului divin din aceea zi. In zilele următoare, dacă alți creștini dau alte lumini, luminile din ziua premersă se strâng de crâsnic ca rămășițe de lumini.

Rămășițele de lumini se pot vinde particularilor și banii întră în visteria bisericii.

(Va urma.)

Din România.

Guvern nou. In urma unei interpetări adresate ministrului român de războiu, cu privire la unele iregularități din ministerul seu, guvernul român și-a prezentat Joi demisia, care a fost primită, fiind imediat încredințat domnul *Ionel I. C. Brătianu* cu formarea noului cabinet. Toți miniștrii au remas la posturile lor, cu escepțiunea generalului *Averescu*, fostul ministru de războiu, al cărui loc îl ține, în mod interimal, dl *Toma Stelian*, ministru de justiție. Generalul *Averescu* va fi numit comandant de corp, ori inspector general al cavaleriei, în locul principelui Ferdinand, care va renunța la acest post.

*

Societatea geografică. Ca în toți anii „Societatea geografică română“, al cărei președinte este Regele Carol, își ține în luna Martie adunarea generală. Primele două ședințe vor fi prezidate de principele Ferdinand, moștenitorul de tron al României. Ședințele se vor ținea în sala de ședințe a senatului român, în 15 și 16 Martie v. la orele 8 sara și apoi în zilele următoare.

*

Școală de cântăreți. I. P. Sa Metropotitul *Pimen* din Iași are intențiunea să înființeze o școală de cântăreți pe lângă metropolia Moldovei și a Sucevei. In scopul acesta a rugat guvernul, să permită, ca în budgetele județelor de pe teritorul metropoliei să fie trecută câte o sumă corăspunzătoare pentru ajutorarea acestei școale.

*

Convenția cu Austro-Ungaria. Ziarele din București publică urmatorul comunicat oficios: „Guvernul român, ajungând la o deplină înțelegere cu guvernul austro-ungor în privința condițiunilor reînoirei convenției de comerciu dintre România și Austro-Ungaria, s'a hotărât încheerea acelei convențiuni, Austro Ungaria acceptând toate cerințele României“.

Intimpinare.

Domnul advocat din Ilie, Dr. Stefan Rozvány, ne trimite spre publicare următoarea scrisoare:

Onorată Redacțiune! Astăzi mi-a ajuns în mână foaia dvoastre din 3/16 Martie, din care văd că preotul din Câmpeni-Surduc se ocupă din nou cu mine.

Stă departe de mine intenția să mă pun în polemie cu dnul paroh din Câmpeni-Surduc, dar ca să nu creadă cei ne orientați că ar afirma undeva în articolul său adevăruri, suut silit a face următoarele declarații.

Afirmă, că în cercul Iliei nu au eșit din scrutiniu membrii sinodului cei aleși, ci alții.

La ce observ, că din totalitatea voturilor date dl Dr. Virgil Olariu a întrunit 100 de voturi, Victor Tordășianu 800, Octavian Goga 900 și eu 1300.

La alegerile de membri la congres dl preot din Câmpeni-Surduc cu încă 3 preoți cu simțăminte egale au candidat contra mea pe dl Victor Tordășianu spunând publice, că mă vor trânti cu voturi conscrise cu forța și atunci s'a întâmplat și aceea (ce samănă tare cu alegerile dietale), că gendarmii au confiscat noaptea volanta ce mă candida pe mine și numai așa am trimis oamenii mei la câteva alegeri să fie atenți la luarea protocolului, resultatul a fost că am primit 1901 voturi contra 32 ale dlui Victor Tordășianu.

La alegerile pentru sinod din causa gerului nu mi-am putut trimite oamenii și numai așa s'a putut întâmpla, că la Câmpeni Surduc s'au scris 60 și în alte locuri 700 voturi în favorul dlui Victor Tordășianu.

E drept, că în comuna Gothatea nu a fost present preotul la alegerea sinodală convocată de dânsul, pentrucă dinaintea alegerii a călătorit la Arad, preotul din Câmpeni-Surduc va ști mai bine la a cui sfat și așa sinodul parohial constituindu-se după toată regula a ținut alegerea și protocolul luat de dânșii în regulă în interesul autonomiei noastre s'a și primit la scrutiniu. Se poate că aceasta nu o va înțelege preotul din Câmpeni-Surduc. Sinodul însă o va înțelege.

Eu și consoții mei la toate luptele noastre am mers în frunte; până acum pe preotul din Câmpeni-Surduc l-am văzut însă totdeauna în tabăra contrară și până când noi am avut a suferi multe, ba și temniță ordinară, până atunci preotul din Câmpeni-Surduc și'a câștigat avere. Și așa să nu se mire nici invidieze, dacă poporul nu-i urmează lui, ci nouă.

Protest au putut înainta, dar să nu uite, că voturile ce le-am primit eu și dl Octavian Goga sunt toate adevărate și sunt date din dragostea poporului, pe când $^{2}/_{3}$ părți a voturilor dlui Victor Tordășianu sunt formal forțate, iar $^{1}/_{3}$ sunt scrise fără nici o bază.

Cu stimă:

Dr. Stefan Rozvány
advocat.

ECONOMIE.

Povețe cu privire la manuarea și plantarea pomilor altoiți și a pădureților.

Venind primăvara se apropie și timpul când bunul econom își procură și plantează, sau pomi altoiți formați gata, sau numai pădureți, pentru a-și face școală de pomi ca să-și crească însuși altoii de lipsă.

Pentruca plantațiunea să ne fie folositoare nu e de ajuns, să procurăm pomii dela cutare firmă mare, dar e de lipsă să observăm la sosirea pachetului, la despachetare, la îngrijirea altoilor sau pădureților până la plantare și la plantare însași următoarele regule:

Indată ce suntem încunoștiințați, că ne-a sosit la stație pachetul cu pomi sau cu pădureți, *numai decât să mergem după el și să-l transportăm acasă* și să nu-l lăsăm cu zilele în stație, deoarece atât frigul, cât și seceta (căldura) sunt stricăcioase rădăcinilor.

Dacă am observa, că pachetul e înghețat, atunci să-l punem în un loc scutit de frig, dar nu călduros; așadar într'o cămară sau pivniță și să-l lăsăm acolo să se desghețe. După 4—5 zile putem să desfacem pachetul și până la plantare îngropăm pomii sau pădureții în pământ.

Dacă primăvara, desfăcând pachetul, aflăm că coaja altoilor sau a pădureților e vestejită, sbârcită, în casul acesta să tăiem capetele rădăcinilor mai groase și punem altoii sau pădureții într'o cadă cu apă pentru 1—2 zile, prin ce își trag de nou apă și se delătură crețele (sbârciturile) coajei. Altoii încâtva vestejiți se mai pot pune în lungime în un șanț unde acoperindu-i cu pământ, îi udăm. După 3—4 zile îi scoatem din șanț, și sau îi plantăm îndată, sau dacă nu-i putem planta îi îngropăm așa, încât rădăcinile și 16—20 cm. din trunchiu să ajungă în pământ.

Lucrul de căpetenie la plantarea pomilor e, ca groapa să fie destul de mare. Groapa să fie 70—80 centm. adâncă și 100-120 cm. largă. Groapa să se sape totdeauna cu vre-o câteva săptămâni înainte de plantare, dacă plantăm toamna, groapa se va face în luna August, sau Septemvrie, dacă plantăm numai primăvara, atunci groapa se face toamna sau în decursul iernii.

Când săpăm groapa, pământul cel bun de deasupra îl punem la dreapta, iar cel de desubt, care e mai slab, îl aruncăm la stânga gropii. Dacă am săpat groapa: o umplem 2/3 părți cu pământ bun care a fost deasupra și îl adunăm la mijloc făcând un mușuroiu (dâlmă), aceasta e de lipsă, ca pământul să se așeze până la și înainte de plantare, iar nu după plantare.

Inainte de a planta, batem parul la distanță de o palmă dela mijlocul groapei, după aceea tocmim mușunoiul și plantăm pomul.

Pentru plantat pregătim pomul în modul următor:

Cu un cuțit bine ascuțit sau cu foarfeci bune tăiem din rădăcini atâta cât e neapărat de lipsă, ca să nu fim împedecați la așezarea lor și la plantare, rădăcinile stricate se taie de tot, iar cele vătămate deasupra vătămăturii. Tăetura să fie totdeauna către pământ, pentru a se vindeca mai ușor. După aceea așezăm pomii 2—3 ore cu rădăcina în un vas cu ciuruială făcută din lut (pământ galben), balegă de vită și apă. Pentru plantare luăm pomul din ciuruiala aceasta.

La plantare așezăm pomul lângă par, pe mușuroiul din mijlocul groapei, având grije să nu-l punem mai adânc decât a stat în școala de pomi, fără mai bine ceva mai sus, căci cu pământul se mai așează. Până unde a stat în pământ în școală, se cunoaște după coloarea coajei. Rădăcinile le așezăm cu grije pe mușuroiu și apoi cu mâna punem pământ bun și fin pe rădăcini și între ele, îndesând bine pământul cu mâna, ca să nu rămână spațiuri goale. Dacă am coperit rădăcinile cu cel puțin 5 cm. pământ, atunci putem îndesa pământul, călcându-l cu piciorul, începând dela marginea groapei și mergând spre mijloc. Peste pământul acesta putem pune un strat de gunoiu de 10 cm. grosime, care nu numai că îmbunătățește pământul şi ofere (dă) diferite materii de nutremânt pomului, dar totodată îl apără şi contra pericolului de a se usca, conservând umezeala. Dacă plantaţia se face primăvara îl udăm după aceasta cu 3—4 căni (cofe) de apă şi apoi umplem groapa de tot cu pământul care ar mai fi lângă groapă, făcând in jurul pomului o albie din pământ.

Terminând plantarea legăm pomul de parul bătut mai înainte. Parul să ajungă numai până sub coroană, iar vârful parului să rotunzeşte pentru a nu vătăma pomul. Pentru legat putem întrebuinţa pae sau nuiele de răchită (salcă). Pomul se leagă sub coroană şi la mijloc, legătura să aibă forma unui ∞ culcat, adecă să fie trasă şi între pom şi par ca să nu se frece unul de altul. Legătura să nu fie prea strânsă, ca pomul să se poată aşeza cu pământul.

Pomii plantaţi se tae şi anume la meri şi peri, mlădiţa să rămână de 70—80 cm. de lungă, la vişini, cireşi, caise, perseci rămân 5—6 ochiuri, la pruni ceva mai mult.

Nucii nu se taie.

Dacă plantarea pomilor s'a făcut toamna, atunci se taie numai în primăvara următoare.

In cas de secetă pomii trebuesc udaţi. E bine să acoperim albia făcută în jurul lor cu gunoiu păios pentru a conserva (păstra) umezeala din pământ.

Pădureţii se plantează primăvara în şcoala de altoit. Pentru şcoala de altoit să se alegă un loc plan (oblu) şi deschis unde umblarea aierului nu e împedecată de ziduri, pomi etc. Pământul se rigolează (desfundă, întoarce) toamna sau iarna la 60 cm. adâncime. Primăvara plantăm pădureţii luând distanţa rândurilor de 80 cm., iar în rând 40—50 cm. Pădureţii din rândul al doilea se ceză la mijlocul pădureţilor din rândul întâiu, cei din rândul al treilea iar în direcţia celor din rândul întâiu. Prin împărţirea aceasta, razele soarelui pot străbate şi aerul, căldura pot circula mai uşor.

Pădureţii pentru plantare îi pregătim în modul următor: Rădăcinile vătămate sau stricate le depărtăm, rădăcina principală o scurtăm pe jumătate din lungime, celelalte numai puţin, mlădiţele de pe pădureţi le curăţim până la 30 cm. înălţime, ce e mai sus se scurtează, asemenea şi pădureţul se scurtează la 40 cm. lungime. După aceasta aşezăm rădăcinile pădureţilor în ciuruiala făcută din lut, balegă de vită şi din aceasta îi plantăm udându-i bine bine cu apă.

Pentruca pădureţii să fie puşi în rând e bine a se folosi o sfoară împărţită şi lângă aceasta să aşezăm pădureţii în groapă.

Ingrijirea mai departe a pădureţilor constă in aceea, ca pământul să fie curăţit de buruieni şi în cas de secetă, dacă e posibil, îi udăm.

Pădureţii se altoesc în luna Iulie August prin oculare.

Sibiiu 10 Martie 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa — prezident. *Vic. Tordăşianu* — secretar.

NOUTĂŢI.

Personal. Inalt Preasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* a sosit Vineri seara la reşedinţă, venind din Budapesta, unde a prezidat şedinţele reprezentanţei fundaţiunei Gozsdu.

*

Şcoala industrială, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregăteşte şi *odăjdii*, aplicând şi la acestea numai motive originale româneşti. Materialul, ce se întrebuinţează la pregătirea odăjdiilor, e de calitatea cea mai bună. Preoţii noştri ar face un lucru de lauda, dacă având trebuinţă de odăjdii, s'ar adresa cu comandele lor către şcoala amintită (Sibiiu, Strada Schewis Nr. 15) Suntem deplin încredinţaţi, că cu odăjdiile pregătite de şcoala industrială vor fi mulţămiţi, fiind şi mai frumoase şi mai durabile ca cele confecţionate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câştig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecţionarea de ornate bisericeşti nu umblă după câştig; scopul ei este a da ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase şi trainice, şi a întroduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atenţiunea din partea preoţimii noastre de ambele confesiuni.

*

Serata dela Asociaţiune. In faţa unei săli cu totul pline s'a dat aseară, Dumineca, ultima serată în şirul producţiunilor literare şi artistice ţinute în iarna aceasta la Asociaţie. Programa variată şi bogată, la care s'au adaus ca de obiceiu si câteva suplimente, s'a terminat abia la 8 ore. S'a început cu două cântece, de Adam şi Vidu, esecutate de cor bărbătesc, dacă nu tocmai număros, însă bine instruat şi condus de dl *Crişan*. La pian am ascultat iarăşi cu plăcere pe dşoara *Rhea Popescu*, cântând esact un andante din „Lucia“ lui Donizetti. Cântecele poporale: „Ciobanul“, de Dima şi „Foaie verde de bujor“, de Kirchner, interpretate de tenorul dlui *Roşca*, au făcut fireşte un deosebit efect. Dşoara Eugenia *Moga*, acompanistă la pian de doamna Brote şi la violină de dşoara Heldenberg ni-a cântat două arii nu tocmai uşoare, de Händel şi Gounod; a fost frumos scoasă la iveală iubirea şi gingăşia în „Cântecul de leagăn“. Cetirea dlui Ermil *Borcea* din Caragiale, Liciu şi Ranetti, şi întroducerea originală despre diferitele soiuri de „curente“ au fost toate lucrări de duh; predate cu nuansările trebuincioase au stârnit veselie şi dese aprobări. „Navarra“, de Sarasate, pentru 2 violine şi acomp. de pian susţinut tot de doamna Brote, a fost unul din cele mai bune şi mai reuşite din punctele programei; piesa aceasta a dovedit de nou îndemânarea şi uşurinţa arcuşului în mâna unei artiste ca dşoara *Heldenberg*, precum şi talentul elevului său al dlui *Creţu*, care merită încurajare. Publicul i-a şi sărbătorit cu viforosse aplause. Punctul din urmă „Cântecele de iubire“, de Brahms, cari ni-au amintit reuniunea de cântări de pe vremuri, a fost bine cântat de doamna *Crişan*, domnişoarele *Drechsler*, *Lupian* şi *Moga* şi de dnii *Murăşan*, *Roşca* şi *Crişan*. De încheiere dl Oct. C. Tăslăuanu a rostit câteva cuvinte mulţămind publicului sibian în numele Asociaţiei pentru interesul şi sprijinul arătat seratelor şi conferenţelor araujate până acum şi sfârşind cu vorba „la revedere“ la toamnă.

*

Condamnat. Domnul *Cornel Popovici* a fost condamnat la patru luni temniţă de stat şi 200 cor. pedeapsă în bani, pentrucă cu ocasiunea alegerii de deputat dela Beiuş a agitat pentru candidatul român şi în contra candidatului maghiar.

*

Foaie confiscată. Organul socialiştilor, ziarul „*Népszava*“ din Budapesta, a publicat un articol de agitaţie în contra răsboiului, pentru care foaia a fost confiscată, findcă a agitat în contra esercierii dreptului legal al Regelui.

*

† Văd. Ana Moga n. Tincu după îndelungate şi grele suferinţe, împărtăşită fiind cu sfintele Taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Sâmbătă, în 7/20 Martie 1909, la oarele 2 p. m., în etate de 81 ani, în Sibiiu. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei se vor ridica dela locuinţa din strada Măcelarilor Nr. 30, şi se vor depune spre vecinică odihnă, în cimiterul central din loc, Luni, în 9/22 Martie a. c., la oarele 2 p. m. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Constituire. Constituirea comitetului societăţii „Petru Maior“ din Budapesta pe semestrul al II-lea al anului 1908/1909 s'a făcut în modul următor: Prezident: Nicolae Negruţiu, stud. fil. V. prezident: Ionel Pop, stud. în drept. Secretar: Mihail Lupaş, stud. med. Notari: Vincenţie Rusca, stud. în drept. şi Eugen Suciu, s. med. Cassar: Laurean Gabor, st. în drept. Controlor: Ştefan Damian, st. fil. Bibliotecar: Nicolae Comşia, st. med. V. bibliotecar: Iosif V. Vlad. stud. tech. Econom: Moise Baltă, stud. în drept. Comisia literară: Ioan Colbazi st. în drept. Sabin Evuţian st. în fil. Sabin Oprea stud. fil; Aurel Sasu stud. med., Eugen Suciu stud. med. Vasile Tampa stud. tehn. Iosif V. Vlad, stud. tehn. Comisia supraveghetoare: Traian Derghel, stud. în drept. Teodor Serb, stud. teh. Ioachim Tolciu, stud. în drept.

*

Autonomia mohamedanilor. Din Viena vine ştirea, că statutul referitor la autonomia mohamedanilor din Bosnia şi Herţegovina cu privire la cultul lor religios e gata, şi în curând va fi supus spre sancţionare Maiestăţii Sale. In statut li se asigură mohamedanilor din ţările numite deplina libertate şi guvernare de sine, în toate chestiile de credinţă.

*

Pentru agitaţie. Tribunalul din Budapesta a condamnat pe administratorul foii slovace „Slovensky Tizdennik“, dl N. Greguske, pentru agitaţie la *un an* temniţă de stat şi 300 coroane amendă.

*

Concert în Budapesta. Tinerimea universitară română din capitală a aranjat în săptămâna trecută un concert cu concursul tragedianei Agata Bârsescu-Radovici, care a recitat lucrări din Alecsandri, Eminescu, asemenea şi din Faust al lui Goethe. La această petrecere românească au mai luat parte activă: dna Elena Boer din Lugoj, a cântat piese atât clasice, cât şi poporale, şi anume cântece bănăţene; dşoara Ella Ioanovici, tot din Lugoj, a executat la violină bucăţi de Weniawski ş. a., dnul N. Brătianu, bursier al societăţii pentru crearea fondului de teatru, a cântat piese de Schumann, Schubert şi Dima, precum şi o compoziţie proprie. Concertul a fost binişor cercetat, mai ales studenţi au fost mulţi.

*

Impăratul Germaniei, cum se scrie din Veneţia, va sosi în săptămâna viitoare împreună cu împărăteasa la Veneţia, ca să meargă la insula *Corfu*, pe lângă toată gravitatea situaţiei politice.

*

Colera în Rusia bântue mai departe, ca şi până acum. Numărul îmbolnăvirilor zilnice variază între 120 şi 150 în Petersburg, cazuri de moarte se întâmplă în fiecare zi. Dela începutul epidemiei şi până astăzi s'au bolnăvit numai în Petersburg peste 10 mii de persoane, 4 mii au murit.

*

Lectură favorită. O revistă italiană s'a adresat către mai mulţi învăţaţi, în deosebi francezi şi italieni, întrebându-i ce cărţi ar ceti mai bucuros, dacă s'ar retrage pe câtva timp în singurătate? Cei mai mulţi în răspunsurile lor şi au ales pe *Dante*, *Shakespeare* şi *Biblia*, apoi pe Plato, Goethe, Victor Hugo, Homer şi Cervantes.

*

Contra microbilor. Pe biletele de bancă şi pe banii de metal, cu cât sunt mai puţin curaţi, cu atât circulează mai mulţi microbi şi bacili. Pe o bancnotă relativ curată pot să fie mii de microbi, iar pe una murdară zeci şi sute de mii. America şi-a format acum o societate, cu scop să lupte contra tuturor microbilor de pe bani. Până când vom avea şi în ţara noastră astfel de societate, nu va fi de prisos, ca decâteori am umblat cu bani în mâni, să ni le spălăm temeinic.

*

Pentru un centenar. Autorul vestit italian Gabriele d' Annunzio se va duce în Sicilia, oprindu se la Siracuza pentru a studia ruinele dela Pentapoli. E vorba să scrie o tragedie, ca să fie reprezentată în Siracuza în 1912 cu prilejul centenariului al 22 lea dela moartea celui mai mare matematic şi fizic din anticitate, *Archimede*, născut în 287 n. de Cr. şi cum se ştie omorât de un soldat roman la cuprinderea oraşului Siracuza în 212.

*

„Coroana“, institut de credit şi economii în Bistriţa, a votat pentru scopuri culturale şi filantropice suma de 1200 de coroane, care se va distribui pentru instrucţia analfabeţilor, pentru trebuinţele „Asociaţiunii“, pentru reuniuni, pentru elevi meseriaşi ş. a.

*

† Teodor Pocan, preot gr. ort. român în Jebel, dieceza Caransebeşului, a decedat după lungi şi grele suferinţe în 16 Martie n. seara în etate de 69 ani şi în anul 39 al preoţiei sale, în Timişoara, unde a fost înmormântat Joi, în 18 Martie. Odihnească în pace!

*

Din Basarabia. Congresul clerului basarabean a hotărât să predea religia în şcolile primare în limba *românească*. Manualul de religie al acestor şcoli s'a tipărit şi arhiepiscopul, cum scriu ziarele din Bucureşti, a încuviinţat executarea hotărârii congresului.

*

Ungurii din Bucureşti au sărbătorit ziua de 15 Martie cu multă însufleţire şi nesupăraţi de nimeni. S'a oficiat câte un Te Deum în biserica protestantă şi în cea catolică, unde preoţii au ţinut cuvântări arătând însemnătatea zilei. Seara s'au întrunit societăţile ungureşti, au cântat şi recitat poezii patriotice: Kossuth-nóta ş. a. ca acasă.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Demetriu Munthiu, notar în Recin, soţia sa Hermina şi copiii lor Liviu, Hermina, Valeriu, Laura, Emil şi Veturia, anume, în memoria răposaţilor lor copii resp. fraţi Valeriu, Demetriu şi Luiza, în total 2 cor. 20 bani, Dr. Alesandru Morariu, adv., Elisabetopole 40 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

Convocare.

In calitate de încredinţat al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ pentru reorganizarea despărţământului IV Uioara, prin aceasta învit toată inteliginţa şi poporul din comunele aparţinătoare acestui despărţământ, pe cum şi pe toţi iubitorii şi doritorii de înaintare în cultură a poporului român, — la adunarea constituantă, ce să va ţinea în sala separată a hotelului „Vecsernyés“ din M. Uioara la *14 Aprilie 1909 st. n.* $^1/_2$*11 ore a. m.* cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Constituirea biroului. 3. Inscrierea de membri. 4. Alegerea comitetului cercual. 5. Verificarea procesului verbal.

Murăş-Uioara, 19 Martie st. n. 1909.

Emiliu Pop
protopop gr. cat.

Cărţi şi reviste.

Apus de soare, dramă în 4 acte de *Delavrancea*, Bucureşti 1909, ed. Socec, 1 vol. de 167 pp.

*

Flori de câmp, poezie de *Const. A. Giulescu*, Vălenii de Munte, 1909 ed. „Neamul Românesc“, 1 vol. pe 74 pp. Preţul 50 de bani.

*

Neamul Românesc literar, apare odată pe lună, Nr. 3 din Martie a. c. cuprinde: Din viaţa Maramurăşului românesc de N. Iorga; Arta şi iubirea, poezie de C. Manolache; Câutec, Vecina, poezii de G. Topârceanu; Oştenilor, poezie de N. Vulovici; Sonete de Oreste, A. Cotruş şi I. U. Soricu: Amintiri din Ardeal de T. O.; Hermann şi Dorotea, trad. de Oreste; Românismul în Bucovina de C. Iordăchescu; Ţăranul suedes de N. Ciotori; Chestia reformei bisericeşti de Arh. Scriban; Cugetări de N. Iorga; Fetele lui conu'Arghire, roman de Irina G. Lecca; Situaţia şcolilor româneşti din Ardeal şi Ţara ungurească de I. L.; Teorii literare şi Cronică de N. Iorga. Abonamentul pentru un an 4·50 lei. Abonaţii „Neamului Românesc“ îl primesc gratuit. Tip. Vălenii-de-Munte.

*

„Minerva“ institut de arte grafice şi editură din Bucureşti a scos din tipar: următoarele cărţi nouă: *«Ne chiamă pământul»* poezii de ***Octavian Goga***. Preţul 2 lei. *Opere complete*, de *Al. I. Odobescu*, volumul III. Preţul 1 leu 50 bani. Iar din biblioteca Minervei a apărut numărul 26 „*Niverneza*“, traducere de *Ion Bârseanul* şi numărul 27, „*In ţara Fachirilor*“ traducere de *Nicolae Pandelea*. Fiecare număr costă 30 bani.

Teatru german.

Luni: *Der Rechtsanwald*, comedie.
Marţi: *Galeotto*, dramă.

Garanţie pentru curăţenie
30,000 coroane.

In bucătărie şi în casă

se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu

Săpunul Hirsch alui Schicht

El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştienţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.

(53) 3—3

Nr. 190/1909. [97] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc din **Ibăneşti Pădure** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român", pe lângă salariul: 300 cor. din repartiţie, ajutor dela stat ca întregire până la suma de 600 resp. 1000 coroane, condiţionat, dacă se va asemna, relut de grădină 20 cor. cuartir şi lemne de focărit pe picioare.

Petenţii se vor prezenta în vreo Duminecă la biserica din Ibăneşti-sat spre a fi cunoscuţi poporului.

Suplicele concursuali, instruite conform legei, sunt a se înainta subscrisului, p. u. Déda.

Mureş-Cueşd, 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopr.

Nr. 159/1909 prot. [95] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II-a **Haşfaleu**, protopresbiteratul tractului Sighişoara, pe baza resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu Arhidiecezan dto 10 Februarie 1909 Nro 1445 Bis. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, vor aştene în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a cuvânta.

Sighişoara, 2 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 237/1909. [96] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Vârtop**, protopresbiteratul Abrud, pe baza ordinului, Venerabilului Consistor din 17 Februarie a. c. Nr. 1731 B s., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare şi se vor prezenta, după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Abrud la 23 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Abrud în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 200/1909 [84] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a posturilor de învăţători la şcoalele confes. gr. ort. române din comunele **Gusu**, **Broşteni** şi **Beşinĕu** să escrie concurs cu termin de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român". Emolumentele sunt 600 cor. din repartiţie.

Invăţătorul ales e dator a instru elevii în cântările bisericeşti, a ţinea prelegeri cu cei de repetiţie şi a cânta cu şcolarii în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgiei.

Cuincvenalele să computá începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la aceste posturi au aşi aşterne cererile instruate conform legilor în vigoare la oficiul protopresbiteral Mercurea în terminul susindicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din comună spre a şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Mercurea, 24 Februarie 1909.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Av. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 146. 1909 protopr. [90] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţătoriu la şcoala poporală gr.-or. română din comuna **Vidacutul-român** protopresbiteratul tractului Sighişoara, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar anual de 600 cor. şi anume:

a) Din cassa bisericii: 348 coroane 08 fileri.

b) Din 5% după darea directă: 51 cor. 92 fil.

c) Ajutor din centru 200 cor., pe lângă cuartir şi lemnele necesare de foc.

Intregirea salariului conform art. de lege XXVII, 1907, se va cere dela stat.

Cuincuenalele se computá numai după instituirea definitivă la aceasta şcoală.

Concurenţii să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare sub semnatului, şi să se prezenteze poporului în biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sighişoara, 26 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Sighişoara, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat din partea Prea Ven. Cons. Arhid.. cu datul de 12/25 Iulie 1908 Nr. 8063 Epitr., prin aceasta se publică concurs de licitaţiune publică minuendă pentru darea în întreprindere a reconstruirei bis. gr.-ort. din **Ormindea** protopresbiteratul Zarand. Turnul rămâne neschimbat.

Licitaţiunea se va ţinea în ziua de **13 Aprilie st. n.** în localul şcoalei.

Preţul de strigare este 12000 cor. având comuna bis. a da materialul brut adecă: peatra, cărămida, năsipul şi varul.

Licitanţii au să depună vadiu de 10% înainte de începerea licitaţiunii, acceptabil în numărar sau hârtii de valoare.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Spese de călătorie şi diurne nu se dau. Planul, preliminariul de spese şi toate condiţiunile de spese se pot vedea ori şi când la oficiul parohial din Ormindea.

Ormindea, din şedinţa comit. parohial ţinută la 12/26 Septemvrie 1908.

Nicolau Popp prez. com. par.
Avram Laslău not. com. par.
vidi:
Vasiliu Damian protopresbiter.
(88) 2—2

Nro. par. 24—1909. [89] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistoriu Arhidiecezan Nro. 11505 Epitr. din 4/17 Octomvrie 1908 se dă în întreprindere pe calea licitaţiunii publice minuendă zidirea turnului bisericei gr. or. rom. din **Curciu** (Körös) protopresbiteratul Mediaşului.

Licitaţiunea se va ţinea în şcoala gr. or. din loc la **7 Aprilie 1909 st. n.** adecă în ziua de Bunavestire după serviciul divin. Preţul de strigare e 5800 cor., în această sumă se cuprinde tot materialul brut: peatra, cărămida, năsip, ţiglă, ciment, lemne, var, pe care întreprinzătorul are a le pune la dispoziţie.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunii vadiu de 10% după preţul de strigare. Ofertele ulterioare nu se vor lua în considerare. Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe oricare şi dintre plus oferenţi. Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile se pot vedea la oficiul parohial din Curciu.

Curciu, în 10 Martie 1909 st. n.

Ambr. Marcoviciu paroh gr.-or.
Artimon Radu epitrop I.
Vidi:
Romul Mircea protopresbiter.

Nr. 201/1909. [83] 3—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Prea Veneratul Consistor arhidiecezan cu datul de 20 Novembre 1908, Nr. 13534 Şcol., pentru edificarea unui local de şcoală conf. gr.-or. **Beşinĕu** protopresbiteratul Mercurea se escrie licitaţiune minuendă pe ziua de 16/29 Martie a. c. la 10 oare a. m. în casa parohială din loc.

Doritorii de a lua în întreprindere această lucrare, înainte de începerea licitaţiuni au să depună vadiu de 10% în bani gata sau hârtii de valoare după suma preliminată de 4465 cor. 09. fil.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul şi preliminariul de spese se pot vedea la oficiul par. gr.-or. din Beşinĕu.

Beşinĕu, din şedinţa comitetului parohial gr.-or. ţinută la 18 Februarie 1909.

Ioan Pop m. p., paroh.
Patrichie Popa m. p., epitrop.
Văzut:
Avram S. Păcurariu protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă"* înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Se află de vânzare:

Lămâi mari şi galbine,
3 bucăţi 5 creţari.

Portocale frumoase,
3 bucăţi 5 creţari.

Ciapă frumoasă.

Harapacică, usturoi, carfiol şi poame frumoase

la

Hermann Hermann

Sibiiu

Nr. 29. Piaţa mică. Nr. 29.

(77) 3—3

Prin **Librăria arhidiecezană** din Sibiiu se pot procurà icoane cu

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm, simple 21 coroane, fine 27·40 cor., foarte fine 39·20 cor.

Mărimea 63/79 cm, simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., foarte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm, simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., foarte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm, simple 48·40 cor., fine 70 cor., foarte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm, simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., foarte fine 117·60 cor.

Efeptuirea se poate face în 25 zile.

Gata se află pictate pe mătasă: mărimea 72/114 cm 128·80 cor.; 72/100 cm 90 cor.; 55/68 cm 50 cor.; pe jumătate mătasă 72/100 cm 86 cor.; pe pânză 82/110 cm 80 coroane.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II-a	„ —·50
Noul Abcdar edit. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„ —·50
Lecţii de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela **Librăria arhidiecezană.**

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 26—36

Viţă de vie altoită

expediază **sorte curate**, sub garanţie, în sortiment bogat, de ani cunoscuta şi solida firmă:

Prima plantatiune de viie de pe Târnave.

Proprietar: **FR. CASPARI,**
Mediaş, Nr. 62 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţărei şi poate deci fiecare posesor de vie a-şi cere informaţiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 33—34

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atenţiunea On. mei muşterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, şi anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz şi himeiu de prima calitate, precum şi prin aranjarea berăriei cu maşini nouă şi în sfârsit prin pregătirea unei cantităţi mari, în a ul acesta, sunt în plăcută poziţiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată şi gustuoasă, prin ceeace sper a satisface şi celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei muşterii nu le va căşuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune şi ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă şi a celoralalte soiuri de bere de concurenţă.

Rog deci On. mei muşterii, ca şi în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promiţând că această încredere, precum în trecut aşa şi în viitor, mă va obliga a-i mulţămi în toate privinţele.

Totodată aduc la cunoştinţa On. mei muşterii, că în urma instalării unui automat de spălat şi umplut sticlele, sunt în plăcuta poziţiune a umplea şi pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putinţă a efeptui prompt şi cele mai mari comande. **Se vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanţie.**

Aşteptând preţioasele comande, cu deosebită stimă plecere asigur On. mei muşterii anticipative de serviciu promt şi semnez

Cu deosebită stimă:

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

(92) 2—6

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 28 Sibiiu, Joi 12/25 Martie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Martirii credinţii...

Articol venit din afară.

Preoţimea în toate veacurile, prin rostul credinţii şi harul milei împărtăşite de întemeietorul bisericii creştine, s'a învrednicit a fi un factor însemnat în istoria culturii şi a vieţii popoarelor. Nu numai la noi, ci pretutindeni, prin zel, prin abnegaţiune, prin muncă, şi mai pre sus de toate, prin puterea crucii, *martirii credinţii* au fost totdeauna izvorul nesecat, din care s'au adăpat mii de generaţii, însetoşate de văpaia mistuitoare de suferinţi omeneşti.

E de admirat, şi fără îndoială foarte caracteristic faptul, că toate popoarele, cari au cuprins dela început însemnătatea organisării ierarhice a preoţimii, acest conducător firesc şi ales, s'au înălţat, nu numai la o scăpărătoare viaţă morală, ci s'au distins şi în cultură, în muncă, în propăşire, în progres pe toate terenele. Căutând cheia enigmei şi destăinuind secretul, ajungem la concluziunea şi la convingerea, că faţă de acest preot, care a ştiut fără şovăire, vădit să-şi jertfească avutul, munca, chiar şi viaţa pentru turma încredinţată, faţă de acest păstor, toţi factorii, atât cei culturali, cât şi cei politici, au manifestat stimă cuvenită, zel, ascultare, ajutor şi dragoste nefăţărită.

Nici nu se putea altfel, deoarece preotul era conducătorul firesc, pe care-l recunoşteau părtaşii comunităţii creştine, ca reprezentantul unităţii, al bunei înţelegeri, al moralei superioare şi al virtuţii. Chemarea preoţimii era grea, şi acei cari prin cinste şi abnegaţiune se devotau altarului, se împărtăşiau de roadele milei şi ale îndurării creştine. Serviciul divin era înălţător, amvonul se cutremura de evlavia aceluia, care răspândea adevărul şi lumina, poporul îşi mărturisea păcatele spre pocăinţă, inimile se deschideau să primească cu sfinţenie neîntinată cuvântul de aur, ce se întrupa în fapte demne, cinstite, vrednice de laudă şi de răsplată, nu numai în lumea aceasta, ci şi înaintea judeţului etern.

Astfel ni se înfăţişeau preoţii, asemenea turma! Neamul nostru se învăţa şi se conducea, pe toate căile, de preoţime. Ea cunoştea cartea, cunoştea adevărul, cunoştea pericolul, şi aceea ce se frământa în inimă, mâneca la inimi. Acest preot era simplu, şi cu atât mai pitoresc, cu cât cerinţele şi pretensiunile la cultură se desprindeau mai puţine, mai neînsemnate. *Ciaslovul* şi *psaltirea* zugrăveau fondul luminos, pe care se întemeia înţelepciunea vieţii şi adâncul credinţii. Nefăţărit, blând, tăinuind multă poezie în sfaturile părinteşti, ocrotea jertfelnicul, stăruind în graiul străbun, păstrând datinile foarte preţioase, întruchipând astfel unitatea culturală a neamului în veacurile de osândă.

Românii par a fi înţeles, că preotul e alesul Domnului, iar preotul, că neamul se întăreşte vieţuind în *multă* credinţă: simplu, păstoreşte, iar nădejdea zilelor de bine biruia ispita şi vijeliile sălbatice....

Astăzi, chemarea preotului e cu mult mai migăloasă, mai grea, recerând multă trudă, dar şi mult devotament. Vieţuim în secolul luminii. Ştiinţa a făcut progrese e norme şi acei cari odinioară *stihuiau* din psaltire, ţinând seamă de progres, sunt siliţi să urmeze, nu numai cursuri superioare de cultură, ci să apere voiniceşte, opintindu-se, — dupăcum pe vremuri deslănţuiau valurile de credinţă, cari sbucneau de bună voie din inimi, — împotriva viforului minciunii şi necredinţii, ce năpădeşte straniu şi necruţător din inimi împietrite.

Cerinţele sunt mari şi nu se pot nega. Ar fi un ignorant fără chibzuinţă matură, fără bun simţ, neînţelegător, acela, care ar fi în stare se afirme şi astăzi, că ciaslovul şi psaltirea poate să mulcomească aceeace ştiinţa, sau *pseudoştiinţa*, — voind să destrame firele din cari se ţeseau odinioară începuturile religiunii, — zdrobeşte, deşi poate arareori numai la aparenţă, inimile şovăitoare şi plăpânde.

Preotul trebue să ştie carte, trebue să cetească multă carte. Imprejurările în cari vieţuim şi pilda celoralalte popoare ne dovedesc, că preotul e chemat în cel dintâiu rând să fie conducător, ostaş, sentinelă neclătită şi neadormită. Această chemare cred, că nu o poate nega, nici cel mai intransigent, mai făţărit şi înfocat Român de inimă, care doreşte, ca preoţimea (învrednicindu-o cu imnuri şi marşuri răsboinice, ca de pildă *„marşul congruei“*, din „Tribuna“ 29 Februarie a. c.), să se validiteze cu orişice ocaziune, ca sfătuitorul bun al poporului!

Da, aveţi dreptate, sunteţi corecţi, pretensiunile vă sunt juste. Nesocotiţi deci păstorii, căci aveţi dreptate. Huliţi împotriva lor şi batjocoriţi-i, pe aceia, cari de XX de veacuri au veghiat la căpătâiul vieţii neamului nerecunoscător, şi astăzi oftând din adânc, *ei*, preoţii, îşi încovoaie încă mijlocul pe coarnele plugului nemilos, fără tihnă, din lipsă de mijloace, în brazdele roşii şi nerodnice, pe când acei cari sfătuesc, cari mustră, cari pretind *„accese de energie şi demnitate“*, colindă cafenelele, citind romane, aţâţând poporul, sfidând bunul simţ, mântuind călătorii de plăcere, cercetând Parisul, istovind energia şi fierul muncii adevărate.

Pretindeţi domnilor şi huliţi, căci preotul e cel din urmă. Scoateţi-l din biserică, din casă, pentru aurul mult ce-l grămădeşte în lăzi, scuipaţi palma dură de săcure a aceluia, care înfiinţează fonduri, societăţi culturale, abonează ziare, dărueşte din greu la colecte, aplaudă pe domni când ţin oraţii chilometrice!...

Indrăzniţi chiar cu braţele profane şi secaţi izvorul vieţii, cuprindeţi bisericile, dărâmaţi zidurile învestmântate în aurul credinţii şi în mireasma norilor de tămâie, aprindeţi ruinele şi cenuşa sfântă spulberaţi-o în cele patru vânturi, sfăşiaţi icoanele, — inimile sfinţilor cari bat pururea calde în închipuirea poporului, — loviţi cu săbii crunte, iar pe ruinele plângătoare şi triste înălţaţi temple măreţe zeilor cărora vă închinaţi!

S'a umilit Cristos şi s'au înălţat profanii! S'a umilit credinţa şi s'au preamărit chipurile deşarte ale lumii! S'a umilit adevărul şi a prisosit minciuna! S'a umilit biserica şi au strălucit templele antice! S'au umilit martirii credinţii şi s'au înmulţit preoţii nechemaţi, sfătuitori mândri, legiuitori, cari nu cunosc legea, îndreptători trufaşi, fără nădejde, lipsiţi de sinceritatea inimii!...

Veniţi toţi aceia, cari înţelegeţi a sfătui, deschideţi-vă pungile largi, jertfiţi aurul muncii pe altarul neamului, alinaţi cu mireasmă sinceră, bine mirositoare, ranele dureroase ale poporului, aprindeţi inimile, ridicaţi privirea, prinoasele voastre să împodobească mesele de jertfă, stranele să vă cuprindă cu evlavie în faţa tronului divin, irmoase de laudă să răsune la adresa sfinţilor, de pe buzele voastre, cari ştiu huli şi ştiu să defaime, să resune vorbe sfătuitoare, îndrumătoare, *zidiţi credinţă* prin îndemn la *adevăr* şi aceluia, care de veacuri, — martirului credinţii, — se roagă ziua şi noaptea, în genunchi, în frig, neobosit, fără odihnă, trudit, pentru păcatele poporului, spre îndreptarea vieţii, spre întemeierea şi păstrarea dragostii de limbă în sufletele miilor de generaţii: învăţaţi ai hărăzi stimă, cinste, bunăcuviinţă, mână de ajutor, nefăţărită în toate, cum se cuvine slujitorului, care a primit har şi milă spirituală de a săvârşi jertfa împăcării şi botezul credinţii.

Astfel numai sunteţi îndreptăţiţi, chemaţi a fi judecători şi sfătuitori, legiuitori aspri şi drepţi,

---

FOIŞOARĂ.

Priveliştea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeţ.*

(Urmare.)

Pe ori-ce cărare a vieţii am apuca, putem să urmăm calea lui Cristos, în care mergând să folosim lumii. Fii plugar, fii lucrător în fabrică, meseriaş, învăţător, preot, advocat, medic, gazetar.

Un pantofar e atât de bun şi de trebuincios oamenilor ca şi advocatul. Jugul dela car e tot atât de necesar ca şi roata.

Tipograful e tot atât de lipsă, ca şi învăţatul căruia îi tipăreşte cartea.

E mai bine să fi un ţăran harnic decât un învăţător nepriceput.

Plugarul apucă pe calea lui Cristos când munceşte la coarnele plugului să prăsească bucate, păstorul să prăsască oi, negustorul care serveşte cu articolele de lipsă muşteriilor, meseriaşul, care lucrează şi întocmeşte lucrurile din natură spre trebuinţa oamenilor, artistul care descopere frumosul, căci Dumnezeu este frumosul, învăţământul care caută adevărul, şi Dumnezeu este adevărul.

Când s'a întors acest Invăţător din pustie, a intrat în biserică şi se sculă să cetească. „Şi-i se dete cartea profetului Isaia, şi deschizând cartea găsi locul, unde era scris: „Duhul Domnului peste mine, Pentru-că m'a uns ca să binevestesc săracilor. M'a trimis să tămăduesc pe cei zdrobiţi cu inima, să vestesc ertare celor în robie, şi orbilor vedere. Să dau drumul celor apăsaţi. Să vestesc an plăcut Domnului“. Şi închizând cartea, dându o îndărăt slujitorului stete jos; iar ochii tuturor din sinagogă erau aţântiţi spre dânsul. Şi începu a cuvânta cătră dânşii, că astăzi s'au împlinit scriptura aceasta în urechile voastre (Luca III. 18—22).

Avem o mărturie despre cele ce făcea Isus după aceasta. Ioan Botezătorul, prorocul care-l vestise, era pus în temniţă din partea lui Irod. Auzise de noul profet şi trimise oameni să-l întrebe cine este. Şi răspuns-a Isus trimişilor: Mergând spuneţi lui Ioan ce aţi văzut şi ce aţi auzit: Orbii văd, şchiopii umblă, leproşii se curăţesc şi surzii aud, morţii se scoală şi săracilor se binevesteşte. (Luca VII. 22). Şi fericit este cel-ce nu se va sminti întru mine“.

Erau şi pe atunci, oameni săraci şi bogaţi, din familie de rând şi din neam mare, cu slujbe mari şi slugi, unii în şcoală, alţii fără şcoală, şi cu fel de fel de ocupaţii.

Cei învăţaţi ţineau la olaltă, şi erau despărţiţi de cei neînvăţaţi, erau despărţiţi bogaţii de săraci, cei de neam mare de cei de rând. Din această despărţire isvoreau multe nepotriveli şi rele în viaţă.

Uitaţi-vă în ziua de astăzi şi încă veţi vedea acest lucru, deşi zidul despărţitor se dărâmă din zi în zi. Să nu mai fie ţăranul mai puţin preţuit decât orăşanul ori domnul, săracul decât bogatul, şi aşa mai încolo — a fost scopul întrupării lui Isus.

Pe acea vreme deosebirile între oameni erau ţinute în samă până la un fir de păr. Cristos n'a ţinut samă de împărţeala aceasta păgubitoare şi îngrozitoare pentru oameni. Un caz ne-o dovedeşte şi e cu bună pilduire.

Erau nişte bolnavi de lepră, cu o boală care se socotea lipicioasă în acele părţi pe atunci. Doftoria este spălarea trupului. Bolnavii aceştia erau scoşi dintre oameni, şi locuiau în peşteri afară din oraş. Când se arăta un lepros între oameni, fugeau toţi din calea lui şi-i strigau: necuratule! Dar nişte leproşi spre cari mergea Cristos în drumul său, alergară la dânsul. Iar Cristos în loc să fugă ca alţi oameni de leproşi scuipând în tină, le freacă ranele şi le zise: *Fiţi curaţi.* Şi se tămăduiră.

De ce i-a uns? I-ar fi putut tămădui fără să se atingă de leproşi, ca pa fiica Sutaşului.

Insă atingerea era semnul de dragoste faţă de ei, şi ca să arete mincinoasa şi fără dreptate credinţa oamenilor de atunci, cari socoteau că atingerea e primejdioasă.

Se zic prejudiţii credinţelor acestora şi de acestea sunt multe între oameni. Domnii cei mari se feresc de cel îmbrăcat slab, de cel rupt şi sărac, de cel neînvăţat, de cel dela sate. Cristos învaţă cu fapta sa, să ajuţi pe acel om, să-l luminezi, să stai la o masă cu el, să călătoreşti cu el, să te atingi de el. De aceea lipseşte încrederea între oameni într'o clasă şi alta, pretrucă lipseşte atingerea. La şcoală nu pot merge decât cei bogaţi, la vot numai cei bogaţi şi ştiutori de carte, la biserici poruncesc cei bogaţi.

Insă aceştia să zică: *Eu vreau să fiţi curaţi*! Atingerea e *tactul*. Să intri în cugetarea lui, în simţirea lui, să *te împărtăşeşti cu el*, acesta e drumul înfrăţirii şi înălţării.

In ziua de azi nu putem da viaţă celor morţi, dar numele lor şi faptele lor să le preţuim. Dar de orb să nu râdem, pentru orbi să fie spitale. Şi ori-ce schilavi să îngrijim să trăiască scutiţi.

(Va urma).

spre îndreptare, spre mustrare, spre pildă. Priviți în adânc, cercetați tainele cu bunăvoință, sprijiniți ce e bun și ales, fiți milostivi cu durerile celor cari cu brațele frânte de muncă, luminând amvonul și strana, înțeleg să fulgere în arșiță cu coasa sclipitoare, și cuprind și înțelepciunea de a crește și încălzi pe acei cari, de când, dupăcum zice poetul *Goga*: *„nici iscusita vremii slovă“* nu-și mai aduce aminte, muncind și oftând, așteaptă luminători, ideal de credință, fruntași, apostoli aleși și neprihăniți. In ziua mare a *împăcării* vă primim apoi sfaturile, vă suntem recunoscători, și pretensiunile adevărate le vom scrie cu litere de metal în inimi și în cugete, urmând ca și acum, adevărul și cărarea vieții naționale!....

Cronică pedagogică.

Educațiunea în școalele elementare și defectele ei.

De

G. F. Preșmerean.

(Fine.)

Nefiind învățătorii lămuriți cu misiunea lor, nu-i mirare că starea morală a tinerimii încă lasă de dorit, căci sub conducerea lor elevii nu numai că își strică purtarea morală, pentru care în familie sau sub conducerea unui alt învățător s'a lucrat cu mult tact, dar și învățământul devine o sarcină neplăcută, atât pentru ei, cât și pentru învățătorii respectivi.

Singura lor preocupare e de a putea da gata cu sfârșitul anului materialul prescris, pentrucă după convingerea lor nenorocită numai prin însușirea — chiar și mehanică — a acestuia și ar putea dovedi resultatul bun al activității lor de peste an. Ei cugetă, că e destul dacă elevul în anul I. de școală știe să slovenească câteva ziceri, apoi să cunoască numirea obiectelor din școală și să facă câteva socoteli mentale, pentruca ei să poată conta la mulțămita și admirația publicului.

Despre vre o îngrijire în cele morale, purtare bună, simț de ordine, disciplină și de curățenie, caracter, simț de iubire și compătimire față de nevoile deaproapelui, simț religios, nici că poate fi vorba, toate acestea fiind lucruri prea neînsemnate — după părerea acestora — pentru a fi luate în programul lor de muncă. Dar nici nu pot de altcum acestea servi ca dovezi destul de evidente, despre progresul realisat în decursul anului, ba chiar nici nu au vre-o valoare în fața unor inspectori școlari.

Indrăznesc să afirm față de o judecată atât de ușuratică, că aceasta nu e deamnă de numele de educator, care are să fie propagatorul culturii.

In casul acesta numai de cultură nu poate fi vorba, și resultatele educației nu pot fi mulțămitoare, cel mult pentru cei ce nu știu face distincție între noțiunea cultură și educațiune.

Cuvântul a educa, conform sensului său etimologic însemnează a scoate pe cineva din o stare inferioară la o stare superioară mai perfectă, și de sigur că cei vechi în sfera acestei perfecțiuni și desvoltări vor fi presupus — cel puțin — și cultivarea moralei, dacă cumva n'au avut-o aceasta mai ales în vedere.

Vrednică de dispreț e dar procedura acelora, cari pun mai presus cultivarea inteligenții decât a moralului elevului, și aceasta cu atât mai vârtos e de condamnat, cu cât vederea lor de regulă nu isvorește din o intenție nobilă, ci prin aceea urmăresc ei o ușurare a sarcinii lor. Spre norocire aceste vederi ruginite nu mai stăpânesc astăzi, ci numai ici-colea le mai întâlnim și cu deosebire între învățătorii cei mai bătrâni, lucru ce de altcum e ușor esplicabil, prin silnicia și impaciența acestora de a se putea coborî în relațiunile mai intime ale elevilor și a le controla purtarea lor morală.

Nici nu-i mirare dar, dacă din partea acestora nu se poate aștepta să desvolte în conștiința elevului un interes mai înalt, ci cel mult interesul empiric, intelectual și arareori cel estetic, prin cari și dacă acestea au menirea de a înavuți viața spirituală cu tendințe de progres în știință și cu sentimentele frumosului, totuși nu e ferit elevul de a se abate dela calea morală.

Sigura garanță pentru o viață morală i-o ofer elevului interesele mai înalte și adecă interesul social, care are să stabilească legătura de iubire între elevi, îndemnându-i la bunăvoința și cultivarea sentimentelor de milă, relativ la năcazurile deaproapelui, apoi cel religios menit a întemeia în inima elevului simțul religios, care e stâlpul moralității.

Pentru cultivarea acestor feluri de interese nu e suficient timpul ce-l petrece elevul în școală, ci în scopul întăririi acestora e necesar, ca învățătorul să profite și de orele libere, precum și de timpul de recreație, urmărind pe elev în jocurile și vorbele sale. Ba putem zice, că e imposibilă o creștere trainică morală, câtă vreme învățătorul își mărginește activitatea numai între păreții școalei, căci pentru formarea caracterului, care nu e altceva decât modul constant, consecvent de a voi în aceleași împrejurări, în același fel și prin care numai se poate pune elevul în serviciul moralității, trebue pus în posiție de a voi să îndeplinească anumite lucrări, a face anumite servicii conșcolarilor săi, fie la joc, fie în escursiuni.

Prin aceste servicii repețite, la aparență de neînsemnătate, dar cari în fond — prefăcute în datine morale servesc de basă caracterului moral, se pot aplica în praxă acele maxime de viață, precum și alte principii morale propuse la studiul religiunii, cari neaplicate rămân tot atâtea noțiuni sterile și neînțelese.

Pentruca aceste servicii să poată fi îndeplinite, tocmai disciplina pedagogică e absolut necesară, acesteia fiindu-i numai reservat a determina pe elev a se supune voinței educătorului.

Prin o astfel de procedere, educațiunea își poate numai resolva problema sa, ca elevul ajuns la starea de independență să poseadă calitățile necesare de onestitate, sinceritate, simț de dreptate, bunătate, cari formează începutul și bazele sigure ale caracterului solid religios-moral.

Numai prin creșterea de copii pătrunși de un astfel de caracter va putea școala noastră răscumpăra sacrificiile multe ce se aduc pentru susținerea ei.

Prin creșterea de caractere morale pătrunse de iubire pentru legea românească, înăscută în firea Românului, ne vom putea asigura viitorul poporului nostru ca neam în noianul națiunilor.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Săliște.

— 19 Martie n.

După lupte și frământări electorale, cari — durere — încep în timpul mai nou și în sinul bisericei a se desvolta în măsură tot mai îngrijitoare, iată-ne în fine trecuți peste alegerile împreunate cu reconstituirea diferitelor corporațiuni bisericești. Pentru protopresbiterat fără îndoială, că cea mai de însemnătate corporațiune este sinodul protopresbiteral. Abstrăgând dela sfera multilaterală de activitate, care i-o impun legile bisericești, faptul, că el efectuește actul alegerei de protopresbiter — bine înțeles, ca sinod electoral — îi justifică pe deplin acest timbru.

Pentru tractul Săliștei odată cu alegerea membrilor ordinari ai sinodului s'a îndeplinit și alegerea membrilor estraordinari, în vederea alegerii de protopresbiter al tractului. Judecând după prima întrunire a acestui sinod, întâmplată în 2/15 Martie a. c., precum și după seriositatea și obiectivitatea ce s'a manifestat în decursul desbaterilor, de asemenea după buna înțelegere în care a decurs alegerea comitetului și a epitropiei protopresbiterale, se poate afirma cu deplină liniște, că acest sinod și atunci când chemat va fi, ca să-și dee votul la urna alegerii de șef tractual va fi pătruns de aceleași simțăminte.

Pe lângă alegerile sus amintite, precum și pertractarea altor obiecte tot de mare însemnătate, cred că momentele remarcabile au fost dorința unanimă, care și a esprimat-o acest sinod cu privire la persoana viitorului șef tractual, precum și cuvântul de încheiere al protopresbiterului administrator Dr. *Ioan Stroia*. Chemat fiind sinodul a face pașii cei dintâiu pentru ocuparea postului vacant de protopresbiter, cu mare însuflețire și a esprimat dorința de a-l avea în fruntea tractului pe inimosul și neobositul fiu al acestui tract, pe prof. sem. Dr. *Ioan Lupaș*, o dorință nu numai a membrilor sinodali, ci a întregii poporațiuni din acest tract. Să sperăm, că superioritatea noastră bisericească va da cuvenita ascultare acestei ferbinte dorințe și nu va împedeca întruparea ei.

Al doilea act marcant, care s'a petrecut cu ocasiunea acestui sinod a fost momentul mulțămirii protopresbiterului ad. Dr. *Ioan Stroia* dela conducerea afacerilor protopresbiterale. E o împrejurare aceasta, care ne impune cel puțin o fugitivă reprivire asupra activității rodnice a acestui vrednic și desinteresat șef tractual. In decursul celor 8 ani de păstorire bogatele lui fapte și îndrumări prețioase, nu numai pe terenul bisericesc și școlar, ci pe toate terenele vieții noastre culturale, vor forma una dintre cele mai frumoase pagini în istoria acestui protopresbiterat.

Conștiu de greaua răspundere legată de chemarea sa pastorală, a căutat totdeauna să-și îndeplinească cu conștiențiositate datorințele, iar când marile interese obștești erau periclitate, chiar și cu risic material — necruțând nici ostenele, nici jertfe — s'a achitat totdeauna cu demnitate de rolul său.

Dacă n'a putut totdeauna isbuti întru realisarea problemelor sale spre mulțămirea obștei, nereușirea nu e a se atribui numai persoanei lui, căci buna intențiune a fost, ci și altor factori, cari au rol în viața noastră bisericească și școlară.

Nu numai afacerile bisericești-școlare au fost promovate cu cel mai învăpăiat zel, ci înțelegând, că progresul parohiilor e legat și de buna înțelegere între organele parohiale și cele administrative, a căutat totdeauna a o cultiva aceasta, premergând însuși cu esemplu bun prin stima și respectul ce a esistat între dânsul și vrednicul șef administrativ.

Nu voiu să mai întind firul înșirând faptele săvârșite de acest credincios păstor, căci istoriograful nepreocupat va fi chemat a-l desăvârși, ci aflat am de cuviință — drept prinos al recunoștinței — a dedica aceste șire vredniciei lui, din incidentul cuvântului de adio dela sinodul protopresbiteral. Bunul Dzeu să-i încălzească inima și în noul post tot de aceeași dragoste pentru binele obștesc, ca și în trecut spre a adăuga nouă fapte mărețe la comoara sa sufletească, iar nouă ne dăruiască și ne învrednicească cu bărbatul doririlor.

Ioan Oțoiu
paroh.

Curățenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferințele preoțești, de *Nicolau Aron*, paroh gr. or. în Galați, lângă Olt.

(Urmare).

4. Rândul vestmintelor și cărților de serviciu în biserică. Nu mă estind asupra tuturor vestmintelor dela bisericile centrale, în cari servesc diferiți dignitari, cetețí, diaconi, preoți, protosinceli, arhimandriți, episcopi, ci rămân la bisericile noastre de pe sate, în cari se folosesc următoarele vestminte pentru serviciul divin: stiharul, epitrahilul, brâul, mânecuțele și felonul (fita). In legătură cu acestea la proscomidia se folosesc și procovețele, adecă acoperemântul dintâiu, acoperemântul al doilea și acoperemântul al treilea (aerul).

Aceste vestminte la cele mai multe biserici de ale noastre se dăruesc din partea creștinilor evlavioși mai cu dare de mână. Puține vestminte cu cari servește preotul se cumpără din visteria bisericii. De aceea vestmintele de serviciu în cele mai multe biserici sunt după gustul celorce le cumpără și departe de gustul preotului slujitor și de statul și ritul bisericei noastre române gr. orientale. De multeori întâlnești un preot român greco-oriental îmbrăcat diform, stiharul romano-catolic, epitrahilul și felonul ortodoxe și viceversa, stiharul ortodox și epitrahilul și felonul de rit latin (apusean). Nu arareori întâlnești la înmormântări pe preotul în haine roșii, pistrițe în loc de haine mohorâte sau negre. In biserică cei mai mulți preoți cu aceleași haine de o coloare servesc și în posturi ca și în dulce.

De dresul hainelor pentru serviciul divin nu se îngrijește nimenea. Drept aceea nu arareori întâlnești pe preotul liturgisitor îmbrăcat sdrănțos, sau dacă nu tocmai sdrănțos, deshămat, atârnându-i felonul pe spate, pe un umere, sau pe altul, încins cu brâul, sau prea sus sau prea jos, numai cum trebue nu, și epitrahilul atârnat, sau prea spre dreapta, sau prea spre stânga, și în sfârșit, mânecuțele deslegate pe mâni, de crezi că acuși îi pică preotului când cădește biserica.

Acestea provin de acolo, că vestmintelor de serviciu le lipsesc copciile și legătorile trebuincioase cari mereu se strică, și mereu și trăbuesc reparate.

Nici la așezatul, îndoitul și păstratul vestmintelor bisericești nu se observă regulă în multe biserici de-ale noastre.

In cele mai multe biserici, ba aș putea zice, că de regulă vestmintele de serviciu se păstrează în altar. Dar cum? Acățate de câte un cuier, și de cuie bătute în păreți, și cocoloșite în câte o ladă sau dulap de crezi, când intri în altar, că intri într'o *șatră de târg*, — ba vestmintele, cu cari servește preotul (cele luate la rând), de multe ori nici nu se mai îndoiesc, ci stau aruncate pe sfântul prestol. Cu anii stau la acelaș loc, necercetate, nefolosite, bătute de prav, mucezite de umezeala zidurilor groase ale bisericei, și cercetate de șoareci, care'și fac cuib în vestmintele sfinte și le strică.

Rândul vestmintelor de serviciu în biserică trebue regulat. Preotul care le poartă trebue să se îngrijească cel dintâiu, ca hainele de serviciu să fie mai nainte de toate întregi. Cele rupte să se caseze și numai cele bune să se folosească. In cazul estrem, când haine întregi și bune nu mai sunt, preotul trebue să îngrijească, ca vestmintele preoțești, fie și mai vechi, să se cârpească, aducându-se într'o stare mulțămitoare.

Vestmintele de folosit să se păstreze într'un dulap, așezat în altar, dacă este loc; dacă altarul este mic, și pentru dulap nu este loc, dulapul să se așeze în podișor și dacă biserica n'are nici podișor, atunci dulapul se poate așeza într'un unghiu al despărțământului pentru bărbați, mai aproape de altar, și hainele să se pună sub cheie.

In altar acățate de un cuier, sau de un cuiu, să se țină numai rândul de vestminte ce'l întrebuințează preotul: în dulce *haine colorate*, în posturi *haine negre*, iar în săptămâna luminată și până la înălțare *haine luminate*. De sine înțeles, la înmormântări preotul trebue să folosească numai *haine negre*. Numai în cazuri estreme, când biserica n'are vestminte negre, preotul la înmormântări se îmbracă și cu *haine colorate*.

De câteori preotul se desbracă, vestmintele trebuesc îndoite, și puse în cuier, respective în dulap; nici decât însă să nu le lase aruncate numai așa în stare de disordine, pe sfântul prestol.

Cărțile întrebuințate în biserica noastră sunt: *Evanghelia*, *Apostolul*, *Octoihul mare*, *Triodul*, *Penticostariul* și cele două sprezece *Mineie*; apoi *Predica* și *Liturgierul*. Mai sunt cărți mai mici: *Octoihul mic*, *Ciaslovul*, *Psaltirea*, *Propovedania la morți*, și altele.

Cărțile odinioară cu cirilice în timpul mai recent se tipăresc cu litere latine. Astfel în biserici mai cu stare se găsesc duplicate: *Apostolul*, *Liturgierul*, cele *12 Mineie*, *Octoihul mic*, *Ciaslovul*, *Triodul* și *Penticostariul*, precum și diferitele *predici*, pentru toate Duminecile și serbătorile de preste an.

Biserica noastră are așa dară o bibliotecă frumoasă de *cărți rituale*, cari se deosebesc de *cărțile de legi*, cari sunt: *Protocoalele sinoadelor și congreselor*, diferitele *Regulamente*, și de *matriculele* și *protocoalele parohiale*, cari asemenea formează *bibliotecă frumoasă*, în *cancelaria parohială*..

Despre cărțile *„bibliotecei parohiale“*, ordinată a se înființa în toate parohiile, nu pomenesc și nici despre *registrele*, *rechizitele de învățământ* și *biblioteca școalei confesionale*, cari formează încă o *bibliotecă deosebită*, *„biblioteca școlară“*, în *cancelaria școlară*.

Cărțile rituale în bisericile noastre se păstrează de regulă în altar și la stranele cântăreților, din dreapta și din stânga.

(Va urma).

Serate de ale meseriașilor nostri.

La 25 Februarie n. c. și-a ținut Reuniunea sodalilor nostri din Sibiiu a 2 a ședință literară. In cuvântul de deschidere al ședinței, prezidentul Tordășianu raportându-se la evenimentele mai de căpetenie din luna Februarie, cu drept cuvânt o numește luna bucuriilor, căci în această lună societatea noastră s'a întărit prin căsătoriile încheiate între membrii nostri Ilie Baciu, cul. tip. cu dșoara Frida Petkovski; Lazar Părău, măestru pantofar cu dșoara Elisaveta Vulcu din Turnișor; Ioan Petrașcu, măestru croitor cu dșoara Elisaveta Podea din Săcădate; Ioan Căicuț, măsar cu dșoara Hedu, cum și prin logodna încheiată între dșoara Letiția Simtion cu dl Mih. Simoneti, franzelar în Alba-Iulia, cărora dorindu-le toate fericirile, îi roagă să fie și pe viitor cu alipire și dragoste față de Reuniunea noastră, care va fi contribuit și ea la încheierea acestor fericite căsătorii. Dorește spor și noroc frizerului Victor Maniu, care deschizându-și stabiliment propriu, a înmulțit șirul măiestrilor nostri de sine stătători. Aduce mulțumite binemeritate măiestrilor, membri ai „Intrunirei de Miercuri“, cari, cu considerare la vredniciile, ce le-a avut membrul nostru onorar, mult regretatul Nicolae Simtion, au procurat pe spesele lor chipul în uleu al lui, și l-au dăruit Reuniunei cu dorința: să servească drept podoabă pentru local și viu esemplu de urmat pentru cei de față și cei viitori, când vorba este de a lucra pentru înflorirea Reuniunei și cu ea a clasei noastre de mijloc, precum o făcuse decedatul dela înființarea Reuniunei și până la încetarea lui din vieţă. De încheiere vestindu-ne cu bucurie că măiestrii Mihail Sinu, croitor, Zah. Aron, cismar, Ioan Petraşcu, croitor, Vasile Banu, cismar, Ioan Părău, croitor, Ioan Roman, frizer şi Petru Bota şi soţia sa, croitori, au declarat, că întră în şirul membrilor pe vieaţă ai Reuniunei cu taxa de câte 50 cor., doreşte, ca esemplul acestora să fie urmat de cât mai mulţi.

Cum între participanţii şedinţei era şi badea Cârţanu, prezidentul Tordăşianu, îi doreşte să se simtă bine între noi şi declară şedinţa deschisă.

După cetirea prin notarul Duca a protocoalelor şedinţelor administrative, sodalul pantofar A. Bozo, cu şodomănia „La gara din Turnişor“, de Orlăţanu, a provocat mult râs, care s'a potenţat când dl Bozo a predat „Amestecul de limbi la târgul Mediaşului“, bine şi cu însufleţire a predat învăţăcelul lăcătuş George Groza pe „Groza Haiducul“, şi tot asemenea bucata „Din ţara proştilor“, sodalul zidar Iosif Ciontea, ne-a surprins în mod plăcut cu câteva arii, bine esecutate la citeră, mititelul Ilie Petraşcu, a fost de tot hazul în „Al mai tare om gin lume“, dşoara Ana Moldovan a cântat cu simţ câteva arii; mult a plăcut sodalul pantofar I. Miga în „Recrutul“ de H. Lecca; baladele de Coşbuc, cetite de dna Eugenia Tordăşian au captivat auditorul, învăţăcelul croitor Dionisie Axente, fratale binecunoscutului actor — diletant Dem. Axente, în „Graiul neamului“ de Coşbuc, a tradat talent preţios declamatoric, dşoara Eugenia Roman cu cântecele sale drăgălaşe şi înduioşetoare, ear dl Radu P. Barcianu, librar, prin schiţarea biografiei a mult şi cu plăcere gustatului scriitor I. Slavici şi a scrierilor sale poporale, au format punctele de forţă ale seratei noastre.

Ca de obiceiu între participanţi s'au sortat 15 cărticele folositoare, ear la fine dl Tordăşianu, mulţumind tuturor acelora, cari au obosit pentru buna răuşită a seratei, invită la şedinţă literară din 25 Martie r. c.

„*Invingătorul.*

NOUTĂŢI.

Alegeri pentru sinoade. In dieceza Aradului au fost aleşi pe teritoriul consistorului arădan următorii deputaţi din cler pentru sinodul eparhial: In Arad: Vasile Beleş, protopresbiter. Timişoara: Dr. Tr. Putici, protopresbiter. Vinga: P. C. Sa, Arhimandritul Augustin Hamsea. Chisăteu: Gerasim Sârbu, protopresbiter. Birchiş: P. C. Sa Arhimandritul Augustin Hamsea. Radna: Procopiu Givulescu, protopresbiter. Boroşineu: Ioan Georgea, protopresbiter. Banatcomloş: Paul Miulescu, protopresbiter. Chişineu: Dr. Ioan Trailescu, protopresbiter Giula: P. C. Sa protosincelul Roman R. Ciorogar. Lipova: Voicu Hamsea, protopresbiter. Şiria: Vas. Popovici, paroh. Hălmagiu: Cornel Lazar, protopresbiter şi Buteni: Tr. Magier, protopresbiter. In dieceza Caransebeşului au eşit aleşi următorii deputaţi din cler: 1. Valeaboului: Andreiu Ghidiu, protopresbiter, Caransebeş. 2. Lugoj: Dr. George Popovici, protopresbiter, Lugoj. 3. Sgribeşti: Dr. Traian Badescu, asesor consis. şi referent, Caransebeş. 4. Făget: Sebastian Olariu, protopresbiter, Făget, 5. Coşava: Dr. Petru Ionescu, secretar ministerial, Budapesta. 6. Buziaş: Ioan Pepa, protopresbiter, Buziaş. 7. Jebel: Ioan Pepa, protopresbiter, Buziaş. 8. Ghilad: Pavel Iancu, administrator parohial Obad. 9. Fizeş: Avram Corcea, paroh în Coştei. 10. Vârşeţ: Traian Oprea, protopresbiter, Vârşeţ. 11. Iam: Sofroniu Avramescu, paroh în Nicolinţ. 12. Sasca-montană: Simeon Luca, paroh în Iladia. 13. Oraviţa-montană: Dr. Iosif Olariu, director, Caransebeş. 14. Reciţa-montană: Dr. P. Barbu, profesor, Caransebeş. 15 Bocşa-montană: Petru Eremia, adm. protop. în Bocşa mont., 16. Caransebeş: Filaret Musta, arhimandrit, Caransebeş. 17. Teregova: Dr. Petru Ionescu, secr. ministerial, Budapesta. 18. Mehadia: Mihaiu Popovici, protopresbiter, Orşova. 19. Bozovici, Mih. Popovici, protopresbiter, Orşova. 20. Satul-nou: Trifon Miclea, protopresbiter în Satul-nou.

*

Comunicate militare oprite. Numărul ultim al foii oficiale cuprinde un ordin al ministeriului reg. ung. privitor la interzicerea publicării în ziare a dispoziţiilor milităreşti; e oprit prin urmare a da ştiri despre starea, mişcările, numărul şi activitatea puterii armate, despre situaţia fortăreţelor şi întăriturilor, asemenea şi despre cantitatea armelor, a materialului de războiu şi echipament, sau despre cantitatea, calitatea şi transportul proviziunilor. Cei ce calcă acest ordin se pedepsesc conform §-ului 456 art. de lege 5 din 1878 cu închisoare de stat până la cinci ani sau cu amendă până la patru mii de florini.

*

Alegere de preot. In Sălişte a fost ales paroh Duminecă domnul Dr. *Demetriu Borcia*, catihet în Făgăraş şi fost colaborator intern al ziarului nostru, cu totalitatea voturilor date.

*

Advocat nou. Domnul Dr. Liviu *Pandrea* ne aviseazä că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Făgăraş Strada Becleanului nr. 23 (curtea Perceptoratului r. ung.)

*

Din America. In 5 Martie Românii din Cleveland O. au avut o zi de bucurie: atunci a sosit în mijlocul lor tinărul preot *Ioan Podea* împreună cu soţia sa. Numitul preot a venit ca să-şi ocupe parohia sa „S.-Maria“ din Cleveland.

*

Legea congruei. In şedinţa de eri, Marţi, a dietei ungare s'a început discuţia asupra *legii congruei*. Raportorul Mérey a recomandat legea spre primire. Au combătut'o abatele Molnár János şi deputatul naţionalist român Dr. *Vasile Lucaciu*, care a propus luarea ei dela ordinea zilei.

*

Din Bucovina ni se scriu următoarele: „Pe la noi în Bucovina e mare lipsă da nutreţ pentru vite. Multe vite cornute şi mulţi cai au perit, parte de foame, parte din cauza nutreţului procurat din alte părţi, care fiind legat cu sârmă, vitele au ros şi sârma, care le-a rămas în stomah, le-au cauzat boală şi au trebuit să moară. La arat abia peste vre-o lună vor putea să iase oamenii, pentru că omătul stă la noi încă întreg şi neatins. Incolo soartea ne este foarte grea, pentrucă Rusnecii vreau să ne facă Ruşi, Germanii să ne germaniseze, Polonii să ne treacă la naţia lor. Norocul nostru în Jidani, cari pe toţi creştinii ne ţin legaţi în cătuşele datoriilor“...

*

Din Făgăraş am primit două întimpinări mai lungi, în cari ni se descriu altcum lucrurile cu privire la adunarea generală a reuniunei femeilor de acolo, nu aşa cum le-a espus corespondentul nostru în numărul 105 al ziarului acestuia. In adunarea generală au fost întroduse cu adevărat femei, cari nu aveau loc acolo, pentrucă nu erau acceptate de membre, şi cu ele s'a făcut alegerea noului comitet. Asta e esenţa, iar amănuntele sunt disgustătoare, şi nu le putem publica. Regretăm din inimă că s'au putut întâmpla lucruri atât de urâte în Făgăraş; eternizarea lor în coloanele ziarului nostru nu o ţinem însă nici de necesară nici de folositoare, de aceea nu publicăm nici una din întimpinările trimise.

*

Cenzură în Austria. Mai multe ziare din Germania au fost confiscate la graniţa austriacă, pentrucă publicau dări de samă asupra dispoziţiilor militare în Austria.

*

Expoziţie universală în Petersburg. Duma, sfatul rusesc, va desbate asupra unui proiect d'a se aranja o expoziţie internaţională, — cea dintâi, — în Petersburg. Expoziţia ar fi să se deschidă în anul 1912, cu ocazia jubileului de 300 de ani de domnie a casei Romanovilor, şi are să conţină toate ramurile de industrie, meserii, artă şi economie.

*

La fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace au mai dăruit: Ioan Aleman, forestier (Ilidze-Bosnia) şi soţia sa Cornelia născ. Decian 2 cor., Nicolae Costea, fost sodal faur, subconduc. de moşie (Făureşti) 40 bani, Nicolae Moisin, măsar comers. (Râmnic-Vâlcea) 50 bani şi dşoara Geni Roman 40 bani.

*

Pentru institutele noastre de bani. Biroul „Solidarităţii“ şi „Revista economică“ apelează de nou către onoratele direcţiuni ale institutelor noastre de bani rugându-le să contribue din cuota ce adunarea generală li-a pus la dispoziţie spre distribuire cu o sumă oarecare pentru conferenţiarul specialist în cele economice, pe care „Asociaţiunea“ intenţionează a-l angaja, ca să-l pună în serviciul educaţiunii economice a poporului. Din cele vre-o 150 de institute financiare câte avem, au contribuit până acum abia zece pentru amintitul scop.

*

Dela universitatea din Viena. Ziarele vieneze aduc ştirea, că în cercurile facultăţilor universitare d'acolo se discută o urcare a taxelor pentru colegii, şi anume la suma dublă din cuota anuală.

*

In amintirea unui poet. Se fac mari pregătiri pentru sărbătorirea centenarului poetului Nic. *Gogol*. Va fi o sărbătoare naţională în toată Rusia. In 22 Aprilie când sunt o sută de ani dela naşterea lui Gogol se vor ţinea în toate oraşele Rusiei prelegeri, adunări festive, representaţii ş. a. şi se va bate o medalie comemorativă; se va pune la cale o colectă pentru a întemeia un institut de învăţământ cu numele Gogol, precum şi o sută de biblioteci săteşti. La festivitatea ce se va ţinea în Moscva vor participa şi număroşi străini, între cari şi representanţii Romei, unde Gogol a trăit multă vreme. In Germania, la München, se pregăteşte o ediţie completă germană a operelor poetului.

*

Fumatul copiilor. Poruncă aspră şi bună s'a dat în Englitera cu privire la copii fumători. Dela întâia zi a lunei ce vine, fiecare poliţist, fiecare păzitor de parcuri sau altfel de persoană aplicată în viaţa publică, are drept să ia imediat ţigara, tutunul şi orice lucru de fumat dela băieţi şi fete sub 16 ani.

*

Se pricepe. O cunoscută miliardară, Miss Elena Gould, vestită pentru operele sale de binefaceri, are şi talentul de a da răspunsuri nimerite. Intr'una din zile învitase la o festivitate, aranjată în vila sa, pe elevele mai mici dintr'un azil. Le-a primit bine, li-a dăruit păpuşi, haine şi alte lucruri plăcute şi folositoare, la urmă li-a arătat comorile casei sale, conducând fetiţele prin apartamente şi oprindu se la cărţile, brodăriile, tablourile, în sfârşit la un salon, care era împodobit numai cu statue. „Am să vă arăt acum ceva foarte frumos“, zise miss Elena: „vedeţi asta este statua *Minervei.*“ O fetiţă se uită curioasă şi întrebă: „A fost măritată?“ „O, nu!“ adaose zimbind miss Elena Gould, „trebue să ştii, drăguţă, că Minerva era zeiţa înţelepciunii.“

*

Vrednic de laudă şi peste hotarele ţării noastre este „Andrényi Sec“ prin admirabilele însuşiri la coloare, miros şi gust. Medicii îl recomandă pentru cei slăbiţi de bătrâneţe, şi reconvalescenţilor cu cel mai bun resultat. Minunata calitate o datoreşte „Secul“ îngrijirei stricte la culesul celor mai nobili struguri şi a vinului făcut din ei, mai departe tractarea după sistemul francez. A se convinge prin o probă cerând „Andrényi Sec“.

*

O domnişoară sau un domn, care posede perfect limba română şi germană sau limba română şi maghiară află aplicare în farmacia lui E. V. Feller din Stubica, având acolo un viitor sigur. Eventuale oferte a se adresa în plic închis cu indicare „I. L.“ în afară la adresa administraţia „Telegrafului Român“, Sibiiu.

Cărţi şi reviste.

Vatra şcolară, rev. ped., redactor: Dr. P. Şpan, Nr. 2 din Martie a. c. cuprinde: Invăţătorul şi părinţii elevilor de V. Stan; Starea şcolilor în judeţele Iaşi şi Vaslui; Metropolitul Sava Brancovici, lecţie practică, de Al. Jurca; Din viaţa şcolară de Dascălul; Din experienţă; Informaţiuni; Bibliografie. — Abonamentul: 6 cor. pe an, 3 cor. pe jum. de an. Administraţia: Sibiiu, Str. Măcelarilor Nr. 24.

*

Candela, foaie bis.-lit., red. de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, Nr. 3 din Martie a. c. cuprinde: Viaţa şi act. S. Ap. Pavel de Dr. V. Gheorghiu; Plângerile lui Ieremia de Dr. O. Isopescul. Virtutea creştină de C. Morariu. Text rusesc. Comunicări, cazuri pastorale, cronică. — Abonament 8 cor. pe an, 4 cor. pe jum. de an. Administraţia: Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, Strada Cherescul 7.

*

Revista Asoc. Invăţătorilor şi învăţătoarelor din România, apare lunar, Nr. 9 din Febr. 1909 cuprinde: Activitatea extraşcolară de D. Faur; Circulara dlui Kalinderu; Apostol, versuri de G. Vlădescu; Ceva despre şcolile normale de Ap. D. C.; Şcoli model vechi; Invăţătorul cultivator model, de M. C. Păunescu; Cultivarea gustului de cetit, de Gh. Popescu; Din activ. grăd. de copii de I. Iscu; Calendarul nostru, de N. Teodorescu; Scrisoare de Radu Cristescu; Lecturile învăţătorului; Cronică ş. a. — Abonamentul 5 lei pe an. Administraţia: Pr. Aramă, revizor şcolar în Târgovişte.

Oficială.

Oficiile parohiale sunt strict îndatorate să înainteze bugetele pro 1909 oficiilor protopopeşti cari în timpul cel mai scurt să le substearnă consistorului arhidiecezan spre aprobare.

Poşta redacţiei.

Dlui D. B. în L. Primit. Ii vom face loc în curând.

Cernăuţ. Cele trimise, cum ai văzut, le am întrebuinţat. Trimite şi altele, căci scrii bine.

Dlui G. T. în B. Nu înţelegem de loc rostul „întregirei“ trimise. Lucrul de căptenie e, că propunerea s'a făcut şi a fost primită. Că acum cine a dat ideea de a se face propunerea şi cum a fost motivată propunerea, bine ori rău, nu importă.

Teatru german.

Mercuri: în beneficiul artistului *Viebach: Der Kardinal*, dramă în 4 acte.

Joi după ameaz la orele trei *Försterchristl* operetă, sara la oarele 7 *Walzertraum*, operetă.

Răceli grele

şi tusă se depărtează imediat la luarea alinătoarei şi întăritoarei Emulsiuni a lui SCOTT.

SCOTT

e atât de plăcut la gust, încât toţi cari nu pot suporta obicinuita unsoare de ficat iau

Emulsiunea lui SCOTT

cu uşurinţă şi plăcere. Afară de aceea e Emulsiunea lui SCOTT considerabil mai folositoare. 6 (270) 5—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 9—50

Anunț!

La administrația acestei foi să află de vânzare 4 acții de ale băncii „Porumbăceana“ din Porumbacul inferior. (99) 1—3

Nr. 189. protopr. 1909. [100] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan permanent fără drept de succesiune din parohia de clasa I **Mediaș** protopresbiteratul Mediașului, pe baza rezoluțiunei Prea voneratului Consistoriu Arhidiecezan din 26 Februarie a. c. Nr. 4710 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile concursuale instruite cu testimoniu de 8 clase gimnaziale, absolutor teologic și atestat de cualificațiune preoțească subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Totodată se deobligă cel ales de capelan a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaș, în 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

Concurs din oficiu.

In legătură cu decisul dela 30 Decembre 1908 Nr. 6872 Bis. se publică concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Briznic**, protopresbiteratul Dobra, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele înpreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B' pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh va avea să cedeze din venitul său parohial suma de cor. 400 anual bătrânului și neputinciosului paroh de până acuma Avram Barbu, cât timp va mai trăi acela.

Competenții la acest post să-și aștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, în terminul amintit, oficiului protopresbiteral al tractului Dobra.

Sibiiu, din ședința consistorului arhid. ținută la 10 Martie 1909.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 190/1909. [97] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc din **Ibănești-Pădure** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salariul: 300 cor. din repartiție, ajutor dela stat ca întregire până la suma de 600 resp. 1000 coroane, condiționat, dacă se va asemna, relut de grădină 20 cor. cuartir și lemne de focărit pe picioare.

Petenții se vor prezenta în vreo Duminecă la biserica din Ibănești-sat spre a fi cunoscuți poporului.

Suplicele concursuali, instruite conform legei, sunt a se înainta subscrisului, p. u. Déda.

Mureș-Cueșd, 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conțelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Șagău
protopr.

Nr. 159/1909 prot. [95] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa II a **Hașfaleu**, protopresbiteratul tractului Sighișoara, pe baza resoluțiunei Preaveneratului Consistoriu Arhidiecezan dto 10 Februarie 1909 Nro 1445 Bis. se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, vor aștene în terminul sus indicat, subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale, instruite conform legilor în vigoare, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a cuvânta.

Sighișoara, 2 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 237/1909. [96] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Vârtop**, protopresbiteratul Abrud, pe baza ordinului, Venerabilului Consistor din 17 Februarie a. c. Nr. 1731 Bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta la subsemnatul oficiu, în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare și se vor prezenta, după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Abrud la 23 Februarie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Abrud în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Se află de vânzare:

Lămâi mari și galbine,
3 bucăți 5 crețari.
Portocale frumoase,
3 bucăți 5 crețari.
Ciapă frumoasă.
Harapacică, usturoi, carfiol și poame frumoase
la
Hermann Hermann
Sibiiu
Nr. 29. Piața mică. Nr. 29.
(77) 3—3

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că
I. școală de vierit, Riomfalva
alui **Simon Nemenz**
are cele mai frumoase vițe de vie altoite.
Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 27—36

Viță de vie altoită
expediază **sorte curate**, sub garanție, în sortiment bogat, de ani cunoscuta și solida firmă:
Prima plantatiune de viie de pe Târnave.
Proprietar: **FR. CASPARI**,
Mediaș, Nr. 62 (Transilvania).
Rog a cere catalog ilustrat!
Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țărei și poate deci fiecare posesor de vie a-și cere informațiuni despre soliditatea numitei firme, dela persoane cunoscute. (292) 34—34

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atențiunea On. mei mușterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, și anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz și himeiu de prima calitate, precum și prin aranjarea berăriei cu mașini nouă și în sfârsit prin pregătirea unei cantități mari, în anul acesta, sunt în plăcută pozițiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată și gustuoasă, prin ceeace sper a satisface și celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei mușterii nu le va cășuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune și ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă și a celoralalte soiuri de bere de concurență.

Rog deci On. mei mușterii, ca și în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promițând că această încredere, precum în trecut așa și în viitor, mă va obliga a-i mulțămi în toate privințele.

Totodată aduc la cunoștința On. mei mușterii, că în urma instalării unui automat de spălat și umplut sticlele, sunt în plăcuta pozițiune a umplea și pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putință a efeptui prompt și cele mai mari comande. Se **vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanție.**

Așteptând prețioasele comande, cu deosebită plăcere asigur On. mei mușterii anticipative de serviciu promt și semnez

Cu deosebită stimă:

(92) 3—6

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.
Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.
Se capătă pretutindeni!
[38] 6—40

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Adam, Sybaris, roman	3·—	2 30
Aforisme, cugetări și reflecsiuni	—·50	—·40
Alexandrescu, Boalele animalelor	1·—	—·80
Alexandrii, Poezii	4·—	3 30
„ Ovidiu teatru	1·50	1·20
Amante Bruto, Ovidiu în exil	2·—	1·70
Berariu Făt frumos teatru	1·—	— 80
Bianu, Cultura și lit. rom.	—·50	— 45
Bălănescu, Scrieri, conferințe, discursuri	5·—	4·25
Basilescu, Morăreasa și coregidorul	—·50	—·40
Barbu, Isus Cristos	2·50	2·—
Bistrițeanu, Cuib de Șoimi, teatru	1·50	—·80
Bogdan, Luptele Românilor cu Turcii	2·—	1·80
„ Rom. și Bulg.	1·50	1·30
„ Ins. stud. slave ptru Rom.	1·—	—·80
„ Vlad Țepeș	2·50	2·10
„ „ „ legat	3·—	2 60
„ Doc. și reg. priv. la relațiile țării Rom. cu Brașovul și Ung. în sec. 15 și 16	6·—	4·60
„ Istoria Românilor	4·—	3 40
Bolintineanu, Viața lui Cuza Vodă	1·50	1·—
Borgovan, Ionel	2·—	1·60
„ Ist. pedagog.	3·—	2·80
Bour, Cuvinte din inimă	2·—	1·70
Braborescu, Din romanul unei vieți	1·—	—·75
„ Ch. A. Cantacuzino	1·—	—·80
Broștean, Ist. împ. Traian	7·—	5 50
Bulc, Amintiri din Grecia	1·20	—·96
„ Schițe din Italia	1·—	1·70
Cair, Ca fulgerul la vânt, novele	3·—	2 50
„ Urmașii Romei	3·—	2·50
Candrea, Porec'ele la Români	1·—	—·80
Cantili, Aripi de vis, poezii	2·—	1·70
Carageale, Note și schițe	2·—	1·50
Charles I-er der Roum.	1 50	1·20
Chitul, O fată de Tarabostos I/II à	1·50	1·35
Cionca, Prakt. rom. Grammatik	2 50	1·40
Cioran, Călătoriile patr. Macarie	3·—	2·40
Conan Doyle, Duett	1·60	1·30
Carmen Sylva, In luncă	1·—	—·80
Constantinidi, Din vremuri triste	1·—	—·75
Coppé, Pentru sceptru	3·—	2·—

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 29 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Martie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Momentul decisiv.

Sibiiu, 26 Martie n.

In conflictul cu Sârbia ne apropiem de momentul decisiv. Peste puține zile se va ști cu toată positivitatea, dacă ne mai putem bucura de roadele binefăcătoare ale păcii, ori apoi împrejurările ne silesc să întrăm într'un răsboiu, de care cei dela conducerea politicei esterne a monarhiei noastre au căutat cu tot adinsul să ne ferească, dar nu l-au putut delătura.

Pentru astăzi stăm deci mai aproape de răsboiu decât de pace. Cele două propuneri mijlocitoare, despre cari vorbisem în numărul penultim, nu au fost acceptate din partea celor interesați, dar s'a început o nouă acțiune de pace, din partea cabinetelor dela Londra și Paris, pe basa unei noue formule, inventată de ministrul de esterne al Angliei, însă tot cu resultat negativ, pentrucă nici aceasta nu a dus la nici un succes.

Rolul diplomației europene e considerat acum de terminat, acțiunea puterilor mari în favorul păcii de zădărnicită, și altă cale nu mai rămâne pentru aducerea la reson a acelora, cari își arogă drepturi pe cari nu le au, și ridică pretensiuni asupra teritoriilor cari nu au fost ale lor, decât întrarea cu putere armată în casa lor, în țara lor, spre a-i constrânge să se astâmpere și să renunțe la aceea ce nu le compete.

Pentru a nu putea fi acusat, că a pus pedeci bunelor intențiuni ale diplomației engleze și franceze, manifestate în interesul păcii europene, ministrul nostru de esterne a amânat pentru câteva zile adresarea unei note nouă guvernului sârbesc. Dar după ce acțiunea Franciei și a Angliei nu a fost încoronată de succes, trimiterea notei se va face în una din zilele apropiate (ori poate s'a făcut chiar eri, Joi, după o telegramă mai nouă), când guvernul nostru estern va cere declarațiuni categorice cu privire la *desarmare,* și dacă în patruzecișiopt de ore guvernul sârbesc nu le dă, ori le dă iarăși în doi peri, *trupele noastre își vor face întrarea în Sârbia,* deși nu cu consentimentul și prealabila învoire a puterilor mari europene, dar cu tăcuta lor aprobare.

Momentul decisiv e deci aproape. Cu toate acestea, monarhia noastră e în așteptare. Și dacă se va mai ivi vre-o nouă propunere în favorul păcii, va permite și va aștepta, ca puterile mari europene să discute și asupra ei, pentrucă nu vrea să închidă nici un drum, pe care ar putea să între pacea. Dar cercurile conducătoare dela Viena sunt convinse, că nu sunt prospecte pentru menținerea păcii, fiindcă din adins nu se voiește pace, ci răsboiu, și nu din partea Sârbiei, ci din partea Rusiei, care stă la spatele Sârbilor.

Căci ce cere monarhia noastră dela Sârbia? Desarmare pe întreaga linie și renunțare dela orice recompensațiune teritorială, care astăzi nu i se poate da. Și dacă Sârbia nu vrea să o facă, nici una nici alta, e semnul, că este cineva, care o îndeamnă să nu o facă. Sârbii se laudă, că au declarație în scris dela guvernul rusesc, datată încă din Noemvrie anul trecut, că Rusia va da mână de ajutor Sârbiei pe întreaga linie, iar la puterile mari europene va stărui, ca chestia anexării Bosniei și Herțegovinei să fie adusă în discuție în conferența europeană, și va împedeca recunoașterea anexării, iar pe seama Sârbiei va esopera ca recompensație deocamdată sandjacul Novi-Bazar, ori barem o parte din el.

Așa se esplică deci îndrăzneala Sârbilor, de a-și măsura puterile cu monarhia noastră, de zece ori mai mare și mai tare decât regatul lor. Ei știu, că în cas de primejdie Rusia nu-i va lăsa singuri, dupăce însuși ministrul de esterne al Rusiei a declarat în una din zilele trecute, că la Mucden, în războiul cu Japonezii, Rusia a perdut Mongolii, în Belgrad însă *se va perde pe sine,* — ceeace înseamnă, că înfrângerea Sârbilor e considerată din partea Rusiei ca o înfrângere a slavismului.

Situația e deci foarte gravă și petele cari au întunecat icoana păcii se fac tot mai mari și tot mai înspăimântătoare. Iar popoarele monarhiei noastre se roagă, ca cel atotputernic, care le conduce toate în lumea aceasta, după a sa înțelepciune, să facă să treacă dela noi și primejdia aceasta, care mari jertfe ne va cere, în bani și în vieți de om!

Unitatea organizării corpului didactic primar

de învățătoriul *D. Bedelean.*

Suntem în pragul conferințelor învățătorești, deci e bine și de lipsă a afla și a păși cu un program stabilit înainte, pentruca să discutăm asupra lui cu temeinicie și obiectivitate.

In conferințele din anul trecut, programul acesta l-am statorit, dar nici pe departe nu ajută la cultivarea sentimentului de solidaritate și frățietate între membri, nu tinde la îmbunătățirea stărei noastre morale și materiale și nu culminează întru a susținea drepturile și prestigiul corpului didactic. Programul acesta e programul unei ședințe literare dela cutare preparandie, cu băieți sburdalnici și cu profesorul în frunte, a cărui voință domineză peste toată suflarea din sală. Ne frământăm capul cu treptele formale, lucruri pentru cari prin cele școli normale am căpătat câteva secunde, și pe cari dacă îmi ajută în munca mea anevoioasă și grea nu le uit eu, cu cutare temă din cutare ramură de știință, pe care în decurs de un an, culegând din ziuare, din reviste, din cutare carte o termin, o cetesc la st. colegi, cari se cugetă (nu la tema mea) că ce va aduce ziua de mâne pe capul lor. După terminarea ședinței I, mergem la cutare birt, mâncăm, bem, plătim, sara (uneori) la petrecere; ședințele s'au terminat, ne ducem acasă; în altă zi ne trezim cu buzunarul gol, cu curatorul mânios și cu un singur folos: *o convenire socială.*

Și oare folosul acesta în ce raport stă cu enormele cheltueli ce se fac în tot anul de bietele comune?

Judecând chestia din un punct de vedere mai înalt al economisării naționale ușor putem vedea, că în loc de a aduna numai pentru noi cu amândouă mânile împrăștiem și la alții, cari apoi și după aceea se folosesc de slăbiciunea aceasta a noastră. In arhidieceză suntem la 1000 învățători, cari acuși ne împrăștiem pela conferințe, ducând fieste care cu sine bănuți adunați în biserică cu discul dela niște sărmani oameni, dându-i pentru a ajuta biserica lor strămoșască, ocrotitoarea legii românești. Și noi ce facem cu banii aceștia? Ii dăm pe mâncare și beutură la cutare jidan sau ungur. Și-s mulți bani adunați la un loc. Să zicem că fieste-care învățător capătă diurnă 15 cor., o mie învățători 15·000 cor. Cincispre-zece mii cor. bani românești, aruncați în vânt — plus diurnele comisarilor — pentru o simplă convenire socială. Și oare în 10 ani la ce sumă se ridică?...

Scopul convenirilor noastre trebue să fie, cred eu, a arăta sublimitatea oficiului nostru, nu cu fraze, ci cu fapte, de a susținea și desvolta idealismul și însuflețirea în membri, de a învăța unul dela altul, de a îndrepta privirea poporului la școală, de a ne orienta despre progresele făcute pe terenul pedagogiei. Numai prin atari conveniri putem desvolta dragostea și încrederea reciprocă între noi și țărani, și numai prin conveniri de felul acesta putem atrage poporul spre instituțiile lui culturale: *școala* și *biserica,* singure cari ne ocrotesc — pe țărani, domni, bogați și săraci — sub aripile lor de mamă.

Consistorul nostru, care cu atâta căldură lucră pentru a asigura un viitor mai bun poporului nostru și care cu zel întemeiază mijloace materiale pe seama poporului, fiindcă vede întărirea și mântuirea în ele, ar face bine dacă ar porni o acțiune în direcțiunea aceasta.

Noi învățătorii prin conferințe și ziare ne-am ridicat cuvântul, dar se vede că tonul nostru puțin pondereză, nu am fost ascultați, ori cel puțin luați serioși.

Noi cari azi formăm un corp puternic, cult, conștiu de chiemarea sa, avem să eșim de sub mucezeală, nepăsare, umilire și a ne câștiga locul ce ne compete între societăți. Aceasta o vom putea face, dacă vom avea voință tare și dacă vom fi pătrunși de importanța rolului, ce-l avem pe marea scenă românească, dacă ne vom ridica la un nivel cultural mai superior.

Aici vom ajunge numai prin o organizare, unitară și solidară.

Iată un punct al programului, ce trebue discutat în conferințele proxime, dar nu numai discutat, ci realizat.

FOIȘOARĂ.

Priveliștea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeț.*

(Urmare.)

Nu putem da viață mortului, însă celor vii să le arătăm cum să trăiască, să le arătăm și să le apărăm viațe. Să-i învățăm, ca să-i putem face a cunoaște greutățile vieții și mijloacele a le învinge, ca să putem trăi mai bine la olaltă.

Isus Cristos n'a trimis, El a venit. El n'a trăit de o parte. El a trăit în mijloc. El nu aștepta să l caute oamenii. El îi căuta. Odată venia spre Ierusalim și trecu prin Ierichon. Un oraș mic, în care locuiau mulți preoți și oameni ai stăpânirii. Lumea îl însoțea. Un vameș auzise de venirea învățătorului și se sui într'un frăgar să-l vadă mai bine când va trece. Era unul dintre acei slujbași hrăpăreți, care folosise cariera sa să se îmbogățească cu orice preț. Isus îl văzu în frăgar și i zise: Coboară Zacheie, că azi voiu găzdui la tine. Iar preoții murmurau zicând: Iată, se duce să găzduiască la omul păcătos.

Ei așteptau să-i caute pe ei. Insă [illegible]ul găzduind pe acest om, știind că [illegible] a înșelat, ne mai ținându i minte zise: Iată jumătate din averea mea o dau săracilor, și de am năpăstuit pe cineva întorc împatrit. Iar Cristos adause: Astăzi s'a făcut mântuire casei acesteia.

Lumea n'a prea înțeles. Isus n'aștepta ca omul să se pocăiască și apoi să i facă pretini. N'aștepta să vie omul calea jumătate, ci el mergea să-l întâlnească. Isus n'a venit la Zacheiu pentrucă s'a pocăit, ci s'a pocăit pentrucă Isus a venit la el. El se compară cu păstorul, care lasă cele 99 de oi și se ducea să caute pe cea rătăcită.

Odată Fariseii aduseră înaintea lui o femeie decăzută. Pedeapsa pentru acest păcat era omorârea cu petri. Isus le zise: Să arunce întâiu cu peatra celce e fără de păcat. Și se împrăștiară întinzătorii de curse rușinați. Apoi întrebă pe femeie: Te-a judecat cineva? Nu. Deci nici eu nu te judec, mergi și nu mai păcătui.

Cât de bun și de milos se arăta Isus între unii oameni, era aspru și fără crutare cu alții. Cu acei oameni cari i-au luat în nume de rău, că lucrează Sâmbăta, cari jăfuie casele văduvelor. Se duse în templu. Inlăuntrul lui se purta negoț revoltător. Se aduceau animale și pasări pentru jertfă. Animalele se cercetau, și cari aveau vre-o neregularitate erau respinse. Pentru templu se plătiau numai bani evreești. Preoții aveau să hotărască ce bani sunt buni și se pot primi.

Monopolul acesta îl supără peste măsură.

Isus îi alungă din templu. Scena aceasta parecă a văzut-o Ioan apostolul în arătarea sa, pe când scria Apocalipsa în insula Patmos: „Iar capul lui și părul alb ca lâna albă, ca zăpada și ochii lui ca flacăra de foc. Și picioarele lui asemenea ca arama lucitoare ca în cuptor ars, iar glasul lui ca vuet de ape multe". (C. I. 14—15).

La întrevederea mâniei lui, conștiința celor din templu se trezi, și-i mustră. Ei fugeau fără împotrivire. Mânia lui Isus nu era păcat. Mânia e o virtute înaltă. Mânia pornită din om, îndreptată către un scop anumit, egoist, mânia necontrolată e păcat. Dar mânia dictată de conștiință, condusă de iubire cu un scop binefăcător, aceea e o virtute sfântă.

El a sbiciut răul. El mergea neînarmat printre aceia, cărora le zicea că jăfuie casele văduvelor. Insă la sfârșitul vieții sale, înaintea județului, Cristos această mânie nu o întrebuințează.

Dușmanilor săi nici mai înainte nu le răspundea la acusele ridicate asupra sa. Nu a răspuns, când l-au acuzat că petrece cu vameșii și cu păcătoșii.

Nici în retragere, nici în sgomot nu poate fi cineva desăvârșit. In curtea lui Caiafa El nu răspundea nimic la pârile dușmanilor săi. Această nepăsare îi înfrica și mai mult.

Inaintea lui Pilat, El mărturisi că e Fiiul lui Dzeu. In curtea lui Irod El a păstrat iarăși tăcere. Pe cruce în chinurile agoniei, când era batjocorit de preoți, părăsit de ucenici și păzit de strajă, — zise: Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac.

N'a știut Caiafa, că răstignind pe Cristos sapă temelia bisericii jidovești. N'a știut Pilat, că aprobând moartea lui Isus, devine o unealtă în mâna Tatălui ceresc și produce entusiasmul creștinilor în fața căruia se năruia împărăția romană.

Nu, nimenea n'a știut, ce rău isvorește din păcatul lor.

N'a știut Iuda ce fărădelege a făcut vânzând pe Mântuitorul său. Nimenea n'a știut care e culmea iubirii și a jertfirii de sine.

Rugăciunea lui Isus a fost pentru soldatul, care a bătut cuiele în trupul său, pentru mulțimea oarbă și nesimțitoare, pentru Pilat, care nu știa ce e dreptatea, pentru răutăciosul Caiafa, pentru Iuda trădătorul și pentru toți oamenii, pentru mine, pentru tine și pentru voi toți. El s'a rugat și pentru tâlharul, cu care era răstignit. Era unul de a dreapta și altul de-a stânga.

(Va urma).

Invățătorii au de a se lupta cu multe greutăți, cu mulți inimici, dar cel mai mare vrășmaș al nostru e *neștiința*. Avem mai departe de a susținea în poporul nostru caracterul său etnic, dragoste față de obiceiurile, moravurile lui strămoșești, care toate ne asigură existența ca popor aici pe plaiurile acestea. Avem mai departe a repara (să nu zic construi) podul culturii între țărani și domni. Și oare dacă corpul nostru nu e solidar, nu e unitar, cum vom putea îndeplini misiunea aceasta vitală?

Noi, cari stăm în mijlocul poporului, îi cunoaștem năcazul, dorul, bucuria și mai presus de toate îi cunoaștem inima din manifestațiunile ei și din comorile lui literare numai noi le putem reda domnilor nostri, cari apoi hrănindu-se cu ele, îl va cunoaște și'l va iubi, și'l va aduce mai aproape de el. Tot noi vom face cunoscut poporului dragostea ce au produs aceste în domni.

In „Telegraful Român“ din anul trecut Nr. 140—141 am sulevat idea (altcum nu nouă) unei organizări unitare a corpului didactic primar. Prin ziare nu s'a discutat chestia asta importantă, poate pentru-că a venit numai dela un învățător, însă multele epistole ce am primit din diferite părți mă întăresc în convingerea, că învățătorii nostri recunosc necesitatea altei organizări și's aderenți principiilor din articolul amintit.

Toate conferințele învățătorești să desbată deci din toate punctele de vedere chestia aceasta. Să afle o cale, care să ducă la realizarea ei.

(Va urma.)

Curățenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferințele preoțești, de *Nicolau Aron*, paroh gr. or. în Galați, lângă Olt.

(Urmare).

Nici cu păstratul cărților bisericești nu se observă regula cuvenită. Puse într'o ladă, sau pre un stelagiu, în altar, alăturea cu vestmintele preoțești, precum pre acestea, așa și cărțile le bate pravul, mucezesc în urma umezelei și le rod șoareci.

Și cărțile bisericești, ca și vesmintele, stau aruncate pe sfântul prestol și pe ferestrile din altar, iar la stranele cântăreților, găsești o învălmășală de cărți rituale, puse preste olaltă închise și deschise, aruncate cruciș și curmeziș, prin pulturi și pre pulturi, ear pre ferestrile din apropierea stranelor, cari mai ales preste iarnă înghează și apoi se desghează, cărțile asemenea aruncate, cum dă Dumnezeu, înghețând șiroiurile de apă, cărțile se lipesc de păreții zidului, și așa, din an în an cărțile neîngrijite se strică, ba se nimicesc total.

Câte cărți de valoare istorică afli azi prin bisericile noastre, fără scoarțe, și fără titlu; ba dela începutul și dela sfârșitul cărților lipsesc zeci de foi, cari toate s'au nimicit numai din negrije.

Istoricii literaturii române ce ar da azi, când ar găsi acele titluri de cărți vechi bisericești, acele precuvântări, pre cari toate le-au nimicit umezeala și mucigaiul, provenite din neîngrijirea cărților bisericești?

E vremea să ne îngrijim de cărțile bisericești, să le legăm, să le reparăm, fie cât de vechi, cât de stricate, că ele sunt de o valoare deosebită, ele cuprind o filosofie întreagă de dogmă și morală și cu ele s'au mângăiat antecesorii nostri în toate timpurile grele.

Să le îmbrățișăm fraților în Cristos, iubiților învățători, cuvioșilor cantori și sârguincioșilor crâsnici. Jos cu cărțile bisericești, de pe ferestrele stranelor de cant, din dreapta și din stânga! In brațe, cu cărțile rituale, din pulpiturile și de pe pulpiturile puse înaintea stranelor de cant din dreapta, și din stânga! Le ștergeți de prav, le așezați, foaie de foaie, lângă olaltă, le pachetați frumos și le duceți, în altariul Domnului, într'un dulap, fie din stejar, fie din brad, dar' uscat și bine încheiat, și acolo sub cheie păstrați comoara scumpă, cărțile noastre bisericești!

Iar' la stranele de cant din dreapta, și din stânga, întrebuințați numai cărțile cari vă sunt de lipsă, în strana dreaptă cărțile tipărite cu litere latine, ear în strana stângă cărțile vechi, tipărite cu litere bisericești și cirilice. Mergeți, cei bătrâni, în stânga, și folosiți încă și cărțile vechi, căci cărțile folosite cu grije se păstrează veacuri întregi, ear cele nefolosite se putrezesc, ca și trupul omenesc care muncește, se întărește, care lenevește, putrezește. Cei tineri remâneți în dreapta, și folosiți cărțile mai nouă, tipărite cu litere latine, cântați din ele, dar' le păstrați mai bine, ca antecesorii vostri, cărțile vechi.

5. *Trasul clopotelor și tămâiatul în biserică.* Clopote la bisericile noastre de regulă sunt trei: *clopotul cel mare, clopotul din mijloc* și *clopotul cel mic.* Pre lângă clopote în biserica răsăritului se mai întrebuințează și *toaca cea de fer* (oțel) și *toaca cea de lemn.*

Clopotele, în legătură cu toaca, sunt vestitorii mărirei lui Dumnezeu „*Deo gloria soli*“, Decâteori se aude toaca sau clopotul în turnurile bisericilor noastre înălțate cătră ceriu, credincioșii creștini de pre acasă și din câmp pentru un moment lasă lucrul la o parte își șterg sudoarea de pre frunte și cu capetele descoperite zic, mărind pe Dumnezeu: „*Doamne ajută-ne și la ziua de astăzi*“.

La răsăritul și apusul soarelui un clopot trebue tras regulat în toate zilele de lucru din decursul anului, afară de cele patru posturi când se trage în legătură cu tocatul în toaca de lemn. Nimic mai frumos ca aceasta, unde s'a obicinuit, iar întrucât până acum nu s'a făcut aceasta, în tot locul să se facă în viitor, iar în preseara sărbătorilor bisericești acel clopot să se tragă în legătură cu tocatul în toaca cea de lemn, afară de cele patru posturi, când se trage în legătură cu tocatul în toaca cea de fer. In preseara Duminecei și sărbătorilor mari) la prasnice) atât în, și afară de posturi se trag toate clopotele de trei ori în legătură cu tocatul în toaca cea de fer, iar în posturi la răsăritul și apusul soarelui în toate zilele de lucru acel clopot să se tragă în legătură cu tocatul în toaca cea de lemn și la sărbătorile bisericești în legătură cu tocatul în toaca cea de fer.

Clopotele se mai trag la morți și la vremuri primejdioase peste vară.

La un bărbat trecut peste 7 ani și până la 100 ani și mai mulți, care trece la cele eterne se trage clopotul cel mare rupt (încetat) de 3 ori, după care apoi se trag toate clopotele odată. La o femeie trecută peste 7 ani și până la 100 și mai mulți ani, care trece la cele eterne se trage clopotul cel mare, rupt (încetat) de 2 ori, după care apoi se trag toate clopotele odată.

Dimineața la răsăritul soarelui, la ameazi și seara la apusul soarelui până când mortul mare încă nu s'a îngropat se trag toate clopotele câte odată. Asemenea când se duce mortul mare la groapă, se trag toate clopotele întrerupte la cele 3 stări.

La un copil cu etatea sub 7 ani care trece la cele eterne se trage clopotul cel din mijloc, rupt (încetat) de 3 ori, după care apoi se trage clopotul mic și cel din mijloc odată. La o fetiță (oruncă) cu etatea sub 7 ani, care trece la cele eterne se trage clopotul cel din mijloc, rupt (încetat) de 2 ori, după care apoi se trage clopotul mic și cel din mijloc odată.

Dimineața, la ameazi și seara până când mortul mic încă nu s'a îngropat se trage clopotul cel mic și cel din mijloc câte odată. Asemenea când se duce mortul mic la groapă se trag clopotul mic și cel mijlociu întrerupte la cele 3 stări.

Trasul clopotelor și baterea toacei la toate ocasiunile trebue să o îndeplinească crâsnicul într'un mod demn și la intervale potrivite, ceeace nu se prea face. Crâsnicii în cele mai multe casuri trimit copii de ai lor sau copii de ai celoralalți oameni din sat, cari toacă și trag clopotele în mod foarte defectuos așa că auzind tocatul și trasul clopotelor te scandalisezi.

Aceasta provine de acolo, că crâsnicul fiind de regulă un bătrân, îi cade cu greu a se sui în turnul bisericii, — sau crâsnicul, fiind și om mai tinăr, fiind rău plătit nu-l trage inima să-și îndeplinească serviciul cum se cuvine.

Clopotele trebuesc trase cu rânduială, lin și frumos. Clopotarii trebuesc plătiți bine ca să-i tragă inima cătră acest lucru măiestros, căci a toca bine și a mișca clopotele armonios este o măiestrie. Clopotele trase bine sunt un cor armonios bine condus, sunt „Deo gloria soli“, vestitorii măririi lui Dzeu.

La paști se toacă în clopote. Căruia nu i-au dat lacrămile, auzind în noaptea de paști tocatul armonios pe un clopot și un tras de clopote potrivit premers de cele trei bubuituri ale celor trei treascuri?

Tămâiatul în biserică, reprezintă cel mai cuvios lucru sevârșit de preotul slujitoriu. *Cădelnița* închipuește pre *Pr. acurata Fecioară*, înaintea căreia tot genunchiul se pleacă. Drept aceea, cu tot dreptul cuvioșii credincioși, bărbați și femei, când preotul îi cădește, cu respect și bună cuviință se întorc cu fețele cătră cădelniță, plecându-se înaintea ei. *Focul din cădelniță,* închipuește *dragostea* (iubirea) caldă, pre care o are Precesta cătră credincioși, *ochii* Preacuratei plini de iubire cătră creștini; eară *tămâia* închipuește *lacrămile* Fecioarei, pline de iubire, cu cari întâmpină pre creștini.

Tămâiatul în genere însă, se face în cinstea Domnului Cristos, după cuvintele: *tămâie îți aducem ție, Cristoase Dumnezeul nostru, pre carea primindu-o întru jertfelnicul tău cel mai presus de ceriuri, trimite-ne nouă darul Preasfântului Duh*“.

Mai poate avea tămâiatul și însemnătatea de a răspândi în locașurile unde creștinii se adună un miros plăcut, sau pentru a combate un miros neplăcut, precum s'a obicinuit la începutul creștinismului în *catacombe*, unde creștinii se adunau pre sub ascuns și pentru a combate mirosul morților aprindeau tămâie, care apoi s'a obicinuit și după emanciparea creștinismului ca un lucru ce sfințește și prin care toate se sfințesc. De aicea a urmat apoi folosirea tămâei nu numai în biserică, ci și la îngropăciuni, la masle, la sfeștanii, etc.

Cu tămâiatul în legătură stă și aprinderea *smirnei*, care respândește un miros și mai plăcut. Craii dela răsărit au adus Mântuitoriului în Vitleemul Iudeei daruri: *aur*, *smirnă* și *tămâie.* Drept aceea, tămâiatul și aprinsul smirnei în biserică pot fi privite și ca daruri, întru cinstea Domnului Cristos. De aci apoi obiceiul creștinilor, de a aduce în biserici deodată cu alte daruri, pe lângă prescuri și lumini, și *tămâie* și *smirnă.*

Cu tămâiatul în biserică și în casele private se face abuz. In cadelniță se pune tămâia și smirna cu pumnul, de unde vin mai multe rele, isvorâte una din alta.

Cel dintâiu rău este stricarea sănătăței, mai întâiu a slujitorilor bisericești a preotului, cântăreților și crâsnicului, apoi a tuturor credincioșilor, cari siliți sunt, cât stau în biserică, sau în casele lor, să inspire fumul tămâiei și al smirnei, într'o cantitate exagerată (prea mare).

Al doilea rău este afumarea sfintelor icoane din biserică, și cu deosebire știut este cât de cu greu și cu câtă cheltuială se pot construi.

Al treilea rău este afumarea păreților din biserică, respective a zugrăvirei (picturei), din care cauză, dacă nu în tot anul, apoi cel mult la trei ani biserica trebue spoită din nou, care lucru se face cu spese mari.

Și tămâia ca și untul de lemn și luminile se cumpără foarte ieftin. De aceea în bisericile noastre se adună atâta tămâie, încât abea 1% se conzumă. Și crâsnicii, în zelul lor, ca să treacă toată tămâia, încarcă cădelnița din greu. Asemenea, femeile cumpărând *de 2 fileri tămâie*, chiamă pe preot, la sfeștanie, și în zelul lor, ca să treacă toată tămâia, încarcă coperemântul de pre oala de fertură, încărcat de unsori, și cu un pumn de tămâie, — apoi, dă Doamne *fum micst de unsoare și tămâie*, de bietul preot, săvârșitor al sfeștaniei, se îneacă și abea apucă să easă din casa creștinului ce-l chinuește cu atâta miros greu și neplăcut.

(Va urma).

Din România.

Vapoare românești. Marina română comercială se va îmbogăți cu trei vapoare, în limita sumei de $5^1/_2$ milioane de lei, stabilită de ministerul lucrărilor publice pe seama serviciului maritim român.

Se va comanda, în primul rând, un vapor mare de pasageri pentru cursa Constanța-Alexandria, care acum este servită de vaporul „Traian“ și de un vapor în rezervă „Dacia“. Noul vas se construește, cu scop ca circuitul pe această cursă importantă să fie continuu

Se vor mai construi două cargoboturi (vapoare de mărfuri) cu un tonagiu mai mare decât al celor actuale, care să transporte mărfurile dela Sulina la Liverpool și Anvers. Aceste două cargoboturi vor costa aproape 3 și jum. milioane de lei, iar peste 2 milioane va costa vaporul de pasageri.

Dl inginer Margulet, șef de divizie în serviciul maritim român, va pleca la Livorno și Liverpool pentru a studia, care din șantierele acestor două orașe ar fi mai convenabile comandelor din România.

•

Mișcarea profesorilor dela universitate. Profesorii universitari, fiind nemulțumiți cu lefurile de până acum, cer să li se sporească salariile, potrivit cu prestigiul lor și cu exigențele vieții.

O comisiune de profesori s'a prezentat la dl Ionel I. C. Brătianu, prim ministru, care a promis că va ținea seamă de cererea profesorilor universitari cu prilejul alcătuirii bugetului pe anul viitor.

O nouă comisiune a fost primită Duminecă în audiență de regele Carol. Suveranul a recunoscut, că salariile profesorilor universitari sunt prea mici, și a promis că se va ocupa de aproape de cererile lor.

*

Bustul lui Hasdeu. In săptămâna viitoare se va întruni la Câmpina comitetul pentru a ridica un bust lui B. P. Hașdeu.

Sculptorul Oscar Späthe va fi încredințat cu această lucrare, care va costa cam 20 de mii de lei.

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“.

(Impărțirea semințelor.)

In ședința sa cu data de jos, comitetul luând în considerare celea 74 cereri întrate, au împărțit în total $75^1/_2$ klgr. sămânță de trifoiu, $34^1/_2$ chlg. sămânță de luțernă și 28 chlgr. sămânță de napi de nutreț, precum urmează:

A. Sămânță de trifoiu:

Florian Bologa, paroh Marpod, Ioan Holerga, paroh Chirpăr. *La fiecare câte 4 chlgr.* Preacuvioșia Sa, Dl Dr. Il. Pușcariu, arhim. și vicar arhiepiscop. *3 chlgr.* Nicolae Gavrea, paroh, Bendorf, Ioan Răchițan, înv., Galiș, Dumitru Săvoiu, propr., Sadu, Petru Cucuian, paroh, Loman. *La fiecare câte 2 chlgr.* Comuna bisericească Sebeșul-sup., Ioan Stoia, înv., Orlat, Ioan Oțoiu, paroh, Aciliu, Nicolae G. Popa, Savu Floarea, Nicolae Todoran, economi și Ioan Bena paroh, toți din Pianul-inferior, Aur. Barbu, Nic. Săcărea înv., Ioan Fanea notar, Tălmăcel, Ioan Stănuleț ec., Ilimbav, Petru Iuga sen., paroh, Tilișca, Ilie Tănasă înv., Ludoșul mare; Victor Păcală, prof., Sibiiu, Irimie Răduțu, not., Avrig, Comuna bis. Lancrăm, Vasile Mateiu paroh, Lancrăm, Comuna bis. Sebeșul inf., Toma Doican par., Sebeșul inf., Ioan Hanzu par., Nicolae Tămaș not., Cacova, Ioan Petrișor, paroh, Alțina, Coman Baca, par. Poplaca, Comuna bis. Poplaca, Ioan Mateiu, par., Sebeșul-sup., I. Cândea prot., Avrig, Comuna bis. Ilimbav, și Valeriu Bonea, par. Fofeldea. *La fiecare câte $1^1/_2$ chlgr.* Nicolae Vlad, par. Șelimbăr, Rom. Z. Pop, par. Gârbova, Dum. Orăștian, înv., Apoldul-rom., Ilie Iosof, par., Galiș, Comuna bis. Aciliu, Ioan Popa, paroh Cristian, Ioan Bunea, preot, Tilișca, Const. Prie, par., Săcădate, I. Iliu, not., Orlat, Aron Mihuleț, preot, Ioan Ciolan Nr. 253, George Ludoșan Nr. 264., George Ciolan Nr. 222, economi toți din Șura mică. *La fiecare câte 1 chlgr.*

B. Sămânță de luțernă

Ioan Căliman, econ. Cornățel, Vasile Suciu, paroh Topârcia, Ioan Căliman, înv. pens., Cornățel. *La fiecare câte 2 chlgr.* Comuna bis. Șura-mare, Nic. Opriș, paroh, Șura-mare, Comuna bis. Bungard, Toma Modran, par., Bungard, Comuna bis. Racovița, Valeriu Florian, preot, Racovița; George Simplăceanu, par. Cornățel, Vas. Maxim, par. Avrig, Ger. Cărpenișan, not. penz., Răhău, Traian Petrișor, par., Gușterița, Toma Benchea, propr., Cornățel. *La fiecare câte $1^1/_2$ chlgr.* Nicolae Vlad, par. Șelimbăr, Rom. Pop, par. Gârbova, D. Orăștian, înv., Apoldul-rom., Comuna bisericească și Comuna politică Galiș, Com. bis. Aciliu, I. Popa, par. Cristian, Ioan Nedela, ec., Dum. Ivan, par., Nic. Ivan, înv., Dobârca, I. Bunea, preot Tilișca, Ioan Iliu, notar Orlat. *La fiecare câte 1 chlgr.*

C. Sămânță de napi de nutreț.

Ioan Nedela ec., Dobârca, Ioan Strălea, notar, Panfilie Prode, Ioan Păcală, înv. Jina, D. Băilă, înv. pens., Șura-mare, Ioan Alexandru, par., Ilimbav, Comuna bis. Fofeldea. *La fiecare câte $1^1/_2$ chlgr.* Ioan Popa, par., Cristian, Petru Cucuian, par., Loman, George Simplăcean, paroh, Cornățel, Nic. Ivan, înv., Dobârca, Irimie Răduțu, notar, Avrig, Const. Prie, par., Săcădate, Toma Benchea, propr., Cornățel. *La fiecare câte 1 chlgr.* Nicolae Vlad, par., Șelimbăr, R. Z. Pop, par., Gârbova, Dem. Orăștian, înv., Apoldul-rom., Ilie Iosof, par., Comuna bis. și Comuna pol. Galiș, Nic. G. Popa, Savu Florea, Nic. Todoran, ec., I. Bene, par., Pianul inf., I. Bunea, prot. Tilișca, Aurel Barbu și Nic. Săcărea, înv., I. Fanea, not., Tălmăcel, D. Ivan, par. Dobârca, Petru Iuga sen., par., Tilișca, Aron Mihuleț, I. Ciolan Nr. 253, G. Ludoșan Nr. 264, G. Ciolan Nr. 222, Șura-mică și I. Cândea, prot., Avrig. *La fiecare câte $^1/_2$ chlgr.*

*

Sămânțele împachetate și purtând numele membrilor împărtășiți se pot lua în primire, pe lângă o simplă adeverință de primire, dela Hala de vânzare a „Reuniunii economice săsești“ (Sibiiu, Strada Sporer, 2).

Membrii împărtășiți sunt rugați a separa după putință la sămânat sămânța căpătată de eventuala sămânță cumpărată din altă parte și în fine a ne face la timpul său raport cât mai amănunțit modul de purcedere la cultura acestor p'ante şi despre rezultatul recoltei.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu", ţinută la 17 Martie n. 1909.

Pantaleon Lucuţa *prezident.* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

NOUTĂŢI.

Răsboiul şi depunerile. Ţăranii cu micii industriaşi şi cu micii proprietari din Galiţia, Boemia şi Bucovina şi-au ridicat depunerile dela cassele de păstrare, cărora le-au fost încredinţat, de temere, că isbucnind răsboiul şi le vor perde. Ministrul de finanţe din Austria, Dr. de Bilinski, s'a văzut îndemnat, spre liniştirea poporaţiunei, să facă declaraţie în reichsrathul austriac, că depunerile la institutele de bani *sunt cu totul sigure*, nime pe lume nu se va atinge de ele, fie că va fi pace, ori răsboiu. Sântem informaţi, ca şi ţărănimea noastră îşi teme banii, şi a început să şi-i scoată dela institutele de bani, la cari erau depuşi. S'au scos dela filiala „Albinei" şi dela cassele de păstrare săseşti din Braşov şi s'au scos şi dela centrala „Albinei" şi dela cassa de păstrare săsească din Sibiiu, sume foarte însemnate, de teamă, că dacă erumpe răsboiul banii sunt perduţi. Temerile sunt însă cu totul nemotivate şi conducătorii poporului nostru sunt datori să-l liniştească şi să-l asigure, că banii depuşi la institutele de bani *sunt absolut siguri* şi nime nu se poate atinge de ei, nici în vreme de pace, nici în vreme de răsboiu.

*

Pentru cultura neamului. Institutul de credit şi economii „*Crişana*" din Brad a votat în adunarea sa generală din 7 Martie n. *o miie de coroane* pe seama fondului cultural arhidiecesan din Sibiiu, pe cari le va plăti în cinci rate anuale de câte 200 cor., iar din venitul curat al anului 1908 de 48.455 cor. 38 fil a votat pentru scopuri culturale şi de binefacere, în special pentru susţinerea şcoalelor din tractul protopresbiteral al Bradului şi al Hălmagiului suma de 11.700 cor. Institutul „*Crişana*" a jertfit deci 24% din întreg venitul curat pentru neam şi biserică, pentru cultura poporului, ocupând locul de frunte în ce priveşte spiritul de jertfire, între toate băncile româneşti. Onoare conducătorilor săi!

*

Dela cassa arhidiecezană. Evlaviosul creştin *Ioan Prode*, econom în Jina, a donat pe seama fondului Catedralei din Sibiiu suma de 6 coroane.

*

La temniţă. Redactorul responsabil al „Drap.", dl Nic. Jugănaru condamnat la 3 luni temniţă de stat şi 400 cor. amendă pentru articolul Björnson, îşi va începe osânda la 1 Maiu în Seghedin.

*

Iubileul unei universităţi. In vara acestui an se va sărba jubileul de 5 sute de ani, de când s'a întemeiat universitatea din Lipsca. Toate corporaţiile studenţeşti din Germania vor participa la solemnităţile ce se vor organisa din acest prilej.

*

Achitaţi. Curtea de apel din Oradea-mare s'a ocupat Marţi cu procesul părintelui *Cure* din Covăsinţ şi al altor 15 acuzaţi, pe cari tribunalul din Arad îi condamnase pentru agitaţie, şi a adus sentinţă de *achitare*, din motivul, că nu a aflat dovedit faptul agitaţiei.

*

Reuniunea economică din Orăştie a ţinut adunare generală în 21 l. c. Din lucrările sale de până acum amintim: a ţinut prelegeri economice, a cumpărat maşine nouă pentru economi, şi le-a pus la dispoziţia membrilor pe lângă taxe moderate; a cumpărat altoi ş. a. Comitetul ales pe 3 ani se compune din dnii: I. I. Lăpădatu, prezident, V. C. Osvadă, viceprezident, C. Baicu, secretar, Sim. Vlad, cassier, I. Fleşer econom şi 12 membri în comitet.

*

Femeile contra răsboiului. Mai multe reuniuni de femei din Budapesta şi din alte oraşe ale ţării s'au adresat cu rugare telegrafică Maiestăţii Sale, ca se evite declararea răsboiului şi neînţelegerile cu Sârbia se le supună aprecierii judecătoriei de pace dela Haga.

*

Consiliul comunal din Viena a hotărât să dea unei străzi numirea de *Şerban Cantacuzino*, principele român care a luat parte la impresurarea Vienei în 1683.

*

Dl Dr. Augustin Dumitrean, medic la poliţia din Budapesta, a fost numit din partea Maiestăţii Sale medic-şef tot la poliţia capitalei Budapesta.

*

Adunare generală ordinară ţine în 28 Martie n. c. la orele trei d. a. Reuniunea sodalilor români din Cluj, în şcoala română de fetiţe de acolo.

*

Zeppelin. Aeroplanul Zeppelin s'a urcat în 19 Martie fără balast. Pe bord aeroplanul avea 24 de persoane. Călătoria s'a făcut fără accident şi contele Zeppelin a rămas deplin mulţămit cu rezultatul.

*

Socialiştii sârbi din Belgrad au ţinut Marţi o mare adunare. Conducătorul partidului a ţinut o vorbire, în care a zis, că stăpânirea sârbească a compromis dintru început acţiunea Sârbiei prin faptul că a cerut compensaţiuni teritoriale; iar principele moştenitor a stricat mult cauzei sârbeşti, pentrucă a înăsprit chestiunile politice şi a provocat scene aventuroase. Oratorul a mai vorbit şi împotriva Rusiei şi a lui Izvolski. Cuvântarea a fost primită cu strigăte de: jivio!

*

Desertori sârbi. La poliţia dela graniţă în Cubin, lângă Panciova, s'au prezentat de bună voie doi ostaşi de rând sârbi, cu numele Miloie Stoicovici şi Ştefan Draghici, dela regimentul 3 de artilerie din Semendria. Au spus, că au desertat dela regiment, fiind rău trataţi de subofiţeri şi răbdând foame.

*

Al 145-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Ana Moga n. Tincu, văduvă de învăţător. Acesta este al 145-lea cas de moarte în sinul Reuniunei române de înmormântare sibiene.

*

Hoţ în tren. Un negustor braşovean călătorea alaltăieri dela Budapesta către Oradea mare în compartimentul unui vagon de clasa a doua. Era după miezul nopţii şi adurmise. La o gară, aproape de Oradea, s'a trezit din somn simţind un miros pătrunzător, şi a băgat de samă că un străin îi face vânt cu o batistă în mână, iar cu a doua mână îi scotoceşte buzunarul... Intr'un moment a sărit în picioare, a început să strige, s'au adunat pasagerii, şi hoţul n'a mai putut scăpa. Prins, a fost dat pe mâna poliţiei din Oradea-mare, unde s'a constatat că individul este *Ballèr* Iozsef, care voia să-şi adoarmă jertfa cu ajutorul cloroformului.

*

La fondul „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru au mai dăruit: Vasile Maximilian, ales paroh în Săcel (Maramureş) şi soţia sa Mărioara (Ruşii de sus) 2 cor.; Ioan Neagoe, paroh (Cetea) 50 bani; G. Bolbore, ec. (Felmer), 10 bani; Liviu Brote, (Selişte) soţia sa Maria n. Morandini şi fiicele lor Florica şi Teofana Brote, 1 cor. şi Vic. Tordăşian, prezident, 10 bani.

*

Gastronomia e o ştiinţă care puţini o cunosc, anume, că ce vinuri trebue servite la diferitele mâncări. Atenţiunea dlui casei se dovedeşte şi la servirea vinurilor. Unei frumoase societăţi de dame li-se serveşte cu plăcere deja la friptură „Andrényi Sec"; e însă şi de domni preferat, de oarece nu e greţos la gust şi se fabrică numai din sorte alese de struguri. A se cere numai „Andrényi Sec".

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare distincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect, ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

Din Viena.

Societatea „Clubul Român" din Viena ne trimite spre publicare următoarele:

Se apropie un an decând societatea „Clubul Român" din Viena a luat iniţiativa de-a forma un „Fond" pentru zidirea casei naţionale a „Clubului Român" din Viena.

Se înţelege, că întreprinderea aceasta, care are menirea de a servi întregii naţiuni, nu e uşor realisabilă, căci pretinde multă muncă, jertfă şi bani.

Casa aceasta ar avea menirea să fie căminul cultural al poporului, un cuib de întâlnire a tuturor Românilor, chiar dacă biserica îi desparte în două tabere, — adecă în gr. ort. şi gr. cat. — căci câţi Români nu trebue să facă drumul la Viena, să umble pela medici, la spitaluri, la judecătorii etc. etc. pribegind pela oteluri străine, plătind bani grei, agonisiţi prin sudoarea muncei lor. Toate aceste sarcini le-ar putea uşura numai societatea „Clubul Român" prin zidirea casei sale.

Insă întreprinderea aceasta a „Clubului Român" n'a fost încoronată de succes, probabil pentrucă Românii nu sunt încă deprinşi să vază, că în fruntea unei astfel de acţiuni naţionale stă un comitet compus din meseriaşi şi comercianţi, ci totdeauna au fost obicinuiţi ca astfel de acţiuni să fie intreprinse de cele mai marcante presoane ale naţiunei.

„Cl. Rom." a esmis 2000 apeluri contând la dărnicia Românilor, eară resultatul până azi este: Peste 200 apeluri de tot goale, 73 apeluri au fost umplute de mâna darnică a Românilor cu suma de 1372 coroane, şi 1700 apeluri încă neînapoiate.

Deci earăşi ne simţim îndatoraţi a aduce aminte în interesul causei şi a ruga cu toată căldura şi insistenţa pe toate onor. persoane cari au primit apeluri şi încă nu le au înapoiat, să binevoiască ale retrimite până cel mult 15 Aprilie 1909 st. n. la adresa d-lui George Vitencu Viena III. Eslarngasse 4 spre a compune o icoană fidelă în această intreprindere pe seama onoratului public cetitor.

Viena, în Martie 1909.

George Vitencu prezident. *Petru Buba* secretar II.

Alexandru Barbu. cassar.

Cărţi şi reviste.

Revista Teologică, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. Numărul 2 pe luna Februarie 1909, a apărut cu următorul bogat şi interesant cuprins: Contribuţii la istoria legăturilor Românilor ardeleni cu Ruşii de Silviu Dragomir. B. Spinoza şi Panteismul de I. Broşu. Românii şi Rutenii în biserica gr. or. din Bucovina de R. Cândea. Modernismul şi Enciclica „Pascendi" de Arhim. Iuliu Scriban. Comorile trecutului nostru de Dr. G. Ciuhandu. Congrua de Pr. P. M. Predică la Dumineca Floriilor de Arhim. Iuliu Scriban. Viaţa Bisericească de Dr. N. Bălan. Preot. P. M. Mişcarea literară de A. C. şi P. M. Informaţiuni de N. B. şi Gruia. Tipicul cultului religios de Cantor. Numărul acesta din valoroasa revistă, redactată de dl Dr. *Nicolae Bălan*, profesor seminarial, s'a trimis numai celor ce *au achitat* abonamentul. Administraţia în Sibii (Nagyszeben) strada Reissenfels nrul 11. Abonamentul 8 coroane pe an.

Intrunire agricolă.

(*Invitare.*)

Vestim obştea noastră, că subscrisul comitet central va ţinea Dumineca în 28 Martie n. c. la ora 11 din zi în şcoala din Apoldul român o

întrunire agricolă,

la care se va tracta despre noua cultură a viilor, despre cultura pomilor, cum şi despre alte afaceri de interes general economic. La această lucrare de interes se invită toţi membrii şi binevoitorii Reuniunei noastre.

Sibiiu, 25 Martie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa *prezident.* *Vic. Tordăşianu* *secretar.*

Poşta ultimă.

Din parlament.

In şedinţa de Mercuri a dietei s'a continuat discuţia asupra legii congruei. Dintre deputaţii naţionalişti români a vorbit în contra proiectului domnul *Vasile Damian*, constatând, că proiectul stabileşte o dependenţă nepotrivită morală între stat şi preoţime, şi că conţine multe dispoziţiuni vătămătoare pentru preoţimea naţionalistă. Nu votează legea.

Din Sârbia.

Principele George al Sârbiei a renunţat la dreptul de moştenire a tronului, în favorul fratelui său mai mic, şi a părăsit Sârbia, din motivul, că e acuzat, că şi-ar fi omorât servitorul în bătăi. Consiliul de ministri a cedat afacerea spre rezolvare regelui Petru. Confuzia e mare în Sârbia, dar *şansele păcii sunt earăşi în creştere*, dupăce principele George era celce agita pentru răsboiu.

Wekerle la Viena.

Mercuri s'a ţinut un consiliu de ministri în Budapesta, iar la 5 ore d. a. ministrul-prezident *Wekerle* a plecat la Viena. Eri, Joi, a fost primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale şi abia astăzi va veni îndărât la Budapesta. Se scrie, că a presentat Maiestăţii Sale spre prealabilă sancţionare proiectele de lege referitoare la împuternicirile necesare pentru casul că va fi declarat răsboiul. Guvernul va presenta mâne dietei proiectele acestea spre grabnică desbatere şi votare.

Teatru german.

Sâmbătă: *Stuart Maria*, tragedie.

Copii gingaşi

devin în curând graşi, roşii şi tari, dacă le daţi nutritoarea Emulsiune a lui SCOTT, căci ei vor lua cu plăcere uşor mistuitoarea „Emulsiune a lui SCOTT".

Medicii şi moaşele din toată lumea au încredere în

Emulsiunea lui SCOTT

pentrucă cunosc resultatele, cari se ajung prin ea. 7 (270) 5—5

Veritabil numai cu aceastǎ marcǎ — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher

în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria"
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 10—50

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă intreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 6—20

Nr. 189. protopr. 1909. [100] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan permanent fără drept de succesiune din parohia de clasa I **Mediaș** protopresbiteratul Mediașului, pe baza rezoluțiunei Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan din 26 Februarie a. c. Nr. 4710 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile concursuale instruite cu testimoniu de 8 clase gimnaziale, absolutor teologic și atestat de cualificațiune preoțească subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându se în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra și cuvânta.

Totodată se deobligă cel ales de capelan a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaș, în 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nu e necesară reclama.

Fiecare om știe, că

I. școală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase vițe de vie altoite.

Se trimit gratis și franco cataloage cu ilustrațiuni. [306] 28—36

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 13—20

Prof. Powlow a documentat

că apetitul bun e primul și cel mai puternic producător de nervi seccetorici în stomah. Indeosebi întăritoare de stomah, producătoare de apetit sunt veritabilele picături de stomah ale lui Brady. Mijloc probat, contra umflăturilor, arsurei în stomah, durerii de stomah și cap, nemistuire și urmările acestora. — Se capătă în farmacii. A se păzi contra falsificațiunilor **C. Brady, farmacie, Viena, I.**, Fleischmarkt 1, Deposit 252, trimite franco pentru 5 cor. 6 sticle, pentru 4 50 cor. 3 sticle duple. La cerere se trimite gratis și franco o „Broșură specială".

[34] 3—5

Pian de vânzare!

In urma schimbării domiciliului este un pian de vândut. Str. Schewis Nr. 9. (102) 1—3

De vânzare

e casa din Schützengasse Nr. 10, deslușiri se dau în Strada Urezului Nr. 25 etajul I. dela 2—4 oare după prânz. (104) 1—3

Inventațiuni

patentează și valorizează Mărci de apărare și scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY

institut de patentare

Budapesta IV. Eskü ut 3 Telefon 8922.

Birouri proprii de patentat în străinătate:

Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 1—6

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 6—52

Garanția cea mai intensivă. **Condiții de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

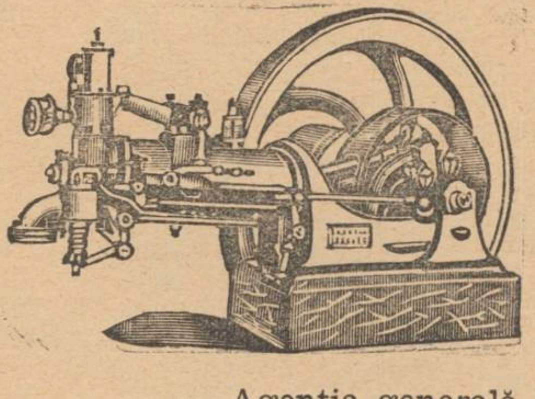

liferează

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 10—12 Telephon Nr. 12—91.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 38—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Câți bolnavi

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[94] 3—3

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'ași fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbați/femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 30 Sibiiu, Marți 17/30 Martie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Prospecte de pace.

Sibiiu, 29 Martie n.

Și iarăși s'a schimbat situația. Primejdia răsboiului pare a fi delăturată. Două evenimente mari s'au întâmplat, cari ne fac să credem, ori cel puțin să sperăm, că acum stăm de nou mai aproape de pace decât de răsboiu.

Ministrul de esterne al Rusiei a fost inputernicit adecă din partea consiliului de ministri, cu consentimentul Țarului, să trimită o declarație Austro-Ungariei și celoralalte mari puteri europene, de înțelesul, că recunoaște fără reserve de efectuită anexarea Bosniei și Herțegovinei din partea monarhiei noastre, cu condițiunea, ca și ministrul de esterne al Austro-Ungariei să accepteze de bună propunerea ce i se va face privitor la nota sârbească, în care monarhia noastră are să primească toate garanțiile cerute și dorite.

A doua mare întâmplare e renunțarea principelui George al Sârbiei la tronul sârbesc, la dreptul de moștenire asupra acestuia, și intrarea lui în armata rusască. Prin aceasta s'a spart în Sârbia partidul, care doria răsboiul cu ori ce preț, pentrucă șeful partidului era principele George, și căzând șeful, e căzut și partidul.

Ca motiv al renunțării s'au dat la început atacurile pe cari le-au îndreptat ziarele opoziționale sârbești în contra principelui, din cauza, că și-a bătut servitorul atât de rău, încât dus la spital a murit peste câteva zile, și însuși moștenitorul de tron al Sârbiei se provoacă la atacurile acestea în scrisoarea pe care a adresat-o ministrului prezident sârbesc și în care își anunță hotărârea ce a luat-o.

Se pare însă, că lucrurile nu stau astfel. Regele Petru și guvernul sârbesc *au silit* pe moștenitorul de tron *George* să ia hotărârea pe care a luat-o, în urma presiunei din afară, pentruca partidul răsboinic din Sârbia să se descompună și rezolvarea pacinică a diferențelor cu monarhia noastră să fie asigurată pe seama guverului sârbesc.

Evenimentul al doilea ar sta deci în strânsă legătură cu cel dintâi, cu schimbarea atitudinei din partea guvernului rusesc, care mai nainte voia cu ori ce preț să aducă chestia anexării Bosniei și Herțegovinei în fața unei conferințe europene, iar acuma recunoaște și acceptează de bună anexarea, de fapt împlinit, care nu mai poate fi discutat.

Natural, că prin aceasta speranțele Sârbilor, de a vedea pe cei din Rusia luptând pentru interesele și pentru învingerea lor, au fost nimicite de tot și o schimbare de front să impunea. S'a aflat deci de necesară depărtarea moștenitorului de tron din Belgrad pe o vreme oarecare, ceea ce s'a făcut, după știrile sosite dela Belgrad, între următoarele împrejurări.

Mercuri, când se știa în Belgrad, că Rusia s'a împăcat cu situația și nu mai face greutăți Austro-Ungariei, ministrii au fost chemați de urgență la palat, pentru a se consulta. In consiliul de ministri ministrul de răsboiu *Jivcovici* a făcut apoi grave imputări moștenitorului de tron, fiindcă cu agitațiunile sale a adus țara într'o situațiune din cele mai critice, luându-i-se posibilitatea unei retrageri onorifice, ci acum trebue să capituleze cu rușine. I s'au adus grave imputări moștenitorului de tron și pentru chestia cu servitorul său, mort în urma bătăilor primite dela el, și regele Petru a fost făcut atent și asupra împrejurării, că *tronul se clatină* și *dinastia e amenințată.*

La orele 10 noaptea, regele a convocat apoi un nou consiliu de coroană, la care au participat toți foștii ministri, mai mulți coloneli și profesori universitari. Dintre actualii ministrii însă nici unul. Regele Petru a făcut comunicări cu privire la situație și consiliul de coroană a dat regelui statul, să caute ca conflictul să fie aplanat *pe cale pacinică* și să se evite răsboiul. Atunci regele a comunicat celor prezenți, că a înduplecat pe moștenitorul de tron, principele George, să renunțe la tron în favorul principelui *Alesandru* și să plece în Rusia pentru a întra în armata rusască. Consiliul de coroană a aprobat pasul acesta. Joi dimineața regele a predat apoi prim-ministrului său scrisoarea principelui George, prin care acesta-'și anunță renunțarea la dreptul de moștenire asupra tronului sârbesc.

Și așa, astăzi dispoziția în Sârbia e pentru pace, nu mai mult pentru răsboiu. O telegramă mai nouă, venită din Belgrad, anunță, că ministrul de răsboiu de acolo a dat deja ordin, ca rezerviștii chemați la arme să fie trimiși acasă. Ceea-ce ar fi începutul desarmării.

Casa magnaților ține ședință Sâmbătă în 2 Aprilie n. pentru a lua în desbatere legile votate în zilele din urmă din partea dietei.

Din parlament. In ședința de Vineri a dietei au vorbit în discuția pe articole asupra proiectului de lege despre congruă, care a eșit înăsprit din desbaterile dietale, deputații naționaliști români: Dr. Vasile Lucaciu, Vasile Dămian și Dr. *Ștefan C. Pop*, făcând propuneri cari nu s'au primit. In ședința de Sâmbătă deputatul Dr. Ștefan C. Pop a adresat guvernului interpelare în chestia atrocităților dela alegerea de deputat din Oravița. Dieta mai ține astăzi și mâne ședințe, apoi ia vacanțe până la 19 Aprilie n. Se crede, că pe când se va întruni de nou dieta, va fi efectuită fusiunea între partidul constituțional și cel independist, din care vor eși vre o 30—40 de deputați numai, trecând în oposiție.

Băncile și răsboiul.

De vre-o câteva săptămâni frica răsboiului a creat băncilor o situație, care dacă ar dura timp mai îndelungat, le-ar putea deveni fatală. In toate părțile monarhiei noastre micii deponenți alarmați de veștile de răsboiu au dat năvală asupra băncilor unde își aveau plasate micile lor economii. In deosebi băncile din Galiția au avut până acum a lupta contra unui adevărat *run.* Multe dintre ele au avut de plătit zilnic sute de mii de coroane, și mai ales micilor deponenți, adecă țărănimei.

Sunt vre-o două săptămâni, decând frica de răsboiu a început să-și arate urmările și la băncile noastre.

Țăranii noștri sunt puțini, cari știu carte, și mai puțini de cei cari cetesc gazete. Gazetele ce le vin lor în mână caută, ca chiar cu veștile de răsboiu să-și facă reclamă, va să zică „din țânțar fac armăsar.“

Sunt apoi oameni de rea credință, cari caută să tragă folos din răul altuia și umblă să pescuiască în tulbure. Aceștia împrăștie printre popor fel și fel de vești mincinoase: ba că „statul vrea să folosească depunerile la bănci pentru pregătirile de răsboiu“, ba că „băncile vor fi în prima linie jefuite,“ ba că „banii de hârtie după răsboiu nu vor avea nici o valoare, (aici aduc de esemplu anii de revoluție 1848/9 cu banii lui Kossuth) și că mai bine ar fi dacă din vreme și-ar ridica depunerile dela bănci și le-ar schimba în aur“, și alte multe de felul acesta.

Țăranul, dela fire cam neîncrezător și ușor de adimenit, dă fuga la bancă și-și ridică mult-puținul adunat cu chiu și vai, aduce banca în încurcătură, — mai ales acum, când sunt de plată, pe lângă

FOIȘOARĂ.

Priveliștea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeț.*

(Urmare.)

Unul a păstrat până la urmă spiritul de dușmănie către Dumnezeu și om și râdea de batjocurile preoților către Isus. Celalalt în clipa răsuflării din urmă se rugă de Isus să-și aducă aminte de el, în ceasul al unsprezecelea. Cei trei răstigniți înfățișează trei tipuri cari se găsesc între oameni. Păcătosul dârz și neînduplecat. Păcătosul celce se pocăește. Și martirul fără de păcat. Unul se laudă în fărădelegea sa, altul se căește, al treilea de bunăvoe suferă nedreptatea pentru alții.

In jurul celui dintâiu se înșiră nu numai criminalii cari țin mâna ridicată asupra fiecărui om, ci apăsătorul orb al săracului, bogatul care strânge mereu avere și se face stăpânul ei, ipocritul care jăfuie casele văduvelor și ale orfanilor, evlaviosul care crede că numai el are întrare la Dumnezeu, vicleanul, sgârcitul și egoistul.

Cu al doilea se însoțește: femeia păcătoasă, vameșul care se roagă: Doamne, fie-ți milă de mine. Petru care se rugă: Du-te dela mine Doamne, că sunt păcătos și în acea vreme părăsindu și toate a urmat lui Isus. Și orice om, care întrând în viață nu caută lucrul cel comod, ci zice: Aici sunt Doamne: trimite mă.

In al treilea rând e Moise, care a suferit nedreptățile și răscoala poporului în pustie, toți eroii și martirii neamurilor, toate mamele cu durere pentru copiii lor.

Oamenii în viață stau în una din aceste clase. Trecem dela nepăsare la pocăință și dela pocăință la jertfă proprie. In classa a doua suntem când ne îngrijim de mântuirea noastră proprie, dacă nu putem să mântuim și pe alții. Și e deajuns și atâta.

Și fiind pe cruce ertând pe cei inconștienți, dând și de acolo mângăiere mamei sale, pe care a lăsat-o în grija lui Ioan, dând deplină libertate păcatului omenesc își dă sufletul în mânile Tatălui său.

De se pogora de pe cruce, totul era zădărnicit. Iubirea de oameni l-a ținut acolo, iubirea cea mai sfântă împreunată cu suferința cea mai mare. Nemuritor era și când era în agonie și când s'a pus în mormânt. L-au văzut a treia zi. Dar calea nemuririi a fost viața lui. Dela naștere până la înviere.

Când îngenunchem înaintea crucii lui, îngenunchem nu ca să plângem, ci ca să ne ridicăm și să apucăm pe calea lui. Aceasta ne asigură nemurirea și împreunarea cu Dumnezeu. Moartea lui a fost poarta vieții.

Dacă Dumnezeu e duh, prin moartea părintească sufletul ese din încătușările trupului și se împreună cu Dumnezeu. Când copilul se naște e creatura cea mai neputincioasă. Nu știe folosi ochiul, mâna, imaginația, mintea, conștiința. La estremul celalalt din copil se desvoltă un poet mare, un cugetător adânc, un împărat cuceritor. Acel spirit se poate să nu-și continue viața sa dupăce scapă din legăturile trupului. Moartea ne deschide poarta spre o viață mai largă.

Cristos a zis: Urmează mie. Celce crede în mine și mă iubește nu va muri. A trăi cum a trăit Cristos, a te jertfi cum s'a jertfit Cristos, a fi în totdeauna împreunat cu Dumnezeu, cum a fost Isus una cu Tatăl său înseamnă a fi nemuritor. Inseamnă a fi în împărăția lui Dumnezeu, pentru care ne rugăm, cum El ne-a învățat: Vie împărăția Ta. A fi în această împărăție se cere să aibi credință, nădejde și dragoste, să aibi bucurie, dreptate și pace în duhul sfânt.

A fi în această împărăție e mai mult decât a avea cunoștință despre ea. A iubi pe Isus, e mai mult decât a ști despre Isus. Incă în viața sa ucenicii nu-l știură cine este. Odată îi întrebă Isus: ce zic oamenii că sunt eu? Și pomeniră de profeții din trecut. Dar voi cine ziceți că sunt? Și răspunse Petru: Tu ești Cristos Fiiul lui Dzeu. Și zise Cristos: Tu ești Petru și pe această peatră voiu zidi biserica mea și nici porțile iadului nu o vor birui.

Ori câte esplicații s'ar da acestor cuvinte, cheia împărăției lui Dumnezeu este adevărul, că Isus e Fiiul lui Dzeu. Această peatră a adevărului e și cheia adevărului, care deschide și închide întrarea în împărăția lui Dumnezeu.

Ori cum s'ar esplica unele cuvinte ale lui Cristos, lucrul de căpetenie este să-i urmăm lui. Inșiși apostolii aveau credințe felurite despre Isus. Unul dintre apostoli nu crezuse în învierea Mântuitorului, pânăce n'a pus degetul în ranele lui. Mijlocul mântuirii îl arăta Isus făcând icoana județului lumii. Și vor fi adunate înaintea lui toate neamurile și le va despărți pe unele de altele, dupăcum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de a dreapta sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta sa: Veniți binecuvântații Tatălui meu, moșteniți împărăția gătită vouă dela întemeierea lumii. Căci flămând am fost și mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și mi-ați dat să beau, străin am fost și m'ați adus la voi. Gol am fost și m'ați îmbrăcat, bolnav am fost și m'ați căutat, în închisoare am fost și ați venit la mine. Atunci vor răspunde lui drepții zicând: Doamne, când te-am văzut flămând și ți-am dat de mâncare, sau însetat și ți-am dat să bei? Când te-am văzut străin și te-am adus la noi, sau gol și te-am îmbrăcat? Și răspunzând împăratul le va zice: Adevăr zic vouă întrucât ați făcut unuia din acesti frați ai mei, foarte neluați în samă, mi-e mi ați făcut. (Mateiu XXV. 31—41).

(Va urma.)

împrumuturile ce stau în legătură cu începerea muncei câmpului încă și dividendele, — iar cel ajunge pe mâna jidovului, care pentru o proviziune grasă îi procură aur, ori apoi în cazul cel mai bun, pune banii pe fundul lăzii și să alege numai cu perderea de interese.

In Austria însuși parlamentul, la propunerea ministrului de finanțe Dr. Cav. de Bilinski, a adus hotărâri anume pentru a pune capăt divulgării astorfel de vești tendențioase și totdeodată păgubitoare pentru interesele economice ale țării.

Toate acestea s'ar fi putut delătura, dacă din vreme preoții și învățătorii și-ar fi îndeplinit conștiențios chemarea lor de luminători ai poporului, și mână în mână cu gazetele, cari sunt destinate anume spre a ajunge în mâna poporului, l-ar fi învățat pe acesta, că în cazul de față totuși cel mai sigur adăpost pentru averea sa îl formează băncile.

Sperăm de altfel, că din răul acesta să răsară și un bine: băncile să învețe — vechea poveste de altfel, — ca să-și plaseze pretenziunile în împrumuturi, cari se pot mai ușor mobiliza, iar deponenții pișcați de ademenirea străinului să priceapă, că totuși cămașa e mai aproape de pele decât zechea (sumanul), sau mai clar zis, că băncilor le zace mai mult la inimă grija averilor încredințate lor, decât străinilor, la cari egoismul ține locul inimei, iar pofta de câștig întrece interesele comune.

Nicăl.

Legea congruei.

Proiectul de lege despre regularea congruei a fost votat în ședința de Vineri a dietei ungare, în general și în discuția pe articole. S'au făcut unele modificări neînsemnate, în esență însă legea a rămas așa, cum a contemplat-o ministrul *Apponyi*. Nouă e dispoziția, că în curs de cinci ani toți preoții au să știe ungurește, dacă vreau să capete congruă.

Din partea deputaților naționaliști români proiectul de lege al congruei a fost combătut de următorii: Dr. *Vasile Lucaciu* și *Vasile Dămian.* Acest din urmă a rostit în ședința de Mercuri, 25 Martie n. vorbirea pe care o reasumăm în următoarele:

Oratorul a mânecat dela afirmarea, că intențiunea unei legi nu poate fi alta decât aceea, de a crea raporturi și stări normale regulate și de a corăspunde necesităților generale. Proiectul de față nu urmărește astfel de intențiuni, ci din contră turbură raporturile esistente. Proiectul dela ordinea zilei are, precum o spune aceasta și ministrul de culte, numai un caracter novelar, prin urmare nu poate schimba principiile depuse în art. de lege XIV. din 1898, care dispune, ca statul să amelioreze situația materială a preoțimei confesiunilor recunoscute. In sensul acestei legi se întregește leafa preoților conform calificațiunei lor și anume la 800 sau 1600 cor. în parohiile, cari nu pot plăti leafa aceasta preoților lor. Această dispozițiune constitue partea luminoasă a legii din 1898 Legea are însă și o parte neplăcută, întrucât §. 9 vrea să se ingereze în afacerile disciplinare ale preoților. Această dispozițiune nu e la loc, deoarece tragerea în cercetare disciplinară a preoților aparține esclusiv bisericii.

Să vedem acum în ce se deosebește proiectul de față de legea din 1898? Proiectul de față contrar afirmațiunilor dlui ministru, nu are caracter novelar, ci e de sine stătător, fiindcă schimbă în mod esențial dispozițiunile legei din 1898. Indeosebi agravant este §. 3 al proiectului, fiindcă condiționează ajutorul preotului, nu de calificațiune, ci de numărul credincioșilor săi. In modul acesta se agravează situațiunea materială a preoților și li se răpesc totodată și drepturi câștigate. Când luăm în considerare chemarea înaltă a preoțimei, care e condiționată în mare parte de o situație materială corăspunzătoare și asigurată, când considerăm scumpetea de astăzi și esigențele timpului, când știm că număroși preoți sunt capi de familie, atunci trebue să mărturisim sincer, că prin dispozițiunile acestui §. nu s'a ameliorat în mod corăspunzător situația materială a preoțimei. După o esperiență de 10 ani putem cu drept cuvânt aștepta un progres, iar nu un regres. Intregirea ar fi trebuit să se stabilească cel puțin la 1600 cor. respective la 2400 cor. In modul acesta și preoțimea ar fi putut ajunge la situația materială creată învățătorimii. Ministrul însă a fost condus la elaborarea acestui proiect, nu de necesitățile ardente și îndreptățite ale preoțimei, ci de interese politice și anume vrea să potențeze tot mai mult influința omnipotenței statului asupra bisericii, care are drept țântă finală statificarea.

Oratorul vorbește apoi pe larg despre dispozițiunile proiectului, cari taie adânc îndeosebi în viața autonomă a bisericii gr. or. române, le analisează și ajunge la concluziunea, că modul de ajutorare contemplat și pus în vedere de proiectul congruei este dușmănos bisericilor, deși nici una din bisericile esistente n'a dat motiv la o astfel de procedere dușmănoasă din partea statului, ci din contră a căutat să-și împlinească cu scumpătate misiunea ei culturală.

De încheiere declară, că nu primește proiectul și se alătură la propunerea dep. Lucaciu, ca proiectul să fie luat dela ordinea zilei și înlocuit cu un alt proiect, care să nu violeze autonomia bisericii și să nu se atingă de libertatea conștiinței de cetățeni și de libertatea politică a preoților.

Vorbirea deputatului *Vasile Lucaciu*, rostită în ședința din 23 Martie n. a dietei a fost următoarea:

„Onorată cameră! Când un preot ia cuvântul referitor la proiectul de lege în chestie, s'ar putea eventual zice, că vorbește în interesul său. Dar este mai bătător la ochi când un preot vorbește împotriva proiectului. Țin să declar, că atunci când m'am decis să iau cuvântul împotriva proiectului, n'o fac decât din punctul de vedere al justiției și al păcii, și chiar din acest motiv sunt împotriva proiectului. O fac aceasta pentrucă în proiect nu se vede aplicată justiția, că proiectul acesta nu tinde în direcțiunea de a stabili, ci din contră de a turbura pacea dintre puterea de stat și biserică. In societatea creștină numai așa poate esista pacea, dacă se validitează justiția, despre care deja Aristotel a spus în etica sa, că ea este nu numai virtutea, ci plenitudinea virtuților religioase și cetățenești. Și cum justiția aceasta nu o văd cuprinsă în proiect, ba văd chiar contrarul este, datorința mea de preot să resping legea aceasta ce se pregătește. (Voci: Foarte corect. Cine urmează? Ilaritate).

E foarte natural să motivez pentru ce nu primesc proiectul în chestiune. (Voci: Nu e nevoe).

Ce este congrua? Ea este întregirea venitelor preoțești. Societatea creștină privește venitul preoțesc din punctul de vedere mai înalt al chemării preoțești. Venitele acestea preoțești se numesc în vechile documente pe scurt congrua dotatio, pe baza espresiunii congrua ecclesiasticarum personarum dotatio. Și preotul este om. Și preotul caută să trăiască. Și el se roagă cu credincioșii: pânea noastră cea de toate zilele dă ni-o nouă astăzi. Chiar de aceea, deja în primele veacuri ale erei creștine societatea s'a îngrijit de traiul preoților. Referitor la aceasta apostolul ginților a zis frumoasele cuvinte: „qui altari servit, de altari vivat“. Celce servește altarului, dela altar să trăiască.

(Oratorul arată apoi cum în vremurile grozavicelor migrațiuni biserica, reședința episcopească, ori câte o mănăstire, era singurul loc de încredere, unicul mediu cultural al familiilor, al societății creștine. Din causa acestei încrederi ce aveau familiile față de persoanele eclesiastice, își testau adesea ori averile bisericei și mănăstirilor. Astfel se esplică, cum a ajuns biserica la averi mari și a devenit adevărată putere, așa că erau casuri, când însuși statul primia dotațiuni din partea bisericei: Apoi urmează). Aș fi dorit să văd în proiectul de față recunoașterea influenței bisericei catolice și peste tot a bisericilor creștine, ca să pot spune: iată statul văzând activitatea mănoasă a bisericei pentru societate, văzând că dotația preoțească de până acum nu mai corăspunde esigențelor, se îngrijește de o plată mai bună.

Dacă dl ministru de culte proceda la pregătirea proiectului său în chipul acesta, atunci votam proiectul cu mare mulțămită. In proiectul de față însă, atât în motivarea lui, cât și în singuraticii paragrafi, sunt esprimate față cu biserica astfel de vederi politice, cari deadreptul sunt ofensătoare pentru biserică, pentru persoanele și slujitorii bisericești.

Dați-mi voe să motivez asertiunile mele.

Ca să pot spune o critică obiectivă asupra proiectului, e trebuință să invederez raporturile cari esistă între biserică și puterea de stat.

Starea faptică în privința aceasta nu poate servi ca directivă, ci numai anumite stadii putem lua drept obiect de discuție din punct de vedere principiar. Anume, un stadiu este acela, când între puterea de stat și cea bisericească esistă legături amicale. Lucrul acesta este firesc, mai ales în epoca, în care puterea politică abia se zămislește și nu este încă capabilă să-și ridice mâna împotriva mamei sale a bisericei. Considerând raporturile dintre biserică și stat din punctul de vedere al acestui stadiu, vedem că biserica nici odată n'a abusat de situația sa, ci totdeauna s'a purtat cu iubire și bunăvoință față de societatea politică lumească de stat.

Stadiul acesta eu îl numesc epoca echității reciproce dintre biserică și stat. Un alt stadiu este acela, când statul zice bisericei: n'am nevoe de tine, eu îmi fac singur lucrurile mele, eu am trebuință de trenuri, drumuri, agricultură, industrie, comerciu. Cu de acestea îmi bat eu capul, căci ele formează baza înaintării țării. Ca să asigur înaintarea aceasta, am destulă putere, deci n'am nevoe de tine, de preoții tăi, de episcopii tăi, de călugării tăi, împlinească-și fiecare datorințele sufletești, așa dupăcum îi dictează conștiința etc. etc. Acesta ar fi stadiul al doilea. Natural, că amăsurat acestui stadiu și venitele preoțești au altă față.

Al treilea stadiu ar fi contrarul acestor amânduror stadii, — esemplul din Francia — când adecă statul zice către biserică: nu numai că te las în voia ta, nu numai nu-ți port de grijă, nu numai nu-ți primesc concursul în societate, ci din contră, te esclud din societate, nu-ți recunosc activitatea păgubitoare pentru instituțiunile de stat. In cele două stadii dintâiu e posibilă o înțelegere între biserică și stat, în cel de al treilea este imposibilă. Causa din care a resultat starea aceasta este puterea tainică ce se numește francmasonism, care azi s'a validitat cu toată puterea în Francia, spre nenorocirea acesteia. Societatea aceasta își întinde mrejele, nu numai asupra unui singur stat, asupra unei țări, ci asupra întregei lumi. Ei tind mai ales să nimicească civilisația creștină și catolică. Am cetit aici odată pasage, din cari a eșit lămurit la iveală, că în Ungaria lojele francmasone au hotărât să introducă în școlile de stat acest spirit francmasonic. (Mare sgomot în centru).

Să nu credeți, domnilor, că prin aceasta voi să zic, că contele Apponyi este francmason. Cu toate acestea însă trebue să constat, că ceeace se petrece aici la noi în țară, nu este decât efluxul acestui curent de otrăvire a societății creștine. (Sgomot).

Curentul acesta este curentul francmasonismului, care-și imprimă pecetea sa tuturor instituțiilor de stat.

Revenind la proiectul de lege dela ordinea zilei, dl orator spune că întrânsul nu vede alta decât promovarea acestei direcțiuni, care ar trebui ținută departe de țară. *Barta Ödön*: §. 4 te doare. Dl deputat vorbește despre patriotismul maghiar esplicând și proiectul de lege al lui Apponyi din punctul de vedere al acestui patriotism fals. Apoi urmează):

Dl ministru ar face bine, dacă ar da o lămurire privitor la pasagiul următor din proiect (cetește): „Atari preoți cari se bucură de ajutorul de stat au să fie credincioși statului unitar maghiar“.

Rog pe dl ministru să binevoiască a da o esplicație cuvintelor acestora, căci până acum din locuri competente n'am auzit ce va să însemne acel „stat național unitar maghiar“. (Mare sgomot. Voci). Vă rog să nu priviți chestia atât de ușor. (Sgomot). Cum se potrivesc cuvintele acestea cu spiritul legii, conform căruia naționalitățile au dreptul să-și desvolte cultura lor, limba lor, individualitatea lor națională? Dacă scopul proiectului este turburarea păcii între cetățeni, atunci n'avem trebuință de astfel de stat, dușman popoarelor, căci statul acesta esclude aproape majoritatea locuitorilor dela ideea patriotismului adevărat. Lucrul acesta noi nu-l vom suferi nici odată. (Mare sgomot). Oratorul întru sprijinirea asertiunilor sale citează apoi §. 6 al art. de lege IX. din 1868 și art. de lege XXXIX. din 1868, cari articoli se refer la autonomia bisericească a ambelor biserici surori gr. or. și gr.-cat., în cadrele cărei autonomii limba națională are un deosebit rol. Apoi urmează:)

Fiecare țară, fiecare neam își are profeții săi. Astfel și un profet al națiunii maghiare, baronul Eötvös József, a zis în panegiricul său despre Kazinczy Gábor, că acel popor, care ușor se contopește în alte neamuri, nu poate fi membru folositor al omenimei. (Mare sgomot).

Nu vă jucați deci cu noțiunile și ideile politice.

Prez.: Rog pe dl deputat să grăbească cu terminarea discursului, deoarece timpul fixat pentru discuție se apropie de sfârșit.

Dr. Vas. Lucaciu: Acum aveam de gând să trec la amănunte (ilaritate), cum însă timpul este înaintat, presint următoarea propunere (cetește): Camera îndrumă pe ministrul de culte să retragă proiectul de lege nrul 1038 și să prezinte proiectul pentru întregirea venitelor preoțești prin care proiect nu se jignește autonomia confesiunilor recepte nici libertățile politice cetățenești și de conștiință ale cetățenilor.

Pe baza acestora declar, esprimându mi regretele că n'am putut să mi motivez mai pe larg propunerea, că proiectul de sub discuție nu-l vom vota.“

Adunarea generală a „Albinei“.

Sâmbătă la 27 crt. primul nostru institut de bani și-a ținut în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“ a XXXVI-a adunare generală ordinară, sub prezidiul dlui *Iosif St. Șuluțu*, asistat de domnul *Dr. Tib. Brediceanu* în calitate de notar, iar ca verificatori ai procesului verbal și totodată scrutinători ai alegerilor au funcționat domnii *Dr. Miron E. Cristea* și *Nicolae Togan.*

Au fost de față 67 acționari, reprezentând 4298 acții cu 721 voturi.

Adunarea a decurs în perfectă ordine, s'a luat la cunoștință raportul anual al direcțiunii și s'a aprobat bilanțul anului de gestiune 1908, votându-se absolutorul obicinuit, atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiare.

Profitul net s'a distribuit conform propunerii direcțiunii, asemenea suma destinată pentru scopuri culturale și de binefacere.

Dividenda s'a fixat cu 10% sau K 20 de cupon, plătibil imediat după adunarea generală.

Prețul marcelor de prezență a rămas neschimbat ca și în anul expirat.

Urmând la ordinea zilei punctul 5: Fuzionarea cu „Lugoșana“, adunarea generală după ascultarea propunerii prezentate în această privință din partea direcțiunii a decis fuziunea sub condițiunile propuse și primite deja și de adunarea generală a „Lugoșanei“.

In legătură cu aceasta, adunarea generală a hotărât totodată urcarea capitalului social dela K 2.400,000 la K 3.000 000 prin o nouă emisiune de 3000 acții á K 200. Acestea se vor vinde cu valoarea lor nominală: 750 acționarilor „Lugoșanei“ (pentru 2 acții „Lugoșana“ o acție „Albina“), iar din celelalte 2500 acții 2000 se rezervă acționarilor vechi, cari vor primi tot după câte 6 acții una nouă și restul de 250 acții se va vinde în favorul fondului special de rezervă, conform condițiilor ce se vor publica în „prospectul de emisiune“ ce-l va lansa direcțiunea.

Asemenea a primit adunarea generală propunerile direcțiunii privitoare la modificarea §§. 6 și 64 ai statutelor, modificări necesitate de urcarea capitalului și de deschiderea filialei celei nouă din Lugoj. In senzul acestor §§ noi capitalul de K 3 mil. se compune din 15,000 acții, 6000 vechi à Fl. 100 și 9000 acții nouă à K 200, iar tantiema funcționarilor a fost urcată dela 4% la 5% asigurându-se însă actualului dirigent al filialei din Brașov d'ui Dr. N. Vecerdea, tantiema, asupra căreia a câștigat drept pe baza statutelor vechi.

Privitor la „Fondul internatului de băieți“ creat la timpul său din incidentul jubileului de 25 ani al „Albinei“ și ajuns azi la suma de K 70,000, adunarea generală în senzul propunerii direcțiunii a hotărât a transpune acest fond în administrația „Asociațiunii“, spre a-l investi deocamdată în edificiul „Școalei civile de fete“, sub condițiunea, ca în caz când aceea școală ori din ce motive s'ar desființa și edificiul nu ar rămânea proprietatea „Asociațiunii“ și nici nu s'ar putea transforma într'un internat pentru băieții români, cari frecuentează școalele medii din Sibiiu, suma de K 70,000, fără interese să se restitue „Albinei“, care va putea dispune de ea pentru scopuri culturale și filantropice.

Urmând la ordinea zilei alegerea a doi membri în direcțiune în locul dlor *Dr. Eus. Roșca* și *Ilie Trailă*, eșiți după ordinea vechimii, ambii membri eșiți au fost realeși cu mandat de 6 ani, iar în comitetul de supraveghiare al cărui mandat asemenea a espirat, adunarea generală a ales cu mandat de 3 ani pe dnii: Dr. Vasile *Bologa*, Victor *Fincu*, Ioan *Henteș*, Emil *Verzariu* (nou) și Mateiu *Voileanu.*

Unitatea organizării corpului didactic primar

de invățătoriul *D. Bedelean.*

(Fine)

Eu așa-mi închipuiesc organisarea unitară:

Asociația corpului didactic primar, la care să aparțină toți învățătorii (și alții) gr. or. din Ungaria, plătind o sumă anuală, să fie condusă de

a) Comitetul central ales din sinul învățătorilor pe 3 ani în congresul anual. Comitetul central se compune din un prezident, un vice-prezident, un cassier, și un secretar de ședință. Aceștia pentru munca lor vor beneficia de o remunerație anuală. Atribuțiile comitetului central vor fi: Administrează fondurile asociației, hotărește asupra cererilor de ajutor, dispune convocarea congresului anual, îi supune darea de samă anuală și alte chestiuni ce cad în competința adunării generale, se pronunță asupra cazurilor de pedeapsă și escludere a membrilor din asociație, dă diferite însărcinări membrilor consiliului general (care's totodătă prezidenții secțiilor tractuale) și delegațiunilor acestui consiliu, pentru bunul mers al asociației; primește rapoarte dela acestea și se pronunță asupra lor. In chestiile privitoare la revistă, sau în legătură cu aceea com. central lucrează după avisul directorului și administratorului.

b) Comitetul censorilor.

c) Consiliul general.

d) Directorul și administratorul organului de publicitate.

Conferințele de azi rămân ca secțiuni tractuale, având încă menirea să cultiveze în massele poporului — afară de școală — cultura și muzica singure care ne dau hrană națională. Scopul secțiunilor va fi să adune membrii la asociație, deci în tot anul își va ținea adunarea în diferite comune ale tractului respectiv, având cu ocasiunea aceasta să arangeze concerte, prelegeri poporale. Pentru scopul acesta s'ar forma coruri tractuale, cari vor aduna cântările poporale, poesiile, poveștile din ținutul respectiv. Aceste se vor tipări în tipografia revistei învățătorești.

Nu voesc aci a descrie în detail folosul cel mare, ce l-ar aduce poporului și nouă o astfel de organizare, că ori-cine — cu judecetă clară — îl poate vedea. Formând noi un corp unitar, solidar, compact, pătruns și condus de misiunea ce o avem și de datorința sfântă față de poporul nostru românesc, am da un avânt puternic vieții noastre culturale.

Insă nimic nu se face fără jertfă, zel și muncă.

Toți învățătorii români din Ungaria să se adune sub steagul asociației și să jertfească o taxă anuală, care cu timpul se va desvolta un arbore puternic sub umbra căruia se vor adăposti și hrăni urmașii noștri.

E și rușine, că 3100 învățători să nu aibă vre-o instituțiune culturală proprie, internat etc. unde să-și poată crește cu înlesnire copiii lor. Insă cunoscând noi starea culturală și materială a antecesorilor noștri, faptul acesta să iartă lor dar nu se iartă și nu se va ierta — ajungând noi la o stare culturală și materială mai favorabilă — când noi învățătorii de azi nu vom face nimic în privința asta.

Sunt mulți, cari vor zice, că între împrejurările de azi, în atmosfera asta vrăjmașă și dușmănoasă, acțiunea noastră ar suferi fiasco. Se poate. Dar pentru „poatele“ acesta să stăm în loc, să ne uităm cum să organizează toți cei de o ocupațiune, găsându-și tărie aici, iar noi să stăm și să așteptăm să ne pice porumbul fript în gură?

Acțiunea noastră nu trebue s'o legăm și să o ținem pendentă de starea politică mașteră a noastră. Noi în politică nu avem a ne amesteca. Sunt destui bărbați cari lucră pentru dobândirea drepturilor noastre politice.

Locul nostru e în școală, de aici avem a cere respectarea principiilor pedagogice, de aici avem a pretinde, ca să ni se lase desvoltarea culturală a individualității noastre și iară tot de aici avem a esopera respectarea principiului, care e scopul acțiunei noastre: unitatea.

Toată acțiunea are succes. Așa nici acțiunea noastră nu poate fi fără rezultat.

Un obiect de discutat și realizat să fie și chestia revistei dăscălești.

Știm și vedem, că munca noastră fără o revistă de specialitate e stearpă. Dar arătăm un indiferentism fenomenal când nu facem nimic în privința asta.

S'a făcut — nu-i vorbă — încercări de a da învățătorimei o revistă pedagogică, s'au și înființat câteva, dar viață durabilă nu au avut. S'au stins toate fără vreme.

Deci indiferentismul ce domnește între noi sa disparä, acum în ora a 11, să ne punem pe lucru și să înființăm revista atât de necesară nouă, care să fie fără colorit confesional.

Un scop avem, o dorință, un ideal, o misiune și cei gr.-or., și cei gr.-cat., deci să ne unim în coloanele focularului de cultură.

Să înființăm revista pedagogică-literară, care să o cetim, nu numai noi învățătorii de aici, ci și cei din Țara Românească, și intelectuali români de pretutindeni.

Și o vor ceti, dacă va fi o lucrare cu însușiri superioare. Aici trebue să se unească în cugete toți pedagogii nostri, toți oamenii luminați ai vieții noastre școlare și literare.

Laudă și recunoștință i se cuvine profesorului Dr. *P. Șpan*, pentru bunele încercări. „*Votra Școlară*“, iarăș apare sub îngrijirea numitului profesor, cu ajutorul mai multor învățători harnici. Pe mine însă nu mă mulțămește „însuflețirea“ cu care a fost primită revista asta. Peste tot se poate observa indiferentismul obicinuit față de organul acesta. Cauza nu e de a se căuta în Dr. *Șpan*, care e un probat, iscusit pedagog, înaintea căruia avem de a ne pleca, nici în colaboratori, — dintre cari deși pe unii nu-i cunoaștem, dar a căror bunăvoință nu o trag la îndoială — ci în noi înșine și în baza pe care s'a înființat.

O organizare cu organul ei de publicitate stă în strânsă legătură; putem zice că sunt subordonate una alteia. Una fără alta nu poate fi.

Membrii de aceleași păreri, idei și ocupațiune se grupează într'o societate, al cărei focular e revista, aceasta îi unește în gândiri, idei și simțăminte. La noi organizarea e isolată, fragmentară; învățătorii nu's pătrunși de aceleași idei, voință însuflețire, ce o organizare unitară le-ar da. Oare se poate la corpul acesta susținea o revistă? Nu! Iată cauza pentru care revistele noastre învățătorești nu au viață trainică.

Toți învățătorii gr.-or. și gr.-cat. la proximele lor întruniri să desbată modalitatea, cum s'ar putea înființa, susținea o revistă puternică dăscălească. Să esmită conferințele noastre, reuniunile de ambele confesiuni câte un membru sau doi, cari apoi să se întrunească în vara ce vine la o consfătuire și să decidă:

Toți învățătorii români din Ungaria înființează o revistă pedagogică-literară lunară, sub îngrijirea unui luminat pedagog dela noi. Fie care învățător să se oblige că va plăti abonamentul de 10 cor. anual.

Ar întra dela 3100 înv. 31000 cor. — plus dela alți abonați. Din suma aceasta se vor plăti spesele pentru tipărire, spesele redactării, iar restul se va depune la vre'o bancă în tot anul, pentru a ne forma un fond, care are o mie de locuri....

O revistă cu viață durabilă, puternică numai pe bazele acestea se poate înființa.

Asta va fi totodată primul paș spre organizarea noastră unitară.

Deci la lucru dlor colegi!

NOUTĂȚI.

Aniversarea proclamării regatului român. Sâmbătă s'au împlinit 28 de ani dela memorabila zi a proclamării regatului român și a primului rege român, în persoana domnitorului Carol I. S'a oficiat din acest prilej serviciu divin la metropolia din București, de către însuși I. P. S. Sa Metropolitul-Primit Atanasie și a fost paradă militară. Toate casele au fost pavoazate în București.

*

Elena Doamna, care a fost grav bolnavă de pneumonie, s'a vindecat. Ilustra bătrână dela Piatră-Neamț trebue să mai stea în pat; dar medicii sperează, că prin o alimentație bună se va însănătoșa deplin.

*

Dela Roma se anunță că Papa o casat hotărârea episcopului Párvy, care destituise pe preotul *Hlinca*, și a ordonat să fie instituit iarăș în slujbă.

*

Colecta pentru jertfele cutremurului din Itaia, — colectă patronată de guvernului ungar, a fost încheiată în săptămâna trecută. S'au colectat 572 500 de coroane. Guvernul a hotărât să trimită consulatului italian suma de 500 de mii cor.; iar restul se va întregi cu alte contribuiri până la 100 de mii, în favorul celor nenorociți în catastrofa din minele Reșiței.

*

Alegere protestată. In contra alegerii domnului Dr. Iosif Siegescu de deputat la dietă s'a dat protest din partea mai multor alegători ai cercului Oravița. Se afirmă în protest, că alesul nu ar fi trecut în listele electorale ca alegător, deci nu a putut fi ales.

*

Curs de lăptărit. La școala de agricultură din Ciacova se va deschide la 1 April a. c. un curs de lăptărit. Instrucțiunea și întreținerea este cu totul gratuită. Doritorii, dacă au împlinit vrâsta de 16 ani și știu ceti și scrie ungurește, se pot adresa la „Reuniunea economică a comitatului Timiș“, cu o petiție către ministerul de agricultură, alăturând atestat școlar și carte de botez.

*

Polul sudic. O depeșă din Sidney, Australia, anunță că locotenentul englez *Stackleton*, care plecase către sud în vara anului 1907 pe vaporul Nimrod, ar fi reușit în drumul său să ajungă până la polul sudic. Altă depeșă din Londra vestește că locotenentul s'a apropiat de pol până la 111 mile engleze, 169 kilometre; — acesta este un resultat surzprinzător, la care n'a ajuns încă nici un explorator.

*

In memoria lui Byron. Grecia se pregătește să serbeze aniversarea de o sută de ani, decând poetul Lord Byron a călcat întâia oară pe pământul clasic al anticității. O societate literară din Atena, „Parnassos“, va alege și va publica din lucrările lui Byron tot ce se rapoartă la Grecia.

*

Moară cu vapor arsă. Din Hunedoara se scrie, că moara cu vapor a dlui Victor Rimbaș a ars cu desăvârșire. Se crede, că focul a fost pus. Pompierii dela fabrica de fer au localizat focul, — în lucrarea lor mai mulți au fost răniți. Dauna se urcă la 40 mii de cor. Clădirea era asigurată.

*

Albinăritul în săcuime. Ministeriul de agricultură a pornit o acțiune intensivă în folosul stupăritului din săcuime. Se întemeiază cercuri și reuniuni de albinărit, cărora li s'a pus în vedere sprijinul din partea statului.

*

Spion în Deva. Un ziarist din capitală, în urma unei însărcinări primite dela ministru, avea să se informeze la gările ardelene, dacă nu cumva se pun în vânzare scrieri imorale pe la diferitele stațiuni. Ajuns în Deva și-a terminat de grabă lucrul, și plictisit o început să desemneze ruinele cetății dela Deva. Unui polițist, care l-a urmărit, i s'a părut suspectă treaba, și imediat l-a deținut și l-a dus la casa orașului, socotind că are d'a face cu un spion sârbesc. Noroc că „spionul“ avea un bilet de liber parcurs, și cu acesta s'a justificat îndată.

*

Din Italia de jos se vestește, că de câteva zile bântue vijelii și orcane, care au pricinuit și până acum pagube considerabile. In deosebi au de suferit orașele unde s'au întâmplat cutremurile din urmă. Vântul ridică nori grei de prav, cari se ridică în văzduh și cad ca ploaia pe baracele locuitorilor. Autoritățile își încordează puterile, ca să delăture ruinele și rămășițele cutremurului, cu atât mai vârtos, că multe cadavre trecând în putrezire amenință cu isbucnire de epidemie.

*

Eliberat. In Joia trecută a fost eliberat din temnița Seghedinului preotul Bârsenilor *Ioan Popovici*, după 14 zile de întemnițare.

*

Leo Tolstoi, de câteva zile, e greu bolnav. Toți membrii familiei sale s'au adunat la Iasnaia-Poliana. Bătrânul scriitor, în timpul din urmă, lucrase afară din cale mult, și fără a lua aminte sfaturile doctorilor a căutat să sfârșească unele articole, ca bunăoară: „Unde e scăparea?“ „Nu-i rău fără bine“, „Puterea forței și a iubirii“, ș. a. Pe lângă acestea Tolstoi a fost adânc sguduit în urma execuțiunilor număroase a celor osândiți la moarte (1300 de executați în anul 1908), precum și în urma prigonirilor, la care sunt expuși aderenții și amicii lui cei mai buni.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășian pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Candin Suciu, paroh în Măgina, 1 cor.; Stefan Stoicovici, paroh și prezid. al „Reun. rom. de înmormântare din M. Cristur“, 20 bani; Nicolae Todoran, prot. (Cetatea de baltă), soția sa Isabela n. Cioran și copii lor Eugen, Romul, Ionel și Mărioara, 1 cor.; Ioan Bădila jun., econ. în Bradu, 20 bani și Alimpiu Oprea, paroh în Săcărâmbu, 1 cor.

Poșta ultimă.

Nota puterilor mari.

Puterile mari europene au ajuns eri, Duminecă, la perfectă înțelegere cu privire la aplanarea conflictului monarhiei noastre cu Sârbia. Astăzi va fi înmânată guvernului sârbesc nota colectivă a puterilor, la care dacă nu se dă răspuns mulțămitor, Sârbia are se poarte consecvențele.

Noul moștenitor de tron al Sârbiei.

Scupstina sârbească a luat la cunoștință renunțarea principelui George la dreptul de moștenire asupra tronului sârbesc și a proclamat moștenitor de tron pe principele *Alesandru*, fratele mai mic al principelui George.

Cărți și reviste.

„Biblioteca pentru toți“, Nr. 440, cuprinde „*Vechiul Heidelberg*, celebra piesă în cinci acte a lui Förster, jucată pe toate scenele din lume și reprezentată și la Teatrul Național din București, sub titlul de „Heidelbergul de altă dată.“ Piesa a fost tradusă anume pentru „Biblioteca pentru toți“ de cunoscutul literat Ludovic Dauș, care a redat o admirabilă verziune, păstrând și în românește toată duioșia și poezia originalului. Costă 30 bani, pe când edițiile din toate limbile străine costă dela doi lei în sus.

Poșta redacției.

Dlui I. B. în C. In meritul causei nu spui nimica nou, iar personalitățile nu sunt de interes general. Lăsați acum afacerea în grija forului competent să o judece, căci o va judeca după dreptate.

D'ui T. P. în B. V. Acaftistul apărut în ediție nouă, la anul 1907, în tipografia arhidiecezană, e cel *autentic*. Greșelile de tipar din ediția dela 1870 a tipogr. Closius și din ediția dela 1904 a tipogr. W. Krafft, nu ne privesc. Acestea nu sunt ediții oficioase bisericești.

20 TABLETTEN
À 0.5 GR
ASPIRIN
Preis Kr. 1.20
ASPIRIN 0.5
Cereți întotdeauna Aspirin în
„Tabletele noastre originale“.
Fabricele de coloare, odinioară
Friedr. Bayer & Co., Elberfeld.

Teatru german.

Luni: *Israel*, piesă nouă de *Bernstein*.

Marți: *Dollarprincessin.* operetă. E ultima reprezentație de operetă în stagiunea aceasta. Teatrul se închide Duminecă.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuința
Mult năcaz îți vei cruța!

Puterea minunată și intensivă de curățit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de construire și din alegerea precautǎ a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruță mânile, rufele! Te cruță de osteneală și năcaz, cruță și sănătatea! Cruță bani, timp și lucru. **30,000** cor. garanție de curățenie.
(53) 3–3

Szeben vármegye alispánjától.

Szám: 2871/1908. II. [105] 1—3

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben — ujegyház — szentágothai th. közut 17—18 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1909 márczius hó 8-án 637/909 sz. a. 3378 K 78 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása czéljából 1909 évi Április hó 13-ik napján (Kedd) d. e. 11 óra Szebenvármegye alispáni hivatalnál a vármegyeház kis üléstermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 óráig anyival inkáb adják be, mivel a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. — Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költség 5%ának megfelelő bánatpénz a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó. A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és ipar kamra által kiállitott bizonyitványnyal igazolni. A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos orákban megtekinthetők.

Nagyszeben 1909, évi márczius hó 23-án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 133/1909 [107] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh din parochia rom. gr. or. **Folt** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III a sunt cele fasionate sub coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările instruite conform ordinului consistorial No. 1642 Bis. e. c. cu Atestat de VIII classe gimnesiale şi celelalte documente recerute conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în parochie cu ştirea protopresbiterului, în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, 6 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
protopresbiter adm.

Nr. 22/1909 par. [108] 1—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Prea Venerabilul Consistoriu Arhidiecezan cu datul de 28 Martie 1908 Nr. 3401 Ep. se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă edificarea bisericei gr.-or. din filia **Hoghiz** (Héviz) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitaţiunea se va ţinea în Hoghiz în casa epitropului Pantilimon Pantilimon *Marţi a treia zi de Paşti, 31 Martie st. v. la 11 oare a. m.*

Preţul de strigare e 3500 coroane în care nu e computat materialul cel dă comuna bis. peatra, cărămida, nisipul şi varul.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10 procente după preţul de strigare. Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a concrede lucrarea acelui întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul şi preliminariul de spese şi condiţiunile să pot vedea la oficiul parohial din Fântâne.

Hoghiz, în 12 Martie st. v. 1909.

Eftimie Marin — **Pantili Pantilimon.**
paroh.

Văvut: **Titu V. Gheaja**
protopresbiter.

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare.

(106) 1–8

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323
Adam	9802
Adelina	91537
Adrian	4205
Adriana	13195
Agapia	78462
Agapiu	107658
Aglaia	39063
Agnes	73314
Alecu	102182
Alice	105992
Alexandru	90696
Amalia	8395
Amos	91352
Ana	39767
Anastasiu	13048
Andrei	40623
Antoniu	14709
Antonia	949 9
Aristiţa	108059
Aron	90433
Artemie	78300
Ascaniu	5201
Augusta	39759
Augustina	6465
Augustin	5206
Aurel	23142
Aurelia	103911
Aurora	106123
Avel	488
Balint	102548
Barcianu	96051
Beatrice	10193
Bena	13269
Bendorfean	90678
Benedict	8287
Beniamin	73400
Berta	8134
Bianu	273 1
Bibu	78293
Blăjean	13619
Boiu	96845
Boldea	197160
Bodea	50566
Borcea	38898
Brăteanu	63613
Camil	51193
Cecilia	28000
Claudia	48157
Clelia	79301
Chirion	8243
Coman	80076
Constantin	90729
Cornel	107151
Cornelia	6472
Bucur	54722
Bucura	91937
Daniil	29152
David	84012
Delia	67607
Dinu	7490
Dionisiu	4203
Dora	50569
Dorina	20564
Dorotea	108043
Duca	93659
Duma	91304
Dumitru	96086
Ecaterina	41626
Eleftera	73398
Elena	8212
Ella	102535
Eleonora	93660
Elie	90435
Elisa	100957
Elisaveta	22152
Eliseu	12716
Elvira	8136
Ema	12713
Emanuil	94989
Emil	8156
Emilia	8397
Eraclie	94990
Ermil	102218
Eremia	4957
Ernestin	90528
Eufronsina	100971
Eugen	90766
Eugenia	54432
Eusebiu	9308
Eva	13165
Evuţian	99657
Fabius	8335
Felicia	19121
Filimon	106054
Filip	63155
Filon	8301
Flavius	64619
Florea	57570
Florian	41586
Flucuş	39596
Foica	8184
Francisc	78251
Frosa	39054
Fulvia	105981
Furdui	9813
Galea	107248
Gane	91096
Gavril	90450
George	108076
German	37463
Gherasim	39485
Giurca	96057
Giurgiu	108005
Gizella	78277
Gligor	13026
Grebenea	12701
Grecu	26192
Graur	89052
Griga	509
Gritta	8365
Groza	94967
Gregoriu	95001
Haretu	263 7
Helena	29551
Hermina	88168
Henric	21388
Hociota	91504
Hortensia	8192
Hugo	4225
Iacob	26703
Iancu	93054
Ida	8298
Ieronim	525
Ileana	79826
Ilie	105997
Iliescu	4409
Ilieş	86707
Ilarion	108040
Ignatie	75001
Indrei	91329
Ioan	78457
Ionescu	8295
Iosefina	102290
Iosif	37456
Irimie	108079
Irina	8317
Irma	22272
Iordache	89985
Isidor	108393
Isopescu	106161
Isac	17001
Iudita	54442
Iulia	107621
Iuliana	40644
Iulius	18608
Izabella	73340
Kálmán	86312
Kamill	33836
Karolin	96095
Károly	95342
Kázmér	654
Katalin	4955
Kelemen	39406
Klára	27191
Klotild	108113
Konrád	32099
Kornélia	7481
Kornél	24751
Kristóf	90802
Krisztina	39591
Laura	91347
Laurenţiu	73221
Lavinia	27188
Lazar	2348
Leni	106155
Leniţi	17005
Leonida	106027
Leontin	96084
Leontina	22175
Letiţia	90795
Lina	64603
Livia	71107
Livius	4953
Lisa	18601
Longin	96075
Luca	64227
Lucia	2335
Lucian	73316
Ludovica	3357
Magda	486
Manase	102144
Maria	17004
Marcel	3375
Marin	107629
Mariţi	37340
Marius	90709
Margareta	4213
Matilda	39416
Maximilian	108376
Mateiu	4214
Mihail	78302
Milan	102104
Minerva	38900
Minodora	8274
Mioara	4204
Miţi	108108
Mircea	22211
Miron	60115
Moise	14769
Nascu	34283
Natalia	479
Natescu	88059
Nelli	102195
Netti	8357
Niţi	95345
Nonu	93671
Nora	73215
Octavian	8528
Octavia	37473
Ofelia	57507
Olimpiu	102215
Onisifor	3355
Otilia	23141
Ovidiu	37350
Partenie	96069
Paraschiva	93649
Patriciu	95016
Pavel	102105
Petru	684
Pompiliu	82105
Radu	63453
Rafila	94220
Raicu	26578
Reo	91345
Relu	58138
Remus	90710
Regina	37469
Rica	44712
Romul	513
Roza	107152
Rozina	64581
Sabin	102491
Samuil	68807
Sebastian	23106
Sempronia	27355
Sever	45183
Silvia	68816
Sofia	24189
Sofron	37459
Solomon	59413
Sorin	93657
Ştefan	32070
Stella	56364
Tani	107173
Teodor	91929
Teofil	95339
Tereza	102102
Tiberiu	96063
Timotei	16881
Titu	8297
Toma	78469
Trandafir	3361
Traian	105993
Tullia	56806
Ulpian	91938
Urdea	33808
Vasile	82627
Valentina	100973
Valeriu	7497
Valeria	4963
Veronica	29426
Veturia	623
Victor	22415
Vincenţiu	108048
Viorica	91528
Virgil	16512
Virginia	102297
Walter	13606
Wladimir	91324
Zacharie	67315
Zeno	95007
Zenovie	108396
Zina	87001
Zoe	67650

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit.

Listă

despre cele 55.000 câştiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40
55.000	Câştiguri şi Premii	coroane.

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Cătră cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. .... } o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poştal.
binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă. } Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 31 Sibiiu, Joi 19 Martie (1 Aprilie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Aplanarea conflictului.

Sibiiu, 31 Martie n.

Abia acuma, dupăce puterile mari europene au ajuns la înțelegere deplină cu privire la modul aplanării conflictului dintre monarhia noastră și regatul sârbesc, se știe și se poate constata, că situația era foarte gravă, cu mult mai gravă decum ne-o puteam închipui noi, cei neîntroduși în secretele diplomației europene. Din conflictul dintre două state vecine, monarhia noastră și Sârbia, era aproape să se nască un conflict european, și un răsboiu, care să pună în flacări toate statele Europei.

După ce Rusia, — văzând și simțind, că nu e pregătită din destul pentru un răsboiu cu Austro-Ungaria, eventual și cu Germania, — a renunțat la rolul de ocrotitoare a Sârbiei, și a dat sfatul acesteia, să aplaneze conflictul cu Austro-Ungaria pe cale pacinică, a luat Anglia firele în mână, pentru a conduce pertractările diplomatice. A ridicat însă astfel de pretensiuni față de Austro-Ungaria, și s'a folosit de astfel de espresiuni față de Germania, încât era aproape să se nască noue conflicte, în urma greutăților ridicate.

In momentul din urmă, când corzile erau mai încordate, și din pricina notei engleze agitația ajunsese la culme, pentrucă se ținea de inevitabil răsboiul european, — s'a resgândit diplomația engleză și a făcut posibilă înțelegerea între puterile mari europene.

Duminecă, târziu, seara, s'a putut ajunge la această înțelegere, care a pus apoi iarăși în picioare *pacea,* atât de necesară și atât de dorită de popoarele Europei, pacea, până aci aflătoare în agonie.

Cu înțelegere comună s'a dat, spre liniștirea opiniunei publice, Luni dimineața următoriul comunicat oficios, concipiat încă Duminecă sara:

„Toate puterile mari au ajuns la înțelegere astăzi, târziu, în orele de după ameaz, cu privire la pașii ce sunt de întreprins în Belgrad, și anume, pe baza propositiunilor înaintate ministrului de esterne al Austro-Ungariei, baronului Ludovic Aehrenthal-Lexa, din partea ambasadorului englez. Conform înțelegerii, toate puterile mari vor da, prin reprezentanții lor din Belgrad, guvernului sârbesc sfatul, care după toate probabilitățile va fi sigur acceptat, ca Sârbia să trimită la Viena declarația aprobată de toate puterile mari, ca răspuns la nota adresată Sârbiei la timpul său din partea Austro-Ungariei. In legătură cu aceasta, puterile mari au căzut de acord, că punctul 25 din contractul dela Berlin *să fie șters.* In privința aceasta ministrul de esterne austro-ungar va lua inițiativa în zilele apropiate, adresând notă oficioasă puterilor europene...“

Eri, Marți, de fapt s'a și dat la Belgrad nota colectivă a puterilor mari europene, și pe astăzi se așteaptă la Viena răspunsul guvernului sârbesc, care la tot casul are să fie multămitor. In nota colectivă, prezentată ministrului de esterne sârbesc, eri înainte de ameaz, din partea reprezentanților din Belgrad ai Angliei, Franciei, Italiei, Germaniei și Rusiei, Sârbia e îndrumată să dee negreșit declarația stabilită din partea marilor puteri, pe care o așteaptă Austro-Ungaria, pentru a considera conflictul de aplanat, și apoi i se face comunicarea, că marile puteri au decretat ștergerea punctului 25 din contractul dela Berlin, care fapt Sârbia e poftită să-l aproabe și din partea ei.

Lucrul cel mai însemnat l'a săvârșit deci diplomația europeană prin aceea, că puterile mari au declarat punctul 25 din contractul dela Berlin din anul 1878 de scos din putere. In punctul acesta din contractul dela Berlin s'a dat adecă monarhiei austro-ungare încredințarea, să ocupe, cu putere armată, Bosnia și Herțegovina, iar acuma, prin ștergerea acestui punct de contract, puterile cari au subscris contractul, deci și Rusia, și Anglia, *recunosc de fapt împlinit anexarea țărilor numite,* și dreptul monarhiei noastre asupra lor îl recunosc și declară de un drept inviolabil internațional.

Conflictul e deci astăzi aplanat de tot, și încă astfel aplanat, încât monarhia noastră se poate lăuda cu o învingere frumoasă, cu care a eșit din lungile și grelele pertractări diplomatice. In contra anexiunei Bosniei și Herțegovinei nu mai are acum nime să-și ridice glasul, pentrucă toate puterile au recunoscut-o de corect săvârșită, cu atât mai puțin deci Sârbia, pe care chestia nu o privește, după ce ea nu e putere signatară. Va înțelege și ea lucrul acesta și-și va căuta acum de năcazurile ei interne, iar popoarele îngrijorate vor mulțămi celui atotputernic, care le conduce toate, pentru-că le-a ferit de o mare primejdie, de primejdia răsboiului european, din care nu putea să se nască decât mizerie, jale și durere.

Din parlament. In ședința de eri, Marți, a dietei, ministrul prezident *Wekerle* a făcut propunere, ca până în 26 Aprilie nou dieta să nu mai țină ședințe. E împuternicit însă prezidentul să convoace în cas de necesitate dieta și mai nainte la ședință. In urmă a răspuns ministrul-prezident *Wekerle* la o interpelare ce i s'a adresat cu privire la situația politică esternă, espunând lucrurile așa cum s'au format în ultimele zile și dând asigurarea, că acum pacea nu mai e periclitată.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Turda.

Cristiș, 10/23 Martie 1909.

Sinodul protopresbiteral al tractului Turda s'a ținut în 7/20 Martie a. c. sub prezidiul P. O. D. protopresbiter tractual *Iovian Murășian,* fiind de față majoritatea membrilor, atât din cler, cât și dintre mireni. Au fost și de aceia, ca întotdeauna, și ca pe toate locurile, cari au absentat fără nici o scuză, dar sperăm, că numărul acestora se va împuțina în viitor și mai tare.

După terminarea serviciului divin împreunat cu invocarea Duhului sfânt oficiat de dl protopresbiter ne-am întrunit în sala de învățământ a școalei gr.-ort. din Turda, unde P. O. Domn *Iovian Murășan,* în calitate de prezident, prin o cuvântare potrivită, în care arată misiunea sinodului, și rezultatele obținute în anul trecut, și apelând la conlucrarea în armonie a membrilor, îi salută și declară ședința sinodului deschisă.

După constituirea biroului, ales fiind notar *Ioan Oprișiu* paroh în Cristiș, ear ca bărbați de încredere, Ioan *Iliescu* paroh în Banabic și Dr. Valer *Moldovan,* advocat în Turda, se aleg 3 comisiuni pentru verificarea membrilor, cari cercetând toate actele electorale, au propus și sinodul a primit verificarea tuturor membrilor, atât din cler cât și mireni aleși pe un nou period de 3 ani.

Protopresbiterul *I. Murășan* își cetește raportul, de o rară conștiențiozitate și temeinicie, despre activitatea sa și despre starea tractului în anul trecut. Acest raport e icoană fidelă a stării tractului în anul 1908, și ne îndreptățește a afirma, că afacerile noastre bisericești școlare sunt depuse în mâni vrednice. Acest raport să ia la cunoștință cu aprobare, atât în special cât și în general, esprimându-se mulțămită cu deosebire față de regularea salarelor învățătorești și edificarea caselor tractuale.

Membrul George Murășan dă cetire raportului comitetului despre activitatea sa în anul trecut, prin care se arată procederea comitetului la darea în întreprindere a zidirii caselor tractuale, și contragerea împrumuturilor de lipsă, ceea ce sinodul cu plăcere a luat la cunoștință, precum și terminarea zidirii caselor, cari evaluează

FOIȘOARĂ.

Priveliștea religioasă a vremii.

De preotul *T. Scorobeț.*

(Fine).

Deci lui Isus slujim când ne jertfim pentru frați, El trăește în lume, pentrucă trăesc ucenicii și vrășmașii lui. Trăește Petru și Iacob și Ioan, cari închipuesc pe toți acei oameni, cari de câteori sunt chemați la o faptă bună, se supun conducătorului lor și-l urmează.

Trăește Pavel, pe care conștiința îl întoarce dela prigonirea celor buni și-l face apostol, care socotește viața o luptă — și se luptă cu bărbăție, viața o curgere — și aleargă cu stăruință, viața o păstrare a credinței — și o ține cu tărie.

Trăește Caiafa, care înțelegând că Cristos înseamnă a scoate pe tâlhari din biserică, a curăți piețele de înșelăciune, a smulge corupția care îmbogățește — cu cât îl cunoaște mai bine, cu atât îl urește mai mult. Și socotește, că decât să-și clatine posiția și trecerea strigă: Să se răstignească!

Trăește Pilat, care înțelegând că a sta lângă Isus înseamnă a-și periclita starea, subscrie sentența de omorâre. Trăește sutașul, care zice: Eu nu l-aș străpunge, însă îmi împlinesc porunca — și nu sunt cu răspundere.

Trăesc oameni, cărora le zice Pavel: Ochi au și nu văd, urechi au și nu aud. Trăesc, cărora le zice Cristos: Azi vei fi cu mine în raiu, trăește Nicodin din Arimateia și vameșul Zacheiu, și orbilor se dă vedere... mergeți în școale și în biserici și la spital.

Trăește ologul, care se însănătoșază zicându i-se: Ia-ți patul tău și umblă.

Trăesc oameni, cari rugându-se se suie Dumineca în biserică, fiind înaintea Domnului care s'a schimbat la față și se pogoară în valea vieții și ajută pe frații lor năcăjiți.

Noi suntem întotdeauna încunjurați de presența lui Dumnezeu. Dar nu atinge sufletul nostru, nu ne întărește voința, nu ne mângăie până ce nu deschidem ușa sufletului să între în noi. E mai aproape decât aerul și lumina, mai aproape decât prietenul cel mai bun.

Să-l chemăm pe nume și vine la ori ce cias și în orice loc. Psalmistul zice: „Cercați și cunoașteți, că eu sunt Domnul“ — 45 v. 10. Când era Isus pe pământ, a avut puțină vreme de a străbate în toate locurile. Predicând în Galilea voia să ducă evangelia sa și în afară de această provincie. Chemase deci 12 învățăcei pe cari îi trimise se lățească evangelia, spunându le: Celce vă primește pe voi pe mine mă primește și cel ce se lapădă de voi, de mine se lapădă.

El însuși zise despre sine: Celce mă primește pe mine, primește pe celce m'a trimis pe mine. Cel curat cu inima vede nemijlocit pe Dumnezeu, cel sărac cu duhul, cel blând, cel făcător de pace, cel gonit pentru numele lui Cristos, să privească la Isus. Celce nu are putere a vedea pe cel nevăzut, celce nu cunoaște pe acesta să asculte de trimișii săi: preoții, învățătorii, învățații, poeții și pe toți, cărora li-s'au împărțit daruri de a înoi viața omului.

Dacă n'ai nici de acestia, ia-te după omul cel drept.

Omule! Când Dumnezeirea a luat trup omenesc în Isus Cristos, s'a pogorât în clasa cea mai de jos. Nu s'a născut în palat, ci în peșteră de dobitoace. Dumnezeu se unește cu omul cel mai de jos.

Invățăceii lui Isus au fost ridicați din clasa cea de jos a oamenilor. Cei dintâi oameni, cari s'au strâns în jurul lui Isus, au fost săraci și amărâți, fără școală, fără învățătură. Mai târziu Isus străbate și între bogați, între boieri și învățați, până la tronurile strălucitoare.

Isus Cristos a dovedit prin chemarea tuturora și a oricui, că fiecare om de orice stare, de orice limbă și din orice loc e fiul lui Dumnezeu. Ne-a arătat, că nimenea nu-i orfan, căci un tată al tuturora avem în cer. Că nimenea nu e perdut, care caută și se împreună cu Dumnezeu. Că nimenea nu poate fi învățat, când are inimă curată și credință și dragoste și nădejde. Că nimenea nu e alungat dela Dumnezeu, precum n'a fost alungat Iuda, despre care Isus știa că-l va vinde, și nu-și întoarce iubirea față de noi, precum nu și-a întors-o față de Petru, care s'a lăpădat de trei ori.

Evangelistul Ioan era numit învățăcelul său cel iubit. Nu pentrucă a fost cel mai vrednic, nu pentrucă înainte de patimă i-a cerut lui Isus împreună cu fratele său să le dee conducerea bisericii, nu pentru-că s'a rugat să vie foc mistuitor din cer peste un sat necredincios din Samaria, ci pentrucă a avut totdeauna o inimă deschisă înaintea lui Isus.

Maria Magdalena a fost la început o femeie stricată și s'a schimbat, Zacheiu a fost un slujbaș de stat înșelător și s'a îndreptat, așa și celce e numit evangelistul Mateiu. Paul a fost prigonitorul creștinilor și a ajuns cel mai înfocat și mai îndrăzneț și mai folositor apostol.

Când a chemat la apostolie nu a pus învățăceilor nici o formulă de credință despre Dumnezeu, despre biserică sau ocupație, ci să fie marturii minunilor, vieții și învățăturilor sale. Când s'a pogorât între vameși și păcătoși și a luat parte la ospețe, nu le a poruncit să se lapede de veselie, nici de beutură.

N'a deplâns pe cei săraci fără casă și fără pământ, n'a poruncit să se lapede omul de avuție, ci să o folosească spre binele altora.

N'a venit să strice biserica, ci prin ea să ajungă oamenii la împreunarea cu Dumnezeu, care este pretutindenea. A prorocit, că templul va fi risipit, ca să se risipească acea credință idololatră, că Dzeu ar avea sălaș numai într'un loc sfânt.

Nu s'a pogorât în mijlocul poporului evreesc, ca să scuture jugul domniei străine, ci să ajute fiecăruia a întemeia pe locul unde se află împărăția dreptății, a iubirii, a cerului.

cu superedificatele de lipsă la suma de 20,000 cor. şi care ne serveşte spre mândria tractului nostru, ajungând astfel în fericita poziţie, de a nu ne vedea protopopul nostru mutându-şi locuinţa dintr'un loc într'altul, aproape în fiecare an.

Nu pot trece cu vederea să nu accentuez şi la locul acesta, că pe lângă contribuirile parohiilor şi a preoţimei care încă cu vrednicie şi a împlinit datorinţa şi de astădată, meritul mai ales îi compete vrednicului nostru protopop, care totdeauna când e vorba de recompensă rămâne în urmă şi care în decursul zidirii caselor tractuale, neîntrerupt a supraveghiat. şi aceasta numai şi numai ca să se facă un lucru bun şi solid. Aceasta este evident şi de acolo, că cu ocaziunea colaudării în loc de a plăti pe deasupra întreprinzătorilor precum s'a obicinuit în ziua de azi, dânşii au restituit fondului protopresbiteral 200 cor.

Urmează esmiterea unei comisiuni de 4 membri pentru revizuirea raţiociniilor fondului şi a bibliotecii protopresbiterale, spre care scop se suspinde şedinţa.

Redeschizându-se, referentul Andreiu Badiu constată, că toate aceste raţiocinii sunt în ordine şi esacte, justificate cu documentele necesare, ceea ce sinodul aprobă şi absolvă epitropia pe lângă espresiunea mulţămitei sale. Totodată sinodul a luat spre ştire aprobarea raţiociniilor pe 1907 urmată prin înalta rezoluţiune consistorială dtto 18 Octomvrie 1908 Nr. 3081 Ep.

Tot referentul Badiu prezentează budgetul pe anul 1909 statorit din partea comitetului, ale cărui poziţii aflându-le sinodul de reale şi corăspunzătoare exigenţelor îl aprobă, resp. îl votează.

Se pune la ordinea zilei alegerea membrilor comitetului şi epitropiei ppresbiterale pe un nou period de 3 ani. Spre scopul combinării şedinţa se suspinde pe 5 minute. Redeschizându-se la propunerea membrului Ioan Iliescu sinodul alege următorii membri:

a) In comitet: *Din cler, ord*: Vincenţiu Orăşan paroh şi Ioan Hopârtean paroh.

Suplent: George Cimoca paroh.

Mireni, ord. Dr. Valer Moldovan, Iacob Vescan, Teofil Pop şi Samuil Perde.

Suplenţi: Toader Oniga şi Vasiliu Boanca.

b) In epitropie. *Din cler:* George Murăşan paroh epitrop.

Mireni: Iosif Racolţa, Iacob Uţiu, şi George Banea.

Suplenţi: Vasile Raţiu şi Ilie Mateeş.

Urmând la ordinea zilei propunerile, simpaticul nostru advocat şi membrul Dr. *Valer Moldovan* face următoarea propunere:

a) Considerând că inaltul guvern a presentat dietei un proiect de congruă, care vatămă adânc autonomia bisericii, involvând o ingerinţă păgubitoare în afacerea de disciplină a preoţimei;

b) Considerând că acel proiect face ilusorie dotaţiunea preoţimii care a fost asigurată prin art. de lege XIV 1898, în loc de a să îmbunătăţi aceea, conform exegintelor timpului şi amăsurat înaltului oficiu ce-l ocupă preoţimea în biserică şi stat, propune şi sinodul primeşte, ca să se roage I. P. S. Sa Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan*, să binevoiască a interveni în casa magnaţilor pentru omiterea acelor părţi din proiect, cari vatămă autonomia bisericii şi jignesc dotaţiunea preoţimii.

Membrul George Cimoca propune, ca să se stabilească raportul de proprietate dintre parohia Turda şi tractul nostru protopresbiteral în privinţa caselor tractuale

La informaţiunea presidiului, prin care se constată, că parohia Turda a vărsat la fondul protopresbiteral suma de 2 000 cor. sinodul recunoaşte parohia Turda de comproprietară cu 2,000 cor. la casele tractuale, dându-i-se drept acestei parohii ca parohul ei, până va fi în persoana protopopului, să locuiască în casele tractuale, ear când s'ar sista dreptul de locuinţă a parohului, atunci fondul protopresbiteral să obligă a restitui parohiei Turda suma de 2000 cor.

Cu acestea eshauriat fiind programul, protopresbiterul mulţămeşte membrilor pentru dragostea şi buna înţelegere manifestată întru deslegarea agendelor sinodului, şi între vii aclamări declară şedinţa sinodului de încheiată.

Ioan Oprişiu
paroh, notar sinod.

Conferenţe pastorale în România.

Inaltpreasfinţia sa *Pimen*, metropolitul Moldovei şi Sucevei, hotărând a întroduce conferenţele pastorale în eparhia metropoliei Moldovei, a dat o circulară obligând pe toţi preoţii a lua parte la conferenţe şi a lucra tezele ce li se vor pune. Circulara, care anunţă totodată şi 4 teze, ce au să fie lucrate în anul acesta, este următoarea: *Circulară către preoţii din eparhia Metropoliei Moldovei.* Cucernice părinte! Conferenţele sau întrunirea la un loc a oamenilor de ştiinţă, de toate specialităţile, este cel mai lesnicios mijloc şi pentru înavuţirea cunoştinţelor lor, în îndeplinirea sarcinei ce o au în societate. Pe acest considerent, preoţimea altor ţări încă de mult, şi în timpul din urmă şi în unele părţi din ţara noastră, a început a se întruni în conferenţe pastorale cel puţin odată pe an.

In aceste conferenţe se discută diferite chestiuni privitoare la datoriile ce preotul are de îndeplinit în mijlocul şi pentru folosul poporului. Şi s'a dovedit cu prisosinţă, că din întrunirea preoţilor în aceste conferenţe şi din discuţiile urmate acolo, s'au obţinut cele mai fericite resultate, aşa că chiar preoţii cei slabi ş'au înmulţit cunoştinţele lor şi au devenit preoţi pricepuţi şi harnici pentru binele poporenilor lor.

Se înţelege de sine, că preoţii în toată vremea, ca oameni de şcoală şi iubitori de ştiinţă, trebue să cetească şi să lucreze necontenit, pentru ca astfel să fie cât mai bine pregătiţi şi să poată să-şi alcătuiască subiectele tezelor anunţate şi să le poată desvolta cât mai bine, în conferenţele pastorale, faţă de ceilalţi tovarăşi ai lor de preoţie.

Aşa fiind, am hotărât a introduce conferenţele pastorale în această Eparhie, obligând pe toţi preoţii a lua parte şi a-şi da silinţa spre a lucra în mod priceput tezele. Această obligaţiune prevăzându-se şi în lege, desigur că va fi îndeplinită fără şovăire de toţi preoţii ca o datorie a lor principală, care ese ca ceva firesc în schimbul sacrificiilor ce ţara face pentru preoţime.

Tezele se vor scrie pe caiete de hârtie, format coli întregi, pentru a fi uniforme şi lesne de cercetat. Veţi cunoaşte că înşi-ne ne vom ocupa şi vom ceti fiecare teză pentru a o aprecia; căci, dela buna lucrare a acestor teze vom admite şi hotărâ transferarea preoţilor buni, la parohii mai bune, şi a preoţilor slabi, la parohii slabe; cu alte cuvinte: lucrarea tezelor, desvoltarea lor în conferenţe, munca pricepută în parohie şi purtarea cea bună a preoţilor, va fi unica şi singura măsură după care ne vom călăuzi pentru a da fiecărui preot ceea ce i se cuvine, după meritele lui.

Iată tezele cari vor fi lucrate de preoţi, începând chiar acum si care se vor desvolta în zilele de 15 şi finele lunei August 1909.

I. Cum trebue să se poarte preotul pentru a şi păstra autoritatea pastorală şi demnitatea lui preoţească, de care are absolută nevoe spre a fi vrednic de chemarea sa în societate?

II. Relaţiunile *între preotul şi între învăţătorul sătesc* şi rolul ce are fiecare din ei în popor, spre a putea aduce foloase ţărei şi neamului.

III. Cari sunt mijloacele, prin cari preotul ar putea îndruma *pe ţăranul nostru către o muncă mai spornică şi către îmbunătăţirea condiţiunilor de traiu?*

IV. Cari sunt *patimile* de care sufere poporul nostru şi cari ar fi *mijloacele* prin care preotul poate să le combată?

Aşteptăm cu încredere, că preoţimea noastră să-şi dea toată silinţa, ca să se prezinte cât mai bine la viitoarele conferenţe.

Arhiereasca noastră binecuvântare,

Pimen,
Metropolit al Moldovei şi al Sucevei.

Curăţenia în biserică.

Obiect de desbătut în conferinţele preoţeşti, de *Nicolau Aron*, paroh gr. or. în Galaţi, lângă Olt.

(Fine).

Răul trebue vindecat. Crâsnicul sârguincios trebue dedat a pune în cădelniţă nu aşa mult foc, şi pre focul vioiu numai un fir (grăunte) două şi cel mult trei fire (bucăţi) mici si curate de tămâie, eventual de smirnă. Grunjurii (bucăţile) mai mari de tămâie, precum şi cei nesănătoşi, şi pravul de tămâie şi smirnă să le delătură remânând numai *tămâia* eventul *smirna curată*, în bucăţi potrivite, pe cari le foloseşte la tămâiat. Remăşiţele alese ca netrebnice, să se vândă eventual să se ardă pe foc, — *ca jertfă generală*, la îngroparea Domnului Cristos.

Tot asemenea trebuesc deprinşi şi creştinii, ca atunci, când fac maslu, sfeştanii, înmormântări şi alte servicii divine pre la casele lor focul de tămâiat să-l aşeze pre câte o bucată de ţiglă, iar nu pre coperemintе pline de unsoare, nici pre blide luate din cueriu, cari încălzindu-se plesnesc. Támâia să o dea preotului în samă, care va întrebuinţa din ea, după împrejurări, mai puţină, ori mai multă. Mai multă tămâie se întrebuinţează la înmormântări, atunci, când preotul întră în casa cu mortul, care mirosind, fumul tămâei combate întru câtva mirosul mortului.

6. *Proscomidia.* Rândul proscomidiei este prescris în liturgier. Şi fiind vorba numai despre curăţenia în biserică, aici mă ocup numai cu aceasta.

Rechisitele la proscomidie sunt: *discul, steaua, potirul, buretele, copia, linguriţa, vasul pentru păstrarea vinului, vasul pentru păstrarea apei, vasul pentru păstrarea prescurei, acoperemântul dintâi, acoperemântul al doilea, acoperemântul al treilea* (aerul), numite cele din urmă *procoveţe, stergariul* şi indispensabila *cădelniţă.*

Afară de acestea sfinte vase şi obiecte necesare la săvârşirea proscomidiei, trebue să amintesc locul unde se face proscomidia *(proscomidierul)*, anume zidit, în partea stângă a altariului, luminat printr'o ferestruţă, care se poate deschide, şi locul unde se spală pre mâni preotul, săvârşitoriu al proscomidiei (*spălătoriul*), asemenea anume zidit, lângă proscomidier, eventual, *o peatră scobită*, situată aci, într'un unghiu, lângă proscomidier.

Iată, atâtea necesităţi la săvârşirea proscomidiei, cari toate trebuesc să fie în bună rânduială şi în deplină curăţenie.

Proscomidierul se şterge în toată Dumineca şi sărbătoarea de paiangini şi de prav şi se aşterne cu un *acoperemânt curat* (un procoveţ mare), pre care apoi zace potirul, discul, steaua, buretele, copia, linguriţa, vasul pentru vin şi apă şi procoveţele. Tot aici se pune şi vasul cu prescure, iară ştergariul stă la îndemâna preotului, acăţat de un cuiu, bătut lângă spălătoriu, în păretele templei, şi în fine cădelniţa, acăţată la îndemâna preotului, de alt cuiu, tot în apropierea proscomidierului. Cădelniţa în timpul când n'are preotul lipsă de ea poate sta şi afară de altar.

Potirul, construit din argint, este vasul sfinţit, care mereu şi totdeuna de câteori se varsă într'ânsul vinul şi apa, precum şi părticelele din prescură, la *potrivit*, trebue svântat de remăşiţele din trupul şi sângele lui Isus cu *buretele*, apoi sters apăsat cu *stergariul*, până nu mai rămâne nici cea mai neînsemnată pată pre el, atât pe dinlăuntru, cât şi pe dinafară.

Discul şi *steaua*, construite asemenea din argint sau aramă, sunt vasele sfinţite, cari mereu şi totdeuna, de câteori preotul le întrebuinţează, trebuesc curăţite, mai întâiu *discul*, cu buretele, de toate remăşiţele din trupul lui Cristos, pe partea din faţă, apoi şi *steaua* şi discul din nou trebuesc şterse apăsat cu ştergariul, atâta până nu mai rămâne nici cea mai mică pată pe ele, atât pe o parte cât şi pe alta.

Copia şi *linguriţa*, construite din oţăl şi argint sunt vasele sfinţite, cari mereu şi totdeauna de câteori se întrebuinţează trebuesc şterse apăsat cu ştergarul până nu rămâne nici o pată pe ele.

Acoperemântul dintâiu, acoperemântul al doilea şi acoperemântul al treilea (aerul), construite din mătasă sau altă pânză colorată, sunt vestminte sfinţite, cari mereu şi totdeauna de câteori se între-

---

Să înveţe pe oricine a trăi şi a lupta pentru înfăptuirea acestei împărăţii pe pământ.

Ca doctor a vindecat paralitici, şi orbi şi surzi şi leproşi cu singură puterea cuvântului său, cu o atingere de cel bolnav, a săturat cinci mii de bărbaţi în pustie, a predicat în biserică, la marginea mării şi în locuri deşerte despre Dumnezeu, iubire şi viaţă, cari adevăruri răsună în toate limbile şi pentru orice om. A pus sământă nouă în inimile oamenilor, nu în cărţi, nu în lucruri moarte, ci înlăuntrul omului.

A asemănat viaţa cu un ospăţ. El însuş a început şirul minunilor luând parte la nunta din cana Galileii şi când s'a depărtat din viaţa a plecat dela cina cea de taină. Masa e întinsă pentru oricine, cel ce vrea să se hrănească şi să nu rabde sete.

Impărăţia sa o asămăna cu unul cel ce face un ospăţ şi trimite argaţii să învite oaspeţii spunându-le: „Veniţi, toate sunt gata!“

Insă cei chemaţi în loc să plece se scuză. Unul zice: Eu am casă şi trebue să grijesc de ea. Altul: Am cumpărat boi de jug şi voiu să-i cerc. Iar altul: Mi-am luat muiere — şi nu pot veni. Astfel se scuză oamenii neascultând să între în împărăţia lui Dumnezeu. Unul zice: Sunt sărac şi nu pot fi creştin adevărat pentru greutăţile familiei. Altul: Sunt un păcătos, uitând că Cristos a zis femeii păcătoase: Nici eu nu te judec — pleacă şi nu mai păcătui. Altul zice: Eu nu mă pot dumeri în mintea mea despre credinţa în sfânta treime.

Insă nici năcazurile familiare, nici averea, nici greşelile, nici afacerile nu pot împedeca pe om de a veni la ospăţul împărăţiei lui Dumnezeu. Veniţi, toate lucrurile sunt gata: Aduceţi năcazurile, grijile, supărările şi bunurile vieţii, sărăcia şi bogăţia voastră şi le supuneţi legilor împărăţiei lui Dumnezeu. De toate se atinge şi le sfinţeste, din orice loc ne cheamă: Urmează-mie. Şi ca să-i urmezi lui, nu e condiţie să fii fiu de măsar, nici să trăeşti în Palestina, nici să fii învăţător călător.

De eşti plugar se cere să laşi plugul anumită vreme, să urmezi unde te chiamă. De eşti meseriaş nu e de lipsă să închizi atelierul; de eşti negustor, să închizi prăvălia, de eşti doctor să laşi clienţii, de eşti învăţător să laşi şcoala, de eşti advocat să părăseşti tribunalul, de eşti copil să laşi jucăriile, de eşti mamă să laşi copii singuri în casă. Nu. Ci ori unde eşti, împărăţia lui Dumnezeu nu este în afară de om, este înlăuntrul lui.

El este la îndemâna fiecăruia. Să munceşti cu dreptate, cu iubire şi cu nădejde. Plugarul să cultive bine pământul cu uneltele cele mai bune, după ştiinţa economiei cea mai actuală, să ţie vite bune şi copiii să-i înveţe la hărnicie şi cruţare.

Meseriaşul şi negustorul să dea lucruri bune muşteriilor şi cu servitorii să trăiască ca cu fraţii şi fii lor.

Doctorul să puie toată silinţa şi iscusinţa de a vindeca pe clienţii săi.

Invăţătorul să cugete că sub ochii lui e împărăţia lui Dumnezeu, să arete căile pe care să introducă pe elevii săi.

Advocatul să stăruiască a domni dreptatea între oamenii cu cari trăeşte.

Copilul să se dea la muncă, la iubire la păzirea curăţeniei, a modestiei, a respectului.

Mama să-şi facă o casă plăcută încălzită de iubire, curată, bine rânduită.

Bogatul, care nu este şi în binefaceri bogat va muri de sărăcie.

Bărbatul de ştiinţă care lărgeşte cunoştinţele între oameni pentru a trăi mai bine, lucrează pentru împărăţia lui Dzeu.

Literatura, care interpretează viaţa, încă ajută la realizarea împărăţiei lui Dumnezeu, când e curată şi adevărată şi satură trebuinţele înalte ale spiritului omenesc. Politicianul, care lucrează să aducă legi pentru a înlesni viaţa cu dreptate şi virtute şi împedecă păcatul, lucrează în împărăţia lui Dumnezeu.

Preotul, care nu e pedepsitorul ci prietinul celor căzuţi şi răi, care întoarce dela viaţa păcătoasă pe oameni cum a întors pe femeia desfrânată şi îi zice: Mergi şi nu mai păcătui, lucrează ca apostol al împărăţiei lui Dumnezeu.

Preotul, care după esemplul lui Isus se pogoară între „oameni şi păcătoşi“ şi ia parte la petrecerile lor şi le arată că şi pentru ei este mântuire, care ştie vorbi despre Cristos şi la marginile mării şi celor buni şi celor răi şi celor veseli şi celor întristaţi, şi celor săraci şi celor bogaţi, care călătoreşte cu primejdii dintr'o ţară într'alta, dela un popor la altul, vestind pe Cristos, pretinul şi ajutătorul omenesc ca Pavel, care stă într'un loc şi descrie pe Cristos să poată ceti, şi să se înoiască oamenii, ca evangeliştii, care aplică la viaţă îndrumările legii lui Cristos — lucrează în împărăţia lui Dumnezeu.

Nici un om nu e mai vrednic de compătimit şi mai nenorocit, ca cel-ce nu se poate simţi şi afla în împărăţia lui Dumnezeu a dreptăţii, a păcii, a bucuriei în duhul lui Dumnezeu, de care ne împărtăşim fiecare om.

Bucură-te omule care porţi în peptul tău muntele Sinai cu tablele legii lui Moise, şi Muntele fericirilor lui Isus şi petrecând în casa ta, între pretinii tăi recunoşti pe Cristos, care e veselia şi dragostea şi nădejdea şi pacea; bucură-te când mergi în biserică şi te simţeşti lângă lacul Genezaretului, bolnav, năcăjit şi nenorocit şi primeşti în suflet pe Cristos, care te vindecă; bucură-te că „Dumnezeu poartă grijă de tine, te ajută, şi pentru tine s'a pogorât şi a trăit şi a murit şi a înviat Isus, ca cu bunătatea sa să te primească la masa gata şi bogată a împărăţiei sale pe pământ.

Ai toate înlesnirile la îndemână.

Numai profeţii cei rătăciţi pun în calea ta pedeci şi legăminte grele de împlinit.

Ascultă de glasul conştiinţei în ori-ce vreme, în ori ce porneală în viaţă, ascultă şi urmează şi vei fi părtaş în împărăţia lui Dumnezeu pe pământ.

Vei vedea minunile lui Dumnezeu între oameni.

„Aproape este Domnul de toţi cei ce-l chiamă pe el, de toţi cei ce-l chiamă pe el în duh şi adevăr,“ (ps. 144, 19).

buinţează trebuesc scuturate de prav, curăţite de picuri de stearin şi de ceară şi împăturate (îndoite) frumos.

Intre îndoiturile procoveţelor se aşează discul, steaua, buretele, copia şi linguriţa şi se pun pe gura potirului peste cari toate se aşterne un alt acoperemânt (procoveţ).

Potirul astfel îngrijit se aşează pe proscomidier de-a dreapta.

Vasele pentru vin şi apă regulat în toată Dumineca şi sărbătoarea trebuesc spălate şi astupate ca să nu pice nimic în vinul şi apa, cari sunt materii pentru pregătirea sângelui lui Cristos.

La potrivit vinul se consumă, iar apa ce mai rămâne trebue deşertată în spălător şi vasele goale puse pe prescomidier lângă potir.

Ştergarul construit din in sau cânepă, în fiecare lună trebue premenit cu alt ştergar curat.

Iar cădelniţa asemenea în fiecare lună trebue curăţită de funingine.

Protopresbiterul cu ocasiunea visitaţiunei canonice să cerceteze amănunţit casa Domnului şi întrucât cele descrise de sub punctele 1—6 din acest elaborat nu corăspund recerinţelor, să îndrepte.

Am scris acest elaborat în credinţa, că numai serviciu bun am făcut bisericei noastre, desfăşurând curăţenia ce trebue observată în casa lui Dzeu.

Şi întrucât am făcut erori — errare humanum est — mă rog să fiu îndreptat de fraţii preoţi şi de cei mai competenţi, puşi în fruntea servitorilor casei Domnului.

Revistă esternă.

Noul moştenitor de tron sârbesc. Regele Petru al Sârbiei a adresat o proclamaţiune poporului său, în care îi face cunoscută renunţarea definitivă a principelui *George* la moştenirea tronului şi declararea de moştenitor de tron, cu consentimentul Scupştinei, a principelui *Alesandru.* Proclamaţia a fost publicată în o ediţie estraordinară a foii oficioase din Belgrad şi e de următorul cuprins:

„După-ce prim-născutul meu fiu, principele George, a declarat, din hotărârea sa proprie, înaintea consiliului de Coroană, a prezidentului camerei şi a prezidentului tribunalului suprem, asemenea şi în prezenţa membrilor guvernului, că abzice în mod irevocabil de dreptul său de moştenire asupra tronului, precum şi de drepturile prerogative ce-i compet ca primnăscut, — cu consentimentul prezidentului consiliului de ministri, al scupştinei, şi al consiliului de coroană, investez cu dreptul de moştenire asupra tronului sârbesc, precum şi cu ori ce drept de prerogativă, pe al doilea fiu al meu, principele *Alesandru.* Aducând acestea la cunoştinţa poporului sârbesc, îndrept rugăciuni sincere cătră Dumnezeu, ca să binecuvinte familia mea regală şi pe toţi supuşii mei. Belgrad, 16 Martie v. 1909. *Petru* m. p."

Noul moştenitor de tron al Sârbiei, principele *Alesandru,* este născut în Cetinie la 1888. A studiat în Petersburg la institutul Oldenburg, un fel de „Theresianum". Se zice, că este un tinăr serios, şi nu samănă de loc cu fratele său George. In armata sârbească are până acum rangul de sergent, obţinut nu de mult.

Din România.

Alegere de senator. Alegerea de senator s'a făcut în Bucureşti, în locul decedatului P. S. *Aurelian,* Dumineca, în 15 Martie v (iar nu în 15 Martie n. cum am fost anunţat odată). A întrunit dnul *Bibicescu,* candidatul partidului liberal 447 voturi, dl *Teodor Rosetti,* candidatul conservator 529 voturi şi dl Dr. *Istrate,* candidatul democrat 510 voturi. Va fi balotaj între cei doi din urmă.

*

Convenţia cu Austro-Ungaria. La Bucureşti a sosit delegaţiunea încredinţată din partea guvernului austro-ungar cu încheierea convenţiei comerciale cu România. Delegaţiunea se compune din 12 persoane şi va sta mai multe zile în Bucureşti.

*

Oaspe rar. Principele *Kuni,* vărul Micadoului din Japonia a sosit la Bucureşti. A fost primit la gară de colonelul Gratosky, representant al Regelui Carol, de prefectul poliţiei şi de alţi dignitari. A fost condus în automobil la hotelul „*Continental*" unde i s'a gătit locuinţa. A visitat tot ce e vrednic de văzut în Bucureşti, iar eri Marţi, a plecat din Bucureşti, continuându-şi călătoria de studii prin toate statele Europei.

*

Societatea geografică. Dumineca la orele 8 seara a ţinut societatea geografică română prima şedinţă publică în anul acesta, în sala senatului în Bucureşti. A fost presidată de Principele Ferdinand, moştenitorul de tron al României. Domnul Sava Stefănescu a făcut darea de seamă despre activitatea societăţii şi comunicări importante asupra ultimelor descoperiri geografice şi ştienţifice, dnul Em. Porumbaru a vorbit despre congresul internaţional de geografie din Geneva şi dl inginer C. R. Mircea a vorbit despre valea Prahovei, din punct de vedere industrial şi economic. Şedinţa s'a terminat la orele 11 noaptea. A doua şedinţă publică a fost Luni seara.

NOUTĂŢI.

Confiscată. „Gazeta de Dumineca" din Şimleu a fost confiscată (nr. 11), pe temeiul unei depeşe a procurorului dela Dobriţin, pe motiv că a scris în mod agitatoric despre răsboiul cu Sârbia. Judecătorul de instrucţie a luat un proces verbal cu dl Ioan P. Lazar, directorul foii.

*

Moştenitorul de tron al Germaniei are să vină la Bucureşti în 20 Aprilie, ziua când Regele Carol împlineşte vârsta de 70 de ani. Din acest incident principele german va felicita pe Regele României în numele împăratului Germaniei.

*

Caz de moarte. Iuliu *Kautz,* fost guvernator al băncii austro-ungare, membru în casa magnaţilor, a răposat în Budapesta la 27 Martie c. în vârstă de 80 de ani. Răposatul fusese un aderent al principiilor politice profesate de Fr. Deak şi amic al lui Deak. A fost deputat multă vreme, profesor universitar, decan şi rector. A publicat lucrări de economie naţională.

*

Alegere de preot. In comuna *Rusciori* a fost ales paroh *Nicolae Platoş* parohul Cârjiţului de origine din Săcelul Sibiiului. Alegerea a fost condusă de domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan,* ca delegat protopresbiteral.

*

Un congres al scriitorilor. Programa celui dintâiu congres al scriitorilor ce se va ţinea în Petersburg este următoarea: 1. Starea actuală a literaturii ruseşti, trebuinţele şi interesele sale. 2. Dreptul de autor şi convenţia literară. 3. Raportul dintre autori şi editori. 4. Chemarea etică literară. 5. Ingrijirea materială a scriitorilor şi a altor muncitori intelectuali. Congresul se va mai ocupa şi cu chestiunea presei, combătând între altele şi goana după favoarea publică cu orice preţ.

*

„**Academia Română**", societate academică teologică română în seminarul arhidiecesan din Cernăuţ, şi-a ales comitetul în adunarea generală estraordinară din 25 Mart. a. c. în următorul mod: Prezident: Dimitrie cav. de Bejan. Vicepreziدent: George Lanivski. Secretar I.: Tit de Tudan. Secretar II.: Dimitrie Franciuc. Cassar: Nicanor Hopalele. Bibliotecar: Iancu Popescu. Controlor: Nicolae Irimescu. Econom: Victor Percec. Membru fără funcţie: Fabian Bodnarescu.

*

Calea ferată Sibiiu—Agnita. In şedinţa camerei deputaţilor ţinută în 27 Martie a. c. s'a primit fără desbatere proiectul de lege privitor la concesionarea liniei ferate dintre Sibiiu şi Agnita.

*

Baccilul trahomei. Din Berlin se scrie, că profesorul Greef, director de clinică la universitate, a isbutit să descopere după cercetări de doi ani bacilul trahomei. Profesorul Greef la dorinţa guvernului va călători în toamnă la Egipet, ca să facă acolo cercetările mai departe asupra acestei răspândite boale de ochi.

*

Poliţist asasinat. In zilele trecute s'a întâmplat la Palermo în Sicilia un asasinat sensaţional. Pietrosino, poliţistul italian din New York, spaima criminalilor din marele oraş american, a fost omorât cu focuri de revolver ziua în amează mare într'o stradă foarte cercetată din Palermo. Pietrosino trăia de copil în America, unde s'a ridicat la un rang foarte înalt în poliţia din New-York şi a descoperit şi arestat mulţi hoţi şi asasini italieni de acolo. Esistă trei societăţi secrete italiene, cari au scopuri criminale: Maffia în Sicilia, Camorra în Neapol şi La mano nera (mâna neagră) în America. Bietul Pietrosino a fost victima acestei din urmă, tocmai când sosise în Europa ca să aresteze pe unul din căpeteniile „mânii negre".

*

Vapor submarin. La Pola a sosit vaporul submarin comandat în Germania pentru marina de răsboiu austro-ungară. S'au făcut probele de cufundare şi vaporul deplin echipat a stat mai multe ceasuri în mare la o adâncime de trei metri. Cercurile militare sunt deplin mulţămite cu vaporul acesta.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Gligor Păculea, ziler în amintirea Mariei P. Bendorfean 1 coroană, Vasile Oprea, măestru cismar, Cohalm 30 bani, Nicolae Joandrea, ospătar în amintirea fiului său Nicu 1 cor. şi Victor Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Daruri pentru biserică. In toamna trecută s'au făcut la sf. noastră biserică din Táula din partea harnicilor economi şi buni creştini locuitori de aici următoarele dăruiri: Nicolae Buzilă a dăruit un rând de vestminte preoţeşti complet de catifea frumos colorată cu preţul de 160 cor., Achim Muntean şi soţia Fira un prapor mare cu 120 cor.. Ioan Cotor, Nichie Muntean şi Ioan Muntean două prapore, unul cu sf. Treime şi altul hram. bis. sf. George, Traian Brotea, Stefan şi I. Deac, din America, un potir aurit şi disc cu 64 cor., Ioan Popa cu soţia Elisabeta din Săcel comit. Sibiiu, astăzi arândator aici un policandru de bronz aurit foarte masiv cu 8 lumini în preţ de 180 coroane, şi Ioana m. Aldea un sfeşnic de lemn cu 2 lumini frumos sculptat înaintea altarului cu 26 cor. Pentru acestea fapte creştineşti şi de sine lăudate subsemnatul în numele comitetului parohial mă simţesc prea plăcut îndemnat a aduce dăruitorilor cele mai călduroase mulţămiri rugând pe bunul Dzeu ca din bogata sa bunătate să le răsplătească însutit şi înmiit. Táula, 14/27 Martie 1909. *Patriciu Marcu,* paroh.

*

Ce-ar dori fiecare damă să ştie? In prima linie cum să-şi menţină frumseţa, cum să şi apere faţa de influinţa soarelui şi a vântului, mai departe cum să-şi delăture de pe faţă petele de soare, petele de ficat, sgrăbunţele, coşii şi alte necurăţenii din faţă. Astăzi nu mai e secret, cel mai sigur mijloc e legal scutita şi renumita „Crema Margit" a lui Földes, care în câteva zile netezeşte creţele şi imprumută obrazului o coloare de tinereţă şi improspătare. Se garantează pentru nestricăciune. Preţul unei tigăi mari 2 cor. 1 tigae mică 1 cor., In toate farmaciile. Se trimite prin poştă de fabricantul Clemens de Földes, farmacist în Arad.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". Din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*", de *Teodor V. Păcăţian,* au apărut până acuma *patru* volume, şi se află puse deja sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

*

In editura „Minervei" din Bucureşti au mai apărut cărţile următoare, trimise la redacţia noastră: *O primăvară,* poesii, de *Natalia Iosif-Negru.* Preţul 1 leu. *Poesii,* de *A. Vlahuţă.* Preţul 2 lei exemplarul.

*

Impresii de teatru din Ardeal, de *Zaharie Bârsan.* O carte de 144 pagini, bine scrisă, cu multe episode din viaţa de artist a autorului. Ofere o lectură plăcută şi folositoare, fiind scrisă într'o limbă frumoasă românească. Preţul 2 coroane exemplarul.

*

Der Rechtsfreund im Dienste der Volksbildung. Acesta e titlul unei publicaţiuni, ce apare în Sebeşul săsesc, sub direcţia dlui *I. Schöpp,* şi în editura lui Iosif Hientz. Prima broşură, primită la redacţie, vorbeşte despre constituţia Ungariei şi raporturile ei faţă de Austria. Cartea e scrisă pentru a putea fi înţeleasă de toţi cei de limbă germană. Broşura primă costă 1 cor. 20 fileri.

*

„Biblioteca pentru toţi" Nr. 420 cuprinde „*Văduva*", comedie de Renato Simoni, tradusă din dialectul veneţian de Aurel Alexandrescu-Dorna. Preţul 30 bani. Renato Simoni, autorul comediei „Văduva", este unul din tinerii autori dramatici italieni, care şi-a făcut drum în simpatia publicului aproape numai prin noutatea concepţiilor lucrărilor, ajutată totdeauna de acea expunere concisă particulară dramaturgiei moderne. Traducerea piesei în româneşte şi publicarea ei în „Biblioteca pentru toţi" s'a făcut sub îndemnul de a se contribui la răspândiraa cunoaşterei literaturei italiene moderne, pe de o parte, şi pe de alta de a se aduce în literatura noastră dramatică un model preţios. Se află de vânzare la toate librăriile din ţară, şi la Librăria editoare Leon Alcalay, Bucureşti, dela care se poate cere catalogul gratis al „Bibliotecii pentru toţi" care cuprinde peste 450 de volume şi care se sporeşte pe fiecare săptămână cu câte două volume noi.

Poşta redacţiei.

Andr. G. în Porceşti Nu există ordin consistorial, prin care catecheţii să fie fost îndrumaţi a se acomoda ordinaţiunei ministeriale. Din contră, consistoriul în chestiunea catechisărei elevilor nostri cari cercetează şcoale de stat, a făcut din nou remonstraţie la guvern dovedind, că limba de catechizare *nu poate* fi alta decât limba liturgică, care e limba oficioasă a bisericii noastre. In legătură cu aceasta remonstraţie au fost îndrumaţi toţi catecheţii, ca să nu părăsească terenul legal, pe care stă superioritatea bisericească şi la propunerea religiunei să observe întru toate uzul din trecut.

Teatru german.

Mercuri: *Israel,* piesă în 3 acte.
Joi: *Der Kardinal,* piesă în 4 acte.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE
sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria"
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 11—50

ad Nr. pp. 454/1909 [112] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţătoriu la şcoala noastră confesională din comuna **Panic**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. ca salariu din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subscrisului, în terminul sus indicat şi a-se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, ca se fie cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 13 Martie 1909.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Concurs din oficiu.

In legătură cu decisul dela 30 Decembre 1908 Nr. 6872 Bis. se publică concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Briznic**, protopresbiteratul Dobra, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B' pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Alesul paroh va avea să cedeze din venitul său parohial suma de cor. 400 anual bătrânului şi neputinciosului paroh de până acuma Avram Barbu, cât timp va mai trăi acela.

Competenţii la acest post să-şi aştearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, în terminul amintit, oficiului protopresbiteral al tractului Dobra.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhid. ţinută la 10 Martie 1909.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr. 190/1909. [97] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc din **Ibăneşti-Padure** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă salariul: 300 cor. din repartiţie, ajutor dela stat ca întregire până la suma de 600 resp. 1000 coroane, condiţionat, dacă se va asemna, relut de grădină 20 cor. cuartir şi lemne de focărit pe picioare.

Petenţii se vor prezenta în vreo Duminecă la biserica din Ibăneşti-sat spre a fi cunoscuţi poporului.

Suplicele concursuali, instruite conform legei, sunt a se înainta subscrisului, p. u. Déda.

Mureş-Cueşd, 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopr.

Szeben vármegye alispánjától.

Szám: 2871/1908. II. [105] 2—3

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben — ujegyház — szentágothai th. közut 17—18 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1909 márczius hó 8-án 637/909 sz. a. 3378 K 78 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztosítása céljából 1909 évi Április hó 13-ik napján (Kedd) d. e. 11 óra Szebenvármegye alispáni hivatalában a vármegyeház kis üléstermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 óráig anyival inkáb adják be, mivel a késöbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. — Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezet költség 5% ának megfelelő bánatpénz a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó. A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és ipar kamra által kiállitott bizonyitványnyal igazolni. A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos orákban megtekinthetők.

Nagyszeben 1909, évi márczius hó 23 án.

Reisenberger
alispán.

Anunţ!

La administraţia acestei foi să află de vânzare 4 acţii de ale băncii **„Porumbăceana“** din Porumbacul inferior. (99) 2—3

Pian de vânzare!

In urma schimbării domiciliului este un pian de vândut. Str. Schewis Nr. 9. (102) 2—3

De vânzare

e casa din Schützengasse Nr. 10, desluşiri se dau în Strada Urezului Nr. 25 etajul I. dela 2—4 oare după prânz. (104) 2—3

Nu e necesară reclama.

Fiecare om ştie, că

I. şcoală de vierit, Riomfalva

alui **Simon Nemenz**

are cele mai frumoase viţe de vie altoite.

Se trimit gratis şi franco cataloage cu ilustraţiuni. [306] 29—36

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissej & Schmidt; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighişoara: A. W. Lingner; în Mediaş: Iosif Obert. [109] 1—8

Nr. 189. protopr. 1909. [100] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan permanent fără drept de succesiune din parohia de clasa I **Mediaş** protopresbiteratul Mediaşului, pe baza rezoluţiunei Prea veneratului Consistoriu Arhidiecezan din 26 Februarie a. c. Nr. 4710 Bis. prin aceasta se escrie concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat şi din dotarea dela stat pentru capelani.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi înainta cererile concursuale instruite cu testimoniu de 8 clase gimnaziale, absolutor teologic şi atestat de cualificaţiune preoţească subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, prezentându-se în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvânta.

Totodată se deobligă cel ales de capelan a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaş, în 4 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Romul Mircea
protopresbiter.

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atenţiunea On. mei muşterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, şi anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz şi himeiu de prima calitate, precum şi prin aranjarea berăriei cu maşini nouă şi în sfârsit prin pregătirea unei cantităţi mari, în anul acesta, sunt în plăcută poziţiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată şi gustuoasă, prin ceeace sper a satisface şi celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei muşterii nu le va căşuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune şi ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă şi a celoralalte soiuri de bere de concurenţă.

Rog deci On. mei muşterii, ca şi în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promiţând că această încredere, precum în trecut aşa şi în viitor, mă va obliga a-i mulţămi în toate privinţele.

Totodată aduc la cunoştinţa On. mei muşterii, că în urma instalării unui automat de spălat şi umplut sticlele, sunt în plăcuta poziţiune a umplea şi pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putinţă a efeptui prompt şi cele mai mari comande. **Se vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanţie.**

Aşteptând preţioasele comande, cu deosebită plăcere asigur On. mei muşterii anticipative de serviciu promt şi semnez

Cu deosebită stimă:

(92) 4—6

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 7—40

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat **representanţa sa** pentru orice comande

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 1—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 32 Sibiiu, Sâmbătă 21 Martie (3 Aprilie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Dr. Alesandru de Mocsonyi.

Din Birchiş, de unde eram obicinuiţi să ne vină numai poveţe înţelepte şi îndrumări bune, cum se luptăm ca să învingem greutăţile vremii prin care trecem, am primit astăzi, la punerea foii sub tipar, sguduitoarea ştire, că *Dr. Alesandru Mocsonyi*, podoaba inteligenţei poporului român din patria aceasta, nu mai e între cei vii. Astăzi dimineaţa a închis ochii pe vecie.

Ştirea nu ne-a surprins, pentrucă ştiam, că marele nostru defunct era de vreme îndelungată bolnav, şi că în timpul din urmă boala să se agrava-se în aşa măsură, încât corpul seu şi de altcum debil la nici un cas nu putea să-i risiste. Catastrofa dureroasă am aşteptat'o deci în fiecare moment. Şi totuşi, acuma, dupăce avem ştire telegrafică despre tragicul eveniment, stăm adânc întristaţi, şi căutăm cuvintele prin cari se dăm esprimare durerii pe care o simţim, dar nu le găsim.

Suntem adânc deprimaţi, pentrucă lovitura de care ne-a învrednicit de astădată soartea e prea mare. Poporul român din această patrie perde în decedatul pe cel mai luminat fruntaş al său, care totdeauna, în momente însemnate şi decizătoare, a ştiut în mod cu totul desinteresat să-şi spună cuvântul înţelept şi cumpătat, pentru a îndruma pe cale bună şi corectă acţiunile politice şi economice ale neamului său, iar biserica noastră gr.-ort. română perde pe cel mai valoros fiu al ei, căruia îi datoreşte şi-i va păstra recunoştinţă eternă, pentru serviciile aduse şi pentru jertfele făcute în favorul ei.

Vedem cu ochii sufletului nostru golul cel mare pe care'l lasă în societatea românească şi în biserica noastră dreptmăritoare acest rar bărbat al nostru, şi durerea ne este cu atât mai mare, cu cât ştim, că om nu avem, care să umplă acest gol, care să înlocuiască pe decedatul, căruia asemenea nu se nasc oameni, decât la mari intervaluri.

Dar în momentul acesta de grea durere, vedem şi aceea cu ochiul sufletului nostru, că o jale generală se întinde dela un capăt de ţară până la celalalt, pretutindenea pe unde sunt Români şi credincioşi de ai bisericei noastre dreptmăritoare, pentrucă toţi vor şti cine a fost *Alesandru Mocsonyi* şi ce am perdut în el. Şi lacrămile calde şi sincere, pe cari le varsă cei mulţi, ne servesc de mângăiere, ne vor mai uşura durerea, şi ne vor da tărie, ca să putem suporta, cu ilustra familie de *Mocsonyi* împreună, lovitura grea, de care soartea nu ne-a cruţat.

*

Alesandru de Mocsonyi a fost fiul lui Mihail de Mocsonyi, născut în 8 Noemvrie 1811 şi mort la 14 Octomvrie 1890, şi al Ecaterinei de Mocsonyi, născută în 25 Noemvrie 1806 şi moartă la 19 Ianuarie 1878.

Educaţia şi-a primit-o dela mamă-sa, care s'a distins prin un spirit esemplar familiar şi prin o generoasă însufleţire naţională. A dat deci o deosebită îngrijire educaţiunei fiilor ei mult iubiţi: Alesandru şi Eugeniu, mort înainte cu câţiva ani, şi a avut cea mai bună influenţă direcţia în care le-a condus educaţiunea asupra caracterului lor, de o firmitate rară.

Născut în 4 Noemvrie 1841, studiile liceale şi le-a făcut Alesandru Mocsonyi în Budapesta, iar studiile juridice la universitatea din Budapesta şi Viena. In primăvara anului 1865 a fost promovat doctor juris utriusque la universitatea din Graz.

A întrat numai decât în luptele politice, fiind ales încă în toamna anului aceluia deputat la dieta din Pesta în cercul electoral Rittberg, comitatul Timişului, şi cu toatecă era cel mai tinăr între deputaţii naţionalişti, a fost dela început conducătorul lor şi spiritul de închiegare şi de croire de cale corectă politică.

In ciclul următor parlamentar a fost ales deputat în cercul Lugojului, cu o însufleţire foarte mare, raportând aci o învingere frumoasă partidul naţionalist român, cu toate că contracandidatul lui Mocsonyi era un ministru (Szende Béla, ministru de honvezi), iar la anul 1872 a fost ales în cercul electoral Radna, comitatul Aradului, dupăce în Lugoj remăsese de astădată în minoritate faţă de ministrul Szende Béla.

A fost membru al dietei ungare dela 1866 până la 1874, când şi-a depus mandatul, cu motivarea, că lupta purtată de deputaţii naţionalişti în dieta ţării e o luptă zadarnică şi se poartă cu totul de prisos, pentrucă nu va duce la nici un rezultat bun. Pentru Români nu este deocamdată loc în parlamentul ţării!

Câtă vreme a fost membru al dietei ţării şi al clubului parlamentar român, a fost cel mai chemat reprezentant al cauzei naţionalităţilor, o somitate parlamentară admirată şi respectată şi de adversarii politici. A fost podoaba noastră în dieta ţării, şi în multe rânduri a secerat succese estraordinare, necontestate nici de cei mai neîmpăcaţi contrari ai Românilor.

Primul său discurs parlamentar a fost o improvizaţie reuşită, provocată la a doua desbatere a adresei, în anul 1866, prin un deputat slovac renegat, în chestiunea folosirei în adresă a terminului: naţiune maghiară (magyar nemzet) şi s'a început cu declararea categorică făcută din partea lui Mocsonyi, că „vorbeşte din necesitate ungureşte fără a renunţa prin aceasta la dreptul ce-i compete de a putea vorbi şi în limba sa maternă“, — adecă româneşte în dietă.

Dintre discursurile parlamentare ale lui Alesandru Mocsonyi au avut succes deosebit şi formează şi astăzi o lectură edificătoare următoarele trei: Vorbirea rostită la desbaterea legii pentru egala îndreptăţire a naţionalităţilor, când Mocsonyi în numele clubului parlamentar naţionalist a prezentat un proiect de lege al minorităţii, după care s'ar fi putut face cu dreptate resolvarea chestiei de naţionalitate, apoi vorbirea rostită la anul 1870 în discuţia asupra legii despre reforma comitatelor, când a combătut cu multă temeinicie instituţiunea virilismului, şi vorbirea din anul 1872, rostită cu prilejul discuţiei asupra proiectului de lege despre reforma electorală, când a vorbit cu multă căldură pentru întroducerea votului universal la alegerile pentru dietă. Atunci au înscenat deputaţii opoziţionali maghiari prima obstrucţie parlamentară în dietă, şi au silit guvernul să-şi retragă proiectul de lege referitor la reformele electorale.

Dela anul 1874, când a eşit din dietă, Alesandru Mocsonyi a trăit retras, la moşia sa din Birchiş, ori în Budapesta, dar departe de arena luptelor politice. La anul 1881 i s'a oferit de nou candidatura din partea alegătorilor români din cercul electoral al Lugojului, dar nu a primit'o, pentrucă Mocsonyi, cu toate că conferenţa naţională dela 1881 a decretat pasivitatea numai pentru părţile Ardealului, iar pentru Ungaria şi Banat a susţinut activitatea, a fost de părerea, ca în situaţia dată Românii trebue să accepteze o pasivitate *generală*. Mocsonyi îndemnase chiar şi la 1874 şi pe ceialalţi deputaţi români să-şi depună mandatele şi să iese din dietă, ca şi el, dar majoritatea lor a fost pentru conservarea posiţiei ce şi-au fost eluptat deputaţii români în dietă, pentru remânerea pe terenul de luptă parlamentară, spre a mai apăra aceea ce poate fi apărat.

Al. Mocsonyi a fost ales totdeuna membru al conferenţelor naţionale, cari se ţineau mai nainte în Sibiiu, dar nu a participat decât la cea din anul 1892, când a făcut încercarea, fără succes, de a împedeca mergerea Românilor cu memorandul la Viena, pas pe care l'a ţinut de foarte greşit. Pe calea publicităţii şi-a validitat însă influenţa în momente decisive asupra atitudinei politice a Românilor din Ungaria, dândule luminoase puncte de orientare. Ultima publicaţiune a lui Alesandru Mocsonyi de natura aceasta a fost părerea sa cu privire la convocarea unei adunări mari naţionale române, ca cea dela 1848, în frunte cu Arhiereii, idee pe care Mocsonyi nu a aflat'o acceptabilă între împrejurările de astăzi.

Pe teren economic Ales. Mocsonyi şi-a câştigat merite mari cu ocaziunea înfiinţării băncii „Albina“ din Sibiiu, al cărei prim-preşedinte a fost, iar pentru cultura şi literatura neamului românesc a jertfit ca nime altul dintre Români. A dat sume fabuloase pentru catedrala noastră din Sibiiu, pentru Muzeul Asociaţiunei, pentru fondul cultural arhidiecezan, etc. etc.

La anul 1901 a fost ales prezident al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, dar din motive de sănătate a demisionat din acest post, la care-l înălţase cea mai curată încredere şi alipire a opiniunei publice române.

Dela restaurarea metropoliei gr. or. române, Alecsandru Mocsonyi a participat la toate congresele naţionale bisericeşti şi la toate sinoadele diecezei Caransebeş, ilustrând aceste înalte corporaţiuni bisericeşti în momente mai însemnate cu discursurile sale splendite, pline de înţelepciune, de adevăr şi de dreptate, şi înaintând activitatea lor prin valoroasa sa conlucrare. A fost membru şi în consistoriul metropolitan, făcând parte din senatul epitropesc. Întroducerea sufragiului universal la alegerile săvârşite în cadrele constituţiunei noastre bisericeşti este a se atribui în mare parte lui Alecsandru Mocsonyi, care a stăruit foarte mult pentru acceptarea votului universal cu ocaziunea stabilirei „*statutului organic*“, legea fundamentală a bisericei noastre.

Afară de discursurile sale parlamentare, toate de o frumseţă netăgăduită literară, mai putem aminti scrisorile sale deschise, adresate obştei româneşti în chestii politice, articolele de ziar, publicate în „*Albina*“, apoi scrierile de cuprins curat literar, ca: „*Conştienţa naţională*“ publicată în Almanahul societăţii academice „România Jună“ din Viena. „*Libertatea presei*,“ publicată în revista „Român. Revue“, „*Religie şi ştiinţă*“, conferenţă publică, cetită cu ocaziunea adunării generale a Asociaţiunii în anul 1905 în Sibiiu, etc. etc.

Am dat pe scurt aceasta schiţă biografică, a aceluia, care acum nu mai este, şi căruia adânc întristaţi îi dorim odihnă uşoară în sinul pământului unde va fi aşezat.

*

Înaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan Meţianu* imediat după primirea întristătoarei ştiri adânc deprimat de trista veste şi-a esprimat condolenţele prin telegramă trimisă ilustrei văduve a decedatului, şi a dispus, ca pe catedrala noastră din Sibiiu, la a cărei ridicare ilustra familie de Mocsonyi a contribuit cu suma însemnată de şasezeci de mii coroane, să fie arborat steagul negru, în semn de doliu. E mai arborat apoi steagul negru şi pe edificiul Muzeului, „Asociaţiunei“, după-ce decedatul a fost prezident al „Asociaţiunei“.

Cu privire la înmormântare nu avem nici o ştire. Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, a încredinţat însă pe Preasfinţitul episcop dela Arad *Ioan I. Papp* ca să-l represente la actul înmormântării, şi va trimite şi din Sibiiu pe careva dintre dignitarii bisericei noastre, ca representant al său şi al metropoliei, să participe la înmormântare.

Răspunsul Sârbiei.

In urma celor hotărâte Duminecă seara la Viena, representanţii marilor puteri europene de pe lângă curtea din Belgrad s'au întrunit Marţi înainte de ameaz la o consfătuire, iar la oarele unsprezece au plecat în trăsuri la ministeriul sârbesc de esterne. Aici a întrat mai întâiu representantul Angliei la ministrul de esterne Milovanovici, apoi după el pe rând ceialalţi, predând fiecare câte o notă diplomatică de acelaşi conţinut, în care se spunea ce are să facă Sârbia, şi se mai spunea, că acesta e ultimul pas pe care-l întreprind puterile mari europene, în scopul menţinerii păcii, şi dacă remâne fără resultat, puterile se retrag şi dau mână şi voe liberă Austro-Ungariei să trateze cu Sârbia aşa cum va afla ea de bine şi de necesar.

Ceva mai nainte se presentase la ministrul prezident sârbesc şi representantul Turciei, pentru a-i comunica, în numele guvernului său, că se alătură întru toate la părerile celoralalţi representanţi ai puterilor mari, şi în chestia anexării Bosniei şi Herţegovinei se pune pe punctul de vedere al puterilor mari europene şi guvernul turcesc, deci recunoaşte de fapt împlinit anexarea ţărilor numite. Cei din urmă, cari au părăsit ministeriul sârbesc de esterne, au fost: representantul Angliei şi al Rusiei.

Se cereau dela Sârbia următoarele lucruri, pe cari representanţii puterilor mari au sfătuit-o să le împlinească:

Să iee la cunoştinţă comunicarea făcută despre recunoaşterea din partea puterilor mari europene a anexării Bosniei şi Herţegovinei de către Austro-Ungaria.

Să declare Sârbia, că se va apuca numai decât de desarmare.

Să şi esprime Sârbia dorinţa şi speranţa, că în viitor va căuta să trăiască în raporturile cele mai bune cu Austro-Ungaria.

Să-şi esprime încrederea faţă de intenţiunile pacinice ale Austro-Ungariei.

In urma demersurilor făcute din partea representanţilor puterilor mari europene în ministeriul sârbesc de esterne, încă Marţi după ameaz s'au întrunit ministrii Sârbiei în consiliu, pentru a discuta asupra celor ce au să se întâmple. După lungi şi animate discusiuni, consiliul de ministri a hotărât să propună scupştinei împlinirea tuturor pretensiunilor precisate din partea marilor puteri.

Mercuri dimineaţa la oarele 10 a ţinut apoi scupştina şedinţă secretă, în care ministrul de esterne Milovanovici a făcut raport despre cele hotărâte în consiliul de ministri. Au fost foarte animate discuţiile ce s'au purtat în scupştină, dar în cele din urmă au fost acceptate propunerile guvernului, şi încă Mercuri s'a putut presenta în ministeriul de esterne austro-ungar representantul dela Viena al Sârbiei, pentru a comunica ministrului comun de esterne, baronului Aehrenthal, că Sârbia *a acceptat toate propunerile marilor puteri*. Recunoaşte deci de bine săvârşită anexiunea Bosniei şi Herţegovinei, asupra căror ţări nu are nici un drept, ia la cunoştinţă scoaterea din valoare a punctului 25 din contractul dela Berlin, doreşte să menţină cu Austro Ungaria raporturi de bună vecinătate, şi în urma tuturor acestora îşi va reduce trupele la numărul de înainte de anexare, iar corpurile de voluntari şi bandele vor fi disolvate.

Astfel conflictul monarhiei noastre cu Sârbia e acum cu desăvârşire aplanat, şi pacea nu mai e ameninţată, — pentru noi. Continuă însă a fi ameninţată pentru cei din Sârbia, unde decurg acum agitaţiunile şi frământările în altă direcţiune, de natură internă. Se lucră adecă la răsturnarea dinastiei şi aducerea unui domn străin pe tronul sârbesc. Dorinţele poporului sârbesc nu sunt însă până acuma din destul cristalisate în privinţa aceasta.

Legea congruei.

Despre decursul şedinţei de Vineri, săptămâna trecută a dietei ungare, în care s'a primit în general şi în special *legea congruei*, cu unele modificări, putem să dăm următoarele amănunte:

Primul orator a fost deputatul Desideriu Nagy, care preamăreşte intenţiunile patriotice, de cari a fost condus ministrul Apponyi la elaborarea acestui proiect. Statul ungar, a zis dep. Nagy, trebue să pună confesiunile în serviciul ideii de stat maghiar şi să nimicească elementele destructive. Statul sprijineşte pe preoţi direct, pentruca acestia să recunoască binefacerile statului. Prin dispoşiţiunile în ce priveşte disciplinarea preoţilor, statul poate să vegheze asupra fidelităţii şi atitudinei patriotice a preoţimei. De încheere oratorul roagă pe ministru să urce congrua dela 1600 cor. la 2400. Deşi statul nu dispune actual de banii necesari, cererea aceasta a preoţimei e justă şi ea trebue împlinită.

Dep. Markos combate espunerile dep. Lucaciu şi constată, că preoţii români nutresc tendenţe antinaţionale. Doreşte, ca şi preoţii să primească ovinovenalii ca învăţătorii. Primeşte proiectul.

Dep. Mariassy nu ţine proiectul jignitor pentru autonomiile bisericilor. Statul trebue să aibă un oarecare drept de control asupra bisericilor. Primeşte proiectul.

Incheindu-se desbaterea generală ia cuvântul *ministrul Apponyi* reflectând oratorilor, cari au luat cuvântul în discuţia generală. Ministrul spune, că nu consideră proiectul de lege actual ca o soluţie definitivă, ci transitorie. Deputaţilor naţionalişti, în primul loc dlor Dr. Lucaciu şi V. Dămianu le răspunde, că statul trebue în sfârşit scos din situaţia imposibilă de a fi răbdător faţă de „duşmanii“ săi. Ministrul constată, că în bisericile naţionalităţilor se cultivă spiritul patriotic şi că preoţii au putinţa să o facă aceasta şi pe viitor; statul însă nu poate renunţa la dreptul său de control, basându-se numai pe încredere. Roagă camera să voteze proiectul de lege nemodificat.

Camera votează proiectul în discuţie generală, respingând toate propunerile.

Incepându-se desbaterea pe articole, dep. Ioan *Csernoch*, propune o modificare stilară la §. 1 care se primeşte. Dep. Nagy propune ca salariile preoţeşti să se întregească la suma de 2400 cor. Propunerea nu se primeşte.

Dr. Vasile Lucaciu: „Onorată cameră! Ţin de datoria mea a constata, că §. 1 în alinia a doua se foloseşte de o espresiune greşită ce derivă dintr'un rău obiceiu, zicând: „biserica romano-catolică de ritul latin, grec şi armean“. Aceasta este foarte necorect, pentrucă în ce priveşte biserica romano-catolică se esprimă deja prin cuvântul „romano“ în mod neîndoios, că ritul ei este latin. E deci cu totul superflu de a mai adauge, de rit grecesc şi de rit armean. Resultă de aici, că recunoaştem una sfântă catolică, apostolică biserică (una sanctam catholicam, apostolicam eclesiam). Relativ la rit însă, aceasta esprimă unitatea bisericii catolice. Textul proiectului nu conţine, dar nici în ce priveşte dreptul canonic nici în ce priveşte istoria, espresiuni corecte, de aceea propun, ca din alinia a doua a §. 1 să se elimineze cuvântul „romano“, precum şi din textul întreg al proiectului de lege unde obvine. Recomand onoratei camere, propunerea mea spre primire“.

Ministrul de culte contele Apponyi s'a pronunţat asupra propunerilor lui Nagy şi Csernoch, dar a tăcut faţă cu propunerea părintelui Lucaciu, şi fără ca cineva să fi obiectat pro sau contra un cuvânt, prezidentul a pus-o în cele din urmă la vot şi nefiind primită de majoritate a declarat-o căzută.

A rămas aşadar în legea congruei cu toată rectificarea basată pe canoane şi pe istorie pentru biserica română gr. cat. titulatura de biserică romano-catolică de rit grecesc.

§. 2 se votează fără discuţie.

La §. 3 ministrul Apponyi declară, că numai atâta schimbare are de gând să propună, că în locul § 3 pune §. 4 şi în locul §. 4 pune § 3. De oarece însă crede, că se vor afla deputaţi cari vor să ia cuvântul la acest §. îşi reservă dreptul acesta pentru mai târziu.

Dep. Kmety propune schimbarea textului alineatelor 2 şi 3, în înţelesul căreia ministrul să fie împuternicit numai pentru un timp de 5 ani să acorde ajutorul de stat acelor preoţi, cari nu satisfac dispoşiţiunilor legale în ce priveşte cunoştinţa limbei maghiare. Propunerea se primeşte.

Dep. Dr. Stef. Pop propune ştergerea §-lui 3, care poate folosi pentru abusuri politice.

Dep. Nagy propune, ca preoţii cari nu cunosc limba maghiară să nu primească întregirea din partea statului, de oarece naţionalităţile nu sunt recunoscătoare pentru binefacerile statului.

Dep. V. Damian spune, că dispoşiţiile cuprinse în acest §. sunt cu totul de prisos, căci ele nu se pot aduce în concordanţă cu demnitatea unui stat constituţional. Prin paragraful acesta ministrului i se acordă orice drept de dispunere, aşa că nu dreptul şi dreptatea vor stăpâni, ci convingerea individuală a ministrului. Ministrul va avea dreptul să dee favoruri şi să lipsească pe preoţi de ajutor, pe acei preoţi cari se vor dovedi duşmani ai ţării. Dispoşiţia aceasta este una dintre cele mai curioase. Din faptul, că preoţilor ajutoraţi de stat nu le este permis să agite, ci sunt constrânşi să dovedească cel mai ireproşabil patriotism, urmează că preoţii cari nu se bucură de un ajutor de stat pot fi oricât de nepatrioţi şi pot agita oricât de mult pe baza acestui paragraf, au voe s'o facă aceasta pentrucă ei nu sunt legaţi prin nimica contestându-li se dreptul la ajutorul de stat Cum esplică dl ministru al cultelor faptul, că preoţii cari conform proiectului de lege de sub discuţie au beneficiat cu începere dela prima Ianuarie 1898 până la sfârşitul lui Martie 1909 un ajutor de stat de 1600 cor., pentruce sunt lipsiţi de întregirea salarului lor garantat deja într'o lege esistentă? Oratorul propune eliminarea paragrafului din chestiune alăturându se propunerei făcute de dl deputat Dr. St. C. Pop.

Apponyi declară că primeşte propunerea lui Kmety, iar camera primeşte modificarea deputatului Kmety. Celelalte propuneri se resping.

Trecându-se la desbaterea § ului 4, dieta votează noul § 4, propus în cursul discuţiei de ministrul Apponyi. § ul acesta este următorul: punctul b) al §-lui 7 din art. de lege XIV: 1908 se modifică astfel că *dreptul detragerei congruei are valoare cel mult pe un interval de 3 ani*, iar pasagiul în care se face provocare la § 13 din art. de lege XXVI: 1893 să se înlocuiască cu pasagiul, care se referă la punctul c) al § 22 din articolul de lege XXVII 1907. Astfel § 4 de mai înainte devine § 5.

Dep. *V. Damian* declară, că §-ul acesta este de prisos în lege şi propune să fie eliminat cu totul, fiindcă oferă prilej ministrului de a se amesteca în chestiile interne bisericeşti, violând astfel autonomia prin ceea-ce se turbură raporturile de pace dintre biserică şi stat. La nici un cas nu se poate admite, ca într'un stat constituţional să i se acorde unui ministru dreptul liberei dispuneri.

Ministrul *Apponyi* face cunoscuta modificare în înţelesul compromisului dintre episcopatului roman cat. şi ministru. Modificarea aceasta consistă în aceea, că „dacă un preot care beneficiază de ajutorul de stat, nu satisface îndetoririlor cari rezultă din dispoziţiile legale cuprinse în punctele 1 c al §-lui 22 din art. de lege XXVII 1907, iar ministrului îi ajunge la cunoştinţă, că negligenţa aceasta a preotului se basează pe o ordinaţiune a autorităţilor superioare bisericeşti: ministrul are dreptul să detragă subvenţia pentru întreg teritoriul acelei dieceze, dacă ordinaţiunea din chestiune în curs de 3 luni nu se modifică“. Se votează modificarea aceasta. Ceialalţi §§ se votează fără discuţie şi astfel proiectul se primeşte şi în desbatere specială.

*

In şedinţa de Sâmbătă a dietei legea a fost votată şi în a treia cetire, apoi a fost trimisă casei magnaţilor spre votare, unde a fost luată eri, Joi, în desbatere.

Alegeri de deputaţi sinodali.

Duminecă s'au ţinut scrutiniile alegerilor de deputaţi sinodali mireni, atât pentru eparhia *Aradului*, cât şi pentru a *Caransebeşului*. Alegerile au dat următorul resultat în *diecesa Aradului*:

In districtul consistorului din Arad s'au ales:

In Arad: Aurel Petrovici, Dr. Sever Ispravnic.

In M.-Radna: Sava Raicu, Dr. Ioan Suciu.

In Lipova: D. Constantin Mişici, Dr. Aurel Cioban.

In Banat-Comloş: Dr. Nestor Oprean, Dr. Valeriu Mezin.

In Chisetău: Dr. Iosif Gall, Dr. G. Adam.

In Birchiş: Anton Mocsonyi, Petru Ionaş.

In Şiria: Ioan Russu Şirianu, Iuliu Grofşorean.

In Buteni: Vasile Goldiş, Dr. Aurel Grozda.

In Vinga: Titu Margineanţiu, Ioan Cismaş.

In Chişineu: Mihaiu Veliciu, Dr. Cornel Ardelean.

In Boroşineu: Gheorghe Feier, Dr. Teodor Burdan.

In Halmagiu: Petru Truţa, Dr. Teodor Pap.

In Timişoara: Emanoil Ungurianu, Paul Rotariu.

In Giula: Dr. Nicolae Oncu, Dr. George Popovici.

In districtul Orăzii mari.

In Oradea-mare: Nicolae Zigre, Dr. Aurel Lazar.

In Peşteş: Iosif Tărău, Dr. Demetriu Mangra.

In Beiuş: Dr. Gavril Cosma, Dr. Ioan Papp.

In Beliu: Paul Gavrilette, Dr. Andreiu Ille.

In Vaşcău: Dr. George Popa, Dr. Iustin Marşeu.

In Tinca: Dr. Isaia Ardelean, Dr. George Roxin.

In diecesa *Caransebeşului* au fost aleşi următorii:

Cercul I. Valeaboului: Cornel Cornean, secretar consistorial în Caransebeş, Maxim Dales, învăţător comunal în Jupa.

Cercul II. Lugoj: Dr. Alex. Mocsonyi, mare proprietar în Birchiş, Dr. Gh. Dobrin, advocat în Lugoj.

Cercul III. Zgribeşti: Resultatul nu se ştie, făcându se tumult la scrutiniu.

Cercul IV. Făget: Dr. Iosif Popovici, docent în Budapesta. Samson Criściu, profesor de pedagogie în Caransebeş.

Cercul V. Coşava: Dr. Gh. Gârda, cand. de advocat în Făget şi Titu Dragonescu.

Cercul VI. Buziaş: Baron G. Duca de Cadar, mare proprietar, Ioan Marcu, înv. pens. în Bogşa.

Cercul VII. Jebel: Dr. Nicolae Regman, prof. de pedagogie Caransebeş şi Bulgia, înv. în Blajova.

Cercul VIII. Ciacova: George Breban, mare proprietar în Ciacova, învăţătorul Gruescu în Cebza.

Cercul IX. Fizeş: Ioan M. Roşu, Biserica-albă, Dr. Valeriu Branişte, directorul „Drapelului“ în Lugoj.

Cercul X. Vârşeţ: Dr. Petru Zepeniag, advocat. Dr. Octavian Proştean, advocat.

Cercul XI. Iam: Petru Corcan, protopretor, notarul Albu din Iladia.

Cercul XII. Sasca: Resultatul nu se ştie, făcându-se certe la scrutiniu.

Cercul XIII. Oraviţa: Ilie Trăilă, advocat în Oraviţa. Dr. Ioan Nedelcu, advocat.

Cercul XIV. Reciţa: Dr. Petru Cornean, advocat în Oraviţa, George Jianu, înv. pens. Oraviţa.

Cercul XV. Bogşa: Dr. Aurel Oprea, advocat în Bogşa. Dr. Cornel Petric, notar public în Bogşa.

Cercul XVI. Caransebeş: Constantin Burdea, consilier de curte şi deputat dietal şi forestierul Dobren.

Cercul XVII. Teregova: Dr. Nicolae Ionescu, advocat în Caransebeş, Dr. Val. Olariu, medic în Teregova.

Cercul XVIII. Mehadia: Generalul Cena, Dr. V. Nemoian, medic.

Cercul XIX. Bozoviciu: forestierul P. Borţun din Caransebeş, Aureliu Novac, directorul „Nerei“ din Bozovici.

Cercul XX. Satul-nou: Dr. Bireescu şi Stoica.

Din România.

Şedinţele societăţii geografice. Luni seara a ţinut societatea geografică română a doua şedinţă publică în sala senatului din Bucureşti. A fost presidată de domnul general *Manu* şi s'a început la orele 8 seara. A vorbit căpitanul *G. Ionescu*, despre delta Dunării, făcând istoricul schimbărilor acestei delte, după Herodot şi Ptolomeu. In urmă a vorbit inginerul *C. I. Vidic* despre cablurile telegrafice submarine şi în special despre cablul Constanţa-Constantinopol. Conferenţiarul a făcut mai multe proiecţiuni, după fotografii luate de dsa. Şedinţa s'a încheiat la oarele 11 din noapte.

*

Serbările de zece Mai. Se fac deja de pe acum pregătiri pentru serbarea însemnatei zile de 10 Mai, nu numai în Bucureşti, capitala României, ci pretutindenea în ţară. Astfel domnul ministru al instrucţiei publice a trimis directorilor şcoalelor secundare o circulară, prin care îi roagă să pună în vedere maeştrilor de muzică să studieze până la 15 Aprilie cu elevii următoarele cântece, cari vor fi executate de corul general al şcolarilor în ziua de 10 Mai: Imnul Regal, Imnul religios de Castaldi Dragă Ţară, Veche mândră Românie, Hora Daciei şi Deşteaptă-te române.

Dat fiind, că unele din aceste cântece sunt de mai înainte bine ştiute de către elevi, până la 15 Aprilie vor trebui să fie toate învăţate.

După această zi dl *D. Teodorescu*, maestru însărcinat de minister cu conducerea corului general, însoţit de dl Mihail Tănăsescu, inspectorul învăţământului muzical, vor veni la fiecare şcoală spre a controla dacă corurile s'au studiat, reportând ministerului rezultatul obţinut de fiecare şcoală în parte.

Odată cu această circulară, ministerul a trimis tuturor şcoalelor secundare cântecele: Veche, mândră Românie şi Hora Daciei.

In a doua Duminecă după ziua de 10 Maiu, va avea loc producţia anuală corală a fiecărei şcoli secundare, al cărei program trebue aprobat de comisia prevăzută de Regulamentul pentru serbarea de muzică corale.

In vederea acestora şi pentru îndeplinirea condiţiilor impuse de regulament ministerul instrucţiei a rugat pe d-nii directori ai şcoalelor secundare că cu două luni înainte de data fixată pentru producţie trebue să comunice comisiei, prin minister, piesele corale dintre cele aprobate, cu cari vor să ia parte la serbare, pentru ca această comisiune să se pronunţe.

Potrivit regulamentului şcoalele cu internat trebuie să figureze cu 4 coruri, iar celelalte numai cu 3 coruri.

Dintre aceste coruri unul va trebui să fie de muzică clasică, altul de muzică religioasă, iar al treilea de muzică naţională.

NOUTĂŢI.

Dr. Carol Lueger a fost ales Mercuri pentru a şaptea oară primar al oraşului Viena. A primit de astădată 130 voturi. După comunicarea rezultatului votării, a mulţămit emoţionat pentru încredere, şi a promis că va merge pe calea de până acuma, a dreptăţii şi a bunei administraţiuni.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu a primit următoarele donaţiuni: dela institutul de credit „Albina“ 1000 cor. pentru şcoala industrială şi 600 cor. pentru şcoala elementară de fete; dela dl Ilie Trăilă, advocat în Oraviţa 100 cor. dela institutul de credit „Bihoreana“ 50 cor. pentru şcoala industrială.

*

Distincţiune. O festivitate a avut loc în zilele acestea la spitalul militar din Sibiiu: decorarea persoanelor, cari au fost distinse de către Maiestatea Sa pentru serviciile aduse garnizoanei pe vremea, cât a durat epidemia de tifos în oraşul nostru. Intre cei decoraţi este şi dl *Dr. Petraşcu*, care a primit crucea de aur pentru merite, primul caz în armată, când un voluntar, în timp atât de scurt, a obţinut o distincţie aşa de înaltă.

*

Scriitorul francez Leo Claretie a scos de sub tipar o lucrare despre *istoria literaturii franceze* In volumul său scriitorul francez vorbeşte şi despre autorii români, cari au scris franţuzeşte precum: Iulia Hasdeu, Elena Văcărescu, V. Conta, A. D. Xenopol, Pompiliu Eliade.

*

Epoziţia a VIII., aranjată de societatea „Tinerimea artistică“ din Bucureşti, s'a deschis în săptămâna aceasta. Principesa Maria, prezidentă de onoare a societăţii, a onorat cu prezenţa sa deschiderea expoziţiei, care s'a şi făcut fără ceremonial deosebit. Lume aleasa şi număroasă cercetează expoziţia, care va sta deschisă până la 15 Aprilie.

*

Din Zagrab vine ştirea, că în Croaţia guvernul a dat un ordin, în care sunt provocaţi toţi ceice au arme, revolvere, pistoale ş. a. să le predee fără amânare autorităţilor locale.

*

Românii din Sârbia. Un ziar croat din Seraievo „Hrvatski Dnevnik“, publică mai multe date însemnate privitoare la românii din Sârbia. După statistica *oficială* sârbească se găsesc în Sârbia $2^1/_2$ milioane de locuitori, între care români sunt 123 de mii, şi trăesc în partea nord-ostică a regatului. De fapt însă în Sârbia s'ar afla *400 de mii* de români, la cari se mai adaog cel puţin o sută de mii de macedoromâni, aflători tot în Sârbia. Articolul ziarului croat spune mai departe, că românii din Sârbia n'au nici un drept naţional, iar în şcoli nu li se dă voe d'a învăţa în limba lor, şi că metropolitul din Negotin a oprit preoţilor să cetească rugăciuni pe româneşte, că li s'a poruncit preoţilor să boteze copiii de român numai cu nume sârbeşti, ş. a. — Astfel, soartea românilor de acolo este mai de plâns, decât chiar a celor din Basarabia, — dacă e adevărat că ruşii întroduc limba română în biserica Basarabiei româneşti.

*

Elevi dela seminarul gr.-or. român din Arad pleacă mâne Sâmbătă în escursiune de studiu la Budapesta şi Fiume. Iau parte la această escursiune 25 de tineri sub conducerea dlui profesor Nic. Mihulin.

*

Ziarele româneşti din Cernăuţ, „*Patria*“ şi „*Gazeta Ţăranilor*“ au fost iarăş confiscate de procurorul din Cernăuţ, de astădată pentru o informaţiune din Budapesta, publicată de alt fel în toate ziarele din Ungaria şi România, şi privitoare la sporirea contigentului de trupe. Confraţii dela numitele ziare au toată dreptatea să protesteze energic în contra şicanelor ordinare, la care sunt expuse foile româneşti din Cernăuţ, cu atât mai vârtos că foile străine bucovinene, cari au publicat aceleaşi ştiri, sunt cruţate de dl procuror.

*

Bani falşi circulează de câtva timp şi prin Sibiiu şi împrejurime. Sunt monete false de argint şi de nichel. Se pot cunoaşte: pe culoarea lor surie, nesclipicioasă, sunt mai uşoare decât cele veritabile, inscripţia „viribus unitis“ de pe dungă lipseşte sau e defectuoasă la piesele de argint. Ministrul de finanţe a pus un premiu de o mie de coroane pentru cel ce va face cu putinţă descoperirea falsificatorilor acestor monete.

*

Descoperire arheologică. In Sparta se fac săpături, pentru a se desgropa ruinele templului Atenahalkoisikios. La o adâncime oarecare s'a dat de o statue mică de bronz, care înfăţişa un trimbiţaş din veacul al cincilea înainte de Cristos. Se crede, că e eternizat trimbiţaşul, care a dat alarma, când au năvălit Heloţii, după cutremurul dela 464 înainte de Cristos, cu care ocaziune s'au dărâmat toate casele în Sparta şi au murit 20,000 de mii de oameni. Regele Archidamas chemând atunci pe cei rămaşi în viaţă la arme, şi punându-i în linie de bătae, a silit pe Heloţi să se retragă. Nu au cutezat să înceapă lupta. Iar la arme i-a chemat pe cei rămaşi în viaţă trimbiţaşul, a cărui statue a fost descoperită acum.

*

„Diavolul“, piesa teatrală a scriitorului maghiar *F. Molnár*, dată cu frumos succes pe scena teatrului orăşănesc din Sibiiu în nemţeşte, a fost dată şi în româneşte în teatrul naţional din Bucureşti, asemenea cu bun succes. S'a dat în beneficiul societăţii „*Furnica*“. Un public număros şi distins a aplaudat mult pe artişti, mai ales pe dl P. Liciu, care a făcut o creaţie strălucită artistică.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian“ pentru înzestrarea fetelor sărace, din prilejul „Intrunirii agricole“, ţinute de Reuniunea rom. agricolă în Apoldulrom., au dăruit: Familia Adam Micu, (Mercurea), fam. D. Ivan (Apoldul mare), Schwartz, fam I Orăştian, fam. D. Orăştian, fam. I. Preda, înv., fam. înv. N. Fărcaş, N. N., văd. preoteasă Orăştian, în amintirea soţului său I. Orăştian, câte 1 cor., dşoara Valeria Reou, înv. 80 bani, Nicolae Iosif, înv. (Aciliu), I Orăştian, I. Crăciun, înv. (Apoldul mare), I. Popa, cand. de preot, fiecare câte 20 bani şi Ioan Buta, econ. 30 bani, familia notarului Vasile Moşoiu, 2 cor. — sau în total cor. 12·90.

Ştiri economice.

In ultimele sale şedinţe, comitetul central al Reuniunei române agricole si biene a luat următoarele hotărâri mai de căpetenie şi anume: S'a luat act cu plăcere de faptul, că comisiunea economică comitatensă, la cerere, a contribuit cu cor. 200 la preţul maşinei „Tornado“ pentru sfârticatul cocenilor de cucuruz, iar In. minister cu cor. 96, şi astfel din preţul de cor. 320 al maşinei, pe Reuniune să vine numai suma bagatelă de cor. 24. — In legătură s'a luat la cunoştinţă cu plăcere publicaţia zelosului paroh I. Popa din Cristian, despre folosirea cu deplin succes a maşinei „Tornado“ prin economii nostri de acolo. — Manuscriptul intitulat „Monografia comunei Sălişte“, întrată la concursul cu premii, s'a predat spre cenzurare membrului Dr. P. Şpan. — Opul „A madarak hasznáról és káráról“ de Hermann Otto, apărut în a 3-a ediţie, s'a predat profesorului semin. dl Nic. Vătăşan, spre binevoitoare opinare, dacă acest op ar fi potrivit să se dea în traducere românească. — S'a luat act de deciziunile direcţiunei financiare, prin cari, anulând mandatele de plată („fizetési meghagyás“) ale perceptoratului în cauza repertelor luate asupra chitanţelor de câte 4 cor., extradate membrilor Reuniunei, pe acestea le declară libere de timbru. — Dupăce la apelul adresat obştei, nu s'au însinuat decât foarte puţini, cari ar dori să cumpere pomi altoiţi cu preţ redus, comitetul a abstat dela procurarea şi vinderea de altoi. — Membrului Petru Cucuian, paroh în Loman, i s'a acordat un împrumut de cor. 400 pentru cumpărarea alor 2 vaci de prăsilă. — S'a luat act cu plăcere, că la intervenţia dlui I. T. Üveges, comptabil în Sebeşul săs., filiala din Vinţul de jos a „Sebeşenii“ a procurat spre distribuire 15 exemplare din broşura „Vierul român“ (noaua cultură a viilor) de N. Iosif, cum şi că la stăruinţa dlui învăţător G. Dobrin, banca „Voileana“ din Voila, a cumpărat, în acelaş scop, câte 20 esemplare din broşurile „Ţinerea vitelor“, „Prăsirea pomilor“ şi „Cartea stuparilor săteni“. — S'a adus mulţumită dlui N. Pop, prof. în Blaj, pentru lucrarea sa „Sădirea şi cultivarea viei“, dăruită în 1 esemplar Reuniunei şi în acelaş timp opul să recomandă spre cumpărare. — Opul „Egészségi tanácsadó, olvasó könyv a magy. földmivelő nép számára“ de Dr. A. Osváth, s'a predat spre binevoitoare opinare dlui Dr. I. Beu, cu adausul, că dacă opul va fi folositor obştei noastre, să se traducă în româneşte. — S'a primit ofertul secretarului Vic. Tordăşianu şi al librarului Radu P. Barcianu, cari, procurând 4000 ilustrate cu chipuri de ale copiilor premiaţi la expoziţia de copii din Poiana, profitul realizat îl destinează pentru premiile viitoarelor expoziţii de copii. Ilustratele sunt puse în vânzare cu preţul de 6 bani prin Librăria arhidiecezană. — Primăria din Sibiel a fost provocată să achite preţul grapei de fânaţe, ce i s'a dat spre folosire, şi pe care a declarat, că o va cumpăra pe sama obştei de acolo. — La întrebarea pusă din mai multe părţi: dacă planta numită „Helianti“ şi „Comfrey“ este potrivită la nutrirea vitelor, după inforformaţiuni primite dela cel mai competent loc, să constată, că planta „Helianti“ nu e alta decât „Helianthus tuberosus“, ungureşte „Csicsoka“, româneşte „Baraboi (cartofi) porceşti“, ale căror tubercule le mănâncă râmătorii. Să pot sămăna în locuri sterile, de unde le sgârmă porcii şi de unde numai cu greu se pot estirpa. Frunzele nu se folosesc la nimic. Numirea botanică a plantei „Comfrey“ este „Symphytum asperrinum L.“ numirea englezască aei e „Concasian Prickley Comfrey“. Mulţi au încercat să cultive această plantă, mult lăudată, dar care s'a dovedit a fi absolut nefolositoare.

Secretarul.

Teatru german.

Sâmbătă: în beneficiul artistului *Carls Felda* tragedia *Narciss.*

Slăbiciunea

fie trupească sau după vre-o boală, dispare în curând şi întoarcerea repede spre sănătate şi putere se asigură prin Emulsiunea lui SCOTT.

8 (270) 1—1

Pentru cerul gurii
şi stomah gingaş

cari nu supoartă unsoarea de ficat, este Emulsiunea lui SCOTT cel mai ideal mijloc. Are acel favor, că e de trei ori mai nutritoare ca unsoarea de ficat obicinuită.

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Se poate lua cu cel mai bun succes şi vara.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Societatea pe acţii pentru exploatarea
şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon-Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 12—50

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 14—20

Nr. 133/1909 [107] 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia rom. gr. or. **Folt** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele înpreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate sub coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a și așterne rugările instruite conform ordinului consistorial No. 1642 Bis. a. c. cu Atestat de VIII classe gimnasiale și celelalte documente recerute conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în parochie cu știrea protopresbiterului, în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, 6 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
protopresbiter adm.

Concurs din oficiu.

In legătură cu decisul dela 30 Decembre 1908 Nr. 6872 Bis. se publică concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Briznic**, protopresbiteratul Dobra, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele înpreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B' pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Alesul paroh va avea să cedeze din venitul său parohial suma de cor. 400 anual bătrânului și neputinciosului paroh de până acuma Avram Barbu, cât timp va mai trăi acela.

Competenții la acest post să-și aștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, în terminul amintit, oficiului protopresbiteral al tractului Dobra.

Sibiiu, din ședința consistorului arhid. ținută la 10 Martie 1909.

Consistoriul arhidiecezan.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: **alifie de casă de Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 8—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,

Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Important

pentru

morboși de stomah.

Lipsă de apetit, greutățile în stomah, durerile de cap în urma mistuirii rele, nemistuirea, colica, insomnia, anemia, gălbinarea, etc. le înlătură renumitele și veritabilele

Picături de stomah ale lui Brady

Multe mii de scrisori de mulțămită și recunoștință. Prețul unei sticle împreună cu înnrumarea de folosire **80 bani**. Sticlă mare C. 1 40. **Se capătă în farmacii.**

Depozit central: **C. BRADY**, farmacie la „Regele Ungariei“, Viena, Fleischmarkt 1.

Depozit Nr. 252.

A se cere de acolo gratuit trimiterea „Broșurei speciale“. Contra trimiterii á Cor. 5—, se expeaează franco 6 sticle mici, à Cor. 4 50 3 sticle mari

A se păzi contra falsificațiunilor, picăturile veritabile de stomah ale lui Brady trebue să poarte marca de mai sus și subscrierea.

33 4-5

De vânzare

e casa din Schützengasse Nr. 10, deslușiri se dau în Strada Urezului Nr. 25 etajul I. dela 2—4 oare după prânz. (104) 3—3

Dela **Libraria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

ad Nr. pp. 454/1909 [112] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățătoriu la școala noastră confesională din comuna **Panic**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. ca salariu din repartiție dela popor, cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și așterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subscrisului, în terminul sus indicat și a-se presenta în vre-o Dumineă sau sărbătoare la biserică, ca se fie cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetnl parohial.

Cluj, 13 Martie 1909.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Anunț!

La administrația acestei foi să află de vânzare 4 **acții** de ale băncii „**Porumbăceana**“ din Porumbacul inferior. (99) 3—3

Pian de vânzare!

In urma schimbării domiciliului este un pian de vândut. Str. Schewis Nr. 9. (102) 3—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 7—52

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospetează și intinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin rambura sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 39-52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

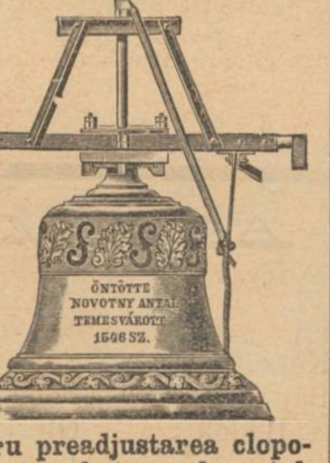

Garanția cea mai intensivă. Condiții de plată favorabile.

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

lifereazǎ

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 11—12 Telephon Nr. 12—91.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 33 Sibiiu, Marți 24 Martie (6 Aprilie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Crisa.

Sibiiu, 5 Aprilie n.

Norii cei grei de pe orizontul politicei *esterne* s'au răsfirat, furtuna a trecut, și acum încep a se îngrămădi norii pe ceriul politicei *interne* și a amenința cu grea furtună patria noastră.

Dieta țării a luat de Marți vacanțe până la 26 Aprilie, nu pentrucă nu ar avea doară de lucru, — căci legea electorală își așteaptă discutarea și votarea, — ci pentru a da guvernului posibilitatea de a-și regula afacerile cu Viena, și mai ales de a-și aduce în regulă chestia arzătoare și actuală a băncii independente maghiare. Guvernul, cum se știe, e pentru înființarea unei bănci de cartel, cu aceiași stăpâni capitaliști pe cari îi are acuma banca comună austro-ungară, dar cu conducere separată *maghiară*. Cei din Austria însă zic, decât bancă de cartel, mai bine bancă cu totul independentă maghiară!

Pertractările între guvernul maghiar și cel austriac s'au început în chestia băncii, dar nu s'au terminat. Au și fost întrerupte în timpul din urmă, din causa evenimentelor grave din politica esternă, dar acuma ele vor fi continuate și terminate, astfel, că la întrunirea de nou a dietei situația va fi limpede și sigură. Ori îi succede guvernului să esopereze banca de cartel, și atunci guvernul remâne și mai departe la postul seu, pentru a face legea electorală și a conduce viitoarele alegeri, ori nu-i succede planul, și atunci guvernul se retrage, pentru a face loc altuia.

In casul din urmă, cine va urma la putere? Asta e intrebarea cu care se ocupă toate gazetele și întreaga opiniune publică maghiară. Și combinațiunile cam într'-acolo merg, că după obiceiurile parlamentare ar trebui se urmeze partidul independist singur la putere, cu un guvern curat kossuthist. Dar partidul kossuthist își are scrisă pe steag banca independentă maghiară; și dacă actualul guvern cade pe tema băncii de cartel, Coroana sigur că nu va putea onora cu încrederea ei un guvern și o majoritate parlamentară, care cere și mai mult decât actualul guvern.

Va trebui deci, ca ori kossuthiștii să renunțe deocamdată la banca independentă maghiară și atunci vor putea se primească singuri formarea cabinetului și conducerea destinelor țării, ori apoi se treacă în oposiție, cerând de aci mereu banca independentă maghiară. Cu o oposiție care formează majoritatea parlamentară nu poate însă nime guverna, și astfel în casul din urmă disolvarea dietei se va impune, ca o necesitate inevitabilă.

Se va face deci o nouă alegere pentru dietă, durere însă, că tot pe baza legei electorale din trecut, pentrucă nu s'a purtat de grije, ca noua lege electorală, promisă popoarelor patriei acesteia, să fie de fapt adusă în curs de doi ani, cum se proiectase cu ocasiunea legării pactului între Coroană și coaliție.

Cine va conduce însă nouele alegeri? Asta e a doua mare întrebare, pe care și-o pun politicianii maghiari, și aici răspunsul e mai greu de dat, pentrucă lipsește baza oricărei combinațiuni. Se poate, că contele *Andrássy*, dacă se va simți destul de tare, ca să iee luptă, nu numai cu naționalitățile, ci chiar și cu kossuthiștii, la alegeri, pentru a-și forma o majoritate parlamentară compactă și unitară constituțională, dar se poate că *Lukács*, fostul ministru de finanțe, persoană binevăzută la curte, ori iarăși *Fejérváry*, sau altul dintre generalii credincioși ai Maiestății Sale. Cine poate să știe?

La tot casul deci întorsături mari se vor întâmpla pela finea lunii acesteia în politica internă a țării noastre, din cari am dori să iase odată ceva bun și pentru noi, popoarele nemaghiare din patria aceasta, și anume, barem atâta, ca legea, ce totuși va trebui să fie adusă cu privire la reformele electorale, să fie o lege dreaptă și multămitoare pentru toți, să fie o lege pusă pe bazele sufragiului universal, egal și direct, pentrucă ori și cum, dar trăim în *era masselor*, când pretutindenea corpurile legiuitoare se compun din aleșii tuturor cetățenilor, nu din grația domnitorului, ori a unei clase sociale, până aci favorisată de soarte. Să se facă deci loc și la noi masselor mari în constituția țării, pentrucă nu în detrimentul, ci chiar în favorul patriei are să fie primenirea parlamentului cu puteri noi, cari posed încrederea masselor.

Legea congruei în casa magnaților.

Joi a fost discutată în casa magnaților *legea congruei*, votată din partea dietei, cu modificări și mai asupritoare pentru naționalități, decum era textul original al proiectului de lege. In casa magnaților legea a fost combătută din punctul de vedere al intereselor bisericei noastre gr.-ort. române din partea Preasfințitului Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, care a rostit vorbirea următoare:

„Domnilor magnați! In urma unor împrejurări absolut neatârnătoare de voința mea, dintre membrii episcopatului bisericii gr.-orientale române din Ungaria și Ardeal singur eu pot lua parte la ședința aceasta, și astfel mie-mi revine datoria, ca reprezentând interesele preoțimii bisericii mele, să esprim părerile episcopatului nostru față de proiectul novelar pus în desbatere. Deplin conștient de misiunea și datoria ce-mi impune situația asta dificilă, cu permisiunea dlui prezident și a dlor magnați, îmi iau voie să-mi desfășur părerile asupra proiectului ce țintește modificarea legii XIV. din 1898 despre venitele preoților.

Episcopatul nostru a salutat cu bucurie știrea, că guvernul iubitei noastre patrii studiază modificarea legii amintite. Ne-am bucurat, că ideea modificării e pornită din principiul egalității și echității, astfel, că preoții confesiunilor recepte și recunoscute de lege să fie socotiți de-opotrivă. Este cu dreptate, ca ei să se împărtășească de-opotrivă din ajutorul statului, precum ei lucrează de-opotrivă pentru întărirea temeliilor statului, cultivând viața religioasă și moralitatea, propovăduind credința către tron și patrie, iubirea de-aproapelui, toleranța religioasă, și întărind astfel moralitatea și legalitatea în stat și în biserică.

Episcopatul nostru s'a bucurat, căci a nădăjduit, că la modificarea legii se vor recunoaște serviciile credincioase pe cari preoțimea noastră, asemenea celoralalte corpuri preoțești, le aduce statului și îi va asigura un venit mai potrivit situației sale sociale, cerințelor moderne și chemării sale grele și adesea primejdioase.

Recunosc, că proiectul realisează ideea egalității, ca preoții tuturor confesiunilor să se împărtășească deopotrivă de congruă. Nu pot să trec însă sub tăcere plângerile ce avem față cu unele din dispozițiile proiectului.

Cea dintâiu plângere ce avem este, precum noi am arătat și la alte prilejuri, că proiectele cari ating interesele bisericii noastre se elaborează *fără a se asculta părerea episcopatului nostru*, chemat să apere interesele bisericii noastre, al cărei representant autorisat este. Mai mult chiar, unele dispoziții ale bisericii noastre au fost de tot nesocotite. Consecința acestui lucru e, că proiectele de asemenea natură trezesc cele mai serioase îngrijiri și temeri din partea noastră, prin textul și dispozițiile lor, dar și prin faptul adeverit nu de mult, că guvernele nu sunt aplecate a primi amendamente la proiectele depuse în parlament.

Dacă s'ar asculta însă părerea domnilor episcopi înainte de presentarea proiectului, credem că am isbuti să convingem pe domnii miniștri de dreptatea dorințelor noastre, și am reuși să se ia în considerare organisația bisericii noastre recunoscute de stat, asigurându-se desideratele ei. In casul contrar se întâmplă, ca la proiectul de față, că unele dispoziții ale bisericii se nesocotesc cu totul, în vreme ce retribuția preoțimii altor biserici se face în conformitate cu organisația confesiunii lor.

Ca dovadă îmi iau voe să amintesc, că biserica noastră, afară de preoți și de capelani, mai are și protopopi, iar protopopii sunt acei factori indispensabili pentru biserica noastră, fără mijlocirea cărora forurile superioare bisericești nu și-ar putea esercita, nici dreptul de disciplinare și inspecțiune, și n'ar putea nici să esecute ordinațiunile ministeriale. Dar cu toate, că protopopii fac însemnate servicii, atât bisericii, cât și statului, și cu toate, că legile politice bisericești le-au micșorat și lor deopotrivă venitul, proiectul acesta nici amintire nu face de ei.

Deși sper, că toate aceste rele se vor îndrepta, totuși nu pot retăcea, că pentru noi sunt deosebit de vătămătoare dispozițiunile proiectului cu privire la dotația capelanilor. Capelanii nostri sunt tratați întocmai ca cei catolici, câtă vreme se știe, că ei sunt oameni cu familie, cari au locuință și gospodărie deosebită de a preoților.

Foarte vătămător este și § 3 al proiectului, în urma căruia e aproape peste putință, ca biserica noastră să aibă preoți de o cultură superioară, ceeace, bine înțeles, nu e nici în interesul bisericii, și nici într'al statului. Și tocmai în ținuturile muntoase, cu comune mici și sărace, este mai mare trebuință de preoți luminați, cari prin pregătirea lor superioară să poată munci deopotrivă în folosul statului și al bisericei.

O mare nedreptate ni-se face prin punerea în aplicare a legii din 48. Legea aceasta s'a abrogat prin legile de mai târziu. Iar acum prin legea asta veche se abroagă legile votate în urma ei. Acesta e un precedent periculos, prin care se violează constituția.

Punerea din nou în aplicare a legii dela 1840-46 poate fi și de altfel izvorul multor nedreptăți, deoarece prin legea aceasta pe de o parte nu se spune apriat, câtă știință de limbă ungurească să cere dela un preot, pe de altă parte nu se numește forul chiemat să judece în astfel de cazuri.

Cu privire la disciplinarea preoților sunt de părerea, că delictele disciplinare ar trebui să se judece *exclusiv de către forurile bisericești,* căci biserica numai așa își poate menține autoritatea față de preoțime. Iar încât privește așanumitele crime îndreptate în contra statului, nu sunt competente să judece aici, nici forurile bisericești, și nici guvernul. Ele se țin de competența judecătoriilor independente, ceeace nu exclude, ca preotul, care va fi osândit pentru delicte politice, să fie tras mai pe urmă în cercetare disciplinară de către forurile superioare bisericești, sau de către guvern.

Sunt nevoit să excepționez și aceea dispozițiune a §-lui 5, care vrea să aplice §-ul 9 din legea dela 1898, art. XIV, și în cazul, când preotul dotat dela stat nu se va supune ordinațiunilor ministeriale. Paragraful acesta este superfluu, pentrucă o ordinațiune ministerială numai atunci este legală, când răspunde unei legi oarecare.

Asta țin să o amintesc, nu pentrucă m'aș teme, că astfel de ordinațiuni sunt periculoase pentru preoții din dieceza mea, — patriotismul preoților români din această dieceză nu a putut fi tras niciodată la îndoială, — dar mă tem, că de aici încolo fiecare guvern își va considera toate ordinațiunile sale de legale, şi în felul acesta se pot ivi neînţelegeri grave între biserică şi stat.

După toate acestea declar, că nu primesc proiectul“.

După închiderea desbaterei generale, la care a mai luat parte, afară de Preasfinţitul domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, încă Arhiepiscopul romano-catolic *Városy* din Calocea, episcopul evangelic *Gyurátz* şi contele *Károlyi Gyula,* a răspuns ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele Apponyi Albert, cam următoarele: Spunea, că proiectul de faţă nu stabileşte în mod definitiv congrua preoţească. Preoţii au o pregătire superioară învăţătorilor, şi se va sili de a ridica în conformitate congrua preoţilor, imediat ce situaţia budgetului va îngădui aceasta.

Dintre oratori numai P. S. Sa *Ioan I. Papp* episcopul Aradului a adus obiecţiuni însăşi economiei legii. D-sa a arătat dorinţa, că înainte de a se prezenta proiectul, ar fi trebuit ascultată părerea episcopatului. Aici e însă vorba numai de o lege novelară, deci nu e nevoe de a se conforma legii XX din anul 1848, pe care în alte cazuri ar respecta-o. Dealtcum episcopatul a avut timp îndeajuns înainte de depunerea proiectului să-şi prezinte obiecţiunile, ceeace *episcopatul ortodox românesc a şi făcut.*

Obiecţiunea D-sale, că preoţii capelani nu sunt îndeajuns retribuiţi, e mai puţin întemeiată la biserica pe care P. S. Sa o represintă. Biserica ortodoxă românească cuprinzând 1,800.000 de suflete — jumătate din numărul de suflete al celor două biserici protestante, — are 1,200.000 de cor. ajutor pentru congruă, numai cu 50.000 de cor. mai puţin decât bisericile protestante.

Ajutorul de congruă dat bisericii ortodoxe româneşti face 60% din totalul venitului preoţesc, pe când la biserica evangelică de Augsburg e de 38% iar la biserica reformată 44%.

Ministrul mai spune, că sunt 186 de parohii româneşti, în cari preotul nu are nici 50 de cor. venit, în altele deşi venitul e ceva mai mare, totuşi suma cu care statul complectează leafa preoţească e de câte 5—7—900 de coroane.

Polemizând cu P. S. Sa episcopul Aradului, ministrul îi răspunde la obiecţiunea ce a făcut articolului 3 spunând, că legea VI din 1840, care impune preoţilor cunoştinţa limbii ungureşti, nu a fost abrogată prin nici o lege posterioară, căci legile cari asigură limba naţională în liturgie nu exclud îndatorirea preotului de-a cunoaşte limba ungurească. Dacă P. S. Sa vrea să menţie şcoalele confesionale, precum crede ministrul, preotul care-i directorul ei, *nu va putea controla instrucţia limbei ungureşti dacă nu o va cunoaşte.* Dimpotrivă, va dori să nu o execute, încât ar răsări multe conflicte între autorităţile statului şi ale bisericii. Dealttel ministrul *făgădueşte să aplice legea cu bunăvoinţă* şi se va aplica mai mult *celor cari de aici înainte vor întra în slujbă,* avându-se şi aici în vedere, că *trebuiesc cinci ani până la formarea unei noui generaţii.*

Vorbeşte pe urmă despre obiecţiunile aduse articolului 5. In principiu, spune, se miră, că poate avea cineva obiecţiuni împotriva acestui articol. Dacă cumva se împotriveşte orânduelii statului şi dispoziţiilor lui, pedeapsa cea mai mică e de a nu-l întări, sau cel puţin să nu-l sprijine, să nu-l plătească. P. S. Sa episcopul merge însă mai departe, cerând ca aceştia să fie daţi judecătoriei penale.

Sunt însă cazuri număroase, cari nu întră în prevederile disciplinei, nefiind atât de grave, cari însă totuşi vor trebui pedepsite, altcum regulamentul disciplinar nu ar avea nici un rost şi ar trebui înlocuit prin codul penal.

„P. S. Sa însă se mângăie, zice ministrul, că în eparhia sa nu va fi nevoe, de aplicarea acestui articol. Dea Dumnezeu să fie aşa (Aplauze). Nimeni nu se va bucura mai mult ca mine. Dar atunci articolul poate fi indiferent P. S. Sale, precum pot să zic, că nu mă supără nici pe mine bunăoară dispoziţiile codului penal privitoare la furt, la ucideri, la otrăviri, etc., ştiindu-mi cugetul curat de aceste crime (Ilaritate). Dacă Dsa e convins, că biserica P. S. Sale nu va avea conflicte de asemenea natură cu statul, îl felicit şi felicit şi statul, dar tocmai pentru acest motiv nu vom şterge articolul.

De altfel domeniul de aplicare al articolului e atât de strâns mărginit şi legat de atâtea rezerve şi restrângeri, precum e: hotărârea consiliului de ministri, încunoştinţarea M. Sale şi competenţa contenciosului administrativ, care împlineşte dorinţa P. S. Sale, că judecătoria independentă va judeca orice caz, încât un abuz de al guvernului e imposibil.“

La urmă ministrul cere luarea în considerare a proiectului.

Proiectul a fost apoi votat, în general şi pe articole şi acum va fi înaintat Maiestăţii Sale spre preaînaltă sancţionare, pentru a putea fi pus în aplicare.

† Alesandru Mocsonyi.

Intristătoarea ştire despre moartea marelui nostru bărbat *Alesandru Mocsonyi* a făcut cea mai dureroasă impresie în Sibiiu, şi pretutindenea printre Români. Toate ziarele noastre au apărut încadrate în negru şi cu articole lungi, consacrate memoriei decedatului. Catastrofa s'a întâmplat în noaptea de Joi spre Vineri, la orele 11. In jurul patului se aflau toţi membrii familiei, cari apoi Vineri dimineaţa au luat imediat măsurile necesare pentru înmormântare. Au lansat următorul *anunţ funebru:*

Văduva Elena de Mocsonyi n. Somogyi de Gyöngyös, ca soţie, atât în numele său, cât şi al fiicelor sale, văduva contesă Livia Bethlen de Bethlen n. Mocsonyi de Foen şi văd. contesă Georgina Bissingen şi Nippenburg născ. Mocsonyi de Foen, mai departe al cumnatei v. Teresia de Mocsonyi n. Horváth de Zalabér, al copiilor ei: Catarina, Eugenia, Petru, Alesandru şi Ionel, precum şi al văd. Maria Mocsonyi n. baronesă Fischer de Nagy-Szalatnya şi al fiiului ei Anton Mocsonyi de Foen, aduce cu inimă frântă de durere la cunoştinţă, că neuitatul soţ şi rudenie

Alesandru de Mocsonyi

a încetat din viaţă, după îndelungate suferinţe, la 1 Aprilie st. n. 1909 în al 68-lea an al vieţii.

Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor aşeza spre vecinică odihnă Luni la 5 Aprilie st. n. la orele 11 din zi, în mausoleul familiar din Foen.

Parastas se va celebra la 13 Maiu st. n. a. c. la orele 10 din zi în bisericile gr. or. române din Foeni, Căpâlnaş, Birchiş şi Budapesta.

Birchiş, 2 Aprilie st. n. 1909.

Odihnească în pace!

La actul înmormântării a celebrat P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, cu membri de ai înaltului cler din Sibiiu, Arad şi Caransebeş. Din Sibiiu a mers la înmormântare P. C. Sa, protosincelul şi directorul seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca,* reprezentând împreună cu Preasfinţitul Episcop dela Arad metropolia, apoi domnii *Parteniu Cosma* şi *Dr. Liviu Lemény,* în numele *„Albinei“* şi P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* cu asesorul consistorial *N. Ivan,* în numele „Asociaţiunei“. Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu,* a trimis pentru a fi aşezată pe sicriu, o prea frumoasă cunună de flori naturale, în numele metropoliei.

Din România.

Alegere de episcopi. Pe eri Dumineca, era anunţată întrunirea marelui colegiu al României, spre a face alegerea noilor episcopi pentru completarea vacanţelor dela eparhiile Râmnicul-Noul-Severin şi Dunărea de jos. Marele colegiu e compus din membrii sfântului sinod, din deputaţi şi senatori. S'a oficiat întâiu serviciu divin la metropolie, apoi s'a întrunit colegiul în şedinţă. A presidat I. P. S. Sa Metropolitul-Primat *Atanasie,* azistat de un Arhiereu şi de doi secretari dela cameră şi senat. Resultatul alegerii nu-l cunoaştem. Investirea noilor episcopi se va face mâne, Marţi.

•

Societatea istorică română. Mercuri la orele 6 d. a. a ţinut şedinţă comitetul esecutiv al societăţii istorice din Bucureşti sub prezidenţia domnului Em. Kreţulescu. Secretarul a făcut o espunere amănunţită despre lucrările săvârşite de biroul societăţii de la Ianuarie până acuma, şi a arătat, că s'au primit la comitet număroase adesiuni de membri ai societăţii, atât din România, cât şi din celelalte ţări locuite de Români. S'a hotărât, ca societatea să ţină un ciclu de conferenţe şi să aranjeze escursiuni istorice în luna Maiu. S'a întregit apoi comitetul prin alegerea de doi membri noi.

Dela sate.

Poporul jertfeşte pentru cultură mai mult decât domnii!

Câmpuri-Surduc, 30 Martie n.

In anii din urmă mi-am fost perdut toată încrederea în posibilitatea de a susţinea şcoala din darea cultului. Cum să poţi solvi salarul urcat de lege, când în restimp de un an nu poţi încassa cele 300 fl. (600 cor.) din contribuţia ce o facem pe popor? Unde-i apoi împrejurarea, că în restimp de un deceniu a treia parte a contribuitorilor va deveni în aşa stare, încât nici nu-i mai poţi socoti între contribuabili.

Isvoare de venit, ca în alte părţi, — nu ştiu să aibă nici o biserică de pe aici.

Sidoxia de 15 cr. (30 fil.) cu cât năcaz se scoate, încât de multeori ziceam către doi-trei fruntaşi: Haideţi să o plătim noi, ca să nu mai avem atâta năcaz.

— „Bine, să o plătim, dar azi sidoxia, mâne alta şi în urmă unde ajungem? răspundeau ei.

Apoi de mai încercam şi după alte contribuiri pentru vre-un scop oarecare, tare deprimat rămâneam, căci nici la un resultat nu ajungeam, ci din contră mă alegeam cu multe dureri sufleteşti, căci cu o mâhnire de nedescris mi se înşirau lipsurile unde trebue să tot dee oamenii şi „nu se mai ajunge şi pe de acestea“. Nu i de unde! Nu am!

Din conversările cu colegii mei am aflat, că asta în întreg jurul acesta e aşa.

Ei, dar m'am hotărât să cerc toate mijloacele chiar să nu ies la nici un resultat şi chiar numai să-mi satisfac ambiţia.

După un an de muncă şi trudă, minune! Mie mi se adevereşte contrarul.

Eu pot afirma, că poporul meu jertfeşte mai mult pentru cultura sa decât domnii.

In I. adunare generală a „Insoţirei de credit“ ce am înfiinţat-o la sfatul şi stăruinţa dlui Tordăşianu (sunt silit din recunoştinţă a i aminti numele şi acum) poporul meu cu mult mai mult de jumătate a venitului curat l-a dat pentru scopuri culturale.

Abstrăgând dela cheltuelile mari de fondare ş. a. ca la tot începutul, adunarea generală a „Insoţirei“ noastre a împărţit venitul curat în modul următor: 150 cor. 15 fil. fondului de reservă, iar ceealaltă parte întreagă culturii, adecă: Bisericei 200 cor. şi „Reuniunei de musică şi cântări“ ce o avem aici 28 cor.

Am rămas emoţionat un timp oarecare de acest fapt şi am venit la convingerea, că poporul numai de aceea nu plăteşte regulat contribuţiile ce i se cer, pentrucă nu are de unde.

Dacă are, el dă tot ce-i prisoseşte.

De erau la adunarea generală 10—15 inşi tot decisul îl socoteam de un lucru slăbuţ, dar au fost — cu escepţia a 2—3 toţi membri, şi alţi oameni din comună cari nu erau membri, încât sala cea mare a şcoalei de nou zidită era plină îndesată de popor.

In această adunare m'am convins, că poporul a rămas pe deplin luminat, că din venitul ce-l facem de pe la unii şi alţii noi cu nimic nu suntem ajutoraţi, să facem ori câtă rugăminte. Din contră, ce satisfacţie avem, când noi ne votăm nouă din ale noastre!

„Ale tale dintru ale tale, ţie aducându-ţi de toate şi pentru toate“.

Pe lângă binele acesta m'am ales şi cu un mare bine moral, căci toţi fac acum presiune morală asupra acelora vre o 25 cari încă nu sunt membri, ca şi ei să se facă.

Dacă noi în cercul acesta am avea numai unul sau doi bărbaţi desinteresaţi „cu sentimente egale“ bărbaţilor aevea demni, cari cu iubire ar conveni într'un loc sau altul şi ar combina lucruri cari să ne scape de miserie, atunci altcum ar fi şi pe aici.

Nu avem de acesti bărbaţi pe aici! Avem numai de cei cu ambiţie vană, cari poftesc ca tot rostul să constee întru a te complimenta lor; dar încolo interese personale şi alta nimica!

Din când în când se mai face şi câte un martiragiu de stradă pentru reclam.

Numai singure acestea însă nimănui nu folosesc. *Ioan Budoiu*
preot.

Din Arad.

Primim spre publicare următoarele: La 10 Martie s'a reconstruit „Reuniunea femeilor române din Arad şi jur“, care are de scop ridicarea unui edificiu nou, modern, pentru internatul de fete din Arad. In comitetul central au fost alese următoarele doamne: Aurelia Beleş, prez., Letiţia Oncu, viceprez., Iustina Şerban, cas., Sever Bocu, secretar, Ana Demian, Livia Vuia, Zina Moga, Elena Raicu, Lucreţia Herbay, Eugenia C. Pop, Adriena Ispravnic, Iovanca Nemet, Lucreţia Russu, Marilina Bocu, Octavia Ciuhandu şi dnii: Vasile Goldiş, Dr. Liviu Tămăşdan, Dr. Iustin Marşieu şi Dr. Cornel Iancu.

In comitetul din provincie au fost alese 200 membre din jurul Aradului, către cari din partea comitetului s'a adresat următoarea scrisoare:

Cu bucurie vă aducem la cunoştinţă, că „Reuniunea femeilor române din Arad şi provincie“ s'a reactivat în adunarea sa generală, ţinută aici în Arad la 10 Martie n. 1909.

Tot cu asemenea bucurie vă notificăm, că adunarea noastră generală v'a ales de membru provincial în comitetul Reuniunii noastre, unde vă salutăm şi vă primim cu toată dragostea.

Precum sună şi statutele şi precum ne dictează şi inimele noastre, ne-am pus de gând să ridicăm aici în Arad de urgenţă o zidire modernă, în care să aşezăm şcoala superioară de fete de azi şi să o provedem şi întregim cu şcoală de ţesut şi de menegiu şi de tot ceeace este de lipsă şi folositor pentru creşterea bună şi românească a fetelor române.

In acest scop facem către dvoastră acest apel, de soră către soră, rugându-vă să întraţi şi dvoastră în mijlocul nostru şi să ne ajutaţi din toate puterile ca să putem ridica cât de curând acest altar pentru limba şi cultura noastră.

Tot spre acest scop vă rugăm să binevoiţi a vă înscrie şi dvoastră şi totodată să câştigaţi câţi mai mulţi membri la Reuniunea noastră. Cauza este mare şi sfântă şi toţi câţi simt româneşte, trebue să se înroleze sub acest steag al culturii noastre.

Spre scopul acesta alăturat vă trimitem o listă de subscriere, pentru adunarea de membri la Reuniune. Lista vă rugăm să ni-o remiteţi, — cu taxele adunate până în 1 Noemvrie 1909.

Arad, la 10 Martie 1909.

Reuniunea femeilor române din Arad şi provincie.

Letiţia Oncu m. p. *Iustina Şerban* m. p
viceprez. cas.

Sever Bocu m. p.
secretar.

Invitare tuturor Românilor.

„Reuniunea femeilor române din Arad şi prov.“ are onoarea a vă ruga să binevoiţi a lua parte la *Serata etnografică* — compoziţia dlui Dr. Tiberiu Brediceanu — care se va aranja la Dumineca Tomii în 5/18 Aprilie, la 8 ore seara, în hotelul „Crucea albă“, în favorul unui capital pentru a ridica un edificiu nou internatului de fete din Arad. Preţul de intrare 8, 6, 5, 4, 2 cor. de persoană.

După reprezentaţiune urmează dans. Oferte benevole se primesc cu mulţămită.

Letiţia Oncu *Iustina Şerban*
v.-prez. cas.

Sever Bocu
secretar.

Pentru evitarea cheltuelilor, invitări speciale nu se fac.

Programa:

V. Alexandri: *Miorița*, declamație.

1. *Preludiu*, cântat de orchestra muzicei militare.
2. *Hora*, dansată de 6 perechi în costume din România.
3. *Doine din Ardeal*, solo de voce cu acompaniare de orchestra militară.
4. *Lugojana*, dansată de 3 perechi în costume din jurul Lugojului.
5. *Ardeleana-Hațegana*, dansată de 4 perechi în costume din Abrud-Hațeg.
6. *Pe picior*, dansată de 2 perechi în costume din Oravița.
7. *Învârtita*, dansată de 2 perechi în costum din Săliște.
8. *Cântec din Banat*, solo de voce cu acomp. de orchestra muzicei militare.
9. *Bătuta*, *Călușerul și Brâul*, dansate de 7 domni în costume din România.

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sarbători de Miercuri „Bunavestire“, *numărul proxim al ziarului nostru apare Vineri, ca număr duplu de Paști.*

*

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“, deschide la 15 Aprilie n. un *curs nou de bucătărie*. Cursul va dura dela 15 Aprilie până la 15 Iulie. Taxa pentru elevele interne e de 150 cor., iar pentru cele externe de 120 cor. Informațiuni detaiate se pot primi dela domnișoara *Tulia Bogdan*, Sibiiu, strada Baier Nr. 1.

*

Portretul lui Brediceanu. Tinărul artist, dl *V. Simonescu*, a pictat pe seama casinei române lugojene portretul regretatului Coriolan Brediceanu. Tabloul, foarte reușit, înfățișează pe Brediceanu stând cu o mână la șold, cu ceealaltă răzimând creionul pe cartea legii la masa verde, unde se știe că răposatul a reclamat drepturi pentru poporul său. Inspirația artistului a fost dintre cele mai fericite.

*

Gogol. S'au împlinit în 19 Martie st. v. o sută de ani dela nașterea celebrului scriitor *N. Gogol*. A trăit mai mult în Roma, decât în patria sa, unde cenzura i a pus multe piedeci. Din lucrările lui pomenim romanul din viața căzăcească „*Taras Bulba*“, apărut în 1834, — îl avem tradus în românește de I. L. Brândză; „*Revizorul*“, piesă reprezentată în Petersburg la mijlocirea țarului, căci cenzura nu voia să lase să se joace piesa; cartea de căpetenie a lui Gogol este „*Suflete moarte*“, apărută în 1842, în care se zugrăvesc minunat obiceiurile pe la curțile proprietarilor și pe la slujbași de tot felul. Gogol a murit în 1852 în mizerie, dușmănit de mulți și uitat aproape de toți, câți l-au cunoscut.

*

Caz de moarte. *Iuliu Schäffer*, cunoscut și în cercurile muzicale românești din Sibiiu, a reposat în Hanovra, unde se dusese nu de mult ca profesor la conservatorul de muzică. In Sibiiu s'a distins ca bun pianist și recenzent muzical, și ca harnic profesor; a avut multe eleve dela școala noastră superioară de fete, și a compus între altele și câteva lucrări muzicale cu motive românești.

*

Teatrul Sibiiului. Cu reprezentațiile de eri, Duminecă, s'a închis stagiunea din anul 1908/9; trupa dlui director *Bauer* pleacă la Făgăraș, și d'acolo în alte orașe ardelenești, făcându și turneul obișnuit. Merit real și-a câștigat direcțiunea teatrală prin faptul, că s'au reprezentat piese de înaltă valoare ale unor scriitori clasici ca Sakespeare, Schiller și Lessing, asemenea și a scriitorilor moderni ca Ibsen și G. Hauptmann, jucate de câteva puteri artistice escelente. Direcția teatrului, ținând seamă de dorința publicului care caută să-și petreacă în piesele teatrale, ni a dat și operete, farse și alte lucrări, cari firește au avut o valoare mai mult distractivă, decât artistică. In resumat credem, că nu greșim dacă atribuim teatrului din Sibiiu un nivel, la care puține teatre din provincie au putut să se înalțe.

*

Penzii pentru comercianți. In camera de comerciu din Craiova, România, s'a emis ideea d'a se înființa o casă de penziuni pentru comercianți, spre a asigura pe aceia, cari ajungând la bătrânețe rămân fără capital de întreținere, sau cari ajung în imposibilitate de a munci din cauza infirmităților. Camerele de comerciu, în congresele lor, probabil vor discuta ideea, căutând s'o realiseze.

*

Congres geologic. Institutul geografic din Budapesta, al cărui director e Lóczy Lajos, aranjază în luna aceasta un congres geologic, care se va ținea în Arad și va avea o durată de șapte zile. Se vor face și escursiuni științifice în apropierea Aradului. Ședințele se vor ținea în sala mare a palatului orășenesc din Arad.

*

Spargere în Mișcolț. Făptuitori până acum necunoscuți au săvârșit o mare spargere în orașul Mișcolț, furând dela o proprietară cu numele Lichtschein juvaere în preț de 20 de mii de coroane, într'una din seri, când proprietara era dusă la teatru.

*

Rămășiță romană. Cu prilejul săpăturilor din Buda veche s'a găsit în zilele trecute un sicriu de pe vremea romanilor. Sicriul va fi predat în grija muzeului din capitală.

*

Proletariat intelectual. Candidatul de advocat Carol Király, în vrâsta de 33 ani, și-a tras în cap un glonț de revolver în localul reuniunii candidaților de advocat din Budapesta. De șase luni nu mai avea nici un post; iar în zilele din urmă, lipsit cu desăvârșire de mijloacele traiului, a desperat și a hotărât să se sinucidă.

*

Mare explosiune. Un rezervoar al rafinăriei de petrol în Fiume a explodat ieri dimineața S'au nenorocit doi lucrători. După o lucrare de trei ore focul a fost localizat. Dauna face $^1/_2$ de milion.

*

O paralelă face acum dume, parlamentul rusesc, între armata germană și între cea rusească. Deputații ruși scot la iveală, că armata Germaniei este mai bună și mai puternică decât a Rusiei.

*

Spania progresează... In orașul spaniol Bilbao se va deschide în Mai a. c. o școală specială pentru *tauromachie* (lupta cu tauri). Locul catedrei îl va lua o arenă, unde școlarii vor face deprinderile trebuincioase. Viitorii torero se prezentă deja în număr considerabil pentru a se înscrie la această „școală“ spaniolă.

*

In favorul acuzaților din Zagrab s'a pornit o mișcare între studenții d'acolo, cu scop de a ruga pe cunoscutul scriitor Björnstjerne Björnson să-și ridice glasul în favorul celor 53 sârbi acuzați, cum zic studenții, fără temei.

*

Dl Iuliu Bardosy, inspector r. de școale pens. din incidentul depunerei rigorozului juridic ultim din partea fiiului seu Augustin, dăruiește fondului de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, 10 cor.

*

Acuzat. Preotul din Iclanzel, părintele *Romul S. Orbean*, cum i se scrie „Gazetei“, este pus sub acuză din partea tribunalului din Turda pentru *agitare* contra doinelor maghiare, fiindcă ar fi oprit copiilor în școală să cânte doine maghiare.

*

Conjurație militară. In trei orașe din Sârbia s'a dat de urma unei conjurațiuni de ofițeri, îndreptate contra dinastiei Karagheorghevici. Au fost arestați nouăsprezece ofițeri în Niș și Kraguievaț.

*

La fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași“ au mai dăruit: Candin Suciu, paroh Măgina, 1 cor.; Nicolae Moisin, comerciant Râmnicul-Vâlcii, 50 bani; Nicolae Todoran, protopresbiter (Cetatea de baltă) membrii familiei sale, 1 cor. și Victor Tordășian, prezident 10 bani.

*

Petrecere în Bonțida. Comitetul parohial al bisericei gr. ort. rom. din Bonțida invită la producțiunea teatrală-musicală împreunată cu dans ce va avea loc în Bonțida (Bonczhida) la 30 Martie v. (12 Aprilie n.) 1909 în localitatea școalei gr. ort. române. Prețul de întrare: de persoană 2 coroane, de familie 4 coroane: Inceputul la $7^1/_2$ oare sara. Venitul curat este destinat în favorul bisericei gr. ort. rom. ce se va edifica din nou.

*

Mulțămită. Subscrisul îmi țin de datorință a exprima și pe această cale deosebita și sincera mea mulțămită parohienilor mei *Cordea Toma* și *Cordea Simion* cu *Onea Gavriil* și *Gerasim*, cari au binevoit a cumpăra și dona pe seama bisericei noastre câte un prapor în preț de 24—32 coroane. Aceste fapte creștinești, cari vorbesc de sine, bunul Dumnezeu să li le scrie în cartea vieții! Ponor, 18 Martiu 1909, *Laurențiu Ciorbea*, paroh.

Din desp. „Asociațiunii“.

Convocare.

Ca delegat al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pentru organizarea „Despărțământului Bucium“ în Sălaj, invit pe toți cărturarii și poporul, cari se interesează de înaintarea în cultură a poporului român la adunarea constituantă a despărțământului, ce se va ținea în Bucium, în localitatea școalei gr.-cat. la 15 Aprilie, 10 ore a. m. st. n. cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Constituirea biroului. 3 Inscrierea membrilor. 4 Alegerea comitetului cercual. 5. Eventuale propuneri. 6. Verificarea procesului verbal.

Șimleu, 28 Martie 1909.

Andrei Cosma.

Un caz interesant.

— Din tainele legii școlare. —

In ziarul nostru nrul 140—141 din 23 Decemvrie 1908 sub titlul de mai sus s'a publicat un articolaș venit din afară, în care se tracta definitivarea învățătorului Ioan Miclăuș, respective întregirea prin alegere a celor 2 posturi vacante dela școala noastră confesională din Săliște. Se știe, că comisiunea administrativă pe baza diplomei și pe baza anilor de serviciu a *definitivat* pe învățătorul Ioan Miclăuș în postul său, în care fusese instituit numai provisorice. Dl ministru la care ajunsese chestiunea prin apelată, a anulat hotărârea comisiunei administrative, ca neavând bază în lege, dar a dispus întregirea necondiționata a posturilor *prin alegere*, conform dispozițiilor din statutul organic. In urma concursului publicat s'au presentat 8 candidați, toți cu cualificațiune legală. Din acestia comitetul parohial a candidat numai 2 inși, pe cari apoi sinodul i-a ales, iar consistorul arhidiecesan i-a provăzut cu decrete de învățători definitivi. Cei nemulțămiți cu alegerea în loc să apeleze în terminul legal la consistorul metropolitan, au dat plânsoare la dl ministru de culte și instrucțiune publică.

La rândul său dl ministru pe baza informațiunilor ce și-a luat atât dela consistorul arhidiecesan, cât și dela organele sale subalterne, a trecut la ordinea zilei peste plânsoarea celor nemulțămiți, deși constată, că în sensul §-lui 61 din regulamentul școlar, comitetul parohial nu era în drept a eschide din lista de candidare pe nici unul dintre concurenți, pe câtă vreme aveau cualificațiunea legală și petițiile de concurs le-au dat în termin legal. Cu acestea chestiunea ar fi încheiată.

Dupăce însă în articolașul publicat în această chestiune, printre rânduri se fac unele alusii, din cari ușor s'ar putea deduce, că inspectorul regesc sau peste tot organele administrative în procedura lor au fost conduse de interese particulare, am cercetat și pe basa informațiunilor luate din locul cel mai competent ținem să declarăm, că atât inspectorul regesc, cât și organele administrative din comitatul nostru au observat o ținută loială și la darea informațiunilor ce li-s'au cerut n'au avut în vedere decât interesele școalei.

Din public.[*])

Mulțămită publică.

Subscrisul, atât în numele meu, cât și în al poporului din parchia *Mociu*, îmi țin de plăcută datorință a-mi esprima și pe această cale sincera mea mulțămită dlui *Nicolae Vulcu*, originar din Săliște — arândator în *Pogăciaua*, pentru suma de cor. 100, dăruită ca fond parohial pentru susținerea școalei, până când aceasta va putea fi susținută de biserică și pentru suma de cor. 5 dăruită prin despărțământul Mociu al Asociațiunei.

Tot asemenea mulțămesc și dlui *Dr. Victor Moldovan* adv. în Mociu, fiul regretatului dintins fruntaș român al Câmpiei și protopop al Cătinei, *Ioan Moldovan*, pentru suma de cor. 10 dăruite școalei noastre și pentru ofertul făcut în scris de a contribui la susținerea școalei noastre an de an, până când copila dsale va frecuenta această școală, cu suma de cor. 100

Bunul Dumnezeu, la a cărui preamărire contribuesc cu aceste daruri, să le răsplătească din darurile sale cele bogate, iar copila dlui Dr. Moldovan, prin care ne vine darul, spre bucuria celorce o iubesc să trăiască.

Mociu, la 17/30 Martie 1909.

Simeon Ciuca
paroh gr.-or.

---

[*]) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Cărți și reviste.

„Anuarul raportorilor agronomici“ pe anul 1908, editat din partea ministeriului regesc unguresc de agricultură. Prețul 1 coroană. E carte mare, de 654 pagini, format mic, cu cuprins de interes pentru aceia pe cari îi privește: raportorii agronomici ai ministeriului, a căror listă e asemenea publicată în carte, în ordine alfabetică. Cartea, împreună cu altele apărute în editura ministeriului regesc de agricultură, se trimite *gratis* preoților, învățătorilor și notarilor comunali, dacă o cer prin scrisoare ori cartă postală dela ministerul regesc de agricultură din Budapesta.

*

Vatra școlară, rev. ped., anual II Aprilie 1909 Nr. 3, redactată de prof. sem. din Sibiiu *Dr. P. Șpan*, cuprinde: Școala și formarea caracterului de Dr. P. Șpan. Met. de instrucție și dotația învățătorilor din jud. Iași și Vaslui, după rap. lui *Eminescu*, de Traian Șuteu. Model de lecție, numărul 7, de X; Din viața școlară de Dascălul; Din esperiență; Informațiuni. — Abonament: pe an 6 cor., pe jum. de an 3 cor.

*

„Biblioteca pentru toți“ Nr. 419 cuprinde *Lăutarul din Cremona*, piesă de François Coppée, tradusă în versuri de Traian Demetrescu. Prețul 30 bani. François Coppée e unul din poeții francezi cei mai cunoscuți și citiți. El are darul de a fermeca, și popularitatea lui e universală. Lăutarul din Cremona e una din operile cele mai reușite ale celebrului autor al Trecătorului, care dintr'odată s'a ridicat până la cele mai înalte culmi ale gloriei. Lăutarul din Cremona e o poveste de dragoste, de o duioșie neîntrecută, în care Filippo, un muzicant genial dar cocoșat se jertfește pe sine ca să facă fericirea fetei pe care o iubește, dar care iubește pe un altul. Situațiile dramatice și poezia versurilor și a cugetărilor fac ca *Lăutarul din Cremona* să fie o operă desăvârșită. Tradusă de regretatul și duiosul poet Traian Demetrescu, versiunea românească redă frumsețea originalului.

*

„Biblioteca pentru toți“ No. 432—433 cuprinde: *Romanul Căsătoriei*, de cunoscutul scriitor și filozof rus *Leo Tolstoi*. In acest roman *Tolstoi* arată cât de greșită e creșterea ce se dă azi fetelor, cum ele nu sunt de loc pregătite pentru înalta lor menire de soții și mame; arată d'asemenea în cunoscutu-i stil limpede și curgător cum viața de lux și petreceri din orașele mari e obârșia multor nenorociri și distrugătoare a număroase căsnicii. *Romanul căsătoriei*, care captivează numai decât pe cititor și-l ține până la sfârșit sub farmecul său, trebue să fie citit de orice părinte care își iubește familia. Traducerea e făcută cu o deosebită îngrijire de către publicistul *B. Marian*. Prețul unui volum 60 de bani. Se află de vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei Biblioteci, care cuprinde peste 400 de volume din toate ramurile și care se sporește pe fiecare săptămână cu câte 2 volume noi, a se cere gratis Libraria Editoare *Leon Alcalay*, la București.

Poșta redacției.

Mai multora. In chestiunea *conferențelor învățătorești* Conzistoriul face unele propuneri sinodului arhidiecezan. In conformitate deci cu concluzul pe care-'l va lua sinodul în această afacere, se vor convoca și ținea conferențele învățătorești în anul acesta și în viitor.

Mamelor nutritoare

li se întărește și îmbogățește laptele dacă folosesc Emulsiunea lui SCOTT. 9 (270) 1—1

Slăbiciunea

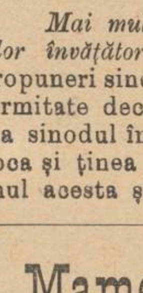

încetează, copilul devine mai roșiu și mai liniștit ca mai nainte.

Emulsiunea lui Scott dă în toate crisele de naștere putere, mărește curagiul și e totodată plăcută și ușor mistuitoare.

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experienței lui SCOTT.

Se poate lua cu cel mai bun succes și vara.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 133/1909 [107] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia rom. gr. or. **Folt** tractul Geoagiului prin aceasta să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate sub coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările instruite conform ordinului consistorial No. 1642 B/s. a. c. cu Atestat de VIII classe gimnasiale şi celelalte documente recerute conform normelor din vigoare, în terminul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în parochie cu ştirea protopresbiterului, în vre o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, 6 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
protopresbiter adm.

Nr. 22/1909 par. [108] 2—3

Licitaţiune minuendă.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Prea Venerabilul Consistoriu Arhidiecezan cu datul de 28 Martie 1908 Nr. 3401 Ep. se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuendă edificarea bisericei gr.-or. din filia **Hoghiz** (Héviz) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitaţiunea se va ţinea în Hoghiz în casa epitropului Pantilimon Pantilimon *Marţi a treia zi de Paşti, 31 Martie st. v. la 11 oare a. m.*

Preţul de strigare e 3500 coroane în care nu e computat materialul cel dă comuna bis. peatra, cărămida, nisipul şi varul.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 10 procente după preţul de strigare. Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a concrede lucrarea acelui întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul şi preliminariul de spese şi condiţiunile să pot vedea la oficiul parohial din Fântâna.

Hoghiz, în 12 Martie st. v. 1909

Eftimie Marin **Pantili Pantilimon.**
paroh.

Văvut: **Titu V. Gheaja**
protopresbiter.

Szeben vármegye alispánjától.

Szám: 2871/1908. II. [105] 3—3

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben — ujegyház — szentágothai th. közut 17—18 km. sz. kaszárnak áthelyezésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1909 márczius hó 8-án 637/909 sz. a. 3378 K 78 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából 1909 évi Április hó 13-ik napján (Kedd) d. e. 11 óra Szebenvármegye alispáni hivatalánál a vármegyeház kis üléstermében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 óráig annyival inkáb adják be, mivel a késöbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. — Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezet költség 5% ának megfelelő bánatpénz a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó. A versenytárgyaláson az ajánlattevök vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevök, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és ipar kamra által kiállitott bizonyitványnyal igazolni. A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos orákban megtekinthetők.

Nagyszeben 1909, évi márczius hó 23-án.

Reisenberger
alispán.

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (106) 2–8

Listă

despre cele 55.000 câştiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câştiguri şi Premii 14.459,000 coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323	Claudia	48157	Filon	8301	Iosif	37456	Manase	102144	Rica	44712
Adam	9802	Clelia	79301	Flavius	64619	Irimie	108079	Maria	17004	Romul	513
Adelina	91537	Chirion	8243	Florea	57570	Irina	8317	Marcel	3375	Roza	107152
Adrian	4205	Coman	80076	Florian	41586	Irma	22272	Marin	107629	Rozina	64581
Adriana	13195	Constantin	90729	Flucuş	39596	Iordache	89985	Mariţi	37340	Sabin	102491
Agapia	78462	Cornel	107151	Foica	8184	Isidor	108393	Marius	90709	Samuil	68807
Agapiu	107658	Cornelia	6472	Francisc	78251	Isopescu	106161	Margareta	4213	Sebastian	23106
Aglaia	39063	Bucur	54722	Frosa	39051	Isac	17001	Matilda	39416	Sempronia	27355
Agnes	73314	Bucura	91937	Fulvia	105981	Iudita	54442	Maximilian	108376	Sever	45183
Alecu	102182	Daniil	29152	Furdui	9813	Iulia	107621	Mateiu	4214	Silvia	68816
Alice	105992	David	84012	Galea	107248	Iuliana	40644	Mihail	78302	Sofia	22189
Alexandru	90696	Delia	67607	Gane	91096	Iulius	18608	Milan	102104	Sofron	37459
Amalia	8395	Dinu	7490	Gavril	90450	Izabella	73340	Minerva	38900	Solomon	39413
Amos	91352	Dionisiu	4203	George	108076	Kálmán	86312	Minodora	8274	Sorin	93657
Ana	39767	Dora	50569	German	37463	Kamill	33836	Mioara	4204	Stefan	32070
Anastasiu	13048	Dorina	20564	Gherasim	39485	Karolin	96095	Miţi	108108	Stella	56364
Andrei	40623	Dorotea	108043	Giurca	96057	Károly	95342	Mircea	22211	Tani	107173
Antoniu	14709	Duca	93659	Giurgiu	108005	Kázmér	654	Miron	60115	Teodor	91929
Antonia	919 9	Duma	91304	Gizella	78277	Katalin	4955	Moise	14769	Teofil	95339
Aristiţa	108059	Dumitru	96086	Gligor	13026	Kelemen	39406	Nascu	34283	Tereza	102102
Aron	90433	Ecaterina	41626	Grebenea	12701	Klára	27191	Natalia	479	Tiberiu	96063
Artemie	78300	Eleftera	73398	Grecu	26192	Klotild	108113	Natescu	88059	Timotei	16881
Ascaniu	5204	Elena	8212	Graur	39052	Konrád	32099	Nelli	102195	Titu	8297
Augusta	39759	Ella	102535	Griga	509	Kornélia	7481	Netti	8357	Toma	78469
Augustina	6465	Eleonora	93660	Gritta	8365	Kornél	24751	Niţi	95345	Trandafir	3361
Augustin	5206	Elie	90435	Groza	94967	Kristóf	90802	Nonu	93671	Traian	105993
Aurel	23142	Elisa	100957	Gregoriu	95001	Krisztina	39591	Nora	73215	Tullia	56806
Aurelia	103911	Elisaveta	22152	Hareti	263 7	Laura	91347	Octavian	8528	Ulpian	91938
Aurora	106123	Eliseu	12716	Helena	29551	Laurenţiu	73221	Octavia	37473	Urdea	33808
Avel	488	Elvira	8136	Hermina	88168	Lavinia	27188	Ofelia	57507	Vasile	82627
Balint	102548	Ema	12713	Henric	21388	Lazar	2348	Olimpiu	102215	Valentina	100973
Barcianu	96051	Emanuil	94989	Hociota	91504	Leni	106155	Onisifor	3355	Valeriu	7497
Beatrice	10493	Emil	8156	Hortensia	8192	Leniţi	17005	Otilia	23141	Valeria	4963
Bena	13269	Emilia	8397	Hugo	4225	Leonida	106027	Ovidiu	37350	Veronica	29426
Bendorfean	90678	Eraclie	94990	Iacob	26703	Leontin	96084	Partenie	96069	Veturia	623
Benedict	8287	Ermil	102218	Iancu	93054	Leontina	22175	Paraschiva	93649	Victor	22415
Beniamin	73400	Eremia	4957	Ida	8298	Letiţia	90795	Patriciu	95016	Vincenţiu	108048
Berta	8134	Ernestin	90528	Ieronim	525	Lina	64603	Pavel	102105	Viorica	91528
Bianu	273 1	Eufronsina	100971	Ileana	79826	Livia	71107	Petru	684	Virgil	16512
Bibu	78293	Eugen	90766	Ilie	105997	Livius	4953	Pompiliu	82105	Virginia	102297
Blăjean	13619	Eugenia	54432	Iliescu	4409	Lisa	18601	Radu	63453	Walter	13606
Boiu	96845	Eusebiu	9808	Ilieş	86707	Longin	96075	Rafila	94220	Wladimir	91324
Boldea	197160	Eva	13165	Ilarion	108040	Luca	64227	Raicu	26578	Zacharie	67315
Bodea	50566	Evuţian	99657	Ignatie	75001	Lucia	2335	Reo	91345	Zeno	95007
Borcea	38898	Fabius	8335	Indrei	91329	Lucian	73316	Relu	58138	Zenovie	108396
Brăteanu	63613	Felicia	19121	Ioan	78457	Ludovica	3357	Remus	90710	Zina	87001
Camil	51193	Filimon	106054	Ionescu	8295	Magda	486	Regina	37469	Zoe	67650
Cecilia	28000	Filip	63455	Iosefina	102290						

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit.

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los coroane**		**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poştal.
binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 34—35 Sibiiu, Sâmbătă 28 Martie (10 Aprilie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 3791 Pres.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor al arhidiecezei noastre transilvane; iubiţilor şi onoraţilor deputaţi la sinodul arhidiecezan: Har şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

Având în vedere §§. 89 şi 90 din statutul organic, convocăm şi prin aceasta declarăm de convocat sinodul ordinar anual al arhidiecezei noastre transilvane, în biserica catedrală din Sibiiu, **pe Dumineca Tomei,** adecă **pe 5 18 Aprile a. c.,** la 9 oare antemeridiane, când se vor începe ritualele bisericeşti, iar după acestea va urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiiu, la 21 Martie, 1909.

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi metropolit.

Nr. 3154 Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi Mitropolit al Românilor greco orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din arhidiecesa noastră transilvană, dar şi îndurare dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

Dintre toate sărbătorile bisericei noastre creştine nici una nu este aşa măreaţă şi de bucurie, ca şi sărbătoarea sfintelor Paşti, care ne aminteşte minunea cea mare, ca şi care nu s'a mai întâmplat de când există lumea, adecă minunea învierii din morţi, a Domnului nostru Iisus Christos.

Este măreaţă şi de nespusă bucurie învierea Domnului, căci numai prin aceea s'a îndeplinit opul, lucrul cel mare al mântuirii noastre, din îndoita nefericire trupească şi sufletească, în care ne-am aflat păn' atunci.

Ştiut este, iubiţilor, cât de tristă şi dureroasă erà starea oamenilor până la venirea Domnului din ceriu pre pământ, cum păcatul le intunecase mintea şi îi înstrăinase dela Dumnezeu, şi dela bine şi fericire; ştiut este cum cei slabi devenirà robi ai celor mai tari, cari dispuneau de ei precum voiau, şi cum astfel vieaţa celor slabi erà numai chin şi amar. Ştiut este iarăş, de altă parte, cum toţi cei slabi, cei năcăjiţi, cei dosădiţi, nenorociţi şi nedreptăţiţi în această lume, nu puteau aşteptà nici măcar, în cealaltă lume vre-o răsplată [illegible] suferinţelor şi nefericirilor lor căci în urma păcatului strămoşesc toţi oamenii erau condamnaţi şi la osândă vecinică.

Pentru ridicarea oamenilor din acea grozavă decădere, prea bunul Dumnezeu întru nemărginita sa iubire şi îndurare, *«când a sosit plinirea vremii»*, a trimis în lume, chiar pre unul născut Fiiul său Domnul nostru Iisus Christos, să mântue pre oameni de osânda păcatului şi urmările lui, să le lumineze mintea cu lumina cunoştinţii şi să le binevestească, că fiind ei deopotrivă fii ai Tatălui ceresc, au parte la toate darurile şi binefacerile lui, cu al căror ajutor să poată ajunge binele posibil din această lume, şi fericirea cea vecinică din cealaltă lume.

Auzind cărturarii şi fariseii cei puternici pre Domnul binevestind asemenea învăţături şi adevăruri sfinte şi văzând primejduite interesele lor, întru atâta s'au întărâtat asupra Domnului, încât uneltind feliurite vicleşuguri, l-au prins, l-au batjocorit, l-au judecat la moarte de ocară pe cruce, l-au omorît şi l-au îngropat, crezând că astfel vor îngropà şi sfintele lui învăţături şi adevăruri. S'au înşelat însă amar, căci Domnul n'a fost numai om, cum credeau ei, ci şi Dumnezeu adevărat; ca om a pătimit, dar ca Dumnezeu *«a înviat din morţi, călcând cu moartea pre moarte, şi dăruind vieaţă şi celor din mormânturi»*.

Acea minune mare şi mai presus de fire a învierii Domnului, ne convinge pre deplin, iubiţilor, că Domnul nostru Iisus Christos n'a fost numai om, ci şi Dumnezeu adevărat, ne convinge că toate învăţăturile lui sunt adevăruri vecinice, precum este şi Dumnezeu, că prin urmare prea adevărată este şi încredinţarea ce ni-a dat-o Domnul, că El nu pentru sine ci numai pentru noi oamenii şi a noastră mântuire, a pătimit, a murit şi a înviat, ca să ne facă şi pre noi părtaşi darurilor şi binefacerilor lui Dumnezeu, să ne facă părtaşi de binele posibil din această lume, şi de fericirea cea vecinică, din cealaltă lume.

Pentru a înţelege şi mai bine însemnătatea cea mare a învierii Domnului, să ne închipuim iubiţilor, ce ar fi de noi, dacă n'am fi toţi părtaşi darurilor lui Dumnezeu, şi dacă numai unii s'ar bucurà de acele daruri şi binefaceri, iar alţii nu. Şi apoi să ne mai închipuim câtă durere ar simţì oamenii cei năcăjiţi, dosădiţi şi nefericiţi, în această vieaţă, când ar cugetà că nici după moarte nu-i aşteaptă vre-o mângăiere. Inchipuiţi-vă iarăş câtă durere ar simţì chiar şi cei norocoşi în această vieaţă, ştiind că mai curând ori mai târziu îi va ajunge moartea, care îi va nimicì, îi va lipsì de bunurile lor, şi îi va despărţì pe vecie, de aceia pe cari îi iubesc, dar apoi să ne închipuim şi nemărginita bucurie ce ni-a adus-o învierea Domnului, prin care s'a omorît moartea încredinţându-ne, că vieaţa noastră cea trecătoare din această lume, nu se curmă la marginea groapei, asigurându-ni-se vieaţă vecinică şi după moarte, precum ne spune aceasta însuş Domnul zicând: *«eu sunt învierea şi vieaţa, celce crede în mine de va şi murì, viu va fi»*.

In aceea vieaţă vecinică, soţii vor revedeà pre soţi, părinţii pre fii, şi fiii pre părinţi, cei buni împărtăşindu-se de fericirea cea vecinică, iar cei păcătoşi de răsplata faptelor lor.

In acestea se cuprinde iubiţilor, taina cea mare a mântuirii noastre care ni-a deschis tuturor calea, la fericirea cea vecinică, şi la binele posibil în această lume.

Pentru a ajunge binele posibil, în această lume, a făcut Dumnezeu pământul cu toate bunurile lui, dându-l în stăpânirea oamenilor, zicându-le: *«Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul»*. Pentru aceasta a înzestrat Dumnezeu pământul cu puterea de a rodì tot feliul de roduri, şi de-a produce tot feliul de metale, aur, argint, petri scumpe şi alte asemenea. Toate acestea nu pentru sine, căci El nu are lipsă de ele: ci numai pentru noi oamenii şi ale noastre trebuinţe, pentru binele nostru pământesc; iar pentru vieaţa noastră cea vecinică, după moarte, a făcut Dumnezeu ceriul cu toată strălucirea lui care este şi scaunul său.

Deci, dacă prea bunul Dumnezeu a făcut toate cele de lipsă, la binele şi fericirea noastră, şi dacă totuş numai unii oameni se văd bine şi ferice, iar alţii nu, cauza nu poate fi Dumnezeu, carele consideră pe toţi oamenii deopotrivă fii ai săi, ci numai oamenii înşişi.

Deşì Domnul nostru Iisus Christos, cu puterea dumnezeirii sale, puteà îndeplinì mântuirea noastră, şi numai cu cuvântul, dacă totuş a îndeplinit acea mântuire, prin patimi şi suferinţe înfricoşate, aceasta a făcut-o şi pentruca să ne arete cât de scumpă ne este acea mântuire; iar de altă parte să înţelegem şi noi, că binele şi fericirea nu vin de sine, ci ele se pot câştigà numai prin muncă şi conlucrare şi din partea noastră, precum şi prin jertfele ce s'ar cere la acelea.

Şi fiindcă la asemenea lucrare se cere tot mai multă lumină sau învăţătură, de aceea ne întonează atât de mult şi sfânta maica noastră biserică, mai ales la aceste sărbători ale învierii Domnului, învăţătura sau lumina, prin cuvintele: *Ziua învierii popoarelor să ne luminăm.*

De aceea şi Domnul a poruncit învăţăceilor săi, zicând: *«mergând învăţaţi toate popoarele»*. Şi tot de aceea eu, ca următor al acelor sfinţi învăţăcei ai Domnului, folosesc cu plăcere şi această ocaziune, de a vă spune, iubiţilor, că şi noi, ca alte popoare mai înaintate, numai prin lumină şi învăţătură întemeiată pe sfânta credinţă în Dumnezeu, vom puteà ajunge binele şi fericirea după cari însetăm.

Precum preabunul Dumnezeu a făcut pre om din două părţi, din trup şi suflet tot asemenea, mai ales două cerinţe mai necesari sunt de lipsă şi la binele şi fericirea omului, şi anume una, ca omul să câştige cele bune şi de folos trupului, iar alta să câştige cele bune şi de folos sufletului.

Cele bune şi de folos trupului omul le câştigă, mai uşor, prin lumină sau învăţătură, iar cele bune şi de folos sufletului, numai prin lumină sau învăţătură întemeiată pe credinţa în Dumnezeu, adecă pe sfânta religiune. De aceea omul carele are amândouă acestea, adecă şi învăţătură şi tăria religiunei, acela este bine şi ferice, iar celce are numai una, sau nici una din acestea, este nemulţămit şi nefericit.

Despre aceasta vă puteţi şi voi încredinţà, iubiţilor, dacă veţi privì chiar şi numai în jurul vostru, unde veţi aflà oameni bogaţi, cari au întru prisosinţă cele trebuincioase trupului, şi totuş sunt atât de nemulţămiţi cu soartea lor, încât adeseori îşi deplâng zilele vieţii, iar aceasta numai pentrucă n'au tăria credinţii în Dumnezeu, tăria sfintei religiuni, şi aşa n'au nici liniştea sufletului, care îi munceşte ziua şi noaptea. Veţi aflà iarăş oameni mai săraci, dar mai mulţămiţi cu soartea lor, căci pe lângă cele de lipsă trupului au şi mulţămirea sufletului, pe cari li-o dă numai sfânta religiune, care se cuprinde în cele două porunci mari. Adecă în iubirea de Dumnezeu şi deaproapele.

Când domnul a întemeiat sfânta religiune pe iubirea de Dumnezeu, a făcut aceasta numai pentru noi şi folosul nostru, căci Dumnezeu şi fără de iubirea noastră tot atât de sfânt şi preamărit este. A făcut-o, că dacă îl vom iubì noi pre El, atunci şi El ne va iubì pre noi, dacă vom face voia Lui şi el ne va împlini cererile noastre. Tot numai pentru folosul nostru este şi iubirea deaproapelui, să iubim şi pe deaproapele, pentruca să ne iubească şi el pre noi, iar acea iubire să o arătăm şi prin fapte, adecă să nu-i gândim şi să nu-i facem rău, să nu lăcomim la cinstea, la averea şi la bunul lui, ca să nu lăcomească nici el la ale noastre. Din contră să facem bine, să-l ajutăm în năcazuri şi nenorociri, ca să ne ajute şi el pre noi, urmând cuvântul sfintei Evangelii: *precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi aşişderea;* să urmăm şi legei firii: *ce ţie nu-ţi place altuia nu face*, pentruca să ajungem binele vremelnic şi fericirea cea vecinică.

Din acestea veţi înţelege, iubiţilor, că lumina sau învăţătura şi sfânta religiune, sunt două surori bune, nedespărţite una de alta, şi că numai amândouă împreună sunt izvor adevărat al binelui şi fericirii noastre. Veţi înţelege iubiţilor, că fără de aceste două surori bune, nimeni nu poate ajunge bine şi ferice.

Pentru însuşirea acelor mari şi nepreţuite cerinţe, la binele şi fericirea noastră, s'au întemeiat şi se susţin cu mari jertfe, cele două aşezăminte sfinte, ***Biserica*** şi fiica ei ***Şcoala***, şi anume, biserica pentru luminarea şi întărirea în credinţa religioasă a tuturor celor mai în vârstă, iar şcoala pentru luminarea şi întărirea credinţei a tinerimei nevârstnice.

Deci dar ce vă pot recomandà mai cu căldură şi la această ocaziune, decât să vă siliţi toţi, mari şi mici, a vă câştigà tot mai multă lumină sau învăţătură şi a vă întărì tot mai mult şi în sfânta credinţă către Dumnezeu, precum fac aceasta toate celelalte popoare mai înaintate decât noi, ca să nu mai rămânem tot înapoia altora. Căci dacă vom îmbrăţişà şi noi, tot cu mai multă căldură, lumina sau învăţătura religioasă, ne vom ridicà din starea cea înapoiată de acum, la o stare mai îmbucurătoare, mai văzută şi mai cinstită, şi învierea Domnului va fi şi pentru noi izvor de bine şi fericire, izvor de bucurie şi de binecuvântare, în casele şi familiile şi întreprinderile voastre, amin.

La ceeace implorând eu şi ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu şi împărtăşindu-vă şi binecuvântarea mea arhierească, şi poftind ca aceste sfinte sărbători să le petreceți în pace, sănătate și mulțămire, acum și la mulți ani fericiți, am rămas

în Sibiiu, la sărbătorile învierii Domnului din 1909

al vostru tuturor
de tot binele voitor
Ioan Mețianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Pacea lui Hristos.

Pace las vouă,
pacea mea dau vouă.
ev. Ioan 14, 27.

In Joia din săptămâna patimilor, spre seară, Mântuitorul dimpreună cu apostolii săi, părăsind sgomotul orașului care se pregătea de sărbătoare, s'a retras la adăpostul unui liniștit foișor, ca să serbeze Paștile. In liniștea acelui „sălaș de oaspeți“ s'au petrecut lucruri de o scumpă amintire pentru tot sufletul creștin. Căci: acolo a așăzat Mântuitorul taina sfintei cuminecături, ca un izvor nesecat al harului dumnezeiesc; acolo le-a dat apostolilor, prin spălarea picioarelor, pildă măreață de smerenie și de jertfă a dragostei; acolo le-a dat porunca nouă și sfântă a iubirii și le-a descoperit adevăruri mari, cum nu mai întâlnim în istoria gândirii. Tot atunci, în vederea despărțirii apropiate, le-a vorbit apostolilor despre Tatăl, a cărui mărire a descoperit-o oamenilor și la care avea să se întoarcă, promițându-le a le trimite un alt mângăitor, care-i va învăța toate: Duhul adevărului, carele dela Tatăl purcede.

Ințelegem, că acest testament, prin care le lăsa apostolilor o atât de sfântă moștenire spirituală, avea să-i întărească în suportarea cu bărbăție a evenimentelor următoare.

Dar ne este mai greu să 'nțelegem, cum tot atunci, în așteptarea sguduitoarei tragedii ce avea să urmeze nu mai târziu decât a doua zi, le-a împărtășit și darul acesta: *„Pace las vouă, pacea mea dau vouă!“*

Ce dar îndoielnic și ce moștenire nereală se pare a fi aceasta, dacă ne gândim la împrejurările între cari a fost hărăzită! Toate zilele acelei săptămâni le petrecuse Mântuitorul în mijlocul dușmanilor săi, răi și vicleni, cari pe față cercau să-l prindă vinovat cu vorba, iar în ascuns făceau planuri negre cum să-l piardă.

Chiar în acea seară, când pentru câteva clipe se retrase din mijlocul tumultului împreună cu mica ceată a îngrijoraților săi apostoli, unul dintre acestia, Iuda, eșise ca să-l vândă și să-l dee pe mâna dușmanilor săi. Toată desfășurarea tragediei apropiate: judecata nedreaptă, risipirea ucenicilor, batjocurile, bătăile, chinurile grozave ale cununei de spini și ale pironirii pe cruce — îi treceau limpede pe dinaintea ochilor sufletești. Cum mai putea vorbi de pace? Mai fost-a cândva vre-o săptămână atât de sbuciumată și lipsită de pace decât săptămâna patimilor? Și peste tot, mai cunoaștem vre-o viață care să fi avut atât de puțină parte de pace, ca viața lui Hristos? Dela început și până la sfârșit a fost amar persecutat și rău înțeles. In întreagă istoria lumii nu esistă alt caz, ca cineva să fi stat atât de părăsit cu planurile și idealele sale. Deodată cu pășirea sa în public s'au ivit certe, turburări și agitațiuni în jurul persoanei și a învățăturei sale, încât cu tot dreptul a putut spune, că n'a venit în lume să aducă pace, ci sabie. Pe urma tuturor acestora, dacă a despărțire le-ar fi spus ucenicilor ăi: „Puterea mea, curajul meu, tatornicia și răbdarea mea vi-o las vouă“ — aceasta ar fi fost o moștenire mai firească din partea unei vieți atât de neînțelese.

Și totuși, precum la nașterea lui Hristos mulțime de oaste cerească vestea: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ *pace*“.... și precum la începutul neobositei sale activități publice îi chemă la sine pe toți cei osteniți și însărcinați, ca să le dea *„odihnă sufletelor“* lor — tot asemenea și acum, în pragul despărțirii, îi binecuvântă pe apostoli cu mângăietoarele cuvinte: *„Pace* las vouă, *pacea mea* dau vouă“.

Știa dumnezeiescul Mântuitor, că o mai scumpă moștenire decât *darul păcii sufletului împăcat cu sine*, de care însuș a dat cea mai neîntrecută pildă în mijlocul celei mai neliniștite vieți, nu le trebuia apostolilor săi. Darurile și binecuvântările păcii lui Hristos sunt comoara cea mai neprețuită a vieții.

Aceasta pace nu înseamnă, după cum se crede adese-ori cu rătăcire: moleșire, nelucrare, inerție. Nici decum! Ci pacea lui Hristos înseamnă, că în sufletul celui ce o are, nu există conflicte și disarmonii, nu există contradicții cu firea și menirea sufletului omenesc. Pacinicul colț de pământ al unei vălcele nu ne oferă o priveliște lipsită de viață și variație, ci un pitoresc tab'ou, în care murmurul blând al pădurii se îngână cu șopotul lin al pârâiașului, și se unesc împreună, într'o armonică unitate cu pajiștea verde presărată cu flori. Intocmai așa și o viață, statornicită pe temelia păcii sufletești, nu e lipsită de inițiative, de energie, de fapte ale bărbăției și eroismului moral, ci e una, în care toate gândurile, vointele și faptele, se unesc într'o perfectă înfrățire, ca părți ale unui întreg armonic. E o viață armonizată prin consecvența logică a unor principii statornice, cari, ca razele soarelui, se pogoară dela înălțimea unui *ideal*. Toate mișcările și toate manifestările unei asemenea vieți, sunt inspirate de acelaș duh, de aceiaș caldă însuflețire pentru o țintă sublimă. Idealul e schinteia divină care încălzește, și puterea magică care echilibrează sufletele ce-și păstrează pacea netulburată în mijlocul celor mai agitate valuri ale vieții. Idealul e steaua conducătoare a *caracterelor neînfrânte*.

Prin urmare, contrastul vieții întărite prin puterea păcii sufletești nu este o viață plină de energie, ci una disconcentrată, lipsită de călăuza unor principii ce emanează dintr'un ideal, și supusă nestatornicelor impresii ale clipei trecătoare. Contrastul păcii nu este lucrul, ci este neliniștea, turburarea, cearta omului cu sine însuș.

Pacea lui Hristos e puterea internă care i-a dat conștiința triumfului în mijlocul înfrângerei externe. E puterea vieții în fața morții. Această maiestatică pace a lui Hristos a stors unui *Rouseau* mărturisirea plină de admirație: „Dacă Socrate a trăit și a murit ca un înțelept, Hristos a trăit și a murit ca un Dumnezeu.“[1]

* *
*

Timpul nostru, pe lângă toate binefacerile culturii și acvizițiile științii, se pare a fi uitat darul binecuvântat al păcii lui Hristos. Timpul nostru, cu mulțimea preocupațiilor complexe și a muncei febrile ce o desvoaltă, l-am putea asemăna cu pățania unui învățat, care vrând să asiste la un congres de științe, dar întârziind trenul, s'a urcat grabnic într'o birjă și a dat ordin vizitiului: „Mână repede!“ Fugarii alergau în ruptul capului pe străzile orașului... Intr'un târziu întrebă învățatul pe vizitiu: „Ști unde mergem?“ „Nu știu“ — fu răspunsul — dar în tot cazul mân repede.“

Aceasta e și signatura timpului nostru Mergem repede înainte, dar nu știm încotro. Viața celor mai mulți de astăzi, cu toate frământările ei, se scurge în fărâme, căci îi lipsește credința în idealul, care să o închiege. Va fi timpul nostru, nu negăm, bogat în idei, dar e sărac în ideale, și mai ales în oameni cu credință'n ideale. E mic de tot numărul acelora, cari se simt trimiși în lume, ca să vestească, că mâncarea lor și beutura lor, adecă ceea ce-i susține zi de zi, este să împlinească voia Celui ce i-a trimis. Cei mai mulți sunt absorbiți de interese mărunte și trecătoare, cari opresc avântul spre culmile idealurilor mari.

Dar, de altă parte, nici când n'a fost mai adânc simțită trebuința unor caractere întărite prin puterea nebiruită a credinții în sfințenia idealelor vecinice ale vieții omenești. Nu știm ce ne așteaptă viitorul. Cine ne poate spune, dacă nu ne aflăm și noi, ca Hristos înainte cu sute de ani, aproape de grădina Getsemani, în fața tradării, a patimilor și a crucii!

Din neliniștea zilelor noastre, gândul ni-se îndreaptă la Invățătorul nostru, care din pragul patimilor sale privind spre noi, ne îmbie moștenirea scumpă a păcii neturburate, care izvorește din identificarea sufletului cu credința nestrămutată în biruința idealului nostru.

„Pace dau vouă, pacea mea las vouă“.

Hristos a înviat!

dr. n. b.

---

[1] Emil 1, 4.

Moravuri barbare...

— Articol din afară. —

Ne aflăm în fața unei întrebări mari, când năzuim să ne dăm seama de rostul, de cerințele și de adevărata înțelepciune a rolului preoțimii noastre. Fără ca să părtinim pe nimenea și înfățișând adevărul în cadrele luminoase ale realității, suntem necesitați a recunoaște, că preotul nostru, nu numai că-și îndeplinește datoria cu mult devotament slujind altarului, ci a obicinuit adeseori a *prisosi* și mărturisind fără încunjur, s'a jertfit, renunțând cu resemnare la toate acele, cari viața le dăruește fie-cărui cetățean pământesc, care prin muncă și credință ațintește ochii la acel ideal senin, de a viețui atât pe pământ, în acest cort vremelnic, *cinstit*, cât și în acele lăcașuri, în cari nici cea mai isteață privire nu-i în stare să pătrundă, într'o deplină și nețărmurită fericire.

Suntem obicinuiți a clasifica preoțimea, sau concepția noțiunei de preot, din două puncte de vedere: urmând unei cărări luminoase, ce se desprinde în viață senină, pacinică, măreață — *preotul ideal*, — sau zugrăvind zăbranicul noptatic ce 'nvăluește valea plângerii în falduri uriașe, triste, de-o sguduitoare tragedie — *preotul real*. Asemenea celor două mari concepții ale vieții, idealismul și realismul, ne imaginăm și zidim pe temelii deosebite, potrivnice, clădirea la care de veacuri au lucrat, conștient sau inconștient, mii de generații. Infățișându-ne chipul preotului în cursul vremurilor trecute, nu-i cu putință, amintindu-ne dragostea și interesul ce-l avem față de această figură legendară, cu calități epice, ca să nu adumbrim întreaga imagine cu o bură fină de colb romantic.

Il numim apostol, martir, străjer, îi atribuim fapte și calități minunate, puteri ascunse și magice, vraja și tăria cuvântului, fierul convingerii, avântul îndrăzneț al unei inimi largi și fierbinți. Am avut ocaziunea să ascult adevărate basme despre un preot, care pe vremuri ar fi fost în stare să prefacă apa în sânge, să învie morți, să biruiască oștiri, să sfarme cetăți întărite.

Aceste umbre romantice, sunt convins, că nu-s altceva decât creațiile unei fantazii zburdalnice, care legând prezentul sarbăd de veacurile glorioase, întruchipează pe acel reprezentant al credinții, măreț, blând, tainic, asemenea adâncului de ape, vorbăreț, plin de poezie și sfaturi, bătrân, cu genele plecate, cu firele de argint în barbă, cu ochii albastri, pururea cuprins de o nemărginită milă și un farmec aromatic al gândirii.

Acest preot, privindu-l mai cu de-amăruntul, îmi face impresia unei păpuși, frumoase și scumpe, care posede toate calitățile și comorile estetice, dar îi lipsește un singur lucru, nu viază, *e mort*. O șoaptă, un vis, o reverie într'o noapte de vară, în care totul doarme mulcom, adânc — acesta-i preotul vremurilor de răstriște, martirul veacurilor de bejenie....

Dar cunosc un preot într'un sat, pe care nu-l ia nimenea în seamă, un preot cinstit, muncitor, fără spoială multă, cum obicinuesc unii să numească cultura, care de un pătrar de veac închinându-și viața altarului, se roagă seara și dimineața neîncetat, stăruind și lucrând la propășirea neamului. Acestui preot nu-i este dat să se veselească o singură clipă, în tihnă, de bucuriile nevinovate ale vieții. Din causa necredinții, — cuvânt viclean n'a încolțit pe buzele lui, fapte rușinoase n'au lucrat mânile lui, — și sfaturilor distrugătoare, cari le samănă în turmă *lupi grei*, fără ca să se poată împărtăși de roadele altarului e silit, *spre mustrare o spun*, să sape, să cosească, să mulgă, să are, să taie cu firezul noaptea, în zori, neîncetat, necurmat.

Mistuindu-i-se acestui adevărat martir aproape toate isvoarele din cari își potolea setea dorului de viață, comună tuturor creaturilor, nimicindu-i-se nădejdea zilei de mâne, zdrobindu-i-se tot avutul intelectual prin muncă deamnă de o brută nesimțitoare, rupându-i-se cu de-a sila din mijloc toate legăturile ce-l înlănțuiau de adevărata lui chemare, *e silit*, privindu-și familia, copiii, poziția socială, trecutul, să părăsească cu necredință toate idealele înalte ale unei misiuni adevărat divine și apostolice.

Pe acest preot l-am zărit adeseori în amurgul trist al unei seri târzii de vară, cu obrajii îngropați în palmele dure, plângând înăbușit. Nu cutezam să-l întreb nimic. Lacrămi mari, mărgăritare șiruiau pe obrajii palizi, brăzdați, și cu el împreună jelea un neam întreg de suferinți tăcute, de jertfe, de cerinți și doruri neîmplinite. Viața e așa de tristă și neîndurătoare, încât omul e în stare pentru binele familiei, pentru acel scump și neprețuit tesaur, care ne înfățișează încă pe pământ nemurirea, să-și puie sufletul și viața. Astfel era preotul pe care-l cunoșteam, acesta-i preotul *real*, care viază, se mișcă, luptă, cade învins, se sbate în valurile vieții, tinzând pururea spre acel ideal, la care să ajungă s'au străduit strămoșii prin veacuri de osândă, prin răbdare, prin adevăr, prin credință!

Astfel se desprinde icoana reală, pe care-i zugrăvit preotul nostru în starea în care îl aflăm aproape pretutindenea astăzi. Afară de cerințele grele și pretensiunile cari i-se fac din toate părțile se mai adaugă altele și mai migăloase și mai trudnice: congrua. Preotul ajunge în luptă cu sine, pe deoparte ținând seamă de lipsurile zilnice, cari își cer vama lor, primește ajutorul fățarnic, pe de altă parte din adâncuri neamul fulgeră dâiz, încovăiat supt nori grei, amenințători de furtună. Aicea-i isvorul tuturor neînțelegerilor! Prin urmare, când pretindem, — trebue să luăm în considerare împrejurările în cari viețuește preoțimea noastră.

Iată marea întrebare, pe care ar trebui s'o resoalve toți aceia, cari știu huli, acei chemați, cari conduc destinele neamului cu fapta, cu cuvântul, prin presă. Dacă preoțimea ar ajunge sprijinită de toți factorii nostri de seamă la acea ideală stare de independență, adecă să fie susținută, asemenea altor popoare, din puterile proprii, fără ajutoare străine, prin o mișcare pornită de inteligența noastră, care se știe totdeauna însufleți pentru tot ce-i nobil și frumos, cu faptele aleșilor nostri, prin sfătuirea nimerită și înțeleaptă a turmei, sunt convins, că acel care servește altarul cu prisosință, asemenea își va închina sufletul și viața neamului, adăpând vlăstarele tinere cu isvorul sbucnitor de apă vie....

Poate că iert aceluia, care hulește neamul, iert aceluia, care defaimă graiul, ierta celuia, care pentru un blid de linte își necinstește străbunii, iert aceluia, care varsă sânge nevinovat: dar preotului, care și-a călcat jurământul și a profanat harul, nu-i pot ierta, nu-l pot cruța! Dar ce vom zice față de acei, cari fiind în același rând chemați, preoți ai neamului, deși având posibilitatea să-și manifesteze naționalismul, se retrag în unghere, sfătuind în întunerec, hulind cuvinte înveninate la adresa preoțimei sub masca frasei intransigente? Acestia sunt îndoit de vinovați și își vor lua pedeapsa legiuită. Avem judecători, sunt miile de suflete robite, cari în fiecare dimineață așteaptă marea zi a luminării, în care cu vânturături de foc se va împrăștia pleava și se va arde cu văpaie. De mânia lor ferbinte se vor cutremura inimile de granit.

⁂

„Tribuna", cu îndatinatele ei pologhii și apologii nesfârșite, cercând prin un răspuns de spirit foarte de dimineață, în *tribunisme*, să nimicească, dovedind netemeinicia, neadevărul, falsitatea, cutezanța, stilul îndemânatic al articolului *„Martirii credinții"*, adevărul, ce aruncă nemanierat în față bizantinismul, prin un articol paragraf, sau prin un articol care mânecă dela un paragraf, fără să-și dea seama, cât de ridicole apar unele cuvinte întrebuințate, fără școală, fără bun simț!

Am ajuns însă la convingerea, citind răspunsul, că ziarul acesta nu-i serios; dar pentruca flagelul urât, care bântue otrăvind coloanele „Tribunei", urletul de lei răniți la fiecare pas, cântecul pasării măestre, care moare, dar nu se îndură, și viază iarăși, înțelepciunea porumbilor albi, zgomotul infernal și plictisitor al bombelor de hârtie, șoaptele și lamentările nesfârșite ale babelor seculare, să-și zărească de sine ridicolul sublim, susțin, că articolul trecut a fost isvorât din stările triste în cari viețuim, ca un memento spre mai bine, spre îndreptare!

Vă mirați că îndemn preoțimea la ascultare față de prelații ei? Fără îndoială, și acela care o răzvrătește împotriva archiereilor noștri, împotriva stâlpilor neclintiți, pe umerii cărora se sprijinește toată nădejdea noastră de mâne, acela care scrie ode infame, travestind fără rușine aceea ce avem mai scump, în marșuri scârboase: s'a făcut vinovat, necinstind biserica, s'a aflat având în suflet *demon.*

De ce trăiți în această dureroasă închipuire maniacă? Sunteți naționaliști intransigenți? Cu atât mai mult noi. Ați primit poate eghemonia presei românești? Prin ce alegere? Arătați dreptățile! Sunteți cei dintâi? Da, poate aveți abonați mai mulți, mai număroși, ceea ce nu esclude faptul, că odată să-i și pierdeți. Scrieți mai bine de cât celelalte ziare? Mi-aș permite chiar indiscreta întrebare la ziaristica noastră, dacă recunoaște *„Tribuna"* de reprezentanța și eghemona legiuită a presei românești?

De pretutindeni zbucnesc moravuri barbare. Dar răspunsul cel mai nimerit, care se poate dărui *„Tribunei"*, e articolul *„Infrângerea dela Oravița"*, scris de dl *Iorga:* „Și aceasta e foarte rău, foarte rușinos. Pentru acei popi și dascăli? Firește. Și pentru ei. Dar și, poate chiar *mai ales* — căci aceia sunt burte mari ori coate goale, — pentru *alții* ..."

Oare ar fi dispusă *„Tribuna"* să ne clarifice și să ne numească, prin un răspuns serios, lăsând la o parte preoțimea și învățătorimea, cari sunt acei hămesiți de coate-goale și burte mari, pe cari îi înțelege Dl Iorga sub *„alții?"*

Aveți cuvântul Domnilor dela „Tribuna".

---

† Alesandru Mocsonyi.

Deplâns de întreaga lume românească a fost înmormântat Luni mult regretatul și neuitatul *Alesandru Mocsonyi*, în comuna Foen, comitatul Torontalului, unde se află frumosul mauzoleu al familiei de Mocsonyi și unde-și dorm somnul de veci toți ceialalți decedați membri ai acestei ilustre familii.

Sicriul în care erau așezate scumpele rămășițe pământești ale marelui defunct a fost sfințit în Birchiș, apoi dus Dumineca înainte de ameazi la Soborșin, pentru a fi trimis cu trenul la Timișoara. Mulțime de țărani, din comunele de pe moșia familiei de Mocsonyi, cu preoții, învățătorii și elevii școalelor, au dat mortului onorul din urmă, petrecându-l până la gară. Toată suflarea era cuprinsă de o jale mare, de o durere profundă.

In gara dela Soborșin sicriul a fost așezat într'un vagon separat și atașat la trenul care sta gata de plecare. Mulțimea cu capetele descoperite a rostit un ultim rămas bun ocrotitorului și părintelui ei, iar trenul s'a pus în mișcare. Sara trenul cu vagonul mortuar a sosit în Timișoara, unde a rămas în gară până dimineața, când apoi, la orele 5 și jumătate, un tren special a dus sicriul la Foen. Tot Luni dimineața la orele 8 și jumătate a plecat și un alt tren special spre Foen, cu care s'au dus număroșii delegați, veniți să iee parte la înmormântare. La stațiunea Keresztes delegații au urcat trăsurile cari îi așteptau și la orele 10 și jumătate au sosit în comuna Foen și s'au dus deadreptul la mausoleul familiei Mocsonyi, unde sicriul neuitatului Alesandru Mocsonyi era așezat pe catafalc, împodobit cu număroasele cununi de flori depuse pe sicriu. Intreg satul era de față.

La orele 11 s'a început actul funebral al înmormântării. L'-a oficiat P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de Preacuvioșii Arhimandriți *Filaret Musta* și *Augustin Hamsea*, de protopresbiterul *I. Pinciu*, parohul local Nicolae *Popa* și diaconul Dr. *Ciuhandu* din Arad. Cântările de strană le-a esecutat înduioșător protopresbiterul Dr. Putici al Timișorii și Ioan Pepa al Buziașului, iar răspunsurile le-a dat vestitul cor al lui Vidu din Lugoj.

Terminat fiind serviciul divin s'au rostit vorbirile în ordinea următoare:

P. C. Sa Arhimandritul *Hamsea* a vorbit frumos despre meritele neperitoare pe cari le-a câștigat ilustra familie de Mocsonyi și în deosebi ilustrul ei membru, defunctul Alesandru Mocsonyi, pe terenul bisericesc și școlar.

P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* a vorbit în numele „Asociațiunei" al cărei distins prezident și binefăcător a fost decedatul.

In numele societății pentru fond de teatru a vorbit secretarul Dr. I. Blaga, iar în numele poporului român și-a luat rămas bun dela decedatul Dr. *V. Branisce.*

Sicriul a fost apoi scoborât și așezat în cripta familiară. Un tren separat a dus pe delegați îndărăt la Timișoara, unde familia a dat în restaurantul gării un prânz în amintirea defunctului, luând parte la el și membrii familiei.

Intre ceice au luat parte la înmormântare a fost și P. S. Sa, episcopul *Hossu* din Lugoj, care cu suită aleasă a representat biserica gr. cat. română. Iar între depeșele de condolență avem se amintim pe a Maiestății Sale Regelui *Carol* al României, care cunoștea personal pe Alesandru Mocsonyi.

Pe când se făcea înmormântarea, o ploaie măruntă se slobozise din cer, ca cum și natura ar fi voit să plângă de durerea și de perderea noastră! Odihnească acum în pace acela, care în inimile Românilor vecinic va viețui: marele și neuitatul *Alesandru Mocsonyi.*

Din România.

Starețul mănăstirei din Sinaia. Vineri s'a întrunit soborul mănăstirei din Sinaia pentru a alege stareț în locul regretatului Arhimandrit *Nifon*, mort în Tiberiada, pe când călătoria spre Ierusalim, pentru a să închina sfântului mormânt. Alegerea a fost condusă de preacuviosul Arhimandrit Visarion dela Cernica. Toate voturile date le-a întrunit P. C. Sa Arhimandritul Dionisie R. Simionescu, actual stareț al mănăstirei Predeal și paroh al bisericei domnești din Bușteni, care a fost proclamat ales.

•

Alegere de senator. Dumineca s'a făcut în București balotaj pentru alegerea unui senator în locul decedatului Aurelian. De astădată a primit candidatul conservator dl *Teodor Rosetti* 642 voturi, candidatul democrat *Dr. C. Istrati* 552 voturi și *Ioan G. Bibicescu*, candidatul liberal, 373 voturi. Primul a fost declarat ales.

•

Alegere de episcopi. Dumineca s'a întrunit la București marele colegiu, pentru alegerea a doi episcopi în locurile vacante. S'a oficiat la oarele 9 serviciu divin la metropolie, și la oarele 10 s'a ținut o consfătuire intimă, în care prim-ministrul *Ionel I. C. Brătianu* s'a pronunțat în numele guvernului pentru alegerea P. S. Sale Arhiereului *Nifon Ploeșteanul* pentru eparhia Dunării de jos și a P. S. Sale Arhiereului *Ghenadie Băcăoanul* pentru eparhia Râmnicul-Noul-Severin. Deschizându-se ședința marelui colegiu, sub prezidenția I. P. S. Sale, Metropolitului-Primat *Atanasie*, s'au dat voturile și au fost proclamați aleși: P. S. Sa Arhiereul *Nifon* cu 128 voturi din 159, și P. S. Sa Arhiereul *Ghenadie* cu 149 voturi din 159. Ambii au mulțămit pentru alegere în cuvinte călduroase, apoi au primit felicitările ministrilor și ale celorlalți membri ai colegiului. P. S. Sa episcopul *Nifon* a fost vicar al metropoliei în București, iar P. S. Sa episcopul *Ghenadie* vicar al metropoliei din Iași.

Banca de asigurare „Trasilvania".

Banca de asigurare „Transilvania" și-a ținut adunarea generală ordinară Dumineca, la 4 Aprilie st. n. în sala cea mare a magistratului din Sibiiu. Din raportul de gestiune asupra anului 1908, primit în întregime, estragem următoarele: La secția I. (*asigurări contra focului*) societatea are asigurate realități în valoare de peste 104 milioane, pe lângă premii de peste 370.000 cor., iar la secția II. (*asigurări asupra vieții*) s'au emis 9705 polițe despre 10 și jum. milioane cor. pe lângă premii de peste 400.000 cor. Cu toate acestea, escedentul profit al anului la ambele secții a fost tot cam acelaș, ca și în anul 1907, adecă numai de 4569 cor., de unde urmează, că afacerile institutului stagnează, ori mai bine zis, că institutul vegetează de azi pe mâne. Din acest profit 15% s'au folosit conform statutelor la dotarea fondurilor de garanță, iar restul s'a adaus la fondul de reservă și s'a decis, ca 2 obligațiuni de fondare să se sorteze și acestea se vor replăti în bani la 1 August a. c.

După ascultarea raportului comitetului de supraveghere, s'a dat direcțiunei absolutorul usitat. Membrii eșiți din direcțiune după ordinea vechimei și anume: L. Fabritius, primpretor, A. Gottschling, director și N. Mănegutiu au fost realeși, iar Dr. Ilie Beu a fost ales membru nou. (Suntem autorisați a declara, că dl Dr. *Beu* nu primește alegerea. *Red.*)

De asemenea a fost reales întreg comitetul de supraveghere în persoanele membrilor: Dr. A. Böck, prim fiscal comitatens, A. Fonn, fabricant și Iosif Lissai, șef contabilul „Albinei".

Adunarea a decurs în esemplară ordine.

In legătură cu acestea, noi Românii trebue să ne considerăm de datorință, care resultă din faptul, că din cele 115 milioane capitale asigurate și din cele 770 mii de premii ce se varsă la „Transilvania" cel puțin 50% sunt românești, să facem cu ocasiunea aceasta unele constatări, și adecă:

1. Că aceste mari interese ale clientelei românești, cum și pânea ce o dă „Transilvania" la sute de familii românești angajate în serviciul ei, nu pot fi părăsite, ci trebuesc cu toată energia apărate. Drept aceea este de dorit, că publicul românesc și în special institutele noastre mai de seamă, ca „Albina", „Asociațiunea", apoi Biserica, și în general toate băncile și corporațiunile noastre românești să sprijinească „Transylvania" cel puțin în măsura în care o face aceasta publicul și instituțiunile săsești — și dacă sunt neajunsuri să încercăm a le delătura, iar nu a dărâma și a părăsi un drept câștigat și un bun esistent.

2. Neajunsuri de fapt esistă, dar acelea nu se pot și nu trebue a se ascrie, nici institutului însuși, nici îndeosebi conducătorilor sași din direcțiune. O singură ochire peste numele acestor bărbați de o supremă inteligență, onorabilitate și autoritate ajunge, pentru a ne convinge, nu numai despre aceea, că institutul se află în cele mai cinstite mâni, ci și despre aceea, că acestor bărbați nici când nu le-a trecut prin minte a oprima pe funcționarii români ori a delătura pe români dela conducere, a-i brusca etc. Alt undeva trebue deci că este cusurul. Să'l căutăm și să-l delăturăm.

(S.)

PARTEA LITERARĂ.

La Paști.

— De V. Korolenko. —

Pe înserate.

D'asupra liniei întunecate colțuroase a pădurii dese stă luna plină: stă, dar nu luminează. — — — Satul mic, care se întinde printre arbori departe departe, d'alungul râulețului, se cufundă într'o întunecime particulară nopților de primăvară, când la orizont se ivește luna găditoare și învălită în aburi subțiri. — negura ce se înalță face mai deasă [illegible] pădurilor, și pe șes se lasă întunerec argințiu — — — Totul e liniștit, [illegible]rât și trist.

Satul se odihnește.

Conturele negre ale colibelor sărăcioase se deosebesc șterse; undeva licărește o lumină; rar scârțâie câte-o [illegible] sau latră un câne veghietor. Uneori [illegible] desișul întunecos al pădurii ies chipuri de oameni ce vin pe jos, sau trec unii călări, alții în trăsură cu roțile neunse: locuitorii dela cătune pădurați ce se adună la biserica lor, ca să prăznuească sărbătoarea primăverii.

Biserica e zidită pe o colină, în mijlocul satului. Ferestrele strălucesc în lumină. Turnul vechiu, înalt, negru se ridică sus către cerul albastru închis.

Treptele scării pocnesc — — — bătrânul clopotar, Mihuț, se urcă în turn, și în curând micul felinar spânzură în înălțime, ca o stea ce plutește în aer. — — —

*

E greu bătrânului să urce scara. Picioarele nu mai voesc s'asculte, ochii văd cam rău — — — E vremea să se odihnească; însă Dumnezeu nu-i trimite încă moartea. Și-a îngropat omul copiii, nepoții; a petrecut la mormânt pe bătrâni și pe tineri, și el tot mai trăește. E greu. — — De multe ori a prăznuit ziua învierii, de multe ori, nu mai știe de câte ori a așteptat aici în turn ceasul sărbătoresc.

Bătrânul face doi pași spre fereastra turnului și se razimă de dunga zidului. Jos, împrejurul bisericii se resfiră mormintele cimiterului, d'asupra mormintelor își desfac brațele ocrotitoare vechile cruci de lemn. Ici colo câte un mesteacăn cu ramurile neîncolțite — — — Mireazma primăvăratice de muguri fragezi și liniștea jalnică a somnului de veci se înalță până la bătrânul clopotar — — —

Ce o să se alegă dintr'ansul până la anul? Va mai sta el aici sus, lângă clopotul de aramă, al cărui glas puternic trezește noaptea dintr'un somn ușor, sau va zăcea colo jos, în colțul întunecos al cimiterului? Știe bunul Dumnezeu. — — El, omul bătrân, e gata; acum însă Dumnezeu l-a învrednicit să vadă marea sărbătoare. „Lăudat să fie numele Domnului!" șoptesc buzele lui veștede; și Mihuț își îndreaptă privirile spre înălțime, la cerul înstelat, unde lucesc milioane de lumini. — — —

*

— „Mihuț! măi, Mihuț!“ străbate de jos alt glas bătrânesc, tremurător. Preotul moşneag priveşte către turn, îşi ține mâna streşină la ochii ce clipesc lăcrimoşi, şi nu zăreşte pe Mihuț. „Ce-i părinte? iată-mă“, răspunde clopotarul, aplecându-se din turnul său. „Nu mă vezi?“

— „Nu; — — nu-i vremea? Ce socoteşti?“ Amândoi se uită la stele. Mii de lumini dumnezeeşti clipesc d'asupra lor pe cer. Carul înfocat stă sus de tot. — — Mihuț gândeşte.

— „Incă nu; e prea de timpuriu. Ştiu eu vremea.“

*

El ştie vremea, nu-i trebue ceasornic. Pământul şi cerul şi nouraşul alb, ce pluteşte încet în văzduh, şi pădurea întunecoasă cu freamătul misterios, şi murmurul râuleţului, toate i sunt cunoscute, toate înrudite. Nu înzadar a trăit aici viața întreagă. — —

In ochii săi învie trecutul îndepărtat. — — Işi aduce aminte, cum s'a urcat întâiaş dată cu tatăl său în turn. — Doamne, multă vreme s'a scurs d'atunci. — — Şi cât de repede! Se vede pe sine băețel cu părul bălan, cu ochii vioi; vântul — nu acela, care pe drumuri răscoleşte pravul, ci un vântuleț care abia atinge pământul se joacă în pletele lui blonde. — — In depărtare, se mişcă doi oameni mititei; colo se întind căscioarele satului şi pădurea; numai luminişul pe care se lățeşte satul se pare aşa de uriaş, aproape nemărginit. „Şi totuşi iată-l aici, în toată mărimea sa!“ surâde bătrânul, uitându-se în jos la micul luminiş.

Aşa-i şi viața. In tinerețe nu vezi nici sfârşit, nici margine. — — Şi după aceea, deodată, ca scrisă, îți stă înaintea ochilor, toată viața dela început până la capăt, acolo în colțul ascuns al cimiterului E vremea de odihnă.

Da, a sosit vremea! Mihuț mai priveşte odată la stele, se scoală, îşi pune pălăria în cap şi prinde funiile clopotelor. — Un minut mai târziu tremură aerul nopții de un sunet puternic, urmează un al doilea, al treilea, al patrulea, unul după altul, şi în noaptea călduță şi sărbătorească se varsă glasuri înfiiorate, prelungi, trăgănate — — — —

*

Glasurile se opresc. In biserică începe sfânta slujbă. Nainte vreme Mihuț se cobora totdeauna, şi rămânea în picioare lângă uşă, ca să înalțe o rugăciune şi s'audă cântările. Acum însă nu se dă jos; căci azi e grozav de obosit. Se aşează pe laviță şi ascultă cum piere încetişor fiorul aramei vibrătoare şi se lasă în voia gândurilor. Ce gândeşte? N'ar şti să o spună nici el. Felinarul mic luminează slab în turn, clopotele sunt învălite de întunerec; de desubt, din biserică, răzbate din când în când cântarea potolită, iar vântul de noapte clatină funiile clopotelor — — Bătrânul îşi lasă pe piept capul greu de gândiri nelămurite. „Acum cântă *Cristos a înviat*, gândeşte el şi i se pare că şi când ar fi şi dânsul în biserică. Ochi de copii se uită din cor; preotul cu pletele ca neaua, fericitul Naum, rosteşte cu glasul tremurând rugăciunea de ieşire; şiruri de capete se încovoaie ca spicurile coapte la suflarea vântului, şi iarăşi se îndreaptă. Işi fac cruce — — sunt fețe cunoscute — — Colo fața aspră a tatălui său, dincolo fratele său cel mai mare, care oftează adânc. Şi tot acolo este el însuşi, plin de sănătate şi voinic, cu mintea în neştire, la noroc, la fericire, la bucuriile vieții. — — Unde-i fericirea? Muncă istovitoare, griji, năcazuri — — Unde-i norocul? I-a săpat crețe pe frunte l-a gârbovit de spate, l-a învățat să ofteze, ca şi pe fratele său mai mare. — —

Insă iată înapoi, colo la stânga, între femei, cu capul smerit stă „aleasa“ inimii lui. A fost o soție bună, Dumnezeu s'o odihnească! Multe suferințe a îndurat, sărmana! — — Lipsa, lucrul şi durerea zdrobesc şi pe cea mai frumoasă 'ntre femei; lucirea ochilor se stânge, şi locul frăgezimii şi al farmecului tinerețelor îl ia frica necurmată, ce s'a întipărit în fața ei pe urma loviturilor neaşteptate ale sorții. — — Da, unde-i norocul lor? — — Un fecior le-a mai rămas, nădejdea şi bucuria lor, dar şi pe acesta l-a nimicit nedreptatea oamenilor. — — —

Da, acolo în scaun şade omul păcătos şi bogat, şi se apleacă până la pământ şi crede că va putea depărta dela sine lacrimile celor rămaşi sărmani; umilit cade în ghenunchi şi cu fruntea atinge peatra — — Dar în Mihuț fierbe şi clocoteşte, şi fețele întunecate ale sfinților din icoane privesc serioase la durerea omenească şi la nedreptatea omenească. —

S'au dus toate, e demult d'atunci — Astăzi lumea lui începe bine în turnul strâmt, în care şueră vântul la întunerec, mişcând funiile clopotelor — — „Dumnezeu va răsplăti“, şopteşte bătrânul şi lacrimi se scurg pe obrajii sbârciți. —

— „Mihuț, măi Mihuț! Ce va să zică asta, ai adurmit?“ răsună de jos.

— „Ce!“ strigă bătrânul şi iute sare în picioare. „Doamne, doar nu voiu fi adormit? Asta ar fi întâia oră!“ — — Şi cu mână sprintenă, deprinsă apucă sforile. Jos mulțimea de țărani ca furnicile se mişcă; praporii auriți fâlfâe în aer, — ocolirea bisericii se sfârşeşte şi strigăt vesel răzbate până la Mihuț:

„*Cristos a înviat!*“

Şi strigătul acesta face să-i crească pieptul îmbătrânit. I se pare că lumînările de ceară ar arde cu flacără mai luminoasă, şi mulțimea s'ar legăna mai deasă, şi praporii ar fâlfâi mai voios şi vântul deşteptat ar prinde valurile de glăsuire, şi pe aripi late le-ar purta prin văzduhuri. — — — —

*

Bătrânul Mihuț n'a mai tras clopotele nici odată aşa ca acum.

Credeai, că inima lui, atât de plină, ar vrea să dea viață aramei moarte, şi tonurile cântau şi chiuiau de bucurie, râdeau şi plângeau, şi se avântau tot mai sus, până la înălțimile cerului înstelat. Şi stelele luceau şi sclipeau tot mai viu, iar sunetele lor se urcau şi se coborau dulci şi mângăioase iarăşi pe pământ. — —

Clopotul cel mare cu glas adânc, cutremurător bubuia „*Cristos a înviat!*“

Alte două, cu glasuri înalte, tremurând sub lovirile regulate ale limbilor de fier, intrau vesele şi armonioase: „*Cristos a înviat!*“

Şi alte două mai mici, subțiri, ca şi cum s'ar teme să nu rămână îndărăt, se mestecau între cele mari şi cântau sprintene şi cu poftă, cum cântă copiii: „*Cristos a înviat!*“

Şi se părea că vechea clopotniță tremură şi se clatină, şi că vântul ce răcorea fața clopotarului, îşi întinde aripi largi, cântând împreună: „*Cristos a înviat!*“

Şi inima bătrânului a uitat viața cu grijile şi lipsurile ei. — El a uitat că numai aici, în turnul strâmt şi posomorât, şi-a petrecut viața, şi că el singur mai e pe lume, ca un arbore vechiu de zile, pe care-l loveşte trăsnetul. — El asculta glasurile acestea, care cântau şi suspinau, care se ridicau la cerul mândru, şi cădeau la bietul pământ, şi i se părea că se vede înconjurat iarăş de copiii lui şi de nepoți, şi glasurile lor voioase se împreunau într'un cor, care-i vorbeşte de norocul şi de bucuriile ce nu le a cunoscut cât a trăit. — — — Bătrânul clopotar zmâcea de sfori, picuri mari de lacrimi lunecau pe obraz, şi inima sa bătea mai tare de fericirea închipuită. —

*

Lumea de jos asculta şi zicea, că Mihuț n'a mai tras clopotele aşa de minunat, ca şi acum. Şi deodată a tresărit clopotul cel mare într'un sunet scurt amuțind, — celelalte glasuri se opriră şi ele, ca şi când ar voi s'asculte nota jalnică trăgănată, care tremura şi plângea şi suspina şi treptat se stângea în aer. Bătrânul căzu fără puteri, pe laviță; cele din urmă două lacrime se strecorau pe fața lui îngălbenită.

*

Sus, la clopote, voi cei de jos! Bătrânul clopotar n'are să le mai tragă nici odată.

eh.

Nu vreau!...

De *Francois de Nion.*

Suita de onoare plecă la împărăteasa.

Erau orele şepte de dimineață. In grădina Tuileriilor se arăta o dimineață posomorâtă, cenuşie printre arborii desfrunziți.

Câteva luminări ce ardeau în sfeşnice prețioase răspândeau licăriri slabe, cari ici şi colo se reflectau pe vre-un epolet de aur, sau făceau să apară mai strălucitoare trena vre-unei rochii de catifea.

Atâta numai şi nişte şoapte confuse ce de abia se auzeau, descopereau presența număroşilor curtezani, cari aşteptau necunoscutul în umbră: fuga Mariei Luizei, sau sosirea triumfală a lui Napoleon.

Uneori conversațiile încete se întrerupeau brusc, par'că li-s'ar fi impus tăcere printr'un glas. Mare tăcere se răspândea de jur împrejur şi toți ascultau cu inimile palpitânde, dacă nu cumva urma să bubue tunul din depărtare.

Tunul împăratului sau al aliaților?

*

In fund cele două canaturi ale unei uşi mari se deschiseră, lăsând să pătrunză o rază de lumină. Se distingea în lumină şi în poleieli părul blond al austriacei Maria Luiza, sub pălăria-i de amazonă cu pene negre.

Fâşieturi de rochii grele de mătase se auziră, paşi cu zăngănituri de pinteni răsunară: ducesa de Iena, doamnele de Loussaix şi de Castiglione, generali, adjutanți, intrau în apartamentele împărătesei.

Şi uşa strălucitoare se reînchise.

*

Maria Luiza, soția lui Napoleon cel Mare, nu dormise. Nu dormise multe nopți, din ziua acelei nefaste înfrângeri dela Lipsca.

Dela miezul nopții vedea făcându se în juru-i diferite preparative. Inimicii apăruseră în împrejurimile Parisului şi împărăteasa trebuia să fugă, spre a nu fi făcută prisonieră. Trebuia să fugă, cu scumpul ei fiu.

Ii preparau deci bagajele. Aruncau în cufere şi geamantane tesaure întregi.

Şi totuşi, la început se opusese. La început refuzase a se depărta dela postul ei. Zisese cu două zile mai înainte ministrului Clary:

„Soția lui Napoleon nu fuge!“

De altmintrelea îl simțea venind, sosind din moment în moment. I-se părea a auzi din depărtare galopul iepei lui albe, ca şi cum urma în acel moment să se deschidă uşa, iar marele măestru de ceremonii să anunțe, ca de atâteaori în trecut, în gura mare:

„Impăratul!“

*

Ducesa de Iena, dupăce se închină adânc se aşeză la locu-i obicinuit, ca şi cum ar fi asistat la vre o ceremonie oficială

— „A! duceso, mergem la Rambouillet. Consiliul de ministri aşa a hotărât astă-noapte. Ştiți unde e generalisimul?“

— „Doamnă, au venit de m'au deşteptat adineaori. Nu ştiu nimic“.

— „Dormeați? Sunteți fericită!“

Mareşala rămase tăcută, impasibilă la acest reproş. In acel moment intră un copil blond. Se repezi să se arunce în brațele mamei sale, dar la vederea atâtor figuri lugubre şi posomorâte se opri surprins şi aproape înspăimântat.

— „Mamă, de ce m'au sculat? Ce e?“

— „Plecăm la Rambouillet“.

— „De ce? Acolo e urât. Să rămânem aici“.

— „Copilul meu“...

*

Uşa se deschise şi sub lumina deplină acum a zilei salonul se văzu plin de lume.

Marele măestru al grejdurilor anunță, că trăsurile erau gata. Dar cu o mişcare plină de pasiune copilul se atârnă de gâtul mamei sale.

— „Să nu plecăm, nu, să nu plecăm!“

Se gândi un moment, apoi ca şi cum din adâncul ființei sale ar fi primit o forță neînfrântă zise imperios:

„Nu vreau!“

Maria Luiza îşi scoase pălăria, o asvârli pe o masă şi se aruncă pe un scaun.

— „Nu vrea! Şi să nu ştim ce e cu împăratul? Ce să fac? Dzeul meu, ce agonie!“...

Jos în curte se auza tropăitul cailor şi sgomotul trăsurilor. Voci confuse răsunau. Uşa se deschise şi un adjutant apăru. Se închină în fața împărătesei şi zise cu vocea tremurătoare:

— „Doamnă, viu din partea ducelui de Feltres. Patrule de cazaci şi-au făcut apariția lângă Chatillon. Puțin încă dacă veți mai întârzia nu va mai fi timp“...

Impărăteasa se ridică dintr'o săritură.

— „Să fug, să fug fără să ştiu ce e cu dânsul? Unde e frate-său, regele Iosif?“

— „Nu ştiu, doamnă!

— „Singură! Unde e fratele, unde sunt miniştrii?“

— „Doamnă ducesă de Iena, faceți vă datoria. Luați pe moştenitorul“.

Mareşala înaintă şi brațele ei delicate dar puternice apucară copilul surprins.

*

Deja împărăteasa şi suita ei coborau în curte printr'o scară laterală. Ducesa de Iena începu a alerga, purtând sarcina-i uşoară dar teribilă.

Dar deodată îşi simți mersul oprit de o resistență puternică, aproape de neînvins.

Cu unghiile, cu degetele fiul lui Napoleon se apuca de uşi, iar vocea sa slabă gata a se umezi de lacrămi, dar violentă, încă şi imperioasă, striga:

— „Nu vreau să fug din casa mea!“

Ducesa se găsi în curte, dar şi acolo continuă a răsuna vocea moştenitorului de patru ani.

— „Nu vreau să fug! Nu vreau să fug!“

Membrele i se convulsionau, ca ale unui animal mic şi tinăr, tăiat. Apoi dispăru în fundul trăsurii verzi, unde se urcase deja mama sa.

*

In marile saloane luminate acum mulțimea auzia implorările jalnice ale acelei mici voci, apoi sgomotul trăsurilor se micşoră şi convoiul se depărtă, se perdu în spre esil...

Un moment la fereastra uneia dintre trăsuri se văzu un cap blond, un păr creț aurit de razele soarelui...

Şi tatăl alerga spre Paris, parcurgând Francia în galopul frenetic al iepei sale albe...

Alcoolismul şi oftica.

De *S. Nădejde.*

Acum, când atâtea sărbători se țin lanț, iar oamenii cred că, spre a le sărbători, cel mai nimerit lucru e să bea şi să cinstească zile de-a rândul cu rudele şi cu cunoscuții, trebue să le amintim şi dovedim cu fapte cât de dăunător e acest obiceiu, care cele mai de multe ori se preface în adevărată patimă. Mulți oameni în loc ca la asemenea zile mari să meargă la biserică, iar apoi întorcându-se de acolo să asculte istorisiri folositoare punând pe vre-unul care ştie ceti, să le citească, n'au altă grijă decât să se îmbuibe în băutură şi mâncare, cât mai multă. Par'ca părinții bisericii din pricina aceasta au întocmit sărbători! E lucru dovedit, că la asemenea zile mari, oamenii beau neînchipuit de mult, şi crâşmele aduc, din vreme, băuturi peste băuturi. Şi doar' nu e patimă mai scârboasă şi mai dăunătoare urmaşilor şi înşilor, ca băutura multă. De aceea, e datorie sfântă ca toți cei cari suntem încredințați de acest rău, să-l arătăm mereu, mai ales la asemenea zile mari, când oamenii se cred datori să nu le lipsească din casă băuturile spirtuoase.

Oftica merge crescând; bine înțeles că din multe pricini e această creştere, bună oară, din lipsă de aer curat, din lipsă de hrană potrivită, etc. Dar, pe lângă toate, mai e azi dovedit că băuturile spirtoase au şi ele partea lor de stricăciune. Cea mai bună dovadă e statistica: 88 la sută din tuberculoşi sunt alcoolici. Mai mult, s'a dovedit că slujbaşii de prin localurile de băuturi sunt asemenea ofticoşi, şi nu numai de prin crâşme proaste, dar chiar de prin berării şi restaurante.

Altă dovadă şi mai netăgăduită formează animalele, căror li se dau câtva timp băuturi spirtoase, şi pe urmă li se dă, în anumite feluri, microbul ofticei: aceste animale se îmbolnăvesc mult mai lezne, decât cele căror nu li s'au dat băuturi spirtuoase.

De altfel, alcoolismul mai ajută la înmulțirea ofticei şi prin sărăcia ce aduce cu el. Intâi că omul cheltueşte pe băutură, în loc să cumpere hrana trebuitoare lui şi familiei. Pe urmă, din pricina beției, nu numai că nu lucrează când bea, dar pe încetul pierde puterea de a munci şi la trezie şi, din ce în ce nu mai câştigă atâta cât să-i ajungă lui şi familiei. De aici urmează sărăcia, cu toate nenorocirile ei: şi, dacă nu i loveşte o boală grabnică de pildă, scarlatină, tifus, pneumonie, apoi oftica îi prinde pe încetul. Ca dovadă cât de aducător de slăbire a întregului organism, e alcoolul, ne arată şi statistica nenorocirilor ce se întâmplă prin fabrici şi alte locuri. Luni, care e ziua ce urmează după Duminecă, când lucrătorii beau mai mult, e şi ziua când nenorocirile sunt mai număroase. Lucrătorii, otrăviți cu spirtoase, nu mai au agerimea şi băgarea de seamă trebuitoare.

Să nu se spue că, de când lumea să bea; că uită-te cutare ori cutare bea de atâția ani şi tot trăeşte. Asemenea judecăți sunt greşite. Cei cari spun, că băuturile spirtoase sunt prielnice ofticei, nu se iau după cutare ori cutare, căci nu aleg anume pe cine le vine la socoteală. Nu, oamenii de ştiință iau sute şi sute de inşi bolnavi de oftică, şi din aceia fac socoteală câți anume sunt bețivi şi de când, şi apoi aşa au găsit că, din o sută de alcoolici 88 sunt ofticoşi.

Din nenorocire, băuturile spirtoase nu lucrează numai ofticând pe cel care bea; ci, chiar dacă însuş băutorul nu se oficeşte el singur, apoi copiii lui moştenesc un sânge slab, măruntae păcătoase, pieptul îngust şi plămâni mici şi neputincioase, încât o duc cât o duc şi, dacă nu se atacă chiar de mici, dacă nu mor de vre-o boală molipsitoare, la vârsta tinereței, — după ce părinții, de bine de rău, i-au crescut, şi, când ar trebui şi ei să fie lor şi altora de folos, — din te miri ce, din o receală de pildă, care ar fi trecut fără primejdie pentru altul, îi atacă şi mor, chiar dacă şi, bieții, n'au băut băuturi spirtoase. Din pricina băuturei părinților au moştenit, cum am spus, sânge şi măruntae slabe

In alte țeri oamenii științei, cât și iubitorii de neam, sunt atât de încredințați de aceste rele, încât cheltuesc bani mulți și muncă multă, ca să micșoreze și să stârpească nu numai patima băuturei, dar chiar băutura alcoolică în sine; căci chiar acei cari beau, după socoteala lor cumpătat, tot își strică lor și urmașilor și neamului din care fac parte.

Ne chiamă pământul.

Poezii, de *Octavian Goga*, 148 pagini. Editura „Minerva“ din București. Prețul 2 lei.

Acesta e titlul, pentru mulți sugestiv, pe care dl *Octavian Goga* a crezut de cuviință să l dea nouei colecțiuni de poezii, pe care a publicat-o în editura institutului „Minerva“. Sunt cincizeci de poezii lirice, adunate în o frumoasă carte de 150 pagini, pe care iubitorii de poezie o vor ceti cu multă plăcere, căci celce a scris-o are totdeauna ce să spună.

Cei mai cu autoritate dintre criticii noștri au pus poeziile lui *Octavian Goga* în rând cu ale celor mai populari dintre poeții noștri. Ele sunt fără îndoială un pas înainte în mișcarea noastră literară, și nu pot să mi închipuesc om cu oarecare cultură literară, care nu le a cetit. Sunt însă, firește, între ceice le cunosc și oameni, care pretind a nu fi găsit în ele frumsețile care se așteptau. Mai ales în vederea acestora fac această dare de seamă asupra noului volum al dlui *Octavian Goga.*

S'a zis, înainte de toate, că *Octavian Goga* își ia inspirațiunile dintr'o lume de tot strâmtă, și reproducând micile bucurii și marile dureri ale unei mici părți din poporul român, ne dă poezii de un caracter cu totul local.

Aceasta o pot zice numai aceia care nu-și dau seamă despre deosebirea dintre formă și fond.

Imaginile au în poeziile lui Octavian Goga fără îndoială adeseori o notă locală, dar micile bucurii și mai ales marile dureri pe care le reproduce, sunt omenești, aceleași pe care le găsim totdeauna și pretutindeni, unde om se sbate muncit de om. Valoarea etică a poeziilor lui Octavian Goga consistă tocmai în aceea, că ne dau nota specială a românității în ceeace privește reproducerea simțemintelor omenești.

Adevăratul poet se pierde pe sine însuși în toiul vieții și, uitându-se cu ochii pătrunzători împrejurul său, simte bucuriile și durerile altora și le reproduce în poezie mărite, pentru ca să le simtă și cei preocupați de micile mizerii ale propriei lor vieți. Asemenea poet adevărat a fost *Eminescu* pentru scurtul timp, în care a trăit, și este *Goga* pentru actuala fasă a vieții noastre naționale. De-aceea îl iubim noi cei ce ne dăm seamă despre rostul firesc al lucrării literare naționale și așteptăm cu nerăbdare alte și iar alte poezii ieșite din peana lui.

E atât de frumoasă „Veneția“ lui *Eminescu*, și nu e nimeni, care cetindu-o, nu simte, cum toate vin și trec în lumea aceasta.

Acelaș simțământ îl reproduce însă și *Goga* când îi zice „cârciumei vechi“:

„Te-a schimbat porunca vremii
  ca o prevestire-a morții.
Iți mai spânzură clondirul
  atârnat de stâlpul porții.
In ograda, unde hora
  își sălta năvalnic chiul,
Brotăcei cu gușa verde
  își orăcăie pustiul.
A crescut cucuta deasă,
  'naltă până 'n brâu de mare
Peste vatra, unde-odată
  frigeau mieii în frigare.

. . . .

Subt fereastra, unde-un jidov
  numără viclean din gură.
Tremurând de-o sete neagră
  uricioasa barbă sură.
Intr'un chip uitat sub grindă
  șede-un biet sfânt Nicolae
Cu'un obraz brăzdat de drumul
  picăturilor de ploaie.
Mustrător ridică-un deget,
  par'car vrea să zică sfântul:
Doamne, câte litte rabdă
  pe spinarea lui pământul! —

Tot o durere omenească, aceeași totdeauna și pretutindeni, reproduce poetul când zice

„Poveste întunecat'a pânii,
  Nu-i strungă să te știe plânge,
Căci de durerea ta străveche
  In suflet cântecul se frânge.
Când de strigarea strunei mele
  Ași vrea plânsoarea ta s'o ferec,
Se sfarmă coardele strivite
  De-atâta jale și 'ntunerec.

Același simțământ ne cuprinde când sapa răzemată lângă șură îi zice muncitorului mort:

O viață 'ntreagă am fost tovarăși
  In ploi și'n arșiță de soare:
De truda palmei tale aspre
  Eu m'am făcut strălucitoare.
Sclipirea mea spune rușinea
  Și jalea, care mă purta:
M'ai frânt pe glia tuturora,
  Dar n'am săpat moșia ta!

Graiul inimilor noastre răsună, când la 1907 poetul zice:

Ascultă, Doamne, glasul rugii mele:
Când trupul tău lângă altar se frânge.
Adu-le aminte celor ce 'ngenunche,
Că trupul tău e plămădit din sânge...
De gândul ăst cutremură-le firea
Și'n sufletele grele de păcate
Coboară, Doamne, pentru totdeauna
Fiorul sfânt al dragostei de frate!“

Nu judecă drept cei ce zic, că e strâmtă lumea din care-și ia *Octavian Goga* inspirațiunile. Ceeace ne spune el înțeleg nu numai românii, ci și oamenii toți, căci „povestea întunecat-a pânii“, „fiorul sfânt al dragostii de frate“ și „porunca vremii“ nu sunt legate nici de un anumit loc, nici de un timp numai.

E frumoasă, puternică și cu deosebire curată limba lui *Octavian Goga*, e multă muzică bogată în versurile din „Ne chiamă pământul“ și citind aceste poezii lirice suntem cuprinși adese-ori de simțământul, că cel ce le-a scris are să ne dee odată opere de mare valoare în genul epic ori în cel dramatic.

•

Se tipăresc în fiecare zi și se pun în vânzare cărți, care strică gustul și și otrăvesc sufletele color ce le cetesc, încât omului, care-și iubește semenii, îi sângeră inima când își dă seama despre abuzul ce se poate face de cele mai frumoase daruri firești și-i vine să strige „Nu citiți și nu lăsați pe copiii vostri să citească, ci aruncați cartea în foc!“

Mai vârtos ne bucurăm dar când nise dau cărți ca „Ne chiamă pământul“, care înalță sufletele și le îndrumează spre bine, încât putem să zicem „Asta s'o cetiți și să li-o dați copiilor vostri s'o citească!“

Ioan Slavici.

ECONOMIE.

Intrunirea agricolă în Apoldul român.

Duminecă în 28 Martie r. c. „Reuniunea română de agricultură din Sibiiu“ și-a ținut întrunirea agricolă în Apoldul român.

La 10 oare a. m. membrii comitetului dnii V. Tordășian și N. Iosif, au fost întâmpinați la gara din Apold de către inteligența din loc în frunte cu harnicul notar comunal Mușoiu. După o mică pauză făcută la locuința învățătorului D. Orăștian, s'a dat poporului semnalul de adunare. Ne fiind sala școalei destul de încăpătoare pentru poporul adunat, întrunirea s'a ținut în spațioasa curte a scoalei. Setos de învățături bune și folositoare, poporul a alergat ca să asculte sfaturile și povețele, ce cu drag i s'au dat.

Luând cuvântul secretarul V. Tordășan, a spus celor presenți, că reuniunea și-a îndreptat de astădată privirile asupra acestei harnice comune pentru a cincia oară. „Aici s'a pus temeiu la o însoțire de credit, care din an în an înaintează, aici s'a arajat exposiție de vite și locuitorii acestei comune fruntașe s'au ales cu frumoase învățături și foloase. Tot aici, în Apoldul român, s'a ținut cea dintâiu exposiție de copii, care asemenea a fost spre cinstea și vaza acestei comune. Tot aici, Reuniunea și-a fost pus de țintă, ca să înființeze o pepinieră pentru vița americană. In conțelegere cu fruntași binevoitori au și făcut pregătirile de lipsă. S'au aflat însă oameni, cari n'au dat crezământ și ascultare sfaturilor date, și eată că aceea necredință și neascultare se răsbună acum. Viile se pustiesc prin filoxeră isvorul de câștig sacă și primejdia ne află nepregătiți. Ce e și mai rău, pentru prenoirea viilor se cere viță americană și aceasta trebue acum cumpărată din alte părți și încă cu bani grei. Se mai recer apoi unele lucrări, cu cari viierii nu sunt dedați. In pepiniera ce a fost a se înființa, viierii s'ar fi deprins cu lucrările cele nouă și banii pentru viță nu trebuiau dați afară din comună“.

Dl secretar, roagă apoi pe cei presenți, ca să dea ascultare învățătorului N. Iosif, care anume le va vorbi despre noua cultură a viilor.

Intr'o limbă de tot poporală, înțeleasă de toți și cu vocea puternică, bătrânul învățător a vorbit poporului aproape 3 oare și n'am văzut pe nime care să nu fi dorit a-l asculta și mai departe.

Cu deplină cunoștință de causă a vorbit mai întâiu despre filoxeră: De unde s'a adus, cum se înmulțește, cum se mută dela un loc la altul și cum pustiește viile.

A vorbit despre soiurile de viță americană și a arătat care soiu este mai bun pentru noi. Tot asemenea și despre soiurile nobile indigene.

A arătat cum se face rigolarea, și păruirea viilor, altoirea, sădirea și celelalte lucrări de preste an.

A vorbit apoi despre școala de altoi și a recomandat poporului, ce în frățească înțelegere să facă o grădină (pepinieră) pentru prăsirea viței americane.

Acest harnic învățător și membru al comitetului central, pe lângă frumoasele cunoștințe ce le are în ale vieritului, la tot pasul aduce exemple din viața țăranilor și ajutat de vocea puternică, ore dearândul poate sa țină pe ascultători în continuă atențiune.

După încheerea vorbirei, poporul i-a mulțămit și nu mai înceta a-i pune fel și fel de întrebări și a-l ruga pentru sfaturi.

Dl vicecomite al comitatului Sibiiu, a rugat comitetul central al Reuniunei, ca acesta, să încerce înființarea unui pomet în Apoldul român.

Membrii exmiși ai comitetului central au pus și afacerea aceasta în discuțiune și s'a decis, ca representanța comunală să revină asupra acestei afaceri de mare interes și să o decidă în mod favorabil.

Fiind timpul înaintat, dl secretar a mulțămit celor presenți rugându i ca să folosească sfaturile date cu atâta bunăvoință și dragoste frățască.

Membrii comitetului și o samă dintre fruntași, la 4 oare p. m. s'au întrunit la ospitala masă arajată în casele inspectorului de hotar, unde de nou s'au continuat firul întrerupt și cei presenți au promis că vor stărui a se înființa pepiniera pentru prăsirea viței americane.

Imediat după masă s'a conchemat comitetul reuniunei femeilor, pentru a i se pune la inimă binele obștesc de care trebue să fie condusă reuniunea. Dl secretar V. Tordăișan a binevoit a-i schița și un fel de plan, după care acest comitet va avea să lucre în viitor.

Femeile în frunte cu dna preoteasă văduva Orăștian mulțămind dlui Tordășan, au promis că pe viitor vor desvolta o mai mare activitate întru promovarea binelui obștesc.

Cu acestea membrii comitetului, mulțămiți de reușita întrunirei, au plecat la ale lor; eară noi am rămas ca să ducem la îndeplinire sfaturile și povețele date.

Un apolzan.

Din public.+)

O întimpinare.

In Nr. 11 din 7/20 Martie a. c. a apărut în foaia „Libertatea“ din Orăștie un articol întitulat: *„O gospodărie a satelor“ De pe valea Geoagiului*, care articol vatămă în mod nedrept, în primul loc pe preoții aparținători cercului notarial din Poiana, apoi pe primarii și reprezentanțele comunale. Recunoaștem cu regret, că circa cu 1400 cor., s'au plătit prea scump casele și cele două grădini cumpărate dela dl notar Benedek Sándor, dar nu din vina noastră, ci tocmai din vina scriitorului articolului — *„O gospădărie a satelor“*.

Iată cum: conform articolului de lege XXII § 66 din anul 1886 comunele trebue să dea notarilor cuartir în natură. Pe timpul făuririi amintitului § de lege și mulți ani după aceea a funcționat aci în Poiana un notar român, cu numele Petru Robotin. Și ca român și-a edificat case proprii foarte spațioase și mari, dar nu din lemn adus din Voia, de aceste 6 comune: Poiana, Valea-Iepii, Techereu, Voia, Porcurea și Almașul de mijloc, precum au adus dlui notar Benedek Sándor, ci din piatră adunată mai mult de silă cât de voe, și adusă tot de poporenii acestor 6 comune; și lemnul necesar la casele fostului notar Petru Robotin tot pe carăle și sănile acestor comune le-au adunat la locul lor de astăzi; dar nimeni nu l-a învinuit, că pentru ce nu le-a lăsat de pomană de cancelarie notarială, ci vedem că-s trecute în toată ordinea în proprietatea ginerii-seu, a distinsului profesor din Brad Dr. Ioan Radu.

Comunele sus înșirate, formând un cerc notarial, dacă se gândeau mai de mult, că ar fi bine să nu mai plătească atâta chirie pentru cancelaria și cuartirul notarial, puteau încă de ani de zile să-și aibe cancelarie și case notariale proprii, și cu banii ce s'au plătit an de an chirie se putea plăti o parte bunicică din eventualul capital împrumutat în acel scop.

Și mulți dintre membrii reprezentanțelor acestor comune au și lucrat de ani de zile într'acolo, dar poporul neștiutor de carte ușor se lasă a fi tras pe sfoară. Așa s'a întâmplat și aici. Casele ce le-am cumpărat acum cu 7400 cor. în anul 1907 le puteam cumpăra cu 6000 cor. căci cu atâta ni le a fost cedat dl notar Benedek Sándor, dar chiar domnul Dr. Ioan Radu a agitat din toate puterile, ca să nu le cumpărăm, ceea ce putem dovedi cu nenumărați martori și s'a dovedit, că ce motiv l-a îndemnat pe dsa la acel pas. A știut, că dacă dl notar își va vinde casele, comunele conform §-lui sus citat vor fi silite a închiria case pentru cancelarie și cuartir notarial, și în Poiana, ba nici în una dintre acestea 6 comune, cuartir convenabil nu se află decât numai în casele zidite de fostul notar Petru Robotin, care sunt acum proprietatea dlui Dr. Radu.

Și sosit-a vremea de grea cumpănă. Reprezentanțele comunale s'au adunat spre a statori, că unde să se strămute cancelaria comunală, de oarece în 1 Aprilie a. c. era să se strămute jandarmăria în casele dlui notar Benedek Sándor.

Ne-am adresat dlui Dr. Ioan Radu cu rugarea ca să ne închirieze casele sale.

S'a învoit să ne dee în chirie casele, cu o parte mică din grădină, pe lângă bagatela (?) chirie anuală de 1200 cor. scris o miie și două sute cor, dar numai condiționat, ca apoi cel puțin 10 ani să fie acolo cancelaria și reparaturile să le facă bietele sate. Văzând noi aceasta ne-am gândit, că ori te mâncă lupul, ori te mâncă ursul, tot una e.

1200 coroane în 10 ani, plus reparaturile, cari nu putem ști înainte câte sutișoare ar mai fi făcut, ne-au silit a raționa și a ne hotărâ să abandonăm planul de a închiria casele dlui Dr. Radu, socotind că e mai bine să cumpărăm și mai cu preț casele dlui notar Benedek Sándor.

Dar casele dlui notar erau esarândate pe 10 ani la gendarmerie. Contractul era deja aprobat de toate forurile competente, până și de înaltul minister. Nu ne-a îmbiat dl notar, ci l-am rugat, ca să strice contractul cu jandarmii. Dar dânsul ne-a spus categoric, că aceea nu se mai poate.

Peste 60 membri ai representanțelor acestor 6 comune erau de față și toți și cei mai inteligenți, precum și cei mai fără carte, toți am venit la părerea, că nu e bine să ne mai lăsăm a fi iobagii casecui încă pe 10 ani cu o sumedenie de bani de 12.000 cor. și apoi tot vom fi siliți a zidi case notariale. Ne-am hotărât. Alte case nu se află. Cumpărăm acestea și contractul îl vom strica. Așa s'a și făcut. Noi am însărcinat toți, adecă cele 6 representanțe comunale pe cei 12 aleși ai noștri, ca în frunte cu dl notar Benedek Sándor să facă toate demersurile, ca cancelaria să rămână unde e, și ne-a succes. Contractul cu gendarmii s'a stricat, casele sunt ale noastre, și erau cu 6000 coroane ale noastre, dacă le cumpăram în anul 1907, dar așa, că am ascultat de dl Dr. Ioan Radu azi din alte împrejurări numai cu 7400 cor. le-am mai putut avea, însă sunt ale noastre și casele dnului Dr. Radu vor sta poate multă vreme goale. In articolul amintit se zice, că 4 părae amenință în timp ploios casele cumpărate. Nu e tocmai așa. Drept spus, în comuna Poiana chiar numai grădinile dnului Dr. Ioan Radu și ale lui Jude Gheorghiuț mai sunt la posiție așa frumoasă, (cari însă nici un cas nu vând, ci cumpără) ca cum e grădina, curtea și casele dela dl notar Benedek Sándor, dar apoi grădinile dlui notar dacă au fost cumpărate cu preț eftin au fost puse cu mari spese în o ordine vrednică de laudă. Orice străin le va vedea nu va zice, că prețul de 7400 cor. e prea esagerat. Cu atât mai vârtos cu cât în târgul din urmă am mai cuprins dela dl notar încă o grădină care numai drumul o desparte de cea dintâiu și e aproape atâta vrednică cât grădina casei. Că păraele mai vin câte odată și acolo, nu putem absolut nega, căci posiția comunelor noaste de munte e mai peste tot de așa, încât când se ridică câte un nor, cam greu scăpăm de turbatele părae.

Casa e cu plan bine chibzuit zidită, așa că dacă și cele 12.000 cor. cerute de dl Dr. Ioan Radu chirie pe 10 ani le-am mai folosi la adaptări, apoi am putea da cuartir și unei cete de gendarmi și uneia de financi, și tot sunt proprii ale noastre și nu închiriate.

Deci nu preoții nici primarii au purtat vina la prețul ridicat, ci se vede din cele sus înșirate că cine a purtat vina.

Preoții noștri cu toată ocasiunea să arată cu cea mai mare bunăvoință față de popor, și dacă relațiunile între dl Dr. Radu și dl notar Benedek Sándor sunt totdeauna încordate, nu preoții poartă vina.

Rugând respectuos pe on. redacțiune ca în interesul adevărului să binevoiască a da loc acestei întimpinări în coloanele prețuitului ziar „Telegr. Român“ și declarând, că din partea noastră am încheiat orice polemică în chestia aceasta, semnăm cu stimă.

Mai mulți plătitori de dare.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintelor sărbători ale Invierii Domnului *numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri după sfintele Paşti, la oarele obicinuite.*

*

Inviere! Zi de bucurie şi de mângăere. Zi de sărbătoare. Sărbătoarea sărbătorilor. Zi de repaus general, de laudă şi de preamărire. Ziua în care Cristos a înviat, pentruca prin învierea sa să învingă moartea şi să aducă la vieaţă oameni şi popoare, scoţându-le din întunerecul neştiinţei, din groapa pe[illegible]unei morale. A înviat Cristos şi a înviat o lume întreagă de sub ruinele păcatelor, cari au fost omorît-o. Să ne bucurăm de această zi mare şi însemnată, în care datorinţă avem toate să le iertăm şi să zicem „fraţilor“ şi celor ce ne urăsc pe noi. Dorim deci tuturor cetitorilor, colaboratorilor, binevoitorilor noştri, ca sfintele sărbători ale *Invierii Domnului* să le petreacă în pace şi deplină sănătate, şi le trimitem tuturor creştinescul salut

Cristos a înviat!

*

† Dr. Ioan Hozanu, fost medic şef al stabilimentului de hidroterapie din Graefenberg (Silezia), cetăţean de onoare al oraşului Freiwaldau din Silezia, decorat cu medalia *„Bene Merenti“* de Maiestatea Sa Regele Carol al României, membru fundator al „Asociaţiunii“ şi al „Societăţii pentru fond de teatru“ etc. etc. a decedat Sâmbătă în 3 Aprilie n. în Braşov, unde-şi avea domiciliul de 9 ani, în etate de 63 ani. Inmormântarea i-s'a făcut Marţi, la orele 3 d. a. Il deplâng copiii Ionel şi Nicu, orfani acum şi de tată (mama li-a murit în anul 1900) şi de nepoţii Dr. Marius Sturza şi Dr. Lazar Popovici. A fost fiu de ţăran din comuna Şoimoş lângă Maria-Radna, şi fiu credincios şi devotat al neamului şi al bisericei. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Achitat. Luni s'a pertractat la curtea de apel din Oradea-mare procesul învăţătorului *Demetriu Popovici* din Cuvin, diecesa Aradului, pe care tribunalul regesc din Arad l-a judecat la destituire şi trei luni închisoare pentru „aţâţare“. Curtea de apel a aflat că faptuirea nu e dovedită şi a achitat pe acuzatul D. Popovici. Sentinţa e ridicată la valoare de drept, dupăce procurorul nu a apelat.

*

Hymen. Dşoara *Maria Virginia Bâr[illegible]* şi domnul *Eugeniu Muntean* îşi vor celebra cununia religioasă Joi, în 15 Aprilie st. n., la oarele 3 p. m. în biserica greco-orientală din Beclean (Făgăraş).

*

Din Fofeldea ni se scrie: Adunarea generală a institutului „Cordiana“ din Fofeldea ţinută la 28 Martie a decurs în bună ordine. S'au primit propunerile direcţiunii. Dividenda s'a fixat cu 8%, la fondul de reservă s'au votat 3000 cor, pentru scopuri de binefacere 761 cor. 96 fil. In direcţiune s'a reales dl înv. Alexe Manuil.

*

† Pavel Monea junior, practicant inginer silvic de stat, ofiţer aspirant în rezervă al regim. 31 de inf., după scurte suferinţe şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Sâmbătă, în 3 Aprilie st. n. a. c. la oarele $6\frac{1}{2}$ a. m., în etate de 27 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au depus spre odihnă vecinică Luni, în 5 l. c. la oarele 3 p. m. în cimiteriul rom. cat. din Székelyudvarhely, după celebrarea serviciului funebral după ritul gr. ort. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria eternă!

*

Fratele Maiestăţii Sale. Din Salzburg se scrie, că Arhiducele *Ludovic Victor*, fratele Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru, e grav bolnav. Maiestatea Sa a trimis pe medicul seu de curte, Dr. Kerzl, la patul bolnavului seu frate.

*

Repausul duminical Mai mulţi comercianţi din Bucureşti, unindu-se cu funcţionarii comerciali, cari luptă pentru repausul duminical complet, au organisat în săptămâna aceasta o întrunire publică, alegând o delegaţie care va înmâna dlui prezident al senatului o moţiune privitoare la repausul duminical.

*

† Adolf Sonnenthal, marele artist dramatic, fost membru al societăţii teatrale dela teatrul Burgului din Viena, a încetat din viaţă Dumineca seara în Praga, în etate de 75 de ani, în urma unui atac de apoplexie. Era originar din Budapesta şi din sodal de croitor, ce era ca băiat, a ajuns prin diligenţă şi vocaţiune cel mai mare artist dramatic al zilelor sale.

*

Avis. Se află de vânzare vin vechiu de patru ani la Dl *Raţ Gavrilă* în Teuş. Preţul 5 cor. 60 fil. feria.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ aranjează Sâmbătă la 4/17 Aprilie c. în „Unicum“ o convenire socială împreunată cu cântări, declamaţiuni şi joc.

*

La fondul Bechnitz pentru împărţire de cărţi între meseriaşii români au dăruit: Pavel Boldea, înv. Borloveni, 70 bani, Andreiu Gaşu, funcţionar la „Albina“, 60 bani, George Siuteica, colector Veneţia-sup., 22 bani, I. Stoica, înv. pens. Veneţia-inf., 20 bani, Emil Pop, propr., Bobohalma, 10 bani, Victor Păcală, prof., 50 bani şi Vic. Tordăşianu, prez., 10 bani.

*

Băile Herculane lângă Mehadia (Herkulesfürdő). Staţiune balneară internaţională în Banat, situată în valea romantică a Cernei. Aer ozonic. Tot confortul posibil. Lumină electrică. Musică militară. Teatru. Vindecă radical: reumatism cronic, podegra, rachita, hemoroide, anemia, boale de rinichi şi beşică, conturbări ale circulaţiunii sângelui etc. Inceputul sesonului la 15 Maiu. Staţiune a trenului Expres şi Orient Expres pe linia Budapesta-Orşova-Bucureşti. Legătură cu vapoarele danubiene. Numărul visitatorilor peste 10.000 pe an.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Judecarea şampaniei. Se toarnă sectul într'un pahar — sectul bun nu e permis să se îngălbinească, apoi se lasă să evaporeze. Numai în felul acesta se cunoaşte pe miros, vinul bun folosit la pregătire. Gustul trebue să corăspundă pe deplin marcei franceze. Toate aceste însuşiri le posede în măsură neajunsă până acum „Andréyi Sec“.

*

Mare e norocul la Kiss! E în general cunoscut, că planul loteriei de clase c. ung. priv. oferă cele mai favorabile şanse de câştig. Pe lângă câştigurile cele mari are un număr colosal de câştiguri mai mici şi îndeosebi împrejurarea, că jumătate din lozurile puse în circulaţie, aşadar tot al doilea loz — sigur câştigă, e causa că toate păturile poporaţiunii îşi încearcă norocul. Mii şi mii de oameni au ajuns pe calea aceasta dintr'odată bogaţi. Tragerea primei clase a loteriei de clasă va avea loc deja în 19 şi 21 Maiu. Incercaţi-vă şi dvoastră norocul şi cumpăraţi un los în colectură principală Carol Kiss & Comp., Budapesta, Kossuth L jos u 13, pentrucă acela îşi serveşte conştienţios muşteriii, căci mare e norocul la Kiss!

Pentru „Muzeul Asociaţiunii“.

Rugăm pe toţi ceice apreciază comorile artei noastre poporale să binevoiască a aduna, în sărbătorile Paştilor, *ouă încondeiate* (scrise), precum şi alte obiecte, cari sunt în legătură cu sărbătorile Paştilor.

Ceice vor binevoi a ne trimite ouă sau alte obiecte, ne vor comunica informaţiuni exacte din ce comună şi comitat sunt adunate, apoi numirea poporală a desemnurilor de pe ouă sau a obiectelor. Se va arăta şi vechimea lor.

Mai ales tinerimea şcolară, elevii seminariilor de pedagogie şi teologie, pot face bune servicii instituţiunii noastre.

Expedarea obiectelor se poate face direct sau prin domnii directori ai despărţămintelor „Asociaţiunii“.

Indemnăm din toată inima întreaga noastră cărturărime să ne dee mână de ajutor la înzestrarea „Muzeului Asociaţiunii“.

Sibiiu, săptămâna Patimilor, 1909.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar al Asociaţiunii şi custode al Muzeului.

Viaţă socială.

Petrecere în Uioara. Tinerimea meseriaşilor români din Murăş-Uioara (Marosújvár), invită la concertul împreunat cu dans ce-l va aranja în 12 Aprilie st. n. a. c. 1909 (a doua zi de Paşti) în sala hotelului „Graf Teleki.“ Inceputul la 8 ore seara. Preţul de intrare de persoană: locul I. cor. 1·60, locul II. cor. 1·20, stal 80 fileri. Oferte benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Bilete de întrare se pot afla la dl protopop Emil Pop, iar seara la cassă. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr.-cat. din loc.

*

Teatru în Berghin. Al 2-lea teatru sătesc se va aranja Marţi, în 31 Martie st. v. (a 3-a zi de Paşti) în şcoala gr. or. din Berghin (tractul Sebeş). Venitul este pentru „Reuniunea femeilor gr. or. pentru înfrumseţarea bisericii“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: de familie 3 cor., de persoană 1 cor. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

*

Sărbare şcolară în Gurarâului. Corpul învăţătoresc al şcoalei ortodoxe din Gurarâului invită la sărbarea şcolară care se va da în folosul bibliotecii şcolare Marţi, în 31 Martie st. v. 1909 (a treia zi de Paşti) în sala festivă a şcoalei din loc. Inceputul la 7 oare seara. Preţul de întrare la bunăvoinţă.

*

Petrecere în Mediaş. Tinerimea română din Mediaş invită la petrecerea împreunată cu dans care se va aranja a treia zi de st Paşti în sala otelului Strugure din loc, la 8 oare seara. Preţul de întrare: 1 cor. 50 b. de persoană, 3 cor. de familie. Venitul curat e destinat spre scop filantropic. Damele, întru cât e posibil, sunt rugate a se prezenta în costum naţional.

*

Teatru în Cricău. Inteligenţa română din Cricău şi jur invită la producţiunea teatrală urmată de dans ce va avea loc în sala şcoalei române la 13 Aprilie st. n. a. c. (a treia zi de Paşti). Inceputul la 7 ore seara. Preţul de întrare: de familie 3 cor., de persoană 1 cor. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita ziaristice. Venitul curat e destinat fondului bibliotecii parochiale ort. rom. din loc. Se va da: „Nepotul răsfăţat“, piesă în 5 acte, de A. Kotzebue, după o traducere a lui Ioan St. Şuluţ, prelucrată de T. V. Păcăţian.

Cărţi şi reviste.

„Die Habsburger und die Rumänen“, schiţă istorică, de *Victor Zaharovsky*, exarh arhiepiscopesc şi paroh gr.-ort. în Mehala, Bucovina. Tipărită în Cernăuţ. Preţul (?). In broşură se pledează pentru alipirea Românilor la casa domnitoare, dela care are să le vină odată negreşit binele dorit.

*

Fraţia Românească, revistă naţionalist-democratică, nr. 22 din 20 Martie a. c. are următorul sumar: Societăţile cooperative şi clasa de mijloc, doctrina naţionalistă, de A. C. Cuză; Scrisoare feciorilor ardeleni de Enescu Stâlpeni; Curentul naţionalist; Gândiri de A. Virgilişi; Către învăţători, de D. V. Ţoni; Scrisoare deschisă părintelui Morariu; Ştiri: ai noştri, jidanii noştri, economice, culturale, fel de fel, dela românii de peste hotare, din ţări străine etc. Administraţia: Str. Păcurari nr. 56 Iaşi. Numărul 10 bani, abonamentul 6 lei pe an.

*

„Luceafărul“ Nr. 7, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu, Telegu (schiţă). A. Seca, Cântec (poezie). Caton Theodorian Felicitări (schiţă). G. Rotică, S'a dus (poezie). Maria Cunţan, Inchinare (poezie). Simina Bran, O floare (poezie). E. Hodoş, Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Dări de seamă: G. Asachi: Poezii (G. Bogdan-Duică). Două volume de critică impresionistă (I. Duma). N. Iorga: „Geschichte des osmanischen Reiches“ (I.). G. S. Petrow: Calea spre Dumnezeu (Gh. T.). Cronică: Pesimismul lui Eminescu alături de pesimismul lui Lenau (C. Lacea). Conferinţele şi seratele „Asociaţiunii“. Cobzarul (O. de K). Fluerul Ciobanului. Conferinţe în Braşov (L.). Concertul tin. din Budapesta. Biserica lui Horia. Mobile româneşti. Reviste şi ziare. Ştiri. Poşta redacţiei. Bibliografie. Ilustraţiuni: Mobilierul unei odăi româneşti. Biserica lui Horia. Mauzoleul lui Ion Brătianu. Vedere din parcul dela Florica.

*

Purtarea socoţilor bisericeşti pe baza contabilităţii duple de *Dr. Petru Barbu.* Cartea este compusă special pentru preoţii, învăţătorii şi epitropii comunelor noastre bisericeşti. Cuprinde: I. Partea teoretică: Despre purtarea socoţilor bisericeşti în genere. Inventarul. Bugetul sau preliminarul. Cont, cartea socoţilor bisericeşti şi contabilitatea bisericească. Contabilitatea simplă şi contabilitatea duplă. Purtarea socoţilor bisericeşti: 1. Deschiderea conturilor, 2 Purtarea conturilor şi 3. Incheerea conturilor. Incheerea socoţilor la finea anului. Controlul. II. In Partea practică se ilustrează cu exemple partea primă, purtându-se pe un an socoţile bisericeşti ale unei comune. Domnul Dominic Raţiu apreciază favorabil cartea susnumită. Preţul 3 cor. Se poate procura dela autor în Caransebeş şi dela librării.

Creşterea dinţilor.

Daţi suferinzilor Emulsiunea lui SCOTT şi puneţi capăt insomniei.

Dinţii

ies fără durere şi fără turburare de intestine şi devin albi, tari şi drepţi. Copilul devine prevenitor şi ia cu plăcere 10 (270) 1—1

Emulsiunea lui Scott.

Mistuirea de e împiedecată se îndreaptă.

Se poate lua cu cel mai bun succes şi vara.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul apei minerale ungare

Budapesta V. Báthory u. 5.

Depozite generale la Dnii:

Ludovic Fuchs şi I. B. Misselbacher
în Sibiiu (Nagyszeben).

APE MINERALE

sunt în depozit şi se vând cu schimbul sticlelor următoarele:

Borszék, fântâna principală
Borszék, fântâna Kossuth
Borszék, fântâna Baltazar
Matild, din fântâna Bodok
Baross
Borhegy
Boholt
Előpatak
Rákosul-sup. „Maria“
Fehérkő
Gloria
Isvorul Hebe
Horgász
Hankó
Kászon Jakabfalva
Kászon-Salutaris
Repat
Selter-săcuiesc
Stojka.

(60) 13—50

Prof. Powlow a documentat

că apetitul bun e primul şi cel mai puternic producător de nervi seccetorici în stomah. Indeosebi întăritoare de stomah, producătoare de apetit sunt veritabilele picături de stomah ale lui Brady. Mijloc probat, contra unflăturilor, arsurei în stomah. durerii de stomah şi cap, nemistuire şi urmările acestora. — Se capătă în farmacii. A se păzi contra falsificaţiunilor **C. Brady, farmacie, Viena, I.,** Fleischmarkt 1, Deposit 252, trimite franco pentru 5 cor. 6 sticle, pentru 4 50 cor 3 sticle duple. La cerere se trimite gratis şi franco o „Broşură specială".

[34] 4—5

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560.000**	Mărci **300.000**
„ **550,000**	„ **200.000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510.000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30 000**
„ **303,000**	„ **20 000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

30 Aprilie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă in **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ....
- un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
- „ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
- un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat / Prin mandat postal / Ridicaţi-o prin ramburs — Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 1—16

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. şi r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I v. Török, Dr. L Egger şi I. Egger, farmacişt în Budapesta.

[344] 7—20

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. şi r.

Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

345 15—20

Atenţie!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

P. LUST, export de ghete,

Krakau Nr. 347.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.

(115) 1—1

---

ad Nr. pp. 454/1909 [112] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţătoriu la şcoala noastră confesională din comuna **Panic**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. ca salariu din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi aşterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subscrisului, în terminul sus indicat şi a-se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, ca se fie cunoscuţi din partea poporului.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Cluj, 13 Martie 1909.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Important de luat în seamă!!!

Garantează pentru potriveală perfectă şi croială bună.

In timpul de faţă când fiecare om are de luptat în felul său, e datorinţa tuturora a cruţă în toătă privinţa.

O cruţare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine şi pentru familie să şi-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de aşi îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de faţă am un depozit deosebit de mare şi de bine asortat în

Confecţiune de Domni şi Dame

precum şi cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieţi şi costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atenţiune on. mei muşterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai ţin **lucruri speciale după măsură** confecţionate numai din stofe bune, în executare cu gust şi de tot modernă, corăspunzătoare a **fiecărei mărimi de corp.**

Ofer concurenţa nu numai în preţuri ieftine, ci garantez pentru potriveală **perfectă** şi croială elegantă.

Inlocueşte pe deplin orice altă comandă după măsură. De declaraţiunile şi asigurările mele în privinţa aceasta se poate convinge fiecare cumpărând şi cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganţa şi trăinicia lor, ci şi prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. **Asigurând serviciul cel mai solid, preţuri moderate, cu bani gata şi pe plătire în rate,** se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 1—10

ES. SAMU

Mediaş. Confecţiune pentru domni şi dame. **Mediaş.**

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare Cu deosebire sunt recomandate

(150) 40—52

Clopotele găurite

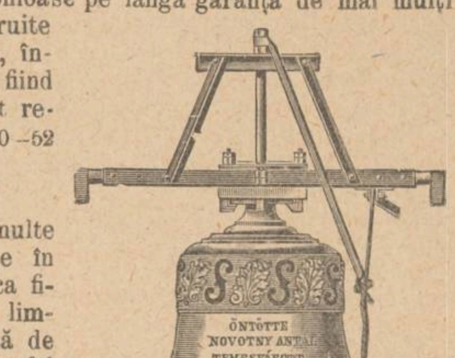

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

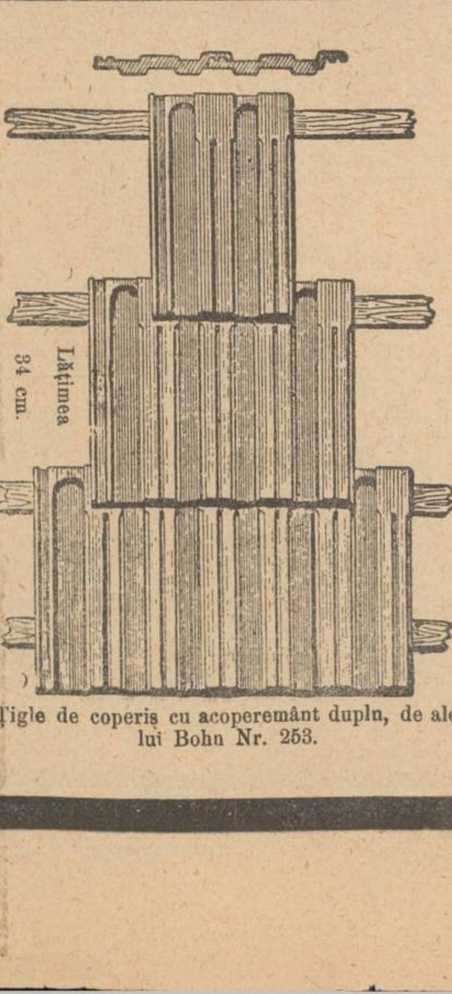
Lăţimea 34 cm.

Ţigle de coperiş cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

J. MUSCHONG & COMP.

Ţiglărie cu aburi

LUGOJ.

Adresa telegrafică: Ţiglăria Muschong.

Telefon: Centrala Nr. 43.
Str. Temesvári Nr. 182.

Cassa de păstrare post. ung., chec. şi Clearing Nr. 9040.

Producere anuală a Nrului 253 şi 272 a

Ţiglelor de coperiş cu coperemânt duplu, patentate, garantate, din lut liber de var,

preste 40 milioane.

(118) 1—2

Preţ curent şi mustre, gratuit şi franco.

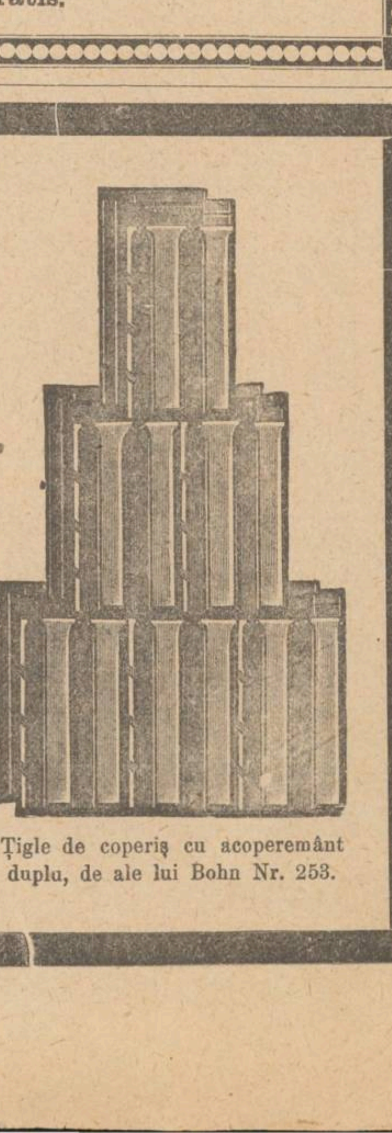

Ţigle de coperiş cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

Nr. 22/1909 par. [108] 3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Prea Venerabilul Consistoriu Arhidiecezan cu datul de 28 Martie 1908 Nr. 3401 Ep. se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuendă edificarea bisericei gr.-or. din filia **Hoghiz** (Héviz) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitațiunea se va ținea în Hoghiz în casa epitropului Pantilimon Pantilimon *Marți a treia zi de Paști, 31 Martie st. v. la 11 oare a. m.*

Prețul de strigare e 3500 coroane în care nu e computat materialul cel dă comuna bis. peatra, cărămida, năsipul și varul.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei vadiu de 10 procente după prețul de strigare. Comitetul parohial își rezervă dreptul de a concrede lucrarea acelui întreprinzător în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminariul de spese și condițiunile să pot vedea la oficiul parohial din Fântâna.

Hoghiz, în 12 Martie st. v. 1909.

Eftimie Marin
paroh.

Pantili Pantilimon.

Văvut:
Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Vițe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch á 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăți, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima școală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios. care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea că tot singur pregătește acest preparat Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun peantru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinerețâ. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Sapunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert. [109] 2—8

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și crutare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125 000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare.

(106) 3—8

Listă

despre cele 55.000 câștiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv, cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câștig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câștiguri și Premii 14.459,000 coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323
Adam	9802
Adelina	91537
Adrian	4205
Adriana	13195
Agapia	78462
Agapiu	107658
Aglaia	39063
Agnes	73314
Alecu	102182
Alice	105992
Alexandru	90696
Amalia	8395
Amos	91352
Ana	39767
Anastasiu	13048
Andrei	40623
Antoniu	14709
Antonia	949 9
Aristița	108059
Aron	90433
Artemie	78300
Ascaniu	5204
Augusta	39759
Augustina	6465
Augustin	5206
Aurel	23142
Aurelia	103911
Aurora	106123
Avel	488
Balint	102548
Barcianu	96051
Beatrice	10498
Bena	13269
Bendorfean	90678
Benedict	8287
Beniamin	73400
Berta	8134
Bianu	273 1
Bibu	78293
Blăjean	13619
Boiu	96845
Boldea	197160
Bodea	50566
Borcea	38898
Brăteanu	63613
Camil	51193
Cecilia	28000
Claudia	48157
Clelia	79301
Chirion	8243
Coman	80076
Constantin	90729
Cornel	107151
Cornelia	6472
Bucur	54722
Bucura	91937
Daniil	29152
David	84012
Delia	67607
Dinu	7490
Dionisiu	4203
Dora	50569
Dorina	20564
Dorotea	108043
Duca	93659
Duma	91304
Dumitru	96086
Ecaterina	41626
Eleftera	73398
Elena	8212
Ella	102535
Eleonora	93660
Elie	90435
Elisa	100957
Elisaveta	22152
Eliseu	12716
Elvira	8136
Ema	12713
Emanuil	94989
Emil	8156
Emilia	8397
Eraclie	94990
Ermil	102218
Eremia	4957
Ernestin	90528
Eufronsina	100971
Eugen	90766
Eugenia	54432
Eusebiu	9808
Eva	13165
Evuțian	99657
Fabius	8335
Felicia	19121
Filimon	106054
Filip	63455
Filon	8301
Flavius	64619
Florea	57570
Florian	41586
Flucuș	39596
Foica	8184
Francisc	78251
Frosa	39054
Fulvia	105981
Furdui	9813
Galea	107248
Gane	91096
Gavril	90450
George	108076
German	37463
Gherasim	39485
Giurca	96057
Giurgiu	108005
Gizella	78277
Gligor	13026
Grebenea	12701
Grecu	26192
Graur	89052
Griga	509
Gritta	8365
Groza	94967
Gregoriu	95001
Hareti	263 7
Helena	29551
Hermina	88168
Henric	21388
Hociota	91504
Hortensia	8192
Hugo	4225
Iacob	26703
Iancu	98054
Ida	8298
Ieronim	525
Ileana	79826
Ilie	105997
Iliescu	4409
Ilieș	86707
Ilarion	108040
Ignatie	75004
Indrei	91329
Ioan	78457
Ionescu	8295
Iosefina	102290
Iosif	37456
Irimie	108079
Irina	8317
Irma	22272
Iordache	89985
Isidor	108393
Isopescu	106161
Isac	17001
Iudita	54442
Iulia	107621
Iuliana	40644
Iulius	18608
Izabella	73340
Kálmán	86312
Kamill	33836
Karolin	96095
Károly	95342
Kázmér	654
Katalin	4955
Kelemen	39406
Klára	27191
Klotild	108113
Konrád	32099
Kornélia	7481
Kornél	24751
Kristóf	90802
Krisztina	39591
Laura	91347
Laurențiu	73221
Lavinia	27188
Lazar	2348
Leni	106155
Leniți	17005
Leonida	106027
Leontin	96084
Leontina	22175
Letiția	90795
Lina	64603
Livia	71107
Livius	4953
Lisa	18601
Longin	96075
Luca	64227
Lucia	2335
Lucian	73316
Ludovica	3357
Magda	486
Manase	102144
Maria	17004
Marcel	3375
Marin	107629
Mariți	37340
Marius	90709
Margareta	4213
Matilda	39416
Maximilian	108376
Mateiu	4214
Mihail	78302
Milan	102104
Minerva	38900
Minodora	8274
Mioara	4204
Miți	108108
Mircea	22211
Miron	60115
Moise	14769
Nascu	34283
Natalia	479
Natescu	88059
Nelli	102195
Netti	8357
Niți	95345
Nonu	93671
Nora	73215
Octavian	8528
Octavia	37473
Ofelia	57507
Olimpiu	102215
Onisifor	3355
Otilia	23141
Ovidiu	37350
Partenie	96069
Paraschiva	98649
Patriciu	95016
Pavel	102105
Petru	684
Pompiliu	82105
Radu	63458
Rafila	94220
Raicu	26578
Reo	91345
Relu	58138
Remus	90710
Regina	37469
Rica	44712
Romul	[illegible]
Roza	107162
Rozina	64581
Sabin	102491
Samuil	68307
Sebastian	28106
Sempronia	27855
Sever	45183
Silvia	68816
Sofia	24189
Sofron	87469
Solomon	89418
Sorin	93657
Ștefan	82070
Stella	56864
Tani	107173
Teodor	91929
Teofil	95889
Tereza	102102
Tiberiu	96063
Timotei	16881
Titu	8297
Toma	78469
Trandafir	3361
Traian	105993
Tullia	56806
Ulpian	91938
Urdea	88803
Vasile	82627
Valentina	100973
Valeriu	7497
Valeria	4963
Veronica	29426
Veturia	623
Victor	22415
Vincențiu	108048
Viorica	91528
Virgil	16512
Virginia	102297
Walter	13606
Wladimir	91324
Zacharie	67315
Zeno	98007
Zenovie	105896
Zina	87001
Zoe	67650

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit.

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de banca Carol Kiss & Comp, soc. pe acții.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poștal.
binevoiți a o ridica prin rambursa.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poșta ultimă (Comitatul) ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 36 Sibiiu, Joi 2/15 Aprilie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeș.

La mânile Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu* a sosit Vineri în 8 Aprilie n. (26 Martie v.) următoriul act oficios, trimis din partea Escelenției Sale, Domnului conte *Apponyi Albert*, ministru de culte și instrucțiune publică:

Nrul 38443. Dela ministrul regesc unguresc de culte și instrucțiune publică. Escelenției Sale Domnului *Ioan Mețianu*, Arhiepiscop și Metropolit gr. ort. român în Sibiiu.

Escelența Voastră, Domnule Arhiepiscop și Metropolit! Maiestatea Sa ces. și apostolică regească, prin preaînalta resoluțiune, datată în Viena, la 18 Martie anul 1909, *nu s'a îndurat a întări alegerea de episcop gr. ort. român* a Arhimandritului gr. ort. român *Filaret Musta*, efectuită din partea sinodului eparhial gr. ort. român caransebeșan, convocat pe 4 Octomvrie anul 1908 la Caransebeș, și în urmare, Maiestatea Sa ces. și apostolică regală s'a îndurat preagrațios a ordona, ca disposițiile necesare pentru îndeplinirea scaunului episcopesc gr. ort. român din Caransebeș să fie efectuite prin Escelența Voastră.

Când deci, cu provocare la prețuita representațiune din 12 Octomvrie anul trecut, numărul 344, și pe lângă retrimiterea anexelor ce le avea, am onoarea a comunica aceasta preaînaltă hotărâre Escelenției Voastre, vă rog, ca în înțelesul aceleia și conform §-lui 98 din statutul organic al bisericei gr. ort. române să binevoiți a face fără amânare disposițiile necesare.

Primiți, Escelența Voastră, espresiunea sinceră a deosebitei mele stime.

Budapesta, 2 Aprilie 1909.
Apponyi m. p.

Reformele bisericești
în România.

Mai zilele trecute s'a votat de Senat după lungi și aprinse discuțiuni și în urmă și de Cameră o lege nouă de reformă bisericească. Zicem o lege nouă, fiindcă în cei 43 ani, decând statul român a luat forme constituționale moderne, s'au mai votat și alte asemeni legi. Este mai presus de orice îndoială că biserica română de stat sufere de o slăbiciune, care nu-i permite să îndeplinească misiunea ei înaltă. Regatul român a făcut în cei din urmă 50 de ani progrese atât de uriașe, încât resimte cu îndoită durere situațiunea inferioară a bisericei. Guvernele oare-cum impacientate de starea înapoiată a bisericei, s'au încercat prin diferite legi de reformă să schimbe lucrurile în bine. Aceste încercări n'au întimpinat totdeuna și consimțământul bisericei, uneori ele s'au făcut între viile sale protestări.

Resultatele obținute până acum prin reforme și prin reformele reformelor nu pot mulțumi încă pe nimeni, nici pe biserică, nici pe guverne, și nici obștea. Organismul bisericesc a fost și este în continuă refacere. Un Metropolit-Primat a demisionat din causa acestor reforme, un episcop de scaun a fost caterisit, un alt metropolit, cel dela Iași, a fost silit să se retragă pentru a nu fi disciplinat, un episcop protestează contra celei mai noue reforme, declarând-o de schismatică. Cum ar fi fost cu putință ca în asemeni împregiurări biserica să se întărească?

Slăbiciunea unei biserici nu poate proveni atât din imperfecțiunea organismului ei administrativ, cât mai ales din o îndepărtare a slujitorilor ei dela perceptele Marelui Intemeietor al ei și dela morala evangelică. Și în România tot această causă a slăbit și slăbește posițiunea bisericei. Precum se știe Impărăția lui Dumnezeu, în care are să ne conducă biserica, este întemeiată pe libera voință și pe credința cetățenilor săi. Fiecare om poate să între sau să nu între în această împărăție, poate să persiste a remânea acolo sau să iese. Nimeni nu este silit sau împedecat la nimic. Intrarea și remânerea în Impărăția lui Dumnezeu este însă condiționată de recunoașterea legilor evangelice ca obligatorii pentru fiecine. Recunoașterea aceasta nu este numai teoretică, ci practică, adecă toți fără escepțiune trebue să se supună în mod sincer și leal legilor, așa precum se găsesc ele codificate în Sfânta Scriptură, și să făptuiască întocmai. Cu cât faptele noastre corespund mai mult acestor percepte, cu atât crește puterea noastră ca om, ca popor sau ca organisațiune socială. In măsura, în care slăbim în credința noastră și propoveduim cuvântul adevărului numai ca o știință teologică sau filosofică sau ca o formă decorativă pentru ochii lumei, și nu făptuim precum instruim, ne îndepărtăm din Impărăția Ceriului și puterea noastră scade ca om, ca popor sau ca organisațiune socială. Aceste principii sunt probate prin o esperiență bogată și tot atât de veche ca și creștinismul. Nimeni din câți învățați s'au petrecut pe aceasta lume, n'au putut să răstoarne aceste principii, nici să pună altele în loc, cu toate sforțările mari filosofice și științifice, câte s'au făcut în cursul vremurilor.

Din aceste cause biserica României, dacă este slăbită în posițiunea sa, nu-și poate redobândi pe altă cale puterea decât prin sine însași. In prima linie slujitorii ei, mari și mici, sunt chiemați în interesul lor propriu și al binelui obștesc a porni procesul de întărire prin voința lor liberă a se apropia iarăși de împărăția lui Dumnezeu dela care s'au îndepărtat. Objecțiunea că statul prin legile sale reformatorice în urma urmelor nu tinde la altceva decât să silească pe slujitorii bisericei la pornirea acestui proces de întărire, nu este temeinică, nici chiar în casul când am admite că slăbiciunea bisericii este în adevăr atât de mare încât prin puterile ei proprii nu se poate reculege. Objecțiunea nu este temeinică, fiindcă în chestiuni de credință nimeni, nici om, nici popor, nici organisațiune socială, nu poate fi silit; credința, care duce în consecuențele sale logice la împărăția Ceriului, isvorește și se hrănește numai din libera voință. Numai ea deschide porțile acestei împărății. Grigi serioase s'ar putea naște numai din împregiurarea, că pornirea procesului de întărire în sinul bisericii este anevoioasă și că acesta s'ar desvolta încet sau prea încet. Insă și aceasta grije dispare dela sine, când considerăm că altă cale de îndreptare nu există și că toate măsurile impacientate luate de puterea statului pentru a accelera acest proces produc, precum arată esperiența, efecte contrare. Clerul român are astăzi și preoți foarte vrednici, cari sunt pătrunși de misiunea lui înaltă și contribuesc astfel, fie și numai în măsură mică, la deschiderea drumului îngust ce duce la Impărăția Ceriului. Mâne vor fi mai mulți și relele de care sufere biserica vor scădea pe zi ce merge. Turburarea continuă în organismul bisericesc prin reforme și parareforme, care sunt și înveninate uneori și de un spirit de partid politic inevitabil, precum și demisionări de Metropoliți, disciplinări de episcopi, chiar juste fiind, nu sunt la nici un cas menite a produce în organismul bisericii aceea pace neturburată, care este indispensabilă pentru reculegerea și întărirea lui.

Regele Carol, care este nu numai un devotat servitor al lui Dumnezeu ci și un cald promovator al întărirei bisericii române, s'a folosit de toate ocasiunile pentru a avisa la procesul de însănătoșare ce va trebui să se petreacă în biserică prin ea însăși și a adresat conducătorilor ei povețe în această direcțiune. Astfel la ceremonia investiturilor Regele Carol provocându-se la memoria metropolitului Veniamin și a episcopului Dositeiu, la cucernicia și pietatea lor creștinească zice (Martie 1879): „Care misiune poate fi mai sfântă decât aceea de a lumina poporul prin învățământul perceptelor Mântuitoriului, de a-i inobili inima, predicându-i morala evangelică?“ Altădată (Decemvrie 1886) se adresează cătră patru episcopi cu cuvintele: „Păstoriți cu dragoste și îngăduință turma voastră. Strângeți cu blândețe pe credincioși împrejurul vostru, povestindu-le lucruri bune și plăcute lui Dumnezeu. Indulciți cu hrană sufletească pe acei cari sunt în suferințe. Fiți mângăitorii acelora, cari sunt nenorociți. Atunci veți fi părinți adevărați și sfătuitorii priincioși ai norodului, atrăgându-vă astfel binecuvântarea cerului și iubirea poporenilor. Națiunea are o adâncă încredere în biserica sa, care isvorește din conștiința ce are, că în momente de grele încercări, va găsi numai într'ânsa un razim puternic“. Și earăși cătră episcopul Romanului (Decemvrie 1892): „Cu dragoste și îngăduință păstorește dar turma ce este încredințată Prea Sfinției Tale; fii pentru dânsa o pildă vie de credință și de fapte bune; stringe-o în giurul Tău, spre a o îndulci cu hrana sufletului și a o mângăia în vremuri grele. Astfel Prea Sfinția Ta vei fi un adevărat părinte al drept-credincioșilor și vei atrage asupră-ți binecuvântările cerului“. Și în sfârșit (Martie 1895): „Au fost timpuri în istoria noastră când simțământul național nu avea locaș mai sigur decât pacea neturburată a mănăstirilor și a bisericilor. Păstrează această sfântă și frumoasă datină și întărește în sufletul tuturor strămoșeasca credință în nedespărțita unire dintre biserică și patrie. Fii asemenea bunul sfătuitor al norodului și mângăitoriul nenorociților; atrage pre toți în giurul Prea Sfinției Tale prin blândețe și dragoste, iar binecuvântările cerești nu vor lipsi nici turmei nici păstoriului“.

Conștiința poporului român a găsi în biserica sa un razim puternic, râvna slujitorilor bisericii spre împărăția lui Dumnezeu, stăruințele regelui în spirit evangelic și ajutoriul prețios al guvernului dat cu cumpăneală și cu răbdare vor întări această biserică și îi vor da puterea recerută pentru a conduce ea însași ridicarea și nobilitarea moravurilor țării, care este adevărata ei misiune.

† Alesandru Mocsonyi.

Cu ocasiunea înmormântării mult regretatului nostru fruntaș *Alesandru Mocsonyi* a rostit Preacuvicșia Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, ca delegat al comitetului central al „*Asociațiunii*“ din Sibiiu, următoarea cuvântare:

Preasfințiților! Jalnici ascultători!

> „Căutați și vedeți, de este durere asemenea durerii mele, ce m'a ajuns. Și cu care m'a întristat Domnul în ziua, când s'a aprins mânia lui“.
> Ieremia. Plâng. I, 12.

Dacă ne gândim la starea de astăzi a poporului nostru român din patrie și îndeosebi la desvoltarea vieții publice din biserica-i strămoșească, cu greu vom găsi cuvinte mai potrivite pentru a deplânge și a jăli marea perdere, ce a îndurat o neamul, biserica și toate așezămintele noastre culturale, sociale, economice și de orice soiu prin trecerea din viață la cele vecinice a distinsului bărbat, conducător și cârmaciu *Alesandru Mocsonyi*.

Cu adevărat, dreptul Ocârmuitor al lumii în purtarea sa de grijă, în iubirea sa, pare că tocmai în aceste vremuri, pline de îngrijorare, ne ceartă cu asemenea lovituri grele și dese. Și aceasta o face, ca în fața loviturilor mai lesne să ne venim în fire, ca — în fața sicriului care cuprinde osemintele recite ale unui atât de binemeritat și greu de înlocuit bărbat — să ne reamintim sfaturile înțelepte, judecata clară și mărețele fapte pentru binele neamului ale scumpului defunct, și acelea să ne arete și convingă, că nu pe calea sfâșierilor fără de margini, nu pe calea împărecherilor dintre frați, vom putea susținea așezămintele erezite dela înaintași și părinți, cu atât mai puțin le vom putea întări sau chiar spori.

Incă nu s'a închis bine mormântul unui distins fiu al Banatului, încă nu s'au uscat lacrămile vărsate de un întreg popor pentru perderea unui neuitat al său părinte, și iată — după vorba proorocului Ieremia — în așa scurtă vreme: „Căzut-a și cununa capului nostru“. (Plâng. V—16), căci cu adevărat *Alesandru Mocsonyi* a fost nu numai cununa Banatului, ci cununa întregului popor român din Ungaria. Nu esistă cărturar român, care să nu cunoască strălucitele vrednicii ale adormitului în Domnul pe toate terenele vieţii noastre publice, cari ne îndreptăţesc a-l numi cununa tuturor.

Vorba lui cumpătată, sfatul lui temeinic, au fost în cele din urmă 4—5 decenii aproape pretutindenea hotărâtoare; şi nu odată am dat greş, când nu l-am ascultat. In toate corporaţiunile înalte ce le avem, mintea lui luminată, spiritul fin de distingere şi judecata lui profundă, i-au asigurat superioritatea şi l-au ridicat în fruntea tuturor.

De câteori îl aveam în mijlocul nostru la sfătuirile asupra celor mai grele chestiuni ale vieţii noastre publice, pare că toţi se simţiau uşuraţi în misiunea lor, cunoscând puternica lui forţă de judecată, cu care croia direcţia de urmat şi pe care cu încredere o acceptau toţi.

Iar acum, când am pierdut pe acest cârmaci dibace şi probat, responsabilitatea noastră, a celor ce formăm obştea cea mare, a crescut, s'a mărit; îndatoririle noastre s'au îndoit, căci — în lipsă de asemenea conducători — trebue cu toţii să priveghiem mai mult ca până acuma.

In asemenea situaţiune închiegarea rândurilor trebue să fie întâia datorinţă a tuturor.

Cuvine-ni-se deci tuturor celor ce din patru unghiuri ne-am adunat în jurul acestui scump sicriu, ca — 'nainte de a-l încrede mormântului rece — să ne altoim sufletul nostru cu măreţele idei din strălucitele şi pururea memorabile cuvântări ale înţeleptului răposat, şi să ne oţelim voinţa cu indemnul grăitoarelor sale fapte şi a frumoaselor sale binefaceri şi jertfe.

Sfântul Ioan Gură de aur ne spune în una din omiliile sale, că: „Reamintirea şi recunoştinţa sunt cel mai puternic îndemn spre fapte bune.“ (Om. sup. Math). Ni se impune deci la asemenea ocazii datorinţa de a ridica înaintea tuturor, pe aripile unei profunde recunoştinţe vredniciile celor răposaţi.

Oratori mai distinşi şi bărbaţi mai competenţi ca mine au atins şi vor mai aminti multe din vredniciile răposatului; de aceea eu trec peste rolul important, ce l-a avut *Alesandru Mocsonyi* pe terenul politic, în care a intrat ca june de 24 ani, devenind ca deputat în camera ungară cel mai distins şi neîntrecut apărător al poporului său;

trec peste activitatea importantă, desfăşurată în sânul bisericei străbune, unde — de când el a întrodus sufragiul universal în viaţa constituţională bisericească — vederile lui, directivele lui au fost totdeauna hotărâtoare;

trec peste multele danii, făcute în numele întregei familii a Mocsonyieştilor, de pildă cea de 60 000 coroane pentru catedrala română din Sibiiu, de 10 000 coroane pentru fondul gimnaziului român din Brad, de 5000 cor. în acţii dela „Lumina“ pentru „fondul cultural“ al arhidiecezei, peste însemnatele sume dăruite „fondului pentru întemeiarea unui teatru naţional român“, şi peste tot peste nenumăratele jertfe şi ajutoare oferite tuturor câţi numai i s'au adresat;

trec şi peste partea leului, ce şi-a luat-o răposatul la întemeiarea şi susţinerea tuturor instituţiunilor, ce le avem: —

şi îmi ţin de o sfânta datorinţă a depune drept prinos o *cunună de flori*, stropită cu lacrimile de recunoştinţă ale tuturor, celor ce formează întâia noastră societate culturală, „Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român“, în numele căreia am distinsa dar şi dureroasa misiune de a vorbi la acest jalnic prilej.

Răposatul a fost dela 1901—1904 distinsul prezident activ al ei; iar atunci — silit de boală a se retrage — unanima însufleţire l-a proclamat prezident de onoare al Asociaţiunei, pe care în timpul, când a avut mai simţită lipsă, a ajutorat o cu însemnata sumă de 24·000 cor., făcându-ne prin aceasta cu putinţă ridicarea frumosului monument al culturei noastre, a „Muzeului naţional“ din Sibiiu.

Dar jertfele acestea considerabile au o valoare mai mare, căci ele sunt *pecetea* sincerităţii vorbelor sale pline de însufleţire; deci cu drept cuvânt putem constata, că A. M. nu ne-a dat numai îmbelşugatul său obol, ci ne-a dat tot deauna ceva de preţ mult mai mare, ne-a dat sufletul său, inima sa, cari vor forma multă vreme scumpe tradiţii pentru fiecare Român.

In cuvântarea, cu care deschide adunarea generală a Asociaţiunei, ţinută în 1902 la Oraviţa, zice între altele:

„Cultura adevărată consistă în cultivarea tuturor însuşirilor intelectuale şi morale ale poporului; în urmare adevărata cultură numai naţională poate fi; şi astfel — mai ales pentru noi — lupta pentru cultură este lupta pentru existenţa naţională“. Iară despre „Asociaţiune“ zice, că este „expresia unităţii şi a solidarităţii naţionale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria“, dorind să vadă sub stindardul ei înrolată „întreaga inteligenţă română din patrie“.

Iată o schinteie din sufletul său mare şi nemuritor, care ne indică valoarea sentimentelor şi a faptelor sale pentru noi, cari l-am pierdut.

Iată un motiv puternic, pentru care s'au împlinit şi faţă de el cuvintele scripturei dela moartea unui rege. Scriptura zice: „Şi toată Iudeea şi şi cei din Ierusalim, i-au dat onoarea la moartea lui“. (II Cron. XXXII 33).

Aşa şi 'n cazul nostru, reprezentanţii tuturor ţinuturilor şi ai aşezămintelor româneşti, s'au întrunit să i dee ultima onoare lui A. M., care n'a fost rege, dar a fost regele gândirii luminate şi a judecăţii înţelepte în toate treburile noastre obşteşti din ultimele decenii.

Iată îndreptăţirea jalei noastre şi a marei îngrijorări, ce trebue să ne cuprindă la pierderea acestui probat conducător.

In faţa acestei cu adevărat ireparabile pierderi, nu ne poate mângăia altceva, decât cuvântul sf. a. Pavel, care ne zice: „Nu vă perdeţi încrederea“ (Evrei X 35) şi cuvintele prorocului Ieremia care ne zice: „Căci Domnul nu respinge pe vecie, ci de întristează, iarăş miluieşte după mulţimea bunătăţilor sale“. (Plân. III. 31—33).

Deci nădăjduim sus şi tare în faţa acestui nouă scump mormânt, că toţi câţi l-au cunoscut pe el şi frumoasa-i activitate, vor păstra tradiţia vederilor şi a faptelor lui şi le vor aplica în acţiunile vieţii publice.

Nădăjduim mai ales, că din atmosfera sănătoasă şi din duhul atâtor bărbaţi nemuritori, ce pluteşte în jurul locaşurilor Mocsonyieşti, cu tradiţiuni scumpe întregului neam şi mai ales bisericei noastre dreptcredincioase, vor răsări odrasle noui, cari cu aceeaşi pricepere, cu aceeaşi demnitate şi glorie străbună, să continue scumpele tradiţii familiare.

Nădăjduim în fine, că se vor împlini şi faţă de noi cuvintele, ce par'că ni-le adresează scumpul reposat din liniştea sicriului său, cu voce stinsă, zicându-ne ca şi oarecând Israil cu limbă de moarte fiului seu Iosif: „Iată, eu mor, dar Dumnezeu va fi cu voi şi vă va întoarce în pământul părinţilor voştri“ (I Moise XLVIII —21); adecă ne va redeştepta în sufletul nostru conştiinţa, că suntem fii dela aceeaşi părinţi; şi dragostea dela fraţi ne va îndemna să lucrăm barem de aci înainte la întărirea şi sporirea aşezămintelor, ce cu multe greutăţi şi jerfe ni le-au creeat înaintaşii.

In faţa marei perderi pentru neam şi biserică, închei cuvântarea mea, rugându-mă cu evang. Matei: „Doamne, ajută-ne, ca să nu ne prăpădim!“ (VIII—25).

Odihnească în pace, iar faptele lui strălucite fie-ne călăuza noastră şi a nepoţilor săi, acum şi pururea şi 'n vecii vecilor. Amin!

Din România.

Inchiderea corpurilor legiuitoare. Marţi sa făcut în Bucureşti închiderea sesiunei corpurilor legiuitoare române. Prim ministrul *Ionel I. C. Brătianu* a cetit la cameră şi la senat următorul mesaj de tron:

Domnilor senatori, Domnilor deputaţi,

A doua sesiune ordinară a acestei legislaţiuni a fost plină de muncă rodnică.

In această lungă sesiune, domniile voastre aţi avut prilejul pe de oparte să urmaţi lucrarea de îmbunătăţire a stărei ţăranului nostru, iar pe de alta să daţi îndrumare mai potrivită cu nevoile timpului acelor instituţiuni, de al căror bun mers sunt strâns legate tăria şi viitorul regatului.

Prin modificarea legii alegerei metropoliţilor şi episcopilor eparhioţi, cum şi a constituirei Sfântului Sinod, aţi asigurat bisericii noastre şi mai bine mijloacele de a-şi îndeplini înalta sa misiune.

Votarea legii judecătoreşti, corăspunde unei trebuinţe mult simţite, chezăşuind o mai bună distribuire a justiţiei şi sporind în acest chip încrederea pe care cetăţenii trebue să o aibă în cei cari reprezintă această putere a statului.

Legea votată pentru acordarea drepturilor politice în cele două judeţe ale României, de dincolo de Dunăre, consacră identificarea lor cu întreaga ţară cu care sunt unite printr'o legătură de-apururi indisolubilă.

Preocupaţi de una din cele mai însemnate probleme ale economiei naţionale, aţi votat legea prin care guvernul este autorizat a emite titluri de rentă pentru cumpărarea de păduri.

Asemenea aţi legiferat, ca proprietăţile statului, ale aşezămintelor de binefacere şi de cultura naţională, să fie pe viitor căutate în regie sau arendate de-a dreptul asociaţiunilor ţărăneşti, îndeplinind astfel ultimul punct din manifestul din 12 Martie 1907, iar prin modificările aduse legii pentru învoelile agricole aţi adus înlesniri menite să garanteze şi mai mult aplicarea acestei legi.

Insufleţiţi de cel mai viu patriotism, reprezentanţii naţiunei au urmat opera pentru întărirea scumpei noastre oştiri, prevăzând mijloacele necesare pentru neîncetatele ei îmbunătăţiri, astfel în cât ea să poată răspunde la toate împrejurările marei sale chemări.

Făcând faţă la nevoile număroase ale statului, i-aţi asigurat bunul mers prin stabilirea echilibrului budgetar, a cărui menţinere va face obiectul necontenitei îngrijiri a guvernului meu.

Noua întocmire a legii pensiunilor, a îndulcit unele dispoziţiuni cu privire la numărul anilor de serviciu şi a dat recompense peste acele acordate până acum veteranilor din răsboiul pentru independenţă.

In urma despărţirei în două a fostului minister al agriculturei, domenilor, industriei şi comerţului, s'a impus o nouă organizare a fiecărui din cele două ministere chemate să aibă un rol atât de important pentru propăşirea noastră economică.

Legea pentru darea în esploatare a terenurilor cunoscute petrolifere de pe proprietăţile statului va da un nou avânt acestei industrii, asigurând exploatărei petrolului o desvoltare în raport cu însemnătatea acestei bogăţii. Rezervând statului şi întreprinderilor esclusiv româneşti jumătate din aceste terenuri, s'a acordat desvoltărei acestei industrii garanţiile cerute de o bună îndrumare economică.

Prin legea pentru exploatarea staţiunilor balneare s'au prevăzut măsurile necesare pentru punerea în valoare a acestui important factor al sănătăţii publice care poate deveni o avuţie naţională.

Domnilor senatori, Domnilor deputaţi!

Vă mulţămesc călduros pentru concursul luminat şi patriotic dat guvernului Meu în îndeplinirea grelei sarcini ce-i este încredinţată şi doresc ţărei un an îmbelşugat care să reverse bucuria în casele tuturor, iar Domniile-Voastre întoarceţi-vă în sânul familiilor dvoastre însoţiţi de urările Mele cele mai călduroase cu prilejul sfintelor sărbători.

Eu declar închisă sesiunea ordinară a corporilor legiuitoare. *Carol.*

*

Investirea noilor episcopi. Marţi, la ameaz s'a făcut la palatul regal din Bucureşti investirea celor doi episcopi noi ai României, Preasfinţiile lor *Nifon* şi *Ghenadie*. După terminarea ceremonialului obicinuit, Maiestatea Sa Regele *Carol* a rostit următoarea vorbire:

Prea Sfinţiţi Părinţi, Mulţămesc Prea Sfinţiilor-voastre pentru urările ce ne-aţi adus Reginei Mie şi familiei mele, cu prilejul acestei solemnităţi în care, după vechile datine, am întărit glasul marei adunări ce v'a chemat la păstoria eparhiilor ocârmuite, până acum, de Inalţii Prea Sfinţiţii Metropoliţi.

Prea Sfinţite Episcoape al Râmnicului Noul-Severin!.

Incredinţându-ţi cârja episcopală a întinsei şi frumoasei Episcopii de peste Olt, în străvechea vatră de unde, după vremuri, a roit românimea peste plaiurile Carpaţilor, — îţi este dat să păstoreşti asupra unor poporeni plini de vlagă naţională, şi mândri, cu tot dreptul, de trecutul lor. Curăţenia caracterului lor naţional s'a întemeiat pe acea credinţă şi evlavie, care a însufleţit pe toţi deopotrivă de la cei mai de sus până la cei mai umiliţi creştini. Acestei credinţi tari, acestei sănătoase unităţi sufleteşti, se datoresc virtuţile cetăţeneşti, însuşirile gospodăreşti şi puterea de expansiune a Oltenilor. Tot din această credinţă au răsărit strălucite mărturii culturale, cum sunt: măreţele mănăstiri din Oltenia.

Sunt sigur, că vei preţui după cuviinţă aceste înălţătoare daruri ale trecutului — pe cari trebue să le păstrăm cu toată sfinţenia — şi că însufleţindu-te de frumoasele pilde ale Erarhilor premergători, vei conduce turma întru întărirea credinţei şi buna sporire a faptelor creştineşti.

Prea Sfinţite Episcop al Dunărei-de-Jos!

Chemat în însemnatul scaun episcopesc al Dunărei de Jos, vei avea ocârmuirea sufletească şi a asupra ţinuturilor de peste Dunăre, recâştigate cu mari jertfe şi de cari sunt legate interesele cele mai vitale ale ţării. Sădirea tot mai adânc a iubirii de Patrie şi închegarea, pe veci, în aceeaş simţire, a tuturor locuitorilor de peste Dunăre, *o aşteptăm înainte de toate de la Sfânta noastră biserică, maica mângăietoare şi bine îndreptătoare a tuturor sufletelor*, precum şi de la înţeleapta ei conlucrare cu celelalte organe ale ocârmuirii. Imi fac apoi o datorie amintind aici şi deosebita grije ce trebue s'o aibă preoţimea pentru scumpii mei luptători din războiul pentru neatârnare aşezaţi peste Dunăre şi cărora le datorim toată dragostea noastră.

Inaintaşii Prea Sfintei Tale şi-au îndeplinit cu prisos datoriile către biserică şi ţară; roadele muncii lor se văd în înălţarea atâtor lăcaşuri Dumnezeeşti, între cari străluceşte măreaţa catedrală de reşedinţă şi va străluci în curând frumoasa biserică dela întrarea în portul Sulina, ca o vestitoare a stăpânirii noastre pe ţărmul Mării-Negre.

Prea Sfinţiţi Părinţi! Mergeţi acuma la scaunele voastre episcopale şi *căutaţi a apropia cât mai mai mult de biserică sufletele credincioşilor*, propovăduind tuturor treptelor sociale *iubirea aproapelui, buna înţelegere şi pacea obştească*. Intăriţi în inimi frica de Dumnezeu, ferirea de nedreptăţi şi fapte rele, respectul ocârmuitorilor către ocârmuiţi şi a acestor din urmă către autoritate. Numai prin păstrarea şi întărirea unor asemenea simţăminte putem avea o ţară bine întemeiată, cu o propăşire sigură în timp de pace şi o puternică pregătire pentru orice vremi grele.

† Mihail Cirlea.

Iarăşi s'a mai stâns unul din fruntaşii vieţii noastre publice. O telegramă din Abrud ne-a vestit dureroasa ştire, că *Mihail Cirlea*, distinsul fruntaş al munţilor apuseni, devotatul fiu al bisericei noastre şi al neamului românesc, a încetat Vineri seara din viaţă — şi că Duminecă, în ziua Invierii se va înmormânta. Dupăcum suntem informaţi I. P. S. Domn Arhiepiscop al nostru a dispus să conducă ceremonialul funerar protopopul Albei-Iulie Ioan Teculescu, ca delegat al consistorului arhidiecezan. Mihail Cirlea a fost unul din puţinii bărbaţi ai nostri, care şi-a ştiut păstra — deşi funcţionar de stat — caracterul românesc integru, independenţa sa în acţiunile naţionale şi s'a înşirat între cei dintâi sprijinitori ai tuturor instituţiunilor noastre naţionale şi culturale. In corporaţiunile bisericeşti, congres şi sinod a avut rol de frunte şi de aceea a fost ales în mai multe rânduri ca asesor consistorial onorar al consistorului arhidiecesan şi pe urmă al consistorului metropolitan, iar în Munţii-Apuseni respectat şi apreciat de toată suflarea românească pentru eminentele lui calităţi, între cari dărnicia şi sprijinul celor lipsiţi n'a fost cea din urmă calitate a lui.

Comunele noastre bisericeşti lui au să i mulţămească multe binefaceri de ale celor cu dare de mână prin actele notariale ce a făcut şi a îndemnat să se facă. Pe seama bisericei din Alba-Iulia încă ca tinăr a făcut fundaţiunea „Paştilor“, iar la moarte dupăcum suntem informaţi, frumoasa sa avere o a lăsat parte mare pentru scopuri culturale şi naţionale.

In aceste momente de grea cercare pentru biserica noastră depunem pe sicriul lui o lacrimă isvorâtă din adâncă durere ce a cuprins pe toţi prietenii şi pe sincerii lui stimători, rugând pe Dzeu să-i aşeze sufletul nobil şi curat acolo, unde toţi drepţii se odihnesc.

Declaraţiune.

Nu numai 3 preoţi au candidat pe Dl Victor Tordăşian de deputat în corporaţiunile noastre superioare bisericeşti, ci atât noi, cei subscrişi — cât şi alţii, a căror iscălire lipseşte de astădată numai din cauza depărtărilor în cari locuesc — precum şi inteligenţa de valoare a acestui cerc. Candidatura D-lui Tordăşian o susţinem şi pe viitor.

Cauza neînvingerii noastre şi a dlui Tordăşian de astădată nu a fost aceea ce zice Rozvány în întimpinare, ci chiar lucrurile din samă afară slabe şi scârboase săvârşite de Rozvány „prin oamenii săi“ pe la alegere, dar cu deosebirile fărădelegile săvârşite de însuşi Rozvány cu bărbaţii de încredere înainte de scrutiniu cu vre-o 2 ore, şi la scrutiniul însuşi, prin omul său, ce sta sub nemijlocita presiune a lui Rozvány la masa biroului.

Nu-i vorbă aici de „simţemintele egale cu colegul nostru din Câmpeni-Surduc“ ci o spunem deschis, că suntem necesitaţi a ne solidariza toţi preoţii acestui jur, căci noi avem a ţinea front aici unui curent cu simţeminte păgâne care dărâmă terenul bisericei noastre.

Totdeauna am rămas adânc mâhniţi când ceteam denumirea de comisar consistorial a lui Rozváry pentru alegeri.

Sperăm, că din cele arătate corporaţiunilor noastre superioare, — lucruri ce nu s'au putut tolera — se va înţelege starea lucrurilor de pe la noi, şi se va avea în vedere faptul, că în urma urmelor tot numai noi suntem aceia, de cari au toţi trebuinţă, şi la noi reflectează toţi, când se intenţionează ceva, sau când sunt instituţiunile noastre în primejdii.

Nu între notabilităţile bisericeşti e locul acestui om cu „ambiţiune goală", ci între socialişti.

Pentru solidarizarea noastră a tuturora din acest cerc noi vom continua lucrarea. Iosif Oprea, paroh, Nicolau Chirciu, paroh, Nicolae Anca, paroh, Aurel Crişan, preot cap., Nicolau Enciu, paroh, Octavian Albani, Traian V. Motora, Miron Oprean, Romul Iacob, Longin Popa, paroh, Constantin Popoviciu, paroh, Ioanichiu Zuchu, paroh, Şofron Olar, paroh, Emanuil Şuiaga, paroh, Gerasim Olaru, paroh.

NOUTĂŢI.

Paştile în Sibiiu. Insemnata şi marea zi a Invierii Domnului a fost sărbată şi anul acesta cu solemnitate mare în Sibiiu. Serviciul divin la înviere şi la sfânta liturgie l-a oficiat în catedrală Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu,* asistat de Preacuvioşiile Lor, protosincelii Dr. *Eusebiu R. Roşca* şi Dr. *Miron E. Cristea,* de protopresbiterii Moise *Lazar,* Nicolae *Ivan,* Mateiu *Voilean,* Dr. Ioan *Stroia,* Pavel *Boldea,* de presbiterul Dr. Vasile *Bologa* şi de diaconii Dem. *Câmpian* şi Dr. Vasile *Stan.* A cântat corul mixt, condus de dl profesor seminarial Tim. *Popoviciu.* La finea liturgiei I. P. S. Sa a rostit o cuvântare frumoasă ocasională, ascultată cu mare atenţiune de numărosul public asistent.

*

Procese de presă „Lupta" înregistrează al patrulea proces de presă pentru care a fost chemată la judecătorul de instrucţie în timp mai puţin decât o săptămână. Articolul încriminat de procuror poartă titlul „Ei vreau pământ" şi a apărut în nrul din 12 Martie a. c.

*

Regina României a depus prin ministrul plenipotenţiar român din Viena, o cunună pe sicriul celebrului actor Sonnenthal cu inscripţia: Carmen Sylva marelui artist.

*

Despre Statutul Organic, opera nemuritorului Şaguna, publică dl C. Stere un articol în revista „Viaţa Românească", zicând că biserica din România va putea primi multe întocmiri din statutul nostru organic.

*

Artistă română în Paris. O tinără artistă, până acum necunoscută lumii din Paris, dşoara *Cella Delavrancea,* a debutat în zilele acestea în faţa unui număros public parizian. Bucăţile alese au fost opere grele de Beethoven, Liszt, Schumann ş. a., pe care dşoara Delavrancea le-a interpretat cu atât talent, încât publicul a rămas încântat şi a făcut entuziaste ovaţiuni debutantei române.

*

Pentru Eminescu. In 15 Iunie a. c. se împlinesc douăzeci de ani dela moartea lui Eminescu. In Galaţi s'a format un comitet cu scop de a sărba această aniversare. Comitetul invitând oraşele din ţară la sărbătoarea proiectată a făcut şi liste de subscripţii pentru a se ridica o statuă marelui nostru poet. Cu prilejul aniversării se va publica şi un volum festiv consacrat poetului.

*

Ouă încondeiate. Ministrul instrucţiunii publice din România, pentru a face să nu dispară arta d'a roşi şi încondeia ouăle, a dispus să se facă o lucrare cu modele din ţară, care să fie răspândită prin comune. Lucrarea a executat-o dna *Panaitescu,* profesoară la şcoala profesională „Principesa Maria." Dsa a adunat în colecţia de ouă încondeiate cele mai interesante motive româneşti din mai mult de zece judeţe din România având fiecare ou încondeiat numirea sa specială, ca bună oară: „calea rătăcită," „cârligul ciobanului," „peştele în coteţ", „lâna gâştei", „micşunele" „frunza jugastrului", „vişina putredă" ş. a. Lucrarea aceasta e vrednică să fie urmată şi în alte părţi.

*

Regele Petru al Sârbiei, cum se scrie din Viena, va face o visită în luna aceasta la curtea ţarului Nicolae al Rusiei. Visita stă în legătură cu situaţia grea ce şi-a creiat-o regele Petru în Sârbia.

*

Societate de cărămidărie. In Bistriţa s'a înfiinţat o societate acţionară de cărămidărie cu capital social de 40 de mii în 40 de acţii à 1000 cor. Direcţia e compusă din domnii: Dr. G. Tripon, Dr. Al. German, Dr. V. Onişor şi Dr. I. Pop.

*

Băncile româneşti iarăşi n'au pace de dragostea presei şoviniste. Acum de curând a apărut o broşurică englezească sub titlul „Chestiunea naţionalităţilor — o afacere", autorul se înţelege este un pseudonim, iar broşura ca de obiceiu comandată, ca să spună străinătăţii, că în Ungaria nu-i chestiune de naţionalităţi nemaghiare, ci simple speculaţii de bancă. In realitate, broşura pseudonimă cuprinde pe lângă mari exagerări cele mai afruntate neadevăruri.

*

Ajutorarea alienaţilor însănătoşaţi. Filiala din Transilvania a reuniunei regnicolare pentru ajutorarea alienaţilor însănătoşaţi şi-a ţinut adunarea generală în 7 Aprilie n. în Sibiiu, sub prezidenţia domnului Gustav Thalmann, comes săsesc şi comite suprem. S'a cetit raportul comitetului, din care se vede, că în anul espirat au fost ajutoraţi 34 de alienaţi însănătoşaţi cu 665 coroane, şi 200 coroane s'au dat pentru pomul de Crăciun ridicat pe seama alienaţilor săraci. Averea filialei face 5010 cor. 26 fil. Numărul membrilor filialei s'a urcat dela 302 la 429. In comitetul central au fost aleşi următorii: Din Sibiiu Gustav Bedeus, vicenotar comitatens, Petru Bod, director de şcoale, Dr. Strobl, protomedic, iar din afară T. Adler, bancar şi Dr. Antal, protomedic.

*

Locuri libere pentru colonia de copii din Ocna-Sibiiului distribue şi în anul acesta Reuniunea igienică comitatensă, Reuniunea Crucea-albă şi Reuniunea Crucea roşie. Cererile pentru aceste locuri libere, provăzute cu certificat medical şi atestat de sărăcie, sunt a se trimite până în 10 Maiu n. a. c. la adresa secretarului acestor reuniuni Dr. H. Schuller, Strada Morii Nr. 10 (Casa comitatului). Copiii, cari pătimesc de boale molipsitoare, nu se pot primi. — (Medicii, preoţii şi dascălii nostri din comitatul Sibiiului ar face un lucru bun, dacă ar stărui, ca şi ţăranii să reflecteze la astfel de beneficii, bineînţeles ţăranii cu copii cari ar avea trebuinţă de băile din Ocna. Mai observăm, că se primesc numai copii dela 6 până la 12 ani. Not. Red.)

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" au fost primiţi următorii membri ordinari: Leopold German (originar din Pojoga, comit. Caraş-Severin), sodal pantofar, elev la şcoala de croit; George Lazar, (originar din Orăştie), cul.-tipograf, Nicolae Barna, (originar din Iclod), sodal cismar, Nicolae Bucşa (originar din Cisnădie), sodal lăcătuş, Simion Russu (originar din Şomărtin), sodal cojocar, Mih. Giorma (originar din Avrig), sodal croitor, Dumitru Luca (originar din Mercurea), sodal pantofar, Ioan Slavu (originar din Mohu), sodal măsar, iar de membri ajutători: Ioan Brenciu, funcţ. la „Albina" şi Aron Feier, cursor la „Albina".

*

Sanatoriu pentru reconvalescenţi în castelul din Avrig. Pentru timpul dela 15 Maiu până la 30 Septemvrie n. a. c. Reuniunea igienică comitatensă distribue locuri de tot ori pe jumătate gratuite, apoi şi locuri pe lângă o taxă de trei coroane pe zi. Cererile provăzute cu certificat medical, cele pentru locuri libere şi cu atestat de sărăcie ori despre starea averii, sunt a se trimite până la 15 a fiecărei luni, premergătoare primirei, la adresa Dr. H. Schuller, secretarul reuniunii în Sibiiu, Strada Morii Nr. 10 (Casa comitatului). Locuri de tot ori pe jumătate libere se dau numai persoanelor cari aparţin comitatului Sibiiu. Reflectanţii, cari sufer de boale molipsitoare, nu se primesc. Spesele împreunate cu locurile libere se acoper din un arunc comitatens, la care Românii contribue în proporţie cu numărul şi averea lor. Este deci numai natural, dară ne esprimăm dorinţa ca să reflecteze la aceste locuri libere cât mai mulţi Români, cari au fost greu bolnavi şi au trebuinţă de recreare. Sănătatea e cea mai preţioasă comoară a omului. Conducătorii reuniunii igienice sunt cu multă bunăvoinţă faţă de întreagă poporaţiunea suferindă şi vor distribui locurile libere fără consideraţii confesionale şi naţionale. Not. Red.)

*

Celorce vreau să vină la America. Cetind zilnic în ziare, că numărul emigranţilor creşte mereu, între cari un număr însemnat sunt Români, ba ce e mai mult, văzând realitatea cu ochii cum ciopor de ciopor sosesc zilnic din patrie, obosiţi şi storşi la faţă de lungimea drumului urias, ca unul care cunosc pe deplin situaţia în America, prin aceste slove aduc la cunostinţă tuturor celor ce voesc a veni la America, că în folosul şi câştigul lor este, dacă *deastădată renunţă dela acest gând,* având răbdare a mai zăbovi cel puţin până prin lunile Iulie sau August. Iată din ce cauză: Până în prezent fabricele sunt tot reci. Speranţa de a se deschide sacide numai pe la finea verei. Lume prea multă. Numărul celor fără lucru este înspăimântător. Chiar când se vor porni lucrările, atâţi oameni sunt fără lucru, că nu e lipsă să mai emigreze şi alţii, Ceeace este şi mai trist, e faptul că cu siguranţă plăţile muncitorilor vor scădea cu 30%, o notă din cele mai dezastruoase pentru muncitori. Deja unele din cele mai mari fabrici au anunţat că cu 1 Aprilie vor scădea plăţile cu 20%. Şi unde mai înainte lucrau 6000 de oameni, pe viitor vor lucra 3000. Cauza scăderii plăţilor este a se căuta în faptul, că, preţul ferului şi al oţelului va scădea cu 4% la tonă. Ceice nu vor da ascultare acestor cuvinte, *vor veni şi vor vedea miseria cu ochii. Vor sta luni dearândul fără lucru,* făcând mereu la datorii, de care cu greu se vor mai scăpa. *S. Mihălţan,* m. p. preot.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare din prilejul onomasticei cassarului Florea Cruciţă, s'au făcut următoarele daruri: D. Nartea, funcţ, la „Albina" şi Vic. Tordăşianu, prezid. câte 50 bani; I. Părău, I. Petraşcu, măestri croitori; Iustin Branişte, sod. croit. şi Eugenia Tordăşianu, prof. câte 30 bani; N. Sinu, Pav. Jurca, croitori; Nic. Simtion, Ioan Anca, Gavriil Aiudean, sod. croitori; I. Bologa, măestru pantofar, I. Moldovan, măestru zidar, G. Chelemenciu sod. măsar, G. Mocian, cul. tip., Octavian Moga şi Miorica Viorica Tordăşianu, câte 20 bani.

*

Concert în Valchid. Corul din Valchid invită la concertul împreunat cu teatru şi declamări, ce se va ţinea în Dumineca Tomii la 18 Aprilie st. n. 1909, sub conducerea dlui Ales. I. Sighişorean, înv., în sala de dans săsească din loc. Venitul curat este destinat pentru zidirea din nou a şcolii româneşti din loc. Inceputul la 7 şi jum. ore seara.

*

Petrecere în Rotbav. Tinerimea română din Rotbav invită la producţiunea declamatorică-teatrală împreunată cu dans ce o aranjază în sala cea mare comunală din loc în 5/18 April (la Dumineca Tomii). Inceputul la 7 oare sara. Preţul întrării: Clasa I 1 cor.; Cl. II 70 fil.; Cl. III 40 fil. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Venitul curat e destinat pentru biblioteca parohială.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul" Nr. 8, a apărut cu următorul sumar: Mih. Sadoveanu: Un păgân. Victor Eftimiu: Tu nu vei mai veni (poezie). Vidu Rusmin: Negură, după Lenau (poezie). I. Caragiale: Ion... Vidu Rusmin: Murăş (poezie). Ioan Gorun: Istoria unei poliţi. Maria Cunţan: Cântece triste (poezie). I. Ciocârlan: Un Prânz. I. U. Soricu: Iubirea mea (poezie). *** † Dr. Alexandru de Mocsonyi. Simina Bran: Scrisoare (poezie). Dări de seamă: Două volume de versuri: Natalia Iosif şi Maria Mavrodin (G. B. D.) Gh. Tulbure: Cântece din lumea veche (E. Hodoş). H. C. Andersen: Mărgăritare (A. O. M.) Cronică: Producţia literară (T.) Conferinţe în Braşov (L.) Pentru „Muzeul Asociaţiunii" (O. C. T.) Ilustraţiile noastre. Păreri despre artă. Reviste şi ziare. Ştiri. — Poşta Redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Murillo: Fuga în Egipet, Iisus pe cruce, Păstorul divin. Dr. Ales. de Mocsonyi. A. Carracci: Cele trei Marii.

*

„Neamul Românesc-Literar" Nr. 4, din 1 April 1909 cuprinde: Cărţi nouă, A. Vlahuţa, Delavrancea şi Constanţa Hodoş de *N. Iorga.* A fost cândva (poezie) de *G. Rotică.* Sonet de A. A. Naum. Drumuri nouă după lucruri vechi de *N. Iorga.* Datorie (poezie) de *I Pajură.* Situaţia şcolilor româneşti din Ardeal şi Ţara-Ungurească (urmare) de *I. L.* Părăsit (poezie) de *Oreste.* Liga naţională a cumpărătorilor de *I. Ramură.* Indrumare (poezie) de *Manolache.* Din scrisorile lui A. S. Puşchin, traducere din ruseşte de *L. Brândză.* Speranţa (poezie) de *I. Pajură.* Singurătate (poezie) după Paul Verlaine de *M. Iorgulescu.* Cugetări de *N. Iorga.* Românismul în Bucovina (urmare) de *C. Iordăchescu.* Cântecul Vârtelniţei (poezie) după Leconte de Lisle de *T. G. Stoenescu.* Cea dintâiu idee a Academiei Române de *N. Iorga.* Părăsit (poezie) de *T. Murăşan.* Vâlva Băilor de *I. Agârbiceanu.* Fetele lui Conu' Arghire (urmare) de *Irina G. Lecca.* Cântec de pierde-vară de *Mihnea Olmaz.* Nedreptatea şi dreptatea (poveste) de *N. Mateescu,* Herman şi Dorotea trad. de *Oreste.* Amintiri din Ardeal de *T. O.* Jumătate de om (poveste) de *C. Rădulescu-Codin.* Teoriile literare ale unui nou prof. univ. (dl G. Ibrăileanu) de *N. Iorga.* Preţul 50 de bani.

Plantare de altoi în Bungard.

Dumineca la 5/18 Aprilie c. se vor planta merii altoiţi, dăruiţi de Reuniunea noastră agricolă membrilor Reuniunei cu locuinţa în Bungard. Plantarea se va face în grădina fiecăruia prin anume trimişi ai subscrisului comitet. Membrii din Bungard au fost poftiţi de cu vreme ca să-şi întocmească câte o groapă de 60—80 cm. largă şi de 100—120 cm. adâncă. Pământul mai deasupra, ca mai bun să-l pue de o lăture, iar cel scos din fundul groapei ca mai stricăcios, de cealaltă lature a groapei.

Cum din acest prilej se vor ţinea demonstraţiuni practice şi asupra altor chestiuni din ramul pomăritului şi se vor tracta şi alte afaceri de interes general economic, invităm la această lucrare folositoare pe cât mai mulţi.

Sibiiu, 10 Aprilie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa *Vic. Tordăşianu*
prezident. *secretar.*

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasia petrecerii aranjate de tinerimea română universitară din Cluj în 18 Febr. a. c. au binevoit a contribui cu următoarele oferte: I. P. S. S. Metropolitul Ioan Meţianu, domnii: Alesandru Mocsonyi, George Pop de Băseşti, Dr. Iosif Gall, Dr. V. Bian, câte 20 cor., Dr. Amos Frâncu, I. T. Cheţan, A. Frăţilă, Galacteon Şagău, câte 10 cor., Nicolae Popoviciu, Dănilă Muntean, Dr. Ilie Dăianu, preot. Paşca, câte 5 cor., Vasile Russ 3 cor., Traian German 2 cor. Iar cu următoarele suprasolviri au contribuit domnii: Dr. Victor Poruţiu 18 cor., Vasile Hossu, Emil Cormoş Alesandrescu, câte 15 cor., Iuliu Poruţiu 15 cor., studenţii italieni 10 cor., fam. Bian 10 cor., Dr. Valentin Poruţiu 8 cor., familia Moga 7 cor., Dr. N. Vescan 6 cor., Dr. Stefan Morariu, fam. Mezei, Grigoriu Băloiu. Dr. Valer Moldovan, Eugen Păcurariu, Dr. Pătăcean, Ioan Indre, câte 5 cor., Ladislau Pop, Victor Russ, N. Radu, Teodor Târziu, Dr. Andreiu Macaveiu, Antoniu Mandeal, câte 3 cor., Petru Bariţiu, fam. Puşcariu, Mihail Pop, fam. Căciulă, câte 2 cor., Iuliu Hăţiegan, George Farago, Dr. Valer Seni, fam. Moldovan, Dr. Valer Muste, Dr. I. Varga şi Dr. Pordea, câte 1 cor. Din venitul curat s'a dat fondului cultural suma de 54 cor., iar restul s'a adaus fondului tinerimii univ. rom. din Cluj, în a cărui nume cu acestea ne esprimăm mulţămitele noastre. *Comitetul.*

Tusa măgărească

dispare imediat după luarea Emulsiunei lui SCOTT. Medici, moaşe, precum şi părinţi au confirmat aceasta prin mii de epistole.

Emulsiunea lui Scott

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

ajută cu o putere intensivă, căci se trage din cele mai bune părţi alcătuitoare şi dela experienţa originală şcotiană. Sănătatea în general se îmbunătăţeşte deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT. 11 (270) 1—1

Se poate lua cu cel mai bun succes şi vara.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecezan Nr. 14064 Școl. din 4 Decemvrie 1908 v. se dă indeprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea școalei gr. or. din **Felmer** (Felmér) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitațiunea se va ținea în sala școalei confesionale gr. or. în **13/26 Aprilie a. c.** la 1 oară p. m. Prețul strigării 15988 cor. 78 fileri.

Licitanții au a depune înainte de începereâ licitațiunei vadiu de 10% în bani gata, sau în hârti de valoare. Oferte să primesc, având a se pune timbru de 1 cor. și să învoește cu condițiunile date.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre minus-oferenți.

Planul, preliminariul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Felmer.

Felmer, la 19 Martie 1909 v.

Comitetul parohial:

B. H. Șolca par. gr. or.
Ioan Buzete not. bis.
Iosif Balint epitrop.

Văvut.
Titu V. Gheaja protopresbiter.

(119) 1—3

Vițe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch á 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăți, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima școală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul 2 **coroane**, plus porto **30 bani.**

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20.000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. **50,000**, acela al cl. a 7-a event. M. **600,000.**

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

30 Aprilie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa:

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 2—16

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atențiunea On. mei mușterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, și anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz și himeiu de prima calitate, precum și prin aranjarea berăriei cu mașini nouă și în sfârsit prin pregătirea unei cantități mari, în anul acesta, sunt în plăcută pozițiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată și gustuoasă, prin ceeace sper a satisface și celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei mușterii nu le va cășuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune și ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă și a celoralalte soiuri de bere de concurență.

Rog deci On. mei mușterii, ca și în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promițând că această încredere, precum în trecut așa și în viitor, mă va obliga a-i mulțămi în toate privințele.

Totodată aduc la cunoștința On. mei mușterii, că în urma instalării unui automat de spălat și umplut sticlele, sunt în plăcuta pozițiune a umplea și pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putință a efeptui prompt și cele mai mari comande. **Se vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanție.**

Așteptând prețioasele comande, cu deosebită plăcere asigur On. mei mușterii anticipative de serviciu promt și semnez

Cu deosebită stimă:

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

(92) 5—6

Important de luat în seamă!!!

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

O cruțare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de a-și îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin **lucruri speciale după măsură** confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, **corăspunzătoare a flecărei mărimi de corp.**

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru **potriveală perfectă** și croială elegantă.

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concurà nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima:

ES. SAMU

Mediaș. Confecțiune pentru domni și dame. **Mediaș.**

(116) 2—10

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 8—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari!

[13] 8—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

representanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 2—52

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 37 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Aprilie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In preajma sinodului arhidiecezan.

An după an biserica noastră este tot mai strâmtorată în acţiunile ei culturale şi naţionale.

Dela fericitul ministru de culte *Baron Eötvös* încă n'a fost ministru care să nu fi dorit a-şi eternisa memoria prin câte o lovitură ori stirbitură în autonomia bisericei.

Asaltul cel mai puternic s'a dat asupra şcoalei confesionale române — şi în ministeriu de bună seama este un program vast şi bine stabilit, care s'a croit la 1879 cu introducerea limbei maghiare — şi sigur nu s'a terminat cu legea cea mai proaspătă din 1907.

Statul încă tot nu a cucerit tot terenul, mai sunt pedagogiile, examenele de cualificaţie şi multe reforme semnalate, cari toate, dar toate sunt îndreptate spre a ne tăia din drepturile avute şi a garanta organelor stăpânirii cea mai largă ingerinţă.

Intre astfeliu de împrejurări chiar şi oameni de ai nostri mai de seamă află că împotrivirea faţă de puterea statului n'are să ne dea nici un feliu de resultat practic şi folositor, şi toate jertfele ce le aducem sunt sudoare perdută şi avere naţională risipită.

Sunt însă între noi şi oameni cari cred, că chiar în chestia şcoalelor să facem cea mai îndărătnică resistenţă — şi să nu ne dăm înapoi dela nici un feliu de jertfe.

Dacă am dispune de fonduri, încă multă vreme am putea să ţinem în loc pornirea din seamă afară duşmănoasă a organelor statului faţă de şcoala noastră.

Ştim că statul une locuri a închis şcoale de ale noastre sub cuvânt că nu corespund cerinţelor legii — şi acelaşi stat, după doue trei luni, ne-a cerut acelaşi edificiu aflat pentru noi necorespunzător, în chirie, — şi dacă s'ar fi făcut arangiamentul, statul putea să îl folosească în dragă voie, el e stăpân şi pe el nu îl supără nimenea cu şicane, ca pre noi.

Cercetând mijloacele de cari dispunem, ne cuprinde un sentiment de durere — şi nu putem tăinui mirarea noastră, că înaintaşii nostri au fost aşa de scurt văzători, încât nu s'au gândit că ne vor apuca vremi ca cele de azi, în cari se vor descărca cele mai grozave vijelii asupra capetelor noastre.

Intreg budgetul şcoalelor noastre pentru întreaga arhidiecesă cu 900 şcoale şi cel puţin 1000 de învăţători cu ajutorul cateheţilor cu tot face la an 50.000 coroane, dintre cari mai bine de jumătate revin comunelor bisericeşti din fondul regiu, aşa numitul pământ săsesc.

In calcul mediu ar veni la fiecare învăţător fără cateheţi câte 50 cor. pe an adaus de salar.

De unde să iai restul de 350 cor. la salarul fundamental al tuturor învăţătorilor? De unde cvincveniile? Banii de cortele, lemne, grădină? Nu mai continuăm cu conbinaţiuni matematice, cari presentă o icoană din cele mai triste — şi nu ne rămâne decât să salvăm puţine, foarte puţine şcoale şi cu deosebire cele dela centre şi din localităţi, unde la nici un cas nu se dă ajutor de stat.

Sinodul dupăcum suntem informaţi va primi dela organele sale un esposeu foarte lămurit şi amănunţit şi va avea ocasie să chibzuiască măsurile cele ce sunt de luat în chestia salvărei şcoalelor. Anul 1910 se apropie cu paşi repezi.

Noi nu putem face ce fac alte confesiuni. Noi suntem mai luaţi la ţântă şi fiind în rândurile prime atacurile pe noi ne isbesc fără cruţare.

Paralel cu chestia şcoalelor, care după părerea mea este cel mai important obiect al sesiunii sinodale din acest an, nu putem perde din vedere chestia cumpletării gimnasiului nostru din Brad — şi în legătură cu aceasta ridicarea edificiului care să cuprindă numărul mare de elevi ce îl cercetează din un întreg colţ al ţerii.

De doi ani de zile este în curgere o colectă trimisă de organele de acolo şi în urmă condusă dela centru, tocmai ca să-i asigurăm reuşita.

S'au făcut multe reclame, s'a dat signalul de alarmă despre primejdia în care se află acest institut de creştere — şi bunii nostri credincioşi, fruntaşii bisericei, conducătorii băncilor au subscris sume considerabile, cum nu le vedem la nici unii din compatrioţii nostri de alt neam.

Saşii de ani de zile colectează pentru un gimnasiu evangelic în Sibiiu — şi dacă nu le-ar veni institutele de bani din Sibiiu şi de airea cu ajutoare mari, cu toată bogăţia lor nu s'ar putea mândri cu resultatul ce îl avem noi la Brad în 2 ani cu un numărar de 100.000 şi cu oferte încă neîntrate, dar sigure de 60.000 cor.

Şi cu toate acestea suma aceasta nu ne e de ajuns pentru zidirea şi ajutorarea gimnasiului. Se cer jertfe noue, apeluri noue la cei cu inimă şi cu dare de mână, căci ora a 11-a a sunat şi orice zi perdută invoalvă în sine o primejdie pentru institutul, de care avem lipsă arzătoare şi pe care trebue să-l completăm în interesul bisericei şi al culturei noastre naţionale.

O altă chestie tot atât de importantă pentru viitorul nostru, poate cea mai importantă va fi chestia întemeierii fondului cultural — în prima linie chemat a face salarisarea şi ajutorarea preoţilor, ca să-i scoatem din starea, în care se găsesc azi şi să le asigurăm independenţa faţă de ingerinţele tot mai îndrăsneţe a le organelor statului. Situaţia preoţilor azi e aproape nesuportabilă, poporul reclamă cu insistenţă, ca preoţimea să stea numai în serviciul bisericei şi în serviciul poporului. Şi noi ţinem, că poporul are dreptate, — însă în măsura în care o cere, trebue ca tot el să se îngrijească şi de subsistenţa preoţilor.

Prestaţiunile de până aci au fost atât de şubrede, cât din ele om cult nu poate trăi în cinste şi vrednicie.

Resultatul colectei fondului cultural în timp de 4 luni ne dă peste 50.000 cor. şi între contribuenţi găsim cam tot aceleaşi persoane, cari au contribuit cu sume mari la zidirea catedralei, la Brad şi la alte colecte, de cari generaţia de acum a avut parte din belşug.

Alimentat însă şi acest fond ca interesul cuvenit şi cu dragostea tuturor fiilor bisericei noastre nădăjduim, că peste câţiva ani — contopit eventual cu fondul Rudolfin, cu aceeaşi meniţiune şi sprijinit la timp şi de fundaţiunea „*Pantazi*“ şi „*Gozsdu*“ ne va face posibil ca să ţinem clerul nostru la adăpostul influinţelor esterne atât de păgubitoare.

Ca să putem ajunge acolo, avem lipsă de sprijinul tuturor factorilor din parohii, din protopresbiterate şi dela centrele dieceselor — şi mai ales de sprijinul intelectualilor nostri mireni. In sinod vom avea ocasie să cunoaştem toate vederile — şi să ne cristalisăm în o părere, care nu poate fi decât pregătirea terenului pentru a fi capabili să abzicem de darul danaic al guvernului şi să ne mâncăm iarăşi prescura noastră din grâu curat cum au făcut înaintaşii nostri, şi ne-au salvat biserica şi prin ea limba străbună. Suntem convinşi, că aleşii clerului şi poporului în conlucrare armonică vor da acestor chestii importante o soluţie vrednică de cei mai distinşi fii ai bisericii noastre.

N. Ivan
as. cons.

FOIŞOARĂ.

Sârbia din punct de vedere strategic.

Sârbia are întindere de 48.300 de klm. p. şi 2.690.000 de locuitori (49 la klm. p.). Ţeara seamănă mult cu Bosnia, dar terenul e mai potrivit pentru mişcări de armate, cel puţin pe o treime din ţeară. Şesul Moravei, apă alcătuită din Morava de miază-zi şi din cea mare, e partea cea mai umblată a ţărei, pe care o desparte în două, atât în partea muntoasă, cât şi în cealaltă.

Partea apuseană, muntoasă, se alcătueşte din mai multe lanţuri mai înalte de 1000 de metri. Intre Morava de miază-zi şi Drina se întinde, făcând graniţa Sangiacului Novibazar, un lanţ lat, înalt între 900 şi 1500 de metri numit Kopaonik sau Golia-Planina, care e în parte un podiş calcăros, cu margini prăpăstioase. Ramurile dinspre miază-noapte ale Kopaonicului se întind rămurându-se mereu până la Lorava apuseană. Culmea de căpetenie, la apus de Ibar, e calcăroasă şi acoperită cu păduri de arbori cu frunze căzătoare, pe unele locuri neumblate şi netăiate. Paralel cu acest lanţ curge Goliiska Morava, de la gura căreia până la Loznica (Lozniţa) se întinde un lanţ înalt de la 700 până la 1000 de m. cu păduri mari (Tatarina, Rudnic, Malien, Povlien şi Iagodina), peste care sunt trecători spre Kraguevaţ, Gorni Milanovaţ şi Valievo. La miază-noapte de această linie încep dealurile. Amândouă lanţurile sunt foarte anevoie de străbătut, având văi cu maluri drepte şi păduri dese. Sunt puţin locuite şi fără drumuri. E şi anevoie să-ţi afli calea.

Munţii răsăriteni ai Sârbiei sunt mult mai înalţi şi mai selbateci. Valea Nişavei îi tae în două. Intre Morava de miază-zi şi Nişava face graniţa spre Bulgaria un lanţ înalt de 1400 până la 1900 m., iar de la Nişava până la Zaiţar, de 1600 până la 1900. Aceşti munţi stâncoşi sunt din Balcanii apuseni. Pe amândouă lanţurile sunt păduri dese, anevoie de străbătut şi pustii. Trecătorile sunt la peste 1000 de metri. Intre Morava şi Timoc sunt podişuri călcăroase cu păduri dese, anevoie de umblat şi lipsite de apă (Golubinie, Belianiţa, Homolie şi Goliaplanina). Cele mai joase părţi sunt a Nişavei şi cea dintre Zaiţar şi Paraţin, pe unde sunt drumuri şi căi ferate. Atât în Sârbia apuseană, cât şi în cea răsăriteană, locurile sunt foarte nepotrivite pentru mişcarea, lupta şi întreţinerea de oşti mari. Munţii sunt aparare puternică în potriva Turciei şi Bulgariei. Mai la miază noapte de partea muntoasă e o parte unde se poate manevra şi care se alcătuieşte din văi de râuri, din dealuri şi coline.

Această parte se mărgineşte prin linia Baziaş-Svilainaţ, Paraţin, Alexinaţ, Kraguevaţ, Valievo, Lozniţa. Aci sunt 68 de locuitori pe klm. p. Ţeara e bogată şi industrială, are drumuri bune, pe vreme uscată. Ici şi colo pădurile şi semănăturile astupă vederea.

Partea cea mai bogată e Maţva, şesul dintre Drina de jos şi Sava, apoi valea Moravei. In Maţva, apoi în Morava, dela Svilainaţ până la Semendria şi Morava de jos, se întâmplă pimavara vărsari de ape, lăsând noroi care se usucă tocmai în miezul verei. In timpul ploilor văile cari de obiceiu sunt uscate se umplu cu apă şi pun pedeci comunicaţiilor. Locuri bogate şi unde se pot aduna oşti număroase sunt la Morava apuseană, văile Pozegei, Kralievo şi Kruşevaţ. La Morava de miazăzi: Vrania, Leskovaţ, Niş şi Alexinaţ, la Nişova, Pirotul şi Bela Palanca. Apoi la apus de Niş, lărgitura văei de la Topliţa, apoi Kurşumlia, iar la Timok, Zaiţarul şi Negotinul. Faţa pământului e lut, unde nu e piatră de var.

Căile de comunicaţie, afară de Dunărea şi Sava, sunt bune în partea de miază-noapte, dar mai mult spre miazăzi. De-a curmezişul le tae şi leagă mai numai şoseaua de la Dolni, Milanovaţ pe la Pojarevaţ, Semendria, Belgrad, Şabaţ până la Lozniţa. Răspântii însemnate sunt: Şabaţul, Belgradul, Pojarevaţul, iar la partea de miazăzi Valievo, Aranghielovaţ şi Kraguevaţ. Calea cea mai bună e valea Moravei, în care se află cale ferată şi două şosele până la Niş. Aceasta e răspântie însemnată, căci de aci pleacă drumuri spre Belgrad, spre Sofia şi Kumanovo, spre Priştina şi în valea Timocului. Dela graniţa Bosniei duc mai multe linii la Valievo şi Ujiţe spre Ţaţac, Kraguevaţ sau Kruşevaţ.

In valea Timokului e mai prost. De la Dunăre pleacă numai două căi, iar cea ferată abia se lucrează. In munţii răsăriteni sunt drumuri foarte grele. Din văile Timokului şi din ale Moravei duc căi la Pirot. Şoselele în munţi sunt proaste şi ploile le fac de nu se mai poate umbla pe ele cu căruţe. Sunt căruţe cu 4 şi cu două roate, trase la şes cu cai, în munte cu boi. In părţile mai grele se pot căra greutăţi numai pe cai, ca şi în Bosnia.

Dunărea e piedecă mare. Dela Şemlin la Baziaş e lată de 540 la 1200 de m. şi adâncă între 4 şi 18 m. Sunt multe insule. In Aprilie sunt apele mari, crescând cu câte 4 m. acoperind mare întindere între Morava şi Semendria. Poduri în părţile înecate nu se pot face. Inecurile ţin până la 80 de zile. Malul sârbesc dela Semendria la Belgad bate nu numai Dunărea, dar şi câmpia ungurească. Sava

Pastorala de Paşti

a Preasfinţ. Domn Episcop *Ioan I. Papp* al Aradului.

Ioan

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei şi al Hălmagiului, precum şi al părţilor adnexate din Banatul-Timişan.

Iubitului cler şi tuturor credincioşilor din eparhia Aradului, dar şi pace dela Dumnezeu Tatăl, şi Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierească!

> „Ceriurile cu cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure: şi să prăznuiască lumea cea văzută toată şi cea nevăzută, că a înviat Hristos veselia cea vecinică“.
>
> Cântare din can. Praznicului.

Iubiţilor creştini şi fii sufleteşti!

Prealuminata înviere a Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Hristos, a cărei pomenire o prăznuim astăzi, a fost în toate timpurile sărbătoarea, pe care bătrânii, ca şi tinerii, cărturarii ca şi necărturarii, cei învăţaţi ca şi cei neînvăţaţi, partea bărbătească ca şi cea femeiască, săracii ca şi bogaţii, bolnavii ca şi cei sănătoşi o au aşteptat şi o aşteaptă cu mare dor şi sete şi pe care o au prăznuit şi o prăznuesc şi în ziua de astăzi cu multă mângăere şi veselie sufletească.

Dar tocmai, că a fost şi este mare şi astăzi bucuria şi mângăerea acestei sărbători, creştinul cu frica lui Dumnezeu nu poate să nu-şi dea samă de însemnătatea zilei şi astfel de izvorul acestei bucurii şi veselii, care să reoglindează şi în feţele acelora, cari pentru deosebite pricini nu au putut veni la sfânta biserică, întocmai precum se reoglindează în feţele voastre, şi care bucurie străbate pe nesimţite în coliba săracului, ca şi în curtea bogatului şi înveseleşte inimile tuturor, întocmai precum soarele de pe ceriu înălţându-se peste dealurile şi munţii cei înalţi, străbate cu razele sale nu numai peste văi şi câmpii, ci şi prin uşile ferecate ale temniţelor şi prin vizuinele şi crepăturile pământului, luminând pretutindenea şi înveselind toată natura.

Vrând să aflăm izvorul acestei bucurii, dacă am răsfoi toate cărţile, câte s'au scris dela facerea lumii până astăzi şi dacă am întreba pe toţi filozofii pământului, nu am afla alt răspuns, decât acela, că bucuria zilei îşi are *izvorul* în însaşi *prealuminata înviere a Domnului* care a fost, este şi va rămânea pentru toate veacurile cea mai mare biruinţă dintre toate biruinţele, câte a văzut lumea şi de câte pomeneşte istoria că a câştigat vre-o împărăţie, ori putere asupra altei împărăţii ori puteri din lume.

Cât de mare este această biruinţă poate înţelege tot creştinul adevărat, dacă-şi va da samă, că decând preabunul Dumnezeu, întru înţelepciunea sa cea negrăită şi întru puterea sa cea necuprinsă de mintea omenească, a despărţit între lumină şi întunerec; de când adecă a numit lumina ziuă şi întunerecul noapte, între aceste două puteri adecă: între *întunerec şi lumină* s'a născut o vrăşmăşie, care s'a continuat în tot cursul veacurilor până la ziua prealuminatei învieri. Şi a fost lungă şi straşnică această vrăşmăşie pentrucă *întunerecul*, împintenat de păcatul adus în lume prin neascultarea strămoşilor Adam şi Eva şi sprijinit de ura pizma şi răsbunarea izvorâtă din acest păcat, a pornit răsboiu de nimicire în contra *luminii* ca astfel el, — întunerecul cu fiii săi, să ajungă în stăpânirea lumii întregi.

Omul adecă, — dat pe povârniş şi căzut în întunerecul păcatului — precum n'a cinstit pe Dumnezeu, nici legea şi poruncile lui; precum n'a ascultat de Moise şi de proroci, tot astfel n'a ascultat nici învăţăturile, poveţele şi îndreptările date poporului de Mântuitorul nostru Isus Hristos, în timpul petrecerii sale pe pământ; din contră: pentru acele sfinte învăţături a fost dat în judecată de însuşi neamul său; a fost hulit şi batjocorit, osândit şi răstignit cu moarte pe cruce, crezând cărturarii şi fariseii veacului aceluia, că prin hula şi minciuna adusă contra fiului lui Dumnezeu, şi prin judecata şi răstignirea, prin moartea şi îngroparea Lui, se va nimici viaţa şi va stăpâni moartea, că se va întuneca lumina şi va stăpâni întunerecul, şi astel se va şterge de pe pământ adevărul şi dreptatea şi va stăpâni hula şi minciuna dorită de ei.

Precum însă în toate veacurile s'a adeverit, că dreptatea lui Dumnezeu este şi rămâne dreptate în veac şi cuvântul Lui adevărul, tot astfel s'a convins lumea despre acest adevăr şi la judecata şi osândirea Mântuitorului Hristos, pentrucă deşi l'au osândit şi judecat ca pe un om, şi l'au îngropat ca pe un mort, totuşi a treia zi a înviat ca un Dumnezeu, călcând cu moartea sa moartea, a dat înviere şi viaţă şi celor din morminturi, — prin ce a ridicat *lumina* şi *viaţa*, *adevărul* şi *dreptatea* în stăpânirea ce i se cuvine, şi prin aceasta îndeplinindu-şi Mântuitorul Hristos lucrarea cea mare a răscumpărării neamului omenesc din blăstămul legii şi-a împlinit şi chemarea pentru care a fost trimis din cer pe pamânt, şi pentru care deosebită îndurare faţă cu neamul omenesc, biserica noastră îl preamăreşte cu cântarea: „Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blăstămul legii cu scump sângele tău, pe cruce fiind pironit şi cu suliţa împuns, nemurire ai isvorât neamului omenesc, Mântuitorul nostru, mărire ţie!“

Iubiţilor creştini şi fii sufleteşti.

Adunaţi la prăznuire în acest lăcaş al măririi lui Dumnezeu şi cugetând la cântarea pusă în fruntea acestei pastorale, că „Ceriurile cu cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure şi să prăznuiască lumea cea văzută toată şi cea nevăzută,“ — dându-ne samă de glasul sfintei biserici, care ne zice: „Răsărit-a primăvara, veniţi să ne desfătăm, strălucit-a învierea lui Hristos, veniţi să ne veselim“, urmează de sine, că omul are nu numai dreptul, dar este şi chemat fiecare de a-şi lua partea sa din bucuria zilei, adecă din *nădejdea* vieţii şi învierii, care nădejde se înoeşte în sufletul omului la prăznuirea prealuminatei învieri, întocmai precum se înoeşte natura la ivirea doritului soare de primăvară.

Prevăd şi cunosc, că bucuria acestei sfinte sărbători nu va fi deopotrivă la bogat şi la săraci, la bărbaţi şi la femei, la bătrâni ca şi la tineri, pentrucă nici stăpânul n'a împărţit deopotrivă slugilor sale talanţii; dar un adevăr este mai presus de toate, că nimenea nu este împedecat de a şi lua partea cuvenită din acest dar al *nădejdei* binelui şi al fericirii; din contră, el este dat şi se dă fiecăruia în măsura credinţei şi a dragostei sale, adecă în măsura împlinirii datorinţelor sale către Dumnezeu, către sine însuşi şi către deaproapele.

Cât de necesar este acest dar, o va înţelege tot creştinul, dacă îşi va da samă că precum nici o fiinţă de pe pământ nu poate trăi fără căldură şi lumină, fără apă şi aer, tot asemenea nu se poate îchipui nici viaţă creştinească fără nădejde în Dumnezeu şi în ajutorul darului său. Insaşi credinţa şi dragostea creştinească, fără darul nădejdii, ar fi ca un arbore, sau un pom lipsit de coroană şi astfel şi de frunze şi flori. Tocmai de aceea, ori cât de mari ar fi certările de sus şi ispitele de jos, să nu ne perdem nădejdea în Dumnezeu, pentrucă „prin nădejde ne-am mântuit“, ci să nădăjduim, că precum zilele de suspin şi durere ale patimilor Domnului s'au schimbat în zilele de veselie ale prealuminatei Lui învieri, tot astfel, cu voia lui Dumnezeu şi cu conlucrarea noastră se pot schimba în zile senine şi zilele noastre îngrijorate de acum, pentrucă după nor vine seninul.

Dupăce însă se ştie şi aceea, că nădejdea binelui şi a fericirii o poate avea numai acela, care are fapte isvorâte din adevărata credinţă în Dumnezeu şi în ajutorul darului său, — urmează de sine, că omul, care vrea să aibă parte de acest dar în măsura trebuinţelor vieţii creştineşti, trebue să păzească legile, pentrucă după zisa lui Solomon: „Păzirea legilor este temeiul nevinovăţiei şi nevinovăţia apropie pe om de Dumnezeu“. Ca cineva dar să aibă *nădejdea vieţii*, trebue să împlinească poruncile lui Dumnezeu şi ale sfintei biserici din adevărată credinţă, pentrucă după zisa aceluiaşi înţelept: „Nădejdea celui necredincios este ca pravul ce l spulbără vântul, ca bruma şi spuma, care se goneşte de vifor, şi ca fumul care se împrăştie de vânt“.

Dându-ne acum samă şi de aceea, că precum din inimă ies cugetele rele, tot din inimă iese şi bucuria, — urmează de sine, că dacă şi puternicul împărat David s'a rugat lui Dumnezeu zicând: „Inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule şi duh drept înoeşte întru cele din lăuntru ale mele“, şi creştinul trebue să-şi ceară inimă curată — cu atât mai vârtos, cu cât după învăţătura acelui înţelept „Inima veselă face viaţa înfloritoare, precând omului trist i-se usucă oasele“, ceeace atâta înseamă, că veselie şi nădejde bună poate avea numai omul cu inimă curată.

Ca să puteţi, precum vă şi doresc, să aveţi parte de darurile inimei curate, nu vă pot recomanda mai cu căldură, decât să cercetaţi mai cu deadinsul sfânta biserică în Dumineci şi sărbători, — pentrucă ele nu sunt numai zile de odihnă şi recreare de muncă zilnică, ci sunt adevărate zile de luminare şi învăţătură, de mângăere şi de întărire sufletească. Duminecile şi sărbătorile sunt *soarele* vieţii sufletului omenesc, căci precum soarele de pe ceriu luminează şi încălzeşte pământul, înveseleşte şi face roditoare natura, tot astfel slujbele din Dumineci şi sărbători au puterea de a deştepta şi a întări în om credinţa în Dumnezeu; a-i deschide uşile nădejdei şi astfel a-l face destoinic la luptă bărbătească contra valurilor şi ispitelor vieţii.

Din sfintele slujbe ale Duminecilor şi sărbătorilor de peste an, creştinul cu frica lui Dumnezeu are prilejul de a cunoaşte nu numai viaţa şi învăţăturile Mântuitorului Hristos, ci şi învăţăturile prorocilor, apostolilor şi a mucenicilor, ale ierarhilor şi sfinţilor părinţi, cari prin credinţa şi prin patimile lor s'au făcut nouă pildă de viaţă, de credinţă şi răbdare creştinească.

In Dumineci şi sărbători are creştinul prilejul cel mai bun de a să uita în oglinda vieţii sale şi de a-şi cunoaşte micimea şi neputinţa sa în asămânare cu mărimea şi atotputernicia lui Dumnezeu; şi dându şi samă, că nimica nu are ce n'ar fi primit dela Dumnezeu, are prilejul de a şi da samă şi de datorinţa către Dumnezeu, către sine însuşi şi către deaproapele, ca astfel să corespundă scopului pentru care este zidit.

Când vă îndemn să cercetaţi sfânta biserică, o fac deosebi şi pentru aceea, pentrucă biserica ne-a fost scutul în trecut, ea este tăria noastră acum, şi tot numai prin ea avem nădejdea de susţinere şi de întărire şi în viitor. *Ea* este uşa, prin care întrăm în lumea creştină; ea ne conduce, ca o maică bună în călătoria de pe pământ, şi tot ea este uşa, prin care eşim din valurile ispitelor ce le numim viaţă.

Când vă îndemn să cercetaţi sfânta biserică, vă îndemn totodată să sprijiniţi şi şcoala cu toată căldura inimii voastre, ca astfel prin şcoala de sub scutul bisericii să putem spori în cultură şi avere, şi prin aceasta să ne putem apropia în viaţă şi bunăstare de celelalte neamuri, cari au înţăles mai 'nainte rostul timpului, că puterea unui popor stă în cultura şi bunăstarea lui materială, în tocmai ca şi în religiositatea şi moralitatea lui.

Pe lângă acestea vă mai sfătuesc: să iubiţi pacea, ca să aveţi parte de darul ei; fiţi trezi la întreprinderi, sârguincioşi în lucrurile şi cruţători la câştigurile voastre. Din câştigul zilelor de lucru să pună fiecare la o parte pentru zilele cu ploaie şi pentru zilele de sărbători; din câştigul de vară, să pună fiecare de o parte pentru zilele grele de iarnă, pentrucă tot mai tare creşte numărul acelora, cari vara cântă ca greeruşul şi iarna merg la furnică după împrumut. Feriţi-vă de a vă băga în datorii fără lipsă de tot mare, pentrucă uitându-vă în jurul vostru veţi afla adevărul cuvintelor înţeleptului Solomon: „Celce îşi zideşte casa cu bani străini, asemenea este celui ce îşi adună petri de mormânt“; şi acest adevăr se potriveşte şi pentru toţi aceia, cari duc viaţă nepotrivită stării şi câştigului lor, cari fac ospeţe şi pomeni, cari umblă la petreceri şi se împodobesc pe sine, casa, familia — cu bani luaţi pe camătă ori în preţul rodului abia răsărit.

După toate aceste, închinându-ne sfintelor patimi şi mărind prealuminata înviere a Domnului nostru Isus Hristos, rog pe Dumnezeu vistierul bunătăţilor: ca sfaturilor mele părinteşti, să le facă loc în cugetele şi inimele voastre; să primească sfintele rugăciuni ce s'au făcut, şi să ferească iubita noastră patrie de războiu şi de venirea altor neamuri; să ierte şi să odihnească pe iubiţii voştri, mutaţi din aceasta lume şi să întoarcă cu sănătate pe cei plecaţi dela casele şi familiile lor; să îndrepte pe cei rătăciţi; să vindece pe cei bolnavi; să întărească pe cei neputincioşi şi să mângăe pe cei întristaţi, iar pe voi pe toţi să va binecuvinte cu toate darurile trebuincioase vieţii creştineşti, ca astfel cu pace şi deplină mângăiere să petreceţi acest praznic, acum şi la mai mulţi ani, tot cu mai multă bucurie şi veselie creştinească. Amin.

Arad, la sfintele sărbători ale Invierii Domnului, din Anul 1909.

Al vostru tuturor
de binevoitor:

Ioan I. Papp,
Episcop.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în tractul Ilia-Murăşană.

Cercularul oficiului protopresbiteral ne-a chemat la sinodul protopresbiteral ordinar, care s'a şi ţinut Luni 16/29 Martie 1909.

Prea puţin interes au unii oameni pentru corporaţiunile noastre bisericeşti, oameni cari când se fac alegerile pentru aceste corporaţiuni se luptă în chip şi formă ca să fie aleşi, iar dacă devin aleşi strâmbă din buze şi nici că le pasă de astfel de sinoade, decum să mai şi vină la ele. De lipsia încă numai unul, nu s'ar fi putut ţinea sinodul.

Să te miri şi nu prea de oameni, cari sunt în o depărtare mare de centru şi nu vin, când aci în loc şi la depărtare de 15 paşi de şcoală — fiind încă acasă — membrul Dr. S. Rozvány nu-şi ţine de demnitate a veni la un sinod protopopesc.

Pe periodul nou şi în corporaţiunea noastră de aici au întrat oameni noi, şi dupăcum se vede cu nădejdea de a lucra pe terenul bisericesc-şcolar, unde doamne mult avem de lucrat şi chiar cred, că nicăiri nu se cere atâta trudă şi muncă, ca şi chiar aici la noi, încât nu ştii de unde să te apuci şi ce oare să faci mai întâiu, atâtea ne sunt lipsele în toate direcţiile.

Dacă voeşti să regulezi salare nu poţi din causa săraciei, de te trudeşti a face edificii bisericeşti sau şcolare nu poţi din causa îndărătniciei şi a lipsei, de voeşti să propagi înţelegerile bune, răsar ambiţiile deşerte şi se pun curmeziş ş. a. O muncire mare ne trebue, că ne sunt foarte multe obstacolele.

Dl protopresbiter G. *Oprea* deschide sinodul prin o vorbire, în care îndeamnă ca fiecare să lapede egoismul, căci numai înfrânarea acestui lucru ne poate face folositori bisericei şi numai aşa putem lucra cu resultat bun în agrul în care atâta trebuinţă este de muncă curată.

După constituirea biroului în modul usitat s'au verificat membrii aleşi, făcându-se mici observări de formă.

Se ceteşte raportul general al oficiului protopresbiteral despre starea protopresbiteratului în anul espirat 1908.

S'a început discuţie asupra raportului şi cu deosebire în partea şcolară, cu care stăm mai rău în protopopiat. Abia 2—3 comune dacă pot satisface legei şcolare în casul, că la salarisare vor primi ceva ajutor bisericesc. Ar fi de dorit ca şi personalul învăţătoresc să şi împlinească misiunea cel puţin pe unde stăm mai bine cu celelalte rânduelі, ca nu cumva şi din astă zmintă să mai vină lovituri. Şi esceptiuni vor fi, dar foarte puţine.

La partea epitropească se raportează, că restanţele peste tot scad din an în an.

Se purcede la alegerea comitetului şi epitropiei protopresbiterale pe un nou period de trei ani.

Se fac mai multe interpelări cu privire la modul cum se îndeamnă poporul prin parohiile vacante a face alegeri, când vin alegerile congresuale şi sinodale, din partea unor oameni ce se girează de oameni încrezuţi ai superiorităţii noastre bisericeşti, precum şi despre aceea că la alegerile congresuale din toamnă au fost folosiţi şi unii învăţători de „corteşi“ fiind trimişi pe locuri unde trebuiau să stee 3—4 zile şi astfel nu ţineau şcoală.

Dl protopop răspunde, că are cunoştinţă despre cazuri de acestea şi a primit şi rapoarte oficioase şi nu aproabă încercările de felul acesta, a şi făcut paşii de lipsă pentru încetarea astorfel de abusuri, făcând arătare către Ven. Consistor, iar pe învăţătorii respectivi i-a dojenit. Răspunsul s'a luat la cunoştinţă.

Preotul T. Motora face următoarea propunere: Dr. S. Rozvány, care de altcum e ales la congres, sinodul arhid, si-

---

dela gura Drinei în jos e lată dela 300—700 de m. şi adâncă dela 2 m. 5—9. E un singur pod, neutralizat prin tratatul dela Berlin. Peste pod trece şi calea ferată dela Belgrad la Semlin. Sârbii însă au aşezat mine. Maţva e de obiceiu înecată şi anevoie de umblat, afară din timpurile uscate. Trenul sârbesc dela Şabaţ în jos bate pe cel unguresc.

Morava e lată până la 300 de m., are puţine poduri, dar multe vaduri. In Aprilie, etc., e vărsată şi împiedecă transporturile, nu se poate pluti pe ea. Timokul e lat de 60 m., iar dela Zaiţar în jos are numai puţine vaduri. Drina în sus de Foca, e lată de 100 de m., în jos de 200 şi pe alocurea adâncă de 12 m. E răpede. In partea ei de sus are ţărmuri stâncoase şi dela Vişegrad în jos nu mai are nici un pod. Nu îngheaţă. Valea e îngustă până la Baiina Basta, unele locuri cu maluri înalte de 800 de m. Până la Zvornic sunt pe rând îngustări şi lărgiri, mai jos de Zvornic e lat, iar dela Vişegrad umblă plute pe ea şi dela Zvornic şi corăbii, dar cu anevoie.

Intăriturі moderne nu sunt, ci permanente vechi şi rău ţinute, ca la Belgrad, Semendria Cladova şi Bela-Palanka, sau pe jumătate permanente, în lucrare, moderne. ca la Zaiţar, Pirot şi Niş. Intăriturі de câmp sunt la Kraguevaţ şi lângă Lozniţa.

nodul protopresbit., comitetul parohial din Ilia-Murăşană etc. din motivul, că la banca „Progresul“ a făcut însuşi propunerea, pe care iar însuşi a lucrat de s'a primit, ca dintre praznicele naţionale româneşti numai trei să fie ţinute, Paştile, Crăciunul şi Rusaliile, iar celelalte nici una la numita bancă, unde poporul nostru e adus în cause de regulări de împrumuturi, să fie eschis din corporaţiunile noastre bisericeşti, ca unul pe care canoanele nu-l sufer în biserică, căci pune însuşi la cale necinstirea praznicelor din partea obştei creştine româneşti, şi aşa măreşte demoralisarea şi lucră la destrămarea bisericei vie.

Prin o vorbire mai lungă dl protopop stărue pe lângă numitul preot a-şi retrage propunerea, dar dânsul nu şi-a retras-o şi a picat cu majoritate de 1 vot. Propunătorul a înaintat vot separat.

Fiind eshauriat programul şedinţa s'a încheiat. *Cel de faţă.*

NOUTĂŢI.

Schimb de telegrame. Cu ocasiunea sfintelor sărbători ale Invierii Domnului I. P. S. Sa Metropolitul *Pimen* din Iaşi a trimis telegramă de felicitare I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Metropolitului nostru *Ioan Meţianu*, la care Escelenţa Sa a răspuns tot pe cale telegrafică, mulţămind pentru binevoitoarea aducere aminte.

*

La serbarea iubileului de 70 de ani al regelui Carol va sosi în Bucureşti principele de coroană al Germaniei pentru a reprezenta pe împăratul Wilhelm. Principele de coroană va rămânea câteva zile în Bucureşti, va vizita instituţiunile culturale şi va face o excursiune şi la mănăstirea Curtea de Argeş. La serbarea aniversării va lua parte, cum scriu ziarele bulgare, şi regele Ferdinand al Bulgariei, amicul suveranului României.

*

Alegere de paroh. In comuna Coroi-Sâmărtin s'a ţinut a treia zi de Paşti, în 13 Aprilie n. alegerea de paroh. Au fost 3 candidaţi, dar totalitatea voturilor a primit-o fostul administrator *Traian Popa*, care a fost proclamat ales.

*

† Ioan D. Popa, paroh gr.-or., membru al sinodului protopopesc, fost prezident al comitetului parohial în Şălişte a răposat în Domnul, Marţi, la 31 Martie st. v, în al 60 lea an al vieţii, al 37 al căsătoriei şi al 36-lea al preoţiei sale. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre odihna de veci Vineri, 3 Aprilie st. v., în cimiterul bisericii mari din Sălişte. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Congresul internaţional al profesorilor de limbi moderne şi-a început lucrările la 14 Aprilie a. c. în Sorbona Parisului. Programa lucrărilor cuprinde tot ce priveşte instrucţiunea limbilor, metoadele de propunere şi pregătirea profesorilor. Profesorii de limbi moderne aşteaptă cu deosebit interes hotărârile congresului. In onoarea participanţilor, cari reprezentă mai toate ţările, s'au făcut pregătiri pentru o primire festivă în salele universităţii şi pentru aranjarea de reprezentaţii teatrale, banchet şi escursiuni.

*

† Simeon Henegariu, controlor la casa orăşănească în Sebeşul-săsesc, a încetat din viaţă Luni în 18 Aprilie în etate de 37 ani şi în al 10-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti s'au înmormântat Mercuri în 14 l. c. în cimiterul gr.-or român din Sebeşul săsesc. Odihnească în pace!

*

„Olteanul“, o foaie nouă săptămânală, socială şi economică, a apărut acum la *Făgăraş* în tipografia domnului Constantin Pop.

*

Revoluţie în Turcia. Din Constantinopol se depeşează, că mai multe batalioane s'au răsculat, cerând retragerea guvernului. S'au produs şi câteva ciocniri sângeroase între trupe. Se crede, că elementele conservatoare se încearcă să ajungă de nou la putere. Guvernul a demisionat şi Kiamil-paşa a fost numit mare vizir.

*

Prigonirea evreilor în Rusia. Deşi Stolipin, prezidentul consiliului de ministri, a dat o circulară către guvernatori pentru a opri persecuţiile împotriva evreilor, în Odessa s'au întâmplat în zilele acestea câteva excese sângeroase: mai mulţi trecători evrei au fost atacaţi şi maltrataţi, iar doi dintr'ânşii au fost grav răniţi cu cuţite.

*

Convenirea socială, pe care Reuniunea meseriaşilor nostri din Sibiiu o aranjeză Sâmbătă sara (4/17 Aprilie c.) în „Unicum“, promite a fi cât se poate de amuzantă. Intre altele dşoarele din cor aranjeză şi poştă umoristică. Venitul curat este destinat fondului „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi. Comitetul Reuniunii apelează la participare şi roagă pe toţi, cari din ori-ce cauze nu vor fi primit învitări, să se privească de invitaţi.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: domnişoarele participante la cursul de joc dela „Kwaska“ prin cassarul Nicolae Roşca, culeg. tip. cor. 15, Nicolae Vlad-Stezar, paroh în Jina şi fiica sa Constanţa, 50 bani, Ionel Medean, stud. cadet, 1 cor., şi Simeon Florea, sodal măsar, 30 bani.

*

Mulţămită. Tuturor rudeniilor, prietinilor şi cunoscuţilor, cari din incidentul dureros al trecerii din viaţă a mult iubitului nostru Simeon *Dandea*, cassar la „Detunata“, ni-au adresat în scris şi cu graiu viu cuvinte de mângăere, le aducem şi pe această cale călduroasă mulţămită.

Jalnica familie.

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu aranjează o convenire socială împreunată cu cântări, declamaţiune şi joc Sâmbătă, în 4/17 Aprilie 1909, în sala dela „Unicum“. Dirigent Augustin Bena, profesor de muzică. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“. Inceputul la 8 ore seara. Preţul de întrare: De persoană C. 1·20. — Insignii de dans pentru dansatori 50 bani. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică. Programe seara la cassă.

*

Nu e ertat aceluia care e chinuit de nervositate şi de boalele ce rezultă din ea — să desperezze. Ştiinţa medicală modernă vindecă deja prin curentul electric al *Elektro-Vitalizer-ului*, casuri de slăbiciune, dureri nervoase de cap şi spinare, insomnie, lipsa de apetit, astma, ischias, etc. Cartea gratuită despre metoda electrică de vindecat, aduce nepreţuite servicii şi esplică în stil poporal triumful ştiinţei medicale. Să scrie deci ori şi cine care sufere de aşa ceva o cartă poştală la Institutul ord. med. Electro-vitalizer Budapesta, Károly körut 2, Mezzanin 51, şi va primi gratuit şi franco această interesantă carte. (Lucrare separată pentru dame şi pentru domni.)

Cărţi şi reviste.

Biserica ortodoxă română, revistă eclesiastică a s. sinod al sfintei biserici autocefale ort. române, anul al 32-lea, nr. 12 cuprinde: Alegerea, investirea şi instalarea noilor mitropoliţi. Carte past. dată de I. P. S. Metropolit-Primat cu prilejul postului păresimilor. Câteva cuvinte asupra omiliilor bisericeşti. Credinţa în popor. Hrisostom ca orator. Macabeii. Din esemple vrednice de imitat. O scrisoare. Tabla materiilor pe anul al 32-lea. — Abonamentul pe an 12 lei în străinătate. Bucureşti, tipogr. cărţilor bisericeşti.

*

Revista Asoc. învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, nr. 10 din Martie a. c. cuprinde: Cum dobândim supunerea şcolarilor, de T. Dicescu. Activitatea estraşcolară, de I. Toma. O carte folositoare, de G. Vlădescu. Şcoala şi democraţia, de D. Faur. Despre şcoalele normale. Suplinitorii, de N. Moisescu. Apel de D. Ţoni. Dicţionar pedagogic, de I. Cernătescu. Programul conferenţelor. Cronică ş. a. Abonamentul 5 lei pe an. Administraţia: Pr. Aramă, revizor şcolar Târgoviştea.

*

„Revista teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, redactor responsabil Dr. Nic. *Bălan*, prof. sem., nr. 3 din Martie a. c. cuprinde: In chestiunea monumentului Şaguna. Spinoza şi Panteismul, de I. Broşu. Biserica şi catehizarea, de Dr. G. Ciuhandu. Modernismul şi enc. „Pascendi“, de Scriban. Jurământul etc., de N. Cotos. Românii şi rutenii în bis. gr. or. din Bucovina, de R. Cândea. Spovedirea feţelor bisericeşti, de G. Tulbure. Predici de sf. Paşti, de Gruia şi de prof. Crăciunescu. Din scrierile sf. Ioan Crisostom, de G. Pietosu. Din viaţa bisericească, de Dr. N. Bălan, prof. Crăciunescu şi C. Poncea. Abonamentul pe an 8 cor., pe jum. de an 4 cor. Manuscrise şi costul abonamentului a se trimite la adresa: Dr. N. Bălan, prof. sem. Sibiiu, strada Reissenfels 11.

*

„Biblioteca pentru toţi“ Nr. 423 cuprinde *Domniţe şi jupânese române de altă dată*, de dl Octav G. Lecca. Preţul 30 bani. Această operă e o privire retrospectivă în istoria noastră, care pe lângă atâtea figuri de domni viteji şi mari, — a avut o mulţime de femei măreţe, figuri blânde, dar sublime, cari au jucat un rol de seamă în trecutul nostru, şi cărora le datorăm o pioasă recunoştinţă. Dl Lecca, în noua-i lucrare ne face să revedem multe din aceste figuri dispărute, cari au trecut prin grele încercări şi cari au sfârşit adeşea în chip tragic.

„Biblioteca pentru toţi“ Nr. 410—411 cuprinde *Ştiinţa amuzantă*, Esperienţe atrăgătoare întemeiate pe legi ştienţifice, de *Tom Tit*. Traducere de *Laura Nădejde*. Un volum de 208 pagini cu 70 ilustraţii. Preţul 60 bani. Exerciţiile lui Tom Tit, sunt foarte populare în lumea şcolară din străinătate, căci pe cât sunt de instructive, pe atât sunt de atrăgătoare. Multe din esperienţele cuprinse în acest volum sunt simple jocuri menite să înveselească o societate, dar cea mai mare parte din ele se întemeiază pe vre-o lege din domeniul fenomenelor fizice şi iau prin aceasta un caracter cu adevărat ştienţific. Se poate uşor deduce de aci marea însemnătate a acestor esperienţe pentru educaţia ştienţifică a tinerimii. Copilul petrece făcând jucării nostime, şi jucându-se învaţă. In adevăr, la urmă rămâne cu o mulţime de cunoştinţe despre legile fenomenelor fizice şi aplicările lor. Se află de vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Bibliotecei pentru toţi“, care cuprinde peste 400 de volume, îmbrăţişând toate ramurile: literatură, ştiinţă, teatru, poezii etc., să se ceară Librăriei editoare Leon Alcalay, la Bucureşti.

*

„Răvaşul“, revistă culturală ilustrată, apare lunar în Cluj, nr. 3 din Martie a. c. cuprinde: „Apus de soare“, de D. Tomescu. Notiţele unui dascăl, de A. Ciura. Românii la conc. de Florenţa, de S. Pop. Ideea naţională şi ideea creştină în Rusia, de V. Pop. Prăginel, de I. Agârbiceanu. In curtea şoimilor, poezie, trad. de I. Roşioru. Din „Campo santo“, de Delaschit. Cugetări, de V. I. Ghica. Indrumătorii socialismului creştin, trad. de I. Câmpean. Consummatum est (poezie), de V. Pop. Cugetări din închisoarea dela Cluj, din scrierile lui Al. Russo. Ştiinţele nat. şi credinţa, de Dr. I. Florian. Al. Mocsonyi ş. a. Abonamentul 10 cor. pe an. Adresa: Cluj, str. Jókai 6.

*

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi se află puse deja sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

Aviz!

Membrii români ai adunării generale municipale sunt avizaţi, că consfătuirea obicinuită cu privire la ordinea de zi a congregaţiei din 17 l. c. se va ţinea în aceeaş zi la orele 8 dim., în localul casinei române din Sibiiu.

Sibiiu, în 15 Aprilie n. 1909.

Dr. Lemény prez. *Dr. Borcia* secr.

Poşta redacţiei.

Dlui Dr. Ioan Radu, profesor în Brad. Modul cum ne cereţi ospitalitatea, — în ton provocător şi ameninţător, — ne pune în imposibilitate de a vi-o acorda. Poftiţi şi vă puneţi în esecutare ameninţările.

Dlui V. P. în C. Nu ne putem pronunţa, decât numai după cetirea manuscriptului. Trimite-l deci ca să-l cetim. Din volumul V al „Cărţii de Aur“ s'au tipărit deja 18 coale. Cam pe la finea lui Iulie va fi gata.

Copii cari nu se desvoaltă

iau repede o direcţie spre desvoltare, dacă le da-ţi Emulsiunea lui SCOTT. Desvoltarea începe deja după luarea primei dose de SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

Veritabil numai cunoscută marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

e atât de dulce ca crema şi se ia şi se mistuie chiar şi în casurile când laptele e interzis.

Emulsiunea lui SCOTT e în toate ţările cu căldură recomandată de medici. 12 (270) 1—1

Se poate lua cu cel mai bun succes şi vara.

Preţul sticlei originale cor. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, regele apelor minerale . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcolică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . . 24 fil.

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon-Salutaris . . . .
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 14—31

Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 9—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mij'oc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90.** 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—.**

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 16—20

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecezan Nr. 14064 Școl. din 4 Decemvrie 1908 v. se dă indeprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea școalei gr. or. din **Felmer** (Felmér) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitațiunea se va ținea în sala școalei confesionale gr. or. în **13/26 Aprilie a. c.** la 1 oară p. m. Prețul strigării 15988 cor. 78 fileri.

Licitanții au a depune înainte de începereâ licitațiunei vadiu de 10% în bani gata, sau în hârti de valoare. Oferte să primesc, având a se pune timbru de 1 cor. și să învoește cu condițiunile date.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre minus-oferenți.

Planul, preliminariul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Felmer.

Felmer, la 19 Martie 1909 v.

Comitetul parohial:

B. H. Șolca par. gr. or.
Ioan Buzete not. bis.
Iosif Balint epitrop.

Văvut.
Titu V. Gheaja protopresbiter.

(119) 2–3

Inventațiuni

patentează și valorizează Mărci de apărare și scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY

institut de patentare

Budapesta IV. Eskü ut 3. Telefon 8922.

Burouri proprii de patentat în străinătate:

Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 2–6

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

C. Brady

Important

pentru

morboși de stomah.

Lipsă de apetit, greutățile în stomah, durerile de cap în urma mistuirii rele, nemistuirea, colica, insomnia, anemia, gălbinarea, etc. le înlătură renumitele și veritabilele

Picături de stomah ale lui Brady

Multe mii de scrisori de mulțămită și recunoștință. Prețul unei sticle împreună cu înnrumarea de folosire 80 bani. Sticlă mare C. 1·40. Se capătă în farmacii.

Depozit central: **C. BRADY**, farmacie
la „Regele Ungariei“, Viena, Fleischmarkt 1.

Depozit Nr. 252.

A se cere de acolo **gratuit trimiterea** „Broșurei speciale“. Contra trimiterii á Cor. 5—, se expeează franco 6 sticle mici, à Cor. 4·50 3 sticle mari

A se păzi contra falsificațiunilor, picăturile veritabile de stomah ale lui Brady trebue să poarte marca de mai sus și subscrierea.

33 5-5

Vițe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch á 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăți, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima școală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf

(Posta Riomfalva).

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și **8** premii, așa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. **50,000**, acela al cl. a 7-a event. M. **600,000.**

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

30 Aprilie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ....
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 3—16

Spre binevoitoare cunoștință.

Spre ușurința mușteriilor noștri ne-am hotărât a înființa în **Sibiiu, Strada Cisnădiei Nrul 1,** (edificiul Transsylvaniei) o **filială** a

Colecturei principale pentru loteria de clasă

care o vom deschide în 15 l. c.

Mulțumind pentru încrederea cu care am fost onorați până acum, ne rugăm a ne-o rezerva de aci înainte în măsură mai mare și asigurăm că vom justifica aceasta prin serviciu prompt și culant.

IULIUS FRIEDE & COMP.

Colectura principală a loteriei de clasă c. ung.

(120) 1—14

Câți bolnavi

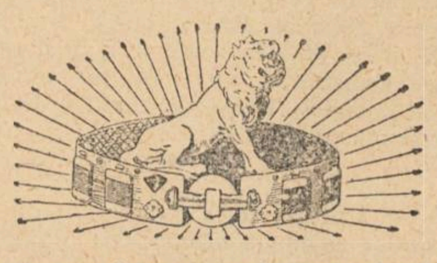

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuii și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

[12] 1—3

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'ași fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a mi trimete opul pentru bărbați / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(150) 41–52

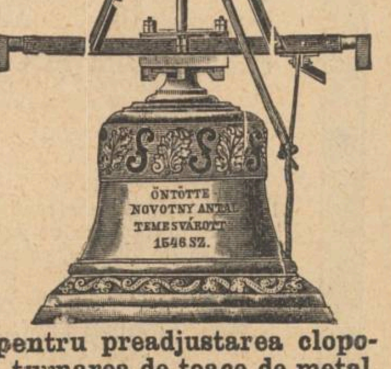

ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1546 SZ.

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 38 Sibiiu, Marţi 7/20 Aprilie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sinodul arhidiecesan.

Vorbirea de deschidere

a Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Metropolit **Ioan Meţianu.**

Christos a înviat!

Domnilor deputaţi!

Mă bucur foarte Domnilor, când după un an de multe cercări grele şi pentru biserica noastră am fericirea a vă vedea şi în acest period sinodal aproape pe toţi cei vechi întruniţi în sinod arhidiecezan, la consultarea celor necesare pentru biserica noastră naţională, şi salutându-vă cordial, rog şi din acest loc Ceriul, să trimită asupra noastră Duhul înţelepciunii şi al înţelegerii.

Precum se ştie, Domnilor, după multele timpuri grele câte au trecut şi peste fericiţii nostri străbuni, singura noastră moştenire părintească, ce ne-au putut-o lăsa, este biserica noastră naţională, cu sublima ei misiune religioasă şi culturală.

Ea ne este, Domnilor, acel tesaur scump şi nepreţuit, care pe lângă toate cercările grele, cărora şi însaşi a fost espusă în cursul trecutului, cu putere magică ne-a păstrat tot ce avem mai scump: legea, limba şi datinele străbune, şi prin acestea fiinţa tuturor celor ce am ţinut cu tărie la ea. De aceea, toţi cei ce o sprijinesc şi lucră la întărirea ei, lucră totodată şi la întărirea noastră, la binele şi fericirea tuturor fiilor ei.

Intre cei mai întâi chemaţi la asemenea lucrare măreaţă şi folositoare sunteţi şi Dvoastră, domnilor deputaţi, pe cari clerul şi poporul v'a distins cu încrederea de a vă alege în acest sinod pentru împreună lucrare la sprijinirea şi întărirea acelei scumpe moşteniri părinteşti, pentruca să şi poată împlini tot cu mai mult succes sublima ei misiune culturală.

Sunt prea convins Domnilor, că Dvoastră aţi primit cu bucurie onorifica încredinţare ce vi-s'a dat, dar şi cu firma hotărâre de a stărui din toate puterile la împlinirea chemării ce aveţi. Sunt prea convins, Domnilor, că dacă celelalte confesiuni din patrie, cari mai au şi alte terene de lucrare, folosesc cu atâta însufleţire şi terenul lor bisericesc spre înaintarea lor: atunci cu atât mai mult vom folosi noi terenul de lucrare ce ni-l ofere biserica noastră, fiind avizaţi mai numai la acela.

Pentruca lucrările Dvoastre să fie cât mai rodnice şi edificătoare, va fi bine, Domnilor, mai nainte de toate să vă informaţi de aproape despre mersul tuturor afacerilor noastre bisericeşti, şcolare şi epitropeşti, aparţinătoare competenţei sinodale, despre pedecile ce cumva ar fi stat, ori ar sta în calea mersului regulat, apoi a căuta şi indica şi cărările şi mijloacele la un mers tot mai bun şi mai regulat.

Din rapoartele consistoriale veţi afla, domnilor, mersul de până acum, veţi afla şi progrese îmbucurătoare, în zidiri de biserici şi şcoale noue, apoi în reînoirea celor vechi, veţi afla sporirea fondurilor şi fundaţiunilor bisericeşti, veţi afla şi stăruinţele consistorului pentru susţinerea şcoalelor confesionale, — veţi afla însă şi aceea, că pe lângă toate silinţele noastre, multe dintre parohiile noastre mai mici şi mai sărace, din lipsa mijloacelor sunt avisate şi la ajutor de stat pentru a-şi susţinea şcoalele confesionale, iar altele sunt avisate la ajutorare din modestele noastre fonduri arhidiecesane, pentru a satisface cerinţelor legii.

De asemenea veţi afla domnilor, că în urma conclusului sinodal numărul 129 din anul trecut, apelând eu la sprijinul clerului şi poporului nostru arhidiecesan pentru înfiinţarea unui fond cultural, deşi într'un an puţin roditor, totuşi până acum s'au colectat aproape cincizeci de mii de coroane. Nefiind însă colecta închisă, am speranţă de un resultat şi mai bogat, mai ales dacă se vor însufleţi la jertfe şi acei intelectuali ai nostri, cari au stat până acum în reservă cu ofertele lor.

Oricât de îmbucurător ni-s'ar părea resultatul de până acum, el este totuşi mai modest decât să poată acoperi multele trebuinţe, mai ales dupăce o parte a acelei colecte se plăteşte în curs de 2–3 ani.

In faţa acestora şi a altor asemenea progrese îmbucurătoare, nu pot tăinui nici unele simptome îngrijitoare, ce tind a paralisa progresele de până acum. Acele simptome îngrijitoare sunt, domnilor, indiferentismul şi slăbirea simţului religios la o parte a poporului nostru, şi mai ales la unii dintre intelectualii nostri. Simptome ce se manifestă în neregulata cercetare a bisericei şi întrelăsarea împărtăşirei de darurile ei, astfel, că biserica noastră de acum pare că n'ar mai fi scumpa noastră moştenire părintească de odinioară, când preoţi fără atâta învăţătură, dar cu multă evlavie şi vocaţiune, atrăgeau la serviciile divine pe popor şi intelectuali deopotrivă, când intelectualii şi poporul cercetau mai regulat biserica, simţindu-se bine şi cu drag împreună şi cultivând cu multă îngrijire dragostea frăţească.

Astăzi mai ales o parte a intelectualilor noştri cercetează mai rar biserica, ceeace serveşte de esemplu rău şi poporului. Astăzi pare a se fi uitat, că numai biserica ne-a conservat ceeace avem mai scump şi prin aceasta şi pe noi pe toţi, cari am ţinut cu tărie la ea, nu însă şi pe cei ce s'au instreinat de ea.

Deci, dacă nu am ţinea şi în viitor cu toată tăria convingerei la ea, cum au ţinut şi fericiţii noştri părinţi, las să judecaţi şi Dvoastră, dacă va fi ea şi pentru noi acel adăpost puternic, contra furtunoaselor valuri ale vieţii, care fu pentru fericiţii noştri părinţi? Las să judecaţi şi Dvoastră, dacă vom putea şi noi zice, că o lăsăm şi urmaşilor noştri de asemenea adăpost puternic de conservare?

Din acestea veţi binevoi a înţelege Domnilor, că şi noi numai aşa vom avea ajutoriul preabunului Dumnezeu şi vom înainta în cele bune şi folositoare, şi numai aşa ne vom conserva, dacă după exemplul fericiţilor noştri părinţi vom cerceta mai regulat biserica şi vom ţinea cu tărie la ea, şi dacă o vom apăra de orice influenţe dăunoase; că şi noi numai aşa ne vom lumina şi cultiva, ca şi ceialalţi compatrioţi ai nostri, şi numai aşa vom ajunge la o posiţiune mai onorifică în societate, dacă vom sprijini şi noi biserica noastră întru împlinirea sublimei sale misiuni culturale, precum sprijinesc şi ceialalţi compatrioţi biserica lor.

In convingerea, că aceste cuvinte părinteşti vor afla resunet şi în inimile Dvoastre, declar sesiunea sinodului nostru arhidiecezan ordinar pentru anul 1909 de deschisă.

Şedinţa de deschidere.

Sibiiu, 19 Aprilie n.

Eri, Duminecă, s'a deschis sesiunea ordinară a sinodului arhidiecezan, aici în Sibiiu. S'a oficiat întâi serviciu divin în catedrală, cu chemarea duhului sfânt, prin însuşi Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu,* asistat de Preacuvioşiile Lor Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu,* vicariu arhiepiscopesc şi protosincelii Dr. *Eusebiu R. Roşca* şi Dr. *Miron E. Cristea,* de protopresbiterul Dr. *Ioan Stroia* şi de diaconii Dr. *Vasile Stan* şi *Eugeniu Munteanu,* care în cursul serviciului divin a fost sfinţit întru preot.

După serviciul divin o delegaţiune compusă din deputaţii sinodali *Galacteon Şagău,* protopresbiter, *Nicolae Bogdan* profesor şi Dr. *Ioan Popescu,* advocat, a invitat pe Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan* la şedinţa de deschidere a sinodului arhidiecesan, ţinută de astădată în catedrală.

Ocupând scaunul presidial la masa aşezată înaintea sfântului altar, Escelenţa Sa ceteşte vorbirea de deschidere, ascultată cu încordată atenţiune din partea deputaţilor sinodali şi a publicului asistent. Publicăm vorbirea în întregime la loc de frunte în numărul de astăzi al ziarului nostru şi notăm, că sinodul a primit-o cu sgomotoase strigări de *„să trăiască“.*

Escelenţa Sa numeşte notari ad-hoc pentru şedinţa aceasta pe dnii Mateiu Voilean şi Vasile Duma din cler, iar dintre mireni pe Dr. G. Proca, Lazar Triteanu, Octavian Goga şi Nicolae Sulica. Deputaţii sunt apoi rugaţi să şi prezinte credenţionalale. Şi-au înaintat în persoană literile credenţionale 42 deputaţi, iar prin alţii 9, deci sunt presentate 51 mandate din 60. Presidiul enunţă, că sinodul e în drept a se constitui, după ce sunt presenţi deputaţi în numărul cerut de statutul organic.

Sinodul se împarte acum în patru secţiuni, pentru a face verificările, iar Escelenţa Sa enunţă, că pentru şedinţa aceasta e eshauriat materialul de lucru, deci convoacă şedinţa a doua pe astăzi, Luni, la orele 11 dimineaţa, în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunei“ şi închide şedinţa de deschidere la orele 12 din zi.

După şedinţă deputaţii s'au presentat în corpore la Escel. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu,* unde prin rostul protopresbiterului *Galacteon Şagău* au urat Escel. Sale încă mulţi ani de activitate rodnică. I. P. S. Sa a răspuns prin o cuvântare mai lungă, ca de regulă plină de sfaturi şi îndemnuri înţelepte părinteşti. Deputaţii sinodali s'au dus apoi şi la Preacuvioşia Sa, Domnul Arhimandrit, vicariu arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Puşcariu* pentru a-i aduce urări de bine. Aici oratorul a fost deputatul *Arseniu Vlaicu.* P. C. Sa a mulţămit afabil şi călduros deputaţilor pentru distingere şi semnele de iubire.

Un caz grav.

O ştire de mare gravitate pentru biserica noastră şi autonomia ei primim dela Budapesta, ştirea, că ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi Albert,* ar fi numit pe dl *Dr. Petru Ionescu,* secretar în ministeriul de culte, comisar guvernial, în scopul să ancheteze cum au decurs alegerile pentru sinod în unele din cercurile electorale ale diecezei Caransebeş, şi să-i facă raport amănunţit despre cele constatate.

Suntem de acord cu celelalte foi româneşti, cari consideră de grav casul acesta. Pentrucă dacă de fapt s'au făcut abuzuri în unele cercuri electorale din dieceza Caransebeşului la alegerile acum de curând săvârşite pentru sinodul eparhial caransebeşan, esistă for competent, care să judece asupra lor şi să dee satisfacţia dorită şi aşteptată celor neîndreptăţiţi, din vina unuia ori altuia: însuşi *sinodul diecezan,* singur în drept să verifice mandatele curate şi să casseze mandatele pătate, ordonând alegeri noi, acolo unde de fapt s'au întâmplat neorândueli.

Abusuri se întâmplă, durere, la alegerile noastre bisericeşti. S'au întâmplat şi în trecut, dar sinoadele noastre au fost totdeuna la culmea misiunei lor de a face dreptate şi de a observa legalitatea, pentrucă totdeuna când li s'au înaintat proteste, au ordonat cercetări severe, sevârşite de comisari trimişi din sinul lor, şi pe basa rapoartelor primite dela comisari au adus hotărâri drepte cu privire la mandatele protestate. Şi s'a întâmplat şi cazul, că un sinod nu a verificat pe celce s'a presentat la sinod cu mandatul în regulă, ci pe cel remas în minoritate, pentrucă s'a constatat, că scrutiniul nu s'a făcut în regulă şi că majoritatea voturilor a avut'o de fapt cel remas în minoritate, din voia comisariului.

Sinoadele noastre diecezane se îngrijesc deci singure, ca ele să fie compuse numai din membri întraţi în sinul lor pe cale legală, din încrederea majorităţii alegătorilor, cu mandate în toată regula şi nepătate. Orice cercetare din partea guvernului, prin comisarii sei speciali, în chestii de alegere pentru sinoade, ori pentru congrese, o ţinem deci de superfluă, şi întru adevăr, de un amestec nemotivat în afacerile interne ale bisericei noastre. Şi nutrim speranţa, că misiunea domnului *Dr. Petru Ionescu* va deveni superfluă, căci sinodul din Caransebeş însuşi îşi va face datoria de a proceda cu toată rigoarea şi cu cea mai strictă imparţialitate la esaminarea mandatelor atacate prin protest şi va face dreptate: va verifica mandatele curate şi va nimici mandatele pătate, ordonând alegeri noi şi îngrijindu-se, ca abusuri să nu se mai întâmple.

Era masselor.

I.

Vorbeam nu de mult la călcâiul unui articol de fond despre *era masselor*, ale cărei zori se arată pretutindenea. Cu tema aceasta se ocupă pe larg filosoful naturalist francez *Gustave le Bon* în cartea sa cea mai nouă, intitulată „*Psihologia masselor*“, espunându-şi părerile cu privire la *era masselor* în mod cu totul ştienţific, dupăcum urmează:

Zguduirile cele mari, cum au fost căderea imperiului roman şi întemeerea domniei arabe, cari au premers schimbărilor ivite pe terenul cultural, la prima vedere se pare că ar fi fost determinate de însemnate schimbări politice: prin invasiunea de popoare, ori prin răsturnarea de dinastii. O esaminare mai amănunţită a evenimentelor ne arată însă, că în dosul acestor motive aparente a stat aproape totdeauna ca adevărat motiv o modificare adâncă a ideilor de cari erau stăpânite popoarele. Nu acelea sunt adevăratele sguduiri istorice, cari ne pun în uimire prin violenţa şi măreţia lor. Singurele schimbări de însemnătate, din cari ese primenirea culturei, se fac pe terenul ideilor, al gândirei şi al credinţei. Evenimentele memorabile ale istoriei sunt efectele văzute ale schimbărilor nevăzute în felul de gândire a omenimei. Şi dacă evenimentele aceste mari sunt atât de rare, motivul e acela, că nimica nu e atât de stabil la oarecare rasă de oameni, ca tocmai bunul moştenit al gândirii.

Epoca de astăzi ne presentă momentul critic, în care gândirea omenească e pe calea de a se schimba. Schimbarea aceasta o promovează doi factori principali, întâiu nimicirea convingerilor religioase, politice şi sociale, din cari au isvorât toate elementele civilisaţiunei noastre de astăzi, şi al doilea crearea unor condiţiuni cu totul nouă de esistenţă şi de gândire, în urma nouelor descoperiri pe terenul ştiinţei şi al industriei.

Şi fiindcă ideile trecutului, deşi cam de jumătate dărâmate, sunt încă destul de puternice, iar ideile menite să le înlocuiască, sunt abia în formaţiune, ni se presentă vremea modernă de astăzi ca un period de transiţie şi totodată de anarhie. Că ce se va naşte odată din acest period caotic de sâlnicie, e greu să se spună înainte. Pe ce idei fundamentale se vor aşeza societăţile viitoare? Astăzi nu se poate şti. Dar vedem chiar astăzi, că la organisarea lor va trebui să se ţină seamă de o nouă putere, de cea din urmă stăpânitoare a presentului, de *puterea masselor*. Din ruinele atâtor multe idei, considerate odinioară de adevărate, iar astăzi moarte, a atâtor multe puteri, una după alta sdrobită prin revoluţiuni, s'a ridicat puterea aceasta a masselor, ea singură, deasupra, şi se pare că în curând are să le înghiţă pe toate celelalte. Pe când toate tezele cele vechi ale credinţei noastre se clatină şi dispar, iar stâlpii vechi ai societăţii omeneşti se prăbuşesc, — puterea masselor e singura putere, care nu e ameninţată din nici o parte şi care creşte mereu în vază. Epoca în care intrăm va fi deci cu adevărat *era masselor*.

Inainte chiar şi numai cu un veac, factorii principali ai evenimentelor erau: politica tradiţională a statelor şi rivalitatea dintre domnitori. Părerea masselor nu numără nimica, ori foarte puţin. Astăzi însă nu se mai iau în seamă tradiţiile politice, tendenţele individuale ale domnitorilor şi rivalitatea lor, ci din contră, preponderanţă are *vocea poporului*. Poporul dictează domnitorilor atitudinea ce au să o observe, şi pe care caută domnitorii să o înţeleagă.

Nu se mai croeşte soartea popoarelor în consultările pe cari le ţin domnitorii între olaltă, ci în *sufletele mulţimei!*

Intrarea claselor de jos a poporului în viaţa politică, adecă prefacerea lor progresivă în adevărate clase conducătoare, e semnul cel mai remarcabil al vremii de transiţie de astăzi. Intrarea aceasta nu a fost marcată prin votul universal, rămas lungă vreme fără influenţă, şi la început uşor de paralisat, ci naşterea progresivă a puterii masselor s'a făcut întâiu prin răspândirea anumitelor idei, cari au captivat cu încetul spiritele, şi apoi prin asociarea indivizilor, în scopul realisării părerilor teoretice. *Asociarea* este deci mijlocul, prin care massele şi-au format ideea, deşi nu de tot corectă, dar cel puţin bine determinată, despre interesele lor şi au ajuns la conştienţa forţelor de cari dispun. Massele formează, pe calea asocierii, sindicate, în faţa cărora capitulează pe rând factorii puterii, şi burse muncitoreşti, cari contrar tuturor legilor economice, regulează condiţiunile muncii şi ale sâmbriei! Asociaţiile trimit deputaţi în parlament, cărora însă le lipseşte orice iniţiativă, orice independenţă, şi de multeori sunt numai interpreţii dorinţei comitetelor din partea cărora au fost aleşi.

In zilele de astăzi pretensiunile masselor devin tot mai clare, şi nu au alta în vedere, decât desăvârşita resturnare a societăţii de astăzi, pentru a o duce de nou la comunismul primitiv, care a esistat înainte de civilisaţiune, ca stare normală a grupărilor de oameni. Limitarea vremii de muncă, espropierea de mine, de căi ferate, de fabrici şi de moşii, împărţirea egală cu privire la producte, esploatarea tuturor claselor superioare în favorul claselor de jos: astea sunt pretensiunile masselor. Şi massele nu ştiu să resoneze, ele cunosc numai *acţiunea*. In urma organisării lor, au o putere colosală. Dogmele cari se ivesc, vor avea în curând puterea dogmelor celor vechi, anume: putere tiranică şi domnească, din calea căreia trebue să dispară orice discuţie. Dreptul divin *al masselor* va înlocui dreptul divin al regilor!

Scriitorii de predilecţie ai burghezimei noastre de astăzi, aceia, cari represintă mai bine ceva din ideile mărginite ale burghezimei, din vederile ei miope, şi ceva din scepticismul ei sumar şi din egoismul ei de multeori escesiv, stau confuşi în faţa nouei puteri, pe care o văd cum creşte. Şi pentru a combate confusia spiritelor, apelează în mod desperat la puterile morale ale bisericei, pe care odineoară atât de mult au desconsiderat-o. Vorbesc despre falimentul ştiinţei şi ne atrag atenţiunea, ca nişte pocăiţi veniţi dela Roma, asupra învăţăturilor adevărului relevat. Dar uită aceşti pocăiţi, că e prea târziu! Dacă pe ei i-a atins graţia, nu a atins în asemenea măsură şi sufletele, cari nu-şi bat capul cu îngrijorările lor prea târzie. Massele nu vreau să se mai închine zeilor pe cari ei înşişi i-au derimat şi i-au adus la cădere. Nu e dată puterea, nici zeilor, nici oamenilor, de a face râurile să se întoarcă iarăşi la isvoarele lor.

Ştiinţa nu a dat nici un faliment, şi nu are nimic a face cu actuala anarhie a spiritelor, sau cu noua putere eşită din sinul ei. Ea ne-a arătat adevărul, ori cel puţin cunoaşterea raporturilor inteligenţei noastre, nu însă pacea ori fericirea. Cu impasibilitate suverană continuă ea a nu da ascultare sentimentelor şi tânguirilor noastre. E treaba noastră să căutăm să ne înţelegem cu ea, dupăce ilusiunile pe cari ea ni le-a resfirat, nu ni le redă nimeni.

Vorbirea P. C. Sale Arhimandritului Hamsea

rostită cu ocasiunea înmormântării mult regretatului nostru fruntaş *Alesandru de Mocsonyi.*

> „Acesta este prinosul, pe care ţi-l aducem ţie, că an de an vom prăsnui amintirea ta şi nu te vom uita nici odată în zilele vieţii noastre“. (Sf. Grigorie teologul la înmormântarea fratelui său Cesar, cap. 17).

Jalnică adunare! In faţa profundei dureri, de care este cuprinsă ilustra familie rămasă în doliu, în faţa doliului general al sfintei noastre biserici şi al poporului credincios, — întristat este sufletul şi inima noastră a tuturor, cari am venit aici din apropiere şi din depărtare, ca să însoţim în mersul său pe calea veciniciei pe ilustrul bărbat, care timp de mai bine de o jumătate de veac a fost podoaba familiei şi mândria bisericii şi poporului român. Şi când ne găsim în faţa acestui sicriu alăturea de membrii ilustrei familii, transpuşi în cel mai profund doliu, — puternic apasă sufletul şi inima noastră sentimentul perderii mari, pe care o simţim astăzi şi o vom simţi multă vreme; şi chiar în faţa acestui sicriu sentimentul de durere şi sentimentul greutăţii perderii, se potenţează prin faptul, că chiar în acest moment ni se înfăţişează în adevărata lor lumină virtuţile mari, cari au împodobit viaţa şi toate acţiunile ilustrului bărbat, atât în sinul familiei sale, cât şi pe toate terenele vieţii noastre publice pe cari a lucrat cu o minte prevăzătoare, cu o înţelepciune neîntrecută, cu zel şi cu o stăruinţă neobosită.

Ilustrul defunct a fost atât în sinul familiei sale, cât şi în viaţa noastră publică o apariţiune fenomenală, un bărbat cum numai secolii nasc în timpuri, când provedinţa divină, nepătrunsă în tainele ei de mintea omenească, în îndurarea ei nemărginită dispune, ca printr'ânşii să li se poată da ajutorul trebuincios pentru o mai nimerită directivă în mersul lor spre desvoltare şi înaintare.

Dotat cu un talent estraordinar şi crescut sub îngrijirea adevăratei iubiri de mamă s'a plămădit încă din casa părintească în sufletul şi inima sa conştiinţa misiunii vieţii sale. Această misiune se relevă şi se vede cu o logică neîntrecută atât în timpul studiilor sale, cât şi în întreagă viaţa şi în toate acţiunile sale, ca bărbat şi fiu neîntrecut în credinţă al bisericii.

Crescut sub influenţa şi sub stăpânirea acestei însemnate misiuni, abia eşit din şcoală, — intrând în viaţa publică a luat în mâni rolul de a continua opera la care angajaţi au fost cu multă stăruinţă în veci pomeniţii săi antecesori. Fericiţii întru aducere aminte fraţii: Andreiu, Antoniu, Mihaiu şi George Mocsonyi de Foen şi-au dat în timpul lor întru prisosinţă obolul întru realisarea despărţirei ierarhice şi al reactivării vechei noastre metropolii istorice, iar dânsului i-a revenit rolul de a conlucra la organisarea sfintei noastre biserici şi metropolii reînviate. Luând angajamentul de a conlucra la realisarea acestei însemnate opere, ideea fundamentală, de care a fost condus ilustrul defunct, a fost: ca şi celui din urmă credincios, ca şi celui dintâiu să i se dea rolul şi posiţiunea ce i se cuvine de a conlucra în cercul său de activitate pe terenul administraţiunii la înaintarea şi re-

---

FOIŞOARĂ.

Sbuciumarea sufletească.

De *Victor Iacob*, teolog.

Precum e furtuna pentru timpul verii, aşa e durerea sufletească de necesară pentru viaţa unui adevărat creştin.

Furtuna, cu tunetele şi fulgerăturile sale, însoţite de ploaie vehementă, curăţă aerul de năduful cel greu. După furtună soarbe plumâna cu lăcomie din aerul dulce şi curat, curăţit prin răscoala elementelor.

Sbuciumări sunt de lipsă şi în suflet. Sufletul trebue să fie din timp în timp strecurat prin sbuciumări cu efect dureros pentru delăturarea felüritelor rele, cari au prins rădăcină într'ânsul.

Omul e supus slăbiciunii, pentrucă e om. Unul lunecă pe ghiaţa fărădelegilor mai des, altul mai rar, fapt, care atârnă de distanţa, ce se află între păcătos şi perfecţiune.

Săvârşind unul dintre noi o faptă contrară unui principiu, al cerescului, simte în sine, atunci când nu mai e cuprins de plăcerea îmbătătoare, care l-a făcut să şi uite de Mântuitor, o durere: *mustrarea conştiinţei*. Ea îi înfăţişază în totală claritate greşala, născând în păcătos o părere de rău, care de multeori îi stoarce lacrimi din ochi. De-ar fi lipsit omul de o astfel de mustrare serioasă, nu şi-ar propune nici-când: „Aceasta n'o mai fac!“ — E bine, că avem un deregător în noi înşine, care ne însoţeşte peste tot locul. Nimic nu putem face, fără să ştie conştiinţa, înaintea căreia trebue apoi să ne dăm seamă de faptele noastre.

Mustrarea conştiinţei are ca urmare o durere care se manifestă în părere de rău. Părerea de rău ne arată, cât e de urâtă aceea ce numim plăcere, nefiind plăcere, ci o stare de beţie, care ne amăgeşte pentru puţin timp, aparând plăcută, ca numai decât s'o simţim după adevăratul ei caracter. Părerea de rău ne face clar, cumcă păcatul este o stare anormală a omului, care pentru scurt timp se arată plăcută, în realitate e însă dureroasă.

Astfel ştim, ce este păcatul şi ne ferim de el după putinţă. De nu ne-ar mustra conştiinţa, am peri în rătăcire.

Ca dată să fie dovada celor până acum înşirate, servească ca esemplu dintre diversele păcate *furtul*.

Ajungând în slăbiciunea sa creştinul până acolo, încât să imputernează altuia cu nedreptul averea agonisită, ce simte după faptuirea săvârşită?

Conştiinţa îi zugrăveşte o icoană, de care se înspăimântă, el vede cum plânge despoiatul pentru nenorocire. Lacrămile aceluia îi înmoaie inima, dacă nu s'a împetrit încă, dacă respectivul n'a lunecat deja preamult.

Iată dară! mila şi iubirea, care a adormit în om, se deşteaptă.

Nenorocitul făcător de rele se căieşte pentru fapt, care căinţă e medicamentul acelei boale primejdioase: a păcatului, respective a furtului. Iubire şi milă faţă de aproapele simte păcătosul şi se îndreaptă, pentru că cine va cauza altuia vre o durere, iubindu-l?

Intre durerile sufleteşti număr şi efectul milei. De ne favorisează soartea, ca să ne meargă bine, nesimţind poate multă vreme răul, ne uităm în bine curând de rău, nu mai ştim cum e nenorocirea. Trecând însă din întâmplare pe lângă un nenorocit îi vedem suferinţele. Acelea ne impresionează, deşteptând în noi mila. Acum, deşi nu suntem loviţi de soarte duşmană, totuşi suferim pentru durerea deaproapelui, căci îl iubim. Durerea aceasta sufletească ne dictează cuvintele: „Dă ajutor celor asupriţi la cari tu însuţi în fericire fiind, nu te-ai cugetat până acum!“ Durerea aceasta sufletească delătură grăunţii egoismului, pe cari fericirea i a vânturat în sufletul nostru. Dacă am purcede în fericirea noastră fără să fim impresionaţi de pătimirea altuia, atunci pe rând am uita compătimirea, mila ne-ar deveni străină şi ne-am abate dela binefacere la egoism.

Fericit deci omul, care în firea sa nu s'a clătit aşa de tare, încât să-şi piardă cumpătul! De Dumnezeu e omul astfel creat, ca să simtă în sine nisuinţa de a tinde pururea spre idealul lui Cristos.

Toţi însă ştim, că mulţi sunt de aceia cari se strică pe sine, sdrobind baza vieţii cu care s'a împărtăşit prin Creator umanitatea. La aceşti nenorociţi impresionabilitatea nobilă se şterge, ei nu mai sunt capabili de sentimente omeneşti, la ei a încetat mustrarea conştiinţei.

Ca de încheere să privim la artă, care după felul său particular încă ne umple sufletul cu durere. In ce raport stă în această privinţă arta cu sufletul putem afla numai la oameni corecţi, pentrucă cei de tot căzuţi, cum am amintit nu mai sunt impresionabili pentru idealul Mântuitorului

Fiind de faţă la reprezentarea unui op din produsele oareşcărui poet tragic de esemplu, drama ne va impresiona puternic.

Făcându-ne poetul cunoscuţi cu starea omenimei în general ce vom vedea? Uneltiri ticăloase cari sunt întinse drept mreji perzătoare unui erou din partea celor fărădelege. Vedem cum dreptul piere, cum ticălosul învinge şi iarăş cum tot păcatul se pedepseşte în sine însuşi. Mila pentru cel atins de catestrofă ne mişcă în adâncul sufletului. Mânie dreaptă se aprinde în noi. Când eşim din teatru ne simţim oareşcum mai luminaţi în suflet şi involuntar ne zicem: „Aşa de infam ca cutare miserabil tot n'aş putea fi! Bietul om ce sfârşit groaznic a avut!“ Sentimente nobile cari numai puţin ne sunt cunoscute, se desvoaltă la deplinire prin artă.

Sbuciumările dureroase ale sufletului sunt deci necesare omului şi le putem asămăna cu focul, care desbracă metalul de materia fără valoare, lăsând din el numai aceea ce e de preţ.

alisarea scopurilor mari ale sfintei noastre biserici, — idee care de fapt s'a întrupat în dispozițiunile statutului nostru organic.

Și precum în Domnul răposatul în familia sa a întrat în continuitatea vederilor fericiților săi înaintași, tot așa a întrat și în vederile istorice ale bisericii și poporului român.

In conformitate cu aceste vederi adânc imprimate în sentimentul obștei românești, idealul unic al dânsului a fost, că creșterea, desvoltarea și înaintarea poporului nostru se poate face în mod succes și nimerit, numai condus de credința neclintită în puterea de viață a sfintei noastre biserici drept măritoare, în iubirea de biserică și prin un mod de gândire și acțiune, în care să se oglindeze și incorporeze adevărurile neînșelătoare ale evangeliei Domnului și în cultivarea și practicarea principiilor de credință și de viață cuprinse și propagate prin doctrina sfintei noastre biserici și prin sfintele ei așezăminte.

In serviciul acestui ideal a fost ilustrul defunct întreagă viața sa atât în familie, cât și în întreagă viața noastră publică bisericească. In familie dânsul este centrul, în care se întâlnesc virtuțile și tradițiunile religioase, păstrate cu sfințenie din bătrâni de membrii înaintași, — — cu misiunea de a se transplanta în odraslele tinere. In serviciul acestei misiuni dânsul ținea prelegeri formale cu iubiții săi nepoți, — inspirându le simțul de conservare și cultivare a frumoaselor tradițiuni, cari au format totdeauna frumsețea și podoaba acestei familii.

Și când în acest moment gândim, ca răposatul se desparte pentru totdeauna de noi, chiar într'un timp, când naia bisericii noastre trece prin grele valuri: atunci neapărat este mare golul, ce-l lasă în urma sa ilustrul defunct.

In fața acestui imens gol avem însă mângăierea, că după cum tatăl și mama bună nu mor nici odată, deoarece sfaturile și frumoasele învățături împărtășite de dânșii fiilor lor se păstrază cu sfințenie din generațiune în generațiune, și devin un nimerit îndreptar în viața lor ulterioară: tot așa modul de gândire și de acțiune al bărbaților, cari se disting pe terenul vieții publice, nu se perde nici odată, ci devine luminător și îndreptar în viața popoarelor.

Astfel defunctul, în momentul, când după rânduiala firii plecat a pe calea veciniciei, în același moment i-se începe aici pe pământ o altă viață nouă, în care principiile lui se vor practica și valora în familie, prin odraslele tinere, crescute de dânsul.

Ilustrul defunct prin viața și faptele sale și-a câștigat o îndoită nemurire, nemurirea, care ni-o înfățișază sfânta evangelie în o altă lume, „unde drepții ca luminători strălucesc“, și o nemurire aici pe pământ „monumentum aere perennius“ în sufletul și inima poporului, monument, care se oglindează în doliul general al bisericii și poporului, — monument, care s'a văzut și ieri în timpul, când acest sicriu, ridicat în castelul său din Birchiș a fost însoțit de mii și mii de oameni din popor până la gara din Soborșin, unde poporul l'a ridicat din carul funebru pe umerii săi, zicând către membri familiei: „lăsați să ridicăm pe umerii nostri pe bărbatul, care ne-a fost tată și adevărat părinte al poporului.“

In fața acestui doliu al poporului și al al nostru al tuturor dând espresiune îndoitei nemuriri, pe care ilustrul defunct și-a câștigat-o în ceriu și pe pământ, este datorința mea, ca în momentul despărțirii în numele său să mă adresez către membrii familiei, reamintindu le ceea-ce dânșii au simțit totdeauna, că dânsul în familie nu a fost soț, nu a fost cumnat, nu a fost unchiu, ci a fost adevărat părinte, și adevărat și neîntrecut reprezentant al vederilor și tradițiunilor familiare, păstrate cu sfințenie din bătrâni. Reamintindu-le acestea, nu le voi zice nimic dela mine, ci le voiu repeți cuvintele, ce de multe ori am avut ocaziune a le auzi dela răposatul în Domnul, și anume:

Părinții și înaintașii noștri în familie trăind și lucrând prin viața lor în spiritul sfintei noastre biserici dreptmăritoare, și făcând din acest dumnezeesc spirit prin tradițiunile cultivate de dânșii cea mai însemnată bogăție și adevărată podoabă a familiei, ni-au creat starea și posițiunea, ce o avem astăzi; și dacă urmașii noștri întrând în vederile fericiților noștri înaintași, vor trăi și lucra în spiritul, de care dânșii au fost conduși, — păstrând și cultivând cu sfințenie tradițiunile familiare și călcând în urmele noastre: atunci nu mă îndoesc, Dumnezeu le va ajuta să și creeze lor și generațiunilor, ce-i vor urma, o stare și posițiune demnă de numele bătrânilor și de numele familiei, — și în același timp vor putea să continue cu succes frumoasa misiune, ce a luat asupra-și familia Mocsonyi în sinul sfintei noastre biserici și al poporului credincios.

Adresându-mă după aceasta către noi cei de față sunt sigur, că stima de care am fost conduși totdeauna față de ilustrul defunct, este garanță sigură, că în toate acțiunile noastre ne vom inspira și călăuzi de modul creștinesc de gândire și acțiune, de idealul, de care a fost condus dânsul în întreagă viața sa.

Terminând, către Tine, Doamne al Ceriului și al pământului, ridic glasul minții și inimii mele, Țe mă rog din adâncul inimii mele, ca pe cel-ce l'ai ales și l'ai dăruit aici pe pământ cu bogate daruri, să-l faci părtaș de aceeași milă și îndurare și în Ceriuri, sălășluindu-l în lăcașurile drepților, cari din veac bine Ți au plăcut Ție, iar osemintelor lui să le fie țărâna ușoară. Amin.

NOUTĂȚI.

Neadevăr scrie „Tribuna“, când afirmă, în numărul din urmă, că redacția ziarului nostru ar fi voit, cu câteva săptămâni în urmă, când se svonise, că alegerea părintelui *Musta* de episcop al Caransebeșului *va fi întărită*, să publice știrea aceasta și ea, dar a fost oprită de I. P. S. Sa Metropolitul. N'am fost opriți de nime să facem un lucru, pe care nici n'am avut intențiunea să l facem, pentrucă redacția ziarului nostru n'a pus temeiu nici odată, nici pe știrile lansate din anumită parte că *va fi întărit* părintele *Musta*, și nici pe știrile de înțeles contrar, fabricate toate cu anumite tendențe.

*

† Doamna Elena-Cuza. In Joia trecută a încetat din viață Doamna României din anii 1859—1866. *Doamna Elena*, soția lui Cuza Vodă, moare la vârstă de 84 de ani, în locuința sa din Piatra-Neamțului. De origine dintr'o fruntasă familie boerească, a Soleștilor Rosetti, s'a dedicat operelor de binefacere, care le-a continuat până la moartea sa. Dela nobila Doamnă a pornit ideea înființării „*Azilului Elena Doamna*,“ pentru copile orfane. La espresa dorință a ilustrei defuncte, corpul său a fost transportat la moșia Solești în Vaslui, ca să fie înmormântat în modul cel mai simplu, oficiind un singur preot. Regele și regina României, aflând de tristă veste, au espediat membrilor familiei o telegramă de condolență.

*

Distincție. Maiestatea Sa a decorat pe dl *Ienache Ion* colonel și comandant al regimentului nr. 64 de infanterie cu ordinul Coroana de fer în grad de cavaler.

*

Sesiunea ordinară a Academiei Române se va deschide la 1 Maiu v. In sesiunea aceasta își vor rosti discursurile de recepțiune domnii: *Nic. Gane, Duiliu Zamfirescu* și *A. Bârseanu.*

*

Dela comitat. Joi, în 29 Aprilie n. la orele 10 dimineața ține comitetul central electoral al comitatului Sibiiu, ședință în sala mică a casei comitatense, pentru a cenzura listele electorale pe anul 1910 și a dispune espunerea lor spre privire publică.

*

Hymen. Domnul *Valeriu Moga*, căpitan c. s. și regesc în regimentul de infanterie numărul 85 s'a fidanțat cu dșoara *Lilla Czebe*, profesoră de muzică la școala superioară de fete din Lőcse.

*

Industria de casă. Cât de mare preț pun străinii pe industria de casă românească, pe productele de admirabilă artă ale țărănimei române, se vede și se poate constata din faptul, că doamna A. S. Levetus dela Viena, specialistă în chestii de asemenea natură, a fost trimisă în Bucovina, la Câmpul-lung, ca să o studieze în mod amănunțit la fața locului.

*

Proces de presă, va avea „*Libertatea*“ din Orăștie pentru o corespondență, în care s'a scris despre sfărmarea cu dinamită a „crucii“ lui Iancu și a „pietrii“ de pe câmpul libertății de lângă Blaj. Procurorul a găsit, în corespondența publicată, „agitare“ în contra ungurilor. Autorul corespondenței, dl *Ioan Mihu Ciufudeanul*, cancelist, a fost ascultat la judecătorul de instrucțiune, și a primit răspunderea pentru cele scrise. Apărătorul dlui Mihu este dl deputat Dr. Iuliu Maniu.

*

Giranții. Ministrul de răsboiu a dat zilele trecute o ordinațiune primită cu cuvinte de laudă de întreaga opiniune publică. A oprit adecă pe ofițerii activi ai armatei austro-ungare de a mai subscrie cambii ca giranți, pentru camarazii lor, cu escepțiunea casului, când autoritatea superioară militară le concede lucrul acesta. Au deci totdeauna să ceară învoirea prealabilă a comandantului lor. Prin aceasta să sperăm că se vor evita în viitor multe casuri de nefericire, ivite atât de des în trecut, când cei mai buni ofițeri își puneau capăt vieții, ori eșiau din armată fiindcă nu puteau să plătească datoriile facute de — alții și cerute dela ei, cari erau giranți.

*

Moartea clopotarului. Cam în felul cum a murit un bătrân clopotar rusesc dintr'o schiță a scriitorului *Korolenko*, și-a dat sufletul tocmai în noaptea învierii din anul acesta — scrie „Drapelul“, — un clopotar român cu numele *Lupu*, dela biserica română gr. ort. din Lugoj. Confrații lugojeni aducând știrea promit, că lucrarea lui Korolenko despre moartea clopotarului rus (apărută de altfel nu de mult în numărul dublu 34—45 al „Telegrafului Român“ sub titlul La Paști), în cel mai apropiat timp au să o traducă „ocasionalminte“ pentru foița „Drapelului“.

*

Laudă pentru româncе. Scriitorul L. Minovici publică în revista „Archive d'anthropologie criminelle“, un studiu asupra criminalității femeilor. La o sută de casuri criminale, femeile diferitelor neamuri de popoare dau următoarele procente: In Anglia 26 de procente, în Francia 20, Germania 17, Austro Ungaria 14 Spania 11, Statele-Unite 10, Italia 8, iar în România numai 2. După statistica aceasta femeile române sunt cele mai bune și mai cum se cade. Minovici esplică lucrul din faptul, că româncele sunt mai religioase, și că relativ nu-s alcoolice. Criminalitatea pretutindenea stă în legătură cu consumarea băuturilor spirtoase. Cea mai mare criminalitate la femei este în Anglia și Francia, unde se face abusul cel mai mare în alcool. La bărbați, cum se vede, criminalitatea în toate țerile e cu mult mai număroasă decât la femei.

*

Linia ferată Reșița-Oravița, fiind terminată, se va preda circulației în 1 Maiu.

*

Bacșișul oprit. Legislatura statului Washington a întrodus nu demult măsuri împotriva celor ce dau sau primesc bacșiș. Conform legii este oprit personalului aplicat la hoteluri, restaurante, cafenele și alte localuri a primi sau a cere bacșiș, asemenea este interzis și publicului a da bacșiș personalului de acolo. Atât personalul de serviciu, cât și mușteriii, dacă vatămă hotărârile acestea aduse în lege, sunt pedepsiți într'un mod destul de simțitor.

*

Demonstrație. In „Teatrul Comunal“ din Fiume s'a făcut în zilele trecute o mare demonstrație irredentistă. La reprezentarea operei „Ernani“, când se cântă aria „Siamo tutti una sola famiglia“, (Toți suntem o singură familie), publicul din galerie și parter a început a striga „evviva Italia“ și „evviva Garibaldi“. Repetându-se cântarea, demonstrația creștea mereu. Poliția a deținut pe mai mulți indivizi, continuând cercetările în contra demonstranților.

*

Incercare de sinucidere. Link Lajos, funcționar la poștă și telegraf în Budapesta, avea obiceiul d'a ceti scrieri de filozofie, mai ales cetea cu plăcere pe Schoppenhauer. Dela o vreme i-a venit ideea, că viața asta nu-i vrednică s'o trăiești, și grăbindu-se să scape de „sarcina“ d'a mai trăi, ș'a tras un glonț în piept. Filozoful, plictisit de viață, n'a reușit să se sinucidă, ci zace acum rănit într'un spital. Medicii au nădejde să-l scape și să-l facă sănătos.

*

Coroane eterne. In amintirea regretatului cul. tipog. Toma Simtion, bun scriitor la înțelesul poporului, fost pe timpuri notar al „Reun. sodal. rom. din Sibiiu“, s'au făcut la fondul văduvelor și orfanilor următoarele dăruiri: Lazar Devan, N. N., George Lazar, George Mocian, Finica Comanescu, câte 20 bani, I. Pinciu, G. Trifan, I. Feldiorean, G. Joandrea, I. Bot Elisaveta Nonu, câte 30 b., N. Stoica, Ilie Baciu, Gav. Crișan, V. D. Poponea, câte 40 bani, Stefan Duca, notar, Izidor Marcovici și Paraschiva Drăgan, câte 60 bani, George Poponea, viceprezid. și Victor Tordășianu. prezid., câte 1 cor.

Din România.

Jubileul Regelui Carol. Astăzi Luni sosește în București Moștenitorul de tron al Germaniei, pentru a lua parte la serbarea jubileului de 70 de ani de domnie al Maiestății Sale Regelui *Carol*. La gara Predeal principele Germaniei va fi întâmpinat de dl *Brătianu*, președintele consiliului și ministru ad-interim la externe. In gara de Nord va fi întimpinat de M. S. Regele și de A. S. R. Principele Ferdinand. Onorurile militare vor fi date de o companie de onoare formată de elevii școalei de infanterie.

Marți, în ziua aniversărei, vor da onorurile la Metropolie trupele din garnizoană, înșirate pe strade, ca la serbarea Unirei Principatelor. Defilarea acestor trupe o vor primi principele Germaniei și A. S. R. Principele Ferdinand, în piața Bibescu-Vodă.

Principele moștenitor al Germaniei va fi întovărășit de A. S. Principele Carol Anton de Hohenzollern, cel mai tânăr din frații A. S. R. Principelui Ferdinand al României, precum și de o suită număroasă în care se vor afla, între alții, doi generali aghiotanți ai M. S. Impăratului Germaniei, precum și comandanții primului regiment al gardei imperiale și a primului regiment al dragonilor din Hanovra, al căror șef este M. S. Regele *Carol.*

A. S. Imperială va fi oaspele M. S. Regelui timp de o săptămână. In acest timp se vor da prânzuri de gală în onoarea sa la palatul regal și la palatul Cotroceni din București. Un mare prânz se va da de asemenea la legațiunea Germaniei. După serbările aniversărei nașterei M. S. regelui, A. S. I. va vizita Curtea de Argeș și portul Constanța. Se va duce și la Sinaia, întovărășit fiind de Suverani și Principii moștenitori, apoi se va înapoia în Germania, prin Predeal.

Din public.†)

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii din 1/14 Februarie 1909 care a avut loc în școala gr. or. română din Deda au binevoit a suprasolvi următorii P. T. domni: Galacteon Șagău protopresbiter și dna 8 cor.; Emil Pop, Bobohalma 5 cor.; Nicolae Pop, Bobohalma 5 cor.; Ilie Juga preot Arcalia 3 cor; George Cășan preot Tilea 2 cor.; Ioan Vodă preot Deda 2 cor.; Dr. Ioan Harșia adv. Reghin 2 cor.; Ioan Fincu notar Deda 2 cor.; Dr. Petru Neagoș medic Deda 2 cor.; Dr. T. Popescu Reghin 1 cor.; Dr. Eugen Truția adv. Reghin 1 cor.; Nicolae Gliga par. Râpa 1 cor.; Dna I. Lado, Răstoșnea 1 cor.; Octavian Petru cand. preot Ibănești 1 cor.; A Niculescu, par., Meșterhaza 1 cor.; A. M. Popa prot. Reghin 1 cor.; Simeon Zăhan par. Cașva 1 cor.; Petru Olteau 1 cor., Ioan Ghidiu colector Deda 60 fil.; Ciril Dumbrava par. Morăreni 50 fil.; George Gabor înv. Dumbrava 50 fil.; Elisaveta Stefan, Deda 30 fil.; Székely Iános Deda 20 fil.

Intrate au fost de tot 121 cor. 60 fil. ear spesele 101 cor. 60 fil. Venitul curat deci 20 cor. pentru care sumă s'au cumpărat altoi pentru curtea școalei din Deda.

Tuturor suprasolvitorilor le aducem și pe această cale călduroase mulțămiri, rugându-i ca și cu altă ocaziune să binevoiască a ne onora cu prezență acordându-ne binevoitorul sprijin.

Deda, la 13 Aprilie 1909.

Pentru com. aranjator.

Gregoriu Ceontea înv. *Ioan Ropșan* înv.

Răsuflarea Dtră se ușurează

de-a binele deja după luarea primei dose din Emulsiunea lui SCOTT și această ușurare se va mări zilnic.

Aceasta e experiența a mii de oameni în decursul celor 32 ani trecuți.

Veritabil numai cuaceastă marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

sporește în mod surprinzător puterile în general. Apetitul și somnul se rentorc și mistuirea se regulează.

1 (270) 1—1

Se poate lua cu cel mai bun succes și vara.

Prețul sticlei originale cor. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

CONVOCARE.

Acționarii institutului de credit și economii „Racoțana“ din Șeica-mare se convoacă prin aceasta pe ziua de 2 Maiu 1909 st. n. la 10 oare a. m. la

adunarea generală extraordinară

în localul institutului cu următoarea:

Ordine de zi:

1. Reîntregirea direcțiunei și a comitetului de supraveghiere în urma abzicerei unor membrii.

Șeica-mare în 14 Aprilie 1909.

(126) 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 118/909 prot. [127] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Pope, în parohia de clasa primă **Săliște**, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subșterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela școalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificațiune preoțească și eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenții au a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare și în biserică spre a cânta, cuvânta și eventual a celebra serviciul divin.

Săliște, 3 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Săliște în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiteral.

Nr. 292/909. [124] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Boz**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, în sensul înaltei rezoluțiuni consistoriale dto 10 Martie a. c. Nr. 2813 B.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat având a se prezenta în comună, după prealabila încunoștințare a protopopului, spre a face cunoștință cu poporul.

Mercurea, 1 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopop.

Uriașe fasole americană.

Această prea interesantă plantă crește până la o înălțime de 5 metri și capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini și produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porțiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poștal à 1 cor. sau în mărci poștale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 1—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Vițe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch á 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăți, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima școală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și cruțare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare.

(106) 4—8

Listă

despre cele 55.000 câștiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câștig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câștiguri și Premii 14.459,000 coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci-ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323
Adam	9802
Adelina	91537
Adrian	4205
Adriana	13195
Agapia	78462
Agapiu	107658
Aglaia	39063
Agnes	73314
Alecu	102182
Alice	105992
Alexandru	90696
Amalia	8395
Amos	91352
Ana	39767
Anastasiu	13048
Andrei	40623
Antoniu	14709
Antonia	949 9
Aristița	108059
Aron	90433
Artemie	78300
Ascaniu	5201
Augusta	39759
Augustina	6465
Augustin	5206
Aurel	23142
Aurelia	103911
Aurora	106123
Avel	488
Balint	102548
Barcianu	96051
Beatrice	10498
Bena	13269
Bendorfean	90678
Benedict	8287
Beniamin	73400
Berta	8134
Bianu	273 1
Bibu	78293
Blăjean	13619
Boiu	96845
Boldea	197160
Bodea	50566
Borcea	38898
Brăteanu	63613
Camil	51193
Cecilia	28000
Claudia	48157
Clelia	79301
Chirion	8243
Coman	80076
Constantin	90729
Cornel	107151
Cornelia	6472
Bucur	54722
Bucura	91937
Daniil	29152
David	84012
Delia	67607
Dinu	7490
Dionisiu	4203
Dora	50569
Dorina	20564
Dorotea	108043
Duca	93659
Duma	91304
Dumitru	96086
Ecaterina	41626
Eleftera	73398
Elena	8212
Ella	102535
Eleonora	93660
Elie	90135
Elisa	100957
Elisaveta	22152
Eliseu	12716
Elvira	8136
Ema	12713
Emanuil	94989
Emil	8156
Emilia	8397
Eraclie	94990
Ermil	102218
Eremia	4957
Ernestin	90528
Eufronsina	100971
Eugen	90766
Eugenia	54432
Eusebiu	9808
Eva	13165
Evuțian	99657
Fabius	8335
Felicia	19121
Filimon	106054
Filip	63155
Filon	8301
Flavius	64619
Florea	57570
Florian	41586
Flucuș	39596
Foica	8184
Francisc	78251
Frosa	39054
Fulvia	105981
Furdui	9813
Galea	107248
Gane	91096
Gavril	90450
George	108076
German	37463
Gherasim	39485
Giurca	96057
Giurgiu	108005
Gizella	78277
Gligor	13026
Grebenea	12701
Grecu	26192
Graur	59052
Griga	509
Gritta	8365
Groza	94967
Gregoriu	95001
Hareti	263 7
Helena	29551
Hermina	88168
Henric	21388
Hociota	91504
Hortensia	8192
Hugo	4225
Iacob	26703
Iancu	98054
Ida	8298
Ieronim	525
Ileana	79826
Ilie	105997
Iliescu	4409
Ilieș	86707
Ilarion	108040
Ignatie	75004
Indrei	91329
Ioan	78457
Ionescu	8295
Iosefina	102290
Iosif	37456
Irimie	108079
Irina	8317
Irma	22272
Iordache	89985
Isidor	108393
Isopescu	106161
Isac	17001
Iudita	54442
Iulia	107621
Iuliana	40644
Iulius	18608
Izabella	73340
Kálmán	86312
Kamill	33836
Karolin	96095
Károly	95342
Kázmér	654
Katalin	4955
Kelemen	39406
Klára	27191
Klotild	108113
Konrád	32099
Kornélia	7481
Kornél	24751
Kristóf	90802
Krisztina	39591
Laura	91347
Laurențiu	73221
Lavinia	27188
Lazar	2348
Leni	106155
Leniți	17005
Leonida	106027
Leontin	96084
Leontina	22175
Letiția	90795
Lina	64103
Livia	71107
Livius	4953
Lisa	18601
Longin	96075
Luca	64227
Lucia	2335
Lucian	73316
Ludovica	3357
Magda	486
Manase	102144
Maria	17004
Marcel	3375
Marin	107629
Mariți	37340
Marius	90709
Margareta	4213
Matilda	39416
Maximilian	108376
Mateiu	4214
Mihail	78302
Milan	102104
Minerva	38900
Minodora	8274
Mioara	4204
Miți	108108
Mircea	22211
Miron	60115
Moise	14769
Nascu	34283
Natalia	479
Natescu	88059
Nelli	102195
Netti	8357
Niți	95345
Nonu	93671
Nora	73215
Octavian	8528
Octavia	37473
Ofelia	57507
Olimpiu	102215
Onisifor	3355
Otilia	23141
Ovidiu	37350
Partenie	96069
Paraschiva	98649
Patriciu	95016
Pavel	102105
Petru	684
Pompiliu	82105
Radu	63453
Rafila	94220
Raicu	26578
Reo	91345
Relu	58138
Remus	90710
Regina	37469
Rica	44712
Romul	513
Roza	107152
Rozina	64581
Sabin	102491
Samuil	68807
Sebastian	23106
Sempronia	27355
Sever	45183
Silvia	68816
Sofia	22189
Sofron	37459
Solomon	39413
Sorin	93657
Stefan	32070
Stella	56364
Tani	107173
Teodor	91929
Teofil	95339
Tereza	102102
Tiberiu	96063
Timotei	16881
Titu	8297
Toma	78469
Trandafir	3361
Traian	105993
Tullia	56806
Ulpian	91938
Urdea	33808
Vasile	82627
Valentina	100973
Valeriu	7497
Valeria	4963
Veronica	29426
Veturia	623
Victor	22415
Vincențiu	108048
Viorica	91528
Virgil	16512
Virginia	102297
Walter	13606
Wladimir	91324
Zacharie	67315
Zeno	95007
Zenovie	108396
Zina	87001
Zoe	67650

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acții.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. ....
o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poștal.
binevoiți a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă.
Numele..
Locul, strada, Nr. casei..
Poșta ultimă (Comitatul)..

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 39 Sibiiu, Joi 9/22 Aprilie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Situația politică.

Sibiiu, 21 Aprilie n.

Duminecă s'a ținut în Budapesta consiliu de ministri, în care s'a luat de nou hotărârea, că dacă nu duc la resultat bun pertractările cu guvernul austriac în chestia băncii de cartel, guvernul ungar își înaintează dimisiunea. Au plecat apoi la Viena ministrii Wekerle, Kossuth, Apponyi și Zichy, cu secretariul de stat Szterényi, pentruca să înceapă pertractări cu guvernul austriac în chestia băncii. Pertractările s'au ținut Luni și Marți, și după toate prevederile să termină azi cu resultat neîmbucurător pentru aderenții băncii de cartel. Guvernul austriac nu se învoește să se înființeze o astfel de bancă. Guvernul ungar va trebui deci să tragă consecuențele și să-și înainteze dimisia, lucru, care poate că s'a și întâmplat în cursul zilei de astăzi.

Dimisionarea guvernului nostru e însă numai o formalitate goală, pentrucă Coroana va primi de formă dimisiunea, dar va încredința guvernul, în formațiunea sa actuală, cu conducerea agendelor și pe mai departe, până la votarea legii noi electorale, punct trecut în pactul legat între coroană și guvernul actual, care încă nu e resolvat.

E adevărat, că ministrul Kossuth amenință, că dacă nu se primește propunerea guvernului unguresc referitoare la banca de cartel, el cu întreg partidul independist va cere bancă independentă ungară, dar aceasta se face numai pentru împăcarea și liniștirea spiritelor agitate maghiare, și fără nici o rază de speranță, că pretensiunea aceasta a independiștilor va putea fi împlinită. Dacă erau prospecte de a putea ajunge Ungaria la o bancă independentă, fie acum, fie în viitorul mai apropiat, nu primia secretarul de stat în ministeriul de finanțe, Dr. *Alesandru Popovici*, postul de guvernor al băncii comune austro-ungare, ci rămânea în așteptare, ca să ajungă guvernor al băncii independente ungare. Banca rămâne deci deocamdată comună, austro-ungară, poate că pe mulți ani înainte.

Pentru a liniști încâtva pe cei nemulțămiți dintre independiști, se fac însă demersuri în altă direcțiune. Se lucră, ca în chestiile militare să se facă Maghiarilor anumite concesiuni. Avem informațiuni sigure, că atât ministrul comun de răsboiu, cât și ministrul comun de esterne, sunt aplecați a da ascultare ministrilor ungari și a le împlini unele dorințe. S'au declarat adecă amândoi gata de a se învoi, ca în chestia steagurilor și a emblemelor să se facă unele schimbări, în favorul Maghiarilor. De pe steaguri e vorba să fie delăturat vulturul cu două capete, atât de neplăcut Maghiarilor, iar emblemele să fie compuse cu ținerea în vedere a colorilor unguresți, roșu-alb-verde.

Cu toate că ministrii comuni sunt câștigați pentru aceste dorințe ale guvernului unguresc, greutăți mari mai sunt încă de învins, pentrucă factori *mult mai înalți* nu sunt de loc aplecați să facă Maghiarilor aceste concesiuni. Dacă însă vor fi învinse și greutățile acestea, guvernul nostru va lega un nou pact cu Coroana, și-și gătește patul pe calea aceasta pentru multă vreme înainte, iar în cas contrar face legea nouă electorală, pe care e dator să o facă, în înțelesul vechiului pact, apoi se duce și face loc altui guvern. Asta e situația în politica internă pentru ziua de astăzi.

Ordin de armată. Foile oficiale dela Viena și dela Budapesta au publicat deodată ordinul de armată, adresat din partea Maiestății Sale întregei armate austro-ungare. E următoriul: „Clarificarea raporturilor dintre Austro-Ungaria și țările sud-ostice, conturbate de timp mai îndelungat, precum și convingerea despre siguranța părților mărginașe, până aci periclitate, fac cu putință, ca reserviștii chemați sub arme, pentru a ridica contingentul unei părți din armată, să fie puși de nou în stare de neactivitate. Imi servește spre mare mulțămire, că reserviștii s'au presentat sub arme în mod esemplar în urma chemării, și că atât cei chemați sub arme, cât și estinsele pături ale poporului, înțelegând în mod corespunzător seriositatea stării actuale, au stat toți gata a promova cu însuflețire binele țării. Imi esprim cea mai deplină recunoștință față de toate comandele, trupele, și institutele, cari în lunile din urmă, între împrejurări grele, cu abnegațiune și cu drag și-au făcut serviciul îngreunat în mod considerabil. Viena, 14 Aprilie 1900. *Francisc Iosif* m. p.

Guvernorul băncii. Secretariul de stat în ministeriul de finanțe, domnul Dr. *Alesandru Popovici*, a fost numit guvernor al băncii comune austro-ungare. Foaia oficială maghiară, publicând actul de numire, dă și rescriptul preaînalt, prin care noul guvernor al băncii comune austro-ungare este distins cu ordinul coroana de fier clasa I.

Omagiu Monarhului. Consiliul comunal al Vienei s'a dus Duminecă în mijlocul unei asistențe enorme să prezinte împăratului și Regelui Francisc Iosif omagiile populațiunii vieneze pentru menținerea păcii. Răspunzând discursului primariului *Lueger*, împăratul și Regele a mulțămit în mod foarte cordial pentru aceste omagii și a declarat: „Timpurile serioase au trecut; am fost satisfăcut de a vedea, că patriotismul întregei populațiuni a monarhiei, precum și devotamentul bravei mele armate, inspirată de cel mai bun spirit, mi-au dat un puternic sprijin și putința de a menține pacea, căci chiar un războiu drept și fatal cere multe jertfe. Cea mai mare propășire este adusă popoarelor de către o pace păstrată cu onoare“. Maiestatea Sa a fost viu aclamat din partea mulțimei.

Constituția Bosniei. Din Viena se scrie, că proiectul pentru reorganizarea celor două provincii de curând anexate, Bosnia și Herțegovina, a fost aprobat din partea împăratului și regelui nostru Francisc Iosif. In conformitate cu acest proiect s'a redactat și un regulament privitor la autonomia bisericească și școlară a mohamedanilor din aceste provincii. Se recunoaște libertatea absolută a cultului mohamedan. Averile comunităților mohamedane vor fi administrate de un comitet, compus parte din clerici, parte din mireni. Aceste averi vor fi administrate în conformitate cu legea Seriat, și veniturile vor fi destinate esclusiv pentru biserica mohamedană. In ce privește drepturile politice, toți locuitorii Bosniei și ai Herțegovinei sunt considerați ca cetățeni austro-ungari, având toate drepturile acestora. Numai acei mohamedani, cari au declarat, că vor să rămână și mai departe cetățeni otomani, nu se bucură de drepturile politice. In biserică au însă și ei aceleași drepturi. Acum se fac pregătirile pentru alegerea deputaților, care alegere va avea loc probabil în Iunie.

Era masselor.

II.

Simptome generale, cari se văd la toate națiunile, ne arată cum crește în mod rapid puterea masselor, și nu ne iartă se presupunem, că puterea aceasta va înceta în curând să crească. Ea va crește mereu, și orice ne va aduce, noi vom trebui să primim și să suportăm. Toate vorbele în contra ei sunt vorbe goale. Se poate, că eșirea masselor deasupra va forma ultima etapă în civilisațiunea occidentală, reîntoarcerea la acele perioade de anarhie confusă, care a premers totdeuna societății noue, aflătoare în ridicare. Dar cum putem noi să împedecăm lucrul acesta?

Până acuma distrugerile acestea mari au format rolul cel mai lămurit al masselor. Nu acuma apare pentru primaoară acest rol al lor în fața lumii. Istoria ne învață, că în momentul, în care puterile morale, cari au format bazele unei civilisațiuni, și-au perdut domnia, se face și descompunerea masselor inconștiente și dure, cari cu drept cuvânt pot fi numite — barbare.

Până acuma civilisațiunea a fost creată și condusă de mica aristocrație intelectuală, totdeauna, nici odată de masse. Massele au avut și au numai puterea de a distruge. Domnia lor înseamnă totdeuna barbarie.

Civilisațiunea pretinde anumite regule binestabilite, disciplină, trecerea dela instinct la raționare, prevederea viitoriului, un grad mai înnalt de cultură, tot condițiuni, pe cari massele lăsate de capul lor nu pot să le împlinească. In urma puterii lor numai destructive sunt la fel cu microbii, cari accelerează descompunerea corpurilor slăbite, ori a cadavrelor. Când edificiul unei civilisațiuni începe a putrezi, totdeuna massele provoacă prăbușirea lui. Aci se arată funcțiunea lor principală, și filosofia masselor apare pentru un moment ca singura filosofie a istoriei.

Oare cu civilisațiunea noastră se va întâmpla tot astfel? Ne putem teme, că se va întâmpla așa, dar nu o putem ști înainte. Fie însă ori cum, trebue să ne obicinuim a suferi domnia masselor, dupăce cei prevăzători au derimat toate barierele cari le puteau sta în cale. Noi cunoaștem massele acestea, despre cari se vorbește acum atât de mult, încă prea puțin. Psihologii de profesie, cari au trăit departe de ele, le-au ignorat totdeuna, și s'au ocupat cu ele numai în ce privește *crimele*, pe cari ar fi în stare să le comită. Fără îndoeală, sunt și mulțimi criminale, dar sunt mulțimi și de acelea, cari sunt pline de virtute, eroice și de altă natură. Crimele masselor formează numai câte un cas special al psihologiei lor, și dacă studiem numai crimele masselor, nu vom cunoaște cu nimic mai bine starea lor spirituală, decât a individului, la care iarăși facem obiect de studiu numai din vițiile sale.

Dar să fim drepți. Toți stăpânitorii acestui pământ, toți întemeetorii de religii și de imperii, apostolii tuturor direcțiilor de credință, cei mai de frunte bărbați de stat, în o sferă mai modestă, căpeteniile simple ale micilor comunități omenești: au fost totdeauna psihologi, deși inconștienți, dar cu cunoștințe instructive și de multe ori sigure în ce privește *sufletul mulțimei*. Numai pentrucă au cunoscut massele atât de bine, au ajuns să le stăpânească. Napoleon a înțeles în mod admirabil viața sufletească a masselor țării, pe care o stăpânea, dar nu a înțeles de loc sufletul masselor aparținătoare altor rase, și de aceea a întreprins răsboaie în Spania și în Rusia, — în cari puterea sa a suferit înfrângere și cari i-au pregătit apunerea domniei.

Cunoașterea psihologiei masselor e astăzi ultimul refugiu al bărbatului de stat, dacă vrea, nu să guverneze massele, pentrucă aceasta e acum cu neputință, ci să nu fie el guvernat de ele. Numai pe lângă o pătrundere adâncă în psihologia masselor putem înțelege, ce influență mică au legile și instituțiunile asupra lor, și cât de puțin accesibile sunt ele pentru acceptarea altor păreri, afară de cele alcătuite în sinul lor, și că massele nu pot fi conduse cu regule basate pe echitate curat teoretică, ci numai cu aceea ce face impresie asupra lor și le seduce. Dacă vrea legiuitorul să introducă o dare nouă, va alege oare aceea care din punct de vedere teoretic e cea mai dreaptă? Doamne ferește! Cea mai nedreaptă poate să fie în praxă pentru masse cea mai bună. Și dacă totodată nu e bătătoare la ochi și la aparență e ușor de plătit, ea va fi încassată cu mare ușurință. Cea mai grea dare indirectă e acceptată însă ca bună din partea masselor, pentrucă plătită fiind în fileri, după articolele de consum folosite zilnic, ea nu împedecă și nu influințează obiceiurile masselor. Dacă s'ar pune însă în locul ei o dare, care trebue plătită deodată și stabilită în proporție potrivită cu simbria ori cu venitul omului, chiar să fie în teorie de zece ori mai ușoară decât cealaltă, va întâmpina proteste generale. In locul filerilor plătiți zilnic, vine acum cerută o sumă mare de bani, care pare a fi enormă în ziua de plătire, și prin urmare e foarte simțită. Ușoară s'ar părea darea aceasta pentru masse numai atunci, dacă fiecare ar pune-o la o parte ban de ban, dar această procedură economică reclamă o măsură oarecare de prevedere, pe care massele nu o au.

Esemplul acesta e foarte simplu şi esactitatea lui e uşor de înţeles. Un psiholog, cum era Napoleon, nu a scăpat'o din vedere; dar legiuitorii, cari nu cunosc sufletul mulţimei, nu sunt în stare să o observe. Esperienţa nu le-a arătat din destul, că oamenii nu trăesc nici când după regulele raţiunei curate.

Psihologia masselor poate primi şi alte multe aplicări. Cunoaşterea ei aruncă lumină clară asupra unei mari mulţimi de apariţii istorice şi economice, cari fără ea rămân cu totul neînţelese. Dacă distinsul istoric modern *Taine* a înţeles atât de defectuos ici colea evenimentele de pe vremea marei revoluţiuni, motivul e acela, că nu s'a gândit la scrutarea sufletului mulţimei. S'a folosit la studiarea acestui period complicat de metoda descriptivă a ştiinţei naturale, dar între apariţiile cari formează obiect de scrutare naturală nu se găsesc şi forţele spirituale! Şi *acestea* formează adevărata sferă a istoriei. Chiar şi numai din considerare faţă de partea ei practică merită deci psihologia masselor să fie îmbrăţişată, fie că ne oferă şi numai un interes curat practic. E tot atât de interesant să cunoşti arcurile motrice ale acţiunilor omeneşti şi să le tălmăceşti, ca şi să descrii un mineral, ori o plantă.

Sinodul arhidiecesan.

Şedinţa a doua.

Ţinută Luni, în 19 Aprilie n. S'a deschis la orele 11 din zi. Prezident I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*. Notar de şedinţă *Dr. G. Proca*.

Notariul *Mateiu Voileanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei de deschidere. Se autentică fără observare.

Urmează la ordinea zilei verificările deputaţilor sinodali. Secţiunea primă (prezident *Parteniu Cosma*, raportor *Lazar Triteanu*) propune sinodului spre verificare mandatele tuturor deputaţilor aleşi în cercurile electorale VI—X, cu escepţiunea deputatului Dr. *Ioan Margita*, care nu şi-a prezentat credenţionalul, şi a deputaţilor Dr. *Stefan Rozvány* şi *Octavian Goga*, ale căror mandate sunt atacate prin protest. Mai comunică raportorul secţiunii, că deputaţii *George Danilă* şi Dr. *I. Papp* şi-au depus mandatele, din care motiv nu au putut fi verificaţi.

Secţiunea a doua (prezident *Vasile Damian*, raportor *Dr. G. Proca*) propune spre verificare mandatele tuturor deputaţilor aleşi în cercurile electorale XI—XV, cu esceptiunea deputatului din cler *Vasile Duma*, al cărui mandat e atacat prin protest.

Secţiunea a treia (prezident Dr. *Eusebiu R. Roşca*, raportor Dr. *Buzura*) propune spre verificare mandatele tuturor deputaţilor aleşi în cercurile electorale XVI—XX, fiind aflate toate în regulă. Atacat cu protest nu e nici unul. In fine

Secţiunea a patra (prezident *Vasile Voina*, raportor Dr. *Ioan Şenchea*) propune spre verificare mandatele tuturor deputaţilor aleşi în cercurile electorale I—V, cu esceptiunea deputatului Dr. *Aurel Vlad*, care nu şi-a prezentat credenţionalul, apoi a deputatului *Mihail Cirlea*, decedat, şi a deputaţilor *Lazar Triteanu* şi *Eugen Meţianu*, ale căror mandate sunt atacate prin protest.

Se constată, că sunt verificaţi 50 de deputaţi, dintre cari prezenţi sunt 42, deci sinodul e declarat din partea prezidiului capabil de a aduce hotărâri valide.

Având să urmeze alegerea comisiunilor, deputatul *Nicolae Ivan* propune, ca în scopul compunerei listei de candidare, sinodul se esmită o comisiune, compusă din deputaţii: Parteniu Cosma, Nicolae Garoiu, Dr. Eusebiu R. Roşca, Dr. Miron E. Cristea, Nicolae Ivan şi Dr. Liviu Lemény, iar şedinţa să se suspindă. Se primeşte şi şedinţa se suspinde pe 10 minute.

După redeschidere, P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* propune spre primire lista următoare: Să fie aleşi

In birou: Vasile Duma şi Matei Voilean din cler, iar dintre mireni deputaţii: Ioan I. Lăpădatu, Dr. George Proca, Nicolae Sulică şi Lazar Tritean.

In comisia verificătoare: Nicolae Borzea, Petru Popovici şi Iovian Mureşian din cler; iar dintre mireni: Dr. Zosim Chirtop, Dr. Enea Papiu, Dr. Buzura, Dr. Liviu Lemény, Dr. Dumitru Ştefan şi Dr. Octavian Vasu.

In comisia organisătoare: Ioan Droc, Nicolae Ivan şi Dr. Eusebiu R. Roşca din cler; iar dintre mireni: Vasilie Almăşan, Parteniu Cosma, Nicolae Garoiu, Ioan de Preda, Ioan cav. de Puşcariu şi Dr. Liviu Lemény.

In comisia bisericească: Dr. Miron E. Cristea, Vasilie Domşa şi Vasilie Voina din cler; iar dintre mireni: Dr. V. Moldovan, Dr. Ioan Şenchea, Dr. Eugen Meţian, Iosif Popescu, Dr. Ioan Popescu şi Dr. Aurel Vlad.

In comisia şcolară: Mateiu Voileanu, Dr. Ioan Stroia şi Sergiu Medean din cler; iar dintre mireni: Nicolae Bogdan, Demetriu Comşa, Victor Păcală, Nicolae Sulică, Arseniu Vlaicu şi Dr. Petru Şpan.

In comisia financiară: Galacteon Şagău, Dumitru Moldovan şi Vasilie Damian din cler; iar dintre mireni: Ioan I. Lăpădat, Dr. Iancu Meţian, Dr. Vasilie Preda, Dr. Stefan Rozvány şi Ioachim Fulea.

In comisia petiţionară: Ioan Hamsea şi Petru Popovici din cler; iar dintre mireni: Dr. Ioan Margita, Dr. Bodea şi Dr. Dionisiu Roman.

Biroul şi comisiunile se declară alese conform propunerei comisiunei.

Se presentează rugările pentru concediu pe sesiunea întreagă, întrate dela deputaţii: Dr. Nicolae Comşa, Dr. Valer Moldovan, Virgil Onițiu, Dr. Pavel Oprişa şi Octavian Goga. Se acordă.

Actele despre renunţarea dela mandat a deputatului *George Danilă* şi despre decedarea deputatului *Mihai Cirlea* se predau comisiunei verificătoare. Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, foloseşte ocasiunea pentru a constata, că decedatul *Mihail Cirlea* a fost unul dintre cei mai de valoare şi binemeritaţi bărbaţi ai bisericei şi ai naţiunei, care a făcut mari servicii neamului şi bisericei, şi care şi în preajma morţii şi-a adus aminte de neamul său, testându-i întreaga sa avere. Deci propune, ca sinodul să-şi esprime faţă de decedatul condolenţa şi recunoştinţa prin sculare, — ceeace se întâmplă.

Diferitele rapoarte ale consistoriului arhidiecesan se împart comisiunilor respective. Două rugări întrate la sinod se predau comisiunei petiţionare.

Şedinţa proximă se anunţă pe Mercuri la oarele 10 din zi, iar şedinţa se încheie la orele 11 şi jumătate.

Dela sate.

Cultivarea poporului pe cale socială.

Câmpuri-Surduc, 16 Aprilie n.

Ca să se poată mai cu efect cultiva poporul, e de lipsă să lucrăm şi pe cale socială în o direcţie sau alta, după împrejurările locale.

Şcoala bătrânilor în părţile acestea e lucru cam greoiu şi nu ştiu încă în apropiere vre o astfel de şcoală cu resultat favorabil. Afară de asta am înţeles, că mai sunt şi alte rele. Mie până acum cel puţin nu mi-a succes o astfel de şcoală.

Am isbutit însă cu aduţii de am format o „Reuniune de musică şi cântări“. După o probă de doi ani m'am convins, că poporului din această comună îi place să aibă un cor, şi dacă se cântă în biserică e mai cercetată biserica şi se naşte în fiecare un fel de ambiţie cu „lucrul frumos“ ce-l avem, iar pentru alţii este îndemn d'a se înrola şi ei la cei activi.

Am observat apoi şi aceea, că mulţi dintre cei mai tineri ei de ei se silesc a învăţa să cânte din instrumente d. e. vio lină ş. a.

In legătură cu acestea fiind de lipsă cunoaşterea notelor, în toată Dumineca după ameazi — în timpul de iarnă şi postul mare, — s'au adunat membrii activi ai reuniunei, precum şi alţii în şcoală, şi acolo se instruau în scrierea notelor, precum şi în esplicarea de note. Această lucrare încă deprinde mult şi în arta scrisului.

Cei adunaţi după terminarea acestui fel de prelegeri trec toţi în biblioteca parohială şi scot cărţi de cetit peste săptămână, căci e prilejul cel mai bun a îndemna la cetit şi scris, şi biblioteca e mult folosită.

Aşa, ca să avem basă pe care să putem lucra fără pedecă, am compus statutele „Reuniunii de musică şi cântări“ cari înaintate la locul competent, după o trudă oarecare, ne-au venit aprobate de ministru.

Investiţi cu acest drept în 11 Aprilie n. c. după ameazi s'a ţinut prima adunare generală a reuniunei noastre, în care s'a constituit corporaţiunile pe un period de trei ani. S'a deschis şedinţa cu cântarea „Cristos a înviat“ cântată de corul vocal al reuniunei în mai multe voci.

După statute putem avea membri: 1 Fundatori. 2. Ajutători şi 3. Onorari. Chiar în ziua acestei adunări ne-au avisat doi domni, că voesc a întra de membri fundatori. Acestia sunt: Sebastian Negru, conducător de cartea funduară în Haţeg şi Iustin Tiulescu, comerc. în loc.

In adunarea de constituire s'a decis şi procurarea instrumentelor pentru formarea orchestrei reuniunei, deocamdată pentru 15 persoane. Membrii activi ai reuniunei aşteaptă cu mare dor şi curiositate sosirea instrumentelor.

După încheierea şedinţei s'au cântat mai multe cântări cu corul reuniunei, pe cari şi alţii din comună cari nu erau membrii le au ascultat.

In chipul acesta s'a sărbat şi după ameaza Paştilor în comuna Câmpuri-Surduc cu intenţiune, ca şi pe terenul social să ne putem cultiva.

Ioan Budoiu
preot şi prez. Reun.

Monografiile comunelor.

Concurs cu premii.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ şi-a luat de scop, ca prin împărţirea de premii în bani, să dea indemn şi ajutor acelora din cărturarii noştri, cari s'ar hotărâ să facă *descrierea amănunţită (monografia) a comunelor din comitatul Sibiiu.*

Fiecare lucrare are să cuprindă descrierea (monografia) unei singure comune, putând de altfel incurge despre o singură comună şi mai multe lucrări.

Lucrările incurse se vor examina de un juriu literar, la propunerea căruia, comitetul Reuniunii agricole va conferi deocamdată următoarele 3 premii, şi anume:

Lucrarea care va fi aflată de cea mai bună, se va premia cu 90 cor.

Lucrarea declarată ca a doua de bună, se va premia cu 60 cor.

Lucrarea declarată ca a treia de bună, se va premia cu 50 cor.

Incurgând mai multe lucrări vrednice de premiat, acele se vor considera la concursul ce-l vom publica în 1910.

Monografiile au să cuprindă între altele cam următoarele:

Istoricul comunei, încât se pot afla date, dela întemeiere şi până astăzi. Numărul locuitorilor după gen, naţionalitatea şi religia lor. Câţi ştiu ceti şi scrie. Starea morală şi materială a locuitorilor, în trecut şi în prezent. Starea sanitară, traiul, ocupaţiunea (câţi au absolvat şcoli mai înalte, anume cine şi ce ocupaţie are; câţi sunt aplicaţi la meserii, la negoţ, sau la alte întreprinderi?), îmbrăcămintea etc. a locuitorilor. Obiceiurile şi datinile. Credinţele deşarte. Jocul, cântecele, chiuiturile, bocetele, poveştile, glumele etc. Limba vorbită cu toate particularităţile ei etc. Descrierea stradelor, a caselor şi a celoralalte zidiri, materialul din care sunt alcătuite, cu câte încăperi şi cam câţi oameni locuiesc în una.

Descrierea edificiului şcolar, anul zidirei lui, numărul încăperilor, al învăţătorilor şi al elevilor, mijloacele din cari se susţine şi eventualele isvoare din care s'ar putea susţinea şi pentru viitor şcoala. Câţi învăţători au funcţionat la şcoală şi cum se numesc ei?

Descrierea edificiului bisericei, cu anul zidirei, cu numele celor cari au adus jertfe mai mari la edificare; câte persoane încap în biserică. Dacă în biserică se găsesc lucruri vechi de interes arhitectonic, de sculptură, pictură, literatură etc. Mijloacele băneşti ale bisericii, fondul propriu şi celelalte eventuale fonduri şi fundaţiuni. Cercetarea bisericii. Numele preoţilor cari s'au perondat etc.

FOIŞOARĂ.

Doamna Elena Al. Cuza.

In Soleşti a fost aşezat Sâmbătă în cripta familiară sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale doamnei *Elena Al. Cuza*, odinioară *Doamna Românilor*. A fost înmormântată conform dorinţei, fără nici o pompă, ca o femee simplă. Nu a iubit pompa şi mărirea deşartă în viaţă, şi n'a voit să aibă parte de ele nici după moarte.

Din viaţa defunctei dăm următoarele date mai importante:

Doamna Elena Cuza s'a născut la 1822 din familia Rosetti-Solescu, iar la 1844 s'a căsătorit cu Alexandru Cuza, ales mai în urmă, la 1859, domn al Moldovei şi al Munteniei. Chiar înainte de a se urca pe tronul ţărilor surori, dna Elena era un model de virtute, de bunătate şi generositate. Ca doamnă a Românilor, cum se întitula în mod oficial, a arătat cu prisosinţă cât poate o voinţă tare la un suflet mare şi nobil.

Una din operele sale de căpetenie este *Azilul Elena Doamna*, fondat de ea la 1862 şi care a fost gata la 1863, când a şi început să adăpostească peste una sută de copile orfane, plus copii dela institutul Gregorian din Iaşi.

Iată decretul domnesc din 19 Iulie 1862 privitor la fondarea Azilului:

Alexandru Ioan I.

Cu mila lui Dumnezeu şi Voinţa Naţională, Domn al Principatelor-Unite.

La toţi de faţă şi viitori sănătate. Asupra raportului prezidentului consiliului nostru de ministri,

Preţuind dorinţa ce Măria Sa Doamna a arătat pentru crearea unui azil spre creşterea copiilor orfani, alături cu acela ce esistă astăzi la Cotroceni,

Văzând darea de una mie galbeni ce a făcut din caseta sa personală spre clădirea acestui stabiliment,

Considerând propunerea făcută de ministrul nostru prezident al consiliului că acest stabiliment să poarte numele *Elena Doamna* ca o creaţiune dictată de sentimentele filantropice ale Măriei Sale Doamnei,

Am decretat şi decretăm următoarele:

Art. 1. Suma de o mie galbeni se va întrebuinţa îndată la începerea clădirei Azilului Orfanilor, prin îngrijirea preşedintelui consiliului, ministru din lăuntru.

Art. 2. Acest azil al orfanilor se va clădi pe costiţa de lângă palatul Cotroceni şi va purta numele patronului ei: *Elena Doamna*.

Ar. 3. Preşedintele cosiliului, ministru din năuntru, ne va supune prin deosebit raport, chibzuirea sa asupra mijloacelor pentru complecta săvârşire şi organizaţiune a acestui stabiliment.

Art. 4 şi cel din urmă. Preşedintele consiliului etc, este însărcinat cu executarea acestui decret.

Alexandru Ioan 1

Iată şi epistola generoasei Doamne, către N. Kretzulescu, preşedintele cosiliului:

„Domnule preşedinte al consiliului.

Ziua de eri a fost consacrată de mine în vizarea mai multor stabilimente de binefacere, precum, spitalurile civile, de maternitate, acela al copiilor dela Filantropie şi al Izraeliţilor. Pretutindenea am constatat rezultatele cele mai excelente în toate direcţiunile, pentru care sunteţi rugat, domnule, a arăta mulţumirile mele, atât domnilor medici însărcinaţi cu căutarea bolnavilor, cât şi funcţionarilor acestei administraţiuni.

Ceeace m'a impresionat mai mult şi decât aceste ajutoare atât de simţite, unde o mulţime de nenorociţi găsesc mângâierea lor şi ceea ce a atins îndestul mirarea mea este imperfecţiunea unui institut caritabil, pot zice necunoscut, însă ale cărui lipsuri lasă o lacună destul de regretabilă în instituţiunile de binefacere.

Voesc a vorbi de *azilul copiilor găsiţi*, creat la câţiva paşi de Cotroceni, în o poziţiune încântătoare şi care n'are alte mijloace efective şi asigurate decât modesta sumă de un galben de copil, alocat de guvern pentru întreţinerea doicei. Acest stabiliment, care are până acum 10 copile nimenea nu poate tăgădui, că este foarte insuficient, căci o mulţime de copii de amândouă sexele se găsesc astăzi risipiţi în locuri depărtate, din care cauză nici că se poate priveghia creşterea lor cu toată atenţiunea cerută.

După ce am vizitat acest azil de copii, la Cotroceni, m'am încredinţat ocular de rezultatele dobândite, printr'această faptă atât de umană cât şi inteligentă m'am convins de neapărata trebuinţă ce este d'a se da acestui stabiliment mijloacele trebuitoare pentru a se putea desvolta şi a corăspunde prin urmare cu adevăratul scop pentru care este creat.

Cred că se va putea ajunge cu uşurinţă la realizarea unei asemenea dorinţi căci, ceeace s'a dobândit prin silinţe individuale probează îndestul ce rezultate s'ar putea produce, dacă pe lângă consacrarea a o parte din resursele destinate de stat pentru acest azil de copii găsiţi, s'ar cere totdeodată la aceasta şi ajutoarele particulare. Pentru un fapt dară atât de uma

Descrierea progăzii (cimitirului) cu crucile, stâlpii, cu pomii şi cu celelalte podoabe, închinate de poporaţiune în amintirea iubiţilor răposaţi.

Descrierea casei parohiale, a casei comunale şi a altor zidiri publice.

Descrierea grădinilor, mărimea şi feliul de cultură al lor. Să se pună pond deosebit pe cultura poamelor şi a soiurilor de poame; descrierea şcoalei de pomi etc.

Să se descrie hotarul comunei peste tot, cu mărimea lui de odinioară şi de acum; apoi să se facă descrierea agrilor, livezilor (fânaţe), viilor, păşunilor, pădurilor şi a pământului neproductiv. Uneltele întrebuinţate la lucrarea pământului, odinioară şi acum, plantele ce se cultivă şi plantele, a căror cultură nu este cunoscută dar ar fi potrivite a se cultiva. Cât e roada aproximativă anuală, câtă se întrebuinţează de locuitori şi câtă se pune în vânzare.

Descrierea vitelor şi a altor animale. Soiul, preţul şi numărul lor. Aici să se arete anume, ce s'a făcut pentru îmbunătăţirea rassei şi ce ar fi de făcut şi cu ce mijloace pentru viitor.

Descrierea aşezămintelor din comună cum şi a tot ce de interes este.

Ca îndreptar la descrierea monografiilor recomandăm monografia comunei Orlat, de R. Simu, a comunei Gurarâului, de I. Muntean şi a comunei Răhău, de N. Cărpenişan.

Lucrările adresate „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ să se trimită până la 1 Septemvrie 1909. Ele să se însoţească de un plic (cuvertă) închis, cuprinzând un bilet cu numele autorului, iar pe plic să se scrie titlul lucrării.

Reuniunea se va îngriji, ca lucrările aflate bune şi premiate să fie tipărite.

Sibiiu, 15 Aprilie 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

NOUTĂŢI.

In amintirea victoriei dela Aspern. In Viena se fac pregătiri pentru a serba aniversarea de o sută de ani a victoriei dela Aspern asupra marelui Napoleon. Serbarea se va începe în 21 Mai pe câmpul de luptă dela Aspern, iar în ziua următoare se va continua în Viena, unde se va oficia serviciu divin în biserica votivă, la care va participa Maiestatea Sa, membrii casei domnitoare şi generalii. Toate regimentele, cari au fost de faţă le lupta dela Aspern, vor trimite deputaţiuni la această serbare.

*

Statua lui Eminescu. Un grup de tineri scriitori a luat hotărârea de a ridica o statue de bronz poetului, care va rămânea multă vreme gloria literaturii noastre. Pentru a aduna sumele trebuincioase iniţiatorii ideii vor organisa sărbări literare şi artistice în diferite oraşe. Prima serată se va ţinea mâne Joi, la Ateneul din Bucureşti. Va vorbi dl I. Scurtu despre: Personalitatea şi poezia lirică a lui Eminescu. Afară de aceasta se vor esecuta câteva composiţii de I. G. Brătianu făcute pe versurile marelui poet.

*

Distincţie. Preasfinţia Sa, episcopul Aradului, *Ioan I. Papp*, a distins cu brâu roşu pe domnul Dr. *G. Ciuhandu*, diacon şi referent şcolar al consistorului arădan.

*

† Mihail Bontescu, advocat, a decedat în 15 Aprilie n. în Haţeg, în etate de 70 de ani, şi a fost înmormântat Duminecă la orele 11 din zi, cu mare solemnitate în cimiteriul gr.-cat. din Haţeg. Odihnească în pace!

*

Gimnasiu ceh în Viena. Guvernul din Austria a luat hotărâre să treacă în budgetul de stat al anului viitor suma trebuincioasă pentru înfiinţarea unui gimnasiu nou în Viena, cu limba de propunere *cehă*.

*

† Ioan Toma, preot în Ribicioara, după lungi şi grele suferinţe a decedat Duminecă în 5 Aprilie v. la orele 5 dimineaţa, în etate de 68 ani. Il deplâng: soţia preoteasă Juja şi fiii Nicolae, înv., Sofia, Sumziană, Maria, Rosalia şi Călara, precum şi alte rudenii. Odihnească în pace!

*

Hymen. Dşoara *Eugenia A. Berariu* din Bejan şi dl *Petru Popa*, notar în Nevoeş, fidanţaţi.

*

† Ariton Axentie, fratele fostului prefect din 1848 Severu Axentie, s'a stâns din viaţa la 14 April n. în etate de 79 de ani, şi a fost înmormântat în oraşul Turnu-Severin, unde a trăit retras la fiii săi, unul profesor, şi altul advocat. Ca tinăr de 18 ani, Ariton a luat parte alăturea fratelui său Severu la mişcările memorabile din revoluţia anilor 1848—49. Odihnească în pace!

*

Fundaţiunea Zeppelin. Colecta naţională germană, făcută după incendiarea aeoroplanului la Echterdingen, face peste şase milioane de mărci. Contele Zeppelin a destinat suma aceasta pentru o fundaţiune, care-i va purta numele. Din fundaţiunea aceasta se vor acoperi cheltuielile avute cu construirea aeroplanului şi se va sprijini aeoronautica în Germania.

*

Ucigaşul lui Giacomuzzi. După o pertractare de o săptămână, curtea cu juraţi din Murăş-Oşorheiu s'a pronunţat în procesul intentat inginerului Pártos, care anul trecut a împuşcat cu revolverul pe proprietarul Giacomuzzi, în comuna Topliţa-română. Curtea cu juraţii l-a aflat vinovat pentru omor pe Pártos, dar a declarat, că a săvârşit omorul în stare de estremă iritaţie. Tribunalul apoi, aplicând § ul 92 din codul penal, l-a pedepsit numai cu o lună închisoare. A fost pus deci imediat în libertate, dupăce până acum se afla în arest preventiv.

*

† Paraschiva Dragomir, *născ. Căpăţină*, preoteasă gr.-ort. în Arpaşul inferior, după grele suferinţe Duminecă, în 5/18 Aprilie la $3\frac{1}{2}$ ore noaptea şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, provăzută fiind cu sfintele taine, în etate de 46 ani şi în al 27-lea an al fericitei căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei s'au ridicat din casele proprii Marţi în 7/20 Aprilie a. c. la 2 ore p. m. şi condus spre vecinica odihnă, în cimiteriul bisericei gr.-or. din Arpaşul inferior. Odihnească în pace!

*

Osândit la moarte. La pertractarea ţinută în săptămâna trecută în Lemberg împotriva studentului polon Siczynski, care împuşcase în Aprilie anul trecut pe contele Potoţky, fost guvernator al Galiţiei, în urma verdictului juraţilor tribunalul a condamnat pe acusatul Siczynski la moarte prin ştreang. Apărătorul a dat recurs de nulitate.

*

Lumea piticilor. Un impresar german a adunat o sută de pitici, bărbaţi şi femei, din toată lumea şi-i arată prin oraşele mai mari. In zilele acestea au ajuns la Paris, unde stârnesc curiositate. Unii din ei sunt atât de mărunţei, încât abia ajung înălţimea unui copil de trei ani. Sunt fiinţe inteligente şi amabile; femeile iubesc luxul. De naţionalitate sunt foarte diferiţi. Invăţaţii îşi propun să cerceteze anomaliile din starea fisică a piticilor.

*

Munte călător. Din Nizza vine o veste neobicinuită, că adecă în valea Verdon, în apropierea liniei ferate ce se clădeşte tocmai acum, un munte s'a pus în mişcare. O massă de pământ colosală, a cărei mărime se socoteşte la 500 de mii de metri cubici, s'a desfăcut din munte şi a pornit la vale. Pe culmea muntelui s'a format o spărtură adâncă de vre-o 30 de metri, care mereu se lărgeşte. Mişcarea massei de pământ face 50—60 centimetri pe o oră, iar dacă nu se va opri, va cutropi în curând o capelă aflătoare în apropiere.

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Antoniu Hodoş, învăţător în Aciliu şi soţia sa Ana n. Mareş, 1 cor.; Adam Lula, paroh în Biscaria, 50 bani; Romul Mircea, protopresbiter în Mediaş, soţia sa Parachiva şi copiii lor: Stefan, Silvia, Eleonora, Constanţa, Octavia şi Traian, 2 cor.; Ioan Mihu, înv. in Şodlă soţia sa Leontina şi fiul lor Tiberiu 40 bani.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Multămită.

Din prilejul trecerii la cele vecinice a prea scumpului nostru frate, unchiu şi cumnat, *Mihail Cirlea*, fost notar public reg în Abrad, nenumăraţi pretini şi cunoscuţi ne-au consolat, parte în scris, parte verbal, parte participând la înmormântarea neuitatului nostru defunct. Tuturor acestor inimi nobile le aducem adânc simţita noastră mulţămită şi pe această cale.

Alba-Iulia, 19 Aprilie 1909,

Adânc întristatele rudenii.

Cărţi şi reviste.

O călătorie prin Alsacia-Lorena, ţara şi şcolile ei, de Onisifor *Ghibu*, Bucureşti. tipogr. Göbl, 1909. O broşură de 59 pag. Preţul 75 bani. Autorul, dl On. Ghibu, cu sprijinul material dat de consistorul arhidiecesei române ortodoxe din Transilvania şi Ungaria, făcând o călătorie în Alsacia-Lorena espune pe scurt şi interesant resultatele obţinute în călătoria aceasta. In partea primă a broşurii se face o privire generală asupra ţării după o stăpânire germană de 37 de ani, de când Alsacia Lorena s'a anexat la imperiul german. In partea a doua se cuprinde o amănunţită dare de seamă asupra şcolilor, pe cari le-a cercetat. Broşura instructivă şi foarte preţioasă a dlui Ghibu cuprinde de fapt lucruri prea puţin cunoscute până acum la noi, şi este o plăcere adevărată s'o ceteşti.

*

Insemnări din bisericile Maramurăşului, culese de Ioan *Bârlea* şi publicate cu cheltuiala ministerului de instr. publică, Bucureşti, Socec & Comp. 1909. Un volum de 245 pag. Preţul 5 lei. Conţine documente de limbă şi de istorie adunate cu multă râvnă din cărţi bisericeşti aflătoare la bisericile din comunele Maramurăşului. Cu totul sunt 798 de însemnări din 51 de localităţi maramurăşene. Acest material interesant s'a tipărit la intervenirea dlui N. *Iorga*, într'un volum suplementar la „Studii şi documente“, publicate de dsa. Tot dl Iorga a statornicit ortografia în „Insemnări“, a dat unele îndreptări, traduceri şi notiţe şi a rânduit tablele dela sfârşitul volumului.

*

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, au apărut până acuma *patru* volume, şi se află puse deja sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaţilor români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, şi al VI-lea, care conţine mişcările politice-naţionale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul naţional dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat şi 12 coroane exemplarul legat, şi se pot comandà dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Preţul se poate plătì şi în rate.

Din public.*)

Declaraţiune.

On. Redacţiune! Cu cuget curat de a îndrepta opiniunea publică, cu respect la conţinutul unor corespondenţe răutăcioase, publicate în foaia *„Ţara Oltului“*, am dat Dlui *Constantin Pop*, proprietarul tipografiei şi al foii *„Olteanul“*, o rectificare, subscrisă de mine, spre a o publica în foaie, sau ca adnex separat la foaie.

In loc de aceasta însă numitul Domn, a publicat'o în o hârtie volantă, în concertul altor corespondinţe, cu al căror conţinut eu nu m'am putut identifica, — ceeace aduc la cunoştinţă publică.

Sibiiu, 21 Aprilie 1909.

Nicolau Borzea
protopresb.

Dela sinod.

In şedinţa de astăzi, Mercuri, sinodul arhidiecezan a trecut peste toate rapoartele consistorului arhidiecezan, luându le spre ştire, cu propunerile făcute din partea comisiunilor respective. Raport special aducem în numărul viitor. Notăm, că înainte de a se întra în ordinea de zi, deputatul sinodal *Nicolau Ivan*, asesor consistorial, a prezentat în numele mai multor deputaţi sinodali următoarea propunere de mare însemnătate, care probabil va provoca discuţie vie în sinod:

Deoarece sinodul arhidiecezan, prin concluzul dela 9 Aprilie 1904, numărul 57, a luat cu aprobare act despre concluzul congresual, numărul 64 din 1900, prin care s'a decretat, să se înfiinţeze pe teritoriul arhidiecezei o nouă eparhie, cu reşedinţa în Cluj, a stabilit cheia de proporţie despre împărţirea fondurilor, numind şi protopresbiteratele, din cari are să se compună noua dieceză, şi deoarece după toate probabilităţile, în constelaţia de azi, esecutarea conclusului congresual proiectat are să rămână multă vreme neesecutat, în paguba vădită a intereselor noastre culturale, a unei administraţii mai corecte, şi a unei controle mai severe, pentru părţile cele mai espuse ale arhidiecezei, propunem:

Sinodul arhidiecesan invită consistorul arhidiecesan, să întrevină prin consistorul metropolitan la congresul naţional bisericesc, ce se întruneşte în sesiune ordinară în anul acesta, ca să încuviinţeze înfiinţarea unui consistor, cu reşedinţa în Cluj, pentru cele 13 protopresbiterate din nordul arhidiecesei, care consistor să aibă toate atributele, cari le are azi consistorul din Oradea mare, dându-i-se jurisdicţiune de a conduce toate afacerile administrative bisericeşti, şcolare şi epitropeşti în mod independent, asupra protopresbiteratelor ce-i aparţin, rămânând în comuniune numai fondurile indivisibile şi seminarul, şi având Arhiepiscopul dreptul de a hirotoni şi a hirotezi pe preoţii şi protopresbiterii aleşi şi întăriţi de consistorul diecesei celei noue.

Infiinţarea consistoriului din Cluj nu altereazâ dreptul normat în statutul organic de representare în corporaţiunile noastre bisericeşti, sinod şi congres, cari vor remânea şi în viitor comune. Vasile Almăşan, Nicolae Ivan, Dr. Zosim Chirtop, Dr. Vasile Preda, Dr. Aug. Bodea, Galacteon Şagău, Vasile Duma, Dr. Eusebiu R. Roşca, Dr. Ioan Popescu, Demet. Comşa, Dr. Petru Şpan, Petru Popovici, şi Dr. G. Buzura, deputaţi sinodali.

---

nitar ca acesta şi care se poate atribui iniţiativei şi generoaselor sacrificii ale domnului şi a doamnei *Davila*, voind să contribuesc şi eu cu partea mea, vă înaintez cu această ocasiune, din caseta mea, suma de o mie galbini pe care vă rog a-i pune la dispoziţiunea administraţiunii serviciului sanitar.

Doresc cu tot dinadinsul, domnule, ca fundamentele unui nou azil să poată fi aşezate fără întârziere şi insist tot deodată a fi lângă acela ce există astăzi ca anexul lui, pe costişa de lângă grădina Palatului Cotroceni. Cu chipul acesta voiu avea sub ochii mei micii copii deveniţi protejaţii mei, pe care îmi propun a'i vizita adesea rezervându-mi supraveghearea personală şi specială a acestui stabiliment, unde vor găsi îngrijirile părinteşti şi căldura sânului familiei, de care au fost atât de crud lipsiţi.

Confientă în zelul şi solicitudinea dvoastră, pentru interesele publice, va recomand în particular, dle prezident al consiliului, acest azil de copii găsiţi, şi nu puţin vom aprecia silinţele ce veţi depune în sprijinul desvoltării acestui institut ce'l iau sub patronajul meu. Primiţi etc. 1862. *Elena Doamna.*“

Poetul *V. Alecsandri* a dăruit manuscriptul *Poeziilor Populare* pentru folosul azilului; liste de subscripţii, loterii, reprezentaţii teatrale, nimic n'a lipsit şi rezultatul bănesc a fost de 400 şi mai bine de mii de lei vechi.

In anul 1863, clădirea azilului era pe jumătate gata şi a putut primi eleve în aripa stângă.

Cu prilejul acesta s'a bătut şi o frumoasă medalie comemorativă.

După 11 Februarie 1866, Doamna Elena a urmat în exil pe Vodă Cuza, până la 1873, data încetării acestuia din viaţă, când ea s'a stabilit la moşia Ruginoasa.

A fost şi soră de caritate la un spital din Galaţi, căruia i-a donat sume mari de bani. Acum în urmă trăia foarte retrasă la *Piatra-Neamţ* unde nu avea altă mulţămire sufletească decât aceea d'a ajuta pe cei săraci, d'a înfiinţa, la intervale dese, paturi la spitalul acelui oraş, d'a mângâia pe suferinzi şi d'a şterge lacrimi.

O boală nemiloasă a isbit'o aci tocmai după apoteozarea zilei de 24 Ianuarie, când ilustra Doamnă a fost acoperită de flori şi felicitări trimise din toată ţara.

Vorbe înţelepte.

Precum caută atletul să-şi desvoalte muşchii, aşa să cauţi şi tu a desvolta în tine virtutea iubirii sau cel puţin împuţinarea răului şi a minciunei. Atunci vei avea o viaţă fericită şi veselă.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

CONCURS

Institutul de credit și economii „**Lumina**“ din Sibiiu publică prin aceasta concurs pentru **postul de cassar**. Reflectanții trebue să dovedească: 1. că au absolvat cu succes bun o școală comercială; 2. că cunosc în graiu și scris limbile română, maghiară și germână; 3. că au mai lucrat în vr'un ram de comerciu; 4. alte documente de recomandare.

Salariul se fixează deocamdată cu **1600 cor.** anual plus tantiema statutară.

Un an rămâne provisor; iară după un an — dacă direcțiunea institutului îl află de apt — îl poate definitiva.

Cererile instruate în regulă se trimit pe adresa „Lumina“, institut de credit și economii Sibiiu-Nagyszeben, Strada Cisnădiei Nr. 7 până cel mult la **7 Maiu n. 1909.**

Postul este a se ocupa imediat.

Sibiiu, 19 Aprilie n. 1909.

(129) 1—3 **Direcțiunea.**

Nr. 179—1909. of. prot. [114] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parchia de clasa III-a **Poiana porcului**, prtopresbiteratul Cetatea de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta subsemnatului oficiu proto presbiteral, în terminul deschis, cererile instruite conform legilor din vigoare și se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta cuvânta ori celebra observând cele prescrise în §-ul 20 din Regulamentul pentru parohii.

Lăpușul-unguresc, 16 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Cetatea de piatra în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Nr. 474/1909. [128] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a treia din **Chezdi Martânuș** cu fiiliile **Ojdula Hilib și Ghelința**, în protoprebiteratul Treiscaunelor, pe basa resoluțiunei Veneratului Consistor arhidiecesan din 27 Ianuariu a. c. Nr. 1059 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat și cuartir în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a așterne cererea de concurs provăzute cu documentele recerute oficiului protopresbiteral rom. gr. or. în Bereczk, com. Háromszék, având a se presenta cu prealabila încuviințare a protoprebiterului tractual în vre-o Duminecă sau Sărbătoare la biserica din materă spre a cânta, cuvânta sau servi.

Bereczk, (Brețcu) 31 Martie 1909.

Constantin Dimian
protoprebiter.

Publicațiune.

Pentru repararea bisericei gr. or. române din comuna **Remes**, protopresbiteratul Orăștiei, să escrie licitație minuendă pe ziua de **7/20 Mai** (Inălțarea Dlui) a. c. la 2 oare p. m. carea se va ținea în biserica sus-numită.

Preliminariul de spese aprobat de P. V. Consistoriu Arhidiecesan cu Nr. 3042 Epitr. 1909, se poate vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au să depună un vadiu de 4368 cor 57 fileri, în bani gata sau hârtii de valoare.

Comuna bis. pune la dispoziția întreprinzătoriului varul, năsipul și țigla necesară și îndeplinește cărăușiile provăzăte în contractul, ce să va încheia.

Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori și care dintre licitanși, fără considerare la suma oferită.

Romos, la 5/18 Aprilie 1909.

Sabin Safta
not. com. paroh.

Adam Basarab
preș. com. paroh.

[130] 1—3

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecezan Nr. 14064 Școl. din 4 Decemvrie 1908 v. se dă indeprindere pe calea licitațiunei publice minuendă zidirea școalei gr. or. din **Felmer** (Felmér) protopresbiteratul Cohalmului.

Licitațiunea se va ținea în sala școalei confesionale gr. or. în **13/26 Aprilie a. c.** la 1 oară p. m. Prețul strigării 15988 cor. 78 fileri.

Licitanții au a depune înainte de începereâ licitațiunei vadiu de 10% în bani gata, sau în hârti de valoare. Oferte să primesc, având a se pune timbru de 1 cor. și să învoește cu condițiunile date.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori care dintre minus-oferenți.

Planul, preliminariul de spese și toate condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Felmer.

Felmer, la 19 Martie 1909 v.

Comitetul parohial:

B. H. Șolca
par. gr. or.

Ioan Buzete
not. bis.

Iosif Balint
epitrop.

Văvut.
Titu V. Gheaja
protopresbiter.

(119) 3—3

Vițe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch à 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăți, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima școală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul oficios de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte gratis și franco.

Fiecare participant primește după tragere lista oficioasă de tragere.

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până in

30 Aprilie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă in **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ....
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 4—16

„Albina“, institut de credit și de economii, Sibiiu.

Nr. 11,678/1909. [125] 1—1

Prospect.

Adunarea noastră generală din 27 Martie c. a luat cu privire la urcarea capitalului social următorul conclus:

Capital social se urcă dela K 2.400,000 la K 3.000,000.

In acest scop se vor emite 3000 acții nouă de câte K 200 sub numerii curenți 12,001—15,000.

Din această emisiune 750 acții cu drept de a participa la dividendă cu începere dela 1 Ianuarie 1909 se dau acționarilor „Lugojanei“ din Lugoj, fusionată cu „Albina“ în schimb pentru 1500 acții de ale „Lugojanei“, 2000 se reservează pentru acționarii actuali ai institutului, iar restul de 250 se va vinde în favorul fondului special de reservă.

Relativ la cele 2000 acții reservate pentru acționarii actuali ai institutului, fiecare acționar are dreptul de preferință se opteze tot după 6 acții vechi trecute pe numele lui în registrul acționarilor (§. 7 al stat.), pentru câte o acție nouă.

In acest scop pentru complectarea numărului de 6 se pot cumpăra drepturi de optare dela acționarii, cari nu optează — fără nici o taxă de transcriere.

Abateri dela condițiunea ca acțiile vechi să fie înregistrate pe proprietarul actual se pot admite numai erezilor, cari vor dovedi că proprietarul vechiu a răposat că ei sunt îndreptățiți a moșteni acțiile vechi înregistrate pe numele decedatului, că s'a pus la cale procedura de ereditare, dar nu s'a terminat. Această esceptiune însă se poate admite numai până la terminul fixat pentru insinuarea optării. Astfel de acții se vor libera îndreptățiților numai după predarea judecătorească a ereditații.

Prețul acțiilor se va plăti în sensul §-lui 9 al statutelor în cinci rate trilunare egale și anume:

prima rată până la 1 Iulie 1909;
a două „ „ „ 1 Octomvrie 1909;
a treia „ „ „ 1 Ianuarie 1910;
a patra „ „ „ 1 Aprilie 1910;
a cincia „ „ „ 1 Iulie 1910;

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Acțiile nouă nu vor participa la dividenda anului curent, ci acționarii vor căpăta numai 5% interese după capitalul vărsat, dela ziua sosirei banilor la cassa institutului până la ultima Decemvrie a. c. Vor participa însă la dividenda anului viitor, din care motiv ratele a patra și a cincia se vor plăți cu 5% interese dela 1 Ianuarie 1910.

Față de acționarii, cari nu vor plăti ratele regulat se va aplica §. 10 al statutelor.

Terminul pentru prima optare se fixează pe ziua de 15 Iunie a. c, iar pentru a doua îl va fixa direcțiunea institutului numai în cursul lunei Iulie a. c.

Acțiile cari nu se vor subscrie până la acest termin se vor vinde tot în favorul fondului special de reservă.

Acțiile nouă se vor data din 1 Iulie 1910.

Deodată cu prima rată se va plăti la fiecare acție o taxă de K 10— pentru acoperirea speselor.

Această taxă se va conta la fondul special de reservă, din care se vor acoperi și spesele.

Intru esecutarea acestui conclus domnii acționari să binevoiască a presenta acțiile (din emisiunile anterioare fără coalele de cupon) subsemnatei direcțiuni insinuând optarea pe epistola de pe contrapagină, iar acțiile „Lugojanei“ menite a se schimba cu acții de ale noastre au să se presenteze la filiala noastră din Lugoj.

Considerând, că nu toți acționarii își vor putea întregi numărul acțiilor vechi astfel ca să se poată divida cu 6, ci unii vor dori să vânda dreptul de optare pentru numărul superfluu, alții să-l cumpere pentru completarea numărului ce le lipsește până la 6: direcțiunea se angajează să mijlocească gratuit atât vânzarea, cât și cumpărarea.

In acest scop acționarii actuali deodată cu insinuarea vor declara pentru câte acții nouă optează și câte drepturi de optare vor să vândă sau să cumpere?

Prețul dreptului de optare pentru o acție veche se fixează cu K 35 — care are să se plătească deodată până la 1 Iulie a. c. la cassa centrală a institutului.

Intrucât nu s'ar oferi de vânzare atâtea drepturi pentru câte s'a anticipat prețul de cumpărare se va face reducere însă astfel ca fiecare reflectant să-și poată procura cel puțin câte o acție.

Sibiiu, în 2 Aprilie 1909. **Direcțiunea.**

Câți bolnavi

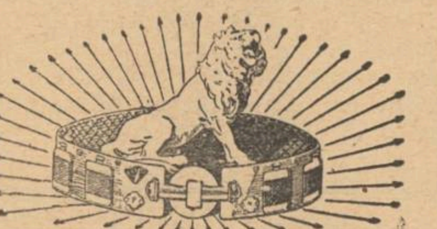

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,
institut ord. med.
Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

[121] 2—3

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'ași fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbați / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane, *Nr. 40* Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Aprilie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Jubileul Regelui Carol.

Marți a fost zi de sărbătoare națională în București și pretutindenea în vecinul regat român. Maiestatea Sa Regele Carol a împlinit anul al 70-lea al vieții bogate în fapte glorioase și al 43-lea al domniei dătătoare de viață pe seama țării în fruntea căreia a ajuns și pe seama poporului, din care e compusă țara aceasta. A fost deci un nou prilej pentru țară și popor, ca să-și arate iubirea și alipirea față de marele Domn, prin care a ajuns să fie aceea ce e, o *putere* însemnată în fața lumii și în concertul marilor puteri europene.

O însemnătate foarte mare a primit această zi aniversară prin faptul, că Impăratul Germaniei a trimis pe însuși moștenitoriul de tron Frideric Wilhelm, ca să asiste la serbările jubilare, și a distins pe jubilantul Rege român cu bastonul de mareșal german, distincție pe care o posede până acuma numai Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I.

A primit apoi felicitări Regele Carol și dela ceialalți Domnitori, în deosebi dela Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru, și dela moștenitoriul de tron Francisc Ferdinand, iar ziarele mari europene toate au scris din incidentul jubileului călduroase și elogioase articole de fond, apreciind după adevărata lor valoare meritele pe cari și le-a câștigat Regele Carol, ca Domnitor al unui popor rămas cam îndărăt față de alte popoare, dar iubitor de înaintare, accesibil pentru cultură și civilisațiune, și viteaz și neînfrânt în războaie.

Remarcabil e prim-articolul pe care-l publică din acest prilej ziarul vienez *„Fremdenblatt“*, cum se știe, organul Maiestății Sale și al ministeriului de esterne. Reproducem articolul în întregime, după cum urmează:

„Când Regele Carol, care-și serbează a 70-a aniversare dela naștere, se afla acum câțiva ani la sfârșitul călătoriei sale pe Dunăre, care călătorie se făcuse în scopul botezărei unui vapor nou și mare românesc, — dânsul foarte mișcat se adresase soției sale cu vorbele: „Viața noastră a fost totuși foarte bogată și foarte frumoasă!“

Cu aceste cuvinte Regele a rezumat faptele unei vieți de prinț, despre care se poate zice cu psalmistul, că a fost muncă și osteneală. Și dacă totuși regele singur numește viața sa foarte bogată și foarte frumoasă, el are mare dreptate, pentrucă a fost *o viață de datorie împlinită și de succese.* S'ar putea spune, că cuprinsul vieței sale e rezumat în versurile poetului Alecsandri, cari stau scrise deasupra scărei de onoare a castelului Peleș:

„Eu Carol și al meu popor
Făcut-am într'un gând și dor
In timp de lupte al meu regat
In timp de pace al meu palat“.

Aceste versuri cuprind întregul adevăr: Regele Carol și familia sa au prins rădăcini adânci în România și au găsit aci o nouă patrie, în înțelesul cel mai larg al cuvântului. Raporturile intime, cari s'au țesut între popor și dinastie, au eșit la iveală într'un chip foarte mișcător, când în primăvara anului 1897 moștenitorul tronului, prințul Ferdinand, căzuse la pat greu bolnav.

In decursul criticelor zile se adunaseră atunci massele poporului în șiruri dese în fața palatului regal din București, și când regele Carol într'o seară eșise pe balcon și înștiințase mulțimea: „Tinărului îi este mai bine!“ în acel moment străbătuse un fior de adâncă bucurie, încât se putea simți, că cu adevărat dinastia și poporul crescuseră împreună. O frumoasă dovadă despre cinstea și considerațiunea de cari se bucură regele din partea inteligenței țărei sale, este răspunsul pe care nu de mult l'a dat un însemnat bărbat de Stat român la întrebarea: cine este cel mai mare bărbat politic în România?

Fără șovăială acesta răspunde: „Este foarte ușor răspunsul, *Regele* este bărbatul nostru politic cel mai mare“. Și aceasta este părerea întregei țări, părerea asupra aceluiași prinț, care în anul 1866 travestit și pe ascuns a trebuit să-și caute țara, care îl chemase pe tronul ei, spre a nu fi descoperit de dușmanii alegerei sale, spre a nu fi arestat și dus prisonier.

Ceeace a făcut regele Carol, datorește dânsul în primul rând *puterei sale extraordinare de muncă.*

Incă și astăzi, când e chinuit foarte des de o suferință grea de stomac, dânsul șade ore îndelungate la masa sa de lucru, a învățat la anii săi de bătrânețe chiar să scrie cu mașina, spre a se putea achita în chipul acesta mai iute de corespondența sa foarte întinsă. Regele a dovedit pe lângă însușirile sale militare și administrative și alte calități remarcabile.

Acum câțiva ani a ținut o conferință la *„Academia Română“* asupra Nicopolului, în care a insistat asupra călătoriei sale de amintire la teatrul războiului după o trecere de timp de 25 ani. Foarte viu interes poartă dânsul mișcărilor artistice. Aceasta se explică de altfel prin aceea, că la Bonn a ascultat cursurile cu mare luare aminte în timpul studiilor sale asupra artei arhitectonice și monumentale. Și i-au prins bine aceste cunoștințe la clădirea reședinței sale din București și Sinaia.

Cu atât mai necesare îi erau cunoștințele artistice, cu cât la 1866, când s'a oprit înaintea palatului său, dânsul puse întrebarea naivă: „Dar unde-mi este palatul?“, după care oricine își poate închipui, de ce fel de locuință a trebuit să se servească dânsul atunci.

Astăzi reședințele regelui la București și Peleș sunt așezăminte bogat împodobite ale artei, și anume, regele Carol a rămas fidel vechiului său gust, încât alege cu predilecție pretutindeni formele germane din stilul „renaissance“.

Coroana regală, care s'a lăsat să i se ofere de poporul său, regele Carol n'a voit să fie făcută din aur. Din oțelul unui tun cucerit la Plevna s'a făurit coroana, și aceasta poate fi un simbol al bărbatului întreg și al vieței sale: dânsul este *un bărbat și o viață de muncă oțelită, de activitate real productivă, care nu se împacă cu pompa și cu decoruri exterioare, care provoacă la recunoștință și admirație neprefăcută, cu cât cineva îl cunoaște mai de aproape*“.

Sărbările din București.

— 21 Aprilie n.

Luni la orele 11 a sosit în București Moștenitorul de tron al Germaniei, Principele Frideric Wilhelm, pentru a lua parte la sărbările aranjate din incidentul împlinirei anului 70 de etate din partea Maiestății Sale Regelui Carol.

Primirea la gară a fost impunătoare.

Sala de recepție a gării de nord era foarte frumos împodobită, cu drapele române și germane, cu flori și cu verdeață. Dela sala de recepție se întinseseră covoare pe peronul gării, până la locul unde avea să sosească trenul cu oaspele imperial.

Până la orele 10 și jumătate au sosit persoanele oficiale, domnii ministri, ofițerii din garnisoană, persoanele alese din societate și atașații militari.

M. S. Regina Elisabeta a sosit cu automobilul, împreună cu Altețele Lor principii moștenitori. Suverana României era îmbrăcată în alb.

Pe peron se afla garda de onoare, formată din elevii școalei militare de infanterie, având la aripa dreaptă pe principele român *Carol.* La spate musicele militare, și ceva mai la dreapta generalii și comandanții de regimente din garnisoană.

Când a întrat trenul în gară, musicele militare au intonat imnul imperial german. Principele Ferdinand al României primește pe înaltul oaspe la treptele vagonului, îi strânge mâna cu căldură și-l salută de bună venire. Ii presentă apoi pe domnii generali și persoanele oficiale. Moștenitorul de tron al Germaniei trece în revistă garda de onoare, care presentă armele, pe când musicele cântă.

Alteța Sa trece acum în sala de recepție, unde îl întimpină M. Sa Regina, Principesa Maria, Principele Carol de Hohenzollern, fratele principelui Ferdinand, care sosise Duminecă seara în București. Aci s'au făcut presentările ministrilor și ale persoanelor oficiale, ale doamnelor de onoare și eghiotanților regali. Regina Elisabeta a eșit apoi cu înaltul oaspe și cu principii moștenitori pe peron, unde publicul adunat în număr mare a isbucnit în puternice urale. Cortegiul a plecat în urmă spre palatul regal. Pe întreg parcursul lumea a făcut ovațiuni sgomotoase înaltului oaspe. La palat garda de onoare cu drapel și musică a dat onorurile militare, iar M. Sa Regele *Carol* a primit pe scările palatului pe principele Frideric Wilhelm, cu care a urcat treptele și a trecut în sala tronului. După o jumătate de oră Regele cu înaltul oaspe, Regina și principii moștenitori de tron au mers la palatul Cotroceni, unde s'a dat un prânz în onoarea oaspelui înalt. Sara la 7 ore a fost prânz la palat.

*

Marți dimineața 21 de bubuituri de tun au anunțat cetățenilor din București, că au zi de sărbătoare. Pe la orele 9 lumea a umplut deja stradele pe cari avea să treacă cortegiul regal, pentru a ajunge la Metropolie, unde s'a oficiat la orele 11 un serviciu divin. Casele erau toate pavoazate. Trupele erau înșirate pe cheiul Dâmboviței, pe bulevardul Maria și pe Dealul Metropoliei. Când a trecut cortegiul pe lângă ele, au dat onorurile și au isbucnit în urale.

Cortegiul se formase astfel: Doi călăreți. Prefectul poliției. Un escadron de jandarmi călări. Trăsura de gală cu Regele Carol și Moștenitorul de tron german. Maiestatea Sa Regele avea în mână bastonul de mareșal german. Trăsura de gală cu principele Ferdinand și fratele său Carol-Anton, apoi cu Principele Carol al României. Un escadron de jandarmi.

La metropolie cortegiul a sosit la orele 11. I. P. S. S. Metropolitul-Primat *Atanasie,* îmbrăcat în sfintele ornate, cu evangelia și crucea în mână, și încunjurat de înaltul cler, a primit la ușă pe M. Sa Regele. La intrarea în biserică corul a intonat cântarea: „Aceasta e ziua de sărbătoare“. M. Sa Regele a urcat apoi tronul din stânga, având lângă sine pe moștenitorul de tron al Germaniei, în față pe domnii ministri și dignitarii țării, iar Regina a urcat tronul din dreapta.

Imediat s'a început serviciul divin, care a ținut un sfert de oră, apoi corul a intonat „Intru mulți ani.“ Maiestatea Sa Regele Carol a trecut în palatul metropolitan, unde au avut loc recepțiunile. Suveranul român avea în mână bastonul de mareșal german, și a primit întâi pe domnii ministri. A strâns mâna dlui Ionel Brătianu și i a mulțămit pentru frumosul dar ce i-a făcut guvernul (un frumos vas de argint), apoi a primit corpul diplomatic, strângând mâna fiecărui ministru plenipotențiar.

Terminate acestea, cortejul a plecat îndărăt la palat. Pe unde trecea, mulțimea aclama cu frenezie. In piața Bibescu M. S. Regele și Moștenitorul de tron al Germaniei s'au coborât din trăsură pentru a primi defilarea trupelor. M. S. Regina și principesa Maria au rămas în trăsură. Defilarea a decurs în cea mai frumoasă ordine. Trupele au fost mult admirate de principele Frideric Wilhelm.

La orele 12 cortejul a ajuns la palat, unde s'a dat un prânz intim. Sara la orele 8 a fost prânz mare, la care au participat peste 50 de persoane.

La șampanie a toastat Regele Carol în limba germană, mulțămind M. S. Impăratului Wilhelm pentru marea distincție ce i-a făcut, acordându-i bastonul de mareșal. Cu atât mai mult se simte măgulit de această atenție, cu cât această înaltă onoare n'a avut, până azi, decât împăratul Austriei. M. Sa a amintit apoi relațiunile pretinești ce există între puternicul imperiu și țara românească, și a terminat închinând pentru M. S. Impăratul Wilhelm și pentru imperiul german.

La aceste cuvinte muzica militară a intonat imnul imperial.

A. S. Imperială Principele Frideric Wilhelm al Germaniei s'a sculat apoi și a răspuns, că Impăratul Germaniei a făcut deosebita distincție Suveranului României pentru stima ce i-o poartă și pentru legăturile strânse ce există între casa imperială și casa domnitoare din România.

A. S. Imperială a toastat pentru M. S. Regele, pentru propășirea României și pentru o cât mai strânsă legătură de prietinie între Germania și România.

Muzica a intonat imnul regal.

Sara la orele 9 a fost reprezentațiune estraordinară la teatrul național. S'a dat actul al III din *„Apus de soare“* de Delavrancea, s'a recitat o parte din *„Peneș Curcanul“* și orchestra a executat *„Poema Română“*, de G. Enescu. A luat parte la reprezentație M. Sa Regina, Principele Moștenitor de tron al Germaniei, Principele Ferdinand, Principesa Maria, Principele Carol și Principele Carol Auton de Hohenzollern.

In timpul serii, până după miezul nopții, calea Victoriei a fost iluminată în mod feeric. La palatul regal registrele au stat Marți deschise, și au fost acoperite cu multe mii de iscălituri, iar telegrame de felicitare au sosit la palat din toate unghiurile țării, dovadă că la serbătorirea M. Sale Regelui Carol a participat țara întreagă, și întreg poporul român.

Sinodul arhidiecesan.

Ședința a treia.

S'a ținut Mercuri, în 21 Aprilie n. President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Ioan I. Lăpedatu.*

La oarele 10 se deschide ședința și notariul *Dr. G. Proca* cetește procesul verbal al ședinței din urmă, care se autentică fără observare.

In numele biroului comunică sinodului notariul *Mateiu Voileanu*, că deputații sinodali *G. Danilă* și *Dr. I. Papp* și-au depus mandatele. Propune, ca locurile să se declare vacante și consistoriul se fie îndrumat să ordoneze efectuirea alegerilor noi. Sinodul decide în acest înțeles.

Deputatul sinodal, P. C. Sa protosincelul *Dr. Miron E. Cristea*, ales fiind în două cercuri, declară că optează pentru mandatul primit dela preoții din cercul electoral Treiscaune, iar dela cel din cercul Iliea-mureșană renunță. Iar deputatul *Vasile Domșa*, ales asemenea în două cercuri, optează pentru mandatul din cercul Devei și renunță dela cel din cercul Geoagiului.

Sinodul îndrumă consistoriul se facă alegeri noi în cercurile devenite vacante.

La presidiu au întrat două petițiuni, cari se predau comisiunei petiționare.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, se dă cuvântul deputatului sinodal *Nicolau Ivan*, care în numele mai multor deputați, după o întroducere mai lungă și potrivită, face propunere pentru *înființarea unui consistoriu în Cluj*, analog ca cel din Oradea-mare, la care se aparțină 13 protopresbiterate din arhidieceză. Propunerea, pe care am dat'o în întregime în numărul trecut, a fost predată spre studiare comisiunei organisătoare.

Intrânduse în ordinea de zi, își face comisiunea verificătoare raportul, cu privire la mandatele neverificate. Comisiunea s'a constituit astfel: President *Dr. Liviu de Lemény*, raportor *Dr. Octavian Vasu.* Raportorul propune verificarea deputatului *Dr. Aurel Vlad*, care și-a presentat credenționalul, iar comisiunea l'a aflat în perfectă ordine. Se verifică.

Mandatul deputatului *Dr. Ioan Margita* asemenea se verifică, la propunerea comisiunei.

Protestul înaintat în contra alegerii deputaților mireni Lazar *Triteanu* și Eugeniu *Mețianu*, comisiunea nu-l află de acceptabil și propune verificarea deputaților numiți. Sinodul îi verifică. Asemenea se verifică deputatul din cler Vasile *Duma*, cu desconsiderarea protestului, lipsit de temeiu, dupăce votarea a fost secretă, deci votanții au fost puși în măsură de a și manifesta voința în mod liber.

Despre alegerile de deputați mireni din cercul electoral Ilia-murășană comisiunea își va presenta raportul în ședința următoare.

Urmează raportul comisiunei organisătoare. S'a constituit astfel: Prezident *Parteniu Cosma*, raportor *Ioan A. de Preda.* In numele comisiunei propune raportorul, ca raportul consistorului arhidiecesan, ca consistor *plenar*, către sinod, să fie considerat de cetit și să se primească în general ca basă pentru discuția specială. Se primește și se întră în discuția pe articole. La punctul 1 din raport comisiunea propune, ca sinodul să îndrume consistorul, să întemeeze postul de inspector general școlar, contemplat din partea sinodului în anul trecut, și să-l îndeplinească prin un bărbat cu cualificație recerută, pe calea concursului, având să fie ales din partea consistorului plenar.

Se naște discuție. I. P. S. Sa Arhiepiscopul dă lămuriri, că postul de ce nu a putut fi ocupat până acum. Nu s'a aflat omul potrivit! Mulțămește raportorului și comisiunei pentru interesul manifestat față de școalele noastre confesionale, și roagă sinodul, să dee toată atențiunea chestiilor școlare, astăzi cele mai arzătoare. Când se va afla omul potrivit, îl va chema, cu consistorul împreună, să ocupe postul contemplat. Primește deci propunerea comisiunei.

P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu*, încă e pentru primirea propunenerei, dar nu e pentru publicarea concursului. Bărbatul potrivit trebue căutat pe altă cale, dintre cei vrednici ai noștri.

Deputatul *Demetriu Comșa* pledează pentru publicarea concursului în scopul îndeplinirii postului de inspector școlar, egal în rang cu referentul școlar.

Se primește propunerea comisiunei organisătoare, cu privire la înființarea postului de inspector, și cu majoritate de *un* vot se decide îndeplinirea postului pe calea concursului.

Celelalte puncte din raportul consistorului plenar către sinod se iau spre știre, până la punctul VII., unde comisiunea propune, iar sinodul decide, ca consistorul să tragă la răspundere pe protopresbiterii, cari nu au ținut în cursul anului trecut sinoade protopresbiterale. La punctul VIII din raport comisiunea propune, ca consistorul să presente încă în sesiunea aceasta proiect despre noua împărțire a cercurilor electorale, pentruca congresul, care se întrunește la toamnă, să poată lua în desbatere elaboratul.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul promite, că va fi presentat în ședința următoare.

Celelalte puncte din raport se iau spre știre.

Urmează raportul comisiunei bisericești. S'a constituit astfel: Prezident P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, raportor *Vasile Domșa*. Raportul consistorului arhidiecezan, ca senat *bisericesc*, la propunerea raportorului se consideră de cetit, se primește în general ca basă pentru desbaterea specială, cu observarea făcută de deputatul *Arsenie Vlaicu*, ca datele statistice, trecute în raport, să fie adunate cu mai mare esactitate.

In discuția pe articole comisiunea propune luarea la cunoștință a tuturor punctelor din raport. Sinodul decide în acest înțeles. La o observare a deputatului sinodal *Arseniu Vlaicu*, că raportul nu face pomenire de noua lege a congruei, răspunde P. C. Sa, protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, că raportul consistorului e făcut pentru anul trecut, iar legea congruei a fost votată din partea parlamentului în anul curent. Nu putea deci să fie trecută în raport.

Urmează raportul comisiunei școlare. S'a constituit astfel: Prezident *Mateiu Voileanu*, raportor Dr. *Ioan Stroia.* La propunerea raportorului, raportul consistoriului arhidiecezan, ca senat *școlar*, se consideră cetit și se primește în general ca bază pentru discuția specială.

La discuția pe articole raportul se ia spre știre punct de punct, iar cu privire la conferențele învățătorești sinodul decide, conform propunerei comisiunei, ca în viitoriu să se țină conferințe înv. totdeauna la începutul anului școlar, pe protopresbiterate, sub conducerea protopresbiterilor. Tot la trei ani să se țină apoi și conferențe cercuale, sub conducerea comisarilor consistoriali. Consistoriul se îndrumă să modifice normativul din vigoare în acest înțeles.

Urmează raportul comisiunei financiare. S'a constituit astfel: Prezident *Galacteon Șagău*, raportor *Ioan I. Lăpedatu.* Raportul consistorului, ca senat *epitropesc*, se consideră cetit și se ia de basă la desbaterea specială. Intrânduse în desbaterea specială, raportul se ia spre știre punct de punct.

Urmează de nou comisiunea organizătoare, care prin raportorul *Ioan A. de Preda* supune aprecierii sinodului chestia revizuirii regulamentului pentru afacerile interne ale sinodului arhidiecezan, conform unui concluz sinodal din anul trecut. Comisiunea propune, ca paragraful 18 din regulament să fie întregit cu un alineat nou, de cuprinsul, că interpelări se pot adresa în sinod numai dacă sunt anunțate prezidiului cu o zi mai 'nainte, afară de interpelările urgente, cari însă asemenea au să fie anunțate întâi prezidiului. Vorbesc la obiect Arseniu *Vlaicu.* I. P. S Sa Arhiepiscopul, și Parteniu *Cosma*, în urmă sinodul primește propunerea comisiunei organizătoare.

Acelaș raportor propune și sinodul decide, ca literile fundaționale ale fundațiunei *Zeno Popescu* din Reghinul săsesc să fie acceptate în textuarea făcută de consistoriul arhiecesan. Fundațiunea a făcut o domnul și doamna Dr. *Ioan Popescu*, întru amintirea și eternisarea memoriei fiului lor decedat *Zeno.*

Acelaș raportor propune luarea la cunoștință a raportului consistoriului arhidiecesan, cu privire la școala economică arhidiecesană. Sinodul decide astfel.

P. C. Sa, protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roșca* raportează, tot în numele comisiunei organisătoare, în chestia serbării centenariului dela nașterea marelui Arhiepiscop și Metropolit *Andrei Baron de Șaguna.* Consistoriul arhidiecesan a luat măsurile, ca programul festivităților; stabilit din partea consistoriului metropolitan, se fie esecutat la timpul seu. Propune deci, ca raportul consistoriului să fie luat la cunoștință.

Deputatul *Arseniu Vlaicu* propune întregirea programului, cu aranjarea de *serbări școlare.* Propunerea o sprijinește și deputatul *Nic. Bogdan.* Raportorul primește adaosul acesta, iar deputatul *Demet. Comșa* propune, că consistoriul să se îngrijască din vreme de un portret bun al lui *Șaguna*, pe seama publicului, dacă se poate, în ornate bisericești, ca metropolit.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul ia la cunoștință dorința deputatului *Comșa*, și promite că o va supune aprecierii consistoriului.

Propunerea comisiunei se primește, cu adaosul făcut de deputatul *Vlaicu.*

Ședința se ridică la oarele 12. Ședința proximă se anunță pe ziua următoare, la oarele 10 din zi.

Ședința a patra.

Ținută Joi, în 22 Aprilie n. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, notar de ședință *Vasile Duma.*

Ședința se deschide la orele 10 din zi. Notarul *Ioan I. Lăpedatu* cetește procesul verbal despre ședința a treia. Se autentică fără observare.

Notarul *Mateiu Voileanu* presentează proiectul consistorului arhidiecesan, cu privire la noua arondare a cercurilor electorale. Se predă comisiunei organisătoare.

Mai departe presentă rugarea credincioșilor din comuna bisericească Geoagiu-Suseni, pentru a li se da voe să-și aleagă preot. Se predă comisiunei petiționare.

Se dă apoi cuvântul deputatului sinodal *Nicolae Bogdan*, care adresează presidiului o interpelare în chestia abusurilor comise cu ocasiunea alegerilor bisericești în Brașov, la biserica Sfântul Nicolae. Face espunerea faptelor pe larg și în urmă adresează întrebare Escelenției Sale, dacă are cunoștință, că comitetul parohial din Brașov a votat prezidentului comitetului parohial un salar anual de 1200 cor., și dacă da, are de gând, cu consistorul împreună, să nu încuviințeze această hotărâre a comitetului parohial din Brașov?

Inaltpreasfinția Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* răspunde numai decât la interpelare. Dispune însă să fie cetit întâiu cercularul, pe care l-a adresat I. P. S. Sa preoților din arhidiecesă, dându-le îndrumări cum să facă alegerile bisericești. După cetirea cercularului, Escelența Sa spune, că în înțelegere cu consistorul a chemat la sine, după emiterea cercularului cetit, pe preoții dela biserica Sfântul Nicolae din Brașov, pentru a-i împăca, ceeace i-a succes. Despre aceasta s'a luat act oficios, care se cetește. E act consistorial. In el consistorul și-a esprimat complăcerea pentru angajamentul luat din partea preoților din Brașov de a pune capăt certelor și desbinărilor. Lista presentată din partea preoților, cu privire la alegerea comitetului parohial și a epitropiei, consistorul a luat-o la cunoștință. Despre salarisarea prezidentului comitetului parohial cu ocasia aceasta nu a fost vorba. Recunoaște Escel. Sa, că prezidentului comitetului parohial nu-i compete leafă. E post de onoare. Și dacă sinodul parohial votează leafă, trebue să aprobe consistorul hotărârea de natura aceasta. Escel. Sa nu are cunoștință despre votarea lefii pe seama prezidentului comitetului parohial dela biserica Sfântul Nicolae din Brașov, căci la consistor nu a întrat nici o hotărâre, de acest înțeles, a comitetului și sinodului parohial. Și dacă va întra hotărârea, consistorul își va rosti cuvântul, și crede, că *nu va încuviința* hotărârea.

Interpelantul ia răspunsul la cunoștință.

Deputatul Dr. *Dumitru Stefan* face propunere, ca să se esecute conclusul sinodal din anul 1899, cu privire la publicarea în broșură separată a tuturor concluselor mai însemnate, aduse din partea sinodului și a congresului.

Se predă comisiunei organisătoare.

Deputatul *Demet. Comșa* face propunerea, ca procurarea de odăjdii și alte ornate bisericești să se facă dela atelierile naționale românești din Sibiiu și Orăștie, cărora să le voteze sinodul câte o subvenție anuală de 500 coroane, la olaltă 1000 coroane.

Se predă comisiunei bisericești.

Se întră în ordinea de zi. In numele comisiunei organisătoare raportează deputatul *Nicolau Ivan* în chestia modificării statutului fondului de pensiuni. Propune modificarea statutului, în înțelesul raportului și propunerei făcute din partea consistoriului.

Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia fondului pentru completarea gimnasiului din Brad. Cetește raportul consistoriului și face propunere, în numele comisiunei, ca raportul despre resultatele colectei să se iee la cunoștință cu aprobare. Consistoriul să continue cu colectarea de bani, și să caute loc potrivit pentru ridicarea unui nou edificiu pe seama gimnasiului din Brad.

Vorbește la obiect *Dem. Comșa.* Propunerea comisiunei se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia fondului cultural. Amintește cercularul I. P. S. Sale, adresat clerului și poporului din arhidieceză, și spune, că resultatul e îmbucurător. S'au adunat peste 55,000 coroane.

Comisiunea propune, să se iee raportul consistoriului la cunoștință, iar colecta să se continue și finaliseze, și la timpul său să se presinte sinodului literile fundaționale.

Vorbește la obiect *Dem. Comșa*, care cere publicarea listei contribuenților, în întregime. Și vorbește deput. *Part. Cosma*, care declară, că primește propunerea comisiunei, dar face adaosul, — după o espunere temeinică și clară a situațiunei, — ca la fondul cultural să contribue și fondurile bisericești, cu anumite procente din venitele lor.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul spune, că rezultatul obținut până acuma nu-l mulțămește de loc, și ar dori să revină sinodul la propunerile din anul trecut, în cari erau indicate izvoarele, menite ca din ele să se alimenteze acest fond cultural.

Mai vorbesc la obiect: P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puscariu*, *Arseniu Vlaicu*, *Dr. Miron E. Cristea*, *Ioan I. Lăpedatu*, I. P. S. Sa, Arhiepiscopul, și *Parteniu Cosma.* Sinodul se pronunță pentru primirea propunerei comisiunei și primește și adaosul făcut de deputatul *Cosma.*

Tot deputatul *Nicolau Ivan* raportează în chestia caselor ce sunt să se zidească în grădina Flora, și propune, ca să se zidească numai case de închiriat, iar hotelul contemplat, să fie ridicat acum lângă palatul Habermann din piața Hermann, ajuns în proprietatea consistorului. Casele de închiriat să se zidească încă în anul acesta, dacă se poate. Se primește.

In numele comisiunei bisericești raportează P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, în chestia școalei de cântări. Propune întemeerea în centru a unei școale de cântăreți, dacă se poate, iar dacă e cu neputință, să se aducă în legătură cu școala economică din Sibiiu.

Se primește.

Acelaș raportor raportează în chestia regulamentului despre facerea esamenului de cualificație din partea clericilor. Regulamentul se primește în general și în special, cu modificările făcute de comisiune.

Deputatul *Ioan A. de Preda* propune iar sinodul decide, ca alegerile pentru consistoriu să se facă în ședința de Sâmbătă dimineața.

Ședința proximă se anunță pe Vineri la orele 9 dimineața, și ședința se ridică la orele 12 și jumătate.

Sinodul din Arad.

Sinodul din Arad a fost deschis Duminecă, cu cuvântarea următoare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan *Ioan I. Papp*:

Cristos a înviat! D-lor Deputați!

Cu ziua de ieri a încetat atât mandatul deputaților sinodali aleși înainte cu trei ani, cât și a celor aleși în cursul și pe restimpul periodului espirat, iar astăzi deodată cu celelalte dieceze surori din metropolia noastră ort. răsăriteană din Ungaria și Transilvania, eparhia noastră încă întră într'un nou period de activitate pentru desvoltarea și întărirea vieții ei bisericești.

Când astfel ne cugetăm, că și acestui period, întocmai ca și celoralalte 13 perioade espirate, i-a premers alegeri nouă, — când ne mai dăm samă, că moșii și strămoșii noștri au fost lipsiți veacuri de-arândul de acest drept constituțional, se cuvine nouă înainte de toate să dăm și acum întocmai, ca și la toate asemenea ocaziuni, espresiune vie celei mai sincere și mai loiale mulțămite și recunoștințe a noastre față cu toți acei factori, cari au inițiat, promovat și după veacuri de restriște au redat bisericii noastre dreptul liberei întruniri în adunări publice, pentru promovarea și ajungerea scopurilor ei religioase-morale, culturale și economice.

Indeplinindu-ne astfel datorința de gratitutine către toți ocrotitorii și sprijinitorii intereselor sfintei noastre biserici, nu pot să retac bucuria și mângăerea, ce o simte sufletul meu în acest moment, când după cursul unui an de zile văd în jurul meu întreaga biserică vie, iubitul meu cler și popor eparhiot, reprezentat prin domniile voastre, d-lor deputați, veniți din apropiere și din depărtare, ca să vă eserciați drepturile și să vă îndepliniţi datorinţele încopciate cu mandatul primit dela trimiţătorii Dvoastre, în puterea legii bazate pe sfintele canoane ale sfintei noastre biserici apostolice sinodale, şi asigurat prin legile pozitive ale iubitei noastre patrii.

Sunt convins, dnilor deputaţi! că şi domniile voastre simţiţi o deosebită bucurie în exerciarea dreptului de conlucrare în administrarea şi conducerea afacerilor diecezane. Dacă însă este mare bucuria domniilor voastre, vă încredinţez, că sufletul meu simte o astfel de mişcare, care dă minţii şi inimii mele, puterea de a mă ridica peste valurile neajunsurilor, şi peste văzduhul zilnic al greutăţilor încopciate cu conducerea diecezei. Şi bucuria şi mângăierea mea îşi are emanaţiunea, nu numai din împrejurarea, că la asemenea întruniri pot lua dela domniile voastre informaţiuni directe despre lipsele şi trebuinţele eparhioţilor mei, ci şi în faptul, că am şi eu prilejul de a vă împărtăşi greutăţile impreunate cu conducerea diecezei chiar şi în timpuri mai bune, cu atât mai vârtos deci în timpurile grele de astăzi, când biserica noastră şi instituţiunile ei trec prin probe grele, cari ne inspiră cele mai serioase îngrijiri de prezentul şi de viitorul nostru.

Ingrijirea mea îşi are sorgintele în faptul bine cunoscut şi dniilor voastre, dnilor deputaţi! că în starea actuală a finanţelor diecezei, nu numai nu ne putem estinde la crearea de instituţiuni noi, reclamate de interese superioare ale bisericii de interesele culturale şi religioase morale ale poporului nostru, dar nu putem augmenta şi provedea după recerinţele timpului nici cele esistente şi nu le putem augmenta şi provedea de aceea, pentrucă isvoarele de venit ale diecezei nu corăspund nici pe departe trebuinţelor, ce se ivesc din an în an şi din zi în zi.

Ingrijirea mea se potenţează şi prin împrejurarea de notorietate istorică, că greul vieţii a împiedecat şi înapoiat poporul nostru în nizuinţa lui spre înaintare în cultură şi bunăstare, şi acum e temere, să nu decadă şi în simţul său religios neavând noi pretutindenea preoţi şi neputându-ne creşte contingentul recerut tot numai din lipsa neajunsurilor noastre materiale.

Ingrijirea mea în acest punct este cu atât mai mare, cu cât deoparte numărul parohiilor vacante atinge cifra de 90, iar de altă parte prin modificarea art. de lege XIV din 1898 nu numai nu s'a ameliorat, ci din contră s'au îngreunat condiţiunile de întregire a dotaţiunii preoţeşti din vistieria statului. Şi precum, în lipsa de dotaţiune corăspunzătoare şi sigură, este cu greu, ca să nu zic imposibil, de a recruta pentru cursul teologic elemente cu pregătiri superioare, cari în puterea vocaţiunii şi cualificaţiunii lor să poată înfrunta pornirile curentului de astăzi, duşmănos bisericei noastre, tot atâta de greu, şi aproape imposibil este: să avem preoţi cu cualificaţiune superioară în parohiile de prezent vacante şi în cele actualminte deplinite cu preoţi de cualificaţiune sub 8 clase gimnaziale.

Şcoala noastră poporală chemată a da odraslelor nevinovate ale poporului nostru cunoştinţele generale de viaţă şi astfel a pune baza vieţii culturale a acestui popor, — a ajuns astăzi într'o situaţie dintre cele mai grele, din câte a avut parte vre-odată şcoala unui popor, cum este şi poporul nostru, care pe lângă toată sărăcia lui n'a pregetat a aduce jertfele posibile pentru a se ridica în cultură şi bunăstare prin şcoala sa confesională.

In urma acestei legi, noi nu numai în vederea intereselor sfintei noastre biserici, ci chiar şi în vederea intereselor bine pricepute ale statului, n'am întrelăsat nici un moment binevenit, din contră am intervenit cu toată stăruinţa la parohiile submanuate, pentruca jertfa adusă până acum pe altarul culturei sale proprii să o potenţeze tot mai tare — ca astfel să aibă parte şi pe viitor de roadele şcoalei sale confesionale.

Precum însă se va constata din actele şi rapoartele speciale, cari urmează în acest obiect, resultatul muncei noastre intensive, resultatul stăruinţelor desvoltate de noi în acest scop nici pe departe nu corăspund aşteptărilor şi dorinţelor noastre, nici intereselor generale ale bisericii noastre, pentrucă deşi un număr însemnat de comune — unele chiar cu încordarea puterilor s'au pronunţat pentru urcarea salarului şi parte şi a cvincvenalelor la suma pretinsă de lege, dar a mai rămas încă un număr destul de mare de comune, cari pe lângă toată însufleţirea ce o au pentru şcoala lor confesională nu sunt în stare a întregi din mijloacele proprii salarul fundamental al învăţătorilor lor la minimul prescris de lege.

In această situaţie deci plină de cea mai serioasă îngrijire de soartea şcoalelor şi astfel de cultură poporului nostru — dupăce diecesa încă nu poate veni cel puţin pentru acum cu obolul său la ajutorarea unor atari comune, — vener. sinod îi revine deslegarea problemei grele şi cu răspundere pentru acum şi viitor: ce propunere să facă măritului congres relativ la şcolile, pe cari comunele noastre bisericeşti concernente nu le pot susţinea cu mijloacele proprii? Având la deslegarea acestei întrebări să ţină cont şi de împrejurarea, că acordarea ajutorului de stat dacă s'ar şi admite şi s'ar cere este foarte problematică, pentrucă este condiţionată şi dela atari postulate, a căror împlinire nu atârnă numai dela parohia ori comuna susţinătoare de şcoală, ci şi dela respectivul învăţător.

Sunt de o importanţă deosebită afacerile de cari avem să ne ocupăm în sesiunea actuală, dar dintre toate cea mai actuală şi cea mai importantă este afacerea şcolară, care ca atare priveşte întreaga noastră metropolie şi care face ca privirile credincioşilor să fie aţintite spre toate centrele dieceselor noastre întrunite în sinoade eparhiale.

Dar tocmai că avem să ne ocupăm cu obiecte de importanţă deosebită pentru biserica pe care o representăm în acest sinod ridic şi acum, precum am ridicat în biserică ochii minţii şi ai cugetului meu la Dumnezeu Tatăl îndurărilor cu rugarea ferbinte: să ne lumineze mintea cu lumina înţelepciunii sale, ca în consultările noastre să fim conduşi de duhul adevăratei dragoste evangelice şi pe lângă observarea legilor şi a regulamentelor proprii să păzim şi cumpătul vorbei, ca de o parte să ne arătăm şi acum ca şi totdeauna vrednici de frumosul nostru drept constituţional, iar de altă parte să tindem într'acolo, ca prin soluţiunile ce se vor da afacerilor dela ordinea zilei, biserica noastră şi instituţiunile ei să-şi afle în viaţa ei sinodală ocrotirea, desvoltarea şi apărarea pe toate terenele legale.

După cari toate salutându-vă de bună sosire cu dulcea salutare „Hristos a înviat“ şi poftindu-vă mulţi ani de conlucrare armonică spre binele şi folosul bisericii din care facem cu toţii parte — declar şedinţa ordinară a sinodului nostru eparhial pentru anul 1909 de deschisă.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Deputatul sinodal Dr. *Oct. Vasu* advocat în Făgăraş oferă pentru fondul cultural 400 cor. în 2 acţii dela „Lumina“.

*

Suverani la Corfu. Impăratul şi împărăteasa Germaniei au sosit de curând la Corfu, venind pe bordul iahtului „Hohenzollern“. Regele Greciei i-a salutat, suindu-se pe bordul vasului, unde suveranii germani au mai primit vizita principelui moştenitor al Greciei, a marelui duce George Mihailovici al Rusiei ş. a. La debarcare suveranii au fost salutaţi de primarul oraşului Corfu, de consulul german, de ofiţerii garnizoanei şi de cler, şi s'au dus la vila „Achileion“ în mijlocul ovaţiunilor publicului.

*

Advocaţi noi. Domnul Dr. *Caiu Brediceanu* a făcut censura de advocat în Budapesta, cu strălucit succes. Va lua conducerea cancelariei advocaţiale a mult regretatului seu tată, *Coriolan Bredicean.* O nouă cancelarie a deschis domnul Dr. *Ludovic Csato* în Braşov, Strada Sf. Ioan Nr. 7.

*

Târgul de primăvară al Sibiiului se va ţinea în ordinea următoare: târg de oi în 26, 27 şi 28 April; de vite cornute în 29 şi 30 April; de cai în 1 şi 2 Mai; iar de mărfuri în 3, 4 şi 5 Mai st. n.

*

Reformă bine primită. In şcolile primare din Bucureşti s'a introdus în luna aceasta un sistem, ce se întrebuinţează de mulţi ani la şcolile germane. Şi adecă, copiii şcolilor primare se duc la şcoală dimineaţa la 7 şi jum. şi stau la şcoală până la 12 şi jumătate, iar după amiează sunt scutiţi d'a mai merge la şcoală. Reforma are multe părţi bune; nu se mai fac patru drumuri pe zi până la şcoală şi acasă; dimineaţa copiii sunt mai vioi, decât după amiează; pe lângă aceasta se evită întârzierile atât de dese în şcoli primare ş. a. Inconvenientul, care constă în lungimea celor cinci ceasuri de învăţătură, se reparează de o parte prin recreaţia „cea mare“, de o jumătate de oară dela 10, când copiii iau ceva d'ale mâncării, de altă parte şi prin gimnastică şi cântări şi jocuri şcolare. Resultatele se crede, că vor corespunde cu aşteptările.

*

† Vasile Crişan, notar, în Cornăţel, după scurte dar dureroase suferinţe a adormit în Domnul, în etate de 46 ani, Dumineca, în 18 Aprilie st. n. a. c. la oarele 3 d. a. Osemintele defunctului s'au aşezat spre odihnă vecinică în cimiterul bisericii gr.-or.-rom. din Cornăţel, Marţi, în 20 Aprilie st. n., la oara 1 p. m. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Monument naţional lui Bismarck. In Francfurt s'a întrunit în zilele acestea sub conducerea unui profesor universitar comisiunea artistică aleasă din marele comitet pentru ridicarea unui monument naţional lui Bismarck. La şedinţă au luat parte număroşi specialişti distinşi, sculptori, arhitecţi şi profesori dela şcolile de arte frumoase din toate ţinuturile imperiului german. A fost ales un juriu pentru premii şi s'a stabilit concursul de premii. Comisiunea are la dispoziţie 70 de mii de mărci, pentru a premia proiectele cele mai reuşite.

*

Congresul măestrilor de desemn. In săptămâna aceasta s'a deschis primul congres al măestrilor de desemn dela şcoalele secundare, normale şi comerciale din România. Congresul este condus de inspectorul general al învăţământului secundar şi superior, dl *St. Sihleanu.* Iau parte la congres peste 150 de maestri şi maestre dela şcolile din ţară. Secretariul gen. al ministerului de instrucţie, dl D. A. Teodoru a ţinut o conferenţă, în care a vorbit despre felul d'a preda desemnul; despre iubirea şi interesul ce trebue insuflate tinerimei şcolare, ca să observe obiectele din natură, despre desvoltarea simţului estetic ş. a. Membrii congresului, dupăce au discutat asupra regulamentelor şcoalare, au vizitat muzeele şi expoziţia de sculptură şi pictură.

*

Falsificare de vin. Intr'o casă din Pesta nouă se fabricau de multă vreme cantităţi imense de vin. Poliţia a aflat o pivniţă largă, instalată cu aparatele şi materialele necesare fabricării de vinuri, şi cu un personal de vre-o 15 lucrători. In localităţile pivniţei se producea zilnic 50—60 hectolitri de vin falsificat, care era furnizat negustorilor din capitală şi provincie. Substanţele trebuincioase falsificării, esenţe, sacharin şi culori, le trimitea din Budapesta o firmă, care de repeţite ori avuse încurcături cu organele poliţiei pentru vânzare de materiale oprite.

*

Teatru românesc în Sibiiu. Marţ în 27 Aprilie n. societatea diletanţilor din Sibiiu va da o representaţie teatrală cu concursul artiştilor dramatici Z. Bârsan şi O. Bârsan. Se vor juca următoarele piese: 1. *Un vis,* comedie într'un act de Cogno. 2. Declamaţii. 3. *Linişţea casei,* comedie într'un act de Courteline.

*

Convenirea socială a Reuniunii meseriaşilor noştri sibieni, ţinută Sâmbătă la 4/17 Aprilie c. în „Unicum“, a avut, ca toate întreprinderile acestei Reuniuni, resultat de tot satisfăcător. Sala mare dela „Unicum“ a fost deplin ocupată de inteligenţă, de meseriaşi şi de un număr mare de economi de ai noştri. Corul Reuniunii, dirigiat de zelosul prof. Bena, a satisfăcut tuturor aşteptărilor. Declamaţiunile dşoarei Mărioara Avrigean, a dlui A. Bozo şi a dşoarei Eugenia Bordia (afară de program) au fost răsplătite cu aplauze prelungite. Posta umoristică de sub şefia dlor I. Marcu, I. Baciu N. Roşca şi S. Duca, susţinută de dşoarele din cor (toate în costum Săliştenesc), pe lângă că a produs multă veselie, a adus însemnat venit pentru Reuniune. Pălăria „Dumnezeu vede“, purtată dela om la om de presidentul Tordăşian, a produs şi ea roadele (cor. 20·45) binefacătoare. Jocul animat şi vesel a ţinut societatea închiegată până în zori de zi.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor fără de lucru, au mai dăruit: Nicolae Todoran, prot. în Cetatea de baltă, soţia sa Izabela n. Cioran şi copiii lor Eugen, Romulus, Ionel şi Mărioara, în total 3 cor.; Nicolae Ternovean, elev librar, 40 bani şi Vic. Tordăşian, prez., 10 bani.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Mânare eftină. Fabrica drezdană de motoare, societate pe acţii, a avut un succes colosal la expoziţia internaţională de motoare din St.-Petersburg, dintre toţi exponenţii fabrica a fost împărtăşită cu cea mai mare distincţie. — Nu s'a luat în considerare numai lucrul precis şi materialul perfect, ci şi mânarea eftină, prin ce motoarele societăţii pe acţii drezdane ocupă locul prim. Voim deci a atrage atenţiunea tuturor cumpărătorilor de motoare asupra anunţului ce apare în numărul de faţă al foii noastre.

Poşta ultimă.

Dela sinod.

In şedinţa de astăzi, Vineri, sinodul arhidiecezan a votat cu unanimitate şi cu însufleţire propunerea deput. *Nicolae Ivan*, de a fi obligaţi toţi funcţionarii şi dignitarii bisericeşti, cum şi preoţii şi învăţătorii, să contribue an de an cu câte 2% din salariul lor la acoperirea *trebuinţelor culturale* ale arhidiecezei, cu adaosul, ca şi ceealaltă inteligenţă să dee anual câte 10, 20, 30 ori 40 coroane în scopul acesta, amăsurat posiţiei şi stării materiale. Raportul amănunţit îl dăm în numărul viitor. Mâne, Sâmbătă, şedinţa se deschide la orele 9. La ordinea zilei sunt puse alegerile consistoriale.

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, regele apelor minerale . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcolică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . . 24 fil.

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon-Salutaris . . . .
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 15—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

CONCURS

Institutul de credit și economii „**Lumina**“ din Sibiiu publică prin aceasta concurs pentru **postul de cassar**. Reflectanții trebue să dovedească: 1. că au absolvat cu succes bun o școală comercială; 2. că cunosc în graiu și scris limbile română, maghiară și germână; 3. că au mai lucrat în vr'un ram de comerciu; 4. alte documente de recomandare.

Salariul se fixează deocamdată cu 1600 cor. anual plus tantiema statutară.

Un an rămâne provisor; iară după un an — dacă direcțiunea institutului îl află de apt — îl poate definitiva.

Cererile instruate în regulă se trimit pe adresa „Lumina“, institut de credit și economii Sibiiu-Nagyszeben, Strada Cisnădiei Nr. 7 până cel mult la **7 Maiu n. 1909.**

Postul este a se ocupa imediat.

Sibiiu, 19 Aprilie n. 1909.

(129) 2—3 **Direcțiunea.**

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și improspătează. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 1—12

Prof. Powlow a documentat

că apetitul bun e primul și cel mai puternic producător de nervi seccetorici în stomah. Indeosebi întăritoare de stomah, producătoare de apetit sunt veritabilele picături de stomah ale lui Brady. Mijloc probat, contra unflăturilor, arsurei în stomah, durerii de stomah și cap, nemistuire și urmările acestora. — Se capătă în farmacii. A se păzi contra falsificațiunilor **C. Brady, farmacie, Viena, I.,** Fleischmarkt 1, Deposit 252, trimite franco pentru 5 cor. 6 sticle, pentru 4 50 cor. 3 sticle duple. La cerere se trimite gratis și franco o „Broșură specială“.

[34] 5—5

Nr. 292/909. [124] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Boz**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, în sensul înaltei rezoluțiuni consistoriale dto 10 Martie a. c. Nr. 2813 B.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat având a se prezenta în comună, după prealabila încunoștințare a protopopului, spre a face cunoștință cu poporul.

Mercurea, 1 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopop.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câștiguri și 8 premii, așa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1·75)

Planul oficios de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

30 Aprilie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ……………… un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75).

Adresa: ……………………………………

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 5—16

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 42—52

Clopotele găurite

o **invențiune proprie și premiată** în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

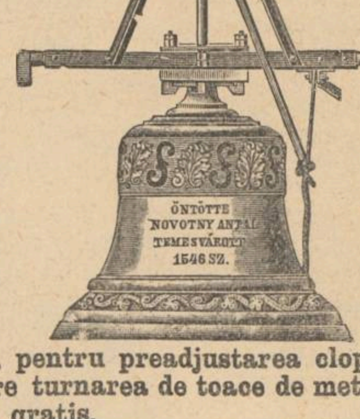

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospetează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert.

Câți bolnavi

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la **slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.**

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[121] 3—3

Budapesta IV. Karlsring 2. Mezzanin 56.

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'ași fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 56.

Vă rog a-mi trimete opul pentru $\frac{\text{bărbați}}{\text{femei}}$ Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ……………………………………

Adresa: ……………………………………

Garanția cea mai intensivă. **Condiții de plată favorabile.**

Fabrica drezdană de motoare, societate pe acții, una dintre cele mai vechi și mai mare

FABRICĂ DE MOTOARE

din Germania

lifeează

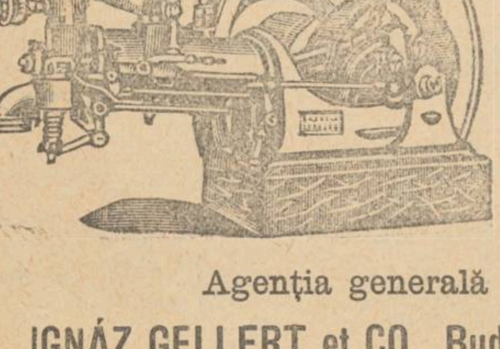

Motoare și Locomobile

cunoscute de perfecte, durabile, precise, cu funcțiune sigură și cu mânare ieftină de

Benzin Uleu brut
Gaz Acetylin

Agenția generală și depositul

IGNÁZ GELLERT et CO., Budapesta, Teréz körut 41.

(371) 12—12 Telephon Nr. 12—91.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 41 Sibiiu, Marți 14/27 Aprilie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Criza.

Sibiiu, 26 Aprilie n.

Astăzi să întrunește de nou dieta, după vacanțe de cinci săptămâni, însă numai pentru a fi iarăși prorogată, încă astăzi, din cauza *crizei*, care acum a isbucnit în toată forma.

Lucrurile s'au întâmplat cu esactitate așa, cum le-am fost espus în prim-articolul nostru din numărul penultim. Pertractările în chestia băncii de cartel nu au dus la resultat bun. Guvernul din Austria a dat Joi răspuns guvernului maghiar, că din motive principiare politice, și totodată din motive *tehnice*, nu poate accepta banca de cartel, pentru care nu ar obținea în parlament nici măcar un singur vot.

Banca de cartel a fost deci îngropată, Joi. De altcum pentru oamenii cu judecată calmă era ea îngropată de mult. Toți știau, că nu se va face. In prima linie o știe aceasta părintele ideei cu banca de cartel, domnul *Wekerle*, prim-ministrul ungar.

Căzând deci ideea cu banca de cartel, a căzut și guvernul, ai cărui membri se declaraseră solidari în chestia aceasta. Dupăce Vineri au fost primiți în audiență la Viena ministrii Andrássy, Wekerle și Ziczy, iar Sâmbătă Kossuth și Apponyi, — au venit toți îndărăt la Budapesta, unde eri, Duminecă, au ținut consiliu de ministri și au subscris actul de dimisionare.

In ședința de astăzi a dietei, ministrul-president Wekerle va comunica deci deputaților pe scurt, că guvernul și-a dat dimisia, din pricina băncii, și va cere să fie de nou prorogată dieta până la resolvarea crizei. Același lucru îl va aduce guvernul și la cunoștința casei magnaților, convocată la ședință asemenea pe astăzi după ameaz, și apoi prim-ministrul Wekerle va pleca la Viena, pentru a înainta Maiestății Sale dimisia guvernului. Probabil, că se vor începe pertractări pentru a se ajunge la o nouă înțelegere cu Coroana. Până atunci actualii ministri remân în posturile lor și conduc agendele în mod interimal.

Dupăce banca de cartel nu a fost acceptată, ministrii Kossuth și Apponyi s'au pus pe punctul de vedere al băncii independente ungare și au presentat Sâmbătă, cu ocasiunea audienței, câte un memorand amănunțit Maiestății Sale Regelui, dar părerea generală e, că Maiestatea Sa nu a dat nici o atențiune dorinței esprimate din partea acestor doi ministri ungari și trecute în memorandul amintit, ci ar fi accentuat cu tărie, că *stă pe bazele pactului*, din care nu lasă neesecutată nici o literă. Faptul e, că dela audiență au eșit foarte deprimați ambii domni ministri, și mai ales contele Apponyi nu a putut de loc să-și ascundă agitația de care era stăpânit.

Acasă partidul kossuthist pretinde acum întreg banca independentă ungară și amenință, că privilegiul pe seama băncii comune austro-ungare nu-l va prelungi sub nici o condițiune. Ne aflăm deci de nou în preajma unui conflict, între majoritatea parlamentară și Coroană, ca pe vreamea lui Tisza, conflict, care în momentele de față nime nu știe cum va putea fi aplanat. Inteleptește ar proceda însă guvernul și majoritatea parlamentară, dacă ar face iute și de grabă legea nouă electorală, ca să nu le mai poată face nime imputarea, că nu s'au ținut de pact, apoi ar supune chestia băncii alegătorilor, ca acestia să se pronunțe asupra ei, lăsându-se astfel resolvarea acestei chestii încurcate în grija dietei viitoare, compusă pe baza legii noi electorale. Pentrucă alegerile din urmă nu s'au făcut sub lozinca băncii, dar s'au făcut sub lozinca votului universal. Să se dea deci țării votul universal, și lase-se în grija ei să se pronunțe în chestia băncii cu ocasiunea alegerilor proxime. Asta ar fi soluția cea mai bună. O soluție, cu care ar fi mulțămită Coroana, și ar fi mulțămiți și alegătorii.

Sinodul arhidiecesan.

Ședința a cincea.

S'a ținut Vineri, în 22 Aprilie nou. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu.* Notar de ședință *Nicolae Sulică.*

Ședința se deschide la orele 9 dimineața. Notariul *Vasile Duma* cetește procesul verbal despre ședința premergătoare. Se autentică, cu mici îndreptări stilare.

O petițiune întrată la birou se predă comisiunei petiționare.

Se întră în ordinea de zi. Comisiunea verificătoare, prin raportorul ei, *Dr. Octavian Vasu*, presintă raportul în chestia alegerei de deputați mireni în cercul electoral Iliea-mureșană. Espune cuprinsul celor două proteste, date în terminul legal. In proteste se cere, ca cu mandate se fie provăzuți cei remași în minoritate la scrutiniu, pentrucă de fapt ei au avut majoritatea; eventual să se casseze mandatele, și să se ordoneze alegeri noi. Consistoriul a ordonat cercetare. Raportorul espune pe larg resultatul cercetării. Comisiunea verificătoare, având în vedere motivele grave din protest, precum și faptul, că cei ascultați nu au fost jurați, — propune, ca cercetarea se fie întregită cu privire la faptul, de ce nu s'a ținut sinod electoral în unele comune bisericești din cercul Iliea-mureșană sub conducerea preoților, precum și cu privire la alte însemnate împrejurări. Intregirea cercetării să o facă consistoriul.

Sinodul primește propunerea comisiunei fără discuție.

Urmează raportul comisiunei școlare. Raportor Dr. *Petru Șpan.* Cetește raportul consistoriului arhidiecezan în chestia școalelor. Consistoriul înșiră în raport pașii intreprinși pentru salvarea școalelor noastre confesionale. Amănunțitul și interesantul raport e ascultat cu atențiune. Multe din detaliile ce le cuprinde sunt îngrijitoare.

Comisiunea propune cu privire la acest raport consistorial, în care se espune situația gravă a școalelor, ca se fie luat în general la cunoștință. La singuraticele puncte din raport comisiunea face apoi propuneri potrivite, pe cari sinodul le acceptează și le ridică la valoare de conclus.

Comisiunea școlară propune și unele isvoare, din cari s'ar putea alimenta fondul cultural, menit se vină în ajutoriul școalelor sărace. La propunerea aceasta vorbește deputatul *Nicolau Ivan*, care e în contra primirei acestei propuneri, fiind convins, că nu va duce la scop. Propune, ca toți funcționarii din serviciul bisericei să contribue an de an cu câte 2% din salariul lor la fondul cultural, iar celelalte isvoare propuse de comisiune se fie abandonate.

Vorbește la obiect deputatul *Arseniu Vlaicu*, care face la propunerea deput. *Nicolau Ivan* adaosul, ca să se pună dare și pe popor, în folosul fondului cultural. De aceea, primește propunerea deputatului *Ivan* ca esecutorie, iar propunerile comisiunei școlare încă le primește, ca *dorințe*, esecutate unde se poate. Propune apoi, ca toți bursierii bisericei se fie datori a replăti ajutoriul de un an în favorul fondului cultural, fie și în rate, în curs de cinci ani.

Vorbește deputatul *Dem. Comșa*, care pledează pentru propunerea comisiunei. Află că 2% e prea mult să se ceară din salariile funcționarilor bisericești. Ar fi de ajuns 1%. Propunerea deputatului Vlaicu nu o ține de esecutabilă (cu privire la bursieri).

Deputatul *Part. Cosma* spune deputatului Vlaicu, că până acum stipendiile nu au fost date în mod condiționat, deci nici nu se poate pretinde nimica îndărăt dela bursieri. E de părerea, că numai *pentru viitor* se pot lua dispoziții, ca stipendiile să se dee numai sub condiția, ca bursierii la timpul său se restitue o parte din stipendiile primite. Primește propunerea deput. *Ivan*, iar băncile să fie lăsate neatinse în hotărârile sinodului, pentrucă băncile nu sunt confesionale.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu* face constatarea, că toate greutățile la noi le poartă poporul. Să lăsăm deci poporul în pace. Să-i scutim de nouă sarcini.

Deputatul *Ioan A. de Preda* primește propunerea deputatului *Ivan.* Dar are nedumeriri cu privire la incassabilitatea procentelor ce vor fi de luat din salariile funcționarilor bisericești. Ideea deput. Ars. Vlaicu e bună, dar iarăși nu o află de esecutabilă, pentrucă stipendiile din fundațiuni se dau în înțelesul literilor fundaționale. Asupra băncilor nu are sinodul nici o influență, deci nu poate dispune, să dee și ele, și cât să dee la fondul cultural.

Referentul școlar deputatul *Lazar Triteanu* rectifică unele păreri ale antevorbitorilor.

Deputatul *Vasile Dămian* află, că ducătoare la scop e numai propunerea deput. *Ivan*, pe care o sprijinește.

Mai vorbește deput. *Nicolae Borzea*, care e asemenea pentru primirea propunerei deput. *Ivan*, cu adaosul, ca funcționarii cu cel puțin 5 copii să fie scutiți de această dare, iar funcționarii fără copii să dee 5% din salariile lor.

Se cere încheierea discuției și să admite. Mai vorbește propunătorul Ars. *Vlaicu*, apărându-și propunerea, și deput. *Ivan*, care recomandă primirea propunerei sale, ca singură ducătoare la scop. Propunerea e următoarea: Toți funcționarii bisericești, dignitarii bisericești, preoții și învățătorii, se contribue an de an cu câte 2% din salariile lor la fondul pentru acoperirea trebuințelor culturale ale arhidiecesei.

Raportorul comisiunei școlare Dr. *Petru Șpan* primește propunerea deputatului *Ivan*, dar cere și primirea propunerei comisiunei.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu,* face constatarea, că poporul dă foarte mult pentru susținerea instituțiunilor noastre confesionale. Să-l scutim deci de alte dări. De bănci nu putem dispune. Stipendiștii crede, că nu pot fi obligați să restitue ceva, decât numai la fondul din care au primit stipendiile. Să-i lăsăm deci și pe ei la o parte, căci și de altcum siliți nu pot fi, să facă lucrul acesta. După lămuririle date și din partea P. C. Sale protosincelului Dr. *Miron E. Cristea*, sinodul primește propunerea deputatului *Nicolae Ivan*, cu umanitate și însuflețire. Primește și propunere comisiunei, conform stilizării făcute de deputatul *Vlaicu*, iar propunerea deputatului *Borzea*, cade.

Tot comisiunea școlară face propunerea, ca consistoriul se compună prin bărbați de specialitate un nou plan de învățământ cu privire la propunerea limbei maghiare în școalele confesionale.

Sinodul primește propunerea. Ședința se suspinde pe 10 minute.

După redeschidere raportează în numele comisiunei școlare dl *Nicolae Bogdan* în chestia catehisării elevilor dela școalele străine. Cetește raportul consistorului arhidiecezan, care conține date foarte îngrijitoare.

Comisiunea propune, după o espunere din partea raportorului a situațiunii grave în care se află cateheții dela școalele străine, ca sinodul să iee cu plăcere la cunoștință raportul consistorului și angajamentul ce l-a luat de a apăra drepturile limbei bisericei noastre. Consistorul să dee ordin cateheților să observe conclusul congresual adus în chestia catehizării. Consistorul se împuternicește a da salar din propriile fonduri cateheților, dela cari guvernul detrage salariul.

Vorbește deputatul Dr. *Aurel Vlad.* Lămurește chestia din punct de vedere de drept. Atrage atențiunea sinodului asupra unui paragraf din noua lege despre congrua. Prevede, că trebue să ajungem în conflict cu statul, respective cu guvernul. Să căutăm deci din vreme, să fim în curat cu eventualitatea acestui conflict, și cu consecvențele ce trebue să le scoatem din conflict.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul, rectifică o afirmare a antevorbitorului.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Pușcariu* constată greutățile mari ce vor fi de învins în chestia din întrebare. Ar dori deci, ca sinodul să îndrume consistorul se studieze chestia din toate punctele de vedere cu mare temeinicie și să stabilească o linie clară de conduită.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul dă lămuririle necesare. Altă primejdie deocamdată nu e, decât aceea, că se detrage dotația catihetilor dela școalele străine, pe care o dă apoi consistorul. Ingrijirile deputatului *Vlad* ar fi bine să fie comunicate la timpul seu congresului.

Propunerea comisiunei școlare se primește apoi punct de punct.

Urmează tot raportul comisiunei școlare. Raportor *Sergiu Medeanu.* In chestia visitării prin comisari guverniali a școalei noastre comerciale din Brașov, raportul consistoriului se ia la cunoștință, la propunerea comisiunei.

Același raportor raportează în chestia esamenului de maturitate la școala comercială din Brașov, din anul 1907. Comisiunea propune luarea la cunoștință a raportului consistoriului arhidiecezan. Se primește.

Ședința se ridică la oarele 12 și jumătate. Ședința proximă se ține Sâmbătă la orele 9 dimineața.

Ședința a șasa.

Ținută Sâmbătă, în 24 Aprilie n. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu.* Notar de ședință *Lazar Triteanu.*

Ședința se deschide la orele 9. Notarul *Nicolae Sulică* cetește procesul verbal al ședinței premergătoare. Se autentică.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, deputatul sinodal *Nicolae Borzea* face propunere în favorul catehisării ucenicilor dela meserii, cărora nu le este dată posibilitatea se cerceteze biserica în cursul uceniciei.

Același deputat mai face propunere în chestia inscripțiilor de pe școalele confesionale române, ca să fie toate la fel, în sensul, ca consistorul să dee cercular în această chestie.

Ambele propuneri se declară de urgente şi se predau consistoriului spre executare.

Escelenţa Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* dispune să fie cetită următoarea telegramă primită dela P. S. Sa Episcopul *Ioan I. Papp* din Arad:

„Sinodul eparhial din Arad a adus conclus, prin care protestează în contra ingerinţei ilegale a ministrului de culte şi instrucţiune publică în drepturile autonome ale bisericei noastre, săvârşită prin ordinul de cercetare în causa alegerilor deputaţilor sinodali din cercurile Mehadia, Sasca şi Zgribeşti, înainte de a se declara în această afacere sinodul eparhial din Caransebeş, unicul for competent. Acest conclus se va aduce la cunoştinţa domnului ministru de culte şi instrucţiune publică şi se comunică sinoadelor eparhiale din Sibiiu şi Caransebeş pentru asemenea procedură. ***Papp**, episcop*".

Deputatul Dr. *Aurel Vlad* e de părerea, că fiind chestia foarte importantă şi urgentă, ar fi consult să se esmită o comisiune specială de 6—8 membri, care să se ocupe cu conclusul sinodului din Arad. Face propunere în acest înţeles.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* comunică sinodului, că în afacerea aceasta a primit încunoştiinţare oficioasă dela consistoriul din Caransebeş, pe care a predat'o consistoriului metropolitan, pentrucă cade în competenţa acestuia, fiind vorba de *întreaga* biserică şi de interesele ei. E de părerea, să se lase deci în grija consistoriului metropolitan resolvarea afacerii.

Deputatul *Part. Cosma* e pentru declararea urgenţei şi luarea în desbatere a chestiei.

Deputatul *Nicolae Bogdan* sprijineşte propunerea deputatului *Vlad*, şi e pentru alegerea unei comisiuni speciale, care se vină cu propunere în faţa sinodului.

Domnul *Ioan A. de Preda* e pentru luarea unei poziţii energice în causă. Ministrul nu e în drept să iee măsurile pe cari le-a luat. Crede, că trebue mers însă şi mai departe. Să roage sinodul pe I. P. S. Sa, se convoace de urgenţă consistoriul metropolitan, ca se facă representaţiune la guvern în contra neertatei ingerinţe.

Mai vorbeşte la obiect deput. *Vasile Damian*, care e pentru propunerea deputatului *Vlad*, şi P. C. Sa, protosincelul *Miron E. Cristea*, care încă e de părerea, să se predee unei comisiuni telegrama spre studiare.

Deputatul *Parteniu Cosma* crede, că nu e nime în sinod, care se nu adereze la conclusul sinodului aradan, deci sinodul ar putea trece imediat în meritul causei. Dar pentru *stilisarea* conclusului ce e de luat, cere să se alegă comisiunea propusă de deputatul *Vlad*.

Mai are cuvântul deputatul *Ioan I. Lăpedatu*, care propune, ca în comisiune se fie aleşi următorii deputaţi sinodali: P. C. Lor Dr. Ilarion Puşcariu şi Dr. Miron E. Cristea, şi deputaţii Nicolae Ivan, Part. Cosma, Dr. Aurel Vlad, Vasile Almăşan, Ioan A. de Preda, Nicolae Garoiu şi Dr. Liviu de Lemény. Sinodul decide în acest înţeles.

Urmează la ordinea zilei alegerile consistoriale. Deputatul Dr. *Aurel Vlad* propune, ca votarea să se facă separat pentru fiecare senat.

Se primeşte. Se ordonează deci alegerea unui membru în senatul bisericesc. I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* enunţă ca scrutinători pe P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu* şi pe deputaţii *Partenie Cosma* şi *Vasile Almăşan.*

La apelul nominal răspund 49 de deputaţi, cari îşi depun buletinele de votare în urnă. Făcânduse scrutiniul, se constată, că a primit voturi: Vasile Voina 24, *Galacteon Şagău* 25, Vasile Gan 1.

Protopresbiterul *Galacteon Şagău* e proclamat ales membru în senatul bisericesc.

Se dau voturile pentru membrii senatului şcolar al consistoriului. Au votat 49 deputaţi.

Făcânduse scritiniul să declară aleşi:

Lazar Triteanu, asesor ordinar, iar asesori onorari, din cler: protopresbiterii *Vasile Damian, Gregoriu Pletosu* şi *Demet. Moldovan*, apoi mirenii: *A. Bârseanu*, profesor în Braşov, Dr. *Liviu de Lemény, Dr. Ioan Mihu* proprietar Orăştie, *Virgil Oniţiu* direct. gimnasial în Braşov şi *Dr. G. Proca* secretar consistorial, Sibiiu.

In fine se fac alegerile pentru senatul epitropesc. S'au dat 48 voturi, declarânduse aleşi următorii: *Ioan Droc*, protopresbiter, *Vasile Voina*, protopresbiter, *Parteniu Cosma*, directorul „Albinei", *Pantaleon Lucuţa, Ioan A. de Preda, Victor Fincu, Demetriu Vulcu, Stefan Stroia.* Intre candidaţii *Ioan Teculescu* şi *Teodor Herman* se ordonează balotaj, cu resultatul următor: primul a primit 23 voturi, cel din urmă 24 voturi, deci a fost delcarat ales *Teodor Herman*, protopresbiter în Dej.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* declară, că pe membrul ales în senatul bisericesc, *Galacteon Şagău*, îl acceptează şi din partea sa, şi-i confirmă alegerea.

Urmează raportul comisiunei organisătoare. Raportorul P. C. Sa Dr. *Eusebiu R. Roşca*, protosincel, raportează în chestia nouei arondări a cercurilor electorale din arhidieceză. Ceteşte raportul comisiunei esmise din partea consistorului şi propune, să fie acceptat proiectul ei din partea sinodului ca bază pentru desbaterea specială.

Vorbeşte la obiect deputatul Dr. *Aurel Vlad.* Constată, că proiectul nu corăspunde scopului avut în vedere, pentrucă răul din trecut nu se delătură, susţinându-se şi pentru viitor cercuri electorale foarte mari, ca cele din comitatul Hunedoarei de es. Propune să meargă elaboratul la consistoriu, spre nouă studiare.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu* încă e de părerea, să fie predată afacerea consistorului spre studiare.

Deputatul *M. Voilean* sprijineşte propunerea făcută din partea deput. *Vlad.*

Işi spune părerea şi I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, şi mai vorbeşte P. C. Sa, raportorul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, apoi sinodul decide, ca actele să fie predate consistorului, pentru a veni cu proiect nou în sesiunea următoare.

In numele aceleiaşi comisiuni raportează deputatul *Nicolae Ivan* în chestia propunerii de a se înfiinţa un consistoriu separat în Cluj. Propune, ca propunerea să fie predată consistorului spre studiare.

Se primeşte.

Acelaşi raportor raportează în chestia propunerei deputatului Dr. *Dumitru Stefan* de a se codifica conclusele sinodale şi congresuale. Propune, ca afacerea să fie predată consistorului spre a esecuta conclusul din anul 1899, adus în chestia aceasta.

Se primeşte.

Urmează comisiunea şcolară. Raportor Dr. *Ioan Stroia.* Raportează în chestia regulamentului despre esamenele profesorilor dela seminarul teologic-pedagogic din Sibiiu. Regulamentul, la propunerea raportorului, se primeşte în general şi în special, cu propunerile făcute de comisiunea şcolară.

Acelaşi raportor propune cu privire la averea reuniunilor învăţătoreşti, ca raportul consistorului presentat în această chestie, să fie luat la cunoştinţă. Se primeşte.

Urmează comisiunea bisericească. Raportor *Nicolae Borzea.* Raportează cu privire la propunerea deput. *Dem. Comşa* de a se procura ornatele bisericeşti din atelierele de ţesătorie naţională din Sibiiu şi Orăştie. Propune acceptarea propunerei şi îndrumarea consistorului să dee atelierelor câte 300 cor. subvenţie anuală, iar preoţimea să fie îndrumată să facă în viitor comandele dela aceste ateliere.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu* crede, că nu e bine să se dee îndrumări consistorului, ci să se lase în grija sa amănuntele, dupăce va studia chestia.

Dă lămuriri P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, ca prezident al comisiunei, spunând că aşa a decis şi comisiunea.

Propunerea se primeşte.

In numele comisiunei petiţionare raportează deputatul Dr. *Dionisie Roman.* Propune, ca toate rugările întrate la sinod, opt la număr, să fie predate consistorului spre competentă resolvare. Se primeşte.

Şedinţa se ridică la orele 12 şi un sfert, anunţându-se şedinţa proximă pe după ameazi la orele 5. Va fi şedinţa de încheiere.

Şedinţa a şaptea.

— Şedinţa ultimă. —

Deschisă la orele 5 d. a. Sâmbătă, în 24 Aprilie n. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu.* Notar de şedinţă Dr. *G. Proca.*

Notariul *Lazar Triteanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se autentică.

Se întră în ordinea de zi. Comisiunea specială, aleasă în şedinţa premergătoare, raportează prin raportorul *Parteniu Cosma* în chestia concluzului sinodal din Arad, cu privire la ingerinţele guvernului în afacerile interne ale diecezei Caransebeş. Comunică cuprinsul telegramei sosite din Caransebeş, de înţelesul, că acolo nu s'a făcut alta, decât sinodul nu a luat mandatul secretariului ministerial Dr. Ionescu la cunoştinţă. Ceteşte comunicatul făcut în scris la metropolie, din partea consistorului diecezan din Caransebeş, în chestia numirei secretarului ministerial Dr. Petru Ionescu ca comisar guvernial, pentru anchetarea alegerilor pentru sinod, în unele din cercurile electorale din eparhia Caransebeşului. Spune apoi, că comisiunea a constatat în faptul întâmplat violuarea autonomiei bisericei noastre. E însă de păreres, că organul cel mai competent a rezolva afacerea aceasta gravă este consistoriul metropolitan, care în şedinţă estraordinară, convocată cât mai curând, ar trebui să facă paşii de lipsă întru apărarea autonomiei bisericei noastre. Propune deci, în numele comisiunei, următoarele:

„Sinodul arhidiecezan protestează în contra ingerenţei ilegale a ministrului de culte şi instrucţiune publică în drepturile autonome ale bisericei noastre, sevârşită prin ordinul seu de cercetare în causa alegerilor deputaţilor sinodali din cercurile Mehadia, Sasca şi Zgribeşti. Tododată învită pe Escelenţa Sa, domnul Arhiepiscop şi Metropolit, ca în calitatea sa de cap al bisericei se concheme cât mai curând consistoriul metropolitan în şedinţă plenară, pentruca acest for suprem, în numele bisericei întregi să ia poziţie în contra amestecului acestuia neiertat al guvernului în afacerile noastre bisericeşti".

Propunerea se primeşte cu unanimitate şi fără discuţie.

In numele comisiunei şcolare raportează deputatul *Victor Păcală* în chestia vieţii interne a şcoalelor medii confesionale.

Propune şi sinodul decide luarea la cunoştinţă a raportului consistorial în general. La discuţia pe articole se primesc apoi propunerile comisiunei, după ce vorbesc la obiect P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu, Parteniu Cosma, Dr Ioan Stroia,* şi raportorul. In chestia sistemisării posturilor de învăţători ambulanţi propune comisiunea luarea la cunoştinţă a raportului consistorial. Personal dl Victor Păcală, ca membru al comisiunei, face însă contrapropunere şi cere sistemisarea posturilor de învăţători ambulanţi. Işi motivează propunerea.

P. C. Sa protosincelul Dr. *Eus. R. Roşca* intrerupându-l constată, că acelaşi raportor nu poate să represinte două păreri, a majoritaţii şi a minorităţii. In consecvenţă, primeşte rolul de raportor al majorităţii comisiunei Dr. *Ioan Stroia.* Recomandă spre primire propunerea comisiunei.

Deputatul *Victor Păcală* îşi susţine contrapropunerea.

I. P. S. Sa Arhiepiscopul rectifică unele afirmări ale propunătorului. Sinodul primeşte propunerea majorităţi comisiunei şi abstă dela sistemisarea posturilor de învăţători ambulanţi.

Comisiunea financiară, prin raportorul *Ioan I. Lăpedatu*, raportează, că socotelile librăriei şi tipografiei arhidiecesane sunt în regulă. Propune luarea la cunoştinţă şi votarea absolutoriului. Se primeşte.

Raportul consistoriului referitor la fundaţiunea *Şaguna*, la propunerea comisiunei să ia spre ştire. Budgetul să aprobă.

Racioţiniile fundaţiunei *Andronic*, aflate fiind în bună ordine, sinodul le aprobă. Absolutoriul obicinuit să voteează.

Racioţiniile fondurilor şi fundaţiunilor consistoriale s'au aflat în regulă. Sinodul le ia la cunoştinţă şi dă absolutoriul obicinuit, conform propunerei comisiunei.

Budgetul consistoriului pe anul curent se votează.

Notariul *Mateiu Voileanu* presentează acum conspectul speselor sesiunei actuale sinodale. Fac 4189 cor. 97 fil. Se votează.

Cu autenticarea procesului verbal al şedinţei acesteia se încredinţează deputaţii sinodali, cu locuinţa în Sibiiu.

Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu* constată, că agendele sinodului arhidiecezan sunt terminate. Toate afacerile au fost rezolvate. Mulţămeşte deci întâi de toate bunului Dumnezeu, pentrucă a luminat mintea deputaţilor sinodali, ca să le resolve bine şi spre folosul bisericii, iar, în rândul al doilea mulţămeşte deputaţilor pentru interesul manifestat faţă de biserică şi instituţiunile ei. Le doreşte să muncească mulţi ani spre binele bisericei şi dându-le binecuvântare arhierească, declară sesiunea sinodală din anul acesta de închisă.

Ia cuvântul P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, şi rosteşte vorbirea următoare: „Inalt Preasfinţite! Dacă aruncăm o privire asupra lucrărilor îndeplinite de sinodul arhidiecezan în sesiunea actuală, cu îndestulire sufletească putem constata, că rezultatele sunt dintre cele mai mănoase, cari nu rămân îndărătul lucrărilor sinodale din alţi ani, pentrucă toate obiectele pregătite şi prezentate sinodului au aflat rezolvarea lor cea mai dreaptă, spre binele şi folosul bisericii noastre.

Prelângă rezultatele cele mulţămitoare în rezolvarea causelor importante, ce privesc arhidieceza, de remarcat este şi spiritul armoniei, îngăduinţei şi al bunei înţelegeri, ce s'a manifestat între membrii sinodului în tot decursul pertractărilor, care fără îndoeală este de preţuit mai mult ca orice alta. Intrebându-ne, al cui este meritul principal pentru bunele rezultate în ambe direcţiunile, trebue să recunoaştem cu toţii, că acest merit este al Escelenţiei Voastre, care cu pricepere, tact şi bunăvoinţă aţi condus sinodul, ca prezident, în tot decursul sesiunei, inspirând duhul păcii şi al dragostei peste toţi membrii sinodali.

Mulţămind dară cu toţii lui Dzeu, căci în timpuri aşa de grele V'a conservat în fruntea bisericii noastre în puteri depline, mulţămim şi Escelenţiei Voastre pentru osteneala şi munca asiduă la lucrările sinodale.

Vă urăm cu toţii, ca Dzeu să vă ţină în viaţă încă mulţi ani, ca conducător espert al bisericii noastre, spre binele şi prosperarea religioasă morală şi culturală a credincioşilor ei."

Deputaţii sinodali erump în sgomotoase „*Să trăiască*". Intre ovaţiunile lor părăseşte Escelenţa Sa sala de şedinţă, la orele 6 şi jumătate.

Sinodul din Caransebeş.

Cuvântarea Preacuvioşiei Sale, Dlui *Filaret Musta*, arhimandrit şi vicariu episcopesc, la deschiderea sinodului eparhial din Caransebeş, a fost următoarea:

Cristos a înviat! Domnilor deputaţi!

Am fost dedaţi de un lung şir de ani ca să vedem în fruntea noastră — deschizând sinodul eparhial — venerabila, patriarhala figură a Arhiereului nostru Nicolae Popea. Iată, a sosit timpul, că dânsul nu mai este între noi, a trecut la cele vecinice, şi astfel îmi este dat mie, ca să mă înfăţişez în puterea posiţiei mele de prezident al Consistorului diecezan în timpul sedisvacanţei, înaintea dvoastră, pentruca în calitate de prezident al sinodului eparhial să deschid sesiunea prezentă sinodală. Şi mă prezentez, domnilor deputaţi, cu durere sufletească pentru pierderea Venerabilului nostru episcop Nicolae Popea, dară şi cu îngrijorare, căci vremile grele sunt.

Când deci ocup astăzi aici scaunul presidial, cugetul meu este îndreptat în prima linie la Dumnezeu, căci a zis Mântuitorul: „Unde sunt doi sau trei adunaţi întru numele meu, acolo şi eu sunt în mijlocul lor", şi noi ne-am adunat aici întru numele Lui pentru a chibzui cele de folos sântei Lui biserici. Dară cugetul meu este îndreptat şi spre trecutul bisericii noastre precum şi spre viitorul ei.

Dacă privesc spre trecut, văd, domnilor deputaţi, că biserica noastră naţională din starea ei umilită de odinioară s'a ridicat prin hărnicia şi înţelepciunea marelui Arhiereu Andreiu şi a inimoşilor fii credincioşi ai ei, în splendoarea constituţionalismului adevărat; constituţionalism invidiat de neamurile conlocuitoare. Puterea isvorâtă din constituţionalism i-a deschis bisericii calea spre progres, spre lumina şi cultura credincioşilor. Dară splendoarea de odinioară, zic de odinioară, pare-mi-se începe a se întuneca, pentrucă, da, pentrucă durere, nu mai sunt Andrei.

Dacă privesc în viitor, puţină îndestulare sufletească pot să am, pentrucă astăzi nu văd condiţiunile priincioase unei desvoltări neconturbate, unei întăriri şi înviorări o bazelor constituţionale depuse de fericiţii înaintaşi ai noştri. Mă mângăie însă făgăduinţa Mântuitorului, că biserica fiind zidită pe peatră, nici porţile iadului nu o vor sfărâma. Mă mângăie speranţa, că representanţii clerului şi ai poporului îşi vor da samă de datoria lor şi în bună înţelegere vor lucra la delăturarea tuturor obstacolelor ce obvin.

Le zic acestea, domnilor deputaţi, pentrucă, daţi-mi voie, mă simţesc în drept ca unul care mă aflu în serviciul bisericii noastre diecezane dela începutul erei constituţionale, ca unul care în acest timp am avut ocaziune să văd şi bune şi rele. Dară, domnilor deputaţi, sunt şi dator să le zic acestea, ca să atrag luarea aminte a tuturor domnilor deputaţi asupra intereselor binepricepute ale bisericii.

Ne aflăm în împrejurările grele ale timpului nepriincios intereselor mari bisericeşti. Vedem aceasta cu toţii. Căci ori încotro ne îndreptăm privirile, numai de greutăţi dăm. Dară domnilor, dacă greutăţi ne întimpină, atunci să ne aducem aminte de timpurile grele ale trecutului nostru bisericesc, şi să luăm pildă dela fericiţii noştri antecesori, cari nu s'au tupilat înaintea diferitelor greutăţi, ci ca nişte vrednici bărbaţi, ca nişte fii devotaţi binelui public bisericesc, subliniez: binelui public bisericesc, au pus umăr la umăr, până ce au ajuns la izbândă.

Nu mă îndoesc de bunele intenţiuni, de zelul dvoastre, domnilor deputaţi, pentru biserica noastră strămoşească. Şi de aceea am speranţa conlucrării armonioase în toate direcţiunile, în ce priveşte agendele ce cad în competinţa sinodului eparhial.

In această speranţă, cerând dela bunul Dumnezeu binecuvântarea Sa asupra dvoastre, sprijinul Său la lucrările sinodale ale dvoastre, declar sesiunea primă sinodală din periodul XIV-lea deschisă.

Jubileul Regelui Carol.

Am spus în numărul trecut, că Impăratul Wilhelm al Germaniei a numit mareşal al armatei germane pe Maiestatea Sa Regele Carol, cu prilejul împlinirii anului al 70-lea de etate. Scrisoarea pe care i-a înmânat-o principele moştenitor de tron german, este de următorul cuprins:

„Ilustre, puternic Principe, amic, dragă vere şi frate!

Nu pot să-mi opresc bucuria să present Maiestăţii Voastre cu prilejul sărbării a 70-a aniversare dela naşterea Sa, felicitările mele cele mai călduroase şi cele mai sincere.

M. Voastră să fie încredinţată, că iau cea mai vie şi cordială parte la evenimente egal de îmbucurătoare pentru ea ca şi pentru credincioşii săi supuşi, şi că îmi este totdeauna o plăcere deosebită să cultiv relaţiuni de sinceră prietenie cu M. Voastră.

Simt în acelaşi timp trebuinţa să exprim cu această ocasiune sentimentele mele cele mai călduroase pentru viul interes ce M. Voastră a arătat şi păstrat armatei mele, precum şi pentru larga bunăvoinţă şi solicitudine, ce nu încetează să manifesteze regimentelor sale.

Rugând pe M. Voastră să primească gradul de feld-mareşal în armata mea, mă asociez cu armata mea în urarea călduroasă, ca Dumnezeu să păstreze pe M. Voastră încă multă vreme în constantă sănătate şi vigoare.

Am însărcinat pe fiul meu, A. Imperială şi Regală de a remite M. V. epoleţii purtând insemnele de general feld-mareşal.

Cu asigurarea stimei mele celei mai perfecte şi a sincerei mele amiciţii sunt al M. V. iubitor frate şi văr.

Wilhelm.

Achileon, Corfu, 20 Aprilie 1909.

M. S. Regelui României.

*

La primirea acestei scrisori M. S. Regele a răspuns prin următoarele cuvinte:

Sunt estrem de fericit, şi cât se poate de surprins, de rara distincţiune pe care Maiestatea Sa Impăratul, ilustrul vostru tată mi-o acordă, numindu mă general feld-mareşal în glorioasa sa armată.

Cuvintele nu pot să esprime în deajuns ceeace simte sufletul meu în acest moment solemn.

Arunc în urmă o privire asupra unei jumătăţi de secol de relaţiuni intime, care mă leagă strâns cu armata prusiană, şi-mi amintesc cu recunoştinţă de zilele demult trecute, unde în falnicul regiment de gardă am făcut şcoala cea mare şi am învăţat arta răsboiului, care mi-a îngăduit să-mi conduc armata la isbândă.

Tocmai acestor două lucruri atribui eu hotărârea M. S. Impăratului de a-mi încredinţa bastonul de feld mareşal.

Bastonul acesta pentru mine are o îndoită însemnătate, de oarece Alteţa Voastră Imperială a fost însărcinată să mi-l dee.

Vă rog să transmiteţi ilustrului vostru părinte espresiunea profundei mele mulţămiri şi să-i spuneţi, că eu şi cu oştirea mea sunt mândru, că am fost primit în rândurile feld-mareşalilor imperiului german.

*

Astăzi cunoaştem textul autentic al toastelor rostite la palatul din Bucureşti, cu ocasiunea prânzului de gală, dat Marţi sara. Toastul M. Sale Regelui Carol a fost următorul:

„Cu inima plină de bucurie salut în mijlocul nostru pe Alteţa voastră imperială şi regală, şi sunt infinit de recunoscător Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui, că a trimis pe serenisimul său succesor la tron, înconjurat de o strălucită suită, cu comandanţii regimentelor mie în deosebi apropiate, pentru ca să-mi transmită felicitările pentru aniversarea a 70-a a zilei mele de naştere.

Maiestatea Sa Impăratul îmi dă prin această delicată atenţiune o nouă dovadă a sentimentelor sale de înrudire şi întăreşte relaţiunile de amiciţie ce există de mulţi ani între noi, a cărora cultivare îmi stă în inimă şi pe cari ţara mea ştie să le preţuiască mult.

De mai bine de 50 ani mă leagă strânse legături de brava armată a Prusiei. Prin numirea mea ca generalfeldmareşal ele au devenit indisolubile. Lunga Mea carieră militară capătă prin aceasta o înălţare şi totdeodată istorică încheere. Această rară distincţiune, precum şi număroasele dovezi de dragoste, pe cari Maiestatea Sa mi le manifestă la fiecare ocaziune, Mă mişcă adânc şi nu pot esprima mai bine profunda mea recunoştinţă, de cât cuprinzându-o în urarea, pe care o fac neîncetat pentru fericirea şi prosperarea mult iubiţilor părinţi ai Alteţei voastre Imperiale şi Regale.

Fie, ca binecuvântarea cerului să se reverse asupra Maiestăţii Sale Impăratului, a Casei Sale Regale şi a glorioasei Sale armate. Fie, ca providenţa să ia în paza ei pe Alteţa Voastră Imperială şi Regală şi pe tânăra voastră Familie.

Cu aceste urări ridic paharul meu în sănătatea Maiestăţilor lor împăratul şi împărăteasa, precum şi a Alteţei Voastre imperiale şi Regale.

„Ura! Ura! Ura!“

(Muzica a intonat imnul imperial german.)

La aceste calde şi mişcătoare cuvinte ale Regelui Carol, a răspuns moştenitorul de tron german următoarele:

„Mulţămesc Maiestăţii Voastre Regale, în numele Augustului meu tată, pentru graţioasele cuvinte pe cari Maiestatea Voastră a binevoit să le pronunţe şi rog pe Maiestatea Voastră, ca să primiţi şi mulţumirea mea, cu totul personală şi sinceră, pentru binevoitoarea şi amabila primire ce mi s'a făcut la Maiestatea Voastră, la Maiestatea Sa Regina, şi la întreaga familie Regală.

Imi face o deosebită onoare şi bucurie, şi sunt cu deosebire satisfăcut, că împărătescul meu părinte m'a ales pe mine, ca să transmit urările Sale cele mai călduroase şi mai sincere Suveranului înrudit, aici *în Capitala frumoasei sale ţări.* Tatăl meu, pentru a da o deosebită expresiune urărilor sale, mi-a ataşat reprezentanţi ai armatei prusiace, care e mândră de înalta distincţiune ce a acordat azi Maiestăţii Voastre comandantul ei suprem, care e mândră că numără printre generalfeldmareşalii ei pe *încercatul în războiu şi pace Rege al României.* La aceşti reprezentanţi ai armatei prusiace, Augustul meu tată a asociat în special pe comandanţii acelor regimente, cari se bucură de înalta distincţiune, de a sta în raporturi directe cu Augusta persoană a Maiestăţii Voastre Regale.

Maiestăţii Voastre i-a fost îngăduit, ca *în fruntea bravei Voastre armate să vă puneţi cununa victoriei pe frunte şi ca într'o domnie de mai bine de 40 ani să duceţi ţara, care a devenit şi pentru Maiestatea Voastră a doua patrie mult iubită, la înflorire şi la o prosperitate mereu crescândă.* Şi în afară de vechea patrie, Maiestatea voastră a adăugat în numele Hohenzollern nouă glorie şi noi onoruri. Fie, ca Dumnezeu să acorde încă mulţi ani binecuvântarea Sa Domniei Maiestăţii Voastre, şi *să ţie în paza sa în totdeauna brava voastră armată şi toată frumoasa ţară,* ale căreia destine le-a pus în mânile Maiestăţii Voastre.

Toate urările însă pe cari le avem în inimă pentru Maiestatea Voastră, pentru Maiestatea Sa Regina şi toată Familia Regală, rog să mi se permită a le esprima în cuvintele acestea:

„Maiestatea Sa Regele Carol, Maiestatea Sa Regina Elisabeta, întreaga familie regală a României să trăiască!

„Ura! Ura! Ura!“

Muzica a intonat imnul regal român.

Ambele toaste au fost rostite în limba germană.

*

După o săptămână de sărbătorire, principele de coroană german Frideric Wilhelm, a plecat Sâmbătă din Bucureşti, prin Viena la Berlin. Gara iarăşi a fost frumos împodobită, cu steaguri, verdeaţă şi flori. In salonul de primire lumea înaltă, pe peron celalalt public aştepta plecarea. Inainte de a se urca în tren, Alteţa Sa s'a întreţinut foarte mult cu prim-ministrul *Ionel I. C. Brătianu.* La gară l'a petrecut întreaga curte regală, afară de M. Sa Regele Carol. Lumea l'a aclamat la plecare.

NOUTĂŢI.

Impăratul Wilhelm, întorcându-se în Mai dela Corfu, va vizita pe Maiestatea Sa Francisc Iosif în Viena.

*

Noile legi de dări au obţinut sancţiunea prea-înaltă şi s'au publicat în numărul din urmă al foii oficiale.

*

Caz de moarte. *Eliza Stănescu,* văduva fostului advocat şi naţionalist cunoscut Mircea V. Stanescu, din Arad, a încetat din viaţă în 19 Aprilie, în etate de 62 de ani. Inmormântarea s'a făcut Miercuri în 21 l. c. Odihnească în pace!

*

Săpături în Palestina. Săpăturile vechiului *Ierichon,* făcute sub conducerea profesorului Dr. Sellin dela facultatea teologică-evangelică din Viena, s'au terminat. Prin săpăturile acestea s'au descoperit în mod complet pentru întâia oară fortificaţiunile unui oraş cananit, împreună cu o mare parte din interiorul său. Ruinele puternice desgropate sunt deja admirate de mulţi turişti. Număroase obiecte de ceramică s'au găsit înlăuntrul caselor. Intre alte clădiri s'au aflat şi rămăşiţele palatului de earnă al regelui Irod, contimporanul lui Cristos.

*

† Floarea Hârţoagă, soţia parohului *Ioan Hârţoagă* din Daia-săsască, a decedat în Dumineca Tomii, în etate de 41 ani, în anul al 21-lea al fericitei ei căsătorii. O jăleşte neconsolatul ei soţ, şi opt copii, dintre cari 7 minori. Odihnească în pace!

*

Pentru sănătatea copiilor. Legea engleză pentru apărarea copiilor a întrat decurând în vigoare. Intre alte dispoziţii, legea aceasta opreşte aspru, ca părinţi să ducă la birturi copii. Oprelişte a e îndreptată în contra păturilor mai sărace ale poporului, care se obişnuise a purta copiii mici pe la cârciume şi a-i ţinea cu ceasurile în speluncele de băutură şi de fum. S'au constatat cazuri, când o mamă alcoolică îşi îndopa cu rachiu copilaşul de trei ani, „ca să nu mai sbiere“, — copilul n'a mai sbierat mult, căci în urma degenerării ficatului, în curând a şi murit. Intr'un alt caz un băiat de şase ani avea deja boala „delirium tremens“, şi altele asemenea. Legea engleză de aici încolo nu mai permite copiilor să intre la birturi.

*

In Marsilia s'a ivit în zilele trecute un rar fenomen: a căzut a ploaie de pucioasă, care a acoperit casele şi grădinile binişor cu materia aceasta. Se crede, că vânturile au adus până la Marsilia un strat de pucioasă dela vulcanul Etna, care acum de câtva timp aruncă lavă din sine.

*

† Silviu Rezey, fost preot gr. cat. în Oradea-mare şi, într'o vreme, deputat al cercului Ceica din Bihor, apoi inspector regesc de şcoale, penzionat de câtiva ani, a răposat în zilele acestea la Făget, unde-şi avea domiciliul Fie-i ţărâna uşoară!

*

Râuri navigabile. Se ştie, că ministrul nostru de agricultură a pus pe biroul camerei deputaţilor un proiect de lege cu privire la navigaţiunea mai multor râuri din patrie, între cari se cuprinde şi Murăşul, Someşul, Timişul, Bega ş. a. Lucrările de navigaţiune pretind o sumă de 192 de milioane coroane, şi ar fi să se execute în 25 de ani. Acum s'a pornit o mişcare în Bihor, pentru a cere dela ministru, ca să primească în programul de lucrare şi navigabilitatea *Crişului repede,* pentru care s'ar pretinde o investire cam de zece milioane de coroane.

*

Telefon fără sârmă. La o distanţă de 50 de chilometre, dela Paris la Melun, s'au făcut noi încercări cu telefonul fără sârmă între ministrul de marină Picard şi doi ofiţeri dela marină. Inginerii francezi Carpenter, Gaiffe şi Rochefort au instalat un aparat pe turnul Eiffel, şi un al doilea aparat în câmp la Melun. Cum se anunţă, ministrul a putut deosebi fiecare cuvânt rostit la telefonul acesta.

*

La „fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, au mai dăruit: Nicolae Moisin, comers. (Râmnic), 50 bani; Candin Sacin, paroh (Măgina), 1 cor.; Vasile Maniu şi Petru Teodor, cul. tip. (Arad), câte 20 bani; Nic. Todoran, prot. (Cetatea de baltă), 1 cor.; Simeon Florea, sod. măsar, 20 bani; Constantin Stezariu, căpitan c. şi r. în penz. (Jina), 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Al 146-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Paraschiva Molnar n. Muşat, reposată în Porceşti. Acesta este al 146-lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

*

Birou de informaţiuni pentru străini s'a înfiinţat acum şi în Braşov. Biroul dă gratuit lămuriri, şi se îngrijeşte fără taxă de locuinţe de vară pentru turisti şi pentru publicul doritor d'a petrece în timpul verei la Braşov şi în împrejurimi.

*

Insemnările unui sinucigaş. Un doctor asistent dela institutul chemic al universităţii din Viena s'a otrăvit în săptămâna trecută şi a însemnat pe hârtie, până în ultimul moment efectele otrăvirii. Tinărul asistent care suferea de o boală incurabilă, a fost găsit mort, şezând într'un scaun. Pe masă înaintea lui s'a aflat o hârtie, unde însemnase, că a luat 25 grame de ciankali, şi că fiecare linie trasă cu peana pe hârtie însemnează un interval de 5 secunde dela timpul în care a luat veninul. S'au numărat 9 linii; iar la ultima linie erau stenografiate vorbele: *mă sfârşesc.* Sinucigaşul, conform notiţelor sale, a mai trăit, dupăce a beut otrava violentă, cam 45 de secunde.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Am primit următoarele sume dela parohienii mei din America: Ioan Jeler, Vasilie Bueni, Nicolae Iliş, Dumitru Stănuţiu, Eronim Jeler, Ioan Răduţ, Nicolae Regman şi Andrai Jeler câte 25 cor. Ioan Bonaciu 30 cor. Ioan Stănuţ şi Nicolae Gebenei câte 10 cor. Laolaltă 250 coroane, şi anume, ca dar pentru sfânta noastră biserică spre a cumpăra un clopot şi a face un podişor pentru tinerime, promiţând că vor mai trimite cât va fi de lipsă. Imi ţin deci de datorinţă, a le aduce şi pe această cale sincera şi călduroasa mea mulţămită.

Mălincrav, 1 Aprilie v. 1909.

Nicolae Stoicovici
paroh

Cărţi şi reviste.

România ilustrată, revistă de familie, director *Ioan Rusu Abrudean,* nrul pe Febr.-Martie 1909 a apărut cu sumar variat şi interesant: Horiri din Bănat. Note de călătorie din ţara Crişului Alb, cu 4 ilustraţii (vederi din Brad). Povestiri şi poezii. Ştiri ş. a. Abonament: 12 lei pe jum. de an. Redacţia şi adm.: Bucureşti, str. Câmpinean 54.

*

Cântece şi plângeri, şase compoziţii româneşti pentru voce şi piano de *Iustin Cl. Iuga,* dedicate doamnei Eleftera Mihali. Preţul 3 coroane. De vânzare şi la Librăria Arhidiecezană din Sibiiu.

*

Frăţia Românească, nr. 23 Iaşi 5 Aprilie 1909, a apărut cu următorul sumar: † Domniţa Elena Cuza. Trecutul clasei de mijloc naţionale de A. C. Cuza. In aşteptare, poezie de M. Sfetescu. Chemarea noastră, de Un student. Ştiri din Ţară. Dela Românii de peste hotare ş. a. Redacţia şi adm.: Iaşi str. Păcurari nr. 56. Abonamentul în străinătate: 8 lei pe an.

*

„Biblioteca pentru toţi numărul 437 conţine *„Casa cu geamurile portocalii“,* nuvele, de *Ion Minulescu.* Preţul 30 bani.

*

Tratamentul difteriei prin doze masive de ser antidifteric, de Pavel *Guşeilă-Negrea.* Bucureşti. Teză de doctorat în medicină, de 71 pp.

*

Vatra Familiară, de F. X. *Wetzel,* trad. de Soc. „Inocenţiu Micu Clain“, Blaj 1909, 1 vol. de 95 pp. Preţul 40 fil.

*

Poezii Lirice, întâia epocă, 1840—59, de *V. Alecsandri,* Vălenii-de-Munte, tip. „Neamul Rom“. 1909, un vol. de 427 pp. Preţul 2 lei.

*

Anuarul Bisericii din România, publicat pe anul 1909 de *P. Gârboviceanu,* administratorul casei bisericii, arată că în România se găsesc 3393 parohii rurale, cu 6128 biserici şi 4141 preoţi; 146 parohii urbane cu 575 biserici şi 704 preoţi. Mănăstiri sunt 42 cu 723 de călugări, şi 19 cu 1800 de călugăriţe.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Institutul de credit si econ. „LUMINA“ soc. pe acții.

Avem onoare a aduce la cunoștința On. public, că banca culturală **„Lumina“** cu sediul în Sibiiu (Nagyszeben), Str. Cisnădiei Nr. 7, își începe activitatea pe ziua de **1 Mai 1909 st. n.**

Banca „Lumina“ se va ocupa cu toate operațiunile de bancă și în deosebi va acorda împrumuturi:

a) personale pe lângă obligațiuni cu cavenți,

b) cambiale cu 2 giranți sau cavenți,

c) cambiale cu acoperire hipotecară,

d) hipotecare simple sau de alt soiu,

e) pe efecte sau prețioase,

f) cumpără și vinde efecte publice,

g) cumpără și vinde monete,

h) acordă împrumuturi pe producte,

i) indeplinește afaceri de incasso sau alte afaceri de bancă.

j) acordă credite de cont curent pe lângă cuvenita garanție.

Banca „Lumina“ primește depuneri spre fructificare cu 4% fără abzicere, cu 4½% cu termin de abzicere 15 zile și cu 5% pentru depuneri mai mari, cu termin de abzicere de cel puțin 6 luni. Depunerile corporațiunilor se primesc cu 5%. Darea după depuneri o plătește institutul.

Cu tot respectul cerem sprijinul on. public.

(133) 1—3 **Direcțiunea.**

CONCURS

Institutul de credit și economii **„Lumina“** din Sibiiu publică prin aceasta concurs pentru **postul de cassar**. Reflectanții trebue să dovedească: 1. că au absolvat cu succes bun o școală comercială; 2. că cunosc în graiu și scris limbile română, maghiară și germână; 3. că au mai lucrat în vre-un ram de comerciu; 4. alte documente de recomandare.

Salarul se fixează deocamdată cu 1600 cor. anual, plus tantiema statutară.

Un an rămâne provizor; iară după un an — dacă direcțiunea institutului îl află de apt — îl poate definitivà.

Cererile instruate în regulă se trimit pe adresa „Lumina“, institut de credit și economii Sibiiu-Nagyszeben, Strada Cisnădiei Nr. 7 până cel mult la 7 Maiu n. 1909.

Postul este a se ocupa imediat.

Sibiiu, 19 Aprilie n. 1909.

(129) 3—3 **Direcțiunea.**

Nr. 179—1909. of. prot. [114] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Poiana-porcului**, prtopresbiteratul Cetatea de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis, cererile instruite conform legilor din vigoare și se vor prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a cânta cuvânta ori celebra observând cele prescrise în §-ul 20 din Regulamentul pentru parohii.

Lăpușul-unguresc, 16 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresbiter.

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și crutare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare.

(106) 5—8

Listă

despre cele 55.000 câștiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag in decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câștig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câștiguri și Premii 14.459,000 coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci-ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323
Adam	9802
Adelina	91537
Adrian	4205
Adriana	13195
Agapia	78462
Agapiu	107658
Aglaia	39063
Agnes	73314
Alecu	102182
Alice	105992
Alexandru	90696
Amalia	8395
Amos	91352
Ana	39767
Anastasiu	13048
Andrei	40623
Antoniu	14709
Antonia	949 9
Aristița	108059
Aron	90433
Artemie	78300
Ascaniu	5204
Augusta	39759
Augustina	6465
Augustin	5206
Aurel	23142
Aurelia	103911
Aurora	106123
Avel	488
Balint	102548
Barcianu	96051
Beatrice	10498
Bena	13269
Bendorfean	90678
Benedict	8287
Beniamin	73400
Berta	8134
Bianu	273 1
Bibu	78293
Blăjean	13619
Boiu	96845
Boldea	197160
Bodea	50566
Borcea	38898
Brăteanu	63613
Camil	51193
Cecilia	28000
Claudia	48157
Clelia	79301
Chirion	8243
Coman	80076
Constantin	90729
Cornel	107151
Cornelia	6472
Bucur	54722
Bucura	91937
Daniil	29152
David	84012
Delia	67607
Dinu	7490
Dionisiu	4203
Dora	50569
Dorina	20564
Dorotea	108043
Duca	93659
Duma	91304
Dumitru	96086
Ecaterina	41626
Eleftera	73398
Elena	8212
Ella	102535
Eleonora	93660
Elie	90435
Elisa	100957
Elisaveta	22152
Eliseu	12716
Elvira	8136
Ema	12713
Emanuil	94989
Emil	8156
Emilia	8397
Eraclie	94990
Ermil	102218
Eremia	4957
Ernestin	90528
Eufronsina	100971
Eugen	90766
Eugenia	54432
Eusebiu	9808
Eva	13165
Evuțian	99657
Fabius	8335
Felicia	19121
Filimon	106054
Filip	63455
Filon	8301
Flavius	64619
Florea	57570
Florian	41586
Flucuș	39596
Foica	8184
Francisc	78251
Frosa	39054
Fulvia	105981
Furdui	9813
Galea	107248
Gane	91096
Gavril	90450
George	108076
German	37463
Gherasim	39485
Giurca	96057
Giurgiu	108005
Gizella	78277
Gligor	13026
Grebenea	12701
Grecu	26192
Graur	39052
Griga	509
Gritta	8365
Groza	94967
Gregoriu	95001
Hareti	26357
Helena	29551
Hermina	88168
Henric	21388
Hociota	91504
Hortensia	8192
Hugo	4225
Iacob	26703
Iancu	98054
Ida	8298
Ieronim	525
Ileana	79826
Ilie	105997
Iliescu	4409
Ilieș	86707
Ilarion	108040
Ignatie	75004
Indrei	91329
Ioan	78457
Ionescu	8295
Iosefina	102290
Iosif	37456
Irimie	108079
Irina	8317
Irma	22272
Iordache	89985
Isidor	108393
Isopescu	106161
Isac	17001
Iudita	54442
Iulia	107621
Iuliana	40644
Iulius	18608
Izabella	73340
Kálmán	86312
Kamill	33836
Karolin	96095
Károly	95342
Kázmér	654
Katalin	4955
Kelemen	39406
Klára	27191
Klotild	108113
Konrád	32099
Kornélia	7481
Kornél	24751
Kristóf	90802
Krisztina	39591
Laura	91347
Laurențiu	73221
Lavinia	27188
Lazar	2348
Leni	106155
Leniți	17005
Leonida	106027
Leontin	96084
Leontina	22175
Letiția	90795
Lina	64603
Livia	71107
Livius	4953
Lisa	18601
Longin	96075
Luca	64227
Lucia	2335
Lucian	73316
Ludovica	3357
Magda	486
Manase	102144
Maria	17004
Marcel	3375
Marin	107629
Mariți	37540
Marius	90709
Margareta	4213
Matilda	39416
Maximilian	108376
Mateiu	4214
Mihail	78302
Milan	102104
Minerva	38900
Minodora	8274
Mioara	4204
Miți	108108
Mircea	22211
Miron	60115
Moise	14769
Nascu	34283
Natalia	479
Natescu	88059
Nelli	102195
Netti	8357
Niți	95345
Nonu	93671
Nora	73215
Octavian	8528
Octavia	37473
Ofelia	57507
Olimpiu	102215
Onisifor	3355
Otilia	23141
Ovidiu	37350
Partenie	96069
Paraschiva	98649
Patriciu	95016
Pavel	102105
Petru	684
Pompiliu	82105
Radu	63453
Rafila	94220
Raicu	26578
Reo	91345
Relu	58138
Remus	90710
Regina	37469
Rica	44712
Romul	513
Roza	107152
Rozina	64581
Sabin	102491
Samuil	68807
Sebastian	23106
Sempronia	27355
Sever	45183
Silvia	68816
Sofia	22189
Sofron	37459
Solomon	39413
Sorin	93657
Stefan	32070
Stella	56364
Tani	107173
Teodor	91929
Teofil	95339
Tereza	102102
Tiberiu	96063
Timotei	16881
Titu	8297
Toma	78469
Trandafir	3361
Traian	105993
Tullia	56806
Ulpian	91938
Urdea	33808
Vasile	82627
Valentina	100973
Valeriu	7497
Valeria	4963
Veronica	29426
Veturia	623
Victor	22415
Vincențiu	108048
Viorica	91528
Virgil	16512
Virginia	102297
Walter	13606
Wladimir	91324
Zacharie	67315
Zeno	95007
Zenovie	108396
Zina	87001
Zoe	67650

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los**	**coroane**	**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acții
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. .... } o trimit alăturat în mărci. / o trimit prin mandat poștal. / binevoiți a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă. {
Numele..
Locul, strada, Nr. casei..............................
Poșta ultimă (Comitatul)..............................

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 42 Sibiiu, Joi 16/29 Aprilie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Din actele sinodului.

Raportul consistoriului în chestia școalelor confesionale din arhidieceză.

Consistoriul arhidiecezan a prezentat sinodului din anul acesta următoriul raport amănunțit despre situația școalelor conf. gr. ort. române din arhidieceză:

A. Situația școalelor.

Venerabil sinod arhidiecesan!

In legătură cu conclusul sinodal nr. 127 din 27 Aprilie 1908, referitor la starea școalelor noastre confesionale, în urma art. de lege XXVII. din 1907, aducem la cunoștință venerabilului sinod, cumcă preocupațiunile de căpetenie ale consistorului și în cursul acestui an au fost regularea salariilor învățătorești și în consecință salvarea caracterului confesional al școalelor noastre poporale.

Timpul de un an și jumătate dela întrarea legii în viață e prea scurt pentru a vă putea presenta un raport despre resultatele acestei legi, în ce privește instrucțiunea școlară, dar a fost de ajuns acest interval de timp pentru a ne convinge despre felul cum vreau unii să esecute această lege. In unele părți ale arhidiecesei noastre organele de inspecțiune ale statului au pornit o adevărată goană în contra școalelor confesionale, așa, încât consistorul arhidiecesan s'a văzut necesitat a cere întrevenirea dlui ministru de culte și instrucțiune publică, pentru a pune stavilă acestor porniri distrugătoare. Invățătorii școalelor noastre confesionale, chiar și dela acele școale, cari nu au ajutor de stat, au fost trași în cercetare disciplinară și pedepsiți fără încunoștiințarea și conlucrarea consistorului, ca for competent disciplinar, iar când am protestat în contra acestei procederi, ni-s'a răspuns din partea dlui ministru, că în sensul §. 24 art. de lege XXVII. din 1907, de câteori interesele statului sunt periclitate, disciplinarea învățătorilor, cu abatere dela dispozițiile §-lui 23, se poate face prin organele statului, fără conlucrarea forului disciplinar bisericesc.

In situațiunea aceasta consistorul sub nrul 645 din 23 Ianuarie a. c. a adresat dlui ministru o remonstrațiune principială, dovedind, că disciplinarea învățătorilor confesionali pe motivele cuprinse în §. 22 lit. *a*) și *b*) este prematură și de astădată imposibilă de esecutat. Răspuns la remonstrațiunea noastră încă n'am primit, dar trebue să constatăm, că hiperzelul organelor de stat în timpul din urmă s'a mai domolit. Intr'un grad mai intensiv s'a manifestat pornirea aceasta în comitatele: Făgăraș, Târnava-mare, Turda-Arieș, Cluj și Hunedoara.

Din cele esperiate resultă în mod incontestabil faptul, că ingerința organelor statului nu se poate delătura prin împrejurarea, că o comună bisericească asigură din mijloacele proprii competințele învățătorești. Constatarea aceasta a avut de urmare apoi, că multe din comunele noastre bisericești, cari imediat după întrarea legii în vigoare au decretat susținerea școalei confesionale și acoperirea tuturor competințelor din mijloacele proprii, au revenit asupra chestiunei și reasumând decisiunile anterioare, au cerut încuviințare pentru a petiționa după ajutor de stat. Consistorul a ajuns la convingerea, că slăirea tuturor isvoarelor de venit din parohii și îngreunarea credincioșilor prin repartisarea de sume mari nu asigură scopul pentru care se fac, prin urmare nu s'a mai opus acestui curent.

Vederile consistorului arhidiecesan normative în lucrarea desvoltată pentru asigurarea școalelor confesionale s'au cristalisat în următoarele:

1. Fiecare comună bisericească are să-și susțină și mai departe școala confesională, având a se îngriji în prima linie, ca edificiul școlar să fie adus în stare corăspunzătoare și să fie provăzut cu mobiliarul necesar și succesive cu recuisitele de învățământ prescrise de lege.

2. La fasionarea venitelor pentru acoperirea competințelor învățătorești fiecare comună bisericească, fără a impune credincioșilor sarcini nouă și eventual insuportabile, să prestee numai atâta, cât poate, respective suma cu care până acum a contribuit.

3. Acele comune bisericești, cari fără sforțări esagerate, sau cari dispun de acoperire bugetară suficientă, să contribue la completarea salariilor și cuincuenalelor învățătorești din mijloacele proprii, și dacă e posibil cât mai în grabă.

4. Toate acele comune bisericești, cari nu dispun de mijloacele necesare, să contribue cu sumele de până acum, iar pentru acoperirea competințelor la suma prescrisă de lege să petiționeze după ajutor de stat.

5. Ar mai fi categoria acelor comune bisericești, cari din considerații diferite, sau de teamă, că nu vor primi ajutor de stat, s'au declarat pentru susținerea școalei confesionale, solicitând ajutor din centru.

Despre acestea vom face din nou pomenire mai la vale.

I. Revenind asupra acelor comune bisericești, cari s'au declarat pentru susținerea școalei confesionale și acoperirea tuturor competințelor învățătorești din mijloacele proprii, după datele tabloului general întocmit în acest scop constatăm, că până acum s'au declarat 112, adecă din totalitatea comunelor bisericești susținătoare de școale confesionale 15%. Aceste comune bisericești mare parte au asemnat deja învățătorilor în funcțiune competințele urcate, prin urmare cu acele am fi în regulă.

In protopresbiteratele: Agnita, Cetatea-de-peatră, Dobra, Geoagiu, Hunedoara, Mediaș, Murăș-Oșorheiu, Târnava, Treiscaune și Unguraș, adecă în 10 protopresbiterate, nu se află nici o comună bisericească, care să poată acoperi competințele învățătorești din mijloacele proprii.

II. Cu privire la susținerea școalelor confesionale cu ajutoare de stat constatăm următoarele:

a). Dobândirea ajutorului de stat să condiționează în prima linie de soliditatea edificiului școlar. In punctul acesta am întimpinat cele mai mari greutăți, cari ne amenință și în viitor.

In multe comune bisericești de ale noastre se află și școală elementară de stat. Școalele confesionale fiind amenințate cu închidere, din pricina edificiilor necorăspunzătoare, credincioșii nostri au hezitat a aduce jertfe pentru delăturarea scăderilor indicate pe motiv, că ori câte jertfe vor aduce, ajutorul de stat nu li-se va asemna, din causa școalei elementare de stat. Presupunerea aceasta nefiind basată pe vre-o dispoziție positivă din lege, dar fiind generală, consistorul s'a adresat dlui ministru sub nrul 14623 Scol. din 11/24 Decemvrie 1908, solicitând o declarație principială în această chestiune. Domnul ministru prin rescriptul său dtto 6 Februarie nr. 8170 ne răspunde, cumcă împrejurarea, că într'o comună bisericească se află și școală de stat, nu e motiv, ca școalei confesionale să i-se detragă ajutorul de stat avut, sau să i-se denege votarea aceluia în viitor, natural, dacă în celelalte privințe școala confesională corăspunde recerințelor legale. Despre aceasta organele noastre subalterne spre orientare au fost încunoștiințate prin circularul consistorial dtto 12/25 Februarie a. c. nr. 1593 Scol. Deci pe lângă reserva cuprinsă în alineatul 3 al §-lui 12 art. de lege XXVII. din 1907 școalele confesionale pot conta la ajutorul de stat și în acele comune, în cari se află și școale elementare de stat.

Delăturată și această temere, ajungem la pedeca cea mai mare, a cărei delăturare a trecut peste puterile noastre.

Credincioșii nostri în parte însemnată consideră și astăzi școalele ca o sarcină de care bucuros s'ar scăpa în fiecare moment. Contrarii școalei confesionale cunosc slăbiciunea poporului nostru în această privință și sub pretextul binevoitor de a-l scăpa de sarcini și a-i ușura greul vieții, ademenesc poporul, ca să abzică de susținerea școalei confesionale și să ceară școală de stat sau comunală, la a căror susținere ei nu vor contribui decât cu cele 5% după darea directă. In comitatul Hunedoarei d. e. întreg aparatul administrativ s'a pus în serviciul acestei cause. La ordinațiunile consistorului date pentru zidirea de edificii școlare, ne sosesc conclusele organelor noastre parohiale, în cari cu provocare la sărăcia poporului abzic de școala confesională. Preoții ca conducătorii poporului din respectivele parohii rând pe rând au fost chemați în fața consistorului și au fost amenințați cu disciplinare dacă nu vor lucra pentru salvarea școalei confesionale. In fața sărăciei strigătoare însă, cuvântul și măsurile disciplinare nu mai au nici o putere. Cei mai mulți au promis, că vor face tot posibilul, dar numai în acel cas nădăjduesc o întoarcere a poporului de pe calea apucată, dacă consistorul le votează ajutoare din centru în scopul zidirei edificiilor școlare. Și eată-ne ajunși în strâmtoare. Până acum 60 comune bisericești au abzis de susținerea școalei confesionale. Consistorul punându-se pe punctul de vedere: forței majore *cedăm, dar de bunăvoe nimic*, a nimicit toate conclusele corporațiunilor parohiale și le-a îndrumat la susținerea școalei confesionale. Prin aceasta însă chestiunea nu e resolvată. E îndeobște cunoscut, că guvernul nu bucuros înființează școale poporale de stat, și astfel contrarii școalei confesionale adună representanțele comunale și pe dearândul decretează înființarea de școale comunale. Urmările înființării astorfel de școale în comunele noastre bisericești sunt pe larg espuse în „Telegraful Român“ nr. 81 din 24 Iulie 1908. Dacă dorim și vrem să mai salvăm ce se poate, apoi veneratul sinod să ne pună la disposiție o sumă anumită pentru ajutorarea comunelor la zidirea de edificii școlare.

(Va urme).

„Politica nouă naționalistă“.

Sub titlul acesta au apărut nu demult în ziarul „*Alkotmány*“ din Budapesta două articole de cuprins politic și de oarecare însemnătate și pentru noi. In ele condamnă autorul politica de maghiarisare cu forța, și condamnă și receala cu care a fost primit curentul „*moderat*“ în politica naționalităților.

După o introducere istorică, în care-și aduce aminte de contele Széchenyi, de Deák și de baronul Eötvös, autorul articolelor scrie următoarele:

„Deodată cu scufundarea vieții noastre publice și paralel cu scăderea spiritului public a început a se valora o astfel de direcție nouă, care contrar cu tradițiile politice ale națiunei, și-a pus de scop „*maghiarisarea*“ concetățenilor de altă limbă, cu desbrăcarea lor de particularitățile de rassă, ce le au, cu mijloacele forțării limbei.

Nu vreau se argumentez în contra însușirei limbei maghiare, în mod necondiționat necesară, ba chiar indispensabilă pentru fiecare om inteligent. Detrimentul îl simte celce nu o învață. Ci numai în contra inoportunității și a a forțării odioase a învățării limbei maghiare ridic cuvânt, pentrucă țin lucrul de greșit, și de provocălor de antipatie chiar și la aceia, cari, fără a fi forțată, și-ar însuși-o cu mult mai curând.

Cu mult mai serios și mai periculos lucru decât acesta e însă goana sistematică, pusă la cale în timpul mai nou din partea foilor și a scriitorilor hiperșoveni, în contra celor de altă limbă, stigmatisați de „*dușmani ai națiunei*“ și din punct de vedere al statului de elemente „*de neîncredere*“.

Pentru motivarea direcției naționale de dat mai nou, și pentru popularisarea ei trebuiau aflate puncte de razim. Meritul prim este al lui Tisza Kálmán. El a descoperit „*primejdia naționalistă*“ și pe „*trădătorii de patrie*“, — iredentismul celor de altă limbă, care amenință esistența Ungariei, dacă nu vine estirpat cu foc, cu fier.

Aceasta a fost masca populară, sub care politicianul oțelit și-a ascuns cu multă dibăcie tactica, în chestiile de drept public! Numai sub titlul acesta al „*primej-*

diei naţionale" a fost cu putinţă ca publicul să fie muiat şi convins despre necesitatea concesiunilor ce trebuiau făcute în sus, convins fiind cu argumente patriotice şi despre necesitatea punerei în cuiu a punctelor bihorene. Fără ajutorul mumusului naţionalist marele maestru al practicelor nu ar fi putut remânea 15 ani la postul seu.

Şcoala nouă, ajunsă la acest record a primit mulţi credincioşi. Invăţăceii au întrecut de atunci pe însuş măestrul. Pe Tisza Kálmán l'a supralicitat şi Bánffy Dezső. Dar acum şi acesta e pus între vechituri, căci politiciani şi scriitori mai moderni, punând monopol pe teoria primitivă a apostolilor au turnat-o în sistem, şi sub titlul de drept al „*culturei unitare maghiare*", au făcut dogmă din înlocuirea limbei şi culturei naţionalităţilor cu cea maghiară, deci au decretat împingerea acelora îndărăt, ori dacă se poate, chiar nimicirea lor.

Resistenţa esplicabilă a celor de altă limbă, lupta pentu caracterul lor etnic, purtarea agilă şi lipsită de tact a celor de temperament mai sancvinic, aduşi la amărăciune, şi mai ales espectorările ofensătoare şi nesocotite ale unei părţi din presa naţionalistă, sunt bune pentru a justifica atitutidenea „*duşmănoasă maghiarilor*" a celor de alte limbi, făcând pe unii să esclame: „Vedeţi, că avem dreptate. Toţi urăsc tot ce e maghiar. Nu vreau să se maghiariseze, ba ne-ar sorbi într'o lingură de apă, dacă cu mână tare nu i-am ţinea în frâu". S'a dat deci lozinca: „delendam esse censeo".

Procesul acesta ni-l arată psihologia istorică a vulgului profan. Cea mai mică abatere dela pincipiul „cuique suum" ajunge, pentruca cel ofensat, să scoată sabia, cu care apoi nu numai se apără, ci dacă poate taie chiar, şi eată că e gata răsboiul. Am dat de duşman!.

Nu e lucru mai uşor, dar totodată mai necorect şi mai nedrept, decât a presenta ca duşman pe cel ofensat, pe cel ce se apără, ori pe cel ce atacă, şi a proceda faţă de el, ca faţă de un duşman!

Dar hipocriţii politicei naţionale zic aşa: Nu vrem să maghiarisăm cu puterea, fiind că nici nu putem,ci numai cu *mijloacele culturei*! Publicul laic se lasă dus pe ghiaţă; întreaga opiniune publică se revoltă, şi-i dă una bună prostului şi nemulţămitorului vulg, care atât de mult urăşte pe Maghiar, încât se îngrozeşte şi de binefacerile culturei!

Dar mintea disciplinată, care ştie să gândească şi să critice, înţelege apăcătura machiavelică. Binefacerile culturei nu e permis şi nici nu e de lipsă, ca să fie octroate prin măsuri de volnicie. Şi dacă o facem totuşi aceasta, fáptuirea noastră poartă totdeauna pecetea forţei urgisite şi tocmai de aceea lipsite de folos, care conform dispoziţiei specifice a sufletului omenesc, provoacă totdeauna antipatie şi resistenţă.

Minţilor nepreocupate şi serios gânditoare le-a revenit greaua şi nemulţămitoarea misiune, de a da piept cu aparenţele false, cu patimile mulţimelor mari, precum şi cu rafineria antreprenorilor politici, cari trăesc din certele altora, şi de a se apuca cu inimă caldă şi cu minte calmă de problema grea şi nobilă, de a curma cearta provocată în mod uşuratic şi de a stânge focul, care dacă nu va fi potolit, preface în cenuşă creaţiunile milenare ale înţelepţilor înaintaşi.

Scopul acesta mare şi nobil îl urmăresc credincioşii desinteresaţi ai păcii naţionaliste, când deoparte urgentează sistarea măsurilor nefericite şi lipsite de efect, dealtă parte caută să liniştească spiritele agitate. Şi avem firma convingere, că spiritul de guvernare, care s'a dovedit de capabil să unească în curs de o mie de ani popoarele de diferite limbi ale patriei noastre, şi în mijlocul atâtor primejdii să conserve patria: nu poate să fie scos din teoria neperfectă şi învechită a unor oameni naivi...

(Autorul citează acum părţi din cunoscuta broşură a lui Argus, apoi continuă).

(Va urma.)

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Cetatea de peatră.

Rohia, 5 Aprilie v.

Sinodul protopresbiteral al tractului Cetatea de peatră s'a ţinut în anul acesta la 19 Februarie v. în opidul Lăpuşul unguresc, ca centru al protopresbiteratului.

După invocarea Duhului sfânt, întruniţi fiind membrii sinodului la reşedinţa protopresbiterală, — activul protopresbiter *Vasile Duma*, în cuvântarea sa de deschidere face o reprivire asupra activităţii acestui tract, în timpul de 3 ani decând s'a contopit cu al Solnocului, şi între altele face următoarele constatări: „Viaţa bisericească şi şcolară nizueşte din ce în ce mai mult spre calea cea adevărată. Iubirea, pacea şi buna înţelegere, stăpânind într'un mod îmbucurător în toate membrele organismului nostru, ne dau mare garanţă pentru un viitor fericit. Aceste virtuţi, cultivate între noi tot mai mult, vor fi pururea baza puterii noastre de resistenţă şi de acţiune în misiunea noastră. De aceea, când păşim în un nou period de trei ani, rog atât pe domnii membri cari au luat parte şi în trecut în această corporaţiune, cât mai vârtos pe cei cari au întrat acuma, să aibă înaintea ochilor totdeauna, mai presus de toate. interesul adevărat şi neprihănit al bisericii, iar în inima lor să cultive ca şi în trecut iubire, pace şi bunaînţelegere."

Şi după ce atrage atenţiunea membrilor sinodali asupra unor momente însemnate din viaţa noastră bisericească, între cari şi aniversarea de 100 de ani dela naşterea marelui Arhiereu Andreiu baron de *Şaguna*, şi după ce prin cuvinte pline de dragoste şi blândeţă părintească îndeamnă pe domnii membri la cele bune şi folositoare, declară sinodul deschis.

După constatarea membrilor prezenţi şi alegerea biroului se prezintă: Raportul oficiului protopresbiteral despre starea tractului, şi se aleg 3 comisiuni: *a*) comisiunea pentru esaminarea actelor de alegere a membrilor mireni pe periodul de 3 ani, *b*) comisiunea organizătoare şi *c*) comisiunea pentru esaminarea raţiociniului fondurilor tractuale.

Şedinţa se suspinde până ce comisiunile studiază actele încredinţate lor.

Redeschisă şedinţa, comisiunea verificătoare propune ear sinodul aproabă toate alegerile de membri mireni pe noul period 1909—1911. Urmând comisiunea financiară, care raportează asupra raţiociniului protopresbiteral, sinodul în urma acestui raport votează epitropiei absolutoriu şi aproabă bugetul pe anul 1909.

Urmeză la ordinea zilei comisiunea organizătoare care prin raportorul său preotul Nic. German, desfăşură punct de punct cuprinsul raportului oficiului protopresbiteral. Acest raport a fost atât de real şi atât de limpede compus şi sistematic împărţit, încât fiecare membru s'a putut convinge pe deplin despre starea tractului, precum şi despre zelul şi activitatea şefului tractual.

Se aleg prin aclamaţiune membrii în comitetul şi epitropia protopresbiterală. Intre concluzele luate de interes general ar fi următoarele: *a)* Intrelăsarea catechizaţiunii cu tinerimea adultă în Duminecile şi sărbătorile din postul mare şi din postul Crăciunului va forma pentru fiecare preot cas de cercetare disciplinară. *b)* Se îndatorează organele parohiale din comunele: Boereni, Poiana Porcului, Costeni, Dobriţinaş, Maşca, Trestia, Ungureni şi Vima-mare, ca să pună la cale cât mai curând înfinţarea de fonduri parohiale. *c*) Sinodul pătruns de cele mai calde sentimente de recunoştinţă faţă de marele nostru Arhiereu de odinioară *Andreiu Şaguna* primeşte cu insufleţire propunerea prezidentului şi decide, ca pe lângă înfiinţarea unui fond, care va servi spre consolidarea şi întărirea acestui tract, sinodul se sărbătorească aniversarea a 100 de ani dela naşterea lui Şaguna, întrunindu-se în şedinţă estraordinară, la care să fie chemată şi conferinţa preoţească şi învăţătorească, în care şedinţă mai mulţi preoţi să ţină cuvântări festive despre viaţa şi activitatea marelui Andreiu baron de Şaguna.

Eshauriată fiind ordinea de zi, prezidentul închide şedinţa.

Preotul Stefan Gheţe în cuvinte alese esprimă mulţămita întregului sinod, Dlui protopresbiter pentru părinteştile sfaturi şi înţeleapta conducere a afacerilor şi a agendelor ce cad în sfera de activitate a şefului tractual.

N. German.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

In şedinţa literară a treia a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", ţinută la 25 Martie n. curent, prezidentul nostru Tordăşianu, ocupându se de afacerea aşezării (aplicării, plasării) învăţăceilor la meserii, enumără miseriile, ce le întimpină în această afacere. Arată cum de un timp încoace mai că nu e zi în care să nu primească scrisori dela preoţi, dela învăţători şi dela părinţi, din diferite părţi ale ţării, în cari e rugat să caute măiestri buni pentru aplicarea copiilor la meserii. Satisfăcând, după putinţă, cererilor constată, că mulţi din copii aduşi abia ştiu ceti şi scrie, mulţi vin sdrenţoşi, cu îmbrăcăminte murdară şi aproape toţi cu abia câte un rând de haine şi şi ele ca vai de ele. Chiar şi numai înfăţişarea sărăcăcioasă şi murdară a copiilor are de urmare, că măestrii mai buni să feresc de a primi asemenea copii la învăţătură. Sunt o seamă de comune, mai ales în jurul Sibiiului, unde părinţii scăpătaţi au ajuns la convingerea, că decât să-şi lasă copilul slugă la saşi mai bine să-l aducă la vre-o meserie. Asemenea părinţi şi copii, în cele mai multe cazuri sunt cu cele mai esagerate pretensiuni. Una dintre greutăţile de căpetenie e alegerea meseriei. Mai că nu e copil venit la Sibiiu, care să nu declare că ar voi să se aplice la lăcătuşerie, şi aceasta cu dorinţa să se vadă cât mai curând maşinist, care sboară cu trenurile. Dl Tordăşianu arată ce anume condiţiuni pun măestrii (fabricanţii) lăcătuşi, pe cari părinţii nu le pot îndeplini. Aşa unul primeşte învăţăceii pe 3—4 ani şi nu-i dă băiatului decât 12 cor. lunar, din cari trebue să-şi ia locuinţă, mâncare, îmbrăcăminte, să plătească banii spitalului şi ai şcoalei. Asemenea învăţăcei neputându-se susţinea cu cele 12 cor., mai au trebuinţă încă de vre-o 14—16 cor. lunar. Alt fabricant (lăcătuş) primeşte învăţăceii pe 3 ani, şi în cei 2 ani dela început nu le dă nimic afară de învăţătura în fabrică, şi numai în anul al 3 lea le dă câte 1 cor. pe zi. Asemenea copii aşadară trebue să aibă în primii 2 ani toată provederea dela părinţi. Ceialalţi măestri lăcătuşi cer 100—200 cor. onorarii anuale pentru câte un învăţăcel. Cu un cuvânt la îmbrăţişarea lăcătuşeriei se pun condiţii de tot grele. Referindu se la neajunsurile ce le are parte cu învăţăceii nemulţămiţi parte cu tratamentul neuman al unor măestri şi ai membrilor familiilor acestora, apoi cu mâncarea necorăspunzătoare şi neîndestulitoare, în sfârşit cu măestrii, cari nu sunt mulţămiţi cu purtarea învăţăceilor, dl Tordăşianu conchide, că crede de sosit timpul, ca chestia aplicării la meserii să o ia amână un factor anume încredinţat cu această afacere şi gingaşă şi obositoare şi în multe casuri costisitoare şi neplăcută. Dupăce nomineză copii aplicaţi prin dsa în timpul din urmă la meserii, declară şedinţa deschisă.

Notarul Duca ceteşte anuarele şedinţelor administrative, iar după dsa, dl A. Bozo, înviorează număroşii participanţi cu anecdota „Beţivul", de Speranţă. Frumos a cântat sodalul pantofar I. Străiţaru doina „Foaie verde de săcară". Mititelul Ilie Petraşcu a fost drăgaţ în „Ţiganii şi mâţul", învăţăcelul croitor Dionisiu Axente a declamat cu pricepere poezia „Noi vrem pământ", de Coşbuc. O poveste potrivită a cetit corect şi fluent notarul Duca, iar după dsa învăţăcelul pantofar Vasile Rusu (originar din Negrileşti, comit. Solnoc-Dobâca), s'a întrecut pe sine însuşi cu câteva doioase arii cântate cu fluerul. Domnişoara Mărioara Avrigean, această zeloasă coristă şi declamatoare, a predat foarte bine „Regina Ostrogoţilor", doamna prof. Eugenia Tordăşianu, ocupându-se de bardul naţional V. Alecsandri, ne-a cetit cu pătrundere poezia „Inşiră-te mărgărite". Dl A. Crişan ne-a captivat cu o cântare frumoasă. Poate e de prisos s'o spun, că toţi debutanţii nostri au fost răsplătiţi cu prelungite aplause.

După împărţirea celor 15 cărticele folositoare, dl Tordăşianu declară şedinţa încheiată şi invită la a IV-a şedinţă (festivă) ce se va ţinea Joi în 16/29 Aprilie c. cu binevoitoarea conlucrare a distinsului prof. Dr. I. Lupaş. „*Invingătorul*".

FOIŞOARĂ.

Cum a ajuns principele Carol domn al României.

Bărbaţii de frunte ai Moldovei şi ai Munteniei au înţeles, că nu vor putea întemeia în principatele române o dinastie trainică, şi nici măcar un Domn, care, fiind mai pe sus de partide, de patimi şi legături locale, să aibă mereu în vedere interesele înalte ale ţărei şi să nu uite nici odată, că România piere, dacă nu se înarmează cu toate cuceririle civilizaţiei, dacă nu îndrumează pe toţi să se desbrace de omul cel vechiu, să se desrobească de păcatele moştenite din vremurile de restrişte.

La 1859 Europa nu numai că nu voia să îngăduie Românilor din Moldova şi Muntenia alegerea unui domn străin, dar i-a silit chiar să aleagă câte un domn de fiecare din cele doue ţări. Patrioţii au biruit pe cei cari puneau deşertăciunea lor mai pe sus de interesele neamului, şi au ales pe Cuza domn al Moldovei şi tot pe el şi al Munteniei. L'au ales cu învoiala să se pregătească îndeplinirea dorinţei celei mari: *un domn străin*.

N'a fost Cuza la înălţimea problemei, şi urmarea a fost detronarea de la 11 Februarie.

Fapta aceasta nu se putea înlătura, căci Cuza era pe cale de-a face o faptă nespus de primejdioasă. Dar şi prin înlăturarea lui, deşi principatele unite au scăpat de o nenorocire, căzură în alta.

După ce Filip deFlandra nu primi coroana, căci se împotrivia împăratul Napoleon, o solie pleacă din ţara românească la Paris, să capete învoirea împăratului la alegerea Prinţului Carol de Hohenzollern, rudă a împăratului, dar şi mai deaproape rudă a Regelui Prusiei.

La 15 (27 Februarie) n'a primit Filip de Flandra coroana, la 1 (13 Aprilie) locotenenţa a proclamat pe Carol I. de Hohenzollern. Iar peste câteva zile ţeara întărea alegerea cu 685.969 de voturi pentru şi 224 contra. La 2 (14 Aprilie), Prinţul, care nu primise încă să fie Domn al ţărilor româneşti, ceti în ziare ştirea, că guvernul român l-a ales, iar la 4 (16 Aprilie) că şi ţeara s'a rostit. La 19 Aprilie (1 Maiu), Camera română se uni cu voinţa poporului. La 22 Aprilie (3 Maiu) sosi vestea în Bucureşti că prinţul ales a *primit tronul*.

Iată istoria acestei alegeri. La 19 (31 Martie) Ion Brătianu era la Düsseldorf unde'l primi în audienţă Prinţul Carol Anton de Hohenzollern. Fusese la Paris, unde însuş Napoleon pusese înainte pe Prinţul Carol, care se întâmplase de sosise dela Berlin şi era la Düsseldorf. Ion Brătianu, în seara acelei zile arătă Prinţului starea ţărei şi primejdiile ce o ameninţă, dacă se va mai prelungi mult lipsa de domn. Prinţul se arătă măgulit de încrederea şi cinstea ce i se făcea, dar răspunse că nu poate lua nici o hotărâre, fără a întreba pe capul familiei, pe Regele Wilhelm al Prusiei. Regina Elisabeta — zice Paul Lindenberg — povesteşte că Prinţul, urmând deslușirile lui Ion Brătianu a tras o linie între Londra şi Bombay, prin România, şi a zis: „*E ţeară cu viitor*"! De asemenea, vorbind despre atârnarea României Prinţul a zis că, de ocamdată, atârnarea e mai de grabă o garenţie, decât un lanţ, câtă vreme România nu poate încă sta pe picioarele sale".

Ion Brătianu s'a întors la Paris, iar Prinţul Carol Anton aduse lucrul la cunoştinţa Regelui Prusiei. Arătă, că alegerea Prinţului Carol e sigură, că România nu mai vrea să îngădue domnia boierilor, că vrea să protesteze împotriva puterilor cari doresc desfacerea unirei şi să dea dovadă Europei de sentimente monarhice, că totodată vrea să tae repede întrigile. Arată greutăţile năuntrice şi atârnarea de Turcia, dar şi că ţeara e cu viitor. Scrise şi Prinţului Bismarck. La 27 Martie (9 Aprilie) Prinţul Carol era în Berlin. Prinţul moştenitor îi spuse, că e de temut, ca nu cumva Napoleon să ceară dela Prusia, ca răsplată, vre-o bucată de pământ. Prinţul Carol îl încredinţă, că Napoleon lucrează ca rudă, şi nu mânat de politică. Aici află din ziare că guvernul român îi şi proclamase candidatura. Regele Wilhelm îi arătă că lucrul e greu, căci Rusia şi Turcia nu vor domn străin. Dar Prinţul Carol se şi hotărâse a primi tronul fără a mai aştepta hotărârea conferinţei din Paris, dar nu fără învoirea Regelui. La 1 (14 Aprilie) Regele era cu totul protivnic, căci se temea ca nu cumva să fie Prusia silită a nu-şi putea urma politica de până acuma faţă de ţările dela Dunăre. Se mai temea ca nu cumva din pricina întrigilor ruseşti, România să nu se vază silită a se lipi de Austria deci de duşmana Prusiei,

Bismarck, preşedintele ministerului prusian a luat însă partea Prinţului Carol şi i-a zis: „O naţie întreagă te-a ales. Primeşte, pleacă deadreptul acolo, unde te chiamă să domneşti" (7/19 Aprilie). Când prinţul i-a răspuns, că se simte în stare a primi, dar nu poate fără voea Regelui, Bismarck l'a sfătuit să ceară concediu pentru străinătate — Regele va înţelege — şi astfel l'ar scuti de nevoea de a da făţiş învoirea. L-a îndemnat să treacă pe la Paris. Cât despre puteri, i-a zis: „Rusia şi Poarta vor protesta cu tărie, Franţa, Anglia şi Italia vor fi pentru D ta. Autsria va face tot ce va putea să te împedece, dar n'ai ce te teme căci Austriei o să caut a-i da eu de lucru pe câtva timp..."

I-a spus şi că în conferinţă, ca să cruţe pe Rusia, Bismarck va vota împotriva alegerei şi că, plecând cu de la sine putere, Prinţul nu va pune pe Rege în situaţia grea. O să-i placă şi lui. „Odată ce vei fi în România, se deslegă repede chestia. Puterile nemulţumite vor protesta, dar protestul va rămânea pe hârtie, şi fapta n'o va putea nimeni face nefăcută". Despre Rusia şi Turcia şi-a dat părerea, că nu vor putea întrebuinţa puterea, cât despre Rusia, va trebui şi ea să primească faptul, odată ce va fi împlinit.

La cea din urmă întâlnire cu Regele, înainte de plecare, a combătut părerile lui Bismarck şi s'a arătat mai ales jignit de-a şti un Hohenzollern vasal al Sultanului turcesc. Dar i-a dat concediu la Düssel-

NOUTĂȚI.

Fondul cultural. Casa de împrumut și păstrare „*Economia*“ din Cohalm a votat, la propunerea consiliului de administrație, suma de 1000 coroane pe seama fondului cultural arhidiecezan.

*

Concedii militare la seceriș, In urma lipsei de muncitori pentru lucrările agricole, administrația armatei făcuse încercare de a da militarilor un concediu de trei săptămâni pe vremea secerișului. S'au folosit de acest favor 47 mii de feciori, dintre cari 25 de mii în Austria, 22 de mii în Ungaria. Concediile la seceriș se vor da și în anul acesta, — deși experiențele de până acum, din punct de vedere milităresc, nu sunt tocmai favorabile, în deosebi la unele soiuri de trupe.

*

Reprezentația teatrală a artiștilor Z. și O. Bârseanu s'a amânat din cauze neprevăzute pe ziua de *Duminecă*, în 2 Mai st. n.

*

„Biserică maghiară greco-catolică“. Unii dintre maghiarii de confesiune greco-catolică, aparținători până acum diecezelor române gr.-cat., voiesc să alcătuiască în mod separat și de sine stătător o „biserică maghiară gr.-catolică.“ Astfel au făcut, până acum, comunele bisericești gr.-cat. din Mișcolț și din Careii-mari. Ziarele ungurești spun, că pilda va fi urmată de toate comunele bisericești greco-catolice, cari se găsesc în ținuturi maghiare.

*

La direcția finanțiară din Sibiiu oarele de oficiu cu începerea dela 1 Maiu sunt dela 7 dimineața până la 1 d. a. în zilele de lucru, iar Dumineca și în sărbători dela 9 până la 12. Informațiuni se dau părților numai în zilele de lucru, dela 11 până la 12.

*

Tinăr anarhist. Un tinăr de 18 ani, macedoneanul Naidenov, care plănuise un atentat asupra regelui Ferdinand al Bulgariei, a mărturisit că e anarhist și a voit să împuște pe domnitor. Judecătoria din Sofia a osândit pe minorul anarhist la patru ani de temniță.

*

San-Francisco reedificat. Marele oraș din Statele Unite, cum se știe, fusese prefăcut în ruine la 1906 în Aprilie. Atunci se zicea, că orașul n'are să fie reclădit nici în 20 de ani. Abea au trecut însă trei ani dela catastrofă, și astăzi nu se mai vede nici o urmă de pustiirea cutremurului. S'au păbrușit atunci 28 de mii de case. In locul lor s'au clădit 17 mii de case, dar cu mult mai mari și mai frumoase, cu o chieltuială de 600 de milioane de coroane. La noile clădiri nu s'a pierdut din vedere, că în viitor s'ar mai putea întâmpla cutremure; dar aceste cutremure, după socoteala omenească, nu vor mai produce o catastrofă ca și cea dela 1906.

*

Promoție. Domnul *Augustin Bardossy* din Sibiiu a fost promovat Sâmbătă doctor în științele juridice, la universitatea din Cluj.

*

Deschiderea expoziției Carol. Maiestatea Sa Monarhul nostru a deschis Sâmbătă în Viena expoziția arhiducelui Carol, gloriosul comandant dela Aspern. La deschidere au fost de față arhiducii Francisc Ferdinand, Eugen, Francisc Salvator, Leopold Salvator, Rainer și Frideric, ministrii Bienerth, Aehrental, Schönaich, primarul Lueger, antoritățile militare și civile. Maiestatea Sa a vizitat apoi expoziția timp de două oare. Multe din obiectele expuse, tablouri, portrete, documente, planul luptei dela Aspern, decorațiuni ș. a. formează proprietatea casei domnitoare și a oficiilor dela curte. Au mai contribuit cu obiecte și Germania, Franța, Belgia ș. a. Expoziția arată o icoană intuitivă a epocei istorice, în care a trăit arhiducele Carol. In sale separate s'au aranjat lucrurile privitoare la Napoleon I, la împărăteasa Marie Luiza, soția lui Napoleon, la împăratul Francisc, la arhiducele Carol și familia sa ș. a.

*

Toreadorii. La luptele cu tauri ce s'au ținut în zilele trecute la Sevilla, s'a întâmplat de trei toreadori au fost grav răniți de tauri, și lupta a trebuit să se întrerupă. Au fost rănite și persoanele cari au sărit în arenă, ca să dea ajutor toreadorilor.

*

Leo Tolstoi a terminat acum o serie de schițe dramatice sub formă de convorbiri d'ale copiilor cu părinții, cu oamenii mari și cu alți copii. Lucrările se referă la chestiunile de artă, biserică, răsboiu, știință ș. a.

*

Din vremea Avarilor. Săpăturile care se fac acum sub conducerea arheologului din Pesta, Dr. Eduard Mahler, au dat resultate prețioase. S'au găsit patru morminte comune din vremea avarilor și trei morminte de călăreți osteni, cari au fost îngropați cu armele lor de război și cu cal cu tot. Mormintele conțin antichități număroase de mare preț, în deosebi arme și obiecte de echipare din veacul al șaselea și al șaptelea. Scheletele de osteni și de cai sunt foarte bine conservate. Au fost transportate la muzeul național din Pesta. Săpăturile urmează.

*

Păreri asupra duelului. Dintr'un incident, petrecut acum de curând între doi deputați dela camera română, unul din redactorii ziarului „Minerva“ a avut un interview cu un distins om politic din România. Iată judecata acestui om politic în chestia duelului: „Fără îndoială că duelul este un obiceiu vechiu, medieval și demodat, care mai ales într'un stat cu principii înaintate nu-și are rostul. Provocarea la duel putea fi bună atunci, când nu existau legi, prin care să se pedepsească aceia, cari aduceau jigniri pe diferite căi persoanelor onorabile.“ — Cu toate că duelul e demodat și detestat de bunul simț, — a continuat acelaș convorbitor, — totuși duelul este încă o necesitate la noi în România; pentrucă legile noastre nu sunt destul de precize și de aspre în ce privește apărarea onoarei cetățenilor, cum sunt bunăoară în Anglia și în alte state, unde duelurile au devenit o raritate.

*

L-a omorât lemnul. In Nadăș, Banat s'a dus un om în pădure să tae lemne. Din nebăgare de seamă, un stejar puternic a căzut pe el și l a turtit în sensul strict al cuvântului. A rămas în urma lui o văduvă cu mai mulți copii.

*

Un căpitan bătut. Intr'un oraș din Francia soldații au bătut până la sânge pe căpitanul companiei lor, din motivul, că căpitanul a ofensat grav pe unul dintre soldați, în presența companiei întregi. Căpitanul a fost dus la spital.

*

Doctor falsificător de bani. Poliția din Viena a deținut pe tinărul *Hosek*, absolvent al facultății de medicină, pentrucă a falsificat bancnote de 50 de coroane și timbre de câte 10 fileri. Tinărul a fost un student dintre cei mai talentați, s'a ocupat cu studii bacteriologice, mai ales cu lămurirea cauzelor cari produc malaria. Neputând trăi din câștigul studiilor sale, și ajungând la mare sărăcie, s'a hotărât să facă bani falși cu ajutorul fotografiei. Bancnotele de 50 cor., cum spun specialiștii dela banca austro-ungară, sunt imitat aproape perfect, și publicul poate fi ușor înșelat cu astfel de bani. Deodată cu Hosek poliția a deținut și pe femeea Adela *Kurz*, vânzătoare de tutun, pentrucă ea ar fi pus în circulație bancnotele falsificate.

*

Profesor nou. Dl Vasile *Micula*, profesor la seminariul din Arad, a făcut la facultatea din Budapesta examenul de profesor.

*

Regina rozelor. In 19 Maiu va fi o sărbare rară în Viena. Un comitet de dame aranjază în parcul Vienei o sărbare a rozelor, cu care ocasiune va fi aleasă și o regină a rozelor, firește dintre dame. Juriul va fi compus din cei mai distinși pictori ai Vienei, cari vor avea greaua misiune să aleagă, nu numai pe regina rozelor, ci și curtea ei, compusă din alte zece femei frumoase.

*

Morții Mesinei. De sub ruinele Mesinei în Sicilia au fost desgropate până acum 25 000 de cadavre, de ale celor nefericiți cu ocasiunea cutremurului de pământ de astă-iarnă. Se crede însă, că se mai află sub ruine cel puțin 45.000 de cadavre, cari nu au putut fi desgropate până acum.

*

Pe mormântul soției s'a sinucis zilele trecute un funcționar din Budapesta, lăsând scrisoare, că nu poate trăi fără iubita sa consoartă, deci merge la ea, în lumea ceealaltă, dupăce și de altcum în lumea aceasta nu are pe nime.

*

Tăiată de tren. In Sânt-Ana, comitatul Aradului, trenul a trecut peste o bătrână de 70 de ani și a tăiat-o în bucăți. Nefericita a murit la moment. S'a deschis o anchetă.

*

† Teodor Bulc, preot, profesor la gimn. din Beiuș, asesor consistorial etc. a încetat din viață în 22 Aprilie, în al 50-lea an etății și a fost înmormântat în 24 l. c. în cimiterul gr. cat. din Beiuș. Fericitul în Domnul s'a distins ca profesor prin o activitate de 21 de ani și ca organisator și rector al internatului „Pavelian“ de băieți. Odihnească în pace!

*

Intoarcerea rezerviștilor. Duminecă și ieri, Marți, dimineața s'au întors la Sibiiu o parte a rezerviștilor trimiși la Bosnia. La gară au fost așteptați de popor număros și de muzica militară, care i-a însoțit până la casarma de artilerie.

*

Societatea „Munca“, sub patronajul Maiestății Sale Reginei României a deschis Dumineca trecută exposiția sa anuală de rufărie, brodărie, cusături românești și stofe de mătasă țesute în atelierul societății „Țesătoarea“.

*

Monument lui Iuliu Cesar. Marelui general și istoric al anticității, lui Iuliu Cesar, care în vremea răsboiului pentru cucerirea Galiei a petrecut câtva timp și în Britania, are să i se desvălească la 12 Mai un monument ridicat pe locul, unde se crede că eroul a trecut fluviul Tamisa. La festivitate va fi de față ducele de Northumberland.

*

La fondul „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ au mai dăruit: Candid Bârsan, notarul al 3-lea (Săliște), 1 cor., Ludovic Molnar, măsar, în amintirea mamei sale Paraschiva n. Mușat (Porcești) 2 cor., George Borza, notar (Viștea inf.) 1 cor., Ioan Iliu, notar (Orlat) și soția sa Silvia n. Ungureanu, 2 cor, Ioan Chirca, primnotar (Săliște) 20 bani și Ioan Tatu, paroh (Cichindeal) 1 cor.

*

Scumpete esagerată. Ziarele bucureștene se ocupă cu scumpirea estraordinară de astăzi a chiriilor din capitala română. Sunt multe case în străzi depărtate, compuse din 2—3 odăițe, pentru cari se plătește chirie de 1000—1500 lei. Pentru o casă cu 4—5 camere, cu confortul trebuincios se cere cel puțin patru mii de lei chirie. In majoritatea cazurilor case cu două camere și o bucătărie costă între 800—1200 lei chirie anual. O cameră mobilată, într'o parte retrasă a orașului, a ajuns 60 și chiar 80 de lei pe lună! In fața acestor urcări de prețuri colosale unii oameni sunt de părere, că orașul având număroase curți mari și maidane, pe aceste locuri s'ar putea construi case mari cu apartamente modeste de câte două-trei camere. Aceasta ar putea s'o facă proprietarii bine situați. In estremitățile capitalei s'ar clădi ușor câteva sute de case mici. Cu modul acesta se va veni în ajutorul meseriașilor, micilor negustori și slujbași, precum și în ajutorul celor cu venite mai mărișoare, dar împovărați de familie grea. Iar crisa de case se va putea considera ca dispărută.

*

Teatru în Orăștie. Secția industrială a „Reuniunii economice române din Orăștie“ aranjează serată teatrală-muzicală în scop filantropic Duminecă la 2 Maiu n. a. c., în sala cea mare dela hotel „Transsylvania“. Inceputul precis la orele 8¼ seara.

Poșta ultimă.

Detronarea Sultanului.

Turcii tineri, cari nu demult au silit pe Sultanul să dee țării constituție, cu ajutorul armatei, care în mare parte s'a pus pe partea lor, au întrat cu trupe în Constantinopol, l'au cucerit, garnisoana au adus-o la capitulare, apoi pe basa unei hotărâri a parlamentului turcesc, care cu mare majoritate de voturi a decretat detronarea Sultanului, au espedat pe Sultanul în Asia-mică, unde va fi internat. Detronarea s'a întâmplat, Marți, la orele 12 din zi.

*

Dimisia guvernului.

Prim-ministrul Wekerle a fost primit în audiență din partea Maiestății Sale, în palatul din Schönbrunn, eri, Marți, la orele 11. Domnul ministru-prezident a prezentat Monarhului dimisia cabinetului ungar. Maiestatea Sa *a luat la cunoștință* dimisia, și a încredințat guvernul, în actuala sa formațiune, cu conducerea afacerilor și pe mai departe.

Domnul Wekerle a făcut apoi propuneri Maiestății Sale, cu privire la modul de a fi resolvată crisa. E luată în plan chemarea mai multor politiciani ungari la Viena, pentru a da sfat Monarhului în privința aceasta. Primul care va merge la Viena, poatecă deja Vineri, ori Sâmbătă, va fi prezidentul dietei, domnul Justh Gyula, după care vor urma și alții. Se crede, că resolvarea crisei nu va merge tocmai ușor, și nesiguranța va dura mai multe săptămâni.

Pentru „Muzeul Asociațiunii“.

In urma apelului publicat, domnii teologi și pedagogi dela seminarul „Andreian“ din Sibiiu au adunat pentru „Muzeul Asociațiunii“ următoarele ouă încondeiate:

buc.	comuna	colectorul
1	Vidrasău (Oșorheiu)	Nic. Moldovan, ped. II.
1	Șinca-nouă (Făgăraș)	I. Ganea, ped. II.
1	Topârcea (Sibiiu)	Ioan Isac, cleric II.
1	Rășinar (Sibiiu)	Agapiu Ghișoiu, p. III.
2	Poiana-Mărului	Iosif Drăgoiu, cleric II.
1	Arpătac (Treiscaune)	Virgil Nistor, cler. III.
2	Crisbav (Brașov)	Ioan Maniu, cleric II.
1	Galați (Făgăraș)	Ioan Dragomir, p. II.
1	Bucium-Poeni (Alba-inf.)	George Colda, ped. II.
1	Săliște (Sibiiu)	Em. Crăciun, cler. III.
2	Tohanul-nou (Făgăraș)	Traian Ripescu, p. II.
1	Sibiiu	George Marină
1	Zizin (Brașov)	Ionel Bogdan, ped. II.
1	Arpașul-de-sus	Aurel Popa, cleric I.
2	Feldioara (Brașov)	Aurel Zichiel ped. II.
5	Bran (Făgăraș)	Valeriu Pușcariu, cl. I.

In total 24 de bucăți, din cari se vede o variație bogată în gustul poporului. Cele mai primitive sunt din Țara-Oltului, iar cele mai artistice sunt cele din ținutul Brașovului. Mai ales cele din Bran sunt de toată frumsețe. Pe basa unei colecțiuni complete se pot face studii foarte prețioase pentru cunoașterea gradului de cultură și gustului artistic al poporului nostru. Tocmai de aceea, în fiecare comună trebuesc adunate toate formele dela cele mai simple până la cele mai bogate. Apoi trebuesc negreșit însemnate și numirile poporale ale desemnurilor de pe fiecare ou, — ceeace a scăpat din vedere dlor colectori mai sus înșirați, — fiindcă aceste sunt prețioase atât pentru filologie, cât și pentru etnografie. Când Muzeul nostru va avea o colecțiune completă se va putea alcătui un album în colori, care suntem siguri că va stoarce admirația tuturora.

Indemnăm și din acest prilej pe toți cărturarii nostri să adune tot felul de obiecte pentru Muzeul nostru. O înșirare amănunțită a obiectelor ce trebuesc adunate se găsește în nr. II. al revistei „Transilvania“ din a. c.

Domnii teologi și pedagogi primească mulțămirile noastre pentru colecțiunea de ouă dăruită Muzeului.

Oct. C. Tăslăuanu
secretar al Asociațiunii și
custodele Muzeului.

---

dorf și, îmbrățișându l, i-a zis: „Dumnezeu să te păzească!“

La Düsseldorf și-a serbat ziua nașterii și a primit știrea, că la Paris conferința a hotărât să se întrunească în București Camerele și să alegă Domn din localnici. Dar i s'a depeșat, că Românii nu se supun. Franția a făcut știut, că nu va îngădui ceva măsuri militare din partea Rusiei sau Turciei. Bismarck a stăruit de a înduplecat și pe Prințul Carol Anton. Dacă se vor mai lungi lucrurile, zice el, puterile se vor înțelege asupra vreunui localnic, și România va trebui să se supuie.

La 19 Aprilie (1 Maiu) Ion Brătianu sosi din nou la Düsseldorf. Când Prințul Carol Anton îi spuse, că fiiul său nu poate primi fără învoirea lămurită a Regelui, Brătianu strigă: „Atunci România e pierdută!“ Insă Prințul Carol l'a luat la o parte și i-a spus, în taină, că pleacă și fără învoire.

In adevăr, având în vedere stricarea prieteniei între Austria și Prusia, Rusia și Turcia puteau intra în România și face ce-ar fi poftit, căci protestul Franției ar fi remas numai pe hârtie.

După stăruința Prințului Carol Anton, Regele Prusiei, îl încredințează că va primi faptul împlinit, și că Prințul Carol să-și dea demisia din armată, dupăce va trece granița.

La 23 Aprilie (7 Maiu) se hotărâ pe 27 (11 Maiu) plecarea în România.

Institutul de credit si econ. „LUMINA“ soc. pe acţii.

Avem onoare a aduce la cunoştinţa On. public, că banca culturală **„Lumina“** cu sediul în Sibiiu (Nagyszeben), Str. Cisnădiei Nr. 7, îşi începe activitatea pe ziua de **1 Mai 1909 st. n.**

Banca „Lumina“ se va ocupa cu toate operaţiunile de bancă şi în deosebi va acorda împrumuturi:

a) personale pe lângă obligaţiuni cu cavenţi,

b) cambiale cu 2 giranţi sau cavenţi,

c) cambiale cu acoperire hipotecară,

d) hipotecare simple sau de alt soiu,

e) pe efecte sau preţioase,

f) cumpără şi vinde efecte publice,

g) cumpără şi vinde monete,

h) acordă împrumuturi pe producte,

i) indeplineşte afaceri de incasso sau alte afaceri de bancă.

j) acordă credite de cont curent pe lângă cuvenita garanţie.

Banca „Lumina“ primeşte depuneri spre fructificare cu 4% fără abzicere, cu 4½% cu termin de abzicere 15 zile şi cu 5% pentru depuneri mai mari, cu termin de abzicere de cel puţin 6 luni. Depunerile corporaţiunilor se primesc cu 5%. Darea după depuneri o plăteşte institutul.

Cu tot respectul cerem sprijinul on. public.

(133) 2—3 **Direcţiunea.**

Publicaţiune.

Comuna bisericească **Omp. Preszáka** dă în întreprindere pe calea licitaţiunei minuende edificarea şcoalei care se va ţinea în **23 Aprilie st. v. a. c.** la oarele 10 a. m. în cancelaria oficiului parohial, unde se pot vedea şi condiţiunile speţiale cu planul aprobat de Ven. Cons.

Omp. Preszáka, 10 April 1909.

Pentru comitetul parohial:

Stefan Nicola
paroh.

(137) 1—3

Pictor român!

Aduc la cunoştinţa On. Dlor preoţi ca re'ntorcându-mă din streinătate unde cu ajutoriul P. V. Consistor din Sibiiu, am cercetat bisericile mari şi m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu (Sasz Egerbegy) unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc orice lucrare în arta aceasta cu preţuri ieftine.

Pesed atestate de mulţumiri.

Cerând sprijinul On. public român, rămân cu toată stima:

Nicolae Baciu
pictor bisericesc
Agârbiciu (Sasz Egerbegy).

(134) 1—3

Az ujegyházi járási főszolgabirótól.

Sz. 1532/1909. [135] 1—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye ujegyházi járásba bekebelezett **hortobágyfalvi** körjegyzőség, — a melyhez Hortobágyfalva és Szentjánoshegy kisközségek tartoznak, — a körjegyző elhálálozása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek és a választás határnapjául **május hó 24-ik** napjának d. e. 9 oráját Hortobágyfalva mint a kör székhelye község házához kitüzöm.

Felhivom mindazokat, kik ezen körjegyzői állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6 §. illetve az 1900 év XX. t. cz. 3 §. értelmében felszerelt, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismeretüket igazoló pályázati kérvényeiket hozzám f. é. május hó 17-éig bezárolag annyival inkább nyujtsák be, mert a később beérkezendő kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

A körjegyző javadalmazása a következő:

1. Körjegyzői fizetés 1600 kor.
2. Utiátalány 220 kor.
3. Irnoktartási átalány 340 kor.
4. Adóvégrehajtási átalány 48 kor.
5. Természetbeni lakás és egy 100 négyzet öl kert.
6. A magánmunkálatok után járó szabályrendeletileg megállapitott dijak.

Ujegyház, 1909 év április hó 20.

Putkovszki Guido
járási főszolgabiró.

Nr. 474/1909. [128] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a treia din **Chezdi Mărtănuş** cu fiilile **Ojdula Hilib şi Ghelinţa**, în protoprebiteratul Treiscaunelor, pe basa resoluţiunei Veneratului Consistor arhidiecesan din 27 Ianuariu a. c. Nr. 1059 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat şi cuartir în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a aşterne cererea de concurs provăzute cu documentele recerute oficiului protopresbiteral rom. gr. or. în Bereczk, com. Háromszék, având a se presenta cu prealabila încuviinţare a protoprebiterului tractual în vre-o Duminecă sau Sărbătoare la biserica din materă spre a cânta, cuvânta sau servi.

Bereczk, (Breţcu) 31 Martie 1909.

Constantin Dimian
protoprebiter.

Publicaţiune.

Pentru repararea bisericei gr. or. române din comuna **Romos**, protopresbiteratul Orăştiei, să escrie licitaţie minuendă pe ziua de **7/20 Mai** (Inălţarea Dlui) a. c. la 2 oare p. m. carea se va ţinea în biserica sus-numită.

Preliminariul de spese aprobat de P. V. Consistoriu Arhidiecesan cu Nr. 3042 Epitr. 1909, se poate vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au să depună un vadiu de 10% adecă 4368 cor. 57 fileri, în bani gata sau hârtii de valoare.

Comuna bis. pune la dispoziţia întreprinzătoriului varul, năsipul şi ţigla necesară şi îndeplineşte cărăuşiile provăzăte în contractul, ce să va încheia.

Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori şi care dintre licitanşi, fără considerare la suma oferită.

Romos, la 5/18 Aprilie 1909.

Sabin Safta
not. com. paroh.

Adam Basarab
preş. com. paroh.

[130] 2—3

Nr. 118/909 prot. [127] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Popa, în parohia de clasa primă **Sălişte**, se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela şcoalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificaţiune preoţească şi eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare şi în biserică spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Sălişte, 3 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sălişte în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiteral.

Atenţie!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

S. HOROWITZ, export de ghete,
Krakau, Ditta 57/Z.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.

(131) 1—5

Viţe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 Rissling de Welch á 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor. per 1000 bucăţi, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima şcoală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la

(122) 2—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 9—40

Calendar de noroc pe 1909.

Numeri pentru acest calendar de noroc au fost compuşi de copii orfani. Cumpără imediat numărul însemnat lângă ziua naşterii sau a numelui Dtale, căci favorul unui moment a adus multora deja bogăţie şi bunăstare.

Ianuarie		Februarie		Martie		Aprilie		Maiu		Iuni		Iulie		August		Septemvrie		Octomvrie		Noemvrie		Decemvrie	
1	2196	1	91604	1	66613	1	90497	1	35829	1	2111	1	16039	1	64752	1	55568	1	2163	1	90947	1	39147
2	19490	2	66706	2	9993	2	65946	2	78972	2	38744	2	38696	2	69046	2	11168	2	17356	2	66758	2	78854
3	23923	3	41500	3	23385	3	11188	3	90617	3	65941	3	55243	3	2164	3	17358	3	16001	3	39104	3	2148
4	74912	4	62923	4	38678	4	24691	4	53826	4	53849	4	79365	4	17363	4	2151	4	38619	4	9401	4	33116
5	79371	5	2211	5	78977	5	13990	5	66612	5	90615	5	39191	5	19586	5	33400	5	63238	5	4399	5	33309
6	90908	6	19489	6	90491	6	19491	6	90937	6	108703	6	22700	6	3109	6	11143	6	78957	6	19537	6	18311
7	23379	7	23947	7	66736	7	78886	7	9432	7	39108	7	16009	7	33302	7	19516	7	39145	7	3539	7	78964
8	55235	8	52405	8	52264	8	22670	8	19446	8	92875	8	19594	8	74919	8	23416	8	90638	8	66638	8	53832
9	95859	9	66694	9	65925	9	75824	9	33376	9	66730	9	90611	9	52442	9	33106	9	66705	9	55548	9	90940
10	16040	10	52250	10	39167	10	52265	10	3522	10	39197	10	2138	10	55396	10	37239	10	18332	10	39122	10	55229
11	6777	11	2144	11	74992	11	22452	11	17364	11	65923	11	18383	11	75823	11	11156	11	38627	11	66603	11	6785
12	38655	12	18388	12	18338	12	6789	12	95874	12	18356	12	23390	12	66726	12	9406	12	9914	12	78975	12	90950
13	64705	13	37232	13	9973	13	11172	13	4393	13	6800	13	55598	13	52224	13	39160	13	23381	13	16031	13	3534
14	41478	14	9499	14	23456	14	38610	14	78997	14	24684	14	53835	14	38707	14	91615	14	18316	14	38624	14	19435
15	55226	15	90460	15	74981	15	3505	15	64838	15	4360	15	79368	15	33120	15	63915	15	2100	15	2101	15	74903
16	90901	16	19564	16	38741	16	16032	16	39189	16	33396	16	64758	16	9968	16	55541	16	33343	16	23497	16	55362
17	2216	17	22654	17	55556	17	78884	17	74987	17	78881	17	2188	17	19442	17	79352	17	19544	17	18305	17	66763
18	33438	18	19566	18	74988	18	52238	18	64832	18	55354	18	18379	18	23946	18	66618	18	2124	18	52274	18	63742
19	75802	19	38725	19	2169	19	91623	19	90931	19	39184	19	33393	19	3540	19	55353	19	9457	19	66650	19	75821
20	108702	20	99649	20	18345	20	55245	20	23948	20	16019	20	55580	20	17355	20	90907	20	33104	20	55552	20	78956
21	39190	21	53844	21	92893	21	17360	21	9458	21	33426	21	78887	21	90948	21	2449	21	78989	21	69020	21	90902
22	52296	22	23451	22	11189	22	39139	22	18387	22	19557	22	95869	22	9956	22	11171	22	55363	22	4389	22	52142
23	66710	23	63912	23	78990	23	24689	23	19560	23	33460	23	65939	23	55526	23	37245	23	52218	23	22612	23	66654
24	74952	24	41495	24	90632	24	66656	24	35819	24	13994	24	90933	24	16029	24	16008	24	13981	24	63904	24	52148
25	90945	25	39113	25	41490	25	39142	25	2101	25	63248	25	24659	25	24682	25	19510	25	23939	25	108724	25	2179
26	22689	26	66768	26	66745	26	63233	26	55571	26	78883	26	18363	26	69040	26	92886	26	92895	26	9901	26	33354
27	78861	27	39165	27	52426	27	22494	27	74902	27	41487	27	4396	27	39107	27	52201	27	2181	27	22610	27	22681
28	55597	28	23395	28	33121	28	2201	28	90646	28	66759	28	17361	28	66740	28	66738	28	24681	28	23386	28	16004
29	59366			29	66683	29	4397	29	55388	29	18364	29	38683	29	52220	29	75800	29	74913	29	16037	29	91612
30	63728			30	9994	30	23469	30	75412	30	23493	30	90637	30	90603	30	55504	30	55586	30	33123	30	92878
31	9917			31	22693			31	66765			31	74929	31	74916			31	74969			31	39138

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă ung. r. priv. a XXIV-a va avea loc în 19 şi 21 Mai 1909.

Preţul losurilor clasei prime:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☞ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau şi prin ramburs. ☜

Mai uşor se comandă prin mandat poştal. Checuri poştale pentru plătirea liberă de porto stau gratuit la dispoziţia On. noştri muşterii. După fiecare tragere executată se vor trimite celor interesaţi listele oficioase de tragere. **Numerii de noroc de mai sus** se capătă exclusiv numai la

(132) 1—4

Casa de bancă Gaedicke, Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 11.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. **Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.**

Nr. 43 Sibiiu, Sâmbătă 18 Aprilie (1 Maiu) 1909. **Anul LVII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Din actele sinodului.

Raportul consistoriului în chestia scoalelor confesionale din arhidieceză.

(Fine)

b) Pentru susținerea școalei confesionale cu ajutoriu de stat ce nu trece peste suma de 200 cor. s'au declarat 39 comune bisericești, iar cu ajutoriu de stat, ce trece preste suma de 200 cor. s'au declarat 386 comune bisericești. Cele mai multe dintre aceste comune au petiționat deja după ajutoriul de stat și din rezoluțiile ministeriale, ce ne sosesc zi de zi, trebue să constatăm, că guvernul nu face greutăți la votarea aceluia. Multe comune bisericești, cari au sistemizat posturi învățătorești noauă, asigurând la salariul fundamental numai minimalul de 100 cor. și cerând completarea salariului fundamental și a cuincuenalelor prin ajutor de stat, li s'a votat cu prevenire suma necesară. Multor comune bis. cari până acuma au beneficiat de ajutoriul statului, li s'a votat urcarea pe baza unui simplu concluz al comitetului parohial, prin care comuna bis. să deobligă, că d. es. până la 1 Septemvrie 1910 își aduce edificiul școlar în stare neesccepționabilă. Despre puține comune bis. avem cunoștință, că li s'ar fi respins cererea pentru dobândirea ajutoriului de stat. Totul depinde dela opinia inspectorilor regești. De aceia consistoriul a stăruit a crea relațiuni mai armonice între organele noastre și inspectorii regești.

II. Cu ajutoriu din centru s'au declarat pentru susținerea școalei confesionale 103 comune bis. reclamând anual, numai la acoperirea salariilor fundamentale, afară de cele 48 mii cor. mai jos amintite, disponibile și ocupate deja, suma de preste 55 mii coroane. — Dacă dorim să realizăm punctul 6 din concluzul sinodal 127—1908, referitoriu la susținerea de școale confesionale cel puțin în locurile centrale din fiecare protopresbiterat, atunci Vener. Sinod arhidiecezan să binevoiască a ne pune la disposiție acoperirea necesară.

In reasumat:

a) Pentru susținerea școalei din mijloacele proprii s'au declarat comune bisericești 112, (15%).

b) 1. Cu ajutor de stat, ce nu trece suma de 200 cor. 39, (1.2%).

2. Cu ajutor de stat ce trece preste suma de 200 coroane 386, (51.52%).

c) Nu s'au declarat păn' acuma nici într'un fel 62, (8.3%).

d) Au abzis de susținerea școalei confesionale 60, (8%).

e) Ajutor din centru au cerut 103, (12%).

Pentru acoperirea atâtor trebuințe ardente avem la disposiție:

1. Din fondul școlar eparhial cor. 13,000·—.

2. Ajutor din fondul general cor. 4,000·—.

3. Dela universitatea săsească cor. 31,000·—. Cu totul cor. 48,000.

Pentru a putea veni în ajutor comunelor bis. tocmai acuma, când pericolul e mai mare, ne rugăm ca Ven. Sinod arhidiecezan:

1. Să revină asupra concluzului sinodal 129 din 1908 și ca mijloace pentru alimentarea fondului cultural înființat să decreteze deobligătoare resursele propuse de comisiunea școlară în punctul 8 din raportul său asupra actului consistorial Nr. 4472 Școl. din 1908.

2. Să voteze fondului cultural, respective fondului școlar eparhial câteva percente, anumit din toate fondurile arhidiecezane.

3. Să caute și eventuale alte resurse, ca pentru acoperirea trebuințelor școlare să avem anual un buget cel puțin de 100 mii cor.

B. Alte momente.

1. *Inscripțiile școlare.* Referitoriu la interpretarea corectă a dispozițiilor cuprinse în §-ul 17 din legea școlară cu privire la inscripțiunile școlare, s'a ivit deosebire de păreri între consistor și organele de inspecțiune ale statului. Consistoriul după litera legii judecând a dispus, ca pe toate acele edificii școlare, pe cari să află inscripție în limba română, să se pună și în limba statului, și încă la locul prim. In urmare afișarea inscripției în limba maghiară să condiționează de faptul, că este pe edificiu inscripție în limba română, sau ba? Organele statului și cele administrative au cerut, ca pe fiecare edificiu școlar să se pună inscripția necondiționat, amenințând cu pedepse până la 500 cor. organele noastre parohiale.

Consistoriul a remonstrat la guvern. Domnul ministru de culte și instrucțiune publică în respunsul său dă dreptate organelor sale subalterne, pentrucă în chestiuni de interpretare a §§-lor din lege normativă e intențiunea legislatoriului. In consecință pe fiecare edificiu școlar trebue să se pună inscripție. La stabilirea textului inscripției din nou am venit în conflict cu organele administrative, cari pretindeau, ca din textul inscripției să se elimineze atributul *„română“*, care determină mai de aproape caracterul național, și nu caracterul confesional al școalei. A trebuit din nou să întrevenim la dnul ministru pentru respectarea drepturilor noastre garantate în legile țării. De astădată dnul ministru a constatat, că dreptatea este pe partea noastră și prin rescriptul său dto 13 Noemvrie 1908 Nrul 115635, aproabă inscripțiile în textul următor:

„Görög-keleti román felekezeti népiskola“.

„Școala poporală confesională greco-orientală română“.

2. *Planul de învățământ.* In înțelesul § lui 19 din legea școlară, în toate școalele confesionale — ori beneficiază de ajutoriul statului, ori nu — limba maghiară are să se propună în așa măsură, ca elevii a căror limbă maternă nu e cea maghiară, după terminarea cursului al 4-lea să-și poată esprima gândirile în limba maghiară la înțeles, atât cu graiu viu, cât și în scris. Pentru ajungerea acestui scop instrucțiunea din limba maghiară are să se facă într'un număr de oare și după un plan de învățământ stabilit de guvern, în conțelegere prealabilă cu autoritatea confesională. Despre demersurile consistoriului în această cestiune am raportat sinodului cu actul nostru Nr. 12764—1907 Școl. cari demersuri s'au luat din partea sinodului cu aprobare la cunoștință, sub conclusul sinodal Nr. 125 din 27 Aprilie 1908.

Dnul ministru cu desconsiderarea în mare parte a gravaminelor ridicate din partea noastră față de proiectul său, a statorit planul de învățământ al limbei maghiare pentru școalele cu limbă de propunere nemaghiară, pe care l-a comunicat și consistoriului cu circulariul său din 14 Noemvrie 1908 Nr. 120000, și pe care l-a distribuit în mod gratuit tuturor învățătorilor. Esecutarea acestui plan, cu considerare la greutățile de tranziție, o cere numai treptat până la anul școlar 1911—12. După noul plan numărul oarelor de limba maghiară la o școală cu un singur învățător să urcă dela 8 la 13. Principiul e: să nu treacă jumătate de zi, în care elevii să nu converseze în limba maghiară. Să impune deci necesitatea revizuirii de urgență a planului de învățământ spețial pentru toate obiectele din școala poporală. In clar fiind cu tendințele art. de lege XXVII din 1907, care asigură teren tot mai larg instrucțiunei din limba maghiară, pentru cultivarea atribuțiunilor etnice ale credincioșilor noștri va trebui să căutăm mijloace de ocrotire și desvoltare în afară de

---

FOIȘOARĂ.

Muzeul „Asociațiunii“.

De *Oct. C. Tăslăuanu.*

Poporul nostru, străduindu-se să țină pas cu celelalte popoare din Ungaria, a primit cu multă însuflețire ideea înființării unui Muzeu istoric și etnografic. Și însuflețirea pentru această idee frumoasă n'a fost dintre cele trecătoare, căci ani dearândul s'au adus jertfe materiale însemnate pentru întruparea ei.

La 1905 s'a inaugurat palatul Muzeului din Sibiiu, aranjându-se, din acest prilej, splendide serbări culturale și o expoziție istorică culturală și etnografică, unică în feliul ei pentru noi Românii din Ungaria.

Dela această expoziție câteva obiecte au rămas propietatea Muzeului. De atunci nu s'a mai îmbogățit decât cu foarte puține. Ideea frumoasă, primită cu atâta însuflețire, a fost uitată dintr'odată. Se pare că mulți erau și sunt de credință că, după cele ce s'au făcut, acum avem un Muzeu Național, care ne asigură un titlu de mândrie culturală. Mulți își închipue, pe semne, că isprăvindu-se clădirea pompoasă de lângă parcul orașului Sibiiu, pe care s'a scris, cu litere aurite, „Muzeul Asociațiunii“, s'a ajuns scopul de a dovedi tuturora câți se perândează prin acest oraș, că poporul românesc din Ungaria e un popor ajuns la acel grad al civilizației și al conștiinței de sine, când înțelege importanța unui Muzeu pentru desăvârșirea vieții sale naționale.

Ceice se lasă însă legănați de asemenea iluzii, se înșală; căci realitatea e alta. Adevărul e, că suntem încă foarte departe de a avea un Muzeu și, prin urmare, mândria că am intrat în rândul popoarelor culte e cam prematură. E dureros, fără îndoială, să ne lipsim conștiința de un titlu de încredere în puterile noastre proprii și să mărturisim pe față că nu suntem ceeace mulți am vrea să fim. Dar nu trebue să ne sfiim a spune adevărul, până când nu e prea târziu, până când mai putem să ne reculegem și, așternându-ne serios pe lucru, să realizăm o idee frumoasă pe care am vrea cu toții, s'o vedem întrupată. E vremea să punem cruce închipuirilor deșarte și, adunându-ne puterile, să facem din „Muzeul Asociațiunii“ o instituțiune vrednică de numele ce-l poartă. Căci a zidi o clădire pompoasă, a destina un etagiu întreg (8 odăi) pentru colecțiunile istorice și etnografice și a le ocupa cu câteva sute de obiecte, adunate la întâmplare, nu înseamnă a avea un Muzeu. Nu înseamnă mai mult, decât dorința de a-l avea, care, fără muncă continuă și sistematică, va rămânea pentru totdeauna foarte departe de ceeace trebue să fie un muzeu.

Inființarea unui Muzeu, bineînțeles, nu e de loc ușoară, mai ales pentru popoarele sărace și lipsite de o organizare conștientă, cum suntem noi. Numai cine s'a ocupat serios și în practică cu asemenea chestiuni, își poate da, pe deplin, seama ce va să zică a face un Muzeu. Chiar și atunci, când asemenea instituțiuni se bucură de sprijinul statului, înaintează foarte cu greu. Muzeul etnografic din Budapesta abia în anii din urmă, când statul a jertfit pentru el sute de mii de coroane, a început să se apropie de țintă. Muzeul de artă națională (sau „muzeul neamului românesc“, cum ar dori să-l numească dl Tzigara-Samurcaș) din București, deși există de vre-o opt ani și s'au cheltuit sume însemnate pentru el, se găsește la începutul începutului. Abia de doi ani se lucrează mai sistematic pentru înzestrarea lui și astăzi, recunoscându-se însemnătatea lui națională, statul i-a pus la dispoziție suma de 14,000 lei anual, ca să-și facă instalațiunile corespunzătoare[1]. Și poate peste câțiva ani cei ce-l conduc, cu atâta stăruință, vor reuși să facă din el un așezământ de mare însemnătate pentru arta noastră națională.

Pentru noi, cari suntem lipiți pământului de sărăcie, cari n'avem nici o sumă în budgetul Asociațiunii pentru înzestrarea Muzeului, e dela sine înțeles că lucrările nu pot înainta. A aduna toate dovezile trecutului nostru, toate comorile artei țărănești și toate obiectele, cari ne sunt indispensabile pentru cunoașterea vieții poporului românesc, fără a avea la îndemână mijloace materiale și oameni devotați cauzei, e o problemă cât se poate de grea. Atunci, când s'a făcut zidirea pentru „Muzeul Asociațiunii“ s'a scăpat din vedere că înzestrarea, instalarea și întreținerea lui reclamă cheltueli însemnate, fără de cari e menit să rămână o instituțiune predestinată morții.

Dar stăm în fața unui lucru împlinit. Palatul există, iar odăile unui etagiu întreg nu pot rămânea goale. Muzeul trebue făcut! Și încă cât mai repede!

Dacă ne vom încrucișa mânile pe piept și vom ridica din umeri în fața greutăților, gândindu-ne cum ar fi fost mai bine să se facă toate dela început, nici Muzeul nici neamul românesc nu va câștiga nimic.

Nu există însă greutate, care să nu se poată învinge prin muncă și stăruință.

(Va urma).

---

[1] V. Al. Tzigara-Samurcaș, Muzeul neamului românesc. Minerva 1909.

școală, prin înființarea de cursuri pentru adulți, prin înființarea de biblioteci poporale, prin înființarea de cursuri de cântări, prin aranjarea de concerte, teatre, petreceri și șezători literare, etc. etc. — Garanța cea puternică însă va fi valoarea individuală a învățătoriului confesional.

Ne trebue învățători însuflețiți pentru chemarea lor, destoinici și mai presus de toate: caractere tari ca stânca de granit.

Sibiiu, din ședința Consistoriului arhidiecezan ca senat școlar, ținută la 26 Martie 1909.

Ioan Mețianu m. p.,
arhiepiscop și metropolit.

„Politica nouă naționalistă“.

(Urmare.)

Nimic nu e mai natural, decât ca, în urma legii reacției, amărăciunea celor de altă limbă, timbrați de element „*dușmănos națiunei*“ și ca atari necontenit suspicionați, desconsiderați, ba în limba și cultivarea lor mai mult împedecați decât sprijiniți, să crească mereu, și ca paralel cu măsurile de constrângere și retorsiune, anume: forțarea limbei, oprirea manualelor de școală, știrbirea autonomiei bisericești, reglementarea draconică a presei lor, și alte multe dispoziții inoportune, esagerate și vexatorii, să crească agitația și resistența celor de altă limbă, pentrucă pe lângă o astfel de progresivitate a „*direcției naționale*“ își văd periclitată biserica, instituțiunile, ba și individualitatea etnică, și în o astfel de dispoziție sufletească se apropie toți de direcția intransigentă.

Cu toate acestea s'au aflat în sinul naționalităților bărbați cu judecată calmă, cari privind cu inimă îndurerată la agitațiile provocate de „*direcția națională*“, s'au angajat la munca estrem de grea și nemulțămitoare a împedecării curentului primejdios, la liniștirea spiritelor și aplanarea contrastelor.

Scopul acesta l-au avut în vedere aderenții direcției moderate, născută în sânul naționalităților, cu pășirea lor desinteresată și curagioasă, care a aflat resunet și la elementele maghiare cu gândire mai calmă, și a fost primită în mod simpatic și din partea presei. Dar intreprinderea lor nobilă și fără îndoeală patriotică a îngreunat-o în mod estraordinar indiferența neînțeleasă, pe care au manifestat-o până acuma conducătorii politici și manuatorii puterii publice față de această mișcare, prin aceea, că pe inițiatorii acțiunii de pace naționalistă nu i au împărtășit nici de cel mai mic sprijin moral. Ba li s'a făcut parte de o surprindere și mai curioasă. Unii dintre politiciani și publiciști, apostolii direcției intransigente naționale, iau posiție, nu numai în contra „*ultraiștilor*“ ci și în contra „*moderaților*“ naționaliști, și ținând de periculoasă credința politică și a acestora, având în vedere consecvențele, perhorescheză orice apropiere de ei și orice concesiune. Nici nu vreau să audă de „*sanarea grovaminelor*“, ori chiar de „*concesiuni*“, pentrucă în acestea văd ei întărirea inimicului, slăbirea maghiarimei, deci împedecarea clădirei statului național maghiar. „Moderații, — zic ei, — numai pentru aceea sunt moderați, pentrucă știu că sunt slabe naționalitățile, ori că nu sunt încă destul de tari, pentru a putea lua lupta cu maghiarimea. Dar și ei într'acolo merg, încâtrău merg estremiștii: spre întărirea naționalităților! Și cum își ajung scopul, scapă terenul de sub picioare și mulțimile se duc earăși cu estremiștii“.

Domnul Réz Mihály, în present cel mai marcant representant al direcției naționale, le imputa într'un articol din „Pesti Napló“ chiar și aceea, că și ei, întocmai ca „*ultraiștii*“, vreau să fie considerate naționalitățile de individualități politice, doresc deci așa ceva, ce duce în mod necesar la federalism, la resturnarea ordinei de drept public. Dar presupunarea e necorectă, pentrucă stă în contrast cu declarațiunile de până acuma ale moderaților, cari stând pe basa art. de lege 44 dela 1868, n'au dorit niciodată să fie considerate naționalitățile de corpuri politice, de națiuni speciale, ci numai de corpuri etnice, membre ale națiunii politice ungare, de cari le recunoaște legea de naționalități.

Greșesc deci și comit greșală fatală politică aceia, cari iau posiție, nu numai în contra politicei naționaliste, ci chiar și în contra naționalităților, în contra ultraiștilor și în contra moderaților deopotrivă, atribuind acestor din urmă, că prin pășirea lor recunosc, că sunt slabe naționalitățile. Din astfel de premise greșite în fond se poate ajunge apoi numai la concluziuni greșite, anume, la aceea, că logica politică pretinde politica cea mai intransigentă, asuprirea fără milă a naționalităților, ba dacă se cere, sdrobirea lor desăvârșită.

Chiar și presupunerea, că sunt slabe naționalitățile, aflu că e greșită, dupăce naționalitățile din patrie, și mai ales Românii, cu începere dela 1848 s'au întărit din punct de vedere cultural și economic, nu numai cu privire la număr, ci și politicește. Dar trebue să protestez în mod categoric în contra presupunerii, ca și cum această situație a naționalităților, *conștiența că ele sunt slabe*, ar fi format motivul punerei la cale a acțiunei patriotice moderate. Pășirea aceasta a isvorât numai din convingerea, că cei de altă limbă, și mai ales Românii, sunt avizați la maghiarime față de primejdia slavă, deci garanța cea mai puternică a esistenței lor etnice o pot vedea într'o Ungarie tare!

Dar o țară numai așa poate fi tare, dacă popoarele ei țin la olaltă, dacă se valorează *lângă olaltă*, iar nu unul în contra celuialalt. Și condiția sine qua non a unei împreună lucrări congruente și armonice este respectarea reciprocă a drepturilor, satisfacerea intereselor juste. Iată de ce solicităm sanarea gravamenelor, lucru fără de care nu se poate face liniștirea spiritelor, nici desarmarea intransigenților, și prin urmare nu se poate crea nici pacea dorită! (Va urma).

Detronarea Sultanului.

Sultanul Abdul Hamid aparține trecutului și istoriei, care-l va judeca cu asprime pentru faptele sale nu prea corecte. Marți după ameaz, la oarele două și jumătate, osută și una de salve de tunuri au anunțat poporațiunei din Constantinopol, că Abdul Hamid e detronat din partea adunării naționale, și că în locul seu a fost proclamat sultan principele *Reșad*, fratele cu doi ani mai tiner al fostului sultan Abdul Hamid, acum în etate de 65 ani.

O delegație a adunării naționale a adus la cunoștința fostului sultan că e detronat, și o altă delegație a comunicat principelui *Reșad* îmbucurătoarea veste, că e proclamat sultan al Turciei, în locul detronatului seu frate. Reșad a luat la cunoștință comunicarea ce i s'a făcut, apoi a declarat, că dupăce aceasta e voința și dorința națiunei, *primește* demnitatea de sultan al țării. Noul sultan a luat numele de Mohamed V și la orele 3 d. a. a mers la ministeriul de războiu pentru a pune jurământul. Aci se aflau toți dignitarii țării, cari au primit cu ovațiuni pe noul sultan. Guvernul turcesc s'a compus de nou, sub prezidenția prezidentului camerei Achmed Riza. Din guvern fac parte și 2 creștini. Fostul sultan a fost escortat sub pază militară la Salonic, (nu în Asia-mică, cum se spunea la început) unde rămâne internat și pus sub pază severă, până va fi judecat de un tribunal anume instituit spre scopul acesta. Puterile mari au luat la cunoștință urcarea pre tron a noului sultan.

Din parlament.

Ședința de Luni (6 Aprilie n.) a dietei.

Prezidentul a deschis-o la orele 11 și a dat cuvântul prim ministrului *Wekerle*, care în mijlocul unei tăceri mormântale comunică dietei, că guvernul a luat hotărâre, în consiliul de miniștri ținut în ziua premergătoare, *să dimisioneze*, din motivul, că nu a căzut de acord cu guvernul Austriei în privința băncii de cartel. Face deci propunere, ca dieta să nu țină ședințe până după aplanarea crisei.

Vorbește după el deputatul *Holtsy Pál*, în numele partidului independist, și declară, că ia la cunoștință cu adânc regret dimisia guvernului. Propunerea primministrului o primește. Mai vorbește deputatul Szappanos, croatul Medakovits, preotul catolic Hock, și Kossuth, ministrul de comunicațiune și comerciu, apoi se suspinde ședința pe scurtă vreme. După redeschidere mai vorbesc deputații Bozoky și Nagy György, și în urmă rostește deputatul român Dr. *T. Mihali*, prezidentul clubului naționalist, vorbirea următoare:

„Onorată Cameră! In urma demisionării guvernului țin să fac în numele partidului meu următoarele declarațiuni. (S'auzim!)

Problema ce a avut de resolvat acest guvern de transiție, a fost să realiseze îndată dupăce va fi isprăvit cu resolvirea chestiilor curente, *reforma electorală*. Noi partidul naționalităților ne-am folosit de tot prilejul pentru a îndrepta atențiunea guvernului asupra acestui fapt, solicitându-i împlinirea celei mai de căpetenie datorințe ale sale. (Așa-i!) Că guvernul de fapt aceasta avea de făcut, apare lămurit din pactul încheiat între Coroană și coaliție, apare mai departe și din mesagiul de tron, unde se spune mai presus de orice îndoială, că imediat după resolvarea afacerilor curente guvernul este dator să aducă lege în chestia reformei electorale, fără să mai țină cont de alte chestiuni politice. (Aprobări în băncile naționaliștilor). Noi ne-am esprimat regretele noastre pentru faptul, că guvernul n'a voit să satisfacă îndatoririlor sale, iar azi constatăm, că de fapt guvernul este de vină, că nici până azi sufragiul universal nu este inarticulat în lege. Nu odată am declarat aici în cameră, că ținem de necesar, ca drepturile și postulatele tuturor popoarelor din țară să se respecteze deopotrivă. (Aprobări la naționaliști). Am accentuat mai de multeori, că guvernul nu numai că n'a satisfăcut îndatorirei sale, dar pe urma neîmplinirei datoriei sale, pretutindenea în țară s'a arătat cea mai mare nemulțumire. (Aprobări la naționaliști. Contestări în stânga). Am făcut trista esperiență, că guvernul în loc să respecteze legile esistente, a tăbărât asupra conducătorilor naționalităților, aruncându i în temniță și persecutând orice tendență de democratisare. (Voci din stânga: Bine a făcut! Mișcare și sgomot în stânga. S'auzim! — în băncile naționalităților). Drept aceea nu voi să mai repetez ceeace am spus în atâtea rânduri. (Mișcare în stânga). Constat numai, că până când guvernul nu întră în ogașa democratismului, până când aspirațiile juste ale naționalităților nu vor fi împlinite, o desvoltare pacinică în această țară nu va fi cu putință, nici marile chestiuni ale țării nu se vor putea resolva. (Așa e! — în băncile naționalităților).

Și de oarece guvernul a lucrat contrar acestor principii, noi partidul naționalităților n'avem nici un motiv să regretăm căderea guvernului, din contră, demisiunea *o luăm cu bucurie la cunoștință*. (Aprobări la naționaliști. Mișcare și sgomot în stânga). Cu ocasiunea aceasta declar, că interesele țării pretind, ca locul guvernului demisionat să l ocupe un astfel de guvern, al cărui program să fie *democratisarea țării și împlinirea tuturor pretenziunilor naționalităților*. Atunci și desvoltarea pacinică a țării va fi asigurată. Iau la cunoștință demisionarea guvernului“. (Aprobări la naționaliști).

A mai vorbit Polonyi, fostul ministru, și de nou prim-ministrul Wekerle, iar dieta primește propunerea guvernului de a se amâna ședințele camerei până după resolvarea crisei.

Propunerea lui Nagy György, ca dieta să decreteze înființarea băncii independente maghiare, prezidentul nu o pune la vot. Deputatul Baloghy adresează o interpelare guvernului, la care i se dă răspuns, apoi ședința se închide la ora 1.

† Mihail Cirlea.

Abrud, 27 Aprilie n.

Sărbătorile sftelor Paști, pe lângă bucuriile lor, ne au adus anul acesta și o întristare, care cu greu va putea fi ștearsă. După îndelungatele suferințe, ne așteptam la primirea tristei vești, dar când în Sâmbăta sfintelor Paști de odată cu zorile se lățește faima că *Mihail Cirlea* not. pub. reg. e mort, — o îngrijire și întristare adâncă se vedea a fi cuprins pe fiecare dintre noi.

Intristarea noastră era cu atât mai mare, cu cât știam, că perderea, ce o suferim, e nu numai a noastră, a Abrudenilor, ci a bisericii și națiunii întregi.

Din tinerețe *Mihail Cirlea* a purtat un interes viu tuturor mișcărilor culturale românești. Unde trebuința era mai mare acolo eram dedați a-l vedea ajutând și încurajând.

Ca fiu credincios al bisericii, *Mihail Cirlea* s'a distins totdeauna prin zelul neobosit desvoltat în scopul progresului acestei biserici. Din motivul acesta el a fost ales neîntrerupt deputat, atât la sinodul arhidiecesan, cât și la congresul național bisericesc.

Inmormântarea i s'a făcut în 29 Martie v. Dumineca sfintei Invieri, la oarele 3 p. m. Conform dispozițiunilor testamentare, ca preot celebrător a funcționat numai parohul local, dl protopresbiter Petru Popoviciu. *Răspunsurile le-a dat corul bisericii din Abrud-sat.*

Deși era ziua primă a sfintelor Paști, când fiecare petrece mai mult în cercul familiei sale, totuși piața principală a orașului nostru era ticsită de popor și inteligență, din loc și jur, care a alergat să dea valorosului răposat ultimul onor. Intre cei presenți am putut nota, afară de număroasele rudenii: corpul ofițeresc din loc, magistratul orașului în frunte cu primarul, comitetele parohiale din Abrud și Abrud-sat, comitetul reuniunii femeilor din Abrud, Abrud-sat și jur, în frunte cu zeloasa presidentă Ana Filip, și întreagă inteligența română și străină din loc. La oarele 4 p. m. sicriul purtat de maestri și negustori tineri din loc e scos din curte în piață, unde grupându-se lumea în ordine se face plecarea la cimiterul bisericei greco ort. Ajungând la biserică se continuă serviciul înmormântărei, după terminarea căruia, dnul *Ioan Teculescu*, protopresbiter în Alba Iulia, ca delegat al Ven. Consistor arhidiecesan urcă amvonul și în o cuvântare pătrunzătoare în numele Ven. Consistor dă expresiune durerii ce o simte biserica întreagă prin perderea acestui valoros bărbat.

In numele societății române din Abrud și a reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur î-și ia rămas bun dela decedatul parohul gr. cat. *Ioan Simu.*

După înmormântare rudeniile și o parte dintre însoțitori se reîntorc la casa răposatului unde desfăcându se testamentul se cetește în întregime. Iubirea de neam și biserică a dovedit-o fericitul *Mihail Cirlea* și prin faptul, că întreaga sa avere a testat-o Ven. Consistor Arhidiecesan, cu menirea deja să înființa o fundațiune *pentru sprijinirea muzicei naționale și bisericești.*

Odihnească în pace! *S.*

Din B.-Huedin.

Expoziție de lucruri de mână.

La nordul „Vlădesei“ lângă linia ferată principală Brașov-Budapesta, e situat opidul B.-Huedin. Centru comercial însemnat, vestit însă mai mult prin târgurile sale anuale de țară. In acest orășel unguresc, nu de mult au prins rădăcini și Românii — mai cu samă prin înființarea băncii „Vlădeasa“. Românii în timpul din urmă au început a se pronunța tot mai bine, dând semne de viață românească. In anii trecuți prin aranjarea mai multor producțiuni teatrale-declamatorice, cu concursul unor studenți universitari din Cluj, au dat dovadă, că sufletul unei mișcări sociale românești nu lipsește; în anul acesta prin sforțările însuflețite și binechipzuite de a ridica un lăcaș sfânt întru mărirea lui Dumnezeu s'au validitat și mai mult ca Români și creștini totodată.

In scopul augmentării fondului pentru edificarea bisericii române din B.-Huedin, conducătorii afacerilor administrative bisericești au aflat de bine a aranja o tombolă și un concert cu concursul mai multor tineri universitari din Cluj. Atât tombola, cât și concertul aranjat în Dumineca Tomei au succes peste așteptare.

Cu aranjarea tombolei a fost însărcinat un comitet adhoc compus din inteligența din centru și jur. In urma apelurilor făcute din partea comitetului au incurs vre-o 600 obiecte din diferite locuri, cari s'au espus spre vedere publică în sala cea mare a hotelului „Tigriș“ din B.-Huedin din 4—16 Aprilie c.

Lucrurile de mână au fost aranjate cu adevărat gust estetic de doamna Elena Căciulă și domnișoara Vioara Poruțiu, încât asupra vizitătorului au făcut o impresie din cele mai plăcute. Deja la intrare simțeai o atmosferă curat românească, care domina întreaga sală. Au fost espuse tot felul de lucruri de mână originale și imitații, dela ștergarele cele mai simple până la covoarele cele mai elegante, tablouri pictate și brodate, argintării, două costume din România, și un drăguț costum săliștenesc.

Din lucrurile expuse se putea observa o emulare, o ambiție în direcție sănătoasă, isvorâtă din porniri nobile, ale doamnelor și dșoarelor române, cari în urma apelurilor făcute — care de care a grăbit să trimită ce-i caracterisează mai bine priceperea și casa. Obiectele colectate de pe la țărancele noastre din B.-Huedin și jur (mai cu samă din Almașul-mare, Așchileul mic, Fildul de mijloc, Nădășel, Bociu etc.), denotă originalitatea și iscusința mânei de românce. Nu pot să trec cu vederea nici admirabilul tablou, care represinta pe Tudor Vladimirescu în costum oltenesc, pictat cu adevărat simț artistic de dna Laura Ranta din Cluj.

Felul cum a fost aranjată expoziția a mulțămit în deajuns publicul visitător. Unele scăderi, ca d. e. lipsa totală a costumelor curat țărănești din jurul Huedinului, pe viitor se pot îndrepta ușor. De altcum scopul n'a fost a se aranja o expoziție în toată regula, ci numai întâmplător. Insurgând pentru tombolă lucruri de mână de valoare, comitetul aranjator a aflat de bine a le expune spre vedere publică, împlinindu-și astfel una din multele datorințe naționale. Lipsa unei astfel de expoziții a fost simțită și e de dorit a se aranja prin toate centrele locuite și de Români. Mai cu samă, prin astfel de expoziții se cultivă o parte constituitivă a individualității noastre etnice, care contribue la ființa și întărirea noastră națională. *M.*

NOUTĂȚI.

***Sâmbătă 1 Maiu** e zi de răpaus pentru întreaga muncitorime, prin urmare nu se lucră nici în tipografia noastră. Numărul proxim al ziarului nostru apare deci* Mercuri *la orele obicinuite.*

*

Dela Asociațiune. Intr'una din ședințele din urmă ale comitetului central, secretarul administrativ și custode, dl *Tăslăuanu,* a cetit un raport despre starea, în care a găsit Muzeul și despre lucrările ce le-a făcut. Raportul îl publicăm în numărul de astăzi al foii noastre. In legătură cu acest raport, comitetul central a decis: *a.* închiderea Muzeului pentru public până când se va termina inventariarea, catalogarea și aranjarea lui. Aceasta se va aduce la cunoștința publicului printr'un aviz pus pe poarta Muzeului; *b.* angajază pe timp nedeterminat o persoană ajutătoare la lucrările de inventariare și catalogare din Muzeu; *c.* votează pentru aranjarea instalațiunilor și pentru înzestrarea Muzeului, cari se vor face sub îngrijirea dlui Octavian C. Tăslăuanu, suma de 1000 cor. din fondul general, afară de sumele încassate din răscumpărarea felicitărilor de anul nou și din încassările seratelor muzicale și literare; *d.* dispune, ca unul dintre servitori să stee în permanență în serviciul Muzeului.

*

Curtea regală română va lua reședința de vară la Sinaia, după cum scriu ziarele din București, încă în cursul săptămânei viitoare.

*

Moștenitorul de tron german a dat 2000 de lei pe seama săracilor din București.

*

Alegere nimerită. Domnul *Gheorge Tulbure,* unul dintre cei mai de valoare membri ai clerului nostru tiner, a fost ales din partea sinodului arădan asesor consistorial ordinar, în senatul bisericesc, la Oradea-mare.

*

Muzica militară din Sibiiu. Incepând cu ziua de mâne, 1 Maiu, muzica regimentului din Sibiiu va cânta în fiecare *Marți* după amiează dela 4 și jumătate până la 6 oare pe promenada de sub arini. In caz dacă timpul e ploios în zi de Marți, muzica are să cânte în zi de *Joi,* la aceeaș oră. — Muzica militară de *Vineri* seara, în fața palatului comandantului de corp, va avea loc ca și în anii trecuți.

*

Accidente pe linia ferată. In gara dela Deva s'au întâmplat în zilele acestea două accidente. A deraiat locomotiva unui tren de marfă. Celelalte trenuri au suferit întârzieri de 4—5 ore. Al doilea accident s'a produs din cauză, că s'a frânt osia unui vagon, iar vagoanele următoare ale acestui tren tot de marfă s'au îngrămădit peste olaltă. S'au sfărâmat 11 vagoane. Persoane nu s'au nenorocit.

*

Teatru în Sibiiu. Dumineca în 2 Mai st. n. se va da în casa națională o reprezentație teatrală cu concursul artiștilor dramatici Z. și O. Bârsan.

*

Cadavru găsit. In hotarul satului Porcești o patrulă de jandarmi a dat într'un tufiș peste cadavrul unui țăran îmbrăcat românește. Lângă capul sfărmat s'a găsit o săcure și o piatră cu urme de sânge. Se bănuește o crimă. Cadavrul nenorocitului a fost recunoscut: este al lui Nicolae Dragomir, om de 74 de ani, din Porcești.

*

Planeta Marte. Directorul Pickering dela observatorul unei universități din Statele-Unite, cum scriu ziarele engleze, va încerca în Iulie a. c. să între în legătură cu locuitorii planetei Marte. In luna lui Iulie planeta aceasta va fi la cea mai mare apropiere de pământ. Se vor trimite atunci semnale luminoase către Marte, cu ajutorul unei uriașe oglinzi.

*

Pentru Gambetta. Dumineca s'a inaugurat la Nizza monumentul marelui patriot francez de odinioară *Gambetta.* Fallières, prezidentul republicei, a asistat cu o strălucită suită la festivitatea dela Nizza. Ministrul Clemenceau a rostit un discurs despre Gambetta ca bărbat politic. S'au schimbat telegrame cordiale între prezidentul republicei și între regele Italiei Victor Emanuel și regele Alfonso al Spaniei.

*

Descoperire paleontologică interesantă s'a făcut în timpul din urmă la Starnuria în Galiția. Săpându-se o galerie subterană, lucrătorii au găsit un mamut și un rinocer gigantic. Primul din aceste animale din nefericire a fost întru câtva stricat prin lovituri, pentrucă lucrătorii la început nu și-au dat seamă de natura obstacolului întimpinat, al doilea însă a putut fi scos intact. Starea de conservare în care s'au găsit aceste cadavre se datorește faptului, că ozocherita a impregnat toate părțile putrezibile. Interesantele animale au fost duse la muzeul din Lemberg.

*

Convenția comercială cu România. Convenția de acum încheiată între România și între Austria și Ungaria a micșorat de o parte taxele vamale pe mai multe articole industriale austro-ungare și a dat dreptul de altă parte României de a exporta în Austria și Ungaria un număr însemnat de boi, porci și oi — sub formă de carne. Scăderi la taxă a făcut România pentru pălării țărănești, stofe de lână imitând mătasa, doage și traverse de stejar lucrate cu barde, țăsături de cânepă și in, manșete, gulere și plastroane, celuloză, porțelan, mărgele de celuloid, ape universale naturale, petrii de granit și bazalt ș. a. România are drept se esporteze 10 mii de vite cornute și treptat până la 35.000 pe an, 70 de mii de porci progresiv până la 120 de mii de bucăți, iar cantitatea anuală de 100 de mii de oi rămâne staționară.

*

Cutremurul din Portugalia, întâmplat în zilele acestea, a pricinuit mari pustiiri în toată țara. Comunele Benavente și Samora Coreia au fost distruse. S'au găsit 40 de cadavre sub dărâmăturile caselor. Sunt o mulțime de răniți. Cutremurul de pământ a fost simțit pretutindenea în Portugalia și Spania. Multă lume de spaimă a sărit pe ferestri. Mai în toate orașele s'au dărâmat sau au crepat ziduri de case și de turnuri, clopotele au început să sune, și ceasornicele turnurilor s'au oprit. Poporațiunea în parte a rămas și noaptea pe strade și în piațe. Cutremurul a fost simțit și de corăbiile din porturi. Cete număroase de pești înotau spăriați la suprafața apelor. Poporul crede, că cutremurul acesta este o pedeapsă cerească pentru afișurile lipite toomai în diminența zilei pe zidurile Lisabonei, unde erau tipărite vorbele: „Cristos n'a fost“.

*

La „fondul Episcopul Nic. Popea pentru masa învățăceilor meseriași“ au mai dăruit: Ioan Albu, sodal cismar (orig. din Glâmboaca) 1 cor., Ioan Baciu, învățăcel cismar (orig. din Crăciunelul-sup.) 2 cor., Nicolae Borzea, protopresbiter (Făgăraș) 1 cor., Romul Moldovan, franzelar (Năsăud) 5 cor., Zosim Cichindelean, învățăcel cismar (Alțina) 1 cor., Vic. Tordășianu, prezid. 10 bani și G. Șonean, învățăcel cismar (Ruși) 1 cor.

*

Fasificători de vin osândiți. Am luat notiță în nrul nostru din Sâmbăta trecută despre cantitățile colosale de vin falsificat ce s'au descoperit în Pesta-nouă. Firma de acolo Singer Mór, mare negustorie de vinuri a întrebuințat la fabricarea vinului într'un scurt restimp sacharin în preț de 40 de mii de coroane, afară de alte esențe trebuincioase găsite în considerabilă cantitate cu prilejul perchiziției. Pertractarea a ținut mai multe zile. Au fost pedepsiți: Singer Mór, primește 30 de zile închisoare și plătește amendă de 500 cor. plus cheltuelile de proces, soția sa 10 zile închisoare și 200 cor. amendă, Baros Gábor, negustor, 30 de zile și amendă de 300 cor., alte cinci persoane vinovate sunt pedepsite tot cu acelaș fel de pedeapsă. Peste șase sute de litri de vin, cât s'a mai găsit în magazinul negustorului Singer, s'a confiscat. Poliția cercetează acum să afle și pe cârcimarii și comercianții, cari au cumpărat din vinul lui Singer, și dacă se va dovedi că au știut de falsificarea aceasta, vor fi și ei pedepsiți.

*

E interesant anunțul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici, cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Mare e norocul lui Kiss! E în general cunoscut, că planul loteriei de clase ces. ung. priv. oferă cele mai favorabile șanse de câștig. Pe lângă câștigurile cele mari are un număr colosal de câștiguri mai mici și îndeosebi împrejurarea, că jumătate din lozurile puse în circulație, așadar tot al doilea loz — sigur câștigă, e causa că toate păturile poporațiunii își încearcă norocul. Mii și mii de oameni au ajuns pe calea aceasta dintr'odată bogați. Tragerea primei clase a loteriei de clasă va avea loc deja în 19 și 21 Maiu. Incercați-vă și dvoastră norocul și cumpărați un los în colectură principală Carol Kiss & Comp., Budapesta, Kossuth Lajos u. 13, pentrucă acela își servește conștiențios mușterii, căci mare e norocul la Kiss!

Cărți și reviste.

„Cartea de Aur“. Din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coroana ungară“*, de *Teodor V. Păcățian*, au apărut până acuma *patru* volume, și se află puse deja sub tipar alte *două* volume, — al V-lea, în care se cuprind vorbirile deputaților români rostite în dietă în ciclul parlamentar 1869—72, și al VI-lea, care conține mișcările politice-naționale ale Românilor din statul ungar până la anul 1881, când s'a stabilit programul național dela Sibiiu. Volumele apărute se vând cu câte 10 coroane exemplarul nelegat și 12 coroane exemplarul legat, și se pot comandă dela autorul în Sibiiu (Nagyszeben). Prețul se poate plăti și în rate.

*

„Transilvania“, organul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, anul 1909, numărul II, Aprilie—Iunie, a apărut, cu cuprinsul următor: † Alexandru de Mocsonyi. Oct. C. Tăslăuanu: Muzeul „Asociațiunii“. Iosif Popovici: Eufronul. Romul Simu: Situația noastră economică și mijoacele pentru îndreptarea ei. B. Densușianu: Densușiu. Oct. C. Tăslăuanu: Oameni și fapte: Ioan Axentie Severu. Basiliu Bașota Moțiu Dimbul. Dr. I. Lupaș: Documente istorice: Trei scrisori dela sfârșitul sec. XVIII. Dr. C. Lacea: Biblioteca veche a bisericii sf. Nicolae din Brașov. Dr. Nicolae Drăganu: Limbă și istorie. Dări de seamă: (Dr. I. Ursu.) Die auswärtige Politic des Peter Rareș, Fürst von Moldau (Ion Matei.) Cronică: Iancu — în lumină străină (I. Lupaș). Biblioteci poporale (O. C. T.) Două greșeli generale și supărătoare (Axente Banciu). Abecedarul pentru analfabeți. (T.) Oct. C. Tăslăuanu: Partea oficală: Ședința II-a a comitetului central al „Asociațiunii“ ținută la 25 Februarie 1909. Ședința a III-a a comitetului central al „Asociațiunii“, la 25 Martie 1909. Ședința a IV-a extraordinară a comitetului central al „Asociațiunii“, ținută la 2 Aprilie 1909. Seratele literare și artistice ale „Asociațiunii“. Cărți primite gratuit pentru Biblioteca „Asociațiunii“. (Notițe bibliografice.) Ilustrațiuni: Alexandru de Mocsonyi. Satul Hordou (lângă Năsăud). Biserica lui Horia din Albac. Casă veche din Orlat. (1805.) Curte țărănească din Topârcia. Casa primarului din Rodna-nouă, făcută de el însuș. Interiorul unei case de Moț din Munții-Apuseni. Interior de casă țărănească din Rodna-nouă. Furcă de tors din Tilișca. Port din Poiana Sibiiului. Port din Banat. Eufonul. Mausoleul (biserica gr. cat.) din Densuș. Ioan Axentie Severu (fotogr. 1891). Basiliu Bașota Moțiu Dimbul (fotogr. 1901).

Poșta ultimă.

Crisa.

Primirea politicianilor maghiari în audiență din partea Monarhului se va începe săptămâna viitoare. E și aceasta o simplă formalitate, cerută de usul de până acuma, pentrucă cercurile politice dela Viena sunt convinse, că *Wekerle* are să remână ministru-prezident, însă ceialalți membri ai guvernului vor fi luați *toți* din partidul kossuthist.

Noul guvern va avea o singură misiune de împlinit, (pe lângă votarea necezităților de stat) anume: *crearea unei legi noi electorale.* Se svonește, că atât Maiestatea Sa, Monarhul, cât și Moștenitorul nostru de tron, care a primit Luni în lungă audiență pe prim-ministrul *Wekerle*, a accentuat cu multă tărie *necesitatea modificării legii electorale.*

Pe 14 Maiu e așteptat la Viena Impăratul Wilhelm al Germaniei, care vine în visită la Monarhul nostru, și se crede, că până atunci crisa ungară va fi resolvată, pe basa următoarei înțelegeri, la care va ajunge Coroana cu partidul independist, majoritatea parlamentară: Dieta se facă fără amânare legea nouă electorală, iar cu privire la bancă se voteze un provisoriu de câțiva ani. După votarea reformelor electorale, dieta va fi disolvată și se fac alegeri noi pentru dietă, sub lozinca băncii.

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulație numai apă minerală, naturală ungară.

Prețul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferințelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, regele apelor minerale . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinței de rărunchi . . . . 24 fil.

Borhegyi, pentru intețirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon-Salutaris . . . .
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinței cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebați medicul D-Voastră și veți auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** și plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 16—31

Depozite la: I. B. Misselbacher și L. Fuchs în Sibiiu.

Institutul de credit si econ. „LUMINA" soc. pe acţii.

Avem onoare a aduce la cunoştinţa On. public, că banca culturală **„Lumina"** cu sediul în Sibiiu (Nagyszeben), Str. Cisnădiei Nr. 7, îşi începe activitatea pe ziua de **1 Mai 1909 st. n.**

Banca „Lumina" se va ocupa cu toate operaţiunile de bancă şi în deosebi va acorda împrumuturi:

a) personale pe lângă obligaţiuni cu cavenţi,

b) cambiale cu 2 giranţi sau cavenţi,

c) cambiale cu acoperire hipotecară,

d) hipotecare simple sau de alt soiu,

e) pe efecte sau preţioase,

f) cumpără şi vinde efecte publice,

g) cumpără şi vinde monete,

h) acordă împrumuturi pe producte,

i) indeplineşte afaceri de incasso sau alte afaceri de bancă.

j) acordă credite de cont curent pe lângă cuvenita garanţie.

Banca „Lumina" primeşte depuneri spre fructificare cu 4% fără abzicere, cu 4½% cu termin de abzicere 15 zile şi cu 5% pentru depuneri mai mari, cu termin de abzicere de cel puţin 6 luni. Depunerile corporaţiunilor se primesc cu 5%. Darea după depuneri o plăteşte institutul.

Cu tot respectul cerem sprijinul on. public.

(133) 3—3 **Direcţiunea.**

Nr. 390/1909 [139] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Vartop** protopresbiteratul Abrudului să escrie al treilea concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala *B*) pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta la subsemnatul oficiu în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare şi se vor presenta după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Abrud, la 14 Aprilie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

Sz. 3987/1909. II. [138] 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A nagyszeben-nagydisznód-códi th. közut 10—15 km. szakaszának kavicsolására vonatkozó és a várm. közigazgatási bizottság által 1909. április hó 8-án 893/909. sz. a. 17,540 Kor. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából **1909 évi május hó 18-ik napján kedd d. e. 11 óra** Szebenvármegye alispáni irodájában tartandó zárt ajánlati vnrsenytárgyalást hirdetek ki, és felhivom a verásenyleni ohajtokat, hogy fentebbi munkálatok végrenajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10. orái annyival inkább adják be, mivel a későbben érkező ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költség 5 %-ának megfelelő bánatpénz a nanyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolándó. A versénytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig űzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatoságukat a brassói kereskedelmi és ipar kamara által kiállitott bizonyitvánnyal igazolni. A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1909 évi április hó 27-án.

Reisenberger
alispán.

Publicaţiune.

Comuna bisericească **Omp. Preszáka** dă în întreprindere pe calea licitaţiunei minuende edificarea şcoalei care se va ţinea în **23 Aprilie st. v. a. c.** la oarele 10 a. m. în cancelaria oficiului parohial, unde se pot vedea şi condiţiunile speţiale cu planul aprobat de Ven. Cons.

Omp. Preszáka, 10 April 1909.

Pentru comitetul parohial:

Stefan Nicola
paroh.

(137) 2—3

Pictor român!

Aduc la cunoştinţa On. Dlor preoţi ca re'ntorcându-mă din streinătate unde cu ajutoriul P. V. Consistor din Sibiiu, am cercetat bisericile mari şi m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu (Sasz Egerbegy) unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc orice lucrare în arta aceasta cu preţuri ieftine.

Pesed atestate de mulţumiri.

Cerând sprijinul On. public român, rămân cu toată stima:

Nicolae Baciu
pictor bisericesc
Agârbiciu (Sasz Egerbegy).

(134) 2—3

Az ujegyházi járási főszolgabirótól.

Sz. 1532/1909. [135] 2—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye ujegyházi járásba bekebelezett **hortobágyfalvi** körjegyzőség, — a melyhez Hortobágyfalva és Szentjánoshegy kisközségek tartoznak, — a körjegyző elhalálozása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek és a választás határnapjául **május hó 24-ik** napjának d. e. 9 óráját Hortobágyfalva mint a kör székhelye község házához kitüzöm.

Felhivom mindazokat, kik ezen körjegyzői állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6 §. illetve az 1900 év XX. t. cz. 3 §. értelmében felszerelt, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismeretüket igazoló pályázati kérvényeiket hozzám f. é. május hó 17-éig bezárolag annyival inkább nyujtsák be, mert a később beérkezendő kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

A körjegyző javadalmazása a következő:

1. Körjegyzői fizetés 1600 kor.
2. Utiátalány 220 kor.
3. Irnoktartási átalány 340 kor.
4. Adóvégrehajtási átalány 48 kor.
5. Természetbeni lakás és egy 100 négyzet öl kert.
6. A magánmunkálatok után járó szabályrendeletileg megállapitott dijak.

Ujegyház, 1909 év április hó 20.

Putkovszki Guido
járási főszolgabiró.

Nr. 474/1909. [128] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a treia din **Chezdi Mărtănuş** cu fiilile **Ojdula Hilib şi Ghelinţa,** în protoprebiteratul Treiscaunelor, pe basa resoluţiunei Veneratului Consistor arhidiecesan din 27 Ianuariu a. c. Nr. 1059 Bis. se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat şi cnartir în natură.

Doritorii de a ocupa acest post au a aşterne cererea de concurs provăzute cu documentele recerute oficiului protopresbiteral rom. gr. or. în Bereczk, com. Háromszék, având a se presenta cu prealabila încuviinţare a protoprebiterului tractual în vre-o Duminecă sau Sărbătoare la biserica din materă spre a cânta, cuvânta sau servi.

Bereczk, (Breţcu) 31 Martie 1909.

Constantin Dimian
protoprebiter.

Viţe altoite ieftine!

Cea mai bună calitate. 20,000 **Rissling de Welch à 160 cor. 5000 Sorte mestecate à 160 cor. 300 Ezeys à 200 cor. 300 Furmind à 220 cor. 200 Traimmer à 220 cor. 2000 sorte de struguri veritabili de masă à 240 cor.** per 1000 bucăţi, toate le vinde pe Riparia Portalis Prima şcoală de vierit a lui

SIMEON NEMENZ, Reichesdorf
(Posta Riomfalva).

Inventaţiuni

patentează şi valorizează Mărci de apărare şi scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY
institut de patentare
Budapesta IV. Eskü ut 3. Telefon 8922.

Burouri proprii de patentat în străinătate:
Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 3—6

Nr. 118/909 prot. [127] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh, devenit vacant prin moartea parohului Ioan Popa, în parchia de clasa primă **Sălişte,** se deschide concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român."

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii a ocupa acest post au a subşterne cererile lor instruite cu documentele recerute (Atestat de botez, atestatul ultim dela şcoalele medii, absolutorul teologic, atestatul de cualificaţiune preoţească şi eventuale alte documente de serviciu) în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sibiiu. Concurenţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare şi în biserică spre a cânta, cuvânta şi eventual a celebra serviciul divin.

Sălişte, 3 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sălişte în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
adm. protopresbiteral.

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 2—12

Atenţie!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

S. HOROWITZ, export de ghete,
Krakau, Ditta 57/Z.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.

(131) 2—5

Calendar de noroc pe 1909.

Numeri pentru acest calendar de noroc au fost compuşi de copii orfani. Cumpără imediat numărul însemnat lângă ziua naşterii sau a numelui Dtale, căci favorul unui moment a adus multora deja bogăţie şi bunăstare.

Ianuarie		Februarie		Martie		Aprilie		Maiu		Iuni		Iulie		August		Septemvrie		Octomvrie		Noemvrie		Decemvrie	
1	2196	1	91604	1	66613	1	90497	1	35829	1	2111	1	16039	1	64752	1	55568	1	2163	1	90947	1	39147
2	19490	2	66706	2	9993	2	65946	2	78972	2	38744	2	38696	2	69046	2	11168	2	17356	2	66758	2	78854
3	23923	3	41500	3	23385	3	11188	3	90617	3	65941	3	55243	3	2164	3	17358	3	16001	3	39104	3	2148
4	74912	4	62923	4	38678	4	24691	4	53826	4	53849	4	79365	4	17363	4	2151	4	38619	4	9401	4	33116
5	79371	5	2211	5	78977	5	13990	5	66612	5	90615	5	39191	5	19586	5	33400	5	63238	5	4399	5	33309
6	90908	6	19489	6	90491	6	19491	6	90937	6	108703	6	22700	6	3109	6	11143	6	78957	6	19537	6	18311
7	23379	7	23947	7	66736	7	78886	7	9432	7	39108	7	16009	7	33302	7	19516	7	39145	7	3539	7	78964
8	55235	8	52405	8	52264	8	22670	8	19446	8	92875	8	19594	8	74919	8	23416	8	90638	8	66638	8	53832
9	95859	9	66694	9	65925	9	75824	9	33376	9	66730	9	90611	9	52442	9	33106	9	66705	9	55548	9	90940
10	16040	10	52250	10	39167	10	52265	10	3522	10	39197	10	2138	10	55396	10	37239	10	18332	10	39122	10	55229
11	6777	11	2144	11	74992	11	22452	11	17364	11	65923	11	18383	11	75823	11	11156	11	38627	11	66603	11	6785
12	38655	12	18388	12	18338	12	6789	12	95874	12	18356	12	23390	12	66726	12	9406	12	9914	12	78975	12	90950
13	64705	13	37232	13	9973	13	11172	13	4393	13	6800	13	55598	13	52224	13	39160	13	23381	13	16031	13	3534
14	41478	14	9499	14	23456	14	38610	14	78997	14	24684	14	53835	14	38707	14	91615	14	18316	14	38624	14	19435
15	55226	15	90460	15	74981	15	3505	15	64838	15	4360	15	79368	15	33120	15	63915	15	2100	15	2101	15	74903
16	90901	16	19564	16	38741	16	16032	16	39189	16	33396	16	64758	16	9968	16	55541	16	33343	16	23497	16	55362
17	2216	17	22654	17	55556	17	78884	17	74987	17	78881	17	2188	17	19442	17	79352	17	19544	17	18305	17	66763
18	33438	18	19566	18	74988	18	52238	18	64832	18	55354	18	18379	18	23946	18	66618	18	2124	18	52274	18	63742
19	75802	19	38725	19	2169	19	91623	19	90931	19	39184	19	33393	19	3540	19	55353	19	9457	19	66650	19	75821
20	108702	20	99649	20	18345	20	55245	20	23948	20	16019	20	55580	20	17355	20	90907	20	33104	20	55552	20	78956
21	39190	21	53844	21	92893	21	17360	21	9458	21	33426	21	78887	21	90948	21	2449	21	78989	21	69020	21	90902
22	52296	22	23451	22	11189	22	39139	22	18387	22	19557	22	95869	22	9956	22	11171	22	55363	22	4389	22	52142
23	66710	23	63912	23	78990	23	24689	23	19560	23	33460	23	65939	23	55526	23	37245	23	52218	23	22612	23	66654
24	74952	24	41495	24	90632	24	66656	24	35819	24	13994	24	90933	24	16029	24	16008	24	13981	24	63904	24	52148
25	90945	25	39113	25	41490	25	39142	25	2101	25	63248	25	24659	25	24682	25	19510	25	23939	25	108724	25	2179
26	22689	26	66768	26	66745	26	63233	26	55571	26	78883	26	18363	26	69040	26	92886	26	92895	26	9901	26	33354
27	78861	27	39165	27	52426	27	22494	27	74902	27	41487	27	4396	27	39107	27	52201	27	2181	27	22610	27	22681
28	55597	28	23395	28	33121	28	2201	28	90646	28	66759	28	17361	28	66740	28	66738	28	24681	28	23386	28	16004
29	59366			29	66683	29	4397	29	55388	29	18364	29	38683	29	52220	29	75800	29	74913	29	16037	29	91612
30	63728			30	9994	30	23469	30	75412	30	23493	30	90637	30	90603	30	55504	30	55586	30	33123	30	92878
31	9917			31	22693			31	66765			31	74929	31	74916			31	74969			31	39138

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă ung. r. priv. a XXIV-a va avea loc în **19 şi 21 Mai 1909.**

Preţul losurilor clasei prime:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☞ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau şi prin ramburs. ☜

Mai uşor se comandă prin mandat poştal. Checuri poştale pentru plătirea liberă de porto stau gratuit la dispoziţia On. noştri muşterii. După fiecare tragere executată se vor trimite celor interesaţi listele oficioase de tragere. **Numerii de noroc de mai sus** se capătă exclusiv numai la

(132) 2—4

Casa de bancă Gaedicke, Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 11.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. **Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Nr. 292/909. [124] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Boz**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, în sensul înaltei rezoluțiuni consistoriale dto 10 Martie a. c. Nr. 2813 B.

Emolumentele sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat având a se prezenta în comună, după prealabila încunoștințare a protopopului, spre a face cunoștință cu poporul.

Mercurea, 1 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopop.

Nr. 179—1909. of. prot. [114] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Poiana-porcului**, prtopresbiteratul Cetatea de piatră, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B, pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis, cererile instruite conform legilor din vigoare și se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta cuvânta ori celebra observând cele prescrise în §-ul 20 din Regulamentul pentru parohii.

Lăpușul-ung., 16 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. român al tractului Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Vasilie Duma
protopresbiter.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 9—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 43–52

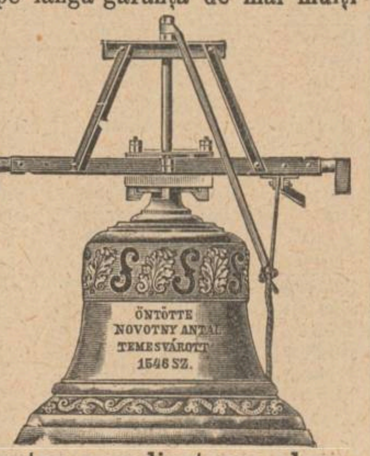

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme. (103) 3—52

P. T.

In vederea apropierii sezonului de bere, îmi permit a atrage atențiunea On. mei mușterii asupra excelentelor mele soiuri de bere, și anume:

Berea Coroană albă, **Berea de München** neagră,
Berea de malt duplă Bock în grad superior.

In urma procurării de orz și himeiu de prima calitate, precum și prin aranjarea berăriei cu mașini nouă și în sfârșit prin pregătirea unei cantități mari, în anul acesta, sunt în plăcută pozițiune a servi numai cu bere bine conservată, deplin fermentată și gustuoasă, prin ceeace sper a satisface și celor mai fine gusturi, în urma acestora sper că On. mei mușterii nu le va cășuna nici o greutate vinderea acestor soiuri de bere, bune și ieftine, în raport cu berea de Steinbruch cu mult mai scumpă și a celoralalte soiuri de bere de concurență.

Rog deci On. mei mușterii, ca și în anul acesta să se adreseze cu toată încrederea subscrisului, promițând că această încredere, precum în trecut așa și în viitor, mă va obliga a-i mulțămi în toate privințele.

Totodată aduc la cunoștința On. mei mușterii, că în urma instalării unui automat de spălat și umplut sticlele, sunt în plăcuta pozițiune a umplea și pasteriza zilnic 30,000 sticle cu bere, prin ceeace mi-se face cu putință a efeptui prompt și cele mai mari comande. **Se vor da spre vânzare exclusiv numai sticle pasterizate, pentru a căror durabilitate dau deplină garanție.**

Așteptând prețioasele comande, cu deosebită plăcere asigur On. mei mușterii anticipative de serviciu promt și semnez

Cu deosebită stimă:

(92) 6—6

Rudolf Habermann,
Prima berărie transilvană cu abur
Sibiiu — Nagyszeben.

Important de luat în seamă!!!

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

O crutare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de ași îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin **lucruri speciale după măsură** confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru **potriveală perfectă** și **croială elegantă.**

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 3—10

ES. SAMU

Mediaș. Confecțiune pentru domni și dame. **Mediaș.**

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Sibiiu. **Colosseum.** Gesellschaftshaus.

In Ungaria cel mai mare, mai perfect și mai principal

Teatru—Kinematograph

Zilnic două producțiuni! Tot a doua zi program nou!

Programa:

Vineri 31 Apr., Sâmbătă 1 și Dumineca 2 Mai:

1. Economian in sud. (Icoană).
2. Micul hornar nevinovat. (Dramă din viață).
3. Hoții de ghete. (Icoană umoristică).
4. Fabricarea fierului în Belgia. (Icoană intuitivă).
5. Cununie. (Icoană foarte umoristică).
6. Lucia di Lammermoor. (Dramă).
7. Duieliștii fricoși. (Icoană umoristică distractivă).
8. Sărutul din urmă. (Dramă).

Inceputul producțiunii în zile de lucru la 6 și 8 ore seara, în Dumineci și sărbători la 11 ore înainte de prânz, la 4 ore d. p. și la 6 și 8 ore seara.

Prețul locurilor: Loc în loge **1 cor.** Locul I. pentru oameni mari **90 fil.** pentru copii **50 fil.** Locul II pentru oameni mari **70 fil.** pentru copii **40 fil.** Locul III pentru oameni mari **50 fil.** pentru copii **30 fil.** Cele trei rânduri ultime pentru oameni mari **30 fil.**

Militarii, dela sergent major în jos, au prețurri reduse.

(111) 1—10

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. şi r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 8—20

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înflorітură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 3—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305,000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi .... { un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs } Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 6—16

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (106) 6—8

Listă

despre cele 55.000 câştiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câstig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câştiguri şi Premii 14.459,000 coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci-ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Achil	8323
Adam	9802
Adelina	91537
Adrian	4205
Adriana	13195
Agapia	78462
Agapiu	107658
Aglaia	39063
Agnes	73314
Alecu	102182
Alice	105992
Alexandru	90696
Amalia	8395
Amos	91352
Ana	39767
Anastasiu	13048
Andrei	40623
Antoniu	14709
Antonia	949 9
Aristiţa	108059
Aron	90433
Artemie	78300
Ascaniu	5204
Augusta	39759
Augustina	6465
Augustin	5206
Aurel	23142
Aurelia	103911
Aurora	106123
Avel	488
Balint	102548
Barcianu	96051
Beatrice	10498
Bena	13269
Bendorfean	90678
Benedict	8287
Beniamin	73400
Berta	8134
Bianu	273 1
Bibu	78293
Blăjean	13619
Boiu	96845
Boldea	197160
Bodea	50566
Borcea	38898
Brăteanu	63613
Camil	51193
Cecilia	28000
Claudia	48157
Clelia	79301
Chirion	8243
Coman	80076
Constantin	90729
Cornel	107151
Cornelia	6472
Bucur	54722
Bucura	91937
Daniil	29152
David	84012
Delia	67607
Dinu	7490
Dionisiu	4203
Dora	50569
Dorina	20564
Dorotea	108043
Duca	93659
Duma	91304
Dumitru	96086
Ecaterina	41626
Eleftera	73398
Elena	8212
Ella	102535
Eleonora	93660
Elie	90435
Elisa	100957
Elisaveta	22152
Eliseu	12716
Elvira	8136
Ema	12713
Emanuil	94989
Emil	8156
Emilia	8397
Eraclie	94990
Ermil	102218
Eremia	4957
Ernestin	90528
Eufronsina	100971
Eugen	90766
Eugenia	54432
Eusebiu	9808
Eva	13165
Evuţian	99657
Fabius	8335
Felicia	19121
Filimon	106054
Filip	63455
Filon	8301
Flavius	64619
Florea	57570
Florian	41586
Flucuş	39596
Foica	8184
Francisc	78251
Frosa	39054
Fulvia	105981
Furdui	9813
Galea	107248
Gane	91096
Gavril	90450
George	108076
German	37463
Gherasim	39485
Giurca	96057
Giurgiu	108005
Gizella	78277
Gligor	13026
Grebenea	12701
Grecu	26192
Graur	39052
Griga	509
Gritta	8365
Groza	94967
Gregoriu	95001
Hareti	26357
Helena	29551
Hermina	88168
Henric	21388
Hociota	91504
Hortensia	8192
Hugo	4225
Iacob	26703
Iancu	98054
Ida	8298
Ieronim	525
Ileana	79826
Ilie	105997
Iliescu	4409
Ilieş	86707
Ilarion	108040
Ignatie	75004
Indrei	91329
Ioan	78457
Ionescu	8295
Iosefina	102290
Iosif	37456
Irimie	108079
Irina	8317
Irma	22272
Iordache	89985
Isidor	108393
Isopescu	106161
Isac	17001
Iudita	54442
Iulia	107621
Iuliana	40644
Iulius	18608
Izabella	73340
Kálmán	86312
Kamill	33836
Karolin	96095
Károly	95342
Kázmér	654
Katalin	4955
Kelemen	39406
Klára	27191
Klotild	108113
Konrád	32099
Kornélia	7481
Kornél	24751
Kristóf	90802
Krisztina	39591
Laura	91347
Laurenţiu	73221
Lavinia	27188
Lazar	2348
Leni	106155
Leniţi	17005
Leonida	106027
Leontin	96084
Leontina	22175
Letiţia	90795
Lina	64603
Livia	71107
Livius	4953
Lisa	18601
Longin	96075
Luca	64227
Lucia	2335
Lucian	73316
Ludovica	3357
Magda	486
Manase	102144
Maria	17004
Marcel	3375
Marin	107629
Mariţi	37340
Marius	90709
Margareta	4213
Matilda	39416
Maximilian	108376
Mateiu	4214
Mihail	78302
Milan	102104
Minerva	38900
Minodora	8274
Mioara	4204
Miţi	108108
Mircea	22211
Miron	60115
Moise	14769
Nascu	34283
Natalia	479
Natescu	88059
Nelli	102195
Netti	8357
Niţi	95345
Nonu	93671
Nora	73215
Octavian	8528
Octavia	37473
Ofelia	57507
Olimpiu	102215
Onisifor	3355
Otilia	23141
Ovidiu	37350
Partenie	96069
Paraschiva	93649
Patriciu	95016
Pavel	102105
Petru	684
Pompiliu	82105
Radu	63458
Rafila	94220
Raicu	26578
Reo	91345
Relu	58138
Remus	90710
Regina	37469
Rica	44712
Romul	513
Roza	107152
Rozina	64581
Sabin	102491
Samuil	68807
Sebastian	23106
Sempronia	27355
Sever	45183
Silvia	68816
Sofia	22189
Sofron	37459
Solomon	39413
Sorin	93657
Stefan	32070
Stella	56364
Tani	107173
Teodor	91929
Teofil	95339
Tereza	102102
Tiberiu	96063
Timotei	16881
Titu	8297
Toma	78469
Trandafir	3361
Traian	105993
Tullia	56806
Ulpian	91938
Urdea	33808
Vasile	82627
Valentina	100973
Valeriu	7497
Valeria	4963
Veronica	29426
Veturia	623
Victor	22415
Vincenţiu	108048
Viorica	91528
Virgil	16512
Virginia	102297
Walter	13606
Wladimir	91324
Zacharie	67315
Zeno	95007
Zenovie	108396
Zina	87001
Zoe	67650

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los coroane**		**1·50**
Pătrar	„	„	**3·—**
Jumătate	„	„	**6·—**
Intreg	„	„	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. .... } o trimit alăturat în mărci.
o trimit prin mandat poştal.
binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă. } Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

Nr. 44 Sibiiu, Joi 23 Aprilie (6 Maiu) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Mersul crizei.

Maiestatea Sa, Impăratul şi Regele nostru a sosit eri, Marţi sara la Budapesta, unde rămâne o săptămână, pentru a primi pe rând în audienţă pe şefii partidelor politice din ţară şi pe alţi politiciani cu greutate, în scopul de a le cunoaşte părerile cu privire la resolvarea crisei.

Inainte de a pleca din Viena, Maiestatea Sa *a primit în audienţă lungă de o oră şi jumătate pe Moştenitorul de tron Francisc Ferdinand*, şi apoi pe ministrul-president austriac *Bienerth,* cu care asemenea s'a întreţinut o oră şi jumătate.

Dispoziţia nu e răsboinică în sânul partidului independist, care încă doreşte pacea şi bunaînţelegere cu Coroana, ca celelalte partide, aflătoare pe bazele transacţiei dela 1867, şi astfel rezolvarea crisei nu se va lovi de greutăţi mari, în ce priveşte *bazele* rezolvării. Se va lua dela oridinea zilei chestia băncii, şi se va face de urgenţă legea noua electorală. Vorba e însă, că cine să facă legea electorală cea nouă, coaliţia de până acuma, ori partidul independist singur, cu un guvern format numai din sânul său? Un guvern luat din coaliţie, va aduce o lege electorală în felul cum a fost ea contemplată din partea contelui *Andrássy*, cu vot *plural* şi alegători direcţi şi indirecţi, pe când kossuthiştii *promit* o lege electorală dreaptă, cu vot universal egal, direct şi secret, şi cu votare pe comune.

Kossuthiştii reclamă puterea numai pe seama lor, iar Coroana să zice că nu prea are voe să le-o dee. Aici vor fi deci greutăţi de învins, cari însă probabil vor fi delăturate. Atâta se ştie astăzi despre mersul crizei.

Din actele sinodului.

Raportul consist. în chestia catehisării.

Venerabil Sinod arhidiecezan!

In legătură cu concluzul sinodal Nr. 41 din 23 Aprilie 1908, referitor la catehizarea elevilor noştri, cari cercetează şcoalele cu limbă de propunere maghiară, avem onoare a prezenta următoriul raport:

1. Chestiunea limbei de catehizare a elevilor noştri, cari cercetează şcoale poporale de stat, a întrat într'un nou stadiu. La desele noastre remonstraţii dl ministru de culte şi instrucţiune publică n'a aflat de bine a respunde, ci indirect prin ordinul său dto 22 Octomvrie 1908, Nrul 106267, adresat inspectorilor regeşti, — consistoriului însă nu, — a cerut dela cateheţii noştri, ca în clasele superioare a le şcoalei poporale să propună unele principii fundamentale de credinţă şi în limba maghiară, cu adaosul, că acelor cateheţi, cari nu să vor conforma acestui ordin, li se va detrage remuneraţia.

Venindu-ne prin organele noastre la cunoştinţă acest ordin, imediat am interzis cateheţilor, ca să propună religiunea în altă limbă, decât în limba oficioasă a bisericei noastre. Aflând dl ministru prin organele sale subalterne despre interzicerea consistorială, ne-a adresat rescriptul său din 23 Decemvrie 1908, Nrul 144347, prin care în principiu *recunoaşte îndreptăţirea* de a folosi la propunerea religiunei în toate clasele limba română, ca limbă de propunere, dar în contrazicere apoi cu această enunţiaţiune legală, totuşi pretinde, ca unele teze de credinţă şi unele rugăciuni mai cunoscute să se propună în clasele superioare şi în limba maghiară. In scopul acesta dl ministru roagă pe I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru, ca să se pună în conţelegere cu Episcopii sufragani şi să iee măsuri în înţelesul ordinaţiunei sale de mai sus.

Fiind chestiunea de interes pentru întreagă provincia metropolitană, am transpus ordinaţiunea ministerială consistoriului metropolitan, pentru a lua de urgenţă măsurile necesare.

Consistoriul metropolitan, prin hârtia sa din 30 Ianuarie a. c. Nr. 28 M. ne încunoştiinţează, că a înaintat dlui ministru de culte o noauă remonstraţie, iar în merit nu permite nici o abatere dela conclusul congresual Nr. 48 din 1903, referitoriu la această chestiune. Răspuns la remonstraţia consistoriului metropolitan încă n'a sosit. In stadiul acesta se află de presinte chestiunea. Cu toate acestea, guvernul multora dintre cateheţii noştri le-a detras remuneraţia, pentrucă nu s'au conformat ordinului ministerial.

Cateheţi la şcoalele de stat avem în total 211, cu remuneraţie de cor. 17,950·—. Dacă guvernul nu să va abate dela punctul său de vedere şi va detrage remuneraţia dela toţi catecheţii noştri, revine consistoriului arhidiecezan sarcina de a vota remuneraţiile detrase. Pentru acoperirea acestei trebuinţe consistoriul are la dispoziţie suma de 4000 cor., ca ajutor din fondul Rudolfin. Din suma aceasta primeşte:

1. Catehetul din	Sibiiu	cor.	1000·—	
2. „	„ Făgăraş	„	1500 —	
3. „	„ Cluj	„	400·—	şi
4. „	„ Bistriţa	„	500·—	
	In total:	cor.	3400·—	

Ne mai rămân deci 600 cor. pentru acoperirea remuneraţiei a lor 207 cateheţi. — In anul şcolar curent unele remuneraţii detrase le-am asemnat din budgetul sărăcăcios al fondului şcolar. Pentru a preveni un pericol primejdios pentru biserică, Veneratul Sinod să binevoiască a ne vota suma bugetară necesară pentru acoperirea remuneraţiilor detrase. Ni-s'au denunţat câteva cazuri, că unii cateheţi, în contra ordinaţiunilor noastre, de dragul remuneraţiei, propun religiunea în limba maghiară şi din manuale streine. Sa dispus cercetare.

Procederea guvernului în chestiunea aceasta faţă cu elevii noştri, cari cercetează şcoalele medii de stat, e de tot caracteristică şi denoată ilegalitatea punctului său de vedere.

1. Incât priveşte gimnaziul de stat din Sibiiu, n'a venit nici un ordin. Cateheţilor dela gimnaziile de stat din Gherla şi Deş le-a detras remuneraţia, pentrucă n'au propus religiunea şi în limba maghiară, dar la o simplă cerere le-a asemnat-o din nou. Catehetului dela gimnaziul de stat din Făgăraş de asemenea i-a detras-o, dar nu i-a mai asemnat-o. Tendinţa acestei procederi e cât să poate de elocuentă.

2. Tot de asemenea greutăţi am dat şi la gimnaziile ev. reformate. Direcţiunea gimnaziului ev. ref. din Orăştie d. e. i-a înterzis catehetului nostru, ca să mai propună religiunea în limba română, iar noi i-am interzis, ca să o propună în altă limbă. Astfel în semestrul al 2-lea elevii au rămas neclasificaţi din studiul religiunei, în urma cărei împrejurări elevii din clasa a VIII-a gimnazială au fost respinşi dela esamenul de maturitate, pe motivul, că nu aveau notă din studiul religiunei. Părinţii elevilor s'au adresat consistoriului pentru a le veni întru ajutor şi a ceda forţei majore. Consistoriul însă n'a cedat. Atunci direcţiunea gimnaziului a făcut raport ministrului de culte şi instrucţiune publică. Dl ministru în mod escepţional a admis pe toţi abiturienţii gr. or. la esamenul de maturitate, socotindu-le cualificaţia din semestrul prim, dar totodată a cerut consistoriului nostru luarea de măsuri, pentru a să respecta dispoziţiile legii fundamentale a bisericei auto-

FOIŞOARĂ.

Muzeul „Asociaţiunii“.

De *Oct. C. Tăslăuanu.*

(Urmare.)

De aceea datoria noastră e să înzestrăm „Muzeul Asociaţiunii“ cu mijloacele pe cari le aveam, şi după cum spuneam, cât mai curând, căci străinii şi mulţi amatori adună, pe capete toate lucrurile vechi şi preţioase, cari ar trebui să rămână o avere naţională păstrată cu sfinţenie. Cu cât ne vom apuca mai târziu de lucru, cu atât va trebui să alergăm mai mult ca să culegem doar rămăşiţele ce au scăpat de ochii străinilor. După obiectele cari ajung în România poate n'avem motive să ne pară rău, fiindcă acolo sunt păstrate şi arătate ca produse ale spiritului românesc. Dar cele cari ajung în mâna străinilor, în mare parte sunt perdute pentru noi. Soartea lor o vom arăta probabil altădată, cu date luate din publicaţiunile străine.

Trebue deci să începem a aduna, până mai e timp, toate obiectele vechi şi de artă.

Dar cum? Cine? „Muzeul Asociaţiunii“ nu dispune de mijloace ca să angajeze mai multe persoane, cari se cutreere toate ţinuturile româneşti spre acest scop; n'are bani să cumpere obiectele ce se găsesc, şi în cinste nu le prea dau oamenii.

Aşa este! Suntem însă de credinţă că voinţa, puterea noastră morală şi însufleţirea pentru idee poate face minuni. Credem că fiecare dintre noi poate aduna o mulţime de obiecte şi fără parale, iar, când cele mai preţioase nu se pot primi gratuit, fiecare poate jertfi o sumă neînsemnată pentru o instituţiune naţională, care va vorbi lumii întregi şi generaţiilor viitoare despre vrednicia noastră.

In primul rând învităm despărţămintele Asociaţiunii să aranjeze exposiţii cu ocasia adunărilor cercuale, dând premii celorce vor espune lucruri de artă vechi, cari se vor reţinea pentru muzeu, chiar dacă vor trebui cumpărate cu bani.

Preoţii şi învăţătorii cari sunt aproape de tesaurul artei poporale şi cari se învârt zilnic prin casele ţăranilor, cu prea puţină osteneală, pot fi cei mai preţioşi colaboratori ai „Muzeului Asociaţiunii“. Facem deci apel călduros către toţi preoţii şi învăţătorii nostri să înceapă a aduna tot felul de obiecte vechi şi de artă din satul lor, gândindu-se că atunci când mântuesc de pieire şi de înstrăinare asemenea comori, îşi îndeplinesc cea mai sfântă datorie faţă de trecutul neamului românesc. In alte ţări, chiar şi la Unguri, colectorii cei mai harnici ai muzeelor sunt preoţii şi învăţătorii. De ce nu ar putea fi şi ai nostri? — De transportul obiectelor adunate se va îngriji muzeul nostru, îndatăce va fi avisat.

Un bun serviciu pot face muzeului domnii studenţi, teologi şi pedagogi, cari în timpul vacanţelor pot cutriera ţinuturi întregi. Pentru cei cari vor fi mai harnici, „Asociaţiunea“ de sigur va găsi o răsplată.

Dar şi între cărturarii nostri de alte profesiuni şi de orice vârstă de sigur se vor găsi destui oameni de inimă, cari vor sprijini acţiunea de înzestrare a muzeului. Doamnele şi domnişoarele de asemenea ar putea să se iee la întrecere în adunarea ţesăturilor, cusăturilor, porturilor şi a altor obiecte lucrate de ţărancele noastre.

Dând mâna cu toţii e cu neputinţă să nu putem învinge greutăţile cari ni se pun în calea înzestrării „Muzeului Asociaţiunii“.

Pentru a da o orientare, deocamdată fie chiar şi fragmentară, tuturor celorce doresc să contribue la completarea colecţiunilor privitoare la etnografia românească şi la trecutul nostru vom înşira obiectele mai însemnate cari trebuesc adunate. Mai târziu vom face un îndrumar mai amănunţit şi mai sistematic, în care se vor da ilustraţii mai multe.

I. Comuna. Se vor aduna fotografiile, cari representă vederea generală a comunei, precum şi vederi de uliţi sau de părţi din comună. Unde se poate să se facă aquarele, căci se găsesc şi la noi câţiva pictori.

Din aceste tablouri se poate vedea situaţia topografică a comunei, felul de clădire al satelor, dacă casele sunt adunate sau împrăştiate.

Aici trebue să amintim şi adunarea documentelor cari privesc trecutul comunei. De acestea se găsesc în arhivele primăriei, bisericii şi pe la particulari. Numim câteva: diplome nemeşeşti, diplome prin cari se asigură privilegii comunei, registre vechi, documente despre ţehuri de pe vremuri, acte de vânzare şi cumpărare, embleme, sigile, steaguri etc.

In multe comune sunt reuniuni, coruri şi însoţiri. Fotografiile dela sărbările ocasionale ale acestora de asemenea sunt de preţ.

II. Biserica şi şcoala. Dintre aceste două aşezăminte mai ales biserica e nedespărţită de viaţa poporului nostru. Trebue să ne intereseze cu deosebire bisericile vechi de lemn, din a căror construcţie putem reconstitui arhitectura noastră bisericească. Acestea e bine să se fotografeze din mai multe părţi, şi dacă se poate să se desemneze secţiunile transversale şi orisontale. In multe biserici se găsesc uşi, strane, iconostase, tronuri, sfeşnice etc. sculptate în lemn chiar de ţărani. Unele sunt bogate în icoane pictate şi în fel de fel de obiecte vechi: chivote, cruci, cădelniţe, pomelnice şi cărţi vechi, nome ev. reformate, în sensul cărora în gimnaziile confesionale ev. reformate limba de propunere pentru toate studiile obligate este limba maghiară, prin urmare şi pentru studiul religiunei. In contra acestui ordin consistoriul a remonstrat, atât la directorul bisericei ev. ref. din Cluj, cât şi la dl ministru, cerând respectarea drepturilor bisericei noastre. In zadar ne-am provocat la pacea, ce trebue să domnească între diferitele confesiuni creştine din patrie, înzadar la relaţiile bune, ce totdeauna au axistat între biserica noastră şi cea ev. reformată, înzadar ne-am provocat la dispoziţiile statutului organic şi la uzul din trecut, toate au fost înzadar. — Dnul ministru în răspunsul său zice, că biserica ev. ref. e autonomă şi îşi regulează afacerile ei interne după legile aprobate, iar directorul suprem din Cluj zice, că numai întru atâta să poate abate dela norma generală, că permite catehetului nostru, ca părţile liturgice să le propună în limba liturgică a bisericei noastre. Astfeliu am fost siliţi a îndruma pe catehetul nostru din Orăştie, ca întrucât la gimnaziul ev. ref. de acolo vor mai fi elevi gr. or., acelora din studiul religiunei să le propună esclusiv numai părţi din liturgică şi numai în limba română. Am făcut-o aceasta din consideraţie la situaţia părinţilor, cari sunt necesitaţi a-şi trimite copiii la acel gimnaziu. Situaţia e aceeaşi şi la gimnaziul ev. ref. din Aiud.

3. Ca un semn caracteristic relatăm faptul comunicat din partea catehetului nostru din Gherla, că înşişi părinţii elevilor noştri din părţile acelea, cari cercetează gimnaziul de stat de acolo, ba elevii chiar din motiv, că nu posed limba română în vorbire, reclamă propunerea religiunei în limba maghiară.

Iată urmările lipsei de şcoală confesională şi iată un motiv imperativ pentru susţinerea şcoalelor existente şi înfiinţarea de şcoale nouă, unde se mai poate. Insistăm din nou pentru a ni să vota budgetul necesar la acoperirea remuneraţiilor de catiheţi.

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi metropolit.

„Politica nouă naţionalistă".

(Fine).

Ca argument puternic se accentuiză şi aceea din partea intransigenţilor, că naţionalităţile nici pentru aceea nu pot să fie satisfăcute, pentrucă Austria totdeauna promite mai mult. Şi poate să o facă aceasta, pentrucă nu promite din al său, ci din al nostru. Dar cu sfătoşenia lor cam miopă scapă din vedere, că cei de altă limbă nu sunt acum atât de găgăuţi, să nu ştie deosebi promisiunea de lucrul real, şi că sunt de mult în curat cu adevăratele scopuri şi cu adevărata valoare a promisiunilor austriace. Că doară Austria de secole nu a făcut alta, decât prin promisiuni bazate pe principiul „divide el impera" a pricinuit naţionalităţilor amare decepţiuni.

Cu esperienţa aceasta istorică sunt în curat şi cei mai mari ultraişti. Celce a urmărit cu atenţiune articolele din anul trecut ale ziarelor române, s'a putut convinge despre desilusionarea publicului românesc în direcţia aceasta.

Intr'o guvernare trează şi echitabilă şi în recunoaşterea şi sanarea loială a gravaminelor reşede singura cheie a resolvării chestiei şi totodată şi leacul cel mai sigur pentru decepţia austriacă. Că doară ştiu naţionalităţile destul de bine, că mai bună e astăzi o vrabie, decât mâne un junc.

Ce priveşte pe cei de rasă română de un interes şi de o înclinare cu Maghiarii, ba după părerile etnografilor chiar şi de un sânge, ei nu sunt prea ademeniţi nici de ideea federalismului. Pentrucă abstragând dela aceea, că la noi, în urma situaţiei geografice şi etnografice a patriei, lipsec condiţiile fundamentale pentru o formă federativă de stat, anume, teritoriile cari ar putea fi determinate după naţionalităţi, ei sunt în curat şi cu aceea, că într'o monarhie organisată pe bazele unui „Gross-österreich" nu Românii au să ajungă domnii situaţiei, ci Slavii, cei de interes contrar şi periculoşi pentru ei.

Cumcă desvoltările şi conclusiunile intransigenţilor (maghiari) cât de greşite sunt în privinţa aceasta, am arătat cu altă ocasiune, când am atins mai ales vecinicul adevăr, că un întreg organic numai pe lângă integritatea părticelelor sale se poate desvolta şi poate se rămână întreg în fiinţă. Un astfel de organism, cum e şi statul, numai pe lângă desvoltarea armonică a tuturor părţilor din cari e compus poate să prospereze. Slăbirea naţionalităţilor poate să aibă deci de urmare slăbirea ţării şi ruinarea ţării. Dar am spus şi aceea, că un stat de drept la începutul secolului XX nu poate se fie guvernat în contra intereselor şi sentimentelor unei jumătăţi din poporaţiune şi menţinut ca *stat de drept.* Certele naţionaliste ameninţă, nu numai bunăstarea ţării, ci şi libertatea politică şi independenţa ei, şi pregăteşte terenul pentru ideea unei „Gesammt-monarhie", ducând deadreptul în — Reichsrath!

Absurditatea sistemului de volnicie e evidentă, dacă stabilim consecvenţele finale. Pe întregul teritor cultural trebue decretată starea de asediu. Cu ştergerea legii trebuesc sistate toate instituţiunile culturale ale celor de altă limbă, şcoalele lor toate trebuiesc să fie închise. Dar scopul principal nu e ajuns nici cu aceasta, ci în modul cel mai strict au se fie opriţi cei de altă limbă de aşi mai întrebuinţa limba lor, iar opreliştea aceasta trebuie provăzută cu sancţiune legală, iar celce calcă oprelîştea, are să fie dat pe mâna judecătoriei!

Oare cu astfel de măsuri draconice va succede să se prefacă în Maghiari cei de altă limbă, ori se fie nimiciţi? Eu nu cred! Dacă vrem în mod radical să facem maghiarisarea cu succes, trebue să recurgem la vechiul recept al lui Irod. Dar ştim din istorie, că nici o astfel de măsură draconică nu a fost în stare se schimbe mersul şi desvoltarea naturei, pentrucă poporul ales al lui Jehova, conform prorociei lui Moise, s'a înmulţit ca nisipul mării şi acum atacă fortăreţele societăţii creştine.

Tot aşa de puţin vor putea fi făcute deci se dispară naţionalităţile noastre, ori limba lor, la care ele ţin ca la viaţa lor, şi tocmai de aceea numai odată cu viaţa se despart de ea. Nime nu va putea ajunge, cu nici un fel de mijloace, se vadă realizat idealul ultraşoviniştilor, anume, că mărul să nu mai facă mere, ci pere. Celce propagă astfel de idei, nu numai că propagă lucruri cari nu pot fi atinse, ci în mod inconştient pregăteşte ruinarea ţării.

Eu văd un singur mod de a lega pace cu naţionalităţile şi de a asigura viitoriul ţării, anume, *asigurarea justelor interese şi a bunei stări spirituale şi materiale a tuturor cetăţenilor patriei*, căci numai aceasta poate să conserve şi întărească solidaritatea istorică şi sentimentul din care a eşit esistenţa milenară a patriei noastre.

Moştenirea politică a înţelepţilor înaintaşi, direcţia veche, probată, arată calea pentru politica nouă naţionalistă a Ungariei. Nu asuprirea şi volnicia, ci toleranţa isvorâtă din sentimentul solidarităţii istorice, care a unit în curs de o mie de ani pe toţi fiii patriei, a inspirat pe marele Szécsenyi, care în îngrijirea deopotrivă a tuturor popoarelor patriei şi în desvoltarea instituţiunilor lor a văzut garanţa cea mai puternică a viitorului ţării. Şi numai dacă merg după el urmaşii sei, se va putea realisa istorica sa zicătoare: „Ungaria nu a fost, ci va fi".

Teatru român în Sibiiu.

Sibiiu, 3 Maiu n.

Reprezentaţia teatrală anunţată de dl şi dna Z. *Bârsan* s'a ţinut Duminecă seara în sala din palatul „Asociaţiunii." S'au jucat trei piese: „O căsătorie neaşteptată", „Liniştea casei", — două comedii, — şi poemul dlor D. Anghel şi Şt. O. Iosif „*Carmen saeculare*". Cu oarecare nerăbdare am aşteptat mai ales poemul istoric, scris acum, nu tocmai de mult, când cu aniversarea unirii celor două ţări româneşti. Cu atât mai vârtos eram doritori să-l auzim, cu cât la teatrul naţional din Bucureşti poemul „Carmen saeculare" s'a reprezentat de repeţite ori, şi totdeauna a fost — cum spun toţi criticii — straşnic aplaudat.

Lucrarea celor doi poeţi, a dlor Anghel şi Iosif, a fost primită şi la noi în Sibiiu cu deosebită căldură, fiind interpretată de aceiaşi actori, cari au entuziasmat şi publicul bucureştean. E aproape firesc, că împrejurările modeste ale scenei dela „Asociaţie" nu erau tocmai favorabile pentru a produce efectul cuvenit. Cu toate acestea, versurile frumoase şi puternice rostite de dna O. Bârsan, în rolul *Doinei*, şi de dl Z. Bârsan în rolul *Danubiului*, au aprins în inimile tinereşti doruri pentru o soartă mai puţin năpăstuită şi mai vrednică de oameni.

La reprezentaţie a fost de faţă şi unul dintre autori, dl *Anghel*, care a fost chemat la rampă, făcându-i-se entuziaste ovaţiuni.

In cele două comedii, în „Căsătoria neaşteptată" şi în „Liniştea casei", am admirat iarăş jocul artiştilor, un joc simplu, discret, fără efecte prea căutate. A plăcut mai ales piesa din urmă, unde dna O. Bârsean a înfăţişat o tînără nevestică, iubitoare de lux, cam cheltuitoare, cam certăreaţă şi, în felul ei, foarte drăguţă. Dna Bârsan a isbutit să scoată perfect la iveală acest complex de însuşiri al capriţioasei cucoane. Dl Z. Bârsan a jucat, ca de obicei, cât se poate de natural rolul unui bărbat răbduriu, muncitor din cale afară şi scriitor fără talent, — dar care spune uneori consoartei sale câteva crude adevăruri, fără să se agite, — cel mult o faţă acră îi tradează turburarea sufletească, — la urmă însă tace şi plăteşte mai departe risipa nevestei, ca să fie „linişte" în casă...

Publicul sibian, se pare că decând cu seratele şi conferenţele abea trecute, s'a încălzit tot mai mult pentru producţiile aranjate la „Asociaţiune", şi a dat în seara aceasta o sală plină de tot.

Impresia generală este, că producţiunea teatrală de Duminecă a fost dintre cele mai bune, şi că se aşteaptă continuarea ei.

Sprijinul şi interesul pentru artă, manifestat atât în Sibiiu, cât şi în alte centre române din ţara noastră, arată că mişcarea teatrală poate să aibe viitor şi la noi. Mişcarea însă trebue îndrumată pe o cale firească şi corăspunzătoare trebuinţelor noastre culturale şi naţionale, dând publicului privitor putinţa d'a susţinea cu plăcere teatrul românesc.

Când acest sprijin este câştigat şi păstrat, atunci nu mai e trebuinţă, credem, d'a solicita pentru artiştii ambulanţi acordarea ajutoarelor băneşti ale cutărei societăţi, care îşi are terenul propriu de lucrare, şi care într'alt chip, poate cu mult mai real, vine în ajutorul celor ce se trudesc în folosul instituţiilor noastre de cultură.

Publicul, de orice categorie şi naţionalitate, va avea totdeauna arta aceea, pe care o va plăti el însuşi din punga lui. Cu mijloace meşteşugite, cu subvenţii, se deşteaptă cel mult interesul de durata unui foc de paie.

Dorim să auzim pe artiştii Bârsan într'o mică trupă, de patru sau cinci persoane. *eh.*

Cronică literară.

Onisifor Ghibu „O călătorie prin Alsacia-Lorena." Ţara şi şcolile. C. Göbl. Bucureşti, p. 59, preţul 75 bani.

— Dare de seamă. —

Dl Ghibu nu e un necunoscut pentru cetitorii acestui ziar. Dsa a iscălit aici, în cursul mai multor ani, studii, articole, cronici, corespondenţe şi informaţii mai mult sau mai puţin literare cu pseudonimul N. Foişior ori cu numele adevărat, iar în alte ziare cu O. Preaşma. A tipărit în 1905 o broşură despre „Limba noilor cărţi bisericeşti", studiu limpede şi cu informaţie sigură, căruia — o spun aici cu părere de rău, nu i s'a dat atenţia cuvenită, din partea preoţimii noastre, pe care o priveşte deaproape. A mai scris apoi ca student la Bucureşti, un studiu temeinic „Ziaristica bisericească la Români," premiat de universitatea de acolo, studiu care-şi aşteaptă apariţia.

In anul trecut dsa a trecut, cu o bursă din Românie, la universitatea din Strassburg-ul Germaniei. Aici a crezut că e potrivit să consacre o parte din vreme pentru cunoaşterea ţării, în care se afla. A făcut deci o călătorie.

O călătorie cum foarte puţini o fac, o călătorie în care cauţi cu frământări sufleteşti să *vezi* şi să *cunoşti* temeinic oameni, lucruri şi fapte.

Dl Ghibu însă n'a făcut numai atât, ci vine şi arată cum înţelege o călătorie serioasă, tipărind o broşură folositoare, al cărei titlu e pus în fruntea acestei cronici.

Broşura e mult prea interesantă, încât să nu-i consacrăm o dare de samă mai largă.

Special pentru noi ardelenii, face să fie citită, pentru motivul, că locuitorii Alsaciei-Lorenei trăiesc sub raportul politic, în împrejurări cam asemănătoare cu ale noastre.

De aici, poate şi gândul fericit al dlui Ghibu, de a ne da în scris rezultatele călătoriei sale.

Iată ce spune broşura.

Alsacia-Lorena trece prin tratatul de Francfurt din 1871, dela Francezi în stăpânirea Germaniei.

De atunci încoace cei 200,000 de Francezi ai ţării, „au ajuns să îndure soartea popoarelor mucenice, cari cu toată sabia lui Damocle ce le atârnă deasupra capului, luptă, conştient sau inconştient, şi pentru bunuri mai ideale, deşi au în faţă o înspăimântătoare forţă brută." Germanii voiesc să-i germaniseze, şi o fac aceasta fără apăsări, folosind căi mai netede, cari nu produc stări desperate şi opuneri îndârjite.

Şi se pare că Francezii se împacă, până la un loc, cu stăpânirea germană, căci iată ce zice un alsacian, Florent-Matter: „El, Lotaringianul, recunoaşte şi admiră calităţile solide ale rasei germane, laudă ordinea germană faţă de desordinea franceză. El se ştie guvernat, şi asta-i place. Ceea ce totuşi nu-i place, e *felul* de a fi guvernat." El învaţă fără ură nemţeşte, şi dacă totuşi doresc ceva, e ca să nu li se nesocotească limba în care s'au născut. Şi totuşi, spune dl Ghibu, e ceva tragic, deosebit de tragic în viaţa acestor Francezi, cari nu se mai numesc Francezi, ci „Germani din teritorul francez" sau „Alsacieni" şi „Lotaringieni." Ei n'au o politică naţională, în înţelesul modern al cuvântului, cum au Polonii, Irlandezii, Finlandezii, Danezii, sau Românii din Ungaria, cari cer recunoaşterea naţionalităţii lor şi egala îndreptăţire, sub toate raporturile, cu naţiunile conducătoare, ci fac cauză comună cu Germanii alsacieni şi lotaringieni, cu cari au aceleaşi tradiţii locale, cu cari vorbesc, cel putin în parte, acelaş dialect germano-francez şi cu care împreună, cer nu altceva decât recunoaşterea Alsaciei-Lorenei ca stat federativ german (Bundesstat), în cadrele căruia să-şi întocmească apoi treburile aşa cum cer interesele ţării întregi."

De un deosebit interes artistic sunt crucile de pe morminte şi crucile de pe hotare, dela margine de drum, cari sunt lucrate şi împodobite cu măestrie de ţărani.

Ceice vor aduna asemenea obiecte pentru muzeul nostru, vor însemna vechimea, originea şi la săpături în lemn şi zugrăveli, numele meşterului.

Fotografiile clădirilor şcolare mai vechi şi mai nouă vor completa această secţiune.

III. Casa şi gospodăria ţăranului. Casele şi acareturile ţăranului român presentă o variaţie destul de bogată. In ţinuturile sărace găsim formele cele mai primitive de case, în cari alături de om se adăpostesc şi animalele ce sunt pe lângă casă. Casele cu o singură odaie şi cu cel mult o tindă sunt cele mai primitive locuinţe ale ţăranului nostru. In interiorul acestora vom găsi cele mai simple mobile şi unelte de bucătărie. Casele merită să fie fotografate şi mobilele adunate, fiindcă ne înlesnesc a urmări desvoltarea istorică a casei şi gospodăriei ţărăneşti.

In alte ţinuturi cu o stare materială mai bună, casele au două sau trei odăi, au bucătărie, cămară şi aşa numita „casă de dinainte" sau „casa mare". Pe lângă aceste locuinţe încep să se ivească chelarele, hambarele, grajdurile, şurile, coşerile şi alte acareturi. In asemenea gospodării arta ţărănească ia forme mai bogate. Mobilele sunt cioplite, încrestate şi zugrăvite. Scaunele, lăzile, mesele blidarele, etc. tot aşa. Uneltele de bucătărie mai multe şi mai variate în forme. Toate aceste trebuesc adunate cu sârguinţă. Mai ales în gospodăriile vechi se pot găsi multe lucruri de valoare din punct de vedere etnografic şi artistic.

E de prisos să mai spunem, că scopul unui muzeu etnografic fiind înfăţişarea vieţii ţărăneşti din toate ţinuturile şi din diferitele timpuri, fiecare obiect ce se găseşte în gospodăriile româneşti, îşi are valoarea lui.

Ţinem să mai atragem atenţiunea colectorilor asupra porţilor, pridvoarelor şi asupra uşilor dela casă, cari uneori sunt admirabil sculptate. In muzeul din Bucureşti se găsesc câteva porţi de toată frumseţa şi o casă ţărănească întreagă, a cărei tindă e aproape toată sculptată. E casa ţăranului Antonie Mogoş din judeţul Gorj.

Ca să se poată reconstrui odăile şi gospodăriile ţărăneşti, fotografiile sunt indispensabile. De acestea avem mai multe în muzeu.

(Va urma).

Ei n'au o literatură, n'au literaţi, n'au o presă naţională.

Presa se face în limba franceză, dar în spirit german. Nu există un singur apostol al culturii naţionale. Elementul franţuzesc se sprijină numai pe limbă şi pe felul lor particular de a trăi. Preoţimea avea acelaş rol ca şi la noi, dar astăzi începe prin a fi înlocuită pe îndelete cu o preoţime cu sentimente germane, iar învăţătorii lor se germanisează în seminarii, încă înainte de a ajunge în slujbă. O pătură a intelectualilor nu există, iar din ţărănime nu se ridică un contingent de intelectuali cum e la noi. De o viaţă conştientă naţională deci, astăzi nu se mai poate vorbi acolo. Ce priveşte ţărănimea, aceasta trăieşte o viaţă simplă, patriarhală, fără frământări, fără mijloace de cultivare, cetind numai când întâmplător le cade un ziar în mână. Satele îţi fac o impresie urâtă. Şi aceşti oameni cu sufletul aproape mort, sunt împărtăşiţi din partea stăpânitorilor germani, aproape pe toată linia de un tratament cât se poate de uman. Pentru aceea n'au motive de nemulţămire, aşa precum le avem noi aici. (Va urma.)

Ad nr. Cons. 4063 Plen.

Cercularii

către onoraţii membri ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral gr. or. din tractul Gioagiului.

Preaveneratul Consistor arhidiecesan mi-a încredinţat prin conclusul dela 3 Aprilie a. c., nr. 4063 Plen., convocarea şi conducerea sinodului protopresbiteral al tractului Gioagiu pentru alegerea de protopresbiter. Convoc deci prin aceasta pe temeiul §-lui 42 din „Statutul organic“ şi al §-lui 15 din „Regulamentul pentru procedură la alegerea de protopresbiter“ sinodul protopresbiteral electoral pe ziua de *Joi, în 14/27 Maiu a. c. la orele 10 a. m.* în biserica parohială din Gioagiul-de-jos – Suseni.

Lista candidaţilor o va statori comitetul protopresbiteral *Mercuri, în ziua premergătoare sinodului, la 5 ore p. m.*, Invit deci pe on. membri ai comitetului protopresbiteral, atât ordinari, cât şi suplenţi, să se întrunească la terminul statorit în şcoala noastră din Gioagiul-de-jos—Suseni.

Inainte de şedinţa sinodului se va sluji sfânta liturgie cu chemarea Duhului Sfânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi membrii sinodului.

Sebeş, 25 Aprilie 1909.

Sergiu Medean
comisar consistorial.

NOUTĂŢI.

Sf. mucenic George. Mâne în 23 Aprilie biserica sărbează amintirea sfântului mare mucenic George, omorâtorul de bălaur. In timpuri vechi şi nouă pretutindenea s'au ridicat în onoarea lui biserici şi capele, a fost glorificat în număroase tablouri, chipul lui străluceşte în marca familiei ţarului şi a regilor Angliei şi se află adeseori şi pe monetele, care se poartă ca amulete. George, un bărbat frumos şi voinic, a servit în oastea împăratului Diocleţian. Cea mai veche legendă care povesteşte despre faptele eroului, datează din veacul al patrulea. Când Diocleţian a pornit persecuţiunea cea mare împotriva creştinilor, dintre toţi fruntaşii lui militari numai George, pe atunci la vârstă de 20 ani, a avut îndrăsneală de a i se opune. Tatăl său murise ca martir, aceeaşi soarte aştepta şi pe fiu. Impăratul voia să-l constrângă să se închine lui Apollo; când George a refusat, a fost aruncat în temniţă şi supus torturii. Insă toate chinurile suferite nu l-au putut înfrânge şi astfel a fost decapitat în 23 Aprilie, pe la anul 303.

*

Impăratul Wilhelm al Germaniei şi împărăteasa Augusta vor sosi la Viena în 14 Maiu, şi la dorinţa Maiestăţii Sale Monarhului nostru li se va face o primire festivă. Primarul Lueger va rosti o cuvântare, în care va mulţumi împăratului Germaniei pentru alianţa credincioasă şi pentru meritele câştigate întru susţinerea păcii universale. Impăratul Wilhelm, fireşte, va răspunde.

*

Regina Holandei a dat naştere unei fetiţe. Principesa va primi în botez numele *Iuliana* pe lângă multe alte nume. Naş îi va fi Impăratul Wilhelm al Germaniei.

*

Avansări din Mai. Au fost numiţi de către Maiestatea Sa: La infanterie, în gradul de *căpitan* următorii locotenenţi: Toma Manciu dela reg. 81, Cornel Cristea dela 62, Tit Cernăuţan dela 64; în gradul de *locotenent* următorii sublocotenenţi: Al. Lupean dela reg 2. prof. la şcoala de cadeţi în Sibiiu, Aug. Humiţa dela 82, Al. Simon dela 2, V. Zernovean dela 82, V. Bancescul dela 63, George Rimbaş dela 51, Nic. Şasu dela 50; la rangul de *sublocotenenţi* următorii cadeţi: Aurel Gimbosia dela 51, Nic. Licareţi dela 2, Ales. Trica dela 31, Aug. Faltiu dela 2, C. Damian dela 2, Valeriu Doctor dela 51, Stefan Stroia dela 31, Stefan Popp dela 62. — La artilerie, a fost numit de *locotenent* sublocotenentul Albert Schiau dela reg. de art. 36.

*

Răscumpărare. Domnul Dr. *G. Proca*, secretar consistorial în Sibiiu, şi-a rescumpărat felicitările de ziua onomastică cu suma de 10 coroane, trimisă reuniunei învăţătorilor gr. ort. români din Arad, pentru a fi trecută la fondul din care se va ridica un monument fericitului în Domnul *Teodor Ceontea*, fost profesor de pedagogie în Arad.

*

„Asociaţiunea“ îşi va ţinea adunarea generală din anul acesta în oraşul *Dej* pe la sfârşitul lui August.

*

Dar generos. Pe seama fondului şcoalei de fete, care stă sub scutul „Societăţii femeilor române“ din Arad, a dăruit dl *Iosif Gall* suma de o mie de coroane.

*

Listele electorale ale comitatului Sibiiu pe anul 1910 vor fi espuse spre privire publică din 5 Maiu până în 25 Maiu n. c. în biroul de espediţie al comitatului, în biroul magistratului din Săbeş şi în cancelariile comunale, respective notariale, unde pot fi luate în privire dela orele 8—12 dimineaţa şi 2—6 d. a. In zilele din 5—15 Maiu se pot da reclamaţiuni în contra listelor, iar din 16 până în 25 observări în contra reclamaţiunilor. Reclamaţiunile şi observările sunt a se preda respectivei comune, care le va înainta comitetului central electoral.

*

Alegere municipală. In cercul electoral al Cisnădiei, comitatul Sibiului, sunt vacante două locuri de membri în representanţa comitatensă. Alegerea se va face în 24 Maiu n. c. Locul de votare este cancelaria comunală din Cisnădia. Alegători sunt cei trecuţi în listele electorale pentru alegerile de deputaţi dietali pe anul curent. Alegerea se începe dimineaţa la orele 9 şi se încheie d. a. la orele 4. President de alegere e postovariul Georg Billes.

*

Fiscal comitatens în Bistriţa a fost ales domnul Dr. *George Linul*, cu 93 voturi contra 73, date candidatului saşilor. Maghiarii pe semne au votat cu Românii.

*

Proces de presă. Judecătorul dela tribunalul regesc din Braşov, dl B. Császár cu un notar s'a înfăţişat în zilele acestea în locuinţa proprietarului „Gazetei“, la dl *Dr. A. Mureşianu*, ca să-l asculte, la cererea procuraturei din Murăş-Oşorheiu, asupra unui articol apărut în 25 Dec. v. al „Gazetei“ sub titlul „Crăciunul“, pentru care i s'a pornit proces de presă pe baza §. 172 alin. 2 din cod. pen. (agitare). Dl Mureşianu a primit răspunderea pentru coprinsul articolului.

*

Abecedarul pentru analfabeţi. In urma concursului publicat în August de comitetul Asociaţiunii, s'au prezentat comitetului 11 lucrări compuse pentru adulţii neştiutori de carte. Lucrările sunt date spre studiare secţiunii şcolare, care va da seamă în şedinţa plenară a secţiilor Asociaţiunii ce se vor întruni în Iulie a. c.

*

Patru deodată. Soţia ţăranului *Pavel Tamşan* din Cănaş a născut zilele trecute, după cum scrie *„Revista Bistriţei“*, patru feciori unul mai voinic decât altul. Atât mama, cât şi fecioraşii, sunt sănătoşi.

*

La temniţă. Dl Ioan *Spuderca* fusese condamnat pentru articolul lui Björnson apărut în „Gazeta“ la 3 luni închisoare de stat şi 500 cor. amendă. Curia reg. din Budapesta a urcat pedeapsa la *patru* luni. — Sentenţa tribunalului din Pojun prin care fostul deputat slovac, Milan *Ivanca* fusese condamnat la un an de închisoare, a fost confirmată de Curie.

*

In memoria lui Eminescu. Implinindu-se în 16 Iunie 20 de ani dela moartea lui Eminescu, revista *„Luceafărul“* din Sibiiu va închina un număr special memoriei marelui poet, publicând fotografii inedite şi mai multe articole.

*

„Armonia“, societatea muzicală din Cernăuţ, va representa pe la mijlocul lui Maiu opereta lui Porumbescu *„Crai nou“* şi icoana din popor *„La şezătoare“*, cu muzică de Dr. T. Brediceanu.

*

Noul sultan. *Reşad Efendi*, fratele detronatului Abdul Hamid, a urcat tronul imperiului otoman, sub numele de *Mahomed.* Este om de 65 de ani şi e al cincilea sultan cu acest nume. Mahomed I. a fost fiul lui Baiezit fulgerul. *Mahomed II.* a cucerit Constantinopolea (1453) şi a avut lupte cu Vlad Ţepeş şi cu Stefan cel Mare; Mahomed III. a purtat lupte cu Mihai Viteazul, iar al IV. a fost detronat. Noul sultan, Mahomed V, este născut în 1844. La vârsta de 35 de ani a fost închis într'un palat din dosul Ildiz-Kioscului. Acolo era supraveghiat de un general cu o companie de soldaţi. Sute de oameni au fost executaţi sau exilaţi, fiind denunţaţi de spionii lui Abdul Hamid, că erau în corespondenţa cu Reşad Efendi. Nu i se permitea niciodată să iasă în oraş. Fratele său se temea de el, şi îl ura, şi nu voia să audă de Reşad. Fără a avea o inteligenţă superioară sau o distinsă cultură, sultanul cunoaşte totuşi limbile franceză, engleză şi germană, — în limba persană se zice c'ar compune versuri. Pentru ideile sale liberale este iubit de popor; iar junii turci văd în el salvatorul patriei lor.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: dna Maria Grecu. 50 bani; George Borzea, notar (Viştea inf.), 1 cor.; Florea Cruciţă, croitor, 50 bani; Patriciu Pintea, paroh (Caţa), 1 cor.; Romul Moldovan, franzelar (Blaj) 5 cor.; Vasile Becan, sodal faur, 50 bani; Dr. Eugen Meţianu, advocat (Braşov), 2 cor. 50 bani şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

*

Secretul succesului. Numai cine satisface unei trebuinţe urgente, poate spera succes. Curăţirea albiturilor moderne s'a făcut tot mai grea, fiindcă pedeoparte praful şi miasmele din oraşe le murdăresc tot mai tare, pe de altă parte se strică albiturile făcute din pânză de bumbac, cari devin tot mai obicinuite prin albitoria chemică a rufelor şi prin frecarea acestora cu săpun de toate zilele. Aşa, că aflarea săpunului, „Schicht“ a venit tocmai la timp potrivit. El disolvă fără nici o întrebuinţare de forţă murdăria şi albiturile sistematic, fără să atingă firicelele. El are un succes, care la noi nu are încă asemănare. Fabricele de săpun de „Schicht“, sunt de present cele mai mari din tot continentul european.

Plantarea de pomi din Bungard.

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, dorind să deprindă pe economii noştri la producerea în massă de poame de un soiu şi mai alese şi căutate şi în marele comerciu, încă dela anul 1891 şi-a înscris în programul său să cinstească şi prin reprezentanţi a-i săi să planteze în fiecare an în grădinile membrilor din câte o comună câte un măr altoit. Prin altoiul dăruit să urmăreşte scopul, ca cultivătorii, îndrăgind cultura pomilor, să-şi mai procure şi ei alţi asemenea pomi şi să-i cultive după poveţele ce se dau la plantare. Lucrările în această direcţiune ale Reuniunei noastre au fost şi ele încoronate de succese dăinuitoare, dat fiind, că la sărbarea plantărei asistă pe lângă obştea comunei cu mic cu mare şi reprezentanţi din comunele vecine.

Cu asemenea altoi fost au dăruiţi în 1891 membrii Reuniunei cu locuinţa în Sălişte, în 1892 cei din Gurariului, în 1893 din Tilişca, în 1894 din Sadu, în 1895 din Poiana, în 1896 din Roşia săs., în 1897 din Sibiiel, în 1898 din Slimnic, în 1899 din Tălmăcel, în 1900 din Sebeşul sup., în 1901 din Apoldul rom., în 1902 din Mohu, în 1903 din Fofeldea, în 1904 din Boiţa, în 1905 din Aciliu, în 1906 din Poplaca, în 1907 din Lancrăm, în 1908 din Şura mare, iar în anul 1909 plantarea s'a făcut Duminecă la 5/18 Aprilie c. în grădinile membrilor cu locuinţa în Bungard.

Delegaţii Reuniunei, dnii Aurel Cosciuc, membru în comitetul central şi Vic. Tordăşian, secretarul Reuniunei, au ţinut să fie şi din acest prilej cât se poate de folositori pentru obştea din Bungard, care, până bine de curând, abia cunoştea valoarea nepreţuită a poamelor.

Secretarul Tordăşianu, făcând o revistă asupra lucrărilor săvârşite de Reuniune pentru îmbrăţişarea culturei poamelor, acest ram de economie, ce bogat isvor de câştig şi de hrană este pentru poporaţiune, se referă la „Serbarea sădirii pomilor“, instituită cu începere din anul de faţă de ministerul cultelor din România pentru şcoalele poporale de acolo. Ministerul cultelor din ţara învecinată adecă prin o anume hotărâre a orânduit, ca în scopul de a se lucra la îndrăgirea muncitorimei cu cultura pomilor, în Duminecile din cursul lunei Martie, să se facă în comune „sădirea pomilor“, care să fie împreunată cu anumite sărbări. Sărbările sădirii să aibă în vedere atât înmulţirea pomilor cât şi deşteptarea şi însuflarea gustului şi a dragostei atât în şcolari cât şi în popor pentru cultura pomilor şi pentru înfrumseţarea curţilor şi a drumurilor. Pentruca sărbarea să fie cât de atrăgătoare, copii de şcoală vor recita poezioare potrivite, vor cânta, vor face mişcări gimnastice, etc., lucruri ce se vor petrece în şcoală, ear eşind afară vor merge cu toţii în cântecile copiilor la locul de sădit pomi, unde să vor sădi câţiva pomi în grădină ori pe un drum. Gropile pentru pomii vor fi făcute septămâni înainte, şcolarii vor pregăti pământul, vor face în faţa obştei tăieturile la rădăcinile şi ramurile ce nu sunt de lipsă etc., iar învăţătorii vor da poveţe din pomărit. Eată un mijloc potrivit şi şi atrăgător, zice dl Tordăşianu, de a răspândi în obşte cunoştinţele despre pomărit, mijloc pe care l-ar putea îmbrăţişa şi folosi şi învăţătorimea noastră.

De încheiere mulţumind obştei pentru dragostea, cu care a întimpinat trimişii Reuniunei şi de data aceasta, dă cuvântul dlui A. Cosciuc.

Dl Cosciuc, într'un discurs de peste 2 oare, ne arată ce anume foloase ne aduce pomăritul ca articol de comerciu, de alimentaţie şi de înfrumseţare. Combătând cu temeinicie greşelile urmate până aci prin folosirea pomişorilor aduşi din pădure, vorbeşte pe larg despre prăsirea prin simburi a pădureţilor, apoi despre lucrarea (rigolare) şi ţinerea în curăţenie a pământului, despre sămănarea simburilor şi despre mai departea îngrijire a pădureţilor. Vorbeşte despre alegerea soiurilor şi despre altoire, neîntrelăsând a stărui pe lângă uneltele de întrebuinţat (cuţit, reşină de altoit etc.) la această lucrare. Combătând şi greşelile urmate la croirea altoilor, arată cum anume avem de urmat dacă vorba e să avem un pom frumos din toate punctele de vedere. Această parte a prelegerii (teoretică) s'a ţinut în şcoală, ear partea practică în grădinile membrilor unde dl Cosciuc a plantat câte un altoi,

Dl Cosciuc, cu bogate cunoştinţe teoretice şi practice, în curs de aproape o oară ne-a spus şi ne-a arătat tot ce se refere la plantarea şi îngrijirea pomilor până la rodirea lor.

Reuniunea din acest prilej a dăruit membrilor şi altor proprietari din Bungard, 25 meri altoiţi.

Prin această nouă lucrare Reuniunea noastră agricolă a adaus o nouă zală în lanţul lung al lucrărilor sale, închinate binelui poporului muncitor. *„Ştie tot!“*

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 1–8

Az ujegyházi járási főszolgabirótól.

Sz. 1532/1909. [135] 3—3

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye ujegyházi járásba bekebelezett **hortobágyfalvi** körjegyzőség, — a melyhez Hortobágyfalva és Szentjánoshegy kisközségek tartoznak, — a körjegyző elhalálozása következtében megüresedvén, arra ezennel pályázatot hirdetek és a választás határnapjául **május hó 24-ik** napjának d. e. 9 oráját Hortobágyfalva mint a kör székhelye község házához kitüzöm.

Felhivom mindazokat, kik ezen körjegyzői állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883 évi I. t. cz. 6 §. illetve az 1900 év XX. t. cz. 3 §. értelmében felszerelt, eddigi alkalmaztatásukat és nyelvismeretüket igazoló pályázati kérvényeiket hozzám f. é. május hó 17-éig bezárolag annyival inkább nyujtsák be, mert a később beérkezendő kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

A körjegyző javadalmazása a következő:

1. Körjegyzői fizetés 1600 kor.
2. Utiátalány 220 kor.
3. Irnoktartási átalány 340 kor.
4. Adóvégrehajtási átalány 48 kor.
5. Természetbeni lakás és egy 100 négyzet öl kert.
6. A magánmunkálatok után járó szabályrendeletileg megállapitott dijak.

Ujegyház, 1909 év április hó 20.

Putkovszki Guido
járási főszolgabiró.

Uriașe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 4—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Atenție!
50,000 părechi de ghete.
4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante. cel mai nou fas^n. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

S. HOROWITZ, export de ghete,
Krakau, Ditta 57,Z.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.
(131) 3—5

Pictor român!

Aduc la cunoştinţa On. Dlor preoţi ca re'ntorcându-mă din streinătate unde cu ajutoriul P. V. Consistor din Sibiiu, am cercetat bisericile mari şi m'am stabilit în comuna mea Agârbiciu (Sasz Egerbegy) unde asemenea am pictat ambele biserici.

Primesc orice lucrare în arta aceasta cu preţuri ieftine.

Pesed atestate de mulţumiri.

Cerând sprijinul On. public român, rămân cu toată stima:

Nicolae Baciu
pictor bisericesc
Agârbiciu (Sasz Egerbegy).
(134) 3—3

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M. | Anunț de noroc! | Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea
Șanselor de câștig
garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care
9 mil. 841,476 Mărci
cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:
Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci 560,000	Mărci 300,000
„ 550,000	„ 200,000
„ 540,000	„ 100,000
„ 530,000	„ 60,000
„ 520,000	„ 50,000
„ 515,000	„ 45,000
„ 510,000	„ 40,000
„ 305 000	„ 30,000
„ 303,000	„ 20,000
„ 302,000	„ 15,000
	„ 10,000

ș. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape
jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul oficios de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte gratis şi franco

Fiecare participant primeşte după tragere lista oficioasă de tragere.

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ……… un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ………

Suma o primiţi alăturat / Prin mandat postal / Ridicaţi-o prin ramburs — Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 7—16

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa
Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.
(103) 4—52

Publicațiune.

Pentru repararea bisericei gr. or. române din comuna **Romos**, protopresbiteratul Orăştiei, să escrie licitaţie minuendă pe ziua de **7/20 Mai** (Inălţarea Dlui) a. c. la 2 oare p. m. carea se va ţinea în biserica sus-numită.

Preliminariul de spese aprobat de P. V. Consistoriu Arhidiecesan cu Nr. 3042 E-pitr. 1909, se poate vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au să depună un vadiu de 10% adecă 4368 cor. 57 fileri, în bani gata sau hârtii de valoare.

Comuna bis. pune la dispoziţia întreprinzătoriului varul, năsipul şi ţigla necesară şi îndeplineşte cărăuşiile provăzăte în contractul, ce să va încheia.

Comitetul parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori şi care dintre licitanşi, fără considerare la suma oferită.

Romos, la 5/18 Aprilie 1909.

Sabin Safta
not. com. paroh.

Adam Basarab
preș. com. paroh.

[130] 3—3

Nr. 390/1909 [139] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clas a III-a **Vartop** protopresbiteratul Abrudului să escrie al treilea concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala *B*) pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta la subsemnatul oficiu în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare şi se vor presenta dup prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoar la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrodului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Abrud, la 14 Aprilie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

O casă cu etaj

în Str. Bruckenthal Nr. 3, centrul orașului, se vinde din cauza mutării. Tot acolo se vinde un **pian** aproape nou.

Deslușiri acolo. — Condițiuni foarte favorabile.

[140] 1—3

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 10—40

Important de luat în seamă!!!

In timpul de faţă când fiecare om are de luptat în felul său, e datorinţa tuturora a cruţă în toată privinţa.

O cruțare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de aşi îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de faţă am un depozit deosebit de mare şi de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în
Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atenţiune on. mei muşterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai ţin lucruri speciale după măsură confecţionate numai din stofe bune, în executare cu gust şi de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurenţa nu numai în preţuri ieftine, ci garantez pentru potriveală perfectă şi croială elegantă.

Inlocueşte pe deplin orice altă comandă după măsură. De declaraţiunile şi asigurările mele în privinţa aceasta se poate convinge fiecare cumpărând şi cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganţa şi trăinicia lor, ci şi prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, preţuri moderate, cu bani gata şi pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 4—10

ES. SAMU
Mediaș. — Confecţiune pentru domni şi dame. — Mediaș.

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.
Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 45 Sibiiu, Sâmbătă 25 Aprilie (8 Maiu) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Criza şi Moştenitorul de tron.

Sibiiu, 7 Maiu n.

In ziua în care ministrul-prezident ungar a prezentat Maiestăţii Sale dimisia guvernului maghiar, domnul *Wekerle* a fost primit în audienţă lungă de două ore şi din partea Moştenitorului nostru de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand.* Dela Maiestatea Sa dl *Wekerle* s'a dus deadreptul la palatul fiitorului nostru Impărat şi Rege, unde a avut fericirea de a fi primit pentru prima oră, căci până aci Moştenitorul nostru de tron a manifestat o atitudine foarte reservată, aproape rece, faţă de ministrul-prezident ungar, şi peste tot faţă de guvernul maghiar, dintre membrii căruia numai contele *Andrássy* s'a putut lăuda, că a vorbit *odată* oficios cu Moştenitorul de tron.

Se credea, că Moştenitorul de tron nu-şi prea bate capul cu afacerile interne dela noi, şi de aci reservele ce şi le impusese. Acum însă iase la iveală, că motivul reservelor era altul: nemulţămirea Moştenitorului de tron cu mersul lucrurilor în Ungaria, şi mai ales nemulţămirea cu politica de concesiuni faţă de Maghiari, care prinsese rădăcini atât de adânci la Viena. Cum însă prin rămânerea la o parte, numai ca privitor, această politică nu putea să fie delăturată, Moştenitorul de tron a eşit din reserve şi a întrat în acţiune.

Am cetit, cum totdeauna, când era să se presente careva dintre miniştrii ungari la Maiestatea Sa în vre-o afacere mai însemnată, se presentă întâiu Moştenitorul de tron, pentru a-şi spune el întâiu părerea în chestie. Şi am văzut apoi, cum după presentarea dimisiei guvernului unguresc dl *Wekerle*, la dorinţa espresă a Maiestăţii Sale, a trebuit să meargă şi la Moştenitorul de tron, pentruca să audă şi părerea acestuia în chestia crisei maghiare.

Şi Moştenitorul de tron a spus domnului *Wekerle* destule lucruri pentru a le comunica celor de acasă, lucruri din cari se vede, că Viena nu va mai avea în viitor faţă de Maghiari purtarea de până acum. A fost foarte energic şi categoric Alteţa Sa, Arhiducele *Francisc Ferdinand*, — aşa spun cei ce ştiu, — şi a declarat primului ministru ungar, că *era concesiunilor a trecut.* Crisa nu mai poate fi resolvată cu concesii, fie militare, fie de altă natură, pentrucă concesii *nu se mai fac*. Să se caute deci altă cale pentru resolvarea crisei, nu cea atât de mult esploatată în trecut din partea Maghiarilor: a *concesiilor!* Iar după ziarul bine informat „*Kölnische Zeitung*", Moştenitorul de tron ar fi făcut grave imputări dlui *Wekerle* pentru politica sa cu care a ajutat, ca kossuthismul să se întărească în Ungaria şi pretensiunile sale să iase la suprafaţă, — ceeace ar însemna, că Moştenitorul de tron e contrar mare al kossuthismului şi al aspiraţiunilor acestuia. Şi probabil, că vederilor Moştenitorului de tron corăspunde declaraţia categorică făcută de curând în ziarul „*Fremdenblatt*", că posibilitatea formării unui guvern curat kossuthist *e eschisă cu desăvârşire.* Asupra acestui lucru *nici nu se discută!*

O altă foaie, iarăşi bine informată, „*Frankfurter Zeitung*", crede apoi, că cunoaşte bine programul politic al Moştenitorului nostru de tron cu privire la Ungaria. Programul ar fi următorul: „Zdrobirea oligarhiei parlamentare maghiare. Zădărnicirea reformei electorale în forma cum a contemplat-o contele Andrássy, pentrucă pe calea aceasta se întăreşte oligarhia. Impedecarea tuturor concesiunilor militare cerute de Maghiari. *Intărirea resistenţei popoarelor nemaghiare din Ungaria faţă de Maghiari*". Probabil apoi, că din acest program şi-a scos un ziar maghiar combinaţia, ca Moştenitorul de tron stărue, ca crisa să fie de astădată resolvată prin numirea unui guvern estraparlamentar, care cu ajutorul naţionalităţilor şi cu o lege electorală octroată se scoată din alegeri o majoritate dinastică parlamentară, iar kossuthiştii să fie reduşi la o minoritate disparentă.

Fireşte, că pentru esactitatea tuturor acestor ştiri, informaţiuni şi combinaţiuni nu poate nime garanta. Un lucru însă resultă din ele: faptul, că Moştenitorul de tron ia parte activă le afacerile politice dela noi, cunoaşte bine starea lucrurilor, ştie, că statul ungar e format din mai multe popoare, unele până aci foarte nefavorisate de soarte şi vrednice de un viitor mai bun de cum le-a fost trecutul, şi atâta e destul, pentruca aceste popoare să prindă nădejde nouă şi să privească cu încredere în viitorul ce le aşteaptă.

Maiestatea Sa a sosit Marţi sara la Budapesta. La gară nu i s'a făcut, conform dorinţei, nici o primire. Pe stradele pe cari le-a percurs pentru a ajunge la palatul regal din Buda l-au primit însă socialiştii, cu aclamări vii şi cu „*trăiască votul universal*". Mercuri dimineaţa M. Sa a primit apoi în audienţă pe prim-ministrul *Wekerle*, care i-a făcut propunere cu privire la persoanele cari vor avea să se presinte în faţa M. Sale. Pe eri, Joi, au fost invitaţi la palat domnii *Justh* şi contele *Dessewffy*, prezidenţii corpurilor legiuitoare. Inaintea lor însă M. Sa a primit în lungă audienţă pe contele *Andrássy*, care ar fi prezentat Maiestăţii Sale un plan amănunţit despre modul resolvării crisei. Credinţa generală e, că contele *Andrássy* e omul viitorului, după ce posede desăvârşita încredere a Coroanei.

O temă pentru conferenţele preoţeşti.

Era masselor! Filosoful naturalist ni-o vesteşte, şi zorile ei par'că le vedem şi noi.

Un curent bazat pe ideea democratismului străbate întreagă Europa şi are în sine între altele şi fructul dulce şi ademenitor al umanitarismului milostiv şi îngăduitor. Va să zică, tocmai aceea ce străbate, ce impresionează inima masselor, ce le cucereşte fără împotrivire.

Când se vor arăta şi la noi razele de soare ale acestei ere, ele vor străbate şi la poporul nostru şi-l vor cuceri, pentrucă cursul lumei nici indivizii, nici popoarele nu-l pot împedeca. Convingerile religioase însă nu i le vor putea nimici. Şi nu le vor putea nimici în cazul, dacă va fi acest umanitarism idealisat în persoana păstorilor sufleteşti, pe cari îi are poporul nostru.

Poporul român — dupăcum ştim din istorie, veacuri dearândul a fost robit, şi din norocire dimpreună cu preotul lui. Zic din norocire, pentrucă de ar fi fost altcum, azi am avea şi noi calvini şi luterani. Omenia, mila, icoana sufletului acestui popor nobil de suflet, dar robit a fost idealisată numai şi numai în persoana preotului lui modest în pregătiri şi în cultură.

Lumea se schimbă, ideile se modifică, se înlocuesc cu altele nouă. Tipul preotului român din bătrâni încă trece prin schimbare. Numai de nu i s'ar schimba şi caracterul specific românesc!

Să cercetăm cele ce se întâmplă, că le vedem înaintea ochilor. Autorităţile lumeşti pretind dela subalternii lor o căciulire slugarnică. Pe popor apoi pentru toate nimicurile îl fac să simţească asprimea legii.

Dacă preotul, protopopul lui, se face însă un astfel de pedant pe terenul său de activitate, poate că nu greşeşte prin asta, dar nu mai e idealul poporului!

La porunca etică a sufletului cu câtă supunere aduce poporul prinoasele, darurile, la altarul Domnului! Şi eu, preotul modern nu fac dar din dar. Prin aceasta nu greşesc în contra dreptăţii, dar nici model de urmat nu sunt!

Cu câtă gingăşie şi cu câtă blândeţă vorbeşte ţăranul român, ca tată cu fami-

---

FOIŞOARĂ.

Muzeul „Asociaţiunii".

De *Oct. C. Tăslăuanu.*

(Fine)

IV. Ocupaţiunile ţăranului: a) Agricultura. E îndeobşte cunoscut, că poporul românesc în bună parte îşi agoniseşte esistenţa de toate zilele prin agricultură. Partea care s'a aşezat pe câmpii, se îndeletniceşte din vremuri îndepărtate cu această ocupaţiune care în timpul din urmă o întâlnim şi în părţile muntoase, unde păstorul întimpină tot mai grele condiţii de traiu. Agricultura poporului nostru însă e foarte primitivă. Din punct de vedere naţional-economic de sigur trebue să ne pară rău de înapoiarea noastră, nu însă şi din punct de vedere etnografic, căci uneltele primitive făcute de ţăranul român sunt preţioase pentru a-i cunoaşte iscusinţa, puterea de invenţie şi gustul. Deşi uneltele ce le întrebuinţează se găsesc şi la alte popoare întârziate, totuşi ele au particularităţile lor caracteristice sufletului românesc. Adunarea lor trebue făcută cât mai curând, căci şi ţăranul începe să le înlocuiască cu unelte moderne de fabrică. Această secţie cuprinde cam următoarele obiecte: carul, căruţe, sania, jugul, sanceul, plugul, grapa, tăvălugul, secerea, coasa, furca, lopata, hârleţul, grebla, îmblăcii, vânturătoarea, ciurul, ferdela, mierţa, copul (cupa de lemn), sapa, meliţa, felinare, coşărci şi obiectele ce se întrebuinţează la economia vitelor, uneltele de grădinărit, vierit şi stupărit. In muzeul nostru se găsesc foarte puţine obiecte din această secţie.

b) Păstoritul şi creşterea vitelor. In multe părţi poporul nostru se ocupă atât cu agricultura, cât şi cu păstoritul. Ocupaţia principală a satelor dela poalele Carpaţilor e însă păstoritul. Ştim că „Mărginenii" se duc şi astăzi cu oile până prin Rusia şi Turcia. Mai de mult munţii fiind ieftini, păstoritul era în floare. Această ocupaţie a fost ocupaţia strămoşească a poporului nostru, care şi-a adăpostit fiinţa naţională pe plaiurile munţilor. De aceea cunoaşterea vieţii de păstor a Românului e cea mai importantă problemă a etnografiei româneşti. Uneltele întrebuinţate de păstori sunt puţine, mult mai puţine ca ale agricultorului, dar sunt cu atât mai caracteristice pentru felul lui de a fi. Uneltele de păstori sunt uneori împodobite cu atâta artă, încât cuceresc admiraţia lumii. Amintim: copurile, bicele frumos împletite cu coada înflorită şi ciomegele ciobăneşti.

Secţia păstoritului cuprinde toate obiectele întrebuinţate de păstori dela cele mai mari până la cele mai mărunte. Atragem atenţiunea asupra celor lucrate în lemn, în cioplirea căruia noi Românii suntem mai meşteri: de pildă, copuri, găleţi, putini, fedeleşe, păpuşare de brânză, ciomege etc. Sunt a se aduna şi amnarele, foarfecile, cuţitele, tarniţele, căpestrele, bicele, ploştile, cântarele, piedecile de cai, tulnicele, căldările şi alte unelte întrebuinţate la facerea brânzei. Fotografiile de stâni, de strungi etc. vor completa această secţie.

c) Pescuitul şi vânatul. Fiind îndeletniciri vechi ale poporului nostru sunt preţioase şi obiectele privitoare la aceste ramuri de ocupaţie. Trebuesc adunate: plase, saci, tăvăluci, undiţe, luntre, furculiţe; apoi arme vechi, cornuri de praf de puşcă, traista de vânat, curse, laţuri etc.

d) Industria de casă. In primul rând trebue să avem în vedere torsul şi ţesutul, căci în cele mai multe părţi e ocupaţia principală a femeii. Se lucrează inul, cânepa şi mai ales lâna, în care ca popor de păstori suntem bogaţi. Dintre uneltele industriei de casă pomenim: răsboiul (stătivele), suveici, răschiitoare, vârtelniţe, sucale, furci de tors, maiu (de bătut rufe) etc.

Tot această secţie cuprinde lucrurile de mână, cum sunt pânza, covoarele, velinţele, traiste, dăsagi, feţele de perină, feţele de masă, ştergarele etc.

In aceste produse ale industriei de casă poporul românesc e recunoscut chiar şi de Unguri ca cel mai de gust şi cel mai original dintre toate popoarele de sub sceptrul coroanei ungare.

Tot această secţie cuprinde meşteşugurile: împletitul de funii, olăritul, tăbăcăritul, cojocăritul şi toate meşteşugurile de lemnărie. Trebue adunate atât uneltele cu cari se lucrează la meşteşuguri, cât şi produsele lor. Această parte a ocupaţiei poporului nostru a fost cu desăvârşire neglijată. Adunarea uneltelor şi a produselor vechi trebue să se facă cât mai curând, fiindcă ele au început să dispară.

V. Porturi şi tipuri ţărăneşti. Portul e nota caracteristică a fiecărui popor, iar portul cel mai preţios din punct de vedere naţional şi etnografic e acela, care e lucrat în întregime de ţărani. Portul ţăranului român, care a fost conservat în multe părţi cu îndărătnicie, e o comoară cu care ne putem mândri şi a aduna o colecţiune completă de porturi cu gândul de a alcătui pe baza ei, o monografie ilustrată în colori, e una dintre dorinţele cele mai apropiate ale instituţiunii noastre.

Această secţie va cuprinde şi podoabele ţărăneşti, cruci, inele, cercei etc. în cari de asemenea suntem bogaţi.

Se vor aduna din fiecare comună mai ales părţile de îmbrăcăminte vechi şi toate vestmintele cu cari se îmbracă astăzi ţăranul, arătându-se pe fiecare bucată originea şi vechimea ei. Muzeul nostru posedă câteva păpuşi în miniatură şi câteva în mărime naturală, cari însă sunt prea puţine pentru a ne putea face o idee despre portul românesc în întregimea lui. Completarea lor se impune.

lia lui! Dar dacă eu preotul mă adresez rece către el, cu deosebire când greşeşte din pricina puţinei lui culturi, din pricina patimilor lui, de cari poatecă nu se poate desbăra aşa uşor, cu deosebire dacă eu îl reglementez ca la casarmă, pot fi sigur, că în opiniunea publică a poporului nu voiu fi considerat de părintele, ci de caporalul poporului!

Ţăranului sărac dacă nu-i îndeplinesc slujirea care o solicită el în urma boldului sufletului său pe aşteptare, năcazul îl împinge de merge la jidanul cămătar, care pentru percente mari îi creditează paralele trebuincioase spre a mi le plăti mie pentru slujire; dar eu atunci în inima lui nu mai sunt părintele care vede şi crede, ci popă asemenea jidovului iubitor de argint!

Multe aşi mai avea de zis pe tema asta, dar mă mărginesc a înşira dintre alte multe proverbul, care ar trebui şters din gura poporului *prin fapte*, că: Popa n'are mână de dat, numai de luat, căci cea de dat i-a secat!

Dar apoi inteligenţa noastră mireană?

Nu vreau să învinovăţesc. Cetisem în anii trecuţi, că un străin ne-a cercetat ţara şi s'a esprimat, că avem cărturari mulţi, dar aceia esploatează poporul tot aşa ca şi străinii, şi că au în vedere numai interesele lor egoiste.

Intâmplarea a adus cu sine, că tot cam pe acea vreme se asist la adunarea unui despărţământ al Asociaţiunii, condus de un director de bancă, care înainte cu câteva zile improcesuase cambiul unui Român întreprinzător de industrie nouă pe aici pe la noi şi prin asta a şicanat pe Român, numai şi numai din motivul, că interesele Românului au venit în conflict cu ale unui jidan, care însă era clientul domnului director de bancă, director care e şi advocat.

La adunare domnul director în calitate de prezident a ţinut o vorbire clasică plină de poveţe înţelepte: cum am putea ajunge la bună stare pe toate terenele, dar când a ajuns la pasagiul unde a vorbit despre industria românească, cei ce cunoşteau casul cu industriaşul român au privit la el cu un zimbet...

Reasumând toate cele zise mi-ar putea obiecţiona cineva, că pentruce e drept şi legal, nu putem să osândim purtarea preotului, cu atât mai puţin a mireanului.

Aşa ar fi să fie, dar poporul nostru ca toate popoarele cari au fost veacuri lungi aservite, în suferinţele lui a cristalisat ideea dreptăţii şi a omeniei într'un vestmânt mai milostiv, mai blând, decum e dreptatea codificată în legile ţerilor.

Tocmai cu astfel de concepţie despre dreptate cucereşte socialismul democrat în ziua de azi inimile masselor.

Să fim deci *drepţi* cu poporul, dacă vrem să rămână cu noi în era masselor!

Adeseori ne întrebăm că ce să fie cauza, că poporul nostru n'are prea mare încredere în cărturari, şi se poartă cu neîncredere şi faţă de ceice îi dau cele mai bune poveţe? Şi nu ne gândim la multele acte de nedreptate ce le săvârşim, poate că involuntar faţă de popor.

Despre multe conferenţe preoţeşti am cetit că s'au accentuat în ele importanţa uniformităţii în cele rituale şi în îmbrăcăminte.

VI. Obiceiuri şi instrumente muzicale. Pe lângă cele înşirate până acum trebue să ne străduim a aduna şi obiectele întrebuinţate la sărbători, la cununii, de pildă: ouăle de paşti, buzduganele juniior din Braşov, cununi de mireasă, ţurca, steaua, sorcova, buhaiul etc. Şi în sfârşit instrumentele muzicale, fluerul, cavalul, cimpoiul etc.

*

Acestea sunt obiectele, pe cari trebue să le adunăm şi să le aşezăm în „Muzeul Asociaţiunii“, pentruca acesta să poată fi numit muzeu. Numai când aceste obiecte vor fi adunate şi aranjate, ne vom putea mândri că avem şi noi muzeu. Până atunci nu.

Deşi n'am înşirat decât secţiunile cele mai principale, pe cari trebue să le aibă „Muzeul Asociaţiunii“, se poate convinge oricine, că un singur om sau doi-trei oameni e cu neputinţă să săvârşească această muncă uriaşă. Pentru îndeplinirea acesteia se cere colaborarea tuturor oamenilor cu dragoste faţă de trecutul neamului nostru şi faţă de arta ţăranului nostru. Numai aşa se va putea face un muzeu în palatul Asociaţiunii ce s'a clădit din jertfa oamenilor de bine.

Ne rugăm deci încă odată călduros de toţi cărturarii nostri să binevoiască a ne da mână de ajutor la înzestrarea „Muzeului Asociaţiunii“.

Oare după deslegarea acelor chestii importante n'ar trebui să punem în discuţie şi această chestiune mai puţin importantă, dar totuşi vrednică de atenţiune, adecă *conservarea masselor* şi atragerea lor spre noi, intelectualii lor?

Carpatin.

Ştiri eronate.

Există în Budapesta un comitet de acţiune, instituit în scopul de a face propagandă pentru întemeerea bisericei *greco-ortodoxe maghiare*, pe seama credincioşilor de această lege, cari nu ştiu decât numai ungureşte, dupăce au fost maghiarisaţi în cursul vremei, şi tot aşa şi pentru înfiinţarea unei episcopii *greco-catolice maghiare*, pe seama celor ce nu ştiu, nici româneşte, nici ruteneşte, (limbile liturgice ale acestei confesiuni la noi în Ungaria) ci ştiu iarăşi numai ungureşte.

Comitetul acesta de acţiune a ţinut zilele trecute şedinţă în Budapesta şi a hotărât următoarele: Să se adreseze rugare guvernului unguresc, ca să intrevină la patriarhul ecumenic din Constantinopol, *să sistemiseze o dieceză greco-ortodoxă maghiară în Ungaria*, cu limba maghiară ca limbă liturgică, şi *se sfinţească un episcop*, care se fie pus în fruntea acestei dieceze noue, gr. ort. creată anume pentru Maghiarii de legea aceasta. Se intrevină apoi şi la Papa dela Roma, ca şi acesta să creeze *o nouă dieceză gr. cat. maghiară*, cu limba maghiară ca limbă liturgică, şi să numească apoi guvernul un episcop gr. cat. maghiar pe seama acestei dieceze noi, compusă din Maghiarii de legea gr. cat. astăzi aparţinători la diecezele gr. cat. române.

Atâta a hotărât comitetul de acţiune din întrebare. Şi acum eată cum a fost depeşată ştirea aceasta la Bucureşti, ori cum a prelucrat-o unul care nu a înţeles lucrurile şi a publicat-o în „*Minerva*“, ziar de altcum bine şi cu îngrijire redactat, unde o găsim dată după cum urmează:

„Budapesta, 20 Aprilie. In contra naţionalităţilor nemaghiare guvernul maghiar a întocmit un progam de acţiune, ale cărui două puncte principale sunt următoarele: I. De oarece Românii greco-orientali sunt subordonaţi unei proprii autonomii bisericeşti române şi nu posed o liturghie ungurească, să se facă o intervenţiune pe lângă patriarhia din Constantinopol, *ca să ia sub imediata sa jurisdicţiune bisericească comunităţile bisericeşti greco orientale*, cu condiţiunea, ca să le sfinţească un anume episcop, care să aibă apoi obligaţiunea să introducă în noile comunităţi bisericeşti liturgia ungurească. II. De oarece până acuma pentru comunităţile greco-catolice române şi comunităţile greco-catolice ruteneşti se practicau două feluri de usuri, şi de oarece de comunitatea aceasta din urmă aparţine şi un număr oare care de Unguri, să fie Papa solicitat, ca pe viitor să nu mai deosebească naţionalitatea comunităţilor greco-catolice. Dacă Papa va admite aceasta, atunci i se va putea crea în Ungaria o eparhie separată de vr'o 250. 000 de credincioşi“. O harababură întreagă!

Ne supără această superficialitate, pe care o observă în chestiile privitoare la noi tocmai ziarul redactat de *oameni dela noi*, cari numai decât trebuiau să ştie despre ce e vorba, şi despre ce *poate* să fie vorba. Şi tot aşa s'a întâmplat şi cu ştirea dată despre înfiinţarea primei comune bisericeşti gr. ort. maghiare din Szentes, care ştire a fost dată astfel, ca şi cum noi am fi perdut procesul purtat cu Sârbii pentru parohia aceasta. Pecând adevărul e, că proces n'a fost, ci parohia s'a decretat cu dela sine putere de parohie gr. ort. *maghiară*, cu limba liturgică *maghiară*, iar dieceza Aradului, la care aparţinea ea mai nainte, nu a voit să o recunoască de îndreptăţită să esiste ca parohia gr. ort. maghiară, ci numai ca parohie gr. ort. română. In consecvenţă şi-a revocat pe preotul seu, şi a întrerupt orice raporturi cu parohia aceasta maghiară, pe care apoi, la intervenţia guvernului, *a luat-o patriarhul sârbesc din Carloveţ sub a sa ocrotire, ca parohie gr. ort. maghiară.* şi a pus o sub îngrijirea episcopiei gr. ort. sârbeşti din Timişoara.

In numărul mai nou apoi „*Minerva*“ publică cu litere grase următoarea informaţiune primită dela Budapesta prin fir telegrafic: „O corespondenţă locală anunţă, că agitaţia românilor în favoarea şcolilor confesionale a eşuat. Această ştire se bazează pe declaraţiunile făcute de Metropolitul Meţianu în consistoriu, cum că 425 de şcoli confesionale au fost nevoite să recurgă la ajutorul statului, pecând cele 112 şcoli au trebuit să fie închise din causa lipsei de mijloace. Număroase cereri de ajutoare nu s'au putut satisface din fondul disponibil de 48.000 de coroane. Colecta începută pentru strângerea unui fond în favorarea şcolilor n'a dat decât 4000 de coroane“.

Bine, nu cetesc domnii dela „*Minerva*“ foile, cari le primesc în schimb? Ziarul nostru le merge regulat şi din el (numerii 42 şi 43) puteau să ştie despre ce e vorba şi cum stau lucrurile. Cu totul altcum, nu aşa cum le spune „*corespondenţa locală*“ din Budapesta!

Ar fi bine deci, dacă pe lângă graba cea mare cu care se aduc ştirile cele mai proaspete pentru a fi presentate publicului mare românesc din regatul român s'ar ţinea în vedere totdeauna şi *esactitatea* ştirilor, ca publicul să nu fie dus în eroare cu ştiri eronate, ori tendenţioase.

Cronică literară.

Onisifor Ghibu „O călătorie prin Alsacia-Lorena.“ Ţara şi şcolile. C. Göbl. Bucureşti, p. 59, preţul 75 bani.

— Dare de seamă. —

(Fine).

Până la anul 1885 şcolile lor au păstrat organizaţia veche franceză.

Dela acest an au început măsurile de germanizare, cari sunt fixate astăzi în legea şcolară dela 1872. In temeiul acestei legi învăţământul popular se împarte în trei categorii de şcoli, după procentul elevilor germani, astfel: 1. şcoli curat franceze cu sau peste 75% Francezi, 2. şcoli cu până la 75% Germani, şi 3. şcoli cu peste 75% Germani. In şcolile de clasa întâi, instrucţia se începe franţuzeşte, iar limba germană se învaţă în anul I de şcoală numai după intuiţie. Scris cetitul vine în anul II. Limbei germane însă i se dă treptat tot mai largă întindere, aşa că în anii ultimi de şcoală numai religia se mai propune franţuzeşte, încolo toate studiile nemţeşte. Sub acest raport deci şcolile lor sunt tot aşa de chinuite, dacă nu mai rău, cu germana, ca ale noastre cu maghiara.

In şcolile de categoria a doua, instrucţia în scris-cetit începe în limba germană, ear în franţuzeşte în anul al doilea, ca să înceteze cu desăvârşire la sfârşitul anului IV. Şcoala aceasta, după bărbaţi competenţi se spune că e absurdă, neputând elevii învăţa corect nici una din cele două limbi. In şcolile de categoria a treia instrucţia se face esclusiv nemţeşte.

Şcolile sunt de stat, cu excepţia câtorva private şi confesionale. Comunele le susţin, iar statul dă numai cvincvenaliile. Băieţii merg 8 ani, iar fetiţele 7 ani la şcoală. Şcoala de repetiţie nu există.

Invăţământul primar e trifurcat în şcoli poporale (Volksschule) cu un curs de 8 ani, şcoli medii (Mittelschule, care nu e liceu) cu un curs de 9 ani, şi şcoli pregătitoare pentru gimnazii cu un curs de 3 ani, o anomalie combătută de toţi oamenii de şcoală. Şcolile populare sunt pentru sărăcime, iar şcolile medii ale boierilor, în cari să şi iau mai multe materii, numai în nemţeşte. In şcolile pregătitoare se propune iarăşi nemţeşte şi numai atât cât e de lipsă ca să poată trece elevul în gimnaziu, care are 9 ani de studiu.

E interesant să se ştie că şcoli mixte abia dacă întâlneşti aici, ci tot separate. Aşa că în sate cu abia 40 de copii există două şcoli, de băieţi şi de fetiţe, propunând în cele din urmă exclusiv învăţătoare.

Obligativitatea învăţământului există. Anul şcolar începe în săptămâna după Paşti şi se mântue în săptămâna patimilor, întrerupt bineînţeles de feriile regulamentare. Instrucţia se basează pretutindeni pe metoda vie a intuiţiunii şi chiar după natură. Nu se traduce absolut nimic, ci se caută conversaţia nemţească, chiar când elevi nu înţeleg. O greutate enormă au învăţătorii cu învăţarea celor două alfabete, foarte deosebite, şi de fapt copiii comit greşeli cu duiumul în scris şi în pronunţie. Germanizarea cu toată energia care se cheltuieşte înaintează încet de tot, şi sunt caracteristice cuvintele unui învăţător german, privitoare la aceste sforţări ale statului, şi care zicea: „Wir arbeiten für den Wind und für die Ehre des Reiches“, cuvinte cari se potrivesc de minune şi aici la noi.

Planul de învăţământ e potrivit împrejurărilor în cari trăiesc locuitorii ţării. Religia se propune în şcolile de cl. I. şi II. Francezilor în limba maternă. Insă dacă tata sau mama e german, s'au chiar dacă unul dintre ei numai vorbeşte nemţeşte, religia se propune nemţeşte chiar dacă nu e nici un elev german. O dispoziţie foarte neomenoasă. Din gramatica ambelor limbi se ia numai ce e de neapărată nevoie. Aritmetica merge dela început numai nemţeşte. Geometrie se ia numai în legătură cu aritmetica. Geografiei i se dă o mare atenţie, pentru că are menirea, de a da elevilor o creştere patriotică. De aceea şi au manuale foarte bune, nu însă şi pentru istorie, istoria naturală, fizică şi economie, cari sunt cuprinse toate în cartea de cetire. Cântare se face multă şi exclusiv nemţeşte, deci mai rău ca la noi, iar gimnastica e neglijată. Lucrul de mână se ia în şcolile de fete. Rechizitele de scris şi desemn, precum şi cărţile le primesc copiii gratuit dela comună, care plăteşte şi taxele şcolare, iar cei nescutiţi dau 5 cor. anual.

Şcolile sunt într'o stare foarte bună, adevărate palate.

Acessta e şcoala populară, „care corăspunde pe de o parte scopului ce urmăreşte, prin aceea că împărtăşeşte poporului cunoştinţe pentru viaţă şi putinţa alegerii mai multor feluri de cariere, pe de altă parte însă ea închide ţărănimii drumul spre culmile mai superioare ale culturii. Neputându-se intra din şcoala populară *de a-dreptul* în licee, acestea rămân aproape cu totul închise pentru ţărănime. Astfel nici în licee şi nici pe la şcolile superioare nu se întâlnesc fii de ţărani, decât în cazuri rare.

Invăţătorii cari propun în aceste şcoli, fac studii foarte temeinice de 5 ani, în cele 5 seminarii şi 4 preparandii, ear învăţătoarele în 2 seminarii şi o preparandie. Spiritul acestor institute e cu desăvârşire german, şi deci învăţătorii francezi ies, — în cea mai mare parte, dacă nu toţi, germani veritabili.

In şcoală sunt foarte conştienţioşi. Activitate extraşcolară, e o noţiune pe care n'o prea cunosc; uneori ocupă loc de scriitori comunali, fiind şcoala cu primăria sub un acoperiş, apoi sunt organişti la biserică şi în unele locuri conducători ai băncilor populare Raiffeisen. Numai după 3 ani de praxă, urmaţi de un examen de capacitate, sunt instituiţi definitiv, cu o plată la început de 1100 mărci, cu o creştere de 100 mărci tot la trei ani. Ear ca scriitori comunali primesc 300—1000 mărci, ca organişti la biserică 120—150 m. şi 200—500 ca conducători ai băncilor. Au drept de voluntariat şi nu se pot căsători decât cu aprobarea forurilor şcolare superioare. Ca mijloace de cultivare au diferite reuniuni, foarte multe chiar, organizate minunat, unele cu şedinţe bisăptămânale, cari le dau cunoştinţe variate şi alese Incolo citesc foarte puţin, literatură pedagogică aproape de loc, trăind din zestrea adusă din seminar.

Preotul de acolo are mai puţină legătură cu şcoala, ca al nostru. Are drept să controleze pe învăţător cum propune religia, şi de a propune şi el câtă religie află de bine. Intre ei nu prea există bună înţelegere din pricina sentimentelor deosebite. Preotul e cu sentimente franceze, şi în foarte multe cazuri abia ştie ceva nemţeşte, iar învăţătorul trebue să fie cu sentimente germane.

Inspectorii şcolari nu s nici jandarmi, nici poliţişti, nici spioni, ci-s învăţători şi părinţi cari privesc cu toată dragostea pe învăţători, ajutându-i şi luminându-i. Şcoala froebeliană, care există şi acolo, serveşte esclusiv germanizarea, cum se încearcă şi la noi prin ele maghiarizarea.

Despre seminariile din Alsacia Lorena autorul vorbeşte în termini nu se poate mai călduroşi, prezentându-le drept nişte modele de institute, menite a da elevilor o educaţie şi cultură temeinică, serioasă şi omnilaterală, cum nu se întâmplă la noi.

Şi iată, acesta e cuprinsul broşurii, pe care am cetit-o cu mult interes. Mai ales că domnul Ghibu povesteşte frumos, într'un stil foarte curgător, şi ştie potrivi fraza, ceea ce dovedeşte că e stăpân pe limbă şi pe ceeace spune.

Dar valoarea broşurii stă tocmai în priceperea cu care a aranjat experienţele călătoriei sa'e şi forma serioasă şi judiţioasă, în care apreciază tot ce l-a putut interesa în ţara prin care a umblat. Special partea privitoare la şcolile normale e foarte bine scrisă şi cât se poate de complect.

E vrednică de atenţia forurilor noastre şcolare, cărora dl Ghibu li-ar putea da, cred, informaţii amănunţite despre cum ar trebui să fie organizat un seminar. Broşura e vrednică să fie cetită în urma caracterului ei edificativ pentru noi Românii din Ungaria, cărora li se dă o clasică pildă, despre ceea ce se chiamă a fi un popor pierdut, în lipsa unei conştienţe naţionale puternice. Iar pentru învăţătorii nostri ea este deadreptul instructivă, prin împrejurarea că se descriu şcolile şi învăţătorii cu toate calităţile şi scăderile lor, din cari pot culege învăţături nu se poate mai folositoare.

Dl Ghibu, prin broşură sa ne mai dă ceva. Arată că dsa înţelege să întrebuinţeze anii de studii şi bursa altcum, decât unii tineri, cari şi-au milogit bursa, pentru ca ajunşi în capitale să-şi piardă conştiinţa datoriei. *Ioan Crainic,*

NOUTĂŢI.

Dl A. Mocsonyi în Bucureşti. Dl *Antoniu Mocsonyi de Foen* a fost zilele trecute la Bucureşti, spre a mulţămi în persoană Maiestăţii Sale Regelui Carol, pentru telegrama de condolenţă trimisă la moartea regretatului *Ales. Mocsonyi.* Ziarele din capitala română scriu, că dl *A. MoMocsonyi* a fost în audienţă numai la Maiestatea Sa, Regina Elisaveta, — Regele fiind cam suferind, — şi Regina l-a primit cu multă bunăvoinţă. Dl *Mocsonyi* a mai făcut vizite la mai mulţi bărbaţi marcanţi în viaţa politică şi ştienţifică a României. Vorbind o limbă frumoasă românească, a făcut escelentă impresiune în cercurile înalte bucureştene şi a fost întimpinat cu o deosebită simpatie. I. P. S. Sa Metropolitul Primat al României a dat o masă la palatul metropolitan în onoarea dlui *A. Mocsonyi*, care era însotit de dl advocat Dr. *G. Dobrin* din Lugoj.

*

Predică în catedrală. Duminecă la sfânta liturgie va predica în catedrala din Sibiiu domnul Dr. *A. Crăciunescu*, profesor seminarial.

*

Sf. Sinod al bisericii autocefale ortodoxe române din România a fost convocat prin decret regal pe ziua de 1 Maiu v. în sesiunea de primăvară.

*

La „Albina“ (centrala) orele de birou se ţin cu începere de *Luni*, 10 Maiu a. c. dela oarele 7—1 p. m. Oarele de cassă dela 7—12½ la ameazi.

*

Surprindere cu totul neaşteptată şi cu totul neplăcută ni-a făcut *ninsoarea* de astăzi, Vineri în 7 Mai n., anul Domnului 1909... A început să ningă ezi noapte, şi ninsoarea mereu urmează ş'acum dimineaţa. Zăpada pe strade se topeşte, dar coperişele caselor, arborii înfloriţi şi împrejurimile Sibiiului sunt albe... Temperatura a scăzut la 4 grade.

*

Studenţii în teologie dela universitatea din Bucureşti au ţinut Dumineca trecută o întrunire în una din salele universităţii, unde studentul *V. Niculescu* a vorbit despre activitatea lui *Andrei Şaguna.*

*

Avansare. Pe ziua de întâi Maiu a fost înaintat la rangul de *maior* căpitanul de artilerie în Lugoj, dl Iosif *Stepanescu.*

*

Tren nou între Sibiiu şi Mercurea. Suntem informaţi, că ministrul de comunicaţiune a conces, ca din Maiu până în Septemvrie să circuleze un tren nou între Sibiiu şi Mercurea (băile de sare), care pleacă din Sibiiu în zilele de târg de săptămână (Marţi şi Vineri), apoi Dumineca şi în sărbători la ora 1 d. a. şi soseşte dela Mercurea la orele 9 seara. Dacă trenul se va dovedi de necesar, rămâne în circulaţie şi peste iarnă, în cas contrar va fi sistat.

*

Inaintare. Domnul *Dr. Eugen Curta,* medic superior în armată, a fost înaintat cu 1 Mai medic de regiment (rang de căpitan) şi numit comandant al spitalului de trupe din Mediaş.

*

Societatea „Petru Maior“ aduce la cunoştinţă tuturor binefăcătorilor şi prietinilor săi, că şi-a schimbat locuinţa de până acum şi de present locueşte în VIII, Mária utcza 29 part. 5.

*

In loc de anunţuri de fidanţare. Dl Octavian Petra, ales paroh în Ibăneşti, logodindu-se cu dşoara Mărioara Nicolescu, fica parohului din Meşterheza, dărueşte în loc de anunţurile de logodnă fondului „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace“, suma de 10 cor.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei vor ţinea şedinţă lunară în 8 Maiu n. c. la orele 3 d. a. în sala mică de şedinţe a casei comitatense

*

Atacat de ţigani. Notarul comunal *Al. Ardelean* din părţile Aradului mergând călare către casă, a fost atacat într'una din nopţile trecute de către o caravană de ţigani cortorari pe drumul dela Şiria. Un farson bine încheiat era aproape să-i dea jos de pe cal, dacă notarul n'ar fi izbit în peptul ţiganului şi dacă n'ar fi dat pinteni calului, care l-a scăpat. Ţigănimea l-a urmărit până aproape de sat. Notarul acum zace bolnav.

*

Curiosităţi. La Ateneul din Bucureşti s'a ţinut în săptămâna aceasta o conferenţă literară despre *„Poezia de ieri* şi *poezia de mâine“*. Poezia de ieri, a zis conferenţiarul, e începutul poeziei noastre; iar poezia de mâne, va fi idealul şi tendinţa ultimelor producţiuni poetice! Premergătorul acestei poezii ideale de mâne, sfârşeşte conferenţiarul, nu este altul, decât dl — Al. Macedonski. Aşa ni se spune într'un mare ziar din capitală!

*

„Mâna neagră“ din Newyork a pretins dela proprietarul unei mari case, în care locuiau mai ales italieni, suma de 1000 dolari. Cererea fiind refuzată, membri ai acestei societăţi secrete au turnat petrol pe treptele zidirii, şi i-au dat foc într'una din nopţile trecute. Din 150 de bărbaţi, femei, copii, cari durmeau în casa aceasta, 8 au căzut pradă flacărilor, 25 s'au ales cu rane grave; celelalte persoane ajutate de pompieri, şi de poliţişti, au scăpat cu viaţa din ruinele clădirii. Poliţia a deţinut mai mulţi italieni bănuiţi.

*

Reforme în Turcia. Se vesteşte din Constantinopole, că în curând se vor realiza mari reforme în Turcia. Şi adecă: Se va schimba ordinea de succesiune la tron, şi în loc ca cel mai în vrâstă dintre toţi membrii familiei domnitoare să urmeze în domnie, se va introduce felul de succesiune din alte state ale Europei, unde tronul se cuvine mai întâi fiului celui mai mare al domnitorului. Astfel, succesor al tronului otoman va fi proclamat *Zia Eddin*, cel mai mare dintre fiii actualului sultan Mahomed V. Se vor bate monede de aur şi argint cu efigia sultanului, lucru nou în Turcia. Serviciul militar în armata otomană se va introduce ca obligator şi pentru nemusulmani. Gospodăria eunucilor, care a consumat averi enorme, va fi cu totul desfiinţată.

*

Instalare de preot. Din comuna *Verd* ni se scrie, că în 12 Aprilie v. c. s'a făcut acolo instalarea noului paroh *Eugeniu Munteanu*, cu mare solemnitate şi în mijlocul generalei bucurii a credincioşilor, cari leagă mari nădejdi de noul lor păstor sufletesc. Noul paroh a fost adus din Agnita, casa părintească, în trăsură trasă de patru cai, împodobită frumos cu flori şi verdeaţă. A fost însoţit de un grup de călăreţi. La marginea satului era o poartă triumfală, lângă care aştepta tinerimea şcolară pe noul preot, representanţa comunală şi comitetul bisericii evangelice luterane. Noul paroh al comunei *Verd* era însoţit de mai mulţi fruntaşi din Agnita. La poarta triumfală l-a bineventat preotul evangelic luteran şi primariul comunei, iar la casele parohiale, unde era ridicată a doua poartă triumfală, administratorul de până aci, dl *Ioachim Părău*, şi învăţătoriul *Nastea.* Sfânta liturgie a oficiat-o apoi preotul *Nicolae Gavrea*, comisarul protopresbiteral, cu *Ioachim Părău* şi noul paroh *Eugeniu Munteanu.* După vorbirea de instalare a dlui *Gavrea* a rostit noul paroh o frumoasă cuvântare. A urmat apoi masa, cu toaste frumoase. Primul a fost ridicat din partea dlui protopresbiter *Ioachim Munteanu* întru sănătatea I. P. S. Sale, Domnului Arhiep. şi Metropolit *Ioan Meţianu.*

*

Independenţa Bulgariei este recunoscută de toate puterile. Maiestatea Sa monarhul nostru Franciso Iosif a adresat o telegramă regelui Ferdind al Bulgariei, exprimându i călduroase felicitări pentru evenimentul, în urma căruia noua situaţie politică a Bulgariei a fost recunoscută şi din partea imperiului otoman.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu va da Duminecă, 9 Maiu n. în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“ un concert cu următoriul program: 1 A. Bena: „Sfânt“, cor mixt. 2. G. Dima: „Trei cântece slovăceşti“ pentru cor mixt: *a*) Nu m'ar arde dorul, *b*) Anička dela moară, *c*) Cărăuşul. 3. F. Mendelssohn: „Trei cântece“ pentru cor mixt: *a*) Cu mine fugi, *b*) O brum' a dat, *c*) Pe-al lor mormânt. 4. *a*) A. Bena: „Două cântece poporale“ pentru cor mixt: 1. Foaie verde tămâiţă. 2. Pentru mândra. *b*) G. Dima: „Mândruliţă de demult“ cor mixt. 5. Meyerbeer: „Africana“ din actul III cu acompaniare de pian (Dna M. Brote). *a*) Corul femeilor, *b*) Don Pedro, solo de bariton (Dl O. Mărăşan), *c*) Corul marinarilor, *d*) Rugăciune. Bilete se pot cumpăra Duminecă dela 11—12 oare la casina română şi seara la cassă. Inceputul la 8 ore seara.

*

Locomotive alergând fără stăpân. La o staţiune a căilor ferate ruseşti s'a petrecut de curând un lucru îngrozitor şi rar în felul lui. Nişte băieţi, nu se ştie cum, s'au furişat în hala, unde stau de obicei adăpostite locomotivele. Cinci locomotive erau încălzite şi gate de plecare. Băieţii au deschis regulatorul, — imediat cinci locomotive, una după alta, s'au pus în mişcare. Trei maşine au apucat pe rând cu o repeziciune tot mai mare, către Odesa; iar două pe o altă linie nordică. Ciocnirea celor trei locomotive cu un tren, care venea în faţă, a fost groaznică: în câteva clipe maşinile toate trei s'au zdrobit în fărâme, împreună cu primele vagoane, de cari s'au lovit, şi în care din norocire nu erau călători. Au fost răniţi greu, cu toate acestea, 130 de călători din alte vagoane, 70 de persoane au fost uşor rănite, altele au nebunit de groază. Trenul de altfel era de mărfuri, şi locomotiva proprie nu trăgea trenul, ci îl împingea. Celelalte două maşine au făcut pagube mai puţine.

*

Preot harnic. Dintr'o corespondenţă primită din Sâmbăta sup. răsăriteană (comit. Făgăraşului), reţinem următoarele: Zelosul paroh Vincenţiu Pop e vrednic de toată lauda. De când Dzeu ni l-a dat în fruntea noastră, binecuvântare se revarsă asupra comunei noastre. Sfinţia sa, pe lângă că a înfiinţat o frumuşică bibliotecă parohială, cetită cu multă sete de ştiiutorii de carte, a pus temeiu unui fond de zidire, în iarna trecută a compus un cor bunişor cu elevii din şcoala de repetiţie etc. Dar merite neperitoare şi-a câştigat părintele nostru prin cea mai nouă instituţiune, creată în săptămânile trecute, prin înfiinţarea însoţirii de credit săteşti sistem „Raiffeisen“, la sfatul şi concursul binevoitor al dlui V. Tordăşianu din Sibiiu. Insoţirea s'a înfiinţat cu 41 fruntaşi şi mari nădejdi avem, ca în scurtă vreme ea să numere între membrii săi pe toţi capii de familie din comună. Insoţirea îşi începe în zilele acestea activitatea binefăcătoare. Fie ca esemplul parohului V. Pop să afle cât mai mulţi imitatori.

Olteanul.

*

La fondul episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, au mai dăruit următorii învăţăcei meseriaşi şi anume: Putru Suciu (origin. din Ilia), Ioan Dura (orig. din Deal). Sebastian Negru (orig. din Câmpuri-Surduc), lăcătuşi; Teodor Radu, măsar (Cisnădia), Nicolae Florea (orig. din Alămor), faur, câte 1 cor.; Gavriil Sbera (orig. din Tălmăcel), faur 2 cor.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Mulţămită.

Din prilejul trecerii la cele vecinice a prea scumpei mele preotese *Paraschiva Dragomir* născ. Căpăţînă din Arpaşul inferior, număroşi prietini şi cunoscuţi din apropiere şi depărtări m'au consolat, parte în scris, parte verbal, parte participând la înmormântarea neuitatei mele defuncte. Tuturor acestor inimi nobile le aduc simţita mea mulţămită şi pe aceasta cale.

Arpaşul-inferior, în 3 Maiu 1909 st. n.

Trandafir Dragomir
preot ort. român.

Cărți și reviste.

Pescăritul în ape dulci şi economia pescăritului (în limba maghiară) din încredinţarea ministrului de agricultură Darányi, scrisă de *Répássy Miklós*, consilier de secţie, cu ilustraţiuni, Budapesta, tip. Pallas 1909, 1 vol. de 502 pp. Preţul 1 cor. Cartea aceasta se ocupă cu o importantă chestiune economică şi cuprinde pe lângă părţile de teorie şi număroase îndrumări practice. Se împarte în cinci părţi principale: în partea întâiu se arată cunoştinţele generale despre peşti, în a doua se vorbeşte despre pescăritul măestrit, în a treia despre cel natural, în a patra despre pescărit în patria noastră, iar în a cincia despre pescăritul în străinătate. Volumul foarte instructiv costă 1 cor, iar preoţii, învăţătorii şi notarii comunali îl primesc gratuit, dacă îl cer prin o scrisoare simplă (carte postală) dela biblioteca ministerului de agricultură (a. m. kir. földmivelésügyi ministerium könyvtára Budapest).

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.
[143] 1—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah		Borhegyi, pentru inteţirea urinei		Horgász, producător de apetit	
Borsec, fântâna principală, regele apelor minerale	30 fil.	Boholt, apă răcoritoare		Kászon-Salutaris	
Kossuth de Borsec, contra anemiei		Elöpatak, contra gălbinărei	28 fil.	Repáti, apă acră	28 fil.
Matild de Bodok, apă acră alcalică	28 fil.	Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât		Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah	
Baross, contra suferinţei de rărunchi	24 fil.	Hargitaligeti, beutură răcoritoare		Stoika, contra boalei de rinichi	

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 16—31

Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Nr. 382/1909 [141] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna **Bucium-sat**, protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar fundamental 600 cor. din repartiție dela popor, iar restul până 1000 cor. și cuincuenaliile, se va cere ca ajutor dela stat cvartir grădină și lemne de foc în natură.

Invățătoriul va fi obligat a instrua nu numai pe elevi din școală, de toate zilele ci, și pe cei din școala de repetiție și pe adulții apoi să fie musical ca să poată înființa cor și să aibă cunoștnțe din economie și pomologie.

Doritori de a ocupa acest post își vor trimite petițiunile instruinte conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu, și să vor presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere în comună pentru a face cunoștință cu poporul și ași arăta dexteritatea în cântările bisericești.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial respectir.

Abrud, 14 Aprilie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Minunat!
7000 părechi ghete
4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnării de plată a unei multor fabrici am fost însărcinat a vinde o cantitate mare de ghete, cu prețul tare redus sub costul de fabricare. — Vând deci oricui 2 părechi ghete pentru domni și 2 pentru dame, mărimea după Număr. Trimiterea prin ramburs.

L. Ausübel,
Krakau Nr. 72.

Schimbul e permis și retournarea banilor pentru evitarea oricărui risic.

[136] 1—1

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☛ Mărci 600,000 ☚

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi .... { un los întreg à M. 6·— (K 7·—) / „ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50) / un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75) }

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat / Prin mandat postal / Ridicați-o prin ramburs } Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 8—16

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de **casă de Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

☛ Zilnic expedițiuni poștale. ☚

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 10—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU",

Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală Phönix de Buziaș

vindecă și împrospătează. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 3—12

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

☛ **Rog întrebați medicul Dtră.** ☚

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 17—20

Funcționar,

care posede perfect limba română și germană, găsește angajament, pe lângă salar fix și provisiune mare, la o însemnată societate de asigurare contra focului și a gheții, care voiește să-și întroducă întreprinderea în comitatul Sibiiu și Făgăraș.

Oferte și testimonii despre activitatea de până acum sunt a-se trimite la administrația acestei foi sub **„Funcționar"**.

[144] 1—3

Publicațiune.

Comuna bisericească **Omp. Preszáka** dă în întreprindere pe calea licitațiunei minuende edificarea școalei care se va ținea în **23 Aprilie st. v. a. c.** la oarele 10 a. m. în cancelaria oficiului parohial, unde se pot vedea și condițiunile spețiale cu planul aprobat de Ven. Cons.

Omp. Preszáka, 10 April 1909.

Pentru comitetul parohial:

Stefan Nicola
paroh.

(137) 3—3

Cumpărați losuri de clasă numai dela colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU — **Strada Cisnădiei 1.**

BRAȘOV — **Strada Mânăstirii 36.**

care în timpul scurt al existenței sale a solvit deja la mușterii de-ai săi **numeroase câștiguri mari,** între cari și **cor. 20,000** la Nrul 35569.

In curând se începe clasa primă a loteriei XXIV în care în curs de 6 luni, enorma sumă

Patrusprezece Milioane 459,000 coroane

se sortează la câștiguri.

Câștigul principal e în cazul cel mai norocos

UN MILION COROANE

special 1 premiu de 600,000 cor., precum și câștigurile: 400,000, 200,000, 2 à 100,000, 90,000, 2 à 80,000, 70,000, 2 à 60,000 etc. etc.

110,000 losuri — **55,000 câștiguri**

așa că tot al doilea los trebue să câștige.

Prețurile pentru clasa primă sunt:

pentru $1/8$ los	$1/4$ los	$1/2$ los	$1/1$ los
cor. 1·50	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Noi trimitem neprovocați, imediat după apariție la toți mușterii noștrii listele de tragere **oficioase** și plătim momentan câștigurile în orice mărime. Planuri oficioase de joc precum și checuri poștale pentru solvire liberă de cheltueli, se trimit la dorință gratuit și franco.

[120] 1—4

☛ **La dorință trimitem prin poștă losurile și la mușterii noștrii din localitate.**

Calendar de noroc pe 1909.

Numeri pentru acest calendar de noroc au fost compuși de copii orfani. Cumpără imediat numărul însemnat lângă ziua nașterii sau a numelui Dtale, căci favorul unui moment a adus multora deja bogăție și bunăstare.

Ianuarie		Februarie		Martie		Aprilie		Maiu		Iuni		Iulie		August		Septemvrie		Octomvrie		Noemvrie		Decemvrie	
1	2196	1	91604	1	66613	1	90497	1	35829	1	2111	1	16039	1	64752	1	55568	1	2163	1	90947	1	39147
2	19490	2	66706	2	9993	2	65946	2	78972	2	38744	2	38696	2	69046	2	11168	2	17356	2	66758	2	78854
3	23923	3	41500	3	23385	3	11188	3	90617	3	65941	3	55243	3	2164	3	17358	3	16001	3	39104	3	2148
4	74912	4	62923	4	38678	4	24691	4	53826	4	53849	4	79365	4	17363	4	2151	4	38619	4	9401	4	33116
5	79371	5	2211	5	78977	5	13990	5	66612	5	90615	5	39191	5	19586	5	33400	5	63238	5	4399	5	33309
6	90908	6	19489	6	90491	6	19491	6	90937	6	108703	6	22700	6	3109	6	11143	6	78957	6	19537	6	18311
7	23379	7	23947	7	66736	7	78886	7	9432	7	39108	7	16009	7	33302	7	19516	7	39145	7	3539	7	78964
8	55235	8	52405	8	52264	8	22670	8	19446	8	92875	8	19594	8	74919	8	23416	8	90638	8	66638	8	53832
9	95859	9	66694	9	65925	9	75824	9	33376	9	66730	9	90611	9	52442	9	33106	9	66705	9	55548	9	90940
10	16040	10	52250	10	39167	10	52265	10	3522	10	39197	10	2138	10	55396	10	37239	10	18332	10	39122	10	55229
11	6777	11	2144	11	74992	11	22452	11	17364	11	65923	11	18383	11	75823	11	11156	11	38627	11	66603	11	6785
12	38655	12	18388	12	18338	12	6789	12	95874	12	18356	12	23390	12	66726	12	9406	12	9914	12	78975	12	90950
13	64705	13	37232	13	9973	13	11172	13	4393	13	6800	13	55598	13	52224	13	39160	13	23381	13	16031	13	3534
14	41478	14	9499	14	23456	14	38610	14	78997	14	24684	14	53835	14	38707	14	91615	14	18316	14	38624	14	19135
15	55226	15	90160	15	74981	15	3505	15	64838	15	4360	15	79368	15	33120	15	63915	15	2100	15	2101	15	74903
16	90901	16	19564	16	38741	16	16032	16	39189	16	33396	16	64758	16	9968	16	55541	16	33343	16	23497	16	55362
17	2216	17	22654	17	55556	17	78884	17	74987	17	78881	17	2188	17	19442	17	79352	17	19544	17	18305	17	66763
18	33438	18	19566	18	74988	18	52238	18	64832	18	55354	18	18379	18	23946	18	66618	18	2124	18	52274	18	63742
19	75802	19	38725	19	2169	19	91623	19	90931	19	39184	19	33393	19	3540	19	55353	19	9457	19	66650	19	75821
20	108702	20	99649	20	18345	20	55245	20	23948	20	16019	20	55580	20	17355	20	90907	20	33104	20	55552	20	78956
21	39190	21	53844	21	92893	21	17360	21	9458	21	33426	21	78887	21	90948	21	2449	21	78989	21	69020	21	90902
22	52296	22	23451	22	11189	22	39139	22	18387	22	19557	22	95869	22	9956	22	11171	22	55363	22	4389	22	52142
23	66710	23	63912	23	78990	23	24689	23	19560	23	33160	23	65939	23	55526	23	37245	23	52218	23	22612	23	66654
24	74952	24	41495	24	90632	24	66656	24	35819	24	13994	24	90933	24	16029	24	16008	24	13981	24	63904	24	52148
25	90945	25	39113	25	41490	25	39142	25	2101	25	63248	25	24659	25	24682	25	19510	25	23939	25	108724	25	2179
26	22689	26	66768	26	66745	26	63233	26	55571	26	78883	26	18363	26	69040	26	92886	26	92895	26	9901	26	33354
27	78861	27	39165	27	52426	27	22494	27	74902	27	41487	27	4396	27	39107	27	52201	27	2181	27	22610	27	22681
28	55597	28	23395	28	33121	28	2201	28	90646	28	66759	28	17361	28	66740	28	66738	28	24681	28	23386	28	16004
29	59366			29	66683	29	4397	29	55388	29	18364	29	38683	29	52220	29	75800	29	74913	29	16037	29	91612
30	63728			30	9994	30	23469	30	75412	30	23493	30	90637	30	90603	30	55504	30	55586	30	33123	30	92878
31	9917			31	22693			31	66765			31	74929	31	74916			31	74969			31	39138

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă ung. r. priv. a XXIV-a va avea loc în **19** și **21 Mai 1909.**

Prețul losurilor clasei prime:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☛ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau și prin ramburs. ☚

Mai ușor se comandă prin mandat poștal. Checuri poștale pentru plătirea liberă de porto stau gratuit la dispoziția On. noștri mușterii. După fiecare tragere executată se vor trimite celor interesați listele oficioase de tragere. Numerii de noroc de mai sus se capătă exclusiv numai la

(132) 3—4

Casa de bancă Gaedicke, Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 11.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 46 Sibiiu, Marți 28 Aprilie (11 Maiu) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Informațiile „Tribunei.“

Sibiiu, 10 Maiu n.

Ziarul „*Tribuna*“ din Arad, vorbind într'un număr mai recent despre sinodul eparhial dela Caransebeș, își arată nemulțămirea, că în sinod a domnit pacea și bunaînțelegere, care de altcum ar trebui să domnească în toate întrunirile noastre bisericești, fiind însași biserica noastră intemeiată pe fundamentul dragostei creștinești, și în supărarea ei caută să învinue pe venerabilii deputați ai acestui sinod, pentrucă au fost *oamenii păcii*. Ba mai mult, pe baza unor informații, pretinse *esacte*, ridică acusă gravă în fața opiniunei publice române și în contra I. P. S. Sale, Arhiepiscopului și Metropolitului *Ioan Mețianu*, și în contra P. S. Sale Episcopului *Ioan I. Papp* dela Arad, învinuindu-i, că *ei* ar fi împedecat întărirea părintelui Arhimandrit *Musta* în demnitatea de episcop al diecezei Caransebeș.

... „Nimeni altul, — scrie „*Tribuna*“ în numărul 86, — decât însuși I. P. S. Sa Metropolitul a lucrat la neîntărirea episcopului Musta, iar P. S. Sa episcopul Aradului a fost acela, care în desele-i drumuri în capitală a făcut serviciul de intermediar între guvern și Metropolitul. *Guvernul nu a ridicat nici o obiecțiune împotriva alesului dela Caransebeș, dar intervenția capilor bisericei noastre a făcut ca el să nu fie întărit...*“

Câte afirmări, atâtea neadevăruri. Insași „*Tribuna*“ scrisese doară nu de mult, că guvernul a cerut dela părintele *Musta* un lucru, pe care acesta nu l-a împlinit, și de aceea nu a fost întărit. De-l împlinea, era întărit. Cum poate deci să afirme acum, că *guvernul nu a ridicat nici o obiecțiune în contra alesului*, ci neîntărirea a urmat, fiindcă nu au voit Arhiereii să fie întărit? Dovadă tocmai despre contrarul formează recomandarea ambilor Arhierei ai bisericii noastre, aflătoare în arhiva metropoliei, cu care actul alegerii de episcop dela Caransebeș a fost înaintat guvernului, pentru a-l subșterne Maiestății Sale *spre preagrațioasă aprobare.*

Dupăce deci ambii nostri Arhierei, prin act oficios *au recomandat cu căldură întărirea alegerii*, om nepreocupat nu va crede și nu va presupune, că Arhiereii nostri se vor compromite la locurile mai înalte, lucrând în contra recomandării lor!

Informațiile „*Tribunei*“ deci nu sunt *esacte*, ci sunt foarte greșite. Sunt combinațiuni, ori scornituri răutăcioase, cu cari „*Tribuna*“ nu face nici un serviciu bun causei, pe care crede că o apără. Din contră, inventând tot felul de bănueli la adresa Arhiereilor nostri, face să slăbească încrederea și legătura, nu numai dintre Arhierei și popor, dar și dintre popor și biserică. Și dacă vom mai perde și această încredere și legătură, nu știm zău ce ne va mai rămânea și unde vom ajunge!

Iar pentru a convinge, nu numai pe domnii dela „*Tribuna*“, ci și pe întregul public cetitor, despre faptul, că atacurile îndreptate în contra Arhiereilor *slăbește* încrederea în biserica străbună, ne provocăm la o scrisoare a unui fruntaș din București, trimisă din prilejul unui atac îndreptat în contra unui vrednic episcop din România, revistei „*Neamul Românesc*“ al dlui *Iorga*, unde a fost publicată în numărul 39 curent în întregime. In scrisoarea aceasta constată fruntașul, că episcopul atacat pe nedreptul la bucurii și la nenorocire a dat totdeuna credincioșilor sei îndoită bucurie și multă alinare, prin slujba sa, deprinși fiind oamenii să vadă în el pe slujitoriul celor sfinte, pe preotul uns cu darul cel sfânt, nu pe omul. Ceice au trebuință de credință, care se miște muntele, iar nu de știință, care despică bobul de nisip, ce folos au deci din atacurile îndreptate în contra Arhiereului lor? De ce nu se arată faptele prelatului, ci se arată faptele omului, de cari nime nu vrea să știe? Inchee apoi fruntașul astfel:

.. „Nouă, celor mulți, spuneți-ne calitățile prelaților nostri, și îndemnați-ne să le urmăm. Cusururile lor îndreptați-le, arătându-le între patru ochi... Faceți, ca în țara aceasta, unde toți se murdăresc unii pe alții, *cel puțin acestia, Episcopii și Metropoliții, Arhiereii celui mai sfânt dar, să remână curați, fie chiar și numai pentru interesul cel mare al unei turme, căreia atâta i-a mai rămas: credința în Dumnezeu*“.

Frumoase și ințelepte cuvinte, al căror rost credem că-l vor înțelege și domnii dela „*Tribuna*“.

Sufletul mulțimei.

I.

In înțelesul de rând al cuvântului sub *masse*, mulțimi, se înțeleg indivizii de o anumită naționalitate, ori ocupațiune, cari se unesc din un anumit prilej, ori spre un anumit scop. Din punct de vedere psihologic însă cuvântul massă, mulțime, înseamnă cu totul altceva. Sub anumite condițiuni, între anumite împrejurări, adunările de oameni primesc semne nouă distinctive, cu totul deosebite de ale indivizilor, cari formează această societate.

Personalitatea singuraticului dispare și sentimentele și gândirea tuturor unităților sunt îndreptate spre aceeași direcție. Toți au un singur punct de orientare. Se formează deci un suflet colectiv, adevărat, că de o formă transitorie, dar de un caracter cu totul determinat. *E sufletul mulțimei.* Intregul, totalitatea indivizilor, a devenit o massă organizată, ori o *massă psihologică.* Toți formează o singură ființă, supusă *legii unității mentale a mulțimilor.*

Nu e destul, ca mai mulți indivizi să se adune întâmplător la un loc, pentruca adunarea lor să aibă însușirea unei masse organizate. O mie de indivizi aflători în mod întâmplător la un loc, pe o piață publică, fără scop anumit, încă nu formează o massă, o mulțime, în sens psihologic. Pentru a primi semnele distinctive speciale ale massei, se cere influența unei anumite *iritațiuni*, a cărei ființă vom căuta să o determinăm.

Dispariția personalității, orientarea sentimentelor și a gândirei și îndreptarea lor spre o anumită direcție, primele semne distinctive ale masselor aflătoare în organizare, nu cere, ca indivizii să fie deodată prezenți în acelaşi loc. Mii și mii de indivizi, îndepărtați unul de altul, cari nici nu se văd și nu se cunosc, pot să fie puși în anumite momente sub influența unor puternice mișcări sufletești, — să zicem, a unui *eveniment mare național,* — cari poartă în sine semnele distinctive ale masselor organizate. Și atunci ajunge, dacă întâmplarea îi aduce la olaltă, pentruca acțiunile lor să primească coloritul specific al acțiunilor sevârșite de masse.

In anumite momente câțiva oameni, 6, 8, 10, pot să formeze o massă psihologică, pe când alți oameni cu sutele, uniți la un loc, nu sunt încă massă constituită. De altă parte iarăși se poate, ca un popor întreg, fără a fi adunat la un loc, să se prefacă în massă organizată, ca prin vrajă, sub influența unor anumiți factori.

Dacă s'a format o massă psihologică, ea primește anumite semne distinctive provizorii, dar generale și definiabile, la cari se mai adaogă apoi și unele semne speciale, supuse schimbării, conform elementelor din cari se compun massele și cari provoacă modificarea structurei lor spirituale.

FOIȘOARĂ.

Patru zile.

— Episod din războiu. —

De *V. Garșin.*

Imi aduc aminte, sburam prin pădure, gloanțele șuerau în jurul nostru, crengile rupte trosneau și noi ne croiam drumul prin tufișurile de păducel. Pușcăturile se făceau tot mai dese; la marginea pădurii sclipea ceva roșu. Sidorov, tinăr soldat dela compania întâiu (cum a ajuns el aici, în ceata noastră?), deodată se ghemuește pe pământ și tăcut se uită la mine cu ochii mari căscați. Din gură îi curgea un șiroiu de sânge. Da, îmi aduc aminte de toate. Mai știu, că în preajmă de pădure, în tufișuri cu frunză deasă l-am zărit; era un turc cu corpul mare și gros, eu am sărit la el, deși eram mic și slab. Ceva a pocnit, ceva mare a trecut pe dinaintea mea, urechile îmi țiuiau. „A pușcat, m'a nimerit!“ mă gândeam. Insă și el se temea și cu un țipet fricos se cățăra de ramurile spinoase. Cu o lovitură i-am scos arma din mână, cu altă lovitură am implântat undeva baioneta ce i-o smulsesem. A urmat un mormăit ori un geamet. Eu am alergat mai departe. Ai nostri strigau „hura!“, se lăsau jos, împușcau. Țin minte, și eu am tras câteva focuri, dar numai dupăce am eșit la câmp. Fără veste strigătele de hura! se făcură mai puternice, noi dam tot nainte, adecă nu noi, ci ai nostri, căci eu am rămas napoi. Era foarte ciudat. Și mai ciudat însă era, când deodată a dispărut tot, sgomot și pușcături încetaseră. Nu auzeam nimic, dar vedeam ceva albastru .... trebuia să fie cerul. Pe urmă a dispărut și el.

— — — — — — — — — — — — —

N'am mai fost nici odată în așa stare curioasă. Zac, mi se pare, pe burtă și văd înaintea mea numai o mică bucățică de pământ. Câteva firicele de iarbă, o furnică ce coboară cu capu 'n jos pe un fir icel, câteva bucăți de frunză veștedă ... atâta e lumea mea toată. Și o zăresc numai cu un ochiu, pentrucă al doilea e închis, probabil de ramura pe care mi se rezimă capul. Trupul mi-e grozav de țeapăn și vreau să mă mișc, dar nu înțeleg, pentruce nu mă pot mișca. Vremea trece. Aud țârâitul cosașilor-lăcuste, sbârnăitul albinelor. Nimic alt ceva. In sfârșit fac o încordare, scot brațul drept de sub mine și încerc, răzimat de pământ cu amândouă mânile, să mă ridic în genunchi.

Prin corpul meu străbate ceva repede și ascuțit ca un fulger, dela genunchi în sus până la piept și până în cap, și iarăși cad jos. Acelaș întunerec, acelaș nimic.

— — — — — — — — — — — — —

Mă deștept. Pentruce văd stelele ce lucesc așa de luminos pe cerul albastru închis al Bulgariei? Poate nu mă aflu în cortul ostășesc? De ce l-am părăsit? Fac o mișcare și simțesc o durere cumplită în picioare.

Da, am fost rănit în luptă. Greu ori ba? Ating picioarele acolo, unde mă dor. Piciorul drept, ca și cel stâng, e acoperit cu sânge închegat. Când le-am atins cu mânile, durerea s'a făcut și mai strașnică. Este ca și o durere de dinți, necurmată și pătrunde până 'n măduvă. Urechile îmi vâjăesc, capul mi-i greu. Incep a înțelege, că sunt rănit la amândouă picioarele. Ce să fie? Turcii ne-au bătut poate? Nelămurit la început, după aceea tot mai clar îmi trece prin minte întâmplarea, și ajung la sfârșitul, că noi n'am fost bătuți. Eu am căzut pe un câmp mic, pe vârful unui delușor. Pe acest câmp ne comandase mititelul șef al batalionului. „Copii, trebue s'ajungem acolo!“ a strigat cu glasul limpede. Și noi am sosit acolo, va să zică n'am fost bătuți ... De ce nu mă pot scula? Câmpul este loc deschis, cu ochirea poți îmbrățișa tot. De sigur, eu nu zac aici singur, pușcăturile au căzut ca ploaia. Trebue să-mi întorc capul, să văd împrejur. Acum pot s'o fac mai ușor, decât atunci când deșteptându-mă am văzut firele de iarbă și furnica ce cobora cu capu 'n jos; am încercat să mă scol, dar iarăși am căzut ~~acum~~ însă pe spate. De aceea zăresc acum stelele.

Mă ridic să șed. O muncă obositoare; picioarele mele amândouă sunt rupte. De câteva ori, e înzadar; pe urmă, cu lacrime ce mi le a stors durerea, șed.

Deasupra ... o bucată de cer albastru închis, licăresc câteva stele mari, altele mărunte, împrejur e ceva întunecat, înalt. Sunt ... tufișurile. Mă aflu în tufișuri, oamenii nu m'au găsit. Simt, cum mi se sbârlește părul.

Dar cum am venit în tufiș, dacă glonțul m'a lovit când eram în câmp? Poate la început n'am băgat de seamă durerea. Și totuși e curios, acum nu mă pot mișca și mai nainte m'am putut târâ până în tufișuri? Ori poate atunci aveam o singură rană, iar al doilea glonț m'a nimerit pe locul unde m'am târât.

Pete palide, trandafirii, se lățesc în jur de mine. Steaua cea mare a pălit, câteva mai mici au dispărut. Luna iată răsare. Ce bine este, să fii acum acasă!

Sunet neobicinuit mă lovește ... mi se pare sunt suspine. Da ... un suspin. Mai zace în apropierea mea un om uitat, cu picioare frânte sau cu un glonț în corp? Nu, suspinele sunt atât de aproape, dar lângă mine nu-i nimenea ... Dumnezeule, în adevăr ... suspinele-s ale mele! Suspine jalnice, line ... atât de mare să fie oare durerea mea? Este prea cu putință. Dar n'o simțesc durerea toată, căci mi-i capul ca de plumb. Mai bine să mă culc și s'adorm, să dorm, să dorm .... Dar, oare o să mă deștept? Tot una!

Massele psihologice pot fi deci împărțite în clase, și se va putea ușor constata, că o mulțime, compusă din elemente eterogene, adecă neegale, are semne distinctive comune cu massele compuse din elemente omogene, adecă mai mult ori mai puțin egale; dar are și unele particularități, prin cari se deosebește de celelalte mulțimi.

Inainte de a ne ocupa însă cu diferitele categorii ale masselor, va trebui să examinăm semnele distinctive, comune tuturor. Nu e tocmai ușor lucru a se face descrierea esactă a sufletului mulțimei, pentru că organizarea masselor variază, nu numai după rassă și felul de compunere, ci și după natura și gradul de iritație, căreia sunt supuse mulțimile. Dar aceeași greutate există și pentru studiul psihologic, sevârșit față de orice individ. Numai în romane vedem indivizi cu caracter constant în cursul întregei lor vieți. Uniformitatea împrejurimei produce și egalitatea de caractere. Am constatat, că orice constituție spirituală e în stare să producă caractere, cari se manifestă la o schimbare neașteptată a împrejurimei. Intre cei mai tirani și mai sălbatici membri ai conventului francez s'au aflat de es. oameni, cari între împrejurări normale puteau să fie funcționari pacinici. Și întru adevăr, după potolirea viforului și-au luat iarăși caracterul de cetățeni pacinici, și Napoleon dintre ei și-a recrutat pe cei mai devotați slujitori ai sei!

Nu putem să ne ocupăm cu toate treptele de formațiune ale masselor, ci le vom lua în privire în fasele desăvârșitei lor organizări, pentruca să vedem, ce pot să fie, nu însă ce sunt ele de fapt totdeuna. Această fasă înaintată de organizare ne arată, cum pe câmpul neschimbat și dominant de rassă se arată anumite semne distinctive noi și speciale, și cum simțirile și gândirea totalității se îndreaptă într'o direcție identică, spre un singur punct de orientare. Aici apoi se poate vedea aceea, ce am numit mai sus: *lege psihologică pentru unitatea mentală a masselor!*

Intre semnele distinctive ale masselor se află de acelea, cari sunt comune cu ale indivizilor isolați, dar și de acelea, cari ca specifice se găsesc numai la totalitate, la întreg. Pe acestea le vom studia întâiu, pentru a le înțelege importanța.

Lucrul cel mai curios la massele psihologice este acela, că de orice fire ar fi indivizii cari o compun, oricât de egal ori neegal să le fie modul de viețuire, ocupațiunea, caracterul, ori inteligența, prin simpla împrejurare, că formează o massă, ei primesc un suflet colectiv, în urma căruia simțesc cu totul altcum, cugetă și lucrează cu totul altcum, nu așa cum ar simți, cugeta și lucra fiecare dintre ei, când ar fi singur, numai pentru sine. Sunt idei și simțeminte, cari se manifestă numai la indivizi uniți în masse, cari le prefac apoi în acțiuni. Massa psihologică e deci o ființă provisorie, compusă din elemente eterogene, unite între olaltă pe un moment, întocmai cum celulele organismului, prin unire între olaltă dau naștere unei ființe noue, cu alte însușiri ca cele ale singuraticelor celule.

In contrast cu părerea filosofului Herbert Spencer afirm, că în complexul care formează o massă nu se găsește o sumă anumită, ori o medie de elemente, ci numai o combinațiune și o formațiune de noue elemente, întocmai ca în chemie, unde prin combinațiune și amestecare se compun noue corpuri, cu însușiri cu totul deosebite de cele avute mai nainte din partea singuraticelor elemente.

Crisa.

Maiestatea Sa primește în fiefiare zi, în palatul regal din Budapesta, câte doi sau trei dintre politicianii mai de frunte maghiari, pentru a le asculta părerile asupra situațiunii și propunerile cu privire la resolvarea crisei.

Joi, cum am scris în numărul trecut, a fost primit la palat în audiență contele *Andrássy*, ministrul de interne și prezidenții corpurilor legiuitoare ungare: *Justh* și contele *Dessewffy*. Vineri a stat în fața Maiestății Sale contele *Zichy Nándor*, întemeetorul partidului poporal și *Széll Kálmán*, fostul ministru-prezident.

Sâmbătă a fost primit în audiență contele *Apponyi*, după el *Kossuth Ferencz* și la urmă contele *Tisza István*. Tot Sâmbătă a fost la Maiestatea Sa și ministrul comun de esterne, baronul *Aehrenthal*, care în ziua aceea sosise dela Viena la Budapesta.

Pe astăzi, Luni, sunt chemați la palat *Hoitsy Pál*, vicepresidentul partidului independist și secretarul de stat *Tóth János*, iar eri Duminecă au stat în fața M. Sale vicerezidenții camerei: *Návay* și *Ratkovsky*.

E vorba, să mai fie primiți la palat și următorii: contele *Khuen-Hédervár*y, fost ministru prezident, *Lukács László*, fost ministru de finanțe și baronul *Fejérváry*, fost asemenea ministru-prezident, apoi M. Sa va pleca la Viena, pentru a precumpăni lucrurile și a-și spune cuvântul final, care să știe deja, că nu are să fie în favorul băncii independente ungare și nici concesii militare nu are să conțină.

Crisa, după toate prevederile, așa se va resolva, — deși nu acuma, ci mai târziu, poate abea la toamnă, — că ori rămâne actualul guvern și mai departe la conducerea afacerilor, cu stricta îndrumare, să facă numai decât noua lege electorală, ori vine disolvat parlamentul și se fac alegeri noi, sub conducerea unui nou guvern. Cine va forma acest nou guvern, nu se știe. Atâta se știe, că nu contele *Andrássy*, pentrucă ministrul *Kossuth* a declarat în clubul independiștilor, că dacă lucrurile se desvoaltă astfel, că vor fi necesare alegeri noi, alegerile acestea *nu Andrássy le va face*. Deci altul. Poatecă *Lukacs László*, ori baronul *Fejérváry!* Posibilitatea, de a veni Kossuthiștii singuri la putere, pare deci a fi cu adevărat esclusă.

Din Cristian.

Conferență despre Șaguna.

— 23 Aprilie v.

Profesorul Dr. *Ioan Lupaș* dela seminarul din Sibiiu în trecere sa pe aici s'a oprit Dumineca în 19 Aprilie v. în comuna noastră, unde a rostit o conferență așa de frumoasă, încât nu mă rabdă inima să n'o fac cunoscută și cetitorilor acestui prețuit ziar.

Subiectul a fost: „*Cum a lucrat și ce a făcut metropolitul Andrei Șaguna pentru fericirea poporului român?*“

Această conferență a fost predată la înțelesul tuturor și într'un mod cum nu se poate mai desăvârșit. Iată-i esența: Deodată cu numirea vicarului general al eparhiei ardelene, *Andrei Șaguna*, de Episcop o nouă eră se începe pentru poporul român din Transilvania.

Timpul — 1848, — când el a luat cârja arhierească, să păstorească pe români, după cuvintele cronicarului străin, — un popor necioplit și prost, — soartea și poziția strămoșilor nu numai, că nu era de invidiat, ci cădea sub toată critica. Catastrofa îngrozitoare, răsmerița, deja isbucnise în unele părți; erau mișcări care tăiau atât în interesele religionare, cât mai vârtos în interesele noastre politice și naționale.

Scopul lui însă era ca: „*pe românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deștepte și cu voe către tot ce e adevărat, bun și plăcut să i atragă*“. Și în adevăr el și rămase credincios acestui scop în toată viața sa.

El era sufletul îmbunătățirii sorții poporului român în aceste vremuri de urgie, din care causă nu odată a alergat la Pesta, Viena, Insbruck, Olmütz și Praga de unde nici când nu se întorcea cu mâna goală.

Figura sa împunătoare, purtarea-i prevenitoare și serioasă, științele temeinice, activitatea sa neobosită și spiritul său înalt au conlucrat, ca *Șaguna* să fie unul dintre cei dintâi și cel mai bun sfetnic al domnitorului, care atunci abia era de 18 ani. Ușor ne putem deci închipui, că la ștergerea iobăgiei a conlucrat Șaguna, că poporul român numai prin întrepunerea lui a fost primit în șirul celor 3 națiuni recepte, și că autonomia bisericii gr. or. lui și numai lui avem să i-o atribuim.

Inaintea poporului într'atâta era Șaguna de iubit, că în dragostea sa nețărmurită, după cum e obiceiul din bătrâni, i-au făcut și cântece, ba și povestiri de toată frumsețea.

Ași merge poate prea departe când ași încerca să arăt mai amănunțit conferența dlui Lupaș.

Lacrămile ce străluciau în ochii ascultătorilor fie cea mai bună chezășie pentru vorbitor, și nu esagerez, când afirm, că domnii noștri dacă s'ar coborâ mai des la sate, în popor, — în fața centenariului ce ne așteaptă dela nașterea Marelui Andrei, românii la toamnă se vor grăbi cu droaia la Sibiiu, din toate părțile arhidiecezei.

Am înțeles, că profesorul Dr. Ioan Lupaș scoate un volum de vre-o 600 pagine cu același subiect, care judecând după competența autorului va fi un adevărat mărgăritar în literatura românească și o mare surprindere pentru toți admiratorii neuitatului Șaguna.

Incâtu i pentru mine conferența mă îndeamnă să esclam: „*Preoți, vorbiți la inima Sionului*“, căci cu adevărat mare și providențial bărbat a fost *Șaguna!*

„O de-am putea recâștiga
„Iar câte-avem perdute,
„Ce limbi atunci ar mai tăcea,
„Ce guri ar mai fi mute?“

Izidor Dopp.

Dela concert.

Sibiiu, 10 Maiu n.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu, după o pauză cam lungă, a aranjat ieri Dumineca în sala festivă a „Asociațiunii“ un concert cu o programă, în care — constatăm cu mulțumire — cântecele poporale au fost representate cu șase compoziții, pentru cor mixt, trei *slovăcești* de *G. Dima*, și trei *românești* de A. Bena și G. Dima.

Creațiunile acestea poporale, nepretențios armonizate, nu lipsesc niciodată d'a produce fiori dulci în inimile celor ce cunosc și iubesc accentele melodioase ale cântecelor din popor, cu versurile frumoase — înțelegem pe cele *românești* — unele chiar foarte frumoase.

Executarea lor reușită n'a lăsat nimic de dorit. Programa a cuprins, negreșit, și muzică mai puțin ușoară. Pomenim mai întâi cele două cântări, pentru voce de bariton, aria din oratoriul de Haydn „*Creațiunea*“ și „*Mărire lui Dumnezeu*“ de Beethoven, în care glasul superb al dlui *Oct. Murășian* a avut prilej, acompaniat la pian de dna *M. Brote*, să-și desvoalte forța și mlădioșia. Au primit, atât dl *Murășian*, cât și dna *Brote*, cele mai sincere aplause.

Corul mixt a mai executat „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot“, de A.

In clipa când stau să mă culc iarăș, o fâșie lată din lumina lunei vederează locul, unde zac, și zăresc ceva întunecos și mare, ca la cinci pași departe de mine. Văd ici colo ceva lucitor, sclipind la lună. Sunt nasturi sau găitane. Un cadavru sau un rănit?

Tot una, mă culc...

Nu, este cu neputință. Ai noștri nu s'au dus. Sunt aici, pe turci i-au gonit, trebue să fie aici. Dar de ce nici un cuvânt, nici un pârâit de vreascuri aprinse? Ori n'aud eu și nu văd, că-s prea slab! Da, asta e. Ai noștri sunt de bună samă aici.

„Ajutor! Ajutor!“

Vaet sălbatic, nebun, răgușit se rupe din pieptul meu; dar nu primește nici un răspuns. Răsună vaetul prelung în aerul de noapte. Restul e tăcere. Numai greerii țârâesc neobosiți. Fața rotundă a lunei mă privește cu milă.

Dacă ar fi rănit vecinul, ar fi trebuit să se trezească la așa strigăt. E cadavru. Unul d'ai noștri, ori un turc? A, Dumnezeul meu puternic, nu-i oare asta tot una? Și un somn ușor se coboară pe aprinsele-mi pleoape.

— — — — — — — — — — — — —

Zac cu ochii închiși, deși sunt deștept de mult. Nu voiesc să deschid ochii, prin pleoapele închise simț lumina soarelui: dacă i-aș deschide, i-ar înțepa. Este și mai bine, să nu mă mișc...

Ieri (în adevăr ieri?) am fost rănit; 24 de ceasuri au trecut, alte 24, și am să mor. Tot una. E mai bine să nu mă mișc. Corpul să rămână liniștit. Ce lucru bun ar fi, dacă s'ar putea opri în loc și lucrarea creerilor! Insă nu merge. Gândirile, aducerea aminte se îndeasă în cap. Dar nici acestea n'o să țină lung, sfârșitul e aproape. Numai în gazete vor spune câteva șire: „Pierderile noastre sunt neînsemnate. Răniți: atâția, mort: soldatul Ivanov dela voluntari.“ Ba, numele de familie nici nu se va pomeni, ci se va zice simplu: Un mort. Un soldat prost, întocmai ca și cățelul acela de odinioară...

O icoană pătrunzătoare se înfățișează sufletului meu. E demult, ori mi se pare mie, care zac aici cu picioarele împușcate, că e mult d'atunci...

Treceam pe stradă și odată mă opresc. O grămadă de oameni privea în tăcere la ceva alb, sângerând, schelălăind, în stare de plâns. Era un cățel, frumușel; vagonul unui tramvai îl călcase. Era de perit cățelușul, întocmai ca și mine acum. Un ~~cutare~~ polițist, îmbrâncind mulțimea, a prins cățelul de sgardă, și l-a dus. Lumea s'a împrăștiat.

Oare o să mă ducă și pe mine? Nu, tu ai să rămâi, și să mori! Și cât de frumoasă e viața! In ziua aceea eram fericit. Eram ~~ca și beat~~ fericit și aveam motiv ca să fiu... Voi, amintirilor, nu mă chinuiți! Lăsați-mă! Norocul s'a dus, timpul de față este un martiriu... suferințele să rămână, numai să nu mă chinuiască amintirile, care fără voie mă silesc să fac asemănări! Ah, frică, frică! Ești mai rea, decât rana!

Se luminează tot mai mult. Soarele arde. Deschid ochii, văd aceleași tufișuri, acelaș cer, dar acum la lumina zilei. Iată, acolo e și vecinul meu! Da, este un cadavru, un turc. Ce voinic e! Il recunosc, este el... In fața mea zace omul, pe care *eu* l am omorât. Pentru ce l-am omorât?

Cum zace acolo, mort, în sânge. De ce l-a aruncat soartea în partea aceasta? Cine este? Poate are și el, cum am și eu, o mamă bătrână. Lungi i vor părea serile, când va ședea în portița colibei de lut, privind departe către nord: nu mai vine fiul cel mai iubit, mângâitorul și sprijinul ei?

Și eu? Și eu încă... Eu bucuros aș schimba cu el. El e fericit. Nu mai aude nimic, el nu mai simțește durerea din rană, nici frica omorâtoare, nici setea. Baioneta i-a trecut drept prin inimă... Acolo pe uniformă este o gaură mare, întunecoasă; împrejur... sânge. Asta... am săvârșit-o eu.

N'am voit s'o fac. Nu voiam să fac nimănui nici un rău, când am plecat în luptă. Gândul, că și eu am să omor oameni, nu mi-a venit în minte. Numai pieptul meu voiam să-l pun în fața gloanțelor, am plecat și l-am pus. Cap prost, cap prost! Acest nenorocit fellah*) în uniformă egipteană, este și mai puțin vinovat. Puțin timp mai nainte, până a nu-l îmbarca pe el și pe frații săi în vapoarele către Constantinopol, ca pe niște scrumbii (heringi) în butoi, el n'a auzit nimic, nici de Rusie, nici de Bulgaria. I s'a poruncit să meargă, și a mers. De nu mergea, căpăta lovituri, ori vr'un pașă i-ar fi tras un glonț din revolver. A pornit în marș lung, trudit, din Stambul până în Rusciuc. Noi l-am atacat, iar el s'a apărat. Și când a văzut, că noi oameni grozavi nu ne temem de arma sa englezească patentată a lui Peabodi și Martini, l-a cuprins spaima. Și tocmai când voia să se întoarcă, a sărit un omuleț, pe care l-ar fi putut turti dintr'o singură lovitură a pumnului său negru, s'a aruncat la el, și i-a implântat baioneta în inimă, chiar baioneta lui.

Care era vina sa?

Și care era vina mea? Pentruce mă torturează setea? Setea! Cine știe, ce înseamnă vorba aceasta! Pe atunci când înaintam prin România și făceam pe zi câte 50 verste,*) pe o arșiță de 40 de grade, atunci n'am simțit ceeace simt acum. Ah n'are să vină nimeni!

O, Doamne, în tinicheaua lui ostășască este de sigur apă! Insă va trebui să mă târăi până acolo. Ce mă va costa mersul acesta? Tot atât! Mă târăi către dânsul.

(Va urma.)

---

*) Țăran plugar în Egipt și în Arabia.

*) O verstă=1 km 67 metri.

Bena, trei cântece de *Mendelssohn*, între cari „O brum'a dat peste noapte 'n Maiu“ a fost repetat, cum au fost repetate şi cântecele poporale. Concertul s'a terminat cu coruri şi solo de bariton, din *Africana* lui Meyerbeer şi acompaniare de pian tot de doamna Brote. Corul marinarilor din actul al 3 lea al acestei opere a fost studiat cu îngrijire şi a făcut bună impresiune, întocmai ca şi solo de bariton al dlui Murăşan; corul femeilor poate ar mai fi avut trebuinţă de câteva repetiţii, ca să fie desăvârşit.

Dl A. Bena, tinărul dirigent, a dovedit râvnă şi siguranţă, uneori chiar avânt în conducerea corurilor.

eh.

NOUTĂŢI.

„Sufletul mulţimei“. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra articolelor pe cari începem să le publicăm sub titlul acesta. Sunt scoase din cartea filosofului francez *Gustave Le Bon*, intitulată „*Psihologia masselor.*“

*

Tipografia Diecezană din Arad, care în timpul din urmă a deschis şi o librărie, şi-a serbat la Sf. George a. c., jubileul de 30 de ani dela înfiinţare. Tipografia din Arad, cum se ştie, a fost întemeiată de I. P. S. Sa actualul metropolit şi arhiepiscop Ioan Meţianu, care a lăsat-o ca proprietate a diecezei arădane.

*

Ziar oprit. Se scrie, din Bucureşti, că în urma unei denunţări făcute de un confrate d'acolo, ziarul „*Neamul Românesc*“ a fost oprit în Ungaria.

*

La Timişoara au venit în săptămâna trecută domnii colonel Braboreanu şi căpitanul veterinar Nicolaescu din Bucureşti, pentruca să cumpere 450 de cai, necesari trupelor de călăraşi din armata română.

*

Serbări şcolare. In Joia trecută s'au ţinut la „*Arenele Romane*“ din parcul Carol I, în Bucureşti, serbările şcolare de gimnastică ale elevilor şi elevelor şcolilor secundare din capitală. Dimineaţa s'au făcut concursuri de alergare, de ridicări de greutăţi, de sărituri. După amează tinerimea s'a întrunit în grădina Cismigiu, de unde cu muzica regimentului „Mihai Viteazu“ au pornit la Arenele Romane, defilând înaintea dlui ministru de culte şi instrucţiune, Haret. Număros public ocupase locurile din arene. Tinerimea a executat diferite exerciţii libere. S'au jucat şi danţuri naţionale; iar la urmă s'au distribuit premii celor ce s'au distins la exerciţiile de gimnastică.

*

Candidaţi de advocaţi cu praxă bună află aplicare, pe lângă condiţii favorabile, în cancelăriile advocaţiale la dl Dr. Nic. Ionescu în *Caransebeş* şi la dl Dr. Vas. Pahone în *Bistriţa*.

*

Banii trimişi din America prin mijlocirea micilor bănci americane sau în epistole, adeseori se rătăcesc în drumul lung şi nu mai sosesc la destinaţie. Din pricina aceasta autorităţile fac băgători de seamă pe toţi, cari îi priveşte, să dea de ştire celor duşi departe, dela cari aşteaptă trimiteri de bani, ca banii să-i pună la postă numai cu mandat poştal.

*

Iarăşi luptă cu ţigani. In apropiere de Oradea-mare, pe drumul Bihorului, o ceată număroasă de ţigani a dat năvală noaptea asupra porţii unei cârcime încuiate, încercând s'o spargă cu săcuri. Poliţişti călări prinzând de veste s'au luat după ţigani, cari au apucat să fugă apărându-se cu focuri de revolver. In sfârşit o parte din fugari au fost ajunşi de poliţişti. Cincisprezece ţigani au fost prinşi, fac parte mai ales din familia cu numele Kolompár. Multe lucruri de furat s'au găsit la cei prinşi.

*

Tuberculoza în ţara noastră. In Decemvrie a. tr., după o statistică făcută acum pe temeiul unui raport al ministrului de interne, au murit de tuberculoză 5332 de oameni în Ungaria. Din numărul acesta considerabil Ardealul îşi ia partea cu *591 de cazuri*, care se împart pe comitate în modul următor: Hunedoara 71 de cazuri, comit. Clujului 68 (oraşul Cluj 13), Solnoc-Dobâca 60, Murăş-Turda 52, Alba de jos 47, Turda-Arieş 42, Udvarhely 36, Csik 34, Târnava mare 34, Bistriţa-Năsăud 28, al Sibiiului 26, Târnava mică 24, Háromszék 24, al Braşovului 22 şi Făgăraş 7.

*

Consistorul bisericii evang. săseşti din Ardeal a luat dispoziţiuni, ca studiul religiunii să fie propus şcolarilor de confesiune evangelică dela şcoli de stat numai în *limba germană*; iar remuneraţia catecheţilor să se plătească din fondurile proprii bisericeşti.

*

Din Cernăuţ se anunţă, că centrala însoţirilor economice române din Bucovina a cumpărat o moară cu vapor, aproape de gara din Cernăuţ. Moara va măcina săcară şi cucuruz, ce se va cumpăra dela ţăranii români bucovineni.

*

Colectă cu documente false. Din Arad se scrie, că în comuna *Buteni* jandarmeria a deţinut pe Iosef Weiszberger şi pe Leopold Katz, cari făceau colectă pe seama bisericilor (!) dintr'un comitat. Jandarmeria a constatat, că documentele jupânilor erau false. S'au aflat la ei câteva mii de coroane adunate din cea mai mare parte a ţării, care au cutrierat-o cu multă râvnă.

*

Széchenyi Paşa, care din conte maghiar s'a făcut general turcesc, deodată cu depărtarea sultanului Abdul Hamid a dispărut şi el din Constantinopol. Széchenyi Paşa a fost un adevărat credincios al exsultanului. Din cauza aceasta tinerii turci, deşi nu i-au pus numele pe lista celor proscrişi, l-au declarat însă despoiat atât de rangul unui general, cât şi de rangul unui comandant suprem al pompierilor, ce-l ocupase în Constantinopol. Altă lume, alţi oameni.

*

Din tainele dela Ildiz. In Ildizul sultanilor s'a găsit după depărtarea lui Abdul Hamid o importantă corespondenţă: sunt scrisori dela împăratul Germaniei, dela ţarul Ruşilor şi dela regele Angliei. Cetirea lor neapărat ar produce mari senzaţiuni, dacă guvernul nou turcesc ar comite indiscreţiunea de a le publica. S'au mai găsit afară de scrisori şi averi de milioane în numărar, juvaere şi documente despre depuneri făcute de fostul sultan la băncile engleze şi germane. Averea lui privată depusă în străinătate ar face cam 4 sute de milioane de franci. In sfârşit s'au mai găsit în palatul sultanului mai multe păpuşi de ceară, în mărime naturală şi imitând înfăţişarea lui Abdul Hamid; aceste păpuşi, aşezate în diferite cabinete, aveau de scop să inducă în eroare chiar şi pe cei mai de aproape din oamenii săi asupra locului unde se află sultanul.

*

A 14 a Insoţire de credit Raiffeisen în comitatul Sibiiu. Precum ni se comunică, în comuna Tălmăcel la stăruinţa parohului Ioan Roman şi cu conlucrarea secretarului Reun. rom. agricole sibiene a dlui Vic. Tordăşianu, s'a înfiinţat acolo o însoţire de credit sătească sistem Raiffeisen cu 55 membri. Fiind firma însoţirei înregistrată de tribunalul r. din Sibiiu, ea îşi va începe zilele acestea activitatea. Cum însoţirea are de scop şi înfiinţarea unei prăvălii (consum), speranţa este, că se vor înscrie toţi proprietarii de samă de acolo la noua şi folositoarea însoţire.

*

Fondul de 20 bani. Membrii Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, felicitând pe vrednicul viceprez. George Poponea, din prilejul onomasticei sale, au ţinut să eternizeze această dată în analele Reuniunii prin următoarele daruri făcute fondului amintit, şi anume: Victor Tordăşianu, prezident, Florea Cruciţă, cassar, Nic. Stoica, controlor, George Mohan, Ioan Both maşinist, N. N., George Trifan, Ilie Baciu, Izidor Marcovici, Ioan Feldeorean, George Joandrea şi Valeriu D. Poponea, câte 20 bani; Stefen Duca, notar 21 bani; Ioan Pinciu, 22 bani, Gavril Crişan 42 bani şi George Lazar 43 bani.

Cărţi şi reviste.

Conservarea monumentelor naturii (în limba maghiară), din încredinţarea ministrului de agricultură Darányi, scrisă de *Kaán Károly*, consilier reg. silvic, Budapesta, 1909 1 vol. în 4° de 56 pp. Preţul 50 fil. Preoţii, învăţătorii, notarii comunali, silvicultorii primesc cartea gratuit, dacă o cer fie şi numai pe o cartă postală dela biblioteca ministerului reg. ung. de agricultură. Lucrarea dlui Kaán arată ce va să zică „monument al naturii“ (Natur-Denkmal) şi espune pe scurt cum se interesează străinătatea de monumentele sale de felul acesta, şi cum trebue să se intereseze şi ţara noastră de apărarea şi păstrarea frumseţilor sale naturale. Cartea face parte dintr'o literatură tinără, dar deja — la francezi şi la germani — destul de bogată.

*

„Luceafărul“ nr. 9, a apărut cu următorul sumar: Carmen Sylva: Ernest Mauriciu Arndt. D. Marcu: Trecând .... (poesie). I. Agârbiceanu: Copilul Chivei. Victor Eftimiu: Statua închinată idilelor moarte (poezie). Al. Cazaban: Zeiţa bunătăţii. M. P.: De-o fi ... (poezie). Vidu Rusmin: Pădure (poezie). Liviu Rebreanu: Răfuială. G. Rotică: Pe lângă gârla morii (poezie). A. Cotruş: Cântec (poezie). E. Hodoş: Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Dări de seamă: Mih. Sadoveanu: Duduia Margareta (O. C. T.) I. Ionescu-Boteni: Din satul nostru (I. D.) Dr. Ambrosiu Cheţian: Florian Porcius ca botanist (T.) Cronică: † Elena Doamna (I. C.) Catulle Mendès. (Otilia de Cosmutza). Serata etnografică din Arad. Biserica din Calafat. Reviste şi ziare. Ştiri Poşta Redacţiei. Poşta Administraţiei. Ilustraţiuni: Vedere din interiorul bisericii din Calafat. Biserica din Calafat: Maica Preacurată. Biserica din Calafat: Constantin şi Elena. Elena Doamna (cea din urmă fotografie). Catulle Mendès. Judith Gauthier. Emanuel Glaser. Pictorul Acusius Covaci. Ilariu Marian.

*

„Revista“ politică şi literară, sub direcţia dlui A. *Ciato* în Blaj, nr. 2 din 1 Maiu 1909 a apărut cu următorul sumar: De unde să începem? de Dr. C. Maniu. Ursitul, novelă de I. Agârbiceanu. Câteva observ. asupra fil. lui Conte, de M. Străjanu. Usul în drept, de A. Ciato. Un vis întrerupt, nuvelă de Ioan Adam. Catehismul de Sibiiu din 1544, de Dr. St. Pop. Sonet, de Anonim. Primăvara, Rugăminte, poezii de V. Rusmin. In Vinerea patimilor, nuvelă de Em. Gârleanu. Viaţa socială, de A. C. Scrisoarea I., de Dr. V. Niţescu. Cântece, de A. Cotruş. Pe drum, poezie de Hyperion. Chestii locale, de A. Ciato. Cronică literară, de Verex şi Al. Ciura. Note politice. Informaţiuni. Abonamentul pe an 12 cor., pentru studenţi, învăţători şi preoţi dela sat, pe jum. de an 4 cor., pe an 8 cor.

*

„Frăţia Românească“, revistă naţionalist-democrată a apărut nr. 24, Iaşi 20 Aprilie 1909 cu următorul sumar: Teoria clasei de mijloc, de A. C. Cuza. In cimiter, poezie de V. Poiană. Cezar Boliac, de N. Iorga. Zoilii, Nicanorii şi Ilarii, poezie (care putea să lipsească. Red.) de A. C. Cuza. Ştiri. Abonamentul în străinătate 8 lei. Revista apare în 5 şi 20 a fiecărei luni. Adresa: Iaşi, Strada Păcurari nr. 56.

*

„Candela“, foaie bisericească-literară, red. de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, Cernăuţ, Aprilie 1909 nr. 4 cuprinde: Viaţa şi activitatea sf. ap. Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia, de Dr. O. Isopescul. Virtutea creştină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale, de R. Bărgăuanu. Text rusesc. Comunicări. Intrebări şi casuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abonamentul 8 cor. pe an. Editor şi adm. prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, Str. Cherescul nr. 7.

*

„Biblioteca pentru toţi“ în al 456 număr al său, apărut zilele aceste, publică în traducere ultima operă dramatică a lui *Henric Ibsen*, intitulată *Ziua Invierii.* Traducerea e făcută de doi cunoscuţi scriitori ai noştri, dnii Il. Chendi şi Sandu Aldea. In o introducere de mai multe pagini se arată mai întâi însăş importanţa acestui „epilog dramatic“, care a fost în acelaş timp epilogul întregii vieţi şi a activităţii marelui dramaturg norvegian. Piesa simbolizează învierea la o clipă de viaţă fericită a acelor fiinţe omeneşti, cari deşi mai rătăcesc pe pământ, au murit de mult, căci le-a murit credinţa şi nădejdea într'un viitor mai bun. Subiectul dramei e luat din viaţa artiştilor şi a provocat, la anul 1901, când a apărut, mult discuţiuni în centrele literare europene. Preţul 30 bani. De vânzare la toate librăriile din ţară. Catalog complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“, care se sporeşte pe fiecare săptămână cu câte 2 volume noi, a se cere la Librăria Leon Alcalay, la Bucureşti.

*

Raportul Anual al societăţii muzicale „*Armonia*“ în Cernăuţi, pe 1908, 1 broş. de 26 pp. Din darea de seamă înaintată adunării generale ce s'a ţinut în 25 Aprilie n. 1909 se constată, că societatea în decursul anului trecut a executat de mai multe ori în biserica catedrală liturghiile de Muzicescu, Randhartinger-Flondor, imnuri ş. a. A reprezentat în teatrul municipal opereta „Baba Hârca“, şi câteva concerte şi conveniri, cu coruri mixte, coruri bărbăteşti, soli şi cântece la pian. Societatea are 9 membri onorari, 20 fundatori, 74 sprijinitori şi 131 activi. Averea, afară de mobiliar, bibliotecă, garderobă şi rechizite, face în bani gata 3276 cor. 30 fil. Societatea „Armonia“, care după cum se vede, desvoaltă o activitate mănoasă, este condusă de dl Teodor *Bujor*, director la gimnaziul din Cernăuţ.

*

Spitalul, revistă medicală, apare de două ori pe lună, în Bucureşti. Numărul 7 dela 1 Aprilie are cuprinsul următor: Concepţia actuală a imunităţii, de *D. Negru.* Tratamentul erisipelului prin serul antidifteric, de *Dr. Apostoleanu.* Societatea ştiinţelor medicale. Din presa medicală străină. Abonamentul 15 lei la an.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La serbarea şcolară dată a treia zi de Paşti de corpul didactic din Gurarâului în folosul bibliotecii şcolare au întrat:

Dela dnii Ioan Manta preot, Ioan Ivan not. i. penz., Ilie Macellariu propr., Nicolae Comaniciu not. din Gurarâului, Maria Mateiu preuteasă în Sebeşul de sus câte 6 cor., Aurel Decei not., Iohann Simon hotelier în Gurarâului, Ion Iliu not. în Orlat câte 5 cor., Dionisiu Aron preot în Gurarâului, Ioan Ghiţoiu preot în Orlat, Ioan Predovici preot în Amnaş, Romul Simu arch. Asoc. în Sibiiu, Ioan Bătuca not. în Galeş câte 4 cor., Ioan Oţoiu preot în Aciliu, Ioan Genie preot în Rod, George Baciu com. în Orlat, Szigeti Géza subjude, Nicolae Frâncu v.-not. în Poplaca câte 3 cor., Dr. Lucian Balint cand. de adv.. Ovidiu Gritta cont., Nicolae Simian stud. din Sibiiu, Ioan Pop not. în Aciliu, Ioan Giurgiu înv. dir., Ioan Stoia înv. în Orlat, Daniil Săroiu înv. în Tilişca şi Vasile Conţ primar în Gurarâului câte 2 cor.. Maria Dancea, Gurarâului 1·50 cor., I. Crăciun preot ales din Apoldul de sus 1·20 cor., Savu Droc, Ioan Ihora, Ioan R. Cândea, Moise Pizo şi Iacob Căţoiu din Gurarâului, N. Breaz, Ilie Pekucki din Pianul de jos, câte 1 cor., Aurel Lazar din Hamba 80 bani, Elisaveta Triştiu, Ioan Lupe, Petru Berbescu, Const. Droc şi Bucur Cândea din Gurarâului, câte 60 bani, Ioana Loloiu şi Maria Peană din Gurarâului, câte 20 bani. Am primit prin poştă dela dnii: Petru I. Comşa comerciant în Sălişte, 5 cor., Nicolae Şoneriu preot în Borgoprund 4 cor., George Modran preot în Poplaca 2 cor., Iosif Comaniciu din Veneţia de jos 2 cor., şi Ioan Bratu înv. dir. în Tilişca 1 cor.

Au întrat total cor. 123·30. Scăzând spesele de cor. 70 50 rămâne un venit curat de cor. 52 80.

Aducem calde mulţumiri tuturor celor ce cu acest prilej ni-au dat sprijin moral şi bănesc.

Gurarâului, în 25 Aprilie 1909.

Corpul didactic.

*

La apelul publicat din partea subscrisului pentru ajutorarea Marpodenilor nenorociţi prin grindina din 3/16 August 1908, afară de ajutorul dat din partea Prea Venerabilului Consistor Arhidiecesan la repararea bisericii anume 400 cor. a incurs în total suma de 506 cor. 66 fil. Din suma aceasta anume pentru repararea bisericii noastre s'au trimis 141 cor. 61 fil., iar pentru poporenii nostri 365 c. 5 fileri, în care sumă se cuprind 23 cor. trimise acum mai pe urmă ca colectă din comuna Ghimbav (Braşov) şi cele 120 c. pe cari ni le-a trimis comitetul central al reuniunei agricole române din comitatul Sibiiu.

Această sumă subscrisul am distribuit-o în părţi egale între 47 familii, cari singure poartă sarcinele comunei noastre bisericeşti — aşa ca în viitor când lipsele comunei noastre bis. vor cere ca să le acoperim din contribuirile credincioşilor nostri să nu poată nici unul zice că să le acopere aceia, cari au fost miluiţi.

Mulţămesc din inimă în numele poporenilor mei: — Prea Venerabilului Consistor Arhidiecesan pentru frumosul ajutor de 400 cor., onoratului comitet central al reuniunii române agricole din comitatul Sibiiului şi în special dlui secretar Victor Tordăşianu pentru dragostea cu care ni a sărit în ajutor şi a făcut tot posibilul pentru ajutorarea noastră.

Mulţămesc dlui Victor Pâcală, care din îndemnul propriu a colectat frumoasă sumă de 201 cor. asemenea tuturor stim. contribuenţi, cari nu au pregetat a dovedi, prin darurile ce ni le-au îmbiat de astădată ca ajutor, că sunt Români adevăraţi cari ştiu să ajute pe fraţii de acelaşi sânge.

Marpod, 23 Aprilie 1909.

Florian Bologa
preot gr. ort. român.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 390/1909 [139] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Vartop** protopresbiteratul Abrudului să escrie al treilea concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala *B*) pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta la subsemnatul oficiu în terminul deschis, cererile instruite după legile din vigoare şi se vor presenta după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Abrud, la 14 Aprilie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Calfă de ciasornicar,

neînsurat, să fie trecut de 19 ani, inteligent, cunoscător perfect al limbei *române*, *germane* şi *maghiare*, se primeşte momentan ca vânzător într'o prăvălie de giuvaericale cu leafă săptămânală de 30 coroane. Oferte pentru post sigur pe ani îndelungaţi, împreună cu fotografia a se trimite imediat la adresa:

Ritter Testvérek. Budapest
V. Marokkai utca 4.

(145) 1—3

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

.... A se rupe aci. ....

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi
{un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)
....

Adresa: ....

....

Suma o primiţi alăturat }
Prin mandat postal } Ce nu corespunde a se şterge.
Ridicaţi-o prin ramburs }

(113) 9—16

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru şi cruţare îţi ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, şi totuşi să ajungi repede şi pe neaşteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulţi oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranţa** de a ajunge bogaţi.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulaţie 62.500 bucăţi câştigă, deci necondiţionat **tot al doilea los câştigă! Şansele de câştig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid şi favorabil.

Atât la emisiune cât şi la trageri e controlată din partea regimului c. ung. şi din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e nepreţuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viaţa fiecărui om au fost şi sunt momente, în cari îşi poate edifica norocul! Faceţi o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câştig mai mare. (106) 7—8

Listă

despre cele 55.000 câştiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câştig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câştig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câştiguri şi Premii 14.459,000 coroane.

Incercaţi-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acţii, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. şi Rákóci-ut 55. sz. a.

CUM VĂ NUMIŢI?

Aceşti numeri se capătă numai la noi:

Achil	23123
Adam	95002
Adelina	89985
Adrian	107484
Adriana	51194
Agapia	94967
Agapiu	6472
Aglaia	93673
Agnes	8201
Alecu	73223
Alice	102271
Alexandru	107631
Amalia	90767
Amos	4205
Ana	29415
Anastasiu	108396
Andrei	67608
Antoniu	106039
Antonia	8389
Aristiţa	90433
Aron	8134
Artemie	48184
Ascaniu	90847
Augusta	8395
Augustina	100971
Augustin	90793
Aurel	3361
Aurelia	102179
Aurora	32070
Avel	91537
Balint	108042
Barcianu	71107
Beatrice	107175
Bena	75251
Bendorfean	91504
Benedict	41638
Beniamin	106186
Berta	91322
Bianu	105997
Bibu	108047
Blăjean	21522
Boiu	33807
Boldea	100973
Bodea	29551
Borcea	21391
Brăteanu	107232
Camil	22189
Cecilia	95017
Carol	108005
Claudia	26560
Clelia	50461
Chirion	90693
Coman	79826
Constantin	8397
Cornel	509
Cornelia	90437
Bucur	2336
Bucura	8365
Daniil	78298
David	103082
Delia	90766
Dinu	91342
Dionisiu	8532
Dora	96841
Dorina	50569
Dorotea	90814
Duca	100957
Duma	91345
Dumitru	50566
Ecaterina	92582
Eleftera	24769
Elena	89591
Ella	90835
Eleonora	51247
Elie	14709
Elisa	106033
Elisaveta	94960
Eliseu	8298
Elvira	24761
Ema	90700
Emanuil	106027
Emil	90809
Emilia	73221
Eraclie	108032
Ermil	78471
Eremia	8361
Ernestin	79825
Eufronsina	107684
Eugen	13026
Eugenia	68818
Eusebiu	78457
Eva	78104
Evuţian	48172
Fabius	73400
Felicia	74149
Filimon	65958
Filip	91313
Francisc	73208
Filon	100955
Flavius	96046
Florea	61008
Florian	2340
Flucuş	78464
Foica	46938
Francisc	107250
Frosa	93657
Fulvia	10493
Furdui	107171
Galea	13160
Gane	60115
Gavril	102535
George	73315
German	60083
Gherasim	102157
Giurca	5204
Giurgiu	102683
Gizella	95339
Gligor	46950
Grebenea	79332
Grecu	4208
Graur	6472
Griga	73332
Gritta	102187
Groza	39435
Gregoriu	91521
Hareti	27191
Helena	87001
Hermina	26337
Henric	78468
Hociota	29192
Hortensia	9812
Hugo	84910
Iacob	23106
Iancu	65952
Ida	21388
Ieronim	39425
Ileana	95007
Ilie	107474
Iliescu	39406
Ilieş	78462
Ilarion	64236
Ignatie	7490
Indrei	105981
Ioan	51496
Ionescu	63471
Iosefina	4954
Ivaşcu	13048
Iosif	21343
Irimie	22657
Irina	4963
Irma	30052
Iordache	68002
Isidor	74144
Isopescu	4504
Isac	8156
Iudita	27106
Iulia	21052
Iuliana	102542
Iulius	90709
Izabella	8306
Kálmán	27104
Kamill	79338
Karolin	8209
Károly	96084
Kázmér	4214
Katalin	78319
Kelemen	106059
Klára	54722
Klotild	102135
Konrád	8242
Kornélia	90545
Kornél	78305
Kristóf	106152
Krisztina	24771
Laura	91938
Laurenţiu	9802
Lavinia	72796
Lazar	8317
Leni	108393
Leniţi	5206
Leonida	106038
Leontin	41581
Leontina	50551
Letiţia	94981
Lina	8216
Livia	107459
Livius	6468
Lisa	107153
Longin	60141
Luca	13159
Lucia	4953
Lucian	45551
Ludovica	22295
Magda	106036
Morar	64604
Melenie	38898
Manase	105992
Maria	64619
Marcel	90664
Marin	39057
Mariţi	14769
Marius	75002
Margareta	27110
Matilda	108073
Maximilian	96057
Mateiu	20196
Mihail	56807
Milan	75004
Minerva	94205
Minodora	22243
Mioara	32099
Miţi	102491
Mircea	67612
Miron	20068
Moise	91090
Nascu	12701
Natalia	6464
Natescu	29132
Nelli	67683
Netti	13619
Niţi	106042
Nonu	3375
Nora	90528
Octavian	102218
Octavia	6465
Ofelia	107160
Olimpiu	40159
Onisifor	60143
Otilia	64581
Ovidiu	8136
Partenie	22250
Paraschiva	91091
Patriciu	13252
Pavel	19105
Petru	108389
Pompiliu	17001
Radu	106054
Rafila	96063
Raicu	54752
Reo	52175
Relu	37784
Remus	102255
Regina	8212
Raica	108381
Russu	8136
Rica	108043
Romul	37459
Roza	8369
Rozina	91347
Sabin	39063
Samuil	4907
Sebastian	96055
Sempronia	4213
Sever	106181
Silvia	51184
Sofia	8184
Sofron	37702
Solomon	90668
Sorin	86707
Stefan	108059
Stella	21630
Tani	92334
Teodor	107158
Teofil	67310
Tereza	106156
Tiberiu	78302
Timotei	8193
Titu	60147
Toma	75021
Trandafir	96051
Traian	48157
Tullia	50456
Ulpian	80076
Urdea	37454
Vasile	525
Valentina	9808
Valeriu	75001
Valeria	48129
Veronica	22209
Veturia	102297
Victor	23104
Vincenţiu	106155
Viorica	8188
Virgil	657
Virginia	79312
Walter	39767
Wladimir	107658
Zacharie	33808
Zeno	78249
Zenovie	13660
Zina	27370
Zoe	79301
Zacheiu	20564
Zevedei	8323

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Preţurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 şi 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară şi a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acţii
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII şi a planului oficios.

Suma în Cor. ....
} o trimit alăturat în mărci.
} o trimit prin mandat poştal.
} binevoiţi a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se şterge.)

Adresa exactă.
Numele ....
Locul, strada, Nr. casei ....
Poşta ultimă (Comitatul) ....

„Telegraful Român“, Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 47 Sibiiu, Joi 30 Aprilie (13 Maiu) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil, — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Sufletul mulţimei.

II.

E uşoară stabilirea măsurii, în care se deosebeşte massa de individul isolat, dar nu e de loc uşoară descoperirea motivelor, cari produc aceasta deosebire. Pentru a putea vedea cât de cât această deosebire, trebue să ne aducem aminte înainte de toate de constatarea făcută din partea psihologiei moderne, că nu numai în viaţa organică, ci şi în funcţiunile intelectuale fenomenele necunoscute joacă un rol precumpănitor. Viaţa conştientă spirituală e numai o parte mică din viaţa inconştientă sufletească. Acţiunile noastre conştiente se derivă din un substrat inconştient, creat mai ales în urma influenţelor de moştenire. Din acesta se derivă număroase urme din strămoşi, din cari se constitue apoi sufletul de rassă. In dosul motivelor recunoscute, din cari se nasc acţiunile noastre, se află, fără îndoeală, motive secrete, pe cari nu le mărturisim, dar în dosul acestora se află şi altele, mult mai secrete, pe cari nici nu le cunoaştem. Cele mai multe din acţiunile noastre zilnice nu sunt alta, decât eficacitatea motivelor ascunse, pe cari le-am scăpat din vedere.

Mai ales elementele inconştiente ale sufletului de rassă sunt acelea, cari fac, ca toţi indivizii rassei acesteia să samene între olaltă, şi tot ele, ca fructe ale educaţiunei, dar mai ales ale unei moşteniri estraordinare, sunt chemate să facă deosebirea între indivizi. Oamenii cei mai inegali cu privire la inteligenţă au instincte, pasiuni, sentimente aproape egale. In toate lucrurile, cari formează obiect de simţire, ca: religia, politica, morala, simpatia, antipatia, etc. se ridică chiar şi cei mai distinşi oameni foarte rar deasupra nivelului omului de rând. Intre un matematician mare şi între un păpucar poate să fie foarte mare abisul intelectual; dar cu privire la caracterul lor, deosebirea e de multeori foarte mică, ori cu totul neesistentă. Dar tocmai aceste însuşiri generale ale caracterului sunt stăpânite de inconştienţă şi sunt împărţite cam în mod egal între cei mai mulţi dintre representanţii unei rasse, ceeace apoi se preface la masse în însuşire comună. In sufletul colectiv se sterg facultăţile intelectuale şi se sterge şi individualitatea singuraticului. Ce e eterogen devine omogen şi în preponderanţă se ivesc calităţile inconştienţei.

Tocmai această comunitate a însuşirilor de rând ne esplică, cum de massele nu pot să săvârşască nici odată acţiuni, cari reclamă o oarecare inteligenţă. Hotărârile de interes general, luate de o adunare de oameni distinşi, dar de deosebite soiuri, nu sunt cu mult superioare celor luate din partea unei adunări de oameni proşti. In faptă ei nu pot să represinte decât o comunitate în calitatea mijlocie de toate zilele. Va să zică, nu spiritul, ci prostia se acumulează în masse. Nu se poate spune, aşa cum greşit se spune, că lumea întreagă are mai mult spirit decât Voltaire, pentrucă lucrul e întors; Voltaire are mai mult spirit decât lumea întreagă, dacă sub lume înţelegem massele.

Dacă s'ar reduce comunitatea însuşirilor la indivizii aparţinători unei masse, numai la însuşirile de rând ale fiecăruia din ei, nu s'ar putea vorbi despre crearea de noue semne distinctive. Cum ni se arată aceste semne? Să vedem!

Deosebite cauze contribue la ivirea acestor caractere speciale ale masselor, pe cari indivizii nu le au. Intâi aceea, că individul din massă, prin faptul că face parte din o mulţime, primeşte sentimentul de a fi o putere neînvinsă, care poate să dee curs instinctelor, pe cari el singur şi le ţinea în frâu. Acum cu atât mai puţin le ţine în frâu, cu cât în urma anonimităţii, şi astfel şi a iresponsabilităţii masselor, dispare cu totul sentimentul responsabilităţii, de care e stăpânit totdeuna individul.

A doua cauză e molipsirea, care tot aşa scoate la iveală semnele distinctive speciale ale masselor şi realisează orientarea lor. Molipsirea e un fenomen uşor de constatat, dar de neînţeles, astfel, că trebue pus între fenomenele de natură hipnotică. La masse e contagios orice sentiment, orice acţiune, şi anume, în măsură atât de mare, încât individul foarte uşor îşi jertfeşte interesul personal pentru un interes general. E aceasta o capacitate cu totul contrară naturei omului, pe care omul o are numai ca parte a mulţimei.

A treia şi cea mai însemnată cauză face, ca indivizii uniţi în masse să primească însuşiri speciale, cu totul contrare acelora, pe cari le are individul isolat. E sugestiunea, sugestibilitatea, care de altcum e efectul molipsirii.

Pentru a înţelege apariţia aceasta, trebue să ne gândim la anumite noue descoperiri ale fisiologiei. Ştim, că în urma unor proceduri omul poate fi adus la o astfel de stare, că perzându-şi întreaga sa personalitate conştientă, dă ascultare sugestiunei aceluia, care i-a răpit conştienţa personalităţii, şi astfel săvârşeşte acţiuni, cari stau în cel mai pronunţat contrast cu caracterul său şi cu obiceiurile sale. Scrutările făcute cu îngrijire au arătat, că individul care a făcut parte o vreme oarecare din o mulţime, în curând ajunge în o stare curioasă, fie în urma erupţiunilor mulţimei, fie din altă cauză necunoscută, în o stare foarte asămănătoare cu fascinarea, care aruncă pe cel hipnotisat în braţele hipnotisatorului. Viaţa creerului e paralisată la cel hipnotisat, şi astfel el devine sclavul tuturor funcţiunilor inconştiente ale spinării sale, pe cari le conduce hipnotisatorul, aşa cum vrea el. Personalitatea conştientă a dispărut de tot, voinţa şi facultatea de a distinge lucrurile nu mai esistă, toate sentimentele şi gândirile sunt îndreptate în direcţia croită de hipnotisator.

Cam aşa e starea individului, care aparţine unei masse psihologice. Nu mai are conştienţa acţiunilor sale. Ca la cel hipnotisat, pot să fie şi la el anumite facultăţi suspendate, iar altele aduse la potenţa cea mai înaltă. Sub influenţa unei sugestiuni se va repezi cu pas, care nu poate fi împedecat, să esecute anumite acţiuni. Şi acest îndemn e la masse mai iresistibil decât la la cel hipnotisat, fiindcă sugestiunea, egală pentru toţi indivizii, creşte prin reciprocitate. Indivizii, cari aflându-se în mulţime, ar putea să aibă o personalitate destul de tare pentru a resista sugestiunei, sunt prea puţini, pentru a putea lupta în contra curentului. Cel mult dacă pot încerca o abatere dela calea apucată, prin o nouă sugestiune. Aşa de es. o espresiune norocoasă, ori arătarea la timp potrivit a unei icoane sfinte, a împedecat de multe ori mulţimile în săvârşirea de fapte sângeroase.

Semnele principale distinctive ale individului, care face parte din mulţime, sunt deci acestea: dispariţia personalităţii conştiente, eşirea deasupra a personalităţii inconştiente, orientarea sentimentelor şi a gândirii după aceeaşi direcţie, în urma sugestiunei şi a molipsirei, şi tendenţa de a resolva fără amânare ideile sugerate. Individul nu mai e el însuşi, ci e automat lipsit de voinţă.

Prin simpla aparţinere la o mulţime organisată, omul se coboare multe trepte în jos pe scara civilisaţiunii. Până era isolat, a fost om cu cultură, dar în mulţime e un barbar, o fiinţă instinctivă, provăzută cu spontaneitatea, cu violenţa, sălbătăcia, dar şi cu entusiasmul şi cu eroismul fiinţelor primitive, de

---

FOIŞOARĂ.

Patru zile.

— Episod din războiu. —

De *V. Garşin.*

(Fine).

Pornesc, picioarele vin după mine, braţele slăbite abea mai pot mişca un corp fără viaţă. Până la cadavru am doi coţi; însă pentru mine e mai mult — — — cu mult mai mult, mai rău decât zeci de verste. Şi, cu toate acestea, trebue să mă tărăi. Imi arde gâtlejul ca focul. Şi fără apă am să mor mai curând. Dar poate totuşi. — — —

Şi mă târăi. Picioarele se lipesc de pământ, fiecare urnire din loc pricinueşte o durere de nesuferit. Eu sbier, sbier în ticăloşia mea, dar mă tărăesc mai departe. In sfârşit, iată-l! Iată şi tinicheaua — — e apă într'însa, multă apă! Poate e plină peste jumătate! O, apa are să ţină lungă vreme — — — până la moarte!

Tu ai să mă scapi, tu, jertfa mea! Incep a deslega tinicheaua, răzimat pe un cot, şi fără veste îmi perd cumpăna şi cad cu faţa pe pieptul salvatorului meu. Răspândea deja un puternic miros de cadavru.

— — — — — — — — — — — — —

Mi-am stâmpărat setea. Apa era caldă, dar nestricată şi, pe deasupra, multă. Mai pot trăi vre-o două zile dintr'însa. Imi aduc aminte în „Fisiologia vieţii de toate zilele" se zice, că omul poate să trăiască mai mult de o săptămână numai cu apă fără mâncare.

Ei, şi ce o să iasă d'aici? Dacă mai trăesc cinci sau şase zile, ce va urma după aceea? Ai noştri s'au dus, bulgarii s'au împrăştiat. Tot una — — — moartea. Numai cât în locul unei agonii de trei zile mi-am pregătit alta de o săptămână. Nu e mai bine, să-i fac sfârşitul? Lângă vecinul meu stă arma lui, împrejur o mulţime de patroane. N'am decât să întind mâna, şi — — o clipă, e gata.

Să fac un sfârşit — — — ori s'aştept? Ce s'aştept? Mântuire? Moarte? Să aştept pănăce sosesc turcii, să mi jupuiască picioarele rănite? Tot e mai bine, dacă eu însumi — — —

Nu, nu trebue să desper, am să lupt până în sfârşit, până la ultima putere. Dacă mă vor găsi, am scăpat. Poate oasele sunt încă întregi. Am să mai văd pe tata, mama, Maria — — — Doamne, nu-i lăsa, ca să afle adevărul! Mai bine să creadă, că am murit dintr'odată!

Sunt ameţit de cap, călătoria până la vecinul meu m'a secat de puteri. Şi mirosul teribil! Cadavrul înegreşte — — cum va fi mâne sau poimâne? Iar eu zac aici, numai fiindcă îmi lipseşte tăria de a mă târâ mai departe. Oh, am să mă odihnesc şi după aceea voi cerca să ajung îndărăt la vechiul loc, din fericire vântul bate din partea contrară şi mă va scuti de mirosul rău.

Stau întins, sleit cu totul. Soarele îmi arde faţa şi mânile. N'am nimic, cu ce să le acoper. De-ar sosi noaptea mai repede; cred, este a doua noapte.

Gândurile mă părăsesc, îmi perd simţirile.

— — — — — — — — — — — — —

Dorm multişor, când mă deştept, e noapte. Nici o schimbare: rana mă doare, vecinul zace tot aşa de mare şi nemişcat ca mai nainte.

Nu pot să-mi iau gândul dela el. Se poate oare, ca eu să părăsesc pe toţi iubiţii mei, să fac marşuri de mii de verste, să rabd foame, frig şi căldură, iar acum să sufer chinurile acestea, numai fiindcă nenorocitul de lângă mine a încetat de a mai trăi? Pentru a ajunge scopul răsboiului, ce folos am adus eu, în afară de acest omor?

Omor — — ucigaş — — — — — şi cine-i acela? Eu! — —

Când m'am hotărât să plec la bătae, mama şi Maria n'au zis să nu plec, ori şi cât plângeau ele de amar. Orbit de-o idee, n'am văzut lacrămile lor, nu le-am înţeles. Acum le înţeleg. Dar la ce-mi mai aduc aminte? Trecutul nu se mai întoarce.

Cunoscuţii mei judecau foarte ciudat hotărârea mea: „Ei, eşti nebun! Te duci, fără să ştii, unde!"

Cum puteau vorbi astfel? Cum se potriveau vorbele acestea cu ideile lor despre eroism, iubire de patrie şi alte lucruri de asemenea? Trebuia să fiu în ochii lor întruparea tuturor acestor virtuţi răsboinice. Şi cu toate acestea, — mă numeau — — nebunul.

Aşa am trecut prin Chişinău, mi-au pus în spate o raniţă şi alte accesorii de răsboiu. Am plecat mii de oameni, între cari puţini eram porniţi de bunăvoe. Ar fi rămas mulţi bucuros acasă, dacă li s'ar fi dat voe. Insă mergeau ca şi noi „intelectualii", făceau în marşuri mii de verste şi discutau ca şi noi, poate chiar mai bine. Işi împlineau datoria, cu toatecă bucuros ar fi lăsat-o neîmplinită, şi ar fi plecat acasă — — — dacă li s'ar fi dat voe.

Taie un vânt subţire de dimineaţă. Tufişurile se clatină, o păsărică somnoroasă trece fâlfâind. Stelele albesc. Cerul albastru se face sur, nouraşi gingaşi trec încoace şi încolo; negura sură se înalţă de pe pământ. Se apropie ziua a treia din — — — — — — cum să-i zic? Viaţa mea? Agonia mea?

A treia — — — — — Câte vor mai urma? In orice caz, nu multe. Puterile cari se apropie şi mai mult prin uşurătatea cu care se lasă să fie influinţat de cuvinte şi icoane, cari de altcum asupra individului nu au nici o eficacitate, şi să fie sedus să săvârşască acţiuni, cari stau în contrast cu cele mai evidente interese ale sale şi cu cele mai pronunţate obiceiuri ce le are. In mulţime individul nu e alta, decât grăunte de nisip în grămada mare, pe care-l ridică şi-l aruncă vântul unde vrea!

Aşa se întâmplă, că vedem cum membrii unui juriu aduc sentinţe pe cari juraţii personal le condamnă, cum parlamentele aduc legi şi iau măsuri, pe cari fiecare membru singuratic al parlamentului le-ar denega. Cei din conventul francez au fost toţi oameni luminaţi, cu obiceiuri pacinice. Şi totuşi, uniţi în massă, n'au esitat a aproba cele mai îngrozitoare propuneri de a fi trimise pe şafot persoanele cele mai nevinovate, şi în contrast cu toate interesele lor să renunţe la imunitatea proprie şi să se decimeze unii pe alţii.

Nu numai prin acţiunile sale se deosebeşte membrul din mulţime de sine însuşi, ci încă înainte de a-şi perde independenţa au primit cugetele şi simţirile sale o altă formă, în felul, că sgârcitul a devenit risipitor, scepticul s'a prefăcut în credincios, cel de omenie a ajuns criminal, iar fricosul — erou! Faptul, că aristocraţimea a renunţat la privilegiile avute, nu se întâmpla, dacă fiecare membru al ei se pronunţa separat în chestie.

Putem conchide deci, că massele sunt totdeauna subordonate intelectualiceşte omului isolat, însă cu privire la sentimente şi la acţiunile dictate de acestea, poate să fie, după împrejurări mai bună, ori mai rea mulţimea decât individul. Atârnă dela felul sugestiunei, sub care stă mulţimea. Lucrul acesta nu l-au înţeles autorii, cari au studiat mulţimea numai din punctul de vedere criminologic. Fără îndoială, mulţimea e de multeori criminală, dar de multeori e şi *eroică*. Mai ales *mulţimile sunt acelea, cari se duc la moarte pentru triumful unei idei, unei credinţe, cari se entusiasmiază pentru glorie şi onoare, cari fără pâne şi fără apă au făcut de atâteaori minuni, apărând ceea ce aveau mai scump, legea ori moşia, pământul patriei!* Sigur, că e un eroism inconştient, dar *cu acest eroism se împodobesc paginile istoriei.* Dacă în contul activ al popoarelor ar fi de trecut numai faptele cele mari, dictate de raţiunea calmă, puţin, foarte puţin ar fi fost de însemnat în analele lumii!

Mersul crizei.

Luni s'a încheiat şirul lung al audienţelor, acordate politicianilor maghiari în palatul regal din Buda. Au mai fost primiţi Luni din partea Maiestăţii Sale următorii în audienţă: Hoitsy Pál, Tóth János, contele Khuen-Hédervárу şi Lukács László. Marţi apoi Maiestatea Sa a primit în audienţă pe ministrul-president Wekerle şi astăzi, Mercuri, pleacă la Viena, fără a fi luat nici o dispoziţie cu privire la resolvarea crizei.

Are trebuinţă Maiestatea Sa de a se consulta întâi cu cei de acasă, în prima linie cu Moştenitorul de tron, pentrucă după cum s'ar fi declarat în faţa celor din nemijlocita sa apropiere, nici unul dintre politicianii primiţi în audienţă nu i-au făcut propuneri referitoare la resolvarea crizei, decât în legătură cu unele *concesiuni*, ce ar fi de acordat Maghiarilor. Iar Moştenitoriul de tron, cum se ştie, e în contra oricăror concesiuni.

A făcut rea impresie, că dintre naţionalişti, Croaţi şi cei din opoziţia maghiară, nu a fost chemat nime la palat, pentru a-şi spune părerea, deşi usul şi regulele parlamentare ar aduce cu sine, ca la astfel de ocasiuni domnitorul să audă părerea tuturor partidelor din dietă, fie ele ori-cât de mici şi neînsemnate.

In cercurile politice din Budapesta se lucră acum la înjghebarea unui nou partid politic, cu un nou program de muncă şi cu un guvern iarăşi de transiţie. Partidul ar fi să fie compus din elementele mai calme şi iubitoare de pace ale tuturor partidelor din coaliţie. Dacă succede lucrul, criza e rezolvată. In cas contrar rezolvarea se poate trăgăna până la toamnă.

Tipografia diecezană din Arad.

După cum am anunţat în numărul trecut, Joi, în ziua *Sfântului Gheorghe*, tipografia diecezană din Arad şi-a serbat aniversarea de treizeci de ani dela înfiinţarea ei, de către I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, pe atunci episcop al Aradului.

Cu acest prilej corpul proprietarilor de tipografii din Arad, s'a prezentat la P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al diecezei Aradului, şi tipograful Boros a salutat pe P. S. Sa, care a răspuns mulţămind. Personalul tipografiei diecezane, a dat apoi după prânz o serbare la un restaurant din Aradul nou, de unde s'a trimis telegramă de felicitare I. P. S. Sale, Arhiepiscopului *Ioan Meţianu* la Sibiiu, ca întemeetorului tipografiei. I. P. S. Sa a răspuns cu o telegramă de mulţămire.

Din incidentul jubileului acestuia „*Biserica şi Şcoala*“, organul oficios al diecezei Aradului, care se tipăreşte în tipografia diecezană, scrie următorul articol, publicat în numărul din urmă 17, dela 9 Maiu nou:

„Sunt treizeci de ani, de când s'a înfiinţat tipografia diecezană din Arad prin Inalt Preasfinţitul domn Metropolit Ioan Meţianu, atunci episcop al diecezei noastre, cu un capital de 2400 fiorini. Aceastà înfiinţare o anunţă I. P. Sa în cuvântul de deschidere a sinodului eparhial din anul 1879, în care o donează diecezei, cu rezervarea dreptului de a o conduce însuşi. Sinodul primeşte ofertul şi decide a inventa tipografia şi a-i folosi venitele pentru completarea ei.

Intemeetorul închină venitul acestei fundaţiuni numite *Ioan Meţianu*, pentru ajutorarea bisericilor sărace.

Tipografia avea piaţă sigură: cea oficială şi avea tendenţă de a se estinde şi asupra pieţei neoficiale. La anul 1899, când şi-a mutat I. P. S. Sa sediul în Sibiiu a predat-o cu o avere de 89.559·40 coroane în bani gata, iar restul în casă (12,000 cor.), instalaţii tipografice şi pretenziuni.

La anul 1905 se fac instalaţiuni cu motor, prin ce tipografia îşi estinde în chip simţitor afacerile, astfel încât la anul 1906 încheie cu o stare de 111,562·02 coroane, iar la anul 1908 cu 121,991·47 coroane.

In anul 1908 s'a deschis şi o librărie bine aranjată, iar capitalul de investire al tipografiei şi librăriei diecezane la 1 Ianuarie 1909 face 72,000 coroane.

Ramurile de ocupaţiune ale tipografiei diecezane sunt: tipărirea cărţilor bisericeşti, şcolare şi literare precum şi a formularelor oficioase, estrase de botez, matricule, inventare, socoteli etc. cu un cuvânt provede toate trebuinţele diecezane.

Librăria desface cărţile tipărite în tipografie şi primite în comisiune; mai departe recvizite bisericeşti şi şcolare etc.

Aplicaţi sunt la tipografie 16 persoane, iar la librărie 6 persoane.

Acesta este tabloul despre starea materială a tipografiei şi librăriei, o stare îmbucurătoare, vrednică de nobilele intenţiuni ale întemeetorului şi de munca cinstită a chivernisitorilor de astăzi.

Când relevăm succesul de 30 ani al acestei intreprinderi, drept prinos intemeetorului şi chivernisitorilor ei, chiemăm la datoria lor faţă de această institutiune pe aceia, pentru cari s'a întemeiat.

Nu cerem dela nimeni jertfă, decât atâta interes faţă de biserica mamă, ca să şi procure toate trebuinţele din tipografia şi librăria diecezană, ca din dobânzile realizate să putem acoperi lipsele bisericilor sărace, lipse devenite tot mai intetitoare.

Baie de aur sunt aceste întreprinderi pentru biserica noastră, dacă le vom sprijini, şi din această baie de aur se vor ridica biserici, şi binecuvântat va fi tot banul dat în folosinţa bisericei, precum binecuvântat a fost dinarul văduvei.

In sfârşit aceste instalaţiuni sunt arangiate după toate recerinţele moderne, şi nu este trebuinţă pe care să nu o poată provedea în ramul tipografic şi al desfacerii de cărţi, n'are dar loc nici o scuză, afară de fatalul indiferentism ce ne caracterisează. Inchipuiţi-vă numai 20% după sumele enorme, câte se cheltuesc din cassele bisericeşti şi private în tipografiile şi librăriile străine şi vă veţi speria de bogăţia ce o subtrageţi dela mama voastră biserică, atunci când vi-e prea greu a face un pas doi mai mult la tipografia diecezană, ori vi e prea greu a scrie comanda de un şir două.

Atâta ne plângem, că din pricina sărăciei nu ne putem susţinea bisericile şi instituţiunile culturale, şi nu ne dăm seamă, câtă risipă facem. Săraci suntem în sentimente, şi aceasta este sărăcia ce ne împedecă în desvoltare. Uite aici, când ne-am validita sentimentul iubirei de biserică şi neam prin sprijinirea instituţiunilor cu meniţiune bisericească-culturală, atunci am avea jitniţe pline şi n'am avea înfăţişarea unui neam de cerşitori. Cel puţin intelectualii ar trebui să aibe acest sentiment, pentrucă ei formează piaţa tipografiilor şi a librăriilor. Nu resursele ne lipsesc, ci oamenii de inimă“.

Din România.

Onomastica Reginei. Vineri, în 24 Aprilie v. a fost onomastica Maiestăţii Sale Reginei Elisabeta a României. Cu acest prilej Maiestatea sa a fost salutată cu cele mai călduroase felicitări, din toate părţile de ţară, prin adrese, telegrame şi înscrieri la palat, în registrele cari au stat deschise în ziua aceea. Maiestăţile Lor Regele şi Regina au însărcinat pe dl prezident al consiliului de ministri, *Ionel I. C. Brătianu*, să esprime viile Lor mulţămiri inaltului cler, dlor reprezentanţi ai naţiunii, autorităţilor civile şi militare, cum şi tuturor persoanelor particulare, cari cu multă grăbire au ţinut să manifesteze iubirea şi devotamentul lor pentru Tron şi Dinastie şi cu această ocasiune.

*

Sesiunea sinodului. După cum am anunţat şi în numărul trecut, Vineri se deschide în Bucureşti sesiunea de primăvară a sfântului sinod. Se va oficia întâi serviciu divin la Metropolie, apoi membrii sinodului se vor întruni sub prezidenţia I. P. S. Sale Metropolitului-Primat *Atanasie*, iar ministrul de culte, dl *Haret*, va ceti decretul de convocare. Va urma numai decât o consfătuire între dl ministru Haret şi membrii sinodului, cu privire la alegerile ce sunt a se face pentru constituirea consistorului superior bisericesc, introdus prin noua lege bisericească, votată nu de mult de parlamentul român.

*

Incendiul dela Sfântul Sinod. Palatul din Bucureşti al Sfântului Sinod a ars în una din zilele trecute. S'a făcut constatarea, că focul a provenit din pricina defectuosităţii coşurilor, cari în loc să meargă drept în sus, până deasupra acoperişului, erau trecute sub grinzile, cari despart etajul de jos de cel de sus. Din această pricină grinzile au ars în urma căldurii prea mari, întâiu pe înfundate, până la urmă focul a isbucnit cu putere mare deodată. Focul a făcut mari stricăciuni, pentrucă din arhiva păstrată în palatul Sfântului Sinod nu a putut fi scăpat aproape nimica. Au ars şi hârtiile, cari aveau să fie supuse deliberării Sfântului Sinod în sesiunea de primăvară, care se deschide Vineri. Episcopiile şi instituţiunile bisericeşti au fost avisate să trimită a douaoră hârtiile lor către Sfântul

---

m'au părăsit şi probabil nu voi mai putea să mă depărtez de cadavru. Acuşi o să fim egali, şi nu ne vom mai turbura unul pe altul.

— — — — — — — — — — — — —

Se ridică soarele. Discul său mare, văzut prin ramurile întunecoase ale tufişului, e roşu, ca de sânge. Astăzi are să fie foarte cald. Vecine! — — — Ce o să se alegă din tine astăzi? Deja acum eşti cumplit.

Da, era cumplit. Părul începea să-i cadă. Pielea întunecată dela natură, îngălbinise, la faţă era atât de umflat, încât îndărătul urechilor pielea plesnise. Acolo furnicau vermii. Picioarele, vârâte în gambiere (gamaşe) strâmte, asemenea se umflaseră. Ce va face soarele astăzi dintr'însul?

E îngrozitor, să zaci aşa în apropierea lui. Trebue să mă dau puţin la o parte. Voi putea? Mâna o mai pot mişca, vasul cu apă îl pot apuca să beau — — însă cum să mişc corpul greu, neajutorat? Dar totuşi mă voi târâ, fie şi puţin câte puţin, fie şi numai doi paşi într'o oră.

Dimineaţa întreagă o petrec cu acest împins din loc. Durerea e tot mai violentă, dar ce are a face durerea acum? In dimineaţa aceasta m'am depărtat de doi coţi, şi mă găseam iarăşi la locul cel vechiu. Nu multă vreme am respirat aer proaspăt, dacă poţi vorbi de aer proaspăt la şase paşi de un cadavru în putrezire. Vântul s'a întors şi îmi bătea în faţă mirosul grozav. Mi s'a făcut rău. M'au apucat sgârciuri în stomacul gol, măruntaiele mi s'au întors. Desperarea m'a cuprins, şi am plâns.

— — — — — — — — — — — — —

Frânt cu desăvârşire, zac stors de puteri. De odată — — — — este o amăgire poate a fantaziei bolnave? Nu, — sunt — — — sunt glasuri. Tropot de cai, glasuri de oameni. Era aproape să strig; însă mă reţin. Cum! Dacă-s turci? Ce-i atunci? Ei îţi jupoaie pielea, îţi frig la foc picioarele rănite. — — — — — Bine, dacă ar fi numai atât; însă ei sunt ingenioşi. Este oare mai bine să-mi sfârşesc viaţa în mânile lor, ori să mor aici? Dar dacă — — sunt ai noştri? Oh, afurisite tufişuri! Pentru ce aţi crescut ca un gard nestrăbătut înaintea mea? Nu pot vedea nimic, numai la un loc este o deschizătură între ramuri, pe unde se poate zări valea jos în depărtare. Acolo, pare mi se, este părăul, din care am beut înainte de luptă. Vorbele încetează. Nu pot auzi limba în care vorbesc; auzul mi-a slăbit. Doamne! de-ar fi ai noştri! — — — — Am să strig; ei au să mă audă. Asta e mai bine, decât să cad în ghiarele başibozucilor. De ce nu mai sosesc odată? Nerăbdarea mă tortureazǎ; mirosul de mort nu-l mai simţesc, deşi n'a slăbit.

Şi, fără veste, la trecerea peste părău, văd cazaci! Uniforme albastre, chipiuri cu roşu, suliţe. Este o companie întreagă. In fruntea lor, pe un cal frumos, ofiţerul cu barba neagră. Insă tocmai când au trecut părăul, se întoarce cu tot trupul înapoi şi strigă:

„Tra-ap! Ma-arş!“

„Staţi, opriţi vă în numele Domnului! ajutaţi mă, fraţilor!“ strig eu. Insă tropotul de copite grele, zângănitul de săbii şi gălăgia cazacilor este mai tare decât vaietul meu răguşit — — — şi ei nu mă aud.

Blăstem! Desnădăjduit cad cu faţa la pământ şi plâng în hohote. Din tinicheaua răsturnată curge apa, viaţa mea, moartea mea prelungită. Dar n'am observat, decât abia atunci, când n'a mai rămas, decât cam d'un păhărel, — restul s'a scurs în pământul lacom, şi uscat.

Pot io să mă împotrivesc amorţirii, ce mă străbate după întâmplarea aceasta înfiorătoare? Stau întins în nemişcare, cu ochii închişi. Vecinul, în ziua aceasta, se făcuse nespus de înspăimântător. Când mi am deschis ochii şi l-am văzut, am încremenit. Nu mai avea nici o faţă. Ii căzuse carnea până la os. Zimbetul fioros de oase, zimbetul vecinic mi se părea aşa de scârbos, ca nici odată mai înainte, deşi ţinusem în mână căpăţine de mort. Scheletul în uniformă, cu nasturii strălucitori, m'a cutremurat. „Iată răsboiul!“ am gândit. „Iată, asta e icoana sa!“

Soarele arde mai departe şi mă înţeapă. Obrazul şi mânile îmi sunt pârlite. Caut apa şi o beau toată. Ah, pentruce n'am chemat cazacii, când erau atât de aproape!

Mamă, mamă dragă! Tu ţi-ai smulge părul cărunt, ţi-ai izbi capul de păreţi, ai blăstăma ziua, în care m'ai născut, ai blăstăma lumea toată, care a născocit răsboiul, pentru răul omenimii.

Insă tu şi Maria n'o să aflaţi nimic din durerile mele. Iartă-mă, mamă, iartă-mă, iubita mea! Ah, ce greu, ce amar!

Iarăş căţelul cel alb! Poliţistul poate nu l-a cruţat, ci l-a lovit cu capul de zid, l-a aruncat în groapa de gunoi. Şi era poate viu şi s'a chinuit o zi întreagă. Eu însă, vai, sunt şi mai nenorocit, căci mă chinuesc de trei zile. Mâne este a patra, apoi urmează a cincea, a şasa — — Moarte, unde eşti tu? Vino, vino! Du-mă! — —

— — — — — — — — — — — — —

Insă moartea nu vine, şi eu nu-s mântuit. Şi astfel, zac în razele soarelui grozav, şi n'am o înghiţitură de apă, să-mi pot răcori gâtlejul uscat; iar cadavrul infectează aerul cu miros pestilenţial. Astăzi e cu totul descompus. Viermi miriade ies dintr'ânsul. Cum mişuie! Şi când îl vor consuma de tot, şi vor rămâ-

Sinod, iar I. P. S. Sa Metropolitul-Primat a convocat pe Preasfinţiţii Episcopi şi Arhierei de urgenţă la Bucureşti, pentru ca împreună să caute a reconstitui barem o parte din actele distruse de incendiu.

*

„Vatra Luminoasă“. Frumoasa şi nobila instituţiune „*Vatra Luminoasă*“ din Bucureşti, menită să dee mângăere şi îngrijire orbilor din regatul român, şi-a încheiat bilanţul la 31 Martie c. Cu censurarea bilanţului Maiestatea Sa Regina *Elisabeta*, întemeietoarea instituţiunii, a încredinţat o comisiune de trei esperţi, care a aflat bilanţul în toată regula. Din el se constată, că averea fundaţională a instituţiunei e de 603.828 lei 64 bani. Prin munca orbilor s'a obţinut din toate atelierele lor suma de 35.152 lei, ca profit net al vânzării productelor lucrate de ei. In îngrijirea instituţiunei au stat 156 persoane. In urma părerii motivate a censorilor numiţi din partea Reginei, Maiestatea Sa a dat descărcare de gestiune directorului instituţiunei, dlui *Monske*. Averea „*Vetrei Luminoase*“ în August 1907 era 452.305 lei 96 bani. A crescut deci în mod foarte îmbucurător.

NOUTĂŢI.

Parastas pentru A. Mocsonyi. Implinindu-se şase săptămâni dela moartea mult regretatului *Alesandru Mocsonyi*, Duminecă se oficiază parastas solemn în catedrala din Sibiiu întru odihnirea sufletului seu, cu care ocasiune va celebra însuşi I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu*, cu asistenţă număroasă.

*

Comisar ministerial la examenul de maturitate din anul acesta pentru şcoala noastră comercială din Braşov a fost numit directorul liceului de stat din Lugoj dl *Putnoki Miklós*.

*

† Lucreţia Magda născ. Laslău, soţia parohului *Iosif Magda* din Feneş, după un morb scurt şi greu, împărtăşită fiind cu sfintele taine ale muribunzilor, a adormit în Domnul în 25 April (8 Maiu) a. c., la 4 ore dimineaţa, în etate de 43 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei s'au aşezat spre odihnă vecinică Luni în 27 Aprilie (10 Maiu) a. c. la 11 ore în cimiterul bisericei gr.-or din Feneş. Odihnească în pace!

*

Condamnat. Preotul din Iclanzel, *Romul S. Orbeanu*, acuzat pentru agitare în contra cântecelor maghiare, a fost condamnat din partea tribunalui regesc la 5 zile temniţă de stat, amendă de 20 cor. şi purtarea cheltuielilor de proces. S'a recurs. Apărător a fost dl advocat Dr. V. Moldovan.

*

† Gavrilă Onişor, profesor, a fost înmormântat în 2 Maiu în oraşul Bârlad. Răposatul era de naştere din Ardeal. Eşit din popor, s'a ridicat prin propriile sale puteri şi a ajuns profesor la liceul şi la şcoala normală (preparandia) din Bârlad, unde lasă după sine multe regrete.

*

Serată declamatorică. Vineri, în 14 Maiu n. aranjează casina maghiară din Sibiiu o serată literară, în sala de „Unicum“, în favorul fondului pentru ridicarea unei pietrii comemorative, aici în Sibiiu, pe sama marelui poet maghiar *Petőfi*. La serată va declama şi se va produce în representarea de diferite caractere artista cu bun nume *R. Kovács Laura*, şi va cânta mai multe cântece maghiare dşoara *Irina Stancs*. Doamna *R. Kovács Laura* are o reputaţiune foarte bună ca artistă în declamare şi pronunţare, recunoscută, nu numai la noi, în Ungaria, ci şi în Francia, Italia, Anglia, — căci dsa s'a produs cu succes strălucit şi în Paris, Londra şi Roma, — de aceea, serata de Vineri promite a fi foarte interesantă. O recomandăm publicului nostru, mai ales tinerimei. Inceputul la 8 ore sera.

*

Băile dela Ocna. Băile de sare dela Ocna Sibiiului se deschid Sâmbătă în 15 Maiu n. Pot fi folosite în fiecare zi, dela orele 8 până la 12 dimineaţa şi dela 2 până la 6 d. a. Băile de putină, în noul edificiu, sunt deschise dela 6 dimineaţa până la 12 şi de 2 la 6 d. a. Bazenul cald dela 6 până la 9 şi jumătate e deschis pentru bărbaţi, dela 9 şi jumătate până la 1 d. a. pentru dame. Băile de nămol asemenea se iau dela orele 6 dimineaţa până la 12. Preţurile pentru băi luate în lacurile deschise remân cele din anul trecut. O baie caldă de putină clasa I costă 3 cor. clasa II 1 cor, 60 fileri. In bazen 1 coroană de persoană. Copiii sub 10 ani plătesc preţul jumătate. Băi de nămol, cu împachetare, etc. costau 4 coroane. Masaj 2 cor. Masaj parţial 1 cor. Inhalaţie 1 coroană.

*

† Aron Boca Velchereanul, care a publicat multe cărticele cu sfaturi şi învăţături pentru ţărani, a răposat în zilele trecute în Velcher. Odihnească în pace!

*

Congres studenţesc. Pentru ţinerea „congresului studenţesc român“ studenţii din Iaşi şi Bucureşti au fixat zilele de 14/17 August st. v., hotărându-se formarea comitetelor de organisare şi alegându-se membri organisatori ai congresului studenţesc, la care vor lua parte şi centrele noastre studenţeşti din Austria şi Ungaria. Congresul se va ţinea la Iaşi şi se va ocupa cu chestiuni ce privesc activitatea şi viaţa studenţească, întrucât presentă un interes general studenţesc. Un program va da informaţiunile trebuincioase, publicându-se la timpul său.

*

Ziua de zece Maiu în Bucureşti. La dorinţa suveranului României s'a hotărât, ca în anul acesta să nu se mai facă la 10 Maiu nici o defilare a trupelor din garnisoana Bucureşti. Se va oficia însă un serviciu divin la metropolie.

*

Convenire colegială. Absolvenţii din anul *1899 ai şcoalei comerciale sup. gr. or. române din Braşov*, toţi aceia cari au subscris decenariul, precum şi toţi conşcolarii cari doresc a participa la convenirea colegială, ce se va aranja în *zilele de 11 şi 12 Iulie st. n. a. c. (Sf. Petru şi Pavel) la Braşov*, sunt rugaţi a-şi comunica subscrisului adresa, pentru ca la timpul său să vă împărtăşască programul, precum şi alte deslușiri referitoare la această convenire. Cu dragoste: *Vasile Babi*, funcţionar la institutul „Bihoreana“, Oradea mare.

*

Alegere. Ni se scrie, că în 8 Maiu n. la oarele două după amesz a fost alegere de tutor cercual în Iliea mureşană, cu care ocaziune a fost reales cu mare însufleţire tutorul de până acuma, dl *Ioanichie Olariu*, care de nouă ani poartă acest oficiu cu multă conştienţiositate, câştigându-şi stima şi încrederea superiorilor, precum şi iubirea şi alipirea poporului.

*

Ninsoarea din Maiu, începută Vineri, s'a continuat în Sibiiu şi a doua zi, Sâmbătă, când a nins ca în mijlocul lui Decemvrie. Aceeaşi vreme anormală se anunţă din cele mai multe părţi ale ţării: furtuni, ploi cu ghiaţă, brumă, îngheţ. Zăpadă până la zece centimetri a căzut pe la Turda şi în alte părţi ardelene, cu un frig de 2 şi 4 grade minus. Multă pagubă au suferit mai ales viile şi pomii. In podgoria Aradului bruma a nimicit mare parte din rod; dar nu pretutindenea.

*

Primirea de elevi în şcoala c. şi r. de cadeţi. Pe anul prim al şcoalei c. şi r. de cadeţi (infanterie) din Sibiiu se primesc cu începerea anului şcolar 1909/1910 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 30—35 tineri, fisiceşte apţi, cari cu 1 Septemvrie anul curent au împlinit etatea de 14 ani, dar nu au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşii aplicare pentru chemarea militară şi au absolvat cu succes cel puţin suficient patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire, cari totodată cuprind şi forma rugării, se pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă de 45 fil. la şcoala de cadeţi. Petiţiunile de primire pentru locuri de plătit sunt a se înainta la comanda şcoalei, imediat după primirea testimoniului dela finea anului şcolar curent, dar cel mult până în 12 Iulie st. n. Dacă petentul are să mai facă vre-un examen de emendare, atunci trebue să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete, cari să înaintează tocmai la terminul ultim, adecă 12 Iulie st. n. nu mai pot fi luate în consideraţiune. E de observat, că cereri cari intenţionează obţinerea unui loc de tot gratuit fondat din partea statului, sunt a se înainta necondiţionat la ministerul r. unguresc de honvezi pentru apărarea ţerii, până la terminul hotărât publicat în foaia oficioasă „Rendeleti Közlöny“.

*

Inaintări în armată. Lista ce am publicat într'un număr din urmă o întregim cu următoarele numiri: au fost înaintaţi, la rangul de colonel, dl Ioan Humiţa (reg. 19), la rangul de loc.-coloneli domnii I. Boeriu (33) şi N. Străin (91), la rangul de majori I. Chevereşan (62) şi I. Baiaş (83), la rangul de căpitani I. Cornel (16) şi I. Brada (reg. de vân. 13), la rangul de locotenenţi I. Covrig (33), I. Hidu (65), N. Benţia (52), I. Hossu (43), A Maxim (43), C. Savu (5).

*

Ceremonia încingerii cu sabia. Actul solemn al încoronării în Turcia consistă în încingerea sultanui cu o sabie. Ceremonia se face, de obicei, la 40 de zile după primirea demnităţii de sultan. Sabia aceasta se crede c'a fost sabia lui Baiazid Fulgerul, după alţii a lui Mahomed, cuceritorul Constantinopolului. Incingerea s'a făcut Luni, în 10 Mai, fără mare ceremonial în moskeea Eiub, o moskee mică, dar e cea mai veche în Constantinopol, — se zice că ar fi o zidire de pe vremea vechiului Bizanţ. Sultanul, împreună cu fruntaşii tineri turci, ce-l înconjurau, au fost viu aclamaţi.

*

Teatru în Zarand. O trupă de diletanţi, compusă din profesori, învăţători, şi alţi domni şi dame, la iniţiativa profesorului Dr. I. Radu din Brad, au studiat piesa de Alecsandri „Lipitorile satelor“, cu scop d'a o representa în zile de Dumineci sau de sărbători în comunele din apropierea Bradului. Prima representaţie s'a dat în satul *Ţărăţel* într'o zi de Duminecă, şi a fost bine cercetată de popor. Cele multe înainte!

*

Mulţămită. Din incidentul trecerei la cele veşnice a prea iubitei şi scumpei soţii, preoteasa *Maria Botean*, din Binţinţ, precum şi din prilejul decedării înainte de asta cu 3 luni a neuitatei mele fiice *Sofia Botean* măritată *Vas. Simtion* notariu cercual în Căsteu, în urma căreia au rămas 6 orfani, — număroşi preteni şi cunoscuţi din apropiere şi depărtări m'au consolat, parte în scris, parte în verbal, parte participând la înmormântarea neuitatelor mele defuncte. Tuturor acestora, neputând în particular a le respunde, le aduc simţita mea mulţămită pe această cale. Binţinţ, în 8 Maiu 1909 st. n. *Ioan Botean* preot ort. român.

*

Maial în Brad. Corpul didactic dela gimnaziul român greco-oriental din Brad invită la maialul elevilor, care se va aranja în mod festiv ca totdeauna la 3/16 Maiu, în caz de timp nefavorabil la 10/23 Maiu c. în pădurea „Crişanei“ (Alias Porsch). Venitul curat este destinat pentru fondul elevilor morboşi dela gimnaziul susnumit. Inceputul la orele 9 a. m. Intrarea: de familie 2 cor., de persoană 1 cor. Contribuiri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

*

Grevă. Funcţionarii poştali din Paris, cari abea încetaseră cu greva, acum susţinuţi de socialişti şi de funcţionarii dela căile ferate, ameninţă cu o nouă grevă. Guvernul francez a luat aspre măsuri şi a destituit pe mai mulţi funcţionari, cari agitau pentru grevă.

*

Ars. Doi copilaşi, unul de 2 ani altul de 3 ani, ai ţăranului Simeon Ardelean, dintr'un sat din apropierea Aradului, au rămas singuri în odae, — şi s'au jucat „d'a focul“. Odaea s'a aprins, un băiat a ars, cel de al doilea s'a ales cu rane grave, din care cu greu va scăpa.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu, au mai dăruit: Dr. Eugen Meţianu, advocat, Braşov, cor.; 2 50; E. Vinţeler, funcţ. la „Albina“, 20 bani; Nicolae Oneţ, paroh (Peleş) şi soţia sa Maria n. Gois, 1 cor.; Aron Lupean, c. şi r. oficial superior militar, în amintirea soţiei sale Ana, 2 cor.; Dem. Andrei, sodal faur, 40 bani; Ilariu Boia, învăţăcel lăcătuş, 60 bani; George Rosian, învăţăcel pantofar 1 cor.; Pavel Jurca. croitor şi soţia sa Susana, 60 bani; Ioan Bologa, pantofar şi soţia sa Maria, 40 bani; Toma Modran, paroh (Bungard) soţia sa Cornelia şi fiul lor Livius, 1 cor.

*

Un proverb vechiu zice: „Nici un profet n'are valoare în ţara sa“. Nici o regulă fără escepţie! Firmei Andrényi din Arad i-a reuşit să prepareze un product la culoare, miros şi gust egal cu cel franţuzesc. Culoarea de „Champagne“, nobilul buchet al vinului caracterisează pe „Andrényi Sec“ şi aceste însuşiri au făcut iubită în toate părţile Champagnia lui Andrényi.

Anunţ.

Dela economatul seminarului arhidiecezan „Andreian“ se pot procura: strane de biserică în stare bună, ferestri vechi de diferită mărime, uşi, hoarne de sobe, bănci de şcoală învechite precum şi diferite ferării vechi. Informaţiuni se pot primi dela subscrisul în oarele de oficiu dela 9—12 a. m. şi dela 2—5 p. m.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

I. Beleuţă
econom seminarial.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 2—8

---

nea numai oasele şi uniforma, atunci — — vine rândul meu. Şi ca dânsul voi fi eu.

Se face ziuă, se face noapte. Totdeauna aceeaş. Se aprovie dimineaţa. Aceeaş totdeauna. Pe urmă mai vine o zi. — — —

Tufişurile se clatină şi murmură, ca şi când mi-ar şopti: „Ai să mori, — mori, — mori. — — —

„Nu poţi să-i vezi, — vezi, — vezi“ şoptesc tufişuri din altă lature.

„Acolo nu poţi să-i vezi“, răsună un glas lângă mine. Mă uit în sus, mă desmeticesc. Din tufiş mă privesc ochii blânzi, albaştri ai lui Iacob, sergentul nostru.

„Lopeţi!“ strigă el. „Aici mai sunt vreo doi, unul d'ai noştri. — —“

„Nu trebuesc lopeţi, nu mă îngropaţi, trăesc!“ voiesc să strig; dar abea suspine slabe ies din buzele uscate.

„Doamne! E viu! Boris Ivanovici! Copii! chemaţi pe doctor!“

Cineva îmi toarnă în gură apă, rachiu şi încă ceva. Apoi totul dispare.

Casc ochii. Picioarele pansate nu mă mai dor; un simţ de nedescris, alinător curge prin tot corpul meu. — — —

„Ridicaţi-l! Câte patru inşi să se schimbe la rând! Nainte!“ sună comanda lui Petrea Ivanovici, ofiţerul nostru dela ambulanţă, un om mare, urât, dar foarte bun la inimă.

„Petre Ivanovici!“ îngân eu.

„Ce-i, iubite?“

Se pleacă d'asupra mea.

„Petre Ivanovici, ce o să zică doctorul? Am să mor?“

„Vorbă să fie, Ivanov, n'ai să mori. Toate oasele sunt la loc. Ce noroc ai: Şi oasele, şi arteriile! Dar cum ai putut trăi fără nici un nutremânt!? Ai mâncat?“

„Ba“.

„Ori ai beut?

„Am luat tinicheaua turcului, Petre, acum nu pot vorbi. Mai târziu“.

„Ei, Dumnezeu să-ţi ajute, dragul meu. — — —“

Iarăş somn, uitare. — — —

— — — — — — — — — — — — —

Mă deştept în spitalul diviziei. Inaintea mea stau doctorii, o soră de caritate, şi observ faţa cunoscută a vestitului profesor din Petersburg, cum se pleacă d'asupra picioarelor mele. Mânile sale sunt pline de sânge. Se uită lung la rane şi după aceea îmi zice:

„Mulţumeşte lui Dumnezeu, tinere! Ai să trăieşti, deşi numai cu un picior. Dar asta-i lucru secundar. Vorba e, să trăieşti! Poţi grăi?“

Pot, şi i-am povestit tot, aşa cum v'am spus acum şi dvoastră.

eh.

Nr. 240/1908 protopr. [148] 1—3

Concurs.

Pentru întregirna vacantei parohii **Feleag** cu filia **Sindriaș** de clasa a III-a protopresbiteratul tractului Sighișoara devenită vacantă prin repausarea parohului Teofil Gheaja, prin aceasta se publică conform Veneratului ordin Consistorial dto 3 Martie a. c. Nr. 2560 Bis., concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirca venitelor preoțești dela stat.

Concurenții auași înainta cererile conform prescriselor legale provăzute cu atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutoriul teologic, apoi atestatul de cualificațiune preoțesc, și eventual alte documente de serviciu în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabila încunoștințare a subscrisului a se presenta și înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta, eventual celebra.

Sighișoara, 31 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Sighișoarei în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 382/1909 [141] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna **Bucium-sat**, protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar fundamental 600 cor. din repartiție dela popor, iar restul până 1000 cor. și cuincuenaliile, se va cere ca ajutor dela stat cvartir grădină și lemne de foc în natură.

Invățătoriul va fi obligat a instrua nu numai pe elevi din școală, de toate zilele ci, și pe cei din școala de repetiție și pe adulții apoi să fie musical ca să poată înființa cor și să aibă cunoștnțe din economie și pomologie.

Doritori de a ocupa acest post își vor trimite petițiunile instruinte conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu, și să vor presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de al gere în comună pentru a face cunoștință cu poporul și a și arăta dexteritatea în cântările bisericești.

Abrud, 14 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conțelegere cu comitetul parohial respectir.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Reîntors din călătorie

E. DIECKER, dentist.

Vis á vis de Catedrala gr. or.

Ore de consultație: 8—12 a. m.,
2—5 p. m.

[147] 1—2

Funcționar,

care posede perfect limba română și germană, găsește angajament, pe lângă salar fix și provisiune mare, la o însemnată societate de asigurare contra focului și a gheții, care voiește să-și întroducă întreprinderea în comitatul Sibiiu și Făgăraș.

Oferte și testimonii despre activitatea de până acum sunt a-se trimite la administrația acestei foi sub „**Funcționar**“. [144] 2—3

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ....
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 10—16

Desfacere de prăvăliă!

Din cauza unei alte intreprinderi și schimbare de domicil să vând din mână liberă toate mărfurile aflătoare în Prăvălia de Manufactură alui

AUREL POPESCU,

Sibiiu, Piața mică Nr. 11,

cu prețuri tare reduse, precum: plapome, cretonuri, satinuri, stofe de păr, barcheturi, ploiere, umbrele, cârpe diferite, cămeși de Chiffon, trico, gulere, manschette, ciorapi și mulți aici încă neinduși articli, cine voiește se cumpere bine și eftin grăbească căci depositul nu e așa mare și până în 1 Septemvrie a. c. localul trebue golit.

Cu 1 Septemvrie localul de prăvăliă e de închiriat, și arangiamentul, stelagele etc. de vândut.

Cu toată stima:

Aurel Popescu.

[149] 1—3

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Important de luat în seamă!!!

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

O crutare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de a și îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin **lucruri speciale după măsură** confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru **potriveală perfectă** și croială elegantă.

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 5—10

ES. SAMU

Mediaș. Confecțiune pentru domni și dame. **Mediaș.**

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 11—40

Cumpărați losuri de clasă numai dela colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU
Strada Cisnădiei 1.

BRAȘOV
Strada Mănăstirii 36.

care în timpul scurt al existenței sale a solvit deja la mușterii de-ai săi **numeroase câștiguri mari,** între cari și **cor. 20,000** la Nrul 35569.

In curând se începe clasa primă a loteriei XXIV în care în curs de 6 luni, enorma sumă

Patrusprezece Milioane 459,000 coroane

se sortează la câștiguri.

Câștigul principal e în cazul cel mai norocos

UN MILION COROANE

special 1 premiu de 600,000 cor., precum și câștigurile: 400,000, 200,000, 2 à 100,000, 90,000, 2 à 80,000, 70,000, 2 à 60,000 etc. etc.

110,000 losuri **55,000 câștiguri**

așa că tot al doilea los trebue să câștige.

Prețurile pentru clasa primă sunt:

pentru 1/8 los	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cor. 1·50	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Noi trimitem neprovocați, imediat după apariție la toți mușterii noștrii listele de tragere **oficioase** și plătim momentan câștigurile în orice mărime. Planuri oficioase de joc precum și checuri poștale pentru solvire liberă de cheltueli, se trimit la dorință gratuit și franco. [120] 2—4

La dorință trimitem prin poștă losurile și la mușterii noștrii din localitate.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 48 Sibiiu, Sâmbătă 2/15 Maiu 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil, — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 5010 Şcol.

Cercularìu

cătră toate oficiile protopresbiterale şi parohiale din arhidieceza Transilvaniei.

Examenele de cualificaţiune învăţătoreşti la seminarul nostru arhidiecezan în anul 1909 se normează precum urmează:

1. Examenele scripturistice se ţin în zilele 8/21, 9/22 şi 10/23 Iunie a. c. dimineaţa dela orele 8 – 12 şi după ameazi dela orele 3 – 7.

2. Examenele verbale se încep la 22 Iunie (5 Iulie) a. c. dimineaţa la orele 8 şi se continuă până se vor termina.

Cererile pentru admitere la examen sunt a se înainta la consistoriul arhidiecezan până la *18/31 Maiu* a. c., însoţite de următoarele documente:

a) Carte de botez;

b) Testimoniu şcolar;

c) Absolutoriu pedagogic;

d) Testimoniu de conduită;

e) La caz că a întrerupt studiile, testimoniu despre ocupaţiunea în timpul întreruperei, fie că întreruperea s'a întâmplat la studiile din şcoalele medii, fie la cele pedagogice;

f) Eventuale alte documente recomandatoare.

Cererile întrate după termin nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa consistorului arhidiecezan ca senat şcolar ţinută la 22 Aprilie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Sufletul mulţimei.

III.

Când am examinat trăsăturile fundamentale ale caracterului, spuneam, că massele sunt conduse aproape exclusiv de inconştienţă. Acţiunile lor stau mai de multeori sub influenţa spinării, decât sub a creerului, şi în urmarea acestui fapt ele se apropie de fiinţele primitive de tot. Acţiunile săvârşite pot să fie, conform esecutării lor, perfecte în toată privinţa, dar, fiindcă nu creerul le conduce, individul le sevârşeşte numai în urma unei iritaţiuni întâmplătoare. Mulţimea e pilă în mânile oricărei iritaţiuni esterne, şi formează reflexul schimbării neîntrerupte a acesteia. E deci sclavă a impulsului primit. Individul isolat asemenea poate să fie supus aceleiaşi iritaţiuni, ca mulţimea, dar creerul seu îi arată, că o cedare e neadmisibilă şi de aceea stă pe loc. Fisiologiceşte lucrul se esplică astfel, că individul isolat posede facultatea de a se stăpâni, mulţimea însă nu.

Impulsele multiple de cari ascultă massele, pot să fie, conform iritaţiunei, nobile sau crâncene, eroice sau timide, dar totdeuna vor fi atât de imperative, încât nu iasă la iveală nici odată partea personală, ba nici chiar interesul conservării proprii.

Iritaţiile cari influinţează asupra masselor variază foarte mult. Şi fiindcă massele totdeuna le dau ascultare, e natural, că sunt schimbăcioase şi massele. De aceea le vedem de multeori trecând dela cruzimile vărsării de sânge de odată la cel mai înalt eroism, sau la cea mai nobilă marinimositate. Mulţimea se preface foarte uşor în călău, dar tot aşa de uşor şi în martir. Din inimile mulţimei a curs sângele, reclamat de triumful fiecărei credinţe. Nu trebue să mergem îndărăt pâna la timpurile vechi eroice, pentru a vedea şi constata, ce pot face massele în privinţa aceasta. Când se rescoală, ele nu-şi mai cruţă viaţa. Nu sunt decât câţiva ani, decând un general (francez) devenit deodată foarte popular, ar fi putut, dacă înţelegea lucrul, să câştige sute de mii, gata să moară pentru ideea reprezentată de el.

La mulţimi nu e deci nimica premeditat. Ele pot să treacă prin întreaga scală a sentimentelor opuse unele altora, căci totdeuna vor sta sub influenţa iritaţiunei momentane. Seamănă cu frunzele, pe cari le ridică vântul şi le mână în toate direcţiunile, pentruca la urmă să le lase să cadă iarăşi la pământ. Şi tocmai schimbarea observată la mulţimi face, ca ele să fie guvernate cu mare greutate, mai ales dupăce a căzut în mânile lor şi o parte din puterea publică. Dacă cerinţele vieţii zilnice nu ar fi un fel de espunere a conducerei nevăzute de lucruri, nu ar putea să esiste democraţiile. Cu cât mai cu frenesie vreau massele anumite lucruri, cu atât mai pe scurtă durată le doresc, pentrucă ele şi chiar pentru o voinţă mai durabilă sunt tot atât de neputincioase, ca şi pentru a — gândi.

Dar nu numai impulsive şi schimbăcioase sunt massele, ci ele, întocmai ca şi sălbaticii, nu permit să fie pus ceva între aceea ce doresc şi între realizarea dorinţei lor. Şi asta o cere mulţimea cu atât mai mult, cu cât ştiindu-se mulţime, are sentimentul, că formează o putere iresistibilă. Pentru fiecare individ din mulţime se pierde noţiunea imposibilităţii. Toate sunt mulţimei cu putinţă. Individul isolat ştie şi simţeşte, că singur nu poate să dee foc unui castel şi să-l jefuiască, şi ajungând în ispită poate uşor să resiste. Dar ca membru al mulţimei are conştienţa puterii ce zace în mulţime, şi ajunge sugestiunea omorului şi a jăfuirii, ca el să nu se mai poată împotrivi ispitei. Vre-o pedecă neaşteptată, e delăturată cu furie fără păreche. Dacă organismul omenesc ar permite permanenţiarea acestei furii, furia ar putea fi numită stare normală a mulţimei agitate.

Iritabilitatea, impulsivitatea şi schimbarea atitudinei masselor, precum şi întreagă viaţa sentimentală a poporului cu care avem a face, este modificată totdeuna prin însuşirile fundamentale de rassă, cari formează terenul sigur, pe care îşi aştern patul toate sentimentele noastre. Toate massele sunt iritabile şi impulsive, dar în diferite şi multe gradaţiuni. Deosebirea de ex. într'o mulţime latină şi una anglo-saxonică e bătătoare la ochi. Cele mai proaspete evenimente din istoria noastră ni-o dovedesc aceasta din destul. Publicarea în anul 1870 a unei telegrame simple, de cuprinsul, că un ambasador a fost afirmative ofensat, a fost de ajuns, ca să provoace o mânie, din care s'a născut numai decât un războiu înfricoşat. Câţiva ani mai târziu, iarăşi o ştire telegrafică despre o neînsemnată înfrângere, a fost asemenea de ajuns, ca să cadă guvernul. Tot pe atunci însă, o înfrângere cu mult mai însemnată, de care a suferit Anglia, a provocat o mişcare foarte slabă şi nu a pricinuit căderea ministeriului. Pretutindenea massele au fire de femee. Cele mai feministe sunt însă massele de viţă latină. Cine se razimă pe ele, poate să se urce foarte sus, şi foarte curând, dar cu primejdia şi cu siguranţa, că are să cadă dela cele mai mari înălţimi.

Vorbeam la difiniţia făcută masselor despre sugestiune, ca semn caracteristic în general al masselor, şi spuneam, cât de contagioasă e sugestiunea în o adunare a mulţimei. Aici este de aflat esplicarea,

---

FOIŞOARĂ.

Zidurile Jerihonului.

Cercetările ce se fac în toată lumea pe locurile, unde au trăit odinioară oameni mai mult sau mai puţin civilisaţi, aşează istoria trecutului pe temelie cu mult mai trainică decât a povestirilor trecute din gură 'n gură, înainte de a ajunge scrise, sau şi a documentelor contemporane, cari nu ne spun tocmai ceeace am voi să ştim. Nu trebue însă să trecem cu vederea, că săpăturile făcute în Mesopotamia, Egipt, Creta, Asia-mică etc. ni-au dat şi foarte bogate documente scrise.

Vom da în următoarele pe scurt amănuntele descoperirilor ce drul *Sellin* din Rostock a făcut asupra Jerihonului, şi a căror descriere amănunţită a făcut-o nu de mult *Hermann Rake* în revista germană „*Umschau*“.

Cunoaştem numele Jerihonului din copilărie, deşi testamentul vechiu pomeneşte de el numai de două ori. Intâiadată, când Israeliţii ajunseseră în călătoria lor prin pustie până la ţărmul de mează-noapte al Mărei moarte şi-i despărţea de Palestina numai Iordanul. Dincolo de râu se întindea o câmpie roditoare, coperită cu lanuri de grâu aproape copt, — dar Israeliţii se înfiorau, căci pe o înălţime cetatea tare a Jerihonului cu ziduri înalte şi groase, peste putinţă de luat, se ridica ameninţătoare, străjuind intrarea în raiul Palestinei. Şi totuşi ca prin minune cetatea au luat-o! . . .

Isus Navi a întrat biruitor în Jerihon şi l-a părăsit dupăce i-a dărâmat zidurile şi i-a dat foc. Neapărat, această biruinţă — cea dintâiu în ţara făgăduinţei — a rămas neştearsă în mintea Israeliţilor. Cum s'a făcut cucerirea? Prin vânzători, cari le au deschis porţile (cum pare a se înţelege din povestirea despre Rahab şi spionii Israeliţilor)? Nu mai putem şti azi. Dar trecând veacuri, oamenii au împodobit întâmplarea istorică, adăogându-i tot felul de minuni. Nu oamenii, dar Iahve însuşi a dărâmat zidurile, dupăce şepte preoţi, cu chivotul legei au înconjurat de şepte ori zidurile, cântând din trâmbiţe, când norodul înarmat a scos strigătul de răsboiu.

Fapt istoric este însă, că au aruncat blăstămul asupra locului cetăţii: Afurisit să fie cel care va zidi din nou Jerihonul! Sute de ani a rămas oraşul părăsit. Abia Ahab, regele Israelului a ridicat din nou oraşul. Dar fapta aceasta s'a numărat între faptele nelegiuite ale lui Ahab.

Acum săpăturile drului *Sellin* ne arată aevea zidurile Jerihonului. Dela 2 Ianuarie până la 8 Aprilie 1908 a lucrat acolo cu 200 de oameni în ruinele de lângă satul Ericho. Impreună cu Sellin au fost la faţa locului arhitectul Langenegger din Dresda şi arheologul Watzinger din Rostock. Cetatea se afla pe un podiş lung de 360 de m. şi lat până la 160.

Până acum s'a desgropat şi desgolit numai o parte: din zidul împrejurător 400 m. din 800 câţi are etc. Zidurile sunt dintre cele mai straşnice ce cunoaştem în răsăritul vechiu. Se alcătuesc din trei părţi: pe stânca dealului e o pătură de lut şi de sfărmături de peatră înaltă de 0 m. 80 până la 1 m. 30; peste aceasta se înalţă un zid lat de 2 m. — 2 metri jumătate şi înalt până la 6 m. alcătuit din bucăţi de piatră. Această parte a zidului s'a găsit neatinsă pe întinderea de 400 de metri cât s'a săpat. Peste acest zid se înălţa zidul de cărămidă lat de 2 m. şi înalt dela 6 m. — 8 m. şi mai mult.

In partea desgolită a rămas numai 2 m. 40. Partea a doua a zidului se alcătueşte din mai multe pături, dar aşa, că bucăţile de piatră sunt cu atât mai mici, cu cât se află mai sus. In pătura de desupt sunt bucăţi de piatră late de 1 m. 20, ba chiar şi de 2 m. 10, astfel că temelia are tărie nespusă. Găurile între petrile cele mari le-au umplut cu petri potrivite aşa de bine, încât nu ai unde vârâ între ele vârful târnăcopului sau al drugului. Ceice l-au durat erau maestri în meşteşugul facerii de astfel de zidărie, dar nu cunoaşteau încă tencueala.

Au mai desgolit cetăţuia cetăţii. Era pe coasta dealului celui mai apusean din cele şepte, pe cari se întindea Jerihonul. Avea două rânduri de ziduri, unite din loc în loc prin ziduri de-a curmezişul şi avea la colţuri turnuri puternice. Zidul de din afară e gros de 1 m. 50 până la 1 m. 60, cel din lăuntru de 3 m. 50 până la 3 m. 70. Lăţimea cetăţuei, la temelie, era de 81 de metri. Şi aceste ziduri sunt de cărămidă, pe temelie de peatră, nelegată cu tencueală. In molozul dintre cele două ziduri ale cetăţuei s'au aflat grinzi rupte şi căzute şi întipăriturile unei construcţii de lemn, care se înălţa peste locul dintre cele două ziduri şi facea ca un turn din jur împrejur.

Zidurile, măsurate de la temelie, se află ici şi colo păstrate până la 2 m. şi chiar 8 m. 50 de înălţime. In vechime trebue să fi fost cel puţin de 10 m. In timpul săpăturilor înlăuntrul cetăţuei, dar şi aiurea în cetate, au dat peste cinci trepte late de peatră, pe cari se urcau până deasupra podişului. Acestea nu făceau parte din cetatea veche, ci vor fi fiind din timpul când pe ruinele Ierihonului era viţă de vie şi pomăt. Se adevereşte deci că în adevăr, cum spune Biblia, Ierihonul a stat părăsit o mulţime de vreme după ce l-au cucerit şi dărâmat Israeliţii.

Se mai adevereşte lucrul şi altfel. In multe locuri din oraş s'au aflat ruini de case din cari unele fac parte din epoca zisă cananită, iar altele din cea israelită. Vasele de lut, aflate în acele case, arată că între epocile cele două a trecut mult timp. Dacă Israeliţii s'ar fi apentru spontana îndreptare a sentimentelor într'o anumită direcţie. Ori cât de neutrală să ne închipuim o mulţime, ea totuşi se află aproape totdeauna în o stare uşurătoare de sugestiune a celei mai încordate aşteptări. Ea ştie, că are să se întâmple ceva mare. Prima sugestiune ce se manifestă vine comunicată prin contagiune creerilor, şi numai decât e gata orientarea. Şi ca la toate fiinţele sugestionate, imaginea pe care şi-a făcut-o creerul are tendinţa de a fi trecută în acţiune. Fie vorba de aprinderea unui castel, ori de un act de supunere, mulţimea e totdeauna gata să-l facă cu egală uşurătate. Totul depinde dela modul cum se face iritarea mulţimei, iar nu ca la individul isolat, dela raporturile dintre acţiunea sugerată şi raţiunea, care ar putea să se opună realizării. Şi astfel mulţimea, pierzându-se necontenit în labirintul inconştienţei, accesibilă pentru toate sugerările, stăpânită de un sentimentalism puternic, — proprietate numai a fiinţelor la cari nu poate să străbată influenţa raţiunei, — e desbrăcată de ori ce spirit critic şi e de o estremă uşurătate în acţiunile ei. Pentru ea nu există nimica, ce nu ar fi verosimil. Insemnându-ne bine acest lucru, putem înţelege uşurătatea, cu care se compun şi se lăţesc cele mai neverosimile legende şi rapoarte. Astfel pe vremea ocupării Parisului, o lumінare aprinsă din etagiul cel mai înalt al unei case a fost de ajuns să facă mulţimea să creadă, că s'a dat un semn oarecare duşmanului, deşi mintea trează putea să dee esplicarea, că luminarea nu se vede la depărtare de câteva mile.

Crearea de legende, cari circulează cu atâta uşurătate printre mulţime, e pricinuită nu numai de desăvârşita credulitate, ci şi de eronările volnice, cărora sunt supuse întâmplările în fantasia adunărilor de popor. Cea mai neînsemnată întâmplare, privită din partea mulţimei, ajunge să fie eveniment mare. Mulţimea cugetă în chipuri, din cari rând pe rând se nasc alte chipuri, lipsite, fireşte, de ori ce legătură logică. Starea aceasta sufletească o înţelegem foarte uşor, dacă ne gândim la urmările curioase ale imaginei, ce provoacă în noi întâmplările prin cari am trecut. Raţiunea ne arată, că nu există nici o legătură între aceste chipuri, dar masele nu înţeleg lucrul acesta. Dacă fantasia lor mai adaogă ceva la adevăratul eveniment, el aşa rămâne pentru mulţime, care nu ştie să despartă subiectivul de obiectiv, ci consideră chipurile ivite în conştienţa ei de reale, cu toate că cu faptele date nu au decât o preaîndepărtată asemănare.

Denaturările ce le face mulţimea cu privire la evenimentele văzute de ea, ar trebui să fie nenumărate şi deosebite, fiindcă indivizii cari formează mulţimea au naturel deosebit. Dar nu e aşa. In urma molipsirei, denaturările sunt la toţi indivizii de aceeaşi formă şi direcţie. Prima denaturare, prinsă de un membru din mulţime, formează simburele sugestiunei contagioase. Inainte de a se arăta Sfântul George pe zidurile Ierusalimului tuturor peregrinilor, sigur că l-a văzut numai unul. In urma sugestiunei însă şi a contagiozităţii, minunea văzută de unul, au văzut-o toţi.

De aşa fel e totdeauna mehanismul acestor halucinaţiuni colective, atât de dese în istorie şi cu semnele distinctive şi clasice ale autenticităţii, după ce e vorba de apariţiuni văzute şi constatate de mii de persoane.

Pentru combaterea celor înşirate nu putem pune în luptă calităţile spirituale ale indivizilor din cari e formată mulţimea, de oarece calităţile acestea sunt de tot neînsemnate. In momentul în care s'a contopit în o mulţime, omul cult şi cel incult e de o potrivă incapabil de a face observaţiuni corecte. Afirmarea aceasta pare a fi un paradox, şi pentru expunerea şi dovedirea ei s'ar cere înşirarea unei sumedenii de fapte istorice, din cari ar eşi mai multe volume. Dar nu vreau să las cetitorul să rămână sub influenţa unor afirmări nedovedite, ci îi voiu înşira unele esemple, din cele multe, luate la întâmplare.

Şcolile din Alsacia-Lorena.

— Din broşura dlui Onisifor Ghibu. —

„Şcoala franceză n'a încetat cu totul de a mai funcţiona după anexare, ea a continuat cu unele schimbări, până pe la 1885, când apoi măsurile de germanisare s'au luat cu mai multă seriositate. Până aci au rămas şi cei mai mulţi dascăli francezi, cari ascultând poruncile noilor stăpânitori, trebuiau să dee o oarecare atenţiune şi limbii germane, care se învăţa însă numai pe baza traducerii, ceeace se înţelege că nu ducea nici decum la vre-un resultat oarecare. Până la acest an chiar şi conferenţele învăţătoreşti se ţineau în franţuzeşte şi numai după aceasta prin ordinaţiuni ministeriale nouă s'a dat o estindere mai mare limbii germane.

Astăzi şcoala Alsaciei-Lorenei se basează pe legea dela 1892 care ridică pe planul întâiu limba germană, lăsând însă oare cari drepturi şi celei franceze. Legea aceasta prevede în învăţământul poporal (nu primar, şi vom vedea mai încolo de ce) trei categorii de şcoli împărţite după procentul elevilor germani, astfel: *a*) şcoli curat franceze sau cu peste 75% francezi; *b*) şcoli cu până la 75% germani şi *c*) şcoli cu peste 75% elevi germani.

In şcolile de clasa I. instrucţia se începe franţuzeşte. In această limbă se învaţă în anul I. de şcoală scrisul şi cetitul, în vreme ce scrisul şi cetitul în limba germană se începe numai în anul al doilea. In anul I. nemţeşte se învaţă numai după intuiţie, numirea diferitelor lucruri cu cari au a face elevii, scurte conversaţii şi aritmetica. Incolo e totul franţuzeşte. In aceste şcoli se dă din an în an treptat tot mai multă importanţă limbii germane şi tot mai puţină celei franceze, până ce în ultimii patru ani de şcoală, franţuzeşte se mai propune numai religia — şi aceasta numai pentru cei cu limba maternă franceză, pentrucă celor germani li-se propune în presenţa tuturora, nemţeşte — şi se mai fac lucrări în scris (composiţiuni) şi gramatică.

In şcolile de clasa a doua instrucţia în scris-cetit începe în limba germană, franţuzeşte propunându-se numai religia, iarăşi numai pentru francezi, gramatica şi exerciţiile libere. Scris-cetitul francez urmează numai în anul al doilea. Franţuzeşte se învaţă în aceste şcoli numai până la sfârşitul anului al IV-lea, până când sunt obligaţi a învăţa şi elevii germani, de aci încolo se mai propune numai religia pentru francezi. Grupa aceasta de şcoli e, chiar după părerea bărbaţilor de şcoală germani, o mare absurditate, pentrucă nici copii francezi nici cei germani n'au nici un folos de ce au putut prinde în curs de trei ani franţuzeşte. Căci dacă un copil învaţă pe apucate dela vârsta de 6 ani până la 10 ceva şi aci încetează cu totul de a mai continua, de tot ce a învăţat în acest restimp nu se alege nimic. De aceea unii inspectori cu dela sine putere admit limba franceză şi în aceste şcoli până la sfârşitul celor opt ani de şcoală.

In şcolile de cl. II. francezii pot învăţa şi în ultimii patru ani de şcoală franţuzeşte, dacă voesc şi dacă plătesc învăţătorului aparte pentru instrucţia aceasta. In şcoli rurale nu se întâmplă însă nicăiri aceasta.

In şcolile de clasa III., învăţământul întreg e german; franţuzeşte nu se propune nimic.

Legea care a organisat astfel învăţământul popular în Alsacia-Lorena n'a fost primită nici la timpul ei şi nici după aceea, cu linişte de către locuitorii ţerii. Aproape necontenit se fac agitaţii pentru abrogarea ei şi pentru înlocuirea ei cu o alta, care să corăspundă mai bine nevoilor şi tradiţiilor ţării. Chiar şi în sesiunea din primăvara anului acestuia a parlamentului alsacian, a fost presentată o moţiune care încerca introducerea limbii franceze în toate şcolile ţării fără deosebire, moţiune care a avut norocul să cadă având o minoritate de vre-o 2—3 voturi.

Ca şi în alte ţeri o lege ca aceasta e o lege de caracter politic, iar nu pedagogic şi ori câte argumente raţionale s'ar aduce împotriva ei, ea rămâne şi mai departe, pentrucă se razimă cel puţin în parte pe principiul „Macht geht vor Recht". Inzadar se aduc esemple de umanitarism, ca acelea pe cari le dă Anglia, care după ce a dat Burilor o constituţie largă, a dat nu mai de mult ca în vara aceasta deplină voe supuşilor din statul african Orange de a-şi instrui copiii în orice limbă vor voi: în cea engleză ca limbă a stăpânitorilor, sau în cea olandeză, ca limbă a locuitorilor, — înzadar se aduc ca mărturii de loialitate stările din Elveţia, Belgia, Luxemburg etc., legea rămâne. Şi tot înzadar vin şi pedagogii germani cu părerile şi sfaturile lor, căci legea rămâne. Astfel zadarnice sunt stăruinţele unui pedagog ca Dr. Theobald Ziegler, care ca pedagog cunoaşte şi legile pedagogiei, iar ca profesor la universitatea din Strassburg cunoaşte şi situaţia ţerii şi care în cadrele unei „Pedagogii generale" scrie cuvinte de acestea: „Vreau să observ în mod categoric, că în ţeri mărginaşe unde se vorbesc două limbi, ca în Alsacia Lorena, socotesc ca absolut posibil şi absolut de dorit ca încă în şcoala primară să se propună ambele limbi. Din punct de vedere practic ar fi folositor şi necesar, iar din punct de vedere politic cu atât mai vârtos, în loc să te împotriveşti, din un zel fals de germanisare, unui lucru, care în altă formă, din punct de vedere politic, tot va veni. Această afirmaţiune a mea se sprijină pe observaţii şi experienţe bogate câştigate în cursul unei lungi serii de ani şi se îndreaptă cu totul împotriva pedagogiei oficiale a ţării".

In virtutea acestei legi, care este, se lucrează deci în Alsacia-Lorena — şi în special în Lorena — pentru desrădăcinarea tradiţiilor, pentru împământenirea limbii germane şi pentru o germanisare utopică de către învăţători de origine germană sau franceză cu însufleţire ici şi cu desnădejde colo, în convingerea că e pentru onoarea poporului poeţilor şi gânditorilor, de către unii, şi în aceea că totul e zadarnic, de către alţii. Poate că nimic nu caracterisează mai bine rostul tuturor strădaniilor şcoalei germane în ţara aceasta, decât cuvintele pe cari mi le-a spus un învăţător german (dl Rauch din Viviers, cercul Château-Salins): „Wir arbeiten für den Wind und für die Ehre des Reiches". (Noi [învăţătorii] lucrăm pentru vânt şi pentru onoarea împărăţiei), cuvinte, pe cari în alte variante, le-am auzit dela mai mulţi profesori şi inspectori şcolari cu cari am avut de a face.

Ca în toate locurile unde învăţământul se află pe astfel de baze, el realisează foarte puţin din ce constitue în adevăr scopul şcoalei şi al învăţământului, lucru care se observă foarte uşor în toate privinţele: şcoala nenorocită de care se bucură Lorena e o causă, că ţara aceasta e aproape în toate cea mai înapoiată dintre ţerile germane. Adevărat, că ea face oarecari servicii germanisării, dacă nu mai mult, dar cel puţin prin faptul că îi corceşte pe învăţători, cari nu mai sunt nici francezi, dar nici germani cum se arată, — cât pentru servicii adevăratei culturi, acestea sunt mai problematice. Cei opt ani pe cari îi petrec băieţii în şcoală (fetele numai 7) sunt o mare perdere faţă de puţinul folos pe care-l au când es, şi mai ales târziu după ce es din şcoală. Invăţătorii se plâng că nu pot face nici o ispravă, copiii târjesc sub povara celor două limbi, iar părinţii îşi arată tot mai mult nemulţămirea cu o şcoală, care nu e ce ar trebui să fie. Din partea sa guvernul meditează în înţelegere cu diferiţi pricepători, care ar fi calea pe care s'ar putea realisa ceva şi pentru „idee" şi pentru trebuinţele locuitorilor, o chestiune care n'ar fi prea grea de resolvit, dacă s'ar asculta părerile celor în adevăr chemaţi a vorbi despre şcoală".

Din România.

Pelerinaj de pietate. Dl Dr. Jugureanu, colonel în retragere a propus la adunarea generală a societăţii veteranilor, ca toţi membrii ei să facă în vara asta un pelerinaj la Plevna şi la Griviţa şi să depună câte o coroană pe mormintele camarazilor lor morţi în răsboiul pentru independenţă. Propunerea a fost primită cu mare emoţiune de toţi cei presenţi. Se împlinesc 31 ani de atunci. Şi în acest interval s'au făcut număroase escursiuni pe câmpiile Bulgariei, printre cari cea mai înălţătoare a fost a M. S. Regelui în 1903. Dar n'am văzut încă pe acei cari au făcut această campanie să meargă în grup mai număros spre a revedea acele locuri sfinte unde mii şi mii de camarazi şi soldaţi de ai lor se odihnesc de veci; unde ei înşişi au trecut prin cele mai frumoase şi mai grele momente ale vieţii lor. In adevăr pelerinajul acesta al supravieţuitorilor răsboiului la mormintele eroilor independenţei României va fi cel mai pios, cel mai înălţător act ce se poate închipui. E vorba ca iniţiatorii să ia cu dânşii şi grade inferioare, câte doi veterani de fiecare judeţ. Astfel pelerinajul va fi o duioasă şi înălţătoare sărbare pentru toată ţara.

*

Referent agricol ungar în România. Baronul Iuliu Podmaniczky, consilier de secţie la ministerul de agricultură, a fost numit referent special în România al acestui minister. Faptul că acest înalt funcţionar, care e unul din principalele forţe ale ministerului de agricultură, a fost numit în acest post, e o dovadă că ministerul îşi dă samă de importanţa economică a României faţă de Ungaria. Baronul Podmaniczky e un om în vârstă de 50 ani, cult şi simpatic. A absolvat academia de marină la Fiume, a fost ofiţer de cavalerie şi din anul 1896 e în serviciul ministerului de agricultură. A călătorit de multe ori în străinătate, unde a făcut studii asupra chestiilor agricole în ţările străine. Lucrând în aproape toate secţiile ministerului de agricultură, şi ca proprietar de moşie având şi practica lucrului, dânsul e foarte potrivit pentru postul ce i se încredinţează, care de mulţi ani e vacant. Baronul Podmaniczky va intra în funcţia sa imediat ce convenţia comercială cu România va fi votată de parlament. La sfârşitul lunei Maiu el va pleca la Bucureşti pentru o săptămână.

*

şezat acolea îndată după luarea Ierihonului şi ar fi locuit împreună cu învinşii, s'ar fi văzut o înrâurire treptată a olăriei lor asupra celei localnice, ar fi fost o trecere treptată dela una la alta, cum s'a şi întâmplat în alte oraşe din Palestina. In Ierihon însă nu e aşa. Cele două feluri de olărie, cea cananită şi cea israelită, sunt cu totul deosebite.

Casele israelite, cari sunt din vremea lui Ahab, au dat o olărie foarte bogată şi alte unelte felurite. O casă din acestea e foarte bine păstrată. Avea o curte neacoperită, iar la partea ei răsăriteană, era o bancă de odihnit; în miazăzi era o cameră lungă şi o încăpere care se deschidea spre curte. Aci era vasul cel mare de lut pentru păstrat apă, încă la locul lui, în colţul de miazănoapte-apus. S'au aflat multe străchini şi talere, cane şi amfore, râşniţi de peatră de năsip roşie (greziu), lămpi şi sfeşnice de pus în ele făclii, unelte de fier. Săpăturile viitoare vor spori de bună seamă descoperirile. Inscripţii nu s'au aflat până acuma, de loc. Atâta s'a aflat: întipărituri pe torţile unor urcioare, ar fi Iahu, deci va fi fost din templul lui Iahve (Iehova). Slovele sunt arameice de pe veacul al V-lea până la al III-lea în. de Hr.

Nu se poate încă spune nimic hotărât despre timpul, când s'o fi zidit cetatea, nici când s'a înfiinţat întâiu şi întâiu oraşul.

Nu se poate măcar spune de ce naţie erau locuitorii dinainte de aşezarea Israeliţilor. De obiceiu se spune, că Canaanenii erau semiţi. Dar zidurile Ierihonului ne amintesc mai curând pe cele de la Boghazkioi în Asia mică, ale capitalei împărăţiei Hettiţilor; iar cetăţuia Ierihonului seamănă în totul cu cele dela Hettiţi, pe cari ni le-au păstrat Egiptenii pe monumentele lor. Ştim de altfel, că Palestina întreagă în miea a doua înainte de Hristos, a fost o bucată de vreme sub stăpânirea Hettiţilor, cari au pătruns acolo dinspre miazănoapte apus. Chiar şi în epoca, cunoscută sub numele de Tell Amarn, prinţul Ierusalimului, purta un nume în care se cuprindea pomenirea unei zeiţe hettite. In Biblie chiar s'a păstrat amintirea, că înainte de Israeliţi au stăpânit la Palestina Hettiţii.

Aşa lui Avram îi zice „străin şi arândaş" al Hettiţilor; de la aceştia a cumpărat peştera Machpelah, spre a îngropa pe Sara. Iahve numeşte pe Hettiţi în fruntea popoarelor din Canaan, iar Iisus Navi zice Palestinei „ţeara întreagă a Hettiţilor", înainte de a lua Ierihonul, cea dintâiu din cetăţile peste cari au dat.

Deci, cei-ce vor voi a-şi da seamă despre istoria culturală a Israeliţilor, vor trebui să ţină seamă, nu numai de înrâurirea babiloniană şi egipteană, dar şi de cea hettită, şi e de crezut, că săpăturile ce s'au mai făcut şi se vor mai face în mai multe erni, vor arunca lumină asupra tuturor acestor întrebări.

Inspecţiile I. P. S. S. Metropolitului-Primat. Metropolitul-Primat *Atanasie* a inspectat mai multe biserici din capitală în zilele acestea. Insoţit fiind de protoereii capitalei, înaltul prelat a intrat pretutindenea în altar, unde a privit sfintele podoabe şi toate lucrurile de preţ pe cari le-a găsit în bună stare. După aceea înaltul prelat a inspectat registrele bisericii, azilul şi biblioteca. I. P. S. S. Metropolitul-Primat a mulţămit şi a dat arhiereştile sale binecuvântări conducătorilor bisericilor visitate.

*

Sesiunea generală a Academiei. Astăzi, la 1 Mai vechiu, se va deschide sesiunea generală a Academiei Române. In această sesiune sunt convocaţi toţi membrii din ţară şi de peste hotare. Din iniţiativa dlui A. Saligny, prezidentul Academiei, membrii acestei înalte instituţiuni vor face o escursiune în Dobrogea, vizitând podul Carol I şi Constanţa. Călătoria va fi făcută cu vaporul, pe Dunăre, de la Giurgiu până la Cernavoda-port. La Constanţa, escursioniştii vor cerceta cu amănunţime lucrările din port. Membrii Academiei vor pleca în ziua de Dumineca, 3 Maiu v., şi se vor reîntoarce a doua zi în capitală. Ieri, Joi, a plecat deja la Bucureşti dl *At. M. Marienescu* din Sibiiu, pentru a participa la lucrările sesiunii generale.

*

Comemorarea zilei de 3 Maiu. Societatea „Carpaţii" şi-a făcut o datorie scumpă din comemorarea neuitatei zile de 3 Maiu 1848. In anul acesta secţia „Bucureşti" a numitei societăţi a luat hotărârea de a sărbători memorabila zi la Curtea de Argeş, pe locurile sfinţite ale trecutului de glorie culturală şi religioasă, în biserica falnică a lui Neagoe Vodă Basarab şi în templul măreţ al munţilor. Membrii bucureşteni ai societăţii vor pleca din capitală în dimineaţa Duminecei de 3 Maiu direct la Piteşti, de unde vor porni cu toţii la Curtea de Argeş. Intoarcerea la Bucureşti va fi seara. Vor lua partea şi doamnele cu familiile lor. La Curtea de Argeş se va sluji în biserica episcopească un parastas pentru odihna sufletelor de viteji, cari au luptat pentru neamul nostru la 1848. Un discurs festiv va fi închinat de asemenea memoriei lor.

*

Ştiri economice. Din cauza frigului şi a zăpezii din zilele trecute, după ultimele ştiri sosite la ministerul de domenii viitoarea recoltă a viilor din nordul Moldovei şi aproape din toată Muntenia se poate considera ca distrusă. Luni noaptea o brumă groasă a distrus rodul în floare şi a celorlalte podgorii, care rămăsese neatinse de zăpadă şi frig. De asemenea şi pomilor roditori li s'a cauzat foarte mult rău.

Dela „Asociaţiune".

Nr. 598/1909.

Premii pentru instruirea analfabeţilor.

Comitetul central al Asociaţiunii în şedinţa sa ţinută la 16 Octomvrie 1908 (Deciz. Nr. 252 p. d) a decis să împartă *cinci premii de câte 50 cor.* acelor învăţători şi preoţi, cari vor dovedi prin directorii şi comitetele cercuale ale despărţămintolor Asociaţiunii, că au instruit în cetit şi scris mai mulţi analfabeţi în cursul iernii trecute.

Invităm deci pe toţi aceia, cari doresc să fie împărtăşiţi de aceste premii să înainteze comitetului central petiţiile cu dovezile necesare *până la 1 Iunie st. n. a. c.*

Petiţiile, cari nu vor fi recomandate de directorii despărţămintelor şi de comitetele cercuale, nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

Şuluţu
prezident.

NOUTĂŢI.

Proces de presă. Dl Francisc *Hossu-Longin*, advocat în Deva, primind răspunderea pentru articolul *„Mea culpa"*, apărut în nr. 286 al „Gazetei" din a. tr. a fost ascultat în zilele trecute la judecătorul de instrucţie, şi i s'a comunicat că, la propunerea procurorului reg. din Mureş-Oşorhei, va fi pus în cercetare pentru delictul de *agitaţie* comisă prin publicarea articolului menţionat.

*

Muzeul Brukenthal din Sibiiu, s'a deschis iarăş cu ziua de 1 Mai pentru public. Se ştie, că muzeul acesta e cel mai bogat în comori de artă între toate muzeele din oraşele provinciale ale ţării. Un catalog nou al galeriei de tablouri s'a terminat tocmai acum. Muzeul, atât galeria de tablouri, cât şi colecţiunea arheologică, stă deschis *gratuit*: Dumineca şi Joia dela 11 ore până la 1 oră. In alte zile poate fi cercetat nainte de amează sau după amează până la 5 pe lângă o taxă de 1 coroană, de persoană; bilete vinde portarul muzeului. — S'a redeschis şi *„Muzeul carpatin ardelean"* (Siebenb. Karpathen-Muzeum), care poate fi cercetat, pe lângă preţul de intrare: 20 fileri, în fiecare *Dumineca* şi *Joi* între orele 11—1. In alte zile se plăteşte 1 cor., ca şi la Muzeul Brukenthal.

*

Documente vechi. In nrul 92, de Miercuri, al „Gazetei" dl profesor *Dr. C. Lacea* descrie cele mai vechi documente, din veacul al 16—17-lea, aflătoare în arhiva bisericii Sf. Nicolae din Braşov. Sunt descrise 18 hrisoave, zapise şi alte acte, slavoneşti şi româneşti, cele mai multe în original, păstrate în cassa de fier a bisericii.

*

Moarte înfiorătoare. Ziarul societăţilor române americane, *„America"*, scrie în nrul ultim, că un anteprenor a căzut din etajul al *treizeci şi cincilea* al unei clădiri din Newyork. Căzând dela o astfel de înălţime, cam de 430 de urme, corpul lovit de pardosala străzii s'a diformat într'o massă de carne şi oase.

*

Nenorocit. Trenul accelerat dintre Cluj—Braşov a zdrobit la Dârste pe un cantonier, care lasă după sine o văduvă şi opt copii.

*

Baronese care fură. Intr'un hotel din München poliţia a deţinut două dame pentru furt de juvaiere. Sunt baronesele Stagau şi Rotky din Praga. S'au găsit la baronese mai multe juvaere furate din Reichenhall, Meran şi Bozen.

*

In vitrina florăriei „reuniunii de înfrumseţare sibiene", în strada Cisnădiei, se află expuse de câteva zile trei frumoase tablouri în ulei, lucrate de artista *Ana Dörschlag.* Tablourile reprezentă două capuri de fetiţe şi bustul unei ţărance de român. Sunt lucrări de mult gust şi de rar talent. Ţăranca noastră bătrână şi isteaţă, de un realism izbitor, e admirabilă.

*

Zeppelin şi Monarhul nostru. Cu ocaziunea vizitei din urmă a principelui moştenitor german care, întors din Bucureşti, s'a oprit la curtea Vienei, Maiestatea Sa şi-a exprimat dorinţa d'a vedea pe Zeppelin. Impăratul Germaniei dorise, mai de mult ca s'arate Monarhului nostru construcţiunea vestită a lui Zeppelin, balonul său dirigiabil. Dorinţa se va realiza în vara anului acestuia, şi anume la Ischl, unde contele Zeppelin va veni cu aparatul ce l-a inventat, să-l arate Maiestăţii Sale.

*

Deraiare. La gara Colţul Târnavelor (Küküllőszeg) la Blaj s'au ciocnit două trenuri de marfă. Au deraiat 12 vagoane. S'a pornit cercetare.

*

Mort de trăsnet. In 3 Mai a fost omorât de trăsnet într'un sat lângă Bistriţa un biet român ţăran, care se adăpostise de furtună sub un arbore.

*

Convenire colegială. Absolvenţii din anul *1899 ai şcoalei comerciale sup. gr. or. române din Braşov*, toţi aceia cari au subscris decenariul, precum şi toţi conşcolarii cari doresc a participa la convenirea colegială, ce se va aranja în *zilele de 11 şi 12 Iulie st. n. a. c. (Sf. Petru şi Pavel) la Braşov*, sunt rugaţi a-şi comunica subscrisului adresa, pentru ca la timpul său să vă împărtăşască programul, precum şi alte deslușiri referitoare la această convenire. Cu dragoste: *Vasile Babi*, funcţionar la institutul „Bihoreana", Oradea-mare.

*

Armata Italiei. Frigurile înarmărilor, ce bântue în statele mari europene, s'au întins şi asupra Ilaliei. Armata italiană, cu privire la număr şi pregătire, este a cincea din Europa. Organisarea ei însă nu mai răspunde cerinţelor timpului. D'aceea parlamentul a ales o comisiune de senatori şi deputaţi, care să se ocupe şi să arate mijloacele de îndreptare. Camera a votat milioane, în credit extraordinar, pentru fortificaţii la graniţa de nord-ost şi la Veneţia, pentru mai multe linii de forturi în Lombardia, şi pentru tunuri şi maşini moderne. Legea nouă de recrutare va chiema sub steag 134 de mii de oameni, serviciul militar poate va scădea la 2 ani: astfel armata italiană ar avea pe viitor peste un *milion şi jumătate* de soldaţi. — Pentru ridicarea flotei sunt votate asemenea mai multe milioane de lire: Italia va avea 18 chiurasate cu 10 mii până la 20 mii de tone, 11 încrucişatoare înzelate de 5 mii până la 10 mii de tone, şi altele mai mici. Şi are să întreacă flota austro-ungară şi ca număr de vase şi ca total de tone. Se lucrează la două vase nouă, numite de englezi „Dreadnought", cele mai formidabile vase de războiu. (La un Dreadnought, de 20 de mii de tone, se cere o muncă de 3—4 ani; cuprinde întrânsul opt mii de soldaţi). Italia mai vrea să dureze şi alte vase „Dreadnought", ca să fie în adevăr stăpână în marea Adriatică. Cheltuielile militare, pacea înarmată, apasă greu asupra statelor. Austro-Ungaria însă nu va rămânea îndărăt cu reforma armatei şi flotei sale. De altă parte nu poate să se nelinişteasca, dacă şi Italia urmează pilda altor ţări, căutând să fie cât mai puternică.

*

La fondul masa învăţăceilor meseriaşi (episcopul N. Popea) au mai dăruit; Demetriu Andreiu, sodal faur, 1 cor.; Octavian Vestemean, învăţăcel tipograf, 50 bani; Nicolae Barbu (orig din Gura-râului) înv. cismar 1 cor.; Vasile Florea (orig. din Cunţa), înv. croitor, 50 bani; Ioan Iosif (orig. din Săcel) înv. măsar, 1 cor.; Victor Tordăşian, 10 bani; Ioan Mocanu, sodal lăcătuş, 1 cor.; Ilie Milca, mechanic (Bucureşti) din prilejul căsătoriei sale cu dşoara Cornelia Nicoară (Cincu mare) 5 cor.; şi George Tomuş, înv. lăcătuş (Sibiiu) 1 cor.

*

Despre falsificări. Progresele timpului nostru sunt durere adese imitate prin diferite falsificări rafinate. In oraşe ajung alimente falsificate, la ţără producte industriale falsificate. Din timpul mai nou e cunoscutul „Săpun Schict" supus celor mai diferite imitări. Acest săpun unic în felul lui are impregnat ca marcă de scutire Cerbul săritor. Deodată răsar încă tot felul de animale săritoare cu şi fără coarne, cari samănă cu „Cerbul Schicht". A se observa la cumpărare nu numai cerbul, ci şi numele impreguat „Schicht".

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Pleacă din Sibiiu:

1. Către **Copşa-mică**: 7·20 dimineaţa, 1 oară d. a., 4·34 după amează, 11·10 noaptea. Mai pleacă:

2. Către **Ocna**, la băi: 9 dimineaţa, 2 după amează, 3·55 d. a. şi 6·30 seara.

3. Către **Vinţul de jos, Sălişte** etc.: 1·52 noaptea, 7·43 dimineaţa şi 3·50 după amează.

4. Către **Miercurea** mai pleacă la: 12·25 d. a. (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).

5. Către **Făgăraş**: *4·20 dimineaţa* (acest tren soseşte în Făgăraş la 8·12; după douăzeci de minute pleacă din Făgăraş la Braşov, unde soseşte la amează); *1·30 după amează* (acesta soseşte în Făgăraş la 5·48, iar în Braşov seara la 10 şi ceva).

6. Către **Turnu roşu**: 4·6 dimineaţa şi 1·9 d. a.

7. Către **Ciznădie**: 5·21 dimineaţa, 1·45 d. a. şi 8·31 seara.

II. Soseşte la Sibiiu:

1. De către **Copşa-mică**: 3·58 dimineaţa, 7·25 dim., 11·26 înainte deamează şi 8·56 seara. Mai soseşte:

2. De către **Ocna**, dela băi: 10·33 înainte de amează, 3·17 după amează, 6·11 d. a. şi 7·48 seara.

3. De către **Vinţul de jos**: 6·55 dimineaţa, 12·24 după amează şi 8·21 seara; iar

4. De către **Miercurea** mai soseşte la: 9·50 seara (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).

5. De către **Făgăraş**: 7·16 dimineaţa şi 8·59 seara. (Trenul din urmă a plecat din Braşov la o oară după amează, a sosit la Făgăraş la 4·22, — şi are legătură *bună* cu Sibiiul).

6. De către **Turnu roşu**: 7·16 dimin., 3·37 după amează, 10·27 seara.

7. De către **Ciznădie**: 7 dimineaţa, 3·22 după amează, 10·9 seara.

Poşta redacţiei.

Dlui Aldea, paroh, Petrilaca. Adresa cerută e următoarea: Budapest, IV. Gróf Károlyi utcza 14.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.

[143] 2—8

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de ape minerale ungare Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . . 24 fil.

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 17—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)
[150] 1—

„Hunedoara“ însoţire de antic. si credit în Deva.

Convocare.

Domnii participanţi ai însoţirii de anticipaţiune şi credit „Hunedoara“ în Deva să învită în virtutea conclusului adunărei generale ţinută în 3 Martie 1909 pentru a decide asupra fusionării cu nou înfiinţândul institut de credit şi economii „Hunedoara“ societate pe acţii în Deva, la o adunare generală estraordinară convocată prin aceasta pe 9 Iunie 1909 după ameazi la 2 oare în localităţile institutului „Hunedoara“.

Dat în şedinţa consiliului administrativ al însoţirii de anticipaţiune şi credit „Hunedoara“ în Deva, ţinută în 28 April 1909.

Alesandru Moldovan sen. m. p.
director.
Alesandru Moldovan iun. m. p.
contabil.
(151) 1—1

Publicaţiune.

Pentru adaptarea şcoalei române gr.-or. din **Mateiaş** (Matefalva), protopresb. Cohalm, eventual şi construcţia salei a doua de învăţământ cu cancelarie şi pivniţă să escrie licitaţie minuendă pe ziua de **10/23 Maiu a. c.** la 2 oare p. m. în şcoala locală.

Preliminarul de spese aprobat de P. V. Consistoriu arhidiecezan cu Nr. 3875 Şcol. 1909 se poate vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au se depună un vadiu de 10% adecă 450 cor. în bani sau hârtii de valoare pentru adoptarea în 10/25 Maiu ear pentru construcţia salei a doua 410 cor. numai în primăvara anului viitor, când se va începe aceea lucrare.

Comuna bis. pune la dispoziţia întreprinzătorului, peatra, năsipul, varul, cărămida, lut galben şi transportul dela staţiunile învecinate.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul a concrede lucrarea ori-cărui dintre licitanţi, fără considerare la suma oferită.

Mateiaş, în 27 aprilie 10 Mai 1909.

Gregoriu Sêrbu notar. **Ioan Brotea** prezident com. par.
(152) 1—2

Nr. 240/1908 protopr. [148] 2—3

Concurs.

Pentru întregirna vacantei parohii **Feleag** cu filia **Sindriaş** de clasa a III-a protopresbiteratul tractului Sighişoara devenită vacantă prin repausarea parohului Teofil Gheaja, prin aceasta se publică conform Veneratului ordin Consistorial dto 3 Martie a. c. Nr. 2560 Bis., concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirca venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au aşi înainta cererile conform prescriselor legale provăzute cu atestat de botez, atestat dela şcoalele medii, absolutoriul teologic, apoi atestatul de cualificaţiune preoţesc, şi eventual alte documente de serviciu în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabila încunoştinţare a subscrisului a se presenta şi înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta, eventual celebra.

Sighişoara, 31 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Sighişoarei în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. 382/1909 [141] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din comuna **Bucium-sat**, protopresbiteratul Abrudului, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar fundamental 600 cor. din repartiţie dela popor, iar restul până 1000 cor. şi cuincuenaliile, se va cere ca ajutor dela stat cvartir grădină şi lemne de foc în natură.

Invăţătoriul va fi obligat a instrua nu numai pe elevi din şcoală, de toate zilele ci, şi pe cei din şcoala de repetiţie şi pe adulţii apoi să fie musical ca să poată înfiinţa cor şi să aibă cunoştnţe din economie şi pomologie.

Doritori de a ocupa acest post îşi vor trimite petiţiunile instruinte conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu, şi să vor presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere în comună pentru a face cunoştinţă cu poporul şi aşi arăta dexteritatea în cântările bisericeşti.

Abrud, 14 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial respectir.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Reîntors din călătorie

E. DIECKER, dentist.

Vis á vis de Catedrala gr. or.

Ore de consultaţie: 8—12 a. m.,
2—5 p. m.
[147] 2—2

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 4—12

Inventaţiuni

patentează şi valorizează Mărci de apărare şi scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY

institut de patentare

Budapesta IV. Eskü ut 3. Telefon 8922.

Burouri proprii de patentat în străinătate:

Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 4—6

Funcţionar,

care posede perfect limba română şi germană, găseşte angajament, pe lângă salar fix şi provisiune mare, la o însemnată societate de asigurare contra focului şi a gheţii, care voieşte să-şi întroducă întreprinderea în comitatul Sibiiu şi Făgăraş.

Oferte şi testimonii despre activitatea de pănă acum sunt a-se trimite la administraţia acestei foi sub „**Funcţionar**“. [144] 3—3

Calfă de ciasornicar,

neînsurat, să fie trecut de 19 ani, inteligent, cunoscător perfect al limbei *române*, *germane* şi *maghiare*, se primeşte momentan ca vânzător într'o prăvălie de giuvaericale cu leafă săptămânală de 30 coroane. Oferte pentru post sigur pe ani îndelungaţi, împreună cu fotografia a se trimite imediat la adresa:

Ritter Testvérek, Budapest
V. Marokkai utca 4.
(145) 2—3

Vă miraţi!

75,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 8.

Din cauza stagnării de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui **2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame**, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 8. Trimitere prin ramburs.

R. REINER, export de ghete,
Krakau, Galiţia Nr. 448.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.
[146] 1—1

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☛ Mărci 600,000 ☚

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

21 Maiu.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg 36.**

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat / Prin mandat postal / Ridicaţi-o prin ramburs — Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 11—16

Calendar de noroc pe 1909.

Numeri pentru acest calendar de noroc au fost compuşi de copii orfani. Cumpără imediat numărul însemnat lângă ziua naşterii sau a numelui Dtale, căci favorul unui moment a adus multora deja bogăţie şi bunăstare.

Ianuarie		Februarie		Martie		Aprilie		Maiu		Iuni		Iulie		August		Septemvrie		Octomvrie		Noemvrie		Decemvrie	
1	2196	1	91604	1	66613	1	90497	1	35829	1	2111	1	16039	1	64752	1	55568	1	2163	1	90947	1	39147
2	19490	2	66706	2	9993	2	65946	2	78972	2	38744	2	38696	2	69046	2	11168	2	17356	2	66758	2	78854
3	23923	3	41500	3	23385	3	11188	3	90617	3	65941	3	55243	3	2164	3	17358	3	16001	3	39104	3	2148
4	74912	4	62923	4	38678	4	24691	4	53826	4	53849	4	79365	4	17363	4	2151	4	38619	4	9401	4	33116
5	79371	5	2211	5	78977	5	13990	5	66612	5	90615	5	39191	5	19586	5	33400	5	63238	5	4399	5	33309
6	90908	6	19489	6	90491	6	19491	6	90937	6	108703	6	22700	6	3109	6	11143	6	78957	6	19537	6	18311
7	23379	7	23947	7	66736	7	78886	7	9432	7	39108	7	16009	7	33302	7	19516	7	39145	7	3539	7	78964
8	55235	8	52405	8	52264	8	22670	8	19446	8	92875	8	19594	8	74919	8	23416	8	90638	8	66638	8	53832
9	95859	9	66694	9	65925	9	75824	9	33376	9	66730	9	90611	9	52442	9	33106	9	66705	9	55548	9	90940
10	16040	10	52250	10	39167	10	52265	10	3522	10	39197	10	2138	10	55396	10	37239	10	18332	10	39122	10	55229
11	6777	11	2144	11	74992	11	22452	11	17364	11	65923	11	18383	11	75823	11	11156	11	38627	11	66603	11	6785
12	38655	12	18388	12	18338	12	6789	12	95874	12	18356	12	23390	12	66726	12	9406	12	9914	12	78975	12	90950
13	64705	13	37232	13	9973	13	11172	13	4393	13	6800	13	55598	13	52224	13	39160	13	23381	13	16031	13	3534
14	41478	14	9499	14	23456	14	38610	14	78997	14	24684	14	53835	14	38707	14	91615	14	18316	14	38624	14	19135
15	55226	15	90460	15	74981	15	3505	15	64838	15	4360	15	79368	15	33120	15	63915	15	2100	15	2101	15	74903
16	90901	16	19564	16	38741	16	16032	16	39189	16	33396	16	64758	16	9968	16	55541	16	33343	16	23497	16	55362
17	2216	17	22654	17	55556	17	78884	17	74987	17	78881	17	2188	17	19442	17	79352	17	19544	17	18305	17	66763
18	33438	18	19566	18	74988	18	52238	18	64832	18	55354	18	18379	18	23946	18	66618	18	2124	18	52274	18	63742
19	75802	19	38725	19	2169	19	91623	19	90931	19	39184	19	33393	19	3540	19	55353	19	9457	19	66650	19	75821
20	108702	20	99649	20	18345	20	55245	20	23948	20	16019	20	55580	20	17355	20	90907	20	33104	20	55552	20	78956
21	39190	21	53844	21	92893	21	17360	21	9458	21	33426	21	78887	21	90948	21	2449	21	78939	21	69020	21	90902
22	52296	22	23451	22	11189	22	39139	22	18387	22	19557	22	95869	22	9956	22	11171	22	55363	22	4389	22	52142
23	66710	23	63912	23	78990	23	24689	23	19560	23	33460	23	65939	23	55526	23	37245	23	52218	23	22612	23	66654
24	74952	24	41495	24	90632	24	66656	24	35819	24	13994	24	90933	24	16029	24	16008	24	13981	24	63904	24	52148
25	90945	25	39113	25	41490	25	39142	25	2101	25	63248	25	24659	25	24682	25	19510	25	23939	25	108724	25	2179
26	22689	26	66768	26	66745	26	63233	26	55571	26	78883	26	18363	26	69040	26	92886	26	92895	26	9901	26	33354
27	78861	27	39165	27	52426	27	22494	27	74902	27	41487	27	4396	27	39107	27	52201	27	2181	27	22610	27	22681
28	55597	28	23395	28	33121	28	2201	28	90646	28	66759	28	17361	28	66740	28	66738	28	24681	28	23386	28	16004
29	59366			29	66683	29	4397	29	55388	29	18364	29	38683	29	52220	29	75800	29	74913	29	16037	29	91612
30	63728			30	9994	30	23469	30	75412	30	23493	30	90637	30	90603	30	55504	30	55586	30	33123	30	92878
31	9917			31	22693			31	66765			31	74929	31	74916			31	74969			31	39138

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă ung. r. priv. a XXIV-a va avea loc în **19** şi **21 Mai 1909.**

Preţul losurilor clasei prime:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☛ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau şi prin ramburs. ☚

Mai uşor se comandă prin mandat poştal. Checuri poştale pentru plătirea liberă de porto stau gratuit la dispoziţia On. noştri muşterii. După fiecare tragere executată se vor trimite celor interesaţi listele oficioase de tragere. Numerii de noroc de mai sus se capătă exclusiv numai la

(132) 4—4

Casa de bancă Gaedicke, Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 11.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. **Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Important de luat în seamă!!!

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

O crutare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de ași îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin lucruri speciale după măsură confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru potriveală perfectă și croială elegantă.

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 6—10

ES. SAMU

Mediaș. — Confecțiune pentru domni și dame. — **Mediaș.**

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 12—40

Cumpărați losuri de clasă numai dela colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU	**BRAȘOV**
Strada Cisnădiei 1.	**Strada Mănăstirii 36.**

care în timpul scurt al existenței sale a solvit deja la mușterii de-ai săi **numeroase câștiguri mari,** între cari și **cor. 20,000** la Nrul 35569.

In curând se începe clasa primă a loteriei XXIV în care în curs de 6 luni, enorma sumă

Patrusprezece Milioane 459,000 coroane

se sortează la câștiguri.

Câștigul principal e în cazul cel mai norocos

UN MILION COROANE

special 1 premiu de 600,000 cor., precum și câștigurile: 400,000, 200,000, 2 à 100,000, 90,000, 2 à 80,000, 70,000, 2 à 60,000 etc. etc.

110,000 losuri **55,000 câștiguri**

așa că tot al doilea los trebue să câștige.

Prețurile pentru clasa primă sunt:

pentru $^1/_8$ los	$^1/_4$ los	$^1/_2$ los	$^1/_1$ los
cor. 1·50	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Noi trimitem neprovocați, imediat după apariție la toți mușterii noștrii listele de tragere **oficioase** și plătim momentan câștigurile în orice mărime. Planuri oficioase de joc precum și checuri poștale pentru solvire liberă de cheltueli, se trimit la dorință gratuit și franco. [120] 3—4

La dorință trimitem prin poștă losurile și la mușterii noștrii din localitate.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 10—52

O casă cu etaj

în Str. Bruckenthal Nr. 3, centrul orașului, se vinde din cauza mutării. Tot acolo se vinde un **pian** aproape nou.

Deslușiri acolo. — Condițiuni foarte favorabile.

[140] 2–3

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme. (103) 5—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 44 -52

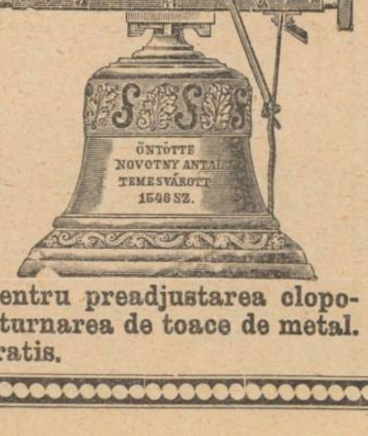

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 9—20

Uriașe fasole americană.

Această prea interesantă plantă crește până la o înălțime de 5 metri și capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înflorітură podoaba ori-cărei grădini și produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porțiune de sămânță în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poștal à 1 cor. sau în mărci poștale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 5—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rănâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinerețǎ. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner; în **Mediaș**: Iosif Obert. [109] 3—8

MARE e norocul la KISS

Hărnicie, lucru și crutare îți ajută după timp îndelungat să ajungi la bani, și totuși să ajungi repede și pe neașteptate bogat, e un noroc mare. De aceea cei mai mulți oameni cumpără losuri, pentrucă au **mereu speranța** de a ajunge bogați.

Indeosebi loteriile c. ung. priv. sunt preste tot iubite, pentrucă din cele 125.000 losuri puse în circulație 62.500 bucăți câștigă, deci necondiționat **tot al doilea los câștigă! Șansele de câștig sunt unice în felul lor,** nu există în lume un plan de loterie care să fie atât de solid și favorabil.

Atât la emisiune cât și la trageri e controlată din partea regimului c. ung. și din aceasta cauză publicul are în losurile de clasă **toată încrederea.**

Norocul e neprețuit! Dela întâmplare depinde norocul multor oameni. In viața fiecărui om au fost și sunt momente, în cari își poate edifica norocul! Faceți o încercare de noroc cu acel număr, care stă lângă **numele** Dtră sau lângă numele unei persoane a Dtră iubite, care probabil la tragerea viitoare se va trage cu un câștig mai mare. (106) 8—8

Listă

despre cele 55.000 câștiguri ale loteriei de clasa a XXIV. c. ung. priv., cari se trag în decurs de 6 luni din cele 110.000 losuri.

Cel mai mare câștig:

1,000.000 K

(Un milion coroane)

		Coroane
1	Premiu	600000
1	Câstig	400000
1	„	200000
2	„	100000
1	„	90000
2	„	80000
1	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
1	„	40000
5	„	30000
3	„	25000
8	„	20000
8	„	15000
36	„	10000
67	„	5000
3	„	3000
437	„	2000
803	„	1000
1528	„	500
140	„	300
34450	„	200
4850	„	170
4850	„	130
100	„	100
4350	„	80
3350	„	40

55.000 Câștiguri și Premii 14.459,000 coroane.

Incercați-Vă norocul la noi, căci

MARE e norocul la KISS!

CAROL KISS & COMP.

societate de bancă pe acții, colectura principală a loteriei de clasă c. ung. priv.

Biroul central:
IV. Kossuth Lajos-utca 13. sz.

Filiale:
Erzsébet-körut 22. și Rákóci-ut 55. sz.

CUM VĂ NUMIȚI?

Acești numeri se capătă numai la noi:

Achil	23123
Adam	95002
Adelina	89985
Adrian	107484
Adriana	51194
Agapia	94967
Agapiu	6472
Aglaia	93673
Agnes	8201
Alecu	73223
Alice	102271
Alexandru	107631
Amalia	90767
Amos	4205
Ana	29415
Anastasiu	108396
Andrei	67608
Antoniu	106039
Antonia	8389
Aristița	90133
Aron	8134
Artemie	48184
Ascaniu	90847
Augusta	8395
Augustina	100971
Augustin	90793
Aurel	3361
Aurelia	102179
Aurora	32070
Avel	91537
Balint	108042
Barcianu	71107
Beatrice	107175
Bena	75251
Bendorfean	91504
Benedict	41638
Beniamin	106186
Berta	91322
Bianu	105997
Bibu	108047
Blăjean	21522
Boiu	33807
Boldea	100973
Bodea	29551
Borcea	21391
Brăteanu	107232
Camil	22189
Cecilia	95017
Carol	108005
Claudia	26560
Clelia	50461
Chirion	90693
Coman	79826
Constantin	8397
Cornel	509
Cornelia	90437
Bucur	2336
Bucura	8365
Daniil	78298
David	103082
Delia	90766
Dinu	91342
Dionisiu	8532
Dora	96841
Dorina	50569
Dorotea	90814
Duca	100957
Duma	91345
Dumitru	50566
Ecaterina	92582
Eleftera	24769
Elena	89591
Ella	90835
Eleonora	51247
Elie	14709
Elisa	106033
Elisaveta	94960
Eliseu	8298
Elvira	24761
Ema	90700
Emanuil	106027
Emil	90309
Emilia	73221
Eraclie	108032
Ermil	78471
Eremia	8361
Ernestin	79825
Eufronsina	107684
Eugen	13026
Eugenia	68818
Eusebiu	78457
Eva	78104
Evuțian	48172
Fabius	73400
Felicia	74149
Filimon	65958
Filip	91313
Francisc	73208
Filon	100955
Flavius	96046
Florea	61008
Florian	2340
Flucuș	78464
Foica	46938
Francisc	107250
Frosa	93657
Fulvia	10493
Furdui	107171
Galea	13160
Gane	60115
Gavril	102535
George	73315
German	60083
Gherasim	102157
Giurca	5204
Giurgiu	102683
Gizella	95339
Gligor	46950
Grebenea	79332
Grecu	4208
Graur	6472
Griga	73332
Gritta	102187
Groza	39435
Gregoriu	91521
Hareti	27191
Helena	87001
Hermina	26337
Henric	78468
Hociota	29192
Hortensia	9812
Hugo	84910
Iacob	23106
Iancu	65952
Ida	21388
Ieronim	39425
Ileana	95007
Ilie	107474
Iliescu	39406
Ilieș	78462
Ilarion	64236
Ignatie	7490
Indrei	105981
Ioan	51496
Ionescu	63471
Iosefina	4954
Ivașcu	13048
Iosif	21343
Irimie	22657
Irina	4963
Irma	3 052
Iordache	68002
Isidor	74144
Isopescu	4504
Isac	8156
Iudita	27106
Iulia	21052
Iuliana	102542
Iulius	90709
Izabella	8306
Kálmán	27104
Kamill	79338
Karolin	8209
Károly	96084
Kázmér	4214
Katalin	78319
Kelemen	106059
Klára	54722
Klotild	102135
Konrád	8242
Kornélia	90545
Kornél	78305
Kristóf	106152
Krisztina	24771
Laura	91938
Laurențiu	9802
Lavinia	72796
Lazar	8317
Leni	108393
Leniți	5206
Leonida	106038
Leontin	41581
Leontina	50551
Letiția	94981
Lina	8216
Livia	107459
Livius	6468
Lisa	107153
Longin	60141
Luca	13159
Lucia	4953
Lucian	45551
Ludovica	22295
Magda	106036
Morar	64604
Melenie	38898
Manase	105992
Maria	64619
Marcel	90664
Marin	39057
Mariți	14769
Marius	75002
Margareta	27110
Matilda	108073
Maximilian	96057
Mateiu	20196
Mihail	56807
Milan	75004
Minerva	94205
Minodora	22243
Mioara	32099
Miți	102491
Mircea	67612
Miron	20068
Moise	91090
Nascu	12701
Natalia	6464
Natescu	29132
Nelli	67683
Netti	13619
Niți	106042
Nonu	3375
Nora	90528
Octavian	102218
Octavia	6465
Ofelia	107160
Olimpiu	40159
Onisifor	60143
Otilia	64581
Ovidiu	8136
Partenie	22250
Paraschiva	91091
Patriciu	13252
Pavel	19105
Petru	108389
Pompiliu	17001
Radu	106054
Rafila	96063
Raicu	54752
Reo	52175
Relu	37784
Remus	102255
Regina	8212
Raica	108381
Russu	8136
Rica	108043
Romul	37459
Roza	8369
Rozina	91347
Sabin	39063
Samuil	4907
Sebastian	96055
Sempronia	4213
Sever	106181
Silvia	51184
Sofia	8184
Sofron	37702
Solomon	90568
Sonia	86707
Stefan	108059
Stella	21630
Tani	92334
Teodor	107158
Teofil	67319
Tereza	106158
Tiberiu	78303
Timotei	8198
Titu	60147
Toma	75021
Trandafir	96051
Traian	48157
Tullia	50456
Ulpian	89076
Urdea	37454
Vasile	525
Valentina	9808
Valeriu	75001
Valeria	48129
Veronica	22209
Veturia	102297
Victor	23104
Vincențiu	106155
Viorica	8188
Virgil	657
Virginia	79312
Walter	39767
Wladimir	107658
Zacharie	58808
Zeno	78249
Zenovie	13660
Zina	27370
Zoe	79301
Zacheiu	20564
Zevedei	8323

Ne rugăm a comanda imediat, ca să nu se epuiseze numărul dorit!

Losurile de clasa I.

Prețurile:

Optime	**Los coroane**	**1·50**
Pătrar	„ „	**3·—**
Jumătate	„ „	**6·—**
Intreg	„ „	**12·—**

Tragere:

în 19 și 21 Maiu.

Rugăm a tăia aici afară și a ni-l trimite nouă!

BILET DE COMANDA.

Către cassa de bancă Carol Kiss & Comp, soc. pe acții.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 13.

Rog pentru trimiterea .... de clasa primă loteria XXVII și a planului oficios.

Suma în Cor. .... o trimit alăturat în mărci. / o trimit prin mandat poștal. / binevoiți a o ridica prin ramburs.

(Cele de prisos sunt a se șterge.)

Adresa exactă.
Numele....................
Locul, strada, Nr. casei....................
Poșta ultimă (Comitatul)....................

„Telegraful Român“, Sibiiu.

Nr. 49 Sibiiu, Marţi 5/18 Maiu 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Suveranii germani la Viena.

In călătoria lor spre casă, venind din Korfu, Impăratul şi Impărăteasa Germaniei s'au oprit la Viena, pentru a face visită Maiestăţii Sale Monarhului nostru. Au sosit Vineri, la orele zece dimineaţa la Viena şi au fost primiţi la gară de către Impăratul şi Regele nostru Francisc Iosif, însoţit de toţi arhiducii şi arhiducesele, de autorităţile civile şi militare, apoi de o companie de onoare.

Când a întrat trenul în gară, musica militară a intonat imnul german, iar cei doi domnitori s'au sărutat de trei ori, îmbrăţişându-se în mod foarte cordial. Impărătesei Monarhul nostru i-a sărutat mâna.

După presentaţiunile suitelor şi trecerea în revistă a companiei de onoare, Impăratul german a fost salutat în numele Vienei din partea primarului Dr. *Lueger*, căruia Impăratul i-a mulţămit. Suveranii şi suitele lor s'au urcat apoi în trăsurile de gală şi au plecat la palat, pretutindenea fiind aclamaţi cu căldură din partea imensului public postat pe strade. Casele erau frumos împodobite cu steaguri germane, austriace şi ungureşti.

A fost o primire măreaţă şi impunătoare, de care au rămas adânc impresionaţi suveranii germani, cari şi-au esprimat în mai multe rânduri viua lor satisfacţiune.

La palat s'a luat dejunul şi s'a trimis Regelui Italiei următoarea telegramă, subscrisă de ambii domnitori: „Intrevederea noastră comună ne dă prilej a saluta pe augustul nostru aliat şi prietin şi a-i adresa expresiunea călduroasă a amiciţiei noastre nealterabile“, — la care nu peste mult a sosit următoriul răspuns: „Sunt foarte recunoscător Maiestăţilor Voastre, că aţi binevoit a-mi trimete expresiunea amiciţiei nealterabile. Această prietenie îmi este foarte scumpă şi vă asigur, că ea a aflat în sentimentele mele o sinceră şi deplină reciprocitate. Victor Emanuel“.

Sara la oarele 7 a fost prânzul de gală, dat în onoarea suveranilor germani. Impăratul şi Regele Francisc Iosif a rostit toastul următor:

„Vizita Maiestăţii Voastre, în tovărăşia Impărătesei, mă umple de o mare şi sinceră bucurie, şi-mi dă prilejul de mult dorit de a putea esprima înalta mea satisfacţiune, de a putea saluta pe promotorul stăruitor al tuturor străduinţelor pentru pace în mijlocul a mai multor pericole. Imi reamintesc în acelaş timp cu o recunoştinţă adâncă şi sinceră de atitudinea credincioasă a alianţei, încercată de curând cu succes, a imperiului Germaniei, al cărui sprijin, totdeauna gata a veni într'ajutor, a uşurat în aşa mare grad îndeplinirea dorinţei mele fierbinte de a aplana toate dificultăţile survenite fără complicaţiuni războinice. Deşi toate puterile erau unite în aceleaşi sforţări leale, totuşi se datoreşte înainte de toate nesdruncinatei credinţe, dovedită alianţei, de către înalţii mei amici şi aliaţi, — Maiestatea Voastră şi M. S. Regele Italiei, — faptul, că putem astăzi privi cu satisfacţiune şi fără părere de rău succesul obţinut, şi că putem avea încrederea, după o experienţă de 30 de ani, că preţioasa binefacere a păcii, va găsi şi pe viitor garanţia sa în relaţiunile durabile şi strânse dintre noi şi popoarele noastre. Salut pe Maiestatea Voastră în modul cel mai cordial şi beau pentru Maiestatea Voastră, pentru M. S. Impărăteasa şi pentru întreaga familie imperială şi regală“.

Impăratul Germaniei a mulţămit Impăratului şi Regelui Francisc Iosif pentru călduroasele urări de bunăvenire şi pentru cuvintele sale de sinceră şi nobilă prietenie zicând următoarele:

„O generaţiune a trecut, decând Maiestatea Voastră a pus, împreună cu strămoşul meu, bazele alianţei şi prieteniei, care a crescut spre marea noastră bucurie, puţin în urmă prin adesiunea Italiei. Istoria va atesta într'o zi, ce binefaceri au decurs din această alianţă, dar de pe acum lumea întreagă ştie cu câtă eficacitate a contribuit această alianţă, abia acum câteva luni, la menţinerea păcei în întreaga Europa. Ceea ce a fost fondat atunci, poate cu protestări, are astăzi rădăcini puternice în inimile popoarelor noastre. Maiestatea Voastră ştie cât de spontanee a fost adesiunea care atât în Austro-Ungaria, cât şi în Germania, se manifesta ori de câte ori unirea noastră strânsă şi credincioasă se manifesta în afară, iar când astăzi Impărăteasa şi cu mine am întrat în reşedinţa Maiestăţii Voastre, în oraşul venerabil al Vienei, bucuria sgomotoasă a inimei lor de aur ale Vienezilor, cu care am fost întâmpinaţi, a găsit un ecou puternic în inimile noastre. Pot spune că nu sunt un străin aci. De când, ca tinăr principe, m'am prezentat pentru prima oară Maiestăţii Voastre, mă simţiam atras a mă apropia de venerabila d-voastră persoană la care aflam totdeauna o bunătate invariabilă, iar prietenia şi amintirea primirilor ce mi s'au făcut în imperiul Maiestăţei Voastre aci, şi de cavalerescul popor maghiar, îmi va rămânea vecinic neştearsă. Dee Domnul, ca puternicele sentimente de prietenie credincioasă să dăinuiască sub sceptrul glorios al Maiestăţii Voastre şi într'un viitor depărtat, formând pentru totdeauna o legătură indisolubilă între noi şi imperiile noastre, spre binele popoarelor noastre şi spre menţinerea păcii. Făcând aceste urări, beau în sănătatea Maiestăţii Voastre. Dumnezeu să binecuvinteze şi să conserve pe Maiestatea Voastră şi casa sa ilustră. Trăiască M. S. Impăratul Francisc Iosif. Ura! ura! ura!“

La festivităţile primirei Suveranilor germani au asistat şi ministrii maghiari: Dr. Wekerle, contele Andrássy şi contele Zichy Aladár. Importanţa acestei vizite o constată şi comentează întreaga presă europeană. Sâmbătă după ameaz la oarele trei suveranii germani au plecat cu trenul la Berlin.

Răspuns „Tribunei“. Faţă cu lămuririle destul de clare, date în numărul 46 al ziarului nostru, „*Tribuna*“ din Arad îşi susţine afirmările, că I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu* ar fi lucrat, ca alegerea părintelui Arhimandrit *Musta* de episcop al diecezei Caransebeşului să nu fie întărită, precum ar fi lucrat la timpul seu şi în contra întărirei părintelui Arhimandrit *Mangra*, în demnitatea de episcop al diecezei Aradului. Suntem autorizaţi a declara de nou, că „*Tribuna*“ susţine lucruri neadevărate. Nu e adevărat, că I. P. S. Sa ar fi căutat să împedece întărirea părintelui *Musta*, şi nu e adevărat, că ar fi lucrat în contra întăririi părintelui *Mangra*, Motivele neîntăririi părintelui *Musta* le-a spus „*Tribuna*“ când a scris, că guvernul *i-a cerut un lucru pe care nu l'a împlinit*, iar neîntărirea părintelelui Arhimandrit *Mangra* de episcop era de prevăzut încă de pe atunci, când guvernul ridicase învinuiri grave în contra P. C. Sale şi prin trei rescripte cerea în mod categoric şi cu toată insistenţa, *ca să fie depărtat din postul de profesor seminarial*, lucruri pe cari publicul nostru bine le cunoaşte.

3/15 Maiu. Zi de glorie şi de frumoasă aducere aminte a fost ziua de eri, în care, înainte cu 61 de ani, înaintaşii noştri au croit bazele vieţii naţionale pe seama poporului român din patria aceasta. Zi sfântă deci şi de mare sărbătoare, pe care răutatea zilelor prin cari trecem nu ne permite să o sărbăm în felul cum am fi datori să o prăznuim. Dar sigur, că ea va fi fost sărbată *în sufletul* fiecărui Român, căci toţi se vor fi gândit cu pietate şi cu sentimente de recunoştinţă la cei mari din trecutul nostru, cari au ştiut să împodobească istoria neamului românesc cu faptele din această zi, mare şi sfântă, în care poporul român din patria aceasta s'a decretat pe sine, pe câmpul libertăţii din Blaj, de popor liber, *credincios tronului, patriei şi neamului!*...

Căderea baronului Burian.

Baronul *Burian* e ministru comun de finanţe, şi guvernor al Bosniei şi Herţegovinei. In calitatea din urmă a dat mână de ajutor capitaliştilor maghiari, să înfiinţeze în Seraievo o bancă agrară, pe seama căreia a esoperat aprobarea recerută şi toate favorurile ce i s'au putut da. Cei din Austria au văzut în faptul acesta o favorisare prea mare a intereselor maghiare şi o desconsiderare a intereselor austriace, şi au început o campanie energică în contra baronului, întâi în presă, apoi în cluburi, şi în urmă în comisiunea parlamentară, însărcinată cu examinarea proiectului de lege despre anexarea Bosniei şi Herţegovinei la monarhia noastră.

Baronul Burian a fost criticat şi atacat cu asprime, dar a fost atacat şi guvernul austriac, pe motivul, că el nu a grijit, ca lucrul să nu se întâmple, iar guvernul, prin rostul prim-ministrului Bienerth, s'a justificat şi a arătat, că nu poartă nici o vină, dar nici nu ia asupra sa nici o răspundere, care remâne întreagă în sarcina baronului Burian.

S'au făcut în comisiune diferite propuneri, dintre cari cele privitoare la stabilirea responsabilităţii guvernului austriac, pentrucă nu a purtat de grijă, ca interesele Austriei să nu fie scurtate în Bosnia şi Herţegovina, au fost respinse cu majoritate de voturi. S'a răspins şi propunerea, ca privilegiul băncii să fie anulat, şi s'au primit propunerile făcute din partea membrilor din partidul social-creştin, ca procedura şi politica ministrului comun de finanţe *să fie desaprobată*, iar guvernul să stărue, ca radierea ipotecelor fonciare în Bosnia să fie operate numai din partea statului. Comisiunea a luat apoi act şi despre declaraţiile ministrului prezident *Bienerth*, că guvernul austriac va exercia cea mai deplină influenţă legală asupra administraţiunei din Bosnia şi Herţegovina, şi în deosebi asupra administraţiunei băncii agrare de acolo, iar în viitor va fi cu mai mare băgare de samă, ca interesele austriace să nu fie jignite în nici o privinţă în provinciile anexate.

Propunerile primite din partea comisiunei vor fi desbătute şi în plenul reichsrathului, unde baronul Burian va fi de nou atacat, pe tema, că face favoruri Maghiarilor, cărora vrea să le arunce în braţe Bosnia şi Herţegovina, şi probabil, că votul de neîncredere, dat baronului Burian din partea comisiunei, va fi acceptat şi din partea plenului. Baronul Burian, pe care nu l-au luat în apărare nici ceialalţi ministri comuni, de externe şi de războiu, *e considerat deci ca şi căzut*, şi se vorbeşte deja despre urmaşul seu, care va fi, ori baronul *Khuen-Hédervárу*, ori contele *Zichy János*; pentrucă, conform usului, postul acesta are să fie ocupat de un Maghiar.

Sufletul mulţimei.

IV.

Cazul ce urmează e dintre cele mai tipice, fiindcă aparţine asociaţiunilor colective, întâmplate într'o mulţime compusă din indivizi dintre cei mai diferiţi, cei mai deştepţi, precum şi cei mai nepriceputi şi mai inculţi. E povestit de altcum de marinarii sublocotenentului Iulian Felix, în cartea acestuia despre valurile mării, şi a fost publicat şi în revista ştienţifică. O fregată tăia adecă cruciş marea, pentru a da de corveta de care o despărţise un orcan puternic. Era ziuă, şi ceriul era limpede, curat. Deodată straja anunţă o naie naufragiată. Toţi îşi îndreaptă privirile spre locul signalisat, şi toţi, ofiţerii şi matrozii, văd apriat cum oameni într'o luntre, provăzută cu steaguri de primejdie, se leagănă încoaci şi încolo. Dar nu era decât o halucinaţie colectivă. Admiralul Desfosses a trimis numai decât o luntre în ajutoriul naufragiaţilor. Când s'au apropiat cei din luntre de acestia, au văzut, matrozii şi ofiţerii, cum bieţii oameni se mişcau încoace şi încolo, cum întindeau mânile, şi li se părea, că aud şi zgomotul greu şi apăsat al unei mari mulţimi de voci. Dar ajungând luntrea la locul destinaţiunei, nu a văzut nime alta, decât *câteva crengi de arbori*, acoperite cu frunze, venite cine ştie de unde şi oprite aci, pe apă. In faţa unei evidenţe atât de plausibile, a trebuit apoi se dispară halucinaţiunea.

Din exemplul acesta se vede clar, cum funcţionează mechanismul halucinaţiunei colective, în felul cum l-am espus eu mai sus. Deoparte vedem o mulţime aflătoare în starea atenţiunei pline de aşteptare, iar de altă parte straja, care signalisează o nefericire pe mare, şi în urma contagiului, sugestiunea venită dela strajă se leagă de toţi cei prezenţi, ofiţeri şi matrozi deopotrivă.

Pentruca se fie suspendată capacitatea de a vedea bine lucrurile ce se întâmplă înaintea ei, și pentruca faptele adevărate să fie înlocuite cu halucinațiuni, — mulțimea nu trebue să fie tocmai număroasă. Unirea unui număr oarecare de indivizi formează o mulțime. Și fie ei învățați oricât de distinși, în aceea ce cade în afară de cadrele ocupațiunei lor ei primesc toți semnele distinctive ale masselor. Puterea de observație și spiritul critic dispare la fiecare din ei.

Psihologul Davey ne comunică un caz foarte interesant în privința aceasta, publicat și în analele sciințelor psichice, deci vrednic de a fi amintit și aici. Davey a convocat o adunare de distinși observatori, — chiar și pe celebrul scrutător englez, cu numele Wallace, — cărora le-a arătat toate fenomenele clasice ale spiritismului, dupăce întâi i-a lăsat să iee în privire lucrurile și să le sigileze după libera lor voe. Acești ilustri observatori au făcut apoi dări de seamă în scris, în cari au declarat, că aparițiunile văzute au putut să fie cu putință *numai pe cale supranaturală*. Davey le-a descoperit atunci, că ele au fost numai productul unor simple apucături. „La aceste experimente ale lui Davey, — se spune în anale, — nu aceea ce a făcut Davey e de mirat, ci raportul extraordinar de slab al martorilor neorientați, cari i-au văzut minunățiile. Martorii pot să dee rapoarte număroase și categorice, dar cu totul greșite, al căror resultat e, că dacă le luăm de exacte espunerile, aparițiile înșirate nu ni le putem explica așa, că sunt provocate de înșălătorie. Metodul inventat de Davey a fost atât de simplu, încât trebue să se mire omul de cutezanța cu care l-a pus în aplicare. Dar avea Davey o astfel de putere asupra spiritului masselor, încât *le-a făcut pe acestea să vadă și aceeace n'au văzut*“. E puterea hipnotisatorului asupra hipnotisatului! Și dacă vedem, cum puterea aceasta se poate valora față de spirite alese, dedate cu precauțiunea, e ușor de înțeles, cum de massele cele ordinare se lasă să fie atât de ușor înșelate.

Exemple analoge sunt nenumărate. Pe vremea când scriu șirele acestea ziarele noastre din Paris sunt pline de rapoarte amănunțite despre două fetițe înecate în râul Seina. Copilele acestea au fost la început recunoscute în mod hotărât de cel puțin doisprezece martori. Spusele lor erau atât de congruente, încât judele de instrucție nu mai avea nici o nedumerire. A dispus deci să fie înmormântate fetele. In momentul în care era să fie așezate în pământ, s'a făcut surprinzătoarea descoperire, că afirmativele jertfe *sunt în viață*, și numai puțină asemănare au cu cele două fete înecate. Și aici deci afirmarea primului martor, care a căzut jertfă ilusiunei, a fost de ajuns pentru a fi supuși sugestiunei și ceialalți.

In astfel de cazuri punctul de mânecare al sugestiunei e la individ iluzia creată de reminiscențele mai mult ori mai puțin vii, apoi molipsirea prin comunicarea astorfel de ilusiuni primare. Dacă primul observator e foarte iritabil, ajunge ca să aibă cadavrul pe care crede că-l cunoaște, nu vre-o asemănare adevărată, ci numai o oareșicare particularitate, un semn ori o îmbrăcăminte la fel, și imaginea îl pune în locul altei persoane. Imaginea aceasta poate forma apoi simburele unei cristalisări, care cuprinde sfera intelectului și amurțește întregul spirit critic. Observatorul nu mai vede obiectul însuși, ci icoana născută în sufletul seu. Pe calea aceasta ne putem explica greșelile ce se fac cu ocaziunea recunoașterei cadavrelor de copii, chiar și din partea mamelor, după cum se va vedea din cazul următor, de altcum vechiu, dar acum de curând reîmprospetat din partea ziarelor, un caz la care iau parte ambele soiuri de sugestiune, exact după mechanismul descris din partea mea.

Parastas pentru A. Mocsonyi.

Eri, Duminecă, s'a oficiat în catedrala noastră parastas pentru odihnirea sufletului marelui și mult regretatului nostru fruntaș *Alesandru Mocsonyi*.

A celebrat însuși I. P. S. Sa, Ahiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, asistat de Preacuvioșiile Lor, Dr. *Ilarion Pușcariu*, Arhimandrit, vicar arhiepiscopesc și Dr. *Eusebiu R. Roșca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterii *Moise Lazar, Mateiu Voileanu* și Dr. *Ioan Stroia* și de diaconii Dem. *Câmpian* și Dr. *Vasile Stan*. Răspunsurile înduioșătoare le-a dat corul elevilor seminariali, condus de dl profesor *Tim. Popoviciu*.

După terminarea parastasului I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul nostru *Ioan* a comunicat publicului asistent într'o cuvântare ascultată cu mare atențiune, cine a fost *Alesandru Mocsonyi* și ce a făcut el pentru neam și biserică? A spus, că celce a închis ochii pe vecie înainte cu șase săptămâni în castelul său din Birchiș, a fost cel mai luminat și mai distins fiu al neamului și al bisericei, la care de multe ori au alergat fruntașii, chiar și Arhiereii, după sfat și învățătură, în zile de grea cercare. Ca deputat în dieta țării el a apărat cu demnitate și cu pricepere interesele neamului și ale bisericei, iar ca membru al tuturor corporațiunilor noastre bisericești până în timpul din urmă a contribuit foarte mult cu sfaturile sale înțelepte la întărirea bisericei și a așezămintelor ei.

Prezentă apoi I. P. S. Sa pe decedatul ca pe cel mai mare filantrop român, care nu a lăsat pe nime neajutorat, — amăsurat trebuinței și vredniciei, — și care și când a fost vorba despre ridicarea catedralei noastre a grăbit să contribue cu suma de șasezeci de mii de coroane, în numele său și al familiei sale. Constată, că faptele vrednice de admirație și de imitație, săvârșite în lumea aceasta de *Alesandru Mocsonyi* i-au asigurat nemurirea în inimile Românilor, cari în veci îi vor păstra memoria. Invită pe cei de față să-i strige un ultim: „In veci pomenirea lui, amin!“ Vorbirea a făcut impresie emoționantă asupra ascultătorilor. Corul a intonat apoi duiosul „In veci pomenirea lui“ și publicul s'a resfirat.

„Probleme de rassă în Ungaria“.

Sub titlul acesta a dat la lumină cunoscutul scriitor englez *Scotus Viator* (cu adevăratul nume *Seton Watson*) o nouă carte, în care face propunere concretă, cum s'ar putea resolva chestia de naționalitate în Ungaria, așa ca naționalitățile nemaghiare să fie satisfăcute cu privire la pretenziunile lor îndreptățite, dar și Maghiarii să-și păstreze supremația, care le compete.

Lăsăm să urmeze în întregime propunerile scritorului englez, esprimându-ne din capul locului părerea, ca rezolvarea chestiei de naționalitate în patria noastră nu pe baza părerilor și propunerilor venite din afară, dela oameni neinteresați în cauză, ci pe baza bunei înțelegeri între fruntașii popoarelor nemaghiare și cârmuitorii politicei maghiare va avea să se facă la timpul său. Vor afla ei singuri punctele de înțelegere, și le vor turna în lege. Cu toate acestea suntem mulțămitori scriitorului englez că ne poartă de grije nouă popoarelor nemaghiare din statul ungar, și studiindu-ne năcasurile știe unde ne doare, unde este deci trebuință de îndreptare și vindecare? Propunerile sale, despre cari de altcum presa maghiară nu a prea luat act, sunt următoarele:

1. Trebue să se facă o lege electorală parlamentară largă, destul de largă spre a chema la drepturile politice pe marea massă a muncitorimei și exceptându-se numai (în caz când restrângerile nu ar fi cu totul escluse) cei cari nu știu ceti și scrie. Această reformă va trebui să fie întemeiată pe cinci principii conducătoare și anume: *a)* scrutiniul secret cu buletine de vot nesemnate și tipărite în toate limbile locale; *b)* cu votarea pe comune; *c)* cu conducerea alegerilor să se însărcineze oficianți din centrele comitatense; *d)* distribuția scaunelor (de deputați) să se facă conform granițelor etnice și pe baza populațiunei (importanței populațiunei); *e)* să se ia măsuri strașnice în contra corupțiunei, și să se aplice cu stricteță.

II. Această reformă trebue să fie urmată de o revizuire și democratizare a consiliilor județene, pe bazele următoare:

a) Impărțirea din nou a comitatelor conform granițelor etnice.

b) Extinderea largă a legii electorale pentru consiliile comitatense, dar păstrarea unei taxe legale de calificare.

c) Desființarea voturilor viriliste.

d) Numirea funcționarilor pe viață și revizuirea felului de alegere.

e) Punerea în slujbe numai a astorfel de funcționari, cari au dat probe că cunosc limbile locale.

f) Dreptul pentru ori ce membru al consiliului comunal ori județian de a se folosi la desbateri de limba sa maternă.

g) Menținerea limbii maghiare ca limbă oficială a proceselor verbale în toate consiliile comitatense și comunale, publicarea acestora trebue însă să fie făcută și în fiecare limbă vorbită cel puțin de o treime a populațiunei comitatului sau comunei în chestiune.

In toate acestea s'ar urma principiul guvernământului local cum se practică în insulele britanice.

Cu alte cuvinte, ar fi posibil, fără, să se garanteze nici un fel de autonomie diferitelor naționalități — de a introduce o legislațiune specială care să corăspundă cererilor lor individuale. Nu este nici un motiv pentru care, de pildă Slovacii, n'ar putea să aibă un sistem de educațiune al lor propriu, întocmai după cum națiunea scoțiană are un sistem propriu de educațiune, de legi și de guvernare locală, fără nici un fel de „Home Rule“. Deasemenea nu vedem nici un motiv pentru care tribunalele din Transilvania să nu poată fi organizate conform necesităților Românilor și Sașilor, întocmai precum tribunalele din Dublin și Edinburg sunt cu totul distincte de acelea din Londra.

III. *Reforme judiciare.* — Introducerea limbii slovace pe picior egal cu cea maghiară ca limbă a tribunalelor de primă instanță în districtele curat slovăcești, și estinderea acestui principiu la comitatele germane, române, rutene și sârbești.

IV. *Dreptul nelimitat de întrunire și asociațiune.*

V. *Dreptul de petiționare.* Dreptul pentru fiecare cetățean de a petiționa și de a reclama la tribunale și curți în propria limbă.

VI. *Libertatea pressei* și încetarea ori căror urmăriri din cauze politice contra naționalităților și a socialiștilor, afară de cazurile escepționale. Aceasta ar avea ca urmare o revizuire a paragrafilor 171, 172 și 173 din codul penal, privitor la „ațâțarea unei naționalități în contra celeilalte“. Dacă însă aceste clauze (dispoziții) ofensive vor cu ori ce preț a fi menținute, cel puțin ele să fie în mod egal aplicate atât Maghiarilor cât și Nemaghiarilor, nu numai acestora din urmă, cum s'a făcut până acum. De pildă, abuzul ce s'a făcut cu cuvântul panslav, prin care sunt descriși apărătorii limbei slovace, ar trebui în mod riguros reprimat.

VII. Educațiunea. Aducerea la îndeplinire a garanțiilor date de stat (prin legea XLIV. §. 17 din 1868) de a asigura naționalităților instrucțiunea în limba maternă până la intrarea tinerilor în universitate.

Aceasta ar aduce cu sine: *a)* introducerea limbii slovăcești ca limbă de instrucție în toate școalele primare din ținuturile curat slovăcești și într'o proporție cuvenită în ținuturile amestecate; *b)* introducerea limbii slovace ca limbă de instrucție într'un anumit număr de școli industriale și comerciale întreținute de stat; *c)* întemeierea a cel puțin trei gimnazii și a unei facultăți de drept slovace; *d)* învățământul în slovăcește, atât în seminariile de învățători, cât și în seminariile catolice și luterane.

Aceleași dispozițiuni de mai sus trebuesc estinse și la celelalte naționalități din țară.

VII. Intrebuințarea limbilor nemaghiare pe lângă cea maghiară în toate cărticelele de dare, actele și circulațiile ministeriale, precum și în toate stațiunile căilor ferate și oficiile poștale.

IX. Desființarea totală a ofensei „laudatio criminis“.

X. Deplină imunitate pentru toți membrii parlamentului, pentru orice ofense politice, afară de crimele de înaltă tradare.

XI. Inlocuirea puștilor prin bastoane la jandermi, sau cel puțin impunerea unor reguli mai stricte în contra conduitei provocătoare și nesimțitoare la vărsări de sânge.

XII. Introducerea unei deosebiri limpezi între cuvintele „*ungar*“ și „*maghiar*“ în toate documentele legale și comunicările oficiale, adoptarea acestei deosebiri de presa maghiară. Atâta timp cât limba oficială a statului întrebuințează unul și acelaș cuvânt („*maghiar*“) pentru două concepțiuni așa de diferite cum sunt „națiunea politică *ungară*“ și „rassa etnică *maghiară*“ și atâta vreme cât oamenii de stat responsabili vor perpetua această neînțelegere în discursurile lor, condițiunea fundamentală pentru a judeca clar asupra chestiei de rasse (în Ungaria) lipsește, și nenorocita confusie de idei care prevalează azi în Ungaria va continua să progreseze tot în mai rău.

Nici una din aceste propuneri — continuă Scotus-Viator — nu micșorează nici într'un fel suveranitatea coroanei sf. Stefan, sau unitatea teritorială a Ungariei și nici nu se poate spune că le ar detrona limba maghiară din posiția ei dominantă. Cel mult li-ar lua Maghiarilor monopolul lor injust de rassă și i-ar sili să competeze mai mult, — în ce privește suferințele lor — pe calitățile intelectuale și morale. Limba maghiară ar rămânea limba oficială a statului și singura limbă a desbaterilor parlamentare, a puterii esecutive și a curților de apel. Cunoașterea limbii maghiare ar continua să fie și mai departe o condiție esențială de calificare pentru orice funcționar din diferitele departamente în guvern, jurisdicții comitatense și tribunale. Limba maghiară ar rămânea limba oficială a celor două universități din Ungaria și un obiect obligator în toate școlile secundare.

NOUTĂȚI.

Consistoriu plenar. Azi s'a întrunit membrii consistoriului arhidiecezan în ședință plenară pentru prima oară după încheierea sesiunei sinodale din anul acesta sub prezidiul Escelenției Sale I. P. S. D. Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu. Asesorul nou ales Dumitru Vulcu a depus jurământul prescris, și apoi s'au luat dispozițiunile necesare pentru executarea concluselor luate în sesiunea din anul acesta a sinodului arhidiecezan. După încheierea ședinței plenare a ținut ședință senatul epitropesc, care conform §. 132 pt. 5 a ales din sinul său de cassar consistorial pe asesorul Dumitru *Vulcu*, iar de controlor pe asesorul Victor *Fincu*.

*

„Asociațiunea“, conform hotărârii aduse de comitetul central în ședința din 13 l. c., își va ținea *adunarea generală*, — nu în Dej, cum a fost vorba, și cum anunțasem și noi, — ci în *Caransebeș*, unde până acum Asociațiunea nu și a ținut niciodată adunarea generală. Cu ocazia acestei adunări, care va fi convocată pe zilele din 19 și 21 Septemvrie, dl secretar administrativ, dl Oct. C. Tăslăuanu, va ținea o conferență despre *Personalitatea lui Al. de Mocsonyi*. Convocarea oficială și programul sărbărilor se va publica la timpul său.

*

Dl Anton Mocsonyi, cu prilejul petrecerii sale la București, a oferit suma de 300 lei pentru victimele incendiilor și inundațiilor.

*

Festivitatea Aspern în Sibiiu. Implinindu-se o sută de ani, decând s'a dat lupta dela Aspern (22 Mai 1809), amintirea ei va fi comemorată și de reg. de inf. nr. 31 din Sibiiu. In 21 Mai a. c. se vor face trageri la țântă cu premii în curtea casarmei vânătorilor; sara la 8 va fi muzică militară, asemenea și a doua zi dimineața; iar la 8 ore în 22 Mai se va oficia serviciu divin pe locul de exercițiu; la 1 oară va fi dineul festiv, în hotelul „împăratul roman“. — La festivități au fost invitate și autoritățile civile și bisericești.

*

Cursurile de vară din Vălenii de Munte să țin și în anul acesta și se vor începe la 1 Julie v. Programul lor se va publica mai târziu. Inscrierile însă trebue să se facă încă în cursul lunei Maiu, pentru a se putea lua măsuri de găzduire în condiții bune și ieftine. Inscrierile se fac la administrația revistei „Neamul Romănesc“, în Vălenii de Munte, România.

*

Hymen. Dl *Ioan Oprea*, absolvent de teologie, și dșoara *Maria Russu* își vor serba cununia lor Dumineca în 10/23 Mai la 5 ore d. a. în biserica română gr. or. din Ida-mare.

*

Români cu nume unguresc. Sub acest titlu s'a publicat în ziarul „Budapesti Hirlap“ nrul din urmă (112) un articol obiectiv, scris de Dr. *Ajtay* József. E lucru prea cunoscut, că mare parte din compatrioții maghiari consideră de origine maghiară toate familiile nemaghiare, care poartă astăzi nume ungurești, zicând că familiile acestea nu sunt altceva, decât romanisate, slavizate sau germanizate din familii maghiare ce au fost pe vremuri. Autorul articolului sus menționat, dl *Ajtay*, vine acum și spune, că părerea aceasta este o mare greșală, și este cu desăvârșire falsă; pentrucă — zice autorul — există nenumărate dovezi istorice, că *nemaghiarii au primit nume ungurești sub înrâurirea autorităților ungurești și a nobilimei*; și că astfel nici nu poate fi vorbă de *unguri valahizați*. Aduce apoi pilde din mai multe comitate, cu dovezi ce nu pot fi răsturnate.

*

Dr. Nicolae Șerban deputat și advocat în Făgăraș, nu a fost întărit de ministrul de culte, — dupăcum suntem informați, — ca prezident al comitetului fondului școlar grănițăresc din Sibiiu, ales de adunarea generală în toamna anului trecut, ci ministrul a încredințat pe fostul prezident, majorul în pens. *Nicolae Sándor de Vist*, cu purtarea și pe mai departe a agendelor presidiale.

*

Serata declamatorică a doamnei R. *Kovács Laura*, dată Vineri sara în sala dela *„Unicum“*, a fost foarte succeasă. Artista numită e o putere declamatorică de prima forță. Are o pronunțare captivantă și un mod de predare foarte atrăgător, lipsit cu totul de obicinuitul patos teatral. A cântat frumos și dșoara *Irina Stancs.* Publicul, care putea să fie ceva și mai număros, le-a răsplătit pe amândouă cu aplause meritate.

*

Băile dela Călimănești. Secretarul general dela ministerul de comerciu din România, dl D. Creangă, a vizitat lucrările ce se execută acum la băile dela Călimănești, și a luat dispoziții, ca ele să fie deschise în luna aceasta.

*

Cor bisericesc. In Brașov s'a întemeiat în zilele acestea *„Corul bisericii Sftei Treimi de pe Tocile“*, cu scop de a cultiva muzica, în special cântarea bisericească. Corul și-a ținut adunarea generală de constituire; s'a ales de prezident onorar părintele *Vasile Sfetea*, iar prezident dl *G. Navrea jun.* S'au înscris până acum la cor 12 membri fundatori și 34 membri activi.

*

Exposiție românească în Amsterdam. Ministrul român de culte dl Haret a dispus, ca obiectele românești cari au fost arătate la exposiția de artă poporală dela Berlin să fie transportate la Amsterdam, unde în cursul lunei lui Iunie se va ținea tot o asemenea exposiție.

*

Holeră. Din Pertersburg se anunță mai multe cazuri de holeră, din care câteva mortale.

*

Iarnă și în Italia. In loc de flori a căzut zăpadă și în frumoasa grădină a Europei. Mai multe ținuturi sunt acoperite de neauă. La Roma e ploie și frig. Furtuni pe mare, mateloți omorâți, pasageri desperați, și alte nonorociri se vestesc din Italia, în luna lui Mai 1909.

*

„Furnica“. La Ateneul Român s'a deschis în săptămâna trecută expoziția societății *„Furnica“* a doamnelor române. Societatea, sub înaltul patronaj al M. S. Regina, expune obiecte de industrie casnică, lucrate de țărance. Expoziția stă deschisă până în 12 Mai vechi.

*

Secretarul de stat Szterényi, care a fost zilele trecute în București pentru a subscrie convenția comercială-vamală cu România, a fost distins din partea Reginei *Elisabeta* cu portretul ei, pe care i l-a trimis acasă la Budapesta dela Sinaia, unde se află curtea română.

*

Târgul de țară proxim al orașului Szászsebes, din causa sărbătorilor Rosalilor, se va ținea în 1 și 2 Iunie nou 1909.

*

Decorare. „Monitorul Oficial“ din București publică un decret, prin care locotenentul Emanoil Boteanu din reg. I. de roșiori a fost decorat cu medalia „Bărbăție și credință“ clasa I. Numitul ofițer a săvârșit adecă un act de bravură cu prilejul unui incendiu în Galați. Intorcându-se într'o seară dela teatru și trecând pe stradă a auzit deodată strigăte desperate dintr'o casă cuprinsă de flacări, și fără a perde vreme și înfruntând primejdia, s'a repezit în mijlocul flacărilor, salvând două femei cari zăceau aruncate jos în urma unei esplosiuni de gaz ce s'a produs într'o odaie unde robinetele gazurilor se lăsase deschise și unde numitele femei întraseră cu o luminare aprinsă. Ofițerul aflând, că într'o altă cameră dormeau trei copilași, cu risicul vieții a intrat de nou în flacări și i-a scăpat pe toți trei dela o moarte sigură.

*

Comoară. Din Râmnic-Vâlcea, România, se scrie, că s'a descoperit în acel oraș, în podul caselor județului, o adevărată comoară. Când lucrătorii dărâmau casa expusă exproprierii, au găsit sub o grindă: 182 galbeni austriaci, mai multe lire otomane și napoleoni, o monedă de aur din 1761, alta din 1814. Toate monedele au fost înaintate prefecturii de Vâlcea.

*

Principe — comerciant! Principele Henric Reuss al XXXII-lea a terminat școala superioară comercială din Colonia, a dat esamenul și a primit diploma de comerciant. E de notat, că dacă nu avea regina Wilhelmina a Olandei fetița care i s'a născut nu demult, principele Henric Reuss era să fie moștenitorul de tron al Olandei.

*

Bazar pentru industrie. Ca să împedece pe viitor vânzarea cu prețuri de nimic a produselor industriei de casă țărănești, ministrul român de industrie dl Al. Djuvara proiectează înființarea unui bazar central pentru vânzarea acestor articole ale sătenilor.

*

Judecător acuzat. Judecătorul cercual Sováry Dezső din Mátészalka e pus subt acuză pentru omor. Intr'o ceartă întâmplată în cârciumă, ar fi omorât pe un hornar cu numele Bordaș, care a fost găsit mort în stradă.

*

Studenții bulgari, animați de dorința d'a întări și mai bine legăturile prietenești dintre două popoare vecine, și-au arătat dorința d'a face o vizită studenților români, pentru a vedea centrul culturii românești, Bucureștii, și împrejurimile lui. Studențimea bucureșteană a răspuns colegilor bulgari cu cea mai mare plăcere pentru vizita ce li s'a anunțat. Se fac pregătiri pentru o călduroasă primire, — care' se crede, că va avea loc la 10 Mai v., ziua comemorării independenței regatului, — și se va alcătui un program, ca în zilele cât vor fi oaspeții în capitală, să viziteze instituțiunile ei culturale. Se va face și o excursiune la țară și se va da o sărbare în onoarea lor.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români“ din Sibiiu pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: George Tutoiu, învățăcel rotar, 40 bani; Ermil Borcia, funcț. la „Transilvania“; Constantin Pop, funcț. la „Albina“; Semproniu Lupaș, Tim. Popovici, prof. sem., Dem. Stinghe, funcț. la „Albina“, Dr. Lucian Borcia, adv, Miorica Tordășianu și Dr. Valeriu Ghibu cand. de adv. câte 20 bani; Aron Lupean, c. și r. oficial superior militar, în amintirea soției sale Ana, 2 cor.

*

Automobil pentru Papa. Doi americani avuți au trimis Papei un automobil foarte luxos și provăzut cu comfortul cel mai mare, pentruca să facă primblări în el prin grădina Vaticanului, singurul loc de distracție și recreație pentru Papa, care nu poate să părăsească vaticanul nici pentru un moment măcar.

*

Bietele Eglezoaice! E mare revoluție socială în Londra. Cam la nouăsute de croitorese s'au pus în grevă și nu mai vreau să lucreze, dacă nu li se îmbunătățește plata, tocmai acuma, când Englezoaicele au trebuință urgentă de toalete, ca să plece la — băi! Să sperăm, că conflictul se va aplana pe cale pacinică, fără împunsături de — ac.

*

Maial. Școala capitală gr.-or. română din Săliște își va ținea obicinuitul maial Joi, 7/20 Maiu a. c. (Inălțarea Domnului), la care se învită toți cunoscuții și sprijinitorii școalei. La caz de timp nefavorabil maialul se amână pe Dumineca ce urmează. Direcțiunea.

*

Nu e ertat aceluia care e chinuit de nervositate și de boalele ce rezultă din ea — să despereze. Știința medicală modernă vindecă deja prin curentul electric al *Electro-Vitalizer ului*, casuri de slăbiciune, dureri nervoase de cap și spinare, insomnie, lipsa de apetit, astma, ischias, etc. Cartea gratuită despre metoda electrică de vindecat aduce neprețuite servicii și esplică în stil poporal triumful științei medicale. Să scrie deci ori și cine care sufere de ceva o cartă poștală la institutul ord. med. Electro-Vitalizer Budapesta, Károly körut 2, Mezzanin 51, și va primi gratuit și franco această interesantă carte. (Lucrare separată pentru dame și pentru domni).

Din public.*)

Mulțămite publice.

La propunerea onorabilei direcțiuni a institutului de credit și economii „Albina“, adunarea generală a institutului a binevoit a vota și de data aceasta un ajutor de cor. 200 pentru scopurile Reuniunii noastre agricole.

Pentru acest dar repețit aducem sincere mulțumite.

Din ședința comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, ținută în 12 Maiu 1909.

Pantaleon Lucuța
prezident.

Vic. Tordășianu
secretar.

*

Cu ocasiunea teatrului sătesc, aranjat de tinerimea română din Berghiu, a 3-a zi de Paști a. c. au binevoit a suprasolvi următorii:

Alecsandru Morariu, notariu Ohaba, 3 cor. Sergiu Medean, protopop Sebeș, Stefan Morariu, preot Cunța, Ionel Cărpinișan preot Daia, Andreiu Patachi preot Mihalț, Eugen Imbăruș preot Ohaba, Ioan Bătăcuiu preot Ohaba, câte 2 cor.; Pompiliu Predoviciu, preot Vingard, Ioan Popp preot Beșinău, Augustin Bârsan, vicenotar Săsciori, Valeriu Morariu, propr. Săsciori, Alecsandru Duvlea, învățător Sibișel, Carol Hurtel, Berghiu, Stefan Kast Krumer Berghiu, Vasile Muntean Berghiu, câte 1 cor.

Tuturor acestor contribuenți li se aduce pe această cale mulțămită publică.

Pentru comitet:

Titu Morariu
preot.

*

Creștinii din Felmer, tractul Cohalmului, aflători în America, în orașul Iungstron Ohio, din prilejul sfintelor sărbători ale învierii Domnului din anul acesta, s'au arătat din nou dragostea și alipirea, ce o au către biserica noastră strămoșască, făcând un dar de 175 cor., ca să se cumpere pentru biserică un prapor.

Au contribuit precum urmează: Ioan Bibeț nr. 283, 25 cor.; Vasile Piticaș 20 cor.; Iosif N. Piticaș 17 cor. 50 fil.; Iosif B. Piticaș 15 cor.; Nicolae Moldovan 12 cor. 50 fil.; Vasile Balint, Ioan Piticaș nr. 348, Vasile Ionuț, Zaharie Buzete, Bucur Câlțea, și Ioan Bărcuțean, nr. 188, câte 10 cor.; Moise Călin, George Iubja și Ioan Ionuț câte 7 cor. 50 fil. toți din Felmer și George Mertin din Ilimbav 2 cor. 50 fil.

Pentru acest dar le aduc și pe această cale mulțămitele întregului popor, și rog pe bunul D-zeu să-i țină sănătoși și cu spor la lucru, iar ceeace au dat să le întoarcă împătrit și înzecit.

Felmer, în 10 Maiu n. 1909.

Bucur H. Șolca
preot.

*

Pentru nenorociții prin grindină din anul trecut de pe Valea-Hârtibaciului, comitetul central al reuniunei române sibiene, și îndeosebi neobositul ei secretar Victor Tordășian a binevoit a face o colectă, din care s'au împărtășit și 17 locuitori din comuna Alțina cu 50 coroane.

Față de paguba avută darul nu e mare, dar la astfel de casuri omul nu se uită la mărimea darului, ci la bunătatea inimei, din care a isvorât darul. Prin faptul acesta nobil reuniunea agricolă și îndeosebi secretariul ei și-a câștigat un nou titlu la recunoștința publică.

Vin deci în numele celor împărtășiți și pre calea aceasta a esprima reuniunei agricole, secretariului ei, precum și binevoitorilor contribuitori sincera noastră mulțămită, rugând totodată pe bunul D-zeu, să le dee sănătate și tărie sufletească, spre a-și putea continua opera umanitară.

Ioan Petrișor
paroh.

Cărți și reviste.

Cinci cuvântări și două conferențe de *Dr. Nic. Vecerdea*, advocat etc. Brașov, 1909. O broș. de 80 pp. Autorul a publicat aceste vorbiri, cu gând d'a contribui la o mai bună cunoaștere a așezămintelor noastre culturale și sociale.

*

„Biblioteca pentru toți“, No. 471 cuprinde celebra tragedie a lui Racine, *Andromaca*, tradusă în versuri de cunoscutul poet Nanu. Puține sunt la noi traducerile din poeții clasici francezi, cari se poată rivaliza cu lucrarea aceasta. Dl Nanu e un abil mânuitor al versului și a redat în românește toate calitățile versurilor așa de desăvârșite ale lui Racine. Prețul 30 bani. A se cere gratis la Librăria editoare Leon Alcalay, București, catalogul complect al acestei Biblioteci pentru toți, care se sporește în mod regulat cu câte 2 volume noi pe fiecare săptămână, și care cuprinde peste 470 numere bine alese din toate ramurile literaturii române și străine, precum: Nuvele, Romane, Poezii, Teatru, Știință popularizată, scrieri pentru tinerime, etc. Prețul fiecărui număr de 100—120 pagini costă numai 30 bani.

*

„Luceafărul“ Nr. 10, a apărut cu următorul sumar: George Murnu: A VIII-a expoziție a Tinerimii artistice. I. U. Soricu: Odată (poezie). Al. Ciura: Homunculus. Simin: Din popor (poezie). Victor Eftimiu: Zâna lacului... (poezie). Ioan Adam: Poeme în proză: Către lumină. Liviu Rebreanu: Răfuiala. Dări de seamă: I. Slavici: Spiru Călin și din valurile vieții (O. C. Tăslăuanu). George Murnu: Monumente antice din Roma (O. C. T.). Zaharie Bârsan: Impresii de teatru din Ardeal (O. C. T.) Virgil Caraivan: Povești de pretutindeni (A. O. M.). Onisifor Ghibu: O călătorie prin Alsacia-Lorena (T) Cronică: Vrășmașii literare (T. Codru). Situația școalelor din arhidieceza gr. or. a Sibiiului (S). Muzeul „Asociațiunei“ (I. C). Reprezentația dnei și dlui Bârsan în Sibiiu. Concertul reuniunii române de muzică din Sibiiu. Reviste și ziare. Știri. — Poșta Redacției. — Bibliografie. Ilustrațiuni: A. S. R. Principesa Maria: Flori. St. Luchian: Chereta din Filantropia. L. Basarab: Spălătoreasa. A. Murnu: Din alte vremuri. N. Vermont: Pogorârea de pe cruce. I. Alex. Steriadi: Hamali. O. Spaethe: Gânduri. Fr. Storck: Bustul Doamnei C. C. S. D. Mirea: Cioban călare.

Poșta redacției.

Influența reformațiunei... Cetind de nou manuscriptul trimis, am constatat că lucrarea respectivului profesor e foarte superficială și conține multe greșeli și neadevăruri istorice, din care motiv, nu o putem publica.

Garanție pentru curățenie
30.000 coroane.

In bucătărie și în casă
se curăță tot ce în general se poate curăți și spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit și conștiințios. El posede o extraordinară putere de spălat și e curat și liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curățit, și acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 3—8

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. $\frac{1259.}{91\ \text{şc.}}$ 1909. [158] 1—3

CONCURS

Din partea Consistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, pentru postul de catichet gr.-or. român la gimnaziul superior din **Beiuş** împreunat cu postul de rector al internatului diecezan de acolo, — se publică concurs.

Beneficiul împreunat cu acest post este: locuinţă şi proviziune întreagă în internat, şi 1600 (una mie şase sute) coroane în bani, plătiţi în rate lunare anticipative.

Ceice vor recurge pentru această funcţiune, vor avea să dovedească că:

a) sunt ort. români şi aparţin ierarhiei metropolitane din Ungaria şi Transilvania;

b) că au testimoniu de maturitate şi cualificaţiune pentru parohii de clasa I.

c) că în serviciile anterioare au dovedit sârguinţă şi purtare bună.

d) că este necăsătorit.

Se observă că alesul catichet-rector amăsurat prescriselor §-lui 6, din Regulamentul pentru administrarea internatului are să locuiască permanent în internat.

Recursele vor fi a se prezenta la acest consistor, până inclusive în ziua de 1/14 Iunie a. c.

Oradea-mare, 28 Aprilie (11 Maiu) 1909 din şedinţa senatului şcolar.

Vasile Mangra
vicar episcopesc.

Nr. 221. [154] 1—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial din 18 Noemvrie 1908 Nr. 12899 B. pentru instituirea unui capelan, cu drept de succesiune lângă neputinciosul paroh Ioachim Cărpinişan, în parohia de clasa II din **Câlnic**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt toate venitele preoţeşti din parohie, rămânând parohului numai întregirea dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de alegere, a se prezenta poporului în biserică, spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 1 Mai 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopr.

Nr. 1460/1909. IV. [155] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **controlor** la cassa oraşului **Szászsebes** se escrie concurs cu terminul până la 10 Iuniu a. c. n.

Reflectanţii la acest post împreunat cu un salar fundamental de 2000 cor. îndreptăţire la 5 cincienale şi la pensiune sunt datori aşi înainta rugările istruate cu atestatul şcolar din urmă, atestatul despre aplicaţiunea presenţăşi, adeverinţă despre cunoaşterea limbilor din patrie până în timpul mai sus arătat la magistratul oraşului Szászsebes.

Ocuparea acestui post se face numai pe restul din perioda oficioasă şi adecă până la 31/XII 1913.

Szászsebes, la 10 Maiu 1909.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 220. [153] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător în comuna Sebeşel, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

Salar 1000 cor., din care 900 cor. şi cuincuenaliile din ajutor dela stat.

Cuartir şi grădină în natură.

Invăţătorul ales va avea să conducă în Dumineci şi sărbători copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie, a cultiva grădina de pomărit şi a instrua în şcoala de repetiţie, acomodându-se dispoziţiilor comitetului parohial.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat, oficiului protopresbiteral subsemnat şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 1 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**"; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
[150] 2— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2)

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 6—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Important de luat în seamă!!!

In timpul de faţă când fiecare om are de luptat în felul său, e datorinţa tuturora a cruţă în toătă privinţa.

☛ O cruţare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine şi pentru familie să şi-o cumpăre dela mine. ☚

Fiecăruia i-e dată ocazia de aşi îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de faţă am un depozit deosebit de mare şi de bine asortat în

Confecţiune de Domni şi Dame precum şi cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieţi şi costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atenţiune on. mei muşterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai ţin **lucruri speciale după măsură** confecţionate numai din stofe bune, în executare cu gust şi de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurenţa nu numai în preţuri ieftine, ci garantez pentru potriveală perfectă şi croială elegantă.

Inlocueşte pe deplin orice altă comandă după măsură. De declaraţiunile şi asigurările mele în privinţa aceasta se poate convinge fiecare cumpărând şi cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganţa şi trăinicia lor, ci şi prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, preţuri moderate, cu bani gata şi pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 7—10

ES. SAMU
Mediaş. Confecţiune pentru domni şi dame. **Mediaş.**

☛ Garantează pentru potriveală perfectă şi croială bună.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Câţi bolnavi

sunt astăzi, cari nu ştiu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se foloseşte cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale şi sexuale de nervi, inimi nervoase, suferinţe de stomah, reumă, sgârciuri şi paralisie.

Institul nostru fără a cruţa dar osteneli şi cheltueli a edat o carte minunat executată şi foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit şi franco în plic închis. A se provoca la acest ziar şi a cere volumul pentru bărbaţi sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,
[156] 1—4 **institut ord. med.**
Budapesta IV. Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Scrisoare de mulţămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap şi insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecţiunea aparatului Dtră, preste tot n'aşi fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie şi durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Vă rog a-mi trimete opul pentru $\frac{\text{bărbaţi}}{\text{femei}}$ Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit şi franco în plic închis.

Numele: ……………………………………………
Adresa: ……………………………………………

Cumpăraţi losuri de clasă numai dela colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU **BRAŞOV**
Strada Cisnădiei 1. **Strada Mănăstirii 36.**

care în timpul scurt al existenţei sale a solvit deja la muşterii de-ai săi **numeroase câştiguri mari,** între cari şi **cor. 20,000** la Nrul 35569.

In curând se începe clasa primă a loteriei XXIV în care în curs de 6 luni, enorma sumă

Patrusprezece Milioane 459,000 coroane
se sortează la câştiguri.

Câştigul principal e în cazul cel mai norocos

UN MILION COROANE

special 1 premiu de 600,000 cor., precum şi câştigurile: 400,000, 200,000, 2 à 100,000, 90,000, 2 à 80,000, 70,000, 2 à 60,000 etc. etc.

110,000 losuri **55,000 câştiguri**

aşa că tot al doilea los trebue să câştige.

Preţurile pentru clasa primă sunt:

pentru $^1/_8$ los	$^1/_4$ los	$^1/_2$ los	$^1/_1$ los
cor. 1·50	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Noi trimitem neprovocaţi, imediat după apariţie la toţi muşterii noştrii listele de tragere **oficioase** şi plătim momentan câştigurile în orice mărime. Planuri oficioase de joc precum şi checuri poştale pentru solvire liberă de cheltueli, se trimit la dorinţă gratuit şi franco. [120] 4—4

☛ La dorinţă trimitem prin poştă losurile şi la muşterii noştrii din localitate.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 50 Sibiiu, Joi 7/20 Maiu 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sufletul mulțimei.

V.

E cazul unui copil ucis.

Copilul omorât a fost întâi recunoscut de un alt copil, care însă greșise. Recunoașterile greșite s'au ținut apoi lanț una de alta. Și s'a întâmplat ceva foarte curios. După ce recunoașterea cadavrului se făcuse deja din partea unui elev de școală, a venit o femee și a început se strige: „Ah, e copilul meu!“ I se arată bine cadavrul, ea ia hainele în privire, descopere semnul de pe frunte și zice: „Cu siguranță, e copilul meu, care a pierit la începutul lui Iulie. Sigur mi l-a furat cineva și l-a omorât“. A fost chiemat și cumnatul femeii acesteia, care fără esitare a declarat asemenea, că e nepotul seu, micul Filibert. Toți locuitorii din strada în care locuia femeia au declarat tot așa, că e micul Filibert, împreună cu învățătorul copilului, care l-a recunoscut după amuletul ce-l purta. Și toți au greșit: mama, vecinii, cumnatul, învățătoriul, pentrucă la șase săptămâni identitatea cadavrului a fost stabilită. Copilul fusese omorât în Bordeaux, și de acolo l-au adus mort la Paris.

Astfel de recunoașteri greșite se fac mai ales din partea femeilor și a copiilor, deci din partea ființelor mai ușor iritabile. Ele ne arată însă, ce valoare poate pune judecătoria pe fasiunile lor. Mai ales fasiunile copiilor ar trebui să nu fie luate în seamă niciodată. Judecătorii zic, că în etatea lor nu se cunoaște minciuna. Dacă ar avea ei însă o pregătire mai adâncă psihologică ar ști, că tocmai din contră, în etatea aceasta să minte numai. Sigur, că e nevinovată minciuna în etatea aceasta, dar ea totuși e minciună. Mai dreaptă ar fi condamnarea acusatului pe temeiul tragerei la soarte, dacă e vinovat ori nu, decât pe baza fasiunei unui copil.

Concluzia ce trebue să o scoatem cu privire la observațiunile făcute din partea masselor e aceea, că observațiunile colective sunt cele mai greșite și de regulă izvoräsc din ilusiunea unui individ, care apoi prin sugestiune le trece la ceialalți. Sunt fapte nenumărate, cari arată, că față de fasiunile și mărturisirile mulțimei avem să fim cu cea mai mare neîncredere. Mii de oameni au fost de față de es. la atacul cavaleriei dela Sedan, și totuși afirmările sunt atât de contradictorii, încât nu se știe cine a comandat atacul. Generalul Wolseley din Anglia iarăși a arătat într'o carte nouă, că cu privire la evenimentele mai însemnate ale luptei dela Waterloo, confirmate de sute de martori oculari, s'au comis cele mai mari greșeli.

Astfel de fapte ne arată apoi, ce temeiu se poate pune pe mărturisirile masselor. Manualele de logică așa ne spun, că mărturisirea la fel a mai multor martori aparține categoriei dovezilor sigure, dar psihologia masselor ne arată cât de necesară e îndreptarea manualelor de logică în punctul acesta! Cele mai dubioase evenimente sunt negreșit acelea, pe cari le-a văzut o mulțime mai mare de persoane. Afirmarea deci, că un obiect a fost văzut și constatat de mii de martori deodată, înseamnă atâta, cât a spune, că adevăratul eveniment e cu totul altul, nu cel văzut de mulțime.

Urmează de aici, că operile istorice nu sunt alta, decât icoane fantastice. In ele se cuprind rapoarte fantastice despre întâmplări rău observate, și declarațiuni făcute la întâmplare. Orice altă lucrare e mai folositoare decât perderea vremii cu astfel de scrieri. Dacă trecutul îndepărtat nu ne-ar fi lăsat monumentele literare, de artă și arhitectură, puțin am ști despre el cu adevărat. Cunoaștem noi oare un singur cuvânt adevărat cu privire la viața oamenilor mari, cari au jucat rol însemnat în viața omenimei? Probabil că nu. Viața lor cea adevărată are prea puțin interes pentru noi. Aceea ce vrem noi să cunoaștem, sunt oamenii mari *creați de legendele poporului.* Eroii din povești, nu eroii adevărați, aceia deci, cari au influințat sufletul mulțimei.

Durere însă, că legendele, chiar și scrise și tipărite în cărți, nu sunt de durată lungă. Fantazia masselor se modifică după vremi și după rassă. Dela Iehova din biblie până la Dumnezeul iubirei e un pas mare, iar Budha sărbătorit în China nu are nimic comun cu cel din India.

Nu trebue să treacă sute de ani, pentruca legendele eroilor să se schimbe în fantazia masselor. Lucrul se întâmplă în curs de câțiva ani de multeori. Am văzut doară în zilele noastre, cum s'a schimbat legenda unuia dintre cei mai mari eroi ai istoriei în curs de mai puțin de 50 de ani. E Napoleon, care sub Bourboni era o personalitate prietenoasă și liberală, idilică, era bucuria celor de jos, cari, vorbind cu poetul, i-au păstrat memoria în colibele lor pentru multă vreme. Peste treizeci de ani afabilul erou devenise un despot tiran, care, dupăce a usurpat puterea și libertatea, a jertfit trei milioane de oameni numai pentru satisfacerea ambiției proprii. Și acum suntem martori la o nouă întorsătură a legendei. Iar peste câteva secole scrutătorii viitori, în fața acestor rapoarte contradictorii, vor dubieta poate, că a esistat acest erou, în care nu vor vedea alta, decât o nouă ediție a legendei despre Hercules. La tot cazul se vor mângăia ușor pentru această nesiguranță, căci vor avea o mai bună cunoștință despre psihologia masselor decât noi, cei de astăzi, și vor ști, că istoria e o adunare și eternisare de mituri.

Deschiderea sesiunei generale a „Academiei Române“.

Vineri după ameaz la orele două s'a făcut în București deschiderea sesiunei generale a „*Academiei Române*“, fiind prezenți 27 membri ai acestui înalt și învățat corp, între cari dela noi numai domnii Ioan cavaler de *Pușcariu* și Dr. *At. M. Marienescu.* Deschiderea s'a făcut prin următoriul discurs, rostit din partea presidentului „Academiei“ domnul *Anghel Saligny*:

„Domnilor colegi, Sesiunea generală pe care o deschidem astăzi, începe a treia serie a sesiunilor anuale ale acestei instituțiuni. Au fost la început 12 sesiuni de toamnă în anii 1867—1878 și ele formează epoca pregătitoare a Societății Academiei Române. Au urmat apoi 31 sesiuni înainte de sărbătorile Invierii, dela 1879 până în anul trecut — epocă în care Academia a fost ridicată prin lege la treapta de institut național, i s'a lărgit cercul de activitate și i s'a asigurat absolută libertate și independență în desvoltarea activității sale.

Astăzi începem a treia periodă, aceea a sesiunilor de Maiu.

Nu cred că pot mai bine face inaugurarea lucrărilor din această periodă, decât urând din toată inima, ca instituțiunea noastră să prospereze cu acelaș avânt în perioda care începe azi, cum a prosperat în cea precedentă.

Bazele organizării, pe cari s'a așezat activitatea Academiei la 1879, au fost fericit concepute, dând în cuprinsul preocupărilor acestei instituțiuni munca intelectuală a neamului nostru și toate năzuințele lui spre înălțarea culturală.

Organizarea astfel concepută a fost pusă în aplicare cu stăruință și muncă. La înălțarea Academiei toți membrii și-au adus partea lor de muncă, de îngrijire și de stăruință. In fruntea tuturor a stat însă acela, a cărui lipsă se simte astăzi dintre noi și pe care dorim să-l vedem cât mai curând iarăși pe scaunul pe care ne am obișnuit a-l vedea de un sfert de secol: acesta este dl *Dimitrie Sturdza*, secretarul nostru general.

Prestigiul Academiei a crescut an cu an, atât între români, cât și în țările străine și depărtate.

FOIȘOARĂ.

Intunerec.

Bâtrânul mergea pe alee, pipăind pământul cu bastonul în care se sprijinea. Ținând capul drept, urmărind par'că ceva departe, fața lui avea par'că ceva din răceala chipurilor săpate în piatră; înfățișarea lipsită de isvoarele de lumină ce absorb sufletul ca să-l reverse în afară — ochii.

Dar când bătrânul se opri să asculte, să recunoască, după mers pe cel care venea spre dânsul, zimbetul ce-i flutura la colțul buzelor, îi împrăștia peste căutătură o adiere de blândețe și duioșie. Strigă bucuros:

— Tu ești, Grigore, nu-i așa?

Venind din capătul celalalt al aleii, conul Grigore se sili să dea cuvintelor lui o întorsătură de veselie.

— Ai gâcit, coane Vasile. Ai gâcit ca totdeauna. Dar ce faci prin grădină?

Conul Vasile ridică bastonul, arătând de jur împrejur.

— N'au eșit toate gângăniile la soare? Eu ce era să fac!

Și prinse să râdă.

— Voiam să intru în casă, dar fiindcă ai venit, mai stăm puțin pe o bancă.

Conul Grigore voi să se așeze chiar pe aceea lângă care erau; atunci bătrânul întinse mâna să-l prindă de haină.

— Nu, nu aici; în fund la locul meu obicinuit. Aici e umbră; acolo soarele par'că-și plouă razele, aici și le precupețește. Mie nu-mi plac sgârciții .... he! he! he!

Și începu să râdă iar, întretăiat cum râd moșnegii.

Apoi cu acel simț puternic pe care-l au orbii și care le înlocuește ce e mai scump și mai frumos în natură, lumina, conul Vasile se întoarse și o luă la dreapta pa o cărărușe, înaintea prietenului său. In fund găsiră banca și se așezară jos.

Conul Grigore tăcea, o umbră de mâhnire îi întuneca fața. Dimpotrivă, nici odată nu păruse mai mulțămit conul Vasile: își scoase pălăria, își trecu mâna prin păr, pe urmă simțirea-i se revărsă prin vorbe.

— Ce frumoasă zi, Grigore! Ce zici! Uite, îți spun drept, simt cum căldura asta blândă, dulce, nu știu cum îmi străbate prin piele până la suflet. Ce zi, ce zi! De mult, ei! tare de mult n'am fost fericit ca astăzi.

Conul Grigore de abia răspunse, ca să zică ceva:

— Da, e o zi foarte frumoasă. Mai toate zilele de Mai sunt așa.

Bătrânul zise repede:

— Nu, nu; uite, eri n'a fost așa. Făr de îndoială, de mult, tare de mult n'a fost așa zi frumoasă. Și iarba trebue să fi crescut măricică, nu?

— Da, măricică.

— Ii simt mirosul, — miroase a proaspăt, îți aduce aminte de copilărie par'că. Nu-i așa? Ție nu-ți aduce aminte de copilărie mirosul ierbii proaspete?

Conul Grigore se uită mirat la dânsul:

— Da, firește, de copilărie.

Bătrânul urmă:

— Au înflorit salcâmii. Trebue să fie albi de floare. E un salcâm pe aproape, dă-mi o floare.

Prietenul se sculă, se duse câțiva pași, aplecă o creangă și rupse câteva flori.

Bătrânului îi păru rău:

— Prea multe ai rupt, e păcat!

Apoi le mirosi, făcând cu glasul înecat de plăcere: Ah! ah! ah!

Peste puțin își dete capul pe spate și rămase așa, ca perdut într'o visare dulce. Iși aducea poate aminte de alte zile.

— De o zi ca asta, începu conul Vasile, îmi amintesc ca prin vis .... O fi vre-o treizeci de ani ... Mă chemase Mihaiu Sturza la Socola ... Atunci am văzut întâiași dată pe nevasta mea, pe Profira ... Era tot prin Maiu. Cântau privighitorile ziua, prin bolțile de verdeață ale grădinii ...

Apoi deodată tresări:

— Ai văzut pe Maria? Ei! ai văzut ce face îngrijirea! Aproape s'a făcut bine, se întremează pe zi ce merge. Doctorul mi-a spus, că cel mult în două zile o să poată alerga prin grădină.

Apoi râse iar întretăiat și își subțiiă glasul, ca pentru o alintare.

— Fetița tatei, fetiță! ...

Conul Grigore ridică în sus capul, fața i se strânse ca de o durere nemărginită; totuși răspunse cu glasul înecat:

— Da, e mult mai bine. Am văzut-o.

— Azi m'a luat de după gât și m'a sărutat ... Da, da, vezi! ne-am luat cu vorba, haidem să o scoatem puțin afară într'un jilț. Haidem Grigore.

Bătrânul se sculă, își luă bastonul și sprijinindu-se de brațul prietenului său o luă spre casă.

Pe Maria, fata lui, care îi era mai scumpă decât viața, conul Vasile nu o putuse privi decât vreme de două luni de zile. In urma unei răceli, urmată de o boală grea, boerul perdu vederile cu totul. Desnădejdea ce-l cuprinsese fusese așa de mare, că voia să se omoare. Ar fi dat toată averea aceluia, care l-ar fi putut face măcar să zărească. Dar ochii i se stânsese pentru totdeauna; întunerecul ce avea să-l învăluiască în mormânt, îl înfășurase din viață. Nefericirea îi era cu atât mai grozavă, cu cât nu-și putea vedea copilul, pe care-l iubea la nebunie. Zile întregi sta lângă leagăn și din ochi îi cădeau șiroaie de lacrămi.

(Va urma).

Creşterea prestigiului în ţară i-a atras mare încredere în opinia publică, şi aceasta a avut ca resultat multele donaţiuni şi legate, cari i-au pus la dispoziţie mijloace tot mai însemnate pentru susţinerea activităţii sale şi pentru creşterea influenţei ei asupra mişcării literare şi ştiinţifice. Academia a a ajuns astfel arbitrul suprem pe aceste terenuri de producţia a activităţii intelectuale româneşti.

Numele academiei noastre şi prestigiul ei în străinătate creşte într'una şi este învederat de mulţimea tot crescândă a publicaţiunilor de tot felul, a căror schimb este cerut din ce în ce mai des, de instituţiuni similare din toate ţările de cultură.

Putem privi cu mulţumire progresele făcute de această instituţiune, care are înalta misiune de a concentra într'ânsa şi de a lumina aspiraţiunile culturale ale neamului, dându-le direcţiune sănătoasă şi avânt spre sferele curate şi înălţătoare ale gândirii. Să avem însă privirile noastre totdeauna aţintite spre drumul lung pe care mai trebue să-l facem cu paşi grăbiţi ca să ajungem la acelaşi nivel unde au ajuns popoarele cu un trecut mai norocos ca al nostru, popoare cari au putut să se îngrijească de cultivarea minţii, pe când noi cu mare greutate ne apăram existenţa.

In acest mers grăbit al neamului nostru pe calea culturei, Academia are menirea de a fi conducătorul priceput, farul luminător care să arate şi să lumineze drumul bun de urmat şi căile rele de ferit.

Conştiinţa acestei înalte misiuni şi grele răspunderi este limpede şi mintea noastră a tuturora trebue să fie tot aşa de limpede şi în minţile urmaşilor noştri.

Pildă vie şi îndemn luminos am avut în îndeplinirea acestor datorii în faptele şi în vorbele Augustului nostru prezid. de onoare şi protector, M. S. Regele, care nu numai a urmărit totdeauna cu statornică şi binevoitoare atenţiune lucrările, Academiei, dar adeseori a venit între noi şi a luat parte la lucrările noastre, spunându-ne cuvinte cu rost adânc pentru trecutul, presentul şi viitorul neamului.

Legătura strânsă între dinastia regală şi Academia Română s'a manifestat în toate împrejurările şi mai ales în toate acele şedinţe în cari M. S. Regele a ţinut să fie însoţit în sânul acestei familii de M. S. Regina şi de principii Regali meniţi a urca odată treptele tronului şi a purta glorioasa coroană de oţel.

Urând ca lucrările pe cari le începem azi să fie rodnice, declar sesiunea generală deschisă".

In locul secretarului general *D. A. Sturdza* ceteşte locţiitorul *Gr. Stefanescu* raportul despre lucrările Academiei în anul espirat. Işi esprimă întâi de toate părerea de rău, că neobositul secretar lipseşte, fiind silit să-şi caute de sănătatea sdruncinată prin activitatea sa lungă şi incordată, în serviciul patriei şi al culturei naţionale.

Apoi a arătat, cum în cursul anului, Academia a suferit dureroase perderi, prin încetarea din viaţă a membrilor ei: Episcopul *Nicolae Popea* şi *P. S. Aurelian*, precum şi a membrilor onorari: Metropolitul primat *Iosif Gheorghian* şi *Stefan D. Greceanu*, şi-a adus elogii memoriei acestora.

Dl Gr. Stefănescu a enumărat în urmă şedinţele ţinute anul trecut, arătând că ele au fost în număr de 40 dintre cari 11 au fost publice. In toate aceste şedinţe s'au discutat diferite chestiuni ştiinţifice.

In cursul anului expirat Academia a tipărit număroase publicaţiuni; iar biblioteca a fost consultată de 8.894 cititori cari au citit 27.372 volume. Numărul cititorilor în sala de lucru a manuscriptelor şi documentelor a fost de 1596; din aceştia 554 au studiat 2601 manuscrise, 264 au cercetat 34.410 documente, iar 374 au consultat cărţi vechi româneşti din anii 1508—1830.

Mai departe raportul enumără bursele, pe cari le-a acordat Academia din diferite fonduri, precum şi premiile ce se vor decerne în această sesiune şi anume 3 premii pentru lucrări publicate şi 6 premii pentru lucrări cu subiecte date.

Dl president a dat apoi cuvântul d lui *Iacob Negruzzi*, care a comunicat că soc. „Dacia Română" a dăruit Academiei o sumă de 10 mii lei, fond pentru o lucrare cu subiect asupra asigurărilor.

Şedinţa publică s'a terminat la orele 3 jum., după care membrii Academiei s'au întrunit în şedinţă intimă.

Programul lucrărilor pe cari are să le săvârşească Academia Română în sesiunea generală actuală e următorul:

1. Raportul secretarului general despre activitatea Academiei în 1908—9.

2. Raportul comisiunii financiare asupra exerciţiului bugetar 1907—8.

3. Alegerea comisiunii pentru examinarea lucrărilor făcute în 1908—9.

4. Alegerea membrilor Academiei în locurile vacante: trei în secţiunea istorică şi unul în secţiunea ştiinţifică în locul răposaţilor V. *Babeş* († 21 Ian. 1907). S. Fl. Marian († 11 Aprilie 1907). Nicolae *Popea* († 26 Iulie 1908) şi P. S. Aurelian († 24 Ian. 1909).

5. Raportul comisiunii permanente a bibliotecii pentru 1908.

6. Raportul comisiunii fundaţiunei Adamachi pentru 1908—9 şi alegerea a doi membri, cari împreună cu secretarul general să formeze comisiunea pentru 1909—10.

7. Raportul comisiunii fundaţiunei Otteteleşanu pentru 1908—9 şi alegerea comisiunii pentru 1909—10.

8. Raportul comisiunii pentru împărţirea cărţilor didactice şi religioase din fondurile Ioan Fătu şi Ioan Scorţeanu în 1908 şi alegerea comisiunii pentru 1909—10.

9. Raportul comisiunii dicţionarului limbii române asupra lucrărilor din 1908—9 şi alegerea comisiunii pentru 1909—10.

10. Raportul comisiunii fundaţiunii Ioan Agarici pentru 1908—9 şi alegerea comisiunii pentru 1909—10.

11. Raportul comisiunii fundaţiunii Tache P. Anastasiu pentru 1908—9 şi alegerea comisiunii pentru 1909—10.

12. Decisiune asupra legatului Sofia A. Caneciu din Craiova.

13. Raportul comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilor făcute în 1908—9.

14. Discursurile de recepţiune ale dlor N. Gane şi Duiliu Zamfirescu.

15. Decisiunea comisiunii speciale pentru acordarea marelui premiu Năsturel de 12.000 lei.

16. Decisiunea secţiunii literare pentru acordarea premiului Adamachi de 5000 lei.

17. Decisiunea secţiunii literare asupra lucrării presentate la premiul Neuschotz de 2000 lei, despre Industria casnică la Români.

18. Decisiunea secţiunii literare asupra lucrării presentate la premiul Bodescu de 1500 lei, despre Elementul naţional în poezia lui Eminescu.

19. Decisiunea secţiunii istorice pentru acordarea premiului Eliade Rădulescu de 5000 lei.

20 Decisiunea secţiunii ştiinţifice asupra lucrării presentate la premiul Lazar de 5000 lei, despre Politica agrară a României.

21. Şedinţa publică solemnă pentru proclamarea premiilor acordate.

22. Subiect ales de secţiunea literară pentru premiul Eliade Rădulescu de 5000 lei din 1914.

23. Subiect ales de secţiunea istorică pentru premiul Adamachi de 5000 lei din 1914.

24. Subiect ales de secţiunea ştiinţifică pentru premiul Năsturel (seria A.) de 5000 lei din 1914.

25. Alegerea comisiunii financiare pentru cercetarea conturilor din 1908—9.

26. Alegerea comisiunii de 12 membri pentru premiul Năsturel de 4000 lei din 1910.

27. Comisiunile de câte trei membri aleşi de secţiunea literară pentru cercetarea lucrărilor cari se vor presenta la premiile din 1910:

— Princesa Alina Ştirbei, de 8500 lei: Carte de lectură pentru şcoalele secundare.

— Eliade Rădulescu, de 5000 lei, despre Poezia poporală românească.

— Adamachi, de 5000 lei, despre Sufixele de formarea cuvintelor în limba română.

28. Comisiunile de câte trei membri aleşi de secţiunea istorică spre a cerceta lucrările cari se vor presenta la premiile din 1910:

— Năsturel, despre Genealogia Basarabilor.

— G. San-Marin: Expunerea tuturor felurilor de intervenţiune a statului în relaţiunile dintre capital şi muncă în folosul muncitorilor.

29. Alegerea membrilor corespondenţi români la locurile vacante: trei la secţiunea literară, patru la secţiunea istorică, unu la secţiunea ştiinţifică.

30. Alegeri de membri onorari şi de membri corespondenţi străini.

31. Formarea bugetului pentru anul 1909—10.

32. Alegerea secretarului secţiunii istorice pe 7 ani (1909—1916).

33. Alegerea prezidenţilor şi viceprezidenţilor secţiunilor pentru 1909—10.

34. Alegerea prezidentului şi viceprezidenţilor Academiei pentru 1909—10.

35. Raportul secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale din 1909.

O nouă scornitură.

După o corespondenţă din Sibiu*) publicată în *„Universul"*, pe care noi nu-l primim, ziarul *„Voinţa Naţională"* din Bucureşti îşi surprinde publicul cetitor cu ştirea, că I. P. S. Sa Metropolitul *Ioan Meţianu* s'ar fi înţeles cu guvernul, să pună administrator la Caransebeş şi să nu mai facă alegere de episcop.

O nouă scornitură şi un nou neadevăr. Vom arăta neadeveritatea ştirei, înşirând faptele, aşa cum s'au întâmplat.

Indată dupăce a încetat din viaţă fericitul episcop *Popea*, I. P. S. Sa a provocat consistoriul diecezan din Caransebeş, să pună termin pentru alegerea noului episcop, şi să se întrunească sinodul eparhial electoral, pentruca sub conducerea P. S. Sale, episcopului *Ioan I. Papp* dela Arad, să facă alegerea, ceeace s'a şi întâmplat.

După săvârşirea alegerii, în ziua în care a primit actele electorale, I. P. S. Sa a convocat sinodul episcopesc la Sibiiu, pentruca să facă censurarea actului de alegere şi esaminarea alesului, aşa cum prescrie statutul organic, şi imediat cum s'au terminat aceste lucrări, actul alegerii, însoţit de recomandarea I. P. S. Sale, a fost trimis guvernului pentru înaintare la Maiestatea Sa, spre preagraţioasă aprobare.

Intrebăm deci, în ce privinţă s'a întâmplat amânare ori întârziere?

Dacă guvernul, ori Maiestatea Sa, n'a binevoit a se pronunţa mai curând asupra actului de alegere, vina nu poate să cadă asupra I. P. S. Sale, ci este de căutat poatecă în împrejurările amintite şi în ziarul *„Tribuna"*, anume, că cei de sus ar fi dorit să vadă delăturate încurcăturile din văduvita diecesă a nou alesului episcop. Au aşteptat deci să vadă, dacă nou alesul le şi poate delătura?

Când guvernul a încunoştinţat apoi pe I. P. S. Sa Metropolitul, că Maiestatea Sa nu s'a îndurat să aprobe alegerea de episcop dela Caransebeş, şi l-a recercat să dispună *fără amânare* efectuirea alegerii noue, Escelenţa Sa a doua zi după primirea rescriptului ministerial a provocat consistoriul din Caransebeş, să pună termin de alegere şi ziua să i-o facă cunoscută, pentruca să iee dispoziţiunile prescrise de statutul organic. La aceasta consistoriul din Caransebeş a răspuns astăzi, în 6/19 Maiu, că terminul alegerii l-a pus pe 29 Iunie v. şi anume, din considerare la efectuirea alegerilor supletorii pentru sinodul electoral şi la observarea terminelor legale pentru înaintarea recurselor în contra acestor alegeri.

Intrebăm deci de nou, unde e amânarea ori întârzierea, săvârşită din partea I. P. S. Sale Metropolitului?

S'au mai făcut şi alte alegeri de episcop sub I. P. S. Sa, actualul nostru Metropolit. Să ni se spună, dacă s'a desconsiderat la careva din ele fie şi numai cât e negru sub unghie din cele prescrise de statutul organic? I. P. S. Sa nu s'a abătut în trecut, şi nu se va abate nici în viitor dela literile legii fundamentale a bisericei noastre, de dragul nimenui.

Işi vor pune însă mulţi întrebarea, că de unde asemenea scornituri şi neadevăruri, puse în sarcina I. P. S. Sale? Credem că nu greşim când afirmăm, că ele vin din partea celor interesaţi, cari băgând tot mai mari îngrijiri în cei din Caransebeş, vreau ca în confuzia ce cred că o fac, să pescuiască ei în tulbure. Pot să fie unii dintre aspiranţii la episcopia din Caransebeş, cari prin asemenea intrigi şi scornituri cred că-şi vor putea ajunge scopul lor păcătos. Dar credem, că cei dela Caransebeş, cari mai ales în sinodul din urmă au dat dovadă despre multă maturitate şi independenţă, nu se vor lăsa conduşi de asemenea intrigi, ci-şi vor concentra puterile pentru a face o alegere de episcop, care să fie spre binele şi fericirea, şi totodată spre *pacea şi linştea* diecezei văduvite, — fie alesul lor — *orişicine!*

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători a „Inălţării Domnului" *numărul proxim al ziarului nostru apare Luni, la oarele obicinuite.*

*

Domnul Dr. Iosif Siegescu, profesor în Budapesta şi deputat dietal, se află de trei zile în oraşul nostru, unde face inspecţionarea institutului nostru pedagogic, în calitate de comisar ministerial.

*

Comisar ministerial pentru esamenele de cualificaţiune învăţătoreşti la pedagogiile româneşti din Sibiiu, Arad, Caransebeş şi Blaj a fost numit din partea domnului ministru de culte şi instrucţiune publică domnul Dr. *Iosif Siegescu*, profesor în Budapesta şi deputat dietal.

*

Sanatoriul din Avrig şi colonia din Ocna-Sibiiului. La timpul său am fost atras atenţiunea medicilor, preoţilor şi învăţătorilor nostri din comitatul Sibiiului asupra acestor două instituţiuni prea folositoare şi i-am rugat să îndemne pe cei ce au lipsă de recreaţiune ori de băi sărate, ca să reflecteze la locurile libere ce distribue Reuniunea igienică comitatensă, Reuniunea Crucea-roşie şi Reuniunea Crucea-albă. Cu durere trebue să constatăm, că pentru sanatoriul din Avrig până acuma nu s'a anunţat nici un Român. Pentru colonia de copii au întrat trei cereri, două din Sălişte şi una din Sibiiu. Toate trei cererile au fost încuviinţate, şi astfel trei copilaşi de-ai nostri se vor împărtăşi de binefacerile băilor sărate jodate dela Ocna. Relevăm marele interes ce preoţii evangelici arată acestei chestiuni, şi ne mângâiem cu speranţa, că preoţii nostri în viitor vor urma frumosul exemplu dat de colegii lor de altă confesiune.

*

Proces pentru agitare. Impotriva unui student în teologie şi filosofie, *Alfred Graeser*, de naţionalitate sas, originar din Mediaş, acuzat pentru agitare, s'a ţinut în 13 l. c. pertractarea la tribunalul reg. din Ibaşfalău. La un „Kommers" studenţesc ţinut cu ocaziunea unor festivităţi din vara trecută, numitul student a ţinut o cuvântare, în care între altele a pomenit şi de sprijinul cultural, ce-l primesc Saşii dela fraţii din Germania, precum şi de felul încercărilor de maghiarizare, condamnate şi de Saşi. In urma unei denunţări s'a pornit cercetarea. La pertractare au fost ascultate 14 persoane, preoţi, profesori, un advocat, un redactor ş. a. Senatul de acuză l-a declarat nevinovat. Procurorul a apelat, şi tabla reg. din Murăş-Oşorhei se va pronunţa.

*

Din Basarabia. In Akerman s'a constituit un comitet, care să organiseze cursuri poporale pentru cunoştinţele de economie rurală şi să facă propagandă antialcoolică. Comitetul a cerut broşuri în limba română, pentru a respândi cunoştinţe de agronomie şi de igienă, în satele unde ţăranii nu ştiu ruseşte.

*

Premiat. Nuvelistul *I. Agârbiceanu*, preot în Bucium-Şasa, a fost premiat pentru activitatea sa literară cu suma de 300 coroane din partea despărţământului Abrud-Câmpeni al Asociaţiunii. Premiul a fost pus la dispoziţia despărţământului de către banca „Auraria", ca să fie acordat celui mai activ scriitor de pe teritorul despărţământului.

*

---

*) Afirmative din Sibiiu, însă de sigur din altă parte, căci cei din Sibiiu cunosc starea lucrului şi nu se dimit la inventarea de scornituri.

Numire. Dl profesor de liceu *Dr. Iosif Siegescu* din Budapesta a fost numit din partea ministrului de culte membru în comisiunea de examinare la pedagogia superioară din Budapesta. Inaintea acestei comisiuni se prezentează candidaţii de profesori pentru institutele pedagogice şi şcoalele civile superioare. Dl Siegescu e încredinţat cu examinarea candidaţilor din limba şi literatura română. Notăm, că dela penzionarea profesorului Ioan Ciocan, tot dl Siegescu examinează din limba şi literatura română şi pe candidaţii de profesori pentru gimnazii.

*

Congres internaţional de medici se va ţinea în anul acesta la sfârşitul lui August în Budapesta, şi va fi pus sub patronajul Maiestăţii Sale Monarhului nostru. Congresul va fi împărţit în 21 de secţiuni, la cari se vor face număroase comunicări asupra chestiunilor mai nouă de medicină. Se face propagandă întinsă pentruca să asiste un număr cât mai mare de medici la congres. Corpul medical din România va fi reprezentat, înscriindu-se cu comunicări de mare interes ştiinţific. Circulara s'a trimis la peste 20 de mii de medici din lumea întreagă.

*

Românii macedoneni. Bărbaţii de stat ai Turciei se conving, că elementul român din Macedonia este cel mai devotat, şi că n'are aspiraţii contrare intereselor Turciei. Ministrul de interne turcesc *Ferid Paşa* a declarat de pe acum, că va susţinea pe români şi pe albanezi; va căuta să determine pe greci să se împace cu românii, acordând românilor macedoneni biserică naţională.

*

Inainte cu 60 de ani... In zilele de 17, 18 şi 19 Maiu se împlinesc *60 de ani*, de când românii din Munţii apuseni au purtat în Mai 1849 luptele cu oastea lui *Hatvani*, care după ce fusese alungat odată din Abrud, s'a întors a doua oară cu 2800 de oameni şi patru tunuri. Au fost bătuţi şi a doua oră; Hatvani, conducătorul, a scăpat cam cu o sută de tovarăşi; dar restul a rămas în văile şi strâmtorile munţilor... In Iunie 1849 a venit *Kemény Farkas* cu 7 mii de oameni, cu cavalerie, cu tunuri, ca să răsbune nimicirea oastei lui Hatvani. Gloatele române erau conduse de *Iancu*, de preoţii *Vlăduţ, Balint, Groza* ş. a. După încăierări de o săptămână, în 16 Iunie Kemény năcăjit a fost silit să se retragă, lăsând câteva sute de morţi, împreună cu vorba: „*Dracu să se mai bată cu popii!*“

*

† Dimitrie Marinescu-Marion, cunoscut ziarist în capitala română, a încetat din viaţă şi a fost înmormântat Dumineca trecută în cimitirul Bellu. A lucrat mult, în deosebi la ziarul „*Universul*“; a scos şi câteva cărţi, şi s'a dovedit un isteţ observator al vieţii locale dela mahala.

*

„Asociaţiunea“ pentru Eminescu. Sub auspiciile „*Asociaţiunii*“ noastre se va aranja, din prilejul împlinirii de 20 de ani dela moartea poetului, o serbare comemorativă în sala festivă a Muzeului. Venitul serbării se va da pentru fondul monumentului, ce se va ridica lui Eminescu în Bucureşti.

*

Pentru Alecsandri. Fondul strâns de Academia Română, prin subscriere publică, pentru ridicarea unui monument poetului *Vasile Alecsandri* face, până astăzi, suma de aproape 80 de mii de lei. Incasările continuă.

*

Trandafiri negri. Un grădinar din Petersburg ar fi izbutit a face trandafiri cu flori negre. Fericitul ar fi Vladimir Paşcorin. Miroase frumos, dar sunt negri. Staminele galbene aurii între petalele negre catifelate, dau un farmec deosebit cu totul. Numai unii au flori negre de tot, la cei mai mulţi sunt numai roşi închişi. Dar sunt cam scumpi, 50 cor. unul.

*

Hymen. Dl *Ioan Pralea* şi domnişoara *Mărioara Popescu* anunţă celebrarea cununiei lor religioase, ce se va ţinea Luni, a 2-a zi de Rusalii, 31 Maiu st. n., a. la 11 ore a. m., în biserica greco-orientală din Totoiu.

*

† Nicolae Popescu, profesor în penziune, protopop onorar, asesor consistorial etc., a decedat în Blaj în 17 Maiu 1909 la orele 10 sara, în anul al 66-lea al vieţii sale, după un morb îndelungat, împărtăşit fiind cu sfintele taine ale muribunzilor. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor aşeza spre odihna vecinică în cimiteriul comun din Blaj, astăzi Miercuri în 19 a. l. c. la orele $4^1/_2$ d. a. In veci amintirea lui!

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu au mai dăruit: Petru Moga, măestru franzelar, în amintirea mamei sale Ana Moga n. Tincu, 10 cor.; Ioan Hamzea, prot. (Zerneşti), soţia sa Aurelia n. Chiorniţă şi copiii lor Traian, Elena, Voicu, Lucian, Viorica şi Aurelia căsătorită Nan (Râşnov), 2 cor.; Ioan Albu, sod. cizmar, 20 bani şi Simeon Florea, măestru măsar (Săcel) 4 cor.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ au fost primiţi următorii membri ordinari: Filip Modran Nr. 39, econ., Nicolae Ciora, primar, Constantin Todoran Nr. 116, econ., Ilie Crăciun, cassar, Nicolae Dordea Nr. 89, econ. şi Simeon Iacob, v.-primar şi comandantul pompierilor, toţi din Bungard.

*

Mulţămită. Tuturor acelora, cari din incidentul trecerii la cele eterne a mult regretatei mele soţii au contribuit la alinarea nemărginitei mele dureri, condolându-mă, fie în persoană, fie prin scrisori ori telegrame, le esprim şi pe această cale adânc simţita mea mulţămită. Feneş 3/16 Maiu 1909. *Iosif Magda*, paroh gr.-or.

*

Mulţămită. Prietinilor şi cunoscuţilor, cari din incidentul trecerei la cele eterne a prea scumpei şi în veci neuitatei mele soţii şi bunei mame a 8 copii, (dintre cari 7 minoreni) *Floarea Herţioga* născ. *Babeş* din Daia-săs., au grăbit să aplice o picătură de balsam vindecător pe rana-mi încă sângerândă, parte prin condolenţele lor esprimate verbal şi în scris, parte prin participarea lor la înmormântare, le esprim pe această cale adânc simţita mea mulţămită. Daia săs., la 2/15 Maiu 1909. *Ioan Herţioga* paroh gr.-ort.

*

Alt mod de mâncare. In timpul mai nou milionarii şi miliardarii nu mai ştiu cum adecă să mânânce, ca să se deosebească de muritorii de rând. Au hotărât prin urmare să nu mai întrebuinţeze cuţite, furculiţe şi linguri la masă, ci să mânânce cu — degetele, crezând că aşa e mai original. La masele lor se servesc acum mâncări potrivite pentru asemenea mod de mâncare: icre negre pe pâne prăjită, stridii, costiţe pe care le poţi ţinea de os, fripturi cu cartofi, salată de sparanghel, fragi cu codiţe, plăcinte cu magiunuri, ş. a. Cafeaua, trebue să aştepţi până se topeşte zăharul, ori s'o amesteci cu degetul, dacă nu vrei s'o bei amară.

Din public.*)

Către onoraţii cetitori dela „Ţara Oltului!“

Atacurile nesfârşite din „*Ţara Oltului*“ asupra mea, ca paroh şi protopop al Făgăraşului, le declar de calumnii infame, mârşave, lipsite de dreptate şi de adevăr, — pe autorii de calumniatori ordinari, fără conştiinţă, — faţă de cari am înaintat proces de calumnie la tribunal.

Am zis, că acei autori nu au bază de adevăr, nici scop de a edifica ceva, ci numai *de răzbunare* — faţă de parohul şi protopopul Făgăraşului, — cereeste paşnicul şi executorul legii bisericeşti. *Motivul acestor batjocuri* este dar *esersiarea controlului ca paroh şi protopop* — în conformitate cu Stat. Organic, Regulamentul pentru învăţământ şi de administrare a averilor bisericeşti, asupra învăţătorului Berescu şi epitropului Ciora — *după o eră trecută de 10 ani de necontrolă.*

Nu i-a convenit epitropului Ciora — că deşi au fost aprobate raţiociniile bisericii de Preaven. Consistoriu pe anul 1905 — l-am silit să dea în 1907 — arânda ce ar fi rămas la dânsul, până la sfârşitul lunei, de 72 cor., dacă nu îmi luam osteneala, de dragul bisericii, a controla din nou acele raţiocinii cu risicul de a mă strica cu epitropul Ciora şi cu Berescu, care a lucrat acele raţiocinii. — Această afirmaţiune se întăreşte cu pos. *71 din jurnalul de cassă a anului 1907* September 25, — unde a depus banii rămaşi la dânsul din 1905. Acuma numai atâta.

Ceeace s'a făcut la biserică, s'a făcut esecutând cu scumpătate concluzele aduse de comitet, la stăruinţa mea, ca paroh şi protopop, — şi brazii s'au pus cu conclus, dar nu în grădina mea, ci în curtea bisericii, pe care am trebuit să o regulez.

Nu vorbi domnule, exepitrop Ciora că n'ai copii — ci fapte să areţi! Ce-ai dat până acuma la biserică? că nu ai copii! — că trecutul ne arată destui ca dta, fără copii. — Fapte! Fapte nu vorbe late, eară asupra învăţătorului se reasumă controlul în resoluţia consistorială Nr. 11·852 Şcol. „Invăţătoriul Ioan Berescu din Făgăraş în senzul dispoziţiunilor cuprinse în §§ 2. şi 8 din Rglt. disciplinariu *se pedepseşte în cale de ordine cu 10 cor. în favorul fondului de penziune arhidiecesan — se îndrumă tot odată a satisface cu stricteţă îndatoririlor impuse prin circularul protopresbiteral Nr. 440 din 1906.*“

Apoi altă rezoluţie: „Nr. 4297 Şcol. 1907. *Faţă cu indolenţa atât de condamnabilă nu încape scuză, învăţătorul I. Berescu sub urmările suspensiunei din oficiu se îndrumă* a se conforma celor cuprinse în §. §. 16, 17, 18 şi 19 din Regul. şcolar“. Mai sunt, — dar deocamdată destul atâta.

Şi ca răsplată acestei controle, — în urma căreia s'a dat aceste rezoluţiuni înalte consistoriale, — iată răsplata muncei mele, *calumniile din „Ţara Oltului“ puse la cale de* un învăţător căruia nu-i place controla. „Dar dreptul de auzul rău nu se teme“ şi de-ai mai zice câte-ai zis — trebue să te îndreptezi — ori să faci loc — celuia ce i se cuvine.

Nici batjocura, nici calumniile, — nici ameninţările, nici atacurile, nici epistolele deschise, nici anonimele — puse la cale de acest învăţătoriu şi semenii săi în moral — nu mă vor putea abate, ca preot şi protopop, — dela programul meu bine statorit şi precisat, pentru binele bisericii, şcoalei şi fondurilor.

Imi ţin de dejosire a sta la vorbă în jurnalistică cu astfel de indivizi, cari cu expresiuni murdare — faţă de preot, — cum este: spală putina părinte — şi alte expresiuni nepotrivite, aruncate poporului nostru românesc, faţă de preoţi — în timpurile aceste grele, când trebue tot mai mult să ne întărim legătura între preot şi poporul nostru.

Datorinţa celor buni este a delătura fiecare în cercul său infecţia, ce împrăştie în poporul nostru această foaie şi mai cu seamă preoţimea, învăţătorii, notarii, primarii, neguţătorii, ect., că iată ce zice şi Preaven. Consistoriu de acest redactor sub Nr. 7469 Şcol. 1907.

„*Văzând noi că în „Ţara Oltului“ Nr. 22 a cărui redactor responsabil e învăţătoriul I. Berescu a apărut o schiţă, a cărei cuprins prin ironizarea sfinţilor de pe icoane poate uşor deoparte să bruscheze simţemintele religioase şi de pietate creştinească ale credincioşilor noştri, ear de altă parte se facă obiect de râs aceste icoane, numitul învăţător se admoniează şi se face atent, că la cas de a se mai repeta astfel de lucruri va fi tras în cercetare disciplinară*“ ect.

Dar pornirea din fire n'are lecuire, elementul distrugătoriu trebue să-şi continue activitatea în altă direcţiune, dela sfinţi la oameni, cu batjocuri şi calumnii, la preot şi protopop, a cărui control nu-l poate suporta — socotind că prin aceste batjocuri aruncate în public va descuraja pe omul muncei — al regulei, al disciplinei — ca să poată trăi necontrolat acest învăţător, ca în vremile trecute. Iar espresiunea, că am numit *bătăuşi pe cineva* — să o caute la Veritas — şi aceluia să-i zică mincinos, — dar nu parohului şi protopopului N. Borzea, care şi-a subscris răspunsul dat, şi aceea ce a subscris şi susţine, pentru toate timpurile.

Eu am declarat, că cele apărute sub numele de Veritas nu sunt publicate de mine, ceeace foarte bine au ştiut şi autorii epistolelor deschise, prin urmare toate espresiunile mârşave şi mojiseşti ale acestor indivizi adresate mie i le arunc în faţă, căci singuri ei le merită. Au căutat însă cu ori şi ce preţ în contra celei mai bune conştiinţe motive false *de a mă calomnia.*

Declar de mârşavă şi infamă şi afirmaţiunea dlui Ciora, că eu într'o seară din anul 1905 Dec., ducându mă la invitarea lui, împreună cu Dr. Şenchea, Traian Păcală, învăţătoriu, şi alţi domni în casa lui, aşi fi avut o ţinută nepotrivită cu poziţia mea de preot. Las că este o mojicie ordinară, ca să bârfeşti şi să calumniezi oaspeţii, invitati în casa proprie, cari să bucură de dreptul sfânt al ospitalităţii, despre care se vede, că dta nici idee nu ai, şi nici sfetnicii dtale, cari te duc de nas — precum dovedeşte întreg cuprinsul epistolelor deschise.

Făgăraş, în 3 Mai 1909.

Nicolae Borzea
protopop.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Pleacă din Sibiiu:

1. Către **Copşa-mică**: 7·26 dimineaţa, 1 oară d. a., 4·34 după amează, 11·10 noaptea. Mai pleacă:
2. Către **Ocna**, la băi: 9 dimineaţa, 2 după amează, 3·55 d. a. şi 6·30 seara.
3. Către **Vinţul de jos, Sălişte** etc.: 1·52 noaptea, 7·43 dimineaţa şi 3·50 după amează.
4. Către **Miercurea** mai pleacă la: 12·25 d. a. (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).
5. Către **Făgăraş**: *4·20 dimineaţa* (acest tren soseşte în Făgăraş la 8·12; după douăzeci de minute pleacă din Făgăraş la Braşov, unde soseşte la amează); *1·30 după amează* (acesta soseşte în Făgăraş la 5·48, iar în Braşov seara la 10 şi ceva).
6. Către **Turnu roşu**: 4·6 dimineaţa şi 1·9 d. a.
7. Către **Ciznădie**: 5·21 dimineaţa, 1·45 d. a. şi 8·31 seara.

II. Soseşte la Sibiiu:

1. De către **Copşa-mică**: 3·58 dimineaţa, 7·25 dim., 11·26 înainte deamează şi 8·56 seara. Mai soseşte:
2. De către **Ocna**, dela băi: 10·33 înainte de amează, 3·17 după amează, 6·11 d. a. şi 7·48 seara.
3. De către **Vinţul de jos**: 6·55 dimineaţa, 12·24 după amează şi 8·21 seara; iar
4. De către **Miercurea** mai soseşte la: 9·50 seara (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).
5. De către **Făgăraş**: 7·16 dimineaţa şi 8·59 seara. (Trenul din urmă a plecat din Braşov la o oară după amează, a sosit la Făgăraş la 4·22, — şi are legătură *bună* cu Sibiiul).
6. De către **Turnu roşu**: 7·16 dimin., 3·37 după amează, 10·27 seara.
7. De către **Ciznădie**: 7 dimineaţa, 3·22 după amează, 10·9 seara.

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . . 24 fil.

Borhegyi, pentru inteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 18—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Nr. 153/1909. [157] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător la școala confesională gr. ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 cor. — 600 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul școalei, 50 coroane relut de lemne și 20 cor. echivalent pentru grădină.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe și locul de cantor și ca atare, când nu e ocupat cu școala sau cu corul în Dumineci și sărbători e dator a conduce regulat și cântările din strană, având a cânta cu elevii și răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computà începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 27 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Convocare.

P. T. Membrii cassei de păstrare (reuniune) în Săliște sunt invitați din incidentul aniversării a 25-a dela întemeierea institutului la

Adunarea generală festivă

ce se va ținea Marți a treia zi de Rusalii în 1 Iunie (19 Maiu) a. c. la $10^1/_2$ oare a. m. pelângă următoriul

Program:

1. Serviciul divin în biserica cea mare.
2. Deschiderea și constituirea adunării în sala festivă a școalei gr. or. române din loc.
3. Conferința profesorului Dr. Ioan Lupaș: „Reprivire asupra trecutului reuniunei“.
4. Ratificarea actelor făcute de direcțiune întru eternizarea aniversării.
5. Problemele reuniunii în viitor.
6. Incheierea adunării.
7. Autenticarea procesului verbal în plenul ședinței.

După exhauriarea programului se va servi o masă comună.

Din ședința adunării generale ținută la 25 Martie 1909.

Direcțiunea.

Publicațiune.

Pentru adaptarea școalei române gr.-or. din **Mateiaș** (Matefalva), protopresb. Cohalm, eventual și construcția salei a doua de învățământ cu cancelarie și pivniță să escrie licitație minuendă pe ziua de **10/23 Maiu a. c.** la 2 oare p. m. în școala locală.

Preliminarul de spese aprobat de P. V. Consistoriu arhidiecezan cu Nr. 3875 Școl. 1909 se poate vedea la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au se depună un vadiu de $10^0/_0$ adecă 450 cor. în bani sau hârtii de valoare pentru adoptarea în 10/25 Maiu ear pentru construcția salei a doua 410 cor. numai în primăvara anului viitor, când se va începe aceea lucrare.

Comuna bis. pune la dispoziția întreprinzătorului, peatra, năsipul, varul, cărămida, lut galben și transportul dela stațiunile învecinate.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a concrede lucrarea ori-cărui dintre licitanți, fără considerare la suma oferită.

Mateiaș, în 27 aprilie 10 Mai 1909.

Gregoriu Sêrbu notar. **Ioan Brotea** prezident com. par.

(152) 2—2

Nr. $\frac{1259.}{91\ \text{șc.}}$ 1909. [158] 2—3

CONCURS

Din partea Consistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, pentru postul de catichet gr.-or. român la gimnaziul superior din **Beiuș** împreunat cu postul de rector al internatului diecezan de acolo, — se publică concurs.

Beneficiul împreunat cu acest post este: locuință și proviziune întreagă în internat, și 1600 (una mie șase sute) coroane în bani, plătiți în rate lunare anticipative.

Ceice vor recurge pentru această funcțiune, vor avea să dovedească că:

a) sunt ort. români și aparțin ierarhiei metropolitane din Ungaria și Transilvania;

b) că au testimoniu de maturitate și cualificațiune pentru parohii de clasa I.

c) că în serviciile anterioare au dovedit sârguință și purtare bună.

d) că este necăsătorit.

Se observă că alesul catichet-rector amăsurat prescriselor §-lui 6, din Regulamentul pentru administrarea internatului are să locuiască permanent în internat.

Recursele vor fi a se prezenta la acest consistor, până inclusive în ziua de 1/14 Iunie a. c.

Oradea-mare, 28 Aprilie (11 Maiu) 1909 din ședința senatului școlar.

Vasile Mangra
vicar episcopesc.

Nr. 221. [154] 2—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial din 18 Noemvrie 1908 Nr. 12899 B. pentru instituirea unui capelan, cu drept de succesiune lângă neputinciosul paroh Ioachim Cărpinișan, în parohia de clasa II din **Câlnic**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt toate venitele preoțești din parohie, rămânând parohului numai întregirea dela stat.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de alegere, a se prezenta poporului în biserică, spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 1 Mai 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopr.

Nr. 1460/1909. IV. [155] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **controlor** la cassa orașului **Szászsebes** se escrie concurs cu terminul până la 10 Iuniu a. c. n.

Reflectanții la acest post împreunat cu un salar fundamental de 2000 cor. îndreptățire la 5 cincienale și la pensiune sunt datori a și înainta rugările istruate cu atestatul școlar din urmă, atestatul despre aplicațiunea presențăși, adeverință despre cunoașterea limbilor din patrie până în timpul mai sus arătat la magistratul orașului Szászsebes.

Ocuparea acestui post se face numai pe restul din perioda oficioasă și adecă până la 31/XII 1913.

Szászsebes, la 10 Maiu 1909.

Magistratul orășenesc.

Nr. 220. [153] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător în comuna Sebeșel, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

Salar 1000 cor., din care 900 cor. și cuincuenaliile din ajutor dela stat.

Cuartir și grădină în natură.

Invățătorul ales va avea să conducă în Dumineci și sărbători copiii la biserică și a cânta cu ei la sf. liturgie, a cultiva grădina de pomărit și a instrua în școala de repetiție, acomodându-se dispozițiilor comitetului parohial.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat, oficiului protopresbiteral subsemnat și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 1 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 240/1908 protopr. [148] 3—3

Concurs.

Pentru întregirna vacantei parohii **Feleag** cu filia **Sindriaș** de clasa a III-a protopresbiteratul tractului Sighișoara devenită vacantă prin repausarea parohului Teofil Gheaja, prin aceasta se publică conform Veneratului ordin Consistorial dto 3 Martie a. c. Nr. 2560 Bis., concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirca venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a și înainta cererile conform prescriselor legale provăzute cu atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutoriul teologic, apoi atestatul de cualificațiune preoțesc, și eventual alte documente de serviciu în terminul deschis, având în timpul acesta cu prealabila încunoștințare a subscrisului a se presenta și înaintea alegătorilor spre a cânta, cuvânta, eventual celebra.

Sighișoara, 31 Martie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Sighișoarei în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dimitrie Moldovan
protopop.

De vânzare.

O casă mijlocie pe Pământul mic (Kleine Erde) și bicicletă penrru domni.

Adresa la administrația acestei foi. (160) 1—3

Pentru examene.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura:

Cărți potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăți 1 20.
Cerneală: 1 litră 1·40, $^1/_2$ litră 70.
Penițe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura următoarele compozițiuni muzicale de **A. Bena**:

Sboar'al nopții negru flutur, pentru voce și pian	1·50
Nu m abandona, pentau voce și pian	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ți feciori, cor bărbătesc	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II a	„ —·50
Noul Abcdar ediț. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50
Lecții de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.
Foaie verde, foi de nuc.	Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Cântă puiul cucului.	Vino, bade, iar acasă.
Bădișor depărtișor.	Năcăjit ca mine nu-i.
Spune mândr' adevărat.	După ochi ca murele.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.	Floare fui, floare trecui.
Cine m'aude cântând.	Cântec haiducesc.
Bade, zău, o fi păcat.	Trageți voi boi!
Bagă, Doamne, luna 'n nor.	Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.	CAIETUL III.
Lugojana.	Ardeleana (ca în Banat) III.	Brâu III.
Măzărica.	Ardeleana II.	Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) I.	Pe picior II.	Ardeleana (ca în Banat) IV.
Pe picior I.	Țarina.	Învârtita II.
Ardeleana I.	Învârtita I.	Pe picior III.
Brâu I.	De doi.	Ardeleana (Abrudeana) IV.
Hora.	Ardeleana III.	Ardeleana (ca în Banat) V.
Ardeleana (ca în Banat) II.	Brâu II.	Brâu IV.

Prețul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.

[143] 3—8

Calfă de ciasornicar,

neînsurat, să fie trecut de 19 ani, inteligent, cunoscător perfect al limbei *române*, *germane* şi *maghiare*, se primeşte momentan ca vânzător într'o prăvălie de giuvaericale cu leafă săptămânală de 30 coroane. Oferte pentru post sigur pe ani îndelungaţi, împreună cu fotografia a se trimite imediat la adresa:

Ritter Testvérek, Budapest
V. Marokkai utca 4.

(145) 3—3

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sămânţă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 7—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Atenţie!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

S. HOROWITZ, export de ghete,
Krakau, Ditta 57/Z.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.

(131) 4—5

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

☞ Zilnic expediţiuni poştale. ☜

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 11—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă, uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

☞ **Rog întrebaţi medicul Dtră.** ☜

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:
FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. şi r.
Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

345 18—20

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
Sibiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 3—

Inventaţiuni

patentează şi valorizează Mărci de apărare şi scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY

institut de patentare
Budapesta IV. Eskü ut 3. Telefon 8922.

Burouri proprii de patentat în străinătate:
Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 5—6

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală Phönix de Buziaş

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 5—12

Desfacere de prăvăliă!

Din cauza unei alte intreprinderi şi schimbare de domicil să vând din mână liberă toate mărfurile aflătoare în Prăvălia de Manufactură alui

AUREL POPESCU,

Sibiu, Piaţa mică Nr. 11,

cu preţuri tare reduse, precum: **plapome, cretonuri, satinuri, stofe de păr, barcheturi, ploiere, umbrele, cârpe diferite, cămeşi de Chiffon, trico, gulere, manschette, ciorapi** şi mulţi aici încă neinduşi articli, cine voieşte se cumpere bine şi eftin grăbească căci depositul nu e aşa mare şi până în 1 Septemvrie a. c. localul trebue golit.

Cu 1 Septemvrie localul de prăvăliă e de închiriat, şi arangiamentul, stelagele etc. de vândut.

Cu toată stima:

Aurel Popescu.

[149] 2—3

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Pentru
Dame
indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumseţare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută şi cu efect miraculos

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe faţă sgrăbunţele şi alte necurăţenii de piele. Netezeşte încreţiturile feţei, faţa o înălbeşte, împrospetează şi intinereşte.

Preţul unei dose mici 1 cor, iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinţi Margit 1 coroană. Apă pentru faţă Margit 1 coroană.

Feriţi-vă de imitaţiuni!

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighişoara: A. W. Lingner; în Mediaş: Iosif Obert.

Câţi bolnavi

sunt astăzi, cari nu ştiu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se foloseşte cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la **slăbiciunile generale şi sexuale de nervi, inimi nervoase, suferinţe de stomah, reumă, sgârciuri şi paralisie.**

Institul nostru fără a cruţa dar osteneli şi cheltueli a edat o carte minunat executată şi foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuii şi franco în plic închis. A se provoca la acest ziar şi a cere volumul pentru bărbaţi sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,
institut ord. med.
Budapesta IV. Károly-körut 2. Mezzanin 51.

[156] 2—4

Scrisoare de mulţămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap şi insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecţiunea aparatului Dtră, preste tot n'aşi fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie şi durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Vă rog a-mi trimete opul pentru $\frac{\text{bărbaţi}}{\text{femei}}$ Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa : ....

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 11—52

O casă cu etaj

în Str. Bruckenthal Nr. 3, centrul orașului, se vinde din cauza mutării. Tot acolo se vinde un **pian** aproape nou.

Deslușiri acolo. — Condițiuni foarte favorabile.

[140] 3-3

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme. (103) 6—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 45—52

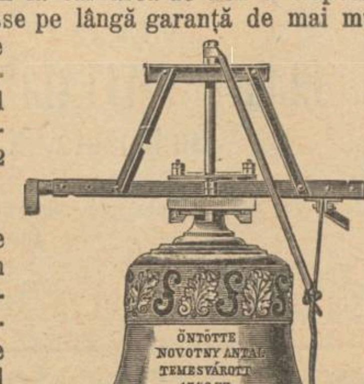

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Important de luat în seamă!!!

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

☞ O crutare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine. ☜

Fiecăruia i-e dată ocazia de ași îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin **lucruri speciale după măsură** confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, **corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.**

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru **potriveală perfectă** și **croială elegantă.**

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. **Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate,** se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 8—10

ES. SAMU

Mediaș. — Confecțiune pentru domni și dame. — **Mediaș.**

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 13—40

Cumpărați losuri de clasă numai dela colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU	**BRAȘOV**
Strada Cisnădiei 1.	**Strada Mănăstirii 36.**

care în timpul scurt al existenței sale a solvit deja la mușterii de-ai săi **numeroase câștiguri mari,** între cari și **cor. 20,000** la Nrul 35569.

In curând se începe clasa primă a loteriei XXIV în care în curs de 6 luni, enorma sumă

Patrusprezece Milioane 459,000 coroane

se sortează la câștiguri.

Câștigul principal e în cazul cel mai norocos

UN MILION COROANE

special 1 premiu de 600,000 cor., precum și câștigurile: 400,000, 200,000, 2 à 100,000, 90,000, 2 à 80,000, 70,000, 2 à 60,000 etc. etc.

110,000 losuri **55,000 câștiguri**

așa că tot al doilea los trebue să câștige.

Prețurile pentru clasa primă sunt:

pentru 1/8 los	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cor. 1·50	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Noi trimitem neprovocați, imediat după apariție la toți mușterii noștrii listele de tragere **oficioase** și plătim momentan câștigurile în orice mărime. Planuri oficioase de joc precum și checuri poștale pentru solvire liberă de cheltueli, se trimit la dorință gratuit și franco. [120] 5—

☞ **La dorință trimitem prin poștă losurile și la mușterii noștrii din localitate.**

Nr. 51 Sibiiu, Marți 12/25 Maiu 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Desmințire.

Aflăm cu adâncă indignare, că scornitura răutăcioasă, cu care ne-am ocupat și în numărul trecut, cumcă I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu* ar fi luat înțelegere cu guvernul, se fie trimis la Caransebeș un administrator pentru dieceza văduvită, iar alegere de episcop să nu se mai facă, a fost răspândită pe cale particulară de oameni fără conștiență în dieceza Caransebeșului, și că spre marea noastră mirare, scornitura a aflat crezământ la unii dintre fruntașii de acolo.

Dăm de nou cea mai categorică desmințire acestei invențiuni stupide, urzită într'un creer bolnav, ori într'o inimă împietrită de reutate.

Suntem autorisați a declara cu toată puterea cuvântului, că I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*, nu numai că nu a legat, nici cu guvernul, direct ori indirect, nici cu altcineva, o astfel de învoeală, dezastroasă pentru biserica noastră, dar chiar dacă i s'ar fi făcut propunere de acest înțeles din vre o parte oarecare, *ar fi respins-o cu cea mai mare energie.*

Trebue să protestăm deci chiar și numai în contra presupunerei, că I. P. S. Sa, ca cap al bisericei noastre și ca probat și sever apărător al autonomiei ei, ar putea fi în stare și numai să se gândească la o astfel de călcare de lege și demolare a zidurilor îngrăditoare ale bisericei noastre.

Știrea, care a pus în neliniște și agitație spiritele în dieceza Caransebeșului, e deci numai o apucătură mârșavă și infernală, pusă la cale de oameni fără suflet. Rugăm pe cei alarmați fără motiv, să fie liniștiți și asigurați, că alegerea de episcop la Caransebeș se va face amăsurat dispozițiilor legii fundamentale a bisericii noastre, în ziua fixată spre acest scop din partea consistoriului dela Caransebeș, fără nici o influințare, în cea mai perfectă libertate, garantată bisericei noastre prin lege.

Iar dacă ar fi să se îndrepte din careva parte vre-un atac în contra autonomiei bisericei noastre, I. P. S. Sa nu permite nimănui să se pună la locul întâi spre a o apăra, pentrucă locul acesta compete I. P. S Sale, și I. P. S. Sa își va ști face datorința, așa cum și-a făcut-o totdeauna și în trecut, când a fost vorba de apărarea bisericei și a așezămintelor ei.

Crisa.

Sibiiu, 24 Maiu n.

Guvernul dimisionat maghiar se află și acum în funcție, ca guvern de afaceri, pentrucă încă n'a fost aflată modalitatea de a se da crisei resolvarea, care să mulțămească, și Coroana, și majoritatea parlamentară, ori mai bine zis, partidul kossuthist, care a provocat crisa, prin scoaterea la suprafață a chestiei cu banca independentă ungară. Și se poate, că guvernul dimisionat va rămânea încă multă vreme în funcție, până la toamnă, pentrucă prospecte nu sunt, ca Coroana să ajungă la înțelegere cu kossuthiștii, deși acestia se laudă, că e ca sigură venirea lor la putere, cu un program acceptat de Coroană, în care se vor cuprinde multe concesii și favoruri pe seama *„națiunei“*. Ei văd adecă lucrurile în bine, — poatecă în urma autosugestiunei, — dar politicianii serioși maghiari le văd în rău, și să tem de grave urmări.

Situația e adecă următoarea: Ministrul-prezident Wekerle primise îndrumare dela Maiestatea Sa, când M. Sa a plecat din Budapesta, să iee înțelegere cu conducătorii partidelor politice din dietă și se compună împreună un proiect cu privire la resolvarea crisei, și un program de muncă pentru viitorul mai apropiat. Domnul Wekerle a împlinit această încredințare primită dela Maiestatea Sa, dar nu a ajuns la resultat mulțămitor. Pedeca o formează partidul kossuthist, în care a eșit deasupra fracțiunea, care cere bancă independentă, și care numai sub condiția aceasta vrea să dee mână de ajutor la resolvarea crisei. Prim-ministrul Wekerle va merge deci astăzi, ori mâne, sau poatecă a plecat chiar eri, la Viena, pentru a face propunere Maiestății Sale, se înceapă pertractări numai cu partidul kossuthist în privința resolvării crisei.

Domnul Wekerle ar voi deci, cum se vede, să dee mână de ajutor kossuthiștilor, ca să ajungă ei singuri stăpâni pe situație, dar cu greu va merge lucrul. Ziarul bine informat *„Vaterland“* din Viena o spunea verde într'un număr mai recent, că despre un guvern curat kossuthist nici vorbă nu poate să fie. Și mai spunea, că pe basa informațiunilor autentice ce le are, poate face destăinuirea, că față de machinațiunile lui Justh și consoții, cari forțează chestia cu banca independentă ungară, cercurile competente vieneze au o atitudine de aspră condamnare, și asupra lui Justh pun toată vina, dacă înțelegerea nu va succede, ci va erumpe de nou conflictul între Coroană și majoritatea parlamentară. Pentrucă în casul din urmă, *va urma negreșit disolvarea parlamentului și efectuirea alegerilor noi,* ***pe basa unei legi electorale octroate.*** Dacă deci nu se găsește în curând o modalitate potrivită pentru resolvarea crisei, are se urmeze cu siguranță o *întorsătură surprinzătoare* în crisa ungară.

Nu putem ști, dacă cu adevărat așa va fi, cum scrie ziarul *„Vaterland“*, ori apoi e la mijloc numai o încercare de intimidare față de Maghiari. Faptul însă e, că resolvarea crisei nu se poate face pe cale pacinică, cu bună înțelegere, între Coroană și majoritatea parlamentară, câtă vreme aceasta din urmă cere favoruri și concesiuni, pentrucă *concesiuni nu se mai fac.* Asta e lozinca celor dela Viena. Dovadă despre aceasta e și faptul, că ministrul de interne, contele Andrássy, și-a reprimit zilele trecute memorandul, pe care-l înaintase astă-iarnă Monarhului în chestia *reformelor militare,* — dintre cari *unele* erau deja acceptate din partea Maiestății Sale, — cu răspunsul scurt, că *concesiuni nu se mai fac.* Situația e deci clară: Ori renunțare la concesiuni și pacea e gata, ori persistare pe lângă ele, și atunci vine *„întorsătura surprinzătoare“*, de care vorbea ziarul *„Vaterland“* mai zilele trecute.

Moștenitorul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, va face vizită curții regale române la Sinaia, în 20 Iunie n. c. cu o suită număroasă și strălucită. Arhiducele va fi găzduit în castelul Peleș. Pentru primirea înaltului oaspe se fac de pe acuma mari pregătiri, în Sinaia și în București, pentrucă Alteța Sa va merge și la București, ca să vadă capitala regatului român.

„Tribuna“ ne adresează în numărul de Joi niște grațiosități, în chestia neîntăririi de episcop dela Caransebeș, la cari ne ținem dispenzați de a mai răspunde. Tonul în care discută domnii dela *„Tribuna“* cu noi ne este atât de străin, încât nu putem să-l imităm. Iar tonul nostru urban, probabil că ei nu-l înțeleg. Noi am lămurit de altcum lucrurile pentru publicul care vrea și *poate* să ne înțeleagă. Dacă domnii dela *„Tribuna“* nu fac parte din acest public, e treaba lor. Insultele lor pe noi nu ne ating, pentrucă insultele se resfrâng totdeauna asupra celor ce le folosesc în discuțiile publice.

FOIȘOARĂ.

V. Alecsandri:

Poezii Lirice

(întâia epocă 1840—1859). *Vălenii de Munte*; Tipografia „Neamul Românesc“ 1909, pg. 427.

Tipografia dlui Iorga dela Vălenii de Munte a dat, în scurtă vreme, o mulțime de lucrări însemnate, atât în domeniul istoric, cât și în cel literar. Unul dintre scopurile, ce urmărește această instituție culturală, e și reeditarea clasicilor români și răspândirea lor în cercuri cât mai largi. La această reeditare d. Iorga ține samă de toate cerințele moderne, publicând textul autentic, după manuscrisele autorilor și indicând schimbările introduse de aceștia în lucrările lor, în decursul timpului.

In deosebi poeziile lirice ale lui Alecsandri sunt redate aici cu toată îngrijirea, proprie edițiilor critice, stabilindu-se textul primordial prin comparația manuscriselor, și a edițiilor celor mai vechi și a ziarelor sau revistelor, în cari a văzut fiecare poezie pentru întâiaș dată lumina tiparului.

In notele de sub text ni se dau apoi mulțime de modificări, introduse mai târziu de însuș Alecsandri în poeziile sale și cari sunt de mare preț, fiindcă arată, cum a evoluat gustul estetic și simțul de limbă al lui Alecsandri.

Intre edițiile de până acum ale lui Alecsandri, lucrate cele mai multe așa „cam pe apucate“ și fără nici un sistem, desigur, a dlui Iorga este cea mai de valoare și va face istoriei noastre literare cele mai bune servicii. Prețul volumașului, tipărit foarte frumos și elegant, e numai de 2 lei. Indemnăm pe toți ceice ne urmăresc cu interes mișcarea noastră literară, să nu întârzie a-și comanda ediția aceasta, și toate celelalte, câte au apărut până acum și vor mai apărea în tipografia dlui Iorga, care desfășură o activitate atât de folositoare și prodigioasă.

Intunerec.

(Fine)

Cu vremea însă desnădejdea i se schimbă într'o împăcare cu sine de toate; și-l hotărâ să-și primească soartea așa cum i-o lăsase Dumnezeu. Iar mai târziu, când fetița începu să vorbească, să-i cânte, o mulțămire pe care n'o simțise până acum i se scoborâ în suflet și fericirea că-i poate asculta glasul și săruta obrazul, îl făcu să dorească din nou să trăiască. Să trăiască pentru copilă.

Trecuse ani de zile. Lumina ochilor conului Vasile părea că se stânsese în schimbul altui dar mai mare: fata lui, Maria. Dânsa ajunsese acum de șeptesprezece ani. Dar în primăvara acestui an se îmbolnăvi de răceală. Desnădejdea conului Vasile fusese tot atât de mare, ca atunci când își perduse vederile. Doctorul se temea mai mult de viața bătrânului decât de aceea a fetei, pe care în adevăr o și ridicase din pat. Conul Vasile se liniști, dar putința unei noui perderi îl arunca de multeori în cea mai dureroasă neliniște. Copila se însănătoșă, dar în piept îi rămăsese o urmă adâncă.

Dela boala ceea nu se mai întremase cum se cade; slabă, fără un pic de sânge, tușea sec și în urmă începuse să verse sânge. Doctorul spuse coanei Profirei să aibă nădejde în Dumnezeu, însă în aceeaș vreme o rugă să nu cumva să spună conului Vasile, pentru care acest lucru ar fi fost moartea. Copila, ca toți ce sufer de piept, își presimțea sfârșitul, dar cu acea iubire gingașă și nemărginită ce o au unii copii pentru părinții lor, căuta ca prin veselie, prin glumele ce le făcea de câteori se potriveau împrejurările, să-l înșele pe conu Vasile. Se stângea pe fiece zi câte puțin, ajunsese ușoară și subțire ca o pană și totuși de câteori se apropia conul Vasile de dânsa, îl primea râzând, bătând din palmele ei străvezii.

Acum două luni căzuse iar la pat. Nu putură să-i ascundă bătrânului. Conul Vasile avu o clipă de nebunie, nu mai voia să se deslipească de patul fetei. In sfârșit tinereța și îngrijirile o mai smulseră încă odată din brațele morții, ca să-i mai prelungească suferința, dar era perdută cu desăvârșire. Putea să se stângă în ori și care clipă.

In ziua când o îmbrăcară și o așezară în jilț, la fereastră, doctorul luă pe conul Vasile de mână, îl duse lângă fata dsale și-i zise:

— Vezi, coane Vasile, ți-am ridicat-o iar. Fiți cuminți amândoi, că are să fie bine.

Astăzi doctorul venise de dimineață, se duse lângă bolnavă, se uită la ea și o mângăiă pe obraz. Conul Vasile, pe care zadarnic se încercase până acum să-l îndepărteze, să-l ducă undeva la țară, să-l pregătească acolo, încet, cu multă chibzuință pentru grozava lovitură ce avea să sufere, se apropiă!...

Când îl văzu doctorul tresări, dar se reculese repede.

— Coane Vasile, peste două trei săptămâni „duduia“ Maria poate prinde fluturi prin grădină.

Conul Vasile râse întretăiat, și întrebă:

— Da? da? Fetița tatei, fetiță!

Copila închise ochii și printre genele strânse isvorâră două lacrimi mari.

Dela sate.

— Un jubileu rar în comuna Hosman. —

On. Redacțiune! Cu multă satisfacțiune sufletească prind condeiul în mână pentru a înregistra în coloanele prețuitului D-voastre ziar o mică programă din viața și *dorul de înaintare* al Românilor din comuna *Hosman*, de oparte cu gândul de-a putea dovedi, că acolo unde conducătorii sunt vrednici și însuflețiți, poporul oricât de *rămas* ar fi, se poate însufleți, iar de altă parte, ca să servească de îndemn și pentru alții.

E vorba de suvenirul ce ne-a lăsat în inimi iubileul de 70 ani al părintelui *Iosif Morar*, primul preot gr. or. în comuna noastră, sărbat în ziua de „sf. George“ anul acesta.

Vedem zilnic, că între *puțini vrednici*, la destui muritori li se strigă „osana“... punându-se la cale intenționat sărbări jubilare, cu scopul de a se stoarce merite și mai pe urmă de a gusta un păhar două de vin.

Când însă fapte mărețe încoronează fruntea de 70 ani a unui preot, neiubitor de sgomotul zilei, cum e Onor. Domn *Iosif Morar*, cu dorul de a putea jerfi *tot ce i-a dat D-zeu* altariului și națiunei sale: jubileul nu e un târg de vorbe, ci o adevărata sărbare, de care dee Dumnezeu să se învrednicească mulți fii ai neamului nostru.

Sunt aproape 50 de ani de când a sosit în comuna aceasta On. D. *Iosif Morar*, în calitate de paroh la 16 familii gr. or. cari atunci s'au reîntors dela confesiunea gr.-cat. Greutăți mari a trebuit să îndure la începutul carierei sale, căci biserică nu era, ornate bisericești, cărți și altele toate lipseau. Cunoștințele și abnegațiunea ce l-a caracterizat însă de tinăr, mai departe dragostea și iubirea nemărginită ce-l legau de sublimul său oficiu, i-au dat mână de ajutor. Ear când nu să putea ajuta altfeliu, alerga în depărtări cerând cu dibăcie sprijinul și sucursul altor persoane marinimoase. Așa de exemplu la anul 1863 în o călătorie de 3 săpt. prin Brașov, Săcele etc. a colectat 135 fl. Tot în acel an a colectat din Rășinar 30 fl. De acolo venind în Sibiiu a primit și din mânile fericitului Șaguna 50 fl., încât, spre bucuria tuturor, a sosit între ai săi cu o sumă frumoasă, la care în loc de a-și trage remunerațiune pentru osteneală a mai adaus și din punga proprie 20 fl. Din banii aceștia a cumpărat o grădină pentru biserică, ear cu restul a alergat în Alțina de a cumpărat o biserică de lemn, pe care asemenea cu greutate o a transportat și așezat pe locul cumpărat.

Indată după acestea a alergat din nou la Sibiiu, unde prin purtarea sa a câștigat simpatia generalului conte Carol de Montenuovo care a donat numitei biserici un clopot în preț de 150 fl. La anul 1864 și anii următori a plecat earăș la drum colectând sume frumoase, încât în scurt timp biserica a fost provăzută cu toate celea de trebuință

Dibăcia spiritului său luminat să poate vedea și de acolo, că în anul 1894/5 cu ocasiunea comasării hotarului a cerut puțină porțiune canonică pe care tot dânsul o a câștigat-o dela comuna politică cu proces și cu spesele sale, — pe o luncă aproape de comună, într'un loc morăștinos, clasificat aproape neproductiv. Dar îndată ce o a primit în posesiune, a săpat șanțuri largi și afunde, încât în primul an s'a făcut cânepă și ovăs, acolo unde era morăștina mai mare, cum n'a crescut în alt loc pe teritoriul hotarului — așa că azi dispune biserica de o porțiune canonică cu mult mai bună ca mai înainte.

După acestea s'a prins de lucru din nou. A adunat materialul de lipsă cu multe greutăți pentru zidirea unei biserici nouă de peatră. Și astăzi să oglindesc razele soarelui în cele două cruci frumoase de pe turn; poporul sărac n'a contribuit cu nici un denar.

Cu ocaziunea sfințirei bisericii celei nouă a promis din ușa altarului, că va dona bisericii un frumos complex de pământ din tabla sa comasată.

Ear acuma, cu ocaziunea jubileului de 70 de ani mi-a descoperit, că *întreaga sa avere o a testat bisericii sale prin act ce se află la notariul public.* Averea e de mai multe mii.

Eată faptele On. D. *Iosif Morar*, care și azi pare că se simțește în primăvara vieții. Toți Românii de bine din comuna noastră, cunoscând faptele acestea să se roage lui D-zeu pentru a mai da Românilor din Hosman atari bărbați.

I. Pampu.

Mai sunt judecători!...

Intr'o foaie din Cluj găsim espuse supărările unui patriot indignat, pentrucă un cetățean de acolo, probabil maghiar, a primit provocare dela *„Dr. Victor Poruțiu. advocat în Cluj“*, să plătească datoria dela *„Economul“*, căci altcum va fi împrocesuat. Advocatul i-a scris *românește* și s'a subscris cu *„toată stima“*. Chestia pentru luminata (prea luminata) minte a patriotului indignat e acum următoarea: Cum poate fi amenințat cu împrocesuare un *cetățean de stat maghiar*, din partea unui *advocat din Cluj*, când orașul Cluj *nu esistă în Ungaria*, decât numai — *Kolozsvár*. Pentrucă dacă ar esista, *ar trebui să fie cedat României.*

Nu ne legăm de cuvintele din urmă, și nu cerem cedarea Clujului în proprietatea României, cu toatecă cu sute de mii de martori am putea dovedi, că orașul *Cluj* esistă cu adevărat în Ungaria, fiind aceasta *traducerea românească a lui Kolozsvár*, ci ne permitem întrebarea, că oare atunci, când respectivul amenințat cu împrocesuare *a luat* împrumutul dela *„Economul“*, institutul de bani representat prin dl advocat Dr. Poruțiu, nu a știut că „Economul“ e *în Cluj,* nu în Kolozsvár? Ori apoi, *Clujul* e admis ca numire de oraș numai când patrioții au trebuință de bani, iar când banii au să fie dați îndărăt, Clujul nu mai esistă, pentrucă ei plătesc (dacă plătesc) numai în — Kolozsvár?...

Ca norocul însă, că mai sunt în Ungaria oameni, cari nu judecă astfel, și anume, judecătorii. Un cas de asemenea natură s'a întâmplat în Buda. O casă de păstrare de acolo înregistrându-și firma a cerut să fie înregistrată și nemțește așa: *„Ofner* bürgerliche Sparcassa“. Comisarul ministerial, încredințat cu supravegherea înregistrărilor de firme, a aflat însă (întocmai ca luminatul patriot din Cluj), că cuvântul *Ofner* nu e admisibil, pentrucă *Ofen nu esistă* în Ungaria, ci numai *Buda.* Deci firma are să sune nemțește: *„Budaer* bürgerliche Sparcassa“. Tribunalul reg. sc. comercial și cambial din Budapesta încă a fost de această părere. Tabla regească însă, din care fac parte oameni cu vederi mai largi, cum se vede, a decretat, că firma are să rămână așa cum au cerut cei interesați, ca să fie înregistrată, pentrucă cuvântul *Ofner* nu e alta decât *traducerea* cuvântului *Buda,* iar traducerea nu se poate face, decât după regulele limbei respective. Cuvântul *„Ofner“* se află în folosință publică, și atâta însemnează cât — Budaer!

Iată deci, că mai sunt judecători în Ungaria. Iar supăratul domn din Cluj însemne-și bine, că și cuvântul Cluj e *traducerea românească a lui Kolozsvár*, traducere, care nu se poate face decât după regulele gramaticale ale limbei românești! E cuvânt, care se află în folosință publică, și nu înseamnă alta decât — Kolozsvár.

Clujanul.

Dela reuniunea femeilor române din Arad.

Reuniunea femeilor române din Arad și provincie a trimis tuturor fruntașilor români următorul călduros apel:

Ne-am întrunit de nou în Reuniune, noi toate femeile române din Arad și provincie, pentru dragele noastre odoare: fetele române și limba română.

Și dupăcum bat inimile și dupăcum glăsuesc statutele: scopul nostru greu și înalt este să adunăm fonduri și să ridicăm de grabă aici în Arad o zidire nouă și potrivită cerințelor moderne, în care să așezăm pe viitor internatul și școala superioară română de fete de aici, să o lărgim și întregim cu școala de menaj și țesut, și cu tot ce este de trebuință și de folos pentru o educație bună, solidă și românească, căci pe o mare întindere de loc, dela Orșova până la Beiuș, școala din Arad este singura școală de fete românească.

In mijlocul valurilor vrășmașe, cari ne împresoară din toate părțile, și aducându-ne aminte de rolul și misiunea sfântă, ce a avut femeia română în viața noastră, cutezăm să zicem, că mai vârtos astăzi nimenea dintre noi nu poate discuta nici necesitatea, și nici importanța fără de margini a acestei instituții, la care ne gândim noi, și credem că nu poate fi suflet de român. care să nu tresară la auzul acestui glas: școală și cultură românească pentru fetele noastre.

Ascultând acest glas al neamului, ne-am pus gând bun să realizăm cât mai de grabă acest plan și pentru aceea în numele acestei instituții culturale-naționale, facem acest apel și cu dragoste rugăm pe toți frații și surorile noastre, bătrâni și tineri, bogați și săraci să contribue cu obolul lor la ridicarea acestui zid, unde să înălțăm un altar pentru limba și cultura femeilor noastre.

Cauza o reclamă, și noi cerem și ne rugăm să dați grabnic și mult, — dar tot cu aceeași inimă vom primi și cea mai mică dăruire.

Vă rugăm totodată să circulați această listă cu acest apel în cerul cunoștințelor D-Voas're, iar sumele subscrise și adunate veți binevoi a le expedia până la 1 Noemvrie 1909, la adresa casierei noastre: Luther tér nr. 1.

Arad, 10 Maiu 1909.

Letiția Oncu m. p.
vice-presidentă.

Iustina Șerban m. p.
casieră.

Sever Bocu m. p.
secretar.

Serate de ale meseriașilor nostri.

Joi, în 29 Aprilie n. 1909, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, și-a ținut a 4-a ședință literară (a 2 a festivă) din a. c. Prezidentul nostru Vic. Tordășianu, bineventează pe distinsul prof. sem. Dr. I. Lupaș, acest neobosit scrutător al trecutului și desinteresat luminător al poporului nostru, pentru dragostea deosebită ce o are pentru clasa noastră de mijloc, dragoste dovedită și prin faptul, că deși ocupat preste măsură, a ținut să ridice nivoul ședinței noastre festive prin conferența sa, chiemată a ne lumina, a ne însufleți pentru prototipul muncei neobosite, pentru fostul nostru prim patron, nemuritorul metropolit Șaguna. In cele din urmă prezidentul nostru aduce la cunoștință faptul îmbucurător, că din fundațiunea „Andronic“ în anul acesta au fost împărtășiți cu stipendii și ajutoare un număr mare de învățăcei meseriași, câțiva sodali și măiestri, cari stau în legătură cu Reuniunea noastră și cărora le pune la inimă să fie harnici și buni în toate privințele, ca ăst mod, vrednici să se arete față de binefăcătorii lor. La fine mulțumește tuturor factorilor, cari au contribuit la buna reușită a convenirei noastre culturale sociale din 17 Aprilie c. și declară ședința deschisă.

Notarul St. Duca cetește procesele verbale ale ședințelor administrative, după care profesorul Dr. I. Lupaș, dupăce ne pune la inimă să luăm și noi meseriașii parte în acest an, pe care îl putem numi „Anul lui Șaguna“, la sărbările, ce se vor ținea din prilejul aniversarului al 100 lea dela nașterea marelui arhiereu, — își desvoaltă conferența sa despre Metropolitul Șaguna și meseriașii români, care în liniamente generale a fost cam următoarea: După o scurtă schițare a organizării clasei industriale în bresle, și dupăce arată câteva din obiceiurile mai caracteristice ale acestor bresle, conferențiarul insistă asupra desvoltării meseriilor la Români, arătând, că în vremile mai vechi, înainte de 1848, Românilor ardeleni nu le era dată posibilitatea să învețe vre-o meserie, fiindcă copii iobagilor nu erau primiți la meserii. Chiar dacă se întâmpla rar de tot să-și însușească careva vre o meserie, era oprit a se ocupa cu ea prin orașele săsești. Citează cazul băiatului de iobaj, Marcu din Călun, care pela 1780 a fost admis să învețe zidăritul, dar breasla zidarilor i-a pus condiția de a nu exercita această meserie decât în comitatele ungurești și în scaunele săcuiești. Episcopii Vasile Moga și Ioan Lemeni au făcut la 1842 arătare la dieta din Cluj contra breslelor săsești, cari nu vreau să primească copii de Români la învățătură. Dar petiția lor a rămas fără rezultat,

După 1848 privilegiile breslelor s'au mai redus; principiul libertății și al concurenței a fost proclamat pe terenul industrial. Șaguna află deci timpul potrivit ca să îndemne țăranii români, prin circulare, în diferite rânduri, a-și da copii la meserii. Conferențiarul citează apoi pasagele mai însemnate din circularele respective și arată ce urmări bune au avut aceste îndemnuri, cum încetul cu încetul se formează și la noi o clasă mijlocie, care începe a se organiza. Arată meritele profesorului Nicolae Cristea pentru înființarea reuniunii meseriașilor din Sibiiu și cum exemplul acesta a fost urmat și în alte părți astfel, încât astăzi sunt peste 20 de reuniuni ale meseriașilor români. Incheie arătând importanța națională a organizării

---

Conul Vasile îi luă mâna și i-o sărută, iar doctorul și coana Profira, dându-se la spatele copilei, începură să plângă.

Doctorul chemă, într'altă odaie, pe coana Profira și-i spuse cu glasul înjumătățit:

— Coană Profiro, trebue să nădăjduim mereu, dar ar fi bine dacă ai îndepărta pe conul Vasile. Eu am să încerc să-l iau mâne dimineață. L-aș lua acum, dar nu-mi vine să-i spun. Azi m'aș trăda.

Și apoi urmă, în șoaptă:

— Până mâne cred că ... cred că n'o să fie nimic....

Coana Profira, înțelese, simți că se îneacă, de abia întrebă:

— Cum, așa degrabă? Domnule, te rog, spune-mi!

Doctorului i se umeziră earăș ochii, o luă de mână și plângând ca după copilul lui, răspunse:

— Da .... degrabă .... prea degrabă.

Coana Profira își duse mânile la piept și le apăsă cu toată puterea, apoi înăbușindu-și durerea, gemu adânc și căzu pe covor. Doctorul o ridică repede în brațe, o puse pe pat și chemă slugile.

După îngrijirile doctorului, coana Profira își veni în cunoștință; dar, mută de durere, nu mai putea scoate nici o vorbă.

Doctorul plecă, iar conu Vasile, întinerit de bucurie, se scoborâ în grădină, pipăind pământul cu bastonul.

Când bătrânul și conul Grigore intrară în odae, coana Profira stetea în genunchi lângă fată.

Când se auziră pașii, copila tresări și întoarse capul spre ușă; conul Vasile începu din prag:

— Uite, am venit cu Grigore să-ți facem gustul, fetița tatii, să te scoatem cu jilțul în grădină, la soare.

Fata răsturnă capul pe spate, ostenită.

Coana Profira se împotrivi:

— Lasă, Vasile, Mariei îi e cam somn.

Dar copila își încordă puterile:

— Nu, mamă, nu mi-i somn, chiar vreau să iau puțin aer.

— Da, nici vorbă, nici vorbă, fetița tatii, răspunse conul Vasile. Ia să vie două slugi, ca să ridice jilțul.

Două femei apucară jilțul, și încet îl scoaseră din odae. Copila răsturnă iarăș capul pe spate și închise ochii. Cu buzele întredeschise, părea un chip de ceară. Coanei Profirei i se păru, că o scoate moartă în sicriu, nu mai putu să rabde, alergă în iatac și isbucni în strigăte de durere.

In această vreme, slugile așezară jilțul lângă o bancă, în soare, îl puseră jos și plecară.

Conul Grigore cu sufletul strâns stetea deoparte. Bătrânul se apropiiă de fata și o sărută pe frunte.

— Ce zi frumoasă, fetița tatii! Florile de salcâm te adorm. Vrei o floare de salcâm? Grigore adu-i o floare.

Degetele fetei nu putură ținea floarea.

— Aerul îți face bine, fetită? întrebă conul Vasile.

Copila șopti:

— E cald... Mi-i bine!

Conul Grigore plecă în jos capul, și se așeză pe celălalt cap al băncii. Steteau așa, câte trei fără să scoată un cuvânt.

Grădina era neclintită, nu se mișca nici o frunză, nici un fir de iarbă. Conul Grigore își șterse ochii și privi spre copilă. Deo-dată tresări, se uită la bătrân, apoi se apropie de jilțul, în care fata cu capul pe un umăr părea că doarme. Ii luă mâna. Se sfârșise. Sufletul sburase.

Conul Grigore simți că o sudoare rece îi umezește părul, gemu ca și când ar fi rănit.

Conul Vasile întoarse repede capul, și vroi să se apropie.

— Ce face fetița tatei?

Dar prietinul cu sufletul împietrit de de groază îngână:

— Nu o atinge.... las'o puțin să se odihnească... a adormit. Conul Vasile, fără să mai scoată o vorbă, fără să o atingă, se plecă spre jilț zimbind.

Dar deodată, cu acea presimțire necunoscută, care veșnic trăiește ca o altă ființă, în noi, să ne șoptească numai adevărul crud și nebănuit, bătrânul se ridică iute, apucă dintr'odată mâna fetei, își lipi obrazul lângă al ei, apoi, un horcăit surd și adânc îi răsună în piept, și, ca fulgerat, se rostogoli, mort, pe nisipul aleii... Conul Grigore nebun de spaimă, alergă să chieme pe cineva.

Iar fața albă, gingașă și liniștită a copilei, părea că nu fusese nici odată însuflețită, părea că fusese întrupată așa numai pentru fericirea ochilor ce o puteau privi; o floare din raiu, peste care se revarsă lumina!

Em. Gârleanu.

Vorbe înțelepte.

Fereștete de omul care-ți spune greșelile altuia, pentrucă el sigur va spune și greșelile tale la alții.

Omul care și-a perdut rușinea, are inimă moartă.

Celui ce-ți face rău, fă-i bine, căci cu binele îl vei birui.

economice, care trebue să purceadă din principiul: „Unul pentru toţi şi toţi pentru unul“.

Vii şi nesfârşite aplause au fost răsplata distinsului nostru conferenţiar pentru frumoasa şi instructiva prelegere.

Intre ceialalţi debutanţi ai seratei, s'au distins dşoara Mărioara Avrigean, cu o frumoasă declamaţiune; sodalul pantofar A. Bozo, predând câteva anecdote de Speranţă, cu cari a produs multă veselie; sodalul cismar Alexandru Baciu (fiul măestrului cismar I. Baciu) recitând cu însufleţire poezia „Mărirea strămoşilor“ şi dl I. Miga, sodal pantofar, predând cu mult simţ poezia „Spre ideal“.

Intre cei prezenţi s'au sortat, ca de regulă 15 broşurele folositoare, iar prezidentul Tordăşianu, aducând vii mulţumiri dlui Dr. Lupaş pentru ostenelele puse în serviciul clasei noastre de mijloc, declară şedinţa încheiată şi invită la şedinţa de Joi (27 Maiu n.), la care vom avea fericirea să ascultăm pe veselul prietin al meseriaşilor noştri, pe dl Ermil Borcia.

„Cu noi este Dzeu“.

NOUTĂŢI.

La fondul cultural arhidiecesan a contribuit domnul advocat Dr. *Lucian Borcia* cu suma de douăsute coroane.

*

Aniversarea luptei dela Aspern. Despre sărbările militare, aranjate în Sibiiu, din prilejul împlinirii centenarului, de când armata austriacă, sub conducerea Arhiducelui Carol a bătut pe Napoleon la Aspern, aducem raport amănunţit din lipsă de loc în numărul viitor.

*

Dela „Academia Română“. Vineri „Academia Română“ a ţinut şedinţă publică, în localurile ei din Bucureşti. Şedinţa s'a început la orele 2 d. a. S'au făcut următoarele comunicări: Dl *I. C. Negruzzi*: Despre „Inceputurile literare ale lui Constantin Negruzzi“. Dl *At. M. Marienescu*: Despre „Negru-Vodă şi epoca lui“. Dl *M. C. Şuţu*, membru corespondent: Despre „Originile asiro-chaldeene ale greutăţilor romane“.

*

† **Dr. Lohmayer**, profesor universitar în Königsberg, a decedat în etate de 76 ani. A fost cel mai bun cunoscător al istoriei Prusiei de demult, şi era om însemnat şi prin aceea, că era fără mâni. Aşa a fost născut. Un băiat îl însoţea totdeauna, pentru a-i deschide uşile şi a-i desbrăca paltonul ori pardesiul. Când cetea, întorcea foile cărţii cu gura, şi scria cu condeiul ţinut între dinţi.

*

Recepţiunea solemnă a noilor membri ai Academiei române se va face în săptămâna aceasta. Mai întâiu va avea loc primirea dlui *Nic. Gane*, căruia i va răspunde dl Iac. Negruzzi. In şedinţa următoare va fi primirea dlui *D. Zamfirescu*, la al cărui discurs va răspunde dl T. Maiorescu. Recepţiunea dlui *A. Bârseanu* a fost amânată pentru sesiunea viitoare.

*

Osândit. Ziarul slovăcesc „*Slovensky Tyzdennik*“, ce apare în Budapesta a fost improcesuat pentru un articol sub titlul „Mincinoşi“, apărut în Decemvrie trecut. La desbaterea ţinută în săptămâna trecută curtea cu juraţi din capitală a găsit de vinovat pe acuzatul *Iosif Kvs'ra*, calfă de zidar, care a recunoscut, că el a scris articolul încriminat. Tribunalul l-a osândit la 3 luni temniţă de stat şi 1200 cor. amendă.

*

Serbarea zilei de 3 Mai. Societatea „Viitorul“ din Bucureşti a muncitorilor români ardeleni, în ţară, a organizat o frumoasă serbare în amintirea zilei de 3 Mai. Serbarea s'a ţinut la Eforie, sub patronajul dnilor G. Coşbuc şi C. Mille. Publicistul I. U. Soricu a arătat, în cuvântarea sa ocazională, ce însemnătate are ziua aceasta pentru românism, şi ce idei au condus generaţia dela 1848. Un elev al conservatorului, dl Dordea, a recitat balada „Blăstemul cântăreţului“. Au urmat apoi diferite cântece şi dansuri naţionale. — Au mai sărbătorit ziua aceasta societatea „Miron Costin“, soc. „Carpaţii“, o parte din tinerimea universitară din Bucureşti, soc. muzicală „Doina“, din Turnu-Severin. — Studenţimea şi colonia română din Viena iarăş a serbat cu însufleţire ziua memorabilă.

*

Reuniunea germană de cântări a Saşilor din Braşov îşi va serba la Rosalii jubileul de 50 de ani printr'o serie de serbări muzicale. Număroase societăţi muzicale îşi vor da concursul, sau vor fi reprezentate prin delegaţi. Reuniunea română de cântări din Braşov asemenea va fi reprezentată prin o delegaţie a comitetului. Din Sibiiu şi-a anunţat participarea „Hermania“ şi reuniunea „Männergesang“.

*

Premiile Academiei. In sesiunea aceasta este de acordat *marele premiu Nasturel*, de 12 000 lei, la care şi-a prezentat o lucrare şi poetul *A. Vlahuţă*, cu titlul „Din trecutul nostru“, şi se zice că va avea sorţi de izbândă. La premiile pentru lucrări publicate s'au înaintat şi câteva scrieri din ţările de dincoace de munţi: dnii *Dr. V. Suciu* şi-a înaintat „Teologia dogmatică“ la premiul Eliade-Rădulescu de 5000 lei, şi *Nic. Pop*, „Sădirea şi cultivarea viei“. Asemenea din Bucovina două scrieri la acelaş premiu. La *marele* premiu Nasturel, de 12 mii de lei, au intrat (probabil mai mult în urma unei desorientări asupra concursurilor de premii) între altele şi două lucrări dela noi: *Schiţa monografică a Sălagiului*, Şimleu 1908. şi *Sentinela cântărilor bisericeşti române*, Timişoara, 1908. Ne aducem aminte, din acest incident, de părintele *Bontilă* şi de alţii... cari au ţintit la acelaş premiu. Păcat, că dnii autori nu citesc nici concursurile premiilor, nici dările de seamă făcute de Academie asupra cărţilor întrate la concursuri.

*

Semnele vremii. Un preot catolic din comitatul Aradului a făcut arătare la procuratură în contra învăţătoriului din comuna sa, pentru faptul, că dădea elevilor din şcoală educaţie *contrară religiunei*. Invăţătorul a fost însă achitat. O să mai facă el acum proces preotului, pentru calomnie.

*

Sfinţirea unui monument în Bucovina. Sâmbătă să va sfinţi monumentul ridicat de preoţimea română ortodoxă din Bucovina deasupra mormântului regretatului prof. Dr. Vasile Găina. Monumentul, care constă dintr'un obelisc de granit şi poartă afară de chipul răposatului în relief de bronz, şi o cruce cu ramuri de laur tot în bronz se află în cimiterul din Cernăuţ. La sărbare sunt învitaţi români de pretutindenea.

*

Desp. Agnita al „Asociaţiunii“ va ţinea a treia zi de Rusalii o întrunire culturală în comuna Săsăuş, la care se învită toţi membrii şi binevoitorii despărţământului.

*

Dr. A. Crăciunescu — iarna în Abbazia — reîntorcându se din călătoria de studii va continua în decursul sezonului de vară (Mai—Septemvrie) praxa medicală în *Băile Erculane* l. Mehadia.

*

Confraţii din Ardeal. Suntem rugaţi să publicăm următoarele: Subsemnatul doctor în drept dela facultatea din Paris, pe punctul de a pune sub presă „*Anuarul Baroului*“ ediţia II-a, m'am hotărât să consacru o parte, în această lucrare statistică şi publicaţie de auto biografii, confraţilor români de peste hotare. In consecinţă, cei cari doresc se figureze în viitoarea carte (cu nume, adresă, decoraţiuni, titlu academic, scrieri produse, funcţiuni ocupate, etc.) n'au decât să-mi trimeată (prin mandat postal) cinci lei *drept orice taxă* şi vor primi *(franco)* un exemplar din I-a ediţie, în care vor găsi la pag. XVII buletinu'-model gata să fie complectat şi înapoiat. Ca să pot introduce inovaţiunea proectată, am nevoe de concursul şi adesiunea unui număr mai însemnat de colegi. — Rezultatul ce urmăresc este, înainte de toate, să ne cunoaştem între noi. *Petre Ghiăcioiu*, advocat Craiova (România) P. S. Ziarele române din Austro-Ungaria sunt rugate să reproducă rândurile de mai sus.

*

Studenţi bulgari. Sâmbăta în 22 Maiu au sosit în Bucureşti 150 de studenţi bulgari. La Giurgiu au fost primiţi de o delegaţiune a studenţilor români. Duminecă studenţii bulgari au asistat în corpore la serviciul divin dela Mitropolie, după amiazi au vizitat capitala şi diferitele instituţii. Astăzi Luni vor asista la matineul societăţii „Carmen“ în sala Ateneului; iar după amiezi vor cerceta diferite fabrici din jurul capitalei; sara va fi festival în sala teatrului naţional. Marţi vor pleca la Sinaia cu tren special, şi se vor întoarce d. a. la Bucureşti, de unde vor trece la Giurgiu, şi apoi în Bulgaria.

*

Hymen. Emilia *Bena* şi Zaharie *Tătar* îşi anunţă celebrarea cununiei lor religioase, care va avea loc Luni — a doua zi de Rosalii — în 31 Maiu 1909 st. n. la 4 ore p. m. în biserica gr. or. din Pianul inferior.

*

Pentru cămătărie. Preotul Ilie Budugan, dintr'o comună a diecezei aradane, a fost condamnat la 1500 cor. (şi nu 15 mii cum li s'a depeşat ziarelor din România) pentru că a luat dela mai mulţi oameni pentru împrumuturi 12—16 procente camătă. In contra sentenţei s'a făcut recurs la tablă.

*

Incendiu. Un mare incendiu a distrus clădirea economatului căilor ferate de lângă gara Filaret din Bucureşti, împreună cu materialele ce se găseau în clădire. Pagubele se evaluează la 1 milion şi jumătate de lei.

*

Asentări. Dintre 773 de feciori din cercul Devei, câţi s'au presentat în zilele trecute la asentare, s'au găsit abea 107 capabili d'a purta arma împărătească. Pricina acestui slab resultat ar fi alcoolismul şi sărăcia.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunei meseriaşilor români din Sibiiu, din prilegiul botezului nou născutei Elena N. Mohan, s'au făcut următoarele daruri: dşoara Elisaveta Vlad, învăţătoare şi George Turcu, ca naşi 1 cor. 50 bani; Zach. Dragomir şi soţia ca unchi, 2 cor.; Nicolae Mohan, sodal zidar şi soţia Maria, ca părinţi, 1 cor; Vasile Tăuşan, sod. pantof. şi soţia, Maria Mohan, bunică, câte 20 bani; Mărioara, Aurelia, Lucreţia şi Ionel, ca surori şi fraţi, câte 10 bani; Ioan Imbăruş, exped. „Foaiei Pop.“ şi soţia Maria, moaşe, câte 20 bani. In total cor. 5·70. La acelaş fond a mai dăruit: Octavian Veştemian, înv. tip. 50 bani şi Vasile Florea, înv. croitor (originar din Cunţa), 90 bani.

*

On. cetitori le atragem atenţiunea asupra anunţului Institutului de bolnavi Előpatak.

*

Teatru în Zlatna. Corpul învăţătoresc al şcoalei rom. gr.-or din Zlatna învită la producţiunea teatrală ce aranjază cu elevii şcoalei în folosul bibliotecei şcolare şi ajutorarea elevilor săraci cu cărţi, Marţi, în 19 Maiu v. (a treia zi de Rusalii) în pavilonul hotelului „Glück Auf“, cu ocaziunea conferenţelor preoţeşti. Inceputul la orele 8 seara.

*

Maial în Abrud. Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat şi jur, invită la maialul ce-l va aranja Luni în 31 Maiu st. n. a doua zi de Rusalii 1909 în grădina dlui „Incze“ din Abrud. Preţul de întrare: de persoană 1 cor., de familie 2 cor. Inceputul la 3 ore d. a. Venitul este destinat în favorul şcolii Reuniunii.

Cărţi şi reviste.

„Vatra Şcolară“, revistă pedagogică, redactor Dr. P. *Şpan*, a apărut nr. 4 din Maiu 1909 cu următorul cuprins: Inceputul formării caracterului în şcoală, de Dr. P. Şpan. Doina şi şcoala poporală, de N. Bembea. Şcoala şi viaţa, de R. Prişcu. La situaţia şcolilor noastre, de I. L. Din viaţa şcolară, de I. Stanca. Dări de seamă de ps. Informaţiuni. Notiţe bibliografice. Abonament 6 cor. pe an. Administraţia: Sibiiu, str. Măcelarilor nr. 24.

*

Dreptul de alegător comunal, *de Dr. Romul Boilă*, advocat, Diciosânmărtin, 1909. O broşură de 103 pp. Preţul 80 fil. Cuprinde toate dispoziţiunile legale şi praxa judecătorească, ce se refere la dreptul de alegător comunal, la organisaţia representanţei comunale şi alegerea antistiei comunale. Se recomandă îndeosebi preoţilor şi învăţătorilor.

*

Centenarul lui Edgar Poë. Pentru a sărbători centenarul marelui scriitor american Edgar Poë, „*Biblioteca pentru toţi*“ a dat la lumină un volum de *Povestiri extraordinare*, Nr. 451, alese dintre cele mai caracteristice ale celebrului scriitor. Traducerea a fost săvârşită de dl Iosif Schiopul. Povestirile din volum: „Inima trădătoare“, Scrisoarea furată“ şi „Wiliam Wilson“ sunt chintesenţa operei aşa de curioase, de paradoxale, de fantastice a acestui scriitor, socotit ca unul din cei mai mari reprezentanţi ai artei romantice. Preţul volumului 30 bani. A se cere gratis la librăria editoare Leon Alcalay, Bucureşti, catalogul complect al acestei Biblioteci pentru toţi.

*

„Biserica ort. română“, revistă eclesiastică a sfântului sinod al bisericii autocefale ort. române, a apărut nr. 1 pe Aprilie cu următoarele materii: Carte Pastorală a I. P. S. Mitrop.-Primat. Carte Pastorală a I. P. S. Metropolit al Moldovei şi Sucevei. Alegerea, investirea şi instalarea noilor episcopi. Continuarea esplicării Psalm. 50. Credinţa în popor. Păstorul de suflete să fie cucernic. Necesitatea morţii de cruce a Mântuitorului. Datoriile omului către sine însuşi. Hrisostom ca orator. O scrisoare. O carte samariteană a lui Iosua. Discurs ocasional. Acte oficiale. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Necrolog. Donaţiuni. Abonament: 12 lei pe an, pentru străinătate. Tipografia cărţilor bisericeşti, Bucureşti.

*

Raport general despre activitatea comitetului „Reuniunii sodalilor români din Cluj“ în cursul anului 1908. Cluj, tip. „Carmen“ 1909. O broşură de 31 pp. Reuniunea aceasta esistă din anul 1874, după cum se vede din raportul de faţă, activitatea ei trecută în timp de 36 de ani a fost cu toate acestea mai puţin decât modestă, şi abia acum în timpul din urmă a revenit la un drum sănătos şi cinstit. Dacă reuniunea şi comitetul ei va stărui în drumul acesta, va avea toată simpatia şi sprijinul publicului român şi al presei noastre.

*

Revista pentru istorie, arheologie şi filologie, organ al Societăţii istorice române, volumul X, pe trimestrul Ianuarie, Februarie, Martie 1909, a apărut în Bucureşti, cu următoriul cuprins: General Năsturel V. G. Originea boerilor Năstureli. Tanoviceanu I. Inceputurile ceasornicăriei în Moldova. Filitti C. I. Jurnale inădite ale obşteştei extraordinare adunări de revizie a Regulamentului organic al Moldovei. Dumitrescu T. Al. Legăturile de vasalitate dintre principatele române şi imperiul otoman. Bobescu B. I. Curtea domnească, garda domnească, şi ridicarea la rangurile boereşti înainte de regulamentul organic. Peretz I. Chromatica lui Daniil Panovski. Stoicu Emil: Note şi impresiuni cu privire la Ţara Lytirei. Economul Antonovici I. Un manuscris din mănăstirea Pangaraţi, judeţul Neamtului. Tocilescu G. Gr. Despre monumentele dela Adamklissi şi diferite păreri asupra originei lor. Nicolaescu Stoica, Documente istorice cu privire la Radul vodă dela Afumaţi. Popescu Spiridon, Contribuţiuni la studiul istoriei şi al artei naţionale. Ionescu Gh. Tipografia dela episcopia Buzeului. Reviste şi ziare. Protopopescu Argeş C. Tabloul lucrărilor societăţii. Abonamentul pentru noi 35 lei la an. Membrii societăţii istorice române primesc revista gratuit. Directorul revistei *Grigore G. Tocilescu*, membru al „Academiei Române“.

*

Candela, foaie bis.-lit., redactată de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, a apărut nr. 5 din Mai 1909 cu următorul cuprins: Viaţa şi activitatea s. apostol Pavel, de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia de Dr. O Isopescul. Virtutea creştină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocazionale de R. Bărgăuan. Text rusesc. Comunicări. Cronică. Bibliografie. Abon.: 8 cor. pe an. Administr.: Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, strada cherescul 7.

*

Extras (în l. română) din al 6-lea raport anual, publicat de Banca centrală a casselor de păstrare boeme în Praga (Sporobanka). Institutul acesta numără şi 31 de acţionari români, cu 375 de acţii, şi stă în legătură cu majoritatea institutelor de bani din monarhia întreagă.

Act de recunoştinţă.

Onorabila direcţiune a Institutului de credit şi economii „Albina“ a binevoit a ne vota din cvota de binefacere, pusă la dispoziţia sa, un ajutor de cor. 200 în favorul fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriaşilor noştri.

In numele acestora exprimăm onorabilei direcţiuni, pentru acest valoros sprijin, oferit clasei noastre de mijloc, cea mai profundă mulţămită.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români“ din Sibiiu.

Vic. Tordăşianu — prezident.
Stefan Duca — notar.

Poşta redacţiei.

Glas către colegi. Se va publica în numărul viitor.

Dlui I. S. în L. Nu ne putem pronunţa, decât numai dupăce cetim *întreg* manuscriptul. Trimite deci şi restul.

Nr. $\frac{1259.}{91\ \text{şc.}}$ 1909. [158] 3—3

CONCURS

Din partea Consistorului gr.-ort. român din Oradea-mare, pentru postul de catichet gr.-or. român la gimnaziul superior din **Beiuş** împreunat cu postul de rector al internatului diecezan de acolo, — se publică concurs.

Beneficiul împreunat cu acest post este: locuinţă şi proviziune întreagă în internat, şi 1600 (una mie şase sute) coroane în bani, plătiţi în rate lunare anticipative.

Ceice vor recurge pentru această funcţiune, vor avea să dovedească că:

a) sunt ort. români şi aparţin ierarhiei metropolitane din Ungaria şi Transilvania;

b) că au testimoniu de maturitate şi cualificaţiune pentru parohii de clasa I.

c) că în serviciile anterioare au dovedit sârguinţă şi purtare bună.

d) că este necăsătorit.

Se observă că alesul catichet-rector amăsurat prescriselor §-lui 6, din Regulamentul pentru administrarea internatului are să locuiască permanent în internat.

Recursele vor fi a se prezenta la acest consistor, până inclusive în ziua de 1/14 Iunie a. c.

Oradea-mare, 28 Aprilie (11 Maiu) 1909 din şedinţa senatului şcolar.

Vasile Mangra
vicar episcopesc.

Nr. 233/909. [161] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Tisa** din protopresbiteratul Dobra, devenită vacantă prin penzionarea parohului Sofroniu Olariu, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta cererile instruite conform prescriselor legei subsemnatului oficiu, în terminul anunţat, având în acest timp a să prezenta alegătorilor spre a cânta, cuvânta şi eventual celebra.

Dobra, la 5 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în înţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopr.

Nr. 153/1909. [157] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învăţător la şcoala confesională gr. ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 cor. — 600 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul şcoalei, 50 coroane relut de lemne şi 20 cor. echivalent pentru grădină.

Dela învăţătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe şi locul de cantor şi ca atare, când nu e ocupat cu şcoala sau cu corul în Dumineci şi sărbători e dator a conduce regulat şi cântările din strană, având a cânta cu elevii şi răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computâ începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 27 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 221. [154] 3—3

Concurs.

Pe baza decisului consistorial din 18 Noemvrie 1908 Nr. 12899 B. pentru instituirea unui capelan, cu drept de succesiune lângă neputinciosul paroh Ioachim Cărpinişan, în parohia de clasa II din **Câlnic**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sunt toate venitele preoţeşti din parohie, rămânând parohului numai întregirea dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până inclusive 8 zile înainte de alegere, a se prezenta poporului în biserică, spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 1 Mai 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopr.

Nr. 220. [153] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător în comuna **Sebeşel**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

Salar 1000 cor., din care 900 cor. şi cuincuenaliile din ajutor dela stat.

Cuartir şi grădină în natură.

Invăţătorul ales va avea să conducă în Dumineci şi sărbători copiii la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie, a cultiva grădina de pomărit şi a instrua în şcoala de repetiţie, acomodându-se dispoziţiilor comitetului parohial.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul sus indicat, oficiului protopresbiteral subsemnat şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sebeş, 1 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Atenţie!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici mari, am fost însărcinat a vinde un mare cuant de ghete, cu mult sub preţul de fabricare. Vând deci oricui 2 părechi ghete cu şinor pentru domni şi 2 pentru dame, din piele brune sau negre, galoşate, cu talpă durabilă de piele, foarte elegante, cel mai nou fason. Mărime după Nr. Toate 4 părechile costă numai K 7. Trimitere prin ramburs.

S. HOROWITZ, export de ghete,
Krakau, Ditta 57/Z.

Schimbul e permis sau retournarea banilor.
(131) 5—5

Pentru examene.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura:

Cărţi potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăţi 1·20.
Cerneală: 1 litră 1·40, ½ litră 70.
Peniţe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)
[150] 4—

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sămânţă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 8—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

De vânzare.

O casă mijlocie pe Pământul mic (Kleine Erde) şi **bicicletă** penrru domni.

Adresa la administraţia acestei foi. (160) 2—3

Baia de cură

Előpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, intreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Előpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca beutură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Előpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.
(162) 1—6

Cu prospecte serveste direcţiunea gratuit.

Important de luat în seamă!!!

In timpul de faţă când fiecare om are de luptat în felul său, e datorinţa tuturora a cruţă în toată privinţa.

☞ O cruţare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine şi pentru familie să şi-o cumpăre dela mine. ☜

Fiecăruia i-e dată ocazia de aşi îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de faţă am un depozit deosebit de mare şi de bine asortat în

Confecţiune de Domni şi Dame precum şi cel mai mare asortiment în

Îmbrăcăminte pentru băieţi şi costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atenţiune on. mei muşterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai ţin lucruri speciale după măsură confecţionate numai din stofe bune, în executare cu gust şi de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurenţa nu numai în preţuri ieftine, ci garantez pentru potriveală perfectă şi croială elegantă.

Inlocueşte pe deplin orice altă comandă după măsură. De declaraţiunile şi asigurările mele în privinţa aceasta se poate convinge fiecare cumpărând şi cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganţa şi trăinicia lor, ci şi prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, preţuri moderate, cu bani gata şi pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 9—10

ES. SAMU

Mediaş. — Confecţiune pentru domni şi dame. — **Mediaş.**

☞ Garantează pentru potriveala perfectă şi croială bună. ☜

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.
(103) 7—52

Redactor responsabil Teodor V. Păsăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane,

Nr. 52 Sibiiu, Joi 14/27 Maiu 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil., rândul cu litere garmond.

„Să ne câştigăm amici!“

I.

Sunt momente, în cari compatrioţii nostri Maghiari, favorizaţi de soarte în mod atât de abundent, recunosc totuşi, că situaţia pentru ei nu e tocmai splendidă, că puterea lor nu e aşa de mare, ca să le poată face toate după voia şi planurile lor, şi că simpatiile de cari se bucură în faţa celoralalte popoare din Europa nu sunt tocmai de invidiat, ba că ele lipsesc chiar cu desăvârşire.

Un articol îndoioşător a scris nu de mult pe tema aceasta organul imperialiştilor maghiari, ziarul „Budapesti Hirlap“, în coloanele căruia se făcuseră odată mari planuri cu privire la întemeierea unuì mare imperiu maghiar, cu estindere până departe în Orient. Se plânge acum amar ziarul acesta, că Maghiarii nu au amici adevăraţi nici unde pe lume, nici în apropiere, nici în depărtare. N'au popoare înrudite, cu vază şi cu trecere, pe al căror ajutor s'ar putea răzima în vreme de primejdie, cum au alte neamuri, ci stau singuri în lume, cu pecetea rassei mongole pe frunte, ceeace înseamnă, că Maghiarii formează un element neaccesibil pentru cultură, pentru lăţirea şi desvoltarea culturei, deci nu e de tolerat între popoarele Europei, alcătuitoare de stat. Părerea celor mai multe popoare din Europa e aceea, că poporul maghiar, ca popor de origine mongolă, nu are drept de esistenţă în societatea celoralalte popoare!

Şi cum stau Maghiarii cu prietenia popoarelor, cari cu ei împreună formează statul ungar, cu concetăţenii lor de alte limbi? Tot aşa de rău. „Stăm şi aci în faţa duşmanilor. Valahimea priveşte spre România, Slavii de Sud nizuesc să întemeieze un stat propriu al Slavilor de Sud, între Slovaci a prins teren agitaţia venită din Austria, dela Cehi, iar Germanii caută, ca şi din Nemţii noştri să facă duşmani pentru Maghiari. Iar dacă ne aruncăm privirile asupra vecinilor din Austria, cu cari ne aflăm sub un singur domnitor, ne întâlnim cu cea mai neîmpăcată ură. Am putea spune, că elementele austriace, adâncite în frecări naţionaliste, nu credinţa faţă de dinastie le mai ţine împreună, ci *ura faţă de Maghiari;* şi dacă simulează credinţă faţă de dinastie, e numai pentruca *să câştige şi dinastia pentru ura faţă de Maghiari*“...

Aşa se tângueşte scriitoriul articolului despre care e vorba, şi să mai plânge, că *nici casa regală nu e amică Maghiarilor*, pentrucă nici ea nu vrea să înţeleagă nizuinţele şi aspiraţiunile maghiare! Maghiarii trebue să simţască deci şi antipatia familiei proprii regale, şi se lupte în contra ei, pentrucă *„pe Maghiar nime nu-l înţelege, nime nu-l iubeşte, ci fiecare îi este contrar, iar razim nu are Maghiarul nici unde!*“..

Stând astfel lucrurile, ce ar fi de făcut? Ne spune scriitoriul articolului dupăcum urmează:

„.. Fiindcă deci stăm isolaţi, în mijlocul rasselor şi popoarelor duşmane, şi fiindcă nu avem decât numai amici prefăcuţi, (înţelege cumva — Evreii?) de astăzi pe mâne, dar amici adevăraţi nu avem, — în interesul viitoriului nostru nu putem să ne răzimăm decât numai pe noi înşine, şi nu ne putem încrede în nime. Pentruca aceasta mică naţiune să se poată conserva, să-şi poată apăra esistenţa de stat, să-şi poată desvolta cultura şi particularităţile ei naţionale, trebue se nizuiască se fie *mai nobilă, mai morală, mai inteligentă, mai deşteaptă decât celelalte*, societatea ei se fie mai compactă, mai disciplinată, şi ca *ideea de stat maghiar să stăpânească şi în viaţa particulară pe fiecare Maghiar*“....

Asta e soluţia, asta e învăţătura, pe care o dă scriitoriul articolului conaţionalilor sei, pentruca urmând poveţelor sale, să facă să se poată realiza cândva idealul cu imperiul maghiar, în ciuda faptului, că Maghiarii nu au pe nime în lumea aceasta, care să-i onoreze cu prietenia, ori cu simpatia, de care se bucură, în măsură mai mare ori mai mică, fiecare dintre popoarele celelalte ale Europei. Ne vom permite să analizăm, din punctul nostru de vedere, aceste propuneri patriotice, însă în numărul viitor.

Lupta dela Aspern.

Vineri, în 21 Maiu, s'au împlinit o sută de ani, de când la Aspern, nu departe de Viena, trupele austriace au bătut sub conducerea Arhiducelui *Carol* pe temutul *Napoleon*, care până atunci nu fusese învins de nimenea, în multele răsboaie purtate de el. Amintirea acestei victorii a fost sărbătorită cu mare pompă, la faţa locului, unde a decurs lupta însemnată, şi pretutindenea în monarhie, unde se află miliţie. Pentrucă sărbarea a fost de caracter curat militar. S'a sărbat amintirea evenimentului şi în Sibiiu, cu mare solemnitate, iar la faţa locului, în *Aspern*, sărbările au decurs în presenţa Maiestăţii Sale Monarhului nostru, a Moştenitorului de tron Francisc Ferdinand, a tuturor comandanţilor de corpuri de armată din întreaga monarhie, 15 la număr, a altor dignitari, civili şi militari, şi a delegaţilor trupelor, cari au luat parte activă la lupta dela Aspern. Intre acestea din urmă sunt unele din Ardeal, al căror contingent îl dau Românii, ca regimentul 31 de infanterie din Sibiiu, regimentul 51 din Cluj, şi altele.

La Aspern sărbarea s'a început Vineri la orele 10. Afară de Maiestatea Sa şi de Moştenitorul de tron se aflau de faţă toţi membrii casei domnitoare. Maiestatea Sa a fost primit cu imnul „*Doamne ţine şi protege*“, apoi a fost condus în şatra ridicată anume pe seama Maiestăţii Sale.

S'a început imediat celebrarea misei campestre, de cătră episcopul titular romano-catolic *Dr. Marschall.* Corul a intonat apoi o cântare, iar Maiestatea Sa a ţinut revistă asupra trupelor. S'a dus în urmă la monumentul ridicat întru amintirea luptei, acolo unde a fost dată lupta, şi a depus pe monument o cunună frumoasă. Aci l-a întimpinat Dr. *Lueger*, primarul Vienei, care l-a bineventat, şi făcând istoricul zilei însemnate dela Aspern, l-a asigurat de iubirea şi credinţa poporului întreg din monarhie. Maiestatea Sa a răspuns în cuvinte alese, mulţămind pentru felul cum să sărbează această zi însemnată în istoria monarhiei austro-ungare, şi implorând darul de sus asupra popoarelor sale.

Au fost depuse şi alte multe coroane pe monument. De aci Maiestatea Sa a mers cu întreaga suită la locul unde se ridică un alt monument mare întru eternisarea luptei dela Aspern, la al cărui fundament s'a pus tocmai atunci piatra fundamentală. Maiestatea Sa a stat în cort până ce episcopul militar Dr. *Belopototzki* a făcut sfinţirea apei, iar după terminarea ceremoniei religioase, Moştenitorul de tron Arhiducele Francisc Ferdinand a rostit o frumoasă cuvântare Maiestăţii Sale, la care Maiestatea Sa a răspuns în termini foarte frumoşi, şi în urmă s'a apropiat de piatra fundamentală şi a lovit în ea de trei ori cu ciocanul. In momentul acesta s'au tras salve de puşti şi de tunuri, şi s'a cântat o cântare ocasională, cu acompaniamentul muzicei militare. Maiestatea Sa a lăsat apoi să i fie presentaţi membrii comitetului încredinţat cu ridicarea noului monument, în urmă a plecat cu trenul îndărăt la Viena. Arhiducele Francisc Ferdinand, Moştenitorul de tron, a întrunit în aceeaşi zi pe toţi ofiţerii superiori, cari au luat parte la sărbările dela Aspern, în număr de 400, în palatul său din Belvedere (Viena) şi s'a întreţinut în mod foarte afabil cu fiecare din ei.

*

Trecem acum la descrierea sărbărilor, cari au avut loc aici în Sibiiu, din prilejul aniversării luptei dela Aspern. Inceputul s'a făcut Vineri dimineaţa cu o tragere festivă la ţântă, pe câmpul de cătră comuna Guşteriţa. La orele şase dimineaţa a mers batalionul al doilea din regimentul de infanterie numărul 31, sub comanda domnului căpitan *Maximilian Wolff*, la locul unde-şi face miliţia exerciţiul în descărcarea puştelor, şi la orele 8 dimineaţa s'a început deja tragerea la ţântă. S'a puşcat cu puştele Mannlicher, sistemul din anul 1895, la depărtări de câte 400 de paşi, şi s'au făcut o miie de descărcături de puşcă. Intre cei mai buni ţântaşi s'au împărţit premii. La orele 10 soldaţii au plecat spre casă şi la orele 11 se aflau în casarma lor.

Vineri după ameazi, dela orele 4 până la orele 6, au avut soldaţii petreceri diferite, la cari au asistat şi domnii ofiţeri, cu multe dame, în frunte cu doamna de *Gaudernack*, soţia comandantului de corp din loc. Pe seama damelor se ridicase un cort, frumos decorat, în curtea casarmei vânătorilor. Un grup de soldaţi de naţionalitate română a jucat cu multă mă-

---

FOIŞOARĂ.

Un anuar bisericesc.

— Administraţiunea Cassei Bisericii, *Anuar 1909*, Bucureşti, tip. cărţilor bisericeşti, 1909. Un vol. de 482 pp. Preţul? —

Anuarul acesta pe 1909 (mai corect ar fi pe 1908) cuprinde date statistice şi istorice privitoare la biserica ortodoxă a României. Este o lucrare migăloasă, dar de mare valoare, ale cărei date, cum ne spune dl *P. Gârboviceanu*, sunt concentrate şi clasificate de dl *N. Rădulescu-Niger*, şeful serviciului personalului din administraţia cassei bisericii.

Dl P. Gârboviceanu, administrator la cassă bisericii, cu câţiva ani mai înainte publicase ceva analog sub titlul „Biserica ortodoxă şi cultele străine“ în regatul român, o lucrare care afară de notele de statistică şi istorie mai cuprindea şi legile şi regulamentele relative la biserică.

Anuarul, apărut acum, conţine mai mult lucruri de statistică. Il vor putea întrebuinţa toţi aceia, cari ar dori să aibă informaţiuni scurte şi exacte asupra *personalului* şi a stării materiale a bisericii ortodoxe din România de astăzi.

Din materialul bogat, cuprins în acest volum, putem aminti bună oară: Parohiile *rurale* în cele opt eparhii ale României au 3393 biserici cu 3250 de parohi (144 vacante). La *fiecare* parohie se spune în notă, dacă bicerica e de zid ori de lemn, când s'a clădit, sau reclădit, sau reparat, în ce stare se află de prezent, şi alte date de interes.

Date de felul acesta găsim apoi şi la parohiile *urbane* cu 366 de biserici, la *filiale*, la *mănăstiri* şi *schituri*.

Este, prin urmare, prea învederat din cifrele acestea, ce se urcă la mai multe mii, că în adevăr s'a cerut mult timp şi multă stăruinţă la compunerea anuarului publicat de cassa bisericii.

Publicaţiunea aceasta ne mai dă şi alte note de însemnătate.

Pentru mulţi din cetitorii ziarului nostru nu va fi de prisos, să alegem şi să arătăm, de pildă, câteva date lămuritoare atât despre cele *opt eparhii* ale ţării româneşti, cât şi, la sfârşit, despre *Sfântul sinod.*

1. Eparhia mitropoliei Ungro-Vlahiei. Aceastâ mitropolie s'a înfiinţat la 1359 sub domnia lui Alexandru Nicolae Basarab, domn al Munteniei. Eparhia are şapte judeţe (districte, sau la noi comitate). Reşedinţa ei este în Bucureşti. *Metropolit al Ungro-Vlahiei, Primat al României* şi *Exarh al Plaiurilor* este I. P. S. Sa Atanasie Mironescu, al 58-lea metropolit în restimpul dela 1359 până astăzi. Fiecare judeţ e administrat de câte un protoiereu sau protopop, cu câte un subprotoiereu ca ajutor.

2. Eparhia Râmnicului Noului-Severin. Această episcopie s'a intemeiat pe la 1500 în timpul lui Radu cel Mare. A fost până aproape de 1848 Metropolie a Severinului. Eparhia are 5 judeţe. Reşedinţa ei este în Râmnicul-Vâlcei.

3. Eparhia Buzăului. Episcopia aceasta s'a întemeiat, după unii, între anii 1496—1508 tot pe timpul lui Radu cel Mare, după îndemnul metropolitului Nifon fost patriarh al Constantinopolului. Se începe a se vorbi de ea numai sub Radu dela Afumaţi, 1522—1529. Eparhia, a cărei reşedinţă este în Buzău, are două judeţe.

4. Eparhia Argeşului. Episcopia aceasta s'a înfiinţat în anul 1793 de Alexandru Moruz Voevod, dându i se judeţele Argeş şi Olt, luate dintr'ale metropoliei Ungro-Vlahiei. Eparhia cuprinde, ca şi la înfiinţare, judeţele Argeş, şi Olt. Reşedinţa o are în curtea de Argeş, unde se află vestitul monument al lui Neagoe Vodă, (zidit în stil bizantin la 1518 şi restaurat în timpul din urmă).

5. Eparhia metropoliei Moldovei şi Sucevei. Metropolia aceasta s'a întemeiat nu cu mult timp în urmă după al doilea descălecat al ţării. Scaunul metropolitan a fost mai întâi în Suceava Bucovinei, şi s'a strămutat în Iaşi odată cu scaunul domnesc, în timpul lui Alexandru Lăpuşneanu la 1564. *Metropolit al Moldovei şi Sucevei* este I. P. S. S. Pimen Georgescu, care este al 78-lea metropolit al eparhiei. Reşedinţa acestei eparhii, compuse din cinci judeţe, este în Iaşi.

6. Eparhia Romanului. Episcopia aceasta e pomenită în hrisoave încă de pe vremea lui Alexandru cel Bun (1407). Cea dintâi menţiune documentară despre un episcop cu scaunul în Roman, oraşul lui Roman Vodă, e din anul 1444. Primul episcop a fost Meletie. Reşedinţa este în oraşul Roman. Are patru judeţe.

7. Eparhia Huşilor. Este o episcopie înfiinţată la 1592 de Ieremia Movilă Voevod. Cel dintâi episcop al ei a fost Ioan. Eparhia cuprinde trei judeţe. Reşedinţa o are în urbea Huşi.

8. Eparhia Dunărei de jos. Eparhia Dunărei de jos a fost întemeiată ca o continuare a fostei eparhii a Metropoliei Proilavei (Brăila), cam pe la 1716. La 1828 s'a desfiinţat ca metropolie, şi la 1864 s'a întemeiat ca episcopie, numită a Dunărei de jos pentru ţinuturile din Basarabia retrocedată, la care s'a alipit Brăila şi Covurluiu. Reşedinţa ei a fost la Ismail, până în anul 1878, când Rusia luând iarăş Basarabia, a fost mutată la *Galaţi*, şi când, în locul ţinuturilor Basarabiei, i s'au dat cele două judeţe ale Dobrogei: Constanţa estrie și grațiositate jocurile naționale „*Călușerul*“ și „*Bătuta*“, cari au fost atât de aplaudate, încât au trebuit să fie bisate. Petrecerea a fost foarte animată.

La orele 8 seara a fost apoi retragere militară, cu musică și cu lampioane. Sâmbătă dimineața la orele 5 musica militară a percurs iarăși stradele principale ale Sibiiului, intonând marșuri diferite, iar 24 bubuituri de tunuri au atras atențiunea publicului sibiian asupra însemnătății zilei.

La orele 7 dimineața trupele în haine de paradă au mers în sunetul musicei pe locul de esercițiu, unde s'a celebrat misa campestră, din partea superiorului campestru *Niedermann* (după dreptate trebuia să o oficieze protopresbiterul *nostru* gr. ort. fiindcă trupele erau în majoritate mare de legea noastră), asistat de alți doi preoți militari. S'au dat salve de pușcă și de tunuri, s'au intonat mai multe imnuri bisericești din partea musicei militare, iar la urmă s'a cântat „*Doamne ține și protege*“. A urmat defilarea trupelor. Inceputul l-a făcut batalionul al doilea din regimentul de infanterie numărul 31, urmând elevii din școala de cadeți, apoi celelalte trupe. La orele 10 parada militară a fost terminată. Defilarea trupelor s'a făcut în fața Escelenției Sale, dlui comandant de divizie *Lahousen*, locțiitorul comandantului de corp, care cum am spus era dus din Sibiiu, la Aspern și la Viena.

La ora unu d. a. s'a dat apoi banchet în salele dela „Impăratul Romanilor“, la care a luat parte întregul corp ofițeresc din Sibiiu, corpul funcționarilor militari, toți preoții militari, și multe persoane de frunte din publicul civil. Musica militară a cântat diferite piese sub decursul banchetului, făcând începutul cu un „*Aspernmarsch*“ ocasional, compus de *Mazalik*. La momentul potrivit, Excelența Sa, domnul general *Lahousen*, a rostit primul toast întru sănătatea Maiestății Sale. A toastat apoi capitanul *Schachermayr*, care aducându-și aminte de faptele eroice ale înaintașilor, a conclus, că nici urmașii nu le vor sta cu nimica îndărăt. Primariul orașului Sibiiu, domnul *Dőrr*, ridică paharul în onoarea regimentului de infanterie numărul 31, care se recrutează din ținuturile acestea. Căpitanul *Mangesius* toastează pentru buna înțelegere dintre civili și militari. Vorbește acum protopresbiterul militar *Pavel Boldea*, care rostește următoarea vorbire: „Soldatul are să fie ordinea personificată, razimul Impăratului, stâlp al tronului, pavăza țării. Și după ce aceasta nu poate să fie ajuns la toți și totdeauna prin însuflețire înflăcărată, prin desvoltarea ambiției, prin pedepsiri ori prin distingeri, — am stat și stau și eu în regiment, ca preot întru ajutor, pentru a arăta coreligionarilor mei starea militară în lumina credinței. Am căutat să-i învăț să cunoască virtuțile militare, să aibă conștiența datorinței, credinței și statorniciei, tocmai pentrucă ideea stării militare isvorește din credință și întreaga funcțiune a soldatului pe credință se basează. Domnilor! Regimentul de infanterie numărul 31 s'a recrutat, se recrutează, și dacă vrea Dumnezeu se va recruta și în viitor în cea mai mare parte dintre Români, *cari în patriotism, în credință față de Impăratul, nu e întrecut de nici unul dintre popoarele monarhiei.* De aceea sper, că *ori unde și ori când ne va chema la luptă Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru*, cei dela regimentul 31, în tocmai ca înaintașii lor la Aspern, *vor ști să lupte cu bărbăție și să învingă.* Stăpânit de această speranță, ridica paharul întru sănătatea cavalerescului corp ofițeresc și a bravilor soldați din regiment. „*Să trăiască*“.

Toastul a fost primit cu aplause și aclamări generale, iar muzica militară a intonat imediat un marș *românesc*. Vorbirea a fost ținută în limba germană, dar încheerea cu „*Să trăiască*“, a fost românească. A vorbit apoi episcopul *Dr. Teutsch*, golind paharul întru sănătatea generalilor prezenți și a absentului comandant de corp *Gaudernack*, apoi preotul reformat *Nagy* (ungurește) întru sănătatea corpului ofițeresc din Sibiiu, și la urmă a mulțămit căpitanul *Schachermayr* tuturor oaspeților pentru participare la serbările aranjate, și la orele 4 a fost ridicată masa.

Glas către colegi!

Lungul svon și via agitație ce a cutrierat presa română dela noi, mai în anii trecuți pentru salarisarea noastră a învățătorilor și-a aflat răsunetul în legea școlară din anul 1907.

Deci isbucnirea unei greve întinse, strigătele desnădăjduite ale unei secte cerșitoare și slugarnice, vaetele nesfârșite ale unor proletari virtuoși, au fost înăbușite și liniștite pe întreagă întindere de țară. Lucrurile toate și-au reluat cursul lor normal, — de altcum nici întrerupt, — fără ca să se observe diferența dintre un trecut istoric cu miseria pe brațe și dintre un viitor atât de darnic în coroane de spini și titluri de martir.

Nici nu se putea altcum. Căci tot ce s'a făcut, a fost un pas al necesității care a adus cu sine o lumină deosebită mai viorie, pentru a ne limpezi „principiul vieții“ de unele păcate, nici decum de a ne înzestra cu mijloace preventive, cari să ne apere și să ne scutească germenele desvoltării noastre....

— Doar tot copacul își are umbra lui! Toate causele își au efectele lor!

O causă a pornit și această mișcare largă de interese purcezând dela o axiomă, pentru a ciopli din servilismul nostru un demon modern, o puternică reacțiune pentru a putea ținea pas cu evoluțiunile culturale ale presentului și viitorului. Și, pentru a nu servi altor factori sau a ne ocupa cu alte daraveri, ci numai cu educațiunea și cultivarea poporului în cel mai larg înțeles al cuvântului.

De aici lărgirea aceasta a dreptului nostru moștean și natural.

Și, dacă într'adevăr s'a inaugurat, ori până în a. 1910 se va inaugura starea noastră mult lăudată, admirată chiar — apoi atunci să nu dăm uitării, să nu ne lăsăm corupți de vițiul indiferentismului, pe care îl sădește comoditatea, să nu uităm, că avem mult de înoit, multe de făcut și de îndreptat, multe lucruri și multe stări, cari ne cer jertfe, ba idealismul nostru întreg fiind ele prea mari ideale ale dorințelor noastre!

*

In present, când calitățile oamenilor se măsoară după greutatea aurului cu funții protecționismului, când bizantinismul își mână valurile murdare și către cele mai întărite fortărețe ale virtuții, nu e mirare dacă un roiu fără matcă, o colonie neorganisată, cum e învățătorimea noastră de acum, se risipește, se desparte de ai săi, pribegind mereu sau aliindu-se undeva.

Un stat bine organisat, guvernat după legile resultate din esperiențele, cugetările și conlucrările generale ale poporului care îl alcătuesc, are un viitor sigur. Pe când un stat cu un organism de formă în curând se va și nimici, căci formalismul este jocul nesfârșit al nimicirii.

De aici urmează în mod natural, că tot ce nu posede un organism adevărat, este ursit să cadă jertfă peirii. Pe un om d. e. îndată ce-l privești, poți observa după organismul lui de are puterea vieții în sine ori nu.

O floare, o colonie de animale sălbatice dovedesc tărie și conservatism prin organismul lor, prin instinctul lor de organisare pentru conservarea lor ca gen, ca unitate colectivă.

Ceice urmăresc cu aplause defectul cel mai mare al presentului: goana nebună după materie, după câștigarea de bani pe ori și ce cale, cu ori și ce mijloace, o singură direcțiune a înavuțirei, și cari privesc cu ochi roșii ca de sânge la lefurile grase — nu au în vedere nici nu s'au cugetat și n'au înțeles, că noi învățătorii, o putere morală cu urmări pentru societate, avem o altă menire, alt rost în viața noastră de apostoli. Cine poate tăgădui faptul, că până acum noi nu am fost niște slujbași săraci? Și dacă nu săraci, totuși rău dotați, așa de rău, că era cu neputință să suporți sarcinile și lipsele vremii. De acum înainte însă lucrul se schimbă. Vom primi și noi mai mult din competințele noastre, și apoi un orizont mai larg și mai senin ni se va deschide în locul celui vechiu, îngust și mai puțin senin.

Dar deodată cu această înoire a sorții se va ivi și o cerință nouă, o trebuință indispensabilă pentru ființa noastră, ca corp didactic, și dacă nu vom face din destul acestei cerințe, nu ni se va justifica dorința după noua stare câștigată? Căci precum ne-au fost isbit de rău lipsele, tot așa am fost și de neorganisați, ba suntem și astăzi tot așa. Dar cu atâta mai dinadins ni se impune o organisare temeinică cu tendența de a ne conserva și a ne apăra contra tuturor tentativelor venite peste noi, acum când stăpânim o stare mai umană.

Căci dacă vom tăcea, suferind loviturile și nedreptățile și vom sta desperați în fața prigonirilor, neutralisați de năsdrăvanul demon al interesului egoistic, — nu peste mult timp vom vedea din slăvitul nostru ideal un ideal fals, vom ajunge a privi cea mai dureroasă și mai îngrozitoare tragedie ce s'a dat cândva pe scena nimicirii popoarelor.

Vom vedea cu ochii cum fiii luminii meniți a călăuzi pașii națiunii mame spre culmile cele mai înalte ale culturii adevărate, se vor întoarce cu candelele și torțele lor contra acestui vultur, arzându-i aripile uriașe și tăindu-i sborul gigantic ca să-l nămolească pentru o eternitate spre nespusa durere a acelora, cari țin la mama lor...

Cine ar fi în stare să triumfeze pe ruinele neamului său, ca un Mariu pe ruinele Carthaginei!?...

*

Deci conservatism înainte de toate! Conservatism prin organisare, prin asociare, prin propagarea idealelor mărețe și mai presus de toate conservatism prin jertfe!

Nu peste multă vreme se vor ținea conferențele noastre întârziate, unde ni se impune prin logica lucrurilor a ne declara solidar pentru organisarea noastră, espusă mai nainte de colegul Bedeleanu în coloanele acestui ziar.

Acolo să stabilim în ce condițiuni s'ar putea realisa „uniunea învățătorilor din patrie, fie după confesiune, fie fără deosebire de confesiune“. Căci dacă noua lege școlară ni-a dat o altă soarte mai omenoasă, noi în puterea acestei stări stăpânind focul adevărat al iubirii de neam și puterea unui ideal trebue — datorința ni-o cere — să începem alcătuirea unei stări pentru menținerea unității reale a caracterului nostru.

Deci având în vedere starea noastră, văzându-ne isolați și abătuți ca o turmă fără energie de caracter, rog pe stimații colegi în numele idealului nostru să primească în programul conferențelor punctul: Uniunea înv. români din patrie, spre desbatere generală.

Să nu uităm, că muncim în brazda sufletului a celei mai gingașe alcătuiri divine și trebue să dovedim putere de viață, conservatism prin organisarea noastră a tuturora. Să arătăm că: Non semper, qui oculos clausos habent, dormitant.

Invățătorul *I. Bura.*

și Tulcea. Eparhia cuprinde astăzi patru județe.

Privitor la „*Sfântul Sinod*“ relevăm următoarele (pag. 6):

Biserica țărilor românești a fost cârmuită de metropoliți și episcopi, în spiritul canoanelor, și adeseori după voe. In sinod se întruneau numai în anumite cazuri, când luau hotărâri pentru apărarea credinței și disciplinei bisericești, și se mai întruneau, când iera vorba de hirotonirea vreunui episcop, sau când vreau să judece pe unul ori altul dintre episcopi sau metropoliți pentru ceva vină.

Așa a mers până la cele dintâi decenii ale veacului al 19-lea.

La 1857 în divanul ad-hoc al Moldovei, arhimandritul Melchisedec a propus: înființarea unei autorități sinodale centrale, pentru trebile duhovnicești, canonice și disciplinare, unde va fi reprezentată și preoțimea de mir. Divanul a primit propunerea.

La 1860 s'a întocmit un proiect pentru organizarea clerului; dar numai la 1864 domnitorul Alexandru Ioan I. Cuza a decretat constituirea Sfântului Sinod, decretând și autocefalia bisericii ortodoxe române.

Sinodul era alcătuit din metropoliți, din episcopii eparhioți și din arhierei români, din câte trei deputați de eparhie, aleși de preoții de mir dintre ei sau dintre laici cu cunoștințe teologice, și din decanii facultăților de teologie dela universitățile din București și din Iași.

Acest sinod s'a întrunit de două ori (în 1865 și 69). Dar n'a putut lua hotărâri, întrucât episcopatul era în contra felului de alcătuire ce i se dăduse.

Astfel tocmai în 1872 s'a votat de corpurile legiuitoare legea de constituire a sinodului, alcătuit din: doi metropoliți, șase episcopi și din toți arhiereii români sau naturalizați români aflați în țară.

Sinodul se convoacă prin consiliul de ministri și prin decret regal, de două ori pe an: la 1 Maiu și la 12 Octomvrie. Sesiunea se deschide și se închide prin cetirea de către ministrul cultelor a unui mesegiu regal.

Presidenția sinodului o are metropolitul primat.

Din anul 1873 sinodul ține regulat de două ori pe an ședințele sale. Ministrul cultelor ia parte cu vot consultativ.

Sinodul este reprezentantul legiuit al bisericii ortodoxe române în România.

Atribuțiile sale de căpetenie sunt de a hotărâ asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare și judiciare curat bisericești, în conformitate cu sfintele canoane ale bisericii de răsărit.

NOUTĂȚI.

Consistoriu metropolitan. Luni și Marți a fost întrunit în Sibiiu consistoriul metropolitan, pentru resolvarea mai multor chestii însemnate și urgente. Au luat parte la ședințele conduse de I. P. S. Sa Metropolitul *Ioan Mețianu,* Preasfințitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, Preacuvioșiile Lor Arhimandriții Dr. Ilarion Pușcariu, Filaret Musta, Augustin Hamsea, Vasile Mangra, Protosincelii Dr. Eusebiu R. Roșca, Roman R. Ciorogariu, Dr. Miron E. Cristea, protopresbiterii Dr. G. Popoviciu, Mihail Popoviciu, Nicolau Ivan, Matei Voileanu, Ioan Droc, Nicolau Roxin, și mirenii Parteniu Cosma, Ioan Lengher și Nicolae Zigre, secretar metropolitan.

*

Parastas pentru Mocsonyi. Joi, în ziua „*Inălțării Domnului*“ s'a ținut parastas în mănăstirea Hodoș-Bodrog, pentru odihnirea sufletului decedatului *Alesandru Mocsonyi*, oficiind P. C. Sa, Arhimandritul *Augustin Hamsea*, asistat de toți călugării sfintei mănăstiri. P. C. Sa a ținut apoi o potrivită cuvântare, scoțând în ea la iveală meritele decedatului pentru biserică și neam.

*

Pedepsiți cu amendă. Se știe, că poliția din Arad a disolvat clubul național român înființat în Arad și a pornit proces în contra deputaților români aradani și în contra dlui advocat M. Velici, fiind osândiți la amendă de câte 150 de coroane. S'a dat protest. Ministrul de interne a confirmat în zilele acestea hotărârea judecătoriei din Arad, și astfel sunt pedepsiți cu amendă de 150 de coroane domnii: V. Goldiș, I. Suciu, N. Oncu, St. C. Pop și M. Velici.

*

Procese de presă. In săptămâna trecută s'a desbătut la curtea cu jurați din Timișoara procesul de presă pentru articolul „Socialiștii nostri“ apărut în „Drapelul“ nr. 106 din 1908. Redactorul responsabil dl Nic. Jugănaru a fost osândit pentru ațâțare la ură cu 4 luni temniță de stat și 400 cor. amendă. Nou proces de presă anunță „Gazeta de Duminecă“ din Șimleu. Procesul i l-a pus în vedere procurorul din Dobrițin pentru un articol, unde s'a scris cum a fost împușcat un român din Tresnea.

*

„Solidaritatea“. Prima adunare generală ordinară a asociațiunii institutelor financiare „Solidaritatea“ este convocată pe ziua de 31 Maiu 1909, a doua zi de Rusalii, la orele 11 a. m. în sala festivă a școalei din Săliște. Dintre punctele puse în ordinea de zi relevăm propunerea direcțiunii cu privire la fondările și concurența băncilor, și anume: băncile însoțite nu vor iniția și nu vor mai sprijini acțiunile de fondări nouă decât acolo, unde sunt reclamate de necesități deplin justificate; tot asemenea acolo unde afacerile de credit sunt decentralisate la mai multe institute de bani, se recomandă băncilor să caute a le centralisa prin fusionări amodate.

*

Festivitate în Săliște. Din prilejul aniversării a 25-a dela înființare, „*Cassa de păstrare*“ (reuniune) din *Săliște* va ținea Marți, a treia zi de Rusalii, în 1 Iunie n. la 10 și jum. ore n. de a. o *adunare generală festivă* în sala mare a școlii române gr. or. din Săliște. Programa e următoarea: 1 Serviciu divin în biserica cea mare. 2. Deschiderea și constituirea adunării în sala festivă a școlii. 3. Conferență, ținută de prof. sem. Dr. I. Lupaș (Despre trecutul Reuniunii). 4. Ratificarea actelor făcute de direcțiune întru eternizarea aniversării, 5. Problemele viitoare ale Reuniunii, 6 Incheerea adunării și autenticarea procesului verbal. După terminarea programei se va servi o masă comună.

*

Hymen. *Elena Fl. Preșmereanu*, Brașov, și *Iosif Onciu*, Budapesta, căsătoriți.

*

Omorul dela Szabadka. Omorâtorii văduvei bogate *Haverda* abia acum după o lună dela făptuire au fost descoperiți. Lista celor vinovați încă nu e completată. Sunt arestați: Iánossy, care a espus în sfârșit toată rafineria cum a operat, și care a mărturisit cum a împușcat pe văduvă, apoi Vojtha Antal, banchierul Klein Lipot și însași fiica victimei Maria Haverda, o femee isterică și alcoolistă.

*

Promoţie. Sâmbătă în 22 Maiu n. a fost promovat, la univ. din Budapesta, *doctor în medicină*, dl *Alexandru Dobrescu*, fiul protopopului gr.-cat. român din Sebeşul săsesc.

*

Monumentul lui Heine, aflător în parcul castelului Achilleon, care acum este proprietatea împăratului Wilhelm, are să fie dus din insula Corfu. Monumentul a fost vândut unui fiu d'al poetului. E vorba ca oraşul Hamburg să dea un loc de onoare acestui Heine, glorificat de oparte şi urgisit de alta.

*

Hotel pentru popor. In *Pojun* se fac încercări pentru a veni în ajutorul mizeriei de locuinţe, de care sufere şi Pojunul, ca şi alte multe oraşe. S'a hotărât adecă în administraţia acestui oraş, să se clădească un *„hotel pentru popor“* cu mai multe sale mari de dormit, în care se vor instala mici cabine. Preţul unei cabine va fi de 40 bani pe o zi, 75 pe două zile 2 coroane pe o săptămână. In odăile de mâncare se vor da bucate cu preţuri ieftine; vor fi şi odăi de lectură. Se vor primi numai persoane de gen bărbătesc, dacă sunt trecute de 14 ani şi dacă nu câştigă pe zi mai mult de 4 coroane.

*

Falsificător de bancnote. In Fiume s'a dat de urma falsificătorului de bancnote româneşti à 100 lei, a cunoscutului G. Petrescu, zis şi Mihai Cristescu, altă dată şi Adam. Din Fiume s'a refugiat în Grecia, de aici în Egipt la Alexandria. Acolo în sfârşit a fost arestat şi adus acum la Craiova, unde se instrueşte afacerea. Falsificătorul a reuşit să pună în circulaţie pe piaţa Constantinopolului 100 bilete de bancă à 100 lei.

*

Intunecime de lună are să fie Joia viitoare în 3 Iunie n. dela orele 11 şi 53 minute spre Vineri până la 5 ore şi 38 de minute dimineaţa.

*

Expediţie nouă la polul nordic anunţă o telegramă din Tromsoe, — fraţii Wellmann vor porni cu balonul cătră pol.

*

„Junimea“, societate academică în Cernăuţ, văzând cât de greu o duc membrii săi cu locuinţa, are de gând a ridica în Cernăuţ un *„Alumneu“* al Junimii.

*

Impotriva alcoolului. O grevă colosală s'a produs în Helsingfors (Finlanda) în contra consumaţiunii alcoolului. Până acum 400 de mii finlandeji s'au angajat să nu mai consume sub nici o formă nici o picătură de băuturi spirtoase. Ei voiesc să dovedească, că pot trăi mai bine fără alcool; şi totodată vreau să dea o lecţie statului, să nu speculeze asupra slăbiciunii omeneşti.

*

Meningită cerebro spinală. Cum scrie „V. N.“, au fost în Bucureşti, începând din Octomvrie şi până astăzi, vreo 70 de cazuri de boala aceasta, din cari 25 s'au sfârşit cu moarte. De când se întrebuinţează serul Wassermann, cazurile de moarte s'au rărit.

*

„Progresul Silvic“, societatea silvicultorilor din România, îşi ţine *adunarea generală* în fiecare an în zilele de 7—9 Mai. Şedinţele din anul acesta s'au ţinut sub preşedinţia dlui *Ion Kalinderu* în localul administraţiei Domeniilor Coroanei. Dl Kalinderu a făcut o dare de seamă despre activitatea societăţii „Progresul Silvic“, care peste doi ani împlineşte 25 de ani de existenţă. Capitalul societăţii s'a ridicat la 18 mii de lei. In decursul şedinţelor s'au cetit mai multe conferenţe de interes economic.

*

† Victoria Dr. Ardelean născ. Hodoş după grele suferinţe, împărtăşită şi cu Sf. Taine a răposat în Domnul Sâmbătă, în 22 Maiu st. n. şi s'a înmormântat Luni la 11 oare a. m. în cimiteriul din Chişineu. O jălesc: Dr. Cornel Ardelean, ca soţ. Titi Ardelean, Lili Ardelean, ca fiice. Letiţia Oncu născ. Hodoş, ca soră. Enea Hodoş, Sabin Hodoş, Alexandru Hodoş, I. Brut Hodoş, Ulpiu Hodoş, Nerva Hodoş, ca fraţi.

*

Zeppelin. Directorul Colsmann dela societatea de construcţii a baloanelor Zeppelin a ţinut la Strassburg o conferenţă asupra planurilor, ce urmăreşte *Zeppelin*. Mai întâi voieşte să creeze o linie de navigaţie aeriană între Lucerna şi Düsseldorf, a doua între München şi Friedrichshafen, o a treia linie între Berlin şi Friedrichshafen. Aerostatele vor avea câte şase oameni de serviciu, şi vor primi câte 20 de călători. Călătoria pe linia întâi va dura 7 oare. Fiind scumpe, vor fi mai mult călătorii de sport.

*

Două incendii mari se vestesc deodată din Brăila şi Focşanii României. S'au distrus o mulţime de case. Daunele sunt imense. In Brăila au căzut pradă flacărilor şi două vieţi omeneşti.

*

Ce va să zică o virgulă! O milionară americană, aflându se în călătorie la Paris, a cercetat un juvaergiu şi a găsit o diademă cu diamante în preţ de 80 de mii de franci. Ca soţie corectă şi ascultătoare a întrebat telegrafic pe bărbăţel, dacă vrea s'o cumpere? El răspunde: „No, price to high“ (Nu, preţul prea mare). Telegrafistul însă a scris: „No price to high“ (Nici un preţ nu e prea mare). Soţia, încântată d'aşa dărnicie, şi-a cumpărat o altă diademă, — dar cu 5 sute de mii de franci.

*

La fondul masa învăţăceilor meseriaşi (episcopul Nic. Popea), al Reuniunei meseriaşilor sibiieni au mai dăruit: Ioan Bucşa (originar din Cisnădie), învăţăcel cumpănar, 1 cor. Dumitru Căzan, sodal pantofar, 60 bani; Traian Micluţe, (orig. din Rişculiţa), înv. cişmar, 40 bani; Ionel Vasiu (orig. din Cornăţel), înv. librar, 60 bani; Iacob Grecu (orig. din Porceşti) înv. croitor 50 bani; Cosma Jinariu, sodal măsar (Poiana), 1 cor.; Ilarie Popa (orig. din Frâua) înv. croitor, 50 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Maial în Brad. Meseriaşii români din Brad invită la maialul ce-l vor aranja în 18/31 Maiu 1909 (a doua zi de Rosalii) în Parcul Oraşului la caz de ploaie în grădină la „Coroană“. Venitul e destinat pentră înmulţirea fondului de ajutorare a învăţăceilor şi sodalilor meseriaşi români din Brad şi pentru sporirea fondului de zestre pentru fetele sărace şi harnice, ce se mărită după meseriaşi. Intrarea: De familie 2 cor. de persoană 1 cor. Inceputul la $2^1/_2$ ore după amiaz. Suprasolvirile şi contribuirile se vor cuita publice.

*

Examene muzicale de stat şi curs ferial. La examenele de stat isprăvite de curând, au fost aprobaţi 17 candidaţi ai „Şcoalelor de muzică Kaiser“, pentru învăţământul muzicei, dintre aceştia 2 cu „distincţie“, şi anume: Pian: Dna H. Dräger, Dşoarele W. Dörrich, Gré Frisch (Eger) P. Habuschleger, L. Hornik E. Hoberstorfer, (Bruck a. M) M. Hochmann, (cu distincţie) D. Iorgovic (Vârşeţ) A. Kraus (cu distincţie, Jägerndorf) H Kriegler, I. Lustig, M. Thürler; Vioară: Dşoara F. Elener; Organe: Dşoara W. Dörrich; Cant: Dşoara M. Gross, (Troppen) Chr. Kurzthaler şi Dl L. Laufke (Felkenen). — In 15 Iulie se începe la „Şcoalele de muzică al *11-lea curs ferial de muzică* pentru pian, cant, vioară, organe, învăţarea armoniei, contrapunct, metodică şi pregătire pentru examenul de stat. Prospecte referitoare la curs, precum şi referitor la „Invăţământul teoretic epistolar“ prin direcţiune, Wien VII/I.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

In conformitate cu hotărârea adusă în şedinţa de comitet dela 23 Martie n. 1909, a Despărţământului Cluj, — al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, avem onoare a convoca pe a II. zi de Rusalii, Luni în 31 Maiu n. a. c. adunare cercuală extraordinară în comuna Feneşul-săsăsc, cu următorul program:

1. La 3 oare d. a. deschiderea adunării în şcoala română gr.-cat.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa dela ultima adunare cercuală.
3. a) Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal. b) alegerea unei comisinuni de 3 membri pentru censurarea raportului general, încassarea taxelor dela membrii vechi şi pentru înscrierea de membri noi.
4. Prelegere poporală.
5. Raportul comisiunei de 3, de sub pct. 3 b).
6. Deschiderea expoziţiei de vite cornute, aranjată de membrii „Tovărăşiei ocasionale pentru asigurarea vitelor în Feneşul-săsesc“.
7. Alegerea unei comisiuni pentru propunerea premiilor.
8. Deschiderea expoziţiei de lucruri de mână şi ţesături ţărăneşti.
9. Alegerea unei comisiuni pentru propunerea premiilor.
10. Eventuale propuneri.
11. Inchiderea adunării.

La 8 oare seara prelegere poporală cu schiopticonul.

La această adunare sunt invitaţi toţi membrii despărţământului nostru şi toţi aceia, cari se interesează de binele şi luminarea poporului nostru şi de înaintarea „Asociaţiunii.

Cluj, la 21 Maiu n. 1909.

Dr. Valentin Poruţiu secretar.
Eugen Pop Păcurariu director.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In anul acesta viaţa socială din comuna Cricău (tractul Albei-Iulia) n'a fost aşa de monotană ca în anii trecuţi, ci a luat altă înfăţişare.

Pe lângă prelegerile poporale ţinute la 15 Februarie st. n. din partea trimişilor „Asociaţiunii“ a despărţământului Albei-Iulia s'a aranjat în aceeaşi zi seara pentru popor şi o producţiune declamatorică cu elevii şcoalei gr. or. după care producţiune a urmat joc. Atât la producţiune, cât şi la petrecere a luat parte mult popor şi întreaga inteligenţă română din loc.

Petrecerea a fost aranjată în favorul fondului „Bibliotecei parohiale gr. or. române“ din loc.

Cu ocasiunea aceasta s'au încassat 37 cor. 20 fil., din care sumă subtrăgându-se cheltuelile a rămas venit curat 26 cor. 12 fil.

Au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii domni: Enea P. Bota, preot gr. cat. 50 fil., Ioan Dumitrean, înv. în pens. 1 cor., Aurel Pop, înv. 1 cor. 50 fil., toţi din Şard. George Muncuş, paroh gr. or. 1 cor., Liviu Dumitrean, paroh gr. c. şi Ioanichie Tibori, câte 1 cor. 50 fileri, Victor Muncuş 1 cor., George Martonosy, pract. de not., Ioan Stanciu şi Vasile Rusan, câte 50 fileri, în sume mai mici 1 cor. 28 fileri, toţi din Cricău. Le esprimăm şi pe această cale binevoitorilor contribuenţi sincere mulţămite.

Tot în folosul fondului amintit s'a aranjat şi petrecerea din 12 Aprilie şi cea din 13 Aprilie st. n. Prima a fost aranjată pentru ţărănime, iar a doua pentru inteligenţa din loc şi jur. Cu ambele ocasiuni s'a predat piesa teatrală „Nepotul răsfăţat“, de A. Kotzebue. Şi una şi alta a fost cât se poate de bine cercetate, ceeace dovedeşte, că atât pătura ţărănească cât şi cea inteligentă a poporului românesc din jurul acesta e conştie de interesul ce trebue să-l poarte causelor noastre culturale.

Nu pot trece cu vederea să nu aduc în numele comitetului aranjator mulţămite persoanelor debutante, cari din depărtări s'au grăbit a ne veni în ajutor. Primească deci şi pe această cale sincere mulţămite şi dreaptă recunoştinţă.

Venitul material de'a petrecerile acestea a fost deplin îndestulitor, încassându-se în 12 Aprilie 31 cor. 20 fil., iar în 13 Aprilie 170 cor. 90 fil., total 202 cor. 10 fil.

Cu ocasiunea petrecerii din 13 Aprilie au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii domni:

Din Ampoiţa: Ioan Stanca, paroh gr. or. 1 cor., Ioan Ciapă, înv. gr. or. 2 cor., Benic: Văd. Batacui, not. 2 cor., G. Spătăcean, înv. gr. cat. şi F. N. Batacui, câte 1 cor, Bucerdea: Văd. Meteş, not. şi Antoniu Pop, proprietar, câte 2 cor., Atanasiu Forea, înv. gr. or. 1 cor., Cetea: Ioan Frâncu, paroh gr. or. şi Alexandru Frâncu, paroh gr. or., câte 1 cor., Cricău: George Muncuş, paroh gr. or. 5 cor., Iulian Anghel, înv. gr. or. şi Ladislau Fekete, not. cerc., câte 3 cor., Iosif Bartha, ofi. silv. 2 cor., Lucian Barbu, of. perc. în pensiune, George Martonosy, pr. de not. şi Cornel Crişan, proprietar, câte 1 cor.. Ioan Jomolean jun. 60 fil, Craiva: Ioan Moruşca, paroh gr. or. 1 cor., Galda de-jos: Aurel Hulea, paroh gr. cat. 2 cor., Galda-de-sus: Stefan Preja 4 cor., Ioan Preja 1 cor., Mesentea: Vic. Oţoiu, paroh gr. or. şi Ioan Rusan, proprietar, câte 2 cor., Meteş: Ioan Cismaş, not. c. 3 cor., N. Filip, not. dipl. 1 cor., Rechita-Purcăreţi: Maxim Vulc, paroh gr. or. 3 cor., Rachis: Ioan Bârsean, paroh gr. c. 2 cor, Ioan Costan 1 cor, Şard: Enea P. Bota, paroh gr. cat. 1 cor., fam. Radeş 1 cor., Ioan Dumitrean înv. în pens. 2 cor., Aurel Pop, înv. 1 cor. 40 fileri, Ţelna: Dionisiu Truţa, paroh gr. or 1 c., Ioan Medrea, înv. gr.-or. 2 cor., N N. 1 c.

Marinimoşilor suprasolvitori li se aduc şi pe calea aceasta mulţămitele cuvenite.

Venitul curat dela petrecerile din 12 şi 13 Aprilie st. n. în sumă de 58 cor. 68 fil. s'a alăturat la fondul mai sus amintit.

Cricău, la 1/14 Maiu 1909.

George Muncuş
paroh gr. or. şi prez. com.

Cărţi şi reviste.

Manual de Teologia morală de Dr. *George Dragomir*, profesor la institutul teologic din Caransebeş 166 pag. 8. Preţul 4 coroane. Se află de vânzare la autor în Caransebeş, şi la librăria noastră arhidiecezană.

Şi până vom putea reveni mai pe larg asupra acestui valoros op — îl recomandăm cu căldură în atenţiunea clerului nostru arhidiecezan.

*

„Revista Teologică“, organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, red. responsabil Dr. Nic. *Bălan*, prof. sem., a apărut Nr. 4 pe Aprilie 1909 cu următorul cuprins: Este religiunea o invenţie a preoţilor? de Dr. N. Bălan. Biserica şi catehizarea de Dr. G. Ciuhandu. B. Spinoza şi Panteismul de I. Broşu. Românii şi Rutenii în bis. gr.-or. din Bucovina de R. Cândea. Afinitatea din botez de preotul P. Moruşca. Predică la Dumineca pog. sfului Duh de V. Predeanu. Viaţa bisericească: Sinoadele ş. a. Mişcarea literară, de A. C., T. C. şi N. B. Informaţiuni. Tipicul cultului religios de Cantor. — Abon.: 8 cor. pe an. Red. şi Adm.: Sibiiu, str. Reissenfels 11.

*

Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Ungaria, compus din încredinţarea *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“* de *Silvestru Moldovan* şi *N. Togan.* Se vinde la toate librăriile. Preţul: 5 cor.

Această lucrare de mult reclamată de trebuinţele zilnice, atât ale noastre, cât şi ale concetăţenilor de altă limbă, apare în editura „Asociaţiunii“ şi are următoarele părţi: Partea I cuprinde toate numirile localităţilor din Ungaria, în care se găseşte poporaţiune română, la fiecare localitate se indică numirea românească, apoi cea oficială (maghiară) şi dacă există, cea germană. Se arată dacă e comună mare sau mică etc., se spune comitatul şi cercul administrativ şi numărul locuitorilor după naţionalităţi, pre baza recenzământului din 1900.

Partea II-a cuprinde numirile maghiare (oficiale) ale localităţilor, precum şi cele corăspunzătoare române, iar partea a III-a cuprinde numirile germane şi cele corăspunzătoare româneşti.

Autorii şi-au dat silinţa să fie cât mai conştienţioşi în alcătuirea lucrării, şi putem spune cu bucurie c'au reuşit să ne dee o lucrare bună şi folositoare, pentru care cu toţii le datorăm recunoştinţă.

Dicţionarul poate interesa şi cercurile ştientifice, pe filologi, geografi, istorici etc. pentru cercetările cărora desigur va face bune servicii.

„Asociaţiunea“, care a iniţiat lucrarea şi a suportat cheltuelile tiparului, dovedeşte că şi înţelege pe deplin misiunea culturală ce-o aşteaptă toată obştea românească dela dânsa.

Sperăm, că toate instituţiunile noastre şi toate oficiile se vor grăbi a-şi procura acest dicţionar.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 4—8

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„Frățietatea“, institut de credit si econ. în Sadu.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Frățietatea“ sunt prin aceasta învitați la

Adunarea generală extraordinară

ce se va ținea în **13 Iunie 1909** la 3 oare după ameazi în localul institutului.

Obiectele:

1. Hotărâre definitivă asupra propunerei făcute la adunarea generală ordinară din 13 Aprilie cu privire la urcarea capitalului social al societății și modificarea statutelor societății.

2. Hotărâre despre cumpărarea unei case în comuna Sadu pe sama institutului.

Domnii acționari sunt rugați a se prezenta în număr complet deoarece conform §. 27 din statute hotărâri valide se pot aduce numai dacă sunt de față 20 acționari.

Sadu, la 23 Maiu 1909.

(163) 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 233/909. [161] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III a **Tisa** din protopresbiteratul Dobra, devenită vacantă prin penzionarea parohului Sofroniu Olariu, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele impreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au a-și înainta cererile instruite conform prescriselor legei subsemnatului oficiu, în terminul anunțat, având în acest timp a să prezenta alegătorilor spre a cânta, cuvânta și eventual celebra.

Dobra, la 5 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în înțelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopr.

Nr. 153/1909. [157] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător la școala confesională gr. ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 cor. — 600 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul școalei, 50 coroane relut de lemne și 20 cor. echivalent pentru grădină.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe și locul de cantor și ca atare, când nu e ocupat cu școala sau cu corul în Dumineci și sărbători e dator a conduce regulat și cântările din strană, având a cânta cu elevii și răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computā începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 27 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **imprumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
[150] 5— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

De vânzare.

O casă mijlocie pe Pământul mic (Kleine Erde) și **bicicletă** penrru domni.

Adresa la administrația acestei foi. (160) 3—3

Uriașe fasole americană.

Această prea interesantă plantă crește până la o înălțime de 5 metri și capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini și produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porțiune de sămânță în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poștal à 1 cor. sau în mărci poștale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 9—10

UMBERT RELLA,
Erzsébetfalva, Budapest m.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II-a	„ —·50
Noul Abcdar ediț. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50
Lecții de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Pentru examene.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura:

Cărți potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăți 1 20.
Cerneală: 1 litră 1 40, ½ litră 70.
Penițe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura următoarele compozițiuni muzicale de **A. Bena**:

Sboar'al nopții negru flutur, pentru voce și pian	1 50
Nu m'abandona, pentau voce și pian .	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ți feciori, cor bărbătesc . . .	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc . .	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc . . .	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt . . .	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Desfacere de prăvăliă!

Din cauza unei alte intreprinderi și schimbare de domicil să vând din mână liberă toate mărfurile aflătoare în Prăvălia de Manufactură alui

AUREL POPESCU,

Sibiiu, Piața mică Nr. 11,

cu prețuri tare reduse, precum: **plapome, cretonuri, satinuri, stofe de păr, barcheturi, ploiere, umbrele, cârpe diferite, cămeși de Chiffon, trico, gulere, manschette, ciorapi** și mulți aici încă neinduși articli, cine voiește se cumpere bine și eftin grăbească căci depositul nu e așa mare și până în 1 Septemvrie a. c. localul trebue golit.

Cu 1 Septemvrie localul de prăvăliă e de închiriat, și arangiamentul, stelagele etc. de vândut.

Cu toată stima:

[149] 3—3 **Aurel Popescu.**

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Desfacere de prăvăliă!

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 14—40

Câți bolnavi

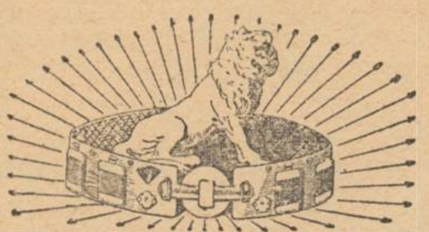

sunt astăzi, cari nu știu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se folosește cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale și sexuale de nervi, inimi nervoase, suferințe de stomah, reumă, sgârciuri și paralisie.

Institul nostru fără a cruța dar osteneli și cheltueli a edat o carte minunat executată și foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuii și franco în plic închis. A se provoca la acest ziar și a cere volumul pentru bărbați sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,
[156] 3—4 **institut ord. med.**
Budapesta IV. Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Scrisoare de mulțămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, desele dureri de cap și insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecțiunea aparatului Dtră, preste tot n'ași fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie și durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Cătră
ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici
Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Vă rog a mi trimete opul pentru $\frac{\text{bărbați}}{\text{femei}}$ Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 53 Sibiiu, Sâmbătă 16/29 Maiu 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

„Să ne câștigăm amici!“

II.

Vom lua lucrurile așa cum sunt, și cum noi le cunoaștem. Vom confirma aceeace corespunde adevărului și stării faptice a lucrurilor, și vom combate aceeace e greșit în afirmările și profesia de credință politică a domnului cu articolul din ziariul „Budapesti Hirlap“, despre care am vorbit în numărul trecut.

E fapt, că Maghiarii nu au popoare înrudite în Europa, și nu au popoare binevoitoare lor, cari să-i onoreze cu prietenia, ori cu simpatiile. Dar aci nu trebue să înțelegem pe toți Maghiarii, și mai ales nu trebue să înțelegem poporul de rând maghiar, în multe privințe nemulțămit și el, ca și popoarele nemaghiare din patrie, cu felul cum e guvernat și cu sistemul după care e guvernat, — pentrucă poporul de rând maghiar posede prietenia și are simpatiile, dacă nu ale altor popoare din afară, apoi negreșit ale popoarelor conlocuitoare, de limbă nemaghiară. Poporul nostru român de es. se înțelege foarte bine cu poporul maghiar dela sate, pe locurile unde trăesc în nemijlocită vecinătate. Se împrumută oamenii unii pe alții, se tânguesc unii altora pentru multele dări și sarcinile grele publice ce au să le supoarte toți, își respectează reciproc limba, portul, legea, obiceiurile, acceptează unii dela alții aceeace e bun, și se feresc de aceeace e rău. Poporul acesta de rând maghiar, adevăratul popor unguresc, are deci prietini, are simpatii, are binevoitori între popoarele de altă limbă din Ungaria, și prin ele are prieteni și printre celelalte popoare ale Europei.

Nu are însă prietini, nici în țară, nici afară de hotarele țării, pătura cultă a poporului maghiar, recrutată în anumită parte și dintre cei asimilați și convertiți, cari cred, că cel mai înțelept, mai frumos și mai moral lucru e, să lovească în popoarele din cari făceau parte mai nainte, se le asuprească și se le desconsidere drepturile. Pătura aceasta a poporului maghiar, care face politică în patria noastră, și din sânul căreia se recrutează și guvernele, împreună cu majoritățile parlamentare, întru adevăr, nu are simpatiile nimenui, nici în țară, nici afară de țară.

De ce? Pentrucă n'a făcut nimica în scopul, ca să câștige și se merite aceste simpatii. Iar aceea știm, că cu omul, care e în ceartă continuă cu membrii familiei sale, nu poate lega nime prietenie, și nici de simpatiile cuiva nu se poate bucura un astfel de om. Pecând din contră, cu omul corect, indulgent față de alții, prevenitor, cu omul iubitor de dreptate, va simpatiza și simpatisează toată lumea, și fiecare se va simți fericit a-i putea fi prietin.

Ce a făcut oare aceasta pătură cultă a poporului maghiar, pentruca se câștige și se merite simpatiile și prietenia popoarelor conlocuitoare, și prin ele și a celoralalte popoare din Europa? Nimica, dar absolut nimica, ce ar fi putut mulțămi naționalitățile nemaghiare din patria aceasta comună, la a căror prietenie și ajutor a contat însă totdeuna, când se afla în primejdie! Din contră, a făcut tot ce a putut face, în parlament, în presă, în dispoziții ministeriale, pentruca popoarele nemaghiare din țara aceasta se fie tot mai mult înstrăinate, nu numai de pătura cultă a poporului maghiar, ci chiar și de instituțiunile statului, pe cari au început să le considere, nu ca ocrotitoare ale intereselor lor culturale și economice, ci chiar ca distrugătoare a întregei lor vieți naționale.

Dat'au guvernele multe din trecut, ori parlamentul, ceva din aceeace au cerut naționalitățile nemaghiare, ca neîncungiurat de lipsă pentru înaintarea lor culturală și economică? Absolut nimica. In schimb însă le-au luat în parte și ce au avut, și le-au dat, parlamentul și guvernul, aceace ele nu au cerut, ce lor nu le-a trebuit, de ce s'au ferit cu groază, protestând cu energie în contra tuturor încercărilor menite se le slăbească, nu se le întărească. De unde să se nască deci simpatia, prietenia, iubirea frățască, ce ar trebui să domnească între popoarele aceleiași patrii?!. Căci doară prin legi, prin acte de constrângere, nu se poate impune nimenui să se poarte cu iubire față de acela ori aceia, cari au dat dovezi că nu-i voesc binele?

Nu în momente de primejdie ar trebui deci se vină politicianii maghiari și să se tânguiască, că nu au prieteni nici unde în lumea aceasta, nici în țară, nici în afară de țară, ci în zile de liniște pentru ei ar trebui să se gândească la necesitatea de a-i avea pentru zilele grele, cari nu știe nime când pot să se ivească. Iar pentru a i avea, în zile de liniște ar trebui să caute și să mulțămească popoarele conlocuitoare nemaghiare, pentrucă satisfăcând dorințelor juste ale acestora, la moment le-au câștigat simpatiile, și prin ele apoi și prietenia altor popoare, mari și cu greutate.

Și popoarele nemaghiare din patrie în scopul acesta și-au trimis representanții la dieta țării. Dar ce au făcut acolo cu ei colegii lor de naționalitate maghiară? I-au insultat în chip și formă, în loc se le asculte durerile și dorințele, și pe unul l-au mai dat și afară din dietă! Popoarele nemaghiare *vreau* înțelegere și împăcare cu Maghiarii, pentru a fi în viitor una cu Maghiarii în luptele lor politice. Și sunt și între Maghiari oameni, cari *doresc* o împăcare cu naționalitățile, în interesul bine priceput chiar al Maghiarilor. Dar când vine câte unul și-și spune cuvântul în acest înțeles, îi sar osută în cap și îl aduc la tăcere. Pentru a ne dovedi afirmarea, ne provocăm la faptul, că atunci, când se vorbea, că prezidentul camerei ungare, domnul *Justh Gyula*, ar fi presentat Maiestății Sale un program politic în care se cuprindea și un punct referitor la *împăcarea cu naționalitățile*, nu alții, ci chiar domnii dela „Budapesti Hirlap“ au scris următoarele: „*Să încerce numai cineva, fie orișicine, a se prezenta în fața dietei ungare cu un proiect de lege, care le-ar împăca pe naționalități, și guvernul care ar face-o aceasta nu ar mai trăi nici 24 de oare*“. Va să zică, nu se dorește împăcarea cu naționalitățile din partea domnilor dela „Budapesti Hirlap“. Și totuși li se cer serios simpatiile, prietenia, iubirea? Dar dela omul cu care stai în dușmănie, poți se ceri oare simpatii și prietenie înainte de a te împăca cu el?

Când astfel de idei se lățesc printre Maghiari, e de mirat deci, că totdeuna, când se ivește câte unul dintre cei de naționalitate nemaghiară, care cu cuget curat face propagandă printre conaționalii sei pentru o apropiere de Maghiari și pentru împăcarea cu ei, el remâne isolat și acțiunea sa dă faliment? Nu e de mirat, pentrucă în sinul naționalităților pe calea aceasta s'a sădit și a prins rădăcini adânci credința, că o împăcare cu Maghiarii, cel puțin deocamdată, e cu neputință!

Ințelegere deci înainte de toate cu naționalitățile nemaghiare! Implinirea dorințelor lor juste, și atunci fără îndoeală că vin dela sine simpatiile și prietenia lor, ba și a altor popoare cu ele înrudite, iar motiv de tânguire pe tema aceasta nu va mai avea nime!.. Și înțelegerea e atât de ușoară. Nu trebue să se dee naționalităților alta, decât dreptul de ași folosi și cultiva limba proprie, în scopul înaintării lor în cultură și bunăstare, ceeace nici nu e interes particular al lor, ci interes înalt de stat!

FOIȘOARĂ.

Fata care a călcat pe pâne.

Poveste de

Andersen.

Poate veți fi auzit povestea despre fata aceea, care a călcat pe pâne, ca să nu-și murdărească ghetele și veți ști și cum a fost pedepsită. S'a scris și s'a tipărit întâmplarea.

A fost odată o copilă săracă, fudulă și îngâmfată. De mică se arătase rea. Uneori își trecea vremea prinzând muște, le rupea aripile, apoi le da drumul în aer să mai sboare dacă pot! Gândacii îi înțepa în ace cu gămălii, apoi îi punea câte pe o frunză sau o hârtie, unde bietele insecte se sbăteau să scape.

— Acum cetește gândacul, zicea mica Anghelina. Uitați vă cum se căsnește să învețe.

Când crescu, se făcu și mai rea. Da era frumoasă; și asta i-a fost nenorocirea, căci altfel lumea ar fi fost mai severă cu ea.

— Ai merita o pedeapsă, îi zicea mama ei. Neastâmpărată de mică îmi sdrobeai genunchii; mă tem să nu-mi sdrobești inima când vei fi mare.

Și așa se întâmplă. Intră la stăpân, la oameni de treabă, cari o țineau ca pe copila lor. O îmbrăcau în haine frumoase și asta o făcea și mai fudulă.

Peste un an îi zise stăpânul:

— Dragă Anghelino, ar fi vremea să te mai duci și pe la ai tăi.

Și s'a și dus fata, dar mai mult ca să-și arate rochiile. Să vadă cei din sat ce domnișoară s'a făcut ea. Când sosi la marginea satului, văzu o femee eșind din pădure cu o legătură de surcele în spate. Era mama ei. Indată se întoarse. Ii era rușine, cum ea domnișoară, cu rochii frumoase să aibă o mamă care duce uscături în spate, ca o cerșitoare. Și nu i păru rău că s'a întors.

Mai trecu un an.

— Ar fi bine să mai vezi pe mama ta dragă Anghelino, îi zise acum stăpâna.

Uite îți dau o pâne albă și frumoasă să i-o duci ei. O să le faci bucurie.

Anghelina își puse rochia cea mai frumoasă, ghetele noi, subțiri și se ferea grozav să nu și-le murdărească. Firește sosi la marginea unei mlăștine revărsate peste poteca pe unde trebuia să-și urmeze calea. Anghelina își suflecă bine rochia cea frumoasă, aruncă pânea în apă, puse piciorul pe ea ca să poată trece fără să-și ude ghetele.... Dar în clipa când călcă cu un picior pe pâne și pe celalalt îl ridică să sară dincolo de apă, pânea se cufundă în mlaștină dimpreună cu Anghelina. Nu se mai vedea decât clăbucii apei murdare.

Pănă aci-i povestea.

Unde s'a dus Anghelina?

Pănă jos în adâncul apei, la zina mlaștinei care avea acolo o fabrică de bere. Zina mlaștinei e mătușa zinei pădurei. Pe zina pădurei o cunosc oamenii, mulți au cântat-o, au zugrăvit-o adeseori; de zina mlaștinei numai atâta se știe, că ferbe bere, vara când es aburi din apă. Anghelina s'a scufundat de-a dreptul în fabrica asta de bere, unde nimenea nu poate trăi mult. Orice speluncă e un salon pompos pe lângă fabrica asta. Așa miroase butoaiele, de leșină omul. Un butoi peste altul, ticsit și când ar fi printre ele un locșor pe unde să te strecori, e plin de guzgani și melci grași scârboși. Aci s'a prăbușit mica Anghelina. Incepu să tremure de groază și de frig din tot trupul ei. Ori cât se silea să se ridice, era lipită cu piciorul de pâne și pânea o trăgea în jos, ca o piatră bucățica de hârtie.

Zina mlaștinei era acasă și venise în ziua acea la fabrica ei chiar dracul cu bunica sa, o femee bătrână și hârțăgoasă de o clipă nu sta pe pace. Nu ese de acasă fără ceva lucru de mâni. Il avea și acum. Cosea noduri și le vâra în ghetele oamenilor, ca să nu poată umbla cum se cade; țesea minciuni și împletea vorbe rele, le asvârlea printre oameni să le strice bucuriile. Așa zău, baba știa să coase, să țese și să împletească!

O văzu pe Anghelina, își puse ochelarii și se uită la ea.

— Asta e apoi fată cu talent! — zise zinei — dă-mi-o mie, suvenir că am venit azi la tine. O pun statue în anticamera nepotului meu.

Și i-a dat-o. Așa ajunse mica Anghelina în iad. Nu toți vin aci deadreptul; poți ajunge și pe căi piezișe, dacă ai merite.

Era o cameră grozav de lungă, amețea omul când se uita de-a lungul ei.

Turmă de suflete erau aci, aproape istovite, așteptau să lise deschidă în sfârșit poarta îndurării! Puteau să aștepte! Păiangenii mari și grași își țeseau de mii de ani pânzele și jurul picioarelor osândiților și pânzele aste erau mai strânse decât orice cătușe, mai tari decât orice lanțuri. Și sufletele se chinuiau în neliniște. Sgârcitul și-a uitat acasă cheia dela lada cu banii, își aduce aminte a rămas în broască! Dar ar fi prea lungă descrierea tuturor sbuciumărilor de aci.

Pentru Anghelina era chin grozav să stee statue, ca și când ar fi fost lipită de pâne. (Va urma).

Cronică bisericească.

Dumineca Cincizecimii.

In amintirea pogorârii Duhului sfânt asupra apostolilor, care pogorâre s'a întâmplat în a cincizecea zi după Paşti, biserica ţine sărbătoarea ce se numeşte *Cincizecime.* Sărbătoarea aceasta se numeşte şi ziua Duhului sfânt, şi ziua sf. treimi, pentrucă în această zi biserica preamăreşte pe a treia persoană a sf. treimi, care în chip de limbi de foc s'a pogorât asupra apostolilor, preamăreşte pre Dumnezeu-Tatăl, din care din eternitate purcede Duhul sfânt, pre Dumnezeu-Fiiul, prin care Duhul sfânt se trimite credincioşilor. Se mai numeşte această sărbătoarea şi *Rusalii,* dela „*Rosalia*", sărbătoare la Romani, care se ţinea întru venerarea zinei Flora, în luna lui Maiu, cam pe acelaş timp când creştinii serbau ziua Duhului sfânt.

Relativ la originea acestei sărbători se poate presupune cu tot dreptul, că ea se serba deja pe timpul apostolilor (Fapt ap. 20, 6; I. Cor. 16, 8). In secolul II. mărturiseşte de sărbătoarea aceasta Tertulian, iară în secolul III. Constituţiunile apostolice. Tertulian zice, că zilele dela Paşti până la Cincizecime să fie tuturor credincioşilor zile de bucurie, în cari nu e permis a posti şi a face rugăciune îngenunchând (Lib. de coron. milit. c. 3). Iară în constituţiunile apostolice cetim: „A zecea zi după înălţarea la ceriu a Domnului, sau a cincizecea zi după Dumineca Invierii, să vă fie vouă sărbătoarea cea mare a *Cincizecimii,* căci în această zi ni-a trimis Domnul Isus la oara a treia darul sf. Duh. (Lib. VIII c. 33)".

Precum în biserica testamentului vechiu, aşa şi în biserica lui Cristos, este Cincizecimea o sărbătoare mare, una din cele douăsprezece sărbători mari de peste an. Eusebie dela Cesarea „preaonorata şi preasfânta Cincizecime„ o numeşte sărbătoarea mare, sărbătoarea sărbătorilor, (De vita Constantini Lib. IV. c. 64). Iară Grigori dela Nazian zice: „Noi serbăm Cincizecimea, pogorârea Duhului sfânt, împlinirea promisiunii, realizarea speranţei, mister mare şi venerabil (Orat. 41 în Pentec.)" Acestei demnităţi înalte corespunde pe deplin şi serbarea Cincizecimii. In biserica veche Cincizecimea era al treilea timp solemn pentru botez, adecă chiar aşa, ca şi Arătarea Domnului şi ca şi Paştile. Dela Paşti până la Dumineca Cincizecimii, care timp cu un cuvânt se numia aşişderea „Cincizecime", se făceau rugăciunile, nu îngenunchiând, ci stând, aceea ce prescrie canonul 20 al sinodului I. ecumenic şi despre ce mărturiseşte sf. Epifanie, zicând: „In cele cincizeci de zile ale Cincizecimii nu se pleacă genunchele şi nici nu se anunţă vr'un post (Exposit. fid. cath. et. apost. eccl. n. 22). La Cincizecime erau oprite prin legi împărăteşti jocurile teatrale şi circense, căci precum zice legea relativă emisă de împăratul Teodosie cel Mic (Cod. Theodos. Lib. XV. tit. V. de spectaculis, lex 5) aceasta e o zi de adorare solemnă, în care creştinii trebuie să se ocupe cu serviciul lui Dumnezeu şi cugetele lor să fie îndreptate la naraţiunea minunilor isprăvite de apostoli spre întărirea evangheliei. In sfârşit se distingea această sărbătoare şi prin deosebite servicii liturgice, împreunându-se liturghia în ziua Cincizecimii cu Vesperina, la care ultimă, plecând credincioşii genunchele, se cetiau cunoscutele rugăciuni ale Marelui Vasile, în cari mărturisind păcatele noastre înaintea Părintelui ceresc, cerem iertare în virtutea marelui sacrificiu al preaiubitului său Fiiu, apoi rugăm pre Domnul Isus Cristos să ne dăruiască şi nouă dumnezeiescul dar spre luminarea şi întărirea sufletelor noastre şi în fine aducem rugăciune pentru părinţii şi fraţii noştri cei adormiţi.

Ebreii cei vechi înfrumseţau la sărbătoarea Cincizecimii sinagoga şi casele lor cu ramuri, verdeţuri şi flori, spre aducere aminte, că legea s'a dat într'un timp, când lângă munte toate erau în verdeaţă şi înflorite, şi aşişderea spre aducere aminte de petrecerea Iudeilor în pustie, când au fost ei constrânşi a locui în colibe de frunze şi de ramuri de arbori. Şi creştinii decorează la sărbătoarea Cincizecimii bisericele şi casele lor cu ramuri de tei, cu verdeaţă, cu flori, şi mai ales cu frunză de nuc, fiindcă ea are miros plăcut şi după cum zic unii, fiindcă forma acestei frunze are oarecare asemănare cu limbile cele de foc. Cu această înfrumuseţare vizibilă se simbolisează frumseţa cea spirituală, cu care biserica lui Cristos, ca o împărătească şi mireasă e ornată de Duhul sfânt, dorind a vedea această frumseţă şi în fiecarele din fiii ei.

(„*Candela*").

România într'un viitor răsboiu.

Dintr'un studiu mai lung scris de o capacitate militară din armata austro-ungară şi publicat în organul militar „*Danzers Armee Zeitung*" din Viena reproducem următoarele părţi interesante:

„Campania diplomatică abia terminată ni-a arătat limpede chestiunile, a căror suscitare ar putea să însemne un conflict european. Aceste sunt: lupta de concurenţă germano-englezā, pentru egemonia comercială, şi chestiunea orientală. In primul cas ne vom împlini cu bucurie datoria noastră de aliaţi faţă cu Germania, în al doilea cas vom trebui să apărăm interesele noastre în Balcani, cu arma în mână, în contra Rusiei, sau Italiei, sau în contra amândurora. Atitudinea Italiei a fost, ce e drept, în decursul ultimului conflict de tot corectă, am putea zice aproape prea corectă şi cu toate astea extra-turul predilect pe care această ţară începe a-l învăţa, prinzându-se în horă cu Muntenegru, Sârbia şi Rusia, nu esclude figuri de cotilion surprinzătoare. Viitoarea atitudine a Bulgariei e foarte îndoioasă. Se parecă aici diplomaţia rusească a făcut o spărtură în amiciţia ce a dăinuit între monarhie şi noul Ţarat (Bulgaria). Turcia, cu toate că acum vor ajunge Turcii tineri domni ai situaţiunii, va trebui să lupte încă ani dearândul în contra spiritului religios reacţionar bazat în Islam, înainte de ce, consolidată înlăuntru, ar putea să ia parte cu efect la soluţiunea chestiunilor europene. Totuşi nu putem trece cu vederea, că îndatăce se tracteză de apărarea integrităţii imperiului turcesc, ca de esemplu şi chestiunea orientului, Turcia va părăsi imediat chestiuni de certe interioare şi că atunci va posede mijloace de putere suficiente spre a zice şi ea un cuvânt hotărâtor.

Putem admite, că guvernul turcesc în curând va recunoaşte, că adevăratele lui interese se găsesc pe partea triplei alianţe, a cărei representanţi nu caută în Orient decât avantagii comerciale, pe când Rusia şi Anglia s'ar bucura mult, dacă Turcia ar rămânea slabă şi neputincioasă, Rusia pentru scopurile ei panslaviste, Anglia însă pentru a împedeca ca nu cumva ideile naţionale şi panslaviste ale junilor Turci să străbată şi în Asia şi în Africa.

Putem presupune dar pentru a judeca gruparea puterilor europene într'un răsboiu, că Turcia, sau va fi neutrală, sau în alianţă cu puterile triplicei.

Insemnătatea strategică a României resultă din situaţia ei geografică. Situată la răsăritul monarhiei vârâtă între Slavii de nord şi sud, poate să între conform situaţiei de răsboiu date în acţiune contra Rusiei, sau în contra statelor balcanice. Vorbind curat numai din punct de vedere numeric, *armata României ar degaja cam vre-o cinci corpuri de armată ale monarhiei pentrucă să poată fi întrebuinţate pe câmpul de răsboiu italian sau rusesc.* Spre a putea însă cunoaşte clar deplina valoare strategică a României, trebue să supunem unei cercetări mai de aproape situaţia ei faţă cu terenul de defilare rusesc şi austro-ungar. Apoi trebue să observăm şi cunoaştem mai de aproape influinţarea forţelor militare mobile ale României asupra operaţiunilor în Balcani.

Defilarea rusească cu considerare la pregătirea de răsboiu superioară a Germaniei şi Austro Ungariei va avea loc probabil în aşa numitul triunghiu de fortăreţe polon, Varşovia-Ivangorod-Brest, pentru corpurile ce se vor putea concentra în partea despre nord dela Poljesje, iar în jur de Kiev, Zitomir, Berdişev, pentru corpurile din Rusia sudică.

Pentru operaţiunea comună ofensivă a aliaţilor contra Rusiei ar fi a se lua în considerare mai întâiu triunghiul polon ca obiect geografic. Liniile de operaţiune ce duc acolo din Galiţia, cu cât vor progresa operaţiunile spre nord sunt foarte primejduite în flancul drept prin acţiunile din Rusia sudică peste Kiev şi fortăreţele Dubno-Rovno Luck. Această primejduire va fi cu atât mai simţitoare, cu cât resistenţa fortăreţelor polone va dura mai mult. Nici că se poate cugeta la un succes contra armatei ruseşti concentrate în triunghiul de fortăreţe, cât timp nu va fi succes armatei austro-ungare de a lua fortăreţele Dubno-Rovno şi Luck şi de a asigura flancul ostic, respective mai târziu de a asigura spatele armatei de operaţiune.

Puterile întrebuinţate pentru aceasta, fireşte, că n'ar putea lua parte la acţiunile decizive ale armatei capitale, s'ar pierde deci acolo. Dacă însă armata română aşezată gata în Moldova, în strânsă legătură cu spaţiul de defilare galiţian, va fi însărcinată cu problema, ca printr'o ofensivă peste Lipkany, -Czerna, Ostrov în spaţiul Labun-Zitomir, de a izola mai întâiu triunghiul de fărtăreţe din Volhinca şi de a acoperi după căderea lui operaţiile principale, atunci nu numai că s'ar câştiga forţe de bătălie cu totul însemnate pentru acele operaţiuni, ci şi întăririle ruseşti trimise din Rusia sudică ar fi silite dacă vreau să ajungă la Brest, să facă încunjurul mare peste Luminez (drum de fier, care puţin poate presta) sau peste Minsk Baranovici. Ar fi zadarnic a ne mai bate capul cu problemele, ce le-ar avea să le resolve probabil armata română în decursul continuării operaţiunilor. Exemplul citat dovedeşte destul de eclatant *ce însemnătate extraordinară ar câştiga armata română în caz de războiu contra Rusiei.*

Pentru încurcăturile războinice în Balcani, la cari Rusia ar dori să ia parte, ca de ex. la 1877—78 contra Turciei, *teritoriul românesc formează prin modernele fortificaţiuni din toată ţara, un teritoriu de trecere pentru trupele ruseşti, ce s'ar putea folosi numai în urma unor grele lupte,* expunându-se aceste trupe peste aceasta şi pericolului de a fi atacate din debuşeul Carpaţilor în flanc de trupele noastre. Faţă cu această grea situaţiune Ruşii ar fi siliţi să dirigeze eventualele întăriri de trupe pentru Bulgaria pe mare la Varna.

Mai întâiu trebue să accentuăm, că *flotila dunăreană română, în legătură cu flotila noastră, domină pe deplin Dunărea.* Aceasta şi capul *podului dela Cernavoda le face cu putinţă Românilor de a duce ofensiva în Bulgaria, chiar şi în Sârbia şi de a câştiga acolo în direcţiunea cea mai senzibilă o influinţă decisivă asupra mersului operaţiunilor.* Printr'o ofensivă dela Calafat la Pirot, sau dela Corabia spre Sofia, armata română în unire cu trupele ce vin din Ungaria de sud, având ambele un avans în ce priveşte pregătirea de războiu, poate să despartă Serbia de Bulgaria, ori printr'o înaintare din Dobrogea spre Varna, şi apoi spre Târnova-Semenli poate paraliza ori ce ofensivă bulgară contra Turciei. Singurul fapt, că armata română se găseşte în această situaţiune foarte favorabilă strategică, sileşte Bulgaria de a lua măsuri extraordinare spre a acoperi spatele armatei sale.

Deja consideraţiunile mai sus schiţate arată, că nu numai noi, ci şi Turcii, au un eminent interes de a fi aliaţi cu România şi că pe câtă vreme monarhia va înţelege, de a atrage la sine România şi Turcia, aspiraţiunile micelor state balcanice nu vor putea fi realizate niciodată. Ori şi la ce ar năzui ele, poate fi realizat numai pe socoteala Turciei şi numai cu ajutorul Ruşilor şi Englezilor. Cunoscând aceasta, junii Turci, cari până acuma au dovedit o pătrundere clară de bărbaţi de stat, vor fi îndrumaţi pe calea corectă o amiciţiilor politice.

După cele espuse, *armata română poate întra în acţiune, sau pe teatrul de răsboi rusesc, sau pe cel oriental.* Preţuirea exactă a valoarei ei militare e pentru noi din motive aproape de mintea omului foarte necesară. Date despre organisarea ei, cifre goale folosesc puţin şi le vom cita numai în măsura neapărat de lipsă. De altă parte vom lumina mai de aproape acele momente, ce se referă la spiritul şi la disciplina acelei armate, şi cari esplică acele particularităţi, cari au contribuit, ca mulţi observatori superficiali ai armatei române să dea o judecată mai puţin favorabilă şi nedreaptă asupra ei".

Curs complimentar pentru pantofari şi cismari.

Aducem la cunoştinţa celor interesaţi, că la şcoala de specialitate de pantofărie, subvenţionată de stat, în lunile Iunie şi Iulie n. c. să ţin pentru pantofarii şi cismarii domiciliaţi în Sibiiu, de 2 ori la săptămână (Lunea şi Joia) în oarele dela 7—9 sara cursuri gratuite.

Participanţii, amăsurat cvalificaţiunei lor, să împart în 2 grupe: în grupa începătorilor şi în a celor mai înaintaţi în cunoştinţe.

Incepătorii vor primi instrucţie în scris şi cetit şi în cunoştinţele elementare de aritmetică şi geometrie industrială, iar cei mai înaintaţi în pregătirea actelor de mare importanţă în viaţa industrială, anume în scrierea de conturi, cvitanţe, atestate, scrisori de comande, obligaţiuni, petiţiuni (rugări) etc. cum şi, deodată cu începătorii, în cunoştinţele elementare de aritmetica şi geometria industrială. Acestea doue obiecte din urmă să predau numai în măsura, în care acestea cunoştinţe sunt neapărate pentru frecventanţii cursului de croit.

Cărţile şi recvisitele de lipsă, le pune şcoala în mod gratuit la disposiţie.

Insinuările să pot face zilnic la directorul şcoalei, dl Martin Schuster (Saggasse Nr. 29).

Sibiiu, 25 Maiu 1909.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordăşianu
prez.

Stefan Duca
notar.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători „Pog. S. Duh" numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri, la oarele obicinuite.*

*

Decorat. Ministrul Germaniei la Bucureşti, dl Kiderlen-Wachter, a fost primit în audienţă solemnă de regele României, în prezenţa reginei, a principelui moştenitor Ferdinand şi a principelui Carol. Ministrul a remis tinerului *principe Carol* insemnele *Vulturului Negru,* ce i-a fost conferit de curând de împăratul Wilhelm.

*

Osândit. Curtea cu juraţi din Oradea-mare s'a pronunţat în procesul „Tribunei" pentru mai multe articole. Tribunalul a condamnat pe redactorul responsabil, dl Const. *Savu,* la 6 luni temniţă de stat şi amendă de 400 cor. Procurorul a apelat pentru urcarea pedepsei.

*

Liga pentru unitatea culturală a românilor îşi va ţinea *congresul* anual în zilele Rusaliilor la Iaşi. Membrii Ligei din Iaşi şi cu delegaţii oraşelor vor face în ziua a treia de Rusalii o excursiune în Bucovina la Suceava.

*

Fundaţiunea Universitară Carol I. In sala mare a fundaţiunii Carol I s'a ţinut Sâmbăta trecută o şedinţă solemnă cu ocazia împlinirii a 14 ani de funcţionare a acestei instituţii. Şedinţa a fost prezidată de dl ministru Spiru Haret. A azistat şi I. P. S. Sa Metropolitul Primat şi profesori universitari. Din darea de seamă cetită de bibliotecarul fundaţiunii, dl Al. Tzigara Samurcaş, asupra mersului instituţiunii pe 1908—1909, se constată că biblioteca are 22 de mii volume; salele de lectură au fost frecventate de 62 de mii de cetitori; fundaţia are 7 bursieri cu câte 100 de lei pe lună la universităţile din Bucureşti şi Iaşi, a acordat mai multe ajutoare ş. a. Averea fundaţiunii se ridică la 828 de mii de lei. Are un venit anual de 75 de mii.

*

Björnson, cunoscutul scriitor, va publica în timpul cel mai apropiat o lucrare teatrală sub titlul: *Când viaţa înfloreşte.*

*

Amabili. Confraţii dela „Lupta", nr. 84, ne dojenesc pentru *informaţiunile* dintr'un număr al ziarului nostru, din care înşişi reproduc, fără a spune de unde, *patru* informaţiuni una lângă alta în acelaş număr. Frumos şi — *cinstit* lucru!

*

Invăţătorimea din Bucovina. Câţiva profesori dela şcoalele medii şi învăţătorii dela şcoalele primare au luat iniţiativa d'a organiza învăţătorimea română din Bucovina, trimiţând tuturora un apel, cu scopul de a se înscrie ca membri la societatea corpului didactic, care s'a constituit. Comitetul, ales în adunarea generală constitutivă, şi-a propus ca ţânta cea mai apropiată următoarele lucruri: Să reînvie revista „*Şcoala*", să organizeze conferenţe cu subiecte din istoria şi literatura română, să înfiinţeze cursuri de Duminecă, să organizeze un mare congres al dăscălimei române, să aranjeze o anchetă asupra materialului didactic din şcolile primare. — Să fie în ceas cu noroc!

*

Achitată. Dşoara Elena *Abuceanu* din Lugoj, care împuşcase pe stradă pe candidatul de advocat Dr. Ion Cadariu, fiindcă a părăsit-o, dupăce i-a făcut promisiuni de căsătorie, — a fost achitată de tribunalul din Lugoj, şi pusă imediat în libertate după un arest preventiv de două luni.

*

Concertul Corfescu. Cunoscutul nostru cântăreţ de operă, dl *Corfescu* atât de mult apreciat atât la noi cât şi pe cele mai mari scene de operă din străinătate, va da în seara de *5 Junie stil nou* (Sâmbătă) în sala cea mare dela Gesellschaftshaus un concert. Dl Corfescu este însoţit de tenorul italian *Achile Saja,* dela *Scala* din *Milano,* care este de asemenea un artist renumit, cu o voce foarte frumoasă şi de un volum mare. Mai departe vor lua parte în concert şi Dnele *Maria Corfescu* (soprano legeră) şi Dna *Maria Füredy* (soprano lirică). Având în vedere dragostea de care artistul *Corfescu* se bucură în mijlocul nostru, cum şi artiştii de seamă care-l înconjoară, suntem siguri că publicul va căuta să nu scape o astfel de ocasiune rară artistică. Biletele se pot căpăta la „Libraria arhidiecesană". Programul este compus din părţi de opere: Otello, Aida, Baiazzo, Faust, Rigoletto, Evghen, Oneghin, Tosca şi doine româneşti.

*

Căsătorie între morţi. Un ziar din Italia scrie despre câteva obiceiuri la morţi respândite în China. Dacă moare într'o familie un tinăr neînsurat, iar în cutare casă o fată, îndată vine o mijlocitoare, care vorbeşte cu părinţii reposaţilor. Părinţii de obiceiu se învoiesc şi aşează sicriile tinărului şi al fetei lângă olaltă; apoi fac praznic, la care îşi închipuesc că iau parte şi duhurile celor doi îngropaţi. — Ospeţele pentru duhurile morţilor sunt păzite cu mare sfinţenie: fiecare oaspe din ceea lume îşi are la masă locul său însemnat cu o luminare roşie de ceară, lângă ea este o farfurie cu orez fiert, un pahar de vin de orez, şi cele două beţigaşe cu care mănâncă chinezii.

*

Crima unui preot mohamedan Intr'o zi s'a prezentat la un negustor turc din Seraievo un preot cu numele *Hamdo Oruc*, îndemnându-l să meargă cu el în pădurea apropiată, ca să sape o comoară. Negustorul *Mustafa Patcovici* ascultă vorba lui hogea şi pornesc împreună la locul cu comoara. Acolo Mustafa începu să sape în locul arătat de hogea Hamdo Oruc. Când a săpat o groapă destul de adâncă, preotul s'a aruncat cu o săcure la negustor, şi în câteva lovituri l-a omorât, i a luat banii, a aruncat pământ peste cadavru şi s'a întors acasă. Soţia lui Mustafa, după trei zile, a venit la hogea, întrebându-l, unde e bărbatul său. I a răspuns, că nici nu l-a văzut. Dar în aceeaş zi hogea a încercat să fugă pe pământ turcesc. A fost însă ajuns şi arestat. In faţa judecătorului de instrucţie şi a mărturisit crima. Procesul se va judeca la tribunalul din Seraievo în zilele acestea.

*

Săpături nouă la Pompei. Vechiul oraş roman dela sud-ostul Neapolei, cum se ştie a fost îngropat cu Herculanum împreună, de lava Vesuviului la anul 79, — iar săpăturile cele dintâiu s'au făcut abia în 1748. De atunci s'au urmat lucrările desgropării, şi aproape jumătate din fostul Pompei a fost scos la lumină. Acum de curând un hotelier din oraşul nou a început să facă săpături pe socoteala sa şi în săptămâna trecută s'a descoperit o vilă păstrată admirabil. Apartamentele vilei sunt împodobite cu eleganţa rafinată şi cunoscută a stilului pompeian. Cel mai frumos apartament este tricliniul (sala de mâncare la Romani), ai cărui păreţi poartă cele mai minunate figuri, representând pe Victoria şi pe Ariadna în colori strălucitoare. Autorităţile locale au luat măsuri, ca să fie păstrate acolo toate comorile găsite şi să împedece speculaţiunile particularilor.

*

Oglinzi în cârciumi. Un ziarist face propunerea, ca în cârciumi şi în toate stabilimentele unde se consumă băuturi, sau să fac chefuri, să nu lipsească de pe păreţi *oglinzile;* căci ele ar fi bune să ţi se arate: în ce ţinută ai intrat, şi — eventual — în ce fel de hal ai ieşit. Confratele crede, că ar fi foarte convingător pentru omul băutor, să vadă singur fazele prin care trece bând; şi unii consumatori s'ar ruşina de sine înşişi, văzându se: cu faţa turbure, cu ochii roşiţi, cu nasul vineţiu, cu barba deranjată, cu haina — şi cu cinstea — pătată. Iată o măsură în contra beţiei! Nu mai rămâne, decât introducerea obligatorie a oglinzilor în toate stabilimentele de băuturi, atât la oraşe, cât şi la sate.

*

La fondul văduvelor şi orfanilor întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, în amintirea reposatului cul. tip. Toma Simtion, fost odinioară notar al Reuniunei şi bun scriitor la înţelesul poporului, s'au mai făcut următoarele daruri: Dem. Marcu, publicist 1 cor.; I. Roman, 60 bani; I. Imbăruş, 30 bani; Eugenia Tordăşianu, 20 bani; A. Demian, rotar, Maria Suciu, Ioan Baciu, Ilie Stanciu, Ioan Stanciu, George Adam, George Văcariu, Ioan Marcu, Toma Chirca, Nic. Roşca, George Săsărman şi Ioan Părău, câte 40 bani.

*

Rugare. Domnii autori de cărţi morale-instructive, scrise la înţelesul tinerimei noastre, sunt rugaţi a ne trimite câte un exemplar pe seama bibliotecei învăţăceilor (şăgârţilor) de pe la meseriile din Timişoara, la adresa subscrisului: Timişoara, fabric în 25 Maiu 1909. *Emeric Andreescu* înv. în pens. [illegible] gasse 23.

*

On. cetitori le atragem atenţiunea asupra anunţului Institutului de bolnavi Elöpatak.

*

Avis. Atragem atenţiunea onor. public asupra „Teatrului — kinematograph“ care se va deschide din nou Duminecă, în 30 Iunie a. c. în sala dela „Gesellschaftshaus“. Indemnăm cu dinadinsul publicul să cerceteze acest kinematograph cu proiecţiuni admirabile. Sala e mare în continuu ventilată, încât aerul e curat şi sănătos.

*

Concert în Sălişte. Reuniunea rom. de cântări din Sălişte aranjează Luni, în 31 Maiu 1909 (a doua zi de Rosalii) în sala festivă a şcoalei, concert cu următoarea programă: „Irmosul înălţării“, cor mixt de G. Dima. „Marş“ scena II din opereta „Crai nou“, cu acompaniare de pian de C Porumbescu. „Două cântece poporale“, solo de sopran cu acompaniare de pian de T. Bredicean. „Năluca“, baladă pentru cor, soli şi acompaniare de pian de I. Murăşan. Două cântece, cor de dame de I. Brahns *a)* „Cântec de amor“ *b)* „Barcarola“. „Preste deal“, cor mixt cu soli de I. Vidu. „Hora“, cor mixt, cu acompaniare de pian de G. Dima. Inceputul la 8 ore seara. Preţurile de intrare: Loge 2 cor. Loc I 2 cor Loc II 1·50 cor. Locul III 1 cor. Loc de stat 50 fil. După concert urmează joc.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Bine reuşita noastră convenire socială culturală, aranjată la 17 Aprilie n. c., ne îndeamnă să esprimăm mulţămita şi recunoştinţa meseriaşilor nostri faţă de toţi aceia, cari preţios concurs ne dau în lucrările noastre de interes general şi îndeosebi următorilor suprasolvenţi şi anume: Dr. Iancu Meţianu, prop. Zerneşti, 5 cor, dşoara Elena Petraşcu, directoară, 2 cor. 40 bani, Pantaleon Lucuţa, căpitan c. şi r. pens., Emil Surdu, inginer, Octavian Murăşan, paroh, câte 2 cor., Petru Bota, croitor, soţia sa Maria şi 8 eleve ale lor, 1 cor. 90 fileri, Ilie Beleuţă, econom seminarial, 1 cor. 80 fileri, dşoara Elenuţa Tatu (Sadu), 1 cor. 20 fileri, A. Cosciuc, dir. şcoalei econ. şi Emil Tischler, câte 1 cor., Victor Păcală, prof., I. Sociu, revizor r., câte 80 fileri, N. 40 fileri, Dr. Bianu şi doamna Panilie, câte 20 fil.

Din venitul curat s'a dat fondului episcopul N. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi 50 cor., fondului de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare 53 cor. 19 bani, iar suma de 20 cor. 45 bani, adunată de subscrisul prezid. cu pălăria „Dzeu vede“ s'a depus la fondul văduvelor şi orfanilor.

Sibiiu, 15 Maiu 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu
prez.

Stefan Duca
notar.

*

In ajutorul „Reuniunii noastre de muzică şi cântări“ la procurarea instrumentelor pentru înfiinţânda orchestră au binevoit a contribui următorii domni:

Vasile Motora, preot 3 cor., Sofroniu Olariu 2 cor., N. Chirciu 40 fileri, Sebastian Negru 3 cor., Zomoriţă Maximilian 1 cor., Miron Oprean, preot 4 cor., Piso preot 20 fileri, N. Ardelean, Petrovits V., I. Petrovits, câte 1 cor.

Dl George Nistor, din Verşeţ ne-a colectat dela: G. Nistor 1 cor. 50 fileri, Emil Nistor 1 cor., Rachila Nistor 50 fil., Livia Nistor, Ilenia Nistor, câte 50 fileri, M. Mujka, Ioan Bubes, George Corbei, Avram Iepure, Iosif Căpeţ, câte 40 fileri, Iosif Leo 1 cor., Acsenţiu Bălan, Elena Bălan, Lyubomir Laczkor, Eufrosina Laczkor, câte 40 fileri, R. Rakitovan 2 cor.

Dl Sebastian Negru, conduc. de cărţile fund., Haţeg, înscriindu-se de membru fundator ne-a trimis taxa de 20 cor.

Pentru contribuirile generoase aducem marinimoşilor contribuenţi cele mai sincere mulţămite.

Pentru „Reuniunea de muzică şi cântări“. Câmpuri-Surduc, în Maiu 1909. Ioan *Budoiu*, prezident. Romulus *Burză*, cassar.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Cărţi şi reviste.

Revista asoc. învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, a apărut nr. 11 pe Apr. 1909 cu sumarul următor: Două momente. Procesul psihic în câştigarea noţiunilor de P. Popescu. O părere asupra confer. generale de N. Stoleru. Politicianii şi învăţătorii de Norel. Recenzii de G. Vlădescu. O dispoziţie rea de Fulg Pribeag. Pentru aceiaşi oameni alte legi de Dr. I. Simonescu. Noul abecedar. Pedepse şi recompense de D. Pavelescu. Epigramă de D. Faur. Câteva propuneri de N. Bucurescu. Cronică etc. Abonamentul: 5 lei. Adm.: Pr. N. Aramă, Târgovişte.

*

„Biblioteca pentru toţi“. Nr. 448 *In faţa Ghilotinei* de Turghenieff, traducere din ruseşte de Dr. Duscian. Preţul 30 bani. Turghenieff, marele scriitor rus, fiind la Paris, a fost invitat să asiste la spectacolul îngrozitor pe care-l prezintă un osândit la moarte, în ciasul când merge la ghilotină. Spectacolul acesta l-a zguduit puternic pe marele scriitor rus, care a scris sguduitoarea povestire: *In faţa ghilotinei*, şi care prin puterea descripţiei şi a evocărei ne face să asistăm îngroziţi la agonia unui condamnat la moarte. Aceastā povestire, tradusă în toate limbile, a făcut epocă şi e considerată ca una din scrierile cele mai sugestive, mai emoţionante care ne dă mai mult de gândit. De vânzare la toate librăriile.

Poşta ultimă.

Mersul crizei.

Prim-ministrul Wekerle a fost primit în audienţă în palatul din Schönbrunn, Mercuri la orele 11. A făcut raport Maiestăţii Sale despre situaţia politică din ţară, şi i-a presentat, cum să spune, un proiect nou, cu privire la resolvarea crizei. Maiestatea Sa nu a luat nici o hotărâre. Ce conţine acest nou proiect nu se ştie. Atâta a străbătut în publicitate, că Maiestatea Sa şi-a esprimat dorinţa, ca asupra punctelor din proiect, referitoare la chestiile economice, guvernul ungar se înceapă pertractări cu guvernul austriac. Despre vre-o concesiune în chestia băncii, nu poate să fie vorba. Dar în chestiile militare se vor face unele concesiuni Maghiarilor, dacă pot ajunge la înţelegere cu guvernul austriac în chestiile economice. Peste câteza zile prim-ministrul Wekerle va merge de nou la Viena. Crisa la nici un cas nu se resolvează decât abia la toamnă. Atâta şe ştie astăzi despre mersul crizei.

Mersul trenurilor în Sibiiu.

I. Pleacă din Sibiiu:

1. Către **Copşa-mică**: 7·26 dimineaţa, 1 oară d. a., 4·34 după amează, 11·10 noaptea. Mai pleacă:
2. Către **Ocna**, la băi: 9 dimineaţa, 2 după amează, 3·55 d. a. şi 6·30 seara.
3. Către **Vinţul de jos, Sălişte** etc.: 1·52 noaptea, 7·43 dimineaţa şi 3·50 după amează.
4. Către **Miercurea** mai pleacă la: 12·25 d. a. (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).
5. Către **Făgăraş**: *4·20 dimineaţa* (acest tren soseşte în Făgăraş la 8·12; după douăzeci de minute pleacă din Făgăraş la Braşov, unde soseşte la amează); *1·30 după amează* (acesta soseşte în Făgăraş la 5·48, iar în Braşov seara la 10 şi ceva).
6. Către **Turnu roşu**: 4·6 dimineaţa şi 1 9 d. a.
7. Către **Ciznădie**: 5·21 dimineaţa, 1·45 d. a. şi 8 31 seara.

II. Soseşte la Sibiiu:

1. De către **Copşa-mică**: 3·58 dimineaţa, 7·25 dim., 11·26 înainte deamează şi 8·56 seara. Mai soseşte:
2. De către **Ocna**, dela băi: 10·33 înainte de amează, 3·17 după amează, 6·11 d. a. şi 7·48 seara.
3. De către **Vinţul de jos**: 6·55 dimineaţa, 12·24 după ameazǎ şi 8·21 seara; iar
4. De către **Miercurea** mai soseşte la: 9·50 seara (dar numai Marţia, Vineria, Dumineca şi în sărbători).
5. De către **Făgăraş**: 7·16 dimineaţa şi 8·59 seara. (Trenul din urmă a plecat din Braşov la o oară după amează, a sosit la Făgăraş la 4·22, — şi are legătură *bună* cu Sibiiul).
6. De către **Turnu roşu**: 7·16 dimin., 3·37 după amează, 10·27 seara.
7. De către **Ciznădie**: 7 dimineaţa, 3·22 după amează, 10·9 seara.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de construire şi din alegerea precautā a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor garanţie de curăţenie.

[143] 4—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . . 30 fil.
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . . 28 fil.
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . . 24 fil.
Borhegyi, pentru întețirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . . 28 fil.
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . . 28 fil.
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 19—31

Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. şi r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 10—20

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 6—12

Baia de cură

Előpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, intreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Előpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca beutură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Előpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.

(162) 2-6

Cu prospecte serveste direcţiunea gratuit.

Uriaşe fasole americană.

Această prea interesantă plantă creşte până la o înălţime de 5 metri şi capătă o păstaie de circa 1 metru lungime, ea formează prin minunata ei înfloritură podoaba ori-cărei grădini şi produce din August până în Noemvrie fasole gustoasă, care poate fi ca oricare altă fasole. Se plantează până la finea lui Iulie. Trimit o porţiune de sământă în cutie cu îndrumare de cultivare, franco contra trimiterii prin mandat poştal à 1 cor. sau în mărci poştale. Singurul deposit pentru Europa centrală la (122) 10—10

UMBERT RELLA,

Erzsébetfalva, Budapest m.

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner; în **Mediaş**: Iosif Obert.

[109] 4—8

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 46 -52

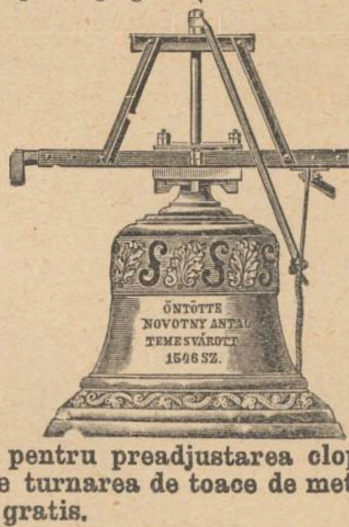

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Câţi bolnavi

sunt astăzi, cari nu ştiu ce putere vindecătoare există în electricitate, n'au idee ce admirabile resultate de vindecat se ajung dacă se foloseşte cu scop această minunată putere naturală, la tractarea diferitelor boale, anume la slăbiciunile generale şi sexuale de nervi, inimi nervoase, suferinţe de stomah, reumă, sgârciuri şi paralisie.

Institul nostru fără a cruţa dar osteneli şi cheltueli a edat o carte minunat executată şi foarte interesantă, care se trimite fiecărui interesat cu totul gratuit şi franco în plic închis. A se provoca la acest ziar şi a cere volumul pentru bărbaţi sau femei.

ELECTRO-VITALIZER,

institut ord. med.

[156] 4—4

Budapesta IV. Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Scrisoare de mulţămită.

Dna Maria Tuhala, Ujpest, Strada Árpád, scrie în 1 Ianuarie 1908: P. St. Dle Doctor! Mă simt fericită, că Vă pot comunica, că cu ajutorul aparatului Dtră sunt aproape pe deplin vindecată. Intr'adevăr m'am schimbat cu totul, sunt mai sdravănă, dosele dureri de cap şi insomnie au dispărut cu totul. Nu mă pot îndestul mira de perfecţiunea aparatului Dtră, preste tot n'aşi fi crezut că mă mai poate scăpa ceva de boala mea. Eu recomand cu căldură aparatul, tuturor cari sufer de durere de cap, insomnie şi durere de spinare.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

ELEKTRO-VITALIZER, institut ordinat de medici

Budapesta, Károly-körut 2. Mezzanin 51.

Vă rog a-mi trimete opul pentru bărbaţi / femei Tractare asupra electro-terapiei moderne, gratuit şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

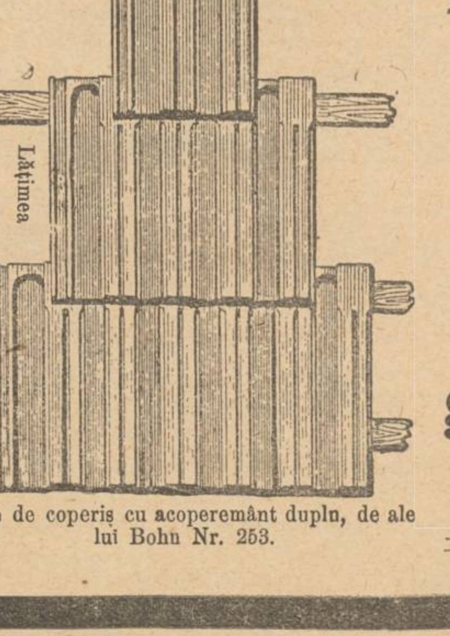

Ţigle de coperiş cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

J. MUSCHONG & COMP.

Ţiglărie cu aburi

LUGOJ.

Adresa telegrafică: Ţiglăria Muschong.

Telefon: Centrala Nr. 43.
Str. Temesvári Nr. 182.

Cassa de păstrare post. ung., chec. şi Clearing Nr. 9040.

Producere anuală a Nrului 253 şi 272 a

Ţiglelor de coperiş cu coperemânt duplu, patentate,

garantate, din lut liber de var,

preste 40 milioane.

(118) 2—2

Preţ curent şi mustre, gratuit şi franco.

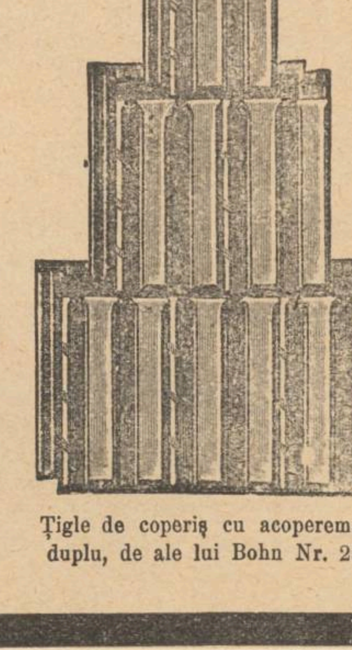

Ţigle de coperiş cu acoperemânt duplu, de ale lui Bohn Nr. 253.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 54 Sibiiu, Joi 21 Maiu (3 Iunie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Crisa.

Sibiiu, 2 Iunie n.

Spuneam în numărul trecut, că ministrul-prezident *Wekerle* a presentat Maiestății Sale un proiect, cu privire la resolvarea crisei, un program, pe baza căruia s'ar putea compune un nou guvern în Ungaria, și că Maiestatea Sa l-a trimis la prim-ministrul austriac *Bienerth,* ca să se înțeleagă cu el în privința unor puncte din program, referitoare la chestiile comune economice.

Știm acum, că membrii guvernului austriac s'au întrunit numai decât în consiliu și au discutat asupra proiectului lui Wekerle, iar după o discuție de patru ore au ajuns la convingerea unanimă, că proiectul *nu poate fi acceptat,* fiindcă e păgubitor pentru interesele Austriei. Domnul Bienerth s'a dus apoi la palat și a făcut raport despre aceasta Maiestății Sale. Incercarea dlui Wekerle, de a da resolvare crisei, a remas deci neisbutită. Va trebui să compună alt proiect, alt program.

Poate că în scopul acesta au fost întruniți Vineri în consiliu miniștrii ungari. Au discutat cu multă vehemență. Cel puțin unele ziare maghiare așa scriu, că ședința aceasta a domnilor miniștri a fost foarte furtunoasă. Că ce hotărâri s'au luat în ea, nu știe însă nime să ne spună. Probabil, că nici o hotărâre, dupăce pe astăzi, Mercuri, e anunțat un nou consiliu de miniștri, care se va ținea în Budapesta. Mâne apoi, Joi, e vorba să meargă la Viena, pentru a se presenta în fața Maiestății Sale, prim-ministrul Wekerle, și miniștrii Kossuth și contele Andrássy. Vor merge toți cu unul și acelaș program și proiect, ori fiecare din ei cu câte o propunere separată? E iarăși ceva, ce nu e dat nimănui să știe cu positivitate. Probabil, că fiecare dintre acești sfetnici ai Coroanei își va duce cu sine părerile proprii și propunerile proprii, dupăce înțelegere și solidaritate nu mai esistă întră membrii guvernului, căci altcum guvernul nu ar fi dimisionat.

Se poate, ca dupăce vor fi primiți acești trei miniștri în audiență din partea Monarhului, să urmeze vre-o schimbare oarecare în situația posomorâtă și încurcată dela noi, dar nu în direcția visată și dorită de aderenții băncii independente maghiare, ci în direcție opusă. Pentrucă sunt grele, dar parecă adevărate vorbele, pe cari le-a spus nu demult un politician cu greutate maghiar, firește, nu din tabăra kossuthistilor, că ori renunță partidul acesta la dorințele nerealisabile, și atunci crisa e resolvată, ori ține și pe mai departe la ele, și atunci vine la putere contele — *Khuen-Hédervary,* ori altul, cu misiunea să facă alegeri noi. Suntem aplecați a crede, că se va întâmpla eventualitatea primă. Vor capitula cei cu banca independentă, pentruca să poată remânea la putere. Căci s'au cam învățat să stee în jurul oalelor pline!

Sufletul mulțimei.

VI.

Toate sentimentele manifestate din partea mulțimei, bune și rele, au două însușiri: sunt foarte simple și sunt foarte esagerate. In privința aceasta, ca în multe alte privințe, individul aparținător massei se apropie de ființa primitivă. Incapabil pentru nuansarea sentimentului, individul vede lucrurile numai în stare de duritate, iar transițiile dela o formă la alta nu le cunoaște. Esagerarea sentimentelor vine apoi potențată la mulțimi prin aceea, că sentimentul ajuns la isbucnire se lățește foarte ușor prin sugestiune și contagiune, iar recunoașterea vădită, de care se împărtășește, câștigă în intensitate în mod însemnat.

Simplicitatea și esagerarea în sentimentele mulțimei face, ca mulțimile să nu cunoască nici îndoiala, nici nesiguranța. Ele merg, ca omul smerit, până la estrem. Bănuiala pronunțată se preface imediat în siguranță nediscutabilă. Simburele antipatiei, ori al reprobării, care nu încolțește în inima individului isolat, se preface la membrul din mulțime numai decât în ură nebună. Asprimea sentimentelor mulțimei crește apoi, mai ales la massele eterogene, și în urma totalei lipse de responsabilitate. Siguranța nepedepsirei, care crește în măsura mărimei mulțimei, precum și conștiența unui act de volnicie momentană, reclamat de mulțime, permit pe seama totalității sentimente și acțiuni, cari pentru individul isolat sunt imposibile. Când se află în mulțime, prostul, needucatul, invidiosul, pierde sentimentul nimicniciei sale și primește conștiența unei puteri brutale, adevărat că trecătoare, dar îngrozitoare.

Din nefericire, esagerarea se referă la mulțimi de multeori la sentimente rele, la remășițe atavistice ale instinctelor omului de demult, cari în urma temerii de pedeapsă sunt ținute în frâu la individul isolat și responsabil. De aceea pot să fie atât de ușor seduse massele ca să comită escese. Nu se poate spune că massele, sugestionate cu pricepere, ar fi incapabile pentru acte de eroism, supunere și virtuți supreme, căci ele sunt capabile de acestea, în măsură chiar mai mare decât individul isolat. Indoelnică în simțire, mulțimea numai prin extraordinara escitare a facultății sensitive vine agitată. Oratorul, care vrea să o pună în mișcare, trebue să facă abus de espresiuni aspre, să esagereze, să întărească, să repețască, fără nici o legătură. Acesta e modul de argumentare al oratorilor din adunările poporale. Dar aceeași esagerare cere mulțimea și dela eroi. Insușirile și virtuțile acestora trebue să fie totdeuna mărite. In teatru mulțimea cere dela eroul dramei curajul, moralitatea și virtutea, pe care în viața de toate zilele nu o vede.

S'a vorbit și se vorbește despre optica teatrului. Ea există fără îndoeală, însă legile ei nu au nimica a face cu judecata corectă și cu logica. Arta de a ști vorbi mulțimei e sigur de natură inferioară, dar totuși reclamă facultăți speciale. Iar din cetirea anumitelor piese teatrale de multeori nu poți să-ți dai seama despre sunetul și efectul lor. Directorii de teatru, cari primesc piese noi, sunt de multeori în îndoeală cu privire la succes, pentrucă spre a putea judeca bine și sigur, ar trebui să se prefacă fiecare din ei în membru al mulțimei. De aci apariția curioasă, că piese teatrale, pe cari toți directorii de teatru le-au respins, representate pe scenă au avut succese extraordinare, și iarăși piese lăudate de toți criticii și premiate chiar, când au fost jucate pe scenă nu au avut nici un succes. Nu trebue să scăpăm însă din vedere nici influența rassei. Drama care însuflețește mulțimea într'o țară, are în altă țară numai un succes, cum se zice, de stimă, sau succes convențional, câte odată chiar nici un succes, pentrucă nu are farmecul cu care ar putea să fie mișcat noul public.

Cred că nu este necesitate să accentuez în mod special, că la masse esagerarea se estinde numai asupra sentimentelor, și la nici un caz asupra intelectului. Am arătat, că prin simpla aparținere a individului la o massă oarecare, nivelul seu intelectual a scăzut în mod însemnat. Lucrul acesta l-a dovedit frumos *Tarde,* în cercetările făcute asupra crimelor săvârșite de mulțimi. Numai pe terenul vieții sentimentale pot deci mulțimile, ori să se ridice foarte sus, ori să se scufunde foarte adânc!..

Massele nu au decât sentimente simple și estreme. Părerile pe cari le primesc prin sugestiune, ideile și tezele de credință, sunt acceptate

---

FOIȘOARĂ.

Fata care a călcat pe pâne.

Poveste de

Andersen.

(Fine)

— Ăsta-i sfârșitul, dacă omul nu vrea să-și murdărească picioarele, își zise ea. O, cum se uită toată lumea la mine!

Așa zău, toată lumea se uita la ea. Și din ochii tuturora grăia răutatea cu toate că buzele rămâneau mute. Era grozav!

— Poate fiindcă sunt frumoasă, se gândi Anghelina. Am o față plăcută, și își coborâ privirea, gâtul îi amorțise. Vai, cum se murdărise toată în fabrica de bere a zinei din mlaștină! Nici nu băgase de seamă. Rochia îi era plină de bale, de păr i se lipise un melc și se întindea peste gâtul ei... Din fiecare cută a hainei licăreau ochii broaștelor râioase, cari orăcăiau ca mopșii bolnavi. Urât lucru!

— Dar grozavi sunt aci, jos, și ceialalți, își zise Anghelina ca să se mângăie.

Mai grozavă era foamea teribilă ce o chinuia. Și nu se putea apleca să rupă o bucățică din pânea pe care călca? Nu. Spatele îi era țapen și brațele și mânile și tot trupul amorțit, ca o statue. Numai ochii și-i putea mișca în cap, așa că vedea cu ei și la spate. Infiorătoare priveliște! Veneau muștele și-i întrau în ochi, ea se strâmba, clipea, dar muștele nu sburau. Erau acele cu aripi smulse de ea. Ce chin era acesta! Apoi foamea — foamea! In cele din urmă dureri cumplite îi rodeau stomacul.

— Nu mai pot răbda își zise fata. Și totuș a mai răbdat mult, foarte mult chin.

De odată simți o lacrimă fierbinte picând pe capul ei, se scurse peste obraz, peste piept, până căzu jos pe pâine. Apoi alta, și alta, ploaie-ploaie de lacrime fierbinți. Cine plângea pe Anghelina? Da nu trăia mama ei pe pământ? Și lacrimile pe cari le plânge mama pentru copilul ei, sunt în totdeauna fierbinți, îl ating, îl ard pe copil, îi măresc suferința și nu-l răscumpără. Foamea Anghelinei tot nu se alină. Cum de nu putea să rupă o bucățică din pâinea de sub picioarele ei?

In cele din urmă Anghelina slăbi ca un fir de trestie și parcă toate sunetele treceau prin goliciunea ei lăuntrică.

Auzi toate judecățiile cari se aduceau asupra ei pe pământ.

Și toate erau severe Mama ei bună plângea într'una suspinând: Fudulia te-a prăbușit! Asta a fost nenorocirea ta, Anghelina. Cât de mult ai mâhnit pe mama ta.

Toată lumea știa păcatul ei: a călcat pe pâine și s'a scufundat sub pământ. Un cioban o văzuse de sus și povesti tuturor.

— O de nu m'aș mai fi născut, oftă Anghelina, ar fi fost mult mai bine. Am adus numai supărare mamei.

Auzi cum stăpânii ei, acei oameni de trebă cari o iubiseră ca pe copilul lor își ziceau: A fost o copilă păcătoasă! N'a mulțumit Domnului pentru darurile lui, le-a călcat în picioare. Cu greu va dobândi mila cerului.

— Ar fi trebuit să mă pedepsiți.

Să stârpiți pornirile cele rele, se gândi Anghelina.

Auzi cum lumea a făcut cântec din păcatul ei:

„Fata fudulă, care a călcat pe pâne ca să nu-și murdărească ghetele". Și cântecul se răspândi în toată țara.

— O, că pentru asta trebue să sufer atâta! oftă Anghelina. Dacă toți oamenii ar fi așa pedepsiți, nu s'ar mai isprăvi pedepsile. O, cum sufer!

Și inima i se opri și mai tare.

— Aci toată lumea să ispășește. Dar eu nu vreau să mă ispăsesc! Cum se uită toți la mine.

Și inima i se umplu de ură pentru oameni.

— Acu au cei de sus despre ce vorbi! O, cum sufer!

Și auzi cum cei mari spuneau povestea ei micuților.

„Blestemata aceea de Anghelina" îi ziceau copiii. Gura de copil o condamnase.

— A fost tare rea și a meritat să se ducă în iad.

Dar odată totuș s'a găsit o copiliță, care începu să plângă la povestea fetei osândite pentru fudulia ei.

— Și nici odată n'o să scape de acolo, întrebă micuța.

— Nici odată! fu răspunsul.

— Dar dacă se roagă de iertare și promite să nu mai facă așa?

— Da, dar ea nu vrea să se roage.

— O, de s'ar ruga! suspină fetița și era nemângăiată. Bucuroasă i-aș da casa mea de păpușă, numai de a-și vedea-o scăpată de acolo. Grozav rău trebue să i fie, biata Anghelina!

Vorbele aste au pătruns în inima osânditei și mult bine i-au făcut! Pentru întâia oară auzi zicându-i-se:

„Biata Anghelina". Și nici o vorbă despre răutatea ei! O fetiță nevinovată plângea și se ruga pentru ea: Așa simțire ciudată o cuprinse, ar fi vrut să plângă și ea, dar nu putu. Și fu o nouă suferință.

de ele numai *en bloc*, ori apoi sunt respinse en bloc, considerate fiind, sau de adevăruri absolute, sau de greșeli absolute. Și așa se întâmplă totdeuna cu convingerile primite pe calea sugestiunei, nu în urma cugetării. De aci intoleranța cu privire la dogmele religioase și domnia despotică pe care o eserciază ele asupra spiritelor.

Dupăce mulțimea nu e lăsată în îndoeală cu privire la aceea ce e adevărat și aceea ce e fals, și are totodată și conștiență clară despre forțele ce le posede, e și mulțimea intolerantă și autoritativă. Singuraticul poate suporta contrazicerile și discuțiile, mulțimea însă nu, nici odată. In adunări publice, contrazicerea cea mai blândă a unuia e înăbușită în o sbierătură de indignare și în înjurături triviale, după cari, dacă respectivul nu tace, urmează atacul personal și aruncarea afară a celui prea îndrăsneț. Dacă nu ar fi de față representantul autorității publice, de multeori un astfel de îndrăsneț ar fi ucis din partea mulțimei.

Autoritative și intolerante sunt toate massele, dar în măsură deosebită. Și aici iarăși iase la iveală noțiunea fundamentală a rasei, care stăpânește întreaga simțire și gândire a oamenilor. Mania de a fi autoritative și intolerante se află desvoltată în grad foarte înalt la massele de origine latină, astfel că la ele e nimicit cu totul sentimentul puternic al independenței individuale, atât de bine desvoltat la rassa anglo-saxonă. Massele latine au simțire numai pentru independența colectivă a sectei la care aparțin, și e caracteristică pentru independența aceasta necesitatea simțită, de a aduce pe toți cei de altă credință *cu forța* să accepteze credința mulțimei. La popoarele latine nu au putut Jacobinii tuturor epocelor, cu începere de pe vremea inchisițiunei, să se ridice la o altă noțiune a libertății, decât numai la aceasta.

Autoritatea și intoleranța sunt pentru masse sentimente foarte clare, pe cari le înțelege și le primește ușor, și tot cu ușurătate le pune și în aplicare. Massele respectează forța, iar bunătatea ce li se arată, formează pentru ele un fel de slăbiciune, și nu le poate influența, decât în măsură foarte mică. Simpatiile sale mulțimea nu le dă celui bun, ci tiranului, care poate să o sdrobească. Tiranilor li s'au ridicat în toate timpurile din partea mulțimii cele mai mari monumente și statue. Și dacă dau massele cu piciorul în câte un despot căzut, o fac numai pentrucă acesta perzându-și domnia a ajuns în categoria celor slabi, pe cari mulțimea îi desprețuește și nu se mai teme de ei. Eroul sărbătorit de mulțime va avea totdeauna tipul și caracterul unui împărat. Imbrăcămintea sa sclipicioasă seduce massele, autoritatea sa le impune, iar sabia sa le desmetecește!

Gata totdeauna de a se răscula în contra unei autorități slabe, mulțimea își pleacă genunchii cu servilism în fața autorității mai tari. Iar dacă forțele autorității sunt schimbăcioase, când mai tari, când mai slabe, mulțimea, condusă de sentimente estreme, trece mereu, dela anarhie și sclavism, și dela sclavism la anarhie. Nu am cunoaște bine psihologia masselor, dacă am crede, că la ele boldurile revoluționare sunt cele predomnitoare. Actele de volnicie ale masselor ne duc în rătăcire în privința aceasta. Dar îndemnul spre revoltă și devastare nu e de lungă durată la ele nici odată. Massele sunt conduse de inconștiență, prin urmare sunt supuse influenței moștenirilor din strămoși, și trebue să fie întru câtva și conservative. Lăsate singure, mulțimile se simțesc în curând obosite de marea neînfrânare și iau calea în mod instinctiv spre sclavism. Cei mai neîmpăcați și mai făloși Jacobini au aprobat în modul cel mai categoric pe Bonaparte, când acesta a suprimat toate libertățile și a făcut să fie simțită mâna sa de fer!

Istoria, și îndeosebi istoria revoluțiunilor, e greu de înțeles, dacă nu suntem lămuriți cu instinctele masselor, în temeliile lor conservative. Ele vreau adecă să schimbe numele instituțiunilor, și în scopul acesta poartă câte odată revoluțiuni groaznice. Dar sâmburele instituțiunilor formează espresiunea trebuințelor moștenite ale rassei, și trebue să rămână totdeauna instituțiunile. Neîntrerupta mișcare a masselor se estinde deci numai asupra lucrurilor esterne. In realitate au și ele instincte de natură conservativă, ca toate ființele primitive. Stima lor față de tradiție e absolută, iar inconștienta frică față de orice inovație, chemată să schimbe condițiunile reale de viață, își are rădăcinile sale foarte adânci. Dacă aveau democrațiile puterea pe care o au astăzi și în epoca inventării războaielor mechanice, a mașinelor cu abur, a căilor ferate, — realisarea acestor invențiuni ar fi fost sigur cu neputință, ori s'ar fi făcut numai după număroase revoluțiuni și măceluri. E o fericire deci pentru progresul cultural, că puterea masselor a început să înflorească numai dupăce s'au făcut deja descoperirile mari în știință și industrie!

La mormântul lui Haydn.

Compositorul *Iosif Haydn*, dela care avem imnul, atât de neplăcut Maghiarilor, ba chiar urgisit din partea lor, „*Doamne ține și protege*“, își doarme somnul de veci pe pământul Ungariei, în orașul Eisenstadt (Kismárton). Joi s'au împlinit o sută de ani dela moartea sa și din acest prilej s'au aranjat și unele serbări întru memoria genialului compositor. A provocat însă mare supărare faptul, că la serbări s'a anunțat că va participa și primariul Vienei, Dr. *Carol Lueger*, asemenea urgisit din partea Maghiarilor. Primariul Vienei a venit cu o deputațiune a consiliului comunal din Viena, cu automobilul, și a adus o frumoasă cunună, pentru a o depune pe mormântul compositorului. Când a sosit deputația vieneză, serviciul divin se începuse în biserica unde zac osămintele lui *Haydn*. Terminându-se serviciul, avea să urmeze depunerea cununilor. Comitetul aranjator pusese însă delegațiunea orașului Viena la locul al cincilea ori al șaselea. Auzind aceasta primariul din Viena, Dr. *Carol Lueger*, a protestat și a spus, că *el* trebue să fie primul, ca primar al Vienei, care depune cununa, apoi vin ceialalți. Și de fapt s'a dus și a depus el întâi cununa pe mormântul lui Haydn. Când a început însă să vorbească, în cor au început să sune organele cu vehemență, astfel, că vorbirea lui *Lueger* au auzit-o numai cei din nemijlocita sa apropiere. Ziarele patriotice spun că ar fi rostit următoarele cuvinte:

„Ca primar al reședinței imperiale Viena salut mormântul, în care odihnesc rămășițele pământești ale lui Iosif Haydn, a Germanului credincios, a bunului Austriac. Aici pe pământul ungar îmi aduc aminte de genialul compozitor austriac, cel ce ne-a dăruit nouă austriacilor sfântul imn poporal („Gotterhalte“), care aici se desprețuiește“.

In textul oficial al vorbirei însă, apărut în „Rathhaus-Korrespondenz“ din Viena, nu se găsește nici o aluziune la pământul unguresc și la desprețuirea imnului poporal, ci se zic la sfârșit numai: „Noi îl preamărim (pe Haydn) ca pe genialul compozitor al cântării cântărilor: „Doamne ține și protege patria și pe împărat“, — cinstim memoria lui care să fie păstrată per omnia saecula saeculorum, Amin“.

Lueger, dimpreună cu consilierii comunali, au părăsit apoi biserica și s'au dus în restaurantul „Zum goldenen Fasan“. Era concentrată multă gendarmerie pentru a împedeca eventuale demonstrațiuni, însă n'a ajuns în posițiunea de a trebui să intervină. Patru jandarmi au însoțit pe Vienezi în drumul lor la restaurant.

La concertul festiv Vienezii nu au luat parte, din motivul, că nu pot participa la o festivitate pentru Haydn, în care *se înconjură în mod ostentativ cântarea imnului poporal*. Deputația vieneză a mers apoi la Rohrau, pentru a vedea casa, în care s'a născut Haydn, apoi a plecat de acolo cu automobilul îndărăt la Viena, unde iarăș sau aranjat mari serbări în memoria genialului compositor *Haydn*, mort înainte cu o sută de ani.

Dela „Academia Română“.

Un slab discurs de recepțiune și un răspuns cuminte.

Vineri după ameaz la ora unu a fost ședință publică extraordinară la „*Academia Română*“ din București, întrunită în sesiune ordinară. Cu ocasiunea aceasta dl *Duiliu Zamfirescu* și a rostit, ca nou membru, ales în anul trecut, discursul de recepțiune. A vorbit despre *poporanismul în literatură*, curent care nu-i place învățatului domn Zamfirescu, și pe care l-a combătut cu mult curaj, dar cu slab succes. După „*Viitorul*“ din București curiosul discurs de recepție a conținut cam următoarele:

Aș fi vorbit despre Olănescu, — a început tinărul nemuritor, — de care mă leagă atâtea smintiri. Tocmai de aceea mă tem, că nu aș putea fi destul de obiectiv. Dar istoria va vorbi despre dânsul. Voi vorbi deci despre *poporanism în literatură*, curent ce l-a apucat și Olănescu.

Românul ca popor nu e nici mai mult nici mai puțin poet ca alte popoare. Vorbele lui Alecsandri: „Românul e născut poet“ e mângăerea mediocrităților. „Românul e născut poet, deci trăiască poporanismul!“ (! logică?. .)

Fiecare din noi aduce în lume o problemă sufletească. In 40—50 de ani omul spune de unde vine și cine este. Tot așa și un popor, cum e poporul nostru. Latinitatea noastră se dovedește, nu numai prin documente, ci și prin firea noastră, în opera noastră sufletească.

Oratorul vorbește despre origina noastră. Mulți dintre coloniștii aduși de Traian au fost din Roma, căci nu se putea aduce în țara asta niște oameni fără căpătâi, niște străini.

Dovada însă supremă a latinității noastre este ființa noastră. Ca popor ne tragem dela Romani, acolo trebue să ne căutăm causalitatea noastră sufletească.

Două însușiri au avut strămoșii noștri: conservatismul și spiritul de orientare. Apele și-au schimbat cursul, pădurile s'au pustiit, zimbrii s'au stins, noi însă am rămas. Noi nici nu ne putem închipui, cât valorează acest spirit de orientare.

Romanii erau un popor politic, așa suntem și noi. De unde atunci afirmația, că Românul e născut poet? S'a înșelat Alecsandri și după el alții cari au crezut, că e atâta poezie în noi. Mulți au creat tipuri de țărani cari nu există.

Oratorul citează Miorița în cele patru variante ale ei, a lui Alecsandri, Cătană, G. D. Teodorescu și Tocilescu. „Miorița lui Alecsandri ca născocire populară e o imposibilitate“. Forța ciobanului nu îngăduie, ca ciobanul să facă poezie. El trebuie să lupte. E interesant că cu cât ne coborâm la vale, aceste variante pierd din frumsețea lor. Cine e autorul poeziei populare?

Poezia populară e opera unor anonimi, operă, care devine cu timpul a poporului întreg. Miorița e o producție modernă a poeziei populare. Dar câtă deosebire între variante! Unele sunt o proză searbădă, ceeace ne dovedește, că Românul nu e poet. Rațiunea noastră de a fi ca popor latin e cu totul alta, iar nu a fi poeți. Ca „indo romani“ putem aspira la o literatură *națională*, iar nu *poporanistă*. Expresiunea *literatură poporanistă* e un non sens.

Sus anii zburau, jos nici o schimbare.

Tot mai rari erau vorbele pentru Anghelina. Numai odată auzi un suspin amar: „Anghelino, Anghelino, cât m'ai mâhnit! Și nu m'ai ascultat!“ Era mama ei, murind.

Din când în când o mai amintea fosta ei stăpână.

Oare o să te văd pe lumea cealaltă, Anghelino? Nu știe omul unde ajunge.

Dar Anghelina bine știa că blânda ei stăpână n'o să ajungă nici odată acolo, unde era ea.

Trecu iar o vreme lungă.

Anghelina auzi din nou numele ei și văzu deasupra capului două stele frumoase strălucind. Doi ochi blânzi s'au închis pe pământ. Ochi fetiței care plânsese soartea „bietei Anghelina“.

Trecuseră ani și mica fetiță se făcuse femee bătrână, și moartea venise acum la patul ei, iar ea se ruga: „Doamne, poate am uitat și eu de darurile tale ca și sărmana Anghelina, iartă-mă, Doamne, poate am fost și eu mândră și ambițioasă, dar de mila ta n'am uitat. Și întotdeauna m'ai îndreptat pe căi bune. Nu mă lăsa, Doamne, în ceasul meu cel din urmă!“

Și ochii bătrânei s'au închis. Iar sufletului i s'au deschis toate tainele. Și de sus, din cer o vedea pe biata Anghelina în groaznica ei soartă. Și iar a plâns sufletul bun ca odinioară ochișorii de copil. Lacrimile și ruga ei au pătruns în infernul suferinței, și minune!

Puterea iubirei birui pe Anghelina.

Un înger a lui Dumnezeu plângea pentru ea.

Merita ea favoarea asta?

Se gândi la toate faptele ei și izbucni în lacrimi, așa cum nu plânsese nici odată până acum.

Mâhnire și căință adâncă simți. Nu era vrednică de îndurarea cerului. Dar în clipa asta o rază de lumină vie se strecură prin gura iadului.

Pătrunse cu o putere mai mare decât raza soarelui, care topește omul de zăpadă, făcut în curte de copii. Ca fulgul de nea pe buza unui copil se topi ființa împietrită a Anghelinei.

O pasăre mică zbură în sus, iute ca un fulger. Dar sus în lume se opri și se uită cu sfială împrejur. Ii era teamă și se ascunse într'o scorbură, să n'o vadă nimeni.

Ședea aci tremurând, zburlită și nu cânta, căci n'avea glas. Multă vreme trecu până să bage de seamă câtă frumusețe era împrejur! In aerul proaspăt, copacii și florile răspândeau miresme, luna strălucea limpede pe cerul albastru. In fiecare tufiș găsea scaun de odihnă și rochia de puf îi era ușoară.

O, ce frumoasă, plină de iubire era natura!

Mica pasere ar fi vrut să cânte, simțirea îi umfla pieptul. Dar nu putea să cânte!

Ar fi vrut să cânte ca primăvara ciocârlia, sau cucul.

Bunul Dumnezeu care ascultă și ruga unui vierme, a ascultat și oftarea păsăricei înălțată spre el ca Psalmii lui David înainte de a se fi întrupat în vorbă și cântec.

Aceste cântece mute tot mai puternic umflau trupul păsăricei și trebuiau să isbucnească. Firește, nu fără o faptă bună.

Se apropia sărbătoarea Crăciunului. Un țăran, creștin bun, legase un snop de grâu de gard ca să aibe paserile ceriului bucurie de nașterea Mântuitorului.

In dimineața Crăciunului răsări soarele, lumină snopul și pasările sburau ciripind împrejurul darului hrănitor. Și deodată se auzi din scorbură: pip! pip! Gândul din ce în ce mai puternic prinsese graiu. Ciripitul slab a fost un stigăt de bucurie pentru o faptă bună. Și paserea sbură din ascunzătoarea ei. In ceriuri știau bine ce fel de pasere era.

Fusese o iarnă grea. Isvoarele înghețaseră, paserile și animale din pădure abea găseau hrană. Păsărica noastră sbură pe șosea și ciugulea în urma săniilor câte un fir de ovăs, sau când găsea vr'o fărâmă de pâne pe la ușile grajdurilor strângea hrana în cioc și o ducea vrăbiilor flămânzite. Sbură prin sate, prin orașe, și pândea când prin ferestre se arăta câte o mână dragă, care arunca fărimături de pâne cu dărnicie. Atunci chema și aduna pe toate paserile și le dădea hrană din ciocul ei.

Cât ținu iarna păsărica a strâns atâtea fărimături și le-a împărțit tovarășelor, fără să-și oprească nimic pentru ea, cât a fost de mare pânea aceea peste care a călcat Anghelina ca să nu-și murdărească ghetele. După ce a împărțit cea din urmă fărimă, aripile ei sure s'au albit și s'au deschis largi.

— Nini! O rândunea de mare sboară peste apă! strigară copiii când văzură paserea albă înălțându-se în zarea limpede.

Strălucea de n'o puteau urmări cu ochiul. Dar se zice că a sburat de-a dreptul, chiar în soare.

Tradusă de *Constanța Hodoș*.

Vorbe înțelepte.

Moartea e un păhar, pe care fiecare om are să-l golească, iar mormântul e ușa prin care fiecare om are să treacă.

Operele practice populare au la bază o mişcare cu caracter economic. Iliada este născută din o infamă năzuinţă de îmbogăţire. Acelaş lucru se poate afirma despre opera lui Tasso, etc. Opera literatură populară, ba şi cultă, este tot aşa refluxul năzuinţelor economice.

Buba noastră este starea pur agricolă a locuitorilor. De aceea statul să „împrăştie în sate, maeştri şi ateliere“. Cu literatura faţă de starea economică stăm rău.

Goga şi Coşbuc, cei doi mari poeţi ai noştri, au defectele mari ale poporanismului. Infăiu n'au lirism (?) şi n'au miragiu! Poezia lirică superioară pierde prin poporanism.

Poezia lui Coşbuc *Noi vrem pământ*, e ridicolă. In aceeaş ordine de idei Ada Negri ar trebui să cânte noi vrem bumbac (!).

Dl Zamfirescu zice că *Lae Chioru* e o grosolană întruchipare. *Cosaşul* o vinovată provocare la răscoale (?).

Tot aşa stăm şi cu proza. In nuvelele scriitorilor poporanişti, oamenii lucrează după concepţia scriitorului, iar nu după cum le dictează inima lor. Astfel ar fi „In lume“ a lui *Niţă P. Bănăţianu*. Aceleaşi greşeli (?) le are şi *Slavici*.

Creangă însă a creat oameni vii. El a redat felul de a vorbi al oamenilor.

Indreptându-şi privirile spre viaţă, scriitorii de acum vor da opere trainice. Dar numai când nu se vor ocupa de sufletele simple (?). La Shekespeare „chiar proştii sunt suflete complicate“. Scriitorii trebue să caute suflete mari şi complicate.

„Voim să înlăturăm tiraniile ce se exercită în numele libertăţii, cu atât mai mult tirănia literară. „Deci *jos poporanismul!* — a terminat dl Zamfirescu, fără a fi aplaudat de nime.

La discursul acesta de recepţie al dlui Zamfirescu, a răspuns dl Maiorescu.

Dl Maiorescu constată, că dl Zamfirescu a vorbit „cu mult curaj“. Paginile, în care a vorbit despre originea noastră şi despre supravieţuirea sufletului roman în noi, au fost mai interesante. Dl Maiorescu laudă punctul de vedere al dlui Zamfirescu cu privire la poezia populară.

„Sufletul latin“ amintit de dl Zamfirescu este cu atât mai apreciat, cu cât dl Rosetti afirmase, că suntem o amestecătură de slavi.

Felicită pe autor că a venit cu punctul de vedere *latin* în aprecierea spiritului *românesc*.

Lucrul se schimbă, când dl Zamfirescu a trecut la opera literară. Ar trebui examinată mai de aproape afirmaţia, că Alecsandri a fost un *„rău culegător de poezii populare“*. Căci Alexandri a pornit cu totul din alt punct de vedere, nu cel folkloristic. Poet *naţional* înnainte de toate, Alecsandri a fost entuziasmat de partea *omeneşte frumoasă* a poeziei noastre populare. El a căutat, ca chiar prin ea să arăte, că avem dreptul la viaţă, ca popor.

Avem o lirică frumoasă fabulară, cu deosebire de cea eroică, şi apoi avem şi noi Românii destul lirism. Alecsandri a combinat în mod fericit şi cu bună credinţă din toate variantele poeziilor populare tot ce a fost mai frumos spre a le da forma definitivă. Şi tocmai partea lirică a poeziei populare a influenţat mai mult desvoltarea ulterioară a poeziei noastre.

Poezia noastră populară e una din cele mai frumoase, deşi este anonimă. Tocmai anonimatul e o dovadă de inspiraţia, până la care se poate înălţa poezia populară.

Invinuiri s'au adus tuturor culegătorilor de poezii lirice, li s'au adus învinuiri, că au *„întocmit“* poeziile populare. Dar mai târziu toţi criticii şi-au recunoscut greşelele. Alecsandri a dat putinţa unei desvoltări temeinice, a desvoltărei noastre naţionale.

„Opera lui Alecsandri va găsi în Academia Română totdeauna glasul care s'o apere“.

Nu se uneşte cu dl Zamfirescu în ce priveşte opera lui *Goga*. Sunt rezerve de făcut şi în ceeace dl Zamfirescu a afirmat despre *Slavici*, *Creangă* şi *Popovici-Bănăţeanu*. Căci aceleaşi lucruri se pot zice şi cu privire la operele, al căror subiecte sunt luate din societatea înaltă. Nu poate fi vorba de falşităţi la duiosul Niţă Popovici Bănăţeanu. *Simplicitatea ţărănească nu esclude posibilitatea frumseţei poetice.* „Rolul modest de a preţui pe poeţi *lăsaţi-ni-l nouă cetitorilor*. Dta dă-ne opere frumoase“ — a terminat dl Maiorescu.

O furtună de aplauze îndelung prelungite a dovedit, că publicul asistent n'a aprobat pe dl Zamfirescu în afirmaţiunile sale, formulate de multe ori foarte neclar.

Din România.

Inchiderea Sfântului Sinod Sesiunea de primăvară a sfântului Sinod al bisericii autocefale gr. ort. din România a fost închisă Vineri, când sinodul şi-a terminat toate lucrările. In şedinţa aceasta ministrul de culte, domnul *Spiru Haret* a cetit decretul regal, prin care dintre candidaţii sfântului Sinod (câte trei pentru fiecare post) Maiestatea Sa Regele Carol a numit arhiereu, vicar al sfintei Metropolii din Bucureşti, pe P. C. Sa Arhimandritul *Teodosiu Atanasiu* cu titlul de *Ploeşteanul*, iar la sfânta Metropolie din Iaşi pe Arhimandritul *Nicodim Muntean*. Locul vacant de arhiereu, în urma încetării din viaţă a arhiereului *Melhiscdec Piteşteanu*, va fi îndeplinit în sesiunea de toamnă a Sfântului Sinod. Şedinţele sfântului Sinod, în cari s'au discutat multe chestii însemnate, au fost conduse de I. P. S. Sa Metropolitul-Primat *Atanasie*.

*

Congresul Ligei. Duminecă în 29 Maiu s'a deschis la Iaşi congresul Ligei. Delegaţii secţiunilor din întreagă ţara au fost întimpinaţi pe peronul gării de un număros public. Când trenul a intrat în staţia Iaşului, musica militară a intonat marşul „Deşteaptă-te, Române!“ Congresul s'a deschis în sala teatrului naţional, la orele 10, prin un discurs ţinut în termini călduroşi de prezidentul Sava *Şomănescu*. La propunerea dlui N. *Iorga* s'a trimis o telegramă de omagiu M. Sa Regelui. Iată telegrama: „Cel dintâiu omagiu al unei societăţi care urmăreşte idealuri româneşti prin cultură, trebue să se îndrepte către Regele României. Liga culturală adunată în congres afirmă prin această telegramă omagială încă odată nedespărţita legătură dintre neam, care îşi află unitatea sufletească, şi dinastie, care primeşte şi sprijină idealul“.

Dl Iorga a cetit apoi un interesant raport asupra activităţii Ligei culturale în anul espirat. Dsa a mai spus, că comitetul a decis *tipărirea unei cărţi de cetire române*, care se cuprindă bucăţi literare şi ştiinţifice pe înţelesul poporului. Dl G. Bogdan-Duică propune, ca această carte să se tipărească în Ardeal, ca să poată fi răspândită cât mai mult în părţile noastre. S'a hotărât, ca viitorul congres să se ţină la Ploieşti. La ora 1 congresiştii s'au întrunit la masă în sala Brigadiru, iar la orele 3 a avut loc în teatrul naţional un festival musical, la care s'au produs corul metropoliei şi corul şcolilor secundare. Seara s'a dat o representaţie de gală în acelaş teatru.

NOUTĂŢI.

Procesul „Gazetei“. Luni în 7 Iunie se va pertracta la curtea cu juraţi din Murăş-Oşorheiu procesul de presă intentat „Gazetei Transilvaniei“ pentru articolul *„Sărbători vesele“* publicat în numărul 120 din anul trecut, în ajunul sărbătorilor Rusaliilor. Acusatul e domnul V. *Branisce* redactorul responsabil al „Gazetei“.

*

Pentru şcoala română de fete din Arad au dăruit: dl Anton Mocsonyi 2000 de cor., familia Mocsonyi de Căpâlnaş 1000 cor., dl Petru Ionaş 200 cor.,

*

Esamene. Sâmbătă s'a ţinut esamenul la pedagogia din Caransebeş cu elevii anului IV. S'au supus esamenului toţi elevii, 9 la număr, dintre cari au primit 2 nota *eminent*, 4 nota *bine* şi 3 nota *suficient*. Comisar consistorial a fost dnul protopresbiter *Ghidiu*, iar comisar ministerial dl Dr. *Siegescu*, profesor şi deputat dietal.

*

Regele Leopold al Belgiei, scriu ziarele din capitală, va veni în luna lui Iulie în Ungaria, pentru a face împăcare cu fiica sa Stefania, măritată după contele Lónyay. Regele a vândut în Londra, la diferite intervaluri, aproape toată colecţia tablourilor sale foarte preţioase. Suma încasată se ridică la patru milioane de franci, şi mai are câteva tablouri în reservă.

*

In comitetul dela teatrul naţional din Bucureşti au fost numiţi membrii pe un period de patru ani: dnii G. Coşbuc, I. Brătescu-Voineşti, profesorul universitar Evolceanu, şi St. Sihleanu.

*

La Academia Română, cum anunţă un ziar bucureştean, în locurile vecante din secţiunea istorică sunt candidaţi cu sorţi de isbândă dnii: Nic. Iorga, Nic. Densuşianu (autorul cărţii „Revoluţia lui Horea“) şi Aug. Bunea.

*

Osânda unei reviste. „Luceafărul“ din Sibiu a avut proces pentru câteva mici notiţe, în cari se tractau chestiuni de politică. Neavând cauţiunea ce se pretinde foilor politice din ţara noastră, tribunalul din Sibiu i-a dictat o amendă de 120 cor.

*

Dela comitat. Comitetul permanent comitatens ţine şedinţă Vineri în 4 Iunie n. la oarele 9 dimineaţa, şi eventual şi după ameaz la oarele 3, în sala mică de şedinţe din casa comitatensă din Sibiiu.

*

La serbarea de o sută de ani dela moartea compositorului *Haydn*, autorul imnului împărătesc, şi la congresul internaţional de muzică din Viena au luat parte peste 500 de delegaţi din toată lumea. Representantul României a fost dl Ştefan Sihleanu.

*

„Gutenberg“, societatea generală de ajutor reciproc a lucrătorilor tipografi din România, împlinind 50 de ani de existenţă dela fondarea ei în 1858 de către neuitatul *C. A. Rosetti*, a organisat o serbare jubilară în parcul Carol I.

*

† Nicolae Ceuşan, căpitan c. şi r. în pensiune, după un morb greu şi scurt şi-a dat sufletul în mânile Creatorului, Duminecă la 30 Maiu 1909, orele 10³/₄ din noapte, în anul al 50 lea al vieţii şi I-ul al căsătoriei a II a, împărtăşit cu sf. taine. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost depuse în cimiterul român din Vaida-Sântioana, la 2 ore p. m., în 1 Iunie 1909, dela locuinţa sa din Reghin. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Un ziar din Sârbia, întitulat „Republika“ adusese ofenze Maiestăţii Sale Monarhului nostru. Reprezentantul austro-ungar la Belgrad, contele Forgách, a cerut pedepsirea ziarului. Ministrul Novakovici a declarat, că regretă ofensele, cari de altfel nu se pot lua în serios, căci „Republika“ a atacat în acelaş chip şi dinastia Karagheorghevici, şi că guvernul sârbesc va pedepsi în curând pe cei vinovaţi.

*

Teatru german în Budapesta. In capitala ţării se reprezentă, de câteva zile piese în limba germană, date de o trupă teatrală din Berlin şi de altă trupă din teatrul „Iosefstadt“ dela Viena. Representaţiile sunt bine cercetate de patrioţii din Budapesta, ba şi aplaudate... Să nu fie în ceas rău!

*

Monetele de 2 fileri vor fi scoase din circulaţie; iar cele de 1 filer se vor bate în formă mai mărişoară. Se vor pune în circulaţie şi bani de nikel de câte 5 fileri.

*

Inima de mamă. O femee din Seghedin a fost crunt bătută de propriul său fiu cu numele Mihaiu Kovács, care în stare de beţie a venit acasă la mama sa, ca să ceară bani. Poliţiştii au scos femeea plină de sânge din mânile brutalului băiat, care n'a putut stoarce bani dela mama sa. Ea, dusă în spital, zace pe moarte. Când s'a deşteptat pe un moment, a zis plângând către doctori: „Lăsaţi-mi băiatul în pace!“

*

Averea lui Abdul Hamid. Exsultanul a făcut declaraţia, că averea sa în bani se urcă la 24 milioane de franci, care se află depusă la „Credit Lyonnaise“, la banca otomană, la Deutsche Bank şi la banca imperială germană.

*

Crucea de pe dealul viilor din Blaj, dupăcum scrie „Rev. politică şi literară“, a fost ridicată de nou pe acelaş loc, unde fusese distrusă cu dinamită. Crucea a fost pusă acum din ordinul Escelenţei Sale Metropolitului dela Blaj.

*

Fostul locotenent Bilse, autorul romanului senzaţional „Dintr'o mică garnizoană“, a scris un nou roman sub titlul: *Lieb Vaterland*. Şi lucrarea aceasta, ca şi cea dintâi, a fost confiscată.

*

O carte bună. In tipografia „Poporul Român“ din Budapesta a apărut „Sfaturi şi îndrumări în afacerile de dare“. Această carte în termini foarte populari, face cunoscut legea nouă pentru darea de pământ şi cuprinde o mulţime de sfaturi şi învăţături, bazate toate pe ordinaţiuni ministeriale şi pe legi esistente. Cuprinsul întreg se poate afla în anunţul publicat în numărul de faţă, asupra căruia atragem atenţiunea cetitorilor nostri. Preţul cărţii 1 cor., 10 bucăţi costau 8 cor. plus porto postal. Se poate comanda la administraţia foii „Poporul Român“ Budapesta VII., Istvánut 11.

*

Din Constantinopol se anunţă, că au fost spânzurate 15 persoane condamnate la moarte, între cari câţiva funcţionari superiori, coloneli şi redactori.

*

Programul slavilor. La Petersburg s'au întrunit în zilele acestea o conferenţă a delegaţilor slavi din Rusia, Austro-Ungaria şi din ţările balcanice, pentru a statornici un program de activitate. S'au fixat următoarele puncte principale: Chestia rutenilor şi bosniacilor; înfiinţarea unei bănci slave cu sediul la Petersburg, sau la Praga, şi cu filiale la Agram, Laibach şi dacă e posibil la Seraievo, pentru a sprijini mişcarea slavă prin presă, precum şi pentru a se pregăti ţinerea unui mare congres al tuturor slavilor. Se mai proiectează şi înfiinţarea unui birou de corespondenţă slavă, precum şi organizarea unei expoziţii la Petersburg, la care să participe toate ţările slave, şi cu prilejul căreia să se dea mari serbări de înfrăţire a slavilor.

*

Străpuns de taur. In comuna Covăsinţ, lângă Arad, un copilaş aflându-se pe câmp şi-a scos o basmaua roşie şi a ţinut-o de glumă în faţa taurului, care păştea în câmp. Taurul s'a repezit, l-a isbit de pământ şi cu un corn i-a străpuns pieptul. Copilul a murit îndată.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, s'au mai făcut următoarele daruri: Rudolf Müller, pantofar (Cohalm), 30 bani; Beliţky, Aron, Stinge, dşoara Elenuţa Tatu (Sadu), Ioan Sociu, revizor reg., Berger şi prof. Binder, câte 20 bani; Romulus Moldovan, franzelar (Blaj), 5 cor., George Tutoiu, înv. rotar, 40 bani; Virgil Nistor, 20 bani şi Dumitru Căzan, sod. pantofar, 40 bani.

*

In contra nervosităţii. Un doctor din Dresda, cu numele Segmann, a vorbit la societatea de ştiinţă şi medicină despre lecuirea boalelor nervoase, zicând că ar trebui să se ţină samă de *muncă*, şi de felul de a munci, atât în spitale şi în sanatorii, cât şi în căutarea bolnavilor pe la casele lor. Pentru munca săvârşită cu puterea muşchilor, ca şi pentru munca intelectuală, bolnavii trebue să înceapă cu lucruri uşoare. La muncă trupească sunt potrivite bună oară lucrările de grădinărit. Când e vorba de-a munci cu capul, începem cu lucruri ce nu cer o încordare însemnată, ca de pildă aşezarea în regulă a unor colecţii, privirea unor lucruri de artă, traduceri uşoare, scrisori ş. a., — dar lucrul de capetenie e să se muncească *regulat* şi la timp *anumit*. Şi cetitul e bun; dar numai dacă se scrie pe scurt cuprinsul. Pentru nervoşi ziarele nu sunt potrivite, şi nici scrierile uşoare sau de senzaţie, ci mai ales cărţile serioase. Indeosebi femeile, cari n'au de îngrijit o familie nici de câştigat traiul, trebue să-şi aleagă o îndeletnicire, ca să fie de folos şi altora. Munca este leacul de căpetenie pentru nervositate.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Aviz!

Consfătuirea membrilor români ai adunării municipale se va ţinea în ziua adunării generale ordinare comitatense, în 7 Iulie st. n. a. c. la orele 8 în localul casinei române din Sibiiu.

Sibiiu, în 2 Iunie 1909.

Dr. Borcia
secret.

Dr. Liviu Lemény
prez.

Convocare.

Pe baza §§-lor 11 şi 20, p. 8), din statute membrele „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei“, împreună cu toţi ceice doresc spriginirea şi înaintarea Reuniunii noastre, prin aceasta se invită a lua parte la adunarea generală, ce se va ţinea în Deva, la 12 Iunie 1909, la 3 oare d. a., în localităţile „Casinei române“.

La ordinea de zi va fi, între alte obiecte, şi alegerea comitetului pe un nou period de trei ani,

Din şedinţa comitetului, ţinută la 21 Martie 1909.

Elena Pop Hosszu-Longin
prezidentă.

Dionisiu Ardelean
secretar.

Nr. 5314/1909 E. [165] 1—3

CONCURS

Pentru trebuinţele Consistoriului arhidiecezan, în cursul anului 1909/1910 să recere liferarea de 150 stânjini lemne de fag, neplutite, din faţa soarelui, — care să fie aşezate parte în Seminariu, parte în curtea din Str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie şi August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 31 Iuliu n. a. c.

Sibiiu, 2 Maiu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 298 prot. [166] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II. **Slimnic**, protopresbiteratul Sibiiului, amăsurat dispoziţiei Veneratului Consistor arhidiecezan dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13,689 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu în terminul deschis şi să vor prezenta în vr'o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a celebra.

Postul să va ocupa numai la 1 Octomvrie a. c.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 23 Iunie.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305,000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg M. 6 (K 7)	Jumăt. de los M. 3 (K 3·50)	Sfert de los M. 1 50 (K 1·75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco.**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

23 Iunie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

.... A se rupe aci. ....

Coupon de com. către **Dl Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, **Hamburg** 36.

Trimiteţi-mi { un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
.... un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75) }

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat }
Prin mandat postal } Ce nu corespunde a se şterge.
Ridicaţi-o prin ramburs }

(113) 12—16

Nr. 233/909. [161] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III a **Tisa** din protopresbiteratul Dobra, devenită vacantă prin penzionarea parohului Sofroniu Olariu, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au a-şi înainta cererile instruite conform prescriselor legei subsemnatului oficiu, în terminul anunţat, având în acest timp a să prezenta alegătorilor spre a cânta, cuvânta şi eventual celebra.

Dobra, la 5 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Dobra, în înţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopr.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu

[150] 6— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 8—52

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 15—40

Important pentru toţi proprietarii de pământ.

Cartea apărută de curând:

„Sfaturi şi îndrumări în afaceri de dare“.

CUPRINSUL:

1. Din istoria dărei.
2. Legile de dare până la 1909.
3. Legea noauă despre darea pământului în general.
4. Darea pământului la începutul erei constituţionale.
5. Cum s'a întâmplat prima clasificare a pământului.
6. Cât e darea pământului la proprietăţile mari, şi câtă e la cele mici?
7. Legea despre darea de pământ.
8. Explicarea legii.
9. Cine poate cere clasificarea din nou a pământului?
10. Cum se face clasificarea?
11. Cum să-şi caute ţăranul dreptul?
12. Clasificarea din nou nu costă pe oameni nici un ban.
13. Cum se reduce darea?
14. Asemănare întră legea veche şi cea nouă.
15. Cât pământ este în ţară?
16. Domnii mari cum scapă de dările comunale?
17. Sistemul nostru de dare pe cei mici îi apasă, pe cei mari îi îngraşă.
18. Legile despre manipularea dărilor.
19. Cum să poate cere înapoi darea plătită pe nedrept?
20. Unde se apelăm?
21. Când trebuie să plătim dările şi când putem căpăta amânare?
22. Când să iartă darea?
23. Cum să cere iertarea dării?
24. Câtă dare să iartă?
25. Ce să facem, dacă vine executorul?
26. Cum să face licitaţia legală? etc.

Din acest cuprins oricine să poate convinge, că aceasta carte e de mare importanţă pentru toţi. Rugăm pe preoţi, pe învăţători şi pe toţi binevoitorii poporului, să răspândească aceasta carte atât de preţioasă pentru ţăranul nostru. — Un exemplar costă 1 coroană. Dacă de odată se comandă 10 exemplare, atunci un exemplar costă 80 fileri. Plus pentru poştă 5 fileri pentru fiecare bucată. :: :: :: :: :: Banii să se trimită înainte, că prin rambursă costă mai mult poşta, la adresa: :: :: :: ::

Administraţiunea foii „POPORUL ROMÂN“

Budapesta, VII., István-ut 11.

[163] 1—3

Se poate procura şi dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Nr. 55 Sibiiu, Sâmbătă 23 Maiu (5 Iunie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresese Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Un memorand.

Sibiiu, 4 Iunie n.

Zilele trecute s'a făcut mult svon în ziarele maghiare în jurul unui memorand, care ar fi ajuns pe cale încă necunoscută pe masa Maiestăţii Sale, şi în care se cuprind condiţiunile, sub cari partidul independist, pus sub conducerea domnului Kossuth, se declară gata a primi *singur* formarea noului cabinet.

Ziarul vienez „*Neue Freie Presse*" a făcut destăinuirea sensaţională despre existenţa acestui memorand, spunând însă, că nu Kossuth e autorul memorandului, ci *alţii*, sub cari nu pot fi înţeleşi, decât numai aderenţii băncii independente maghiare, adecă grupul Justh-Holló-Battyányi.

Intransigenţii s'au pus deci să supraliciteze pe Wekerle şi pe Andrássy, oferindu-şi Vienei serviciile, sub condiţiuni cu mult mai uşoare decât aceştia. Căci iată ce conţine memorandul lor, în cas că sunt esacte cele scrise în numărul de Rusalii al ziarului, de altcum bine informat, „*Neue Freie Presse*" dela Viena:

„Suntem informaţi din izvor sigur, — scrie foaia numită, — că M. Sa se află azi în posesiunea unui memorand, care cuprinde programul de guvernare al partidului independist. Memorandul acesta i s'a înaintat M. Sale *pe ascuns*, de către un politician, care nu face parte din consiliul de miniştri. Autorul lui se presupune, că ar fi un kossuthist din tabăra aşa zişilor autonomişti, cari în timpul din urmă au ajuns să pună tot mai mare stăpânire pe partid. Şi nu-i exclus, ca mai târziu însuşi Kossuth să fie constrâns a se solidariza cu acest memorand.

Cu ce preţ vreau să ajungă kossuthiştii la putere? Programul lor e cu mult mai modest, decât al lui Wekerle, ori al lui Andrássy. Ei vreau să guverneze *singuri*, fără concursul 67-istilor. *Nu vor cere nici concesiuni militare şi nici economice*, şi în realitate se vor mulţămi şi *fără banca autonomă*. Iată câteva amănunte:

Impăratul să numească cabinet pur independist.

Cabinetul acesta kossuthist se obligă:

Să realizeze votul universal,

să treacă prin cameră chestiunea anexiunei şi să se îngrijască de acoperirea cheltuelilor acesteia,

să ridice contingentul armatei şi să rezolve chestiunile militare, — fără concesiuni.

Impăratul îşi dă mai departe învoirea, ca în camera ungară *să se aducă o hotărâre formală cu privire la înfiinţarea băncii autonome*. Iar guvernul kossuthist garantează, că această hotărâre *nu se va îndeplini*. In cameră se va provoca, ce-i drept, o discuţie şi pe urmă o hotărâre despre înfiinţarea băncii autonome, dar în momentul oportun — pela sfârşitul anului 1910 — *domnitorul se va folosi de dreptul său de veto şi va refuza să sancţioneze o astfel de lege*"...

Adecă o tragere pe sfoară a opiniunei publice maghiare, alarmată şi în parte câştigată acum pentru banca autonomă maghiară. Ori apoi o tragere pe sfoară a Coroanei? Şi aceasta se poate. Pentrucă cine garantează, că peste un an, doi, ori cinci, parlamentul ungar nu se pune de nou în grevă şi nu declară, că nu votează recruţi şi nici cheltueli comune în delegaţiuni, decât numai în cazul, că se sancţionează legea despre banca autonomă maghiară?!

Coroana e însă cu mult mai păţită, şi sfetnicii ei dela Viena cu mult mai precauţi şi mai prevăzători, decât ca să nu precumpănească bine lucrurile înainte de a şi spune Maiestatea Sa cuvântul final asupra memorandului. Şi parecă simţesc autorii memorandului, că vor fi trataţi cu refus, căci toţi se lapădă de el şi desmint ştirile date, că memorandul *ar esista*, şi că *dela ei* ar fi venit gândul cu memorandul. Şi când se dau desminţirile cele mai categorice, iată că vine autorul memorandului însuşi, şi declară, că da, memorandul *esistă*, şi se află, şi în mânile Maiestăţii Sale, şi în mânile corifeilor partidului independist. Autorul memorandului e cunoscutul scriitor şi sociolog maghiar Méray-Horváth, care a mijlocit şi în rândul trecut pacea între Coroană şi naţiunea maghiară. El a compus un plan nou cu privire la resolvarea crisei, şi a înaintat planul, atât Maiestăţii Sale, cât şi fruntaşilor din partidul independist. Conform acestui plan Maiestatea Sa ar avea să facă o declaraţie, că nu e contrar politicei partidului, care astăzi formează majoritatea parlamentară în Ungaria şi nisueşte spre independenţa economică a ţării, şi aşteaptă dela acest partid, să-i presente un program de guvernare atunci, când partidul şi pe baza votului universal va forma majoritatea parlamentară. Până atunci se numeşte un guvern provisoriu, compus din membri ai partidului independist şi din trei miniştri numiţi de Coroană şi luaţi dintre cei ce nu aparţin nici unui partid. Finanţele şi afacerile interne sunt a se încredinţa acestora din urmă. Secretarii de stat pot fi luaţi din sinul partidului independist. Comiţii-supremi îi propune consiliul de miniştri spre numire, cu majoritate de voturi. Dacă se dau garanţii, că în legea nouă electorală va fi trecut votul electoral *egal*, cel puţin în măsura în care a fost acceptat în pactul trecut, poate să vină şi la interne un ministru kossuthist.

Cam acelaş lucru îl mărturiseşte deci domnul Méray-Horváth, pe care l-a destăinuit şi ziarul „*N. F. P.*" în numărul de Rusalii, anume, ca Kossuthiştii să primească conducerea, fără bancă independentă şi fără concesii militare, în mod provisoriu, numai pentru crearea legii electorale, pusă pe bazele votului universal şi *egal*. Remâne acum să vedem, dacă va fi primit planul şi din partea Coroanei, pentrucă din partea ceealaltă sigur e primit, dupăce nu ne putem închipui, ca Méray-Horváth să-l fi compus fără ştirea şi consentimentul fruntaşilor din partidul independist. Prea ne-am obicinuit a vedea, cum lucrurile desminţite în modul cel mai categoric din partea lor s'au dovedit în urmă de foarte adevărate. Aşa va fi deci şi acum. Zilele apropiate la tot cazul ne vor aduce lumină deplină în cauza acestui memorand, care, dacă s'ar face resolvarea crizei amăsurat punctelor cuprinse în el, ne poate mulţămi pe deplin şi pe noi. Pentrucă şi noi am cerut şi cerem: O lege dreaptă şi bună electorală înainte de toate, apoi celelalte!

La Viena. Prim-ministrul Wekerle a plecat eri la Viena. Va fi primit astăzi în audienţă. Miniştrii Kossuth şi Andrássy vor face drumul la Viena abia săptămâna viitoare. E vorba de un nou plan de descurcare. Se rămână guvernul la postul său şi se facă legea nouă electorală, iar toate celelalte să fie lăsate în grija viitoriului parlament.

Maiestatea Sa în Pojon.

Marţi, în 1 Iunie n. s'a făcut în Pojon inaugurarea asilului de copii orfani, ridicat din colecte şi daruri benevole, iniciate de Arhiducesa *Isabela*, soţia Arhiducelui *Frideric*, înainte cu un an şi jumătate, când s'a serbat în Pojon jubileul de 700 de ani dela naşterea *Sfintei Elisabeta*, din neamul lui Arpad, care văzuse în Pojon lumina zilei. Intre contribuenţi figurează şi Maiestatea Sa Regele cu 30.000 de coroane, iar suma întreagă colectată e de un sfert de milion. Din suma aceasta însă numai o parte mică s'a întrebuinţat, pentrucă zidirea necesară pe seama asilului a fost dată în mod gratuit din partea oraşului Pojon. Cheltueli s'au făcut deci numai cu adaptarea şi mobilarea edificiului, care corespunde pe deplin scopului.

La actul de inaugurare a participat şi Maiestatea Sa Regele, care în scopul acesta a sosit Marţi dimineaţa la orele 10 şi jumătate, cu tren special în Pojon. I s'a făcut primire frumoasă. Toate casele erau pavoazate, şi împodobite cu verdeaţă. La gară l-a aşteptat Arhiducele Frideric, miniştrii Apponyi şi Zichy Aladár, comitele suprem, primariul, etc. şi lume multă. Primariul l-a salutat de bună sosire, iar Maiestatea Sa a răspuns, mulţămind pentru buna primire, apoi a ţinut revistă asupra companiei de onoare, care era postată pe peronul gării, şi a plecat în trăsură deschisă, însoţit de arhiducele Frideric, la palatul de inaugurat. Pe drum lumea a aclamat cu frenesie pe Domnitorul, care la 1897 fusese mai pe urmă în Pojon. Clopotele sunau la toate bisericile din oraş.

Ajuns la locul unde se află asilul, M. Sa a fost primit din partea comitetului de dame, sub conducerea Arhiducesei *Isabela*, care l-a condus în urmă în şatra ridicată anume pentru Maiestatea Sa. Contele Pongrácz a rostit acum vorbirea de inaugurare, la care M. Sa a răspuns, cerând binecuvântarea cerului asupra acestei instituţiuni umanitare, iar episcopul *Kohl Medard* a făcut stropirea cu apă sfinţită. Maiestatea Sa a ţinut apoi cerc, şi în urmă a luat în privire toate localităţile asilului. La intrare o fetiţă i-a oferit un fumos buchet de flori. In asil sunt de adăpostit 60 de copii orfani. La orele 12 M. Sa a mers la Arhiducele *Frideric*, unde a luat dejunul, şi la orele două a plecat cu tren special îndărăt la Viena, între aclamările vii ale mulţimii.

Tribunalul arbitral dela Haga.

Cu tribunalul arbitral dela Haga, instituit anume pentruca să judece în chestii de controversă dintre state, s'a făcut un bun început. In una din zilele trecute tribunalul şi-a spus părerea într'o chestie, în care erau interesate două puteri mari ale Europei, Germania şi Francia. In chestia conflictului dintre aceste două state, ivit anul trecut, din motivul, că administraţia militară franceză nu a ţinut seamă de jurisdicţiunea consulară germană. N'a fost Dumnezeu ştie ce lucru mare, care nu ar fi putut să fie aplanat pe cale pacinică între cele două state interesate, — deşi cam totdeuna ciocnirile şi răsboaiele din astfel de lucruri mărunte şi neînsemnate se nasc, fiindcă fiecare stat face din pretinsa vătămare a intereselor sale chestie de demnitate naţională, — dar intrevenirea tribunalului arbitral dela Haga e totuşi de mare însemnătate, întâi pentru faptul, că înseşi puterile mari interesate au cerut, ca arbitrii dela Haga să se pronunţe în cauză, al doilea, din motivul că ambele state interesate, Francezii şi Germanii, s'au declarat mulţămiţi cu sentenţa tribunalului de arbitru din Haga, dând prin aceasta bun exemplu celoralalte state, mari şi mici, şi îndemnându-le, să facă asemenea, când ajung în conflict unele cu altele. Mânecând dela acest fapt, ziariul „*Minerva*" din Bucureşti apreciază dupăcum urmează foloasele pe cari le pot avea statele şi popoarele dela tribunalul arbitral din Haga:

„Dacă n'ar fi existat acel for internaţional, diplomaţii francezi şi germani ar fi fost nevoiţi să discute ei înşişi chestiunea şi, preocupaţi şi unii şi alţii, conflictul s'ar fi putut înăspri. Aşa însă au scăpat de grija aceasta, lăsând ca chestiunea să fie lămurită de oameni nepreocupaţi şi de o competenţă recunoscută de toată lumea în materie de drept internaţional, şi le rămâne numai să se pronunţe, dacă se mulţămesc ori nu cu hotărârea dată de aceştia.

Fiind multe conflictele, cari pot să fie resolvate în felul acesta, nu mai încape nici o îndoială, că aşezământul dela Haga poate să devie în desvoltarea lui de cea mai mare importanţă pentru viaţa viitoare a popoarelor.

Sunt acum zece ani, când s'a întrunit prima conferenţă dela Haga, lucrul nu era luat în serios. Foarte mulţi credeau, că iniţiativa a fost luată cu gând ascuns, şi numai de tot puţini sperau, că lucrarea pornită va putea să ajungă la vre-un rezultat de oare-care importanţă. Erau reprezentate la acea conferenţă 26 de guverne, dar cele mai multe dintre aceste îşi trimiseseră delegaţii numai din deferenţă către Ţarul. E deci puţin ceeace s'a făcut atunci, şi cei mai mulţi nu credeau, că lucrarea va fi urmată.

La 1907 însă, când s'a întrunit a doua conferenţă, au fost reprezentate 44 de state, şi de astădată delegaţii s'au întrunit cu gândul de a face în adevăr ceva. S'a şi înfiinţat tribunalul arbitral permanent, care până acum s'a pronunţat în cinci cazuri. Se înţelege, că autoritatea lui e numai morală, dar e destul să se ştie, că există un asemenea tribunal, pentru ca chestiunile internaţionale să fie discutate cu chibzuinţa cuvenită şi nimeni să nu mai turbure pacea pentru lucruri de nimic.

Dar cel mai însemnat dintre resultatele acestei conferenţe e stabilirea principiului, că dreptul internaţional e mai presus de dreptul stabilit de fiecare stat în parte, un principiu foarte bogat în consecvenţe de cea mai mare importanţă.

Admis odată principiul acesta, urmează să fie studiat cu tot dinadinsul dreptul internaţional şi să se facă codificarea lui, şi poate să vie timpul, când cel ce se va socoti nedreptăţit de judecătoriile ţării lui, îşi va căuta dreptatea la Haga.

A stabilit în sfârşit conferenţa condiţiunile, în cari urmează să fie purtate războaiele, armele cu cari se pot lupta cei întraţi în războiu, şi procedurile admisibile între dânşii.

Putinţa, ori chiar necesitatea războaielor n'a fost, ce-i drept, înlăturată prin acestea, dar nu mai încape nici o îndoială, că în viitor vom putea mai uşor să ne înţelegem între noi, fără ca să recurgem la arme, că e mai mare decât în trecut răspunderea celor ce pornesc răsboi, şi că războaie nu se vor mai face decât ca „*ultima ratio*", când nu mai rămâne altă scăpare.

Nu sunt utopice speranţele, pe cari mulţi le leagă de aşezământul dela Haga.

Veacuri de a rândul seniori din ţările apusene, mai ales cei din Spania şi din Germania, s'au războit mereu între dânşii pentru lucruri de nimic, de obicei cestiuni de ambiţiune, de vanitate, ori de amor propriu. A fost destul însă ca Isabela de Castilia să înfiinţeze în Spania, şi Maximilian I, în imperiul roman, tribunalul suprem, pentruca luptele dintre particulari să fie considerate drept răsvrătiri şi să înceteze în cele din urmă.

Tot astfel poate să vie şi timpul, ca războaiele purtate cu uşurinţă să fie considerate drept răsvrătiri. Nu este tribunalul arbitrar dela Haga, care impune pacea, ci simţământul comun al popoarelor, care toate sunt jignite în interesele lor prin ori şi care războiu.

Dacă două din cele mai mari puteri au cerut să se pronunţe tribunalul dela Haga şi vor primi sentenţa rostită de el ca fiind dreaptă, statele mai mici vor căuta cu atât mai vârtos să înlăture prin intervenirea aceluia-şi tribunal conflictele ivite în cestiuni de mai puţină importanţă şi prin războaie se vor resolva numai marile cestiuni de existenţă.

Acesta e simţământul general, mai ales în Franţa şi în Germania, unde lumea e mai deaproape interesată în cauză".

Dela „Sfântul Sinod" al României.

Sesiunea de primăvară a Sfântului Sinod al bisericii autocefale gr. ort. a României, închisă Vineri, săptămâna trecută, a fost deschisă cu următoarea cuvântare a I. P. S. Sale, Metropolitului-Primat *Atanasie*:

„Cristos a înviat! Inalt Prea Sfinţiţi Părinţi şi iubiţi fraţi în Domnul!

Dela închiderea sesiunei de toamnă a sf. Sinod din anul expirat, până la sesiunea de faţă, s'au petrecut în biserica noastră evenimente însemnate, ce în mare parte au primenit acest înalt corp şi sunt menite a aduce mari şi priincioase îmbunătăţiri în viaţa noastră bisericească, aşa, că putem şi noi zice cu Apostolul: „Cele vechi au trecut, iată toate s'au făcut nou".

Vacanţa ce s'a ivit la scaunul Metropoliei Moldovei prin dimisiunea Inaltpreasfinţitului titular *Parthenie* s'a sfârşit prin alegerea iubitului nostru frate duhovnicesc *Pimen*, episcopul Dunărei de jos, ca Metropolit al Moldovei, pe care şi cu acest prilej îl hiritisesc cu toată dragostea frăţească pentru această nouă demnitate.

Ţin a aminti, că imediat ce a isbucnit aceea regretabilă criză, părerile diverse ce mai de mult erau în circulaţie de a se face oare cari modificări legei sinodale, au început a lua forme din ce în ce mai concrete şi au avut de rezultat modificarea acestei legi în câte-va puncte esenţiale ale sale.

Faptul însă, care pe toţi ne-a umplut de cea mai mare durere, a fost încetarea din viaţă aşa de pe neaşteptate a prea iubitului şi prea veneratului nostru părinte duhovnicesc I. P. S. Sa *Iosif Gheorghian*, Arhiepiscop şi Metropolit al Ungro-Vlahiei, Primat al României şi Preşedinte al Sf. Sinod al sf. biserici autocefale ortodoxe române. I. P. S. Sa trecu din această viaţă tocmai în împrejurări, cari cereau mai imperios decât ori când prezenţa sa la cârma vasului duhovnicesc al scumpei noastre patrii, ca pilotul cel mai încercat, în cursul unei păstorii de aproape jumătate de veac.

A fost înălţătoare şi pricinuitoare de multă mângăiere a tuturor în această mare perdere pentru biserica noastră, cuvântarea ce iubitul nostru frate în Domnul, P. S. Sa *Gherasim*, Episcopul Argeşului, a binevoit a ţinea la ceremonia înmormântărei, precum şi grandioasele manifestări de condoleanţe din capitală şi din toate părţile ţărei.

Defunctul octogenar s'a mutat din această viaţă vremelnică tocmai în ajunul unei zile mari — a aniversărei semiseculare a unirei principatelor. I-a fost dat a ne lăsa chiar prin ceasul morţei sale acel mare învăţământ, pe care l-a dat în toată viaţa sa, de a iubi pacea, unirea şi dragostea frăţească.

Sunt încredinţat P. P. S. S. Părinţi şi prea iubiţi ai mei fraţi în Domnul, că nu vom putea cinsti mai bine amintirea sa, decât urmând în tocmai cu toţii pilda sa, de a căuta pacea şi a o păzi pre ea, pentru binele şi propăşirea sf. noastre biserici.

In acest duh, vă făgăduesc înaintea lui Dumnezeu, Cel ce stă nevăzut aci, în mijlocul nostru, că voi vieţui şi voi făptui, eu smeritul, care cu voia Celui a toateţiitor, esprimată prin voturile P. P. S. S. Voastre, precum şi prin acele ale membrilor marelui colegiu electoral, m'au chemat a lua în locul defunctului arhipăstor soarta slujbei şi a apostoliei acesteia, întru care Majestatea Sa, Augustul nostru Rege, a binevoit a mă întări.

Imi împlinesc o plăcută datorie P. P. S. S. Părinţi şi prea iubiţi fraţi, a vă exprima în acest moment solemn pentru mine vii mulţămiri pentru dragostea cu care m'aţi îmbrăţişat în noua mea servire.

Voiu închina cu cea mai mare osârdie toată puterea mea de muncă, precum şi supunerea nestrămutată şi devotamentul sfântului Sinod, autoritatea supremă a sf. noastre biserici autocefale ortodoxe române.

Pururea conştient de slabele mele puteri, Vă rog P. P. S. S. Părinţi şi prea iubiţi fraţi, a-mi acorda sprijinul şi ajutorul de care am nevoie, ca prin harul lui Dumnezeu şi cu sfintele voastre rugăciuni să pot purta — de şi cu nevrednicie — această sfântă şi grea sarcină, cât va binevoi Dumnezeu.

Una din însemnatele noastre lucrări în această sesiune, mai ales în urma focului ce a mistuit aproape toată arhiva sf. Sinod, a cărei reconstituire se impune pe cât va fi posibil, este votarea regulamentului pentru alegerea membrilor consistoriului superior bisericesc, precum şi alegerea a doi arhierei pentru locurile rămase vacante, prin înaintarea P. P. S. S. *Ghenadie* Bacăoanul şi *Nifon* Ploeşteanul în scaunele de Episcopi ai Râmnicului Noul Severin şi al Dunărei de jos, pe cari şi cu această ocaziune îi felicit pentru binemeritata alegere.

Dumnezeul păcei, tatăl indurărilor şi Domnul şi Mântuitorul nostru Isus Cristos, capul nevăzut al sfintei biserici, pe care o cârmueşte prin Duhul său cel sf., Duhul adevărului, al dragostei şi al bucuriei, să binecuvinteze, să susţie şi să păstreze sfântul Sinod în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelung înzilit şi drept îndreptând cuvântul adevărului său. Amin".

Proselitismul în România.

Cetim în ziarul „*Minerva*" din Bucureşti următorul interesant, şi totodată îngrijitor articol, despre goana pornită în România în contra sufletelor aparţinătoare bisericei noastre gr. ort. române:

Nu e multă vreme de când presa bucureşteană s'a ocupat de câteva cazuri de convertire la catolicism. Se cunosc de asemenea mijloacele prin cari propagandiştii catolici ajung să convertească pe ortodoxi la catolicism. De aceea nu vom mai insista asupra celor trecute, ci ne vom mulţămi să dăm ştiri noi cu privire la propagandele religioase ce se fac în România, propagande absolut contrarii prevederilor constituţiei noastre.

In adevăr constituţia garantează libertatea cultelor. Fiecare locuitor al ţării poate crede cum voeşte, urmând perceptele religioase ce le are sau le-a avut părinţii săi. Dar propagandele religioase ce se fac dela un timp în România tind la convertirea ortodoxilor la alte rituri sau chiar la alte religii. Dar fiindcă religia creştină ortodoxă e cea de stat în România, urmează dela sine, că propagandele ce se fac pentru convertirea ortodoxilor la alte rituri sau religiuni, constitue o gravă atingere a drepturilor noastre constituţionale.

Am publicat cu câteva zile în urmă, un articol despre convertirile la mohamedanism ce se făceau în jud. Tulcea. Spuneam atunci, că unii lucrători turci, venind în contact cu fete de români le converteau la mohamedanism prin ajutorul hogilor, apoi le luau în căsătorie. Guvernul a intervenit după cererea autorităţilor locale şi, a espulsat pe Turcii cari se căsătorise cu romănce, iar hogilor le-a interzis să mai converteascǎ romănce la mahomedanism.

Propagandiştii catolici la rândul lor nu se lasă mai pe jos. Astfel nu de mult un preot catolic care păstorea pe Românii catolici de origine bulgară din Dudeştii-Cioplea de lângă Bucureşti, convertea şi Români ortodoxi la catolicism. In acelaş timp acel preot stăruia pe lângă Românii de origine bulgară să-i convingă, că ei deşi sunt cetăţeni români nu trebue să uite, că au fost bulgari şi că trebue să rămână tot bulgari. Iar spre a ajuta şi cu fapta, acel preot catolic le-a tipărit cărţile de rugăciuni în bulgăreşte.

Fiind compromis în faţa autorităţilor prin propaganda antinaţională ce o făcea, acel preot a fost mutat, dacă nu ne înşelăm în Moldova. Acolo propagandistul catolic poate fi mai la adăpost, căci în judeţele din Moldova unde locuesc cetăţeni români de origine maghiară (ciangăi), propaganda catolică se face aproape fără nici o reservă şi printre Românii ortodoxi.

Paralel cu această propagandă misionarii catolici susţin o propagandă foarte încordată printre ciangăi, spre a-i determina să nu uite că ei sunt de origine maghiară şi că deci tot maghiari trebue să rămână. Propaganda aceasta a prins în special printre ciangăii bogaţi, cari cei mai mulţi îşi fac o glorie în a susţinea, că sunt Unguri, deşi se bucură de cetăţenia româna.

Acestea sunt dovezi de propaganda directă, ce se face pentru catolicism. Se fac însă şi încercări de convertirea ortodoxilor la anabaptism şi adventism. In adevăr de vre-o doi-trei ani anabaptiştii şi adventiştii, cari nu formează decât secte de ale catolicismului, au început să facă prozeliţi şi în România. In special în Bucureşti şi în Dobrogea aceste secte au reuşit în propaganda lor. Se îndeamnă populaţia creştină ortodoxă să nu-şi boteze copiii şi să-i lase a-şi alege religia ce o vor crede bună, când vor fi majori. In acelaşi timp însă propagandiştii nu uită să spună, că religia creştină de rit catolic e cea mai bună, cea mai plăcută lui Dumnezeu.

Misionarii pentru propagarea adventismului şi anabaptismului sosesc necontenit în România. E drept, că ei sunt supraveghiaţi de autorităţile noastre administrative şi bisericeşti, dar nu s'a făcut încă nimic pentru oprirea lor de a face propagandă contrară intereselor statului.

Catolicii mai au un mijloc de propagandă, special pentru Români. Acel mijloc a fost întrebuinţat cu oare care succes în părţile locuite de Românii din Austro-Ungaria, unde s'au înfiinţat bisericele greco-catolice şi parohiile respective, ca opunere parohiilor gr.-orientale.

Românii greco-catolici sunt cunoscuţi sub numele de uniţi, adecă uniţi cu biserica papei, în dogme, dar întrebuinţând tot limba natală în slujba bisericească.

Intre Românii veniţi în România din monarhia vecină sunt mulţi, cari aparţin bisericei unite greco-catolice.

Ei bine, propagandiştii catolici au făcut tot posibilul, să nu piardă din turma lor pe acei drept-credincioşi, şi pe unii i-au determinat chiar să se ducă să asiste la serviciul religios oficiat în catedrala din Bucureşti şi în bisericile catolice din ţară.

Succesul acelor propagandişti a fost şi mai mare. Ei au decis pe mai mulţi Români ortodoxi, cari odată manifestau o adâncă evlavie pentru biserica română de stat, — să devină greco-catolici.

Cu ajutorul acestora şi cu al Românilor uniţi, veniţi de peste munţi, Escelenţa Sa Monseniorul Netzhammer, arhiepiscopul catolic în Bucureşti, *a hotărât să zidească o biserică greco catolică în capitală.* Zidirea bisericii va începe la toamnă şi acel monument religios se va ridica în strada G. C. Cantacuzino, fostă Polonă.

Dacă ţinem seamă de desbinarea ce s'a produs între Românii din Ungaria din cauza înfiinţării bisericei greco-catolice pe lângă cea greco-orientală, putem uşor să vedem la ce tinde propaganda catolicilor, cari au reuşit să ajungă la zidirea unei biserici greco catolice în Bucureşti".

Domnul N. Iorga oprit la Iţcani!

Liga culturală din Bucureşti, al cărei secretar e domnul N. *Iorga*, şi-a ţinut cum ştim, congresul anual în Iaşi în sărbătorile Rusaliilor. Unii dintre membri, cari au luat parte la congres au plecat spre Bucovina, la Suceava şi împrejurime spre a face escursiune, sub conducerea domnului *Iorga*. Când au sosit însă la Iţcani şi voiau să treacă în Bucovina, inspectorul vămilor dela gara Iţcani a declarat domnului *Iorga*, că nu are voe să între în Bucovina, şi că dacă totuşi va încerca să pună piciorul pe pământ austro-ungar, va fi espulsat. Congresiştii au fost deci nevoiţi să se întoarcă la Burdujeni, staţie română, de unde au trimis o telegramă de protestare guvernorului Bucovinei. Se crede, că aceste măsuri severe faţă de dl *Iorga* s'au luat în urma campaniei purtate de dânsul pe vremea crisei orientale, pentrucа toate mărfurile austro-ungare să fie boicotate din partea Românilor din regat. Tot din gara Burdujeni a trimis dl profesor universitar A. C. *Cuza* din Iaşi la adresa tuturor ziarelor române următoarea telegramă: „Treizecişiopt de escursionişti dela congresul Ligei culturale, voind a visita Suceava, sub conducerea dlui *Iorga*, dsa a primit un ordin de espulsare, făcându-i-se astfel imposibilă visitarea monumentelor istorice. Am trimis o telegramă de protestare prezidentului ţării şi am părăsit Bucovina. Rugăm, fiţi interpreţii mâhnirii noastre şi protestaţi energic. *A. C. Cuza*". Intrebat, că de ce opreşte pe dl *Iorga* se între în Bucovina, inspectorul vămilor din Iţcani a răspuns, că nu de capul său, ci în urma ordinului primit dela autorităţile superioare. Credem, că guvernul român va cere esplicările necesare pe cale diplomatică dela aceste autorităţi, hiperzeloase ori — fricoase.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Institutul de credit şi economii „*Voileana*", din Voila, a contribuit la fondul cultural arhidiecezan din Sibiiu suma de o sută (100) coroane.

*

La temniţă. Dna *Ana Vlad* din Orăştie a intrat cu 1 Iunie în temniţa de stat a Vaţului, pentru a-şi face pedeapsa de o lună de zile.

*

Limba protocolară a oraşului Sibiiu. Un locotenent dela honvezi a primit un avis în limba germană dela oficiul orăşenesc de dare al Sibiiului. Locotenentul, cum cetim în „S. D. T.", s'a simţit „adânc jignit" pentru acest avis tipărit nemţeşte, şi a făcut arătare la ministerul de interne reclamând să se facă dispoziţiuni necesare, ca pe viitor să nu se mai folosească în astfel de casuri limba germană. Ministeriul de interne cu ordinaţiunea nr. 33614/1909 din 10 Maiu a. c. trimisă vicecomitelui răspunde, că în casuri ca şi acesta nu se poate reclama în contra folosirii limbii germane, care este limba protocolară a oraşului Sibiiu, şi anume pe temeiul art. de lege 44 din 1868 §. 20.

*

In Cernăuţ s'au făcut însufleţite manifestări cu ocazia vizitei făcute de societatea muzicală *Hora* din Bucureşti. Ziarul „Patria" a închinat un număr întreg festivităţilor petrecute în trei zile din săptămâna trecută la Cernăuţ. Publicul român şi străin, diferitele societăţi culturale, precum şi guvernul ţării împreună cu magistratul orăşenesc şi direcţia de poliţie, au fost cât se poate de prevenitori faţă de oaspeţii bucureşteni. Concertul dat de societatea „Hora" a fost o măreaţă manifestare românească. Au fost de faţă metropolitul, prezidentul ţării şi toate notabilităţile bucovinene. S'au executat cântece frumoase poporale şi câteva piese de musică clasică, solo şi cor, cari au stârnit ropote de aplauze. Din Cernăuţ membrii societăţii „Hora" au plecat la Suceava, unde asemenea au dat un concert, după care a doua zi au vizitat monumentele istorice bucovinene.

*

Bani vechi. Cetim în „*Viitorul*", din Bucureşti că în comuna Cremenarii-Flămânda, cătunul Bratia, judeţul Argeş, în România, s'a găsit o foarte interesantă colecţie de monede de argint romane. Un ţăran pe când ara pământul, a găsit o ulcică cu 497 monede de argint de pe timpul lui Traian, Adrian, Domiţian şi Vespasian. Monedele sunt de mărimea unei piese de 50 bani însă dublu de groase. Ceeace este interesant în această descoperire e faptul, că monedele sunt foarte bine păstrate. Figurile şi inscripţiile în relief de pe monede sunt neatinse de vreme, ca şi cum ar fi turnate foarte curând. Locul unde s'au găsit monedele este pe valea Oltului, în apropiere de Valul lui Traian, deci pe drumul Romanilor. Monedele au fost trimise muzeului naţional de antichităţi din Bucureşti.

*

Lui P. S. Aurelian Societatea agronomică din România a luat iniţiativa pentru ridicarea unui monument lui P. S. Aurelian. Monumentul are să se pună în parcul şcolii de agricultură dela Herăstrău.

*

Capela orăşenească din Sibiiu şi-a început ieri, Joi, obişnuitele *concerte* în timpul verii. Se vor ţinea în fiecare zi de *Joi*, la grădina „*Hermann*", seara la 8 ore. Capela cântă adesea şi piese româneşti.

*

Ochiul de ciclop. Intr'un sat bavarez o ţărancă a născut un copil, care n'avea decât un singur ochiu, bine desvoltat, în mijlocul frunţii. Copilul, mort îndată după naştere, a fost trimis la muzeul anatomic din München.

*

Din Belgradul sârbesc se vesteşte, că s'au pornit cercetare împotriva unei întinse conjuraţiuni ţăsute cu scop d'a răsturna dinastia lui Karagheorghevici şi a lui Nikita din Muntenegru. Centrul conjuraţilor ar fi Geneva. Ei încearcă să şi câştige aderenţi şi printre ofiţerii din garda regală sârbească.

*

Regina Elisabeta a României a plecat cu un tren special la Constanţa, la mare, unde va sta timp de zece zile. După aceea se va întoarce la Bucureşti, şi de acolo împreună cu Regele Carol la Sinaia. Acolo Maiestăţile Lor aşteaptă vizita anunţată a arhiducelui moştenitor de tron Francisc Ferdinand.

*

Soţia ţarului. Din Petersburg se scrie, că împărăteasa Rusiei sufere de gravă boală de inimă. In urma groazei de atentate îndreptate asupra vieţii membrilor din familia ţarului, împărăteasa a trăit într'o continuă agitare, care în sfârşit i-a produs boala de inimă.

*

Imnul sultanului. In onoarea lui Mahomed V. e vorba să se compună un imn al sultanului. Sute de composiţii sosesc zilnic la secretariatul din Dolmabagce. Violiniştii favoriţi ai sultanului au să aleagă pe cele mai reuşite, care se vor esecuta în auzul sultanului. Marşul, care i se va părea mai frumos, va obţinea premiul şi va fi declarat de marş oficial al sultanului.

*

La fondul masa învăţăceilor meseriaşi (episcopul Nic. Popea) al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Ioan Roman, paroh, Tălmăcel, 1 cor.; oaspeţii dela nunta măestrului croitor Ioan Petraşcu, 20 cor.; Victor Simtion, învăţăcel compactor, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Atentat în contra unui învăţător. In Dalia a fost bătut de moarte învăţătorul croat Ivan Braikovici de către patru sârbi tocmiţi. Atentatul s'a făcut pentru motive politice.

*

Concertul Corfescu. Amintim de nou publicului nostru, că concertul cunoscutului bariton dela opera din Bucureşti, dl *N. Corfescu* se dă Sâmbătă, *5 Iunie n.* în sala dela Gesellschaftshaus. Inceputul la orele 8 sara. Vor mai concerta, afară de dl *Corfescu*, doamnele *Maria Corfescu*, primadona legeră şi *Maria Füredy*, primadona lirică, apoi dl *Achile Saja*, tenor dramatic. Acompaniare la pian o face dl *G. Koriciansky*. Programul e foarte bogat şi variat. Preţul de întrare, locul prim 2 cor., locul al doilea 1 cor,. loc de stat 60 fil. Bilete se capătă în parfumeria Melzer, şi sara la cassă. Indemnăm publicul să nu scape d'n mână o bună ocasiune, de a auzi nişte cântăreţi cu adevărat buni.

*

Premiul Adamaki de 5000 de lei al *Academiei Române* a fost împărţit Mercuri următorilor concurenţi: 2000 de lei dlor *Anghel* şi *Iosif* pentru Cometa, Caleidoscopul lui Mirea şi Funigei; 1500 lei dlui *C. Sandu Aldea* pentru cartea De-a lungul Bărăganului; 500 lei dnului *Ion Adam* pentru Constanţa Pitorească şi 500 lei doamnei *E. Farago* din Craiova pentru *Inimă de mamă.*

*

Omul harnic. Ziarul „Olteanul", ce apare de câtva timp în Făgăraş scrie în numărul său mai nou, că un *preot săsesc,* dintr'o comună locuită de români şi de saşi, văzând că poporul românesc înaintează din zi în zi, în îngrijirea sa părintească şi în râvna sa apostolică merge până acolo, de în zorii zilei se grăbeşte pe la credincioşii săi, îi deşteaptă din somn, îi îmbărbătează, şi-i porneşte la lucru zicându-le: „*Uite, românii s'au dus demult la lucru şi aşa se ridică peste noi*". Iar glasul lui nu sună în pustiu, fiindcă are încrederea turmei cuvântătoare.

*

Nou academician francez a fost ales romanţierul *Marcel Prevost,* ca să ocupe scaunul rămas vacant prin moartea lui Victorien Sardou.

*

Bilanţul Messinei. Cum se anunţă din Roma, fondurile pentru ajutorarea jertfelor catastrofei dela Messina s'au trimis deja la destinaţiunea lor. Ţările străine au contribuit 19 milioane de coroane, în frunte cu Englitera care a dat 2 şi jum. milioane, Austro-Ungaria un milion şi jumătate. Guvernul italian a votat 88 de milioane (din care 56 milioane din imposite pe câţiva ani), papa 5 milioane incurse dela ţări catolice. Suma totală face astfel cam *112 milioane* coroane. Suma aceasta puternică se foloseşte pentru sprijinirea orfanilor, a văduvelor, a studenţilor nenorociţi, a schilodiţilor şi a altor păgubiţi în urma catastrofei, precum şi pentru clădirile trebuincioase.

*

Balonul Zeppelin II. Contele Zeppelin anunţase prin o telegramă, că are să sosească la Berlin. Poporaţiunea capitalei ieşise, ca să-l întâmpine şi toate stradele erau ocupate de curioşi. Curtea imperială a apărut la orele 6 seara la casina ofiţerilor unui regiment din garnizoana capitalei. Abea la 10 şi jum. seara a sosit a doua telegramă a contelui, care anunta, că balonul nu poate continua drumul către Berlin. Cu privire la cauza nesuccesului se scrie, că depozitul de benzină din balon n'a fost suficient, — consumul de benzină a fost adecă mai mare decât se credea, din pricina vântului opus. Zeppelin a fost silit să se napoieze şi să caute un loc potrivit pentru descindere. Nu departe de Göppingen balonul a atins însă crengile unui păr, şi a suferit un accident. Marţi în 1 Iunie d. a. la orele 3 balonul „Zeppelin II" s'a înălţat iarăşi în aer, condus de inginerul şef Dürr. Zeppelin şi ceilalţi ingineri l-au urmat în automobil, şi li s'au făcut entuziaste ovaţiuni. Când sosise la Berlin ştirea, că balonul se reîntoarce înapoi, împăratul Wilhelm a trimis o telegramă exprimându-şi părerea de rău pentru întoarcerea neaşteptată. Contele Zeppelin însă a spus, că n'a avut intenţia d'a vizita acum Berlinul, şi va cere să se facă anchetă spre a stabili cine a falsificat telegrama aerostatierilor, care a provocat atâta confuziune. La 9 oare seara balonul s'a coborât lângă Schemmerberg, unde a sosit şi contele în automobil. Balonul reparat a făcut 13 kilometri.

*

Petrecere în Hărman. Producţiune muzicală-teatrală împreunată cu dans aranjază „Armonia" Reuniune română de cântări şi cetire din Hărman, Dumineca, în 24 Maiu (6 Iunie 1909 în sala Hotelului mare din loc. Inceputul precis la 8 oare seara. Preţul de întrare: de persoană locul I 1 cor. 40 fil. locul II 1 cor. locul III 60 fil. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii. Suprasolvirile şi ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publică.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocare.

Prin aceasta convocăm adunarea generală a „Despărţământului „Treiscaune-Ciuc" al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" pe ziua de 27 Maiu (9 Iuniu) 1909, ora 2 p. m. în Covasna cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raport general despre starea despărţământului (situaţia întreagă, cassa, biblioteca, membrii etc.)
3. Alegerea unei comisiuni de 3 (trei) pentru censurarea raportului general.
4. Alegerea unei comisiuni de 3 (trei) pentru înscrierea de membri şi încassarea taxelor.
5. Rapoartele acestor comisiuni.
6. Absolutorul comitetului.
7. Alegerea noului comitet.
8. Votarea budgetului.
9. Eventuale disertaţiuni.
10. Propuneri.

Luând în considerare însemnătatea şi chemarea acestei adunări în cercul nostru, cu insistenţă rugăm pe toţi membrii despărţământului, precum şi pe alţi Români dornici de a vedea poporul nostru progresând, a participa la această adunare.

Breţcu, în 18 Maiu 1909.

Ioan G. Oltean secretar. *Constantin Dimian* director.

Celelalte ziare sunt rugate a publica această convocare.

Nr. 31—1909.

Convocare.

In înţelesul §§-lor 12 şi 13 din statute membrii „Reuniunii femeilor române din Sibiiu" se convoacă în adunarea generală ordinară pe *Dumineca, în 20 Iunie 1909, la 11 oare a. m.* în localul Casinei române din loc.

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1908.
3. Revizuirea raţiociniului pe 1908 şi statorirea budgetului pe anul 1910.
4. Alegerea unui membru în comitet.
5. Propuneri eventuale.
6 Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.
7. Inchiderea adunării generale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu", ţinută la 1 Iunie 1909.

Elena Petraşcu vice-prez. *Dr. Beu* secr.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul", Nr. 11, a apărut, cu următorul sumar: Em. Gârleanu. Din lumea ce nu cuvântă: I. Musculiţa. II. Tovarăşul. Ecaterina Pitiş, Cântec (poezie). A. Seca, Melancolie (poezie). Vasile Stoica, Răvaş (poezie). D. N Ciotori, Din ţerile scandinavice: Muzeul Nordului. Victor Eftimiu: Măestrul (poezie). Aurelia Pop: Şoapte (poezie). Mihail Lungianu: Cu crucea. D. Marcu: Iuviere (poezie). E. Hodoş: Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Ecaterina Pitiş: Cântece (poezie). Cronică: Tablou comemorativ. Ştiri. Ilustraţiuni: Muzeul Nordului. Din Muzeul Nordului: Portul ţărănesc (figuri de ghips îmbrăcate în costume); Interiorul unei case ţărăneşti din provincia „Scania"; Interiorul unei case ţărăneşti din Norvegie. Octavian Smigelschi: Tablou comemorativ.

*

Revista politică şi literară, sub direcţiunea dlui *A. Ciato* în Blaj, a apărut nr. 3 pe Iunie 1909 cu următorul sumar: Politica noastră tradiţională de Fidus. O întâmplare, nuvelă de I. Agârbiceanu. La marginea pădurii, nuvela de V. Rusmin. Observaţiuni asupra lui Conta de M. Străjanu. Ipopotoma, poemă în proză de Ioan Adam. Lipsa absolutului în viaţa practică românească de Dr. C. Maniu. Scrisoarea II de Dr. V. Niţescu. Bogăţiile miniere ale României de Dr. V. Meruţ. Catehismul de Braşov din 1559 de Dr. St. Pop. Poezii şi poeme de Hyperion, Dela Bistriţa, Crainic, Maria Cunţan şi Cotruş. Cronica literară de Verax. Informaţiuni. Bibliografie. Abonamentul pe an 12 cor., pentru studenţi, învăţători şi preoţi săteşti 8 cor.

*

C. Rădulescu-Motru, privire asupra ideilor sale, de Gr. St. advocat, Bucureşti O broşurică de 30 pp.

*

Rapoarte şi Informaţii pentru congresul din Iaşi al *Ligei culturale,* publicate de comitetul central. Vălenii-de-Munte, 1909. O broşură de 40 pp., se împarte gratuit.

*

Răvaşul, rev. culturală ilustrată, în Cluj, a apărut numărul dublu 4—5 pe Aprilie 1909 cu următorul cuprins: Părţi din corespondenţa baronului Popp şi G. Bariţiu. Notiţele unui dascăl de A. Ciura. Românii la conc. din Florenţa de Dr. St. Pop. Cugetări de Ghika. Ştiinţele naturale şi credinţa de Dr. I. Florian. Discurs panegiric la moartea lui St. cav. Havaşi—Oăşanu (retipărit şi în broşură) de Dr. E. Dăianu. Prof. T. Bulcu de Dr. C. Pavel. Revistă bis. de Delaschit. Scriitori şi scrieri de V. Pop. Poezii: de Dafin, Vidu Rusmin, A. O. Bujor, Petrişor Sandu Bujor ş. a.

*

„Biblioteca pentru toţi", Nr. 455, conţine poemul dlui Ludovic Dauş, *Blestemul.* Noua scriere a puternicului scriitor pe care-l avem în dl Dauş, e povestirea tragică a unei familii din Moldova în timpul eteriei greceşti. Scene repezi, puternice, pline de poezie şi un umanitarizm care înduioşează până la lacrimi, acapără dela prima pagină pe cititor şi-l face să vibreze de durerile şi nenorocirile străbunilor noştri atât de asupriţi sub jugul greu al fanarioţilor. Rară scriere mai înălţătoare, şi cu pasagii atât de frumoase ca *Blestemul.* Număroşii cititori ai „Bibliotecii pentru toţi" suntem sigur că vor primi acest nou volum cu un deosebit entusiasm.

Poşta redacţiei.

Doamnei M. M. în B. N'avem cunoştinţă despre existenţa vre-unei reviste româneşti de modă în Bucureşti.

Domnului T. M. în Vorţa. Am dispus să ţi se trimită numerii neprimiţi. In viitor reclamează la poştă ziarul imediat, pentrucă de aici se trimite regulat şi numai la poştă poate să se facă greşală. Pentru reclamare sunt tipărituri anume, pe cari oficiul poştal e dator să ţi le pună gratis la disposiţie.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 5—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.
Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de
ape minerale ungare
Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:
Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .
Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător al apei naturale minerale şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 20—31
Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 12—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.

Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală Phönix de Buziaș

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și bešica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 7—12

Inventațiuni

patentează și valorizează Mărci de apărare și scutirea mostrelor în toate statele

VILMOS PATAKY

institut de patentare

Budapesta IV. Eskü ut 3. Telefon 8922.

Birouri proprii de patentat în străinătate:

Berlin: W. Leipzigerstrasse 112.
Paris: 58 Rue Lafoge.
Amsterdam: Kreizersgracht 209.

(98) 6—6

Copiilor și oamenilor cari

TUȘESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină și liniștește tusa convulsivă, ușurează răsuflarea. Sute de medici și au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească și a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebați medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poștal á **Cor. 2·90**, 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare și depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER
furnisor c. și r.

Praga III. Nr. 203 și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Atenție la numele Preparatorului, fabricantului și a Marcei de apărare.

345 19—20

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 7—

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 23 Iunie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și **8** premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. **50,000**, acela al cl. a 7-a event. M. **600,000**.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere**.

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

23 Iunie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ....
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 13—16

Fără concurență.

Sistem nou de lumină Electric cu Automat.

Călătorii prin toată lumea.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștința O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

PANORAMĂ UNIVERSALĂ

PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

In fiecare săptămână să vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi dela 9 a. m. până la 10 oare seara.

Prețul întrării à persoană	—·**30**	**fil.**
Studenți și elevi	—·**20**	„
10 bucăți bilete	**K 2**·—	„
5 bucăți bilete	„ **1·20**	„

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. **10 fil.**

[167] 1—3

Cu toată stima: **I. Barbu.**

Expoziție permanentă.

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospetează și întinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(150) 47—52

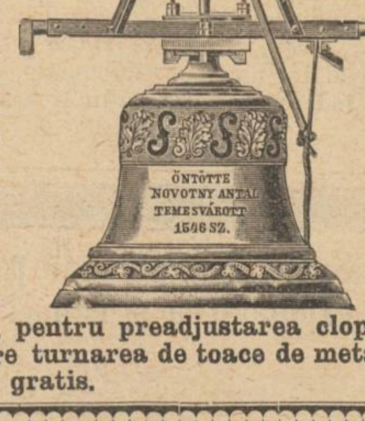

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 12—52

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei archidiecesane.

Nr. 56 Sibiiu, Marți 26 Maiu (8 Iunie) 1909. **Anul LVII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecerane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Crisa.

Sibiiu, 7 Iunie n.

Audiența pe care a avut'o domnul ministru-prezident Wekerle la Viena, nu a adus nici o schimbare în situațiunea încurcată politică dela noi. Maiestatea Sa nu a luat încă nici o hotărâre, ci tot precumpănește încă lucrurile.

Domnul Wekerle s'a presentat Vineri, la ora unu d. a. în fața Maiestății Sale, și a stat la palat o oră întreagă. Imediat dupăce a ieșit dânsul dela Maiestatea Sa, a fost primit în lungă audiență Moștenitoriul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, cu care Maiestatea Sa s'a intreținut multă vreme. Sigur, că au discutat asupra celor comunicate Maiestății Sale din partea ministrului-prezident maghiar, și vor fi chibzuit împreună, că pe ce cale ar putea să fie rezolvată crisa ungară mai ușor.

Despre propunerile făcute de astădată Maiestății Sale din partea prim-ministrului Wekerle nu se prea știe mult. Se vorbește însă, că dl Wekerle ar fi făcut propunere, ca Maiestatea Sa să asculte de nou pe Kossuth și pe contele Andrássy, pentru a le afla părerile și planurile cu privire la descurcarea lucrurilor, pentrucă el, Wekerle, fără concesiuni militare și economice nu e în stare să se angajeze la formarea unui nou cabinet și la înjghebarea unei noue majorități parlamentare. Totodată ar fi cerut Wekerle, ca guvernul seu să fie dispensat dela conducerea afacerilor.

Va urma deci ascultarea la palat a domnului Kossuth și a contelui Andrássy, și în urmă Maiestatea Sa va decide într'un fel oarecare. E vorba, ca numiții fruntași maghiari să fie primiți Mercuri în audiență. E de sine înțeles, că Kossuth va cere puterea numai pe seama partidului său, și va cere și bancă autonomă maghiară, iar contele Andrássy va cere concesiuni militare, fără bancă, și va insista pe lângă legea electorală cu *pluralitate.* Se crede însă, că Maiestatea Sa nu va primi nici una din aceste două propuneri, ci va numi un guvern incolor, în mod provisoriu, pentruca acesta să caute basele unei descurcări potrivite și acceptabile din partea Coroanei, ori apoi va impune actualului guvern dimisionat și actualei majorități parlamentare să facă întâi legea nouă electorală, așa cum s'au obligat, apoi să plece.

Faptul, că Maiestatea Sa imediat după ascultarea propunerilor făcute din partea ministrului president ungar Wekerle a ținut de necesar să primească în audiență pe Moștenitorul de tron Francisc Ferdinand, care din pricina crisei ungare și-a amânat și mergerea la Sinaia pentru a face visită curții regale române, ne face să sperăm, că de astădată vom fi scutiți de surprinderi neplăcute, de cari ne-am împărtășit de atâtea ori în trecut, și că la resolvarea crisei ungare se vor ținea în vedere cu adevărat interesele *țării întregi*, pe lângă interesele tronului și ale monarhiei.

Sufletul mulțimei.

VII.

Să vedem acum, cum stăm cu moralitatea mulțimilor?

Dacă sub *moralitate* înțelegem observarea anumitelor convențiuni sociale și neîntrerupta oprimare a impulsului egoistic, e evident, că massele sunt cu mult mai impulsive și mai schimbăcioase, decât ca să poată fi accesibile pentru moralitate. Dar dacă sub moralitate înțelegem momentana apariție a anumitelor însușiri, ca: abnegațiune, renunțare, desinteresare, jertfire de sine, simț de drept, etc., atunci tocmai din contră, putem să spunem, că massele sunt în stare să se ridice până la cea mai înaltă moralitate. Puținii psihologi, cari s'au ocupat cu studiarea masselor, le-au luat în esaminare numai cu privire la acțiunile criminale săvârșite de ele. Și fiindcă au făcut constatarea, că sunt dese astfel de acțiuni, au pus massele ca aflătoare pe un nivel foarte inferior al moralității.

Și e așa, de cele mai de multe ori. Dar *de ce* e așa? De aceea, pentrucă instinctele barbariei distrugătoare sunt rămășițe din vremea de demult, foarte îndepărtată, și ele-și au patul în internul fiecăruia dintre noi. Individul isolat poate să satisfacă în viață acestor instincte numai în mijlocul unor mari primejdii pentru el, pe când massele neresponsabile și scutite de pedeapsă, au deplină libertate pentru satisfacerea lor. Și fiindcă boldurile de distrugere nu ne dă mâna să le punem în aplicare în contra semenilor nostri, le aplicăm față de nevinovatele animale. Din același isvor răsare deci patima atât de lățită a vânatului, ca și actele de cruzime ale mulțimei. Massele, cari chinuesc cu moarte foarte trăgănată victima căzută în mânile lor, și incapabilă de a se apăra, sunt foarte lașe cu privire la actul de cruzime. Dar pentru omul filosof cruzimea aceasta e la fel cu a vânătorului, ori a vânătorilor, cari în grupuri se adună, pentru a se bucura de priveliștea urmăririi unui cerb nefericit din partea cânilor lor, și apoi a sfâșierii bietului cerb.

Adevărat, că massele sunt capabile să comită acte de omor, de incendiare, și să facă crime de tot felul. Dar tot așa sunt ele capabile și să comită *acte de cea mai înaltă abnegare, jertfire de sine, desinteresare, ba în măsură chiar mai mare decât individul isolat.* Când se face provocare la simțul de glorie și de onestitate, la sentimentele religioase și patriotice, efectul e mare asupra individului, ca membru al mulțimei. Istoria ne dă în privința aceasta esemple destule. Numai totalitățile au fost cu adevărat în stare să facă acte de înaltă desinteresare și de sacrificiu! Câte mulțimi nu au lăsat să fie duse la moarte, cu rar eroism, pentru convingerile, ideile, credințele, pe cari nici nu le-au prea înțeles! Și dacă se pun massele în grevă, o fac de cele mai de multeori numai pentru a împlini lozinca dată, iar nu pentru a ajunge la urcarea sâmbriei, cu care poate că sunt mulțămite.

Pecând deci la individul isolat favorul personal formează singura putere motrice, la mulțimi favorul personal e foarte rar de observat. Intru adevăr, nu interesul propriu e aceeace a dus mulțimile de atâtea ori la atâtea răsboaie neînțelese, în cari ele au lăsat să fie măcelărite pe ușor, în tocmai ca ciocârliile amețite de oglinzile vânătoriului.

Chiar și cei mai pronunțați și mai mizerabili criminali, acceptează pe un moment, când se află în mulțime, principii foarte bune morale. *Taine* ne arată, că ceice macelăriau oamenii în zilele de Septemvrie, în Paris, au depus la comitetele respective portmoneurile și giuvaericalele aflate la victimele lor, cu toate că puteau să și le insușască foarte ușor. Mulțimea miserabilă și lărmuitoare, care a ocupat la 1848, în anul de revoluțiune, Tuileriile, n'a luat nimica din obiectele aflătoare acolo, cari li-au luat oamenilor vederile, și puteau să dee pâne fiecăruia din ei pentru multe zile!

Aceasta moralizare a singuraticului prin mulțime nu e de durată lungă, nu e constantă, dar totuși e o regulă, care foarte des se poate constata, chiar și în împrejurări mai puțin serioase decât acelea pe cari le-am atins eu.

Spuneam, că în teatru mulțimea pretinde dela eroul dramei virtuți înalte, esagerate; și experiența de toate zilele ne arată, că elementele cele mai josnice, când fac parte din auditoriul unei reprezentațiuni, dau semne de cea mai mare pru-

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

de *Gh. Tulbure*

Introducere.

I.

Tinereța lui Șaguna. Primele sale elemente de cultură românească și desvoltarea aptitudinilor sale literare.

E un adevăr necontestat, că originea, felul de viață privată și familiară, studiile urmate în tinerețǎ și în sfârșit mediul social și intelectual, în care au trăit oamenii de litere, aruncă o lumină viie și asupra activității lor literare, oferind chiar unul din cele mai sigure criterii la aprețierea acestei activități.

In temeiul acestui adevăr și pentru o mai deplină zugrăvire a Mitropolitului Șaguna, ca scriitor, ținem de necesar, să urmărim formarea individualității sale intelectuale, încă din anii fragedei tinerețe.

Vom expune deci, mai întâi, câteva considerațiuni mai deaproape asupra originii și a familiei lui Șaguna, în special asupra mediului social, din care a răsărit și'n sânul căruia și-a trăit copilăria și juneța. In consecință, vom încerca să scoatem la iveală și factorii interni și externi, subiectivi și obiectivi, cari au contribuit, în preponderanță, la formarea caracterului său individual și a personalității sale literare.

Și dupăce este știut, că Șaguna a fost vlăstariul unei distinse familii de comercianți Macedoromâni, așăzate în Mișcolț, va trebui în mod firesc să aruncăm o privire și asupra *coloniilor macedoromâne,* care au dăinuit o bună bucată de vreme în țara noastră.

Reprivirea aceasta ne-o impune nu numai faptul, că familiile macedoromâne din Ungaria au meritul netrecător de a ne fi dat pe un Șaguna și alți bărbați de mare folos obștesc — ci mai vârtos rolul cel însemnat, care, cum vom vedeà, l-au avut aceste colonii în istoria culturală a noastră, a Românilor din Țara Ungurească.

* * *

Sub numirea de Macedo-români sau Arămâni e cunoscută ramura cea mai de meazăzi a neamului românesc, locuitoare în părțile centrale din peninsula balcanică. Se mai numesc și „Țințari“ pentru deasa întrebuințare a sunetului „țe“ în loc de ce, ci, iar Grecii îi numesc în termen de batjocură „Cuțovlachi“, adecă vlachi schiopi. Numirea de macedo-români însă nu ne dă ideea cea adevărată despre situațiunea lor topografică, câtă vreme e știut, că majoritatea lor nu locuiește în Macedonia lui Alexandru cel mare de pe vremuri, ci e răsfirată mai ales pe coastele și văile Pindului, aparținător Thesaliei și Epirului grecesc. Adevărat, că și în Macedonia propriu zisă trăiește o poporațiune, după rassă și limbă, română, aceștia se numesc însă Megleniți sau Megleno-Români și se deosebesc esențial de Arămâni în dialect, în port și chiar în fizionomie. Și de fapt aceștia sunt adevărații Români macedoneni. Ei trăiesc împrăștiați prin sate și orașe, amestecați cu Greci, Turci, Bulgari, Albanezi, în sfârșit cu toate soiurile de popoare, care s'au îngrămădit în peninsula balcanică, pare că anume pentru a da de gândit diplomaților Europei.

Fără să încercăm aici o descriere etnografică a Macedo-românilor, ne mărginim a constatà numai faptul, că ocupațiunea lor de căpetenie a fost, în toate timpurile, comerciul. Cauza e firească. Împrejurarea, că nu locuiesc un teritoriu compact, care să-l cultive, și că chiar unde se pot ocupà de agricultură o consideră înjositoare, cum și faptul, că păstoritul, singura ocupațiune mai rentabilă, nu e în stare să-i susțină, i au îndrumat, în chip firesc, la negoț. Păstoriul-macedo-român, dacă dorește să asigure copiilor săi o existență, e silit să-i trimită la oraș, unde ca ucenici de prăvălie pot să învețe limbile străine și cu timpul să devină negustori. Astfel se explică, cum toți Macedo-românii vorbesc cu aceeași ușurință grecește, turcește și bulgărește și cu ajutoriul acestor limbi poartă comerciu în toate părțile răsăritului până prin Cairo și Alexandria. De altă parte însă e de remarcat, că tocmai această convietuire îndelungată cu elemente străine, poligloția și schimbarea portului strămoșesc au contribuit, în cursul timpului, la adormirea conștiinței lor naționale. Faptul acesta, cum și lipsa unei literaturi naționale mai pronunțate, au îndemnat pe învățatul filolog dl Gustav Weigand, care s'a ocupat mai deaproape cu Macedo-românii, să le prezică, pe lângă toate semnele sporadice de redeșteptare, aceeași soarte, care au avut-o Istro- și Moravo-românii: perirea.

derie. Cei mai uşuratici oameni se scandalisează când li se dă câte o scenă mai riscată, ori aud cuvinte mai slobode, cari însă în raport cu faptele lor de toate zilelele, sunt de tot nevinovate.

Dacă au deci massele de multeori instincte josnice, dau de alteori iarăşi frumoase exemple de înaltă moralitate. Dacă desinteresarea, renunţarea, absoluta jertfire pentru un ideal, fie utopic, fie plin de viaţă, sunt virtuţi morale, atunci putem spune, că massele *posed* aceste virtuţi, în măsură atât de mare, cum nu le vedem nici la cei mai înţelepţi filosofi. E adevărat, că ele nu sunt conştiente de aceste virtuţi, dar aceasta nu are a face. Nici să nu ne plângem, că massele sunt conduse de inconstienţă, şi să nu resonăm asupra acestui lucru. Căci dacă ar fi meditat ele totdeauna şi s'ar fi luat după interesele lor momentane, poate că nu se desvolta nici o civilizaţiune pe suprafaţa planetei noastre şi omenirea remânea fără istorie.

Conferenţa comitetului central al partidului naţional.

Primim spre publicare următorul comunicat:

Comitetul central al partidului naţional român din Transilvania şi Ungaria a ţinut şedinţă plenară la 4—5 Iunie în Budapesta, participând în număr mare şi bărbaţi de încredere din cercuri ai partidului.

Desbătând situaţia politică generală comitetul a constatat, că crisa actuală politică resultă în mod firesc din sistemul exclusivismului de rasă inaugurat contrar adevăratelor interese obşteşti în guvernamentul ţării.

In consecenţă, comitetul naţional mai mult ca ori şi când e de convingerea, că o soluţie mulţămitoare, corăspunzătoare tuturor intereselor ţării, şi popoarelor conlocuitoare, precum şi intereselor monarhiei întregi, nu se poate închipui decât prin abandonarea acestui esclusivism în guvernament, prin inaugurarea democratismului adevărat, prin respectarea necondiţionată a libertăţilor publice şi ale drepturilor individualităţilor etnice din ţară.

Comitetul a luat la cunoştinţă şi a aprobat activitatea parlamentară a deputaţilor naţionalişti, invitându-i să continue lupta lor pentru drepturile naţiunei române, pentru realisarea programului naţional român, insistând asupra întroducerii votului universal în timpul cel mai apropiat pentru inaugurarea adevăratului parlamentarism în Ungaria.

In chestiunea conferenţei naţionale comitetul a menţinut hotărârea sa adusă la 20 Ianuarie a. c., ca la timpul oportun să se convoace conferenţa naţională proiectată şi a decretat săvârşirea lucrărilor pregătitoare, astfel, ca la timpul potrivit conferenţa să se poată convoca şi ţinea fără întârziere.

Comitetul naţional a constatat competenţa exclusivă a conferenţei naţionale de a se pronunţa în chestia separărei băncei Austro-Ungare, având toţi membrii partidului a se conforma acestui punct de vedere. Comitetul naţional remarcând tendenţele contrarilor partidului naţional român de a sparge solidaritatea naţională observă, că această solidaritate nici când n'a fost mai mult justificată şi reclamată de împrejurările politice, de cât chiar în situaţiunea actuală, care îndreptăţeşte pe deplin programul şi ţinuta partidului naţional român.

Presidentul clubului deputaţilor naţionalişti, domnul Dr. Mihali, a presentat scrisoarea dlui Dr. N. Şerban, prin care acesta supune judecăţii deputaţilor atitudinea dsale din congregaţia comitatului Făgăraş, pe lângă declaraţia, că până la deliberarea acestei chestiuni nu va lua parte la şedinţele clubului.

Asupra acestei scrisori se va pronunţa clubul deputaţilor.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

Frate! Văd din scrisoarea ta din urmă, că mult ai dori să cunoşti organisaţia deosebitelor biserici din Ungaria. O dorinţă, căreia la nici un cas nu s'ar putea satisface pe cale particulară, dat fiind, că împlinirea ei reclamă multă oboseală, multă muncă. Vei afla deci de justificată procedura ca să-ţi răspund pe această cale dat fiind, că vor mai fi şi alţi colegi de ai nostri, cari asemenea vor avea această dorinţă şi astfel vor fi satisfăcute şi dorinţele lor.

Inainte de a întra în tractarea materialului însă observ, că e neapărat de lipsă să-ţi fac cunoscute dispoşiţiile unor legi din patrie, cari se refer în general la toate bisericile şi cari normează modul de manifestare în afară a credinţei interne. Pentrucă e de notat, că legislaţiunea nu poate norma prin legi credinţa internă a cetăţenilor, ci numai manifestarea ei în lumea esternă. Dar chiar şi în sfera aceasta, luptă statul cu greutăţi enorme, dat fiind, că şi manifestarea esternă a religiunei, d. e. procesiuni, rugăciuni publice, serviciu divin etc., stau toate în legătură cu o tendinţă spre o lume superioară celei visibile, tind toate către o viaţă fără sfârşit. De aceea aproape toate statele moderne, deci şi statul nostru a putut norma numai în principii generale chestia aceasta atât de gingaşe. S'a mulţămit cu apărarea moralei publice, cu apărarea credinţei cetăţenilor de deosebite religiuni şi cu apărarea legilor esistente.

Intre cunoştinţele generale e neapărat de lipsă să se ştie şi aceea, că la noi în Ungaria nu a esistat nici când şi nici astăzi nu esistă libertatea religionară. La noi dominează încă sistemul religiunilor recepte şi a religiunilor recunoscute. Iţi vei pune întrebarea, că în ce constau aceste două sisteme şi ce deosebiri sunt între acestea două feluri de religiuni? Te voi clarifica.

Religiuni recepte le numim pe acelea, a căror esistenţă şi drepturi sunt asigurate prin legile ţării, cari le apără autonomia, le asigură eserciţiul religionar. Validitarea dreptului este sprijinită din partea autorităţilor statului, iar membrii religiunilor recepte nu sunt împedecaţi întru câştigarea drepturilor civile şi politice. Atari religiuni sunt în Ungaria: cea catolică (latină, grecă şi armeană) cea gr. orientală (română şi sârbă), cele reformate (ev. ref., ev. luth. şi unitară) şi cea israelită. Aceste însă nu au fost totdeauna şi toate religiuni recepte Vei vedea, când voi arăta desvoltarea istorică a fiecăreia, cât a luptat una sau altă până ce a fost înregistrată în şirul religiunilor recepte. Fie destul, ca deocamdată să-ţi amintesc numai atâta, că de pildă religiunea jidovească abia în timpul mai nou la anul 1895 a fost recunoscută de religiune receptă în art. de lege XLII. Până la acest timp a avut un trecut furtunos. Un timp îndelungat a fost persecutată în chip şi formă, mai apoi tolerată, precum a fost şi religiunea noastră în Ardeal sub principii calvini, mai la urmă în sec. XIX a fost recunoscută.

Cam atâta am dorit să-ţi spun în general despre religiunile recepte. Asupra descrierii religiunilor recunoscute doresc însă să mă estind mai pe larg, nu doar că ele ar fi mai însemnate sau mai număroase, ci tocmai pentrucă sunt mai neînsemnate, nu te-ai interesat nici tu, nici alţii asupra posiţiei de drept a astorfel de religiuni. Atare religiune era precum am zis mai sus până la 1895 şi cea jidovească, iar în timpul mai nou doar cu 3—4 ani înainte cetearn că şi nazarenii s'au nizuit ca să li se recunoască religiunea. Iţi fac cunoscute dispoşiţiile articolului de lege XLIII. din 1895, cari se refer la religiunile recunoscute. Totodată aici poţi observa şi deosebirea din toate punctele de vedere între cele două sisteme de religiuni esistente în statul nostru.

După numitul art. de lege toţi acei cetăţeni, cari doresc formarea unei religiuni recunoscute sunt datori să dovedească:

1. Că ei formează şi pot susţinea o parohie şi că pot asigura creşterea religioasă a copiilor lor.

2. Sunt datori să înainteze ministrului de culte spre aprobare un statut de organisaţie internă, care trebue să conţină şi dogmele şi principiile morale ale religiunii, precum şi serviciul divin eventual alte funcţiuni religioase (§. 7)

Iţi mai amintesc că la religiunile recepte atari recerinţe nu esistă.

Nu se recunoaşte religiunea dacă:

1. nu satisface celor de mai sus,

2. dacă are tendinţă contrară statului,

3. dacă dogmele, sau morala, sau serviciul divin a respectivei religiuni:

a) sunt în contrezicere cu legile esistente, sau vin în conflict cu morala publică,

b) dacă e identică cu o altă religiune receptă sau recunoscută deja, sau şi dacă se deosebeşte de acestea în serviciul divin sau în limba administraţiei,

4. dacă are caracter de rassă, sau naţionalitate,

5. sau în sfârşit dacă ofensează pe vre-una din religiunile recepte sau recunoscute, (§ 8).

O lată recunoscută din partea ministrului religiunea după principiile depuse în statut, îşi poate administra fondurile şi averea. Avere imobilă însă nu poate avea, decât cea de lipsă pentru edificarea şcolilor, bisericilor şi pentru locuinţele funcţionarilor. Repartiţia aruncată asupra credincioşilor nu se poate încasa pe cale administrativă, ca la religiunile recepte, ci numai pe cale judecătorească.

Vorbind despre deosebirile dintre religiunile recepte şi recunoscute, îţi mai amintesc în general vre-o câteva puncte, ca să fii pe deplin în clar cu toată chestia. Asupra religiunilor recepte suprema inspecţiune o are Regele, până când la cele recunoscute ministrul de culte şi organele administrative. Religiunile recepte nu-şi înaintează spre aprobare dogmele şi principiile morale, ca cele recunoscute. Preoţii religiunilor recepte nici în cazul acela nu pot fi amovaţi din partea guvernului, când ar fi dovediţi cu o purtare contrară intereselor statului, până când preoţii religiunilor recunoscute în astfel de cazuri sunt destituiţi din postul lor de către guvern. Ar mai fi unele deosebiri între acestea două sisteme de religiuni, cari toate dovedesc, că religiunile recepte au o libertate cu mult mai mare decât cele recunoscute, sunt ocrotite mai bine din partea statului şi a legilor sancţionate.

(Va urma).

Din România.

Noii arhierei. Eri s'a făcut la Iaşi hirotonirea Arhimandritului *Nicodim Munteanu* întru Arhiereu, vicariu al Metropoliei de acolo. A oficiat I. P. S. Sa Metropolitul Moldovei *Pimen*, asistat de episcopii *Conon* al Huşilor, *Serafim* al Romanului şi *Ghenadie* al Râmnicului. După terminarea serviciului divin a fost recepţiune în palatul metropolitan. Joi apoi, ziua sfântului Constantin şi Elena, a fost hirotonit în Bucureşti, la metropolie, Arhimandritul *Teodosie Atanasiu*, întru Arhiereu vicariu al Metropoliei din Bucureşti. A oficiat I. P. S. Sa Metropolitul Primat *Atanasie*, asistat de P. S. Sa episcopul *Ghenadie* al Râmnicului şi de Arhiereul *Dionisie* al Buzeului. După sevârşirea actului s'a ţinut recepţiune în palatul metropolitan apoi a urmat prânzul dat tot acolo.

Dela concert.

— 7 Iunie 1909.

Cântăreţi de operă, două dame şi doi domni, au dat Sâmbătă seara în „Sala Societăţii" din Sibiiu un concert cu o programă alcătuită aproape esclusiv din arii grele de opere, — o programă foarte bogată, poate chiar prea bogată pentru timpul văratic, de care în sfârşit suntem părtaşi şi noi pe la Sibiiu.

Concertul şi-a luat începutul (nu tocmai punctual!) cu o mare arie din „Tosca" lui Puccini, cântată de tenorul de'a „Scala Milano", dl *Achile Saja*, artist de mâna întâiu, eşit din şcoala italiană modernă şi având o voce uimitoare de tenor dramatic. Tenorul italian s'a distins tot asemenea şi în „Lohengrin", în aria ultimului act, precum şi în duetul din „Faust", unde în rolul Margaretei s'a produs dna *Maria Füredy* cu o deosebită rutină.

In alt duet, din opera „Otello" de Verdi, cântat de acelaş tenor şi de *dl N. Corfescu*, bariton cunoscut şi apreciat, — amândouă voci puternice, — cântăreţii au dovedit de nou calităţile, de care dispun în prisosinţă.

Barcarola „Nina", de Guercia, un duet de mult lirism, a fost la cerere repetat; iar cântecile melodiosse poporale

---

În alte condiţiuni de viaţă socială şi culturală s'au înfăţişat însă Macedo-românii în veacurile trecute. Erau vremuri, cu deosebire prin suta a XVII-a şi a XVIII-a, când o bună parte dintr'ânşii aveau o situaţie materială frumoasă, aveau oraşe înfloritoare, unde învârteau comerciu bogat. Aşa erau, în părţile Albaniei, Şipisca, Muscopolea, Nicoliţa şi altele, tot atâtea centre de viaţă comercială şi culturală macedo-română. Incă deatunci au ieşit din sânul lor o seamă de oameni învăţaţi, profesori, poeţi şi chiar bărbaţi de stat. Macedo-românii erau aşadar un element de cultură, urmarea firească a oricărei bunestări materiale, şi e de însemnat, că nizuinţa spre cultivare şi simţul de jertfă pentru aşezămintele culturale îi distinge şi astăzi. Reţinem deocamdată această trăsătură aleasă a caracterului lor, pentruca s'o scoatem în relief mai târziu.

Epoca de bunăstare şi înflorire a Macedo-românilor însă nu durează mult. Pe la sfârşitul veacului al XVIII-lea frumoasele lor oraşele comerciale sunt cutropite şi în mare parte devastate de Turci şi Albanezi, lucruri cari în Balcani sunt şi astăzi la ordinea zilei. Văzându-şi primejduită existenţa şi averea, locuitorii acestor oraşe îşi părăsesc atunci rosturile de acasă şi se refugiază o parte în Macedonia propriu zisă, iar alta în Polonia şi Austro-Ungaria.[1]

Aceste familii de comercianţi refugiaţi, cari, constrânse de furia Turcilor păgâni, îşi părăsesc vetrele strămoşeşti şi se aşează răsleţe prin oraşele ţării noastre, alcătuiesc aşa numitele „colonii macedo-române" sau „companii greceşti".

*

Dupăce cunoaştem acum elementele cari compuneau aceste colonii, vom înţelege şi rolul important, care a ajuns să-l aibă companiile greceşti din ţara noastră nu numai pe terenul comercial, ci şi pe cel bisericesc şi cultural românesc.

Aducând deacasă un adânc simţ religios şi o alipire nestrămutată faţă de ortodoxie, ori în ce parte se aşezau aceste familii de neguţători, înainte de toate întemeiau comunitate bisericească, înălţându-şi aproape în tot locul biserici frumoase şi bine înzestrate. E deajuns să pomenim numai bisericile aşa numite „greceşti" — căci ai noştri îi priveau de Greci — din Viena, Pesta, Eger, Mişcolţ, Braşov, Sibiiu ş. a. — din cari unele stau şi astăzi, — toate împodobite cu ornamentaţie bogată şi provăzute cu fonduri însemnate din daniile coloniştilor macedoneni şi din prinoasele cocoanelor lor, tot atâtea modele de femei credincioase şi evlavioase.

În chipul acesta coloniile macedo-române au contribuit în mare măsură la întărirea şi vaza ortodoxismului în patria noastră.

Intre familile împrăştiate în Ungaria, la loc de frunte s'a ridicat mai cu seamă colonia din Pesta. Mai numeroasă şi mai bine situată decât celelalte, colonia din Pesta într'o vreme a jucat în viaţa comercială a Ungariei rolul, care-l poartă astăzi — fireşte într'un stil mult mai necinstit — neamul jidovesc. De altă parte, pe lângă priceperea afacerilor de comerciu, membrii acestei colonii nu erau lipsiţi nici de alte calităţi sufleteşti mai distinse şi mai roditoare pentru cultura românească. Ajungând, în scurt timp, la bunăstare materială şi stând în legătură directă cu cultura apuseană, de altă parte scuturându-se de rămăşiţele influenţei greceşti aduse de-acasă, coloniştii macedoneni din Pesta, dela o vreme, revin la conştiinţa obârşiei lor naţionale şi în inimile lor începe să încolţească dragostea şi mândria faţă de limba lor strămoşească.[1]

La procesul acesta de redeşteptare naţională a contribuit, fireşte, în primul rând, curentul literar latinist, pornit la sfârşitul veacului al XVIII-lea de pleiada învăţaţilor noştri limbişti şi istoriografi: Samuil Micu-Klein, Petru Maior, George Şincai şi alţii, cari, cei mai mulţi, şi-au desvoltat activitatea literară în capitala ţării. E ştiut apoi, că, pe timpul acesta, între Budapesta şi Ţările româneşti se întreţineà o vie legătură socială prin desele călătorii ale boierilor şi neguţătorilor „de dincolo" la noi în Ungaria. Iar Buda, — unde vestita „tipografie crăiască" a universităţii scoteà la lumină o mulţime de cărţi româneşti, cari se desfăceau, mare parte, în Ţara românească, — a fost pentru principatele dunărene, multă vreme, puntea de unire cu Apusul civilizat.

Fapt este, că pe urmele acestei mişcări de renaştere culturală, pe la începutul veacului al XIX-lea, din mijlocul coloniilor macedo-române răsar două figuri remarcabile, cari amândouă luptă pentru redeşteptarea conştiinţei naţionale a consângenilor lor din Ungaria.

(Va urma).

---

[1] Cf. Enciclopedia Română. I. Arămâni, de G. Weigand,

[1] Cf. Dr. G. Heinrich. Egyetemes irodalom történet. Budapest. 1902. II. *Oláhok* de Dr. G. Alexici.

românesti, doinele ce se pierd într'un suspin, au fost redate cu duioşie tot de dna *Maria Corfescu* şi de dl Corfescu, şi aplaudate îndeosebi de tinerimea noastră.

Mai amintim, din cele 14 puncte ale programei, frumoasa arie a compozitorului rus *Ciaikovski* din opera E. Oneghin, în care dl Corfescu a făcut un rar efect.

Acompaniarea la pian la toate piesele a fost susţinută cu multă măiestrie de neobositul şi distinsul pianist dl *August Koricianski.*

Lume a fost cam puţină.

Publicul sibiian, de astădată, a pierdut un bun prilej d'a asculta mai ales pe unul dintre tenorii de valoare, cari nu prea se ivesc în oraşul nostru, decât la mari intervale. *zh.*

NOUTĂŢI.

Foiţa noastră. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra interesantului studiu despre *activitatea literară a Metropolitului Andreiu baron de Şaguna*, cu a cărui publicare în foiţă începem astăzi. Autorul studiului e domnul *Gh. Tulbure,* asesor consistorial în Oradea-mare. Lucrarea se va retipări în broşură.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţe în 8 Iunie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Comisar ministerial pentru esamenele de maturitate la gimnaziul român gr. ort. din Braşov a fost numit pentru anul acesta domnul *Dr. Iosif Siegescu*, profesor în Budapesta şi deputat dietal.

*

Hymen. Dşoara *Eugenia A. Berariu* şi dl *Petru Popa* notar în Nevoeş şi-au serbat cununia Duminecă în 6 Junie n. 1909 în biserica gr. or. rom. din Bejan.

*

Avis. Reuniunea română de muzică din Sibiiu aranjază *o escursiune în pădure* Mercuri la 9 Junie 1909 st. n. la care sunt învitaţi prin aceasta toţi membrii Reuniunei: onorari, fundatori, activi şi ajutători. Plecarea în grupă se va face la 1½ ore d. p. din capul promenazii subarini (ultima haltă a tramvaiului:) Se înţelege că escursiunea se va face numai dacă timpul e favorabil.

*

Monument pentru Maria Terezia. In faţa asilului terezian rom. cat. din Sibiiu a fost aşezat în zilele acestea monumentul marei împărătese şi întemeietoare a asilului acestuia. Este un bust ce se ridică pe un frumos postament şi are o înălţime de 5 şi jum. metri. Desvălirea festivă se va face Duminecă în 27 l. c.

*

Congresul studenţesc român. Comitetul organisător al *congresului studenţilor* a stabilit, ca durata congresului să fie de 4 zile iar părţile programului să conţină: *conferenţe, discuţiuni* şi o parte *artistică culturală* cu caracter naţional.

*

Studenţi teologi bucureşteni, însoţiţi de profesori universitari, au vizitat capitala Bucovinei, Cernăuţul. Au fost întimpinaţi şi salutaţi de colegii lor bucovineni cu multă căldură. Primiţi în audienţă de I. P. S. S. metropolitul Bucovinei Vladimir de Repta, li s'a ţinut o frumoasă cuvântare de bună venire. Au vizitat apoi palatul metropolitan şi alte aşezăminte culturale din Cernăuţ.

*

Monopol pe chibrite. Guvernul austriac se ocupă deja cu gândul d'a întroduce monopol pe chibrite. Dacă îşi va realiza gândul, se prea poate ca şi ţara noastră să-l imiteze.

*

In contra modernismului. Se scrie din Roma, că Papa are de gând să înfiinţeze o şcoală superioară. pentru învăţarea studiului biblic. Scopul acestei şcoale este, să se combată greşelile modernismului, prin citate corect înţelese şi corect esplicate din sfânta scriptură. Papa vrea ca să se înfiinţeze cu timpul şi sucursale de ale şcoalei acesteia, în toate statele cu poporaţiune — catolică.

*

Secetă mare Din Brazilia se scrie că o nemai pomenită secetă domneşte pe acolo, astfel, că recolta anului acestuia poate fi considerată de compromisă cu desăvârşire. Din acest motiv domneşte în întreagă republica o mare întristare şi îngrijire.

*

Bucovina pentru Eminescu. Societăţile studenţeşti bucovinene au făcut paşi pentru o serbătorire demnă a lui Eminescu. Profesorul universitar Dr. S. Puşcariu a primit să fie în fruntea tinerilor la această festivitate. Ziarul „Patria“ din Cernăuţ face o bună propunere, că adecă: deodată cu sărbătorirea marelui poet să se facă şi serbătorirea celor doi scriitori fruntaşi, a lui *Ioan Creangă* şi a *Veronicei Micle*, morţi în acelaş an cu Eminescu, şi vrednici să se vorbească şi despre ei.

*

Jos pălăriile scumpe!. Intr'o gazetă rusască face propagandă un „interesat“ pentruca bărbaţii să ia posiţie energică în contra femeilor, cari îşi împodobesc capul, după moda mai nouă, cu câte un blid, întors cu fundul în sus, şi plin de flori, cheltuind astfel sume enorme numai pentruca să le semene capul cu câte o grădiniţă cu flori. E un lucru prost acesta! Hotărât că e prost, zicem şi noi. Dar de ce n'o spune aceasta respectivul *nevestei sale,* ci o spune — la gazetă?...

*

Carte didactică aprobată. Ministrul cultelor şi al instrucţiei publice, cu rezoluţiunea de sub Nr. 52.159/1909 a aprobat *„Curs practic de fizică şi chemie pentru cursul primar“* de *Iuliu Vuia.* — Preţul 50 fil. Ed. II, cu numeroase ilustraţiuni în text. Opul se poate comanda dela librăria diecezană din Arad, Deák Ferencz u. 33.

*

Principele Gheorghe al Sârbiei. Majorul Okanovici, insultat de principele Gheorghe, şi-a trimis martorii să-l provoace la duel. Unul dintre martorii majorului făcuse parte dintre conjuraţii, cari au ucis pe regele şi regina Sârbiei. Principele a dat poruncă servitorilor să dea afară din palat pe martorii trimişi, dându-le de ştire, că nu vrea să stea de vorbă cu conjuraţi.

*

In Sălişte (lângă Sibiiu) să va ţinea târgul de ţară de vite Vineri şi Sâmbătă în 11 şi 12 Junie anul curent stil nou, iar târg de mărfuri Luni în 14 Junie.

*

Nouă însoţire de credit sătească sistem Raiffeisen s'a înfiinţat la stăruinţa parohului Ilie Mănecuţa, din Ucea infer. (comit. Făgăraş). Insoţirea are 78 membri. Statutele sunt aprobate de tribunalul reg. din Braşov. Insoţirea îşi incepe în zilele acestea activitatea.

*

Bibliotecă în — grajduri. Cu ocasiunea cercetărilor făcute în Ildizkiosk s'au dat de câteva mii de volume aşezate în grajdurile lui Abdul Hamid. Fostul sultan adecă, temându-se de anumite cărţi, le cumpărase în ediţie întreagă dela primul până la ultimul esemplar. Şi mai curios e faptul, că în grajduri s'au găsit sute de pachete cu ediţiuni de-ale coranului, având unele pasage subliniate de chiar mâna lui Abdul Hamid, ca locuri suspecte, care vorbesc de libertate şi dreptate pentru osmanlii. Cărţile găsite vor fi distribuite acum oraşelor mai mari din Turcia pentru înfiinţarea de biblioteci.

*

O mângăiere şi încurajare. Un tinăr preot avea să-şi ţină predica cea dintâi din prilejul instalării sale, şi se simţea cam neliniştit şi îngrijat. Clopotarul aflând pricina, s'a apropiat de preot zicându-i: „Părinţele! Nu-ţi fie frică: să vezi, înainte de asta cu 25 de ani, tocmai aşa m'am simţit şi eu, când mai întâi m'am urcat în turn, să trag clopotele; şi totuş treaba a mers, minunat!“

*

Invăţaţii străini în călătorie. „Revista generală a ştiinţelor“ din Paris organisează o nouă călătorie a membrilor săi, cari vor vizita de astădată ţara românească. Călătorii vor pleca din Marsilia la Constantinopol cu vaporul. D'acolo se vor îndrepta spre Constanţa. In România vor sta şapte zile, vizitând Constanţa, oraşul şi portul, Bucureştii şi tot ce e de văzut în capitală: grădini, muzee, monumente ş. a. cu concursul profesorilor şi al funcţionarilor superiori, cari îi vor însoţi şi călăuzi. Excursiuni se vor face spre Carpaţi şi alte părţi ale ţării, la Câmpina şi teritorul petrolifer din Prahova, Sinaia, Curtea de Argeş, Slănic, Brăila, Galaţi ş. a. Vor merge apoi şi în Bulgaria. Călătoria se va face la sfârşitul verei din anul acesta.

*

Inaintea capitolului din Roma se va ridica o statue uriaşă reprezentând călare pe regele *Victor Emanuel,* mort în 1878 şi moşul regelui actual al Italiei. Se zice, că va fi cea mai mare statue echestră din toată lumea.

*

Tulburări în Giurgiu. Neînţelegeri regretabile între elementul militar şi cel civil se vestesc din oraşul Giurgiu în România. In urma unui conflict întâmplat din motive familiare între un advocat şi un ofiţer, sublocotenentul Foscalina dintr'un regiment de roşiori a fost împuşcat şi omorât de advocatul Aughel Rădulescu. O comisie de anchetă a eşit la faţa locului, cu atât mai vârtos, că organele civile au fost atacate pe un moment de către un escadron de roşiori. Maiestatea Sa Regele Carol a cerut telegrafic raport amănunţit asupra cazului.

*

Un congres săcuiesc. Societăţile săcuieşti din Ardeal şi-au ţinut în zilele acestea congresul la Dobriţin, unde li s'a făcut o bună primire. Din raportul secretarului se vede că societăţile acestea şi-au întemeiat câteva sute de cercuri economice şi reuniuni de consum. Au ţinut conferenţe pentru agricultori şi pentru meseriaşi bine cercetate, au făcut escursiuni de studiu ş. a. La acest congres s'au desbătut şi alte chestiuni; şi anume deputatul săcui Ferenczy Géza a vorbit şi despre înfiinţarea unei biserici maghiare greco-catolice şi a unei biserici ortodoxe maghiare pe seama Săcuilor ortodoxi şi a celor uniţi. Ţânta ar fi ca să ajungă cu desăvârşire maghiarisaţi şi unii şi alţii; iar spre acest scop cere dela congres, să se adreseze către guvern şi către corpurile legiuitoare, pentru a realisa organisarea bisericilor noi, de cere să se ţină apoi Românii din săcuime, cari în parte şi-au perdut limba, dar totuşi mai au oarecare conştiinţă naţională susţinută de vechea lor biserică.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Traian Micluţa, învăţăcel cismar, 60 bani; Cosma Jinariu, sodal măsar (Poiana) 1 cor.; Ionel Vasiu, înv. librar, 40 bani; Iacob Grecu, înv. croitor, 50 bani; Victor Dresnandt, agent, 20 bani; Ilariu Popa, înv. croitor, 50 bani; Victor Stoicovici, agent, 20 bani; Nicolae Stănescu, parob, (Someşul rece), soţia sa Rozalia n. Teotelecan şi copiii lor Ioan, Lucreţia, Aurelia, Liviu şi Titu, în total 1 cor. 40 bani; Eugen Tordăşian, 10 bani.

*

Lebăda salvatoare. Pe lacul din dumbrava capitalei Budapesta se află mai multe lebede, cărora copiii de obicei le aruncă bucăţi de cornuri şi franzelă. Intr'o după amează un băiat de vre-o 6—7 ani, din nebăgare de samă, când aruncase câteva bucăţele în apă, a lunecat de pe ţărm şi a căzut în lac. Apa în unele locuri e destul de adâncă, iar băiatul dând din mâni începuse a înota din greşală către mijlocul lacului. Atunci din întâmplare, o lebedă s'a apropiat de mâna băiatului, aşteptând probabil altă bucăţică de franzelă. Insă băiatul repede s'a prins cu mânile de penele lebedei, care s'a speriat şi a început să înoate cu putere spre ţărm trăgând după sine sarcina de care nu putea scăpa. Băiatul astfel a fost mântuit.

*

Sărbătorirea lui Mistral. In oraşul Arles în sudul Franţei s'au ţinut în săptămâna trecută sărbătorile în onoarea cântereţului provensal Frideric *Mistral.* Festivitatea aceasta din patria felibrilor a fost o mare manifestaţie de simpatie pentru neasămănatul artist, care a cântat soarele Provansei. Regina României a fost representată la sărbare prin ataşatul la legaţia română din Paris, dl A. C. Cantacuzino. Din toate părţile Franţei veniseră mulţime de oameni pentru a asista la sărbările oraşului provensal. La inaugurarea muzeului din Arles, la care Mistral a contribuit o sumă considerabilă din premiul Nobel, poetul a ţinut în limba provensală un discurs, zicând că ziua aceasta este sărbătoarea poeziei şi a Franţei poporale. Opera de căpetenie a lui Mistral, poema „Mireille“, împlineşte în anul acesta o jumătate de veac dela apariţie. La desvălirea statuei lui Mistral dl Cantacuzino a spus, că aduce felicitările M. S. Regine Elisabeta cu ocasia celor 50 de ani ai poemei „Mireille“, şi salutând din partea unei poete încoronate pe un mare poet, a depus la picioarele statuei cununa Carmen Sylvei.

*

Petrecere în Deva. Inteliginţa română din Deva învită la petrecerea de vară ce o va aranja la 12 Iunie st. n. 1909 în sala redutei din Deva, cu prilejul adunării generale a „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei“ în favorul acestei Reuniuni. Inceputul la 9 ore seara. Preţul de întrare: de persoană cor. 1·60 de familie 3 cor.

Cărţi şi reviste.

Manual de teologia morală, de Dr. *George Dragomir*, profesor la institutul teologic din Caransebeş 166 pag. 8. Preţul 4 cor. Se află de vânzare la autor în Caransebeş şi la librăria noastră arhidiecezană. Şi până vom putea reveni mai pe larg asupra acestui valoros op — îl recomandăm cu căldură în atenţiunea clerului nostru arhidiecezan.

*

„Trei ani de politică agrară în Ungaria“. Sub titlul acesta a apărut în limba maghiară o carte de 186 pagini, în care se dă o icoană fidelă despre tot ce a fost întreprins în ultimii trei ani din partea ministrului reg. unguresc de agricultură, în scopul ameliorării sorţii agronomilor din ţară. Cartea e editată de ministrul reg. ung. de agricultură şi la cerere se dă gratis notarilor, preoţilor şi învăţătorilor.

Daţi copiii la meserii!

O modestă recercare către Domnii Preoţi şi învăţători.

Binevoiţi, rogu-vă, a îndemna pe poporeni să îşi dee copiii la meserii.

In Timişoara sunt mulţime de locuri vacante de ocupat, de astădată: la covaci, la şoncari *(cârnăţari)*, rotari, pantofari, opincari, cojocari, croitori, tapiţeri, strugari, brutari (pecari), sâtari, morari, litografi, ş. a. ş. a.

Copiii pentru covaci, rotari, morari, litografi, şoncari şi opincari să aibă cel puţin 14 ani, la celelalte meserii, dela 12 ani în sus. Cei mai calificaţi, cu şcoale şi cari afară de limba maicii vorbesc şi o altă limbă, vor fi preferiţi. Copii vor fi primiţi pe 4 ani cu toată proviziunea. La întrare au să fie îmbrăcaţi de acasă în vestminte civile, să aibă două rânduri de schimburi şi încălţăminte, eară de aci încolo, grija stăpânului.

Cu sine vor aduce numai atestat de botez.

In decursul acestor doi ani din urmă am plasat aci peste 30 copii, cei mai mulţi sunt din Ardeal. Intră cei plasaţi mulţi sunt calificaţi cu câte 2, 3 şi 4 clase gimnaziale, aplicaţi la meserii fruntaşe şi artistice. Aceştia la timpul său vor face naţiei onoare cu firmele lor.

Părinţii să se adreseze subscrisului, în *Timişoara, Gyárváros,* Muzsly utca 23.

Emeric Andreescu
înv. în pens.

Premii pentru lucrătorii industriaşi.

Camera de comerciu şi industrie din Braşov prin aceasta face cunoscut, că în urma dispoziţiunei Escelenţiei Sale dlui ministru de comerciu şi în anul acesta 1909 vor fi împărţite în total 100 diplome de distincţii şi premii în sumă de 100 cor. între astfel de lucrători industriaşi, cari vor fi dovedit, că sunt vrednici de ele prin împlinirea cu credinţă a unui serviciu de ani îndelungat.

Cinci astfel de premii revin camerei comerciale din Braşov, — şi astfel stăpânii lucrătorilor adecă atât posesorii de fabrici, cât şi alţi industriaşi din cercul camerei la care aparţin comitatele Braşov-Târnave mare, Sibiiu şi Făgăraş, prin aceasta sunt provocaţi ca cel mult până în 15 Iunie a. c. să trimită camerei consemnarea acelor lucrători ai lor, pe cari îi vor crede de vrednici de această distincţie, cum şi datele prin cari se scoate la iveală cualificaţia respectivilor lucrători. Condiţiunile de distincţie sunt următoarele:

1. Indigenatul.
2. Ocupaţiunea neîntreruptă în lucrul activ industrial (portarii, vizitii, servitorii de birou şi ceice îndeplinesc astfel de servicii, nu pot face pretensiuni la aceste premii).
3. O activitate neîntreruptă în lucrul industrial de cel puţin 15 ani (anii de învăţăcel pot fi socotiţi, timpul legat de un anumit seson — întrucât lucrătorul în întreg sesonul neîntrerupt a fost ocupat — se priveşte ca fiind considerat de ani întregi).
4. Simbria obicinuită sau câştigul anual să nu treacă peste 2000 cor.

Toate aceste condiţiuni au să fie dovedite cu documente în regulă în cazul dat cu cartea de lucru s'au cu copie legalisată. Unul şi acelaş lucrător numai odată poate fi împărtăşit de distincţie.

Sibiiu, 1 Iunie 1909.

Comitetul central al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordăşianu
prezident.

Stefan Duca
notar.

Nr. 297/1909 F. G. [170] 1—3

Concurs.

Spre scopul conferirei de stipendii din **„Fundațiueea lui Gozsdu“ pe anul școlar 1909/10** pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că sunt sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe oriental române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzut ca clausula parohului computent, că și de prezent aparțin la biserica greco orientală română:

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1908/9 iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere și trebuie să fie subsris și de preotul locului, iar daca n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sa producă și atestatul oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare cuncurent are să arate în petițiunea sa specialitatea, la care, și locul unde voește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce voiesc să studieze în străinătate, au să aräte necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândire de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I. a—c, 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estrada comandei școalelor militare dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu (Budapest. VII. Holló utcza 8 sz.) *până la 23 Iuliu*, (*5 August*) *a. c.*

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor și câștigarea gradulni de doctor, ca până la *2/15 Iulie a. c.* să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1908/9 căci altcum li-se va sista stipendiul respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt intruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul precis, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea representanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1909.

Comitetul.

Ad 41/909 [171] 1—3

Publicațiune.

Pentru adaptarea școalei confesionale gr. or. române din parohia **Laz**, proto presbiteratul Sebeșului cu două sale de învățământ și bibliotecă, se escrie licitațiune publică minuendă dela suma preliminată de 4000 cor. pe ziua de Dumineca 14/27 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localul școalei.

Planul și preliminarul de spese aprobate de Ven. Consistor arhidiecesan sub nrul 12560, 1906 Școl., precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Licitanții au se depună 5% ca vadiu din prețul strigării.

Laz, în 7/20 Maiu 1909.

Ioan Mihu m. p.
paroh.

Ioan Florian m. p.
notar cercual,
membru în com., par.

Vidi:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Aviz!

In cancelaria subscrisului notar, află aplicare **un scriitor sau practicant notarial**, pe lângă vipt, cuartir, și 30 coroane remunerațiune lunar, sau 600 coroane salar și ceva venite laterale.

[168] 1—2

O. Berghezan
notar Șugag.

Szebenvármegye. u. p. Szászcsor.

Nr. 5314/1909 E. [165] 2—3

CONCURS

Pentru trebuințele Consistoriului arhidiecezan, în cursul anului 1909/1910 să recere liferarea de 150 stânjini lemne de fag, neplutite, din fața soarelui, — care să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din Str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie și August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 31 Iuliu n. a. c.

Sibiiu, 2 Maiu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 298 prot. [166] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II. **Slimnic**, protopresbiteratul Sibiiului, amăsurat dispoziției Veneratului Consistor arhidiecezan dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13,689 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post își vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu în terminul deschis și să vor prezenta în vr'o Dumineca sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a celebra.

Postul să va ocupa numai la 1 Octomvrie a. c.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Sibiiului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Un comptoarist,

necăsătorit, 18—24 ani, cunoscător în scris și graiu al limbei: germane, maghiare, române și eventual sârbe, se caută cu 1 Iulie pentru o întreprindere de bancă și spedițiune în germania. Oferte cu copii de atestate și pretensiuni de salar sunt a se adresa sub „H. O.“ **3179** lui Rudolf Mosse, Hamburg.

[169] 1—1

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe intabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală **„Lumina“**; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 8—

Pentru examene.

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,** se pot procura:

Cărți potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăți 1·20.
Cerneală: 1 litră 1·40, ½ litră 70.
Penițe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care o simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51

Ioan Szvetlik, Alsófehév-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că răgäelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai clastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....
Adresa: ....

(172) 1—4

Important pentru toți proprietarii de pământ.

Cartea apărută de curând:

„Sfaturi și îndrumări în afaceri de dare“.

CUPRINSUL:

1. Din istoria dărei.
2. Legile de dare până la 1909.
3. Legea noauă despre darea pământului în general.
4. Darea pământului la începutul erei constituționale.
5. Cum s'a întâmplat prima clasificare a pământului.
6. Cât e darea pământului la proprietățile mari, și câtă e la cele mici?
7. Legea despre darea de pământ.
8. Explicarea legii.
9. Cine poate cere clasificarea din nou a pământului?
10. Cum se face clasificarea?
11. Cum să-și caute țăranul dreptul?
12. Clasificarea din nou nu costă pe oameni nici un ban.
13. Cum se reduce darea?
14. Asemănare întră legea veche și cea nouă.
15. Cât pământ este în țară?
16. Domnii mari cum scapă de dările comunale?
17. Sistemul nostru de dare pe cei mici îi apasă, pe cei mari îi îngrașă.
18. Legile despre manipularea dărilor.
19. Cum să poate cere înapoi darea plătită pe nedrept?
20. Unde se apelăm?
21. Când trebuie să plătim dările și când putem căpăta amânare?
22. Când să iartă darea?
23. Cum să cere iertarea dării?
24. Câtă dare să iartă?
25. Ce să facem, dacă vine executorul?
26. Cum să face licitația legală? etc.

Din acest cuprins oricine să poate convinge, că aceasta carte e de mare importanță pentru toți. Rugăm pe preoți, pe învățători și pe toți binevoitorii poporului, să răspândească aceasta carte atât de prețioasă pentru țăranul nostru. — Un exemplar costă 1 coroană. Dacă de odată se comandă 10 exemplare, atunci un exemplar costă 80 fileri. Plus pentru poștă 5 fileri pentru fiecare bucată. :: :: :: :: :: Banii să se trimită înainte, că prin rambursă costă mai mult poșta, la adresa: :: :: :: :: ::

Administrațiunea foii „POPORUL ROMÂN“
Budapesta, VII., István-ut 11.

[163] 2—3

Se poate procura și dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane, Nr. 57 Sibiiu, Joi 28 Maiu (10 Iunie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sufletul mulţimei.

VIII.

Fiecare civilizaţiune s'a născut din un număr foarte mic de idei fundamentale, cari rar s'au reînoit. Ideile acestea au străbătut cu mare greutate în sufletul mulţimei; dar odată acceptate de mulţime, ele au exerciat putere enormă asupra ei. Să vedem deci, cari sunt ideile ce stăpânesc massele, şi care e forma, în care mulţimile le primesc?

Le putem împărţi în două clase, întâi, ideile întâmplătoare şi trecătoare, născute sub influenţa momentului, ca de exemplu, predilecţia faţă de o persoană oarecare sau faţă de o anumită doctrină, al doilea, ideile fundamentale, cărora împreujurimea, contagiunea şi credinţa le dă o stabilitate foarte mare, ca de exemplu dogmele credinţei religioase de demult, şi ideile democratice şi sociale de astăzi. Ideile fundamentale le putem asemăna cu apa râului care se scurge încet, iar ideile trecătoare cu undele mărunte şi totdeauna schimbătoare ale riuleţelor mai mici, cari se scurg în râul cel mare, conturbând suprafaţa acestuia, şi cu toate, că nu au vre-o importanţă deosebită, ele se văd cum tae oglinda râului mai mare.

In zilele de astăzi ideile cele mai fundamentale pentru cari au trăit înaintaşii nostri încep tot mai mult a se clătina. Nu mai au soliditatea de mai nainte, iar instituţiunile clădite pe ele încep a se prăbuşi. Zilnic se nasc alte idei nouă, dar mărunte, ideile despre cari fu vorba, dintre cari însă numai puţine par a putea creşte, pentru a primi vre-o influenţă mai precumpănitoare.

De orice natură să fie ideile sugerate mulţimei, ele pot să ajungă idei dominante numai aşa, dacă primesc o formă foarte pronunţată şi foarte simplă. Trebue să se prefacă în *icoane,* pentrucă numai în forma aceasta sunt accesibile pentru mulţimi. Aceste icoane ale gândirii nu sunt legate unele de altele prin nici o legătură logică de analogie ori succesiune, şi se pot înlocui unele pe altele, tot aşa cum fotograful poate se întrebuinţeze la fotografiare ori care dintre sticlele aşezate în cutie. Din motivul acesta putem să vedem, cum mulţimile acceptează şi păstrează lângă olaltă ideile cele mai contrare. Mulţimea e expusă infiuenţei uneia dintre diferitele idei, îngrămădite în intelectul ei, amăsurat momentului dat, şi de aceea poate se comită acţiunile cele mai diverse. Lipsa totală de spirit critic o face să nu observe contrastele.

Dar fenomenul acesta nu e de observat numai exclusiv la mulţimi, ci şi la mulţi dintre indivizii isolaţi, şi anume, nu numai la oameni primitivi, ci la toţi aceia, cari prin o parte a spiritului lor, — de es. aderenţii unei credinţe religioase, — să apropie de oamenii primitivi. Am constatat lucrul acesta cu multă mirare la Indienii învăţaţi, cari au studiat la universităţile din Europa, şi aci au fost promovaţi. Pe temeliile tari ale ideilor moştenite religioase şi sociale s'a format la ei, — fără a se derima bazele acestea, — un strat de idei apusene, fără nici o afinitate cu cele avute. Şi amăsurat momentului întâmplător, când unele, când altele eşau la suprafaţă în specialele lor acţiuni ori vorbiri, astfel, că acelaş individ era contrastul personificat, un contrast de natură mai mult aparentă decât adevărată, pentrucă totuşi, numai ideile moştenite au puterea de a deveni motive de statornicie la individul isolat. Şi numai atunci, când omul în urma încrucişărilor se află pus între influenţele diferitelor moşteniri, poate să săvârşască acţiuni, cari din moment în moment se contrazic cu desăvârşire. Nu are nici un scop să mai insistăm la locul acesta asupra acestor apariţiuni, cu toate că importanţa lor psihologica e foarte mare. Dar pentru a înţelege aceastā importantă se cere, după părerea mea, o călătorie şi un studiu de cel puţin zece ani.

Fiindcă ideile pot fi acceptate de mulţime numai în formă foarte simplă, ele, pentru a putea deveni populare, au să fie modificate. Mai ales la ideile mai înalte filozofice sau ştientifice se poate observa bine măsura în care se face modificarea, pentruca din strat în strat să poată ajunge până la nivelul de jos al mulţimei. Modificările acestea depind dela felul şi rassa mulţimei, şi totdeauna se fac prin reducerea, ori simplificarea ideilor. De aceea, pentru punctul de vedere social nu există nici o hierarhie a ideilor, cel puţin a ideilor mai mult ori mai puţin înalte. Chiar şi prin faptul, că o idee oarecare a străbătut până la mulţime şi a început să-şi arate eficacitatea, fie că a fost la început ori cât de mare şi oricât de adevărată, a fost despoiată aproape de tot ce-i forma mărimea şi sublimitatea.

De altcum, din punct de vedere social, valoarea hierarhică a unei idei e fără însemnătate. Ce are să fie ţinut în vedere este *efectul* pe care-l produce. Ideile creştinismului din evul mediu, ideile democraţiei din secolul 18, ideile sociale din zilele noastre, nu sunt tocmai mari, ba luate din punct de vedere filozofic sunt chiar sărăcăcioase, poate şi greşite, şi totuşi au avut şi vor avea o importanţă enormă şi multă vreme vor forma factorii esenţiali ai atitudinei ce o vor manifesta statele.

Dar şi după modificarea prin care ideile vin accesibile pentru mulţime, efect au ele numai după ce străbat în inconştienţa acesteia pe o cale încă nestabilită şi se prefac în sentiment, ceea ce reclamă vreme îndelungată. Să nu creadă nime, că ideea numai prin dovedirea corectităţii ei ar putea să aibă eficacitate, fie şi numai asupra omului cult. Despre aceasta ne putem convinge, dacă esaminăm influenţa cea mică pe care o are cea mai clară dovedire asupra majorităţii oamenilor. Un ascultător instruat va recunoaşte evidenţa dovedirei, dacă ea e scoasă la iveală; dar boldul inconştienţei sale îl va face în curând să accepteze de nou părerile ce le avea mai nainte. Peste câteva zile îşi va înşira iarăş argumentele cele vechi, aproape cu aceleaşi cuvinte. Omul stă sub influenţa ideilor vechi, cari i-au trecut în sentiment, şi acestea au influenţă asupra motivelor adânci ale acţiunei, gândirei şi vorbirei sale. Şi tot aşa e şi la mulţime!

Dacă a întrat odată o idee pe o cale ori alta în sufletul mulţimei, puterea ei e iresistibilă şi poate să desvoalte un şir lung de efecte, de cari nu ne putem feri. Ideile filosofice, cari au dus la revoluţia franceză, au avut trebuinţă de aproape un secol până au prins rădăcină în sufletul mulţimei. Iar puterea lor iresistibilă, primită mai târziu, e cunoscută. Asaltul dat de un popor întreg pentru a cuceri egalitatea socială, pentru a realisa drepturi abstracte şi libertăţi ideale, a făcut să se clatine tronuri şi a provocat în lumea apusană o adevărată răsturnare. Douăzeci de ani întregi s'au luptat popoarele între olaltă şi Europa a văzut hecatombe, de cari s'ar fi îngrozit şi înşişi Tşenghischan şi Tamerlan. Lumea nu văzuse până aci, în măsură atât de mare, că ce înseamnă deslănţuirea unei idei.

Ideile au trebuinţă, cum am spus, de vreme lungă, pentruca să prindă teren în sufletul mulţimei. Dar odată intrate aci, nu mai dispar. Cu privire la idei, mulţimile stau deci totdeauna cu mai multe generaţiuni îndărătul ştiinţei şi al filozofiei. Toţi bărbaţii de stat ştiu astăzi foarte bine, câtă greşală se cuprinde în ideile înşirate de mine.

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

de *Gh. Tulbure.*

(Urmare.)

Aceştia sunt Mihail Boiadsi şi George Roza, de cari merită să ne ocupăm mai de aproape.

Mihail Boiadsi, născut pe la anul 1780, se coborà dintr'o vechie familie macedo-română din Buda. Terminând studii bune, la anul 1813 publică în Viena o gramatică a dialectului macedonean supt titlul: Romanische oder macedo-vlachische Sprachlehre, verfasst und zum ersten Male herausgegeben von Michael G. Boiadji, öffentlichen griech. Lehrer der hiesigen National-Schule. Wien, 1813.

Cum rezultă din titlu, Boiadsi era învăţător la şcoala grecească din Viena şi 'n calitatea aceasta scrie pe nemţeşte cea dintâi gramatică a dialectului macedo-român. Pe lângă normele gramaticale şi sintactice, manualul lui Boiadsi mai cuprinde şi câteva fabule sau, cum le numeşte autorul, „Paramithe shi istorii alepte", în dialectul macedonean. Dovadă, că ţânta lui erà să reînvieze dialectul macedo-român, să-l facă cunoscut învăţătorilor şi consângenilor săi, spre a se învederà originea lui comună cu celelalte dialecte româneşti. Este de însemnat, că gramatica lui Boiadsi mai târziu a prelucrat-o filologul Maxim după ortografia sa etimologică, luându-i, fireşte, întreagă valoarea.

Celălalt învăţat macedo-român George Roza (Rozsa) s'a născut în patria sa, în Monastir, pe la sfârşitul sutei a XVIII-a. Despre dânsul avem date mai sigure. In vârstă de 6 ani a fost adus la un unchiu al său, pe atunci comerciant bogat în Timişoara, care l-a susţinut la studii universitare, după isprăvirea cărora s'a aşezat ca medic în Oraviţa, unde s'a şi căsătorit. De soţia cea dintâi însă s'a despărţit pentru a luà în căsătorie pe fata protopopului sârb Sofronie Ivacicovici, fratele fostului nostru mitropolit Procopiu, următor în scaunul lui Şaguna. Acest protopop Sofronie erà un limbist şi posedà o vastă cultură enciclopedică. Despre George Roza încă se zice, că vorbia 14 limbi. Deci probabil, că admiraţia faţă de cunoştinţele filologice ale viitoriului său socru l-a îndemnat pe Roza să-şi părăsească soţia dintâi.

Dela Roza, — pe lângă o carte de medicină, care se păstrează în biblioteca universităţii din Bucureşti, — ni-a rămas un sistem de ortografie cu litere latineşti, alcătuit pentru dialectul macedo-român.

Incercările literare ale acestor învăţaţi macedoneni, deşi nu prezintă vre-o importanţă ştiinţifică deosebită, rămân totuşi ca o mărturisire luminoasă despre conştiinţa unităţii naţionale a coloniştilor macedo-români cu cealaltă parte a românismului. Faptul acesta se învederează şi din broşura: Kurzgefasste Geschichte der Vlachischen Nazion in Dacien und Macedonien, tipărită pe la 1819 în Pesta, de un anumit George Muntean, din cuprinsul căreia deasemenea reiese convingerea, că Daco- şi Macedo-românii sunt părţile aceluiaşi trup naţional. Dar să cercetăm mai deaproape roadele acestei mişcări literare asupra coloniei din Pesta.

Inainte de toate, iarăşi ca un eflux al acestui curent naţional, este a se considerà faptul că parohia macedo-română din Pesta a fost cea dintâi la noi, care şi-a procurat pe seama bisericii şi a şcoalei sale cărţile religioase şi didactice, apărute pe la 'nceputul veaculni trecut în Ţara-Românească.

In rândul al doilea, ca o nouă dovadă a nizuinţelor pentru înaintarea culturii, cari prinseseră rădăcini în sânul coloniei din Pesta, trebue să amintim o altă instituţiune socială a ei, anume: Societatea femeilor macedo-române din Pesta.

Pe la anul 1815 treizeci şi mai bine de femei macedo-române din Pesta, povăţuite de dragostea pentru progresul cultural al consângenilor lor, se constituesc într'o societate sau reuniune, al cărei scop erà de a sprijinì opera românismului. In urmărirea acestei ţânte fiecare membră a societăţii ia asupra-şi îndatorirea de a contribuì după putinţă la sporirea „fondului şcolar", din care aveà să se susţină şcoala şi învăţătorii şi să se voteze ajutoare studenţilor macedo-români, distinşi la învăţătură. Aflând despre frumoasele intenţiuni ale societăţii femeilor „deputaţiunea administrativă a fondului naţional şcolar de ritul greco-neunit", (aşa se numià comisiunea pusă în fruntea acestui fond), îşi ţine de datorinţă să aducă şi la cunoştinţa celorlalte comunităţi macedonene nobila şi generoasa întreprindere a femeilor din Pesta, exprimându-şi pe cale publică mulţumirile

Şi totuşi, fiindcă influenţa ideilor acestora e încă mare, ei sunt necesitaţi să guverneze după principii, în a căror adeveritate şi corectitate nu cred!

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori cătră un coleg. —

(Fine)

Am fost amintit, că la noi nu este libertate religionară, ci şi astăzi dominează cele două sisteme de religiuni, pe cari ţi le-am descris mai sus.

De sigur tu vei vrea să ştii cum e libertatea religionară? Meditând asupra acestei întrebări vei conclude, că doar şi la noi e liber omul de-a-şi alege religiunea cea mai potrivită credinţei lui interne. Şi ai dreptate. Principiile depuse în art. de lege XLIII din 1895 § 1—6 sunt aşa de liberale în privinţa aceasta, încât sunt aproape de libertatea religionară.

Ele stabilesc:

§ 1. Fecare poate fi aderent al oricărei religiuni, şi credinţe şi-o poate manifesta şi în afară în cadrele legilor esistente şi a moralei publice.

Nu e permis să fie împedecat nimenea dela eserciarea funcţiunilor religioase cari se mişcă în cadrul legilor şi a moralei publice. Nimenea nu poate fi forţat la atari fapte religioase, cari sunt în contrazicere cu credinţa sa.

§ 2. Drepturile civile şi politice nu depind dela religiune.

§ 3. Credinţa sau legile bisericii pe nime nu-l pot absolva dela împlinirea unor datorinţe normate în legile ţărei.

§ 4. Nu se pot aplica pedepse bisericeşti asupra vre-unui credincios din causa că acesta şi-a împlinit unele datorinţe pretinse de legi sau din cauza că nu a săvârşit atari fapte cari sunt oprite.

§ 5. Trecerea dela o religiune la alta este permisă cu observarea condiţiunilor de trecere.

Aceste sunt principiile, cari sunt aproape de libertatea religionară. Dar numai aproape, dat fiind că la o perfectă libertate religionară se recere desfacerea totală de stat a chestiilor religioase, când acestea rămân ca chestii pur private în conştiinţa individului. Confesiunile sunt privite din partea statului ca nişte societăţi private, şi peste tot statul nu se amestecă în nici o direcţie în anministraţia lor.

Astfel e de esemplu astăzi în Franţia, unde au fost mai anii trecuţi în jurul libertăţii religionare luptele cele colosale. Statul în astfel de împrejurări nu pretinde dela supuşii săi să aibă religiune, respective să fie membrii ai vre unei confesiuni. Peste tot nu-l priveşte lucrul acesta.

La noi e adevărat, că încă nu pretinde statul, ca cetăţanul să fie membru al vre-unei confesiuni recepte sau recunoscute. Poate fi fără confesiune, dar în aşa casuri copiii astorfel de părinţi trebue să fie incorporaţi şi crescuţi în una din religiunile recepte sau recunoscute. Acea religiune va fi designată după secs din partea părinţilor; şi numai dacă acestia nu ar satisface acestei datorinţe, ar decide pe lângă opinionarea rudeniilor scaunul orfanal (vezi art. de lege XXXII din 1894 şi art. XLIII din 1895)

Mai am o singură chestie de lămurit şi apoi îmi pot încheia scrisoarea. Ştiu că ai cunoştinţă despre trecerile dela o confesiune la alta, dacă acelea nu sunt tocmai complete, ear eu aşi dori să fii în clar cu toate chestiile generale, referitoare la toate confesiunile.

Dispoziţiunile art. de lege LIII din 1898 referitoare la treceri şi astăzi *sunt* în valoare şi se complectează prin art. de lege XLIII din 1895. Primul precizează formele de trecere. Se recere anume dela cel ce vrea să treacă dela o confesiune la alta, să fie de 18 ani trecut, (§ 2) şi să se prezinte înaintea parohului său cu doi martori, să declare înaintea acestora că voeşte să părăsească religiunea, la care a aparţinut până acum. După 14 zile, dar înainte de 30 zile dela prima declaraţie, se prezintă a doua oară cu doi martori, pot fi şi alţii — şi din nou declară, că voeşte a face trecerea. De sigur cere dela paroh despre prezentarea lui adeverinţă ceeace dacă i se denegă, o pot da martorii, cu cari a fost la paroh. Cu aceste adeverinţe să pot prezenta la parohul respectivei religiuni, unde voeşte să fie primit (§ 3—7). Pe baza acestor adeverinţe respectivul poate fi primit în sinul bisericei. In senzul § 23 al art. de lege XLIII din 1895 adeverinţele trebue înaintate forului administrativ de prima instanţă (d e. preturei) cari avizează despre trecere pe preoţii respectivelor confesiuni, dela care şi la care s'a făcut trecerea. O recerinţă despre care nu s'a prea ţinut şi nu să ţine cont.

Copii sub 7 ani trec fără anunţare cu trecerea părinţilor, a tatălui respective a mamei. Copii peste 7 ani, însă nu peste 18 ani, încă pot trece la religiunea părinţilor, pe lângă observarea formalităţilor mai sus inşirate, dar numai cu învoirea scaunului orfanal. (vezi §. 3 din art. de lege XXXIII din 1894)

Incă ceva despre religiunea copiilor. Am observat anume că la cununii mixte, în multe locuri preotul cununător consideră că prin cununie partea străină de religiunea lui, trece la religiunea celeialalte părţi şi astfel îşi formează şi exerciază drepturi cari nu-i compet. Copii născuţi din astfel de căsătorii preotul cununător fără considerare la secs îi botează şi îi face membri ai bisericei sale. Să face treaba aceasta sau din rea credinţă, sau din necunoaşterea totală a dispoziţiunilor legale. Cununia este un act independent şi nu stă de loc în legătură cu trecerile religionare. Ea poate fi săvârşită la căsătorii mixte, după cum e obiceiul local de oricare preot al mirelui sau al miresei. Copii născuţi din atari căsătorii vor fi după sex: feciorii de religiunea tatălui, fetele de religiunea mamei. Astfel dispune art. de lege XXXII din 1894 § 2, şi numai în astfel de cezuri pot avea o singură religiune copiii, dacă înainte de cununie părinţii sau învoit înaintea forurilor competente (not. public, jude cercual, primpretor) că copii vor avea religiunea uneia sau alteia părţi (vezi § 1 art. de lege de mai sus precum şi ord. min. de culte Nr. 1674 din 1895).

Aceste deslușiri generale am aflat de neapărate să ţi le dau înainte de a trece la împlinirea datorinţei tale. Nici nu puteam altfel. Doar poţi înţălege că dacă nu eşti pe deplin în clar cu astfel de lucruri, nu poţi cunoaşte în general posiţia bisericei din patria noastră. Cu aceea linişte sufletească îmi încheiu scrisoarea, cu care se simţeşte omul, care şi-a dat toată silinţa pentru împlinirea unei dorinţe faţă de un bun pretin. In proxima scrisoare voi începe a-ţi satisface dorinţei de-a cunoaşte organizaţia bisericilor din Ungaria. De sigur voi începe cu *biserica ortodoxă*, dat fiind că aceasta e mai aproape de noi, ne este mai scumpă nouă. Cunoscând pe deplin organizaţia bisericei noastre, vom putea face mai uşor comparaţie între ea şi celelalte biserici din patrie.

Ioan Stanciu
paroh.

Libertatea religiunei în Rusia.

Parlamentului rusesc a fost presentat din iniţiativă particulară un proiect de lege despre dreptul de a-şi schimba fiecine confesiunea, din creştină în necreştină, ori din necreştină în creştină, conform dorinţei. Zilele trecute s'a discutat în dumă acest proiect de lege, la care a vorbit şi prim-ministrul *Stolypin*, chiar la începutul discuţiunei, relevând, că în ultimele două secole, toate actele legislative, reglementând raporturile bisericei dominante cu celelalte confesiuni, s'au efectuit pe calea ordinară de legislaţiune. Fără îndoială, a zis primul ministru al Rusiei, biserica trebue să fie autonomă în chestiunile dogmatice şi canonice, dar în ceiace priveşte raporturile dintre biserică şi stat, acesta trebue să păstreze libertatea: ruperea acestor relaţiuni ar provoca neîncrederea şi ar pune capăt alianţei din care biserica şi statul îşi trag forţele reciproce. Nu e mai puţin adevărat însă, că statul nu trebue să se amestece în chestiunile canonice şi dogmatice ale bisericii, nici *să se atingă de autonomia legislaţiei bisericeşti în chestiunile eclesiastice*; este datoria statului însă, de a-şi păstra libertatea în raporturile dintre biserică şi stat.

Cât pentru ceeace priveşte libertatea de a trece dela confesiunea creştină la una necreştină, proclamarea unei atari libertăţi printr'o lege *provoacă cei mai mari scrupuli*. Istoria evoluţiunei tuturor legislaţiunilor în Europa de apus arată, că pretutindeni principiul libertăţii de conştiinţă acordă concesiuni credinţei şi tradiţiunilor poporului. Dar trebue oare să înscriem în legislaţiunea noastră principii cari în ochii poporului ar *echivalà cu egalizarea drepturilor ortodoxiei şi a creştinismului cu necreştinismul?*

S'ar putea, ca unul din caracterele principale ale unui stat creştin să dispară în statul nostru riguros ortodox?

Mi s'a spus, că proectul privitor la confesiuni a fos pus la ordinea zilei de Duma din motive politice, pentru ca să fie lămurit lucrul, dacă guvernul îşi schimbă direcţiunea la stânga sau la dreapta. Aţi uitat oare, că guvernul nostru nu poate devia nici la stânga nici la dreapta? (Mişcare generală). Aţi uitat, că nu poate urma decât o singură cale, aceea *indicată de ţar?*. (Aplauze tumultoase la centru şi o parte a dreptei).

Sarcina noastră este, de a realiza înalte principii, cuprinse în ucazul din 17 (30) Aprilie şi în manifestul din 17 (30) Octombre. Sarcina noastră *nu este de a acomoda ortodoxia teoriei abstracte a libertăţii de conştiinţă.* Binevoiţi deci a nu încărca proiectul nostru cu o sarcină străină, care nu poate fi înţeleasă de popor. Gândiţi-vă, că această lege trebue să aibă fiinţă în statul rusesc, că trebue să fie sancţionată de ţarul Rusiei, care a *fost şi va fi ţarul ortodox pentru peste 100 milioane de oameni.* (Aplauze prelungite la dreapta şi în parte la centru). Discuţia decurge încă.

Din Sălişte.

6 Iunie 1909.

Săliştea, perla comunelor noastre mărginene, a întocmit în ziua a doua şi a treia de Rusalii o serie de serbări pline nu numai de frumseţe, ci şi de rare poveţe pentru toţi ce vreau şi pot să le înţeleagă. Am să fac o scurtă dare de seamă atât despre adunarea generală a „*Solidarităţii*“, cât şi despre jubileul „*Cassei de păstrare*“ săliştene.

Prima adunare generală ordinară a institutelor noastre financiare s'a ţinut în 31 Mai 1909 în localul şcoalei din Sălişte fiind prezident dl *P. Cosma* şi notar dl *Ioan I. Lăpădatu.* Au fost representate 35 de institute cu 101 de voturi. „Solidaritatea“ are de altfel 85 de membri. Intre punctele principale ale ordinei de zi, a fost *alegerea revizorilor experţi*, o chestie care e chemată să dovedească mai ales necesitatea existenţei „Solidarităţii“. In considerare că trebue să se mai facă unele experienţe în instituţia aceasta cu totul nouă, adunarea a decis să renunţe deocamdată la alegerea definită a revizorilor experţi, şi a însărcinat direcţiunea să-i numească în mod provizor până la adunarea generală cea mai de aproape.

Privitor la chestiunea concurenţii şi a înfiinţării de bănci nouă, s'a hotărât, ca băncile însoţite să nu mai iniţieze şi să nu mai sprijinească fondări de bănci nouă, decât acolo unde sunt reclamate de trebuinţe deplin justificate; tot asemenea, acolo unde afacerile de credit sunt decentralizate la mai multe institute de bani, să recomandă băncilor însoţite, că să caute a le centraliza prin fusionări acomodate. Pentrucă, în împrejurările noastre, fondarea de bănci nouă în multe regiuni nu aduce servicii reale vieţii economice; şi pentrucă o *ieftinire a creditului* s'ar putea obţinea mai uşor pe lângă anumite centralizări a micilor bănci. Direcţiunea va da sfaturi binevoitoare cu privire la felul şi formele de centralizare în toate localităţile, din care vre-o parte interesată ar cere informaţiuni trebuincioase. Adunarea generală, în sfârşit, recomandă băncilor însoţite ca pe lângă precauţiunea necesară, să îmbrăţişeze şi alţi rami de activitate economică, sprijinind în deosebi industrializarea şi comercializarea avutului poporului din ţinutul lor de activitate. Cu aceasta s'au încheiat lucrările şedinţelor „Solidarităţii“, în 1 Iunie, ziua a treia de Rusalii.

In seara zilei a doua de Rusalii, corul săliştean, dirigiat de dl învăţător *I. Crişan*, a dat un concert bine reuşit. Oaspeţi număroşi au asistat atât la concert, cât şi la jocurile poporale de după amează.

Jubileul de 25 de ani al „*Cassei de păstrare*“ (reuniune) în Sălişte s'a început cu un serviciu divin în ziua a treia de Rusalii, Marţi, la orele 10 şi jum. în bi-

---

pentru o jertfă atât de însemnată adusă şcoalei române din Pesta.

Cuvinte de laudă la adresa societăţii femeilor din Pesta aflăm şi într'o broşură tipărită pe la anul 1819 în Buda, de un anumit Petrovici, care poartă titlul: Neujahres Geschenk den Herrn und Frauen Bürger und Bürgerinnen walachischer Nazion zu Pest — von Petrovics. Ofen, gedruckt mit königl. ungar. Universitätsschriften.

Broşura cuprinde, între altele, o odă lungă, în care din prilejul anului nou, se preamăresc străduinţele Românilor din Pesta, cari mână 'n mână cu femeile lor nu cruţă nici o jertfă pentru cultura limbii şi sădirea ştiinţei în şcoala lor.

Câtă vreme a funcţionat şi ce rezultate a ajuns societatea femeilor din Pesta nu se ştie cu siguranţă. Din broşura amintită se pot cunoaşte însă, după nume, toate membrele societăţii şi se ştie, că cea dintâi preşedintă a fost Elena Grabovski, mătuşă a lui Şaguna, după care au urmat Maria Roza şi Maria Nicolici.[1] Cu mândrie şi recunoştintă merită să pomenim numele acestor femei, care într'un chip atât de înălţător au ştiut să se pătrundă de trebuinţele culturale ale neamului lor.

Toate acestea adeveresc afirmaţiunea noastră de mai înainte, că colonia macedo-română din Pesta, pe la începutul veacului trecut, erà deja un factor însemnat al vieţii noastre bisericeşti, sociale şi culturale. Intre membrii acestei colonii găsim o seamă, care s'au ilustrat chiar ca sprijinitori darnici ai mişcării literare româneşti, ce se înfiripase pe atunci în capitala ţării. Supt raportul acesta s'a distius cu deosebire familia Grabovski, una dintre cele mai fruntaşe şi mai bogate.

Este ştiut că saloanele aristocratice ale marelui comerciant Atanasiu Grabovski, unchiul după mamă al lui Şaguna, erau locul de întâlnire al celor mai de seamă cărturari români, cari trăiau pe vremea aceea în Budapesta. Aici, în casa lui Grabovski se adunau adeseori Petru Maior şi Samuil Klein, cari erau revizori la „crăiasca tipografie“ din Buda, apoi entuziaştii D. Bojinca, I. Neagoe, T. Aron şi I. Teodorovici, în inimile cărora studiul limbii latineşti şi al istoriei neamului reînviase conştiinţa naţională şi cari se strângeau, ca să-şi urmeze discuţiile filologice şi istorice în jurul obârşiei glorioase a limbii şi naţiunii româneşti.

Iar ca un rod al acestor conveniri ajunge să sulevăm, că multe cărţi, reviste şi calendare româneşti, cari apăreau pe atunci în Buda, se tipăreau la îndemnul şi cu cheltuiala acestor neguţători cu aptitudini de mecenaţi. Aceasta ne-o mărturisesc şi numeroasele dedicaţiuni din fruntea tipăriturilor. Aşa, de pildă, la anul 1828 Teodor Aron (1803—1859), originar de lângă Nocrich, tipăreşte un Apendice la „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia“ a lui Petru Maior (1812), în care respinge cu argumente istorice atacurile unor scriitori împotriva originii latine a limbii româneşti. Adnotările acestea autorul le dedică „mecenatelui neuitat şi bravului bărbat Atanasiu Grabovski de Apadia, proprietar şi comerciant în Pesta şi condeputat al deputaţiunei administrative a fondurilor naţionale de legea grecească“. Şi 'ntr'adevăr Grabovski a şi meritat atribuţiunea de „brav bărbat“, pentrucă el a fost primul, care între anii 1820—1830 s'a pus în fruntea mişcării pentru introducerea limbii româneşti în slujba dumnezeiască dela biserica greco-română din Pesta. Iar dacă mai amintim şi legăturile întinse de prietenie, care le întreţineà Grabovski cu persoane din înalta societate, chiar cu aristocraţia maghiară, cu episcopi ortodoxi, cu boieri din România, în special cu familia Goleştilor, vom aprecia pe deplin vaza şi renumele, de care se bucurà acest bun Român, a cărui casă erà un adevărat lăcaş de religiozitate, cultură şi naţionalism. Vestea numelui şi a meritelor sale ajungând până la curtea din Viena, împăratul Francisc I l-a numit „nobil de Apadia“. Din prilejul acesta învăţătoriul Ştefan Popovici din Pesta îi scrie o odă-acrostich, intitulată: Poftele inimii, cătră cel de bun ghen născutul Domn Athanasie Grabovski, Domnul de Apadia (1821). Poetul improvizat îl numeşte pe G. „patronul Românilor“ şi, înşirându-i meritele, spune cum a dat îmbrăcăminte gratuită la 12 şcolari români din Zombor şi cum a îngrijit de biserica şi şcoala din Pesta.[1] Iată dar ce personalitate marcantă şi ce factor puternic erà unchiul lui Şaguna în vieaţa socială şi culturală a coloniei din Pesta. Şi dacă, pe lângă familia Grabovski, amintim şi alte nume macedo-române, ca Mutovschi, Muciu, Economu, Sina, Dumba, Mocsonyi şi alţii, cari au jertfit mult pentru aşezămintele noastre bisericeşti şi şcolare şi au făcut cu putinţă multor tineri români să-şi urmeze studiile pe la universităţi, vom aveà toate criteriile pentru a aprecià după vrednicie influenţa binefăcătoare şi rolul important al coloniştilor macedo-români în istoria desvoltării noastre culturale.

(Va urma).

---

[1] V. mai pe larg: „Revista Nouă“. VIII. p. 278 şi urm.: „Societatea femeilor române din Pesta“ de O. Lugojanu.

[1] Cf. „Rev. Nouă“ l. c.

serica cea mare din Sălişte. Au slujit părintele protopresbiter *Dr. I. Stroia* şi preotul local, părintele *I. Steflea*, iar corul a cântat sub conducerea dlui *I. Crişan*. De faţă au fost reprezentanţii „Solidarităţii“, cari sfârşiseră cu lucrările adunării generale; au mai fost de faţă şi reprezentanţii comunelor din cercul pretorial al Săliştei, şi o ţărănime număroasă. Părintele protopop a ţinut o cuvântare aleasă, arătând cum „Cassa de păstrare“, a muncit pentru scopurile culturale şi bisericeşti, şi amintind cu laudă pe vrednicii ei întemeietori.

După slujba dumnezeiască lumea s'a adunat în frumoasa localitate a şcolii. Dne şi ţărance din Sălişte şi din împrejurime ocupau locurile din galerie.

Prezidentul cassei de păstrare şi medic în comună, dl Dr. N. *Calefariu* a rostit cuvântul de deschidere al adunării festive. A vorbit despre iscusinţa în ale negustoriei şi despre râvna şi priceperea Săliştenilor, cari au dat fiinţă unui puternic aşezământ economic în ţinutul acesta. Dl prof. sem. Dr. I. *Lupaş*, săliştean de naştere, a făcut într'o conferenţă bine primită istoricul cassei de păstrare. Conferenţa are să fie tipărită în broşură, care se va distribui gratuit celor ce poartă interes pentru asemenea mişcări. Dnul C. *Herţa*, contabil-şef al Cassei de păstrare, a cetit proiectul programului de activitate pentru viitor, — este un valoros program alcătuit, cum aflăm, de un harnic bărbat, muncitor neobosit, în persoana dlui P. *Drăghici*, protopretor al cercului Sălişte. Dnul Drăghici a esplicat pe rând punctele acestui program de lucrare, pe care rog să-l publicaţi în întregime la sfârşitul acestui raport. La locul acesta reţin următoarele părţi: „Cassa de păstrare“ va clădi un stabiliment de băi; va ajuta societăţile culturale ca să-şi poată procura un loc potrivit şi să-şi zidească o casă comună; va pune la îndemână capitalul trebuincios fără interese pentru întocmirea unui atelier sau şcoli de industrie de casă şi pentru procurarea de masini trebuincioase; va stărui pentru înfiinţarea unei ferme model şi pentru întemeierea unei mese comune (prânz) pentru ucenicii meseriaşi; va acorda împrumuturi ieftine economilor, cari doresc să şi cumpere vite de prăsilă ş. a. Au mai vorbit domnii D. *Lăpădat*, director de şcoală şi Dr. N. *Comşa*, medic în Sălişte, după care prezidentul a ridicat şedinţa aceasta, care a luat frumoase şi bune hotărâri spre cinstea fruntaşei comune Sălişte.

*

Sărbările s'au terminat cu un banchet, unde a domnit veselia şi voia bună, ce urmează totdeauna după un lucru bine făcut, care neapărat are să-şi dea roadele binefăcătoare.

Iată acum în întregime şi programul amintit mai sus:

„Cassa de păstrare“ din Sălişte şi-a făcut pentru viitor următorul program de lucrare:

I.

In scopul promovării salubrităţii publice şi a igienei vom esecuta, pe lângă investirea capitalului adunat pentru un spital public, construirea unui *stabiliment de băi*, şi din mijloacele destinate pentru scopuri filantropice vom înlesni copiilor de şcoală şi oamenilor cu mai puţină dare de mână din acest ţinut folosirea băi'or cu preţuri reduse.

Acest stabiliment suntem aplicaţi a-l preda societăţii contemplate pentru construirea unui stabiliment de băi şi de lumină electrică, pe lângă restituirea capitalului investit, pentru cazul că se va putea realisa planul cu introducerea luminei electrice în comună.

II.

Pentru a cruţa pe oamenii nostri de multele neajunsuri provenite din lipsa unei îndrumări binevoitoare şi cu pricepere în micile lor daraveri, cari însă de multeori au şi urmări funeste, intenţionăm a pune la cale cu binevoitorul sprijin al intelectualilor nostri *un birou de îndrumare* unde aceia, cari au lipsă de un sfat obiectiv vor putea primi la un anumit timp informaţiunile şi îndrumările necesare în mod gratuit.

III.

Vom da mână de ajutor, ca societăţile noastre cari urmăresc un scop cultural, social ori filantropic să-şi poată institui pentru provederea afacerilor lor un organ administrativ şi esecutiv şi vom conlucra la acuirarea *unui loc potrivit şi la zidirea unei case a societăţilor*, îngrijindu ne de finanţarea cheltuelilor în modul cel mai favorabil pentru societăţi.

IV.

Pentru a da o desvoltare mai estinsă industriei de casă şi în modul acesta de a deschide pe seama poporaţiunii de aci un isvor nou de câştig cu scopul de a-i îmbunătăţi mijloacele de traiu vom pune la dispoziţie pentru întocmirea unui *atelier de industrie de casă şi procurarea maşinăriilor* capitalul necesar ca împrumut fără interese, iar din cuota disponibilă a fondului de binefaceri vom contribui pentru provederea instrucţiunii cu ajutoare, pe cari le vom licuida acelei persoane juridice sau fisice, care ar lua asupra sa înfiinţarea şi conducerea atelierului sau şcoalei de industrie de casă.

V.

Vom îngriji ca în legătură cu grădina de altoi esistentă să se întocmească o *economie ţărănească de model*, care să servească ca o şcoală practică pentru poporaţiunea din acest ţinut şi spre scopul acesta destinăm cuota, — care s'a întrebuinţat până acum pentru grădina de altoi ajunsă de present în stare de a se putea susţinea din celelalte mijloace disponibile, — ca subvenţiune pentru economia ţărănească de model şi vom pune la dispoziţia conducătorului acestei economii capitalul necesar pentru investiţiuni, ca împrumut fără interese din fondul de binefaceri şi vom nisui, ca în legătură cu această economie să se înfiinţeze o *şcoală* pentru economia casnică şi *o masă pentru provederea ucenicilor dela meserii cu prânz.*

VI.

Pentru promovarea economiei de vite suntem aplicaţi a acorda *împrumuturi* acelor economi, cari voesc a-şi procura *vite de prăsilă* cu intervenţia statului, solvind statul pentru astfel de împrumuturi în decurs de 5 ani, jumătate din suma intereselor.

De asemenea primim asupra noastră finanţarea speselor pentru construirea de *adăposturi* (şopruri) şi *de adăpători de păşune* pe seama comunelor, cari au păşune la munte, îngrijindu-ne noi de planurile, preliminarele de spese şi de părerea espertilor, pe spesele reuniunii.

Călător.

NOUTĂŢI.

Examenele de maturitate la gimnasiul gr. ort. român din Braşov se vor începe în 21 Iunie n. şi vor fi conduse de dl asesor consistorial *Mateiu Voileanu*, în calitate de comisar consistorial.

*

Ziua încoronării. Eri, Marţi 8 Iunie, s'au împlinit 42 de ani dela încoronarea Maiestăţii Sale ca rege al Ungariei. Edificiile publice din oraşul nostru au fost din acest prilej împodobite cu tricolorul ţării, iar la biserici s'a oficiat serviciu divin.

*

Alegere de protopop. Joi, în săptămâna trecută a fost ales cu unanimitatea voturilor dl *Ioan Popovici*, preot în Gelmar, protopresbiter al tractului Geoagiu.

*

Examenele de cualificaţiune învăţătorească la institutul pedagogic diecezan din Caransebeş se vor începe în 8/21 Iunie.

*

Scotus Viator în România. Distinsul scriitor englez *Seton Watson*, care sub predonimul Scotus Viator a publicat mai multe lucrări bine apreciate în cercurile politice din Europa, a sosit săptămâna trecută la Bucureşti. Va sta în România vre-o trei săptămâni, şi va vizita monumentele mai importante ale ţărei, începând cu Academia Română.

*

Universitatea din Iaşi va sărbători în Martie anul viitor cu mare solemnitate jubileul său de 50 de ani. Se va tipări din acest prilej un voluminos album cu fotografiile tuturor rectorilor şi profesorilor dela înfiinţare şi până azi, şi un amănunţit istoric al universităţii ieşene.

*

Cheltuielile mobilizării. Se vesteşte din Viena, că cheltuelile monarhiei noastre, avute în primăvară cu mobilizarea trupelor, pentru a întări hotarele provinciilor anexate, Bosnia şi Herţegovina, fac 175 milioane de coroane. Din suma aceasta 41 milioane de coroane cad pe Ungaria. Guvernul nostru a pus deja suma la dispoziţia ministrului comun de finanţe.

*

Alegere de învăţător. Ni se scrie, că dl *Teodor Bucin* a fost ales învăţător definitiv în Urişul superior.

*

Osândit. In procesul de presă intentat „Gazetei“ din Braşov pentru articolul „Sărbători vesele“ (din 1908), curtea cu juraţi din Murăş-Oşorheiu a pronunţat Luni în 7 Iunie un verdict de vinovăţie. Tribunalul a condamnat pe redactorul acuzat, pe dl Victor *Branişte* la *şase* luni temniţă de stat şi *o miie* cor. amendă.

*

Dela gimnaziul din Brad. In ziua sfinţilor Constantin şi Elena, patronii gimnaziului dela Brad, s'au întrunit representanţii gimnaziului, hotărând să pregătească planurile pentru zidirea noului edificiu gimnezial.

*

Pentru cei ce termină liceul. Liga antialcoolică din ţara noastră a publicat un apel către maturisanţi (bacalaureaţi), ca în interesul lor propriu şi al poporului, căruia aparţin, să renunţe cu desăvârşire la băuturile spirtoase. Cu cât slăbeşte mai mult consumarea alcoolului, spune apelul, cu atât creşte mai vârtos puterea ţărilor; de pildă: Englitera, statele americane şi Finlanda. Şi în toate ţările acestea tinerimea stă în fruntea mişcărilor pornite în contra alcoolismului. — Apelul ligei, acum când aşa numitele „exitus“ vor fi la ordinea zilei, e tocmai bine venit.

*

Universitarii ieşeni. Tinerimea universitară din Iaşi a trimis o călduroasă adresă de aderenţă dlui N. *Iorga*. In urma avisului de espulsare din întreaga Austrie pentru motive de ordine publică ce i s'a înmânat dlui Iorga cu prilejul escursiunii proiectate de Ligă, studenţimea universitară ieşeană protestează energic contra faptului autorităţilor austriace din Suceava, declarând acest fapt cu desăvârşire arbitrar şi în contra obiceiurilor ce domnesc între ţări amice.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: dna Calipsa Şiandru n. Oniţiu (Sighişoara) 30 bani; Cosma Jinariu, sodal măsar (Poiana), 1 cor.; Const. Moldovan, paroh (Roşia săs.), 40 bani; dna Livia Dr. Crăciunescu n. Lemény, 1 cor.; George Coman, sodal măsar (Veştem), 20 bani; Ioan şi Maria Gârbacea, 1 cor.; Pompiliu Tordăşianu, 10 bani şi Axente Chirca, sodal pielar (Berlin), 1 cor.

*

Mulţămită. Adânc întristată exprim şi pe această cale adânc simţita mea mulţămită tuturor prietinilor şi cunoscuţilor, cari au ţinut să mă consoleze din incidentul perderii ireparabile a iubitului şi neuitatului meu soţ *Ioan Popa*, fost paroh în Sălişte. Sălişte, în 7 Iuniu n. 1909. Văd. Stana Popa născ. Cruţu.

*

Numire. Director al liceului Mihai Viteazul din Bucureşti a fost numit prin decret regal dl *G. Bogdan-Duică*, compatriotul nostru.

*

Funcţionarii publici, conform unei enunţări făcute de curând din partea ministrului de interne, comit greşală disciplinară dacă nu-şi ţin orele oficioase. Restituire pentru daunele ce ar resulta din neobservarea orelor de oficiu se poate pretinde pe cale disciplinară

*

Studenţi români la Sofia. Studenţii universitari din România au hotărât să întoarcă vizita studenţilor bulgari, vizitând capitala Sofia şi Bulgaria. Plecarea se va face în 24 Iunie st. v. Românii vor sta timp d'o săptămână în Bulgaria. In acest scop studenţii bulgari pregătesc vizitatorilor români o primire cât mai călduroasă.

*

Explozie. In Cracovia şi împrejurime s'a descărcat o straşnică furtună. Trăznetul a isbit în magazinul cu praf de puşcă al artileriei aflător în hotarul oraşului. Intreg magazinul, stătător din patru clădiri, a fost aruncat în aer. Câţiva soldaţi au rămas morţi sau răniţi. Mai multe căscioare au fost ruinate, mii de geamuri dela clădirile oraşului s'au spart în urma groaznicei explosiuni. La gară au fost rănite o mulţime de persoane, care se găseau în trenul gata de plecare: 60 de răniţi s'au căutat cu medici.

*

Istorioară drăguţă. Tinăra principesă Maria, fiica moştenitorului de tron român, simte mare plăcere pentru cai. La ultimele alergări de cai a văzut pe splendidul Grui Sânger, calul aparţinând dlui Al. Marghiloman. După alergarea, la care figurase Grui Sânger, mica principesă căută pe proprietarul aprigului cal şi cu toată seriozitatea ceru să-i cumpere pe Grui Sânger în schimbul economiilor sale în sumă totală de 14 lei. Dl Marghiloman a răspuns surizând, că e prea puţin 14. Peste câteva zile dl Marghiloman s'a dus la palatul princiar, iar principesa Maria cum l-a zărit, s'a grăbit să i vestească, plină de bucurie, că acum poate să cumpere calul, — pentrucă a realizat 28 lei economii. Convins deplin de astădată, dl Marghiloman a consimţit la târg, şi tinăra principesă a căpătat pe Grui Sânger pe 28 de lei.

*

„Teatru Modern“. Stabilimentul Edison din Bucureşti se va transforma într'un nou teatru al capitalei române. Lucrările se vor termina la toamnă. Clădirea va avea aspectul corăspunzător cerinţelor artistice şi numelui de *„Teatru Modern“*. Inaugurarea şi deschiderea stagiunei teatrale se va face la 15 Septemvrie.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Viaţă socială.

Petrecere în Turnişor. Duminecă în 13 Iunie st. n. a. c. aranjază corul bisericesc din Turnişor concert împreunat cu teatru şi joc. La orele 3 d. a. se vor ţinea prelegeri poporale din partea unor domni ca esmişi ai despărţământului „Asociaţiunii“ şi se va face inaugurarea bibliotecii parohiale. La orele 8 seara va avea loc în sala şcoalei române concert şi teatru cu următorul program: 1. „Ângerul a strigat“, cor mixt de Rhaudhartinger. 2. „Despărţirea vânătorilor“, cor bărbătesc de Mendelsohn-Bartholdy. 3. *a)* „Nu-mi place“; *b)* „Imi place“, cor mixt de I. Vidu. 4. „De demult“, poezie de Oct. Goga, declamată de N. Topolog, student. 5. „Răsunet dela Crişana“, cor mixt cu solo de sopran, de I. Vidu. 6. „Marşul economilor“, cor bărbătesc de C. Porumbescu. „O şezătoare la ţară“, icoană din popor cu cântece, joc şi tablou viu, prelucrată după Mugur şi Luncan. Joc. Preţul locurilor: Loc. I. 1 cor. 50 fil., loc. II. 1 cor., loc. de stat 60 fil.

Poşta ultimă.

Audienţele de eri.

Eri, Marţi, a fost primit în audienţă la Viena ministrul de comunicaţiune Kossuth, şi contele Andrássy, ministrul de interne. Primul a stat la Maiestatea Sa o oră şi trei sferturi, iar cel din urmă o oră şi un sfert. Ambii au comunicat celor ce i-au întrebat, că Maiestatea Sa i-a primit în mod foarte afabil, dar hotărâre finală nu a luat. Suntem deci tot acolo unde am fost.

Meetingul de Duminecă.

Duminecă au ţinut aderenţii băncii autonome maghiare adunare regnicolară în Budapesta. Au participat cam 4—5000 de oameni. Ziarele serioase din capitală o consideră de nesuccesă şi de păgubitoare intereselor maghiare.

Cărţi şi reviste.

„Biblioteca pentru toţi“ Nr. 462, cuprinde cunoscuta scriere a lui Chamisso, *Petru Schlemihl sau omul care şi a perdut umbra.* Petru Schlemihl e un tânăr sărac, care-şi vinde umbra necuratului pentru o pungă de aur veşnic plină. Om bogat în felul acesta, Schlemihl este totuş cât se poate de nenorocit, fiindcă nimeni nu voeşte să aibă legături cu un om fără umbră. In zadar se fereşte să meargă sub lumina soarelui ori a lunei, căci sfârşeşte pururea prin a fi văzut de lume că n'are umbră. Copiii îl urmăresc pe stradă, servitorul îl lasă şi-l părăseşte toată lumea. Până şi iubita Mina, e gata să-l părăsească din aceeaşi cauză. Pretutindenea insuflă o ură neînvinsă. Necuratul îi propune să-i înapoeze umbra în schimbul sufletului. Schlemihl nu se lasă a fi ispitit, şi preferă mai bine să fie ori cât de nefericit pe lumea asta trecătoare, decât să piardă fericirea vecinică. Pentru a rupe ori ce legătură cu spiritul necurat, Schlemihl îi aruncă punga, şi rămâne dintr'odată şi sărac şi fără umbră. Spre norocul lui, găseşte acum cizmele de... şapte leghe, cu cari străbate lumea, găsind odihnă şi mângăere în priveliştea naturei şi a minunilor ei. Povestirea aceasta, scrisă pentru a amuza copiii şi nevasta unui prieten, a avut ceva mai mul decât un succes de familie, căci în curând a fost tradusă şi răspândită în toate limbile culte. Conţinutul ei simplu e desvoltat cu o artă minunată şi întrupează un simbol caracteristic de o semnificaţie morală adânc omenească. Redarea ei în româneşte s'a făcut cu multă pricepere de dl Barbu Constantinescu Preţul 30 bani. Se află de vânzare la toate librăriile.

Nr. 466/909. [173] 1—2

Publicare de licitațiune.

Zidirea bisericei din **Feldioara secuiască** se va da în întreprindere **Duminecă în 7/20 Iunie a. c. la 10 oare a. m.** la fața locului pe cale de licitație minuendă.

Prețul strigării e statorit în suma de **25,062 cor. 32 fil.** și reflectanții au se depună înainte de licitație ca vadiu **2500 cor.** în numărar sau hârtii de valoare.

Planul și preliminariul de spese se pot vedea la acest oficiu.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da întreprinderea la celce va oferi mai bine garantii, fără privire la suma oferită.

Turda, 5 Iunie st. n. 1909.

Oficiul protopresbiteral ort.

Iovian Murășan
protop.

Nr. 297/1909 F. G. [170] 2—3

Concurs.

Spre scopul conferirei de stipendii din **„Fundațiuneea lui Gozsdu“ pe anul școlar 1909/10** pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că sunt sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe oriental române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzut ca clausula parohului computent, că și de prezent aparțin la biserica greco-orientală română:

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școalele medii atestatul despre anul școlar 1908/9 iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere și trebuie să fie subsris și de preotul locului, iar daca n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sa producă și atestatul oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare cuncurent are să arate în petițiunea sa specialitatea, la care, și locul unde voește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce voiesc să studieze în străinătate, au să arăte necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândire de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. I. a—c, 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estrada comandei școalelor militare dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu (Budapest. VII. Holló utcza 8 sz.) *până la 23 Iuliu*, (*5 August*) *a. c.*

7. Totodată se provoacă toți știpendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor și câștigarea gradulni de doctor, ca până la *2/15 Iulie a. c.* să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1908/9 căci altcum li-se va sista stipendiul respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt intruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul precis, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea representanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozsdu, ținută în Iunie 1909.

Comitetul.

Pentru examene.

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,**
se pot procura:

Cărți potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăți 1·20.
Cerneală: 1 litră 1·40, ½ litră 70.
Penițe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Nr. 5314/1909 E. [165] 3—3

CONCURS

Pentru trebuințele Consistoriului arhidiecezan, în cursul anului 1909/1910 să recere liferarea de 150 stânjini lemne de fag, neplutite, din fața soarelui, — care să fie așezate parte în Seminariu, parte în curtea din Str. Măcelarilor Nr. 45 în cursul lunilor Iulie și August a. c.

Ofertele să se adreseze în scris Consistorului arhidiecezan până la 31 Iuliu n. a. c.

Sibiiu, 2 Maiu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Aviz!

In cancelaria subscrisului notar, află aplicare **un scriitor sau practicant notarial**, pe lângă vipt, cuartir, și 30 coroane remunerațiune lunar, sau 600 coroane salar și ceva venite laterale.

[168] 2—2 **O. Berghezan**
notar Șugag.
Szebenvármegye. u. p. Szászcsor.

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
[150] 9— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 23 Iunie.

Invitare la participarea
Șanselor de câștig
garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care
9 mil. 841,476 Mărci
cu siguranță trebue câștigate!
Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:
Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câștige.**

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco.**

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

23 Iunie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi ......
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ......

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se șterge.

(113) 14—16

Fără concurență.

Sistem nou de lumină Electric cu Automat.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștința O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

PANORAMĂ UNIVERSALĂ
PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

In fiecare săptămână să vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi dela 9 a. m. până la 10 oare seara.

Prețul întrării à persoană	—·**30 fil.**
Studenți și elevi	—·**20** „
10 bucăți bilete	**K 2·—** „
5 bucăți bilete	„ **1·20** „

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. **10 fil.**

[167] 2—3 Cu toată stima: I. Barbu.

Călătorii prin toată lumea.

Expoziție permanentă.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 16—40

Important de luat în seamă!!!

Garantează pentru potriveală perfectă și croială bună.

In timpul de față când fiecare om are de luptat în felul său, e datorința tuturora a cruță în toătă privința.

O crutare sigură se garantează fiecăruia în parte, care îmbrăcămintea pentru sine și pentru familie să și-o cumpăre dela mine.

Fiecăruia i-e dată ocazia de ași îngriji cumpărările la mine, deoarece în timpul de față am un depozit deosebit de mare și de bine asortat în

Confecțiune de Domni și Dame precum și cel mai mare asortiment în
Îmbrăcăminte pentru băieți și costume pentru copii.

Atrag binevoitoarea atențiune on. mei mușterii, că în timpul mai nou, afară de marfa de fabrică mai țin lucruri speciale după măsură confecționate numai din stofe bune, în executare cu gust și de tot modernă, corăspunzătoare a fiecărei mărimi de corp.

Ofer concurența nu numai în prețuri ieftine, ci garantez pentru potriveală perfectă și croială elegantă.

Inlocuește pe deplin orice altă comandă după măsură. De declarațiunile și asigurările mele în privința aceasta se poate convinge fiecare cumpărând și cel mai mic lucru dela mine.

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Mărfurile mele cele mai nouă pot concură nu numai prin eleganța și trăinicia lor, ci și prin eftinătatea lor cu cele mai scumpe lucruri după măsură. Asigurând serviciul cel mai solid, prețuri moderate, cu bani gata și pe plătire în rate, se roagă respectuos pentru sprijin

Cu toată stima: (116) 10—10

ES. SAMU
Mediaș. Confecțiune pentru domni și dame. **Mediaș.**

Celce a cumpărat odată dela mine, întotdeauna va cumpăra dela mine.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 58 Sibiiu, Sâmbătă 30 Maiu (12 Iunie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Formalitate.

Sibiiu, 11 Iunie n.

Nimic alta decât o simplă formalitate a fost audienţa de Marţi a ministrului de comunicaţiune *Kossuth* şi a contelui *Andrássy*, pentru că nici unul nici altul n'a spus Maiestăţii Sale alta, decât aceeace i-au spus şi de altădată, deci aceeace ştia foarte bine Maiestatea Sa, şi iarăşi, nici Regele nu li-a dat alt răspuns la amănunţitele lor propuneri decât acela, pe care domnii Kossuth şi Andrássy îl cunoşteau foarte bine: *nu pot, nu se poate!*

De aceea, dupăce a eşit *Kossuth* din cabinetul Maiestăţii Sale, unde a stat şapte sferturi de ceas, n'a putut să dee alt răspuns celor ce i adresau întrebări, decât că Maiestatea Sa l-a primit în mod foarte graţios, i-a ascultat espunerile cu privire la descurcarea crizei, dar hotărâre finală nu a luat. Şi tot acelaşi răspuns a putut să-l dee şi contele Andrássy, care a stat în faţa Maiestăţii Sale cinci sferturi de ceas.

Hotărâre deci nu s'a luat. Maiestatea Sa nu e decis pe cine să numească ministru-prezident. *Incă* nu e decis. Ştie însă, că domnul Kossuth nu poate să fie încredinţat cu formarea noului cabinet, cu toate că şeful independiştilor şapte sferturi de oară a tot vorbit Maiestăţii Sale despre necesitatea politică a trecerii puterii asupra partidului independist şi despre foloasele ce se pot naşte din acest fapt pe seama tronului şi a monarhiei întregi. Dar oricât de ademenitoare i-au fost vorbele, oricât de sincere făgăduelile, că partidul seu, ajuns odată singur la putere, se va purta bine, ca mielul cel blând, Maiestatea Sa *nu i-a acceptat propunerile.* I-a spus în mod categoric, că *nu-şi poate da învoirea să se înfiinţeze bancă autonomă ungară,* deşi recunoaşte, că ţara e îndreptăţită să ceară acest lucru, dar *şi mai puţin poate să numească un guvern curat independist*, cu toate că doreşte, ca partidul acesta să iee parte, împreună cu celelalte partide, aderente ale transacţiei dela 1867, la conducerea şi guvernarea ţării. Toate acestea le-a spus Maiestatea Sa domnului Kossuth în mod clar, astfel, că orice restălmăcire a răspunsului Maiestăţii Sale e cu desăvârşire esclusă.

Mai ştie apoi Maiestatea Sa, că nici contele Andrássy nu poate fi încredinţat cu formarea noului cabinet, câtă vreme remâne încă pe lângă proiectul seu de descurcare, asemenea cunoscut de mai nainte Maiestăţii Sale. Pentrucă contele Andrássy a cerut de nou *concesiuni militare,* fie cât de mici şi cât de puţine, dar Maiestatea Sa i-a răspuns, că *nu se poate.* A remas deci, ca *alte* propuneri să i se facă Maiestăţii Sale cu privire la resolvarea crisei, dacă vreau Maghiarii ca crisa să fie resolvată în curând, căci altcum remâne resolvarea amânată pe toamnă, şi până atunci cine ştie cum se întorc lucrurile! E vorba, ca peste câteva zile să meargă de nou prim-ministrul Wekerle la Viena, pentru a primi ordinul Maiestăţii Sale cu privire la descurcare. Maiestatea Sa pretinde *susţinerea băncii comune austro-ungare şi votarea legii despre reformele electorale.* Acestea sunt basele pe cari Maiestatea Sa voeşte să se facă resolvarea crisei. Şi doreşte foarte mult, ca resolvarea să se facă cu cooperarea actualei maiorităţi parlamentare, a coaliţiei, dacă se poate; iar dacă nu se poate, se va face şi fără ea. Pentrucă dacă nu se va angaja nime dintre actualii sfetnici ai Maiestăţii Sale să abată politica maghiară în apele acestea, se va afla altcineva. Baronul Fejérváry spunea doară nu tocmai de mult unui intim cuvintele următoare: „Tare mă tem, că misiunea mea încă nu e terminată de tot“. Ceeace atât înseamnă, că mai poate să vină un nou guvern Fejérváry, şi poatecă şi un nou — *Fabritius!* Deocamdată însă lucrurile rămân aşa cum sunt, pentrucă probabil că crisa remâne neresolvată până la toamnă.

Kossuth între ai săi. Domnul *Kossuth* s'a presentat Mercuri seara între credincioşii săi, la club, pentru a le comunica cele isprăvite la Viena. A fost primit cam rece. Pe Mercuri a convocat la şedinţă în acelaşi scop şi comitetul esecutiv al partidului său. S'au presentat aproape toţi membrii. Aci încă a fost primit Kossuth cu răceală, iar despre şedinţă se spune, că a fost cam furtunoasă. Şedinţa s'a continuat eri, Joi, când *Kossuth* a declarat, că sufrajul universal, egal şi secret, *nu se poate da ţării,* din motivul, că prin aceasta vin periclitate interesele maghiarimei. L-a combătut însă *Justh,* prezidentul camerei, cu mult succes. A spus, că trebue să înceteze odată Maghiarii să aducă legi tot în contra naţionalităţilor, pe cari nu şi le pot face pe calea aceasta nici odată de aliate. O lege electorală adusă în contra naţionalităţilor ar strica mai mult Maghiarilor, decât acordarea celor mai mari drepturi pe seama naţionalităţilor. Membrii din comitet au aprobat pe *Justh,* nu pe *Kossuth.* Dispoziţia de altcum în partidul lui Kossuth e aceea, că fără bancă autonomă nu se face pace, şi nu se face resolvarea crisei.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori cătră un coleg. —

II

Frate! Ţi-am fost promis în ultima mea scrisoare, că voi începe descrierea organisaţiei bisericilor din Ungaria cu *biserica ortodoxă.* Trei sunt momentele cari mă îndeamnă la acest lucru: 1 că ea e mai iubită de noi decât toate celelalte, fiind a noastră. 2 că dacă cunoaştem pe deplin organisaţia ei, vom înţelege prin ideile aperceptive mai uşor deosebirea, precum şi asemănarea în organisaţia tuturor bisericilor şi 3. că e cea mai veche biserică creştină din Ungaria. Nu voiesc să-ţi dovedesc afirmarea de sub 3, dat fiind că e dovedită de istorici. Dar şi de altfel nu cade în cadrul acestei scrisori, al cărei scop e cu totul altul, de a-ţi arăta ţie şi celora pe cari îi interesează, cari sunt fasele mai însemnate, prin cari a trecut biserica ortodoxă din patrie în decursul timpului şi în special, care e starea ei reală din timpurile noastre?

Biserică ortodoxă în Ungaria a fost numai una, cea românească, până când în secolul XIV au venit Sârbi în Ungaria. Dela acest timp au fost două biserici ortodoxe, cea românească şi cea sârbească. Fiecare se conducea separat, fiecare îşi avea organisaţia sa deosebită. Timpurile maştere dela 1700 ne-au ameninţat biserica ortodoxă română cu perire. Numai iubirei nemărginite a credincioşilor faţă de legea strămoşească avem să mulţămim, că biserica noastră a ţinut piept cu toate furtunele, cu toate duşmăniile descărcate asupra ei.

Câtă vreme Ardealul avea regi comuni cu Ungaria, adecă până la catastrofa dela Mohács, biserica ort. română a avut aceeaşi soarte. După ce însă Ardealul a venit de sine stătător, sub principi, biserica noastră a fost dividată in două părţi: biserica din Ardeal şi cea din Ungaria. Cea dintâi avea o soarte de tot maşteră. Era de toţi persecutată şi deşi membrii ei constituiau majoritatea covârşitoare în principat, legislaţiunea ţării totuşi o considera numai de tolerată. Puterea o aveau cele trei naţiuni: maghiară săcuiască şi sasă, cu patru religiuni ale lor: catolică, ev. reformată, luterană şi unitară. Legile referitoare la acest timp trist şi dureros pentru naţiunea şi biserica noastră astăzi nu mai sunt în vigoare, dar sunt colectate în: Approbatae constitutiones, Compilatae constitutiones şi Articuli Novellares.

In Ungaria biserica ort. nu a avut aşa soarte tristă. Unele ordinaţiuni regale conţineau anumite privilegii pentru biserica ortodoxă. Articolul de lege XXVII din 1701 de es. asigură drepturi civile şi politice credincioşilor bisericii ortodoxe, întocmai ca şi credincioşilor celorlalte biserici. Dela timpul acesta religiunea ortodoxă din Ungaria este religiune receptă. Declarânduse unirea Ardealului cu Ungaria, la 1848 legislaţiunea ţării aduce art. de lege XX din acelaş an, în care declară biserica ortodoxă din patrie de receptă, iar art. de lege XLIII din 1868, în care de nou se declară unirea Ardealului cu Ungaria, conţine şi dispoziţiunea, că toate acele legi ale Ardealului, cari asigurau drepturile religiunilor recepte, precum şi libertatea şi egalitatea lor, să estind şi asupra bisericii ortodoxe. Articolul de lege LIII din 1868 se refere şi la religiunea ortodoxă, ca la religiune receptă.

Sunt ştiute luptele colosale pe cari le-a avut genialul şi fericitul în Domnul *Şaguna,* până când a esoperat desfacerea totală a bisericei ortodoxe române de cătră cea sârbească. Aceste lupte au avut

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

de *Gh. Tulbure.*

(Urmare.)

Durere numai, că aproape toate familiile acestea distinse şi generoase, de numele cărora se leagă o frumoasă pagină din analele culturii româneşti — cu timpul s'au pierdut, parte stingându-se cu desăvârşire, parte contopindu-se, mai ales prin căsătorii, cu elementul german şi unguresc, în mijlocul căruia au trăit. Din bogatele colonii macedo-române astăzi abià se mai pot găsì câţiva descendenţi răzleţi prin parohiile greco-sârbe gata a se desfiinţà din oraşele Ungariei, cari şi acestea cu greu îşi mai recunosc originea străbunilor lor. Iar deodată cu dispariţia lor au încetat, în mod firesc, şi legăturile lor cu viaţa noastră naţională.

* * *

Din sânul uneia dintre aceste familii macedo-române a odrăslit micul Anastasie, astăzi „marele“ Andrei Şaguna.

Şi dacă stă în vigoare principiul psihologic, susţinut şi de pedagogia modernă, că originea, cercul familiar şi în special mama, cu virtuţile şi îndemnurile ei sufleteşti, pe urmă şcoala şi mediul social, în care-şi petrece copilul primăvara vieţii, sunt tot atâţia factori cari determină formarea caracterului şi individualităţii sale sufleteşti, atunci noi vom încercà să demonstrăm, că factorii aceştia interni şi externi s'au validitat, în plină măsură, la tânărul Anastasie Şaguna.

Familia Şaguna, originară din Grabova Macedoniei, emigrase în Ungaria deja pela mijlocul veacului al XVIII-lea. Părinţii lui Şaguna, Naum şi Anastasia, pela începutul sutei trecute erau comercianţi în oraşul Mişcolţ. Aici a văzut lumina zilei pruncul Anastasiu, la sfârşitul anului 1808, ca al treilea şi cel mai mic copil în casă. Împrejurările familiare şi sociale, în care şi-a petrecut Anastasiu Şaguna cei dintâi ani ai vieţii nu ne sunt cunoscute mai deaproape până astăzi. Biografii de pân'acum ai lui Şaguna nu insistă nici unul asupra copilăriei lui. Singur dnul profesor Lupaş, într'un frumos articol publicat 1) asupra mamei lui Şaguna Anastasia, expune pe baza unor documente mai nouă, unele peripeţii pe cât de interesante, pe atât de mişcătoare, cu privire la copilăria lui.

Documentele acestea ne mărturisesc anume, că tatăl lui Şaguna, comerciantul Naum, ajungând în situaţie materială zdruncinată şi cu scopul de a se reabilità, în anul 1814 a trecut la confesiunea romano-catolică, încredinţând totodată creşterea fiilor săi arhiepiscopului Fischer din Eger. În urma acestui pas nenorocit, pe care Naum l-a făcut într'un moment de criză sufletească şi materială, desigur, fără ştirea şi aprobarea soţiei sale Anastasia, tatăl copiilor a murit, iar sărmana văduvă, rămasă săracă şi fără izvoare de traiu, s'a retras cu copilaşii în Pesta, la unchiul ei, comerciantul Atanasie Grabovski, a cărui personalitate am schiţat-o mai înainte. Nu după multă vreme însă arhiepiscopul Fischer, aflând că copiii lui Şaguna nu se cresc în legea oficială a tatălui lor, pune în mişcare toate forurile competente şi sileşte, prin ordin imperial pe văduva Anastasia să-şi trimită copiii numai decât la şcoala din Mişcolţ, spre a fi crescuţi în religiunea papistaşă. Cu toată influenţa rudeniilor sale, biata văduvă, credincioasa Anastasia, care ţineà cu toată tăria la legea ortodoxă a părinţilor săi, a trebuit să se plece poruncii împărăteşti. Ajutorată de rudeniile sale şi obţinând condiţiunea, ca să nu fie despărţită de scumpii ei copilaşi, Anastasia Şaguna se întoarce la Mişcolţ, încredinţându-şi copiii preoţilor şi profesorilor romano-catolici de acolo. Şi acum iese la iveală înţelepciunea şi eroismul acestei femei virtuoase! Copiii cercetau şcoala catolică, dar mama lor acasă, în cercul îngust al familiei, a ştiut să reverse în sufletele fragede ale fiilor ei atâta dragoste şi alipire faţă de legea strămoşească, încât a paralizat toată influenţa sforţărilor prozelitismului catolic. Iar rezultatul a fost că, ajungând la vârsta legală de 18 ani amândoi copiii Avreta şi Anastasiu — fata s'a stins în tinereţe — s'au reîntors în sânul bisericii ortodoxe. Astfel tânărul Anastasiu, dupăce termină studiile gimnaziale în Pesta, tot la catolici, se înscrie la universitate. Imediat dă o declaraţie, în care spune că deşì a fost crescut în religiunea romano-catolică „convingerea sa intimă îl îndeamnă să urmeze sfintele precepte ale bisericii greco-orientale“.

---

1) Cf. „Convorbiri Literare“. 1908. XII. p. 595—603.

de resultat art. de lege IX din 1868, unde se declară că *„metropolia gr. ort. română egal îndreptățită cu cea sârbească... se inarticulează în lege"* (§ 2 și 9) și după ce astfel cei de confesiunea gr. ort. se desfac în biserici independente și de sine stătătoare *„autonomia asigurată în § 8. a ort. lege XX din 1868 să esercieză separat..."* Pe basa acestui art. de lege a fost aprobat *„Statutul organic"* al bisericei gr. ort. române de Majestatea Sa la 28 Maiu 1869 legea fundamentală a bisericei noastre.

Despre *„Statutul organic"* al bisericei noastre puține am de spus. Nu doar, că nu ar fi un cap de operă, ci mai mult, că știu că îl cunoști așa, încât e superfluă descrierea mai detailată a principiilor depuse în el. Dintre toate statutele bisericilor din Ungaria *„Statutul organic"* e cel mai adânc înrădăcinat în massele credincioșilor, el singur are principii democratice și basele cele mai largi. La noi sinodalitatea se validitează în toate acțiunile mai însemnate ale bisericii: sinod la alegerea de comitet, învățător și preot, sinod la alegerea de protopresbiter, sinod la alegere de episcop, profesori, membri din consistor; iar la alegere de metropolit și membri ai consistorului metropolitan, forul suprem, congresul metropoliei își exercisză drepturile sale. Membrii tuturor acestor sinoade, cu escepția sinodului parohial, sunt două părți din mireni și numai una din cler. Aceşti din urmă se aleg în colegiu preoțesc, iar cei dintâiu toți în sinoadele parohiale, unde toți majorenii de sine stătători și nepătați au drept de vot.

Așa dar sinoadele parohiale ale bisericii noastre au putere de a-și croi singure soartea și principiile după cari să se conducă.

Atât numai am dorit să-ți spun despre organisația bisericei noastre, nu doar că nu le-ai fi știut și tu acestea, ci mai mult ca să scot în relief nota caracteristică a *Statutului organic.*

Acum putem trece la organisația bisericei ortodoxe sârbești din patrie. Trecutul acestei biserici nu a fost așa viforos ca al bisericei noastre. Sârbii aduși în secl. XV. de regii Ungariei, cu scop de a colonisa și a promova prin ei comerciul și industria, deja dela început erau privilegiați și încărcați cu favoruri. Deși mai puțini la număr decât noi, Sârbii totuși și-au putut ridica metropolia dela Carloveț la rangul de patriarhat. Religia era receptă, câtă vreme noi cu aceeaşi religie de multeori nici tolerați, ci persecutați eram.

E adevărat, că în timpurile cele mai critice pentru biserica noastră, cum a fost secolul XVIII. biserica sârbească ne-a sărit în ajutor, dar tendința de a ne contopi în administrația ei rămâne totuși o pată pe biserica soră. A trebuit să vină un *Șaguna* ca să pună stavilă acestor nisuințe, despărțind total biserica noastră de cea sârbească. Articolul de lege IX. din 1868 a produs schimbări și în sinul bisericei sârbești. Ea prin congresul ei asemenea și-a elaborat un statut bisericesc, care a fost aprobat de Maiestatea Sa la 10 August 1868 și publicat în forma ordinațiunilor regale. Și astăzi e în vigoare și se întregește prin statutele aprobate de Maiestatea Sa la 29 Maiu 1871 și 14 Maiu 1875. (Va urma).

Apărarea „poporanismului".

Avem astăzi întregul răspuns al domnului *Titu Maiorescu,* dat la discursul de recepțiune al domnului *Duiliu Zamfirescu,* rostit în ședința dela 16 Maiu n. a „Academiei Române" și adresat în contra *poporanismului în literatură.* Il reproducem deci în întregime, după cum urmează:

Domnule și iubite coleg! Ne-ai arătat motivele, cari te-au împedecat să ne înfățișezi figura literară a lui Olănescu-Ascanio, în locul căruia ai fost ales membru al Academiei Române.

De oare-ce dta nu ne vorbești de persoana celui dispărut, vei înțelege, că nici eu nu pot vorbi de persoana celui ce vine să-l înlocuiască, și nu îmi vei lua în nume de rău, dacă trec îndată la discutarea părerilor, pe cari le aduci înaintea noastră cu atâta hotărâre, aşi putea zice cu atâta curaj, și trebue să zic, în orice caz sub o formă literară așa ademenitoare.

I

Ceeace mă cred dator să scot mai întâiu la iveală din studiul dtale, și o fac cu cea mai mare mulțămire, sunt paginile în cari vorbești de originea noastră italolatină, și fără a te opri la cunoscutele argumente limbistice, atingând numai în treacăt datele istoriei, cauți să pătrunzi cu intuiția artistului taina moștenirilor etnice și să ne arăți supraviețuirea sufletului roman în Românii de astăzi, urmașii direcți ai marilor cuceritori.

Din acest temeiu mai adânc al priceperii scoți dovada despre aceeace este adevărat și ce — după a dtale părere — nu poate fi adevărat în poeziile populare române, culese și publicate de vre-o 50 de ani încoace.

Este cu atât mai bine venit punctul de vedere ales de dta pentru a judeca e materie de însemnătatea poeziei populare, cu cât între publicările îngăduite de secția noastră istorică, adecă apărute sub auspiciile ei, de și fără răspunderea ei, s'a strecurat în 1906 un studiu al dlui Radu Rosetti „despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova", în care se susține, că „elementul roman rămas în Dacia după retragerea legiunilor n'a putut să se menție și a trebuit să dispară fără urme în potopul de barbari năvălitori" și că „naționalitatea română s'a născut exclusiv numai din contopirea Slavilor ce venise să se așeze în țările noastre cu elementele romanizate de peste Dunăre, aduse ca captivi" (eufonia este a dlui Radu Rosetti) „în urma neîncetatelor năvăliri slave, sporite prin numărul acelora, cari fugeau din imperiu de greutatea birurilor" ș. c. l.

In ședința anuală a Academiei noastre dela 12 Ianuarie 1907 chestia a fost adusă în discuția generală. S'a recunoscut, că adevărul, ori cât de puțin favorabil ne-ar fi, trebue spus cu toată sinceritatea, îndată ce este întemeiat. Dar s'a constatat, că citatului studiu îi lipsește tocmai orice temei, și astfel afirmarea dlui Radu Rosetti a fost desaprobată de toți membrii de față. Autorul, ce e drept, a făgăduit că va dovedi aiurea părerea dsale, însă această dovadă nu a mai adus-o și nici nu credem că o va aduce vre-o dată.

Este dar, iubite coleg, îndoită mulțămirea cu care viu să te felicit pentru introducerea criteriului latin în cercetarea poeziei populare și pentru vioiciunea stilului, cu care știi să ne împărtășești convingerea dtale. In această parte a discursului ne putem uni — nu numai dta cu cel ce are plăcerea de a-ți răspunde în acest moment, dar probabil toți colegii noştri din Academie. Căci ne aflăm pe un tărâm, unde cercetările se apropie de oarecare exactitate științifică și pot conduce la câteva dovezi convingătoare.

Lucrul se schimbă, când trecem la aprecierile curat literare, unde dovezile exacte nu sunt cu putință, unde judecata se întemeiază adeseori pe elemente prea subiective și unde e totdeauna greu (iar la noi — cu lipsa unei tradiții literare statornicite — mai greu decât aiurea) să găsim premisele înțelegerii comune. Aici nu ne rămâne adeseori, decât datoria de a ne spune părerea cu toată sinceritatea și de a o susținea cu argumentele ce ne par mai accesibile spiritelor nepărtinitoare.

Astfel nu pot lăsa să treacă fără împotrivire imputarea adusă culegerii de poezii populare a lui Vasile Alexandri. Dta zici: „Alexandri a fost un rău culegător de poezii popular și mai cu seamă s'a înșelat fundamental, când a crezut, că poate introduce unele dulcegării sentimentale în viața versificată a poporului nostru".

Față de o declarație așa de hotărâtă din partea dtale, chestia cere să fie examinată mai de aproape, nu numai pentru a recunoaște meritul lui Alexandri în adunarea și răspândirea poeziilor noastre populare, ci și pentru a ne înțelege asupra marei însemnătăți a acestei manifestări a neamului românesc.

Cum se știe, culegerea de „poezii populare ale Românilor, adunate și întocmite de Vasile Alexandri" este dedicată doamnei Elena Cuza în 1862, deși publicată de abia la începutul anului 1866. Publicarea se face în folosul azilului Elena Doamna, findcă — după cum scrie Alexandri — „poeziile culese din gura poporului sunt copii găsiți ai geniului românesc și au dreptul a se bucura de îmbrățișarea înaltei protectoare a azilului Elena".

Dar Alexandri începuse de mult să adune și să comunice prietenilor săi poeziile populare. Cu zece ani mai înainte, neuitatul filo-român Wilhelm de Kotzebue în prefața din Octomvrie 1856 la traducerile sale „Rumaenische Volkspoesie" vorbește de această stăruință „patriotică și entuziastă" a lui Alexandri, pe care o menționează cam în acelaș timp și Englezul Stanley în eleganta publicare „Rouman Anthology (Hertford, 1856). Și mai nainte, îndată după mișcarea dela 1848, comunicări de această natură au fost făcute de Alexandri la Paris. Paginile scrise în favoarea Românilor de Michelet și de Edgar Quinet sunt întru câtva datorite unor asemenea împărtășiri. Iar la 1855 el însuși publică în traducere franceză „Ballades et chants populaires de la Roumanie".

V'am amintit datele de mai sus, findcă ele ne înlesnesc priceperea punctului de vedere, din care Alexandri a adunat și (cum zice el însuși) a întocmit poeziile populare.

La el nu era și nu putea fi vorba de preocupările folkloriste. Mișcarea folkloristă, deșteptată pe la 1846 în Anglia, de unde și-a primit și numele, nu a răsbit până la noi, decât după încetarea activității lui Alexandri. Și nici spre vre-o amintire a caracterului latin păstrat în poporul român, cum îl înțelegi dta, nu l-a purtat gândul pe atunci. Poet mai întâiu de toate, poet național îndeosebi, nu în înțelesul latinității, dar de sigur în înțelesul luptei în contra protectoratului rusesc și a corupțiunii fanariote!

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Examene. La institutul de pedagogie din dieceza Aradului se vor ținea examenele orale de calificațiune învățătorească în zilele de 14 până în 17 Iunie st. n.

*

Premiile Academiei. „Academia Română" a premiat Luni cu premiul Eliade-Radulescu de 5000 lei scrierea dlui *Rădulescu-Motru,* întitulată *Puterea sufletească.*

*

Björnson. Din Berlin se vestește, că marele scriitor norvegian și apărător al celor asupriți, Björnson, s'a bolnăvit grav la băile norvegiene Larvik.

*

Aniversare în Italia. In Lombardia s'a serbat cu mare entusiasm aniversarea de 50 de ani a luptei dela Magenta, întâmplată în 4 Iunie 1859. Armatele unite, franceză și italiană, sub conducerea lui Napoleon III, Mac-Mohon ș. a. au învins armata austriacă și au câștigat Lombardia. Au căzut în luptă zece mii de oameni: 6 mii din partea austriacă și 4 din cea franceză. — Serbarea aniversării s'a făcut pe gloriosul câmp de luptă, unde s'a adunat un public număros din toate ținuturile, și mai ales din Milano. Regele Italiei a fost reprezentat prin fratele reginei Margareta, Franța a trimis un colonel, care a ținut o cuvântare pe locul memorabil dela Magenta.

*

O căsătorie. Un ziar vienez aduce știrea, că ducele de Braganza Francisc Iosif va lua în căsătorie pe fiica miliardarului american *Vanderbilt.* Mireasa aduce o avere de 240 de milioane de coroane, — o zestrișoară acceptabilă.

*

La expulsarea dlui Iorga. Asupra activității sale de până acum *în Bucovina,* dl N. Iorga dă următoarele deslușiri: „Am fost acolo întâiu pentru cercetări de arhive în Cernăuț. Rezultatul lor l-am publicat. N'am văzut aproape pe nimeni. Am fost a doua oră pentru a vedea monumentele românești vechi ale Bucovinei. N'am văzut pe nimeni. Am trecut odată la Dorna pentru o excursiune pe Bistrița. Și, al patrulea, am urmat chemării făcute de societatea „Junimea", și am luat parte la serbarea jubileului ei. Am răspuns odată la un toast în cinstea oaspeților din România, și am vorbit despre răposatul Gheorghe Popovici. Sute de oameni sunt martori, că aceste cuvântări n'aveau nici o lature politică. Chemat la Câmpul Lung pentru a vorbi despre trecutul acelui oraș am renunțat la vizita proiectată, îndată ce societatea care o proiectase mi-a comunicat că din motive politice n'o mai dorește. In Bucovina, pe pământul austriac, pe care azi n'am voie să-l calc, n'am avut legături cu nimeni, n'am vorbit politică în public, n'am ațâțat în nici o formă pentru un ideal politic, a cărui legitimitate e pentru mine evidentă. Ce am spus și scris în România despre alianța cu Austria și legitimitatea stăpânirii austriace în Moldova de sus, stă în marginile drepturilor politice ale unui cetățean român în țara sa".

*

Iar meritul, că Șaguna n'a fost înghițit în valurile catolicismului și a fost redat bisericii și neamului nostru este fără îndoială, al mamei sale, al vrednicei Anastasia.

Am văzut că la vârsta de 14 ani Șaguna rămâne orfan de tată. Nu se știe dacă în familia comerciantului Naum din Mișcolț se vorbià limba românească; e fapt, însă că tânărul Șaguna, când și-a pierdut pe tatăl său, încă nu știà românește. Din casa părintească aduceà așadar numai o bună creștere religioasă, infiltrată de evlavioasa figură a mamei sale. Iar cunoașterea limbii strămoșești și a sentimentului național i-a fost rezervat să și-o câștige în casa unchiului său după mamă, Grabovski, unde, cum am văzut, ajunge ca student de gimnaziu. Noul mediu social, convenirile și discuțiunile cărturarilor români, cari am spus că se urmau aproape zilnic în familia lui Grabovski, firește că n'au putut să rămână fără efect asupra școlariului Șaguna. Dimpotrivă atmosfera ce stăpâneà în casa unchiului său, convorbirile învățaților cari preamăreau gloria apusă a neamului românesc, originea ilustră și frumseța limbii lui, cum și dragostea vădită pentru literatura românească a lui Grabovski, erà natural să deștepte în inima tânărului Șaguna dorința de a învățà și el limba română, de a cunoaște și și el trecutul acelui popor despre care se vorbià în casă și din sânul căruia șimțeà că și el face parte. Sub astfel de îndemnuri sufletești învață Șaguna limba noastră; *aci își câștiga primele elemente de cultură românească.* Și cu cât înnaintà în studiul limbii celei nouă și cu cât auzià și cetià mai mult din istoria de glorii și suferințe a poporului românesc, cu atât mai viu i se aprindeà în inimă flacăra dragostii de neam și dorința de a călca și dânsul pe urmele acelor învățați, cari luptau pentru deșteptarea și ușurarea sorții amare a poporului lor.

Peste substratul sentimentului religios se așază deci sentimentul național, ca o nouă pătură în sufletul lui Șaguna. Aceste două sentimente, înfrățite cu o neîntrecută agerime spirituală și o rară sârguință la muncă, alcătuiesc zestrea sufletească, cu care a ieșit Șaguna din cercul familiar. Calitățile acestea sunt totodată sorgintea visurilor sale din tinerețã, acestea determină drumul său pentru viitor și formează, pentru toată viața, trăsăturile caracteristice ale individualității sale.

Numai preocupațiile sale de natura aceasta ne pot dumerì, cum Șaguna, — care urmà acum studii de drept și filozofie la universitatea din Pesta, — deșì poate zilnic auzià cuvinte de hulă și dispreț la adresa poporului românesc dela colegii săi; deșì îi erà ușor, în urma legăturilor familiare și sociale, să ajungă la o pozițiune înaltă în acel mediu străin, nu se lasă ispitit de perspectivele, care i se deschideau pentru viitor, ci îmbrățișează propunerea episcopului Manuilovici din Vârșeț, — de origine român — care, cucerit de calitățile eminentului tânăr, îl sfătuiește să se dedice carierii preoțești.

Hotărârea sa repentină de a intrà în cler nu se înfățișează deci numai ca rezultatul unei aplicări firești, provenite din educația religioasă de acasă, cât mai vârtos ca o urmare a convingerii sale tăinuite, că numai luând direcțiunea aceasta va ajunge odată în mijlocul acelui popor, a cărui limbă o îndrăgise, a cărui istorie o cetià cu osârdie și a cărui soartă amară îi trezise un ideal de viață și de muncă.

Conștiu de facultățile sale intelectuale și morale și pătruns de idealul de a și le închinà neamului, din care se simțià părtaș, Șaguna schimbă așadar drumul cel neted, care-l duceà poate la strălucite situațiuni politice, cu cărarea cea spinoasă a călugăriei, povățuit de un plan bine chibzuit și de hotărârea puternică de a luptà pentru izbândirea lui. Când a îmbrățișat deci sfatul episcopului Manuilovici, prieten de casă al unchiului său, și s'a decis a plecà, după al treilea an de filozofie și drept, la teologia sârbo-română din Vârșeț, se pare, că tânărul Șaguna, în taina gândurilor sale, visà dejà la scaunul episcopesc al Românilor ortodocși din Ardeal. Visul acesta ocrotit cu multă discreție, erà însă sfânt și curat. El nu purcedeà din slăbiciunea măririlor deșerte, ci din convingerea lămurită că de pe tronul vlădicesc va puteà muncì cu mai mult folos pentru neamul românesc, despre soartea căruia învățații din casa unchiului său îi vorbiseră, amestecând accente de mândrie entuziastă cu oftaturi de jale grea.

De astfel de gânduri și preocupări credem, că a fost stăpânit sufletul lui Șaguna în ceasul când a părăsit casa lui Grabovski.

(Va urma).

Dela Academie. Au fost aleşi după „Viitorul" din Bucureşti, membri *ordinari* în secţia istorică: părintele vicar dela Oradea mare *V. Mangra*, canonicul din Blaj *Aug. Bunea* şi numismatul *Şuţu*. Membri corespondenţi în secţia literară au fost aleşi: I. Al. *Brătescu Voineşti*, I. Al. *Basarabescu* şi G. *Murnu*.

*

La congresul internaţional de medici, care se ţine în August la Budapesta, şi la care se zicea, că va fi reprezentat şi corpul medical din România, — dupăcum se scrie acum, medicii români din motive politice şi naţionale nu vor participa.

*

Studenţii români din Cernăuţ au ţinut în zilele acestea o adunare, în care protestează energic împotriva procedărei autorităţilor austriace faţă de dl N. Iorga. Adunarea studenţilor români universitari cernăuţeni a trimis o telegramă către uniunea latină şi clubul parlamentar român, rugând, să interpeleze în parlament pe aceia, cari au închis profesorului Iorga hotarele Bucovinei.

*

„Republika". Foaia sârbească din Belgrad, care atăcase într'un articol persoana monarhului nostru, a fost oprită d'a se mai tipări. Opreliştea a dat-o guvernul sârbesc, în urma protestului ridicat de reprezentantul austro ungar Forgách.

*

Cetăţenii capitalei şi studenţii universitari bucureşteni, ca şi cei din Iaşi, s'au întrunit Dumineca în adunare şi au protestat contra expulsăriii de pe pământul Bucovinei şi al Austriei a dlui N. Iorga, considerând această neînţeleasă procedură ca o adâncă jignire adusă ţării şi universităţii române, şi cerând guvernului se întervie pentru a se da satisfacţia cuvenită şi a se ridica măsura de expulsare.

*

Libertate de presă. Locurile albe şi cuvântul „*Confiscat*" iarăş au apărut în „Patria" din Cernăuţ. Eată un mijloc, şi nu cel mai slab, prin care autorităţile din Austria ţin să întărească fără întrerupere sentimentul naţional al românilor bucovineni.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Moise Gruia, funcţ. la Lotru (Brezoiu), 50 bani, Laurenţiu Ciorbea şi soţia sa Maria năs. Nestor 2 cor., Bujor Cioran, funcţ. comerc. (Paris), 50 bani, Ioan Silaghi, paroh în Idicel, în amintirea prietinului său Pavel Cotoţiu, 2 cor. şi Valeria Olariu n. Tordăşianu 10 bani.

*

Despre groaznica explosie dela Podgorze lângă Cracovia, se mai anunţă, că explosia s'a produs în urma defectuozităţii unui paratoner de'a un deposit de muniţiuni, în care a lovit trăznetul. A explodat deodată o cantitate de 15 mii chilograme de praf de puşcă; iar după aceea la intervale de 5—10 minute, explodau fără încetare mari cantităţi de şrapnele, granate şi alte muniţiuni, pricinuindu-se pagube de un milion de coroane. Dintre 12 soldaţi de serviciu a fost rănit grav, spre minune, numai unul, altul mai uşor, iar zece de loc. La depărtări de 5—6 chilometri s'au dărimat o mulţime de case. O panică a cuprins pe toţi locuitorii din Cracovia şi împrejurime. O ploaie de şrapnele a căzut asupra gărei din Podgorze, rănind peste o sută de oameni. Geamurile sparte şi cărămizile căzute de pe case au rănit număroase persoane. S'au iscat şi câteva incendii, pe care le-a stârs ploaia torenţială. Satul Vola-Duhacka a fost dărâmat aproape întreg, au mai rămas abea câteva case. Spitalurile sunt pline de răniţi. In cimitirul evresc din Podgorze şrapnelele au sfărâmat toate monumentele aflătoare pe morminte. S'a dat poruncă locuitorilor să se ferească d'a atinge bombele găsite în împrejurimi.

*

Deputaţiune. O comisiune a societăţii pentru clădirea unei biserici române în Viena a fost primită în audienţă de M. Sa Monarhul. Comisiunea a fost compusă din dl general Al. *Lupu*, Dr. *Ciurcu* şi deputatul Aurel *Onciul*, şi s'a rugat de M. Sa, ca să binevoiască a acorda o subvenţiune pentru biserica aceasta din fondul religionar gr. ortodox. Monarhul a primit deputaţiunea română cu multă bunăvoinţă, şi a promis că va interveni.

*

O nouă reuniune de înmormântare. Dumineca în 6 l. c. s'a ţinut sub conducerea protopopului Nicolae Togan în sensul statutelor aprobate din partea ministrului de interne, adunarea constituantă a reuniunei de înmormântare a districtului protopopesc gr. cat. al Sibiiului. După ce s'a constatat, că erau deja subscrişi peste 300 de membri, cari toţi au solvit taxele prevăzute în statute, s'a purces la constituirea definitivă a reuniunii, alegându-se prin aclamaţiune pe un period de 3 ani funcţionarii reuniunei în persoanele dlor: Iuliu Bardosy, inspector şcolar în retragere, ca director, Romul Botezan, învăţător la şcoala elementară gr. cat. din Sibiiu cassar şi Pompiliu Simoneti, paroh gr. cat. în Răşinari, ca secretar, iar ca membrii direcţionali: Dnii Ioan Balu, proprietar în Sibiiu, Nicolae Braşovan, conducătorul capelei musicale în Sibiiu, Oprea Ciocones, proprietar din Răşinari, Dr. Pompiliu Isacu, advocat în Sibiiu, A. Lupean, oficial superior militar de compt. în Sibiiu, Şerban Marcu, viceprimar comunal în Răşinari, Aron Mihuleţiu, paroh gr. cat. în Şura-mică, Petru Mişingher, arândator în Răşinari, Teodor Stoia, docent comunal în Veştem, Demetriu Suroiu, vicenotar comunal în Răşinari, Nicolae Togan, paroh în Sibiiu şi protopop gr. cat. districtual al Sibiiului şi Nicolae Vutca, sodal pelar în Sibiiu. Districtul protopopesc al Sibiiului se estinde pe un teritor vast din 3 comitate anume: Sibiiu, Alba-inferioară şi Târnava-mare, având suflete în suma aproape de 20 000 şi după ce în sensul statutelor se primesc de membrii indivizi şi de altă confesiune, este speranţă, că în timpul cel mai scurt se vor putea constitui şi mai multe secţii.

*

Congres de comercianţi. Comercianţii de băuturi spirtoase şi podgoreni din România s'au întrunit în săptămâna aceasta la un congres ţinut în capitală. Au venit comercianţi şi podgoreni din toate oraşele mai însemnate, din Craiova, Galaţi, Târgovişte, Slatina, Piteşti, Brăila, Ploeşti, Drăgăşani ş. a. Congresiştii au plecat din gara de Nord cu drapelul în frunte spre grădina Cismigiu; de acolo au pornit spre biserica sf. George Nou, unde s'a oficiat un serviciu divin. Terminându-se serviciul religios, congresiştii s'au întors pe insula Monte-Carlo din Cismigiu, unde s'a luat dejunul. După masă îndată s'au început desbaterile congresului în sala Băilor dela Eforie. Vorbitorii au accentuat greutăţile şi suferinţele mari ce le îndură comercianţii în urma legii monopolului cârciumelor; după mai multe discuţiuni, congresul a luat resoluţiunea de a da mandat comitetului său central din Bucureşti să intervină la guvern, ca să modifice legea licenţelor şi să desfiinţeze monopolul cârciumelor, luând totodată măsuri pentru controlul alimentelor şi al băuturilor. S'a mai cerut să fie stârpit comerciul ambulant ş. a. Seara s'a dat un banchet tot pe insula Monte-Carlo de pe lacul Cismigiu. Au luat parte vre-o trei sute de persoane. *Menu*-ul banchetului, cu toată iubirea ce se poartă în Bucureşti şi astăzi pentru limba franţuzească, a fost servit de astădată româneşte; pentru doritorii de a-l cunoaşte, iată acest menu destul de caracteristic:

1. Ţuică pentru poftă de luptă.
2. Peşte răpitor prins în apele libertăţii.
3. Fripturi solidare.
4. Salată crescută în lacrimi.
5. Brânză închegată la năcazuri.
6. Plăcintă frământată de izbândă.
7. Fructe culese de apostoli.
8. Vin din dealurile unirii.

Toţi pentru unul şi unul pentru toţi.

*

„Reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu", precum aflăm va da Sâmbătă, la 26 Iunie n. c. un concert în stil mai mare în sala dela „Gesellschaftshaus". In studiu e, între altele, „*Cisla*", operetă comică cu orchestră de C. Porumbescu; „*Brumărelul*", baladă pentru cor mixt cu soli şi cu acompaniare de orchestră de I. Mură şanu şi „*Hora Dobrogiană*", de Nichi Popovici. Dirigentul A. Bena desvoaltă activitate estraordinară în scopul asigurării bunei reuşite a concertului.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

ECONOMIE.

Peronospora.

Poveţe de apărare împotriva peronosporei viticole.

Intre vrăşmaşii (inimicii, duşmanii) cei mai mari ai viilor să numără şi peronospora viticolă, numită în unele locuri şi mană.

Peronospora e un mucegaiu (burete), care atacă şi pustieşte frunzele, florile şi bobiţele viţelor de viie aşa, că în scurtă vreme poate să nimicească tot rodul viei din an, afară de aceea uscându-se frunzele viţelor, lăstarii nu pot creşte, rămân verzi şi necopţi, iar urmarea este, că pentru anul viitor nu vom avea lemnul de rod; viţa întreagă se slăbeşte şi, dacă se repetă aceasta vre-o câţiva ani, viţa pere. Pagube mai mari decât peronospora numai phylloxera căşunează viilor.

Cunoscute fiind însă mijloacele de apărare, e de mare însemnătate, ca să ne apărăm împotriva ei înainte de a se ivi.

Apărarea constă în aceea, că stropim viţa de vie cu aşa numita zamă bordoleză. Aceasta nu e altceva decât apă, în care s'a topit peatră vânătă (sulfat de cupru) şi s'a adaus var.

Apa de stropit o pregătim în modul următor:

Pentru stropitul dintâiu se foloseşte la fiecare 100 litri de apă ¾ kgr. peatră vânătă şi tot atâta var stâns. (Sub var stâns este a se înţelege, că luând peatra de var punem puţină apă peste ea aşa, că varul să se prefacă numai în praf fin, din praful acesta să ia tot atâta ca şi din peatra vânătă).

Pentruca topirea să se facă mai iute, peatra vânătă se leagă în un săculeţ de pânză rară şi se atârnă în jumătatea de apă câtă voim să folosim, iar în ceealaltă jumătate de apă punem varul stâns, mestecând bărbăteşte, ca să se topească bine în apă.

Dupăce s'a topit peatra vânătă, turnăm în soluţiunea aceasta laptele de var, străcurându-l prin o sâtă veche ca pietricelele de prin var să nu ne strice stropitoarele şi apoi mestecăm mereu. Dacă apa de stropit are coloarea albastră a cerului, aceasta dovedeşte, că am pus var de ajuns în zama bordoleză, iar la caz că ar fi mai rămas ceva din laptele de var, punem în apa de stropit tot atâta apă curată.

Despre aceea că pus-am var de ajuns ne mai putem convinge şi aşa, că cumpărăm din farmacie (apotecă) de vre-o câţiva cruceri hârtie roşie de lacmus şi cu aceasta cercăm zama bordoleză. Dacă hârtia roşie se învineţeşte aceasta dovedeşte, că am folosit var de ajuns, dacă rămâne însă roşie, mai punem puţin lapte de var pânăce hârtia învineţeşte.

Zama astfel pregătită o stropim cu ajutorul stropitoarelor (proaştelor, tulumbelor) anume făcute spre acest scop. De câteori umplem stropitoarea mestecăm bine apa de stropit din butoiu sau din ciubărul, în care am făcut-o, şi o străcurăm prin sâtă ca să nu între gunoiu în stropitoare. E bine dacă şi în decursul stropitului se scutură (clatină) stropitoarea din spate pentruca să se amestece zama din ea.

Pentru întâiaoară se stropeşte când lăstarii au 8—10 frunze, adecă pe la mijlocul lunei Maiu, a doua oară la 14—20 zile după stropitul întâiu, a 3-a şi a 4-a oară în lunile Iulie şi August.

Pentru stropitul al doilea şi celelalte se va lua 1 kgr. de peatră vânătă la 100 litri apă şi tot atâta var stâns. Mai multă peatră vânătă nu e de lipsă să se iee, deoarece măreşte numai cheltuelile, fără a avea succes mai mare.

La stropit să îngrijim, ca zama să ajungă peste tot locul, va să zică nu numai frunzele, ci şi ciorchinul precum şi florile, boabele şi lăstarii să fie stropiţi, căci peronospora îi atacă şi strică şi pe acestia.

Zama bordoleză să se facă numai în ziua în care se şi foloseşte, deoarece dacă stă perde din putere.

Timpul cel mai periculos pentru viţă este, când după o ploaie măruntă urmează căldură mare, căci atunci se iveşte peronospora mai tare şi în asemenea casuri, dacă via e încă nestropită o stropim fie chiar şi pe ploaie, deoarece numai aşa putem împedeca ivirea şi lăţirea peronosporei.

Apărarea contra peronosporei trebue să fie totdeauna preventivă, adecă înainte de a se ivi peronospora. Frunzele atacate noi nu le mai putem vindeca cu nici un fel de praf sau stropit, deci trebue să avem grije să stropim la vreme deoarece orice întrelăsare aduce pagube mari după sine prin perderea în mare parte a recoltei şi prin necoacerea coardelor de rod pentru anul viitor.

Sibiiu, 10 Iunie 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pantaleon Lucuţa
prezident.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Poşta redacţiei.

Dlui. I. P. în F. Nu putem publica întimpinarea trimisă. Publicaţi-o în foaia în care aţi fost atacat.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor garanţie de curăţenie.
[143] 5—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară
Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de ape minerale ungare Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:
Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .
Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător al apei naturale minerale şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 21—31
Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Nr. 255/909. [174] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Fizeş** cu filia **Barbura**, în protopresbiteratul Devei, devenită vacantă prin renunţarea parohului Longin Poenariu, în înţelesul ordinului consistorial dela 15 Maiu a. c. Nrul 5942 Bis., să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Dobra, şi să vor prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Dobra, la 24 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tr. Deva:

Iosif Morariu
adm. ppresb.

Nr. 466/909. [173] 2—2

Publicare de licitaţiune.

Zidirea bisericei din **Feldioara secuiască** se va da în întreprindere **Duminecă în 7/20 Iunie a. c. la 10 oare a. m.** la faţa locului pe cale de licitaţie minuendă.

Preţul strigării e statorit în suma de **25,062 cor. 32 fil.** şi reflectanţii au se depună înainte de licitaţie ca vadiu **2500 cor.** în numărar sau hârtii de valoare.

Planul şi preliminariul de spese se pot vedea la acest oficiu.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a da întreprinderea la celce va oferi mai bine garantii, fără privire la suma oferită.

Turda, 5 Iunie st. n. 1909.

Oficiul protopresbiteral ort.

Iovian Murăşan
protop.

Nr. 297/1909 F. G. [170] 3—3

Concurs.

Spre scopul conferirei de stipendii din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“ pe anul şcolar 1909/10** pentru şcoalele medii, facultăţi, universităţi şi şcoalele de cadeţi militari la armata comună şi honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Concurenţii să documenteze cu documente originale sau autenticate de notarul public:

a) că sunt sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericii ortodoxe oriental române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaţilor provăzut ca clausula parohului computent, că şi de prezent aparţin la biserica greco orientală română:

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subştearnă studenţii dela şcoalele medii atestatul despre anul şcolar 1908/9 iar cei dela facultăţi şi universităţi indicele despre toate cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie nici a părinţilor nu ajunge să acopere toate trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date positive despre această avere şi trebuie să fie subsris şi de preotul locului, iar daca n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sa producă şi atestatul oficios despre ocupaţiunea sa şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare cuncurent are să arate în petiţiunea sa specialitatea, la care, şi locul unde voeşte a continua studiile, precum şi aceea, dacă are şi alt stipendiu.

4. Cei ce voiesc să studieze în străinătate, au să arăte necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândire de stipendii spre absolvarea şcoalelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condiţiunilor stabilite în acest concurs (p. I. a—c, 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor estrada comandei şcoalelor militare dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva şcoală de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanţa fundaţiunei lui Gozsdu (Budapest. VII. Holló utcza 8 sz.) *până la 23 Iuliu*, (*5 August*) *a. c.*

7. Totodată se provoacă toţi ştipendiştii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutoare pentru depunerea riguroaselor şi câştigarea gradului de doctor, ca până la *2/15 Iulie a. c.* să arete rezultatul studiilor din anul şcolar 1908/9 căci altcum li-se va sista stipendiul respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petiţiunile, cari nu sunt intruate cu documentele sus amintite, sau sosite după terminul precis, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul expedării regulate fiecare concurent să indice în petiţiune locul şi poşta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluţiunea representanţei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunii lui Gozsdu, ţinută în Iunie 1909.

Comitetul.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Dr. Rosy balsam
Dr. Rosas Balsam

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.

„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 11—20

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 23 Iunie.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

23 Iunie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ....
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 15—16

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală Phönix de Buziaş

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 8—12

Baia de cură

Elöpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Elöpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, intreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Elöpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca beutură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Elöpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.

(162) 3—6

Cu prospecte serveste direcţiunea gratuit.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit şi sleit, pe care-l dor membrele, care trăeşte fără curaj şi energie, să folosească ocazia, de a face cunoştinţă cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-şi recâştige puterile sale trupeşti şi spirituale şi sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă desluşiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ţi să ne cercetaţi personal, adresaţi-Vă nouă în scris cu provocare la ac astă gazetă şi noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broşura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgâelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel şi pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai uşor şi mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privinţa mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcţionează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(172) 2—4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 13—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(150) 48—52

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 59 Sibiiu, Marţi 2/15 Iunie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cine poartă vina?

Sibiiu, 14 Iunie n.

L-a supărat pe domnul *Kossuth*, şeful independiştilor, că imediat după audienţa pe care a avut-o la Viena, ziarul „*Fremdenblatt*“, despre care se ştie, că e organul ministrului comun de esterne, şi e singura gazetă cetită de Maiestatea Sa, Monarhul nostru, a scris cu înfruntare, că credincioşii domnului *Kossuth*, cu şeful lor împreună, nu sunt oameni de cuvânt, pentrucă nu s'au ţinut de pactul legat cu Coroana, *nu au făcut noua lege electorală*, cu votul universal, egal şi secret, deci nu sunt elemente de încredere.

Şi l-a supărat lucrul pentru faptul, că toată lumea ştie, că numai cerneala cu care s'au pus pe hârtie părerile acestea despre domnii kossuthişti e a redacţiei ziarului numit, părerile şi judecata însaşi vine însă de altundeva, — dela loc mai înalt.

Intre patru ochi se poate că a auzit această sentinţă, mai de mult, atât domnul *Kossuth*, cât şi domnul *Andrássy*, pentrucă am văzut, cum imediat după isbucnirea crisei, ba chiar şi cu câteva zile mai nainte, s'a plâns şi unul şi altul în faţa credincioşilor, — secundaţi până chiar şi de prim-ministrul Wekerle, — că a fost greşală mare, că dieta nu a căutat să voteze legea electorală, cu care coaliţia a rămas acum datoare, atât ţării, cât mai ales Coroanei, faţă de care a luat angajamente că o va face. Căci dăm cu socoteală, că nu propria mustrare de conştienţă i-a făcut pe numiţii sfetnici ai Coroanei să-şi aducă aminte, că au mai rămas datori cu ceva, ţării şi Coroanei, ci imputările ce li se vor fi făcut pe tema aceasta dela locul preaînalt.

Stând deci sub greutatea acusei îndreptăţite ce li se ridică, şi din partea Coroanei şi din partea ţării, domnii din coaliţie caută acum să stabilească responsabilităţile şi să constate, că *cine* poartă vina, că legea despre reformele electorale nu s'a făcut, aşa cum s'a obligat coaliţia să o facă?

Şi cei din partidul kossuthist pun vina pe contele Andrássy, ministrul de interne, care dinadins, zic ei, că ar fi făcut trăgănarea, numai pentruca să-i aducă în corn de capră cu banca autonomă, iar aderenţii lui Andrássy pun vina pe kossuthişti, cari au scos la suprafaţă chestia băncii, făcând imposibilă funcţionarea dietei şi votarea legii din întrebare. Noi însă, — şi cu noi aşa credem, că ţara întreagă, întreaga opiniune publică, — punem vina pe toţi, pentrucă toţi sunt deopotrivă vinovaţi, că legea despre votul universal, egal şi secret la alegeri, încă n'a fost adusă din partea dietei, contrar promisiunei categorice, făcută ţării şi Coroanei.

E vinovat guvernul, pentrucă în loc să se ţină cu stricteţă de programul de muncă stabilit între şefii coaliţiei şi Coroană, a vârât printre puncte şi astfel de proiecte de lege, de cari nu era nici o trebuinţă urgentă, şi cari numai supărare şi amărăciune au provocat în ţară, ca de es. legea contelui *Apponyi* despre propunerea limbei maghiare în şcoalele elementare poporale, legea congruei, nouele legi de dare, şi altele, tot lucruri, cari nu erau trecute în programul de muncă al coaliţiei, obligată să voteze necesităţile de stat numai, budgetul şi recruţii, şi să facă noua lege electorală, apoi să plece.

E vinovată însă şi dieta, pentrucă nu a silit guvernul să se ţină de programul de muncă, ci i-a permis atâtea devieri nemotivate dela program. E vinovată mai ales pentru aceea dieta, pentrucă decâteori s'a sculat câte un deputat naţionalist ca să atragă atenţiunea dietei şi a guvernului, că ar trebui să se facă legea nouă electorală în terminul pus din partea Coroanei, a fost totdeuna huiduit şi desconsiderat, în loc de a-i veni întreaga dietă întru ajutor.

Sunt vinovaţi deci şi unii şi alţii, şi vinovaţia lor creşte numai prin aceea, că acum unii caută să o pună în sarcina celoralalţi, în loc să se pună toţi pe lucru şi să facă legea, căci pot încă să o facă. N'au decât să *voiască* să o facă, şi în două săptămâni am putea se avem lege nouă electorală. Fireşte, nu după receptul contelui Andrássy, ci o lege dreaptă, omenească şi europenească. Dar cu tânguiri şi cu acusări reciproce nu se va face. E tocmai aşa, ca şi când se aprinde casa, şi oamenii se iau la ceartă, pe tema, că oare cine a aprins-o, în loc să se apuce cu nădejde de lucru şi să stângă focul. Lăsaţi deci, domnilor din coaliţie, ca ţara însaşi să caute, cine e vinovat, că încă nu are lege nouă electorală, iar dvoastră, dacă vreţi să scăpaţi de osânda ei, *faceţi legea* cât mai curând!

Un cas grav. Cetim în ziarele din Bucureşti, că consiliul facultăţii de medicină de acolo, întrunit Joi la orele 6 d. a., a hotărât, ca doctorii români să nu ia parte la „Congresul internaţional de medicină dela Budapesta“, care va avea loc în August. Consiliul a redactat un memoriu, care va fi tradus în franţuzeşte şi împărţit tuturor membrilor congresului şi în care se spune, că dată fiind purtarea autorităţilor ungureşti faţă de doamna Vlad, nici un medic român nu va lua parte la acest congres.

Hotărârea kossuthiştilor. Comitetul executiv al partidului kossuthist a ţinut şedinţă şi Vineri, în care s'au acceptat părerile lui Kossuth. Sa decis, ca resolvarea crizei se nu fie forţată, ci lucrurile se rămână aşa cum sunt până la toamnă. Dieta să nu fie convocată, cum cereau unii, dar să fie convocată marea adunare a partidului, pentru a lua hotărâre finală şi a adresa alegătorilor un manifest. Prim-ministrul Wekerle va merge în cursul săptămânii acesteia de nou la Viena.

Declaraţiile lui Scotus Viator.

Domnul *Ioan Slavici*, directorul ziarului „*Minerva*“ din Bucureşti, a avut o intrevedere cu *Scotus Viator*, publicistul englez, care se află de prezent în Bucureşti, despre care întrevedere publică într'un număr mai recent al „*Minervei*“ următoarele:

„Bine cunoscutul şi nouă tuturora cu deosebire simpaticul publicist englez „*Scotus Viator*“, dl Seton Watson, se află de câteva zile în ţara noastră, unde a venit cu gândul de a se dumiri din propria sa intuiţie asupra adevăratei stări de lucruri.

Am ţinut să-i cerem o întrevedere şi să-i mulţumim pentru serviciile aduse cauzei române prin publicaţiunile sale.

„Mă bucur, — ni-a răspuns dsa, — dacă în adevăr am servit şi cauza Românilor, dar o mulţumire specială pentru aceasta nu mi se cuvine, căci gândul meu a fost şi e să-mi servesc patria. Eu am venit în Ungaria îndemnat de simpatiile mele către poporul maghiar şi în deosebi către partidul lui Kossuth, care s'a bucurat, ba se mai bucură şi azi, de multă consideraţiune în cercurile politice din Englitera. M'am încredinţat însă în cele din urmă, că oamenii de stat ai maghiarilor nu sunt de bună credinţă, stăruie într'o politică nu numai greşită, ci totdeodată şi primejdioasă chiar pentru Ungaria, şi că compatrioţii mei sunt rău informaţi, despre cele ce se petrec în regatul ungar, am ţinut dar se le dau acestora informaţiuni exacte şi expuse cu bună credinţă. Sunt în mare eroare cei ce mă socotesc duşman al maghiarilor; simpatiile către asupriţi nu sunt duşmănie faţă cu asupritorii, şi cel ce spune adevărul le este tuturora prieten“.

Am întrebat pe dl Waston, ce anume i se pare greşit şi primejdios în politica urmată de oamenii de stat ai maghiarilor.

„După ce am ajuns să cunosc adevărata stare a lucrurilor — mi-a răspuns dsa — am rămas cuprins de simţământul, că ideea unui stat naţional maghiar independent, chiar dacă ar fi realizabilă, ceeace nu cred, nu se poate concorda cu interesele generale europene. Urmărind scopul acesta maghiarii, şi altfel isolaţi, se pun în conflict cu toată lumea şi slăbesc monarhia austro ungară. Silinţele de a desfiinţa pe slavii din regatul ungar sunt nu numai zadarnice, ci totdeodată şi primejdioase, căci îi împing pe toţi slavii spre solidarizare şi spre luptă îndârjită, ceace numai Rusiei poate să-i convie.

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

de *Gh. Tulbure.*

(Urmare.)

Numai prinzând în felul acesta icoana sufletească a tânărului Şaguna, ne va păreà firesc, — ceeace observă şi dl Slavici[1] — cum, adecă, Şaguna ca profesor de teologie la sârbi, sprijinià în ascuns pe studenţii români ai seminarului din Vârşeţ; cum Şaguna, mai apoi secretariul consistoriului din Carloviţ, în ceasurile slobode se ocupà cu studiul canoanelor şi culegeà în biblioteca patriarhală date istorice privitoare la trecutul bisericii româneşti; şi în sfârşit cum Şaguna, mâna dreaptă a patriarhului Stratimirovici, adunà cu sârguinţă şi pe ascuns material ştiinţific, pentruca la un timp dat, să-l întrebuinţeze tocmai împotriva Sârbilor în lupta pentru despărţirea ierarhică şi redobândirea drepturilor istorice şi canonice ale bisericii române ortodoxe.

Iar ca o dovadă despre baza reală a chipului, în care înfăţişăm pe Şaguna, la începutul activităţii sale publice, avem înseşi cuvintele sale de mai târziu, cari lasă să întrezărim visul tinereţelor sale. In prefaţa unui manual al său de drept canonic, Şaguna zice anume, că: „fiind norocos a deveni protosincel la mitropolia din Carloviţ, pe lângă datorinţele, ce le aveam ca profesor de teologie având şi ceasuri libere le întrebuinţam cu cetirea cărţilor istorice şi canoniceşti. Aceasta puteam să o fac cu înlesnire, căci eram şi bibliotecar al bibliotecii metropolitane. În cărţile canoniceşti aflam multe care mă sileam a le şi descrie (copia), căci nu aveam nădejde, că voi puteà şi eu oarecând foliantele acele să mi le cumpăr; apoi şi aceea am gândit, că cine ştie unde mă va apucà soartea dela Carloviţ, puteà-voi aveà şi acolo foliantele acele“.

În sfârşit aceeaşi ţintă de viaţă, aceeaşi confesiune de credinţă se desface şi din memorabila cuvântare festivă, rostită în catedrala din Carloviţ din prilejul hirotonirii sale de episcop al Românilor neuniţi din Ardeal, în care Şaguna îşi mătuiriseşte, acum lămurit şi fără sfială, idealul tinereţelor şi al străduinţelor sale: zicând: — „Tu, Doamne, ştii, că cătră scopul meu a alerga doresc, pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deştept...“[1]

*

Între astfel de împrejurări creşte Şaguna, în acest mediu social şi cultural se formează din tinărul macedonean Anastasie, marele păstor şi harnicul scriitor bisericesc de mai târziu.

Din sânul familiei Şaguna pleacă cu o puternică credinţă religioasă şi dragoste de biserică. În familia şi'n cercul de prietini al unchiului său Grabovski primeşte cele dintâi cunoştinţe de carte românească, cele dintâi elemente de cultură naţională. Tot aici se pare, că încolţesc şi îndemnurile şi aptitudiniile sale literare, care mai apoi se plămădesc între rafturile bibliotecii patriarhale din Carloviţ, unde îl aflăm de tinăr studiind şi culegându-şi material preţios, pentru operele istorice şi canonice, ce avea să le alcătuiască mai târziu.

II.

Consideraţiuni generale asupra literaturii bisericeşti în Ardeal. Şaguna ca scriitor. Clasificarea activităţii sale literare.

Când a urcat scaunul episcopesc al eparhiei Românilor ortodocşi din Ardeal, Şaguna aveà deci îndemnul şi pregătirea intelectuală necesară pentru a deveni nu numai un păstor treaz, un organizator înţelept şi un energic cârmuitor al bisericii sale, ci totodată şi un arhiereu luminat prin erudiţiune şi un bun scriitor bisericesc.

Iar pregătirea aceasta în domeniul ştiinţii teologice Şaguna şi-a ştiut-o validită şi 'ntrebuinţă spre folosul bisericii în tot timpul activităţii sale arhipăstoreşti. Pe lângă toată munca sa titanică pe terenul bisericesc, politic şi administrativ, acest arhiereu are energia şi vremea necesară să desfăşure şi o activitate literară neîntrecută în rodnicie poate de nici un alt ierarh românesc.

Iar faptul acesta credem, că este a se atribuì în primul rând *trebuinţii arzătoare*, care se simţià de manuale bisericeşti, didactice şi cărţi rituale în sânul bisericii sale,

---

[1] V. *Andreiu* baron de *Şaguna*, de I. Slavici. Sibiiu 1880. p. 17 şi urm.

[1] Capitolul acesta a format obiectul unei Conferinţe ţinute în sala „Asociaţiunii“ din Sibiiu la 30 Ianuarie 1909. V. „Luceafărul“ VIII. Nr. 5 şi 6.

Cu atât mai greşită mi se pare politica maghiarilor faţă cu Românii, care au multe interese comune cu dânşii. Mi-a fost destul să fac o călătorie prin Ardeal, pentruca să mă încredinţez despre marea importanţă politică a Românilor în viaţa regatului ungar şi să mă interesez şi de slovacii din nordul Ungariei, aliaţii mai slabi şi mai ameninţaţi ai Românilor".

Intrebat asupra scopurilor urmărite prin călătoria ce face prin România, dsa ni-a spus, că rostul Românilor din regatul ungar numai în legătură cu fraţii lor din România poate să fie înţeles.

A dorit încă de mult să fie în România, dar a ţinut s'o facă aceasta numai după ce-şi va fi publicat cea din urmă carte, ca să nu se poată zice, că a fost influenţat de aici.

„Eu sunt scoţian, — a urmat, — şi noi avem în Scoţia multe legi vechi foarte rele, pe care le interpretăm aşa, ca în aplicare să dea rezultate bune.

Am fost dar surprins, când am văzut, că în Ungaria sunt foarte multe legi bune, care sunt răstălmăcite aşa, ca în aplicare să dee rezultate rele.

Se poate că această rea credinţă nu e ceva special maghiar, ci un semn al barbariei orientale şi al lipsei de cultură politică. Ţin să ştiu, dacă e şi aici aceeaşi lipsă de bună credinţă ca în Ungaria Se zice mereu, că întreaga mişcare a românilor din regatul ungar e pusă la cale şi condusă ne aici, că băncile româneşti din Ardeal lucrează cu capitaluri din România spre a ruina poporul în vederea creării unei clase conducătoare româneşti şi că există aici un puternic curent iredentist, ceeace ar fi fără îndoială o primejdie chiar şi pentru România".

Am încredinţat pe dl Watson, că toate aceste sunt născociri răspândite cu rea credinţă spre a justifica prigonirile puse la cale contra Românilor.

„Mă voiu convinge prin mine însumi, — despre adevăr, — a răspuns dsa".

Ni-a spus apoi, că va face o călătorie prin nordul Moldovei, prin Bucovina, pe la Galaţi, pe valea Bistriţei, la Sinaia, la Curtea de Argeş, şi apoi se va întoarce iar la Bucureşti şi ne va face împărtăşire despre impresiunile ce va fi primit.

I-am mulţumit pentru lămuririle ce a binevoit e ne da şi a rămas să vadă şi să judece ca om cu inima curată, care a venit din propriul îndemn şi condus numai de dorinţa de a putea să lămurească pe concetăţenii săi".

I. Slavici.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

(Fine).

Sinodul parohial în biserica sârbească îl formează membrii majoreni aleşi de credincioşii parohiei. Membru al sinodului poate fi ori care credincios trecut peste 30 ani. Numărul membrilor din un atare sinod parohial variază între 30 şi 120, aşa dupăcum parohia are până la 2 mii sau 6 mii suflete. Se aleg pe câte 6 ani aşa, că tot la doi ani $1/3$ parte iasă din sinod, dar cei eşiţi se pot realege. Membrii comitetului parohial sunt aleşi de sinod numai din sinul său asemenea pe şese ani, dar aşa, că tot la trei ani iasă jumătate, cei traşi prin soarte făcându-se altă alegere în locurile vacante. Numărul membrilor din comitet e de 8—24, aşa dupăcum e parohia de mare. Sinodul parohial în locurile devenite vacante prin alegerea membrilor în comitet sau prin moarte, alege alţi membri. Comitetul parohial alege dintre membrii săi, sau din afară, membrii epitropiei pe durata unui an. Atât comitetul, cât şi sinodul îşi alege prezident din sinul său. Preoţii sunt membrii naturali ai comitetului şi ai sinodului. Cercul de competinţă al sinodului ca şi al comitetului şi epitropiei e acelaş ca la noi, cu escepţia alegerilor de preoţi, cari se efectuesc în modul următor. După devenirea în vacanţă a unei parohii consistorul respectiv publică concurs în foaia oficioasă. Toţi cei cu cualificaţia recerută pentru respectiva parohie îşi înaintează actele necesare la consistor, pe basa cărora se face candidarea. Un trimis al consistorului iesă la faţa locului în ziua anumită pentru efectuirea alegerii, care se face din partea membrilor sinodului parohial. (Să nu uităm, că sinodul parohial constă din un număr limitat şi că e ales de comunitatea bisericească). Dacă vreunul din concurenţi a întrunit $2/3$ părţi a voturilor date, se înaintează spre întărire, la cas contrar să înaintează doi sau trei, cari au obţinut mai multe voturi, pentruca consistorul să numească respective să întărească pe unul din ei. Nu pot lăsa să nu amintesc împrejurarea, că preoţii sârbeşti sunt datori să facă fără taxă slujbele următoare: botezul, bunele învoiri şi cununiile, mărturisirile şi împărtăşirea cu sf. cuminecătură, înmormântările, precum şi estradarea estraselor din matriculă. In schimb însă primesc anumite rebonificări în bani dela 400 florini până la una miie, aşa dupăcum e parohia de clasă (I.—VI.), mai inferioară sau mai superioară.

In fruntea fiecărui protopresbiterat stă protopresbiterul, care totodată e parohul comunei centrale. Alegerea lui după premersele ca la alegerea de preot, se efectueşte prin sinodul comunei centrale, preoţii cercului şi câte un trimis al sinoadelor parohiale din protopresbiterat aşa însă, ca cei din cerc să fie mai puţini cu $1/3$ parte decât membrii sinodului comunei centrale. Formalităţile şi condiţiile alegerii sunt tocmai ca cele înşirate la alegerea preoţilor.

Metropolia, respective patriarhia Sârbilor, e împărţită în 7 eparhii. Fiecare eparhie, întocmai ca la noi, îşi are sinodul său. Membrii sinoadelor sunt parte naturali, parte aleşi. Naturali sunt afară de episcopul eparhiei toţi protopresbiterii, precum şi referentul şcolar. Profesorii gimnaziali, precum şi cei de teologie şi pedagogie din respectiva parohie au drept de a-şi alege câte un deputat la sinodul eparhial. Tot asemenea au drept învăţătorii şcoalelor elementare din fiecare tract protopresbiteral a-şi trimite din sinul lor câte un deputat sinodal. Ceialalţi membri sunt parte din mireni, parte din cler, însă aşa că membrii din cler formează numai jumătate din numărul membrilor mireni. Alegerea se face în centrul fiecărui protopresbiterat, şi anume după 4 mii suflete se aleg doi deputaţi mireni şi unul din cler. Drept de vot la astfel de alegeri au trimişii comunelor, cari tot după 500 suflete îşi trimit câte un alegător. Membrii din cler se aleg separat de către preoţii tractului. Sunt însă şi comune bisericeşti la număr 11 cari singure îşi aleg deputaţii sinodali având dreptul tot după 2 mii suflete la alegerea unui deputat. E natural deci, că nefiind eparhiile împărţite în cercuri electorale ca la noi, numărul total al deputaţilor în eparhii e mai mare sau mai mic, aşa dupăcum e şi eparhia. Astfel în sinodul arhiepiscopiei sunt 82 membri, în eparhia de Bacica 73, în cea de Buda 30, în cea de Timişoara 90, în cea de Verşeţ 79, în cea de Pekraţ 62, în cea de Carlstadt 135. Fecare eparhie îşi are consistorul său, a cărui prezident e episcopul, iar membrii sunt protopresbiterii şi cei aleşi de sinodul eparhial, atât din cler, cât şi din mireni.

Forul suprem în biserica ortodoxă sârbească e ca şi la noi congresul naţional bisericesc, cu 75 membrii, dintre cari 25 din cler iar 50 din mireni. Numărul acesta se împărţeşte în cele 7 eparhii, dar nu în măsură egală ci după mărimea eparhiei. Astfel arhiepiscopia de Carloveţ are 5 membri din cler 7 din mireni, eparhia de Buda are 2 membri din cler 2 mireni, eparhia Timişoara are 4 din cler 8 mireni, eparhia Vârseţ are 3 din cler 8 mireni, eparhia de Bacica 3 membri din cler 7 din mireni, eparhia de Pekraţ 3 din cler 5 mireni, eparhia de Carlstadt 5 din cler 12 mireni şi cele două din urmă în comun încă 1 mirean.

Eparhiile pentru alegerea deputaţilor congresuali sunt împărţite în cercuri electorale, excepţiune făcând 8 oraşe, cari singure aleg câte un membru mirean. Aşa dar în total sunt 42 cercuri electorale, în cari se aleg câte un membru mirean. Membrii din cler se aleg asemenea în acestea cercuri, aşa după cum e cercul mai mare sau mai mic şi ori alege singur un membru, ori cu alt cerc, eventual cu alte cercuri împreună. Drept de vot la alegerea membrilor congresuali au: toţi preoţii din metropolie şi toţi aceia, cari au drept de vot la alegerea sinodului parohial. Alegerile sunt parte directe parte indirecte. Drept de vot direct au membrii acelor comunităţi bisericeşti (8 la număr) cari singure trimit câte un deputat congresual. Drept de vot indirect au membrii acelor comune bisericeşti, cari cu altele împreună formează un cerc electoral şi astfel îşi aleg reprezentantul lor. Atari comune aleg tot după 200 suflete un alegător. Aceştia se întrunesc în o zi anumită în centrul cercului electoral cu alegătorii din cler şi împreună aleg un deputat congresual mirean. Alegerea, la cererea alor 20 membri e secretă. Alegerea deputaţilor din cler, dacă cercul alege singur un deputat, în aceiaş şedinţă, de aceiaşi alegătorii şi sub aceleaşi formalităţi şi condiţiuni să efectuieşte. Dacă însă cercul nu singur, ci cu altul sau cu alte cercuri alege deputat congresual din cler, atunci asemenea aleg în aceiaşi şedinţă toţi alegătorii deputaţi din cler, ear voturile se împreună cu ale celorlalte cercuri şi astfel se constată cine a avut majoritatea voturilor. Toţi aceştia se aleg pe câte un period de trei ani.

Membrii naturali ai congresului sunt toţi episcopii, şi patriarhul ca preşedinte. Congresul se întruneşte tot la trei ani odată. Majestatea Sa are dreptul de-a amâna şedinţele congresului, precum şi a-l dizolva, în care caz se efectuesc alte alegeri. Congresul alege pe patriarh, pe referenţii şcolari, membrii consistoriului metropolitan şi o delegaţiune congresuală, constătătoare din 9 membri. Această delegaţiune pregăteşte toată chestiile de desbătut la congres. E aşa zicând comitetul congresului naţional bisericesc al bisericei sârbeşti.

M'am restrins la descrierea în general a notelor mai caracteristice din constituţia bisericei sârbeşti. De sigur organele respective, despre cari am vorbit, administrează fonduri bisericeşti, se îngrijesc de susţinerea şcoalelor şi salarizarea învăţătorilor, cu un cuvânt, se bucură de toate drepturile, cari compet unei biserici autonome a unei religiuni recepte.

Cu ocasiunea proximă mă voi sili să-ţi dau deslușiri asupra unei alte biserici autonome, puternice din patrie, asupra bisericei reformate.

Ioan Stanciu
paroh.

Apărarea „poporanismului".

(Urmare).

Vasile Alecsandri este entusiasmat de partea frumoasă, omeneşte frumoasă a poeziilor noastre populare, simte un fel de mândrie patriotică de a le arăta în această frumuseţă oarecum generală a lor, nu numai Francezilor, ci şi Germanilor şi Englezilor.

Căci suntem în epoca dintre 1855 şi 1866, epoca renaşterii politice a României, care, după congresul dela Paris, este în mod aşa extraordinar caracterizată prin solicitarea poporului român de a şi exprima dorinţele sub auspiciile marilor puteri de cultură europeană.

Alecsandri, a cărui excepţională valoare în literatura noastră stă în repercutarea tuturor curentelor de simţiri ale contimporanilor săi, vine şi în ajutorul acestei mişcări şi caută să ne câştige simpatiile occidentale, scoţând la iveală mai ales acea parte — dealminteri reală — a manifestărilor sufletului nostru poporan, care se poate numi lirică şi contemplativă, adecă duioşia simţirilor şi cumpătarea exprimării.

Inţeleg, că dta pui accentul pe elementul energic al baladelor, fiindcă el se potriveşte mai bine cu criterul d-tale etnic. Insă acest criteriu nu trebue luat exclusiv; în orice caz el nu era şi nu putea fi exclusiv la Alecsandri. D-ta recunoşti, că „Alecsandri, a auzit şi a înţeles că în murmurul poporului e o muzică usivă şi sentimentală a doinelor ce se cuvine să fie notată, că este o muzică eroică a baladelor ce se cuvine şi mai mult să fie scrisă".

Dar eu întreb: de ce „şi mai mult"?.

Pentru Alecsandri, ca şi pentru unii din noi, se cuvenea tot aşa de mult să fie păstrată sentimentalitatea doinelor, căci deşi, — după luminoasa d-tale cercetare — partea eroică şi cumințenia politică sunt mai ales semnele moştenirii etnice, aceasta nu exclude partea sentimentală nici la Romani, şi cu atât mai puţin la descedenţii lor, după o evoluţiune culturală de atâtea veacuri.

In deosebi elementul eroic în poezia popoarelor din orient, devenite de atunci aşa de „interesate, era cunoscut de mai nainte, pentru Albanezi prin imitările — fie şi meşteşugite — din Guzla lui Prosper Mérimée, pentru sârbi prin minunata culegere de poezii populare publicată de Karagici între 1823 şi 1833 şi prin alte lucrări. Aici e multă voinicie, tot atâta cruzime, uneori şi brutalitate. Cine însă îşi dă seamă de firea poetică a lui Alecsandri, înţelege îndată, că pe el a trebuit să-l atragă din poezia noastră populară mai ales elementul ei liric şi contemplativ, şi tocmai cu această particularitate, pe care d-ta o deprecii ezi cu expresia „dulcegărie" Alecsandri ne-a făcut mai bine primiţi

---

iar de altă parte străduinţii luminate a lui Şaguna de a contribuì în tot chipul la înălţarea stării culturale a clerului său.

O reprivire scurtă asupra literaturii noastre bisericeşti, înainte de venirea lui Şaguna în Ardeal, va arătà şi mai lămurit, că într'adevăr trebuinţa neaperată de cărţi, a fost îndemnul de căpetenie al activităţii sale literare.

Se ştie, că cele dintâi începuturi de literatură bisericească română în Ardeal s'au pornit sub influinţa propagandei luterane şi calvineşti din veacul al XVI şi al XVII-lea.

Deoparte principiul reformaţiunii de a traduce cărţile sfinte, în primul loc biblia, pe limba şi 'nţelesul poporului de rând, de altă parte nizuinţa bisericilor reformate de a se întărì prin atragerea elementelor bisericii ortodoxe, au ca urmare traducerea cărţilor sfinte pe limba românescă şi începerea unei mişcări literare priincioase pentru desvoltarea bisericii Românilor din Ardeal.

Cu îndemnul şi cheltuiala clericilor luterani şi calvini se traduc de preoţi ai Românilor cărţile rituale pe limba românească, se scriu catechisme, cuprinzătoare a normelor de credinţă, în cari se strecoară ici-colea învăţături calvineşti, cu scopuri proselitistice. Aceste tendinţe n'au ajuns însă nicăiri la vre-un rezultat statornic şi stricăcios pentru biserica Românilor dreptcredincioşi. Ele au avut numai efectul binefăcător, neprevăzut de urzitorii lor, întrucât au contribuit, în mod indirect, la scoaterea slavonismului, şi la întemeierea unei avântate şi rodnice mişcări literare în biserica românească.

Astfel, în jumătatea a doua a veacului al XVI-lea luminatul şi sârguinciosul diacon Coresi din Braşov, traduce şi tipăreşte Evangelia, Faptele Apostolilor, Psaltirea şi Cazania în tipografia Saşilor. După Coresi muncesc alţi doi preoţi dela biserica din Scheiu, popa Mihai şi popa Jene. Cam în acelaş timp, într'un alt oraş al Saşilor, în Sebeşul-săsesc, deasemenea provăzut cu tipografie, se tipăreau cărţi religioase româneşti, traduse de preoţi. Astfel preotul Stefan Herţe din Caransebeş, la îndemnul superintendentului calvin Mihail Tordaşi, traduce şi tipăreşte o parte din Vechiul Testament, în Orăştie.

Inceputul acestei mişcări literare se urmează în veacul următor, al XVII-lea, mai cu samă în Bălgrad, reşedinţa de peatunci a principilor Ardealului şi a vlădicilor români.

Indată la începutul sutei a XVII-a îşi alcătuieşte codicele său, tratând cele mai variate subiecte religioase, cunoscutul popa Grigorie din Măhaci.

Ceva mai târziu, la stăruinţele principilor calvini, unii dintre episcopii Ardealului, ca Ilie Ioreste (1641—1643) şi Simion Stefan (1643—1651), dau un avânt şi mai mare tipăririi de cărţi bisericeşti pe limba românească, scoţând la 1648 întreg Noul Testament, tradus de călugărul Silvestru, şi alte cărţi religioase, între cari trebue să pomenim şi Catechizmele, alcătuite din îndemnuri protestante cu tendinţa ascunsă de a introduce în credinţa bisericii noastre elemente calvineşti. La aceste catechizme se restrângeà întreaga noastră literatură dogmatică pe vremea aceea. Domeniul moralei teologice îl reprezentà scrierea „Cărare pe Scurt" a popii Ioan din Vinţ şi „Floarea Darurilor", o colecţiune de propovedanii.

In jumătatea a II-a a veacului al XVII-lea tipăriturile apar numai în mod sporadic. Astfel supt mitropolitul Sava II Brancovici (1656—1680), în cursul păstoririi căruia se izgoneşte cu totul limba slavonă din cultul bisericii noastre, şi supt mitropolitul Varlaam (1687—1690), care tipăreşte şi Molitvelnicul românesc, tradus de popa Ion din Vinţ.

Literatura aceasta a cărţilor sfinte, care în ţările Româneşti luase un avânt mult mai larg şi mai cuceritor, decât în Ardeal, în cursul sutei a XVII-a şi chiar la 'nceputul sutei a XVIII-a a slujit de hrană mântuitoare şi credincioşilor ortodocşi de dincoace, în biserica cărora, după actul unirii unei părţi a Românilor cu biserica papistaşă, activitatea literară începuse a tânjì.

Inceputul literaturii noastre, îl alcătuiesc aşadar cărţile rituale traduse din limba grecă şi slavonă începând cu veacul al XVI-lea. Aceste cărţi sunt cele mai vechi monumente de limbă şi de literatură românească şi sunt în acelaş timp, *temelia limbii literare româneşti şi singurul izvor de cultură al clerului nostru, veacuri dearândul.*

Relevăm aceste momente caracteristice, deoparte pentrucă rezumă întreagă valoarea acestor opere literare, de altă parte pentruca să putem arătà, cum deabià Şaguna continuă, în mod mai intensiv, firul întrerupt al acestei vechi tradiţii literare-bisericeşti, după un interval de două veacuri. Nici nu se puteà altfel.

(Va urma).

printre occidentalii de cultură literară din acea epocă.

Firește, că o asemenea înrudire sufletească între lirismul poetului și poeziile populare culese de el, nu l-ar fi îndreptățit nici odată să introducă în textul baladelor schimbări cari le-ar falsifica. Toate poeziile în adevăr populare, prin urmare foarte răspândite, se întâlnesc însă în gura poporului în cele mai felurite variante.

Cine nu se ocupă cu autenticitatea folkloristă, cu indicarea exactă a persoanei, a pronunțării, a locului și a timpului, ci se ocupă numai de poezia populară în frumsețea și oare cum generalitatea ei, va culege, va combine, uneori va complecta din multele variante forma definitivă, care după a lui simțire îi va părea mai conformă cu geniul poetic al poporului. In această alegere și consolidare de formă Alecsandri, cu deplină bună credință, s'a lăsat condus de partea sentimentală a poeziilor noastre, precum d ta cu aceeași bună credință, te lași mai curând condus de partea eroică. Dar nici la unul, nici la altul nu poate fi vorba de falsificare.

Pentru d-ta „Miorița“ este cvintesența poeziei populare române; dar pentru contimporanii dintre 1857 și 1866 erau poate poeziile curat lirice mai sugestive.

Imi aduc aminte, că pe mine și pe câțiva din compatricții mei ne încântase la 1857 în Viena (eram atunci de 17 ani) mai cu seamă poezia tradusă de Kotzebue:

Sus în vârf de brăduleț
S'a oprit un șoimuleț,
El se uită drept în soare
Tot mișcând din aripioare.

(Nici mie nu-mi plac diminutivele, introduse numai pentru înlesnirea rimei)

Jos la trunchiul bradului
Creștea floarea fragului,
Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
— Floricică dela munte,
Eu sunt șoim șoimuț de frunte.
Eși din umbră, din tulpină,
Să-ți văd fața la lumină,
C'au venit până la mine
Miros dulce dela tine,
Cât am pus în gândul meu
Pe-o aripă să te ieu
Și să mi te port prin soare
Pân' te'i face roditoare
Și de mine iubitoare“.
— „Șoimuleț duios la graiu,
Fiecare cu al său traiu.
Tu ai aripi sburătoare
Ca să te înalți la soare,
Eu la umbră, la răcoare
Am menire 'nfloritoare,
Tu te legeni sus pe vânt,
Eu mă leagăn pe pământ.
Du-te'n cale-ți, mergi cu bine
Făr'a te gândi la mine.
Că e lumea 'ncăpătoare
Pentru-o pasăre ș'o floare!“

Și când — acum 41 de ani — în primul volum al Convorbirilor literare am atras luarea aminte a cititorilor asupra covârșitoarei însemnătăți a poeziilor populare, publicate atunci de Alecsandri, am reprodus anume această poezie, împreună cu altele de felul ei, și astăzi pot constata că partea lirică a vieții poporului a fost cea mai roditoare în desvoltarea ulterioară a literaturii noastre culte, în deosebi pentru Eminescu și, prin mijlocirea lui: pentru urmașii săi.

Căci dacă e să judecăm după dreptate întreaga valoare a publicării poeziilor populare așa cum a fost făcută de Alecsandri, nu ne putem mărgini la efectul ei asupra străinătății, ci trebue să punem în greutate, efectul lor asupra propriei noastre societăți. Alecsandri, care în lunga sa viață literară, a căutat totdeauna să trezească interesul estetic al publicului român, nu putea să tindă a interesa lumea străină, fără a voi să intereseze în acelaș timp propria noastră societate cultă. Lucrul nu era ușor, mai ales în Moldova, unde limba franceză era limba exclusiv întrebuințată în saloanele și în familiile așa numitei societăți și unde cele mai multe dame nici nu știau să vorbească, necum să scrie corect românește.

Atunci Alecsandri, cu adâncul său instinct de poet național, găsește în poezia populară cea mai bogată comoară de frumseți literare, fie direct, fie indirect prin inspirarea scriitorilor de talent mai accesibili gustului ei.

In legătură cu cele zise aici, o observare a d-tale dela începutul discursului cere oare care lămurire. Dacă se poate admite ceeace zici acolo, că „Românul ca popor nu e nici mai mult nici mai puțin poet decât alt popor“, propoziția următoare cu „materialul folkloristic“, care „poate fi considerat ca produs estetic, dar atunci încetează de a fi anonim“ îmi pare mai puțin admisibilă.

(Va urma).

Din România.

Consistorul superior al bisericii. M. S. Regele Carol a iscălit decretul pentru promulgarea regulamentului votat de curând de Sf. Sinod, relativ la alegerea membrilor consistoriului superior al bisericii.

In conformitate cu acest regulament consistoriul superior al bisericei va fi compus: 1. Din membrii Sf. Sinod. 2. Dintr'un preot profesor la facultatea de teologie ales de consiliul profesoral al acestei facultăți. 3. Dintr'un preot profesor al unui seminar al statului ales de consiliul profesorilor tuturor seminariilor statului. 4. Din doi superiori ai mănăstirilor aleși de colegiul superiorilor mănăstirilor țărei. 5. Din 17 preoți sau diaconi, aleși de clerul inferior al țărei.

Colegiile pentru alegerea sus zișilor membri ai consistorului vor trebui să fie convocate cel puțin 20 de zile, sau cel mult 40 de zile înainte de data fixată pentru alegeri. Listele membrilor acestor colegii vor fi alcătuite de administrația Casei Bisericilor și publicate în fiecare an între 1 și 31 Ianuarie în „Monitorul Oficial“ și în „Revista Bisericei Ortodoxe“.

Toate colegiile vor fi convocate în aceeași zi. Alegerile nu vor avea loc în zilele de Duminecă și de sărbătoare. Numele candidaților vor fi depuse în scris la ministerul cultelor și instrucției publice. Votul este secret. Când un membru al consistorului este ales de mai multe colegii, el va trebui să opteze pentru unul și să anunțe opțiunea sa la întrunirea cea mai apropiată a consistorului, sau cel mult 10 zile după această întrunire.

NOUTĂȚI.

Mandatar metropolitan. Inaltpreasfințitul Domn Arhiepiscop și Metropolit al nostru *Ioan Mețianu* a încredințat cu conducerea actului de alegere de episcop pentru dieceza Caransebeșului pe Preacuvioșia Sa Arhimandritul *Filaret Musta,* vicar episcopesc, în calitate de mandatar metropolitan. Alegerea se va face în ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

*

Moștenitoriul de tron, Arhiducele *Francisc Ferdinand,* va merge la Sinaia, pentru a face visită curții regale române, pe la începutul lui Iulie. Se fac mari pregătiri pentru o primire strălucită.

*

I. P. S. Sa Atanasie, Metropolitul-Primat al României, a fost ales membru onorar al *„Academiei Române“*.

*

Protopresbiteri noi. Consistoriul plenar arhidiecezan, în ședința de astăzi, Luni, a numit protopresbiter pentru tractul *Devei* pe domnul *Dr. Ioan Dobre,* catichet în Sibiiu și pentru tractul *Geoagiului* pe dl *Ioan Popoviciu,* paroh în Ghelmar.

*

Rector al universității din Budapesta a fost ales, pentru anul școlar ce urmează, profesorul dela facultatea de drepturi *Șághy,* deputat în cameră.

*

Deputați sinodali. Pentru sinodul din *Caransebeș* a fost ales în locul decedatului Al. Mocsonyi, dl Dr. St. Petrovici cu maioritate de voturi. In cercurile preoțești Bozovici, Jebel și Teregova au fost aleși: protopopul din Oravița Al. Popovici, preotul M. Alexiu din Sacoșul-turcesc și preotul Pavel Șandru din Teregova.

*

Premii. I. P. S. S. Metropolitul-Primat, visitând în zilele acestea internatul facultății de teologie, a declarat că va da anual 20 premii, de câte 50 lei unul, studenților cari vor presenta cele mai bune lucrări din domeniul istoriei bisericești.

*

Premiul mare Nasturel, de 12.000 de lei „Academia Română“ nu l-a dat în anul acesta nimenui, după ce nici o carte din cele presentate la premiu nu a fost aflată vrednică de a i se acorda.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Clericii an. III. din anul școl. 1908/9 ai seminarului „Andreian“ din Sibiiu au contribuit în favorul gimnaziului din Brad cu suma de 614 cor. 72 fil., faptă pentru care s'au făcut vrednici de lauda tuturor oamenilor de bine.

*

Dela Academie. Academia a mai ales membri corespondenți în secția istorică pe dnii general *Hârjeu* și *C. Giurescu,* iar în secția științifică pe dnii *Tzițeica* și *Em. Teodorescu.*

*

„Academia Română“ și-a închis sesiunea generală ordinară Vineri.

*

Acuzat. Autorul cărții „Iobăgia“, o colecție de documente istorice și extrase din legile vechi ale Ungariei, e pus sub acuză din partea tribunalului din Oradea-mare. Autorul e dl Ion Russu Șirianul unul din redactorii „Tribunei“.

*

Necrolog. Prin următorul anunț: Adânc întristați aducem la cunoștință, în numele nostru și al număroaselor rudenii, că mult iubitul nostru fiu și frate *Ionel,* student în chemie la școala politehnică superioare din Charlottenburg Berlin, a încetat din viață, în etate de 22 de ani, Mercuri, în 2 Iunie n. a. și a fost înmormântat, Sâmbătă, în 5 Iunie n. în cimiteriul gr. or. rusesc din Berlin. Brașov, în 9 Iunie n. 1909. Fie-i țărâna ușoară: *George și Maria Dima,* ca părinți. *Mărioara, Lia, George, Gabrielă,* frați. Trimitem sincere condolențe întristatei familii.

*

Catedra de istorie la Cernăuț. Privitor la crearea unei catedre de istorie română la universitatea cernăuțeană se scrie, că ministrul austriac a spus, că creerea unei astfel de catedre ar produce dorințe asămănătoare la celelalte naționalități, (ei, și? Red.). Ministrul însă are să se ocupe cu această chestiune, și cu ocazia lărgirii studiilor istorice la universitatea din Cernăuț va avea grijă, ca istoria română să fie luată în considerare în mod particular. Vom vedea.

*

In onoarea lui Seton Watson, a scriitorului bine cunoscut, Românii transilvăneni stabiliți în București au dat un prânz. Dl Watson pleacă din capitală în diferitele regiuni ale României și ale Transilvaniei. La Iași va visita monumentele istorice și împrejurimile. De acolo va trece la Botoșani, Fălticeni și Dorna Vatra, de unde va face o excursiune cu plută pe Bistrița până la Piatra Neamț, însoțit de mai mulți notabili.

*

Regele Belgiei Leopold, care își vânduse galeria de tablouri, acum și-a pus în vânzare colecția de anticități egiptene. Cu prilejul unei călătorii în Egipt la 1863, încă mai nainte de a urca tronul, a primit lucrurile acestea în dar dela Chediv. Sunt obiecte cum nici Louvrul din Paris, nici British Muzeum din Londra nu are mai frumoase. Muzeele cele mai mari se vor întrece care de care să le dobândească.

*

Muzeu unic. In anul acesta se va deschide în Paris un muzeu unic în felul său, și adecă: *un muzeu de lucruri false.* Emil Guiet, dela care a pornit ideea, a observat în călătoriile sale, că negustorii din Persia și Egipt vindeau vizitatorilor diferite obiecte sub cuvânt, că sunt anticități; în realitate însă erau lucruri fabricate în zilele noastre pentru a înșela pe străini. Emil Guiet a făcut o bogată colecție de astfel de „anticități“, plătite uneori foarte scump chiar și de persoane savante, cari le țineau în adevăr obiecte de artă veche. Colecția va fi aranjată într'un muzeu de falșuri.

*

Concert — demonstrație! Corespondentul din Timișoara al ziarului „S. D. T.“ scrie, că în Cenadul unguresc, un sat din Banat, locuit mai ales de români, era să se țină un concert în frunte cu doamnele Veturia Nestor și Aurelia Micloși. Programa concertului era compusă numai din piese românești. In momentul d'a se începe producțiunea, au intrat în sală trei jandarmi cu primarul comunal și au oprit ținerea concertului român, sub cuvânt că astfel de producțiune, pur românească, este — demonstrație în contra statului. Publicul a protestat. Atunci jandarmii — așa se zice — au deșertat sala cu forța, iar pe cele două doamne le-ar fi arestat. Aranjatorilor, afară d'aceasta, li se va face proces pentru „resvrătire împotriva autorităților“... Și astfel cinstea patriei va fi de nou mântuită de către cei ce neadormiți veghează la căpătâiul ei.

*

La fondul „Congresului meseriașilor români“, întemeiat de Reuniunea sodalilor români din Sibiiu au mai dăruit: Șerban Cioran, învățător (Rășinari), 20 bani; Nicolae Dragomir, învățăcel măsar (Șura-mică) 60 bani; Ioan Bercan, paroh (Cohalm), în amintirea prietinului său Valeriu Arsenie, fost învățător în Gura-râului, 1 cor.; George Coman, sodal măsar (Veștem), 20 bani și Victor Tordășian president, 10 bani.

*

Despre reuniunea de cântări a Sașilor din Brașov, „Männergesangverein“, care și-a sărbat deunăzi jubileul de 50 ani dela înființare, publică o corespondență „Sfătuitorul“, din care dăm câteva părți. Cu ocasia aceasta — scrie corespondentul — comitetul reuniunii a publicat o broșură cu istoricul ei; revista brașoveană „Karpathen“ a apărut în număr festiv, și însași Regina României și-a adus aminte de reuniune, urându-i prosperare și trimițându-i toate operele sale, — la predarea acestui dar întreaga sală s'a ridicat în picioare. Primarul Brașovului a salutat pe cei vre-o 500 de cântăreți veniți din Ardeal și din România, — unii din aceștia purtau cocarde cu tricolorul românesc. Au fost de față, afară de reuniunile ardelene, reuniuni din București, Ploești, Azuga... S'au cântat cântece de aproape toți componiștii mari, și multe d'ale componiștilor sași Lassel, Richter, amândoi dirigenți ai reuniunii jubilante, și de alții. E interesant să se știe, că reuniunea a cântat două cântece românești (de Humpel) și unul unguresc (de Erkel). Este deci o reuniune eminent națională; și des s'a amintit și cu ocazia aceasta, că sașii au datorie să cultive cântecele lor. Serbările acestea au dovedit încă odată energia de muncă și *solidaritate* a acestui popor, însușiri pe care ar fi bine să ni le însușim și noi. — Cât mai curând, cu atât mai bine.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriașilor sibieni au mai dăruit: Zaharie Tătar, notar (Deal) din prilejul căsătoriei sale cu domnișoara Emilia Bena (Pianul-inf.) 2 cor., Popovici Mondoc, înv. (Sebeșul-super.) 1 cor., George Coman, sodal măsar (Veștem) 30 bani, Emil Ramba, învățăcel croitor, 1 coroană, Victor și Eugenia Preda (Avrig) din prilejul căsătoriei fratelui resp. cumnatului lor Ieronim Preda (Linz) cu dșoara Zorița Andreica (Câmpeni) 10 cor.

Programa

examenelor publice dela școala civilă de fete a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, la finea anului școlar 1908/1909.

Luni în 21 Iunie: *a*) înainte de ameazi: dela 8—11 ore Religiunea cu elevele din toate clasele civile, dela 11—12 ore Limba franceză, clasa II; *b*) după ameazi: dela 3—5 ore Clasa I civilă, din studiile: Limba română, Geografie și Limba maghiară.

Marți în 22 Iunie: *a*) înainte de ameazi: dela 8—11 ore Clasa III civilă, din studiile: Aritmetică, Istoria universală și Limba maghiară; *b*) după ameazi: dela 3—6 ore Clasa II civilă, din studiile: Limba maghiară, Geometrie și Limba germană.

Mercuri în 23 Iunie: *a*) înainte de ameazi: dela 8-11 ore Clasa IV civilă, din studiile: Istoria patriei, Fizică și Limba română; *b*) după ameazi: dela 3—5 ore Muzica instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa I și II civilă.

Joi în 24 Iunie: *a*) după amiazi: dela 3—5 ore Muzica vocală și instrumentală (piano, violină) cu elevele din clasa III și IV civilă.

Marți în 29 Iunie: *a)* înainte de ameazi: dela 11—12 ore Incheierea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie și desemn sunt expuse în decursul examenelor într'una din salele institutului.

Direcțiunea.

Cărți și reviste.

„Minerva“, institut de arte grafice și editură în București a mai tipărit următoarele cărți de valoare: Ioan Ciocârlan, *Pe plaiu,* schițe dela țară, prețul 1 leu 50 bani. N. N. Beldiceanu *Taina,* prețul 1 leu 50 bani. St. O. Iosif *Tălmăciri,* colecție de poezii, prețul 1 leu 50 bani. Iar din biblioteca „Minervei“ au mai apărut următoarele broșurele: Nrul 32 *Spre Pol,* de Nansen, traducere de Nicolae Pandelea. Nrul 33. Datinele noastre la naștere, de Artur Gorovei. Nrul 34. Cei dintâi fulgi, de Maupassant, traducere de N. N. Beldiceanu. Nrul 35. Nuvele de Zah. Bârsanu. Prețul fiecărei broșuri e 30 de bani.

Nr. 314—1909. [175] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupşa** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ocolişul-mare,** salar 600 coroane, cuartir şi lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor.

La cas că învăţătorul va înfiinţa cor bisericesc cu adulţii se va împărtăşi de remuneraţie deosebită pentru cor, ce o va vota comitetul în proporţie cu prestaţiunile corului.

2. **Oreşti,** salar dela popor 300 cor., locuinţă în natură, 20 cor. relut de grădină şi 10 cor. pentru lemnele de foc. Restul se întregeşte dela stat.

3. **Poşaga-de-jos,** salar 600 coroane, cuartir în natură, $^1/_4$ jug. grădină ori 20 cor. banii şi 8 m. cub. lemne de foc.

4. **Valea Geogelului,** salar 600 cor., locuinţă şi grădină în natură.

Salarele şi cuincuenalele dela posturile din Oreşti, Poşaga-de-jos şi Valea-Geogelului până la sumele pretinse de art de lege XXVII. din 1907 se întregesc dela stat după definitivare şi resp. recunoaşterea celor aleşi şi din partea statului, iar salarul fund. de 1000 cor. din Ocolişul-mare se asigură din mijloacele bis. din 1 Iulie 1910 încolo, asemenea cuincuenalele după 5 ani dela ocuparea postului definitiv.

Competenţii ori la care din aceste posturi de învăţători sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta în cor cu elevii de şcoală şi a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

E de dorit a fi petenţii buni cântăreţi.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§. 61 din regulam. şcol.) şi alte acte recomandatoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenţii a se presenta înainte de alegere şi în comuna pentru care au suplicat. spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 26 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Ad 41/909 [171] 2—3

Publicaţiune.

Pentru adaptarea şcoalei confesionale gr. or. române din parohia **Laz,** proto presbiteratul Sebeşului cu două sale de învăţământ şi bibliotecă, se escrie licitaţiune publică minuendă dela suma preliminată de 4000 cor. pe ziua de Dumineca 14/27 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localul şcoalei.

Planul şi preliminarul de spese aprobate de Ven. Consistor arhidiecesan sub nrul 12560, 1906 Şcol., precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Licitanţii au se depună 5% ca vadiu din preţul strigării.

Laz, în 7/20 Maiu 1909.

Ioan Mihu m. p.
paroh.

Ioan Florian m. p.
notar cercual,
membru în com., par

Vidi:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 255/909. [174] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Fizeş** cu filia **Barbura,** în protopresbiteratul Devei, devenită vacantă prin renunţarea parohului Longin Poenariu, în înţelesul ordinului consistorial dela 15 Maiu a. c. Nrul 5942 Bis., să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Dobra, şi să vor prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Dobra, la 24 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tr. Deva:

Iosif Morariu
adm. ppresb.

Nr. 298 prot. [166] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II. **Slimnic,** protopresbiteratul Sibiiului, amăsurat dispoziţiei Veneratului Consistor arhidiecezan dto 25 Noemvrie 1908 Nr. 13,689 Bis. să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform normelor din vigoare, la subsemnatul oficiu în terminul deschis şi să vor prezenta în vr'o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a celebra.

Postul să va ocupa numai la 1 Octomvrie a. c.

Sibiiu, 10 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Pentru examene.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura:

Cărţi potrivite pentru premii.
Propise: 100 bucăţi 1 20.
Cerneală: 1 litră 1 40, $^1/_2$ litră 70.
Peniţe: 1 cutie 1·60, 1·04, 60 plus porto.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar edit. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 10—

Vă miraţi!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici, am fost însărcinat a vinde o cantitate mare de ghete, cu preţul tare redus sub costul de fabricare. — Vând deci ori-cui 2 părechi ghete de piele pentru domni şi 2 pentru dame cu şinor, brune ori negre, galoşate, cu talpă de piele durabilă, foarte elegante, cel mai nou fason, mărime după Nr. Toate patru părechile costă numai cor. 7. Trimitere prin ramburs.

EM. MAIERSDORF,
Podgórze Nr. 125.

Schimbul e permis, şi retournarea banilor.

(176) 1—1

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 9—52

Important pentru toţi proprietarii de pământ.

Cartea apărută de curând:

„Sfaturi şi îndrumări în afaceri de dare“.

CUPRINSUL:

1. Din istoria dărei.
2. Legile de dare până la 1909.
3. Legea noauă despre darea pământului în general.
4. Darea pământului la începutul erei constituţionale.
5. Cum s'a întâmplat prima clasificare a pământului.
6. Cât e darea pământului la proprietăţile mari, şi câtă e la cele mici?
7. Legea despre darea de pământ.
8. Explicarea legii.
9. Cine poate cere clasificarea din nou a pământului?
10. Cum se face clasificarea?
11. Cum să-şi caute ţăranul dreptul?
12. Clasificarea din nou nu costă pe oameni nici un ban.
13. Cum se reduce darea?
14. Asemănare întră legea veche şi cea nouă.
15. Cât pământ este în ţară?
16. Domnii mari cum scapă de dările comunale?
17. Sistemul nostru de dare pe cei mici îi apasă, pe cei mari îi îngraşă.
18. Legile despre manipularea dărilor.
19. Cum să poate cere înapoi darea plătită pe nedrept?
20. Unde se apelăm?
21. Când trebuie să plătim dările şi când putem căpăta amânare?
22. Când să iartă darea?
23. Cum să cere iertarea dării?
24. Câtă dare să iartă?
25. Ce să facem, dacă vine executorul?
26. Cum să face licitaţia legală? etc.

Din acest cuprins oricine să poate convinge, că aceasta carte e de mare importanţă pentru toţi. Rugăm pe preoţi, pe învăţători şi pe toţi binevoitorii poporului, să răspândească aceasta carte atât de preţioasă pentru ţăranul nostru. — Un exemplar costă 1 coroană. Dacă de odată se comandă 10 exemplare, atunci un exemplar costă 80 fileri. Plus pentru poştă 5 fileri pentru fiecare bucată. :: :: :: :: :: Banii să se trimită înainte, că prin rambursă costă mai mult poşta, la adresa: :: :: :: :: ::

Administraţiunea foii „POPORUL ROMÂN“
Budapesta, VII., István-ut 11.

[164] 3—3

Se poate procura şi dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane,

Nr. 60 Sibiiu, Joi 4/17 Iunie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sufletul mulţimei.

IX.

Nu se poate spune, că massele nu ar şti să tragă concluziuni şi să accepteze concluziuni. Ştiu, dar argumentele întrebuinţate de ele, ori menite se exercieze influenţă asupra lor, în privinţa logicei sunt de o natură atât de inferioară, încât numai prin analogie pot să fie numite concluziuni. Precum concluziunile mai înalte, aşa şi cele inferioare ale masselor se basează pe asociare. Dar ideile ascociate ale mulţimei nu au altă legătură, decât analogia şi succesiunea. Ideile mulţimei să înlănţuesc astfel, ca ale Eschimoşilor, cari ştiu din experienţă, că ghiaţa e corp transparent şi luată în gură se topeşte, deci conclud, că sticla, care asemenea e transparentă, încă trebue să se topească în gură. Ori ca ale sălbaticului, care'şi închipue, că dacă a mâncat inima unui duşman viteaz, are să-i moştenească vitejia. Sau ale muncitoriului, care din faptul, că-l exploatează stăpânul seu conclude, că *toţi* stăpânii şi întreprinzătorii sunt eploatatorii muncitorimei.

Semnele distinctive ale cugetării masselor sunt deci asocierile între lucruri cu totul inegale, şi cu raporturi superficiale, precum şi pripita generalizare a casurilor singuratice. De natura aceasta sunt concluziunile oferite masselor din partea acelora, cari ştiu trata cu ele. Dar aceştia sunt şi singurii, cari pot se aibă influenţă asupra lor. Lanţul logic al concluziunilor e cu totul neînţeles din partea mulţimei, şi tocmai de aceea se poate afirma, că concluziunile mulţimei sunt greşite şi nu sunt influenţate de legile logicei. De multeori trebue să ne minunăm cetind anumite vorbiri slabe, cum de au putut ele să facă asupra masselor, în faţa cărora au fost rostite, impresia colosală pe care au făcut'o? Uităm însă, că ele aşa au fost întocmite ca să răpească mulţimile, ia nu ca să fie cetite de filosofi. Oratorul care s'a pus în contact intim cu mulţimea ştie se-i presente acesteia icoanele, menite se o seducă. Dacă îi succede, scopul său este ajuns, şi douăzeci de volume de vorbiri nu fac atâta cât cele puţine fraze, întrate în creerii celui ales ca se fie convins şi învins.

E de prisos se mai spun, că incapacitatea de a trage concluziuni corecte răpeşte mulţimei chiar şi orice urmă a spiritului critic, astfel, că mulţimile nu sunt în stare să deosebească adevărul de greşală şi să judece cu adâncime vre-un lucru. Sentinţele acceptate de mulţime sunt sentinţe inspirate, nu sentinţe examinate cu minuţiositate. Şi în privinţa aceasta mulţi oameni nu se ridică cu mult deasupra masselor. Uşurătatea cu care vin generalisate anumite păreri, stă înainte de toate în legătură cu încapacitatea celor mai mulţi oameni de a-şi croi părerea lor specială, pe baza propriilor lor conclusiuni.

Puterea imaginară a masselor e mare, e de o eficacitate enormă şi uşor iritabilă, ca la toate fiinţele la cari cugetarea logică nu joacă nici un rol. Icoanele imaginare, provocate în ele de vre-o persoană, de vreun eveniment, de vre-o nefericire, sunt atât de vii, ca şi cum ar fi de o realitate netăgăduită. Se pot asemăna întru câtva massele cu visătoriul, căruia gândirea trează îi zugrăveşte în conştienţă icoane estrem de intensive, cari însă ar dispărea numai decât, dacă ar putea fi puse în lumina reflexiunei. Mulţimile, cari nu sunt apte nici pentru reflexiuni, nici pentru gândirea logică, nu cunosc neverosimilul. Şi totuşi lucrurile cele mai neverosimile sunt de regulă acelea, cari bat la ochi. De aceea mulţimile vin mişcate mai tare prin îmbrăcămintea miraculoasă şi legendară a evenimentelor. Dacă analisăm o civilisaţiune oarecare, vom afla, că în realitate partea miraculoasă şi mistică îi formează întregul razim. In istorie apoi totdeauna aparenţele au jucat rol mai mare decât realităţile. Aceea ce nu e real, are totdeauna preferinţă faţă de lucrul real!

Mulţimile pot să cugete numai în icoane şi sunt influinţate numai de icoane. Numai acestea le sparie şi le seduc, formând motivele acţiunilor lor. De aceea au şi representaţiunile teatrale, cari arată icoana în vedere clară, influenţă colosală asupra masselor. Pânea şi jocurile au format odinioară pentru plebea romană idealul fericirii, şi acest ideal a rămas aproape neschimbat în cursul vremii. Nimica nu poate să deştepte fantasia masselor de orice categorie în măsura în care o fac aceasta representaţiunile teatrale. Intreaga adunare primeşte deodată acelea-şi sentimente, şi dacă acestea nu vin prefăcute imediat în acţiuni, se întâmplă numai din motivul, că şi cel mai nepriceput dintre spectatori e în curat cu faptul, că el e jertfa unei ilusiuni, şi că el a râs, ori a plâns, văzând aventuri, cari există numai în fantazie. Dar de multeori sentimentele provocate de icoane sunt atât de puternice, încât la fel cu sugestiunile de rând, manifestă tendinţa de a fi prefăcute în acţiuni. E cunoscută povestea despre teatrul poporal, în care se jucau numai tragedii, şi artistul care juca rolul trădătoriului trebuia să fie totdeauna apărat după încheerea representaţiunei, ca publicul revoltat pentru crima imaginară a acestui trădător să nu-l atace. După părerea mea, acesta e unul din esemplele cele mai marcante cu privire la intelectualitatea masselor, şi în special cu privire la uşurătatea cu care li se poate face sugerarea. Nerealul le înfluinţează tot atât de tare, ca şi realul, şi mulţimile urmăresc vădita tendenţă de a nu face nici o deosebire între real şi nereal.

Pe fantasia poporului e intemeeată puterea cuceritoriului şi forţa statului. Asupra ei trebue să se îndrepte eficacitatea, dacă e ca massele să fie răpite. Toate evenimentele mai importante istorice: naşterea budhaismului, întemeerea creştinismului, reformaţiunea, revoluţiunea, islamul, şi în zilele noastre întrarea ameninţătoare pretutindenea a socialismului, sunt numai urmări apropiate ori îndepărtate ale influenţelor mari asupra fantasiei masselor. De aceea, cei mai mari bărbaţi de stat ai tuturor vremilor şi ţărilor, socotind între ei şi pe cei mai crânceni despoţi, în fantasia poporului au căutat basa puterii lor, şi niciodată nu au făcut încercarea să guverneze în contra acestei fantasii. Napoleon spunea în consiliul de stat: „Am câştigat lupta în Vendée prin aceea, că m'am făcut catolic. In Egipet am pus piciorul dându-mă de musulman, iar pe preoţii italieni i-am câştigat astfel, că m'am făcut ultramontan. Dacă aşi fi domnitoriul unui popor jidovesc, aşi ridica de nou biserica lui Solomon“. Dela Alesandru şi Cesar poatecă nime dintre oamenii mari nu a ştiut atât de bine să influinţeze asupra fantasiei masselor. Grija neîntreruptă a lui Napoleon era, să ţină fantasia în iritaţie. La aceasta se gândea: în mijlocul învingerilor sale, în vorbirile sale, în pertractările sale, în toate acţiunile sale, ba chiar şi pe patul de moarte.

Cum se poate esercia influenţă asupra fantasiei masselor? Vom vedea numai decât. Deocamdată să stabilim faptul, că lucrul nu se întâmplă niciodată prin încercarea de a influinţa asupra minţii şi a raţiunei, adecă prin legea logicei. Nu prin o retorică înţeleaptă a putut Antonius să răscoale poporul în contra ucigaşilor lui Cesar, ci prin aceea, că a cetit poporului testamentul lui Cesar şi i-a arătat cadavrul lui Cesar!

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

După unaţie, în biserica ortodoxă, acum şi mai umilită şi mai lipsită de cler superior, de o activitate pe terenul literar nu puteà fi vorba. O producţiune pe terenul literar erà în stare să arate numai biserica românească, unită cu Roma, care aveà acum în sânul ei mai mulţi clerici învăţaţi, ca Petru Maior, Samuil Klein şi alţii, cari scriu cărţi de istorie bisericească, cuvântări şi propovedanii, ba acesta din urmă tipăreşte la 1794 şi Biblia dela Blaj, într'o frumoasă limbă românească. Şi altcum, veacul al XVIII-lea nici n'a oferit teren priincios pentru dezvoltarea literaturii bisericeşti, câtă vreme puţinii cărturari români de pe atunci, clerici şi mireni, erau preocupaţi de înaltele probleme limbistice şi istorice, dela resolvirea cărora atârna soartea neamului întreg. Astfel încât — după ce nici supt cei doi vlădici sârbi, Gedeon Nichitici 1783—1788 şi Gerasim Adamovici (1789—1796), cari au cârmuit biserica Românilor ortodoxi şi nici supt lunga păstorire şovăitoare a lui Vasile Moga (1810—1845), nu erau nici persoane şi nici mijloace, cari să promoveze literatura bisericească, — ni se impune concluziunea firească, că, la venirea sa în Ardeal, Şaguna a aflat literatura bisericească, aproape tot în starea ei primitivă, din veacurile al XVI şi XVII-lea.

Iată motivul pentru care am găsit de cuviinţă să aruncăm această reprivire asupra fazelor de căpetenie, prin cari a trecut mişcarea literară bisericească, înainte de a ajunge la luceafărul între gregarii acestei mişcări, la Şaguna. Era de lipsă să arătăm, că temelia literaturii noastre religioase o formează cărţile rituale, pentruca să putem spune, că şi Şaguna, ajuns episcop în Sibiiu, tot numai *cărţi rituale* a găsit în biserica sa, şi din acestea preaputine având o înfăţişare mulţumitoare. Deci atât lipsa unora, cât şi neajunsurile altora din cărţile rituale îi impuneau lui Şaguna prima îndatorire pe terenul literar: *de a tipărì şi retipări cărţi rituale* continuând în felul acesta opera tradiţională a vechilor vlădici ardeleni.

Dar Şaguna nu se puteà restrânge numai la acoperirea, prin cărţile de slujbă, a trebuinţelor curat bisericeşti.

Cel care ardeà de dorul de a contribuì pe toate cărările, la mersul înainte al neamului său, nu se puteà mulţămì numai cu munca pentru desrobirea şi înălţarea bisericii sale, ci trebuià să îmbrăţişeze toate ramurile de manifestare culturală-naţională a poporului, pe care-l păstoreà.

Supt raportul acesta grija lui Şaguna se îndreaptă asupra celui mai valoros factor al vieţii culturale: asupra *şcoalei.* Cu deosebire şcoala poporală, care a găsit-o în starea cea mai slabă şi mai înapoiată, era firesc să-l preocupe pe Şaguna, mai mult, decât toate celelalte probleme culturale.

Şi într'adevăr, învăţământul dela sate, creşterea şi cultivarea poporului prin şcoală a fost, dela începutul păstoririi sale, un punct cardinal în programul său de activitate, a fost una din problemele, pentru cari poate mai mult a ostenit şi a jertfit.

Din aceste străduinţe ale lui Şaguna se desface a doua îndatorire a sa pe terenul literar: aceea *de a sprijinì tipărirea de cărţi şcolare*, cari lipseau aproape cu desăvârşire.

Şaguna a şi simţit lipsa aceasta, îndată ce a întemeiat câteva şcoale şi aşezăminte culturale, dar mai cu seamă dupăce a văzut înfiinţat, în condiţiuni mai mulţămitoare, cel mai de frunte aşezământ pentru cultura clerului şi a dăscălimii sale: *Seminariul* teologic-pedagogic din Sibiiu.

— „Am cunoscut — zice dânsul — numai decât *necesitatea cea mare şi arzătoare pentru unele cărţi bisericeşti şi şcolare*, care nu iertà, fără paguba imediată a binelui comun, amânarea retipăririi unora, a compunerii şi a edării altora, dintre care cele bisericeşti toate le-am retipărit, iar dintre cele şcolare şi ştiinţifice, unele le-am compus eu, altele le-am încredinţat unor bărbaţi de ştiinţă spre compunere ori spre traducere şi aşa le-am tipărit pe toate în tipografia, care am fondat-o eu şi o-am dăruit bisericii noastre din Ardeal“.[1]

Mărturisirea aceasta a lui Şaguna sprijineşte, în chipul cel mai elocvent, afirmaţia noastră, că îndemnul principal al activităţii sale literare a fost: trebuinţa.

Literatura didactică lipsià cu desăvârşire. Inainte de Şaguna abià aveam câte-o şcoală poporală în satele mai de frunte sau în oraşele cu poporaţie românească mai veche

---

[1] Cf. Prefaţa Comp. de Drept. canonic, Sibiiu, 1868, p. XII.

Tot ce poate pune în mişcare fantasia masselor se arată acestora în forma unei icoane clare şi covârşitoare, desbrăcată de orice înţeles lateral, şi cel mult dacă e asociată de unele fapte miraculoase şi misterioase. De es. o învingere mare, o minune mare, o crimă mare, o nădejde mare. O sută de crime mai mărunte, ori o sută de nefericiri mai mici, nu vor esercia asupra fantasiei masselor nici cea mai mică eficacitate, pe când o singură crimă mare, o singură mare nefericire, chiar dacă nu ar fi atât de ucigătoare, ca cele o sută de nefericiri mai mici, sgudue adânc fantasia masselor. Epidemia influenţei, în urma căreia au murit înainte cu câţiva ani vre-o cinci mii de oameni în Paris în câteva săptămâni, nu a avut nici un efect asupra fantasiei poporului, din motivul, că nu s'a arătat această adevărată hecatombă în icoană vizibilă, ci numai în rapoarte zilnice statistice.

O nefericire însă, care ar fi secerat, nu cinci mii, ci numai cinci sute de vieţi omeneşti, dar într'o singură zi, pe un loc public, în faţa mulţimei, ca de es. prăbuşirea unui pod, — ar fi avut, din contră, cea mai groaznică influenţă asupra imaginei mulţimei. Nefericirea unui călător de pe mare, despre care cu greşală să afirmase, că s'a nefericit pe mare, a ţinut în încordare estrem de mare fantasia mulţimei, opt zile dearândul. Dar statistica ne arată, că în acelaşi an s'au scufundat o mie de corăbii mari cu mii de oameni. Şi cu perderile acestea succesive, cari au cerut atâtea jertfe de vieţi omeneşti şi de marfă scumpă, nu şi-a bătut capul mulţimea atâta, cât cu singuraticul călător!

Nu faptele sunt deci motorul, care pune în mişcare fantasia poporului, ci felul cum vin faptele acestea împărţite şi presentate poporului. Putem să spunem aşa, că prin acoperirea lor ele au să primească o icoană captivantă, care umple şi mişcă sufletul. Şi celce cunoaşte măestria de a irita imaginea mulţimei, cunoaşte şi măestria de a guverna, de a stăpâni imaginea mulţimei!

Chestiuni pastorale.

„Duhul nu-l stângeţi“...

Nu e întâia-oară, că biserica trăeşte în vremuri, când între credincioşi prevalează cei ignoranţi, surzi, orbi, stupizi şi împotrivitori viziunii cereşti. Asemenea stări au fost când s'au ivit profeţii israiliteni şi însuşi Isus Cristos. Şi graniţa decadenţii morale o a marcat păşirea acestor luceferi, în nopţi întunecoase şi fără candela de veghere.

In biserica noastră era tradiţiilor patriarhale e pe isprăvit. Uitaţi-vă la bisericile din ce în ce mai rar cercetate în Dumineci şi sărbători şi la vestejirea sentimentului de evlavie, care însoţea pe vremuri slujbele bisericeşti!

Poporul de azi e chemat a-şi păstra credinţa, a-şi deschide mintea, a şi lărgi inima.

Intâiu a şi păstra credinţa. A păstra simţul realităţii sufleteşti. Să nu ne despărţim de încrederea în Dumnezeul cel viu, pe care l-au cunoscut părinţii nostri. Să ne mutăm sălaşul în realitatea vieţii religioase şi în presenţa ajutorului divin; a fi religioşi în harul duhului şi în sfinţenia cugetării într'o vreme când oamenii aşa de mult uită a fi religioşi.

Primejdia cea mare a vremii e, că creştinii nu pot vedea pe celce este nevăzut şi nu trăesc în presenţa Tatălui, care este în ascuns. Primejdie e, că ei pot fi mulţămiţi a păstra părerile credinţei, pe aceasta o întunecă şi rămân fără sensul neperitor despre realitatea lui Dzeu, căreia singur i se cuvine numele cel nobil al credinţei.

Cum să păşească preotul între astfel de oameni? Aici găsesc o mare neorientare.

Să te sui pe amvon. ori să vânturi în gazetă problema metafisică a treimei nu e satisfăcător, când oamenii dubitează esistenţa personală a lui Dumnezeu, ori canoane, când ei nu admit altă lege decât a majorităţii.

Isus a zis: „Eu am venit, ca să aveţi viaţă vecinică, ca să te cunoască pe tine — unul adevărat Dzeu şi pe Isus Cristos — pe care l-ai trimis.“ Deci nu argumentaţii şi lista atribuţiilor, ci a le da viaţa care aduce sufletului cunoaşterea de Dumnezeu.

Un om poate fi un teolog savant, care să ştie ori să creadă că ştie totul despre Dzeu, natura, atributele, conducerea lui — şi să nu aibă esperienţa personală a împreunării cu el. Şi în schimb sunt mii de creştini, cari au această esperienţă în viaţa lor, şi întrebându-l: Ce ştii că e Dzeu? — nu poate să-ţi dea răspuns.

Câţi oameni nu cunosc legile sborului şi nu sunt în stare a sbura, măcar ca si o mică albină dintr'o floare în alta.

Aceeaşi imposibilitate ca şi a esplica unui orb pădurile şi munţii, lacurile, plantele şi florile din natură.

Problema vieţii religioase... a susţinea duhul în viaţă, a nu-l stânge, e a susţinea roadele duhului: iubirea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, mila, credinţa, cumpătarea.

Şi a întoarce pe oameni la credinţă e a-i înălţa în astfel de viaţă, care produce în suflet esistenţa iubirei, bucuriei, păcii etc.

A interpreta această viaţă e problema preotului de căpetenie. Aici e temeiul îndreptăţirii la viaţă a preoţilor. Oamenii nu pot merge singuri la Dzeu. In orice om e o putere de apreciare a musicii, dar puţini oameni pot da espresia musicei, care doarme în intern. De aceea a trebuit să fie un geniu, care să interpreteze musica. Atunci răspunde musica în fiecare om. Mulţi nu pot desemna şi zugrăvi propriile lor simţăminte artistice, dar când le interpretează artistul, recunoaştem frumseţa.

Unii oameni n'au esperienţe religioase. Sunt ca Iov... să dorească cum el a dorit: „O de l-aş cunoaşte!“... Unii au esperienţe vagi, nedefinite, întunecate, preotul să le trezească, să le formuleze şi prin cuvintele lui să le dea espresie înaintea Tatălui ceresc.

Preot. *Tr. Scorobeţ.*

Apărarea „poporanismului“.

(Urmare).

Nu e vorba aici de materialul folklorist, ci de însăşi poezia populară ca poezie, şi ea nu numai poate, ci trebue considerată ca un produs estetic de cea mai mare însemnătate, fără a înceta să-şi păstreze anonimatul ei firesc.

Am citit adineauri poezia cu şoimul şi fraga. Este vre-o îndoială despre frumseţa şi prin urmare despre valoarea ei estetică? Şi ce are a face aici chestia anonimatului? Poezia este şi rămâne anonimă, dar aceasta nu o împedecă de a fi din cele mai frumoase, de a exprima nu numai o simplă simţire lirică, ci cum zice Alecsandri într'o notă (pag. 32) „o filozofie adâncă“.

Asemenea când citim în Hora (pag. 369), care începe cu nişte cuvinte de rând ca dela sat:

Bade trandafir frumos,
Vrut-ai să te-arăţi duios,
Dar te-ai arătat ghimpos
Şi din minte nu m'ai scos,
— „Vai leliţă din cel sat,
Ce-ai cerut şi nu ţi-am dat?

Şi apoi continuă:

Cerut-ai faguri de miere,
Eu ţi-am dat buzele mele;
Cerut-ai o viorea,
Ţi-am adus inima mea“.
— „Dacă vrei dragoste-aprinsă,
Adă-mi gură neatinsă
Şi o inimă fecioară
Ca apa dela isvoară“.

Ce importă, că înălţimea etică aşa de frumos esprimată în versurile din urmă, nu se poate atribui unui anume poet, ci este tocmai în anonimatul ei o dovadă a idealismului, până la care se poate ridica inspiraţia curat populară?

D-ta pari a atribui acestui gen de poezie mai puţină însemnătate estetică; dar te rog să-ţi aduci aminte de constatările istoriei literare din ţări cu o cultură mult mai veche, d. e. din Anglia şi din Germania; cum la Englezi dela publicarea poeziilor populare de Percy (1765) şi la Germani dela cea analoagă a lui Brentano şi Arnim (Des Knaben Wunderhorn 1806—1808) datează o renaştere a poeziei lirice în literatura lor cultă.

Şi în contra culegătorilor Brentano şi Arnim s'a adus imputarea, că au întocmit poeziile populare, dar mai târziu meritul lor s'a recunoscut pe deplin, „fiindcă — după cum se esprimă o carte de şcoală — cu un tact admirabil au ştiut să scoată chintesenţa poeziei, cu care să producă cea mai adâncă impresie“. Pe urma unor asemenea publicări s'au ivit poeţii lirici cei mai răspândiţi ai literaturii germane din secolul trecut, Heine, Lenau, Uhland (el însuşi culegător de poezii populare), ca şi mai înainte Bürger, ostensibil inspiraţi de formele şi limba acelor manifestări anonime ale neamului lor şi prin ei s'a desăvârşit opera începută de clasicii anteriori, adecă s'a statornicit în societatea cultă a Germaniei predomnirea limbii şi literaturii naţionale, cu înlăturarea celei franceze, aşa de puternic ocrotită mai înainte de însuşi Frederic cel Mare.

Tot aşa s'a întâmplat şi la noi, unde evoluţiunea nu este încă desăvârşită. Alecsandri a adunat poeziile populare pentru a da elementului naţional celui mai sigur putinţa unei desvoltări temeinice în literatură şi le a întocmit aşa (d-ta zici: cu atâta dulcegărie sentimentală, eu zic cu atâta potrivire la receptivitatea contimporanilor), încât să poată pătrunde în societatea înaltă. Este caracteristic că cea dintâi, care simte şi recunoaşte acest merit al lui Alecsandri, e însăşi Elena Doamna, care zice în răspunsul ei la dedicaţia poetului: „Fără a ridica ceva din caracterul naiv al expresiei poporale, aţi mlădiet cu o rară fericire forma acestor încercări întâietoare“.

Cu această „mlădiere“ a pătruns poezia populară în sufletele noastre. Eminescu s'a inspirat de-a dreptul dela ea, Coşbuc şi Goga se desvoltă pe urma lui, iar în miile de şcolari şi studenţi ai generaţiunei de astăzi lucrează mai departe formele acestor poeţi astfel înviораţi, şi încetul cu încetul rădăcina populară împlântată de Alecsandri creşte şi rodeşte în toate direcţiile.

Această mişcare se face dela sine prin puterea covârşitoare a plăsmuirilor frumoase. Orice silă, orice violenţă nu poate fi decât dăunătoare. Să se producă numai opere de adevărată valoare, nu de valoarea îndoioasă exagerată prin şovinism, şi societatea înaltă va fi câştigată prin atracţia firească a frumseţei.

II.

Am stăruit poate prea mult asupra explicărei unei controverse, însă tot ce priveşte poezia populară merită cea mai mare luare aminte, iar opera lui Vasile Alecsandri va găsi pururea în Academia Română un cuvânt de apărare, de laudă şi de recunoştinţă.

Viu acum, iubite coleg, la partea a doua a interesantului d-tale studiu şi am şi aici mulţămirea să constat la început o comunitate de vederi în privinţa criticei teoretice a „poporanismului“.

Ce e drept, nu te pot urma în espunerea doctrinei economico-istorice a lui Loria şi a „miragiului“ întrodus de el. Vârsta la care am ajuns m'a făcut mult mai reservat faţă de nişte teorii sociale cu aparenţe ştiinţifice, cari păcătuesc de regulă prin generalisări pripite. La concepţia lui Loria se poate răspunde, tot aşa de pe deasupra cu spirituala observare a lui d'Avenel: „Dans sa marche lente, la civilisation a recherché le beau bien avant l'utile. Elle a excellé à faire des statues ou des temples avant de faire des lampes ou des parapluies; elle a su écrire avant de savoir se chauffer et a découvert le pinceau avant la fourchette“. Ceeace s'ar putea resuma pe româneşte cu o vorbă mai simplă: omul s'a gândit să-şi facă biserici înainte de a-şi face hambare.

Cu atât mai puţin te voi urma în propunerea de leacuri pentru tămăduirea

---

şi mai bogată. Insaşi starea culturală a poporului nostru erà apoi mult prea primitivă, decât să fi putut creà câţiva autori de cărţi şcolare, dupăce pregătirea învăţătorilor însaşi se reduceà la practicarea cetitului şi a scrisului.

Adevăraţii cărturari români se îndeletniceau cu chestiuni de ştiinţă mai înaltă, şi afară de George Şincai şi George Lazar, abià mai cunoaştem vre-unul, care să se fi coborât la alcătuirea de manuale pentru tineretul şcolar. Dar Şincai îşi pierde, în scurtă vreme, slujba de director general al şcoalelor româneşti şi cu aceasta încetează şi activitatea sa pe terenul didactic. Dascălul George Lazar e silit să treacă în Ţara Românească şi să-şi închine acolo sufletul său cel luminat, pentru a sădì dragostea de cartea românească.

Şi astfel, Şaguna, când ia supt ocrotire bisericească şcoala poporală confesională, nu găseşte nici cărţile necesare, nici cărturari, cari să 'nvârtească condeiul. I-a trebuit mai întâi timp, până să-şi creeze o samă de oameni învăţaţi, cu deosebire profesori la seminariul din Sibiiu, cărora să le încredinţeze pe urmă sarcina de a scrie sau a traduce în grabă manuale pe seama şcoalelor.

Pe terenul literaturii bisericeşti însă nu aveà aproape nimic şi pe nimeni. Bisericile erau, cum însuşi ne spune, lipsite de cele mai trebuincioase cărţi rituale, iar de opere ştiinţifice superioare nici nu puteà fi vorbă. Ogorul acesta erà înţelenit şi nu erà cine să-l brăzdeze decât singur Şaguna, care se 'ndeletnicise cu studii teologice şi care, în virtutea poziţiunii sale arhiereşti, se simţià îndatorat să lucreze şi în direcţiune ştiinţifică.

— „Nu am obiceiu, — zice însuşi cu un prilej 1) — a umblà pela baluri şi teatre, ci *şed acasă lângă cărţile mele*, pentrucă simţesc ponderozitatea chemării mele arhipăstoreşti“.

Iată o mărturisire, care ne este cu atât mai preţioasă, cu cât ne înfăţişează pe Şaguna în lumina cea frumoasă şi strălucitoare a *arhiereului cărturar*.

Da, mitropolitul Şaguna, spre deosebire de mulţi clerici înalţi, şedeà acasă şi când ocupaţiile îi dădeau răgaz sau când împrejurările nu erau priincioase pentru lucrări şi călătorii cu scopuri politice, se retrăgeà în liniştea bibliotecii sale bogate şi acolo, în înţeleapta tovărăşie a cărţilor, cetià, studià şi scrià cu osârdie. Scrià aceeace nu erà scris, aceeace trebuià mai în grabă şi scrià aşà cum puteà, mai rău sau mai bine. Iar când nu erà în stare să isprăvească singur, îndemnà şi sprijinià la scris pe cei din apropierea sa. Descoperindu-le lipsurile, îi îndrumà cum să scrie, revedeà şi îndreptà însuşi lucrările lor şi le trimiteà la tipar să vază lumina şi s'ajungă, cât mai grabnic, în mânile celor, pentru cari se alcătuiseră. Supt raportul acesta găsim o notă de înrudire între Şaguna şi Eliade-Rădulescu, părintele literaturii româneşti. Şi unul şi altul scriu cu zor, scriu fără încetare, îndemnând, în acelaş timp, şi pe alţii să scrie mereu.

E un timp acesta de muncă spornică şi entuziastă, care ne cucereşte şi ne înalţă, ori câte defecte şi neajunsuri ar aveà.

Şaguna, mânat de dorinţa de a umpleà toate golurile, desfăşură o activitate literară bogată. Şi după mulţimea cunoştinţelor şi după dragostea inimii sale pentru muncă, ar fi produs de sigur şi mai multe roade pe terenul literar, dacă ar fi trăit mai mult şi dacă, în cursul vieţii, mulţimea grijilor şi afacerilor de altă natură nu i-ar fi zdruncinat liniştea necesară. Tot ce a alcătuit însă Şaguna supt raportul ştiinţific a fost o muncă săvârşită, aşa zicând, *pe apucate*.

Iar constatarea aceasta, făcută pe temeiul mărturisirilor sale proprii, credem, că trebuie să ne servească nu numai ca un titlu mai mult la admiraţia şi recunoştinţa, cu care i datorăm, ci ea ne poate slujì totodată ca cea mai dreaptă măsură, ca cel mai potrivit criteriu la apreţierea operei sale literare.

In temeiul acestor consideraţiuni se poate susţineà cu drept cuvânt, că, apreţiat după mulţimea scrierilor sale, Şaguna a fost un *arhiereu învăţat* în accepţia cea mai largă a cuvântului şi'n vederea unor trebuinţe adânc simţite *a desfăşurat o activitate literară de o necontestată valoare.*

Activitatea aceasta, având-se în vedere nevoile şi lacunele schiţate mai sus, trebuià să se împartă în trei direcţiuni principale, şi anume:

a) *Alcătuieşte* însuşi lucrări literare, cu deosebire manuale de învăţământ din ramul ştiinţelor teologice sau scrieri de polemică bisericească.

b) *Retipăreşte* cărţile rituale cu'mbunătăţiri în limbă şi esecutare şi înzestrându-le cu prefeţe instructive.

c) *Incredinţează* unor bărbaţi destoinici alcătuirea de manuale şcolare, cari le revede însuşi înainte de a eşì în tipar.

(Va urma).

---

1) Cf. „Telegraful Român“ a. 1865. Nr. IX.

stării noastre actuale prin „maiştri şi ateliere în toate satele".

Prefer şi mă grăbesc să mă pun alături de d-ta când zici: „La toate celelalte popoare cauzele economice ale mişcărilor sociale se ilusionează, iar poeţii sunt ademeniţi de miragiul unor nobile simţiri; la noi şcoala poporanistă printr'o aberaţiune a tuturor sentimentelor estetice, îi ţine într'o mediocritate revoltătoare".

De mult era cunoscută cererea unor socialişti-poporanişti, cari se amestecaseră în ale esteticei şi îndemnau pe scriitori să se ocupe exclusiv de miseria claselor de jos şi de vinovăţia celor de sus. Dar dacă toate tendinţele şi intenţiile „utilitare" sunt dăunătoare în artă, cel puţin tendinţa învrăjbirii claselor a rămas cu desăvârşire stearpă în producerea de opere frumoase. (Va urma).

NOUTĂŢI.

Dela „Academia Română". Membru corespondent în secţiunea istorică a „Academiei Române" a fost ales şi domnul *Dr. George Popoviciu*, protopresbiter al tractului Lugoj şi deputat în dieta ungară.

*

Doamna Anuţa Vlad, soţia domnului deputat *Dr. Aurel Vlad*, care eri, în 15 Iunie n. avea să-şi înceapă pedeapsa de o lună de zile temniţă de stat, pentru agitaţie, în închisoarea din Raab, a fost graţiată din partea Maiestăţii Sale Regele ţării, la propunerea ministrului de justiţie *Ghünter*.

*

Dela oficiul de poştă şi telegraf din Sibiiu primim următorul comunicat: Se aduce la cunoştinţa publicului, că în urma dispoziţiilor mai nuoi, orele oficioase pentru primirea scrisorilor recomandate în zile de dumineci şi sărbători s'au stabilit dela 8—11 nainte de amiazi şi dela 2—6 după amiazi. *Telegrame*, atât în zile de sărbători, cât şi în zile de lucru, se pot expeda ori când, *şi ziua şi noaptea*; şi anume: în zile de lucru dela 7 dimineaţa până la 9 seara, în zile de dumineci şi sărbători dela 7 dimineaţa până la 6 după amiazi în localităţile din *parter* ale poştei; iar în altă vreme, adecă dela 9 seara încolo sau dela 6 după amiazi până la 7 dimineaţa în localităţile din *etaj*, cu întrare din strada Baier.

*

In contra culorilor săseşti. Episcopul Teutsch din Sibiiu al saşilor avea să treacă în vizitaţia sa canonică printr'o comună din apropierea Reghinului, împodobită cu tricoloruri ungureşti şi cu albastrul-roşu al saşilor. Cu puţin timp mai nainte d'a intra în comună, jandarmii, la porunca unui protopretore cu numele Köröşsy, au dat jos culorile săseşti. Faptul, cum scrie organul sibian „S. D. T.", a produs cea mai adâncă indignaţiune între saşii din Reghin.

*

Campanila veneţiană, care se prăbuşise în 1902, s'a reclădit deja până la o înălţime de 50 metri. Se speră, că în doi ani se va ridica până la 100 metri, şi că în 1911 clădirea va putea fi inaugurată. Din Veneţia se mai vesteşte, că la catedrala Sân Marco s'au observat în unele locuri cum zidurile s'au cufundat de 10 centimetri; cupola a trebuit să fie proptită. Pământul Veneţiei se vede, că nu mai supoartă greutăţile clădirilor, şi mândra catedrală alăturea cu palatul dogilor ar fi deja pe calea periciunii. Se pare, că vorba poetului „S'a stâns viaţa falnicei Veneţii" va primi un înţeles şi mai jalnic într'un timp nu tocmai depărtat.

*

Evreii din capitală. Comunitatea izraelită din Budapesta a primit învoirea ministerială d'a înfiinţa acolo un liceu *evreesc*...

*

Luptele cu tauri, de care fraţii noştri spanioli nu se pot încă desbăra, se dovedesc în zilele din urmă unul din sporturile cele mai primejdioase. In Madrid şi în alte oraşe au fost răniţi greu zece luptători în Dumineca trecută; mulţi au rămas morţi în arenă, străpunşi de coarnele taurilor.

*

Lui Mac Mahon, eroului dela Magenta, i se va desveli monumentul în oraşelul său natal Autun din Franţa.

*

O destituire. Saveta Stoianovici, învăţoare gr. or. sârbă, s'a maritat după învăţătorul romano-catolic Francisc Kron. In contractul de căsătorie s'a stabilit, că îşi vor creşte copiii în religia *romano-catolică*. Consistorul gr. or. sârbesc ocupându-se în zilele acestea cu afacerea, a destituit pe învăţătoare.

*

Moştenitorul nostru de tron la Sinaia. Scriu ziarele ziarele din Bucureşti, că e stabilit acum în mod definitiv, că Alteţa Sa Arhiducele *Francisc Ferdinand*, moştenitorul nostru de tron, va sosi la Sinaia în 10 Iulie nou, şi va sta în castelul Peleş trei zile. S'a aranjat deja în castel un apartament special pentru înaltul oaspe, în onoarea căruia se va da representaţiune teatrală de diletanţi din înalta societate şi concert.

*

După şase ani dela omorârea Regelui Alexandru şi a reginei Draga, ziarele din Belgrad află, că situaţiunea actuală a Sârbiei nu numai nu s'a îmbunătăţit, ci dimpotrivă s'a înrăutăţit şi mai mult.

*

Grevă. Din Deva se depeşează, că în minele de aur de lângă *Brad* s'au pus în grevă 1600 de lucrători. Cer urcare de plată.

*

Cutremure puternice, se anunţă din Franţa de sud. In mai multe oraşe s'au dărâmat case şi biserici. Sunt până acum peste 70 de morţi şi număroşi răniţi sub ruinele caselor. Locuitorii sunt lipsiţi de hrană şi locuinţe. Pagubele se ridică la 10 milioane de franci.

*

Bancă — de prisos. In satul *Ţebea*, lângă Baia de criş, este pe cale a se înfiinţa o bancă sub numirea „Matca". Există deja în Brad o bancă însemnată, care are capital şi fonduri d'ajuns pentru trebuinţele celor ce caută credit; şi aşa banca dela Ţebea n'are rost. Institutele noastre financiare însoţite au luat tocmai acum hotărârea d'a nu sprijini fondarea de întreprinderi, care nu sunt justificate de necesităţi economice.

*

Panoramă universală. Pe promenada Bretter din Sibiiu a deschis dl I. Barbu o „panoramă universală permanentă", unde se pot vedea frumoase tablouri de oraşe, porturi şi ţinuturi. Panorema e bine instalată şi e vrednică d'a fi cercetată.

*

Noul Sultan. Deputaţiunea, care a notificat la Viena urcarea Sultanului Mohemed V. pe tron, a declarat un lucru, pe care adevăraţii turci nu prea pot să-l creadă, că adecă în anul vitor sultanul va face o vizită diferitelor curţi europene, începând cu Viena. In anul acesta sultanul îşi va vizita, se zice, ţara sa proprie. Mai mulţi membri din familia imperială turcească vor pleca în străinătate, unde se vor înscrie la universitate, sau vor întra în serviciul armatelor străine, — tot lucruri neturceşti...

*

Din Cernăuţ. Reprezentaţiile teatrale aranjate de societatea muzicală „Armonia" în Cernăuţ au fost jucate cu vervă artistică de diletanţii cernăuţeni. Atât opereta „*Craiu nou*" de Porumbescu, cât şi „*Şezătoarea*" dlui Dr. T. Brediceanu, au făcut bună impresiune. Melodiile din „Şezătoare", duioase şi originale, au fost îndelung aplaudate; dlui Brediceanu i s'au făcut din partea publicului cele mai călduroase ovaţiuni, iar societatea muzicală i-a prezentat în semn de recunoştinţă o cunună de lauri.

*

Băile dela Sângeorzul român s'au deschis la 1 Iunie. Localitatea este una dintre cele mai căutate de publicul românesc. Are băi reci şi calde, şi aer de brad. Medicul băilor este dl Dr. A. Monda.

*

Congresul internaţional antialcoolic al 12-lea, se va ţinea în 18—24 Iulie la Londra, sub preşedinţia de onoare a ducelui de Conaught. Vor fi reprezentate cele mai multe societăţi antialcoolice din ţară şi din străinătate.

*

Academie de drept în Muntenegru. Până acum muntenegrenii urmează cursurile la facultăţi străine, mai ales austriace. Principele Nichita vrea să înfiinţeze în Cetinie o facultate de drept muntenegrină, cu profesori aduşi din Agram şi Belgrad.

*

Curăţenia uliţelor pe sate. In ministerul de interne se vor lua în curând dispoziţii privitoare la curăţenia publică. E vorbă, ca primăria comunală să fie făcută responzabilă pentru măturarea uliţelor *în fiecare săptămână*; iar proprietarii sau chiriaşii să fie responsabili tot asemenea pentru curăţenia din curţile lor. Negligenţa se va pedepsi întâia oară cu cel puţin 10 cor., a doua oară cu minimul de 25 cor. Jandarmeria va ţinea controlul.

Cursul de împletit nuele din Săcel.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu", luând cu multă plăcere la cunoştinţă comunicatul dlui P. *Dragits*, primpretor în Sălişte, totodată membru în comitetul central, comunicat referitor la cursul de împletit nuele ţinut în comuna *Săcel*, cum şi faptul îmbucurător, că dsa a întrevenit la locurile competente pentru aranjarea de asemenea cursuri anume în comuna *Aciliu* pentru împletitul de nuele, iar în *Gurarâului* pentru pregătirea de unelte economice (juguri, furci, greble de lemn, părţi de car etc.), a hotărât totodată să dea publicităţii în întregime procesul verbal, dresat la încheierea cursului, care e următorul:

Proces verbal.

Azi anul 1909 luna Martie, ziua a 9-a.

Noi subsemnaţii membri ai primăriei comunale, ai comitetului şi epitropiei parohiale din localitate, întrunindu-ne în localul de *instrucţiune al cursului de industrie de casă* (împletit de nuele) aranjat de *comisiunea economică comitatensă* în comuna *Săcel* cercul Sălişte, sub îngrijirea *Reuniunii de agricultură române din acest comitat*", fiind de faţă şi primpretorul cercului, sub conducerea notarului cercual Valeriu Pop, — am luat cu plăcere la cunoştinţă din hârtia oficiului pretorial nrul 316/909, că Reuniunea română de agricultură din comitat a pus la dispoziţie pentru premiarea elevilor, care au cercetat cursul şi s'au distins prin diligenţă şi sârguinţă, 10 cor., iar despărţământul Sălişte al „Asociaţiei" alte 10 cor. şi Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte 20 cor., şi luând în revizuire toate lucrările săvârşite am făcut următoarele constatări:

1. Cursul s'a început în 8 Februarie şi să termină azi în 9 Martie 1909. 2. Cu conducerea lui a fost concrezut învăţătorul Ioan Patachi. 3. Instructorul a fost George Hoprich din Cristian, măestru cualificat. 4 Cursul l au frecuentat regulat 14 elevi şi 3 mai puţin regulat. 5. Cursul a durat 28 zile. 6. S'au confecţionat 63 bucăţi de lucrări, parte din nuele din răchite necurăţite, parte cu nuele curăţite, şi anume: 6 coşuri de căruţe cu şirigle din nuele necurăţite de coaje, 20 coşerci rotunde cu mânere de răchite verzi, 4 coşerci în patru unghiuri din răchite verzi necurăţite, 5 coşerci de poame din răchite verzi, 11 coşerci albe de răchite curăţite (corfe de mână) împletite des şi 6 coşerci albe de răchite curăţite (corfe de mână) împletite larg, 3 coşerci de răchite curăţite pentru poame (fără mâneriu), 1 coşarcă de răchite curăţite pentru haine (rufărie), 1 coşarcă de răchite curăţite pentru pâne (cu 2 mânere), 4 corfe în 4 unghiuri (geamantan) pentru rufe recte haine, 1 coş de hârtie pentru birou, 1 damijană (sticlă de vre-o 8—10 litre) îmbrăcată în nuele curăţite. 7. Materialul din care s'au confecţionat lucrurile aci sub punct 6 înşirate s'a procurat pe spesele comunei dela firma Reitzer Lipot et comp. din Seghedin. In greutate materialul procurat cumpăneşte 1000 kgr., costă 140 cor. şi porto 43 cor., cu totul 147 cor. La acesta adăugat încălzitul cu 22 cor., luminatul cu 1 cor., costă susţinerea acestui curs 170 cor. 8. Trecerea care au aflat lucrările la obşte ne pare a fi destul de satisfăcătoare, convingere definitivă vom câştiga la valorisarea lucrurilor confecţionate. 9. Dintre frecuentanţi s'au distins prin sârguinţă mai mulţi, dar în special 1. Val. Drăgan nr. c. 139. 2. George G. Macrea nr. c. 235. 3. Ioan Const. Dicu nr. c. 93. 4. George A. Pipernea nr. c. 183 şi 5. I. Dicu nr. c. 70, de aceea şi propunem a fi premiaţi în chipul următor: 1. Valeriu Drăgan cu 12 cor. 2. George G. Macrea cu 10 cor. 3. Ioan C. Dicu cu 8 cor. 4. George A. Pipernea cu 6 cor. 5. Ioan N. Dicu cu 4 cor. Laolaltă 40 cor. 10. Lucrările confecţionate să se valoreze vânzându-se în Dumineca proximă publicului de aici prin licitaţiune publică. 11. Preţuirea obiectelor confecţionate are a se face din partea primăriei comunale cu concursul măestrului instructor. 12. Intrucât obiectele confecţionate nu s'ar putea vinde la licitaţiunea publică de Duminecă în comună peste preţul de estimare, primăria va îngriji ca obiectele nevândute să se cărăuşească luni în târgul comunei Sălişte şi să se vândă acolo prin licitaţie.

La orele 8 a. m., primpretorul cercului, asistat de membrii juriului numit, în presenţa frecuentanţilor, după câteva cuvinte de întroducere, au luat în seamă toate lucrările primind deslușiri dela măestrul instructor, care lucrări s'au făcut la început şi cum a înaintat frecuentanţii la lucrări mai complicate şi desăvârşite.

S'a constatat îndeosebi, că cursul de instrucţiune a succes în mod îndestulitor şi că frecuentanţii şi-au câştigat o dexteritate corăspunzătoare întru manuarea astorfel de lucrări şi că scopul avut în vedere din partea autorităţilor mai înalte, s'au ajuns într'atâta, că populaţiunea din comună a fost făcută atentă la un mod de câştig, pe care fiecare şi-l poate însuşi cu uşurinţă, şi în timp de iarnă, când lucrările economice la câmp stagnează, prin sârguinţă şi diliginţă poate să câştige prin lucru sume mulţămitoare pentru muncitorii economici.

E acum datorinţa comunei şi a conducătorilor ei, că îngrijindu-se de cultivarea sistematică a materialului de lipsă la lucrări, şi de perfecţionarea celor mai buni lucrători-pentruca în viitor să devină ei înşişi instructorii populaţiunei, să stărue, ca pornirea bună făcută să nu amorţească, ci să devină cu timpul un isvor de câştig şi de ridicare a stării materiale a obştei din această comună.

Primpretorul cercului mulţămeşte, atât conducătorului cursului, cât şi măestrului instructor pentru nisuinţele ce şi le-a dat şi accentuează, că-i serveşte de plăcută ocasiune de a putea raporta autorităţilor mai înalte despre reuşita cursului şi de a vesti aceasta şi altor corporaţiuni, cari poartă interes de orice întreprindere ce e menită să ridice nivelul moral, cultural şi economic al poporaţiunei din comunele rurale.

Cu aceasta s'a terminat actul luării în seamă a resultatului cursului aranjat în comună pentru însuşirea dexterităţii în împletirea nuelelor. D. u. s. Petru Drăgits m. p., primpretor. Valeriu Pop m. p., notar. Irimie Macrea m. p. Ioan Patachi m. p. Gligor Dancu m. p. Ioan Dordea m. p. George Macrea m. p.

Cărţi şi reviste.

Manual de teologia morală, de Dr. *George Dragomir*, profesor la institutul teologic din Caransebeş 166 pag 8. Preţul 4 cor. Se află de vânzare la autor în Caransebeş şi la librăria noastră arhidiecesană. Şi până vom putea reveni mai pe larg asupra acestui valoros op — îl recomandăm cu căldură în atenţiunea clerului nostru arhidiecezan.

*

Vatra Şcolară, revistă ped. sub redacţia profesorului sem. Dr. P. *Şpan*, a apărut nr. 5 pe Iunie cu următorul cuprins: Formarea caracterului în şcoală de Dr. P. Şpan. Intru ajutorarea învăţătorilor de I. L. Reflexiuni la planul de înv. de I. Vuia. Modele de lecţii de G. Cioca. Dări de samă de Gr. Capaţă. Informaţii. Note bibliografice. Abonament: 6 cor. pe an. Administraţia: Sibiiu, str. Măcelarilor 24.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii cu joc aranjate de Reuniunea femeilor române gr. or. din Petroşeni în 29 Maiu st. n., au binevoit a contribui cu taxe benevole următorii:

Dr. Nicolae Olariu, advocat 10 cor., Plato Nicolaevici, pretor 7 cor. 60 fileri, Ana Vasinca 5 cor., Ionuţ Moise 4 cor. 80 fil., Czihovszky Ferencz 3 cor. 80 fileri, N. N 3 cor., Lengyel N., Andreiu Bota, câte 2 cor. 40 fil., Maria Mărginean, Ana Petraşca, câte 2 cor., Nicodim Vanc 1 c. 80 fil., Avram Stanca, Nicolae Socol, Ioan Homan, Nicolae Crainic, Filip Todea, Sipos Marton, Boldizsár Miklós, câte 1 cor. 60 fil., Kerekes I, Droblits V. şi Mesler P., câte 1 cor. 20 fil., Cătuţa Marnai, A. Blăgean, Vásárhely György şi Gaál Samu, câte 1 cor., Petru Iacob, Constantin G., Ioan Nan, Ioan Jic, Sofia Lonits, Toma Raţ, Martin k H., Nardei Ottó, Macsek A., Lobonc M., Szabó I, Oprics K., câte 80 fil., Stefan Moga, Iosif Furca, Iosif Marnai, Ciuciu N, Gyurka A., Meiner S., Bianki T., Paulucher I., câte 60 fil., Deák I. 30 fileri, Hotarek A., Horváth A., Stark I., Füzer R., N. N., Deák I. şi Onyar E., câte 20 fil.

Venitul curat care s'a depus la banca „Jiana" din Petroşeni e 210 cor. 27 fil.

Primească deci marinimoşii donatori şi pe calea aceasta cele mai călduroase mulţămite.

Petroşeni, la 12 Iuniu 1909.

Pentru Reuniune:

Petru Iacob
notar.

Ioana Stanca
prezidentă.

Clara Crainic
cassiera reuniunii.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 377/909. [178] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borgo-Mijloceni** (al II-lea post de nou instituit) cu salar fundamental de 1000 cor., anume 800 cor. din cassa bisericească și 200 cor. întregire dela stat. Quinquenalile sunt deja asigurate dela stat. Cuartir, lemne de foc și grădină.

2. **Blașfalăul-inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

3. **Blașfalăul-superior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 și salariile împreunate cu posturile de sub 2 și 3 se vor întregi la 1000 cor., parte din mijloacele proprii, parte cu ajutor dela stat.

Cei aleși se îndatorează a instrui în școala de repetiție a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sf. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrua în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele recerute în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se presente poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blașfalăul-de-sus, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriței în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 206/1909, [177] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a postului vacant de învățător la școala confesională gr. ort. română din **Ilia**, să escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor. — una mie cor. — salar fundamental solvibil anticipative în rate lunare, eventual trei lunare din cassa bisericei, cuartir corespunzător în localul școalei, grădină eventual 1 echivalen de 20 cor. și 16 m. lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Dela învățătoriul care va fi ales la acest post să cere ca să propună și Religiunea în școală să fie cântăreț bun, obligat fiind să presteze și servițiile de cantor în una din strane în Dumineci și sărbători și să instrueze și conducă un cor vocal bisericesc.

Cuincuenalele i să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări

Ilia, la 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

George Oprea
protopresb.

◆ ◆ ◆

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
[150] 11— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Nr. 314—1909. [175] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupșa** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ocolișul-mare,** salar 600 coroane, cuartir și lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor.

La cas că învățătorul va înființa cor bisericesc cu adulții se va împărtăși de remunerație deosebită pentru cor, ce o va vota comitetul în proporție cu prestațiunile corului.

2. **Orești,** salar dela popor 300 cor., locuință în natură, 20 cor. relut de grădină și 10 cor. pentru lemnele de foc. Restul se întregește dela stat.

3. **Poșaga-de-jos,** salar 600 coroane, cuartir în natură, 1/4 jug. grădină ori 20 cor. banii și 8 m. cub. lemne de foc.

4. **Valea Geogelului,** salar 600 cor., locuință și grădină în natură.

Salarele și cuincuenalele dela posturile din Orești, Poșaga-de-jos și Valea-Geogelului până la sumele pretinse de art de lege XXVII. din 1907 se întregesc dela stat după definitivare și resp. recunoașterea celor aleși și din partea statului, iar salarul fund. de 1000 cor. din Ocolișul-mare se asigură din mijloacele bis. din 1 Iulie 1910 încolo, asemenea cuincuenalele după 5 ani dela ocuparea postului definitiv.

Competenții ori la care din aceste posturi de învățători sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta în cor cu elevii de școală și a provedea învățământul și în școala de repetiție.

E de dorit a fi petenții buni cântăreți.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§. 61 din regulam. școl.) și alte acte recomendatoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenții a se presenta înainte de alegere și în comuna pentru care au suplicat. spre a cânta în biserică și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 26 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupșa în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Ad 41/909 [171] 3—3

Publicațiune.

Pentru adaptarea școalei confesionale gr. or. române din parohia **Laz**, protopresbiteratul Sebeșului cu două sale de învățământ și bibliotecă, se escrie licitațiune publică minuendă dela suma preliminată de 4000 cor. pe ziua de Duminecă 14/27 Iunie a. c. la 2 ore p. m. în localul școalei.

Planul și preliminarul de spese aprobate de Ven. Consistor arhidiecesan sub nrul 12560, 1906 Școl., precum și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Licitanții au se depună 5% ca vadiu din prețul strigării.

Laz, în 7/20 Maiu 1909.

Ioan Mihu m. p.
paroh.

Ioan Florian m. p.
notar cercual,
membru în com., par

Vidi:
Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 255/909. [174] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Fizeș** cu filia **Barbura,** în protopresbiteratul Devei, devenită vacantă prin renunțarea parohului Longin Poenariu, în înțelesul ordinului consistorial dela 15 Maiu a. c. Nrul 5942 Bis., să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral în Dobra, și să vor prezenta în vreo Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica și eventual a celebra.

Dobra, la 24 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tr. Deva:

Iosif Morariu
adm. ppresb.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 10—52

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 17—40

Fără concurență.

Sistem nou de lumină Electric cu Automat.

Spre binevoitoare cunoștință!

Am onoare a aduce la cunoștința O. P. din loc și jur, cumcă am deschis în localul meu pe Bretter, piața Hermann, casele Consistoriului o

PANORAMĂ UNIVERSALĂ

PERMANENTĂ

unde se poate vedea vederi pitorești și călătorii științifice prin toată lumea.

In fiecare săptămână se vor schimba seriile.

Deschis în fiecare zi dela 9 a. m. până la 10 ore seara.

Prețul intrării à persoană		—·**30 fil.**
Studenți și elevi		—·**20** „
10 bucăți bilete	**K**	**2**·— „
5 bucăți bilete	„	**1·20** „

Elevi corporativ sub conducerea unui superior în zile de săptămână până la 5 oare d. a. **10 fil.**

[167] 3—3

Cu toată stima: I. Barbu.

Călătorii prin toată lumea.

Expoziție permanentă.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 61 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Iunie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Un răspuns detractorilor lui Șaguna.

I.

Ca orice om mare, a avut și mitropolitul Șaguna un număr oarecare de antagoniști, cari îl pismuiau, până era în viață, și au cercat să-i ponegrească memoria, după moarte. Pe mulți ambițioși, cari aspirau și ei la un rol de conducere, îi va fi jignit autoritatea lui Șaguna necontestată de nimeni și superioritatea lui, recunoscută de toată lumea; iar altora — hămesiți și invidioși — nu le va fi putut îndeplini Șaguna, oricât era de generos și darnic, toate poftele și toate capriciile.

Aceste două soiuri de oameni au umplut apoi corespondențele lor private cu tot felul de insulte și calomnii la adresa lui Șaguna, l-au terfelit prin ziarele, de dincoace și dincolo de Carpați, iar după moartea lui, asumându-și — cum face de astădată „*Unirea*" — rolul măgarului din fabulă, care lovește cu copita în leul mort, nu s'au sfiit a lăsa posterității, în broșuri de cea mai detestabilă specie, o grăitoare dovadă despre micimea sufletului lor pestriț și despre ura înverșunată, care nu s'a putut stinge din câteva suflete meschine nici dupăce mitropolitul Șaguna nu mai făcea umbră pământului.

Toate sforțările acestea n'au fost însă și nu vor fi niciodată în stare să întunece numele lui Șaguna, căci rezultatele pozitive ale activității lui epocale, fiind de o trăinicie rară, vor apăra totdeauna, prin însași ființa lor, faima cea bună și neperitoare a acestui nume și vor servi în acelaș timp pentru toată lumea, care știe să judece și să înțeleagă, drept dovezi sigure și însutit mai hotărâtoare, decât niște *palavre triviale*, puse în circulație anume cu tendința de a vătăma și falșifica adevărul istoric.

Nu știm, de care precepte ale moralei creștine va fi fost condusă foaia bisericească din Blaj „*Unirea*", când cu un zel benedictin, dar cu o satisfacție prea puțin evangelică, s'a apucat să reediteze toate aceste palavre deochiate, tocmai acum, în preajma serbărilor aniversare, pe cari din incidentul împlinirii unui secol dela nașterea lui Șaguna le așteaptă și trebue să le aștepte cu deosebită evlavie **toți** *Românii de bine...*

II.

Chiar dela începutul anului curent s'a sufulcat un biet colaborator al „*Unirii*" și pornit într'o expediție de sporovăieli interminabile își dădea silința, să prezinte pe Șaguna, ca pe un om condus de un confesionalism intolerant și detestabil. Dovezile și le lua dintr'o singură epistolă a lui Șaguna către mitropolitul Nifon din Țara Românească (dto 23 Februarie 1856). Dar când condamni atitudinea cuiva, nu e suficientă o singură dovadă, împotriva căreia se pot invoca zeci și sute de cazuri, ca contradovezi. Și mai ales nu este ertat a pierde din vedere împrejurările, din cari a rezultat respectiva dovadă și cari sunt următoarele:

Intre anii 1850—6 Șaguna a avut foarte multe de suferit din partea Blăjenilor, cari pentru toate faptele lui, ori cât de folositoare erau, îl denunțau la guvern. L-a jignit adânc și cuvântarea episcopului Șuluțiu, prin care acesta chema românimea întreagă în staulul unirii cu Roma. Aron Florian scrie într'o epistolă (dto *31 Martie 1852)* adresată lui Ioan Maiorescu, care era greco-catolic: „Pastorala lui Șuluțiu, despre care ți-am fost scris odată de mult, că profesa între altele și aceasta: că „*Românii trebue să iubească mai mult pe cei de o credință, decât pe cei de un sânge cu dânșii, a început a circula acum prin țară.* Ce consecințe vor putea avea doctrinele, ce cuprinde acea pastorală, nu știu. Zic însă, că va ațâța și mai mult vrajba în popor"... „Gimnaziul catolic din Sibiiu este cu totul intolerant către Românii neuniți... Dupăcum se aude, au cam început și pe la Blaj a tracta pe neuniți tot cam așa. Ce însemnează sila aceasta din partea Blajului și a catolicilor?"... Iar în 2 *Maiu 1852* comunică aceluiași, că Șuluțiu „a trimis circulare la protopopii săi, ca împărțind hundsfuția lui de pastorală la protopopii neuniți să-i provoace, ca să treacă la unire", și întreabă: „De ce unii alții din cei mai cu cap nu sfătuesc pe Șuluțiu să fie mai moderat și mai prudinte? Noi de Șaguna nu ne putem apropia. Pantazi e factotum". In 2/12 Iuniu acelaș an scrie: „Toate ca toate, apoi păcatele Românilor aduseră în zilele trecute pe Șuluțiu aici și el striga în gura mare, că a venit să *pârască pe Șaguna.* Acum Șaguna strigă și mai tare, că nu vrea tovărășie cu uniții"... Iar cu o lună mai târziu (la 3 Iulie) scrie Florian: „*o epistolă enciclică ca cea tipărită și publicată de Șuluțiu și o mulțime de pâre adresate tot în spiritul acesta către guvern și presidiu au făcut pe Șaguna să fie ceea ce este. Hinc illae irae*"...

Să amintim una din aceste pâri și nu tocmai pe cea mai gravă. La 1855 episcopul Șaguna fu acuzat din partea uniților la ministrul Leo Thun, pe motiv, că ar fi vătămat *privilegiul* tipografiei seminarului unit din Blaj, tipărind la Sibiiu *cărți bisericești în limba română!* George Barițiu, însuși unit, notând în istoria sa acest fapt regretabil, nu și putu suprima următoarea observare: „Nici de ar fi durmit toți Blăjenii din acea epocă cinci ani, fără a ceti ceva, mai mare *săcătură* nu ar fi putut face. Ca și cum ei nu ar fi cetit *Buletinul Legilor* și nici vre-un ziar politic, ca să afle, ce se întâmplă în monarhia întreagă, ci încă tot își mai încleștau mânile în monopolul tiparului, în privilegii date la 2—3 tipografii, fără să considere, că orice monopol de tipografie fusese o adevărată crimă comisă din partea potestății publice asupra științei, a religiunii și a moralității".

De altă parte „Gazeta" din Brașov, — pentru care stăruise Șaguna la 1850 pe lângă guvernul ardelean, ca să poată iarăș apărea — nu lipsia nici ea a îndrepta contra lui Șaguna atacuri, când fățișe, când învăluite în sonore frase naționaliste.

Ținând deci seamă de toate aceste antecedențe nenorocite, e foarte explicabil tonul epistolei lui Șaguna dela începutul anului 1856. Susceptibilitatea lui confesională se poate deplin justifica prin cazurile citate mai sus, și prin alte asemenea lor, sau și mai drastice. Mai e de relevat un lucru: Șaguna în toată viața lui *nici odată n'a pășit agresiv* contra vre-unei confesiuni. Când a fost însă atacată confesiunea lui din ori care parte, n'a tăcut, ci a știut s'o apere cu demnitate și cu efect. Și de oarece frații din Blaj nu-l slăbiau cu atacurile directe sau piezișe, în sufletul lui s'a străcurat multă amărăciune din această cauză și multă neîncredere față cu naționalismul sforăitor și nesincer al unora dintr'înșii.

Iată deci motivele, din cari purcede pretinsul păcat de intoleranță confesională a lui Șaguna. După mărturisirile lui Aron Florian, Blăjenii l-au silit pe Șaguna să fie așa! Ioan Maiorescu e de aceeaș părere. Intr'o epistolă din 1850 scria lui Șaguna: „Toți Românii cei buni, uniți și neuniți recunosc, că *peatra scandelei* vine dela Blaj și nu dela Sibiiu".

Și dl N. Iorga avea dreptate să respingă învinuirile mititelulu

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Pentru a păstrà o oarecare ordine sistematică în cercetările noastre vom ținea samă deci de clasificarea aceasta *generală.*

Deoarece însă propria activitate a lui Șaguna îmbrățișează aproape toate domeniile științelor teologice, iar scrierile sale de cuprins bisericesc se urcă la un număr considerabil, va fi neapărat de lipsă ca și pe acestea să le orânduim după un anumit criteriu. Astfel de clasificări *speciale* se pot face din feliurite puncte de vedere, după cum pretinde scopul urmărit de cercetător sau însași natura obiectului său.

Pentru studiul nostru, care tinde să dea numai o icoană fidelă asupra cuprinsului și valorii operelor lui Șaguna, socotim că la clasificarea specială a acestor opere va fi deajuns să avem în vedere ramul special științific, căruia aparțin.

Pe temeiul acesta în activitatea literară a lui Șaguna distingem:

I. Scrieri politice — bisericești.
II. Scrieri didactice — bisericești.
III. Instrucțiuni de școală.
IV. Scrieri ocazionale.

PARTEA I.

Scrierile metropolitului Șaguna.

I. Scrieri politice-bisericești.

Activitatea literară a metropolitului Șaguna pe terenul politicei bisericești e strâns legată de străduințele sale pentru recâștigarea libertății și a autonomiei, ce i se cuvenia bisericii noastre ortodoxe, pe temeiul drepturilor sale istorice și canonice. Credincios confesiunii sale, rostite cu prilejul chirotonirii de arhiereu, în Catedrala din Carloviț, la 12 Aprilie 1848, îndată după întronarea sa în scaunul episcopesc al eparhiei ortodoxe din Ardeal, îl vedem pe Șaguna pășind hotărât și energic pe arena vieții politice și cerând pe sama bisericii și a credincioșilor săi, drepturile și favorurile reclamate de trecutul lor, de poziția și numărul lor în stat și de duhul schimbat al vremurilor.

Erà firesc, ca mișcările generale politice din monarhia austro-ungară, inaugurate cu furtuna anului 1848, să nu-l lase pe episcopul Șaguna nepăsător și rece, câtă vreme ele atingeau în mod simțitor viața politică a poporului său. Tinărul episcop, care-și formulase un atât de înalt program de viață, erà gata să sară în focul luptei, actunci când i-o cereau aceasta interesele superioare ale credincioșilor săi. Iar atmosfera de libertate, egalitate și frățietate, care se crease pe urma revoluției din anul 1848, era tocmai prielnică și binevenită înaltelor scopuri, cari le urmăria Șaguna pe terenul politic: *Slobozirea bisericii române ortodoxe de supt ierarhia sârbească și înzestrarea ei cu drepturile și libertățile, cari îi compet, alături de celelalte confesiuni din țară.*

Din motivul acesta și având pururea în vedere scopurile sale bisericești, îndată la începutul păstoririi sale, îl vedem pe Șaguna luând parte activă la toate manifestările și actele politice ale națiunii sale, începând cu memorabila adunare a Românilor de pe „câmpul libertății" dela Blaj, în 3/15 Maiu 1848, și sfârșind cu actul uniunii dualiste din din 1867. Nu zace însă în cadrele preocupării noastre a trata cu deamăruntul activitatea politică a lui Șagana. Ne vom mărgini a constata numai, că Șaguna a jucat un rol însemnat atât în viața politică a poporului său, cât și în cea a monarhiei întregi. De faptele și principiile luptei sale politice ne vom ocupà numai, întrucât dintr'ânsele au izvorât și oarecari scrieri literare.

Toate actele și luptele lui Șaguna pe arena politică urmăriau realizarea unui întreit scop bisericesc, și anume:

a) A emancipa biserica Românilor ortodoxi din starea umilitoare, în care zăcea, și a-i câștigà egală îndreptățire față de celelalte biserici din monarhie;

b) A-o despărțì de biserica sârbească, care o subjugase și a-i reînființà vechea ei mitropolie autonomă; și

c) A-i dà o organizație internă, pe baze constituționale, în conglăsuire ca dispozițiunile canonice și cu vechile sale instituțiuni genuine.

Țânta aceasta, după care de veacuri ofta neamul românesc de legea răsăriteană, l-a trimis pe Șaguna în toiul luptelor politice. Și însuflețit de dreptatea și sfințenia cauzei ce o reprezentà, ori de câte ori se găsia în dieta transilvană din Cluj, în cea din Pesta sau în senatul imperial doctor al teologiei din Viena, prin observarea, că e foarte firesc, ca un arhiereu să-şi apere confesiunea sa, dar nu e tot aşa de firesc, ca Şaguna să fi fost totodată şi un mare binefăcător al naţiunii sale, ceea ce însemnează în cuvinte mai simple, că el a fost un bărbat providenţial pentru neamul românesc şi dacă confesionalistul Şaguna e o apariţie obicinuită, Şaguna ca român şi ca naţionalist era mult superior, era un exemplar, căruia anevoe i se găseşte păreche. De aceeaşi convingere e şi Dr. N. Dobrescu, profesor universitar în Bucureşti, care scrie: „Dinastul fervent şi ortodoxul zelos erau covârşiţi în personalitatea lui Şaguna de *Român.* Intr'unul din cele mai solemne momente din viaţa lui, şi anume cu ocasiunea sfinţirii sale de arhiereu, în faţa altarului, la care i se dăduse consacrarea şi înaintea lui Dzeu, care îşi revărsase asupră-i darul său sfânt, luând pe Dzeu martor, că cuvintele mari şi grele, ce spune, erau bucăţi rupte din sufletul lui, zise: „Inaintea ta Doamne cad şi zic: „Tu, Doamne, ştii că către scopul meu doresc să alerg: pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voe către tot ce e adevărat, plăcut şi bun să-i duc“. *Ridicarea poporului român deci a fost gândul, ideea conducătoare şi călăuzitoare din tot timpul păstoriei sale.* N'a lăsat nefolosită, pentru realisarea acestui ideal, nici cea mai mică ocasiune favorabilă, ce s'a ivit. Causa românească din Ardeal n'a găsit în acea vreme un susţinător mai înfocat şi mai statornic ca Şaguna, care timp de 25 de ani a fost cel *mai devotat apostol al ei.* Nimic nu l-a înfricoşat, nici faptul, că la 1848 a fost proscris de Unguri, nici că mai târziu s'a cerut tot din partea Ungurilor să se deschidă acţiune publică în contra lui, să l declare „trădător de patrie“ cum se zice şi se practică aşa de mult azi peste munţi. Nimic nu l-a abătut din calea sa“...

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

III

Frate! De astădată îţi scriu despre biserica reformată, sau mai bine zis despre bisericile reformate. In Ungaria sunt trei feliuri de biserici reformate: biserica evangelică reformată, biserica evangelică lutherană şi biserica unitară. Fiecare îşi are trecutul său şi fiecare îşi are constituţia sa separată, ba în sinul unei biserici aflăm chiar două constituţii. Inainte de a întra în tractarea acestor constituţii nu aflu de prisos a-ţi descrie pe scurt starea de drept din trecut a acestor biserici.

Religiunea lui *Calvin* şi a lui *Luther* în curând după ivirea lor (sec. XVI) îşi află număroşi aderenţi în Ungaria. Articolii de lege I din 1606 şi V din 1647, cari inarticulează pacea încheiată în Viena şi în Linz, le recunoaşte de religiuni recepte. cu puţine restricţiuni. Articolul de lege XXVI din 1791 din nou întăreşte dispoziţiunile legilor mai sus amintite şi estinde toate drepturile politice şi civile asupra credincioşilor bisericei reformate. Tot odată enunţă, că canoanele aduse în prezenţa trimisului regal în sinoadele lor şi aprobate odată de rege, nu se pot nimici, nici prin ordinaţiune ministerială, nici prin ordinaţiuni regale. Trecerile dela religiunea rom. cath. la cea reformată sunt împedecate, respective îngreunate cu anumite formalităţi grele, descrise în acest art. de lege. Acestea dispoziţii însă au fost scoase din vigoare prin art. de lege III din 1844 şi mai ales prin art. de lege LIII din 1868.

Biserica, respective religiunea unitară în Ardeal e receptă din 1575. In Ungaria propriu zisă însă numai la 1848 în art. de lege XX se declară de receptă. Alte dispositiuni în legile ţărei referitoare la religiunea unitară nu aflăm, dar în general după obiceiu e cuprinsă în legile, cari se refer la biserica reformată.

In cele următoare voi tracta despre constituţia

1. Bisericei evangelice reformate,
2. Bisericei evangelice lutherane,
3. Bisericei unitare.

Biserica ev. reformată are o constituţie, care se refere la întreaga biserică din patrie Baza şi în această biserică e *sinodalitatea*, care însă în special în regiunile mai înalte să deosebeşte mult de sinodalitatea bisericei noastre. Membrii ai sinodului parohial sunt toţi credincioşii majoreni de religiunea ref. locuitori în acea comună, dacă plătesc regulat darea de cult şi au o viaţă morală. Sinodul parochial alege pe preotul, sau preoţii bisericei, membri presbiterului (comitet) şi a epitropiei, şi decide asupra hotărârilor presbiterului referitoare la o nouă dare de cult, la ridicarea sau acordarea unui împrumut, etc.

Membrii presbiterului sunt parte naturali, adecă din oficiu, parte aleşi. Naturali sunt: preotul sau preoţii, cel mai bătrân e prezident, învăţătorul, sau dacă sunt mai mulţi, atâţa câţi preoţi sunt în comună. Membrii aleşi sunt în număr dela 4—24, aşa după cum şi parohia are dela 50—3000 suflete. Poate fi ales ori care membru cu vot din sinodul parohial. Alegerea se face pe 12 ani aşa că tot la 3 ani 1/4 parte cade sub nouă alegere. Membrii presbiterului când întră în oficiu, depun jurământul prescris. Presbiteriul duce în împlinire ordinele forului superior, alege pe învăţători, cantori şi alţi slujbaşi ai bisericei. Totodată alege şi membrii sinodului tractual. Sfera de activitate a protopresbiteriului e mai largă ca a comitetului nostru parohial, dat fiind că afară de vre-o câteva chestii de tot însemnate, conclusele lui nu se aduc înaintea sinodului.

Mai multe comune bisericeşti formează protopresbiteratul, în fruntea căruia stă protopresbiterul şi curatorul protopresbiteral. Ambii sunt presidenţi ai sinodului protopresbiteral. Membrii ai acestui sinod sunt: trimişii judecătoriei tractuale, în număr egal, preoţi şi mireni, toţi preoţii tractului şi din fiecare parohie atâţa mireni, câţi preoţi are, apoi representanţii corpului didactic din tract. Datorinţele sinodului sunt: de a întări alegerile de preot şi învăţător, a decide asupra raportului referitor la vizitaţiunile canonice a presidenţilor, a alege din sânul său membri pentru sinodul diecesan, a disolva unde e de lipsă presbiteriul comunei bisericeşti şi a efectui altă alegere.

Agendele diecezei se ţin parte de sinodul, parte de judecătoria diecesană. In fruntea diecesei stau ca presidenţi ai sinodului şi ai judecătoriei episcopul şi curatorul diecesan. Afară de acestea mai sunt membri ai sinodului diecesan: protopresbiterii şi curatorii tractuali, deputaţii aleşi de sinodul tractual in numărul stabilit de sinodul diecesan, membri stabiliţi asemenea de sinodul diecezan aleşi de judecătoria tractuală, preoţi şi mireni, în număr egal şi un trimis din fiecare şcoală superioară din dieceză. Sinodul diecezan ţine în fiecare an câte o şedinţă. Pe lângă afacerile generale referitoare la credinţă şi morală, precum şi la şcoalele şi starea materială a diecesei, sinodul diecesan alege din sinul său deputaţii pentru convent, şi ia dispoziţii pentru alegerea episcopului şi a curatorului diecezan.

Corporaţiunea, care se ocupă cu chestiile referitoare la întreaga biserică ev. reformată din Ungaria, e conventul. Are în total 38 membri şi anume din cele 5 diecese episcopii şi curatorii diecesani, iar restul în proporţie numerică se alege pe 3 ani de sinoadele diecesane, jumătate din cler, jumătate din mireni. Preşedinte al conventului e episcopul şi curatorul cel mai bătrân din oficiu. De regulă odată pe an să ţine conventul în capitala ţării, în Budapesta. Conventul e aşa zicând comitetul congresului, sau al sinodului general bisericesc. El e chemat a executa conclusele acestuia, el trebue să apere biserica de atacurile esterne, pregăteşte materialul de desbătut la congres, şi alege membrii din judecătoria generală.

Forul suprem în biserica ref. ev. este sinodul general, sau congresul bisericesc. Acest sinod se ţine tot la 10 ani odată, dar în caz de necesitate se ţine şi în mod extraordinar. Membrii sunt parte naturali, parte aleşi. Ceşti din urmă se aleg pe un period de 10 ani. In total numărul membrilor din acest sinod e de 116 dintre cari 20 membrii naturali şi anume 5 episcopi şi 5 curatori diecesani, din fiecare diecesă, apoi câte un representant al şcoalelor superioare şi câte unul al şcoalelor medii. Membrii ceialalţi 96 vin aleşi din toate diecesele, în proporţie după mărimea diecesei, în sinoadele diecesane, jumătate din cler, cealaltă parte din mireni Sinodul general îşi alege din sinul seu, respective dintre episcopi şi curatori doi presidenţi, cari conduc şedinţele. Sinodul însuşi îşi poate amâna şedinţele pe un timp mai scurt sau mai lung, şi să poate disolva înainte de încheerea periodului de 10 ani. Agendele sinodului general sunt: modificarea constituţiei examinarea dogmelor bisericeşti, împărţirea dieceselor, stabilirea serviciului divin, a sărbătorilor, stabilirea normelor de disciplină, modalităţile de cualificaţie pentru preoţi şi învăţători, etc.

(Va urma.)

Apărarea „poporanismului“.

(Fine).

Mă unesc dar cu această parte a criticei d tale, deşi nu mă pot uni cu aplicările ce le faci, şi d. ex mă deosebesc de d-ta în aprecierea poeziilor dlui Octavian Goga. Las însă la o parte deslusirea acestei deosebiri, fiindcă Academia şi-a arătat acum trei ani părerea despre primele poezii ale dlui Goga, acordându le unul din premiile ei mai însemnate pe temeiul unui raport, care cercetează cu deamănuntul meritul literar al noului poet de peste Carpaţi.

Dar mai sunt reserve de făcut şi în privinţa celor zise de d ta despre Creangă, Popovici Bănăţeanul şi dl Slavici. Ai introdus însuţi deosebirea între acesti trei autori, la cari recunoşti „miragiul“ şi între autorii, pe cari îi crezi vinovaţi de „poporanismul“ în înţelesul defavorabil ce-l dai acestui cuvânt. Insă atunci e greu de priceput, pentruce ai pus pe cei trei autori în rubrica poporanismului? Căci nu faptul, că figurile descrise de Creangă, Slavici şi Popovici Bănăţeanul sunt mai cu seamă ţărani, preoţi dela sate şi meseriaşi, îi face să între în acea rubrică.

Critica d-tale, că în novelele d-lor Slavici şi Popovici, în deosebire de povestirile lui Creangă, figurile nu au aparenţă de realitate, ci sunt „anemice şi nefireşti“ sau — cum zici d ta — „nu sunt de carne, ci de carton“, s'ar putea aplica tot aşa de bine la multe novele din viaţa societăţii înalte; căci o asemenea observare se referă la o temă generală a cercetărilor literare, iar nu numai la înfăţişarea figurilor luate din popor.

Insă critica nu o cred îndreptăţită, şi modul cum deslegi d-ta „enigma“ descrierii acelor figuri „anemice şi nefireşti“ prin faptul, că dl Slavici şi Popovici Bănăţeanul ar fi crescuţi în licee şi universităţi germane şi ar împodobi flăcăii din satul lor de naştere cu romantismul cărturarilor din Viena, îmi pare lipsit de temeiu.

Nu e lucru uşor (am recunoscut-o dela început) a argumenta în materie estetică. Voiu încerca totuşi să-mi susţin părerea, că multe din novelele dlui Slavici, ca şi novelele lui Popovici din viaţa meseriaşilor, sunt creaţiuni cu acea deplină aparenţă a realităţii, în care se închegă arta adevărată.

Că nu poate fi vorba de nefireasca atribuire a unui romantism esotic la figurile poporului românesc, resultă din analoagă înzestrare a sătenilor cu simţămintele cele mai înalte şi delicate tocmai în schiţele, novelele şi romanele ţărăneşti din acele literaturi occidentale, unde întroducerea unei culturi străine la elementele autohtone este esclusă. Absolut aceeaşi notă vibrează în „Petite Fadette“ în „François le Champi“, în „Mare au Diable“, de George Sand, figurile de pe ţărmurile Rhinului descrise de Auerbach, în ţăranii lui

---

din Viena[1]) il auzim ridicându-şi glasul pentru a pretinde drepturi pe sama bisericii şi a şcoalei sale confesionale. Astfel, în punctul al IX-lea al *Memoriului*, care-l aşterne la tronul împărătesc în anul 1849 şi 1850,[2]) Şaguna, între altele, scria:

„Maiestate Preaînaltă! Biserica noastră predică principii tot atât de curate, ca ori-care din celelalte; biserica şi şcoala noastră cresc M. Tale credincioşi buni şi supuşi, statului cetăţeni harnici şi de omenie.... Şi aceşti fii jelesc căci biserica lor se bucură de mai puţine drepturi, decât toate celelalte biserici din ţară. Suntem foarte mâhniţi, dar ne încredem în Dumnezeu, care ne-a condus biserica noastră până astăzi şi căutăm cu deplină încredere în sus la Maiestatea Ta, preabunul nostru părinte: pentrucă Maiestatea Ta eşti drept, iar biserica greco-orientală din Ardeal cere numai dreptate!“

Tot în cursul anului 1849 o deputaţiune de fruntaşi români, condusă de protopopul Popasu, aşterneà la ministeriul ţării o rugare, în care cerea despărţirea ierarhică de biserica Sârbească, zicând:

— „Noi ne rugăm pentru o administraţie naţională, de sine stătătoare în privinţa politică şi bisericească, şi pentru alegerea unui cap bisericesc de sine stătător, întărit de Maiestatea Sa, căruia să i se subordoneze toţi ceialalţi episcopi naţionali“.[3])

Stăruinţele de natura aceasta determină aproape toate lucrurile, care le-a săvârşit Şaguna pe câmpul politic-bisericesc.

Dintr'ânsele purcede şi activitatea sa literară-politică care o alcătuiesc: *broşuri ocazionale, articole polemice şi apologetice*, în care-şi preciză scopul acţiunilor sale politice, *memorande, vorbiri, circulare* şi o samă de *scrisori*, schimbate cu bărbaţii de stat ai Ungariei şi cu căpeteniile regimului militar austriac.

Astfel, afară de *memoriul* amintit mai sus, tot în anul 1849, Şaguna scoate la lumină vestita sa broşură intitulată: *Promemoriu despre dreptul istoric al autonomiei bisericei naţionale, Sibiiu, 1849.*

In acelaş an, acest Promemoriu, iese şi în traducere nemţească, în editura Klopf sen. & Eurich din Viena, iar în anul următor, supt titlul; *Anhang zu der Promemoria über das historische Recht der nationalen Kirchen — Autonomie der Romänen morgen — länd. Kirche. Hermannstadt 1850* — apare cu adaus, mai voluminos decât însaşi broşura originală, tradus, şi acesta tot cu scopul de a străbate în cercurile politice din capitala imperiului.

In broşura aceasta, care a ajuuns şi a doua ediţiune, Şaguna cere restaurarea vechii metropolii române ortodoxe sulevând baza ei de *drept istoric.* Susţine adecă, cunoscuta dogmă istorică privitoare la fosta metropolie română din Alba-Iulia, existentă şi organizată încă din veacul al XV lea, cu trei episcopii sufragane. Arată cum metropolitul se alegea din partea preoţimii, întrunite în *sobor*, şi se chirotonia sau la patriarhia din Constantinopol sau la mitropolia Ungro Vlahiei din Târgovişte. Şi întemeiat pe anumite izvoare istorice[1]) spune, că aceste episcopii sufragane au fost desfiinţate pe vremea principilor calvini ai Ardealului, când vládicii românilor au fost subordonaţi superintendentului bisericii reformate[2]), iar metropolia din Bălgrad a încetat deodată cu trecerea unei părţi a credincioşilor ei la unirea cu biserica romano-catolică, întâmplată la anul 1700.

Epoca de durere şi umilire, care a urmat pentru credincioşii rămaşi în legea strămoşască, după actul unirii, Şaguna o zugrăveşte apoi în colorile cele mai mohorâte.[3]) Rămaşi fără căpetenie şi fără organizaţiune bisericească, expuşi dispreţului şi persecuţiunii din partea confesiunilor bogate şi privilegiate, românii ortodoxi trăiesc ca o turmă răslăţită până la anul 1783, când un ordin politic îi pune supt jurisdicţiunea metropoliei din Carloviţ, această soră în credinţă, care, supt scutul privilegiilor naţiunii ilirice, se estinsese până spre Murăş având episcopii chiar pe teritoriile banatice locuite de Români. Asociaţiunea aceasta, în cele bisericeşti, a Românilor cu Sârbii, deşi *în esenţă, contrară canoanelor orientale*, zice Şaguna, a fost normată dintru început în mod special S'au luat măsurile necesare pentru susţinerea nevătămată a preceptelor dogmatice prin canonizarea unui catechism ortodox şi pentru conducerea şcoalelor confesionale prin aprobarea de cărţi didactice pentru fiecare naţiune în limba sa proprie.[4])

(Va urma).

---

[1]) Cf. Verhandlungen des oestr. verstärckten Reichsrathes. Wien, 1860.

[2]) In anul următor 1851 memoriul acesta apare şi nemţeşte sub titlul: *Denkschrift dem k. k. Ministerium für Cultus u. Unterricht überreicht.*

[3]) Cf. *Memorialul* arhiepp. şi metrop. Şaguna p. 315 şi urm. şi: *Die Romänen der oestr. Monarchie* III. p. 5.

[1]) Dovezile istorice, de cari aveà trebuinţă, Şaguna le-a cules mai cu samă din: *Istoria bisericească* a lui *Lesviodaz*, Bucureşti, 1845, *Fortsetzung der allgem. Weltgeschichte*, de *F. Engel*, Wien 1786; *Cronica metropoliei din Valachia* şi *Colecţiunea legilor Ardealului.* Cf. şi *T. Cipariu*: Acte şi fragmente. Blaj, 1855, XII.

[2]) V. *Szilágyi* S. Erdélyország története II. p. 426, şi urm.

[3]) Despre unire mai pe larg: Dr. I *Crişan*, *Beitrag zur Geschichte der kirchl Union der Romänen in Siebenbürgen*, Hermannstadt, 1882.

[4]) Cf. *Memorialul act. sob. bis. Ardelene* p. 133

Ganghofer din munţii Tirolului şi chiar în vagabonzii lui Bret Harte din California.

De unde vine această identitate a aspirării ideale în mijlocul unor realităţi materiale aşa deosebite? Din convingerea inutilă a marilor scriitori, că în cugetul poporului — fie ori cât de lipsit de cultură cărturărească, ba uneori îţi vine să zici tocmai fiindcă e lipsit de ea — germinează şi poate prinde rădăcini desvoltarea celor mai curate şi alese simţăminte omeneşti. Precum se găseşte în popor o adâncă evlavie, tot aşa se poate găsi o mare decenţă şi cea mai surprinzătoare sfială în legătura dintre sexe.

Căci nu numai pe calea gândirilor abstracte îngrămădite în felurite sisteme, poate ajunge omul să-şi dea oare care seamă de tainele vieţii, ci şi pe calea instinctivă a simţământului.

Romantismul cărturarilor din Viena? Dar dela ce fel de cărturar, dela care romantism au eşit versurile noastre populare:

Dacă vrei dragoste-aprinsă,
Adu-mi gură neatinsă
Şi o inimă fecioară
Ca apa dela isvoară?

Şi se poate o mai înaltă, o mai curată espresie de iubire? Dar în altă poezie:

Dute 'n cale-ţi, mergi cu bine
Făr'a te gândi la mine,
Că e lumea 'ncăpătoare
Pentru-o pasăre şi-o floare!

Din ce tratat de Etică socială a învăţat ţăranul anonim să fie mulţămit cu soartea ce-i este hărăzită?

Fără îndoială complicările sufleteşti ale societăţii înalte sunt o problemă din ce în ce mai interesantă în proporţie cu creşterea culturei, şi ele îşi vor afla înfăţişarea firească în literatura noastră. Dar aceasta nu ne poate face să uităm, că simplicitatea ţărănească nu esclude frumseţa lirică, precum nu esclude energia epică, nici chiar conflictul dramatic.

Când văd asemenea deosebiri de judecată literară între noi, îmi vine să repet vechea observare făcută într'un articol despre „poeţi şi critici“, că tocmai poeţii sunt mai puţin chemaţi să aprecieze poezia altora. Ei sunt prea pătrunşi de felul lor de a pricepe lumea şi prea refractari de felul altora de a pricepe.

Menirea d-tale, iubite coleg, care eşti însuţi unul din cei mai recunoscuţi poeţi ai generaţiei de astăzi, este de a ne înzestra literatura cu creaţiunile proprii d-tale imaginaţii. Iară rolul mult mai modest de a primi şi de a preţui creaţiunile poeţilor, lasă-ni-l nouă, publicului cetitor, care putem îmbrăţişa cu aceeaşi recunoştinţă cele mai felurite individualităţi artistice, numai cu condiţie ca să fie în adevăr inspirate de simţământul curat al frumosului.

Şi fiindcă în multe din poeziile şi novelele cu care ne-ai sporit comoara literară, d-ta ai fost în adevăr inspirat de cel mai înalt simţământ al frumosului, fii cu această parte a operei d-tale bine venit în mijlocul Academiei Române!

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa Monarhul nostru nu va veni la Budapesta, cum afirmă ziarele d'acolo. Din Viena se anunţă, că Maiestatea Sa va pleca, pe la sfârşitul lui Iunie, la Ischl.

*

Monument Maiestăţii Sale. Primarul din Seraievo, Kulovici, a luat iniţiativa d'a se ridica un monument în Seraievo Maiestăţii Sale Monarhului Francisc Iosif, apărătorului păcii.

*

Deputaţi sinodali în dieceza Caransebeşului s'au mai proclamat aleşi domnii *G. Szerb* şi *Dr. D. Cioloca* la Jebel.

*

I. P. S. Sa Metropolitul Primat al României, *Atanasie Mironescu*, a obţinut prin decret regal un concediu de trei luni şi a plecat Luni dimineaţa din Bucureşti cu trenul în Elveţia, unde-şi va petrece concediul.

*

In jurul unui mormânt. Sub titlul acesta scrie „*Tribuna*“ în numărul de Mercuri următoarele: „De câteva luni „Unirea“ din Blaj nu se mai poate odihni de — Şaguna. Cele mai triviale insulte se încrucişează peste mormântul aceluia, care toată viaţa şi-a închinat-o bisericei şi neamului său. Până acum am tăcut, am închis ochii. Credeam, că infatigabilii noştri colegi se vor desmetici cu vremea din patima lor oarbă şi urâtă. Dar în numărul său de eri (Dumineca) „Unirea“ chiamă şi pe Moldován Gergely (şi pe Bozgán Floris) în ajutor, pentru a dovedi, că Şaguna ar fi fost un „maghiaron cât se poate de mare, un ce foarte regretabil“. Suntem adânc scârbiţi de aceste insulte ce se aduc amintirii celui mai mare arhiereu al bisericii noastre şi nu găsim cuvinte pentru a înfiera această pângărire ce i se face sub masca adevărului istoric. Motivul ei adevărat să o spunem, nu este dragostea adevărului, ci un sentiment cu totul străin de aceasta, cel mai îngust şi josnic confesionalism, un motiv pe care „Unirea“ ştie să-l înfiereze cu atâta indignare, când crede a-l descoperi la alţii“.

*

Domnul Iuniu cav. de Puşcariu a fost numit din partea Maiestăţii Sale consul general clasa II şi a fost încredinţat cu conducerea consulatului general din Moscva. Până aci se afla în Alexandria.

*

Aniversarea luptei dela Poltava. In Iulie se împlinesc două sute de ani dela sângeroasa luptă, în care *Petru cel mare*, mai nainte bătut şi respins de *Carol XII*, regele Svediei, a reuşit să-i dea revanşă la Poltava, şi să înfrângă pe marele căpitan al vremei sale, distrugând supremaţia politică a Svediei. Invingerea câştigată de Petru cel mare a fost pentru vastul imperiu al Rusiei de cea mai mare însemnătate. Pentru serbătorirea acestei aniversări se fac mari pregătiri.

*

Achitat. Senatul de acuză dela tribunalul din Oradea mare, luând în desbatere procesul pentru publicar a unei telegrame şi a unui raport despre o adunare din Bacău, a pronunţat casarea urmăririi şi a achitat pe dl *Const. Savu*, redactorul responsabil la „Tribuna“. Apărător a fost advocatul din Oradea mare, dl Dr. Aurel Lazar.

*

Serbare militară în Sibiiu. Astăzi Vineri, în 18 Iunie, serbează regimentul de infanterie nr. 2 împăratul Alexandru al Rusiei amintirea glorioasei lupte dela *Kolin* în 1757, la care a luat parte regimentul, şi în care armată austriacă sub conducerea generalului Daun a învins pe marele Frideric II. Serbarea e împreunată cu serviciu divin în biserica garnisoanei şi în cea romano-catolică. La ameazi e masă festivă, iar după ameazi muzica regimentul cântă în curtea dela casarmă.

*

Un viteaz din tufă. Redactorul responsabil dela organul săsesc din Sibiiu „S. D. T.“ primeşte o scrisoare *pseudonimă*, în care pentru o ştire privitoare la dna Ana Vlad i se pune în vedere, nici mai mult, nici mai puţin, decât *moartea* de martir, dacă nu se va „cuminţi“ în ale patriotismului.

*

Andrei Achim, conducătorul „partidului ţărănesc“, cum au scris unele ziare, a dispărut din Bichiş-ciaba, ca să amâne intrarea sa în închisoarea, la care a fost osândit. Acum insă conducătorul partidului ţărănesc declară dela Băile erculane, unde se află, că n'a fugit de pedeapsă, şi că nu se teme de temniţă, pentrucă temniţa este un templu al socialiştilor.

*

Lăcustele s'au ivit în Bulgaria în mai multe locuri. Sătenii, ajutaţi de trupe militare şi de şcolari, au început să stârpească lacomele insecte.

*

La Vălenii de Munte. In vacanţele de vară se vor tinea şi în anul acesta cursuri *gratuite* la Vălenii de Munte. Cursurile acestea, organizate de dl *N. Iorga*, neobositul profesor universitar, sunt menite şi pentru românii din ţara noastră, doritori d'a cunoaşte o cultură curat naţională.

*

Congresul studenţimii. Gazetele din Budapesta au adus ştirea, că ministrul de culte şi instr. publică, contele Apponyi, ar fi dat un ordin ministerial, după care studenţii din Ungaria, dacă vor lua parte la congresul studenţimii române din Iaşi, vor fi eliminaţi din toate şcoalele, de ori ce categorie şi de ori ce confesiune, din ţara aceasta întreagă. — Ştirea ziarelor ungureşti, că elevii dela liceele române din Braşov şi din Blaj şi-ar fi anunţat participarea la congres, este luată din vânt şi n' are trebuinţă de a fi desminţită.

*

Un complot s'a făcut în contra principelui *Nichita* al Muntenegrului. Au fost arestate în diferite părţi din Muntenegru mai multe persoane bănuite, între cari şi un fost comandant cu numele Vukinici.

*

Dl Teodor T. Burada, cunoscutul etnograf, s'a reîntors în zilele trecute la Iaşi. Insărcinat de comitetul pentru clădirea unei biserici române ortodoxe în Ierusalim, dl Burada a căutat şi a ales locul, pe care să se zidească biserica românească şi pe care se află şi o clădire pentru a servi drept casă de adăpost închinătorilor. S'a cerut şi guvernului român să vie în ajutor pentru cumpărarea locului şi a casei în Ierusalim.

*

Comemorarea lui Eminescu. Comitetul de organisare din Galaţi al comemorării poetului Eminescu a trimis un apel către comitetele ce aranjază sărbătoriri, invitându le ca toate să fixeze ziua de Dumineca, 14/27 Iunie, ca zi de sărbare pentru Eminescu.

*

Din Petersburg se vesteşte, că au fost descoperite două fabrice secrete de arme. Număroase persoane sunt arestate. — Despre duma se scrie, că şi-a încheiat şedinţele, şi nu va mai fi convocată până în Octomvrie.

*

Holera în Olanda. Vine o ştire dela Haga, vestind că în o localitate din nordul ţării s'au constatat trei cazuri de holeră.

*

Expoziţie în Svedia. In luna aceasta s'a deschis la Stockholm, în parcul regal, expoziţia de artă decorativă şi industrială. Expoziţia cuprinde cam 70 de camere mobilate pentru diferitele clase de oameni, mobile de model, gospodării săteşti şi de lucrători, întocmite ieftin şi igienic.

*

Lui Lamarck, celebrului naturalist francez, născut în 1744 şi mort la Paris în 1829, i s'a ridicat acum un monument în grădina botanică din Paris. Lamarck a fost premergătorul lui Darwin. La desvălirea monumentului a participat prezidentul republicei Fallières, număroşi reprezentanţi din ţară şi străinătate, între cari şi delegaţi din Viena şi Budapesta.

*

Concert în Gherla. Reuniunea gr. cat. de cântări din Gherla invită la concertul ce-l va aranja la 27 Iunie st. n. 1909 în sala cea mare dela hotelul „Coroana“ din Gherla. Inceputul la orele 7 şi jum. seara. Solviri peste taxa de intrare se primesc cu mulţămită şi se vor publica în ziare. Venitul curat este destinat pentru scop filantropic.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici, cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Săpun eftin e numai unul bun şi curat. Cel mai bun e „Săpunul Schicht“ de aceea e şi cel mai eftin. In timpurile acestea de scumpete femeile trebue să se îngrijească de săpun eftin şi bun altcum întrebuinţează în cantitate dublă şi îşi ruinează albiturile. O săpuneală cu „Săpunul Schicht“ înlocueşte două săpuneli cu săpun obicinuit. Curăţenia „Săpunului Schicht“ se garantează cu 25.000 coroane. Veritabil numai cu numele „Schicht“.

Cărţi şi reviste.

Cum se căutau moşiile în Moldova la începutul veacului XIX., de R. *Rosetti*, ed. Ac. Rom., Buc. 1909. 135 p. Preţul 1 leu 50 bani.

*

„Luceafărul“ Nr. 12, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu: Nica. I. Bura: Din popor (poezie). Octavian Goga: Graiul apelor: La mal, De profundis (poezie). X: Unui poet, diplomat şi proprietar de vii (poezie). I. L. Caragiale: Florea Voevod. Maria Cunţan: Ioana d'Arc (poezie). Simina Bran: Unei fete (poezie). I. Enescu: Scrisoare (poezie). Vasile Stoica: Catrene (poezie). C. Ardelean: Inginerul Baltă. E. Hodoş: Pagini străine: Ivan Turgheniev: Ceasul. Dări de seamă: D. Anghel: Fantezii (I. Duma). I. Slavici: Poveşti (E. Hodoş). Cronică: Recepţiunile dela Academia Română (T. C.). Vrăşmăşii literare. (II). (T. Codru). Mistral. † Eugen Voinescu. Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Ungaria. Şcoala Română. Reviste şi ziare. Ştiri. — Poşta redacţiei. Ilustraţiuni: Prinţul Nicolae al României. I. I. Scherrer, Jeanne d'Arc. Copil din Petroşeni. Port din Uioara. Interiorul unei case ţărăneşti din Poiana Sibiiului. Fanfara ţăranilor din comuna Buduş (comit Bistriţa-Năsăud).

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 6—8

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru intetirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 22—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Nr. 289/1909 of. ppresb. [180] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Plopiş**, devenită vacantă prin alegerea parohului Alexandru Ciocaş de capelan în Cărbunar, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legei, subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp conform dispoziţiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru de a cânta în biserică ori a celebra şi cuvânta.

Lăpuşul unguresc, 30 Maiu, 1909.

Oficiul protopopesc al tractului gr.-or. român Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dietei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. şi r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 13–20

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner; în **Mediaş**: Iosif Obert. [109] 5—8

Nr. 24/1909. [179] 1—3

Publicare de licitaţie.

Zidirea bisericei din filia **Popesci** să va da în întreprindere **Dumineca în 14/27 Iunie a. c.** la 11 oare a. m. la faţa locului pe cale de licitaţie minuendă.

Preţul strigărei e statorit în suma de 10.000 cor. şi reflectanţii au să depună înainte de licitaţie ca vadiu 1000 cor. în numărar sau hârtii de valoare.

Planul şi preliminariul de spese să pot vedea la oficiul parohial gr. ort. rom. din Cherghes (Kerges) tractul Devei.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul a da întreprinderea la celce va oferi mai bune garanţii fără privire la suma oferită.

Popesci, la 31 Maiu 1909 c. v.

Alesandru Petreu
par. şi preş al com. par.

Nogiţa George
epitrop I.

Nogicza Iordan
epitrop II.

Copiilor şi oamenilor cari

TUŞESC

prescriu medicii cu resultat sigur

THYMOMEL SCILLAE

un mijloc ce delătură flegma, alină şi linişteşte tusa convulsivă uşurează răsuflarea. Sute de medici şi au dat deja bune păreri despre surprinzătorul efect al Thymomel Scillae-i la tusa măgărească şi a altor specii de tusă convulsivă.

Rog întrebaţi medicul Dtră.

1 Sticlă **Cor. 2·20**, franco contra trimiterii prin mandat poştal á **Cor. 2·90**. 3 Sticle á **Cor. 7·—**, 10 Sticle á **Cor. 20·—**.

Fabricare şi depot general:

FARMACIA LUI B. FRAGNER

furnisor c. şi r.

Praga III. Nr. 203 şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Atenţie la numele Preparatorului, fabricantului şi a Marcei de apărare.

345 20—20

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.	Anunţ de noroc!	Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 23 Iunie.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câştiguri şi **8** premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

23 Iunie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ....
{un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)}

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs
} Ce nu corespunde a se şterge.

(113) 16—16

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 9—12

Baia de cură

Előpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, întreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Előpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca beutură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Előpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.

(162) 4 6

Cu prospecte serveşte direcţiunea gratuit.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit şi sleit, pe care-l dor membrele, care trăeşte fără curaj şi energie, să folosească ocazia, de a face cunoştinţă cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-şi recâştige puterile sale trupeşti şi spirituale şi sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat"**, dă desluşiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu puteţi să ne cercetaţi personal, adresaţi-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă şi noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broşura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel şi pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai uşor şi mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privinţa mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcţionează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Cătră

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(172) 3–4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 14—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 49 –52

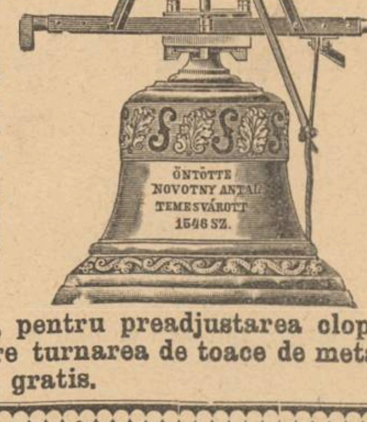

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 62 Sibiiu, Marţi 9/22 Iunie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Un răspuns detractorilor lui Şaguna.

III.

Numai un viu sentiment naţional l-a putut îndemna pe Şaguna la 1848 a se ridica peste orice prejudiţii confesionale, a da uitării toate suferinţele şi nemulţămirile trecutului, la sporirea cărora contribuise şi Blajul în măsură bunişoară, şi a participa dimpreună cu zeci de mii de credincioşi ai săi la memorabila adunare de pe Câmpul-Libertăţii. Să ne închipuim, un moment, că Şaguna ar fi pus chestia, — cum s'a pus de atâtea ori în trecut şi se mai pune încă, durere, şi azi destul de des — astfel: „pentruce să mergem noi la Blaj şi pentruce să nu vină Blăjenii, adecă uniţii la o adunare în Sibiiu“?! Un singur cuvânt în această direcţie ar fi putut zădărnici acea impunătoare adunare naţională, mai ales că guvernul ardelean se punea luntre punte, ca să împiedece adunarea poporului român într'un singur loc. Şi — atunci istoria mişcărilor şi luptelor noastre politice ar fi rămas lipsită de cea mai splendidă pagină a sa!

Tot Şaguna naţionalistul iasă la iveală şi la începutul erei constituţionale. Punând în 1860 iarăş la o parte toate mâhnirile şi neajunsurile, câte îi cauzară în deceniul absolutismului fruntaşii bisericii gr.-catolice, a căutat a se înţelege cu ei, sfătuindu-i pe toţi să păşească solidar în acţiunile lor politice şi împărţind fräţeşte cu mitropolitul Şuluţiu rolul de conducător al tuturor acelor frumoase acţiuni naţionale-politice, câte au desfăşurat Românii ardeleni între anii 1861—1865. Iar dacă după 1865 vechii contrari ai lui Şaguna începură iarăş a-l ataca prin ziare şi nu voiau să mai urmeze sfaturile şi îndrumările lui politice, ci decretară pasivitatea, atât de problematică, desfăşurarea evenimentelor din cei din urmă 40 de ani a dat tot lui Şaguna dreptate şi a dovedit, că contrarii lui au fost cu desăvârşire lipsiţi de prevederea politică, atât de caracteristică pentru Şaguna şi care e una din cele mai însemnate însuşiri ale adevăraţilor bărbaţi de stat.

Dar tocmai de această însemnată însuşire a lui Şaguna s'au împiedecat contrarii lui şi se acaţă azi cu atâta predilecţie toţi gângavii şi imbecilii. Kossuth în 26 Aprilie 1849 promitea amnestie tuturor Românilor, *afară de Şaguna*. Desigur n'ar fi făcut aceasta, dacă nu simţia, că Şaguna era cel mai dibaciu şi mai diplomatic conducător al Românilor, ceeace toată lumea ştia. Şi va rămânea un adevăr istoric, ori vrea colaboratorul „*Unirii*“ să-l recunoască, ori nu. — Kossuth pare a fi fost atunci condus de principiul talmudic: „tob şebegoim harogh“, ceeace se traducea pentru moment astfel: „jertfiţi-mi pe cel mai bun conducător al Românilor şi mă voi împăca cu voi“. E vechea poveste a lupilor, cari s'au împăcat de minune cu turma de oi, dupăce au fost înlăturaţi apărătorii, sau varianta ei nouă, care se trimbiţează atât de mult şi azi din partea eghemonilor noştrii, cari se declară în tot momentul gata a se împăca cu Românii, dacă aceştia nu vor mai da nici o ascultare celor mai buni apărători şi mai înţelepţi conducători fireşti ai lor.

Pe colaboratorul „*Unirii*“ pare a-l indispune faptul, că în vijeliile anilor 1848 figura urâtă şi tristă a episcopului blăjan Lemeni a rămas cu totul în umbră alături de maiestoasa înfăţişare a lui Şaguna. Dar va înţelege oricine, că pentru acest fapt nu se poate aduce invinuire, decât tot numai slăbiciunii şi purtării pătimaşe a lui Lemeni faţă cu excelenţii profesori luminaţi, pe cari i-a şicanat atât de mult, încât d. e. Simion Bărnuţiu s'a simţit necesitat a părăsi catedra din Blaj şi a se înscrie, la vârsta de 40 de ani, la academia de drepturi din Sibiiu. Dacă în istoria Românilor ardeleni episcopul Lemeni e înfăţişat ca o figură odioasă şi respingătoare, aceasta e a se mulţămi, între altele, şi descrierii lui Alexandru Papiu Ilarian, care în istoria sa nu află cuvinte destul de aspre pentru a înfiera întreagă atitudinea politică a lui Lemeni şi pentru a-şi exprima indignarea faţă de acest episcop român, care la 1841 a voit să întroducă limba maghiară până şi în sfintele cărţi bisericeşti. „Un lucru — adauge Papiu — de care şi însuş Rákóczy, când s'ar scula din morţi, s'ar mira, cum s'au schimbat timpurile, de acum cere voie dela Unguri episcopul Românilor a traduce cărţile bisericeşti în ungurie, când înainte cu 200 de ani Ungurii îi făcuse pe Români a-şi traduce liturgia în limba naţională“!

Indeosebi în anul *1848* atitudinea politică a lui Ioan Lemeni a fost lipsită de cuvenita statornicie bărbătească, cum şi de înţelegerea corectă a situaţiunilor grele de atunci. Dupăce în adunarea din Blaj a jurat şi el, că va apăra steagul naţional, cu ajutorul politicei dinastice, abia trec cinci luni, şi pare a-şi fi uitat de acest jurământ. Căci în 9/21 Octomvrie 1848 „vlădica Ioan“ într'un lung circular, — care putea ieşi tot atât de bine şi din condeiul lui Dragoş, acest nefericit satelit al lui Kossuth — se apucă, să dea credincioşilor săi îndrumări kossuthiste, sfătuindu-i „să asculte şi să urmeze cele ce prin Exc. Sa crăiescul plenipotenţiat comisar Baron Nicolae Vay şi prin legiuitele diregătorii li se vestesc şi poruncesc“. Şi deoarece acest circular însemna din partea episcopului Lemeni o atitudine ostilă intereselor dinastice şi monarhice, supremul comandant al armatei imperiale, baronul Puchner nu întârzie a-l destitui din scaunul de episcop.

Decât această purtare ambiguă, şovăitoare, cine nu va recunoaşte, că este cu mult mai presus atitudinea bărbătească şi prevederea înţeleaptă a lui Şaguna, care îşi pune chiar viaţa în joc pentru apărarea intereselor naţionale prin o politică dinastică conştientă şi statornică!

Toată lumea cu scaun la judecată va înţelege această enormă deosebire, afară de şugubeţul colaborator al „Unirii“, care ştie să flecărească foarte bine, dar pare cu desăvârşire lipsit de judecată şi de înţelegere, dupăcum se poate vedea din Nr. 23 (12 Iunie a. c.) al „Unirii“ din Blaj.

Sub cuvânt, că se „face o privire asupra literaturii mai nouă despre Şaguna“ se reproduc în acest număr al „Unirii“ toate bazaconiile şi năroziile, câte au aflat de cuviinţă a debita la adresa lui Şaguna, *năimiţii*, cari scriu la fiţuica din Cluj sau cutare bătrân *şuchiat*, care latră ca o javră în „Severinul“ din Caransebeş.

E ciudat, cum o pretinsă foaie naţională şi bisericească poate să ajungă în asemenea tovărăşie compromiţătoare. Şi e cu totul hazliu, că insipidităţile numitelor foi „Unirea“ le consideră drept literatură! Dar „de gustibus“....

Că Şaguna ar fi întrodus, de dragul lui Kossuth, limba maghiară ca limbă protocolară a consistorului din Sibiiu — e un *neadevăr sfruntat*. Şaguna — de dragul lui Kossuth n'a făcut nimic! Cu alţii dintre colegii lui, ministrii în 1848, cu Széchenyi, Deák şi Eötvös a stat Şaguna în legături, uneori prietineşti, — e adevărat. Au rămas despre aceasta frumoase dovezi în vasta lui corespondenţă privată şi oficială. Dar nu de dragul lor, ci de dragul intereselor bisericii şi naţiunii sale, a cercat Şaguna să ajungă la o înţelegere cu dânşii, ceeace i-ar fi şi reuşit, dacă nu era Kossuth. In decursul furtunilor din vara anului 1848, cât a stat Şaguna în Pesta, îi sosiau continue jalbe şi petiţii

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

S'au înfiinţat chiar şi şcoale mai înalte pentru cualificarea învăţătorilor, de ambele naţiuni, cunoscute supt numele de „Normale“, cum a fost cea din Timişoara[1]). Astfel alianţa aceasta pentru românii rămaşi fără cârmuire bisericească se părea la început un scut şi o mângăiere sufletească. De fapt însă, ierarhia sârbească, condusă de lăcomia ei proverbială, i-a primit pe români preabucuros la sânul bisericii sale, pentruca sub titlul ocrotirii de prozelitizmul papistaş, să-i supună şi să-i esploateze după plac. Aici, Şaguna, care cum ştim avusese bun prilej să studieze situaţiunea deplorabilă a bisericii sârbeşti, descopere fără cruţare toate nedreptăţile şi umilirile, câte a avut să le îndure preoţimea şi poporaţia română din partea sârbilor.[2]) Urmarea a fost, că ne mai putând suportà jugul acestei situaţiuni anormale, clerul şi poporul românesc cere scăpare dela locurile mai înalte. Se începe şirul jalbelor la curtea împărătească. Rezulatul acestor rugăminţi a fost o ordinaţiune imperială, în înţelesul căreia în eparhia Ardealului şi a Aradului aveau să se aleagă, pe viitor, numai episcopi români, iar în eparhia Timişoarii şi a Verşetului de acei, cari cunosc limba românească. Mare câştig n'a adus însă nici dispoziţiunea aceasta, pentrucă episcopii următori, deşi români, erau împedecaţi, prin alte ordinaţiuni, a promova interesele bisericeşti şi culturale ale poporului românesc.

Erà, prin urmare, lucru firesc, ca situaţiunea aceasta anticanonică a bisericii române ortodoxe, care a durat preste un veac de vreme, asuprirea ei nemiloasă din partea ierarhiei sârbeşti, împedecarea ori cărei dezvoltări materiale şi culturale a poporului şi chiar ameninţarea vieţii sale naţionale, să stârnească o reacţiune puternică în conştiinţa românilor şi să le deştepte dorinţa de a se rupe odată de biserica sârbească şi a-şi reorganizà vechea lor metropolie naţională, autonomă.

Cu esprimarea hotărâtă a *dorinţei* acesteia, izvorâte din sufletul tuturor credincioşilor săi, şi cu *rugarea deschisă* către tronul împărătesc, ca să conceadă adunarea românilor ortodoxi într'un *sobor general*, care să ceară aşăzarea bisericilor în drepturile sale istorice şi canonice, se termină *Promemoria* lui Şaguna. Insuşi el, tinărul episcop, erà întruparea ideală a acestei dorinţe şi luptătorul rezolut pentru izbândirea ei. Căci, cătă vreme înaintaşii săi în păstorire şi mulţi din fruntaşii noştri deatuncia erau mulţumiţi cu un episcop român la Sibiiu şi la Arad, şi nici nu îndrăsneau să se cugete cu seriositate şi hotărâre la emanciparea bisericii lor de supt jurisdicţiunea sârbească, Şaguna deja la adunarea dela Blaj din 1848, întroduce această emancipare între cele dintâi postulate naţionale.[1])

După cum la sfârşitul sutei a XVII-a românii au crezut, că vor scăpà din robie şi-şi vor asigurà o liberă desvoltare naţională şi culturală prin unirea cu Roma — iar pentru bună credinţa aceasta, azi nu-i putem osândì — tot asemenea erà şi Şaguna de convingerea, că prin emanciparea bisericii sale de supt sârbi, va asigurà propăşirea culturală şi naţională a credincioşilor săi fără ca să-şi lase legea strămoşească.

In scopul acesta căutà înainte de toate să delăture rezerva tradiţională, în care se ţineà curtea împărătească faţă de poporul românesc, câştigându-i încrederea şi bunăvoinţa. In jos trimiteà necontenit *pastorale şi circulare*, către popor, prin care-l îndemnà la ascultare şi supunere faţă de orânduielile „înălţatului împărat şi ale înălţatului Guberniu“, iar în sus întrebuinţà ori-ce prilej binevenit spre a înfăţişà pe românii ortodocşi, un element supus, disciplinat şi viteaz, deci vrednic de sprijinul curţii. In nizuinţa aceasta din urmă credem noi, că este a se căutà şi sorgintea *dinasticizmului* lui Şaguna. Acelaşi scop îl urmărea, în parte, şi cu broşurile şi articolele sale de caracter politic-bisericesc.

(Va urma).

---

[1]) La preparandia aceasta a fost profesor şi călugărul fabulist Dimitrie (Dositeiu) *Cichindeal*, care mai târziu, la 1812, a trecut în aceeaşi calitate la preparandia română din Arad.

[2]) V. mai pe larg la G. *Bariţiu*: Părţi alese din istoria Transilvaniei, Sibiu 1891, III. p. 136.

[1]) Cf. N. Popea: *M morialul* arhiepiscop. şi metropolit. A. Şaguna I. p. 59.

dela preoţi, protopopi şi credincioşi, cari în diferite afaceri îl rugau să intervină la regim, pentru a li se face dreptate. In asemenea cazuri petiţiile înaintate guvernului din Pesta, care — dupăce legea unirii Ardealului cu Ungaria fu încuviinţată şi de Ferdinand al V-lea — cârmuia şi Ardealul, trebuiau instruite cu dovezile necesare, pe cari guvernul le cerea în limba maghiară. *O astfel de anexă a vre-unei hârtii poate să fie actul maghiar din chestiune,* cu privirea căruia, dupăcum aflăm cu uimire, Blajul şi-a permis la 1890 deliciul rar de a-şi petrece o întreagă „lună de zile“ (?) Admirabilă petrecanie, nu-i vorbă, pentru nişte simpatrioţi atât de generoşi! Dar zadarnic şi nemotivat amuzament a fost acela, ca şi afirmaţia, că Şaguna ar fi întrodus limba maghiară ca limbă protocolară. In arhiva consistorului din Sibiiu s'au păstrat, slavă Domnului, toate protocoalele şedinţelor consistoriale dela 1848 şi câteva chiar dinainte de acest an fatal. Nu se găseşte însă absolut nici un şir unguresc în vre-unul din ele. Se găsesc numai hotărâri singuratice, extrase din aceste protocoale, alăturate lângă alte acte şi traduse în diferite limbi, dupăcum cerea trebuinţa. Cele mai multe sunt însă şi acestea în limba română şi germană, câteva în limba latină şi e cu totul disparent numărul celor ungureşti! Acesta e adevărul cu privire la faimosul act care ar putea sluji eventual unor confraţi din Blaj ca un *nou* prilej de desfătare...

Iar cât pentru afirmaţiile ridicule şi caraghioase în jurul *„reginei munţilor“*: Catarina Varga *fosta cârciumăreasă* din Aiud — cazul acesta a fost discutat intensiv la 1892 de Bariţiu şi lămurit, în conformitate cu adevărul istoric. Cine doreşte a-l cunoaşte exact, n'are decât să deschidă istoria lui G. Bariţiu (vol. I. şi II.) sau broşura acestuia intitulată: Criticile *„istorice“*, tipărită în Sibiiu la 1 Martie 1892.

Dar colaboratorului „Unirii“ i se pare, că a mai găsit un argument contra lui Şaguna într'o scrisoare a lui Aron Florian către G. Bariţiu, scrisoare publicată în „Neamul Românesc Literar“ al dlui Iorga. Din aceasta s'ar vedea, că Şaguna nu voia să conducă după 1850 o „deputaţie grandioasă“ la Viena, din motiv, că s'ar fi „desbinat de cauza naţională“, cum crede Aron Florian, sau că ar fi avut „inimă rece şi vicleană“, ceeace se dovedeşte şi prin altă epistolă a lui Florian, în care acesta arată, că fiind deţinuţi patru preoţi români, Şaguna a stăruit, să fie toţi patru eliberaţi, arătându-se astfel *„tolerant, naţionalist şi român“*, căci nu s'a întrepus numai pentru preoţii neuniţi, ci şi pentru unul, care era *unit*. (Observăm în treacăt, că trebue multă răutate pentru a răstălmăci chiar şi cuvintele de laudă la adresa lui Şaguna — contra lui!!)

Aşadară iată pe Şaguna, răul naţionalist, care nu vrea să conducă pe timpul absolutismului nici „o deputaţie grandioasă“ la Viena!

Pentru ceice ştiu, ce însemnază absolutismul şi cât de grele erau împrejurările pe la începutul anilor 1850, când ţara se afla în stare de asediu, e clar ca lumina ochilor, că orice „deputaţiune grandioasă“ nu putea atunci decât să strice cauzei naţionale şi să compromită pe fruntaşii politici ai Românilor. E de ajuns să invocăm din era constituţională două cazuri de acest soiu, cari s'au terminat cu un complect fiasco pentru politica noastă naţională: memorandul lui Bariţiu şi Dr. Raţiu din 1866 şi vestitul memorand dela începutul deceniului trecut. Cu atât mai greu era a se presenta „o deputaţie grandioasă“ a Românilor la împăratul atunci, când „sistemul politic nu suferea graiul popoarelor“, după cum se exprimă mai târziu, cu dreptate, deputaţii români într'un memoriu către monarh. Calitatea lui Şaguna de bun naţionalist şi mare bărbat de stat o dovedeşte între altele şi faptul, că niciodată în viaţa lui n'a putut fi câştigat pentru vre-o întreprindere politică riscată, făcând abstracţie bineînţeles de împrejurările extraordinare ale anilor 1848—9, cari cereau şi îndrăzneală extraordinară în faţa evenimentelor, cum Şaguna a dovedit, că o avea în deplină măsură. După 1850 Şaguna dăduse fruntaşilor sfatul de a trimite la Viena numai câţiva inşi dintre cei mai iscusiţi, pentruca acestia să dea guvernului central informaţiile de lipsă în toate cauzele româneşti. Iar „deputaţiile grandioase“ să le amâne pe vremuri mai bune, când, după 1860, n'a ezitat un singur moment a păşi în fruntea lor şi a le conduce cu dibăcie şi cu folos.

Sfatul lui a şi fost urmat, dupăce s'au potolit împotrivirile câtorva tineri mai neastâmpăraţi, cari în nesocotitele lor avânturi puerile îşi închipuiau, că ei sunt mai înţelepţi şi mai buni politiciani, decât Şaguna, şi au cercat nu odată a surpa autoritatea acestuia. Dintr'o scrisoare dto (3 Julie 1852) a lui Florian către Ioan Maiorescu aflăm, că după 1850 aceşti oameni neastâmpăraţi şi invidioşi au răspândit prin satele româneşti *„o provocaţiune cu tendinţa de a despopulariza pe Şaguna în ochii poporului“*. Iată deci de ce apucături se folosiau aceşti oameni spre a micşora influenţa cea mare şi hotărâtoare a lui Şaguna asupra poporului. Le-a fost însă zadarnică orice încercare!

Şi tocmai din acest motiv a început să încolţească în sufletul lor o ură aprinsă contra lui Şaguna, o ură neputincioasă împreunată cu ambiţii jignite, din care isvoresc toate blasfemiile la adresa lui, câte se pot citi prin corespondenţele private şi uneori chiar în coloanele ziarelor noastre de de vremuri.

Dacă *„Unirii“* îi face plăcere, poate să aranjeze în Blaj o *expoziţie* din aceste corespondenţe sau să le scoată într'o *ediţie festivă*, ca să sărbătorească şi ea în felul său *ultracreştinesc* frumoasa aniversară dela toamnă.

După lămuririle date mai sus şi după câte vor mai urma, lumea românească — cea nemuşcată de şerpele veninos al invidiei — va şti de sigur, ce preţ trebue să pună pe aceste încercări barbare ale *„Unirii“*...

Intrevederea dela Reval. Impăratul *Wilhelm* al Germaniei a avut Joi întâlnire la Reval cu *Nicolae* Ţarul Rusiei. Domnitorii celor două mari puteri s'au îmbrăţişat şi sărutat la întâlnire, la masă a toastat unul în onoarea celuialalt, iar în urmă au conferat lungă vreme. Se crede că scopul întrevederii a fost reînoirea raporturilor de bună prietenie între Germania şi Rusia, cari s'au fost cam stricat pe vremea conflictului monarhiei noastre cu Sârbia, când Germania se pusese pe partea monarhiei austro-ungare, iar Rusia sprijinea pe ascuns pe cei din Sârbia. Ţarul Nicolae al Rusiei va mai avea întâlnire în curând cu prezidentul republicei franceze, apoi cu regele Angliei, şi în urmă şi cu Maiestatea Sa Monarhul nostru.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

(Fine)

Fiecare dintre aceste foruri are pe lângă sine, după cum s'a putut vedea, şi judecătoria sa. De sigur ori şi cine, care se interesează de astfel de lucruri, poate fi curios, cu drept cuvânt, să ştie, ce chemare au aceste foruri şi cari sunt membri lor? Judecătoria comunei bisericeşti. dacă comuna nu are mai mult de 2000 suflete, o formează presbiteriul, la caz contrar acesta alege din sinul său 10 membrii ca judecători. Preşedinte e preotul şi curatorul parohial. In sfera judecătoriei cad cercetările disciplinare, afară de a preotului, curatorului, învăţătoriului şi a cantorului, — a tuturor slujitorilor şi a membrilor parohiei, precum şi a membrilor din presbiter.

Forul al doilea e judecătoria protopresbiterală, ai cărei membrii se aleg pe viaţă, parte din cler, parte din mireni, de către presbiteriile parochiilor tractului. Numărul membrilor îi stabileşte sinodul protopresbiteral din când în când. Prezident e protopresbiterul şi curatorul tractual. Aduce sentinţă ca for prim în chestiile disciplinare ale preoţilor, curatorilor parohiali, învăţătorilor, iar ca for de a doua a instanţă în cele recurate dela forul prim. Cu un cuvânt, afară de disciplinarea protopresbiterului şi curatorului tractual, judecă în transgresiunile tuturor funcţionarilor din tract.

Membrii judecătoriei eparhiale, afară de episcop şi curatorul eparhial ca presidenţi, sunt toţi protopresbiterii şi curatorii tractuali şi atâţa membrii aleşi pe viaţă de presbiteriile comunelor din eparhie, parte din cler parte din mireni, câţi stabileşte sinodul eparhial. Judecă afară de persoana episcopului şi a curatorului eparhial ca instanţă primă în transgresiunile disciplinare ale protopresbiterilor şi curatorilor tractuali, iar ca instanţa a doua şi a treia în chestiile recurate dela forul prim şi al doilea.

Judecătoria conventului constă din 7 membri aleşi din sinul său. President e cel mai bătrân membru al conventului. Judecă numai ca for al doilea în chestiile recurate dela judecătoriile eparhiale şi ca for al treilea în cele recurate dela judecătoriile protopresbiterale. Asupra chestiilor disciplinare ale episcopilor şi a curatorilor eparhiali o altă judecătorie este chemată a aduce sentinţă. Judecătoria aceasta se alege pe un an tot de convent prin votare secretă. Afară de preşedinte sunt 23 de membri în judecătoria aceasta.

In ce priveşte singuraticile persoane oficioase în biserica ev. ref. sunt în general următoarele: In parohie parohul şi curatorul, ambii prezidenţi ai presbiterului. Cest din urmă e ales de membrii sinodului parohial pe un timp hotărât de acesta. La ocuparea postului depune jurământul prescris. Cercul lui de competinţă e ca a epitropiei din biserica noastră.

Parohul asemenea este prezidentul presbiterului. Parohiile sunt împărţite în clase. Preoţii ori de ce cualificaţie în parochiile de clasa a IV a pot fi aleşi definitiv ori când, în cele de clasa a III numai după un an de serviciu ca capelan, şi dacă sunt cualificaţi cu foarte bine, sau bine, iar după un serviciu de 3 ani şi cu suficient. In parohiile de clasa a II cei dintâiu după un serviciu de doi ani, iar cei cu suficient după 4 ani. In parohiile de cl. I pot fi aleşi cei cualificaţi cu foarte bine, sau bine după un serviciu de 3 ani ca capelan, iar cei cu suficient după un serviciu de 5 ani. Alegerea se face pe viaţă. Parohii îşi pot schimba parohiile cu învoirea presbiteriilor respective. Actul alegerii se face în două forme. Dacă $^2/_3$ părţi din membrii sinodului s'au învoit asupra persoanei şi după ce protopresbiterul s'a convins despre acest număr, fără altă alegere învită pe respectivul să şi ocupe parohia. De sigur persoana respectivă trebue să aibă cualificaţia recerută pentru acea parohie. Dacă însă nu se pot învoi, se escrie concurs, pe baza căruia poate concura ori şi cine cu cualificaţia recerută. După espirarea concursului şi verificarea listei alegătorilor, să efectueşte alegerea înaintea a lor doi trimişi de protopresbiter. Alegerea e secretă. Cel ce are majoritatea voturilor se declara paroh ales, şi dacă în decurs de 14 zile nu s'a recurat, — alegerea se întăresce.

Protopresbiterul se alege dintre preoţii tractului de către presbiteriile parohiilor pe viaţă, sau pe 10 ani, aşa după cum e statutul special al tractului. Il întăreşte sinodul tractual, înaintea căruia depune jurământul prescris. El e împreună cu curatorul tractual preşedintele sinodului şi al judecătoriei tractuale, e membru asemenea şi curatorul, al sinodului eparhial. El şi curatorul represintă tractul înaintea forurilor civile. El cu curatorul face visitaţiunile canonice în fiecare an. Cu un cuvânt, el şi curatorul tractual îngrijeşte de mersul regulat al afacerilor din tract. Alegerea curatorului tractual, precum şi timpul pe cât se alege, întărirea, depunerea jurământului şi drepturile şi datorinţele lui sunt identice cu ale protopresbiterului. Mai amintesc, că toţi curatorii din biserica ev. ref. sunt aleşi din mireni.

Episcopii şi curatorii eparhiali se aleg pe viaţă de către presbiteriile din eparhie. Cel dintâi se alege dintre preoţii sau profesorii respectivei eparhii. Ambii sunt presidenţi ai sinodului eparhial şi ai judecătoriei eparhiale. Represintă eparhia faţă de forurile civile. Supraveghează mersul regulat al tuturor afacerilor din eparhie, în care scop din când în când fac vizitaţiuni canonice. Ambii sunt membrii ai conventului şi sinodului general.

Aceste am aflat de lipsă să le fac cunoscute în general. Cel ce le-a cetit cu atenţiune îşi poate face o icoană despre organisaţia bisericilor reformate evangelice din patrie.

In următoarele epistole voi descrie starea bisericei lutherane şi unitare din Ungaria şi Ardeal, şi dat fiind că cu legile referitoare la aceste biserici m'am ocupat în partea primă a acestei epistole, mă voi restringe numai la descrierea constituţiunii acestor biserici.

Ioan Stanciu
paroh.

Programa

examenelor publice la finea anului şcolar 1908/9 în seminarul pedagogic-teologic „Andreian“ al arhidiecezei ortodoxe române transilvane.

Secţiunea teologică.

15 Iunie v.: a. m. Pastorala şi Liturgica (curs. III.) prof. Dr. E. Roşca, Enciclopedia şi Metodologia ştiinţelor teologice (curs. I.) prof. A. Crăciunescu; d. a. Limba şi literatura română (curs. I.) Dr. V. Stan, Contabilitatea (curs. III.) A. Bratu, Istoria bis. ortod. române (curs. III.) Dr. I. Lupaş.

16 Iunie: a. m. Dreptul canonic, Noţiuni de drept (cursul III.) prof. Dr. E. Roşca, Muzica vocală, (curs. III.) T. Popovici; d. a. Esegeza (curs. I.—II.) Dr. A. Crăciunescu.

17 Iunie: a. m. Istoria bisericească (curs. I.) Dr. A. Crăciunescu, Didactica (curs. II.) Dr. P. Şpan; d. a. Psihologia (curs. I.) Dr. P. Şpan, Economia (curs. III.) A. Cosciuc.

18 Iunie: a. m. Morala (curs. II.) Dr. N. Bălan, Archeologia biblică (curs. I.) Dr. A. Crăciunescu; d. a. Pedagogia (curs. III.) Dr. P. Şpan, Isagogia (curs. I.) Dr. A. Crăciunescu.

19 Iunie: a. m. Apologetica (c. I.) Dr. N. Bălan, Istoria bis. ortod. rom. (curs. II.) Dr. I. Lupaş; d. a. Catihetica (curs. III), Dr. Nic. Bălan, Cântări bisericeşti (curs. III.) D. Cunţan.

20 Iunie: a. m. Dogmatica (c. II.) Dr. N. Bălan, Omiletica (curs. II. şi III.) Dr. A. Crăciunescu.

Secţiunea pedagogică.

15 Iunie: a. m. Limba maghiară (curs. II.) Dr. V. Stan; d. a. Limba maghiară (curs. I.) N. Vătăşan.

16 Iunie: a. m. Limba română (curs. I.) Dr. Vas. Stan, Limba română (curs. II.) A. Bratu; d. a. Zoologia (curs. II.) N. Vătăşan.

17 Iunie: a. m. Psihologia (curs. I.) Dr. P. Şpan, Geografia (curs. II.) N. Vătăşan; d. a. Geografia (curs. I.) N. Vătăşan, Istoria universală (curs. II.) Dr. I. Lupaş.

18 Iunie: a. m. Psihologia (curs. II.) Dr. P. Şpan, Religiunea (curs. I.) Dr. V. Stan; d. a. Matematica (curs. I.) A. Bratu, Religiunea (curs. II.) N. Vătăşan.

19 Iunie: Istoria universală (c. I.) Dr. I. Lupaş, Matematica (curs. II.) A. Bratu; d. a. Botanica (curs. I.) N. Vătăşan.

20 Iunie: Conferenţă.

21 Iunie: Serviciu divin şi încheierea festivă a anului şcolar 1908/9.

22 Iunie: Estradarea testimoniilor şi absolutoriilor.

Din conferenţa corpului profesoral seminarial ţinută în Nagyszeben (Sibiiu) la 15/28 Maiu 1909.

Dela sate.

Două comune nimicite prin ghiaţă. Apel la inimele generoase.

Şercăiţa, 13 Iunie n.

In ziua de 12 Iunie n. anul curent între orele 12 din zi până la 1 oră p. m. în urma unei furtuni mari, amestecate cu gheaţă (peatră) până la mărimea ouălor de găină, toate sămânăturile de toamnă şi primăvară ale comunei *Şercăiţa* şi *Bucium* (comitatul Făgăraşului) au fost nimicite, lăsând locuitorii acestor 2 comune într'o stare deplorabilă. O astfel de vreme nici că s'a mai auzit, dar decum văzut vreodată, nici de cei mai bătrâni oameni din sat.

Deodată cu furtuna a început să cadă peatră (gheaţă). Mai întâiu ca alunele şi gradat, tot mai mare, până când a căzut de mărimea ouălor, nimicind tot ce i-a stat în cale. Holdele de toamnă şi sămânăturile de primăvară s'au prefăcut toate fără esceptiune în puzderii, amestecate fiind cu pământul, aşa că în unele părţi nici cu coasa nu se mai pot strânge ca nutreţ pentru vite. După furtună hotarele comunei au rămas pustii, fără ca să se mai cunoască că au fost sămânături. Gheaţa a deslipit casele, a spart ţigla de pe case, a rupt arbori şi pomi, i-a despoiat de coaje, iar poamele fără deosebire le-a nimicit cu totul; iar cât despre sămânăturile şi verdeţurile de prin grădini nici nu se mai cunoaşte că au esistat vreodată. Cu un cuvânt nici poame, nici verdeţuri, nici bucate n'au rămas. Pomii rămânând fără frunză şi despoiaţi, comunele şi grădinile apar ca în luna lui Februarie.

In urma aglomeraţiei de peatră multă s'a pornit o vale imensă şi păraună de gheaţă pe toate stradele. Prin curţi gheaţa s'a adunat şi ridicat la înălţime de un jumătate metru, aşa că după furtună gheaţa a trebuit să se scoată cu lopeţile afară. Iar ce e mai mult, abia au rămas ferestri întregi la case, pătrunzând astfel gheaţa şi prin case şi umplând de apă şi gheaţă casele. Trebuia să te fereşti bine, ca să nu te lovească gheaţa şi în casă. Multe din vitele mai mărunte de pe câmp au fost nimicite şi duse de apă. Tot astfel au murit şi o mulţime de galiţe. Oamenii cari au fost pe câmp la sapă numai cu mari greutăţi au putut să-şi scape viaţa. Iar copii mici de faşe erau aproape să se prăpădească în urma loviturilor celor neîndurate.

Ierburile de asemenea s'au nomolit şi prăpădit cu totul. Cu un cuvânt a fost bătaia lui Dzeu pe aceste două comune.

Locuitorii comunelor sunt espuşi la o mulţime de suferinţe şi perderi, căci îşi poate ori şi cine închipui, că în timpul de azi, când esistenţa traiului nu le este asigurată, nici de pe o zi pe alta, numai cu greu şi cu perderi materiale necalculabile pot să ajungă şi să vadă roadele anului viitor.

Cu considerare deci la perderile şi pagubele ireparabile ce s'au cauzat în aceste 2 comune în urma evenimentului de sus, apelăm la ajutorul tuturor binevoitorilor creştini, rugându-i a contribui fiecare cu ceva ajutor, ca astfel să putem esista şi să putem pune bază la susţinerea a 2000 de suflete rămase fără hrana necesară şi îngropate pe timp de zeci de ani în haosul peirii.

Ajutoarele eventuale rog a se trimite primăriilor comunale din ambele comune, cari se vor cuita la timpul său pe cale ziaristică.

Rugând pentru sprijin pe orice om cu inimă de creştin, trimit de acum mulţămitele mele în numele ambelor comune, tuturor sprijinitorilor şi binevoitorilor.

Petru Bărbat
notar cerc.

Programa examenelor

dela gimnaziul gr. or. român din Brad şi şcoala primară anexată acestuia pe anul şcolar 1908/9.

In 15 Iunie st. v. d. m. dela 4—6 examen de gimnastică cu toate clasele gimnaziale.

In 16 Iunie st. v. d. m. dela 4 examen de cant cu toate clasele gimnaziale.

Dela 17—23 Iunie st. v. examene de promovare.

In 20 Iunie st. v. examene private scripturistice.

In 22 Iunie st. v. examene private verbale.

In 24 Iunie st. v. examene în clasele primare adnexate gimnaziului cu despărţământul 3 şi 4.

In 25 Iunie st. v. Examenele publice: dela 8—9 în cl. I. Religia şi Latina; dela 9—10 în cl. II. Româna şi maghiara; dela 10—11 în cl. III. Istoria şi aritmetica şi dela 11—12 în cl. IV. Germana şi Istoria naturală.

In 28 Iunie st. v. Incheierea festivă a anului 1908/9.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI.

Crisa. Fostul ministru liberal de finanţe, *Lukács László,* a fost încredinţat din partea Monarhului să între în pertractări cu conducătorii partidului kossuthist, pentru a ajunge cu ei la înţelegere cu privire la resolvarea crisei. Se crede, că înţelegerea va urma în curând pe bazele următoare: kossuthiştii se primească puterea singuri, însă numai pentru a face la toamnă legea nouă electorală, iar celelalte să se lase în grija viitorului parlament compus pe basa legii noi electorale. Atât prim-ministrul *Wekerle,* cât şi *Lukács László* vor merge în cursul săptămânii acesteia la Viena pentru a raporta M. Sale despre starea lucrurilor.

*

Procesul „Gazetei". Senatul de acuză dela tribunalul din Murăş Oşorhei a *respins* recursul anunţat de Dr. A Murăşianu în contra ordonării cercetării penale pentru agitare din cauza articolului ce l-a scris d-sa în nrul de Crăciun (1908) al ziarului. Judecătorul instructor Lazar M. a citat, pentru a aduce în împlinire investigaţia, pe Dr. A. Murăşianu la Murăş-Oşorheiu pe astăzi Luni 21 Iunie.

*

Membri în comisiunea istorică. Ministrul de instrucţiune publică în România a numit membri în noua comisiune istorică pe dnii: I. Bogdan, D. Onciu şi O. Densuşianu, profesori universitari, şi I. Giurescu, prof. la gimnasiul Cantemir.

*

Dela Seghedin. Fostul redactor dela „Lupta", dl G. Stoica, condamnat la pedeapsă de un an şi jumătate, va scăpa din temniţă în primele zile din August. Dl Stoica a cerut reducerea obicinuită a pedepsei — reducere, care de obicei se încuviinţează, — însă cererea domnului Stoica a fost refuzată până acum.

*

Congresul medicilor. Prezidentul comitetului român al medicilor, dl Dr. Toma Ionescu. a declarat mai multor ziarişti, că hotărârea luată de comitet este irevocabilă, şi medicii români nu se vor duce la Budapesta.

*

Vienezele la facultatea de drepturi. O deputaţiune a uniunii academice feminine din Viena s'a prezentat la ministrul de culte austriac, şi i-a predat o petiţie relativ la admiterea femeilor la facultatea de drept şi la politehnică. Ministrul a răspuns, că va avea în vedere cererea deputaţiunii.

*

Holera în Rusia. Epidemia este în creştere în capitala rusească, şi în guvernamântul Petersburgului. In capitală totalul bolnavilor este peste 100. Cazuri de moarte pe zi 8—10.

*

Avis. Din compoziţiile mult regretatului *C. Porumbescu,* cari se credeau epuisate cu desăvârşire, se mai găsesc din ele unele în depositul librăriei diecesane din Arad.

*

Giron, cunoscut din aventura cu principesa moştenitoare a Saxoniei, a fost numit profesor la şcoala superioară de comerţ din Bruxelles.

*

La cursurile de vară ce se vor ţinea la Vălenii de Munte, va vorbi şi distinsul orator dl *Delavrancea.*

*

In comitatul Timişului a cumpărat baronul român, dl *G. Duca de Cadar,* moşia de 1800 jugăre a deputatului Csepregby cu preţul de un milion de coroane.

*

Shakleton, curagiosul cercetător al polului sudic, a sosit la Londra, unde este primit cu mare însufleţire.

*

In München se va deschide în vara aceasta o expoziţie de artă chineză şi iaponeză, sub prezidenţia prinţului Ruprecht, cunoscător în ale artei din Azia răsăriteană.

*

A 15-a Insoţire de credit „Raiffeisen" în comitatul Sibiiu. Primim din *Alţina* îmbucurătoare ştire, că mulţămită hărniciei şi dragostei ce o poartă vrednicul paroh Ioan *Petrişor* din Alţina turmei sale, a alcătuit acolo cu conlucrarea secretarului Reun. agricole sibiene, a dlui Vic. Tordăşianu, o Insoţire de credit sătească sistem „Raiffeisen", a cărei firmă s'a înregistrat de tribunalul reg. din Sibiiu. Insoţirea îşi începe zilele acestea lucrările. Dorim spor şi isbândă.

*

Jubileul de cinci sute de ani dela înfiinţare îşi serbează la 17 Iulie nou universitatea din Lipsca, care are, cum se ştie, şi un seminar, în care se predă limba română de către domnul profesor *Dr. Weigand.* Foştii studenţi români dela această universitate, pregătesc un act comemorativ, care va fi semnat de toţi, apoi înmânat rectorului, în ziua jubileului.

*

Din Sighişoara, se scrie că representanţa oraşului de acolo a luat hotărâre, ca inscripţiile stradelor, până acuma numai în limba germană, să fie scrise şi în limba maghiară şi cea română pentru viitor.

*

† Otto Barta, elev al şcoalei de cadeţi din Sibiiu, cursul III, a decedat în mod subit Vineri, în etate de 18 ani şi a fost înmormântat eri, Dumineca, la orele 3 d. a. cu paradă militară.

*

Mulţămită. Ana Nicola şi Nicolae Comaniciu în loc de anunţuri de logodnă au dăruit 10 cor. „Reuniunii femeilor române din Gurariului", pentru care faptă le aduc mulţămite sincere. Gurariu, 1909 Iunie n. 18. *Reveca Manta,* presidenta Reuniunii.

*

La concertul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" ce se va ţinea Sâmbătă la 26 Iunie n. c. în sala mare dela „Gesellschaftshaus" va coopera şi capela orăşenească din loc. Şedinţa literară a 4-a ce ar avea să se ţină Joi, în 24 Iunie c, din causa repetiţiilor ce se urmează cu corul Reuniunii, se amână pe Joi în 1 Iulie n. c. ora 8 seara.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Nicolae Dragomir, învăţăcel măsar 40 bani; Dem. Caian, sodal pantofar 20 bani, Vincenţiu Orăsan, paroh, Agârbiciu (Turda), soţia sa Aurelia n. Roşca şi copiii lor: Valentin, Minerva, George şi Cornel, în total 2 cor., Dr. Basiliu Preda, advocat, din prilejul căsătoriei fiicei sale adoptive Zoriţa Andreica (Câmpeni), cu nepotul său Ieronim Preda, corespondent comerc. (Linz) 10 cor.

*

Stipendii. Prezidentul comisiunii economice comitatense din Sibiiu, dl vicecomite Reissenberger, ne trimite spre publicare un concurs de stipendii pentru cei ce doresc a cerceta şcoala economică din Mediaş. Sunt a se distribui cu începutul anului şcolar 1909/1910 *trei* stipendii de câte *600 coroane.* Pot să obţină stipendiile acestea elevi (mai ales feciori de ţărani). de pe teritorul acestui comitat dacă au împlinit vrâsta de 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala primară. Stipendiile votate se vor plăti în rate lunare, de către direcţiunea şcolii economice din Mediaş. Petiţiunile se adresează către: *Comisiunea economică* a comitatului Sibiiu, şi se înaintează vicecomitelui până cel mai târziu în 16 Iulie. Au să fie scrise de mâna celor ce petiţionează, şi provăzute cu documentele necesare (atestat şcolar, atestat comunal, certificat de moralite şi de sănătate corporală), — în cazul când e alăturat şi atestat de paupertate, petiţia e scutită de timbru. Alte informaţiuni se dau la oficiul vicecomitelui.

*

Pentru industria din patrie e o podoabă „Andrenyi Sec"-ul, pentrucă e departe peste graniţele ţării cunoscut. El îşi şi merită numele lumesc, căci gustul şi mirosul lui e fără păreche. Curăţenia şi fineţa lui dovedeşte mai bine, că autorităţile medicale îl recomandă reconvalescenţilor, pentruca să se întărească. Minunata i calitate o mulţămeşte „Andrenyi Sec"-ul în prima linie fabricărei lui din ceie mai fine sorte de struguri, apoi metodei de fabricare care se basează pe cea mai bună metodă franceză probată.

*

Din Belgradul sârbesc se scrie, că în zilele trecute s'a ţinut la conac un consiliu de miniştri sub prezidenţia regelui Petru, şi s'a desbătut afacerea apanajului principilor sârbi. Guvernul a propus pentru prinţul moştenitor Alexandru 240 mii franci pe an, pentru Gheorghe 160 mii iar pentru principesa Elena 24 de mii. In senzul aceste se va înainta către skupştină un proiect de lege.

Cărţi şi reviste.

Manual de teologia morală, de Dr. *George Dragomir,* profesor la institutul teologic din Caransebeş 167 pag. 8. Preţul 4 cor. Se află de vânzare la autor în Caransebeş şi la libräria noastră arhidiecezană. Prin acest manual, — scrie „Foaia Diecezană din Caransebeş, — literatura teologică dela noi încrestează o nouă, bună, trebuincioasă şi de mult dorită carte. Autorul îşi adună rodul muncii şi sârguinţii sale în volum, în nădejdea, că satisface unei ardente şi mari trebuinţi. Lipsa de manuale tipărite *potrivite* şi prin urmare, şi greutăţile izvorâte din această lipsă pentru elevi la institutele noastre de teologie, o cunoaştem cu toţii. Şi tocmai de aceea cartea profesorului Dragomir va fi de sigur binevenită pentru elevii ca şi pentru profesorii tuturor institutelor noastre teologice de azi. Pe o estindere de 167 pag., dsa ne dă în linii precize şi scurte: Partea generală (p. 1—64) şi specială (p. 65—167) a teologiei morale, întocmită după moraliştii de capetenie moderni ce-i avem ca Simar, Linsenmann, Prunner ş. a. germani, şi Voiutschi şi Mironescu români. Singuraticele doctrine morale bazate pe textul s. Scripturi se espun limpede şi clar, ceeace face cartea plăcută şi lesne de priceput pentru cetitori. Dorim ca acest manual să aducă foloasele dorite celor ce-l conzultă.

*

B. P. Hasdeu, discurs de recepţiune rostit de *N. Gane* cu răspuns de I. C. Negruzzi, ed. Ac. Rom., Bucureşti 1909. 27 p. Preţul 1 leu.

*

Poporanismul în literatură, discurs rostit de *D. Zamfirescu,* cu răspuns de T. Maiorescu, ed. Ac. Rom., Buc., 1909. 57 p. Preţul 1 leu.

*

Cântece, de-ale poporului, adunate de *Al. Vasiliu,* însoţite de arii notate de Sofia Teodoreanu, ed. Ac. Rom., Buc. 1909. Un vol. de 207 p. + XXXIV Preţul 5 lei.

*

Bibliografie rom. veche 1508—1830 de *I. Bianu* şi *N. Hodoş.* A apărut tom. II fasc. III. 1769—1784. Editura Academiei Române.

*

Fauna ihtiologică a României, de Dr. *Gr. Antipa* lucrare premiată, ed. Ac. Rom., Buc. 1909. Un vol. de 294 p. + 31 tabele în fototipie. Preţul 12 lei.

*

Letopiseţul lui Azarie, de I. *Bogdan,* ed. Acad. Rom., cu 4 planşe. Buc., 1909. 158 p. Preţul 1 leu 60 bani.

*

Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de R. *Rosetti,* ed. Acad. Rom., Buc. 1909. 47 p. Preţul 50 bani.

*

Catalogul manuscriptelor greceşti, întocmit de C. *Litzica,* ed. Ac. Rom., cu 15 stampe facsimile, Buc. 1909. 564 pag. Preţul 12 lei.

*

Problemele turbării, de prof. Dr. V. *Babeş,* ed. Ac. Rom. Buc. 1905. 14 p. Preţul 20 bani.

*

Biserica ort. română, revistă eclesiastică, a apărut nr. 2 pe Mai 1909 cu materiile următoare: Deschiderea Sf. Sinod. Acte oficiale. Carte Pastorală. Côntinuarea la explicarea Psalmului 50. Asupra sinodului eparhial ori metropolitan. Datoriile omului către sine însuşi. O carte folositoare. Patriarh. lui Crisostom. Serbarea la sem. central. Modif. legii sf. sinod. Localul său. Conferenţe preoţeşti. Mişcarea în pers. clerical. Donaţiuni. — Abonamentul pe an 12 lei în străinătate. A se trimite la: Tipografia Cărţilor Bisericeşti în Bucureşti.

Oficială.

Oficiile protopopeşti sunt îndatorate a trimite cât mai în grabă discurile la fondul de pensiuni pe anul curent; iară parohii a se convinge, dacă în tot locul e solvit premiul de asigurare a edificiilor bisericeşti.

Nr. 614/1909 [183] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr. or. din **Bobohalma**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 600 din repartiție.

Invățătorul ales va instrua elevii și în cântările bisericești, va conduce și școala de repetițiune.

Cuincuenalele se compusă începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerup la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruate conform legii în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár.) în terminul indicat mai sus.

Concurenții au să se prezinte în comână în vre-o Duminecă spre a se cunoaște cu poporul și a cânta în biserică.

Cetateadebaltă, 25 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Târnava“ în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresb.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 5997/1909. I. [182] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye árvaszékénél II. szolgai állás rendszeresittetvén, ezen hivatalszolgai állásra, mely 600 K. évi fizetéssel, 320 K. lakpénzzel és 94 K. 73 fill. ruhaátalánynyal van javadalmazva, ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivatnak mindazok, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket 1909. évi julius hó 26-ig hozzám annál is inkább terjesszék be, mivel később beérkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Nagyszeben, 1909 junius hó 16 án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 314—1909. [175] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători dela școalele din comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupșa** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ocolișul-mare**, salar 600 coroane, cuartir și lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor.

La cas că învățătorul va înființa cor bisericesc cu adulții se va împărtăși de remunerație deosebită pentru cor, ce o va vota comitetul în proporție cu prestațiunile corului.

2. **Orești**, salar dela popor 300 cor., locuință în natură, 20 cor. relut de grădină și 10 cor. pentru lemnele de foc. Restul se întregește dela stat.

3. **Poșaga-de-jos**, salar 600 coroane, cuartir în natură, $1/4$ jug. grădină ori 20 cor. banii și 8 m. cub. lemne de foc.

4. **Valea Geogelului**, salar 600 cor., locuință și grădină în natură.

Salarele și cuincuenalele dela posturile din Orești, Poșaga-de-jos și Valea-Geogelului până la sumele pretinse de art de lege XXVII. din 1907 se întregesc dela stat după definitivare și resp. recunoașterea celor aleși și din partea statului, iar salarul fund. de 1000 cor. din Ocolișul-mare se asigură din mijloacele bis. din 1 Iulie 1910 încolo, asemenea cuincuenalele după 5 ani dela ocuparea postului definitiv.

Competenții ori la care din aceste posturi de învățători sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta în cor cu elevii de școală și a provedea învățământul și în școala de repetiție.

E de dorit a fi petenții buni cântăreți.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§. 61 din regulam. școl.) și alte acte recomandatoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenții a se presenta înainte de alegere și în comuna pentru care au suplicat. spre a cânta în biserică și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 26 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupșa în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 289/1909 of. ppresb. [180] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Plopiș**, devenită vacantă prin alegerea parohului Alexandru Ciocaș de capelan în Cărbunar, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legei, subsemnatului oficiu în terminul anunțat. In acest timp conform dispozițiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru de a cânta în biserică ori a celebra și cuvânta.

Lăpușul unguresc, 30 Maiu, 1909.

Oficiul protopopesc al tractului gr.-or. român Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 24/1909. [179] 2—3

Publicare de licitație.

Zidirea bisericei din filia **Popesci** să va da în întreprindere **Duminecă în 14/27 Iunie a. c.** la 11 oare a. m. la fața locului pe cale de licitație minuendă.

Prețul strigărei e statorit în suma de 10.000 cor. și reflectanții au să depună înainte de licitație ca vadiu 1000 cor. în numărar sau hârtii de valoare.

Planul și preliminariul de spese să pot vedea la oficiul parohial gr. ort. rom. din Cherghes (Kerges) tractul Devei.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da întreprinderea la celce va oferi mai bune garanții fără privire la suma oferită

Popesci, la 31 Maiu 1909 c. v.

Alesandru Petreu
par. și preș al com. par.

Nogița George
epitrop I.

Nogicza Iordan
epitrop II.

Nr. 377/909. [178] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borgo-Mijloceni** (al II-lea post de nou instituit) cu salar fundamental de 1000 cor., anume 800 cor. din cassa bisericească și 200 cor. întregire dela stat. Quinquenalile sunt deja asigurate dela stat. Cuartir, lemne de foc și grădină.

2. **Blașfalăul-inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

3. **Blașfalăul superior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 și salariile împreunate cu posturile de sub 2 și 3 se vor întregi la 1000 cor., parte din mijloacele proprii, parte cu ajutor dela stat.

Cei aleși se îndatorează a instrui în școala de repetiție a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sf. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrua în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele recerute în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se presente poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blașfalăul-de-sus, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriței în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 206/1909, [177] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a postului vacant de învățător la școala confesională gr. ort. română din **Ilia**, să escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor. — una mie cor. — salar fundamental solvibil anticipative în rate lunare, eventual trei lunare din cassa bisericei, cuartir corespunzător în localul școalei, grădină eventual 1 ecuivalen de 20 cor. și 16 m. lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Dela învățătoriul care va fi ales la acest post să cere ca să propună și Religiunea în școală să fie cântăreț bun, obligat fiind să presteze și servițiile de cantor în una din strane în Dumineci și sărbători și să instrueze și conducă un cor vocal bisericesc.

Cuincuenalele i să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări

Ilia, la 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

George Oprea
protopresb.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 11—52

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Adam, Sybaris, roman .	3·—	2·30
Aforisme, cugetări și reflecsiuni	—·50	—·40
Alexandrii, Poezii . .	4·—	3·30
„ Ovidiu teatru	1·50	1·20
Amante Bruto, Ovidiu în exil	2·—	1·70
Berariu Făt frumos teatru	1·—	—·80
Bianu, Cultura și lit. rom.	—·50	—·45
Bălănescu, Scrieri, conferințe, discursuri . .	5·—	4·25
Basilescu, Morăreasa și coregidorul	—·50	—·40
Barbu, Isus Cristos . .	2·50	2·—
Bistrițeanu, Cuib de Șoimi, teatru	1·50	—·80
Bogdan, Luptele Românilor cu Turcii .	2·—	1·80
„ Rom. și Bulg. .	1·50	1·30
„ Ins. stud. slave ptru Rom. . .	1·—	—·80
„ Vlad Țepeș . .	2·50	2·10
„ „ „ legat	3·—	2·60
„ Doc. și reg. priv. la relațiile țării Rom. cu Brașovul și Ung. în sec. 15 și 16 .	6·—	4·60
„ Istoria Românilor	4·—	3·40
Borgovan, Ionel . . .	2·—	1·60
Bolintineanu, Viața lui Cuza Vodă	1·50	1·—
„ Ist. pedagog.	3·—	2·80
Bour, Cuvinte din inimă	2·—	1·70
Braborescu, Din romanul unei vieți .	1·—	—·75
„ Ch. A. Cantacuzino .	1·—	—·80
Broștean, Ist. împ. Traian	7·—	5·50
Bulc, Amintiri din Grecia	1·20	—·96
„ Schițe din Italia .	1·—	1·70
Cair, Ca fulgerul la vânt, novele	3·—	2·50
„ Urmașii Romei. .	3·—	2·50
Candrea, Poreclele la Români	1·—	—·80
Cantilli, Aripi de vis, poezii	2·—	1·70
Carageale, Note și schițe	2·—	1·50
Charles I-er der Roum.	1·50	1·20
Chitul, O fată de Tarabostos I/II à . . .	1·50	1·35
Cionca, Prakt. rom. Grammatik	2·50	1·40
Cioran, Călătoriile patr. Macarie	3·—	2·40
Conan Doyle, Duett . .	1·60	1·30
Carmen Sylva, In luncă	1·—	—·80
Constantinidi, Din vremuri triste	1·—	—·75
Coppé, Pentru sceptru .	3·—	2·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 63 Sibiiu, Joi 11/24 Iunie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Un răspuns detractorilor lui Șaguna.

IV.

In special Aron Florian avea obiceiul a folosi în corespondențele sale cu Ioan Maiorescu și cu alții, niște expresiuni atât de pornografice și triviale contra lui Șaguna, cari nici nu se pot reproduce. El avea următoarele motive personalissime, din cari purced toate clevetirile lui la adresa lui Șaguna:

1. Fiindcă a scris un abecedar, pe care guvernul l-a respins, aprobând pe cel propus de Șaguna (și se știe, câtă animositate și ce ură înverșunată se deslănțue și în ziua de azi între autorii diferitelor abecedare; avem unele exemple triste!)

2. Fiindcă Florian aspira la postul de director general al școalelor române din Ardeal, în care calitate funcționase Moise Fulea dela 1815—1850. Șaguna însă n'a voit să-i încredințeze lui această funcțiune. Astfel rămase Florian în Sibiiu fără ocupațiune „ca să taie frunză cânilor“, cum se exprimă într'o epistolă către Maiorescu (și va fi știut pentruce n'o face!)

3. Florian era un spirit cu prea pronunțate porniri spre independență în cugetare și acțiune; de aceea nu se putea nici decum împăca cu ființa energică și atât de autoritativă a lui Șaguna. Dovadă, că dupăce acesta s'a învoit la sfârșitul anului 1852 să-l pună redactor la „Telegraful Român“, Florian n'a rămas decât o lună de zile conducătorul acestui ziar.

Cunoașterea acestor împrejurări va dovedi oricui, ce temeiu se poate pune pe cuvintele și aprecierile lui Aron Florian privitoare la sentimentele și faptele lui Șaguna! Cine știe, ce va să zică judecata istoriei, nu va putea invoca niciodată în sprijinul părerilor sale argumente scoase din epistole private, cari sunt atât de tendențioase și isvorăsc din cugetul preocupat al unor oameni invidioși.

Mai departe colaboratorul „*Unirii*“ nu vrea să creadă, că Șaguna ar fi avut vre-un merit pentru ușurarea sorții țărănimii. Puțin importă, ce vrea sau nu vrea dânsul să creadă! Aci trebue să spunem însă, că dacă desființarea iobăgiei era decretată în principiu la 1848, aceasta nu înseamnă, că s'a și realisat atunci! Abia la 1854 prin o patentă împărătească s'a pus în lucrare împroprietărirea țăranilor și un mare noroc pentru Românii ardeleni a fost, că lucrarea aceasta o conduseră funcționarii absolutismului, care ascultau de multeori și cuvântul lui Șaguna. Intervențiile lui Șaguna în interesul satelor românești și a singuraticelor familii sunt atât de număroase, încât actele privitoare la aceste chestiuni urbariale ar da volume întregi. Poporul, care își formează judecata, neinfluințat de inepții ziaristice, ca cele din „Unirea“ — a ținut minte acest lucru și l-a eternizat în număroase tradiții, împodobindu-i amintirea în chip de recunoștință cu veșmântul poetic al fantasiei sale bogate. (A se vedea 3 frumoase tradiții publicate în foiletonul „Tribunei“ nr. 12 din 1909 sub titlul: „*Șaguna și împăratul*“ sau „*Cum s'a șters iobăgia*“?)

Cât de bun sfetnic al împăratului a fost Șaguna sau cât de mult îl știa prețui împăratul pe el, s'ar putea dovedi cu o mulțime de cazuri, din cari citām, spre a nu întinde prea mult vorba, unul singur: răspunsul, ce a dat împăratul în primăvara anului 1865 deputației românești și despre care Barițiu serie (vol. III. pg. 297):

„*Acea laudă atât de semnificativă dată de cătră Maiestatea Sa metropolitului Andreiu în termini așa apodictici, se aude foarte rar din graiul unui monarh, d. ex. numai cătră nn beliduce eminent sau cătră vre-un bărbat de stat cu merite extraordinare*“.

Dacă a fost însă Șaguna sfetnic atât de bun al împăratului „*pentruce n'a contribuit* — se întreabă colaboratorul „Unirii“ — *să se împlinească așteptările Românilor după revoluție?*“

Nu mai e lipsă a stărui asupra absurdității acestei întrebări, fiindcă știe orice Român luminat, cât de mult a contribuit Șaguna la progresul națiunii române după 1850 și câte așteptări s'au împlinit, uneori numai grație stăruințelor lui nepregetate. Cel mai frumos program național, (Febr. 1849) singurul, care ne prezintă pe toți Românii din monarhia austriacă, luptând împreună, e fapta lui Șaguna! Dar dacă această unitate și organizare politică a națiunii române nu s'a putut realisa nici atunci, nici mai târziu, cauza e, că pedecile erau atât de multe și grele, încât înlăturarea lor trecea peste puterile oricărui muritor. Dacă nu s'ar fi găsit atâția alți sfetnici ai împăratului, cari să dărâme tot ce punea Șaguna la cale în sfătuirile sale cu împăratul, dacă tunurile prusiene n'ar fi sămănat în 1866 la Sadowa și Königgrätz atâta moarte în rândurile armatei austriace, sdruncinând cu totul situația monarhiei, și dacă fruntașii Românilor ar fi urmat mai cu sinceritate sfaturile lui Șaguna — situația noastră politică poate că nu s'ar fi înăsprit atât de rău.

•

Fiindcă „Unirea“ pare a regreta, că cultul lui Șaguna începe a se generaliza și a se răspândi și peste Carpați, reproducem aici niște aprecieri cari dovedesc, că frații de dincolo cunosc și știu prețui importanța și mărimea lui Șaguna mai bine decât frații „uniți“ de aici. Profesorul Dobrescu, deși nu e Ardelean, are totuși înțelegere dreaptă pentru adevărul istoric și îl exprimă fidel în aceste cuvinte: „Șaguna n'a reușit pe teren politic să facă din Români un factor de căpetenie, care să ia parte hotărâtoare la mersul trebilor. Si aceasta nu din vina lui. N'a reușit întâiu din cauza schimbărilor politice și constituționale așa de dese și așa de repezi în monarhia austro-ungară, așa că ceea ce cu multă trudă și caznă isbutia să câștige sau să construiască până într'un anumit moment, printr'o nouă schimbare, dintr'o zi la alta vedea cum să nărueștе, și atunci el se vedea silit să o ia din nou dela început și în împrejurări cu totul altele decât acelea, în care lucrase până atunci. Dar mai ales n'a reușit deplin din cauza unora dintre ai săi, cari fie din cauza îngustimii vederilor, fie din cauza invidiei și a răutății omenești, nu l-au priceput și nu l-au secondat. Om al realității, om practic prin excelență, Șaguna nu se lăsa condus de sentimentalism sau de fantasme irealizabile, nu era de părerea, că: ori totul dintr'odată, ori nimic, ci era de părere, că Românii ardeleni să fie vecinic la postul lor, vecinic străjeri neadormiți, storcând oricărei clipe, oricărei zile, oricărei împrejurări și maximul dar și minimul de folos, ce-l putea da, și lucrând în totdeauna, ca ziua de mâne să aducă mai mult decât cea de azi. Acei cari nu puteau înțelege că aceasta e cea mai cuminte cale și cea mai înțeleptească procedare, nu s'au dat înlături de a răspândi pe socoteala lui *știri tendențioase*, de a ridica în contra-i *calomnii*, acuzându-l de vândut străinilor, de al lovi cu epitetul de trădător al neamului, tocmai pe el, care și *sufletul și trupul și avutul și le-a închinat neamului romåuesc. Așa de departe merge uneori recunoștința omenească!*“ (Conv. Lit 1908 nr. 12).

Iar cu 30 de ani în urmă scria profundul cugetător Eminescu în „Curierul de Jași,“ astfel despre Șa-

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Promemoria, — de care ne-am ocupat și a cărei argumentație istorică, azi controversată din unele părți, deocamdată nu o analizăm —, la 13 Iulie 1850 Șaguna o trimite în mai multe exemplare tuturor factorilor politici din Viena.

Broșura ajunge și în cercurile clericale sârbești, stârnind o senzație neașteptată și provocând o lungă și aprigă polemică ziaristică în țara întreagă. Ca un furnicar mănios s'au pornit atunci, din toate colțurile, dușmanii lui Șaguna, ca să-l împedece în realizarea sfintelor dorințe ale sale și ale poporului său.

Intre dușmanii cei dintâiu erau, lucru firesc, coreligionarii sârbi, bunii noștri stăpâni bisericești, cari nu se puteau împăca cu gândul să piardă un însemnat număr de credincioși, împreună cu averile lor bisericești. Sforțările lor nervoase se cutropeau însă în fața adevărului istoric, pe care se sprigìnea Șaguna.

Nu mai puțin răutăcioși s'au arătat apoi sașii, vecinii noștri seculari pe cari atât de bine i-am slugărit și cari îndată ce au aflat intențiunile lui Șaguna, au pornit o contra acțiune prin broșuri și ziare. Așa, de pildă, *Pester Lloyd*“,[1]) într'o serie de articoli înfățișează pe Șaguna ca un agent primejdios al ortodoxismului rusesc, iar celelalte ziare nemțești, prin feliurite insinuațiuni, căutau să prezinte planurile lui în cea mai neagră coloare politică.[2])

Șaguna însă nu lăsa să treacă nimic, fără răspuns. Articolilor din Pester Lloyd li se răspunde energic într'o broșură anonimă — după părerea noastră scrisă, sau cel puțin inspirată de însuși Șaguna, — care apare la 1850 în Viena supt titlul: *Die Rechte der romänischen Nation gegen die Angriffe der Sachsen*, și în care atacurile sașilor sunt reduse la valoarea unor expectorațiuni cu șubrede temeiuri. Iar insinuațiunilor, cari se debitau în alte ziare împotriva cauzei sale, Șaguna le reflectà, de cele mai multe ori scriind însuși în „*Telegraful Român*“, înființat la 1853 ca organ politic bisericesc.

Intre protivnicii lui Șaguna și ai nizuințelor sale se înșira apoi biserica romano-catolică, și ceeace cu durere trebuie s'o amintim, chiar și biserica românească de confesiunea greco catolică. Căpeteniile acesteia deasemenea priviau cu ochi răi tendințele de consolidare ale bisericii ortodoxe într'o metropolie independentă, probabil de teama, ca nu cumva o parte din credincioșii lor, în inima cărora trăia încă amintirea legii părăsite, să se reîntoarcă iarăși la sânul bisericii străbune, ale cărei forme de viață constituțională și altcum le puneau în vedere putința unei mișcări mai libere în afacerile bisericești. Dovadă, că pentru a-și apărà interesele bisericești, cari li se păreau amenințate, în 5 Septemvrie 1850 episcopatul din Blaj așterne un *memorand* la curtea din Viena, în care cere pentru biserica unită cu Roma o metropolie neatârnătoare. Acestei cereri s'a și satisfăcut într'un timp *foarte scurt.*[1])

Dar, cu toate că faptul acesta formà acum o nouă stavilă în calea lui Șaguna, totuși tactul și înțelepciunea, care-l caracterizează pe marele ierarh în toate lucrările sale, i-a impus, față de cei de un neam și de o limbă, o atitudine leală și conciliantă. Raportul de pace și înțelegere, care l-a susținut totdeauna cu căpeteniile bisericii surori, uneori pare a se fi înăsprit într'un chip vrednic de luare aminte. Relevăm un caz, pentrucă el a provocat o altă broșură a lui Șaguna, de cuprins politic, care a apărut supt titlul: ***Scrisori Apologetice,*** *sau de apărare, ale arhiep. și metrop. Românilor de religia ort. răsărit. din Ardeal și Ungaria, Andrei Baron de Șaguna, Sibiiu,* 1867. 72 pag.

Cărticica aceasta cuprinde patru scrisori deschise ale lui Șaguna către metropolitul Alexandru *Șuluțiu* din Blaj, scrise din 11 Septemvrie 1865 până în 20 Februarie 1867, prin cari se apără în fața învinuirilor, ce i s'au ridicat din partea cercurilor bisericești din Blaj cu privire la atitudinea sa în cauza uniunii Ardealului cu Ungaria, pe urma căreia începuse a fi considerat, din partea unora, ca trădător al intereselor naționale. Șaguna însă, care erà totdeauna în clar cu atmosfera politică, se desvinovățește cu demnitate, scoțând la iveală motivele ținutei sale față de voința împăratului, dar în acelaș timp afirmând, că tocguna: „Şaguna a fost tratat de un partid românesc din Transilvania ca vânzător al intereselor româneşti şi ca maghiarofil. Acum însă se vede, care erau adevăratele lui simţiri. In faptă, Mitropolitul transilvan, om politic dela creştet până'n tălpi, îşi cunoştea aşa de bine poporul, oamenii, inteligenţa, încât nu i-a crezut capabili de a resista la 1866 cu efect la introducerea dualismului. *Ca toţi politicii de talent, Şaguna era pesimist şi a calculat totdeauna cu împrejurările cele mai rele, nu cu cele mai bune. De altfel, lipsa lui de încredere nu în energia, dar în judecata sănătoasă şi oarecum realistă a conluptătorilor săi a fost în parte adeverită de vreme*".

---

[1]) V. Nr. 280—288 din a. 1850.

[2]) Cf. Dr. Il. *Pușcariu:* Mitropolia românilor ort., Sibiiu 1902, p. 59.

[1]) Cf. G. *Barițiu*, op. cit. II p. 655 și 737. — Ios. *Bedeus* v. Scharberg, Beiträge zur Zeit-Geschichte Siebenbürgens, von E. Friedenfels, II, p. 192 și urm.

La 1904 scria d. N. Iorga în „Sămănătorul" despre „Andrei Şaguna, Mitropolit al Românilor neuniţi din Ardeal şi Ungaria, baron din graţia împăratului, şi *din mila lui Dzeu unul din marii binefăcători ai naţiunii sale...* „Puţine nume sunt aşa de populare în Ardealul românesc ca al lui Şaguna. Chipul lui cu ochii străbătători şi larga barbă răsfirată e în mintea tuturora, şi în conştiinţa generală a întrat faptul definitiv, că acest maiestos bătrân a fost de pe scaunul său de episcop, ca de pe un tron de rege, un cârmuitor de oameni şi un îndreptător al vremilor, cărora nu li s'a supus ca exemplarele obişnuite ale omenimii, *ci le-a întors de pe povârnişul lor spre culmea lui.* Cât se va vorbi limba noastră pe cealaltă clină a munţilor părinţi, Ardeleanul de legea răsăritului — şi poate mâne şi cel unit cu Roma — va ţinea minte acest fapt".

S'ar părea, că d. Iorga s'a înşelat cu privire la ţinerea de minte a celor uniţi cu Roma... Cel puţin aşa reiese din tendenţioasele sporovăieli, fără sfârşit, ale „Unirii" din Blaj. — Decât acestea se pot considera ca elucubraţiile unor iresponsabili, glasul cărora nu pătrunde nici în Parnasul ştiinţei, nici la forul de judecată al opiniei publice. Fiindcă noi ştim, că toţi bărbaţii de samă ai bisericii gr. catolice, câţi au avut şi au vre-o influinţă în formarea opiniei publice româneşti au rostit cele mai frumoase aprecieri despre însemnătatea epocală a operei bisericeşti, culturale şi politice, săvârşită de mitropolitul Şaguna. Incepând dela cuvintele elogioase ale lui Cipariu, Alex. St. Şuluţu, Simion Bărnuţiu, G. Bariţiu şi până la declaraţia deputatului Iuliu Maniu, — care a mărturisit într'un discurs parlamentar, că după convingerea D-sale Şaguna a fost pe vremea transacţiunii unicul talent politic al Românilor ardeleni — s'ar putea aduna într'un frumos mănunchiu aceste păreri unite, nu fiindcă purced dela oameni uniţi cu Roma, ci fiindcă ele se unesc cu judecata sănătoasă a istoriei şi cu opinia publică a Românilor din ori care parte.

Nu crede redacţia aşa numitei foi bisericeşti „Unirea", că din incidentul aniversării centenare a naşterii lui Şaguna, şi-ar îndeplini mai bine chemarea naţională, reproducând opiniile favorabile şi hotărâtoare ale acestor bărbaţi vrednici, decât mânjindu-şi coloanele cu stupidităţi şi infamii, ca cele publicate în foile din Cluj şi din Caransebeş?.

Colaboratorul „Unirii" cearcă să mai făurească argumente contra lui Şaguna şi din nişte pretinse declaraţii, ce ar fi făcut contra „Statutului organic" protopopul Dr. G. Popovici, profesorul Dr. N. Bălan şi arhimandritul Iuliu Scriban. Despre cei doi dintâi nu ştim şi nu putem admite să fi făcut asemenea declaraţii, nici cu graiul, nici în scris. Mai curând îi credem chemaţi şi capabili a apăra această lege fundamentală a bisericii române-ortodoxe, decât a o defăima. Despre cel din urmă am auzit, că s'ar — fi apucat acum, în veacul al XX lea, să pledeze, într'un mod cam suspect, pentru absolutismul ierarhic. Dacă e adevărat, regretăm sincer această pornire anahronistică a Prea Cuvioşiei Sale...

Din parte-ne încheiem cu dorinţa, ca milostivul D-zeu să se îndure a trimite bisericii române, nu numai celei ortodoxe, ci şi celei unite — în fiecare secol câte un arhiereu înzestrat cu aceleaşi însuşiri de înaltă vrednicie, naţională, politică şi culturală, cari au împodobit odinioară personalitatea nemuritorului mitropolit *Şaguna.*

Sibiiu, 3/16 Iunie 1909.

* * *

† Dr. Aurel Mureşianu.

Avem trista şi dureroasa datorinţă se parentăm pe un coleg, pe cel mai de seamă şi mai distins dintre noi, pe *Dr. Aurel Mureşianu,* directorul ziarului „*Gazeta Transilvaniei*" din Braşov, care Duminecă sara a închis ochii pe vecie, părăsind această vale a plângerilor, în care a avut parte, ca toţi gazetarii români, de o viaţă sbuciumată, plină de jertfe şi de lupte grele, purtate cu abnegare şi cu eroism, până în momentele din urmă.

Chinuit de lungă vreme de o boală pe care i-a pricinuit'o ocupaţiunea istovitoare de puteri a gazetăriei, a depus acum condeiul agerul luptător român pentru totdeauna, şi a lăsat în mijlocul nostru un gol, care va fi multă vreme simţit. Pentrucă rari sunt oamenii de talia reposatului *Dr. Aurel Mureşianu,* care şi în mijlocul celor mai înverşunate lupte de condee ştia să-şi păstreze bunul cumpăt şi ştia să lupte, nu în contra adversarului, nu în contra *persoanei* acestuia, ci în contra ideilor, principiilor, pornirilor sale. *Dr. Aurel Mureşianu* a fost totdeauna un adversar politic loial, cruţător, şi n'a căutat niciodată se atace ori se discrediteze persoane, ci părerile şi direcţiile politice ale persoanelor. A mai fost apoi şi de o consecventă rară în vederile sale politice, pe cari le-a susţinut cu multă energie, chiar şi atunci, când întreaga opiniune publică, — la noi atât de schimbăcioasă, — părea a fi luat posiţie hotărâtă în contra lor.

Caracter firm naţional, luptător fără odihnă şi apărător luminat, sincer, cinstit şi credincios al intereselor poporului român din patria aceasta şi al aşezămintelor sale culturale-naţionale, — iată ce a fost mult regretatul *Dr. Aurel Mureşianu,* care ca un ostaş credincios steagului pe care a pus jurământul de fidelitate, în mână a ţinut condeiul, în jurul căruia şi-a încleştat degetele subţiate şi istovite de putere, până în momentul din urmă, în care moartea cu o lină suflare i l-a smuls, iar pe neui tatul nostru coleg l'a trecut, cu multă cruţare, fără dureri, în lumea ceealaltă, unde îşi va afla acum odihna de care n'a avut parte în lumea aceasta, plină de frământări, de lupte şi de miserii.

Ne facem părtaşi la jalea adâncă de care e cuprinsă în momentele acestea de durere familia regretatului nostru coleg, căreia îi trimitem cele mai sincere condolenţe, iar pe sicriul confratelui depunem o lacrimă caldă, semnul iubirei şi al stimei nefăţărite pe care am avut'o totdeuna faţă de el.

Odihnească în pace!

*

Despre momentele din urmă ale regretatului Dr. *Aurel Mureşianu* scrie „*Gazeta Transilvaniei*" în numărul de Marţi următoarele:

„Moartea regretatului nostru director a venit pe neaşteptate şi a produs în întreg oraşul consternare mare şi profunde regrete. Ştiam cu toţii, atât cei din apropiere, cât şi cei din depărtări mai mari, că Dr. Mureşianu e de timp îndelungat suferind şi că o boală complicată, provocată în mare parte de munca istovitoare a gazetăriei, îi amăreşte zilele vieţii. Deşi îl ştiam suferind trupeşte, îl vedeam însă totuşi neobosit la muncă, de dimineaţa până seara, ba şi nopţi întregi dearândul, când durerile adeseori crâncene îi alungau somnul atât de binefăcător.

In zilele din urmă Dr. Mureşianu devenise ceva mai nervos în urma ultimelor procese de presă intentate „Gazetei Transilvaniei". Amendele grele de închisoare şi de bani, şi procesele puse în curgere în contra persoanei sale, l au indignat şi amărât în măsură mare. Pe astăzi (Luni) a fost citat la Târgul-Murăşului pentru a fi ascultat în chestiunea articolului „Crăciunul", scris de dânsul în ajunul sărbătorilor Crăciunului din anul trecut. Din cauza boalei sale, care nu-i permitea să părăsească locuinţa, a chemat la sine săptămâna trecută pe medicul tribunalului din Braşov, Dr. Kecskeméti, care examinându-i starea sanitară, i-a liberat un certificat medical. Sâmbătă seara după încheierea şi revidarea ziarului a trimis judelui de instrucţie din Târgul-Murăşului acest certificat.

Eri, Duminecă, expirând terminul de 15 zile pentru achitarea amendei de o mie coroane dictată în procesul intentat pentru reproducerea cunoscutei scrisori a poetului Björnson, a trimis înainte de prânz procuraturei din Târgul-Murăşului cu mandat postal această sumă. Până la ameazi a mai scris o scrisoare particulară şi a primit vizita dlui G. I. Nica, unchiul dnei Mureşianu. După prânz a dormit până pe la orele 3. Trezindu-se din somn a revidat posta de după ameazi, a cetit ziarele mai nouă, pregătind material pentru numărul proxim al „Gazetei", iar pe la 5 şi jum. a chemat servitoarea să-i aducă cina. *La orele 6, când servitoarea a întrat în odaie ca să i aducă un pocal de bere pe care-l ceruse — a fost lovit de apoplexie încetând imediat din viaţă*".

*

Dr. Aurel Mareşianu, s'a născut în 1847 în Braşov. Aici a primit instrucţiunea primară şi secundară, iar clasele ultime gimn. le-a absolvat în Blaj, sub conducerea lui Cipariu. Incă de tânăr tatăl său l-a iniţiat în mersul luptelor naţionale. In 1863 făcea serviciu de raportor la „Gaz. Trans". despre desbaterile dietei din Sibiiu. In 1865 s'a dus la Viena, unde a făcut cursul filosofic, apoi cel juridic... Ca preşedinte al societăţi tin. univ. a contribuit mult la restabilirea solidarităţii între tinerime, care se împărţise în două societăţi. Societatea reunită, la propunerea sa, a primit numele cel poartă: „România Jună".

In 1872 făcu doctoratul în drept în Viena şi a început praxa pentru advocatură. Şi-a întrerupt'o însă în 1877, pentru a se întoarce în patrie, unde avea să înlocuiască pe tatăl său îmbolnăvit. In 1877 a lucrat împreună cu Bariţiu la „Gaz. Tr.", iar din 1878 începând până la moarte a fost directorul şi proprietarul „Gaz Tr."...

Dela 1885 a fost de repeţite-ori ales în comit. part. naţion. In 1892 a refuzat mandatul, precum a declarat, pentrucă nu consimţia cu curentul ce domnia în sânul partidului în afacerea „Memorandului". Cu toate acestea a apărat cu căldură interesele solidarităţii în sânul partidului, şi mai ales în procesul „Memorandului", ca apărător, având un rol de frunte, a con-

---

mai metropolitul Şuluţiu poartă vina, că la consfătuirea din Alba-Iulia, ţinută în 1866, s'a smuls cauza naţională de pe terenul continuităţii legale a *comitetului naţional permanent,* ales la 1865, ca efluxul întregii naţiuni, şi s'a dat pe mâna unor privaţi, înfăţişându-se astfel în faţa tronului ca o cauză particulară, susţinută pe calea instanţelor de rând. Dupăce s'a spart în chipul acesta solidaritatea naţională, şi dupăce Şaguna n'are nici interes nici putinţă să se opună voinţii monarhului şi a regimului, singurii factori decizători în cauza uniunii, dânsul declină ori-ce răspundere dela sine, zicând: „Intre astfel de împrejurări critice pentru mine, nu este mai consult, decât să fiu cu priveghere, ca onoarea naţiunii şi cauza ei dreaptă să nu se compromită în nici un chip, sau cel puţin nu cu vina arhiereilor". Dealtcum, întreagă apologia lui Şaguna e ţinută în ton calm şi aruncă o lumină atât asupra principiilor sale politice, cât şi asupra judecăţii greşite, care se formase în jurul persoanei sale, la 1866—1867, în cercurile clericale din Blaj şi într'o parte a obştii româneşti.

Mult mai importantă este însă, supt raportul obiectului ce ne preocupă, lupta purtată de Şaguna, tot pe terenul literar, cu episcopul *Hackmann* din Bucovina, un alt duşman înverşunat al nizuinţelor sale pentru recâştigarea autonomiei bisericeşti.

Episcopul Hackmann adecă, în conţelegerea, ce a avut-o cu Şaguna prin anii 1849—1850, se învoise, ca în mitropolia pentru a cărei reînfiinţare se lucra, să fie cuprinşi toţi supuşii monarhiei austro-ungare de confesiunea greco-orientală şi de naţionalitate română. Mai târziu însă Hackmann, de sigur supt influinţe streine, şi-a schimbat planul. In scrisoarea, care o trimite lui Şaguna, la 26 Septemvrie 1860, îşi exprimă părerea, ca şi în cazul când episcopia din Sibiiu s'ar ridică la treapta de mitropolie, totuşi ar fi consult, ca noul mitropolit să recunoască supremaţia patriarhului din Carloviţ, pentru a se păstră astfel nevătămată unitatea dogmatică şi canonică a bisericii ortodoxe. La această întorsătură neaşteptată, în 6 Octomvrie 1860, Şaguna răspunde lui Hackmann într'o lungă scrisoare, în care-i lămureşte cu foarte frumoase argumente canonice, chestiunea „capului bisericesc". Până când dela icoana simbolică din fruntea *pidalionului* — o corabiă, ce pluteşte pe întinsul mării şi în care Isus Cristos e înfăţişat ca cârmaciu, iar apostolii ca vâslaşi — şi întemeindu-se pe esplicarea sf. Ioan gură-de-aur, Şaguna urmează:

— „Garanţa cea mai sigură pentru susţinerea în curăţenie a religiunei şi a canoanelor noastre, pentru întărirea strânsă a bunei înţelegeri între toţi arhiereii din Austria şi pentru susţinerea în vază a ortodoxiei noastre, nu se poate aflà în individualitatea trupească, fie ea înzestrată cu ori-ce titlu, ci numai şi numai în aceea *individualitate duhovnicească,* pe care însaşi biserica din Constantinopol o numeşte *cârma* bisericii întregi şi pe care o efeptuiază *sinoadele,* în care se adună, după firea obiectelor, sau numai arhiereii sau şi preoţii şi cei mai aleşi creştini".

Nu un om muritor şi plin de slăbiciuni, ca toţi oamenii, poate fi aşadar capul adevărat al bisericii, — zice Şaguna cu toată dreptatea — ci singur Mântuitorul Cristos, cel care a întemeiat-o şi o cârmuieşte în chip nevăzut; iar cârmuitorii văzuţi şi vremelnici ai bisericii sunt sinoadele, cari se întrunesc spre a urmà sf. canoane bisericeşti, rămase dela apostolii lui Cristos. Iată cât de limpede şi de hotărât îşi desfăşură Şaguna convingerea cu privire la suzeranitatea în biserică, convingerea care i-a slujit de razim în tot decursul luptelor sale pentru recâştigarea mitropoliei şi după aceea la organizarea şi conducerea acesteia. Călăuzit totdeauna de principiile fundamentale dogmatice şi canonice ale bisericii ortodoxe şi de practica veche a acesteia, Şaguna a înţeles, că adevărata formă de viaţă şi de ocârmuire în biserica noastră nu poate fi decât cel mai larg *constituţionalizm.*

Reţinând aceste concluziuni din scrisoarea lui Şaguna,[1]) să revenim la obiect.

Episcopul Hackmann, după răspunsul acesta, şi-a schimbat planul cu desăvârşire. La 1861, cere şi el dela împăratul înfiinţarea unei mitropolii ortodoxe în Bucovina, bazându-se pe hotărârea sinodului eparhial, care l-a ţinut în Cernăuţi, în 29 Februarie 1861, şi la care au luat parte numai feţe bisericeşti. Şi, ce e mai semnificativ, sinodul acesta învitase şi episcopia ortodoxă ardeleană să se alăture, ca sufragană, la viitoarea mitropolie bucovineană, iar hotărârile, cari le-a adus, au fost cuprinse într'o broşură, cu titlul: ***Dorinţele*** *dreptcredinciosului cler din Bucovina în privinţa organizării canonice a diecezei şi a ierarhiei sale în organizmul bisericii ortodoxe din staturile Austriei, Cernăuţi, 1861.*

(Va urma).

---

[1]) Intreagă scrisoarea se găseşte în *Documente pentru limbă şi istorie,* I. p. 340, publ. de Arhim. Dr. Il. Puşcariu.

tribuit în mod deosebit la succesul moral obținut.

Mureșianu a stăruit pentru a căuta legături cu popoarele din patrie, cari au asemenea soarte și interese cu Românii. In acest scop a călătorit în 1891 la Praga, cu ocaziunea expozițiunii naționale a Cehilor unde în fruntea celor 20 Români a fost primit cu multă simpatie. Această vizită a contribuit mult la apropierea Slavilor din Ungaria către Români, și a deșteptat interesul lor pentru luptele Românilor. Mureșianu și-a jertfit toată viața sa cauzei poporului român. Pentru focul și entusiasmul cu care a pășit pe arenă, a fost adese persecutat. Avuse și două procese de presă, în 1888 și 1890. In ambele casuri s'a purtat cu bărbăție, apărând dreptul limbei materne cu succes moral, care a produs un puternic echo în presa din patrie și străinătate...

*

Inmormântarea decedatului confrate se face astăzi, Mercuri, la orele 4 d. a. în cimiterul capelei române din Groaveri, în Brașov. Cortegiul funebral pleacă dela locuința defunctului din Piața-mare nr. 30. Pe sicriul decedatului s'au depus mai multe coroane, iar la adresa familiei și a redacției au sosit număroase telegrame de condolență. „Gazeta Transilvaniei“ a apărut încadrată în negru. Din partea familiei s'a dat următoriul anunț funebru: Pătrunși de adâncă durere, aducem la cunoștința radeniilor, prietenilor și cunoscuților, că mult iubitul nostru soț, tată, frate și cumnat *Dr. Aurel Mureșianu*, proprietarul și directorul „Gazetei Transilvaniei“, după îndelungate suferințe a încetat din viață eri, Dumineca în 7/20 Iunie la oarele 6 p. m., în al 62 lea an al etății și în al 21-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea iubitului răposat se va face Mercuri în 10/23 l. c. la 4 oare p. m. din casa proprie, Târgul Inului Nr. 30, în cimiteriul capelei române din Groaveri. Brașov, 8/21 Iunie 1909. Elena Dr. Aurel Mureșianu n. Popovici, soție. Aurel și Elena fii. Elena general M. Groza Sevastia C. Davidescu, surori. Iacob Mureșianu, frate. General M. Groza, C. Davidescu, cumnați. Otilia I. Mureșianu n. Brândușianu, cumnată. Și copiii lor.

Despărțământul Sibiiu al Asociațiunii la Turnișor.*)

Dumineca în 13 Iunie n. a făcut desp. Sibiiu o escursiune culturală la Turnișor, sub conducerea directorului Dr. E. M. Cristea, însoțit de domnii Dr. Ioan Lupaș, Octavian Goga, Aurel Bratu, Ioan Schiopu și Dum. Câmpean.

Programul a început cu slugirea sf. liturgii. A slugit directorul despărțământului Dr. Cristea, asistat de diaconul D. Câmpean. Cântările le-a provăzut nou înființatul cor mixt al Turnișorenilor, sub conducerea parohului Romul Platoș.

După sf. liturgie dl Dr. *Cristea* a ținut poporului o cuvântare ocasională potrivită, indicând mai multe mijloace pentru a ridica starea culturală a Turnișorenilor.

Apoi prof. semin. Dr. I. *Lupaș* a ținut o prelegere despre activitatea lui Șaguna pentru ridicarea poporului român pe toate terenele. Poporul a rămas foarte mulțămit de cunoștințele împărtășite pe înțelesul tuturor.

După prânzul oferit oaspeților de parohul local R. Platoș, s'a întrunit poporul în edificiul școalei, unde prof. semin. A. *Bratu* a ținut o conferență despre Asociațiune, scopurile urmărite de ea și despre prezidenții Asociațiunii.

S'a întemeiat o *bibliotecă poporală*, punându-se începutul făcut deja cu cărți donate de comitetul central al Asociațiunii, de despărțământ, de editura „Luceafărului“.

S'au împărțit poporului zeci de cărți și cărticele din biblioteca Asociațiunii și multe donate de dl Oct. Goga. Poporul oferă muzeului național o păpușe — representând portul original din Turnișor.

Directorul Dr. Cristea ține poporului o conferență *despre însemnătatea portului* național și datorința de a-l păstra, dimpreună cu toate câte formează avutul național al poporului nostru.

S'a întemeiat o *agentură* a despărțământului, în frunte cu preotul R. Platoș, ca prezident, învăț. Ioan Platoș, ca notar și membrii Radu și Muntean.

Directorul Dr. Cristea mai vorbește despre însemnătatea însoțirilor, laudă străduințele pentru întemeierea și susținerea *corului bisericesc* și dă indiciile pentru întemeierea unei *Reuniuni de femei pentru* împodobirea bisericei și alte trebuințe sătești.

In fine profesorul Dr. *Lupaș* a mai vorbit poporului despre *fruntașii poporului* și despre datorința acestuia de a ținea la ei și a-i sprijini în nizuințele lor pentru înaintarea poporului.

Seara a fost producțiunea corului mixt cu cântări și teatru. Corul a suportat cu succes foarte mulțămitor proba de foc în fața publicului întrunit din toate comunele vecine.

Escursiunea a fost succeasă.

Examene.

Examenele publice din religie în Sibiiu. Ovațiuni aduse noului protopresbiter Dr. I. Dobre.

— 23 Iunie n.

Mercuri în 9, Vineri în 11, Sâmbătă în 12 și Mercuri în 16 Iunie st. n. s'au ținut examenele publice cu 340 elevi ai dlui catihet *Ilie Hociotă*, cu băeții și fetițele dela toate școalele elementare, cu elevii dela școala reală și gimnasiul săsesc și cu elevele dela claustrul ursulinelor și cel franciscan împreunat cu preparandie, sub presidiul dlui protopresbiter militar *Pavel Boldea*, ca comisar consistorial.

Dl catehet *Ilie Hociotă* și cu ocasiunea aceasta a dat dovezi de conștiențiositatea, cu care își împlinește greaua sa chemare, iar elevele și elevii prin răspunsurile frumoase și corecte au mulțămit pe deplin pe dl comisar, pe directorii institutelor și pe părinții și publicul care a asistat la examene.

La finea examenelor dl comisar adresându-se elevilor și elevelor li-a dat povețe bune pentru viață și li-a pus la inimă iubirea de biserică și de neam.

Examenele publice cu elevii dela gimnasiul de stat din Sibiiu în număr de 208, s'a ținut Luni în 21 și Marți în 22 Iunie st. n. tot sub presidiul dlui protopresbiter *Pavel Boldea*, ca comisar consistorial.

Din precisiunea și siguranța răspunsurilor date din partea elevilor s'a putut vedea și de data aceasta statornicia în muncă și priceperea dlui catehet Dr. I. *Dobre.*

La finea examenului dl comisar *P. Boldea* într'o călduroasă și avântată vorbire constatând progresul făcut — arată însemnătatea religiunei, și constată că nu există popoare și state fără religie, și că popoarele cari au decăzut în cele religioase au perit de pe fața pământului. Apreciază apoi activitatea de 5 ani a dlui catechet Dr. I. Dobre, la acest institut cercetat de mulți elevi români, îl felicită pentru denumirea sa de protopresbiter la Deva și dorește, să lucre și pe viitor cu acelaș devotament și abnegațiune pentru binele poporului, bisericei și a națiunei ca până acuma.

Entusiaste aclamări din partea studenților. Dl profesor *Bournász Ernő*, care înlocuia pe dl director, în o vorbire mai lungă și frumoasă încă laudă activitatea dlui *Dr. I. Dobre*, în numele directorului și a corpului profesoral, îl felicită la denumirea de protopresbiter și îi dorește mult succes în noua cariere.

Elevul din cl. VII. *I. Mănițiu* în numele elevilor rostește apoi următoarea vorbire:

Prea onorate domnule protopresbitere! Mult iubite domnule catechet! In numele colegilor mei îmi permit a vă felicita și eu la denumirea dvoastre de protopresbiter. Noi elevii dvoastre ne bucurăm de frumoasa înaintare, dar regretăm nespus de mult perderea bunului și conștiinciosului catechet, care timp de 5 ani cu multă pricepere ne-a învățat iubirea de biserică și neam. Mulțămindu-vă pentru toate, vă dorim mult noroc și fericire în noua și frumoasa carieră! Să trăiți la mulți anii!

La fine dl catechet Dr. I. *Dobre* emoționat mulțămește tuturor și își ia rămas bun dela elevi, adresându le frumoase povețe religioase-morale.

NOUTĂȚI.

Post de referent bisericesc. Consistorul gr. or. român din Arad publică un concurs pentru ocuparea în mod provizor a unui post de referent bisericesc la consistorul arădan. Beneficiul împreunat cu acest post este salar anual de 2400 cor. și bani de cvartir 500 cor. Terminul de recurs este până în 30 Iunie v. 1909.

*

Românii din America vor organiza o mare serbare națională în Cleveland cu ocazia împlinirii de 100 de ani dela nașterea neuitatului arhiereu, a marelui Andrei Șaguna. E de dorit, ca toți românii d'acolo să ia parte la serbarea aceasta centenară.

*

Biserică română în Canada. S'a ridicat o frumoasă biserică română ortodoxă în Roulean-Sask, în Canada, și va fi sfințită în ziua sfinților Apostoli Petru și Pavel, prin parohul acelei biserici, protosincelul *Benedict Iliescu*, care a primit dela casa bisericii din București un frumos rând de ornate bisericești și un tricolor național, pentru a-l pune în turnul bisericei cu ocasiunea sfințirii ei.

*

Scotus Viator în România. In primele zile ale călătoriei sale prin România scriitorul englez a fost surprins de faptul, că românii din regat pun prea puțin interes pentru cauza românilor de peste hotare. El s'a așteptat să găsească în România o însuflețire puternică pentru frații de peste munți. Mirarea și-a exprimat-o față de mai mulți oameni politici d'ai țării. Despre *evreii* din Moldova Scotus Viator zice, că nu sunt așa de bine organizați economicește și politicește ca și evreii *din Ungaria.*

*

Naționalism slăbit? Două dintre revistele cele mai mari și răspândite germane, „*Illustrierte Zeitung*“, din Lipsca și „*Moderne Kunst*“ în numerele mai noi au consacrat articole de informațiuni privitoare la Ungaria. In partea unde se vorbește și despre orașele și satele ardelenești sau din Banat, numitele reviste pomenesc numai de numirile unguresti, deși limba germană își are vechile sale numiri pentru aceste localități. Astfel cetim exclusiv: Brassó, Nagyszeben, Besztercze, Medgyes, Herkulesfürdö, Kisdisznod, Vöröstorony-pász ș. a. — Asupra compatrioților noștri sași faptul acesta, venit din Germania, a făcut cea mai proastă impresiune.

*

Tolstoi. Din Moscva se vestește, că bătrânul Tolstoi, deși de optzeci de ani, face plimbări călare în fiecare zi, șade mult la masa de scris, și lucrează acum la o povestire cu subiect luat din revoluția rusească.

*

Polonia rusească de vânzare. Un ziar berlinez aduce știrea că în luna trecută s'a ținut o conferență în Petersburg unde un distins publicist rus a vorbit în fața unui public ales și număros asupra Poloniei rusești, zicând că Rusia să vândă cele zece guvernamente polone câte are țara aceasta, și anume *Germaniei, pentru un preț de 16 miliarde de mărci.* In acelaș înțeles a vorbit la Varșovia, tot atunci, un publicist polon. Ziarul berlinez „Neueste Nachrichten“, crede, că astfel de conferențe importante, în două centre rusești, nu s'ar fi putut ținea fără știrea și încuviințarea guvernului rusesc. Și d'aceea zice, că în Rusia cercurile hotărâtoare se ocupă în adevăr cu ideea vânzării, care în Germania a fost primită numai ca o interesantă curiositate.

*

Frig mare. In Predeal, Azuga și Bușteni (România) a nins zilele trecute și s'a lăsat frig mare. In cursul unei nopți au murit 70 de oi din turma unui cioban. Asemenea a fost frig mare prin Maramurăș, unde oamenii au trebuit sa facă foc în case.

*

Ciocnire. Un tren de marfă s'a ciocnit la gara din Piski cu o locomotivă. S'au zdrobit zece vagoane, și au fost răniți trei inși din personalul trenului.

*

Impotriva prințului Gheorghe. O corespondență din Semlin anunță, că în partidul conjuraților domnește o adâncă amărăciune în contra prințului Gheorghe al Sârbiei. Conducătorii acestui partid declară în public, că nu vor mai suferi atacurile prințului îndreptate asupra lor. Principele primește zilnic scrisori, în care e făcut băgător de seamă să nu-și părăsească locuința fără a fi întovărășit de cineva.

*

Shakleton. In cinstea exploratorului polului sudic s'a dat în Londra un banchet literar de către editorul Heinemann. La banchet Shakleton a povestit cât de grozav a suferit de foame el și oamenii din expediția sa. Abea atunci, în părțile acelea ghețoase, a înțeles ce va să zică a răbda de foame, zicând: Niciodată nu voi trece nepăsător pe lângă un flămând! Shakleton va călători prin toate capitalele, ținând conferențe despre cercetările sale. Iar în toamnă are să apară cartea sa în editura lui Heinemann.

*

Nefericire. Un copil de țăran din satul Cazacu, în România, s'a urcat într'un pom după cuiburi de pasere. Perzându-și echilibrul a căzut tocmai într'un par din gard, atât de rău, încât parul ascuțit i-a pătruns corpul și i-a eșit prin spate. A murit la moment bietul băiat.

*

La Mercurea se va ținea târgul de vite în 25 și 26 Iunie, iar târgul de mărfuri în 28 Iunie n.

*

Recolta anului. După datele statistice întrate la ministrul de agricultură despre starea sămănăturilor din țara întreagă, recolta anului acestuia e cu mult mai slabă decât cea din anul trecut. Recoltă slabă se anunță și din Francia.

*

O trupă germană de operete a plecat de curând în Africa răsăriteană, să reprezente „Văduva veselă“, „Prințesa Dollarilor“, „O femee divorțată“ și alte operete. Africanii vor fi neapărat încântați de bunătățile culturii europene.

*

La fondul văduvelor și orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Stefan Doichița, sodal frizer 30 bani, doamna Ersilia Vătășan n. Toma 20 bani, Ioan Bologa, măestru pantofar 30 bani, Simeon Florea, măestru măsar (Săcel) 20 bani, Maria Bologa, soție de pantofar 30 bani și Vic. Tordășianu, prez. 10 bani.

Viață socială.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ învită la concertul ce se va aranja cu concursul capelei orășenești din loc Sâmbătă, la 26 Iunie n. c., în sala mare dela Gesellschaftshaus. Dirigent A. Bena. O parte a eventualului venit curat este destinat pentru fondul „Dr. Daniil P. Barcianu, pentru ajutorarea calfelor fără lucru“. Inceputul la orele 8 seara. Prețul de întrare: De persoană 1 cor. 20 fil. Insignii de dans pentru dansatori 50 fileri. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale publică. Programul e următorul: 1. N. Popovici-Kirchner: Hora dobrogeană, cor mixt cu acompaniare de orhestră. 2. A. Bena: Suspine partea I. *a*) solo de tenor (dl I. Stanciu); *b*) cor mixt cu acompaniare de orhestră. 3. *a*) D. G. Kiriac: Morarul; *b*) A. Bena: Pe deal, coruri mixte a capella. 4. I. Murășianu: Brumărelul, baladă pentru cor mixt, solo de sopran (dșoara E. Roman), solo de bariton (dl G. Trifan) și acompaniare de orhestră. 5. Așa ești de frumoasă, solo de tenor (dl I. Stanciu), cu acompaniare de orhestră. 6 A. Bena: Uvertură națională, pentru orhestră. 7. G. Coșbuc: Recrutul, poezie declamată de domnul I. Miga. 8. C. Porumbescu: Cisla, operetă comică pentru cor bărbătesc cu soli și orhestră. Vornicul (bass. II.): George Mocian. Martin (tenor I.): I. Stanciu. Bucur (tenor II.): N. Ișan. Toader (bass I.): G. Trifan. Joc.

*

Petrecere în Turda. Societatea de lectură a femeilor române din Turda aranjează petrecere de vară Luni în 12 Iulie st. n. a. c. (în ziua ap. Petru și Pavel) în sala cea mare a hotelului „Elisabeta“ din Turda. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat se va întrebuința pentru întregirea bibliotecii societății. In ziua următoare escursiune la „Cheia Turzii“.

Poșta ultimă.

Wekerle la Viena.

Eri, Marți, a fost primit în audiență la Viena prim-ministrul *Wekerle.* A stat în fața Maiestății Sale dela ora unu d. a. până la două și trei sferturi. Maiestaiea Sa *nu a primit* propunerile dlui Wekerle, referitoare la resolvarea crizei, condiționată de unele concesiuni, în urma cărui fapt Wekerle a rugat pe Maiestatea Sa, să dispenseze guvernul dela purtarea agendelor. Maiestatea Sa a răspuns, că guvernul se mai stee *câteva zile* la postul seu. Se crede, că vor urma schimbări mari în politica internă a țării noastre.

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual și alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui și lucrări de acsidență. — Condiție sigură.

---

*) Intârziată din lipsă de spațiu.

Nr. 568/909. [184] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele din comunele mai în jos înșirate în protopopiatul **Turda**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Turda** salar 800 cor. în rate lunare anticipative, cuartir în natură și 20 cor. relut de grădină. Remunerație cinstită pentru conducerea corului bisericesc și alte condiții favorabile pentru eventuale prestări scripturistice.

2. **Agârbiciu** salar 600 cor., cuartir, grădină și lemne de foc cum și remunerație separată pentru conducerea corului bisericesc.

3. **Cristiș** salar 600 cor., cuartir și grădină.

4. **Găbud** salar 600 cor., cuartir și grădină.

5. **Hidiș** salar 600 cor., cuartir și grădină.

6. **Sâniacob** salar 600 cor, cuartir și grădină.

7. **Soponel-de-Câmpie** salar 600 cor., cuartir și grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din orașul Turda și comuna Agârbiciu se vor întregi din mijloace proprii la suma de 1100 respective 1000 cor., iar în celelalte comune la 1000 cor., conform legei nouă școlare din ajutoare contemplate dela stat.

Cuincuenalele se vor computa dela data întroducerii în post. Anii petrecuți la alte școale nu se vor computa la cuincuenii.

Cei aleși vor fi datori a instrui și în școala de repetiție, a conduce grădina de pomărit și a cânta în Dumineci și sărbători la utrenie și la sf. liturgie cu elevii. Informațiuni mai detailate se pot primi dela subscrisul oficiu.

Concurenții să-și înainteze petițiunile concursuale instruite în ordine în terminul deschis la acest oficiu și sunt poftiți a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Turda, 6 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în înțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Jovian Murășian
protop.

Nr. 614/1909 [183] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr. or. din **Bobohalma**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 600 din repartiție.

Invățătorul ales va instrua elevii și în cântările bisericești, va conduce și școala de repetițiune.

Cuincuenalele se compusă începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerup la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruate conform legii în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár.) în terminul indicat mai sus.

Concurenții au să se prezinte în comână în vre-o Duminecă spre a se cunoaște cu poporul și a cânta în biserică.

Cetateadebaltă, 25 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Târnava“ în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresb.

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
[150] 12— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2)

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Nr. 289/1909 of. ppresb. [180] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Plopiș**, devenită vacantă prin alegerea parohului Alexandru Ciocaș de capelan în Cărbunar, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legei, subsemnatului oficiu în terminul anunțat. In acest timp conform dispozițiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru de a cânta în biserică ori a celebra și cuvânta.

Lăpușul unguresc, 30 Maiu, 1909.

Oficiul protopopesc al tractului gr.-or. român Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasilie Duma
protopop.

Nr. 24/1909. [179] 3—3

Publicare de licitație.

Zidirea bisericei din filia **Popesci** să va da în întreprindere **Duminecă în 14/27 Iunie a. c.** la 11 oare a. m. la fața locului pe cale de licitație minuendă.

Prețul strigărei e statorit în suma de 10.000 cor. și reflectanții au să depună înainte de licitație ca vadiu 1000 cor. în numărar sau hârtii de valoare.

Planul și preliminariul de spese să pot vedea la oficiul parohial gr. ort. rom. din Cherghes (Kerges) tractul Devei.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da întreprinderea la celce va oferi mai bune garanții fără privire la suma oferită.

Popesci, la 31 Maiu 1909 c. v.

Alesandru Petreu
par. și preș al com. par.

Nogița George
epitrop I.

Nogicza Iordan
epitrop II.

Nr. 377/909. [178] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din parohiile mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borgo-Mijloceni** (al II-lea post de nou instituit) cu salar fundamental de 1000 cor., anume 800 cor. din cassa bisericească și 200 cor. întregire dela stat. Quinquenalile sunt deja asigurate dela stat. Cuartir, lemne de foc și grădină.

2. **Blașfalăul-inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

3. **Blașfalăul superior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor. Cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 și salariile împreunate cu posturile de sub 2 și 3 se vor întregi la 1000 cor., parte din mijloacele proprii, parte cu ajutor dela stat.

Cei aleși se îndatorează a instrui în școala de repetiție a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sf. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrua în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele recerute în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se presente poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blașfalăul-de-sus, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteratului ortodox român al Bistriței în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. ppresb.

Nr. 206/1909, [177] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a postului vacant de învățător la școala confesională gr. ort. română din **Ilia**, să escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 1000 cor. — una mia cor. — salar fundamental solvibil anticipative în rate lunare, eventual trei lunare din cassa bisericei, cuartir corespunzător în localul școalei, grădină eventual 1 ecuivalen de 20 cor. și 16 m. lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

Dela învățătoriul care va fi ales la acest post să cere ca să propună și Religiunea în școală să fie cântăreț bun, obligat fiind să presteze și servițiile de cantor în una din strane în Dumineci și sărbători și să instrueze și conducă un cor vocal bisericesc.

Cuincuenalele i să computa începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Iliei, în conțelegere cu comitetul parohial.

George Oprea
protopresb.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„ 1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II-a	„ —·50
Noul Abcdar ediț. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„ —·50
Lecții de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura următoarele compozițiuni muzicale de **A. Bena:**

Sboar'al nopții negru flutur, pentru voce și pian	1·50
Nu m'abandona, pentau voce și pian .	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ți feciori, cor bărbătesc . . .	—·50
La vin, cor bărbătesc.	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc . .	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc . . .	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt . . .	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 15—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 18—40

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 12—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 64 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Iunie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Sufletul mulțimei.

X.

— Articol final. —

Ca de încheiere voiu vorbi acum despre *formele religioase* ale convingerilor colective. Am arătat, că massele nu au conclusiuni logice, ci din contră, primesc ori resping ideile pe întreg, en bloc, fără a suferi discuție ori împotrivire, și că sugestiunile, cari au efect asupra lor, iau în stăpânire sfera întregei lor priceperi, iar nizuința lor este se le prefacă în acțiuni. Am arătat, că massele sugestionate în mod potrivit sunt gata să se jertfească pentru idealul sugerat. Am văzut și aceea, că massele cunosc numai esprimări violente și estreme de sentimente, și că la ele simpatia ușor se preface în adorare, ori apoi imediat după naștere se schimbă în ură. Din generalitățile acestea putem se presupunem de ce fel le sunt convingerile.

Examinând mai deaproape convingerile masselor, apariția lor în vremile credinței, precum și în zilele înălțărilor mari politice din secolul espirat, ajungem la resultatul, că convingerile acestea iau totdeauna o formă specială, pe care nu o pot determina mai bine, decât dându-i numele de *sentiment religios.*

Sentimentul acesta are forme distinctive foarte simple. Adorarea unei ființe superioare, despre care mulțimea crede că esistă, temere de puterea magică a acesteia, supunere oarbă față de poruncile ei, incapacitate de a discuta asupra dogmelor ei, nizuința de a răspândi aceste dogme și tendința de a considera de dușmani pe cei ce nu le acceptează. Și sentimentul acesta se poate manifesta față de Dumnezeul cel nevăzut, față de idolul făcut din piatră ori din lemn, față de un erou, ori față de o idee politică, — dar are totdeauna *caracter religios.* Supranaturalul și miraculosul e representat aci în măsură egală. Mulțimile dau putere mistică formulei politice căreia se închină, ori victoriosului lor conducător, care pentru un moment le-a știut entusiasma. Căci nu numai atunci e omul religios, când adoră o dumnezeire, ci și atunci, când își consacră toate forțele spiritului, toată puterea de voință, întregul foc al fanatismului, *pentru o cauză*, ori pentru o ființă, care formează scopul și motivul gândirilor și al acțiunilor sale!

Sentimentul religios trebue să posadă în mod necesar intoleranță și fanatism, însușiri pe cari le are negreșit acela, care e pus în posesiunea secretului de a crede în fericirea vremelnică și vecinică. Aceste două însușiri le au toți oamenii uniți în grupări, atunci când o credință oarecare îi înalță. Iacobinii din zilele de groază au fost tot așa de religioși, ca și catolicii inchisițiunei, iar zelul lor îngrozitor a eșit din acelaşi isvor.

Convingerile masselor iau însușirile pe cari le au sentimentele religioase, adecă, supunere oarbă, intoleranță groaznică și trebuința unei propagande violente. De aceea putem se spunem, că cuprinsul întreg al credinței lor are formă religioasă Eroul pe care-l aclamează mulțimea, e pentru mulțime cu adevărat un Dumnezeu. Napoleon a fost 15 ani un astfel de Dumnezeu și niciodată nu a avut vre-o dumnezeire adoratori mai mari. Dar nici n'a trimis nici una din ele oamenii atât de ușor la moarte! Dumnezeii păgânismului și ai creștinismului nu au eserciat niciodată o astfel de desăvârșită putere asupra sufletelor luate în stăpânirea lor!

Toți întemeietorii de credințe religioase ori politice și le-au putut numai astfel întemeia, că au înțeles cum să toarne în masse sentimentul fanatismului, care face, ca omul să-și afle fericirea în adorare și în supunere, și în aceea, că e gata să-și dee viața pentru idolul seu. Așa a fost în toate timpurile. Fustel de Coulanges arată în frumoasa sa carte despre Romani, că imperiul roman nu prin putere s'a susținut, ci prin admirația religioasă pe care a știut'o stoarce. „..Ar fi fără păreche în istoria universală, ca o domnie urgisită de popoare să dăinuiască cinci secole... Ar fi de neesplicat, că treizeci de legiuni ale imperiului roman se poată aduce la supunere osută de milioane de oameni“... S'au supus aceste milioane, dar numai pentrucă împăratul, care representa mărirea Romei, era venerat pretutindenea ca un Dumnezeu. In cele mai mici localități ale imperiului erau ridicate altare în onoarea împăratului. „In vremea aceea se vedea, cum dela un capăt de imperiu până la celelalt se năștea în sufletele oamenilor o religiune nouă, care avea pe împăratul însuși de dumnezeire. Câțiva ani înainte de era creștină a ridicat Gallia întreagă, representată prin șasezeci de orașe, o biserică marelui Augustus, la Lyon... Preoții sei, aleși de toate orașele gallice, erau cele mai de frunte personalități ale țării. E cu totul imposibil, ca toate acestea se fie atribuite temerii și supunerei. Popoare întregi nu pot se fie aservite, și nu în curs de trei secole. Nu cei dela curte au adorat pe principi, ci Roma! Nu Roma singură, ci și Gallia, Spania, Grecia și Asia“...

Astăzi cei mai mulți dintre cuceritorii de suflete nu mai au altare, dar au statue și icoane, și cultul ce li se face nu se deosebește cu mult de cel de odinioară. Filosofia istoriei abia atunci începem să o înțelegem, dacă ne câștigăm convingerea despre acest punct cardinal din psihologia masselor. Căci pentru masse trebue să fi, ori Dumnezeu, ori nimica!

Să nu creadă nime, că acestea sunt păreri superstițioase din alte vremi, pe cari rațiunea le-a alungat cu desăvârșire. In lupta vecinică cu rațiunea, sentimentul nu a fost învins nici odată. E adevărat, că massele nu mai bagă în seamă vorbele dumnezeirilor și ale religiunilor, cărora au făcut servicii vreme atât de lungă, dar pentru aceea nu au avut ele în nici o epocă atâța idoli, ca în cei din urmă o sută de ani, și vechile dumnezeiri n'au primit nici odată atâtea statue și atâtea altare! Celce a studiat mișcarea poporului francez din anii nu prea îndepărtați, cunoscută sub numirea de *bulangism*, a putut se vadă cât de ușor pot fi reînoite instinctele religioase ale masselor. Nu se afla pe vremea aceea nici o cârcimă sătească, în care să nu se afle chipul eroului. I se atribuia puterea de a delătura orice nedreptate, ori ce rău și mii de oameni și ar fi jertfit viața pentru el. Ce posiție putea să-și creeze (Boulanger) în istorie, dacă și caracterul său putea fi adus în consonanță cu legenda creată în jurul său!

E o banalitate fără scop accentuarea, că massele au trebuință de religiune, când la ele au întrare toate credințele: politice, religioase, sociale, numai în formă religioasă, dispensată de orice discuție. Dacă ateismul ar fi accesibil pentru masse, ar primi și el întregul zel intolerant al sentimentului religios, și în formele sale esterne s'ar preface în curând în cult formal.

Un esemplu interesant ne dă în privința aceasta desvoltarea micei secte positiviste. A pățit și ea aceea ce a pățit nihilistul, a cărui istorie o povestește adâncul cugetător Dostoievski. Intr'o zi, luminată de spiritul deșteptat, a spart toate icoanele dumnezeirii și ale sfinților, cari împodobeau altarul unei capele, a stâns luminările și așezând în locul icoanelor sparte alte lucrări, de ale unor cugetători ateiști, ca Büchner și Moleschott, a aprins

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Atât la invitarea prea puțin cuviincioasă, cât mai vârtos la deciziunile și postulatele anticanonice ale acestui sinod Șaguna se vede îndemnat să reflecteze. Drept răspuns scrie o broşură polemică, întitulată: ***Anthorismos sau deslușire comparatică,*** care apare în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, în acelaș an 1861.

Răspunsul acesta Şaguna începuse să-l publice, supt pseudonim, în organul său „Telegraful Român“.¹)

Observând însă, în cursul publicării, că materialul canonic pentru lămurirea chestiunilor i se îmbogățește peste măsură, s'a hotărât a-l cuprinde în broşură „pentru a desbate și a răspica *cu dragoste frățească* acele împrejurări pozitive și canonice, fără de care nu este cu putință să ajungem la o stare adevărată fericitoare în trebile noastre bisericești. Căci *destul au fost frații despărțiți prin cenzura cărților, mai mult, decât prin codri și prin ape*, — e timpul acum să se apropie cu scrisul, să se cunoască și împreună să lupte pentru unul și acelaş scop sfânt: dobândirea pozițiunei canonice și a drepturilor istorice, ce se cuvin bisericii lor străbune.²)

Intrând în meritul discuției, Șaguna declară, că aprobă dorința clerului bucovinean, de a se rupe de mitropolia din Carloviț, a cărei supremație e absolut anticanonică, dar ridicarea episcopiei din Cernăuți la rangul de metropolie nu o poate acceptà, iarăşi fiindcă-i lipseşte temelia canonică. După canonul XII-lea dela Calcedon, episcopul Bucovinei ar puteà primì cel mult titlu de „metropolit onorar“. Iar afirmația răutăcioasă a clerului bucovinean, că dânsul, prin reînființarea metropoliei ardelene ar intenționà și supunerea lor ierarhică, Şaguna o respinge cu hotărâre, aducând exemple, că dânsul la toată ocaziunea a apărat chiar autonomia bisericii din Bucovina. „Noi dorim — zice Şaguna — recâștigarea unui drept al nostru istoric şi ierarhic, voi acuma primadată voiți a câştigà starea normală canonică“.¹) Evident, că problemele nu erau analoage.

Şaguna nu cerea metropolia națională-ortodoxă din ură față de coreligionarii sârbi, ci pentrucă așa-i porunceà dreptul istoric al bisericii sale și duhul instituțiunilor canonice. Dispozițiunile *Pidalionului*, singura autoritate pe care o recunoaşte, sunt izvorul faptelor şi temeiul aserțiunilor sale. Pe canoane își bazează deci și convocarea la sinoadele eparhiale dela 1850 și 1860 a *elementului mirean*, fapt pentru care Bucovinenii, în broşura menționată, l-au învinuit cu călcarea sf. canoane. Și anume, spre justificarea sa, Şaguna relevează următoarele:

1. Sf. Apostoli nu singuri, ci împreună cu învățăceii au hotărât asupra neînțelegerilor dintre Elini şi Evrei (Fapt. Apost. II.

2. La sinodul dela a. 39 d. Cr., în care s'a pertractat chestiunea încreştinării păgânilor, au luat parte, afară de cei patru apostoli, şi Tit, Sila, Varlaam şi alți bărbați apostoleşti. (Fapt. apost. XV.)

și 3. La sinodul conchemat pentru alegerea unui apostol în locul lui Iuda, deasemenea au participat şi alți oameni evlavioşi. (Fapt. apost I.)

Mai departe, îndreptățirea elementului laic de a lua parte activă în sinoadele bisericești, Șaguna o adevereşte şi pe baza *can. XIII dela Laodicea*, care zice: „*pot cei mai înțelepți și mai evlavioşi mireni să aleagă, împreună cu episcopii şi preoții, pe cel ce urmează a se chirotonì lor preot sau şi arhiereu, dară nu şi poporul cel prost şi neregulat, pentru gâlcevile ce pot urmà între alegerile lor, unii pe unul alegând şi alții pe altul*“.¹)

In legătură cu aceasta dovedeşte cu date istorice, că nu numai pe timpul apostolilor, ci dela începutul bisericii lui Cr. şi până în zilele noastre „*toate obiectele se tractau în soboare, care după natura obiectelor, erau compuse sau numai de episcopi şi prezbiteri sau şi cu întrevenirea creştinilor*“.²)

Pe terenul acestora Şaguna se declară cu hotărâre pentru susținerea aşăzămintelor primitive, practicate de biserică în curs de veacuri, şi păstrate nevătămate până astăzi: pentru *instituțiunea sinoadelor bisericești, alcătuite din preoți şi mireni.*

In consecință, despre soborul din 1700 al metropolitului *Atanasie Anghel* din Alba-Iulia, care a decretat uni-

---

¹) V. „Tel. Rom.“ 1861. Nr. 23—26.

²) Op. cit. în prefață.

¹) Op. cit. pag. 23.

¹) Op. cit. p. 108—110.

²) Op. cit. p. 122.

de nou luminările, cu pietate. Obiectul credinţei ei religioase a devenit altul, dar sentimentele religioase nu i s'au schimbat!

Repet deci, că anumite evenimente istorice, şi mai ales cele mai importante, numai aşa le putem înţelege, dacă ţinem cont de forma religioasă, pe care o iau totdeauna convingerile masselor. Sunt fenomene sociale, pe cari omul trebue să le studieze mai mult ca psiholog, decât ca scrutător al naturei. Marele istoric *Taine* a studiat revoluţia franceză numai ca scrutător al naturei, şi de aceea i-a cam scăpat din vedere adevărata naştere a evenimentelor. Faptele le-a văzut foarte bine, dar din lipsa cunoaşterii psihologiei masselor nu a putut afla şi *causa*, motivele faptelor date. Şi fiindcă faptele l-au spăriat prin partea lor sângeroasă, anarhică şi sălbatică, a văzut în eroii acestei epoce mari numai o hordă de sălbatici epileptici, cari au dat curs liber instinctelor lor. Faptele de volnicie ale revoluţiunilor, măcelurile lor, trebuinţele lor de a desvolta propagandă mare, declaraţiile lor de răsboiu trimise tuturor domnitorilor, — se pot esplica însă numai dacă ne gândim, că ele nu au fost alta, decât întărirea unei credinţe noue religioase în sufletul mulţimei. Reformaţiunea, noaptea sfântului Bartolomeiu, răsboaiele religionare, inchisiţiunea, zilele de groază, sunt apariţiuni de aceeaşi natură, provocate de massele stăpânite de sentimentele religioase, cari în mod necesar duc acolo, ca fără cruţare să fie stârpit cu sabie şi foc tot ce se împotriveşte domniei acestei noue credinţe. Procedura inchisiţiunei a fost procedura tuturor celor de firma convingere, că n'ar fi credincioşi, dacă ar proceda altcum!

Frământări ca acelea despre cari am amintit, sunt cu putinţă numai atunci, când *sufletul mulţimei le aduce la viaţă.* Despoţii cei mai tirani nu pot să le pună la cale. Şi dacă ne spun istoricii, că noaptea sfântului Bartolomeiu a fost opera unui rege, dovedesc prin aceasta, că cunosc psihologia masselor tot atât de puţin, ca şi a regilor. Astfel de manifestaţiuni *se nasc numai din sufletul mulţimei.* Puterea cea mai absolută a monarhilor despotici nu poate să facă alta, decât să accelereze, ori să mai amâne momentul isbucnirii lor. Nu regii au pricinuit deci noaptea sfântului Bartolomeiu şi răsboaiele religionare! Nu Robespierre, Danton şi Saint-Just sunt urzitorii zilelor de groază. In dosul acestor mari evenimente a *stat totdeauna sufletul mulţimei*, iar nu puterea regilor!

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Lupşa.

— 29 Maiu v.

Joi, în 21 Maiu v. a. c. ziua sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena, s'a întrunit preoţimea tractului *Lupşa* în conferenţă anuală în comuna bisericească *Lăzureni.*

Dimineaţa înainte de începerea serviciului divin o parte din preoţi sub conducerea protopresbiterului, fac vizitarea cancelariei parohiale din loc, care — pe lângă puţine indigitări comunicate parohului — în general se află în ordine.

La orele 7 şi jum. se începe serviciul divin din biserică, care se celebrează de către mai mulţi preoţi, în frunte cu protopresbiterul tractual, asistând public număros din loc şi comunele din jur, care cu drag a aşteptat venirea preoţilor în mijlocul său.

In decursul liturgiei la priceasnă preotul I. *Handa* îşi rosteşte predica despre roadele iubirei creştineşti. La sfârşitul serviciului s'a servit parastas pentru răposaţii binefăcători ai bisericii, după care dl protopresbiter ţine o frumoasă eshortaţie poporului, lăudându-i virtuţile ce le are şi combătând scăderile de cari sufere.

Terminându-se serviciul preoţii se întrunesc iarăşi în biserică unde protopresbiterul prin cuvântul său, în care recomandă preoţilor, ca preocupaţiunea de căpetenie să le fie înfiinţarea de fonduri bisericeşti, din cari cu timpul să se poată face salarisarea personalului bisericesc — declară conferenţa de deschisă. Conferenţa se constitue, alegând de notar pe I. *Handa*, iar bărbaţi de încredere pe A. *Cioran* şi V. *Şpan.* Cetindu-se apelul nominal se constată presenţa alor 18 preoţi. Absenţi sunt 10 preoţi, dintre cari unii înaintând scuze motivate, acestea s'au acceptat, iar cei fără de scuze se pedepsesc în favorul fondului tractual neatacabil.

Se presentă programul conferenţei, 3 resoluţii, 2 cercularii consistoriale, 2 hârtii ale oficiului protopopesc şi consemnarea fondurilor şi fundaţiunilor din parohiile tractului compusă de protopresbiter, cari în parte se iau spre ştire, unele se predau comisiunei constătătoare din membri V. Şpan şi L. Ciorbea spre a veni cu raport în şedinţa următoare, iar asupra conspectului fondurilor şi fundaţiunilor se deschide numai decât desbatere.

In firul discuţiei şi conform propunerilor din conspect:

se esprimă mulţămită tuturor preoţilor zeloşi cari au înfiinţat fonduri bisericeşti;

se invită preoţii — din parohiile, cari s'au obligat a regula salariile învăţătoreşti din mijloace proprii — a înfiinţa fondurile culturale necesare spre acest scop;

asemenea se aşteaptă iniţiativa şi dela aceia, cari n'au în parohiile lor fonduri cu meniri speciale;

se recomandă tuturor preoţilor să pună mare pond pe înfiinţarea şi alimentarea fondurilor bisericeşti, ca pe unele ce vor avea rol important în viitorul apropiat şi îndeosebi să-şi îndrepte privirea şi să însufleţească pe parohienii cu stare şi fără familie, ca aceştia să înfiinţeze fundaţiuni bisericeşti, cari în lipsa de erezi să le poarte numele.

Păr. E. Muntean îşi ceteşte operatul: „Mijloacele preotului de a atrage turma şi a deveni centrul tuturor mişcărilor din popor“. Tema e ascultată cu atenţiune şi se constată a fi lucrată frumos şi cu temeiu. Se esprimă autorului mulţămită protocolară şi se invită a o publica.

Urmează la ordinea zilei: „Discuţie liberă asupra relaţiilor dintre preot şi învăţător şi mijloacele de a stârpi animositările dintre acesti factori însemnaţi ai progresului din parohii“. Iau parte la discuţie: Prezidentul L. Ciorbea, A. Cioran, I. Handa şi V. Şpan. Constatându-se, că răul acesta nu e aşa mare la noi, încât să merite paşi mai serioşi, totuşi spre stârpirea încă în germene şi preîntimpinarea lui se recomandă preoţilor tact, blândeţă şi bunăvoinţă faţă de învăţători, ferindu-se de orice animosităţi şi şicanări de oficiu. Se invită şi conferenţa învăţătorească a lua decis în chestia aceasta.

Cu acestea şedinţa primă se ridică.

In şedinţa de după prânz, înainte de a se continua pertractarea punctelor din program, parohul local Eftimie Frăsilă din considerare, că nu are familie şi spre a ajutora starea materială a parohiei sale, declară în plenul conferenţei, că donează bisericei din loc casele sale cu grădină, reţinând pentru sine numai dreptul de folosinţă până trăeşte.

Urmează „critica serviciului divin şi a predicei din biserică“. După puţine observări mărunte, serviciul divin se declară bine esecutat, iar predica deplin succeasă, atât ca concepţie, cât şi ca predare.

Ajunge la ordine: „Raportul presidiului asupra rapoartelor parohilor despre activitatea lor“.

Conferenţa îl ia la cunoştinţă şi conform propunerilor din raport:

a) exprimă mulţămită acelor preoţi, cari au zidit biserici şi şcoale, au înfiinţat biblioteci şi au întemeiat fonduri parohiale,

b) parohilor din Bedeleu şi Vidolm le dă sfaturi spre aplanarea anomaliilor din parohiile lor,

c) preotului din Hădărău îi dă autorizaţie a procede şi pe cale judecătorească faţă de preotul străin, dacă acela ar mai încerca a face prozelitism între poporul său,

d) cu regret ia la cunoştinţă pornirea detestabilă a unor creştini din Subpeatra şi alte parohii, de a-şi da fiii şi fiicele în căsătorii nelegiuite, şi recomandă toate mijloacele bisericeşti şi civile spre a se pune capăt acestui rău,

e) îndrumă de nou preoţii, a pregăti şi aşterne la timp rapoartele despre activitatea lor pastorală.

Referentul comisiunei V. Şpan referează asupra rezoluţiilor conzistoriale cu nrii 7101 B s. şi 7103 Bis. din 1903. In senzul propunerilor referentului şi desbaterilor din partea membrilor conferenţiari,

se ia spre plăcuta ştire interdicţia consistorială de a servi la unele funcţii la olaltă cu preoţii greco-catolici,

se accentuează şi de astădată, că preoţii nu din râvnă de câştig cer diurne la conferenţe, ci le cer pentrucă ele se dau şi învăţătorilor, ca mai bine salarizaţi, şi le primesc şi deputaţii dela sinodul arhidiecezan şi congres, a 2. le cer în urma poverilor multe, ce zi de zi cresc şi apasă în mod nesuportabil urmerii preoţimei. Dacă autoritatea bisericească voieşte a face cruţări, — apoi să se sisteze pe toată linia diurnele, începând dela preoţi, învăţători şi până la mirenii din sinod şi congres.

Urmând spre desbatere actul of. prot. Nr. 558—1908, la propunerea referentului, conferenţa îndrumă pe preoţi, a ţinea în evidenţă toate procesele de divorţ civil din parohiile lor, provocând pre cei divorţaţi pe cale civilă a incamina procesul divorţial şi la forul bisericesc.

Se pun pe tapet propunerile de sine stătătoare:

V. Şpan propune, ca să se ocupe conferenţa cu chestiunea sărbătorilor bătrâneşti, sau băbeşti, pe cari le ţine poporul nostru şi să se ia o acţiune uniformă spre stârpirea sărbătorilor din aceste zile, cari numai sărăcie ne aduc şi nu au bază creştină. Conferenţa însărcinează pe propunător a diserta în conferenţa anului viitor despre acest obiect.

I. Handa propune, ca conferenţa preoţească să se folosească şi ca prilej pentru mărturisirea preoţilor, dând prin aceasta şi poporului bună pildă spre împlinirea acestei taine.

Din considerare, că timpul conferenţei şi pentru pertractarea obiectelor, e scurt, se susţine decisul mai vechiu cu împărţirea tractului în cercuri mai mici, unde se întrunesc preoţii şi se mărturisesc unii altora.

George Lazar relevând faptul, că unele alegeri bisericeşti s'au nimicit pe motivul, că şi parohul a fost indus în lista membrilor sinodului parchial şi a votat împreună cu mirenii, face întrebare: că are a se induce parohul în lista membrilor sinodali, ori nu?

In sinul conferenţei se formează două păreri. Unii susţin că preotul ca preşedinte natural al sinodului nu se induce în listă, alţii sunt de părere, că şi preotul ca membru al parohiei are a se induce în listă, de vot însă are sa uzeze numai când sinodul e condus de protopresbiter, la alegere de învăţător, ori votarea altei chestii însemnate, ear la alegerea deputaţilor mireni pentru sinodul protopopesc, arhidiecezan şi pentru congres se eschide dela vot.

Chestiunea se releagă autorităţii superioare bisericeşti spre desluşire.

Asemenea se roagă Consistoriul arhid. a deslusi: cum au a-şi validita votul în sinodul extraordinar acei parohieni, cari numai după sinodul ordinar din Ianuarie şi-au câştigat dreptul de membri sinodali şi nu sunt induşi în lista membrilor sinodului parchial pe anul respectiv?

Se statoreşte programul conferenţei viitoare, ear conferenţa la învitarea parohului I. Onea se decretează a se ţinea în Hădărău.

Prezidentul constată, că agendele conferenţei prezente s'au terminat cu rezultate deplin mulţămitoare, mulţămeşte deci preoţilor pentru interesul şi zelul arătat în pertractarea afacerilor.

A. Cioran mulţămeşte dlui protopresbiter pentru conducerea cu tact a desbaterilor.

Cu acestea conferenţa se încheie.

I. H.

---

rea cu biserica Romei, Şaguna nici nu discută nici nu-l recunoaşte, din motiv, că faţă de ortodoxie acel sobor nu are legalitate canonică.

Şi tot asemenea sinodul dela 1810, care a ales pe episcopul Vasilie *Moga*, alcătuit fiind numai din protopopi, cu escluderea reprezentanţilor poporului Şaguna nu-l poate privì de justificat canoniceşte, cu atât mai vârtos, cu cât fiind plăsmuirea stăpânirii politice-lumeşti a fost introdus în biserica noastră *per jus fortioris.*

In chipul acesta demonstră Şaguna baza istorică şi canonică atât a metropoliei cât şi a sinodalităţii în biserică, fapt, petru care, cum vom vedeà mai la vale, a fost atacat şi din aceste părţi.

Propunerea bucovinenilor de a se alăturà ca episcopie sufragană la viitoarea lor metropolie, o respinge cu legitimă indignare, pentrucă — zice — „aceasta ar fi o abnormitate şi mai mare: *Noi ne-am lăsà astfel terenul cel adevărat, canonic, şi normal, când sau n'am căutà pe calea cuviincioasă şi legală, ca ierarhia noastră, cea de veacuri avută şi numai dela 1700 împedecată din partea guvernului civil, să o reînviem — sau când din dreptul nostru canonic şi istoric am face tabula rasă şi am vrea să rămânem sub ierarhia sârbească, care pentru noi nu e legală sau să ne facem diecesă sufragană a metropoliei din Bucovina, tot aşa de nelegală pentru noi.*

Noi, Românii din vechea noastră metropolie vrem să rămânem la olaltă precum am fost odinioară“.[1])

Provocându-se, în sfârşit, şi la aşa numitele „*Asociaţiuni confesionale*“, introduse în biserica popiştasă şi reformată, cari după scopul şi fiinţa lor sunt iarăşi un fel de soboare, Şaguna termină chemând toată suflarea românească să între în lupta pentru introducerea în afacerile bisericeşti a *sinodalităţii*, ca singura formă genuină şi canonică de ocârmuire în viaţa bisericii răsăritene.

Acesta este, în esenţă, cuprinsul Anthorismosului, în care Şaguna se apără, critică şi polemizează cu clerul bucovinean, lovind, în acelaşi timp, printre şire, şi în cercurile guvernamentale din Viena, a căror unealtă docilă erà Hackmann.

Tăria şi bogăţia argumentelor şi felul cum le interpretează şi le aplică la împrejurările actuale ale bisericii sale, în broşura aceasta, ni-l înfăţişează pe Şaguna ca pe un bun cunoscător şi adânc pătrunzător în spiritul canoanelor.

— „*Am încărunţit în studiul canoanelor şi în asămănarea textelor greceşti, latineşti şi slavoneşti ale canoanelor bisericii, apoi suntem încâtva versaţi şi în jure romano*“ — *zice dânsul, într'un loc,*[1]) *conştiu oarecum de bogăţia cunoştinţelor sale.*

Sulevăm deocamdată această trăsătură importantă din personalitatea lui literară, pentru a o ilustrà şi mai viu, când ne vom ocupà de scrierile sale canonice.

* * *

Astfel ştià Şaguna să se războiască cu potrivnicii cauzei sale, de a cărei dreptate şi sfinţenie erà adânc convins.

La 1850 şi 1860 îi succede ţinerea a lor două sinoade eparhiale, de cari am pomenit, şi cari amândouă s'au identificat cu acţiunea pornită de dânsul pentru despărţirea şi neatârnarea ierarhică. Infăţişându-şi astfel întreaga operă, ca *dorinţa legitimă a tuturor Românilor* ortodoxi din Ardeal şi Ungaria, (la 1860 a ţinut un sinod şi în Arad), ea câştigă acum o şi mai mare greutate.

Ierarhia sârbească însă, cu toate acestea, puneà în mişcare toate pietrile, ca să zădărnicească ţânta lui Şaguna. Prin broşuri şi articoli vehemenţi în presa sârbească şi vieneză îl atăcà necontenit şi reuşise a-i creà chiar la curtea din Viena o dispoziţiune nepretinească faţă de cauza sa. Contra-argumentările sârbilor sunt rezumate într'o broşură, care apare în Viena supt titlul: ***Antwort** auf die Angriffe einiger Romänen gegen die Einheit der Hierarchie der morgenl. ort. Kirche und der Serb. Nation*, *Wien, 1851.* Antorul acestui răspuns care se susţine a fi fost însuşi patriarhul *Raiacici*, vatămă chiar şi persoana lui Şaguna, fapt, care a dat apoi anză la o scenă foarte neplăcută între cei doi arhierei, cu prilejul unei întâlniri în Viena. Pentru a spulberà însinuările Sârbilor şi a-şi asigurà încrederea cercurilor oficioase din Viena, am văzut, că Şaguna scrie, în 1850, un adaus la *Promemoria* sa, în limba germană, prin care lămureşte mai pe larg expunerile din Promemoria.

(Va urma).

---

[1]) Op. cit. pag. 113 cf. şi *actele sobor. bis. din Ardeal*, Sibiiu, 1860, pag. 101—120.

[1]) *Anthorismos* p. 26.

Convocare.

Reuniunea femeilor române de religiunea greco-catolică şi gr.-orientală din comitatul Târnavei-mici (Kisküküllő) îşi va ţinea *adunarea generală ordinară* în Diciosânmărtin, Luni în 12 Iuliu n. 1909, (în sărbătoarea ss. Apostoli Petru şi Paul) la 2 oare după amiazi în sala cea mare a hotelului „Nemzeti“ eventul în biserică.

Invitam la această adunare pe toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Darea de samă a cassierei despre averea Reuniunii.
4. Proiectul de budget al anului 1909.
5. Alegerea comisiunilor, a) pentru cenzurarea raportului general; b) pentru a cenzura darea de samă a cassierei şi proiectul de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi şi încassarea taxelor dela membrii vechi.
6. Rapoartele şi propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea unui membru ordinar şi a altor 2 suplenţi în comitet pe timp de 2 ani.
9. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
10. Inchiderea adunării.

Diciosânmărtin, din şedinţa comitetului Reuniunii, ţinută în 19 Maiu st. n. 1909.

Aneta Zehan n. Popp, prezidentă.

Laurenţiu Pascu, secretar.

NOUTĂŢI.

Domnul Scotus Viator, distinsul ziarist englez, cu adevăratul nume *Seton Watson*, se află de două zile în Sibiiu.

•

Inmormântarea lui Aurel Mureşianu, săvârşită Mercuri la orele 4 a fost impunătoare. A pontificat canonicul Dr. *Augustin Bunea* din Blaj cu asistenţă număroasă. Amănunte aducem în numărul viitor.

•

Dela comitat. Pentru întregirea locului de membru devenit vacant în cercul electoral municipal al Bradului, comitatul Sibiiu, e publicată alegerea pe 14 Iulie n. c. Prezident de alegere e Carol Kisch, comerciant, substitut Valeriu Florian, preot, în Racoviţa. Alegerea se începe la orele 9 dimineaţa şi se termină d. a. la orele 4. Aleg comunele următoare: Sebeşul inferior, Sebeşul-superior, Boiţa, Sadu, Avrig, Brad, Cisnădioara, Porceşti, Racoviţa, Şelimbru, Tălmaciu, Tălmăcel şi Veştem.

*

Sentenţă aprobată. Pedeapsa dictată dlui advocat *Dr. Cassiu Maniu* de către tribunalul din Murăş-Oşorhei, pentru publicarea scrisorii adresate poetului Björnson, a fost aprobată din partea curiei. Un an şi o mie de coroane.

•

Decorat. Compositorul bucovinean, dl Eusebiu Mandicevschi, a fost decorat cu ordinul „Francisc Iosif I“.

•

La gimnasiul din Câmpulung, în Bucovina, s'a serbat în săptămâna trecută aniversarea a 20-a dela moartea lui Eminescu. S'a ţinut un discurs festiv de prof. Logigan, iar elevii gimnaziului au recitat din poeziile marelui nostru poet.

*

Maial în Sălişte. Reuniunea pompierilor voluntari din Sălişte aranjază maial Duminecă, în 27 Iunie n. c. La caz de timp nefavorabil maialul se va ţinea Dumineca viitoare.

•

Cazuri de moarte. Dintre românii duşi la America au repausat în săptămânile trecute următorii: *George Stan*, de 29 ani, de naştere din Almaşul mic (comit. Târnava mică), *Ioan Beca* din Cincu, comit. Târn. mare şi *Stefan Arion* din Ohaba comit. Alba inferioară. La toate trei cazurile de moarte serviciul divin a fost celebrat de părintele Ioan Podea din Cleveland O., iar uniunea societăţilor române din America a luat parte la înmormântări, dând fraţilor răposaţi ultimul salut.

•

Luptă între catolici şi protestanţi. Se vesteşte din Liverpool, că divergenţele religionare între irlandezii catolici şi protestanţi au degenerat în lupte de strade. Mai multe case au fost dărâmate, una incendiată. Poliţişti călări s'au aruncat asupra demonstranţilor, şi au fost primiţi cu o ploaie de pietri. Vre-o 50 de persoane au fost rănite.

•

† C. I. Stăncescu, fost director al teatrului naţional din Bucureşti, portretist bine apreciat, conferenţiar distins şi neobosit traducător, a decedat în Bucureşti, în etate de 72 de ani.

•

Farmacişti români. La universitatea din Budapesta au dat esamenul de farmacie în zilele trecute şi următorii tineri români: Alesandru Munteanu, George Cuteanu şi Iosif Gârda.

•

Nefericire. La minele de cărbuni din Vulcan, lângă Petrojeni, s'a întâmplat o mare nefericire, care încă nu se cunoaşte în toate amănuntele ei. In urma unei explosiuni s'au nenorocit mai mulţi lucrători. E vorba de opt morţi şi de 40 de răniţi. Numărul morţilor se crede însă că e cu mult mai mare.

•

Muncitorii din minele de aur ale Bradului sunt tot în grevă. Pe un câmp, din apropierea minelor, stau fără lucru 1000—1200 de oameni; iar direcţia lor nu voieşte să stea de vorbă cu grevişti, dacă nu renunţă la grevă.

•

Prefectura din Messina a publicat datele oficiale privitoare la Messina de astăzi. In baracele clădite în oraş se găsesc, conform datelor prefecturii, 37 de mii de locuitori; în împrejurimea oraşului locuesc 62 de mii de oameni. Cadavre scoase din ruinele zidirilor au fost 33 de mii.

•

Acuzat. Din Timişoara se vesteşte, că dl Victor *Orendi*, harnicul redactor al ziarului „Volksfreund“, în urma hotărârii aduse de tabla regească a fost pus sub acuză pentru agitare cuprinsă în mai multe articole ale ziarului său. Senatul de acuză al tribunalului din Timişoara sistase procedura de urmărire în contra dlui Orendi; tabla însă a modificat hotărârea.

*

La Stockholm, capitala Svediei se va ţinea către sfârşitul verii din anul acesta congresul pentru *pacea universală*. Congresul se va ocupa în primul rând de propaganda ce trebue desfăşurată în interesul păcii. O propunere umană, dar şi greu de realisat, se va face din partea Svediei, şi adecă: propunerea d'a se face o alianţă între toate statele pentru menţinerea păcii între popoare. La congresul din Stockholm, cu privire la propaganda pentru pace, se va ţinea o conferenţă şi asupra îndatoririlor *presei* pentru apărarea bunelor relaţii între popoare. Afară de aceasta se va face o propunere, să se institue premii pentru cei ce se disting în lucrarea de menţinere a păcii.

*

Din Spania. Tinera regină a Spaniei a dat naştere unei principese.

•

Pentru a se ridica un teatru german în Laibach, unde germanii sunt strâmtoraţi de elementul slav, Maiestatea Sa Monarhul a dăruit suma de 20 mii coroane.

*

Curs de vară. Ministrul de culte şi instrucţie publică a însărcinat pe directorul liceului din Seghedin, să întocmească un curs de şase săptămâni pentru profesorii secundari, cari propun limba maghiară în şcoli secundare nemaghiare. Cursul se va deschide în primele zile din Iulie anunţându-se până acum mai mulţi profesori dela astfel de institute.

*

Petrecere în Diciosânmărtin. Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. şi gr.-or. din cottul Târnavei-mici (Kisküküllő) aranjază o petrecere de vară, Luni în 12 Iuliu n. 1909 (în ss apostoli Petru şi Paul) în Diciosânmărtin în sala cea mare a hotelului „Nemzeti“. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii. Inceputul la 8 oare sara. Suprasolvirile şi ofertele se vor publica sub mulţămită. Ofertele benevole sunt a se trimite Domnişoarei Maria Căluţiu cassiera Reuniunii în Dicsőszentmárton.

•

Concertul Reuniunei meseriaşilor sibiieni, ce se va ţinea Sâmbătă, la 26 Iunie n. c. în „Gesellschaftshaus“ în favorul fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru, va procura multă elevaţie sufletească şi multă distracţie participanţilor. Puterile angajate la această producţie sunt cele mai probate. In opereta comică „*Cisla*“, debutanţii se prezintă în costum naţional. Comitetul Reuniunii speră, că marele nostru public, care e pătruns de importanţa clasei noastre de mijloc, nu va lipsi Reuniunea de spriginul său valoros. E prilej acesta de a ne arăta obştei, că ştim aprecia după vrednicie, tot ce prin noi şi pentru noi se face.

*

Prigonirea evreilor. In zilele acestea s'au întâmplat iarăşi excese în contra evreilor din Chişinău în Rusia (şi nu în România, cum scriu greşit confraţii dela „S. D. T.“ din Sibiiu). Câteva case şi prăvălii evreeşti dupăcum se afirmă au fost prădate şi mulţi evrei ar fi părăsit oraşul. Cei din Petersburg scriu acum, că ştirea de prigonire e neîntemeiată.

•

Regele Petru din Sârbia nu prea voeşte să plătească datoriile fostului prinţ moştenitor sârbesc. Gazeta „Pravda“, inspirată de prinţ, cere dela rege să nu compromită regatul şi dinastia pentru câteva sute de mii; ci regele să-şi facă datoria şi să plătească, — pentru a încunjura scandalul unui proces între prinţ şi creditori.

*

Lucrează şi noaptea. Pe multe pământuri din statele unite americane se lucrează acum şi ziua şi noaptea, întocmai ca şi în fabrici. Noaptea ară cu plugurile de abur, cari formează proprietatea unor capitalişti, şi aceştia primesc însărcinarea d'a ara cutare întindere de pământ pentru un anumit preţ şi într'un timp hotărât.

•

De-ale căpitanului dela Köpenick. Faimosul *Voigt*, de meserie pantofar, iarăşi a fost cuprins de setea gloriei. Scăpat din temniţă şi a folosit libertatea nu pentru a face ghete, ci pentru a face un voiaj S'a urcat mai alaltăieri într'un vagon al trenului din Metz şi a plecat în Franţa, la Nancy, să cerceteze expoziţia ce s'a deschis acolo. Cum a sosit în Nancy, pantofarul şi-a pus îndată uniforma de ofiţer german de infanterie şi s'a dus în parcul expoziţiei, unde a intrat într'o cafenea . . . S'a răspândit imediat vestea, că un spion din Germania a cutezat să vină, chiar în uniformă, la Nancy. Un funcţionar superior la porunca prefectului din departament a venit să se informeze la „ofiţerul“ german, care neştiind săracul nici un cuvânt franţuzeşte, s'a făcut cu totul suspect. Pe urmă a spus, că nu-i ofiţer, ci că e Voigt, pantofarul. Atunci poliţia l-a poftit să-şi schimbe toaleta şi să se îmbrace în haine civile ori să părăsească Franţa.

Cărţi şi reviste.

Problemele turbării, de prof. Dr. V. *Babeş*, ed. Ac. Rom. Buc. 1905. 14 p. Preţul 20 bani.

•

Biserica ort. română, revistă eclesiastică, a apărut nr. 2 pe Mai 1909 cu materiile următoare: Deschiderea Sf. Sinod. Acte oficiale. Carte Pastorală. Continuarea la explicarea Psalmului 50. Asupra sinodului eparhial ori metropolitan. Datoriile omului către sine însuşi. O carte folositoare. Patriarh. lui Crisostom. Serbarea la sem. central. Modif. legii sf. sinod. Localul său. Conferenţe preoţeşti. Mişcarea în pers. clerical. Donaţiuni. — Abonamentul pe an 12 lei în străinătate. A se trimite la: Tipografia Cărţilor Bisericeşti în Bucureşti.

•

Sfătuitorul Literar, a apărut nrul pe Iunie 1909 şi cuprinde: Invăţăminte din viaţa şi domnia lui Cuza Vodă de N. Iorga. Ghiorghiuţ, povestire de I. Agârbiceanu. Poporul petrece, poezie după Sully Prudhomme de C. Manolache. Paşcanii, privelişti din ţară de N. Iorga. Rugăciune, poezie de G. Rotică. O informaţie, de A. Cehov, trad. din ruseşte de Luca Brândză. Cugetări. Năframa, poezie, de C. Doboş. Suirea pe tron a lui Lăpuşneanu, notiţă de N. Iorga. Şcoala primară în Bucovina de G. Tofan. Scrisori din exil d'ale lui D. Bolintineanu. Eroul, poezie de I. Pajură. Visita prof. bulgari la Craiova de V. Mihăilescu. Din „Cântecul dragostei“, de Lamartine, poezie trad. de M. Iorgulescu. Fetele lui Conu' Arghire, roman de Irina G. Lecca. Doină de despărţire culeasă de I. Gh. Secară. Fata cea înţeleaptă, poveste de Al. Morariu. Udrişte Năsturel, schiţă din trecutul culturii româneşti, de T. Dinu. Notiţă despre Ion Brătianu. Cronică literară. — Abonamentul: 6 lei pe an. Red. şi administraţia în Bucureşti.

Poşta redacţiei.

„Rujanul“ Viena. Dacă se poate, în numărul viitor. Vă rugăm să continuaţi.

Amicul în C. Sunt foi, cu cari nu discutăm. Dacă alte ziare naţionale îşi permit acest lux, — e treaba lor.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor. garanţie de curăţenie.

[143] 6—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru inteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 23—31

Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub Nr. 5589/1909 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende adoptarea bisericei gr. ort. din **Săcel** protopresbiteratul Săliştei.

Licitaţiunea să va ţinea în şcoala gr. ort. din loc la **5/18 Iulie a. c.** 3 ore. p. m.

Preţul de strigare e 19,063·47 cor. în care să cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, năsip, ciment, ţiglă, lemn, precum şi materialul necesar la acoperirea turnului şi a cupolei. Căratul cărămidei, ţiglei, varului şi a cimentului, dela staţiunea Săliştei, respective de pe teritorul comunei, îl prestau parohienii prin concurenţă publică.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 5% dela preţul strigărei, oferte inchise provăzute cu vadiul prescris încă se iau în considerare.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Planul, şi preliminariul de spese precum şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la subsemnatul oficiu protopresbiteral al Sibiiului strada Morei Nr. 12.

Săcel, din şedinţa comitetului parohial ţinută la la 31 Martie 1909.

Gligor Dancu preşedinte. **Aron Flucuş** par. — not. al com. **Ioan Dancu** epitrop.

Văzut: **Ioan Stroia** protopresbiter.

[185] 1—3

Szám: 1726/1909. [186] 1—2

Pályázati hirdetmény.

Felfüggesztés folytán üresedésben jött riuszadului segéd jegyzői állásra okleves jegyzőt helyettesnek keresek.

Javadalmazása a törvényben megállapitott fizetésnek két harmad része magán munkálatokért a vármegyei szabályrendeletben megállapitott dijak.

Pályázok felszerelt kérvényeiket f. é. junius hó 5-ig hozzám adják be.

Nagydisznód, 1909 junius 23-án.

Dr. Schuster
f. szolgabiró.

Nr. 568/909. [184] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele din comunele mai în jos înşirate în protopopiatul **Turda**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Turda** salar 800 cor. în rate lunare anticipative, cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină. Remuneraţie cinstită pentru conducerea corului bisericesc şi alte condiţii favorabile pentru eventuale prestări scripturistice.

2. **Agârbiciu** salar 600 cor., cuartir, grădina şi lemne de foc cum şi remuneraţie separată pentru conducerea corului bisericesc.

3. **Cristiş** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

4. **Găbud** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

5. **Hidiş** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

6. **Sâniacob** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

7. **Soponel-de-Câmpie** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din oraşul Turda şi comuna Agârbiciu se vor întregi din mijloace proprii la suma de 1100 respective 1000 cor., iar în celelalte comune la 1000 cor., conform legei nouă şcolare din ajutoare contemplate dela stat.

Cuincuenalele se vor computa dela data întroducerii în post. Anii petrecuţi la alte şcoale nu se vor computa la cuincuenii.

Cei aleşi vor fi datori a instrui şi în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cânta în Dumineci şi sărbători la utrenie şi la sf. liturgie cu elevii. Informaţiuni mai detailate se pot primi dela subscrisul oficiu.

Concurenţii să-şi înainteze petiţiunile concursuale instruite în ordine în terminul deschis la acest oficiu şi sunt poftiţi a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 6 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în înţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Jovian Muraşian
protop.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţenilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de **Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 13—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.
Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Nr. 614/1909 [183] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala confesională gr. or. din **Bobohalma**, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cor. 600 din repartiţie.

Invăţătorul ales va instrua elevii şi în cântările bisericeşti, va conduce şi şcoala de repetiţiune.

Cuincuenalele se compusă începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerup la această şcoală.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform legii în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár.) în terminul indicat mai sus.

Concurenţii au să se prezinte în comână în vre-o Duminecă spre a se cunoaşte cu poporul şi a cânta în biserică.

Cetateadebaltă, 25 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului „Târnava“ în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran
protopresb.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 13—

Dela **Librăria arhidiecezană**, Sibiiu, se pot procura următoarele compoziţiuni muzicale de **A. Bena:**

Sboar'al nopţii negru flutur, pentru voce şi pian	1·50
Nu m'abandona, pentau voce şi pian	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ţi feciori, cor bărbătesc	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Aviz.

Cancelaria mea advocaţială se află din 1 Iulie st. n. 1909 în Strada Cisnădiei Nrul 25 (Casa Dlui Dr. Bielz) în Sibiiu.

Dr. Carol Hann de Hannenheim,
advocat.

(188) 1—2

Baia de cură

Elöpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Elöpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, intreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Elöpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca beutură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Elöpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.

(162) 5–6

Cu prospecte serveste direcţiunea gratuit.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit şi sleit, pe care-l dor membrele, care trăeşte fără curaj şi energie, să folosească ocazia, de a face cunoştinţă cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-şi recâştige puterile sale trupeşti şi spirituale şi sănătatea. Cărticica despre „**Moderna metodă electrică de vindecat**“, dă desluşiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ţi să ne cercetaţi personal, adresaţi-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă şi noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broşura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel şi pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai uşor şi mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privinţa mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcţionează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(172) 4—4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 16—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 50–52

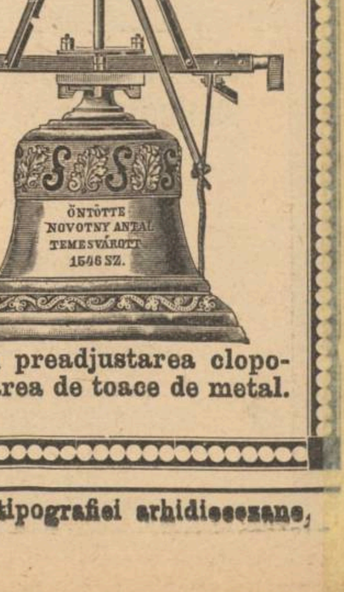

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 65 Sibiiu, Marţi 16/29 Iunie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

16 Iunie v.

Sibiiu, 28 Iunie n.

Treizeci şi şase de ani se împlinesc mâne, Marţi, de când marele Arhiereu *Andreiu*, reîntemeetorul metropoliei noastre gr. ort. române, a părăsit cele trecătoare din lumea aceasta şi a trecut la odihna de veci. A fost atunci un trist şi dureros apus de soare pentru biserica noastră, care lui avea să-i mulţămească renaşterea, şi pentru întregul popor românesc din patria aceasta, care dela el primise până aci îndrumările bune şi corecte pe terenul politic, cultural şi social.

Durerea bisericei şi a neamului a fost mare, şi perderea îndurată a fost simţită de toată suflarea românească, mai ales, că în Arhiereul *Andreiu* a perdut şi statul şi tronul un rar bărbat de stat, care nu a şters niciodată din dicţionarul său politic *moralitatea*, această bază si gură a prosperării fiecărui stat şi a fiecărui popor, atât de desconsiderată însă de cei mai mulţi politiciani şi oameni de stat din zilele noastre.

O minte luminată, ca şi care rar se dă oamenilor, a încetat atunci să funcţioneze, o inimă mare şi caldă românească a încetat să bată, şi în sicriul mortului, — care era mortul bisericei şi al naţiunei, — o bogăţie mare de ştiinţă şi inţelepciune, o bogăţie mare de fapte şi de merite, o bogăţie de virtuţi înalte, omeneşti şi cetăţeneşti, a fost aşezată pentru a fi ascunsă pentru totdeauna în sânul pământului, unde s'a întors partea care din pământ era.

Trişti şi indureraţi eram pentru perderea cea mare cu care ne-a pedepsit pronia divină, luându-ne pe povăţuitorul luminat, pe părintele drept şi cuminte, şi nu ne-am gândit la cuvintele pe cari le rostise el cu o putere profetică cu mult înainte de moartea sa, că *şi după moarte va fi cu noi şi între noi!* Dar în curând au trebuit să se convingă toţi, că prorocia sa se împlineşte. Din sfântul mormânt dela Răşinari, unde a fost aşezat înainte cu treizeci şi şase de ani cel mai mare Arhiereu al bisericei noastre gr.-or. române şi cel mai luminat politician român dela noi, a început să răsară un soare luminos şi încălzitor, care cu atât mai bine îşi revarsă asupra noastră razele sale binefăcătoare, cu cât mai departe cade dela noi anul morţii acestui mare şi nemuritor bărbat al trecutului nostru. E *spiritul* Arhiereului *Andreiu*, care la noi şi cu noi rămâne, pentru a ne fi povăţuitor bun în toate acţiunile noastre, şi n'are să ne părăsească nici odată, câtă vreme noi înşi-ne nu ne vom înstrăina de el, ci îi vom da ascultare!

Şi acest spirit ne învaţă şi ne îndeamnă *să fim muncitori*, în măsura în care marele Andreiu a muncit pentru binele obştesc, pe toate terenele vieţii noastre publice.

Acest spirit ne învaţă şi ne îndeamnă *să fim îngăduitori* unii faţă de alţii, să încunjurăm certele şi duşmăniile, şi în bună înţelegere se căutăm să ajungem la scopul pe care în cele din urmă toţi îl avem în vedere, şi care e: înaintarea şi fericirea poporului nostru, vrednic de o soarte mai bună.

Acest spirit ne sfătueşte şi ne porunceşte, să ţinem cu cea mai mare sfinţenie la biserica noastră naţională şi la toate instituţiunile ei, iar legea fundamentală a sfintei noastre biserici, opera sa monumentală şi fără păreche, „*Statutul organic*", să o respectăm şi esecutăm cu cea mai mare stricteţă, pentru a nu se face nici o spărtură în ea, pe care ar putea să între apoi în fortăreaţa noastră naţională povoaiele nedorite, cari să-i slăbească zidurile şi să o aducă la prăbuşire.

Acest spirit ne învaţă şi ne îndeamnă să grijim din toate puterile de *cultura* poporului, singura armă cu care se pot face cuceriri în ziua de astăzi, din partea popoarelor provăzute din destul cu această armă, cam străină şi astăzi poporului român.

Acest spirit ne spune, că totdeauna când vrem să facem şi se întreprindem ceva, să punem lucrurile la cale toţi împreună, umăr la umăr, căci numai aşa putem să avem succes şi să ne ajungem scopul. Dar totodată să fim şi cu mare precauţiune şi prevedere, făcând şi noi „ca plugarul, care nu se uită îndărăt când ară, ci totdeauna înainte, pentruca să nu greşască brazda".

Acesta e adevăratul spirit al lui *Şaguna*, iar nu acela, pe care unii dintre cârtitorii săi vreau să-l scoată la iveală, tocmai acum, când biserica de el reînfiinţată şi organisată pe base naţionale se pregăteşte să sărbeze centenarul dela naşterea sa.

Acest spirit să planeze deci şi mai departe şi totdeauna asupra noastră, asupra întregului popor român din patria aceasta, şi să ne ajute să ajungem acolo, unde dorinţă ferbinte avea marele *Andreiu* să ne vadă ajunşi: la cultură, fericire şi bunăstare, la rolul de *factor* în statul din care facem parte!

Mersul crizei. Vineri a fost chemat la Viena Lukács László, fostul ministru de finanţe în cabinetele din urmă liberale, şi Sâmbătă la orele 11 a fost primit în audienţă din partea Maiestăţii Sale, pentru a face propuneri noi cu privire la resolvarea crizei. Domnul Lukács a stat o oră şi jumătate în faţa Maiestăţii Sale şi a făcut raport amănunţit despre resultatul pertractărilor avute cu Kossuth şi oamenii acestuia, din încredinţarea Monarhului. Maiestatea Sa i-a luat la cunoştinţă comunicările şi l-a rugat să mai rămână o zi în Viena. Se crede, că eri Duminecă Lukàcs a fost primit din nou la palat, fie pentrù a primi îndrumări referitoare la alte încercări de înţelegere cu Kossuth şi partidul său, fie pentru a primi însàrcinarea de a forma noul cabinet ungar. Maiestatea Sa pleacă pe la finea săptămânii acesteia la Ischl, iar până atunci vrea să fie criza ungară resolvată.

---

† Dr. Aurel Mureşianu.

Inmormântarea mult regretatului Dr *Aurel Mureşianu*, proprietariul şi directorul „*Gazetei Transilvaniei*", s'a făcut Mercuri, la orele 4 d. a. în Braşov, în presenţa unui public număros şi ales românesc, care a ţinut să dee onorul din urmă harnicului şi luminatului luptător naţional, a cărui pierdere e deplânsă cu sinceritate de toată suflarea românească, dovadă număroasele telegrame şi scrisori de condolenţă, trimise familiei şi redacţiei ziarului al cărui director era, şi dovadă mulţimea de cununi, depuse pe sicriul decedatului.

Actul înmormântării a fost săvârşit de canonicul din Blaj, reverendissimul domn *Dr. Augustin Bunea*, asistat de protopopul Clujului Dr. *Elie Dăianu*, şi de preoţii *Aurel C. Domşa* din Blaj şi *Brumboiu* din Tohan.

După o scurtă slujbă, oficiată în faţa catafalcului, sicriul a fost închis şi aşezat pe carul mortuar. Cortegiul s'a pus apoi în mişcare. La deschis carul cu cununile cele multe, de flori şi de frunze, în urma căruia păşiau membrii tipografiei „Gazetei Transilvaniei" şi membrii societăţii tipografilor organisaţi din Braşov. Au urmat copiii ministranţi şi preoţii celebranţi, apoi carul mortuar, cu sicriul decedatului ziarist român, Dr. *Aurel Mureşianu*.

In dreapta carului mortuar representanţi de ai tinerimei române din Braşov, iar în stânga fruntaşi de ai poporului din Scheiul Braşovului purtau torţe aprinse.

In urma carului mortuar păşiau membrii familiei Mureşianu, şi rudeniile, prie-

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Tot cu scopul acesta tipăreşte în anul următor un alt *memoriu* adresat deadrept ministrului de culte austriac, contelui Leo *Thun*, purtând titlul: ***Denkschrift dem K. K. Ministerium für Cultus und Unterricht überreicht,*** Hermannstadt, 1851, care în cuprins este aproape identic cu Promemoriile sale din anii premergători. Continuarea acestei broşuri se găseşte în aşa numitul: ***Recurs sau Gravamine** în contra ministrului austriac de culte Leo Thun*, o altă broşură de cuprins politic-bisericesc scrisă de Şaguna în a. 1855, tot pentru a-şi lămurì şi a-şi susţineá legitimitatea acţiunii sale faţă de machinaţiunile sârbilor, cari umpluseră capul ministrului Thun cu fel de fel de minciuni.[1])

După toate aceste memorande, polemici şi hărţuieli, în anul 1862 Şaguna în fruntea unei deputaţiuni, mai prezintă o *petiţiune* la Impăratul pentru acordarea autonomiei biserice̦şti.

Iar rezultatul final al acestor uriaşe străduinţe a fost, cum se ştie, legea dietală din 1863, prin care confesiunea greco-orientală se recunoaşte de *egal îndreptăţită* cu celelalte biserici creştine din ţară; a fost autograful împărătesc din 1864, prin care Maiestatea Sa descopere, că e aplicat a acordà înfiinţarea metropoliei.

Erà foarte firesc prin urmare, ca vestea sosită în ajunul Crăciunului din 1864, că împăratul a încuviinţat reînfiinţarea metropoliei şi a denumit pe Şaguna de arhiepiscop şi metropolit al tuturor românilor din Ardeal şi Ungaria, să strârnească în toată suflarea românească, un entuziasm nemărginit. Numai dacă răsfoim ziarele noastre din vremea aceea, ne putem face o idee despre elanul de însufleţire şi fericire, care a cuprins întreagă obştea românească, la auzul acestei solii mântuitoare.

Intreagă presa românească, câtă o aveam pe atunci, la începutul anului 1865, erà plină de elogii şi osanale la adresa împăratului şi a lui Şaguna, încât se poate zice, că înfiinţarea metropoliei a creat *o literatură specială* de imnuri, ode şi ditirambi.

Câteva specimene din literatura aceasta născută supt impresia fulgerătoare a bucuriei obşteşti, ori-cât ne-ar păreà de naive astăzi, sunt vrednice să le amintim la locul acesta, pentru că ele sunt expresiunea fidelă a unui fior mare din trecutul vieţii noastre biserice̦şti.

Aşa, de pildă, „*Telegraful Român*", ziarul lui Şaguna, — care aveà motiv să fie cea mai puternică trâmbiţă de bucurie, după atâtea lupte şi tânguiri, — în nrul 15 din 1865 aduceà următoarele versuri entuziaste:

— „Ierarhia română acum e reînfiinţată
Intrigile duşmane de azi au încetat,
Trei ţări ţân azi serbarea cu sate aşteptată
Şi strigă: Să trăiască prea bunul împărat!

Şaguna şi Mocioni, românul cel mai mare,
Şi Babeşiu gloriosul, trei genii de roman,
Pe carii provedinţa, în oarele amare
I a dat de mângăere la fiii lui Traian!" ş. a. m. d.

Iar, pe lângă glasul presei, însufleţirea generală se manifestà în viaţa socială, prin serbări, serate cu producţiuni teatrale sau muzicale şi alte conveniri festive, la cari se prăznuia marele eveniment dela ordinea zilei. Intr'un orăşel din Bănat, la o adunare românească, unul din fruntaşi a rostit un discurs avântat, schiţând şi istoricul metropoliei noastre. Când a spus că „sfânta noastră metropolie, odinioară maica cea dulce a tuturor românilor, acum, când după 165 de ani i se iartă a ieşì din închisoare şi a intrà în casa sa, *aici, durere, nu-şi mai găseşte pre toţi fiii săi împreună*"..., oratorul a stors lacrimi din ochii auditorului: erau lacrimile unei bucurii amestecate cu durere.

Dar, dacă şi nu erà deplină, bucuria aceasta erà firească şi îndreptăţită. Deodată cu praznicul cel luminat al naşterii Domnului românii ortodoxi în anul 1864, prăznuiau şi *sărbătoarea cea mare a renaşterii lor bisericeşti şi naţionale.*

Cu toată bucuria însă Şaguna nu se puteà oprì la momentul acesta şi nu-şi puteà considerà opera de încheietă. Inţelepciunea şi prevederile sale îl îndrumau să stăruiască, ca noua metropolie, recunoscută printr'un simplu autograf împărătesc „ex plenitudine potestatis Suae Maiestatis", să fie asigurată prin articol de lege special, trecut prin dieta constituţională a Ungariei. In scopul acesta a căutat mai ales sprijinul fostului său coleg de şcoală, baronului Iosif Eötvös, pe atunci ministru de culte şi unul din cei mai hotărâţi factori în viaţa politică a ţării. Şi se poate zice, că graţie cuminţeniei acestui bărbat de stat, — al cărui principiu politic erà: egalitatea religionară, biseteni şi cunoscuţi, doamne, domni, inteligenţi şi ţărani, din Braşov şi satele învecinate.

---

[1]) Cf. Scrisoarea lui Şaguna către prietinul său Emanuil Gozdu la Dr. Il. *Puşcariu*: Metropolia românilor ort. etc. Sibiiu 1900, p. 59.

Cortegiul a trecut prin faţa şcoalelor româneşti din Braşov şi s'a oprit la poarta cimiteriului din Groaveri. Sicriul a fost aci ridicat şi dus în capela cimiteriului, unde s'a oficiat apoi prohodul.

După sfânta evangelie domnul canonic *Dr. Bunea* a rostit un frumos panegiric, care a făcut impresiune adâncă asupra ascultătorilor.

După „Vecinica pomenire" cosciugul a fost dus la groapa proaspăt săpată de lângă fericitului Iacob Mureşianu, tatăl decedatului. Aici s'au rostit următoarele discursuri: Deputatul *Dr. V. Lucaciu*, în numele neamului românesc, dl *I. Bacalbaşa* în numele sindicatului pressei România şi în genere al presei româneşti, dl *Coriolan Pop* în numele societăţii „România Jună", dl prof. *Dr. Alexandru Bogdan* în numele societăţii „Petru Maior" şi a tinerimei române, şi dl advocat *I. Lengeru* în numele Braşovenilor.

După terminarea discursurilor s'a cetit rugăciunea de deslegare apoi sicriul a fost coborât în mormânt, în sunetele duioasei cântări „Vecinica pomenire" cântată în mod pătrunzător de protopopul şi profesorul de cant din Blaj *Aron Papiu*. Sicriul la fost acoperit cu pământ, şi publicul s'a resfirat, cu adâncă durere în inimă, că neamul a perdut iarăşi pe unul dintre cei mai buni ai sei.

Odihnească în pace!

Cronică bisericească.

Preotul şi păstoriţii săi.

Cu ocaziunea inaugurării conferenţelor preoţeşti din judeţul Ilfov, în România, părintele econom stavrofor *Alexandru Popescu Cernica* a rostit următoarea instructivă cuvântare:

„Scopul, ce urmăresc conferenţele preoţeşti, este mare şi folositor. El poate fi privit din deosebite puncte de vedere. In rezumat însă se poate reduce la două puncte. Primul tinde a ne lărgi cercul cunoştinţelor noastre căpătate în şcoală prin o necontenită cetire a sfintelor scripturi religioase-morale şi prin adunări şi consfătuiri intime pentru deslegarea deosebitelor probleme necesare conducerei turmei noastre cuvântătoare, după cuvântul Domnului care zice: „*Unde veţi fi doi sau trei adunaţi în numele meu, acolo voiu fi şi eu în mijlocul vostru*". Iar al doilea punct, din scopul ce-l urmărim, se poate ajunge ca din cunoştinţele noastre să putem împartăşi şi fiilor nostri duhovniceşti, adecă turmei lui Cristos, hrana morală şi dumnezeească fără de care nu poate exista nici individ, nici naţiune, nici stat.

O proporţie şi o relaţie intimă trebue să existe între preot şi păstoriţii săi, proporţie şi relaţie, care — pot zice, că azi, azi mai cu seamă, mai că nu există; şi dacă cumva există, ea există în mod excepţional şi pe cale de a se împuţina. Şi pentruca nu cumva, din neîngrijirea noastră, să pierdem sufletele oilor celor cuvântătoare încredinţate păstoriei noastre, a venit timpul a ne strânge rândurile, a alcătui doctoria, a tăia cangrena, a înlătura putregaiul şi a vindeca rana, ca astfel, terenul moral primenit şi curăţit de pălămida, neghina şi microbii contagioşi, ce stau încuibaţi şi aduc boala dispreţului şi a necredinţei în massele societăţii, să putem sămăna sămânţă bună, curată, sfântă şi dătătoare de viaţă, ca lumea să poată găsi în cuvintele şi exemplele noastre adevărata sa hrană sufletească, mângăitoare şi conducătoare la limanul binelui social şi al fericirei de veci — ultimul scop pentru care omul trăeşte. „*Eu sunt lumina, eu sunt viaţa şi învierea*", zice Domnul. La lumină, la viaţă, la reînviere, la renaştere şi la bine caută a duce poporul nostru ignorant, incult şi neştiutor.

Biserica, religiunea, credinţa, clerul şi morala creştină şi au avut şi îşi au duşmanii lor, unii văzuţi şi alţii nevăzuţi. Unii au luptat făţiş contra credinţei şi a moralei creştine; au luptat şi luptă din răsputeri, iar alţii lucrează la întunerec sub oblăduirea celui viclean. Barca credinţei noastre insă, deşi învăluită în valurile furtunoase, totuşi, condusă de mâna cea puternică a lui Dumnezeu, a eşit totdeauna întreagă, sănătoasă, triumfătoare şi fără primejdii la limanul mântuirei, drept îndreptând cuvântul adevărului.

Şi dacă ne gândim la marele număr de martiri ce şi-au jertfit viaţa prin foc, prin chinuri de tot felul, prin înjunghieri şi alte feluri de morţi, spre a întări credinţa în Dumnezeu şi a scoate lumea din înşelăciune, din idolatrie, din osândă şi din iadul cel cumplit al păcatelor, uşor putem înţelege, care ne este menirea, datoria şi chemarea noastră ca miniştri ai tainelor cereşti şi mijlocitori între oameni şi Dumnezeu.

Preotul nu este un funcţionar ordinar, cum s'au încercat a ne numi cei profani de misiunea noastră, ci un mandatar al religiunii creştine, un apostol al credinţei, un trimis al lui Dumnezeu şi un administrator al tainelor lui Cristos, după cuvântul Domnului ce zice: „*Voi nu sunteţi din lume, ci eu v'am ales pe voi*" (Ioan 15, 19). Soartea preotului deci este legată strâns de misiunea, de sacerdoţiul şi chemarea sa.

Preotul după cuvântul Apostolului, trebue să fie totdeauna cu trezvie şi asemenea unei sentinele veghetoare şi neadormite. Să fie la postul său; căci datoria şi răspunderea sa faţă de Dumnezeu este mare şi la ziua judecăţii i se va cere să-şi dea seama de sufletele ce i-au fost încredinţate.

Faţă dar de acest adevăr sfânt şi ceresc, urmează ca preotul să-şi cunoască datoria, răspunderea, rolul şi menirea sa.

Cum şi ce fel trebue să lucrăm în via Domnului pentru mântuirea sufletelor celor încredinţate nouă şi pentru resolvarea problemelor sociale, naţionale şi economice, sfânta scriptură a vechiului şi noului testament ne învaţă într'un mod foarte lămurit prin mii de esemple.

Viaţa preotului trebue să fie neprihănită, fără pată, fără şovăială şi nebănuită: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, zice Mântuitorul nostru Isus Cristos, ca văzând faptele voastre, să se laude Tatăl vostru cel din ceruri".

Şi fiindcă preotul cu drept cuvânt este privit ca luminător, ca esemplu de onestitate, de stimă şi de respect, urmează ca el, preotul în persoana sa să cuprindă toate aceste calităţi de înaltă valoare, calităţi, fără de cari de nu le va poseda va fi privit ca nor fără de apă, ca comet vagabond, ca pom fără roadă, dupăcum spune sfânta scriptură.

Trăim în secolul materiei, în secolul speculaţiei, într'un secol de luptă, între bine şi rău, de credinţă şi necredinţă; într'un secol, zic, în care omul a ajuns a nu mai crede în nimic.

Faţă de aceste greutăţi, faţă de aceste pedeci ce ni se opun, cum şi de lupta făţiş şi pe toate căile ce ne dau misionarii papistăşeşti şi sectele materialiste etc., caută a ne deschide ochii mari şi în patru, a fi veghetori şi a lupta din răsputeri pentru a ne recăpăta locul de onoare de altădată. Azi nu mai merge ca odinioară, ca preotul să fie oricum. Pe lângă multă ştiinţă se cere preotului să fie *moral*, să fie *virtos*, să fie *model* de imitat în toate.

Pe lângă acestea între membrii aceleaşi biserici urmează să domnească cea mai perfectă armonie, pace şi linişte. Să nu se auză certuri, vorbe murdare şi alte necuviinţe ce micşorează cinstea noastră şi înstrăinează pe om de biserică şi credinţă.

Atari purtări destrăbălate mai au încă şi alte neajunsuri: fac ca poporul să se desguste, să ne dispreţuiască şi să nu mai aibă nici o încredere în sfaturile noastre.

Şi ce sfaturi pot da acei preoţi păstoriţilor lor, când ei între dânşii s'ar mânca ca fiarăle sălbatice, s'ar sfăşia ca tigrii şi ar căuta să se repună unii pe alţii?

Preotul cum zice Apostolul Pavel, trebue să fie esemplu de imitat în toate. „Nu dat răului, nu deprins să înjure, să bată, nu dat la câştig urât, nu gâlcevitor, nu iubitor de argint, ci rânduindu-şi casa sa, căci, dacă cineva nu ştie să rânduiască casa sa, cum va purta grije de biserica lui Dumnezeu?" (I. Timot. III., 1—8).

Am avut ocazie să visitez bisericile tuturor riturilor. Am fost la papistaşi, la calvini, la luterani, la ebrei, la armeni şi chiar la turci. Am visitat cu deamănuntul până şi locurile lor cele mai ascunse.

De ce oare noi preoţii unei religiuni ca ortodoxismul, să fim mai prejos decât toate celelalte secte religioase, de ce zic să fim atât de primitivi? Până mai este timp caută a ne deschide ochii, a ne da seamă de datoria ce de bună voe ne-am luat şi a ne face vrednici de darul preoţiei de chemarea apostolicească.

In relaţiunile noastre cu poporul, caută să fim cât se poate de cuviincioşi. Vorbele şi sfaturile noastre să fie adevărată doctorie vindecătoare şi dătătoare de viaţă. Să nu fim lacomi, nici să pretindem poporului ceeace ar fi în dauna numelui ce purtăm.

Cu blândeţa, cu bunătatea, cu vorba dulce mai mult poţi câştiga, fie sub orice formă.

Poporul român, deşi nu fanatic, cu toate acestea el ţine la legea lui, la obiceiurile lui. Nu trebueşte din parte-ne decât a-i arăta calea binelui, a-l întări în credinţă şi în iubirea de lege, de neam şi el ne va asculta.

Toate astea nu se cuceresc cu toptanul, cu asprimea, cu sila, ci cu încetul, cu chibzuinţă şi pe nesimţite. De aceea şi Apostolul Pavel zice: „Făcutu-m'am tuturor toate". Aceasta cu atât mai mult, cu cât se ştie, că dacă este o artă în a păstori o turmă necuvântătoare, urmează a întrebuinţa arta artelor spre a cârmui pe om. „Păstorul cel bun, zice Mântuitorul Cristos, sufletul său îşi pune pentru oi". (Ioan X., 11).

(Va urma).

Program

pentru încheerea solemnă a anului şcolar 1908/1909 la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii.

Marţi în 29 Iunie n. 1909 dela 11—12 ore a. m. în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii.

1. Cor: „*Ce te legeni, codrule*" (M. Eminescu) pentru 2 voci, de ⁂.

2. „*Un imn francez lui Eminescu*", de Lucien Bazin, trad. de St. O. Iosif. — Recitare.

3. *Cuvânt ocazional* în amintirea lui Eminescu.

4. „*Mai am un singur dor*" (M. Eminescu), pentru o voce cu acompaniare de pian, de G. Şorban.

5. „*Glossa*", de M. Eminescu. — Recitare.

6. Cor: „*Somnoroase păsărele*" (M. Eminescu), pentru 4 voci cu acompaniare de pian, de A. Bena

Oaspeţii sunt bineveniţi.

Direcţiunea.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi, în 27 Maiu n. 1909, Reuniunea meseriaşilor sibieni şi-a ţinut a 5 a şedinţă literară. Prezidentul nostru Tordăşianu ne pune în vedere, că fraţii meseriaşi din Cluj, pe lângă harnica lor Reuniune a sodalilor, în curând o să mai aibă un aşezământ folositor. Vorba este de înfiinţarea reuniunei de zidire „Granitul", al cărei scop este de a promova bunăstarea materială a membrilor şi cultura meseriaşilor şi muncitorilor de acolo. Intre lucrările ei se numără procurarea şi producerea materialului de clădiri, înfiinţarea şi susţinerea de magazine de atari mărfuri şi de a întreprinde clădiri, atât în Cluj, cât şi în alte oraşe. Cu laudă şi recunoştinţă datori sunt toţi meseriaşii noştri iniţiatorilor acestei instituţiuni şi doreşte, ca bunul Dzeu să ajute, ca acest aşezământ întrupare se capete, să crească şi să înflorească spre folosul societarilor. Bineventează pe dl Ermil Borcia, acest vesel prietin al tuturor cauzelor bune, care a ţinut să ne onoreze cu presenţa sa şi mai pe sus de toate a ţinut să procure clasei meseriaşilor câteva momente vesele. Salută şi bineventează pe dl Ioachim Sociu, care, precum să ştie, intrând după absolvarea gimnaziului, de învăţăcel lăcătuş în fabrica Rieger şi după un an de ucenicie, eliberat calfă, a petrecut ca calfă un an în Viena, de unde reîntors, pe timp scurt, prima dorinţă i-a fost să vină în mijlocul nostru, unde atât de bine şi-a petrecut ca învăţăcel şi atât de folositor ne-a fost tuturora.

Intraţi în însaşi şedinţa literară, notarul Duca ceteşte sumarele şedinţelor ad-

---

rică liberă în stat liber!, — Şaguna şi-a atins şi ţânta aceasta de pe urmă.

In 24 Iunie 1868 pe baza unui proiect al baronului Eötvös, se înarticulează în legile fundamentale ale ţării (art. IX § 2.) şi mitropolia de sine stătătoare a românilor ortodoxi, după drepturi egală cu a sârbilor.

In chipul acesta s'a restaurat, în formă legală, vechea noastră metropolie, statornicindu-se în constituţia ţării şi precizându-se raporturile ei faţă de stat şi domnitor.

In sfârşit, după multe chibzueli şi pertractări, au urmat apoi dispoziţiunile pentru ocârmuirea internă a noului organizm bisericesc, alcătuite de Şaguna, votate de congresul din 1868 şi sancţionate în 28 Maiu 1869[1]) supt numele de: *Statutul organic al bisericii gr. or. române din Transilvania şi Ungaria*, cea mai însemnată plăzmuire a geniului lui Şaguna.

⁂

Asupra cuprinsului *statutului organic* nu vom inzistă mai de aproape, deoparte fiind prea bine cunoscut, iar de alta din motivul, nefiind o operă strict literară, cade afară din cadrele preocupărilor noastre.

Sunt însă motive de ordin mai înalt, cari ne îndeamnă să stăruim puţin şi asupra acestei „magna charta" a bisericii noastre.

Motivele aceastea rezidă în imprejurarea, că restaurarea metropoliei şi regularea vieţii ei interne prin statutul organic varsă nu numai o lumină puternică asupra principiilor canonice şi juridice de cari s'a condus Şaguna, în acţiunile sale pe terenul politic-bisericesc, ci în acelaş timp, şi asupra principiilor *naţionale-culturale*, pe cari s'a sprijinit în întreaga interpretarea chemării sale de Vlădică românesc. Ţinem deci să scoatem la iveală însemnătatea statutului organic, nu atât supt raportul strict bisericesc, cât mai ales supt cel cultural şi naţional, şi aceasta cu atât mai vârtos, cu cât răutatea sau lipsa de înţelegere mai adâncă a unora n'a întârziat a contestă îndreptăţirea şi rostul cel bun al acestei opere bisericeşti.

Am constatat, cum, în decursul opintirilor sale pentru reînvierea autonomiei bisericeşti, Şaguna a fost, din mai multe părţi interesate, învinuit, că acordând în conducerea afacerilor bisericeşti drept de acţiune şi *elementului mirean*, calcă canoanele, şi vechea practică bisericească.

Aceleaşi acuze i s'au adus şi după alcătuirea operii de incoronare a luptelor sale, după întroducerea statutului organic, care poartă — cum ştim — pecetea celui mai larg constituţionalizm bisericesc.

Relevând aceste acuze şi lipsa temeiniciei lor canonice vom desluşi tocmai importanţa constituţiunii noastre bisericeşti supt raportul vieţii naţionale şi culturale.

In scopul acesta menţionăm mai întâi părerea canonistului german *Vering*, care susţine cu participarea laicilor în conducerea afacerilor bisericeşti stă în contrazicere cu principiile fundamentale din constituţiunea bisericii orientale. După dânsul, prin faptul acesta în biserica noastră, a românilor greco-orientali din Ungaria, s'a întrodus un element protestant, deoarece vechile canoane opresc participarea mirenilor în sinoadele bisericeşti. Insuşi metropolitul Şaguna — urmează Vering — în broşura sa *Anthorismos*, pe nedrept se provoacă la canoane, spre a-şi apără intenţiunile, câtă vreme din canoane, după comentariile învăţaţilor Zonara şi Balsamon, rezultă tocmai contrariul şi anume, că mirenii (οχλος) sunt escluşi din sinoadele episcopeşti.[1])

Părerea lui Vering a împrumutat-o probabil şi canonicul Dr. Alexandru *Grama*, care în scrierea sa: *Instituţiunile calvineşti în biserica românească din Ardeal* (Blaj, 1895), osândeşte şi atacă într'o formă şi mai hotărâtă canonicitatea normelor de viaţă bisericească, întroduse prin statutul organic al lui Şaguna.

Canonicul Grama caută şi constată, înainte de toate, că supt influenţa propagandei calvineşti, exercitate asupra bisericii româneşti în cursul sutei a XVI-a şi a XVII a, aceasta din urmă s'a depărtat în conducerea afacerilor sale interne, de Pravilă şi de Pidalion, singurele codice dătătoare de măsură în oblăduirea bisericească. Şi întemeiat pe anumite izvoare istorice susţine, că atât înainte, cât şi după unirea unei părţi a românilor cu biserica papală, forul suprem în biserica română din Ardeal, pentru tot soiul de afaceri, erà aşa numitul *săbor mare*, alcătuit din toţi protopopii eparhiali şi în anumite cazuri şi din unii preoţi.[2])

(Va urma).

---

[1]) Publ. ofic. în Budapeşti Közlöny, Nr. 156—161, 1869.

[1]) Cf. I. *Vering*, Lehrbuch des Kirhen-rechtes, Freiburg, 1881, I. p 664.

[2]) Astfel a fost, de pildă, sinodul dela 1643, supt episcopul Ilie *Joreste* şi cel dela 1732 supt episcopul Ioan-Inocenţiu *Klein*.

ministrative, iar după d-sa, tinărul sodal pantofar Nic. Roman, recitează cu însuflețire „Sentinela română“, de Alexandri; după care dl Ermil Borcia, tractând despre literatura umoristică, zice cam următoarele:

Literatura umoristică la noi până acum a tot dibuit. Grei cum suntem din fire, și risul nostru poartă timbrul nevoilor în care trăim. Incercările noastre pe acest teren n'au avut reușită durabilă. Foile noastre umoristice după mult puțin au dispărut, cele mai multe din ele trecând limita bunului gust. Altcum stă lucrul la frații noștri din regat. Aci deja s'a cristalisat ramura literaturii vesele. Prin Caragiale, Ureche, Marion, Speranță, Ranetti și A. Mirea s'a închiegat un soiu românesc de a râde de partea hazlie a vieții. Caragiale (născ. la 1852) este cel mai vechiu și cel mai de valoare umorist român din câți trăesc azi. Prin teatrul său, prin volumele sale „Novele și povestiri“ și „Momente, schițe, amintiri“ a creat o școală modernă a umorului nostru literar. Ureche, deși uneori cam naturalist și picant, este măestrul „calambururilor“ (jocurilor de cuvinte). Imitând în această direcție cu succes școala franceză a ajuns un spiritual zeflemisator al stărilor sociale din Țară și este foarte cetit acolo. Trebue să amintim și pe un umorist decedat de curând, pe Marion, care s'ar putea numi umoristul poporului, sau anecdotistul soacrelor, versurile sale ocupându-se cu predilecție de soacre. Marion scria la „Universul“ și scrierile sale trebuesc judecate sub raportul intereselor acestui ziar. Directorul foii îi dicta se scrie „ca să râdă mahalaua“ și Marion s'a achitat perfect de acest angajament. Speranță este iarăși un umorist popular, și anecdotele sale își iau sufletul din viața poporului, țărani și țigani. Valoarea literară a lui a fost contestată de unii critici și în timpul din urmă scrie mai puțin. De dat mai nou este A. Mirea, sub care pseudonim se ascund talentele poeților Iosif și Anghel. Umorul lui A. Mirea e o satiră de salon. Și pe când Caragiale și Ureche cultivă esclusiv prosa umoristică, A. Mirea e eminamente poetul spiritual, satiricul fin și de bun gust. In schimb Ranetti lovește atât cu nuiaua strânsă în versuri, cât și cu cravașa muiată în prosa drastică. Ranetti azi e cel mai popular umorist. E totdeauna de actualitate, fiind și directorul escelentei reviste umoristice „Furnica“ din București, pe care o redactează de 6 ani în colaborare cu N. D. Țăranu. Din scrierile sale colecția lui de fabule sunt o reușită parafrasare a criticei ce o face acelei boerimi din Țară, care a uitat sau desconsideră limba română și care disprețuește tot ce nu-i de viță boerească.

De data aceasta voi să vă fac cunoscute aceste fabule ale lui Ranetti, dar mai întâiu dați-mi voe să vă fac o mică întroducere despre „scris și cetit“.

A zis cine a zis, că Românul e născut poet. Eu zic, că Românul ca orice om pe lume se naște — analfabet. Scrisul și cetitul îl învață mai pe urmă când părinții, școala, și contele Andrássy, cu legea sa electorală, încep să-i spuie buchile etc. etc. și ne cetește următoarele:

Fabule din Ranetti: Bătrânul Brad. dela Sinaia; Biju și Grivei; Nenea Nae în voiej; Gheata și șoșonul; Melcul (cu alusii locale) și Herr Frankfurter și nenea Cartaboș. E dela sine înțeles, că domnul Borcia a produs multă și nedescriptibilă veselie, pentruce răsplătit a fost cu aplause nesfârșite.

Intre debutanții seratei s'au mai numărat Dion. Axente, înv. croitor, cu o frumoasă poezie de Nenițescu, copila de țăran Ana Părău din Orlat ne-a pus în uimire cu vocea-i melodioasă și curată; sodalul cismar Vas. Bărbat imitând țigancele, cari spun din cărți de noroc, a produs mult haz; învățăcelul pantofar Vasile Rusu și-a mai vărsat focul inimei în câteva cântece scoase din o flaută și mai apoi din o flueră, care îi e tovarășă credincioasă după oboseala din atelier; dnul Ioachim Sociu, dupăce mulțămește dlui Tordășianu pentru cuvintele calde cu cari l-a întimpinat, ne-a enarat despre multe de toate, cari toate au plăcut; dar mult au plăcut cei trei frați: Alexandru, Voica și Victoria Baciu, copiii măestrului cismar I. Baciu, cari cu toții s'au pus în serviciul cauzelor noastre bune. Alexandru ne-a recitat poezia „Românul“, Voica poezia „Trepte de scară“, iar mititica Victorie, poezia „O copilă la ziua mamei sale“.

La încheiere s'au sortat 15 cărticele folositoare, iar dl Tordășianu, mulțămind dlui Ermil Borcia pentru prețioasa conlucrare, invită la a 6-a ședință, care se va ținea de astădată Joi, în 1 Iulie n. c.

D zeu vede“.

Ordinea

examenelor publice de maturitate și de clasă de încheere, care se vor ținea cu elevii școalei comerciale superioare gr. or. române la finea anului școlar 1908—1909 e următoarea:

Examenul de maturitate se va ținea în zilele de 15, 16 și 17 Iunie v. a. c. în sala festivă a edificiului central. La acest examen, deschis pentru publicul mare, nu pot lua parte școlarii.

Examenele de clasă se vor ținea în sala clasei a doua în zilele următoare dela 7—12 oare a. m. *Joi în 18 Iunie v. Cl. I. comercială.* 1. Religiunea, profesor Dr. St. Stinghe. 2. Româna, prof. I. Pricu. 3. Principii comerciale, prof. I. Socaciu. 4. Maghiara, prof. A. Ciortea.

Vineri în 19 Iunie v. Cl. II. comercială. 1. Religiunea prof. Dr. St. Stinghe. 2. Româna, prof. A. Bârseanu. 3. Cunoștințe de drept, prof. I. Socaciu. 4. Aritmetica comercială, prof. I. C. Panțu. 5. Franceza prof. A. Vlaicu.

Sâmbătă în 20 Iunie v. Cl. I. comercială. 1. Fizica, profesor Tit L. Blaga. 2. Franceza, prof. I. Pricu. 3. Istoria, prof. A. Bârseanu. 4. Aritmetica comercială, prof. I. C. Panțu.

Luni în 22 Iunie v. Cl. II. comercială. 1. Maghiara, prof. I. Petrovici. 2. Matematica, prof. Tit. L. Blaga. 3. Geografia prof. A. Bârseanu. 4. Germana, prof. A Vlaicu.

Marți în 23 Iunie v. Cl. I. comercială. 1. Matematica, prof. Tit. L. Blaga. 2. Germâna, prof. A. Vlaicu. 3. Geografia, A. Bârseanu.

Mercuri în 24 Iunie v. Cl. II. comercială. 1. Economia națională, prof. I. Socaciu. 2. Chemia și Merceologia, prof. A. Vlaicu. 3. Istoria, prof. A. Bârseanu. 4. Contabilitatea, prof. I. Pricu.

Joi în 25 Iunie v. a. c. va fi examenul verbal cu privatiștii clasei I. și II. comerciale.

Dumineca în 28 Iunie v., după serviciul divin, la care vor participa toți elevii și profesorii, se va încheia în mod solemn anul școlar 1908/1909, în sala cea mare a edificiului central.

La încheierea anului școlar în 28 Iunie v. fiecare elev va primi certificat școlar și un exemplar din anuarul școalei. Elevii absenți, precum și restanțierii de didactru etc., nu vor primi nici certificat, nici anuarul școalei.

La examenele acestea, precum și la festivitatea de încheiere a anului școlar, sunt invitați cu toată stima părinții și binevoitorii acestei școale.

Brassó (Brașov), în 31 Maiu v. 1909.

Direcțiunea.

NOUTĂȚI.

† Bartolomeiu Baiulescu. Inregistrăm cu regrete trecerea la cele vecinice a harnicului și zelosului protopresbiter onorar din Brașov, *Bartolomeiu Baiulescu*, decedat eri, Dumineca, în Brașov. Adormitul în Domnul a fost asesor în senatul bisericesc al consistoriului arhidiecezan și asesor în senatul bisericesc al consistoriului metropolitan. Era om de o cultură înaltă. A păstorit cu multă înțelepciune pe credincioșii săi dela biserica sfintei Adormiri din Brașov, al cărei paroch era, și a desvoltat activitate rodnică și pe alte terene ale vieții noastre publice. In deosebi îi zăcea la inimă soartea meseriașilor români, al căror bun povățuitor și sprijinitor a fost totdeauna. Scutoarea română bine apreciată, doamna *Maria Baiulescu* și domnul medic cu bun renume *Dr. G. Baiulescu* deplâng în decedatul pe bunul lor părinte. Trimitem întristatei familii sincere condolențe, iar decedatului îi dorim odihnă ușoară în sinul pământului, unde s'a reîntors.

*

Posturi de profesori. La gimnaziul din Năsăud sunt a se ocupa catedrele de: română-latină-istorie, geografie-științe naturale și de religie gr. cat. Petițiile se înaintează până la 6 Iulie a. c. Alte informațiuni se pot cere dela administrația fondurilor grănițărești din Năsăud.

*

Baronul Fejérváry și-a sărbat jubileul de 50 de ani de când, după lupta dela Solferino fusese decorat cu ordinul militar „Maria Terezia“ în grad de cavaler. Acum în săptămâna trecută Maiestatea Sa i a acordat și briliantele la crucea de cavaler a acestui ordin. Tot în onoarea baronului Fejérváry s'a dat o masă la Burg, unde au participat toate căpeteniile militare și unde Maiestatea Sa a rostit cuvinte calde la adresa jubilantului. Baronul Fejérváry a fost *căpitan* pe vremea luptei dela Solferino (24 Iunie 1859) și astăzi e singurul militar, care posede ordinul „Maria Terezia“, pe care-l avea și baronul *Ursu*.

*

Examenul verbal de maturitate la gimnasiul nostru din Brașov, s'a teminat Sâmbătă cu următorul rezultat: *Maturi cu foarte bine*: 1. Sebastian Bornemissa, 2. Nicolae Dordea, 3. Ioan Garoiu, 4 Dumitru Manu, 5, Dumitru Nistor, 6. I. Petruțiu, 7. I. Popoviciu, 8. P. Savu, 9. Vas. Stoica. *Maturi cu bine*: 1. Nic. Aron, 2. P. Boeriu, 3. Sim Borzea, 4 Dum. Galdău, 5. I. Hozanu, 6. I. Ignaton, 7 Nic. Iliesiu, 8. I. Lup, 9. I. Moldovan, 10. Nic. Olariu, 11. Vas. Meșotă, 12 Iosif Pop, 13. Solomon Sofonea, 14. Victor Stănilă, 15. Cornel Țeicu, 16. Emil Țeposu. *Maturi*: 1. Tr. Aiteanu, 2. Virg. Laurian Aron, 3. Romul Bucșa, 4. Tr. Bude, 5. Emil Colbazi, 6 Dan Romeo, 7. I. Harsia, 8. Nic. Mandai, 9. Ios. Pușcariu, 10. Val. Roșca, 11. I. Russu, 12. I. Scumpu, 13 Aurel Șinca, 14, Nic. Tatu și 15 Nic. Fulea, care a făcut examenul de emendare din matematică. 5 inși au să repeteze examenul în Sept. 1909 din un studiu, iar 1 candidat a fost avizat la repețirea examenului întreg în Iunie 1910.

*

Serată literară în amintirea lui Eminescu arangiază tinerimea din Arad Marți în 29 Iunie. Programa conține conferențe, recitări și cântări din poeziile lui Eminescu.

*

Manevrele de toamnă la al 12-lea corp de armată (Sibiiu) la care iau parte și diviziile honvezilor, se încep la sfârșitul lui August și durează până în 15 Septemvrie.

*

Chestiune cretană. In considerare că grecii voiesc să încerce o acțiune cu scop d'a anexa insula Creta către Grecia, poarta otomană a trimis puterilor protectoare o notă circulară privitoare la Creta. Poarta a declarat, că nu permite violarea drepturilor sale, și că nu se ferește nici de eventualitatea unui răsboi cu Grecia.

*

Pentru deputații ruși, cari sosesc la Londra în frunte cu președintele Dumei, Comiacov, se fac mari pregătiri de bună primire. De altă parte însă, muncitorii englezi ar pregăti manifestațiuni neprietinești cu prilejul sosirei țarului în Englitera.

*

Arhiducele Francisc Ferdinand, moștenitorul de tron, va sta trei zile la Sinaia și va locui într'un apartament nou mobilat și nou decorat al castelului Peleș. Serbările date la Sinaia în onoarea înaltului oaspe vor avea un caracter intim.

*

Conferență generală. Profesorii de religie dela școlile secundare din România se vor întruni în toamna anului acestuia la o conferență generală în Ploiești. Conferența va avea o parte practică și una teoretică. In cea teoretică se vor ținea disertațiuni: asupra studiului vechiului și noului testament, asupra moralei creștine, și a modului lor de predare. Profesorul dela facultatea teologică dl N. Dobrescu, va vorbi despre însemnătatea studiului istoriei bisericești. Partea practică a conferenței va consta din mai multe lecțiuni asupra subiectelor amintite.

*

Recunoașterea islamului în Austria. Anexarea Bosniei și Herțegovinei a îndemnat pe guvernul austriac ca să reguleze definitiv pe cale constituțională afacerile religioase ale mohamedanilor. Guvernul a presentat parlamentului un proiect de lege privitor la recunoașterea religiei mohamedanilor, cari locuesc în Austria. In motivarea proiectului guvernul se provoacă la faptul, că deși legea austriacă până acum n'a recunoscut islamul, totuși de fapt mohamedanii s'au bucurat de o libertate deplină religionară deja din veacul al 19-lea.

*

La Păltiniș. Comunicațiunea cu omnibus la locul de cură din *Păltiniș* și-a luat începutul Sâmbătă în 26 Iunie n. Amănunte se dau gratuit în biroul de informațiuni din Piața mare, Sibiiu.

*

Decorat. *Mistral*, marele poet provansal, căruia i s'a ridicat de curând o statuă, a fost decorat de regele Carol al României cu medalia „Bene merent.“ cl. I.

*

„Omagiu lui Eminescu“, volumul scos de sub tipar de comitetul din Galați cuprinde portretul marelui scriitor precum și alte portrete și vederi. Articolele din volum sunt datorite d-lor: T. Maiorescu, Caragiale, A. D. Xenopol, Al. Hodoș, Gherea, C. Pavelescu, G. Panu, S. Nădejde, C. Botez și a.

*

Din temniță. Dl *Iuliu V. Ioanoviciu* a fost liberat din temniță Sâmbătă în 26 Iunie. Atunci s'a împlinit adecă *un an și jumătate*, decând redactorul „Libertății“, dl Ioanovici, a fost întemnițat pentru 3 articole apărute la 1907 în ziarul din Orăștie.

*

La gimnaziul de stat din Laibach școlarii au făcut în zilele acestea o conjurație împotriva profesorilor prea „severi“. Mai mulți elevi, la cari s'au găsit revolvere încărcate, au fost arestați.

*

Daruri pentru biserică. La biserica din comuna Săliște lângă Zam, în acest an s'au făcut următoarele dăruiri: Dela Bedea Nicolae din Săliște 1 rând ornate de catifea neagră în preț de 100 cor. Dela Medrea Nicolae și Medrea Lazar din Săliște 1 rând de ornate de mătasă, coloare albă în preț de 100 cor. Nic. Todică și fii Nicolae și Ioan din Hărțegani, ornate bis. în preț de 50 cor. Dela Pongrácz Adolf din Băița 1 icoană representând îngroparea Maicei Domnului în preț de 10 cor. Dela Kaba István din Băița 2 icoane sfinte în preț de 20 cor. Dela Popa Lazar din Săliște 1 prapor frumos de catifea neagră în preț de 40 cor. Căror dăruitori în numele bisericii le aduc și pe această cale mulțămitele mele. Bunul Dumnezeu să și reverse peste ei bogata sa milă. *Nicolae Perian*, paroh gr. or. în Săliște.

*

Adio. Dnul *Silvestru Moldovan* ne roagă să publicăm următoarele: Plecând azi, în 29 l. c. la Seghedin, ca să-mi fac pedeapsa în temnița de stat, zic pe calea aceasta rămas bun prietinilor și peste tot inteligenței noastre din Sibiiu și jur, pe care o stimez și iubesc atât de mult. Salutări cordiale și la revedere peste 4 luni.

Silvestru Moldovan.

Concertul meseriașilor.

Sibiiu, 28 Iunie n.

Sâmbătă seara a avut loc în „Sala Societății“ concertul aranjat de Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, cu concursul orhestrei orășenești a Sibiiului.

Corurile mixte, un cor bărbătesc și soliștii, împreună cu orhestra au produs o impresiune din cele mai favorabile.

Din programa constătătoare din șepte puncte, pomenim balada de Murășanu pentru cor mixt, Brumărelul. Solo de sopran al dșoarei E. *Roman* s'a arătat din nou, că este o voce înzestrată cu prețioase însușiri naturale, însușiri pe care știe totodată să le și întrebuințeze. Dșoara Roman mai are meritul, că la concertul de acum a făcut o jertfă, când în urma rugărilor stăruitoare ale comitetului și-a dat concursul, pentru care negreșit reuniunea meseriașilor are să-i fie recunoscătoare. In aceeași baladă solo de bariton a fost susținut de dl G. *Trifan*, iarăși o bună voce cunoscută.

Suspinele dlui dirigent A. Bena alcătuesc un fel de romanță, o composiție dulce, cu licăriri de doină, și cu o foarte discretă acompaniare de orhestră. Tenorul curat și foarte plăcut al dlui *I. Stanciu* a eșit bine la iveală, atât în piesa Suspinele, cât și în *Cisla*, în opereta comică, unde dl Stanciu a avut prilej să întroducă unele prețioase calități, ce și le-a câștigat deja pe scena teatrului, la care de mai mulți ani este angajat: am văzut figurile țărănești bine mascate, multă îndemânare în mișcările lor pe scenă, — un lucru nu tocmai ușor la diletanți, mai ales când au să îngrijească de joc, și mai au să și cânte. Rolurile soliștilor din Cisla le-au avut, afară de dl Stanciu, dnii *G. Trifan*, *G. Mocian* și *N. Ișan*, cari au isbutit cu toții să dea piesei coloritul său adevărat, fără a comite exagerări, dar și fără a fi cuprinși de frigurile scenice ale începătorilor.

Corurile mixte à capella, Morarul, de Kiriac și Pe deal de Bena, ca și poezia Recrutul de G. Coșbuc, recitată cu pricepere și cu bună socoteală de dl *Ioan Miga*, au fost resplătite cu puternice aplauze.

Uvertura națională, una din compozițiile fericite ale tinărului dirigent, a obținut succesul meritat, în felul cum a fost executată de neobosita orchestră sibiiană.

Sala Societății a fost foarte bine cercetată; coriste și jucătoare au purtat, în cea mai mare parte, costumul național. Au asistat și familii din clasa intelectualilor sibiieni, de astădată în număr cevaș mai mărișor.

Inainte d'a termina, ținem să felicitam atât pe dl dirigent A. Bena, care a condus toate punctele programei, cât și pe aranjatorii afară din cale prevenitori ai acestei frumoase producțiuni. *zh.*

Nr. 568/909. [184] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele din comunele mai în jos înşirate în protopopiatul **Turda**, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Turda** salar 800 cor. în rate lunare anticipative, cuartir în natură şi 20 cor. relut de grădină. Remuneraţie cinstită pentru conducerea corului bisericesc şi alte condiţii favorabile pentru eventuale prestări scripturistice.
2. **Agârbiciu** salar 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc cum şi remuneraţie separată pentru conducerea corului bisericesc.
3. **Cristiş** salar 600 cor., cuartir şi grădină.
4. **Găbud** salar 600 cor., cuartir şi grădină.
5. **Hidiş** salar 600 cor., cuartir şi grădină.
6. **Sâniacob** salar 600 cor., cuartir şi grădină.
7. **Soponel-de-Câmpie** salar 600 cor., cuartir şi grădină.

Cu 1 Iulie 1910 salariile din oraşul Turda şi comuna Agârbiciu se vor întregi din mijloace proprii la suma de 1100 respective 1000 cor., iar în celelalte comune la 1000 cor., conform legei nouă şcolare din ajutoare contemplate dela stat.

Cuincuenalele se vor computa dela data întroducerii în post. Anii petrecuţi la alte şcoale nu se vor computa la cuincuenii.

Cei aleşi vor fi datori a instrui şi în şcoala de repetiţie, a conduce grădina de pomărit şi a cânta în Dumineci şi sărbători la utrenie şi la sf. liturgie cu elevii. Informaţiuni mai detailate se pot primi dela subscrisul oficiu.

Concurenţii să-şi înainteze petiţiunile concursuale instruite în ordine în terminul deschis la acest oficiu şi sunt poftiţi a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare înainte de alegere la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Turda, 6 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în înţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Jovian Murășian
protop.

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 11—12

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub Nr. 5589/1909 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende adoptarea bisericei gr. ort. din **Săcel** protopresbiteratul Săliştei.

Licitaţiunea să va ţinea în şcoala gr. ort. din loc la **5/18 Iulie a. c.** 3 ore. p. m.

Preţul de strigare e 19,063·47 cor. în care să cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, năsip, ciment, ţig'ă, lemn, precum şi materialul necesar la acoperirea turnului şi a cupolei. Căratul cărămidei, ţiglei, varului şi a cimentului, dela staţiunea Săliştei, respective de pe teritorul comunei, îl prestau parohienii prin concurenţă publică.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 5% dela preţul strigărei, oferte inchise provăzute cu vadiul prescris încă se iau în considerare.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Planul, şi preliminariul de spese precum şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la subsemnatul oficiu protopresbiteral al Sibiiului strada Morei Nr. 12.

Săcel, din şedinţa comitetului parohial ţinută la la 31 Martie 1909.

Gligor Dancu preşedinte. **Aron Flucuş** par. — not. al com. **Ioan Dancu** epitrop.

Văzut: **Ioan Stroia** protopresbiter.

[185] 2—3

Szám: 1726/1909. [186] 2—2

Pályázati hirdetmény.

Felfüggesztés folytán üresedésben jött riuszadului segéd jegyzői állásra okleves jegyzőt helyettesnek keresek.

Javadalmazás a törvényben megállapitott fizetésnek két harmad része magán munkálatokért a vármegyei szabályrendeletben megállapitott dijak.

Pályázok felszerelt kérvényeiket f. é. junius hó 5-ig hozzám adják be.

Nagydiszród, 1909 junius 23-án.

Dr. Schuster
f. szolgabiró.

Aviz.

Cancelaria mea advocaţială se află din 1 Iulie st. n. 1909 în Strada Cisnădiei Nrul 25 (Casa Dlui Dr. Bielz) în Sibiiu.

Dr. Carol Hann de Hannenheim,
advocat.

(188) 2—2)

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual şi alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui şi lucrări de acsidenţă. — Condiţie sigură.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II-a	„ —·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„ —·50
Lecţii de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura următoarele compoziţiuni muzicale de **A. Bena:**

Sboar'al nopţii negru flutur, pentru voce şi pian	1·50
Nu m'abandona, pentau voce şi pian	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ţi feciori, cor bărbătesc	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

E de închiriat

în Arad

hotelul „Vulturul-negru"

cafenea și restaurant

Deslușiri detailate dă:

(189) 1—2 **Dr. Ioan Tolnai,** advocat,

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preţ de tot moderat și la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 17—52

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.

Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.

Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageţi voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.

Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.

Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Ţarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.

Brâu III.
Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Preţul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 13—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 66 Sibiiu, Joi 18 Iunie (1 Iulie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Homo regius.

Sibiiu, 30 Iunie n.

Domnul *Lukács László*, fost ministru liberal, a fost primit Dumінecă după amiazi la orele trei de nou în audiență din partea Maiestății Sale, și sara a plecat la Budapesta, cu însărcinarea primită dela locul preaînalt, de a începe negoțieri noi cu partidul independiștilor, respective cu fruntașii acestuia, spre a ajunge la înțelegere cu ei cu privire la rezolvarea crizei și la formarea noului cabinet.

Duminecă înainte de amiazi a fost primit în lungă audiență la palat și dnul baron *Aehrenthal*, ministrul comun de externe, din care împrejurare se scoate combinația, că planurile de descurcare ale Coroanei au fost croite în înțelegere cu sfetnicii dela Viena ai Maiestății Sale, deci cu ținerea în vedere a intereselor Austriei și a întregei monarhii, ca putere mare europeană.

Domnul *Lakács László* a venit deci acum a douaoară la Budapesta, ca homo regius, ca împuternicit al Maiestății Sale, cu misiunea de a stabili o înțelegere cu kossuthiștii, partidul care formează majoritatea parlamentară în dieta țării, cu cari în rândul trecut, tot ca împuternicit al Coroanei, nu a putut să ajungă la nici o înțelegere.

Va ajunge acum? Asta este întrebarea, care preocupă în momentele de față cercurile politice, dela noi și din afară.

Impresie bună nu a făcut asupra kossuthiștilor știrea, că domnul *Lukács* vine să pertracteze de nou cu ei în chestia descurcării, pentru că ei țineau de terminată misiunea lui Lukács, dupăce odată l-au tratat cu refuz. Dar fiindcă vine ca împuternicit al Coroanei, sigur că vor sta de nou de vorbă cu el, și în cele din urmă pot să ajungă și la înțelegere bună. Pentrucă domnul *Lukács* vine la ei cu noue propuneri de împăcare. Coroana le ofere *lor* primirea puterii, adecă formarea noului cabinet, sub prezidenția domnului *Kossuth Ferencz*, dar sub condițiunile următoare: Trei ministerii să fie rezervate pe seama oamenilor de încredere ai Coroanei, aderenți ai transacției dela 1867, și anume, pe seama următorilor domni: baronul *Khuen-Hédervàry* la interne, *Lukács László* la finanțe și contele *Zichy János* pe lângă persoana Maiestății Sale. Programul de muncă al noului guvern să fie compus numai din un singur punct: *votarea legii despre reformele electorale*, din care să fie eliminată ideea pluralității. Parlamentul să mai voteze apoi *necesitățile de stat,* iar toate celelalte chestiuni grave, ca chestiile militare, și chestia băncii, să rămână reservate pe seama noului parlament, compus pe basa legii electorale ce se va aduce. Cu privire la bancă să se facă declarație în dietă din partea ministrului-prezident, că Coroana *recunoaște națiunei ungare dreptul de a-și întemeia o bancă independentă,* și tot așa și dreptul de a se apuca de lucrările pregătitoare pentru înființarea băncii.

Atârnă acum dela kossuthiști, să primească, ori să respingă acest plan de aplanare a divergențelor născute între ei și Coroană, plan, despre care se afirmă, că a fost croit cu consentimentul și aprobarea moștenitorului nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand? Dacă-l primesc, crisa e aplanată și parlamentul ungar poate să-și înceapă de nou activitatea. Dacă nu-l primesc, urmează numirea, fie a lui *Lukács László*, fie a baronului *Khuen-Hédervàry,* de ministru-prezident, cu însărcinarea de a-și forma cabinetul din elemente estraparlamentare, de a disolva dieta și a face alegeri noi, sub lozinca *votului universal*, egal și secret, cu votare pe comune.

Cronică bisericească.

Preotul și păstoriții săi.

(Fine)

Pe de altă parte să ne aducem aminte de cuvintele Domnului Cristos, care la spălarea picioarelor din seara cinei zicea ucenicilor săi: „N'am venit să-mi slujiți voi mie, ci să vă slujesc eu vouă și sufletul să-mi pun răscumpărare pentru mulți“. De aceea cum bine știm din cele ce ni se spun de sfântul evangelist Ioan (cap. 13), Domnul Cristos a turnat apă în spălătoare, a spălat pe rând picioarele ucenicilor și apoi le-a șters cu fota cu care era încins. După aceea a esplicat cu cuvântul cele ce a făcut, zicând: „Cunoașteți ce v'am făcut? Dacă eu Domnul și Invățătorul vostru v'am dat pildă, spălând picioarele voastre, apoi cu atâta mai mult voi sunteți datori a vă spăla unul altuia picioarele voastre!“ (Ioan XIII, 6—17).

Și ce oare putem estrage pentru noi ca învățătură? O, putem estrage mult! Căci care este oare misiunea preotului alta, decât a unui adevărat apostol: a fi blând, a suferi în năcazuri și ispite, a fi pildă vie de supunere, de ascultare și de împlinire cu punctualitate a datoriei sale. A lupta — de e posibil — chiar până la moarte spre a aduce la viață și a converti pe cel rătăcit.

Ca lumea să fie desrobită din păcat, din corupțiune, Cristos a trebuit să se jertfească ca un miel nevinovat.

Vorbele nu au atâta trecere pentru auditor, cât esemplele, cât faptele. De aceea și sfânta scriptură zice: „Din faptele tale te vei judeca“.

Să căutăm deci a ne da de pildă în toate poporului, a ne feri până și de umbra ce nedespărțit se ține de noi ca: „Ceea ce face dreapta să nu știe stânga“.

Numai prin o purtare corectă, prin abnegare, prin esemplu de punctualitate, de corectitudine, putem ajunge a fi stimați de popor, și vorbele și sfaturile noastre să fie ascultate.

Am avut ocasia să visitez Moldova. La Buhuș, în Moldova esistă un renumit rabin ebreu. Rabinul acesta prin virtuțile lui a ajuns la atâta stimă la ebrei, încât când se afișează presența lui în fața fiilor lui Israil, aleargă jidovii după el ca după Mesia. In anul 1898 mă aflam în stațiunea balneară dela Lacul Sărat, de lângă Brăila. In timpul acela se afla acolo și rabinul din Buhuș. Venirea lui în Lacul Sărat era știută de toată jidovimea din țara românească. Ceice au fost în vara anului 1898 în Lacul Sărat v'ar putea spune, dacă jidovimea nu trecea peste zece mii de indivizi la număr. Era un adevărat pelerinaj.

Des din zori și până în noapte târziu, jidovii ședeau ca oile pe lângă parcul unde era instalat marele rabin. Fiecare ebreu se ducea, plângea, își destăinuia suferințele lui morale, și când eșeau vedeai pe fețele lor o înviorare, o reînoire, o radiere, un zimbet de speranță. Ce le da, ce le spunea sau ce le făcea rabinul, ei știu. Ceea ce vă pot spune e, că rabinul era foarte cult, foarte diplomat, foarte dibaciu și la adevărata sa înălțime de adevărat mandatar al cultului mozaic.

Fața rabinului, dupăcum spuneau cei ce-l cunosc, e cu greu de văzut. Și știți foloasele câte el atrage ca materie? Nu vă puteți închipui. Eu — drept să vă spun — pismuesc asemenea esemple și nu știu când le-am putea găsi și printre rândurile noastre.

Dar să lăsăm pe jidovi și pe rabinii lor, și să ne întoarcem la trecutul nostru național și bisericesc și să vedem dacă cândva și prin rândurile preoților nostri de odinioară am putea afla niscai urme de vre-o virtute creștinească. Da! Am avut și noi timpuri mari glorioase, când preoții nostri erau la adevărata lor mărire în împlinirea datoriilor lor, dela cei mai înalți demnitari ai bisericii până la cei mai umiliți și mai modești preoți ai satelor.

Un biet preot de rând, și acela era bătrânul Daniil Sihastru din timpul marelui voevod Stefan-cel-Mare. Viața lui umilă, săracă și retrasă era atât de interesantă pentru lumea de atunci, încât la nevoe Voevozii țării în cumpăna nopții îngenunchiau înaintea șubredei ușcioare a colibei lui de sub o râpă stearpă, cum ne spune marele poet Dimitrie Bolintineanu. Și așa cum îi povățuiau preoți, ca Daniil Sihastru, ca sfântul Nicodim, ca Popa Stoica Fărcășan, ca episcopul Ilarion din timpul lui Tudor Vladimirescu, și ca Popa

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Acest mare sobor, în actele istorice latinești din veacurile trecute, ocură pretutindeni supt numirea de „*synodus generalis*“, ceeace este absolut identic cu forul suprem al bisericii calvine din veacurile al XVI și XVII-lea. Identitatea aceasta apare și mai eclatantă — zice autorul — prin faptul, că synodus generalis al Calvinilor încă erà de două feluri: a) constătător numai din protopopi și b) din protopopi și din preoți de rând.

Prin urmare după felul alcătuirii, după atribuțiunile de drept, după timpul și locul ținerii lor, săborul cel mare al bisericii românești cu synodus generalis al bisericii calvine din Ardeal erau două instituțiuni identice. Și câtă vreme o instituțiune de forma și atribuțiunile acestui săbor, este străină de dreptul canonic al bisericii ortodoxe și necunoscută la celelalte popoare, aparținătoare bisericii orientale, urmează în mod firesc, că românii din Ardeal au împrumutat-o dela Calvini.[1] In chipul acesta urmează Grama organizațiunea bisericii greco-orientale alcătuită în senzul statutului organic nu este o urmare a vechei Constituțiuni orientale și sinodale a bisericii române dinainte de unire, ci este un făt al protestantizmului, adoptat de Șaguna pentru biserica sa. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât soborul mare — care după credința creatorilor statutului organic ar fi forma primitivă a *sinodului lor diecezan* —, nici n'a existat înainte de epoca calvină sau cel puțin n'avem urme istorice despre existența lui.[1]

In consecință — zice autorul — metropolitul Șaguna a abuzat de buna credință și neorientarea credincioșilor săi în domeniul canoanelor bisericii ortodoxe, când a introdus în biserica sa sinoadele diecezane și congresele, alcătuite din clerici și mireni, din motivul, că astfel de adunări n'au bază canonică nici în Pravilă, nici în vechea legislațiune a bisericii răsăritene — ci sunt niște *instituțiuni curat protestante*, din apus.

Față cu argumentările lui Vernig și Grama am puteà opune părerea fostului profesor de istorie bisericească Dr. Ioan *Crișan*[2] și a lui Grigorie *Silași*[3] și a altor pricepători, cari în scrierile lor consideră „marele sobor“ drept o *instituțiune curat canonică.*

Admițând însă, că și părerea acestora din urmă, ca și a contrarilor lor este esagerată, ținem a constatà înainte de toate *adevărul real,* că organizațiunea constituțională a bisericii noastre, creată de Șaguna, chiar dacă n'ar fi întemeiată pe articoli speciali din Pravilă, este însă în deplină conglăsuire cu spiritul canoanelor bisericii răsăritene, cu instituțiunile ei primitive, și în general cu tradițiunea istorică-religioasă a poporului nostru românesc.

Șaguna prin urmare n'a săvârșit, prin introducerea elementului mirean în biserică, *nici lucru rău și nici anticanonic*, că noi am văzut, cum și în sinoadele apostolești au luat parte activă câți va laici.

Să concedem însă din nou, că supt raportul strict canonic *unele* dispozițiuni din constituția noastră bisericească sunt *forțate.* Dar și în cazul acesta, ele-și primesc justificarea, dacă ținem samă de *scopul superior, cultural-național*, care l-a avut în vedere genialul metropolit la alcătuirea statutului organic.

Nu se poate tăgădui, că trăinicia și valoarea unei instituțiuni zace în *raportul de armonie, în care stă față de duhul vremii*, în care trăiește.

Biserica, această instituțiune veche, dacă ține să-și realizeze aici pe pământ înaltele ei idealuri dumnezeești, credem, că nu poate nesocoti acest principiu elementar, decât în paguba sa proprie.

Dacă astăzi, când reacționarizmul e cea mai puțin respectată lozincă, biserica ar căutà să se închiză, că într'un zid chinezesc, în străvechile ei forme rigide, de sigur și-ar săpà groapa morții.

Curentul liberal privitor la cârmuirea popoarelor, inaugurat în anul 1848, a pătruns deopotrivă în organizația de stat, ca și în cea bisericească.

In primul rând bisericile reformate, ca cele mai primitoare de înoiri, le vedem organizându-se conform nouălor principii de drept, sancționate în focul luptelor pentru libertatea și drepturile omului.

Pătruns de curentul acesta, metropolitul Șaguna, care a stat totdeauna la înălțimea spiritului vremii sale, atunci când doria să-și prefacă biserica într'o instituțiune trainică și folositoare supt toate aspectele, trebuia, în mod inevitabil, să întrupeze în constituția ei democratizmul liberal

---

[1] Cf. *Benkő* I., Transsylvania II p. 179 *Gelei Katona István*, Canones ecclesiatici, Maros-Vásárhely, 1842 p. 59.

[1] *Grama*, op. cit. p. 56—61.

[2] V. *Beitrag zur Geschichte* der Kirchl. Union der Romänen in Siebenbürgen, Hermannstadt, 1882, p. 14.

[3] V. *Sionul românesc*, 1865, Nr. 1—5.

Şapcă din Celeiu dela 1848, lucrurile după povaţa lor eşiau bine. Ba unii din ei, cum a fost marele ierarh Sava Brancovici din Transilvania, a suferit cele mai îngrozitoare chinuri şi a murit martirisat de calvini.

Toate virtuţile preoţilor de altădată să căutăm a le întrupa în noi preoţii de astăzi, dacă voim ca bisericile noastre să fie frecuentate de credincioşi şi sfaturile ascultate. Şi apoi — fie zis între noi — să ştim a ne respecta. Respectul se poate căpăta din o purtare frumoasă de a nu eşi din gurile noastre decât cuvinte de învăţătură, a nu fi lacomi şi avari, ci virtoşi, blânzi ca porumbeii şi înţelepţi ca şerpii, cum ne învaţă sfânta evangelie. Să nu ne tocmim cu poporul pentru serviciile ce-i facem. E ruşinos lucrul acesta pentru onoarea noastră preoţească.

Pe lângă acestea, deşi toţi câţi ne aflăm aici suntem preoţi seminarişti, şi unii chiar şi cu cursuri mai mari, totuşi m'aş putea prinde că mai toate cunoştinţele din seminarii la mulţi din noi sunt epuisate, şi nu ştiu dacă pe corlata din casă, ca să nu zic în biblioteca noastră, mai păstrăm vre o carte din câte odinioară am învăţat prin seminarii.

Observaţi la toţi oamenii de ştiinţă, că fiecare în ramura lor îşi au sute şi mii de volume de cărţi pe cari le cetesc, le studiază şi le consultă în deosebite împrejurări. Şi apoi dacă meşteşugarul nu-şi are uneltele lui de lucru, cu ce-şi poate efectua comanda ce i s'ar da?

Preotul fiind privit ca luminător, urmează dela sine ca fiecare după putere să aibă o frumoasă bibliotecă de lectură, să aibă o casă ca un păhăruţ, o curte şi o grădină ca un cuib de fericire, ca păstoriţii să aibă de unde lua pilde de imitat.

Contactul cu poporul să l avem în aşa mod, ca autoritatea noastră morală să primeze şi cuvintele preotului să fie mărgăritare cu bun miros şi să aibă darul de a vindeca ranele sufleteşti, cum ne învaţă sf. Ioan Hrisostom în omiliile sale.

Afară de acestea, contactul nostru cu autorităţile civile localnice, fie ele administrative, financiare, juridice etc., să fie cât se poate de reverenţios şi numai la estremă nevoe, după cuvântul Domnului care ne învaţă: „Daţi cele ce sunt ale Cesarului Cesarului şi cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu“.

Timpul să ne fie preţios şi să nu-l regretăm că a trecut înzadar, ci să facem cum făcea odinioară împăratul-filosof Marcu Aurel, care, de şi-l întrebuinţa în fapte mărețe şi vrednice de imitat, totuşi el în fiecare seară, când era să adoarmă, îşi rezuma faptele zilei şi zicea: „Iată încă o zi trecută din viaţa mea“.

Să lăsăm plăcerile sgomotoase, să lăsăm contactul nefolositor şi înjositor li să ne ferim de tot ce poate să ne murdărească cinstea şi haina preoţească. Nu voi să mă las în amănunte; căci ori cât s'ar zice că suntem adunaţi într'o conferenţă intimă, totuşi am multă teamă că gardul are urechi şi crângul ochi.

Şi fiindcă preotul trebue să fie în fruntea poprului, ca exemplu de imitat sub toate formele, e nevoe a nu fi coada, ci capul societăţii şi a servi lumei ca pildă şi model întru toate faptele bune; iar a nu fi piatra scandalului şi obiectul de vorbă.

In sufletul meu clocotesc multe idei de reformă a stării de azi, reformă moralizătoare pentru a ajunge de a ne reaşeza pe vechile temelii, pe care era pusă biserica şi clerul nostru de odinioară.

Să sperăm şi mai cu seamă azi, când în fruntea bisericii Dumnezeu ni-a trimis Ierarhi mari. Cu excepţiune avem pe Eminenţia Sa Inalt Prea Sfinţitul Mitropolit Primat D. D. Atanasie Mironescu, cum şi cel al Moldovei şi Sucevei, D. D. Pimen Georgescu. Ambii sunt eşiţi din rândurile noastre preoţeşti şi sunt viu însufleţiţi de dragostea cea neţărmurită de mare ce o au pentru binele bisericii, pentru înflorirea clerului, pentru propăşirea ştiinţei şi pentru îmbunătăţirea morală, economică, socială şi sanitară a poporului fie dela oraşe, fie dela sate.

De acum dar la lucru: Via Domnului e înţelenită. Se cere multă muncă din parte-ne, dacă voim să purtăm cu fală măreţul nume de Apostoli ai neamului şi prieteni ai lui Hristos!“

Sărbătoarea dela şcoala de fete.

Sibiiu, 30 Iunie n.

Eri, Marţi, s'a făcut încheierea solemnă a anului şcolar la şcoala civilă de fete a Asociaţiunei, după programul publicat în numărul trecut al ziarului nostru. A fost o zi de sărbătoare pentru şcoala, care din an în an face progrese tot mai îmbucurătoare, graţie hărniciei şi zelului corpului profesoral şi îngrijirei ce se dă acestei instituţiuni cu misiune înaltă din partea comitetului central al Asociaţiunei noastre. Dar a fost totodată zi de sărbare ziua de eri pentru memoria celui mai mare poet şi cugetător al neamului nostru, *Mihail Eminescu,* dela a cărui moarte prea timpurie tocmai eri, Marţi, s'au împlinit 20 de ani. Intregul program al încheerii anului la şcoala civilă de fete din Sibiiu a fost consacrat memoriei acestui nemuritor poet român.

Festivitatea s'a ţinut în sala mare a Muzeului Asociaţiunei, care la orele 11 era deja plină de public ales, din Sibiiu şi din afară, în preponderanţă dame. Comitetul central al Asociaţiunii era representat prin venerabilul domn prezident *Iosif St. Şuluţu,* iar guvernul prin inspectorul de şcoale, dl *Alesandru Munka* şi doi subinspectori.

La orele 11 se începe esecutarea programului. Corul elevelor cântă în două voci doina lui M. Eminescu „*Ce te legeni codrule*“, sub conducerea tinărului şi zelosului dirigent A. *Bena.* Declamează apoi o elevă poezia „*Un imn francez lui Eminescu*“, de Lucien Bazin, traducere de St. O. Iosif, şi urmează „*Cuvântul ocasional*“ în amintirea lui Eminescu, rostit de dnul profesor Dr. *Ioan Borcia.*

A vorbit frumos, ca totdeauna, domnul Dr. Ioan Borcia, despre *Mihail Eminescu,* nu ca poet, ci ca *om,* care luptă cu năcazurile şi mizeriile vieţii. Ni l a prezentat ca bibliotecar harnic şi conştienţios al universităţii din Iaşi, apoi ca revizor şcolar, îngrijit de mersul bun al instrucţiei în şcoalele poporale de sub a sa conducere, şi în urmă ca gazetar deştept şi corect, întâiu la alte jurnale, iar în cei din urmă şase ani la „*Timpul*“, ziar mare conservator în Bucureşti. Domnul conferenţiar şi a încheiat discursul ascultat cu mare interes şi încordată atenţiune cu o frumoasă apoteoză, adusă genialului poet şi cugetător *Mihail Eminescu.*

S'a executat apoi ceealaltă parte din program. O elevă a cântat „*Mai am un singur dor*“ de *M. Eminescu,* cu acompaniare de pian, făcută de dşoara profesoară *Olivia Bardoşi,* o altă elevă a declamat cu pricepere „*Glossa*“ de *M. Eminescu,* şi în urmă a mai cântat corul elevelor în patru voci „*Somnoroase păsărele*“ de *M. Eminescu,* musică de *A. Bena.*

Eshauriat fiind programul, domnul protopresbiter, asesor consistorial *Nicolau Ivan,* încredinţat din partea comitetului central al „Asociaţiunei“ cu conducerea examenelor finale la şcoala civilă de fete, luând cuvântul constată progresul îmbucurător al şcoalei, şi-l pune la activul corpului didactic, care-şi împlineşte cu multă conştienţiositate frumoasa misiune. Adresează apoi frumoase cuvinte elevelor, cari nu vor mai cerceta şcoala aceasta, şi le îndeamnă, se valoreze în viaţa practică cunoştinţele câştigate în şcoală, să-şi iubească limba şi legea, să formeze în cercul lor de cunoştinţe reuniuni, să îmbrăţişeze literatura română, să-şi cultiveze mai departe limba, comoara cea mai scumpă a noastră. Mulţămeşte în urmă profesorilor şi profesoarelor pentru munca săvârşită spre binele neamului, mulţămeşte inspectorului regesc de şcoale pentru participare la această sărbătoare a şcoalei civile de fete, apoi publicului, şi declară anul şcolar la şcoala civilă de fete a Asociaţiunei de încheiat.

La orele 12 festivitatea a fost terminată.

Igiena.

Fiind omul nu numai o personalitate individuală, ci totodată şi o părticică constitutivă a societăţii, e lucru firesc, ca suferinţele şi defectele individuale să ne preocupe deopotrivă pe toţi, pentrucă din aceste anomalii ale singuraticilor resultă, mai mult sau mai puţin, vigoarea respective degenerarea societăţii. Este deci o necesitate principială, ca toţi pretinşii conducători ai unei societăţi să aibă în vedere în toate acţiunile lor fie de orice natură, principiul: „*Sănătatea este temelia fericirii*“. Filosofia, ştiinţa şi arta vieţii normale sunt pe larg desvoltate în cel mai umanitar studiu, în igienă, care ne arată mijloacele de a preveni şi combate suferinţele trupeşti şi sufleteşti.

Dar despre faptul, cât de neglijată este această binefăcătoare ştiinţă la noi Românii, am avut ocasiunea a face multe şi triste experienţe.

Oare instrucţiunea igienei în şcoalele noastre poporale este atât de netrebuincioasă, încât să nu se aplice? Nu! pentrucă au trecut de mult acele timpuri patriarhale, când Românul era „Craiul Codrilor“. Astăzi trăim în statul „tantum-quantum ului“, în statul materialismului şi egoismului, în care apare miseria în toată splendoarea ei. Şi tocmai această miserie a impus şi impune desvoltarea şi aplicarea igienei.

N'avem decât să examinăm feţele copiilor de şcoală şi ne vom convinge despre lipsa unui traiu igienic la sate. Vom vedea feţe pipernicite, palide, slăbănoage, — de multeori personificarea morţii. Ce să mai zic despre mortalitatea cea mare a copiilor, care în multe locuri e ecuivalentă, sau chiar întrece naşterile? Lucru firesc, ca un organism cu resistenţă minimală să fie prada morburilor.

Că n'au mijloace pentru o viaţă mai igienică? Aceasta este o scusă de cele mai multeori, nebazată pentrucă am văzut ţărani cu bună stare îngrijindu-se mai mult de dobitoacele lor decât de copiii lor proprii, pe cari îi lăsau în ştirea Domnului să vegeteze.

Necurăţenia casei, aerul infect din lipsa ventilaţiunii, zidurile umede, lipsa de podele, nutriţiunea cu bucate rele mucegăite, apa otrăvită prin amoniacul necurăţeniilor din fântână, munca prea încordată, traiul lor, neregulat sau desfrânat, pomenile după morţi infecţioşi etc. etc. toate acestea le întâlneşti la tot pasul prin sate. Iar cei chemaţi ca să-i lumineze, ei înşişi n'au nici idee despre cele mai elementare cunoştinţe ale igienei, — şi acestia sunt intelectualii nostri dela sate.

Oare în câte şcoli poporale române se fac exerciţii de gimnastică? Oare câţi învăţători şi preoţi se interesează de traiul bun sau rău al ţăranilor, dându-le poveţele necesare? Cercetaţi şi vă veţi convinge, că ei înşişi sunt lipsiţi de cunoştinţele igienei, deci cum să lumineze pe alţii? A cui e vina? Nu e greu de gâcit.

Despre bucătării poporale, ca la toate neamurile culte, nici nu mai vorbesc de geaba, pentrucă în toţi există convingerea nestrămutată, că asemenea cursuri la noi Românii sunt imposibile, din cauză că doamna preoteasă şi învăţătoarea nu se pot „dimite“ ca să povăţuiască în Dumineci şi sărbători pe ţărancele noastre în ale bucătăriei şi în legumărit. Altcum sunt Americancele, Englezele, Francezele, Germanele, Italienele! Cu totul altcum!

La noi, unde e atâta ignoranţă şi fudulie, nu mai încape spiritul social. Stâlpii educaţiunei noastre sunt stâlpi de ceară, pe cari nu te poţi baza. Noi avem mai mult numai o cultură superficială, până când cea internă — ca 'n palmă. Toate instituţiunile noastre sunt create din interese particulare, în numele poporului — pentru intelectuali. Ce are ţăranul român? Două-trei instituţiuni nesprijinite de nimenea. Atâta tot. Unde e iniţiativa doamnei române? Unde e ministerul carităţii şi al educaţiunii?

Viena, 14 Iunie st. n. 1909.

Coriolan „Rujanul“.

Cursul de stupărit din Gödöllő.

— 26 Iunie n.

La cursul de stupărit din Gödöllő, care s'a ţinut pentru preoţi, în anul acesta din 14—26 Iunie st. n. a fost foarte puţină frecvenţă. S'au prezentat numai opt preoţi şi nu 20, câţi este statorit să se primească. Cauza: N'au fost concurenţi.

Dacă a fost acum atâta desinteresare faţă de acest curs, aceea se poate zice despre celelalte confesiuni, nu însă despre noi. Români gr. or., toţi din arhidieceză, au fost 3, (*Alexandru Popa,* preot în *Lisa, Ioanichie Oprean,* preot în *Booz* şi *Valeriu Literat,* preot în *Luţa*) Români gr. cat. 3

---

care stăpânea deja întreagă lumea civilizată. Trebuia să-şi acomodeze organizaţia sa bisericească deoparte cu exigenţele timpului, de altă parte cu *trebuinţele şi împrejurările de viaţă* ale poporului său.

Lipsit cu desăvârşire de o organizaţie politică şi culturală, Şaguna a văzut bine, că singură organizaţiune bisericească erà chemată să ofere un oarecare teren de muncă şi manifestare publică poporului românesc de supt coroana sf. Ştefan.

Convingerea aceasta, atât de reală şi adâncă, îl îndruma, în consecinţă, să alcătuiască o astfel de constituţie bisericească, între grăniţele căreia poporul său să-şi găsească pe lângă mângăierea şi mântuirea sufletească, totodată şi un ogor de luptă pentru propăşirea sa morală şi economică, şi în chipul acesta pentru păstrarea individualităţii sale etnice.

Când se nizuia aşadar Şaguna, ca prin legislaţiunea sa bisericească să asigure *existenţa şi înaintarea poporului său,* când aveà în vedere un ideal atât de înalt şi de frumos, puteà el să se împiedece de pravilele moarte, alcătuite pentru alte vremuri?

Dar cu toate argumentările canonicului Grama, măsura în care s'a depărtat Şaguna de litera canonică, nici nu se poate statorì, pentrucă, de o parte Pravila nu cuprinde dispoziţiuni speciale privitoare la sinodalitate, iar de altă parte cele câteva mărturii istorice despre vechile instituţiuni bisericeşti, prea puţin ne pot lămurì asupra formei şi atribuţiunilor lor.

In urmare afirmaţia unora, că Şaguna şi-a organizat biserica de sus până jos pe principii curat protestante, nesocotind toate canoanele orientale, este pe cât de riscată, pe atât de neîntemeiată.

Şi altcum, întreaga serie nesfârşită de discuţiuni şi polemice, care s'a încins, după anul 1864, în jurul canonicităţii constituţiunii noastre bisericeşti, n'a putut pătà curăţenia scopurilor lui Şaguna şi n'a putut schimbà nici o iotă şi nici o cirtă din statutul organic. Dovada cea mai luminoasă despre principiile şi punctele de mânecare, de cari s'a slujit Şaguna la ridicarea acestei clădiri măreţe sunt înseşi cuvintele sale rostite în faţa sinodului din 1864.

— „Ceeace am făcut — zicea Şaguna — să-mi credeţi şi vă veţi convinge, că nu am făcut de capul meu, ci am făcut după cum prescrie biserica. Eu aşi fi cel dintâi, care aşi fi greşit de tot, când m'aşi fi încumentat să pun în elaboratul meu ceva, ce nu ar fi în înţelesul canoanelor şi instituţiunilor bisericii noastre“.[1]

Deci, afirmăm din nou, că fără să rupă legăturile dogmatice şi canonice cu biserica răsăritului, Şaguna a ferecat numai legi trainice, chemate să facă începătură de rost şi avânt în toate manifestările vieţii naţionale a poporului său.

Iar valoarea şi rodul operii sale se poate preţuì mai ales astăzi, când factorii, cari au inarticulat constituţia noastră bisericească în legile ţării ar şterge-o, iar cei, cari au combătut-o, ar subscri-o bucuros pe sama lor.

Prin statutul organic soartea bisericii române ortodoxe din Ardeal şi Ungaria s'a aşăzat în mânile credincioşilor ei, întunerecul şi umilinţa de veacuri s'a resfirat şi o *nouă periodă de renaştere şi înflorire s'a deschis în viaţa noastră bisericească şi culturală.*

Acesta este momentul de căpetenie, care am voit să-l remarcăm, şi care ne-a îndemnat să stăruim puţin asupra lui, chiar cu rizicul de-a repetì aceea, ce au spus alţii.

De încheiere încă un cuvânt.

Statutul organic, care este sfârşitul activităţii lui Şaguna pe terenul politic, de care ne ocupăm, întrupează nu numai întreg talentul său politic şi organizatoric, de adevărat Solon al românilor ortodoxi, ci izvorât din cel mai adânc sentiment de dragoste pentru biserică şi neam, el presupune o măsură tot atât de mare de *dragoste curată faţă de binele obştesc* atât în inima poporului, cât mai ales în inimile celor încredinţaţi, prin votul poporului, cu ocârmuirea bisericii şi a destinelor ei.

Dragostea aceea fără margini pentru întărirea şi înălţarea bisericii şi zelul pentru bunăstarea credincioşilor ei, care locuia în sufletul lui Şaguna, constituţiunea lui o pretinde dela toţi următorii săi în scaun, dela toţi sfetnicii şi conducătorii bisericii deopotrivă.

Şi până când va trăi dragostea aceasta, constituţia noastră bisericească va aduce roade îmbelşugate.

Iar când sentimentul înalt al datoriei şi al înţelegerii pentru binele de obşte, când altruizmul larg şi curat în sufletele mai marilor bisericii se va veştejì, acoperit de buruiana egoizmului josnic, atunci, fără dar deosebit, putem să prorocim, că măreaţa clădire a lui Şaguna se va clătinà din temeliile sale şi cu o puternică zguduitură se va prăbuşì la pământ, îngropând în ruinele sale şi viaţa naţională-culturală a poporului nostru.

De ceeace Dumnezeu să ne păziască!

(Va urma).

---

[1] Cf. *Dr. Il. Puşcariu* Metropolia Rom. ort. p. 218—221.

deci majoritatea celorce s'au prezentat anul acesta la curs au fost Români.

Nu-i vorbă, la noi e și mai de lipsă lucrarea în această direcțiune, căci parecă tocmai la noi se face mai puțină și mai neprețională stupărie.

Folosesc această ocaziune pentru a da câteva notițe asupra *fermei de stupărit dela Gödöllő*, în credință, că vor folosi celor ce vor fi aplecați să cerceteze în viitor cursurile de stupărit, ce se țin aici, — la ceeace eu, din parte mi, îndemn pe fiecare.

Cererile de concurs se înaintează la ministrul de agricultură, prin autoritățile superioare, cel puțin cu o lună înaintea cursului respectiv. Bine ar fi să publice și „*Telegraful*“ concursul, pentru ca să ia cunoștință cât mai mulți despre el. Despre primire este încunoștințat concurentul prin inspectorul regnicolar de albinărit deadreptul. Cel primit capătă și o adeverință („Igazolvány“) pentru a putea călători pe tren cu prețul de jumătate.

Ferma de stupărit de model (állami méhészeti gazdaság) este spre miazăzi răsărit dela orășelul Gödöllő, la depărtare de circa 2 km. Are teritor de 40 jug. cat., dintre cari numai parcul — de toată frumsețea — cuprinde cam 20 jug. cat. Locul în sine nu este acomodat pentru cultură din cauză, că este tot numai năsip — mai înainte sburător, — acuma, după multă muncă, legat; dacă n'ar avea aranjament pentru a putea fi stropit în fiecare sară, n'ar produce nimic.

Pământul fermei este înclinat puțin dela NO către SV. Când te apropii de stupărie, aproape ghicești unde trebue să o cauți, pentrucă fiind bine îngrijită față de împrejurimea destul de amorțită, îți atrage de departe atențiunea. De cauți mai de aproape, vezi că sunt sămânate tot felul de plante producătoare de nectar: isop, jalie, rapiță albă, levandulă etc. etc. Tot pentru florile lor ce conțin miere sunt plantați în parc diferiți arbori: tei, acați, de mai multe feluri și alte feluri de arbori indigeni și aduși.

N'ai știut poate, că dau miere? Acum presupui după mirosul lor dulce, care-l simți de departe. Ai știut arborele dar nu i-ai cunoscut numele? Privește numai jos la trunchiul lui și vei vedea numirea latinească și cea ungurească, scrise pe o tăbliță de tinichea.

Pe lângă cărările parcului, așezate frumos în simetrie, vezi tot felul de coșnițe mobile, sunt puse spre a se arăta calitățile, eventual defectele lor și așa să-și poată omul face o noțiune oarecare despre starea de desvoltare a stupăritului până în prezent. Diferite forme au apoi și stupinele.

Inaintezi bine printre plantațiunile fermei, până când ajungi la pavilioanele în cari este așezat personalul ce îngrijește aici, precum și celelalte edificii de lipsă pentru ca ferma să-și poată îndeplini menirea. Director e dl *Kiszely Ede*, iar prelegător la cursul pentru preoți a fost în anul acesta dl *Forgách Lajos*, învățătorul ambulant de stupărit al cercului V, cu sediul în *Arad*, ambii oameni foarte preveniori.

Cursul a avut dela 8—10 oare teorie, 10—12 praxă în stupină, 2—3 teorie, 3—6 lucru în atelier. In atelier îți poți pregăti o coșniță mobilă și alte instrumente de stupărit. Intreținerea și sălaș foarte bune.

Până la Gödöllő și dela Gödöllő ai favorul de a călători pe tren cu prețul de umătate, iar cealaltă jumătate de preț, ce o ai plătit, ți se restitue aici. Se mai capătă tot în cinste și câteva instrumente de stupărit de prima necesitate.

Bine înțeles, dacă ți se oferă atâtea favoruri — mai ales, că aceste cursuri se n în vremea, când preoții sunt mai puin ocupați, — dacă simți, că ai aplicare pre stupărit, faci un păcat neiertat, lacă nu vei merge la Gödöllő ca să-ți âștigi cunoștințe în această ramură, — lacă nu le ai, — ori să ți le amplifici și xezi — dacă le ai, aproape fără jertfă.

Ca de încheiere notez, că deoarece i destul lucru, și orășelul Gödöllő nu e rea aproape, nu te pregăti cu prea multe aine bune, că n'ai unde le folosi, ci ai bine ia-ți niște haine tocite, că-ți r fi de folos în atelier. Și preste tot mergi la stupăria din Gödöllő pregă- pentru muncă, nu pentru paradă.

„t“

NOUTĂȚI.

Desvălirea monumentului ridicat ntru *Maria Terezia* în Sibiiu s'a făcut mineacă înainte de ameazi, dupăcum am nțat. La festivitate a asistat un nuros public, în frunte cu autoritățile ci-, militare și bisericești din Sibiiu și câțiva representanți din alte orașe. Consistorul nostru a fost representat de P. C. Sa părintele protosincel și director seminarial Dr. *Eusebiu Roșca*, iar biserica gr. cat. din Sibiiu de părintele-protopop Nic. *Țigan*. Monumentul este așezat în fața întrării principale a asilului terezian întemeiat în 1771 și constă dintr'un bust al marei împărătese turnat în metal și în mărime naturală dublă. Cheltuelile de 8 mii de cor. împreunate cu ridicarea acestui bust s'au acoperit în mare parte din ofertele foștilor școlari ai institutului și din venitele producțiunilor aranjate de elevi în curs de mai mulți ani. Monumentul este o lucrare a sculptorului Constantin *Kleber*, care locuește aici.

*

Secțiunea istorică a „*Asociațiunii*“, a ținut ședință Luni la orele 5 d. a. sub presidenția domnului *Iosif St. Șuluțu*, presidentul „*Asociațiunii*“. S'au luat următoarele hotărâri: Chestionarul referitor la adunarea datelor pentru compunerea unui dicționar toponomatic (compus de dl *T. V. Păcățian*) se va supune aprecierii plenului secțiunilor literare ale „*Asociațiunii*“, convocate pe 1/14 Iulie c. la Sibiiu. Broșurile domnului *Romul Boilă*, advocat, despre dreptul electoral comunal și dreptul de alegere pentru dietă, se recomandă comitetului central al „Asociațiunii“ pentru a le procura pe seama bibliotecilor poporale ale „Asociațiunei“. Recensent dl *T. V. Păcățian*. Se ia act, că domnul *T. V. Păcățian* a compus o broșură despre „*Stefan cel sfânt, primul rege al Ungariei*“, menită a fi publicată în „Biblioteca poporală“ a „Asociațiunei“ și că censurarea manuscriptului a fost încredințată membrului *Vasile Goldiș*, deputat dietal.

*

P. C. Sa dl Dr. Eusebiu R Roșca, protosincel, dir. semin., drept răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică a dăruit fondului metropolitan pentru „Monumentul Șaguna“ 20 coroane.

*

Scotus Viator, distinsul publicist scoțian, care era zilele trecute puțin indispus, a făcut eri, Marți, visită Excelenței Sale, Arhiepiscopului și Metropolitului nostru *Ioan*, în vila metropolitană.

*

† George I. Lahovari, a încetat Sâmbătă din viață în București, în vârstă de 71 de ani. Defunctul a fost prezident al înaltei curți de compturi, membru de on. al Academiei și secretar general al societății geografice, pentru progresul căreia a depus o stăruitoare și prețioasă muncă.

*

„Gazeta Transilvaniei“, după încetarea din viață a proprietarului și directorului Dr. Aurel Mureșanu, va sta sub conducerea unui comitet compus din mai mulți brașoveni. „Gazeta“ are să apară tot în Brașov. S'a manifestat de altcel dorința din partea mai multora, ca foaia să fie mutată din Brașov, și anume la — Cluj.

*

Dela comitat. Comitetul central al comitatului Sibiiu e convocat la ședință pe 2 Iulie nou orele 10 dimineața în sala mică a casei comitatense. La ordinea zilei sunt puse reclamațiunile date în contra listelor electorale de pe anul 1910.

*

Dl Ionel de Mocsonyi, fiiul regretatului Eugen, a sosit la Brașov, și a exprimat dnei văduve Elena Mureșanu condolențele familiei Mocsonyi pentru pierderea îndurată.

*

Pentru Eminescu. Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ din Sibiiu a serbat Dumineca în 14 Iunie v. amintirea de 20 de ani dela moartea marelui poet. Prezidentul societății, Dr. *I. Lupaș*, a înfățișat activitatea multilaterală a acestui apostol al neamului. Vicepresidentul societății a vorbit despre opera sa poetică, insistând mai mult asupra pretinsului său pesimism. Societatea a grăbit cu serbarea aceasta în vederea examenelor cari au început Luni în 15 Iunie v. la seminariul „Andreian“ din Sibiiu.

*

Nu ne mai putem închina sfintelor morminte. Ni se scriu următoarele: Am ajuns și zilele acestea. Societatea de lect. Andreiu Șaguna și-a îndeplinit o datorință plăcută față de memoria marelui arhiep. și metrop. *Andreiu*, peregrinând și depunând pe sfântu-i mormânt, în semn de recunoștință și pietate, an de an în ziua de 16/29 Iunie, ziua în care se ridică parastas pentru odihna sufletului Lui, o nevinovată cunună de flori. In anul acesta parastasul s'a ținut Dumineca, în 14/27 Iunie, ca societatea „Andrei Șaguna“ să î și poată arăta și în anul acesta recunoștința față de regeneratorul bisericei, fiind în 16/29 ocupați cu examenele. In anul acesta îndată ce au sosit membrii societății de lect. „Andreiu Șaguna“ în Rășinar, au fost chemați la primărie, unde li s'a cerut declarația, că se vor reținea dela înșirarea faptelor marelui Andreiu, prin cari „ideea“ de stat ar fi atăcată, căci la dinconträ, — era lipsă și de amenințare — vor fi responzabili de atrocitățile celor 20 de jandarmi, bine înarmați, ce au tăbărât din acest prilej împreună cu un oficer în Rășinar. Am aflat, că pentru prima oară au pătruns în cripta mormântului acum 2 ani, fără știrea nimănui, apoi în anul trecut din nou, scotocind după vre-o panglică — horrendum visu. Nu s'a întâmplat nici o atrocitate, doar că aceștia nu au observat buna cuviință în fața procesiunei. Dar oameni buni din Rășinar, păzitori ai sfântului mormânt, de unde au știut aceștia, că parastasul se va ridica cu 2 zile mai înainte ca de obiceiu, cât timp societatea s'a pus în conțelegere numai cu preoții și nu a adus o și la cunoștința organelor de stat cum nici nu era datoare să o aducă?! Să fie între Dvoastre și oameni, pe cari i-ar înspăimânta umbra acestui mormânt?

*

Biserică rusească în București. In București s'a terminat zilele trecute construirea bisericei rusești din strada Vestei, care a costat frumoasa sumă de jumătate milion de lei. Poartă numele Țarului Nicolae și va fi târnosită în ziua Sfântului Nicolae. Pictura din interiorul bisericei e făcută de un profesor dela academia de desemn din Petersburg.

*

Raportul ligei împotriva duelului s'a publicat de curând. Din ligă fac parte bărbați fruntași, civili și militari. Raportul arată, că s'au întemeiat societăți în contra duelului în Franța, Germania, Spania, Italia, Austria, Ungaria, și că în Spania, precum și în Italia, se vor crea legi însemnate pentru apărarea onoarei fără a se recurge la obiceiul medieval al duelului. In fruntea mișcării antiduelistice stă prințul Don Alfonso de Bourbon.

*

Apărare sofistică. Invățătorul și publicistul Szabó Imre a fost pus sub acuză pentru vătămarea Maiestății Sale scriind, că „împăratul nu și-a ținut vorba“. Curtea cu jurați din Seghedin l-a *achitat* fiind de părere că vătămarea adusă de Szabó este adresată persoanei „*împăratului*“, iar nu a „regelui“.. In adevăr: fără comentar!

*

Defraudări. Mari fraude s'au descoperit pe linia căii ferate Volga în Rusia. Fraudele se practicau de mulți ani și au produs pagube de câteva milioane. S'au plătit sume mari pentru furnituri fictive, funcționarii însărcinați au comandat șine de calitate inferioară, iar diferența de preț o strecorau în buzunarele lor.

*

Eminescu. In mai multe locuri, în România și la noi, s'au pus la cale în acelaș timp serbări pentru comemorarea poetului, dela a cărui trecere în lumea fericiților s'au împlinit ieri Marți în 16/29 Iunie douăzeci de ani. Mai toate ziarele din capitală i-au consacrat articole de fond, aducând omagii poetului artist, și ziaristului sincer care a sbiciuit multe năravuri politice rele ale țării sale. E fapt îmbucurător, dacă putem constata, că ne deprindem tot mai mult a prețui lucrarea bărbaților noștri de valoare, cel puțin atunci când cu trupul nu mai sunt în mijlocul nostru. La noi, în Sibiiu, s'a serbat amintirea lui Eminescu tot ieri, și anume la școala civilă de fete a „Asociațiunii“, care cu ocazia în heerii solemne a anului școlar a dat în sala Muzeului o deplin reușită producțiune, cu programă compusă din șase puncte privitoare la Eminescu: s'a cântat în coruri și solo, cu acompaniare de pian, s'au recitat două poezii, iar dl prof. *Dr. I. Borcia* a rostit un cuvânt ocazional lucrat cu îngrijire deosebită în amintirea poetului.

*

Antialcooliștii. In camera franceză există un grup al deputaților antialcooliști, al căror prezident de curând ales, Reinach, a ținut o vorbire îndrăzneață împotriva alcoolismului. Absintul cum se știe este un fel de beutură națională a francezului. Consumația necumpătată a otrăvii în forma absintului pricinuește de o parte multe rele clienților de diferite soiuri, dar de altă parte și mari câștiguri fabricanților, precum și cârciumarilor de toate categoriile. Stăpânirea a crușat și a favorisat adeseori pe cârciumari; căci oamenii acestia s'au dovedit a fi cei mai buni agenți în luptele electorale. Acești agenți la nevoe ar putea fi chiar primejdioși pentru deputații, cari se ating de interesele lor. Cu toate acestea numitul prezident a făcut propunerea de a se reduce gradat numărul îngrozitor al cârciumelor, firește — în Franța.

*

Imigrările în America. Guvernul statelor unite a luat dispoziții pentru a îngreuna și mai mult imigrările. Imigranții vor plăti în loc de 4 dolari, dare de cap, de-acum înainte o sumă de 12 dolari. Controla față de imigranți se înăsprește din ce în ce; în săptămâna trecută au fost înapoiați pe un vapor la Fiume din Newyork 75 de familii din țara noastră, pentrucă inspectorul de imigrație nu li-a permis debarcarea în America.

Cărți și reviste.

Anuarul școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ din Sibiiu pe anul școlar 1908/9. Publicat de Dr. *Vasile Bologa*, director. Cuprinsul: *Faust* de Goethe, studiu din literatura germană, scris de profesoara institutului, domnișoara Dr. *Eleonora Lemény*, și știri școlare. Din acestea din urmă estragem următoarele date: Institutul are un director, doi profesori patru profesoare, doi catiheți, doi instructori și șase instructoare, un medic de casă, două guvernante și două bone. In fruntea internatului e directoara. Eleve au fost în anul acesta școlar în clasa I. civilă 13, în clasa II-a 38, în clasa III. 47, în clasa IV. 28, și în cursul complimentar 16. In internat au fost adăpostite 107 eleve. Escursiune s'a făcut în anul acesta cu elevele la Avrig, unde au cercetat mormântul marelui dascăl *George Lazar*.

Curs pentru pantofari și cismari.

La școala de specialitate a pantofarilor din Sibiiu, se va ținea pentru pantofarii și cismarii din provincie (cu locuința afară de Sibiiu) un curs de 3 săptămâni, care se începe la 26 Iulie și se termină la 14 August n. c. Instrucția, care se dă de tot gratuit, ține zilnic dela ora 7—12 a. m. și dela 2—6 după amiazi.

Se predau următoarele obiecte: 1. cunoștințe pregătitoare din geometrie și aritmetică, încât acestea se recer la facerea desemnurilor de model, 2. studiu asupra piciorului, asupra materialului de lucru și despre luarea măsurii și 3. purtarea contabilității industriale.

Hârtia pentru desemn și hârtia groasă (Pappendeckel), hârtia de scris și recvizitele de scris cum și cărțile de lipsă, să pun le dispoziție de către școală în mod gratuit; tot asemenea se pune la dispoziție locuință și pat gratuit. Afară de acestea favoruri, direcțiunea școalei împarte și câteva ajutoare de câte 10—20 cor. între acei frecventanți, cari vor da dovezi de hărnicie și se vor distinge.

La sfârșitul cursului participanții primesc atestate de frecventare.

Toți acei măestri și calfe, cari doresc să iee parte la curs, să-și înainteze rugările scrise cu mâna proprie, cel mai târziu până la 15 Iulie n. c. la directorul Schuster Martin în Sibiiu, strada Sag Nr. 29.

Atragem și din parte-ne luarea aminte asupra acestui curs.

Sibiiu, 26 Iunie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordășianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Poșta ultimă.

Situația se agravează.

Comitetul executiv al partidului independist *a răspins* propunerile pe cari i le-a făcut Lukàcs László, omul de încredere al Coroanei, cu privire la resolvarea crisei. Astăzi a primit Lukács înscris motivele pentru cari propunerile sale nu au putut se fie acceptate, și pleacă cu ele la Viena, pentru a face raport Maiestății Sale despre cele întâmplate. Kossuth și Aponyi au fost pentru acceptarea propunerilor, dar au fost majorisați. Se crede, că are se urmeze o desbinare în partidul independist.

„Albina“

institut de credit şi de economìi în Sibiiu.

A XXII-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% în florini ale *Institutului de credit şi de economìi „Albina“* a urmat în *26 Iunie 1909* în prezenţa domnului notar public regesc *Gavril Zágoni* şi a doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *fl. 48,000* următorii numeri:

à fl. 500: Nr. 59, 68, 107, 150, 214, 267, 320, 326, 355, 370, 420, 434, 468, 535, 541, 548, 607, 733, 755, 768, 777, 783, 802, 872, 939, 945, 979, 1045, 1059, 1062, 1083, 1084, 1095, 1115.

à fl. 1000: Nr. 14, 74, 78, 84, 96, 122, 146, 149, 178, 194, 198, 214, 242, 312, 315, 352, 369, 412, 420, 467, 521, 527, 559, 579, 609, 689, 722, 742, 749, 756, 798.

Prima tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de $4^1/_2$%. S'au tras în valoare totală da *K. 56,000* următorii numeri:

à K. 500: Nr. 8, 99.

à K. 1000: Nr. 16, 17, 84, 186, 222, 238, 246, 267, 275, 279, 287.

à K. 2000: Nr. 57, 62, 73, 88, 91, 153, 190, 245, 271, 298, 395, 414, 431, 442, 541, 566, 598, 607, 658, 741, 751, 787.

Cu începere dela *1 Ianuarie 1910* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filialele* sale în *Braşov* şi *Lugoş*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, şi la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*; la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* şi la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum şi la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente, însă se pot răscumpără şi mai nainte oricând prin escomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Ianuarie 1910* încetă interesele lor mai departe şi cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à fl. 500 Nr. 24, 124, 484, 488, 502, 663 (din 1906), 749, 771 (din 1903).

à fl. 1000 Nr. 46, 50, 309, 546, 595 (din 1906).

Sibiiu, în 26 Iunie 1909.

Nr. 194 (1—1) *Direcţiunea.*

---

[192] 1—1

Avis.

Se aduce la cunoştinţă onor. public, că noul institut de credit şi economii înfiinţat în Sebeşul-săsesc şi înregistrat la tribunalul competent sub nr. 5032/1909 sub firma: *„Agricola“ bancă poporală, societate pe acţii în Szászsebes* cu un capital societar de 150.000 cor., ca continuare a „Tovărăşiei agricole pentru agricultură, magazin şi anticipaţiuni în Szászsebes“, îşi începe activitatea cu *1 Iuliu 1909*.

Societatea îndeplineşte tot felul de operaţiuni financiare.

Societatea având în vedere, că pe lângă promovarea intereselor economice ale poporaţiunii, chemarea institutelor noastre financiare este şi promovarea culturală a poporaţiunei şi ajutorarea instituţiilor noastre culturale, a asigurat în statute la §. 58 lit. *h)* 10% din profitul curat spre scopuri de binefacere, iar la §. 62 interesele anuale de 4% ale fondului de reservă de 150.000 cor. în o terţialitate bisericii gr. or. din Sebeş şi în două terţialităţi protopresbiterului gr. or. al Sebeşului spre scopuri bisericeşti şi şcolare.

Rugăm pe on. public a ne oferi binevoitorul său sprijin.

Sebeş, 28 Iuniu 1909.

Pentru direcţiunea institutului, directorul esecutiv:

S. Medean
protopresbiter.

Nr. 809/909. [190] 1—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu preaînaltul ordin consistorial dtto 28 Maiu 1909 Nr. 6451 Şcol. prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc dela şcoala confesională din **Sâmbăta superioară-apusană.**

Venitul este din repartiţie 600 cor. şi întregire dela stat conform art. XXVII din 1907.

Cererile de concurs se înaintează în terminul dat la oficiul protopresbiteral gr.-or. din Făgăraş.

Făgăraş în 8 Iunie 1909.

Nicolae Borzea,
protopop.

Nr. 39/909 [191] 1—3

Edict de licitaţie publică.

Pentru renovarea bisericei gr. or. din **Idicel-sat** (Idecspatak) se publică licitaţie minuendă, care se va ţinea Duminecă la 11 Iulie st. n. a. c. 2 oare p. m. în sala şcoalei confesionale din numita comună.

Preţul strigării e statorit în suma de 8997 cor. 79 fil., dela care sumă computat reflectanţii înainte de începerea licitaţiei au a depune vadiu de 10% în numărar sau hârtii de valoare, adecă 899 cor.

Se primesc şi oferte închise.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiile mai detaiate se pot vedea la oficiul parohial gr. or. din Idicel-sat în orice zi în oarele de oficiu.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a da întreprinderea la acel reflectant, care va oferi cele mai bune garanţii fără privire la suma oferită.

Idicel-sat 14/27 Iunie 1909.

Comitetul parohial.

---

(193) 1—2

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaven. Consistor arhidiecezan sub Nr. 6895 din 1 Iunie 1909 se excrie licitaţiune publică pentru r*epararea şcoalei din Merghindeal*, tractul Agnita, dela suma preliminată de cor. 3800 pe ziua de *Duminecă 11 Iulie n. 1909* la 1 oră p. m. în localul şcoalei.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la prezidentul comitetului parohial.

Merghindeal în 27 Iunie 1909.

Vasilie Boca, prezident. *Zaharie Muntean,* notar.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**“; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:
Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 14—

Dela Librăria arhidiecezană, Sibiiu, se pot procura următoarele compoziţiuni muzicale de **A. Bena:**

Sboar'al nopţii negru flutur, pentru voce şi pian	1 50
Nu m'abandona, pentau voce şi pian .	1·50
La fâniână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ţi feciori, cor bărbătesc . . .	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc . .	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc . . .	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt . . .	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual şi alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui şi lucrări de acsidenţă. — Condiţie sigură.

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„	1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„	—·50
Lecţii de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela
Librăria arhidiecezană.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 19—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 18—52

In atenţiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărţi cu preţuri reduse:

	în loc de	numai
Adam, Sybaris, roman .	3·—	2·30
Aforisme, cugetări şi reflecsiuni	—·50	—·40
Alexandrii, Poezii . .	4·—	3·30
„ Ovidiu teatru	1·50	1·20
Amante Bruto, Ovidiu în exil	2·—	1·70
Berariu Făt frumos teatru	1·—	— 80
Bianu, Cultura şi lit. rom.	—·50	—·45
Bălănescu, Scrieri, conferinţe, discursuri . .	5·—	4·25
Basilescu, Morăreasa şi coregidorul	—·50	—·40
Barbu, Isus Cristos . .	2·50	2·—
Bistriţeanu, Cuib de Şoimi, teatru	1·50	—·80
Bogdan, Luptele Românilor cu Turcii .	2·—	1·80
„ Rom. şi Bulg. .	1·50	1·30
„ Ins. stud. slave ptru Rom. . .	1·—	—·80
„ Vlad Ţepeş . .	2·50	2·10
„ „ „ legat	3·—	2 60
„ Doc. şi reg. priv. la relaţiile ţării Rom. cu Braşovul şi Ung. în sec. 15 şi 16 .	6·—	4 60
„ Istoria Românilor	4·—	3 40
Borgovan, Ionel . . .	2·—	1·60
Bolintineanu, Viaţa lui Cuza Vodă	1·50	1·—
„ Ist. pedagog.	3·—	2·80
Bour, Cuvinte din inimă	2·—	1·70
Braborescu, Din romanul unei vieţi .	1·—	—·75
„ Ch. A. Cantacuzino .	1·—	—·80
Broştean, Ist împ. Traian	7·—	5·50
Bulc, Amintiri din Grecia	1·20	—·96
„ Schiţe din Italia .	1·—	1·70
Cair, Ca fulgerul la vânt, novele	3·—	2·50
„ Urmaşii Romei . .	3·—	2·50
Çandrea, Porec'ele la Români	1·—	—·80
Cantili, Aripi de vis, poezii	2·—	1·70
Carageale, Note şi schiţe	2·—	1·50
Charles I-er der Roum.	1 50	1·20
Chitul, O fată de Tarabostos I/II à . . .	1·50	1·35
Cionca, Prakt. rom. Grammatik	2 50	1·40
Cioran, Călătoriile patr. Macarie	3·—	2·40
Conan Doyle, Duett . .	1·60	1·30
Carmen Sylva, In luncă	1·—	—·80
Constantinidi, Din vremuri triste	1·—	—·75
Coppé, Pentru sceptru .	3·—	2·—

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 67 Sibiiu, Sâmbătă 20 Iunie (3 Iulie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Moralitatea în politică.

Sibiiu, 2 Iulie n.

Cetisem nu de mult într'o foaie de frunte maghiară, în organul imperialiştilor maghiari, nişte îndemnuri şi îndrumări foarte sănătoase, date păturei culte a neamului unguresc, anume, ca aceasta să caute să fie în viitor mai *cultă*, mai *morală*, mai *nobilă*, mai *deşteaptă* decât inteligenţa celoralalte popoare conlocuitoare, căci atunci sigur că îşi va putea câştiga aceea ce astăzi îi lipseşte, bunăvoinţa şi prietinia altor popoare din lumea mare.

Hotărât, că aceasta e calea, pe care Maghiarii pot să ajungă cu cea mai mare uşurătate la inimile popoarelor conlocuitoare, şi prin ele la ale celoralalte, învecinate cu ei, ori îndepărtate de ei, pentrucă dacă încep o viaţă *nobilă* şi *morală* în politica lor de toate zilele, sigur că nu mai fac nimica ce ar putea să supere şi să nemulţămească pe alţii, în prima linie pe noi, Nemaghiarii, cari cu ei împreună formăm şi susţinem cu jertfe mari acest stat ungar, şi astfel ne fac să ne apropiem de ei, nu să ne înstrăinăm de ei.

Prin introducerea *moralităţii* în politica lor şi a *nobleţei inimei* în acţiunile lor, Maghiarii pot să cucerească deci dintr'odată pe toţi aceia, cari astăzi lor li se pare că le-ar fi duşmani şi voitori de rău, pentrucă omul nobil şi moral nu face nedreptate nimănui, iar pretinşii duşmani şi voitori de rău ai Maghiarilor nu cer alta, decât tocmai *dreptate* dela ei, ca dela cei chemaţi şi datori să facă dreptate. Şi aceea o va şti ori şi cine, că numai prin dreptate şi echitate poate ajunge omul la stima şi iubirea semenilor săi, precum şi prietini adevăraţi numai pe calea aceasta poate să-şi câştige, iar nici odată prin acte de silă, de constrângere, ori prin acte de nedreptate.

N'ar fi rău deci, nici pentru noi, Nemaghiarii, dar nici pentru Maghiari, cari au să simţească odată foarte mult lipsa popoarelor înrudite ori binevoitoare, — dacă politica lor ar lua o direcţie mai nobilă şi mai morală, făcând ca şi alţii se tragă foloase din ea, nu numai ceice o fac. Dar e oare cu putinţă să se dee o nouă faţă politicei maghiare, în direcţia indicată, când tot în aceleaşi şire, în cari li se spune Ungurilor să fie mai *nobili* şi mai *morali* în acţiunile lor, li se dă şi îndrumarea, ca de ideia de stat maghiar să nu uite nici în afacerile lor particulare, ci să o propage totdeuna, la toate ocaziunile şi în toate împrejurările? Oare nu tocmai aceasta e partea puţin nobilă şi puţin morală a politicei ungureşti? Oare nu aici e conflictul politicianilor maghiari cu moralitatea? Căci nu e nici nobil, nici moral lucru, să râvneşti la aceea ce nu e al tău, în cazul dat la sufletele de altă limbă, pentru a-ţi înmulţi cu ele sufletele proprii, fiind şi de altcum lucrul cu totul nerealisabil, şi credinţa, că va fi cândva încoronată de succes aceasta politică maghiară, nimic alta decât deşertăciune goală.

Dar deşertăciunea aceasta e o boală la politicianii maghiari, boală care a esistat încă pe la începutul erei constituţionale, imediat cum au scăpat Ungurii de jugul absolutismului, la care împreună am fost prinşi, ei şi noi, căci iată ce le spunea un căpitan al honvezilor dela 1848, încă în anul 1867, într'un articol publicat în ziarul vienez „*Zukunft*" şi adresat guvernului unguresc, care tocmai atunci fusese denumit din partea Monarhului, sub prezidenţia contelui *Andrássy*: „Incetaţi fraţilor, — scria căpitanul de honvezi, — cu deşertăciunea, prin care pe fraţii nostri de limbă nemaghiară nu i consideraţi de naţiuni, ci în paguba lor vreţi să-i maghiarisaţi şi contopiţi, ca să fiţi mari şi tari, iar patriei să-i meargă bine, căci prin aceasta provocaţi numai neînţelegere, iar casa în care este neînţelegere şi ceartă, cade şi se ruinează"...

De boala aceasta a maghiarisării cu sila ar trebui deci să se vindece politica maghiară, şi atunci va putea să între ea uşor în ogaşa moralităţii şi a nobleţei, spre binele nostru, al Nemaghiarilor, dar şi spre binele şi folosul Maghiarilor. Abandoneze ideea unui stat unitar maghiar, cu o singură limbă şi un singur popor, căci aceeace nu au putut să facă veacurile trecute, în cari conştienţa naţională la popoare nu esistà, nu va putea face nici presentul şi nici viitorul, pentrucă popoarele tot mai mult şi mai bine să deşteaptă în conştienţa lor naţională.

Scopul e deci imposibil să fie ajuns, mai ales, că purtându-se lupta de maghiarisare în prima linie în contra desvoltării libere a naţionalităţilor nemaghiare în limba lor proprie, să poartă lupta în contra legilor naturei, în contra legilor dumnezeeşti, deci în contra — *moralităţii!*

Ar fi deci bine să încete în viitor această luptă zadarnică, şi politica maghiară să fie în viitor mai nobilă, mai morală, cu adevărat mai morală decât în trecut, căci atunci uşor ne împrietenim şi ne înfrăţim, uşor ne înţelegem unii cu alţii, pentru a forma zid puternic de apărare în jurul patriei acesteia comune.

Pentrucă nu ţinem de corectă, ci chiar de greşită afirmarea şi teoria, că politica nu are nimica a face cu moralitatea, prin urmare politica poate să fie şi imorală, după cum cere trebuinţa. Politica se face şi se poartă pentru conservarea şi întărirea statului. Iar statul, în care lipseşte moralitatea, în care drepturile cele mai curate omeneşti, cum e libera întrebuinţare a limbei date dela Dumnezeu, vin răstrânse, ori confiscate: e pus pe temelii foarte slabe, pe temelii clătinătoare, şi nu are decât să vină un vânt mai puternic dintr'o parte oarecare, pentru al face să se prăbuşască.

Scopul statului la nici un caz nu poate să fie acela, de aşi scurta necontenit cetăţenii în drepturile primite dela Dumnezeu, ca popoare de sine stătătoare, ci tocmai din contră, de a lărgi, de a înmulţi, de a asigura prin legi bune şi drepte aceste drepturi vecinice, cari nu pot fi luate dela nici un popor: *dreptul de aşi iubi şi cultiva limba şi legea strămoşască.* Iar acolo unde nu se face aşa, unde nu lărgite, ci restrânse şi confiscate vin drepturile naturale ale cetăţenilor, nu e compus statul din cetăţeni liberi, din popoare de a căror ajutor statul are trebuinţă, ci sunt compuse din turme, pe cari oamenii cred, că pot să le mâne dindărăt, acolo, unde voesc, şi că pot să le esploateze, aşa cum voesc, fără a se mai gândi la primejdia, că în ţări în cari cetăţenii vin trataţi ca turme din partea stăpânilor, nu viitorul acestor turme de oameni este periclitat, ci tocmai viitorul stăpânilor, pentrucă turma rămâne, dar stăpânul — poate să se schimbe!

Crisa. Avem să îndreptăm unele informaţiuni greşite din numărul trecut, cu privire la mersul crisei. Propunerile făcute kossuthiştilor din partea Coroanei, prin Lukács László, au fost următoarele: guvernul nou să fie compus, ca cel dimisionat, din *trei* kossuthişti şi *cinci* de altă coloare politică, aderenţi ai transacţiei dela 1867. Parlamentul se voteze necesităţile de stat, să facă legea nouă electorală şi cu privire la bancă se voteze un provisoriu de trei ani. Comitetul esecutiv al partidului independist a respins ofertul, în unanimitate, la propunerea lui Kossuth, deci cu învoirea lui şi a lui Apponyi. Conferenţa partidului, întrunită Mercuri după ameazi în Budapesta, a aprobat apoi, asemenea în unanimitate şi la propunerea lui Kossuth, refusarea ofertului făcut din partea Coroanei. Lukács a plecat Mercuri la Viena şi eri a fost primit în audienţă din partea Monarhului, pentru a raporta despre cele întâmplate şi a primi poruncile Maiestăţii Sale. Cercurile politice maghiare cred, că Lukács va veni de nou la Kossuth, cu propuneri noi, pe când ziarele vieneze scriu, că acum are să urmeze formarea unui cabinet maghiar estraparlamentar, şi zile grele au se urmeze pentru Ungaria. Insuşi Lukács László, omul de încredere al Coroanei, a spus unui intim, înainte de a pleca la Viena, că cu independiştii nu va mai sta de vorbă, dupăce atât Kossuth, cât şi Justh, în fiecare zi vorbesc altcum.

Guvernul estraparlamentar, care va fi presidat, ori de *Lukács*, ori de *Khuen-Hédervàry* va proroga dieta prin rescript regal până la toamnă, şi va face toate pregătirile pentru efectuirea nouelor alegeri pentru dietă, cari apoi se vor face la toamnă, când dieta va fi disolvată. Aşa cred cei dela Viena, că se vor întâmpla lucrurile.

Memorandul medicilor români.

Am dat ştirea, că medicii din România au hotărât să nu participe la congresul de medicină, care se va ţinea în August în Budapesta, şi la care vor participa medici din toate statele. Tot atunci spuneam, că medicii din România îşi vor motiva neparticiparea la congres prin un memorand, adresat tuturor colegilor din lume. Memorandul e gata şi are cuprinsul următor:

Prea onoraţi confraţi! Când veţi intra în ţara Ungariei şi veţi admira întinsele şi mănoasele ei şesuri, frumseţea munţilor înalţi şi tăinicia văilor fără sfârşit ale Carpaţilor, când veţi admira tot ceeace mâna omului a făcut în satele, oraşele şi mai ales în modernizatul oraş Budapesta, atunci cu toţii să vă amintiţi că în această ţară locuesc şi au muncit pentru facerea tuturor acestor măreţii, pe lângă cele şase milioane de Unguri, şi $3^1/_2$ milioane Români, fraţi de ai noştri mai mari, leagănul întregului românism.

Şi odată cu admiraţia ce de sigur veţi avea-o în suflete, pentru progresul realizat de ei, să vă întrebaţi care este soarta şi traiul acelor români, în ţara în care vieţuiesc şi în care deopotrivă lucrează şi contribuesc la perfecţionarea statului maghiar.

Vă veţi cutremura de răspunsuri, şi veţi afla rând pe rând că:

In Ungaria modernă situată în centrul Europei, în plin veac al XX, în Ungaria civilizată care-şi permite onoarea de a găzdui savanţii lumei întregi, un popor care compune un sfert din populaţia ţeri e ţinut sub lanţurile robiei.

Că acel popor nu se bucură de libertăţile fundamentale de care se bucură ceialalţi locuitori al Ungariei şi cari de două veacuri formează temelia cea mai puternică a civilizaţiunei moderne.

Libertatea presei în Ungaria există numai pentru Unguri. Naţionalităţile în genere şi Românii în special, plătesc cu temniţa neagră şi cu saci de aur mai grei decât vechile lanţuri de fier, iluziunea de a se crede în timpuri moderne şi în ţară civilizată.

In mai puţin de 10 ani (1886—1896) încercarea de-a scrie ceeace gândesc, a costat pe inteligenţile româneşti şi nemaghiare, 50 de ani de închisoare şi 200 de mii coroane amendă.

In ultimii doi din urmă ani, libertatea de manifestare a gândirei, a fost plătită cu 182 ani de temniţă şi cu mai bine de 300 mii coroane amenzi.

Dar nu numai libertatea presei este împedecată, însăşi libertăţei ştiinţei pure i se pun căluşe. Unul din cei mai distinşi publicişti ai regatului, este trimis înaintea justiţiei ungureşti spre condamnare sigură, pentru că a compus din *date pur obiective*, un op ştiinţific de istorie de o valoare netăgăduită.

Graniţele tuturor ţărilor sunt deschise pentru ştiinţa fiecăruia.

Mii de mii de ziare şi volume circulau între ţările Europei şi ale lumei, şi stabilesc acea influenţă culturală reciprocă, acea simpatie frăţească dela popor la popor şi dela om la om, care formează semnul distinctiv al lumei moderne. Graniţa ungurească este închisă pentru ştiinţa regatului român.

Cele mai de seamă reviste ale noastre, o mare parte din ziare şi volume sunt oprite de a intra în Ungaria.

Contactul sufletesc prin scris, care e permis de viaţa modernă statelor lumei întregi şi celor mai depărtate, nu e permis fraţilor de acelaşi sânge cari locuesc în ţări vecine!

Libertatea întrunirilor în săli închise este permisă în ori ce stat al Europei.

In Ungaria prin legea specială anticonstituţională de altfel, legea lui Hieronimy, ori ce întrunire naţională politică este oprită.

Iar prin întrunire naţională politică Ungurii înţeleg ori ce întrunire între oamenii cari au aceaş origină şi vorbesc aceeaşi limbă alta decât cea maghiară. E indiferent scopul întrunirei, îndată ce se întrunesc, întrunirea e declarată politică şi disolvată.

Nu se poate mai perfid mijloc de stânjenire a oricărui progres şi în orice direcţie, pentru poporul de origine şi naţionalitate română din Ungaria.

Asociaţiunea indivizilor, cooperarea lor mentală ori materială, este pârghia cea mai nouă şi cea mai puternică în mersul continuu pentru progres al lumei contimporane. Când sub pretexte ridicule şi perfide, iei din mâna unui popor această armă, spuneţi în ce mod se asigură mersul către mai bine şi în ce mod se respectă libertatea conştiinţei, singurele baze cari îndreptăţesc existenţa unui stat.

In toate ţările compuse de naţionalităţi şi cu regim parlamentar, acestea sunt reprezentate proporţional cu numărul ce le compun.

In libera Ungarie însă românii n'au avut nici odată mai mult de 15 deputaţi din numărul de 400, de şi populaţia românească atinge aproape un sfert din întreaga populaţie a regatului Ungariei.

In administraţia ţărei nu se întrebuinţează nici o inteligenţă românească.

Dacă din punctul de vedere al libertăţilor politice, românii din Ungaria se găsesc în această tristă stare, apoi libertatea cultului religios şi libertatea învăţământului în limba maternă nu sunt mai respectate.

Aceste libertăţi primordiale de cari se bucură până şi popoarele cele mai înapoiate din alte continente, sunt răpite poporului românesc din Ungaria.

In organizarea bisericei română-ortodoxe şi româno-catolice de acolo, guvernul unguresc intervine necontenit, ştirbind automia ei, punând fel de fel de pedeci exercitărei libere a cultului.

Acum în urmă au mers până acolo, *c'au impus elevilor români învăţarea în ungureşte a catechismului ortodox.*

Dar unde nedreptatea este mai strigătoare la cer, este împiedecarea instrucţiunei a 3½ milioane de supuşi în limba lor maternă! Este nemai auzit ca într'o ţară întreagă, ale căreia şcoli sunt întreţinute şi cu bani româneşti, să nu figureze în programe *o oară de limbă română.* Iar după ce românii, văzând vitregia statului către dânşii, şi-au făcut şcoli private înfloritoare, guvernul maghiar, prin legea lui Apponyi a cercat şi a reuşit să distrugă şi această rază de lumină şi de speranţă ce mai ilumina sufletele necăjite ale românilor.

Pe tot cuprinsul Ungariei aveau până mai zilele trecute şi românii un simplu monument al lor: *piatra libertăţei şi crucea sfântă dela Blaj,* amintitoare despre unul din cei mai mari eroi ai lor, şi susţinători ai Imperiului Austro-Ungar, marele şi viteazul *Avram Iancu.*

Cu mână criminală au ras monumentul de pe faţa pământului, şi vinovaţii, la adăpostul administraţiei şi justiţiei maghiare, n'au fost nici până astăzi descoperiţi şi pedepsiţi.

La toate aceste lucruri adevărate, nu se poate răspunde cu veşnica şi obişnuita negare, ele se dovedesc prin fapte prea concrete.

Cercetaţi registrele temniţilor, vizitaţi şcoalele româneşti şi vă veţi convinge.

Cetiţi articolele documentate ale marelui scriitor norvegian B. *Björnson,* care a făcut poporului românesc din Ungaria marea onoare de a-l apăra, şi veţi vedea dacă împinşi de sentimentul nostru de fraţi exagerăm ceva.

Când aceasta este soartea poporului român care face parte din regatul Ungariei, când limba şi religiunea lui sunt insultate, monumentele distruse şi libertatea alungată, întrebăm ce putere de înfrângere a inimei noastre a trebuit să avem, pentru a veni să serbăm acolo, unde milioane de fraţi ai noştri gem de durere?

. . . .

Vedem deci că dacă ne am fi pus pe terenul politic al chestiunei naţionale, abţinerea noastră dela congresul din Budapesta ar fi fost pe deplin şi justificată şi scuzată.

Totuşi, cu toată durerea ce ne-au pricinuit şi ne pricinuesc suferinţele românilor din Ungaria, din cauza persecuţiunilor sistematice la cari sunt supuşi din partea Maghiarilor, noi ni-am fi înăbuşit durerea şi am fi participat la congresul internaţional de medicină din Budapesta şi probele le avem în următoarele fapte:

a) Prin ministerul de externe s'au distribuit invitaţiuni de participare la congresul din Budapesta încă din 1907 universităţilor şi asociaţiunei generale a medicilor din România, şi invitaţiunile au fost acceptate.

Nimeni până astăzi n'a răspuns că se abţine dela congresul internaţional din Budapesta.

b) In România s'a constituit un comitet naţional, care să organizeze participarea medicilor români la congresul din Budapesta, şi în a doua circulară trimisă de comitetul organizator din Budapesta cu data din Aprilie 1909 se poate ceti că acest comitet naţional român este compus din 26 membri.

c) Dacă în aceeaşi circulară urmărim rapoartele şi comunicările anunţate biroului central, de către medicii români constatăm că aproape în toate secţiunile ştiinţa medicală română este reprezentată fie prin rapoarte, fie prin comunicări.

d) Pe lângă aceste fapte cari nu sufer contestaţiune, medicii Români văzând că printre escursiunile proiectate cu ocasiunea acestui congres se află una la Constantinopole cu trecere şi răpaus în Bucureşti, repede s'a constituit un comitet de recepţiune, care a şi luat măsurile necesare ca scurtul timp pe care îl vor petrece în România distinşii nostri oaspeţi să fie cât mai folositor şi cât mai agreabil.

Vedem deci că suferinţele morale ale Românilor oricât erau şi sunt de dureroase, totuşi noi medicii căutăm să le alinăm, spunând conaţionalilor nostri că pentru ştiinţă trebue să trecem peste ele să nu turburăm o sărbare ştiinţifică internaţională şi să nu dăm ocasie duşmanilor nostri, să spună că voim să facem o manifestaţie politică şi că punem politica pe deasupra ştiinţei.

In acest timp survine condamnarea la închisoare a doamnei Vlad, soţia unui deputat din parlamentul maghiar, pentru faptul că a făcut propagandă pentru limba ei maternă la o şcoală românească din Transilvania, şcoală întreţinută din bani româneşti.

Faptul acesta a revoltat la culme opinia publică din regatul României. Este adevărat, că această femeie mai în urmă a fost graţiată din clemenţa Impăratului; nu e însă mai puţin adevărat că condamnarea rămâne.

Pe când Românii din regat erau sub influenţa acestei abominabile condamnări, survine un alt fapt care arată odată mai mult asuprirea pe care o esercită Ungurii asupra supuşilor Români din regatul Ungariei.

In curând urmând a se ţinea la Iaşi, oraş considerat ca a doua capitală a României, un congres al studenţilor români de prin toate ţările unde se găsesc, presa ungară ocupându-se de acest congres şi denunţând autorităţilor maghiare, că mai multe şcoli româneşti din Ungaria şi-au anunţat participarea la acest congres cere baronului d'Aerenthal şi contelui Apponyi să facă demersuri la Bucureşti contra tendinţei jicnitoare pentru Unguri a congresului şi învită pe ministrul instrucţiunei să elimine din şcolile ungare pe toţi studenţii cari vor participa la acest congres, al cărui scop e pur cultural şi nici decum politic. In consecinţă rectoratele universităţilor din Ungaria, au făcut cunoscut studenţilor Români că vor fi eliminaţi din acele universităţi, dacă vor participa la congresul studenţesc dela Iaşi. Aceeaşi soarte o vor avea şi studenţii Români cari se vor duce să audieze cursurile de vară ale universităţilor din regatul român.

Iată faptele cari ne interzic să luăm parte la lucrările congresului internaţional de medicină ce se va ţinea la Budapesta. . . . .

Să nu ni se răspundă de confraţii nostri din Ungaria, că ştiinţa n'are naţiune, căci noi le vom răspunde, că e tot atât de adevărat, că oamenii de ştiinţă au o naţionalitate pe care trebue să o respecte tocmai în numele ştiinţei. Că chiar ştiinţa cere ca într'un stat organisat să predomnească ca principii de guvernare, acele legi generale cari permit desvoltarea deopotrivă a tuturor popoarelor şi a tuturor inşilor locuitori într'un stat.

Toleranţa fiecărei credinţe şi a fiecărei naţiuni, aşa cum o practicăm noi în România faţă de toţi şi faţă şi de Unguri, aceasta este povaţa ştiinţei pentru un stat şi un popor, nu şovinismul barbar în numele căruia se chinuesc 3 şi jum. milioane de oameni!

Ş'apoi doară toată ştiinţa modernă are ca mamă libertatea de gândire şi de acţiune. Dacă popoarele n'ar fi cucerit acest dar preţios, dacă fiecare om de ştiinţă ar fi trebuit să fie ars pe rug ca Giordano Bruno sau condamnat ca Galileu pentru adevărurile ce le descoperea, unde ar fi ajuns oare ştiinţa modernă?

Ştiinţa modernă este fiica libertăţei şi ea nu este fiică vitregă.

Prin cuceririle ei ea a lărgit cercul de cunoştinţă al oamenilor, a spărcuit ereziile şi la rândul ei a pus aripi noi şi puternice libertăţei-mame.

Cine ţine încătuşat un popor, nu s'a pătruns de adevărurile mari ale ştiinţei şi nu poate revendica dreptul de a vorbi în numele ei.

Cine nu respectă libertatea a milioane de oameni şi nu permite desvoltarea lor naturală, acela nu poate fi preot senin al ştiinţei, căci pătează însuşi isvorul ei: *libertatea.*

De aceea până când poporul unguresc, până când conducătorii acelui popor, nu se vor pătrunde de aceste adevăruri, devenite patrimoniul comun al tuturor popoarelor, medicii români cari se pot cel puţin echivala în valoare cu cei Unguri, înaintea areopagului european al ştiinţei, nu vor pune piciorul ca congresişti pe pământul Ungariei.

Până când inechităţile şi prigonirile de tot felul împotriva Românilor din Ungaria, până când închisorile şi atentatele nu vor înceta, până când nu vom vedea că măcar oamenii de ştiinţă ai Ungariei nu protestează alăturea cu noi contra acestor nedemnităţi, noi ne vom abţinea dela ori-ce manifestare de fraternitate în capitala Ungariei. Vioara măiestră a ştiinţei va fi totdeauna lipsită de o strună la Budapesta în congres.

Şi se va şti pentru ce lipseşte aceea strună. Dacă nu luăm parte la congres, aceasta însă nu va împedieca ca pe toţi congresiştii care voind să viziteze Constantinopolul, şi se vor opri prin Bucureşti, să-i primim cu toată dragostea şi să le facem şederea cât mai agreabilă şi mai utilă. Incheem acest memoriu regretând că perdem plăcuta ocaziune de a ne întâlni cu confraţii noştri de prin ţările cu adevărat înaintate în civilizaţie, însă ne măgulim cu speranţa că cei trei ani ce vor urma, vor trece repede, şi la viitorul congres, care se va ţinea în orice alt oraş de pe suprafaţa globului, vom căuta să compensăm ceeace noi, medicii români, am perdut în anul 1909.

Preşedinte, *Dr. Tulbure.*

Membrii: *Andronescu, Albulescu, Bărdescu, Burghele, Botescu, Comşa, Drugescu, Dumitrescu, Titu, Gheorghian, Irimescu, Inotescu, Leonte, Lupu, Miron, Mironescu, Nicolau Gr., Niculescu D. D., Popescu Z., Rigani, Şaabner-Tuduri, Samarian, Tzurcanovici, Vasiliu C. şi Vasiliu Al.*[*])

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori cătră un coleg. —

IV.

Frate! In scrisoarea aceasta mă voi ocupa numai cu organismul bisericii ev. lutherane. De oarece biserica ev. luth. are două constituţii separate: una pentru cea din Ungaria propriu zisă şi una pentru biserica din Ardeal, şi tractarea se va împărţi în două părţi. In prima voi vorbi despre biserica ev. luth. din Ungaria propriu zisă şi în a doua despre cea din Transilvania.

In biserica ev. luth. din Ungaria e cu mult mai mare democratismul decât în biserica reformată. Aici deja sinodul parohial are rolul conducător în afacerile bisericei întregi. Membri ai sinodului sunt toţi locuitorii majoreni de religiunea luth. din acea comună, dacă supoartă greutăţile bisericei. Chiar şi femeile care plătesc aruncul bisericesc, nu direct, dar indirect, prin un bărbat îşi pot esercia dreptul de vot şi astfel iau parte activă la conducerea bisericei. Prezident al sinodului e parohul şi curatorul parohial. Sinodul parohial alege comitetul (presbite-

---

[*]) Am publicat acest memorand, ca document istoric, fără a ne identifica cu cuprinsul seu şi fără a-i aproba tonul în care e ţinut. *Redacţiunea.*

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

II.

Scrieri didactice-bisericeşti.

A) Scrieri canonice.

Din reprivirea, ce-am aruncat-o asupra vieţii lui Şaguna, înainte de venirea sa la Sibiiu, cum şi din mărturisirile sale proprii,[1]) am văzut, că s'a ocupat cu studii canonice încă de când se află în Carloviţ şi iubitor de societatea cărţilor, îndeletnicirea aceasta n'a părăsit-o până la sfârşitul vieţii. Mulţumită sârguinţii acesteia, putem susţineà cu toată dreptatea, că Şaguna a fost unul din cei mai de samă canonişti ai timpului său.

Dintre lucrările sale din domeniul canonic cunoaştem deja broşura *Anthorismos,* scrisă în decursul luptelor sale pentru restaurarea metropoliei, ca răspuns la atacurile lui Hackmann şi ale clerului său bucovinean. Cărticica aceasta, împreună cu alte *memorii* şi *articole* ale sale, scrise în vederea organizaţiei bisericeşti, au însă mai mult un caracter *apologetic* şi *polemic.* Intr'ânsele, Şaguna îşi apără punctele de mânecare şi principiile canonice, pe cari să răzimă activitatea sa politică-bisericească şi discută cu cei cari contestau baza canonică a nizuinţelor sale. Afară de acestea însă Şaguna ni-a lăsat pe terenul canonic lucrări, cari alcătuesc partea cea mai valoroasă a activităţii sale literare. Lucrările acestea, sunt opere ştiinţifice, cu caracter *didactic* sau *instructiv,* scrise nu pentru lămurirea ţântelor sale proprii, ci pentru lămurirea clerului şi a poporului său.

Am desfăşurat pe scurt starea literaturii noastre ştiinţifice-bisericeşti, până la Şaguna, şi am arătat cât de săracă erà literatura cărţilor bisericeşti şi în consecinţă, cât de primitivă erà şi *cultura clerului nostru.*

Clerul acesta, înapoiat şi fără multă ştiinţă de carte trebuia *regenerat prin şcoală,* prin pregătirea intelectuală recerută de spiritul timpului. Şi mai vârtos acum, dupăce prin reînfiinţarea metropoliei intrase într'o fază nouă a vieţii bisericeşti, trebuià introdus în cunoaşterea drepturilor şi datorinţelor sale pe terenul legislatiunii şi jurisdicţiunii bisericeşti, în care erà cu desăvârşire neorientat.

Dar cărţile necesare spre şcopul acesta lipseau şi trebuinţa lor se simţià cu deosebire în seminariul pentru pregătirea candidaţilor de preoţie, întemeiat mai târziu pe baze nouă.

Iată tot atâtea motive, cari îndemnau pe Şaguna să-şi orânduiască notiţele sale canonice, culese în biblioteca patriarhiei sârbeşti, să le întregească studiând izvoare nouă şi să le dea la lumină, în formă de *manuale* accesibile pentru înţelegerea clericilor şi a laicilor deopotrivă.

Trebuinţei acesteia răspunde Şaguna deja la anul 1854, când apare cea dintâi scriere canonică a sa:

***Elementele dreptului canonic** al bisericei ortodoxe răsăritene, spre întrebuinţarea preoţimei, a clerului tinăr şi a creştinilor, întocmite prin Andreiu Baron de Şaguna, episcopul românilor neuniţi din Ardeal, Sibiiu, 1854, Tip. diecezană, 183 p.*

Ca aproape toate scrierile lui Şaguna, manualul acesta poartă în frunte un motto, luat din stihurile psalmului potrivite cu obiectul. Urmează *introducerea,* care conţine unele lămuriri preţioase cu privire la activitatea lui Şaguna pe terenul canonic-literar.

Zelosul păstor ajunsese cum spune însuşi la convingerea dureroasă, că pastoralele şi circularele, care le trimitea în răstimpuri clerului şi poporului, spre zidirea şi luminarea sa sufletească, nu aduc roadele aşteptate. Ştia apoi, că deşi biserica orientală posede o literatură destul de bogată, preoţimii sale însă literatura aceasta nu-i erà nici în parte cunoscută.

— „Ce erà să fac între imprejurările acestea? — se întrebă luminatul arhiereu.

„Să şez la râul Babilonului şi să plâng? Nu. Ci să mă socotesc despre modul cum s'ar puteà lăţi între preoţimea şi poporul nostru cunoştinţe sistematice şi temeinice despre biserică şi despre lucrările bisericeşti".

Ignoranţa preoţimii trebuia aşadar răsfirată.

De altfel chiar câţiva dintre preoţi ajunseseră a simţi dorul de învăţătură şi unii dintr'ânşii au şi descoperit lui Şaguna, că nutresc dorinţa ferbinte după *o carte* „din care să poată cunoaşte şi învăţà toată zidirea bisericească".

(Va urma).

---

[1]) Cf. Prefaţa: *Compend. de drept. canonic,* Sibiiu 1868 şi *Anthorismos* pag. 136.

riul), censurează şi aprobă socotelile bisericei, îşi trimite representant la sinoadele protopresbiterale, şi anume de câteori câte doi, câţi preoţi sunt în comună. Tot sinodul parohial are drept de vot şi la alegerea protopresbiterului, curatorului tractual, episcopului şi a curatorului diecesan. Şi anume, sinodul în şedinţa sa hotăreşte cu majoritate de voturi, că pe cari dintre candidaţi să şi dea parohia votul. Acest vot va fi duplificat, după câţi preoţi are parohia.

Comitetul parohial constă din membrii naturali şi aleşi. Cei naturali sunt: preoţii bisericei, curatorul, epitropii, cantorul şi învăţătorul, iar aleşi sunt cei aleşi de sinod din sinul său în număr de 10—60, aşa dupăcum e stabilit în statutul special. Prezident al comitetului parohial e parohul şi curatorul local. Ambii acestia au drepturi egale.

Alegerea pe viaţă a acestora din urmă să efectueşte de sinodul parohial cu majoritate de voturi. Alegerea decurge ca în parohiile noastre.

Protopresbiteratul are de conducători pe protopresbiterul şi curatorul tractual, ambii prezidenţi ai sinodului tractual. Membri naturali ai sinodului afară de ei mai sunt: viceprotopopul şi vicecuratorul, judecătorii tractuali, epitropul tractual, fiscalul şi controlorul tractual, toţi preoţii din tract, precum şi curatorii parohiali. Membrii aleşi sunt cei trimişi din parohiile tractului şi câte un trimis al reuniunilor învăţătoreşti.

Sinodul protopresbiteral se adună în tot anul odată. Sfera de activitate se estinde asupra tuturor afacerilor tractuale bisericeşti, esceptionând cele disciplinare. Pe lângă afaceri curente sinodul tractual alege pe toţi oficianţii tractului, afară de protopresbiter şi curatorul tractual, cari se aleg în sinoadele parohiale. Tot sinodul tractual alege din sinul său membrii sinodului diecesan, şi anume dacă tractul are numai până la 10 comune bisericeşti, doi, până la 20 patru, până la 30 şasă, dar aşa ca jumătate să fie din cler, jumătate din mireni.

Protopresbiterul se alege din sinul clerului tractual, iar curatorul din mireni nu pe viaţă, ci pe durata unui period de şasă ani. Tot pe acest ciclu se aleg şi ceialalţi oficienţi tractuali.

Mai multe protopresbiterate formeză diecesa. Forul administrativ în diecesă e sinodul diecesan, al cărui prezident este episcopul şi curatorul diecesan. Membrii naturali pe lângă ei mai sunt toţi protopresbiterii şi curatorii tractuali, membrii din judecătoria diecesană, directorii gimnasiali, cassarul diecesan, precum şi fiscalul şi controlorul. Aleşi sunt cei trimişi din partea sinoadelor tractuale.

Sinod diecesan se convoacă în fiecare an odată. Agendele sunt toate afacerile bisericeşti administrative. Cele disciplinare se ţin de judecătoria diecesană. Acest sinod alege afară de episcop şi curator diecesan, pe toţi oficianţii diecesani, precum şi membrii pentru congresul general bisericesc, aşa că tot după 20 parohii ale diecesei alege doi membri, unul din cler, altul dintre mireni.

Episcopul din membrii clerului diecesan, iar curatorul diecesan din mireni, se aleg de către sinoadele parohiale din diecesă pe viaţă. Ceialalţi oficianţi diecesani se aleg de către sinodul diecesan pe şasă ani.

Congresul general este forul suprem în biserica ev. luth. din Ungaria propriu zisă. Membrii acestui congres sunt: cel mai bătrân episcop şi curatorul suprem ca prezidenţi, toţi episcopii şi curatorii diecesani, trimişii şcoalelor superioare şi deputaţii aleşi de sinoadele diecesane. Se întruneşte în fiecare an odată. Pe lângă afaceri curente bisericeşti îşi alege oficianţi pentru întreaga biserică cu esceptiunea curatorului suprem. Acest din urmă se alege de către sinoadele parohiale din întreaga biserică pe viaţă, întocmai ca şi curatorii diecesani. Congresul general împlineşte toate conclusele sinodului general şi prepară toate chestiile de desbătut în acest sinod.

Membrii sinodului general sunt curatorul suprem, toţi episcopii şi curatorii diecesani, trimişii dieceselor, şi anume tot după 20 parohii doi deputaţi, din fiecare diecesă, şcoalele superioare trimit câte un deputat, şcoalele inferioare şi preparandiile câte doi deputaţi şi învăţătorii fiecărei diecesă câte un deputat. Acestia se aleg toţi afară de cei din oficiu pe câte trei ani. Sinodul se ţine de câteori cere trebuinţa.

In biserica ev. luth. din Ungaria propriu zisă sunt trei foruri judecătoreşti: judecătoria tractuală, diecesană şi generală. Membrii acestor judecătorii cu esceptia prezidenţilor sinoadelor, cari sunt totodată şi prezidenţi ai judecătoriilor sunt aleşi de respectivele sinoade pe câte şasă ani în număr de 10—12 şi 20. Aceste judecătorii aduc sentinţă în toate chestiile disciplinare. Orice sentinţă se poate recura dela forul inferior la cel superior.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Convocare.

Onorata preoţime ortodoxă română din tractul Agnitei se învită prin aceasta la conferenţa preoţească anuală, care se va ţinea Duminecă în 19 şi Luni în 20 Iulie a. c. în Agnita cu următoarea

Ordine de zi:

1. Duminecă la 2 ore d. a. deschiderea conferenţei în sala „Restaurantul Frank“.
2. Constatarea celor presenţi prin apel nominal şi constituirea conferenţei.
3. Cetirea ordinaţiunilor consistoriale referitoare la conferenţă.
4. Referada comisiunii asupra rapoartelor întrate despre mersul afacerilor din parohii.
5. Raportul comisiunii asupra chestiunii: „cum ar trebui să fie acoperemântul de cap al preoţilor, uniform şi acomodat împrejurărilor la serviciile publice afară de biserică“?
6. Luni la 7 ore a. m. sf. liturgie celebrată de preoţii Mihail Păcală, Macedon Grecu şi Ioan Berghea.
7. Cu rostirea predicii, având ca temă: „clevetirea şi urmările ei“, se va designa cu 2 zile înainte, unul dintre parohi. Deci fiecare preot să vie pregătit, ca să poată predica.
8. Discuţie asupra modului cum s'a celebrat şi predicat.
9. Raportul comisiunii asupra înfiinţării unui fond de ajutorare preoţesc tractual în cas de moarte.
10. Discuţie asupra chestiei cum s'ar putea introduce uniformitate: *a*) la toate serviciile preoţeşti; *b*) la fixarea taxelor stolare, atât de divergente?
11. Defigerea timpului şi a locului pentru conferenţa din anul 1910.
12. Nou apel nominal şi încheierea conferenţei.

Agnita, 15 Iuniu 1909.

I. Muntean
protopop.

NOUTĂŢI.

La concursul pentru *„premiul Andrei Murăşianu“* pe doi ani de câte 300 cor. publicat de *„Asociaţiunea“* din Sibiiu, şi-au înaintat lucrările *cinci* concurenţi. Şi a decă dnii: *1. Al. Ciura*, Icoane, *2. Dr. A. Dobrescu*, Cum să trăim? poveţe doctoreşti *3. Mih. Gaspar*, In vraja trecutului, schiţe, *4. Dr. D. Stoica* şi *Lazar*, Schiţa monografică a Sălagiului şi *5. Em. Suciu*, Ţiganul în căruţă, Ţiganul cătană, Seara pe uliţă, trei broşurele. Decernerea celor două premii se va face în şedinţa plenară a secţiunilor convocate pe Miercuri în 1/14 Iulie, iar premiarea în adunarea generală din acest an.

•

Catihet definitiv. Consistoriul nostru arhidiecesan a denumit de catihet definitiv pentru elevii noştri cari cerceteză şcoalele streine din Sibiiu pe dnul *Ilie Hociotă*, absolvent al facultăţii teologice din Cernăuţ, regulându-i salarul în mod corespunzător posiţiei şi garantându-i dreptul la pensie.

•

Scotus Viator, publicistul englez, a plecat eri, Joi, din Sibiiu, la Viena, iar de acolo se va reîntoarce în patria sa.

•

Hymen. Domnul *Dr. Lazar Iacob* şi dşoara *Cornelia Moldovan* îşi serbează cununia relioasă în 12 Iulie n. c. la oarele 6 sara, în biserica gr. ort. română din Arad.

•

Decoraţi. Maiestatea Sa Regele Carol I. al României a conferit pe ziua de 10 Maiu a. c. mai multe decoraţii. Intre cei distinşi găsim şi număroşi compatrioţi de ai noştri. Iată câteva nume de ale celor decoraţi: Steaua României în grad de „ofiţer“, au obţinut-o domnii *Solomon Haliţă, Aug. Frăţilă* şi Paul *Panţu*; Coroana României în grad de „comandor“: *Ion* şi *Dr. V. Bianu*, *R. Baiulescu*, *Aurel Beleş*, *Cornel Cioran*, *Eremia Popa*; tot Coroana României în grad de „cavaler“: G. *Bogdan-Duică*, majorul *Sabin Hodoş*, *Ioan Sângeorzeanu*, *V. Roman*, *N. Brânzeu* (grad de „ofiţer“); *G. I. Chelaru*, *Popovici-Haţeg* ş. a.

*

Medalie comemorativă. Comitetul organizător din Galaţi al comemorărei poetului Eminescu a hotărât să bată o medalie comemorativă de 40 mm. care va cuprinde pe verso chipul poetului Eminescu, pe reverso o ramură de lauri şi o harfă cu o strofă din poezia „La Steaua“. Chipul poetului va purta pe cap o cunună de lauri. Medaliile vor fi bătute în bronz aurit, argint, aurit fin, argintat antic, bronz, oxidat, argint şi aur curat. Preţurile vor fi: 1, 2.50, 20 şi 200 lei. Prisosul provenit din subscrierea acestor medalii se va depune la fondul, ce se va strânge pentru înălţarea unei statui marelui poet.

•

Regele Eduard al Engliterei totuşi are să vină şi în vara aceasta la *Marienbad*, să-şi facă obişnuita cură. Va merge negreşit şi la Ischl.

•

Fumatul copiilor oprit. Municipiul din comit. Bistriţa-Năsăud a întocmit în congregaţia sa un statut, care opreşte fumatul copiilor în vârstă de sub 15 ani. Aceşti copii n'au voie să cumpere nici tutun nici chibrite. Neguştorii, cari calcă dispoziţia aceasta, sunt pedepsiţi cu amendă până la 100 cor. Aceeaş pedeapsă li se dă şi părinţilor sau tutorilor, dacă nu împedecă fumatul copiilor lor. Pedepsele sunt dictate de poliţie şi de pretură ca prima instanţă, de vicecomite în a doua instanţă şi de ministrul de interne în a treia instanţă.

•

Contra tuberculozei. Sub înalta protecţie a *principesei Maria* a României s'a înfiinţat „Societatea pentru profilaxia tuberculozei la copii“. Sumele subscrise de primii donatori ating cifra de 400 de mii de lei. Societatea va ridica un sanatoriu maritim pentru copii, la Tekirghiol. Au contribuit sume mari: principii moştenitori zece mii de lei, epitropia unei biserici craiovene o sută de mii, număroase familii boereşti câte 5000—10,000 de lei ş. a. Subscrierile se continuă.

*

Necrolog. Luni în 15 Iunie v. la 3 ore dimineaţa, după lungi şi grele suferinţe şi-a dat sufletul în mânile Creatorului în etate de 67 ani mult regretata *Florentina Manciu n. Mezei*, soţia parohului Nestor Manciu din Ocolişul-mare. Decedata a fost membră fundatoare a „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, o creştină evlavioasă şi adevărată mamă a tuturor săracilor. Fie i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată.

*

In Năsăud s'a înfiinţat la iniţiativa dlui A. P. Bănuţiu un comitet filial al societăţii pentru fond de teatru român. Alte comitete s'au mai înfiinţat în comuna Rodna-veche şi Ilva-mare.

•

Vijelie. Din Oradea-mare se scrie, că în comuna Ceica a bântuit o furtună Dumineca trecută cam o jumătate de ceas. Coperişele caselor au fost risipite de vânt, nici o casă din comună n'a rămas nevătămată, în unele nici nu se mai poate locui. Mari pagube s'au produs şi în bucatele de pe câmp, cucuruzul pretutindenea a fost culcat la pământ.

•

Călduri tropicale s'au lăsat peste toată întinderea Americii de nord. Zilnic cad victime din causa căldurilor, într'o singură zi au murit de insolaţiune 40 de persoane. Termometrul arată o temperatură de 30—40 grade. Afacerile comerciale stagnează.

*

Despre perfecţionarea telefonului. Iarăşi se anunţă, că fraţii Andersen din Copenhaga au inventat un aparat, cu ajutorul căruia persoanele când vorbesc la telefon se pot vedea una pe alta, ori cât de mare ar fi distanţa între ele. Aparatul ar fi atât de perfecţionat, dupăcum scriu unele ziare, încât ţi se redă printr'ânsul, ca şi când ai vedea printr'un ochian, întreg chipul omului cu care vorbeşti, şi toate nuanţele lui de colori. E vorba, ca inventatorii să-şi breveteze invenţia.

•

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Ovidiu Grita şi soţia sa Paraschiva n. Nicola din prilejul botezului fiului lor Ovidiu, 1 cor.; Alexandru Bozo, sodal pantof. (Şomcuta mare), 20 bani; Iuliu Suceava, paroh, Borgo-Prund, soţia sa Lucreţia n. Vrăşmaş si copiii lor: Ana măr. Şoneriu, Teodor, Elena, Ioan, Zoe, Iuliu, Maria, Ştefan şi Nicolae, în total 2 cor. 20 bani şi Victor Tordăşianu, prezident, 10 bani.

•

Rămas bun. La plecarea mea definitivă din Sibiiu neputându mi lua în persoană rămas bun, pe calea aceasta adresez tuturor cunoscuţilor şi prietinilor mei un sincer: Dzeu cu voi! rugându-mă să-mi păstraţi amintirea. Sibiiu 2 Junie 1909. *Gilófalvy Géza* prof. gimnas. în penz.

Cărţi şi reviste.

Raportul al 46-lea despre gimnaziul sup. fundaţional din *Năsăud* pe 1908—9, publicat de Ioan Ghetie, dir. gimn. Conţine: Un capitol de estetică, despre frumos de Ioan Păcurariu, şi informaţiuni despre institut (aceste din urmă şi în l. ungurească). Personalul gimnaziului se compune din un director, 14 profesori, 6 catiheţi, un medic gimnazial. S'au supus examenului la sfârşitul anului şcolar 280 elevi, între cari români 270 şi 10 străini. Dintre români au fost de confesiune ortodoxă 56. Examenului de maturitate s'au supus 30 de elevi, dintre cari 3 l-au făcut cu eminenţă, 8 cu bine, 12 au fost declaraţi maturi şi 6 au fost relegaţi pe câte 3 luni, 1 pe un an.

Poşta ultimă.

Lukács la Monarhul.

Maiestatea Sa a primit pe Lukàcs eri, Joi, la orele 11 în audienţă. I-a ascultat raportul şi propunerile, şi l'a rugat se remână în Viena, ca să-i iee în primire poruncile. Audienţa s'a terminat la orele 12 din zi. Se crede, că astăzi va urma deciderea finală a Maiestăţii Sale.

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru inteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (**Salutaris**) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 24—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu ☜

Nr. 380/909. [181] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistriţa**, protopresbiteratul Bistriţa, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până incluzive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoştiinţare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia şi predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistriţa în conţelegere cu comitetul parohial.

Blaşfalăul-de-sus la la 1 Iunie 1909.

Vasile Bălan,
adm. prot.

Nr. 276—1909 [195] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Cigmău**, tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial Nr. 3714 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare a sfânta liturgie.

Orăştie, la 18 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa,
adm. prot.

Nr. 723—1909 [198] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Boian** se escrie concors cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiţie şi 50 cor. relut de cuartir şi grădină.

Cuincuenalele i-se computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár) în terminul mai sus indicat, şi sunt îndatoraţi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta la biserică şi a se cunoaşte cu poporul.

Cetatea-de-baltă, 8 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran,
protopop.

---

[197] 1—1

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **conducător** la „Insoţirea de economii“ din Şinca-veche (Ósinka), comitatul Făgăraş, unde circulaţia anuală e de 45—50,000 coroane, să escrie concurs cu termin de 8 zile dela publicare.

Conducătorul, care are să depună 3000 cor. cauţiune, primeşte salar lunar de 140 cor.

Direcţiunea.

Subscrisul

tinăr român

caut un post, fie de practicant sau de fecior în casă, servitor de prăvălie sau de cancelarie.

Vorbesc limba română, maghiară şi germană. Locuesc în *strada Elisabete* (Elisabethgasse) Nr. 40.

(196) 1—1 Gheorghe Chindriş.

799—1909 [199] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din **Şona**, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină, iar din 1 Iulie 1910 întregire dela stat la 1000 cor.

Alesul este deobligat a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgice şi în caz de lipsă a ţinea şi strană şi şcoala de repetiţie. Cuincuenalele se computâ după ani de serviciu dela aceasta şcoală.

Ceice doresc a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile subsemnatului şi să se prezenteze în biserică spre a fi cunoscut de alegători, să ştie din cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 10 Iunie 1910.

Nicolae Borzea,
protopop.

Publicare de licitaţiune.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub Nr. 5589/1909 să dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende adoptarea bisericei gr. ort. din **Săcel** protopresbiteratul Săliştei.

Licitaţiunea să va ţinea în şcoala gr. ort. din loc la **5/18 Iulie a. c.** 3 ore. p. m.

Preţul de strigare e 19,063·47 cor. în care să cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, năsip, ciment, ţiglă, lemn, precum şi materialul necesar la acoperirea turnului şi a cupolei. Căratul cărămidei, ţiglei, varului şi a cimentului, dela staţiunea Săliştei, respective de pe teritorul comunei, îl prestau parohienii prin concurenţă publică.

Licitanţii au a depune înainte de începerea licitaţiunei vadiu de 5% dela preţul strigărei, oferte inchise provăzute cu vadiul prescris încă se iau în considerare.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Planul, şi preliminariul de spese precum şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la subsemnatul oficiu protopresbiteral al Sibiiului strada Morei Nr. 12.

Săcel, din şedinţa comitetului parohial ţinută la la 31 Martie 1909.

Gligor Dancu, preşedinte. **Aron Flucuş**, par. — not. al com. **Ioan Dancu**, epitrop.

Văzut: **Ioan Stroia**, protopresbiter.

[185] 3—3

---

(193) 2—2

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminarului de spese aprobat de Preaven. Consistor arhidiecezan sub Nr. 6895 din 1 Iunie 1909 se excrie licitaţiune publică pentru r*epararea şcoalei din Merghindeal*, tractul Agnita, dela suma preliminată de cor. 3800 pe ziua de *Duminecă 11 Iulie n. 1909* la 1 oră p. m. în localul şcoalei.

Planul şi preliminarul de spese precum şi condiţiunile de licitare se pot vedea la prezidentul comitetului parohial.

Merghindeal în 27 Iunie 1909.

Vasilie Boca, prezident. *Zaharie Muntean*, notar.

Nr. 39/909 [191] 2—3

Edict de licitaţie publică.

Pentru renovarea bisericei gr. or. din **Idicel sat** (Idecspatak) se publică licitaţie minuendă, care se va ţinea Duminecă la 11 Iulie st. n. a. c. 2 oare p. m. în sala şcoalei confesionale din numita comună.

Preţul strigării e statorit în suma de 8997 cor. 79 fil., dela care sumă computat reflectanţii înainte de începerea licitaţiei au a depune vadiu de 10% în numărar sau hârtii de valoare, adecă 899 cor.

Se primesc şi oferte închise.

Planul şi preliminarul de spese cum şi condiţiile mai detaiate se pot vedea la oficiul parohial gr. or. din Idicel-sat în orice zi în oarele de oficiu.

Comitetul parohial îşi rezervă dreptul de a da întreprinderea la acel reflectant, care va oferi cele mai bune garanţii fără privire la suma oferită.

Idicel-sat 14/27 Iunie 1909.

Comitetul parohial.

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual şi alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui şi lucrări de acsidenţă. — Condiţie sigură.

Nr. 809/909. [190] 2—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu preaînaltul ordin consistorial dtto 28 Maiu 1909 Nr. 6451 Şcol. prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc dela şcoala confesională din **Sâmbăta superioară-apusană.**

Venitul este din repartiţie 600 cor. şi întregire dela stat conform art. XXVII din 1907.

Cererile de concurs se înaintează în terminul dat la oficiul protopresbiteral gr.-or. din Făgăraş.

Făgăraş în 8 Iunie 1909.

Nicolae Borzea,
protopop.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de **Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 14—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.
Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

◆

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(117) 12—12

Baia de cură

Előpatak

are efect deosebit contra suferinţelor de stomah, rărunchi, beşica udului, matrice, boale de ficat, splină, gicht şi reumatism precum şi contra tuturor acelor boale cari se nasc din nervositate.

Cura ce are a se urma cu renumita apă vindecătoare de Előpatak, după sfatul medical, împreunată cu mijloacele de vindecat corăspunzătoare, aflătoare aci, (băi calde şi răci, tratament cu cură de apă, masage, gimnastică şwediană, mod de trai dietetic) dau un rezultat extraordinar de favorabilă.

Saison de scaldă: din **15 Maiu până în 15 Sept.**

Staţiune de cale ferată: Földvár şi Sepsi-Szent-György cu circulaţie eftină şi continuă de trăsuri, cuartir, intreţinere, eftine şi elegante. In perioada primă şi a doua a saisonului (15 Maiu până în 15 Iunie şi 20 August până la 15 Septemvrie) e a se solvi jumătatea taxelor pentru cură şi muzică, cuartir cu 50%, întreţinerea considerabil mai eftină.

Apa minerală Előpatak, care între apele acid carbonice acre olcaloidice cu fier ocupă locul prim, se poate folosi şi ca mijloc vindecător de casă şi e foarte iubită ca bentură recreatoare şi plăcută, atât curată cât şi mestecată cu vin. In patrie şi în afară se consumă anual mai mult ca un milion sticle.

Se expediază din: Előpatak, totuşi se poate căpăta în cele mai multe oraşe şi case mari de comerciu.

(162) 6 6

Cu prospecte serveste direcţiunea gratuit.

E de închiriat

în Arad

hotelul „Vulturul-negru“

cafenea şi restaurant

Desluşiri detailate dă:

(189) 2—2 **Dr. Ioan Tolnai**, advocat,

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o laturе, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(150) 51—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

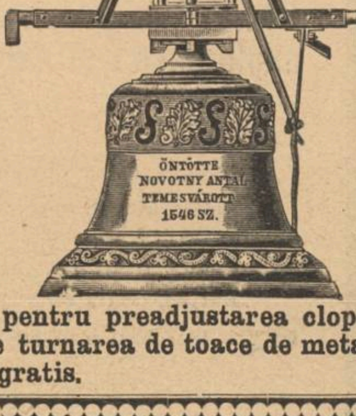

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 68 Sibiiu, Marți 23 Iunie (6 Iulie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Conflictul.

Sibiiu, 5 Iulie n.

Conflictul dintre Coroană și partidul independist merită să fie analizat în mod mai amănunțit, pentruca să se constate, din care parte s'a făcut greșala și s'a provocat neînțelegerea și că prin urmare pe care parte e dreptatea și procedura corectă politică?

Accentuăm, că conflictul există numai între Coroană și partidul independist, nu între Coroană și coaliție, pentrucă celelalte două partide din coaliție nu cer bancă autonomă ungară, ci o cer numai independiștii, iar guvernul coaliției pe tema băncii a căzut, și astfel independiștii au provocat conflictul.

Să vedem deci cum s'au întâmplat lucrurile? Inainte cu trei ani Monarhul chiamă la conducerea țării și pe independiști, cărora le dă trei locuri în cabinet, le dă comiți supremi și secretari de stat câți voesc, dar le dă și un program de muncă bine stabilit, pe care independiștii se obligă a-l realiza punct de punct, în curs de doi ani, lăsând toate chestiile grele în grija unui parlament viitor, care va fi ales pe baza unei legi întocmite după cerințele vremii, cu sufraj universal și egal, cu votare secretă și pe comune.

In loc să se țină guvernul coaliției, deci și al independiștilor, de acest program de muncă, stabilit în înțelegere cu Coroana, s'a pus să vârască puncte în program, despre cari n'a fost vorba la legarea pactului între Coroană și șefii partidelor coaliate. S'a provocat fără causă conflictul cu Croații, s'a adus legea asupritoare pentru naționalitățile nemaghiare din patrie a lui Apponyi, s'au făcut multe alte lucruri, de cari nu era nici o trebuință, iar realisarea punctelor din pactul legat cu Coroana a fost amânată de pe o zi pe alta, astfel, că au trecut cei doi ani, și a trecut și anul al treilea, și punctul ultim din pact, *legea despre reformele electorale*, nu a ajuns la rând, ca să fie adus la realisare.

In loc de a se pune dieta să-și implinească datorința și cu privire la această promisiune, făcută din partea ei și a guvernului Coroanei și țării, s'a scos pe plan din partea independiștilor chestia cu banca autonomă, și ultimul punct din pactul legat între coaliție și Coroană a căzut în baltă, pentrucă guvernul, adus în strâmtoare, a trebuit să dimisioneze.

Se încep acum pertractări din partea Coroanei cu conducătorii partidului independist în chestia compunerii de nou a guvernului, dar independiștii cer concesiuni. Să li se garanteze banca autonomă!.... Coroana le răspunde: „Noi am legat un pact înainte cu trei ani. Din pactul acesta a rămas un punct neresolvat. Nu vă pot face concesiuni, numai pentruca voi să împliniți aceea, la ce v'ați obligat înainte cu trei ani. Faceți întâiu legea nouă electorală, și apoi vom sta de vorbă!“

Hotărât, că punctul de vedere al Coroanei e cel corect, și că greșala s'a comis din partea independiștilor, cari au forțat chestia băncii, scoțându-o pe plan înainte de vreme. Și n'au dreptate independiștii nici în punctul acela, că ei formează majoritatea parlamentară, deci lor li se cuvine puterea, după regulele constituționale, pentrucă alegerile trecute dietale s'au făcut sub firma și steagul coaliției, deci majoritatea parlamentară, eșită din alegeri, e a coaliției, nu a independiștilor. Mulți, foarte mulți dintre deputații kossuthisti nu ar avea astăzi scaun și vot în dietă, dacă ar fi avut pe celelalte două partide din coaliție de contrare, iar nu de aliate. Și dacă mâne ar fi să se facă alegeri noi pentru dietă, iar independiștii ar sta față în față cu cei din partidul constituțional, poporal, poate și cu cei din cel liberal, apoi cu naționalitățile și cu socialiștii, cu greu vor mai putea forma majoritatea parlamentară!

Dreptatea e deci pe partea Coroanei, și a făcut rău partidul independist, că n'a acceptat propunerile Coroanei, făcute prin omul ei de încredere, *Lukács László*, că nu s'a pus să facă aceea ce era dator se facă, legea nouă electorală, ci respingând ofertul, a dat prilej de a se naște bănuiala, care se și accentuiască din toate părțile, că partidul e compus din elemente de neîncredere, și are conducători, cari în fiecare zi vorbesc altcum. Un testimoniu foarte slab, atât pentru partid, cât și pentru șefii lui, și o judecată aspră, de care partidul putea să fie ferit.

Stând astfel lucrurile, nu va surprinde pe nime știrea venită dela Viena, că Maiestatea Sa a fost neplăcut impresionat de cele petrecute în partidul kossuthist și că, după cuvintele unui ziar vienez, a fost cuprins de un sentiment de revoltă față de acest partid, care apropierea atât de prevenitoare a Coroanei o onorează cu un categoric refuz. Și nu va surprinde pe nime, dacă acum întru adevăr Coroana nu va mai pertracta cu independiștii, nici direct, nici indirect, ci va da crizei o resolvare estraparlamentară.

Crisa. Domnul *Kossuth*, șeful partidului independist, înaintase un memorand Maiestății Sale, în care se cuprindeau propuneri cu privire la resolvarea crisei. Memorandul acesta dl *Kossuth* l'a primit zilele trecute îndărăpt, cu răspunsul, că Maiestatea Sa nu-l poate lua în considerare. Domnul *Lukács László* a fost primit și Vineri în audiență lungă, după a cărei terminare a făcut visită ministrului comun de esterne, baronului *Aehrenthal*, cu care a conferat multă vreme. Sara a plecat apoi acasă, la Budapesta, dupăce i s'a spus, că Maiestatea Sa și-a reservat deciderea finală pe săptămâna aceasta. Maiestatea Sa vrea probabil se vadă, cum decurge ședința de astăzi a dietei. Pentrucă dieta, la cererea deputaților croați, a fost convocată pe astăzi la ședință, pentru a se pronunța asupra casului întâmplat cu un deputat croat, care a fost arestat și condamnat la 14 zile închisoare, fără a i se fi cerut suspendarea imunității dela dietă. Se presupune, că în dietă se vor întâmplă evenimente mari, cari vor reclama luarea de măsuri estraordinare, din partea Coroanei. Se crede și aceea, că *Lukács* va mai căuta odată să ajungă la înțelegere cu independiștii, iar mâne, Marți, va merge de nou la Viena. Sâmbătă a plecat și *Wekerle* la Viena, a cărui călătorie asemenea stă în legătură cu crisa. Se presupune, că Maiestatea Sa i-a comunicat în audiența pe care a avut'o eri, Duminecă, la palat, că crisa rămâne neresolvată până la toamnă, deci guvernul dimisionat să rămână până atunci în funcție.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

(Fine)

Constituția bisericei ev. luth. din Transilvania stă pe alte base. Forurile în această biserică sunt în parohii presbiterul și representanța mare bisericească, în protopresbiterat consistorul și sinodul protopresbiteral, și în diecesa întreagă consistorul și sinodul diecesan.

Presbiteriul parohial constă din paroh, curator, bătrânii parohiei, epitropii parohiali (părinți ai parohiei) și din membri aleși în număr de 9—29, așa după cum e parohia mare sau mai mică. Alegerea să face pe patru ani, așa că tot la doi ani se aleg jumătate. Presbiteriul se alege din partea representanței bisericei. Membrii acestei representanțe sunt toți membrii din presbiteriu și cei aleși pe durata unui period de șasă ani. Alegerea o săvârșesc toți membrii majoreni de secs bărbătesc ai parohiei, așa însă, că numărul representanței nu poate fi mai mic de 36 și mai mare de 140. Această representanță numai împreună cu presbiteriul poate ținea ședință. Aici se alege preotul și curatorul bisericii, precum și membrii din presbiter. Aici se stabilește remunerația și salariul funcționarilor bisericei și tot aici se censurează socotelile bisericei presentate de presbiter. Prezident atât al representanței, cât și al presbiteriului, e parohul și numai în caz de necesitate supremă poate fi și curatorul.

Biserica ev. luth. din Transilvania are 10 protopresbiterate. Fiecare protopresbiterat își are sinodul și consistorul seu, a căror president e protopresbiterul.

Membrii sinodului sunt: protopresbiterul, curatorul, seniorul tractual, toți

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Dar mai erà un motiv.

Imprejurarea, că în „cursul preoției“, ridicat de Șaguna la doi ani, se introdusese ca obiect de studiu și dreptul canonic, de asemenea reclama un manual sistematic pentru trebuințele didactice.

Spre a întâmpinà toate aceste lipse, Șaguna își strânge cu grăbire însemnările, le întregește din *Pravilă*, din *Sintagma* lui Beveregins și din *manuscrisul* despre soboarele ecumenice al arhimandritului Ioan *Raici*, le mai confrontează cu *Pidalionul* și astfel „punându-le în rând cuviincios“ le întocmește în forma unui *manual*, care să înfățișeze, în liniamente generale, icoana bisericii ortodoxe așa cum se poate desface ea din canoane.

Cartea nu se mărginește așadar numai la biserica ortodoxă românească, ci are în vedere *întreagă biserica de rit oriental;* iar, purcezând tot din lipsa de orientare a preoțimii, tratează și alte cestiuni bisericești, cari nu aparțin strâns la dreptul canonic. Astfel, îndată la început, expune cunoștințe generale despre biserică, despre lucrurile bisericești și despre datorințele jurisdicționale și chiar pastorale ale preoților. La alt loc se ocupă de cruce, de slujba dumnezeiacă, sărbători, zidirea bisericilor, antimia, amvon, vase și alte obiecte sfințite, tot atâtea cestiuni, cari cad în domeniul liturgic și pastoral.

Lucru firesc, că din îngrămădirea atâtor întrebări de ordin secundar și foarte feliurit nu a putut rezultà o lucrare științifică. Dar am văzut, că nici nu erà aceasta intențiunea lui Șaguna. Scopul lui imediat erà, să pună în mâna clerului o carte, care, în măsura gradului său de cultură, să-i dà cunoștințele elementare din cercul chemării sale. Insuși autorul recunoaște, că nu a scris o lucrare desăvârșită („covârșită“), dar „mă mângăi cu nădejdea — zice în *precuvântare* — că ori cât de mic și de necovârșit se va păreà cuiva tratatul despre canoane din opul acesta, totuși va vedeà tot insuli ntr'ânsul o năzuială, care-l va îndemnà să ierte cele nesăvârșite din el“.[1] Cu toată necovârșirea lui termină însă cu convingerea, că manualul va aduce cu sine „o cunoștință adevărată și legiuită despre biserică și despre ale ei instituțiuni, cari prea ades au fost apropiate de cotropire“.

După *introducere*, în care se dau amintitele cestiuni generale despre biserică, urmează tratarea pe scurt a soboarelor apostolești, ecumenice și locale, se pomenesc apoi cărțile canonice, începând dela cele mai vechi „condici“ sau colecțiuni de canoane până la edițiunile din veacul al XIX-lea ale Pravilei și Pidalionului. O „tăiere“ (capitol) deosebită e închinată traducerii canoanelor pe limba slavonă.

Cunoștințe de drept canonic, în senzul strict al cuvântului, se cuprind abià în partea a doua și cea din urmă a cărții. Aici se vorbește foarte pe scurt despre ierarhia bisericească, apoi se înșiră drepturile și datorințele fețelor bisericești, izvorite din sf. scriptură și din canoanele sf. părinți. Lucrarea sfârsește cu cestiunile de caracter liturgic amintite mai sus.

Ori cât de simplu, defectuos și lipsit de sistem ni s'ar păreà, după cuprins, manualul acesta, el a adus însă neprețuite foloase acelora, pentru cari s'a alcătuit. La aceasta a contribuit de sigur și faptul, că o scria în stil foarte ușor, aproape vulgar, dar totuși bun, limpede și românesc.

Dela început trebuie să remarcăm, că în *stilul literar al lui Șagupa* se observă *înrâurirea binefăcătoare a cărților bisericești*, cu limba lor mlădioasă, puternică și bogată în espresiuni metaforice.

Este un fenomen caracteristic, că deși, Șaguna încă trăia supt influința utopicei mișcări literare filologice a școalei latiniste din vremea sa, totuși urmele acestui curent numai rar se pot întâmpinà în scrierile sale. Fără să fie un măiestru al stilului curat românesc, un lucru, care nici nu i s'ar puteà pretinde, — Șaguna știa însă cum să se ferească de expresiunile streine și în locul neologismelor obscure să prefere espresiile poporale sau bisericești, pentru cari tradà un simț și o dragoste deosebită.

Aproape în toate operele sale, dar mai ales în scrierile didactice, Șaguna întrebuințează cu predilecțiune limba de școală, stilul de explicație, care tinde la simplitate și preoţii din tract, toţi membrii din consistoriul tractual şi din fiecare parohie atâţia trimişi câţi preoţi are. Sinodul pe lângă agendele curente alege pe protopresbiter, curator, senior, membri consistoriali, epitropia tractuală, pe câte un period de 4 ani. Tot sinodul îşi alege deputaţii, cari trebue să fie trecuţi de 30 de ani, pentru sinodul general bisericesc. Mandatul însă nu are valoare, decât pentru şedinţa şi programul anunţat în forurile superioare.

---

[1] Op. cit. pag. 62.

Consistoriul tractual constă din protopresbiter, curator, senior, doi preoţi şi trei mireni. Acesta e forul administrativ în tract. In unele chestii e forul întâiu judiciar, în cele recurate dela presbiteriile parohiale forul al doilea.

Diecesa asemenea are două foruri: sinodul şi consistoriul diecesan. Membrii sinodului sunt: superintendentul (episcopul) curatorul diecesan, vice- superintendentul, membrii consistoriali, toţi protopresbiterii şi curatorii tractuali, directorii gimnasiali şi din fiecare tract câte un deputat din cler şi altul din mireni.

Sinodul se ţine în fiecare an odată în Sibiiu sub presidiul superintendentului. Alege pe curatorul diecesan, vicesuperintendent, membrii consistoriului diecesan, epitropia diecesană, pe toţi pe un period de 4 ani. Sinodul este cel mai înalt for administrativ şi judiciar în biserica ev. luth. din Transilvania şi ca atare aduce sentinţe decisiuni în toate chestiile bisericeşti.

Membrii consistoriali sunt: superintendentul, curatorul diecesan, vicesuperintendentul, doi membri din cler şi trei mireni. Sfera lui de activitate e aproape aceeaşi ca la consistoarele bisericei noastre.

Ar mai fi să mai amintesc ceva despre alegerile feţelor bisericeşti. Fiitorii preoţi trebue să se supună examenelor prescrise pedagogice şi teologice. După cvalificaţia lor şi după serviciul prestat pot concura la posturile de clasa pentru care sunt cvalificaţi. Şi anume îndată ce devine o parohie vacantă, consistoriul tractual escrie concurs în foaia oficioasă cu termin de 25 de zile. După ce trec zilele de concurs, acelaş consistor compune lista candidaţilor cu cualificaţia prescrisă şi esmite în decurs de 3 zile un comisar din cler şi unul din mireni pentru efectuirea alegerei. In atari comune unde numărul sufletelor trece preste 2500 drept de vot au numai membrii presbiteriului şi ai representanţei bisericeşti, în cele mai mici toţi membrii majoreni ai parohiei. Votarea e secretă. Dintre concurenţi unul trebuie să obţină majoritatea absolută, pentru ca să poată fi declarat de ales. Eventualele recurse în contra alegerei se înaintează în decurs de 7 zile consistoriului diecesan.

Protopresbiterul şi seniorul tractual se aleg din sinul preoţilor de sinodul tractual. Alegerea nu e pe viaţă, ci pe un period de patru ani. Seniorul e în caz de lipsă locţiitorul protopresbiterului.

Alegerea superintendentului deja e mai complicată. Indată după devenirea în vacanţă a scaunului episcopesc consistoriul general anunţă cazul prin consistoarele tractuale tuturor parohiilor şi provoacă tot odată protopresbiteriile parohiale, ca în decursul unui timp anumit, să-şi dee votul. Presbiteriile în ziua enumită cu votare secretă aleg trei persoane din cler, ca vrednice de a ocupa postul vacant de superintendent. Candidaţii aceştia ajung apoi înaintea sinoadelor tractuale, cari dintre toate persoanele recomandate de presbiteriile tractuale aleg cu votare secretă şasă candidaţi cu majoritate de voturi. Dintre recomandanţii sinoadelor tractuale apoi alege asemenea cu votare secretă şi cu majoritate de voturi sinodul general o persoană vrednică ca să ocupe dignitatea de episcop. Cel ales, dacă să va întări şi de Maiestatea Sa, va fi sfinţit şi instalat în postul seu.

Aceste sunt notele caracteristice ale constituţiilor bisericei ev. luth. din patrie. In proxima epistolă voi da deslușiri asupra constituţiei unei altei biserici reformate, a bisericei unitare. Dat fiind însă, ca constituţia acestei biserici e simplă, în partea a doua a următoarei epistole voi descrie şi trecutul bisericei jidoveşti, precum şi organisaţia ei. Astfel apoi am încheiat tractarea despre constituţiile bisericilor recepte *autonome* din patrie.

Ioan Stanciu
paroh.

Incheierea anului școlar la seminarul „Andreian“.

Sibiiu, 8 Iulie n.

Eri, Dumineca, s'a făcut încheierea solemnă a anului şcolar la institutul teologic-pedagogic din Sibiiu. După celebrarea sfintei liturgii, în firul căreia s'a cetit rugăciunea de mulţămire, şi s'a oficiat şi parastas pentru odihna sufletului marelui Arhiepiscop şi Metropolit *Andreiu baron de Şaguna*, elevii şi publicul s'a întrunit în sala mare a seminarului, unde s'a făcut încheierea anului şcolar cu solemnitatea obicinuită.

La orele 11 şi un sfert îşi face apariţia în sală I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan Meţianu, însoţit de P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Puşcariu, vicar arhiepiscopesc, de P. C. Sa Dr. Miron E Cristea, protosincel, si de alţi domni asesori consistoriali, şi festivitatea se începe.

Cântă întâiu corul elevilor din seminar, frumos şi precis, o cântare potrivită, apoi îşi rosteşte discursul ocasional domnul profesor *Aurel Bratu*. A vorbit cu multă temeinicie despre miseriile economice ale poporului nostru dela ţară, insistând, ca preoţii şi învăţătorii săi viitori, deci ceice termină acum cursurile seminariale, să-l îndemne şi povăţuiască cum să formeze *tovărăşii* de tot felul, pentruca să-i meargă mai bine. A esplicat cum se pot forma tovărăşiile de credit, de procurarea dieritelor unelte economice, de esport de ouă, însoţiri de consum, tovărăşii pentru cumpărarea de mori, pentru esploatarea de moşii şi de păduri, pentru asigurarea vitelor, etc. Constată, că pentru a împrieteni din vreme oamenii cu ideea întovărăşiilor, e bine ca începutul să se facă în şcoală cu elevii, formându-se tovărăşii de şcolari, pentru procurarea de cărţi şi de rechisite. Tot din şcoală se pornească apoi şi munca de îndreptare în sate în cari s'a încuibat patima beţiei.

Frumosul discurs a fost acoperit la încheiere cu furtunoase aplause, semnul, că domnul profesor *Bratu* a vorbit din inima tuturor celor ce i-au ascultat îndemnurile şi poveţele.

Domnul director al institutului teologic-pedagogic, Dr. *Eusebiu R. Roşca*, comunică acum resultatul cualificaţiunilor de finea anului, făcând constatarea, că pe lângă toate greutăţile cu cari are să lupte institutul şi corpul profesoral, resultatul obţinut în anul acesta cu privire la instruarea elevilor şi la purtarea acestora e îmbucurător faţă de trecut. Ceteşte numele elevilor cari au dat esamenul de finea anului cu foarte bine şi pe cei eşiţi cu nesuficient, şi în urmă mulţămeşte în cuvinte calde Escelenţei Sale, domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, în numele său şi în numele întregului corp profesoral, pentru părintească atenţiune dată institutului şi cu ocasiunea aceasta, când a venit să iee informaţiuni pe cale nemijlocită despre starea şi progresele din seminarul „Andreian“. Mulţămeşte comisarilor cari au condus esamenele finale, pentru osteneală şi indulgenţă, şi mulţămeşte şi celorce au onorat această sărbare şcolară cu presenţa lor, apoi declară anul şcolar 1908/9 de încheiat la institutul teologic pedagogic din Sibiiu.

Ia acuma cuvântul Inaltpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, şi adresează câteva cuvinte frumoase elevilor, cuvinte de învăţătură, mai ales la adresa celor ce termină cursurile şi intră acum în viaţa practică. Le recomandă cu toată căldura frumoasele învăţături coprinse în discursul profesorului *A. Bratu*, pe cari dacă le pun în practică, bun şi folositor lucru sevârşesc. Le spune, că chemarea preoţească şi învăţătorească, sau se i zicem, diregatoria preotului şi a învăţătorului, e mai grea decât oricare altă diregătorie din lume. Pentrucă preotul şi învăţătoriul nu are numai chemarea să-şi facă slujba, aşa cum îi prescriu legile sale, ci are se mai şi înveţe pe alţii, pe credincioşii sei, cum să trăiască şi cum să muncească, pentruca folose se aibă, se trăiască bine şi în fericire.

Ceialalţi diregători, fie de orice categorie, nu-şi au legată soartea de popor, preotul şi învăţătoriul însă *da*. Ca se înţeleagă mai bine elevii însemnătatea chemării preotului şi a învăţătoriului, face o asemenare între aceşti fruntaşi ai poporului dela sate şi între conducătorii unei corăbii de pe mare, şi constată, că precum aceştia trebue se grijească neîntrerupt ca se nu se periciteze corabia, pentrucă atunci se prăpădesc, nu numai cei din corabie, ci şi ei înşişi, tot aşa şi preotul şi învăţătoriul, dacă nu grijesc de popor, dacă nu au popor, dacă nu au turmă bună şi ascultătoare, nu au ce păstori. Ba pierzându-şi poporul, trebue să se prăpădească şi ei. Se nu fie dată niciodată uitării înţeleapta sentinţă, că nu poporul e pentru noi, inteligenţa, ci noi pentru popor!

Ca se fie buni cârmuitori ai poporului, preotul şi învăţătoriul, se cere dela ei un lucru: *învăţătură*. Dar se mai cere şi *vocaţiune* şi zăl, tragere de inimă. Cine nu le are acestea, se nu se facă, nici preot, nici învăţător, ci aleagăşi altă diregătorie. Preotul şi învăţătorul nu are numai se conducă poporul, ci are să-l şi înveţe. Iar pentru a-l putea învăţa, trebue ei înşişi să înveţe necontenit. Să nu se mulţămească deci nime cu cunoştinţele primite în institut, ci se caute se şi le completeze. Vedem cum celelalte popoare merg înainte, aşa cum cere spiritul timpului, se ţinem deci paşi şi noi cu ele. Fiecare preot şi învăţător să-şi aibă pe masă cărţile necesare, să-şi aibă ziarele, revistele de specialitate, pentrucă numai învăţând mereu se vor putea ferici, ei şi poporul pus sub conducerea lor. Dar pe lângă învăţătură, se cere să mai aibă fiecare şi *credinţă în Dumnezeu*, deci *purtare morală* ireproşabilă. Faptele preotului şi ale învăţătorului se fie deci totdeuna în consonanţă cu vorbele lor, cu învăţăturile lor şi atunci poporul va asculta de ei şi le va urma lor. Dorindu-le sporiu şi fericire în viaţa practică, I. P. S. Sa împarte binecuvântare arhierească elevilor, iar corul intonează „*Pe al nostru steag*“, şi la orele 12 şi un sfert I. P. S. Sa părăseşte sala institutului, între furtunoasele aplauze ale elevilor, însoţit de publicul asistent, din care făcea parte: Dr. At. M. Marienescu, membru al „Academiei Române“, Dr. Eugeniu Meţianu, fisc al comitatului Braşov, asesorii consistoriali: M. Voileanu, Nicolau Ivan, Lazar Triteanu, protopresbiterul Dr. Ioan Stroia, şi alţii.

Festivitatea încheierii anului a fost terminată.

Inștiințare.

Se aduce la cunoştinţa onoratului public român, că cursurile „Şcoalei pentru economia şi industria de casă“ se încep în 1 Septemvrie n.

Şcoala are o secţiune economică şi una industrială.

I. Instrucţiunea secţiunii economice (instructoară dşoara Tulia Bogdan) cuprinde: *a*) învăţământ practic: pregătirea bucatelor şi a pânei; conservarea legumelor şi e poamelor; curăţirea şi ţinerea în ordine a locuinţei; grădinăritul; spălatul, călcatul şi îngrijirea rufelor; confecţionarea rufelor; *b*) învăţământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secţiuni e împărţit în: curs de toamnă dela 1 Septemvrie până la 31 Decemvrie, curs de iarnă dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie şi curs de primăvară dela 15 Aprilie până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinţi sau îngrijitori nu sunt în Sibiiu, au să locuiască în edificiul şcoalei, strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei“).

Se primesc numai eleve, cari au împlinit 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala elementară.

Instrucţia este exclusiv în limba română. Se conversează însă şi în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară şi germană, dar numai în pauză şi la masă.

Taxele prescrise sunt: pentru cursul de toamnă au a solvi eleve interne 200 cor., cele externe 160 cor.; pentru cursul de iarnă (se primesc numai eleve interne) 230 cor.; pentru cursul de primăvară elevele interne 150 cor., cele externe 120 cor. Elevele, cari frecventează toate trei cursurile. solvesc pentru cursul de iarnă numai 150 cor. Taxele sunt a se solvi pentru fiecare curs în mod anticipativ.

Elevele interne au se aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $^1/_2$ duzină din rufele necesare, 6 ştergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi le vor face elevele înseşi: dar şorţuri pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucţiunea secţiunii industriale (instructoară dşoara Virginia Podoabă) cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

---

claritate. Iată, de pildă, cum definiază Şaguna noţiunea dreptului canonic:

— „Dreptul canonic sau bisericesc este învăţătura, care cuprinde regulele, după care năravurile creştinilor şi dreapta cinstire se ocârmuieşte“.

Definiţia aceasta, fireşte, astăzi nu mai corăspunde cerinţelor ştiinţifice, după cum n'a corăspuns nici când a ieşit din peana lui Şaguna. Dar pentru mintea acelora, cărora se îndreaptă cartea, se puteà oare da o definiţiune completă şi ştiinţifică? Dimpotrivă e de admirat, cum ştia Şaguna, — care la venirea sa în Sibiiu abià vorbià româneşte cum se cade, — să-si potrivească stilul după înţelegerea cetitorilor, chiar şi în cestiuni de ştiinţă înaltă.

De încheiere notăm că *Elementele dreptului canonic* s'au tipărit cu litere cirilice, nefiind introdus încă la noi alfabetul latin.

Indată după manualul acesta Şaguna mai scoate o cărticică de cuprins canonic, supt titlul: ***Cunoştinţe folositoare despre trebile căsătoriilor,*** *spre folosul preoţimii şi al scaunelor protopopeşti, întocmite prin Andreiu Baron de Şaguna, Episcopul diecezan* etc. *Sibiiu, Tip. diecezană, 1854.*

Broşura aceasta de 43 de pagini, tipărită tot cu litere cirile, se poate consideră ca un adaus întregitor la Elementele dreptului canonic, din care lipsea tocmai partea aceasta practică a legislaţiunii bisericeşti privitoare la căsătorie. La compunerea ei prin urmare iarăşi nu se puteau aveà în vedere scopuri ştiinţifice, cât tocmai scopul *practic*, respective trebuinţa de a dà în mâna scaunelor protopopeşti, ca cele dintâi instanţe judecătoreşti în afacerile matrimoniale, o călăuză îndreptătoare cu privire la treptele de înrudire şi despărţenii.

Astfel, la început se ocupă de partea dogmatică şi socială a casătoriei arătând importanţa ei în biserică, în stat, în societate şi pentru singuraticul individ. Insemnătatea aceasta o pune în legătură cu valoarea ei dogmatică, după care căsătoria este aşăzată de mântuitoriul Cristos ca o taină mare şi sfântă a legii celei nouă. După ce esplică amănunţit înţelesul „tainei“, arată condiţiunile canonice şi dispoziţiunile legii civile, pe temeiul cărora legătura căsatoriei este validă şi precizează în 33 de puncte legalitatea căsătoriei şi motivele canonice pentru desfacerea ei. Pe urmă, într'un articol special, dezvoaltă procedura judecătorească a *soboarelor protopopeşti* în cauzele matrimoniale. La sfârşit, după ce expune formele, ce trebuiesc observate la „bună învoire“ şi la logodnă, înşiră canoanele şi legile civile privitoare la cununie.

Aşa cum e scrisă, cărticica aceastâ — din care iarăşi se desface îngrijirea cea neadormită a lui Şaguna pentru peoţime — se poate întrebuinţà încă cu mult folos, chiar şi astăzi, dupăce legea despre căsătoria civilă a schimbat încâtva praxa bisericească din trecut.

⁂

Aceste două scrieri formează însă numai începutul lucrării lui Şaguna pe terenul canonic literar şi temelia operelor sale de mai târziu.

In decurs de câţiva ani trebuinţele didactice se sporesc, iar cunoştinţele canonice ale lui Şaguna, mai ales în toiul luptelor pentru recâştigarea metropoliei, se lămuresc, se îmbogăţesc şi se consolidează, pentruca la anul 1868, deodată cu izbânda acestor lupte, să apară în forma unei opere canonice, mult superioare celor de mai înainte.

Lucrarea aceasta a şi apărut la anul 1868 purtând titlul: ***Compendiu de dreptul canonic*** *al unei sfântei soborniceşti şi apostoleşti Biserici, compus de Andreiu Baron de Şaguna, arhiepiscop şi metropolit etc. etc. Sibiiu, Tip. arhid. 1868.*

Opul acesta, întocmit tot ca manual didactic dar cu mai larg aparat ştiinţific, Şaguna l-a scris mai ales în vederea organizării pe baze canonice a bisericii sale, a cărei metropolie erà acum fapt împlinit şi a cărei înaintare trebuia acum asigurată prin o înţeleaptă ocârmuire a afacerilor ei interne. Iar, spre scopul acesta, clerul trebuia şi mai bine introdus în cunoştinţa canoanelor şi a legislaţiunii bisericei. La alcătuirea opului acestuia Şaguna aveà deci înaintea ochilor iarăşi, deoparte *trebuinţele didactice* ale seminariului teologic, de alta *trebuinţele intelectuale* ale clerului său întreg. Faptul acesta îl denotă şi împrejurarea, că lucrarea e închinată de Şaguna, în semn de de dragoste arhierească ca şi părintească, „clerului şi poporului său“.

(Va urma).

Elevele pot fi interne şi externe. Cele interne au să solvească pentru întreţinere o taxă lunară de 50 cor. şi didactru lunar de 10 cor., cele externe didactru lunar de 10 cor. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Elevele interne au se aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, jumătate cuzină din rufele necesare, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septemvrie n. şi se termină la 15 Iulie n.

Alte informaţiuni se pot primi dela:

Comitetul
„Reuniunii femeilor române din Sibiiu“.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocări.

P. T. membri ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ din desp. Abrud-Câmpeni, precum şi toţi sprijinitorii causei culturale, se învită a participa la adunarea cercuală ce se va ţinea Dumineca, în 1 August nou 1909 la orele 11 a. m. în comuna Bucium-şasă.

Program:

1. Participarea la serviciul divin.
2. Deschiderea adunării cercuale.
3. Raportul despre activitatea comitetului cercual, raportul cassarului şi statorirea budgetului pe 1909/10.
4. Alegerea unei comisiuni pentru încassarea taxelor şi pentru înscrierea de membri noi.
5. Disertaţiuni poporale anunţate presidiului cu 5 zile înainte de adunare.
6. Propuneri făcute conform statutelor.
7. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
8. Verificarea procesului verbal şi încheerea adunării.

Din şedinţa comitetului cercual ţinută la 28 Iuniu 1909.

Romul Furdui direct. desp. *Demetriu Goia* secret. desp.

•

Ca delegat al comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ însărcinat cu organisarea despărţământului Agnita, constătător din comunele: Apoşdorf, Bârghiş, Hendorf, Iacobeni, Covăş, Şulumberg, Măgărei, Moardăş, Metişdorf, Netuş, Ighhişdorf, Proştea, Ruja, Şeldorf, Şalcău, Zlatna, Agnita, Nouştat, Vecerd, Vărd, Vesend, Bărcut, Boholţ, Seliştat, Bruiu, Valendorf, Felmer, Gherdeal, Calbor, Cincşor, Şomărtir, Mucundorf, Merghindeal, Rodbav, Şoarş, Cincul mare, Tosrole, Ţelina, Retişdorf, Sona şi Hundrubechiu, prin aceasta învit pe toţi intelectualii şi fruntaşii din comunele mai sus înşirate, cari se interesează de înaintarea în cultură a poporului român, la adunarea de constituire a despărţământului, ce se va ţinea Dumineca, în 1 August st. n. a. c. la 1 oră d. a. în sala restaurantului „Frank“ din Agnita cu următorul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituire biroului.
3. Inscrierea de membri.
4. Alegerea comitetului cercual.
5. Eventuale propuneri.
6. Verificarea procesului verbal.

Agnita, 29 Iunie st. n. 1909.

Ioachim Muntean
protopop.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători „Nasc. S. Ioan Bot.“ *numărul proxim al ziarului nostru apare Vineri la orele obicinuite.*

•

Vizita Arhiducelui moştenitor la Sinaia. Alteţa Sa Arhiducele Francisc Ferdinand şi soţia sa Principesa Sofia de Hohenberg vor sosi cu un tren special la Sinaia, Sâmbătă d. a. la orele 4 (în 10 Iulie n.) Auguştii oaspeţi vor fi întimpinaţi la Predeal de dl general Crăiniceanu, de prefectul judeţului, de directorul siguranţei generale a statului, de autorităţile locale şi de ministrul plenipotenţiar austro-ungar. La gara Sinaia oaspeţii vor fi primiţi de M. S. Regele Carol, de principele moştenitor şi principesa Maria, de principele Carol, principesa Elisabeta, toţi dnii ministrii cu dnele şi membrii corpului diplomatic. O companie de vânători va da onorurile, iar muzica militară va cânta imnul *Gott erhalte*!

•

Parastas pentru Şaguna. Eri, Dumineca, după sfânta liturghie, s'a oficiat în catedrală parastas pentru odihna sufletului marelui arhiereu Andreiu baron de Şaguna. Era să se ţină Marţi, ca totdeauna în trecut, în ziua morţii nemuritorului Arhiepiscop şi Metropolit, dar s'a amânat pe eri, ziua încheerii anului şcolar la seminarul „Andraian“. Parastasul a fost oficiat din partea I. P. S. Sale Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor Dr. Ilarion Puşcariu, arhimandrit, vicar arhiepiscopesc, Dr. Eusebiu R. Roşca, protosincel, director seminarial, Dr. M. E. Cristea, protosincel, asesor consistorial, de protopresbiterii Mateiu Voileanu, Nicolae Ivan, Dr. I. Stroia, de presbiterul Dr. A. Crăciunescu şi de diaconii D. Câmpean şi Dr. V. Stan. Răspunsurile înduioşetoare le-a dat corul elevilor seminariali, condus de dl profesor *T. Popovici.*

•

Adunarea generală a „Asociaţiunei“. Comitetul central al „Asociaţiunei“ a luat hotărâre în şedinţa din urmă, ţinută Joi d. a. ca adunarea generală a „Asociaţiunei“ să se ţină anul acesta în Sibiiu, în 12 şi 13 Octomvrie n.

•

Distincţie. Maiestatea Sa Monarhul nostru a conferit preşedintelui republicei franceze, dlui *Fallières*, marea cruce a ordinului sf. Stefan.

•

Convocare. In înţelesul §-ului 17 din „Regulamentul general al secţiilor ştienţifice-literare ale „Asociaţiunii“ convoc prin aceasta pe onoraţii membrii ai secţiilor pe ziua de Mercuri în 14 Iulie st. n. la 10 ore a. m. la *şedinţa plenară ordinară*, care se va ţinea în sala de şedinţe a biroului „Asociaţiunii“ cu următoarea ordine de zi: 1. Deschiderea şedinţei plenare la ora 10 a. m. 2. Raportul secretarului literar către şedinţa plenară. 3. Stabilirea ordinei de zi. 4. După amiazi şedinţele singuraticelor secţii. Sibiiu în 28 Iunie 1909. Presidentul Asociaţiunii: *Iosif Sterca Şuluţu.*

•

Iubileul Luther. In Geneva s'au început Sâmbătă serbările mari ale aniversării naşterii lui Luther, întâmplată înainte cu 400 de ani. Din Ungaria au mers pentru a participa la serbări doi episcopi calvini, cu o suită de 86 credincioşi.

•

Examenul de maturitate la institutele din Sibiiu l-au făcut cu succes în zilele acestea şi următorii tineri români: *a)* la gimnaziul de stat: Suba Petru, Togan Cornel, Tulea Eugen şi Vintilă Avram; *b)* la gimnaziul săsesc: Barcean Achil, Barcean Andrei şi Stefan Ulpian; *c)* la şcoala reală săsească: Ivaşcu Cornel şi Maniu Victor.

•

Alexandru Mocsonyi, fiiul regretatului Eugeniu de Mocsonyi, a făcut rigorosul al doilea cu precelenţă la universitatea din Budapesta, iar fratele său mai mic *Ionel* a dat cu succes examenul de pe cl. VII gimnazială.

•

Regele Portugaliei va veni în vara aceasta la Ischl, ca să se prezente Maiestoţii Sale Monarhului Francisc Iosif. Se anunţă că vizita tinărului rege Manuel din Portugalia stă în legătură cu fidanţarea cu una din nepoatele domnitorului nostru, şi anume cu arhiducesa Elisabeta, fiica arhiducelui Francisc Salvator şi a arhiducesei Valeria.

•

Examenele de maturitate la şcoala comercială superioară română din Braşov s'au terminat Mercuri, săptămâna trecută. Au fost presidate de protopresbiterul Vasile Voina, ca comisar consistorial. Representant al ministrului de culte a fost domnul N. Putnoky, director gimnazial, iar al ministrului de comerciu domnul W. Paul, presidentul camerei comerciale din Braşov. Au fost admişi la examen 25 de elevi, dintre cari unul a dat examenul cu foarte bine, 5 cu bine, 14 cu suficient, iar 5 au fost relegaţi pe câte trei luni. Vor emendă în Septemvrie.

•

O serbare izbutită în amintirea lui Eminescu s'a ţinut în Arad, unde a luat parte un număros public din oraş şi din împrejurime. In trei conferenţe, nu prea lungi, dar bine întocmite, din Gh. Popp, V. Stanciu şi C. Bucşa au zugrăvit vieţa poetului din deosebite puncte de vedere. S'au recitat „Lucesfărul“ şi „Doina“, interpretate de dame din societatea Aradului. Corul teologilor a cântat: „La mijloc de codru des“, şi „Somnoroase păsărele“. La vioară s'a cântat piesa „Mai am un singur dor“.

*

Congresul învăţătorilor. In a doua capitală a ţării româneşti se va ţinea al şaselea congres învăţătoresc în zilele de 28—30 Iunie v. Din programa acestui congres al învăţătorimii din România însemnăm: Raportul asupra memoriilor prezentate în chestiunea *activităţii extraşcolare* a învăţătorului: Care sunt activităţile sale exstraşcolare, şi care nu? Cum s'ar putea organiza şi întreţinea corul şcolii, excursiunile şi teatrul şcolar? Ce rol să păstreze învăţătorul în conducerea băncilor poporale, magazinelor de consum, lăptăriilor ş. a.?

*

Steinheil. Procesul faimoasei doamne Steinheil se va pertracta în Octomvrie.

*

Mersul holerei din capitala Rusiei în dimensiuni tot mai mari. Pe fiecare zi sunt 80—90 cazuri noi, cu 20—30 decese zilnice. Numărul bolnavilor de coleră în Petersburg este deja peste 800.

•

Poliţia din Stockholm, cu prilejul vizitei ţarului în Svedia, a luat ca de obiceiu aspre măsuri, ca publicul să fie împedecat de a se apropia prea tare de suveranul ruşilor. Stradele dela port până la palat au fost ocupate de jandarmi. Raportorii de ziare, dacă nu se conformau ordinelor poliţiei, ci plecau la port spre a fi de faţă la sosirea ţarului, erau arestaţi. Cordoane de soldaţi au fost postate în jurul palatului şi nu permiteau nimănui să se apropie de palat. Toate vapoarele trebuiau să stea la distanţă respectabilă de vaporul ţarului. Aşa călătoreşte un împărat în secolul al XX-lea!

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunei meseriaşilor români din Sibiiu au mai dăruit: Ionel şi Victoria Boiu, 2 cor.; Toma Manciu, căp. 20 bani; Dr. Vasile Cucu, medic, 40 bani; Toma Iancu, 1 cor.; Emil Vinţeler, 20 bani; Ambrosie Bacu (Bucureşti) 1 cor; dna Ana Pope, văduvă de adv. 1 cor.; Belk, 60 bani şi Miorica Tordăşianu, 10 bani.

•

La ordinea zilei sunt sinuciderile şcolarilor, la toate naţiile, până şi în România. Se pare, că generaţia de acum a tinerimii de pretutindenea creşte în idei tot mai egoistice, şi ar vrea să trăiască o vieţă absolut fără jertfe, fără ideal moral şi fără nici un gând de viitor. Şi findcă se convinge repede despre neputinţa unei asemenea vieţi, hotărârea imediat e luată: cu un gest teatral băeţii îşi fac sfârşitul, se împuşcă, ori se inveninează, ori se aruncă sub roatele unui tren... Părinţi şi profesori s'au luat d'un gând şi-şi bat capul să afle remediu. Chestia s'a discutat şi în camera franceză, şi s'a desbătut şi în alte locuri, bunăoară în Austria, unde în zilele trecute s'a întâmplat de un şcolar s'a omorât chiar în şcoală, pe datăce s'a văzut căzut dintr'un studiu. Din acest incident autoritatea şcolară a făcut ministrului de instrucţie austriac o propunere destul de înţeleaptă, şi adecă: Pentru a înlătura iritaţiile, adesea foarte mari, ale şcolarilor, când la sfârşitul anului şcolar li se dau atestatele, d'acum înainte astfel de atestate să nu mai fie distribuite elevilor, ci să fie trimise prin poştă *părinţilor.* Fireşte, părinţii ar putea, în cazul acesta, prin purtarea lor să potolească iritarea copiilor, şi să împedece unele nenorociri.

*

La fondul văduvelor şi orfanilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: dna Ana Popa văduvă de advocat, în loc de cunună pe cosciugul mult regretatului Dr. Aurel Mureşianu, 4 cor.; Romul Botezan înv., 20 bani; Dr. Lucian Balint, candidat de advocat 1 cor.; Moise Frăţilă, director şcolar (Reşinar) 20 bani; Un binevoitor 1 cor. şi Victor Tordăşianu, prezident 10 bani.

•

Dela un examen. Un tată şi o mamă (cam rea de gură şi certăreaţă) la sfârşitul unui examen s'au apropiat de domnul învăţător, să l întrebe, dacă e mulţămit ori nu cu progresul fetiţei lor. Invăţătorul a răspuns că fetiţa e silitoare, însă *„limba mamei“* n'o prea învaţă. Tatăl cu o privire întunecată la soţia sa, îi zice: „Limba aceea nici să n'o înveţe!“

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bis. lit., red. de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, a apărut nr. 6 pe Iunie 1909 cu următorul cuprins: Vieţa şi act. s. ap. Paul de Dr. V. Gheorghiu. Plângerile lui Ieremia de Dr. O. Isopescul. Virtutea creştină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale de R. Bărgăuanu. Text rusesc. Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. — Abonamentul: 8 cor. pe an. Adm.: Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, str. Cherescul 7.

*

„Luceafărul“ Nr. 13 a apărut cu următorul sumar: Titu Maiorescu: Eminescu. M. Eminescu: Dintre sute de catarge (poezie) I. L. Caragiale: în Nirvana. I. Borcia: „Floare albastră“ (poezie). Maria Cunţan: Mihail Eminescu (poezie). Al. Vlahuţă: Amintiri despre Eminescu Al. Ciura: Geneza unei critici. Veronica Micle: Lui Eminescu (poezie). Ecaterina Pitiş: Cântecul frunzelor (poezie). M. Eminescu şi I. L. Caragiale: Fragmente. Em. Gârleanu: Ioan Creangă şi M. Eminescu. E. Hodoş: Frunze, flori şi codru. Ioan Slavici: Eminescu-Omul. I. Borcia: Cuvânt ocasional în amintirea lui Eminescu. Cronică: Comemorarea lui Eminescu. Din vieţa lui Eminescu. „Poporanismul“ lui Eminescu. † Dr. Aurel Mureşianu. Sesiunea generală a Academiei române. Noii membri ai Academiei române. „Şezătoarea“ la Cernăuţ, in Bucovina. Statuie lui Ioan Creangă. Ştiri. — Poşta redacţiei. — Poşta administraţiei. Ilustraţiuni: M. Eminescu la 1880—1883. Mama şi sora lui Eminescu. Carte dăruită prietenului său Creangă. Ultima fotografie alui Eminescu (1887—1888). Mormântul lui Eminescu (cimitirul Bellu, Bucureşti). Eminescu la 1884—5. M. Eminescu. Gh. Eminovici. Dr. A. Murăşianu.

•

„Minerva“, institut de arte grafice şi editură în Bucureşti, a mai tipărit următoarele cărţi: *C. Negri*, Versuri, Proză, Scrisori, cu un studiu asupra vieţii şi scrierilor sale, de *E. Gârleanu.* Preţul 1 leu 50 bani. *Poesii* de *Ecaterina Pitiş*, Preţul 1 leu 50 bani. Din Biblioteca Minervei a apărut apoi broşura numărul 37 *Din Bătrâni*, de *I. A. Candrea*, numărul 38 *Strigoiui Carpaţilor* de Al. Dumas-tatăl, traducere de Anghel şi Iosif, şi numărul 39, *Voia mării*, de Ioan Adam. Preţul fiecărei broşuri 30 de bani. Se pot comanda şi dela librăria noastră arhidiecesană.

•

Revista învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, a apărut nr. 12 pe luna lui Mai 1909. Cuprinde: Zile de sărbătoare de G. Vlădescu. Solidaritatea corpului didactic de P. Popescu. Constatări şi îndemnuri de D. Bujilă. O învăţătură adâncă de E. Patriciu. Programul congresului. Noul abecedar de St. Chiţu şi N. Teodorescu. Scrisoare de R. Cristescu. Invăţătorii şi politica de D. Ţoni. Cronică de Vlădescu. Ecouri etc. Abonamentul 5 lei pe an. Administraţia Pr. Aramă, revisor şcolar în Târgovişte.

Curs pentru pantofari.

La şcoala de specialitate a pantofarilor din Sibiiu anul şcolar 1909/1910 se începe la 1 Sept. n. c., pe când devin vacante şi 18 stipendii de câte 10 cor. lunar.

Cursul ţine pentru învăţăcei 3 ani, iar pentru calfe numai 5 luni.

Elev ordinar (învăţăcel) poate fi acel individ, care a absolvat cu succes 4 cl. elementare, a împlinit al 12-lea an de vârstă şi e bine desvoltat şi n'are defecte trupeşti. Se mai primesc la cursul de 5 luni şi calfele (măiestrii) cari exercită meseria, dacă dispun de calităţile înşirate.

Elevii (calfele) din provinţă (cu locuinţa afară de Sibiiu) se pot încuartira în internatul ce stă în legătură cu şcoala.

Desluşiri mai detailate dă cu plăcere dl director Schuster Martin (Sibiiu, strada Sag Nr. 29), la care sunt de a se adresa şi cererile de primire, cel mai târziu până la 15 Iulie n. c.

Intre stipendii şi ajutoare se numără şi câteva create de Ven. consistor arhidiecezan, pentru calfe şi învăţăcei.

Atragem luarea aminte asupra acestui curs.

Sibiiu, 28 Iunie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordăşianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Nr. 335—1909 [201] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din **Petrifalău**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar 600 cor., cuartir și grădină. Salarul se va întregi la suma minimală prin ajutor dela stat.

Cel care va fi ales e dator a ținea în Dumineci și sărbători și strana în biserică.

Concurenții au a-și înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor din vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

---

[202] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători la școalele poporale gr.-or. române din comunele mai jos numite, în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Bârghiș, cu salar de 600 cor. din cassa bisericii, care cu anul 1910 se va urca la suma prescrisă de noua lege școlară, și cuartir corespunzător în edificiul școalei.

Coveș, cu salar de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, care la 1 Iulie 1910 se va urca la suma de 1000 cor. din mijloacele bisericii, cuartir natural în edificiul școalei și folosirea grădinei prescrisă de legea școlară. Cuincuenalele se vor computa numai dela intrarea în serviciul acestei școale. Preferiți vor fi ceice vor forma un cor cu tinerimea adultă, pentru care li se va da o remunerație deosebită.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-și aștearnă cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu și să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a face cunoștință cu poporul și a-și arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean,
protopresbiter.

Nr. 380/909. [181] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistrița**, protopresbiteratul Bistrița, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până incluzive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoștiințare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistrița în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus la la 1 Iunie 1909.

Vasile Bălan,
adm. prot.

Nr. 276—1909 [195] 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Cigmău**, tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial Nr. 3714 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, la 18 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa,
adm. prot.

Nr. 723—1909 [198] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II de învățător la școala confesională gr.-or. română din **Boian** se escrie concors cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiție și 50 cor. relut de cuartir și grădină.

Cuincuenalele i-se computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár) în terminul mai sus indicat, și sunt îndatorați a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta la biserică și a se cunoaște cu poporul.

Cetatea-de-baltă, 8 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran,
protopop.

799—1909 [199] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din **Șona**, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiție, cuartir și grădină, iar din 1 Iulie 1910 întregire dela stat la 1000 cor.

Alesul este deobligat a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei în Dumineci și sărbători răspunsurile liturgice și în caz de lipsă a ținea și strană și școala de repetiție. Cuincuenalele se computâ după ani de serviciu dela aceasta școală.

Ceice doresc a ocupa acest post să-și aștearnă cererile subsemnatului și să se prezenteze în biserică spre a fi cunoscut de alegători, să știe din cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Făgăraș, în 10 Iunie 1910.

Nicolae Borzea,
protopop.

Nr. 39/909 [191] 3—3

Edict de licitație publică.

Pentru renovarea bisericei gr. or. din **Idicel sat** (Idecspatak) se publică licitație minuendă, care se va ținea Duminecă la 11 Iulie st n. a. c. 2 oare p. m. în sala școalei confesionale din numita comună.

Prețul strigării e statorit în suma de 8997 cor. 79 fil., dela care sumă computat reflectanții înainte de începerea licitației au a depune vadiu de 10% în numărar sau hârtii de valoare, adecă 899 cor.

Se primesc și oferte închise.

Planul și preliminarul de spese cum și condițiile mai detaiate se pot vedea la oficiul parohial gr. or. din Idicel-sat în orice zi în oarele de oficiu.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a da întreprinderea la acel reflectant, care va oferi cele mai bune garanții fără privire la suma oferită.

Idicel-sat 14/27 Iunie 1909.

Comitetul parohial.

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală „**Lumina**“; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu

[150] 15— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual și alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui și lucrări de acsidență. — Condiție sigură.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediț. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„	—·50
Lecții de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 19—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 14—52

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.

(Voce și piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.

(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: cor. 4·—
fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 69 Sibiiu, Sâmbătă 27 Iunie (10 Iulie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeș.

Sibiiu, 9 Iulie n.

Luni, în ziua Sfinților Apostoli Petru și Paul se întrunește de nou sinodul eparhial al diecezei Caransebeș, pentruca să facă, acum a douaoară, alegerea de episcop în locul fericitului în Domnul *Nicolae Popea*, episcopul de mai nainte al acestei dieceze.

E însemnat actul pe care-l va săvârși Luni sinodul eparhial din Caransebeș, și de aceea e mare și interesul ce se manifestă din partea tuturor Românilor de bine față de această alegere nouă de episcop, față de felul cum își vor exercia deputații sinodali frumosul drept electoral depus în mânile lor, legat însă și de o mare răspundere, cu care sunt datori în prima linie conștiinței lor proprii.

Față cu acest însemnat act noi nu putem să avem decât dorința pe care ne-am exprimat-o și cu ocaziunea alegerii celeilalte de episcop, săvârșită în Caransebeș, care, durere, nu a întimpinat aprobarea Coroanei, anume, ca domnii deputați sinodali să lase la o parte toate considerațiunile personale și toate interesele mai mult ori mai puțin locale, și să se grupeze în jurul celui mai vrednic dintre cei vrednici de a ocupa înalta demnitate de Arhiereu, în jurul unuia, care ofere destulă garanță, nu numai că va fi bun conducător al diecezei văduvite, înțelept cârmaciu al naiei care i va fi încredințată spre conducere, ci că va fi în stare să aplaneze și toate neînțelegerile din această dieceză văduvită, introducând prin tact și înțelepciune de nou pacea și liniștea între credincioșii pe cari va avea să-i păstorească.

Am dori deci, ca domnii deputați sinodali din Caransebeș să cadă de acord și să aleagă pe noul lor episcop cu unanimitate, cu învoire comună, fără a se sfâșia în partide și a lupta unii în contra altora, pentrucă numai astfel alesul lor e alesul tuturor, e omul care întrunește încrederea și dragostea generală. Noi dorința aceasta o avem, pe care cu bucurie vedem că o representă și ziarul *„Drapelul“* din Lugoj, și nu credem, că dorința nu ar putea să fie realisabilă, dacă s'ar arăta bunăvoință și dintr'o parte și dintr'alta.

Și avem speranță, că sinodul eparhial din Caransebeș, care în rândul trecut, cu ocasiunea sesiunii ordinare, a dat dovadă frumoasă despre multă maturitate, tact și înțelepciune, va ținea cont de această dorință, nu numai a noastră, ci a întregei opiniuni publice române, și va face și acum alegerea de episcop cu ținerea în vedere a intereselor mari ale bisericei și ale neamului, fără privire la alte considerațiuni de orice natură, căutând, ca actul ce-l săvârșește să fie spre binele și fericirea, dar totodată și spre *pacea* și *liniștea* diecesei, căreia sunt chemați să-i dee un mire vrednic să iee locul marilor săi înaintași *Popazu* și *Popea*.

O scornitură. Ziarul *„Tribuna“* din Arad aduce într'un număr mai recent știrea primită „din isvor autorisat“, care și-a făcut drumul apoi prin toate ziarele din România, că ministrul de culte ar fi trimis un agent al său la Sibiiu, ca să comunice Escelenției Sale domnului Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu*, că e gata se retragă ordonanța, de a se face catehisarea elevilor nostri dela școalele străine în ungurește, în casul, dacă la Caransebeș va fi ales episcop o persoană, care să corăspundă, nu numai în privință bisericească, ci și dorințelor guvernului de a se abținea dela orice manifestări politice. Dăm cea mai categorică desmințire acestei știri, căreia au putut și pot să-i dee crezământ numai cei neorientați. Pe la I. P. Sa Metropolitul nostru *Ioan* nu a umblat nici un agent al ministrului Apponyi, care știe foarte bine, că nu Metropolitul alege pe episcopul Caransebeșului, ci sinodul eparhial al acestei diecese, care nici nu va fi condus de Metropolitul, ci de părintele Arhimandrit *Musta*. Va fi deci și scornitura aceasta pusă în curs cu anumită tendință, de a intriga, ori de a seduce pe cei cu inimă curată, cari însă credem că nu se vor lăsa duși în eroare.

Resolvarea crisei e amânată. In audiența pe care a avut-o dl *Wekerle* Dumineca la palat, Maiestatea Sa și-a esprimat dorința, ca guvernul dimisionat maghiar să rămână încă în funcție până la toamnă. Prim-ministrul Wekerle a luat la cunoștință dorința Monarhului și a promis, că o va supune fără amânare aprecierii consiliului de ministri, pe care l-a convocat pe cale telefonică, din Viena, pe Luni dimineața. Luni apoi, înainte de deschiderea dietei, în consiliul de ministri s'a luat hotărârea, ca dorința Maiestății Sale să fie împlinită, însă sub condițiunea, ca guvernul să fie de nou numit, pentru ca să poarte și responsabilitatea constituțională, dupăce un guvern dimisionat nu mai e responsabil pentru aceea ce face, dar și sub condițiunea, ca partidele din coalițiune să-și dee consentimentul. După terminarea ședinței dietei, care a ținut numai o oră, și în care s'a constatat, că cu adevărat dreptul de imunitate al deputatului croat *Novosel* a fost violat, iar altă chestie nu a fost pusă în desbatere, partidele au ținut conferențe, și toate au hotărât, ca dorința Maiestății Sale să fie respectată, guvernul să rămână în funcție în formațiunea de mai înainte, dacă va fi de nou numit din partea Maiestății Sale, iar la toamnă se demisioneze de nou. Prim-ministrul Wekerle a plecat Marți seara la Viena pentru a comunica Maiestății Sale hotărârile acestea, pe cari Maiestatea Sa le a luat la cunoștință. Eri, Joi, au apărut în monitorul oficial autografele preaînalte prin cari dimisionații nostri ministri sunt numiți de nou în demnitățile avute, iar mâne Sâmbătă, dieta ține ședință, pentru a i se presenta noul guvern, apoi ia vacanță până la toamnă. Și astfel crisa rămâne până la toamnă neresolvată.

Acuză în contra Metropolitului nostru. Cetisem în câteva ziare maghiare, că un cutare Aranyossi, advocat în Timișoara, ar fi făcut arătare la procuratură în contra I. P. S. Sale Metropolitului Ioan Mețianu pentru ațâțare, ba i-am cetit și acuza întreagă, pe care și-a publicat'o în ziarele maghiare. Despre acest nou act „patriotic“ scrie *„Lupta“*, din Budapesta următoarele:

„*Acuză contra Metropolitului Mețianu.* Dar adăugăm numai decât, o acuză, care îi face onoare I. P. S. Sale, acuzătorului însă mai puțin. Un biet advocat din Timișoara, Ignatz Aranyossi — vezi, trebuia să fie un Ignatz, plus „Aranyossi“ — a dat la procuratura din Timișoara o acuză în contra Metropolitului Mețianu, fiindcă Metropolitul, prin ordinul seu în care interzice cateheților propunerea religiei în limba magiară, ar fi călcat legea din 1907 a lui Apponyi. Ignatz cere, ca procurorul să facă cercetare și să reprezinte acuza. Ce să facă bietul Ignatz. Prilejurile de a câștiga merite patriotice ieftine par a se fi cam uzat și bietul Ignatz, dacă vrea să iscodească ceva nou, trebue să risce chiar și ridicolul!“

Cronică pedagogică.

Invățământul ca mijloc de creștere morală în școala noastră poporală.

De

G. Fl. Preșmerean.

Constatat fiind, că cu cât un popor e mai înaintat în cele culturale, cu atât și referințele și deci și trebuințele lui de traiu sunt mai complicate și mai număroase, având apoi în vedere, că razele culturii au pătruns aproape la toate popoarele, putem susținea că azi trebuințele de viață în genere s'au înmulțit. Cercând însă omul să satisfacă acestor trebuințe, adeseori s'a abătut dela simplitatea unui mod firesc de traiu și deci și dela calea morală. Ce va trebui să facă el de aici înainte ca să progreseze în aceeași măsură, atât în privința desvoltării culturale cât și în a celei morale? Va trebui ca el să dee mai multă atențiune culturii morale a spiritului său, așa ca aceasta să se desvoalte paralel cu cultura intelectuală.

O proporție potrivită, care nu a avut loc până acum — între aceste două feluri de culturi, trebue ținută în vedere, ca fiind regulatoarea întregului progres al omenimii. Să vedem întrucât în școalele noastre se ține cont de această proporție și dacă — cel puțin în timpul din urmă — s'a pornit vre-un curent în direcția stabilirii unui equilibru între progresul inte-

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Tot acestui cler și popor, pentru care poate nimeni nu a purtat în piept o dragoste mai curată și mai deplină, Șaguna îi adresează apoi o *precuvântare*, plină de sfaturi bune și în acelaș timp de destăinuiri prețioase cu privire la scrierea acestui op științific. In prefața aceasta, care se poate conziderà ca o scrisoare pastorală, Șaguna însuși mărturisește, că cartea aceasta a privit-o de cea mai însemnată lucrare literară a sa, de isprăvirea căreia și-a legat „toată mângăierea vieții sale“.

Cunoscând — iarăși — lipsa unui asemenea manual care lipsă erà cu atât mai intețitoare, cu cât conform constituțiunii bisericești, de curând înființate, regularea și administrarea afacerilor bisericești, școlare și epitropești din partea clerului erà foarte anevoiasă, Șaguna ne spune, că și-a pus toată silința să scrie acum o lucrare sistematică și completă.

Dar scopul acesta numai cu mari greutăți și opintiri se puteà atinge. Căci deoparte îl împiedecau nenumăratele afaceri de natură oficioasă, de altă parte lucrarea, în câmpul cel atât de sărac al literaturii canonice, aveà să lupte cu greutățile începutului. Ce e drept un mic început brăzdase însuși, cu *Elementele dreptului canonic*, de care ne-am ocupat, dar manualul acesta foarte estras și lipsit de unitatea sistemului dispăreà acum față de proporțiunile, ce aveà să le îmbrăce noua scriere canonică.

Cu toată mulțimea greutăților însă, lui Șaguna i-a succes să deà o lucrare, care dacă și nu e lipsită de anumite defecte, dar, în definitiv, este cea mai valoroasă și mai temeinică din scrierile sale și până astăzi una din cele mai bune izvoare și mai drepte călăuze în câmpul literaturii canonice a bisericii răsăritene-române.

Iar valoarea ei științifică zace nu numai în bogăția și aranjarea sistematică a materialului canonic, ci totodată în *autenticitatea izvoarelor și curățenia principiilor canonice*, pe care se sprijinește.

După cum însuși autorul mărturisește în prefață „opul e compus după originalitatea și genuitatea primitivă a instituțiunilor bisericei noastre, așăzate de însuși Mântuitorul Isus Cristos, întemeitoriul și legislatoriul bisericei, precum și de Apostolii și Părinții bisericei dela începutul creștinizmului“.

Așadar Șaguna conzideră — și cu toată dreptatea — pe însuși Mântuitoriul Isus Cristos de întemeietoriul adevărat al dreptului bisericesc. Pe baza acestei conziderațiuni toate principiile sale de drept-canonic au ca punct de mânecare: *Sfânta scriptură.* Insuși principiul sinodalității, pe care se întemeiază constituțiunea sa bisericească, Șaguna îl reduce tot la litera sau la spiritul evangeliei lui Cristos.

Vederile sale canonice, espuse în prefața aceasta, se pot rezuma de altcum în următoarele:

a) Isus Cristos este legislatorul suprem al bisericii.

b) Apostolii și ucenicii lui au cinstit totdeauna cele ce au auzit din gura divinului lor dascăl și în deplină conglăsuire cu spiritul învățăturilor aceluia au continuat opera lui, între toate împrejurările. Fiecare chestiune de însemnătate pentru biserica creștină apostolii o dezbăteau sfătuindu-se în *adunări*, împreună cu cei mai bătrâni dintre credincioșii lor. Ei au decretat, în urmare principiul sinodalității în biserică, ei au pus baza constituționalizmului bisericesc. Materialul dreptului canonic l-au lăsat următorilor depus în cele patru evangelii precum și în scrisorile lor către diferitele comunități creștinești.

c) Următorii apostolilor, arhiereii bisericii, au continuat a-și împlinì chemarea încredințată lor tot pe temeliile moștenite dela apostoli, observând acelaș chip de purcedere, aceleași regule și aceleași forme în toate lucrările lor pastorale și jurisdicționale; depunând în scrieri faptele, esperiențele și cunoștințele lor de pe terenul bisericesc și lăsând povețe pentru închegarea și întărirea organizmului bisericesc. În chipul acesta au promovat ei dezvoltarea și desăvârșirea principiilor canonice scoase din cuvintele sfintei scripturi.

d) Promovarea și consolidarea acestor principii au urmat-o mai ales prin ținerea sinoadelor ecumenice și locale în cari s'au decretat dispozițiuni generale privitoare la drept și credință: *Canoane și dogme.* Hotărârile acestea ridicate la valoarea de lege au pus temelia solidă a bisericii creștine, lectual şi moral al tinerimii noastre. Ne aflând stările morale cuvenite să căutăm mijloacele pentru sanarea acestui rău.

E lucru constatat, că pe orice teren de desvoltare intelectuală progresul e mult puţin sprijinit de quantul de cunoştinţe ce le moşteneşte o generaţie dela alta. Prin acest drept de moştenire, fiecare poate adauge ceva nou la capitalul de ştiinţă moştenit dela generaţia premergătoare, capital, care se află astfel într'o continuă creştere, căci nu numai se păstrează intact, dar se şi fructifică în intelectul generaţiunilor viitoare. Ce are de făcut adecă omul de ştiinţă? N'are decât ca roadele culese de antecesori de pe câmpul cel vast al ştiinţei, cari sub forme de axiome, teorii, formule etc. îi stau la disposiţie să caute după puterile sale prin o mai departe scrutare să le cristaliseze şi mai bine.

Astfel domeniul ştiinţei se augmentează în continuu.

Cum stă însă lucrul cu progresul moral?

Poate fi vorbă şi aici de o toarcere mai departe a firului întrerupt de înaintaşi? Nu, căci tot ce ei şi-au însuşit pe terenul vieţii morale, nu ne poate servi nouă ca temelie la zidirea edificiului nostru moral.

Neputând fi vorba aici de un capital sau avere moştenită, fiecare trebue să nisuiască, să şi-l însuşiască prin meritele, vrednicia cu un cuvânt prin virtuţile sale proprii. Astfel se esplică, că omul în cele morale înaintează azi — dacă poate fi vorba de o înaintare — cu mult mai încet, decât în cele intelectuale.

In această înaintare neegală, în urma căreia diferinţa între aceste două feluri de progres devine tot mai mare, trebue căutate causele aparenţelor triste din viaţa societăţii de azi, care e atât de bogată în oameni de ştiinţă, erudiţi, dar atât de sărace în caractere mari. Pentru a pune o stavilă înstrăinării tot mai mari a omenimii dela o viaţă morală toţi bărbaţii noştri luminaţi, trebue să nisuiască la deslegarea cu succes a problemei: „Ce organisaţie trebue dată instituţiunilor noastre culturale, pentruca acestea să producă resultate mai bogate pe terenul vieţii noastre? Fiind şcoala o instituţiune proprie de cultură, să căutăm întrucât îşi justifică aceasta caracterul ei de aşezământ de educaţiune morală? Intrucât am afla ceva nemulţămitor, să căutăm mijloacele de îndreptare.

Cel mai înalt scop al învăţământului pedagogic se cuprinde în educaţiunea ce trebue dată elevului în scopul formării caracterului lui religios moral.

La edificarea acestuia ca şi la a unei clădiri, având să concurgă o mulţime de lucrări bine conduse, e absolut necesar, ca întocmai precum măestrul supraveghiază lucrările de zidire, astfel şi educatorul — măestrul celui mai sublim paladiu, paladiul vieţii religioase-morale a elevului, să supravegheze, controleze şi conducă desvoltarea completă a aceluia.

Iar un astfel de măestru priceput, mai întâiu va trebui să fie în clar cu planul respective cu scopul, pe care nici un moment nu-l va perde din vedere, toate cunoştinţele ce le predă elevului, precum şi toate lucrările ce le desfăşoară în faţa lui având să promoveze ajungerea acestuia, şi care este: „Insuşirea unei culturi ca direcţie pronunţată spre moralitate".

Deci nu îngrămădirea de cunoştinţe în conştiinţa elevului, are să l preocupe pe el, ci prelucrarea lor organică şi sistematică de aşa fel, încât din ideile resultante din ele să se producă sentimente şi nisuinţe nobile.

Căci trebue să fie în clar cu faptul, că deşi numai în mod indirect, dar totuşi de fapt, prin orice fel de învăţământ se poate influinţa şi asupra culturii morale.

Intrucât învăţământul pedagogic prin felurile de interes, ce le va şti trezi în conştienţa elevului, va cultiva în acela sentimente nobile ca mijlocitoare între idei şi voinţe, întru atât îi va fi succes a pune o basă solidă edificiului de mai târziu al caracterului religios moral. Prin felurile interesului multilateral numit astfel în pedagogie, de oarece trebue să se manifesteze în multe direcţiuni şi adecă în cari are să se desvoalte cultura elevului, îi este dat educatorului să realiseze o mare parte din scopul educaţiunii.

Fiind vorba de felul cum acest interes influinţează asupra desvoltării morale, va trebui să fim mai întâiu în clar cu noţiunea interes.

Vom avea să ştim, că ce dovezi ne sunt de lipsă pentru a cunoaşte că elevul are interes pentru vre-o materie de învăţământ.

Dupăcum un om interesat în vre-o afacere din propriu indemn caută să esploateze orice ocasie în scopul realisării de câştig în aceea întreprindere, tot astfel şi elevul pătruns de interes nu va aştepta vre-un indemn din afară pentru a-şi face lecţiile, ba chiar şi după terminarea lor prin studiu privat va căuta să-şi augmenteze şi aprofundeze cunoştinţele în toate acele direcţii ce prin interesul pedagogic educatorul a ştiut să i-le stabilească.

Dupăcum adecă impulsul ce se dă prin acelea se manifestă în direcţie morală mai mult sau mai puţin pronunţată, întru atât şcoalei i-a succes a produce în spiritul elevului o disposiţie sufletească mai mult sau mai puţin proprie a promova desvoltarea conştienţii şi deci şi a vieţii morale a elevului. Intrucât apoi în plăcerea şi mulţămirea ce o simte el completându-şi conform inviaţiunilor date prin învăţământ, dar din indemn propriu, capitalul spiritual, îi este dată o răsplată vrednică de sacrificiile aduse de el în scopul asigurării de cunoştinţe, interesul pedagogic de sine înţeles, că n'are lipsă să fie stimulat prin fel de fel de promisiuni sau şi prin alte mijloace străine de problema educaţiunii.

El având să îndemne pe elev se progreseze în cultură, din curată iubire faţă de aceea, folosindu-se de alte mijloace străine învăţământului educativ îl degradăm pe acesta la rolul de stimulent atot felul de patimi şi pofte egoistice.

(Va urma).

O lămurire.

Cu datul Lugoj 1 Iulie primim dela domnul Dr. *Stefan Petrovici*, advocat, deputat dietal şi fisc al conzistoriului gr. ort. român al diecezei Caransebeş scrisoarea următoare, cu rugarea să o publicăm:

Onorată redacţiune! Ca fişcal al consistoriului gr. or. român al diecezei Caransebeşului vă rog să binevoiţi a da loc următoarelor şire:

Nainte cu câţi-va ani s'au debitat în „Renaşterea" de ruşinoasă memorie din Caransebeş, iară după apunerea „Renaşterei" se debitează în „Severinul" din Caransebeş cele mai greţoase acuse în contra unor persoane aplicate la consistoriul din Caransebeş, îndeosebi în contra Preacuvioşiei Sale dlui protosincel Dr. Tr. Ios. Badescu, acuse, pe cari un jurnal ce se respectă nici nu le reproduce.

Autorii acelor acuse sunt fostul proprietar al „Renaşterei", temerarul domn Dr. N. Ionescu şi laşii săi tovarăşi, grupaţi în jurul „Renaşterei", şi mai târziu în jurul „Severinului".

Acusele debitate în aceste jurnale au fost denunţate şi dlui ministru de culte şi instrucţiune, care le a denunţat apoi, în vestitu-i rescript Nr. 307/1907 consistoriului diecezan.

Acusele erau de două categorii. Unele erau concrete, altele vage, nedeterminate.

In urmarea atât a acestei denunţări, făcute prin mijlocirea dlui ministru, cât şi în urmarea altor doauă denunţări, făcute din partea dlui Dr. N. Ionescu direct consistoriului diecesan şi cererei dlui Dr. Badescu, consistoriul diecezan a ordinat cercetare disciplinară.

In ce priveşte acusele concrete, cercetarea a avut de-o parte resultatul negativ, că nici una dintre acuse nu s'a dovedit de adevărată, de altă parte resultatul positiv, că toate acusele s'au dovedit de scorniturі lipsite de orice basă reală, iară în ce priveşte acusele vage, nedeterminate, s'a dovedit prin fasiunea a 21 martori de cea mai aleasă poziţie socială, — în cea mai mare parte de altă naţionalitate şi confesiune, — că conduita morală a dlui Dr. Tr. Badescu poate servi de model.

Din aceste motive consistoriul diecesan a sistat procedura, interzicându-i totodată dlui dr. Badescu a intenta proces dlui dr. N. Ionescu şi jurnalelor, cari l-au calummiat, „pentrucă astfel de chestii nu se resoalvă prin sentinţele forurilor civile, ci numai şi numai prin judecata forurilor bisericeşti, ca singure competente în ce priveşte activitatea oficioasă şi purtarea morală a organelor bisericeşti", — iar consistoriul metropolitan ca for de a 2-a şi ultima instanţă a aprobat decisele consistoriului diecesan.

Causele disciplinare sunt deci finalisate.

Cei iubitori de adevăr şi de ordine se închină adevărului şi ordinei. Dar nu toţi oamenii sunt iubitori de adevăr şi de ordine. Dl dr. N. Ionescu şi laşii săi tovarăşi urmează a presenta şi mai departe acusele dovedite de calumnii drept fapte reale. Dovadă articolul de fond din nrul 31 al „Severinului", în care acusele se prezintă din nou drept fapte, iară consistoriele drept călcătoare de lege! Dovadă un nou pamflet, din care mi-a căzut ieri în mână un esemplar tipărit, pamflet adresat în formă de interpelaţie dlui dr. Badescu în care se debitează din nou drept fapte aceleaşi acuse, cari s'au dovedit de *scorniturі* lipsite de orice basă reală, de *calumnii răutăcioase.*

Acest pamflet se zice, că se va respândi imediat înainte de alegerea de episcop în mai multe sute de exemplare.

Este treaba seriosităţii şi a simţului bun a celor ce-l vor primi: *a da crezământ unui pamflet, sau decisiunilar forurilor disciplinare bisericeşti?*

Cu tot respectul

Dr. Stefan Petrovici.

Din despărţ. „Asociaţiunii".

Convocări.

Despărţământul Lăpuşul-unguresc al Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român işi va ţinea *adunarea generală* în Capolnoc Mănăştur la 18 Iulie st. n. 1909, d. a. la 2 oare în biserica gr.-oct. din loc.

Program:

1. Deschiderea adunării prin preşedintele despărţământului.
2. Raportul comitetului.
3. Alegerea alor două comisiuni:
   a) pentru censurarea raportului;
   b) pentru inscrierea de membri şi încassarea taxelor.
4. Disertaţiuni.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea alor 2 delegaţi la adunarea generală.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea comisiunei de verificare.
9. Inchiderea adunării.

Din şedinţa comitetului ţinută în Lăpuşul-unguresc la 4/17 Iunie 1909.

Dr. Gavril Buzura, direct. desp.
Vasilie Duma, secretar.

*

Onoraţii membrii a-i despărţământului XII *„Alba Iulia"* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", precum şi toţi sprijinitorii ei, sunt prin aceasta învitaţi la

Adunarea generală ordinară

ce se va ţinea în 5/18 Iulie a. c. la 11 oare a. m. în biserica gr. or. din *Zlatna,* pre lângă următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa.
3. Raporul cassarului.
4. Alegerea comisiunilor:
   a) pentru censurarea raportului comitetului,
   b) pentru censurarea raportului cassarului,
   c) pentru înscrierea de membri.
5. Disertaţie.
6. Raportul comisiunilor alese sub p. 4.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

Cercetarea în corpore a expoziţiei de industria casnică, aranjată în edificiul şcoalei române.

Alba-Iulia, în 3 Iulie 1909.

Ioan Teculescu dir.
Enea Pop Bota secretar.

Notă. Acestui despărţământ aparţin următoarele oraşe şi sate: Alba-Iulia, Ampoiţa, Bărăbanţ, Berghiu, Bucerdia-vinoasă, Cârna, Chişfaleu, Ciugud, Coşlar, Craiva, Cricău, Drâmbar, Dumitra, Feneş, Galaţi, Gaitiu, Gaureni, Henig, Hepris, Ighiel, Ighiu, Inuri, Limba, Meteş, Oarda-de jos, Oarda-de sus, Peclişe, Petrinjeni, Poiana, Presaca, Sântimbru, Şard, Şeuşa, Streja, Tăuţi, Tibru, Totoi, Trimpoele, Valea-dosului şi Zlatna.

---

atât în privinţa legislaţiunei, cât şi în cea a jurisdicţiunii şi administraţiunii.

Fiecare din aceste principii canonice Şaguna le sprijineşte cu citatul sfintei scripturi, din care izvoreşte lămurit şi care-i împrumută valoarea de drept.

Afară de aceasta izvorul de căpetenie pe care se razimă Şaguna este *Pidalionul*[1]) pe care cum am zis, în cestiuni de drept, îl recunoaşte de suprema autoritate în întreagă biserică.

Toate acestea Şaguna le pune în vedere clerului şi poporului său credincios, cătră care îşi îndreaptă prefaţa, pentruca să vază cum vechile principii şi instituţiuni bisericeşti iau în conziderare *demnitatea individuală*, dela cel dintâi până la cel din urmă fiu al bisericii; cum biserica, în înţelesul canoanelor ei, îmbrăţişează la sânul ei de mamă iubitoare toate neamurile pământului şi dă drept fiecărei naţiuni să se închine lui Dumnezeu *în limba sa proprie,* să-şi aleagă clerul conducător în biserică din sânul său şi să-şi reguleze afacerile sale bisericeşti în mod neatârnător şi în limba sa naţională. Acestea sunt *conclusiunile* logice, cari le trage Şaguna din principiile canonice înşirate mai sus.

In legătură cu acestea atinge în câteva cuvinte şi însemnătatea aşezămintelor bisericii noastre ortodocse române pentru păstrarea limbii, şi a individualităţii etnice a neamului nostru românesc în cursul veacurilor trecute. Constată şi susţine cu tărie, că credinţa cea adâncă, dragostea de legea străbună a înzestrat poporul nostru cu „caracter de statornicie bărbătească" şi l-a ajutat să înfrunte nevoile vremilor trecute; iar şcoala sau creşterea, care i-a dat-o biserica prin cărţile sfinte i-a păstrat în curăţenie tradiţiunile, obiceiurile şi legătura sufletească cu strămoşii răposaţi. In consecinţă, îşi esprimă nădejdea, că clerul şi poporul se va arătà şi în viitor vrednic de binefacerile cele multe şi bogate, cari le revarsă asupra sa biserica şi aşezămintele ei.

Trecând mai departe Şaguna pomeneşte şi piedecile, cari i-au îngreuiat şi întârziat scoaterea acestei lucrări, al cărei material îl aveà cules, în mare parte, încă din biblioteca patriarhiei din Carloviţ. Pe lângă nesfârşitele afaceri oficioase, ca piedecă de căpetenie aminteşte *trebuinţa de a tipărì şi retipări alte scrieri* a căror lipsă erà mai arzătoare spre scopuri bisericeşti şi şcolare „dintre cari — zice dânsul — cele bisericeşti toate le-am retipărit, iar dintre cele şcolare şi ştiinţifice unele le-am compus eu, altele le-am încredinţat unor bărbaţi de şcoală spre compunere ori spre traducere".

Dar de bună samă piedeca cea mai mare, care a întâmpinat-o Şaguna la scrierea dreptului său canonic, au fost, cum am amintit, aşa anumitele greutăţi ale începutului.

Scopul lui erà să dea o lucrare sistematică, un op bine conceput şi strâns închegat, care să mulţămiască pe deplin trebuinţele canonice ale clerului său şi în acelaş timp să aducă cinste bisericii sale faţă de bisericele străine, a căror literatură canonică erà cu mult mai bogată. Nizuinţa aceasta cum şi conştiinţa deplină despre valoarea unei astfel de lucrări îl îndemnau să nu grăbiască cu scoaterea ei, ci să consulte cu sârguinţă şi statornicie toate izvoarele, cari îi puteau veni la mână.

Studiind şi scriind l-a ajuns anul 1868. In anul acesta biserica ortodoxă română îşi capătă autonomia şi constituţiunea creată de Şaguna, în înţelesul căreia ea sângură îşi cârmuia afacerile sale interne bisericeşti, scolare şi epitropeşti. Trebuinţa unor îndrumări de natură juridică şi canonică se simţia acum la fiecare pas. Şaguna nu mai putea întârzia cu orânduirea şi tipărirea lucrării sale. Şi astfel la începutul anului 1868 opul vede lumina zilei, în mărime de 452 de pagini, afară de prefaţă, care se estinde pe 18 pagini.

Intreagă lucrare se împarte în trei părţi mari, cărora le premerg noţiunile generale despre definiţiunea, originea, dezvoltarea şi izvoarele dreptului canonic.

Partea I.

Cuprinde *dreptul canonic intern* al bisericii. Şi anume: Intemeietoriul şi capul bisericii. Constituţiunea bisericii. Invăţăturile ei de căpetenie, canonice, dogmatice, simbolice şi rituale. Organizaţiunea internă a bisericii. Drepturile şi datorinţele singuraticelor elemente ale acestui organizm: *ale clerului şi poporului.*

(Va urma).

---

[1]) Pidalionul. Ediţ. II-a Atena. 1841.

NOUTĂŢI.

Eötvös despre Şaguna. Un amic al ziarului nostru ne atrage atenţiunea asupra faptului, că dl *Ré hy*, inspector regesc de şcoale, publicându şi memoriile şi amintirile din trecut în revista „*Néptanitók Lapja*“ scrie la un loc următoarele: „La anul 1869, când m'a trimis ministrul de culte şi instrucţiune, baronul Eötvös, inspector de şcoale în comitatul Hunedoarei, mi-a spus aşa: La Metropolitul Şaguna să te duci întâi şi să-ţi faci reverinţă. Dar să bagi de seamă cum te prezenţi în faţa lui, pentrucă acela e om, care are atâta minte, cât jumătate de ţară. (Annyi esze van, mint félországnak)“... Şi când ne gândim, că au fost zile, în cari lumea românească n'a ascultat de glasul acestui om cuminte!..

*

† Traian I. Magier. Inregistrăm cu părere de rău trecerea la cele eterne a protopresbiterului *Traian I. Magier* din Buteni, dieceza Aradului, care Duminecă în 4 Iulie a închis ochii pe vecie într'un spital din Budapesta, unde mersese pentru a se supune unei operaţiuni. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria eternă!

*

Sărbările dela Geneva aranjate din prilejul împlinirii centenarului al patrulea dela naşterea lui *Ioan Calvin* (iar nu a lui *Luther*, cum cu greşală s'a tipărit în numărul trecut al ziarului nostru) se termină mâne, în 10 Iulie. Au luat parte la ele peste 400 de delegaţi de prin toate ţările. Din Ungaria au fost cei mai mulţi, 125 de inşi. Tot cu această ocasiune s'a sărbat şi aniversarea a 400 de ani dela înfiinţarea universităţii de stat din Geneva.

*

Dr. Stefan Láday, advocat în Sibiiu, ne trimite spre publicare următorul anunţ: Am onoare a vă aviza, că mi-am deschis cancelarie advocaţială în *Sibiiu, Baiergasse Nr. 1.* Edificiul „Albinei“. Cu toată stima: *Dr. Stefan Láday,* advocat.

*

Fidanţare. Dşoara Olivia *Oprea* şi dl Dr. Ioan *Dobre*, fidanţaţi, Ilia-mureşană, 28 Iunie 1909.

*

Examene. La examenele de calificaţie învăţătorească ţinute în zilele trecute la institutul pedagogic din Caransebeş s'au presentat 17 candidaţi, dintre cari 11 s'au declarat calificaţi, 4 au să emendeze din două studii, 1 dintr'un studiu şi 1 repetează întreg examenul. Din partea consistorului diecesan a fost trimis comisar dnul Dr. Valer Branişte, iar din partea ministerului dl Dr. Iosif Siegescu

*

Dl şi dna Bârseanu, cunoscuţii artişti, cari acum se află la Paris în călătorie de studiu, vor face în luna lui August un turneu de vară în oraşele din ţara noastră: Lipova, Oraviţa, Bozovici, Caransebeş, Haţeg, Orăştie, Sălişte, Făgăraş. Nu ne îndoim, că vor fi primiţi cu amabilitatea obicinuită.

*

Baronul Pitreich. Fostul ministru comun de răsboiu, generalul de infanterie *Henric Pitreich* a fost ridicat din partea Maiestăţii Sale la rangul de baron.

*

Condamnarea lui Lemoine. Escrocul francez *Lemoine*, care a înşelat pe mai mulţi, storcând dela ei bani sub pretextul că a aflat modul cum se poate fabrica diamantul, a fost pedepsit cu temniţă de 6 ani, amendă în sumă de 3000 franci, şi espulsare pe cinci ani.

*

Sarcofage din vremea Romanilor. Intr'o comună din comit. Zala lucrătorii au dat peste două sarcofage de pe vremea lui Constantin cel Mare (306—337). S'au găsit afară de schelete, obiecte de podoabă, vase ş. a., care au fost transportate la muzeu.

*

Secerători bătuţi. Proprietarul de moşii contele Pongrácz din Bihor şi a adus secerători români, dupăce Ungurii din localitate i-au cerut plată prea mare pentru secerat. Când au venit secerătorii români, cei din comună, Ungurii i-au atacat, i-au bătut, pe zece i-au rănit de moarte, iar ceialalţi au scăpat cu fuga. A fost comandată jandarmeria la faţa locului. Zece nefericiţi se luptă cu moartea! Nu s'au putut lua mai din vreme măsuri de precauţiune?

*

Hymen. *Ana Nicola* şi *Nicolae Comaniciu* îşi anunţă căsătoria, care se va serba în biserica gr. or. din Gurarâului, în 30 Iunie (13 Iulie) a. c., la 4 oare d. a.

*

O declaraţie a librarilor. Representanţii librăriilor germane, austriace şi elveţiene întruniţi în luna trecută la Lipsca au luat următoarea hotărâre: Adunarea constată cu deosebită întristare, că literatura demoralizătoare se răspândeşte tot mai mult şi ameninţă sănătatea morală şi fisică a cetitorilor, deslănţuindu-le cele mai urâte patimi; de aceea librarii întruniţi declină orice solidaritate cu autorii şi propagatorii acestei literaturi deplorabile, şi consideră ca o datorie de a se asocia pentru a stârpi acest rău public, răspândind cărţile bune şi luptând împotriva celor primejdioase. Presa din întreagă lumea va publica această declaraţie nobilă a vrednicilor librari.

*

Membru fundator cu taxa de 200 cor., s'a înscris la Societatea pentru fond de teatru român dl Dr. Teofil *Tanco*, advocat în Năsăud.

*

Colegi vrednici. Absolvenţii liceului ev. săsesc din Sibiiu au destinat venitul net dela cel din urmă „exitus“ pentru a ajuta pe doi colegi săraci, ca să poată face cu toţii călătoria la Italia, unde au şi plecat alaltăieri Mercuri. Unul dintre cei doi absolvenţi, împărtăşiţi de favor, este *român.* Fapta vorbeşte de sine.

*

† Ioan Stoica, învăţător pensionat după scurte, dar grele suferinţe, împărtăşit fiind cu sf. taine, a adurmit în Domnul Sâmbătă, în 20 Iunie v. (3 Iulie n.) a. c. la orele 5 d. a. în al 60 lea an al vieţii sale. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului au fost aşezate întru aşteptarea învierii în cimiterul bisericii ortodoxe din Veneţia de-jos Luni, în 22 Iunie v. (5 Iulie n.) a. c. la orele 2 d. a. Fie-i ţărâna uşoară şi pomenirea vecinică!

*

Arsă de vie. Artista Natalia Dumitriu, ocupată să cureţe nişte mănuşi, a apropiat sticla cu benzină de o maşină de frizat aprinsă. Sticla a esplodat şi a aprins hainele nenorocitei artiste. Flacările au cuprins-o repede, şi i-au făcut grave arsuri. Dusă în spital a suferit toată noaptea cumplite dureri, iar dimineaţa a încetat din vieaţă.

*

Avioplanul Goliescu. Sâmbăta trecută s'a făcut în manejul şcolii de artilerie din Bucureşti esperienţa cu aparatul de sburat al locotenentului *Goliescu*, din artilerie. Aparatul are forma unei pasări şi e construit în miniatură. La esperienţa ce s'a făcut a sburat la o distanţă de 5 metri şi la o înălţime de 3 metri dela pământ. Avioplanul are o lungime de 1.20 m. şi o greutate de un kilogram 200 grame.

*

La fondul pentru înzestarea fetelor sarace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, la stăruinţa dşoarei Elenuţa Tatu din Sadu, s'au făcut următoarele daruri: Dem. Popică, Ioan Lotrean, Dumitru Popaoprea, Ioan Mihu, practicant notarial, Nicolae Morariu şi Mărioara Morariu, câte 20 bani, Constantin Dăncăneţ 10 bani, Elena Popovici şi Paraschiva Suha, câte 40 bani, N. N. 50 bani, Elena şi Lucreţia Tatu 1 cor. 50 bani, sau în total 4 cor. 10 bani.

Viaţă socială.

Petrecere în Capolnoc-Mănăstur. Inteligenţa română din Capolnoc-Mănăştur şi jur aranjază în favorul despărţământului şi a şcoalei confesionale nou edificânde de acolo petrecere cu joc. Preţul de intrare: de persoană 2 cor., de familie 5 cor. Inceputul precis la orele 8 şi jum. seara. Damele sunt rugate a se presenta după putinţă în costum naţional ori în toaletă simplă. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se chitează în ziare.

*

Petrecere în Murăş-Uioara. Tinerimea română din Murăş Uioara şi jur învită la petrecerea de vară ce o va aranja Duminecă, în 18 Iulie st. n. 1909 în salele „Hotelului E-arial“ din M.-Uioara. Inceputul la orele 8 seara. Preţul de intrare 1 cor. 60 fil., de familie 4 cor. Venitul curat este destinat parte în favorul fondului cultului gr. cat. rom. din Murăş-Uioara, parte în favorul despărţământului Murăş-Uioara al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“. Damele sunt rugate a se presenta după posibilitate în costume naţionale. In 19 Iulie st. n. 1909 a. m., 9 ore cercetarea băii de sare „Stefania“.

*

Petrecere în Sălişte. Petrecerea de vară obicinuită a Reuniunii meseriaşilor din Sălişte se va ţinea Duminecă, în 11 Iulie n. a. c. la „Neted“. La cas de timp nefavorabil se amână pe Dumineca viitoare (18 Iulie n.)

*

Teatru în Zlagna. Inteligenţa rom. din Zlagna şi jur învită la producţiunea teatrală împreunată cu concert şi dans, care se va aranja cu prilejul adunării generale a despărţământului „Asociaţiunii“ Alba-Iulia, în 18 Iulie 1909 st. n. Duminecă, cu concursul coriştilor români din Bistra, în pavilonul dela hotelul „Glück Auf“ din Zlagna. Inceputul fix la orele 8 şi jum. seara. Taxele: locul I. 2 cor., locul II. 1 cor. 50 fil., III. 1 cor. Venitul curat e destinat „Asociaţiunei“. Suprasolviri se vor chita pe cale ziaristică.

Cărţi şi reviste.

Anuarul XXV al institutului pedagogic-teologic din arhid. ortodoxă română transilvană în Sibiiu, pe 1908/9, publicat de *Dr. Eusebiu R. Roşca* director, a apărut acum întocmit cu aceeaş îngrijire, ca şi anuarele precedente. Anuarul actual al institutului, de sub conducerea serioasă a P. C. Sale părintelui protosinghel *Dr. Eusebiu R. Roşca*, cuprinde preţioase contribuţii la istoria culturală şi politică a epocei lui *Şaguna*, date la iveală de prof. *Dr. I. Lupaş*. Actele şi documentele publicate, afară de două, sunt toate inedite şi lămuresc lucrarea lui Şaguna privitoare la înfiinţarea tipografiei sale şi a „Telegrafului Român“, apoi despre cauţiunea ziarului, despre felul cum s'au angajat redactorii: Aaron Florian (1852), Dr. Paul Vasici (1853), Ioan Bădilă (1856), Visarion Roman (1857), Z. Boiu (1862) şi Nicolae Cristea (1865). Anuarul mai cuprinde şi alte acte interesante, între care unul latinesc din 1815, iscălit de episcopul Moga şi privitor la profesorul de teologie *George Lazar* şi la orele ce i se impun să le propună; iar alt act, din 8 Decemvrie 1852, semnat de Aaron Florian ca redactor răspunzător invitând publicul să se aboneze la foaie, expune şi programa de lucrare a noului ziar „Telegraful Român“, ce avea să apară în Ianuarie 1853. Din ştirile şcolare şi cronica institutului vedem că în anul şcolar expirat personalul institutului a fost compus din: un director, 7 profesori ordinari, 2 profesori extra ordinari, 1 profesor ajutător, 1 medic seminarial, 1 econom şi alte 2 puteri ajutătoare. Elevi inmatriculaţi au fost: 229, şi adecă 110 în secţia teologică, 119 în cea pedagogică. Biblioteca seminarială are peste 3000 de volume, dintre care grupa de limbă şi literatură 668 vol., istorie şi geografie 537 vol., teologie 500 vol., Din fondurile arhidiecezane s'au conferit 14 stipendii elevilor teologi şi 35 stipendii elevilor pedagogi, în sumă de 4840 cor. Institutul a fost vizitat din partea: P. C. Sale părintelui arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, ca trimis al Prea Ven. Consistor, din partea inspectorului regesc de şcoale şi a unui comisar ministerial. La şcoala de aplicaţie au fost înscrişi 40 de elevi, instruaţi de un învăţător. Societatea de lectură „Andrei Şaguna“ a fost condusă de prof. *Dr. Ioan Lupaş*; s'au cetit 8 lucrări, s'au ţinut trei conferenţe libere, s'au recitat poezii, iar corul şi orchestra societăţii a executat diferite piese. Societatea cu începutul anului şcolar viitor se împarte în *două* societăţi coordonate: a teologilor şi a pedagogilor. Biblioteca elevilor din secţia teologică are 2438 vol., a celor din secţia pedagogică 1178 volume.

*

Biblioteca băncilor române. numărul 9: *Articolul de lege LVIII: despre cec şi Normativ pentru afacerile de cec*, traducere de *Constantin Popp*, redactorul „Revistei Economice“ şi al „Anuarului Băncilor Române“. Sibiiu, Tipografia arhidiecesană 1909. O broşurică de 24 feţe, foarte actuală, ştiut fiind că art. de lege LVIII: 1908 despre cec a întrat în vigoare la 1 Iulie a. c. Afară de textul legii să află indicate în broşurică şi Nrii ordinaţiunilor ministeriale privitoare la punerea în aplicare a nouei legi, iar ca anex este dat un „Normativ pentru afacerile de cec“ împreună cu o instrucţiune asupra manipulaţiunii interne a cecurilor. Folositoarea broşurică de 1½ coală se poate procura direct dela traducător sau dela Administraţia „Revistei Economice“ în Sibiiu — Nagyszeben, cu preţul de 50 fileri.

Poşta redacţiei.

Dlui Vas. F.... în Cub. Rom. Raportul trimis e copiat din cuvânt în cuvânt din numărul 62 al ziarului nostru. Nu-l putem publica.

Corespondentul „Minervei“ în Budapesta. Am primit scrisoarea, dar n'am aflat în ea *adresa.* Trimite-ne-o. Primim ofertul.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 7—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 25—31
Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Nr. 352—1909 [206] 1—1

Publicaţiune.

Adaptarea şcoalei confesionale gr.-or. din **Laz** se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, carea se va ţinea în 5/18 Iulie a. c. la 2 oare d. a. în şcoala din Laz.

Preţul de strigare 7000 cor.

Licitanţii au a depune vadiu 5% dela preţul de strigare.

Planul, preliminarul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial din Laz.

Sebeş, 24 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean,
protopresbiter.

---

[207] 1—3

Publicaţiune.

Comuna bisericească Sohodol, biserica nouă, protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, zidirea unei şcoale noue.

Materialul necesar precum: piatră, var, năsip, cărămidă, apoi lemnăria şi material pentru schele, îl prestează comuna bisericească.

Licitaţiunea verbală şi cu oferte se va ţinea *Duminecă în 12/25 Iulie a. c.* la 2 oare p. m. în cancelaria oficiului parohial, unde doritorii pot până atunci vedea planul şi preliminarul de spese, aprobat de Venerabilul consistor sub Nr. 11209 Şcol. dto 17 Decemvrie 1905, precum şi condiţiunile mai amănunţite.

Preţul strigării este de 3977 cor. 33 fileri.

Licitanţii au a depune vadiu de 10% dela preţul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul parohial până la 12 ore în ziua licitaţiunii.

Comitetul parohial are voe a alege dintre licitanţi pe celce va presenta mai mare siguranţă şi garanţie.

Sohodol, în 20 Iunie 1909.

In numele comitetului parohial:

George Babeş paroh, prezid.
George Hermenean secretar.

Nr. 482/909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 8344/1909 [205] 1—3

Edict de vânzare.

Averea imobilă rămasă după decedatul Ioan Cloaje, care formează astăzi proprietatea văduvei Maria Cloaje n. Boboşiu şi a copiilor ei majoreni şi minoreni de pe teritorul comunelor Boiţa şi Racoviţa, cuprinse în protocoalele funduare Nrii: 93, 581, 715, 736, 746 757, 783, 790, 1013, 1372 şi a Racoviţei Nr. 362, se va vinde din partea acestei sedrii orfanale pe calea licitaţiunei publice benevole la 12 August 1909 înainte de amiazi la 9 oare în cancelaria comunală din Boiţa.

Preţul de strigare va fi:

1. La ţiglărie şi la parcele, care se ţin de aceasta 10,000 cor.

2. Referitor la celelalte realităţi preţul de strigare îl va fixa şi publica în ziua licitaţiunei exmisul sedriei orfanale.

Vadiul este 10% din preţul de strigare, care este de a se întregi corespunzător celui mai mare ofert.

Condiţiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei Boiţa, în cancelaria advocatului Dr. Lucian Borcia (strada Cisnădiei Nr. 45) sau la această sedrie orfanală.

Nagyszeben din şedinţa sedriei orfanale, ţinută la 30 Iunie 1909.

Gottschling,
prezident.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 1—12

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

6911/1909. alisp. szám. [203] 1—1

Árlejtési hirdetmény.

Szebenvàrmegye hivatalos helyiségeinek fütésére 1909—1910 évre szükséges kettőszáz (200) köbméter usztatlan kemény tüzifa szállitásának biztositása céljàbol 1909 évi augusztus hó 17 napján Kedd délelött 11 órakor ajánlati versenytàrgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok Szebenvármegye Hivatalos Lapja 27. számában közzétett hirdetményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1909. évi julius hó 4.

Reisenberger
alispán.

---

[202] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele poporale gr.-or. române din comunele mai jos numite, în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Bârghiş, cu salar de 600 cor. din cassa bisericii, care cu anul 1910 se va urca la suma prescrisă de noua lege şcolară, şi cuartir corespunzător în edificiul şcoalei.

Coveş, cu salar de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, care la 1 Iulie 1910 se va urca la suma de 1000 cor. din mijloacele bisericii, cuartir natural în edificiul şcoalei şi folosirea grădinei prescrisă de legea şcolară. Cuincuenalele se vor computa numai dela întrarea în serviciul acestei şcoale. Preferiţi vor fi ceice vor forma un cor cu tinerimea adultă, pentru care li se va da o remuneraţie deosebită.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu şi să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean,
protopresbiter.

Nr. 723—1909 [198] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului II de învăţător la şcoala confesională gr.-or. română din **Boian** se escrie concors cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiţie şi 50 cor. relut de cuartir şi grădină.

Cuincuenalele i-se computå începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár) în terminul mai sus indicat, şi sunt îndatoraţi a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta la biserică şi a se cunoaşte cu poporul.

Cetatea-de-baltă, 8 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Nicolae Todoran,
protopop.

799—1909 [199] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din **Şona**, să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină, iar din 1 Iulie 1910 întregire dela stat la 1000 cor.

Alesul este deobligat a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în Dumineci şi sărbători răspunsurile liturgice şi în caz de lipsă a ţinea şi strană şi şcoala de repetiţie. Cuincuenalele se computå după ani de serviciu dela aceasta şcoală.

Ceice doresc a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile subsemnatului şi să se prezenteze în biserică spre a fi cunoscut de alegători, să ştie din cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, în 10 Iunie 1910.

Nicolae Borzea,
protopop.

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual şi alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui şi lucrări de acsidenţă. — Condiţie sigură.

„Albina“
institut de credit şi de economii în Sibiu.

Publicaţiune.

In sensul art. de lege XXXVI din a. 1876 §. 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulaţiune cu ziua de 30 Iunie 1909 face	K 6.929,000·—
2. Pretenziunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperire a acestor scrisuri fonciare sunt de	„ 9.532,267·16
3. Valoarea hipotecelor luate de bază la susnumitele împrumuturi hipotecare este de	„ 33.727,664·—
4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de	„ 500,000·—

acesta e indus în cont separat şi plasat în următoarele efecte publice:

Nom. K	5,400·—,	Sorţi de stat din 1860 cu 4%,
„ „	6,000·—,	Obligaţiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„ „	5,200·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„ „	1,600·—,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„ „	5,200·—,	Obligaţii cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%,
„ „	94,000·—,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%,
„ „	18,200·—,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Comercial Bank cu 4½%,
„ „	16,000·—,	Scrisuri fonc. Kisbirtokosok ország. földhitelint. cu 4½%,
„ „	100,000·—,	Scrisuri fonciare Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár cu 4%,
„ „	110,000·—,	Obligaţiuni comunale Pester ung. Comercial Bank cu 4%,
„ „	196,000·—,	Obligaţiuni comunale Pesti hazai első takp. egyes. cu 4%,
„ „	4,000·—,	Acţiuni de ale Institutului de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiu, 6 Iulie 1909. (204) 1—1

Direcţiunea.

Nr. 809/909. [190] 3—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu preaînaltul ordin consistorial dtto 28 Maiu 1909 Nr. 6451 Şcol. prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc dela şcoala confesională din **Sâmbăta superioară-apusană.**

Venitul este din repartiţie 600 cor. şi întregire dela stat conform art. XXVII din 1907.

Cererile de concurs se înaintează în terminul dat la oficiul protopresbiteral gr.-or. din Făgăraş.

Făgăraş în 8 Iunie 1909.

Nicolae Borzea,
protopop.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 15—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ţinerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune şi mai cu efect, producător de apetit şi mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei şi încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură şi junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atenţiune! *Toate părţile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui
B. FRAGNER, furnisor ces. şi r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poştale. colţul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părţile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

[344] 14—20

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (150) 52–52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 70 Sibiiu, Marți 30 Iunie (13 Iulie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Păstorirea

păcătoșilor eliberați din prinsori

de **Gavriil Hango.**

I.

Pe cât este de grea chemarea medicilor la vindecarea boalelor interne, mai cu seamă dacă acelea sunt învechite, tot atât de grea este și chemarea preoților la vindecarea boalelor morale sufletești, la vindecarea și curățirea credincioșilor de păcate.

Dar până când chemarea medicului cu vindecarea boalei ori cu moartea bolnavului încetează, pe atunci chemarea preotului se continuă până la moartea lui trupească, ba se continuă chiar și după moartea lui, până la sfârșitul veacurilor, pentruca să-l poată scăpa de moartea sufletească, de osânda cea de veci.

Pentruce?

Pentrucă ispitele păcatului sunt cu mult mai multe decât cauzele boalelor trupești, și acelea îl urmăresc pe om dela naștere până la moarte neîntrerupt. Astfel putem zice apoi, că chemarea preoților e cu mult mai grea decât chemarea medicilor, și greutatea aceasta li se mai mărește și prin aceea, că până când doftorii trupurilor, fie numai cu ochii lor trupești, ori fie și cu ajutorul instrumentelor lor medicale, pot străbate mai ușor la cauza boalei și astfel pot mai ușor să stabilească diagnoza și să afle mijloacele de vindecare, pe atunci doftorii sufletelor, preoții, pot străbate numai cu ochii lor sufletești la cauza boalelor morale, la isvorul păcatelor, iar la aceasta le trebue adeseori timp îndelungat și cercetări neîntrerupte, și apoi dacă au aflat isvorul răului, iarăși numai cu greu îl pot astupa de tot, căci afară de mijloacele morale, — de predicarea cuvântului lui Dumnezeu și de administrarea sfintelor Taine, — nu dispun de alte mijloace mai de loc.

Acum dacă atât este de grea chemarea tuturor preoților în general, cu cât mai grea este chemarea preoților dela închisori, cari se ocupă cu păstorirea celor mai mari păcătoși notorici, cu păstorirea acelor păcătoși, cari au decăzut la treapta cea mai de jos a păcatului. Și de aceea, pe cât este de grea și de frumoasă chemarea tuturor preoților în general, cu atât mai vârtos este frumoasă chemarea preoților dela institutele de corecțiune. Și dacă la vindecarea celor mai grele boale trupești se recer medicii cei mai iscusiți, întocmai se recere aceasta și la îndreptarea păcătoșilor celor decăzuți la gradul cel mai de jos al păcatului.

Preoții dela închisori trebue să vindece bolnavi morți moralicește; trebue să deștepte credință în suflete desperate; trebue să înfrângă voințe îndărătnice; trebue să trezească sentimente de iubire în inimi împietrite, și trebue să lumineze minți întunecate și învăluite în negura păcatului, și să le facă accesibile de idei și sentimente către tot ce e bun și frumos și să le închidă față de tot ce e urât și păgubitor. Și toate acestea, numai cu armele științei, cu armele adevărului, cu pilda cea bună, cu predicarea cuvântului lui Dumneznu, cu lucrare neîntreruptă și grea, cu răbdare fără de sfârșit, cu energie înțeleaptă împreunată cu blândețe și nu odată împreunată chiar cu periclitarea vieții. Căci pământul în care lucrează, este atât de rău, atât de petros și atât de rădăcinos și plin de spini și de buruieni veninoase, încât numai după muncă de ani de zile și grozav de obositoare pot să-l prepareze într'atâta, ca să poată sămâna în el sămânța cea bună, care să aducă roduri binefăcătoare pentru folosul lor și pentru folosul societății în viața aceasta și mai cu seamă în viața de veci.

Dar și așa rezultatul activității preoților dela închisori de multeori e foarte problematic și nestatornic, căci deoparte, precum este de greu a face pământ roditor din o stâncă bătută de valuri, tot atât este de greu a ridica pe omul decăzut cu totul în mocirla păcatului, iar de altă parte și dacă li-a succes a-l ridica, oare, după ce a eșit de sub mâna lor, nu va cădea înapoi, ca să nu se mai poată scula niciodată? Și dacă totuși li-a succes a ridica pe unii și pe alții din mocirla păcatului cu speranța, că de aci înainte vor deveni membri cât de cât folositori ai societății, bucuria le este atât de mare, ca și bucuria păstorului, care a lăsat pe cele nouăzeci și nouă de oi și a căutat pe cea rătăcită, iar aflându-o, s'a bucurat mai mult de aceasta, decât de cele nouăzeci și nouă ce nu s'au rătăcit, ori ca bucuria femeii, care și-a aflat drahma cea perdută; ori ca bucuria tatălui, a cărui fiiu rătăcit s'a reîntors cu pocăință la casa părintească.

Cât de grea este chemarea preoților dela închisori, se vede și de acolo, că de multeori au să păstorească bărbați în vârstă, cari nici cruce nu-și știu face, și cari nici nu știu ce-i taina pocăinței și taina sfintei cuminecături, necum să aibă și alte cunoștințe religioase, fie acelea cât de elementare. Deci să ne mirăm apoi, că astfel de oameni decad cu totul moralicește, și la urmă, dupăce au făcut atâta rău societății în avere și viață, se umplu temnițele cu ei, și prin aceasta iar devin spre greutatea societății, fiind aceasta silită a-i ținea închiși, pentruca să se îndrepteze, în interesul lor și al societății?!

Cu toate acestea, mulți se îndreptează; dovadă mărturisirea unora din ei după ce cad în temniță: Hei, Domnule Părinte, să fiu auzit învățături de acestea dela preotul nostru de acasă, nu aș fi ajuns nici odată, la acest loc de nefericire! La mulți însă îndreptarea aceasta ține numai până când sunt în temnițe, mai mult de frica pedepselor disciplinare, iar după ce se eliberează iarăș cad în fărădelegile de mai nainte și ajung din nou în temnițe. Pentruce? Voiu răspunde în cele următoare, care e și scopul acestor șire adresate societății și mai cu seamă fraților preoți din afară.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori către un coleg. —

V.

Frate! Dintre bisericile autonome din Ungaria mai sunt două despre cari doresc să ți spun unele lucruri: biserica unitară și cea jidovească.

Biserica unitară deja din timpurile principilor calvini se considera de biserică reformată, și astfel avea aceleași drepturi și privilegii ca și celelalte biserici reformate din Ardeal. De aceea nici nu e amintită separat în legile țării, ci împreună cu celelalte biserici reformate.

Unitarii au o singură diecesă, care se compune din opt protopresbiterate. In fruntea diecesei stă episcopul sau superintendentul, care locuește în Cluj și un curator suprem din șirul mirenilor. Acestia se aleg din partea consistorului suprem bisericesc. Membri ai acestui consistor sunt: superintendentul și curatorul suprem, ca prezidenți, oratorul general (care trebue să fie dintre protopresbiteri) protopresbiterii, curatorii școlari și tractuali, și așa numiții asesori bisericești. Consistorul suprem bisericesc se întrunește în fiecare an odată în Cluj, când să sfințesc și clericii de preoți. Tot acest consistor cu aceiași membrii se întrunește tot la al patrălea an în diferitele protopresbiterate pentru desbaterea chestiilor importante bisericești. Acum însă poartă numirea de consistor sinodal.

In fruntea protopresbiteratelor stă protopresbiterul și curatorul tractual, aleși ambii de sinodul tractual. Membrii ai acestui sinod afară de ei mai sunt preoții și învățătorii tractuali. Se convoacă de protopresbiter și se ține acest sinod tot de douăori pe an alternative în comunele din tract. Se ocupă de regulă cu afaceri curente tractuale.

In singuraticele parohii sinodul parohial are un rol aproape ca și sinoadele noastre parohiale. Anume, alege pe paroh, pe învățător, pe curator și membrii presbiteriatului (comitet). Drept de voi în sinoadele parohiale au toți credincioșii

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

Partea II.

Cuprinde *dreptul canonic intern* al bisericii. Și anume: Raportul dintre biserică și stat. Libertățile și drepturile bisericilor în diferitele state și referințele bisericilor între sine înseși.

Partea III.

Cuprinde *legislațiunea, jurisdicțiunea și administrațiunea* bisericii. Și anume: Dezvoltarea istorică a legislațiunei bisericești. Sfintele canoane și vechii canoniști ai bisericii orientale. Feliuritele traduceri de canoane în limba românească. Administrațiunea bisericească după parohii, protopresbiterate, eparhii și metropolii. Jurisdicțiunea bisericească în scaunele protopresbiterale, eparhiale, metropolitane, și sinoadele provinciale (diecezane, congrese) și ecumenice. Judecătoria bisericească și felurile ei.

Izvoarele întrebuințate, — după cum însuși mărturisește tot în prefață, nu puteau fi altele, decât temeiurile genuine și originale ale dreptului canonic și anume:

1. *Sfânta scriptură* a noului testament.
2. Colecțiunile *canoanelor* aduse în *sinoadele ecumenice și locale* împreună cu interpretările acestora.

La consultarea lor Șaguna a întrebuințat *Pidalionul* tipărit la 1800 în Lipsca și retipărit la 1841 în Atena, din partea alor patru călugări greci.

La interpretările canoanelor s'a folosit de operele *canoniștilor celor mai de frunte* ai bisericii orientale din veacul de mijloc și anume de:

a) Teodor *Balzamon*, fost patriarh în Antiochia și scriitor bisericesc în veacul al XII-lea, care a tradus și-a comentat pe limba grecească canoanele sinoadelor ecumenice. Lucrarea lui a apărut și latinește la anul 1561 în Paris.

b) Ioan *Zonara*, secretariul de stat al împăratului bizantin Constantin S. Comneanul și mai târziu călugăr, a cărui lucrare de căpetenie: *Comentariul canoanelor*, a apărut o parte la 1558 în Milan, sub titlul: *Canones S. S. Apostolorum et S. S. Conciliorum cum comentariis Ioannis Zonarae.* Intreaga lucrare, împreună cu textul grecesc original, a apărut la 1672 în Oxonium, de Beveregius.

c) Mateiu *Blastar*, care a cuprins canoanele în rând alfabetic împreună cu ordinațiunile împăraților bizantini privitoare la biserică și le-a edat la 1335 sub titlul *Sintagma alfabetică a canoanelor.*

d) Vilhelm *Beveregius* preot în Anglia, care a tipărit o colecțiune de canoane supt titlul: *Synodicon* sive *Pandectae* canonum S. S. Apostolorum et conciliorum ab Ecclesia greca receptorum etc.

Guilelmus Beveregius Ecclesiae anglicanae presbyter recensuit, Prolegomenis munivit et Annotationibus auxit, Oxonii 1672.

In partea privitoare la anticitățile bisericești Șaguna a consultat apoi opera canonistului german Michael *Hainecius: Abbildung der alten u. neuen griechischen Kirche, Leipzig 1711* — precum și a lui Iosephus *Bingham*: *Tria volumina de originibus seu antiquitatibus ecclesiasticis, Hallae Madegburgicae 1724*, după traducerea lui *H. Grisiov*.

Alte izvoare canonice, afară de studiile auxiliare Șaguna n'a consultat, parte pentrucă acestea, ca cele mai însemnate, i se păreau suficiente poate din motivul, că dânsul numai pe acestea singure le privià de izvoare *curate și autentice* pentru dreptul canonic oriental „pentrucă — zice dânsul — *orice opuri canonice sau lucrări patriarhale, care nu corăspund literei sfintei scripturi și a canoanelor pozitive, trebuiesc osândite*“.[1]

Cuvintele acestea sunt o dovadă mai mult, despre sfințenia, cu care ținea Șaguna la cinstirea și observarea canoanelor și a vechilor așezăminte bisericești și despre nedreptatea învinuirilor acelora, cari au căutat să-l înfățișeze, ca pe un călcător de canoane.

La sfârșitul prefeții, Șaguna închină opul clerului și poporului său „în semn de iubirea archierească, care o nutresc pentru voi în inima mea până la moarte“, rugându-l să-l cetească, să-l studieze și să urmeze dispozițiunilor cuprinse într'ânsul, spre luminarea și întărirea sa proprie.

(Va urma).

---

[1] Pref. p. XVII

de secs bărbătesc, locuitorii în respectiva comună şi totodată majori. Presbiteriul constă din 3—24 membri, după numărul sufletelor din respectiva comună. Membrii presbiteriului se aleg pe trei ani, dar în tot anul $1/3$ parte se realege. Membrii naturali sunt: preotul şi curatorul, ambii ca preşedinţi, cest din urmă ales de sinod din mireni pe trei ani, apoi învăţătorul.

Acestea sunt în general dispoziţiunile referitoare la biserica unitară din Transilvania. Toate acestea sunt depuse în statutul votat de consistorul sinodal ţinut în Cluj la 2 Septemvrie 1851 şi înaintat guvernului absolutistic de pe acel timp spre aprobare.

*

Biserica jidovească a avut un trecut de tot furtunos. Adevărat, că credincioşii acestei biserici au avut şi unele privilegii d. e. sub Béla IV., sub Sigismund, sub Ladislau al V., dar au suferit şi multe persecuţiuni aşa, încât atunci când li s'a declarat mai târziu religiunea de tolerată au avut o stare cu mult mai bună decât mai înainte. Drept, că erau esculşi dela eserciarea drepturilor politice, ba chiar şi dela unele drepturi civile private, cu toate acestea însă aderenţii acestei religiuni erau mulţămiţi dacă aveau linişte în cele religioase. Dela anul 1867, de când s'a adus articolul de lege XVII., în care deja să estind şi asupra jidovilor toate drepturile politice şi civile, religiunea jidovească să consideră de recunoscută în patrie. Articolul de lege XLII. din 1895 declară ca receptă şi religiunea aceasta, şi astfel dela acest timp ajunge în şirul celorlalte religiuni recepte şi autonome.

Biserica jidovească nu are organisaţie estinsă asupra întregei ţări. Organisaţia ei e mai mult locală, parohială. Se deosebesc trei feluri de parohii, respective de organisaţie în religiunea jidovească:

1. Cele cari sunt constituite conform vederilor majorităţii congresului israelit ţinut la anul 1869.

2. Cele cari s'au constituit după principiile minorităţii din acest congres. Aceste se numesc parohii ortodoxe.

3. Cele, cari fără considerare la hotărârile congresului au rămas în organisaţia de mai înainte şi să numesc parohii status quo. Acestea din urmă nu au statut general aprobat, ci se conduc după statutele lor locale. Deci aici putem vorbi numai despre parohiile congresuale şi des pre cele ortodoxe.

Statutul parohiilor congresuale a fost aprobat de Maiestatea Sa la 14 Iulie 1869. Conform acestuia toţi membrii majoreni şi de secs bărbătesc ai parohiei, cari suportă greutăţi materiale, au drept la beneficiile garantate în statutul special al parohiei. Conducerea parohiei cade în sfera comitetului şi primăriei parohiale. Numărul membrilor din comitet nu e statorit în general, ci în special pentru fiecare parohie, dar la nici un cas nu poate trece peste 150. Alegerea e secretă şi se face pe un termin de trei ani.

Primăria parohială constă din un prezident, un cassar şi din membri, al căror număr e stabilit în statutele speciale ale parohiilor. Se aleg iarăşi pe termin deosebit în fiecare parohie. Primăria parohială representă parohia înaintea forurilor. Ea încassează repartiţia, administrează fondurile, se îngrijeşte de mersul regulat al afacerilor parohiale. Prezidentul primăriei este totodată şi prezidentul sinodului parohial.

Sinodul parohial constă din membrii primăriei şi ai comitetului parohial. Se întruneşte în fiecare an cel puţin odată, când censurează şi socotelile primăriei. Tot sinodul parohial alege oficianţii onorifici şi salarisaţi ai parohiei. Numai alegerea definitivă a rabinului şi a oratorului se censurează de adunarea generală, care constă din toţi membrii majoreni de secs bărbătesc ai parohiei. Sinodul alege totodată şi deputaţii cercuali. Numărul acestora la fiecare parohie e deosebit, fiindcă tot după 100 alegători se alege un deputat.

In biserica jidovească congresuală sunt în total 26 cercuri. Acestea sunt representaţe prin comitetul şi primăria cercuală. Membrii comitetului cercual sunt toţi deputaţii aleşi de sinoadele parohiale pe un period de trei ani. Dintre acestia apoi se alege un prezident şi 9 membri, cari constituesc primăria cercuală. Agendele comitetului cercual sunt afaceri, cari nu se ţin de autonomia parohiilor singuratice, de es. consfătuiri asupra ordinaţiunilor ministeriale, conducerea instituţiunilor cercuale, resolvarea conflictelor dintre două parohii şi altele. Prezidentul comitetului şi al primăriei cercuale representă cercul în toate direcţiile.

Prezidenţii tuturor cercurilor se întrunesc în fiecare an odată în Pesta, unde alegându-şi un prezident aduc hotărâri referitoare la toate comunităţile din patrie. Se îngrijesc de convocarea congresului general şi de esecutarea congresului acestuia. Supraveghează administrarea fondurilor comune şi mersul regulat în institutele comune. Pentruca să poată aduce concluse valide e de lipsă, ca jumătate din membrii adunării să fie de faţă.

Congresul general constă din 86 membri, cari se aleg conform statutelor speciale ale diferitelor parohii. Congresul îşi ţine şedinţele în Pesta, tot la trei ani. Congresul are aproape acelaşi cerc de competinţă, ca şi adunarea prezidenţilor cercuali cu deosebirea, că el singur este chemat a vota ajutoare comunităţilor bisericeşti, precum şi cercurilor din fondurile şcolare. Tot congresul censurează darea de seamă a prezidenţilor cercuali pe basa căreia le dă absolutoriul.

Atât despre comunităţile congresuale jidoveşti. Biserica ortodoxă jidovească are o organisaţie cu mult mai lacsă decât cea congresuală. In aceasta din urmă cel puţin vedem o organisaţie, deşi foarte mancă, dar totuşi cu anumite gradaţiuni. Principiile după cari e organisată această biserică sunt depuse, în statutul aprobat de ministrul cultelor la 15 Noemvrie 1871 sub nrul 26.915. După acest statut fiecare parohie e obligată a-şi compune statutul special pentru conducerea proprie, care statut însă nu e permis să vină în contrazicere cu principiile depuse în Schulchan-Aruch, nici cu legile sancţionate şi ordinaţiunile ministeriale.

Conflictele dintre parohii, precum şi cele ivite în sinul unei parohii, se resolvă de judecătoriile alese. Anume părţile litigante îşi aleg câte doi judecători din mireni. Aceştia întrunindu-se invită pe un rabin ortodox de preşedinte, apoi ca for prim aduc sentinţă, în contra căreia să poate recura în decurs de 8 zile. Forul al doilea să alege tot ca forul prim, numai cât acesta constă din doi rabini şi doi membri mireni, cari îşi aleg preşedinte pe un rabin.

Dacă însă nu se pot înţelege asupra persoanei, între cei propuşi de preşedinţi decide soartea. In aceasta judecătorie membrii mireni nu au drept de vot decisiv, ci numai informativ. Sentinţele se aduc cu majoritate de voturi acolo, unde preşedintele a fost ales cu aclamaţiune. Dacă însă a fost ales prin soarte, nu să poate aduce sentinţă decât cu unanimitatea voturilor. La caz că nu s'ar putea aduce o astfel de sentinţă recurg la sfatul unui rabin ortodox din patrie spre a le da sfaturi şi îndrumări în chestie.

Funcţionarii în biserica ortodoxă jidovească se aleg după cum normează statutul special al respectivei parohii. Numai fiitorii rabini înainte de alegere trebue să dovedească cu diplome dela trei rabini ortodoxi şi recunoscuţi de buni, că sunt apţi şi calificaţi pentru funcţiunea de rabin.

Mai amintesc, că prea desele certe pentru titulatura bisericilor deosebite jidoveşti a îndemnat pe ministrul cultelor la 29 Martie 1877 să dee o ordinaţiune sub nrul 7768 în care stabileste titlul celor trei feluri de parohii astfel: „parohia congresuală izraelită“, „parohia ortodoxă izraelită“ şi „parohia status quo izraelită“.

In următoarea scrisoare îţi voi vorbi despre biserica catolică, şi îmi voi încheea sirul epistolelor cu unele dispoziţiuni generale referitoare la reprezentarea bisericilor în corpurile legiuitoare din patrie.

Ioan Stanciu
paroh.

Cronică pedagogică.

Invăţământul ca mijloc de creştere morală în şcoala noastră poporală.

De

G. Fl. Preşmerean.

(Urmare).

Cât priveşte influenţa diferitelor feluri de interese asupra întăririi vieţii morale, insistăm asupra interesului estetic, care având a face elevului posibilă distingerea din punct de vedere al frumosului, a lucrurilor cari au să formeze obiectul preocupaţiunilor sale, învăţătorul are a-l aduce în posiţie de a gusta frumosul, ba a-l şi îndemna să-l realiseze acolo unde nu esistă. Ii întemeiază cu un cuvânt gustul lui estetic, care este puntea conducătoare la moralitate. Despre influinţa culturii estetice asupra celei morale, de altcum ne putem convinge în toate împrejurările vieţii.

Acela care la sosirea primăverii cu frumseţa florilor şi verdeaţa câmpului, precum şi în o zi de vară cu cer senin, nu simte un sentiment de plăcere şi însufleţire, acela de bună seamă nu va şti aprecia nici alte frumseţi şi deci nici sentimente de recunoştinţă şi mulţămire pentru cel care îi le procură acelea, nu va inroura, sufletul acelui a e ofilit de năcazurile vieţii. Şi ce altă dovadă ne mai trebue pentru necredinţa de regulă în legătură cu aceasta, pentru imoralitatea unui om, decât lipsa lui de recunoştinţă? Legătura dintre aceste două feluri de interese resultă dar din faptul, că ambele au în vedere frumosul, atât numai că cel moral nu se reduce la formele esterne ale obiectelor, ci la relaţiunile de frumseţă sau mai bine zis de armonie, sau disarmonie dintre voinţele omeneşti.

Având dar interesul estetic o influinţă atât de covârşitoare asupra sufletului şi a voinţii noastre, care precum ştim este motorul tuturor faptelor, care ne cualifică în privinţa conduitei morale, educătorul nu-i permis să-l neglige.

Presentându-i raporturi de voinţe prin asemănări din natură, în care toate fiind într'o armonie deplină, produc în suflet sentimente de plăcere să caute, ca aceste să le transpună şi pe terenul vieţii morale, aşa că acele raporturi de voinţă ale semenilor săi, aflându-le în armonie şi aprobându-le deci să-i procure plăcere sau viceversa.

Prin faptul, că pe cât în mod just aproabă sau desaproabă o faptă, el simte şi un îndemn de a o esecuta sau nu, această atitudine sau mai bine zis voinţă consequentă, morală, devine un factor puternic al conştiinţei lui morale.

Afară de acest fel de interes menit a înrâuri numai în parte cultura morală, mai trebue cultivate acelea specii, cari au să reguleze raporturile de viaţă ale indivizilor între sine, precum şi raporturile noastre sociale. Aceste sunt interesul simpatetic şi social.

Cel dintâiu prin cultivarea relaţiunilor de simpatie dintre oameni, e chemat să combată toate pasiunile de rând, ca egoism, invidie, bucurie de răul altuia etc. Prin cultivarea sentimentului de compătimire faţă de cei nenorociţi, pe cari interesul simpatetic îl sădeşte în sufletul tinerimii, educătorului i-a succes a delătura cea mai mare dintre pedecile ce are să le întimpine în greaua sa operă, căci trebue ştiut, că sentimentul acesta odată trezit e o garanţă sigură, că elevul în orice moment în cas de lipsă va sări în ajutorul semenului său şi tot astfel se va reţinea de a-i pricinui vre-un rău.

O influinţă şi mai decisivă asupra inimii, e menit să esercite interesul social, sădind în elev iubirea şi simţul de solidaritate faţă de societatea din care face parte biserica şi naţiunea.

Considerând, că prin ajutorul împrumutat de care se împărtăşesc oamenii grupaţi în societate, tind a-şi satisface unor trebuinţe şi aspiraţiuni mai nobile va înţelege ori cine, de ce stăruim asupra acestui factor în educaţiune. Cultivând acest interes, educătorul a crescut fii cu simţ de alipire faţă de patrie şi naţiune.

Dintre toate raporturile de viaţă ale omului însă cele mai nobile şi mai puţin interesate, în schimb însă mai bogate în efecte morale, sunt raporturile de comuniune cu Dzeu, cu Creatorul a toate şi idealul perfecţiunii. Cultivarea acestui raport de iubire cu Dzeu are să o desăvârşească interesul religios.

Trebue desăvârşit numai, căci în oare care raport de comuniune cu Dzeu se află fiecare om. Interesul religios se desvoaltă în măsura, în care omul se simte avisat a reclama scutul lui Dzeu fie în nenorocirile vieţii, fie întru realisarea aspiraţiunilor şi idealurilor lui.

Sentimentele ce acest interes are să le sădească în conştiinţa elevului, fiind mai înalte şi mai hotărâtoare la formarea caracterului moral, ele au se formeze obiectul de principală preocupaţie pentru un adevărat educator. E întrebarea, că unde în ce mod şi împrejurări trebue cultivate acestea? Pentru cultura religioasă a elevilor s'a luat în planul de învăţământ religiunea ca studiu independent, pentrucă la acesta se pot împărtăşi în mare parte învăţăturile morale. Fiind religiunea un mijloc atât de însemnat de educaţiune, ba fiind azi aproape singurul moment educător, va trebui cu atât mai mult să insistăm asupra modului de predare a cunoştinţelor religioase, care pentru a avea succesul dorit pretinde, ca educătorul să-şi concentreze toate forţele şi să-şi aplice toate cunoştinţele sale pedagogice. Având religiunea ca obiect credinţa, cel mai scump bun al nostru, toate obiectele de învăţământ trebue să concurgă la predarea cu succes a acestui studiu, aşa încât învăţământul etic să afle în acestea o deplină completare. Accentuez, completare, pentrucă la resolvirea problemei aceluia şi care este: „de a face pe elev să pătrundă în raporturile de voinţă ale semenilor săi şi astfel a-i desvolta cultură inimii“, trebue să concurgă şi celelalte obiecte de învăţământ, dupăcum am amintit mai sus.

(Va urma).

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Adunarea generală a despărţământului *Ciuc Treiscaune* a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ a fost ţinută în 9 Iunie a. c.. A fost deschisă din partea directorului despărţământului protopresbiterul *Const. Dimian* cu următoarea cuvântare:

Onorată adunare! Ştergându-se în 1848 iobăgia în Ungaria întreagă, a devenit şi poporul nostru român liber. Dară tocmai această stare liberă i-a deschis ochi să vadă, că spre a putea fi stăpân pe soartea sa, câte trebuinţe, câte lipse şi neajunsuri are pe toate terenele? Ba devenind liber abia a văzut, că pe nici un teren nu s'a fost slăbit aşa tare ca pe cel confesional, pentrucă pe acesta a avut poporul nostru frecările cele mai rele, de se despărţise frate de frate.

Dacă se întrebau ei între ei Românii, pentruce se duşmănesc aşa de tare, nici ei nu ştiau răspunde, ba nici noi ceşti de acum nu ne ştim da alt răspuns, decât să ni-l explicăm din viaţa a câte unei familii singuratice, care fiind împresurată cu multe griji şi trebuinţe, şi neputându-le suporta, se ia bărbatul cu muierea la ceartă, învinovăţindu-se unul pe altul pentru nesuccesele lor.

Aşa şi înaintaşii noştri, ba şi noi cei de astăzi, văzând câte ne trebuesc şi câte ne lipsesc, ne certăm, căci trebuinţele ne sunt leghion, — şi cu atât mai vârtos pe atunci! Inteligenţă puţină, avere şi mai puţină, instituţiuni culturale înalte de loc, şcoli poporale abia vre-o câteva, şi şi acelea conduse mai mult de feţe bisericeşti, cari nici ele nu mai ştiau, ce să înceapă de multele ocupaţiuni ce aveau şi trebuiau să le facă.

Starea aceasta a pus pe gânduri pe conducătorii poporului nostru, şi începură a căuta cu toţii un punct de întâlnire, unde delăturând păretele cel din mijloc al vrajbei să înfiinţeze o instituţiune, în carea să-şi poată da toţi mână cu mână, ca să lucre pentru luminarea, literatura şi cultura poporului nostru, ca astfel să-l ridice din neştinţă şi neavere, la lumină şi bunăstare.

Locul acesta de întâlnire al tuturor inteligenţilor noştri au zis cei de atunci să fie *„Asociaţiunea“* numită pe atunci „transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român“. Era însă greutate mare şi pe timpul acela a exopera recunoaşterea ei, deoarece regimul de atunci fiind absolutistic nu prea voia să audă bucuros de aşa ceva. Trebuia deci să se caute bărbatul doririlor, care să iee asupra sa îndatorirea să exopereze recunoaşterea ei. Bărbatul acela, care oferia destulă garanţă, că aceasta instituţiune nu va devia dela destinaţiunea ei şi care i-a şi exoperat recunoaşterea, a fost primul nostru Arhiepiscop şi Metropolit marele *Andreiu Baron de Şaguna.* La anul 1860 s'a şi primit permisiunea de a se înfiinţa Asociaţiunea.

In era constituţională apoi, nu tocmai de mult, această Asociaţiune şi-a extins sfera ei de activitate peste toţi Românii de sub coroana Sfântului Stefan, aşa că astăzi numele ei oficios este „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“.

E frumoasă chemarea, ce are să o îndeplinească Asociaţiunea, dar totdeodată este şi foarte grea, pentrucă sfera ei de activitate este foarte mare, pretinde puteri multe şi mijloace şi mai multe şi este întinsă preste întreg regatul ungar, pe unde numai se află Români. Menirea ei este a aduce limba poporului de pretutindinea la unitate, deaceea trebue să valorizeze ce e original în ea, şi să delăture străinismele. A folosi deci, ce s'a încetăţenit în ea, a introduce, forma şi a afla nuoi noţiuni, cari încă ne lipsesc, spre a ne putea şi noi esprima ideile din alte limbi tocmai aşa de bine, precum sunt în stare a le esprima şi celelalte naţiuni, cu care trăim la olaltă. Chemarea ei este mai departe a aduna datele istorice uitate şi împrăştiate preste ţara întreagă, ba şi prin alte ţări. A lumina poporul remas îndărăt în ştiinţă, artă şi meserii. A afla pentru fiecare lucru şi obiect din meserii, arte, şi stiinţă numele cel adevărat şi la cas de lipsă chiar a l şi forma; pentrucă deşi am dori, ca limba noastră să nu fie divizată în limbă cultă şi a poporului, totuş aceasta nu se poate aştepta, ca noi să nu avem termini până atunci, până nu-şi va face poporul, căci atunci progresul ar fi tare încet şi greoiu, ceeace ar avea de urmare, că noi am rămânea prea îndărătul popoarelor conlocuitoare.

Aceeace fac celelalte popoare, trebue să facem şi noi cu Asociaţiunea noastră şi să cerem dela ea, ca să ne dea nouă toate numirile, toate noţiunile, toate ideile, ca să putem exprima şi noi tot ce e în lume, fie chiar şi dacă ne-am împrumuta dela alţii, dacă nu am putea să ni le formăm noi. Teama de a nu împrumuta şi cuvinte streine, să nu ne înspăimânte, căci să luăm de exemplu pe Nemţi. Ei folosesc în limba lor preste 20 de mii de cuvinte streine, fără ca să se teamă că li se corcește limba.

Mai departe este datorinţa Asociaţiunii a aduna mijloacele necesare ca să promoveze acest progres pe toate terenele vieţii noastre. Astă sferă de activitate a Asociaţiunii ne poate încăpea pe toţi, unde fiecare din noi poate veni spre a ridica poporul nostru din atâtea miserii şi neajunsuri ce-l impresoară. De aceea activitatea Asociaţiunii s'a şi estins asupra ţărei întregi, încât a venit şi la noi, cei din părţile Ciuc-Treiscaune, ca noi aci în despărţământul nostru să ne arătăm dialectul nostru, existenţa noastră, ca cei competenţi să ţină ce e bun din el, ear ce e strein să delăture. Este deci trebuinţă imperativă de a se reîncepe reformarea limbei noastre pe o scară mai estinsă, cât mai curând, nu numai din punct de vedere al progresului, ci şi din punct de vedere economic! Cum se poate, va zice cineva să vă reformăm noi limba din punct de vedere economic? Ce are de a face economia cu limbistica? Naţiunile cu prevedere, în lupta lor de emulaţiune pe toate terenele caută, ca şi în limbistică încă să-şi conserve şi să nu-şi împrăştie avutul lor, comoara lor şi caută să-şi compună cuvintele lor aşa, ca şi în vorbire dară mai cu seamă la scris, să fie cuvinte mai puţine, cari însă să esprime mult.

(Va urma).

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa, Monarhul nostru, pleacă Joi, la Ischl, unde rămâne două luni, pentru a-şi face cura obicinuită.

*

Alteţa Sa, Moştenitorul de tron *Francisc Ferdinand*, a sosit cu soţia şi suită mare Sâmbătă seara la orele 5 în Sinaia, unde a avut primire frumoasă. Dela Cluj până la Braşov, pe unde a trecut trenul de curte al Moştenitorului de tron, gările erau ocupate de jandarmi şi poliţişti şi publicul nu a fost lăsat să între pe peron.

*

Pentru zidirea unui internat de fete în Arad a dăruit dl *Gerge Szerb*, consilier de curte, suma de patru mii de coroane „Reuniunii femeilor române aradane".

*

† Contele Cazimir Badeni, fost ministru-prezident austriac, a decedat în mod subit, în urma unui atac de apoplexie.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Studenţii maturizanţi dela liceul nostru din Braşov, împreună cu profesorii lor au contribuit din prilejul ţinerii examenului de maturitate suma de 73 cor. pentru fondul gimnaziului din Brad.

*

A 199 expoziţie de vite de prăsilă o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" în anul curent în comuna *Săcel* (lângă Sălişte). Cu scop de a se face preparativele de lipsă, comitetul central al Reuniunii s'a adresat către primăria comunală din Săcel cu rugarea să hotărească ziua ţinerei expoziţiei, să institue un comitet aranjator local, care să facă propagandă în scopul asigurării bunei reuşite a expoziţiei; să aleagă comunele, din cari se vor admite vitele la expoziţie şi să facă propuneri cu privire la alegerea juriului. Speranţă avem, că bravii fruntaşi din Săcel vor face tot posibilul, ca şi aceastâ lucrare de interes a Reuniunii noastre agricole să isbutească în folosul economilor noştri.

*

Institutul dela Măgurele. Cu începerea anului şolar 1909—1910 se vor primi 16 eleve în institutul de fete dela *Măgurele*, fondat de Ion Oteteleşanu şi înfiinţat de Academia Română sub înaltul patronaj al M. Sale Regelui. Elevele au întreţinerea complectă în institut. Sunt admise copile născute din părinţi români săraci, *pe deplin sănătoase*, care până la 10 Aug. 1909 au împlinit 12 ani, dar încă nu 15 ani. Părinţii ori representanţii legali ai copilelor au să trimită la *Academia Română* în Bucureşti cererile însoţite de: act de *naştere*, de *vaccină*, act în care să se arate *starea materială* a părinţilor cu numărul copiilor şi etatea lor, şi un atestat *şcolar* despre terminarea claselor primare (elementare) Concurentele, care nu sunt din România, se admit fără examen de primire, având să trimită la Academie până la 10 August st. v. cererile însoţite de actele de mai sus, împreună cu un atestat *medical* şi o *fotografie* a copilelor, făra de care cererile nu se primesc.

*

Incheierea festivă a anului şcolar la şcolile noastre secundare şi comerciale din Braşov s'a făcut ieri Dumineca în 11 Iulie în sala mare a şcolilor, fiind de faţă un număros public.

*

Mormântul unui rege. Se crede, că s'ar fi descoperit mormântul regelui *Andrei* II al Ungariei (1205—1235). Cu prilejul unor săpături în satul bănăţean *Agriş*, locuit mai cu samă de români şi de câţiva şvabi, s'au găsit oase omeneşti şi o tablă de ghips cu inscripţia: „*1365. Rex Andreas II*". Pe locul acela fusese o mănăstire, care a fost ruinată pe vremea turcilor. Tabla a fost pusă la 130 de ani după moartea regelui.

*

La America. Dl Iuliu V. Ivanovici, fost redactor în Orăştie, dupăce a scăpat din temniţa Clujului, pleacă în America de nord, la Cleveland, unde va lua conducerea unui ziar românesc american.

*

Pentru „Asociaţiune". Un corespondent al „Gazetei", dl M. Frăţilă, face socoteală, că dacă băncile noastre ar vota din profitul lor net *un* procent pentru „Asociaţiune", această instituţie culturală ar primi pe an peste 25 de mii de cor. Fiindcă dela Asociaţie se pretinde o lucrare tot mai întinsă, ideea merită să fie cercetată de cei competenţi.

*

Rămâneţi acasă! Autorităţile publice din America cer acum dela ceice vreau să se stabilească acolo, ca să aibă bani gata, când pun piciorul pe pământul Americei, 25 de dolari, iar nu 10 ca mai înainte. Fiindcă acestei pretensiuni mulţi nu au putut să satisfacă dintre cei de curând sosiţi în America, toţi au fost trimişi îndărăt în patria lor. De aceea rămâneţi acasă, oameni buni, nu mai mergeţi la America, că s'a îngreunat traiul şi viaţa şi acolo!

*

Căsătorii nevalabile. Din Bruxela se scrie, că în oraşul Liège un ofiţer al stării civile (identic cu matriculantul nostru), care nu era cetăţean belgian ci prusian, a celebrat vre-o 500 de căsătorii în acest oraş. După legile belgiene astfel de căsătorii, celebrate de un cetăţean străin, nu sunt valabile. Cei „căsătoriţi" au ajuns într'o mare încurcătură în urma neaşteptatei descoperiri.

*

Linia ferată Tauern, în legătură cu liniile de sud ale Alpilor, s'a inaugurat în zilele trecute, fiind de faţă M. Sa Domnitorul nostru. Linia, deşi n'are decât o lungime de 51 kilometri, are însă o mare importanţă economică, căci înlesneşte legăturile dintre oraşele germane şi Adriatica.

*

Onoarea servitoarei. Soţia compositorului italian Puccini a fost condamnată din partea tribunalului să plătească servitoarei sale 600 lire despăgubire, fiind că a calumniat-o, afirmând despre ea că duce o viaţă uşoară, din care motiv servitoarea a făcut încercarea să se sinucidă.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au dăruit: Nicolae Pană, înv. penz., Dr. Ilariu Hoadrea, advocat, Ioan Vodă, notar şi Pomp. Dan, înv., toţi din Zerneşti şi fie care câte 1 cor.; Valeriu Pop, învăţăcel croitor 50 bani; George Baciurenciu. înv. (Bungard) 20 bani; Ioan şi Ioachim Sociu, 60 bani; Valeriu Dragoş, cand. de preot 1 cor.; Livia Petrişor, (Gusteriţă) 60 bani şi Pompiliu Tordăşianu, 10 bani.

*

Condamnat la moarte. Pentrucă şi a omorât nevasta, ţăranul Pavel Iaşa a fost condamnat din partea tribunalului regesc din Mitroviţa la moarte prin ştreang.

*

Mort de înveninare. Locotenentul de honvezi Szigeti din Kaposvár a mâncat sardinii. Imediat i s'a făcut rău. A fost dus la spital, unde nu peste mult a murit. S'a înveninat din cauză că cutia în care se aflau sardinile era ruginită pe din lăuntru.

*

Hymen. Dşoara *Aurelia Căzan* şi Dl *Nicolau Faur* înv. rom. gr. or. îşi anunţă serbarea cununiei lor religioasă, care se va celebra Dumineca în 12/25 Iulie a. c., la 3 oare p. m., în biserica rom. gr.-or. din Cristişiu.

*

Al 147-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Ana Predovici n. Panţa, văd. preoteasă din Amnaş. Acesta este al 147 lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

*

Sinucideri. In Arad şi jur s'au întâmplat în ultimele trei săptămâni opt sinucideri. E de remarcat, că dintre aceşti opt sinucigaşi cinci sunt — ţărani!

*

Agitaţiuni în contra englezilor. Intre tinerii indienii s'a produs o mişcare politică, al cărei scop este ca: „*India să fie a indienilor!*" S'au comis în zilele acestea omoruri politice, şi s'au respândit proclamaţiuni revoluţionare în Calcuta, capitala Indiei engleze, prin care indigenii sunt provocaţi să ucidă pe englezi cu bombe şi cu tot felul de arme. Indeosebi sunt ameninţaţi înalţii funcţionari englezi din India.

*

Petrecere în Lipova. Despărţământul învăţătoresc al protopopiatului Lipova, aparţinător reuniunii înv. gr. or. rom. din protopopiatele Belinţ, B.-Comloş, Lipova şi Timişoara, din incidentul ţinerii adun. generale a acestei reuniuni aranjază cu concursul inteligenţei din Lipova şi jur, Sâmbătă, la 18/31 Iulie a. c. concert cu representaţiuni teatrale, urmate cu dans în sala mare a hotelului „Regele Ungariei" din Lipova în favorul „Convictului învăţătorilor". Inceputul precis la 8½ oare seara.

Cărţi şi reviste.

Revista politică şi literară, sub direcţia dlui *A. Ciato*, a apărut nr. 4 pe Iulie 1909 cu sumarul următor: Priviri gen. asupra situaţiei politice de A. Ciato. Decepţie, poezie de M. Canţan. Fişpanul, nuvelă de I. Agârbiceanu. Coboară, poezie de A. Cotruş. Din bogăţiile miniere ale României de Dr. V Meruţ. De jale poezie de Hyperion. Dimineaţa de D. Crainic. Suflete! de Anonim. Păcatele părinţilor, novelă de Ion Adam. Bărbaţii noştri de C. Maniu. Spiritul poeziei, M. Străjanu. Scrisoare din temniţă de Dr. V. Niţescu. Din Vrăjbi de A. Melin. Glosse de Dr. V. Moldovan. Bibl. cateh. rom. vechi de Dr. St. Pop. Cuvântare la morm. prof. N. Popescu de G, Precup. Cronică lit. de Dr. I. Raţiu. Note informaţii, reviste. — Red. şi adm. în Blaj, abonamentul 12, cor. pe an; pentru studenţi, înv. şi preoţi dela sat 8 cor.

*

Raportul anual al soc. academice social-literare din Viena *România Jună* pe anul al 38-lea. Societatea a avut 37 membri ordinari, a ţinut 10 şedinţe plenare, s'au cetit zece lucrări. Biblioteca are 1585 opuri. Averea societăţii este peste 50 de mii de coroane, din care fundaţiunea jubilară pentru crearea unui alumneu român în Viena se urcă la 15 mii cor.

*

Răvaşul din Cluj, a apărut nr 6 pe Iunie 1909, cu poezii de: A. Cotruş, Sandu Bujor, I. E. Olteanu (după Kleist). şi proză de Dr. Iac. Radu, Al. Ciura, Dr. Şt. Pop, Dr. Iuliu Florian; Revistă politică, Cronică, Dela Academie, Cărţi, reviste şi ziare. — Abonamentul 10 cor. pe an. Cluj, strada Iókai, 6.

*

„Biblioteca pentru toţi" Nr. 458—9 conţine „*Poveşti fantastice*", de Hoffman, celebrul povestitor german, acest creator de fantome reale, care amesteca realul cu închipuirea cu o aşa putere, încât fantomele lui devin nişte fiinţe vii, cari ne înfioreză, ne fac să plângem, sau să ne îngrozim. Povestirile acestea sunt celebre pretutindeni şi au inspirat una din cele mai respândite opere muzicale cunoscute de toţi, — *Povestirile lui Hoffman*, de Offenbach. Traducerea noului volum al bibliotecii e făcută de dl *Ludovic Dauş*, cunoscutul romancier şi poet, care a ales bucăţile cu mult gust, începând cu admirabila povestire Norocul de joc, şi urmând cu Vioara din Cremona şi Domnişoara Scuderi, cari au diferitele feţe ale talentului lui Hoffman, acest halucinat de geniu. De vânzare la toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Bibliotecii pentru toţi" care se sporeşte în mod regulat cu câte 2 volume noi pe fiecare săptămână, a se cere la Librăria editoare Leon Alcalay, la Bucureşti.

Curs pentru pantofari şi cismari.

In legătură cu înştiinţarea noastră din 26 Iunie c., apelăm la cărturarii noştri dela sate să binevoiască a aduce la cunoştinţă pantofarilor şi cismarilor din partea locului, că la şcoala de specialitate a pantofarilor din Sibiiu se ţine un curs de 3 săptămâni, care începe la 26 Iulie şi se termină la 14 August n. c. Participanţii români de religiunea gr. or. primesc materialul de scris, cărţile de lipsă, locuinţa şi patul în mod gratuit, cum şi un ajutor de 20 cor., pus la dispoziţie din partea consistorului arhidiecesan din Sibiiu.

Terminul de înaintarea cererilor se prolungeşte până la 20 Iulie n. c.

Cererile se pot înainta şi la adresa subscrisului prezident.

Sibiiu, 7 Iulie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

Victor Tordăşianu
prezident.

Stefan Duca
notar.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea balului mascat, aranjat din partea tinerimei române din Haţeg în favorul bisericei gr. or. române din Haţeg la 20 Februarie a. c., au binevoit a suprasolvi următorii P. T. domni:

Dr. L. Parasca şi Teodor Doboiu câte 7 cor., Dr. C. Popescu 5 cor., T. Făgăraş şi Vas. Béla câte 4 cor., Dr. Vajna F., Borsai Mór şi Schuster Norbert câte 3 cor.; Gorove Victor şi Spády N. câte 2 cor. 80 fil.; J. Baciu, Mara N., Puj László, Nic. Todcsie jun., Kindler M., Muzsnay Béla, Antal N, Ciuciu Jul., Salzer, N., Groszeck K, Kovács A. şi Schlesinger N. câte 2 cor.; Dr. J. Hîca 1 cor. 20 fil.; Jul. Popoviciu, Dr. Pop, Victor Pop, Campion Jul., G. Nicoară, Emil Şelariu şi Salamon Márton câte 1 cor.; Virg. Popoviciu, Aurel Pintea, J. Puşcariu, Nelli Ciuciu, Buc. Popoviciu, Nic. Todosie, Hartl Márton, Nic. Crişan, Vinţan Petru, N. N., N. N, N. N., N. N. şi N. N. câte 80 fil., Horváth N. 50 fil.

Suma totală a încassărilor face 414 cor. 18 fil., din care sumă subtragându-se spesele de 190 cor. 58 fil., rămas un profit curat de 223 cor. 60 fil., care sumă s'a predat epitropiei gr. or. române din Haţeg.

Primească P. T. domni, cari au suprasolvit mulţumita noatră.

Haţeg, în 8 Martie 1909. In numele comitetului aranjator:

Dr. Cornel Popescu
preşedinte.

Victor Pop
cassar.

Poşta ultimă.

Episcopul Caransebeşului.

Sinodul eparhial din Caransebeş a ales astăzi episcop pe P. C. Sa protosincelul Dr. Iosif Tr. Badescu.

Arhiducele Francisc Ferdinand la Sinaia

Sâmbătă la orele 5 şi un sfert, când a sosit Moştenitorul nostru de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand cu soţia, principesa Sofia de Hohenberg la Sinaia, i-a aşteptat la gară Maiestatea Sa Regele Carol şi Regina Elisaveta, iar Moştenitorul român de tron, principele Ferdinand şi principesa Maria, i-a primit la intrarea în România, în gara dela Predeal. Atât la gara din Sinaia, cât şi la cea din Predeal, să adunase lume multă şi aleasă. Arhiducele Francisc Ferdinand a fost primit în ambele locuri între sunetele imnului „Gotterhalte". La Sinaia Maiestatea Sa Regele Carol l-a îmbrăţişat şi sărutat, iar M. S. Regina Elisaveta a sărutat pe principesa Sofia. Alteţa Sa a fost aclamat din partea mulţimii în mod sgomotos. A mulţămit milităreşte, zimbind şi a întins mâna celor ce i-au fost presentaţi. Au plecat în urmă în trăsuri regale la castelul Peleş: Moştenitorul de tron Francisc Ferdinand cu Regele Carol, Principesa Sofia cu M. S. Regina Elisaveta şi Moştenitorul român de tron, principele Ferdinand cu principesa Maria. La orele 8 seara a fost dineu la castelul Peleş cu toaste însemnate pe cari le vom da în numărul viitor.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

[207] 2—3

Publicațiune.

Comuna bisericească Sohodol, biserica nouă, protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende, zidirea unei școale noue.

Materialul necesar precum: piatră, var, năsip, cărămidă, apoi lemnăria și material pentru schele, îl prestează comuna bisericească.

Licitațiunea verbală și cu oferte se va ținea *Dumineca în 12/25 Iulie a. c.* la 2 oare p. m. în cancelaria oficiului parohial, unde doritorii pot până atunci vedea planul și preliminarul de spese, aprobat de Venerabilul consistor sub Nr. 11209 Școl. dto 17 Decemvrie 1905, precum și condițiunile mai amănunțite.

Prețul strigării este de 3977 cor. 33 fileri.

Licitanții au a depune vadiu de 10% dela prețul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul parohial până la 12 ore în ziua licitațiunii.

Comitetul parohial are voe a alege dintre licitanți pe celce va presenta mai mare siguranță și garanție.

Sohodol, în 20 Iunie 1909.

In numele comitetului parohial:

George Babeș paroh, prezid. — **George Hermenean** secretar.

Nr. 482/909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 276—1909 [195] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de cl. III-a **Cigmău**, tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial Nr. 3714 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus, subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare, spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, la 18 Aprilie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa,
adm. prot.

Nr. 380/909. [181] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. I. **Borgo-Bistrița**, protopresbiteratul Bistrița, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite conform normelor în vigoare în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până incluzive 8 zile înainte de sinodul parohial electoral, după prealabila încunoștiințare la oficiul protopresbiteral să pot prezenta înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficia și predica.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Bistrița în conțelegere cu comitetul parohial.

Blașfalăul-de-sus la la 1 Iunie 1909.

Vasile Bălan,
adm. prot.

Nr. 335—1909 [201] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din **Petrifalău**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar 600 cor., cuartir și grădină. Salarul se va întregi la suma minimală prin ajutor dela stat.

Cel care va fi ales e dator a ținea în Dumineci și sărbători și strana în biserică.

Concurenții au a-și înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor din vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 8344/1909 [205] 2—3

Edict de vânzare.

Averea imobilă rămasă după decedatul Ioan Cloaje, care formează astăzi proprietatea văduvei Maria Cloaje n. Bobeșiu și a copiilor ei majoreni și minoreni de pe teritorul comunelor Boița și Racovița, cuprinse în protocoalele funduare Nrii: 93, 581, 715, 736, 746 757, 783, 790, 1013, 1372 și a Racoviței Nr. 362, se va vinde din partea acestei sedrii orfanale pe calea licitațiunei publice benevole la 12 August 1909 înainte de amiazi la 9 oare în cancelaria comunală din Boița.

Prețul de strigare va fi:

1. La țiglărie și la parcele, care se țin de aceasta 10,000 cor.
2. Referitor la celelalte realități prețul de strigare îl va fixa și publica în ziua licitațiunei exmisul sedriei orfanale.

Vadiul este 10% din prețul de strigare, care este de a se întregi corespunzător celui mai mare ofert.

Condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei Boița, în cancelaria advocatului Dr. Lucian Borcia (strada Cisnădiei Nr. 45) sau la această sedrie orfanală.

Nagyszeben din ședința sedriei orfanale, ținută la 30 Iunie 1909.

Gottschling,
prezident.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ……………………

Adresa: ……………………

(209) 1—4

Dela **Libräria arhidiecezană**, Sibiiu, se pot procura următoarele compozițiuni muzicale de **A. Bena:**

Sboar'al nopții negru flutur, pentru voce și pian	1·50
Nu m'abandona, pentru voce și pian	1·50
La fântână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ți feciori, cor bărbătesc	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

---

[202] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători la școalele poporale gr.-or. române din comunele mai jos numite, în protopresbiteratul Agnitei, se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Bârghiș, cu salar de 600 cor. din cassa bisericii, care cu anul 1910 se va urca la suma prescrisă de noua lege școlară, și cuartir corespunzător în edificiul școalei.

Coveș, cu salar de 600 cor. solvibil în rate lunare anticipative, care la 1 Iulie 1910 se va urca la suma de 1000 cor. din mijloacele bisericii, cuartir natural în edificiul școalei și folosirea grădinei prescrisă de legea școlară. Cuincuenalele se vor computa numai dela întrarea în serviciul acestei școale. Preferiți vor fi ceice vor forma un cor cu tinerimea adultă, pentru care li se va da o remunerație deosebită.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi, să-și aștearnă cererile instruite cu documentele recerute subsemnatului oficiu și să se prezenteze în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserica din respectiva comună spre a face cunoștință cu poporul și a-și arăta desteritatea în cântări.

Agnita, 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Ioachim Muntean,
protopresbiter.

Dela **Libräria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual și alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui și lucrări de acsidență. — Condiție sigură.

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală **„Lumina“**; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 16—

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 20—52

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Libräria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5—	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare	2·—	1·60
Dalametra, Dicționar macedo-român	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais roumain	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade	1·80	1·50
„ Priveliști	3·50	2 90
„ Senzitive	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densușianu, Românii buni și Românii răi	1·50	1·—
Derblich, Afecțiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene	1·—	—·80
Din scrierile și cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc.	4·50	2·30
Duțescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duțescu-Duțu, Jianu	1·—	—·90
Eliade, Filozofia lui La-Fontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba și Ifigenia în Aulis	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia	3·—	2 80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schițe	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare și avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3 —	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·—	2·20
„ Zile trăite	3·—	2·50
„ Pagini răslețe	2 50	2·20
Gabrovanu, Dina și Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii	3·—	2·30
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb și negru	3·—	1·80
„ Câteva versuri	2 —	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 71 Sibiiu, Joi 2/15 Iulie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Episcopul Caransebeşului.

Sibiiu, 14 Iulie n.

Alegerea de episcop pentru diecesa văduvită a Caransebeşului s'a făcut în regulă Luni, în ziua sfinţilor apostoli Petru şi Pavel. Sinodul electoral a fost condus de P. C. Sa Arhimandritul *Filaret Musta*, ca mandatar metropolitan. Increderea sinodului eparhial, îndreptăţit să facă alegerea, s'a împărţit de astădată între cei doi dignitari mai tineri ai bisericei noastre, fii ai diecesei văduvite, *Dr. Iosif Traian Badescu* şi *Dr. Iosif Iuliu Olariu*, dintre cari la votarea efectuită conform statutului organic primul a întrunit 32, cel din urmă 22 voturi. A fost deci proclamat ales episcop al diecesei Caransebeş Preacuvioşia Sa, părintele protosincel *Dr. Iosif Traian Badescu*, cu o majoritate de 10 voturi.

Regretăm, că nu s'a putut ajunge la înţelegere între cele două partide cari au stat faţă în faţă la această alegere de episcop, făcându-se o alegere cu unanimitate, pentruca alesul să fie alesul tuturor, concentrând în sine increderea şi dragostea tuturor, căci pe calea aceasta mai bine era asigurată *pacea* şi *liniştea* pe seama acestei diecese, sbuciumată atât de mult în vremea din urmă. Dar votul sinodului eparhial şi în forma cum a fost dat trebue respectat, şi alesul trebue considerat de alesul tuturor, dupăce alegerea sa a eşit din voinţa majorităţii sinodului. Am dori deci, ca luptele purtate până la alegere între cele două partide esistente în sinodul eparhial din Caransebeş să fie terminate cu actul de alegere, şi acum să încete duşmăniile, să nu se mai dee nou nutremânt patimilor omeneşti, pentru a fi de nou aţâţate, ci toţi cei chemaţi şi datori să conlucre la binele bisericei să caute să îndrepte în dieceză aceea ce cred că are trebuinţă să fie îndreptat, lucru pe care-l pot face mai uşor onorând pe nou alesul cu deplina lor încredere şi făcându-i posibilă păstorirea credincioşilor în spiritul dreptăţii, blândeţei şi al iubirei creştineşti, aşa cum credem că singur are dorinţa ferbinte să-i păstorească, în casul că alegerea sa va întruni şi încrederea guvernului şi va fi confirmată din partea Maiestăţii Sale.

Preacuvioşia Sa, protosincelul *Dr. Iosif Traian Badescu* e născut în comuna Jeşelniţa, în graniţa militară a Banatului. După terminarea gimnaziului în Seghedin cu succes eminent, a ascultat drepturile în Budapesta, apoi a trecut la facultatea teologică din Cernăuţi, unde a luat doctoratul în sfânta teologie cu frumos succes. A întrat apoi în serviciul diecezei Caransebeş, întâiu ca secretar consistorial, şi în urmă ca referent bisericesc, post pe care-l ocupă şi astăzi. E om muncitor, înzestrat cu mult simţ de datorinţă, şi aflându-se încă în floarea vieţii, biserica e în drept să aştepte mult bine dela activitatea ce o va desvolta pe noul teren de muncă, după ce i se va deschide.

Din parlament. Dieta a ţinut şedinţă Sâmbătă, în 10 Iulie n. la orele 10 S'a pus la ordinea zilei raportul comisiunei de imunitate, care a constatat, că prin faptul, că deputatul croat *Novosel* a fost arestat şi dus la primărie, nu i s'a violat dreptul de imunitate; prin condamnarea sa însă *da*. Comisiunea propune, ca guvernul să fie îndrumat să esopereze satisfacţie. Deputatul Dr. *Aurel Vlad* propune, ca şi arestarea să fie decretată ca violare a imunităţii. La votare se primeşte propunerea deput. *Vlad*. Se naşte gălăgie şi se cere contraprobă. Prezidentul nu admite. Se cere apoi şedinţă secretă, în care se constată, că prezidentul a procedat corect. Majoritatea a primit propunerea lui *Vlad*. Urmează presentarea guvernului, numit a doua oră. In numele partidului constituţional îl salută Széll Kálmán. In numele independiştilor vorbeşte Hoffmann Otto, în numele partidului poporal Molnár János, iar punctul de vedere al naţionaliştilor îl preciseză Dr. *Teodor Mihali*. Propune, ca dieta să enunţe, că nu are încredere în guvern, şi că prima condiţiune a resolvării crisei politice e realisarea sufragiului universal, egal şi secret. Au urmat interpelări şi încheierea şedinţei, care s'a continuat Luni, când s'a primit o propunere a deputatului Bakonyi cu privire la punctul de vedere al independiştilor, cari cer la toamnă singuri puterea, promit să facă legea nouă electorală şi să înceapă lucrările de pregătire pentru banca independentă ungară. Dieta *s'a prorogat* apoi până la 28 Septemvrie n.

Păstorirea

păcătoşilor eliberaţi din prinsori

de **Gavriil Hango.**

II.

Fiind spiritual la penitenţiarul reg. ung. regn. din Gherla acum mai bine de 10 ani, mi s'a dat trista ocasiune să mă conving, că în foarte multe parohii de ale bisericii noastre catehizarea tinerimii e neglijată cu totul, că în biserici se predică foarte puţin şi necorespunzător trebuinţelor actuale şi mai cu samă că cu păstorirea privată a poporului şi mai cu samă cu păstorirea celor eliberaţi din închisori nu se ocupă, putem zice, nimeni, de loc. Căci, abstracţie făcând dela mărturisirile necontrolabile ale unor decăzuţi, numai aşa ne putem explica, cum de se află oameni în vârstă, cari nu-şi ştiu face nici cruce, şi cari nici nu ştiu ce e taina pocăinţei, ne cum să se fi mărturisit vre-odată şi să aibă cât de puţine cunoştinţe religioase. Dar mai cu seamă nu se ocupă nimeni cu păstorirea şi grija familiilor celor din închisori, cari apoi în absenţa capului familiei închis se demoralisează şi ele, şi nu se ocupă nimeni cu păstorirea celor eliberaţi din închisori, cari apoi de multeori, foarte curând, iar cad în păcatele de mai nainte, ori într'alte fărădelegi, şi aşa răul în loc să se împuţineze, mereu se sporeşte.

Nu e vorbă aci de puţinii păcătoşi incorigibili, ci de cei mulţi, accesibili de idei şi sentimente morale, cari pe lângă o păstorire continuativă şi numai din când în când de preoţii din afară, n'ar cădea din nou în mocirla păcatelor celor mai mari, ci ar rămânea pe calea cea bună dela care s'au fost abătut.

Am zis, că mulţi păcătoşi, după ce se eliborează din prinsoare, iar cad în ea, şi aceasta: din vina societăţii, şi mai cu seamă din vina multor preoţi din afară. Da! Din vina societăţii, pentrucă aceasta de multeori, în lipsa de conducători conştienţioşi, cari să o formeze după principiile morale ale creştinismului în privinţa raportului ei faţă de astfel de nenorociţi, pe aceştia a priori îi lapădă de tot din sinul ei, făr' a căuta, că oare nu s'au întors ei din prinsoare barem în parte, ori total îndreptaţi, ca fiiul cel rătăcit la casa tatălui său, cu pocăinţă?

Apoi din vina preoţilor (onoare excepţiunilor!) cari preocupaţi şi ei de prejudiţii faţă de astfel de nenorociţi, se ţin departe de ei în loc ca să se apropie de ei, cercetându-i ori chemându-i la sine, ca să continue activitatea preoţilor dela închisori, pentruca să-i întărească pe calea îndreptării pe care au apucat în prinsoare, luându-şi pedeapsa meritată pentru păcatul lor.

Cât de mult rău se produce prin negrijirea de familiile celor din închisori, până când acestia sunt deţinuţi şi prin neinteresarea de cei eliberaţi din închisori din partea societăţii şi mai cu samă din partea preoţilor din afară, — din multele cazuri ce se repetează voiu înşira pe cele următoare.

Un biet de băiat rămânând orfan şi fără nici o avere, anii copilăriei şi i-a petrecut cerşind din sat în sat, iar după ce s'a făcut mai mărişor s'a băgat slugă, dela un stăpân la altul, până s'a făcut mare. După împrejurările noastre, putem zice, natural, că nu s'a îngrijit ni-

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Această schiţare succintă a cuprinsului — o desfăşurare amănunţită a întregei opere n'ar aveà rost aici, — cum şi analizarea întocmirii şi a izvoarelor *dreptului canonic* socotim, că invederează în măsură suficientă — fără a amintì celelalte lucrări ale sale — *calităţile ştiinţifice* ale lui Şaguna şi deplina lui orientare în literatura canonică-bisericească. Puteà, cu tot dreptul, să spună Şaguna, că „a îmbătrânit în studiul canoanelor“, pentrucă singură scrierea aceasta ne îndreptăţeşte să-l numărăm între cei dintâi *canonişti* ai bisericii orientale.

Dar la alcătuirea acestei opere Şaguna nu erà condus numai de gândul de a pune în mâna clerului şi a poporului său o temeinică şi o dreaptă călăuză ştiinţifică, ci în acelaşi timp dorea să scoată o lucrare mai voluminoasă, care să slujească totodată, ca izvor de informaţiune pe sama învăţaţilor *streini*, în cercetările lor ştiinţifice asupra dreptului bisericii răsăritene.

Şi se poate spune, că silinţele sale n'au rămas zădarnice nici supt raportul acesta.

Valoarea operii lui Şaguna a fost recunoscută şi apreţiată îndată după apariţiunea ei şi nu preste mult timp a văzut lumina tiparului în traducere germană şi rusească, dupăce în revistele ştiinţifice nemţeşti, se scriseseră cele mai elogioase recenziuni asupra ei.

In literatura bisericească germană „Dreptul canonic“ al lui Şaguna a întrat prin traducerea profesorului dela academia juridică din Sibiiu *Dr. Alois Senk*. Bărbat de ştiinţă bine apreţiat şi mult respectat în cercurile intelectuale româneşti ale Sibiiului, profesorul Senk cu ocaziunea adunării generale ţinute în Blaj la 8 Septemvrie 1863 a fost ales cu însufleţire membru onorar al *„Asociaţiunii transilvane“*.

Voind să se arate oarecum vrednic de această cinste, cum ne spune însuşi, şi-a ţinut de datorinţă mai apoi să traducă valoroasa scriere a metropolitului Şaguna. Traducerea a apărut în acelaş an cu opul lui Şaguna, şi e intitulată verbal: ***Compendium des kanonischen Rechtes***, *der einen, heiligen, allgemeinen und apostolischen Kirche, verfasst von Andreas Freiherr von Schaguna, von Gottes Gnaden Erzbischof in Siebenbürgen* etc. etc. — *aus dem Romänischen übersetzt von Dr. Alois Senk*, Professor an der K. K. Rechtsakademie in Hermannstadt. Buchdruck. I. Drottlef 1868. 449 pag.

Traducătoriul, în prefaţă, aduce mulţumiri profesorilor dela seminariul teologic, astăzi răposaţilor Zaharia *Boiu* şi Ioan *Popescu*, cari i-au dat sprijinul cerut la această „lucrare anevoioasă“. Se pare deci, că Senk nu stăpâneà deajuns limba românească şi a fost silit astfel să recurgă la ajutoriul numiţilor profesori români, cari posedau bine limba germană. Astfel se explică cum întreagă operă e tradusă aproape ad literam, într'o nemţească limpede şi frumoasă.

De sigur din limba germană a fost tradusă mai târziu în ruseşte. S'a emis din partea unora aserţiunea, că dreptul canonic al lui Şaguna nu ar fi altceva, decât prelucrarea românească a opului cu acelaş nume compus de un anumit scriitor bisericesc sârb *Ioanoviciu.*

Se poate admite, că cunoscând opul lui Ioanovici, şi posedând bine limba sârbească Şaguna l-a întrebuinţat ca izvor, dar nu putem concede, ca acel Şaguna, care îşi câştigase o atât de întinsă eruditiune teologică, care a încăruntit în studiul canoanelor, să fi fost avizat la o simplă prelucrare a operii altuia.

* * *

Ca un adaus întregitor al *Dreptului canonic* se poate considerà o altă operă canonică a lui Şaguna, apărută cu trei ani mai târziu, şi anume:

Enchiriodionul, sau *carte manuală de canoane ale unei sânte, soborniceşti şi apostoleşti biserici, cu* **comentare** *de A. Baron de Şaguna, din mila lui Dumnezeu arhiepiscop etc. etc. Sibiiu, 1871.*

O scurtă privire retrospectivă asupra vechilor noastre colecţiuni canonice va pune în evidenţă şi valoarea acestei lucrări a neobositului arhiereu.

(Va urma).

meni de creşterea lui morală, şi aşa a crescut alăturea cu dobitoacele, pe cari le păştea şi cu cari împreună lucra fără a-şi putea câştiga nici cele mai elementare cunoştinţe religioase. La urmă a ajuns slugă la un stăpân, care îi exploata puterile fizice în modul cel mai neomenesc, şi făr' a-l învăţa, punându-l la lucruri la cari nu se pricepea, îi trăgea puţina simbrie şi pentru cele mai neînsemnate pagube, făcute nu cu intenţiune, ci din nepricepere. Astfel la sfârşitul anului, în cap de iarnă, numai cu hainele de pe el şi fără să-i fi rămas nici un crucer din simbrie, a fost dat afară din slujbă. Acum ce să facă? A cercat să se bage slugă la alt stăpân. Dar nu l-a băgat nimeni în jurul acela, căci stăpânul acesta mereu îl hulea: că e leneş, că nu ştie lucra, că una, că alta, aşa că necăpătând de lucru, a început să flămânzească şi nu mai avea nici unde să se adăpostească.

Astfel văzându-se ajuns la atâta mizerie şi neajutorat de nimeni, s'a deşteptat în el simţul de răsbunare, şi pentruca să se poată susţinea până-şi va căpăta de lucru, a furat dela stăpânul său nişte obiecte, şi fiind prins, a căzut în temniţă.

In temniţă s'a purtat bine, a învăţat multe lucruri bune şi s'a depărtat îndreptat şi moraliceşte. Dar ce folos, căci după eliberare căutându-şi de lucru şi aflând oamenii despre el, că a fost închis pentru furătură, nu l-a angajat nimeni, şi aşa pentruca să se poată susţinea de pe o zi pe alta până-şi va căpăta de lucru, iar a *„trebuit“* să fure, căci fiind om în putere, cu cerşitul n'a căpătat nici o bucătură de pâne dela nimeni. Şi iar a furat, şi iar a căzut în temniţă.

Acum, cine e de vină? El, pentrucă a furat. Dar şi societatea, pentrucă nu l-a ocrotit, nici materialiceşte şi nici moraliceşte, până când ar fi putut sta pe picioarele proprii.

Un alt nefericit după închisoare de 12 ani s'a rugat, ca să-l ţină şi pe mai departe în temniţă, căci nu are nici o voie să meargă acasă. Pentruce? Pentrucă femeia rămasă acasă fără nici o avere şi cu o mulţime de copii mici, pentruca să poată trăi, în decursul acestor ani s'a dus la alt bărbat, cu care încă a avut câţiva copii, şi acum deoparte îi era frică, ca nu cumva mergând acasă să se înfurie şi să o omoare, iar de altă parte chiar şi dacă s'ar putea împăca cu ea şi s'o iee înapoi dela celalalt bărbat, tot nu-l trăgea inima să ţină şi copiii ce i-a făcut cu acela. Fireşte, cererea i-a fost respinsă. Ce a făcut, nu am aflat până acuma.

Un alt nefericit în decursul pedepsei de câţiva ani împlinită la penitenţiarul din Gherla, între alte lucruri bune a învăţat şi a scrie şi a ceti şi apoi cântările bisericeşti şi tipicul destul de binişor. Dupăce s'a eliberat, la sfatul meu, după câteva săptămâni, a rugat pe preotul său, ca să-l lase în apropierea stranei să cânte şi el cu cântăreţii în biserică. De însemnat, că omul s'a purtat bine şi dupăce s'a eliberat din închisoare. Şi ce a făcut preotul? Nu numai, că nu s'a apropiat şi el de acest om îndreptat afară de biserică, pentruca să-l întărească pe calea cea bună, pe care a apucat după expiarea păcatului, pentru care a fost închis, ci din contră, tocmai el l-a depărtat dela sine, căci nu numai că nu l-a lăsat să se apropie de strană şi să cânte împreună cu cântăreţii, ci l-a ruşinat chiar în biserică în faţa poporului, zicându-i, că să fie mulţămit, dacă-l mai lasă să stee în biserică, acolo înapoia celorlalţi oameni, ne cum să mai şi cânte, ori să-şi caşte gura. De însemnat, că omul a fost învăţat dela mine cântările bisericeşti şi tipicul aşa după cum se învaţă în seminarul din Sibiiu, până când în biserica respectivului preot se cântă tot felul de melodii, cari sămănau mai mult cu horile de pe câmp decât cu cântările bisericeşti, iar despre tipic cântăreţii lui aveau foarte puţine idei, ceeace o ştiu chiar din intuiţiune proprie.

Şi ce a făcut bietul om? S'a retras cu ruşine şi multă vreme nici la biserică n'a mai mers, până când nu mi-a scris ce a păţit şi până când nu i-am răspuns, că la biserică pentru aceea să meargă regulat, dar să nu se apropie de strană ori să cânte, până nu-i voiu scrie eu preotului.

I-am şi scris preotului, dându-i informaţiuni în privinţa purtării sale faţă de astfel de penitenţi, şi punându-i înainte esemplul Mântuitorului nostru Isus Cristos, care necum să depărteze dela sine pe cei păcătoşi, cari se apropiau de el cu gând de pocăinţă, ci din contră, tocmai pe acestia îi căuta mai cu deadinsul, pentruca să-i aducă la calea adevărului. Esemplu: Parabola despre oaia cea rătăcită (Mat. XVIII. p. 14), despre lucrătorii viei (Mat. XX. 1—16), despre lăpădarea lui Petru şi neprimirea lui în apostolat (Marc. XIV. 66—72; Ioan XXI. 14—19), despre iertarea femeii celei păcătoase (Luca VII. 36—59) şi mai cu seamă parabola despre fiiul cel perdut (Luca XV. 11—32) şi despre Zacheu (Luca XIX. 1 10). Ce a urmat, nu ştiu, căci preotul în curând a murit, iar omul nu mi-a mai scris.

Cronică pedagogică.

Invăţământul ca mijloc de creştere morală în şcoala noastră poporală.

De

G. Fl. Preşmerean.

(Urmare).

Pentru ajungerea acestui scop, adecă pentru dobândirea unei voinţe morale puternice, cunoştinţele religioase prin sentimentele, pe cari prin mijlocirea diferitelor istorioare de caracter religios, le lasă să se strecoare în sufletul elevilor, sunt menite să facă servicii nepreţuite. Sentimentele simpatetice transpun şi aici pe elevi cu sufletul în aceleaşi stări, de cari au fost predominate persoanele respective din istorioarele biblice, şi cari devin astfel primele începuturi de viaţă morală. Ele trezite odată i-am creat elevului un indemn, care să-l determine, să sară în ajutorul semenului, sau în cas de lipsă, să-l reţină de a-i face vre-un rău.

Dându-i ocasia apoi, a îndeplini cât mai des astfel de fapte morale, ne-a succes al determina să fie consequent în a voi, dar şi a face binele. Iată dar pusă prima peatră în temelia caracterului moral.

Fiind vorbă de modul cum trebue prelucrate şi apoi predate aceste materii de învăţământ în scopul pregătirii caracterului moral, se va căuta a se produce în inima elevului prin mijlocirea diferitelor istorioare religioase, sentimente de equitate, iubire, recunoştinţă etc. Acestea dând ocasie educatorul, ca să se trezească cât mai des în sufletul aceluia prin faptul, că îi presentă cât mai multe fapte morale, asupra cărora atrăgându-i atenţia îl face să-şi dea părerea şi să-şi formeze judecăţi morale, se cristalisează în tot atâtea norme sau maxime religioase, cari mai târziu vor avea să constitue materialul din catehism. Indemnând pe elev a face întrebuinţare de aceste maxime şi astfel a le aplica în viaţă, în care scop viaţa şcolară îi serveşte cu destule ocasii, educatorul a îndeplinit ultimele lucrări în scopul clădirii edificiului moral. De sine înţeles, că fiind vorba de îndeplinirea mandatelor impuse de el, sau şi numai de controlarea purtării elevului el va trebui să întrevină la ocasii potrivite, ca autoritatea sa pentru a îndrepta eventualele scăderi şi apucături rele ale aceluia, ca minciuna, pisma etc. Fiindcă însă orele de instrucţiune în şcoală nu oferă timp suficient, şi astfel nici nu-i procură ocasii potrivite pentru a urmări viaţa elevului în toate fasele ei de manifestare, educatorul va căuta alte prilejuri, afară de şcoală, în scop de a-i determina felul purtării lui morale. Astfel de ocasiuni îi oferă timpul de recreaţie, dar mai ales diferitele escursiuni, asupra cărora ar trebui să se insiste mai mult. Aflându-se în timpul acestora el în nemijlocită apropiere a elevilor şi putându-le să le sară în ajutor cu sfatul şi cu fapta în cas de lipsă, face să se stabilească între el şi ei un raport, o legătură cu mult mai intimă, ca raportul, de multe ori despotic, în care îl ţine pe elev disciplina severă din şcoală.

Considerând apoi folosul lor cel nepreţuit pe terenul îmbogăţirii cunoştinţii şi al desvoltării fisice, precum şi faptul, că ce condiţie indispensabilă pentru progresul de instrucţiune constitue raportul de comuniune şi iubire stabilit între elevi şi educator, din care iau naştere acele sentimente simpatetice de cari am pomenit mai înainte, înţelegem uşor ce factor indispensabil în educaţie sunt aceste escursiuni.

Punând pe elevi educatorul să îndeplinească diferite lucrări de ajutorare reciprocă, prin probele aceste binefăcătoare voinţa lor se întăreşte, iar maximele de viaţă în cari el are să toarne resultatele singuraticilor acte de voinţă îndeplinite cu aceste ocasiuni împreună cu celelalte maxime vechi, corectate şi întărite acum din nou, vor avea să le servească de îndreptar în decursul vieţii întregi.

Cât folos nu resultă din ele apoi, pentru viaţa şi cultura religioasă a elevilor! Invăţământul ce li se predă lor cu asemenea ocasii, în legătură cu singuraticele incidente ce obvin în atari călătorii e cel mai cualificat întru a-i face să pătrundă în noima multelor principii şi dogme câştigate din studiul religiunii.

Câţi însă din învăţătorii nostri le dau acestora atenţia cuvenită şi chiar dacă şi ţin cont de ele, câţi ştiu profita în măsura cuvenită de foloasele ce ele ni le procură?

Pentru cei mai mulţi, cel mult dacă servesc de ocasii de jocuri sociale, dar şi acele de aşa natură încât nu aduc nici un profit moral.

Să nu peardă din vedere aceştia ocasiunile aceste potrivite pentru amplificarea şi consolidarea cunoştinţelor din şcoală cât şi pentru întregirea educaţiunii morale, ocasiuni oferite în aşa măsură, încât nu esistă obiect de învăţământ, în care cunoştinţele să nu afle o aplicare sau esplicare prin momentele ce le oferă aceste călătorii. (Va urma).

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

(Fine)

Datorinţa primă şi în lucrarea aceasta o are Asociaţiunea noastră în conţelegere cu sora ei Academia română de a ne încetăţeni unele provincialisme corecte şi a ne forma cuvintele toate, câte ne trebuesc, în biserică, în şcoală, la justiţie, medicină, litere, poştă, telegraf, miliţie, în ateliere, maşini, etc. şi la toate acestea să ni-o formeze şi să ni-o dea cât mai curând, pentrucă dacă vom mai aştepta, ca poporul să şi-o formeze după trebuinţele lui, atunci va mai trebui încă să aşteptăm alte vre-o două mii de ani, ceeace este un astfel de restimp, în care nu putem prevedea dacă vor mai esista următorii noştri?

Din cele ce am atins până acum aţi văzut că m'am atins într'un orizont prea mare, şi am atins cestiuni, cari ating pe savanţi, eară noi ne aflăm numai în comitatul Treiscaune, fără ca să fim în stare a-l cunoaşte şi pe acesta cum se cade, dară apoi nici pe noi înşine cari locuim în el. Este chiar datorinţa Asociaţiunii a aduna date istorice cât de neînsemnate şi încă cât mai curând, pentruca să nu se peardă nici cele puţine, câte le mai avem acum. Noi de regulă nu suntem aşa de prevăzători, ca să ţinem ce avem însemnat şi să predăm următorilor noştri ci de multeori noi suntem cei mai criminali în perderea, ba chiar nimicirea documentelor şi inscripţiunilor avute. Singur am avut 2 ocasiuni triste să văd cum s'au spoit două inscripţiuni dela două biserici şi s'a înlocuit cu totul altele nouă. Una este la biserica din Breţcu, şi alta la biserica din Canta Chezdioşorheiu.

La biserica din Breţcu sta scris deasupra uşei că biserica s'a isprăvit în anul 1787 sub Iosif II fiind episcop Ghedeon Nichitici, preot Toma Popoviciu care s'a şters şi s'a înlocuit cu inscripţiune nouă. La biserica din Canta Chezdioşorhei sta scris numele ctitorului Petru Manole, neguţător din Braşov. Astăzi s'a înlocuit cu inscripţia nouă şi aceasta. Nu este acesta un adevărat vandalism comis de noi din neprevedere şi neştiinţă spre a ne împuţina şi puţinele documente ce le mai avem?

Acestea văzându-le mi-am zis, aşa nu mai merge, ci să căutăm a conserva cel puţin aceeace mai avem acum, căci mergând aşa nu vom fi în stare a ne mai cunoaşte nici pe preoţii cari ne-au precedat. De aceea am inmanuat fiecărui preot câte o coală cu 52 întrebări, la cari i-am rugat să-mi răspundă.

Am rugat pe fiecare paroh ca să însemne ce poate însemna în coală la întrebări ca răspuns, eară unde preotul nu cunoaşte scrierea cirilă, acolo m'am uitat singur în protocoalele bisericii şi mi-am estras numele preoţilor şi al protopopilor fungenţi pe acele timpuri, ca cel puţin numele lor să se conserve posterităţii şi a rămas, ca celelalte date, ce ar mai fi şi despre familii, cari esistă acum, precum şi despre cei ce s'au atins, să le completeze fiecare paroh în parohia sa spre a-şi face monografia comunei sale. Din respunsurile acelor întrebări intenţionez a face, încât se va putea când voiu dispune de timp liber, monografia tractului acestuia al Treiscaunelor, pe care apoi următorii mei o vor completa după puteri, prin adunarea de date noi, şi pe cari le vor afla demne a le lăsa pentru posteritate.

Acum deodată nu sunt în posiţie de a vă arăta datele aşezate în ordine despre nici o parohie, căci mi-a lipsit timpul fisic şi nu mi-am putut împlini datorinţa de director al despărţământului. Pe viitor însă voiu căuta a mai aduna date şi din celelalte tracte învecinate, cu cari am fost cei din Treiscaune în legături şi am format şi alte tracte, ca astfel să se poată conserva ceea ce mai este şi ce s'a putut şi se va putea încă aduna.

Va fi apoi datorinţa istoricului a scoate din ele ce va afla demn şi a conserva pentru poporul nostru aceea ce mărturiseşte şi spune pentru poporul român. Nu va fi de prisos a se arăta din fiecare comună şi ce familii au trecut dela noi la maghiari cu numele. O însuşire caracteristică a Românului este că el numele colectiv de român nu-l prea foloseşte, ci mai bucuros întrebuinţează numiri provinciale, pe cari însă adevăratul istoric trebue să le cerceteze ca să afle adevărata lor valoare, origine şi înţeles. Numai aici în nemijlocita apropiere a Treiscaunelor avem o mulţime de astfel de numiri. Aşa în vecinătatea Breţcului în Moldova se numesc Vrânceni, Găureni. Cei din Ciuc şi de pe râul Taslău şi Trotuş se numesc Gârtani. Pe cei de lângă Braşov îi numim Seceleni. Pe cei din Bran, Moroieni. Pe cei de pe la Sibiiu Ţuţueni — apoi mai sunt Mocani, Moţi, Ardeleni, Olteni etc. Că pentru ce s'au dat şi se numesc cu asemenea nume? Nu va fi de prisos a se cerceta şi a se căuta înţelesul lor.

Ni se impune în fine a ne cunoaste unii pe alţii cei din acest despărţământ, poate cel mai estins din câte avem la Asociaţiune, căci se estinde peste două comitate, şi să căutăm o atingere mai deasă unii ca alţii în cele culturale, spre a putea cel puţin să nu stăm locului faţă de progresul ce-l fac conlocuitorii nostri şi cari ne-au lăsat tare înapoia lor. De aceea ce fac conlocuitorii noştri, cari îşi adună toate obiceiurile, cântecile, jocurile, şi dialectul lor, să facem şi noi şi atunci nu va putea nimeni să ne impute de neinteresare. La lucru deci cu toţi şi atunci adunându-ne cu celece le vom afla în decursul unui an, adunările despărţământului nostru vor fi mai bogate în resultate. In speranţa aceasta declar adunarea despărţământului Ciuc Treiscaune deschisă.

NOUTĂŢI.

† **Moise Lazar.** Incă unul din garda veche, pe cari îi caracterisà modestia de o parte, iar de altă parte conştienţiositatea în purtarea oficiului, a trecut la cele eterne cu *Moise Lazar*, protopresbiter, asesor consistorial în Sibiiu, a cărui moarte am anunţat-o pe scurt în numărul trecut. Adormitul în Domnul a fost dintre aceia, pe cari Marele *Andreiu* îi alesese şi-i trimisese la învăţătură mai înaltă în străinătate, pentru a-i forma împrejurimea şi a-i fi oamenii de încredere. *Moise Lazar* a fost profesor la seminarul „Andreian“, apoi protopresbiter în Brad, iar în urmă asesor consistorial ordinar în senatul bisericesc. Inainte cu vre-o şase zile a fost atins de apoplexie, şi a trebuit să fie pus în pat, unde l-a ajuns Luni sara, la orele 8 şi jumătate, alt atac, care i-a curmat firul vieţii. Fiiul său, domnul *Aurel Lazar*, locotenent ces. şi reg. a dat următorul anunţ funebru:

Aurel Lazar, ces. şi reg. locotenent în regimentul 31 de infanterie, în numele său şi al rudeniilor aduce la cunoştinţă, că iubitul său tată **Moise Lazar**, protopresbiter, asesor consistorial ordinar, a repausat în Domnul, împărtăşit fiind cu sfintele Taine, Luni în 12 Iulie n. la orele 8 şi jumătate sara, în al 77-lea an al etăţii şi al 51-lea al preoţiei.

Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor aşeza spre vecinică odihnă Mercuri, în 14 Iulie n., la orele 3 d. a., din biserica patronată din Sibiiu, suburbiul Iosefin, în cimiteriul central din loc.

In veci amintirea lui!

*

Despre alegerea din Caransebeş am primit raport amănunţit la încheerea foii. Il dăm în nrul viitor.

*

Anchetă şcolară. Consistoriul metropolitan a constituit o anchetă pentru revizuirea planului de înv. în şcoli poporale, conform cu art. de lege XXVII din 1907. Membri în anchetă sunt: din arhidieceză: Dr. I. Stroia, L. Triteanu şi Candid Popa; din dieceza Aradului: Dr. P. Pipoş, Ios. Moldovan şi I. Grofşoreanu; din a Caransebeşului: Dr. I. Olariu, C. Sânjoan şi P. Bandu. Ancheta aceasta s'a întrunit în Arad.

*

Catedră vacantă. Consistorul gr. or. român din Arad publică concurs cu termin de 31 Iulie v. pentru ocuparea catedrei de cântare bis., tipic şi muzică instrumentală şi vocală la institutul teol.-ped. din Arad. Se cere calificaţie preoţească şi absolutor de conservator. Cu acest post e împreunat un salar de 1600 cor., bani de cvartir 400 cor. şi cvincvenalele legale.

*

Legea despre emigrare. Art. de lege II din anul 1909 despre emigrare, intră în vigoare în *Septemvrie a. c.* Comunicăm din el următoarele cetitorilor noştri: Conform acestei legi se consideră de emigranţi cei ce se depărtează în ţară străină pentru câştig stabil. Puterea legii de regulă nu se estinde asupra acelora cari se depărtează în oarecare stat european pe timp *mai scurt de un an*, pentru săvârşirea de lucrări anumite. Una dintre restricţiunile statorite în privinţa emigrării este, că persoane de gen bărbătesc, începând din 1 Ianuarie a anului, în care împlinesc anul al 17. al etăţii, până când stau sub obligământul de presentare la asentare, sau de serviciu în virtutea legii militare, pot emigra numai pe baza concesiunii date în scris de ministrul de interne în conţelegere cu ministrul de honvezi. Concesiunea se poate da numai dacă petentul depune întâi cauţiunea fixată de ministru în sumă dela 100 până la 1000 cor. Fiecare emigrat trebue să fie provăzut cu pasport pentru statul în care vrea să emigreze:

*

Dela Academie. In şedinţa din Vinerea trecută ţinută la Academia Română, dl *D. Onciu* a făcut o comunicare aducând la cunoştinţă, că Alteţa Sa Arhiducele moştenitor Francisc Ferdinand, oaspele curţii regale române, are printre strămoşii săi pe Voevodul Moldovei Ieremia Movilă: O fiică a voevodului, *Maria Movilă*, a fost măritată după contele Stefan Potocky, străbunul Alteţei Sale Arhiducelui.

*

Hymen. *Augusta Urdea* şi *Octavian G. Simtion* anunţă cununia lor, care se va celebra Dumineca în 5/18 Iulie a. c., la 5 oare p. m., în biserica cea nouă din Cernatul-Săcelelor.

*

Decoraţiuni. Incheiându-se convenţia comercială între Austro-Ungaria şi România, M. Sa monarhul nostru a acordat persoanelor marcante un număr de distincţiuni: Dlui *Ionel C. Brătianu*, preşedintelui de consiliu, insigniele marei cruci ale ordinului Leopold, dlui Em. *Costinescu* ministrului de finanţe, marele cordon al ord. Leopold clasa I; dlui E. *Porumbaru* vicepreşedintelui Camerei, şi preşedintelui comisiunei mixte, insigniele ord. „Coroana de fier“, dlor miniştri A. *Carp* dela domenii şi Al. *Djuvara* dela comerciu cordonul aceluiaş ordin.

*

Dat în judecată. Intr'una din zilele trecute s'a ţinut o petrecere în Brad. La petrecerea aceasta s'au tipărit învitări împodobite cu treicolorul românesc. Pentru acest fapt, unul din organizatorii petrecerii, dl *Iuliu Giurgiu*, cum i se anunţă „Tribunei“ a fost dat judecăţii, fireşte pe eternul motiv de „agitare“ împotriva ungurilor...

*

Condamnat la moarte. Pentrucă şi-a omorât nevasta, ţăranul Pavel Iaşa a fost condamnat din partea tribunalului regesc din Mitroviţa la moarte prin ştreang.

*

Societatea română „esperantistă“ a organizat pe zilele 19—21 Iulie v. un congres al Experantiştilor la Bucureşti. Vor participa experantişti din România, Sârbia şi Bulgaria.

*

Media vieţii în Franţa Un economist a socotit, că media vieţii unui francez, acum sunt treizeci de ani, era 40 de ani şi 2 luni; iar până la 1904 media a crescut la 46 de ani şi 4 luni. Dacă sporul va creşte tot astfel, media peste trei sute de ani (adecă la anul Domnului 2204) va fi tocmai de o sută de ani. Vor vedea cei ce vor trăi!

*

Lui Cuza. Sculptorul Romanelli a fost în zilele acestea la Iaşi, ca să arate comitetului instituit pentru ridicarea unei statue lui Cuza Vodă, planul statuei: Monumentul ne prezentă pe Cuza în picioare, iar părţile laterale înfăţişează pe Alexandri, Kogălniceanu, Kreţulescu şi C. Negri. Va fi înalt de 4 metri, şi va costa 150 de mii lei.

*

In contra alcoolismului. Ordinul Bunilor Templieri este o societate care luptă în contra alcoolismului şi pretinde dela membrii săi totală abţinere de orice băutură alcoolică. De curând s'a întemeiat în capitala României o a treia loje românească de Templieri, luând numele de „Iubirea frăţească“ Nr. 3.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor noştri au mai dăruit; Dr. Ioan Dobre, 30 bani; Demetriu Banciu, farmacist (Sălişte), 10 bani; Romul Moldovan, măestru franzelar (Blaj) 5 cor.; Ioan Paicu, învăţător (Calbor) şi soţia sa Anuţa, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident 10 bani.

*

Maialul meseriaşilor sibieni. Dumineca, la 11 Iulie n. c. şi-a ţinut Reuniunea meseriaşilor noştri sibieni, în pădurea din Dumbravă, maialul său. Favorisat de timp escelent, maialul a reuşit spre mulţumirea generală. Muzica din Brateiu, intonând frumoase cântece, la mergerea şi la reîntoarcerea publicului, a făcut plăcută impresie. Ca un ce nou presidentul Reuniunei, dl Vic. Tordăşianu, a adunat şi din acest prilej cu pălăria „Dzeu vede“ suma de cor. 13·74 pe seama fondului văduvelor şi orfanilor.

*

Revistă antisemită apare în Viena începând cu 1 Iulie a. c. sub titlul „*Die Judenfrage*“ având scopul d'a respândi cunoştinţele necesare asupra firei şi caracterului evreilor. E redactată de puteri alese. Revista costă 6 cor. pe an. Redacţia: Viena, VIII Langengasse 25.

*

Pentru Boccacio-osândit. Tribunalul din Sale-Halle a declarat, că *Decameronul* lui Boccacio (1313—1375) este o carte imorală şi a condamnat la o amendă de 50 de marce pe un librar din acel oraş, pentrucă a pus în vânzare Decameronul scris de celebrul scriitor italian din veacul al 14 lea şi cel mai mare prosator al Italiei.

*

Petrecere în Poiana. Tinerimea studioasă din Poiana Sibiiului învită la petrecerea de vară ce se va aranja Dumineca în 5/18 Iulie în falnica pădure „Staule“. Intrarea benevolă. Invitări speciale nu se fac.

AMVONUL.

Cuvânt funebral

la înmormântarea preotesei Florentina Manciu n. Mezei.

(Răposată în Ocolişul-mare la 15 Iun. v. 1909).

> Femeilor să nu le fie podoaba împletiturile părului cele din afară şi înfăşurările cu aur sau îmbrăcămintea hainelor, ci omul cel ascuns al inimei întru nestricăciunea duhului celui blând şi lin, care este înaintea lui Dzeu de mult preţ. Că aşa odinioară şi sfintele muieri cari nădăjduiau în Dzeu se împodobeau pe sine.
> *I. Petru 3, 3—5.*

Jalnică adunare! Câteva zile înainte s'a pus peatra fundamentală la sionul ce se zideşte aici. Venisem şi eu la sărbarea înălţătoare. Am cercetat atunci şi casa aceasta. Ângerul casei, preoteasa Florentina Manciu n. Mezei suferea. Vechiul ei morb o ţinea legată de pat. Nici un alt semn însă n'am aflat la dânsa, din care să cunosc că moartea a ochit-o deja cu săgeata ce stânge vieţile. M'am depărtat liniştit la ale mele. Primind deci eri şirele parohului soţ, prin cari îmi vestea moartea soţiei, îmi venea să nu cred ochilor — de e vis ori adevăr!

Vestea morţii nu numai pe mine — vechiu cunoscut şi prietin al acestei stimabile familii — m'a atins dureros, ci jale a împrăştiat ea în toate părţile unde a putut străbate. Şi unde nu străbate durerea şi jalea? Poate fi om să stea nepăsător în faţa catastrofei ce ca povoiul s'a revărsat asupra noastră?... In Biblie se spune (Faptele apostolilor 9, 36—43), că era în Ioppi, cetate din Palestina, o femeie foarte vestită prin daniile ce le făcea văduvelor, îmbrăcându-le cu hainele ce însăşi le cosea cu acul. Femeea, Tavita, a trecut din lume. Văduve multe s'au adunat în jurul trupului mort s'o plângă, umplând văzduhul cu ţipetele lor. Şi aici a murit o Tavită, poate mai slăvită ca cea din Biblie, căci fost-a mama poporului, fiica bisericei, soţie model. Şi aici ca şi acolo să adeveresc cuvintele: Glas în Roma s'a auzit, plângere multă şi ţipet mult, Rachil plângând pe fiii săi şi nu vrea să se mângăe pentrucă nu sunt (Mat. 2, 18). Plângem, şi cu noi plânge mulţimea flămânzilor, goilor, neputincioşilor şi bătuţilor de soarte, cari ca la loc de rugă peregrinau la casa aceasta, casă a săracilor, de unde nime nu eşia fără a-şi fi primit partea.

Eată de ce zic, că catastrofă mare a dat peste noi!

Ridicat-am cuvântul, nu ca să vă îndemn la plâns, ci să vă mângăiu. Petru apostolul, înviind pe Tavita, a mângăiat Ioppenii, au şters cu o vorbă lacrămile, suspinele văduvelor. Eu nu sunt apostol şi nu am puterea a învia morţii. Sunt însă predicator al cuvântului divin şi pot să vă înalţ privirile la sfere mai senine, unde „nu este nici durere, nici întristare, ci viaţă fără de sfârşit“. Inălţarea sufletească va fi ceeace vă mângăie, iubiţilor! Prilegiu bun de înălţare ne dă icoana vieţii răposatei.

Cine a fost preoteasa Flor. Manciu n. Mezei? Era femeea la care se refer cuvintele Apostolului Petru, care a zis: Femeilor să nu le fie prodoaba împletiturile părului cele din afară şi înfăşurăturile cu aur sau îmbrăcămintea hainelor, ci omul cel ascuns al inimei întru nestricăciunea duhului celui blând şi lin, care este naintea lui Dzeu de mult preţ. Că aşa odinioară şi sfintele muieri cari nădăjduiau în Dzeu se împodobeau pe sine (I Petru 3, 3—5). Nu vă pot spune de a cetit vre o dată reposata aceste cuvinte [Ca creştină bună ce era a trebuit să le cetească], vă pot însă încredinţa, că de aplicat le-a aplicat faţă de sine în toată viaţa cu o rigoare ce pot zice, că a întrecut şi rigoarea sihăstrească. Intreagă viaţa-i este un lanţ de porniri înalte sufleteşti, viaţă sfântă ce poartă dispreţul a tot ce este efemer şi se referă la podoabe, la străluciri deşerte.

S'a născut din familie de preot la 1842, a petrecut 67 ani în valea plângerilor. Creşterea ce i s'a dat, ales însă firea sa mai mult meditativă, decât pornită spre străluciri dinafară, de timpuriu au dedat'o la contemplaţiuni. Alţi copii de seama ei o duceau în zburdalnicii copilăreşti, dânsa nu se depărta din casă. Petrecerile îi erau cetirea în Psaltire, cercetarea bisericei şi împlinirea lucrurilor ce i le dau părinţii. Sub acest raport pentru dânsa lumea era un teatru mare, unde fiecare om îşi joacă rolul, care de care se trudeşte a produce efect, a primi laude şi aplauze, nici unul din oameni însă nu simte ce zice şi vorbeşte, ci parcă anume ne înşelăm unii pe alţii, jucăm farse... Se întâmplă apoi, că de timpuriu îşi perde mama, devine orfană. Copiii fără părinţi înţeleg bine ce va să zică orfan. Pentru reposata starea de orfan a fost şi mai amară, pentrucă tatăl seu, preot văduv, n'a putut'o ţinea la sine să-i de-a creşterea, ci de mică a dat'o într'altă familie. E bun cuibul părintesc pentru pasere, cu atât mai vârtos casa pentru om. In casă streină s'a simţit ca cucul de streină; şi ori câtă gingăşie ar fi încunjurat'o, n'a putut suplini braţele mamei. De aceea s'a retras şi înstrăinat şi mai tare de lume, care pentru ea puţin rost mai avea..... Intr'aceste copila se desvoaltă, din copilă se face fată şi din fată nevasta parohului Nestor Manciu. Pasul căsătoriei a fost cel dintâi moment fericit, ce a atras'o în vârtejul vieţii. Părea a înţelege, că şi pământul îşi are raiurile sale. Din femeie contemplativă, devine femeea soţie şi femeea mamă. Binecuvântatu-a Dzeu cu soţ după voia sa şi cu — doi copilaşi. Cu un fel de duh nou se aruncă în vârtejul social. Noua viaţă îi suride plină de farmec. A fi social doar e necesitate ca şi pânea de toate zilele. Vai însă! Soarele n'a lucit mult pe bolta sa sufletească. S'a descărcat furtuna şi i-a răpit — *copilaşii.* Lovitură grea pentru o mamă...

A stat din acest moment ca stânca goală ce o lovesc toate tempestăţile, fără să-i pese. Nici părul nu şi la mai împletit, nici degetele nu au purtat înfăşurătura inelelor de aur şi nici haina de mătasă, croită după moda din urmă, nu i-a mai acoperit trupul. S'a retras din lume, şi-a reluat viaţa contemplativă în uniune cu Dumnezeu, şi deşi în floarea vieţii, şi-a impus traiului o aşa asprime, care nici în mănăstiri nu se poate afla. Pat dur, hrană simplă. Abatere dela conduită n'a făcut nici în momentele din urmă ale vieţii. E îndeosebeşte cunoscut, că în boala sa de 2—3 ani n'a primit pe nime a-i purta grija — afară de soţul, zicând: „Las să sufer, asta-i partea mea!“

A pătimit şi Iov din scriptură. S'a recules însă îndată ce soartea i s'a schimbat spre bine. A binecuvântat Dumnezeu şi pe reposata cu avere. Poate nici ştia ce are la casa ei. Belşugul nu i-a schimbat totuşi firea cum o schimbă la mulţi în lumea senzualismului de azi, ci a oţelit'o la noi abnegaţiuni. De mult numai cu trupul mortificat era între pământeni, sufletul se afla în Raiul copiilor.

(Va urma).

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică“, sub redacţia dlui Dr. Nic. *Bălan*, prof. sem., a apărut nr. 5 cu următorul cuprins: Biserica şi catehizarea, de Dr. G. Ciuhandu. Spinoza şi panteismul, de I. Broşu. Românii şi Rutenii în biserica gr. or. din Bucovina, de R. Cândea. Chestia unirii bisericilor, de Dr. N. Bălan. Predică la Dumineca a X-a după Rosalii, de V. Gan. Mişcarea literară, de N. B. Tipicul cultului religios, de Cantor. Abonamentul 8 cor. pe an, 4 pe jum. de an. A se trimite la adresa: Dr. Nic. Bălan, prof. sem. în Sibiiu, str. Reissenfels nr. 11.

*

Anuarul gimn. superior gr. cat. din Beiuş pe 1908/9, este publicat de Vasile *Dumbravă*, director, şi cuprinde, afară de informaţiuni şcolare, cuvântarea rostită de profesorul Dr. C. Pavel în 25 Dec., ziua în care se serbează amintirea lui Samuil Vulcan, a întemeietorului gimnasiului beiuşan. Urmează necrologul regretatului profesor Teodor Bulc. Din ştirile şcolare însemnăm următoarele: Corpul didactic se compune din director, 14 profesori ordinari, 2 extraordinari, 4 catecheţi şi un medic al gimnasiului. Din planul de ore vedem, că l. latină se propune în 39, l. maghiară în 29 iar cea română numai în 18 ore pe săptămână. Elevii la sfârşitul anului au fost 378, dintre cari 323 români, între aceştia 138 gr. or. La examenul de maturitate s'au prezentat 41 elevi — rezultatul examenului oral nu e publicat. In *internatul gr. or.* care există de 10 ani şi stă sub jurisdicţiunea consistorului nostru din Oradea mare, au fost 55 elevi, parte cu taxă, parte gratuiţi; rector al internatului e catehetul Victor Pildan.

Intrunirea secţiunilor literare.

Astăzi s'au întrunit în Sibiiu secţiunile literare ale „Asociaţiunei“. S'au presentat următorii membri: Iosif St. Şuluţu, P. Cosma, I. A. de Preda, Andreiu Bârseanu, Dr. I. Stroia, A. Vlaicu, G. Pletosu, Aurel Ceortea, S. Stoica, T. V. Păcăţian, Enea Hodoş, Nicol. Togan, Negruţiu, Dr. Blaga, Dr. Ioan Lupaş, Dr. Radu, Vasile Goldiş, Dr. V. Bologa, Dr. Ioan Borcia, Dr. Ioan Raţiu, G. Precup, Dumit. Lăpădat şi secretarii „Asociaţiunei“ Oct. Goga şi Oct. C. Tăslăuanu.

La orele 10 presidentul „Asociaţiunei“, dl Iosif St. Şuluţu deschide prima şedinţă plenară cu un discurs mai lung, în care înşiră lucrările săvârşite până acuma din partea secţiunilor literare, dela înfiinţarea lor încoace, şi cu privire la viitor insistă, ca membrii secţiunilor literare se colaboreze la „Transilvania“ şi la „Biblioteca poporală“ a „Asociaţiunei“, se ţină conferenţe şi prelegeri poporale, să stărue ca să se înfiinţeze însoţiri de tot felul pe sate şi să stee întru ajutor „Asociaţiunei“ la resolvarea problemelor cari numai cu sprijinul secţiunilor se pot resolva. Discursul de deschidere e primit cu vii aprobări.

Işi ceteşte apoi secretarul literar al „Asociaţiunei“, dl *Octavian Goga*, raportul către secţiunile literare, în care zugrăveşte frumos icoana stărilor noastre culturale de astăzi, şi înşiră ce s'a putut efeptui din hotărârile din anul trecut ale secţiunilor literare. Comunică în firul raportului, că la concursul pentru un *abecedar* pe seama adulţilor au întrat 12 manuscripte, cari au fost predate spre censurare secţiunei şcolare. Propune, ca secţiunile să se ocupe cu ideea înfiinţării *colportajului* şi presintă *ordinea de zi* pentru şedinţa proximă plenară.

Cu verificarea procesului verbal se încredinţează membrii din Sibiiu Nicolae Togan şi Enea Hodoş, iar şedinţa se închide la orele 11, anunţându-se a doua şedinţă pe mâne la orele 9 dimineaţa.

Imediat după şedinţa plenară şi-au ţinut secţiunile şedinţele lor, fiecare separat.

Nr. 304—1909 [211] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele bisericești mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

A. In tractul Dobrei:

1. **Radulești**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
2. **Bătrâna**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. **Lăpugiul-inferior-Ohaba**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

B. In tractul Deva:

1. **Bejan Cainelul-de-jos**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne.
2. **Suligete**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. **Hondol**, cu salar de 800 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.

Salariile se vor întregi la 1 Iulie 1910 la 1000 cor., în Hondol din mijloacele comunei bisericești, la celelalte posturi dela stat.

Cei aleși vor fi datori a instrua în școala de repetiție și a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Este de dorit ca concurenții să se prezenteze poporului în sf. biserică înainte de alegere.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs, instruite cu documentele necesare și în timpul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra, 26 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tract. Dobra și Deva în conțelegere cu comit. parohiale.

Iosif Morariu
prot. și adm. ppresb.

---

[207] 3—3

Publicațiune.

Comuna bisericească Sohodol, biserica nouă, protopresbiteratul Branului, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende, zidirea unei școale noue.

Materialul necesar precum: piatră, var, năsip, cărămidă, apoi lemnăria și material pentru schele, îl prestează comuna bisericească.

Licitațiunea verbală și cu oferte se va ținea *Dumineca în 12/25 Iulie o. c.* la 2 oare p. m. în cancelaria oficiului parohial, unde doritorii pot până atunci vedea planul și preliminarul de spese, aprobat de Venerabilul consistor sub Nr. 11209 Școl. dto 17 Decemvrie 1905, precum și condițiunile mai amănunțite.

Prețul strigării este de 3977 cor. 33 fileri.

Licitanții au a depune vadiu de 10% dela prețul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul parohial până la 12 ore în ziua licitațiunii.

Comitetul parohial are voe a alege dintre licitanți pe celce va presenta mai mare siguranță și garanție.

Sohodol, în 20 Iunie 1909.

In numele comitetului parohial:

George Babeș paroh, prezid.
George Hermenean secretar.

Nr. 482/909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Branului.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 8344/1909 [205] 3—3

Edict de vânzare.

Averea imobilă rămasă după decedatul Ioan Cloaje, care formează astăzi proprietatea văduvei Maria Cloaje n. Bobeșiu și a copiilor ei majoreni și minoreni de pe teritorul comunelor Boița și Racovița, cuprinse în protocoalele funduare Nrii: 93, 581, 715, 736, 746 757, 783, 790, 1013, 1372 și a Racoviței Nr. 362, se va vinde din partea acestei sedrii orfanale pe calea licitațiunei publice benevole la 12 August 1909 înainte de amiazi la 9 oare în cancelaria comunală din Boița.

Prețul de strigare va fi:

1. La țiglărie și la parcele, care se țin de aceasta 10,000 cor.
2. Referitor la celelalte realități prețul de strigare îl va fixa și publica în ziua licitațiunei exmisul sedriei orfanale.

Vadiul este 10% din prețul de strigare, care este de a se întregi corespunzător celui mai mare ofert.

Condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei Boița, în cancelaria advocatului Dr. Lucian Borcia (strada Cisnădiei Nr. 45) sau la această sedrie orfanală.

Nagyszeben din ședința sedriei orfanale, ținută la 30 Iunie 1909.

Gottschling,
prezident.

Nr. 335—1909 [201] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din **Petrifalău**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar 600 cor., cuartir și grădină. Salarul se va întregi la suma minimală prin ajutor dela stat.

Cel care va fi ales e dator a ținea în Dumineci și sărbători și strana în biserică.

Concurenții au a-și înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor din vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea.

Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(209) 2—4

◆ ◆ ◆

Anunț.

Aduc la cunoștința On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligații etc. la nou înființata bancă culturală **„Lumina“**; precum și **asigurări** după combinațiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări și vânzări** de realități de orice categorie. Dau informațiuni și lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poștal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu
Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

[150] 17—

Aviz.

Un tinăr român cu praxă, află aplicare inmediată în cancelaria subscrisului notar, pe lângă salar lunar 30 cor și întreținere afară de haine de pat și spălat.

După diligință și ceva venite laterali.

Cornățel, la 9 Iulie 1909.

Nicolae Bunescu,
not. cerc.

(210) 1—3

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual și alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui și lucrări de acsidență. — Condiție sigură.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 20—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 21—52

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5 —	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare . .	2·—	1 60
Dalametra, Dicționar macedo-român . . .	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais . .	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais roumain . .	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane . . .	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade .	1·80	1·50
„ Priveliști .	3·50	2 90
„ Senzitive .	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densușianu, Românii buni și Românii răi . . .	1·50	1·—
Derblich, Afecțiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene .	1·—	—·80
Din scrierile și cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc. .	4·50	2·30
Duțescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duțescu-Duțu, Jianu .	1·—	—·90
Eliade, Filozofia lui La-Fontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba și Ifigenia în Aulis . . .	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia . .	3·—	2 80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schițe . . .	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare și avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3 —	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·--	2·20
„ Zile trăite . .	3·—	2·50
„ Pagini răslețe .	2 50	2·20
Gabrovanu, Dina și Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii .	3·—	2·30
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb și negru .	3·—	1·80
„ Câteva versuri .	2·—	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 72 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Iulie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi insertiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 8021 Bis.

Notificare oficială.

Tinerii, cari voesc să fie primiţi în secţiunea teologică a seminarului arhidiecezan pentru anul prim, sunt prin aceasta provocaţi să-şi înainteze petiţiunile instruate în ordine până la 7/20 August 1909.

Petiţiunile să se adreseze consistorului arhidiecezan, şi să fie instruate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Testimoniu dela medic despre intregitatea spirituală şi corporală.
4. Eventuale ale documente recomandătoate.

Cererile întrate după acest termin nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, din sedinţa senatului bisericesc, ţinută la 30 Iunie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Toastele dela Sinaia.

Importanţa vizitei pe care a făcut-o Alteţa Sa Moştenitorul nostru de tron Francisc Ferdinand la Sinaia o constată întreaga presă europeană, care în articole lungi de fond o apreciază ca un act, nu numai de etichetă, ci şi *politic*.

Dar mai bine decât în articolele de ziare să reoglindează importanţa acestei vizite, — despre care aducem mai la vale raport amănunţit, — în toastele rostite cu ocaziunea primului prânz dat în Sinaia în onoarea oaspeţilor pe cari i-a primit curtea regală română şi ţara întreagă cu căldură şi însufleţire de nedescris, toaste, al căror cuprins e următorul:

Maiestatea Sa regele Carol a vorbit următoarele:

„Visita Alteţei Voastre Imperiale şi Regale şi a graţioasei sale soţii ne pricinueşte o mare bucurie. Din adâncul inimei noastre vă urăm la amândoi bun sosit în mijlocul nostru.

Printre număroşii membri ai casei de Habsburg ce am avut onoarea a primi la castelul Peleş păstrăm mai ales o amintire neştearsă de şederea în ţară a ilustrei părechi imperiale, (germane) şi a tatălui mult iubit al Alteţei Voastre Imperiale, cu care mă uneau, încă din tinereţe, legături de cea mai strânsă prietinie, a cărui amintire îmi va fi pe veci scumpă. Indrăznesc a spera, că fiul său îmi va continua iubirea pe care ilustrul defunct o avea pentru mine. Prezenţa Alteţei Voastre Imperiale şi Regale îmi este o mărturie scumpă despre acestea. Văd de asemenea în această vizită o nouă dovadă de simpatia şi interesul constant ce Maiestatea Sa Impăratul-Rege, augustul D-voastră unchiu, îmi arată, mie şi ţărei mele. Aceste sentimente binevoitoare mă îndatorează la cea mai vie recunoştinţă şi sporesc mulţămirea ce resimt făcând să reiasă, în această plăcută circumstanţă, marele preţ ce punem pe relaţiunile atât de amicale ce le intreţinem de ani îndelungaţi cu puternica monarhie vecină, pentru prosperitatea căreia fac urările cele mai călduroase.

Nenumăratele şi delicatele atenţiuni ale Maiestăţei Sale pentru mine şi pentru ai mei, de care ne-a dat o nouă şi strălucită dovadă însărcinând pe Alteţa Voastră Imperială şi Regală să remită nepotului meu însemnele Lânei de Aur, îmi inspiră cea mai adâncă şi mai sinceră gratitudine.

Nu aşi putea mai bine dovedi sentimentele de recunoştinţă de cari sunt pătruns, decât unindu-le cu urările călduroase ale inimei mele, pentru fericirea Maiestăţei Sale. Aceste urări le adresez de asemenea şi Alteţei Voastre Imperiale şi Regale, şi rog pe Dumnezeu să răspândească asupra ei şi asupra alor săi binefacerile binecuvântărilor sale.

Reînoindu-vă espresiunea bucuriei ce ne pricinueşte amabila d-v. visită, ridic paharul meu în sănătatea M. S. Impăratului Rege şi în aceea a Alteţei Voastre Imperiale şi Regale şi a familiei sale iubite“.

Arhiducele Francisc Ferdinand a răspuns următoarele:

„Sire! Adânc mişcat de cuvintele graţioase şi cordiale pe cari le-a rostit Maiestatea Voastră şi adânc recunoscător de primirea strălucită şi amicală pe care Maiestatea Voastră şi M. Sa Regina au binevoit a ne-o face, rog pe Maiestatea Voastră să-mi permită a-i esprima sentimentele foarte sincerei noastre gratitudini.

Cu o nespusă bucurie am primit amabila invitaţiune a Maiestăţii Voastre. Ea ne dă prilej de a esprima Maiestăţii Voastre, precum şi M. S. Reginei, urările călduroase ce formăm pentru fericirea lor şi pentru prosperitatea României.

Pătruns de admiraţiune pentru înalta înţelepciune a Maiestăţii Voastre şi animat de simţăminte de devotament şi de sinceră afecţiune pentru Maiestatea Voastră şi augusta casă a Maiestăţii Voastre, simţăminte ce mi-s'au transmis de răposatul meu tată, sunt mândru şi fericit de a putea continua amiciţia tradiţională, de care Maiestatea Voastră a păstrat o atât de duioasă amintire.

Mă achit cu bucurie de misiunea cu care m'a onorat M. Sa Impăratul Rege, însărcinându-mă să remit A. S. R. Principelui Ferdinand, prea scumpului meu prietin, insemnele ordinului Lânei de Aur.

Voi fi foarte fericit la înapoiarea mea să fiu pe lângă M. S. Impăratul Rege interpretul cuvintelor de amiciţie sinceră şi de vie simpatie, pe cari Maiestatea Voastră a binevoit a ni-le esprima. Aceste cuvinte sunt o nouă şi preţioasă mărturie a relaţiunilor escelente, cari esistă în mod fericit între România şi Austro-Ungaria.

Rugând pe Dumnezeu să binevoiască a ţinea ani îndelungaţi viaţa scumpă a Maiestăţii Voastre, spre binele ţării Maiestăţii Voastre, beau în sănătatea Maiestăţii Voastre, în sănătatea M. S. Reginei şi a întregei case regale“.

Alegerea de episcop la Caransebeş.

Raport special.

— 13 Iulie n.

In sfârşit s'a săvârşit şi alegerea de episcop în eparhia Caransebeş, alegere, pe care încă nu o putem numi desăvârşită. Doi factori mai înalţi, şi anume, Sinodul episcopesc şi Coroana au să-şi spună cuvântul din urmă.

Deja de Dumineca în 28 Iunie, v. sosiră deputaţii sinodali în număr aproape complet. Privindu-i cum şedeau grupurigrupuri pe la mesele din grădina „Lichtneckert“, primeai impresia, că au de a isprăvi un lucru, asupra căruia încă nu erau pe deplin lămuriţi. Nu prea discutau de alegere, iar dacă îi întrebai, cei mai mulţi îţi dădeau răspunsuri evazive. Cu toate acestea, se răspândise vestea, că lupta va decurge în jurul protosincelilor *Dr. Bădescu* şi *Dr. Olariu.* Seara la oarele 6 se ţinu o consfătuire. Din tainele acesteia nu ştiu nimic. Constat însă, că la consfătuire au luat parte numai cei din o partidă.

Seara la orele 7 se ţinu în biserica catedrală din loc priveghiarea (denie) după tipicul din sărbătoarea Rusaliilor. S'a celebrat adecă utrenia, pontificată pe P. C. Sa Dl *Filaret Musta*, arhimandrit şi vicar episcopesc, asistat de protosincelii Dr. I. *Bădescu* şi Dr. I. *Olariu*, de presbiterii Spiridon *Şandru* (Caransebeş) şi Ioanichie *Neagoe* (Petrovaselo) şi de ierodiaconul George *Joandrea* înv. în Lugoj.

Luni, în 29 Iunie se celebră sfântă liturghie dela Rusalii, pontificată de arhimandritul Filaret *Musta*, cu asistenţa protosincelilor Dr. I. *Bădescu* şi Dr. I. *Olariu*, a protopresbiterilor Alexandru *Popoviciu* (Oraviţa) şi Traian *Oprea* (Vârşeţ) şi a diaconului George *Joandrea* din Lugoj. Răspunsurile liturgice le-a dat destul de precis reuniunea română de cân-

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Ştim, că biserica noastră ortodoxă în regularea şi ocârmuirea afacerilor sale legislatorice şi jurisdicţionale s'a folosit, din cele mai vechi timpuri, de colecţiunile canoanelor şi legilor bisericeşti întrebuinţate în biserica orientală preste tot. Astfel toate referinţele vieţii sale externe şi interne biserica noastră şi-le regula după dreptul canonic oriental, care-i slujià de îndreptar şi la aplicarea în practică a diferitelor canoane şi care, în general, erà o derivaţiune a dreptului român. Prefaţa Pravilei dela Govora ne spune, că deja pe la anul 1400 d. Cr., pe timpul domniei lui Alexandru cel Bun, în biserica din Ţările româneşti se folosia o sinopsă a *Bazilicalelor* bizantine, scrisă în limba grecească. Iar supt domnia lui Ştefan-cel-Mare în biserica Moldovei erà în folosinţă *Sintagma alfabetică* a canonistului bizantin Mateiu Blastare.[1])

Un exemplar al acestei sintagme, care erà singura lege scrisă a Moldovei, scris afirmative în Iaşi la anul 1495, după părerea lui Haşdeu se găseşte în biblioteca mănăstirii Hopova din Sirmium împreună cu două nomocanoane, de asemenea slavoneşti, traduse în România prin veacul al XVI-lea.

Aşa numita „lege scrisă“ a Românilor din Principate se înfăţişà aşadar în limbă streină, remânând în chipul acesta cu desăvârşire necunoscută poporului de rând.

Cea dintâiu colecţiune de canoane în limba românească vede lumina zilei deabià târziu, pela jumătatea veacului al XVII-lea, prin strădania şi îngrijirea cucernicului domn al Muntenie, *Mateiu Basarab*, cel mai harnic civilizator al neamului românesc. Ea apare în Târgovişte, la anul 1652, şi poată titlul:

Indreptarea legii** cu Dumnezeu, care are toată judecata archierească şi împărătească de toate vinele preoţeşti şi mireneşti*; ***Pravila sfinţilor apostoli, a celor 7 soboare şi toate cele nemeastnice (= locale), lângă acestea şi ale sf. dascăli ai lumei Vasilie Vel, Timothei, Nichita, Nicolae, teologia dumnezeeştilor bogoslovi, scrisă mai întâiu şi întocmită cu porunca şi învăţătura blagocestivului împărat Kyr Ion Comninul de cuvântătoriul diacon al marei biserici a lui Dumnezeu şi păzitor de pravili *Kyr Alexie Aristinu*, iară acum dintâiu prepusă (= tradusă) tot de pre Elineşte pe limba românească cu nevoinţa şi osârdia şi cu toată cheltuiala a preasfântului de Cristos *Kyr Ştefan*, cu mila lui Dumnezeu metropolit Târgoviştei, exarh plaiului şi a toată Ungro-Vlahia. In *Târgovişte*, în tipografie Prealuminatului meu Domn *Io Mateiu Voevod Basarab*... Martie 20, vleat 7160, al lui Cristos *1652*.

In prefaţă metropolitul Ştefan face cunoscut modul cum s'a tradus şi sa prelucrat noul codice canonic, după diferite pravile orientale, scoţându-se astfel din întunerec la lumină „cu bună voia şi tot sfatul Măriei Sale“, ca să fie ca o grădină plină de flori mirositore sau ca un vistieriu al bisericii.

Prăvila însaşi (820 pag. folio) cuprinde în partea întâiu nomocanoanele lui Manuil Malaxe, iar în partea a doua Epitome canonum al lui Alexe Aristeu. După cuprins, unii o şi consideră de o simplă traducere pe româneşte a Bazilicalelor şi canoanelor lui Aristeu, alţii însă o socot de un estras al dreptului Iustinian.

La anul 1870 s'a retipărit o parte a ei, în Bucureşti, cu litere latine; astăzi se găseşte tipărită în întregime cu caractere străbune, şi este susţinută încă în cinstea şi autoritatea, care a avut-o dela început. Pela 1844 se traduce pe româneşte şi *Pidalionul*, colecţiunea cea mai nouă de canoane orientale, care a esercitat aceeaş putere de drept ca şi Pravila. La anul 1862 episcopul unit din Oradeamare *Iosif Popp* tipăreşte cea dintâi sinopsă românească a canoanelor din Pravilă supt titlul: *Enchiridion juris Ecclesiae orientalis catholicae*, Oradiensis anus 1862.

* * *

Aceasta erà, în general, starea literaturii canonice româneşti pe vremea, când Şaguna stăruia pentru aşăzarea bisericii sale pe temeliile canoanelor. Armele de lipsă în lupta nceasta, am văzut, că nu-i lipseau, acestea erau însă *necunoscute* clerului şi poporului său.

(Va urma).

---

[1]) Cf. *Dobrowsky*, Institutiones linguae slavicae, Vindobonae, 1822, pag. XIX.

tări din Caransebeş sub conducerea dlui Achim *Alionte.* S'a făcut apoi părăstas pentru marele arhiereu *Andrei* şi mecenatele *Emanuil Gozsdu.*

Actul de alegere s'a săvârşit în naia bisericii. Masa biroului se aşează între stranele cântăreţilor, deputaţii ocupă loc în naia bărbaţilor, iar publicul asistent în tinda femeilor, în cor şi pe afară.

Se alege o deputaţiune, compusă din membrii Mihail Popovici (Mehadia) şi Dr. George Popovici (Lugoj) protopresbiteri, Baronul Duca de Cadar, Constantin Burdea şi Dr. Valeriu Branişte, spre a învita pe mandatarul metropolitan arhimandritul Musta să conducă actul de alegere. Mandatarul e primit cu aplause.

Presidentul ocupându-şi locul dessignează de notari ai sinodului electoral pe membrii Traian Oprea şi Avram Corcea din cler, şi pe membrii Dr. Iosif Popovici, Dr. Octavian Proşteanu, George Breban şi Cornel Cornean dintre mireni.

P. C. Sa presidentul *Musta* deschide apoi şedinţa sinodului prin o frumoasă vorbire, acomodată împrejurărilor.

Notariul Traian Oprea ceteşte literile I. P. S. domn arhiepiscop şi metropolit *Ioan Meţianu*, prin cari numeşte pe arhimandritul F. Musta mandatar metropolitan pentru conducerea actului de alegere.

Notariul Dr. Cornel Cornean dă cetire listei deputaţilor şi se constată, că din 60 deputaţi lipsesc 3 membri, şi anume: George Serb, Iuliu Novac şi Dr. Gârda.

Se alege o comisie verificătoare, spre a censura actele alegerilor supletorii. Terminându-şi comisiunea lucrarea, referentul acesteia, dl Dr. Ioan Nedelcu propune iar sinodul verifică pe toţi deputaţii aleşi ulterior, şi anume: Al. Popovici, Pavel Şandru şi Moise Alecsă din cler şi pe George Serb, Dr. Stefan Petrovici, Dr. Dim. Cioloca şi Nicolae Gavrilă din mireni.

Se procede acum la însuşi actul alegerii. Bărbaţi de încredere pentru scrutiniu se aleg Escelenţa Sa generalul *Cena* şi protopresbiterul Mihail *Popoviciu* din Orşova.

Din 57 deputaţi presenţi au votat 55. Protosincelii Dr. I. Bădescu şi Dr. I. Olariu n'au votat.

Terminându-se votarea se constată, că protosincelul Dr. *Iosif Bădescu* a întrunit 32 voturi, iar protosincelul Dr. *Iosif Olariu* 22 voturi. O şedulă a fost albă.

Resultatul alegerii e primit cu frenetice aplause. Nou alesul episcop, Prea Cuvioşia Sa dl Dr. *Iosif Bădescu* la eşirea sa din sfântul altar e felicitat mai întâi din partea mandatarului metropolitan.

Nou alesul episcop adânc emoţionat mulţămeşte din adâncul sufletului, atât mandatarului metropolitan, cât şi membrilor sinodali, pentru încrederea pusă în dânsul. Declară, că martor îi este Dumnezeu, că totdeauna a fost mulţămit cu postul, ce l-a ocupat până acum în biserică şi nici odată n'a râvnit după ranguri şi măriri. Sub împrejurări normale distincţia aceasta ar primi-o cu bucurie, în împrejurările de acum îi serveşte însă numai de mângăere. Declarând, că primeşte înaltul post bisericesc, face mărturisiree, că precum în trecut, aşa şi în viitor totdeauna va fi credincios tronului şi patriei, călăuzit fiind în direcţia aceasta mai ales de tradiţionala alipire neclătinată a poporului românesc către tron şi ţară.

Coresp.

† Moise Lazar.

Mercuri a fost înmormântat regretatul protopresbiter şi asesor consistorial *Moise Lazar*, în cimiterul central din Sibiu. In ziua înmormântării, înainte de amiazi, s'a întrunit consistorul arhidiecezan în şedinţă plenară, şi a eternisat meritele decedatului, câştigate ca slujitor conştienţios al bisericei în curs de peste 50 de ani, apoi şi-a exprimat condolenţele şi regretele faţă de perderea îndurată, a ordonat să fie arborat steagul negru pe edificiul arhidiecezan în care se află birourile consistorului, a hotărât depunerea unei coroane pe sicriul decedatului şi participarea în corpore a membrilor consistorului la actul de înmormântare.

Steag negru, din incidentul trecerii la cele eterne a protopresbiterului şi asesorului consistorial *Moise Lazar*, a mai arborat pe edificiul propriu şi „Reuniunea sodalilor români“ din loc, al cărei membru era decedatul.

Sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale adormitului în Domnul fusese dus din vreme dela locuinţa răposatului în biserica gr. ort. română din suburbiul iosefin şi aşezat pe un catefalc, în mijlocul bisericei. Sicriul era acoperit cu mai multe coroane frumoase din flori naturale.

Actul înmormântării s'a început la 3 ore d. a. Conform dorinţei din urmă a răposatului i s'a făcut înmormântare simplă, numai cu un preot şi fără vorbiri. A slujit P. C. Sa, protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, iar răspunsurile le-a dat corul meseriaşilor români din loc. Cântările bisericeşti le-a esecutat preotul Oct. Murăşianu şi învăţătorul Candid Popa.

La actul de înmormântare a participat un public foarte ales. A fost de faţă I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul Ioan Meţianu, P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion Puşcariu, vicar arhiepiscopesc, domnii Parteniu Cosma, I. A. de Preda, Nicolae Zigre, secretar metropolitan, Dr. Atan. M. Marienescu, protop., Şagău, generalul în retragere Mihălţianu, asesorii şi funcţionarii consistoriali, protopopii gr. cat. Togan şi Bunea, şi alţii şi alţii. Din iubire şi colegialitate faţă de fiiul răposatului, domnul locotenent *Aurel Lazar*, a participat la înmormântare şi un număr frumos de ofiţeri activi şi în retragere.

La orele 4 d. a. ceremonia de înmormântare a fost terminată în biserică, sicriul a fost aşezat pe carul mortuar, împreună cu coroanele, şi a fost dus în cimiterul central, însoţit numai de preotul slujitor şi de cei mai de aproape ai decedatului. Aci după o scurtă ceremonie a fost aşezat apoi în pământ, între duioasele acorduri ale cântării *„In veci pomenirea lui“*.

Odihnească acum în pace, celce bună şi credincioasă slugă a fost bisericei sale şi neamului său, în serviciul cărora a stat peste un jumătate de secol, căci memoria sa va rămânea vie şi binecuvântată pentru totdeauna!

Vizita Moştenitorului de tron la Sinaia.

Sâmbătă la orele 4 d. a. a sosit în gara dela Predeal trenul, care ducea în România pe Alteţa Sa Arhiducele Francisc Ferdinand, moştenitorul de tron al Austro-Ungariei, şi pe soţia sa, principesa Sofia de Hohenberg.

Intru întimpinarea înalţilor oaspeţi venise la Predeal principele Ferdinand, moştenitoriul de tron al României, principesa Maria, prim-ministrul Ionel I. C. Brătianu, ministrul Morţun, prefectul judeţului, generalii Wartiade şi Crăiniceanu, ministrul plenipotenţiar austro-ungar din Bucureşti principele Schönburg de Hartenstein, şi alţii şi alţii. In gară era lume multă. Gara era frumos decorată. La sosirea trenului, musica militară a întonat imnul casei domnitoare austriace. Arhiducele Francisc Ferdinand s'a dat jos din tren şi după prezentările obicinuite a trecut în revistă trupa postată pe peronul gării, în care timp, atât musica militară, cât şi corul de şcolari din Predeal, a cântat „Doamne ţine şi protege“.

In sunetul muzicei şi în mijlocul aclamării mulţimei trenul a plecat apoi cu înalţii oaspeţi la orele 4 şi 50 minute spre Sinaia. Aci trenul a sosit la orele 5 şi 15 minute. Muzica militară întonează şi aci imnul casei domnitoare austriace, şi Arhiducele Francisc Ferdinand descinde cel dintâi din tren. Maiestatea Sa Regele Carol păşeşte spre el, îl îmbrăţişează şi sărută de două ori. Se coboară apoi din tren principesa Sofia de Hohenberg, cu care se sărută Maiestatea Sa regina Elisaveta.

Primariul Sinaei, dl Manolescu, oferе oaspeţilor tradiţionala pâne cu sare. Se fac apoi presentările şi plecarea la castelul Peleş. La gară şi pe drum înalţii oaspeţi au fost aclamaţi cu căldură. In curtea castelului Peleş i-au primit corurile învăţătoarelor şi elevelor, cari au executat mai multe cântări naţionale.

Sara la 8 ore a fost dineu de gală în onoarea oaspeţilor. Au fost învitate la masă peste 50 de persoane din înalta societate. Toastele rostite cu ocasiunea aceasta le dăm la alt loc.

Duminecă dimineaţa Arhiducele Francisc Ferdinand şi soţia sa au mers la orele 9 la capela catolică, unde au ascultat o slujbă scurtă, oficiată de preotul Benedict, iar la orele 11 au făcut vizită ambasadorului austro-ungar, contelui Schönburg. La orele 12 au luat prânzul la castelul Pelişor, fiind de faţă numai membrii familiei regale române, înalţii oaspeţi şi ministrul president român Bratianu, cu ambasadorul austro-ungar, dl Schönburg.

După amesz la orele 4 s'a făcut o escursiune succeasă la Buşteni, Azuga şi Predeal, cu opt automobile. Poporaţiunea pretutindenea a făcut manifestaţiuni călduroase oaspeţilor.

Escursioniştii au făcut o săritură şi la Braşov, iar la orele 7 seara s'au reîntors la Sinaia. Arhiducele Francisc Ferdinand a visitat mănăstirea Sinaei şi şi-a scris numele în condica visitătorilor.

La orele 8 a fost dineu la castelul Peleş, cu participarea numai a familiei regale şi a oaspeţilor cu suita lor, iar la orele 9 s'a dat o representaţiune teatrală de gală, cu concursul unor membri din înalta societate română. La representaţie au fost învitate 120 de persoane, cari după teatru au trecut în sala de bufet, unde Arhiducele Francisc Ferdinand şi-a esprimat mai de multeori satisfacţia pentru primirea călduroasă ce i s'a făcut.

Luni la orele 4 d. a. s'a aranjat în liber o petrecere poporală, care a plăcut foarte mult înalţilor oaspeţi. Când a sosit Arhiducele Francisc Ferdinand la faţa locului, un cor puternic a intonat în nemţeşte „Gotterhalte“, iar după el un alt cor a cântat „Trăiască Regele“. S'au esecutat apoi diferite dansuri româneşti, jucate de societăţi, de soldaţi din batalionul de vânători şi de publicul present. Incheierea s'a făcut cu o horă mare, în care a întrat şi principele Carol al României, cu principesa Elisaveta. Corul a mai intonat câteva cântece naţionale, şi la orele 6 seara sărbările au fost terminate.

Marţi dimineaţa Arhiducele Francisc Ferdinand a primit o delegaţie a Românilor din Ungaria, compusă din domnii Aurel C. Popovici, Ioan Scurtu şi N. Mircea, care i-a predat o adresă omagială. Alteţa Sa s'a întreţinut timp îndelungat cu membrii delegaţiunei. In decursul zilei (Marţi) a făcut apoi inspecţia bataionului de vânători. Trupele au esecutat diferite mişcări, cu cari înaltul oaspe a fost foarte mulţămit. A felicitat cu căldură pe vice-col Negruzzi, şi a cerut să-i fie presentaţi toţi ofiţerii. Seara la orele 9 Arhiducele Francisc Ferdinand a plecat apoi cu soţia şi suita prin Predeal, îndărăt la Viena. La gară au mers Suveranii români, principii români şi o mulţime imensă de public. Arhiducele la plecare s'a sărutat de două ori cu Regele. Regina şi principesa Maria s'au sărutat cu principesa Sofia, iar pe Moştenitorul nostru de tron l-au sărutat pe obraz. Publicul a isbucnit în urale. La dorinţa espresă a Arhiducelui nu l-a însoţit nime până la Predeal, decât generalul Crăiniceanu şi majorul Grigorescu, împărţiţi de serviciu pe lângă Alteţa Sa. Arhiducele şi-a esprimat în gara dela Sinaia şi şi la Predeal de nenumărateori mulţămirile pentru calda şi sincera primire ce i s'a făcut.

Intrunirea secţiilor dela Asociaţiune.

Sibiiu, 16 Iulie n

A doua şedinţă a secţiilor ştiinţifice-literare ale „Asociaţiunii“ s'a ţinut ieri Joi, la orele 9 şi un sfert.

Preşedintele, dl Ios. St. Şuluţu, prezentă scrisoarea membrului Silvestru Moldovanu, care având a-şi face pedeapsa în temniţa de stat din Seghedin, nu poate lua parte la şedinţe.

Intrându-se în ordinea de zi, în numele secţiei literare raportează dl Dr. I. Blaga. La propunerea secţiunii şi pe baza raportului referentului, premiul „Andrei Murăşanu“ se votează concurenţilor: dlor Dr. *D. Stoica şi I. P. Lazăr*, pentru Schiţa monografică a Selajului, 300 cor., iar dlui *Al. Ciura* pentru Icoane tot 300 cor. O conferenţă, cu ocazia adunării gen. din anul acesta, va fi învitat să o ţină membrul cor. dl Dr. V. Branişte asupra lui Şaguna sau Al. Mocsonyi. Se decide adunarea materialului pentru un *dicţionar portativ* românesc, în care să se esplice vorbele străine întrebuinţate în l. literară şi în parte necunoscute cetitorilor din părţile noastre. In locurile vacante se aleg: dl *Dr. I. Raţiu*, profesor membru ordinar şi Dr. Ales. Bogdan membru corespondent în secţia literară.

Urmează secţia istorică. Raportează dl Dr. I. Lupaş asupra activităţii membrilor în decursul anului. Şedinţa revine asupra repertoriului bibliografic, cerând să se facă iarăş, asemenea şi nomenclatura toponomastică, în înţelesul concluzului din 1906.

Raportorul secţiei ştiinţifice, dnul A. Vlaicu, ceteşte darea de seamă a membrului Dr. I. Radu, care ajutat de câteva puteri din Brad a ţinut prelegeri poporale şi a organisat representaţiuni teatrale cu diletanţi, iar venitul acestor representaţii s'a întrebuinţat pentru înfiinţarea de biblioteci, precum şi pentru ajutorarea fondului gimnasial din Brad. Membrii secţiei se angajează la o colaborare intensivă pentru revista „Transilvania“ şi vor pregăti conferenţe de model. La propunerea secţiei se va însărcina secţia istorică să compună despre oraşele: Sibiiu, Braşov şi Blaj trei prelegeri de model. Locul membrulului corespondent V. Borlan în înţelesul regulamentului se declară vacant.

Secţia şcolară prin raportorul său Dr. I. Stroia arată, că s'au înaintat 12 lucrări pentru abecedarul de adulţi. Două din ele, ca cele mai reuşite, având devisa: „Luminează-te şi vei fi, voeşte şi vei putea“ şi „vorbiţi, scrieţi româneşte“ se vor înapoia autorilor pentru a întroduce unele îndreptări, după care secţia se va pronunţa de nou. Se decide, ca la biblioteca „Asociaţiunii“ să se întroducă un despărţământ separat pentru cărţile şcolare. La propunerea dlui Goldiş s'a mai hotărât, ca să se facă o adresă din partea comitetului central către Vener. Consistorii româneşti din patrie, cu privire la ordinaţiunile nedrepte şi la usul păgubitor din multe puncte de vedere, după care manualele tipărite în anumite tipografii nu pot fi întrebuinţate pe teritorul altor consistorii, şi cărţile de şcoală să nu mai fie escluse pe motiv că s'au tipărit în alte tipografii şi nu în tipografia proprie a cutărei eparhii. La locurile vacante s'au ales membri corespondenţi domnii Dr. Nic. Bălan şi Al. Ciura, profesori.

Raportorul secţiei economice dl R. Simu, arată că băncile noastre au contribuit 1066 cor. 30 fil. pentru angajarea agronomului ambulant. Se hotăreşte, să se angajeze prin concurs un agronom, cu salar şi rebonificarea cheltuielilor de călătorie. Referentul şi alţi membri au ţinut prelegeri economice în mai multe locuri.

Privitor la înfiinţarea unei *societăţi de colportaj* se vor întruni membrii din secţia literară şi cea economică cu ocazia adunării gen. din acest an şi vor chibzui modalităţile de înfiinţare.

După aceasta preşedintele declară şedinţa încheiată la oarele 12.

Cronică pedagogică.

Invăţământul ca mijloc de creştere morală în şcoala noastră poporală.

De

G. Fl. Preşmerean.

(Urmare).

Oferite acestea sub înrâurinţa frumseţilor naturii şi sub impresia întâmplărilor diferite prind adânci rădăcini în inima de astădată mai deschisă şi mai primitoare a elevilor.

In scop de a netezi calea, pe care trebue să înainteze educatorul întru nobilitarea inimii şi deci întru promovarea creşterii morale a tinerimii, servicii mari sunt de a se aştepta dela autorii cărţilor de şcoală, cari prin calitatea materiei ce au a o folosi şi prin felul ei de distribuire în manualele lor de şcoală, sunt chemaţi a da direcţie morală creşterii tinerimii şcolare. Cât priveşte alegerea materialului de învăţământ, acesta fiind dat parte în natură şi în viaţă omului, parte în religiune, educatorul e chemat să-l esploateze cât mai bine întru promovarea culturii inimii elevului.

De oarece apoi numai învăţământului etic îi este dat în mod direct să desvoalte sentimente, din cari să resulte această cultură, de aceea se şi cuvine, ca materialului cuprins în acesta să i se dea o atenţie deosebită.

Acesta trebue considerat ca centrul întregului învăţământ, având să fie comcompletat în mare parte prin religiune. Cunoştinţele din această doctrină vor avea să fie întreţesute între singuraticile obiecte de învăţământ, formând o legătură trainică între ele.

Prin aceasta se aduce în legătură, numită în pedagogie concentraţiune, la realisarea căreia trebue să se ţină cont de valoarea singuraticilor obiecte şi se stabileşte între acestea o unitate, în sensul căreia toate apar ca nişte părţi ale unui întreg organic cari părţi necontenit au să se sprijinească şi întregească reciproc. Trebue să se insiste asupra acestei unităţi, căci prin sistemisarea obiectelor de învăţământ, aducând sferele şi seriile de idei într'o legătură strânsă, în conştiinţa elevului, unitatea acesteia încă se păstrează nealterată, cât priveşte apoi însemnătatea acesteia fiecine ştie, că pe ea se basează valoarea personală a individului, atât în ceeace priveşte ştiinţa, cât şi energia şi aptitudinea lui de a lucra. Va trebui să se insiste cu atât mai mult asupra acestui postulat, cu cât azi când în urma împovorării peste măsură a programelor de învăţământ, şi deci a surmenajării minţii elevilor, din o ştiinţă vastă şi împrăştiată ce şi-o însuşesc acestia în mare parte în mod maşinal, resultă lipsă totală de voinţă energică şi deci şi de caracter. Din împrejurarea aceasta resultă necesitatea de a se da pe lângă cultura materială, care are să asigure elevilor capitalul necesar de idei şi cunoştinţe, cuvenita atenţiune şi culturei formale, care e chemată să promoveze desvoltarea puterilor spirituale.

Considerând apoi, că cele mai multe obiecte de învăţământ prin însaşi natura lor contribue mai mult la promovarea culturii materiale şi faptul, că lipsurile din acest fel de cultură mai uşor se pot suplini ca cele ale culturii formale ne îndeamnă să înfierăm ţinuta acelor învăţători, cari prin îngrămădirea de material neasimilat în sufletul elevilor, nesocotesc acel postulat pedagogic care pretinde, ca întregul material ce este de predat în şcoală să fie bine concentrat, dacă e ca din el să rămână o scumpă moştenire şi care este întărirea facultăţilor spirituale, cari au să servească de basă pentru cultura lui specială reclamată de cariera ce-l aşteaptă în viaţă. Pentruca însă forţele acestea resultate din cultura formală să ia o astfel de desvoltare, încât să fie o garanţă sigură pentru o viaţă adevărat morală, trebue ca ori-cărui început de învăţământ să i premeargă ideile religioase cari trebue sădite în cea mai fragedă copilărie, aceasta trebue s'o avem în vedere, cu atât mai mult, cu cât ele formează elementele cele mai simple şi mai accesibile minţii copilului. Ele sunt chemate totodată a aşeza prima peatră în fundamentul conştiinţei morale a elevului, care mai târziu are să-i fie legea morală. In împrejurarea, că ideile religioase au o atât de adâncă înrâurinţă asupra creşterii morale, pe de altă parte în faptul, că acestora nu li se dă cuvenita atenţie în şcoala noastră poporală, aflu eu două motive puternice întru a stărui mai mult asupra educaţiunei religioase a tinerimii noastre. E un fapt constatat, că în vreme ce inventiunile şi resultatele ştiinţifice a căror sferă se lărgeşte tot mai mult, se înmulţesc pe zi ce merge, transpunându-se prin învăţământ dela generaţie la alta, în privinţa creşterii religioase nu putem constata nici decum acest progres. Causa acestei apariţiuni triste trebue căutată în erorile de cari sufere sistemul educativ de azi, sau mai bine zis în însaşi nebăgarea în seamă a părţii educative, cu timbru religios din învăţământul pedagogic de azi. Prin lipsa notei religioase din caracterul sistemului educativ modern şi deci şi a unei culturi sănătoase morale, care ştiut este numai sub scutul religiunii poate prospera, abisul ce se desfăşură atât de larg între ştiinţă şi credinţă, departe de a se îngusta, va deveni tot mai mare; aspiraţiunile indivizilor cari şi aşa sunt îndreptate aproape esclusiv spre bunuri materiale, nici când nu se vor întoarce spre bunuri ideale.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Maiestatea Sa, Monarhul nostru, a plecat Mercuri la orele 8 dimineaţa prin gara Pinzing la Ischl, însoţit de primul adjutant, contele Paar, de directorul de cabinet Schissel, de medicul de curte Kerzl şi de celalalt personal trebuincios. Maiestatea Sa remâne în Ischl până la finea lui August.

*

Sfâşierea steagului unguresc. Presa maghiară a fost alarmată de ştirea, că în Sinaia, cu ocaziunea vizitei Arhiducelui Francisc Ferdinand, a fost sfâşiat în bucăţi un steag unguresc, din causa, că proprietariul casei care-l arborase, un Maghiar, n'a voit să-l delăture. Ştirea e desminţită însă în modul cel mai categoric. In Sinaia nu e nici un Maghiar proprietar de casă, şi n'a fost arborat nici un steag ugurese în onoarea Arhiducelui Francisc Ferdinand, prin urmare nu era ce se fie sfâşiat.

*

† I. Crăciunescu, profesor la facultatea de litere din Bucureşti, a decedat Marţi sara în etate de 64 ani.

*

Hymen. *Paraschiva L. Stanciu* şi *George Mohan*, anunţă căsătoria lor, care se va sărba în biserica greco-ortod. din Sibiiu, suburbiul Iosefin, Dumineca, în 5/18 Iulie a. c., la 3 ore p. m.

*

Bülow, cancelarul german, care se desparte de postul său, a dat Dumineca o masă, unde au fost invitaţi funcţionarii cancelariei imperiale şi alte persoane ale ministeriului de externe. Dl Bülow, luându-şi adio a zis, că doreşte să vină în locul lui cel mai mare german, care să apere cinstea şi bunăstarea poporului său.

*

Mormânt regesc. Muzeul naţional din Budapesta a trimis un specialist în în comuna bănăţeană Igriş, ca să cerceteze la faţa locului preţioasa descoperire a mormântului regelui Andrei II, despre care ziarele au adus ştiri în zilele trecute. Dumineca a şi venit în comună specialistul trimis, însoţit de autorităţile comitatului şi a constatat îndată, că tabla cu inscripţia Rex Andreas II este o falsificare şi a fost îngropată cu câteva luni mai nainte de făptuitori necunoscuţi. S'au descoperit totuşi fundamentele unei mănăstiri.

*

In contra grindinei. La academia de ştiinţe din Paris s'a discutat un lucru de mare însemnătate pentru economia rurală. E vorba de a hotărâ, dacă instalaţiile de fire pentru puternice curente pot avea înrâurire asupra căderii grindinii. Academia a arătat, că în împrejurimile unor munţi făcându-se astfel de instalaţie, s'au observat schimbări în ce priveşte zona căderii de grindină. Construindu-se adecă în acele regiuni o puternică instalaţie electrică, furtunile cu piatră au luat o *altă* direcţiune. Explicaţiunea acestei împrejurări se aşteaptă.

*

Vilegiatură în Elveţia. In unele părţi ale Elveţiei au căzut mari cantităţi de zăpadă. Toate vârfurile de munţi şi văile sunt albe. Lumea părăseşte staţiunile balneare.

*

Mizerie. In urma grindinei din zilele trecute s'au nimicit sămănăturile în multe părţi ale ţării noastre, în deosebi apusene, şi oamenii n'au ce mânca. In sate din Bihor şi în Munţii apuseni poporul e ameninţat de cea mai aspră mizerie. S'a pornit o lucrare de salvare.

*

La Pultava, unde înainte cu 200 de anii ruşii au învins şvezii, s'au ţinut mari serbări. În amintirea lui Petru cel mare s'a oficiat serviciu divin. Ţarul Nicolae a fost salutat cu însufleţire. Au fost de faţă la serbări peste 25 de mii de participanţi. O paradă a avut loc a regimentelor, care au luat parte la bătălia dela Pultava. S'a inaugurat un monument al apărătorului Pultavei dela 1709, comandantul Colin.

*

Glas rusesc contra desnaţionalizării. Ziarul „Slovo" condamnă politica de rusificare în Polonia, zicând, că trebue să se renunţe la sistemul de desnaţionalizare, în situaţia internaţională de astăzi, să i se dea Poloniei autonomie, şi să i se respecte poporului limba sa maternă.

*

Al 148-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu" a solvit ajutorul statutar după răposatul membru Moise Lazar, fost protopresbiter şi asesor consistorial. Acesta este al 148 lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

*

„Narodne Listi", foaia cotidiană din Praga publică un articol, în care din motive naţionale medicii boemi sunt invitaţi să nu participe la congresul internaţional dela Budapesta. Ziarele ungureşti scriu, că medicii boemi au hotărât totuşi să vină, dar vor stărui să se înfiinţeze o secţie naţională boemă deosebită.

*

Gorki, cunoscutul scriitor rus, care e stabilit de mai mult timp pe insula Capri, a fost expulsat de autorităţile neapolitane. Maxim Gorki a plecat la Genua. Expulsarea se crede, că stă în legătură cu vizita ţarului la Neapole.

AMVONUL.

Cuvânt funebral

la înmormântarea preotesei Florentina Manciu n. Mezei.

(Fine).

Asta va să zică tărie creştină, firmitate de caracter!..

Şi — minune — pe cât de dură se arăta faţă de propria fiinţă pe atât devenia moale, când trebuia a face altora bine. Peste gingăşia faţă de soţ, ca îndeobşte ştiută, trec. Nu pot ascunde însă faptele milei, de cari fu vorba şi la început. O parte alor privesc obştea întreaga, alta persoanele singuratice. Ca să le spun pe toate ar trebui a scrie cărţi întregi, cari „nici în lume să nu încapă". E destul deci să spun, că jertfele ce le poftesc datinele bisericei noastre pe la serbătorile mari, ca SS. Paşti, toate, dar toate le avea biserica din dărnicia reposatei preotese.

Datină permanentă era la preoteasa a împodobi altarul bisericei cu luminile pânea şi pacsul prescris. Dăruirea se estindea la toate bisericile din jur, cât pe ştiute, cât mai mult în ascuns. In privinţa seracilor şi neputincioşilor avea regula de viaţă: Câte vreţi să vă facă vouă oamenii, să le faceţi şi voi lor (Mat. 7, 12). Nu trebuie sănătoşilor doftor ci bolnavilor (Nat. 9, 12). Nu caut voia mea ci voia tatălui celui ce m'au trimis pe mine (Ioan 5, 30). Şi pe toţi, fără osebire de vârstă, de loc, de stare, îi ajuta cu bani, vestminte, bucate ş. a. Averi întregi pot valora ajutoarele date astfel. Punând într'o cumpănă daniile reposatei şi în alta toate daniile altor oameni din comună, cred că trag la vale cele dintâi pe toate celelalte.

Şi din aceasta se poate înţelege marinimia ce a zăcut în trupul atât de slab.

Un gând mare frământa mintea şi inima reposatei: *gândul de a face fundaţie bisericească cu scop umanitar.* Modestia ce o caracteriza şi cuvintele Mântuitorului: să nu ştie stânga ta ce face dreapta, au împedecat-o a subscrie cu mâna proprie actul ce întrupează ideea. Dar trăeşte ideea, a primit o drept moştenire soţul, parohul Nistor Manciu, care în felul hotărât în sfatul intim cu soţia, îi va da întrupare, ridicând astfel reposatei monument care să nu-l poată roade timpul, monument ce va vesti vrednicia acestei matroane şi naintea lui D-zeu şi naintea oamenilor.... din veac şi până în veac.

Viaţa reposatei — ca să reasumez tot ce am zis — se poate asemâna cu maslinul de care face amintire Ap. Pavel în epistola sa cătră Romani (Cap. 11 v. 24). Maslinului după fiecare rodire îi cad crengile, se uscă. Remâne butucul, care dă noi şi noi mlădiţe. Cu cât butucul e mai bătrân, mlădiţele ce es devin mai nobile, şi nobile din ce în ce se fac şi fructele. Ca mlădiţele dela maslin au căzut una după alta bucuriile reposatei, ca mlădiţele ce se înmulţesc în locul celor căzute, i-au crescut durerile şi năcazurile. Butucul, inima bună, remase însă. Şi fiecare lovitură a sorţii i-a fost prilegiu bine venit a adăuga nouă mărgele de fapte bune la şirul celor vechi, cari asigură-i nenumirea...

Secoli vin, secoli se duc; mai curând vin şi trec secolii, decât se nasc fiinţe în lume, ca a cărei icoană v'o prezentai. Se poate, că icoana dată nu-i deplin deslușită, după cum nedeslușit e şi soarele care se arată la orizont dimineaţa. E firesc să fie aşa, că oameni suntem, şi nu putem fi scoşi de sub preocupaţii — animozităţi personale. Cu cât se înalţă soarele peste orizont, cu atât devine mai luminos şi varsă raze de căldură. Veni-va timpul, şi nu e departe, când memoria reposatei va străluci în toată pompa. Atunci vor cunoaşte-o şi apreţia-o şi cei ce poate nu văd încă destul de clar măreaţa figură.

. . . .

Jalnică adunare! Peatra ce se restoarnă de pe coastă la vale dă ecou ajungând la şes. Dar de cât a petrei, mai mare este ecoul bolovanului, şi mai mare al stâncei ecou, când se restoarnă. Nu peatră, nici bolovan, nici stâncă, ci un munte întreg s'a resturnat din mijlocul nostru prin trecerea preotesei Florentina M. din această lume. Se poate deci, ca viaţa sa, faptele sale să nu aibe ecou în sufletele noastre? Am avea inimi mai vârtoase ca de stâncă. Ecoul faptelor ei însă e mare! Să urmăm ca şi dânsa cărările virtuţii: Cei fără D-zeu şi biserică să se întoarcă şi să cunoască adevărul, că fără D-zeu nu este îndestulire, nu este linişte, nici fericire sufletească; călcătorii de lege, asupritorii, prigonitorii deaproapelui, să ia aminte, că societatea ce nu-şi are temeiul în iubirea şi sprijinirea aproapelui — în măsura predicată de Evangelie — nu se poate susţinea, se desface ca lucrurile la cari e mai mare puterea respingătoare ca atracţia. De mare folos ne va fi abstinenţa ce datori suntem a o introduce între obiceiurile casnice. Adevărat că oameni suntem şi după legea firei şi predania Scripturei, trebuinţă avem de „hrană şi haină", dar luxul nebun ce de un timp încoace multe jertfe are la poporul nostru, ne va trezi doar din amorţeală, în care zăcem şi ne va abate din calea peirei, spre care binişor am apucat.

Fie, ca memoria reposatei matroane să ne fie îndemn bun la întorcere, ca şi despre noi să se poată zice, ca despre reposata: *„Bine, slugă bună şi credincioasă peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune intră întru bucuria Domnului tău"! Amin!* (Au urmat iertăciunile).

Vasile Gan
protop.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht" de vei întrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a

Săpunului Hirsch a lui Schicht

provine din felul unic de construire şi din alegerea precautǎ a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht

cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor garanţie de curăţenie.

[143] 7—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 26—31

Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

Nr. 523—1909 [212] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de cl. II-a **Sărata**, tractul gr. or. al Avrigului, pe baza rezoluțiunii Preaven. consistor arhidiecezan din 23 Ianuarie 1907 Nr. 567 Bis., ptin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă cererile concursuali instruite conform normelor din vigoare la subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig, (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta eventual a celebra și cuvânta și a face cunostință cu poporul și poziția comunei.

Avrig, la 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Avrig în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea,
protopop.

Nr. 379/909. [213] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Richișdorf**, protopresbiteratul Mediașului, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-și înainteze cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, instruite cu testimoniu de 8 cl. gimn., absolutor teologic și atestat de cualificațiune preoțească, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbatoare și în biserică pentru a cânta, respective a celebra și predica.

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaș, la la 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Mediaș în conțelegere cu respectivul comitet parohial.

Romul Mircea,
protopop.

Nr. 270—1909 [214] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Măceu**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunțat. In acest timp conform dispozițiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Hațeg, în 24 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

Nr. 322/909 [216] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă parohul Teodor Șovrea în parohia de clasa III-a **Fânațe**, protopresbiteratul Cetatea-de-piatră, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale, fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Concurenții au de a-și înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul anunțat.

In acest timp conform dispozițiilor regulamentului pentru parohii, se pot prezenta la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Lăpușul-unguresc, 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetății-depiatră în conțelegere cu comit. parohial.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Nr. 257—1909 [215] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Valcelele rele**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunțat. In acest timp conform dispozițiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Hațeg, în 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

Nr. 304—1909 [211] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele bisericești mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

A. In tractul Dobrei:

1. **Radulești**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
2. **Bătrâna**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. **Lăpugiul-inferior-Ohaba**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

B. In tractul Deva:

1. **Bejan Cainelul-de-jos**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne.
2. **Suligete**, cu salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc.
3. **Hondol**, cu salar de 800 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.

Salariile se vor întregi la 1 Iulie 1910 la 1000 cor., în Hondol din mijloacele comunei bisericești, la celelalte posturi dela stat.

Cei aleși vor fi datori a instrua în școala de repetiție și a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Este de dorit ca concurenții să se prezenteze poporului în sf. biserică înainte de alegere.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs, instruite cu documentele necesare și în timpul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra, 26 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tract. Dobra și Deva în conțelegere cu comit. parohiale.

Iosif Morariu
prot. și adm. ppresb.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de **Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 16—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală Phönix de Buziaș

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 2—12

Dela **Librăria arhidiecezană, Sibiiu,**

se pot procura următoarele compozițiuni muzicale de **A. Bena**:

Sboar'al nopții negru flutur, pentru voce și pian	1·50
Nu m'abandona, pentru voce și pian	1·20
La fântână, cor bărbătesc	—·80
Haide-ți feciori, cor bărbătesc	—·50
La vin, cor bărbătesc	—·60
La bere, cor bărbătesc	—·60
Imn religios, cor bărbătesc	—·50
Toast, cor bărbătesc	—·50
Eu mă duc codrul rămâne, cor bărb.	—·50
Românul, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor bărbătesc	—·50
Suspinarea, cor bărbătesc	—·50
Cântec poporal (Mori mândro) c. bărb.	—·50
Sum vânător, cor bărbătesc	—·50
Era o seară lină, cor bărbătesc	—·50
Serenadă, cor mixt	—·60
Flori de nufăr, cor bărbătesc	—·80
Pre tine te lăudăm, cor mixt	—·80
La fântână, cor mixt	—·50

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dietei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 15—20

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(209) 3—4

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 22—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 15—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 73 Sibiiu, Marţi 7/20 Iulie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Păstorirea păcătoşilor eliberaţi din prinsori

de Gavriil Hango.

III.

Iată pentruce sunt atâţia oameni nefericiţi, cari cad de atâtea ori în temniţă, pentru păcatele cele mai gre'e. Oricât de conştienţios să-şi împlinească datorinţele preoţii dela închisori, activitatea lor, neputându-se extinde peste pragul închisorilor, de multeori nu aduce roadele dorite, căci dacă ceialalţi lucrători ai viei nu priveghiază, vine vrăjmaşul noaptea şi samănă neghină în pământul lucrat şi sămănat de ei. (Mat. XIII. 24 – 30).

Până la începutul veacului trecut aflăm puţine urme la noi, că statul şi biserica să fi făcut ceva pentru îndreptarea păcătoşilor din închisori. Până atunci statul se mărginea pentru îndreptarea acestora numai la mijloace de retorsiune, de înfricare, prin dictarea de pedepse corporale şi în bani, de multeori dintre cele mai barbare, iar biserica cel mult dacă din când în când le trimetea câte un preot ca să-i mărturisească şi cuminece, ori ca să-i petreacă la locul de osândă, dacă unii ori alţii erau judecaţi la moarte.

S'a observat însă în curând, că pentru îndreptarea astorfel de păcătoşi numai atâta nu e de ajuns, şi aşa începând din primele decenii ale veacului trecut statul în conţelegere cu biserica a rânduit preoţi, cari să-i cerceteze mai adeseori, făcându-le şi servicii divine şi catehizându-i, apoi mai târziu, începând cam de prin anii 1860, pe la închisorile mai mari a instituit preoţi permanenţi, şi efectul binefăcător, acum mai mulţămitor, în curând s'a şi arătat, căci atât numărul crimelor şi al criminalilor, cât şi cruzimea fărădelegilor nu peste mult s'a împuţinat şi scăzut. Şi situaţia acestora morală s'a ameliorat şi mai mult, dupăce statul s'a îngrijit, ca păcătoşii din închisori să înveţe după putinţă şi ceva meserii. Astfel s'a constatat apoi şi aceea, că în timpuri normale, la săvârşirea crimelor, nu contribue atâta sărăcia materială, cât mai mult patima cea rea, în lipsa de educaţiune intelectuală şi morală.

Durere însă, căci nu peste mult s'a constatat şi aceea ce de altcum era de prevăzut, că nici atâta nu e de ajuns pentru îndreptarea şi numai în parte mai considerabilă a multelor rele sociale şi private în această direcţiune, căci la mulţi decăzuţi, până când sunt în prinsori, li se corump şi risipesc familiile, fie din cauza sărăciei, fie din lipsa de supraveghiare din partea cuiva, iar ei după ce se eliberează, fiind cu totul despreţuiţi din partea societăţii şi neîngrijiţi de ajuns din partea bisericii, cad de nou în mocirla păcatului şi iar cad în temniţă, mai cu seamă dacă nu au nici avere şi nici de lucru nu capătă îndată, pentruca să se poată susţinea pe cale cinstită.

Statul s'a îngrijit încâtva şi în privinţa aceasta, căci la delicuenţii cu familii şi cu avere puţină, pedepsele în bani le iartă, pe alţii la eliberare îi ajutoră cu ceva, iar la alţii cu purtări bune între condiţiunile prescrise de lege le iartă chiar şi o parte însemnată din pedeapsă, şi dacă în timpul pedepsei cât li s'a ertat dovedesc şi acasă o purtare neesceptionabilă, restul acesta li se iartă de tot. Ba în timpul din urmă între marginile legii le suspinde chiar şi executarea pedepsei întregi pe un anumit timp, şi dacă în timpul acesta nu se porneşte în contra lor vre-o nouă acţiune penală, li-o prescrie de tot. (Art. de lege V din 1878 şi XXXVI din 1908). Toate acestea pentruca să-i predispună a rămânea pe calea cea bună şi să le uşureze îndreptarea. — Ce face însă societatea şi biserica (înţeleg persoanele conducătoare) pentru ajutorarea familiilor celor deţinuţi şi apoi pentru ajutorarea acestora după eliberare până se pot reculege? S'a putut vedea din cele trei cazuri enarate de mine, la cari mai adaug următorul cas, pentruca să se vadă şi mai bine, cum decad multe familii ale celor deţinuţi, dacă nu este cine să le sprijinească, nici moraliceşte, nici materialiceşte. Il voiu expune în articolul următor.

Organisarea bisericilor în Ungaria.

— Scrisori cătră un coleg. —

VI.

Frate! Desigur vei căuta să-ţi esplici, că ce m'a îndemnat să las tractarea bisericii catolice în urma tuturor bisericilor recepte din Ungaria. Vei fi având dreptate când te socoteşti, că această religiune are cei mai mulţi credincioşi în patrie, şi astfel era lucru logic, dacă începeam cu tractarea despre organisaţ'a ei. Eu însă am dorit să vorbesc înainte despre bisericile *autonome*, şi mai la urmă despre biserica catolică, care nu-şi are încă autonomia, deşi de un timp încoace tot mereu se face svon despre unele conferinţe episcopeşti cari tractează această chestie de mare importanţă pentru ea. Şi tocmai fiindcă nu are autonomie, nu putem vorbi aşa în detail despre organizaţia ei, precum am vorbit la cele autonome, ci mai mult în general.

Biserica catolică să împărţeşte în biserică rom. cat., apoi greco-catolică română, şi greco-catolică armeană.

Biserica rom. catolică deja din timpurile cele mai vechi era singura religiune legală, sprijinită şi ocrotită de puterea statului. Cu drept o putem numi religiune dominantă. Chiar şi astăzi, deşi statul o cam împedecă în libertate, neavând încă autonomie, este religiune de stat. Oficiile publice ţin sărbătorile religiunei rom. catolice. Insuşi regele trebue să aibă această religiune, iar moştenitorul de tron, conform sancţiunei pragmatice dela 1723 art. I şi II asemenea numai în acel caz poate ocupa tronul, dacă e de religiunea rom. catolică. Incoronarea regelui se săvârşeşte de prelaţii şi după ritul bisericei rom. catolice.

In biserica catolică în general regele are mari şi multe drepturi. Astfel un însemnat drept are regele în biserica catolică cu aşa numitul drept de învoire, *jus placeti*, în urma căruia scaunul papal, sau alt for bisericesc din străinătate, nu poate da ordinaţiuni sau decrete bisericii catolice din Ungaria fără învoirea regelui. Numai după aprobarea lui pot fi acelea publicate şi executate.

Afară de acest drept şi de dreptul supremei inspecţiuni regele este patronul suprem al bisericii catolice. Conform acestui drept el denumeşte arhiepiscopii, episcopii diecesani, episcopii titulari, canonicii şi alţi digniteri bisericeşti. E adevărat, că denumirea celor dintâi reclamă şi învoirea scaunului papal, dar aceasta se refere numai la acele funcţiuni cari sunt strâns legate de chemarea unui episcop. Şi de altfel cel denumit de regele deja înainte de aprobarea papei îşi poate ocupa postul, poate funcţiona ca prelat şi are toate favorurile şi drepturile legate de noul său post.

Regele poate înfiinţa episcopii nouă, cele esistente deja le poate divide, sau chiar şi nimici. Ordurilor călugăreşti le poate permite să se stabilească în interiorul ţărei, eventual pe cele stabilite le poate sista. Cu un cuvânt regele are estinse drepturi în jurul bisericei catolice. De sigur aceste drepturi şi le eserciază prin guvernul său, în cadrele constituţiei. Astfel de esemplu sinodul arhidiecesan al bisericii gr. catolice române propune trei persoane, dintre cari regele trebue să denumească pe una de metropolit în scaunul vacant al metropoliei. Tot aşa sunt legate de anumite condiţiuni şi denumirile şefilor mai multor orduri călugăreşti.

In biserica catolică din Ungaria numai cea gr.-cat. românească şi episcopia romano catolică din Ardeal are puţină autonomie. Autonomia aceasta din urmă datează din timpul ivirii reformaţiunii în Ardeal. Astăzi principiile după cari să conduce, sunt depuse în statutul aprobat de Maiestatea Sa şi de guvernul ţărei la 12 Septemvrie 1867 sub nrul 896. Afacerile diecesei, după acest statut — le conduce un sinod şi o direcţiune. Sinodul se întruneşte în fiecare an odată. Membrii sinodului sunt: episcopul, ca prezident, toţi canonicii şi prepoziţii, toţi protopresbiterii şi din toate protopresbiteratele câte un paroh, toţi profesorii de teologie, câte un trimis al şcoalelor medii şi şefii ordurilor călugăreşti. Iar dintre mireni: toţi comiţii supremi şi toţi judecătorii dela tribunalele regeşti de pe teritoriul episcopiei, cari sunt de religiunea

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

Din acest motiv scrie dreptul canonic şi tot din motivul acesta se vede îndemnat să scoaţă şi o *călăuză*, care să povăţuiască pe cei neştiutori în cunoştinţa canoanelor, mai lămurit şi mai direct, decât dreptul canonic, alcătuit mai ales pentru trebuinţele didactice superioare. Călăuza aceasta este *Enchiridionul*, care apare tocmai, când credincioşii lui Şaguna serbau cu mare însufleţire jubileul de 25 de ani ai păstoriei sale.

— „Astăzi — scrie Şaguna în prefaţa acestei lucrări — când clerul şi poporul meu credincios din Ardeal petrece în mod sărbătoresc jubileul de 25 ani al denumirii mele de episcop; astăzi, când eu, pătruns de însufleţirea clerului şi poporului meu, ce o dezvoaltă în sărbătoarea de azi, m'am retras în singurătate, petrecând cu post şi cu rugăciune; astăzi, zic, mă însufleţeşte văpaia inimii mele şi provoacă în mine acel dor învăpăiat, ca *să-ţi dedic ţie, iubit cler şi popor*, cartea aceasta scrisă şi comentată de mine... ca dintr'ânsa aşa să te recreezi în religiunea şi moralitatea străbunilor tăi, precum cerbul se recreiază de izvoarele apelor“.

Iată o nouă dovadă frumos grăitoare despre dragostea nesecată a lui Şaguna faţă de fiii săi credincioşi! Atunci, când turma îi aşternea osanale, marele arhipăstor în loc să-i răspunză cu aceleaşi vorbe goale, află de potrivit să se retragă în singurătatea monachală a odăii sale şi să-i scrie cărţi de luminare şi povăţuire în conducerea trebilor bisericeşti.

In continuarea prefeţii, Şaguna arată cinstea, în care se păstrează canoanele, cu toată vechimea lor, la popoarele civilizate din apusul Europei, unde bărbaţi învăţaţi le traduc şi le studiază, ca pe nişte clasice producte ale părinţilor creştinătăţii. In special arată însemnătatea lor netăgăduită pentru organizmul bisericii noastre române ortodoxe, care numai pe lângă observarea strânsă a normelor canonice poate să-şi asigure dezvoltarea şi înaintarea afacerilor sale religioase şi morale.

Sub raportul acesta, scoate la iveală mai ales *opt principii fundamentale canonice*, cari trebue să stea la baza aşăzămintelor bisericii orientale şi după cari această biserică are să fie cârmuită. Principiile acestea sunt:

1) In organizmul bisericii răsăritene factorii activi sunt clerul şi poporul.

2) Fiii mirenilor se pot înainta în trepte preoţeşti, întocmai ca şi ai preoţilor.

3) Legislaţiunea şi administraţiunea bisericii se îndeplineşte în formă sinodală.

4) Abateri şi schimbări de dogme şi canoane se pot face numai cu învoirea şi hotărârea sinoadelor ecumenice.

5) Pentru împăcarea neînţelegerilor iscate între fiii bisericii, preoţi sau mireni, părţile interesate pot cere judecătorii elective.

6) Oficiile bisericeşti atârnă dela autoritatea canoanelor, iar nici decum dela puterea episcopilor.

7) Episcopii trebue să fie de aceeaş limbă şi naţionalitate cu turma, pe care o păstoresc.

şi 8) Atât clerul cât şi poporul credincios (laic) poate şi trebue să cunoască sfânta scriptură, care în scopul acesta, trebue să se traducă în *limba poporului.* Această limbă singură poate fi limbă liturgică (rituală) şi administrativă a bisericii.

După ce constată, cu părere de rău, că aceste înalte principii canonice nu se aplică întocmai în întreagă biserica răsăriteană, o parte a ei fiind adăpostită şi în state absolutistice, dă mulţămită proniei cereşti, că prin recâştigarea metropoliei şi prin punerea în lucrare a statutului organic, biserica noastră s'a învrednicit a gusta din bunătatea acestor principii înţelepte. Sfârşeşte apoi sfătuind poporul să păziască cu sfinţenie aceste canoane, ca pururea să-i fie *„făclie picioarelor şi lumina cărărilor sale“*.

Enchiridionul cuprinde — pe o întindere de 548 pag. — toate canoanele sf. Apostoli la număr 85, apoi 189 de canoane ale sinoadelor ecumenice şi 330 de ale sinoadelor locale. La urmă pe cele mai însemnate din canoanele sfinţilor Părinţi.

Pretutindeni canoanele sunt însoţite de adnotaţiuni, cari îndrumă la alte canoane similare, şi de scurte comentarii, în cari se dau esplicări amănunţite, tălmăciri sau schiţe istorice. Aceste comentarii sunt luate mai cu samă dela canoniştii Zonara şi Balzamon. Aşa de pildă în legătură cu canoanele sinoadelor ecumenice şi locale se dă un scurt rom. catolică, din fiecare protopresbiterat câte doi deputaţi mireni aleşi de trimişii parohiilor în centrul tractului, profesorii catolici ai universităţii din Cluj, precum şi toţi deputaţii acelor parohii, cari numără peste 500 suflete. Toţi cei aleşi au mandat pe un period de şeasă ani.

Direcţiunea constă din episcop, din 8 membri din cler şi 16 membri din mireni, aleşi din sinul sinodului pe un period de trei ani. Direcţiunea, a cărei sediu este în Cluj, pregăteşte toate chestiile de desbătut la sinod.

Atât am dorit să vorbesc în general despre biserica catolică din patrie.

* * *

De încheere nu pot să nu amintesc că toate bisericile îşi au representanţii lor în casa magnaţilor. Esceptiune face numai biserica jidovească, unde nu aflăm dignitari bisericeşti de posiţie mai înaltă.

In urma dignităţii sunt membri ai casei magniţilor toţi arhiepiscopii şi episcopii bisericii catolice şi ortodoxe din patrie. E de notat, că acei episcopi, cari locuesc pe teritoriul Croaţiei, şi în acel caz rămân membri ai casei magnaţilor, când dieta croată e disolvată, deşi ei sunt membri şi ai acestei diete. Biserica evangelică reformată are în casa magnaţilor trei episcopi şi trei curatori diecesani cari sunt mai bătrâni în serviciu, biserica ev. lutherană are trei episcopi şi pe lângă curatorul suprem doi curatori diecesani, cari sunt mai de mult în oficiu, iar biserica unitară are un representant, în persoana episcopului sau a curatorului diecesan, care este adecă mai înaintat în ani serviciului. Dacă însă oricare dintre aceşti dignitari bisericeşti e destituit din postul său, sau pensionat, nu mai este membru al casei magnaţilor. In acel caz, când vre-un dignitar de al bisericei ortodoxe, sau catolice este ales în vre-un cerc electoral de deputat dietal şi primeşte această alegere, nu poate fi totodată şi membru al casei magnaţilor. Cu totului altfel stă lucrul acesta la dignitarii bisericilor reformate. Aici deja dacă vre-un dignitar primeşte mandatul de deputat dietal, locul lui se întregeşte cu alt dignitar de acelaşi rang şi din aceeaşi biserică şi nu va mai deveni membru nici în acel caz când nu ar mai fi deputat dietal.

Toate aceste dispoziţii sunt cuprinse în art. de lege VII din 1885.

Frate! Iţi doresc ca să cetesci aceste şire cu atâta dragoste, cu câtă m'am silit eu să ţi le dau spre înmulţirea cunoştinţelor tale.

Ioan Stanciu
paroh.

Cronică pedagogică.

Invăţământul ca mijloc de creştere morală în şcoala noastră poporală.

De

G. Fl. Preşmerean.

(Urmare).

Până când înşişi educatorii nu-şi vor fi trecut sufletul prin focul curăţitor al credinţei evlavioase, foc, ce va trebui alimentat neîncetat prin fapte morale, până ce prin însuşi felul lor de viaţă nu vor dovedi, că nutresc scopuri mai înalte de viaţă morală, arătând astfel că scopul omului nu este de a lupta numai pentru asigurarea esistenţei materiale, nici să nu aşteptăm dela tinerimea de şcoală spirit de jertfă, abnegaţiune, idealism etc., cu un cuvânt o viaţă morală virtuoasă.

Adevărat, că condiţiunile vieţii moderne pretind, ca tineretul să fie condus la aflarea de cât se poate mai multe mijloace pentru asigurarea unei esistenţe libere de lipsuri materiale, dar în acelaşi timp trebue să-i asigurăm aceluia şi tot atâtea arme întru combaterea diferitelor patimi şi vicii, cari de multeori se strecoară în sufletul lui. Nu a ne aduna averi şi deci a ne asigura o viaţă comodă dară, este adevăratul scop al vieţii, ci ca prin sârguinţă, prin îmbunătăţirea condiţiilor noastre materiale să ne facem folositori semenilor şi societăţii. Iată sămânţa cea bună, care crescând ca grăuntele de muştar va aduce roade îmbelşugate pentru fericirea sufletului.

Impră̆ştierea acesteia, a sămânţii iubirii celei nobile, din care are să răsară propriul îndemn pentru a sări în ajutorul deaproapelui din curată iubire faţă de virtute fără vre-un interes şi consideraţie la vre-o răsplată viitoare, iată evangeliul ce trebue să răsune nu numai din înălţimea amvonului, ci şi de pe catedră.

Intru a face posibilă o atare muncă regeneratoare a vieţii morale, întregul învăţământ din religiune urmează mai întâiu a fi predat conform acestor principii amintite.

Să înceteze odată obiceiul de a li se concede elevilor, ba a li se da chiar ansă de a-şi însuşi cunoştinţele din acest studiu prin o mechanică memorisare fără aplicarea aceluia la viaţa practică. Cum putem şi pretinde o conformare poruncilor şi învăţăturilor dzeeşti, dacă elevilor nu li s'a dat ocasie nici când a lucra în sensul acelor inviaţiuni?

La însuşirea ori cărei desterităţi practice, practica merge mână în mână cu teoria, numai doctrinele religioase să nu fie îndreptăţite la o confirmare prin mijlocul punerii lor în praxă? Au doară catehismul, pe care tinerii îl ştiu atât de bine recita le poate servi de armă, ca scut apărător contra ispitelor, atât de număroase ale vieţii. Oare nu ne fac ei impresia unui soldat, care e stăpân ce e drept pe armă, dar nu ştie pătrunde în taina mehanismului ei. Atacat el trebue să se dea învins în mâna duşmanului, dacă cumva nu vrea să-şi ia refugiu la o fugă ruşinoasă.

Cu cât mai multă milă trebue să ne însufle elevul, care înarmat cu catehismul ştiut numai al doctrinelor religioase, cele mai scumpe tesaure ale vieţii sale: onoarea, conştiinţa, sufletul său trebue să le închine duşmanilor, şi ispitelor de tot felul. Sigura armă dar, contra acestora ne-o poate procura numai pătrunderea de timpuriu în adevărurile de credinţă, în legătură cu deprinderea de a lucra conform acelora.

Nu putem din destul înfiera dară procedura acelora, cari cer eliminarea culturii religioase pe motiv, că ar fi numai un balast pentru mintea elevului, de care balast trebue să ne scăpăm. Din contră — le vom răspunde acestora — sămânţa credinţei încolţeşte foarte repede aruncată fiind în pământ bine îngrijit, iar strălucirea floarei ei va rămânea nevestejită toată viaţa. Tot pentru punctul nostru de vedere religios militează şi faptul, că omul se va avânta în viaţă spre idealuri mai înalte numai dacă din tinereţe i s'a deprins cugetarea a i se îndrepta spre tot ce e model adevărat bun, ceeace mai uşor se dobândeşte familiarisându-l cu idei religioase.

Pentru a se ajunge la acest scop, educatorul trebue să se fercască a trata cunoştinţele acestea atât de preţioase într'o formă contrazicătoare fie învăţăturilor creştine, fie şi numai raţiunii elevului. Nu e mai trist, decât a auzi pe elevi chiar, întrebându-se de posibilitatea celor înşirate de educator în materie religioasă. Astfel de instrucţiune în loc să fie clădit ceva nou a slăbit şi gingaşa temelie aşezată din partea familiei pentru viitorul edificiu al credinţei elevului.

De altcum chestia alegerii unui astfel de material din istoria biblică, care să edifice astfel viaţa religioasă a elevului, încât adevărurile de credinţă să nu lase în ea nici o urmă de îndoială, e încă o problemă neresolvată pentru şcoala noastră. La deslegarea ei sunt datori să-şi dea concursul toţi cei chemaţi, dar şi pătrunşi de dorul unei regenerări a vieţii morale. Mai ales încât priveşte aparenta contrazicere între adevărurile de ştiinţă şi cele de credinţă, care se propun paralel, ar trebui să-şi spună acestia cuvântul lor sfătuitor pentruca astfel să putem combate cu atât mai uşor pe acei, cari cer eliminarea din şcoală a religiunii pe motivul, că prin contrastele la cari dau ansă cunoştinţele câştigate din aceasta s'ar submina temelia credinţii sau a raţiunii. La o reformare care să aşeze studiul religiunii la nivoul progresului cultural de azi, se va putea ajunge numai scuturându-se învăţătorimea de indiferentismul cu care ea a trecut până aici peste cele mai vitale probleme referitoare la starea învăţământului, cum este şi chestia de faţă.

O muncă încordătoare de forţe în sensul realisării reformei acesteia se pretinde cu atât mai mult, cu cât azi ştiinţa devenind absolut neatârnătoare, nu mai tolerează a fi scurtată în drepturile ei, adecă să se profeseze pe contul adevărurilor ei bine stabilite învăţături contrazicătoare.

Celor ce predică eliminarea religiunii le atragem atenţia asupra acelor indivizi, în al căror suflet nesădindu-se primele noţiuni de credinţă şi astfel neputând mai târziu să încolţească în inima lor o credinţă mai trainică, ajung prada celor mai neraţionale credinţe deşarte şi în sfârşit, nemulţămiţi cu rânduelile acestei lumi, cu totul nenorociţi. Pentru a feri pe elevi de o atare nenorocire, educatorul să se nisuiască a insista cât se poate mai mult asupra creşterii religioase chiar şi cu preţul sacrificării timpului menit pentru educaţiunea intelectuală, căci ce folos de o cultură fie ea cât de preţioasă, dacă faptele individului vor fi pururi contrazicătoare principiilor morale.

(Va urma.)

Dela Cluj.

— 12 Iulie n.

Ne saltă inima de mândrie sfântă, de câteori cetim în istoria suferinţelor neamului nostru, de câteori ne reamintim greutăţile mari, ce le-a întimpinat şi învins poporul român în lupta cinstită pentru limbă şi lege. Ce vom simţi însă, când trebue să vedem în mijlocul nostru un număr considerabil de fraţi, ca-i azi, în ziua deşteptării, şi-au uitat par'că cu totul, ce datorinţă au faţă de graiul neamului, pentru a cărui apărare

„... nestrămutaţi strămoşii
Tot cu arma 'n mâni au stat“.

Milă vom simţi, — milă şi nu ură; un îndemn şi voinţă tare de a-i lumina şi deştepta, ca pe nişte fraţi lipsiţi de tăria celor „statornici în cinstea de lege şi ţară“.

Biserica, sub a cărei scut ne-am adăpostit şi ne-am conservat cele mai preţioase moşteniri dela strămoşi, n'a perdut nici când din vedere pe ceice în împrejurări nefavorabile au făcut loc în casa lor unei limbi străine, spre dauna graiului românesc. Prin organele ei competente s'a folosit de diferite mijloace, nu numai pentru a ridica pe cei căzuţi din credinţă, ci totodată şi pentru păstrarea limbei strămoşeşti, pentru conservarea tuturor factorilor, ce constituesc individualitatea noastră etnică. Şi tocmai din acest motiv nu se poate numi fiu credincios al maicei noastre biserici naţionale acela, care nu numai că nu dă ajutor, ci zădărniceşte chiar munca sfântă pentru apărarea şi conservarea, pentru înaintarea şi înflorirea legii româneşti.

Experienţa ne dovedeşte, că primul şi totodată cel mai însemnat factor al educaţiunei în orice direcţiune este *familia*. Ea e stratul cel cald, unde răsar cele mai frumoase virtuţi; în cercul ei strâmt învaţă odrasla tinără primele cuvinte, acolo-şi însuşeşte şi cultivă mai întâi *limba*, acest semn de viaţă, menit să arete legătura intimă ce o are cu neamul din care face parte, — ca pietate şi recunoştinţă adusă memoriei strămoşilor, ca dovadă, că n'a perit moştenirea scumpă prin care trăesc generaţiile unui popor, moştenire apărată şi susţinută cu atâta trudă şi năcaz.

Dar soartea pare a-şi bate joc uneori de acest adevăr...

Iată un fapt, ce m'a îndemnat la scrierea acestor şire după informaţiuni exacte.

Dintre catehumenii noştri dela şcolile străine din Cluj — a cărui jur e locuit în cea mai mare parte numai de Români, — 25% nu ştiau aproape nimic româneşte la începutul anului şcolar 1907—8, 30% vorbiau româneşte, dar a ceti şi scrie nu ştiau în limba lor, — pe când numărul celorce posedeau limba aşa cum se cuvine, e foarte neînsemnat. Şi — trist dar adevărat, — sunt chiar şi fii de preoţi, învăţători şi notari de ai noştri, cari numai rupeau limba şi ceteau foarte rău!

Mulţămită îngrijirei celor dela cârma bisericii, avem în Cluj cu începutul numitului an şcolar un catihet — pe dnul *Petru Roşca* — a cărui conştienţiositate şi dragoste de munca la care s'a angajat, a adus şi aduce mari şi însemnate foloase. Examenele de Religiune dela finea anului 1907—8 şi 1908—9 au dovedit că zelul şi priceperea dlui catihet a învins multe neajunsuri, luptând cu sârguinţă contra urmărilor dezastroase ale indolenţei unor părinţi, pe cari i-a părăsit par'că îngerul păzitor al naţiunei române. Ba am avut plăcerea să ascult răspunsuri frumoase chiar şi dela elevii, cari abia numai în decursul anului precedent şi-au însuşit mai bine limba maternă.

Acestea succese, de cari ne bucurăm cu toţii, sunt a se mulţămi în primul rând dlui catichet, iar faptul espus rămâne un fapt trist şi îngrijitor, care aruncă toată responzabilitatea asupra părinţilor. E păcat neiertat a negliga cea mai însemnată parte a creşterii fiilor, ori a o concrede cu totul instrucţiunei catihetice. Doar' catihetul şi aşa are să se lupte cu atâtea greutăţi, mai ales în ziua de azi: Nu e destul, că se fac presiuni în fel şi formă

---

istoric al lor, arătându-se când, unde şi între ce împrejurări bisericeşti s'au adus; iar canoanele sf. părinţi sunt însoţite de schiţele biografice ale respectivilor sf. Părinţi, cari le-au compus.

La sfârşit cuprinde şi un bogat *indice alfabetic*, cu ajutoriul căruia cetitoriul se poate orientà mai uşor în material şi care, de sigur, înalţă mult valoarea practică a acestei cărţi manuale. In chipul acesta Enchiridionul a devenit într'adevăr o bună busolă, îndreptătoare în vastul câmp al canoanelor, şi a răspuns pe deplin rostului nemijlocit pentru care s'a scris, acelui *rost*, din care au izvorât aproape toate operele literare ale lui Şaguna.

Metropolitul Şaguna, ca să reasumăm, vedeà bine, că singura instituţiune, singura formă de viaţă naţională mai puternică a poporului său erà biserica, acum liberă şi autonomă. Ştia totodată, că biserica a ocrotit în cursul veacurilor trecute, comorile sufleteşti ale acestui popor şi în urmare, acum cu atât mai vârtos vedeà într'ânsa singurul adăpost al individualităţii sale naţionale, pentru viitor.

Convingerea aceasta l-a însufleţit, ca deoparte să lupte fără pregetare pentru întărirea organizmului bisericesc, iar de alta să introducă, prin cărţi, clerul şi poporul întreg în cunoaşterea drepturilor şi datorinţelor, cari i le garantează constituţiunea bisericească.

Şi în acest chip, scrierile canonice ale metropolitului Şaguna au, pe lângă valoarea lor literară şi ştiinţifică netăgăduită, şi o însemnătate specială, o chemare de ordin *naţional*: de a fi adecă făcliile luminătoare şi îndreptătoare ale vieţii bisericeşti şi naţionale a poporului român de legea răsăriteană din Ardeal şi Ţara-Ungurească.

B. Scrieri istorice.

In acelaş timp, când în calitate de protosincel în Carloviţ, Şaguna se ocupà cu studii canonice, nu uita a-şi culege şi însemnări istorice, în special din ramul istoriei bisericii românilor ortodocşi. Iar dragostea, cu care îşi urma Şaguna aceste cercetări istorice se explică, cum am menţionat, din tăinuita lui aspiraţiune de a ajunge odată în poziţiune: să poată luà lupta pentru ridicarea bisericii româneşti din starea de ruşinoasă umilinţă, în care zăceà, uitată de veacuri. Ajuns episcop în Sibiiu îl vedem punându-se îndată în serviciul idealului său. Am avut prilej să arătăm, vorbind de scrierile sale politice-bisericeşti, cum în broşura sa *Promemoria* şi în *Adausul* ei din 1850, episcopul Şaguna cerea dela împăratul şi sfetnicii lui reaşezarea vechei metropolii româneşti din Bălgradul Ardealului în drepturile ei istorice şi curmarea nedreptăţilor şi îngenunchierilor, cărora a fost supusă biserica românilor ortodocşi în cursul veacurilor.

Dar cu atâta nu erà deajuns.

Istoria durerilor şi amarurilor acestei biserici trebuià cuprinsă la un loc şi desfăşurată mai pe larg, decât îngăduiau cadrele unei broşuri memoriale, pentru ca s'o cunoască mai amănunţit întreg clerul şi poporul său, iar mai ales, pentruca să slujească de manual candidaţilor la preoţie, cari n'aveau nici o carte de istorie bisericească.

Aceleaşi consideraţiuni şi aceleaşi trebuinţe îl îndemnau aşadar pe Şaguna să-şi orânduiască şi notiţele istorice, cari le strânsese în cursul ocupaţiunilor sale anterioare, să le întregească şi să le scoaţă la lumină în op sistematic. Aceesta se întâmplă însă numai după 10 ani, când apare:

Istoria bisericii ortodoxe răsăritene universale, *dela întemeierea ei până în zilele noastre, cuprinse şi acum întâia oară dată la lumină, numai ca manuscript, de Andreiu Baron de Şaguna, dreptcredinciosul episcop etc..... Tip. diecezană. Sibiiu, 1860.*

Cartea a apărut în două tomuri şi e închinată „*vrednicului de binecuvântare arhierească şi de amintire obştească*“ ***Ioan Iuga,*** cunoscutul negutător cu suflet mare din Braşov, al cărui nume umple o pagină strălucită în istoricul întemeierii şcoalelor medii româneşti de acolo.

Indată la început, în *Precuvântare*, Şaguna grăbeşte să ne spună cerându-şi oarecum iertare, că această istorie o scoate în tipar numai fiind *mare lipsă* de ea şi înainte de ce ar fi avut vreme să-şi orânduiască materialul mai bine. Dar promite, şi ia asupră-şi îndatorirea, că o „va aduce la sistema cuviincioasă“ cu prilejul ediţiunei a doua, pe care însă n'a mai ajuns s'o vază. De altfel această scădere de formă nădăjduieşte a o răsplăti întru câtva cuprinsul cărţii, care l-a scos „din izvoarele cele mai curate ale învăţăturii bisericii noastre ortodoxe“[1]) — căci acestea sunt încredinţate mie şi ştiu dela cine le-am învăţat“. (Pavel, către Timotei II, c. 3. v. 1.)

(Va urma).

---

[1]) Precuv. p. III.

în ceeace priveşte limba de propunere, ivindu-se pretensiunea de a catehiza ungureşte ei — la Cluj — mai vine şi neajunsul, că nu e localitate, unde s'ar putea concentra toţi catehumenii afară de biserică măcar odată pe săptămână; ba, dacă nu mă înşel, dl catihet a fost şi este necesitat a ţinea câteva oare de prelegere chiar în locuinţa proprie...

Ne luptăm cu mizerii, ne ameninţă primejdii din afară; să mai fim şi noi cu voia cauza lâncezirei, urzitorii unei sorţi urgisite, răpitorii şi prădătorii avutului nostru? Căci dacă ne vom părăsi limba, ce ne va mai rămânea? Cum, cu ce vom arăta pietatea şi recunoştinţa noastră faţă de cei strămoşi, cari cu sudori de sânge ne-au păstrat şi lăsat scumpa moştenire: limba noastră românească — ?! Ori-ce alt prinos de recunoştinţă, străin de graiul nostru, străin de firea noastră şi străin de obiceiul strămoşesc, va fi primit ca jertfa din câştig neiertat, căci: *„Limbă, lege, vorbă sfântă la strămoşi era!“*

Şi acei părinţi, cari nu-şi ţin de datorinţa sfântă a transmite fiilor lor neatins acest tezaur dela înaintaşi, — nu simţesc nici o mustrare de conştiinţă?

Oare bardul dela Mirceşti, *Vasile Alexandri*, n'a crezut, că vor fi pe undeva şi esceptiuni, când a zis: „... Eu iubesc şi am multă sperare într'acest popor plin de simţire, care respectează bătrâneţele, care-şi iubeşte pământul, şi care *fiind mândru de numele său de Român*, îl dă ca un semn de cea mai mare laudă oricărui om vrednic, oricărui viteaz, fie măcar de sânge străin“.

Durere, esceptiunile se arată. In cazul nostru nu ne putem esplica lucrul altcum, decât, că părinţii vorbesc în casă mai mult, ori esclusiv în limbi străine, şi copiii în acestea îşi însuşesc vorbirea, iar cea dulce strămoşască rămâne, ca un mărgăritar de mare preţ, ascuns în pământ.

Deci, dacă a întrat în vre-o familie acest rău, datori sunt părinţii a l stârpi, îngrijind ca de timpuriu să sădească în inima fiilor lor dragostea limbii strămoşeşti. Căci aici în familie este locul, unde se pune baza tuturor virtuţilor, cari au să împodobească pe omul de mâne; aci va întra în sângele copilului — deodată cu laptele supt dela mamă — şi simţul românesc, şi graiul dulce auzit din gura părinţilor aci îl însuşeşte pruncul mai curând şi mai clar, în fragedă etate. Mai ales *mama* are în privinţa aceasta rolul cel mai însemnat. Vorba ei întră mai curând la sufletul mititelului, ea are influinţa hotărâtoare. Şi dacă mama va fi conştie de datorinţa sa de română, nu vom mai avea motiv să ne plângem de astfel de lucruri, căci cu drept cuvânt zice englezul Herbert Spencer: „O mamă bună plăteşte cât o sută de învăţători“. Evident aşa dar' că nici un părinte nu se poate scuza cu mediul în care e silit să trăiască, de oarece responsabilitatea pentru negligarea limbii nu încetă, nu e permis ca să încete înaintea forului conştiinţei sănătoase fie traiul nostru în orice împrejurări, fie mediul cât de străin, mai străin chiar ca a celor de lângă Cluj..:

Dee bunul Dumnezeu, ca stările acestea îngrijitoare să dispară cât mai curând; fie, ca pururea să avem înaintea noastră cuvintele vornicului Iordache Golescu: „Din limbi străine să înveţi, şi-n limba ta să scrii — şi să vorbeşti — ca neamul tău să ţi-l luminezi“.

Octavian Costea.

Revistă externă.

Poliţia rusească secretă. Revoluţionarul *Burzev*, într'o scrisoare adresată ministrului francez de justiţie Briand, face o destăinuire sensaţională. Burzev zice, că serviciul de spionaj rusesc din Paris avea acolo un biurou, instalat tocmai la ministerul de externe. Biroul acesta era cabinetul negru pentru corespondenţa refugiaţilor politici ruşi din Franţa. Şeful serviciului de spionaj era Arcadiu *Harding*, cu numele de mai nainte Avram Heckelmann, va să zică un evreu botezat, care prin agenţii săi avea legături zilnice cu factori şi chiar cu funcţionari superiori dela poşta centrală din Paris. Corespondenţa revoluţionarilor ruşi trecea întâi prin cabinetul negru, unde scrisorile erau desfăcute şi uneori copiate şi numai după acea ajungeau la destinaţie. Destăinuirea lui Burzev produce guvernului francez o mare şi grea încurcătură, căci denunţă relaţiunile dintre ministeriul de externe al republicei şi dintre Harding, şeful spionilor ruşi; de altă parte serviciul poştelor franceze este acuzat de corupţiune. — Mai nainte cu câţiva ani acest Harding a stat în Berlin, trăind sub numele de inginerul *Hartwig*, dar în realitate era şeful spionilor ruşi din Berlin. Hartwig avea legături cu faimosul Azev, tot evreu, şi pregăteau înşişi cu multă rafinerie bombe, grijind ca să compromită în faţa poliţiei berlineze pe ruşii refugiaţi în capitala germană, şi astfel să le pregătească expulsarea. Natural, că şeful spionilor primea din fondurile secrete dela Petersburg sume enorme, pentru sine şi pentru agenţii săi. In Berlin cheltuia anual 500 de mii de marce şi trăia boereşte. S'a şi căsătorit acolo cu o belgiană bogată. Acum Hartwig a dispărut din Paris şi se crede, că se află în Petersburg.

*

Retragerea lui Bülow. Pe lângă toată încrederea nemărginită de care se bucura în sus, la Impăratul Wilhlem, principele Bülow, cancelarul Germaniei, s'a făcut imposibil în jos, şi ne mai întrunind încrederea parlamentului german, a dimisionat din postul pe care l-a ocupat 12 ani cu cinste şi devotament. Impăratul i-a adresat o scrisoare foarte măgulitoare şi întru o audienţă de 1 oară s'a despărţit cu multă părere de rău de credinciosul său sfetnic al cărui loc l'a luat *Bethmann-Hollweg*, până aci ministru de interne în Germania. S'a adeverit deci de nou, că nu este om pe lume, care să nu poată fi înlocuit cu altul, în cas de necesitate.

*

Revoluţie în Persia. Poporaţiunea Persiei a pus mâna pe arme pentru a-şi elupta o constituţie şi o guvernare cinstită. Aşa numiţii naţionalişti se luptă cu trupele Şahului, şi se află puşi în situaţia favorabilă, de a avea pe partea lor şi pe unii dintre soldaţii Şahului, cari rând pe rând trec în şirele răsculaţilor. Dorinţa generală e, ca Şahul să demisioneze şi să vină alt şah, care să dee ţării libertăţile pe care le cere. Şahul însă are nădejde că cu ajutorul Rusiei va putea sufoca revoluţia, şi astfel mai tragănează abzicerea deşi se crede, că în cele din urmă va trebui să se supună sorţii şi să părăsească tronul. Până acuma învingerile sunt pe partea răsculaţilor. Telegramele ultime sosite din Teheran spun, că Şahul a dimisionat în favorul fiiului săui minor, pe seama căruia se va numi un regent. Va fi numit un nou guvern. Pacea e deci asigurată şi bucuria e generală, că s'a putut răsturna cu puţine jertfe un sistem păcătos de guvernare.

NOUTĂŢI.

Moştenitorul de tron, Francisc Ferdinand, va face vizită, din încredinţarea Monarhului nostru, Regelui Italiei, cu ocaziunea manevrelor mari de toamnă, pe cari trupele italiene le vor ţinea în Lombardia. Alteţa Sa va fi însoţit de şeful statului major al armatei austro-ungare, generalul *Conrad*. Aşa scriu ziarele din Viena.

*

Adunare de protestare. In Dumineca trecută s'a ţinut în Iaşi o adunare de *protestare* în contra ordinului ministerial unguresc, care opreşte pe studenţii români să participe la congresul studenţesc dela Iaşi. Adunarea a fost condusă de dl A. C. Cuza.

*

La serbările jubilare ale universităţii din Lipsca va pleca în zilele acestea rectorul şi prof. universitar, dl *Dr. G. Bogdan*, ca delegat din partea universităţii ieşene.

*

„Sindicatul ziariştilor“ din Bucureşti şi-a ţinut de datoria sa să vie cu o miie de lei în ajutorul doamnei Murăşanu din Braşov, care a trebuit să poarte grele cheltueli pentru înmormântarea regretatului Dr. Aurel Murăşanu.

*

† Ioan German, profesor în pens., protopop onorar, asesor consistorial etc., a decedat în Blaj în 15 Iulie 1909, la 1 oră d. a. în anul al 69-lea al vieţii sale, dupăce a fost împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă în cimiterul comun din Blaj, Sâmbătă în 17 a. l. c. la orele 2 d. a. In veci amintirea lui!

*

Nu Aurel, ci Dumitru Popovici. Din delegaţiunea Românilor ardeleni, care a fost primită în audienţă la Sinaia din partea Moştenitoriului nostru de tron, a făcut parte, cum scriu ziarele din România, dl Dr. *Dumitru Popovici*, iar nu dl *Aurel C. Popovici*, cum cu greşală am scris şi noi în numărul trecut, după alte ziare.

*

Cursurile de vară în Vălenii de munte s'au început la 1 Iulie v. Deschiderea a făcut'o dl *N. Iorga*, iar dl *St. Delavrancea* a rostit o vorbire de toată frumseţa despre poesia poporală.

*

Căsătorie. Infantele Alfons al Spaniei a legat Vineri căsătorie cu princesa Beatrice de Sachsen-Coburg Gotha, şi anume, întâi în biserica catolică, apoi în cea evangelică.

*

Numire. Consistorul gr. or. român din Oradea mare a numit pentru postul de catihet român ortodox la liceul din Beiuş şi totodată rector al internatului elevilor gr. or. pe dl A. *Balea*, candidat de preot din diecesa Caransebeşului

*

Zeppelin va fi principe. Contele Zeppelin va face o nouă încercare de a ajunge cu aeroplanul său la Berlin. Dacă va succede, împăratul Wilhelm al Germaniei îl va ridica la rangul de *principe*, o distincţie, de care l-ar fi împărtăşit la prima încercare de a ajunge cu aparatul său în Berlin, dacă ar fi succes încercarea. Dar cum ştim aparatul a fost deteriorat pe drum.

*

Sycinsky graţiat. Studentul Sycinsky din Lemberg, care a împuşcat pe guvernatorul Galiţiei şi pentru fapta aceasta a fost condamuat la moarte, a fost graţiat din partea Maiestăţii Sale. In urma acestui fapt, judecătoria supremă i-a dat o pedeapsă de douăzeci de ani închisoare grea.

*

Arestarea unui preot. Preotul sârbesc din comuna Vrbik, cu numele Vuketici Ioan, om de 70 de ani, a fost luat noaptea din pat şi pus în fere şi a fost dus la cazarma jandarmilor. Crima săvârşită de preotul arestat e următoarea: In ziua sfinţilor apostoli Petru şi Pavel un jandarm a rupt cocarda de pe peptul unui cântăreţ de biserică, pe motivul, că avea colorile sârbeşti. Preotul, care tocmai trecea pe acolo, a spus jandarmului, că ar putea să dea pace flăcăului până după biserică. Jandarmul a făcut arătare în contra preotului, şi cei mai mari au ordonat arestarea acestuia. Grele vremi!...

*

Aviz. Aducem la cunoştinţa publică, că adunarea generală a „Reuniunii învăţătorilor gr. cat. din comitatele Sătmar şi Ugocea aparţinători diecesei Gherlei“ convocată pe 20 Iulie st. n. a. c. în Baiasprie, şi petrecerea de vară contemplată cu aceasta ocaziune, nu se vor ţinea, din causa, că magistratul oraşului Baiasprie cu decisul nrul 2472—1909 ki. a revocat concesiunea referitor la închiriarea salei festive a hotelului orăşenesc, cu motivarea că: învitările exmise numai cu text românesc şi avisul, că costumul naţional e bine văzut, conţin *demonstraţie naţionalistă contra statului maghiar.* Nefiind altă localitate acomodată pentru adunare şi petrecere, comitetul aranjator e nevoit a amâna pe timp nedeterminat, atât adunarea generală cât şi petrecerea de vară. Adunarea generală a reuniunii învăţătorilor va fi convocată la un alt loc cu învitări speciale. Baiamare, la 12 Iuliu 1909. Pentru reuniune şi comitetul aranjator: *Constantin Lucaciu. Dr. Teofil Dragoş.*

*

Un ofiţer în reservă nu poate să fie şi detectiv, conform unei hotărâri aduse în zilele trecute de tribunalul de onoare al unui regiment din Budapesta. Un detectiv adecă era aplicat la poliţia capitalei; şi, în considerare că era şi locotenent în reservă, avea să se justifice la tribunalul de onoare al regimentului său. Tribunalul a decis, că poziţia unui ofiţer este incompatibilă cu funcţiunea detectivului. Pe temeiul acestei hotărâri detectivul a renunţat la rangul de ofiţer.

*

Dela Academie. Pentru organisarea serviciilor administrative ale Academiei Române, cu ziua de 1 Iunie lucrările au fost împărţite în trei mari servicii: 1. Serviciul bibliotecii, însărcinat cu îngrijirea colecţiilor de cărţi, manuscripte, documente, portrete, numismatică ş. a. 2. Serviciul cancelariei: registratură, arhivă, contabilitate, casierie. 3. Serviciul bunurilor: inspectarea, întreţinerea şi îmbunătăţirea averilor imobile. In capul fiecărui serviciu este câte un şef al serviciului, iar unul din cei trei şefi se delegă ca director al administraţiei. Director a fost delegat dl Ioan Bianu, şeful bibliotecii.

*

A 16-a însoţire de credit sistem „Raiffeisen“ în comitatul Sibiiu. Din Cornăţel primim îmbucurătoarea ştire, că drept efect al adunării generale, ţinute de Reuniunea română agricolă sibiiană în iarna trecută acolo şi la stăruinţa vrednicului paroh George Simplăcean şi cu concursul secretarului Reuniunii, a dlui V. Tordăşianu, s'a înfiinţat în Cornăţel cu 60 membri o însoţire de credit Raiffeisen. Statutele fiind aprobate de tribunalul r. din Sibiiu, însoţirea îşi începe zilele acestea activitatea binefăcătoare.

*

Rachiu înveninat? In comuna Varşand, în părţile aradane, agronomul Petru Rozgan a dat o pomană, la care s'a consumat mult rachiu. Mai mulţi inşi s'au bolnăvit greu. Cercetarea va statornici, dacă este ori nu la mijloc o îmbolnăvire în urma rachiului otrăvit.

*

Vânzare oprită. Intr'o corespondenţă particulară primită de „Tribuna“ se spune, că primarul şi căpitanul de poliţie din Orăştie au oprit pe M. *Petriş* să vândă cărţi religioase şi călindare româneşti în piaţa Orăştiei în zilele de târguri, deşi numitul Petriş are şi pentru cărţi concesie de vânzare dela solgăbirău. Oprelişte nefiind legală, cei mai de aproape interesaţi vor mijloci să se facă dreptate omului, iar şicanatorii să nu-şi prea facă de cap.

*

Mulţămită. Bunii şi evlavioşii creştini Ioan Soneri şi soţia sa Maria născ. Mosora din Sighişoara au dăruit bisericei noastre gr. ort. din Şard tractul Sighişoara suma de 100 cor. în amintirea decedaţilor lor părinţi Ioan şi Maria. Suma aceasta este dăruită spre a se forma o fundaţiune pentru înfrumseţarea internă a sfintei biserici, pentru care faptă creştinească subscrisul în numele comitetului parohial aduc şi pe această cale mulţămită marinimoşilor donatori. Şard, la 2 Iulie 1909. *Ioan Dan*, paroh gr. ort.

Economie.

Prima adunare generală a „Mugurului“ din Ibaşfalău.

Ibaşfalău, 15 Iulie n.

Ziua de sf. Petru şi Pavel pentru Românii din părţile acestea a fost o adevărată zi de sărbătoare. Zic zi de sărbătoare, pentrucă de tot sfinte au fost momentele în care românaşii noştri dedaţi întru toate la umilire şi supunere faţă de toţi străinii s'au văzut la o masă alături cu domnii din sângele lor, cu conducătorii lor harnici şi neobosiţi în luptele pentru binele lor, punându-se astfel începutul unei apropieri a domnilor de ţărani aici în Ibaşfalău, cu ocasiunea ţinerii adunării generale a „Mugurului“.

Insoţirea „Mugurul“ s'a înfiinţat în primăvara anului trecut, la stăruinţele dlui adv. Dr. Alexandru Morariu, un harnic şi neobosit lucrător pentru binele şi înaintarea neamului. Acesta a plăsmuit ideea înfiinţării unei însoţiri economice comerciale în Ibaşfalău, care ar avea menirea, ca pe cât îi vor permite împrejurările să vie în ajutor ţăranilor noştri în cele ale economiei şi comerciului.

Lipsa unei astfel de însoţiri a fost simţită de toţi, ceeace dovedeşte însufleţirea cu care a fost primită în toate părţile. Astăzi numărul membrilor ei — care creşte pe zi ce merge — e peste 3000, cu peste 6000 cuote, un capital destul de considerabil. Activitatea şi-a început-o însoţirea încă de astă toamnă, sub conducerea dlui *Fabiu Toma*, absolvent de agronomia superioară, un om foarte priceput în afaceri, cu cari se ocupă însoţirea. S'a realisat şi ceva câştig.

Această primă adunare generală s'a ţinut în Ibaşfalău sub conducerea dnului Dr. Racoţa, medic în Şeica-mare. Membrii s'au presentat în număr foarte frumos din toate părţile, afară de cei din jurul Cohalmului. S'a cetit raportul direcţiunii, s'a completat direcţiunea, s'a ales comitetul de supraveghere, iară designarea locului pentru proxima adunare generală s'a lăsat în competenţa direcţiunii. După terminarea tuturor afacerilor adunarea s'a închis şi a urmat banchetul în cea mai bună ordine. Să fi văzut însufleţirea Românaşilor când s'au văzut la masă alăturea cu domnii săi!

S'au ridicat multe toaste frumoase. Dr. Morariu au vorbit pentru aceia, cari i-au dat mână de ajutor la înfiinţarea însoţirii. Zelosul advocat din Mediaş Dr. D. Roman a vorbit pentru membrii actuali şi viitori ai „Mugurului“. Dl protopop G. Simu a vorbit pentru dl Dr. Alexandru Morariu, dela care a eşit ideea înfiinţării „Mugurului“. S'au mai vorbit apoi pentru buna înţelegere ce trebue să domnească între români, ca să poată înainta pe toate terenele. După sfârşitul banchetului s'a întors fiecare acasă, ducând în sufletul său speranţa, că însoţirea condusă de oameni aşa harnici, pricepuţi şi luminaţi îşi va putea împlini chemarea pentru care s'a înfiinţat. Dee bunul Dumnezeu, ca nime să nu se înşele în speranţa sa, şi ca „Mugurul“ prima noastră însoţire economică-comercială să înflorească şi să aducă roade binecuvântate pentru toţi.

R. A.

Nr. 316—1909 [217] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Tălmăcel**, protopresbiteratul Sibiiului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu în terminul deschis şi se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a celebra.

Sibiiu, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Nr. 492—1909 [218] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti din comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul Sighişoara, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Boiul-mare**, al II-lea post învăţătoresc nou înfiinţat, cu salar anual 600 cor. în rate lunare anticipative, cuartir şi lemne de foc.

2. **Meşendorf** (filie), salar anual 1000 cor. şi anume: din cassa bisericei 100 cor., dela stat 660 cor., dela comuna politică 200 cor. şi din cele 50% după darea directă 40 cor. Cuartir în edificiul şcoalei, lemnele necesare de foc şi grădină de legumi. Cuincuenalele se vor cere dela stat.

3. **Trapold**, cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei şi 3 stângini lemne de foc.

4. **Zoltan**, cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei, lemnele necesare de foc şi grădină.

Aleşii la aceste posturi vor fi obligaţi a ţinea în Dumineci şi sărbători strană, a instrua elevii de toate zilele şi pe cei de repetiţiune în cântările liturgice şi a le conduce în biserică.

Concurenţii au a-şi înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum şi a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a-şi arăta desteritatea în căutări şi tipic.

Sighişoara, 2/15 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

---

[220] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune, în parohia de cl. I-ă **Preşmer**, cu filia Cărpeniş, protopresbiteratul Braşov, se excrie concurs în termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele postului de capelan sunt jumătate din toate venitele parohiale afară de congruă şi simbrie.

Petiţiunile se vor înainta în terminul indicat la oficiul protopresbiteral al Braşovului, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta în una din Dumineci în biserică, spre a fi cunoscuţi poporului.

Comitetul parohial gr.-or. din Preşmer:

George Ludu, prezident. **Irodion Frates,** notar.

In conţelegere cu subscrisul.

Braşov, 22 Maiu 1909.

Vasilie Voina,
protopresbiter.

Nr. 257—1909 [215] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III a **Valcelele rele**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp conform dispoziţiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

---

[219] 1—3

Publicaţiune.

Pentru liferarea de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc, şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr.-or. român „Andreian" din Sibiiu în anul şcolar 1909—10.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor., în persoană la subscrisul până în 1/14 August a. c. inclusive, unde vor afla mai de aproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventuale alte informaţiuni.

Ofertele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1909.

I. Beleuţă,
econom semin.

Nr. 523—1909 [212] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de cl. II-a **Sărata**, tractul gr. or. al Avrigului, pe baza rezoluţiunii Preaven. consistor arhidiecezan din 23 Ianuarie 1907 Nr. 567 Bis., ptin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor din vigoare la subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig, (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta şi a face cunostinţă cu poporul şi poziţia comunei.

Avrig, la 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Avrig în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea,
protopop.

Nr. 322/909 [216] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă parohul Teodor Şovrea în parohia de clasa III-a **Fânaţe**, protopresbiteratul Cetatea-de-piatră, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale, fasionate la coala B pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Concurenţii au de a-şi înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul anunţat.

In acest timp conform dispoziţiilor regulamentului pentru parohii, se pot prezenta la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Lăpuşul-unguresc, 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetăţii-de-piatră în conţelegere cu comit. parohial.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Anunţ.

Aduc la cunoştinţa On. public, că mijlocesc acordarea a tot felul de **împrumuturi** cambiale, hipotecare (pe întabulare) cu obligaţii etc. la nou înfiinţata bancă culturală „**Lumina**"; precum şi **asigurări** după combinaţiile cele mai avantagioase. De asemenea **cumpărări şi vânzări** de realităţi de orice categorie. Dau informaţiuni şi lămuriri detailate gratuit pe lângă trimiterea portului poştal.

Agentura:

Victor Stoicoviciu

[150] 18— Sibiiu, (Jungewaldstr. 2.)

Nr. 304—1909 [211] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele bisericeşti mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

A. In tractul Dobrei:

1. **Raduleşti**, cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
2. **Bătrâna**, cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
3 **Lăpugiul-inferior-Ohaba**, cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

B. In tractul Deva:

1. **Bejan Cainelul-de-jos**, cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne.
2. **Suligete**, cu salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
3. **Hondol**, cu salar de 800 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

Salariile se vor întregi la 1 Iulie 1910 la 1000 cor., în Hondol din mijloacele comunei bisericeşti, la celelalte posturi dela stat.

Cei aleşi vor fi datori a instrua în şcoala de repetiţie şi a câuta cu elevii la sfânta liturgie.

Este de dorit ca concurenţii să se prezenteze poporului în sf. biserică înainte de alegere.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs, instruite cu documentele necesare şi în timpul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Dobra, 26 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tract. Dobra şi Deva în conţelegere cu comit. parohiale.

Iosif Morariu
prot. şi adm. ppresb.

Pentru tipografia arhidiecezană din Sibiiu se caută

doi culegători

cari să cunoască perfect limba română, eventual şi alte limbi. Se mai cere ca respectivii să fie în stare a efectui şi lucrări de acsidenţă. — Condiţie sigură.

Dela Libăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*" înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Aviz.

Un tinăr român cu praxă, află aplicare inmediată în cancelaria subscrisului notar, pe lângă salar lunar 30 cor şi întreţinere afară de haine de pat şi spălat.

După diliginţă şi ceva venite laterali.

Cornăţel, la 9 Iulie 1909.

Nicolae Bunescu,
not. cerc.

(210) 2—3

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 23—52

In atenţiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Libăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărţi cu preţuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5 —	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare . .	2·—	1 60
Dalametra, Dicţionar macedo-român . . .	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais . .	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais roumain . .	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane . . .	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade .	1·80	1·50
„ Privelişti .	3·50	2 90
„ Senzitive .	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densuşianu, Românii buni şi Românii răi . . .	1·50	1·—
Derblich, Afecţiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene .	1·—	—·80
Din scrierile şi cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc. .	4·50	2·30
Duţescu-Duţu, Consideraţiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duţescu-Duţu, Jianu .	1·—	—·90
Eliade, Filozofia lui La-Fontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba şi Ifigenia în Aulis . . .	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia . .	3·—	2 80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schiţe . . .	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare şi avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3 —	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·—	2·20
„ Zile trăite . .	3·—	2·50
„ Pagini răsleţe .	2 50	2·20
Gabrovanu, Dina şi Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii .	3·—	2·30
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb şi negru .	3·—	1·80
„ Câteva versuri .	2·—	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane,

Nr. 74 Sibiiu, Joi 9/22 Iulie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 8035 Şcol.

Notificare oficială.

Tinerii, cari voesc să fie primiţi în secţiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan au să-şi înainteze suplicile la consistorul arhidiecezan până la 7/20 August 1909, însoţite de următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar.
3. Testimoniu dela medic.
4. Eventual alte documente recomandatoate.

Cererile întrate după acest termin nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, din sedinţa senatului şcolar, ţinută la 2 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 8225 Bis.

CONCURS.

Pentru conferirea unui stipendiu de unamie (1000) coroane dela stat cu meniţiunea de a-şi completa la vre-o universitate studiele tinerii clerici absolvenţi ai cursurilor pedagogice din seminarul arhidiecesan, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt de a se înainta în termin normal la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Absolutor teologic.
4. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.
5. Declaraţie în scris, că după terminarea cursurilor academice va întra în serviciul bisericei la postul care îl va designa autoritatea bisericească.
6. Eventuale alte documente recomandatoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa sen. bis. ţinută la 7 Iuliu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Păstorirea
păcătoşilor eliberaţi din prinsori

de **Gavriil Hango.**

IV.

O femeie a rămas acasă cu patru copii mici şi fără nici o avere. Până a putut lucra, a mai trăit cum a trăit cu copiii, dar la urmă istovită de lucrul cel mult a căzut la pat şi n'a fost în stare să mai lucreze. Pânea s'a gătat, la casă nici un ban. Puţinul mobiliar din casă s'a secuestrat şi licitat pentru datoriile de mai nainte, iar vestmintele de pat s'au strecurat pe rând şi ele în casa de zălogire, unde în curând le-au urmat şi vestmintele de purtat, întru cât unele din ele fiind vară puteau şi lipsi. Unde este apoi darea, chiria, medicul, medicina etc. etc.? Ei, dar a venit şi iarna. Unde este acum hrana, îmbrăcămintea şi încălzitul? Lucru natural, copiii mai mărişori au pornit la cerşit şi aşa s'au susţinut, atât pe sine cât şi pe mama lor bolnavă de acasă. Ei, dar cerşitul e slabă meserie şi mai cu samă slabă şcoală de educaţiune morală. Astfel copiii în curând au devenit nişte vagabunzi, la urmă chiar periculoşi, iar copilele nişte prostituate dintre cele mai obraznice; şi pentruca răul să fie deplin, după însănătoşare şi mama lor s'a dat fărădelegilor, căci sedusă de oameni fără conştiinţă, n'a putut resista ispitelor de tot felul şi aşa a căzut şi ea, şi când i-a eşit bărbatul din temniţă, l-a surprins cu un al cincilea copil, iar fata cea mai mare cu un nepot. Acum îşi poate închipui ori şi cine, cu ce inimă se va fi prezentat bietul bărbat după câţiva ani de robie în sinul familiei sale ruinate total în toate privinţele. Şi oare nu va despera şi nu va recădea din nou în prăpastia păcatului, din care numai acum a scăpat, cu intenţiunile cele mai bune pentru a nu se mai abate dela calea cea bună de pe care a fost rătăcit odată? Iată dar cum se ruinează o familie în lipsa de sprijin material şi moral, spre dauna ei, spre dauna societăţii, spre dauna statului şi mai cu seamă spre dauna bisericei, dacă nu este ajutorată la timpul său, când numai din puterile sale nu se mai poate susţinea.

Că oamenii singuratici, societatea şi organele civile nu se prea interesează de soartea astorfel de familii năcăjite şi de soartea celor eliberaţi din închisori pentru evitarea unor noue rele, nu trebue să ne mirăm prea tare, pentrucă caracterul moral al indivizilor şi al societăţii se formează după activitatea ce o desvoaltă ori o negligează conducătorii societăţii şi mai cu samă conducătorii bisericei.

In cazul concret, oare ce ar fi trebuit să facă organele bisericei pentru salvarea acestei familii nenorocite?

Inainte de toate, dupăce femeia a căzut la pat şi n'a mai putut lucra pentru ca să se poată susţinea pe sine şi copiii, dacă n'a putut-o ajutora biserica din mijloacele sale directe, ar fi trebuit să intrevină la oamenii de bine, la societate şi chiar la organele civile, ca să o ajutoreze materialiceşte cu ceva până s'ar fi putut tămădui.

Apoi ar fi trebuit să se îngrijască cu tot deadinsul pentru ferirea ei de decadenţa morală, cercetându-o preotul mai de multeori.

Dar mai cu samă ar fi trebuit să se îngrijească de creşterea copiilor, ca să poată cerceta şcoala regulat şi mama să-i poată ţinea sub disciplină până i s'ar fi eliberat bărbatul din închisoare.

Datorinţele preoţilor însă nu se mărginesc numai la familiile celor din închisori, ci se extind şi asupra acestora, pentruca să nu recadă din nou în fărădelegi, şi apoi asupra societăţii, pentruca să o predispună la fapte de milostenii trupeşti şi sufleteşti faţă de ei şi faţă de familiile lor, şi aceasta nu numai în interesul lor, ci chiar şi în interesul său, pentruca să prevină relele mai mari.

Faţă de penitenţii eliberaţi din închisori datorinţele preoţilor din afară sunt, ca să continue pe cale privată munca preoţilor dela închisori, pentruca să-i ferească de o nouă cădere în păcat, urmând pilda Mântuitorului nostru Iisus Cristos, care n'a predicat numai în biserică, ci şi pe cale, în casă, pe corabie, pe câmp, pe munte şi pretutindenea unde i s'a dat ocaziune şi a fost de lipsă, şi care însuşi a zis, că nu cei sănătoşi, ci cei bolnavi au trebuinţă de doftor, considerând păcatul de boala cea mai mare, care nu duce numai trupul, ci şi sufletul la perire, şi nu numai în viaţa aceasta, ci şi în viaţa viitoare, în viaţa cea de veci. Iar faţă de societate, pentruca să o desbrace de prejudiţii faţă de astfel de penitenţi, compătimindu-i, primindu-i iar în sinul său şi sprijinindu-i, atât materialiceşte — dacă e de lipsă — cât şi, mai cu samă, moraliceşte, pentruca să nu se vadă goniţi din sinul ei întocmai ca fiarele cele sălbatice şi prin aceasta tocmai ea să-i silească a cădea din nou în mocirla păcatului, din care numai acum s'au ridicat, poate cu intenţiunile cele mai bune, ca să nu se mai abată dela calea cea bună, dela calea pocăinţei, pe care au apucat în urma bunelor îndemnuri şi învăţături, primite dela duhovnicul lor, câtă vreme au stat în prinsoare.

Noi preoţii dela închisori, după chemarea noastră mărginită între păreţii institutelor de corecţiune, putem numai să pregătim, să arăm şi să sămânăm pământul încredinţat noue spre lucrare, dar supraveghierea, ca duşmanul să nu vină noaptea şi să samene neghină în el, cade în sarcina altor lucrători, în sarcina preoţilor din afară. Noi prin predicarea cuvântului lui Dumnezeu şi prin aplicarea mijloacelor de disciplină între marginile regulamentelor de casă, putem numai desvăţa pe unii şi pe alţii de multe patimi şi năravuri rele, şi putem să sădim multe idei şi sentimente bune în sufletul şi inima celor încredinţaţi noue spre îngrijire sufletească, deprinzându-i la unele acţiuni religioase, la rugăciune, la mărturisire, la cuminecare, la post etc., şi apoi la lucru; dar până sunt în închisori, neavând ocasiune, ca să-şi arete şi nesiliţi îndreptarea vieţii, lucrarea noastră de multeori se poate asemâna răsadurilor cultivate iarna în florării ori în straturi luminate şi încălzite în mod măestrit, cari primăvara, dupăce sunt plantate la loc liber, în urma brumei, îngheţului şi a vânturilor reci se ofilesc şi pier, — dacă nu sunt grijite până trec vremile schimbăcioase, ca să se întărească de ajuns.

Cronică pedagogică.

Invăţământul ca mijloc de creştere morală în şcoala noastră poporală.

De

G. Fl. Preşmerean.

(Fine).

Ce e drept vor fi şi de aceia, cari deşi înzestraţi cu o cultură religioasă destul de simplă, totuşi în privinţa morală nu dovedesc nici o superioritate celor lipsiţi de aceasta. Cauza trebue căutată în metodul greşit de creştere religioasă, de care a avut parte. Cunoştinţele însuşite pe calea memorizării nu sunt cristalizate întru sistem aşa, ca să rezulte din ele principii, maxime de viaţă de cari am vorbit mai sus, şi cari singure nu mai pot să-i determine pe elevi consecvent în acţiunile lor. Pe departe de a elimina religiunea dintre obiectele de învăţământ, din contră îi vom da întâietate, aşezându-o împreună cu celelalte obiecte cu conţinut religios moral în centrul tuturor celorlalte, ca toate ideile desvoltate de aceste tovarăşe credincioase să plece în comun la consolidarea ideilor religioase morale. Acestea apoi vor sta pe pragul conştiinţei gata de a întra şi a trece prin lumina acesteia, ca asfel la diferite ocasiuni reproducându-se să poată da direcţia morală, dorită de ele, acţiunilor noastre. Celor ce susţin, cu doctrinele religioase ar fi inaccesibile intelectui fraged al elevilor începători, le vom dovedi, că tocmai ele formează începutul oricărei ştiinţe. In credinţă, ca formă primordială a ştiinţei, e dată baza adevăratei culturi viitoare a tinerimii. Ba în credinţa într'o fiinţă supranaturală, dela care totul derivă este întrucâtva dată şi posibilitatea desvoltării intelectuale, căci ce rezultate am putea dobândi, să espunem copilului celui ce întreabă, încercând despre originea lumei acesteia, întreg istoricul evoluţiunii ei?

N'ar fi aceasta o încercare neghioabă şi neducătoare la scop? Câtă vreme însă nici a-i refuza satisfacerea curiosităţii lui, amânându-l cu vorbe ca: „aşteaptă, până vei fi mare“, nu e conzult, căci prin aceasta iam împedecă fantasia în desvoltarea ei, ce ne rămâne, decât a-i prezenta ideea despre un tată atotputernic din cer, dela care toate ne vin. In felul acesta i se ofere fantasiei lui un teren foarte bogat în care s'ar mişca liber (Carneri).

Având în vedere, că cu cât intelectul e mai puţin desvoltat, cu atât acela e mai accesibil pentru ideea de Dzeu, să căutăm, ca de timpuriu să deprindem pe elev cu aceasta, căci în legătură cu ea prinde rădăcini şi ideea despre o ordine morală, precum şi despre o autoritate supremă, două bunuri, cari rămân adânc imprimate în sufletul elevului, chiar şi dupăce îndoiala asupra adeverităţii principiilor religioase a început să clatine temelia credinţii adevărate.

Rămâne un sentiment de datorinţă şi recunoştinţă faţă de o fiinţă atotbună.

Totuşi pentru a se intreţinea nestins focul credinţei, nu se poate insista în deajuns.

Indată ce dară educatorul ar observa, că la vreunul dintre elevi a încolţit sămânţa îndoielii va mijloci, ca educaţiunea religioasă să ţină pas cu tendinţa de desvoltare a spiritului, respective a intelectului aceluia.

Prin această conformare, în modul de predare al cunoştinţelor religioase, gradului de desvoltare al intelectului elevului, sfera noţiunilor religioase se lărgeşte succesiv şi se clarifică fără a lăsa vre-o urmă de îndoială în spiritul elevului, pe care cu vremea îl vom putea introduce şi în o concepţiune mai înaltă despre lume şi Dzeu.

Un om necioplit liber cugetător inspiră tot atâta groază, ca şi un fanatic. Pentru a preveni pe elev de a cădea în prăpastia necredinţii, învăţământul pedagogic astfel va trebui împărtăşit, încât prin o severă vieţuire religioasă şi cultura inimii aceluia să ajungă la completa desvoltare. Numai aşa am înţeles vastale cunoştinţe ce ni le-am aquirat, dacă avem garanţă, că acelea ne vor asigura şi fericirea şi mulţumirea în viaţă," iar aceasta ni-o pot procura numai sentimentele nobile, umanitare, cari isvoresc din cultura morală, din cultura inimii.

Cultivaţi dară educatorilor inimile elevilor încredinţaţi vouă spre a-i creşte, sădindu-le în suflet iubirea de Dzeu din care va isvorâ sentimentul de recunoştinţă, pentru bunătăţile primite dela el.

Invăţaţi-i să ştie preţui aceste bunuri, căci astfel simţind mai multă mulţămire şi fericire, vor şti înfrunta mai uşor năcasurile vieţii.

Impodobiţi-vă sufletele voastre cu virtuţile adevăratei vieţi creştine, cugetându-vă, că dela purtarea voastră, dela esemplul ce-l daţi, precum şi dela dragostea de muncă, ce o arătaţi, depinde soartea generaţiunilor viitoare ale neamului. Sufletul vostru să fie focarul, din care să emane lumina, precum şi nădejdea într'un viitor mai bun.

Nu vă încredeţi în pregătirile voastre, poate mai bune ca în trecut, ci gândiţi-vă, că dacă mintea v'aţi înarmat-o mai bine, inima uşor vă poate fi înfrântă de multele ispite al lumii.

Credinţa să vă fie scut apărător contra acestora şi să nu vă amâgiţi cu gândul, că omul viitorului nu va avea lipsă de ea.

Ba din contră, la ea trebue să vă luaţi adeseori refugiul, căci nici o ştiinţă positivă fără de ea nu va fi îndestulitoare la disciplinarea problemelor viitorului.

Intrucât apoi la propunerea cu succes a adevărurilor de credinţă şi peste tot la educaţiunea morală conform progresului în cultură se reclamă tot mai multă pricepere şi metode tot mai practice, fiecare nizuiţi-vă a vă susţinea la nivelul cultural de azi şi aceasta, nu atât pentru a vă justifica îndreptăţirea la o soarte mai favorabilă materială, de care în parte vă şi împărtăşiţi, ci mai mult pentru a vă întări în convingerile voastre religioase morale, pentru ca astfel să puteţi fi scut apărător al legei noastre strămoşeşti şi stâlpi puternici ai progresului, ca nişte adevăraţi apostoli ai neamului!

Muncă fără sistem.

Prin rândurile de faţă nu vreau să atrag asupra mea osânda opiniunii publice. Vreau să arăt numai în liniamente generale, unele scăderi şi neajunsuri, ce pun cătuşi de opreliştе progresului nostru în cele culturale şi sociale.

Cu toatecă avem bărbaţi conştii de posiţia şi chemarea lor, bărbaţi cari poartă cu demnitate sceptrul de conducători şi luminători ai poporului, şi găsim la inteligenţa noastră inimi largi, deschise, din al căror intern pot să se reverse picuri de binefacere în popor, nisuind a micşora durerile celor suferinzi, avem conducători cari cu toiagul înţelepciunii tind a paralisa tendenţele răutăcioase, muncind cu zel neobosit pentru crearea de stări mai mulţămitoare în sinul poporului, totuşi trebue să recunoaştem, că în proporţie cu munca ce desfăşurăm, resultatele sunt prea neînsemnate, ba uneori dispar cu totul.

Vina avem să o căutăm în înseşi acţiunile şi paşii nostri de activitate. Insuficienţa resultatelor noastre o vom găsi mai cu seamă în munca nesistematică ce o desfăşurăm.

In viaţa publică o parte bună a intelectualilor nostri desvoaltă activitate nu din dorul pentru propăşirea poporului nostru, ci mai mult din râvna după titluri, glorie şi mărire. Şi e rău când cineva se lasă a fi stăpânit de interesele mărunte, interesele de gaşcă, uitându-şi de interesele mari vitale ale neamului nostru. Luptele noastre sociale-politice sunt apoi molipsite de cangrena urei, invidiei şi neînţelegerii. Nu e mirare deci, dacă slăbiciunile şi patimile omeneşti pătrund tot mai mult în rândurile conducătorilor nostri.

Spiritul de disciplină în politica românească scade. Curăţenia moravurilor s'a tulburat. Fruntaşii devotaţi ai neamului nostru să împuţinează. Negustori şi mercenari ambiţioşi voesc a lua în stăpânire frânele conducerii.

Paşii nostri sunt îndoelnici şi timizi. Săvârşim numai o muncă la suprafaţă, infructuoasă. Munca ce o săvârşim ne face impresia, ca şi când un zidar ar începe să clădească dela coperiş în jos. Săvârşim o muncă, ca şi când am voi să seducem numai ochii lumii, şi nici decât din dorul de înaintare şi bunăstare pe seama poporului nostru.

Spesăm sume însemnate acolo, unde nu ar fi tocmai absolut necesar, şi întârziem a ne da obolul pentru a întări temeliile pe cari voim să clădim.

O muncă cuminte şi înţeleaptă ar fi, când am începe o muncă rodnică în stratul de jos al poporaţiunii române. Nouă inteligenţilor ne stă la îndemână telegraful, telefonul, electricitatea, ne îmbrăcăm în purpura ştiinţei şi visonul artei, iar ţărănimea să sbate în întunerec — zice un mare om. La vatra culturală a ţărănimii să ne aţântim privirile, acolo să ne cheltuim forţele.

„Educaţi poporul, — a fost primul sfat dat de Penn coloniei pe care o întemeiase el. Educaţi poporul a fost moştenirea lăsată de Washington naţiunii pe care o mântuise" — zice o cugetare a lui Macaulay.

Cugetări mari şi inimă curată, acestea le pretindem dela conducători.

Inzadar ne vom sili a da podoabă şi strălucire edificiului cultural, în vreme ce acela este clădit pe temelii putrede, căci mai curând sau mai târziu nu va întârzia catastrofa prefăcând edificiul în ruine.

Avem lipsă de un popor cult, care să devină cu timpul o cetate nebiruită. Numai înzestrând poporul nostru cu inteligenţă, virtute, statornicie şi tărie vom putea aştepta dela el ca să stea cu fruntea ridicată în faţa nenumăratelor neajunsuri mari şi mici. Chiar acest fapt, lipsa acestor calităţi în măsură mai mare sau mai mică la poporul nostru, în aceste timpuri de răsboire culturală, ne pun într'o posiţiune inferioară faţă cu alte popoare civilisate. Ar trebui să nu perdem din vedere cuvintele lui Costin, care zice: „nu sunt vremile sub cârma omului, ci bietul om sub vremi".

Ghimbăşeanul.

Din Maramureş.

— 16 Iulie n.

O cunună de munţi desparte Ardealul de Maramureş. Morâşenii parcă se află întraltă lume, nu mai ştiu nimic, nu aud nimic despre cele ce se întâmplă în Ardel, dar nici Ardelenii despre cele ce se întâmplă în Maramureş. Şi nu ar trebui să fie aşa, că doar şi „Morâşenii" sunt sânge din sângele nostru, sunt fraţii noştri şi ne iubesc pe noi şi legea noastră veche românească mai mult decât o presupunem.

După o pauză de două sute de ani ortodoxismul a odrăzlit de nou în Maramureş. In 1900 s'a înfiinţat parohia Săcel şi-şi are preot în loc.

In 1903 sa înfiinţat a doua parohie ortodoxă în Dragomireşti. Asta încă nu are preot, cu toate că cea mai ferbinte dorinţă a oamenilor a fost, ca să aibă un adevărat preot în care să aibă aicea mângăere sufletească, ca şi care în biserica cea „catolnică" nu o au avut.

Pentru aceasta au răbdat cele mai multe nedreptăţiri dela organele administrative, cari în urma tendenţioaselor informaţiuni a rivalei popimi catolice a privit trecerile la biserica noastră ca mişcare periculoasă din punct de vedere al ideii de stat maghiar, şi astfel, în scopul împedecărei trecerilor, au folosit toate mijloacele, au interzis convenirile, încât nici măcar doi cu doi n'a fost permis să se întâlnească.

Trecerile trebuind făcute înaintea martorilor erau privite de conglomerări, de adunări nepermise, cari formau tot atâtea cazuri de pedepse de câte 50 coroane, ori intemniţare.

Dela o vreme organele administrative săturându se de atâtea pedepse în bani şi întemniţari, au esclamat „ezeknek igazán szamár türelmük van"! Astăzi lucrurile intr'atâta s'au liniştit, încât numai pun nici o piedecă, pe semne s'au convins că suspiţiunile lor au fost netemeinice.

Incetând persecuţiunile, cea mai ferbinte dorinţă a oamenilor a fost să aibă preot. Numai Dumnezeu ştie câte drumuri au făcut pe la cei mai mari, unde lucru firesc, — li s'a pus întrebarea, că pot presta atâta venit, cât se recere pentru subsistinţa unui preot? La această întrebare s'a dat răspunsul de sine, şi anume, anul trecut a funcţionat în Dragomireşti un preot bătrân, penzionat acum, care în curs de un an a adunat preste două mii coroane.

Inainte de asta cu două săptămâni doi parohieni au oferit ca porţiune canonica câte un pământ de veci, — cu roada de cucuruz ce va produce estimp cu tot. Un altul a oferit casă parohială. Auzind acestea un „catolic" care din întâmplare era între cei de faţă, a promis o mie de coroane pe sama bisericei ortodoxe, pe cari le va pune la dispoziţia epitropiei parohiale în ziua în care se va încredinţa, că s'a dat concesiune de a se zidi biserică ortodoxă în Dragomireşti.

Acest popor aplecat spre tot lucrul bun, şi cu simţeminte necorupte de egoismul veacului de azi, — când va avea preot în loc, va dărui pământuri pentru porţiunea canonică, cari vor fi îndestulitoare chiar şi pentru o parohie de clasa primă.

In era aceasta materialistă, când multe de toate se fac numai din calcul, speculă egoistă, — ofertele unor asemenea oameni sinceri dovedesc religiositate de vechi creştini, ale căror inimi veacul de azi încă nu le-a corupt.

Marmaţienii din vechime au peregrinat la mânăstirea dela Suceava în Bucovina, astăzi ştiind că noi ortodoxii ardeleni suntem de o credinţă cu cei din Suceava aleargă la noi. Numai aşa se poate explica, cum de un preot penzionat de ai nostri, deşi slăbit de bătrâneţe, — aici în Dragomiresti în un singur an a adunat preste 2000 coroane.

Viaţa marmaţianului e strâns legată de persoana preotului. Chiar şi marmaţianul cel mai sărac, care trăieşte esclusiv din munca mâailor, când merge la „buchin" adecă la lucru de pădure, plăteşte o sfântă slujbă ca să-i ajute Dumnezeu la lucru şi să-l apere de rău. Când se reîntoarce dela buchin plăteşte slujbă ca să se facă rugă de mulţămire, pentrucă i-a ajutat Dumnezeu şi l-a apărat de „prilegiu". Când e bolnav, la preot aleargă mai întâiu, să-i facă o slujbă, să-i facă maslu, să-i cetească o dezlegare, sau cutare molitvă, şi el fie ori cât de sarac, pentru toate aceste plăteşte mănos şi n'aşteaptă rugăminte. Porunca etică a sufletului îl sileşte la aceasta, el e convins că slujba, rugăciunile, molitvele numai atunci sunt ale lui, dacă le plăteşte. Cei cu dare de mână de regulă îşi plătesc câte un serindariu.

Dar apoi „cinsturile", vara, earna!

Intre astfel de poporeni, preotul e ca şi o mamă încunjurată de fii săi, care de care să o cinstească, să o onoreze. Intre astfel de creştini evlavioşi devii asemenea lor, evlavios, desinteresat, marinimos, milostiv, încât la amvon nu-ţi mai trebue carte, căci ai în inimă material de predică. Te adânceşti în studiarea firei lor, a caracterului lor, şi afli că vechea omenie românească aici încă nu s'a stâns, şi atunci altă lume ţi se deschide, cea patriarhală din bătrâni, care te face atât de liniştit, atât de îndestulit, încât nu doreşti zgomotul oraşelor şi al satelor mari dela ţeară, molipsit de corupţiuni moderne.

Preoţii tineri, sau clericii cari iubesc cetania sfântă şi le-ar plăcea să fie în continuu ocupaţi cu funcţiuni preoţeşti, decidă se deci şi ceară această parohie prin o petiţiune adresată Ven. Consistor.

Probeze numai un an şi sunt sigur că îi va conveni, şi însuşi va insista să fie ales definitiv.

Carpatin.

Discurs ocasional

rostit din prilejul încheierii anului şcolar la seminarul „Andreian"

de

prof. *A. Bratu.*

Escelenţa Voastră! Onorat public! Onorat corp profesoral! Iubită tinerime şcolară!

Soarele — aflându-se în pragul asfinţitului cu priviri însângerate — ca un ochiu scăldat în lacrămi — îşi ia rămas bun şi se desparte de plaiurile, pe cari le-a luminat şi încălzit în cursul zilei cu razele binefăcătoare.

Asemenea şi noi — profesorii seminarului „Andreian" — aflându-ne la sfârşitul anului şcolar, cu inima înduioşată privim la voi iubiţi elevi — pentrucă trebue să ne despărţim de voi, de aceia cu cari am petrecut un an de împreună vieţuire sufletească, luminându-vă şi încălzindu-vă cu tot ce sufletul nostru are mai cald şi mai luminos în conţinutul său.

Este un vechiu şi bun obiceiu la institutul nostru, că şi acest prilej se foloseşte pentru a se da unele poveţe călăuzitoare şi a se fixa unele puncte de sprijin în lupta pentru viaţă, în ale cărei valuri

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Tomul întâiu al istoriei lui Şaguna cuprinde dezvoltarea bisericii pe scurt dela începutul ei până în veacul al XIV-lea şi anume:

1. Istoria bisericii iudaice cu deosebită privire la spiritul teocratic susţinut de proroci şi depus în testamentul vechiu.

2. Istoria bisericii creştine universale începând dela naşterea Mântuitorului Cristos; dezvoltarea internă şi esternă a bisericii, aşăzămintele, organizaţiunea cultul dumnezeesc şi literatura bisericii la toate neamurile, cari au primit evanghelia lui Cristos. Materialul e tratat după veacuri formând fiecare veac un capitol separat, şi e împărţit în XVI *capete*, iar fiecare cap în mai multe „*tăieri*", după natura obiectului, de care se ocupă. Preste tot, în fiecare „cap" se întâlnesc următoarele „tăieri", în aceeaş ordine:

Tăierea I: Starea esternă a bisericii. T. II. Evenimentele şi reformele mai însemnate. T. III. Dezvoltarea spirituală, literară şi culturală. T. IV. Cultul divin, forme şi obiceiuri religioase. T. V. Ierarhia. Feţe bisericeşti mai distinse. T. VI. Eresurile.

Tomul al II-lea cuprinde istoria bisericii răsăritene, în special al celei româneşti din Ardeal şi Ţara ungurească, începând cu veacul al XV-lea.

In trăsături de tot generale se înfăţişează starea bisericii de răsărit după luarea Constantinopolului prin Turci şi greutăţile, care s'au pus în calea dezvoltării sale. Se povesteşte apoi despre introducerea creştinătăţii la poporul rusesc şi rutean. Lăţirea reformaţiunii lui Luther în biserica apuseană alcătuieşte un tratat de sine stătător. Starea bisericii din Grecia încheie capitolul I din tomul acesta.

Capitolul următor îl alcătuieşte aproape exclusiv istoria bisericii române răsăritene din Ardeal dela încreştinarea românilor până pela anul 1850. In legătură cu aceasta se ocupă mai pe scurt şi de biserica din Cumania, Biharia, Bănat şi Bucovina, apoi de cea din principatele româneşti şi sfârşeşte cu istoricul bisericii sârbeşti şi dalmatine.

Câtă vreme în tomul I-iu materialul istoric e tratat după veacuri, în tomul al II-lea acest metod e părăsit şi înlocuit cu tratate singuratice, de sine stătătoare.

Tratatele acestea sunt reclamate de însaşi natura obiectului şi au avantagiul, că promovează limpezimea şi corectitatea recerută în espunerea evenimentelor istorice.

* * *

Fără a aveà pretenţiunea să încercăm aici o critică minuţioasă a istoriei lui Şaguna — câtă vreme aproape întreaga lui operă literară, izvorâtă şi alcătuită în graba necesităţii nu se poate supune unei critici ştiinţifice — vom spune totuşi câteva cuvinte de apreţiere asupra acestui op al său şi în special asupra părţii a doua, care cuprinde istoria, plină de jale şi amar, a bisericii noastre ortodoxe din Ardeal şi Ţara-ungurească. Şi aici trebue să remarcăm înainte de toate, că în lipsa totală de alte scrieri în domeniul acesta, tratatul lui Şaguna, de care ne ocupăm, are însemnătatea şi vrednicia, că, pe lângă istoria bisericească a lui Petru Maior, a fost singura încopciere sistematică a evenimentelor mai marcante din trecutul bisericii noastre şi singurul manual, care s'a folosit în instrucţiunea noastră teologică şi secundară până bine de curând. Chiar manualele, cari s'au scris mai târziu, după Şaguna, cum este al Părintelui Arhimandrit Dr. Ilarion Puşcariu,[1] tot pe temeiul şi după sistemul lui Şaguna s'a alcătuit.

Ce e drept astăzi, după cercetări şi studii amănunţite in domeniul istoriografiei bisericeşti, multe din teoriile şi argumentele istorice ale lui Şaguna, privitoare la trecutul şi organizaţiunea bisericii ortodoxe, sunt controversate şi unele chiar răsturnate cu desăvârşire. Dar, faţă de acestea, trebuie să luăm în conziderare atât starea cea înapoiată, în care se găsià istoria noastră bisericească pe vremea lui Şaguna cât şi izvoarele insuficiente, de cari s'a putut sluji învăţatul arhiereu la scrierea istoriei sale. Căci, în general Şaguna nu face pomenire de izvoarele, cari le-a întrebuinţat la compunerea acestui manual.

(Va urma).

---

[1] Manual de istorie bisericească II. Sibiiu, 1893.

viforoase veți intra azi-mâne, ca ostaşi tineri cu puține esperiențe.

Privită în realitatea ei — lupta pentru viață este o luptă îndeosebi economică; aceasta tinde la esploatarea bogățiilor naturei, la dobândirea mijloacelor materiale absolut necesare pentru esistență.

Ea porneşte din cel mai covârşitor instinct al ființei omeneşti, din instinctul conservării proprii şi a neamului din care facem parte, şi deci suntem necesitați a ne lua partea din ea unul fiecare — neîntrerupt — şi în tot cursul vieții noastre.

In desfăşurarea ei dealungul veacurilor — lupta economică a devenit din ce în ce mai intețită şi a luat un caracter social din ce în ce mai pronunțat — având omul a se lupta nu numai împotriva puterilor elementare ale naturei, pe cari era greu să le supună cu puteri singuratice la îndeplinirea trebuințelor sale, ci şi împotriva patimilor omeneşti, cari din ciocnirea şi pentru apărarea intereselor vitale — porneau în vârtej năpraznic din ce în ce mai înverşunate.

Această luptă a crescut în intensitate din veac în veac şi în proporție cu numărul oamenilor, cu sporirea şi perfecționarea mijloacelor de esploatare şi cu poftele omeneşti din ce în ce mai număroase şi mai nesațioase şi a devenit azi cea mai crâncenă luptă, în cari popoarele nu se răsboiesc cu sabia sclipitoare, cu arme zângănitoare, ci cu o organisație economică bine întemeiată, cu ştiința de a esploata în măsură tot mai mare bogățiile naturei şi slăbiciunile altor popoare înapoiate în această direcție.

Lupta economică astăzi nu se mai dă ca odinioară între vecin şi vecin, ci între uriaşe tabere economice, între însoțiri de tot felul, între trusturi şi carteluri şi alte organisații social-economice din ce în ce mai estinse şi mai puternice, şi în această învălmăşeală de interese naturale „poporul care n'a putut cuceri şi păstra bogăția, se duce de râpă, ajunge o ceată de robi despreţuită şi strivită prin munca grea şi nerăsplătită". (N. Iorga).

Bunăstarea materială, de care e legată încâtva şi bunăstarea morală şi deci fericirea omenească, astăzi se cucereşte prin întovărăşirea forțelor, prin o muncă cu puteri unite, prin o cooperație în toate funcțiunile economice: în producție, în distribuție, circulație şi consumație.

*

Aceste sunt faptele vieții reale în zilele noastre pe terenul economic, aceste sunt valurile în cari se sbat popoarele; de faptele acestea trebue să ne dăm seamă şi noi şi în fața lor trebue să privim şi să observăm ceeace e de împlinit la noi pentru o îmbunătățire a soartei țăranului român, de care este legată soartea noastră a tuturora.

Şi avem multe de împlinit, căci posiția noastră în acest punct a rămas neîntărită.

Infățişarea sărăcăcioasă a caselor țărăneşti, vitişoarele din brazdă cu coastele înşirate de le poți număra, figura uscățivă, stoarsă de trudă a țăranului român, încovoiat pe coarnele plugului, insuficiența mijloacelor necesare pentru apărarea şi susținerea şcoalelor noastre confesionale — a celui mai puternic organ de viață în corpul unei națiuni, sunt tot atâtea icoane mohorâte despre sărăcia materială a satelor noastre, icoane încadrate în negru, înaintea cărora stăm de multeori cu inima îndurerată, ca o mamă la patul de suferință a odorului său, icoane cari pun pe gânduri orice suflet simțitor şi îngrijorat de soartea neamului său.

In această situație cel slab esclamă: „flere possum, sed juvare non". Noi vom lăsa tânguirile la o parte, pe seama celor timizi şi desnădăjduiți şi ne vom arunca în valurile luptei cu toată tăria brațelor tinere şi cu toată energia sufletului oțelit de credința creştinească, de nădejdea în un viitor mai bun, pe care trebue să-l cucerim prin vrednicia noastră.

Mai întâiu de toate trebue să cercetăm şi să aflăm, cari sunt pedecile în calea progresului economic la poporul nostru, acelea pedeci să le delăturăm şi apoi să încetățenim mijloacele de apărare şi de cucerire pe acest teren.

Ajunşi într'un sat românesc mai ales în toiul lucrului de câmp, veți rămânea uimiți în fața muncii istovitoare ce o desfăşură plugarul român, în bătaia sulițelor ascuțite ale soarelui de vară. E harnic din seamă afară acest popor, dar ce folos, câtă vreme nu e stăpân pe rodul muncii sale, poate el tot munci de cum se mijeşte de ziuă şi până înoptează, şi poate aduna la curtea sa ori cât de multă roadă cu care Dzeu i-a binecuvântat ogoarele, dacă acel rod e menit pentru guri nesăturate, dacă acel rod este silit a-l vinde fără preț, şi dacă peste tot nu-şi poate şi nu-şi ştie valorisa produsele moşioarei sale.

(Va urma).

Din despărț. „Asociațiunii".

Convocare.

Comitetul despărțământului Aiud-Teuş al „Asociațiunii" pentru literatura română şi cultura poporului român invită pre membrii şi pre toți ceice să interesează de literatura şi cultura poporului român, la adunarea generală cercuală ce să va ținea în 8 August stil nou 1909 la 3 oare post meridiane în scoala greco-catolică din *Cacova*, pre lângă următoriul

Program:

1. Deschiderea şedinței.
2. Raport despre activitatea despărțământului pe anul de gestiune espirat.
3. Raportul casarului pe anul espirat şi preliminarul de budget pentru anul venitoriu.
4. Exmiterea unei comisiuni pentru înscrierea de membri şi încassarea taxelor.
5. Pertractarea ofertului Dlui Dr. *G. Şimon* prin care îşi susține premiul de 100 cor. pentru lucrarea literară circumscrisă în p. 10 al protocolului adunării generale din anul trecut, şi pentru anul venitoriu.
6. Disertațiuni ori prelegeri practice, ce sunt a se insinua mai de timpuriu presidiului.
7. Propuneri. Verificarea protocolului. Inchiderea şedinței.

Aiud, 8 Iulie 1909.

Ioan Maior dir. desp.

Corneliu Crişian actuar.

Convocare.

P. T. membrii Reuniunii de înmormântare din Sălişte se convoacă la a

VI. Adunare generală ordinară

conform §. 19 din statutele reuniunii pe Dumineca, în 12/25 Iulie a. c. la orele 3 p. m. în sala festivă a şcoalei rom. din Sălişte pe lângă următorul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării.
2 Raportul general al direcțiunii.
3. Raportul consiliului de inspecțiune.
4. Stabilirea bilanțului cu 31 Decemvrie 1908.
5. Alegerea a 3 membri în direcțiune conform paragr. 20 din statute.
6. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghere conform paragr. 24 din statute.

Din şedința direcțiunii Reuniunii de înmormântare ținută la 6/19 Iulie 1909.

Direcțiunea.

NOUTĂȚI.

Adunare învățătorească. Adunarea generală ordinară a reuniunei învățătorilor dela şcoalele poporale confesionale gr. ort. române din protopresbiteratele Timişoara, Belinț, Comloşul mare şi Lipova, se ține Sâmbătă şi Dumineca, 18 19 Julie v. în biserica română gr. ort. din opidul Lipova.

*

Misiune otomană la Sinaia. In zilele acestea a sosit din Constantinopole la Bucureşti şi de aici la Sinaia, membrii misiunei otomane, care avea să notifice regelui Carol suirea pe tron a sultanului Mahomed V. Misiunea otomană întovărăşită de ministrul Turciei şi de membrii legațiunii otomane a fost primită în audiență solemnă la Sinaia, unde după primirea la care a fost de față şi prezidentul consiliului de ministri, membrii misiunii au fost oaspeții Maiestăților Lor în Castelul Peleş. Dumineca înainte de ameazi misiunea otomană a părăsit capitala cu un tren special, plecând la Constanța să vadă lucrările portului, iar la Cernavoda a visitat podul peste Dunăre. Din Constanța misiunea a plecat pe vaporul „Principesa Maria" la Constantinopole.

*

D'ale legii şcolare. Comisiunea administrativă a comitatului Târnava-mare, la propunerea inspectorului şcolar, a admis să fie admoniate prin mijlocirea ministrului 38 de şcoli româneşti, pentru motiv că nu corespund legii şcolare.

*

Hymen. *Cornelia Dancăşiu* şi *Ioan Crăciun* îşi vor serba cununia Dumineca în 12/25 Iulie a. c. în biserica gr. or. din Răşinari. In loc de anunțuri dăruesc 20 coroane pentru înființarea unui fond pentru repararea bisericii gr. or. din Spring.

*

Dela aromâni. Se vesteşte, că aromânii vor ținea în Bitolia un mare *congres aromânesc* în ziua de 10 Iulie v, care coincide cu ziua proclamării constituției în Turcia. Vor participa la congres reprezentanții tuturor comunităților aromâne. Congresul va fi cea dintâi manifestare colectivă a poporului macedo-român, care nu vrea să rămână îndărătul altor naționalități.

*

Coloanele fatale ... Cam jalnică şi proastă istorie: de astădată nenorocitele două coloane, puse alături, privesc lucrarea unui academician, vestit la noi prin discursul de recepțiune rostit în primăvară la Academie. Vorba e de dl Duiliu Zamfirescu, diplomatul dela Roma şi autorul de romane şi poezii. Dl Zamfirescu a publicat pe la 1884 un roman „In fața vieții", care deşi este o lucrare foarte mediocră, are câteva puține părți mai de valoare, însă din nefericire — plagiate. Pe pagina a doua din „Țara Noastră", nr 27 se tipăresc în 2 coloane pasagiile cu pricina. Volumul de unde s'a făcut plagiatura este: A Schopenhauer, Pensées et fragments, traduse de I. Bourdeau, Paris 1880, şi anume din prefața scrisă de Bourdeau la traducerea franceză a lui Schopenhauer. Indrăzneala discursului noului nemuritor va să zică are o esplicare.

*

† Don Carlos de Bourbon, pretendentul la tronul Spaniei a decedat în 18 Iulie n. în Varese.

*

Cutremur de pământ. In Grecia, ținutul Elis, de câteva zile se întâmplă cutremur de pământ în fiecare zi. Sunt comune în cari toate casele sunt dărâmate. Numărul morților ar fi 300, iar al răniților cu mult mai mare.

*

Inveninare rară. O tinără femee din Copenhaga a căzut jertfa unei inveninări neobişnuite. Işi cumpărase de câteva zile un văl albastru, şi cu prilejul unei excursiuni a fost suprinsă de o ploaie vehementă. Vălul umezit de stropi a venit în atingere cu ochii şi cu gura femeii. Sosind acasă a simțit dureri în fața întreagă, care începuse a se umfla, iar ochii i se inflamaseră. Medicul a constatat o primejdioasă inveninare, produsă de materia, cu care a fost colorat vălul, şi care în urma ploii s'a disolvat. Femeea, în câteva zile şi-a pierdut vederea, iar după aceea a încetat din viață în mari chinuri.

*

Moarte tragică. Directorul de bancă din Budapesta, Tarcsai Pál, aflându-se în vila sa din Vaț a voit sara să aşeze pe părete un tablou mai mare, în care scop s'a suit pe o scară, dar când a fost pe la mijlocul scării a căzut leşinat la pământ şi a murit, lovit de apoplexie.

*

„Lumina vecinică". Deasupra sicriului lui Mohamed din moşeea turcească din Mecca se află o stea mare şi de mare preț, care lumina într'una. Steaua aceasta, numită şi steaua orientului, compusă din aur, argint şi petri scumpe, a fost adusă acum de curând la Constantinopol, din causă că era temere, că dela înălțimile la cari se află cade şi sdrobeşte sicriul lui Mohamed. Va fi reparată şi aşezată în altă moşee din Constantinopol, iar pentru cea din Mecca se va face o altă „lumină vecinică", spre a lumina sicriul lui Mohamed.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriaşi au mai dăruit: Dandea, cleric, 20 bani; Valer Pop, învățăcel croitor, 50 bani; Dr. Antoniu Bogdan, cand. de adv. 40 bani; Pompiliu Moruşca, par. (Şeica mare) 20 bani; Victor Păcală, prof. 40 bani; Eugen Tordăşianu, 10 bani; Victor Mureşian par. (Iad) soția sa Emilia n. Pahone şi fetițele lor Letiția şi Leontina, 40 bani.

*

„Am să-i urmez!" Fata unui industriaş din Sosnevice avea să se mărite. Cu opt zile înainte de nuntă primeşte însă trista veste că mirele ei a murit. Cu cuvintele „*am să i urmez*" a înghițit fata o bună doză de otravă şi în 10 minute a fost moartă. Când a văzut tatăl ei că e moartă, a căpătat un atac de apoplexie şi a căzut mort şi el la pământ.

*

Jubileul Romei. In anul 1911 se sărbează jubileul de 50 de ani, de când Roma a fost proclamată capitala Italiei. Prezidentul comitetului pentru sărbările jubilare, contele de San Martino a espus regelui programa sărbărilor. Cele mai multe state au declarat, că vor lua parte atât din Europa, cât şi de peste ocean; astfel sărbările vor avea un caracter universal.

*

In Lipsca se va termina în curând clădirea unui crematoriu. Arderea cadavrului se va face cu ajutorul aerului ferbinte şi durează cam o oră şi jumătate. In hala urnelor este loc pentru 5 mii de urne. Germania mai are crematorii, în Gotha şi Chemnitz.

*

Congres pentru navigațiunea aeriană. Din inițiativa guvernului francez se crede, că se va ținea în anul acesta un congres internațional pentru reglementarea navigațiunii aeriane. Motivul congresului e faptul că baloanele germane căzute în Franța au trebuit să plătească vamă. Guvernul francez a pregătit un proiect analog navigațiunii internaționale pe apă.

*

Recolta de grâu a României este abondentă. Agricultorii înregistrează un rezultat, la care nu s'au aşteptat. Orzurile şi ovăsurile sunt bune, iar cucuruzul promite o recoltă excelentă. Anul agricol va fi prin urmare unul dintre cei mai roditori ai României.

*

Nefericire. In Neapole s'a prăbuşit o casă mare cu trei caturi. S'a nefericit familia unui cismar care locuia în parter. Cismarul, soția şi doi copii au fost scoşi morți de sub ruine, iar o fată grav rănită.

*

Cânii în armată. Pentru diferite servicii se folosesc aceste inteligente animale şi în armata italiană. Cânii sunt puşi la paza depozitelor de munițiuni şi arme, prin lătratul lor dau ştire de câte ori se apropie un străin. Ştiu să ducă ştiri la posturi şi se pricep de minune să ocolească pe duşman. La o patrulă de 8 oameni sunt şi 3 câni, foarte bine instruiți. Intocmai ca şi funcționarii, îşi au şi cânii orele lor de serviciu, iar pentru ore suplimentare primesc resplată câteva bucățele de zahăr.

Cărți şi reviste.

Anuarul XII al şcolii capitale ort. române de băieți şi fetițe din Lugoj pe anul şcolar 1908—9, întocmit de *George Joandrea*, ierodiacon şi învățător. Cuprinde un discurs comemorativ rostit de înv. G. Joandrea în adunarea festivă a despărțământului învățătoresc din Lugoj, ținută cu ocazia jubileului de 100 de ani dela naşterea lui Şaguna. Din ştirile şcolare vedem că şcoala are, afară de directorul administrativ, 10 puteri didactice, instructori, învățători şi învățătoare. Biblioteca, până acum cu totul modestă, are abea *două sute* de cărți. In internatul de fete au fost adăpostite opt eleve. La şcoală s'au înscris 114 băieți în 5 clase, şi 153 de fetițe în 6 clase şi 1 curs complementar, cu totul 267 copii.

*

Anuarul XLV al gimnaziului gr. or. român din Braşov, al şcolii reale şi al şcolilor centrale primare pe al 59-lea an şcolar 1908/9 publicat de direcțiunea şcolilor medii, — cuprinde vorbirea ținută de prof. *A. Bârseanu* la serbarea şcolară din 20 Dec. v. 1908 cu prilejul aniversării naşterii episcopului Ioan Popasu, unul din întemeietorii şcolilor centrale româneşti din Braşov. Personalul didactic se compune: a) La gimnaziu din un director, 11 profesori ordinari, 1 catehet şi un profesor practicant. b) La şcoala reală din 5 profesori ord. şi 1 catehet; c) Prof. de obiecte extra ord. şi ajutători 5. La masa studenților, au fost primiți 60 de elevi, dintre care 35 gratuit, iar 25 cu plată de 9 cor. pe lună pentru un elev. Fondul acestei mese face peste 45 de mii de cor. Biblioteca centrală are aproape 12 mii de opuri. — La şcoala primară de băieți au fost un director şi 5 învățători, la cea de fetițe un director, 6 învățători şi 1 învățătoare. — La exam. de maturitate din anul şcolar 1908/9 au trecut cu succes 50 de absolvenți şi adecă 9 cu „foarte bine" 16 cu „bine" şi 25 „maturi". Au fost inmatriculați: la gimnaziu 379, la reale 88, la şcoala primară de băieți 313, la cea de fetițe 312.

Poşta redacției.

Dlui M. Chibelean, preot în M. B. Numerii ceruți din anul 1905 nu-i avem. Avem colecția tuturor numerilor din anul 1905, *legată*, dar nu ți-o putem trimite. Aici însă, în redacție, ți-o putem pune la dispoziție, fie Dtale fie unui încrezut, care ar putea să copieze din ea aceea de ce ai trebuință.

„*Scrisoare către un învățător*". Partea polemică nu o putem publica din motive principiare. Partea didactică iarăşi e scrisă de astădată cu prea puțină îngrijire. Indeletniceşte-te, ca în puține cuvinte să spui mult, iar nu puțin în multe cuvinte. *Asta* e măestria scrisului în zilele de astăzi.

Nr. 405—909. [224] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Stăuini,** tractul Geosgiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909, etc. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi asterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a să prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vreo Duminecă sau sărbătoare spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăştie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geosgiu.

Vasile Domşa.
protopresb. adm.

Nr. 353—1909 (223) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Rîpa-Rimeţului** (clasa III-a) se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele, cu întregirea prescrisă dela stat, sunt cele însemnate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, în care timp concurenţii, pe lângă observarea restricţiunii reglementare, sunt îndatoraţi a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, respective celebra.

Alba-Iulia, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohiei.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjatól.

7378/909. II. (221) 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A szelindek-mundrai tn. közuton levő 3 sz. hid épitésére vonatkozó és a vármegyei közigazgatási bizottság által 1909. julius hó 8-án 1685/909 sz. a 3983 K 31 f költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából 1909 évi augusztus hó 3-ik napján d. e. 11 órakor Szebenvármegye alispáni hivatalnál a vármegyeház kis ülésterməben tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenybeni óhajtókat, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására bepecsételt-Szebenvármegye alispánjához cimezve-fentebb kitett nap d. e. 10 órájáig annyival inkább adják be, mivel a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak a szabályszerűen kiállitott és pecsétel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta utján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni.

Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költség 5%-ának megfelelő bánatpénz *a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál* történt letételéről szóló nyugta csatolandó.

A versenytárgyaláson az ajánlattevők. vagy azok igazolt képvisői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezetségben maradnak.

Azon ajánlattevök kik Szebenvármegyével eddig üzleti összekötetésben nem állatokat, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és iparkamara által kiállitott bizonyitványal igazolni.

A fentebb kijelölt, munkálatokra vonatokra vonatkoaó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1909 évi julius hó 17 én.

Reisenberger
alispán.

Aviz.

Un tinăr român cu praxă, află aplicare inmediată în cancelaria subscrisului notar, pe lângă salar lunar 30 cor şi întreţinere afară de haine de pat şi spălat.

După diligință şi ceva venite laterali.

Cornăţel, la 9 Iulie 1909.

Nicolae Bunescu,
not. cerc.

(210) 3—3

Nr. 405/909. (225) 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Feredeu** tractul Geosgiu conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Geosgiu.

Vasile Domşa,
adm. prot.

Nr. 405—1909 [226] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Almaşul-de-mijloc**, tractul Geoagiului, conform ordinului consistorial Nrul 7552 Bis. 1909 etc., să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăştie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Geosgiu.

Vasilie Domşa,
protopresb. adm.

Nr. 405—909 [227] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almaşal-mare-joseni**, tractul Geoagiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc., să escrie de nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoarea spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare, sau celebrare la sf. liturgie.

Orăştie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geosgiu.

Vasile Domşa
protopresb. adm.

Nr. 523—1909 [212] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia vacantă de cl. II-a **Sărata**, tractul gr. or. al Avrigului, pe baza rezoluţiunii Preaven. consistor arhidiecezan din 23 Ianuarie 1907 Nr. 567 Bis., ptin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate la coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi subştearnă cererile concursuali instruite conform normelor din vigoare la subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului în Avrig, (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta şi a face cunostinţă cu poporul şi poziţia comunei.

Avrig, la 17 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. al tractului Avrig în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea,
protopop.

Nr. 405/909. [228] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Mermezeu-Văleni** tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial nr. 7550 Bis. din 1909 etc. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se presenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăştie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
prot., admin.

---

[219] 2—3

Publicaţiune.

Pentru liferarea de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc, şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr.-or. român „Andreian“ din Sibiiu în anul şcolar 1909—10.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor., în persoană la subscrisul până în 1/14 August a. c. inclusive, unde vor afla mai de aproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventuale alte informaţiuni.

Ofertele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1909.

I. Beleuţă,
econom semin.

Nr. 316—1909 [217] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Tălmăcel,** protopresbiteratul Sibiiului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu în terminul deschis şi se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a celebra.

Sibiiu, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Nr. 257—1909 [215] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Valcelele rele,** prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp conform dispoziţiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

Nr. 270—1909 [214] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Măceu**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp conform dispoziţiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 24 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

Nr. 379/909. [213] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Richişdorf,** protopresbiteratul Mediaşului, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-şi înainteze cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, instruite cu testimoniu de 8 cl. gimn., absolutor teologic şi atestat de cualificaţiune preoţească, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbatoare şi în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi predica.

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaş, la la 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Mediaş în conţelegere cu respectivul comitet parohial.

Romul Mircea,
protopop.

Anunţ.

Se caută **doi învăţăcei** din familie bună, cari posed limba română şi maghiară, precum cel puţin două clase gimnaziale sau reale, pentru prăvălia mea de coloniale şi mixtă în Zlagna, comit. Albei-inferioare.

Traian Baic,
comerciant.

(222) 1—2

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 21—40

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 75 Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Iulie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 7620 Epitr., 1909.

CONCURS.

Pentru anul şcolar 1909/1910 este a se conferi prin consistorul arhidiecezan un stipendiu de 100 cor. din fundaţiunea „Manoviciu“ pentru studenţi gimnazişti, eventual meseriaşi cu pregătiri mai înalte (clase gimnaziale ori reale) născuţi în comunele aparţinătoare protopresbiteratelor Abrud şi Câmpeni.

Reflectanţii să înainteze petiţiunile la consistorul arhidiecezan până în 15/28 Septemvrie 1909 cu următoarele documente:

1. Atestat de botez, că sunt fii de părinţi ortodocşi.

2. Atestat despre sporul făcut în studii în anul şcolar 1908/1909.

3. Adeverinţă că este încris ca elev ordinar la un gimnaziu, ori este aplicat la vre-un măestru ca învăţăcel, aşezat cu contract în ordine.

Preferiţi vor fi descendenţii din familia Demetriu Manoviciu, fost paroh în Cărpiniş, încât se va dovedi că sunt studenţi buni şi sunt aproape înrudiţi cu fericitul fundator.

Sibiiu, din sedinţa senatului epitropesc, ţinută la 4 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Regulament

despre examenul de cualificaţiune pentru catedra de profesori în secţiunea teologică a Seminarului „Andreian“.

§. 1. Candidaţii de profesori, cari doresc a deveni profesori definitivi în secţiunea teologică a seminarului «Andreian», sunt îndatoraţi a face un examen special de cualificaţiune profesorală la consistorul arhidiecezan (Stat. org. §. 122 punct 10).

§. 2. Singuraticele obiecte de ştiinţă teologică, împreunate cu câte o catedră de profesor se grupează astfel:

I. Obiectele teologice biblice şi istorice:

a) Biblice:

1. Isagogia, 2. Exegeza, 3, Arheologia biblică.

b) Istorice:

1. Istoria universală a bisericei ortodoxe, 2. Istoria specială a bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania, 3. Patrologia, 4. Patristica.

II. Obiectele teologice teoretice:

1. Dogmatica cu obiectele auxiliare:

a) Introducerea în teologie;
b) Apologetica;
c) Polemica;
d) Simbolica;
e) Morala.

III. Obiectele teologice practice:

1. Dreptul canonic.
2. Pastorala.
3. Liturgica.
4. Omiletica.
5. Catehetica.

§. 3. La fiecare grupă este a se face examen special şi din cântările bisericeşti şi din tipic.

§. 4. La depunerea acestor examene se admit numai candidaţi români ortodocşi din patrie.

§. 5. Cererile pentru admitere la examen se adresează consistorului arhidiecezan dimpreună cu următoarele documente:

1. Carte de botez;

2. Testimoniu de maturitate dela vre-o şcoală medie;

3. Absolutor dela o academie de teologie ortodoxă cu examenele recerute, sau absolutor teologic dela vr'un institut teologic ortodox din patrie şi absolutor despre terminarea cu succes a cursurilor academice la o facultate de drept sau filozofică.

4. Testimoniu de cualificaţiune preoţească.

5. Practică de cel puţin 2 ani ca profesor provizor sau suplent.

6. Testimoniu de conduită dela autoritatea competentă sub a cărei imediată jurisdicţiune stă petentul.

7. Eventual alte documente de recomandare.

§. 6. Examenul este scripturistic şi verbal.

§. 7. Afacerile cari privesc acest examen se rezolvează în senatul bisericesc.

§. 8. Concluzul consistorului despre admitere la facerea examenului dimpreună cu rugarea şi cu documentele candidatului se predau comisiunei de examinare. Asemenea se dau comisiunei şi temele lucrate în scris ale candidatului.

§. 9. Contra concluzului consistorial de neadmitere la examen nu se admit remedii de drept.

§. 10. Deodată cu admiterea la facerea examenului Consistorul numeşte pentru cazul concret o comisiune de examinare din 3 membri.

In comisiune pot fi numiţi asesori consistoriali sau şi alţi bărbaţi specialişti în materia examenului.

Preşedintele comisiunei este arhiepiscopul, resp. vicarul arhiepiscopesc.

§. 11. Membrii comisiunei nu pot fi înrudiţi între sine sau cu candidatul până incluzive în gradul al VI-lea de sânge sau al IV-lea al cuscriei de două neamuri.

§. 12. Comisiunea de examinare îşi împlineşte lucrările sale în sfera sa proprie de activitate în mod independent, atât în ce priveşte censurarea lucrărilor în scris, cât şi examinarea verbală a candidatului, precum şi în privinţa statoririi notelor de clasificaţiune.

Concluzele se iau cu majoritate de voturi şi în prezenţa tuturor membrilor.

Dacă un membru este împedecat a lua parte la şedinţele comisiunei trebue să notifice aceasta în scris preşedintelui comisiunei, care face arătare la Consistor, cerând numirea altui membru în comisiune.

Intocmai purcede preşedintele comisiunei şi în cazul când vr'un membru renunţă sau trece din vieaţă.

Comisiunea ia în fiecare şedinţă protocol, în care se înseamnă datul, membrii prezenţi, obiectele pertractate şi concluzul enunciat.

Protocolul îl autentică şi îl subscriu toţi membrii comisiunei.

§. 13. In prima şedinţă comisiunea statoreşte care membru din ce obiecte examinează.

Preşedintele are deptul a pune întrebări la fiecare obiect.

§. 14. Examenele.

A. Examenele scripturistice.

Examenul scripturistic constă din lucrarea a două teme din obiectele la cari se referă examenul.

§. 15. Tema primă o designează Consistorul. In ea va avea să-şi arete candidatul cunoştinţele generale teologice.

Tema a doua şi-o alege însuşi candidatul din vre-un obiect ce aparţine grupei din care voeşte a-şi câştiga cualificaţiunea.

Ca a doua temă candidatul poate prezenta şi o lucrare a sa apărută mai înainte. Acceptarea sau neacceptarea ei atârnă dela apreţiarea Consistorului.

§. 16. Pentru lucrarea temelor se dă candidatului timp de 6 luni. La cerere se poate prelungi terminul cu alte 3 luni. Prolungirea o dă Consistorul.

§. 17. La compunerea lucrărilor în scris candidatul are deplină libertate a se folosi de isvoarele ce-i convin, dar în note subliniare trebue să indice opurile de cari s'a folosit.

§. 18. Temele în scris se trimit Consistorului, care le dă comisiunei de examinare cu act oficial.

§. 19. Preşedintele comisiunei distribue temele în scris între membrii comisiunei, începând dela acela, care reprezintă specialitatea pe care o tractează cuprinsul lor.

La apreţiarea lucrărilor în scris examinatorii au să fie cu considerare la temeinicia, siguranţa cunoştinţelor, claritatea noţiunilor, corectitatea vederilor, precum şi la limba în care acelea sunt exprimate.

Membrii comisiunei presentează părerea în scris şi motivată asupra fiecărei teme.

§. 20. Dupăce singuraticii membri ai comisiunei au terminat examinarea temelor în scris, prezidentul îi convoacă la şedinţă în scopul de a decide asupra lucrărilor şi a statori notele de clasificare.

Notele de clasificare atât la temele în scris cât şi la examenele verbale sunt: Distins, Foarte bine, Bine, Indestulitor, Neîndestulitor. Notă generală nu se dă.

Membrii îşi exprimă mai întâiu părerea asupra temei dată de Consistor, apoi asupra celei alese de candidat. In deosebi se ascultă întâiu părerea membrului, care representă specialitatea căreia aparţine lucrarea, urmând apoi părerea celorlalţi membri din comisiune, în ordinea designată de prezident.

§. 21. Dacă resultatul examenului în scris este cel puţin îndestulitor, se pune termin pentru examenul verbal.

In cas de resultat nefavorabil al examenului în scris, fie şi numai din o singură temă, candidatul nu se admite la examenul verbal, ci prezidentul transpune actele la Consistor cu raport în scris.

Contra conclusului comisiunei examinătoare la clasificarea temelor nu se admit remedii de drept.

B. Examenul verbal.

§. 22. Examenul verbal se extinde asupra tuturor obiectelor din grupa, pentru care candidatul s'a însinuat la examen, având de scop să constate, dacă candidatul dispune de cnnoştinţele necesare în măsură îndestulitoare, şi dacă le ştie preda în mod metodic.

§. 23. Ordinea examinării o stabileşte comisiunea în o şedinţă înainte de începerea examenului verbal.

§. 24. După terminarea examenului verbal se statoresc notele de clasificaţiune din singuraticile obiecte.

Fiecare examinator face propunerea pentru nota de clasificare din obiectul din care el a examinat, iar comisiunea de examinare decide.

Conclusele se iau cu majoritate de voturi.

La cerere părerea oricărui membru este a se însemna la protocol, dimpreună cu motivele ei.

§. 25. Resultatul eminent din un obiect nu se consideră ca ecuivalent pentru resultatul puţin îndestulitor din alt obiect.

§. 26. Terminat fiind şi examenul verbal, prezidentul înaintează toate actele referitoare la examen Consistorului spre ulterioară afacere.

§. 27. La cas că candidatul a susţinut examenul de cualificaţiune cu succes cel puţin îndestulitor, i se dă testimoniu de calificaţiune profesorală cu indicarea notelor de cualificaţiune stabilite din partea comisiunii examinătoarc.

Testimoniul de cualificaţiune îl extradă Consistorul.

§. 28. Taxa examenului de cualificaţiune este 40 cor., şi în sensul §-ului 125 din statutul organic întră în fondul şcolar eparhial.

Taxa se solveşte la cassa Consistorului arhidiecezan.

§. 29. Obţinând candidatul calcul neîndestulitor din un singur obiect, poate face din acel obiect examen de corigenţă după 3 luni de zile. Obţinând calcul neîndestulitor din două obiecte, poate face examen de corigenţă după 6 luni de zile.

Dacă la examenul de corigenţă candidatul a primit calcul neîndestulitor, are să repeteze examenul din toate obiectele după un an.

§. 30. Dacă candidatul la facerea examenului verbal a primit calcul neîndestulitor din mai multe obiecte, poate repeta după un interval de un an întreg examenul, afară de cel scripturistic.

Terminul examenului îl stabileşte Consistorul.

§. 31. Repeţirea examenului din toate obiectele se poate face numai odată.

§. 32. Regulamentul acesta întră în viaţă după publicarea lui în foaia oficială a arhidiecezei.

Prin dispoziţiunile acestui regulament se scot din valoare dispoziţiunile regulamentului din 1875.

Nr. 71. Sinod.

Votat în şedinţa sinodului arhidiecesan, ţinută în Sibiiu, la 9/23 Aprilie 1909.

Ioan Meţianu m. p.
arhiepiscop.

Mateiu Voileanu m. p.
notar general.

Discurs ocasional

rostit din prilejul încheierii anului şcolar la seminarul „Andreian“

de

prof. *A. Bratu.*

(Urmare).

O parte din agonisala sa, strânsă cu multă trudă, se scurge în punga cămătarilor satului, a acestor hidre sociale a timpului modern; o a doua parte alunecă în şerparul cârciumarului pentru otrava de rachiu, din care poporul nostru dela sate consumă binişor, cu vreme, fără vreme, în a sa pagubă, atât materială cât şi morală; o a treia parte se varsă în hambarul morarului, în cele mai multe cazuri străin cu totul de interesele comunei pe care o exploatează cu zeciuiala; o altă parte, crucer cu crucer umple, lădiţa negustorului de neam viclean, pripăşit de cine ştie unde şi împins numai de lăcomia după bani şi iarăş altă parte îşi ia drumul spre încăperile de fer ale cutărei bănci străine din oraşul din apropiere, de unde nu mai este întoarcere; în sfârşit multă părţi sunt supte de ceata negustorilor de vite, de bucate şi de poame, de nişte fiinţe parazitare, cari nu lucrează altceva, decât pândesc şi exploatează în modul cel mai neomenos ocaziile de strâmtoare, în cari adeseori ajunge plugarul român.

In paguba satului sunt şi arândaşii de moşii, veniţi din alte locuri pe câţiva ani, cu gândul de a stoarce cât numai se poate din puterea pământului, menit exclusiv pentru susţinerea poporului din acel sat. In urma lor rămâne solul sleit de toată puterea producătoare, ca în urma unor lăcuste, şi timp îndelungat şi pe lângă multă hrană, abia se poate reculege. Norocul nostru, că de aceştia la noi nu s'au putut prăsi mulţi.

Dar şi unde a rămas săteanul singurul exploatator al hotarului său, nu sunt stările destul de mulţămitoare, dupăcum s'ar aştepta. Şi acest fapt se explică prin puţinele cunoştinţe asupra naturei, asupra colţului de pământ de care-i este legată soartea, apoi prin felul primitiv de exploatare, prin lipsa unei cultivări mai raţionale a pământului, pentru care ne lipseşte învăţătura şi capitalul necesar.

*

Aceste sunt împrejurările cari cauzează în măsură mai mare starea înapoiată a ţăranului român, pe teren economic.

Dacă am face calculul venitelor ce se scurg — în urma acestor neajunsuri — zi de zi în mâni străine, ne-am putea uşor convinge, că suma aceasta de bani ar fi îndestulitoare pentru acoperirea tuturor trebuinţelor mai arzătoare.

Ce se mai spunem apoi despre pagubele ce le aduce lipsa unei împărţiri a micului câştig în mod proporţionat cu trebuinţele de preste an, despre multele perderi îndurate din lipsa unei prevederi şi despre necumpătarea şi lipsa nesocotită mai ales la început, când coşul este încă plin?

In sfârşit ce bunăstare materială poate avea un sat lipsit cu desăvârşire de o organizaţie economică bine întemeiată, o comună unde lipitorile satului îşi pot face mendrele în dragă voie, unde românul năcăjit e expus să ajungă la tot pasul în mreaja atâtor vânători de bani, fără inimă.

In această situaţie, soartea ţărănimei noastre se asamănă cu aceea a unui arbore, pe trupul căruia au crescut şi s'au încins de jur împrejur felurite plante parazitare, cari sug seva nutritoare de-agata şi la tulpina căruia cresc buruieni, cari îşi scot hrana din solul menit pentru susţinerea şi desvoltarea exclusivă a acelui arbore.

Din această stare de dependenţă materială şi morală suntem datori să ridicăm satele noastre.

Şi fiincă sarcina ce ni se impune e din samă afară grea, — având a ne lupta împotriva atâtor „jivinii uricioase“ — cu puteri singuratice nu vom izbuti.

Numai întovărăşirea tuturor forţelor trupeşti şi sufleteşti ne va putea aduce mântuirea.

Duhul înfrăţirei trebue să se stăpânească odată şi în şirurile noastre, de acesta trebue să fim pătrunşi în toate acţiunile, iar egoismul trebue redus la minimalul necesar.

Propovăduirea spiritului de solidarizare să nu se mărginească — dupăcum se întâmplă adeseori — la vorbe pompoase şi la trezirea unor emoţii spontane — ci să treacă în fapte reale în toate manifestaţiile vieţii economice.

Inceputul îl vom face lucrând la întemeierea de însoţiri săteşti de credit, pentru procurarea capitalului trebuincios în orice întreprindere economică, institute, de unde ţăranul muncitor, cruţător şi cinstit, să-şi poată lua împrumuturi mai ieftine, fără de multele obligamente ce i le impune cămătarul lihod, fără de multă alergare pe la agenţi, pe la cărţi funduare fără multă perdere de timp scump, şi la vreme, atunci când are lipsă, ca să nu fie împedecat în lucrul său din lipsă de bani.

Insoţirile cari mijlocesc în forma aceasta atât de curată ajutorarea săteanului, sunt însoţirile după sistemul Raiffeisen, clădite pe creştineştile principii cuprinse în cuvintele: „Iubeşte pe deaproapele tău ca însuţi pe tine“.

Acestea *„au drept călăuză*: răspunderea nemărginită a tovarăşilor — exprimată adesea în obişnuita lozincă: „Toţi pentru unul şi unul pentru toţi“.

Scopul lor este ajutorarea obştei prin puterea de cohesiune a elementelor ei alcătuitoare, şi pretutindeni unde au fost îmbrăţişate s'au adeverit ca fiind cele mai puternice mijloace de propăşire pe terenul economic.

Nu râvna de îmbogăţire a unora în paguba altora — ci dorul de apărare şi ajutorare împrumutată a celor săraci şi năcăjiţi este isvorul, din care au răsărit şi din care se adapă.

Aceste sunt punctele esenţiale, prin cari însoţirile raiffeiseniene se deosebesc de băncile pe acţii, cari în unele locuri fiind inspirate şi conduse de felurite patimi omeneşti au devenit adevărate fermente de descompunere socială, împărţind satul în partida unora, a căror şerpare cu cassa băncii formează un fel de vase comunicante, şi în a altora, cari sunt siliţi a se umili pentru votarea unui modest împrumut.

O astfel de comună nu mai represintă o societate cu caractere creştineşti, pentrucă într'o societate creştinească nu afli stăpâni şi robi, ci toţi sunt deopotrivă consideraţi în demnitatea omenească.

Deci dacă munca noastră are şi trebue să aibă de scop apropierea elementelor şi cimentarea legăturilor între ele, atunci numai pentru înfiinţarea de tovărăşii vom stărui; acestea vor atrage din ce în ce mai multe elemente în alvia lor, cu timpul aproape întreg satul, formându-se astfel o tabără puternică, ce va putea resista cu uşurinţă tuturor uneltirilor păgâne.

Alături de însoţirile de credit în cele mai multe sate s'au desvoltat cu timpul o mulţime de alte tovărăşii, mai ales de producţie şi consumaţie. Prin unele se face cumpărarea în comun a uneltelor şi maşinilor agricole, procurarea mai ieftină de sămânţuri de o calitate mai bună spre a spori producţia în agricultură; s'au organisat apoi însoţiri pentru vinderea în comun a diferitelor produse agricole, spre a stirpi precupeţii de oauă, fructe, cereale etc. „cari mişună în satele noastre, arvunind cu preţuri injositoare, de cu iarna, munca de vară a ţăranilor“ strâmtoraţi şi neprevăzători; iar pentru a pune în circulaţie, în o calitate mai bună şi cu preţuri mai moderate, articli ce se folosesc în gospodăria ţărănească, s'au înfiinţat însoţirile de consum, cucerindu se astfel terenul de manifestare neînfrânată a lăcomiei băcanului şi a crâşmarului. In unele locuri s'au pus bază la tovărăşii pentru esploatarea de moşii, pentru cumpărarea de mori, pentru sprijinirea industriei casnice şi pentru felurite alte scopuri, arătate de împrejurările şi varietatea condiţiilor de esistenţă şi potrivite după loc şi după timp.

Acest sistem de organisaţie economică s'a introdus şi pe terenul asigurărilor, luând trup unele din altele o mulţime de societăţi: pentru asigurarea vitelor, a recoltelor contra grindinei, asigurări contra focului, şi aşa mai departe.

Peste tot: „Nu se va alcătui nici o tovărăşie fără ca să inspire societăţii dorinţa de a forma alte tovărăşii; ele se vor înmulţi repede... Caracterul, conduita persoanelor, formate potrivit noului sistem, vor fi în curând dovadă vie a superiorităţii acestei stări de lucruri, şi societatea veche nu va întârzia să dispară“. (Robert Owen, Călindarul cooperativelor 1908).

Numai la înfiinţarea celei dintâi tovărăşii vom întimpina greutăţi mai mari, de oarece ţăranul român priveşte cu neîncredere orice lucru nou, fiind el prea de multeori tras pe sfoară; mai departe de oarece nu are nici o tradiţie în direcţia asta şi îi lipseşte totodată învăţătura şi educaţia necesară pentru a înţelege rostul şi foloasele cooperaţiei.

Terenul spre acest scop trebue pregătit pe încetul, treptat şi începând din şcoală — de unde pornesc toate lucrurile bune — prin tovărăşii de şcolari de toate gradele.

Tovărăşiile de şcolari îşi vor fixa drept ţintă procurarea în comun a cărţilor şi rechizitelor de şcoală, ajutorarea şcolarilor săraci, aranjarea de escursiuni; acestea vor funcţiona sub conducerea unui învăţător resp. a unui profesor şi prin conlucrarea şcolarilor. In acest chip copiii se vor deda de mici a cunoaşte în mod practic şi din propria experienţă foloasele reale ale întovărăşirii, şi îşi vor câştiga cu uşurinţă cunoştinţele necesare privitoare la organisarea, conducerea şi administrarea de însoţiri, de cari nu se vor mai lăsa cât vor trăi. Asemenea prilejuri vor fi în stare a deştepta de cu bună vreme îndemnurile spre întovărăşire, conştiinţa şi voinţa necesară la înfăptuirea ideilor cooperative şi va arăta micilor tovarăşi, că cinstea şi omenia, munca stăruitoare şi solidaritatea, sunt unicele condiţii şi cele mai sigure garanţe de înaintare pe orice teren. Tot din şcoală trebue să pornească şi organisarea de societăţi pentru combaterea şi stârpirea obiceiurilor, de a consuma atâta amar de beuturi spirtuoase, obiceiuri cari formează mari piedeci în calea progresului economic şi sunt isvorul atâtor fapte detestabile şi imorale.

Partea covârşitoare din această muncă de regenerare şi de organisare economică îi revine preotului şi învăţătorului, cei dintâi cari înţeleg rostul ei, cari văd şi simt durerile ce pot fi alinate pe calea asta şi cari sunt cei mai chemaţi a lua conducerea.

Arma lor de luptă va fi puterea cuvântului şi mai ales puterea faptelor din viaţa privată şi viaţa publică.

Ingrijirea grădinilor şcolare, — isvorul pentru întâiele cunoştinţe de agricultură, care e în cele mai multe locuri neluat în samă, — şi cultivarea în mod raţional a eclejiei, ar putea îndemna pe mulţi săteni la asemenea lucrări folositoare. Poporul nostru încă n'a ajuns să ştie preţui ştiinţa — de multeori abstractă şi fără încopciere cu viaţa practică ce o dă învăţătorul în şcoală, de aceea nici nu-l plăteşte bucuros şi cum se cade.

(Va urma).

Nr. 8225 Bis.

CONCURS.

Pentru conferirea unui stipendiu de unamie (1000) coroane dela stat cu meniţiunea de a-şi completa la vre-o universitate studiele tinerii clerici absolvenţi ai cursurilor teologice din seminarul arhidiecesan, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt a se înainta în termin normal la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Absolutor teologic.
4. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.
5. Declaraţie în scris, că după terminarea cursurilor academice va întra în serviciul bisericei la postul care îl va designa autoritatea bisericească.
6. Eventuale alte documente recomandatoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa sen. bis. ţinută la 7 Iuliu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Şcoala comercială superioară din Braşov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul şcolar 1909/1910 se va începe la 1-a Septemvrie v. 1909. Inscrierile se fac de Direcţiune în zilele de 1, 2, şi 3 Septemvrie v.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială şi a se putea face o selecţiune mai bună a lor, conferinţa a adus următoarea hotărâre:

1. Prenotările pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin adresă în scris până în 15 August st. v. la Direcţiune.

2. Lista celor prenotaţi să se pertracteze în conferinţa de începere a anului şcolar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.

3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adecă 40 de elevi.

4. Cei neinsinuaţi până la terminul fixat în punctul prim, precum şi ceice nu vor prezenta la însinuare atestatele cuvenite, pot fi primiţi la şcoală numai în cazuri de tot excepţionale.

In clasa primă pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o şcoală publică. La înscrierea tuturora se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Examenele supletorii şi de emendare se vor ţinea în 1, 2 şi 3 Septemvrie v. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen, cât şi dela înscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credinţă cauza întârzierei. Examenele de privatişti se vor ţinea în 5 Septemvrie v. Aceştia au însă a se insinua în persoană la direcţiune cel mult până în 1 a Septemvrie v. Privatiştii au a plăti la direcţiune taxele pe un an şcolar cu *74 coroane* şi taxa de examen de *80 coroane*, deja la insinuare pentru examen.

Taxa de primire e *8 coroane*. didactru *60 coroane*, şi alte taxe *6 coroane*, şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumătate, iară până în Februarie restul. Elevii, cari nu-şi vor achita la timp taxele, vor fi opriţi dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni streine decât cea română greco-orientală şi greco-catolică plătesc didactru duplu.

Fiecare elev va mai plăti pe sama fondului de penziune al profesorilor încă o taxă de *10 coroane, o taxă edilă de 20 cor.* pentru zidirea şcoalei, iară pentru excursiuni şcolare şi alte trebuinţe suma de *6 coroane*.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului şcolar toate cărţile şi recvizitele necesare nouă şi în bună stare, deoarece legile şcolare opresc traficul de cărţi şi recvizite şi folosirea de cărţi vechi şi necorăspunzătoare. Cărţile vor purta viza institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul şi uniforma proprie a şcoalei comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de şcoală şi se impune în mod obligator tuturor elevilor din şcoala comercială. Pentru orice informaţiuni mai detailate părinţii şi tutorii şcolarilor să se adreseze la direcţiune.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI.

Poticniri. Ziarul săsesc „Kronstädter Zeitung“, în mai mulţi articoli scrişi de un politician isteţ (?), dă ungurilor sfatul, să trateze pe Români ca pe nişte trădători de patrie. Va să zică: să fie cât mai mare vrajbă între Român şi Ungur; căci atunci — tertius gaudet. Iar „tertius“ este în cazul acesta poporul săsesc, care la Sinaia aduce laude Reginei României, acasă însă speră, cel puţin cum spune politicianul dela „Kr. Zeitung“, să profite din certele, cari trebue nutrite cu orice preţ şi exploatate. Vom vedea, întrucât se identifică fruntaşii saşi cu „isteţimile“ compatriotului lor dela foaia braşoveană. In orce caz, o lămurire sinceră ar fi de folos.

*

La sărbările jubileului de 500 de ani dela întemeierea universităţii din Lipsca va participa şi principele moştenitor *Ferdinand* al României. Principele pleacă Luni la Lipsca.

*

Indreptare. In concursul din numărul trecut, referitor la stipendiul de *omiie coroane* să se cetească: *„tinerii clerici absolvenţi ai cursurilor* **teologice**“, iar nu *pedagogice* cum cu greşală s'a tipărit.

*

Preot mergând la sfânta cuminecătură — deţinut de jandarmi. Sub acest titlu „Drap“. din Lugoj comunică următoarele: Preotul *Aurel Spătan*, din comuna Sacul, a fost chemat Duminecă în 5 l. c. noaptea la 12 oare să cuminece un credincios. Plecând cu omul, care venise după dânsul, înaintea bisericii au fost amândoi deţinuţi şi conduşi de un jandarm, afirmative Elesdi, la casa comunală şi d'acolo la cazarmă, fiind insultaţi „cu cele mai grosolane şi originale înjurături cocişeşti“. Toate capacitările, că are să-şi împlinească o funcţie de preot, n'au folosit nimic. S'a făcut arătare.

*

Casa magnaţilor va ţinea şedinţă mâne sâmbătă 24 l. c., pentru a se publica decretul prea înalt privitor la numirea guvernului, o formalitate, care a fost trecută cu vederea în rândul trecut, când s'a prezentat guvernul de nou numit şi în casa magnaţilor.

*

Dare de seamă. Deputatul dietal al cercului Ileanda-mare, dl *Dr. Teodor Mihali*, va rosti în ziua de 1 August n., Dumineca, darea sa de seamă în faţa alegătorilor.

*

Regina României vine în vara aceasta, pentru câtva timp, la băile dela Borszék Mareşalul curţii, dl Cantacuzino, a sosit acolo spre a lua măsurile necesare în vederea sosirii reginei Elisabeta.

*

Din despărţ. „Asociaţiunii“. Despărţământul Cluj al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ ţine adunare ordinară în 8 August n. 1909 după ameaz la orele 3 în comuna *Jucul de jos*. Programul cel obicinuit. Sara la orele 8 prelegere cu schiopticonul pe sama poporului.

*

Aviz! Pe la românii fruntaşi din Ardeal şi Ungaria umblă de câteva zile un tinăr, adunând „abonamente“ la nişte tablouri, care ar fi să se publice sub direcţiunea dlui *Ion Bianu*. Suntem informaţi, că acel tinăr este un înşelător ordinar, şi că din tot ce spune despre tablouri nu este nimic adevărat. Aviz pentru cărturari!

*

Strada „Creangă“ şi Strada „Eminescu“. De acum înainte două străzi din Iaşi poartă numele de stada *„Mihai Eminescu“* şi strada *„Ion Creangă“*.

*

Principesa Maria a României a sosit Sâmbăta trecută d. a. în comuna Măeruş, din comitatul Braşovului. Principesa era însoţită de prinţul Carol şi o doamnă dela curte. Sosiţi în comună, au vizitat pe ţăranca Ana *Michaelis*, care fusese dădacă şi alaptase pe viitorul rege al României. Atât femeia Michaelis, de neam săsesc, cât şi alţi săteni au rămas încântaţi de firea prietenoasă a principesei Maria. Fosta dădacă a mai primit şi bogate daruri din acest prilej. După şedere de două oare în comună, oaspeţii au plecat cu automobilul.

*

Cântăreţi saşi la Sinaia. In zilele acestea au sosit la Sinaia un număr de 80 membri ai reuniunii „Männergesangverein“ din Braşov, cu drapelul societăţii. Coriştii au venit, ca să mulţămească reginei Elisabeta, care felicitase reuniunea braşoveană cu ocasia aniversării de 50 de ani a societăţii, trimiţându-i şi lucrările literare de Carmen Sylva. Membrii reuniunii au cântat pe terasa dela castelul Peleş mai multe cântece, între cari şi două poeme d'ale reginei. Adânc mişcată regina a exprimat mulţumiri prezidentului reuniunii şi membrilor, şi s'a întreţinut câtva timp cu cântăreţii saşi.

*

Demonstraţie în contra unei piese. Sâmbătă seara era să se joace pe scena teatrului din Turnu-Severin piesa „Manasse“ scrisă de evreul Ronetti Roman. Elevii dela gimnaziu şi câţiva studenţi universitari au pregătit o manifestaţie în contra piesei şi la ridicarea cortinei au început să cânte „Deşteaptă-te Române“. A intervenit poliţia pentru a linişti spiritele, dar fără resultat. Mai mulţi inşi au fost arestaţi. Piesa după aceasta s'a jucat până la sfârşit, iar tinerimea a cutrierat mai multe străzi strigând: „Jos jidanii!“

*

Universitatea din Budapesta a trimis în zilele acestea mai multe tipărituri de ale sale universităţii germane din Giessen, împreună cu reverse de primire, tipărite în patru limbi: ungureşte, latineşte, franţuzeşte şi englezeşte. Senatul universitar din Giessen a napoiat îndată universităţii budapestane toate cărţile trimise, răspunzând în limba germană, că printre reversele acestea în 4 limbi n'a găsit nici unul potrivit, ca să-l poată iscăli ... Se sporesc „agitatorii“.

*

Holera. Din Iunie şi până acum s'au întâmplat 3400 de îmbolnăviri de holeră în Petersburg şi în împrejurimi. Casuri de moarte au fost 1253. Numărul bolnavilor face astăzi peste 900.

*

Banditi în Sârbia. In interiorul ţării sârbeşti s'au înmulţit cetele de hoţi. Au fost omorâţi doi jandarmi şi alte multe persoane. Ministrul de interne a numit un comisar însărcinat cu suprimarea neorânduelilor.

*

Incercare neizbutită. Aeronautul *Latham* a voit să treacă, Dumineca trecută, cu ajutorul aeroplanului său peste canalul La Manche. Ascensiunea la început părea că reuseşte; dar la o distanţă cam de 20 kilometri, aeroplanul, din cauza defectuozităţii unui motor, a căzut în mare. Latham a scăpat pe un torpilor. In săptămâna viitoare va face o nouă încercare.

*

Bucura Dumbravă, pseudonimul dşoarei Seculici, autoarea romanului bine primit „Haiducul“, scrie acum o urmare a acestui roman sub titlul *„Pandurul“*. Dna Eliza Brătianu, soţia dlui ministru prezident, se ocupă cu traducerea în limba română a romanului „Pandurul“.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunei meseriaşilor români sibieni au mai dăruit: dnul George Mohan, cul. tipograf, din incidentul căsătoriei sale cu d-şoara Paraschiva Stanciu, 3 cor., iar dela nuntaşi s'a adunat prin dl I. Imbăruş suma de 4 cor. Total 7 cor.

*

In Constantinopole au fost executaţi în zilele din urmă alţi 13 oameni, între care sunt: un general de divizie Cerkes Mehmed, fost adiutant al lui Abdul Hamid şi totodată şef al poliţiei secrete, alt general cu numele Iusuf, un derviş, doi coloneli, doi locotenenţi şi trei soldaţi. Tribunalul de războiu a achitat pe editorul ziarului „Ikdam“ şi a condamnat pe redactorul şef Ali Kemal la exil pe viaţă.

Viaţă socială.

Petrecere în Ocna. Tinerimea studioasă universitară din Ocna-Sibiiului şi jur invită la concertul împreunat cu dáns ce-l va aranja Dumineca seara, în 25 Iulie st. n. 1909 în pavilonul Schuller. Inceputul la orele 8 şi jum. seara. Preţul de intrare: Loc I. de persoană: 1 cor. 50 fil. Loc II. 1 cor, studenţii 60 fil. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcoalei din Ocna-inf.

*

Petrecere în Ernea. Inteligenţa română di Ernea şi jur invită la petrecerea de vară ce o va aranja în 2 August st. n. a. c. (la sf. Ilie). în şcoala română din Ernea. Inceputul precis la 8 oare seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor. 20 fil., de familie până la 3 membri 3 cor. Venitul curat este destinat pentru fondul şcoalei din loc. N. B. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se cvitează pe cale ziaristică.

*

Concert în Ocna Sibiiului.

„Ne am bucura să ne cheme cât mai des la astfel de lucruri, cari numai înaintare pot să arate în arta românească“. Cu aceste cuvinte să sfârşia un raport publicat în „Tribuna“ referitor la concertul dat ear de dl Bibu în seara botezului dlui tot în anul acesta. Cuvintele sus citate se vede că au avut efectul dorit de raportor, dupăce abea la un restimp de 5—6 luni vedem pe dl Bibu cu bagheta-i măiastră în fruntea corului ţăranilor din Ocna superioară. — Un nou raport deci despre concertul dat în Ocna în sara de 17 Iulie a. c.

Programul bogat a constat numai şi numai din puncte de cor *mixt*, făcând o impresie plăcută, ba storcând chiar admiraţia publicului numeros.

Au cântat nişte ţărani şi ţărance cari să puteau întâlni şi după ameaza acelei zile cu coasa, secerea şi alte instrumente economice pe umăr reîntorcându-se obosiţi dela câmp, ca să se schimbe pentru concertul de seară.

Cele 8 puncte, bine alese şi executate, au fost viu aplaudate de publcul ales. In deosebi a plăcut solo de sopran şi tenor dela „Negruţa“, de I. Vidu, doina „Dorul meu“ şi „Neică Neiculiţă“ ambe de I. Murăşan. Nimic mai plăcut decât accentele doinelor noastre, care pătrund mai curând la inima românească, plină de atâtea ori de multele griji şi năcazuri. Remarc încă punctul penultim, „Răsunetul Ardealului“ de I. Vidu, a cărui doină mai ales stârneşte o furtună de aplauze, care nu vrea să se mai sfârşească. Intreg programul cuprinde o muzică cu adevărat românească cum ar trebui să fie la toate concertele noastre. Părerea mea care am fost de faţă la acest concert e, că merită să fie increstat prin şirele de faţă, fiind un eveniment destul de însemnat în viaţa noastră culturală, — care pulsează destul de încet. In urmă ca de încheiere mai amintesc, că afară de conducător, corişti şi coriste dl Dr. N. Cristea prezidentul corului, necruţând oboseală în afacerile aceluia, încă merită toată lauda.

Un asistent.

Cărţi şi reviste.

Două broşuri bune. Dl *P. Tofan* medic veterinar orăşenesc în Bistriţa, a scos de sub tipar noua *„Ordinaţiune despre vizitarea cărnii“* precum şi *Călăuzul scris pe sama Comisarilor de carne“* Aceste două broşuri sunt neapărat de lipsă pentru orice comisar de carne. Călăuzul însă e foarte folositor şi bun sfătuitor totodată şi economilor de vite, mai ales că tractează descrierea precisă a deosebitelor boale ce se arată la toate vitele domestice. Preţul broşurelor laolaltă face 1 cor. 20 fil. Separat însă de fiecare broşură 80 fil. Comandele se fac la tipografia G. Matheiu în Bistriţa (Beszterce).

*

Biserica ort. Română, revistă periodică eclesiastică, a apărut Nr. 3 pe Iunie 1909 cu următoarele materii: Acte oficiale. Cuvântare la despărţirea unui preot de enoriaşii săi. Regulament pentru alegerea membrilor consistorului superior bisericesc. Persoana lui Isus Cristos. Introducere în sfintele Scripturi la protestanţi. Datoriile omului către sine însuşi. Referat. Patriarhatul lui Hrisostom. Supliment. — Abonamentul 12 lei în străinătate. Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Bucureşti.

*

Raport despre institutele de înv. gr. cat. din Blaj, gimnaziul sup., inst. pedagogic, şcoala de aplicaţie, de fete, de învăţăcei meseriaşi şi azilul de copii, — pe anul şcolar 1908/9. Conţine o lucrare de prof. Gavril Precup, sub titlul „Educaţia la Romani“. Corpul prof. dela gimnaziu constă din: 1 director, 15 profesori ord., 5 extra ord. şi 2 catecheţi. Biblioteca gimnaziului are peste 10 mii de volume. La examenul de maturitate dela finea anului s'au admis 56 de elevi, unul s'a retras, iar ceialalţi au obţinut următorul resultat: 4 maturi „eminenţi“, 16 mat. cu „bine“, 23 maturi, 12 respinşi pe trei luni. Dintre 525 şcolari, câţi a avut gimnaziul la sfârşitul anului au fost gr. or. 74. — La inst. ped. au funcţionat 12 profesori, în patru cursuri au fost 77 elevi, la exam. de cualificaţie s'au prezentat 18 absolvenţi şi au obţinut *cu toţii* diploma de învăţător. — Şcoala de fete are un dir. şi 10 învăţătoare şi învăţători, în patru clase primare şi alte 4 civile au fost 128 eleve, gr. or. 23. — La şcoala de meserii au fost 52 de elevi în 3 clase şi una pregătitoare. — La azil 31 de copii.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Domnul George Dogărescu născut în comuna Şercăiţa, protopresb. Făgăraşului, de mulţi ani stabilit în comuna Predeal, regatul României, ca oficiant de vamă cu ocasiunea vizitei sale făcute acestei comune, împreună cu stimata Doamnă soţiă, în ziua de „Pogorârea sfântului Duh“ anul curent, a adus dela „Tipografia cărţilor bisericeşti“ din Bucureşti ca donaţie pe seama sfintei biserici, următoarele cărţi bisericeşti:

1. Un apostol legat în piele fină. 2. O evanghelie legată în piele fină. 3. Octoicul cel mare legat în piele fină. 4. Penticostariul legat de asemenea în piele fină. 5. Un liturghieriu legat în piele fină. 6. Un ton de cuvântări, 64 predici. 7. Un tom broşat 50 predici.

In numele comitetului parohial din comuna Şercăiţa îi esprimăm numitului domn pentru aceste cărţi, de cari sfânta noastră biserică avea indispensabilă necesitate, recunoscinţă şi sincere mulţămiri; rugând pa bunul Dzeu, ca să-i lungească firul vieţei încă mulţi ani în deplină sănătate, ca să mai poată săvârşi astfel de fapte pioase spre lauda şi mărirea lui Dzeu şi împodobirea sfântului său lăcaş.

Şercăiţa, în 6 Iuliu 1909.

Dumitru Bărbat
preot.

Oficială.

Aducem la cunoştinţa on. preoţi din parohii, ca întrucât au afaceri la oficiul cassei consistoriale să-şi întocmească astfel lucrurile, încât să se poată prezenta la oficiul cassei înainte de ameazi, căci după ameazi cassa nu funcţionează pentru partide. Oarele oficiale sunt dela 8—12 a. m., afară de Sâmbăta, Dumineca şi Sărbători.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Garanţie pentru curăţenie
30.000 coroane.

In bucătărie şi în casă
se curăţă tot ce în general se poate curăţi şi spăla, numai cu
Săpunul Hirsch alui Schicht
El este resultatul unui studiu de zeci de ani bine îngrijit şi conştiinţios. El posede o extraordinară putere de spălat şi e curat şi liber de orice alte mestecături stricăcioase, ceeace se garantează. De aceea se poate folosi fără grije la orice scop de curăţit, şi acolo se poate folosi unde săpunul obicinuit abzice sau unde trebue o deosebită grije.
[142] 8—8

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.
Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:
Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru inteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .
Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 27—31
Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu.

(229) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mag**, postul al II-lea nou înființat, salar 1000 cor., și adecă dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Săcel**, postul al II-lea nou înființat, salar 1000 cor., și anume dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

3. **Rîusadului**, școală cu un singur învățător, salar 600 cor. dela biserică, cuartir și grădină în natură. După întregirea postului acestuia se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Cei aleși pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligați a instrua elevii în cântările bisericești și a provede cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi își vor înainta cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutorul ped., diploma de învățător și eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în Sibiiu în timpul indicat, și să se prezinte și poporului în sf. biserică spre a se face cunoscut prin cântări.

Sibiiu, 6 Iulie 1909.

In conțelegere cu oficiile parohiale respective.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

(230) 1—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub 7434/1909 se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende, zidirea unei școele nouă, în parohia gr. ort. Ighișdorful-românesc, protopresbiteratul Agnita.

Licitațiunea se va ținea în cancelaria oficiului parohial la *26/8 August a. c. 2 oare p. m.*, unde doritorii pot până atunci vedea planul și preliminariul de spese, precum și condițiunile mai amănunțite.

Prețul de strigare e 10800 cor. în care se cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, năsip, ciment, țiglă, lemn.

Licitanții au a depune înaintea începerei licitațiunei vadiu de 10% dela prețul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta oficiului parohial până la 12 ore în ziua licitațiunei.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Ighișdorful-românesc în 5/18 Iulie 1909.

Comitetul parohial.

Aviz.

La un birou (oficiu, cancelarie) din provință (în comună fruntașe) se caută o **putere de lucru** (bărbat ori femeie) **stabilă** pentru manipulațiune, care să poseadă limbile și să se deprindă și cu scrisul cu mașina. Reflectanții să se adreseze în scris până în *8 August* n. c. la secretariatul Reuniunei agricole române din comitatul Sibiiu, în Sibiiu (Nagyszeben). Retribuțiunea (plata) e 60 cor. la lună. (234) 1—3

Nr. 54/909 [233] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. ort. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. al **Avrigului**. se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 1/14 August 1909.

1. **Arpașul-superior** postul nou înființat de al treilea învățător cu salar anual de 1000 cor. și anume 900 cor. din ajutorul de stat și 100 cor. din cassa bisericii, cuartir și lemnele necesare pentru foc.

2. **Porumbacul-inferior** al doilea post de învățător cu salarul anual de 600 cor., cuartir și lemne pentru foc.

3. **Sărata** al doilea post de învățător cu salarul anual de 600 cor și cu prospect de a se întregi după aprobarea alegerii până la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir și lemne pentru foc.

4. **Ucea inferioară** postul de învățător cu salarul anual de 600 coroane din cassa bisericii cu prospectul de a se întregi după aprobarea alegerii la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir și lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek Szeben vármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locale și spre a-și arăta desteritatea în cântăriie bisericești, având cei aleși a instrua elevii de școală în cântări și a cânta cu ei în biserică.

Avrig, 5 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Ioan Cândea
protopresb.

„Albina“
institut de credit și de economii în Sibiiu.

Nr. 26498
113 dir.

Publicațiune.

Terminul pentru prima optare la emisiunea IV de acții a institutului nostru s'a încheiat cu ziua de 15 Iunie a. c.

Acțiuni neoptate au rămas 130, cari cu cele 250 rezervate din capul locului în favorul fondului special de rezervă dau numărul de 380.

Acestea se vor vinde cu prețul de 420 cor. de bucată în care preț se cuprind și spesele de emisiune și taxa de transcriere.

Terminul de optare la aceste acții se încheie cu ziua de 15 August a. c.

Prenotări se primesc și dela neacționari ai institutului.

Pentru achitarea prețului de 420 cor. de bucată se stabilesc următoarele termine de plată:

Prima rată de 84 cor. la 1 Sept. 1909
a doua „ „ „ „ „ 1 Oct. „
a treia „ „ „ „ „ 1 Ianuarie 1910
a patra „ „ „ „ „ 1 Aprilie „
a cincia „ „ „ „ „ 1 Iulie „

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Acțiile noue nu vor participa la dividenda anului curent ci acționarii vor căpăta numai 5% interese după capitalul vărsat dela ziua sosirei banilor la cassa institutului până la ultima Decemvrie a. c.

Vor participa însă la dividenda anului viitor, din care motiv ratele a patra și a cincia se vor plăti cu 5% interese dela 1 Ianuarie 1910.

Față de acționarii cari nu vor plăti ratele regulat se va aplica §. 10 al statutelor.

Sibiiu, 20 Iulie n. 1909.

(232) 1—1 *Direcțiunea.*

77.

$\frac{110.}{\text{fj. 1909.}}$ alisp. sz. körrendelelet.

A szászsebesi választó kerülethez tartozó Alsópián és Szerdahely községek, valamint a keresztényszigeti választó kerülethez tartozó Nagyludas, Gális, Guraró, Kákova, Orlát, Ecsellő, Szecsel, Szelistye, Szibiel, Tiliska és Vále községek képviselőválasztói névjegyzékei elleni felszólalások.

(A két városi tanácsnak, hat járási főszolgabirónak és valamennyi községi elöljáróságnak)

A következő hirdetmény azonal közhirré teendő:

HIRDETMÉNY.

A szászsebesi és keresztényszigeti választó kerülethez tartozó Alsópián, Szerdahely, Nagyludas, Gális, Guraró, Kákova, Orlát, Ecsellő, Szecsel, Szelistye, Szibiel, Tiliska és Vále községeknek 1910. évi érvénnyel birandó országgyülési képviselőválasztói névjegyzékei ellen beadott felszólamlások felett a vármegyei központi választmány által folyó évi juliul hó 2 án tartott ülésében 17—30. jkvi szám alatt hozott határozatok az 1899. evi XV. t.-cz. 148. §-a értelmében a választmányi székhelyen és pedig az alispáni hivaltalban, valamint a fenti §. és a m. kir. belügminiszter úr által az országgyülési képviselőválasztók névjegyzékének kiigazitása tárgyában kiadott 14355/1903. számu rendelet 8. bekezdése értermében a 17 jkvi számu határozat a alsópiáni, a 18. jkvi számu határozat a szerdahelyi, a 19. jkvi számu határozat a nagyludasi, a 20. jkvi számu határozat a gálisi, a 21. jkvi számu határozat a guraroi, a 22. jkvi számu határozat a kákovai, a 23. és 24 jkvi szamu határozat az orláti, a 25. jkvi számu határozat az ecselői, a 26. jkvi sz. határozat a szecseli, a 27. jkvi sz. határozat a szelistyei, a 28 jkvi sz. határozat a szibieli, a 29. jkvi sz. határozot a tiliskai és a 30. jkvi sz. határozat a válei községi irodában folyó évi julius hó 20 tól 30-ig közszemlére ki vannak téva.

Nagyszeben, 1909. évi julius hó 2 án.

Szebenvármegye központi választmányának elnöke:

Reisenberger
alispán.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 1—52

priv. Farmacia la Lebebă
Frankfurt a/M.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 3—12

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 17—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea.

Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(209) 4—4

Nr. 322/909 [216] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal pe lângă parohul Teodor Șovrea în parohia de clasa III-a **Fânațe**, protopresbiteratul Cetatea-de-piatră, se excrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: jumătate din venitele parohiale, fasionate la coala B. pentru întregirea venitelor parohiale dela stat.

Concurenții au de a-și înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul anunțat.

In acest timp conform dispozițiilor regulamentului pentru parohii, se pot prezenta la biserică pentru a cânta, cuvânta eventual a celebra.

Lăpușul-unguresc, 15/28 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetății-de-piatră în conțelegere cu comit. parohial.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 16—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 76 Sibiiu, Marţi 14/27 Iulie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 8259 Şcol., 1909.

CONCURS.

Devenind în vacanţă un post de profesor în secţiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan pentru îndeplinirea aceluia se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Specialitatea concurenţilor să fie istoria universală, a patriei şi istoria specială a bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania.

In sensul regulamentului seminarial §. 5 punct 2 alinea *b)* dela candidaţi se cere pregătire prescrisă pentru institutele pedagogice de stat, respective pe lângă cualificaţiunea prescrisă în §. 122 punct 10 din statutul organic şi diplomă de profesor pentru şcoalele medii cu studiul principal istoria.

Cererile de concurs sunt a se înainta în terminul normal la Consistorul arhidiecezan.

Cererile întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din sedinţa senatului şcolar, ţinută la 9/22 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Regulament

pentru examenul de cualificaţiune profesorală la institutul seminarial pedagogic din arhidieceza gr.-or. română a Transilvaniei.

§. 1. Candidaţii de profesori în secţiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan au să facă examen de cualificaţiune profesorală la consistorul arhidiecezan (Statutul organic §. 122 punct 10).

§. 2. Pentru catedrele profesorale din secţiunea pedagogică examenele se grupează astfel:

Grupa I.

Pedagogia, Didactica, Psihologia, Istoria pedagogiei.

Grupa II.

Limba română, Limba maghiară, Limba germană.

Grupa III.

Istoria universală, Istoria patriei, Constituţia patriei şi Geografia.

Grupa IV.

Aritmetica, Geometria, Ştiinţele naturale, Fizica, Chemia şi Economia.

§. 3. Religiunea şi limba română formează obiect de examen pentru fiecare grupă.

§. 4. La examenele de cualificaţiune profesorală se admit numai candidaţi români ortodocşi din patrie.

§. 5. Dela candidaţi se cer următoarele documente:

1. Carte de botez, că sunt români gr.-or. din patrie.
2. Testimoniu de maturitate dela vre-o şcoală medie.
3. Diplomă de profesor pentru institutele pedagogice de stat, sau diplomă de profesor pentru şcoalele medii, cu studii principale din grupa pentru care voiesc să se cualifice.
4. Practică de cel puţin 2 ani.
5. Testimoniu de conduită dela autoritatea competentă sub a cărei inmediată jurisdicţiune stă candidatul.
6. O scurtă descriere a vieţii, în care să se expună fazele mai însemnate din viaţa candidatului, precum şi momentele mai principale, direcţiunea şi extensiunaa cualificaţiunii lui.
7. Eventuale alte documente recomandatoare.

§. 6. Pentru obiectele de învăţământ de caracter tehnic, cum sunt: Cântările bisericeşti, Tipicul, Muzica vocală şi instrumentală, Desemnul, Caligrafia, Gimnastica, lucrul de mână, Higiena, se cere diplomă dela un institut cu drept de publicitate, eventual un atestat de cualificaţiune specială, pe baza căreia consistorul institue pe candidaţi.

§. 7. Examenul este scripturistic şi verbal.

§. 8. Suplicele de admitere la examen sunt a se înainta la Consistorul arhidiecezan.

§. 9. Afacerea examenului de cualificaţiune aparţine competinţei senatului şcolar.

§. 10. Conclusul consistorial despre admiterea la facerea examenului dimpreună cu suplica şi cu documentele candidatului se dau comisiunei examinătoare. Asemenea se dau comisiunei şi temele în scris ale candidatului.

§. 11. Contra conclusului consistorial de neadmitere la examen nu se dau remedii de drept.

§. 12. Deodată cu admiterea la facerea examenului Consistorul institue pentru fiecare cas concret o comisiune de 3 membri, bărbaţi specialişti în materia examenului.

Preşedintele comisiunei este arhiepiscopul, respective vicarul arhiepiscopesc.

§. 13. Membrii comisiunei nu pot fi înrudiţi între sine sau cu candidatul până inclusive în gradul al VI-lea de sânge sau al IV-lea de cuscrie de două neamuri.

§. 14. Comisiunea examinătoare îşi împlineşte lucrările sale în sfera proprie de activitate în mod independent atât în ce priveşte censurarea elaboratelor în scris, cât şi examinarea verbală a candidatului şi statorirea notelor de clasificaţiune.

La aducerea hotărârilor se cere presenţa tuturor membrilor.

Conclusele se iau cu majoritate de voturi.

Impedecarea de a lua parte la deliberările şi conclusele comisiunii este a se notifica în scris preşedintelui comisiunii, care face arătare la Consistor, cerând numirea altui membru în comisiune.

Tot aşa face preşedintele şi în cazul când vre-un membru repăşeşte sau trece din viaţă.

Despre momentele mai importante şi resultatul deliberărilor şi despre conclusele comisiunei se ia protocol în regulă, însemnându-se datul şedinţei, obiectele pertractate şi conclusele enunciate.

Protocolul se autentică şi se subscrie de toţi membrii comisiunei.

§. 15. In şedinţa primă comisiunea stabileşte chestiunea: care membru din care anumite obiecte examinează. In consecinţă sunt a se distribui spre censurare şi temele în scris.

Preşedintele are drept a pune întrebări la fiecare obiect.

A. Examenele în scris.

§. 16. Examenul scripturistic constă din elaborarea a două teme din disciplinele, la cari se refere examenul.

§. 17. Tema primă o designează Consistorul. Ea va avea de scop să arete cunoştinţele generale pedagogice ale candidatului.

§. 18. Tema a doua o alege însuşi candidatul din vre-o disciplină, ce aparţine grupei din care voeşte a-şi câştiga cualificaţiunea, indicând totodată şi motivele cari l-au determinat la alegerea acelei teme.

Ca temă a doua candidatul poate presenta şi o lucrare a sa dată publicităţii prin tipar; acceptarea sau neacceptarea ei atârnă dela aprecia-rea Consistorului.

§. 19. Pentru lucrarea temelor se dă candidatului timp de 6 luni, care la cerere se poate prelungi cu alte 3 luni. Prelungirea o dă Consistorul.

§. 20. La lucrările în scris candidatul are deplină libertate a se folosi de mijloace ştienţifice auxiliare, dar în note sublineare are a indica isvoarele de cari s'a folosit.

§. 21. Temele în scris se trimit la Consistorul arhidiecezan, care le dă comisiunei examinătoare cu act oficial.

§. 22. Preşedintele comisiunei distribue membrilor temele scripturistice, începând dela acela, care reprezentă specialitatea disciplinei la care se referă materia tractată.

La apreţiarea lucrărilor în scris se consideră: temeinicia, siguranţa cunoştinţelor, claritatea noţiunilor, corectitatea, dexteritatea şi limba în care acelea sunt exprimate.

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Adevărat, în *Preacuvântare* spune, că s'a mărginit la „izvoarele cele mai curate ale învăţăturii bisericii noastre“, dar' cari anume din acestea le-a întrebuinţat nu ştim, afară doar de cărţile lui *Pray* şi *Lesviodax*, pe care le aminteşte într'un loc. La pagina 74 constată însuşi, că „pentru ursita cea maşteră, ce a avut ortodoxia noastră până în zilele noastre puţine izvoare avem pentru istoria cea veche a bisericei ortodoxe“. Şi cu toată dreptatea. Pentrucă, afară de „istoria bisericii românilor“ alui *Petru Maior*, apărută în Buda la 1821, afară de „istoria bisericească“ a lui *Lesviodax*, apărută în Bucureşti la 1842, afară de *Diptichonul* metropoliei din Bucureşti şi doar de „Actele şi fragmentele“ lui T. *Cipariu*, (1855) ce alte izvoare istorice i-ar fi putut sta la îndemână? Iar pentru ca să cerceteze şi să conzulte însuşi biblioteci mari, să scormonească şi să descifreze însuşi acte şi documente vechi, Şaguna, — cu toată eruditia şi dragostea lui de ştiinţă, — n'a fost în stare, în urma poziţiei şi a chemării sale. Operele pe care s'a bazat însă, Şaguna le-a folosit constienţios şi aceea ce-a aşternut pe hârtie a fost pentru dânsul adevărul curat. Şi astfel numai, ca inzultă se poate conziderà titlul de „falsificător“ al istoriei bisericeşti, cu care l-au învrednicit unii scriitori bisericeşti din zilele noastre, pe acela, care înainte de toate ţineà strâns la curăţenia adevărurilor dogmatice, canonice şi istorice ale bisericii sale.

Fără să cercăm a întrà în amănunte vom suleva aici câteva din teoriile istorice ale lui Şaguna, din cari parte se susţin şi azi, parte sunt supuse criticei. Astfel, cu privire la originea şi vechimea creştinizmului la români, Şaguna intemeiat pe „Vieţile sfinţilor“ şi pe alte mărturii istorice vechi formulează aserţiunea, că creştinizmul nostru datează încă din epoca colonizării Daciei, sădit fiind prin ostaşi şi colonişti romani, şi în consecinţă poporul român, când apare pe scena istoriei, ca o individualitate etnică deosebită, erà deja încreştinat de veacuri. Teoria aceasta azi a devenit dogmă istorică generală şi Şaguna esagerează cel mult, când afirmă, că biserica românească şi-a avut organizaţia sa proprie încă din veacul al IV-lea d. Cristos, când se pomenesc câteva nume de episcopi în Dacia.

Intr'un capitol special se opreşte asupra începuturilor literare bisericeşti, scoţând la iveală principiul bisericii orientale de a ţineà în cinste *limba credincioşilor*, prin ti părirea în această limbă a cărţilor rituale şi întrebuinţarea ei ca limbă liturgică.

In legătură cu aceasta nu uità să accentuieze, că principiul acesta atât de înalt şi folositor în biserica românilor, din princina grelei situaţiuni politice a acestui neam, a ajuns numai târziu să se poată validità. Dar deşi ierarhie naţională şi limbă proprie n'am avut până târziu, în suta XVII-a, cărţi bisericeşti însă pe limba românească s'au scris şi s'au tradus, chiar înainte de aflarea tiparului.

Ba, după mărturisirile unui scriitor slav[1]) chiar şi liturgia ar fi fost tradusă româneşte încă din veacul al XII-lea păstrată fiind la preoţime în manuscris cu litere greceşti şi slavoneşti. Iar pe temeiul scrierii bizantinului *Kedrenos* susţine cu toată tăria vechea dogmă istorică, astăzi din multe părţi răsturnată, că în Ardeal ar fi fost ierarhie bisericească orientală încă din veacul al IV-lea, venind din Byzanţ şi stând în legătură canonică cu dânsul.[2]) In legătură cu aceasta expune şi cunoscuta părere despre încreştinarea ungurilor, prin venirea şi aşăzarea aici a călugărului Ierotei, pe care o sprijineşte şi cu aserţiunile istoriografului,[3]) pe care regele unguresc Ştefan cel sfânt, a moştenit-o dela tatăl său Géza, care, acesta, iarăşi o căpătase dar dela împăratul bizantin Ducas.

In capitolele următoare urmăreşte desvoltarea istorică a acestei presupuse ierarhii ortodoxe române din Ardeal, constatând, fireşte, lipsa urmelor istorice, care să dovedească şi să lămurească desfăşurarea vieţii noastre bisericeşti în cursul veacului de mijloc. Incepând cu veacul al XV-a însă aflà câteva mărturii istorice, de care se leagă cu tot dinadinsul pentru sprijinirea părerilor sale.

---

[1]) Cf. Sazavo Emanskoe Sveatoie Blagovestvovanie, Praga 1840.

[2]) Cf. Timon S, Imago antiquae Hungariae III. 1.

[3]) Cf. *Budai Ezsaiás*, Közönséges Historia II. § 62 şi Magyarország története *Balay L.* Lipcse 1852 p. 45.

Asupra fiecărei teme membrii comisiunei îşi prezentează părerea în scris şi motivată.

§. 23. Terminată prin singuraticii membri ai comisiunii examinarea temelor în scris, preşedintele convoacă pe membri la şedinţă în scopul de a delibera asupra lucrărilor şi a statori notele de clasificare.

Notele de clasificare sunt: 1, distins; 2, foarte bine; 3, bine; 4, îndestulitor; 5, neîndestulitor.

Notă generală nu se dă.

Expunerea părerilor asupra lucrărilor scripturistice se face începând cu tema dată de Consistor, apoi se trece asupra celei alese de candidat. Mai întâi se ascultă părerea membrului, care reprezentă îndeosebi specialitatea, căreia aparţine lucrarea, urmează apoi părerea celorlalţi din comisiune în ordinea designată de preşedinte.

§. 24. Dacă rezultatul examenului este cel puţin îndestulitor, se pune termin pentru examenul verbal care are să urmeze cel mult două luni dela prezentarea temelor scripturistice la consistor.

In caz de rezultat nefavorabil al examenului în scris fie şi numai din o singură temă, candidatul nu se admite la examenul verbal, ci preşedintele cu raport în scris transpune actele Consistorului.

Contra concluzului comisiunei examinătoare la clasificarea temelor nu se admit remedii de drept.

B. Examenul verbal.

§. 25. Examenul verbal se estinde asupra tuturor obiectelor din grupa pentru care candidatul s'a anunţat la examen, având de scop să constate, dacă candidatul dispune de cunoştinţele necesare în măsură îndestulitoare şi dacă le ştie preda în mod metodic.

§. 26. Ordinea examinării o stabileşte comisiunea în o şedinţă înainte de începerea examenului verbal.

§. 27. După terminarea examenului verbal se statoresc notele de clasificaţiune din singuraticele obiecte.

Fiecare examinător face propunere pentru nota de clasificare, iar comisiunea examinătoare decide.

La cerere părerea singuraticilor membri din motivele ei este a se însemna la protocol.

Rezultatul eminent din un obiect nu se consideră ca ecuivalent pentru rezultatul din alt obiect.

§. 28. Terminat şi examenul verbal, preşedintele înaintează Consistorului actele referitoare la examen.

§. 29. In caz că candidatul a susţinut examenul de cualificaţiune cu calculul cel puţin îndestulitor, i se dă testimoniu de cualificaţiune profesorală cu indicarea notelor de cualificaţiune stabilite de comisiunea examinătoare.

Testimoniul de cualificaţiune îl estradă Consistoriul arhidiecezan.

§. 30. Taxa examenului de cualificaţiune este 40 coroane, care în sensul §-ului 125 din Statutul organic întră în fondul şcolar eparhial.

Taxa se solveşte la Consistor.

§. 31. Obţinând candidatul la examenul oral calcul neîndestulitor din un singur obiect, poate face examen de corigenţă după 3 luni de zile. Obţinând calcul neîndestulitor din două obiecte, poate face examen de corigenţă după 6 luni de zile.

Dacă la examenul de corigenţă candidatul a obţinut din nou calcul neîndestulitor, poate repeta după un an examenul din toate obiectele.

§. 32. Dacă candidatul la facerea examenului a raportat calcul neîndestulitor din mai multe obiecte, atunci după un interval de 1 an poate să repeteze întreg examenul — afară de cel scripturistic.

Terminele examenelor de corigenţă le stabileşte Consistorul.

§. 33. Repeţirea examenului din toate obiectele se poate face numai odată.

§: 34. Regulamentul acesta întră în viaţă după publicarea lui.

Prin dispoziţiunile acestui regulament se scot din valoare dispoziţiunile regulamentului sinodal din 1875.

Nr. 109 Sinod.

Votat în şedinţa sinodului arhidiecezan, ţinută în Sibiiu la 11/24 Aprilie 1909.

Ioan Meţianu m. p.
arhiepiscop.

Mateiu Voileanu m. p.
notar general.

Discurs ocasional

rostit din prilejul încheierii anului şcolar la seminarul „Andreian“

de

prof. *A. Bratu.*

(Fine).

Când însă va vedea ţăranul român, că venitul său — în urma indemnului luat dela învăţător — i s'a sporit barem şi numai cu un filer pe zi, atunci cu dragă inimă jertfeşte şi pentru şcoală şi pentru alte instituţii culturale, căci e din fire recunoscător.

Iar când se va vedea, că prin tovărăşiile puse la cale şi conduse de preotul înţelept şi învăţătorul luminat — condiţiile de traiu devin din ce în ce mai uşoare, şi că roadele muncii de peste an rămân pe seama şi folosul celui ce le-a agonisit, atunci aţi lucrat totodată şi spre binele propriu, nu numai a obştei, care acum e mai darnică decât în trecut şi vă răsplăteşte însutit ostenelele.

Să ţineţi minte, că — dupăcum se esprimă un învăţat:

„Cooperaţiunea însemnează a ajuta pe alţii, ajutându-te pe tine însuţi; nu zic a ajuta pe alţii fără a te ajuta pe tine însuţi; aceasta ar fi prea mult“. (Căl. Coop.)

Drept aceea munca să vă fie străbătută întotdeauna de un spirit social şi să nu vă isolaţi cu desăvârşire interesele proprii de ale obştei, pentrucă acest lucru ar aduce cu timpul pagube simţitoare.

Să vă daţi seama, că isolaţi şi cu puteri singuratice nu veţi putea suporta lupta în vârtejul atâtor patimi; nu veţi putea învinge greutăţile vieţii din ce în ce mai mari şi mai puţin veţi putea schimba în mai bine o alcătuire socială.

Luaţi pildă dela pasările călătoare, dela stolul de cocori, cari în sborul lor spre ţări îndepărtate se întovărăşesc, se organisează, orânduindu se în formă de ic, cu cei mai oţeliţi sburători în frunte, ca astfel să poată învinge mai uşor resistenţa aerului; luaţi esemple din viaţa albinelor, cari — deşi sunt nişte fiinţe gingaşe, cu puteri destul de modeste — totuşi prin o muncă înfrăţită şi armonică, produc lucruri cari ne pun în uimire.

Să ne gândim la împrejurările grele în cari ne aflăm şi cari tind la subţierea şi ruperea legăturilor, cari ţineau până mai deunăzi preotul şi învăţătorul aproape de popor.

Aceste legături nu le putem restabili şi întări, decât numai prin tovărăşii economice.

Tot acestea trebue să formeze zidurile de apărare şi împotriva unor curente socialiste, primejdioase, cari au început să-şi sape alvie şi prin satele noastre. Insoţirile economice trebue să propage şi spiritul de iniţiativă, de care suntem lipsiţi aproape cu desăvârşire în cele economice; prin ele trebue să se deştepte gustul şi meşteşugul de a câştiga şi păstra şi spori venitele, la care ţăranul e îndreptăţit în urma muncii sale; în sfârşit prin acestea se poate ajunge la o închegare socială, prin trezirea şi cultivarea sentimentului de solidaritate, din lipsa căruia multe din încercările noastre rămân baltă!

Pe lângă tovărăşiile de copii şi tovărăşiile plugarilor vom mai lucra şi la înfiinţarea de reuniuni de femei pentru înfrumseţarea bisericilor şi ajutorarea săracilor etc. ca astfel spiritul de solidarisare să se propage în toate direcţiile, la toate vârstele, spre binele şi folosul obştesc.

Iubiţilor elevi!

V'am arătat calea ce ar fi să urmaţi pentru înstărirea poporului nostru dela sate, în mijlocul căreia vă va duce soartea azi mâne şi care vă aşteaptă cu braţe deschise, cu inimă curată şi cu rugămintea de a-l face părtaş la comorile sufleteşti, ce le aţi adunat în şcoală. La voi priveşte cu nădejdi de mai bine în viitor.

Şi la un viitor mai bun numai prin îmbrăţoşarea tovărăşiilor putem ajunge. Lucrarea în direcţia aceasta să devină pentru unul fiştecare una dintre cele mai însemnate probleme ale vieţii, prin realisarea căreia veţi uşura sarcina grea a ţărănimei şi veţi binemerita recunoştinţa generaţiilor viitoare.

Lucrarea mântuitoare o puteţi începe fără multă întârziere, căci veţi avea sprijin puternic în omenia şi deşteptăciunea firească a ţăranului român.

Numai voi să fiţi oameni la înălţimea chemării!

Şi pentru înjghebarea şi înflorirea întreprinderilor economice — ca şi pentru progresul oricărei instituţii culturale, se recer oameni luminaţi cu caractere firme, de o putere morală extraordinară; se recer oameni în sufletul cărora este puternic indemnul de a lucra împotriva răului şi viu dorul de a vedea pretutindenea înstăpânit binele.

Trebue să fiţi cu ochii deschişi la toate, ce se întâmpla în jurul nostru, să observaţi repede toate neajunsurile, toate scăderile şi ticăloşiile şi mai presus de toate să aveţi curajul, forţa morală de a lua imediat măsurile de îndreptare. Căci răul neobservat sau acoperit creşte şi se sporeşte pe zi ce merge şi odată ne-om pomeni numai că se aprinde cu vălul ce-l acoperea şi isbucneşte cu o putere sdrobitoare, ca un vulcan ce pustieşte cu lava sa întreagă împrejurimea.

In rândul al doilea sufletul fiecăruia trebue să devie un acumulator de energie morală din ce în ce mai puternic pentru a se putea hotărâ repede la încetăţănirea binelui, la întroducerea mijloacelor de îmbunătăţire, observate aiurea sau cunoscute din propria experienţă.

Această energie morală să devie în suflet din ce în ce mai expansivă să se dorească cât mai mult a fi tradusă în fapte, să fie o energie vie, care pune în mişcare înfăptueşte „ideile mari şi nobile ce răsar în spiritele alese“, şi care stârpeşte în germene răul.

Numai îmbrăcaţi cu haina curăţeniei sufleteşti şi conduşi de o voinţă tare veţi putea păşi cu demnitate în fruntea satelor şi instituţiilor, a căror soarte o veţi determina prin ţinută bărbătească şi hotărâtă.

Numai aşa putem nădăjdui şi noi un spor în munca de mântuire naţională ce veţi desfăşura o, şi numai în casul acesta îşi va revărsa şi Atotputernicul binecuvântarea cerească asupra paşilor noştri.

In credinţa — că veţi fi conduşi întotdeauna de principiile ce vi-le-a hărăzit petrecerea în băncile şcoalei la acest institut şi stăruinţele obositoare ale profesorilor — şi că veţi lucra din toate puterile la realisarea speranţelor ce le legăm de voi — vă zicem un rămas bun şi la revedere pe câmpul de muncă pentru binele şi înaintarea neamului!

Nr. 8225 Bis.

CONCURS.

Pentru conferirea unui stipendiu de unamie (1000) coroane dela stat cu meniţiunea de a-şi completa la vre-o universitate studiele tinerii clerici absolvenţi ai cursurilor teologice din seminarul arhidiecesan, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt a se înainta în termin normal la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu de maturitate.
3. Absolutor teologic.
4. Testimoniu dela medic despre starea sanitară.

Astfel, pomeneşte pe mitropolitul Ioanichie, care în veacul XV-lea păstoria pe românii ortodoxi cu reşedinţa în Bălgrad, obţinând dela regele Mateiu Corvinul o scutinţă de zeciuială pentru preoţii maramureşeni. Despre „Arhiepiscopul de Transilvania“, — căruia diploma regelui Vladislav supune mănăstirea din Peri şi pe egumenul ei Ilarie, — susţineà deasemenea, că a fost al românilor ortodoxi. Dupăce înşiră, pe urmă, încă câţiva mitropoliţi, păstraţi de diptichonul bisericesc, închină un capitol separat titulaturii acestora de „arhiepiscopi şi mitropoliţi“, arătând îndreptăţirea acesteia în raport cu diecezele episcopilor sufragani. Teoria aceasta istorică, de care Şaguna s'a folosit mai ales în luptele sale pentru restaurarea vechei mitropolii ortodoxe, în urma cercetărilor mai nouă asupra trecutului bisericii noastre, a dat naştere unor aprige controverse între istoriografii bisericeşti de astăzi, şi dacă încă n'a putut fi răsturnată cu desăvârşire, unii scritori au abandonat-o, iar alţii o consideră de chestiune încă deschisă. Fără să întrăm în meritul acestor controverse, constatăm numai, că Şaguna, pe temeiul isvoarelor, cari i-au stat la îndemână, a juns în mod firesc să clădească teoria mitropoliei din Bălgrad, de care şi altcum aveà neapărată trebuinţă în nizuinţele sale de a-şi reaşeza biserica pe vechile temelii canonice.

Mântuind cu istoricul mitropoliei, după ce pomeneşte de cele câteva mănăstiri româneşti dela poalele Carpaţilor, se opreşte la actul unirii unei părţi a românilor cu biserica Romei, la tratarea căruia întrebuinţează mai ales revista lui Laurian şi Bălcescu: *Magazinul istoric din Dacia* (1842). In firul istorisirii polemizează cu un scriitor, al cărui nume însă nu-l aminteşte.

Urmează, iarăşi pe scurt, epoca de umilire a supremaţiei sârbeşti de care sa s'a ocupat şi în promemoria, după terminarea căreia ajunge la cel dintâiu episcop naţional, dela unire, la Vasilie Moga, a cărui păstorire o tratează cu pietatea, care se datoreşte unui antecesor în scaun.

Cu suirea sa proprie pe tronul vlădicesc, cu amintirea evenimentelor mai marcante din viaţa bisericească în cursul păstorirei sale şi cu dorinţa nepotolită şi adesea repetată a sa, de a vedeà reînfiinţată vechea mitropolie de Bălgrad, îşi sfârşeşte Şaguna manualul de istorie bisericească.

Abstragând dela temeinicia cercetării critice a isvoarelor şi dela puterea de rezistenţă a unora din argumentările şi teoriile acestei opere, ţinem să relevăm singur momentul, că istoria bisericească a lui Şaguna e superioară celoralalte scrieri ale sale, — afară de dreptul canonic, — faţă de cari se distinge chiar şi prin stilul curgător şi energic. Valoarea ei creşte şi prin faptul, că multă vreme a fost singurul manual de acest fel în seminariile pedagogice-teologice şi isvorul principal pentru lucrările, care s'au alcătuit mai târziu.

Şi dacă valoarea acestei scrieri astăzi a scăzut mult în faţa ştiinţii istorice, să nu uităm, că Şaguna a brăzdat şi aici în ogor aproape înţelenit şi să nădăjduim, că lipsurile operii sale vor fi umplute cu prisosinţă de tinăra pleiadă a scriitorilor de istorie bisericească, care începe a se afirmà cu tot mai multă siguranţă şi tărie.

De încheiere notăm, că istoria bisericească a lui Şaguna, a apărut şi în limba germană, tradusă fiind de un profesor al seminarului teologic. Ea poartă titlul: *Geschichte der griechisch-orientalischen Kirche in Oesterreich.* Hermannstadt, 1862.

C. Scrieri omiletice.

Trebuinţa de a se luminà poporul din partea preoţilor prin vestirea cuvântului de învăţătură a simţit-o Şaguna îndată după-ce a întrat în Sibiiu, ca episcop al românilor gr. or. din Ardeal.

Deja în cea dintâiu pastorală a sa, dela 12 Februarie 1848, în care vesteşte clerului şi poporului, că Maiestatea Sa „s'a îndurat preapărinteşte a-l denumì de episcop al Ardealului“, Şaguna se îndreptă către preoţime cu cuvintele acestea:

— „Dar, ca să nu las neîntrebuinţat nici un prilej, prin care s'ar puteà folosì atât preoţimea, cât şi întreg poporul nostru, pentru aceea bine ştiind cu ce lipsă mare are poporul nostru de a căpătà învăţătură, de a se desăvârşi şi a se luminà, *poftesc pe întreaga mie iubită preoţime, ca să se nevoiască a se întocmì şi a spune cuvântări bisericeşti,* adecă a învăţà şi a luminà pe poporenii noştri.

(Va urma).

5. Declaraţie în scris, că după terminarea cursurilor academice va întra în serviciul bisericei la postul care îl va designa autoritatea bisericească.

6. Eventuale alte documente recomandatoare.

Cererile întrate după espirarea terminului indicat nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa sen. bis. ţinută la 7 Iuliu 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Preotul, ca centru al mişcărilor din popor.

Lucrare cetită în conferinţa preoţească din tractul protopresb. al Lupşei, ţinută la 21 Maiu v. (ziua sfinţilor Constantin şi Elena,) anul 1909 în parohia Lăturenii

de preotul *Eugen Munteanu.*

Instituţia preoţiei din timpurile cele mai vechi, ba chiar în era păgânismului, purta în sine timbrul originalităţii divine, şi ca atare reducându-şi originea la însaşi dumnezeirea, administratorii ei, ca slujitorii văzuţi ai dumnezeirii, să bucurau de o deosebită cinste în faţa obştei, care socotindu-i pre ei de tot atâtea făclii, menite să răspândească prin razele lor lumina binefăcătoare şi mântuitoare, după care să urmeze în căile nesigure ale veţii, îi îmbrăţişa şi impresura cu multă cinste şi dragoste, considerându i oareşi cum, nu de nişte fiinţe asemenea lor, ci de nişte factori coborâţi dela însaşi provedinţa, ca să arate căile mântuirii, şi să ferească omenimea de periciune.

Acei sacerdoţi din timpurile antice ce altă menire aveau, pre lângă aceea, că erau ispravnicii lucrărilor jertfirii, decât ca să fie şi conducătorii naturali ai poporului lor, având să poarte la inimă mai mult decât orişice soartea şi binele poporului? Şi până ce acesta vedea în preoţii săi pre conducătorii desinteresaţi şi devotaţi binelui său, îi şi învrednicea de respectul său, dându-le toată stima şi dragostea cuvenită slugitorilor.

Aşa era aceasta atunci şi aşa este astăzi, când aflându-ne în era creştinismului sublim, a cărui taină, precum esplică apostolul Pavel lui Timoteiu: „este prea mare, arătându-să chiar D-zeu în trup“, espress ni se porunceşte preoţilor, sacerdoţilor de astăzi, prin însuşi D-zeul întrupat, Mântuitoriul Isus Cristos, să fim „lumina lumii“, „sarea pământului“, „păstorii turmei lui Cristos“, mai numindu-ne chiar şi „îngerii D-lui atotţiitoriului şi împreună lucrători ai lui D zeu“. Sf Ioan Gură de aur esplică preoţia aşa: „Deşi preoţia să săvârşeşte pe pământ, totuşi ea trebue să se numere în ceata şi în rândul lucrurilor cereşti, pentrucă nu omul, nici îngerul, nici arhanghelul, sau oare care altă putere zidită, ci singur mângăitoriul Duhul sfânt a aşezat această rânduială, şi încă pre oamenii, cei ce vieţuiesc cu trup i-au învăţat, să urmeze serviţiul îngeresc“. Iară sf. Grigorie zice: „Preotul slujind stă cu îngerii, aduce docsologii cu arhangelii, înalţă jertfe altariului sfânt, lucrează cu Cristos sfinţirea“.

Mărete şi sublime numiri şi esplicări acestea, cari trag după sine mari sarcini şi invoalvă în sine chemare măreaţă cu îndatoriri sfinte şi ideale.

Multe sunt datorinţele sublimei chemări preoţeşti, căci acestea nu se mărginesc numai la aceea, ca să ne rugăm în numele poporului şi pentru popor, să plinim sfintele jertfe, să săvârşim sf. taine, cu un cuvânt, să administrăm cele sfinte cum apost. Pavel ordonă lui Timoteiu: „Mai înainte de toate să faceţi rugăciuni, cereri, făgăduinţe, mulţămite pentru toţi oamenii“, căci mai avem şi altă menire, şi anume, ca prin învăţăturile noastre şi prin pildele vieţii noastre neprihănite să fim tot atâtea stele conducătoare, tot atâtea lumini, nu ascunse sub obroc, ci puse pe masă, pentruca turmele cuvântătoare ce se află în întunerec, orbecând în răutăţi pe cărările peririi, să se atragă spre acea lumină, ca spre isvorul mântuirii lor. Avem noi preoţii deci sfânta datorie, să fim turmelor noastre păstori conducători cătră canaanul binelui vecinic şi temporal, silindu-ne în tot chipul a afla căi şi mijloace, cum şi prin ce am putea face turmele noastre tot mai fericite, ferindu-le de lupii rapitori ai neştiintei şi ai patimilor, ca astfel la finitul chemării noastre să le putem reda Celui ce ni le-a încredinţat, nu numai întregi şi neştirbite, ci încă sporite în bine şi înaintare.

Intr'adevăr, grea ne este chemarea pe care am luat-o asupra noastră, căci iată cu ce suntem asemănaţi: cu lucrătorul de pământ, lucrătorul de vie, boul celui ce trieră. De aceea sf. Grigorie teologul meditând asupra sarcinei grele a preotului afirmă, că: „Să ştie preotul cum i se cade lui a păstori şi a îndrepta cu scop bun turma încredinţată, este învăţătura învăţăturilor şi măestria cea mai înaltă“.

Spicuind eu chiar din această înaltă şi sublimă măestrie, şi anume, pentruca să arăt mijloacele — cum am zice — magnetice, prin cari să putem atrage turma, ca atrasă fiind să putem lucra cu ea, întocmai ca şi cu ceara înmuiată prin căldura focului, aceea ce ni se cere, adecă călăuzirea ei la păşunea binelui şi a bunăstării sufleteşti şi trupeşti, toate aceste mijloace le reduc la cuvintele apostolului Pavel, scrise cu multă dragoste cătră Tit şi Timotei: „Cuvine-se vouă să fiţi fără prihană, nefăcând spre plăcerea voastră, nu sumeţi, nu iuţi, nemânioşi, nesfadnici, nepoftitori de agonisire spurcată, de cari de toate fugiţi şi urmaţi dreptatea, buna credinţă, credinţa, dragostea, răbdarea, blândeţele, ca întru toate să vă daţi pildă de fapte bune!“

Aceste sunt tot atâtea însuşiri recerute la un păstor de suflete, cari sunt a se lua totodată şi ca mijloace pentru cel ce le posede pe deplin întru a întruni încrederea şi dragostea neclintită a turmei ce o păstoreşte, fără de cari un preot nu va putea face nimic, absolut nimic, nici un pas întru împlinirea sacrelor sale datorinţe ce i sunt impuse de Dzeu sub cea mai grea răspundere.

Mă voiu mărgini deci pe lângă citatul de mai sus, pe care îl voi esplica mai pe larg, vorbind în special de fiecare recerinţă.

Preotul să fie înainte de toate fără prihană, nefăcând spre plăcerea sa, cucernic şi model de onestitate. Aceste sunt cele dintâiu şi fundamentale însuşiri, pe cari trebue să le aibă preotul ca mijloc spre a-şi susţinea vaza în poporul său şi a se bucura la acesta de stima şi respectul cuvenit. Dar şi zace în firea lucrului, ca preotul, fiind păstorul oilor lui Crs. şi înainte stătătorul la masa lui cea înfricoşată şi rugător cătră Dzeu — să se ferească de patima îmbuibării, a desfrâului şi a nesaţiului şi să se ferească a face în viaţa sa astfel de fapte, cari să-l dejosească în faţa turmei sale, căci rugăciunile unui astfel de preot pătimaş poporul le va socoti de zadarnice înaintea scaunului îndurărilor. Aceasta i se poate întâmpla atunci, când perzându şi trezvia minţii, fie din beţie, fie din alte patimi, să dimite la astfel de lucruri, ce nu numai că-i întunecă strălucirea pe care ca un luminător trebue să o aibă, ci ce e mai mult, îl împinge şi la negligarea oficiului său, ba chiar îl face neapt în slujba şi chemarea sa, şi în loc să devină cu drept cuvânt o sentinelă a sufletelor păstorite, ajunge o groază, de care spăimântându-se turma, să espune rătăcirii celei mai condamnabile.

(Va urma.)

Din protopresbiterate.

Cercular

cătră toţi On. D. preoţi din protopresbiteratul gr. or. rom. Deş.

Prin aceasta convoc a X-a conferenţă ordinară a preoţimei din acest tract, ce se va ţinea în Ciceu-Giurgeşti la 19 Iulie a. c st. v. 8 oare dimineaţa.

Programa:

1. Serviciu divin la $5^1/_2$ ore dimineaţa.
2. Predică de par. Zaharie Manu e-vent. Gavriil Micu.
3. Vizitarea arhivei parohiale.
4. Deschiderea conferenţei.
5. Critică asupra modului săvârşirei sf. liturgii, asupra predicei etc.
6 Rezoluţiunea Venerabilului Consistor Arhid. privitoare la concluzele conferenţei a IX din 1908.
7. Referadă asupra rapoartelor preoţimei.
8. Disertaţiunea parohului Teodor Cotuţiu: „Cum s'ar putea feri poporul de procese?“
9. Infiinţarea de fonduri parohiale pentru trebuinţele bisericei.
10. Raportul comisiunea prentru procurarea de cărţi la biblioteca protopresbiterală.
11. Raportul şi raţiociniul despre starea bibliotecei protopresbiterale în anul 1908.
12. Comunicări oficioase.
13. Propuneri.
14. Statorirea locului de întrunire a conferenţei proxime şi a obiectelor de pertractat în aceasta.

Deş, 4 Iulie st. v. 1909.

Teodor Hermann
protopresb. gr. or.

NOUTĂŢI.

Desminţire. S'a ridicat din partea ziarului *„Drapelul“* bănuiala, că memorandul înaintat Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan Meţianu*, ca president al sinodului episcopesc, în contra alegerii părintelui protosincel *Dr. Bădescu* de episcop al diecezei Caransebeş, ar fi fost publicat în unele ziare cu consentimentul, ori chiar din ordinul I. P. S. Sale. Suntem autorisaţi a da acestei presupuneri de rău gust cea mai categorică desminţire. La mitropolie se păstrează secretul oficios cu cea mai mare sfinţenie, şi din actele întrate la mitropolie nu se divulgă nimica, cu atât mai puţină se dau actele însăşi publicităţii.

*

Telegramă de mulţumire. Maiestatea Sa Monarhul nostru a trimis regelui Carol al României o telegramă de mulţumire pentru primirea călduroasă făcută arhiducelui moştenitor de tron şi soţiei sale în România.

*

Răscumpărare. Dnul Dr. *Ilie Beu*, medic în Sibiiu donează fondului cultural arhidiecezan 20 cor., drept răscumpărare a felicitărilor de ziua onomastică.

*

† George Ventura, distins ziarist român, a încetat din viaţă în etate de 69 de ani. A fost înmormântat alaltăieri Sâmbătă în Bucureşti. Odihnească în pace!

*

Martiri. Iubirea de neam şi lupta ce se poartă în Macedonia pentru liberarea aromânilor de sub înrâurirea grecismului, iarăşi au cerut jertfe de sânge. La Ianina, în săptămâna trecută, grecii au asasinat pe fraţii Bodaşi, doi luptători de frunte ai aromânilor, şi au rănit pe alţi doi oameni de inimă. Aceleaşi fapte blamabile se anunţă şi din alte părţi macedonene.

*

Rectificare. In *„Publicaţiunea“* *„Albinei“*, privitoare la em. IV de acţii apărută în numărul trecut este a se ceti: *„Terminul pentru prima optare......* şi nu *sortare*, cum din eroare s'a publicat.

*

Din Bucovina. Autorităţile şcolare bucovinene, ca să nu rămână cu mult mai pe jos de alte autorităţi „patriotice“, au interzis profesorilor, învăţătorilor şi funcţionarilor de a urma cursurile curat culturale ce s'au deschis la Vălenii de Munte. Se tem oare stăpânitorii din Bucovina, că prea se deşteaptă românii bucovineni? Dorim să nu scape, de ceace se tem.

*

Nu este expulsat. Contrar ştirilor aduse în zilele trecute, se vesteşte din Roma, că scriitorul rus Maxim Gorki nu este expulsat din Neapole. Poetul trăeşte la Capri cu totul retras şi nu primeşte decât pe amicii săi intimi. Poliţia italiană n'are să turbure liniştea poetului.

*

O achitare. Advocatul Anghel Rădulescu, care împuşcase în Mai pe sublocotenentul Foscalina când cu turburările dela Giurgiu între civili şi ofiţerii roşiori, a fost achitat de curtea cu juraţi şi pus în libertate.

*

Palmieri petrificaţi. Intr'o vale din apropierea comunei Ruskberg, lângă Caransebeş, s'au găsit rămăşiţe interesante din flora străveche a Ungariei. Stâncile cuprind dumbrăvi întregi de palmieri petrificaţi, cu frunze de o mărime extraordinară. Acest soi de palmi azi nu mai există. Muzeul geologic din capitală a dispus transportarea rarităţilor descoperite.

*

Din despărţ. Asociaţiunii. Despărţământul *Făgăraş* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ îşi va ţinea adunarea generală: Luni în 2 August (20 Iulie) 1909. (Ziua sfântului Ilie) în comuna *Voila*, la care sunt poftiţi a participa toţi membrii sprijinitori ai acestei instituţiuni.

*

Corsetul. O dşoară din Sătmar, cu numele Roza Weiss, făcându-şi toaleta, s'a strâns tare în corset, ca de obicei. Plecând la o vizită, deodată fata s'a simţit rău, şi a căzut la pământ fără simţire. Doctorul sosind a constatat moartea în urma unei paralisii de inimă, produse de corsetarea prea strânsă. Moda!

*

La cutremurul de pământ, întâmplat acum câteva zile în provincia Elis din Grecia, s'au distrus două mii de clădiri dintr'un singur oraş, Amalias, iar 12 sate au fost cu totul dărâmate. Număroase cadavre zac sub ruine. Câteva sute de persoane s'au scos de sub dărâmături. Au rămas fără adăpost vre o 10 mii de oameni, cari stau pe strade, prin grădini şi prin curţi.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără lucru au mai dăruit Dr. Iuliu Vlaicu, can. de adv. 20 bani; Augusta Urdea şi Octavian Simtion 40 bani; Romul Botezan, înv. 20 bani; Vistor Păcală, profesor 40 bani; Moise Frăţilă, dir. şcol. (Reşinar) 20 bani; Vic. Tordăşianu, prezident 10 bani; Iuliu Henteş, func. 20 bani; Valeriu Pop, învăţăcel croitor 50 bani şi Teofil Căliman, învăţător (Reşinar) 20 bani.

*

Sfârşitul lumii! Şeful şi întemeietorul unei secte religionare americane, dl Sank Sandford, profeţeşte sfârşitul lumii pe: 15 Septemvrie, Mercuri seara, la orele 10 şi 20 minute. Şeful îşi provoacă credincioşii să fie gata, şi îmbrăcaţi cu toţii în haine albe ca ninsoarea să se urce pe vârfuri de case: cerul atunci se va deschide, pământul se va sfărma în praf şi pulbere, iar soarele va rătăci încoace şi încolo prin văzduh, nimenea şi nimic nu va scăpa de peire, afară de — Sandford şi de credincioşii sectei sale, care, dupăcum garantează şeful, de pe vârfurile caselor vor sbura în împărăţia vieţii celei de veci imediat, Mercuri la atâtea ore şi 20 de minute fix.

*

Atacat de o fiară. Din Racoviţa primim următoarele: Un ţăran de aici, D. Stoica, s'a dus mai în zilele trecute s'aducă lemne dela pădure. Cum mergea la deal, văzu deodată la câţiva paşi o ursoaică şi doi pui. Ursoaica, poate fiind că avea pui, s'a repezit cu furie asupra ţăranului, care a primit-o cu o lovitură de săcure în cap. De nou s'a aruncat ursoaica şi mai furioasă. In lupta ce a urmat între fiară şi om, acest din urmă era să fie omorât, de cumva puii de urs n'ar fi luat-o la fugă urlând; ursoaica atunci şi-a lăsat din ghiară victima şi s'a luat după pui la vale. Omul plin de sânge a mai avut putere, să vină acasă, rănit la braţ şi la piept, iar în ziua următoare a fost transportat la spitalul din Sibiiu, unde i se dau îngrijirile trebuincioase.

*

Tinerimea studioasă din Sălişte îşi va ţinea obicinuita petrecere de vară Dumineca, în 1 August st. n. la „Neted“. La cas de timp nefavorabil seara în sala festivă a şcoalei.

*

Petrecere în Mercurea. Tinerimea studioasă din Mercurea invită la petrecerea de vară împreunată cu jocul ce se va aranja Luni, la 2 Aug n. anul curent în sala hotelului la „Trei Arabi“. Inceputul precis la 8 oare seara. Venitul curat este destinat pentru scena şcolară din loc. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

Cărţi şi reviste.

Anuarul şcolii comerciale superioare gr. or. române din Braşov pe anul XL al existenţei sale, publicat de *A. Vlaicu*, director, cuprinde, afară de date şcolare, o lucrare sub titlul „Situaţiunea şcolii noastre după 40 de ani de existenţă“, de A. Vlaicu. Personalul didactic se compune din un director, 11 profesori şi mai mulţi catecheţi. Numărul elevilor în trei clase a fost la finea anului 91. In anul şcolar espirat au fost provăzuţi cu atestate de maturitate 22 de absolvenţi. La sfârşitul anuarului se arată şi drepturile principale de care se bucură absolvenţii şcolii comerciale.

Oficială.

Aducem la cunoştinţa on. preoţi din parohii, ca întrucât au afaceri la oficiul cassei consistoriale să-şi întocmească astfel lucrurile, încât să se poată prezenta la oficiul cassei înainte de ameazi, căci după ameazi cassa nu funcţionează pentru partide. Oarele oficiale sunt dela 8—12 a. m., afară de Sâmbăta, Dumineca şi sărbători.

Nr. 409/protop. 1909 [235] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşi în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul **Mediaş** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Brateiu**, salar de 600 cor. şi anume: 330 dela comuna bisericească, iar pentru 270 cor. se va cere ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Păucea**, salar de 600 cor. şi anume: 400 cor. dela comuna bisericească, iar pentru 200 cor. se va cere ajutor dela stat, relut de cuartir şi lemne de foc.

3. **Richişdorf**, salar de 600 cor. şi anume: 300 cor. dela comuna bisericească iar pentru 300 cor. se va cere ajutor dela stat cuartir, în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se presenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări îndatoraţi fiind cei instituiţi a cânta cu copii la sf. liturgie şi a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului conform concluselor în vigoare.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaş, în 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Romul Mircea
protopresb.

Nr. 405/909. [228] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Mermezeu-Văleni** tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial nr. 7550 Bis. din 1909 etc. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se presenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăştie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa
prot., admin.

Nr. 492—1909 [218] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti din comunele bisericeşti mai jos însemnate din protopresbiteratul Sighişoara, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Boiul-mare**, al II lea post învăţătoresc nou înfiinţat, cu salar anual 600 cor. în rate lunare anticipative, cuartir şi lemne de foc.

2. **Meşendorf** (filie), salar anual 1000 cor. şi anume: din cassa bisericei 100 cor., dela stat 660 cor., dela comuna politică 200 cor. şi din cele 50% după darea directă 40 cor. Cuartir în edificiul şcoalei, lemnele necesare de foc şi grădină de legumi. Cuincuenalele se vor cere dela stat.

3. **Trapold**, cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei şi 3 stângini lemne de foc.

4. **Zoltan**, cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul şcoalei, lemnele necesare de foc şi grădină.

Aleşii la aceste posturi vor fi obligaţi a ţinea în Dumineci şi sărbători strană, a instrua elevii de toate zilele şi pe cei de repetiţiune în cântările liturgice şi a le conduce în biserică.

Concurenţii au a şi înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum şi a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sighişoara, 2/15 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sighişoara în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

---

[219] 3—3

Publicaţiune.

Pentru liferarea de:

1. Pâne de grâu curat.
2. Franzele făcute din făină de grâu curat cu lapte.
3. Făină de grâu curat Nr. 2 şi 3.
4. Carne de vită.
5. Carne de viţel.
6. Carne de porc, şi
7. Unsoare de porc, toate de prima calitate pentru alimentarea alor 220—250 elevi dela seminarul teologic-pedagogic gr.-or. român „Andreian" din Sibiiu în anul şcolar 1909—10.

Doritorii de a reflecta la careva din aceste poziţii să-şi înainteze ofertele în scris, provăzute cu timbru de 1 cor., în persoană la subscrisul până în 1/14 August a. c. inclusive, unde vor afla mai de aproape şi condiţiile speciale pentru încheerea contractului, cum şi eventuale alte informaţiuni.

Ofertele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta în scris oferte pentru resturile de mâncare dela mese şi culină.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1909.

I. Beleuţă,
econom semin.

Nr. 405—909. [224] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Stăuini**, tractul Geoagiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909, etc. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi aşi asterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a să prezenta în parohie cu ştirea protopresbiterului în vreo Dumineca sau sărbătoare spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăştie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domşa.
protopresb. adm.

Nr. 353—1909 (223) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Rîpa Rimeţului** (clasa III-a) se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele, cu întregirea presorisă dela stat, sunt cele însemnate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, în care timp concurenţii, pe lângă observarea restricţiunii reglementare, sunt îndatoraţi a se prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică, spre a cânta şi predica, respective celebra.

Alba Iulia, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conţelegere cu comitetul parohiei.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 379/909. [213] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III-a **Richişdorf**, protopresbiteratul Mediaşului, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post, să-şi înainteze cererile concursuale subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, instruite cu testimoniu de 8 cl. gimn., absolutor teologic şi atestat de cualificaţiune preoţească, având a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbatoare şi în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi predica.

Totodată se deobligă cel ales de paroh a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractuală conform concluzelor cari sunt în vigoare.

Mediaş, la la 19 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Mediaş în conţelegere cu respectivul comitet parohial.

Romul Mircea,
protopop.

---

[220] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune. în parohia de cl. I-ă **Preşmer**, cu filia Cărpeniş, protopresbiteratul Braşov, se excrie concurs în termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele postului de capelan sunt jumătate din toate venitele parohiale afară de congruă şi simbrie.

Petiţiunile se vor înainta în terminul indicat la oficiul protopresbiteral al Braşovului, îndatoraţi fiind concurenţii a se prezenta în una din Dumineci în biserică, spre a fi cunoscuţi poporului.

Comitetul parohial gr.-or. din Preşmer:

George Ludu, prezident. **Irodion Frates,** notar.

In conţelegere cu subscrisul.

Braşov, 22 Maiu 1909.

Vasilie Voina,
protopresbiter.

Nr. 316—1909 [217] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Tălmăcel**, protopresbiteratul Sibiiului, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea congruei dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu în terminul deschis şi se vor prezenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a celebra.

Sibiiu, în 28 Maiu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Nr. 54/909 [233] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători dela şcoalele confesionale gr. ort. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. al **Avrigului**. se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 1/14 August 1909.

1. **Arpaşul-superior** postul nou înfiinţat de al treilea învăţător cu salar anual de 1000 cor. şi anume 900 cor. din ajutorul de stat şi 100 cor. din cassa bisericii, cuartir şi lemnele necesare pentru foc.

2. **Porumbacul-inferior** al doilea post de învăţător cu salarul anual de 600 cor., cuartir şi lemne pentru foc.

3. **Sărata** al doilea post de învăţător cu salarul anual de 600 cor şi cu prospect de a se întregi după aprobarea alegerii până la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir şi lemne pentru foc.

4. **Ucea inferioară** postul de învăţător cu salarul anual de 600 coroane din cassa bisericii cu prospectul de a se întregi după aprobarea alegerii la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir şi lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din acestea posturi să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek Szeben vármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sf. biserică spre a face cunoştinţă cu poporul şi referinţele locale şi spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti, având cei aleşi a instrua elevii de şcoală în cântări şi a cânta cu ei în biserică.

Avrig, 5 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Ioan Cândea
protopresb.

Anunţ.

Se caută **doi învăţăcei** din familie bună, cari posed limba română şi maghiară, precum cel puţin două clase gimnaziale sau reale, pentru prăvălia mea de coloniale şi mixtă în Zlagna, comit. Albei-inferioare.

Traian Baic,
comerciant.

(222) 2—2

Nr. 270—1909 [214] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Măceu**, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp conform dispoziţiilor regulamentare se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 24 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comit. parohial.

Dr. Cornel Popescu,
protopresbiter.

---

(229) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători din comunele mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Mag**, postul al II-lea nou înfiinţat, salar 1000 cor., şi adecă dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

2. **Săcel**, postul al II-lea nou înfiinţat, salar 1000 cor., şi anume dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

3. **Rîusadului**, şcoală cu un singur învăţător, salar 600 cor. dela biserică, cuartir şi grădină în natură. După întregirea postului acestuia se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Cei aleşi pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligaţi a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a provede cu ei în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi îşi vor înainta cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela şcoalele medii, absolutorul ped., diploma de învăţător şi eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în Sibiiu în timpul indicat, şi să se prezinte şi poporului în sf. biserică spre a se face cunoscut prin cântări.

Sibiiu, 6 Iulie 1909.

In conţelegere cu oficiile parohiale respective.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Aviz.

La un birou (oficiu, cancelarie) din provinţă (în comună fruntaşe) se caută o **putere de lucru** (bărbat ori femeie) **stabilă** pentru manipulaţiune, care să poseadă limbile şi să se deprindă şi cu scrisul cu maşina. Reflectanţii să se adreseze în scris până în *8 August* n. c. la secretariatul Reuniunei agricole române din comitatul Sibiiu, în Sibiiu (Nagyszeben). Retribuţiunea (plata) e 60 cor. la lună. (234) 2—3

---

(230) 2—3

Publicare de licitaţie.

Pe baza planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub 7434/1909 se dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, zidirea unei şcoele nouă, în parohia gr. ort. Ighişdorful-românesc, protopresbiteratul Agnita.

Licitaţiunea se va ţinea în cancelaria oficiului parohial la *26/8 August a. c. 2 oare p. m.*, unde doritorii pot până atunci vedea planul şi preliminariul de spese, precum şi condiţiunile mai amănunţite.

Preţul de strigare e 10800 cor. în care se cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, nisip, ciment, ţiglă, lemn.

Licitanţii au a depune înaintea începerei licitaţiunei vadiu de 10% dela preţul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta oficiului parohial până la 12 ore în ziua licitaţiunei.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Ighişdorful-românesc în 5/18 Iulie 1909.

Comitetul parohial.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 77 Sibiiu, Joi 16/29 Iulie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane. Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 a rândul cu litere garmond.

Nr. 7723 Școl.

Notificare oficială.

Cartea „Prelegeri metodice din istorioare biblice“, preparațiuni la întreagă materia de învățământ prescrisă pentru clasele II., III. și IV. ale școalelor primare, 74 lecțiuni cu harta istorică a Palestinei de Nicolae Crișmariu, Arad, 1908, se recomandă ca manual ajutător catehetilor din școalele noastre elementare poporale.

Sibiiu, 9 Iuliu 1909.

Consistorul arhidiecesan.

Nr. 8259 Școl. 1909.

CONCURS.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului școlar au venit vacante următoarele stipendii:

1. Din fondul Moga un stipendiu de una miie (1000) coroane pentru drepturi sau filosofie.

2. Din fundațiunea Francisc Iosif 3 stipendii de câte una sută (100) coroane pentru școalele medii.

3. Din fundațiunea Cologea 3 stipendii câte de una sută (100) cor. pentru școalele medii.

Ceteris paribus vor fi preferiți concurenții din Munții-Apuseni.

4 Din fundațiunea Dr. Absolon Todea 1 stipendiu de una sută (100) coroane pentru școalele medii.

Pentru conferirea acestor stipendii se publică concurs cu termin de 30 de zile dela 1-a publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt a se înainta la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente:

a) Carte de botez.

b) Testimoniu școlar din anul ultim.

c) Testimoniu de paupertate.

d) Eventuale alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 9 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 8259 Școl., 1909.

CONCURS.

Devenind în vacanță un post de profesor în secțiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan pentru îndeplinirea aceluia se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Specialitatea concurenților să fie istoria universală, a patriei și istoria specială a bisericei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

In sensul regulamentului seminarial §. 5 punct 2 alinea *b)* dela candidați se cere pregătire prescrisă pentru institutele pedagogice de stat, respective pe lângă cualificațiunea prescrisă în §. 122 punct 10 din statutul organic și diplomă de profesor pentru școalele medii cu studiul principal istoria.

Cererile de concurs sunt a se înainta în terminul normal la Consistorul arhidiecezan.

Cererile întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din ședința senatului școlar, ținută la 9/22 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Păstorirea

păcătoșilor eliberați din prinsori

de **Gavriil Hango.**

V.

Mulți păcătoși se îndreptează de tot în închisoare și nu cad în păcatele de mai nainte, dupăce s'au eliberat; dar sunt mulți și de aceia, cari, deși până au fost în prinsoare, au arătat multe semne de îndreptare, dupăce s'au eliberat, iar s'au dat pe calea fărădelegilor. Pentru ce? Pentrucă n'a fost cine să supravegheze viața lor aruncată iar în valurile ispitelor păcatului, de cari până au fost în prinsoare au fost scutiți, și așa venind noaptea dușmanul, a sămănat din nou neghină în sufletul și inima lor, și iar s'au abătut dela calea cea bună.

Nu vorbesc aci de cei incorigibili, căci aceștia dela început sunt fiii perirei, și orice încercare pentru îndreptarea lor, e muncă zădarnică. Ei, dar putem ști noi cu siguranță, cine este corigibil și cine incorigibil? Nu, și de aceea noi preoții dela închisori ne ocupăm deopotrivă cu toți delicuenții, urmând pildei Mântuitoriului, care a predicat cuvântul adevărului la toți oamenii, fără deosebire, întocmai precum și Tatăl cel ceresc face de răsare soarele seu și preste cei buni și preste cei rei, și plouă și preste cei drepți și preste cei nedrepți (Mateiu V. 45). Și aceasta trebue să o facă și preoții din afară, față de toți oamenii, și mai cu samă față de păcătoșii eliberați din închisori, căci aceștia asemănându-se bolnavilor reconvalescenți eliberați din spital, au trebuință încă de multă îngrijire până să se tămăduiască deplin, ca nu cumva să li se întoarcă boala și să nu mai poată trece preste o nouă criză, căci atunci pot fi perduți pentru vecie.

Cât de mare respundere au preoții înaintea lui Dumnezeu pentru neîmplinirea datorințelor lor pastorale, se vede și din următoarele cuvinte ale Sfintei Scripturi. Dumnezeu zice preoților prin rostul profetului Ezechiel, III. 17—18: Fiiul omului, socotitoriu te-am pus pre tine casei lui Israil, și vei auzi din gura mea cuvânt și vei înfricoșa pre ei dela mine. Când voiu zice eu celui fărădelege, cu moarte vei muri, și nu ai osebit, nici ai grăit celui fărădelege, ca să se întoarcă dela căile sale, și să fie viu, cel fărădelege întru nedreptatea sa va muri, și sângele lui din mâna ta îl voiu cere. — Apoi, XXXIV. 2—10: O păstorii lui Israil! Au pascu-se pre sine păstorii? Au nu pre oi le pasc păstorii? Iată laptele mâncați, și cu lâna vă îmbrăcați, și ce este gras junghiați, iară oile mele nu le pașteți: pre cea slabă nu o ați întărit, pre cea bolnavă nu o ați vindecat, pre cea sdruncinată nu o ați legat, pre cea rătăcită nu o ați înturnat, pre cea perdută nu o ați căutat. Și s'au făcut oile unele pradă, și au fost oile unele mâncare tuturor fiarelor câmpului, pentrucă n'au căutat păstorii oile mele, ci s'au păscut păstorii pre sine, iară oile mele nu le-au păscut. Pentru aceea, păstori, auziți cuvântul Domnului: Iată eu asupra păstorilor, și voiu cere oile mele din mânile lor, și voiu întoarce pre ei, ca să nu pască oile mele, și nu le vor mai paște păstorii pre ele; scoate-voiu oile mele din gura lor, și nu le vor fi lor mai mult mâncare. Iar Apostolul Pavel, I. Cor. IX. 16, strigă: Amar mie de nu voiu binevesti.

Și dintre toate oile acestea, oare cari sunt mai slabe, mai bolnave, mai sdruncinate, mai rătăcite și mai perdute, ca păcătoșii din închisori și familiile acestora? Preoții dela închisori se și ocupă intensiv cu îndreptarea păcătoșilor de acolo; dar pentruca osteneala lor să nu remână fără resultat, și pentruca reul să nu se lățească, e de lipsă, ca și preoții din afară să se îngrijească de familiile păcătoșilor acestora, și apoi și de ei dupăce s'au eliberat. Deci datorințele acestea ale preoților dinafară le reasumez în următoarele:

1. Dacă familia cutărui deținut a remas în stare materială atât de rea, încât numai din puterile sale nu se mai poate susținea, atunci preotul să întrevină la societate pen-

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

Această datorință a noastră și pentru aceea trebuie să o împlinim cu strădanie și râvnă, ca poporenii nostri să vază, cumcă ne îngrijim pentru ei, cari au o neapărată lipsă de o creștere și povățuire bună, ca prin aceea din necovârșire la covârșire și *din ruginita negură a neștiințelor*, în care prin curgerea nenumăratelor veacuri, spre paguba sa, încă până în ziua de astăzi se află, *la limanul cel liniștit al științelor și al luminării să se aducă și așa să se prefacă într'un popor cultivat, pe lângă celelalte popoare luminate.*

— Și ca sfatul acesta al meu să nu răsune în zadar, ca glasul celui din pustie, poftesc pe întreaga preoțime, ca întocmitele sale cuvântări bisericești din vreme să mi le trimită încoace, pe care eu după aceea le voi adună într'una și le voi da la lumină supt numele acesta: „*Adunarea cuvântărilor bisericești, întocmite prin preoțimea eparhiei greco-răsăritene neunite din Ardeal*“.

Noul episcop dorià așadar încă dintru început să aducă cinste clerului și folos sufletesc poporului său prin rostirea de cuvântări luminătoare și povățuitoare. Dar colecția de predici, pe care credea s'o tipărească, ca rod al zelului apostolesc al preoților săi, nu știm să fi văzut lumina zilei. Șaguna nu-o mai amintește nicăiri, iar între scrierile sale nu se găsește. E foarte probabil, că preoțimea de atunci — întomai ca și cea de astăzi — nu se va fi prea întrecut întru propoveduirea cuvântului evangelic.

Astfel Șaguna se vede constrâns, ca tot dânsul, cel ce toate le-a făcut, câte s'au făcut, să se îngrijească și de o colecțiune de predici pentru preoțime.

Colecțiunea aceasta a și apărut la anul 1855 sub titlul:

Chiriacodromion, *adecă cuvântări bisericești pentru fiecare Duminecă a anului, întocmite de Prea sfințitul Arhiepiscop al Astrachanului Nichifor Teotoke, tipărit acum întâiadată cu un adaus de cuvântări pentru sărbătorile Domnești, în zilele Preaînălțatului nostru Impărat al Austriei Francisc Iosif I, supt privegherea și cu binecuvântarea Preasfinției Sale Domnului Andreiu Baron de Șaguna, Episcop al Bisericei gr. răsăr. ortodoxe în marele Principat al Ardealului etc. etc., Sibiiu tipărit în tipografia diecezană la anul Domnului 1855*, fol. 471 pp.

Cuvântările acestea ale arhiepiscopului Teotoke, 58 la număr, pe 335 pag. în folio, a aflat Șaguna de bine să le pună la dispozițiunea preoțimii sale, mai mult ca modele de cuvântări, după care aceasta însași să întocmească și să rostească poporului alte cuvântări potrivite.

Deoarece aceste cuvântări erau numai pentru Duminecile anului, Șaguna le întregește cu un ***Adaus de cuvântări pentru sărbători,*** alcătuite de el însuși.

Deslușiri mai amănunțite cu privire la tipărirea acestor cuvântări se dă în a sa *„Inainte cuvântare către toți iubitorii de Christos cetitori“*, pusă în fruntea adausului său.

— „După ce am văzut, — zice dânsul — *lipsa* cea mare de o carte a cuvântărilor bisericești pentru bisericile noastre eparhiale și din pricina aceasta m'am hotărît a pretipări în tipografia noastră episcopească, spre acest sfârșit, cartea așa numită Kiriacodromion, adecă cartea drumului Duminecilor, în care se află cuvântări foarte folositoare creștinilor despre Duminecile de preste an — numai decât s'au aprins în mine dorul, ca cartea aceasta să o dau creștinilor noștri într'un chip covârșit, adecă îmbogățită cu cuvântări pentru toate sărbătorile de preste an.

De aceea cu ajutorul lui Dumnezeu m'am și apucat de compunerea acestor cuvântări bisericești pentru sărbătorile domnești de preste an, care ca un adaus spre deplinirea lipsei de hrana sufletească a creștinilor noștri le tipăresc aci spre întrebuințarea obștească pe la biserici și pe la casele creștinilor, având nădejde, că acelea vor fi tuturor, celor ce le vor cetì cu băgare de seamă, spre folos vremelnic, și vecinic, căci eu cuvântările acelea le-am compus nu numai după Duhul cel adevărat al bisericii noastre ortodoxe răsăritene spre mântuirea vecinică a credincioșilor, ci totdeodată am adus în ele și niște povețe folositoare despre aceea, cum să se poarte creștinul în lucrurile sale lumești, ca petrecerea sa în lumea aceasta să-i fie desfătătoare, cum să fie strădalnic în agonisirea celor de lipsă, și cum să cruțe cele agonisite. Am mai adus înainte și lipsa și trebuința creșterii și toate cei bune, dela care prea mult atârnă viitoriul credincioșilor noștri și toate acestea le-am dovedit din sfânta scriptură, ca din izvorul cel mai sigur al tuturor învățăturilor și povețelor bune și nestrămutate.

tru ajutorarea ei dupăcum e de lipsă: fie prin adunarea de milostenii în bani, în bucate, în haine, în lemne de încălzit și altele; fie prin lucru de clacă, pentruca să-și poată lucra pământul — dacă are; fie prin câștigarea de lucru pe sama membrilor familiei, dacă din causa prejudițiilor nu capătă de lucru, — pentruca astfeliu să nu fie avisată la cerșit, și prin aceasta împinsă fără voia ei la demoralizare.

2. Dacă în familie sunt copii de școală, atunci să se îngrijască pentruca aceia să cerceteze școala regulat, și dacă din cauza sărăciei familia nu i-ar putea provedea cu taxele și cu mijloacele necesare de învățământ, atunci să se îngrijască pentru provederea lor cu acelea din averea bisericească, școlară, comunală, dela stat ori de aiurea, ori prin colecte dela credincioși.

3. Dar mai cu samă să se poarte îngrijire, ca membrii familiei în absența capului familiei să nu decadă și ei moralicește, dându-se la furturi, la beție, la lene și la alte păcate, prin ce s'ar ruina și pre sine, atât moralicește, cât și materialicește, iar pe capul familiei după eliberare l-ar aduce la desperare, căci întorcându-se acasă și aflându-și familia ruinată și astfeliu toată fericirea casnică și speranța de o soarte mai bună nimicită, ar putea cădea în nouă crime, și atunci răul de apoi va fi mai mare decât cel dintâiu.

4. Dacă cel deținut nu are nici o avere și nici rudenii ori alți binefăcători, cari după eliberare până își va căpăta de lucru să-l ajutoreze, atunci să întrevină preotul la oamenii de bine și la societate, ca să-l ajutoreze; iar dacă nu capătă de lucru din cauza prejudițiilor greșite față de astfeliu de nenorociți și din neîncrederea societății în el, atunci să caute a lumina societatea, că dacă noi înșine ne rugăm de Tatăl nostru, carele este în ceriuri, ca numai așa să ne ierte păcatele noastre, precum *iertăm și noi greșiților noștri,* atunci suntem datori să iertăm și pre astfeliu de păcătoși, cari ni-au greșit nouă și societății și să-i primim iar în sinul nostru, întocmai precum a primit cu bucurie și tatăl din evangelie pe fiul său cel rătăcit, care s'a reîntors acasă cu pocăință. Și aceasta trebue să o facă societatea, nu numai în interesul celui eliberat, ci chiar și în interesul seu propriu, căci neajutorându-l și nedându-i ocaziune ca să-și poată câștiga pânea de toate zilele pe cale cinstită, tocmai ea l-ar împinge indirect, deși fără voia ei, la nouă fărădelegi.

5. In fine, și cea mai de căpetenie datorință a preoților dinafară față de cei eliberați din închisori este, ca să convină cu ei cât mai adeseori, chemându-i la sine ori cercetându-i acasă, și mai cu samă imediat după eliberare, pentru ca prin cuvinte părintești continuând munca preoților dela închisori, să-i ferească de o nouă cădere morală, ca nu cumva după cuvintele sfintei scripturi, după ce s'au făcut odată moralicește sănătoși, să li se întâmple ceva mai reu.

Preotul, ca centru al mișcărilor din popor.

Lucrare cetită în conferința preoțească din tractul protopresb. al Lupșei, ținută la 21 Maiu v. (ziua sfinților Constantin și Elena,) anul 1909 în parohia Lăturenii.

de preotul *Eugen Munteanu.*

(Urmare).

Să se ferească deci preotul a aduce turmei sale neodihnă și a-i pricinui pagubă sufletească, ceea ce cu siguranță nu se va întâmpla, dacă-și va păzi preotul totdeauna indispensabila trezvie, atât trupească, cât și sufletească, ca fiind condiționate una de alta, priveghiând neadormit în împlinirea datorințelor chemării sale, căci zice sf. Ioan Gură de aur: „patimile cari vatămă curăția și trezvia trupească și sufletească sunt de tot nepotrivite pentru un preot și vatămă simțul creștinilor“.

Să se distingă apoi preotul prin cucernicie în fața poporului său, sub ceeace avem a înțelege, că pătruns fiind de adevărurile evangelice să caute a le și representa cu toată fidelitatea, silindu-se la tot prilegiul a sădi acele adevăruri și învățături și în inimile poporenilor, cu pilda și cu cuvântul, atât în biserică, cât și afară de biserică, în toate acțiunile și coatingerile sale. Apoi să nu neglige săvârșirea zeloasă a serviciilor divine și a tainelor și a celorlalte felurite rugăciuni ce le reclamă necesitățile sufletești ale credincioșilor, ca toate aceste acțiuni și funcțiuni sacre să transpire de sfințenie și evlavie, să fie așa zicând cea mai curată oglindă a cucerniciei ce atât de perfect înfrumsețează pe preot, sporindu-i vaza în fața poporului său.

Din acțiunile și faptele preotului apoi trebue să mai transpire și onestitatea, să fie adecă onest în fapte, în vorbe, onest în îmbrăcăminte și în chivernisirea casei și a familiei, și în genere să țină și păzească numai cele cuviincioase chemări și posiției sale atât de frumoase.

Să se ferească apoi preotul de patima sumeției și a trufiei, urmând dragostea din inimă curată față de ori și care poporean al său, ceeace dacă cu tot dreptul se cere dela ori și care funcționar și slujbaș lumesc pus în serviciul intereselor lumești ale poporului, dacă voește să acapareze iubirea acestuia deobligându-l astfel a fi cu toată supunerea față de ordinile lui în interesul împlinirii esacte și a datorințelor lui, cu cât mai vârtos se cere aceasta dela slujbașul dzeesc, care trebue să poarte întipărită pe fruntea sa stema păcii și a dragostei menite să încălzească inimile și să desmorțească în turma sa sentimentele cele nobile și sfinte răcite în sbuciumul și greul vieții.

Preotul să fie față de poporul său aceea ce e părintele unei familii față de familia sa, căci precum aici părintele mângăie cu ținuta sa și cu povețele sale pe toți membrii familiei sale deopotrivă, dorind a-i vedea pe toți înotând în bine, așa preotul ca părintele sufletesc al unei obști întregi față de toate oile turmei sale fără privire la aceea, că unul e bogat, altul e sărac, unul fericit, altul lovit de soarte, unul înotând în îmbuibări, altul tăvălindu-se în noroiul năcazurilor, fără privire la toate acestea, preotul trebue să fie „tuturor toate“, cum apostolul Pavel grăește despre sine: „M'am făcut jidovilor ca un jidov, ca pe jidovi să-i dobândesc, m'am făcut celor neputincioși ca un neputincios, ca pe cei neputincioși să-i dobândesc, m'am făcut tuturor toate, că oricum pe toți să-i mântuesc“. Pe cei îmbuibați și sătui de belșugul binelui să-i înfrâneze a nu se prea încrede în binele lor, a-i povățui cu toată sinceritatea pentru a folosi binele lor temporal ca mijloc la dobândirea celui de veci, prin comoara pământeană cea espusă ruginii, moliilor și furilor să-și acuire comoara cea neperitoare din ceriuri, care la inima omului nu a ajuns și la urechile lui nu a pătruns.

Să urmeze preotul în privința aceasta sfatul apostolului Pavel către Timotei: „Celor bogați în veacul de acum poruncește-le să nu se înalțe cu mintea nici să nădăjduiască întru avuția cea nestătătoare, ci întru Dzeul cel viu, care ne dă nouă toate de prisosit spre desfătare. Să facă bine să se îmbogățească în fapte bune, să fie lesne stătători, împărtășitori. Agonisindu-și lor temelie bună în viitor, ca să ia viața de veci“.

Pe cei năcăjiți și dosădiți e dator preotul cu toate ocasiunile a-i mângăia și dacă pentru scăparea lor din noroiul năcazurilor au lipsă de ajutor, preotul să fie cel dintâiu, care să le sară întru ajutor prin povețele și sfaturile sale cele sincere de părinte, ba să desvoalte preotul în sine virtutea iubirii celei fără pic de mândrie contra egoismului trufaș în așa măsură, precum își desvoaltă atletul mușchii fisicului său, ca în priveliștea unei lumi întregi să secere laurii biruinții, asemenea acestuia preotul să-și ia rolul atletului virtuții și să se avânte pe scara virtuților până acolo, ca în cas de lipsă să tindă poporeanului său chiar și ajutorul și sprijinul său material.

Să-i fie adecă inima simțitoare la suspinul sărmanilor și la năcazul săracilor ajutându-i și miluindu-i după putere, după graiul apostolului: „să plângă cu cei ce plâng, și să se bucure cu cei ce se bucură“, căci procedând preotul așa, cu toată siguranța își cucerește o astfel de stimă și dragoste dela turma sa, pe care cu tot dreptul pot afirma, că nici porțile infernului nu o vor birui.

Preotul să nu fie apoi de fire iute, să încunjure mânia și fețlii acesteia, sfezile, certele și bătăile, însușindu-și ca leac singur vindecător al acestor patimi inherente de altcum tuturor oamenilor, răbdarea și blândeța, cele atât de necesare unui păstor sufletesc, căci oare nu se cere dela preot, ca el în toate prilegiurile vieții să represente „duhul blândețelor“? Câte neplăceri, câte ciocniri cu turma ori cu singuratici nu obvin în viața pastorală a preotului, cari — fiind și preotul om — îl aduc la iritație și stare de mânie, dar în aceste casuri numai decât să-și aducă preotul aminte, că el este vas dzeesc, servitor al lui Christos, — eroul răbdării și blândeții, care deși a fost defăimat, năcăjit și chinuit chiar și cu munca crucificării, el toate acestea le răbda rugându se încă pentru asupritorii săi: „Doamne, iartă-le lor, că nu știu ce fac“. Dacă își va aduce preotul aminte de acestea, și mai cu seamă dacă va purta în urechile sale vocea lui Christos către apostoli: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii.“ și iarăși: „Intru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre“, atunci patima măniei nu-l va putea stăpâni.

(Va urma).

Condițiuni de primire

în școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiiu și în internatul aceleia.

In clasa I a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) care arată prin atestat de botez, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani și

b) dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes IV. clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui examen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învățământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

Iar în celelalte clase ale școalei civile de fete se primesc eleve cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare la școalele de categoria școalei civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școală elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a școalei civile, ce corăspunde vârstei elevei, se poate face numai pe basa unui examen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al școalei, în senzul ordinațiunii ministerului regesc ungar de culte și instrucție publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cară se inmatriculează întâiadată la școala noastră, au să producă atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletor) împreunat cu școala civilă de fete a Asociațiunii în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al școalei, se primesc eleve, care au absolvat patru clase civile (secundare). Se pot primi și eleve, cari au absolvat numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absolva cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul școlar 1909/1910 se pot face din 1—6 Septemvrie 1909 stil nou.

Examenele de emendare se țin în 2 Septemvrie 1909 st. n. la 8 ore a. m. cu elevele care s'au anunțat la direcțiune.

In 3 Septemvrie 1909 st. n. la 8 ore a. m. se țin examenele, iar în 6 Septemvrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, care se înscriu prima dată la această școală, o taxă de imatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna

---

Primiți așa dară, iubiților cetitori, și cuvântările mele cu aceea osârdie, cu care le-am scris eu pentru voi și cu care vi le dau vouă, poftindu-vă tuturor binecuvântarea Tatălui nostru, carele este în ceriuri.

Sibiiu, în Dumineca Rusaliilor, la anul Domnului 1855“.

Cuvântările lui Șaguna din Kiriakodromion, 26 la număr, sunt până astăzi cele mai frumoase cuvinte de învățătură, ce se pot rosti la praznicile mai mari, în bisericile satelor noastre.

Fiecare cuvântare începe prin a arătà însemtatea praznicului, cu tâlcuiri și citate din sfânta scriptură, sau, fiind sărbătoarea vreunui sfânt, mucenic, prin desfășurarea vieții și a faptelor lui bune, și sfârșește cu povețe și îndemnuri prețioase și folositoare pentru zidirea sufletească a credincioșilor.

Afară de aceasta fiecare predică tratează o *temă* oarecare, întemeiată pe un citat biblic și scoasă din însași însemnătatea zilei. Astfel, cuvântarea din ziua de Crăciun glăsuiește despre *îndurarea* lui Dumnezeu către neamul cel căzut omenesc, cea dela Botezul Domnului despre *minunile* lui Dumnezeu făcute prin ape, râuri și mări, cea dela sărbătoarea sf. Ioan despre *botez*, cea dela întâmpinarea Domnului despre *datorințele părintești,* cea dela sf. George despre *statornicia* creștinului în legea lui Dumnezeu, cea dela schimbarea la față despre *mântuirea sufletului*, cea dela Tăierea capului sf. Ioan despre *primejdiile veseliilor lumești* ș. a. m. d.

In cuvântările sale Șaguna ne apare nu numai ca un bun vorbitor și sfătuitor al poporului, nu numai ca un cuminte tălmăcitor al învățăturilor evangelice, ci totodată că un iscusit cunoscător al păcatelor și adânc pătrunzător în tainele firii omenești.

Iată de pildă, cum își începe cuvântarea dela praznicul sf. Nicolae:

— „Dacă ne vom întrebà, cum sunt oamenii în lume, atunci vom afla, cum că cei mai mulți oameni sunt buni; decât numai se clatină în faptele lor cele bune, ca și trestia, carea se pleacă în aceea parte, în care o mână vântul. Și precum nu se poate zice, că oamenii îndeobște ar fi răi și ar fi puțin aplecați către fapte bune, așa nu se poate zice nici aceea, că oamenii îndeobște ar fi înflăcărați pentru niște vârtuți mărețe și pentru niște fapte, care să le aducă lor un renume mare pentru o vreme mai îndelungată. Prin urmare se poate zice, că oamenii îndeobște se îndestulesc cu lucrurile obicinuite. Mulți se depărtează de rău numai pentru urmările neplăcute, care purced dintr'ânsul, și sunt prietini ai vârtuții numai până când vârtutea nu cere dela ei vre-o jertfă. Și precum tot omul se nevoiește a aveà o astfel de purtare încât să nu se socotească mai rău decât ceilalți, tocmai așa se retrag alții dela fiecare întâmplare, care le-ar puteà aduce cinste preste ceilalți oameni. Și așa mulți pun toată înțelepciunea lor în aceea, cum să se ascunză la niște prilejuri, când s'ar puteà deosebì între ceilalți cu fapte mărețe. Mulți pentru aceea nu fac vre-o faptă bună, pentrucă nu vreau ca aceea să vie la iveală; iară alții nu fac nici un lucru bun, căci să tem de judecata altora“.

La alcătuirea acestor cuvântări Șaguna pare a se fi folosit numai de cuvintele sfintei scripturi. Izvoare nu pomenește. Ele par a fi rodul curat al cunoștințelor, esperințelor și înțelepciunii sale de viață.

Șaguna ca cuvântător, vorbește în duh evangelic, în grai de păstor aci bun și blând, aci aspru și mustrător. Limba predicelor sale este cea pe înțelesul tuturor: acel amestec norocos al limbii cărților bisericești cu graiul poporului, care-l aflăm în toate scrierile sale îndreptate către popor și mai ales în pastoralele sale.

O durere a trebuit să încerce însă zelosul arhipăstor și cu scrierea acestor cuvântări.

Nădejdea lui, că ele vor ajunge în mânile preoților și vor pătrunde chiar în casele tuturor creștinilor pare a nu se fi împlinit.

Căci, iată ce scria, la 2 August 1857, într'un circular adresat preoțimii sale:

— „Cu bucurie mare am înțeles, că unii dintre preoții noștri eparhiali s'au străduit a câștigà pe partea bisericii lor cartea cea de cuvântări numită *„Chiriacodromion“* și dintr'ânsa cuvântul lui Dumnezeu în toate Duminecile și sărbătorile mari cu cuviință de pe amvon, îmbrăcați în sfite îl cetesc bunilor și de învățătură creștinească însetaților creștinilor noștri, pentru care faptă frumoasă a lor vor căpătà plata împărăției cerești dela Domnul nostru Isus Christos a cărui evangelie o vestesc cu râvnă și evlavie; însă și dela poporeni seceră ei cinste și laudă, iar dela mine, ca dela Arhiereul lor, sunt totdeauna binecuvântați și socotiți ca destoinici împreună slujitori cu mine la jertfelnicul Domnului.

(Va urma).

Acelaş didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voesc să fie primite în internat, fie eleve ale şcoalei civile, sau ale şcoalei elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcoalei, înainte de începutul anului şcolar, pentruca să se poată face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatului e 500 cor. pe an, în care se cuprinde şi didactrul, şi se plăteşte înainte, în patru sau în două rate. Spesele pentru cărţile de învăţământ, pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, se poartă separat de părinţi, precum şi cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în forte-piano şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sunt: pentru o elevă (singură), 2 ore pe săptămână, 12 cor.[1]) pe lună; pentru două eleve (împreună), 2 ore pe săptămână, 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea de limba franceză, pe lună 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul oraşului şi e provăzut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, încât oferă cele mai bune condiţiuni igienice.

Elevele din internat, afară de şcoală au în fiecare zi anumite oare de conversaţie în limba franceză, maghiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor şi guvernantelor.

Elevele, care voesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă sau ţol de coperit, 4 ciarşafuri (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 serviete, apoi perie de dinţi, săpun, şi 2 pepteni, care toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile câte ½ duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) şi două de flanel, ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 umbrelă (cort) şi încălţămintea trebuincioasă. Cât pentru toalete nouă, sfătuim părinţii şi tutorii să nu facă copilelor, căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, toaletele se fac cu preţuri moderate, prin îngrijirea internatului. Strâns de uniformă să ţin: o haină, 2 şurţe în forma unei haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, care au să se facă aici şi care peste tot vor costa cam 30—50 cor.

Dela direcţiunea şcoalei, se poate primi cu poşta: „Statutul de organizare“ şi „Regulamentul intern“ al şcoalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învăţământ“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii şi de emendare“, à 20 bani. De asemenea „Monografia şcoalei“ à 2 cor. în care pe lângă istoricul institutului se află descris edificiul şcoalei şi al internatului în toate amănuntele.

Nagyszeben (Sibiiu), în 1 August 1909

Direcţiunea şcoalei.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

On. membri a-i despărţământului XXIII. Turda al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ precum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii iei sunt poftiţi la adunarea generală, ce se va ţinea în 2 August st. n. 1909 la 2 ore p. m. în localul şcoalei g. cat. din *Petridul-unguresc*, după următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretariului, cassariului şi a bibliotecarului.
3. Alegerea alor două comisiuni pentru censurarea rapoartelor şi pentru conscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
4. Predarea bibliotecii poporale înfiinţate pe seama comunei Petridul-unguresc.
5. Eventuale disertaţiuni.
6. Raportul comisiilor esmise.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea a lor 3 membri verificatori.
9. Inchiderea adunării.

Pentru comitet:

Gh. Vlăduţiu director. *Dr. Valer Moldovan* secretar.

*

Adunarea generală cercuală a despărţământului Bran al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, se va ţinea Luni în 20 Iulie st. v. a. c. la 11 oare a. m. în comuna Sohodol, biserica veche.

Ordinea de zi este următoarea:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţământului.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul bibliotecarului.
5. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea acestor rapoarte, pentru încasarea taxelor şi înscrierea de membri noi.
6. „Poporul brănean şi starea lui higienică-sanitară“, disertaţiune de Dr. Emil Târnăvean, medic cerc.
7. „Starea economică a poporului brănean în trecut şi present“ disertaţiune de Isaia Enescu, paroh în Cheia.
8. Raportul comisiunilor de sub pct. 5
9. Stabilirea budgetului pe anul viitor.
10. Incheierea adunării.

Cu această ocaziune se va aranja şi o expoziţiune de anticităţi de tot feliul, ear obiectele mai de valoare să vor procura pe sama muzeului naţional.

După masa comună va urma petrecere poporală.

La această adunare sunt invitaţi toţi iubitorii de înaintare a poporului nostru.

Bran, în 9/22 Iulie 1909.

George Babeş
dir. desp.

NOUTĂŢI.

Decorare. Preşedintele consiliului de miniştri român, dl I. I. C. Brătianu, sosind în călătoria sa de concediu la Viena, a remis cu această ocasiune baronului Achrenthal marele cordon al ordinului Carol, care i l-a conferit regele României.

*

Principele Carol al României, venind Luni cu automobil dela Borsec, s'a oprit în Reghin, a făcut o plimbare în oraş şi a participat la un dans, aranjat de corpul ofiţerilor din Reghin.

*

Incoronarea regelui bulgar. Din Sofia se anunţă, că preoţimea bulgară ar face greutăţi în chestiunea încoronării lui Ferdinand, pentru motivul că, în conformitate cu principiile bisericii ortodoxe încoronarea unui domnitor este o taină, care, din partea unui preot ortodox, se poate acorda numai domnitorilor ortodoxi. Dilema constă în imprejurarea, că preoţimea bulgară ori vatămă principiul, ori refuză încoronarea catolicului Ferdinand. Ştirea mai adaoge, că nu este imposibil, ca regele la urmă totuşi se va hotărâ să treacă la biserica ortodoxă.

*

Drepturile inspectorului reg. de şcoale. Cineva a pus întrebarea revistei „Magyar Közigazgatás“, dacă inspectorul regesc de şcoale are dreptul să fie raportor şi să facă propuneri în representanţa comunală, atunci, când e în discuţie înfiinţarea şi organisarea *şcoalei de stat?* Redacţiunea revistei numite răspunde următoarele: „Nici o lege nu îndreptăţeşte pe inspectorul de şcoale la aceasta. Dacă însă e de faţă şi vrea să dee lămuririle necesare pentru limpezirea chestiei, are să fie ascultat, şi prin aceasta cercul de competenţă al representenţei comunale nu e vătămat, pentrucă dreptul de a decide îi aparţine esclusiv numai ei“.

*

Album. In curând va apărea albumul de încrestături în lemn, alcătuit de prof. sem. în Sibiiu, dl D. Comşa, şi conţinând preţioase lucruri de artă.

*

Holera. După informaţiunile acum sosite, holera se întinde mereu în Rusia în mai multe guvernamente. Bântue în deosebi la Petersburg, Arkanghel şi Riga.

*

In Bayreuth s'au deschis în săptămâna trecută reprezentaţiile festive cu opera „Lohengrin“. Punerea în scenă, orhestra, corul şi soliştii sunt tot ce poate fi mai perfect la o operă.

*

Pentru călători. S'a întâmplat adesea pe căile noastre ferate se găseşti în vagoane mai multe compartimente reservate şi încuiate pe seama personalului de serviciu al trenului. Conductorul de obicei nu deschidea călătorilor astfel de compartimente, deşi călătorii abea mai aflau locuri unde să şază în marea aglomerare, ce domneşte în lunile de vară pe toate liniile căilor ferate. Acum, în sfârşit, direcţiunea a dat poruncă, în care opreşte reservarea compartimentelor din vagoane, şi conductorilor le este strict interzis a le încuia. Aviz călătorilor.

*

Serbare. In toamna anului curent se va serbători împlinirea a 25 de ani dela înfiinţarea facultăţii de teologie din Bucureşti. Cu ocazia serbării se va tipări o scriere festivă, care va cuprinde darea de seamă asupra facultăţii teologice şi scurte articole din partea profesorilor şi a licenţiaţilor facultăţii.

*

Caz de moarte. Nuvelistul şi liricul german *Detlev v. Liliencron* a reposat lângă Hamburg în etate de 65 de ani.

*

Din Basarabia. Mai mulţi săteni din judeţul Hotinului au emigrat în Canada, pentru a-şi găsi de lucru. Sătenii se ocupă cu grădinăria, dar în urma secetei necurmate au rămas muritori de foame.

*

De imitat. O bancă germană din Ibaşfalău, la propunerea directorului său executiv, a votat un ajutor *anual* de 500 cor. pentru un student universitar, care să fie de naştere din comună, diligent, sărac şi de naţionalitate germană.

*

Bătrâneţe adânci. Intr'un sat din comitatul Solnoc-Dobâca a reposat femeea Murăşanu la vârsta de 111 ani.

*

Tramvaiul electric sibiian se va construi prelungindu-se deocamdată până la şcoala nouă de cadeţi, iar după aceea până la cimiterul central.

*

Din Belgrad se vesteşte, că nici medicii sârbi nu vor participa la congresul internaţional ce se va ţinea la Budapesta.

*

Sindicatul ziariştilor români din Bucureşti a hotărât să ceară guvernului român intervenţie diplomatică în afacerea panglicei tricolore îndepărtate de pe cosciugul lui Aurel Mureşianu la porunca poliţiei din Braşov. Sindicatul a mai hotărât să adreseze presei ungureşti un apel, rugându-o să protesteze împotriva procedeului jignitor de pietate al poliţiei braşovene.

*

Osândit. Studentul indic, cu numele Dhingra, omorâtorul colonelului englez Curzon, a fost osândit la moarte. Dhingra s'a adresat către judecători, zicându le: Sunt fericit, că pot să mor pentru ţara mea nenorocită.

*

Aeronautul francez, *Bleriot*, s'a ridicat cu aparatul său Duminecă dimineaţa la 4 ore şi 30 minute, ca să treacă în sbor peste canalul La Manche, şi a debarcat la 4 şi 53 de minute în Dover. Astfel a trecut canalul acesta dintre Franţa şi Anglia în 23 minute, câştigând premiul de 25 de mii de franci. In Paris este mare însufleţire pentru curajosul Bleriot.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibiieni. au mai dăruit: Dr. Victor Moldovan, Dr. Liviu Turcu, cand. de adv. Remi Cosma, Romul Simu, înv. penz. Ioan Baian, fie care câte 20 bani; Iosif Marcu, sen. perdositor 30 bani, soţia sa Paraschiva Marcu 50 bani; George Lazar, culeg. tip. 20 bani; Ioan Nicola, paroh (Albac), 1 cor. Ioan Stanciu, zugrav de case, 2 cor. 50; bani şi Eugenia Tordăşianu, 10 bani.

*

Serată teatrală-muzicală împreunată cu dans va aranja studenţimea română din Sebeşul-săsesc Duminecă în 1 August st. n. în sala cea mare dela „Leul de aur“. Inceputul precis la 8½ ore seara. Preţul de întrare: locul I 2 cor., pentru familie de 3 persoane 5 cor.; locul II 1 60 cor., pentru familie 4 cor., locul III 1 20 cor., pentru familie 3 cor., loc de stat 80 fileri, galarie 1 cor. Venitul curat este şi de astădată destinat pentru fondul unei biblioteci publice române în Sebeşul-săsesc, suprasolvirile se vor cuita cu mulţămită.

Cărţi şi reviste.

Sfătuitorul Literar, apare odată pe lună, nr. pe Iulie 1909 cuprinde: Kamadeva amintiri de A. C. Cuza. In amintirea lui Eminescu de N. Iorga. Strigoii, poezie de C. Doboş. D. Bolintineanu: Scrisori din exil. La morm. unui tiran, sonet de G. Tărăbuţă. Din amintirea unui bătrân, întâmplare înainte de desrob. ţiganilor, de D. C. Moruzi. Pe malul apei, de Sully-Prudhomme, poezie trad. de C. Manolache. „Gramofon-Club român“ schiţă de H. Stahl. Graiul celor umiliţi, poezie de G. Rotică. Din corespondenţa lui Bariţ, publ. de N. Bănescu Ca mâne poezie de G. Săpunaru. Protivnicilor scrisului nostru de astăzi de T. Crudu. Amăgiţii, versuri de G. Vlădescu. Povestea cu umbrele de N. Mateescu. Sonet de A. Gh. Lazariu. Când s'a propus întâi un tron român casei de Hohenzollern? de C. Moisil. Din vremuri de mărire, roman istoric de M. Gaşpar. Sărăcia, pov. de N. I. Dumitraşcu. Cărţi nouă de N. Iorga. Cronică literară. — Abonamentul: pe an 6 lei, Bucureşti.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi, la 1 Iulie 1909, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ şi-a ţinut a 6-a şedinţă literară. Vicepreşedintele G. Poponea, punând în vedere, că prezidentul nostru Vic. Tordăşianu, reţinut de afaceri familiare, l-a încredinţat pe d-sa cu conducerea presentei şedinţe, bineventează pe cei prezenţi, cari cu toată ploaia torenţială ce a căzut aproape în întreagă ziua, au făcut posibilă ţinerea acestei şedinţe. In cele din urmă dl Poponea, în cuvinte pline de jale ne aduce la cunoştinţă, că clasa meseriaşilor nostri a îmbrăcat cu drept cuvânt haină de doliu din causa decedării veteranului protopresbiter onorar, a mult regretatului Bartolomeiu Baiulescu, întemeietorul „Asociaţiunii pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor rom. meseriaşi din Braşov“. Acest vrednic bărbat, scurt timp după înfiinţarea prin nemuritorul Nic. Cristea a Reuniunei noastre, înfiinţează la 1869 Reuniunea soră din Braşov, pe care conducându-o timp de 20 ani, a muncit fără oboseală şi fără interes personal la întărirea Asociaţiunei şi prin ea a clasei de mijloc. Părintele Baiulescu, după cuvintele distinsului prietin al clasei noastre de mijloc, ale prof. Andr. Bârseanu, dacă a putut realisa scopurile înalte, pentru cari a fost întreaga sa viaţă însufleţit, a fost pentrucă: „El, care predica activitatea era însuşi deosebit de activ; el, care lăuda cumpătarea, era însuşi cumpătat; el, care preamăria virtutea, era însuşi virtuos; el, care predica pacea şi buna înţelegere, era însuşi iubitor de pace; el, care recomanda învăţătura, era însuşi iubitor de învăţătură; el, care sfătuia pe alţii, cum să-şi crească copiii, da însuşi o creştere de model copiilor săi“.

Cuvine-se deci să depună fiecare meseriaş o lacrimă de recunoştinţă pe mormântul lui Baiulescu şi să iee drept pildă de urmat faptele lui.

Intraţi după aceasta în însaşi şedinţa literară, notarul St. Duca ceteşte procesele verbale ale şedinţelor administrative, din cari cu bucurie a trebuit să se convingă fiecare prietin şi binevoitor al nostru, că Reuniunea noastră adaugă zilnic la activul meseriaşilor nostri.

Doamna profesoară Eugenia Tordăşianu, reportându-se la aniversarul al 20 lea dela moartea poetului nostru mare Mih. Eminescu, arată cum societăţile noastre culturale şi ziaristica noastră ţine să facă vrednică pomenire de acest trist aniversar. Reuniunea meseriaşilor nostri sibieni, zice doamna Tordăşianu, carea vrednică s'a făcut de stima, de iubirea şi de recunoştinţa, ce oamenii nostri de bine i o arată zi de zi, şi care parte activă ia la toate manifestaţiunile din viaţa noastră culturală, s'ar face nedeamnă, dacă din analele ei ar lipsi comemorarea aniversarului al 20-lea al morţii lui Eminescu. Comunicându-ne câteva date din viaţa sbuciumată a poetului, pe acestea le întregeşte prin cetirea lucrării lui I. L. Caregiale, întitulată „La Nirvana“. Dintre poeziile frumoase ale lui Eminescu ne ceteşte cu mult simţ poezia „Luceafărul“. Cu vii aplause au fost răsplătite espunerile doamnei Tordăşianu.

Intre debutanţii seratei au plăcut mult Mărioara Suciu cu poezioara „Mireasa mormântului“ şi frăţiorul ei Aurel Suciu cu poezia „La uitare“. Candidatul de preot dl Valeriu Dragoş ne-a estaziat cu unele arii cântate la violină. Superbă a fost dşoara Voica Baciu în poezia „Regina Ostrogoţilor“, după care a urmat dl I. Munteanu cu câteva arii, cântate cu mult simţ şi Traianică Moga cu mai multe compoziţii, esecutate la violină.

La fine, ca de obiceiu s'au sortat între participanţi 15 cărticele folositoare, iar dl Poponea ne-a învitat la proxima şedinţă din 29 Iulie n., care fiind festivă o să ne procure multă elevaţie sufletească. Vorba este ca să-şi dea binevoitorul concurs doamna Maria Dr. Crişanu şi fii săi Ionel şi Ascaniu şi poate şi alţii...

„Ştie tot“.

Poşta redacţiei.

Dlui S. S. în Ocolişul-mic. Respectivul se află în comuna Lepindea, tractul Târnava.

Mai multora. Cu ziarul nostru nu se poate coresponda în mod oficios, ci numai prin scrisori *francate.* Vă rugăm să vă conformaţi.

---

[1]) Din care sumă 2 cor. pe lună se contează institutului, pentru susţinerea forte-pianelor în stare bună.

Nr. 528/909. (236) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești din comunele: **Gusu, Broșteni** și **Beșinău,** tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt câte 600 cor. din repartiție de pe popor.

Reflectanții sunt datori a cânta cu elevii în biserică.

Petițiile au să se aștearnă instruite în regulă oficiului protopopesc subsemnat.

Mercurea, 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco or. al Mercurei.

Avr. S. Pecurariu
protopresb.

Nr. 560/1909. (238) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud și anume: 1. **Bucium-Cerbu** 2. **Bucium-Isbita** 3. **Bucium Muntari,** 4. **Ciuruleasa,** 5. **Petrângeni** cu **Valea-Bulzului** și 6. **Vârtop,** se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Posturile sunt dotate cu salar anual de 600 cor. din repartiție locuință și lemne de foc. Salariile se vor întregi la 1000 cor. în 1 Iulie 1910 în Vârtop din mijloacele proprii, în celelalte comune dela stat.

Alesul în postul Petrângeni-V.-Bulzului va funcționa pentru amândouă comunele numai până la 1 Iulie 1910 de atunci încolo însă numai pentru comuna Petrângeni.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să trimimită concursele instruite cu documentele cerute de legile din vigoare, subsamnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis și înainte de alegere să se presinte poporului în biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului.

Abrud, 11 Iulie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 798/1909. (240) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III, **Șpălnaca,** protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porțiunea canonică, cu toate accidențiile ei, și a-se ști că dela 25 familii felderile de cucuruz și zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllövár) până la terminul sus îndicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu știrea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Cetateadebaltă, 10 Iulie 1909.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 405/909. (225) 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Feredeu** tractul Geoagiu conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți aşi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa,
adm. prot.

Nr. 220/909 of. par. (239) 1—3

Publicațiune.

Comuna bisericească **Galați,** protopresbiteratul Făgărașului, dă în intreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea școalei române elementare gr.-orientale.

Licitațiunea verbală și cu oferte se va ținea **Duminecă în 1 August a. c. st. n.** la 2 oare p. m. în localul școalei confesionale vechi din Galați.

Planul și preliminariul de spese aprobate de Venerabilul Consistor arhidiecezan sub Nr. 6842 Epitr. dto 29 Iulie 1906, precum și condițiunile mai amănunțite se pot vedea până la ziua de licitațiune în cancelaria oficiului parohial gr.-or. din Galați.

Prețul strigărei este **13461 coroane 67 fileri.** Licitanții au a depune vadiu de 10% dela prețul strigărei în bani gata, sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul parohial până la 12 oare în ziua licitațiunei.

Comitetul parohial are voe a alege dintre licitanți pe celce va prezenta mai mare siguranță, adecă dintre cei trei minus-oferenți, pe unul.

Galați, 18 Iulie 1909 n.

In numele comitetului parohial:

Nicolau Aron par. — preș. **Traian Păcală** notariu.

Nr. 862/909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Făgărașului.

Făgăraș în 20 Iulie 1909.

Nicolae Borzea
protopop.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 7340/1909. fj. (242) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szeben vármegye **nagydisznódi járási** főszolgabirói hivatalnál megüresedett **hivatalszolgai** állása, mely évi 600 korona fizetéssel, 200 korona lakpénzzel és 94 K 72 f ruházati átalánynyal van javadalmazva, ezennel pályázatot hirdetek és felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeket 1909 augusztus hó 25-éig hozzám annál is inkább terjesszék be, mivel késöbb kérvények figyelembe nem vétetnek

Nagyszeben, 1909. évi julius hó 17-én.

Reisenberger
alispán.

Nr. 405—1909 [226] 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Almașul-de-mijloc,** tractul Geoagiului, conform ordinului consistorial Nrul 7552 Bis. 1909 etc., să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Geoagiu.

Vasilie Domșa,
protopresb. adm.

Nr. 405—909 [227] 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almașul-mare-joseni,** tractul Geoagiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc., să escrie de nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoarea spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare, sau celebrare la sf. liturgie.

Orăștie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
protopresb. adm.

Nr. 492—1909 [218] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești din comunele bisericești mai jos însemnate din protopresbiteratul Sighișoara, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boiul-mare,** al II lea post învățătoresc nou înființat, cu salar anual 600 cor. în rate lunare anticipative, cuartir și lemne de foc.

2. **Meșendorf** (filie), salar anual 1000 cor. și anume: din cassa bisericei 100 cor., dela stat 660 cor., dela comuna politică 200 cor. și din cele 50% după darea directă 40 cor. Cuartir în edificiul școalei, lemnele necesare de foc și grădină de legumi. Cuincuenalele se vor cere dela stat.

3. **Trapold,** cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul școalei și 3 stângini lemne de foc.

4. **Zoltan,** cu salar anual de 600 cor., cuartir în edificiul școalei, lemnele necesare de foc și grădină.

Aleșii la aceste posturi vor fi obligați a ținea în Dumineci și sărbători strană, a instrua elevii de toate zilele și pe cei de repetițiune în cântările liturgice și a le conduce în biserică.

Concurenții au a și înainta în terminul deschis cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, precum și a se prezenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sighișoara, 2/15 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan,
protopop.

---

[220] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune, în parohia de cl. I-ă **Preșmer,** cu filia Cărpeniș, protopresbiteratul Brașov, se excrie concurs în termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele postului de capelan sunt jumătate din toate venitele parohiale afară de congrua și simbrie.

Petițiunile se vor înainta în terminul indicat la oficiul protopresbiteral al Brașovului, îndatorați fiind concurenții a se prezenta în una din Dumineci în biserică, spre a fi cunoscuți poporului.

Comitetul parohial gr.-or. din Preșmer:

George Ludu, prezident. **Irodion Frates,** notar.

In conțelegere cu subscrisul.

Brașov, 22 Maiu 1909.

Vasilie Voina,
protopresbiter.

Nr. 54/909 [233] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători dela școalele confesionale gr. ort. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. al **Avrigului.** se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 1/14 August 1909.

1. **Arpașul-superior** postul nou înființat de al treilea învățător cu salar anual de 1000 cor. și anume 900 cor. din ajutorul de stat și 100 cor. din cassa bisericii, cuartir și lemnele necesare pentru foc.

2. **Porumbacul-inferior** al doilea post de învățător cu salarul anual de 600 cor., cuartir și lemne pentru foc.

3. **Sărata** al doilea post de învățător cu salarul anual de 600 cor și cu prospect de a se întregi după aprobarea alegerii până la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir și lemne pentru foc.

4. **Ucea inferioară** postul de învățător cu salarul anual de 600 coroane din cassa bisericii cu prospectul de a se întregi după aprobarea alegerii la 1000 cor. prin ajutor dela stat, cuartir și lemne pentru foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din acestea posturi să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek Szeben vármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică spre a face cunoștință cu poporul și referințele locale și spre a-și arăta desteritatea în cântările bisericești, având cei aleși a instrua elevii de școală în cântări și a cânta cu ei în biserică.

Avrig, 5 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al Avrigului în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Ioan Cândea
protopresb.

Nr. 405—909. [224] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Stăuini,** tractul Geoagiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis din 1909, etc. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți aşi asterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a să prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vreo Duminecă sau sărbătoare spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăștie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
protopresb. adm.

---

(229) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învățători din comunele mai jos numite, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mag,** postul al II-lea nou înființat, salar 1000 cor., și adecă dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

2. **Săcel,** postul al II-lea nou înființat, salar 1000 cor., și anume dela biserică 100 cor., dela stat 900 cor., cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

3. **Rîusadului,** școală cu un singur învățător, salar 600 cor. dela biserica, cuartir și grădină în natură. După întregirea postului acestuia se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Cei aleși pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligați a instrua elevii în cântările bisericești și a provede cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi își vor înainta cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutorul ped., diploma de învățător și eventualele atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în Sibiiu în timpul indicat, și să se prezinte și poporului în sf. biserică spre a se face cunoscut prin cântări.

Sibiiu, 6 Iulie 1909.

In conțelegere cu oficiile parohiale respective.

Dr. Ioan Stroia,
protopresbiter.

Aviz.

La un birou (oficiu, cancelarie) din provință (în comună fruntașe) se caută o **putere de lucru** (bărbat ori femeie) **stabilă** pentru manipulațiune, care să poseadă limbile și să se deprindă și cu scrisul cu mașina. Reflectanții să se adreseze în scris până în 8 *August* n. c. la secretariatul Reuniunei agricole române din comitatul Sibiiu, în Sibiiu (Nagyszeben). Retribuțiunea (plata) e 60 cor. la lună. (234) 3—3

Vă mirați!

50,000 părechi de ghete.

4 părechi ghete numai cor. 7.

Din cauza stagnări de plată a mai multor fabrici, am fost însărcinat a vinde o cantitate mare de ghete, cu prețul tare redus sub costul de fabricare. — Vând deci ori-cui 2 părechi ghete de piele pentru domni și 2 pentru dame cu șinor, brune ori negre, galoșate, cu talpă de piele durabilă, foarte elegante, cel mai nou fason, mărime după Nr. Toate patru părechile costă numai cor. 7. Trimitere prin ramburs.

EM. MAIERSDORF,
Podgórze Nr. 125.

Schimbul e permis, și retournarea banilor.
(241) 1—1

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 78 Sibiiu, Sâmbătă 18/31 Iulie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nr. 8259 Şcol., 1909.

CONCURS.

Devenind în vacanță un post de profesor în secțiunea pedagogică a seminarului arhidiecezan pentru îndeplinirea aceluia se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Specialitatea concurenților să fie istoria universală, a patriei și istoria specială a bisericei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania.

In sensul regulamentului seminarial §. 5 punct 2 alinea *b)* dela candidați se cere pregătire prescrisă pentru institutele pedagogice de stat, respective pe lângă cualificațiunea prescrisă în §. 122 punct 10 din statutul organic și diplomă de profesor pentru școalele medii cu studiul principal istoria.

Cererile de concurs sunt a se înainta în terminul normal la Consistorul arhidiecezan.

Cererile întrate după expirarea terminului de concurs nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din ședința senatului școlar, ținută la 9/22 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 8259 Şcol. 1909.

CONCURS.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului școlar au venit vacante următoarele stipendii:

1. Din fondul Moga un stipendiu de una miie (1000) coroane pentru drepturi sau filosofie.

2. Din fundațiunea Francisc Iosif 3 stipendii de câte una sută (100) coroane pentru școalele medii.

3. Din fundațiunea Cologea 3 stipendii câte de una sută (100) cor. pentru școalele medii.

Ceteris paribus vor fi preferiți concurenții din Munții-Apuseni.

4 Din fundațiunea Dr. Absolon Todea 1 stipendiu de una sută (100) coroane pentru școalele medii.

Pentru conferirea acestor stipendii se publică concurs cu termin de 30 de zile dela 1-a publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt a se înainta la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente:

a) Carte de botez.

b) Testimoniu școlar din anul ultim.

c) Testimoniu de paupertate.

d) Eventuale alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 9 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Chestia unirii bisericilor.

Răspuns la o broșură,

de Dr. N. Bălan.[1]

> Ori ce inimă creștină trebue să dorească unirea bisericilor; dar mai ales toată lumea ortodoxă, inspirată de adevăratul spirit al pietății, conform scopului dumnezeesc al întemeierii bisericii de către Dumnezeu-omul, Mântuitorul nostru Christos, dorește cu ardoare unirea bisericilor într'un singur canon al credinții și pe baza învățăturii apostolice și tradiționale, fiind piatră unghiulară a ei Iisus Christos.[2]

Aceste cuvinte le-a spus patriarhul Antim și sinodul patriarhal din Constantinopol, în enciclica pe care a publicat-o în anul 1895, drept răspuns la învitarea ce papa Leon al XIII o făcuse bisericii ortodoxe de a se uni cu scaunul papal, sub unica condiție, ca să-l recunoască pe el, pe papa, de șeful suprem al bisericii lui Christos. Prin acele frumoase cuvinte, patriarhul și sinodul patriarhal au exprimat o vie dorință a lumei ortodoxe întregi și au stabilit totodată *singura bază adevărată,* pe care se poate concepe și săvârși marea operă a unirii tuturor bisericilor creștine.

La realizarea acestei opere sunt datori să conlucre toți aceia, cari sunt pătrunși de însemnătatea neînchipuit de mare ce evanghelia creștină o are pentru viața omenească. Cu adâncă durere sufletească trebue să privim desbinările cari s'au ivit în curgerea vremilor și cari există și astăzi în sânul creștinătății. Căci Mântuitorul n'a voit să întemeieze mai multe biserici, ci a voit ca toți cei ce vor crede și se vor boteza, să formeze *o singură biserică*, care să-i conducă la mântuire. Din pragul patimilor și a morții sale izbăvitoare, s'a rugat pentru apostoli și pentru ceice vor crede întru El prin cuvântul lor: „ca *toți să fie una*, precum Tu părinte întru mine și eu întru tine, ca și ei întru noi *una să fie*“ (Ioan 17, 21). Biserica sa a înzestrat-o cu toate mijloacele necesare spre a-și păstra cea mai desăvârșită unitate. I-a descoperit numai *o doctrină*, care conține adevărul religios moral absolut, i-a încredințat *aceleași taine* pentru împărtășirea harului dumnezeiesc și a rânduit *o ocârmuire spirituală*, care prin continuitatea sacerdoțiului dela apostoli, se va perpetua în biserică până la sfârșitul tuturor veacurilor. Capul suprem al bisericii este și rămâne însuș Christos, care însuflețindu-o prin unul și acelaș Spirit sfânt, o conduce într'un mod nevăzut, prin mijlocirea organelor sale văzute, spre scopul ce i l-a dat. Toți credincioșii, inspirați de aceeaș credință, dragoste și nădejde, au să se înfățișeze ca „un trup și un duh“, nizuind spre ținta înaltă a aceleiaș chemări. Totul în creștinism e menit să păstreze unitatea spiritului prin legătura păcii și a iubirii, căci, — cum zice sf. apostol Pavel, — e: „un Domn, o credință, un botez; un Dumnezeu și Tatăl tuturor, carele este preste toate și prin toate și întru voi toți“. (Efes. 4, 3—7). Prin continuă creștere din lăuntru, după asemănarea grăuntelui de muștar, biserica e hotărâtă a se desvolta într'un arbore puternic, sub care se va adăposti în sfârșit întreg neamul omenesc. Pentru timpul îndeplinirii, Mântuitorul i-a dat făgăduința, că va forma *„o turmă“* (Ioan 10, 16).

Aceasta este voința lui Christos cu privire la biserica sa.

Dar cât de departe stă astăzi creștinătatea de acest ideal! Ea e separată într'o mulțime de biserici, dintre cari nici una nu renunță la pretenția de a reprezenta adevărata biserică a lui Christos. Incă în veacul al V-lea s'au rupt de biserica mamă bisericile nestoriene și monofisite, cari persistă și astăzi, după aproape 15 veacuri, în separațiune. Starea lor e foarte înapoiată, mai ales din causa vitregimei împrejurărilor externe, între cari au trăit. Nu mult după acele desbinări, se iviră deosebiri doctrinale și de organizare și în sânul bisericii universale. Acele deosebiri, fiind favorizate de diferite împrejurări interne și externe ale desvoltării bisericești, dar mai ales din causa pretențiilor episcopilor Romei la un primat jurisdicțional asupra întregei biserici, au ieșit la iveală tot mai mari și mai număroase, până ce în veacul al XI au avut ca urmare regretabila rupere a bisericii Apusului de biserica catolică și ortodoxă a răsăritului. Aceasta din urmă, în ciuda tuturor împrejurărilor grele ce a avut să străbată până în timpul cel mai nou, a rămas statornică în credința genuină a creștinismului, definită în cele 7 sinoade ecumenice și în scrierile părinților bisericești. Pe când biserica apusană recunoscu în totalitatea sa supremația episcopului Romei și continuă a-și spori credința prin inovații contrare în

---

[1] Cu învoirea autorului reproducem acest interesant și instructiv articol din *„Revista Teologică“*, numărul ultim. *Redacțiunea.*

[2] Vezi: „Biserica ortodoxă română“ București a. XIX pag. 600.

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

Insă cu durere am înțeles și aceea, că alții dintre preoții noștri, îngâmfați fiind de o sumeție proastă, nici decum nu cetesc poporului învățăturile evangelice din „Chiriacodromion“, iară alții le cetesc, dar fără cuviință și evlavie, nefiind îmbrăcați în sfite și nu de pe amvon, ci din strană, apoi mai sunt și așa lenoși și împietriți la inimă între preoții noștri, al căror număr însă este prea mic, cari nici până în ziua de astăzi, adecă nici în vreme de doi ani, nu și-au câștigat cartea aceasta prea folositoare pentru bisericile lor.

Pentru aceea sunt silit a demanda:

1. Ca părinții protopopi să stăruiască, ca *în vremea cea mai scurtă să se cumpere Chiriacodromionul* pe sama acelor biserici, unde mai lipsește; prețul unei cărți legate în piele este 12 fl. mon. conv.

2. Ca să arete pe toți acei preoți, cari sunt nepăsători la cumpărarea acestei cărți.

3. Că cuvântările din Chiriacodromion sunt datori singuri preoții, unde sunt într'un loc mai mulți, să le cetească pe rând de pe amvon, fiind îmbrăcați în Sfite; iar unde este numai un preot, acolo dascălul sau cantorul, curat și neted îmbrăcat, să cetească cuvântările acelea așișderea de pe amvon.

4. Ca părinții protopi să pună pe vreunul dintre creștini în fiecare parohie, carele să privegheze, dacă se păzește ordinațiunea aceasta arhierească de către preoți și apoi să dea de știre scaunului protopopesc, de nu se va pazì strâns aceea; iar părinții protopopi au apoi însărcinare a arătà scaunului episcopesc pe toți acei preoți, cari vor cutezà a fi nepăsători în cetirea cuvântărilor de Dumineci și de alte sărbători mari.

5. Unde se află Mineie bogate și poporul va cere ca sinaxariul zilei să se cetească, acolo *sinaxariul* totdeauna *să se cetească la utrenie* după condacul praznicului și apoi să se înceapă a se cântà peasna a șaptea; iar cuvântarea din Chiriacodromion negreșit să se cetească la liturghie.

In sfârșit și mai odată fac băgători de samă pe toți preoții noștri, cari până acum n'au făcut din destul chemării lor în cetirea cuvântărilor, căci *pe cei leneși și neascultători îi voi arătà prin circulariu întregei Eparhii* și îi voi lipsì de parohie ca pe niște nedestoinici de a mai păstorì pe poporul lui Dumnezeu“.

Al vostru

Sibiiu în 2-lea August 1817

de binevoitor arhiereu

Andreiu Baron de Şaguna m. p.

* * *

Pe lângă cuvântările din chiriacodromion Şaguna ni-a mai lăsat o broșură omiletică, care cuprinde patru cuvântări, scrise în limba nemțească.

Titlul acesteia este: ***Predigten** zur jährlichen Gedächtnissfeier des heiligen Grossmartyres Georg, des heiligen Constantin, der Maria Verkündigung und der Christi Himmelfahrt, verfasst von Andreas Freiherrn von Schaguna, Bischof in Siebenbürgen. Hermannstadt, 1856.* Druck der diöcezen Druckerei. 48 pag.

Broșura e dedicată baronului *George Sina* de Hodoș și Kezdia, conzulul general al Greciei în Viena, unul dintre mecenații macedo-români, cu care Şaguna se afla în legături de rudenie și prietenie. Cele patru predici, cum arată titula cărticelei, se referă la tot atâtea sărbători bisericești, și anume:

Cea dintâiu se ocupă de statornicia în credință, aducând de pildă pe marele mucenic George, purtătoriul de biruință și desfășurând vredniciile și dovezile lui de credință statornică.

Cea dea doua vorbește despre biruința bisericii creștine asupra păgânătății, pespre viața și luptele împăratului Constantin față de Maxentius și despre încreștinarea lui prin episcopul Silvestru. Se pomenește apoi de evlavioasa împărăteasă Elena, maica sa, și de binefacerile ei pentru creștinătate.

Cea dea treia tălmăcește versul psalmistului: *„Laudă suflete al meu pre Domnul și nu uita toate răsplătirile lui“* apoi arată grația dumnezeiască, din care a purces buna vestire a fecioarei Maria și întruparea Cuvântului dumnezeesc pentru dezvoltarea neamului omenesc din păcat.

(Va urma).

văţăturilor apostolice şi tradiţionale, iar în desvoltarea sa imprimă istoriei popoarelor apusene din tot decursul evului mediu o signatură deosebită. Pe lângă tot sistemul centralist şi absolutist al papismului, care se nizuia să împedece orice tendinţe reformatorice şi separatiste, biserica apusană avu să îndure o mare sciziune. Nu fără vina acelui sistem, în veacul al XVI se ivi în sinul ei reformaţiunea sau protestantismul, care se constitui în câteva biserici mai mari şi într'un considerabil număr de secte cu diferite particularităţi în credinţă, organizare şi disciplină. In sfârşit, mai amintind schisma rascolnicilor, întâmplată în veacul al XVII în biserica rusască, apoi mica biserică a „catolicilor vechi“, cari s'au separat de biserica papistă, nevrând să primească dogma infalibilităţii papei, decretată la sinodul vatican din anul 1870, — am avea, în trăsături generale, tabloul desbinărilor cari există astăzi în sânul creştinătăţii.

Punând acest tablou faţă în faţă cu măreaţa icoană a stării în care Mântuitorul a voit să se afle biserica sa, răul desbinării ne apare în negre colori. Ce e drept, nici decum nu se poate spune, că creştinismul, privit pe de-a întregul, nu s'ar afla în continuu progres, totuş împărăcherile interne îl slăbesc întru îndeplinirea mai cu succes a problemei sale în lume. Această slăbire prin disconcentrarea forţelor trebue simţită cu regret mai ales astăzi, când progresele culturii îi impun spiritul creştin pas de pas o tot mai mare încordare pentru a adânci şi realiza înaltele principii ale evangheliei şi o tot mai puternică afirmare în faţa multelor forme ale necredinţei moderne. Cum s'ar înălţa conştiinţa creştină şi cât de impunător s'ar prezenta creştinismul în faţa contrarilor săi, când toţi ceice poartă numele lui Christos ar trăi ca nişte buni fii ai uneia şi aceleiaş biserici! Considerând toate acestea, trebue să susţinem, că ceice lucrează în bună credinţă şi prin mijloace morale la împăcarea şi unirea bisericilor, contribue în acelaş timp la realizarea voinţei lui Christos şi la promovarea cauzei sublime a creştinismului în lume.

Dar, se vor întreba unii, nu este oare din capul locului zadarnică o atare lucrare? Nu înseamnă ea o cheltuială de timp şi puteri în vederea unui scop utopic, irealizabil? Cu alte cuvinte: mai putem spera, că se vor uni vre-odată bisericile creştine?

Fără 'ndoială, ele se vor uni! Conştiinţa creştină neşovăitoare nu poate avea alt răspuns principiar la acea întrebare. Căci celce crede în Christos, în mod consecvent trebue să spereze, că se vor împlini până într'un cuvânt toate făgăduinţele lui. Deci, dacă Christos a prezis că „va fi *o* turmă“, care prezicere se refere nu numai la unirea creştinilor într'o singură biserică, ci şi la întrarea tuturor popoarelor în sânul acelei biserici, atunci avem cel mai puternic motiv de a spera, că aşa va fi. Este adevărat, că încercările întreprinse în diferite rânduri cu scopul de a uni singuraticele biserici, n'au avut până acum rezultatul dorit; dar de aici nicidecum nu rezultă, că ceeace a fost imposibil în trecut, n'ar fi cu putinţă oare-cândva în viitor. In vederea acestei posibilităţi, biserica noastră ortodoxă a lucrat într'un adânc spirit creştinesc, când a introdus în cultul său public dumnezeiesc rugăciuni pentru pacea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru unirea în credinţă a tuturor celor rătăciţi dela calea adevărului. Este necreştinesc lucru a presupune, că scăderile şi slăbiciunile oamenilor vor covârşi planurile înţelepte şi de mintea omenească nepătrunse ale Provedinţei dumnezeieşti.

(Va urma.)

Preotul, ca centru al mişcărilor din popor.

Lucrare cetită în conferinţa preoţească din tractul protopresb. al Lupşei, ţinută la 21 Maiu v. (ziua sfinţilor Constantin şi Elena,) anul 1909 în parohia Lăturenii.

de preotul *Eugen Munteanu.*

(Fine).

Se cere deci dela preot o adevărată evangelică blândeţă, al cărei rod să fie: „a nu se mânia de ar fi şi causă de mânie, a nu se sfădi, cu atât mai puţin a nu se bate, a nu ocărî, ci ocărât fiind să grăiască de bine, gonit să rabde, hulit să se mângăie“, iar răsbunarea să o rezerve lui Dzeu conform cuvintelor apostolului: „Nu vă răsbunaţi, iubiţilor, ci lăsaţi să urmeze răsbunarea lui Dzeu, căci scris este: „a mea este răsbunarea, eu voi răsplăti vouă“.

Dacă contra acestora preotul departe de a fi cu blândeţă cuvenită dând curs liber mâniei sale se va demite la certe, sfezi şi bătăi cu poporenii săi, ajunge în starea cea mai ticăloasă, dupăce poporul său ne mai socotindu-l ca pe un servitor adevărat al lui Dzeu şi părintele sufletesc al său, ci numai ca pe un stăpân rău, de care caută a se scăpa, nu-l va onora cu dragostea sa, nu-i va da ascultare ca unui părinte al său, în care cas apoi preotul devine neputincios în împlinirea chemării sale.

Ii stă apoi foarte rău preotului, când după cuvintele apostolului „lăcomeşte la dobândă spurcată“, sub ceeace înţelegem, ca preotul să nu fie cămătarnic, să nu fie iubitor de argint. Această patimă îl împinge pe om la multe rele, ca înşelătoria, speculaţia cea fără suflet şi altele, cum ap. Pavel esplică în epistola sa I. către Timotei: „rădăcina tuturor răutăţilor este iubirea de argint, care unii poftindu-o au rătăcit dela credinţă şi s'au pătruns cu rele multe“. De nu se cuvine iubirea de argint la mireni, apoi pe preot nici la un cas nu-l va înfrumseţa, ci-l va păta numai, fiindcă el va lua rolul unui jidan speculator şi gheşeftar, care în sbuciumul său după câştig nu se ruşinează a lăpăda virtuţile toate şi contra acestora a se înarma cu cele mai neoneste arme ale viţiilor, ca numai să poată pune mâna pe argint. Dacă poporul nu trage către un astfel de preot pătat cu aceste slăbiciuni, nu este mirare, căci sf. Ieronim scrie: „de clericul speculator, care din sărac s'a făcut bogat şi din simplu mărit, fugi ca de o năpastă aducătoare de moarte“. Impotriva acestora preotul va nisui a îmbrăţişa nobilul altruism, căutând a ajutora pe toţi lipsiţii, jertfind dintr'al său pentru biserica sa, pentru scopuri ce ţintesc la binele turmei sale, ceeace văzând poporul, luându-se după pilda păstorului său, de asemenea va căuta să jertfească şi el pentru ori şi ce scop înalt bisericesc şi cultural ce-şi va propune preotul să realiseze.

Impodobit preotul cu însuşirile descrise până aci e necesar să mai poarte pururea cu sine arma evangeliului lui Chr. şi să se folosească de aceasta ori unde şi ori când, ori în biserică la serviciul divin şi cu ocasiunea mărturisirii, ori afară de biserică, în toate atingerile cu turma sa, pe uliţi, în casele singuraticilor poporeni, la săvârşirea tuturor funcţiunilor cerute de trebuinţele spirituale ale poporenilor, pretutindenea şi pururea se folosească ocasiunea a învăţa, a îndemna la bine, a mustra cu sinceritate, precum ap. Pavel povăţueşte pe Timotei: „predică cuvântul, stăi asupra, cu vreme şi fără de vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată răbdarea şi învăţătura, şi priveghiază în toate. fă lucrul evangelistului, slujba ta fă-o deplin cu învăţătura“.

Va mai contribui mult la sporirea stimei şi a alipirii în popor faţă de păstorul său, dacă turma află în preotul său nu numai pe păstorul de suflete, ci şi pe isvorul tuturor sfaturilor şi al poveţelor, nu numai de natură strâns sufletească, ci şi al sfaturilor de tot soiul ce privesc adecă toate trebuinţele practice lumeşti ale poporului. Va să zică preotul să nu fie numai chiar preotul ideal, ci şi medicul, jurisconsultul, economul model, teoretic şi practic, la care poporeanul să poată alerga pentru ori şi ce sfat, căci la cine altul va alerga poporeanul, când are lipsă de ceva sfat în peripeţiile şi năcazurile vieţii sale decât la preotul său, ca cel mai învăţat om în comună?

Şi ce fericit e preotul, când poate ajuta cu sfatul său pe al său popor, care în casul acesta întru atâta se va alipi de preotul său, întru atâta îl va iubi şi l va stima, încât vină de ori şi unde ori şi ce curent duşmănos ce ar tinde a-l face urgisit în faţa turmei sale, căci se va isbi de stânca de granit a neclintitei alipiri a turmei către mult preţuitul lui păstor, la care va ţinea ca la sufletul său.

Cele descrise până aci sunt propriaminte tot atâtea calităţi şi recerinţe sine qua non pentru un preot bun şi demn, dar indirecte sunt totodată şi mijloace morale, cu cari strălucind preotul va cuceri dragostea şi deplina încredere a turmei, în serviciul mântuirii căreia s'a pus. Şi e greu, foarte greu a întruni aceste mijloace, dar preotul care ţânteşte a-şi putea împlini cât mai bine măreaţa şi sublima sa chemare, va trebui pe lângă toate obstacolele şi ispitele vieţii să caute a le poseda acestea, cu atât mai vârtos, că fără aceste mijloace morale un preot hotărât ca nu va fi păstorul cel bun din evangelie, pe care să-l cunoască oile turmei şi auzindu i glasul să-l urmeze. Din contră având-le acestea păstorul turmei cuvântătoare, aceasta va urma păstorului său, impresura-l va pe acesta cu dragostea sa şi în faţa lui se vor pleca ruşinaţi şi cei mai mari duşmani ai propăşirii, cari ca fii ai diavolului nutresc simţăminte de ură şi duşmănie pentru propoveduirea adevărului sfânt şi mântuitor. conform poruncii dzeescului apostol Pavel: „Intru toate dându-te pe tine pildă de fapte bune, întru învăţătură cu bunăcuviinţă, cuvânt sănătos fără de prihană, ca protivnicii să se ruşineze neavând ce grăi rău împotriva voastră“. In chipul acesta apoi zelul şi activitatea pastorală a preotului cu siguranţă va avea doritul succes binecuvântat putând coopera foarte fericit la mântuirea turmei sale, căci cucerită odată aceasta va putea preotul întreprinde ori ce mişcare în interesul înaintării poporului şi a bisericii sale, pe care e dator la finitul chemării sale a o reda cerescului stăpân sporită în bine şi propăşire, primindu-şi astfel răsplata pentru buna chivernisire şi păstorire, şi chemându-l la sine cerescul părinte cu cuvintele fericitoare: „Vină şi intră întru bucuria Domnului tău, că peste puţine ai fost pus, dar acum peste multe te voi pune“, că mi ai fost slugă bună şi credincioasă!“

Şcoalele noastre poporale.

Un preot bătrân din marginea Câmpiei scrie în „*Gazeta Transilvaniei*“, numărul de Marţi, în chestia şcoalelor noastre poporale nişte adevăruri, vrednice de a fi cetite în cercuri cât de largi şi vrednice de a fi luate în seamă. Căci credem, că am înţeles bine intenţiunile bătrânului preot, cari merg într'acolo, ca chestia şcoalelor noastre poporale să o iee pretutindenea inteligenţa română în mână şi să nu o lase în grija poporului, căci altcum *perdem şcoalele*, pe cari *trebue să ni le conservăm cu ori ce preţ!* Şi în privinţa aceasta suntem de acord cu părerile sale. Nu putem însă să-i acceptăm părerea, că poporul nu ar mai vrea să jertfească pentru şcoala sa. Poporul jertfeşte bucuros pentru aceea ce ştie că i este de folos. Jertfeşte deci şi pentru şcoală, mai ales dacă i se va spune, că şi dacă se va preface şcoala sa în şcoală de stat ori comunală, el tot va trebui să jertfească pentru ea. Deci se cere numai să fie cine să l lumineze, să-l îndemne şi se premeargă cu esemplu bun. Iar aceasta trebue să o facă inteligenţa sa. Iată de altcum părerile bătrânului preot. Le reproducem după cum urmează:

„Se apropie cu paşi repezi terminul inclusiv 1910. 30 Iunie şi numai anul şcol. 1909/910 îl mai avem de pregătire, ca să organisăm salariile şi cuincuenalele docentale la minimul prescris de articolul de lege XXVII.—1907, § 12, căci după aceasta vine năcazul pe popor şi salarul statorit prin lege se priveşte ca asigurat în sarcina susţinătorului şcoalei confesionale (§. 16).

Năcazul cel mai mare de care sufere poporul nostru e „Sărăcia“, care bagseamă a fost împărţită neamului românesc dela început. De unde şi din ce isvoare va putea el să edifice acum în pripă şcoli după planul ministerial, căci numai având edificii corăspunzătoare şi luate în seamă de organele civile competente, poate conta, că va fi norocos a dobândi ajutorul de stat la sistemisarea lefei docentale?

El, care până acum încă a avut şcoli cu cari inspectorii şcolari şi alţi visitatori au fost mulţămiţi şi nu le-au esceptionat, ci din contră, dintre ele au fost şi ajutorate de stat pe basa art. XXVI.—1893, unele şi până la 400 cor., astăzi şcoala esistentă nu e mai mult corăspunzătoare, nu se mai poate adapta ori amplifica, ca să poată corăspunde, trebue a se face alt edificiu nou, cu spese de 6—8000 cor. şi pe lângă aceasta să ceară şi ajutor de stat pentru salarul docentelui în funcţiune, care încă mai de multeori este visitat şi nu arareori declarat de nedestoinic de a putea instrua pruncii în limba maghiară. Şi eată de aici năcazul mare, că a zidit şcoală nouă corăspunzătoare, dar docentele nu va fi recomandat de comisiunea administrativă înaltului minister, ca să capete întregire.

Rugarea senatului şcolastic eată că vine înapoi cu resoluţiunea negativă. Ce o să facem? Pe docent nu-l putem alunga, de nu cumva însuşi se va mulţămi precum au făcut dintr'ânşii şi până acum câţiva, cari şi-au dat abzicerea cerându-şi pensionarea ori escontentarea.

Ca unul, care am purtat şi port la inimă grija şcolilor şi soartea, la care vom ajunge cu noua lege şcolară, din propria esperienţă vorbesc şi zic: că comunele noastre, afară de puţine *nu vor putea sistemisa salarul docental din propriile puteri*, şi şi dacă ar face-o, numai prin repartiţie s'ar putea face! Dar cine nu e sătul de esecutarea repartiţiei? Şi oare starea materială a poporului din timpul present peste 5—10 ani nu se va schimba în mai spre rău? Am ajuns între Scyla şi Caribde şi ne găsim în faţa următoarelor alternative:

Astăzi nu avem edificiu şcolar corăspunzător! Nu am cerut până acum nici ajutor de stat, căci ni-a lipsit titlul la el! Ce urmează? Infiinţarea unei „şcoale comunale“ cu limba de propunere a statului! Cine o va zidi ori amplifica? Poporul şi posesorii din comună, fără deosebire de religie ori naţionalitate!

Avem şcoală corăspunzătoare cu docent cualificat, am cerut în toată regula la timpul său ajutorul de stat, cererea ni s'a resolvat negativ, fără nici un motiv, (nem engedélyezhető) deşi şcoala e cu 2 docenţi, din cari unul e ajutorat de stat cu 300 cor. In alt loc a sosit răspuns negativ pe motiv, că nu s'a satisfăcut în ce priveşte progresul în limba maghiară, ori că nu are cl. V. şi VI. etc.

Să zicem, că vom edifica şcoală corăspunzătoare şi o vom provedea cu cele de lipsă; dar este în comună o şcoală milenară cu 2—3 puteri didactice şi iară ajungem acolo, că nu ni se va da ajutorul de stat pe motivul, că interese mai înalte de stat recer, ca cererea să fie respinsă şi că este şcoală de stat în loc, ori e în prospect a se înfiinţa acolo şcoală de stat!

In chipul acesta am ajuns, că celor mai multe şcoli confesionale li s'a dat deja prima admoniţiune, şi ştiind bine cei de sus, că nu se vor putea satisface cerinţele legale, va urma a II-a admoniţiune, şi mai pe urmă *închiderea şi perderea dreptului de a mai avea şcoală proprie confesională.*

Iată, că am ajuns acolo, că deşi statul nu ni le-a statificat cu o trăsătură de peană, pe motivul ca confesiunile să nu se poată plânge că ni le-au răpit, totuşi pe încetul noi înşine, în urma neputinţei noastre, ni le dăm, respective lăsăm să dispună legea cu ele.

Bieţii docenţi, cari cu atâta bucurie au aşteptat sancţionarea legii şcolastice, nu mult se vor folosi de salarul gras, căci şi având-l în mână, — cei mai mulţi îl vor perde, — e destul o insinuaţie, şi iată o nemulţămire ivită în propunerea limbii maghiare (căci de celelalte obiecte nu-i doare capul) şi urmează îndată sistarea ajutorului de stat, ba chiar o cercetare disciplinară (§. 28) care poate să aibă drept urmare perderea pensiunei.

Iată un pas spre a face pe rând din toate şcolile confesionale şcoli comunale, susţinute de popor. Cu greu s'au plătit şi până acum cele 600 coroane, şi durere în cele mai multe locuri cu esecuţia.

Mărturisesc, că şi răceala poporului nostru faţă de şcoală şi docenţi a provenit şi din vina multor docenţi, — onoare esceptiunilor, — căci până ce a fost şcoala sub paza confesiunei, nu s'au ocupat cu instruirea pruncilor cum s'a căzut, ci au fost indiferenţi şi negligenţi, încât poporul contribuitor însuşi a văzut şi esperiat că n'are nici un folos de şcoală, şi din această causă acum când îi pomeneşti să facă şcoală nouă ori să amelioreze salarul după noua lege, strigă în gura mare: *facă-ne statul şcoală, fie ce va fi cu noi, nu avem de unde mai da.*

Atât de departe am ajuns cu poporul, încât preoţii ca directori, precum şi protopopii, sunt consideraţi ca nişte răuvoitori ai poporului, când se presentează între ei şi le pomenesc de şcoală.

Inzadar vom striga în gura mare, că şcolile trebue susţinute cu orice jertfă, căci nime nu jertfeşte pe altarul luminărei poporului, decât numai poporul. Fiecare se îngrijeşte de ale sale, toţi trag jarul la oala lor şi nu mult îi doare capul de ce va fi în viitor, dacă aşa merg lucrurile!

Acestea le spun în public, ca inteligenţa noastră română să cumpănească ea însăşi pericolul! Şi să nu bage vină preoţimei sau celorlalţi factori bisericeşti, că nu şi-au facut datoria la timpul său.

Un preot bătrân".

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători* „S. Proroc Ilie“ *numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri la orele obicinuite.*

*

Alegeri pentru congres. In urma trecerii la cele vecinice a mult regretaţilor *Alesandru Mocsonyi* şi *Coriolan Brediceanu* se fac alegeri noi pentru congres în cercurile electorale Lugoj şi Panciova, în Banat. Dupăcum suntem informaţi, o consfătuire confidenţială ţinută zilele trecute în Lugoj, a proclamat pentru Lugoj pe dl *Dr. Valer Branisce* candidat de deputat congresual, iar pentru Panciova pe domnul *Dr. Stefan Petrovici*, deputat dietal.

*

Renovarea bisericii ortodoxe române din Oradea-mare. Credincioşii noştri au o frumoasă biserică în Oradea-mare. Terminându-se în zilele acestea renovarea, la care a fost supusă, sfinţirea ei se va face cu deosebită solemnitate la Sf. Maria Mare, când este hramul bisericii. Cheltuielile avute cu renovarea se urcă la 15 mii de coroane.

*

Principele moştenitor Ferdinand al României a venit în zilele acestea cu automobilul la Braşov, de unde a plecat cu acceleratul la Budapesta; iar de acolo la Viena şi Berlin, ca să napoieze vizita principilor moştenitori de tron ai Germaniei şi Austro Ungariei.

*

Preotul Hlinka, din arestul Seghedinului, a cerut graţiare pentru restul pedepsei sale. Ziarele ungureşti scriu, că cererea aceasta a fost refuzată.

*

Hymen. Domnişoara *Marioara Gabor* şi domnul *Valeriu Drogoş*, teol. abs., logodiţi.

— *Olivia Oprea* şi *Dr. Ioan Dobre* anunţă celebrarea cununiei lor, care va avea loc Luni în 9 August st. n. a. c., în biserica română gr.-or. din Ilia Mureşană, la orele 6 p. m.

*

Proces de presă. Redactorul dela „Lupta“ din Budapesta e dat în judecată pentru articolul „Ei vreau pământ“, în care se vorbeşte despre proiectul de lege privitor la colonizare şi alcătuit de ministrul de agricultură Darányi.

*

Vremea. Călduri înăbuşitoare pretutindenea. Din sate şi oraşe se anunţă urcări de temperatură. In Budapesta se spune, că termometrul o arătat 40 grade; câteva persoane au murit de insolaţie, altele au fost transportate la spital. In Bucureşti temperatura a fost de 39 grade la umbră. La noi în Sibiiu maximul şi minimul de temperatură de câteva zile a variat între 18 şi 34 grade; la Păltiniş însă lumea se bucură de 15—27 grade.

*

Mare incendiu a izbucnit în fabrica de maşine Schlick din Budapesta. Câteva magazine au ars cu desăvârşire, 22 persoane au fost rănite. Paguba se apropie de un milion coroane.

*

Blériot, aviatorul francez, care Duminecă a trecut cu monoplanul său peste canalul La Manche, a fost înştiinţat de preşedintele republicei Fallères, că l-a numit membru al legiunii de onoare. Publicul englezesc a făcut o manifestare de simpatie sgomotoasă cuceritorului văzduhului. Blériot crede, că ar reuşi tot aşa la reîntoarcere pe ţărm francez Pe ţărmul cel englezesc, în locul unde Blériot s'a coborât în 25 Iulie 1909, e vorba să se ridice un monument.

*

In contra vizitei ţarului. In Londra s'a ţinut un mare meeting, convocat de partidul lucrătorilor spre a protesta în contra vizitei ţarului în Anglia, spunând că prezenţa împăratului rusesc nu este bine văzută la poporul englez.

*

Alianţa ungurească, numită „Országos magyar szövetség“, a redactat un răspuns la memoriul medicilor români, ca să-l trimită membrilor congresului, *după* sosirea lor la Budapesta. Răspunsul aceste, deocamdată, se fereşte de lumina tiparului. — De altfel medicii români, ca bună oară Toma Ionescu, Babeş, G. Marinescu, Obreja, Leonte ş. a. primesc număroase scrisori de felicitare pentru memoriu dela colegii lor din Germania şi Franţa, unde şi au făcut studiile şi medicii români.

*

Românii bucovineni, despre care am scris că sunt opriţi dela cursurile din Vălenii de Munte, dupăcum cetim în „Patria“ din Cernăuţ, vor putea totuşi să cerceteze aceste cursuri. Se respândise ştirea — scrie foaie cernăuţeană — că guvernul a interzis învăţătorilor participarea la cursurile de vară din Văleni, însă aceasta nu corespunde adevărului; ci, din contră, fiecărui învăţător anunţând trecerea s'a în România i se va permite să participe la menţionatele cursuri, cu atât mai mult, că acolo nu se face politică. Stăpânirea noastră ar putea lua o pildă, fie şi dela austrieci.

*

Robert Koch, celebrul profesor de bacteriologie la universitatea din Berlin, şi-a publicat un discurs, unde arată cât a lucrat pentru cunoaşterea bacteriilor, altă dată atât de puţin cunoscute. Invăţatul profesor spune, că sfârşind cercetările în Africa sudică cu privire la boala somnului, se va ocupa îndeosebi cu tuberculoza, care are încă o mulţime de însemnate probleme de deslegat.

*

Noul minister francez, în urma demisiunii cabinetului Clemenceau s'a constituit sub conducerea lui *Aristide Briand*, ministru prezident şi ministru de culte şi interne. Noul prim ministru este om de 47 ani, energic, iscusit politic şi ziarist. A fost mult timp redactorul vestitei gazete „Laterne“. In parlamentul francez este unul dintre celebrii oratori.

*

Din Sârbia. Cu prilejul aniversării constituţiei turceşti studenţi sârbi din Belgrad au făcut demonstraţie în faţa conacului şi a legaţiunii turceşti. La legaţiune au strigat: Să trăiască Turcia! Iar la conac: Jos Karagheorghevici! Trăiască libertatea, trăiască Sârbia! Mulţi demonstranţi au fost arestaţi. — Se mai anunţă din Belgrad, că prinţul George a ajuns în posesiunea unei scrisori a lui Paşici, care scrie, că partidul vechiu radical nu mai poate suferi, ca dinastia Karagheorghevici să rămână pe tron, ci în locul ei să ridice la tronul sârbesc un principe englez.

*

Dela Agram. Procesul senzaţional de'a Agram, deşi ţine de câteva luni, încă nu se poate prevedea, când se va sfârşi. S'au ascultat până astăzi peste 300 de martori propuşi de procuror, şi mai sunt în asteptare alţi 100, propuşi de apărare. Cei 53 acusaţi de înaltă tradare sunt ţinuţi arestaţi aproape de un an. Unele ziare scriu, că acusaţii ori vor fi condamnaţi, ori vor fi achitaţi, ei totuşi sunt moraliceşte şi materialiceşte deja aproape ruinaţi. Mulţi dintre ei, cari înainte de arestare erau profesori, învăţători, preoţi, funcţionari, îşi perd posturile; familiile lor lăsate în voia sorţii se sbat în sărăcie. — O gazetă din Milano anunţă, că Papa din Roma a adresat M. Sale Monarhului Francisc Iosif o scrisoare în care declarând, că nu voeşte să prejudece sentenţei judecătorilor, în numele bisericii recomandă pe acusaţi graţiei suveranului.

*

Procesul lui Tolstoi. Din Petersburg se vesteşte că peste câteva zile se va începe procesul intentat lui Tolstoi pentru scrierea sa: „Impărăţie cerească în noi înşine“.

*

Bani de aluminiu. In zilele acestea se vor pune în circulaţie bani de aluminiu în Franţa, şi anume monete de 5 şi 10 centime. Monetele de aluminiu sunt uşoare şi au o înfăţişare din cele mai frumoase.

*

In Dobriţin s'a pornit o mişcare cu scop de a se clădi un crematoriu. In fruntea mişcării stă primarul oraşului Iosif Kovács, care a contribuit 5 mii de cor. pentru viitoriul crematoriu.

*

Latham, care nu izbutise în săptămâna trecută să treacă în sbor peste cei 33 de kilometri ai canalului La Manche, a încercat Marţi în 27 l. c. a doua oară să facă trecerea. Nici acum n'a izbutit, ci iarăş a căzut în valurile mării, de unde a fost scos de un torpilor. Latham a rămas uşor rănit la cap; aeroplanul său s'a fost deteriorat puţin, dar şi acesta a fost salvat din valuri.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit; Dr. Alexandru Vasilie, adv., 20 bani; Valeriu Pop, înv. croitor, 50 bani; George Lazar culeg. tip. 20 bani; Ana Chivariu, 10 bani; Nicolae Găvrea, paroh (Bendorf), 20 bani; Ioan Radu, paroh (Măgărei) şi soţia sa Olimpia n. Gheaja, câte 10 bani; Victor Păcală, prof., 30 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Petrecere în Reghin. Despărţământul XXVI al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ va aranja Marţi în 10 August st. n. 1909 o petrecere cu dans în sala de vară a parcului orăşenesc din Reghin. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic. Preţul de intrare: de persoană cor. 2, de fam. până la 3 membri cor. 4, dela trei membri în sus cor. 6. Inceputul precis la 8 ore seara. Damele sunt rugate a să prezenta cât se poate în costum naţional. Ofertele benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cvita pe cale ziaristică.

*

Aprecierea articlilor de consum se ţine de cultură. Sunt mulţi de aceea, cari cu indiferenţă înghit şampania cea gălbuie şi dovedesc prin aceasta că nu ştiu care este principalul semn de cunoaşterea al unei bune şampanie. Un om cu gust refănat nu bea nici odată o şampnie găbuie. Şampania trebue să fie deschisă, să aibă o culoare de şampanie, ca „*Andrenyisec-ul*“, care şi în această privinţă se i-a la întrecere cu şampania franceză.

*

Dacă o femeie spală rufe cu săpun Schicht şi alta cu săpun obişnuit, şi tare atunci aceea care foloseşte „săpun Schicht“ va isprăvi mai curând cu spălatul. După un an va isprăvi ceialaltă mai curând cu albiturile ei, căci numai cu „Săpunul Schicht“ uşor de disolvat, cruţă albiturile şi conservă culoarea cea nouă. „Săpun Schicht“ marca „Cerb“ se întinde repede pe o suprafaţă mare, străbate ţăsătura şi curăţă deci repede şi bine, fără a atinge mâinile sau albiturile: căci pe cât de intensivă i e puterea de curăţit, pe atât de bun ie efectul.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Despărţământul XXVI al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român îşi va ţinea adunarea generală din ăst an în Reghin, la 10 August st. n. 1909 d. a. la 5 ore în sala parcului orăşenesc.

La care adunare prin aceasta sunt învitaţi toţi membrii despărţământului, precum şi toţi iubitorii de cultura poporului român.

Programul:

1. Deschiderea adunării generale prin prezident.
2. Raportul secretarului despre activitatea comitetului dela ultima adunare generală până azi.
3. Raportul cassarului despre venitele şi spesele despărţământului.
4. Alegerea comitetului pe un period nou de trei ani.
5. Eventuale disertaţiuni şi propuneri.

Reghin, la 15 Iulie st. n. 1909.

Galacteon Şagău m. p. prezident. *Ariton M. Popa*, m. p. v. prezident. *Sever de Barbu* m. p., cassar *Dr. Ioan Harşa* m. p., secretar.

*

Onoraţii membri ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ de pe teritoriul despărţământului Dobra, precum şi cei ce se interesează de această instituţiune, prin aceasta sunt învitaţi a participa la adunarea cercuală, care se va ţinea în comuna Dobra la 26 Iulie 8 August a. crt. la 4 ore p. m. In biserica română.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapoartele comitetului, cassarului şi bibliotecarului.
3. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapoartelor.
4. Alegerea comisiunii pentru acvirarea de membri şi încassarea taxelor.
5. Eventuale disertaţiuni, ce se vor insinua conform §-ului 37 din statute.
6. Rapoartele comisiunilor.
7. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
8. Inchiderea adunării.

Dobra, la 22/25 Iulie 1909.

Iosif Morariu m. p.
dir. despărţământului

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu uşurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei intrebuinţa
Mult năcaz îţi vei cruţa!

Puterea minunată şi intensivă de curăţit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de construire şi din alegerea precaută a materialului!
Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruţă mânile, rufele! Te cruţă de osteneală şi năcaz, cruţă şi sănătatea! Cruţă bani, timp şi lucru. 30,000 cor garanţie de curăţenie.
[143] 8—8

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,
aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.
Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.
Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 28—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Nr. 10840/1909. [243] 1—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de țară dela sf. Iacob, anul curent se va ținea în Timișoara din **12 August** a. c. până inclusive **16 August.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **12 l. c. Joi** dela 5 oare dimineața.

Timișoara, 7 Iulie 1909.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. pp. 833—909 [244] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești la școlile din comunele mai jos însemnate din acest protopresbiterat, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" și anume:

1. **Bedeciu** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei, 8 metri lemne de foc și 20 cor. pentru grădină de legumi.
2. **Călata-mare** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, locuință în edificiul școalei și grădină de legumi, precum și lemne de foc.
3. **Finciu** salar anual de 216 cor. din repartiție dela popor, 84 cor. din fundațiunea „Panovici", cuartir în edificiul școalei și lemne de foc, iar restul de salar prin întregire dela stat.
4. **Muntele-rece** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc, 20 cor. pentru grădină de legumi și 20 coroane diurne la conferență.
5. **Rogojel** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei cu grădină de legumi și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a-și așterne până la terminul sus indicat concursele instruite conform normelor în vigoare subscrisului și a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică din respectiva parohie spre a-și arăta desteritatea în cântări, fiind îndatorați cei instituiți a cânta cu elevii la sf. liturgie.

Totodată vor fi îndatorați se contribue anual câte 6 cor. pentru casa tractuală, conform concluselor în vigoare.

Cluj, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 353—1909 (223) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei **Rîpa-Rimețului** (clasa III-a) se excrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele, cu întregirea prescrisă dela stat, sunt cele însemnate în coala B.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, în care timp concurenții, pe lângă observarea restricțiunii reglementare, sunt îndatorați a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică, spre a cânta și predica, respective celebra.

Alba Iulia, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Alba-Iulia în conțelegere cu comitetul parohiei.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 405/909. [228] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Mermezeu-Văleni** tractul Geoagiu, conform ordinului consistorial nr. 7550 Bis. din 1909 etc. se escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa a III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se presenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sf. liturgie.

Orăștie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
prot., admin.

Nr. 528/909. (236) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești din comunele: **Gusu, Broșteni** și **Beșinău,** tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt câte 600 cor. din repartiție de pe popor.

Reflectanții sunt datori a cânta cu elevii în biserică.

Petițiile au să se aștearnă instruite în regulă oficiului protopopesc subsemnat.

Mercurea, 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco or. al Mercurei.

Avr. S. Pecurariu
protopresb.

Nr. 405—909 [227] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Almașul-mare-joseni**, tractul Geoagiului conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc., să escrie de nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Teleg. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și așterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoarea spre a să face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare, sau celebrare la sf. liturgie.

Orăștie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa
protopresb. adm.

---

(230) 3—3

Publicare de licitație.

Pe baza planului și preliminariului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub 7434/1909 se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende, zidirea unei școele nouă, în parohia gr. ort. Ighișdorful-românesc, protopresbiteratul Agnita.

Licitațiunea se va ținea în cancelaria oficiului parohial la *26/8 August a. c. 2 oare p. m.*, unde doritorii pot până atunci vedea planul și preliminariul de spese, precum și condițiunile mai amănunțite.

Prețul de strigare e 10800 cor. în care se cuprinde tot materialul brut: peatră, cărămidă, var, năsip, ciment, țiglă, lemn.

Licitanții au a depune înaintea începerei licitațiunei vadiu de 10% dela prețul strigării în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta oficiului parohial până la 12 ore în ziua licitațiunei.

Comitetul parohial își reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Ighișdorful-românesc în 5/18 Iulie 1909.

Comitetul parohial.

Nr. 560/1909. (238) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud și anume: 1. **Bucium-Cerbu** 2. **Bucium-Isbita** 3. **Bucium Muntari**, 4. **Ciuruleasa**, 5. **Petrângeni** cu **Valea-Bulzului** și 6. **Vârtop,** se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Posturile sunt dotate cu salar anual de 600 cor. din repartiție locuință și lemne de foc. Salariile se vor întregi la 1000 cor. în 1 Iulie 1910 în Vârtop din mijloacele proprii, în celelalte comune dela stat.

Alesul în postul Petrângeni-V. Bulzului va funcționa pentru amândouă comunele numai până la 1 Iulie 1910 de atunci încolo însă numai pentru comuna Petrângeni.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să trimimită concursele instruite cu documentele cerute de legile din vigoare, subsamnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis și înainte de alegere să se presinte poporului în biserică pentru a-și arăta dnsteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului.

Abrud, 11 Iulie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 2—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală Phönix de Buziaș

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 4—12

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dietei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru", Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 16—20

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 22—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? umai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 24—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 17—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 79 Sibiiu, Joi 23 Iulie (5 August) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane. Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori [illegible] rândul cu litere garmond.

Nr. 8259 Școl. 1909.

CONCURS.

Din fondurile arhidiecezane cu finea anului școlar au venit vacante următoarele stipendii:

1. Din fondul Moga un stipendiu de una miie (1000) coroane pentru drepturi sau filosofie.

2. Din fundațiunea Francisc Iosif 3 stipendii de câte una sută (100) coroane pentru școalele medii.

3. Din fundațiunea Cologea 3 stipendii câte de una sută (100) cor. pentru școalele medii.

Ceteris paribus vor fi preferiți concurenții din Munții-Apuseni.

4. Din fundațiunea Dr. Absolon Todea 1 stipendiu de una sută (100) coroane pentru școalele medii.

Pentru conferirea acestor stipendii se publică concurs cu termin de 30 de zile dela 1-a publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sunt a se înainta la consistorul arhidiecesan instruate cu următoarele documente:

a) Carte de botez.

b) Testimoniu școlar din anul ultim.

c) Testimoniu de paupertate.

d) Eventuale alte documente recomandătoare.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 9 Iulie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Chestia unirii bisericilor.

Răspuns la o broșură,
de Dr. N. Bălan.
(Fine).

Cum se va întâmpla unirea bisericilor și cari anume împrejurări vor servi în mâna provedinței ca mijloace spre acel scop — noi nu putem ști mai de aproape, fiindcă nu ne este dat să pătrundem tainele ce le ascunde viitorul. Presupunem însă, că se vor ivi anumiți factori interni și esterni ai istoriei bisericești, cari vor mijloci o tot mai mare apropiere a bisericilor într'olaltă și vor îndrepta cursul desvoltării lor către țânta unirii. Unirea definitivă nu ni-o putem închipui în afară de unitatea credinței, precum într'un corp nu poate să esiste mai mult decât un suflet. Intrebarea e: *care credință va servi de bază la unirea bisericilor?* Fără îndoială aceea credință, care representă adevărul revelat al creștinismului — *întreg și nefalsificat.* Aceastâ conclusiune resultă de sine din chemarea bisericii de a fi „stâlp și întărire a adevărului“ (I. Timotei 3, 15). Fiind adecă biserica înzestrată cu prerogativa infalibilității, este esclusă putința ca să rătăcească în totalitatea ei dela calea ortodoxiei și să zădărnicească astfel scopurile revelațiunii dumnezeești. Dar: *cum se poate constata adevărul întreg și nefalsificat al revelațiunii dumnezeești?* — de oarece azi fiecare dintre bisericile esistente pretinde a-l fi păstrat și a-l avea ea singură, în deosebire de celelalte surori, cari l-ar fi perdut în măsură mai mare ori mai mică. Nu altcum decât ascultând glasul unanim al bisericii vechi ecumenice. Adevărul descoperit s'a încredințat bisericii, atât în scris, cât și cu graiul viu, ca să-l păstreze neschimbat în substanță și să-i propună credincioșilor spre mântuire. De câteori s'a ivit trebuința, biserica a definit și lămurit acel adevăr pe temeiul isvoarelor revelațiunii dumnezeești: sft. scriptură și sft. tradițiune, spre a satisface cerințele religioase ale timpurilor și spre a feri pe credincioși de rătăciri păgubitoare pentru suflet. Ceeace întotdeauna, pretutindenea și de către toți s'a crezut ca adevăr religios neîndoelnic, aceea se consideră ca moștenire lăsată bisericii dela Christos și dela apostoli și ca normă neînșelătoare a adevăratei credințe creștine. Acest glas unanim al puterii de credință, această conștiință religioasă universală a bisericii s'a pronunțat în definițiunile dogmatice ale sinoadelor ecumenice și în doctrina conglăsuitoare a părinților bisericești. In acele nepieritoare monumente ale ortodoxiei s'au constatat și precizat numai acele învățături cari au esistat dintru început și fără întrerupere în sinul întregei biserici, păstrându-se cu pietate, ca o comoară nepretuită din veac în veac. Astfel ni se înfățișează biserica din timpul sinoadelor ecumenice și a părinților bisericești ca o comunitate condusă de aceeași conștiință religioasă, luminată de acelaș duh al adevărului, care a învățat și pe apostoli. Intre singuraticele ei definițiuni de credință esistă distanță de veacuri, dar totuși ele representă o unitate organică, care impune. Toate acele învățături, cari n'au pentru sine mărturia constantă și universală a bisericii vechi ecumenice, sunt a se considera ca adaosuri omenești, cari n'au dreptul a face parte din comoara adevărului descoperit; căci — cum zice *Vincențiu de Lerin* numai: quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est, hoc est vere proprieque catholicum“ [1]) Biserica nu primește revelațiuni nouă, căci e perfectă și suficientă spre mântuirea aceea, pe care a primit-o dela Christos și dela apostoli. Păstrându-o pe aceasta, fără a-i înmulți cuprinsul și fără a-l reduce, ci numai determinându-l mai lămurit și propoveduindu-l credincioșilor — biserica își implinește datoria sa. Chiar „înger din cer — zice sf. ap. Pavel (Gal. 1, 8) — de va propovedui vouă *afară* de ce am propoveduit vouă, anatema să fie!“ Adevărul descoperit, păstrat și definit din partea bisericii vechi ecumenice, având să rămână neschimbat în substanța sa până la sfârșitul tuturor veacurilor, trebue să esiste și astăzi în sinul uneia dintre biserici. Care e deci acea biserică? In urma premiselor de mai sus, ea nu poate fi alta decât aceea, *care a păstrat întru toate comunitatea de credință cu vechea biserică ecumenică.* Aceasta o poate afirma despre sine în cea mai desăvârșită conformitate cu adevărul istoric, singură biserica ortodoxă. Toate celelalte surori ale ei, au deviat — unele mult, altele mai puțin — dela calea ortodoxiei. „Numai pentru singura biserică ortodoxă de răsărit — zice eruditul Dr. W. Guettée [1]) — creștinismul a fost o moștenire de acest fel (adecă: primită și predată fără întrerupere din neam în neam dela Iisus Hristos până în zilele noastre); și pentru aceasta mărturisirea ei de acum este aceea a secolului apostolic. Invățătura ei este răsunetul credincios al scrierilor și al predicării apostolilor, al învățăturii părinților, al hotărârilor sinoadelor ecumenice. Ea a fost de față la toate schimbările ce s'au făcut creștinismului în apus. Mai veche decât biserica romano-catolică, ea a fost martoră la toate actele papalității și a notat inovațiunile ei succesive; ea a fost față la nașterea tuturor bisericilor, tuturor sectelor și în mijlocul mișcărilor opuse între sine, cari agitau spiritele, ea a rămas nemișcată, alipită de această poruncă a sf. Pavel: *„Păzește depositul!“* (T. Timot. 6, 20). Unele dintre celelalte biserici, trăind între împrejurări istorice mai favorabile decât biserica ortodoxă, pot, ce e drept, să impună astăzi prin o cultură mai superioară și prin o mai bogată splendoare esternă. Noi cu bucurie suntem gata să recunoaștem acelor biserici meritele ce au fost în stare să și-le câștige, cu ajutorul elementelor păstrate din creștinismul genuin și prin favorul împrejurărilor, pentru civi-

---

[1]) Scrierea: Commonitorium etc. §. 2.

[1]) Vezi: Espunerea doctrinei, trad. de Iosif Gheorghian, București ed. 3 a, 1901 pag. XIII.

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Cea dea patra, purcezând din cuvintele evangelice: *„Noi nu avem aici locuri stătătoare, ci căutăm pe cele viitoare“*, tratează despre înălțarea Domnului la cer, viața cea viitoare și nădejdea în a doua venire.

Cuvântările acestea, des întrețesute cu citate din biblie, după conținutul lor sunt identice cu cele ale acelorași praznice din *Adausul* său dela Chiriacodromion.

Că între ce împrejurări sau din ce motiv le-a tipărit Șaguna pe nemțește, nu putem ști, câtă vreme o prefață sau o altă însemnare lămuritoare le lipsește.

D. Scrieri pastorale.

Unul dintre scopurile de căpetenie, cari le urmăria mitropolitul Șaguna prin scrierile sale, am văzut, că eră acela, de a regeneră clerul inferior prin știința de carte Străduințele sale literare nu au deci atât scopul de a îmbogăți știința teologică teoretică, cât mai vârtos *scopul practic* de a introduce preoțimea în tainele, până aci prea puțin cunoscute ale acestei științe, spre a-i înălță nivelul cultural și a o ridică la pozițiunea și demnitatea, ce i se cuvine în puterea chemării sale apostolice.

Incă dela începutul activității sale Șaguna simția trebuința unor povețe pastorale pentru preoțime, pentru îndreptarea acesteia întru împlinirea grelei sale chemări de păstorire sufletească.

Copleșit de mulțimea lucrărilor mai importante Șaguna nu își puteà luà răgaz, îndată la începutul păstoririi sale, și pentru scrierea acestor fel de povețe, de aceea a încredințat cu osteneala aceasta pe unul din jurul său.

Astfel la 1857 apare o carte întitulată: ***Teologia pastorală** pentru preoții de legea ort. răsăriteană, tipărită cu binecuvântarea Ex. Sale P. S. D. Andreiu Baron de Șaguna, Episcopul diecezan etc. Sibiiu, în tipogr. episcopească 1857.* 240 pp.

In loc de prefață scrierea are o *„introducere în învățătura pastorală“*, în care se arată, pe scurt datorințele de frunte ale preotului, ca păstor sufletesc, față de turma lui cuvântătoare. Aceste datorințe în esență sunt: a) a vestì cuvântul dumnezeesc cu tot prilejul, b) a duce o viață potrivită cu învățătura evangelică, arătându-se pildă bunei viețuiri, c) a săvârșì sfintele taine și d) a se rugà către Dumnezeu. Pentru cunoașterea acestor datorințe și „pentru învățătura și deșteptarea spre luare aminte a preoților, cari nu-și știu însemnatele datorințe, s'au alcătuit cartea aceasta, ca cela ce ar vreà să fie preot, să poată ști sarcina slujbei a legii cei nouă“.

Autoriul sfătuiește deci preoțimea să întrebuințeze cartea spre folosul său și al sufletelor încredințate ei spre păstorire „ca să nu fie povățuitori orbi orbilor mergând și ducând în groapa pierzării, de unde nu va fi mântuire în veac“.

Afară de împlinire celor patru datorințe de căpetenie, se mai cere preotului să fie iscusit, înțelept și binecucernic spre a slujì lui D-zeu „întru bună plăcere“.

Tratarea acestor îndatoriri și însușiri, sprijinite pe citate din sfânta scriptură, formează cuprinsul acestui manual de teologie pastorală. Dacă lucrarea aceasta, cum am zis, nu a scris-o însuși Șaguna, ci numai a revăzut-o și eventual a îndreptat-o ici—colea, după vederile cuprinse și după stil, — suntem însă aplicați a crede, că *prefața* a scris-o dânsul, cel care a scris prefețele la cărțile rituale, pe cari le-a retipărit.

In acelaș timp Șaguna lucra însuși la o carte de teologie pastorală. Din pricina multelor ocupațiuni, care-l împresurau, lucrarea însă înaintà încet și astfel n'a putut apărea, decât cu un an înainte de moartea sa, la 1872.

Lucrarea aceasta, cea din urmă scriere a sa, poartă titlul:

***Manual de studiul pastoral** compus de Andreiu Baron de Șaguna, Arhiepp. al Ardealului și Mitrop. al Românilor ort. din Ardeal și Ungaria, Sibiiu, Tipografia Arhidiecezană 1872.*

Mai mult, decât la toate celelalte opere didactice ale sale, în alcătuirea acestui manual Șaguna a avut în vedere cu deosebire trebuințele seminariului său teologic din Sibiiu.

„Ingrijirea de a îndeplinì orice lacună în studiile clericale“ — cum însuși ne mărturisește în Precuvântare, — l-a îndemnat să scrie, chiar și bolnav, la acest manual de pastorală, a cărui lipsă o simțiau „tinerii noștri, cari se pregătesc spre treaptă preoțească și cari prea puțin sunt versați în cunoștințele pregătitoare“.

lisaţia popoarelor. Dar biserica ortodoxă vrea să se mândrească înainte şi mai presus de toate cu partea cea bună care şi-a ales şi care nu se va lua dela dânsa: de a fi depositara credincioasă a harului şi a adevărului, care prin Christos i s'a dat. Noi iubim această biserică, ai cării fii credincioşi suntem şi vrem să rămânem, fiindcă iubim adevărul şi pe Dumnezeu, care l-a descoperit!

Ce concluziuni rezultă, din cele desfăşurate mai sus, în chestia unirii bisericilor? Să le fixăm!

Dacă doctrina infalibilă a bisericii vechi ecumenice reprezintă adevărul revelat al creştinismului întreg şi nefalsificat, atunci unirea în credinţă a singuraticelor biserici de astăzi se poate realiza numai pe temelia neclintită a acelei doctrine. Căutarea altei baze doctrinale pentru unirea bisericilor ar fi identică cu încercarea zadarnică de a pune bisericii altă temelie decât care este pusă. Cel mai însemnat pas spre unire s'ar face prin aceea, că fiecare dintre bisericile existente astăzi, şi-ar revida conştienţios fondul său de credinţă şi l-ar aduce în perfectă consonanţă cu doctrina bisericii vechi ecumenice, eliminând dintr'ânsul cele întrecătoare şi adaogându-i cele ce-i lipsesc. Alt teren comun de înţelegere între biserici nu putem afla. Biserica ortodoxă îl acceptează şi se supune instanţei decizătoare a bisericii vechi ecumenice, cu care a păstrat întru toate o neîntreruptă continuitate şi comunitate de credinţă. In chestia atât de importantă a unirii bisericilor, biserica ortodoxă nu păşeşte cu pretenţii nejuste şi contrare spiritului creştin, ca recunoaşterea supremaţiei şi a infalibilităţii unuia dintre episcopi, ci ea cere *recunoaşterea adevărului* „învăţăturei apostolice şi tradiţionale, fiind piatra unghiulară a ei Iisus Christos“. Inchinarea, prin *credinţă* şi *viaţă*, în faţa sfinţeniei acelui adevăr — iată condiţia sine qua non a unirii bisericilor. Aceasta condiţie înseamnă mai mult decât o simplă aderenţă teoretică la un anumit program dogmatic. E un punct de vedere învechit a crede, că prin asemenea aderenţe s'ar putea face unirea bisericilor. Experienţele trecutului ne dovedesc destul de lămurit, că încercările de unire construite exclusiv pe atari baze n'au avut rezultate trainice, ci din contră — au produs şi mai mari înstrăinări şi învrăjbiri între biserici. Este adevărat, că unirea bisericilor presupune unitatea credinţei, dar tot atât de adevărat este şi aceea, că unitatea religioasă nu este ceva ce „se construeşte“, ci este ceva ce se realizează *prin creştere.* Iar la creştere, precum se ştie, pot contribui mulţi factori — unii favorabili, alţii nefavorabili. Noi primim învăţătura sf. apostol Pavel, care „împreunarea credinţii“ ni-o înfăţişează după analogia creşterii „întru om desăvârşit, la măsura vârstei plinirii lui Christos. Ca mai mult să nu fim prunci învăluindu-ne şi purtându-ne de tot vântul învăţăturii întru amăgitura oamenilor, întru vicleşug spre meşteşugirea înşelăciunei. *Ci făcând adevăr întru dragoste*, să creştem prin toate întru El, carele este capul — Christos, din carele tot trupul ce se alcătueşte şi se încheie prin toată pipăirea dării, după lucrarea întru măsura fiieştecărui mădular, face creştere trupului spre zidirea sa întru dragoste“ (Efeseni, 4, 13—16). Credem deci, că progresul continuu al cugetării şi vieţii creştineşti contribue treptat la unirea creştinătăţii într'o singură biserică. Să ne închipuim, că mai mulţi oameni au să urce un munte, înalt pornind din diferite părţi. Până ce sunt încă la poalele acelui munte, ei stau departe unii de alţii şi nu se văd, căci privirile li se lovesc de piedeci. Cu cât se apropie însă mai mult de vârful muntelui, cu atâta se apropie şi într'olaltă, iar când au ajuns în vârf, stau unul lângă altul şi cu acelaş orizont în toate părţile. Aşa ne închipuim şi apropierea succesivă a bisericilor creştine într'olaltă prin progresul religios al creştinătăţii. Dar când se va întâmpla unirea lor, repetăm, nu putem şti, că nu este nouă a şti anii sau timpurile, care Tatăl le-a pus întru a sa putere“. (Fapt. 1, 7)

Aşa este a se preciza punctul de vedere principiar, care corespunde normei de credinţă a ortodoxiei, în chestia unirii bisericilor. Părăsirea acestui punct de vedere ar aduce cu sine jertfirea adevărului. Din cauza aceasta, pe terenul principiilor de credinţă, nu se pot da concesiuni. Aceasta trebue să o recunoască tot creştinul, pentru care credinţa e bunul cel mai scump.

Adunarea dela Ileanda-mare. Deputatul român dnul Dr. T. *Mihali* a făcut Duminecă o dare de seamă înaintea alegătorilor săi din *Ileanda-mare.* Era însoţit de deputaţii Dr. G. Popovici, Dr. I. Maniu, Dr. Vlad, Dr. Suciu şi Dr. St. Petrovici. Alegătorii au asistat în număr de 5000. Dl *Mihali* îşi esprimă convingerea, că întroducerea cât mai grabnică a votului universal este singura soluţie în criza de faţă. In ce priveşte interesele ţării şi ale dinastiei, dl Mihali vede salvarea lor numai în democratism. Oratorul relevă buna înţelegere ce esistă între Austro-Ungaria şi România, spunând că ultima visită a principelui moştenitor a întărit şi mai mult bunele relaţiuni între ambele state. Dânsul recunoaşte marea importanţă a acestor relaţiuni; însă ele numai atunci vor fi stabile, când toate popoarele Ungariei se vor bucura de o egală îndreptăţire. Discursul deputatului *Mihali* a fost foarte mult aplaudat. După dânsul au vorbit deputaţii Popovici şi Vlad. Intrunirea a votat apoi în unanimitate o moţiune, prin care alegătorii îşi esprimă încrederea lor în deputatul Mihali şi ceialalţi deputaţi naţionalişti, invitându-i să continue lupta politică în baza aceloraşi principii ca şi până acum, adecă pentru progresul democraţiei şi întroducerea votului universal.

Dela Academia Română.

Academia Româna din Bucureşti publică următoarele concursuri pentru *premii*:

I. Premii pentru *cărţi publicate*:

1. *Premiul Năsturel*, de 4000 lei, se va da în sesiunea generală din anul 1910, unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de orice natură care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Decemvrie 1909.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei în 15 exemplare a cărţilor propuse la concursul acestui premiu, este până la 31 Dec. 1909.

2. *Premiul Asociaţiunii Craiovene*, de 1,500, lei se va da, în sesiunea generală din 1911, pentru cea mai bună carte didactică în limba română dintre cele tipărite dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Dec. 1910.

Terminul depunerii la cancelaria Academiei, în 15 exemplare, a cărţilor este până la 31 Dec. 1910.

3. *Marele premiu Năsturel*, de 12.000 lei, se va da în sesiunea generală din 1913 unei cărţi scrise în limba română, cu conţinut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1909 până la 31 Dec. 1912.

Terminul depunerii în 15 ex. a cărţilor este până la 31 Dec. 1912.

4. *Premiul Eliade Rădulescu*, de 5000 lei se va da, în sesiunea generală din 1911, pentru o scriere de literatură sau de filosofie, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la 31 Dec. 1910.

Terminul depunerii în 15 ex. a cărţilor este până la 31 Decemvrie 1910.

5. *Premiul Adamachi* de 5.000 lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din 1912, pentru scrieri de literatură sau de filozofie cari se vor judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1909 până la 31 Dec. 1911.

Terminul depunerii în 15 ex. este până la Dec. 1911.

6. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din 1910, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filosofice, cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Noemvrie 1906 până la Dec. 1909.

Terminul depunerii în 15 ex. a cărţilor este până la 31 Dec. 1909.

7. *Premiul Hagi-Vasile*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1912, pentru scrieri privitoare la comerţul român în trecut şi în prezent şi publicate în timpul dela 1 Noemvrie 1905 până la 31 Dec. 1911.

Terminul depunerii în 15 ex a cărţilor este până la 31 Decemvrie 1911.

8. *Premiul Adamachi.* de 5000 lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din 1913, pentru scrieri istorice, economice, juridice, filozofice, de cuprins moral cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ian. 1910 până la 31 Dec. 1912.

Terminul depunerii în 15 ex. a cărţilor este până la 31 Dec. 1912.

9. *Premiul Statului* Lazăr, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din anul 1910, pentru o scriere cu conţinut ştiinţific, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, istorie naturală, geografie, medicină), care se va judeca mai meritorie printre cele publicate de la 1 Noemvrie 1907, până la 31 Dec. 1909 sau pentru cea mai importanţă invenţiune ştiinţifică făcută dela 1 Noemvrie 1907 până la 31 Dec. 1909.

Terminul depunerii în 15 ex. cărţilor este până la 31 Dec. 1909.

10. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da. în sesiunea generală din 1911, pentru scrieri cu conţinut ştiinţific în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, istorie naturală, geografie, medicină) cari se vor judeca mai meritorii printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1908 până la 31 Dec. 1910.

Terminul depunerii în 15 ex. a cărţilor este până la 31 Dec. 1910.

11. *Premiul Statului Lazăr*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din anul 1912, pentru o scriere cu conţinut ştiinţific, în înţelesul ştiinţelor exacte (matematică, istorie naturală, geografie naturală, medicină), care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ian. 1910 până la 31 Dec. 1911, sau pentru cea mai importanţă invenţiune ştiinţifică făcută dela 1 Ianuarie 1910 până la 31 Dec. 1911.

II. Premii pentru lucrări puse la concurs cu *subiecte date*:

1. *Premiul Principesa Alina Ştirbei* se va da în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru şcoalele secundare.

Premiul este de 8.500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului şi cheltuielile de tipărirea scrierei (de minimim 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului şi 200 ale Academiei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1909.

2. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1910 celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Poezia populară românească, cuprinsul, stilul şi versificaţia ei.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Decemvrie 1909.

(Va urma.)

Cartea a scris-o cu toate acestea numai în ceasurile de răgaz şi cu multă considerare la pregătirea acelora, pentru cari se scria.

Insuşi autorul o numeşte un tratat „sinoptic“, adecă prescurtat, şi-şi arată dorinţa şi nădejdea, că după dânsul se va aflà cineva, care *să-l prefacă* şi să l întregească, alcătuind o lucrare completă, aşa după cum ar fi scris-o însuşi dacă-l iertau afacerile. Viitorului prelucrător al cărţii sale îi şi recomandă spre întrebuinţare frumoasa scriere a sf. Ioan Gură de aur *despre preoţie* şi pastorala lui *Simeon*, Arhiepp. Tesalonicului, ca unele, ce cuprind cele mai bune îndrumări pentru păstorirea credincioşilor în spiritul bisericii creştine primitive.

Şaguna erà însă de părerea, că un manual de pastorală nu poate fi o simplă colecţiune de sfaturi şi noţiuni generale de păstorire, cari să poată fi aplicate pentru orice preot, de orice neam şi de orice lege, ci trebue *să fie scris cu deosebită privire la trebuinţele şi la împrejurările familiare, sociale şi culturale ale preotului şi poporului nostru românesc.*

Din acest motiv, în aceeaşi prefaţă, declară că nu e mulţămit cu *„Teologia pastorală“* a arhimandritului *Melchisedec*, apărută în Bucureşti, la 1863,[1]) fiindcă nu se adapă din izvoarele clasice ale bisericii ortodoxe genuine, dar mai ales fiindcă nu cuprinde poveţe, teoretice şi practice speciale pentru preotul ortodox român.

Şaguna, care după o esperinţă de peste un pătrar de veac cunoştià bine referinţele de trai şi de păstorire ale poporului nostru şi chemarea specifică a preotului român din Ardeal, la scrierea pastoralei sale s'a străduit deci a se ferì de greşala lui Melchisedec şi a alcătuì o lucrare, în care să cuprindă „cele necesari noţiuni şi îndrumări cum un *preot de religiunea noastră să-şi ducă chemarea sa*“.[1])

Izvoarele, de care se foloseşte sunt şi aici în locul dintâiu *sfânta Scriptură*, cel mai autentic şi mai curat izvor pentru orice scriere bisericească.

„Nu poate corăspunde scopului — zice Şaguna[2]) nici o scriere pastorală faţă cu clerul nostru, dacă povăţuirile aceleia nu sunt efluxuri naturale ale instituţiunilor bisericii noastre“.

Pe lângă sf. Scriptură se adapă din scrierile canonice şi tipiconale ale sf. Părinţi bisericeşti, ca unele ce sunt „fântâne clasice pentru studiul pastoral“.

Lucrarea însaşi, pe o estensiune de 136 pag, e întocmită după vechiul metod erotematic al catechizmelor, cu întrebări şi răspunsuri, care cuprinde iarăşi numai cunoştinţele cele mai elementare şi mai necesare pentru chemarea pastorală a preotului.

In cap. I se tratează despre purtarea preotului în relaţiunile sale familiare şi cetăţeneşti, iar în cap. II-lea despre preotul, ca păstor al sufletelor, ca slujitor al altarului, ca săvârşitor al tainelor dumnezeeşti şi al altor slujbe afară de biserică, apoi ca învăţător şi catechet al turmei cuvântătoare.

La sfârşit, într'o secţiune deosebită, se dau câteva îndrumări „scoase din anticităţi“ cu privire la feluritele împrejurări, în cari poate s'ajungă preotul întru împlinirea chemării sale de păstor şi încheie cu unele esplicări liturghice asupra serviciilor şi obiectelor bisericeşti.

Din această schiţare a cuprinsului încă se poate vedeà, că studiul pastoral al lui Şaguna nu e o adevărată scriere de odigetică pastorală, singura disciplină teologică învăţătoare de păstorire, ci, amăsurat trebuinţelor şi golurilor didactice pentru care s'a alcătuit, este o mică enciclopedie de material pastoral, liturgic, tipiconal şi catechetic.

Şaguna, vrând să pună în mâna candidaţilor la preoţie un studiu pastoral, erà nevoit să ţină în vedere pe preotul în feluritele lui funcţiuni: de liturghisitor, de învător — catechet, de judecător, de cetăţean şi tată de familie. Aceasta cu atât mai ales, cu cât manuale speciale de liturghică, tipic şi catechetică pentru instrucţiunea candidaţilor de preoţie lipsiau cu totul. Pastorala lui Şaguna în urmare, deşì e o lucrare sinoptică, a fost şi este până astăzi, singura alcătuire mai sistematică de doctrine odigetice-pastorale în literatura bisericii noastre, a ortodocşilor de dincoace de munţi.

Din cuprinsul ei ni-se zugrăveşte în acelaş timp conturile icoanei de mare preot şi bun păstor a lui Şaguna, icoană, care mai luminat ni-se desface din *scrisorile sale pastorale şi circulare*, retipărite sub îngrijirea noastră.

Studiul pastoral al lui Şaguna a apărut pentru primadată (la 1872) împreună cu un adaus de *legi şi instrucţiuni* privitoare la afacerile bisericeşti şi şcolare. Ediţiunea a doua a văzut lumina la anul 1878, tot în Sibiiu.

(Va urma).

---

[1]) E o prelucrare după operele similare ale lui Antonie Amfiteatrow, Chiril şi Reichenberg. Cf. „Bis. ort. rom.“ XXV 727 p.

[1]) Prefaţă p. VII.

[2]) Prefaţă p. VI.

NOUTĂŢI.

Răspuns „Drapelului“. Domnii dela „Drapelul“ ne onorează de nou cu un lung articol de fond, cerând în el acum dela noi, cei dela ziarul acesta, lămuririle dorite cu privire la protestul înaintat în contra alegerii părintelui Dr. Badescu de episcop al Caransebeşului. Răspundem pe scurt următoarele: Redacţiunea „Telegrafului Român“ nu cunoaşte cuprinsul memorandului din întrebare, prin urmare nu poate şti, dacă el este identic ori nu cu cel publicat în unele ziare. Asupra actelor oficioase ale forurilor noastre bisericeşti noi, cei dela ziarul acesta, nu avem nici o ingerinţă, şi nu suntem puşi în posiţia de a le cunoaşte conţinutul. Nu ştim din ele deci decât numai aceea ce ni se spune dela loc competent. Aşa, de exemplu, ni s'a spus în mod resolut, că memorandul nu a fost divulgat de aici, deci nu de aici i s'a făcut publicarea. Dar aceea că memorandul cine l-a subscris, nu ni s'a spus, şi cu privire la aceasta întrebare a „Drapelului“ remânem datori şi de astădată cu răspunsul. Ni s'a spus însă, că despre aceasta are cunoştinţă şi consistoriul din Caransebeş.

*

Vizită la Sinaia. Duminecă dimineaţa a sosit la Sinaia, sub conducerea excelenţei sa'e dlui comandant de corp Gaudernak, un număr de 11 ofiţeri, dintre cari 5 generali dela statul major austro-ungar. Ofiţerii s'au prezentat în audienţă la M. Sa Regele Carol, care i-a reţinut la dejun. Seara oaspeţii au părăsit Sinaia.

*

Posturi de profesori. La şcolile noastre centrale gr. or. române din Braşov sunt de ocupat două posturi vacante; şi adecă, la gimnaziu e vacantă catedra de *istorie naturală*, ca obiect principal, iar la şcoala comercială este de ocupat catedra de limba *maghiară şi germană*. Condiţiunile se pot vedea în altă parte a ziarului nostru.

*

† Dr. Ioan Trăilescu, vrednicul protopresbiter al Chişineului, a încetat din viaţă. Ştirea este cu totul neaşteptată pentru toţi cei ce au cunoscut pe harnicul bărbat al clerului şi unul dintre cei mai respectaţi fruntaşi din comitatul Aradului. Inmormântarea regretatului protopresbiter s'a făcut Luni în 2 August n. Odihnească în pace!

*

Dl prof. G. Weigand ne înştiinţează, că în zilele acestea va pleca în Albania, unde stând câteva săptămâni va face studii asupra limbii aromâne şi a celei albaneze.

*

Proces de presă. Redactorul responsabil dela „Lupta“ a fost învitat să se prezente la judecătorul de instrucţie. Este urmărit un raport dela sinodul diecezan din Caransebeş, apărut în April a. c.

*

In jurul congresului medicilor la Budapesta. Medicul orăşenesc din acest oraş, dl Dr. Aug. Dumitreanu, a publicat o scrisoare, în care desaprobă atitudinea medicilor din România, şi apelează la medicii români din Ungaria să ia parte la congres.

*

Dl Iorga şi „Unirea“. Cetim în „Neamul Românesc“ de Duminecă, 1 August: „Urâta campanie de ponegriri împotriva lui Şaguna urmează în *Unirea*. E curios cum un neam, care nu poate da fanatism naţional, e aşa de pângărit de fanatismul confesional“.

*

Liberat. Dl Nic. *Jugănaru*, redactor responsabil la „Drapelul“, şi-a împlinit pedeapsa de 3 luni închisoare la Seghedin. In 1 Aug. a fost liberat.

*

La închisoare. Dl *Victor Branişte*, redactor al „Gazetei“ a primit actul procuraturei din Murăş Oşorheiu, prin care e învitat să se presente la 1 Nov. a. c. la Seghedin, ca să şi facă pedeapsa de 3 luni închisoare de stat, la care a fost osândit pentru reproducerea unui articol al lui Björnson.

*

Parastas s'a oficiat Dumineca trecută la Braşov, în capela din Groaveri, pentru pomenirea de veci a fostului director al „Gazetei“ Dr. Aurel Mureşanu.

*

† G. G. Assan, preşedintele camerei de comerţ din Bucureşti, deputat şi unul dintre fruntaşii industriaşilor români, a reposat în vârstă de 47 de ani. Odihnească în pace!

*

Dl Dr. V. Babeş, profesor universitar, a fost acuzat, într'o scrisoare adresată medicilor români din Bucureşti, că şi-ar fi uitat datoria sa de recunoştinţă, ce trebue să poarte ţării ungureşti, în care şi a început cariera. Scrisoarea e trimisă de profesorul din Budapesta Dr. Hugo Preiss. Dl Babeş a răspuns într'o scrisoare mai lungă, declarând că procedeul său din memoriul medicilor români n'a fost un act de duşmănie în contra poporului maghiar, ci dimpotrivă, un *act de prietinie* pentru acest popor, pentruca maghiarii să fie siliţi, în interesul lor propriu, a reveni la sentimente mai bune şi mai drepte faţă de nemaghiari.

*

A 4 a expoziţie de copii o va aranja „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, nu în comuna Sadu, după cum era proiectat, ci în comuna *Orlat*. Vom da în un Nr. viitor apelul adresat de comitet primăriei din Orlat în această cauză de interes obştesc.

*

Din Spania. In urma răsboiului, în care s'au încurcat Spaniolii cu seminţiile Cabililor din nordul Marocului, s'au produs mari turburări şi vărsări de sânge în oraşele Spaniei. Liniştea în ţară n'a putut fi restabilită, decât cu multe sacrificii. Oraşul Barcelona este plin de ruine. Bombele au distrus case şi au omorât câteva sute de revoluţionari, numărul răniţilor trece peste o mie. Fiind proclamată starea de asediu mulţi revoluţionari prinşi au fost împuşcaţi, alţii spânzuraţi. Generalul spaniol Marino are în Africa numai 20 de mii de oameni, şi cere 70 de mii, ca să poată învinge pe Cabili, în număr de 30 de mii de luptători bine armaţi, deşi — spre norocul spaniolilor — Cabilii nu au artilerie.

*

Rescumpărare de felicitări. Dl Panteleon Lucuţa, căpitan c. şi r. penz. şi asesor consistorial, dăruieşte, drept rescumpărare a felicitărilor din prilegiul onomasticei sale cor. 20 fondului „Victor şi Eugenia Tordăşian pentru înzestrarea fetelor sărace“. Pentru acest dar generos, dorind dlui căpitan P. Lucuţa viaţă îndelungată şi fericită, îi exprimă mulţămită şi recunoştinţă Comitetul Reuniunii sodalilor sibieni.

*

Bancnote false à 100 cor. In timpul din urmă s'au găsit în circulaţiune mai multe falsificate de bancnote à 100 cor. Falsificatele se pot cunoaşte pe tiparul spălăcit, în care unele cifre şi cuvântul *Serie* abea se pot ceti. Sunt şi cevaşi mai mici, decât bancnotele veritabile.

*

La fondul văduvelor şi orfanilor al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit neconsolabilii părinţi Nicolae Roman, măestru pantofar şi soţia sa Maria cum şi fiicele lor Elena, Geni şi Emilia din prilegiul parastasului servit pentru decedata lor fiică resp. soră Maria Vaizi n. Roman (Viena). 5 cor.; George Lazar, cul. tip. 20 bani; Ioan Pinciu, cul. tip., 10 bani; Iosif Marcu sen., pardositor, 20 bani şi soţia sa Paraschiva Marcu, 50 bani şi Eugenia Tordăşian, 10 bani.

*

Serbările dela Lipsca, pentru jubileul de 500 de ani al universităţii, şi-au luat începutul în seara de 28 Iulie şi s'au terminat în 31 Iulie. In ziua primă s'au primit oaspeţii de onoare şi s'au întrunit în grădina palmilor. In dimineaţa zilei următoare profesorii universitari şi studenţimea au ieşit la gară întru primirea Regelui Saxoniei, rectorul magnificentissimus al universităţii. Au urmat serviciul divin, apoi producţiunile festive compuse din cântări corale, vorbiri de felicitare ţinute de rege, de rector şi diferiţii reprezentanţi ai universităţilor germane şi străine. A treia zi s'au continuat serbările cu însufleţire sub presidenţia regelui Saxoniei. S'a cântat un vechiu imn german, regele a arătat importanţa serbării, iar după aceea celebrul profesor de psihologie experimentală, Dr. Wundt, şi-a ţinut discursul festiv. După amiaz a avut loc conductul studenţilor, aranjaţi în grupuri istorice, reprezentând fazele, prin care a trecut universitatea din Lipsca. Seara teatru şi „Kommers“ festiv. Din România au asistat la serbări principele moştenitor Ferdinand şi rectorul universităţii din Iaşi dl G. Bogdan.

*

La congresul antialcoolic, ţinut în Londra, reprezentantul Ungariei, Doczi a făcut câteva comunicări privitoare la igiena copiilor în unele comune din Ungaria. A spus, că copiii primesc de multe ori, ca dejun pâne înmuiată în rachiu, şi pleacă ameţiţi la şcoală. Mamele dau copiilor încă din leagăn adesea rachiu, ca să doarmă şi să nu plângă. Astfel de copii, se înţelege, degenerează din toate punctele de vedere.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, au fost primiţi următorii membri ordinari: Ioan Maniu (originar din Boiţa), Petru Băncilă (orig. din Reşinar), sodali pantofari; Ioan Auca (orig. din Roşia-montană), Ioan Motora (orig. din Câmpeni), Daniil Moisin (orig. din Sălişte), sodali croitori; Traian Mateiu (orig. din Câmpeni), Ioan Costea (orig. din Sebeşul-inferior), sodali fauri; Liviu Alamorean (orig. din Alamor), Ioan Luca Mafteiu (orig. din Ocna Sibiiului), sodali lăcătuşi; Ilie Bădilă (orig. din Avrig), Nicolae Bodea (orig. din Verd), Petru Popescu (orig. din Turnu-Severin), sodali cismari; George Coman (orig. din Veştem), sod. măsar; Savu Şoima (orig. din Sibiiu), sod. lustruitor; Nic. Davel (orig. din Aciliu), Ioan Muntean (orig. din Sălişte), Nic. N. Roşca (orig. din Sălişte), sod. pantofar şi Vasile Genie, m. pantofar şi toţi elevi ai şcoalei de croit din Sibiiu; ear membri ajutători Octavian Neagoş, cassar la „Lumina“ şi Ioan Badiu şef cont. la „Lumina“.

*

Petrecere în Teaca. Inteligenţa română din Teaca şi jur învită la producţiunea muzicală teatrală împreunată cu joc, ce o va aranja Duminecă, în 8 August st. n. 1909 în sala cea mare a hotelului „Remer“ din Teaca. Inceputul precis la 7 ore seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor. 60 bani. Venitul curat e destinat spre spre scop filantropic. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Petrecere de vară aranjează inteligenţa română din Armeni şi jur Duminecă în 8 Aug st. n. 1909 în curtea şcolii gr. or. şi în sala şcolii. Inceputul la ½8 ore seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor. de familie 3 cor. Venitul net e destinat ambelor biserici din Armeni. Oferte marinimoase se primesc cu mulţămită la adresa: Simeon Opriş, preot Örményszékes p. Ladámos şi se vor cuita publice.

Dări de seamă.

— Cărţi nouă. —

Adaus la Partea VI din Memoriul lui *Iosif Sterca Şuluţu* de Cărpeniş, Sibiiu, tip. lui W. Krafft, 1909, o broşură de 32 pag., se vinde în folosul Muzeului cu 1 cor. 50 bani.

Autorul, neobositul prezident al Asociaţiunii, de astădată se ocupă cu „Iancu în lumină străină falsă“, din incidentul apariţiei primului volum al cărţii „Österreich von 1848 bis 1860“ de Dr. Heinrich Friedjung, care în mai multe locuri tratează despre români şi despre Iancu.

Dl Şuluţu a izbutit, în urma unei corespondenţe de câteva scrisori, să convingă pe istoriograful Friedjung, că s'au comis şi unele greşeli în lucrarea apărută, privitoare la Iancu şi la poporul român.

Dl Friedjung, în ultima sa epistolă, promite a face îndreptări în ediţia ce va urma, şi totodată felicită pe venerabilul nostru prezident pentru energia şi viul interes ce-l poartă şi astăzi neamului românesc şi amintirii prietenului din tinereţe, a lui Iancu. Scrisorile sunt depuse la Asociaţiune.

*

Povestiri de ale lui Moş Barbă Albă de *Iosif Puşcariu*, Braşov, tip. A. Mureşanu, 1909.

Intr'un volum, format mic, de peste două sute de pagine, ni se zugrăvesc, fără pretenţii literare şi fără aluri de istoric, câteva icoane din vremile dinainte cu 50—60 de ani ale ţării noastre.

Iată, bunăoară, dascălul Bucur, cu slovele lui az, buche, vide, producătoare de chinuri lungi şi cumplite în minţile copilăreşti; iată pedepsele „pedagogice“ ce se aplicau şcolarilor pe la 1847 în şcoala din sat, primitivă, cu bucoavnă şi ceaslov, precum şi în şcoala românească mai cu forme din Braşov; iată o noapte gheţoasă de iarnă, petrecută într'o pădure de brad la o stână, unde în Martie 1849 s'au adăpostit, de groaza revoluţiei, femei şi copii; iată vestiţii cărăuşi mari, din Zărneşti şi din Tohanul nou, cu 5—6 cară încărcate, pornind din Braşov spre Pesta, Viena şi Lipsca, ca după o lună sau două cu alte mărfuri se sosească iarăş la Braşov şi acasă, mijlocind în felul acesta negoţul între apus şi răsărit; iată icoana trufaşă, dispreţuitoare şi nesăturată a unui solgăbirău dinainte de 1848; — iată şi felul cum se făcea câte un curs „teologic“ pe timpul fericitului episcop Moga.... şi alte, şi alte stări şi fapte, dispărute acum pe vecie.... Darea lor la lumină, din partea unui contemporan, alcătueşte o lucrare de preţ, şi va servi de material pentru ceice se ocupă cu trecutul şi cu istoria culturală a acestei ţări.

Este interesant şi amănunţit descrisă între altele, *nunta*, cum se obişnueşte ea în satele brănene, asemenea şi *casa* brăneană, cu toate întocmirile ei ţărăneşti

Cartea mai povesteşte şi unele întâmplări hazlii de pe vremea lui Şaguna, Hania, Bădilă, Bologa, bar. Ladislau Popp, Vasici ş. a.

Din aceste motive, credem că lucrarea dlui Ios. Puşcariu se recomandă de sine, şi îşi va găsi cetitorii şi fără lauda noastră. Costă 1 coroană; iar venitul cărţii e destinat pentru scopuri de binefaceri.

Cartea se poate comanda şi de-a dreptul dela autor, din Braşov, pe lângă trimiterea preţului de 1 cor. şi 10 fil. porto.

eh.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

On. membri ai desp. IV Murăş-Uioara al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ precum şi toţi ceice doresc înaintarea în literatură şi cultură a poporului român prin aceasta sunt învitaţi la prima adunare generală ordinară a acestui desp. ce se va ţinea în şcoala gr. cat. din Alecuş la 8 August st. n. 1909, 3 ore p. m.

Emiliu Pop
dir. desp.

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bisericească-literară, red. de Dr. Em. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, a apărut nr. 7 din Iulie 1909 şi cuprinde: Viaţa şi act. s. ap. Paul de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creştină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocazionale de R. Bârgăuanu (Text rusesc). Obiceiul cu prilejul când domnitorul făcea mitropolit ţării Moldovei sau episcop, de Em. Popescu. Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abonamantul 8 cor. pe an, 4 cor. pe jum. de an. Administr. Prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, str. Cherescul 7.

Economie.

Pentru viieri.

Subscrisul comitet, dorind să pregătească un tiner în toate îndeletnicirile din viierit şi care să stea la dispoziţia viierilor noştri, a hotărât să plătească din mijloacele Reuniunii române agricole sibiene taxa de cor. 280 anuale, ce se recere pentru cercetarea şcoalei de viieri din Aiud (Nagy-Enyed), care ţine 3 ani.

Condiţiunile de primire la această şcoală, care începe la 1 Octomvrie n. c., sunt următoarele:

1. Tinerii, cari doresc să participe la această şcoală să dovedească cu carte de botez, că au împlinit vârsta de 16 ani; să dovedească cu testimoniu şcolar, că au absolvat cu succes cel puţin şcoala poporală; cu atestat medical (dela doctor), că sunt sănătoşi şi vigoroşi, iar cu adeverinţă dela părinţi sau dela tutori, că aceştia nu-l împiedecă dela absolvarea şcoalei.

Acestea dovezi, alăturate la o rugare de primire, scrisă în limba maghiară şi adresată Inaltului minister de agricultură, este a se trimite cel mai târzui până la 20 August n. c. la direcţiunea şcoalei de viierit din Aiud (M. kir. vinczellér iskola tekintetes igazgatóságának, Nagyenyed).

2. Subscrisul comitet mai cere, ca tinerul, care voeşte să cerceteze şcoala, să fie fecior de proprietar de vie din regiunea viticolă a comitatului Sibiiu (din părţile în cari se lucră via).

3. Să dea o declaraţiune, scrisă şi subscrisă de beneficiantul tiner şi de părinţii săi, prin care se îndatorează a sta (a lucra) după absolvare cel puţin 5 ani în comitatul Sibiiu, iar la din contră părinţii să se oblige, că vor înapoia Reuniunii ajutorul de câte 280 cor. anuale respective de cor. 840 pe trei ani.

4. Să dovedească cu o adeverinţă de primire a direcţiunei şcoalei că sunt primiţi la şcoală.

Sibiiu, 20 Iulie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa
prezid.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Nr. 265/1909. (237) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala din **Cacova-Ierei**, protopresbiteratul Lupșa, pe baza ordinului Consistoriului arhidiecezan din 4 Iunie a. c. Nr. 6553 Școl. 1909, se escrie nou concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumențele împreunate cu postul sunt: 600 coroane salar, locuință și grădină în natură. Salariul, după ocuparea definitivă a postului, se va putea întregi dela stat la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Se vor preferi concurenții cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înființa cor bisericesc cu adulții, li se va vota deosebit de salar o remunerație până la 100 coroane pentru cor.

Concursele înzestrate cu documentele prescrise, se înaintează subscrisului oficiu în terminul indicat. Petenții să se prezente înainte de alegere și în comună, pentru a cânta și a face cunoștință și cu poporul.

Ofenbaia, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 216/1909. (245) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școala confesională gr.-ort. rom. din comuna **Lelese** cu filia **Sohodol** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc. După întregirea acestui post se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Invățătoriul instituit la acest post va avea să propună și religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computǎ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții au a-și aștерne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vr'o Dumineсă sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 15 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 398/909 [248] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele din comunele mai jos înșirate în protopresbiteratul Geoagiu să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boiu**, salar 500 cor. din repartiție relut de cuartir și lemne în natură, restul salarului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.

2. **Bozeș** cu **Băcâia**, salar 600 cor. cuartir și lemne de foc în natură.

3. **Bulbuc-Curpeni**, salar 600 cor. cuartir și lemne în natură.

4. **Glod-Nădăstia**, salar 600 cor. cuartir și lemne în natură.

5. **Homorod-Suseni** și **Ioseni**, salar 600 cor. cuartir și lemene în natură.

6. **Mermezeu-Văleni**, salar 600 cor. cuartir și lemne în natură.

7. **Ceru-Băcăinț**, salar 200 cor. restul să va întregi dela stat, cuartir și lemne în natură.

8. **Porcurea**, salar 200 cor. din repartiție restul să va întregi dela stat, cuartir și lemne în natură.

9. **Valea-mare**, salar 600 cor. din repartiție restul să va întregi dela stat, cuartir și lemne în natură.

10. **Voia**, salar 200 cor. din repartiție restul să va întregi dela stat, cuartir și lemne în natură.

La toate posturile acestea salarul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concurenții aleși sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta acolo cu elevii din școală și a instrua și în școala de repetiție.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamen. școl.) și alte acte recomandătoare sunt a să înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenții a să prezenta înainte de alegere în comuna în care a suplicat spre a cânta în biserică și a face cunoștință cu poporul.

Orăștie, 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Domșa
protopresb. adm.

Nr. 214/1909. (246) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învățător la școala confesională gr.-ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 coroane — 1000 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul școalei, 50 cor. relut de lemne și 20 cor. echivalent de grădină.

Dela învățătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună și religiunea în școală, să fie cântăreț bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe și locul de cantor și ca atare, când nu e ocupat cu școala sau cu corul în Dumineci și sărbători e dator a conduce regulat și cântările din strană, având a cânta cu elevii și răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i se computǎ începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și aștерne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Dumineсă ori sărbătoare la biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 14 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 340/1909. (247) 1—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu înaltul ordin consistorial Nr. 5256 Bis. dela 30 Iuniu 1909, să publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Cainelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, — devenită vacantă prin strămutarea parohului Constantin Popoviciu, — cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aștерne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica și eventual celebra.

Dobra, la 14 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Iosif Morariu
adm. presb.

Nr. 382/909. (249) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele din comunele mai jos înșirate în protopresbiteratul Orăștiei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Romoșel**, cu salar de 600 cor., iară dela 1 Ianuarie 1910 cu 1000 cor., cuartir și lemne în natură.

2. **Măgura**, salar 400 cor. din repartiție, cuartir și lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.

3. **Petreni**, salar 600 cor. cuartir și lemne în natură.

4. **Pișchinți**, salar 600 cor., cuartir și lemne în natură.

5. **Dâncul-mic**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc în natură.

6. **Tămășasa**, salar 200 cor. din repatiție, cuartir și lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întreji cu ajutor dela stat.

7. **Turdaș**, salar 600 cor., cuartir și lemne în natură.

Concurenții aleși la oricare dintre acestea posturi învățătorești sunt datori a cerceta Sfta biserică și a cânta cu elevi de școală și a instrua și în școala de repetiție.

La toate posturile acestea salariul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamentul Școl.) și altecele recomândătoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenții a se prezenta înainte de alegere în comună la care a suplificat în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a cânta în biserică și să facă cunoștință cu poporul.

Orăștie, la 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or al tractului Orăștiei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 158/909. [252] 1—3

Concurs.

La școalele centrale gr. or. române din **Brașov** sunt de ocupat următoarele posturi de profesori vacante, pentru ocuparea cărora se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

a. La gimnaziu:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de Istoria naturală, ca obiect principal combinată cu Geografia sau eventual și alt studiu.

b. La școala comercială:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de limba maghiară și germână.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.

4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești-școlare și regulamentelor în vigoare și la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobligă a propune și la celelalte școale cari stau sub administrația Eforiei.

5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru școalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puțin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului ca suplinitori salar anual de K 1600.—; pentru timpul de serviciu ca profesori provizori salar anual de K 1800.—, iar dela ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar, salar anual de K 2400.—, cinci cvincvenii de câte K 200.—, bani de cvartir K 400.— anual și drept de penziune conform statutelor de penziune în vigoare la școalele noastre.

Brașov, 20 Iulie 1909.

Romulus Dogariu secretar. **Vasile Voina** președinte.

Nr. 1598/1909 IV. (250) 1—1

Concurs.

Pentru durata clădirei casarmei pentru cavalerie adecă până la finea lunei Septemvrie 1910 să necesitează aplicarea unei puteri de ajutor technic pe lângă serviciul economic orășenesc în Szászsebes.

Concurenții la acest post împreunat cu un salariu anual de 2000 cor. să îndatorează a-și înainta rugarea în scris pe lângă alăturarea documentelor despre capabilitatea sa în bransa de clădiri și aplicațiunea presentă până în 15 august a. c. la magistratul orașului Szászsebes. Postul e de a se ocupa îndată.

Szászsebes, la 23 Iulie 1909.

Magistratul orășenesc.

Nr. 409/protop. 1909 [235] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul **Mediaș** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brateiu**, salar de 600 cor. și anume: 330 dela comuna bisericească, iar pentru 270 cor. se va cere ajutor dela stat, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc.

2. **Păucea**, salar de 600 cor. și anume: 400 cor. dela comuna bisericească, iar pentru 200 cor. se va cere ajutor dela stat, relut de cuartir și lemne de foc.

3. **Richișdorf**, salar de 600 cor. și anume: 300 cor. dela comuna bisericească iar pentru 300 cor. se va cere ajutor dela stat cuartir, în edificiul școalei și lemne de foc.

Concurenții au să-și aștearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se presenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări îndatorați fiind cei instituiți a cânta cu copii la sf. liturgie și a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului conform concluselor în vigoare.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaș, în 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediașului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Romul Mircea
protopresb.

Nr. 405—1909 [226] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa a III-a **Almașul-de-mijloc**, tractul Geoagiului, conform ordinului consistorial Nrul 7552 Bis. 1909 etc., să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh cl. III-a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și aștерne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, la 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al tractului Geoagiu.

Vasilie Domșa,
protopresb. adm.

Nr. 405/909. (225) 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea parohiei de clasa III-a **Feredeu** tractul Geoagiu conform ordinului consistorial Nr. 7552 Bis. din 1909 etc. să escrie din nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh de clasa III a sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiți a-și aștерne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare, în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având a se prezenta în parohie cu știrea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscut cu poporul credincios prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Orăștie, 4 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Geoagiu.

Vasile Domșa,
adm. prot.

Nr. 798/1909. (240) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III, **Șpălnaca**, protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porțiunea canonică, cu toate accidențiile ei, și a-se ști că dela 25 familii felderile de cucuruz și zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu știrea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Cetateadebaltă, 10 Iulie 1909.

Nicolae Todoran
protopop.

Redactor responsabil: Teodor V. Păcățian
Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 80 Sibiiu, Sâmbătă 25 Iulie (7 August) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiunii tipografiei arhidiecezane Sibiiu, str. Măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiunii „Telegrafului Român“ strada Măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articole nepublicate nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori [illegible]
rândul cu litere garmond

Păstorirea

păcătoşilor eliberaţi din prinsori

de **Gavriil Hango.**

— Articol final. —

VI.

Precum s'a putut vedea din casurile concrete înşirate, nu numai societatea în general, ci chiar şi dintre preoţi foarte mulţi sunt preocupaţi de prejudiţii faţă de păcătoşii eliberaţi din închisori, şi în mod conştient încunjură atingerea cu ei, necum să se ocupe cu îndreptarea lor, dupăcum le este datorinţa. Deci să caute a se desbrăca şi ei şi să desbrace şi societatea de astfel de preocupaţiuni, urmând pilda Mântuitoriului care într'adevăr a fost doftorul sufletelor şi al trupurilor, căci dupăcum s'a zis şi mai nainte cu cuvintele Lui, *bolnavii* au trebuinţă de doftor şi nu cei sănătoşi; altcum atât medicii, cât şi preoţii devin superflui şi ar fi numai spre greutatea societăţii, care văzând, că nu are nici un folos dela ei, la urmă îi va lăpăda.

Iisus Cristos însă necum să lapede dela sine pre ceice se apropiau de el cu gând de pocăinţă, ci din contră, tocmai el îi căuta mai cu deadinsul pentru ca să le dee ocasiune de îndreptarea vieţii. Dovadă între multe altele casul cu Maria Magdalina şi cu Zacheu, zicând despre Zacheu, că şi acesta este fiiul lui Avram, şi că el a venit cătră oile cele perdute ale casei lui Israil, ca să mântuiască ceeace era perdut. Ba Cristos n'a respins dela sine nici pe fariseii făţarnici, şi nici pre cărturarii cei mincinoşi, cu toate că ştia, că aceştia nu se apropie de el cu gând de pocăinţă, ci numai ca să-l ispitească. Şi n'a respins dela sine nici chiar pre Iuda Iscarioteanul, despre care ştia, că-l va vinde şi-l va preda în mâna fariseilor şi cărturarilor.

Acum dacă Iisus Cristos a arătat atâta milă faţă de tot feliul de bolnavi, sufleteşti şi trupeşti, corigibili şi incorigibili, — cu atât mai vârtos trebue să arete preoţii, după ce ei nici nu ştiu cine este corigibil şi cine incorigibil.

Mulţi preoţi consideră de incorigibili pe unii credincioşi numai din motivul, că au căzut vre-odată în temniţă, ori că nu s'au îndreptat la cele două-trei cuvinte adresate în biserică, de multeori nepregătite, ori la alte ocasiuni publice ori private, şi aşa nu se mai ocupă de ei, în credinţa, că orice muncă ulterioară le-ar fi cu totul zadarnică.

Dar iată ce ne zice în privinţa aceasta Sfântul Ioan Gură de aur în cuvântarea sa întâie despre Lazar: „Cine nu ne ascultă şi ne respinge astăzi, poate ne va asculta şi primi mâne; cine nu ne bagă în samă astăzi şi mâne, poate va da ascultare cuvântării noastre după mai multe zile.... Dacă lucrătoriul de pământ pentru o vreme rea întâmplată odată, de douăori sau de mai multe ori, ar părăsi lucrarea pământului, atunci noi toţi în curând ar trebui să perim de foame... Şi findcă toţi oamenii pricep aceasta, de aceea ei totdeauna cu bărbăţie se apucă iarăşi de îndeletnicirile lor, deşi deatâtea ori s'au amăgit în aşteptările lor.... Când tu împrăştii sămânţa învăţăturei şi ascultătorii nu o primesc şi nu aduc rodul ascultării, tu totuşi primeşti dela Dumnezeu plata cuvenită pentru sfătuirea ta.... căci tu ai făcut tot ce atârnă dela tine. Noi nu suntem respunzători pentru ceea ce fac ascultătorii noştri, ci suntem datori numai a le da sfaturi drepte. A-i îndemna este datoria noastră, iar a urma este a lor“.

Asfel trebue să facă păstorul adevărat la căutarea oilor celor rătăcite, adecă preotul la îndreptarea păcătoşilor de tot feliul. Pe unii îi va putea aduce la calea adevărului mai lesne şi mai iute, pe alţii mai anevoie şi mai târziu, iar pe alţii poate numai la sfârşitul vieţii, cum s'a îndreptat şi tâlhariul de pe cruce, şi în fine pe alţii niciodată, cum nu s'au îndreptat nici fariseii şi cărturarii, nici celalalt tâlhariu de pe cruce şi nici Iuda Iscarioteanul şi împreună cu ei atâţia alţi păcătoşi indărătnici din toate veacurile.

Datorinţa medicilor este a se îngriji de vindecarea tuturor bolnavilor, şi încă neîntrerupt, ori au, ori nu au nădejde de vindecare la toţi. Dumnezeu ne zice noue preoţilor: Voi sunteţi datori a feri oile dela păşunile vătămătoare, de cisternele risipite şi a le aduce la fântâna apei curgătoare întru viaţa de veci (Ioan IV. 14). De voi se ţine a căuta pe cea perită din turmă, a îndrepta pe cea rătăcită, a lega pe cea rănită şi a întări pe cea slabă (Ezechiel XXXIV. 16). Strigă neîncetat, că trimbiţa înaltă glasul şi arată poporului meu greşelile lui (Isaia LVIII. 1). Predică cuvântul, stăruie cu vreme şi fără de vreme, arată, roagă, conjură cu toată răbdarea şi învăţătura (Ap. Pavel, epist. cătră Tim. IV. 2) Şi: Al vostru este a binevesti săracilor, a mângăia pe cei întristaţi, a predica celor robiţi iertarea (Luca IV. 18).

După pilda Mântuitoriului păstorii dela inceputul bisericii nu s'au înfricoşat de nimeni şi de nimic şi n'au cruţat nici o osteneală şi jertfă pentru a putea aduce pe cei păcătoşi la pocăinţă. Mulţi creştini bogaţi din vechime şi-au cheltuit toate averile, iar alţii chiar şi libertatea personală, pentru răscumpărarea creştinilor căzuţi în robia păgânilor. Apostolul Pavel de multeori şi-a espus viaţa predicând Evangelia (II. Cor. XI). Iar Iisus Cristos s'a dat însuşi pe sine morţii celei mai grele şi mai ruşinoase, pe cruce, pentru răscumpărarea întregului neam omenesc din robia diavolului în care căzusem cu toţii prin păcatul strămoşesc.

Apoi, dacă atâta osteneală arătăm pentru scăparea unui animal căzut în apă, în groapă ori în vre-o prăpastie, ca să nu piară acolo, ori pentru scăparea unui om din vre-o primejdie de moarte trupească, — cu cât mai vârtos suntem datori cu toţii să ne îngrijim pentru scăparea semenilor noştri din primejdiile păcatului, cari le ameninţă viaţa sufletească, fericirea cea de veci. Şi dacă atât de mult suntem lăudaţi de oameni pentru mântuirea cuiva din vre-o primejdie, ce i-a ameninţat averea ori viaţa, şi ne bucurăm, cu atât mai multă şi mai mare ne va fi plata şi bucuria în ceriuri, dacă vom întoarce pe cei păcătoşi la pocăinţă şi-i vom putea reda Tatălui ceresc întregi spre viaţa cea de veci. Mântuitoriul ni-a zis: Mai mare bucurie va fi în ceriu de un păcătos care se pocăeşte, decât de nouăzecişinouă de drepţi, cărora nu le trebueşte pocăinţă. (Luca XV. 7). Dar pentruca să ne putem face părtaşi şi noi preoţii de aceasta bucurie, în toate lucrurile slujba trebue să ni-o facem deplin (II. Tim IV. 5).

In tot cazul, trebue să muncim însă neîncetat, chiar şi fără orice speranţă de resultat, căci numai aşa vom fi şi noi acolo, unde va fi şi stăpânul (Ioan XII. 26) şi la judecata cea din urmă vom putea zice cu poetul: „Doamne, în lume cât am stat, Pre Tine te-am representat“. Altcum vom fi aruncaţi şi noi în întunerecul cel mai dinafară, unde va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor (Mat. XXV. 30).

*

Acestea sunt datorinţele preoţilor dinafară faţă de familiile celor din închisori, şi faţă de aceştia, dupăce se eliberează. Noi preoţii dela închisori adeseori trebue să lu-

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

III. Instrucţiuni de şcoală.

Mitropolitul Şaguna, a cărui ţântă de viaţă şi lucrare eră ridicarea poporului său la treapta de bunăstare şi cultură pe care se aflau neamurile streine învecinate, eră lucru firesc, ca deja la începutul păstoririi sale să-şi îndrepte grija asupra celui mai hotărâtor factor al vieţii culturale, asupra *învăţământului din şcoala poporală*, — care pe atunci se aflà în cele mai umilitoare condiţiuni.

Şcoala română dela sate eră deci problema, care trebuià să-l preocupe pe Şaguna neîncetat; îmbunătăţirea învăţământului inferior, ridicarea de edificii şcolare, pregătirea de dascăli săteşti, creşterea şi luminarea poporului prin cunoştinţa de carte românească a fost dintru început un punct cardinal în programul activităţii sale pastorale, a fost unul din scopurile, pentru realizarea cărora a depus jertfe şi ostenele uriaşe.

Din cadrul acestor preocupări rezultă şi o samă de scrieri mărunte, de diferită natură, alcătuite pentru promovarea şi regularea relaţiunilor de şcoală şi învăţământ.

Sub raportul acesta trebuie să amintim mai întâiu mulţimea *circularelor* sale în afaceri şcolare, cari ne înfăţişează în trăsături generale întreaga sa activitate pe terenul şcolar.

Afară de acestea Şaguna a scris încă câteva *instrucţiuni didactice* pentru învăţători şi alţi factori ai învăţământului şi nenumăraţi articoli în "Telegraful Român" în cestiuni mai însemnate din viaţa şcoalei confesionale.

Deşi instrucţiunile acestea nu se pot considerà ca lucrări de natură strict literară, ci sunt mai mult dispoziţiuni privitoare la regularea şi organizarea afacerilor şcolare, câtă vreme însă din cuprinsul lor ni se desface o parte a activităţii lui Şaguna pe terenul cultural, ne vom oprì şi asupra lor, pe scurt.

⁂

Cele dintâi măsuri luate de Şaguna, pentru îmbunătăţirea creşterii şi a cultivării poporului prin şcoală, se cuprind într'un *circulariu* al său din 23 Martie 1850, în care îndrumă preoţimea să ţină catehizaţiune cu tinerimea şcolară, punând tuturor la inimă grija pentru şcoală, conlucrarea armonică cu organele politice şi păzirea dispoziţiunilor consistoriale.

Din mulţimea circularelor lui Şaguna în cestiunea şcolară relevăm pe acela din 10 August 1854, care cuprinde o:

Ordinaţiune arhierească

pentru rândul cel bun în şcoalele noastre populare.

Şaguna constată, că în predarea materialului de învăţământ este necesară, mai presus de toate, o *ordine* recerută şi de metodica învăţământului.

In scopul introducerii acestei regule dispune separarea şcolarilor în despărţăminte „după învăţăturile, care aceştia le vor învăţà“, iar obiectele de învăţământ, potrivit cu această împărţire, le statoreşte în chipul următor:

Pentru clasa I normală:

I. Despărţire. (Incepători)	*II. Despărţire.* (Cetitori)
1. Abecedariul.	1. Istoria biblică de rost.
2. Bucoavna.	2. Ciaslovul şi Bucoavna.
3. Scrierea.	3. Datorinţele supuşilor de rost.
4. Cântarea.	4. Scrierea. 5. Cântarea.

Pentru clasa II normală:

I. Despărţire.	*II. Despărţire.*
1. Urmarea Ciaslovului.	1. Urmarea Catechizului.
2. Catechizul mic de rost.	2. Urmarea Aritmeticii.
3. Aritmetica de rost.	3. Urmarea Gramaticii rom.
4. Gramatica română.	4. Repeţirea cărţii întregi despre datorinţele supuşilor.
5. Urmarea datorinţelor supuşilor.	5. Abecedariul nemţesc.
6. Scrierea.	6. Scrierea.
7. Cântarea.	7. Cântarea.

Pentru clasa III normală:

I. Despărţire.	*II. Despărţire.*
1. Urmarea Catechizului.	1. Repeţirea Catechizului întreg.
2. Gramat. rom. cu concepturi.	2. Gram. rom. cu concepturi.
3. Gramatica nemţească.	3. Gramat. nemţească.
4. Urmarea Aritmeticii.	4. Urmarea Aritmeticii.
5. Geografia.	5. Urmarea Geografiei.
6. Istoria.	6. Urmarea Istoriei.
7. Scrierea.	7. Scrierea.
8. Cântarea.	8. Cântarea.

(Va urma).

crăm în pământ cu totul neîngrijit iar dacă l-am curăţit de petri, de spini şi de buruieni, şi dacă l-am arat şi am sămănat în el sămânţa cea bună, — datorinţa preoţilor dinafară este, ca să priveghieze, ca nu cumva vrăjmaşul să vină noaptea şi să samene neghină; buruienile ce s'ar arăta să le plivească, şi holda să o ude din isvorul apei celei vie, ca să aducă roduri spre viaţa cea de veci.

Multe familii nu s'ar demoralisa şi risipi, spre nefericirea lor şi spre paguba bisericii, a neamului şi a statului, dacă s'ar îngriji cineva de ele până când unii dintre membrii lor sunt în prinsori, şi mulţi păcătoşi eliberaţi din închisori n'ar cădea din nou în prăpastia păcatului, dacă societatea după eliberare nu i-ar lăpăda cu totul din sinul seu, ci i-ar sprijini materialiceşte până când ar căpăta de lucru, şi mai cu samă dacă preoţii dinafară încă s'ar interesa de ei, ca să nu recadă moraliceşte, până când li s'ar mai întări voinţa spre bine şi ar putea resista şi singuri multelor ispite esterne şi interne ale păcatelor de tot feliul.

Deci să li se dee acest sprijin şi acestor nefericiţi ai societăţii, căci şi ei sunt fiii lui Avram, şi Dumnezeu voeşte, ca şi ei să fie vii, pentruca aşa, după cuvintele Sfintei Scripturi, făcându-ne toţi slujba deplin, să scăpăm în lumea aceasta de mustrarea conştiinţei, iar la judecata cea din urmă cu bucurie să ne putem arăta înaintea dreptului judecător purtând în mâni mănunchele noastre (Ps. CXXV. 6).

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

Legea electorală pe care o avem astăzi a fost votată, sancţionată şi promulgată în anul 1874. Era însă să se aducă la anul 1872, cam în aceeaşi textuare, dar atunci opoziţia maghiară din dietă, sprijinită de deputaţii naţionalişti, români şi sârbi, a împedecat votarea legii, al cărei ascuţiş era îndreptat în prima linie în contra naţionalităţilor nemaghiare. Atât oposiţia maghiară, cât mai ales deputaţii naţionalişti au pledat atunci cu multă căldură pentru introducerea *votului universal* şi ştergerea censului; şi înscenând prima obstrucţie în dieta ţării noastre, au adus guvernul la capitulare, pentrucă şi-a retras proiectul de lege, când se începuse discuţia specială asupra lui. Cu ocasiunea acestei frumoase campanii parlamentare a vorbit şi deputatul naţionalist *Alesandru Mocsonyi*, mult regretatul nostru fruntaş, care şi-a spus cu multă temeinicie şi competenţă părerile asupra dreptului electoral, care nu poate să fie dat pe baza censului, ci numai în mod egal, ca *vot universal*, de care să se bucure toţi cetăţenii, cari poartă sarcinile în stat.

Ori cum se va resolva la toamnă crisa guvernamentală la noi, amânată numai din motive de oportunitate, o nouă lege electorală *va trebui* să ni se dee, vină la putere ori şi cine. Credem deci, că e bine să cunoaştem părerile, pe care le-a avut şi le-a esprimat în parlamentul ţării cel mai înţelept politician al nostru, regretatul *Alesandru Mocsonyi*, cu privire la *votul universal*, egal, direct şi secret, care e şi idealul nostru, şi de aceea reproducem remarcabilele sale vorbiri, rostite în dietă la anul 1872, cu ocasiunea discuţiei asupra legii electorale, presentată dietei din partea guvernului presidat de contele *Lonyai*.

La discuţia generală, în şedinţa din 26 Februarie 1872, deputatul naţionalist român *Alesandru Mocsonyi* a vorbit următoarele:

„Onorată cameră! Eu încă sunt de părerea, că guvernul nu poate fi scos de sub acusa neîmplinirei datorinţei sale, când el, în butul defectelor adânc pătrunzătoare şi prea esenţiale ale legii electorale dela 1848, fără să aducă motive bine întemeiate, vine şi subşterne camerei un proiect de lege, care, precum au arătat mai mulţi onoraţi domni deputaţi, înaintea mea, şi încă, după părerea mea, cu argumente neresturnabile, nu conţine nici acele fărimături de îmbunătăţiri ce le afânteşte, ci în multe privinţe vâreşte censul între margini şi mai restrânse. Eu sunt de părerea, că votul universal e unicul şi singurul care corăspunde pe deplin recerinţelor unei desvoltări libere. Din aceste consideraţiuni, onorată cameră, de astădată îmi ridic glasul fiind condus de o intenţiune duplă, adecă: vreau să arăt înainte de toate, că ori ce cens, din principiu e rău, de oarece este în contra desvoltării libere, iar mai departe voiu demonstra, că guvernul prin nepăsarea sa în privinţa aceasta nici decum n'a promovat interesele bine combinate ale ţării, ci alte interese a avut înaintea ochilor.

Cu privire la chestiunea censului, sunt de părere, că acela nici nu se poate apăra în mod teoretic. Onoratul condeputat Kemény Gábor, care în vorbirea sa de eri a demonstrat de nou, că nu este nimic atât de rău, nimic atât de nedrept aici sub soare, ce nu s'ar putea apăra numai dacă cineva are destulă bunăvoinţă de a o face aceasta, în trei cuvinte a stabilit teoria censului. El adecă în liberalismul său a mers până acolo, încât a zis, că din partea sa, doreşte să primim, între marginile constituţiunei, ori ce religiune, orice naţionalitate, fără nici o deosebire, şi se înzestrăm cu drept de alegere pe toţi aceia, cari sunt cetăţeni ai patriei, independenţi, inteligenţi şi patrioţi.

A avut toată dreptatea dl deputat, când le-a spus acestea, ca un părtinitor al censului, de oarece astăzi acesta e punctul de mânecare a fiecărei teorii de cens. Insă, domnul condeputat a uitat aceea, că e imposibilitate psihologică a cunoaşte cualificaţiunile de independenţă, inteligenţă şi patriotism din faptele esterioare, despre cari nu putem şti dacă stau în vre-o legătură intimă raţională şi naturală cu acele cualificaţiuni, astfel, ca cel puţin pe dindeparte să corăspundă întru câtva presumţiunei de drept. Apoi acesta e punctul de mânecare al fiecărei teorii de cens.

Averea, în diferitele ei graduri, cum şi diferitele moduri de ocupaţiune, totdeauna vor avea influenţa asupra traiului şi modului de traiu al individului. Asemenea vor fi cu influenţă şi asupra părerilor despre viaţă, astfel, încât ştim, că agronomul, industriaşul, comerciantul, învăţatul, bărbatul de stat, fiecare din alt punct de vedere consideră viaţa, fiecare altceva aşteaptă dela puterea de stat, altceva dela lumea mare, alte speranţe îl conduc şi alte interese îi dau putere de activitate. Dar cu toate acestea, onorată cameră, eu cred, că ar fi o rătăcire prea mare, când am presupune, că modul de traiu şi de ocupaţiune ar fi în stare să desbrace pe individ şi individualitatea de toate însuşirile sale naturale. Aceasta e o rătăcire atât de mare, pe care viaţa de toate zilele o combate cu mii de esemple.

După părerea mea, censul stă în contrast cu dreptul. La regularea, nu practică, ci teoretică a censului, lipseşte orice bază, pe care ne-am putea răzima. De aci vine aceea ce onoratul domn condeputat Mocsáry a observat în mod prea escelent, că toate censurile se clatină atât de tare, precum o dovedesc aceasta şi nenumăratele sisteme de alegere.

La regularea teoretică a censului nici umbra dreptului nu se poate observa. Punctul obiectiv pe care ar trebui să ne răzimăm, nu se află nicăirea; basa e totdeauna volnicia arbitrului, a acestui mai mare inimic al fiecărei desvoltări liberale. Din aceste consideraţiuni, onorată cameră, eu din partemi, precum m'am esprimat şi de altădată, chestiunea censului numai din punctul de vedere *social* pot să o iau în socotinţă.

Eu aşa cred, că toate chestiunile de cens sunt chestiuni *sociale*. Societatea nu e un întreg simplu, ci ea este sistema claselor desvoltate în decursul timpului istoric. Precum la singulari, aşa şi la clase, unul, ori poate mai mulţi, cari tocmai se află în posesiunea factorilor supremaţiei naturale, pun mâna pe frânele stăpânirii naturale. Tendenţa naturală a clasei acesteia va fi totdeauna aceea, să-şi întărească stăpânirea pe baze cât se poate mai puternice. Calea cea mai simplă şi mai naturală spre aceasta este, dacă poate să pună mâna pe potestatea de stat, iar spre acest sfârşit censul este cel mai natural şi mai simplu mijloc. De aceea, la regularea censului, dupăcum ne arată viaţa practică şi ne dovedeşte istoria, nici când nu servesc de base principiile de drept, nici combinaţiuni matematice, ci censul va fi totdeauna corăspunzător caracteristicei ce o va fi având clasa domnitoare, adecă cens de naştere şi de avere. Cel din urmă iarăşi va fi mai mare sau mai mic, dupăcum membrii mai puţin avuţi ai clasei domnitoare vor posede avere mai mare ori mai mică.

Astfel se face censul pretutindenea, unde el se face cu conştienţă. Insă, onorată cameră, tocmai pentrucă censul se face astfel, pentrucă înţelesul practic al censului nu e altceva, decât asigurarea domniei măestrite a clasei domnitoare, eu aşa cred, că censul stă în directă contrazicere cu ideea statului, care nici odată nu poate avea destinaţiunea să represente unele clase singuratice în contul totalităţii, spre dauna marelui întreg.

Din această contradicţie a censului faţă cu ideia statului urmează trei scăderi principale. Fiecare domnie naturală e bazată pe doi factori, pe *inteligenţă* şi *avere*. Censul e aceea, ce devolvă inteligenţa, măcar că tocmai aceasta e ce face, ca domnia naturală să fie binefăcătoare. Un alt defect esenţial al censului este, că clasa aceea, care de present se află în posesiunea unei domniri măestrite, având acum la dispoziţiune un nou mijloc pentru a-şi promova interesele proprii pe contul şi în detrimentul totalităţii, cu mai mult efect şi mai cu grăbire îşi va realisa tendenţele sale, însă prin aceasta cu atât mai mult se vor ascuţi contrastele clasei.

Aceasta este o regulă atât de bazată pe esprienţa scoasă din istorie, încât fără nici un scrupul pot să spun, că nu există vre-o dispoziţiune legală, care să nu represinte interesele clasei domnitoare din respectivul timp. Numai asupra unui lucru fie-mi permis să atrag atenţiunea onoratei camere, şi anume, asupra legilor din Anglia, cu privire la cereale. Ştim, că legile acestea în restimp de 35 de ani au fost obiectul discuţiilor parlamentare, şi ştim şi aceea, că numai dupăce în Irlanda a grasat o foamete mare, care a luat jertfe cu sutele, s'au sters acele restrângeri, cari nici într'o privinţă nu se pot motiva prin raţiune.

Şi dacă voiu întreba, că ce poate fi cauza la aceasta, respunsul apriat nu poate fi altul, decât acela, ca pe acel timp clasa proprietarilor de pământ avea asigurată o domnie măestrită în parlament, şi n'a ştiut să combine ştergerea legii de cereale cu interesele sale, fals înţelese. De unde a urmat, că nici n'a voit să şteargă acea lege!

Nenumărate esemple aşi putea să înşir, însă nu voesc să obosesc atenţiunea onoratei camere. (S'auzim!) Una însă totuşi fie-mi permis să amintesc. Aşa cred, că nime nu să îndoeşte despre aceea, că numai pe lângă estinsul piedestal al domniei măestrite a interesului de clase a putut să se ridice acel grandios sistem al feudalismului, care a pus în catuşe pământul, individul, lucrul şi cugetarea.

A treia scădere principală a censului e aceea, şi aceasta zace în natura omului, că clasa domnitoare, cu forţe artificiale se identifică pe sine şi interesele sale cu statul, şi astfel espune statul la atacurile îndreptate în contra claselor singuratice. Istoria nu numai un esemplu ne arată în privinţa aceea, că organismul statului n'a fost în stare să respingă acele atacuri.

(Va urma).

Dela Academia Română.

(Fine).

3. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Sufixele de formarea cuvintelor în limba românească.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1909.

4. *Premiul Alesandru Ioan Cuza*, de 6000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria şcoalei la Românii de pretutindeni până la anul 1866.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1910.

5. *Premiul Năsturel*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Inrâurile curentelor străine în evoluţiunea limbii şi literaturii române în secolul XIX.

6. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Studiu despre superstiţiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi şi nouă.

Terminul presentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1912.

7. *Premiul Elade-Rădulescu*, de 2.000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre: Arta religioasă şi arta casnică la Români (cu excluderea arhitecturii).

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1913.

8. *Premiul Alesandru Ioan Cuza*, 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1911 sau în oricare sesiune următoare, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Istoria Românilor dela Aurelian până la fundarea Principatelor.

9. *Premiul Năsturel*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1910, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Genealogia Basarabilor.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1909.

10. *Premiul G. San. Marin*, de 2000 lei, dimpreună cu procentele acestui fond până la acordarea premiului se va da în sesiunea generală din 1910 celei mai bune lucrări asupra subiectului:

Expunerea tuturor felurilor de intervenţiune a Statului în relaţiunile dintre capital şi muncă în folosul muncitorilor.

11. *Pemiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil se va da în sesiunea generală din 1911 celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Desvoltarea boeriilor în principatele române.

Terminul prezentării manuscriptelor este până la 31 Dec. 1910.

12. *Premiul Neuschotz*, de 2000 lei, se va da în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Modificarea traiului şi moravurilor noastre în secolul al XIX-lea.

13. *Premiul Eliade-Rădulescu*, de 5000 lei, se va da în sesiunea generală din 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea Principatelor române înainte de Domnii fanarioţi.

14. *Premiul Năsturel*, de 5000 lei, se va da în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Domniile române sub regulamentul organic până la 1848.

15. *Premiul Alina Ştirbei*, se va da în sesiunea generală din 1914, pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale creştineşti de cari trebue să se conducă părinţii în educuţiunea copiilor lor.

Terminul prezentării manuscriptului este până la 31 Dec. 1913.

16. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Sentimentul religios în populaţia noastră rurală.

17. *Premiul Lazăr*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Animalele domestice din România.

18. *Premiul Năsturel*, de 5000 lei, se va da în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului.

Studiul culcuşilor de petrol din Moldova.

19. *Premiul Anastasia Fătu*, de 3000 lei, se va da în sesiunea generală din 1911, celei mai bune lucrări scrise în limba română şi cuprinzând:

Harta geologică amănunţită a unuia din judeţele: Suceava, Tulcea sau Mehedinţi.

20. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, divizibil, se va da, în sesiunea generală din anul 1912, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cercetări originale asupra pelagrei.

21. *Premiul Lazar*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1915, celei mai bune lucrări scrise în limba română despre:

Starea ţăranului român din punctul de vedere antropologic, biologic şi patologic.

22. *Premiul Neuschotz*, de 2000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1913, celei mai bune lucrări se va scrie în limba română despre:

Cromatica poporului român adecă: modul de a văpsi (boi) ţesăturile de lână, mătase, bumbac. etc. precum şi peile, lemnele, casele, ouăle de Paşti.

23. *Premiul Năsturel*, de 5000 lei, se va da, în sesiunea generală din 1914, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Studiul ţânţarilor din România, ca propagatori al malariei, şi cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale.

24. *Marele premiu militar General Ioan Carp şi Maria Carp*, de 7000 lei, se va da în sesiunea generală din 1912 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra subiectului:

Cum a fost şi ce a fost armata pentru naţiunea română dela colonizarea Daciei şi până la desfiinţarea oştirilor pământene.

Terminul prezentării până la 31 Dec. 1911.

NOUTĂŢI.

Dela Şomcuta-mare. După adunarea de Dumineca dela Ileanda, s'a ţinut în ziua următoare Luni, la Sf. Ilie, o adunare de popor în Şomcuta-mare. Au fost de faţă la trei mii de oameni. Adunarea, deschisă de protopopul Serbu, a proclamat de preşedinte pe dl N. Nyilvan, advocat şi de notar pe dl S. Buteanu. Au cuvântat dnii Vaida, T. Mihali, Tripon, Vlad şi Goga. S'a votat încredere deputaţilor naţionalişti stăruindu-se pentru realizarea sufragiului universal.

*

Medicii români din Viena au redactat un *răspuns* la apelul dlui Dr. Rejtő Sándor şi la declaraţia dlui Dr. Aug. Dumitreanu în afacerea memoriului medicilor din România. Medicii din Viena, români originari din Ungaria, de o parte condamnă în termeni aspri declaraţia făcută de doctorul Dumitreanu (care, se ştie, a desaprobat atitudinea medicilor din România); de altă parte, vienezii îşi exprimă sincerile mulţumiri colegilor din ţara românească pentru iubirea arătată în memoriul lor faţă de românii din Ungaria. Răspunsul din Viena este semnat de dnii: Dr. Ciurcu, Dr. Em. Doctor, Dr. C. Mândrilă, Dr. Lazar Popovici, Dr. M. Sturza şi Dr. Ios. Turcu.

*

Sfinţire de casă. Dl Anton Mocsonyi de Foeni şi-a ridicat o impunătoare clădire în piaţa Elisabeta din Budapesta. Terminată clădirea, s'a făcut sfinţirea ei Dumineca la amiazi, după rânduiala bisericii noastre. A slugit părintele protosinghel, P. C. Sa Ghenadie Bogoevici din Budapesta.

*

Alegere de preot. In comuna Fizeş, tractul Devei, a fost ales preot absolventul de teologie *Alecsandru Stoica*, cu 99 voturi.

*

Aromânii, care aveau să-şi ţină în 10 Iulie primul congres naţional, nu s'au întrunit. Ziarul „Românul dela Pind“ spune, că abea opt comune aromâne au fost reprezentate din cele 80, câte au fost invitate. Congresul se zice că n'a reuşit, pentrucă nu s'au făcut la timp pregătirile necesare. S'a exprimat dorinţa, ca să se ţină negreşit congresul la toamnă, şi să fie anunţaţi despre mişcarea aceasta atât aromânii din străinătate, cât şi „Societatea de cultură macedo-română“ din Bucureşti.

*

Ţarul tuturor ruşilor, dupăce a avut o întrevedere cu preşedintele republicei franceze şi cu regele Angliei, va face o vizită şi sultanului la Constantinopol.

*

Hotărâre anulată. In primăvara a cestui an fusese osândit dl Cornel Isacu, comerciant în Sebeşul-săsesc, la o amendă de 20 cor. pentru un anunţ tricolor afişat în prăvălia sa. Făcând recurs la a doua instanţă hotărârea a fost anulată pentru motivul, că colorile nu erau ale ţării româneşti; prin urmare afişul nici nu conţinea nimic „primejdios“ pentru patria comună.

*

Esperantiştii. In săptămâna acessta s'a ţinut în Bucureşti cel dintâi congres esperantist internaţional, la care au participat adepţi ai limbii lui Zamenhof din România, Sârbia şi Bulgaria. S'au desbătut chestiuni privitoare la limba esperanto, s'a cântat, s'au jucat mici piese în limba aceasta, — o limbă, care deşi nu se pare frumoasă, însă e uşoară şi face progrese din ce în ce mai mari. Viitorul congres se va ţinea în Sârbia.

*

Pentru preotul Hlinka. Ziarul slovac „Slovenski Tyzdennik“ scrie, că deputatul Hodza a prezentat ministrului de justiţie o petiţie subscrisă de peste 3 mii de slovaci, cari cer Maiestăţii Sale graţierea preotului Hlinka.

*

Reuniunea învăţătorilor bănăţeni din dieceza Aradului şi-a ţinut în zilele acestea adunarea gen. la *Lipova*. Au cetit disertaţiuni dna Aurelia Păcăţianu şi dl A. Nevrinceanu. Dintre hotărârile adoptate pomenim: să se organiseze pe temeiuri mai solide conferenţele metodice învăţătoreşti; măritul congres bisericesc să fie rugat a pune provizor în practică planul de învăţământ elaborat şi a deschide asupra lui o anchetă mai întinsă. — La concert şi la teatru a fost de faţă un public foarte număros. Dirigentul corului a fost dl Iuliu Putici. Cu prilejul serbărilor s'a aranjat şi o expoziţie de obiecte, organizată de preşedintele reuniunii, dl I. Vuia, cu concursul societăţii române din partea locului. S'au expus mai ales obiecte de industrie românească.

*

Exposiţie de tablouri. Secţiunea sibiană a reuniunii săseşti „Sebastian Hann“ aranjează o exposiţie de portrete în Sibiiu. Exposiţia se va deschide în luna aceasta şi va dura până la începutul lui Septemvrie. Se vor espune tablouri originale în uleiu, aquarele, pasteluri, desemnuri, litografii, stampe, care au o valoare artistică sau sunt de interes cultural istoric.

*

Din „isvorul minunilor“. La Stâna de Vale, locul de cură şi proprietatea episcopiei dela Oradea-mare, se află aşa zisul „izvor al minunilor“. In acest izvor, făcându-se în zilele trecute ceva reparaturi, lucrătorii au găsit o grămadă de monete de argint şi de aramă de pe vremea lui Leopold II şi din vremile noastre. Faptul se esplică în urma împrejurării, că cei ce se scaldă în „izvorul minunilor“, de obicei aruncă după scaldă câte-un ban în apă, — ca baia să fie şi mai de leac.

*

Avere uriaşă. O persoană, care stă aproape de bogătaşii evrei Rothschild, a făcut socoteală asupra averii private a membrilor acestei familii din Viena, Londra, Frankfurt şi Paris, preţuindu o la *zece miliarde* de coroane. Cei mai „săraci“ sunt Rothschildzii din Viena, cu avere de 500 milioane de coroane, mai bogaţi decât toţi sunt cei din Londra.

*

Un club al damelor. In America femeilor le este interzis fumatul în restaurante, cafenele şi alte localuri publice. Or ce damă fie ea din cea mai aleasă societate, este poftită să iasă afară din local, dacă încearcă să fumeze. Aşa a păţit nu de mult soţia unui cunoscut lord englez. Doamna a trebuit, cu toate protestele să părăsească restaurantul, unde se afla cu bărbatul său de oarece, după masă aprinse o ţigară. Spre a feri pe dame de aceste neplăceri, o societate a ridicat în New York un palat luxos, unde s'a aranjat un fel de cafenea, la care numai femeile au voe să vină, să citească ziare, să joace diferite jocuri şi mai ales să fumeze.

*

Compoziţiile inedite ale lui Porumbescu au fost predate în luna trecută reuniunii de cântări „Ciprian Porumbescu“ din Suceava Sunt peste două sute de compoziţii, şi conţin: liturgii pentru cor bărbătesc şi mixt, axioane, psalmi, un oratoriu pentru Vinerea mare, precum şi număroase cântece lumeşti pentru voci, orhestră, pian, vioară. Comitetul reuniunii a primit toate compoziţiile acestea prin act notarial dela dl Liviu Raţiu, funcţionar de tren în Câmpulung şi cumnat al compozitorului Reuniunea va începe cât de curând cu tipărirea compoziţiilor inedite ale regretatului Porumbescu.

*

Concurs pentru monografii de ale comunelor. „Cercul Galilei“ (filiala dela Universitate) publică un concurs de monografii cu tema: „Monografia economică şi socială a unei comune din Ungaria“. Premiul I 100 coroane, premiul II 50 coroane, premiul III 30 coroane. Lucrările să nu se extindă pe mai mult decât 1—2 coale tipar format 8. Poate să ia parte la concurs oricare student universitar sau dela vre-o şcoală înaltă. Terminul presentării lucrărilor: 1 Noemvrie st. n. şi vor fi a se adresa preşedintelui cercului numit: Budapesta (IV. Károlykör-ut 15, II). Doritorilor de a lua parte la concurs li se trimite la cerere schiţa materiei ce va trebui să conţină monografia.

*

Zidire de biserică. Primim următoarele: Ruinându-se biserica veche din comuna Ormindea, tractul Zarand, comuna noastră bisericească cu aprobarea Prea Ven. Consistor din Sibiiu a început a zidi biserică nouă de peatră şi în stil bizantin. Neavând comuna avere, o parte din spesele de zidire s'au repartisat între poporeni, ear pentru adunarea restului de bani s'a înfiinţat un fond de zidire. Numele tuturor contribuienţilor se introduc într'un album comemorativ, care se păstrează în biserică, ear numele acelora cari contribuesc cu o sumă de cel puţin 50 cor., se eternizează şi cu litere de aur pe o peatră de marmoră aşezată deasupra uşei bisericii, afară de aceea numele lor vor fi pomenite în biserică în fie care an la Bunavestire. Orice dar va fi primit cu mulţumire. Ormindea, 15/28 Iulie 1909. *Nicolau Popp* preot.

*

La fondul pentru înzestracea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Titu Morariu, paroh (Berghin), soţia sa Victoria n. Patachi şi copila lor Dorica, câte 20 bani; Moise Micu, paroh (Poiana mărului) 1 cor.; dna Ana Râmbeţiu n. Micu, soţie de notar (Poiana mărului) şi fiica sa Genica, 2 cor.; Dr. Ioan Moldovan, cand. de adv. (Mediaş) soţia sa Evelina n. Ivan şi fiica lor Evelina-Hortenzia, 1 cor. şi Valeria Olariu n. Tordăşianu, 10 bani.

*

Dans la băile din Ocna. Administaţia băilor din Ocna Sibiiului aranjează în localităţile cele nouă *dans* Sâmbătă în 7 August n. Intrarea: 1 cor. de o persoană, 2 cor. de familie. Inceputul la 9 ore sara. Altă învitare, decât pe cale ziaristică, nu se face.

*

Petrecere în Fofeldea. Tinerimea academică de pe valea Hârtibaciului învită la petrecerea de vară ce o va aranja Dumineca, în 8 August st. n. 1909 la 3 ore p. m. în pădurea comunei Fofeldea „La Băilă“, precum şi la concertul ce va urma seara la 8 oare în sala şcolii din Fofeldea. Intrarea benevolă. Venitul e destinat pentru biblioteca şcolii din loc.

*

Industria franceză de vin a suferit în anii din urmă mult de nenorociri elementare şi în timpul din urmă calitatea vinurilor e mai rea. Toţi cari au judecat cu băgare de seamă felurile de vin au constatat că şi vinurile de şampanie franceză sunt mai slabe. Se poate mulţumi numai preventiunei, că şampania franceză mai află încă la noi o bună trecere, cu toate că avem în Ungaria fabrici de şampanie, cari fabrică şampania din cele mai bune feluri de struguri, ba chiar la ultima expoziţie din Pécs a ajuns la cea mai mare recunoaştere, la diplome de onoare. Şi aceea este „Andrényi Sec“.

Oficială.

Pentru a putea termina încheierea socotelei dotaţiunii dela stat on. domni preoţi, cari nu au primit încă întregirea, sunt rugaţi să-şi înainteze chitanţele imediat oficiului de cassă.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Onoraţii membri ai despărţământului Murăş-Oşorheiu al „Asociaţiunii pentru lit. şi cult. pop. român“, precum şi toţi sprigini torii acestei instituţiuni sunt învitaţi a lua parte la

Adunarea cercuală,

ce se va ţinea la 16/29 August a. c. la 3 ore d. a. în şcoala conf. gr. cat. din comuna Sămărtinul de câmpie.

Ordinea de zi:

1. Participarea la serviciul divin al Inseratului şi ascultarea vorbirii ţinute de preotul local despre scopul adunării.
2. Deschiderea adunării prin directorul despărţământului.
3. Raportul comitetului.
4. Raportul cassarului şi bibliotecarului.
5. Alegerea comisiunilor necesare.
6. „Urmările alcoolismului“, disertaţie de Oct. German, teolog.
7. Alte disertaţiuni, ce se vor insinua la directorul despărţământului cu 24 ore înainte de adunare.
8. Raportul comisiunilor.
9. Alegerea alor doi delegaţi pentru adunarea generală a Asociaţiunii.
10. Alegerea alor doi membri pentru verificarea protocolului.
11. Eventuale propuneri.
12. Inchiderea adunării.

Cu această ocaziune se va aranja în favorul bisericii din Sămărtinul-de-câmpie o petrecere împreunată cu concert.

Murăş-Oşorheiu, la 31 Iulie 1909.

Stefan Russu director. — *Vasile Tătar* secretar

Cărţi şi reviste.

Anuarul XXXIII al gimn. român gr. or. din Brad şi al şcolii primare, pe al 40-lea an şcolar 1908/9, publicat de *Stefan Albu*, director-sub. Cuprinde: Noţiuni de poezie poporală, de prof. Dr. Tr. Suciu, şi date şcolare. Personalul didactic constă din 6 prof. ord., 2 înv., 1 catehet şi 1 medic al institutului. Biblioteca centrală are peste 6000 volume şi fascicole. Şcolari examinaţi: la gimnaziu în 4 clase 136, la şcoala elementară în cl. III-IV 40. Din fondul pentru „masa studenţilor“ s'a dat ajutoare la 29 elevi aproape 900 cor. Fondul acesta trece peste 22 de mii cor. Corpul didactic mai administrează şi alte trei fonduri, în sumă de peste 21 mii de coroane.

*

„Luceafărul“ nr. 14—15, a apărut cu următorul sumar: Ioan Gorun: Un vis neîmplinit. Simina Bran: Eu nu sunt vioreaua . . . (poezie). Caton Theodorian: Ceasul rău. I. Borcia: Odiseu (poezie). O. C. Tăslăuanu: Mobile româneşti. I. U. Soricu: Fragment (poezie). I. Agârbiceanu: O aniversare. Victor Eftimiu: De departe (poezie). A. Vlahuţă: O şcoală. V. Stoica: Un mormânt (poezie). N. Dunăreanu: Duşmanul. Vasile Stoica: Din străini (poezie). G. Rotică: Voi şi noi (poezie). x. y.: Unui Englez (poezie). Y.: Inchinare (poezie). E. Hodoş: I. Turgheniev: Ceasul. A. Cotruş: Dorului (poezie). X: Duilirium (poezie). Dări de seamă: C. Ş. Făgeţel: Verde ii iar verde; S Teodorescu-Kirileanu: Poveşti poporale cu cuprins moral (E. Hodoş). Pericle Papahagi: „Scriitorii aromâni în secolul al XVIII-lea“ (i) M. Străjan: Nerina. Cronică: Un galimatias academic. Dl Vlahuţă şi Academia. Din viaţa lui Eminescu. Centenare (Darwin, Mercoeur). Şcoale şi ateliere de industrie naţională. „O piatră în baltă“. Ştiri. Poşta Redacţiei. — Bibliografia. 20 ilustraţii după mobile ţărăneşti din Bucovina.

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acţii pentru exploatarea şi exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulaţie numai apă minerală, naturală ungară.

Preţul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferinţelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinţei de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru înteţirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod şi lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinţei cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebaţi medicul D-Voastră şi veţi auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** şi plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 29—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher şi L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Nr. 600—1909. [256] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa III-a **Rodbav,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite conf. normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat și cu prealabila încunoștiințare a acestuia să se prezinte în vre- Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia și cuvânta.

Agnita, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean,
protopop.

Nr. 408. (257) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a din **Oarda de sus**, protopresbiteratul Sebeșului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții vor înainta cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul anunțat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresbiter.

Nr. 518/1909 (253) 1—3

Concurs.

La școala rom. gr. or. din **Preșmer** protopresbiteratul Brașovului, a devenit vacant un post de învățător, pentru a cărui ocupare să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele: 600 cor. și cuartir natural sau eventual 80 cor. bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-și îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Brașovului instruate conform legilor în vigoare, având alesul a provedea învățământul și în școala de repetiție.

Preșmer, în 16 Iulie 1909.

Comitetul paroh. rom. gr. or.

Georg Ludu prezident. **Irodion Frateș** not. comit.

Vidi: **Vasilie Voina,** protopresbiter.

Nr. 460—1909. (461) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blașfalăl inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

2. **Blașfalăul superior** cu salar anual de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

3. **Caila** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 se va întregi salariile la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte din ajutorul dela stat.

Cei aleși se îndatorează a intrua în școala de repetiție, a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sta. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrua în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele necesari în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blașfalăul de sus în 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox-român al Bistriței în conțelegerere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. prot.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 3—52
**priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.**

Nr. 10840/1909. [243] 2—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de țară dela sf. Iacob, anul curent se va ținea în Timișoara din **12 August a. c.** până inclusive **16 August.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **12 l. c. Joi** dela 5 oare dimineața.

Timișoara, 7 Iulie 1909.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Nr. 263/909. [259] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învățători la școalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Câmpuri-Surduc** salar anual 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir corăspunzător și grădină de legumi.

Dela învățător se recere să aibă cunoștință bună muzicală, căci va avea a instrua și a conduce mai departe corul bisericesc deja esistent. Va instrua și copii de școală în cântări prin cunoașterea notelor. Va provedea învățământul și în școala de repetiție.

Cei apți în a conduce — orchestră, fanfară — vor fi preferiți.

2. **Gothatea** salar 800 cor. în bani gata, ori 11 jugăre de pământ, cuartir, lemne și grădină în natură ori relut de 20 cor.

Alesul învățător va fi obligat a instrua copiii în cântările bisericești a cânta cu ei în biserică și a provedea cântările de strană. Totodată să fie pricepător de muzică spre a putea face cor cu timpul.

Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

3. **Visca** salar 600 cor., cuartir în natură, lemnele trebuincioase de foc și grădină. Cu anul viitor salar fundamental de 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

4. **Gialacuta** salar 600 cor., cuartir și lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor. Cu începutul anului viitor se va ridica la 1000 cor. prin ajutor dela stat.

5. **Brașeu** salar de 600 cor., cuartir și lemne de foc, grădină în natură. Cu începutul anului viiter salar fundamental de 1000 cor. prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se computà începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la aceste posturi au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 14 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei în conțelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Publicațiune.

Comuna bis. **Ungra** protopresbiteratul Cohalmului dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende, zidirea școalei române elementare din Ungra.

Licitațiunea verbală și cu oferte se va ținea **Duminecă în 2/15 August a. c.** la 2 oare în școala gr. or din Ungra.

Planul și preliminariul de spese aprobat de Prea Ven. Cons. Arhidiecnzan Nr. 3405 din 19 Martie a. c. cât și de comisiunea administrativă din 1909. Condițiunile mai amănunțite se pot vedea până la ziua licitațiunei în cancelaria of. par. din Ungra.

Prețul strigărei este de 5657 cor. 92 fil. Licitanții au a depune 10% vadiu, dela prețul strigărei, în bani gata sau în hârtii de preț iar ofertele închise au a se înainta la of. par. până la 12 ore în ziua licitațiunei.

Ungra, în 20 Iulie v. 1909.

Sofroniu Roșca paroh gr. or. **Ioan Cozac.** ep. I.

(258) 1—3

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 5—12

„ALBINA“, Institut de credit și de economii în Sibiiu. (264) 1—1

Incheierea semestrală cu 30 Iunie 1909.

CONTUL BILANȚULUI.

ACTIVE.

		K f
Cassa în numărar		61,351·59
Monete		382·27
Cambii de bancă		14.754,396·94
Credite cambiale cu acoperire hipot. .		2.094,244·47
Impr. hipot. în scrisuri fonc.	9.147,692·81	
„ „ în numărar .	384,574·35	9.532,267·16
Credite de cont curent		3.405,699·77
Credite personale		1.377,022·—
Avansuri pe efecte publice		55,256·—
Casa institutului, realități dela gara Brașov și div. realități de vânzare . .		526,527·88
Efecte publice		3.007,868·55
Acții dela diverse bănci		92,000·—
Efectele fondului de garanție al scrisurilor fonciare		532,198·50
Efectele fondului de penziune al funcționarilor institutului		216,133·—
Interese după efecte		28,025·78
Mobiliar		2,689·52
Diverse conturi debitoare		33,205·74
Capital restant din emisiunea a IV-a .		463,151·—
		36.182,420·17

PASIVE.

		K f
Capital social: 15,000 acțiuni à K 200 .		3.000,000·—
Fondul de rezervă al acționarilor . .		373,000·—
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare		500,000·—
Fondul special de rezervă		136,625·05
Fondul de penziune al funcționarilor .		626,408·—
Depuneri spre fructificare		17.776,536·32
Scrisuri fonciare cu 5% în florini în circulațiune	804,000·—	
Scrisuri fonciare cu 5% în coroane în circulațiune .	3.581,000·—	
Scrisuri fonciare cu 4½%	2.544,000·—	6.929,000·—
Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulațiune		197,000·—
Cambii de bancă reescontate		5.020,411·16
Diverse conturi creditoare		1.167,663·77
Dividende neridicate		5,248·—
Interese anticipate		144,357·30
Interese transitoare de scris. fonc. . .		112,700·—
Profit net		193,470·57
		36.182,420·17

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT.

		K f
Interese:		
pentru dep. spre fructificare	390,969·54	
pentru scrisuri fonciare .	169,565·28	
pentru împrumuturi luate pe efecte	15,861·28	576,396·10
Spese:		
Salare	74,225·81	
Bani de cvartir	13,945·72	
Imprim., registre, porto, diverse	15,399·99	
Marce de prezență . . .	3,730·—	107,301·52
Contribuțiune:		
directă	22,856·09	
10% dare la interesele dela depuneri	39,487·11	62,343·20
Profit net		193,470·57
		939,511·39

CREDIT.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă . .	387,246·81	
„ credite camb. cu acop. hipot.	60,982·27	
„ împrumuturi hipotec.	265,340·07	
„ credite de cont-curent	87,522·20	
„ efecte publice . . .	68,643·30	
„ credite personale . .	52,598·06	
„ avansuri pe efecte .	1,839·15	924,171·86
Chirie		5,197·52
Proviziuni		10,142·01
		939,511·39

Sibiiu, 30 Iunie 1909.

Iosif St. Șuluțu m. p., prezident. **St. Stroia** m. p., membru al direcțiunii. **Cosma** m. p., dir. executiv. **Iosif Lissai** m. p., contabil-șef.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiiu, 31 Iulie 1909.

Comitetul de supraveghiare:

Dr. Vasile Bologa m. p. **Emil Verzar** m. p. **Ioan Henteș** m. p. **Victor Fincu** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 81 Sibiiu, Marţi 28 Iulie (10 August) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Vederile şi convingerile masselor.

I.

Dupăce am dat părerile sociologului *Gustav le Bon* despre *era masselor* şi despre *sufletul mulţimei,* împărtăşim acum cetitorilor în o serie de articole şi convingerile sale despre felul cum se nasc părerile şi convingerile în sânul mulţimei. Ele sunt determinate, — spune numitul scriitor francez, — de două feluri de factori, direcţi şi indirecţi.

Factorii *indirecţi* dau masselor capabilitatea de a accepta anumite convingeri şi împedecă să între altele la ele. Pregătesc deci terenul pe care în curând se văd încolţite noile idei, a căror putere şi eficacitate ne pune în uimire, dar cari sunt de o spontaneitate numai aparentă. Isbucnirea şi realisarea anumitelor idei la mulţimi se face de multeori cu iuţala fulgerului. Dar acest efect e numai ceva superficial, şi în dosul seu stă ascunsă o muncă lungă pregătitoare.

Factorii *direcţi* apoi se alătură la această lucrare, fără de care ar rămânea şi ei fără efect, şi provoacă în sinul masselor viua convingere, va să zică, dau formă concretă ideii, forma lor proprie, cu toate urmările ei. Aceşti factori direcţi dau naştere resoluţiunilor cari duc totalitatea la acte de înălţare. Prin ei se nasc revoltele sau grevele. Prin ei majorităţile uriaşe aduc pe un singur om la putere, ori răstoarnă guverne.

Eficacitatea ambelor acestor soiuri de factori se poate observa în toate evenimentele mari ale istoriei. Astfel, ca să luăm numai unul din cele mai clare esemple, revoluţia franceză a numărat între factorii ei mai îndepărtaţi scrierile filosofilor, esploatarea din partea aristocraţiei, şi progresele făcute pe terenul gândirii ştienţifice. Sufletul mulţimei, pregătit pe calea aceasta, a putut fi apoi în celelalte cu uşurătate mare sgândărat, prin vorbirile oratorilor şi prin reformele neînsemnate faţă de resistenţa curţii.

De factorii îndepărtaţi se ţin *factorii generali*, cari se află ca bază la toate vederile şi convingerile masselor, anume: rassa, tradiţiunea, vremea, instituţiunile şi educaţia. Vom vorbi pe rând despre fiecare din ei.

Intâi *rassa.* Acest factor trebue pus la loc de frunte, pentrucă întrece în importanţă pe toate celelalte. Rassa istorică, dupăce îi sunt odată formate semnele distinctive ale caracterului, posede pe temeiul legii de moştenire o astfel de putere, că dogmele ei de credinţă, instituţiunile ei, arta ei, cu un cuvânt, toate elementele ei culturale, formează espresia esternă a sufletului ei. Puterea rassei e atât de mare, că un element nu poate trece dela un popor la celalalt, fără să provoace sguduiri adânci. Imprejurimea, împrejurările şi evenimentele represintă sugestiunile sociale ale momentului, cari pot să fie de influenţă înălţătoare, însă influenţa aceasta e totdeauna, mai ales dacă e contrară sugestiunilor de rassă, adecă unui întreg şir de generaţii trecute, — numai momentană.

Vom mai reveni asupra influenţei rassei şi vom arăta, că ea e atât de mare, încât stăpâneşte cu desăvârşire semnele speciale distinctive ale sufletului mulţimei, de unde apoi se naşte împrejurarea, că massele din ţările diferite sunt atât de deosebite cu privire la credinţa şi atitudinea lor, şi că ele nu pot să fie influinţate pe una şi aceeaşi cale.

Urmează *tradiţia.* In tradiţie se cuprind ideile, trebuinţele şi sentimentele vremilor premergătoare. Tradiţia e sinteza rassei şi zace asupra noastră cu întreaga sa greutate. Decând embriologia a stabilit enorma influenţă, pe care o are trecutul asupra desvoltării fiinţelor, disciplinele biologice au început să se clatine. Tot aşa au să facă şi ştiinţele istorice, când odată ideea aceasta va fi lăţită din destul. Căci până acuma nu e desvoltată destul de bine, şi mulţi bărbaţi de stat stau încă pe punctul de vedere al teoreticianilor din secolul trecut, cari credeau, că o societate oarecare poate rupe cu trecutul şi poate să fie de nou organizată numai pe calea raţiunei. Dar nu e aşa. *Un popor e organizmul produs de trecut;* deci tot aşa, ca toate organizmele, poate fi modificat foarte încet şi cu ajutoriul delăturării treptate a moştenirilor îngrămădite. Pentrucă tocmai moştenirea conduce oamenii, cu deosebire când ei sunt uniţi în mulţimi, şi numai formele esterne, numele, se schimbă cu uşurătate, fondul nu.

Şi nu e de regretat că e aşa. Fără moşteniri nu ar esista sufletul poporului, şi nu ar esista civilisaţiune. Astfel apoi omul are două mari ocupaţiuni decând a păşit pe arena creării unui zăbran pe seama moştenirilor: de a le conserva şi de a le nimici, imediat cum le-a luat folosul. Fără tradiţie nu ar fi civilisaţie, şi fără abandonarea ei nu ar fi progres. Greutatea stă în aceea, că echilibrul corect între stabilitate şi între variabilitate nu poate fi aflat. Şi greutatea aceasta e colosală. Dacă un popor e lăsat, ca anumite obiceiuri să fie înrădăcinate în el multe generaţiuni dearândul, nu e chip de a se mai schimba, şi remâne ca poporul din China, incapabil de a fi dus la perfecţionare. Revoluţiuni forţate nu folosesc nimica în asemenea cas, pentrucă se întâmplă, ori aceea, că zalele lanţului desfăcut se împreună iarăşi la olaltă, şi atunci trecutul întră iarăşi neschimbat în domnia avută, ori apoi, că părticelele de lanţ remân resfirate, şi urmează anarhia, iar după ea denaturarea.

Idealul poporului e deci, *să conserve instituţiunile trecutului,* pe cari numai cu încetul şi pe neobservate are să le schimbe, ori modernizeze. E un ideal, care foarte cu greu poate fi realizat. In vechime au fost singuri Romanii, iar în zilele noastre Englezii, în stare să-l realizeze. Cei mai îndârjiţi conservatori ai ideilor tradiţionale, cari se împotrivesc mai cu înverşunare ori cărei schimbări, sunt tocmai cei uniţi în mulţimi, în contul cărora se fac schimbările. Am arătat, cum în urma spiritului de conservare al masselor, revoltele violente nu sunt alta, decât schimbare, modificare de cuvinte. Pe la finea secolului al 18. se credea, în faţa preoţilor mulţi alungaţi şi ghilotinaţi, în faţa persecuţiunilor generale în contra cultului catolic, că ideile cele vechi religioase şi-au pierdut toată puterea. Dar nu au trecut decât câţiva ani, şi în urma reclamărilor generale cultul delăturat şi-a luat de nou în primire domnia. Pe un moment au fost stinse, dar apoi în curând au întrat de nou moştenirile în domnia avută.

Nu esistă esemplu, care să ne arate mai bine *puterea moştenirilor asupra sufletului mulţimei.* Nu în biserici se află deci idolii cei îngrozitori, şi nu în palate trăiesc tiranii despotici, cari într'un moment dat pot să fie aduşi la cădere, ci în sufletele noastre îşi au locuinţa acei puternici nevăzuţi, cari nu se dau din calea oricărei încercări de resculare, şi nu cedează, decât numai treptatei tociri, pricinuite de secolele lungi.

Congrua nu poate fi secuestrată. Cetim în ziarele din capitală: Ministrul r. u. de culte şi instrucţie publică a asemnat, conform art. de lege XIV din 1898, unui preot gr. or. suma de 400 cor., ca ajutor dela stat. Pentru o restanţă de dare a preotului, această sumă a fost secuestrată. Ministrul de finanţe Wekerle însă a dat de ştire, că *secuestrarea numitului ajutor de stat nu are temei legal,* — şi anume, considerând, că congrua preoţilor nu trece peste 1600 cor., — adecă statul nu întregeşte salarul preoţesc, decât numai până la maximul de 1600, — un

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Având această „împărţire a ştiinţelor“ dascălii se îndatorează a procură manualele înşirate ca obligatoare dela librăria diecezană şi sub aspră pedeapsă sunt opriţi a întrebuinţà în şcoale manuale neîngăduite şi fără binecuvântarea lui arhierească.

In consecinţă parohii, ca directori şcolari, sunt obligaţi să cerceteze şcoala în fiecare lună , spre a se convinge despre purtarea dascălului, despre sporiul copiilor şi despre neamul şi feliul cărţilor şcolare. Iar protopopii, ca inspectori districtuali de şcoale, sunt îndatoraţi să stăruiască a se aplicà cu rigoare dispoziţiunile episcopeşti „căci lucru cunoscut este, că noi în treaba şcolară avem lipsă de *o sistemă* şi de un rând bun, fără de care nu putem înaintà creşterea cea bună a poporului nostru“.

In anul 1856 locotenenţa imperială din Ardeal, pentru a aşăzà o temelie trainică conlucrării armonice a diregătoriilor civile cu cele bisericeşti în afacerile şcoalelor confesionale, a cuprins toate ordinaţiunile şcolare într'o broşură, intitulată: *Hotărâri despre îndatorirea de a cercetà şcoalele poporale şi despre împedecarea şi pedepsirea lenevirei în privinţa aceasta.*

Şaguna a tradus pe româneşte şi broşura aceasta şi în Iunie 1857 a împărtăşit-o preoţilor şi dascălilor spre ştire şi acomodare.

In anul următor 1858 traduce, şi comunică învăţătorilor *Normativul* locotenenţii ţării Nr. 30361/301 dtto 5 Ianuarie 1858, care cuprindeà dispoziţiunile legale cu privire la favorul dascălilor confesionali de a fi scutiţi de serviciul militar.

După introducerea erei absolutizmului, Şaguna dispune să se predee în şcoalele poporale şi istoria şi geografia Austriei, iar într'un circulariu din 1862, recomandă învăţătorilor spre întrebuinţare ***Abecedariul*** compus de profesorul Zaharie Boiu şi ***Manuducerea*** aceluia pe sama învăţătorilor, amândouă alcătuite la îndemnul său.

Abecedariul acesta introduceà o nouă metodă la instruarea cetitului şi a scrisului, aşa numita „*Metodă sunătoare*“ (Lautirmethode) şi cuprindeà numai alfabetul latinesc.

Străduinţele lui Şaguna pentru promovarea creşterii şi cultivării poporului său prin şcoală se pot cunoaşte mai deaproape din următoarele *patru instrucţiuni*, edate de dânsul în formă de broşuri, pentru regularea diferitelor relaţiuni ale personalului şcolar şi pentru îndreptarea acestuia în materialul de învăţământ.

Broşurile acestea, în ordine cronologică, sunt următoarele:

A) ***Instrucţiune*** *pentru directorul şi profesorii şi duhovnicul institutului arhidiecezan pedagogic-teologic de religea gr. or.* Sibiiu 1865.

Instrucţiunea aceasta nu este altceva decât retipărirea în broşură a cerculariului lui Şaguna Nr. şcol. 37 din 1865, care poartă acelaş titlu, şi care se ocupă de organizarea institutului diecezan pentru cualificarea preoţilor şi a învăţătorilor.

Dupăce în primii trei §§-i se arată trebuinţa unei organizări a institutului, cauzele pentru cari această organizare nu s'a putut săvârşì până acum, cum şi desvoltarea şi amplificarea cursurilor clericale şi pedagogice la noi, se statoreşte organizarea faptică prin numirea unui director şi a corpului profesoral şi se normează drepturile şi datorinţele acestora în următorii 17 §§-i.

Chiar şi instrucţiunea aceasta încă ne poate servì ca o mică oglindă a îngrijilor lui Şaguna pentru seminariul său şi a marelui său spirit de organizare şi regulare a tuturor instituţiunilor bisericeşti şi şcolare.

B) ***Instrucţiune*** *pentru directorii şcoalelor poporale şi pentru directorii şi inspectorii şcoalelor capitale precum şi pentru inspectorii districtuali de şcoală din Arhidieceza gr. răsăriteană în Ardeal.* Sibiiu 1865.

Purcezând din aceleaşi trebuinţe şi îndemnuri, ca şi instrucţiunea premergătoare pentru învăţători, această instrucţiune, considerând propăşirea neîncetată a cauzei şcolare, stabileşte şi prescrie norme de activitate pentru directorii şi inspectorii şcolari, care să asigure o ordine bună în situaţiunea internă şi esternă a învăţământului şi astfel dezvoltarea culturii morale şi intelectuale a tinerimii şcolare să înainteze cu paşi mai siguri. Aceste norme Şagunasalar preoţesc, numai când ar trece peste două mii de coroane, ar putea să fie secuestrat; astfel, în înţelesul legii, nu se pot secuestra întregirile dela stat.

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Tot din istorie fie-mi permis să aduc câteva esemple pentru justificarea asertiunii mele. Nu vreau să mă provoc eară-şi la acea revoluţinne mare socială, care la finea secolului trecut a sguduit întreaga societate din Francia şi a pus-o pe baze nouă, — ci fie-mi permis să mă provoc numai la două esemple din timpul mai recent. Mă provoc la aceste două esemple mai ales de aceea, pentrucă, după părerea mea, prin ele să va putea cunoaşte adevărata valoare a acelei fraze, unora prea plăcută, că censul dă garanţă deplină contra sguduirilor mari, făcute cu forţa. Inainte de a aminti aceste două esemple, să am însă voe a-mi spune pe scurt opiniunile mele în privinţa aceasta.

Nenumăratele sguduiri şi revoluţiuni, despre cari ne vorbeşte istoria, au avut cause şi caractere diferite, cari nu vin în nici o atingere cu censul. Natural deci, că în contra acestora censul nici nu va putea da nici o garanţă. Esistă însă, onorată cameră, un gen al acestor sguduiri şi revoluţiuni, si acesta e cel mai periculos, în contra căruia censul, nu numai că nu poate da vre-o garanţă de siguritate, ci el, censul, din natura esenţei sale, singur le provoacă, şi aceasta e, insuportabila *dominaţiune de clasă.*

Am zis, că voiu cita două esemple. Mă provoc iarăşi la Francia. In Francia cum se ştie, în timpul restauraţiunei, censul era 300 franci dare directă cu privire la dreptul activ de alegere, şi 1000 franci dare directă cu privire la dreptul pasiv. Ear după revoluţiunea din Iulie censul s'a urcat la 500 şi la 2000 de franci.

Precum de comun se ştie, la regularea censului în asemenea modalitate, mai ales acea consideraţiune li-a fost în vedere, ca influenţa asupra afacerilor de stat să ajungă în mânile aşa numitei clase de mijloc, pentrucă aci credeau, că se va afla adevărata capacitate de a guverna, aci credeau, că vor afla iubirea de ordine şi de pace, şi prin aceasta credeau, că vor putea asigura ţara în contra sguduirilor violente. Că această încercare în două rânduri n'a avut succesul dorit, toţi o ştim. Această clasă de mijloc, această clasă capabilă de guvernare şi iubitoare de ordine, a fost aceea, care în restimp scurt de 18 ani a provocat două revoluţiuni, şi a răsturnat tronurile dela două dinastii. Şi dacă iarăşi ne vom întreba, care a fost adevărata causă a acestor sguduiri, a acestor revoluţiuni, ne va răspunde *Thiers,* despre care la toată întâmplarea putem presupune, că are capacitate de ajuns, pentru ca să judece situaţia politică a patriei sale, fără ca totuş cineva să poată presupune, că a fost parţial în această privinţă. Thiers, zic, ni-a răspuns, când a zis, că adevărata causă a acestei revoluţiuni duble a fost aceea, că o fracţiune, o minoritate a tuturor locuitorilor, prin unelte măestrite a pus mână pe puterea de stat şi a esclus partea cea mai mare a locuitorilor din barierele constituţiunei.

Precum fiecare sofismă, onorată cameră, aşa şi teoria censului, are defectul acela, sau dacă voiţi, voiu zice, are acea parte tare, că se foloseşte de unele espresiuni cu diferite înţelesuri. Aceste espresiuni de diferite înţelesuri, sau însemnătăţi, prea bine se pot întrebuinţa de *devise,* pentrucă ele pronunţându-se, spun tot, şi totodată nimica, şi fiecare le primeşte bucuros, pentrucă fiecare înţelege, din ele aceea ce chiar doreşte. Astfel de parole întrebuinţeză şi teoria censului, când zice, că pretinde capacitate politică dela alegători, când zice că la regularea censului trebue să se iee în considerare relaţiunile esistente. Nu vreau să cad în repetiţiuni, de oarece mai mulţi înaintea mea au demonstrat deja, ce înţeles poate avea capacitatea politică. Numai o mică observare îmi permit, a face, aceea, că totuşi sub devisa acestei capacităţi politice, care n'are nici un sens, trei din patru parţi a cetăţenilor maturi se esclud dela dreptul de alegere. Aşa ni se pare, că dl ministru se îndoeşte în privinţa aceasta. In Ungaria şi Transilvania sunt 3,690.000 cetăţeni trecuţi de 20 ani; iar alegători, în Ungaria şi Transilvania, după propria arătare a dlui ministru, sunt înscrişi nouă sute şi câteva mii. Aşa dară numai a patra parte a cetăţenilor adulţi, se bucură de dreptul electoral (Ministrul de interne Toth Vilmos. *Nu se înscriu*!). Se poate; însă după această conscriere 3/4 a cetăţenilor majori de aceea se esclud dela esercitiul dreptului de alegere, pentrucă li se deneagă capacitatea politică. O negăm acelora, cari în privinţa gradului de cultură cu nimica nu stau mai îndărăt decât acea 1/4 parte, căreia i se dă dreptul, sub titlul aceleia-şi capacităţi politice.

De asemenea trebue să privesc numai ca o escamotare şi aceea, cand unii zic, că fiind vorba de constituirea unui parlament, nu trebue să ne luăm după nişte teorii abstracte, ci înainte de toate trebue să fim cu privire la aceea, şi să ne îngrijim de aceea, ca în parlament să se adune elementele cele mai inteligente, cele mai patriotice.

Onorată cameră! Dacă despre altceva nu, atunci despre aceasta sigur şi într'adevăr se poate spune, că e o teorie abstractă, căreia de bună seamă îi aflăm loc în republica lui Platon, însă în viaţa practică nu are nici o valoare reală. Până acum nici decum nu i-a succes minţii omeneşti să creeze vre-o sistemă de alegere, care în cea mai mică măsură măcar să fi putut da garanţă despre aceea, că cei mai inteligenţi, cei mai patriotici se vor alege în parlament. Nici când n'a esistat vre-un parlament, — de presentibus nihil nisi bene, — despre care pe departe s'ar fi putut zice, că în acela s'au întrunit cei mai buni, cei mai chemaţi fii ai ţerii. Drept aceea, din parte-mi eu nu pot considera de cea mai bună sistemă aceea, care sub diferite pretexte idealistice, în praxă însă nerealisabile, cu ajutorul censului vrea să asigure o preponderanţă măestrită în favoarea unor interese particulare, ci după părerea mea, acea sistemă de alegere e cea mai bună, prin care se deschide posibilitatea, ca orice interes ce s'ar ivi în societate, conform forţei şi ponderosităţii sale, să fie representat în parlament. Dacă ar fi scopul, ca cei mai apţi să fie aleşi în parlament, nu încape îndoială, că acest scop l-am ajunge cu mult mai uşor, dacă am încredinţa alegerea unui număr cât se poate mai mic de alegători, şi această modalitate de alegere ni-ar da mai multă garanţă, că ne vom ajunge scopul, decât aceea, dacă vom încredinţa alegerea la 100.000 alegători, când ştim, că la alegeri încă şi casualitatea încă are rol însemnat.

Ori câte teorii sublime a născocit mintea omului, în privinţa constituţionalismului, eu din partea mea destinaţiunea ori cărui constituţionalism numai în aceea o văd, dacă după putinţă se asigură echilibrul natural al tuturor intereselor ce obvin în viaţa socială. Orice nizuinţă de a conturba, prin uneltiri măestrite, echilibrul natural al acestor contraste de interes, este contra desvoltării libere!

Onorată cameră! Astăzi, când prin ştiinţă şi esperienţă tot mai mult se generalisează acea bună părere, că viaţa economiei naţionale are unele anumite regule naturale, cari dacă nu sunt conturbate în efectul lor prin unele intreveniri măestrite, însăşi de sine efectuesc într'un mod firesc echilibrul natural al contrastelor în interesele economiei de stat; astăzi, când tot mai mult se generalisează credinţa, că toată prosperitatea materială în acea măsură se desvoaltă, în care puterea statului mai mult ori mai puţin împedecă acel echilibru natural; astăzi, zic, cu ce sentiment privim îndărăt la acea tutelă, din evul mediu, care, fiind în contrast cu aceasta, totdeauna în aceea şi-a căutat împlinirea misiunei, că mereu a căutat să conturbe echilibrul natural! Cu ce sentiment vom privi îndărăt la legile de uzură, a căror misiune ar fi fost, să facă un echilibru măestrit între contrastele dintre creditori şi cei ce caută credit! Cu ce sentiment vom privi îndărăt la censură, care tot asemenea ar fi avut chemarea să contrabalanseze, într'un mod măestrit contrastul intereselor legate de ideile vechi ruginite şi de cele mai nouă! Şi când ne aruncăm privirea îndărăt la toate acestea, oare nu ne putem simţi oare cum îndreptăţiţi să facem atenţi pe amicii censului, că mutato nomine, de te narro fabulam?

Când trebue să vedem, că acel lucru bagatel, pe care atât de mult ne place a-l numi înţelepciune de bărbat de stat, cutează a se pune în contrast cu factorul ordinei mai înalte a lucrurilor, cutează a se pune în contraversă cu desvoltarea naturală a societăţii omeneşti şi se crede a fi chemat, după priceperea sa mai estinsă sau mai mărginită, ca să prescrie o direcţiune măestrită desvoltării societăţii omeneşti, când trebue să vedem, că oare cine se simte chemat, ca în numele puterii de stat să pronunţe sentinţă meritorie asupra tendinţelor corăspunzătoare acestor interese, judecând nu din punctul de vedere al formei, ci cu privire la esenţa lor, care tendenţă e justificabilă şi care nu, care nisuinţă convine cu ideia statului, şi care este în contrast cu aceasta, când toate acestea le vedem, onorată cameră, căci censul nu poate avea alt înţeles, altă bază, pe această bază escludem straturile mai de jos ale societăţii, ca pe unele cari representă tendinţe conturbătoare de ordine, zic, când le vedem toate acestea, fără de voe ni se pune întrebarea: Oare ce diferenţă este între această tendenţă şi între cenzură?

In privinţa obiectului lor, difer între sine, însă în privinţa tipului, sunt identice. Şi oare, onorată cameră, unde e acea provedinţă cerească, care fiind învestită cu atributul de infalibilitate, s'ar simţi chemată a face această mare întreprindere? De aceea eu din parte-mi, fără nici o reservă condamn orice nizuinţă de a cenzura astfel interesele şi tendenţele societăţii omeneşti, pe basa cenzului. Eu sunt de convingerea, că orice interes şi tendenţă, fie chiar în contra opiniunei mele, fie în cel mai direct contrast cu principiile cardinale ale întregului sistem social, fie acelea îndreptate chiar spre a răsturna cu totul ordinea socială, sunt justificabile, dacă spre realisarea lor se întrebuinţază calea legală şi mijloace legale. (Aprobări în stânga estremă). De altă parte iarăşi, e nejustificabilă orice nisuinţă, fie aceea ori cât de neegoistă şi patriotică, dacă realisarea ei se încearcă pe cale ilegală şi cu mijloace nelegale. Insă, onorată cameră, censul din principiu esclude aceasta şi numai unei anumite clase îi asigură influinţa la regularea afacerilor de stat, iar pe ceialalţi, când sub un pretest, când sub altul, îi esclude dela aceasta. Cum să se formeze oare echilibrul natural al intereselor, când noi tot mereu îl conturbăm?

(Va urma.)

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în şcoala poporală

de

G. Fl. Preşmereanu.

Luther: *„Un învăţător trebue să ştie cânta, altcum nu pun nici un preţ pe el“.*

Având în vedere marea însemnătate, ce o are muzica, ca factor puternic întru nobilitarea inimii, precum şi întru promovarea progresului cultural trebue să ne pună pe gânduri faptul, că cultivării ei în şcoala noastră poporală nu i se dă cuvenita atenţiune.

Fiind ea un mijloc foarte practic educativ, putându-se prin ea adecă influinţa mai lesne pornirile sufleteşti ale elevilor, n'are să ne prindă mirarea, dacă învăţământul prin neglijarea ei nu-şi poate realisa desăvârşit problema sa, despre care în câţiva din numerii trecuţi ai acestui organ am avut onoarea a-mi espune vederile.

Lipsa unei pregătiri muzicale a învăţătorimii noastre e cu atât mai de osândit, cu cât deşi darul cântării fiind sădit aproape în sufletul fiecărui individ, — şi mai ales la poporul nostru — fiind cântarea un tovarăş nedespărţit al ţăranului, în năcaz şi bucurie, totuşi acest dar nu e ţinut de vrednic de interesul nostru întru a-l cultiva, desăvârşindu-l tot mai bine.

E vrednică de osândă, repet, lipsa de interes a unor învăţători faţă de cântare, cu atât mai mult, cu cât despre folosul practic, despre trecerea ce o are aceasta la noi Românii, n'are lipsă să fie convins — cred, nici unul dintre aceia.

Ea e limba cea simplă, dar sincer grăitoare, prin care Românul la diferite prilejuri de bucurie şi întristare, ca: chefuri, ospeţe, nunţi, înmormântări îşi descopere tainele inimii, sentimentele sale de dor şi jale, dragoste, iubire de biserică şi neam, într'o formă de multeori naivă, dar cu atât mai espresivă.

Această caracterizare se înţelege se reduce numai la cântările pur poporale, şi în special la doina noastră, care e oglinda credincioasă a vieţii sufleteşti a ţăranului nostru, nefiind ea influinţată în melodia ei de cântecul artistic, sau de cel

---

le precizează în 34 §-i, iar la sfârşit, într'un cuvânt de încheiere, pune la inima protopopilor şi parohilor îngrijirea de şcoală, zicând:

— „Vedeţi şi cunoaşteţi, fiilor şi împreună servitorilor, instrucţiunea, ce vă dau aici în treaba şcolară şi vă rog ca aceea să nu vi se pară grea, căci greutatea ei este împărţită între voi, cari sunteţi trei factori cardinali ai creşterii tinerimei noastre.... oare nu ştiţi sau nu vreţi să cunoaşteţi, că toate greutăţile singuratice ale voastre sunt concentrate în unica mea persoană?... Mai greu este pentru un părinte a edifică casa, decât fiilor a locuì într'ânsa. Prin urmare împărţite ni sunt greutăţile,... să ne nevoim, iubiţilor, în greutăţile noastre, căci lupta noastră este nobilă, credinţa păzim şi Dumnezeu, carele este însuşi lumina şi nu sufere întunerecul, ne va răsplătì nouă pentru lumina, pe care o revărsăm asupra fiilor şi fiicelor creştinilor noştri, şi să ne rugăm lui Dumnezeu să ne deà puteri trupeşti şi sufleteşti spre a corespunde chemării noastre, zicând: Doamne, Doamne, puterea mântuirii noastre! umbrează peste capul nostru în ziua de necaz, căci Tu ştii, că făclia picioarelor noastre este legea ta şi lumina cărărilor noastre“. (Psalm 118.)

C) *[Instrucţiune] pentru învăţătorii din şcoalele normale şi capitale din mitropolia românilor de rel. gr. or. din Ungaria şi Transilvania.* Sibiiu 1869.

Această instrucţiune se vede a fi izvorât nu numai din zelul adevărat pentru luminarea clerului şi a poporului, cât mai vârtos din împrejurarea, că şcoalele confesionale se sporiseră în mod simţitor, pe lângă ele începuseră a se înfiinţà şcoale aşa numite capitale (centrale), şi corpul didactic al acestor şcoale erà încă fraged şi lipsit de un normativ călăuzitor întru îndeplinirea chemării sale. Scopul instrucţiunei acesteia este deci tocmai acela de a arătà învăţătorilor un fel de metod didactic, general şi special, atât la predarea singuraticelor obiecte de învăţământ cât şi la tratarea cu elevii pentru disciplinarea lor.

Instrucţiunea se estinde pe 40 pagini şi cuprinde 47 §-i. In aceştia se tratează a) O *introducere,* b) *Didactica generală* la tractarea cu şcolarii c) *Despre şcoalele elementare parohiale* d) *Didactica specială,* în care se espune pe scurt materialul de învăţământ, ce are să se predee în fiecare despărţământ al şcoalei poporale, după clase şi semestre. La sfârşit se dau şi *prospectele tabelarice* ale obiectelor de învăţământ, după zilele din săptămână şi numărul oarelor, sau, cum astăzi se numeşte *planul de oare,* pentru fiecare clasă. Instrucţiunea aceasta, dacă şi nu va fi compusă în întregime de Şaguna, spiritul şi influenţa sa se resimte însă şi dintr'ânsa. Aceasta se observă mai evident, dacă dispoziţiunile ei le comparăm cu cuprinsul circularelor sale în afacerile şcolare. Şi aici, ca şi în circulare, Şaguna dă o deosebită importanţă studiului religiunei, temelia creşterii celei sănătoase şi garanţa caracterului confesional al şcoalelor.

D) ***Drepturile şi datorinţele civile*** *pentru învăţăceii şcoalelor poporale confesionale.* Sibiiu, 1870.

Pe 29 pagini, se espun, în linii generale, cunoştinţele de căpetenie asupra drepturilor şi datorinţelor din dreptul public şi privat, care privesc şi îndatorează pe fiecare cetăţean. Cărticica este scrisă pentru tinerimea din şcoalele poporale, pentruca aceasta să-şi cunoască drepturile şi datorinţele cetăţeneşti, când va ajunge la vârsta bărbătească. De aceea „cartea aceasta“ — zice autorul la sfârşit — nu se poate recomadà din destul tuturor celor din poporul nostru, cari nu au avut prilej a o învăţà şi a o cunoaşte în tinereţele lor, când au umblat în şcoală; deaceea învăţătorii noştri de astăzi vor face bine, dacă vor conlucrà, ca această cărticică şi cei în vârstă să şi-o procure şi să o cetească, ca să cunoască mai deaproape drepturile şi datorinţele sale civile“.

De bună samă, că pe adulţi i-a avut Şaguna mai cu samă în vedere la alcătuirea acestei cărticele, căci pentru înţelegerea copiilor din şcoala elementară, noţiunile de drept, ce cuprinde, sunt cu mult prea grele şi abstracte.

* * *

Idealul de a înălţà cultura poporului său prin şcoală ori cât îndemn i-ar fi dat lui Şaguna de a scrie însuşi sau a retipărì manuale şi instrucţiuni didactice, singur el nu erà în stare să acopere toate trebuinţele şi să umple toate golurile, câte se simţiau pe terenul învăţământului.

Şi astfel îl vedem, deoparte retipărind, într'o formă mai accesibilă, unele cărţi de şcoală mai vechi, — ca *Catechismul* (mic şi bogat), *Mărturisirea ortodoxă, Tâlcul Evangelielor* ş. a. — iar de altă parte îl vedem solicitând munca şi cerând sprijinul câtorva bărbaţi de şcoală din jurul său, în alcătuirea de cărţi pentru şcoalele poporale.

(Va urma).

străin. Despre o tractare mai amănunţită a acestor două feluri de cântec ne putând fi vorba în cadrul unui tractat ca acesta, voi trece la obiectul preocupărilor noastre de a justifica postulatul, prin care să pretinde dela fiecare învăţător să desvoalte o activitate mai serioasă întru cultivarea teoretică şi practică a cântării în şcoală.

Nu se poate contesta geniului poporului nostru puterea de creaţiune pe teren muzical, şi deci o pricepere şi un gust în acelaş grad dacă nu şi ,mai bine desvoltat, ca la celelalte popoare conlocuitoare, şi trebue să le admitem acestea, ca făcând parte din mulţimea de însuşiri frumoase, de cari a fost învrednicit Românul din partea Creatorului.

Cum ne-am şi putea esplica altcum comoara nepreţuită de cântări naţionale, de o valoare artistică incontestabilă plină de frumseţe în melodia lor duioasă, lină şi dulce, parecă anume menită să tălmăcească firea senină şi blândă şi poetică a Românului!

Bogăţia acestor cântece ce se nasc în mod spontan din însaşi firea curată a poporului şi deci poartă un timbru naţional distinct, formeză un factor hotărâtor al individualităţii noastre etnice.

Ele însoţesc paşii fiilor neamului nostru dealungul vieţii întregi, dela leagăn, în care copilul prin accentele duioase ale cântecului îşi face intrarea în sinul maicei biserici prin taina botezului şi până la locul de vecinică odihnă, la care tot cu cântece e petrecut.

Şi cu toatecă ea e o tovarăşă atât de credincioasă care nu ne părăseşte nici în nenorocire, şi deşi ea ca un prietin neinteresat, care pe departe de a ne molesta prin linguşiri făţarnice, ne îndulceşte amarul vieţii, totuşi nu-i dăm cinstea cuvenită, o tratăm maşter şi dacă o şi primim în societatea noastră, nu-i dăm rolul ce-i compete după valoarea ei.

E dureros, că prietinia ei atât de mult căutată la vreme de năcaz, nu o ştim răsplăti nici chiar cu simpla recunoştinţă ce o datorim unui prietin sincer fără considerare la binefacerile aduse. Precum unui prietin sincer şi presentabil, aşa şi ei s'ar cădea să i se arete cinstea de a fi introdusă şi în cercurile noastre sociale mai alese, arătându-ne mândri în tovărăşia ei. De altcum despre valoarea ei nepreţuită, care cu toată provenienţa ei de jos nu se poate contesta, fiind inherentă firii sale, s'a pătruns nu numai pătura noastră socială mai înaltă, ci şi alte neamuri, ai căror pricepători au început a-şi îndrepta privirile lor scrutătoare asupra bogăţiilor ei artistice.

M'am depărtat însă prea tare dela obiectul cu care vreau să mă ocup, căci nu de a arăta însemnătatea cântării în relaţiunile noastre sociale, e scopul acestor şire, ci de a hotărâ măsura şi modul în care trebue să fie ea predată în şcoala noastră poporală, această măsură fiind menită a face să se desvoalte tot mai bine simţul şi priceperea pentru ea şi deci şi plăcerea de a o gusta.

(Va urma.)

Esposiţie de copii în Orlat.

Comitetul central al „Reuniunii române agricole sibiene“ a adresat primăriei comunale din Orlat, în causa espoziţiei a 4-a de copii, următorul apel:

Onorabilă primărie comunală!

Incuragiaţi de bunele resultate obţinute la cele 3 esposiţii de copii, aranjate de noi în anii 1906, 1907 şi 1908 în comunele Apoldul-român, Ilimbav şi Poiana, şi mai ales încuragiaţi şi prin faptul, că ideea fericită de a aranja esposiţii de copii este tot mai mult apreciată de factorii competenţi, şi ea începe a fi îmbrăţişată şi de către alte aşezăminte culturale ale noastre, — hotărâre am luat, ca a 4-a esposiţie, dupăce din cause neatârnătoare de voinţa noastră, n'o putem ţinea, dupăcum o proiectasem, în comuna Sadu, s'o aranjăm în toamna anului de faţă în harnica dvoastră comună Orlat.

Scopul ce-l urmărim prin aranjarea de asemenea esposiţii, precum se ştie, este promovarea stărilor igienice şi îmbunătăţirea condiţiilor de traiu ale poporaţiunei, cari sunt: hrana, îmbrăcămintea, curăţenia şi ocupaţiunea de tot soiul a ţăranului nostru.

Pentruca lucrarea noastră în această direcţiune să fie cât se poate de folositoare şi în acelaş timp şi încoronată de succese, apela-vom şi de data aceasta la medicii nostri din comitat, să-şi dea binevoitorul şi cel mai competent concurs, atât la aranjare, cât şi ca membri ai juriului şi mai ales ca conferenţiari ai esposiţiei.

Pentru încuragiarea şi îmbărbătarea mamelor harnice, Reuniunea va împărţi la esposiţie premii în bani şi, încât mijloacele ne vor îngădui, împărţi-vom şi recvisite de lăptat, cărţi igienice etc., iar pentru a presenta şi străinătăţii pe calea ilustraţiunilor chipuri de adevărată frumuseţă omenească — românească, vom fotografia din acest prilej grupe de copii, grupe de familii etc.

Acestea premerse, ne adresăm către onorabila primărie cu respectuoasa rugăminte, ca în conţelegere cu on. oficiu parohial şi cu stimabilul domn medic Dr. George Prunaş de acolo, să binevoiască a întruni fruntaşii comunei la o consfătuire, în care să se hotărască ţinerea esposiţiei de copii în Orlat, să se destineze luna, ziua şi localul în care să se ţină; vârsta copiilor de admis şi gruparea acestora; maximul şi minimul premiilor de împărţit; să se nomineze persoanele cari ar fi să între în juriu etc. Cu considerare la scopul umanitar ce-l urmărim şi la modestele noastre mijloace băneşti, să binevoiţi a apela la generositatea aşezămintelor dvoastre, cum este banca „Brădetul“, comuna politică şi comuna bisericească, ca să concurgă şi ele cu cât de puţin la crearea premiilor esposiţiei.

Vă mai rugăm să binevoiţi a constitui un comitet aranjator local, care să ia amână afacerile împreunate cu esposiţia.

Cu scop de a putea face şi din parte-ne şi de cu vreme toate preparativele şi publicaţiunile necesare, Onorabila primărie să binevoiască a ne comunica cu posibilă grăbire hotărârile luate în causă.

Mulţămind onorabilei primării pentru ostenelele puse în serviciul binelui poporului, o rugăm să primească espresia dragostei frăţeşti ce i-o păstrăm.

Sibiiu, 1 August n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa
prezid.

Vic. Tordăşianu
secretar.

NOUTĂŢI.

Adunare generală. Societatea pentru fond de teatru român îşi va ţinea adunarea generală în Alba-Iulia, la 7/20 Septemvrie.

•

Ştire personală. Dl P. Cosma, directorul executiv al institutului „Albina“, a plecat în concediu pe 4 săptămâni la băile dela Tekirghiol (Constanţa).

•

Dl Ionel I. Brătianu, preşedintele consiliului de ministri români a sosit dela Carlsbad la Berlin şi a făcut o vizită cancelarului imperial Bethmann-Holweg, care a oferit un prânz în onoarea ministrului României. In aceeaş zi dl Brătianu a fost primit şi de principele moştenitor al Germaniei, apoi s'a întors iarăş la Carlsbad.

•

Dela Putna. Principele Carol al României a visitat mănăstirea Putna de lângă Suceava, şi a îngenunchiat plin de evlavie în faţa mormântului marelui Stefan Voevod. Acest omagiu adus de tinărul principe memoriei lui Stefan-cel-Mare a stors lacrămi din ochii persoanelor, care însoţiau pe principele Carol.

•

Iarăşi amendă. „Gazeta“ primeşte dela procuratura din Murăş-Oşorhei o provocare, ca în 8 zile să achite pedeapsa de *o mie* coroane, la care a fost condamnată în procesul pentru publicarea scrisorii dlui Dr. C. Maniu către Björnson.

•

Coroane eterne. Ilustra doamnă Maria Penciu n. Popea (Haţeg), din prilegiul împlinirei unui an dela moartea preaiubitului său frate episcopul Nicolae Popea, dăruieşte fondului „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ suma de 10 cor.

•

† Ioan Axente, preot gr.-cat. român şi membru în direcţiunea inst. de credit „Racoţana“, a adormit în Domnul, împărtăşit cu sf. taine, Joi, 5 August st. n., în etate de 29 ani şi în al 5-lea an al căsătoriei. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului în Domnul, s'au aşezat spre vecinică odihnă Sâmbătă, în 7 August st. n., la 2 ore p. m., în cimiterul din Boarta. Fie-i ţărâna uşoară!

•

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Vasile Bichigean, prof. (Năsăud), soţia sa Emilia n. Şuluţiu (Abrud) şi copiii lor Venus şi Epaminonda şi unchiul lor Simeon Stoica, medic (Abrud), câte 20 bani; Scarlat Ilieş, sodal compactor (Râmnic Vâlcea), 30 bani; Remi Cosma, 20 bani; Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani; George Poponea, v.-prezid. şi Ioan Săracu, cursor la „Albina“, câte 20 bani.

•

Examene. Dnii Ion *Broşu* şi S. *Dragomir*, trimişi din arhidieceză la universitatea din Cernăuţ, au trecut în zilele acestea cu cel mai bun resultat primul riguros la facultatea teologică cernăuţeană.

*

Congresul internaţional al medicilor, ce se va ţinea la Budapesta, se va deschide în ziua de 29 August în sala redutei. Arhiducele Iosif va reprezenta pe Maiestatea Sa şi va rosti un cuvânt de deschidere. Membrii guvernului asemenea vor lua parte la această şedinţă. Congresul e împărţit în mai multe secţiuni. Va dura până în 4 Septemvrie n.

*

„Die Judenfrage“. Primim la redacţie al 2-lea număr al excelentei reviste lunare, cu titlul „Die Judenfrage“, care conţine şi acum articole număroase şi interesante pentru cei ce doresc să câştige informaţiuni asupra chestiunilor evreeşti în raport cu creştinii. Apariţia revistei e salutată cu multă bucurie nu numai în Austria, ci şi în Ungaria, în România, Franţa şi în alte ţări. Abonamentul 6 cor. pe an. Radacţia: Viena, VIII Langegasse 25.

*

Dela Reuniunea femeilor române din Mediaş. Adunarea generală a „*Reuniunii femeilor* române din Mediaş şi jur“ în acest an se va ţinea în 29 August st. n., 3 ore după amiazi în hotelul „Schützen“ cu următorul program: 1. Deschiderea şedinţii. 2. Verificarea membrilor. 3. Raportul comitetului despre activitatea sa dela 30 Aug. 1908 până azi. 4. Raportul cassarului. 5. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapoartelor. 6. Alegerea unei comisiuni verificatoare a procesului verbal al acestei adunări. 7. Eventuale propuneri. 8. Inchiderea şedinţei. La această adunare sunt invitate a participa toate st. doamne membre fundatoare şi ordinare, doamnele membre ale comitetului, toate femeile române din Mediaş şi jur, precum şi toţi aceia, cari doresc progresarea acestei Reuniuni. După adunarea generală se va da în folosul Reuniunii o producţiune teatrală, după aceea dans. Mediaş, 1 August 1909. *Maria Moldovan*, prezidentă. *Maria Necşa*, secretară.

Inştiinţare.

„*Reuniunea femeilor române din Braşov*“, aduce la cunoştinţă condiţiunile de admitere în „Internatul de fetiţe cu şcoală de menaj şi industrie casnică“.

In Internat se predă învăţământ practic şi teoretic.

Invăţământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreţinerea locuinţei, spălatul şi călcatul, legumăritul, croitul de rochi şi de rufărie, cusutul cu maşina, diferite lucruri de mână până la cele mai variate broderii, ţesutul la războiu dela cele mai simple pânzării până la covoare colorate ş. a.

Invăţământul practic se completează cu învăţământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei, teoria croitoriei, contabilitate şi chemie culinară, igiena; apoi religiunea, limba şi literatura română, maghiară şi germană, cântări, desemn, ş. a.

Incăperile internatului s'au mărit şi corespund pe deplin regulilor igienice, clădirea este situată într'o frumoasă grădină, proprietatea Reuniunii.

Taxa pentru întreţinerea completă (inclusiv spălatul) este de 32 cor. pe lună; la aceasta se mai adaogă o taxă suplementară de 4 cor. pe lună, pentru învăţământ, îngrijire medicală şi băi. — Taxele se plătesc anticipativ.

Primirea elevelor în Internat se face cu incepere dela 25 August st. v. Deoarece numărul locurilor este limitat, părinţii sunt rugaţi a anunţa cât mai din vreme inscrierea.

Pentru a putea fi primite în Internat, elevele vor trebui să aibă vârstă de 12 ani, să presinte certificat de botez, de şcoală şi revaccinare.

La intrare în Internat, elevele pe lângă hainele şi rufele trebuincioase vor trebui să-şi aducă aşternut de pat, (saltea, perină şi plapoma cu rufăria lor).

In ceace priveşte îmbrăcămintea elevelor înştiinţăm pe părinţi, că pentru reducerea cheltuelilor şi pentru uniformitate s'a reglementat un costum uniform, precum şi şorţuri uniforme, pe cari elevele trebue să şi le facă în Internat.

In legătură cu acest Internat Reuniunea întreţine şi un *Orfelinat* în care se primesc fetiţe române, orfane şi sărace pe cheltuiala Reuniunii. — Pentru ocuparea acestor locuri se publică concurse.

Informaţiuni se pot lua dela preşedinta Reuniunii, Braşov, Târgul Grâului Nr 5.

Maria B. Baiulescu.
preşedintă.

Ioan Lengeru,
secretar.

Cărţi şi reviste.

Răvaşul, rev. culturală ilustrată, în Cluj, a apărut nrul pe Iulie 1909 cu proză de Marţian, Dr. I. Radu, Olteanu, Al. Ciura, Duilă Zamfirescu, St. Tăşedan, şi poezii de Sandu Bujor, H. Petrişor ş. a.

•

Biserica şi românismul, studiu istoric, de C. *Cernăianu*, Bucureşti, tip. D. C. Ionescu, 1909, un vol. de 168 pp. Preţul 2 lei.

•

Poezii, de *Veronica Micle*, ed. Şaraga, Iaşi, 1909. Un volumaş de 112 pp. Preţul 50 bani.

•

„Transilvania“, organul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ a apărut nr. III. şi cuprinde: Dr. Alex. Bogdan: Strigoii. Dr. Valer Branisce: Alesandru de Mocsonyi. Dr. Nic. Drăganu: Limbă şi istorie. Cronică ştiinţifică: Contribuţiune la Flora României (Iuliu Prodan). Pandaemonium (Gavr. Todica). Folclor. — Anecdote: 1. Sasul la brânză. 2. Culche jos. (S. Tamba). Descântec de făcătură — de întorsul urmei. Oct. C. Tăslăuanu: Muzeul „Asociaţiunii“. Olimpia Dămian: La sate pentru muzeu. Cronică: Infiinţarea revistei „Transilvania“ (T.) Diplome Maramurăşene. (O. C. T.) † Aron Vraciu (I. R.) Abecedarul pentru analfabeţi. (T.) Conferenţele „Asociaţiunii“. (Oct. C. Tăslăuanu). Oct. C. Tăslăuanu: Partea oficială: Şedinţele comitetului central al „Asociaţiunii“.

•

Naraţiuni istorice. Nr. 469—470 al „Bibliotecii pentru toţi“ cuprinde o scriere a dlui Alex. Lăpădatu. *Din zilele de cădere ale lui Mihaiu-Vodă Viteazul.* Volumul e însoţit de portretul marelui voevod făcut de gravorul Sadeler din Praga. Pentru literatura românească, săracă în povestiri din trecutul neamului nostru, lucrarea aceasta e de o nepreţuită valoare. Scrierea aceasta evocă una din figurile cele mai măreţe ale istoriei româneşti. Zilele de cădere ale marelui voevod român sunt descrise cu multă simţire. Sub condeiul dsale eroul dela Călugăreni apare în toată măreţia sa. Luptele voevodului cu armatele şi violenia duşmanului, înfrângerile şi ridicările sale, uciderea lui mişelească — toate acestea fac din lucrarea dlui Lăpădatu o scriere de un dramatism neîntrecut. Această lucrare costă 60 bani. Se află de vânzare la mai toate librăriile din ţară şi la libraria arhidiecesană.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La concertul Reuniunii noastre, ţinut la 26 Iunie n. în „Gesellschaftshaus“ s'au făcut următoarele suprasolviri: Ambrosiu Bacu (Bucureşti) 3 cor. 80 bani; Ana Popa, văd. de adv 3 cor.; Dr. At. Marienescu, membru al Acad. Rom., Dem. Cunţanu, prof. sem., câte 2 cor.; G. Bendorfean, lustruitor, 1 cor. 90 bani; Iosif Marcu sen. pardositor, 1 cor. 80 bani; Const. Popp, funcţ. la „Albina“, 1 cor. 60 bani; Traian Petrişor, par. (Guşteriţă), Ilie Mircea, pantofar (Blaj), O. Mureşian. par., Dr. I. Holom, cand. de adv., I. Precup funcţ. câte 1 cor.; Dr. Victor Moldovan, cand. de adv., 90 bani; P. Muntean, colonel c. şi r. penz. Aur. Cosciuc, dir. şoalei econ., Lazar Banciu, măsar (Turnişor), N. N,, Teofil Căliman, înv. (Răşinari), dşoara Sabina Brote, N. N., Iul. Henteş, funcţ., Dr. Anton Bogdan, cand. de adv., Dr. G. Proca secret, Eugen Goga şi Dr. P. Şpan prof. sem., câte 80 bani; Nic, Iordan, înv., Ioachim Sociu, sodal lăcătuş, Dr. Comloş, câte 60 bani; Pamfilie Crişan, sod. lăcătuş, 40 bani. Cu pălăria „Dzeu vede“ purtată de subscrisul prezident dela om la om, s'a adunat cor. 32·80 fil. în favorul fondului văduvelor şi orfanilor, iar din venitul curat s'a dat: fondului Dr. D. P. Barcianu cor. 50; fondului de 20 bani, cor. 20; fondului Congresul meseriaşilor 10 cor; fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu“ cor. 5·44 şi fondului steagului cor. 5.

Aducem pe această cale cele mai sincere mulţămite tuturor acelora, cari în orice mod au contribuit la buna reuşită şi a acestei întreprinderi de interes cultural obştesc.

Sibiiu, 13 Iulie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordăşianu
prezident,

Stefan Duca
notar.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 633/1909 (260) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Tomnatecul de jos,** de clasa a II-a. Dupăce să va mai escris un concurs se admit şi concurenţi cu cualificaţiune pentru clasa a III-a.

2. **Ribiţioara de sus,** de clasa a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta respective celebra.

Brad, la 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conţegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 566/909. (262) 1—3

Concurs nou.

Pentru ocuparea parohiilor vacante din **Apoldul mic** (clasa I) şi din **Boz** (clasa III) tractul Mercurei, conform ordinaţiunilor consistoriale dto 30 Iunie a. c. Nrii 6332 B. şi 7696 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în respectiva parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a face cunoştinţă cu poporul prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Mercurea, la 22 Iulie 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. al tractului Mercurea.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 187—1909. of. presb. (264) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor. din cari 400 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 200 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

2. **Ciceu-Poeni** şi **Dobricel** cu salar de 600 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, cuartir, grădină şi lemne de foc.

Invăţătorul va fi ambulant până la separarea acestor şcoale, care este în curgere, până când va putea opta pentru una din ele cerânduse atunci întregirea salarului prin ajutor de stat la fiecare separat la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

3. **Ciubanca** cu filia **Ciubăncuţa** cu salar de 600 cor. din cari 276 cor. pin ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 324 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. **Negrileşti** cu salar de 600 cor. din cari 300 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 300 cor. ajutor de stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Poiana-Blenchi** cu sular de 600 cor. din cari 240 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 360 cor. ajutor de stat la caz de asemnare. Cuartir, grădină şi lemne de foc. Aici s'a decretat şi înfiinţarea de şcoală de stat.

La şcoalele de sub 1, 3 şi 4 este speranţă a se întregi salariile şi cvincvenaliile cu începere din 1 Iuliu 1910 la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

Invăţătorii aleşi sunt datori a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţiune, a conduce şcolarii în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei la sfânta liturghie.

Doritorii, de a ocupa vre-unul dintre acestea posturi, au a-şi înainta rugările, instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, intenţionat mai sus şi a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în parohie spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dej, 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deş în conţelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Herman
protopresb. gr. or.

Nr. 378/1909. [269] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Acmariu** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul: 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc; iară după alegere întregirea la salar şi resp. cuincuenalele se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta şi a se face cunoscut poporului.

Alba-Iulia, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 407/1909 (267) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat în parohia rom. gr. or. de clasa II din **Balomir,** lângă parohul Nicolau Suciu în conformitate cu resoluţiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat şi dotaţiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenţi au a-şi trimite cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiului protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei având totodată datorinţă a se prezenta în comună cu prelabila încunoştiinţare a aceluia în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în ritualile bisericeşti şi a să face cunoscut poporului.

Orăştie, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei.

Vasilie Domşa,
protopresb. adm.

N. M. 2662/1909. [263] 1—1

Publicaţiune.

Sâmbătă, în 21 August 1909 n. la 9 ore a. m. se va ţinea la magistratul orăşenesc al oraşului liber reg. Szászsebes pertractarea ofertelor verbale şi închise pentru clădirea unei case orăşeneşti (pretoriu). Conform preliminarului de spese sunt statorite următoarele sume:

1. Pentru lucrările de pământ şi zidărit 61005 cor. 25 fil.
2. Pentru lucrările de pernintări 1235 cor. 57 fil.
3. Pentru lucrările de petrărit 3154 cor. 78 fil.
4. Pentru lucrările de bărdăşit 17140 cor. 71 fil.
5. Pentru liferări de fer 6515 cor. 43 fil.
6. Pentru lucrările de învălitori de coperiş 3076 cor. 49 fil.
7. Pentru lucrările de tinicherit 4126 cor. 90 fil.
8. Pentru padimente 4670 cor. 79 fileri.
9. Pentru lucrările de măsărit, lăcătuşerit, vopsitorit şi sticlărit 17926 cor. 11 fil.
10. Pentru cuptoare şi plat de fiert 3422 cor.
11. Pentru lucrările de colorit 2097 cor. 10 fil.
12. Pentru diverse lucrări 4794 cor.

Laolaltă 129165 cor. 13 fil.

Ofertele se pot face pentru toate lucrările sau numai pentru una sau mai multe grupe din cele amintite mai sus.

Vadiul se statoreşte cu 5% computate după spesele grupei respective şi se poate depune la oficiul cassei orăşeneşti în bani gata sau hârtii de valoare, cuita despre solvire e a se alătura la ofert.

Ofertul e a se provedea pe plic cu următoarea adresă. Ofert despre lucrările escrise sub nr. 2662/909 prin magistratul oraşului Szászsebes.

Ofertele înaintate prea târziu sau plus oferte nu se consideră.

Planurile şi preliminarul de spese, precum şi condiţiunile de concurenţă generale şi speciale mai de aproape se pot vedea cu escepţiunile zilelor de Duminecă şi sărbători — zilnic în timpul orelor de oficiu la magistratul oraşului Szászsebes de unde se pot cumpăra condiţiunile de licitaţiune cu preţul de 2 cor.

Szászsebes, la 3 August 1909.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 314/1909. [270] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupşa** se escrie de nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Oreşti,** salar dela popor 300 cor., locuinţă în natură, relut de grădină 20 cor. şi de lemne 10 cor. Restul salariului din ajut. de stat.

2. **Valea-Geogelului,** salar 600 cor. locuinţă şi grădină în natură.

Salarele şi cuincuenalele pretinse de art. de lege XXVII din 1907 se vor întregi cu ajut. de stat după ocuparea posturilor în mod definitiv, resp. recunoaşterea celor aleşi şi din partea statului.

Competenţii la aceste posturi sunt datori a cânta în cor cu elevii de şcoală în biserică şi a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 regul. şcol.) sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. E de dorit ca concurenţii nainte de alegere să se prezente şi în comună pentru care au concurat, spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 265/1909. (237) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala din **Cacova-Ierei,** protopresbiteratul Lupşa, pe baza ordinului Consistoriului arhidiecezan din 4 Iunie a. c. Nr. 6553 Şcol. 1909, se escrie nou concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu postul sunt: 600 coroane salar, locuinţă şi grădină în natură. Salariul, după ocuparea definitivă a postului, se va putea întregi dela stat la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Se vor preferi concurenţii cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înfiinţa cor bisericesc cu adulţii, li se va vota deosebit de salar o remuneraţie până la 100 coroane pentru cor.

Concursele înzestrate cu documentele prescrise, se înaintează subscrisului oficiu în terminul indicat. Petenţii să se prezente înainte de alegere şi în comună, pentru a cânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 263/909. [259] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învăţători la şcoalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Câmpuri-Surduc** salar anual 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir corăspunzător şi grădină de legumi.

Dela învăţător se recere să aibă cunoştinţă bună muzicală, căci va avea a instrua şi a conduce mai departe corul bisericesc deja esistent. Va instrua şi copii de şcoală în cântări prin cunoaşterea notelor. Va provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Cei apţi în a conduce — orchestră, fanfară — vor fi preferiţi.

2. **Gothatea** salar 800 cor. în bani gata, ori 11 jugăre de pământ, cuartir, lemne şi grădină în natură ori relut de 20 cor.

Alesul învăţător va fi obligat a instrua copiii în cântările bisericeşti a cânta cu ei în biserică şi a provedea cântările de strană. Totodată să fie pricepător de muzică spre a putea face cor cu timpul.

Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

3. **Visca** salar 600 cor., cuartir în natură, lemnele trebuincioase de foc şi grădină. Cu anul viitor salar fundamental de 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

4. **Gialacuta** salar 600 cor., cuartir şi lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor. Cu începutul anului viitor se va ridica la 1000 cor. prin ajutor dela stat.

5. **Braşeu** salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc, grădină în natură. Cu —începutul anului viiter salar fundamental —de 1000 cor. prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se computâ începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la aceste posturi au aşi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatoraţi fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoştinţă cu poporul şi pentru aşi arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 14 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 214/1909. (246) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 coroane — 1000 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul şcoalei, 50 cor. relut de lemne şi 20 cor. echivalent de grădină.

Dela învăţătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe şi locul de cantor şi ca atare, când nu e ocupat cu şcoala sau cu corul în Dumineci şi sărbători e dator a conduce regulat şi cântările din strană, având a cânta cu elevii şi răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i se computâ începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 14 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit şi sleit, pe care-l dor membrele, care trăeşte fără curaj şi energie, să folosească ocazia, de a face cunoştinţă cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-şi recâştige puterile sale trupeşti şi spirituale şi sănătatea.

Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ţi să ne cercetaţi personal, adresaţi-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă şi noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broşura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că răgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel şi pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai uşor şi mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privinţa mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcţionează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ……………………

Adresa: ……………………

(266) 1—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 82 Sibiiu, Joi 30 Iulie (12 August) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Ce va fi la toamnă?

Sibiiu, 11 August n.

Unele ziare, de regulă bine informate, aduc ştirea, că prim-ministrul nostru Wekerle va merge în cursul săptămânei acesteia, ori pe la începutul săptămânei viitoare, la Ischl, pentru a face unele comunicări importante Maiestăţii Sale. E vorba de un nou plan, după care ar putea să fie resolvată criza ungară, a cărei resolvare a fost amânată până la toamnă.

Astăzi se ştie foarte bine, şi nu se mai tăinueşte din nici o parte, că cu privire la resolvarea crisei au fost presentate Coroanei trei propuneri. Una din partea ministrului de interne, contele Andrássy, de înţelesul, ca Coroana să facă naţiunei maghiare unele concesiuni militare, şi atunci elementele mai calme din dietă vor forma un partid nou parlamentar, o nouă majoritate, cu un program de muncă stabilit pe mulţi ani înainte. Această nouă majoritate va face apoi şi legea nouă electorală, fireşte aşa cum a fost ea contemplată din partea contelui Andrássy. A doua propunere a fost a dlui Justh, prezidentul camerei ungare, care a cerut concesiuni pe teren economic, adecă bancă independentă ungară şi teritoriu vamal independent, angajându-se în schimb să facă legea nouă electorală pe baza sufrajului universal, egal şi secret, şi să împace naţionalităţile. In urmă e propunerea lui Kossuth, ca Maiestatea Sa să dee puterea numai partidului de sub conducerea sa, cu obligamentul să facă noua lege electorală, iar toate celelalte chestii însemnate să remână reservate pe seama parlamentului ce va fi ales pe baza nouei legi electorale.

Maiestatea Sa nu a putut accepta nici una din propunerile acestea. Cele două dintâi din motive principiare, fiindcă e firm decis a nu mai face Maghiarilor nici o concesiune, nici în chestii militare, nici în chestii economice, iar a treia din motive personale, dupăce nu-i convine de loc să aibă în Ungaria un guvern prezidat de dl Kossuth, ori de alt membru al partidului seu. Maiestatea Sa stă pe punctul foarte corect de vedere, că coaliţia e datoare încă cu resolvarea unui punct din programul cu care a luat puterea în mână, cu facerea legii electorale, pe baza votului universal. Implinească-şi deci coaliţia datoria aceasta, şi apoi vină cu nouă pretensiuni, cu noue propuneri.

Domnul Wekerle merge deci acum la Ischl, pentruca să facă Coroanei o nouă propunere, cu respectarea punctului de vedere al Maiestăţii Sale. Din cele străbătute până acuma în publicitate, putem combina şi conclude, că planul ar fi cam următoriul:

Să se unească cei din partidul constituţional şi din partidul poporal cu o parte mai însemnată din partidul independist, pentru a forma împreună o nouă majoritate parlamentară, în scopul de a vota necesităţile de stat: budgetul şi contingentul de recruţi, apoi de a face noua lege electorală şi a pregăti terenul pentru nouele alegeri dietale. Partidul independist s'ar împărţi deci în două, o parte ar întra sub conducerea contelui Apponyi în noua majoritate, iar ceealaltă parte, sub conducerea lui Kossuth, ar trece în oposiţie, fireşte, cu obligamentul de a nu face mari greutăţi noului guvern, care va fi iarăşi guvern de transiţie. Contele Apponyi e câştigat pentru planul acesta, împreună cu oamenii sei, şi e câştigat şi Kossuth, care în vederea nouelor constelaţiuni ce vor urma la toamnă şi-a dat învoirea, ca aderenţii băncii independente ungare să înceapă o agitaţie în ţara întreagă în favorul băncii independente. Va se zică, ministrul Kossuth se consideră pe sine de pe acuma de şeful viitoarei oposiţii din dieta ungară.

Dar cine va compune şi va prezida noul guvern, eşit din noua maioritate parlamentară? Chestia aceasta încă pare a fi pe deplin limpezită în cercurile înalte politice ale ţării noastre. Domnul Wekerle *nu*, pentrucă e disgustat de multele greutăţi cu cari a avut să lupte în anii trecuţi, greutăţi pe cari i le-au făcut unii din colegii sei din consiliul ministerial, contele Andrássy iarăşi *nu*, pentrucă e angajat în aşa numitele chestii militare, şi mai ales nu, pentrucă dela locul preaînalt se doresc unele modificări esenţiale în proiectul seu de lege despre reformele electorale, modificări pe cari nobilul conte nu le poate accepta, fiindcă prin ele vede ameninţată eghemonia maghiară. E scoasă deci pe plan persoana cu trecere şi cu vază în cercurile politice maghiare a domnului Széll Kálmán, fost ministru-prezident, apoi a contelui Zichy János, despre care se ştie că întruneşte în măsură mare simpatiile moştenitoriului de tron Francisc Ferdinand, şi în urmă a contelui Apponyi, care chiar să nu ajungă ministru-prezident, va face totuşi parte şi din noul guvern, care se va forma la toamnă.

Aşa ne prezintă icoana viitoriului apropiat cei iniţiaţi în tainele politicei maghiare. Vom vedea în curând, dacă icoana e fidelă ori nu. Fapt netăgăduit remâne însă, că se lucreaza cu multă râvnă la un plan de descurcare a situaţiei neplăcute în care au ajuns de nou Maghiarii faţă de Coroană, şi că pentru comunicarea cu Maiestatea Sa a acestui plan, fie şi numai în conture generale, va merge domnul Wekerle în curând la Ischl. Numai de n'ar fi planul iarăşi de aşa, ca noi, Nemaghiarii, să plătim preţul nouei înţelegeri între Maghiari şi Coroană!

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Numai acolo, unde fiecare cetăţan e îndreptăţit a esercia drepturi politice, numai acolo unde toate interesele şi nisuinţele sunt egal îndreptăţite, unde orice tendenţă are întrare liberă în parlament, unde fiecare aspiraţiune, care-şi poate arăta valoarea, prin propria sa forţă, conform ponderozităţii sale şi în proporţiune cu aceasta e representată în parlament, numai acolo se poate zice, că parlamentul e adevărata espresiune a societăţii, numai acolo parlamentul va fi, ca să mă esprim aşa, — însaşi societatea, în stare condensată. Insă, onorată cameră, nime nu va putea nega că toate acestea numai prin sufrajul universal se pot realisa, de oarece orice cens din principiu le esclude (Să auzim). Numai un astfel de parlament onorată cameră, va putea da garanţă în privinţa aceea, că orice dispoziţiune legală să aibă tipul stării în care se află societatea în diferite perioade ale timpului, ceeace ori şi cum, cred că e cea mai principală recerinţă, pentruca dispoziţiunea legală să aibă efect bun. Nu vreau să cad în repetiţiuni, de oarece înainte de mine mai mulţi domni condeputaţi, ear astăzi chiar onorabilul meu coleg dl Mocsáry, prea cu temei au demonstrat, că toate acele temeri, pe cari contrarii sufrajului universal le leagă de acesta, nu au nici un temeiu. Eu cel puţin nu le împărtăşesc, şi numai la acelea ce am auzit că s'au spus din partea cealaltă a sufrajului universal cu privire la Francia, fie-mi permis a observa pe scurt atâta, că precum toate pe lume, aşa şi votul univesal se poate falsifica. Ştim, onorată cameră, că în Francia, pe timpul restauraţiunei, când censul era atât de urcat, ca nici când altădată, alegerile în cea mai mare măsură s'au falsificat. Insă din aceasta a trage vre-o consecinţă contra oricărui sistem de alegere, eu cred că n'ar fi cu cale, precum n'ar fi cu cale, când cineva, mânecând din acel motiv că imperialismul francez, începând dela responsabilitatea ministerială, până jos la dreptul de interpelare şi de iniţiativa, aşa zicând în întreaga esenţă a sa, a falsificat forma parlamentară, pentrucă aceea duce la cesarism, îl sprigineşte pe acesta. (Aprobări în stânga). Am uitat una, ce poate că cu tot dreptul aşi putea să aduc ca replică la afirmarea că dacă sufrajul universal chiar s'ar pune în vigoare, nici atunci n'ar înceta dominaţiunea interesului, căci orice sistem de a-

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Şi mulţumită acestor îndemnuri şi necontenite îndrumări ale sale, se tipăreşte un număr însemnat de manuale didactice, toate compuse de profesori, preoţi şi dascăli mai cu carte din apropierea lui Şaguna.

Operile acestea alcătuesc a treia fază a străduinţelor sale literare, şi fiind ele în mare parte compuse după îndrumările sale şi chiar revidate şi îndreptate de dânsul, ţinem să le amintim şi pe acestea aici, unde vorbim despre activitatea sa pe terenul şcolar.

Partea cea mai însemnată a acestor lucrări, în număr de 21, se găsesc înşirate de însuşi Şaguna, după titlul şi autorul lor, în prefaţa *compendiului de drept canonic*, la pagina XV—XVI, sub titula: „*Cele compuse şi traduse prin alţii la îndemnul meu*", şi astfel nu e necesar să le reproducem şi la locul acesta.

Ele vor rămânea însă pentru toate timpurile, ca începutul literaturii noastre didactice şi ca un monument etern despre felul cum ştià Şaguna să reverse şi asupra altora o parte din marele său spirit creator.

IV. Scrieri ocazionale.

Sub titlul acesta vom face amintire de acele din scrierile lui Şaguna, cari au văzut lumina din oarecari necesităţi neprevăzute, cari s'au compus din îndemnul unor cestiuni dela ordinea zilei.

Şaguna erà şi un bun scriitor de ocazie.

O cestiune importantă, care se ridica la suprafaţă în preocupările zilei, care interesa obştea şi trebuià să fie lămurită, Şaguna o învrednicià totdeauna de cuvenita atenţiune, şi ştià să-şi spună cuvântul asupra ei.

„Telegraful Român", organul creat de el însuşi pentru reprezentarea şi apărarea politicei sale bisericeşti şi şcolare, în timpul păstoririi sale cuprinde un mare număr de ***articoli,*** cei mai mulţi anonimi sau semnaţi cu un simplu *A* în cari Şaguna luà cuvântul în cestiunile dela ordinea zilei. Afară de aceşti articoli dintre scrierile de ocazie ale lui Şaguna, amintim aici:

Actele sinoadelor

bisericeşti din 1850, 1860 şi 1864, care tot la stăruinţa şi supt supravegherea lui Şaguna s'au alcătuit şi s'au dat la tipar pentru posteritate.

In cursul stăruinţelor sale de a încorpora la mitropolia română *biserica grecească* a vechilor colonişti macedoromâni şi greci *din Braşov*, Şaguna scrie o broşură în cauza acestei biserici, care s'a tipărit şi în traducere ungurească, spre a ajunge la cunoştinţa cercurilor guvernamentale din Budapesta.

La anul 1858 a scris o broşură întitulată:

Datorinţele supuşilor cătră Monarhul lor,

din care reiese iarăşi devotamentul lui Şaguna faţă de casa domnitoare şi tendinţa de a infiltra şi în popor credinţa şi alipirea statornică faţă de împărat, singurul factor, dela care se puteà aşteptà o îmbunătăţire a sorţii sale.

Actele sinoadelor

bisericii române ortodoxe din Ardeal, ţinute la anii 1850, 1860 şi 1864 s'au tipărit în broşură separată, de sigur tot la îndemnul şi sub supraveghierea lui Şaguna, care mai bine ştià să-şi deà samă de importanţa epocală a acestor sinoade.

Intre scrierile de ocazie putem înşirà şi cunoscutul său

Memorial,

o preţioasă colecţie de note biografice şi documente însemnate, alcătuită de însaşi mâna sa, cătră sfârşitul vieţii, şi rămasă în îngrijirea ucenicului său Nicolae Popea, răposat ca episcop al Caransebeşului, care l-a tipărit la anul 1879.

Tot spre apusul vieţii sale Şaguna a început a scrie un studiu istoric auspra *diplomelor nobilitare* ale familiilor române boiereşti. Moartea, care ni l-a răpit prea de vreme, nu i-a dat însă răgaz să-l termine, şi astfel a rămas să-l continuie şi să-l tipărească, completându-l, dl Ioan Cav. de Puşcariu, care a şi publicat material preţios şi bogat din domeniul acesta.

E de însemnat, că Şaguna apreţiind valoarea istolegere va fi, o clasă oarecare trebue să aibă dominaţiunea naturală în mânile sale, o partidă, oricum, va avea majoritatea, şi aşa dominaţiunea interesului totuşi va esista. In această privinţă fie-mi permis să demarchez acea diferinţă esenţială care esistă între dominaţiunea clasei, când aceea e măestrită, şi când e naturală.

Nu esistă interes, care în viaţă s'ar putea afirma întreg. Interesele totdeauna prin transacţiuni se aduc la valoare, şi aşa e lucru natural, ca la aceste transacţiuni numai acel interes se va lua în consideraţiune, care va avea o însemnătate oarecare. Până când deci dominaţiunea măestrită a clasei, toate acele interese, pe cari cu măestrie le-a esclus din cadrul constituţiunii, nici nu le ia în consideraţie, — dominaţiunea naturală a interesului va fi constrânsă a-şi face socotelile cu toate acele interese, cari din propria lor putere se ştiu ridica la o însemnătatea oarecare. Intre aceste două casuri însă esistă o diferenţă foarte mare.

Eu, onorată cameră, din toate acestea consideraţiuni doresc, ca să se pună în vigoare votul universal, care e legat numai de condiţiuni de morală, de etate şi de împământenire.

Asupra chestiuniilor despre votarea secretă, sau publică, nu vreau să mă estind mai pe larg. Fie-mi permis numai pe scurt a observa, că toţi aceia, cari doresc, ca alegătorii, în esercitiul dreptului de alegere, pe cât permite putinţa omenească, să se asigure în contra oricărei influenţe necompetente, au trebuit să primească dreptul de votare secretă, iar de altă parte, toţi aceia, cari sunt amicii presiunii şi ai corupţiei, fireşte că vor da preferinţă votării publice. (Aprobări în stânga).

Domnul condeputat Bujánovits, în cualificaţiunea intelectuală află unicul mijloc, care după părerea sa, corăspunde mai bine ideii de stat şi de liberalism, ori desvoltării libere, — căci nu ştiu cum s'a esprimat. Eu din partea mea nici censul nu l-aşi putea primi, nu numai pentru aceea, că pe când deoparte nu dă nici o garanţă în privinţa capacităţii politice, tot atunci de altă parte s'ar comite cea mai mare nedreptate, dacă s'ar introduce în patria noastră, unde instrucţiunea publică a rămas atât de îndărăt, încât mai bine de şease milioane dintre locuitori nu stiu să scrie şi să cetească, — ci pentrucă cred, că aceasta n'ar fi altceva, decât o armă nouă în mâna uneltirei de partidă, şi prin urmare, în loc de scopul propus, am ajunge chiar la contrariul aceluia.

Mă rog de iertare, că am obosit atenţiunea onoratei camere atât de îndelungat. (S'auzim!) Numai câteva observaţiuni fugitive vreau să fac încă cu privire la defectele actualelor legi electorale. Nu vreau să repeţesc cele desfăşurate de alţii înaintea mea. Ştim bine, că un defect esenţial al legilor esistente de alegere să află în împărţirea neproporţionată a cercurilor electorale, şi aceasta esistă în Ungaria, ca şi în Ardeal. Nu vreau să citez acum esemple multe, ci fie-mi permis să amintesc numai vre-o câteva din Transilvania, unde divergenţele dintre singuraticele cercuri variază între 1247 şi 107,000 suflete. Onoratul condeputat, dl Kemény Gábor, la pretensiunea oposiţiei, ca să se delăture nedreptatea prea bătătoare la ochi, după care unele comune mici şi fără vre-o însemnătate, au drepturi esceptionale, cum sunt oraşele taxale din Transilvania, cu privilegiul de a alege deputat propriu, a răspuns, că această delăturare nu e cu putinţă, fiindcă oraşele nu se pot majorisa prin locuitorii comitatelor şi că această pretensiune ar fi o pretensiune chinezască, barbară.

Se poate, că dl condeputat s'a simţit doară obligat, să facă o asemenea declaraţiune; însă aceasta mă îndreptăţeşte a presupune, că dsa consideră chestiunile de reformă ale patriei noastre din punctul de vedere chinezesc, şi atunci trebue să mărturisesc, că noi cu greu ne vom putea înţelege.

In Transilvania, vreau ca numai în câteva linii mai remarcabile se marchez legea electorală de acolo, — 18 oraşe cu 107.862 locuitori, trimit 23 deputaţi, cele 11 scaune săseşti, cu 380.422 locuitori 22 deputaţi, 5 scaune săcueşti cu 412.828 locuitori, 10 deputaţi, 8 comitate şi două districte cu 1,250.439 locuitori 20 deputaţi. Sau, pe un deputat peste tot în cele 18 oraşe cad câte 4694 suflete, în scaunele săseşti câte 16.492 suflete, în scaunele săcueşti câte 41.242 locuitori şi în comitate câte 61.521 de locuitori.

Dacă nu încape nici o îndoială în privinţa aceea, că împărţirile neproporţionate, cari se pot observa în cercurile de alegere din Ungaria, în mare măsură împedecă posibilitatea, ca parlamentul să fie adevărată espresiune a voinţei poporului, atunci cred, că luând în consideraţiune neproporţiunile colosale, şi prea bătătoare la ochi, cari se pot vedea în cercurile electorale din Transilvania, fără nici o sfială putem zice, ca ele din principiu esclud chiar şi ideia unei adevărate sisteme representative. Şi de ce guvernul nu voeşte să schimbe aceasta? Aşa cred, că nu este de lipsă să mai combat şi eu neîntemeiatul motiv ce se aduce, căci l-au combătut înaintea mea alţii, poatecă mai bine decum eu aşi fi în stare. Intreb numai simplu pe dl ministru de interne, şi l rog să-mi spună: Oare toate acele date, cari sunt de lipsă la împărţirea cercurilor electorale, nu se află în noua conscripţiune poporală? Şi de ce nu? Poatecă de aceea, fiindcă, precum însuşi dl ministru de interne a arătat în vorbirea sa de mai deunăzi, împărţirea cercurilor electorale nu vrea să o facă după numărul sufletelor, ci după proporţiunea alegătorilor?

Onorată casă! Trebue să mărturisesc, că au trecut prin mânile mele vre-o câteva sisteme de alegere, dar aşa ceva nici când n'am auzit, şi fără şovăire pot să spun, că un astfel de sistem electoral, care nu după numărul sufletelor, ci după proporţiunea alegătorilor dispune să fie împărţite cercurile electorale, nu s'a pomenit oare cândva. Dar însuşi dl ministru de interne a adus cel mai tare motiv contra acestui lucru, când a spus, că cercurile de alegere voeşte să le împartă astfel, ca să poată conta la durabilitate. Aci eu aşi pune întrebarea, că oare prin numărul sufletelor, sau prin al alegătorilor se va putea realisa o împărţire mai statornică? Fireşte, că dacă voim ceva durabil, atunci aceea prin numărul sufletelor, iar nu prin proporţiunea numărului alegătorilor se va putea efectui. Dacă însă nu stă motivul acela, că au lipsit datele ceeace de repeţiteori şi prin mai mulţi s'a demonstrat, atunci să mă erte dl ministru de interne, dar eu în aceasta nu văd altceva, decât că dsa nu are capacitatea recerută la esecutarea opului grandios al reformei. (Ministrul de interne Tóth Vilmos: Voiu merge la dnul deputat să iau lecţii!)

Al doilea defect esenţial al legii electorale nu se cuprinde în diferitele censuri, ci în acele diferinţe colosale, cari pe basa uneia şi aceleiaşi calificaţiuni se pot observa în diferitele părţi ale ţării. In Ungaria cu privire la $^{1}/_{4}$ sesiune, ştim că cantitatea pământului variază între $7^{1}/_{2}$ şi 15 jugăre. Dacă luăm de basă venitul curat, vom afla, că pe temeiul estimării comisarilor preţuitori din anul 1850, venitul curat variază între 12 fl. şi între 61 fl. Iar dacă vom lua de temeiu calculul diametral, cuprins într'un conspect al ministrului de finanţe pentru dările directe, variaţiunea este între 13 fl. 50 şi între 53 fl. In Transilvania, dreptul de alegere, în cea mai mare parte a ţării, este condiţionat de un venit curat de 84 fl., deoarece censul e 8 fl. 40 cr. ceeace corăspunde la $10^{0}/_{0}$ ale venitului curat. Până ce deci în Torontal de 4 şi de 5 ori mai mare venit e de lipsă pentru calificaţiunea de a fi alegător, decât de es. în comitatul Abauj, pe atunci în Transilvania e de lipsă un venit curat de şepte ori mai mare, decât în părţile cele mai avute. Pe când în Ungaria minimul de pământ e 7 şi jum. jugăre, cari sunt de lipsă pentru esercìarea dreptului electoral, pe atunci în Transilvania, dacă vom lua de bază calculaţiunea frumoasă a dlui ministru de interne, sunt de lipsă chiar 72 jugăre.

(Va urma).

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în şcoala poporală

de

G. Fl. Preşmereanu.

(Urmare).

Pentru promovarea culturii muzicale a elevilor, care e menită să pună stavilă pornirilor rele, datoare e şcoala a se îngriji, aşezându-i un fundament solid, întrucât aceasta n'a avut loc deja în familie.

Aceasta va căuta să cultive cu temei darul cântării pe seama tuturor elevilor. Totuşi mai mult va stărui asupra culturii muzicale a acelora, dela cari dotaţi cu un grad de pricepere mai mare, se poate aştepta ca muza cântării să le fie conducătoare şi mijlocul de asigurare al esistenţii în întreaga lor vieaţă. Dar chiar şi abstragând dela acestia, ea totuşi şi-ar găsi justificarea predării ei în faptul, că şi pe seama celor mai puţin dotaţi, ea procură foloase nepreţuite, prin comoara de sentimente, pe cari ştie să le trezească, şi prin care aceia află balzam alinător durerilor. Asupra unei cultivări cât se poate de îngrijite a cântării, nu se poate destul insista şi din motivul, că probe sigure şi absolut neînşelătoare, prin cari s'ar putea recunoaşte sigur talentul, nu avem, şi astfel nu ne-am putea transpune în posiţia de a şti hotărâ asupra celor chemaţi a îmbrăţişa cariera muzicală.

Precum apoi, prin învăţământul ce se predă în şcoală în vederea împroprierii unei culturi generale, elevul de nici unul din obiectele de învăţământ obligate nu se poate dispensa, astfel nici de cântarea vocală n'ar trebui dispensat nici un elev. Având chiar probe îndestulitoare despre neaptitudinile muzicale ale unui elev, cari probe însă de multeori sunt înşelătoare, sau puţin hotărâtoare pentru talentul aceluia, totuşi de o dispensare absolută nu poate fi vorba, întrucât cântarea îşi revarsă farmecul şi asupra acestuia, şi care farmec poate chiar de el este gustat în măsură mai mare. Se înţelege de sine, că în casul acesta astfel de elevi nu vor putea lua parte activă, fiind vorba de esecutarea cântărilor, mărginindu-ne numai la instruarea lor teoretică şi estetică muzicală. Pentru a şti însă învăţătorul face această selecţiune în contingentul de cântăreţi, recrutaţi dintre elevii săi, trebue să cunoască acele condiţii, ce trebue să le întrunească elevii, cari au să ia parte fie în corul şcoalei, fie în cel bisericesc. Va trebui să fie în clar cu faptul, că auzul muzical nu e o probă îndestulitoare pentruca un elev să fie considerat ca apt în privinţa muzicală, ci că o condiţie principală este, ca acela să aibă în măsură recerută desvoltat simţul ritmic şi de tact.

Cumcă un auz bun muzical nu formează condiţia de căpetenie pentru recrutarea unui elev în corul şcolar, ne putem convinge din faptul, că componişti escelenţi n'au avut auzul desvoltat în mod absolut. De altcum cunosc casuri, că şi elevi absolut lipsiţi de auz muzical prin o deprindere îndelungată au realisat succese frumoase. Orice elemente ni s'ar încredinţa dar să le creştem în privinţa muzicală, să purcedem că îngăduinţă la alegerea lor, căci dispoziţiile de multeori ies mai târziu la iveală, şi din contră nu sunt rare casurile, că şi speranţele cele mai frumoase legate de unii elevi rămân înşelate.

Pentru o cultivare a darului cântării — dupăcum am amintit — în primul rând are să se îngrijească familia, începând cu cele dintâiu momente ale vieţii, căci: „ferice de copilul, căruia mamă-sa înainte de a păşi pragul şcoalei, ba chiar din leagăn i-a cântat câte un cântec fie cât de simplu, făcându-l să guste farmecul cântării“. Pentru aceea simţul muzical se desvoaltă neasămănat mai de vreme, cu mult înainte de a începe să vorbească.

Prin această şcoală pregătitoare pentru vorbire apoi se fac mari servicii învăţătorimii noastre, căci deprinzându-l deja din familie cu cântarea s'a trecut peste începutul greu, ba de multeori neducător la scop, peste care trebue să treacă orice învăţător, fiind vorba de a introduce pe elev în elementele cântării. Ce folos însă de această jertfă, dacă învăţătorii nostri nu pun destul preţ pe această artă nobilitătoare de suflet, care deşi nu cere nici un sacrificiu, ba din contră înviorează şi înmulţeşte puterile sleite prin munca de spirit desfăşurată de elevi în orele de studiu, totuşi nu i se dă teren suficient de desvoltare. Ba am cunoscut casuri, că chiar educatorul se opunea direct desvoltării muzicale a elevilor, oprimând prin dojeană şi ameninţări brusce manifestaţiunile de atare natură ale acelora.

Cât priveşte influenţa morală a cântării fiind aceasta un fapt constatat pe deplin, e de prisos a mai insista în sensul acesta.

Pentru aceia, cari consideră cântarea ca un lucru secundar, cu care nu se plăteşte a se perde timpul, cutez a afirma, că orice obiect de învăţământ cu care s'ar căuta să se înlocuiască timpul menit pentru esercitiile în cântare, nu ar produce resultate atăt de favorabile, ca timpul întrebuinţat pentru deprinderea în ale muzicei. Durere însă, astfel de păreri nu sunt destul de înrădăcinate între învăţătorii nostri. O împărţire mai potrivită a materiei în planul de învăţământ, precum şi un control mai sever din partea foru-

---

rică a diplomelor nobilitare, încă din anul 1859 a început a se interesà de colectarea lor.

Aşa, la sfârşitul pastoralei sale din 6 Decemvrie 1859, îndreptată către preoţime din prilejul sărbătorilor Naşterii şi Botezului Domnului, Şaguna adauge următoarea provocare:

— „Cu acest prilej provoc pe toţi părinţii protopopi şi preoţi, cărturari şi dascăli, ca:

I. Unde vor şti vre-o familie română nobilă (de nemeş) să o poftească a le îngădui descrierea *diplomei lor de nobilitate* şi a mi-o trimite mie.

II. Să adune *poveşti şi cântece poporale* şi

III. *Colinde.*

Scopul meu este, ca diplomele familiilor române nobile fără osebire de religie să le adun şi să le tipăresc într'o carte.

Tot spre acesc sfârşit voiu să fac o adunare de poveşti şi cântece româneşti, ca într'o carte să le tipăresc.

Iar Colindele, ce mi se vor trimite le voiu împărtăşi cu literatul nostru domnul Mărienescu, carele se ocupă cu tipărirea colindelor.

Preoţimea să ceară ajutoriu şi desluşire mai departe dela inteligenţa română, carea este poftită din parte-mi a fi mână de ajutoriu în această năzuială a mea“.

Este, în adevăr, uimitoare „năzuiala“ acestui arhiereu, care sub sarcina multelor sale griji şi preocupări serioase, găsià totuşi timp şi aveà înţelegere şi pentru frumuseţa şi valoarea creaţiunilor artistice ale poporului nostru!

PARTEA II.

Lucrările de retipărire ale mitropolitului Şaguna.

Din reprivirea fugitivă, ce am aruncat asupra stării generale a literaturii bisericeşti, înainte de Şaguna, am văzut, că una dintre cele mai arzătoare lipsuri, care se simţia în sânul bisericii erà şi aceea a *cărţilor rituale.*

Ingrijirea lui Şaguna trebuià deci neapărat să se estindă şi asupra acestor lipsuri, de care suferià clerul său inferior, — mai ales, că lipsa cărţilor de slujbă bisericească, erà nu numai o piedecă la îndeplinirea serviciilor religioase, ci într'ânsele lipsià totodată unul din cele mai curate, mai sănătoase mijloace de educaţie pentru popor şi de cultivare pentru însaşi preoţimea de rând.

Golul acesta Şaguna a căutat să-l umple — îndată după întemeierea tipografiei diecezane — parte *retipărind* în formă mai corăspunzătoare cărţile sfinte cele vechi, parte *traducând* şi tipărind pe româneşte pe acelea, care lipsiau cu desăvârşire.

Intre lucrările cele mai valoroase ale sale pe terenul acesta trebuie să pomenim, cu tot dreptul, reeditarea în formă îmbunătăţită a sfintei Scripturi, care a apărut la anul 1858 cu titlul:

Biblia

adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii celei vechi şi a celei nouă, după originalul celor 72 de tâlcuitori din Alexandria. Sibiiu Tip. diecezană. 1856—1858. 4 volume.

Ediţiunea aceasta a bibliei, poartă în frunte un *studiu introductiv*, un fel de isagogie în cărţile biblice, înfăţişând şi o schiţă istorică despre traducerile sfintei Scripturi în limbile popoarelor creştine.

Studiul acesta, scris de însuşi Şaguna şi care formează una din cele mai frumoase pagini de istorie literară bisericească, câte s'au scris la noi, e vrednic să inzistăm mai de aproape asupra lui, reproducând chiar în întregime părţile sale mai însemnate.

Limba bibliei — zice Şaguna, — pentru un popor numai odată se poate alcătui. Dacă s'au biruit piedecile traducerii bune şi credincioase, dacă poporul a primit limba traducerii în însaşi fiinţa sa, atunci următorii n'au altceva să facă, decât să *reînoiască* şi să îndrepteze limba bibliei, aşa cum ar fi reînoit-o şi îndreptat-o cel dintâi traducător al ei, presupunând că ar fi trăit până în veacul acestora.

Pentru cea dintâi traducere bună a bibliei pe limba românească laudă netrecătoare aduce mitropolitului *Simion Stefan*, din îngrijirea căruia s'a tradus la anul 1648 în Bălgrad, Noul Testament de pe textul grecesc, slavonesc şi latinesc, şi tot asemenea mitropolitului *Teodosie* din Bucureşti, pe timpul căruia s'a tradus pe româneşte pentru întâia oară biblia *întreagă*, în Bucureşti la anul 1688, sub stăpânirea voevodului Ioan Şerban Cantacuzino.

(Va urma).

rilor competente, încât priveşte activitatea desvoltată în studiul acesta, care să ofere o garanţă sigură pentru progresul în cântare, ar fi bine venite.

E revoltătoare nepriceperea acelora. cari în căutarea de mijloace întru ajungerea scopurilor educaţiunii, ca asigurarea disciplinei trezirei interesului, desvoltarea culturii morale religioasă etc., tocmai mijlocul cel mai momentuos, mai lesne ducător la scop prin resultatele multiple şi pipăibile ce le realisează în direcţie estetică morală, fisică etc., îl perd din vedere.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Intrevedere de Monarhi. Domnitorul României va avea o întrevedere în vara aceasta cu M. Sa Monarhul nostru, însă nu la Ischl, ci la Viena. Vizita Regelui Carol va avea loc pe la mijlocul lui Septemvrie.

*

Liberat. Dl *George Stoica*, ziarist, a părăsit Duminecă în 8 Aug. temniţa Seghedinului, unde a stat 18 luni pentru un articol scris când cu măcelul dela Cernova.

*

Amânarea congresului studenţesc din Iaşi. Primim următorul comunicat: Din causa epidemiei de tifos ce bântue în Iaşi, precum şi din causa canalisării oraşului toate străzile fiind desfundate, comitetul general organisator al congresului în urma intervenirii autorităţilor comunale şi în deplina înţelegere cu celelalte societăţi studenţeşti, a amânat ţinerea congresului general studenţesc pe zilele de 6, 7, 8, 9, 10 şi 11 Septemvrie st. v. (19—24 st. n.) a. c.

*

Tolstoi la conferenţa de pace. La conferenţa de pace care se va ţinea în anul acesta, va participa şi contele Leo Tolstoi, şi acolo îşi va desvolta părerile sale privitoare la politica de desarmare a marilor puteri. Este primul caz când Tolstoi ia parte în persoană la un congres public internaţional.

*

Medicii din Sârbia. Ziarele din Budapesta anunţă, că şi medicii din Belgradul sârbesc au hotărât să nu participe la congresul internaţional al medicilor ce se va ţinea la Budapesta.

*

Advocat nou. Dnul Dr. *Ioan Pop* aduce la cunoştinţă, că cu 1 lunei August a. c. şi-a început praxa advocaţială în Alba-Iulia (Gyulafehérvár) strada Maros nr. 1 (în faţa tribunalului reg.)

*

Bancnotele á fl. 10 v. a. Atragem atenţia cetitorilor noştri că bancnotele à fl. 10 v. a. purtând data de 1 Mai 1880, încetează a mai circula cu *ziua de 31 August n. a. c.* Banca Austro-Ungară le mai primeşte pentru schimbare; însă după 31 August a. c. nu se mai rescumpără, nici nu se mai schimbă.

*

Pentru Muzeul Asociaţiunii. Dna *Olimpia Damian*, din Bradul Zarandului, a adunat din comunele Vaca şi Juncu mai multe lucruri preţioase pe seama Muzeului Asociaţiunii. Şi adecă: dela Maria Brana o furcă de tors, încrestată cu deosebită artă; dela Treja Hueţ un ştergar vechi de culme; dela Lazăr Tulea o lance din 1848/9 făcută dintr'o unealtă dela plug; dela Ioan Bârna, înv. o lingură de beut apă (lingura e lucrată de un ţăran porcar din Banat şi e încrestată cu un rar talent), dela dna preoteasă Rusu din Juncu un stergar vechi de culme şi două ouă pistriţe, cu desemnuri numite „masa raiului" şi „frâul calului", dela Ioan Clej mucări de luminări; dela I. Mateeş înv., un cuier vechi încrestat şi 6 „cănceie" lucrate de olari români; din Brad nişte dude de cimpoiu, afară de acestea a mai donat dela părintele Ioan Rusu din Juncu un manuscript bisericesc şi patru cărţi din veacul 17, 18 şi 19. Fapta se laudă dela sine.

*

Mare grevă. In zilele trecute a isbucnit în Stockholm o grevă, care din zi în zi ia dimensiuni tot mai uriaşe şi mai îngrozitoare. Se scrie, că numărul grevîştilor trece peste 300 de mii, şi organizatorii grevei desvoaltă o agitaţie ne mai pomenită pentru a câştiga pe partea grevîştilor şi pe muncitorii şi funcţionarii de tren şi dela poştă. Nici un ziar nu mai apare în Suedia. Locuitorii capitalei suedeze trăiesc de câteva zile nu mai cu conserve, alte alimente nu se găsesc. Grevîştii sunt susţinuţi cu ajutoare şi dela corporaţiunile muncitorilor din străinătate.

*

Şcoală civilă pentru băieţi. Cu 1 Septemvrie n. a. c. se va deschide în oraşul nostru şcoală civilă de stat pentru băieţii, cari terminând clasele primare, nu vor să continue gimnaziul, ci îşi aleg o carieră, la care e suficientă o calificaţiune de 4 clase civile. Deocamdată se deschide clasa primă. Pentru şcoală s'au închiriat câte-va odăi din edificiul parohiei rom. cat. clădit în legătură cu biserica rom. cat. din Piaţa mare. Tocmai în localul, în care ani dearândul a stat gimnaziul de stat. Cu conducerea şcolii civile, în calitate de director provizor, a fost încredinţat profesorul dela şcoala civilă de fete dl Ignatie Györi.

*

Dl Dr. Emil Babeş publică o scrisoare în nrul de Duminecă al lui „Magyar Hirlap". Acest ziar adecă a răspuns acum câtva timp la scrisoarea adresată de Dr. *Victor Babeş*, din Bucureşti, ziarului „Pester Loyd". Dl Dr. Emil Babeş din Budapesta, combate afirmaţiunile ziarului „Magyar Hirlap". Dl Dr. E. Babeş declară privitor la cazul doamnei Vlad, că dsa a fost condamnată pentru agitaţiuni contra limbii oficiale a statului ungar; însă ar fi o greşală a face din această condamnare un act de acuzare contra tuturor ungurilor, cu atât mai mult cu cât societatea ungară a fost contra acestei condamnări. Graţiarea doamnei Vlad se atribue în mare parte iniţiativei scriitorului F. Herczeg şi casinei naţionale din Budapesta. Autorul scrisorii arată apoi că până acum încă n'a fost condamnat nici unul dintre acele ziare maghiare, cari insultă pe români. Să nu se mire deci nimeni, dacă românii sunt indignaţi din cauza acestei nedreptăţi. Dl Dr. Emil Babeş spune că la Blaj a fost aruncat în aer un monument al Românilor, fără ca autorii să fi fost descoperiţi. Dl Babeş arată că românii nu sunt primiţi în funcţiunile superioare ale statului, că maghiarizarea cu forţa urmează, şi că nici religia românilor n'a rămas neatinsă. Aceste rele însă, zice dl Babeş, nu se pot înlătură prin apeluri la străinătate. „Magyar Hirlap" constată, că şi dl Emil Babeş sfătueşte pe români, să nu se adreseze străinătăţii cu plângerile lor. Cât despre faptul că românii nu sunt primiţi în funcţiunile înalte ale statului, aceasta după părerea lui „Magyar Hirlap" se esplică prin tendenţa esclusivistă a românilor, cât şi prin faptul că cei mai mulţi nu cunosc limba oficială a statului.

*

La fondul Episcopul Nic. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Demetriu Axente, culeg. tipograf în amintirea iubitului său frate Ioan Axente, paroh în Boarta 2 cor., I. G. Savin, stud. (Bucureşti), 20 bani, George Tulbure, as. consist. ordinar (Oradea-mare), 1 coroană, Emanuil Beşa, paroh (Zlatna), 20 bani, Ioan Oţoiu, paroh (Aciliu), 1 cor., Ioan Părău, măestru croitor, 30 bani, Iul. Crişanu, învăţător (Sălişte), 1 cor., A. Cosciuc, dir. şcoalei econ., 10 bani, I. Bolta, învăţăcel cismar (origin. din Rusciori) 1 cor. şi Miorica Tordăşianu 10 bani.

*

Prăvălie nouă. In sensul ordinaţiunilor mai nouă s'a interzis măcelarilor (fleşerilor) a vinde carne pe piaţa liberă, în şatre. In urma acestor măsuri, meseriaşul român *Coman Mânzat* din Sibiiu, în tovărăşie cu socrul său Ioan Radu din Turnişor, şi-au deschis o prăvălie de tăiat carne în strada Faurilor nr. 6. In prăvălia, întocmită după toate regulele igienice, se află zilnic carne de tot soiul şi de calitatea cea mai bună. Atragem atenţiunea societăţii române asupra acestui meseriaş, care merită să fie sprijinit. Asemenea şi ceialalţi măcelari români, cari au prăvălii şi servesc cinstit publicul.

*

Dare de seamă. La serata *teatrală-muzicală*, aranjată în 1 Aug. st. n. a. c. din partea studenţimei române din *Sebeşul-săsesc*, au suprasolvit următorii dni: T. Pomuţiu 3 cor.; dna Luculeţiu, A. David preot, M. Grecu notar, N. Velţian, funcţ. c. r. în penz. şi T. Morariu preot, câte 2 cor.; Z. Tătar, notar şi G. Albu înv. câte 1 cor.; N. Fraţilă funcţ. de bancă şi S. Opincariu câte 80 bani; V. Săbăduş, comerciant 40 b.; S. Bădilă 30 b.; Iosof Crăciun 20 bani. S'au încasat 290 cor. 70 bani, spesele au fost de 268 bor. 68 bani, rezultă un venit de 22 cor. 02 b. care sumă s'a alăturat la „*Fondul pentru înfiinţarea unei biblioteci publice în Sebeşul-săsesc*". Rugăm pe toţi participanţii şi marinimoşii contribuitori să primească şi pe această cale călduroase mulţumite şi să ne dea şi de altădată binevoitorul sprijin, ca să ne putem ajunge cât mai curând scopul: o bibliotecă română în Sebeşul-săsesc. 7 August 1909. Pentru comitet: *Z. Maniu, V. David, şi P. Chirca.*

*

Incendiu. In Teiuş au ars în săptămâna trecută 40 de case cu toate dependenţele lor. Au căzut jertfa flăcărilor şi doi copii şi un bolnav bătrân. Casele n'au prea fost asigurate în contra focului.

*

Ţăran osândit. Un ţăran din Sântana, Florea Brădean avea să plece la Arad într'una din săptămânile trecute. La gara satului a cerut dela cassă un bilet de drum. Cassarul însă n'a voit să-i dea biletul, pentrucă românul Brădean îl ceruse româneşte. Ţăranul supărat i-a spus atunci vre-o câteva domnului cassar, care în străjnicia sa patriotică îndată a şi făcut arătare contra românului pentru cuvinte „agitatorice". Tribunalul din Arad i-a dictat lui Floria Brădean 14 zile închisoare de stat.

Anunţ.

Cursurile „*Şcoalei pentru economia şi industria de casă*", susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", se încep la 1 Septemvrie n. Instrucţiunea secţiunii economice cuprinde: *a)* învăţământ practic: pregătirea bucatelor, conservarea poamelor şi legumelor, spălatul şi călcatul rufelor, confecţionarea rufelor etc.; *b)* învăţământ teoretic: economia de casă, contabilitatea etc. Instrucţiunea secţiunii industriale cuprinde: cusut, croit, împletit cu maşina, tors şi ţesut.

Informaţiuni se pot primi dela

Comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu".

Inştiinţare

pentru începerea anului şcolar la şcolile medii gr. or. române braşovene.

Anul şcolar 1909/1910 se va începe în 1 Septemvrie st. v. 1909, adecă în 14 Sept. st. n. Părinţii, cari doresc a-şi da copiii la aceste şcoale, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau cu fiicele lor în cancelaria direcţiunilor respective în zilele de 1, 2 şi 3 Septemvrie v., adecă 14 15 şi 16 Sept. st. n., pentru inmatriculare. — Şcolarii cari se inmatriculează pentru primadată la şcoalele noastre medii: gimnaziul de 8 clase şi şcoala reală de 4 clase, vor aduce testimoniu şcolar, certificat de naştere şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă au să-l prezinte toţi şcolarii, cari vin a se inmatricula, aşadar şi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă la şcoalele noastre.

Din 31 Aug. şi până în 2 Sept. v. dela 8—12 oare a. m. se vor ţinea examenele private, supletorii, de diferinţă şi de corigenţă. Ceice s'ar prezenta mai târziu, au să petiţioneze la direcţiune, dovedind cu atestat valabil cauza întârzierii.

Examenul script. de maturitate se începe în 31 Aug. st. v. la 7 ore dim. — Examenul oral de maturitate s'a propus pe ziua de 9 Sept. v. — Vr'o eventuală schimbare se va publica pe tabla anunţurilor oficiale şcolare.

Notă. — Şcolarii, cari vin dela un institut, unde în gimnaziul superior nu au învăţat limba grecească, au să fie supuşi la un examen de primire din limba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior şi şcoala reală este de 24 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V—VIII) de 40 coroane pe an. — Cei inmatriculaţi pentru primadată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 cor. Şcolarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire şi taxa pentru fondul de penziune duplu. Taxa pentru fondul de penziune este în gimnaziul superior de 15 cor., iar în gimnaziul inferior şi şcoala reală 10 cor., (cei scutiţi de didactru plătesc $^1/_2$ din această taxă); taxa de testimoniu şi de anuar e de 3 cor. (cei scutiţi de didactru plătesc numai 2 cor.); iar taxa de bibliotecă este în clasele inferioare 60 bani, în cele superioare 1 cor. (Taxa de membru la societatea de lectură a studenţilor este pentru clasa V. şi VI. gimn. 1 cor., pentru cl. VII. şi VIII. gimnazială 2 coroane).

Cu 1 Sept. 1908 s'a întrodus o taxă nouă: taxa edilă de 10 cor. în gimnaziul superior şi de 6 cor. în gimnaziul inferior şi în şcoala reală. Taxa aceasta au să o plătească înainte întreagă, chiar şi cei scutiţi de didactru.

Didactrul se poate plăti în 2 rate semestrale: $^1/_2$ la înscriere, iar $^1/_2$ la începutul semestrului II., dar celelalte taxe se plătesc deodată şi întregi cu ocaziunea înscrierilor.

Şcolarii, cari vor să fie scutiţi de didactru trebue să-şi înainteze petiţiunile lor la mâna D-lor profesori de clasă respectivi până în 30 Septemvrie st. v,

Brassó (Braşov), în 24 Iulie v. 1909.

Direcţiunea.

Cărţi şi reviste.

Cântecul amintirii de *M. Sadoveanu*, nuvele. Buc., Minerva. 1909. Un vol. de 271 pp. Preţul: 2 lei.

*

Calea sufletului, de *Caton Teodorian*, nuvele, Buc., Minerva 1909. Un vol de 274 pp. Preţul 1·50 lei.

*

Viaţa de Boem, de Henry *Murger*, roman, trad. de V. G. Nalbă, Buc. Minerva, 1909. Un vol. de 332 pp. Preţul 2 lei.

*

„Revista politică şi literară", din Blaj, sub direcţ. dlui *A. Ciato*, a apărut nr. 5 cu un sumar bogat şi varitat. Articoli în proză de dnii: Dr. C. Maniu, I. Agârbiceanu, A. Ciato, Ion Adam ş. a. Poezii de A. Cotruş, Hyperion ş. a.

*

„Biblioteca Minervei". Au apărut: Nr. 40. *Stelele*, noţiuni de astronomie, de V. Anestin. — Nr. 41. *Fire de tigroaică*, de G. Verga, trad. de Izabela Sadoveanu. — Nr. 42. *Vis de Primăvară*, de Ion Ciocârlan. — Nr. 43. *Mansarda*, de J. Claretie, trad. de I. B. Hetrat. — Nr. 44. *Două nuvele*, de E. Zola, trad, de Ion Bârseanul. Un. nr. 30 bani.

*

Revista asociaţiei învăţătorilor şi învăţătoarelor din România a apărut nr. 1 pe Iunie 1909 cu următorul sumar: Examenele normaliştilor, de L. Toma. Explicarea cuvintelor neînţelese, de A. D. Culea. Noul abecedar, de N. G. Teodorescu. Şcolile elem. de meserii, de Invăţător. Met. cuv. normale, de Natalia Bejenar. Iar diferenţiare, de Dumitraşcu. In zorii zilei, de Vlădescu. Examenele, de Tr. Şuteu. Programul congresului. O pagină de jale, de T. M. Dumitrecu. Proces psihic, de St. Chivu.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Duminecă în 13 Iunie st. n. anul curent a aranjat corul bisericesc din Turnişor concert împreunat cu declamare şi teatru din prilegiul venirei despărţământului Asociaţiunii din Sibiiu în numita parohie, cu care ocasiune au binevoit a suprasolvi următorii P. T. Domni:

Prea cuv. Sa dl Dr. Miron E. Cristea protosincel asesor consist. în Sibiiu 5 cor. 50 fil., Ioan Iliu notar Orlat 3 cor., Lazar Banciu măestru măsar Turnişor 3 cor., Oprea Olariu înv. Poplaca 2 cor., Ioan Popa paroh 1 cor. 50 fil., Ieronim Nemeş înv. 1 cor., Vasile Bălan propr. 1 cor. toţi din Cristian, Octavian Murăşan paroh 1 cor. 50 fil., Ioan Părău croitor 1 cor. Aurel Bratu prof. semin. 50 fil. Ioan Neagu 50 fil. George Lazar 30 fil. toţi din Sibiiu, Nicolae Platoş paroh, Alex. Bârsan înv. ambii din Ruscior câte 1 cor. N. N. 1 cor. 50 fil. N. N. 1 cor. 50 fil. N. N. 1 cor. 50 fil. Victor Pop înv. Caşolţ 50 fil, Radu Bădilă 1 cor. Ioan Muntean nr. 364 20 fil. şi soţia sa Paraschiva 30 fil. toţi din Turnişor.

Suma întratelor atât dela producţia poporală aranjată pentru parohieni în 18/31 Maiu (a 2 zi de Rusalii) cât şi dela producţiunea din 13 Iunie n. a fost 237 cor. 60 fil. din care subtragând spesele în sumă de 115 cor. 22 fil. a rămas venit curat 112 cor. 38 fil. Din venitul curat s'a dat în lada bisericii 60 cor. iar restul a întrat în fondul corului bis. pentru augmentarea bibliotecii paroh. şi alte trebuinţe.

Primească marinimoşii suprasolvenţi şi pe această cale sincerile noastre mulţămite.

Turnişor, în 12/25 Iulie 1909.

Romul Platoş
par. şi preş. al cor. bis.

Pavel Vulc
cassar.

Poşta redacţiei.

G. Albu, înv. Sassebeş. Regulamentul pentru organizarea învăţământului primar votat în congresul naţional bis. din 1906 a scos din vigoare normativul din 1882. Din compararea normativului cu regulamentul se pot constata schimbările. In urma art. de lege XXVII din 1907, Consistoriul a elaborat un nou regulament, care va forma obiect de desbatere în congresul naţional bis. din toamna acestui an, şi care acceptându-se, va scoate din vigoare toate celelalte regulamente anterioare.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„Frăţia" institut de credit şi economii, societate pe acţii în Agnita.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economii „Frăţia", societate pe acţii în Agnita, se convoacă prin aceasta, conform §-lui 16 din statutele societăţii, la

adunarea generală extraordinară,

care se va ţinea Dumineca în 29 August st. n. 1906 la 1 oară d. a. în sala şcoalei gr. or. române din Agnita, cu următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Urcarea capitalului social.
3. Modificarea unor dispoziţii din statute.

In sensul §-lui 24 din statute se recere ca la adunarea generală să fie reprezentate cel puţin jumătate din acţiile esmise.

Domnii acţionari, cari voesc a participa cu vot decisiv la această adunare generală, sunt poftiţi, conform §-lui 17 din statute, a-şi depune cu 24 ore înainte de adunare acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă, precum şi documetele de plenipotenţă la cassa institutului.

Agnita, la 6 August st. n. 1909.

(272) 1—1 **Direcţiunea.**

Nr. 408/909 [271] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român".

1. **Dupăpeatră Sat** şi **Dupăpeatră Valea-Porcuri** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.
2. **Luncoiul-de-sus** şi **Podele** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.
3. **Pestera** cu salar de 600 coroane, cuartir, grădină şi lemne de foc.
4. **Sălişte** şi **Trestia**, post ambulant cu salar de 600 cor., cuartir în Sălişte, grădină şi 2 stângini de lemne de foc.

Salariile se vor întregi din 1 Iuliu 1910 cu ajutorul ce se va cere de'a stat.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Dumineca şi sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenţii au a-şi aşterne în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt, eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 12 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu respectivele organe parohiale.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Nr. 340/1909. (247) 2—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu înaltul ordin consistorial Nr. 5256 Bis. dela 30 Iuniu 1909, să publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Căinelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, — devenită vacantă prin strămutarea parohului Constantin Popoviciu, — cu termin de 30 zile dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi se vor prezenta în vre-o Duminesă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual celebra.

Dobra, la 14 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Iosif Morariu
adm. presb.

Nr. 216/1909. (245) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător dela şcoala confesională gr.-ort. rom. din comuna **Lelese** cu filia **Sohodol** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc. După întregirea acestui post se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Invăţătoriul instituit la acest post va avea să propună şi religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători şcolarii la biserică şi să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computa începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vr'o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 15 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 408. (257) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a din **Oarda de sus**, protopresbiteratul Sebeşului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Concurenţii vor înainta cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul anunţat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresbiter.

Nr. 398/909 [248] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele din comunele mai jos înşirate în protopresbiteratul Geoagiu să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Boiu**, salar 500 cor. din repartiţie relut de cuartir şi lemne în natură, restul salarului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.
2. **Bozeş** cu **Băcâia**, salar 600 cor. cuartir şi lemne de foc în natură.
3. **Bulbuc-Curpeni**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.
4. **Glod-Nădăstia**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.
5. **Homorod-Suseni** şi **Ioseni**, salar 600 cor. cuartir şi lemene în natură.
6. **Mermezeu-Văleni**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.
7. **Ceru-Băcăinţ**, salar 200 cor. restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.
8. **Porcurea**, salar 200 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.
9. **Valea-mare**, salar 600 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.
10. **Voia**, salar 200 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.

La toate posturile acestea salarul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concurenţii aleşi sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta acolo cu elevii din şcoală şi a instrua şi în şcoala de repetiţie.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamen. şcol.) şi alte acte recomandătoare sunt a să înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenţii a să prezenta înainte de alegere în comuna în care a suplicat spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă cu poporul.

Orăştie, 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Domşa
protopresb. adm.

Publicaţiune.

Comuna bis. **Ungra** protopresbiteratul Cohalmului dă în intreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, zidirea şcoalei române elementare din Ungra.

Licitaţiunea verbală şi cu oferte se va ţinea **Dumineca în 2/15 August a. c.** la 2 oare în şcoala gr. or din Ungra.

Planul şi preliminariul de spese aprobat de Prea Ven. Cons. Arhidiecezan Nr. 3405 din 19 Martie a. c. cât şi de comisiunea administrativă din 1909. Condiţiunile mai amănunţite se pot vedea până la ziua licitaţiunei în cancelaria of. par. din Ungra.

Preţul strigărei este de 5657 cor. 92 fil. Licitanţii au a depune 10% vadiu, dela preţul strigărei, în bani gata sau în hârtii de preţ iar ofertele închise au a se înainta la of. par. până la 12 ore în ziua licitaţiunei.

Ungra, în 20 Iulie v. 1909.

Sofroniu Roşca paroh gr. or.
Ioan Cozac. ep. I.

(258) 2—3

Nr. 460—1909. (261) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învăţători din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Blaşfalăl inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiţie dela popor; cuartir, lemne de foc şi grădină.
2. **Blaşfalăul superior** cu salar anual de 600 cor. încassat prin repartiţie dela popor; cuartir, lemne de foc şi grădină.
3. **Caila** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiţie dela popor; cuartir, lemne de foc şi grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 se va întregi salariile la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte din ajutorul dela stat.

Cei aleşi se îndatorează a intrua în şcoala de repetiţie, a conduce şcoala de pomărit, a cânta în Dumineci şi sărbători cu elevii la sta. liturgie, a înfiinţa coruri bisericeşti şi a instrua în şcoalele de adulţi.

Concurenţii să-şi înainteze cererile de concurs instruite cu documentele necesari în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a-şi arăta aptitudinea în cântări.

Blaşfalăul de sus în 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox-român al Bistriţei în conţelegerere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. prot.

Nr. 158/909. [252] 2—3

Concurs.

La şcoalele centrale gr. or. române din **Braşov** sunt de ocupat următoarele posturi de profesori vacante, pentru ocuparea cărora se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

a. La gimnaziu:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de Istoria naturală, ca obiect principal combinată cu Geografia sau eventual şi alt studiu.

b. La şcoala comercială:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de limba maghiară şi germână.

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor Eforiei şcolare şi le vor însoţi cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti-şcolare şi regulamentelor în vigoare şi la caz, că Eforia şcolară va pretinde, se deobligă a propune şi la celelalte şcoale cari stau sub administraţia Eforiei.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru şcoalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puţin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului ca suplinitori salar anual de K 1600.—; pentru timpul de serviciu ca profesori provizori salar anual de K 1800.—, iar dela ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar, salar anual de K 2400.—, cinci cvincvenii de câte K 200.—, bani de cvartir K 400.— anual şi drept de penziune conform statutelor de penziune în vigoare la şcoalele noastre.

Braşov, 20 Iulie 1909.

Romulus Dogariu secretar.
Vasile Voina preşedinte.

De vânzare!

O casă mai mică pe **Pământul mic, în colţ,** (Kleine Erde) şi o **bicicletă pentru domni.**

Desluşiri la administraţia acestei foi. (275) 1—2

Nr. pp. 833—909 [244] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti la şcolile din comunele mai jos însemnate din acest protopresbiterat, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român" şi anume:

1. **Bedeciu** salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir în edificiul şcoalei, 8 metri lemne de foc şi 20 cor. pentru grădină de legumi.
2. **Călata-mare** salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor, locuinţă în edificiul şcoalei şi grădină de legumi, precum şi lemne de foc.
3. **Finciu** salar anual de 216 cor. din repartiţie dela popor, 84 cor. din fundaţiunea „Panovici", cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc, iar restul de salar prin întregire dela stat.
4. **Muntele-rece** salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc, 20 cor. pentru grădină de legumi şi 20 coroane diurne la conferenţă.
5. **Rogojel** salar anual de 600 cor. din repartiţie dela popor, cuartir în edificiul şcoalei cu grădină de legumi şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a-şi aşterne până la terminul sus indicat concursele instruite conform normelor în vigoare subscrisului şi a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sf. bisorică din respectiva parohie spre a-şi arăta desteritatea în cântări, fiind îndatoraţi cei instituiţi a cânta cu elevii la sf. liturgie.

Totodată vor fi îndatoraţi se contribue anual câte 6 cor. pentru casa tractuală, conform concluselor în vigoare.

Cluj, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 382/909. (249) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele din comunele mai jos înşirate în protopresbiteratul Orăştiei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Romoşel**, cu salar de 600 cor., iară dela 1 Ianuarie 1910 cu 1000 cor., cuartir şi lemne în natură.
2. **Măgura**, salar 400 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.
3. **Petreni**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.
4. **Pişchinţi**, salar 600 cor., cuartir şi lemne în natură.
5. **Dâncul-mic**, salar 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc în natură.
6. **Tămăşasa**, salar 200 cor. din repatiţie, cuartir şi lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întreji cu ajutor dela stat.
7. **Turdaş**, salar 600 cor., cuartir şi lemne în natură.

Concurenţii aleşi la oricare dintre acestea posturi învăţătoreşti sunt datori a cerceta Sfta biserică şi a cânta cu elevi de şcoală şi a instrua şi în şcoala de repetiţie.

La toate posturile acestea salariul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamentul Şcol.) şi altecele recomândătoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenţii a se prezenta înainte de alegere în comună la care a suplificat în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a cânta în biserică şi să facă cunoştinţă cu poporul.

Orăştie, la 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or al tractului Orăştiei, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 83 Sibiiu, Sâmbătă 1/14 August 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Vederile și convingerile masselor.

II.

Să vorbim acum despre *vreme,* pentrucă și vremea e un factor puternic în problemele, atât sociale, cât și biologice. Vremea e singurul mare producent pe terenul acesta, dar și singurul mare devastator. Vremea a făcut munții, din grăunțe de nisip, și vremea a creat din neînsemnata celulă a vremilor primitive geologice demnitatea omului de astăzi. Pentru a trece un lucru oarecare prin străformare, ajunge dacă trece peste el adierea câtorva secole. Cu drept cuvânt se poate spune, că o furnică, dacă ar avea viață destul de lungă, ar putea să descompună muntele cel mai înalt. Și ființa, care ar dispune de magica putere de a schimba vremea, ar fi aceea ce e pentru credincioșii de astăzi dumnezeirea.

Influența vremei asupra formării vederilor mulțimei e foarte mare. Dela ea depind forțele cele mari ale rassei, cari nu se pot forma fără ajutoriul vremii. Vremea dă naștere tuturor credințelor, ea face să se desvolte și apoi să apună, ea le dă și le ia puterea. Vremea pregătește mai ales massele pentru acceptarea vederilor și a convingerilor, adecă terenul pe sama acestora. Acesta e motivul, că anumite idei pot fi realisate numai la un timp hotărât, iar nu și altădată. Vremea face să se îngrămădească complexul uriaș de credințe și de cugetări, din care încolțesc ideile unei epoce. Nu în mod întâmplător, pe nimerite, să nasc acestea, ci rădăcinile fiecăreia din ele se estind departe în trecut. Dacă înfloresc, vremea a făcut să poată înflori. Pentru a le stabili originea, trebue deci totdeuna să o căutăm în trecut. Ideile sunt fiicele trecutului, mamele viitoriului, și totdeuna sclavele presentului.

Vremea e prin urmare învățătoriul nostru și nu avem decât să o lăsăm să treacă, pentru a vedea cum toate se schimbă în jurul nostru. Astăzi suntem prea îngrijiți de pretensiunile amenințătoare ale mulțimei, de răsturnările și străformările anunțate din partea ei. Dar vremea are să restabilească iarăși echilibrul. „Nici o ordine, scrie *Lavisse,* — nu s'a format într'o zi. Organisarea politică și socială e o operă, care cere multe veacuri. Feudalismul a esistat multe secole fără formă, în chaos desăvârșit, până a putut să fie regulat, iar monarhia absolută asemenea a esistat secole dearândul, până a putut afla mijloacele regulate de guvernare, și în acest interval de transiție a fost multă și mare confusie.

Să trecem acum la instituțiunile politice și sociale. E încă foarte lățită ideea, că instituțiunile întăresc relele sociale, că înaintarea națiunilor se face numai în urma perfecționării constituțiunilor și a guvernelor, și că prefacerile sociale pot fi săvârșite pe calea decretelor. Revoluțiunea franceză a acceptat ideea aceasta ca punct de mânecare, iar teoriile sociale de astăzi se basează asemenea pe ea.

Esperiențele făcute nu au fost în stare să clatine în mod serios această groaznică ilusiune. Filosofii și istoricii au încercat înzadar să dovedească neesactitatea acestei teorii. Dar cu toate acestea le-a succes pe ușor să arate, că instituțiunile sunt fiice ale ideilor, că sunt sentimente și moravuri, și că aceste idei, sentimente și moravuri, nu pot fi prefăcute astfel, că prefacem legile. Poporul nu-și alege la întâmplare instituțiunile, întocmai cum nu la întâmplare își alege nici coloarea ochilor, sau a părului. Instituțiunile și formele de guvernare *sunt producte ale rassei.* Ele sunt departe de a fi urzitoarele unei epoce, ci din contră, sunt creațiunile epocei. Popoarele nu vin guvernate amăsurat capriciilor lor momentane, ci amăsurat caracterului lor. Secole întregi se cer pentru formarea unei ordine de stat, și iarăși secole întregi pentru prefacerea acesteia. Instituțiunile nu au virtuți legate de ele. Nu sunt nici bune, nici rele, căci acelea din ele, cari într'o anumită vreme sunt bune pentru un anumit popor, pot să fie pentru alt popor vrednice de toată desprețuirea.

Nu zace deci de loc în puterea unui popor să-și schimbe singur instituțiunile, după voia sa. Adevărat, că în contul revoluțiunilor volnice poate poporul să schimbe numele instituțiunilor sale, dar sâmburele remâne același. Numele e însă numai etichetă goală, cu care istoricul mai profund nu-și bate capul. Așa de esemplu țara cea mai democratică din lume, e Anglia, care are constituție monarhică, pecând despotismul cel mai pronunțat domnește în republicele Americei de Sud, cu toate că au constituțiuni republicane. E deci încercare copilărească, e sercițiu retoric fără scop, perderea vremii cu compunerea de acte noi constituționale. Necesitatea și vremea le aduce cu siguranță, dacă suntem destul de prudenți de a pune acești doi factori în serviciul nostru. Așa s'a întâmplat lucrul cu Anglo-Saxonii, ceeace ne spune marele istoric Macaulay într'un loc, care ar trebui să fie învățat dearostul de toți politicianii țărilor latine. Dupăce înșiră acesta tot binele ce ar putea fi scos din legile, cari luate din punctul de vedere al rațiunei curate, formează un chaos de prostii și de contraziceri, comparează vre-o douăsprezece constituțiuni, îngropate în urma sguduirilor, de ale națiunilor latine din Europa și America, cu cele din Anglia, și constată, că acestea din urmă s'au schimbat foarte încet și numai în parte, sub influența nemijlocitelor necesități, și nici odată sub influența ideilor speculative. „Nu s'au îngrijit nici odată de simetrie, — scrie el, — totdeuna însă de profitabilitate; n'au delăturat niciodată o anomalie numai pentrucă e anomalie; n'au făcut inovațiuni niciodată, decât numai când era simțită insuportabilitatea, dar și atunci numai în măsura de a fi delăturată insuportabilitatea; niciodată nu au făcut mai mult decât a reclamat casul luat în desbatere! Acestea au fost regulele, de cari au fost conduse în general cele 250 de parlamente ale noastre (engleze) în consultările lor, cu începere de pe vremea lui Ioan, până în epoca reginei Victoria“.

Ar trebui să examinăm una după alta fiecare lege și fiecare instituțiune a fiecărui popor, pentru a putea arăta, în ce măsură formează ele espresiunea trebuințelor rassei lor, și că prin urmare nu pot fi schimbate în mod volnic. Astfel de esemplu se poate discuta filosoficește despre favorurile și neajunsurile centralisațiunei. Dar când vedem ce opintiri milenare face câte un popor compus din rasse foarte deosebite pentruca să ajungă pas de pas la centralisațiune, când facem constatarea, cum câte o revoluțiune, al cărei scop era derimarea tuturor instituțiunilor remase din trecut, a fost necesitată nu numai să respecteze această centralisațiune, ci chiar să o întărească, putem să spunem, că centralisația e fiica trebuinței imperioase, e condiție de esistență, și nu putem decât să compătimim pe politicianii lipsiți de vederile largi, cari vreau să o delăture. Dacă din întâmplare li-ar succede lucrul acesta, în momentul acela ar fi dat signalul pentru începerea răsboiului civil, din care s'ar naște apoi foarte în curând o nouă și o și mai apăsătoare centralisație.

Din toate acestea urmează, că mijlocul de a influința sufletul masselor nu reșede în instituțiuni. Dacă vedem cum anumite țări, — ca statele unite americane, — fac progrese mari cu instituțiunile lor democratice, pe când altele, — ca re-

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

— „Aceste două traduceri — urmează Șaguna — sunt deci ușile, prin cari s'a învrednicit și poporul românesc a intrà în câmpul cel ceresc al dumnezeeștilor învățături, care în mijlocul vijeliilor și valurilor lumei rămân neclătite și adevărate din veac în veac, ele sunt izvoarele, cari au izvorât întâia dată apa vieții vecinice pentru neamul românesc, în toate părțile pământului pe unde este risipit“.

Așadar deșteptarea poporului nostru din barbaria veacurilor, împrietinirea lui cu legea Domnului și cu lumina civilizației, înfrățirea neamului prin unitatea limbei — toate aceste mari binefaceri, Șaguna le atribuie, cu toată dreptatea acestor două traduceri ale sfintei scripturi.

Biblia de Bălgrad și cea de București sunt într'adevăr monumentele neperitoare ale legii și limbii românești și preste tot ale vieții noastre naționale-bisericești. Prin faptul că ieromonarhul Silvestru traducătorul Testamentului Nou de Bălgrad, simțind trebuințele vremii sale, a îmbrăcat traducerea sa în haina unei limbi „înțelese de toți“, a unei limbi luate din gura poporului, prin Biblia sa a creat cel dintâiu glas obștesc, cu care s'a rugat neamul românesc întreg părintelui din ceruri, iar nouă ni-a lăsat nu numai un monument al limbei, ci și al simțirii și cugetării poporului din vremea aceea.

„Nici una dintre traducerile de mai târziu nu poate fi părtașă laudei, ce se cuvine acelora, cari au altuit întâiadată cuvântul sf. Scripturi în pom românesc, ci toți de mai târziu au preînoit și îndreptat, numai unde și unde, aceea ce traducătorii cei dintâiu, ca nemernici deabià ai unui veac, n'au putut să îndrepte; dar nici n'au avut lipsă de a îndreptà pentrucă pe vremurile lor a fost bine și desăvârșit așa. Iar limba noastră e pom viu, care în toată primăvara se schimbă: ramurile bătrâne și fără suc se uscă și cad, mlădițe tinere ies și cresc: frunza veștejește și se scutură, dar alta nouă crescând îl împodobește, — toate ale lui se fac și se prefac, numai tulpina rămâne totdeauna aceeași“.

Iată, ce cunoștinte sigure de istorie literară și ce principii sănătoase de limbă, aveau să-l călăuzească pe Șaguna la noua editare a sf. Scripturi!

Afară de aceste două traduceri vechi Șaguna mai cunoaște trei ediții românești ale Bibliei, și anume:

1) Biblia întreagă, tipărită de societatea biblică românească, în Petersburg la 1819.

2) Testamentul nou tipărit în Smirna (Asia mică) la 1838, și

3) Biblia întreagă tipărită la episcopia Buzeului în anul 1854.

„Ce se atinge de ediția aceasta a noastră a sf. Scripturi a legei vechi și nouă, noi ne-am ținut de datorință sfântă a întrebuințà toate mijloacele, câte ne-au fost cu putință în valul nenumăratelor sarcini, ce zac asupră-ne și a *restatornicì textul celor 72 de traducători din Alexandria,* pe care biserica noastră răsăriteană singură numai îl primește de *autentic și canonic*“.

Aici se cuprinde așa dar motivul de căpetenie care l-a îndemnat pe Șaguna să scoață o nouă retipărire a Bibliei. Considerând traducerea din Alexandria de singura autentică și canonică, ținea că e de necesitate să se facă o nouă traducere respective îndreptare a textului biblic, ținându-se strâns de traducererea celor 72, numită și *Septuaginta.*

Motivele de a doua mână erau apoi, că în traducerile vechi se găsiau vorbe cari nu corăspundeau textului original grecesc, iar pericopele și mai ales Stihurile nu i se păreau destul de bine împărțite.

Intru sprijinirea acestora aduce și câteva pilde din traducerile anterioare. Prin urmare Șaguna, la traducerea bibliei sale are în vedere textul grecesc și slavonesc, dar ține seamă și de cele întrebuințate de traducătorii români mai sus pomeniți, acestea toate însă se silește a le aduce în conglăsuire cu traducerea originală din Alexandria, care-i servește ca normă autorizată.

Din împrejurarea, că în această schițare istorică a bibliilor românești Șaguna nu amintește cu nici un cuvânt *Biblia,* tălmăcită de pe limba elinească pe înțelesul limbei românești, de *Samuil Clain-Micul* și tipărită în Blaj la 1795, publicele spaniole-americane, — pe lângă toate instituţiunile absolut identice se află în stare de dureroasă anarhie: putem să spunem, că instituţiunile nu au nimica a face, nici cu mărirea şi gloria unora, nici cu decadenţa altora. Aceea ce guvernează popoarele este *caracterul lor*, şi toate instituţiunile, cari nu se acomodează acestui caracter, formează numai haină împrumutată, podoabă trecătoare. E adevărat, că s'au întâmplat resboaie sângeroase şi revoluţiuni puternice, şi se vor mai întâmpla, în scopul introducerii anumitelor instituţiuni, cărora lumea le atribue puterea supranaturală pe care o au relicviile Sfinţilor de a aduce noroc, şi în anumită măsură s'ar putea spune, că instituţiunile influinţează asupra sufletului mulţimei, fiindcă provoacă astfel de acte de înălţare. Dar în realitate nu instituţiunile eserciază această putere, căci ştim, că ele, fie că înving, ori sunt învinse, nu au absolvat nici o putere. Aceea ce a influinţat asupra sufletului mulţimei a fost totdeauna *ilusia şi vorbele*, mai ales vorbele, acele vorbe simple, dar pline de putere, cu a căror domnie miraculoasă vom face cunoştinţă mai târziu.

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Să aruncăm o privire asupra stării economice a acestor două ţeri. Din venitul pământului roditor, după aretarea dlui ministru, în Ungaria vine pe fiecare cap 9 fl. 47 cr. iar în Transilvania 5 fl. 34 cr. Censul deci e aici în proporţiune contrară faţă cu Ungaria. Domnul condeputat Török Sándor, în vorbirea sa de eri, a afirmat cu toată positivitatea, că nu esistă ţară, pe faţa pământului, unde să fie censul atât de lărgit ca în Ungaria. Nu mă va putea acusa, că aduc înainte state radicale, căci, spre esemplu, mă provoc la Prusia, mă provoc la Anglia. Când voim să judecăm mărimea censului privindu-l, în comparaţiune cu cel din alte state, cred că suntem pe calea cea mai nimerită, dacă vom esamina aceea, că în proporţie cu numărul locuitorilor câţi alegători sunt? Şi aşa aflăm, că în Prusia, la 1000 suflete sunt 208, în Anglia 83, în Ungaria 72, în Transilvania 50. Insă dacă nu vom lua în consideraţie pe alegătorii îndreptăţiţi după prerogativele naşterei, de oarece e vorba de mărimea censului după avere, atunci rămân în Ardeal chiar numai 34. Cred că acum dl condeputat Török Sándor va fi deplin liniştit în privinţa aceea, că *sunt* state, cari în privinţa aceasta stau cu mult înaintea noastră. De altcum dl ministru de interne are deplină dreptate când zice, că efectul bun al unei legi electorale nu trebue judecat, basându-ne pe teorii abstracte, ci luând în consideraţiune resultatele practice. Să-mi fie permis a arăta, ce resultate practice produce legea electorală din Transilvania.

In arătarea dlui ministru de interne, cu privire la ultima conscriere a alegătorilor, în Transilvania peste tot s'au înscris 110.000 alegători. Dintre aceşti alegători 74,134 de inşi pe baza prerogativei de naştere au eserciat dreptul de alegere; 11, 684 pe baza censului de 8 fl 40 cr., 3158 pe baza numărului de fumuri, şi 20, 923 pe baza altor cualificaţiuni. Poate că nici n'ar fi de lipsă să mai amintesc aci, că această arătare poate servi de bază la judecarea practică a legii electorale, de oarece aceste conscripţiuni s'au făcut din oficiu, pe baza ordinaţiunei ministeriale.

Aşadară din întregul număr al alegătorilor 67% sunt de aceia, cari pe baza prerogativei de naştere eserciază dreptul de alegere. In 8 comitate, districtul Făgăraş şi scaunele secueşti, au fost înscrişi 84,880 alegători. Dintre aceştia 70,770 au fost alegători pe baza prerogativei de naştere, ear după censul de 8 fl 40 cr. împreună cu cei pe baza fumurilor, la olaltă abia 10,531, şi pe baza altor cualificaţiuni cu totul 3579. Prin urmare, dreptului prerogativ de naştere, prin această lege i se dă o influenţă de 5 ori mai mare ca celor îndreptăţiţi pe baza censului, şi de 4 ori mai mare ca tuturor locuitorilor. Dintre cele 28 de cercuri electorale, în 25 nobilimea are o majoritate atât de preponderantă, încât ea face 2/3 şi chiar 3/4 a tuturor alegătorilor. Deci atunci: când e vorba despre representarea unui milion 562,222 suflete, adecă 3/4 a tuturor locuitorilor, alegerea a 25 de deputaţi, depinde dela această clasă privilegiată.

După acestea cred, că nime nu mi va putea imputa, că esagerez, dacă voiu zice, că resultatul practic al acestui sistem de alegere e acela, că 3/4 a tutur locuitorilor din Transilvania sunt escluşi din bariera constituţiunei şi representarea acelor 3/4 din poporaţiune depinde esclusiv dela o clasă privilegiată. Această clasă, după statistica lui Kőváry din anul 1847 se urcă cam până la 200,000 suflete, adecă face 10% din numărul tuturor locuitorilor din Transilvania.

Din punctul de mânecare pe care stau eu, onorată cameră, nu va mai fi doară de lipsă să amintesc, că eu la estinderea dreptului de alegere, nu pot lua în consideraţiune averea. Insă fiindcă dl condeputat Kemény Gábor, în vorbirea sa de eri, voind să combată datele citate de dl condeputat *Sigismund Popp*, s'a pus pe acest teren, fie-mi permis, ca de astădată eară-şi să-l fac atent la aceea, că da, întradevăr, are toată dreptatea când zice, că la o calculare bazată pe numeri să cere înainte de toate, că numerii să corespundă adevărului real. Insă dsa, după cum se cam întâmplă cu oamenii sfătoşi, e chiar cel dintâiu care nu-şi urmează sfatul său cel bun. (Ilaritate).

După opul întitulat „Austria adórendszere“ (sistemul de dare al Austriei) de Szepesy Mihály, în Transilvania pământul întreg cultivat face 3.783,969 jugăre. Domnul condeputat Kemény Gábor însă a luat în consideraţiune teritoriul întreg, şi aceasta după părerea mea, nu e cu cale, de oarece când e vorba despre aceea, că posesiunea în cari proporţiuni e împărţită între două clase, atunci numai la acel teritor se poate lua de bază, care de fapt e împărţit deja între cele două clase. Pădurea şi păşunea în Transilvania, după cum ştiu eu, până acum nici nu sunt împărţite. Acestea deci nici nu se pot lua de bază. De aceea, din parte-mi mă mărginesc numai la pământul cultivat, care de fapt e împărţit deja. De tot 173,281 jobagi eliberaţi au avut o posesiune de 2 144,544 jugăre. Năsăudul şi scaunele săseşti, cum a amintit eri dl condeputat *Sigismund Popp*, posed 710,000 jugăre, va să zică, laolaltă 2 914,514 jughere. Pe mâna nobilimei deci rămâne, 869,39 jugăre. Din tot pământul cultivat, de present, 1/4 e deci în mâna acelei clase privilegiate, care esclusiv eserciază dreptul de representare faţă cu cele 3/4 ale tuturor locuitorilor din Transilvania.

Onorată cameră! Faţă cu o astfel de lege electorală, mă mir, că dl ministru de interne a avut curajul să zică, că nu e nici o necesitate raţională pentru reformă, de oarece nu esistă nici un interes, de vre o însemnătate, care pe baza legii n'ar fi aici uşor de representat. (Ministrul Tóth: Am zis!) Atunci, onorată cameră, când ³/₄ a tuturor alegătorilor din Transilvania numai 3 deputaţi pot să trimită aici, o clasă privilegiată însă, care nici 10% a tuturor locuitorilor nu face pe deplin, trimite chiar 25 de deputaţi, într'adevăr că se poate zice, că dl ministru de interne poate să aibă un astfel de curaj, însă din partemi, pentru un astfel de curaj, nici când nu-l voiu invidia. (Aprobări în stânga estremă).

Onorată cameră! O asemenea lege electorală, fundată pe nişte baze privilegiale, stă în contrast direct cu sistemul representativ, cuprins în legea din 1848 art. V., şi întreb pe domnul ministru de interne, că oare sublima idee fundamentală din art. V. al anului 1848 nu primeşte oare lovitura cea mai violentă prin susţinerea neatacabilă a legii electorale din Transilvania, bazată pe drepturi de prerogative, prin cari realisarea acelei idei sublime se face cu totul imposibilă? Şi cred, că dacă dl ministru de interne ar fi luat aceasta în dreaptă considerare, nu s'ar fi lăsat să fie răpit în focul vorbirii sale până la declaraţiunea, că nu e nime atât de orb şi cutezător, care ar avea curajul să atace ideea fundamentală a legilor dela 1848. (Adevărat. Aşa este! din stânga).

Onoratul domn Kemény Gábor eri şi-a luat de temă a dovedi, că acea, nu acusaţiune, ci afirmare fundată, pe care onoratul domn Irányi Dániel, şi după el mai mulţi o ridicară, că sistemul electoral e îndreptat direct în contra naţiunei române, zic, şi-a luat de temă a combate aceasta, şi a amintit şi înşirat cercurile electorale, în cari românimea fiind în majoritate precumpănitoare, ar putea să trimită aici representanţii săi. Ce e drept, nu şi-a împlinit promisiunea, căci s'a angajat să înşire 20 de cercuri, dar precum mi-am notat eu, şi precum m'am convins şi din însemnările stenografice, a înşirat numai 15. A recunoscut de altcum însuşi dsa, şi a făcut-o cu cale aceasta, că afirmarea sa e numai o hipoteză, de oarece alegătorii nu s'au înscris după naţionalităţi, şi aşa afirmaţiunei sale nu este cu putinţă a-i da o bază sigură. Domnul Kemény vine şi aici în contrazicere cu acel bun sfat al său, că atunci, când voim să argumentăm cu cifre, avem să luăm totdeauna numai cifre cari corăspund adevărului. Eu din parte mi am acelaşi drept de a putea păşi în contra sa cu altă ipotesă, dar nu o fac aceasta, ci mult mai corăspunzător aflu a fi scopului, dacă mă provoc la resultatul alegerilor pentru dieta trecută. Ştim, că atunci alegătorii români, nu numai că au luat parte la alegeri, dar întrucât a depins dela ei, s'au şi nisuit a-şi scoate candidaţii proprii, şi totuşi, n'au fost în stare să trimită mai mulţi deputaţi decât numai 12. (Ministrul Tóth: Pentrucă au votat pentru alţii!)

De altmintrelea, onorată cameră, acceptez de real calculul stimatului domn Kemény, deşi e bazat pe ipoteză, şi întreb: Oare n'a demonstrat dsa tocmai contrarul dela aceea ce a voit să arete? El a voit să dovedească, că această lege electorală nu e îndreptată în contra poporului român. Insă, onorată cameră, când dsa arată, că naţionalitatea română, care face mai mult decât 4/7 din toţi locuitorii ţerii, abia 15 representanţi poate trimite la dietă, atunci a demonstrat în mod eclatant, ca nimenea altul, că această lege e îndreptată în contra naţionalităţii române. (Aprobări vii în stânga estremă). Eu de altcum, onorată cameră, din parte-mi nu pretind, ca legislaţiunea să dee naţionalităţii române din Ardeal nici 75, nici 25 de deputaţi. Eu vreau numai un lucru, să dee drept egal naţionalităţii române, ca şi celoralalte. (Aprobări). Vreau, ca din causa, că naţionalitatea română e în majoritate, să nu se schimbe esenţa sistemei representative, să nu stăruim ca pe căi artificiale să fie majorisată majoritatea naturală, prin minorităţi. (Aprobări în stânga estremă). Aceasta o voesc eu. Drept şi dreptate vreau, alta nimica. (Aprobări în stânga estremă).

(Va urma).

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în şcoala poporală

de
G. Fl. Preşmereanu.

(Urmare).

Nu se ţine cont de faptul, că cântarea nu numai ne întăreşte sănătatea, prin influenţa binefăcătoare ce o esercită asupra plămânilor şi a muschilor peptului, dar ea este şi un escelent mijloc de educaţiune şi în privinţa culturii spirituale: a culturii caracterului şi a inimii, după-cum am mai amintit.

Având în vedere uşurinţa cu care elevii în urma caracterului ei distractiv îşi însuşesc cântarea, considerând apoi şi neînsemnatele sacrificii ce trebue aduse întru predarea ei, e de prisos a mai insista asupra necesităţii cultivării ei nu numai în scopul propriu al şcoalei, ci şi al bisericii întru înfrumseţarea serviciului divin.

Ne umple de bucurie faptul, că în timpul mai nou s'a pornit o mişcare mai vie pe terenul cultivării muzicei şi afară de şcoală, prin aranjarea de diferite festivităţi, producţiuni cu coruri şcolare, şi aceasta cu atât mai vârtos, cu cât acestea se datoresc în parte mare activităţii unor învăţători de ai nostri conştii de datorinţa lor şi afară de zidurile şcoalei.

Această conştienţiositate o dovedesc acestia prin propoveduirea acestei arte, în care puterea frumosului se manifestă într'o formă cât se poate de plăcută şi captivătoare, şi în sinul reuniunilor noastre. Pe cât e de mare însă influenţa estetică a acesteia, pe atât de mari sunt şi bunurile morale ce resultă din ea.

Asupra caracterului ei moralizător care de altcum e o condiţie pentru fiecare artă — nu poate subsista nici o îndoială.

Ne vom îngriji însă de o corectă predare a ei, căci zice Hegel „Fiecare artă îşi are morala sa, depinde însă dela acela, care are să o esercite“.

Cu toate acestea mai multă importanţă are muzica, despre ceeace ne con-

---

ne vine a crede, că Şaguna sau nu a cunoscut biblia lui Clain s'au şi dacă a cunoscut-o — ceeace e mai verosimil — nu a întrebuinţat-o, presupunând, că Clain va fi întrebuinţat mai mult *Vulgata* sfântului Ieronim, decât traducerea alexandrină, singura, pe care o recunoaşte de canonică.

Inainte de a trece la celelalte cărţi rituale retipărite de Şaguna, ne vom opri la un moment de importanţă atât pentru cestiunea traducerilor bibliei, cât şi pentru cunoaşterea personalităţii literare a lui Şaguna.

E vorba de apriga *polemică literară*, care s'a purtat *între Şaguna şi Ioan Eliade Rădulescu*, pe tema traducerii sf. Scripturi de către acesta din urmă. Vom inzistă puţin asupra acestet discuţii, mai ales, că ea prezintă note caracteristice pentru vederile amândurora în cestiunea traducerii bibliei şi aruncă o viie lumină asupra acestor figuri marcante ale istoriei noastre literare.

In acelaşi timp, când Şaguna tipărea la Sibiiu o nouă traducere a Bibliei, deci la anul 1858, Ioan Eliade-Rădulescu tipărea la Paris o altă traducere românească a sf. Scripturi.

In prefaţa acestei traduceri Eliade încă ţine să-şi desfăşure principiile sale literare asupra bibliei. Vorbind despre importanţa sf. scripturi pentru păstrarea limbii literare şi prin limbă a naţionalităţii popoarelor, Eliade relevează în special însemnătatea acesteia pentru neamul românesc, pe care limba bibliei l-a apărat, în Ardeal, de primejdia influinţii protestante, iar dincolo în Ţările Româneşti de cea a grecizmului şi a slavonizmului introdus în biserică. Constată mai departe, că la poporul nostru biblia s'a păstrat în traducerea după cei 72 de tâlcuitori din Alexandria şi recunoscute, ca şi Şaguna, că ediţiunea aceasta e singura, care se poate da în mânile Românilor ortodocşi.

Ca fiu credincios şi devotat al bisericii răsăritene dreptcredincioase se simte, în urmare, îndatorat să ia în apărare curăţenia acestei traduceri a bibliei faţă de ediţiunile pline de greşeli ale propagandei engleze şi ale panslavismului rusesc. In scopul acesta, fără a luà în considerare „declamaţiunile ortodoxale ale unora şi altora“, întreprinde o nouă traducere a bibliei cu ajutoriul căreia tinde totodată să desăvârşească, să ducă la îndeplinire şi fapte pentru care luptă din tinereţe, *fapta unei limbi româneşti unitare.*

Insufleţit de vederile acestea purcede Eliade la traducerea sa. Din biblia sa n'au apărut însă decât cele două cărţi dintâiu ale Pentateuchului lui Moise: Cartea Facerii (Genesis) şi a Eşirii (Exodos), împreună cu comentariile lor esegetice.

Eliade, adecă, pe lângă biblie a scris un fel de adnotări, pe care le-a tipărit sub titlul de:

Biblice

sau Notiţii Historice, Philosophice, Religioase şi Politice asupra Bibliei. Paris 1858.

Aceste „biblice“ ne lămuresc şi asupra antecedentelor polemice cu Şaguna.

— „Biblia — zice Eliade[1]) — pusă sub tipar mai dinainte, cum (= îndatăce) a ieşit prima carte a Genezei, nu am întârziat a da de ştire Prea Sfinţiilor lor, Părinţilor Mitropoliţi al Ungro-Vlahiei şi al Moldovei, mai înainte de ajungerea cărţilor în ţară. In epistolele mele le arăt cauza, ce m'a făcut a întreprinde această traducţiune şi tipărire. In precuvântarea „Biblicilor“ mă întind şi mai mult despre motivele, care m'au însufleţit a luà o sarcină atât de grea sub toate raporturile. — Către aceşti doui Prea sfinţiţi Chiriarchi mă adresez prin epistole, fără a le trimite nici un esemplar din cartea întâià a Bibliei (adecă Genesis), pentrucă aveau a ajunge toate 3000 de esemplare în Ţară şi a se pune sub dispoziţia Prea sfinţiilor lor şi a cenzurei publice. Datoria mi-a fost de a le dà de ştire plecat, cu o lună mai înainte de ajungerea cărţilor. Considerând însă între Chiriarchiile ortodoxe şi Episcopia română din Sibiiu, nu lipsìi a trimite capului ei, spre semn de stimă, un esemplar din prima carte a Bibliei. Făcui încă şi mai mult: ca unei părţi bisericeşti, ca unui confesor îi trimisei şi prima jumătate de coală din Biblice, cartea profană nepublicată încă ca semn de stimă şi mai mare, de veneraţie şi confidenţă“....

In mărturisirea aceasta se cuprinde obârşia polemică a lui Eliade cu Şaguna.

(Va urma).

---

[1]) Biblice, pag. 74.

vingem din cuvintele lui Herder: „Mai mult decât frumseța însași, farmecă o voce plăcută, căci dacă aceea împodobește corpul, aceasta ascunde în sine o putere, care ne stăpânește sufletul“. Superioritatea ei o mai esprimă și Kleist: „Eu privesc muzica, ca rădăcina tuturor artelor“, precum și Lessing, scoțând și mai bine la iveală necesitatea predării ei, fiind o tovarășe nedespărțită a poeziei: „Se pare, că cântarea a fost menită să fie necontenit una cu poezia, ba chiar să se contopească cu ea în una și aceeași artă“.

Având în vedere însă, că înțelegerea poeziei presupune o desvoltare intelectuală oare care din partea elevului, cântarea e un mijloc binevenit, prin care se pot cultiva sentimentele aceluia și în lipsa acelei desvoltări. Prin frumseța melodică, prin mișcarea ritmică esprimată prin tact, tempo chiar și neînțelese fiind vorbele aceleia, totuși esercită o influență covârșitoare asupra lumei de sentimente.

Ori cine se poate convinge despre acest adevăr, ascultând o melodie de caracter vioi, maestos, în care prin o succesiune de tonuri se esprimă sentimente de bucurie, vitejie, precum sunt melodiile horelor, marșurilor și multelor jocuri naționale.

Ce servicii neprețuite, e menită a ne aduce cântarea apoi mai târziu în instrucțiune?

Materia predată în legătură cu câte o cântare se însușește mai curând, căci prin variația ce aceasta o procură, acea devine mai plăcută și atrăgătoare pentru elevi, iar resultatele dobândite mai mari, ca dacă, — renunțând la acest mijloc binefăcător, ne-am mărgini la o predare prea serioasă, ba monotonă, sarbădă, cu un cuvânt neatrăgătoare.

Metodul de a se preda unele obiecte de învățământ în legătură cu cântarea mai ales la elevii începători, ce e drept nu e prescris în planul de ore; dar oare acesta este un motiv de a nu satisface unui postulat ce resultă din o necesitate înăscută scopului educațiunii? de sigur nu! Acestui postulat școala cu atât mai mult trebue să satisfacă, cu cât prin materialul prețios de cântări ce și-l însușesc elevii, conștiința națională a acelora se mai întărește, abstragând dela caracterul distractiv al acelora și dela influența binefăcătoare ce o esercită asupra sufletului, prin care se alungă tristeța, se înviorează sufletele, se îmblânzesc patimile, cu un cuvânt se cultivă relațiile sociale dintre oameni!

Prin cultivarea cântecului o parte însemnată din tesaurul nostru național constătător din monumente de artă, limbă, din bogățiile portului și obiceiurilor naționale etc., se păstrează nealterată, tradițiile se fixează. De sine înțeles însă, că această sublimă misiune o vor putea îndeplini numai cântecele isvorâte din geniul poporului, adecă cele ce poartă un timbru pronunțat național. Să se mărginească deci fiecare învățător, pe cât e cu putință la studiarea de atari cântări și numai întrucât n'ar fi posibil să recurgă și la cântări de alt soiu. Nici acestea însă să nu se depărteze prea tare de spiritul poporului, pentrucă numai astfel se pot împrieteni cu acela, se pot valora și ajunge proprietatea națională a aceluia.

(Va urma.)

Conferențe preoțești.

Convocare

Pe Marți 8/21 Septemvrie, a. c. convoc Onorata Preoțime la conferență anuală în Boiul mare.

Programa:

1. La 7 ore serviciu divin cu invocarea s. duh prin preoții: Zaharia Ganea, Ioan Dan și Ioan Popa. „Predica cu text din Evangelia sau Apostolul zilei, sulevându-se datorințele de educație ale părinților față de copii“, prin Vasilie Răduleț capelan în Hendorf, eventual Ioan Baciu, paroh în Nadeșul săsesc.

Ședința I.

2. La 10 ore deschiderea ședinței.

3. Constatarea celor presenți.

4. Discuție asupra serviciului divin și a predicei.

5. Comunicarea hotărârilor consistoriale Nr. 11452 Bis. și 1022 Bis.

6 Fiecare preot va prezenta raport în scris despre activitatea sa în decursul anului.

7. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acelor rapoarte.

8. Raportul comisiunii constătătoare din preoții; Ion Hârțoagă, Terențiu Popovici și Chirion Muntean, față de reuniunile, societățile, fondurile și bibliotecile înființate în comunele din protopresbiterat. Restanțierii cu rapoartele să le înainteze primului din comisiune până la 15 August a. c.

9. Vizitarea în corpore a arhivului parohial.

Ședința II.

10. Tema: „Care sunt datinele și obiceiurile, ce zgudue simțul religios-moral în poporul nostru, și cum trebuesc delăturate?“ Elaboratori: Nicolae Gheaja, paroh în Laslea mare și Moise Flitter, paroh în Șarpotoc.

11. Disertațiune: „Modul cum s'ar putea feri poporul nostru de procese?“ Elaborator: Dimitrie Pulca, par. în Beșa.

12. Raportul comisiunii de sub Nr. 7.

13. Raportul epitropiei.

14. Stabilirea temelor și hotărârea locului pentru proxima conferență.

15. Propuneri de sine stătătoare.

16. Numirea verificatorilor.

17. Incheierea conferenței.

Sighișoara, 14/27 Iulie 1909.

Dimitrie Moldovan m. p.
protopop.

NOUTĂȚI.

Regina României Elisabeta, după cum anunță ziarele bucureștene, n'are să meargă la Borsec.

*

Premiați. Comisiunea economică a comitatului Sibiiu a premiat pe notarii comunali, cari s'au distins prin promovarea desvoltării economice în comunele lor și anume, cu premii în bani pe dnii: Eronim Motoc din Sebeșul sup. și Ioan Grommes din Hosman, cu diplomă de recunoștință de dnii: Ion Cosma din Ludoșul mare, Dum. Muntiu din Reciu, A. Hațegan din Sibiel, Val. Milea din Tilișca, Mih. Baumann din Alțina, Aurel Milea din Fofeldea și D. Duca din Bendorf.

*

† Gh. Gh. Meitani, fost în mai multe rânduri deputat și senator, membru în partidul național-liberal din România, a încetat din viață la Sinaia în vârstă de 69 de ani. A publicat: Cânturi intime 1860, Studii asupra constituțiunii românilor 1880—1881 ș. a. Odihnească în pace!

*

In biserica rusească din locul balnear Carlsbad s'a ținut în zilele acestea un serviciu divin în limba românească. Serviciul divin a fost celebrat de către părintele Cobilanschi din Cernăuț și de preotul militar Dr. Cioban. Au participat oaspeții români aflători la băi.

*

Cercetare. In afacerea unor mari furături comise la poșta din Sebeșul-săsesc s'a pornit o cercetare condusă de un comisar ministerial. Factorul poștal, Sos Ferencz, avea obiceiul de a desface scrisorile, mai ales pe cele sosite din America, și a le curăți de bancnotele americane, trimise adesea de bieții emigranți familiilor rămase acasă. Factorul a fost suspendat împreună cu alte persoane aplicate la acest oficiu poștal. Cercetarea urmează.

*

Discuție în jurul tăblițelor. Foaia săptămânală „Nagyszebeni Ujság“ în numărul său din urmă începe o discuție cu o foaie săsească din localitate pe tema tăblițelor, pe cari să indică numele stradei și numărul casei. Autorul articolului din foaia maghiară pe alocurea devine războinic și aruncă săgeți amenințătoare asupra membrilor din municipiul orășenesc. Din articolul acesta aflăm, că mai mulți membri ai societății maghiare din Sibiiu au dat o petiție la magistratul orășenesc, în care cer, ca pe tăblițe pe lângă numirea stradei în limba nemțească, să se pună și numirea ungurească. Nu vrem să făurim arme politice din tăblițele de stradă, cari servesc un scop practic, adecă orientarea locuitorilor din oraș și din jur, zice foaia maghiară și pretinde încuviințarea acestei cereri în numele celor 6000 suflete maghiare din Sibiiu și jur. — Dacă cele câteva mii de suflete maghiare sunt îndreptățite, — ceeace noi nu le contestăm — să pretindă afișarea și a numirei unguresti, atunci ce să zicem noi Românii, cari atât în Sibiiu, dar mai ales în comunele din împrejurimea acestui oraș reprezentăm zeci de mii suflete? Sau la ce să se mai orienteze și românul, căci doar lui dat i-a fost să umble tot pe întunerec! Nu-i vorbă, românașii nostri n'au trebuință de semne, căci ei cunosc Sibiiul cu toate cotiturile lui, întocmai cum cunosc ascunzișurile satelor proprii. Dacă i-am întreba pe ei, sigur ne-ar răspunde: „Ar fi destul de rău să nu ne cunoaștem *orașul nostru*!“ Aici însă să tractează despre un drept și noi nu vrem să fim ignorați pretutindenea. De aceea atragem atențiunea membrilor români din comitetul orășenesc asupra acestei chestiuni, și le cerem a să întrepune pentru recunoașterea și validitarea limbii române în condițiuni egale cu limba celorlalți conlocuitori.

*

Ca-la noi. In Vatra Dornii din Bucovina s'a petrecut la gară una dintre scenele, ce se practică mai ales la gările din prea fericita noastră țară. Și adecă, un funcționăraș dela gara bucovineană, unul Exner, a refuzat să dea bilete de tren călătorilor români, cari i-au cerut aceste bilete vorbindu-i românește. S'a reclamat cazul.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ au mai dăruit: Ioan Pinciu, cul. tip., 20 bani; Ioan Tatu, măesru pantofar (Alba-Iulia) 1 cor.; Ioan Imbăruș, exped. „Foaiei pop.“, 20 bani; Dr. Iuliu Grecu, medic (București), soția sa Emilia n. Cioranu, profesoară și fiul lor Ionel, 5 cor.; Piți și Puiu Vladone (Bozovici) 1 cor. și Vic. Tordășianu, prezid., 10 bani.

*

Obicei parlamentar. In parlamentul belgian este un obicei foarte curios. Deși în țerile belgiene alcoolul e interzis din causa consumului mare, deși impozitul e foarte apăsător, în parlament deputații cari țin câte un discurs mai lung, sunt serviți de aprozi cu sticluțe de rachiu. Cheltuelile le susține statul. Câți-va mandatari de-ai poporului, răutăcioși, susțin, că unii din colegii lor își lungesc discursurile lor, numai pentru aceea ca să poată deșerta cât mai multe păhăruțe de rachiu!

*

Amânare. Congresul internațional al presei s'a amânat pentru anul viitor 1910. Comitetul său se va întruni în Septemvrie la Londra, pentru a esecuta decisiunile luate în ultimul congres dela Berlin și a statori chestiunile care vor fi supuse desbaterilor viitorului congres. Toți prezidenții asociațiunilor înscrise în biroul central au fost convocați în această conferență. Dl I. Procopiu, prezidentul sindicatului ziariștilor, va lua parte la desbaterile acestei importante conferențe.

*

Sinuciderile în armata rusească au luat, în ultimi zece ani, proporțiuni îngrijitoare. Simptomele se datoresc tratamentului rău din armată și alcoolismului.

*

De când Blériot a trecut în sbor canalul La Manche, primește comande număroase de aeroplane. Până în Nov. a. c. are să facă 36 mașine sburătoare. Prețul unei singure mașine face 10 mii de franci.

*

Preotul Hlinka. Ministrul de justiție a trimis petiția celor 3 mii de slovaci spre dare de părere tribunalului din Rosenberg. Tribunalul a răspuns, că părintele Hlinka nu este vrednic de a fi grațiat, fiind un agitator incorigibil.

*

Incendiu. In comuna Peșteana, cercul Hațegului în vreme ce locuitorii erau duși la lucru, a isbucnit un foc care a nimicit 26 de case cu toate dependențele lor.

*

Pentru săteni. Societatea academică bucovineană „Junimea“ a hotărât să dea representațiuni teatrale pe sate și să țină conferențe pentru țărani. Duminecă s'a dat prima representație în satul Gălănești și s'a jucat cu mare succes piesa „Urmările beției“.

Cărți și reviste.

Vatra Școlară, revistă pedagogică, red. *Dr. P. Șpan*, a apărut nr. 6 pe Iulie 1909 cu următorul cuprins: Vacanțele de Dr. P. Șpan. Indeterminismul și determinismul de P. Cociș. Din psihologia neamului de Tr. Ș. Din viața școlara de A. Sârbu. Din experiență. Informațiuni. Abonament: pe an 6 cor., pe ½ de an 3 cor. La 1 Octomvrie „Vatra Școlară“ va apărea în număr dublu și festiv.

Economie.

Muștele de Hessa.

Ministeriul r. u. de agricultură, spre a preîntimpina pagubele încalculabile, pe cari le aduc așa numitele muște de Hessa (Lecidomya destructor), ni-a pus la dispoziție următoarele orândueli, întemeiate pe experiențele câștigate în Statele unite (America) din prilejul secerișului și anume:

In hotarul acelei comune sau oraș, în care în anul tecut sau în cel de față, s'au arătat în măsură mai mare stricăciunile pricinuite de muștele de Hessa, sunt a se face așa zisele sămănături înșelătoare. Acestea sămănături să fac așa, că sămănăm pe la sfârșitul lui August sau la începutul lui Septemvrie, în câteva brezde din fiecare tablă, sămânță de grâu de toamnă sau de săcară de calitatea cea mai slabă.

Scopul e, ca muștele de Hessa, să-și depună în acestea brezde oauele.

Acestea sămănături înșelătoare la sămănatul obicinuit, dar mai târziu înainte de începerea iernii, să ară cât să poate de adânc având deosebită grijă, ca acestea în întreaga lungimea lor să ajungă sub pământ, ca astfel în primăvară roiul muștelor să nu poată ieși la suprafață. E bine ca sămănăturile înșelătoare să se apese cu tăvălugul.

Organele statului au primit ordin strict să supravegheze esecutarea orânduelilor de sus, încât pentru teritoriile, în cari s'ar fi ivit muștele de Hessa.

Atragem atențiunea economilor noștri asupra acestor orândueli.

Sibiu, 7 August 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța
prezid.

Vic. Tordășianu
secretar.

Un maghiar să bea numai apă minerală ungară.

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulație numai apă minerală, naturală ungară.

Prețul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferințelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinței de rărunchi . . . .

Borhegyi, pentru întețirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .

Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod și lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinței cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

Intrebați medicul D-Voastră și veți auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** și plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 30—31

Depozite la: I. B. Misselbacher și L. Fuchs în Sibiiu.

Nr. 391—1909 [274] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul bolnăvicios Ioan Branea din **Măierău** și filia Dișnaieu, pe baza rezoluțiunei consistoriale dto 30 Maiu 1909 nr. 6627 Epitr. se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în foaia „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenții vor avea a subșterne suplicele concursuale instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral p. u. Déda în terminul deschis cu observarea, ca petenții în vre-o Dumineca ori sărbătoare să se prezinte în comună spre a cânta și cuvânta în sf. biserică.

M.-Cuezd, 27 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr or. Reghin în conțelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Șagău
protopresbiter.

Nr. 309/1909 [173] 1—3

Publicațiune.

Comuna bis. **Urez-Galați**, protopresbiteratul Hațegului, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende zidirea bisericei gr. or. române.

Licitațiunea verbală și cu oferte se va ținea **Dumineca în 16/29 August a. c.** la 2 oare p. m. în locuința epitropului Brat Ianeș.

Planul și preliminariul de spese, aprobate de Prea Ven. Consistor arhidiecezan cu datul de 30 Maiu a. c. Nr. 6360 Epitr. 1909 se pot vedea până la ziua de licitațiune în cancelaria subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Prețul strigărei este **10.000 coroane**. Licitanții au a depune vadiu de 10% dela prețul strigărei în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul protopresbiteral până la 12 oare în ziua licitațiunei.

Urez-Galați, în 26 Iulie v. 1909.

Atanasiu Daju par., — preș. **Ioan Bodescu** notar.

„Văzut“.

Hațeg, în 27 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Hațeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 2878/909 pretorial. [277] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de moașe comunală în comuna Vesztény (Veștem) se escrie prin aceasta concurs:

Reflectantele au a-și așterne petițiile lor instruate cu diploma de moșit, atestat de moralitate și de praxă la oficiul protopretorial al cercului Nagydisznod în Nagydisznod (Cisnădie) până inclusive 10 Sept. 1909 st. n.

Emolumentele sunt:

1. Remunerarea în bani din cassa comunală 180 cor.

2. Pentru fiecare serviciu la naștere și îngrijire in 8 zile după naștere 1 cor. 50 fil.

3. Mizerele sunt a se îngriji și cura gratis.

Nagydisznod, 7 Aug. 1909.

Dr. Schuster m. p.
primpretor.

Nr. 399—1909 of. ppresb. (276) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători la școalele noastre confesionale gr. or. rom. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borcut**, salar 600 cor. anume dela popor 300 cor. și dela Preaven. Consistor arhidiecezan 300 cor., cuartir și grădină în natură.

2. **Cupșeni**, salar 600 cor. și anume: 300 cor. dela biserică iar 300 cor. ajutor dela stat, cuartir și grădină în natură.

3. **Curtuiușul mic**, salar 600 cor. și anume: dela biserică 300 cor. și dela stat 300 cor., cuartir și grădină în natură.

4. **Costeni**, salar 600 cor. și anume: dela biserică 200 cor. și ajutor dela stat 400 cor., cuartir și grădină în natură.

După întregirea posturilor învățătorești din Cupșeni, Curtuiușul mic, și Costeni se va cere întregirea salariilor prescrise de lege dela stat.

Cei aleși, pre lângă celelalte îndatoriri, sunt obligați a instrua elevii în cântările bisericești și a provedea cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea, cei ce doresc a fi aleși să se prezinte poporului în sf. biserică pentru a-și arăta desteritatea lor în cântări.

Concurenții să-și înainteze cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutor pedagogic, diploma de învățător și eventuale atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în timpul indicat.

Lăpușul-unguresc, 26 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetății de piatră în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 8136/1909. fj. II. (279) 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A szászsebes — sugági th. közut 10—11 és 11—12 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó és a várm. közigazgatási bizottság által 1908. Julius 11-én 1151/908 sz. a. 16745 Kor. 99 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából 1909 évi augusztus hó 31-ik napjának (kedd) d. e. 11 órájára Szebenvármegye alispáni irodájában tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szebenvármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10. óráig annál inkább adják be, mivel a későbben érkező ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költség 5. §-ának megfelelő bánatpénz a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó. A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brasoi kereskedelmi és ipar kamara által kiállitott bizonyitvánnyal igazolni.

A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1909 évi augusztus hó 10.

Alispán h.:
Stroia János
vrm. főjegyző.

Nr. pp. 833—909 [244] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești la școlile din comunele mai jos însemnate din acest protopresbiterat, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ și anume:

1. **Bedeciu** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei, 8 metri lemne de foc și 20 cor. pentru grădină de legumi.

2. **Calata-mare** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, locuință în edificiul școalei și grădină de legumi, precum și lemne de foc.

3. **Finciu** salar anual de 216 cor. din repartiție dela popor, 84 cor. din fundațiunea „Panovici“, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc, iar restul de salar prin întregire dela stat.

4. **Muntele-rece** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc, 20 cor. pentru grădină de legumi și 20 coroane diurne la conferență.

5. **Rogojel** salar anual de 600 cor. din repartiție dela popor, cuartir în edificiul școalei cu grădină de legumi și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a-și așterne până la terminul sus indicat concursele instruite conform normelor în vigoare subscrisului și a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sf. biserică din respectiva parohie spre a-și arăta desteritatea în cântări, fiind îndatorați cei instituiți a cânta cu elevii la sf. liturgie.

Totodată vor fi îndatorați se contribue anual câte 6 cor. pentru casa tractuală, conform concluselor în vigoare.

Cluj, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 340/1909. (247) 3—3

Concurs din oficiu.

In legătură cu înaltul ordin consistorial Nr. 5256 Bis. dela 30 Iuniu 1909, să publică concurs pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Câinelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, — devenită vacantă prin strămutarea parohului Constantin Popoviciu, — cu termin de 30 zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral, și se vor prezenta în vre-o Duminesă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica și eventual celebra.

Dobra, la 14 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Iosif Morariu
adm. presb.

Nr. 216/1909. (245) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școala confesională gr.-ort. rom. din comuna **Lelese** cu filia **Sohodol** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult bisericească, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc. După întregirea acestui post se va cere întregirea prescrisă de lege dela stat.

Invățătoriul instituit la acest post va avea să propună și religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computǎ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vr'o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a și arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 15 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 382/909. (249) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele din comunele mai jos înșirate în protopresbiteratul Orăștiei, să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Romoșel**, cu salar de 600 cor., iară dela 1 Ianuarie 1910 cu 1000 cor., cuartir și lemne în natură.

2. **Măgura**, salar 400 cor. din repartiție, cuartir și lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.

3. **Petreni**, salar 600 cor. cuartir și lemne în natură.

4. **Pișchinți**, salar 600 cor., cuartir și lemne în natură.

5. **Dâncul-mic**, salar 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc în natură.

6. **Tămășasa**, salar 200 cor. din repatiție, cuartir și lemne în natură, restul salariului până la macsimul legal să va întreji cu ajutor dela stat.

7. **Turdaș**, salar 600 cor., cuartir și lemne în natură.

Concurenții aleși la oricare dintre acestea posturi învățătorești sunt datori a cerceta Sfta biserică și a cânta cu elevi de școală și a instrua și în școala de repetiție.

La toate posturile acestea salariul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamentul Școl.) și altecele recomândătoare sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenții a se prezenta înainte de alegere în comună la care a suplificat în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a cânta în biserică și să facă cunoștință cu poporul.

Orăștie, la 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or al tractului Orăștiei, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 408. (257) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a din **Oarda de sus**, protopresbiteratul Sebeșului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții vor înainta cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul anunțat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresbiter.

Nr. 460—1909. (261) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blașfalăl inferior** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

2. **Blașfalăul superior** cu salar anual de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

3. **Caila** cu salar de 600 cor. încassat prin repartiție dela popor; cuartir, lemne de foc și grădină.

Cu 1 Septemvrie a anului 1910 se va întregi salariile la 1000 cor. parte din mijloacele proprii parte din ajutorul dela stat.

Cei aleși se îndatorează a intrua în școala de repetiție, a conduce școala de pomărit, a cânta în Dumineci și sărbători cu elevii la sta. liturgie, a înființa coruri bisericești și a instrua în școalele de adulți.

Concurenții să-și înainteze cererile de concurs instruite cu documentele necesari în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere să se prezenteze poporului în biserică spre a-și arăta aptitudinea în cântări.

Blașfalăul de sus în 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox-român al Bistriței în conțelegerere cu comitetele parohiale.

Vasile Bălan
adm. prot.

Nr. 158/909. [252] 3—3

Concurs.

La școalele centrale gr. or. române din **Brașov** sunt de ocupat următoarele posturi de profesori vacante, pentru ocuparea cărora se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

a. La gimnaziu:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de Istoria naturală, ca obiect principal combinată cu Geografia sau eventual și alt studiu.

b. La școala comercială:

E de ocupat un post de profesor pentru catedra de limba maghiară și germână.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următoarele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedi că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănătoși.
4. Revers, că se vor conforma întru toate legilor și dispozițiunilor bisericești-școlare și regulamentelor în vigoare și la caz, că Eforia școlară va pretinde, se deobligă a propune și la celelalte școale cari stau sub administrația Eforiei.
5. Diploma de profesor conform art. de lege XXX din 1883, respective conform regulamentului ministerial pentru școalele comerciale din 1895, sau întrucât nu ar avea încă diplomă, cel puțin atestatul despre examenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului ca suplinitori salar anual de K 1600.—; pentru timpul de serviciu ca profesori provizori salar anual de K 1800.—, iar dela ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar, salar anual de K 2400.—, cinci cvincvenii de câte K 200.—, bani de cvartir K 400.— anual și drept de penziune conform statutelor de penziune în vigoare la școalele noastre.

Brașov, 20 Iulie 1909.

Romulus Dogariu secretar. **Vasile Voina** președinte.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 633/1909 (260) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Tomnatecul de jos**, de clasa a II-a Dupăce să va mai escris un concurs se admit şi concurenţi cu cualificaţiune pentru clasa a III a.

2. **Ribiţioara de sus**, de clasa a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta respective celebra.

Brad, la 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conţegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr 600—1909. [256] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa III-a **Rodbav**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conf. normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre- Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia şi cuvânta.

Agnita, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean,
protopop.

Nr. 566/909. (262) 2—3

Concurs nou.

Pentru ocuparea parohiilor vacante din **Apoldul mic** (clasa I) şi din **Boz** (clasa III) tractul Mercurei, conform ordinaţiunilor consistoriale dto 30 Iunie a. c. Nrii 6332 B. şi 7696 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în respectiva parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a face cunoştinţă cu poporul prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Mercurea, la 22 Iulie 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. al tractului Mercurea.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 314/1909. [270] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupşa** se escrie de nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Oreşti**, salar dela popor 300 cor., locuinţă în natură, relut de grădină 20 cor. şi de lemne 10 cor Restul salariului din ajut. de stat.

2 **Valea Geogelului**, salar 600 cor. locuinţă şi grădină în natură.

Salarele şi cuincuenalele pretinse de art. de lege XXVII din 1907 se vor întregi cu ajut. de stat după ocuparea posturilor în mod definitiv, resp. recunoaşterea celor aleşi şi din partea statului.

Competenţii la aceste posturi sunt datori a cânta în cor cu elevii de şcoală în biserică şi a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 regul. şcol.) sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. E de dorit ca concurenţii nainte de alegere să se prezente şi în comună pentru care au concurat, spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 409/protop. 1909 [235] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşi în comunele mai jos însemnate, din protopresbiteratul **Mediaş** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brateiu**, salar de 600 cor. şi anume: 330 dela comuna bisericească, iar pentru 270 cor. se va cere ajutor dela stat, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

2. **Păucea**, salar de 600 cor. şi anume: 400 cor. dela comuna bisericească, iar pentru 200 cor. se va cere ajutor dela stat, relut de cuartir şi lemne de foc.

3. **Richişdorf**, salar de 600 cor. şi anume: 300 cor. dela comuna bisericească iar pentru 300 cor. se va cere ajutor dela stat cuartir, în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, a se presenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări îndatoraţi fiind cei instituiţi a cânta cu copii la sf. liturgie şi a contribui la fondul protopresbiteral pentru casa tractului conform concluselor în vigoare.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaş, în 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Romul Mircea
protopresb.

Nr. 560/1909. (238) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud şi anume: 1. **Bucium-Cerbú** 2. **Bucium-Isbita** 3. **Bucium Muntari**, 4. **Ciuruleasa**, 5. **Petrângeni cu Valea-Bulzului** şi 6. **Vârtop**, se escrie concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Posturile sunt dotate cu salar anual de 600 cor. din repartiţie locuinţă şi lemne de foc. Salariile se vor întregi la 1000 cor. în 1 Iulie 1910 în Vârtop din mijloacele proprii, în celelalte comune dela stat.

Alesul în postul Petrângeni-V.-Bulzului va funcţiona pentru amândouă comunele numai până la 1 Iulie 1910 de atunci încolo însă numai pentru comuna Petrângeni.

Doritorii de a ocupa aceste posturi să trimimită concursele instruite cu documentele cerute de legile din vigoare, subsamnatului oficiu protopresbiteral, în terminul deschis şi înainte de alegere să se presinte poporului în biserică pentru a-şi arăta dsteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Abrudului.

Abrud, 11 Iulie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 214/1909. (246) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a postului de învăţător la şcoala confesională gr.-ort. rom. din opidul **Hunedoara** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: — până la 1 Iulie 1910, când se va întregi la suma de 1100 coroane — 1000 cor. salar fundamental, solvibil anticipative în rate lunare din cassa bisericii, cuartir în localul şcoalei, 50 cor. relut de lemne şi 20 cor. echivalent de grădină.

Dela învăţătorul care va fi ales la acest post se cere, ca se propună şi religiunea în şcoală, să fie cântăreţ bun, obligat fiind să conducă corul, să ocupe şi locul de cantor şi ca atare, când nu e ocupat cu şcoala sau cu corul în Dumineci şi sărbători e dator a conduce regulat şi cântările din strană, având a cânta cu elevii şi răspunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i se computǎ începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Hunedoara, la 14 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-ort. al Hunedoarei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 518/1909 (253) 2—3

Concurs.

La şcoala rom. gr. or. din **Preşmer** protopresbiteratul Braşovului, a devenit vacant un post de învăţător, pentru a cărui ocupare să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele: 600 cor. şi cuartir natural sau eventual 80 cor. bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-şi îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Braşovului instruate conform legilor în vigoare, având alesul a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Preşmer, în 16 Iulie 1909.

Comitetul paroh. rom. gr. or.

Georg Ludu
prezident.

Irodion Frateş
not. comit.

Vidi:

Vasilie Voina,
protopresbiter.

Nr. 798/1909. (240) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III, **Şpălnaca**, protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porţiunea canonică, cu toate accidenţiile ei, şi a-se şti că dela 25 familii felderile de cucuruz şi zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllövár) până la terminul sus îndicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu ştirea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra şi cuvânta.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Cetateadebaltă, 10 Iulie 1909.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 263/909. [259] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învăţători la şcoalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Câmpuri-Surduc** salar anual 1000 cor. din cassa bisericei, cuartir corăspunzător şi grădină de legumi.

Dela învăţător se recere să aibă cunoştinţă bună muzicală, căci va avea a instrua şi a conduce mai departe corul bisericesc deja esistent. Va instrua şi copii de şcoală în cântări prin cunoaşterea notelor. Va provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Cei apţi în a conduce — orchestră, fanfară — vor fi preferiţi.

2. **Gothatea** salar 800 cor. în bani gata, ori 11 jugăre de pământ, cuartir, lemne şi grădină în natură ori relut de 20 cor.

Alesul învăţător va fi obligat a instrua copiii în cântările bisericeşti a cânta cu ei în biserică şi a provedea cântările de strană. Totodată să fie pricepător de muzică spre a putea face cor cu timpul.

Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

3. **Visca** salar 600 cor., cuartir în natură, lemnele trebuincioase de foc şi grădină. Cu anul viitor salar fundamental de 1000 cor. solvit din cassa bisericei.

4. **Gialacuta** salar 600 cor., cuartir şi lemne, grădină în natură ori relut de 20 cor. Cu începutul anului viitor se va ridica la 1000 cor. prin ajutor dela stat.

5. **Braşeu** salar de 600 cor., cuartir şi lemne de foc, grădină în natură. Cu începutul anului viiter salar fundamental de 1000 cor.prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se computǎ începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la aceste posturi au aşi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat îndatoraţi fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoştinţă cu poporul şi pentru aşi arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 14 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. rom. al Iliei în conţelegere cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 265/1909. (237) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala din **Cacova-Ierei**, protopresbiteratul Lupşa, pe baza ordinului Consistoriului arhidiecezan din 4 Iunie a. c. Nr. 6553 Şcol. 1909, se escrie nou concurs cu termin de 20 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu postul sunt: 600 coroane salar, locuinţă şi grădină în natură. Salariul, după ocuparea definitivă a postului, se va putea întregi dela stat la suma pretinsă de art. de lege XXVII din 1907.

Se vor preferi concurenţii cu aptitudini muzicale, iar pentru cazul de a putea înfiinţa cor bisericesc cu adulţii, li se va vota deosebit de salar o remuneraţie până la 100 coroane pentru cor.

Concursele înzestrate cu documentele prescrise, se înaintează subscrisului oficiu în terminul indicat. Petenţii să se prezente înainte de alegere şi în comună, pentru a cânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 10 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopop.

Publicaţiune.

Comuna bis. **Ungra** protopresbiteratul Cohalmului dă în intreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende, zidirea şcoalei române elementare din Ungra.

Licitaţiunea verbală şi cu oferte se va ţinea **Duminecă în 2/15 August a. c.** la 2 oare în şcoala gr. or din Ungra.

Planul şi preliminariul de spese aprobat de Prea Ven. Cons. Arhidiecnzan Nr. 3405 din 19 Martie a. c. cât şi de comisiunea administrativă din 1909. Condiţiunile mai amănunţite se pot vedea până la ziua licitaţiunei în cancelaria of. par. din Ungra.

Preţul strigărei este de 5657 cor. 92 fil. Licitanţii au a depune 10% vadiu, dela preţul strigărei, în bani gata sau în hârtii de preţ iar ofertele închise au a se înainta la of. par. până la 12 ore în ziua licitaţiunei.

Ungra, în 20 Iulie v. 1909.

Sofroniu Roşca
paroh gr. or.

Ioan Cozac.
ep. I.

(258) 3—3

Nr. 398/909 [248] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele din comunele mai jos înşirate în protopresbiteratul Geoagiu să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boiu**, salar 500 cor. din repartiţie relut de cuartir şi lemne în natură, restul salarului până la macsimul legal să va întregi cu ajutor dela stat.

2. **Bozeş cu Băcâia**, salar 600 cor. cuartir şi lemne de foc în natură.

3. **Bulbuc-Curpeni**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.

4. **Glod-Nădăstia**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.

5. **Homorod Suseni** şi **Ioseni**, salar 600 cor. cuartir şi lemene în natură.

6. **Mermezeu-Văleni**, salar 600 cor. cuartir şi lemne în natură.

7. **Ceru-Băcăinţ**, salar 200 cor. restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.

8. **Porcurea**, salar 200 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.

9. **Valea-mare**, salar 600 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.

10. **Voia**, salar 200 cor. din repartiţie restul să va întregi dela stat, cuartir şi lemne în natură.

La toate posturile acestea salarul legal până la 1910 să va regula cu ajutoare dela stat.

Concurenţii aleşi sunt datori a cerceta sf. biserică, a cânta acolo cu elevii din şcoală şi a instrua şi în şcoala de repetiţie.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 din regulamen. şcol.) şi alte acte recomandătoare sunt a să înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis, având concurenţii a să prezenta înainte de alegere în comuna în care a suplicat spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă cu poporul.

Orăştie, 18 Iunie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Vasile Domşa
protopresb. adm.

Nr. 187—1909. of. presb. (264) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești dela școalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor. din cari 400 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 200 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

2. **Ciceu-Poeni** și **Dobricel** cu salar de 600 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, cuartir, grădină și lemne de foc.

Invățătorul va fi ambulant până la separarea acestor școale, care este în curgere, până când va putea opta pentru una din ele cerânduse atunci întregirea salarului prin ajutor de stat la fiecare separat la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

3. **Ciubanca** cu filia **Ciubăncuța** cu salar de 600 cor. din cari 276 cor. pin ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 324 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

4. **Negrilești** cu salar de 600 cor. din cari 300 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 300 cor. ajutor de stat. Cuartir, grădină și lemne de foc.

5. **Poiana-Blenchi** cu sular de 600 cor. din cari 240 cor. din ajutor dela biserică și din 5% dare școlară, iar 360 cor. ajutor de stat la caz de asemnare. Cuartir, grădină și lemne de foc. Aici s'a decretat și înființarea de școală de stat.

La școalele de sub 1, 3 și 4 este speranță a se întregi salariile și cvincvenaliile cu începere din 1 Iuliu 1910 la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

Invățătorii aleși sunt datori a propune și religiunea în școala de toate zilele și în cea de repetițiune, a conduce școlarii în toate Duminecile și sărbătorile la biserică și a cânta cu ei la sfânta liturghie.

Doritorii, de a ocupa vre-unul dintre acestea posturi, au a-și înainta rugările, instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, intenționat mai sus și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în parohie spre a face cunoștință cu poporul.

Dej, 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Herman
protopresb. gr. or.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(266) 2—4

Nr. 528/909. (236) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești din comunele: **Gusu, Broșteni** și **Beșinău,** tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt câte 600 cor. din repartiție de pe popor.

Reflectanții sunt datori a cânta cu elevii în biserică.

Petițiile au să se aștearnă instruite în regulă oficiului protopopesc subsemnat.

Mercurea, 9 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral greco or. al Mercurei.

Avr. S. Pecurariu
protopresb.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de **casă de Praga**, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

☛ Zilnic expedițiuni poștale. ☚

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 18—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.
Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței.** Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tineretă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes,** farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner; în **Mediaș**: Iosif Obert. [109] 6—8

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 4—52
priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 6—12

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Depot general: Farmacia lui
B. FRAGNER, furnisor ce. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
☛ Zilnic exp. poștale. ☚ colțul stradei Neruda.
O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.
Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.
Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.
[344] 17—20

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 23—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 25—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 18—52

Nr. 84 Sibiiu, Marţi 4/17 August 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Organizare.

Sibiiu, 16 August n.

In zilele trecute au adus mai multe ziare maghiare din capitală ştirea, că la toamnă, cam prin Noemvrie, se vor face alegeri noi pentru dietă. Fireşte, că ştirea a fost comentată din partea fiecărei gazete maghiare amăsurat punctului de vedere, pe care-l reprezintă în politica internă ungară. Unele spuneau, că dupăce nu sunt prospecte. ca să poată fi înjghebată o nouă majoritate parlamentară, eşită din actualele partide din dietă, cari au dat guvernul presidat de domnul Wekerle, — Maiestatea Sa va încredinţa la finea lui Septemvrie pe *Lukács László* cu formarea noului cabinet, care apoi *va disolva* numai decât parlamentul şi va căuta, ca din alegerile noi parlamentare să-şi scoată o majoritate, cu care să poată guverna în mod constituţional. Altele scriau, că domnul Kossuth vrea să se facă alegeri noi, pentruca pe calea aceasta să scoată din dietă elementele cari nu mai vreau să asculte de el, adecă pe ceice stau pe punctul de vedere al băncii independente ungare, — lucru pe care nu pot să-l realiseze, şi e păcat să-şi mai tociască gura, cerându l mereu.

Ar eşi deci lucrurile acolo, că Kossuth nu mai doreşte bancă autonomă ungară, şi că ar voi să scape de tovărăşia celor ce totuşi o mai doresc încă, cu toate că li s'a spus destul de lămurit, că nu au să o capete, — ceeace însă, cunoscând intenţiunile dlui Kossuth, de a-şi ţinea partidul bine închiegat, nu ne prea vine să credem. Mai curând poate să fie vorba de eventualitatea ceealaltă, anume, că fusiunea dorită şi proiectată din partea guvernului nu se va putea face şi atunci va trebui se vină un guvern nou extraparlamentar, care nu-şi poate forma partid în dietă decât numai pe calea nouelor alegeri.

De eventualitatea aceasta se pare că ţine cont şi domnul Kossuth, care a adresat nu de mult scrisoare intimilor sei din comitatul Aradului, punându-le la inimă organizarea partidului independist în acest comitat, pentruca în tot momentul să stee gata de luptă, — căci astăzi organizarea e foarte slabă, stările de lucruri foarte dezolate în comitatul Aradului!..

Ştim, că comitatul Aradului e comitat în majoritate românesc, care are astăzi patru deputaţi români în dieta ţării, şi nu mult a lipsit, ca să aibă cinci, dupăce al cincilea candidat numai cu puţine voturi a căzut la alegerile trecute. Organisându-şi partidul în comitatul Aradului, dl Kossuth pare deci că ar voi să se pregătească de luptă pentru viitoarele alegeri în contra Românilor. la Arad, şi poatecă şi pe alte locuri.

In faţa acestui fapt, natural că nici Românii nu pot să stee nepăsători, cu mânile în sân, aşteptând ca evenimentele să-i găsească iarăşi nepregătiţi, ca de atâteaori în trecut. Ar trebui să se organiseze din vreme şi ei. Nu în contra partidului domnului Kossuth, ori în contra altui partid politic din ţară, ci în scopul apărării intereselor lor proprii. Şi misiunea de a face organisarea aceasta cade, după a noastră părere, în sarcina deputaţilor români din dieta ţării. Dacă guvernul nu le-a permis organisarea în felul cum ei au fost contemplat o, facă-o cel puţin în cadrele legii electorale. Cu ocasiunea adunărilor poporale, pe cari credem că le vor ţinea în fiecare cerc electoral românesc, iar nu numai în cercurile pe cari ei le representă în dietă, aleagă-se de pe acum câte un comitet electoral cercual, al cărui prezident să stee în continuă legătură cu clubul deputaţilor români de o parte, iar de altă parte cu alegătorii. Caute-se apoi de pe acum candidatul potrivit pentru fiecare cerc electoral românesc, pentruca să nu se mai pună în momentul din urmă candidatura vre-unui nechemat, ori nepotrivit, pentru care lumea nu se poate însufieţi. Pentrucă nu numai dela buna organisare, ci şi dela persoana celui ce e de ales depinde foarte mult isbânda în luptele electorale. Despre aceasta s'au putut convinge cei chemaţi cu ocasiunea alegerilor din urmă, când câteva cercuri bune româneşti au fost perdute numai din causa candidatului nepotrivit, scos pe plan în ultimul moment. Alegătorii români trebue să fie împrieteniţi din vreme cu candidatul lor.

Intru adevăr, dacă noua majoritate parlamentară nu se va putea forma la toamnă, în înţelesul dorinţei şi planului celor dela conducere, altă posibilitate nu rămâne, decât disolvarea parlamentului şi facerea nouelor legi. Ar fi deci foarte de dorit, ca evenimentele ce se pot ivi să nu ne afle la nici un cas nepregătiţi, ci gata de luptă, care de astădată are să fie foarte grea, dar şi de foarte mare însemnătate pentru viitoarele constelaţiuni politice din patria noastră. Cei chemaţi facă-şi deci datorinţa!

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Mărturisesc, că în contra voinţei mele mi s'a lungit atât de mult vorba. (S'auzim!) Pentru aceea trec cu vederea tot ce am voit să spun cu privire la proiectul de lege, şi le pot trece toate cu vederea, cu atât mai vârtos, fiindcă condeputaţii mei Tisza Kálmán, Mocsáry şi Vukovics, le-au arătat astfel, încât eu nu le-aşi putea arăta mai bine, ba nici aşa.

Să-mi fie ertat însă acum a-mi esprima convingerea, că adevăratul motiv al acestei desconsiderări de datorinţă din partea guvernului, eu, întocmai ca şi dnii deputaţi Irányi, Mocsáry, Kállay şi Vukovits, îl caut, ca să folosesc cuvintele dlui ministru de interne, rostite cu altă ocasiune, îl caut *„în misteriile inimei sale“*. Cer ertare, dar dacă dl ministru al cultelor ar fi atât de sincer să ne descopere secretele inimei sale şi să ni le arete, eu cu atâta aşi fi mai mulţămit, şi cu atât mai uşor aşi putea demonstra aceea, ce am de cuget să demonstrez. Eu caut adevăratul motiv al acestei neobservări de datorinţă încă şi în acel greşit punct de mânecare al politicei guvernului, în acea nedreaptă stăruinţă a se, de a susţinea şi asigura cu orice preţ supremaţia artificială a naţionalităţii maghiare. (Madarász József: Nu, ci supremaţia austro-maghiară! S'auzim!) Mi-am spus, onorată cameră, în această privinţă opiniunea, înainte cam cu un an şi jumătate, şi nu vreau să repeţesc toate cele spuse atunci în privinţa acesta. Şi aşa fie-mi ertat a mă mărgini numai la unele, pe cari le aflu de neîncunjurat de lipsă a le revoca în memoria onoratei camere. Mi-am esprimat convingerea, că naţiunii maghiare i se cuvine cu tot dreptul supremaţia naturală, pentrucă se află în posesiunea factorilor acestei supremaţii naturale. Unei astfel de supremaţii naturale îi se pleacă tot insul de bună voe, pentrucă o atare supremaţie naturală, nu numai că nu este contrară desvoltării libere, ci ea, ca un eflux al legilor naturale de desvoltare perpetuă, e prima şi principala condiţiune a însăşi desvoltării libere. In virtutea acestei supremaţii naturale, naţiune maghiară are şi altă mare misiune, pe care după a mea convingere o va şi împlini. Dar pe cât e de îndreptăţită această naturală supremaţie, pe atât de contrară constituţionalismului şi progresului liber este — supremaţia artificială a naţionalităţii maghiare.

De aceea am cutezat încă înainte cu un an şi jumătate a face atentă onorata cameră la aceea ce a spus astăzi şi condeputatul meu Mocsáry, adecă, că noi stăm înaintea alternativei: sau să abzicem de supremaţia artificială şi să ne împretinim cu egala îndreptăţire a naţionalităţilor, sau să susţinem supremaţia artificială şi să abzicem da progresul liber.

Acestea le-am spus înainte cu un an şi jumătate, şi astăzi, onorată cameră, stăm în faţa altor fapte noue, cari justifică de nou adevărul opiniunilor mele, esprimate atunci. Dacă odată guvernul mânecă din acea falsă opiniune, că desvoltarea şi esistenţa naţiunii maghiare numai prin supremaţie artificială se poate asigura, atunci e absolut cu neputinţă a aştepta, ca cu privire la referinţele etnografice ale Ardealului, să pună legea electorală pentru Ardeal, de pe basa privilegiilor, pe baza sistemei representative a poporului. Dar

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.)

de *Gh. Tulbure.*

Eliade trimite adecă şi lui Şaguna un esemplar din cartea Genesis, în traducerea sa, şi o parte (o $^1/_2$ de coală) din „Biblicile“ sau Comentariile sale.

Şaguna le ceteşte şi inmediat publică în *„Telegraful Român“* o critică din cele mai aspre asupra bibliei lui Eliade. Şi anume: Şaguna declară, întâi de toate, că Eliade nu e chemat să săvârşească această lucrare bisericească, de o însemnătate atât de mare.

Al doilea, interpretează fals învăţătura sfintei scripturi şi al treilea, întrebuinţează o limbă latinizată şi stricată, iar nu limba poporului şi a cărţilor sfinte.

Dupăce apare în „Telegraful Român“, critica lui Şaguna, o reproduce şi revista bisericească *„Predicatorul“* din Bucureşti, însoţindu-o de următoarea apreţiere la adresa lui Şaguna:

— „Dumnezeu să-l păziască pe Prea Sfinţitul Episcop, care priveghiază neîncetat a ţineà pe fraţii noştri în unitatea sfintei noastre biserici. Ii mulţămim asemenea şi ne cunoaştem datori a-i recunoaşte, căci ne scapă şi de osteneala, ce am fi depus, ca să arătăm Românilor nostri păcatele, de care e plină această traducţie şi în care se vede căzut traducătoriul ei, atât în privinţa Duhului sfânt, cât şi a limbei“.

Cei dela „Predicatorul“, la spatele cărora se aflau înalte feţe bisericeşti, se identificau aşadar cu articolul lui Şaguna.

Eliade însă, îndată ce-i vine la cunoştinţă critica lui Şaguna, răspunde acestuia în cursul „biblicelor“ sale, la cari tocmai atunci lucra,[1]) încercând, în ton iritat şi agresiv, să-i răstoarne toate aserţiunile nefavorabile asupra traducerii sale.

In urma acestui răspuns, care ici colea nu se sfiià a atacà în chip jignitor demnitatea lui Şaguna, acesta se vede constrâns să se clarifice într'o *scrisoare pastorală*, care o trimite clerului său întreg.

Iată cuprinsul acestei pastorale interesante:

Nr. Consist. 518—1858.

Prea cinstiţilor Părinţi Protopopi şi Administratori protopopeşti şi Cinstitei Noastre Preoţimi Parohiale!

Un mirean din Ţara-românească, anume Heliade, tipăreşte la Paris Biblia pe limba noastră română spre întrebuinţarea creştinilor de legea noastră. Eu am căpătat la mână 4$^1/_2$ coale din această Biblie, din care m'am convins că zisul mirean nu ştie legea creştinească şi dacă o ştie, nu vrea să o asculte, prin urmare, că învăţăturile lui nu se potrivesc cu învăţăturile sfintei maicei noastre Biserici.

Acest mirean, zicem, nu ştie Legea creştinească, pentrucă de o ar şti nu s'ar fi apucat de un lucru, carele îl opreşte Legea.

Mireni, după sunetul canonului 64 al Soborului VI de a toată lumea, nu au voe să înveţe pre alţii în cele dumnezeeşti şi bisericeşti, ci sunt datori a ascultà, pe cei ce au primit darul învăţătorescului Cuvânt.

Zicem mai departe, că acest mirean, dacă ştie Legea creştinească, de ce nu ascultă canonul acum pomenit? Cu bună seamă nu ascultă canonul, căci este plin de gânduri rătăcite şi scălciete şi este îmbătat de fudulia fantaziilor sofistice; ştiinţele şi cunoştinţele lui nu sunt întemeiate pe frica lui Dumnezeu şi pe învăţăturile cele mântuitoare ale legii creştine; şi aşa cutează a se atinge acest păcătos şi de Biblie, de sfânta scriptură şi de tălmăcirea cuprinsului ei. O! nespusă cutezeală oarbă!

Greu este unui astfeliu de păcătos a se luptà asupra boldului!

Ştiţi, cinstiţilor Părinţi, a cincia poruncă bisericească, carea opreşte cetirea cărţilor scrise de Eretici şi ascultarea învăţăturilor lor celor hulitoare, şi carea porunceşte, ca să nu ne însoţim cu oameni răi şi turburători, căci cetim la Psalmistul (I, 1): „Fericit bărbatul carele n'au umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor n'au stătut“. Şi la alt loc: „De omul eretic după una şi a doua mustrare să te fereşti“. (Tip. III 10.)

Iar canonul 64 al Soborului VI de a toată lumea aşa sună: Nu se cuvine mireanului să pornească cuvânt în public, sau să înveţe însuşindu-şi deaicea sieşi dregătorie dăscălească, ci să urmeze rânduielei cei predate de Domnul şi să deschiză urechea sa la cei ce au luat darul învăţătorescului Cuvânt şi să înveţe dela dânşii cele dumnezeeşti; căci în biserică osebite mădulări a făcut Dumnezeu după glasul Apostolului, (I Cor. XII st 27.), pe care Teologul Grigorie lămurit tâlcuind, rânduiala cea întru aceste o arată, zicând:

„Pre această rânduială să o cinstim, Fraţilor, aceasta să o păzim, unul ori carele, fie ureche, iar altul limbă, unul mână, iar celalalt altceva. Acela înveţe, iar acesta înveţe-se“.

Şi după puţine: „Şi cel ce se învaţă fie întru bună supunere şi cel ce dă fie întru blândeţe şi cel ce slujeşte fie întru osârdie.

---

[1]) Cf. „Biblice“ pag. 73—87.

tocmai aşa de cu neputinţă ar fi reformarea legii electorale în Ungaria, dacă pentru Ardeal pretindem a susţinea neatinsă legea electorală de acuma, pentrcă aceasta numai cu un lucru s'ar putea justifica cu sinceritatea cu care dl ministru de interne îşi face astăzi recunoaşterea. (Ministrul de interne Toth: Mă rog de ertare. N'am recunoscut nici cu un cuvânt!) Aceea nu schimbă întru nimica lucrul, dacă dl ministru a recunoscut ori nu. Eu bucuros aşi fi primit dela dsa. dacă ar fi recunoscut, pentrucă acesta ar fi fost primul pas spre abandonarea acestei politici. Dar fiindcă nu recunoşte, cu durere trebue să renunţ la speranţa că va părăsi în curând aceasta politica greşită. Toate acestea, onorată cameră, nu le amintesc ca acusă, pentrucă deşi ţin de greşită aceasta politică a guvernului, simţul de naţionalitate îl ţin de atât de sacru, încât pot justifica chiar şi unele estravaganţe ale sale deşi nu din punct de vedere politic, ci din cel moral. Nu amintesc aceasta ca acuză, pentrucă punctul de vedere din care pricep eu istoria întregei desvoltări omeneşti, m'a învăţat totdeauna, că ar fi unilateralitate a te indigna asupra slăbiciunilor omeneşti. Le-am amintit toate acestea numai pentru a constata, că nu noi suntem aceia, cari din orice chestiune facem chestiune de naţionalitate, ci Dvoastră! Nu noi suntem aceia, cari stăruim la realisarea de interese speciale şi proprii, ci Dvoastră! Numai atâta voesc a constata, ca aceasta politică stă în contrast aprig cu interesele bine pricepute ale patriei noastre. (Aprobări în stânga estremă).

Şi aci, onorată cameră, cu bucurie iau ocasiunea pentru a constata, că ambele nuanţe ale opoziţiunei maghiare, de astădată cu resoluţiune reprobă aceasta politică a guvernului. (Aprobări în stânga). Şi sunt pe deplin convins, că în această atitudine se va intâlni cu simţul majorităţii precumpănitoare a naţiunii maghiare, care va şti, că ambiţiunea ce şi află mulţămirea în conştienţa unei supremaţii artificiale, nici pe departe nu ajunge binecuvântările adevăratei libertăţi. (Aprobări în stânga estremă).

Eu, onorată cameră, în urma tuturor acestora, îmi încheiu discursul cu aceea, cu ce am început, anume, că nu pot absolva guvernul de inculpaţiune neobservărli datorinţei sale, fiindcă regimul prin această neobservare a datorinţei sale şi-a luat de scop, nu interesele ţerii, ci îndestulirea anumitelor interese particulare, ceeace nu convine cu interesele bine pricepute ale patriei noastre. In fine, vreau să fac enunciaţiunea, că neacceptând eu proiectul de lege pus pe masa camerei, drept bază pentru discuţia specială, părtinesc proiectul de resoluţiune presentat de condeputatul meu *Irányi*. (Aprobări vii în stânga estremă)".

Legea a fost votată, cu majoritate de voturi, în discuţia generală, iar cu discuţia specială s'a ajuns numai până la paragraful prim, la care a vorbit deputatul naţionalist român *Alecsandru Mocsonyi*, în şedinţa din 26 Martie 1872, următoarele:

„Onorată casă! Cu privire la chestia din discuţie, am avut onoarea a-mi desfăşura mai pe larg părerile cu ocasiunea desbaterii generale, şi astfel nu vreau să obosesc cu repetiţii atenţiunea preţioasă a onoratei case, ci cu ocasiunea aceasta scopul şi intenţiunea mea este să fac unele observări foarte scurte cu privire la unele din obiecţiunile înşirate în contra dreptului de vot universal, atât în discuţia generală, cât şi cu ocasiunea discuţiei de acum. Inainte de toate trebue să constat, că aproape fără escepţiune, toţi acei domni deputaţi, cari au atacat cu toată hotărârea propunerea înaintată de condeputatul Madarász, au espus chestia de divergenţă dintre noi, nu ca chestie principiară, ci ca simplă chestie de timp. Toţi, aproape fără esceptiune, au variat aceeaşi temă, cu mai mult ori mai puţin noroc, care pe scurt e următoarea: După părerea lor dreptul universal de alegere e scopul, idealul, spre care trebue să nisuiască fiecare stat la compunerea legii electorale. Cu toate acestea însă, punerea în vigoare a acestui drept nu o pot afla de consunătoare cu scopul statului, cu interesele statului, până când gradul potrivit de cultură, până când ascuţişul contrastelor de interese esistente în societate, deşi nu vor fi de tot sistate, vor fi cel puţin slăbite. Unul dintre aceste argumente nu poate fi negat, acela, că lucrul e foarte comod, dar pentru aceea, după părerea mea, nu poate avea gravitate.

Dacă luăm în considerare, onorată casă, că gradul potrivit de cultură, scopul şi interesul statului, asprimea estremă ori nu estremă a contrastelor de interese, sunt tot atâtea noţiuni vagi, al căror cuprins recunoscut de general până acum nici ştiinţa, nici viaţa practică n'a fost în stare să l stabilească; dacă luăm în considerare, că aceste noţiuni sunt de atâtea multe înţelesuri, încât fiecare poate se înţeleagă sub ele aceea ce voeşte, lucru despre care ne-am putut convinge tocmai sub durata desbaterilor actuale, când un domn deputat spunea, că poporul încă nu e matur pentru primirea dreptului universal de alegere, altul spunea, că anul 1848 formează anul epocal, în care poporul nostru a dovedit că a întrat în plină majorenitate, al treilea s'a supus sarcinei şi a făcut socoteală, că dacă îmi aduc aminte bine, peste 15 ani întră poporul nostru în etatea bărbăţiei; dacă luăm în considerare, onorată casă, că analogia, accentuată aici de repeţite ori, că precum la singuratici are drept legislaţiunea să dee drept autonom cetăţenilor numai atunci, când întră în anii bărbăţiei, aşa are drept să o estindă aceasta şi asupra întregei naţiuni; dacă luăm în considerare, onorată casă, că analogia aceasta poate să fie o asemănare foarte frumoasă, dar e lipsită de orice bază ştienţifică; dacă luăm în considerare, că cu argumentări de acestea cari se mişcă între generalităţi, cu ajutorul lor, nu numai dreptul universal de alegere poate fi atacat, dar şi garanţiile toate ale libertăţii, ba însuşi constituţionalismul, tot cu atât drept şi tot cu aceeaşi logică a fost tocmai cu aceasta atacat din partea amicilor absolutismului: atunci nu mă pot acusa domnii deputaţi că esagerez, dacă îi rog să recunoască, cumcă aceste argumente ţinute în generalităţi nu sunt alta decât vorbe goale.

Se poate, că din punctul de vedere al respectivilor, numai o astfel de argumentare poate să aibă bun efect asupra celor de o părere cu oratorul. Dar îmi vor concede şi domnii deputaţi, că asupra noastră cari suntem de părere contrară, nu pot influenţa în mod convingător. Inaintea mea astfel de argumentări dovedesc totdeauna una din două: ori aceea, că respectivul, care recurge la astfel de argumentări, nu are vre-un motiv adevărat şi temeinic din care să poată ataca dreptul electoral universal, şi astfel scopul şi chemarea unei astfel de argumentări este acoperirea lipsei acesteia, ori aceea, că acei domni deputaţi află că e mai bine şi mai consult, dacă retac adevăratul motiv din care sunt contrari votului electoral universal.

(Va urma.)

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în şcoala poporală

de

G. Fl. Preşmereann.

(Urmare).

Nu pot trece cu vederea să nu amintesc obiceiul greşit, practicat de unii învăţători, cari fie din vanitoasă ambiţie pentru a-şi vedea pretinsele lor lucrări muzicale publicate, perd din vedere acest postulat şi îngrămădesc tot felul de cântece fără vre o valoare, prin cari în loc de a edifica spiritul îl torturează şi îl corup. Ei — durere — nu ştiu, că chiar şi la aranjarea de cele mai simple cântece în 2 şi 3 voci, se recer cunoştinţe serioase muzicale. Aceste cunoştinţe în seminarul nostru însă nu se predau, iar pe cale privată nu prea e posibil a şi le însuşi învăţătorii nostri. Ce le rămâne de făcut acelora, cari nu se pot stăpâni în pornirea lor de a îmbogăţi repertoriul nostru muzical fără însă a avea cunoştinţe temeinice de armonie? Munca folosită de ei până acum în sens dăunător, uşor şi-o pot valorisa, mărginindu se la culegerea de cântări auzite din gura poporului. Prin această lucrare care nu e mai puţin laudabilă şi mai rentabilă atât pentru el, cât şi pentru neam, şi-ar câştiga adevărate merite, neperitoare fiecare învăţător. Fixând pe note melodiile prinse după puterile fiecăruia, mai departe e treaba pricepătorilor în ale muzicei, de a-le netezi, prelucra şi acomoda, cu un cuvânt a le face accesibile recerinţelor de artă şi deci şi gustului publicului mare. Aranjate aceste arii naţionale fie pentru a fi esecutate în cor, fie pentru esecutarea instrumentală şi purtând şi numele culegătorului, iată aflat un mijloc întru satisfacerea vanităţii acelora, recunoscută fiind în public munca lor cinstit săvârşită pe această cale.

Dându-se ascultare acestor sfaturi bune, s'ar cruţa o parte însemnată de muncă, risipită până acum sau îndreptată contra intereselor noastre naţionale. Cumcă e aşa, voiu dovedi mai jos: Am avut ocasie să văd prin librăriile noastre o mulţime de astfel de colecţiuni de cântece, dela fabricarea cărora îmi dau silinţă aici a desmânta pe învăţătorii nostri.

Chiar şi numai prin colectarea de cântări poporale, adunându-le într'un volum şi astfel punându se la disposiţia şcoalelor noastre, s'ar face un serviciu demn de sacrificiul şi muncă desfăşurată în scopul acesta. In colecţiunile de care e vorba aici însă nu numai că nu erau cântări naţionale (cu escepţia unora), ci ce e mai regretabil — în loc ca să fie luate din autori cunoscuţi, şi redate în mod autentic, erau falsificate cu texturi banale, traduse greşit sau cu texturi necorăspunzător aplicate.

Ba am observat un lucru nu numai regretabil, dar care trebue să-l înfierăm cu pecetea unei crime, şi anume că cu reputaţia unor cântări, recunoscute de neesceptionabile se face curată batjocură, întrucât un învăţător sau din neştiinţă, sau din lipsă de scrupul, ceeace e cu atât mai de osândit, lăsând afară o voce din un cor în patru voci a publicat cântarea ca aranjată de dânsul în trei voci.

Acestei munci de subminare a reputaţiunii cântecelor noastre, datori sunt să-i pună stavilă bărbaţii pricepători!

Durere însă, că acestia nu numai că refusă a-şi da părerea asupra lucrărilor înaintate lor spre censurare, astfel că acelea îşi fac apariţia în public ca neesceptionabile, deşi sunt absolut false, dar nici nu se ocupă cu colectarea de atari mărunţişuri, prin cari ar încuraja şi promova desvoltarea muzicei noastre naţionale.

Prin ţinuta reservată a acestora nici să nu ne mirăm, că mulţi nechemaţi apar ca ciupercile, inundând librăriile cu tipăriturile lor false, aşa că lucrurile corecte şi de valoare, cari ar aduce un profit causei noastre şcolare, nu mai au nici o trecere.

O colecţie în 2 volume a lucrat şi scriitorul acestor rânduri, constătătoare — cu mici esceptiuni — din bucăţi naţionale lucrate nu din o pornire vanitoasă, ci din nobilul interes de a folosi şcoalei noastre lipsite de un repertor mai bogat de cântări. Fiind revăzute de un pricepător în ale măestriei armoniei, garanţa sigură e dată despre corectitatea, precum şi superioritatea lor faţă de alte apariţiuni de până acum. Ce folos însă, dacă tocmai din causa miilor de esemplare din alte colecţiuni false depuse pe la librăriile noastre şi străine, librarii nu se incumetă a le lua în proprie editură, aşa, că contractul nepărându-i destul de favorabil autorul e silit să-şi amâne tipăritura lor pe alte vremuri, de stări mai favorabile şi de curăţire, de pricepere muzicală mai înaltă, care să ştie face o selecţiune între colecţiunile de cântece publicate. Până atunci, durere, suntem condamnaţi a ne înăbuşi revolta sufletească şi să vedem cum chiar în şcoale capitale se predau cântări false, prin cari pe departe de a se nobilita, din contră să corupe şi se înstrăinează gustul publicului dela curatul şi frumosul cântec naţional. Mai avem mângăere, că cel puţin zelul desvoltat de astfel de învăţători, cu toată încurajarea, aplausele publicului inconştient care la diferite festivităţi, ia de bani buni aceste prestaţiuni, nu e un zel prea mare şi activitatea ce o desfăşură pe teren muzical cu toate remuneraţiunile grase ale celor mai mulţi dirigenţi de cor, este aproape disparentă.

Din însemnătatea cântării vocale amintite în cele de până aici resultă necesitatea absolută, ca în scopul predării acesteia să se jertfească fără şovăială cât mai mult timp şi să se desvoalte zel mai mare.

Rămâne ca să ştim mai de aproape, ce condiţii trebue să întrunească un învăţător în scopul dobândirii unui succes, cât mai favorabil în predarea cântecului?

Dela început putem premite, ca prin un bun tact pedagogic, zel şi bunăvoinţă se poate realisa mai mult, decât prin o cultură lipsită de deprindere, de dibăcie în predare.

Nu dela desteritatea tehnică în manuarea vre-unui instrument, depinde succesul în predarea cântării în şcoală, ba ce e mai mult la elevii începători nici nu se recomandă folosirea aceluia.

Intocmai dupăcum o predică, cetită poporului de jos nu produce efectul uneia rostite liber, astfel nici cântarea, cu vre un instrument nu prinde aşa uşor ca şi cea esecutată cu vocea.

Să nu fim toţi limbă, partea cea prea gata, că au doară toţi sunt Apostoli au doară toţi Proroci, au doară toţi Tâlcuitori?"

Şi după oarecare: „Ce te faci pe tine păstoriu, oaie fiind? Ce te faci cap, picior fiind? Ce te apuci a ocârmui oştiri, fiind rânduit între ostaşi?"

Iar aiurea înţeleptul sfătuieşte aşa (Pilde. XXIII, 4):

„Nu fii grabnic în cuvinte, nu te întinde împreună cu bogatul sărac fiind, nici căuta a fi mai inţelept, decât cei înţelepţi.

Iar de se va prinde cineva strămutând canonul acesta, patruzeci de zile să se afurisească".

Eu am jurat Bisericii şi Impăratului nostru Francisc Iosif I. credinţă şi slujire; în împlinirea acestui jurământ nu mă poate pe mine înfricoşa nici o osteneală şi nici o greutate sau primejdie. *Eu pentru Biserica şi Impăratul nostru totdeauna sunt gata şi cu viaţa mea.*

Ştiţi, Iubiţilor, ce vremuri grele am petrecut cu voi, când nişte duhuri rele s'au sculat asupra stăpânirii împărăteşti şi au turburat liniştea şi pacea ţării; aduceţi-vă aminte, rogu-vă, de sfaturile mele şi spuneţi, dat-am atunci vouă sau creştinilor noştri sfaturi şi poveţe păgubitoare? Aşa să ştiţi, că eu şi astăzi vreau să vă feresc prin glasul meu arhieresc de *păşunea aceea plină de gălbează*, în care se paşte acest biblicist mirean şi la care va pe fraţii şi creştinii mei să-i atragă spre perirea lor sufletească şi spre batjocura lor.

Deci vă fac cunoscut vouă tuturor Cinstiţilor Părinţi şi prin voi la toţi creştinii noştri, cărturari şi necărturari, că eu — cu puterea apostolească şi din îndatorirea ce am, de a păstra şi susţinea religia noastră şi orânduielile ei în sfinţenia cea adevărată şi cea veche, în curăţenia cea neîntinată de eretici şi de mâni nesfinţite — *eu osândesc şi afurisesc* cartea aceasta biblică şi comentariul ei, care o a început în Paris mireanul Heliade. Iar pre voi pre toţi, iubiţilor, vă jur pe numele Sfintei Treimi şi al binelui vostru vremelnic şi vecinic, ca nime dintre voi să nu cumpere cartea aceasta de mine osândită şi afurisită şi carele dintre voi o ar căpăta-o să mi-o predea mie spre nimicire şi dacă veţi afla, că cineva dintre ai noştri o are şi să desfătează cu ea şi nu mă ascultă pe mine a mi-o preda spre nimicire, pre unul ca acela să mi-l arătaţi, ca să-l scot din staulul nostru, ca pre o oaie râioasă şi ca pre o capră, care nu este vrednică a fi între oile blânde şi curate.

Preoţimea întreagă este datoare a proceti această Epistolie arhierească în Dumineca cea dintâi, după slujba dumnezeiască, în auzul tuturor şi a tălmăci credincioşilor cuprinsul ei.

Sibiiu în 24 Maiu 1858.

Al vostru

de binevoitor Arhiereu

Andrei Baron de Şaguna m. p.

episcop.

In acelaş timp mitropolitul *Nifon* al Ungro-Vlahiei deasemenea scrià o pastorală către clerul său, în care între altele, zicea că: „unii învăţaţi, dar fii rătăciţi ai societăţii creştine vor să introducă înoiri în biserica noastră, în limba şi cărţile ei schimbând numele Domnului nostru *Isus* Christos în „*Krest*", al Preacuratei Fecioare în „*Madonna*", al sfântului Duch în „*sanctul spirit*" şi altele de acestea".

Deaici reiese lămurit, că Eliade, care urgisià grecizmele şi slavonizmele încetăţenite în limba noastră în cursul veacurilor, adăpat de scrierile lui Petru Maior şi Samuil Clain, — luptătorii înflăcăraţi pentru latinizarea limbii române, — cu prilejul acestei traduceri încă şi-a dat toată silinţa să cureţe limba sf. scripturi de urgisitele vorbe greceşti şi slavoneşti, înlocuindu-le cu cuvinte frumos sunătoare din limba latină sau din limbile romanice surori, cu deosebire din cea italiană.

Această tendinţă de curăţire a limbii, urmărită cu prea multă inimă şi cu prea puţin bun simţ, l-a împins însă şi pe dânsul, ca şi pe străluciţii săi dascăli latinişti din Ardeal, în marea greşală a esagerării. Iată, de pildă, cum traduce Eliade pe româneşte cunoscutul psalm 50: In loc de „Milueşte-mă Dumnezeule după mare mila ta şi după mulţimea îndurărilor tale şterge fără de legea mea" el zice: „*Gratiadi-ma Dumnezeule dupa marea ta misericordio şi dupa multitudinea idolaţiunilor tale sterge iniquitatea mea*"...

O astfel de traducere, o astfel de limbă fireşte, că nu puteà să placă, decât doar fantaştilor ideologi ai şcoalei puriste.

Cel ce cunoştea însă graiul poporului, şi cel ce aveà simţ şi înţelegere pentru bogăţiile şi frumseţile acestui graiu, acela nu putea, decât să osândiască limba lui Eliade şi să ia poziţie duşmănoasă faţă de traducerea bibliei sale.[1]) De aceea Şaguna, care iubià aşa de mult limba veche şi înţeleaptă a cărţilor bisericeşti, prin care s'a susţinut *unitatea limbii româneşti,* căruia îi erà aşa de scumpă limba cea curată a poporului, care ţineà aşa de strâns la curăţenia învăţăturii evangelice, nu erà cu putinţă să treacă peste opera lui Eliade la ordinea zilei.

(Va urma).

---

[1]) In „Revista Carpaţilor" din anul 1861 se poate ceti o critică aspră despre limba întrebuinţată de Eliade în scrierea sa „*Ruga şi morala evangelică*".

Lucrul e uşor esplicabil prin faptul că urechea elevului nu e aşa bine deprinsă cu tonurile instrumentale. Melodiile predate elevilor începători de altcum fiind şi uşoare şi scurte fără a obosi organul, lesne se pot preda şi vocal. Considerând apoi faptul, că de multeori desteritatea tecnică nici nu poate fi o probă sigură despre priceperea şi talentul unui învăţător, trebue infierată ţinuta condamnabilă a acelor educatori, cari cu nepriceperea în manuarea vre-unui instrument, îşi scuză negligenţa, ba chiar întrelăsarea în propunerea cântării în şcoală. Se ştie acestia, că cu aptitudinile înăscute lor, de cari aproape fiecare individ s'a învrednicit în măsura oare care, fiecare din ei se poate degeja de datorinţă sa, încât priveşte creşterea muzicală a vlăstarelor încredinţate lor. (Va urma).

Conferenţe preoţeşti.

Cercular

către on. preoţi din protopresbiteratul Sebeşului.

Conferenţa preoţească pentru anul curent o convoc în Sebeşul-săsesc pe Joi, în 3/16 Septemvrie cu următorul

Program:

1. La orele 8 sf. liturgie cu învocarea duhului sfânt. Serveşte preotul Andreiu Ludu, iar cu ţinerea predicei pentru Dumineca a XVI a după Rosale cu aplicare la activitatea pastorală a preotului să însărcinează preotul Eugen Imbăruş din Ohaba.
2. La orele 10 deschiderea conferenţei în şcoală.
3. Discusiune asupra serviciului divin şi a predicei.
4. Ordinaţiuni consistoriale.
5. Rapoartele preoţilor despre activitatea pastorală.
6. Teme rămase netractate din anul trecut de preoţii G. Perian, Maxim Vulc, I. Bena şi N. Cărpenişan.
7. Designarea temelor pentru conferenţa viitoare.
8. Eventuale propuneri.

Sebeş, 26 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Corespondenţă.

Petrecerea din comuna Fofeldea.

— 14 August 1909.

Sunt deobşte cunoscute resultatele frumoase ale petrecerilor româneşti aranjate din partea tinerilor nostri, pururea gata de a se obosi şi a alerga zile întregi, pentru reuşita unei seri la sate.

In seara de 8 August a. c. vre-o 15 tineri în sala şcoalei din Fofeldea au reuşit să adune un număros public, ca să asculte o producţiune corală-declamatorică.

Iniţiatorul şi regisorul acestei producţiuni a fost neobositul teolog, dl Ioan *Dragomir* din Şura-mică. El a instruat pe fostii lui prietini de pe Valea Hârtibaciului, conşcolari din vremea gimnaziului, la esecutarea în mod măestrit alor 6 puncte de cor bărbătesc. Iar pe lângă sprijinul amicilor săi a câştigat şi pe al stimatelor dşoare Olivia Tat (Cornăţel) şi Lucreţia Millea (Fofeldea).

Privitor la singuraticele puncte ale programului constat esactitatea şi destoinicia în esecutarea punctelor de cor bărbătesc.

Au fost frumoase cântările „Numai una", de I. Crişan şi „Coasa", de Vidu, atât esecutarea, cât şi felul compoziţiei lor au produs o impresiune adâncă.

Tinerii au cântat o „Horă" şi „Marşul Dorobanţilor", de Paulian, cântări pline de foc şi entusiasm.

Jocul la vioară al dşoarei Olivia Tat (cu dl Dragomir) în duetul de Abt „Aurora vieţii", a fost perfect în esecutare.

Dşoara Lucreţia Millea, fiica dlui notar comunel din Fofeldea Aurel Millea, ni-a cântat cu vocea lină şi plină de farmec o doină „Bine-aţi venit", de A. Popovici, cu intonarea aceea originală cum o auzi dela popor seara la sat. Tot aşa în duetul cântat cu domnul Dragomir „Toamna", de Mendelsohn a dovedit cunoştinţe frumoase muzicale, şcoală bună şi siguranţă în ton.

O hazlie declamaţiune ni-a dat tinărul Iosif Stoichiţă (Porumbacul-de-jos) în anecdota lui Speranţă „Ţiganul şi puşca". Dl Stoichiţă e mare meşter în ale recitării. A stors râsul auditorilor cu perfecta i mimică, cu intonarea ţigănească deplin succeasă.

Dl notar Millea a făcut pe cassarul. Resultatul material total e de 118 cor. 10 fil., adecă una sutăoptsprezece cor. zece fileri. Venitul curat e destinat pentru biblioteca şcolară, spesele totale au fost 109 cor. 86 fil, venitul curat de 8 cor. 24 fil. s'a transpus la locul cuvenit.

Tinerii au fost ospătaţi la familia dlui notar Millea, pentru aceasta primească dânsul şi pe calea aceasta espresiunea recunoştinţei lor.

Atât publicul cult, cât şi poporul a fost pe deplin mulţămit cu petrecerea asta. După producţiune a urmat dans. S'a dansat până în zori, s'a petrecut bine şi cutez a afirma, că fiecare dintre ceice au luat parte îşi va aduce cu drag aminte de ceasurile petrecute în Fofeldea. *R. A.*

NOUTĂŢI.

Parastas la Caransebeş. Dumineca trecută s'a servit în catedrala din Caransebeş parastas pentru răposatul episcop *Nicolae Popea.* Parastasul a fost oficiat de P. C. Sa Părintele Arhimandrit şi Vicar episcopesc Filaret Musta cu număroasă asistenţă. Acelaş parastas s'a săvârşit, în aceeaş zi, în toate bisericile diecezei Caransebeşului.

*

Dela cassa arhidiecezană. D-l *Ion G. Manciulescu* şi soţia *Ioana*, din Bucureşti, donează fondului bisericii Catedrale 20 Lei. Frumoasa pildă dorim să fie urmată şi de alţii.

*

Stabilimentul de ozonare al oraşului Sibiu a fost terminat pe la începutul lunei lui August. De câteva zile funcţionează deja în permanenţă. Să nădăjduim acum, că apa ozonată va scuti Sibiiul de o nouă epidemie de tifos, de care a avut parte în 1905 şi 1908.

*

Volum despre Eminescu. Comemorarea morţii marelui poet Mihail Eminescu cu prilejul a 20 de ani dela moartea sa a avut răsunetul cuvenit în inimile tuturor Românilor. Presa română de pretutindenea s'a grăbit a sărbători şi glorifica pe poet, dând acestei comemorări caracterul unei sărbători culturale de cel mai înalt interes naţional. Dl Cornel Botez, delegatul comitetului de organisare, va concentra într'un volum articolele ce s'au scris cu această ocasiune, din care se va vădi şi mai pronunţat personalitatea geniului neîntrecut al acestui luceafăr al literaturii române.

*

† George Oprean preot în retragere membru al sinodului şi comitetului protopresbiteral, preşedinte al comitetului parohial gr. or. etc. a răposat în Domnul, în 12 August în etate de 78 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat în cimiterul bisericii rom. gr. or. din Dobra Sâmbătă în 1/14 August 1909 la 3 ore p. m. Odihnească în pace!

*

Pentru acţionarii „Albinei". Cu începere dela 23 crt. direcţiunea „Albinei" liberează acţionarilor, cari au achitat preţul deplin al acţiilor din a IV. emisiune acţiile definitive — contra restituirii „Certificatului interimal" Acţiile definitive se pot reclama şi la filialele „Albinei" din Braşov şi Lugoş.

*

† Paul Fassie, judecător la tabla reg. din Oradea-mare, a răposat în 8 August în etate de 65 de ani. A fost înmormântat după ritul gr. or. român în 10 August în cimiterul de Ujváros în Oradea-mare. Repos tul în Domnul a fost în mai multe rânduri membru al sinoadelor eparhiale; ca funcţionar s'a distins prin bune sentimente româneşti. Odihnească în pace!

*

Nou ziar. In Cernăuţul Bucovinei au apărut primele numere ale unui nou ziar, cu numele „*Gazeta Poporului*". Este organul deputaţilor Hormuzachi, Simionovici şi Isopescu, cari s'au desbinat de ceialalţi români bucovineni. Gazeta aceasta este rău primită de lumea românească din Bucovina, scrie „Patria" din Cernăuţ. Iar societatea academică „România Jună" din Viena a refuzat primirea ziarului „Gazeta Poporului", de oarece „serveşte interese străine".

*

Impotriva localurilor nocturne. Ministrul prezident Stolipin a primit o petiţie iscălită de 10 mii de rusoaice din toate părţile Rusiei. Femeile cer, ca să fie închis şi oprit în toată ţara or ce local nocturn şi cafe şantan; din motiv, că zice petiţiunea — bărbaţii îşi risipesc paralele în astfel de locuri, iar familiilor lor duc lipsă şi nevoi din care se ivesc apoi certele şi ruinele familiare.

*

Expoziţie de industrie. La 1 Sept. a. c. se va deschide la Bucureşti o expoziţie a produselor şcolilor de meserii şi de comerciu din România. Acei dintre meseriaşii nostri, cari doresc se visiteze expoziţia să se adreseze la ziarul „Munca" din Sebeşul-săsesc pentru a dobândi favoruri de călătorie.

*

Ars. Petru Ursan din Boznea, în Bihor, a plecat cu nevastă-sa la secerat într'o dimineaţă lăsând pe copilaşul de 3 ani Dumitru Ursan durmind. Inainte de a pleca de acasă, tatăl aşezase pe băiat în pat; şi, se vede că atunci, fără băgare de samă, a căzut din pipa omului vre-o scânteie pe hainele patului. Plecând au încuiat uşa. După $^1/_2$ de oră vecinii au zărit o mare lumină şi fum la casa lui Ursan. Au spart uşa, şi au găsit copilul aproape scrum.

*

Cuptoare pentru uscarea fructelor se vor introduce în comunele rurale din România. Aceste cuptoare-model, în care se vor usca fructe de tot soiul, struguri, prune ş. a, vor putea aduce câştiguri însemnate poporului dela sate, având în vedere faptul că exportul fructelor uscate ia o întindere din zi în zi mai mare. In cuptoare se va putea usca şi cucuruzul (porumbul), asigurând astfel ţăranilor o hrană sănătoasă şi ferindu-i de pelagră. Ministerul român de industrie şi comerţ a cumpărat deja 30 de cuptoare model pe seama comunelor.

*

La fondul Episcopului Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi români al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit: Maria, Ionel, Elena, Elexadru şi Lucreţia Predovici, în amintirea bunicei lor Ana Predovici n. Panţa (Amnaş) câte 20 bani; Nicolae Galea, învăţăcel tapesier (originar din Gârbova superioară) 1 cor.; Alexandru Băilaşan, paroh în Poiana Ampoiului, în amintirea fiului său decedat Ovidiu, 2 cor. şi Vic. Tordăşianu prezident 10 bani.

*

Blériot la Budapesta. Celebrul aeronaut francez a fost învitat să vină la Budapesta, ca să ţină o conferenţă despre aeroplane şi despre viitorul aviaţiunii. Blériot se zice că va veni în 7 Noemvrie.

*

Şcoală de sburat. S'a deschis la Paris cea dintâi şcoală de sburat cu un curs de mai multe semestre. Şcoala poartă numele „Ecole Supérieure d'Aéronautique" şi e înfiinţată de câţiva entuziaşti cari au angajat profesori şi specialişti distinşi. La sfârşitul cursului ascultătorii sunt admişi la un examen.

*

Vârstă respectabilă. In Craiova a repausat în zilele acestea femeea Fira Tudor în vârsta de 116 ani. A trăit viaţă cumpătată şi n'a prea fost bolnavă. Lasă în urma sa doi fii: unul de 76 de ani, al doilea de 72, amândoi bărbaţi robuşti.

*

Crima dela Fiume. O crimă dintre cele mai îndrăzneţe s'a comis la Fiume în săptămâna trecută. Mercuri pe la 9 ore şi jum. dimineaţa trei vagabonzi au venit la „Banca fiumană a poporului" situată în cel mai frecuentat loc, în piaţa Dante, au smuls dela un servitor un portofel cu bani, au împuşcat pe unul dintre directorii institutului, omorându l pe loc şi au mai luat cu sine şi banii din cassă, pe câţi au putut pune mâna. Publicul alarmat de puşcătură s'a adunat către bancă, hoţii urmăriţi de poliţişti şi de public au luat-o la fugă, descărcând mereu din revolvere. Unul din cei trei cu toate acestea a fost prins, doi au scăpat. Cel prins spune, că îl cheamă Solomon Kişinevski din Odessa. Cei scăpaţi sunt Petrea Orlov şi Avram Spector, toţi lucrători şi evrei din Rusia. Suma răpită face 15 mii de cor.

Intrunire agricolă.

(Invitare).

Subscrisul comitet central va ţinea Dumineca la 9/22 August în comuna *Ruşi* o

Intrunire agricolă

la care se va vorbi despre cultura albinelor, despre însemnătatea pomăritului şi despre foloasele Insoţirilor de credit săteşti sistem Raiffeisen.

Inceputul la orele 11 din zi.

Invităm la această lucrare de interes economic pe toţi prietinii şi binevoitorii reuniunii.

Sibiiu, 12 August 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuţa prezid. *Vic. Tordăşianu* secretar.

Cărţi şi reviste.

Gramatică şi cetire maghiară pentru şcolile elementare cu limba de propunere română, pe baza art. de lege XXVII. din 1907, de Szabó Dirle. Partea I. şi II. Arad, 1909. Preţul p. I. 50 fileri, p. II. 60 fil.

*

Cucerirea aerului. Nu esistă o chestiune mai la ordinea zilei, ca a navigaţiunii aeriene. In ultimul timp mai ales s'au făcut progrese uimitoare în această ramură a ştiinţei şi „Biblioteca pentru toţi", a căutat să aibă şi o scriere asupra Cuceririi aerului. Autorul acestei scrieri a ţinut să strângă la un loc tot ce e mai interesant cu privire la navigaţiunea aeriană, dela Fraţii Montgolfier până la Fraţii Wright. Baloanele, baloanele dirijabile şi aeroplanele, iată subiectul acestui volum din „Biblioteca pentru toţi". Peste 60 de gravuri ajută mult la înţelegerea textului. Unul dintre cele mai interesante capitole este apoi acela în care se vorbeşte despre victimele baloanelor. De vânzare la mai toate librăriile. Catalogul complet al acestei biblioteci ce cuprinde aproape 500 numere a se cere la librăria editoare Leon Alcalay, Bucureşti.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară aranjate de intelectualii români din Ibaşfalău şi jur, ţinută în Ernea-săsească în 2 l. c. (Stul Ilie) au contribuit cu suprasolviri dnii: G. Simu prot. 2 cor. Dr. A. Morariu adv. 8 cor. 80 fil. F. Toma direct. 5 cor., N. Tipuriţă contab. 3 cor. 80 fil. Z. Tătariu notar pens. 3 cor. Dr. I. Holom cand. de adv. 1 cor. Dr. M. Moldovan cand. de adv. 80 fil. R. Albu teol. abs. 20 fil. toţi din Ibaşfalău. Dr. D. Roman adv. 8 cor. 80 fil. M. Păculea contab. 1 cor. 80 fil. ambii din Mediaş. Dr. R. Boilă adv. 8 cor. 80 fil. Dr. N. German cand. de adv. 80 fil. I. Boilă cand. de adv. 80 fil. toţi din D-stmărtin. N. Şerban preot 1 cor. S. Şerban propr. 1 cor. ambii din Alma. E. Fleşeriu preot 2 cor. N. Galea preot 1 cor. 80 fil. ambii din Hundorf. G. Borza preot 2 cor. S. Vecerzan propr. 1 cor. ambii din Coveş. G. Vamoş preot 80 fil din Giacăş. V. Langa propr, 1 cor. 80 fil. din Dârlos. A. Istrate preot 80 fil. din Idici. N. Neagoş preot 80 fil. din Proştea-mare. I. Jurca propr. 3 cor. 80 fil. din Răvăşăl şi V. Călborean 60 fil. din Biertan.

Cu totul K 63·— cari sumă adaogându se la suma din bilete, dau total K 158·—. Scăzând din acestea spesele de K 75 20 resultă venit net (K 82·80 fil.) care sumă s'a predat senatului şcolar, pentru şcoala românească din loc, conform hotărârii.

Aducem tuturor contribuenţilor şi binevoitorilor mulţumirile noastre sincere.

Ernea-săsască, în 5 August 1909.

I. Ban şi *N. Roman* controlori. *Ştef. Pocan* înv., — cassar.

*

La producţiunea teatrală aranjată în 1 August st. n. a. c. din partea inteliginţei române din Agnita şi jur au binevoit a suprasolvi următorii dni: Ioachim Munteanu protopop 4 cor. Dr. Simeon Cheţian advocat 5 cor. N. Herman ing. silv., I. Herbert primar, Ioan Geiger notar şi Frid. Lutsch funcţ de bancă fiecare câte 40 fil. Vasile Oltean vigil silv. 1 cor. Ioan Schuster com. 2 cor. 40 fil. N. Schmidt tipograf 2 cor. toţi din Agnita, Nicolae Gavrea paroh în Bendorf 2 cor. Mihail Pacala paroh în Şulumberg 1 cor. Georgiu Borzea paroh în Coveş 3 cor. Ioan Floca paroh în Zilegna 1 cor. 40 fil. Ioan Holerga paroh în Chirpăr 40 fil. Valer Bonea paroh în Fofeldea 60 fil. Aron Meţianu par. în Nocrichiu 1 cor. Romul Constantinescu paroh în Ighişdorful-român 2 cor. Ioan Radu paroh în Măgărei 1 cor. şi Em. Mandocea învăţător în Cincul-mare 1 cor.

S'au încasat 220 cor. 40 fil. spesele au fost de 206 cor. 17 fil. rezultă un venit de 14 cor. 23 fil., care sumă s'a alăturat la „Fondul pentru edificarea unei nouă biserici gr. or. române în Agnita".

Rugăm pe participanţii şi marinimoşii contribuitori să primească şi pe această cale călduroase mulţămite.

Agnita, 20 August 1909.

Pentru comitet: *Eugen Munteanu* şi *Pavel Crişan.*

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Concurs.

Pentru postul vacant de învăţătoriu, dela şcoala rom. gr. or. din **Hălchiu** să deschide concurs cu termin de 20 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român" pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Salariu fundamental 1000 cor. scris una mie coroane, care se va solvi din lada bisericei în patru rate egale decursive.

2. Cuartir corăspunzător în natură.

3. Grădină în mărime de 200 stângeni □ pentru legume.

4. Invăţătoriul, ce va fi ales la şcoala noastră e deobligat a face şi toate serviciile cantorale, primind pentru aceasta o remuneraţiune anuală deosebită aproximativ de 70 cor. scris şeptezeci coroane.

5. Primul cuincuenal conform legei celei nouă şcolare îl va primi învăţătorul numai după serviciul de 5 ani neîntrerupt la şcoala noastră confesională din loc.

Doritorii de a concepta la acest post învăţătoresc sunt îndatoraţi, înainte de espirarea terminului de concurs a se prezenta în una din Dumineci sau sărbători la biserica noastră, spre a-şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Hălchiu, la 28 Iulie st. v. 1909.

Teofil Roşca paroh. **Nicolae Pravet** epitrop

Braşov, 31 Iuliu 1900.

Vidi: **Vasile Voina** prot.

(281) 1—3

Nr. 518/1909 (253) 3—3

Concurs.

La şcoala rom. gr. or. din **Preşmer** protopresbiteratul Braşovului, a devenit vacant un post de învăţător, pentru a cărui ocupare să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele: 600 cor. şi cuartir natural sau eventual 80 cor. bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-şi îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Braşovului instruate conform legilor în vigoare, având alesul a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Preşmer, în 16 Iulie 1909.

Comitetul paroh. rom. gr. or.

Georg Ludu prezident. **Irodion Frateş** not. comit.

Vidi: **Vasilie Voina,** protopresbiter.

Nr. 187—1909. of. presb. (264) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti dela şcoalele elementare confesionale gr. or. române din comunele mai jos numite prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Ciceu-Corabie** cu salar de 600 cor. din cari 400 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 200 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

2. **Ciceu-Poeni** şi **Dobricel** cu salar de 600 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, cuartir, grădină şi lemne de foc.

Invăţătorul va fi ambulant până la separarea acestor şcoale, care este în curgere, până când va putea opta pentru una din ele cerânduse atunci întregirea salarului prin ajutor de stat la fiecare separat la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

3. **Ciubanca** cu filia **Ciubăncuţa** cu salar de 600 cor. din cari 276 cor. pin ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 324 cor. ajutor dela stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. **Negrileşti** cu salar de 600 cor. din cari 300 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 300 cor. ajutor de stat. Cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Poiana-Blenchi** cu sular de 600 cor. din cari 240 cor. din ajutor dela biserică şi din 5% dare şcolară, iar 360 cor. ajutor de stat la caz de asemnare. Cuartir, grădină şi lemne de foc. Aici s'a decretat şi înfiinţarea de şcoală de stat.

La şcoalele de sub 1, 3 şi 4 este speranţă a se întregi salariile şi cvincvenaliile cu începere din 1 Iuliu 1910 la mărimea prescrisă de articolul de lege XXVII: 1907.

Invăţătorii aleşi sunt datori a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţiune, a conduce şcolarii în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei la sfânta liturghie.

Doritorii, de a ocupa vre-unul dintre acestea posturi, au a-şi înainta rugările, instruite conform normelor în vigoare, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, intenţionat mai sus şi a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în parohie spre a face cunoştinţă cu poporul.

Dej, 16 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deş în conţelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Herman
protopresb. gr. or.

Nr. 378/1909. [269] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Acmariu** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul: 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc; iară după alegere întregirea la salar şi resp. cuincuenalele se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta şi a se face cunoscut poporului.

Alba-Iulia, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 407/1909 (267) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat in parohia rom. gr. or. de clasa II din **Balomir,** lângă parohul Nicolau Suciu în conformitate cu resoluţiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat şi dotaţiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenţi au a-şi trimite cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiului protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei având totodată datorinţă a se prezenta în comună cu prelabila încunoştiinţare a aceluia în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în ritualile bisericeşti şi a să face cunoscut poporului.

Orăştie, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei.

Vasilie Domşa,
protopresb. adm.

Nr. 408/909 [271] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român".

1. **Dupăpeatră Sat** şi **Dupăpeatră Valea Porcuri** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus** şi **Podele** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Pestera** cu salar de 600 coroane, cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. **Sălişte** şi **Trestia**, post ambulant cu salar de 600 cor., cuartir în Sălişte, grădină şi 2 stângini de lemne de foc.

Salariile se vor întregi din 1 Iuliu 1910 cu ajutorul ce se va cere dela stat.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Dumineca şi sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenţii au a-şi aşterne în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt, eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 12 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu respectivele organe parohiale.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Nr. 391—1909 [274] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul bolnăvicios Ioan Branea din **Maierău** şi filia Dişnaieu, pe baza rezoluţiunei consistoriale dto 30 Maiu 1909 nr. 6627 Epitr. se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în foaia „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenţii vor avea a subşterne suplicele concursuale instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral p. u. Déda în terminul deschis cu observarea. ca petenţii în vre-o Dumineca ori sărbătoare să se prezinte în comună spre a cânta şi cuvânta în sf. biserică.

M.-Cuezd, 27 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopresbiter.

Nr. 309/1909 [173] 2—3

Publicaţiune.

Comuna bis. **Urez-Galaţi,** protopresbiteratul Haţegului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende zidirea bisericei gr. or. române.

Licitaţiunea verbală şi cu oferte se va ţinea **Dumineca în 16/29 August a.** c. la 2 oare p. m. în locuinţa epitropului Brat Ianeş.

Planul şi preliminariul de spese, aprobate de Prea Ven. Consistor arhidiecezan cu datul de 30 Maiu a. c. Nr. 6360 Epitr. 1909 se pot vedea până la ziua de licitaţiune în cancelaria subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Preţul strigărei este **10.000 coroane.** Licitanţii au a depune vadiu de 10% dela preţul strigărei în bani gata sau în hârtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul protopresbiteral până la 12 oare în ziua licitaţiunei.

Urez-Galaţi, în 26 Iulie v. 1909.

Atanasiu Daju par., — preş. **Ioan Bodescu** notar.

„Văzut".

Haţeg, în 27 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 2878/909 pretorial. [277] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de moaşe comunală în comuna Vesztény (Veştem) se escrie prin aceasta concurs:

Reflectantele au a-şi aşterne petiţiile lor instruate cu diploma de moşit, atestat de moralitate şi de praxă la oficiul protopretorial al cercului Nagydisznod în Nagydisznod (Cisnădie) până inclusive 10 Sept. 1909 st. n.

Emolumentele sunt:

1. Remunerarea în bani din cassa comunală 180 cor.

2. Pentru fiecare serviciu la naştere şi îngrijire in 8 zile după naştere 1 cor. 50 fil.

3. Mizerele sunt a se îngriji şi cura gratis.

Nagydisznod, 7 Aug. 1909.

Dr. Schuster m. p.
primpretor.

Nr. 399—1909 of. ppresb. (276) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele noastre confesionale gr. or. rom. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Borcut,** salar 600 cor. anume dela popor 300 cor. şi dela Preaven. Consistor arhidiecezan 300 cor., cuartir şi grădină în natură.

2. **Cupşeni,** salar 600 cor. şi anume: 300 cor. dela biserică iar 300 cor. ajutor dela stat, cuartir şi grădină în natură.

3. **Curtuiuşul mic,** salar 600 cor. şi anume: dela biserică 300 cor. şi dela stat 300 cor., cuartir şi grădină în natură.

4. **Costeni,** salar 600 cor. şi anume: dela biserică 200 cor. şi ajutor dela stat 400 cor., cuartir şi grădină în natură.

După întregirea posturilor învăţătoreşti din Cupşeni, Curtuiuşul mic, şi Costeni se va cere întregirea salariilor prescrise de lege dela stat.

Cei aleşi, pre lângă celelalte îndatoriri, sunt obligaţi a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a provedea cu ei în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea, cei ce doresc a fi aleşi să se prezinte poporului în sf. biserică pentru a-şi arăta desteritatea lor în cântări.

Concurenţii să-şi înainteze cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela şcoalele medii, absolutor pedagogic, diploma de învăţător şi eventuale atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în timpul indicat.

Lăpuşul-unguresc, 26 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetăţii de piatră în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Nr. 633/1909 (260) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Tomnatecul de jos,** de clasa a II-a. Dupăce să va mai escris un concurs se admit şi concurenţi cu cualificaţiune pentru clasa a III a.

2. **Ribiţioara de sus,** de clasa a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta respective celebra.

Brad, la 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conţegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr 600—1909. [256] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa III-a **Rodbav,** protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruite conf. normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se prezinte în vre- Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia şi cuvânta.

Agnita, 17 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Agnitei în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioachim Muntean,
protopop.

Nr. 566/909. (262) 3—3

Concurs nou.

Pentru ocuparea parohiilor vacante din **Apoldul mic** (clasa I) şi din **Boz** (clasa III) tractul Mercurei, conform ordinaţiunilor consistoriale dto 30 Iunie a. c. Nrii 6332 B. şi 7696 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura sunt poftiţi a-şi aşterne rugările instruite conform normelor în vigoare în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se presenta în respectiva parohie cu ştirea protopresbiterului în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a face cunoştinţă cu poporul prin cuvântare sau celebrare la sfânta liturgie.

Mercurea, la 22 Iulie 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. al tractului Mercurea.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 314/1909. [270] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători dela şcoalele mai jos însemnate din protopresbiteratul **Lupşa** se escrie de nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Oreşti,** salar dela popor 300 cor., locuinţă în natură, relut de grădină 20 cor. şi de lemne 10 cor. Restul salariului din ajut. de stat.

2 **Valea Geogelului,** salar 600 cor. locuinţă şi grădină în natură.

Salarele şi cuincuenalele pretinse de art. de lege XXVII din 1907 se vor întregi cu ajut. de stat după ocuparea posturilor în mod definitiv, resp. recunoaşterea celor aleşi şi din partea statului.

Competenţii la aceste posturi sunt datori a cânta în cor cu elevii de şcoală în biserică şi a provedea învăţământul şi în şcoala de repetiţie.

Concursele înzestrate cu documentele de lipsă (§ 61 regul. şcol.) sunt a se înainta subscrisului oficiu protopopesc în terminul deschis. E de dorit ca concurenţii nainte de alegere să se prezente şi în comună pentru care au concurat, spre a cânta în biserică şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Lupşei.

Vasile Gan
protopop.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 85 Sibiiu, Joi 6/19 August 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Vederile şi convingerile masselor.

III.

Intre ideile dominante ale unei epoce, adevărat, că puţine la număr, şi de multeori nimic alta, decât curate ilusiuni, dar totuşi de o forţă însemnată, cum e în epoca noastră, — locul de frunte îl ţine ideea, că prin instruare oamenii pot să fie schimbaţi, modelaţi, în mod însemnat, pot deci să fie îndreptaţi şi făcuţi, să fie unul ca şi altul. Pe calea repetiţiei a ajuns apoi tesa aceasta să fie dogmă nerăsturnată a democraţiei, de care e tot aşa de greu să te atingi, ca şi de dogmele bisericeşti. Dar în punctul acesta, tot aşa, ca în multe alte puncte, s'a făcut spărtură mare între ideile democratice şi între faptele stabilite de psihologie şi de esperienţă. Mai mulţi filosofi distinşi, între ei şi Herbert Spencer, au dovedit fără multă greutate, că prin instrucţie omul nu devine nici mai moral şi nici mai fericit. Instinctele sale şi patimile pe cari le-a moştenit nu se schimbă, şi de multeori, fiind omul rău condus, instrucţia îi aduce mai multă stricăciune decât folos.

Statistica întăreşte părerea aceasta, căci ne arată, că criminalii se înmulţesc în măsura în care se lăţeşte instrucţia, ori cel puţin o anumită formă a instrucţiei, şi că cei mai răutăcioşi duşmani ai societăţii, anarhistii, sunt recrutaţi de multeori dintre laureaţii şcolilor de astăzi. Un funcţionar distins, cu numele Adolf Guillot, a arătat în cartea sa cea mai nouă, că la trei mii de criminali cu educaţie, cad numai o mie de cei fără educaţie, şi că în curs de 50 de ani numărul criminalilor s'a urcat dela 227 la 552, deci la duplul, tot la câte 100,000 de suflete. Un progres deci pe terenul acesta de 133 procente! Şi în deplină consonanţă cu colegii sei a arătat, că mai ales la cei tineri e în progres criminalitatea, la aceia deci, la cari cercetarea şcoalei e obligătoare şi gratuită. Şi nu doară din motivul, pe care nime nu-l susţine, că instrucţia bine săvârşită n'ar putea să fie folositoare, dacă nu în privinţa morală, cel puţin cu privire la desvoltarea facultăţilor reclamate de ocupaţiunea zilnică. Cu durere trebue să constat, că mai ales de 25 de ani încoace popoarele latine şi-au pus sistemele de instrucţie pe principii foarte greşite, şi pe lângă toate observaţiunile făcute de capete eminente şi luminate, remân în rătăcirea lor vrednică de compătimire. Am spus-o şi o spun şi eu, că educaţia de acuma a făcut, ca majoritatea celor ce s'au împărtăşit de ea să fie duşmani ai societăţii, să fie aceia, din cari se recrutează cea mai rea specie de apărători ai socialismului.

Prima primejdie, care se naşte din această educaţie, bine caracterisată de „*latină*",e aceea, că e pusă pe fundamentala greşală psihologică, cumcă inteligenţa să desvoaltă prin învăţarea dearostul din cărţile de şcoală. S'a făcut şi se face încercarea, de a instrua cât se poate de mult, şi cu începere din şcoala elementară poporală până la doctorat, ori până la examenul de stat, învaţă bieţii tineri dearostul din cărţi, fără să înveţe *a judeca* şi *a-şi croi iniţiative.* Instrucţia pentru ei nu e alta, decât a şti să dee răspunsuri şi a fi supuşi. „A învăţa lecţiunile, a învăţa gramatică, a şti dearostul câte o bucată literară, a repeta, a imita, — zice fostul ministru francez de instrucţiune publică Jules Simon, — asta este instrucţia de astăzi, o instrucţie curioasă, la care orice opintire e numai act de credinţă faţă de infalibilitatea profesorului, şi care ne face numai mai slabi şi mai neputincioşi".

Dacă educaţia aceasta ar fi numai lipsită de folos, ne-am mai putea împăca cu faptul, că nefericiţii copii, vrednici de compătimire, în loc să înveţe atâtea alte lucruri însemnate pentru şcoala elementară, învaţă genealogia fiilor lui Clotar, luptele între Neustria şi Austrasia, ori clasificaţiuni zoologice. Dar primejdia e cu mult mai serioasă. Aceia, cari s'au împărtăşit de această educaţie, primesc o scârbă faţă de raporturile în cari s'au născut, şi se desvoaltă în ei dorinţa fierbinte *de a ieşi din ele.* Industriaşul nu mai vrea să remână industriaş, plugariul nu mai vrea să fie plugar, şi burghezul cel mai de rând nu vrea să dee altă carieră copiilor sei decât cariera funcţionarilor de stat. In loc să pregătească oameni pentru viaţă, şcoala îi pregăteşte pentru oficiile de stat, unde se poate valora fiecare fără a şti să se conducă singur pe sine, şi fără a avea barem idee despre iniţiativă. La poalele scării stau armatele proletarilor, nemulţămiţi cu soartea lor, şi totdeuna gata de revoltă, iar sus pe scară burghezimea frivolă, sceptică şi crezătoare, cu încrederea ei bigotă în provedinţa statului, vecinic critizat de ea, dupăce ea totdeuna îşi pune greşelile ei proprii în sarcina statului, fiind ea incapabilă să intreprindă ceva fără intervenţia autorităţilor.

Statul, care-şi fabrică pe toţi diplomaţii cu ajutorul manualelor, nu poate să aplice decât foarte puţini, iar pe ceialalţi îi lasă fără ocupaţiune. Pe unii deci îi hrăneşte, pe alţii şi-i face duşmani. De sus până jos, la temeliile piramidei sociale, dela funcţionariul cel mai simplu până la profesorul universitar ori prefectul de district, întreaga massă colosală a celor cu diplome dă năvală asupra posturilor de funcţionari. Pe când un comerciant cu greu găseşte pe unul care să-l înlocuiască, diferitele posturi de funcţionari sunt reclamate de mii de peţitori. In departamentul Seine (Francia) se află douăzeci de mii de învăţători şi învăţătoare cu diplomă, cari desconsiderând plugul şi atelierul industrial, cer dela stat să le asigure esistenţa. Şi fiindcă numărul celor aşezaţi în posturi e mic, numărul celor nemulţămiţi e colosal de mare. Acestia apoi sunt gata să facă orişicând revoluţie, irelevant că cine se pune în frunte şi în ce scop se face revoluţia! Câştigarea de cunoştinţe pe cari nu le poate omul valora, e deci mijlocul cel mai sigur de a face din om fiinţă indignată!

E fără îndoială prea târziu, să ne întoarcem la izvorul acestor curente. Dar esperienţa, aceasta ultimă educătoare a popoarelor, ne va arăta sigur greşala. Şi ea va fi şi destul de tare, ca să ne arate necesitatea înlocuirei manualelor uricioase, a esamenelor vrednice de condamnare, cu instruarea profesională, care va face, ca tinerimea noastră să meargă îndărăt la plug, în ateliere, să se apuce de întreprinderi, pe cari astăzi le încunjură cu orice preţ. Această instrucţie profesională, pe care o reclamă cele mai luminate spirite de astăzi, e cea veche a protopărinţilor nostri, care a făcut, ca popoarele, cari au stăpânit lumea cu voinţa lor, cu iniţiativa lor, cu spiritul lor de întreprindere, să fie conservată până astăzi. Un mare cugetător, *Taine*, a arătat, în mod clar şi neîndoios, că educaţia cea de demult a fost aceea, care se dă tinerimei astăzi în Anglia şi în America, *educaţia practică pentru trebuinţele vieţii,* şi tot el a arătat într'o remarcabilă paralelă făcută între sistemul latin de educaţie şi cel anglo-saxon, cari sunt urmările ambelor acestor sisteme. Şi ne-am împăca în cas de nevoie

---

FOIŞOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Şaguna.

(Urmare.) de *Gh. Tulbure.*

Poziţiunea lui de episcop şi păzitor al legii îi impuneà să condamne acestă traducere cu atât mai vârtos, cu cât, afară de limba stricată, ea cuprindeà şi o falsă interpretare a adevărurilor biblice. O răspundere grea şi o pată urâtă ar fi rămas pe numele lui de „episcop binecredincios", dacă nu şi-ar fi ridicat cuvântul împotriva „ereticului" Eliade.

Dar Şaguna, sentinela pururea trează, a fost şi de data aceasta, la postul său.

Şi în vreme ce oprià preoţimea sub jurământ şi sub afurisenie, să cetească biblia lui Eliade, acestuia nu pregetă a-i răspunde deadreptul într'o broşură separată sub titlul:

Respingere a unor atacuri în treaba unei traduceri noue a Bibliei. Sibiiu 1850.

In cărticica aceasta Şaguna respinge, în chip bărbătesc, în ton hotărât, dar fără a se lăsa răpit de sentiment, toate atacurile îndreptate de Eliade asupra sa în amintitele comentarii biblice.

Discuţiunea s'a continuat însă şi după aceasta, degenerând la sfârşit în vehemente inzulte personale.

Pe lângă *Anthorismos* şi *Scrisori apologetice*, de care ne-am ocupat la alt loc, broşura aceasta împreună cu pastorala reprodusă mai sus, şi cu *articolii* din „Telegraful Român" înfăţişează activitatea literară a lui Şaguna pe terenul *polemic* bisericesc.

Dintr'ânsele ni se desface nu numai orientarea bogată, ce posedà acest arhiereu în ştiinţele bisericeşti şi profane, ci mai cu samă principiile sănătoase, de care erà condus în opera sa de retipărire.

* * *

Reeditarea sf. scripturi înseamnă punctul de culminaţiune al unei nouă şi rodnice întrepinderi literare şi culturale a lui Şaguna: *retipărirea şi traducerea cărţilor de ritual bisericesc.*

Opera aceasta de retipărire Şaguna, care cunoşteà lipsurile bisericilor sale dela sate, o începe încă de prin anul 1850, aşadar îndată la începutul păstoririi sale arhiereşti, şi o continuă până cu câţiva ani înainte de moarte.

Conspectul general al Cărţilor sfinte, retipărite sub îngrijirea lui Şaguna, în tipografia diecezană, după notele din prefaţa dreptului canonic pag. XII—XIV, este următoriul:

In anul 1851:

Apostolul.

In anul 1852:

Octoichul mic şi *Orologionul* (Ceaslovul) *mare.*

In anui 1853:

Euchologionul bogat şi *Mineiul* (pe Ianuarie, Februarie şi Martie).

In anul 1854:

Mineiul pe Aprilie, Maiu, Iunie Iulie, şi August.

In anul 1855:

Acaftist bogat. — *Mineiul* pe Septemvrie, Octomvrie şi Noemvrie. — *Chiriacodromionul.*

In anul 1856:

Acaftistul mic. — Liturgieriul — *Mineiul* pe Decemvrie.

In anul 1858:

Biblia întreagă (ilustrată cu 94 de icoane).

In anul 1859:

Orologionul mare. — *Cartea Evangelielor.* — *Penticostariul.*

In anul 1860;

Triodionul. — *Psaltirea bogată.*

In anul 1861:

Octoichul mare.

In anul 1867:

Noul Testament. — *Orologionul mare* (retipărit şi la 1852).

Unele din cărţile rituale lipsiau cu totul în ediţiune românească, sau se găsiau numai cu mare greutate în Ţările româneşti. Pe acestea Şaguna a fost necesitat să le traducă însuşi pe româneşte.

Astfel la anul 1861 traduce şi tipăreşte, după o ediţiune din limba slavonă vechie:

Hirotesieriul şi ***Hirotonieriul***

pentru sânţirea de diacon şi presbiter. In anul următor 1862 traduce, probabil din sârbeşte,

Rânduiala Sânţirei Bisericilor prin Arhiereu,

şi în sfârşit la anul 1865 traduce şi tipăreşte şi

Rânduiala Sânţirei de episcop,

şi cu scăderile culturii noastre clasice, dacă ar eşi din ea numai nemulţămiţi, iar nivelul adevăratei inteligenţe ar fi ridicat pe urma câştigării atâtor cunoştinţe şi a declamării pe deaîntregul a atâtor cărţi de şcoală. Dar nu e aşa! Condiţiunile succesului în viaţă sunt următoarele: *Judecată*, *esperienţă*, *iniţiativă*, *caracter!* Acestea nu se învaţă din cărţi! Cărţile sunt numai opuri folositoare de completare, şi e cu totul inutil a învăţa dearostul fragmente din ele!

Catehizarea elevilor români şi limba maghiară.

Dela ministrul de culte şi instrucţie publică s'a trimis celor puşi în fruntea bisericilor româneşti din patria noastră un rescript privitor la catehizarea în limba maghiară a elevilor români din şcoli de stat.

Iată cuprinsul:

Alătur aci şi pun la dispoziţia Excelenţei Voastre ordonanţa circulară Nrul 106267/908 ce am trimis'o tuturor inspectorilor reg. prin care am conces ca instrucţia religioasă a elevilor din şcoalele de stat să se facă pe toată linia în limba maternă a acelora, prin ce am satisfăcut în cea mai deplină măsura intereselor educaţiei religioase şi am pretins numai atât, ca principiile fundamentale ale credinţei şi rugăciunile cele mai obicinuite să se propună şi în limba maghiară în clasele superioare ale şcoalelor elementare de stat. Totuşi din partea celor mai mulţi inspectori primesc plângeri şi denunţări contra catehetilor, cari nu satisfac nici acestei pretenţiuni.

Am onoare a adresa Excelenţei Voastre rugarea să binevoiţi a admonia pe catehetii dela şcoalele de stat aflătoare pe teritorul diecesei Excelenţei Voastre să observe dispoziţiile ordonanţei mele circulare, ce vi-o anexez în copie şi a le pune în vedere, că neîmplinind sau refuzând a împlini îndatoririle impuse lor prin acea ordonanţă, se va aplica amăsurat § ului 5 din art. XIII. din 1909 detragerea congruei.

Fiindcă am primit încunoştiinţare oficioasă despre aceea, că faptele sau negligările prin cari catehetii nu-şi implinesc îndatoririle impuse lor prin ordonanţa mea legală dată sub nr. 106267/908 — se basează pe un ordin al autorităţii bisericeşti mai înalte, rog cu stimă pe Excelenţa Voastră, ca în casul dacă pentru teritorul de sub autoritatea bisericească mai înaltă a Excelenţei Voastre aţi dat un asemenea ordin să binevoiţi a modifica acel ordin în timp de trei luni socotind dela data avisului present. Dacă n'ar fi să primesc încunoştinţare satisfăcătoare pe urma acestei recercări, voiu fi nevoit, conform § ului 5 al art. de lege XIII. din 1909 a suspenda întregirea congruei de stat pentru întreg teritorul supus superiorităţii bisericeşti a Excelenţei Voastre, până când veţi menţinea ordinul chestionat.

Binevoiţi, Excelenţa Voastră, a mă anunţa cât mai curând despre preţuitele dispoziţii ce veţi lua.

Primiţi, Excelenţa Voastră, expresiunea sinceră a stimei mele.

Budapesta, 24 Iunie 1909.

Pentru ministru:
Tóth m. p.
secretar de stat.

•

Copia ordonanţei ministeriale din 23 Oct. 1908 Nr. 106267 către toţi inspectorii reg. de şcoale:

Normarea uniformă a limbii catehizării având a se face pe baza declaraţiilor principale ale ordonanţei Nr. 133,704 din 1907, în toate şcoalele de stat, în cari se instruesc elevi cu limba maternă nemaghiară, trebue să li se ceară catiheţilor, ca principiile şi dogmele de credinţă mai importante să li se explice elevilor din clasele superioare şi în limba maghiară.

In cazurile, când preoţii ar refuza catehizarea în acest mod, li se va suspenda onorarul pentru catehizare.

Vă provoc deci, d-le inspector, ca orice caz de această natură să mi-l anunţaţi pentru a putea suspenda onorarul de catehizare sau pentru a putea recerca autoritatea mai înaltă bisericească în drept ca să ia măsurile cuvenite.

•

Mai nainte de a reveni asupra acestui grav conflict, ivit între ministrul de culte şi biserica noastră, voim să arătăm şi părerea unui membru al partidului poporal din Ungaria. In ziarul vienez „*Vaterland*“ cetim un important articol, unde acest membru din partidul poporal ia poziţie în contra ministrului de culte, şi scrie între altele următoarele: „In considerare că ordinul lui Apponyi atinge şi poporaţiunea şi preoţimea catolică nemaghiară, este foarte firesc, dacă şi în sinul partidului poporal prevalează motive grele împotriva executării măsurilor lui Apponyi, — motive atât politice, cât şi etice. Membrii distinşi şi cu autoritate ai partidului declară fără nici o rezervă, că în faţa agitărilor ultranaţionaliştilor (!) în contra Ungariei, este cu totul de prisos a mai îngreuna înţelegerea pacinică cu naţionalităţile şi prin dispoziţiile acestea ministeriale. De altă parte, este neadmisibil, este în contra minţii sănătoase, în contra pedagogiei şi în contra dreptului divin a impune şcolarilor nemaghiari în obiectul cel mai sfânt al lor, în religiune, o instrucţiune într'o limbă, care le este total sau în parte necunoscută.

„Dacă legea despre întregirile preoţeşti s'a adus cu scop, ca să se distribue preoţilor o porţiune de favor mai mare sau mai redusă, după o anumită trebuinţă; dacă legea s'a adus cu scop de a alerga după o fantomă a maghiarisării, în acest cas era mai bine să nu se fi făcut legea, pentrucă în felul cum o aplică Apponyi, este o încălcare brutală în drepturile dumnezeeşti ale bisericii şi nu poate fi aprobată de nici un om cu sentimente creştineşti. Ar fi de dorit, — termină autorul articolului, — ca episcopatul catolic al Ungariei, în afacerea aceasta privitoare şi la catolicii din Ungaria, să se presente la Apponyi şi să-l înduplece, în interesul păcii confesionale, să-şi revoace ordinul“.

O scrisoare a dlui Dr. Emil Babeş.

Dela dl Dr. Emil Babeş primim următoarele:

Onorate dle redactor!

Ziarul dv. luând notiţă despre scrisoarea mea adresată ziarului „*Magyar Hirlap*“ în cauza memorandului medicilor din România — în notiţa aceasta am aflat o citaţie neexactă, care putând da ansă la neînţelegeri, îmi permit a o rectifica.

Nu am zis, că dna Vlad „a fost condamnată pentru agitaţiuni contra limbii statului“ — ci că „*conform motivelvr cuprinse în sentenţă*, tribunalul a *socotit* că manifestarea încriminată ar fi fost îndreptată contra limbii statului“.

Dupăce unele ziare află de bine a-mi mistifica scrisoarea şi chiar intenţiunile, îmi permit a Vă ruga, să binevoiţi a-mi publica scrisoarea adresată ziarului „*Lupta*“ din care toţi cei de omenie vor putea constata sensul adevărat, precum şi *scopul* declaraţiunii mele dificultate şi mistificate.

Budapesta, în 14 August 1909.

Cu deosebită stimă:
Dr. Emil Babeş.

Iată textul scrisorii adresate de dl Babeş ziarului „*Lupta*“:

Stimate dle redactor,

Un articol şi o notiţă publicat în ziarul dv., mă sileşte a ieşi pe un moment din rezerva, care — în timpul din urmă — mi-a impus situaţia politică atât de nefastă.

Scrisoarea mea adresată ziarului „Magyar Hirlap“ nu este — precum o înţelegeţi dv. — „o încercare nouă de împăciuire“, ce faţă de curentul actual politic ar fi o întreprindere zădarnică, ci scrisoarea mea dificultată avea singurul scop, de a rectifica şi clarifica unele lucruri, tractate de ziarul respectiv într'un mod opus adevărului în contul reputaţiunii fratelui meu Victor Babeş.

Revoltat de acuza ziarelor, că gravaminele înşirate în răspunsul fratelui meu din „P. Lloyd“ n'ar fi decât nişte scornituri răutăcioase, lansate din „ură de rasă“ spre discreditarea naţiunei maghiare, o astfel de acuză, contrară textului şi intenţiei răspunsului — mi-a impus datorinţa, a rectifica atât datele, cât şi apreciarea lor cu scopul, de a convinge — nu ziarul — ci pe cei de bună credinţă, şi în prima linie pe numeroşii prietini şi colegi ai fratelui meu, despre intenţiunile sincere ale dânsului şi totodată despre fiinţa adevărată a gravaminelor, căror este a se atribui nemulţămirea generală precum şi zădărnicirea nizuinţelor paşnice.

Nu aflu deci la loc şi corespunzător titlul („E. Babeş contra V. Babeş“) sub care ziarul dv. tractează scrisoarea mea adresată ziarului maghiar şi o pune în contrast cu cea a fratelui meu din Bucureşti, căci pe lângă o apreciare mai afundă, — în fondul chestiei ar trebui să se constate congruenţa acestor scrisori, consonanţa în fond nu o poate conturba rectificarea unor date concrete, irelevante în privinţa esenţei şi a conclusiunei finale; va trebui deci s'admiteţi, că scrisoarea mea nu conţine desminţirea, ci întărirea celor cuprinse în răspunsul fratelui meu Victor. Incât despre aceasta nu v'ar putea convinge însuşi conţinutul scrisorii mele, a trebuit să vă convingă apreciarea şi comentariile ziarului maghiar, care prin ficsarea datelor necontestabile şi prezentarea obiectivă a consecinţelor logice, văzându se lipsit de orice contraargumente: a fost constrâns a-şi exhauria forţele în unele constatări volnice şi neputincioase şi în urma urmelor a face „dureroasa“ constatare, că chiar şi cei moderaţi, elementele patriotice şi serioase ale nemaghiarilor, — când este vorba de durerile imaginate ale naţionalităţilor — sunt cuprinşi de asemenea preocupaţii ca aşa numiţii „extremi“, de cari numai în formă se pot deosebi!

Trecând la prim articolul dv., (Cu cine luptăm) îmi pare a afla o oarecare legătură cu notiţa de sus, căci apostrofând articolul, pe aşa numiţii „moderaţi“ — cei mai puţin orientaţi uşor ar putea bănui o oarecare afinitate între două categorii de tot deosebite.

Aţi contribui deci mult la clarificarea situaţiunii, dacă dv. precum şi celelalte ziare aţi binevoi a încunjura astfel de confundări şi a folosi o terminologie mai precisă şi semnificativă, şi a nu distinge cu epitetul de „moderaţi“ pe acei „mercenari, cari formează grosul oştirii duşmanilor noştri“.

Binevoiţi a înţelege, că prin deplasarea noţiunilor atât de opuse ofensaţi într'un mod nejustificabil memoria unor bărbaţi, cari tot pe lângă o ţinută moderată au devenit cei mai mari binefăcători ai neamului nostru, şi pe cari nimeni nu are dreptul a-i arunca într'o oală cu aceia, cari se angajază la o luptă contra naţiunii şi bisericii lor.

Primiţi, Vă rog etc.

Budapesta, în 11 Aug. 1909.

Dr. Emil Babeş.

Cronică pedagogică.

Rostul cântării vocale în şcoala poporală

de
G. Fl. Preşmereanu.

(Fine).

Să se nisuiască fiecare să aducă pe elev acolo, ca să poată esecuta o melodie cât de simplă, fie şi cu voce mai puţin frumoasă, în schimb însă clară şi condusă într'un ritm regulat, corect. Nisuind spre acest scop învăţătorul va face să sporească simţul elevilor faţă de idealitatea şi farmecul tonului. Se înţelege de sine, că postulatul acesta este pretensiunea cea mai modestă, cu a cărei îndepli-

---

Cărţile rituale retipărite de Şaguna pe lângă necontestata lor contribuţiune la avântul şi promovarea literaturii religioase, sub raportul cercetărilor noastre sunt însemnate prin faptul, că toate au fost revăzute şi corectate, înainte de tipărire, de însuşi Şaguna şi în fruntea tuturor neobositul episcop a scris câte o prefaţă.

Prefeţele acestea, alcătuite de Şaguna mai pentru fiecare din cărţile rituale, se pot conziderà ca un *ram deosebit* al activităţii sale literare şi e poate unul din cele mai frumoase şi mai instructive.

Prin bogăţia poveţelor pastorale, prin tâlcuirea înţeleaptă şi mişcătoare a învăţăturilor evangelice şi prin curăţenia şi frumseţa limbii, în care sunt scrise, prefeţele lui Şaguna oferă o lectură din cele mai plăcute şi edificătoare.

Astfel e interesantă prefaţa din fruntea *Apostolului* retipărit la 1851, în care Şaguna scoate la iveală importanţa tipografiei diecezane pentru înaintarea literaturii religioase.

Nu mai puţin vrednică de remarcat este prefaţa Mineiului de pe luna Ianuarie (1853), în care învăţatul arhiereu găseşte prilej bun a vorbì şi despre *originea poporului românesc.*

„Fiindcă ţările acelea — zice Şaguna — unde Romanii au vieţuit, au avut din vechime obiceiul a schimbà dregătoriile la începerea lui Ianuarie, — an nou numindu-l şi prăznuindu-l: — întorc ochii mei înapoi la veacurile trecute şi deabià pomenite, crez cu gândul, ceeace cetesc prin Istorii şi mai vârtos pre istoricul *Dion*, pre carele îl întăreşte *Meletie Geograful* (cap. 24), scriind pentru Moesia, unde curat vădeşte, că Traian împăratul, dupăce au supus pe Daci cu pierderea lui Decebal, au trecut mulţime de Romani în părţile acestea, făcându-i pre unii proşti lăcuitori, pre alţii stăpâni lăcuitorilor. De unde se face nu fără de cuvânt simberazma, că Ţările aceste Româneşti, nişte apichii ale Râmlenilor urmează dela aducerea şi ale lor obiceiuri.

Şi fiindcă istoricul *Bo*, scrie despre marele Constantin împăratul, că ar fi avut lucruri ostăşeşti într'aceste locuri, la care şi Meletie Geograful, scriind pentru Moesia de sus, arată pre acest sfânt împărat tăbărât cu oştile aproape de Silistra, aşa dară urmează, că marele Constantin călcând părţile acestui loc, sau însuşi întâiu au adus obiceiurile Romanilor, sau le-au întărit găsindu-le, ca un Impărat al Romei cei nouă. Ci ori dela Traian, ori dela marele Constantin de se trag aceste obiceiuri, nu fac esenţia lucrului. Insă dintru acestea se descopere lucruri minunate: *se află linia neamului românesc, din veac trăgându-se din slăvitul neam al Romanilor*, (*Valachii* numindu-se după limba slavonească), a cărora slovă au strălucit împreună unde şi-au întins şi soarele razele sale. Deci această lună a lui Ianuarie pentru obiceiul, ce se păzeşte la începerea ei, este ca o planetă, carea poartă în sine laudele neamului nostru; este ca o planetă întru carea se văd pe an odată razele naţionale; este ca un sfeşnic, care şi pus sub obroc, prin crepături şi prin margini iveşte lumina, întru care se slăviau odată cele vechi veacuri ale neamului românesc.

O veacuri, veacuri, ce învechiţi lucrurile şi prefaceţi stările!“ esclamă Şaguna, la sfârşitul acestei digresiuni istorice, atins oarecum de sentimentul milei şi al durerii pentru gloria apusă şi soartea nenorocită a poporului său.

In sfârşit, ca un alt specimen frumos din prefeţele lui Şaguna, reproducem aici şi precuvântarea „Evangeliilor“ retipărite la 1859.

— „Ingrijirea noastră arhierească — zice neadormitul păstor — pentru înfrumseţarea caselor lui Dumnezeu şi pentru mântuirea sufletească a dreptcredincioşilor noştri creştini ne-a îndemnat pre noi să tipărim în tipografia Episcopiei noastre şi cartea sfintelor *Evanghelii* de preste an, ca aşa să ne apropiăm de ţânta aceea sfântă, carea ne-am pus-o de problemă atunci, când am înfiinţat tipografia episcopească înainte cu 9 ani. Nu aflăm în noi destule lacrimi de mulţămită şi de preamărire către Dumnezeu pentru Pronia sa cerească, cu care ne-a ajutorat a vedeà astăzi pe la bisericile şi şcoalele noastre şi în mânile creştinilor noştri preste 40 de cărţi şi între acestea pe cele 12 Mineie de preste an, sfânta Scriptură a legii cei vechi şi nouă cu 94 icoane precum şi cartea Apostol şi cartea Cuvântărilor pentru toate Duminecile şi Sărbătorile — care toate tipografia episcopiei noastre le-a produs în decurgere de 8 ani. Şi într'adevăr, dacă vom socotì mijloacele cele smerite ale tipografiei acesteia şi cele 40 de cărţi, care aceea le-a tipărit până acum cu însaşi a sa cheltuială, atunci suntem datori a precunoaşte, că astfel de sporiu am putut face numai cu ajutoriul lui D-zeu, căruia ne închinăm ziua şi noaptea strigând din adâncul inimii: Doamne al puterilor, fii cu noi că pre altul afară de tine ajutor întru năcazuri nu avem, Doamne al puterilor milueşte-ne pre noi“.

(Va urma).

ire ne poate satisface numai un învăţă-or, ce n'a avut parte de o cultură mai erioasă precum şi de o deprindere în re-un instrument muzical. Ar fi de do-it, ca cel puţin de aici înainte forurile ompetente să insiste ca viitorii învăţă-ori să şi aquireze un cuant mai bogat de unoştinţe, precum şi să-şi caute o des-ritate oare care în manuarea vre-unui strument.

Cel puţin din cunoştinţele teoretice lementare atâta să-şi însuşească un în-văţător, cât e necesar pentru esecutarea unei bucăţi, (cunoştinţe despre note, pauze, intervale, tact, tempo, scări etc.), iar din armonie, atât cât să-şi poată el da seamă întrucât o bucată corăspunde regulelor de armonie, şi astfel a şti îndrepta eventualele greşeli.

Pentru a evita eventuale inconveniente de acest fel, recomand fiecărui învăţător a se folosi numai de cântări culese şi aranjate de autori pricepători, şi cari sunt recunoscute de bune. Să se păzească unul fiecare a-şi aroga dreptul — nemeritat şi care numai prin studiu îndelungat se câştigă, de a-şi fabrica singur cântările, fără a dispune de cunoştinţele de lipsă. Să ştie fiecare, că altfel lucrând se amăgeşte pe sine, dar seduce şi publicul, care îi ascultă prestaţiunile lui, şi care uşor le ia acelea de bani buni în nepriceperea sa, deşi acelea în loc de a cultiva sâmburele frumosului, din contră îl opresc în desvoltarea sa.

Caute fiecare, ca după puterile sale să cultive cântecul poporal în mod corect, aşa dupăcum e fixat pe note de cei pricepători, fără a-şi permite vre o schimbare sau omitere în textul sau melodia lui, ceeace e lucru desgustător. Intrucât n'ar putea fi vorbă de o instruare a cântărilor în mai multe voci să se mărginească a cultiva melodia simplă, lipsită de structura ei armonică. Să se insiste în schimb asupra modului plăcut şi corect în esecutare, spre care scop însă se recere o mai amănunţită cunoaştere a regulelor despre cultivarea şi conservarea vocii.

Fiind vorba de împărţirea pe seama singuraticilor ani de şcoală a materialului de cântare disponibil, vom fi cu considerare la greutăţile ce trebuesc învinse la predarea cântecului. Aceste greutăţi pot proveni fie din estensiunile prea mari a vocilor, sub care avem să înţelegem distanţa dela tonul cel mai înalt până la cel mai profund ce poate emite o voce sau ne-o oferă esecutarea tehnică, sau mai bine zis, recerinţa de a esecuta corect, din punct de vedere al clarităţii tonurilor, o bucată muzicală. Să nu se caute a se satisface gustului rău interpretat al cutărui director de şcoală, care la încheerea anului şcolar în zelul lui de a împrăştia sfaturi bune între altele zicea: „Băeţi, astfel de cântări (durere numai că erau foarte rău alese, şi şi mai rău interpretate), să cântaţi şi pe acasă, iar pe cele cari le auziţi dela ai vostri să căutaţi a le da uitării, căci acelea nu se pot asemăna în frumseţe cu acestea?! Iată o învăţătură, prin care în loc de a repara ceva, nimicim şi pornirile bune în sufletul elevilor, cari în mod spontan învaţă ariile ce le aud pe acasă, şi durere astfel de păreri sunt la ordinea zilei. Condus de acestea învăţătorul sau că alege cântări greşite sau nepotrivite spre studiare, sau caută să oprească în mod brusc impulsul de a-şi da elevul espresiune prin cântări auzite pe acasă, sentimentelor sale de veselie, de bună dispoziţie.

E de prisos să amintesc, că precum în învăţământ peste tot, astfel şi în cântare trebue să se ţină cont de o înaintare progresivă, gradată dela uşor la mai complicat, căutând ca şi materialul din acest studiu să fie adus cât se poate în legătură cu materiile din celelalte studii.

Astfel de pildă predându-se poezia „Mama lui Stefan cel Mare“, se îmbie totodată ocasia, ca în aceeaşi zi la ora de cântări sau chiar în aceeaşi oră să se predee şi melodia acelei poezii. Cu cât mai multă trăinicie s'ar fixa în fantazia elevilor toate momentele din acea baladă! In felul acesta chiar şi elevilor nepăsători faţă de studiu, uşor li s'ar asigura interesul faţă de acela.

A ţinea cont de cele înşirate aici n'a fost poate nici când mai de lipsă, ca tocmai azi, când din toate părţile au început a se ridica atâtea pretensiuni faţă de şcoala noastră. Şi pentru perderile atâtor ore ce trebue să le jertfim în scopul însuşirii unei limbi străine, în defavorul limbii noastre materne, prin ce altceva ne-am putea despăgubi decât prin o împărţire cât se poate mai practică a numărului mic de ore rămase pentru instrucţiunea în limba maternă şi în religiune.

Şi cum vom putea satisface acestui postulat? Aşa că, conform celor amintite mai înainte în diferite momente de instrucţiune vom preda şi cântarea. Prin aceasta nu numai că ne prisoseşte o parte din timpul menit pentru cântarea vocală, dar prin aceasta asociându-se diferitele materii de învăţământ, acelea se şi reproduc mai des şi astfel se clarifică şi însuşesc mai uşor.

In proporţie cu pretensiunile cele multe şi felurite la adresa şcoalei vom căuta să dăm învăţământului elementar însemnătatea cuvenită, căutând ca pe prima treaptă a acestuia având de lucru cu fiinţe atât de fragede, cari nu numai că nu ştiu ce e disciplina, dar n'au nici interes faţă de o lucrare atât de străină, cum e învăţătura, să-i câştigăm pentru aceasta aşa fel, ca şcoala să devină pentru micuţi nu un loc de chin şi groază, ci mai mult un loc de plăcere, unde aceia să se simtă fericiţi sub supravegherea părintească a învăţătorului.

Servicii frumoase în direcţia aceasta e chemată să ne facă cântarea. Prin o astfel de cântare cunoscută în parte elevilor le procurăm o deosebită plăcere, căci aceea îi interesează, dupăcum interesează pe o persoană o conversaţie despre lucruri ce o privesc mai de aproape. Prin buna dispoziţie produsă în felul acesta, facem pe elevi să uite, că şcoala e un loc de tortură, dupăcum le place unor mame în ignoranţa lor, a presenta şcoala, copiilor lor. Cunoscându-se chemarea cea mare ce o are cântarea în şcoală, fie ce învăţător să caute ca cu părintească dragoste faţă de elevi să le cultive darul cântării, bine ştiind că astfel mai uşor pot înainta aceia pe calea pe care trebue condus omul la o viaţă morală.

Nu-mi rămâne decât să mă întorc către ceice se dedică chemării de dascăli, ca conducători de mâne ai poporului şi crescători ai generaţiunilor viitoare ale neamului nostru, cu cuvintele: Fiţi neîncetat conştii de faptul, că pentru a ajunge la ţânta moralităţii trebue să străbateţi şi calea frumosului, deci nu veţi putea negliga nici cea mai frumoasă din artele cultivătoare ale acestuia: arta cântării!

Căutaţi a împrieteni pe elevi cu ideia frumosului pururea având în vedere, că o faptă frumoasă este şi bună, şi că omul cu simţ estetic e de regulă şi bun şi capabil de sentimente altruiste.

Nădăjduesc, că prin aceste rânduri, cari nu poartă pecetea originalităţii, dar în schimb sunt isvorâte din inima caldă a unui binevoitor prietin al şcoalei, am contribuit cât decât la întărirea aspiraţiunilor menite a asigura un viitor mai fericit pe seama neamului.

Fie ca prin cultivarea frumosului, dar mai ales a frumosului în cântare din partea învăţătorimii, gustul faţă de aceasta să prindă rădăcini tot mai puternice în păturile poporului nostru. Prin aceasta am putea da o nouă probă despre caracterul cinstit şi blând al ţăranului nostru, căci zice preotul: „Unde auzi cântec, poţi să-ţi faci intrare fără teamă, ori ce credinţă ar stăpâni în ţara aceea. Unde se cântă, nu se întâmplă furturi, căci oamenii răi n'au cântări“.

Să rugăm dar pe Dzeu în imnurile de laudă şi mărire ce vor răsuna de aici înainte în şcoalele şi bisericile noastre, să coboare darul său cel sfânt, care să călăuzească paşii învăţătorimii noastre pe calea frumosului, care este şi a binelui moral, chizăşia tare a viitorului neamului nostru.

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători a* „Schimbării la faţă“ *şi a sărbătorii* „Sf. Stefan“, *impuse prin lege, numărul cel mai d'aproape al ziarului nostru apare Luni la orele obişnuite.*

*

Ziua naşterii Maiestăţii Sale. Astăzi Mercuri, 18 August n., este ziua naşterii M. Sale Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I., care împlineşte 79 de ani. In ziua aceasta s'a sărbat ca şi în alţi ani serviciu divin în toate bisericile şi s'au aranjat festivităţi potrivite cu însemnătatea zilei. La catedrala noastră serviciul divin a fost oficiat de I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa protosincelul şi dir. sem. Dr. *Eusebiu R. Roşca*, de asesorul *Mateiu Voileanu*, protopr. Dr. *Ioan Stroia*, diaconii D. *Câmpean* şi Dr. I. *Dobre*, care în decursul slujbei a fost hirotonit întru presbiter. La finea sfintei liturgii I. P. S. Sa a cetit rugăciunea pentru Monarh ascultată de credincioşi în genunchi. Excelenţa Sa în onoarea zilei a dat o masă festivă, la care au fost invitaţi asesorii consistoriali şi alţi onoraţiori. In cursul mesei I. P. S. Sa a închinat în sănătatea şi îndelunga viaţă a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui Francisc Iosit I.

*

Deputaţi congresuali. La alegerile supletoare din dieceza Caransebeşului au fost aleşi deputaţi la congres dnii: *Dr. St. Petrovici* în cercul Satul nou şi *Dr. Val. Branişte* în cercul Lugoj.

*

Protestul aromânilor. Aromânii din Macedonia au protestat contra proiectului de lege relativ la chestiunea bisericilor şi şcolilor naţionalităţilor din Macedonia. Protestul spune, că deşi comunitatea aromână a fost recunoscută încă dela 22 Mai 1905, totuş patriarcul dela Constantinopol nu o recunoaşte. Conform proiectului de lege poporul aromân ar fi silit să întrebuinţeze în şcoală şi biserică o altă limbă, decât aceea a lui, — ceeace ar fi şi contra prescripţiilor religiei, şi contra iradelei (ordin al sultanului) din 22 Mai 1905. Aromânilor li se refuză în acest proiect ori ce ajutor pentru şcoli şi biserici. Proiectul sfârşeşte cu vorbele, că ar fi de neînchipuit, ca guvernul şi camera otomană să nesocotească până într'atâta drepturile unui popor care este aşa de devotat ţării, încât să-l dea pe mâna grecilor, cari caută să-l desnaţionaliseze prin şcoală şi prin biserică.

*

Din Bucovina. O mare adunare poporală este convocată pe zilele de Joi şi Vineri (19 şi 20 Aug. n.) la Suceava şi Rădăuţ. Adunarea se convoacă de comitetul naţional, condus de dnii Dr. Iancu cav. de Flondor preşedimte, Dionisie cav. de Bejan şi Dr. A. cav. de Onciul, viceprezidenţi. Intrunirile naţionale au de scop organizarea şi consolidarea românilor bucovineni, spre a dovedi că e zădarnică încercarea celor ce sperează să înfiinţeze un nou partid politic românesc în Bucovina.

*

† Valer Pop, căpitan auditor la marina din Pola (Istria), a repausat Vineri în 13 August, în etate de 32 ani, la băile din Tuşnad şi s'a înmormântat la 15 August n. 1909 în Morlaca. Odihnească în pace!

*

Principii sârbi. Principele moştenitor Alexandru al Sârbiei, însoţit de un profesor şi un major, va merge în Germania pentru a-şi urma acolo studiile. In acelaş timp principele Gheorghe se va duce în Anglia, unde va sta toată iarna.

*

Corul bisericesc al Reuniunii meseriaşilor nostri sibieni. Precum se ştie, în cursul lunilor de vară, când elevii seminarului „Andreian“ se găsesc în ferii, cântările liturgice din măreaţa noastră catedrală le esecută corul bisericesc al Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, sub conducerea dirigentului C. Popa. Publicul asistent, mare parte din România, a rămas încântat şi nu odată a dat espresiune admiraţiunei sale pentru felul cum meseriaşii noştri esecută frumoasele noastre cântări corale.

*

Anunţ. Dna Judita *Secula* din Arad, fostă directoară la internatul de fetiţe, anunţă în „G. Tr.“, că a întocmit o şcoală privată pentru eleve mai mari, unde afară de studiile aparţinătoare unui „Curs complementar“, elevele vor primi instrucţiune din menaj, făcând praxă la pregătirea bucatelor, călcatul rufelor, cusut de rufărie, sub conducerea unor probate profesoare. La dorinţă se dă instrucţiune şi în muzică sau în pictură, pentru care stă la disposiţie câte o distinsă instructoare. Inceputul cursului se face în 15 Oct. n. Alte informaţiuni se dau la dna directoară în *Arad*, strada Kazinczy, 2.

*

Adunare generală în 28 Aug. n. Primim următoarele: Se aduce la cunoştinţă, că din motive ponderoase s'a schimbat ziua adunării generale a „*Reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur*“ din 29 August *pe 28 August* st. n. a. c., cu care ocazie se va ţinea şi producţiunea teatrală şi petrecerea anunţată. Mediaş, 15 August 1909. *Maria Moldovan*, prezidentă şi *Maria Necşa* secretară.

*

Miere de albine, curată şi de cea mai bună calitate, se găseşte de vânzare la preotul *Ion Jucosu*, în Zerveşti (lângă Caransebeş). Doritorii se pot adresa de-a-dreptul.

*

Dela Slovaci. Intr'o comună din comitatul Arva câţiva credincioşi într'una din sărbători au făcut sgomot în biserică, protestând în contra corului bisericesc, despre care credeau că ar fi cântat ungureşte. Judecătoria cercuala a condamnat, pentru turburarea serviciului divin, pe Anton Isora la închisoare de 10 zile şi o amendă de 40 cor. Pe ceilalţi acuzaţi, în lipsa de dovezi, i-a achitat.

*

Râvnă prea mare. In zilele trecute s'a deschis calea ferată la Ilva-mare cu ceremoniile obişnuite. Notarul comunal, bun „patriot“ ca mai toţi notarii, a ţinut să facă o deosebită plăcere comisiunii examinătoare, întâmpinându-o la gară cu o muzică de lăutari, a lui Ruja, cari la poruncă aveau să cânte „Kossuth-nóta“. Când trenul a intrat în gară, lăutarii lui Ruja se pare că s'au cam zăpăcit şi, în locul cântecului kossuthist, au tras un — „*Deşteaptă-te române!*“ Noroc însă, spune Revista Bistriţii, că a intrevenit iute notarul şi a salvat situaţia.

*

Falsificarea tarifei. Tribunalul regesc din Seghedin a osândit pe un hotelier la şase luni de închisoare, pentrucă a falsificat preţul odăilor însemnat pe tarifa afişată la hotel, iscălită de organul poliţiei. Indreptările făcute de hotelier la preţurile odăilor erau: 2·20 (în loc de 1·20) şi 3 cor. (în loc de 2 cor.). Pedeapsa a fost dictată sub titlul falsificării de documente publice.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: I. G. Savin, student univ. (Bucureşti), 20 bani, Aurel Cosciuc, directorul şcoalei economice consistoriale 40 bani, Nerva Hodoş, aj. de bibl. (Bucureşti) 1 cor., Const. Ifrim, stud. univ. (Iaşi) 20 bani, Oct. C. Tăslăuanu, secret. 10 bani, Vasile Becan, sodal faur 20 b., protopresbiterul Const. Dimian (Breţcu), în amintirea soacrei Sale Raveca Renţia, 2 cor., Emanuil Beşa, par. (Zlatna) 20 b., Ioan Crăciun (Apoldul-superior), hirotonit presbiter pentru parohia Şpring şi soţia sa Cornelia n. Dancăş (Răşinari) 1 cor., Simeon Florea, măestru măsar (Săcel) 20 bani, Emil Dancăş, ales paroh (Răşinari), 40 bani, Octavian Morariu, înv. (Turda), 20 bani şi Miorica Viorica Tordăşianu 10 bani.

*

Stârpirea şerpilor. Din cauza numărului mare de şerpi veninoşi din regiunile calde ale Bosniei şi Herţegovinei, administraţia locală a ordonat stârpirea acestor reptile primejdioase, cari între 1895—1905 au muşcat cam 130 oameni anual şi 1338 animale domestice. Incepând cu 1906 s'au fixat premii pentru cei cari vor ucide şerpii veninoşi. In anul 1906 au fost prăpădiţi 30 056 şerpi, dintre cari 25.483 s'au găsit cu venin. Anul următor, când populaţia întreagă a luat parte la stârpirea lor, numărul şerpilor ucişi a fost de 280.718 dintre cari 371.685 veninoşi. Anul al 3-lea s'au stârpit 273.685 bucăţi; între acestia 269.531 veninoşi. Aceastâ vânătoare de şerpi va trebui natural să continue mai mulţi ani, pentruca să dea rezultate mulţumitoare. Un rezultat se poate semnala în sesiunea trecută, când numărul muşcăturilor asupra oamenilor a scăzut dela 206 în 1907 la 140 în 1908. Cazurile mortale de asemenea s'au micşorat reducându-se dela 9 la 6.

*

Petrecere în Ibăneşti. Tinerimea română din Ibăneşti Hodac invită la petrecerea de vară ce se va ţinea în şcoala română gr. or. din Ibăneşti, Duminecă în 29 August st. n. a. c. Inceputul la 7 ore seara. Preţul întrării: de persoană 1 cor. 20 fil. de familie 2 cor. 40 fil. Venitul curat este destinat spre scop filantropic.

Poşta redacţiei.

Dlor B. B. în C. Doriţi să aflaţi originea vorbei: „*Dummer Kerl von Fogarasch*“. Eată ce ştim: Pe la sfârşitul veacului al 18-lea călătoriile erau împreunate şi în ţările noastre cu multe primejdii, — cetele haiduceşti curăţau de averi pe bogătanii porniţi la drum, şi câteo-dată îi omorau. Pe vremile acelea „bune“ o trupă mai mărişoară de ostaşi, sub conducerea unui comandant, avea să plece dela Sibiiu, şi să treacă prin Făgăraş la Braşov. Primarul Făgăraşului, când a aflat marşruta aceasta, s'a grăbit a trimite vorbă la comandantul trupei, anunţându-l că în considerare la nesiguranţa drumurilor, îi pune cu plăcere la dispoziţie câţiva din pândarii (jitarii) dela Făgăraş, ca să-l scutească de hoţi. Comandantul, indignat de ofertul făgărăşanului, a rostit întâiaşdată vorba aceasta: Dummer Kerl von Fogarasch!

Nr. 278/1909 [284] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învățători la școalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Booz** salar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica prin întregire dela stat la 1000 cor. conform legii.

2. **Brădățăl** salar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. prin întregire dela stat.

3. **Tărnăvița** salar 600 coroane din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu 1 Iulie 1910 salarul se va întregi cu ajutor dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenalele se computà începând dela alegere numai după cinci (5 ani) de serviciu neîntrerupt la aceste școale.

Concurenții la acestea posturi au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 1/14 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Iliei în conțelege cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 589/909. [280] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școal confesională, gr. ort. rom. din comuna **Cărpiniș**, tratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult. bisericească, relut de cuartir 40 cor. și lemne de foc 32 cor.

Invățătoriul instituit la acest post va avea să propună și religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computà începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vre o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Mercurei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Publicațiune.

Comuna bisericească **Ghijasa inferioară**, protopresbiteratul Agnita, dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende adaptarea școalei confesionale române elementare gr. orientale.

Licitațiunea verbală și cu oferte să va ținea **Dumineca în 15/28 August** a. c. la 2 ore p. m. în localul școalei confesionale din loc.

Planul și preliminariul de spese aprobate de Venerabilul Conzistoriu Arhidiecezan sub Nr. 5772 Școl. dto 8 Maiu 1909, precum și condițiunile mai amănunțite să pot vedea până la ziua de licitațiune în cancelaria oficiului parohial gr. or. din Ghijasa inferioară.

Prețul strigărei este 2110 coroane.

Licitanții au a depune vadiu de 10% dela prețul strigărei în bani gata, s'au hârtii de valoare, iar ofertele închise au a să înainta la oficiul parohial până la 12 ore în ziua licitațiunei.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela dintre întreprinzători, în care va avea mai multă încredere.

Ghijasa inferioară, 26/8 Iulie 1909.

In numele comitetului parohial:

N. Pandrea paroh. — preș. **Ioan Gregoriu** notar.

Am văzut: **I. Muntean** protop.

285] 1—1

Nr. 270/909 Of. ppresbit. [286] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune de paroh pe lângă neputinciosul paroh Stefan Dragoș din parohia de clasa I. **Finteușul-mare** cu filiile Berchez și Bozinta-mare prin aceasta se publică concurs, pe baza rezoluțiunei Venerabilului Conzistor arhidiecezan din 30 Iulie a. c. N. 8986 Bis., cu termin de 20 zile dela prima lui apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei și ale filiilor fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor avea a-și substerne rugările concursuali, intruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu prtopresbiteral în terminul deschis și a se prezenta în timpul și modul prescris de regulamentul parohial în vre o Dumineca ori sărbătoare la biserica din parohie, spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturgie.

Deș, 1 August 1009.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 517/909. (287) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din parohia **Bodia**, protopresbiteratul Ungurașului se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul învățătoresc se va acoperi prin repartiție dela popor cu suma de 300 cor. iară restul din ajutoriu de stat ce se va cere după alegerea învățătorului.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta cererile instruite conform recerinței regulamentului școl. la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și au a-se prezenta înainte de alegere la biserică și în fine se recere ca alesul învățătoriu se conducă copii în biserică la s. liturgie și a înființa cor cu ei și cu cei de repetiție și cu adulții.

Fizes-Sâmpetru, 2/15 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Ungurașului, în conțelegere cu comitetul parohial concerninte.

Pavel Roșca
protopresb.

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit și sleit, pe care-l dor membrele, care trăește fără curaj și energie, să folosească ocazia, de a face cunoștință cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-și recâștige puterile sale trupești și spirituale și sănătatea. Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă deslușiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ți să ne cercetați personal, adresați-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă și noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broșura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel și pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai ușor și mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privința mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcționează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(266) 3—4

Concurs.

Pentru postul vacant de învățătoriu, dela școala rom. gr. or. din **Hălchiu** să deschide concurs cu termin de 20 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“ pe lângă următoarele condițiuni:

1. Salariu fundamental 1000 cor. scris una mie coroane, care se va solvi din lada bisericei în patru rate egale decursive.

2. Cuartir corăspunzător în natură.

3. Grădină în mărime de 200 stângeni ☐ pentru legume.

4. Invățătoriul, ce va fi ales la școala noastră e deobligat a face și toate serviciile cantorale, primind pentru aceasta o remunerațiune anuală deosebită aproximativ de 70 cor. scris șeptezeci coroane.

5. Primul cuincuenal conform legei celei nouă școlare îl va primi învățătorul numai după serviciul de 5 ani neîntrerupt la școala noastră confesională din loc.

Doritorii de a concepta la acest post învățătoresc sunt îndatorați, înainte de espirarea terminului de concurs a se prezenta în una din Dumineci sau sărbători la biserica noastră, spre a-și arăta desteritatea în cântările și tipicul bisericesc.

Hălchiu, la 28 Iulie st. v. 1909.

Teofil Roșca paroh. **Nicolae Pravet** epitrop

Brașov, 31 Iuliu 1900.

Vidi: **Vasile Voina** prot.

(281) 2—3

Un băiat

se primește ca învățăcel în franzelăria lui

Stefan Moga,
Sibiiu
strada trenului Nr. 1.

(282) 1—3

De vânzare!

O casă mai mică pe **Pământul mic, în colț,** (Kleine Erde) și o **bicicletă pentru domni.**

Deslușiri la administrația acestei foi. (275) 2—2

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 5—52
priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marță.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape **gratuit și franco** numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 1—15

Muschong, Baia Buziaș.

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 7—12

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospetează și intinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor, iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 26—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 86 Sibiiu, Marţi 11/24 August 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi insertiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Vederile şi convingerile masselor.

IV.

Că instrucţia profesională în ce măsură mare poate să influinţeze asupra inteligenţei, lucru pe care educaţia clasică nu-l poate face absolut de loc, ne spune foarte frumos *Taine*, în cartea sa despre *regimul modern*, din care scot următoarele păreri:

„... Ideile se pot forma numai în imprejurime naturală şi normală. Simburele lor îşi primeşte hrana dela nenumăratele impresiuni, pe cari şi le câştigă omul tiner din constatările ce le face singur în fiecare zi, în atelier, la tribunal, în birou, pe mare, în spital, cu ocasiunea luării în privire a uneltelor de lucru, a materialului, a lucrărilor diferite, în prezenţa muşteriilor, a muncitorilor, în cursul sevârşirei muncei şi a întreprinderei, bine ori reu succeasă, costisitoare ori lucrativă. Acestea sunt specialele constatări, pe cari le face ochiul, urechia, mâna, ba chiar şi simţul mirosului, pe cari omul le acceptează în mod neforţat, le preface apoi în internul seu fără ca să ştie, şi le organisează astfel, ca ele mai curând ori mai târziu să-i dicteze o nouă combinaţie, simplificare, perfecţionare, cruţare de cheltueli, ori chiar o nouă descoperire. De toate aceste preţioase contacte, de elementele acestea asimiliabile şi indispensabile, e despoiat tinerul francez, şi anume, tocmai la etatea productivă. Şapte ori opt ani e închis într'o şcoală, care stă departe de esperienţa nemijlocită personală, chemată să-i facă cunoscută în mod clar şi vizibil noţiunea lucrurilor şi a oamenilor, împreună cu diferitele moduri de tratare a oamenilor“...

„... Cel puţin nouă din zece şi-au perdut vremea şi osteneala, ani mulţi din viaţă, şi anume, anii productivi, însemnaţi, chiar decizători! Să ne gândim la jumătatea, ori la două terţialităţi a celor ce se duc la esamene, înţeleg pe cei relegaţi, şi dintre cei admişi şi diplomaţi iarăşi la jumătatea, sau două terţialităţi a celor istoviţi, a celor ce s'au omorât cu învăţatul. Li se cere prea mult, când se presupune, că într'o anumită zi, fie din bancă, fie la tablă, pot să dee în curs de două ceasuri rapoarte vii în vreun ram al ştiinţei despre toate cunoştinţele omeneşti. Şi în acea anumită zi, în cele două ceasuri, tinerul cu adevărat a putut să prestee această muncă, dar nu va putea să o mai prestee peste o lună! Esamenul nu-l mai poate da şi a doua oară! Cunoştinţele număroase şi apăsătoare îi scap neîntrerupt de sub aripile ocrotitoare ale spiritului, şi altele nouă nu lasă în loc. Forţele spirituale l-au parăsit, sucul dătător de roade s'a uscat, omul e deplin desvoltat şi de multeori e om gata deja. Dacă şi-a ales unul ca acesta vre-o ocupaţiune şi e căsătorit, va grijì, ca necontenit să se învârtească în acelaşi cerc, se îngroapă în modestul seu oficiu şi se îngrădeşte astfel, că funcţia şi-o împlineşte foarte corect, dar peste gardul fortăreţei sale nu trece. Aşa e în general resultatul instrucţiei de astăzi. Intratele nu pot se ţină echilibrul cu eşitele. Dar în Anglia şi în America, iar înainte de 1870 şi în Francia, procedura era contrară, şi de aceea intratele erau egale cu eşitele, ba mai remânea şi câte un escedent“...

Aşa vorbeşte celebrul istoric, care ne arată apoi deosebirea dintre sistemul nostru de educare (înţelege cel francez) şi dintre cel anglo-saxon. Anglo-saxonii nu au şcoalele speciale nenumărate pe cari le avem noi, instrucţia nu se face la ei cu ajutoriul cărţilor, ci în mod practic. Tehnicul de es. învaţă în fabrică, nu în şcoală. Pe calea aceasta fiecare poate ajunge la perfecţiunea pe care o concede inteligenţa proprie: unul lucrător simplu, altul conducător de fabrică, al treilea inginer. Dupăcum îi sunt facultăţile. Procedura aceasta e mult mai democratică şi mai folositoare decât cariera unui om de 18—20 de ani, făcută pendentă dela esamenul prestat în curs de mai multe ceasuri. *Taine* continuă:

„... In spital, în fabrică, la arhitecţi, la advocaţi, îşi face apoi studentul în anii tinereţei praxa, întocmai ca scriitorii în cancelarii, ori elevul de pictură în atelierele maestrilor. Inainte de a întra aci a ascultat unele cursuri generale şi sumare pentru a avea cadrele, în cari să fie aşezate propriile sale observaţiuni. Dupăcum îi permit facultăţile de concepere, poate să asculte des în timpul liber cursuri tehnice, pentru a-şi aduna esperienţele zilnice într'un întreg metodic. Pe calea aceasta creşte şi se desvoaltă facultatea practică dela sine, în măsura în care e dată elevului putinţa în direcţia aceasta, şi apoi şi în măsura reclamată de viitoarea sa ocupaţiune, de munca specială, căreia se dedică. Pe calea aceasta vine pus elevul, în Anglia şi în Statele unite americane, în posiţia de a scoate în curând singur din sine cuprinsul întreg al cunoştinţelor ce le are, şi cu 25 de ani, ba şi mai curând, ajunge, pe lângă premisele acestea, nu numai un muncitor folositor, ci şi un intreprinzător independent, nu numai o rotiţă, ci chiar mai mult, un — *motor*. In Francia, şi pe alte locuri, unde domneşte procedura contrară, care din generaţiune în generaţiune devine tot mai chinezască, forţele pierdute sunt de o mărime enormă“.

Distinsul cugetător ajunge apoi la următoarele conclusiuni, cu privire la raporturile neegale şi în creştere continuă, dintre educaţia din zilele noastre şi viaţa practică:

„... Pe cele trei trepte ale educaţiunei, când omul e copil, apoi şcolar şi în urmă student, pregătirea teoretică din şcoală şi din cărţi a fost prelungită şi îngrămădită, în consideraţia esamenelor, gradaţiunei, diplomei, şi prin aplicarea de mijloace rele, a unei metode nenaturale şi antisociale, prin desconsiderarea cunoştinţelor practice, prin internate, prin însufleţirea artificială şi aplicarea mecanică, prin supramuncire fără considerare la viitor, la etatea de bărbat şi la muncă de bărbat, cu totală desconsiderare a lumii reale, în care va avea în curând să trăiască tinerul nostru, cu desconsiderarea societăţii din jurul seu, căreia el trebuie să se acomodeze dacă cumva nu vrea să renunţe dela toate, dela lupta pentru esistenţa omului, pentru care ar trebui să fie înarmat, eserciat, întărit, ca să poată sta gata de apărare şi de conservare. Această indispensabilă înarmare, acest câştig mai însemnat decât toate celelalte, această destoinicie a minţii sănătoase omeneşti, a voinţei şi a nervilor: nu se câştigă în şcoalele noastre. Din contră, în loc ca omul să devină cualificat pentru viitoarea şi definitiva sa posiţie, el vine adus în situaţia de a nu o putea împlini. După eşirea sa din şcoală, nu e alta păşirea sa în lume şi primii paşi pe terenul vieţii practice, decât un şir lung de dureroase poticniri şi căderi, din cari el iese vulnerat şi pe lungă vreme bătut şi schilăvit. E aceasta o probă grea şi periculoasă, în care i se sgudue de regulă echilibrul spiritual şi moral, şi se naşte primejdia de a nu mai putea fi restabilit. Inşelăciunea e dată. Şi e mare şi perfectă. Inşelăciunea e mare şi greaţa e grozavă“...

Aşa scrie Taine. Ne-am îndepărtat noi oare dela temă, prin citarea cuvintelor sale? Nici de cum. Dacă vrem să înţelegem ideile, cari încolţesc astăzi şi înfloresc mâne, trebue să ştim, cum a fost pregătit terenul pe seama lor? Instrucţia care se dă tinerimei unei ţări ne face să cunoaştem, ce are să devină ţara aceasta cândva, cu timpul? Educaţia, care se dă generaţiei de astăzi, ne justifică presimţirile înegurate. Căci mână în mână cu instrucţia şi educaţia se îndreaptă ori se înreutăţeşte sufletul mulţimei! A fost deci necesar să arătăm, cum a format sistemul actual sufletul mulţimii, şi cum în urma acestui fapt mulţimea de indiferenţi şi de neutrali s'a prefăcut în o armată de nemulţămiţi, gata să urmeze tuturor sugestiunilor, tuturor utopiştilor şi tuturor oratorilor. Da, *în şcoală se formează astăzi ceata nemulţămiţilor şi a anarhiştilor*, şi aici în şcoală se pregătesc pentru popoare zilele viitoare de — apunere!

Wekerle nu merge la Ischl. Scriu ziarele maghiare, că ministrul-prezident Wekerle nu va merge la Ischl, după cum era făcut planul, ci va face raport Maiestăţii Sale despre situaţiune în primele zile ale lunei Septemvrie, după reîntoarcerea Maiestăţii Sale la Viena. Dorinţa Maiestăţii Sale este aceea, de a fi lăsat acum în pace cu afacerile politice, pentruca să-şi poată petrece timpul esclusiv cu recrearea.

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Urmare).

Dar tocmai pentru aceea, onorată casă, aşa cred, că nu greşesc, dacă afirm, că astfel de argumentări nu pot peste tot să aibă greutate în discuţia actuală. Am auzit spunându-să că poporul nu doreşte dreptul electoral universal. Eu, onorată casă, aşa cred că cu acelaşi drept aşi putea spune, că poporul nu doreşte libertatea de presă, poporul nu doreşte responsabilitatea ministerială. Dar nu o fac aceasta, pentrucă ştiu, că poporul, adecă straturile de jos ale poporului, — şi presupun că numai despre acestea poate fi vorba — care nu are nici idee despre lucrurile acestea, totdeauna aşa va răspunde, cum va afla de bine respectivul întrebător să-l informeze despre lucrurile acestea. (Aşa e!)

Eu aşa cred, conmembrul nostru Ónosy nu e de faţă, — dar cred, că dacă ar fi present, nu ar trage la îndoială, că atunci, când în zilele trecute a înaintat mai multe petiţiuni, în care petenţii urgentau prelungirea terminului de întrunire a dietei, a făcut un lucru, pe care dacă aşi pune greutate pe el, l-aşi putea face şi eu, şi dela aceiaşi petenţi aşi putea înainta rugări, în cari se urgentează tocmai contrariul celor cuprinse în rugările de mai înainte. (Aşa e!) Şi tocmai de aceea, eu pe argumentarea, că poporul doreşte ori nu doreşte ceva, nu pun absolut nici un preţ şi nu-i dau importanţă.

Mai mulţi dintre domnii deputaţi, cari au luat cuvântul în contra propunerei condeputatului nostru Madarász, au atacat propunerea, pentrucă a presentat dreptul universal de alegere, ca drept original. Din partea mea nu trag la îndoială, că teoria drepturilor originale, aşa cum a stabilit-o ştiinţă în forma de acuma nu poate suporta critica severă, obiectivă. Cu toate acestea, onorată casă, aşa cred, că teoria aceasta, căreia îi serveşte de basă adevărul vecinic nu poate fi trecută cu vederea, decât numai dacă voim să ajungem la astfel de conclusiuni ca cele accentuate de un domn deputat din cealaltă parte cu ocasiunea discuţiei generale, că singurul izvor pentru fiecare drept este de căutat în legea positivă, cea ce după părerea mea, nu e alta, decât a resturna orice teorie de drept.

De altcum, ce mă priveşte pe mine eu trăiesc în firma convingere, că orice domnire meşteşugită a intereselor, fie ea eserciată de singuratici, de mulţi, de puţini, de clase întregi de popoare, ori poate numai în numele acestora, totdeauna stă în flagrantă şi directă contrarietate cu desvoltarea liberă. Sunt mai departe de firma convingere, că censul fie el cens de naştere, ori de avere, cum am avut onoarea a arăta aceasta cu ocasiunea desbaterei generale, în teorie nu se poate valora. Şi fără frică mă pot provoca la faptul, că în privinţa aceasta nime nu ni-a combătut. Zic deci, că fiecare cens e un mijloc foarte eficace, pentruca sub pretextul unor scopuri idealiste, cari în praxă nu pot fi realisate, să se asigure pe seama anumitelor interese speciale, în detrimentul totalităţii, o preponderanţă oarecare meşteşugită. Şi că în praxă censul nu e altceva, a dovedit-o tocmai unul dintre deputaţii din cealaltă parte, când a arătat cu ocasiunea discuţiei generale, că guvernul în lipsa datelor nu poate presenta acum un proiect de reforme temeinic, spunând între altele următoarele:

„După părerea mea, nu prin aceea, că cunoaştem numai numărul alegătorilor, şi nici prin aceea că ştim în fiecare cerc cam care e numărul aproximativ al alegătorilor, ci negreşit prin aceea se poate judeca efectul, dacă se ştie că teritoriile cercurilor în mare şi în mic, din ce elemente sunt compuse, şi dacă ştim, nu numai în mare şi în întregime, dar în fiecare cerc electoral, că ce corporaţiune electorală posede drepturile politice ale cercului electoral. Numai astfel vom fi în stare să calculăm că dispozițiunile propuse ce efect ar avea asupra compunerei parlamentului.

E clar deci, cel puțin după recunoașterea și priceperea dlui deputat, că guvernul va proceda corect numai atunci, dacă la compunerea legii electorale în general, și la stabilirea mărimei censului în special, caută mijlocul cu ajutorul căruia va fi în stare să asigure un oarecare echilibru meșteșugit între contrastele de interese ivite în societate, și anume astfel, că anumite interese vor fi împărtășite de oarecari favoruri, iar alte interese vor fi scoase, în întregime, ori în parte, din cadrele constituției. E clar deci, că censul nu e alta, decât mijloc spre scopul acesta și eu îi voi fi contrar declarat totdeuna, pentrucă eu sunt contrar ori cărei domnii meșteșugite, fiecarei domnii de interese, căci eu, contrar părerilor acelui domn deputat, nu aștept dela domnia meșteșugită de clasă bunătățile pe cari dsa a avut bunătate a le înșira, ci aștept dela oameni aceea ce fac oamenii, nu aceea, ce poate după concepția dlui deputat oamenii *ar trebui* să facă. Nu aștept aceste bunătăți dela domnia meșteșugită de clasă pentru aceea, pentrucă dau dreptate acelui eminent economist american, care spunea următoarele: „Istoria universală nu e alta decât un raport despre nisuințele celor mai tari, puțini la număr, al căror scop a fost restrângerea desvoltării forțelor de asociare, împedecarea organisării societății, împedecarea acaparărei domniei asupra naturei și a comunicației libere, ceea ce formează singură adevărata înavuțire, și astfel asuprirea celor mulți dar slabi...“ Nu aștept eu bunătățile acestea pentru aceea, pentrucă am învățat din istorie, că fiecare clasă domnitoare, în urma firei ei, își identifică interesele speciale ale clasei cu statul astfel, că nu mă va acusa nime, cred, cu esagerare, dacă afirm, că cunoscutele cuvinte ale lui Ludovic XIV că „*L'état c'est moi*“ pot fi aplicate cu acelaș drept la toate clasele domnitoare.

Conced, că au fost, sunt, și sigur vor fi singuratici, cari vor da pilda cea mai strălucită de abnegare. Despre astfel de abnegare a claselor întregi însă istoria nu știe să povestească. Pot să fie divergente părerile, că misiunea finală a constituției care este? Din partea mea misiunea fiecărui constituționalism, e văzută numai cu aceea, ca să fie asigurat după putința echilibrul natural între contrastele de interese, ivite în societate. Iar aceasta e cu putință numai pe lângă sufrajul universal. Și numai acolo e cu putință, unde nu e închis nici un drum legal pentru nisuințele cari se manifestă în societate. Eu însă, câtă vreme nu cred în infalibilitatea minții omenești, nu mă țin îndreptățit nici pe mine, nici parlamentul, și nici pe o altă corporație oarecare pe lume, să împiedece orice nisuință de a păși pe calea legală pentru a se validita pe teren legal.

Celce se gândește, onorată casă, că nesfârșitele deosebiri între elementele cari formează societatea, sunt atât de bine înrădăcinate în natura omenimei, încât orice nisuință de nivelare e curată utopie, la a cărei realisare mintea sănătoasă nu se poate nici gândi, fără ca să presupunem că cineva ar fi în stare să se desbrace de firea omenească, nu poate considera toate acelea profeții, pe cari le-au adus în legătură contrării dreptului electoral universal cu acesta, decât adeseori, de simple fantasii. Sufrajul universal nu va răsturna niciodată domnia naturală a claselor mai avute, a claselor mai culte. Va răsturna însă ceva, și aceasta va trebui să restoarne: *domnia meșteșugită*!

Pot să fie deosebite părerile, cu privire la scopul statului, dar dacă luăm în considerare greutățile mari și multe, pe cari trebue să le învingă omenimea întreagă și fiecare națiune, pentrucă numai cu un pas să meargă înainte pe calea progresului, așa cred, că cu privire la un lucru nu va fi îndoială, anume că scopul statului niciodată și sub nici o împrejurare nu poate fi acela ca greutățile naturale să le mai înmulțască cu alte greutăți artificiale, cu domnia meșteșugită a intereselor.

Acestea am aflat de lipsă să le spun ca motivare, de ce sprijinesc eu votul electoral universal. Așî putea și poate ar trebui să spun mai multe, dar nu o fac aceasta ci trec acum, cu permisiunea onoratei case, la o obiecționare, pe care eu o țin de mai însemnată dintre toate câte s'au adus înainte în contra votului universal.

Mai mulți domni deputați au aflat de bine să decidă chestia din desbatere nu din puncte de vedere regnicolare, ci speciale naționaliste maghiare (Gorove István: Asta nu s'a spus!) Așa se vede, că comembrul nostru Gorove István o trage aceasta la îndoială. Imi voiu lua voe să cetesc din ziarul „*Hon*“ un pasaj, care sună astfel: „Trebue să luăm noi, Maghiarii, și aceea în vedere, ce privește în special patria noastră proprie!...“

Domnii deputați au variat în diferite chipuri tema aceasta, și luate toate laolaltă, cam acestea au spus: Dacă nici nu ar esista alt motiv, din considerare la raporturile naționaliste din patria noastră, nu poate fi introdus sufrajul universal. Semnul vremii îl văd acei domni deputați în aceea, că orice chestie politică e amestecată din una ori din alta parte cu chestia de naționalitate, și câtă vreme chestia aceasta esistă în patria noastră, votul universal electoral nu vreau să-l dee, pentrucă presupun la naționalitățile maghiare nisuințe primejdioase, cari nu pot fi îndreptate spre salutea patriei. Ori apoi, pe scurt, ei zic așa, că în principiu nu sunt contra votului universal electoral, dar după ce vedem, că naționalitățile nemaghiare nisuesc spre scopuri cari nu se pot împăca cu fericirea patriei, nu putem pune în vigoare votul universal de alegere. Va să zică, neîncrederea față de naționalitățile nemaghiare e pedeca, ce face, ca noi, în momentul de față, să nu putem merge înainte.

Sunt dator să esprim mulțămită dublă acelor domni deputați. Le datorez mulțămită pentru sinceritatea, pe care eu între toate împrejurările, dar mai ales între cele de acum, o stimez foarte mult, pentrucă, o astfel de sinceritate promovează totdeauna în măsură mare limpezirea situației, ceeace în cele din urmă formează prima și principala cerință la aducerea unei hotărâri înțelepte din partea camerei.

(Va urma).

Cronică pedagogică.

Școala în aer liber.

Unul din marele neajunsuri ale felului cum funcționează școala modernă este, fără îndoială, și lipsa de igienă. Pe de o parte cursurile se predau în localuri închise, într'o atmosferă neîndestulitoare față de numărul mare al școlarilor și care se primenește foarte rar și foarte greu; iar pe de altă parte copiii sunt nevoiți să-și petreacă cea mai bună parte a zilei și tocmai în epoca desvoltărei fizice ghemuiți în bănci, strânși unii lângă alții, cocoșați pe caetele și pe cărțile de studiu. Atmosfera viciată și lipsa de miș care își exercită influența lor nefastă asupra organismului fraged al copilului, astfel încât la vârsta când acesta trebue să intre în lupta vieții, intră cu puterile fizice sleite, cu sistemul nervos zdruncinat, îmbătrânit fără vreme și incapabil să-și îndeplinească în întregime chemarea lui intelectuală sau socială. Numărul îngrozitor de mare al bolnavilor de neurastenie, al acelora cari se simt desgustați, obosiți fără muncă, sceptici fără motiv, descurajați fără să fi încercat nimic, trebue atribuit în mare parte sistemului de învățământ modern. Programele, ori cât de încărcate ar fi ele, nu pot fi o îndreptățire suficientă a silei de viață și lipsei de ideal, cari caracterizează societatea contimporană.

Programele cele mai încărcate se asimilează ușor, când organismul e viguros, tot așa precum mâncările cele mai antihigienice sunt mistuite de un stomac sănătos.

Cauza adevărată a existenței atâtor vieți fără cârmă trebue căutată în otrăvirea zilnică și de timpuriu a organismului prin mijlocul școalelor de astăzi, cari răpesc plămânilor aerul, și mușchilor posibilitatea să se desvoalte prin exerciții și prin mișcare.

Adevărul acesta a apărut atât de netăgăduit, mai ales în vremea din urmă, de când pedagogia s'a îndrumat și ea pe calea științifică experimentală încât în străinătate se fac opintiri imense ca să se scoată învățământul dintre păreții înădușitori ai școalei. Dupe exemplul dat de coloniile școlare din Anglia și America (School settlements), s'au înființat astfel de școli în aer liber, aproape pretutindeni în țările europene. Toate sunt datorite inițiativei private și sunt întemeiate pe acelaș principiu: educație și cultura în aer liber.

Clasele de cursuri, astfel cum există în școlile noastre, sunt suprimate. Clădirea principală servește numai ca dormitor în timpul iernei și ca loc de adăpost în timp de ploaie. De cum dă în primăvară și până cad cei dintâi fulgi de zăpadă, copiii dorm în corturi sau în cabane de scânduri. Fiecare își are cortul sau cabana lui, inconjurată de-o palmă de loc care este cultivată, îngrijită, înfrumsețată de el. In jurul școalei sunt terenuri vaste acoperite cu sămănături și cu plantații de arbori. Drumurile și cărările sunt întreținute în bună stare, de către copii. Cursurile se predau de-a lungul drumurilor, printre lanuri, pe marginea unei ape sau lângă trunchiul unui copac. Zilele nu sunt împărțite în ore, fiecare oră cu studiul ei special și fără nici o legătură cu celelalte. O zi pe săptămână este consacrată științelor naturale și atunci dascălul explică misteriile și legile naturii, nu pe paginile unei cărți, ci în mijlocul naturii. Fauna și flora pădurilor și câmpiilor ține loc de botanică și de zoologie. Copiii învață să cunoască plantele, insectele, mineralele și animalele, nu din discripțiile seci și din ilustrațiile cărților. O altă zi pe săptămână este consacrată științelor fisico-chemice, cari sunt studiate ori în natură, ori în laboratorii.

Regulele de gramatică sunt excluse. In schimb se învață două, trei limbi prin conversații zilnice și prin rezumarea marilor opere ale literaturii și ale filosofiei. Nopțile frumoase de vară sunt consacrate astronomiei.

Iar cele câteva științi teoretice, cum sunt geografia, religia, istoria etc., sunt studiate prin lecturi sau conferențe ținute în aer liber.

Jocurile, exercițiile și meșteșugurile ocupă un loc de cinste în aceste școli. Fiecare școlar e obligat să se îndeletnicească cu o anumită meserie. Tot mobilierul școlii e făcut de elevi. Tot așa cabanele, băncile, luntrile, aparatele de gimnastică, etc.

Examenele sunt suprimate, și la terminarea învățământului școala eliberează o diplomă constatând numai numărul anilor urmați. Aceste diplome n'ar putea să servească la mare lucru și în orice caz, cu ele nu s'ar putea obținea slujbe. Dar în locul slujbelor pierdute, copilul a învățat să cunoască viața, s'o prețuiască și să știe să lupte. Va intra în viață sănătos, cu mintea limpede, capabil să țină piept norocului sau restriștei, destoinic să înfrângă vrăjmășia și concurența oamenilor, cari și-au tocit coatele, sufletul și mintea pe băncile școlilor omorâtoare de duh.

(Min.). *N. D. Cocea.*

Din despărț. „Asociațiunii“.

Convocare.

In urma însărcinării comitetului „Asociațiunii“, am onoare a invita pe toți membrii și binevoitorii Asociațiunii din următoarele comune: Alțina, Bendorf, Chirpăr, Cichindeal, Cornățel, Fofeldea, Ghijasa inf., Ghijasa sup., Hosmann, Ilimbav, Marpod, Nocrich, Nucet, Rovășel, Săsăuș, Vurpăr, la adunarea de constituire a *Desp. Nocrich* al Asociațiunii, ce se va ținea Sâmbătă *18/28 August* a. c. în comuna *Cichindeal*, orele 11 a. m.

Fofeldea, 16 Aug. 1909.

N. Petra Petrescu.

*

Adunarea cercuală a despărțământului VI (Sebeș) al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convoacă în comuna Cut (Kutfalva) pe Dumineca în 29 August n. s. c. la 11 ore a. a. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului și al cassarului pe anul 1908.
3. Alegerea unei comisiuni de trei pentru censurarea acestora.
4. Alegerea unei comisiuni de trei pentru înscrierea de membri noi și încassarea de taxe.
5. Prelegeri economice și disertațiuni.
6. Raportul comisiunii de subt pct. 3.
7, Raportul comisiunii de subt pct. 4 și statorirea budgetului pe anul 1910.
8. Alegerea a doi delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii ce se va ținea în Oct. la Sibiiu.
9. Constituirea agenturii pentru Cut.
11. Eventuale propuneri.
12. Cercetarea expoziției etnografice și împărțirea premiilor.
13. Inchiderea adunării.

Din ședința comitetului ținută la 12 August 1909.

Sergiu Medean, director.
Gheorghe Tătar, secretar

*

Adunarea generală a despărțământului XXV (M.-Ludoș) al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura română și cultura poporului român“ se convoacă în Murăș-Ludoș pe ziua de 12 Septemvrie st. n. 1909 pe lângă următoarea

Programă:

1. Deschiderea ședinței la 4 ore d. a. în edificiul școlii gr. cat.
2. Raportul general despre activitatea comitetului dela ultima adunare generală.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru încasarea taxelor dela membrii vechi și pentru înscrierea de membri noi.
5. Alegerea unei comisiuni de alți 3 membri pentru examinarea raporturilor de subt p. 2 și 3
6. Disertațiuni, cari se vor anunța președintelui cu 3 zile înainte de ținerea adunării generale.
7. Propuneri pentru promovarea scopurilor „Asociațiunii“ și în special a despărțământului.
8. Raportul comisiunilor sub p. 4 și 5.
9. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
10. Inchiderea adunării.

Murăș Lechința, 18 Aug. st. n. 1809.

Ioan Boeriu dir. desp.
Andrei Badiu secretarul desp.

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din protopresbiteratul Dej.

— 1/14 August.

Preoțimea din protopresbiteratul Dejului în anul acesta s'a întrunit în conferență preoțească la 19 Iuliu (1 August) în parohia Ciceu-Giurgești. Conferența a fost foarte bine cercetată, din 30 preoți au fost presenți 25, iar dintre cei absenți 3 au fost scuzați, iar 2 au fost îndrumați să-și justifice boala prin atestate medicale, căci altcum în sensul conclusului din anul trecut și aprobat de P. V. Consistor se vor pedepsi cu câte 20 cor.

Sf. liturgie a fost celebrată de par. loc. C. Bodea cu asistența preoților G. Hango, St. Dragoș, I. Giurgiuca, D. Pălținean sen. și G. Micu. (In timpul acesta protopresb. tractual T. Hermann a întrodus în parohia vecină Negrilești pe tinărul preot Ioan Bodea, fiiul parohului local Constantin Bodea din C.-Giurgești, după care act ambii au venit apoi la conferență).

In decursul sf. liturgii în loc de Pricesnă par. Z. Manu a rostit poporului o cuvântare foarte frumoasă pentru combaterea luxului, apoi s'a făcut parastas pentru fer. metr. Șaguna și Romanul, pentru fundatorii Gozsdu și Andronic și pentru fostul paroh al acestei parohii și protopop al acestui tract, Ioan, tatăl parohului local, în urmă s'a făcut chemarea s. duh, după care preotul G. Hango a cetit o rugăciune de mulțămită, iar preotul T. Cotuțiu a felicitat în cuvinte alese în numele poporului pe par. loc. Cons. Bodea, care și-a sărbat jubileul de 40 ani ai preoției, la care jubilantul a răspuns în cuvinte pline de emoțiune. La utrenie a cântat preotul Aug. Bodea ajutat de cantorii locali, iar la sf. liturgie corul tineretului condus de înv. I. Coroian.

După terminarea ritualelor preoții s'au adunat la casa jubilantului, unde parohul G. Hango l-a felicitat în numele preoțimii tractuale, apoi comitetul parohial în numele său și înv. T. Coroian în numele învățătorimii tractuale și a tinerimii școlare din loc, fiind oare când și adm. protopr. 5 ani; jubilantul și aici a răspuns tuturor în cuvinte alese, apoi i-a invitat la masă, unde le-a servit cu dejun.

După dejun preoții s'au întrunit la școală, unde șeful tractual a deschis ședința la 10 ore prin o cuvântare bine cumpănită.

Notar a fost aclamat preotul Gavriil Hango, iar bărbați de încredere pentru verificarea procesului verbal preoții C. Bodea și T. Cotuțiu.

La constatarea numărului membrilor presenți și absenți șeful tractual a salutat pe bătrânul preot St. Dragoș, care numai de curând fiind incorporat la acest tract cu parohia și desconsiderând bătrânețele și depărtarea, acum s'a presentat pentru primadată la conferențele din acest tract, și apoi pe tinărul paroh I. Bodea, care tocmai azi a fost întrodus în parohie; în urmă conferența și a esprimat condolențele prin sculare și esclamarea: Dumnezeu să-l odihnească! pentru bătrânul preot pensionat Vas. Goron, fost paroh în Gîlgău și răposat în anul trecut.

După unele observări neînsemnate asupra modului cum s'a făcut serviciul divin și asupra predicei, imediat s'a cetit resoluțiunea consistorială din 16 Aprilie 1909 nr. 12852—1908 referitoare la conclusele conferenței din anul trecut, în care dupăce în partea generală din nou se atrage atențiunea preoțimii asupra cercularului normativ din 4 Martie 1903 nr. 2142 B., insistându-se și de astădată cu deosebire la înființarea de fonduri bis., pentruca întărindu-se biserica și așezămintele ei materialicește, preoțimea încă să poată mișca mai ușor și mai liber la întărirea credincioșilor pe toate terenele, în partea specială se zice, că: Ideea de a împreuna ţinerea conferenţei cu sărbarea jubileului unui preot, care a muncit ani îndelungaţi în via Domnului, e potrivită pentrucă la astfel de ocasiuni preoţii mai tineri pot lua mult îndemn pentru muncă în parohia ce li s'a încredinţat. Preoţii absenţi fără scuse motivate de ajuns se pedepsesc cu câte 20 cor., iar cei ce nu înaintează rapoarte în tot anul despre activitatea lor, cu câte 10 cor. pentru fiecare an, „căci asemenea preoţi se vede n'au ce raporta; deci privesc preoţia numai ca un mijloc de traiu, iar nu de o misiune apostolică în sinul unui popor rămas înapoi în toate privinţele, şi care deci are lipsă de multă lumină spre a putea ţinea pas cu alte popoare". In fine invită preoţimea a sprijini şi mai departe banca culturală „Lumina", care are un scop atât de frumos, câştigându-i depuneri şi o clientelă solidă şi sigură. Preoţii au luat la cunoştinţă cu supunere fiască resoluţiunea consistorială spre conformare.

Preotul G. Hango şi-a cetit apoi referada asupra rapoartelor preoţimii despre activitatea ei până la finea anului 1908. Din referada aceasta se vede, că în anul curent au întrat astfel de rapoarte dela şese preoţi pentru şepte parohii; iar dela 21 preoţi pentru 21 de parohii şi 7 filii ori n'a întrat încă nici un raport, ori nu despre toţi anii lor de activitate preoţească. De însemnat, că înaintarea astorfel de rapoarte e obligătoare începând deja din anul 1901. Din rapoartele întrate în anul acesta se constată, că preoţii respectivi, şi cu deosebire protopresbiterul tractual pentru asigurarea şcoalei sale, au desvoltat o activitatea foarte frumoasă, şi pentru orientare la compunerea astor fel de rapoarte s'a cetit raportul şefului tractual, care în anul trecut şi-a sărbat în cerc strâns familiar jubileul de 25 ani ai preoţiei, dar cu inimă plină de durere pentru atacurile cele multe şi nedrepte îndreptate contra lui din partea unor credincioşi ai săi răutăcioşi din causa şcoalei, care mulţămită activităţii sale neobosite, acum e deplin asigurată, de cumva nu vor veni noue pericole asupra ei.

Referitor la rapoartele acestea conferenţa a decis, ca preoţii cari n'au înaintat încă nici un raport despre activitatea lor, ori n'au înaintat despre toţi anii de când funcţionează în cutare comună bisericească, aceia negreşit să-şi înainteze rapoartele la oficiul protopr. până la finea anului curent (despre activitatea de pe mai mulţi ani într'un singur raport cumulativ, dar pentru fiecare parohie şi filie separat); iar oficiul protopresb., cel puţin cu o lună înainte de ţinerea conferenţei le va transpune preotului G. Hango spre studiare şi raportare în conferenţă: altcum cei negligenţi se vor pedepsi în sensul resoluţiunii consistoriale. Apoi în rapoarte preoţii să se provoace şi la acte oficioase întrucât e cu putinţă citând datul şi urmând acelora, pentruca oarecând să poată fi considerate cu drept cuvânt de documente istorice. Şi în fine să se arete în ele şi pedecile, peste cari au dat în activitatea lor şi apoi mijloacele prin cari le-au delăturat.

(Va urma).

Inştiinţare

pentru începerea anului şcolar 1909/1910 la gimn. rom. gr. or. din Brad.

Anul şcolar 1909/10 se începe la 1 Septemvrie v. 1909.

Părinţii cari doresc a-şi da copiii la acest institut, sunt poftiţi a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcţiunii gimnaziale la 1—3 Sept. v. 1909 spre înmatriculare. Şcolarii, cari se înmatriculează pentru prima dată la gimnaziu, ori şcoala primară împreunată cu acesta, vor aduce testimoniu şcolar, extras de botez şi certificat de revaccinare. Testimoniul şcolar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toţi şcolarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Examenele de corigenţă se vor ţinea la 16/29 Aug. a. c. cu şcolarii, cari absoalvă cl. IV gimn., precum şi cu cei cari vreau să continue altundeva; ceilalţi vor fi examinaţi la 31 Aug. v. a. c. Ceice se vor prezenta mai târziu, vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

In clasa I gimnazială se primesc numai şcolari cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprezecelea; asupra primirii celor trecuţi peste doisprezece ani hotăreşte conferinţa profesorala şi numai în 4 Septemvrie primeşte atari şcolari, dacă nu s'a ajuns numărul prescris pentru o clasă.

Şcolarii din şcoala poporală se vor primi în şcoala primară ori în cl. I gimn.

In şcoala primară didactrul e 6 coroane pe an şi 2 coroane taxă de înscriere.

In clasele gimnaziale şcolarii români gr. or. şi gr. cat. din protopresbiteratele Zarandului şi Hălmagiului solvesc didactru de 16 cor. pe an, iar cei de alte confesiuni şi de alte naţionalităţi şi din alte locuri, câte 24 cor. pe an.

Fiecare şcolar solveşte pentru bibliotecă câte 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor., pentru atestate şi anuar 3 cor., pentru „fondul şcolarilor morboşi" câte 1 cor., pentru maial şi excursiuni 2 coroane.

Şcolarii săraci, diligenţi şi cu conduită bună, se scutesc de didactru, sau se împărtăşesc de ajutoare şi beneficii din fondul „Masa studenţilor", sau din alte mijloace, de cari dispune institutul.

Didactrul se solveşte deodată la înscriere, sau în două rate, şi anume întâia rată la înscriere şi a doua în Februarie, necondiţionat.

Toate celelalte taxe în suma 14 cor., se solvesc deodată la înscriere.

Fără ştirea şi învoirea direcţiunei gimnaziale, şcolarii nu pot ocupa cuartire.

Fiecare şcolar trebue să aibă cărţile de şcoală, admise la acest institut. Cărţile rupte şi murdare, se vor lua dela şcolari şi se vor nimici.

Dela fiecare şcolar se cere, să aibă îmbrăcăminte corăspunzătoare şi haine de pat.

Brád, (Brad) 28 Iulie 1909.

Direcţiunea gimnazială:
Stefan Albu
director-subst.

NOUTĂŢI.

Aehrenthal — conte. Ministrul de externe, baronul Aehrenthal, care prin politica urmată a contribuit la anexarea Bosniei şi Herţegovinei, a fost numit *conte* ereditar din partea Maiestăţii Sale Monarhului nostru.

*

Primul ministru Wekerle, cu prilejul aniversării naşterii împăratului şi regelui Francisc Iosif a dat un banchet, la care au luat parte conducătorii autorităţilor din capitală. Intre cei invitaţi a fost şi părintele Bogoevici din Budapesta.

*

Din Suceava. Adunarea partidului naţional român din Bucovina s'a ţinut Joi în 19 l. c. sub prezidenţia şefului partidului Dr. Flondor. Adunarea a fost impunătoare, au participat toată clasa cultă română bucovineană şi număros popor, peste 5 mii de oameni. S'a votat încredere deplină partidului şi s'a decis, ca el să fie reorganisat. Deputaţii desidenţi vor fi invitaţi să reîntre în partid.

*

Prim-ministrul român, dl Ionel Brătianu, care acum se află în Carlsbad, în zilele acestea a fost învitat la masă de regele Eduard al Angliei.

*

Alegere de preot. In comuna Tisa peotopresb. Dobra s'a ţinut alegere de preot Dumineca 2/15 August c. sub conducerea P. O. D. ppresb. I. Morariu. A fost ales cu totalitatea voturilor tinărul absolvent de teologie Andrei *Urdea.* Poporul nădăjdueşte multe lucruri bune dela fiitoriul lor preot.

*

O nouă piesă a dlui Delavrancea. Ziarele bucureştene scriu, că autorul operei „Apus de soare", a terminat o nouă piesă, o dramă în patru acte, sub titlul *Viforul.* Eroul dramei este Ştefăniţă Vodă. Piesa are să se joace pe scena teatrului naţional din capitală în stagiunea ce se va începe la toamnă.

*

Cursurile dela Văleni s'au terminat cu o frumoasă excursiune la Târgovişte.

*

Hymen. *Miţi Popp,* Bobohalma, şi *Simion Ciuchina,* Dicio St. Mărtin, cununaţi.

*

Dela şcoala de cadeţi. Intre absolvenţii şcolii de cadeţi sibiene, cari au făcut jurământul la 18 August în ziua naşterii Maiestăţii Sale, se găsesc următorii români: Victor Precup, Romul Moldovan la reg. de inf. 32, Eduard Verindean la reg. 33, Emilian Piso, Nicolae Cândea la reg. 62 şi Ioan Micloşi la 51.

*

Medicii bucovineni români au hotărât să fie solidari cu medicii, cari nu iau parte la congresul internaţional din Budapesta şi au înştiinţat pe aranjatorii congresului budapestan, că nu vor participa.

*

„Zeppelin III". Impăratul Wilhelm va aştepta în 28 Aug. sosirea balonului „*Zeppelin III*" la Berlin. Se anunţă, că cu această ocasie contele Zeppelin va fi ridicat la rangul de principe.

*

† Profesorul Ludovic Gumplovitz dela universitatea din Graz s'a sinucis împreună cu soţia sa Francisca, otrăvindu-se cu ciankali. Profesorul suferea de o boală incurabilă. Fusese de origine polon, născut în Cracovia la 1838. A scris un mare număr de lucrări ştiinţifice.

*

Executat. Din Londra se vesteşte că studentul indian Dinghra, care a omorât un colonel englez, a fost spânzurat.

*

Crima dela Fiume. Orlov, unul dintre bandiţii care a împuşcat pe directorii băncii fiumane, a fost prins în Zürich, tocmai când voia să urce trenul. S'au găsit la el 1500 de cor. Partea cea mai mare a banilor jăfuiţi se află la al treilea bandit, la Spector. Orlov, dupăce a fost arestat a încercat să se sinucidă; dar a fost observat şi oprit.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, au mai dăruit: Octavian Morariu, învăţător (Turda), 20 bani; Ioan Stanciu, calfă de prăvălie, 40 bani; Demetriu Tăurean, sodal pantofar (Sălişte), 20 bani: Ana Petruţ şi fiul său Traian (Craiova), 1 cor.; Vasile Genie, măestru pantofar (Rodu), 20 bani; Romulus Moga, c. şi r. căpitan (Oradea mare), întru vecinica odihnă a iubitei sale mame Ana n. Tincu, 10 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezident, 10 bani.

*

Reuniunea femeilor române din Mediaş şi jur invită la *producţiunda teatrală* cu recitări împreunată cu dans ce se va aranja Sâmbătă în 28 August st. n. (Sânta Maria) în pavilonul „Schützen" din Mediaş. Inceputul la 7½ ore seara. Preţul întrării: Rândul I şi 2 de persoană 2 cor., rândul 3 şi 4 de persoană 1 cor. 60 bani, următoarele rânduri 1 cor., locul de stat 80 bani; galeria 60 bani. Venitul net este destinat Reuniunii. Oferte binevoitoare se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Brad. Tinerimea română din Brad şi împrejurime învită la petrecerea ce se va ţinea Sâmbătă, în 15/28 Aug. 1909 în sala „Hotelului Central" din Brad. Inceputul concertului la 8 ore seara. Preţul de întrare: Locul I. 2 cor.; locul II. 1 cor. 60 fil. şi locul III. 1 cor. Venitul curat e destinat pentru fondul gimnaziului gr.-or. român din Brad.

*

Petrecere în Cohalm. Tinerimea română din Cohalm şi jur învită la *producţiunea teatrală* urmată de dans ce o va aranja Sâmbătă, în 15 (28) August (în ziua de Sft. Maria-mare) în sala hotelului „Schlosser" din Cohalm. Inceputul la orele 7½ seara. Cu venitul curat se alimentează fondul menit pentru înfiinţarea unei „Reuniuni de cântări". Preţurile: Locul I 1 cor. 80 bani; Locul II 1 cor. 40 bani; Locul III 1 cor. Parter 40 bani.

*

Petecere în Sebeşul-săsesc. Tinerimea studioasă din Sebeşul-săsesc învită la petrecerea cu joc ce o va aranja Sâmbătă, în 28 August st. n. a. c. în pavilonul hotelului „Leul de aur". Inceputul la orele 8 şi jum. seara. Preţul de întrare de persoană 1 cor. Venitul curat e destinat „Fondului pentru înfiinţarea unei biblioteci publice rom. în Sebeşul-săsesc".

Cărţi şi reviste.

„Revista Teologică", organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, red. Dr. Nic. Bălan, prof. sem., au apărut nrele 6—7 pe Iunie—Iulie cu următorul cuprins: La chestiunea uniformării planului de învăţământ pentru institutele teologice din metropolia gr. or. română din Ungaria şi Transilvania, de Greg. Pletosu. B. Spinoza şi Panteismul, de I. Broşu. Desvoltarea istorică a anului bisericesc, de Gr. Pletosu. Chestia unirii bisericilor, de Dr. N. Bălan. Vasile Mangra, de T. Cuvântare, de Dr. Miron E. Cristea. Din scrierile sf. Ioan Gură de aur. Cuvânt la 6 August, Schimbarea la faţă a Domnului, de Greg. Pletosu. Mişcarea literară, de G. Tulbure. Viaţa bisericească, de Gh. Tulbure. Informaţiuni. Bibliografie. Tipicul cultului religios, de Cantor.

*

„Revista ortodoxă română", rev. per. eclesiastică, a apărut nr. 4 pe Iulie 1909 cu materiile următoare: Despre sinucidere. Biserica şi organisaţia ei. Hatmanul Lupu Bogdan şi dascălul Ieremia Cacavela. Cuvântări însemnate din veacul trecut. Judecata preotului. Patriarhatul lui Hrisostom. Insemnarea şi întrebuinţarea cuvântului evangelie. Cronică bisericească. Visite canonice. Mişcarea în personalul clerical din ţară. Donaţiuni.

*

Sfaturi arhiereşti, pentru preoţii nou hirotoniţi, de I. P. S. Sa Mitropolitul *Ioan Meţianu,* Sibiiu, 1909, 18 pag. 8°. Astăzi, când mulţimea curentelor de idei bolnave şi varietatea raporturilor vieţii reale îngreunează din zi in zi tot mai mult chemarea preoţimii noastre, ori ce îndrumare sinceră cu privire la îndeplinirea mai cu succes a datorinţelor pastorale este de un folos nepreţuit. Cu cât mai binevenite sunt însă aceste cuvinte îndrumătoare, atunci când ele purced din rostul parintesc al arhiereilor. Din acest motiv, I. P. S. nostru arhipăstor a avut o idee fericită, atunci când s'a decis a scoate în broşură poveţele arhiereşti, care a obicinuit a le da verbal tuturor preoţilor, îndată după hirotonire, pentrucă în chipul acesta ele pot fi cetite şi cunoscute şi de către preoţii mai vechi, iar cei nou hirotoniţi au putinţa să şi le reîmprospăteze şi să mediteze asupra lor, cetindu-le de repeţiteori.

Poveţele I. P. S. Sale sunt cu atât mai folositoare, cu cât ele sunt resultatul unei esperienţe bogate, câştigate în cursul unei îndelungate păstoriri, şi cu cât ele nu se restrâng numai la îndatoririle duhovniceşti şi pastorale ale preotului, ci se extind şi asupra activităţii, ce are să desfăşure acesta pe terenul cultural şi economic şi asupra tuturor manifestărilor externe, ce i le impun împrejurările de traiu ale poporului nostru.

Sfătuim şi noi, cu I. P. S. Sa, pe preoţii nostri „să le cetească adeseori şi să le urmeze". „*R. T.*"

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii tinerimii stud. din Sălişte, ţinută Dumineca în 1 Aug. 1909 au binevoit a contribui la fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci din loc următorii:

P. Dregits 10 cor., P. Comşa 6 cor., doamna M. Comşa et soc. 5 cor., Corpul didactic 10 cor., doamna E. Goşa Craiu 6 cor., Dr. N Comşa, Dr. N. Petra, Dr. Stănilă, doamna N. Ciucian, Oprea Popa, I. N. N. câte 5 cor., M. Stoica loc., G. Bilciurescu, câte 4 cor., Dr. Grecu, V. Popp, I. Bratu, dşoarele E. Popoviciu, M. Goşa, câte 3 cor., familia Hodoş, dnele E. Goldiş, Dr. Lupaş, A. Droc, văduv. doamna Maxim, Dr. Haupt, Dr. N. Calefariu, D. Geaja, Dr. T. Brediceanu, D. Atanasiu, Dr. Varga, Mărioara Mitrea, Traian Henţiu, A. Ioanoviciu, D. Poiană, O. Sglimbea, D. Morandini. L. Brote, D. B. Comşa, văd. St. Popa, E. Gabor, I. Dădârlat, N. Steflea, doamna I. Mărginean, I. Schiopu, Dr. D. Borcia, I. F. Negruţiu, Dám Lajos, E. Savu, I. Lupaş, D. Cosma, E. Borcia, D. Budiu, Dr. Vlaicu, I. Colbazi, E. Colbazi, N. Tâmpănariu, N. Petruţiu, I. Schitea, Ionel Crişan, Nicolae Ţintea, N. I. Simian, N. S. Băroiu, Toma Lupaş, I. Bârsan, I. Dancu, T. Doboiu, N. Drăgan, I. Sturm, I. A. Steflea, I. Steflea, câte 2 cor., Veturia Muţiu, Mariu Suciu, dna Onaie, D. Millea, Ana D. Moisin, Danil Moisin, I. R. Cazacu, Piso locot., Dr. I. Cupu, O. Soră, D. Marcu, Csuba loct., Iancu loct., Schiau locot,, D. Hociotă, I. Popa, D. Vasiliu, Ilie Steflea, E. Cheţian, V. Stănilă, O. Acilenescu. N. Stănilă, I. Coşa, P. Chichindean, I. Soră, N. Criştiu, D. Roşca D. Baciu, S. Lupaş, N. Borcia, I. Măgean, G. Bucurenciu, A. Marcu, D. Răulea, N. Avram, căp. Krause, D. Hăşegan, maio. Cristea, căp. Benţia, Oct. Stoichiţă, Ghr Tarcea, Lupean, locot., Maxim, loc., Heverle loc., Dietrich locot., A. Aldea, N. Domnar, I. Miclăuş, M. Hăşegan, P. Mois. I. Predoviciu, Ismael Márton, I. Kronner,, D. Simtion, D. Klein, I. Crişan, I. Henteş, L. Gherman, I. Mărtin, Tell. Lizke, Gáll N., Liebling Mariska, I. Poiană, I. Dădârlat, Il. Dădârlat, D. Moga, I. Cismaş, O. Neagoş, dra Brote, N. Hann, Kábdebó Teréz, V. Coşa, L. Comşa, G. Angheloviciu, D. Saparis, D. Meibücher, Fr. Herpel, Alexian, N. Crăciun, I. Crăciun, I. Barbu, câte 1 cor., V. Ungureanu, D. Ghirom, D Pinsler, I. Iosof, V. Luca, D. Rusu, I. Bârsan, O. Vulcu, D. Popa, câte 60 fileri, Al. Popa, I. Stoia, C. Hagiescu, câte 50 fil., D. Radu, P. Popa, N. Motrone, câte 40 fil., I. Nicoară, N. Konrad, câte 30 fil.

Cu totul au incurs 293 cor. 50 fil., din cari scăzându-se spesele de 185 cor. 50 fil., resultă un venit net de 108 cor., care s'a alăturat la fondul amintit.

Primească marinimoşii contribuenţi espresia celei mai călduroase mulţămiri.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 663/909 [268] 1—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor Arhidiecesan dto 23 Iulie a. c. nr. 8609 Şcol. se publică concurs comulativ din oficiu pentru posturile învăţătoreşti din comunele: 1. **Buceş**, 2. **Grohot**, 3. **Mihăleni**, 4. **Prihodişte-Tătăreşti**, 5. **Rovina** şi 6. **Şesuri**.

Emolumentele sunt cele usitate la cari pentru a se satisface nouei legii şcolare se va cere întregirea dela stat.

Reflectanţii la vre unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Dumineca ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigoare până inclusive 25 August v. a. c.

Cei cu praxă au se alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 3 August 1909.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Nr. 108/1909. [289] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Dombos** (Valendorf) tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 coroane până la 1 Iulie 1910 ear de atunci încolo 1000 coroane din cassa bisericei, cuartir natural în edificiul şcoalei corăspunzătoare, şi folosirea grădinei prescrise de lege. Cuincuenalele se vor computa numai dela întrarea în serviţiul acestei şcoli.

Cererile şi documentele prescrise să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

Nr. 443—1909. (283) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, anume în:

1. **Nadoşa română**: salar anual 600 cor. cuartir şi lemne de focărit; ear din 1 Iulie 1910 cor. 1000: din repartiţie 700 cor. dela Conzistor 100 cor. şi dela stat 200 cor. Invăţătorul, în acest salar e îndatorat a funcţiona şi ca cantor.

2. In **Ibăneşti-Pădure**: salar anual 600 cor., din repartiţie 400 cor., ear dela stat 200 cor.; cu 1 Iulie 1910 va avea salar 1000 cor., cuartir şi lemne de focărit.

Suplificele concursuali, instruite conform legilor din vigoare, petenţi le vor aşterne subscrisului în terminul deschis, — la Maros-Kovezd, p. u. Déda.

Murăş-Cuezd, 5 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Galacteon Şagău
protopr.

Nr. 309/1909 [173] 3—3

Publicaţiune.

Comuna bis. Urez-Galaţi, protopresbiteratul Haţegului, dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende zidirea bisericei gr. or. române.

Licitaţiunea verbală şi cu oferte se va ţinea **Duminecă în 16/29 August a. c.** la 2 oare p. m. în locuinţa epitropului Brat Ianeş.

Planul şi preliminariul de spese, aprobate de Prea Ven. Consistor arhidiecezan cu datul de 30 Maiu a. c. Nr. 6360 Epitr. 1909 se pot vedea până la ziua de licitaţiune în cancelaria subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Preţul strigărei este **10.000 coroane.** Licitanţii au a depune vadiu de 10% dela preţul strigărei în bani gata sau în hărtii de valoare, iar ofertele închise au a se înainta la oficiul protopresbiteral până la 12 oare în ziua licitaţiunei.

Urez-Galaţi, în 26 Iulie v. 1909.

Atanasiu Daju — **Ioan Bodescu**
par., — preş. — notar.

„Văzut“.

Haţeg, în 27 Iulie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 278/1909 [284] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învăţători la şcoalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Booz** salar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica prin întregire dela stat la 1000 cor. conform legii.

2. **Brădăţăl** salar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. prin întregire dela stat.

3. **Tărnăviţa** salar 600 coroane din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc. Cu 1 Iulie 1910 salarul se va întregi cu ajutor dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenalele se computa începând dela alegere numai după cinci (5 ani) de serviciu neîntrerupt la aceste şcoale.

Concurenţii la acestea posturi au aşi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoştinţă cu poporul şi pentru a-şi arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 1/14 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Iliei în conţelege cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 391—1909 [274] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune lângă parohul bolnăvicios Ioan Branea din **Maierău** şi filia Dişnaieu, pe baza rezoluţiunei consistoriale dto 30 Maiu 1909 nr. 6627 Epitr. se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în foaia „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele fasionate în coala B. despre ajutorul dela stat.

Petenţii vor avea a subşterne suplicele concursuale instruite conform legilor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral p. u. Déda în terminul deschis cu observarea. ca petenţii în vre-o Duminecă ori sărbătoare să se prezinte în comună spre a cânta şi cuvânta în sf. biserică.

M.-Cuezd, 27 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin în conţelegere cu comitetul parohial.

Galacteon Şagău
protopresbiter.

Nr. 378/1909. [269] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Acmariu** se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul: 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc; iară după alegere întregirea la salar şi resp. cuincuenalele se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta şi a se face cunoscut poporului.

Alba-Iulia, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 2878/909 pretorial. [277] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de moaşe comunală în comuna Vesztény (Veştem) se escrie prin aceasta concurs:

Reflectantele au a-şi aşterne petiţiile lor instruate cu diploma de moşit, atestat de moralitate şi de praxă la oficiul protopretorial al cercului Nagydisznod în Nagydisznod (Cisnădie) până inclusive 10 Sept. 1909 st. n.

Emolumentele sunt:

1. Remunerarea în bani din cassa comunală 180 cor.

2. Pentru fiecare serviciu la naştere şi îngrijire in 8 zile după naştere 1 cor. 50 fil.

3. Mizerele sunt a se îngriji şi cura gratis.

Nagydisznod, 7 Aug. 1909.

Dr. Schuster m. p.
primpretor.

◆ ◆ ◆

Ioan Giorgescu,

pictor diplomat din Corabia (România) stabilit pe oare-care timp în Viştea superioară (poşta Alsóvist) execută tot feliul de lucrări de pictură bisericească: icoane mari şi mici (prasnicare); pictează cruci, prapore, tâmple, biserici în stilul curat bizantin admis în bisericile noastre, pe lângă preţurile cele mai moderate. Icoanele să pictează pe pânză, lemn, tinichea după dorinţă. Să recomândă binevoitoarei atenţiuni a domnilor preoţi cu toată stima.

(288) 1—2

◆ ◆ ◆

Nr. 270/909 Of. ppresbit. [286] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune de paroh pe lângă neputinciosul paroh Stefan Dragoş din parohia de clasa I. **Finteuşul-mare** cu filiile Berchez şi Bozinta-mare prin aceasta se publică concurs, pe baza rezoluţiunei Venerabilului Conzistor arhidiecezan din 30 Iulie a. c. N. 8986 Bis., cu termin de 20 zile dela prima lui apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei şi ale filiilor fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat

Concurenţii vor avea aşi substerne rugările concursuali, intruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se prezenta în timpul şi modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din parohie, spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturgie.

Deş, 1 August 1009.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deş în conţelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 407/1909 (267) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat în parohia rom. gr. or. de clasa II din **Balomir**, lângă parohul Nicolau Suciu în conformitate cu resoluţiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat şi dotaţiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenţi au a-şi trimite cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiului protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei având totodată datorinţă a se prezenta în comună cu prelabila încunoştiinţare a aceluia în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în ritualile bisericeşti şi a să face cunoscut poporului.

Orăştie, 22 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Orăştiei.

Vasilie Domşa,
protopresb. adm.

Concurs.

Pentru postul vacant de învăţătoriu, dela şcoala rom. gr. or. din **Hălchiu** să deschide concurs cu termin de 20 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“ pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Salariu fundamental 1000 cor. scris una mie coroane, care se va solvi din lada bisericei în patru rate egale decursive.

2. Cuartir corăspunzător în natură.

3. Grădină în mărime de 200 stângeni □ pentru legume.

4 Invăţătoriul, ce va fi ales la şcoala noastră e deobligat a face şi toate serviciile cantorale, primind pentru aceasta o remuneraţiune anuală deosebită aproximativ de 70 cor. scris şeptezeci coroane.

5. Primul cuincuenal conform legei celei nouă şcolare îl va primi învăţătorul numai după serviciul de 5 ani neîntrerupt la şcoala noastră confesională din loc.

Doritorii de a concepta la acest post învăţătoresc sunt îndatoraţi, înainte de espirarea terminului de concurs a se prezenta în una din Dumineci sau sărbători la biserica noastră, spre a-şi arăta desteritatea în cântările şi tipicul bisericesc.

Hălchiu, la 28 Iulie st. v. 1909.

Teofil Roşca — **Nicolae Pravet**
paroh. — epitrop

Braşov, 31 Iuliu 1900.

Vidi: — **Vasile Voina**
(281) 3—3 — prot.

Un băiat

se primeşte ca învăţăcel în franzelăria lui

Stefan Moga,
Sibiiu
(282) 2—3 **strada trenului Nr. 1.**

Nr. 589/909. [280] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător dela şcoal confesională, gr. ort. rom. din comuna **Cărpiniş**, tratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult. bisericească, relut de cuartir 40 cor. şi lemne de foc 32 cor.

Invăţătoriul instituit la acest post va avea să propună şi religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători şcolarii la biserică şi să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computa începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la aceastâ şcoală.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre aşi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Mercurei în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 517/909. (287) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala confesională gr. or. română din parohia **Bodia**, protopresbiteratul Ungurajului se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul învăţătoresc se va acoperi prin repartiţie dela popor cu suma de 300 cor. iară restul din ajutoriu de stat ce se va cere după alegerea învăţătorului.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta cererile instruite conform recerinţei regulamentului şcol. la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a-se prezenta înainte de alegere la biserică şi în fine se recere ca alesul învăţătoriu se conducă copii în biserică la s. liturgie şi a înfiinţa cor cu ei şi cu cei de repetiţie şi cu adulţii.

Fizes-Sâmpetru, 2/15 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Unguraşului, în conţelegere cu comitetul parohial concerninte.

Pavel Roşca
protopresb.

Nr. 408/909 [271] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Român“.

1. **Dupăpeatră Sat** şi **Dupăpeatră Valea Porcuri** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus** şi **Podele** cu salar de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

3. **Pestera** cu salar de 600 coroane, cuartir, grădină şi lemne de foc.

4. **Sălişte** şi **Trestia**, post ambulant cu salar de 600 cor., cuartir în Sălişte, grădină şi 2 stângini de lemne de foc.

Salariile se vor întregi din 1 Iuliu 1910 cu ajutorul ce se va cere dela stat.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Duminecă şi sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sfânta liturgie.

Petenţii au a-şi aşterne în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare.

Cei cu praxă au să alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt, eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 12 Iuliu 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu respectivele organe parohiale.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 87 Sibiiu, Joi 13/26 August 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresese Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Mistificare ori ignorare?

Sibiiu, 25 August n.

Toate ziarele, ori aproape toate, din capitală şi provincie, s'au ocupat în zilele trecute cu conflictul, care s'a născut între guvernul ţării noastre şi episcopatul român, pe tema limbii de catehizare în şcoalele elementare de stat.

Au publicat unele, şi după ele am dat şi noi, rescriptul cel mai nou al ministrului de culte şi instrucţiune publică, datat din 24 Iunie n. c. numărul 34003 şi adresat Arhiepiscopului nostru (nu Metropolitului) *Ioan Meţianu* şi celorlalţi episcopi români din patrie, în care rescript se pretinde, cu ameninţarea detragerii congruei, respectarea şi esecutarea ordinaţiunii ministeriale din 23 Octomvrie nou 1908, numărul 106267, trimisă în această afacere tuturor inspectorilor regeşti, fără ca în acest nou rescript să se facă pomenire, ori să se reflecteze barem cu un cuvânt, la cele ce au urmat *după* ordinul ministerial, a cărui respectare şi esecutare se cere acum de nou.

In modul acesta chestia nu e espusă în adevărata ei lumină şi publicul nu cunoaşte *toate* fazele prin cari a trecut ea până acuma. Ne-am adresat deci la locul competent pentru informaţiuni exacte, şi am aflat, că în această afacere importantă şi de mare interes public a avut loc un schimb de păreri între domnul ministru de culte şi instrucţiune publică şi între I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan.*

Domnul ministru de culte *Apponyi* a adresat adecă în 23 Decemvrie 1908, sub numărul 144347, o hârtie I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Metropolitului *Ioan Meţianu*, în care îşi espune dorinţele în chestia catehisării la şcoalele de stat, şi la care Metropolitul, în numele bisericii ortodoxe române din patrie, a răspuns cu o remonstraţiune, în 30 Ianuarie n. c. sub numărul 28 M.

In remonstraţiunea aceasta, — căreia i-au fost premers şi altele, — *Metropolitul combate cu argumente basate pe dispoziţiunile legilor fundamentale netemeinicia pretensiunei domnului ministru cu privire la limba de catehisare.*

Şi lucru ciudat, despre această remonstraţiune *nu se face nici o amintire în noul rescript ministerial,* ca şi cum nici nu ar esista, ori domnul ministru nu ar avea cunoştinţă despre cuprinsul ei. S'a trecut deci peste ea la ordinea zilei, şi acum cu ameninţări se pretinde esecutarea ordinaţiunei anterioare, dată inspectorilor regeşti, fără ascultarea prealabilă a autorităţilor competente bisericeşti.

Astfel de procedură nu a fost usitată până acuma la resolvarea afacerilor oficioase!

Constatăm faptul acesta uimitor; şi fiindcă afacerea e pusă acuma în vederea publicului, credem că e bine, ca publicul să o cunoască în mod desăvârşit în toate fazele prin cari a trecut. Am cerut deci şi am primit autorisaţie să publicăm în traducere, — în interesul şi spre lămurirea causei, — atât recercarea de mai nainte a domnului ministru către I. P. S. Sa Metropolitul *Ioan Meţianu*, cât şi remonstraţiunea din urmă a bisericii grecoortodoxe române, ca răspuns la acea recercare. Hârtia domnului ministru de culte este următoarea:

Numărul 144347. Escelenţa Voastră, domnule Arhiepiscop şi Metropolit! Am primit mai multe rapoarte de ale inspectorilor de şcoale, că preoţii catehizători gr.-ort. români încă nici pretensiunea aceea nu o implinesc, ca în cele trei cursuri superioare ale şcoalelor elementare de stat să esplice şi ungureşte principiile mai înalte ale religiunii, pe lângă limba liturgică română, şi anume, parte pentrucă nu ştiu ungureşte, parte pentrucă nu vreau să propună ungureşte, şi parte pentrucă autoritatea supremă bisericească încă nu li-a dat îndrumări în privinţa aceasta.

S'a întâmplat de repeţiteori, că episcopul respectiv s'a pus pe punctul de vedere, că chestia limbii de catehisare fiind de aşa, că atinge întreaga biserică gr.-ortodoxă română, cade în afară de cercul seu de competenţă. De aceea mă adresez Escelenţiei Voastre, şi cu onoare vă rog, ca în conţelegere cu domnii episcopi, respective prin ei, să binevoiţi a îndruma pe catiheţii dela şcoalele de stat, că cu privire la limba de catehisare, să se ţină de următoarea procedură unitară:

Deşi din § ul 17 al art. de lege 44 dela 1868 urmează de sine, că în institutele de învăţământ susţinute din partea statului limba de instrucţie e cea maghiară, şi astfel în şcoalele poporale elementare de stat studiile obligate prin lege au să fie predate toate, deci şi religia şi morala, în limba maghiară: totuşi, cu considerare la faptul, că elevii în clasele prime încă nu posed limba maghiară, şi astfel catehizarea în limba maghiară nu ar da resultatul cuvenit, şi mai departe la faptul, că limba română e limbă liturgică, şi ca atare nu poate fi desconsiderată la propunerea religiunei, fără vătămarea educaţiunei religioase, iar eu nu vreau să eserciez presiune în privinţa educaţiunei religioase şi în cuprinsul catehismului nu vreau să mă amestec: *conced catehizarea în limba română pe întreaga linie, în toate clasele şcoalelor poporale elementare de stat.*

Dar dând astfel bisericei aceea ce e a bisericei, pot să pretind şi pe sama statului aceea ce e a statului.

In ordinaţiunea mea din 23 Octomvrie anul curent, nrul 106,267, adresată tuturor inspectorilor regeşti, am pretins, ca *„principiile şi dogmele de credinţă mai importante să li se esplice elevilor din clasele superioare şi în limba maghiară“*. Ordinaţiunea aceasta a mea, care satisface în măsura cea mai deplină posibilă educaţiunei religioase şi intereselor liturgiei române, o *susţin în mod neschimbat*, şi la esecutarea ei contez la sprijinul patriotic al Escelenţiei Voastre şi al episcopatului, pentrucă trebue să presupun, că episcopii bisericei gr. ort. române din Ungaria, ca capi ai bisericei, precumpănesc numai interesele religiunei în chestie de limbă, iar ca membrii ai sfintei coroane maghiare pot să primească numai cu bucurie o astfel de resolvare, care satisface interesele bisericei fără violarea intereselor statului.

Rog pe Escelenţa Voastră, ca despre resultatul preţioaselor dispoziţiuni pe cari le veţi lua să mă încunoştiinţaţi în curs de 30 de zile. Primiţi Escelenţă espresiunea sincerei mele stime, Budapesta, 23 Decemvrie 1908. *Apponyi* m. p.

Răspunsul Escelenţiei Sale, Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu,* dat domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, a fost următoriul:

Numărul 28 M. Escelenţiei Sale Domnului conte Apponyi Albert, consilier intim al M. Sale, ministru de culte şi instrucţiune publică. Sibiiu, 30 Ianuarie 1909. La preţuita recercare din 23 Decemvrie anul trecut (1908) numărul 144,347, adresată în chestia întrebuinţării limbii de catechizare faţă de elevii confesionali gr. ortodoxi români din şcoalele poporale şi institutele de educaţie de stat, am onoare a răspunde, după ascultarea părerilor episcopilor sufragani, următoarele:

Dupăce pe deoparte luăm cu deplină liniştire la cunoştinţă declaraţia de mare preţ a Escelenţiei Voastre, că în şcoalele poporale de stat şi în institutele statului de educaţiune, elevii de confesiunea gr. ortodoxă română pot şi mai departe să fie catehizaţi în limba română, care remâne neesceptionată, pe de altă parte declarăm în mod categoric, că în chestia aceasta noi *nu putem să ne abatem dela punctul de vedere întemeiat pe îndreptăţirea de existenţă a bisericei noastre şi înrădăcinat în statutul organic, precum şi în legile patriei noastre, referitoare la instrucţia publică şi la intrebuinţarea diferitelor limbi din patria noastră, şi precisat în hotărârea congresului nostru naţional bisericesc, adusă în 17 Octomvrie 1903, sub numărul 48, în unanimitate.*

Mânecând de aci, *nu putem să consimţim la nici un fel de restringere a limbei de catehizare în biserica noastră, facă-se restrângerea în măsură cât mai mică*, şi astfel nu ne putem da consentimentul, ca în clasele mai înalte ale şcoalelor poporale elementare, principiile de credinţă mai importante şi rugăciunile să fie instruate şi în ungureşte, şi ca astfel catiheţii aplicaţi din partea bisericei noastre să se ocupe, sub titlul catehizării, cu instruarea şi eserciarea limbei maghiare, ceeace nu e chemarea catiheţilor, ci a respectivilor învăţători de clase.

Pentru a motiva corectitatea acestui punct de vedere al bisericei noastre, îmi iau voe a înşira următoarele:

Fiecare biserică creştină are misiunea principală de a desvolta viaţa religioasă, a lăţi religiositatea şi moralitatea publică, cum şi a desvolta respectul faţă de lege, iubirea faţă de deaproapele, faţă de legea bisericească şi faţă de patrie. Mijlocul principal întru împlinirea acestei înalte misiuni însă e tocmai catehisarea, al cărei scop este, altuirea principiilor de credinţă religioase-morale, lăţirea culturei sufletului, educarea conştienţei morale, deşteptarea simţului de datorinţă, a respectului faţă de lege, a iubirei faţă de religie şi faţă de patrie, iar prin aceasta a creşte pe seama bisericii, a societăţii şi a patriei cetăţeni folositori, cu simţ de datorinţă, supuşi legii, şi oameni de caracter.

Pentru ajungerea acestui sublim şi nobil scop catehisarea trebue făcută mai cu intensivitate. Adecă, catiheţii nu pot să propună numai în mod sec principiile credinţei, ci au datorinţa a străbate cu ocasiunea catehisării în sufletul elevilor, au datorinţa ca fiecare întrebare şi fiecare zicere a catehismului să o esplice astfel elevilor, ca să o înţeleagă şi să o consume, iar aceasta se poate face numai în limba maternă, pricepută în mod desăvârşit din partea respectivului elev, care limbă e totodată limba rituală şi oficioasă a bisericei noastre, şi e limba pe care elevul respectiv şi-a însuşit-o dela mama lui, e limba, în care copiii învaţă dela mamele lor încă înainte de a călca pragul şcoalei prima şi cea mai înaltă rugăciune, care se înrădăcinează atât de adânc în sufletele lor, încât serveşte de cinozură la desvoltarea de mai târziu a vieţii lor morale.

Dar punctul de vedere al bisericei noastre, desvoltat mai sus, îşi are rădăcinile şi în dispoziţiunile clare ale legilor patriei noastre, şi se basează pe articolul de lege 38 din anul 1868, paragrafii 45, 57, 75 şi 90, în cari catehisarea e dată în cercul de competenţă şi în datorinţa respectivelor confesiuni. Iar acelaşi articol de lege dispune în paragraful 58, ca *fiecare elev să primească instruare în limba maternă.*

In legătură cu dispoziţiile clare ale legii despre instrucţiunea publică stau apoi dispoziţiile, asemenea clare, cuprinse în articolul de lege 44 dela 1868, paragrafii 14, 15 şi 16.

Din toate aceste dispoziţiuni legale e evident deci şi e de nerăsturnat, că cu privire la catehisarea lăsată în cercul de competenţă şi în datorinţa respectivelor confesiuni sistemul de propunere, planul de învăţământ, limba de predare, are să le stabilească în mod liber confesiunea respectivă.

Faţă de motivele etice desvoltate în cele de sus şi faţă de dispoziţiunile legale, punctul de vedere al înaltului guvern, întemeiat în chestia aceasta pe paragraful 17 din articolul de lege 44 dela 1868, e foarte clătinător, ba cu totul neacceptabil, pentrucă în prima parte a paragrafului numit e stabilit, cu adevărat, dreptul guvernului de a determina limba de propunere în şcoalele ridicate şi susţinute de stat, dar tot în acest paragraf, în partea care urmează, e pusă şi datorinţa guvernului, ca la stabilirea limbei de propunere, la astfel de institute de stat, să poarte după putinţă de grije, *ca cetăţenii de orice naţionalitate, dacă trăesc mai mulţi împreună, în mulţimi compacte, să se poată instrua în limba lor maternă.*

Guvernul representă statul, în care se cuprind toate naţionalităţile, de diferite limbi materne, ai căror membri egal îndreptăţiţi formează naţiunea unitară ungară, iar acesti membri ai statului cu tot dreptul pot să pretindă, ca în institutele de învăţământ susţinute de stat să fie ţinute în vedere interesele lor de limbă şi cele culturale, şi să fie promovate, fiindcă la susţinerea lor contribuesc deopotrivă toţi cetăţenii statului, fără deosebire de religie şi naţionalitate.

In fine declarăm, că noi dăm statului aceea ce compete statului, pentrucă în fiecare privinţă ne împlinim cu credinţă şi conştienţă datorinţele faţă de stat.

In urma acestei representaţiuni deci cu adâncă stimă Vă rugăm Escelenţă, ca în chestia limbii de catehisare, cu privire la îndrumarea dată în 23 Octomvrie n. 1908, numărul 106267, inspectorilor regeşti, precum şi la eventualele noue îndrumări şi ordinaţiuni, *să binevoiţi a opri odată pentru totdeuna pe inspectorii regeşti de şcoale dela amestecarea în folosirea limbei de catehisare, ori dela restrângerea întrebuinţării limbei de catehisare, care cade în competenţa confesiunilor.*

Primiţi, Escelenţă, espresiunea stimei mele deosebite. In numele bisericei gr.-ort. române: *Ioan Meţianu*, m. p., Arhiepiscop şi Metropolit.

*

Cum am spus, aceasta temeinică representaţiune a bisericei noastre nu a fost luată în consideraţiune, ci domnul ministru de culte, trecând peste ea la ordinea zilei, fără a face pomenire despre primirea ei, îndrumă acum pe toţi Arhiereii nostri, ca capi ai dieceselor lor, să pună în esecutare ordinaţiunea sa de mai nainte, pe lângă ameninţare cu detragerea congruei pentru întreaga preoţime! Dacă e corectă ori nu o astfel de procedură, lăsăm să judece cetitorii... Noi o ţinem, ca să nu spunem mai mult, de — neobicinuită.

De altcum poate să fie şi o greşală la mijloc. Nu e eschisă adecă posibilitatea, ca dl secretar de stat Tóth, care a dat noua ordinaţiune ministerială, să nu fi avut cunoştinţă despre remonstraţiunea bisericei noastre, iar dl ministru Apponyi, care a lipsit multă vreme din Budapesta, să nu fi avut ştire despre ordinaţiunea cea nouă a secretarului seu de stat. In cazul acesta apoi o aplanare pe cale pacinică a conflictului nu e cu totul imposibilă. Şi noi credem, că aplanarea va şi urma.

„Keleti Èrtesitö“ scrie cu privire la conflictul dintre guvern şi bisericile române, că la 24 Septemvrie espiră deja terminul acordat de ministrul de culte pentru introducerea limbei maghiare în învăţământul religiei ortodoxe, dar atât ministrul Apponyi, care ar fi declarat în cercuri intime, că ordonanţa dată în chestia catehisării a semnat-o secretarul de stat Tóth fără ştirea şi învoirea ministrului, cât şi capii bisericei ortodoxe, sunt preocupaţi de a găsi un „modus vivendi“ prin care s'ar putea evita pentru moment înăsprirea conflictului.

Un membru al înaltului cler catolic ar fi declarat apoi în faţa unui redactor al ziarului citat, că episcopatul catolic urmăreşte cu atenţiune desfăşurarea conflictului, şi e de părerea, că învăţământul religiei *este un drept autonom al bisericei, în care guvernul numai atunci ar fi în drept să se amestece, dacă religia ar fi în contrazicere cu legile statului.* Dispoziţia ministrului are în tot cazul numai un caracter academic, pentrucă acum nu există carte ungurească, din care s'ar putea propune religia de cătră învăţătorii români.

„Ministrul de culte şi Românii“.

Sub titlul acesta scrie ziarul *„S. D. Tageblatt“* din loc, organul de publicitate al partidului poporal săsesc, un remarcabil prim-articol, în care ia în apărare biserica noastră şi autonomia ei, garantată prin lege positivă, în contra intenţiunilor ministrului de culte şi instrucţiune publică, de a introduce limba maghiară ca limbă de catehisare, deocamdată numai în parte, în şcoalele de stat.

Espunând pe scurt starea lucrului, scriitorul articolului constată, că obiectul de ceartă la aparenţă nu ar fi tocmai aşa de însemnat, pentrucă ministrul nu cere mai mult, decât ca în clasele mai înalte, unele lucruri din religie şi unele rugăciuni să se predee elevilor *şi* în ungureşte. Dar ori cât de neînsemnată s'ar părea această pretensiune a ministrului, ea formează totuşi o *vătămare principiară a dreptului bisericei gr. orientale*, şi trebue să silească pe representanţii ei la cea mai categorică şi nedubioasă resistenţă.

Dreptul acesta e formulat în §-ul 9 din articolul 9 de lege dela 1868, adus în chestia „credincioşilor gr.-orientali“, unde se spune, că acesti credincioşi „rămân lăsaţi şi pentru mai departe în toate drepturile pe cari le-au eserciat până acum *la folosirea liberă a limbei lor materne*“.

„..Pe basa acestei dispoziţiuni legale, — scrie ziarul numit, — sunt în drept preoţii bisericei greceşti din Ungaria a întrebuinţa la instrucţia ce o dau din studiul religiunei limba bisericei lor, care e egală cu limba maternă a elevilor respectivi, chiar şi atunci, când aceasta se face la şcoale cu altă limbă de propunere. Dreptul acesta nici nu a fost restrâns până acum din partea nici unui guvern, până la Wlassics. Bisericile greceşti nu pot însă accepta, de bună voe, nici o restrângere a drepturilor, fie cât de neînsemnată. E vorba aci de conservarea principiară a unei condiţii de viaţă, şi ele ar ajunge în conflict cu cele mai vechi tradiţii, dacă ar renunţa dela resistenţă faţă de pretensiunea neîndreptăţită a ministrului. Şi probabil, că Arhiereii lor nici nu ar fi îndreptăţiţi, după dreptul canonic, să facă schimbări în folosinţa oficioasă a limbei bisericei, iar catehisarea încă aparţine limbei bisericei.

Bisericile greceşti pot cu atât mai puţin se cedeze, cu cât pretensiunea neîndreptăţită ministerială să caută să fie forţată cu mijloace nelegale. Dacă se spune în §-ul 5 din legea congruei dela anul 1909, că preoţii, cari se împărtăşesc de întregire de salar dela stat, sunt datori să se supună ordinaţiunilor guvernului, pe lângă perderea congruei, după toate concepţiile de drept din statele civilisate, presupunerea de sine înţăleasă, deşi tacită, a unei asemenea dispoziţiuni poate să fie numai aceea, că guvernul nu poate ordona nimica, ce nu e basat în lege, ori ce chiar se împotriveşte vre-unei dispoziţiuni legale.

Legea congruei mai are apoi înţelesul, că statul dă bisericilor un adaos la salarizarea organelor lor oficioase ca recompensaţie pentru munca culturală, care se face în folosul statului şi uşurează acestuia împlinirea misiunilor sale. Acest adaos nu poate fi întrebuinţat într'un stat de drept ca mijloc de putere, pentru a stoarce dela bisericile împărtăşite de el prestaţiuni, cari nu sunt bazate în lege. Cel puţin trebuia se fie pus în legea congruei, în mod clar şi neîndoios, că cei ce primesc congrua, trebue se fie gata şi la aceea, că drepturile lor legale, la ocasiunea dată, în punctul cutare ori cutare, au se fie restrânse. Dar dacă o astfel de monstruositate nu a îndrăsnit nime să treacă în lege, cu atât mai puţin poate fi ea introdusă în praxă pe căi lăturalnice. Iar din felul cum ministeriul vrea să-şi esecute ordinaţiunea neîndreptăţită, se naşte pe seama Arhiereilor bisericilor atinse datorinţa morală, de a protesta şi a resista.

Dacă ne întrebăm de altă parte, că ce adevărat interes de stat a putut îndemna pe ministru, să-şi formuleze aceasta pretensiune, nu prea putem afla nimica, ce ar da fie şi numai o relativă indreptăţire ordinaţiunei ministeriale. Chiar dacă privim chestia din puunctul de vedere cu totul greşit şi neîndreptăţit, pe care e pusă politica de instrucţie maghiară, din punctul de vedere al forţării posibile a instruării în limba maghiară, nu putem să înţelegem, în ce scop mai trebue să se facă într'o şcoală, în care şi de altcum se întrebuinţează faţă de toţi elevii ei numai limba maghiară, va să zică, se satisface în privinţa aceasta estremului scop al politicei şoviniste de şcoală, încă şi instrucţia în religiune, în 2—3 ore pe săptămână, în parte şi în limba maghiară?

Vor fi deci aceia în drept, cari pun aceasta nouă dispoziţiune a ministrului în categoria acelor număroase măsuri ale politicei interne maghiare, a căror singură intenţiune este aceea, de a împăca fudulia naţională cu vre-o bravură şovinistă, mai mică ori mai mare, şi din când în când a arăta opiniunei publice, că se lucră neîncetat pentru aducerea spiritului naţional la învingere. Dar că măsura respectivă are pentru maghiarime vre-o valoare reală ori nu, e lucru cu totul irelevant. Durere însă, că nu-şi bate nime capul şi cu aceea, că prin aceasta interesele şi drepturile celor de altă limbă nu sunt cumva violate? Iar dacă dl ministru de culte nu e neliniştit de astfel de scrupule, pe cari ar trebui să le aibă, trebuia totuşi să-l oprească prudenţa politică să provoace tocmai în momentul de faţă un astfel de conflict, care sigur va uni întregul popor român, chiar şi pe cei ce pluteau până acuma în apele guvernului, într'o puternică opoziţie faţă de guvern şi faţă de maghiarime. Şi nu ne pare eschisă posibilitatea, că în chestia aceasta se tragă scurta guvernul cel atât de puternic; şi ar fi lucru cuminte, dacă contele Apponyi ar afla încă din vreme formula pentru o retragere fără sdruncinarea prestigiului“.

Alesandru Mocsonyi despre dreptul electoral.

(Fine).

Le datorez mulţămită acelor domni deputaţi şi pentru aceea, pentrucă mi-au dat de nou ocasiune, ca eu, provocându-mă la fapte, să păşesc în faţa onoratei diete şi să spun: Iată, onorată casă, s'a împlinit de nou aceea, ce eu cu multă vreme înainte am espus ca inevitabilă urmare necesară a politicei de naţionalitate, urmată din partea Dvoastre. Dacă-mi concede onorata casă, îi voiu revoca în memorie unele pasage din acelea pe cari mi-am fost luat voie înainte cu doi ani, a le desvolta pe larg în faţa casei. Cam acestea le spuneam atunci: Dacă guvernul porneşte odată din acea greşită convingere, că perfecta egală îndreptăţire şi libertate a naţionalităţilor nemaghiare duce la descompunerea Ungariei, şi astfel face să fie necesară supremaţia artificială a naţiunei maghiare; dacă guvernul are înaintea ochilor, că domnia meşteşugită a unei părţi asupra întregului stă în contrazicere neresolvată cu ideea însaşi a constituţionalismului, cu esenţa libertăţii, pentrucă fiecare drept constituţional, fiecare libertate nouă, fiecare garanţie, fiecare drept nou politic, nu e alta decât tot atâtea arme şi mijloace în mânile naţionalităţilor nemaghiare, cari duc, în urma naturei lor, în urma menirei lor, la egala îndreptăţire a naţionalităţilor, şi asfel la nimicirea supremaţiei meşteşugite a naţiunei maghiare: guvernul nu are alt mod, decât punerea întregei guvernări pe sistemul absolutismului. Şi dupăce aceasta dea dreptul şi pe faţă nu o poate face, nu are alt mod, decât să schimbe în esenţă constituţionalismul însuşi, garanţiile toate ale acestuia şi toate drepturile politice să le desbrace de firea lor, pentruca astfel, constituţia aceasta, aceste drepturi constituţionale şi politice, desbrăcate de natura lor, să nu mai ducă la egala îndreptăţire, la libertate, ci tocmai la contrariul acestora.

Am constatat atunci, că dacă guvernul, mânecând dela acest punct greşit, provoacă o disarmonie atât de mare între o parte a ţării şi întregul ţării, noi trebue să renunţăm la orice desvoltare liberă. De atunci, onorată casă, dacă nu vrem cumva să ne sinamăgim, ceeace nu e permis să presupunem, noi nu din puncte de vedere regnicolare, ci speciale naţionaliste maghiare, forţând spiritul constituţiei noastre, am introdus votul viril, am restrâns autonomia, suntem necesitaţi să menţinem acum pentru Ardeal o lege, care, cum mi-am luat voe a arăta cu cifre cu ocasiunea discuţiei generale, — şi în privinţa aceasta iarăşi nu m'a combătut nime, — esclude mai bine decât trei părţi de patru din poporaţiunea Ardealului din cadrele constituţionalismului, şi depune dreptul de representare a acestor trei părţi de patru din poporaţiune în mânile unei clase privilegiate, care abea face 10% din întreaga poporaţiune, care din pământul împărţit posede mai bine de cam a patra parte şi despre care se poate spune, ea răşi fără nici o esagerare, că în mare parte e compusă din proletari privilegiaţi. (Voci: Mâne! Să auzim!) Foarte puţine mai am de spus, şi astfel, dacă îmi permite onorata casă, voiu termina astăzi. (Să auzim).

La introducerea juriului, nu asigurarea libertăţii de presă a fost ţinută în vedere, ci dătător de directivă a fost earăşi punctul de vedere special naţionalist maghiar. Nu neg, ba conced posibilitatea unor consideraţiuni de a doua mână, atunci când dieta a decretat punerea sa în vigoare. Dar aceea aşa cred, că nu va trage nime la îndoială, că principalul şi decizătoriul motiv a fost cel espus acuma.

Nu vreau să capacitez onorata casă, şi nu vreau să constat, că umblă pe căi necorecte, ci vreau numai să constat, că acolo, unde parlamentul, unde legislaţiunea mânecă din firma convingere, că la partea cea mare a naţionalităţilor nemaghiare ideea de stat a Ungariei încă nu e încetăţenită, nu se poate merge pe altă cale decât pe aceea pe care a mers până acuma onoratul guvern şi marea majoritate a onoratei case, decât numai aşa, dacă Dvoastră, în contra convingerei proprii, vreţi să puneţi în joc esistenţa Ungariei.

Două lucruri vreau să le scot la iveală. Intâi, că atunci, când urmăriţi politica aceasta, Dvoastră ar trebui să vă gândiţi, că principiile cele mari, cari formează esenţa adevăratului constituţionalism, a adevăratei libertăţi, nu sunt vorbe goale, ci sunt resultate ale unor lupte pline de mari jertfe, şi că solidaritatea, înţeleasă de foarte mulţi, dar în viaţa practică, durere, întunecată de regulă de interesele speciale, care leagă pe fiecare membru singuratic de societatea din care face parte, şi care în stat pe fiecare cetăţean îl leagă şi mai strâns de întregul, şi întregul de fiecare membru singuratic, care aduce în legătură strânsă şi nedespărţită şi naţionalitatea maghiară cu celelalte naţionalităţi, că solidaritatea aceasta zic, nu permite să faceţi Dvoastră nepedepsiţi rane grave în aceste principii. Căci atunci, când Dvoastră, întocmai ca acuma, în interesul supremaţiei maghiare violaţi una ori alta dintre libertăţi, dintre principiile constituţionalismului, şi astfel împedecaţi naţionalităţile nemaghiare în desvoltarea lor naturală, pricinuiţi rane grave totodată şi desvoltării naţiunei maghiarea, şi nepedepsiţi nu puteţi urma o astfel de politică. Eu nu mă simţesc destul de tare, de a putea fi în stare cu o scurtă vorbire să fac să dispară neîncrederea cea mare; dar datorinţă am avut să le amintesc acestea, şi acum Dvoastră alegeţi.

Al doilea lucru pe care voiam să-l amintesc e acela, că atunci, când stăm în faţa acestor fel de fapte, când ne întâlnim cu astfel de declaraţiuni, ca şi cari a trebuit să auzim şi în cursul dezbaterii actuale, şi dintre cari mai ales una merită să fie cetită, şi îmi iau voe a o şi ceti, anume, un domn deputat spunea eri următoarele: „Vă spun un lucru, de care se vor îngrozi poate unii dintre condeputaţi. Dar cutez să-l spun cu întreaga sinceritate, anume, că eu, din punctele de vedere ale scopurilor şi intereselor naţionalităţii şi naţiunei mele nu mă sparii nici de absolutism. O putere şi forţă absolută, care ar pune zăgaz desfacerei temute, nimicirei, şi ar închega naţiunea mea, ducându-mi naţiunea la un viitoriu sigur“, etc. etc. de dragul acestui lucru deci ar renunţa şi la parlamentarism! Fireşte, e convingere individuală! Eu vreau numai să constat, că, cum am spus, atunci când stăm în faţa astorfel de declaraţiuni, astorfel de fapte, poate că nu va fi nemodestă rugarea mea, ca să binevoiţi a ne scoate de sub acuza nemotivată, că noi am fi aceia, cari făurim din fiecare chestie politică, chestie naţională, recunoscând cu deplină sinceritate, că Dvoastră sunteţi aceia, cari aproape fiecare chestie politică doriţi să fie resolvată, nu din punct de vedere regnicolar, ci special naţionalist maghiar, că Dvoastră faceţi chestie naţională din toate, iar noi nu facem alta, decât constatăm, că ce faceţi Dvoastră. Vă atragem atenţiunea asupra greşelii, pe care o faceţi Dvoastră atunci, şi totdeauna în detrimentul ţării. (Contrazziceri din dreapta) Poftiţi şi combateţi. Acum nu am timp să întru cu dnii deputaţi în discuţii particulare.

Onorată casă! Dacă-mi permiteţi să vă spun părerea mea individuală asupra acestei politici, eu nu pot să o aflu consunătoare nici cu interesele ţării şi nici cu interesele bine pricepute ale naţiunei maghiare înseşi. Eu totdeauna şi între toate împrejurările numai o politică o ţin de corectă, şi aceasta e *politica dreptului*!

Să-mi permită onorata casă, ca cu puţine cuvinte să spun ce înţeleg eu sub politica dreptului. Dacă privim la marile greşeli, peste cari a trebuit să treacă omenimea în procesul de progres, ajungem foarte apoape de cugetul, că noi ne mişcăm într'un mare labirint din care nu e în stare mintea omenească să stabilească eşirea. Dar eu cred că provedinţa a depus totuşi în mâna noastră firul Ariadnei, cu ajutoriul căruia ne putem totdeauna orienta, cu ajutoriul căruia omenimea și până acuma s'a orientat, și firul acesta, după părerea mea e simțul de drept, ideea dreptului.

Știu, că ideea dreptului își scoate cuprinsul din raporturile de viață cari au domnit în diferite epoce. Știu, că aceea ce într'o anumită epocă a format dreptul suprem, dreptatea supremă, deja în epoca următoare era nedreptatea cea mai mare. Dar după părerea mea ideea dreptului era o caracteristică vecinică pentru toate epocele, neschimbată și neatârnătoare de nici o împrejurare, anume egalitatea de drept.

Dacă privim la ideile mari dominante, cari au adus în mișcare întreaga noastră societate, vom face două descoperiri. Intâiu, că fiecare idee dominantă își caută izvorul în trebuințele materiale și spirituale, cari se nasc din vreme în vreme în sinul societății, și din cari trebuințe se desvoaltă raporturi noue de viață, al doilea, că fiecare astfel de idee dominantă numai atunci și-a împlinit misiunea de a se încetățeni, și fiecare chestie mai mare ajunsă în legătură cu o astfel de idee mai mare, numai atunci și-a primit resolvarea finală, când în cadrele acestor raporturi noue de viață a putut să se valoreze pe deplin marele principiu al egalei îndreptățiri.

Pentru aceasta voesc eu sufragiul universal. Pentru aceasta vreau, ca în cadrele raporturilor de viață, încopciate atât cu democrația, cât și cu ideea de naționalitate, cât mai curând să se valoreze principiul egalei îndreptățiri, ca astfel aceste două idei cât mai curând să-și poată împlini misiunea de încetățenire, deschizând teren pe sama altor idei noi de înaintare. Aceasta e politica, pe care eu o țin singura chemată să poată face, ca patria noastră să fie un stat liber, infloritor, dar nici odată nu o va putea face să fie așa acea politică, pe care Dvoastră o urmați și care e tocmai contrariul acesteia. De altfel sprijinesc propunerea condeputatului Madarász József". (Aprobări vii și lungi.)

In ședința din 12 Aprilie 1872 discuția asupra paragrafului prim din noua lege electorală a fost terminată, paragraful s'a votat, dar guvernul *și-a retras legea*, și sesiunea dietei a fost încheiată.

Din. protopresbiterate.

Conferența preoțească din protopresbiteratul Dej.

(Urmare).

După referada asupra acestor rapoarte a urmat cel mai interesant obiect al acestei conferențe, cetirea disertațiunii: Procesele ca un rău pentru popor și mijloacele de a se feri poporul de procese, prin autorul Teodor *Cotuțiu*, par. în Diug. Din interesantul elaborat, pentru care autorului i s'a votat mulțămită protocolară, conferența constată următoarele:

a) *Causele* din cari începe poporul procesele: Vătămările de onoare și bătăile provenite mai cu seamă din sfezile întâmplate în cârcime, ori din invidie și ură; jurămintele false, împrumuturile cu cavenți, conturbările în posesiune, mai cu seamă unde pământul nu e comasat, necunoștința legilor, îndemnurile advocaților celor mulți la purtarea de procese pentru toate lucrurile de nimica, nesupunerea față de legi, provenită din îndărătnicie ori din îndemnul prietinilor falși, alergarea la martori falși în lipsa de dovezi legale în cas de pricină cu cineva, neîmplinirea datorințelor luate asupra sa prin învoeli verbale ori în scris, înaintea martorilor ori fără martori, lipsa sentimentului de dreptate, intrigile oamenilor răi, chiar și dacă nu sunt interesați în causă, defectele legilor celor multe și nedestul de precise, a căror mod de aplicare de multeori atârnă dela rafinăria advocaților și dela interpretarea volnică a judecătorilor puțin scrupuloși (plus valet favor in judice, quam lex in codice) și în urmă desconsiderarea zicerii sf. scripturi: Fericiți cei făcători de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema, și: Dacă te vatămă pe tine fratele tău, ceartă-l între tine și între el singur, și de nu te va asculta, ia cu tine unul sau doi martori, că în gura a lor doi martori zace tot adevărul, și dacă nici pe aceia nu-i va asculta, atunci dă-l soborului, și dacă nu va asculta nici de sobor, atunci să ți fie ție ca un păgân și vameș etc.

b) *Relele* ce urmează din purtarea proceselor sunt: neodihna cea multă până la terminarea lor, mustrarea conștienței în cas de proces intentat pe nedreptul în contra cuiva, mânie și ură, uneori pe viața întreagă, între partide, fiind chiar și rudenii, din cari se nasc apoi de multeori nouă sfezi și nouă bătăi și pagube, ca izvor de nouă procese și în urmă pagubă și uneori ruină materială pentru ambele partide, din care n'au folos, decât iarăși numai advocații (inter duos litigantes tertius gaudet). In fine

c) Ca *mijloace* pentru ferirea poporului de procese se recomandă următoarele: Sbiciuirea prin predici în biserică a causelor, păcatelor din cari vin procesele, întrevenirea preotului pe cale privată la partide, ca să se împace, dar fără să părtinească pe unul ori altul și să grijească, ca să nu-și atragă asupra sa mânia unuia ori altuia; dacă nu i-ar succede modalitatea aceasta, atunci conform cuvintelor Mântuitorului citate mai sus, să ia în ajutor și pe alți oameni deștepți și binevoitori pentru împăcarea litiganților, să predice cu stăruință munca și crutarea, mergând înainte însuși cu pildă bună pentruca poporul să nu ducă lipsă și astfel să se desvețe dela împrumuturi fără lipsă mare, să desmânte poporul dela caventări ușuratice și fără garanță de solvire suficientă, însuși să se ferească după putință de caventări, de mijlociri, de împrumuturi și de oficii pe la bănci, căci în cas de proces, deși n'ar fi de vină, odiul totuși se poate descărca asupra lui, dar să grijească și de popor, ca să nu cadă în mâna agenților neconștiențioși, cari de atâteaori îl înșală cu mijlociri de împrumuturi zise ieftine, cu cumpărări de mașini solvinde în rate și cu alte lucruri de negutătorie; unde se fac multe conturbări în possesiune, acolo după împrejurări să îndemne poporul la comasări, limitații etc., dar să grijască, ca nimănui să nu i-se facă vre o nedreptate, pentru combaterea nedreptăților să se lupte din toate puterile și în scaunul mărturisirii, să combată cu stăruință furturile, conturbările în posesiune, călcarea mejdelor, pagubele cu vitele, bețiile, sfezile, nedreptățile la testări și împărțiri de avere și mai cu seamă însuși să se ferească de lăcomie și de a face cuiva vre-o nedreptate, ori să pornească procese fără lipsă mare, și mai cu seamă în contra parohienilor săi; în urmă să recomandă înființarea de societăți de împăcare ori să se cheme partidele înaintea comitetului parohial, și numai după ce n'a succes împăcarea nici aici să le lase în voia lor, ca să înceapă procesul ori să abstee dela el. In tot casul să desmânte însă pe popor dela cercetarea cârcimelor, căci de acolo se pornesc cele mai multe procese și să stărue pe lângă organele politice, ca cârcimele să se închidă de tot în Dumineci și sărbători, de oarece atunci se fac cele mai multe fărădelegi, din cari se nasc apoi procesele cele multe și atât de păgubitoare pentru poporul nostru sărac și necultivat.

Terminată cetirea și desbaterea asupra acestei teme s'a cetit cercularul consistorial din 8/21 Iuliu 1908 nr. 5230 Bis. referitor la resultatul activității tuturor conferențelor preoțești din arhidiecesă, dându-se apoi unele îndrumări cu privire la înființarea de fonduri parohiale pentru trebuințele bisericii și pentru ținerea acelor în evidență din partea of. protopr. și a consis. arhid. — Se observă cu plăcere că în șirul celor mai active conferențe în primii zece ani trecuți dela introducerea lor (1899), conferențele din tractul Dejului ocupă locul onorific al doilea, premergându-le conferențele din tractul Săliște și urmându-le cele din tr. Alba Iulia.

Comisiunea constătătoare din preoții G. Hango și Z. Manu esmisă pentru alegerea de cărți de procurat pe seama bibliotecii protopresbiterale zice în raportul său, că preotul I. Lengyel nevrând a primi postul de bibliotecar și astfel neprocurându-se cărțile designate deja în anul trecut și neîncassându-se taxele restante și curente, pentruca să fie din ce să se procure nouă cărți, n'a aflat de lipsă de astădată a face propunerea pentru procurare de alte cărți.

S'au luat apoi la revisiune ratiociniile bibliotecii protopresbiterale făcute în lipsa bibliotecarului de șeful tractual, din cari se constată, că biblioteca la finea anului 1908 a constat din 59 opuri în 61 esemplare în valoare de 225 cor. 30 fil., având și un fond de bani în depuneri și bani gata în sumă de 242 cor. 31 fileri. Taxele restante la preoți fac 124 coroane. Raportul, ratiociniile și proiectul de budget pro 1910 s'au luat la cunoștință cu aprobare și șefului tractual ca bibliotecar ad hoc i s'a dat absolutor. Alesul bibliotecar Sig. Lengyel, par. în Sălișca, dar locuitor în Dej, în sediul protopresbiteratului, unde este elocată și biblioteca, din causa numărului mic al parohienilor săi, fiind puțin ocupat cu afaceri oficioase și economice nu se absoalvă dela postul de bibliotecar, decât numai dacă îl va absolva P. V. Consistor arhid., iar în casul acesta se alege și se consideră de ales nou bibliotecar preotul G. Micu din Gălgău, care în conțelegere cu șeful tractual își va statori anumite zile de peste an și în acelea anumite ore pentru împărțirea cărților și primirea acelora înapoi și le va comunica preoțimii pentru orientare. Se dispune apoi, ca multele taxe restante să se încasseze, cărțile designate să se procure și comisiunea amintită la conferența viitoare să facă propunere pentru cumpărarea de cărți nouă pentru bibliotecă.

(Va urma).

NOUTĂȚI.

Impăratul Wilhelm al Germaniei va sosi în 8 Sept. n. la Iglau, unde are să fie primit de arhiducele moștenitor Francisc Ferdinand. De acolo vor pleca în automobil la Mesericiul mare, în Moravia. Aici Maiestatea Sa Monarhul nostru va saluta pe înaltul oaspe; iar în 9 și 10 Sept. vor lua parte la manevrele mari din Moravia.

*

Demonstrație. Cu prilejul procesiunii din ziua sfântului Ștefan s'a făcut în Buda iarăși demonstrație împotriva imnului „Gott erhalte". Când muzica militară a cântat imnul împăratului, câțiva inși au răspuns cântând pe-al lui Kossuth, iar alții făcând sgomot. Poliția a făcut rânduială și a deținut pe 11 demonstranți.

*

Campania de agitațiune pentru banca independentă s'a început cu o adunare poporală ținută Duminecă în Seghedin. Au fost de față 3 mii de persoane, între care 30 de deputați; — matadorii băncii de astădată au lipsit. S'a primit o moțiune, care cere bancă neatârnătoare pe 1911 și teritor vamal independent pe 1917, votând încredere ministrului Fr. Kossuth. In depeșe au fost salutați dnii Justh, Apponyi și Kossuth.

*

Invățătorii români sălăjeni luaseră inițiativa să facă o colectă publică cu scop d'a aduna suma trebuincioasă pentru a pune o peatră pe mormântul colegului lor *Ioan Pop Reteganul.* „G. de D." scrie în numărul din urmă, că un rescript ministerial a oprit colectarea publică intenționată de învățătorii sălăjeni.

*

Rămășițele unui rege. Din Lemberg se scrie, că s'au găsit rămășițele pământești ale regelui *Ladislau* pe câmpul luptei dela Varna. Tinărul rege Ladislau n'a domnit decât patru ani pe tronul Ungariei și a murit moarte de erou la Varna în 1444, când turcii au câștigat o învingere strălucită asupra armatelor creștine, din care a făcut parte și oastea lui *Vlad Dracul*, voivodul Munteniei, tatăl lui Țepeș. — Rămășițele găsite ale regelui Ladislau vor fi înmormântate în Polonia, în țara asupra căreia a stăpânit Ladislau mai nainte d'a se urca pe tronul Ungariei.

*

Hymen. Dșoara *Elisaveta Cențu*, și Domnul *Moise Cențu*, învățător, anunță celebrarea religioasă a cununiei lor ce se va săvârși Duminecă în 23 August st. v. a. c., la oarele 11 a. m. în biserica gr. or. din Șirnea.

*

Blériot. Am anunțat, că Blériot are să vină și să țină o conferență în Budapesta. Se vestește acum, că are să aducă cu sine și mașina sa de sburat, cam pe la mijlocul lui Septemvrie, și va face atunci o urcare cu monoplanul său pe unul din locurile potrivite în apropierea capitalei.

*

O nouă provincie în Africa centrală a fost ocupată pe seama Franței. O sută optzeci de artileriști francezi, în frunte cu un căpitan, în săptămânile trecute au cuprins în timp de *trei* ore localitatea *Abeker*, capitala ținutului Uadai, cu un milion de suflete, și cu un pământ roditor și bogat în izvoare și râuri. Lucru scurt, lucru bun.

*

D'ale grecilor. Din Constantinopol se anunță, că o vie indignare se observă printre deputații albanezi contra grecilor, din cauză, că grecii au asasinat la Nudir Clissura, vilaetul Monastir, un albanez și doi aromâni.

*

In amintirea iubiților reposați. Dșoarele Teresia și Ida Pipoș, dăruesc în amintirea în veci neuitatului lor frate Lazar Pipoș, fost jude r. de tribunal, anume „fondului văduvelor și orfanilor", întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", suma ve 6 cor. La acelaș fond a mai dăruit: Dr. Laday adv. 1 cor.; Nicolae N. Roșca, sod. pantof. (Seliște), 20 b.; Dr. Vas. Dan, adv., 60 bani; Csegezy, 1 cor.; George Zacharie, m. pantof. (Hațeg), 20 bani și Victor Tordășianu, prezident, 10 bani.

*

Dl N. Iorga a dat în judecată ziarul *Ordinea* și *Adevărul* pentru calomnie prin presă. Procesele se vor judeca în cursul lui Septemvrie. Dl N Iorga constată faptul, că amândouă ziarele au relatat inexact și tendențios un incident petrecut în grădina din Vălenii-de-Munte între un cetățean și câțiva dintre studenții cursurilor libere. In această falsă relatare dl Iorga a văzut o calomnie. Justiția se va pronunța.

*

Piesa lui Madách, „Tragedia Omului", care o avem și în traducere românească, a fost întocmită ca text de operă, cu muzica de Karl Goldmark. Opera se va reprezenta, nu la Budapesta, ci la Viena, firește în text nemțesc; — faptul acesta, după „Pester Lloyd", constitue o rușine pentru țara ungurească, și în deosebi pentru guvern, care n'a luat măsuri, ca piesa lui Madách să se dea la opera națională din Budapesta.

*

Contra duelului de astăzi. In zilele acestea se va publica un ordin al împăratului Wilhelm, care va schimba regulamentul juriilor de onoare, întroducându-se dispozitii nouă privitoare la afacerile de onoare dintre ofițeri.

*

Contra sgomotului. In zilele acestea s'a ținut la Londra cel dintâi congres internațional pentru combaterea sgomotului de pe străzi. Societăți contrare acestui sgomot s'au înființat în Anglia, America, Germania, Austria, Belgia, Olanda, Suedia și Danemarca. Dintre orașele mari din lume, cele mai sgomotoase sunt Parisul și Newyorkul, cel mai „liniștit" e Berlinul. Congresul ținut la Londra e decis să scoată publicațiuni periodice, arătând modul cel mai ușor d'a combate sgomotul precum și resultatul diferitelor metode. Congresul cere, între altele, ca în orașe să se creeze așa zise *zone liniștite*, unde mai ales cei zdruncinați sufletește să poată lucra neturburați de nimenea.

*

Teatru în Avrig Tinerimea română din Avrig învită la producțiunea teatrală împreunată cu dans ce se va aranja Sâmbătă, în 15/28 August 1909 (Sfânta Mărie) în sala cea mare a hotelului comunal. Inceputul la $7^{1}/_{2}$ ore seara. Prețurile de întrare: Locul I cor. 1·50, locul II cor. 1·—, locul III 50 bani. Venitul curat se adauge fondului pentru crearea unei scene teatrale. Marinimoasele suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice.

Cărți și reviste.

Cooperația și sistemele cooperative de Dr. I. *Răducanu*, Vălenii-de-Munte, tip. „N. R." 1909. Un vol. de 124 pp. Prețul 60 de bani.

*

„Neamul românesc literar", nr. 8, 1 August 1909 a apărut cu următorul cuprins: La un vechiu câmp de luptă: Sculenii de N. Iorga. Blăstămul (poezie), de C. Doboș. Cel mai mic, cel mai voinic (poveste), de Al. Morariu. Din „Primăvară" (poezie de Kleist), trad. de I. E. Oltean. In ajunul Crăciunului (nuvelă), de Mihail Lungianu. Vadul (poezie) de Sully Prudhomme), trad. de C. Manolachi. Bietele mănăstiri: Toți pe ele, nimenea pentru ele! de N. Coroban. Păstorul (poezie de Uhland), trad. de Virgil Tâmpeanu. Românca și Tatarii (legendă), de G. Rădulescu Codin. Insemnările unui recrut (urmare). de M. Popescu. Cântec (poezie), de I. U. Soricu. Din vremuri de mărire (roman istoric) (urmare), de Mihail Gașpar. Din corespondența lui Bariț, publicată de N. Bănescu. Fetele lui conu' Arghire (roman) (urmare), de Irina G. Lecca. Cărți nouă, de N. Iorga. Cronica literară, de N. Iorga. Prețul 50 de bani.

Aviz.

Să atrage atențiunea celor interesați, că Consistorul arhidiecezan din cauza scumpirei alimentelor, a urcat taxa pentru elevii Seminarului Andreian, cu începerea anului școlar 1909/1910, dela 280 cor. la 320 cor.

Poșta redacției.

Dlui I. B. în C. S. Nu e corect să se publice înainte aceea ce ai de gând a propune în conferența preoțască. Fă acolo propunerile, și apoi vor fi amintite ele în raportul ce ni se va trimite despre decurgerea conferenței.

Nr. 206/1909. [292] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Josani** cu filia **Pestișu mic**, protopresbiteratul Hunedoarei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia, să se prezinte în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia și cuvânta.

Hunedoara, la 8 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Avram S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 610/1909. [293] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățător în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Sohodol** bis. nouă cu salar de 600 cor. din cari 280 cor. din fondul bisericesc destinat pentru susținerea școalei și 320 cor. ajutor dela stat, cuartir și grădină.

2. **Fundata** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

3. **Mociul superior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

4. **Mociul inferior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină. După întregirea posturilor învățătorești se va cere întregirea salariilor în sensul articolului de lege XXVII din 1907 dela stat.

Invățătorii aleși pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligați a propune și religiunea în școala de toate zilele și în cea de repetițiune să conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie și să formeze cor bisericesc fără altă remunerațiune.

Cuincuenalele se computa începând dela alegere numai după 5 ani neîntrerupt la aceste școale.

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi, au a-și înainta rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatalui oficiu protopresbiteral în terminul deschis și a se preseenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zernești, în 6 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Brașovului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Edict de vânzare asupra realităților massei din Concurs.

Subscrisul, ca curatorul massei din concursul falimentatului Victor Onițiu, negustor de spițerie și delicatese, în urma hotărârei comitetului Concursual public spre luarea la cunoștință, ca apartinentele massei luate

I, în inventarul concursului sub rubricele 46—2202 în preț de cumpărare de 17232 coroane 92 fileri și cu 7759 cor. 93 fileri prețuite. anume: marfa de spițerie, oleiu vin liquer, ape minerale etc. cât și

II, pretensiunile din cărțile de prăvălie conscrise sub rubricele 2321—2461, se vând prin facerea ofertelor închise concurente.

Ofertele închise provăzute cu subscrierea numelui întreg și locuinței exacte sunt a se preda subscrisului curator al massei, sau lui Dr. Oscar Cabdebo, advocat în Sibiiu, și presidentul comitetului de concurs — până în ziua de **31 August Marți st. n. a. c. la orele 12 a. m.** Pe lângă depunerea vadiului și anume referitor la massa de sub

I, de 1000 coroane și

II, de 200 coroane; ofertele sosite mai târziu nu se primesc și nu se iau în considerare.

Atât asupra massei, de sub I, cât și asupra celei de sub II, se pot face oferte și separat.

Comitetul va desface ofertele sosite la ședință, care se va ținea în 31 August Marți st. n. a. c. la 3 ore d. a. în cancelaria advocatului Dr. Oscar Cabdebo, stra Măcelarinrul 33, când și apoi curatorul massei cu acela, care permite mai mult — presupunând că pentru magazinul de marfă cel puțin 6000 coroane, iar pentru pretensiuni 1200 coroane a oferit va lega contractul de vânzare. Vadiul ofertului care satisface condițiunilor susamintite mai favorabile, se va deținea și respectivul proprietar al ofertului e dator ca în decurs de 3 zile se lege contractul de vânzare cu curatorul massai, să-și predea marfa și să plătească după detragerea vadiului restul din prețul de cumpărare la mâna curatorului massei.

La cas de cumpărătoriul nu satisface condițiunilor de licitație, vadiul depus îl pierde în favorul massei și prelângă acea massa va putea dispune liber de obiecte, acelea la caz le poate vinde altuia, ear cumpărătorul întârzietor e dator să plătească diferența prețulului; însă la caz, de se vinde cu un anumit plus, acela nu-l compete.

Taxa erarială de pe a III scala după prețul de cumpărare cât și spesele împreunate cu cumpărare și vânzare e dator se le supoarte cumpărătoriul.

Observ, că localul băcăniei împreună cu magaziile aparținătoare le are până în 1-ma Octomvrie a. c. st. n. massa în arândă și cumpărătoriul până la acest termin le poate avea încă sub arândă în urma conțelegerei separate cu mine, eventual i se va concede să țină acolo și vânzarea marfei din mână liberă,

Massa din concurs nu ea asupra-și nici o responsabilitate, nici referitor la cuantitatea și qualiltatea marfei, nici asăpra sustărei pretensiunilor și posibilităței, de a le putea încassa.

Realitățile din concurs prin mijlocirea mea în localul din strada Măcelarilor nrul 20 ori și când stau la vedere.

Dr. Lázár Mátyás, advocat
curatorul massei concursuale.
Sibiiu, Strada Cisnădiei Nr. 28.

Publicare de licitație.

Pe basa planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor Arhidiecesan Nr. 8765 Școl. din 23 Iulie a. c. să dă în întreprinderea pe cale de licitațiune publică minuendă zidirea școalei gr. or. din **Ludești-Costești** protopresbiteratul Orăștiei.

Materialul necesar precum: piatra, cărămida, năsipul și lemnul de clădire îl prestează comunele.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 5 Sept. st. n. a. c.** la 1 oră p. m. în cancelaria oficiului parohial. Prețul strigării 9335 cor. 87 bani.

Licitanții înainte de începerea licitațiunei au a depune vadiu de 10% în bani gata, sau hârtii de valoare. Ofertele închise au a se înainta oficiului parohiai până la 11 ore a. m. în ziua licitațiunei.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori cine dintre minus-oferenți.

Planul, preliminariul ce spese și condițiunile se pot vedea la oficinl parohial din Ludești.

Ludești, la 6/19 August 1909.

Comitetul parohial:

Vasiliu Bolean paroh și prez. — **Vasile Gavriloi** notar.

Vidi: **Vasile Domșa,** adm. prot.

(294) 1—3

Nr. 278/1909 [284] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea în mod definitiv a posturilor vacante de învățători la școalele confesionale gr. ort. române din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul **Iliei** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Booz** salar 600 cor. din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica prin întregire dela stat la 1000 cor. conform legii.

2. **Brădățăl** salar de 600 cor. din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu începutul anului viitor salarul fundamental se va ridica conform legii la 1000 cor. prin întregire dela stat.

3. **Tărnăvița** salar 600 coroane din cassa bisericei, cuartir și lemne de foc. Cu 1 Iulie 1910 salarul se va întregi cu ajutor dela stat până la suma prescrisă de lege.

Cuincuenalele se computa începând dela alegere numai după cinci (5 ani) de serviciu neîntrerupt la aceste școale.

Concurenții la acestea posturi auași așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și pentru a-și arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 1/14 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Iliei în conțelege cu comitetele parohiale.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 108/1909. [289] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala confesională din **Dombos** (Valendorf) tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 coroane până la 1 Iulie 1910 ear de atunci încolo 1000 coroane din cassa bisericei, cuartir natural în edificiul școalei corăspunzătoare, și folosirea grădinei prescrise de lege. Cuincuenalele se vor computa numai dela întrarea în servițiul acestei școli.

Cererile și documentele prescrise să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

Nr. 517/909. (287) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. română din parohia **Bodia**, protopresbiteratul Ungurașului se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul învățătoresc se va acoperi prin repartiție dela popor cu suma de 300 cor. iară restul din ajutoriu de stat ce se va cere după alegerea învățătorului.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta cererile instruite conform recerinței regulamentului școl. la subscrisul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și au a-se prezenta înainte de alegere la biserică și în fine se recere ca alesul învățătoriu se conducă copii în biserică la s. liturgie și a înființa cor cu ei și cu cei de repetiție și cu adulții.

Fizes-Sâmpetru, 2/15 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Ungurașului, în conțelegere cu comitetul parohial concerninte.

Pavel Roșca
protopresb.

Nr. 270/909 Of. ppresbit. [286] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de capelan cu drept de succesiune de paroh pe lângă neputinciosul paroh Stefan Dragoș din parohia de classa I. **Finteușul-mare** cu filiile Berchez și Bozinta-mare prin aceasta se publică concurs, pe baza rezoluțiunei Venerabilului Conzistor arhidiecezan din 30 Iulie a. c. N. 8986 Bis., cu termin de 20 zile dela prima lui apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiei și ale filiilor fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții vor aveaași substerne rugările concursuali, intruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis și a se prezenta în timpul și modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserica din parohie, spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturgie.

Deș, 1 August 1009.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 399—1909 of. ppresb. (276) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători la școalele noastre confesionale gr. or. rom. din comunele mai jos numite se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Borcut**, salar 600 cor. anume dela popor 300 cor. și dela Preaven. Consistor arhidiecezan 300 cor., cuartir și grădină în natură.

2. **Cupșeni**, salar 600 cor. și anume: 300 cor. dela biserică iar 300 cor. ajutor dela stat, cuartir și grădină în natură.

3. **Curtuiușul mic**, salar 600 cor. și anume: dela biserică 300 cor. și dela stat 300 cor., cuartir și grădină în natură.

4. **Costeni**, salar 600 cor. și anume: dela biserică 200 cor. și ajutor dela stat 400 cor., cuartir și grădină în natură.

După întregirea posturilor învățătorești din Cupșeni, Curtuiușul mic, și Costeni se va cere întregirea salariilor prescrise de lege dela stat.

Cei aleși, pre lângă celelalte îndatoriri, sunt obligați a instrua elevii în cântările bisericești și a provedea cu ei în Dumineci și sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceea, cei ce doresc a fi aleși să se prezinte poporului în sf. biserică pentru a-și arăta desteritatea lor în cântări.

Concurenții să-și înainteze cererile instruite conform legii (atestat de botez, atestat dela școalele medii, absolutor pedagogic, diploma de învățător și eventuale atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în timpul indicat.

Lăpușul-unguresc, 26 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cetății de piatră în conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Vasilie Duma,
protopresbiter.

Nr. 589/909. [280] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școal confesională, gr. ort. rom. din comuna **Cărpiniș**, tratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. din darea de cult. bisericească, relut de cuartir 40 cor. și lemne de foc 32 cor.

Invățătoriul instituit la acest post va avea să propună și religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei respunsurile la liturgie.

Cuincuenalele i-se computa începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, îndatorați fiind a se prezenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spreași arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, la 30 Iulie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. al Mercurei în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Dela **Libraria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Un băiat

se primește ca învățăcel în franzelăria lui

Stefan Moga,
Sibiiu
strada trenului Nr. 1.

(282) 3—3

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

Ioan Giorgescu,

pictor diplomat din Corabia (România) stabilit pe oare care timp în Viștea superioară (poșta Alsóvist) execută tot feliul de lucrări de pictură bisericească: icoane mari și mici (prasnicare); picteează cruci, prapore, tâmple, biserici în stilul curat bizantin admis în bisericile noastre, pe lângă prețurile cele mai moderate. Icoanele să pictează pe pânză, lemn, tinichea după dorință. Să recomândă binevoitoarei atențiuni a domnilor preoți cu toată stima.

(288) 2—2

✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦✦

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marță.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape **gratuit și franco** numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 2—15

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 88 Sibiiu, Sâmbătă 15/28 August 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Conflictul și presa.

Sibiiu, 27 August n.

Biserica noastră autonomă și națională a avut și altădată, poate că mai de multeori decum ar fi trebuit, mici neînțelegeri cu guvernele de pe vremuri ale țării noastre, dar toate le-a aplanat pe calea bunei înțelegeri, prin lămuriri și capacitări temeinice, bazate pe drepturi vechi și inalienabile, de cari s'a bucurat totdeuna, și între cari primul loc îl ocupă dreptul de a-și avea limba sa națională ca limbă liturgică, adecă limba credincioșilor, limba *românească*.

La aplanarea acestor mici neînțelegeri din trecut nu am avut trebuință de cooperarea nimănui, nici noi, nici guvernul, ci buna înțelegere a fost restabilită pe calea corespondării oficioase, prin esplicări reciproce și convingătoare.

Cu părere de rău am văzut însă, că în noul conflict, născut între guvernul țării și biserica noastră din cauza limbei de catehizare la școalele de stat, a întrat în răsboiul de condee și un factor, foarte însemnat de altcum, dar cu totul nechemat, *presa*, care în loc să dee mână de ajutor, — dacă odată s'a amestecat în afacere, — ca chestia să fie limpezită și aplanată conform dreptății și legalității, s'a pus din capul locului pe punctul greșit de vedere, că guvernul *trebue* se aibă dreptate, dupăce e vorba de limba maghiară, deci de un mare interes de stat maghiar!..

Am înțeles, firește, presa maghiară, care cu atitudinea observată în aceasta neplăcută afacere, în neîndreptățita pretensiune a ministrului de culte de a se face catehisarea elevilor gr.-ort. români, fie și numai în parte, în clasele superioare, în limba maghiară, ne-a întărit de nou în credința, că-și croește judecata în chestii de însemnătate mare fără a le cunoaște și fără a le studia, iar prin aceasta seduce numai opiniunea publică maghiară și o face să se pună și ea pe puncte greșite de vedere.

Pe lângă o astfel de superficialitate, ca să nu folosim o espresiune și mai aspră, dar de astădată cu totul justificată, să nu se mire apoi nime, dacă opiniunea publică maghiară e rău informată și aprobă lucruri pe cari de altcum nu le-ar aproba, și să nu se mire nime, că în urma acestei informări greșite, în urma acestei sugestiuni păcătoase, străinătatea începe a pune în sarcina întregului popor maghiar greșelile săvârșite numai de unii singuratici din sânul său, pentrucă aprobându-le și el, în urma serviciilor rele pe cari i le face presa, se identifică cu ele și se face vinovat de ele, firește, fără voe.

Ca să rămânem la casul care ne preocupă, putem să spunem, că toată lumea cultă știe, și o spun și legile patriei noastre, că catehisarea aparține esclusiv bisericilor, că ele au dreptul, dar și datorința, să se îngrijască de ea, și totuși în țara întreagă, durere, nu s'a găsit nici o gazetă maghiară, care să o știe aceasta, și să o spună publicului său cetitor, dar să spună și ministrului: nu te amesteca în chestia catehisării, pentrucă nu-ți aparține competenței!

Toată lumea știe, că limba liturgică în biserica noastră e limba română, și că religia *nu poate* fi predată elevilor în altă limbă, decât în limba liturgică, lucru pe care de altcum l-a recunoscut și ministrul însuși, și totuși, nu s'a aflat nici o gazetă maghiară, care să fi avut curajul să spună pe față: *biserica română e de astădată în drept*, iar nu ministrul, care se amestecă fără nici o îndreptățire legală în afacerile interne ale unei biserici autonome și naționale!

In schimb însă au presentat toate ziarele maghiare pe Arhiereii români ca pe niște răsvrătitori, cari caută ceartă și luptă cu guvernul, și cari *agitează* în contra ordinațiunilor *legale* (?) ministeriale, pe când adevărul e, că Arhiereii nostri apără numai cu conștiențiositate biserica pusă din încrederea obștei sub conducerea lor.

Să fie ignoranță, ori răutate la mijloc? Poatecă și una și alta. Mai curând însă răutate și dușmănie, deși față de noi cu totul neîntemeiată și nemotivată. Și trebue să ne pară rău de o ținută atât de dușmănoasă a presei maghiare față de noi și de biserica noastră, care între altele are și frumoasa misiune de a da țării și statului cetățeni supuși legilor, iubitori de pace și de adevăr, și care prin urmare ar merita să fie luată în apărare și din partea presei maghiare, atunci când nedreptate să caută a i se face. Iar că aceea ce se cere acum dela ea e nedreptate, o va înțelege ori ce om cu simț de dreptate și nepreocupat!

Asupra situației. In numărul din 20 August n. c. ziarul de frunte „*Pester Lloyd*“ publică un remarcabil prim-articol, în care deplânge situația politică în care au ajuns Maghiarii, din vina conducătorilor lor, înguști la inimi și la vederi, și dorește poporului maghiar o mână tare, care să-l scoată din prăpastia în care a ajuns. Vom reproduce întregul articol în numărul viitor.

Peregrinaj la sf. Mănăstire Hodoș-Bodrog.

— 24 August n.

La sărbătoarea „Schimbarii la față a Dlui“, a peregrinat la mănăstirea Hodoș-Bodrog mulțime de popor, venit din diferite părți ale țării. Peregrinii au venit în preziua sărbătorii, cu începere dela 5 oare dimineața, în decursul întregii zile în grupe mai mici și mai mari. In grupe mai mari au venit din Zlatna, din Munții-Apuseni, din Sinitea (com. Arad) și comunele învecinate, din Pâncota, sub conducerea preotului *Ioan Iercoșan*, din Jidovini (comitatul Caraș-Severin) și comunele învecinate, sub conducerea preotului *Alexandru Ogârlaci*, din Bagoș, comitatul Timiș și comunele învecinate sub conducerea preotului *Iosif Petcu* și a învățătorului Dimitrie Țigu, din Chișoda Sân-Mihaiul român și Jadani, sub conducerea preotului *Victor Aga* și a învățătorilor Paul Ivi, Iosif Ciorogariu, Cornel Popovici, Stefan Vulpe și Paul Oproane, din Chevereșul-mare sub conducerea preotului *Georgiu Popescu*, iar în însași ziua sărbării a venit mulțime de credincioși din Arad, Secusigi, Murani, Nădlac și Pecica.

Preste tot numărul credincioșilor, cari au cercetat sfânta mănăstire la această ocaziune se urcă peste cinci mii.

La întrarea pe teritoriul mănăstirii toate grupele de peregrini au fost întimpinate sub sunetul clopotelor cu solemnitatea îndatinată de arhimandritul *Augustin Hamsea*, asistat de părinții sfintei mănăstiri, și conduși la altarul capelei de vară, de unde arhimandritul a ținut fiecărei grupe câte un discurs de bivenire, și a rostit câte o rugăciune.

In preziua sărbătorii fiind ziua aniversară a Maiestății Sale preagloriosului nostru Impărat și Rege apostolic Francisc Iosif Întâiul s'a oficiat prin arhimandritul *Hamsea* cu asistența părinților mănăstirii doxologia, ridicându-se rugăciuni pentru sănătatea și îndelunga viață a Maiestății Sale. La finea serviciului divin pontificantul a ținut un discurs, în care a relevat însemnătatea zilei, accentuând tradiționala credință și alipire neclătită a bisericii și poporului român față de preaînaltul tron și augusta casă domnitoare.

In preseara zilei dupăce s'a ocolit biserica sfintei mănăstiri și s'au cetit pa-

---

FOIȘOARĂ.

Activitatea literară a Metropolitului Andreiu b. de Șaguna.

(Fine.) de *Gh. Tulbure.*

Aceste roade neașteptat de bogate Șaguna le atribue mai ales dragostei dintre Arhiereu și clerul său.

Dorește, ca aceste sfinte Evanghelii „să-i povățuiască și mai departe la pázirea bunei înțelegeri și a dragostei, spre binele lor vremelnic și vecinic“.

La anul 1864 Șaguna retipărește și *Molitvelnicul* cu litere cirile, a cărui primă edițiune a apărut pe vremea mitropolitului Varlaam (1869), următoriul în scaunul dela Bălgrad al lui Sava II.

Nu numai acest Molitvelnic, ci toate cărțile bisericești retipărite sub îngrijirea lui Șaguna, prin orânduirea cuprinsului, prin esecutarea esterioară și mai ales prin limba curată și frumoasă în care s'au redactat, alcătuiesc edițiunea cea mai bună a cărților rituale românești din cursul veacului trecut. Edițiunile lui Șaguna se prezintă în forma și în limba cea adevărată a cărților sfiinte, așa cum s'a dezvoltat și s'a statornicit ea în curgerea veacurilor.

Sub raportul acesta sunt de bună seamă mult superioare edițiunilor cu litere latine, apărute în timpul mai nou la București, care, în paguba sfințeniei și a statorniciei limbii vechi bisericești, urmărind tendința greșită de românizare a terminologiei noastre rituale, ni se prezintă într'o limbă stâlcită și întortochiată, rod al celei mai crase lipse de gust și înțelegere.

* * *

Intre cărțile retipărite sub îngrijirea lui Șaguna se întâmpină și câteva *manuale didactice.*

Acestea sunt:

Catechizmul mic la 1851; *Teologia dogmatică*, *Tâlcul Evangeliilor* și *Catehizmul bogat* la 1854; *Mărturisirea ortodoxă* și *Teologia morală* la 1855; *Teologia pastorală* la 1857.

Toate aceste manuale pentru trebuințele școlare par a fi operile unor dascăli sau preoți dinainte de Șaguna, pe care acesta, în lipsa unora mai acomodate, s'a văzut necesitat să le retipărească, adăugând unora din ele și câte o prefață.

O astfel de prefață am găsit la *teologia pastorală* (1857), de care ne-am ocupat pe scurt în capitolul asupra scrierilor sale pastorale, și tot o asemenea prefață se află și la începutul *teologiei morale* (1855), întitulată:

Pregătiri și temeiuri ale moralului preste tot și deosebi ale moralului creștinesc.

Aici se arată mai întâiu împărțirea materialului de morală creștină, care se desface, după întocmirea cărții în trei părți:

I. Se arată esența moralului în general, moralul creștin și starea morală a omului.

II. Se tâlcuiește mai cu deamăruntul morala creștină.

III. Desfășurarea mai pe larg a acestor schițări pregătitoare formează cuprinsul acestui manual didactic, revăzut și retipărit sub priveghierea lui Șaguna.

Materialul, având în vedere măsura de înțelegere a celor pentru cari erà scris, este tratat în mod sumar și în stil comun, mărginindu-se numai la espunerea mult — puțin orânduită a noțiunilor elementare din domeniul vieții interne și esterne a omului sub raportul moralei evangelice.

Autorul acestui manual e posibil să fie identic cu cel al teologiei dogmatice (1854), de bună seamă însă Șaguna încă a adaus și a întregit ceva, cu prilejul revizuirii în care erà foarte conștiențios.

* * *

Tipografia diecezană. Ziarul „Telegraful Român“. Incheiere.

Pentru scoaterea la lumină a tuturor operelor sale, mitropolitul Șaguna s'a îngrijit, încă din bună vreme, de întemeirea unei tipografii proprii, fără de care știà bine, că o promovare rodnică a literaturii bisericești este cu neputință.

Incă în anul 1850, Șaguna roagă pe guvernorul Ardealului, baronul de Wohlgemuth, să-i încuviințeze înființarea unei tipografii pentru tipărirea de cărți bisericești și școlare, atât de necesară în scopul promovării religiozității și a culturei poporului român. Guvernatorul, bazat pe simțămintele de loialitate, pe înalta înțelepciune și credința probată a lui Șaguna îi concede întemeierea tipografiei, care cu toate piedecile puse în cale de ministrul Thun, instigat de sașii din Sibiiu, s'a înălțat, s'a sfințit și s'a predat menirii sale culturale spre finea anului 1850.

Cu literile acestei tipografii, întemeiate cu cheltuiala sa proprie și cinstită apoi diecezei respective arhidiecezei sale, s'au tipărit toate scrierile ieșite din peana lui Șaguna.

Prin ridicarea acestei instituțiuni culturale nemuritoriul Arhiereu a creat de o parte un factor puternic prin sprijinirea și înaintarea literaturii românești, bisericești și profane, de altă parte a întemeiat și un așăzământ umanitar-filantropic, lăsând în testamentul său, ca din venitul ei să se ajutoreze familiile orfane ale preoților, al căror prestigiu i-a zăcut totdeauna la inimă.

Menirea țipografiei cum și considerațiunile, care l-au determinat pe Șaguna să o ridice sunt cuprinse în *cel dintâi product literar* al acestei instituțiuni, în *circulariul* lui Șaguna din 27 August 1850 „către iubitul său cler și popor diecezan“.

tru evangelii, s'a oficiat priveghierea în capela de vară și s'au miruit credincioșii cari purtând lumini aprinse în mâni înfățișau în spațioasa curte a mănăstirii un aspect feeric.

In ziua sărbătorii s'a oficiat sfânta liturgie în capela de vară prin părintele arhimandrit, asistat de părinții mănăstirii și de preoții veniți cu peregrinii. La finea sfintei liturgii arhimandritul *Hamsea* a ținut o vorbire care a fost ascultată cu multă atențiune de credincioși. In această vorbire luându-și de temă viața și modul, în care chemați suntem a trăi pe acest pământ a desvoltat vorbitorul un adevărat program de viață creștinească, îmbinând doctrina evangeliei cu trebuințele vieții practice ale poporului, și arătând și demonstrând cu citate din sfânta evangelie și cu mulțime de esemple din viață, că aceea ce dorim noi oamenii prin viața noastră, și anume bunăstarea noastră aici pe pământ și fericirea dincolo de mormânt, o putem ajunge și realisa numai împlinind voința lui Dumnezeu depusă în sfânta evangelie și în învățătura sfintei noastre biserici drept măritoare.

După terminarea serviciului divin credincioșii, dintre cari partea cea mai mare s'au împărtășit cu sfintele taine, și au primit și taina sfântului maslu, — mângăiați și recreați spiritualminte au plecat în cea mai frumoasă ordine în diferite grupe — cântând psalmi și cântări duhovnicești, — însoțită fiind fiecare grupă de arhimandritul *Augustin Hamsea* și părinții Sfintei Mănăstiri până la eșirea lor de pe teritoriul acesteia. Și la despărțire părintele arhimandrit a ținut fiecărei grupe de peregrini câte un discurs, — rugând pe Dumnezeu, ca sfintele rugăciuni, ridicate în acest lăcaș, dumnezeeștile învățături auzite aici să afle pământ roditor în inimile lor, ca sporind în fapte bune creștinești, — să poată purta și birui tot cu mai mult succes multele greutăți și năcazuri ale vieții.

Terminând constat din cele ce am văzut și auzit și cu această ocaziune că peregrinarea la sfânta Mănăstire a devenit în adevăr o trebuință spirituală a poporului. *Coresp.*

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din protopresbiteratul Dej.

(Fine).

Trecând și peste acest obiect s'a cetit resoluțiunea cons. din 7 Nov. 1908 nr. 12853 Epitr. referitor la conclusul conferenței din a. tr. în privința acuirării unei case tractuale, în care se zice, că conclusul acela să se desbată și în sinodul protopr. din a. c., dar acolo în scopul acesta să nu se decreteze decât astfel de imposite, cari se pot încassa prin organele noastre autonome. Tot în obiectul acesta s'a cetit apoi și resoluțiunea P. Ven. Consistor din 4 Iuliu a. c. nr. 7643 Epitr., prin care în vederea, că comunele bisericești dimpreună cu preoții și învățătorii din acest tract sunt împovorate cu multe imposite culturale, generale și locale, nu se aproabă conclusul sinodului protopresbiteral, ci se dispune să se renunțe la el până la timpuri mai bune.

Resoluțiunile acestea au adus în nedumerire pe preoțimea tractuală, deși acelea sunt în favorul ei, căci prin conclusele ei din conferență și sinod, a voit a satisface tocmai ordinelor consistoriale de mai înainte în privința acuirării unei case tractuale oare când aici în Dej.

Drept aceea conferența a decis, că: având în vedere, că teritoriile și spesele de edificare pretutindenea se scumpesc mereu și astfel și în Dej acuirarea unei case tractuale, fie cât de modestă, mai târziu va fi și mai anevoioasă; apoi având în vedere, că în scopul acesta s'au încassat deja 131 cor. dela unele comune bis. fără greutăți și în urmă având în vedere, că conclusul conferenței este aprobat deja de sinodul protopresbiteral și așa ar fi consult să se susțină cel puțin până când s'ar aduna atâția bani, din cari să se poată edifica barem o nouă odaie lângă casa parohială (proprietatea fondului Rudolfin), modesta locuință a protopresbiterului, în care să se poată așeza cancelaria, arhiva și biblioteca protopresbiterală (în lipsa altui loc arhivul și biblioteca de present să păztrează în biserică), cu atât mai vârtos, căci impositele puse pe comunele bis., pe preoți și învățători nici pe departe nu ating proporția congruei și ajutoarelor ce le capătă de'a stat și cari altcum ar fi putut cădea toate numai în sarcina poporului: resoluțiunile consistoriale se transpun spre deliberare sinodului protopresbiteral și apoi conclusul aceluia P. Ven. Consistor spre revisuire și decidere finală, iar conferenței i se va raporta despre resultat cu ocasiunea proximei întruniri.

S'a cetit apoi scrisoarea P. Cuv. Sale dlui protosincel și asesor consistorial Dr. Miron E. Cristea, prezidentul direcțiunii instit. de credit și economii soc. pe acții „Lumina“ din Sibiiu de datul 1 Maiu 1909, prin care aduce mulțămită preoțimei tractuale pentru sprijinul ce i-a dat la înființarea acestei instituțiuni culturale rugându-o pentru sprijin și mai departe câștigându-i depuneri număroase și clientelă solidă și sigură, ceeace s'a luat spre știre cu plăcere.

In firul comunicărilor oficioase șeful tractual a reîmprospătat preoțimei în memorie câteva ordinațiuni consistoriale: că preoții să supravegheze pe învățători să nu neglige religiunea și limba română în școalele noastre din anumite considerațiuni în favorul altor obiecte de învățământ; apoi la estradarea estraselor matriculare să nu schimonosească numele de familie scriindu le cu ortografii străine, și în urmă îi aduce la cunoștință din nou, că în virtutea unui ordin ministerial din anul acesta la competențele învățătorilor nostri confesionali cualificați și instituiți definitiv se votează ajutor de stat și acolo unde este școală elementară de stat, dacă școala confesională în celelalte privințe corăspunde recerințelor legii, deci să se pună edificiile școlare în ordine legală, și pentru întregirea competențelor învățătorești, unde e de lipsă să se ceară ajutor de stat.

Iar în firul propunerilor la cererea preotului I. Andreiu conferența a decis: P. V. Consistoriu să binevoiască a convoca pe toți preoții din arhidieceză la o conferență generală cât mai curând în care să se decidă, — ce ținută să observe preoțimea față de multele nedreptăți ce ni le face bisericei guvernul, mai cu samă în privința congruei și a altor afaceri bisericești și școlare, și întrucât va fi cu putință să se ocupe și cu unele chestii administrative mai importante și urgente după cum va vedea atunci, că e de lipsă.

In urmă s'a statorit programul agendelor pentru conferența viitoare: Conferența proximă se va ținea în Diug în luna lui Iulie st. n., la serviciul divin va predica preotul G. Micu despre obiectul ce îl va designa și comunica de timpuriu preotul local; preotul G. Hango va refera asupra rapoartelor întrate dela preoți despre activitatea lor; preotul Aug. Bodea va compune și ceti o disertațiune despre obiectul ce îl va designa șeful tractual ori P. Ven. Consistoriu; se vor examina rațiociniile bibliotecii pro 1909, și i se va statori budgetul pro 1911, iar preoții G. Hango și Z. Manu vor propune cărțile noue de procurat pe samă ei; șeful tractual va face eventualile comunicări oficioase și se vor pertracta eventualele propuneri, cari însă trebue presentate presidiului în scris și subscrise de propunătoriu înainte de a trece la ordinea zilei etc.

Nefiind alte obiecte de pertractat șeful tractual-president a închis conferența la 3 oare p. m. mulțămind preoțimei, că de astădată s'a prezentat într'un număr atât de frumos și că la pertractarea obiectelor puse la ordinea zilei a luat parte atât de viuă. Dar și de astădată îi pune la inimă îngrijirea de interesele bisericei, a școalei și a poporului, de care ca adevărați apostoli, nu-i iertat să se despartă nici în bine nici în rău; iar îngrijirea aceasta o vor dovedi atunci, când își vor împlini datorințele totdeauna, din toate puterile și în toate privințele, căci dușmanii sunt mulți și tari, iar trebuințele multe și mari. — Cuvintele protopresbiterului au fost urmate de strigări insuflețite: Să trăiască!

După încheerea conferenței preoții și alți onorațiori iar s'au întrunit la masa parohului local jubilant, unde li sa dat un prânz bogat și gustuos. Șirul toastelor l-a început șeful tractual golind pocalul în sănătatea și viața îndelungată a bătrânului, dar încă vigurosului și foarte activului, și de toți iubitului și veneratului nostru cap bisericesc, I. P. S. S. arhiep. și metr. Ioan Mețian și apoi în sănătatea și viața îndelungată și fericită a preotului jubilant Const. Bodea, apoi le-au continuat alții în onoarea șefului tractual, în onoarea noului preot fiul jubilantului preot, care numai cu câteva oare mai nainte a fost întrodus în parohie, și așa mai departe.

După ridicarea dela masă preoții și mulți din popor iar s'au dus la școală, unde s'au delectat în piesa teatrală comică însoțită de cântări „Ruga dela Chiseteu“ predată cu bun succes de corul țărănesc al tinerimei din loc sub conducerea înv. T. Coroian.

Terminându-se producțiunea teatrală și apropiindu-se sara, preoții s'au depărtat la ale sale, în suflet cu cugetul și în inimă cu bucuria, că nici de astădată n'au venit înzadar la conferență, ci se duc cu noue învățături folositoare și cu nouă insuflețire de a lucra pentru binele poporului și pentru binele și cinstea lor. Doamne ajută, ca să și fie! *G. H.*

Serate de ale meseriașilor nostri.

Joi, în 29 Iulie 1909, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, și-a ținut a 7 a ședință literară (a 3 a festivă). Prezidentul Tordășianu dupăce comunică, că membrii distinsei familii Crișanu, cari își oferiseră binevoitorul concurs, din cause neatârnătoare de voința lor de astă-dată au fost nevoiți a abzice dela conlucrare, — face dureroasa constatare, că nemiloasa moarte a redus șirurile membrilor nostri ajutători prin moartea asesorului consist. Moise Lazar.

Adormitul în Domnul a fost dintre aceia, pe cari Marele Andreiu îi alesese și-i trimisese la învățătură mai înaltă în străinătate, pentru a-i forma împrejurimea și a-i fi oameni de încredere. Contemporan și împreună muncitor cu nemuritorul întemeietor al Reuniunii noastre, cu Nic. Cristea, M. Lazar ni-a sprijinit în toate întreprinderile noastre. In veci amintirea lui!

Tractând în cele următoare despre școala de specialitate a pantofarilor și cismarilor din Sibiiu, dnul Tordășianu arată, că scopul acestei școale este de a instrui în profesiunea pielăritului și a pantofăritului. Aici să predă în limba maghiară și germană corespondența comercială, matematica și geometria, contabilitatea, desemnul liber și geometric, desemnul de specialitate, luarea măsurii, croitul de model, știința despre picioare, despre materii și cunoștința despre unelte și să fac esercitii practice de atelier (laborator).

Instruarea elevilor (inașilor) ține 3 ani, iar a calfelor (sodalilor) 5 luni. Cea din urmă se ține de 2 ori la an, primul curs din 1 Sept. până în 31 Ian. 1910, iar al. 2-lea începe cu Febr. și sfârșește în Iunie. Atestatele ce se dau la finea cursului îl cvalifică pe elev de calfă, care după o praxă de 2 ani poate deschide lucrătoare proprie. Elevii primiți la cursul de 3 ani nu plătesc nici un fel de taxă, iar între frecventanții cursurilor de 5 luni se împart stipendii, la cari consistorul nostru sibian concurge cu suma de 360 cor., ce se împart între frecventanții de relig. gr. or. Dl Tordășianu, felicitând pe elevii actuali în persoanele dlor I. Sârbu, m. pant. din Ofenbaia, N. Genie din Rodu, I. Dan din M.-Ludoș, D. Täurean, I. Muntean, N. Roșca (din Săliște), I. Teșa si N. Davel, din Aciliu, G. Vărmăgian din Orăștie, N. Păcurar (Treiscaune) și S. Zaharie din Hațeg, dorește ca esemplul lor să fie urmat și de alți frecventanți ai cursurilor viitoare.

Notarul Duca cetește protocoalele șed. administrative, iar după dsa sodalul lăcătuș, maturizantul Ioachim Sociu își desvoaltă interesanta sa conferință, în care descriind toate peripețiile prin cari a trecut până să îmbrățișeze, primul între maturizanții noștri, cariera de lăcătușerie, ne descrie în colori vii și înduioșătoare viața

---

Marea *faptă culurala* săvârșită de Șaguna, prin înălțarea acastei tipografii, se poate aprețià mai bine astăzi, când avem înaintea ochilor mulțimea operelor, cu cari teascurile ei au sporit literatura românească în răstimp de preste o jumătate de veac.

⁂

Incă la începutul activității sale publice Șaguna, aruncându-se în valurile vieții politice și luptând pentru dezrobirea bisericii sale, simția lipsa unui ziar propriu, care să-i fie la îndemână ori de câte ori ar cere trebuința să-și rostească părerile în cauzele bisericești și naționale, sau să pareze atacurile venite din afară contra acțiunilor sale publice.

Trebuința unui organ de publicitate cu un program național mai larg și mai lămurit o simțià de altcum întreagă pătura intelectuală română de prin anii 1850, cu atât mai vârtos, cu cât programul „*Gazetei Transilvaniei*“ dela Brașov începeà a nu mai fi deplin corăspunzătoare exigențelor timpului.

De altă parte însuși clerul inferior, încă abià atins de lumina civilizațiunii, aveà neapărată lipsă de un ziar politic-bisericesc, care să-l orienteze și să-l îndrume în activitatea sa pe terenul vieții publice. Șaguna cunoșteà această trebuință și înțelegeà bine, că prin un ziar, redactat sub îngrijirea s'a, ar contribui în mare măsură la educația clerului său, infiltrându-i chiar convingerile și principiile sale politice.

Povățuit de aceste îndemnuri înalte, la trei ani după deschiderea tipografiei, întemeiază ziarul „*Telegraful Român*“, ca organ politic-bisericesc.

Și cât a trăit Șaguna „Tel. Rom.“ a representat, în toate împrejurările, politica bisericească a întemeietorului său *politica aceea, care conglăsuià totodată cu interesele naționale ale poporului său.*

Dar ceeace ne privește mai deaproape, sub raportul considerațiunilor noastre, este faptul că în coloanele „Tel. Rom.“ au apărut multe din productele spirituale ale lui Șaguna, mai cu seamă număroși *articoli* de cuprins politic, bisericesc și școlar și mai multe tratate *polemice.* In „Tel, Rom.“ apăreau apoi frumoasele scrisori *pastorale* și multe din *circularele* sale, aici apăreau *vorbirile* cele clasice, care le rosteà Șaguna în dieta țării sau în senatul imperial din Viena, alăturea de *cuvântările* sale bisericești și alte *povețe*, care le împărtășeà clerului cetitor.

Tot în coloanele „Tel. Rom.“ a început Șaguna faimoasa sa *polemică* cu redactorul „Gazetei Transilvaniei“ din Brașov, purtată cu multă înverșunare, la anul 1855. Se știe anume, că Iacob Murășan, redactorul „Gazetei“, — din motive de ordin politic sau poate din motivul, că „Tel. Rom.“ începuse a fi mai aprețiat și mai popular decât „Gazeta“, — a scris un articol personal la adresa lui Șaguna, combătând în termini aspri principiile și atitudinea acestuià în cauzele politice. Atins în prestigiul și demnitatea sa de arhiereu și cap politic al poporului său, Șaguna răspunde în „Telegraful Român“, apărându-se cu energie și veștejind cu indignare acuzele nedrepte ale lui Murășanu.

Mai târziu, pentru a răsfirà orice umbră de bănuială asupra ținutei sale în sânul clerului său, Șaguna nu se mulțumește numai cu răspunsul din „Tel. Rom.“, ci se vede îndemnat să trimită și o circulară către cler, în care-i descopere amănunțit calumniile debitate în „Gazeta“ și oprește chiar preoțimea de a mai abonà și cetì „Gazeta“ din Brașov și Calendariul lui Barițiu, ca unele ce sunt „pline de otravă sufletească“.

⁂

Și cu acestea cercetările noastre asupra activității literare a mitropolitului Șaguna au ajuns la sfârșit.

De încheiere ni se impune o reprivire și o constatare.

Am trecut în revistă întreagă munca desfășurată pe terenul literelor de acest arhiereu, care cu atât ne apare mai mare și mai strălucit, cu cât îl studiem și-l cunoaștem mai deaproape.

Scopul studiului nostru nu a fost acela de a supune opera literară a lui Șaguna unei riguroase analize critice — și am spus-o de repețite ori pentruce — ci mai ales de a înfățișà o monografie completă a activității sale pe terenul științific-literar, din care să răsară, ca dintr'o oglindă curată, personalitatea sa distinsă și superioară de arhiereu învățat, dragostea sa nețărmurită și străduințele sale neîntrecute pentru promovarea literaturii bisericești și culturii clerului și poporului său.

Intrucât am izbutit să ne apropiem de scopul propus, rămâne la aprețierea celor chemați a-și rostì judecata.

Oricât de neajunse ar fi fost însă puterile noastre, sub raportul acesta nu ne îndoim, că istoria noastră literară-bisericească va consacrà mitropolitului Șaguna una din cele mai luminoase pagini ale sale, o pagină, care și-a asigurat-o prin hărnicie.

In sfârșit, din activitatea literară a mitropolitului Șaguna se desface, pentru noi, o mare învățătură: aceea, că numai o căpetenie bisericească luminată prin erudițiune poate să se avânte la înălțimea și strălucirea tronului ei arhieresc, prefăcându-l într'un izvor nesecat de foloase sufletești pentru turma păstorită, și că în rândul al doilea, numai un cler învățat și cult, așa cum îl dorea Șaguna, este în stare să devină un factor viu și folositor în viața noastră bisericească și națională.

de ucenic, apoi cea de sodal (calfă) și trece la viața frumoasă, pe care sodalii vrednici o au în Viena și în alte orașe mari din țările culte. Aduce binemeritate elojii societății române din Viena, care, în frunte cu generalul Lupu, cu medicul Dr. Lazar Popovici, cu Gramatovici, cu prezidentul Vitencu și alții, grupați în jurul „Clubului român“, își sacrifică cea mai prețioasă parte a vieții pentru a îndemna pe meseriașii nostri să cerceteze Viena, să se aplice acolo la lucru, să se perfecționeze, stându-le tuturora, ca adevărați părinți, în toate privințele într'ajutor. Nu mai stărui la acest loc asupra instructivei conferențe, care, fiindcă merită să fie cunoscută în cerc cât mai larg, sperez, că dl Sociu o va da publicității în întregime.

Intre debutanții seratei s'a mai numărat Elisaveta Simtion cu poeziile „De aș avea de școală parte“ și „Dorul mamei“; Voica și Victoria Baciu, prima cu „Regina Ostrogoților“, iar ceastalaltă cu „Orașul verde“ și cu o dulce cântare, — ne-au încântat; sodalul pantofar Nicolae Roman cu „Glasul unui Român“, a fost la înălțimea chiemării, iar țărăncuța Ana Părău, cu mai multe doine, ne-a fermecat și înălțat sufletește. Anecdotele și șodomăniile dlui Ioachim Sociu, au stârnit veselie mare.

La fine, după sortarea alor 15 cărticele folositoare, prezidentul Tordășianu, mulțumind dlui Sociu, care a dat aureola de festivitate a ședinței, cum și celorlalți debutanți, invită la ședința a 8-a, din 26 August.

„Invingătorul“.

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători a „Adormirii Maicei Domnului“ *numărul cel mai d'aproape al ziarului nostru apare Mercuri la orele obișnuite.*

*

Școlar. La școala elementară de fete a Reuniunii femeilor române din Sibiiu înscrierile se fac în zilele 1, 2, 3 și 4 Septemvrie 1909 st. n. dela orele 8—12 a. m. și 3—5 după ameazi, în localitățile școalei, strada Morii Nr. 8. Tacsa de înscriere este 4 coroane, dela care sunt dispensate elevele, ai căror părinți sunt membri ai Reuniunii. Didactrul e 20 coroane, care se poate solvi și în rate lunare de câte 2 coroane. *Direcțiunea.*

*

† Dr. I. T. Mera, medicul din Carlsbad, cum anunță „Tribuna“, a încetat din viață în Viena. Doctorul Mera era un bărbat în floarea vârstei, s'a distins atât ca medic, cât și ca scriitor de valoare. Volumul său „In lumea basmelor“ i-a câștigat un loc de onoare în literatura românească. Odihnească în pace!

*

Știre ziaristică. Dl Dr. Sever *Dan* a întrat membru intern în redacția ziarului „Gazeta Transilvaniei“.

*

Hymen *Leontina Târnăveanu*, Ibănești și *Solomon T. Cotta*, notar Bicaz, cununați.

*

Cu privire la examenele școlare dela sfârșitul anului scolastic ministrul de culte și instr. publică din țara noastră a dat o hotărâre unei școli primare din Arad, care ceruse sistarea acestor examene. Ministrul adecă citează, privitor la ținerea examenelor școlare, art. de lege XXXVIII din 1908 § 20 și art. XXVIII din 1876 § 12; de altă parte ține că *examenele sunt necesare* și de aceea, pentruca tinerimea să se obișnuiască din frageda copilărie a da samă în public despre lucrarea săvârșită într'un an școlar, și totodată pentruca publicul și părinții să vadă și să prețuiască resultatele obținute de învățătorime, — astfel examenele se susțin și mai departe.

*

La Bruxela se va ținea în toamna acestui an primul congres al *radiologilor*. Va fi vizitat de cei mai de frunte oameni, cari se ocupă cu cercetările asupra radiului. Va participa și dna Curie și William Ramsay.

*

Expoziția de portrete întocmită de secțiunea sibiiană a reuniunii „Sebastian Hann“ se va deschide mâne Sâmbătă și va sta deschisă până în 6 Sept. n. Catalogul cuprinde 222 de numere.

*

Curs pentru profesorii de igienă și pentru medicii dela institutele de învățământ se va începe în 15 Sept. la universitatea din Cluj. Este un curs gratuit și durează până la 15 Dec. a. c., sunt admiși doctorii în medicină și rigurosanții.

*

Cutremur. In provincia Siena, din Italia de sud, s'a întâmplat Miercuri noaptea un cutremur. S'au dărâmat mai multe clădiri; sunt și răniți număroși și câțiva morți.

*

Țarul tuturor rușilor, după întâlnirea sa cu regele Italiei va vizita pe Maiestatea Sa Monarhul nostru în cursul lunei lui Octomvrie. Intâlnirea se va face într'un port al mării adriatice, probabil la Pola.

*

Intâlnirea sultanului cu țarul. S'au terminat tratativele privitoare la vizita sultanului în Livadia și s'au stabilit toate amănuntele. Vor sosi la Livadia și Stolipin și Izvolski.

*

De ale țăranilor ruși. In apropiere de Cescov, în Polonia rusească, țăranii din împrejurime au dat năvală asupra spitalului de holeră nou întocmit, l-au dărâmat, pe medici i-au alungat, iar pe bolnavii de holeră i-au dus pe la locuințe. Țăranii cred, că spitalul nu i altceva, decât pricina epidemiei.

*

In Cluj a bântuit o mare vijelie, care a dat jos coperișe de case. Peatra și torentul de ploaie au făcut mărișoară pagubă.

*

Sărman prezident! Fallières, prezidentul republicei franceze, a fost în zilele trecute la Loupillon, locul său de naștere. Dl Fallières a visitat pe mai mulți foști camarazi de școală, și s'a interesat cu deamăruntul de traiul lor. Unul dintr'înșii era proprietarul unui mare magazin de rufărie și spunea cât de bine îi merge cu negustoria, iar după aceea întrebă pe Fallières: „Dar tu, cu ce te ocupi?“ Cel întrebat răspunse, că acum e prezident al republicei. Fostul camarad esclamă: „Se poate? Ah sărmanul meu amic, cât de mult te compătimesc!“

*

O statistică. A apărut de curând în Paris o statistică, în care se arată că în Franța există astăzi peste trei mii de femei scriitoare. Jumătate din numărul acesta, adecă o mie cinci sute, scriu novele și romane, trei sute se ocupă cu studii pedagogice, trei sute cincizeci fac versuri. Statistica mai spune, că se găsesc 360 de publiciste, care scriu mai ales la ziare de modă; veritabile publiciste, până acum, sunt numai douăzeci, — număr destul de mare dacă se ia în considerație, că mai nainte cu câțiva ani nu se găseau femei în redacțiile ziarelor.

*

Intrunirea tipografilor din provincie. Sâmbătă s'au întrunit în Budapesta la o adunare generală tipografii din provincie, hotărând să întrevină și ei la crearea unei legi nouă de industrie. S'a mai decis să se întocmească o tarifă unitară a tipăriturilor în provincie. S'a respins propunerea d'a se uni cu reuniunea tipografică din capitală, pentrucă nu există între reuniunea aceasta și între cea provincială identitatea de interese. S'au mai discutat chestiuni privitoare la cursurile de instrucție, la sprijinirea în cazuri de boală și alte lucruri.

*

Iarăși moda. Din câteva orașe mai mari se vestește, că acul din așa numitele „pălării de dame“ produce aproape zilnic grave nenorociri. Mai multe persoane au fost rănite, unele și-au perdut ochiul, altele s'au ales cu obrazul spintecat, ori cel puțin cu o lungă sgărietură, provenită din aceste ace uriașe, care se apropie deja de lungimea unor adevărate frigări, pentru a fi potrivite cu dimensiunile „pălăriilor“.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriașilor sibieni au mai dăruit: Nicolae Bordia, măestru cismar, din prilejul fericit al căsătoriei ficei sale Aneta cu dl Petru Stângu cancelist la „Ardeleana“ (Orăștie) cum și al împlinirei anului al 50-lea de vârstă cor. 2·50; Oct. Simtion hirotonit capelan și soția sa Augusta n. Urdea (Săcele), 2 cor.; Nicolae Comanici, notar (Gurarâului) și soția sa Ana n. Nicola, 1 cor.; Ilie Oltean, înv. (Ludoș), Ioan Stirban înv. (Topârcia), câte 20 bani și Eugen Tordășian, 10 bani.

*

Petrecere în Săliște. Duminecă în 29 August a. c. se va aranja în Săliște, la „Neted“ și seara în pavilonul de joc, din partea „*Junilor*“ o petrecere de vară cu jocuri naționale. In pausă va juca Călușerul și Bătuta. La caz de timp nefavorabil se va ținea numai în pavilon.

Apel!

Comuna bis. gr.-or. Tăuț a fost silită a începe zidirea unei biserici nouă.

Nedispunând de avere, în scopul acesta a făcut în mai multe rânduri arunc pe popor.

Fiind însă comuna foarte mică și din seamă afară săracă și aflându-ne și în un an rău, fără concursul obștei române ne este imposibil a o termina, necum a o și provedea cu cele de lipsă.

Apelez deci și pe această cale către toți aceia, — fie din apropiere sau depărtare, — cari interes au și dragoste poartă în inimile lor față de altarul Domnului, și îi rog, ca să binevoiască a ne oferi mână de ajutor în scopul de mai sus, fie prin trimiterea de sume bănești, feșnice, candele, candelabre, prapori, cărți bis. ș. a.

In speranță, că apelul meu va afla resunetul dorit în inimile române*)

Sunt

Tăuț, (Totfalud u. p. Metesd) la 24 Aug. 1909.

In numele parohiei rom. gr.-or.:

Dionisie Popovici
preot gr.-or.

Cărți și reviste.

Pasărea măiastră, poemă poporală, de G. *Baronzi*, Vălenii-de-Munte, tip. „N. R.“ 1909. 83 pp. Prețul 30 de bani.

*

In clasa cultă, povestiri de Ion *Agârbiceanu*, Vălenii-de-Munte, tip. „Neamul Rom.“ 1909. Un vol. de 281 pp. Prețul: Lei 1.80.

*

Balade, din lit. pop. rom., adunate de C. N. *Mateescu*, cu o prefață de Nic. Iorga. Vălenii-de-Munte, tip. „N. Rom.“, 1909. Un volum de 134 pp. Prețul: Lei 1.50.

*

Poezii, de G. *Rotică*, Vălenii-de-Munte, tip. „N. R.“, 1909. Un volum de 100 pp. Prețul 60 bani.

*

„Negru Vodă și epoca lui“, de *Dr. At. M. Marienescu*, membru al „Academiei Române“. Lucrare publicată în analele Academiei Române, de unde a fost retipărită. Ilustrul și neobositul academician dovedește în interesanta sa lucrare, că Negru Vodă nu a fost numai o figură legendară, închipuită, cum susțin unii dintre istoriografii români, ci a esistat cu adevărat, și că sub conducerea lui au trecut cei din Țara-Oltului, la 1215, în Muntenia, întemeind principatul român transalpin. Arată causele cari au silit pe românii din țara Făgărașului să emigreze și ne presintă pe Negru Vodă, al cărui nume de botez era Radu, în adevărată lumină, ca domnitor înțelept și creștin bun. Prețul broșurei de mare valoare istorică e 50 bani, și se poate procura dela Academia Română din București, Calea Victoriei, numărul 135.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Următorii P. T. Domni au binevoit a contribui la petrecerea aranjată de tinerii universitari de pe valea Hârtibaciului în 8 August în comuna Fofeldea:

N. Petrescu, 10 cor. A. Millea, notar, 5 cor. V. Bonea, preot, 3 cor. I. Maniu, Alex. Manoil, Iacob Nastase, câte 2 cor. P. Soppa, 1 cor. 20 b. I. Manoil, N. Bibu, S. Voicu, Pavel Manoil, G. Drăgan, Ioan Bonea, preot, Toma Sava, primar, Petru Comșa, I. Comșa, R. Maiang, Dna Klärmann, câte 1 cor. Petru Fâșca, Nic. Morariu, T. Popa, câte 80 b. Iacob Dumitru, I. Maiangu, G. Farcaș, câte 60 b. D. Iacob, I. Popa, I. Sava, P. Morariu, P. Nastase, Maria Roșoveț, V. Chirtop, I. Velțan, Ios. Neagu, P. Bailă, I. Bailă, P. Ciogu, Susana Gorea, I. Blaga, P. Faraon, I. Sopa, I. Achim, câte 40 b. Vasile Coman, 30 b. I. Boițan, I. Gruncea, V. Trifan, D. Bibu, M. Sava, R. Comșa, V. Iosof, M. Ciovică, N. N., P. Chiridon, I. Dobrotă, P. Sopa, T. Vecerzan, I. Blaga, I. Gliga, C. Coman, S. Popa, P. Folotă, N. N., T. Hordobeț, I. Velțan, I. Roșoveț, T. Telea, câte 20 b., mai mulți laolaltă 1 cor. 10 b., toți din Fofeldea.

Glück, Ghijasa de sus, 10 cor. Stoichiță, primar, Porumbacul de jos, preotul Vasu din Găunoasa, dl Tatu, anteprenor, Cornățel, câte 4 cor. Matei Tomăjagă, 2 cor. Dna Iosephi, Marpod, dna Eck, Nocrih, câte 3 cor. Oțoi, Cetea, Bernhardt, Alțina, Mândrunel, Cornățel, Fasching, Marpod, Pampu, Hozman, Florian Bologa, Marpod, câte 2 cor. Aug. Țichindelean, Alțina, 1 cor. 40 b. Pinciu, Hozman, Tatu, Tatu, Nucet, Malăncrăvean, Bârghiș, Marioara Roșoveț și S. Turtea, Săsăuș, Laurean Dobrota, Cornățel, Popoviciu, Ighișdorful săs., câte 1 cor. Olariu, R. Rociu, Nucet, Pinciu, Hozman, N. Paucu, câte 60 b. I. Todor, Hozman, I. Vasile, A. Vasile, V. Borcia, Cornățel, câte 40 b. I. Bologa, Marpod, 30 b. N. Morariu, I. Morariu, Porumbacul de jos, V. Schneider, Marpod, Șindilă, Nocrih, M. Neagu, câte 20 b. Ulterior: Dl veterinar Ulrich, Nocrih, 3 cor. Ioan Alexandru, preot, Ilimbav, 2 cor. Total 118 cor. 10 b. Spesele au fost 109 cor. 86 b., restul de 8 cor. 24 b. s'a transpus școalei române gr.-ort. din Fofeldea.

Tuturor contribuenților pe calea aceasta le exprimăm mulțămita noastră. Din încredințarea tinerilor:

A. Millea jun.

Poșta redacției.

„*Un suflet sincer*“. Primit cu mulțămită. In numărul viitor îi vom face loc.

---

*) Rog pe Dnii colegi a ceti parohienilor acest apel în biserică în Dumineca următoare.

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

☞ Un maghiar să bea numai apă minerală ungară. ☜

Societatea pe acții pentru exploatarea și exportul de **ape minerale ungare** Budapest, V., Báthory-utcza 5,

aduce în circulație numai apă minerală, naturală ungară.

Prețul unei litre cu schimbul sticlei:

Boldizsár de Borsec, contra suferințelor cronice de stomah
Borsec, fântâna principală, contra gichtului . . . .
Kossuth de Borsec, contra anemiei . . . .
Matild de Bodok, apă acră alcalică . . . .
Baross, contra suferinței de rărunchi . . . .
Borhegyi, pentru intețirea urinei . . . .
Boholt, apă răcoritoare . . . .
Elöpatak, contra gălbinărei . . . .
Maria de Rakosul de sus, contra catarului de gât . .
Hargitaligeti, beutură răcoritoare . . . .
Horgász, producător de apetit . . . .
Kászon fântâna principală (Salutaris) cu iod și lithium
Repáti, apă acră . . . .
Selters săcuian, contra suferinței cronice de stomah .
Stoika, contra boalei de rinichi . . . .

☞ Intrebați medicul D-Voastră și veți auzi, că resultatul vindecător **al apei naturale minerale** și plăcutul ei gust nu e de comparat cu alte ape gazoase artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare se pot înlocui toate apele vindecătoare din străinătate. (60) 31—31

☞ Depozite la: I. B. Misselbacher și L. Fuchs în Sibiiu. ☜

Nr. 9363 Epitr. 1909. [299] 1—3

Publicaţiune.

Consistorul arhidiecezan dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice zidirea unei şcoale centrale elementare în Sibiiu.

Ofertele închise şi sigilate procurate cu timbru de o coroană şi cu vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare dela preţul strigării de 51.000 cor., sunt a se înainta la consistorul arhidiecezan la 17/30 Septemvrie 1909 5 ore p. m. — cu declaraţie de cuprinsul că oferentul cunoaşte condiţiile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie şi se supune acelora necondiţionat.

Planurile, preliminarele de spese, condiţiile de licitare se pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficioase până la ziua licitaţiunii.

Sibiiu din şedinţa consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc ţinută la 8/21 August 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 606/909. [295] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Armeni**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salariul: 600 cor. din repartiţie, şi cuartir. Cuincuenalele se computǎ începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la aceasta şcoală.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta şi a se face cunoscut poporului.

Mercurea, la 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurar
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învăţător cl I la şcoala rom. gr. or. din **Turcheş**, protop. Braşov să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. adecă şeasă sute cor. plătite în rate lunare anticipative.
2. Cuartir natural şi un pătrar jugăr pământ.
3. Cuincuenalul îl va primi învăţătorul după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcolă.

Dela învăţătorul ales se cere ca să ţină strană în toate zilele pe lângă remuneraţiunea de $^1/_5$ parte din venitele dela epatrafir şi să ţina şi şcoala de repetiţiune.

Doritorii de a ocăpa acest post sunt rugaţi aşi aşterne suplicele lor la on. oficiul protopopesc în Braşov.

Din şedinţe comitetului parohial rom. gr. or. din Turcheş ţinută în 9 Aug. 1909.

Ir. D. Eremia prez. com. par. **Toma Bronea** notar.

Văzut.

Braşov, 11 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Braşov.

Vasile Voina
protopresb.

(298) 1—3

Nr. 106/1909. (296) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc devenit vacant la şcoala noastră confesională gr. or. română din **Băiţa** prototopresbiteratul Zarand să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare.

Salariul împreunat cu acest post e 800 cor. pe lângă alte accidenţe. Cuartir şi grădină în natură.

Cu începutul anului şcolar 1910/1911 să puna în perspectivă urcarea salariului la 1000 coroane sau prin ajutor de Consistor sau dela stat.

Invăţătorul care va fi ales, va fi deobligat a conduce băeţii în toate Duminecile şi sărbătorile la biserică şi a cânta cu ei la sfânta litugie; va instrua băieţii în religiune şi va ţinea şcoala de repetiţie. Cel ce va şti conduce corul bisericesc va fi preferit.

Cuincuenalul să computǎ începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu la această şcoală.

Concurenţii la acest post au aşi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral al Zarandului în terminul indicat îndatoraţi fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoştinţă cu poporul şi spre aşi arăta desteritatea în cântări.

Din şedinţa comitetului ţinută la 6 August 1909.

Băiţa, la 6 August 1909.

George Drăgan paroh prez. **Nicolau Popica** notar.

Nr. 694/1909.

Vidi: **Vasiliu Damian**
protopop.

Nr. 663/909 [268] 2—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor Arhidiecesan dto 23 Iulie a. c. nr. 8609 Şcol. se publică concurs comulativ din oficiu pentru posturile învăţătoreşti din comunele: 1. **Buceş**, 2. **Grohot**, 3. **Mihăleni**, 4. **Prihodişte-Tătăreşti**, 5. **Rovina** şi 6. **Şesuri**.

Emolumentele sunt cele usitate la cari pentru a se satisface nouei legii şcolare se va cere întregirea dela stat.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să ţină şcoală de repetiţie, să conducă în Dumineci şi sărbători elevii la biserică şi să cânte cu ei la sf. liturgie.

Petenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigoare până inclusive 25 August v. a. c.

Cei cu praxă au se alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 3 August 1909.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Publicare de licitaţie.

Pe basa planului şi preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor Arhidiecesan Nr. 8765 Şcol. din 23 Iulie a. c. să dă în întreprinderea pe cale de licitaţiune publică minuendă zidirea şcoalei gr. or. din **Ludeşti-Costeşti** protopresbiteratul Orăştiei.

Materialul necesar precum: piatra, cărămida, năsipul şi lemnul de clădire îl prestează comunele.

Licitaţiunea se va ţinea **Duminecă în 5 Sept. st. n. a. c.** la 1 oră p. m. în cancelaria oficiului parohial. Preţul strigării 9335 cor. 87 bani.

Licitanţii înainte de începerea licitaţiunei au a depune vadiu de 10% în bani gata, sau hârtii de valoare. Ofertele închise au a se înainta oficiului parohiai până la 11 ore a. m. în ziua licitaţiunei.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori cine dintre minus-oferenţi.

Planul, preliminariul ee spese şi condiţiunile se pot vedea la oficinl parohial din Ludeşti.

Ludeşti, la 6/19 August 1909.

Comitetul parohial:

Vasiliu Bolean paroh şi prez. **Vasile Gavriloi** notar.

Vidi: **Vasile Domşa,**
adm. prot.

(294) 2—3

Edict de vânzare asupra realităţilor massei din Concurs.

Subscrisul, ca curatorul massei din concursul falimentatulul Victor Oniţiu, negustor de spiţerie şi delicatese, în urma hotărârei comitetului Concursual public spre luarea la cunoştinţă, ca apartinentele massei luate

I, în inventarul concursului sub rubricele 46—2202 în preţ de cumpărare de 17232 coroane 92 fileri şi cu 7759 cor. 93 fileri preţuite. anume: marfa de spiţerie, oleiu vin liquer, ape minerale etc. cât şi

II, pretensiunile din cărţile de prăvălie conscrise sub rubricele 2321—2461, se vând prin facerea ofertelor închise concurente.

Ofertele închise provăzute cu subscrierea numelui întreg şi locuinţei exacte sunt a se preda subscrisului curator al massei, sau lui Dr. Oscar Cabdebo, advocat în Sibiiu, şi presidentul comitetului de concurs — până în ziua de **31 August Marţi st. n. a. c. la orele 12 a. m.** Pe lângă depunerea vadiului şi anume referitor la massa de sub

I, de 1000 coroane şi

II, de 200 coroane; ofertele sosite mai târziu nu se primesc şi nu se iau în considerare.

Atât asupra massei, de sub I, cât şi asupra celei de sub II, se pot face oferte şi separat.

Comitetul va desface ofertele sosite la şedinţă, care se va ţinea în 31 August Marţi st. n. a. c. la 3 ore d. a. în cancelaria advocatului Dr. Oscar Cabdebo, stra Măcelarinrul 33, când şi apoi curatorul massei cu acela, care permite mai mult — presupunând că pentru magazinul de marfă cel puţin 6000 coroane, iar pentru pretensiuni 1200 coroane a oferit va lega contractul de vânzare. Vadiul ofertului care satisface condiţiunilor susamintite mai favorabile, se va deţinea şi respectivul proprietar al ofertului e dator ca în decurs de 3 zile se lege contractul de vânzare cu curatorul massai, să-şi predea marfa şi să plătească după detragerea vadiului restul din preţul de cumpărare la mâna curatorului massei.

La cas de cumpărătoriul nu satisface condiţiunilor de licitaţie, vadiul depus îl pierde în favorul massei şi prelângă acea massa va putea dispune liber de obiecte, acelea la caz le poate vinde altuia, ear cumpărătorul întârzietor e dator să plătească diferenţa preţulului; însă la caz, de se vinde cu un anumit plus, acela nu-l compete.

Taxa erarială de pe a III scala după preţul de cumpărare cât şi spesele împreunate cu cumpărare şi vânzare e dator se le supoarte cumpărătoriul.

Observ, că localul băcăniei împreună cu magaziile aparţinătoare le are până în 1-ma Octomvrie a. c. st. n. massa în arândă şi cumpărătoriul până la acest termin le poate avea încă sub arândă în urma conţelegerei separate cu mine, eventual i se va concede să ţină acolo şi vânzarea marfei din mână liberă,

Massa din concurs nu ea asupra-şi nici o responsabilitate, nici referitor la cuantitatea şi qualiltatea marfei, nici asăpra sustărei pretensiunilor şi posibilităţei, de a le putea încassa.

Realităţile din concurs prin mijlocirea mea în localul din strada Măcelarilor nrul 20 ori şi când stau la vedere.

Dr. Lázár Mátyás, advocat
curatorul massei concursuale.
Sibiiu, Strada Cisnădiei Nr. 28.

(291) 2—3

Nr. 108/1909. [289] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Dombos** (Valendorf) tractul Cohalmului se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salar anual de 600 coroane până la 1 Iulie 1910 ear de atunci încolo 1000 coroane din cassa bisericei, cuartir natural în edificiul şcoalei corăspunzătoare, şi folosirea grădinei prescrise de lege. Cuincuenalele se vor computa numai dela întrarea în serviţiul acestei şcoli.

Cererile şi documentele prescrise să se trimită subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Cohalm, în 20 Iulie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresb.

Nr. 610/1909. [293] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţător în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Sohodol** bis. nouă cu salar de 600 cor. din cari 280 cor. din fondul bisericesc destinat pentru susţinerea şcoalei şi 320 cor. ajutor dela stat, cuartir şi grădină.
2. **Fundata** cu salar de 600 cor. cuartir şi grădină.
3. **Mociul superior** cu salar de 600 cor. cuartir şi grădină.
4. **Mociul inferior** cu salar de 600 cor. cuartir şi grădină. După întregirea posturilor învăţătoreşti se va cere întregirea salariilor în sensul articolului de lege XXVII din 1907 dela stat.

Invăţătorii aleşi pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligaţi a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţiune să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie şi să formeze cor bisericesc fără altă remuneraţiune.

Cuincuenalele se computǎ începând dela alegere numai după 5 ani neîntrerupt la aceste şcoale.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi, au a-şi înainta rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se prescenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Zerneşti, în 6 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Braşovului în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurăţeniilor

căci prin aceasta şi cea mai mică rană se poate preface în rană rea şi greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de casă de Praga, e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeaşi apără rănile, alină aprinderea şi durerile, are efect bun şi grăbeşte vindecarea.

Zilnic expediţiuni poştale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părţile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poştal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părţile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 19—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. şi r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU“,
Praga, Kleinseite 203, Colţul str. Neruda.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei şi la I. v. Török, Dr. L. Egger şi I. Egger, farmacişti în Budapesta.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 6—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 8—12

Putere enormă

nu are fiecare om, dar fiecare, care se simte în continuu slab, ostenit şi sleit, pe care-l dor membrele, care trăeşte fără curaj şi energie, să folosească ocazia, de a face cunoştinţă cu o recunoscută metodă de vindecat, prin care poate să-şi recâştige puterile sale trupeşti şi spirituale şi sănătatea.

Cărticica despre **„Moderna metodă electrică de vindecat“**, dă desluşiri esacte despre tratamentul nostru.

Dacă nu pute-ţi să ne cercetaţi personal, adresaţi-Vă nouă în scris cu provocare la această gazetă şi noi Vă vom trimite cu plăcere **gratuit** broşura noastră.

Int. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest IV. Károlykörut 2. Mezzanin 51.

Ioan Szvetlik, Alsófehér-kut, scrie în 29 Decemvrie 1908. M. Stim. Dle Doctor! Imi pare bine că Vă pot comunica că râgăelile acre sunt cu totul delăturate. Eu sunt de un temperament foarte vesel şi pofta de lucru m'a apucat iară. Mersul îmi este mai uşor şi mai elastic; cu un cuvânt mă simt în toată privinţa mult mai bine. Aparatul încă tot îl mai folosesc, funcţionează perfect.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(266) 4—4

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 89 Sibiiu, Joi 20 August (2 Septemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Catehizarea.

Sibiiu, 1 Septemvrie n.

De vreme îndelungată n'a fost la ordinea zilei o chestiune, care să agite în așa măsură, — nu numai forurile bisericești, ci întreagă opinia românească, — ca ultima ordonanță ministerială, dată cu privire la limba de catehizare în școalele poporale de stat.

Cunoscând bazele de drept pe cari să razimă *Biserica română* în aceasta chestiune și cunoscând deaproape sentimentele înalte și simțul de datorință, cari stăpânesc sufletul celor-ce conduc azi destinele acestei biserici, putem spune, că Biserica nu va ceda, fiindcă nu poate să cedeze. Ce o să urmeze dacă și guvernul va perzista pe lângă punctul său de vedere greșit și în consecință va căuta să întrupeze amenințarea cu detragerea dotațiunii preoțești, se întreabă cu drept cuvânt fiecare suflet românesc? Ni-se deschide perspectiva unei rupturi între biserică și stat, ale cărei urmări deocamdată nu le putem prevedea. Vina să cadă asupra acelora, cari în nesocotința lor au întins coarda până la acest punct, iar nu asupra noastră, cari suntem în apărare legitimă. Ziarele române într'un glas au vestit primejdia și pe când ne măcinam zilele una după alta preocupați de micile daraveri ale vieții, iată că ordonanța ministerială a închegat toată suflarea românească într'un zid puternic de apărare.*)

Remarcăm aceasta împrejurare, ca primul efect al ordonanței din chestiune.

De când s'a pogorât Duhul sf. limbile amestecând, fiecărui popor i s'a dat dreptul și putința de a să ruga lui Dzeu în graiul său propriu. Propoveduirea cuvântului dumnezeesc pe înțelesul credincioșilor formează caracterul distins al bisericilor naționale-constituționale. Adevărul acesta a trecut în sângele nostru și constitue o parte întregitoare a sufletului românesc. O rugăciune ca „Tatăl nostru" rostită în altă limbă, în fața Românului e deadreptul o blasfemie. Numai așa puteau înțelege, de ce Românul ține mai mult la limba și la legea sa decât cât la viață chiar. Ordonanța ministerială s'a atins de această credință și sufletul românesc de pretutindenea a tresărit de amărăciune.

Catehizarea elevilor de școală o considerăm chestiune *curat bisericească*, de aceea fără considerare la limba de propunere în școale, catehizarea s'a făcut totdeauna în limba liturgică a bisericei respective. Așa s'a urmat înainte de anul 1848, așa sub domnia absolutismului și tot așa vreme îndelungată și în era fericitoare a constituționalismului nostru. Ne reservăm a face istoricul acestei chestiuni cu altă ocaziune și în altă formă, de astădată remarcăm numai faptul, că pretensiunea de a catechiza *și în limba maghiară*, s'a ivit la început sfiicioasă și smerită, ca o simplă dorință a ministrului de culte de pe atunci. Autoritatea bisericească a cualificat aceasta dorință, fără bază în legile țării, ca un atentat în contra autonomiei noastre bisericești, pe care consecuent l-a respins.

Pentru a-i da acestui atentat un simulacru de legalitate, s'a creat §-ul 5 art. de lege XIII din 1909 prin care ministrul de culte este împuternicit a detrage congrua unui preot, care nu îndeplinește un ordin al ministrului, iar întrucât impotrivirea respectivului preot, s'ar întemeia pe vre-un ordin al autorității sale bisericești, ministrul are facultatea să detragă congrua preoțimei din întreagă dieceza.

Terminul de trei luni pus de ministru pentru a ne conforma ucazului său se apropie, arhiereii bisericilor române împreună cu corporațiunile bisericești legale se întrunesc în zilele aceste pentru a-și spune cuvântul în această chestiune de mare importanță, de aceea am ținut să analisăm ordinul ministerial, și în legătură cu aceasta să ne espunem punctul nostru de vedere.

1. Scopul principal al instrucțiunei din școalele primare este formarea de *caractere religioase-morale*. Dintre toate obiectele de învățământ a le școalei poporale, religiunea este isvorul nesecat, din care trebuesc scoase învățăturile trebuincioase la formarea și cimentarea acestor caractere. Abstrăgând dela dreptul de origine divină al bisericei noastre de a catehisa în limba liturgică, e o cerință pedagogică elementară, deși cardinală, ca înaltele principii de iubire și credință să se predee elevilor în limba aceea, pe care ei o înțeleg pe deplin. In tainele ascunse ale sufletului omenesc nu poți străbate decât cu graiul dulce al limbei materne. Nu putem admite, căci e un neadevăr afirmarea, că elevii nostri din clasele superioare și-ar fi însușit o limbă străină în așa măsură, ca să li-se poată propune și să înțeleagă învățăturile abstracte ale religiunei creștine. Instrucțiunea din religiune ar fi o muncă zadarnică, prin urmare din punct de vedere *pedagogic* ordinațiunea ministerială este o aberațiune.

2. Dreptul bisericei noastre de a folosi limba *română* ca limbă oficioasă e garantat prin legi positive. Legea fundamentală a bisericei noastre, aprobată de Maiestatea Sa și codificată în legile patriei noastre, statutul organic în §-ul 175 zice: *„Limba oficială în toate trebile bisericești, școlare și fundaționale, atât în lăuntru, cât și în afară este cea română"*.

Catehisarea elevilor este per eminențiam o chestiune bisericească prin urmare *biserica* se folosește numai de scutul legii, când respinge amestecul străin în afacerile ei interne.

3. Tot de aceste vederi au fost conduși întemeietorii primei legi școlare din patria noastră, căci art. de lege XXXVIII. din 1868 în §§-ii 57 și 90 în mod positiv dispune următoarele: *„de instrucțiunea în religie și morală a acestora* (a elevilor din școalele străine) *sunt obligate a se îngriji respectivele confesiuni"*. Confesiunea statorește materialul din studiul religiunei, aproabă manualele didactice, confesiunea denumește catehetul, confesiunea îl disciplinează și tot confesiunea e datoare a se îngriji și de remunerația catehetului.

Iată deci, că legea școlară militează pentru punctul nostru de vedere, când prin dispoziții positive obligă confesiunea a se îngriji de creșterea religioasă a tinerimii școlare.

Dacă așa stă scris în lege, negru pe alb, atunci pe ce-și întemeiază ministrul ordonanța sa, se vor întreba cetitorii nostri? Vom răspunde.

4. Dl ministru caută adăpost pentru legalitatea ordonanței sale la umbra legii despre egala îndreptățire a naționalităților din patria noastră. In *zicerea* primă din §-ul 17 art. de lege XLIV. din 1868 să spune: „Statorirea limbei de propunere în institutele de învățământ înființate din partea statului respective cari se vor înființa după trebuință din partea guvernelor, întrucât în această privință nu esistă dispoziție legală, cade în competința ministrului de culte".

Pe scurt în țara noastră nu este lege, care în mod positiv să fixeze limba de propunere în școalele elementare de stat. Statorirea limbei de propunere e lăsată la discreția ministrului de culte. In basa acestei împuterniciri ministrul de culte a decretat limba maghiară ca limbă de propunere pentru toate obiectele obligate în școala poporală de stat. Dupăce și religiunea e studiu obligat, urmează de sine — zice dl ministru, că și propunerea aceleia să se facă în limba maghiară. Greșește dl ministru. Dupăcum am arătat în cele premergătoare studiul religiunei e dat în grija esclusivă a autorității bisericești. Ministrul poate dispune asupra limbei în care au să se propună acele obiecte, al căror material el îl statorește, cu a căror propunere el denumește învățători, pe cari îi plătește și îi disciplinează. De limba de propunere a religiunii însă n'are dreptul să se atingă. Intențiunea legislatorului nici n'a fost aceea, pe care ministrii nostri forțat o deduc din dispozițiile §-lui 17, mai sus citat. Nu dintr'o singură zicere a unui paragraf, ci din totalitatea aceluia, respective din spiritul, care dominează o lege, să poate conclude la intențiunea legislatorului.

Partea a doua din §-ul 17 dispune: „Succesul instrucțiunei din punct de vedere al culturei și al prosperării generale, fiind scopul principal al statului, e *dator acesta* (adecă statul) *a să îngriji*, ca *cetățenii acestei patrii*, în *masse mai compacte, fără deosebire de naționalitate, să-și primească instrucțiunea în limba lor maternă până acolo, unde să începe* cualificarea *academică mai înaltă"*. Va să zică, statul în senzul legii e dator, ca în ținuturile unde credincioșii noștri locuesc în masse compacte, să le zidească școale și să se îngrijească de instrucțiunea lor în limba maternă. După spiritul acestui § din lege, ca normă la fixarea limbei de propunere în școalele de stat, trebuie să servească contingentul elevilor și locuitorii ținutului respectiv. Când s'a decretat deci limba maghiară, ca limbă de propunere în școalele de stat fără nici o restricțiune, în faptă s'a călcat legea. Nu numai religiunea, dar și celealalte obiecte din școala poporală de stat, să pot și ar trebui să se propună în limba română. Acesta e spiritul cel adevărat al legii; numai în acest înțeles să tălmăcește fidel intențiunea legislatorului, depusă în art. de lege XLIV din 1868. Dar e, nu numai paradox, ci deadreptul fatal, ca să cauți argumente pentru a justifica un ordin de opresiune, tocmai în legea despre egala îndreptățire a naționalităților!!

Și iată-ne ajunși la legea despre congruă. Când s'a votat această lege, ministrul având deplina conștiință a ilegalității ordinului său referitor la limba de catehizare, și-a creat în §-ul 5 un mijloc de terorizare. Oricât ne-am frământa, nu putem înțelege, în ce legătură stă catehizarea cu congrua? Cum s'au putut îmbina aceste două chestiuni absolut independente? Ministrul poate dispune asupra onorarului, cu care a învrednicit pe unii dintre catehetii nostri după placul său și după alte considerații. Acest onorar corumpător de suflete îl poate și detrage, dar *nu poate detrage dotațiunea de stat sau congrua*, care s'a votat preoțimei noastre, *ca despăgubire pentru venitele pierdute prin introducerea căsătoriei civile*. Congrua este ecuivalentul serviciilor, pe cari preoțimea noastră le aduce Bisericei și Patriei, și nu e onorar de catehizație. Nu înțelegem, cum s'ar și putea detrage congrua — votată prin lege, — dela o mie de preoți, pe motivul, că d. e. 150 catecheți nu îndeplinesc un ordin ministerial fără nici o bază în lege? E absurd. Și dacă în contra acestor argumente puternice, guvernul va perzista pe calea apucată, și în consecință va sista congrua preoțimei noastre, atunci Biserica este în drept a-și căuta validitarea pretensiunilor sale față de stat pe cale judecătorească. Dar mai mult decât nedreptatea din ordinul ministerial, ne atinge umilirea statului nostru preoțesc. S'a aruncat asupra preoțimei noastre suspiciunea urâtă, că de dragul banului va călca porunca arhiereilor și să va înstrăina de altariul pentru care au primit hirotonirea. E rândul preoțimei noastre, ca să dovedească contrariul, în ceeace noi un moment nu dubităm.

Corporațiunile bisericești să întrunesc în zilele aceste și credem, că amăsurat cu gravitatea situațiunei, în conglăsuire cu importanța chestiunei şi cu demnitatea bisericei noastre vor şti să-şi spună cuvântul-răspuns. Până atunci orice abatere dela lege şi dela uzul din trecut, trebue s'o timbrăm drept o nesocotire a datorinţelor oficiale şi o încălcare a drepturilor garantate bisericei noastre. *L. T.*

---

*) Parohul gr.-cat. Dr. Nicolae Brînzëu din Petroșeni, care se însinuă publicând în „Alkotmány" un articol lingușitor, nu poate strica aceasta armonie. Pădurea nu să judecă după uscături.

Conflictul. Ziarul "*Viitorul*" din Bucureşti vorbind despre noua primejdie care ameninţă biserica noastră în urma ordonanţei ministeriale privitoare la propunerea religiunii şi în limba ungurească, constata, că în conflictul „ce sa declarat între volnicul ministru de culte Apponyi şi bisericile româneşti pe urma ordonanţelor sale ilegale de limbă, a intervenit întreaga suflare românească, în frunte cu autorităţile noastre bisericeşti. Atentatul contra limbei noastre şi a drepturilor autonome ale bisericii *au pus în picioare toate cercurile noastre conducătoare, cari în frunte cu I. P. S. S. Metropolitul Meţian, care prin atitudinea energică şi patriotică pe care a luat-o în aceste grele împrejurări, s'a arătat a fi un demn urmaş al arhiepiscopului de veşnică amintire, Andrei baron de Şaguna,* au luat o atitudine neclintită şi hotărâtă *de a respinge odată pentru totdeauna încercarea temerară şi criminală a ministrului Apponyi*". Frumoase vorbe de laudă, însă cam nepotrivite pentru domnii dela „*Viitorul*", cari numai cu 2—3 luni mai nainte făceau pe I. P. S. Sa, Metropolitul nostru *Ioan*, trădător de neam, gata să-şi vândă biserica guvernului unguresc!...

Situaţia.

Articolul din „*Pester Lloyd*", publicat în numărul din ziua sfântului Stefan, primul rege al Ungariei.

Neconturbată de arme inimice îşi duce astăzi zilele opera cu esistenţă de stat de zece secole a apostolului regesc, care a dat statornicire poporului seu de nomazi călăreţi, şi prin încreştinare l-a introdus în comunitatea culturală europeană, iar ţării a dat o formă de stat regulat constituţional. Nici o primejdie înarmată nu-i ameninţă hotarele, şi glia pământului binecuvântat e adăpată numai de sudoarea, nu şi de sângele fiilor patriei acesteia. S'au stâns generaţiuni decând mai pe urmă au călcat copitele cailor duşmanilor pe pământul Ungariei. Şi totuşi o grea fatalitate ar fi de espiat dacă drepturile binecuvântate ar mai putea face minuni. *E bolnăvicios organismul nostru de stat!* Căldura frigurilor provocate de crize interne roade la sucurile de viaţă ale esistenţei noastre naţionale. Desbinări pline de primejdii au pus poporul nostru în tabere duşmănoase pe terenul social, şi combaterea reciprocă a născut încordări revoluţionare în atmosfera socială. Resultanta tuturor acestor forţe destructive, puse în aplicare în diferite puncte, e apoi un puternic proces de descompunere, care se estinde pe întreaga linie cu o celeritate neliniştitoare, a cărui pustiire, îngrozitoarea perdere de sânge, pe care o are Ungaria în urma emigrărilor, poate să ni-o presente în mod invederat, căci numai în cursul unui deceniu am perdut mai mult decât un milion de fii ai ţării, tot numai material bun, dornic de muncă şi productiv omenesc, dus la America, am perdut deci sigur mai mult decât au costat răsboaiele omorâtoare de oameni, pe cari le-a avut Ungaria în curs de o mie de ani.

Şi întregul acest groasnic desastru ar fi încă de suportat, speranţa unei însănătoşări pe lângă facultăţile de regenerare istoriceşte documentate ale poporului nostru n'ar fi ilusorie, dacă numai ţara s'ar deştepta din starea ei bolnăvicioasă, dacă s'ar întoarce de pe calea prăpăstioasă pe care înaintează în imbecilitatea ei spre abis, şi s'ar decide încă odată pentru o puternică afirmare a voinţei ei de a trăi. Dar tocmai aceasta e ce face, ca situaţia să fie atât de desperată, adecă faptul, că *massele nu au simţ pentru aceste simptome de decadenţă, şi că nu au conducători, cari să le iee legătura dela ochi, instruindu-le asupra primejdiei în care se află starea de lucruri, şi totodată luând iniţiativa cu mână tare pentru opera de mântuire.*

Căci aceea e boala noastră, acela e isvorul întregei miserii, care s'a lăţit pe întregul teritor politic şi social, că a prins rădăcină o formală groază de adevăr în viaţa noastră publică, şi simţul de neîmpăcată realitate de odinioară din politica ungurească a cedat locul în timpul mai nou cultului fanatic şi orb al frazelor înşălătoare.

Popoarele înapoiate au obiceiul de a se ţinea legate de curente de idei, peste cari demult a trecut spiritul vremii cu elementara sa râvnă de înaintare, şi-şi pierd energia vieţii alergând fără raţiune după ideale demult îngropate.

Ideea naţională a fost principiul format al secolului al nouăsprezecelea. Aceea ce s'a putut, a realisat ideea aceasta înainte de a apune veacul în care s'a născut. Opera ei a fost întemeierea imperiului german şi a unităţii italiene, şi chiar şi renaşterea naţională şi de stat a Ungariei încă trebue considerată ca product al procesului adânc de prefacere din zilele acelea, pe care l-a provocat ideea naţională în organismul european. Noul secol a împăturat însă steagul acestei idei şi a desvălit steagul ideii sociale. Popoarele cari abia acuma au fost deşteptate de ideea naţională şi esclusiv ei se închină, primindu-şi încă numai dela ea impulsurile creatoare, nu sunt alta decât întârzietori tragici! Tragici cu privire la soartea lor, fiindcă au recunoscut un adevăr abia după ce fântâna din care isvorea cu prisosinţă, a săcat de mult.

In secolul prefacerilor noi sociale Ungaria cade de nou în cercul exclusiv al ideilor naţionale. Aceasta e sorgintea din care se scurg acum toate miseriile vieţii noastre publice. Parlamentul, presa, viaţa municipală, guvernul, opiniunea publică, — toţi factorii vieţii naţionale şi de stat sunt stăpâniţi numai de această imaginaţie de forţă, de restaurarea ideei naţionale, pe care vreau de nou să o ridice la singurul motiv dominant în politica maghiară!

Cum s'a născut această imagine de forţă şi cum a devenit ea vatră de epidemie, care inveninează întreaga noastră viaţă publică, nu vom scruta de astădată, şi nu vom stabili de nou măsura responzabilităţii, care cade asupra actualilor conducători ai Ungariei, pentru o astfel de rătăcire. Sunt mulţi în ţară, cari văd situaţia destul de bine, deşi nu au curajul, ca prin o recunoaştere sinceră a adevărului să iee lupta în contra terorismului de partidă, organisat pe scară întinsă. Va veni însă vremea, când va cădea negura de pe ochii opiniunei publice, şi amarele necesităţi ale vieţii vor sili ţara să se abată dela nebuniile dominante de astăzi. Şi atunci va sosi şi ziua de judecată pe care o va pregăti naţiunea deşteptată din beţia de fraze urzitorilor acestor grave rătăciri. Dar e timpul suprem, de a se arăta pustiirile pe cari le a făcut şi până acuma direcţia acessta fatală în cele mai preţioase bunuri ale patriei noastre. Şi pustiirile acestea ne duc la răul fundamental, la cronica şi fundamentala *nesinceritate în viaţa noastră publică*. Parlamentul şi guvernul, cu toate că au eşit din sinul tuturor alegătorilor, nu pot să iase din mocirla unei miserabile gospodării de partid, şi nu sunt în stare să desvoalte activitatea creatoare şi reformatoare, de care are ţara cea mai mare trebuinţă. Mii de necesităţi bat la porţile legislaţiunei, dar aceasta nu are urechi pentru a auzi strigătele admoniatoare ale unei vremi ce clocoteşte. Intreaga ei ambiţie o ţine legată ideea, de a stoarce cu forţa „*succese*", cari fără a aduce ţării vre un folos, fie cât de mic, pot numai să satisfacă anumite vanităţi.

In politica internaţională se adună materia esplosivă văzând cu ochii, pentru a provoca o conflagraţiune generală europeană. N'are a face, şi apostolii frazelor se leagănă mereu în aspiraţiuni, cari în actuala stare de lucruri pot să dee îndemn la conflicte primejdioase, iar pe cel ce nu vrea să-şi dee cu capul de părete, sunt gata să-l timbreze de tradator de patrie!

De altă parte politica economică a lumei întregi să manifestă în tendinţa, de a se crea teritorii mari de producţiune şi consumare, pentruca prin o concentrare cât de puternică a activităţii pe terenul economic şi a schimbului de marfă să se facă posibilă crearea unei posiţiuni tari în lupta de concurenţă neîmpăcată a popoarelor, — dar patrioţii esaltaţi (die Hurrah-patrioten) cari conduc soartea şi ideile naţiunii, n'au atragere spre aşa ceva. Ei predică evangelia desfacerii economice şi financiare de către Austria, fără a precumpăni, ca ţara aceasta sedusă prin deşteptarea vanităţii, orice „*succes*" pe terenul acesta are să-l plătească cu jertfirea condiţiilor economice de viaţă!

Unde e mâna curajoasă şi puternică, gata şi în stare să-şi facă întrarea în acest paingeniş al minciunilor periculoase de moarte, pentru a-i nimici firele otrăvitoare, pentru a da alt curs de gândire ţării şi a o abate la calea nouă, pe care Ungaria trebue să păşască fără amânare, dacă nu vrea cumva să sucumbe în urma defectelor interne pe care le are? Vremea cea nouă îndrumă poporul maghiar şi fiinţa sa de stat spre noue scopuri. Forţele de a putea atinge nouele scopuri nu mai pot fi însă luate din ideile trăite ale fântânei secate, cari şi-au întrebuinţat puternica lor forţă de formaţiune în anii 1848 şi 1867, când s'a făcut renaşterea naţională şi de stat a Ungariei.

Ideea de stat maghiar trebue deci să primească un nou conţinut, în consonanţă cu spiritul vremii din secolul al douăzecilea, adecă îndemnul de înaintare socială, iar *aceasta are să fie misiunea sufrajului universal*. Această nouă stea lucitoare are să conducă patria noastră peste frazele măcinate, peste adevărurile moarte şi peste minciunile vii, la o nouă viaţă, plină de isbânzi! Asta este, în zilele turbure de astăzi, cea mai bună şi mai veselă speranţă a noastră".

NOUTĂŢI.

Representanţa fundaţiunii Gozsdu s'a întrunit Sâmbătă în Sibiiu, pentru resolvarea agendelor curente, între cari şi împărţirea stipendiilor. Pentru a participa la şedinţe au sosit la Sibiiu P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, P. C. Sa, protosincelul, G. G. Bogoevici secretarul fundaţiunei, şi ilustrii domni: Dr. Iosif Gall, Ioan cav. de Puşcariu, Avram Berlogia şi Nicolau Poynar, iar din Sibiiu ia parte la şedinţe dl Parteniu Cosma. Şedinţele sunt conduse de I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*.

*

Consistor metropolitan se ţine mâne, Joi, în Sibiiu, sub presidenţia I. P. S. Sale, Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*.

*

Dela cassa arhidiecezană. Dl *Demian Dragonescu* şi soţia *Cecilia* din Galaţi, donează fondului Catedralei 20 cor., iar dl *Dumitru Agricutu* şi soţia *Sultana* din Biscuriu, 5 coroane.

*

Hymen. Domnişoara *Lucia Lazar* şi domnul *Emanuil Stoica* logodiţi. Şimleu, August, 1909.

*

Aviator român. Locotenentul din armata română dl Rodrig *Goliescu*, a făcut mai multe experienţe interesante cu un aeroplan, invenţia dsale. Tinărul inventator a primit acum o subvenţie de 20 de mii de lei în vederea construcţiei aeroplanului său, care se va construi la Paris, unde dl Goliescu va pleca în curând, ca să supravegheze construcţia aparatului său.

*

† Dr. Iuliu T. Mera. Despre moartea distinsului medic şi scriitor român Dr. Iuliu T. Mera, anunţată deja din partea noastră, primim următoriul anunţ funebral: Pătrunşi de cea mai adânc simţită durere, aducem la cunoştinţa tuturor rudeniilor, cunoscuţilor şi prietinilor, că iubitul nostru fiiu şi frate *Dr. Iuliu T. Mera*, medic balnear al băilor din Carlsbad, în urma unui morb greu, suportat cu resignaţiune creştinească, în anul 48 al etăţii, şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în Viena. la 11/24 August. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului se vor transporta la Şiria, comuna sa natală, şi depune spre vecinică odihnă la 15/28 August 2 ore p. m. din sf. biserică ort. română, în cripta familiară. Şiria, în 14/27 August 1909. Dormi în pace suflet blând şi nobil! *Văd. Elena Mera* ca mamă. *Văd. Draghina Secula născ. Mera* ca soră.

*

FOIŞOARĂ.

Un suflet sincer

de *Vasile Stoica.*

(Ecaterina Pitiş: Poezii, „Minerva", Buc.)

De când a apărut în literatură dnul Octavian Goga, şi prin originalitatea şi îndrăzneala concepţiilor sale s'a ridicat la înălţimea, la care se află astăzi, o mulţime de nechemaţi a tăbărât asupra revistelor cu imitaţiile lor ridicule, chiar scandalos de stupide uneori. Dacă dl Goga a cântat Oltul, cutare nevârstnic hodorogeşte despre Murăş, alt copilandru declamă frase despre Tisa, un al treilea scârţie din versuri despre Dunăre, ba se molipsesc de boala asta şi oameni serioşi ca dl I. U. Soricu, (Prutul). Dacă dl Goga cântă pe cei năcăjiţi, cu toţii se inspiră de miseria din bietele bordeie, unde ei cu siguranţă n'ar intra fără sticluţa cu apă de Colonia la îndemână. Şi pretutindenea aceleaşi frase caraghioase în grozăvia lor, aceleaş declamaţii necoapte, acelaşi naţionalism de bâlciu, aceeaşi jale naivă a neamului, aceeaşi desnădejde mincinoasă, — aceeaşi stupiditate.

Alţii imitează pe decadenţii apuseni pe Charles Beaudelaire, pe Paul Verlaine ş. a. — fireşte în escentricităţile lor — şi se cred originali introducând în poezie confusia şi obscuritatea totală. In mania de a fi originali nu se feresc nici de obscenităţi jignitoare pentru noi, cari până acum cel puţin în literatură, am fost scutiţi de ele. Aceeaşi îndrugare de secături, aceeaş lipsă de idei, aceeaş stupiditate în alte variante.

Iar dacă în bâjbâiala asta literară cei aleşi îşi scot la iveală plăzmuirile, parcă-i o ploaie binefăcătoare după o zăpuşală înecăcioasă.

*

Numele dşoarei *Ecaterina Pitiş* le va părea poate multora necunoscut. De vină e modestia, sau mai bine zis sfiala, care a îndemnat-o, ca cele mai multe dintre poezii să şi le publice sau prin bătrâna noastră „Gazeta Transilvaniei" sau prin copilăreştile „Ramuri", ba chiar prin caraghioslâcul de „Familia Română" şi numai puţine, foarte puţine prin „Sămănătorul" de pe vremurile dlui Iorga.

Strânse acum toate acestea într'un volum, din fiecare pagină, din fiecare vers răsare sufletul plin de gingăşie femeiască, de simţire şi înainte de toate *sufletul sincer* al autoarei lor. Iar sinceritatea mai cu seamă acum în literatura noastră, e cea mai frumoasă însuşire a unui suflet ales.

Femee înainte de toate şi înţelegătoare, dşoara Pitiş nu declamă frase sarbede de patriotism şi nu se cufundă în cugetări filosofice zăpăcite şi neguroase ca doamna Farago, nu alunecă în prosa Mariei Cioban şi nu se perde în ţăcăneala plicticoasă în care se învârte în vremea din urmă dşoara Cunţanu. Cântăreaţă a naturii, dar femee, o impresionează nu măreţia munţilor, văilor, nu deslănţuirea sălbatică a furtunii peste întinsul codrilor, ci zarzării, salcâmii înfloriţi, viaţa acelora cari stau mai aproape de sufletul unei femei, totodată simbolul vieţii noastre: viaţa florilor. Cetiţi poezia „Garofiţe". Cu câtă gingăşie şi înţelegere e zugrăvită dragostea de o vară a garofiţelor din fereastră cu fluturelul galbin care le cerceta zi de zi, până ce cu apropierea toamnei venia mai rar

Pe la flori să le sărute
Şi era mai trist acum
Şi pleca cu mult mai iute,

ca în curând să nu mai vie, iar bietele flori încet încet să se usuce de dor şi de durere.

Nu-i asta oare şi povestea atâtor inimi!?

Cetiţi „Floare albă" şi veţi vedea acelaş simbolism.

Şi pretutindenea pare c'ar fi împreunată simţirea adâncă a lui Lenau cu seninătatea cântecelor lui Uhland, cari probabil şi sunt poeţii favoriţi ai domnişoarei Pitiş.

Chiar şi în descrierile sale adevărata valoare e în puterea artistică, cu care ştie contopi coloare şi simţire, întindere în spaţiu şi adâncime în sentiment, cu care ştie turna în natură felul său propriu de a simţi şi cugeta, dând astfel şi descrierilor un caracter subiectiv. Tablourile naturii în întreaga-i poezie par mai mult nişte mijloace pentru scoaterea în relief a sufletului său împăcat, peste care au trecut năcazuri, dar căruia i-a rămas neclintită credinţa în înţelepciunea divină. Şi cu această credinţă se mângăie în restrişti şi se bucură copilăreşte în vremuri bune. Nu se resvrăteşte nici odată. Inţelege, că viaţa încă-şi are barierile sale, înlăuntrul cărora li-e dat tuturora să petreacă. E de admirat împăcarea aceasta cu viaţa.

Ce dulce-i, când eşti singur
Să şti că unde-va
O inimă mai este
Şi aceea e a ta.

Ce dulce-i, când şi oameni
Şi soartea te-a înşelat
Să simţi că-ţi este gândul
Şi sufletul curat.

Ce dulce-i, când din lume
Speranţele îţi pier
Să poţi să îndrepţi privirea
Cătându-le la cer.

Insă de concepţia asta a vieţii foarte puţini sunt capabili.

Pretutindenea aceeaş viaţă senină şi armonică în poezia dşoarei Pitiş. Patimi mari, sbuciumări întunecate niciodată n'au chinuit o. Rănile de odininară şi de altfel uşoare s'au vindecat, iar acum îi răsar în minte tot aşa de duioase ca şi amintirile copilăriei.

Maiestatea Sa Monarhul nostru a plecat din Ischl la Innsbruck pentru a lua parte la serbările jubilare din Tirol. Se împlinesc acum o sută de ani dela luptele purtate pentru libertatea Tirolului.

•

Posturi de profesori. La institutul pedagogic al diecezei Caransebeşului sunt de ocupat două catedre de profesori, una de istorie, geografie şi constituţie, a doua de matematică şi ştiinţe naturale. Salarul anual e 1600 cor., bani de cvartir 400, cvincvenii 5 de câte 160 cor.

•

Moşia din Retişdorf, comit. Târnavei-mari, de-o întindere cam de 800 jugăre, care aparţinuse comitelui Ladislau Béldi, a fost cumpărată de advocatul din Făgăraş, dl Octavian Vasu, cu preţul de 540 de mii de coroane.

•

In Folticeni, una din comunele moldoveneşti aproape cotropite de jidovime, un ofiţer român, căpitanul de stat-major Popovici, a fost insultat pe stradă de evreul Puchner. Ofiţerul, neputând suferi obrăznicia evreului, l-a pălmuit. Mai mulţi evrei atunci încunjură pe căpitan; dar soldaţii cari treceau pe stradă intervin, şi perciunaţii o iau la sănătoasa.

•

Congresul internaţional al medicilor s'a deschis la Budapesta Dumineca prin o cuvântare ţinută de prof. univ. Korányi. Arhiducele Iosif a salutat congresul în numele Maiestăţii Sale, ministrul Apponyi în numele guvernului, iar primarul a vorbit în numele capitalei. Depeşe omagiale s'au trimis monarhului nostru şi regelui Manuel al Portugaliei.

*

Alegere de învăţător. Ni se scriu următoarele: In comuna Câmpuri-Surduc (protopr. Ilia), Dumineca în 16/29 August c. s'a ţinut alegerea de învăţător sub conducerea dlui prot. George Oprea. A fost ales cu totalitatea voturilor înv. *Ioan Ungurăşan*. Se nădăjdueşte, că nou alesul va căuta, ca împreună cu preotul şi poporul să muncească la înaintarea în toate direcţiile, şi în bună înţelegere se vor trudi toţi la conservarea şi prosperarea instituţiunilor înfiinţate în această comună harnică.

•

Teatru maghiar în Sibiiu. Trupa teatrală a directorului *Szilágyi D.* îşi începe astăzi [illegible] în 1 Septemvrie n. reprezentaţiile în teatrul orăşenesc cu piesa *„Tatárjárás“* (Năvălirea tatarilor).

*

Expoziţia de portrete, aranjată de secţiunea sibiană a reuniunii „Sebastian Hann“ s'a deschis Sâmbătă în localităţile pavilonului dela lacul de patinat. Tablourile formează proprietatea particularilor, cari le-au pus la dispoziţia reuniunii pentru a putea întocmi expoziţia aceasta. Se găsesc expuse tablouri începând din secolul al 17-lea şi până în zilele noastre. Nu numai Sibiul, ci şi celelalte oraşe săseşti sunt reprezentate cu lucrări de valoare şi interesante din multe puncte de vedere. Catalogul conţine 222 de numere, dintre care 114 sunt portrete în ulei, restul e compus din desemnuri, aquarele, stampe, siluete şi litografii. Expoziţia se bucură de număroşi vizitatori. Va sta deschisă până la 6 Sept., zilnic dela 9 ore dimineaţa până la 6 ore sara. Intrarea 50 de bani.

*

Monument independenţei. Comitetul de iniţiativă pentru ridicarea unui monument al independenţei române la Craiova au presentat regelui Carol macheta monumentului turnată în bronz. Este o lucrare a sculptorului *Pavelescu*, care este stabilit în Florenţa, unde are un frumos atelier. Macheta a fost oferită ca dar suveranei române, reginei Elisabeta, din partea artistului. Monumentul va avea o înălţime de zece metri şi se compune din statua regelui, generalii Cernat, Lahovari, căpitanul Zănescu comandantul bateriei şi patru soldaţi lângă tunuri.

•

Serbări la Rusciuc. Cu mare solemnitate s'a desvălit *statuia libertăţii* în Rusciuc, ridicată în memoria luptătorilor pentru liberarea Bulgariei. A fost un prilej d'a manifesta pentru înfrăţirea bulgaro-română. Au asistat la serbare miniştri bulgari, mai mulţi generali şi alţi fruntaşi militari şi civili. O delegaţiune a societăţii veteranilor „Coroana de oţel“ a representat România. S'au trimis telegrame omagiale călduroase regelui Carol la Sinaia. Oratorii au glorificat poporul românesc, prin a cărui jertfe s'a întrupat idealul naţional bulgar: liberarea Bulgariei şi regatul independent de astăzi.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare, din prilegiul avansării dlui Zacharie Colceriu din Sighişoara de cancelist comitatens, au dăruit familia preotului Chirion Munteanu din Trapold 1 cor.; familia dlui Teodor Mosora din Sighişoara, 40 b.; Ioan Sociu, revizor r. (Sibiiu), 1 cor.; I. Varga, contabil, 20 bani; Zacharie Colceriu, 1 cor. şi Dr. Vasile Covrig, cand. de adv., (Sighişoara), 40 bani. La acelaş fond au mai dăruit: Ioan Hanzu (Bucureşti), 1 cor.; Maria Moga, din prilegiul onomasticei sale, 40 bani; Nicolae Comanici, notar (Gurarâului) şi soţia sa Ana n. Nicola, 1 cor. Vic. Tordăşian, prezid., 10 bani.

*

Zeppelin la Berlin. Sosirea contelui Zeppelin în capitala germană a fost aşteptată de o mulţime enormă. Sute de mii de oameni aşteptau sosirea balonului. In 29 Aug. la orele 12 şi jumătate, făcând mai multe evoluţiuni, balonul a debarcat pe câmpia Tempelhof. Muzica militară a întonat un marş, după care publicul entuziasmat a cântat imnul: „Deutschland, Deutschland über alles“. La primirea lui Zeppelin a fost de faţă împăratul Germaniei, împărăteasa şi întreaga curte. Indată după sosire Zeppelin a salutat milităreşte pe împărat, care a rostit un scurt discurs. Primarul Berlinului asemenea l-a salutat, zicând că Zeppelin se poate bucura astăzi de iubirea întregii naţiuni germane. După aceea împăratul, împărăteasa şi Zeppelin s'au urcat în automobilul imperial şi s'au îndreptat spre palat. Pe tot drumul Zeppelin a fost aclamat de mulţimea, care fâlfăia batistele, pălăriile şi arunca flori. Intrarea în Berlin a fost un adevărat triumf. La palat s'a dat un prânz de gală în onoarea eroului aviator, şi s'au rostit mai multe toaste. Impăratul şi contele Zeppelin au apărut împreună la fereastră, şi au fost aclamaţi de un public imens. Balonul lui Zeppelin se va prezenta în curând şi Maiestăţii Sale Monarhului nostru.

*

Avis. Pentru orientarea multor părinţi din jurul Albei-Iulie dăm ştirea, că cu începerea an. şcol. 1909/10 s'a instituit la gimnaziul rom.-cat. din Alba-Iulia *clasă parolelă* pentru I-a clasă gimnazială. Deci părinţii, chiar şi cei din loc, cari până aci cu mari spese şi griji trebuiau să şi ducă în alte părţi copiii gr.-or. din cauză că se umplea întotdeauna numărul cu elevi cat. şi cu gr.-cat., pot la sigur să-şi ducă acum copiii lor aci, că vor fi primiţi.

•

Dar pentru biserică. In 15/28 August s'a împodobit sf. noastră biserică, de către evlavioasa văd. Maria Dineş l. Toader din V.-Brad, cu un păhar (potir) şi disc aurite, pentru cari primească iubita noastră creştină călduroasele mulţămite ce ni le exprimăm şi pe calea aceasta şi rugăm pe bunul Dzeu, ca credinţa ce o are faţă de sfintele biserici să i o întărească şi mai mult şi darul şi binecuvântarea lui Dzeu să nu-i lipsească din ostăneala ei; iar păharul mântuirei să-i fie de folos. Mihăleni la 15/28 August 1909. Miron Popoviciu, paroh.

•

Petrecere în Bungard. Tinerimea română din Bungard invită la producţiunea teatrală, declamatorică, ce o va aranja Dumineca în 23/5 Septemvrie. 1909 în edificiul şcoalei rom. din Bungard. Incedutul la 8 ore seara. Preţul de întrare de pers. 80 fil., de familie 1 cor. şi 50 fil. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

Apel.

In 20 Iunie a. c. la sfatul, stăruinţa şi sub conducerea neobositului nostru învăţător Z. Frandeş, ne-am hotărât şi constituit spre formarea unui cor bisericesc, pentru a cânta în Dumineci şi sărbători, ceace în curând ne-am şi deprins, spre bucuria parohienilor şi precum i să cuvine unei biserici atât de pompoase precum e a noastră! Tot atunci membrii corului dornici spre învăţătură şi cultură au pus bază unei biblioteci poporale, din ale cărei cărţi să ne adăpăm spiritul cu învăţăturile şi poveţele cuprinse în ele. De oarece însă mijloacele ne sunt atât de puţine şi neînsemnate, încât nu putem ajunge îngrabă la un resultat oarecare, subscrişii vin a apela la bunul şi nobilul simţ al onoraţilor autori, editori şi binefăcători spre a ne trimite cărţi folositoare pentru biblioteca noastră poporală, pentru ce vom fi mulţumitori tuturor binefăcătorilor.

Acest apel ne rugăm a-l reproduce şi în celelalte foi româneşti.

Binefăcătorii sunt rugaţi a trimite cărţile la adresa subt însemnaţilor.

Cei ce ne vor trimite vor fi publicaţi mai târziu în foaia „Tel. Rom.“

G. Hodac (p. u. Görgény Szt.-Imre) com M.-Turda.

Nicolau Mann *Constantin P. Harşan*
june, cas. reun. june, bibl. reun.

Economie.

Premiare de cai de prăsilă.

Comisiunea comitatului Sibiiu pentru prăsitul cailor va ţinea Sâmbătă, în 11 Septemvrie n. c., la 1 ore d. a. în piaţa veche de vite a Sibiiului o premiare pentru prăsila de cai. Premiile constau din bani şi diplome de laudă.

Premii în bani să dau a., pentru iepe dela 4—12 ani prezentate cu mânzi deplini lăptaţi, cari sunt bine nutrite, sănătoase, puternice şi posed recerinţele pentru o iapă aptă de prăsilă; b., pentru mânze de 3 ani şi c, pentru alţi mânzi şi mânze mai tinere, dar în toată privinţa escelenţi.

Iepele şi mânzii, ce vor concura, sunt de a se prezenta pe ziua numită până 1 ora d. a. şi a se posta în rând.

Despre fiecare iapă sau mânz trebue să se arete atestatul comunal, prin care să dovedeşte, că respectiva persoană ţine iapa şi mânzul de cel puţin 6 luni în proprietatea sa şi ţidula de mânzit.

Premii în bani primesc numai economi, ear persoane mai avute sau de rang mai înalt vor primi diplome de laudă.

Premii pentru iepe cu mânzi bine-lăptaţi sunt 7 şi anume: 1 premiu de 70 cor.; 1 premiu de 60 cor.; 2 de câte 50; 2 de câte 40; 3 de câte 30; 4 de câte 20 şi 5 de câte 10 cor. Pentru mânze de 3 ani: 1 premiu de 50 cor.; 1 de 40, 1 de 30, 1 de 20 şi 2 de câte 30 cor. Pentru mânzi în calitate eminentă: 2 premii de câte 40 cor.; 1 de 30 cor.; 4 de câte 20 şi 5 premii de câte 10 cor.

Diplomele de laudă se împart cultivătorilor de orice clasă şi sunt diplome de clasa I de aur, de cl. II de argint şi diplome de clasa III de bronz.

Apelăm la cultivătorii noştri de cai să iee parte în număr cât mai mare la această premiare, făcută în scopul prăsilei cailor.

Sibiiu, 27 August n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa *Vic. Tordăşianu*
prezid. secretar.

Masa studenţilor dela „Albina“.

Concurs.

Pentru ocuparea locurilor vacante la *masa studenţilor* dela institutul „Albina“ se publică concurs. Studenţii de naţionalitate română, cari doresc să fie admişi la această masă au să-şi înainteze la direcţiunea institutului până la 10 Septemvrie n. c. orele 5 d. a. cererile instruite cu următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre averea părinţilor.
3. Testimoniul ultim şcolar, şi
4. Atestat de primire în una din şcoalele medii din Sibiiu.

De oarece în urma scumpetei pieţei din Sibiiu probabil că va fi restrâns numărul beneficianţilor la masa studenţilor, se vor lua în considerare numai cereri dela studenţi din gimnaziul superior (cl. V—VIII).

Sibiiu, 30 August 1909.

Direcţiunnea „Albinei“.

Cărţi şi reviste.

„Biblioteca pentru toţi“, Nr. 484, a apărut, cuprinzând: poveşti şi legende de Washington Irwing, traducere de Edgar Aslan. Preţul 30 bani. Tinerimea în deosebi şi iubitorii de poveşti încântătoare, cari ne duc în lumea feerică pe care ni-o arată visele noastre, vor primi cu cel mai mare entuziasm acest volum al unuia din cei mai maeştri povestitori de lucruri supra naturale. Ceeace caracterisează în deosebi pe marele povestitor Washington Irwing şi-l face în deosebi simpatic, este că în admirabilele-i fantazii, pline de imaginaţie, poetice şi strălucitoare, simţim că trece şi un larg suflet de umanitate care ne înduioşează şi măreşte interesul nostru pentru eroii povestirilor sale. Traducerea minunată e datorită mult regretatului poet Edgar Aslan, mort prea de curând şi în care literatura noastră a pierdut un talent ales şi real. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“ ce cuprinde 500 de numere a se cere la Librăria Editoare Leon Alcalay la Bucureşti.

*

„Luceafărul“ Nr. 16—17, a apărut cu următorul sumar: Ion Gorun: Vrabia şi rânduneaua. E. Savu: Reverie (poezie). Maria Cunţan: Căsuţa mea (poezie). Al. Ciura: Pe valea Cerbului. Simina Bran: Ochi cu luciul catifelii (poezie). ⁂: Membri ai Academiei române. Maria Cunţan: Aici mă simt acasă (poezie). A.-S.: Târziu (poezie). Ioan Adam: Glume ţărăneşti: Frica de Dumnezeu. S.-G.: Decepţie (poezie.) ⁂: Vizita arhiducelui Francisc Ferdinand la Sinaia. Teodor Murăşan: Vei plânge mult...? (poezie). E. S.: Cântec (poezie) A. O. Maior: Rândunel. D. Crainic: Nocturnă (poezie). D. A. T.: Lui Eminescu (poezie). D. N. Ciotori: Pagini străine: Selma Lagerlöf (1858). Prihorul (Guşăroşie). Z. Bârsan: Mărul. Dramă în 2 acte. A. Popoviciu Bănăţeanul: Scrisoare (poezie). Traian A. Pinteru: Bunicul (poezie). A. B.: Elena Popea. Dări de seamă: Al. Vasiliu: Cântece (E. H.). N. Gane: Spice (T.) C. Negri: Versuri, Proză, Scrisori (T.). Ion Gorun: Robinson în Ţara Românească (T.). Iosif Sterca-Şuluţu: Adaus la Partea a VI a din Memoriu (C.). Cronică: Atlasul linguistic al prof. Weigand (H. P. P.). Un congres al scriitorilor. Monografia lui Şaguna. † Grigore Ventura. Băncile şi Asociaţiunea. Conferinţele „Asociaţiunii“ (Oct. C. Tăslăuanu). Figuri contimporane din România. Jubileul universităţii din Lipsca (H. P. P.). Reviste şi ziare. Ştiri. Poşta redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Dr. Augustin Bunea. Vasile Mangra. Dr. George Murnu. Ion Al. Bassarabescu. Dr. G. Popovici. 8 ilustraţii privitoare la vizita arhiducelui Francisc Ferdinand la Sinaia. Selma Lagerlöf. Elena Popea. Elena Popea: Interior (după masă); Peisagiu cu mesteceni; Fata cu flori. Alfred Tennyson.

Dragostea, isvorul acesta vecinic de poezie, e un isvor de mărgăritare pentru dânsa. Amintirile duioase cu bunica, cu mama, cu căsuţa mică şi salcâmul de peste drum, toate se întunecă în faţa dragostii. Ea e vraja care-i face drag, satul cu toată prosa şi sărăcia lui.

Cu tot din el şi toţi ai lui.
Că l-a sfinţit şi fermecat
Doi ochi căprui.

Ea dă naştere acelei povestiri despre păstorul îndrăgit, care a pornit în lume pentru totdeauna şi amintirea căruia nici vremea cu toate schimbările n'a putut-o şterge. Din fiorii ei se împletesc acele minunate cântece, în cari limpezimea espresiunii şi melodia versului nu-i întrecută decât de seninătatea şi adâncimea sentimentului. Citâm unul la întâmplare:

Lună dragă, tu ce ştii
Oamenii şi ţara,
Spune-i lui că-mi trec pustii
Fără râs şi bucurii
Ciasurile sara.

Spune-i lună ce ţi-au spus
Ochii mei într'una,
Spune-i, spune-i că de sus
Vezi cum stau cu gândul dus
Noaptea totdeauna.

Şi mi-e sufletul pribeag,
Lună călătoare,
Şi mi-e dor de el mi-e drag,
Şi plângând mă află 'n prag
Răsărit de soare...

Şi peste tot se revarsă o melancolie uşoară care abia ici-colo trece în pesimism (Cântecul frunzelor, In Cimiter), din fiecare pagină răsare armonia simţirii, blândeţa visătoare şi senină, gingăşia femeiască, şi mai mult decât orice sinceritatea.

„Fapta Olandezului care şi-a tăiat o mare parte din plantele aromatice de pe insule, ca să ridice valoarea celor rămase e o procedură, pe care dacă ar urma-o poeţii, ar face foarte bine“ — zice Macaulay (în „Byron“). Rostul acestor vorbe nu l-au înţeles mulţi, foarte mulţi la noi şi nu l-a înţeles nici dşoara Pitiş. Numai aşa ne putem esplica cum alături de poezii mărgăritare s'au putut străcura reminiscenţe din autorii sentimentali romantici cu sărbezimea îmbrăţişărilor, sărutărilor şi rătăcirilor pe la isvoarele codrilor cu prosa burgheză şi ridiculă a jurămintelor şi făgăduinţelor.

... în unde de isvor
Să ne privim îmbrăţişaţi
Cu dor.

Şi zică lumea câte-o şti,
Indruge vorbe seci,
De mă iubeşti eu te-oi iubi
In veci.

Incercările acestea juvenile cu „dacă vrei tu, şi eu vreau“ le-ar fi putut înlătura o îngrijire mai serioasă şi o autocritică mai severă.

Dela dşoara Pitiş aşteptăm încă mult, foarte mult.

Nr. 450/1909. [300] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din comuna **Laz**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: Salar 1000 cor. din care 800 cor. întregire dela stat.

Invățătorul ales e dator a instrua în școala de repetiție; a face cu copiii de școală cor și a cânta Dumineca și sărbătorile în biserică.

Concurenți să-și aștearnă cererile în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral și până la alegere a se prezenta în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 12 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 922/1909. [301] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc, dela școala gr. or. română din **Sâmbăta inf.** protopresbiteratul Făgărașului, se publică concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul învățătoresc se va acoperi prin repartiție dela popor cu suma de 600 cor.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-și înainta cererile instruite conform recerinței regulamentului școl. la subscrisul oficiu protopresbiteral, în terminul indicat și au a se prezenta înainte de alegere la biserică și în fine se recere ca alesul învățătoriu se conducă copii în biserică la sfânta liturghie și a înființa cor cu ei și cu cei de repetiție și cu adulții.

Făgăraș, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea,
protopop.

Nr. 25/1909 paroh. [305] 1—1

Publicare de licitațiune.

Pe baza planului și preliminariulul de spese aprobat de Preaveneratul Consistor Arhidiecesan sub Nr. 8683 școl. 30 Iulie 1908 și de comisiunea administrativă din **Sighișoara** la 9 Sept. 1908, să dă în întreprirdere pe calea licitațiunei public minuende, adaptarea școalei gr. or. din **Biertan**, tractul Mediaș.

Licitația se va ținea în școală, la **5 Septemvrie st. n.** 1909 3 ore p. m.

Prețul de strigare e 1934 cor. 13 fil.

Licitanții au a depune înainte de începerea licitațiunei 10% în bani sau hârtiii de valoare.

Comitetul își reservă dreptul de a concrede cu lucrarea pe acela din întreprinzători în care va avea mai multă încredere.

Planul și preliminariul de spese precum și condițiunile de licitație se pot vedea la oficiul parohial.

Biertan, 3 Aug. 1909.

N. Isaila par.-pres. **Iosif Fujorea** epitr. I. **N. Stuchurean** epitr. II.

Nr. 206/1909. [292] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Josani** cu filia **Pestișu mic**, protopresbiteratul Hunedoarei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, și cu prealabila încunoștiințare a acestuia, să se prezinte în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia și cuvânta.

Hunedoara, la 8 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Hunedoarei în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Avram S. Păcurariu
protopresb.

Nr. 443—1909. (283) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învățătorești din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, anume în:

1. **Nadoșa română**: salar anual 600 cor. cuartir și lemne de focărit; ear din 1 Iulie 1910 cor. 1000: din repartiție 700 cor. dela Consistor 100 cor. și dela stat 200 cor. Invățătorul, în acest salar e îndatorat a funcționa și ca cantor.

2. In **Ibănești-Pădure**: salar anual 600 cor., din repartiție 400 cor., ear dela stat 200 cor.; cu 1 Iulie 1910 va avea salar 1000 cor., cuartir și lemne de focărit.

Suplificele concursuali, instruite conform legilor din vigoare, petenți le vor așterne subscrisului în terminul deschis, — la Maros-Kovezd, p. u. Déda.

Murăș-Cuezd, 5 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Galacteon Șagău
protopr.

Nr. 9363 Epitr. 1909. [299] 2—3

Publicațiune.

Consistorul arhidiecezan dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice zidirea unei școale centrale elementare în Sibiiu.

Ofertele închise și sigilate procurate cu timbru de o coroană și cu vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare dela prețul strigării de 51.000 cor., sunt a se înainta la consistorul arhidiecezan la 17/30 Septemvrie 1909 5 ore p. m. — cu declarație de cuprinsul că oferentul cunoaște condițiile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie și se supune acelora necondiționat.

Planurile, preliminarele de spese, condițiile de licitare se pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficioase până la ziua licitațiunii.

Sibiiu din ședința consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc ținută la 8/21 August 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 606/909. [295] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna **Armeni**, tractul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salariul: 600 cor. din repartiție, și cuartir. Cuincuenalele se computa începând dela alegere numai după cinci (5) ani de serviciu neîntrerupt la aceasta școală.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu, îndatorându-se cel ales a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei la sf. liturghie, iar înainte de alegere a se prezenta în biserică, spre a cânta și a se face cunoscut poporului.

Mercurea, la 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Avr. S. Pecurar
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învățător cl I la școala rom. gr. or. din **Turcheș**, protop. Brașov să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. adecă șeasă sute cor. plătite în rate lunare anticipative.

2. Cuartir natural și un pătrar jugăr pământ.

3. Cuincuenalul îl va primi învățătorul după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școlă.

Dela învățătorul ales se cere ca să țină strană în toate zilele pe lângă remunerațiunea de $^1/_5$ parte din venitele dela epatrafir și să țina și școala de repetițiune.

Doritorii de a ocăpa acest post sunt rugați a-și așterne suplicele lor la on. oficiul protopopesc în Brașov.

Din ședința comitetului parohial rom. gr. or. din Turcheș ținută în 9 Aug. 1909.

Ir. D. Eremia prez. com. par. **Toma Bronea** notar.

Văzut.

Brașov, 11 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Brașov.

(298) 2—3 **Vasile Voina**
protopresb.

Nr. 106/1909. (296) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc devenit vacant la școala noastră confesională gr. or. română din **Băița** protopresbiteratul Zarand să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare.

Salariul împreunat cu acest post e 800 cor. pe lângă alte accidenție. Cuartir și grădină în natură.

Cu începutul anului școlar 1910/1911 să puna în perspectivă urcarea salariului la 1000 coroane sau prin ajutor de Consistor sau dela stat.

Invățătoriul care va fi ales, va fi deobligat a conduce băeții în toate Duminecile și sărbătorile la biserică și a cânta cu ei la sfânta litugie; va instrua băieții în religiune și va ținea școala de repetiție. Cel ce va ști conduce corul bisericesc va fi preferit.

Cuincuenalul să computa începând dela alegere numai după cinci ani de serviciu la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigoare Prea Onoratului oficiu protopresbiteral al Zarandului în terminul indicat îndatorați fiind a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică pentru a face cunoștință cu poporul și spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Din ședința comitetului ținută la 6 August 1909.

Băița, la 6 August 1909.

George Drăgan paroh prez. **Nicolau Popica** notar.

Nr. 694/1909.

Vidi: **Vasiliu Damian**
protopop.

Nr. 663/909 [268] 3—3

Concurs.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor Arhidiecesan dto 23 Iulie a. c. nr. 8609 Școl. se publică concurs cumulativ din oficiu pentru posturile învățătorești din comunele: 1. **Buceș**, 2. **Grohot**, 3. **Mihăleni**. 4. **Prihodiște-Tătărești**, 5 **Rovina** și 6. **Șesuri**.

Emolumentele sunt cele usitate la cari pentru a se satisface nouei legii școlare se va cere întregirea dela stat.

Reflectanții la vre unul din aceste posturi au a se presenta în comună în zi de Dumineca ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cel instituit va avea să propună religia, să țină școală de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători elevii la biserică și să cânte cu ei la sf. liturgie.

Petenții au a-și așterne cererile instruate conform normelor în vigoare până inclusive 25 August v. a. c.

Cei cu praxă au se alăture documente despre serviciul lor neîntrerupt eventual că din ce motiv au întrerupt praxa.

Brad, la 3 August 1909.

Vasile Dămian
protopresbiter.

Publicare de licitație.

Pe basa planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenerabilul Consistor Arhidiecesan Nr. 8765 Școl. din 23 Iulie a. c. să dă în întreprinderea pe cale de licitațiune publică minuendă zidirea școalei gr. or. din **Ludești-Costești** protopresbiteratul Orăștiei.

Materialul necesar precum: piatra, cărămida, năsipul și lemnul de clădire îl prestează comunele.

Licitațiunea se va ținea **Dumineca în 5 Sept. st. n. a. c.** la 1 oră p. m. în cancelaria oficiului parohial. Prețul strigării 9335 cor. 87 bani.

Licitanții înainte de începerea licitațiunei au a depune vadiu de 10% în bani gata, sau hârtii de valoare. Ofertele închise au a se înainta oficiului parohial până la 11 ore a. m. în ziua licitațiunei.

Comitetului parohial îi stă în drept a concrede cu lucrarea pe ori cine dintre minus-oferenți.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din Ludești.

Ludești, la 6/19 August 1909.

Comitetul parohial:

Vasiliu Bolean paroh și prez. **Vasile Gavriloi** notar.

Vidi: **Vasile Domșa,**
(294) 3—3 adm. prot.

Nr. 610/1909. [293] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățător în comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Sohodol** bis. nouă cu salar de 600 cor. din cari 280 cor. din fondul bisericesc destinat pentru susținerea școalei și 320 cor. ajutor dela stat, cuartir și grădină.

2. **Fundata** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

3. **Mociul superior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină.

4. **Mociul inferior** cu salar de 600 cor. cuartir și grădină. După întregirea posturilor învățătorești se va cere întregirea salariilor în sensul articolului de lege XXVII din 1907 dela stat.

Invățătorii aleși pe lângă celelalte îndatoriri sunt obligați a propune și religiunea în școala de toate zilele și în cea de repetițiune să conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie și să formeze cor bisericesc fără altă remunerațiune.

Cuincuenalele se computa începând dela alegere numai după 5 ani neîntrerupt la aceste școale.

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi, au a-și înainta rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis și a se presenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zernești, în 6 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Brașovului în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ioan Hamsea
protopop.

Delia Olariu,

profesoară de Muzică își reîncepe în Septemvrie orele private în Solo-Canto și Cor după metoda nouă a conservatorului din Viena.

Sibiiu, Piața-mare Nr. 17, cat. 1.

(306) 1—3

Cărți de școală.

Să aduce la cunostința dlor Profesori și învățători, că gramaticele scrise de fie ertatul profesor Dr. Ioan Petran, cărți aprobate de Ven. Consistor și înaltul Guvern, sunt a-să căpăta și mai departe la dna Văduva A. Dr. Petran, Arad, strada Lazar Vilmos Nr. 4. Prețurile sunt următoarele:

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. I. Etimologia 2 cor.

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. II. Sintacsa 1 cor. 50 fil.

Gramatica rom. pentru școalele poporale p. I. 30 fil.

Gramatica rom. pentru școalele poporale p. II. 60 fil.

Cu rabat de 20%.

(303) 1—3

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marță.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape **gratuit și franco** numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 3—15

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar edit. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„	—·50
Lecții de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.**

Nr. 90 Sibiiu, Sâmbătă 22 August (4 Septemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Consistoriul metropolitan al bisericei noastre a luat hotărâre în ședință plenară, că nu se abate dela punctul de vedere pe care a stat până acuma în chestia catehizării în școalele de stat, și se identifică cu părerile episcopatului bisericei gr.-ort. române din patrie, esprimate în remonstrațiunea înaintată guvernului prin I. P. S. Sa Metropolitul Ioan Mețianu, *încă la începutul anului acestuia, și publicată în numărul 87 al ziarului nostru.*

In chestia catehizării.

(g.) Nu mai încape nici o îndoială, că ordinațiunea ministerială relativă la propunerea religiei în ungurește e o măsură barbară. Ne sângeră inima de durere, că ne aflăm supt „ocrotirea“ unor foruri lipsite într'o așa de mare măsură de simțul de echitate și de dragostea creștină — și, dacă nu ne-am afla supt forța majoră, revolta noastră nu s'ar mărgini la protestări prin cuvânt. In sufletul nostru durerea și desnădejdea e atât de mare, încât nici un cuvânt n'ar fi prea aspru — numai cât ne întrebăm: ce ar putea face cuvântul nostru aspru, când soartea lui e din capul locului aceea, de a răsuna la urechia surdului?

Deci nu vom mai pierde vremea cu întemeiate și desperate încriminări „in oppressores“, căci pentru noi ele sunt mai cunoscute decât orice altceva în lumea asta, ear pentru *ei* sunt lucruri nedemne de luat în samă, ci ne vom întreba: In afară de datoria de a înfiera brutalitatea antiumanitară și anticreștină, ce mai avem de făcut? Căci ar fi o nenorocire a crede, că întreaga noastră datorie să răzimă în combaterea cu vorbe, fie ele cât de convingătoare în teorie, a măsurilor draconice, și în consecința care ar fi: supunere, potrivit cuvântului evangelic: teme-te, căci nu înzadar poartă sabie. O interpretare în sens literal a acestui cuvânt ar dovedi o extraordinară lașitate; o astfel de atitudine de robi ar însemna, că nu suntem vrednici de alt tratament din partea „stăpânilor“, decât de unul ca acesta.

Protestăm, da; dar ne mai rămâne și în afară de asta ceva de făcut. Lucrul principal urmează *după* această protestare. Dacă glasurile noastre, ieșite dintru adâncuri, se vor sparge, ca de obiceiu, de păretele indiferentismului și al urei de rasă, ne incumbă categorica datorie de a dovedi, că nu suntem niște simpli viermi târâtori, mulțămiți cu hrana materială ce le lungește viața cu încă o zi, ci suntem creațiuni în cari vibrează suflarea lui Dumnezeu pentru altceva, decât pentru împăcarea foamei și a setei, că suntem ființe ce trăim pentru un ideal și că în drumul spre acest ideal nu sunt în stare să ne oprească piedeci de ordin material, ca pe cea din urmă vietate inconștientă. Nu renunțăm la cele materiale, căci ele ne înlesnesc mergerea înainte și ar fi o iluzie deșartă dacă am crede, că se poate trăi numai cu duhul; dar nu le putem socoti ca stăpâne ale noastre, ci ca simple slujitoare pentru ajungerea scopului mai înalt. Ținem la ele, dar numai până în acea clipă în care ni se spune: ele sunt mai mari ca idealul vostru și trebue să renunțați la acesta, dacă vreți să mai beneficiați de ele. Intr'o astfel de clipă un om care mai ține cont de menirea sa, nu mai poate sta la îndoială să se hotărască pentru respingerea darului danaic și satanic — el va rămânea la idealul său și o va face aceasta cu o necesitate internă inexorabilă. Ca un singur om trebue să simtă și un popor în momente în cari i se pune la încercare cinstea, demnitatea și idealul său: el trebue să respingă și în fapte aceea în contra căruia i se revoltă sufletul. Dacă s'ar mulțămi cu un platonism timid, dacă n'ar avea și curajul faptei, ar fi o scandaloasă lăpădătură, care nici nu e vrednică să fie tratată altcum, decum e, de către cei mai puternici.

Propunerea religiei în ungurește numai de dragul căpătării și mai departe a banului lui Juda n'ar fi o monstruoasă batjocorire a însuș Dumnezeului creștin, care cere lăpădarea de tot ce e lumesc? N'ar trebui să-i crape fața de rușine unui preot, care ar mai îndrăzni să vorbească despre cea mai superioară întrupare a idealului religios, într'o limbă străină, pentru întrebuințarea căreia e plătit cu arginți sunători, ca un trădător? Mai poate conta să fie socotit ca un om demn de a fi numit „fiu al lui Dumnezeu“ un individ care-și alege mocirla și gunoiul drept lăcaș al său, numai fiindcă acolo poate râma după vr'un os de ros?

Să nu fie!

„Păstrați tezaurul“, ni-a zis Acela, în numele căruia și cu nădejdea în puterea și bunătatea căruia au adormit moșii și părinții noștri. Dacă vom suprapune aurul corupător tezaurului viu, dacă nu vom socoti între virtuțile cari fac din omul-animal omul-ideal și pe aceea a *abdicării* — nu mai suntem vrednici să trăim nici un ceas, și orice lovitură menită a ne nimici și îngropa e o binefacere din punctul de vedere al adevăratului ideal pe care e chemat să-l întrupeze lumea aceasta. Un popor care-și resumă întregul rost al vieții în acoperirea mizeriilor materiale, trebue strivit, încât nici pomenirea să nu-i mai rămâie.

*

Să nu credem, că am fi cei dintâi în lume, cari am face operă plăcută lui Dumnezeu și fără răsplată, și cari am răspândi cuvântul adevărului numai de dragul adevărului, iar nu de al banului. Inaintea noastră au fost sute și mii de exemple. Dela formula laudabilă dintr'un punct de vedere a Jesuiților: *sint ut sint, aut non sint* și până la devotamentul apostolic al preoțimei franceze de azi, e un lanț neîntrerupt de momente înălțătoare, cari grăiesc mai mult decât orice vorbe mari. După separarea bisericii de către stat în Franța, preoțimea a rămas fără nici o răsplată, în afară de aceea pe care li-o dau credincioșii pentru unele servicii. Și ce credeți că a făcut această preoțime? Credeți că a lăsat copiii de școală fără învățătură religioasă, numai fiindcă nu i se mai plătia pentru asta și pentrucă i s'a interzis de a-și mai pune piciorul în școală? Doamne ferește! In momentul în care s'au închis ușile școlilor pentru preoți, s'au deschis mai des acelea ale bisericilor: nemaiputându-se ținea catehizația în școli, a început a se face în biserică. Scriitorul acestor rânduri a fost adânc emoționat văzând în biserica sfântului Petru din Nancy cum se ținea în acelaș timp oră de religie cu patru clase, de către patru preoți, în fața a patru altare, — și nici un preot nu primea nici un filer pentru „osteneala“ lui. Acești preoți, cari sunt pătrunși de un ideal, nu uită cuvintele Domnului: toate câte ați făcut acestor frați ai mei, mie mi-ați făcut. Și în Franța întreagă e așa! In locul celor 2–3 ore de religie, preoții țin acum 5–6 pe săptămână. Și acești preoți n'au în foarte multe casuri nici case parohiale, nici eclejie, nici sărindare, nici parastase, nici prescuri, și foarte adesea sunt nevoiți a îmbrățișa diferite meserii pentru a nu muri de foame. Ii întâlniți ca chioscari de ziare, pantofari, scriitori etc. dar în nici o astfel de calitate ei nu-și uită de catehizație, careia-i consacră în fiecare zi atâta timp de cât au nevoie tinerii creștini de prin școli. Trebuințele sufletești ale *acestora* și conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu e cinosura după care se iau, iar nu propriile mizerii, pe cari o muncă devotată le întunecă și le face suportabile.

Incă un singur exemplu. In Alsacia-Lorena învățământul religios cade în competința învățătorului, care-l face sau nemțește, sau pentru Francezi, când aceștia formează majoritatea, franțuzește. In afară de aceasta preotul nu e împiedecat de a se îngriji și el de învățământul religios, în afară de orele de școală. Legea nu-l oprește, dar nici nu-l obligă. Il obligă însă o altă lege mare, care e în interiorul său și care-i grăiește mai puternic decât orice porunci lumești. Și preotul francez, care știe că învățătorul laic, plătit de stat, pentruca să nu-i crească pe copiii francezi în spirit francez, nu se poate apropia de sufletul elevilor, se coboară el zi de zi un ceas-două în mijlocul lor și-i învață frica lui Dumnezeu, așa cum știe el. Nu există preot care să n'aibă pe zi cel puțin o oră de religie, cu elevii trecuți de 12 ani, pe cari îi pregătește pentru „comuniune“. Cei mai mulți țin și dimineața dela $7^1/_2$–8 cu copiii dela 6–8 ani și după amiază dela 4–$4^1/_2$ cu cei de 8–12 ani. Și toată această muncă fără nici o răsplată!Ințelegeți voi, cei cari aveți urechi de auzit?

O declarație a ministrului Apponyi. Ziarele maghiare scriu, că ministrul de culte, contele Apponyi, ar fi făcut în fața unui redactor dela ziarul „*Keleti Értesítő*“ următoarea declarație cu privire la conflictul cu bisericile române:

„Trebue să vă declar înainte de toate, că este greșită părerea cum că ordinul în chestiune ar fi fost publicat de secretarul de stat Tóth fără știrea mea. Afacerea s'a discutat în mod amănunțit încă înaintea plecărei mele, astfel că ordinul corespunde intențiunilor mele din toate punctele de vedere.

In ce privește partea esențială a chestiunei, vă pot spune că rezistența bisericei române este lipsită de orice bază legală, (??) pe când ordinul este strict legal. El se bazează pe legile existente. Eu nu pot înțelege revoltarea bisericei române, cu atât mai puțin, cu cât prin ordinul meu se vor îndulci (?!) câteva dispoziții mult mai severe, cari au existat până acum. Prin acel ordin se cere, ca în clasele superioare ale școlilor de stat, învățământul religiei să se predea și în limba ungară.

Acesta este minimul pe care-l cerem în interesul statului ungar și la care nu vom renunța sub nici o împrejurare. Ordinul e conciliant și se va pune în vigoare așa cum este. Asupra detaliilor punerei în aplicare nu vă pot spune nimic. Repet însă, că ordinul este legal“.

Redactorul: „Credeți că lucrurile se vor petrece în ordine?“

Ministrul Apponyi (în ton energic): „Nu numai că cred aceasta, dar v'o și garantez!“

Conflictul și preoții noștri.

> „Ori cât ar fi situația de grea,
> „nu ne îndoim nici un moment,
> „că — pusă din nou la încercare
> „— preoțimea noastră se va găsi
> „iarăși la înălțimea chemării sale
> „și pătrunsă de fiorul cel mare
> „al trecutului ei istoric și al ro-
> „stului ei sublim în viața neamu-
> „lui nostru oropsit, își va alege
> „mai bine lipsa și sărăcia în care
> „ni-au răposat moșii și părinții
> „și va asvârli cu scârbă punga
> „de arginți care i se îmbie ca
> „preț pentru limba și sufletul po-
> „porului“.

Așa glăsuesc gazetele noastre în fața nouei încercări a unui ministru, care a găsit prilejul binevenit a ne amenința cu detragerea congruei pentru întreaga arhidiecesă, hotărât în gândul de a-și îndeplini planul, dacă mâna nevăzută a Dumnezeului ocrotitor nu va surpa mai nainte tronul plănuitorului de nedreptăți.

Câtă vreme se susține, că „gazeta e calea de esprimare a neamului“ să o socotim și noi de atare și să căutăm a da răspuns acestui neam, care își mărturisește sus și tare desăvârșita încredere în preoțimea sa.

In această vreme de cea mai grea cumpănă pentru biserică și neam, asupra noastră sunt pironiți ochii atât ai vrășmașului ființei și esistenței noastre, cât și privirile blânde, dar pline de încredere și trainică nădejde ale poporului pe care îl cârmuim. Când deoparte stăruințe vrednice de cause mai nobile se desvălesc cu toată vehemența întru înfrângerea noastră morală și materială, pentru a ne răpi în valurile apelor străine de pământul nostru, iar de altă parte fiii nostri sufletești se leagă cu neclătită alipire către părinții și povățuitorii lor, cu desăvârșită bizuință în cinstea și caracterul lor, nu va fi fără rost cuvântul respicat al unuia din rândul celor amenințați.

Nu va fi cuvântul omului de greutate cu esperiență largă, cu convingeri îndreptățite prin un trecut și cu prevederi sigure în viitor, ci e mai mult revărsarea frământărilor sufletești ale omului tinăr, neispitit încă de primejdiile unei vieți sbuciumate, poate nu îndesjuns cunoscător al situației în totalitatea ei complicată, dar care ține să se înfățișeze după adevărul și cinstea pretinsă de slujba înaltă de care s'a învrednicit, mărturisind pe față toată povara frământărilor produse de îndoieli, temeri și nesiguranță.

Ştiu, că nu noi cei mulţi suntem chemaţi a judeca şi hotărâ în procesul mare intentat bisericii. Cei chemaţi — corporaţiile noastre — au puterea de a decide; dar nu e fără însemnătate rostirea noastră, a celor loviţi deadreptul, uşurând prin ţinuta noastră posiţia stăpânului, care datoreşte aceiaşi grije păstorilor, ca şi turmei.

Că pe urma împărtăşirei cu dotaţia de stat nu ne-am fi înălţat prestigiul şi nu ne-am fi întărit posiţia, îndreptându-ne soartea pe un drum mai prielnic, pe urma cărora e neîndoielnic folosul şi al neamului — nimenea nu poate tăgădui. Că lovitura grea ce ni-se pregăteşte pentru a surpa întreaga cetate de nădejdi, de trai mai tihnit, de ajutor şi folos pentru noi şi pentru păstoriţii nostri, — abia înfiripată în cursul celor 10 ani, — va sgudui până în temelii fiinţa noastră, nimenea nu se va îndoi. Dar când în preţul banilor ni se cere viaţa, trebue să ne oprim în drumul apucat şi să judecăm drept.

Se vor înfiora mulţi — pot zice toţi cei loviţi — când deodată s'ar vedea răpiţi de putinţa unei esistenţe cinstite. Cei mai în vârstă, pe cari regularea dotaţiei de către stat i-a găsit în slujbă, vor îndura cu amar perderea plusului, pentru care nu trebuiau să muncească în brazdă alături de credincioşii lor, dar mai mult se va resimţi perderea însemnată în sinul familiei lor, care va trebui să se restrângă în pretensiuni, copiii lor vor trebui să se mulţămească cu educaţia mai modestă, şi iarăşi popa cel vechiu se va vedea muncind din greu din zorii zilei pentru a şi chivernisi casa şi a-şi păstra cinstea.

Pentru noi cei tineri perderea va stârni mai multă decepţie. Lipsirea de un ce absolut necesar va sgudui un trai pentru care am fost crescuţi şi la care ne-am obicinuit, va spulbera toate nădejdile înfiripate în jurul unei procopsiri, a unei carieri dătătoare de o esistenţă cinstită. Noi vom îndura mai greu lipsa şi năcazul, pentrucă am crescut cu gândul la remuneraţia dreaptă a muncii ce săvârşim, pentru noi nu mai e o dedare cu mai mult, ci e partea de căpetenie a retribuirei noastre materiale.

Poporul dedându-se cu plata popii dela împărăţie, şi-a scăriţat simţul de danie, încât nu arareori se întâmplă ici-colea de lipseşte prescura pentru jertfă, iar „Molitvelnicul" abia îşi mai găseşte rostul la botez, cununie şi înmormântare. In locul slujbelor, cari erau căutate pentru folosul sufletesc ca şi pentru a veni în ajutorul popii, care totuşi trebue să aibă un traiu mai tihnit, azi lumea s'a dedat a ne cere mereu şi a nu ne mai da. Până cu un deceniu în urmă era de ajuns să stăm la cârmă, să conducem; azi toate causele, cari reclamă ajutor material, razimă mai mult în preoţime. Până când românul, care a perdut mult din dedarea la pomeni, cărora noi înşine am căutat a le pune stavilă, se va întoarce iarăşi la credinciosul darnic, care să împărtăşească din toate ale sale pe părintele său sufletesc, miseria şi traiul sbuciumat ne va apăsa până la înfrângere. Câtă vreme pentru cei mai în vârstă ar fi o perdere mare detragerea congruei, pentru noi cei mai tineri e aproape chestie de esistenţă!

Dar . . . e în primejdie fiinţa neamului: limba şi sufletul lui! In noua fază a ordinelor ministeriale nu mai suntem scurtaţi de un beneficiu numai noi, cei puţini, cari nu ne-am plecat poruncei de a catehisa ungureşte, ci am ascultat glasul conştiinţei noastre, în conformitate cu orânduirea arhierească . . . Acum se cere capitularea bisericei, părăsirea fortăreţei, care ne-a apărat şi ocrotit în toată curgerea vremilor de restrişte şi dela care atârnă viitorul esistenţei noastre ca popor. Iar trădători nu voim să fim!

Dacă ne va fi dat să ne tânguim traiul în lipsă neagră, în sărăcie amară, îl vom purta cu bărbăţie, dovedind din nou şi iarăşi de nou, că ştim să jertfim tot ce putem pentru limbă şi lege. Durerea sufletului nostru nu e atât perderea ce îndurăm, cu valul vom trece şi noi, vom fi o generaţie care abia a apărut şi s'a stâns, dar ne gândim la viitor, când poporul, acum între împrejurări foarte schimbate, va ajunge povăţuit iarăşi de preoţi luaţi dela strană, din rândul celor ce ştiu sloveni mai cu legătură buchile. Aceasta e perderea enormă, căci sărăcia noastră nu ne îngădue să ne susţinem preoţi cu deplină cualificaţie, fără ajutor, şi acesta nu va putea veni dela noi . . . . Preoţimea se va întoarce de unde a plecat şi în aceeaşi vreme nu vom putea opri în cale nici năvala pătimaşă a asupritorilor, cari dacă nu ne pot lua ce avem mai scump azi cu ameninţarea, mâne — întronând biruinţa nedreptăţii şi silei — ne vor lua cu forţa . . . Conştiinţa acestei primejdii ne doboară!

Cât pentru noi cei de azi, ori cât ar fi soartea de nemiloasă . . . dacă va să ne muiem coaja de pâne uscată în sudorile de sânge a unei munci peste puteri şi în lacrămile amare ale suferinţei, îi vom purta totuşi povara cu bărbăţia dictată de conştiinţa, că *nu prin noi a intrat furul în strunga neamului!*

P. Moruşca
preot.

Sfânta Măria la Hodoş-Bodrog.

— 30 August n.

In aceste timpuri de grele încercări, cari ameninţă şi caută a altera chemarea sf. a bisericii străbune, de a cultiva interesele religioase şi culturale ale credincioşilor săi, ne serveşte spre o deosebită mângăere, alipirea şi dragostea ce o manifestează poporul nostru faţă de aşezămintele sale sfinte.

Cercetarea din an în an a sfintei mănăstiri Hodoş-Bodrog de un număr tot mai mare de credincioşi la sărbătoarea adormirii Preacuratei Fecioare e o dovadă, că viu şi puternic este sentimentul de pietate faţă de sfintele lăcaşuri.

Peregrinajul din anul acesta a întrecut pe cele de anii trecuţi, atât prin mulţimea credincioşilor veniţi din mici şi mari depărtări, cât şi prin nimerita aranjare şi solemnitatea impunătoare a serviciilor Dumnezeeşti.

Incepând de Mercuri înainte de praznic, neîncetat sosesc grupe de peregrini. Impunătoare au fost procesiunile: din Arad, în frunte cu parohul Traian Vaţan, protodiaconul şi profesorul Dr. I. Suciu, şi învăţătorul Ioan Vancu. Din Mişca sub conducerea preotului Teodor Pinter şi a a învăţătoriului Aurel Gui. Din Vălcani, sub conducerea preotului M. Zomborea, din *Batania* cu preotul *Simeon Cornea*, din *Almaş* sub conducerea preotului *A. Nică* din *Ghiroc* în frunte cu preotul *David Voniga* şi a învăţătorului A. *Baicu*, din *Micalacă* în frunte cu preotul *Ioan Morar* şi învăţătorul *Savu Mihuţa*, din *Chesinţ* în frunte cu preotul *Ilie Moţ* şi învăţătorul *Moise Pepa*, din Belinţ sub conducerea preotului *Petru Căprări*, din Beba-veche cu preotul A. Chişozan, din *Jula-Varşand* cu preotul *Vicenţiu Pantoş*, din *Luncşoara* (Bihor) cu preotul Petru Cipou, din Otlaca cu preotul *George Turic.*

Din *Şeitin* cu preotul *Petru Nemeth* din *Moroda* cu preotul *Aurel Ciorcgar*, din *Barateaz*, *Sat-Chinez*, *Cerneteaz*, *Jula* şi *Cherechi*, sub conducerea învăţătorilor *Trăilă Pigli*, *Ignatie Raică*, *Pavel Ludae*, *Iosif Ioan*, *Ivan Caduriu* şi *Teodor Lazar.*

Grandioase şi admirate de toţi cei prezenţi au fost o grupă număroasă şi disciplinată din *Zarand* sub conducerea preotului *A. Iancu* şi cea din *Sarafola* în frunte cu fetiţe îmbrăcate în frumos port românesc sub conducerea învăţătoriului Simion *Andron*; din grupele venite fără conducător din alte comune, am observat şi una considerabilă de bulgari romano-catolici, din oraşul Vinga.

Toate aceste procesiuni la sosirea lor pe teritorul sfintei mănăstiri, au fost întimpinate, ca de obiceiu de Prea cuvioşia Sa Arhimandritul *Augustin Hamzea* însoţit de părinţii sfintei mănăstiri şi anume: Emilian Ciontea, Ignatie Marcu.

Rând pe rând apoi încunjură biserica sfintei mănăstiri între sunetul clopotelor, şi păşind înaintea amvonului, capelei de vara, Părintele Arhimandrit, le adresează cuvinte părinteşti şi-i bineventează între zidurile sf. mănăstiri.

Ordinea serviciilor D-zeeşti, s'a început cu priveghierea de Miercuri sara, şi s'a continuat neîntrerupt oficiindu-se peregrinilor prelângă slujbele îndatinate taina sfântului maslu, sfânta mărturisire şi alte rugăciuni pentru diferitele trebuinţe ale vieţei creştine, în ajunul cât şi ziua în praznicului.

Culmea acestor înălţătoare servicii a fost liturgiile solemne, din ajunul şi ziua sărbătorii cari s'au celebrat, dl P. C. Sa dl Arhimandrit Aug. Hamsea cu asistentă număroasă şi cu conlucrarea corurilor *din Arad*, *Sarafola, Micalaca* şi *Cherechi*, precum şi frumoasele cuvântări ilustrate cu exemple practice scoase din viaţă şi pline de învăţături folositoare şi potrivite priceperii şi trebuinţelor poporului nostru. In deosebi în predica ţinută în ajunul praznicului părintele Arhimandrit a esplicat în o formă clară şi înţeleasă de popor fiinţa şi folosul rugăciunii. In rugăciune, zice vorbitorul, noi creştinii facem ceea-ce face fiul bun şi înţelept, când vorbeşte şi dă seama părinţilor săi de faptele sale.

Rugăciunea este o astfel de dare de seamă despre faptele, necazurile şi greutăţile noastre eşită din inimă curată, ca revăzându-şi rugătorul defectele sale să cearâ sfatul şi sprijinul Tatălui ceresc pentru delăturarea acestor nesjunsuri, ce ne întimpină zilnic, şi a dobândi tăria sufletească spre a putea păşi cu mai multă siguranţă pe calea dreaptă la care ne cheamă evangelia Domnului.

In cuvântarea din ziua praznicului tendinţa vorbitorului a fost a desvolta şi întări în popor simţul de lucru şi de chivernisire a câştigului realizat prin lucru precum şi a cultiva şi desvolta în popor frumoasele datini erezite din bătrâni.

Peste tot observ, că Arhimandritul Hamsea în aceste 3 zile de peregrinaj a prestat o muncă spirituală, pe care o poate îndeplini numai preotul, care poartă în inima sa aceea căldura a credinţii care învinge greutăţile.

Sub impresiunea părinteştilor poveţe din aceasta predică, coristul *Iosif Coaje* din *Sarafola* păşind în faţa P. Cuvioşiei Sale şi a preoţilor liturgisitori îi adresează cuvinte de mulţămire fiască pentru buna primire şi mângăerea ce a aflat peregrinii la sf. mănăstire, şi îi predă o cunună în semn de alipire şi veneraţiune. Intre ovaţiunile călduroase ale mulţimei P. C. Sa mulţămeşte pentru neaşteptata atenţiune, şi bineventându-i roagă pe Dumnezeu pentru fericirea lor.

Astfel şi de astădată sf. mănăstire prin personalul său a dat dovezi, că ştie să-şi împlinească cu sfinţenie rolul şi misiunea pentru care există.

Dee cerul, că rugăciunile înălţate la tronul ceresc, în acest lăcaş Dumnezeesc să sporească dragostea şi alipirea poporului nostru către biserica străbună şi să contribue la întărirea speranţelor noastre într'un viitor mai bun şi fericit.

Coresp.

O mănăstire în Ardeal.

Nici un popor nu e atât de evlavios faţă de legea lui, ca poporul nostru, care e în stare a-şi jertfi averea întreagă, ba chiar şi viaţa când e convins, că prin aceea contribue la alinarea suferinţelor, la mângăerea, la perfecţionarea lui sufletească. Şi aceasta calitate a poporului nostru a şi esploatat-o în trecut îndeajuns călugării din Orient: greci şi slavi, — încărcând cu aur şi argint în valoare de milioane cele mai multe mănăstiri din Muntele Atos, ba chiar şi în Ierusalim şi îndrăgindu-ne atât de mult, de abia ne-am mai scăpat de ei. Chiar şi azi, când poporul de pe sate vede un călugăr, fie de unde a fi, îl încarcă cu tot felul de darari, şi vedem cum la mănăstirea romano-catolică dela Maria-Radna aleargă an de an zeci de mii de români pentru mângăerea sufletească.

E timpul suprem deci ca să ne cugetăm şi noi la înfiinţarea unei mănăstiri de lege românească, care având în vedere evlavia poporului nostru faţă de mănăstiri ar ajunge în scurt timp la avere considerabilă şi prin aceea la înflorire.

Mănăstirea e factorul cel mai puternic pentru susţinerea şi întărirea legii româneşti. Inţeleg prin o astfel de mănăstire, unde pe lângă prescrisele tipicului şi desvoltarea ştiinţelor relioase, să se cultive şi artele frumoase, în special pictura şi sculptura naţională.

Câte talente să pierd, pentrucă nu au unde se desvolta şi manifesta; şi câţi bărbaţi esperţi au fost necesitaţi a trece munţii, unde adesea sunt luaţi în deamnă considerare; ear noi în casul cel mai bun ne procurăm icoane din Boemia, dar grosul poporului şi chiar şi cele mai multe biserici au nişte icoane primitive dela Nicula şi Laz, batjocura veacului.

Prin înfiinţarea unei mănăstiri am ajunge la o unitate mai pronunţată în privinţa legii în toate referinţele şi pe toate ramurile. Locul cel mai potrivit după părerea mea ar fi centrul Ardealului şi adecă unul din locurile unde au esistat deja mănăstiri, fiindcă acelea au deja tradiţiile lor sacre, cari trăesc şi azi în amintirea poporului.

In apropierea Albei Iulii avem două locuri, cari prin trecutul lor merită consideraţiune: Geoagiul de sus, şi Cioara, unde să păstrează nu numai cărţi şi icoane dar chiar şi clopotele vechei mănăstiri Aftia din plăişorul „Cioarei", despre cari s'a şi scris în anii trecuţi în „Telegraful Român".

O mănăstire de călugăriţe încă ş'ar avea rolul său indiscutabil întru perfecţionarea legii româneşti; căci câte femei de toată vârsta şi starea nu voesc a să retrage de sgomotul lumii şi a petrece restul vieţii în linişte sufletească! O mănăstire, unde pe lângă cele religioase, industria de casă ar lua un avânt ne mai pomenit, şi am ajunge la o uniformitate şi în lucrarea şi pregătirea hainelor bisericeşti, scutind poporul de gheşeftari şi biserica de stofă şi colorit necorăspunzător.

Şi de ar fi începutul cât de modest, credinţa poporului purceasă din iubirea faţă de Dumnezeu şi legea lui, ar ridica aceea instituţiune la înălţimea ce e chemată să o aibă o mănăstire în viaţa poporului nostru.

Const. Oancea
preot.

Din România.

Şcoală de pictură bisericească. Ministrul de culte din România, dnul Spiru Haret, a luat hotărârea, în urma intervenirei P. S. Sale Episcopului Nifon al Dunării-de-jos, de a înfiinţa pe lângă mănăstirea de maice *Celic Dere* din judeţul Tulcea un atelier de pictură bisericească şi de ţesătorie naţională. Hotărârea a fost pusă în esecutare în 15 August v. ziua Adormirii Maicei Domnului, când s'a pus piatra fundamentală a atelierului, ce se ridică parte pe cheltuiala statului, parte din contribuiri benevole, adunate dela credincioşii evlavioşi. A pontificat P. S. Sa episcopul Nifon, cu asistenţă număroasă, iar ministerul de culte a fost representat prin dl A. D. Teodoru, secretarul general al acestui ministeriu. P. S. Sa episcopul Nifon a rostit o cuvântare frumoasă, instructivă şi interesantă. A spus în firul ei, că maicele din această mănăstire sunt aproape toate rusoaice, şi cântă în cor vocal cântările liturgice în limba şi după melodiile bisericii ruseşti, dar de altă parte sunt măestre în ale picturei bisericeşti, pictează în mod artistic icoane pe seama sfintelor locaşuri, căci unele din ele au învăţat pictura bisericească la Academia de pictură din Petersburg. Tot aşa au învăţat altele din ele ţesătoria fină de mătasă, împrejurări, cari au îndemnat apoi guvernul să primească propunerea P. S. Sale de a se ridica un atelier pe seama acestor îndeletniciri folositoare. Noua şcoală va purta numele de *Sfânta Ana*, mama Maicei Domnului, patroana mănăstirei *Celic-Dere*, în care sunt adăpostite peste o sută de maice.

Intrunirea agricolă din Ruşi.

— 31 August n.

In timpul de faţă când mereu să dau îndrumări, despre ce să facem, ca poporul nostru cu mai multă uşurinţă să ajungă la bunăstare şi înflorire, lucrările neîntrerupte, desinteresate şi folositoare ale Reuniunei noastre agricole sibiene, ar trebui să fie mai mult apreciate şi urmate, iar conducătorii Reuniunii înşişi încurajaţi în nisuinţele lor. Dumineca, la 22 August a. c., Reuniunea agricolă, prin reprezentanţii săi R. Simu, A. Cosciuc şi Vic. Tordăşianu, a fost din nou pusă în serviciul obştei noastre, atât de însetată şi de primitoare de sfaturi şi atât de dornică după aşăzăminte proprii de a o ajuta în lipsurile sale.

Prelegerile instructive ale trimişilor Reuniunii: despre cultura albinelor, despre pomărit şi despre însoţirile de tot soiul, întreţesute de sfaturi părinteşti în purtarea înţeleaptă a economiei, în a schimbării referinţelor de traiu, apoi îndemnul dat de a fi cu alipire şi dragoste către aşezămintele noastre, către biserică şi şcoală, au fost primite de obştea noastră din Ruşi cu toată bunăvoinţa.

Dl Simu, deschizând adunarea, a vorbit despre interesul, ce Reuniunea agricolă îl are faţă de popor. A arătat starea înapoiată în care ne găsim faţă de ceialalţi conlucrători şi apoi căile şi mijloacele de urmat pentru a ne pregăti un viitoriu mai bun. Intr'o a doua vorbire a sa, dl Simu tractează despre cultura albinelor şi despre foloasele ce albinele ni le dau între toate împrejurările. Dl A. Cosciuc, tractând despre folosul pomăritului, ne arată în colori vii ce anume fac alţii pentru îndrăgirea acestui ram de economie, ce bogat izvor de câştig poate să fie el pentru poporaţiune. Ne vorbeşte despre producerea pădureţilor, despre tractarea lor, despre altoit, despre soiurile de poame mai căutate şi despre valorizarea lor.

Secretarul Reuniunei dl Tordăşianu ne spune, că nouă ne lipsesc mai ales aşezămintele, cari întemeiate pe principiul ajutorinţei reciproce pot duce la îndeplinire lucrări, pe cari singuratici nu am fi în stare a le duce la bun sfârşit. Arată ce anume săvârşesc cei cari să întovărăşesc şi cari cu multă uşurinţă îşi agonisesc maşini şi unelte economice, mult mai bune, mai spornice şi cu cari se lucrează, deşi cu mai puţine braţe, dar cu atât mai puţină osteneală. Vorbeşte despre foloasele ce le aduc maşinile de îmblătit, maşinile de sămănat, grapele de muşchi, plugurile etc., pe cari dacă singuratici nu ni le putem cumpăra, apoi cu atât mai multă uşurinţă le procură întovărăşiţii. Poporul nostru, zice Tordăşianu, la lucrările sale de tot soiul şi din diferitele părţi ale anului, şi mai ales când nu-şi poate valorisa produsele, are lipsă mai pe sus de toate de mijloace băneşti, pe cari să le câştige cu multă uşurinţă şi fără mari cheltueli, să le câştige atunci când are lipsă de ele, şi să le câştige în suma de care are trebuinţă, După esperiențele câștigate, crede că de inima, de simțămintele poporului mai aproape stau așa numitele însoțiri de credit sătești. Dl Tordășianu, spre a ilustra foloasele acestor însoțiri, ne enarează cum bătrânul econ. Ioan Cica din Roșia-săs., unde Reuniunea a întemeiat prima însoțire, îi povestia, că economii din Roșia acum își văd de lucru și nu mai bat în timpul săpatului, plivitului, secerișului etc. ulițele Sibiiului spre a-și câștiga bani pentru plata lucrătorilor, căci având lipsă de bani astăzi, conducătorii însoțirei tot astăzi hotărăsc să dea și ne și dă imprumutul cerut. Mi se prăpădește un junc, însoțirea, la cerere, îmi dă împrumutul neînsemnat pentru împărechierea juncului stingher. Sunt om sărac și mă hrănesc din câștigul ce mi-l agonisesc, îngrășând peste vară câte o păreche purceluși. Insoțirea îmi dă banii de lipsă, pe cari cu ușurință îi și replătesc. Avem lipsă cu toții de mașini de orice fel, de semințe mai bune, de altoi, de un clopot la biserică, de îngrădirea cimiterului, ba de urcarea plății dascălului, de vre o haină bisericească și altele, astăzi toate ni le putem împlini din câștigul însoțirei, din cametele ce noi le plătim și cari rămân în sat în folosul nostru. Am 1—2 cor., astăzi nu le mai țin în șerpar și ìa grinda căsii, de oarece le pun în bancă spre creștere. Astăzi în orice daraveri în orice lipsuri, să zicem la un caz de moarte sau dacă e vorba să cumpărăm în pripă vr'un loc de pășunat, ne adunăm și bogați și săraci în jurul așezământului făcut de noi prin fruntașii noștri aproape fără nici o cheltuială. Marginile acestui raport nu îngădue să mă estind asupra tuturor spuselor dlui. Tordășianu, pe cari obstea le-a învrednicit de o încordată băgare de samă.

Drept rezultat practic al vorbirei, 25 economi din Ruși, în frunte cu parohul Ioanovici și cu înv. perz. Șerban înscrisu-s'au la însoțirea de credit sistem Raffeisen din Ruși, care constituindu-se își va înainta în scurtă vreme statutele primite și subscrise, spre aprobare.

„Invingătorul“.

Despărțământul Sebeș al „Asociațiunii“ la Cut.

— 2 Septemvrie n.

Ca vie dovadă, că rostul „Asociațiunii“ e înțeles, că interes și însuflețire față de ea începe a pulza și în corpul amorțit de suferințele seculare al poporului român, ne servește frumoasa adunare generală a despărțământului Sebeș, ținută Duminecă în 29 August n. a. c. în Cut.

Momente de inimi înălțătoare și de garanță a deșteptării și viitorului neamului! Căci la glasul de chemare al comitetului despărțământului, participat-au din dragostea de neam și de a lui înaintare zeci și zeci de luminători și sute și sute de doritori de lumină, cultură și bunăstare materială.

Sărbătoarea zilei se remarcă:

în însuflețitorul cuvânt de deschidere al directorului despărțământului dl Sergiu Medean despre nobilul scop al „Asociațiunii“;

în interesantul „Istoric al meseriilor“ rostit de dl Dr. Lupaș cu mult temeiu și sincer îndemn de îmbrățișare a acestor brățare de aur;

în instructiva prelegere despre cultura viței americane (filoxeră, peronosporă) a dlui înv. I. Pavel;

în disertația preotului Const. Oancea despre legea românească (biserică, graiu, port, obiceiuri);

în mica espoziție etnografică, aranjată de doamna Hortensia Ludu (30 de obiecte țesături, furcă, fuse, ploscă, scară de șea și 20 de monete vechi pentru colecțiunea numismatică, colectate pentru muzeul etnografic, renunțând în favorul „Asociațiunii“ și la premiul de 25 cor. votat de adunare drept recunoștință a interesului arătat, asemenea a renunțat și C. Oancea, care încă a espus o cheie veche a unei mănăstiri de lângă Cioara și 4 fotografii de biserici vechi și nouă);

în jertfele bănești consacrate mărețului scop al „Asociațiunii“ în sumă de cor. 339 (26 membri ordinari și 48 ajutători);

în valoroasa activitate a comitetului care a înființat cursuri pentru analfabeți și 16 agenturi și biblioteci poporale; a ținut în 8 comune prelegeri poporale despre: cultura viței americane, I. Pavel; îngrijirea și manipularea vinului, V. Cărpinișan; însemnătatea și folosul însoțirilor economice (G. Tătar); școalele de copii (Dr. Moga); alcoolism (C. Oancea); cultura pământului după comasație (N. Cărpinișan); însemnătatea meseriei și comerciului la Români (I. Băilă);

în înființarea agenturii și bibliotecii poporale în Cut, și

în banchetul, și teatrul și petrecerea de sara.

Iată însemnătatea zilei de sărbătoare națională! Onoare directorului și comitetului, cari brazdă mănoasă au tras în ințelenitul ogor al culturii poporului; onoare prelegătorilor și aranjatorilor espoziției, petrecerii și teatrului; cinste poporului cu dor de înaintare; și înainte! muncind și jertfind pentru cultura și viitorul neamului românesc!

A. L.

NOUTĂȚI.

Sfințire de biserică. Dumineca trecută s'a făcut sfințirea bisericii din Târnove, în eparhia Aradului. P. S. Sa episcopul din Arad *Ioan I. Papp*, cu număroasă asistență, a săvârșit actul sfințirii. După sfințire s'a dat o masă la preotul din comună. P. S. Sa episcopul a rostit primul toast pentru Maiestatea sa Monarhul nostru.

*

„Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ va aranja în 13 Octomvrie st. n. a. c. o petrecere cu dans în sala dela Gesellschaftshaus. Venitul curat al petrecerii este destinat pentru școala industrială susținută de numita reuniune.

*

La temniță. Dl Ioan *Spuderca*, expeditor și administrator la „G. Tr.“, a întrat cu 1 Septemvrie în temnița Seghedinului, ca să-și implinească osânda de 4 luni închisoare, la care a fost condamnat de curtea cu jurați din Murăș-Oșorhei pentru reproducerea articolului de Björnson „Opresiunea maghiară“. „Gazeta“ scrie, că dl Spuderca împlinește tocmai acum 25 de ani, de când lucrează ca administrator și expeditor de ziar. Dorim să revină sănătos!

*

Inscrierile la universitățile din Cluj și Budapesta durează până în 12 Sept. n. inclusiv.

*

Proces pentru o predică. Domnul *Sebastian Stanca*, paroh in Vulcan. e dat în judecată pentru o predică, în care s'ar fi cuprins agitație la ură față de naționalitatea maghiară.

*

Hymen. Dl *Constantin Ghișe*, ales preot în Rod și dșoara *Veturia Pop* din Gârbova, logodiți.

*

Preoții catolici din Roma au primit dela superiorii lor un ordin, unde sunt opriți să asiste la spectacolele dela cinematografele publice din Roma. In caz când preoții n'ar da ascultare acestei porunci, voința hotărâtă a papei este să se procedeze în contra lor cu pedepse canonice și cu suspendarea dela toată lucrarea preoțească.

*

Desp. Nocrich al Asociațiunii s'a constituit în ziua de Sf. Mărie în comuna Cichindeal. Adunarea a fost bine cercetată, deși câteva comune n'au fost representate. Delegatul comitetului dl N. P. Petrescu a fost întimpinat și salutat în drumul său de un frumos banderiu de călăreți juni. Adunarea s'a ținut într'o sală spațioasă a școlii. Noul comitet s'a ales din următoarele persoane: N. P. Petrescu, director, membri: Ioan Petrișor, Ioan Alexandru, Ioan Tatu și Eliseiu Balaban, cassar I. Maniu, controlor I. Olariu și secretar I. Pampu, învățător în Hosman. Ca suplenți s'au ales: domnii Florian Bologa, Aron Mețianu. Dl I. Pampu și Ioan Petrișor au ținut două conferențe interesante. Cel dintâiu a vorbit despre causele proceselor, al doilea a dat povețe de morală și economie. Fostul comitet al desp. Aguita a pus în desbatere ideea înființării a două tovărășii pe teritorul despărțământului, anume pentru asigurarea de vite și de înmormântare. S'a hotărât ca noul comitet să încerce a le pune și în praxă. S'au constituit și agentura comunală în persoanele dlor I. Tatu, paroh, T. Mihai, notar, Toma Oprean, paroh, Sim. Dragoman și I. Ienciu, cărora li s'au dat pentru bibliotecă cărțile puse la disposiție de comitetul central. Intre popor s'au împărțit 35 broșuri din lucrările dlui prezident al adunării. Ca taxe de membri s'au încassat peste 50 cor. Au atins în mod foarte plăcut pe cei presenți armonia bună ce domnește între harnicii fruntași ai comunei Cichindeal, între preoți, notar și învățător. Delegatul și membri comitetului au luat masa în familia ospitalieră a vrednicului învățător Simeon Dragoman, iar după adunare a fost într'o grădină masă comună.

Coresp.

*

O conferență. Dl prof. N. Iorga va ținea în Octomvrie în sala teatrului național din Iași o conferență despre viața lui Cuză Vodă. Venitul conferenței se va adauga la fondul pentru ridicarea monumentului Cuza în Iași.

*

† Dimitrie F. Caian, profesor penzionar și președinte al ligii culturale, a încetat din viață, după o scurtă suferință, în orașul Focșani la 16 Aug. v. Născut în 1838 la Feiurd, lângă Cluj, a studiat la universitatea din Viena, a fost profesor în Blaj, iar la 1868 a trecut în România unde a trăit ca profesor și mai târziu ca director la liceul din Focșani. A publicat mai multe lucrări, și a luat un premiu academic pentru traducerea și adnotarea Comentariilor lui C. I. Cesar „de bello civili“.

*

Cutremur de pământ s'a simțit în 31 Aug. seara la 10 ore în Reșița și Orșova. Au fost 3 cutremure ușoare, și au ținut trei secunde.

*

Advocat nou. Aduc la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațială în Hațeg (comit. Hunedoarei) vis-à vis de judecătoria cercuală, în casele dlui Ioan Tocaciu, subcăpitan de poliție. *Dr. Ioan Hica,* advocat.

*

Carte aprobată de ministru. Gramatica și cetirea maghiară, pentru școalele elementare, cu limba de propunere română, lucrate de Szabó-Dirle, pe baza art. de lege XXVII din 1907, aprobată de Ven. Consistor din Arad, cu datul de 30 Aug. a. c. Nr. 99,941 a primit și *aprobarea ministerială.*

*

„Revista Preoților“. Preoțimea română ortodoxă din mai multe protopopiate, în frunte cu al Timișorii, într'o conferență din 31 August n. a hotărât înființarea unui organ de publicitate cu titlul „Revista Preoților“. — Când revistele și ziarele câte le avem, luptă cu număroase greutăți, apariția unui nou organ de publicitate n'o găsim tocmai necesară.

*

Furt de documente. Direcția muzeului național din Budapesta a aflat, că în arhiva sa s'au comis mai multe abuzuri și furturi. Un ajutor de custode, cu numele Kovács, profesor cu diplomă, a dus din muzeu număroase documente privitoare la revoluția din 1848/9, și potrivea lucrurile așa, încât direcțiunea cumpăra dela el astfel de documente cu bani grei. Dela o vreme i s'a înfundat. Poliția a găsit în locuința lui Kovács șase lăzi de acte furate. Vinovatul a încercat să se sinucidă.

*

Intre slovaci se propogă sănătoasa idee, cu scop ca părinții să-și trimită de aici încolo copiii nu la școli unguresti, ci la școli boeme. In acest chip, copiii slovaci își vor păstra naționalitatea lor, și nu vor fi expuși să se contopească în alt popor.

*

Cometa Halley, numită după astronomul Eduard Halley, care i-a calculat orbita (în 1705), se crede că va apărea pe cer în Septemvrie sau Octomvrie. Are o coadă strălucitoare, foarte frumoasă. Cometa a fost observată pentru ultima dată la 1835.

*

Despre eschimoși povestește căpitanul englez Parry, care a vizitat Groenlanda. Căpitanul spune, că bărbații eschimoși nu sunt de loc amabili cu soțiile lor. Dacă femeea se îmbolnăvește bărbatul nu-i dă nici o grije, ci adesea o părăsește cu desăvârșire. Când moare o femee, cadavrul e aruncat în zăpadă, unde e mâncat de lupi și de câni. Privitor la bucătăria groenladeză, căpitanul englez, zice, că femeile nu știu să gătească alt ceva, decât zi de zi, un amestec de slănină de chit și sânge; atâta e întreg *menu ul.* Dacă li se dăruesc luminări de seu pentru diferite servicii, eschimoșii le mâmâncă cu o deosebită poftă. Uleiul și grăsimea le întrebuințează și pentru lămpile lor, și pentru gătit.

*

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaților binemeritați ai meseriașilor noștri, au mai dăruit parohul Ioan Baciu din Nadășa-săsească, soția s'a Irina și copiii lor Aurel cand. de adv. (Sighișoara), Ioan, stud. filos. (Budapesta), Teofil, abs. de gimn. (Elisabetopole), Alexandru, stud. gimn. (Elisabetopole), Veturia elevă a școalei civ. (Blaj) Irina, elevă a școalei elem. (Nadășa-săs), Liviu, elev. al școalei elem. (Nadășa-săs), fiecare câte 10 bani; Ioan Stanciu, zugrav de case cor. 2 50 și Vic. Tordășianu, prez. 10 bani.

*

Teatru. Representațiile anunțate de trupa teatrală a directorului Szilágyi D. s'au început Mercuri cu opereta „Manevrele de toamnă“, în care s'au distins câteva puteri bune dintre soliștii și solistele personalului de operete. Ieri, Joi, s'a dat piesa scriitorului *Bródy,* representată și în Berlin, „Dăscălița“. Piesa aceasta, o lucrare de talent, pe lângă unele esagerări și greșeli, cuprinde și multe adevăruri din viața coruptă a orășelelor de astăzi. Mizeriile la care este espusă o tinără dăscăliță, sosită în provincie, sunt desvălite fără cruțare. Representația a fost îngrijită și publicul a primit-o cu multă căldură. Astăzi, Vineri, se va juca opereta lui O. Strauss „Farmecul valsului“. Pe mâne Sâmbătă este anunțată opereta „Manevrele de toamnă“ a doua oară.

Cărți și reviste.

Curs practic de limba maghiară pentru școlile primare, întocmit pe baza art de lege XXVII din 1907 de Ion *Dariu* și *Erőti* Jánoș. Partea III și partea IV pentru clasele a treia și a patra. Prețul 60 fil., și 70 fil. De vânzare la librăria editoare Ciurcu în Brașov.

*

Candela, a apărut nr. 8 pe Aug. 1909 cu următorul cuprins: Viața și act. a. ap. Paul de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creștină de C. Morariu. Dumineca II după Rusalii de N. Cotos. O serie de cuvântări ocazionale de R. Bărgăuan. (Text rusesc). Comunicări. Intrebări și cazuri pastorale. Cronică. Abon. 8. pe an. Administrator: Prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuț.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Pentru zidirea bisericii rom. gr. or. din Tăuț ppresbiteratul Alba-Iulia, au binevoit a contribui următorii domni:

Dionisiu Popoviciu, paroh în loc, George Giura, proprietar Ampoița și Dumitru Cărbunar, proprietar în Pătrângeni fiecare câte 100 cor. Ioan Cismaș, notar cercual în Meteș, Ioan Ursa, paroh în Meteș, Antonie Bălaș, George Handa și Niculae Giura lui Ioan toți proprietari în loc, fiecare câte 50 cor. și Toma Luca proprietar în Ampoița 10 cor. La olaltă 560 cor.

Tuturor acestor marinimoși domni, mă simt plăcut îndemnat, ca în numele parohienilor mei, să le esprim cea mai adânc simțită mulțămită și recunoștință.

Totodată rog pe Tatăl cel Ceresc, ca obolul adus pe altarul românesc, să li-l răsplătească înzecit și înmiit.

Tăuț, 14 August 1909.

Dionisie Popovici
preot gr. or. rom.

*

La producțiunea teatrală împreunată cu dans, ce a avut loc în 28/15 August aranjată de tinerimea română din Cohalm și jur au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii:

Dl Dr. George Drimda, adv. Cohalm, 6 cor. 40 fil. „Economia“ Cohalm, 5 cor. George Mircea proprietar, Cața cor. 4. Dna Maria Mühl, Cohalm cor. 2 20. Insoțirea de credit „Palos“, Virgil Mircea cand. Cohalm, Ieronim Buzea, paroh gr. or. Stena, Ioan Vătășan, contabil Sibiiu, George Maican înv, Tăcușul Rom., L. Mederus farmacist, Cohalm și László Gyula director, câte 2 cor.; Emil Gheaja par. gr. ort. Palos, Ioan Bercan, par. gr. ort. Cohalm, și Ioan Țanghea, comersant Cohalm câte 1·50 cor.; Ioan Stelea, înv., Bundorf și George Popp înv Cața câte 1 cor.; Octavian Doctor jurist, Hașfalău, Șofron Roșca par. gr. ort. Ungra, George Repede, par. gr. cath. Homorod, George Spornic, par. gr. cath. Cohalm, cu câte 60 fil.; Ioan Carta par. gr. ort. Bundorf, N Todoran teolog, Hașfalău, câte 40 fil.; Végh József, jude cercual Cohalm, Tompa Arpád, șef poștal Cohalm, Ioan Busea cassar Cohalm, Vasile Oltean comisar de drum Cohalm, Eroftei Bârsan înv. Daneș și George Repede not. reg. cercual, Cohalm câte 20 fil.

S'a încassat total 238 cor. 60 fil Spesele au fost 178 cor. 52 fil. iar diferința de 60 cor. 08 fil. s'a depus la „Economia“ în libelul Nr. 435 în fondul „Reuniunii de cântări“ din Cohalm.

Primească generoșii suprasolvitori și pe calea aceasta expresia mulțămirii noastre.

Cohalm, în 18/31 August 1909.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Anunț,

pentru Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Frăția“ societate pe acții în Agnita.

Adunarea generală extraordinară, anunțată pe Dumінecă în 29 August st. n. a. c., se va ținea Dumineca în 12 Septemvrie st. n. a. c. la 12 ore din zi în locul și cu programul statorit în „Convocarea“ publicată în „Telegraful Român“ Nr. 82 din anul 1909.

Agnita, 30 August st. n. 1909.

(387) 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 700 [308] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Hărastăș**, protopresbiteratul Turda, să escrie concurs, cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sunt 600 cor. parte din repartiție, parte din cassa bisericei, cuartir și grădină, până în 1 Iulie 1910, ear de atunci încolo salariul este sistemisat la 1000 cor. din care 800 cor. le va presta poporul, ear 200 cor. sunt votate din fondul școlar eparhial.

Cuincuenalele se vor socoti dela datul întroducerii.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat și sunt poftiți a să presenta în comună spre a face cănoștință cu poporul.

Turda, 17 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Iovian Murășian
protop.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 7—52

**priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.**

Școala de lucru

pentru cusutul în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum și pentru toate lucrurile de mână și broderie artistică, se începe ca în toți anii. Domnișoarele se primesc în cost și cuartir. A se adresa la:

Maria Lurz,
(309) 1—3 **Str. Măcelarilor Nr. 6.**

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Dr. Rosy balsám
Dr. Rosas Balsam.

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști [344] 18—20 **în Budapesta.**

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 27—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană (103) 19—52 se execută și încassările numitei firme.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 1—52

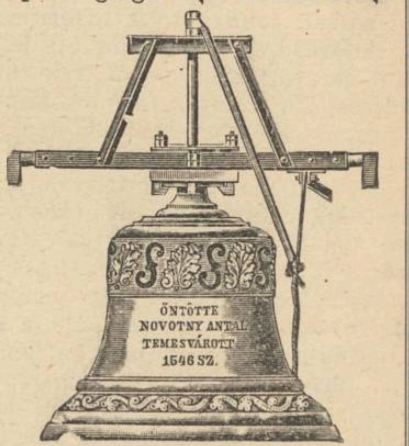

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 24—40

Aviz Dlor preoți și învățători!

Din partea subscrisei librării se oferă a-se procura pentru școale următoarele:

Protocol de primire coala	cor.	—·06
„ „ „ legat din 25 coale	„	2·50
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **clasificații** coala	„	—·06
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·40
„ „ „ „ „ 20 „	„	1·80
„ „ „ „ „ 25 „	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **inspecție** coala	„	—·04
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·10
Cronică școlară coala	„	—·04
„ „ legată din 50 coale . .	„	3·—

Toate aceste tipărituri sunt conform legei numai în limba maghiară.

Cărți școlare de **Dariu, Goldiș, Făgărășan, Popescu-Șpan, Șpan, Stroia, Vuia, Koós-Goldiș, Pușcariu**, etc. etc., din aceste cărți ce-a mai mare parte **aprobate**.

Caete de limba română, germană, comput și dictando à cor. 1·45 și 2·85 suta de bucăți.
Creoane à 20, 22, 42, 44, 64 fileri duzina
Condee à 12, 20, 42, 64 fileri duzina
Penițe à —·80, 1·04, 1·80, 2·40 cor. cutia (144 bucăți)
Gome à 20, 22, 42, 64 fileri duzina
Caete de desemn cu puncte à 4·20 suta.

De buna calitate a acestor recuisite să dă toată asigurarea din partea librăriei.

Rugând pe On. Dni preoți și învățători să binevoiască a ne onora cu st. Dnealor comande, de-a căror promptă și solidă efectuire asigurăm înainte, semnăm

cu deosebită stimă

**LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
SIBIIU.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 91 Sibiiu, Marți 25 August (7 Septemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Un cuvânt cătră preoțime!

(Pentru sărbarea amintirii Marelui Andrei Șaguna).

Se apropie cu pași repezi toamna. Abia o lună ne mai desparte de terminul statorit pentru sărbătoarea plănuită întru amintirea celor 100 de ani dela nașterea celui mai mare Arhiereu al nostru Andrei Șaguna, și cu toate acestea foarte puțină mișcare. Abia s'a spus că e gata să apară prețioasa lucrare a unui vrednic profesor despre acel Arhiereu, și doară „Rev. teol.“ a făgăduit un număr festiv, încolo pace și liniște, ca și când nu ar mai fi datorii de împlinit față de aceea personalitate necuprinsă, dela care am moștenit o biserică așezată pe temelii trainice, cu organizație solidă, care a fost și va fi zidul de apărare a existenței noastre ca români și creștini. Congresul nostru național de bună seamă va ști să înjghebe cuvenita sărbătoare oficială; dar aceasta nu ajunge. Flacăra unei venerațiuni sfinte și cinstea desăvârșită, ce se cuvine acestui Moise al neamului nostru, trebue să pătrundă, să încălzească toată suflarea credincioasă bisericei noastre drept măritoare, dacă căldura ei nu va putea însufleți toată suflarea *românească* pentru o deamnă și impunătoare manifestare de pioasă amintire.

Și pentru aceasta rolul de căpetenie ne revine nouă preoțimei. Noi, păzitorii sufletelor și hrănitorii conștii ai acelora, trebue să folosim prilejul, ca să facem să străbată până și în cea mai umilă colibă din capul satului părăsit, amintirea marelui Arhiereu, vestindu-i prin căldura cuvântului viața lui neprihănită ca și faptele lui mărețe și isbăvitoare. Și mai cu seamă e datoria noastră, a preoțimei, a organiza înaltă sărbătoare întru pomenirea aceluia, care numai preot a vrut să fie și a fost desăvârșit preot.

Am îndrăznit eu să-mi ridic glasul, dacă dela altul mai cu greutate n'a purces chiemarea, ca să chipzuim modul cel mai nimerit de a infiripa alături de sărbătoarea congresului național bisericesc o sărbătoare de caracter *preoțesc*. Nu-mi atribuesc priceperea de a da singur modalitatea cea mai potrivită, totuși din parte-mi socotesc ca cel puțin atât să se facă: Inainte de data întrunirii congresului din bună vreme să fie convocate toate conferențele preoțești tractuale, cari între agendele conferențelor obicinuite să facă obiect de discuție aranjarea unei demne sărbări cu caracter preoțesc. In aceeași vreme la un dat fix să se oblige toți preoții a sluji părăstas pentru odihna sufletului Marelui Andreiu și a ținea cu acel prilej cuvântări poporului asupra vieții și mai ales a faptelor sale, pe urma cărora ne bucurăm de toată bogăția și puterea de viață a unei biserici smulsă de acela din o jalnică stare de neputință și asuprire, organizată după principiile fundamentale ale adevăratei biserici a lui Cristos, potrivit firei poporului nostru românesc. Aceleași conferențe preoțești să numească din sânul lor 2—3 reprezentanți cari împreună cu toți câți vor ținea să fie de față să se întrunească apoi la centrul metropoliei într'o mare adunare a tuturor preoților — *congres preoțesc* — în vremea ținerii congresului național bisericesc, la o dată fixă și cu un program statorit cu bună chibzuință.

Intrunirea preoțimei într'un congres al său, e reclamată și de împrejurările timpurilor schimbate și rostul ei ar fi pe deplin justificat, dacă luăm seama, că în această vreme toate clasele sociale, toate tagmele de oameni caută să-și strângă rândurile pentru a putea rezista cu puterea cuvenită împotriva tendințelor de destrămare, și pentru a-și putea îndrepta soartea pe un drum mai prielnic. Numai noi preoțimea am rămas până și în urma muncitorilor-zileri, risipindu-ne forțele singuratici și răsleți fără un ideal recunoscut de toți, spre care să se îndrepte toate privirile, ca spre un far luminos, și pentru izbânda căruia toți să slujească cu toate forțele de cari dispun.

Această întrunire a tuturor preoților fără îndoială ar avea să dea deslegare la mari probleme. Pe lângă aranjarea unei demne sărbări întru pomenirea Marelui Arhiereu, ar avea să dea seamă cu deamăruntul despre desfășurarea soartei noastre din ceasul când biserica și-a recâștigat prin stăruințele neînfrânte ale aceluia organizarea; ar constata schimbarea ce s'a produs în spre bine în sânul clerului nostru dela regularea salarizării de către stat printr'o înălțare în cele culturale; ar avea să constate piedecile și restrângerile de cari am fost împresurați din clipa când *statul dându-ne a început să ne ceară*, și ar avea să se pronunțe categoric și în conformitate cu trecutul nostru de cinste față cu siluirile mereu crescânde ce se revarsă asupra bisericii. Ar avea să ia seama situației noastre față cu societatea, raportul nostru față de popor, față cu intelectualii și opinia publică atât de nefavorabilă, representată prin gazete;*) raportul preoțimii cătră celelalte așezăminte și instituții de cultură și progres, propunând în aceeași vreme soluții practice pentru nivelarea scăderilor. In cadrul acestor consfătuiri ar încape căutarea mijloacelor de a veni tot mai mult în ajutorul ridicării poporului nostru în cultură și bunăstare și între aceste, la locul întâi, îngrijirea editării unei broșuri populare vrednice de Arhiereul al cărui pomenire sărbătorească o vom face, precum și căutarea modului nimerit de a susținea și îmbunătăți existența organului ce avem pentru știința și viața bisericească (Revista teologică) pentru progresul și folosul nostru în cele culturale — și alte și alte.

In aceeași vreme socotesc sosit momentul, ca și clerul nostru să se pătrundă de însemnătatea unei organizări conștii, după chipul preoțimii de aiurea a bisericii noastre ortodoxe românești, ca și după modelul preoțimii altor confesiuni, cu cari avem să susținem lupta pentru existența și prosperarea bisericii noastre ca și a neamului, în slujba căruia ne-am închinat puterile.

Pentruca sărbătorirea celui mai priceput organizator al bisericii și viețuirii noastre ca popor, să nu fie un prilej, care pe câteva zile ori săptămâni numai să trezească și să înalțe inimile din amorțeala neprielnică și aproape condamnabilă, ci ca să fie izvorul nesăcat din care să țișnească mereu forța puterilor înviorătoare a unei biserici și a unui popor, cel mai demn prinos ce l-am putea aduce amintirii *omului*, care trebue să fie un ideal vecinic luminos pentru ori-care preot, ar fi înfăptuirea unei *societăți organizate* a preoțimii noastre din metropolie, care să adune într'un mănunchiu solid pe muncitorii harnici și conștii, — să închege legătură trainică între toți preoții de pretutindeni, cari trebue să aibă aceleași vederi sănătoase, desfășurând o muncă unitară pentru înălțarea prestigiului bisericii, ca și pentru folosul sufletesc și material al păstoriților noștri.

•

Aceste crâmpeie de idei, cari frământă un suflet tinăr, mi-am luat îndrăzneala a le înfățișa on. noastre preoțimi, fără a vedea un merit în faptul că dela unul din frații mai tineri a pornit ideea, ci dorind ca gândul

---

*) Despre care vom vorbi aiurea.

FOIȘOARĂ.

Glăsuirile nouă ale profeților vechi.

De *Tr. Scorobeț*, presbiter.

Privire generală.

Deschizând istoria observăm conflicte, când mai acute, cât mai domoale între slujitorii bisericii și ai statului. Inainte de patimă, când se ivi neînțelegere între apostoli, cine să fie mai mare între dânșii, Isus le zice: „Impărații păgânilor au stăpânire peste acestia și cei cari au putere asupra lor se numesc făcători de bine. Dar voi să nu fiți astfel; și care este mai mare între voi să fie ca mai tinăr, și care este căpetenie să fie ca slujitor“. (Luca 22, 24—27).

Iar după câteva zile s'a lăsat să fie aclamat împărat la întrarea triumfală din Ierusalim.

Faraon a fost rege și s'a prăpădit în Marea-Roșie în goană după Moise. Isus Cristos a pătimit sub Pilat. Sub împărații romani apostolii și mucenicii.

E cunoscut între creștini Isus ca împărat. Insă între Isus și împărații și stăpânitorii cunoscuți e mare distanță. Impărații cei mai vrednici de pomenire au fost, cari în viața lor s'au nisuit a se apropia de însușirile împărătești ale lui Cristos. Aceia au revărsat asupra mulțimilor neștearsa influință morală. Pentru influința morală ce o câștigăm alergăm creștinii în Dumineci și sărbători înaintea altarelor creștinești. Azi nu se mai poate ținea sub tăcere, că oamenii trăesc sub două feluri de autorități, a stăpânitorului vremelnic și vecinic. Un stăpânitor poartă sabie și face legi și înmulțește jandarmii, apasă asupra trupului și a sufletului. Iar celalalt mișcă, deșteaptă și înalță sufletul. Unul își face simțită influința la poștă, la parlament, la tribunal, celalalt pe amvon, la catedră, cu peana, între copii. Lumea modernă și cultă recunoaște, că peana în mâna scriitorului e schiptru împărătesc, amvonul și catedra e tron, și în mijlocul familiei mama este regină. Acestea sunt darurile cu cari ne-a înzestrat marele împărat al creștinilor Isus Cristos.

Idealele politice ale Bibliei.

In Biblie concepțiile despre Dumnezeu, viața viitoare, jertfă, obligație morală, servicii sociale sunt espuse în întregime. Multe din idealurile politice de azi au obârșia lor în Biblie. Unele idealuri sub regimuri politice esceptionale în aparență n'au prea fost date la iveală. Cum au fost espresiunile apostolului Pavel în scrisorile sale către Romani și cătră Timotei.

Dar cu totul altfel sunt acele idealuri esprimate și ajunse sub tribunii poporului evreesc, numiți profeți: Ilie, Isaia, Eliseiu, Ieremia sunt în termini moderni, capii de opoziție în politica acelor vremi. Fericirea organisației vieții evreești constă tocmai în împrejurarea, că pe lângă preoții oficioși erau admiși în viață și profeții. Aveau drept să critice și să protesteze cu curaj și în libertate: Amos, Osia, Michea erau oposanții căpeteniei de stat. In indignarea lor strigau: Ascultați de cuvintele Domnului, o stăpâni ai Sodomei!

Ei cereau legi drepte, administrație cinstită, apărarea celor săraci și umiliți împotriva apăsătorilor.

Vai vouă, cari faceți judecată pentru bani!

Pe timpul împărăției romane în Israil posiția profeților era grea.

Spionii pârâră pe Isus de revoluționar. Isus cu apostolii săi împliniră un frumos rol politic jertfindu-se pentru regenerarea ordinei sociale decăzute. Cesarul, sub care a fost condamnat Isus și Pavel decapitat, a fi susținut în biserică și pe amvonul de azi, ar fi un anachronism.

Profeții evreești.

Istoria basată a poporului israiltean se începe cu Exodul. In acest eveniment găsim momentul nașterii unei mari națiuni și tatăl ei e destul de bine marcat ca un mare erou. El a fost cel dintâiu care a văzut că loialitatea cătră Dumnezeu înseamnă libertatea omului. Moise a fost profetul cel mai mare al lui Israil și cel mai mare bărbat de stat. Filosofia egipteană învață în cercuri înalte că e un Dumnezeu, dar aceasta era o taină reservată unui număr restrâns de oameni.

Moise proclamă acest adevăr, să-l cunoască întreg poporul. Invață, că e un singur Dumnezeu, Dzeul lor, care e drept și pretinde numai dreptate dela poporul său. Această învățătură o formula astfel: reverință și loialitate cătră Dzeu și respect pentru drepturile deaproapelui. Interpretarea religiei lui Moise e cuprinsă în Cartea legii și substanțial în cele 10 porunci. A cinsti pe Dzeu, pe părinți, persoana, averea, reputația și familia deaproapelui, e cvintesența legii lui.

După două veacuri și jumătate de viață colonială, și uri între triburi, certe, răsboaie și suferințe dela străini, înlăuntru conducători mari și mici, cari nu aveau însă atâta putere încât să organiseze sigur o națiune.

Apare David, fiiul lui Jeste.

El vine dintr'o viață de libertate fiind păstor. Arată ambiții mai mari ca înaintașii săi și capacitate mai mare și patriotism mai viu. Triburile sudice așteptau să-i scape de Filisteni, cele din nord gasiră în succesele lui o garanță, că-i va putea și pe ei apăra. Astfel îl încoronară de rege al tuturor triburilor. Capitala imperiului unit fu Ierusalimul. Unirea lor se putu menținea numai organisându-i temeinic. David creiază armata permanentă. Organisă biserica, cu preoțime, cor și templu comun în Ierusalim, pe care avea să-l isprăvească fiiul său. Din timpul lui Moise până la David avem o istorie de popor, dela David încoace de națiune.

(Va urma).

bun să se sălășluiască în toate sufletele bune, pentruca să-l putem numi al tuturora, ca toți să se înalțe într'un glas armonic pentru o *deamnă sărbătorire a preoțimii întru amintirea cu vrednicie a memoriei Marelui Arhiereu Andrei Șaguna.*

Preotul *P. Morușca.*

In audiență. Ziarul vienez „Neue Freie Presse“ scrie, că pe la mijlocul lunei acesteia va merge prim-ministrul Wekerle la Viena pentru a fi primit în audiență din partea Maiestății Sale. Dacă ministrul-president ungar va face propuneri acceptabile Coroanei cu privire la aplanarea neînțegerilor, dintre coaliție și Maiestatea Sa, atunci crisa e delăturată. In casul contrar însă va fi încredințat Lukács László, fostul ministru de finanțe, pe care Maiestatea Sa îl primește în audiență în 17 Septemvrie, să între de nou în pertractări cu cei din partidul independist, în scopul formării unui nou cabinet. Dacă încercarea lui Lukács nu succede, *va fi disolvată dieta,* și se vor face alegeri noi.

Conflictul cu guvernul. In chestia ordonanțelor domnului ministru de culte și instrucțiune publică Apponyi, referitoare la catehisarea în școalele elementare de stat, cineva din cercurile înalte militare a dat ziarului „*Pester Lloyd*“ următoarea informațiune, publicată în numărul de Vineri, ediția de seară a numitului ziar: „Cât de puțin îndreptățită e resistența Românilor față de ordinațiunile de limbă ale contelui Apponyi Albert, se vede din faptul, că episcopatul român și clerul vine în contrazicere cu sine, când pretinde, ca în școalele poporale maghiare de stat religia să fie predată elevilor de limbă nemaghiară esclusiv în limba lor maternă, pentrucă *consistorul și a dat înainte cu câțiva ani consentimentul, ca în școalele de cadeți ale armatei comune,* instrucția în religie să o primească toți elevii, fără privire la limba lor maternă, — *în limba germană.* Același consistor nu are deci nici un motiv să considere de vătămare a intereselor bisericei sale, dacă ministrul de instrucție dorește întrebuințarea limbei de stat, în măsură foarte restrânsă, în școalele de stat, prin ce se caută numai a se da valoare legii“.

Atâta spune „înaltul militar“. Suntem în măsură însă a putea afirma, că informația aceasta a înaltului militar necunoscut, — cel puțin ce privește biserica noastră, — *nu corespunde adevărului.* La școala de cadeți din Sibiiu de exemplu, unde sunt elevi de legea noastră, *religia se propune elevilor gr. ort. în limba română, pe basa edictului ministeriului de răsboiu dat la anul 1905, Septemvrie 10, sub numărul 2913 Abt. 6.* și valabil pentru toate școalele de cadeți ale armatei noastre, și *după manualele aprobate de ministeriul de răsboi.* Și credem, că așa e pretutindenea. Iar dacă totuși undeva nu ar fi așa, propunerea religiei în altă limbă, nu în cea română, se face numai prin abus, și *la nici un cas cu știrea, ori cu învoirea superiorității bisericei noastre.* Ca să se știe!

Vederile și convingerile masselor.

V.

Trecem acum la factorii direcți, cari impresionează sufletul mulțimei, și au nemijlocită inriurință asupra desvoltării anumitelor sentimente și idei în sufletul mulțimei. Spuneam, că fantasia masselor vine escitată mai ales prin icoane. Nu totdeuna stau însă icoanele la îndemâna oamenilor; dar ei le pot forma prin aplicarea cu spirit a cuvintelor și a formelor. Dacă sunt întrebuințate cu artă, acestea au puterea întru adevăr mistică, pe care le-o atribuiau adepții de odinioară ai maghiei. Pot să provoace în sufletul mulțimei furtunile cele mai grozave, dar pot tot așa de ușor să și liniștească sufletul mulțimei. Din oasele oamenilor, cari au ajuns jertfe ale cuvintelor și formelor, s'ar putea ridica o piramidă cu mult mai înaltă decât a lui Cheops!

Puterea cuvintelor e legată de icoana provocată de acestea, și e cu totul independentă de adevăratul lor înțeles. De multeori tocmai cuvintele acelea, cari au un înțeles cu totul nedeterminat, au eficacitatea cea mai mare. Așa de exemplu espresiunile: democrație, socialism, egalitate, libertate, și altele, cari au câte un înțeles atât de vag, încât tomuri groase nu ajung pentru a-l putea determina. Și totuși e sigur, că o putere cu adevărat magică se leagă de silabele lor scurte, ca și cum în ele s'ar cuprinde deslegarea tuturor problemelor. Ele formează adecă sinteza diferitelor așteptări necunoscute și speranța, că acestea vor fi realisate.

Cu rațiune și cu argumente nu se poate lupta în contra anumitelor cuvinte și formule. Ele vin rostite cu evlavie în fața mulțimei și numai decât fețele să umplu de respect, iar capetele se pleacă. Din partea multora sunt considerate ca forțe ale naturei, ori ca puteri supranaturale, cari provoacă în suflete icoane grandioase și vage, și tocmai aceasta mărește puterea magică a icoanelor. Le putem asemăna cu zeii cei teribili, cari stau ascunși în dosul supremei dumnezeiri și de cari se apropie omul numai cu groază și cu cutremur.

Dupăce icoanele provocate de cuvinte sunt cu totul independente de înțelesul cuvintelor, ele se schimbă cu vremea, și cu popoarele, pe lângă identitatea formulării lor. De anumite cuvinte sunt legate anumite icoane. Cuvântul e numai apăsătorul, care face, ca icoanele să apară. Nu toate cuvintele și formele au puterea de a provoca icoane. Și sunt și de acelea, cari după evocare se tocesc și nu mai deșteaptă nimica în suflet. Ele nu sunt decât simple ecouri, al căror folos e acela, că celce le întrebuințează vine scutit de sarcina gândirii. Cu o mică aprovisație de formule și idei generale învățate în tinerețe avem tot ce ne trebue, ca fără obositoarea necesitate de a mai medita asupra lucrurilor să putem trece prin lume!

Să luăm în esaminare o anumită limbă. Vom vedea, că cuvintele din cari e compusă, se schimbă mereu în cursul vremii. Dar se schimbă neîntrerupt icoanele, pe cari le provoacă cuvintele, și înțelesul legat de acestea, de unde concluziunea la care am ajuns, că mai ales la limbile cele moarte, traducerea esactă e aproape cu neputință. Căci ce facem noi în realitate, când înlocuim o espresiune latină, grecă, sanscrită, cu alta, din o limbă modernă, ori chiar și numai când voim să înțelegem o espresiune din o carte scrisă în limba noastră, dar tipărită înainte cu 200—300 de ani? Punem simplu icoanele și imaginele, pe cari viața modernă le a impregnat în conștiența noastră, în locul noțiunilor și icoanelor cu totul deosebite, pe cari le-a sădit viața antică în sufletul rasselor, ale căror condițiuni de viață nu au nici o analogie cu ale noastre. Și ce alta au făcut oamenii din zilele revoluției, atunci când credeau, că imitează pe Greci și pe Romani, decât au dat vorbelor vechi un înțeles, pe care acestea nu l-au avut niciodată! Ce alta a fost deci o republică decât o instituțiune eminamente aristocratică, compusă din o asociație de mici despoți, din despoți, cari au stăpânit massele de sclavi ținute în cea mai absolutistică subjugare. Aceste aristocrații comunale, basate pe sclavism, nu puteau să esiste nici pe un moment fără de celelalte!

Și apoi cuvântul *libertate!* Cum putea să însămneze acest cuvânt, ceva asemenea cu ce se înțelege astăzi, într'o vreme, când nici nu se putea închipui posibilitatea libertății gândirii, și când nu era o faptă rușinoasă mai mare și mai rară decât resonarea asupra zeilor, legilor și moravurilor, obiceiurilor din stat? Și cuvântul *patrie!* Ce înțeles avea acesta în sufletul unui cetățean din Athena ori din Sparta? Nimic altul, decât venerarea Athenei, ori a Spartei, nu a Greciei, care era compusă din orașe rivalisătoare și necontenit în răsboaie între olaltă. Sau același cuvânt, ce însemnătate a avut la semințiile rivalisătoare din diferitele rasse, de limbă și lege deosebită, ale vechilor Gallieni, pe cari ușor i-a învins Cesar, fiindcă totdeuna a aflat aliați printre ei? Roma singură a dat Galliei o patrie, prin aceea, că i-a dat unitate politică și religioasă. Dar fără a merge atât de departe, să ne întrebăm numai, dacă înainte cu două sute de ani, a fost înțeles cuvântul patrie în sensul de astăzi din partea principilor francezi, cari, ca și marele Condé, au legat alianță cu străinul în contra propriului domnitor? Și oare nu a avut același cuvânt cu totul alt înțeles decât cel de astăzi pentru emigranții, cari credeau că se supun legilor onestității atunci, când combat Francia, după cum din punctul lor de vedere s'au și supus, dupăce după legile de atunci vasalii erau legați de stăpân, nu de țară, prin urmare, unde se afla stăpânul, acolo era adevărata patrie pentru ei?!

Sunt număroase cuvintele, a căror însemnătate în modul acesta a fost schimbată în mod esențial cu timpul, și pe cari noi în sensul vechiu al lor numai cu mari opintiri putem să le înțelegem. Cuvintele au deci înțeles numai trecător și schimbăcios, care cu timpul și cu popoarele ia alt înțeles. Dacă voim acum să înfluințăm cu ajutoriul lor asupra masselor, trebue să cunoaștem înțelesul pe care-l au ele în momentul dat pentru masse, iar nu înțelesul pe care l-au avut, odată, ori pe care pot să-l aibă, pentru oameni cu totul de altă composiție spirituală.

Când primesc deci massele, după răsturnări politice, ori după schimbări de credință, antipatie adâncă față de icoanele pe cari le-au zugrăvit anumite cuvinte, prima datorință a adevăratului bărbat de stat e aceea, de a modifica espresiunile, bine înțeles, fără a se atinge de însași esența lucrului, dupăce lucrurile prea sunt legate de constituția moștenită a spiritului, și nu pot să fie modificate. Spiritul viu al lui Tocqueville a observat de mult, că munca consulilor și a Imperatorilor era mai ales aceea, de a da celor mai multe instituțiuni din trecut espresiuni noi, adecă, a înlocui cuvintele, cari în fantasia masselor puteau să provoace imagini urgisite, cu altele, moderne, cari pot să împedece acest lucru.

Cea mai însemnată funcțiune a bărbaților de stat este deci aceea, de a da alte numiri lucrurilor, pe cari mulțimele nu le mai pot suferi, în urma espresiunilor vechi, pe cari le uresc, numiri populare, ori cel puțin neutrale. Atât de mare e puterea cuvintelor (asupra masselor) încât nu trebue, decât ca cele mai urgisite lucruri să fie provăzute cu numiri noi, bine alese, și mulțimea le acceptează. Bună observație face Taine, că Iacobinii, provocându-se la cuvintele *libertate* și *frățietate,* pe atunci foarte populare: „puteau să întroniseze un despotism vrednic de regatul lui Dahomey, un tribunal egal cu cel al inchisiției și hecatombe ca cele din vechiul Mexico“. Arta de a guverna e deci la fel cu arta de a esercia advocatura: *trebue să sti ce înțeles să dai cuvintelor.* O greutate mare e însă aceea, că aceleași cuvinte, în aceeași societate, de multeori au deosebite înțelesuri pentru diferitele pături sociale, cari la aparență folosesc aceleași cuvinte, dar nu vorbesc niciodată aceeași limbă.

Am pus schimbarea înțelesului cuvintelor mai ales în sarcina vremii, dar ținând cont și de rassă, trebue să constatăm, că în aceeași vreme, la popoare cu egală civilisație, însă de rassă deosebită, aceleași cuvinte au de multeori imagini diferite. Dar deosebirile acestea le poate observa numai cel ce face călătorii multe. Observ numai, că tocmai cuvintele întrebuințate mai des din partea masselor au la diferitele popoare înțălesul cel mai diferit, ca anume, *democrația* și *socialismul,* astăzi atât de cunoscute. Cuvintele acestea corespund în faptă cu totul altor imagini și icoane în sufletul latin, decât în cel anglo-saxon. La cei de viță latină cuvântul *democrație* înseamnă retragerea voinței și a inițiativei individului în fața comunității de stat. Statul să le conducă toate, să le centraliseze, monopoliseze și fabrice toate! La stat fac apel toate partidele: radicalii, socialiștii, monarhiștii. Dar la anglo-saxoni, mai ales la americani, înseamnă același cuvânt tocmai contrariul: desvoltarea intensivă a voinței și a individualității, posibila retragere a statului, care, cu escepția poliției, armatei și a raporturilor diplomatice, nu are să conducă nimica, nici chiar instrucția.

Același cuvânt deci, care la un popor înseamnă suprimarea voinței și a inițiativei individului și domnia statului, înseamnă la alt popor desvoltarea puternică a voinței și a inițiativei individului, și suprimarea domniei statului!

„Ordonanța contelui Apponyi“.

Sub titlul acesta publică „*Pester Lloyd*“ un prim-articol obiectiv și bine argumentat în numărul de Marți, 31 August nou, firește, cu reservele, că nu împărtășește punctul de vedere esprimat în articol, dar îl publică totuși, întâi, pentrucă e ținut într'un ton calm și obiectiv, și al doilea, pentrucă redacțiunea ziarului numit își ține de datorință să dee ospitalitate și celor de naționalitate nemaghiară, pentru a nu fi necesitați să-și caute câte o tribună înafară de hotarele patriei. Articolul e scris de domnul *Dr. Emil Babeș,* și e de cuprinsul următor:

„Multele rele din mult cercata noastră patrie au fost înmulțite în măsură mare prin contrastele ivite pe terenul limbelor obicinuite a se folosi în instrucție. Culmea au atins'o conflictele acestea în conflictul, care s'a născut acuma între guvern și bisericile diferitelor naționalități, cu privire la limba de catehizare. Chestia e destul de importantă, pentru a ne ocupa cu ea *sine ira et studio,* și a da marelui public o espunere obiectivă asupra ei.

Ordinațiunile nouă ale ministrului de instrucție, cari, în contrast cu usul ce esistă de secole, vreau să câștige valoare pe seama limbei de stat și pe terenul catehizării, sevârșita de singuraticele confesiuni, obligă preoțimea greco-orientală și greco-catolică, să propună religia în școalele elementare de stat, elevilor cunoscători de limba maghiară esclusiv în ungurește, iar celor de altă limbă, în parte și ungurește. Și formă foarte acută a primit afacerea prin declarația categorică cuprinsă în una din aceste ordinațiuni, că acei catiheți, cari se împotrivesc ordinațiunei, își perd onorariul, ba li se detrage și ajutoriul de stat dat pentru întregirea congruei, pecând în casul, că s-ar încerca o resistență din partea superiorității bisericești, ministrul va sista, în înțelesul art. de lege 13 din anul 1909, întregirea congruei pe întregul teritor al respectivei diecese.

Intrucât ordinațiunile acestea se ating de dreptul de liberă dispunere al bisericilor autonome, pe seama Arhiereilor interesați să creeză o situație estrem de grea, căci aceștia sunt în prima linie legați de legile și obiceiurile bisericei lor proprii, iar dacă ajung în conflict cu acestea, li se subsapă vaza, și chiar și posiția lor divine clătinătoare.

Mult mai critică e apoi situația pentru preoții cari sevârșesc catehizarea, pentrucă aceștia ajungând între două ordinațiuni contrare, se găsesc în dilema, de a da ascultare arhiereului și a-și perde pânea, ori de a împlini dispozițiile ministeriale și a-și periclita postul ca preot.

Dar nici supremul cap al metropoliei greco-orientale din Sibiiu, — care-și are autonomia proprie, respective, organisaţie sinodală, — nu e înzestrat cu dreptul, în înţelesul articolului de lege 9 dela 1868 şi al „statutului organic“ înarticulat în lege, de a se abate dela legile şi ordinaţiunile esistente, ori de a esercia influinţă personală în chestii de catehizare, pentrucă cele dintâi aparţin competinţei congresului bisericei naţionale, iar cea din urmă consistoriilor, organisate ca corporaţiuni.

In faţa desorientării care se vede că esistă în general în chestia aceasta, se arată necesitatea de a espune clar şi în mod obiectiv starea lucrului. Ordonanţele guvernului referitoare la catehisare au avut în vedere două casuri, şi anume, când e vorba de instruarea celor ce ştiu ungureşte, şi a acelora, cari nu ştiu. Deosebirea aceasta esenţială o face necesară, nu numai necesitatea practică, congruentă cu punctul de vedere didactic, ci şi art. de lege 37 dela 1868, care e aci dătător de măsură, şi care în §-ul 58 stabileşte principiul fundamental, că *„fiecare elev are să fie instruat în limba sa maternă“*. Dar principiul acesta nu l'a luat în considerare, nici legislatura, nici ministrul de instrucţie, deja atunci, când, răzimat pe dispoziţia din §-ul 17 al legii de naţionalităţi (art. 44 dela 1868), în înţelesul căreia determinarea limbei de instrucţie în institutele de educaţie ale statului, legislaţiunea, respective ministrul de instrucţie are să o facă, — a întrodus prin legi ulterioare limba maghiară ca limbă de instrucţie în institutele de educaţie ale statului, desconsiderând chiar şi înţeleapta intenţiune a principiului citat mai sus şi cuprins în acelaş paragraf al legii dela 1868, aflătoare încă şi acuma în vigoare, după care: „succesul instrucţiei formând pentru stat suprema grije din punctul de vedere al educării generale şi al generalei bunăstări are şi datorinţa (statul) de a se îngriji, ca în *institutele de educaţiune ale statului după putinţă să poată fi instruaţi cetăţenii ţării cari locuesc în masse mai compacte împreună, fie de orice naţionalitate, în apropierea ţinutului locuit de ei, în limba lor maternă, până acolo unde se începe instrucţia mai înaltă academică*“.

Dar chiar şi comunităţile bisericeşti s'au abătut dela acest principiu călăuzitor, — cel mai sigur punct de vedere pentru evitarea chestiilor de controversă, — când basate pe faptul, că autonomia proprie şi propriul lor drept bisericesc le acordă, nu numai limba liturgică, ci şi limba de instrucţie, au desconsiderat împrejurarea, că credincioşii lor pe multe locuri şi-au pierdut limba maternă şi s'au făcut Unguri, cari nu mai înţeleg limba oficioasă a bisericei lor proprii. Autorităţile bisericeşti s'au ţinut de drepturile şi obiceiurile existente, şi şi au îndrumat credincioşii deveniţi Maghiari să respecteze şi mai departe limba bisericei proprii, fapt în care ministrul de instrucţiune a văzut vătămarea principiului citat mai sus şi intenţiunea de a se face valahi din credincioşi, respective de nou valahi, ceeace se crede că va fi împedecat prin o altă ordinaţiune.

De ordinaţiunea de acest înţeles este a se deosebi ceealaltă, care cu privire la catehisarea elevilor, cari nu ştiu ungureşte, îşi esprimă dorinţa, ca în clasele superioare ale şcoalelor elementare de stat, dogmele mai însemnate ale credinţei şi cele mai obicinuite rugăciuni să fie propuse şi în limba maghiară. Acesta e adecă cuprinsul ordinaţiunei pe care contele *Apponyi Albert* a aflat de bine să o adreseze în Iunie anul curent Metropolitului *Meţianu*.

Ordinaţiunea aceasta nu e de dat mai nou şi nu e opera actualului guvern, ci a celui de mai nainte. Deja Wlassics, iar în urmă Lukács, au dat ordinaţiuni de asemenea tendinţă, şi au pus în cunoştinţă pe Arhierei despre intenţiunile guvernului ungar. Dar valoare nu au putut câştiga acestor ordinaţiuni, întâi pentrucă ministrul de instrucţie nu a avut razim legal spre a-şi putea motiva din destul ordinaţiunea, şi al doilea, pentrucă a lipsit necesara sancţiune, cu a cărei ajutor putea să ducă la valoare ordinaţiunea, în cadrele dreptului de supraveghiare. Aşa s'a întâmplat apoi, că în faţa protestelor neîntrerupte ale Arhiereilor, ordinaţiunile guvernelor de mai nainte au remas numai dorinţe goale“.

Situaţia s'a schimbat în urma legii şcolare creată în anul 1907, şi în urma legii din 1909, despre regularea chestiei cu congrua, întru atâta, că prima lege face posibilă cu ajutoriul §-lui 18 instruarea în ungureşte a elevilor ce ştiu numai ungureşte, ori şi ungureşte, respective o face obligatorie, iar legea din urmă face cu putinţă detragerea congruei dela toate persoanele, cari nu împlinesc vre-o dispoziţiune a guvernului.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Noul protopresbiter al Geoagiului de jos, domnul *Ioan Popoviciu*, a fost introdus în ziua adormirei Maicei Domnului în oficiul seu, prin comisariul consistorial, protopresbiterul *Sergiu Medeanu*. Protopopul nou a fost primit în comună cu banderiu, iar la biserică l-a primit comitetul parohial, în frunte cu presidentul *Dr. Ioan Marghita*. După terminarea sfintei liturgii, domnul comisar consistorial a rostit vorbirea de întroducere, după care a urmat vorbirea noului protopresbiter, cuprinzând un plan amănunţit de lucrare pentru viitor în acest tract nou. S'au ţinut apoi recepţiunile şi a urmat banchetul, la care au participat vre-o 60 de persoane. Nu au lipsit nici toastele insufleţitoare.

*

Elevi români respinşi. „Libertatea“ din Orăştie scrie, că tinerii români cari s-au prezentat pentru a fi primiţi ca elevi ai gimnaziului superior reformat de acolo au fost respinşi, fiindcă nu s'au obligat să înveţe religia în ungureşte. Li s'a spus: Aduceţi declaraţie dela catihetul vostru, că va propune religia ungureşte, — numai ungureşte, — şi atunci vă primim, altfel nu! Şi bieţii copii au plecat cu părinţii, care încătro!

*

Nou inspector de trupe. Maiestatea Sa a numit pe generalul de infanterie *Marian Vereşanin*, comandantul corpului 15 de armată, inspector suprem de trupe peste trupele austro-ungare din Bosnia, Herţegovina şi Dalmaţia, cu un cerc larg de activitate.

*

Dela congresul medical. Directorul institutului de alienaţi dela Sibiiu, Dr. Epstein, a ţinut într'una din secţiunile congresului o interesantă conferenţă asupra psihiatriei rasselor. Drul Epstein a spus, că din bolnavii dela institutul din Sibiiu mai mult ca două treimi representă rassa locuitorilor din Ardeal, adecă a românilor, saşilor şi ungurilor. Cel mai mare contingent de bolnavi îl dau românii; saşii însă ocupă primul loc, dacă se ia în considerare proporţia populaţiei. Bolnavii de naţionalitate română se recrutează mai ales dintre agricultori şi lucrători, la saşi preponderează intelectualii şi comercianţii. Ereditatea s'a observat mai ales la saşi, la ungari şi la români factorul principal este alcoolismul.

*

† Nicolau Butelanc, paroh gr. or. în Vidra de sus, a decedat după grele şi lungi suferinţe şi după împărtăşirea cu sfintele taine, în 19 August st. v. la oarele 12½ din zi, în anul 28 al etăţii, 5 al fericitei căsătorii şi 5 al preoţiei. Osemintele adormitului în Domnul au fost aşezate spre vecinică odihnă Vineri în 21 August st. v. la orele 11 a. m. în cimiteriul bisericii gr. or. din Vidra de sus. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Liber. Dl Dr. D. *Lascu* a părăsit în zilele acestea temniţa Seghedinului, unde a stat şase luni de zile. Dl Lascu va începe o muncă de organisare economică printre ţăranii bihoreni.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în 9 Septemvrie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

Testamentul lui Mera. „Tribuna“ din Arad e informată, că regretatul medic, Dr. *I. T. Mera*, şi-a lăsat partea cea mai mare a averii, prin testament, consistorului diecesan din Arad, în scopul, ca din venitele fondului, care va purta numele testatorului, să se dee burse la tinerii români din întreaga metropolie gr. ort. română din Ungaria. Averea tastată diecesei arădane ar fi de 100.000 coroane, parte bani gata, parte acţii de ale „Victoriei“.

*

Fr. Lehar, compositorul preacunoscutei operete „Văduva veselă“, scrie acum o nouă operetă cu titlul *„Iubire ţigănească“*, ale cărei motive, cum se anunţă, ar fi ungureşti şi româneşti. Se va reprezenta mai întâi la „Carl-Theater“ în Viena.

*

Mobilele Arhiepiscopului. Un Arhiepiscop din Francia a fost pedepsit cu cincisute franci amendă pentru nerespecterea unei ordonanţe ministeriale, cam de pănura ordonanţelor dlui Apponyi. Arhiepiscopul nu a plătit amenda, pentrucă o ţinea de ilegală, şi urmarea a fost că i s'au sechestrat mobilele din casă, cari apoi în 11 Septemvrie n. vor fi vândute la licitaţie publică în piaţa mare a oraşului unde-şi are Arhiepiscopul locuinţa.

*

„Die Judenfrage“, revista antisemită vieneză, Nr. 3 pe Septemvrie, a apărut şi cuprinde un material bogat, ca şi numerele precedente. Abonamentul face numai 6 cor. pe an. Redacţia: Viena, VIII. Langegasse 25.

*

Alegere de preot. Ni se scrie. că Duminecă în 17 August a fost ales cu unanimitate tinărul absolvent de teologie *Ionel Ludu*, de capelan cu drept de succesiune în comuna Prejmer lângă Braşov.

*

Băile dela Ocna. Direcţiunea băilor dela Ocna aduce la cunoştinţa publicului, că băile calde şi băile din lacuri se mai pot folosi numai până la 15 Septemvrie cu esceptiunea lacului verde şi a băilor de putină, cari rămân deschise pe seama publicului până la 30 Septemvrie nou curent.

*

Tifosul din Iaşi, până acum, nu scade. Bolnavii zac şi pe la spitaluri militari. Deschiderea şcolilor s'a amânat pe 1 Octomvrie. Manevrele din anul acesta au fost contramandate.

*

La polul nord. Americanul Dr. F. *Cook*, cum se vesteşte acum, a atins polul nord în ziua de 21 April 1908.

*

Vizita sultanului. Ziarele din capitala română scriu, că Mahomed V., deşi coranul interzice sultanului orce călătorie în afară de imperiul său, este totuş hotărât să întreprindă o călătorie în Europa şi să viziteze pe mai mulţi suverani. Printre curţile pe care sultanul le va vizita, este şi curtea regală română. Vizita se va face între 15—20 Sept. la castelul Peleş în Sinaia.

*

Holera în Olanda. In oraşul Rotterdam s'au bolnăvit mai mulţi oameni de holeră. In baracele oraşului se află 18 persoane bolnave şi 84 puse în observaţie. Casuri mortale au fost zece. Holera se răspândeşte şi în alte oraşe ale Olandei.

*

Osândit. Directorul unui gimnaziu de stat din Budapesta a fost acusat, că a plagiat o carte. I s'a dictat o pedeapsă de 3 luni închisoare şi 1000 cor. amendă.

*

Funcţionarii de bancă din Sighetul Marmaţiei, aducându-şi aminte de banditii, cari au făcut omorul şi jefuirea dela banca fiumană, au hotărât să se înarmeze de acum înainte cu revolvere în orele de oficiu, pentru a putea primi după cuviinţă pe astfel de onorabili „clienţi“, când s'ar prezenta şi la banca lor.

*

Groaznice inundări s'au întâmplat în Mexic. Au perit înecaţi două mii de oameni; 30 de mii stau sub cerul liber. Drumurile de fer sunt inundate. Pagubele se urcă la 60 de milioane.

*

Femee în fruntea cabililor. Din Lisabona se vesteşte, că în luptele dintre spanioli şi marocani s'a distins şi o femee, care se luptă totdeauna în fruntea cabililor. Când această nouă Ioana d'Arc apare cu luptătorii săi, se zice că spaniolii sunt cuprinşi de o panică grozavă şi rămân învinşi de cabili.

*

Zeppelin va face călătoria cu balonul său la Viena numai în primăvara viitoare. Până atunci va fi terminat al „patrulea balon Zeppelin“. Dela Viena până la lacul Boden sunt 600 chilometri şi călătoria se va face fără întrerupere, dacă nu va interveni un incident, ca şi la călătoriile de până acum. Baloanele cele mai nouă ale lui Zeppelin fac 50 chilometri pe oră. Călătoria până la Viena va dura prin urmare cam 12—14 ore.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Ioan Cionca, învăţ. (Pianul-sup.), Ioan Chivescu, învăţ. (Strugari), Ioan Olariu, înv. (Nucet), Alexandru Duvlea, înv. (Sebeşel), Petru Faraon, ec. (Fofeldea), câte 20 bani, Ioan Stanciu, calfă de prăvălie, 40 bani, Nicolae Târnăvean, învăţăcel librar, 20 bani, G. Şolca, cand. de preot (Felmer), 30 bani, dşoara Maria Negrilă 20 bani, Ioan Muntean, sodal pantofar (Sălişte), 25 bani, Fl. Vătu, cassar (Brezoiu) 54 bani, D. Taurean, sodal pant. (Sălişte) 20 bani, Nicolae Davel, sod. pant. (Aciliu), 25 bani, Vas. Ghenie, măestru pant. (Rodu) 20 bani şi Eugenia Tordăşianu 10 bani.

*

Teatru. Duminecă seara în 5 Sept. s'a reprezentat piesa din popor scrisă de Tóth, sub titlul *Vagabondul* (A falu rossza). A fost mult aplaudată, mai ales de publicul maghiar al teatrului sibian. Astăzi Luni se va juca *„Nebunul idolilor“*, piesă în 4 acte, de Dr. Kuncz; mâne Marţi *„Fata pădurarului“*, operetă în 3 acte.

„Cartea de Aur“ volumul V.

Din publicaţia *„Cartea de Aur“ sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară*, de *T. V. Păcăţian*, a apărut zilele acestea volumul V, care cuprinde mişcările noastre politice din anii 1869—1872, cu toate vorbirile deputaţilor români rostite în dieta ţării, cu descrierea amănunţită a conferenţelor electorale dela Mercurea şi din Timişoara, şi alte evenimente politice, de interes pentru fruntaşii de acum şi din viitor ai neamului nostru. Volumul costă, ca cele de mai nainte, 12 coroane exemplarul legat, şi 10 coroane exemplarul broşat.

Dăm următoarele *„voci de presă“* despre acest nou volum al *Cărţii de Aur*:

„Tribuna“ din Arad scrie următoarele în numărul de Sâmbătă:

„A apărut volumul V. din valoroasa *„Carte de aur“* a dlui *Teodor V. Păcăţian*, redactorul „Telegrafului Român“. Volumul este penultimul şi este de 766 de pagini. El cuprinde epoca cea mai plină de frământări a luptelor noastre politice din anii 1869—1872. In şir cronologic dl *Păcăţian* ne presentă toate evenimentele din acest interval şi ne dă o oglindă a luptelor parlamentare. Ne-am pronunţat cu ocasia apariţiei celorlalte volume asupra întregei lucrări a dlui *Păcăţian* în care intră şi noul volum. Orice cărturar român cu dare de mână ar trebui să aibe *„Cartea de aur“*, dar îndeosebi ea n'ar trebui să lipsească din nici o bibliotecă poporală. Preţul volumului este de 10 cor. şi se poate comanda direct dela autor în Sibiiu.

„Drapelul“ scrie următoarele în numărul de Joi:

„Eri am primit volumul V al *„Cărţii de aur“* editate de dl *Teodor V. Păcăţian*, asupra căreia atragem atenţiunea publicului nostru cetitor. Acest volum, — penultimul — conţine epoca cea mai interesantă din luptele noastre politice, epoca din anii 1869—1872. Dl Păcăţian a adunat la un loc toate evenimentele mai importante din această epocă şi dă o oglindă a luptelor parlamentare. Ceice au urmărit cu luare aminte notele biografice ce le publicăm relativ la fericitul Alex. de Mocsonyi în foiţa ziarului nostru, vor găsi în acest volum al *„Cărţii de aur“* o orientare mai vastă, căci se reproduc în text toate discursurile parlamentare ale deputaţilor români. E un tom voluminos, ca şi cele premergătoare, cuprinzând 766 pagini octav mare. In avantagiul tomului este, că acesta conţine şi un registru al discursurilor, aşa că orientarea este cu mult mai lesnicioasă decât la volumele prime. Preţul volumului e 10 cor. şi se poate comanda direct dela autor din Sibiiu.

„Ţara noastră“ scrie următoarele: *Cartea de aur*, vol. V., a apărut zilele acestea. Valoroasa publicaţie a dlui *T. V. Păcăţian* cuprinde activitatea publică a deputaţilor români din camera ungară, aleşi în ciclul parlamentar din anii 1869—72. Ca şi celelalte volume, lucrarea domnului Păcăţian cuprinde un material important, care trebue să fie cunoscut de toţi cari vor să aibă o privire clară asupra mişcării politice din trecutul nostru apropiat. Preţul volumului de aproape 800 p. e 10 cor.

„Gazeta Transilvaniei“ publică în numărul de Duminecă următoarea notiţă scurtă:

„Cartea de aur“, volumul V. a apărut zilele acestea, cuprinzând evenimentele politice dintre anii 1869—72. Rezervăm a vorbi mai pe lung, după ce vom primi la redacţie volumul. (Suntem informaţi că *s'a trimis*, în 1 Septemvrie n. Red.)

„Libertatea“ din Orăştie scrie în numărul din urmă astfel:

Volumul V. din *„Cartea de aur“*, marea lucrare întocmită de dl *T. V. Păcăţian*, a ieşit de sub tipar zilele acestea. El cuprinde vorbirile deputaţilor naţionalişti rostite în dieta din Pesta în anii 1869 până la 1872, cari reoglindesc starea politică a românilor în acei ani. Sunt vorbirile deputaţilor Alex. Mocsonyi, Vincenţiu Babeş, Vas. Butean, I. E. Cucu, Dr. Iosif Hodoş, Sigismund Borlea, Sig. Papp, Aurel Maniu, Mircea Stănescu şi alţii! Vorbirile privesc toate nevoile economice, culturale şi administrative ale Românilor, zbiciuirea (prin interpelări) a tuturor nedreptăţilor poporului. Aci aflăm mari vorbiri privitor la dreptul şcolilor medii (gimnazii) ce aveam şi care să mai înfiinţa (cel dela Brad), şi la îndatorirea statului de a le ajuta fiinţa. Aci istoricul pe scurt al conferenţelor naţionale din acei ani, — şi altele şi altele. O carte ce nu trebue să lipsească din biblioteca nici unei casine române, nici din a Românilor cu prindere. Volumul de aproape 800 pagini, costă, ca şi cele de nainte, 10 cor. A se cere la autor în Sibiiu (red. „Tel. Rom.“).

Nr. 224/1909. [310] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti vacante din comunele bisericeşti **Poiana—Valea-verde** şi **Vidra-medie** (postul II. înv.) se publică concurs până la 10 Sept. 1909.

Venitele sunt câte 600 cor. din repartiţie, locuinţă cu grădină eventual relut ce se va statori.

Intregirea cerută de art. lege XXVII. se va face sau dela comunele bisericeşti sau dela stat.

Rugările concursuale cu documentele recerute să se subştearnă la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 18 August 1909.

Romul Furdui
protopresbiter.

---

ad. Nr. pp. 921/1909. (312) 1—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistoriul din 23 Iulie a. c. Nr. 8692 Bis. prin acesta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a **Vâlcăul ung.** cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a se prezenta în timpul şi modul prescris in Rgltl pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbatoare la biserica din această parohie, spre a cânta, predica şi eventual a celebra s. luturghie.

Cluj, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 450/1909. [300] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător din comuna **Laz**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: Salar 1000 cor. din care 800 cor. întregire dela stat.

Invăţătorul ales e dator a instrua în şcoala de repetiţie; a face cu copiii de şcoală cor şi a cânta Dumineca şi sărbătorile în biserică.

Concurenţi să-şi aştearnă cererile în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până la alegere a se prezenta în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 12 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 922/1909. [301] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc, dela şcoala gr. or. română din **Sâmbăta inf.** protopresbiteratul Făgăraşului, se publică concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salariul învăţătoresc se va acoperi prin repartiţie dela popor cu suma de 600 cor.

Doritorii de a ocupa acest post, au a-şi înainta cererile instruite conform recerinţei regulamentului şcol. la subscrisul oficiu protopresbiteral, în terminul indicat şi au a se prezenta înainte de alegere la biserică şi în fine se recere ca alesul învăţătoriu se conducă copii în biserică la sfânta liturghie şi a înfiinţa cor cu ei şi cu cei de repetiţie şi cu adulţii.

Făgăraş, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgăraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Borzea,
protopop.

Dr. Petru Span:

Idei pregătitoare în pedagogie . .	C 3.—
Treptele formale ale învăţământului (Ediţia a doua)	„ 1·60
Poveşti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale) Ed. II	„ 2·—
Carte de cetire a II-a	„ —·50
Noul Abcdar ediţ. II-a	„ —·40
Călăuza noului Abcdar	„ —·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieaţa şi activitatea lui	„ —·50
Lecţii de psihologie	„ 1·20
„ de didactică	„ 2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Nr. 9363 Epitr. 1909. [299] 3—3

Publicaţiune.

Consistorul arhidiecezan dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice zidirea unei şcoale centrale elementare în Sibiiu.

Ofertele închise şi sigilate procurate cu timbru de o coroană şi cu vadiu de 10% în bani gata, ori hârtii de valoare dela preţul strigării de 51.000 cor., sunt a se înainta la consistorul arhidiecezan la 17/30 Septemvrie 1909 5 ore p. m. — cu declaraţie de cuprinsul că oferentul cunoaşte condiţiile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie şi se supune acelora necondiţionat.

Planurile, preliminarele de spese, condiţiile de licitare se pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficioase până la ziua licitaţiunii.

Sibiiu din şedinţa consistorului arhidiecezan ca senat epitropesc ţinută la 8/21 August 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 700 [308] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc din comuna **Hărastăş**, protopresbiteratul Turda, să escrie concurs, cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sunt 600 cor. parte din repartiţie, parte din cassa bisericei, cuartir şi grădină, până în 1 Iulie 1910, ear de atunci încolo salariul este sistemisat la 1000 cor. din care 800 cor. le va presta poporul, ear 200 cor. sunt votate din fondul şcolar eparhial.

Cuincuenalele se vor socoti dela datul întroducerii.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat şi sunt poftiţi a să presenta în comună spre a face cănoştinţă cu poporul.

Turda, 17 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Iovian Murăşian
protop.

Nr. 443—1909. (283) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea definitivă a posturilor învăţătoreşti din comunele mai jos însemnate, se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“, anume în:

1. **Nadoşa română**: salar anual 600 cor. cuartir şi lemne de focărit; ear din 1 Iulie 1910 cor. 1000: din repartiţie 700 cor. dela Conzistor 100 cor. şi dela stat 200 cor. Invăţătorul, în acest salar e îndatorat a funcţiona şi ca cantor.

2. In **Ibăneşti-Pădure**: salar anual 600 cor., din repartiţie 400 cor., ear dela stat 200 cor.; cu 1 Iulie 1910 va avea salar 1000 cor., cuartir şi lemne de focărit.

Suplificele concursuali, instruite conform legilor din vigoare, petenţi le vor aşterne subscrisului în terminul deschis, — la Maros-Kovezd, p. u. Déda.

Murăş-Cuezd, 5 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Galacteon Şagău
protopr.

Concurs.

Pentru ocuparea în mod definitiv a postului de învăţător cl 1 la şcoala rom. gr. or. din **Turcheş**, protop. Braşov să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. 600 cor. adecă şeasă sute cor. plătite în rate lunare anticipative.

2. Cuartir natural şi un pătrar jugăr pământ.

3. Cuincuenalul îl va primi învăţătorul după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcolă.

Dela învăţătorul ales se cere ca să ţină strană în toate zilele pe lângă remuneraţiunea de $^{1}/_{5}$ parte din venitele dela epatrafir şi să ţina şi şcoala de repetiţiune.

Doritorii de a ocăpa acest post sunt rugaţi aşi aşterne suplicele lor la on. oficiul protopopesc în Braşov.

Din şedinţe comitetului parohial rom. gr. or. din Turcheş ţinută în 9 Aug. 1909.

Ir. D. Eremia
prez. com. par.

Toma Bronea
notar.

Văzut.

Braşov, 11 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Braşov.

(298) 3—3

Vasile Voina
protopresb.

Nr. 206/1909. [292] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Josani** cu filia **Pestişu mic**, protopresbiteratul Hunedoarei, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta sau oficia şi cuvânta.

Hunedoara, la 8 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Hunedoarei în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Avram S. Păcurariu
protopresb.

Croitoreasă vieneză

care lucrează după journale parisiane şi face şi costume frumoase se recomandă **On. Dame.**

Sibiiu, Margareten gasse 6.

(313) 1—1

Şcoala de lucru

pentru cusutul în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum şi pentru toate lucrurile de mână şi broderie artistică, se începe ca în toţi anii. Domnişoarele se primesc în cost şi cuartir. A se adresa la:

Maria Lurz,
(309) 2—3 **Str. Măcelarilor Nr. 6.**

Cărţi de şcoală.

Să aduce la cunoştinţa dlor Profesori şi învăţători, că gramaticele scrise de fie ertatul profesor Dr. Ioan Petran, cărţi aprobate de Ven. Consistor şi înaltul Guvern, sunt a-să căpăta şi mai departe la dna Văduva A. Dr. Petran, Arad, strada Lazar Vilmos Nr. 4. Preţurile sunt următoarele:

Gramatica rom. pentru şcoalele secundare p. I. Etimologia 2 cor.

Gramatica rom. pentru şcoalele secundare p. II. Sintacsa 1 cor. 50 fil.

Gramatica rom. pentru şcoalele poporale p. I. 30 fil.

Gramatica rom. pentru şcoalele poporale p. II. 60 fil.

Cu rabat de 20%.

(303) 2—3

Noutate! **Noutate!**

Pălării

pentru preoţi români, din plüş, calitate excelentă, durabile, uşoare şi totuşi călduroase, potrivite pentru toamnă şi iarnă. Se află cu **cor. 10·—** şi extrafine cu **cor. 12·—**.

Mare aprobare

a aflat această nouă întroducere la toţi Domnii cari până acum au văzut o. — Comande dela Domni din afară contra anticipaţiei de cor. 5 — se primesc până la finea lui Septemvrie. Se doreşte a-se indica, dacă marginea să fie mai lată sau tare ridicată în sus, în forma deja cunoscută.

Se vinde numai la:

Carl Niedermaier
(311) 1—3 **Pălărier**
Sibiiu Str. Cisnădiei 33.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 28—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 20—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 92 Sibiiu, Joi 27 August (9 Septemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 10047 Scol. 1909.

Notificare oficială.

Pentru candidaţii la învăţătorie, cari nu au putut face esamen de cualificaţiune în terminul normal din Iuniu a. c. se pune prin aceasta un termin nou estraordinar şi anume:

Examenele scripturistice se vor face Luni în 7/20, Mercuri în 9/22 şi Joi în 10/23 Septemvrie a. c. la seminariul nostru arhidiecezan.

Examenele verbale se vor ţinea Vineri în 11/24 şi Sâmbătă 12/25 Septemvrie a. c.

Cei îndreptăţiţi la aceste examene au să-şi înainteze cererile la consistoriul arhidiecezan până la terminul 1/14 Septemvrie, a. c. însoţite de următoarele documente toate în original:

1. Carte de botez,
2. Testimoniu şcolar,
3. Absolutor pedagogic
4. Eventual alte documente recomandătoare.

Sibiiu, la 24 August 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Adunarea gen. a Asociaţiunii.

Primim spre publicare următoarele:

Nr. 1037—1909.

Convocare.

In sensul §§-lor 23 şi 25 din statute membrii Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în Sibiiu, în zilele de 12 şi 13 Octomvrie n. 1909.

Programul adunării:

Şedinţa I.

Marţi, la 12 Octomvrie st. n. la oarele $10^1/_2$ a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaţilor prezenţi.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
   a) examinarea raportului general;
   b) censurarea socotelilor anului 1908 şi a proiectului de budget pe anul 1910;
   c) inscrierea membrilor.
5. Prezintarea eventualelor propuneri.*)
6. Conferinţa d-lui Ioan Agârbiceanu.

Şedinţa II.

Miercuri, la 13 Octomvrie st. n. la orele 10 a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“.

1. Rapoartele comisiunilor.
2. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1910.
3. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
4. Inchiderea adunării generale.

La orele 4 p. m. în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunii“ va avea loc şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice-literare, conferinţe şi împărţirea premiului Andreiu Murăşianu.

Sibiiu, din şedinta comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 2 Septemvrie 1909.

Iosif Sterca Şuluţu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

---

*) Eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului „Asociaţiunii“ (în Sibiiu, Strada Morii Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Vederile şi convingerile masselor.

— Articol final. —

VI.

Factori direcţi ai formării părerilor mulţimei mai sunt apoi: ilusiunile, esperienţa şi raţiunea. Despre acestea vom vorbi în cele următoare. De când s'au ivit zorile culturei, massele au fost espuse totdeuna influenţei *ilusiunilor*. Pe seama celor ce au deşteptat ilusiunile au ridicat massele cele mai multe biserici, statue şi altare. Ilusiuni religioase în timpul de demult, şi ilusiuni filosofice şi sociale în zilele noastre. Totdeuna ele au fost îngrozitoarele stăpâne în fruntea tuturor civilisaţiunilor, cari au înflorit una după alta pe planeta noastră. In numele lor s'au ridicat în evul mediu bisericile din Caldea şi din Egipet, în numele lor a fost sguduită de tot înainte cu un secol întreaga Europă, şi nu avem o singură părere artistică, politică, ori socială, care să nu le poarte pecetea pe frunte. De multeori se emancipează omul de ele pe preţul unor prefaceri îngrozitoare, dar e condamnat se le îmbrăţişeze de nou. Fără ele omul nu ar fi putut abandona barbaria primitivă, şi dacă nu le-ar avea, ar cădea iarăşi în barbarie. Adevărat, că ilusiunile sunt umbre goale, dar aceste fiice ale visurilor noastre au constrâns popoarele să producă aceea ce formează splendoarea artelor şi mareţia civilisaţiunei!

Dacă am distruge toate operele de artă şi monumentele pe cari le-au inspirat religiunile, şi cari acum se află aşezate prin muzee şi biblioteci, cum şi pe lespezile din biserici, — ce ar mai rămânea din visurile cele mari ale omenimei? Indreptăţirea zeilor, eroilor şi a poeţilor e aceea, de a da oamenilor partea din nădejde şi din ilusiuni, fără de care ei nu pot să esiste. In curs de cinci zeci de ani s'a încercat ştiinţa să facă lucrul acesta, dar s'a compromis în faţa sufletelor dornice de ideale prin faptul, că nu mai cuteza să promită şi nu mai putea să minţă din destul.

Filosofii din secolul trecut au lucrat cu mult zel la distrugerea ilusiunilor religioase, politice şi sociale, din cari au trăit protopărinţii nostri lungi secole dearândul. Prin distrugerea lor a fost astupat isvorul sperantelor şi al resignaţiunei. In dosul ilusiunilor jertfite se aflau însă forţele oarbe şi surde ale naturei, cari sunt necruţătoare faţă de cei slabi, căci nu cunosc milă!

Pe lângă toate progresele făcute, încă n'a putut filosofia să dee masselor un ideal, care să le poată agita. Şi fiindcă massele trebue să aibă ilusiuni cu orice preţ, ele se apropie, ca moliile de lumină, în mod instinctiv de oratorii, cari pot să le dee ilusiuni. Ear dacă astăzi socialismul e atât de puternic, causa e, că el singur mai represintă singura ilusiune aflătoare în fiinţă. Pe lângă toate demonstraţiunile ştientifice, el se desvoltă mereu mai departe. Forţa sa principală reşede în faptul, că e apărat de oameni, cari sunt atât de necunoscători ai realităţii lucrurilor, încât au cutezanţa să propage şi să promită oamenilor cu curaj — fericirea. Ilusiunea socială stăpâneşte astăzi ruinele îngrămădite ale trecutului, şi ilusiunei sociale aparţine viitoriul. Massele n'au însetat niciodată după adevăr. Fapte cari nu le plac, nu le bagă în seamă, şi prefer a se închina greşelilor, dacă greşelile pot să le seducă. Cel ce le poate ilusiona, e stăpânul lor. Cel ce le scoate din ilusii, ajunge jertfa lor.

*

Esperienţa e aproape singurul mijloc eficace, cu care se poate altui adevărul în sufletul mulţimei, distrugându-se ilusiunile devenite primejdioase. Dar esperienţa trebue să aibă baze largi şi să fie repeţită mai de multeori. Esperienţele adunate din partea unei generaţiuni nu sunt în general de nici o treabă pentru generaţia următoare. De aceea nu e de nici un folos, dacă se înşiră fapte istorice ca momente de dovedire. Singurul folos pe care-l au e acela, că arată, până la ce măsură trebue se fie repeţite esperienţele în fiecare epocă, pentru a primi o influenţă oarecare şi a stirpi vre-o rătăcire înrădăcinată adânc în sufletul mulţimei. Secolul nostru şi cel tre-

---

FOIŞOARĂ.

„Cartea de aur“.

— Volumul V. —

(*e*) Publicaţiunea dlui Teodor V. *Păcăţian*, apărută sub titlul „Cartea de aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară“, are până acum cinci volume mari. Al cincilea volum, eşit tocmai acum de sub tipar, cuprinde pe o întindere de 766 pagine acte, documente şi vorbirile rostite în camera ţerii din partea deputaţilor români din Ungaria şi Banat în ciclul parlamentar 1869—1872, când Ardealul era în pasivitate faţă de alegerile pentru dieta dela Budapesta.

Ca şi în volumele precedente, autorul acestei lucrări întinse şi împreunate cu jertfe de bani şi de libertate, s'a mărginit mai mult să adune şi să coordoneze în mod cronologic acte şi documente privitoare la activitatea parlamentară a deputaţilor români, precum şi la mişcările noastre naţionale politice în afară de parlament, între anii 1869 şi 1872.

Toate actele, toate documentele, împreună cu vorbirile ţinute, sunt însoţite de întroduceri, esplicări şi note număroase, — cu scop de a înlesni cetirea acestor isvoare de preţ, cari se rapoartă la un trecut deşi nu prea depărtat, dar pentru mulţi necunoscut, iar pentru unii considerat mai mult ca un lucru exotic şi prea obositor pentru a-i face cunoştinţă temeinică...

Cartea dlui Păcăţian este menită să aducă folositoare contribuţii, atât cetitorilor din generaţiunea mai tinără, cât şi scriitorilor cari se vor ocupa de zugrăvirea istorică a vremii şi a persoanelor cu roluri importante în viaţa publică a neamului nostru din această ţară.

Cu gândul ca cetitorii nostri să-şi poată face o idee mai lămurită despre cuprinsul volumului al cincilea al „Cărţii de aur“, ne vom opri pe nimerite la câteva părţi ale bogatului său material.

*

Restimpul scurt dela 1869 până la 1872 — va să zică abia de patru ani — a fost unul dintre cele mai cuprinzătoare în lupte naţionale, politice şi culturale, purtate de fruntaşii poporului român şi de representanţii săi în parlamentul Ungariei şi în afară de parlament.

In primele zile ale anului 1869 un apel semnat de Antoniu *Mocsonyi* a convocat pe representanţii încrezuţi ai poporului din părţile ungurene şi cele bănăţene la o adunare „frăţească publică“ în Timişoara, în vederea alegerilor dietale ce aveau să urmeze în curând.

Era o zi de Dumineca, în 7 Februarie n. 1869. Comitatele din Banat, părţile Aradului, până pe la Tisa, erau reprezentate prin delegaţi. Veniseră şi raportori d'ai ziarelor din Pesta, Viena şi Praga. Sala redutei orăşeneşti din Timişoara era îndesată de public. Pe la orele 11 îşi fac întrarea Mocioneştii, *şase* la număr: Anton, George, Alecsandru, Zeno, Eugen şi Victor. Erau însoţiţi de neînfricatul deputat sârb Miletici, de Babeş şi Constantin Rădulescu din Lugoj. La întrarea lor a răsunat sala de „Să trăiască!“ şi de „jivio!“ Veniseră la adunare, afară de români, o mulţime de bărbaţi sârbi, şi au luat parte vie la desbateri.

După deschiderea adunării Alexandru Mocsonyi propune înfiinţarea unei partide naţionale de sine stătătoare, apoi îşi desvoaltă şapte puncte de programă, pentru această partidă. In fruntea programei este pusă: „Solidaritatea cu naţiunile patriei de asemenea interes“.

Punctele susţinute de Al. Mocsonyi sunt primite toate, aproape fără contraziceri. Opoziţie formează Atanasiu Ratz şi la un punct (în cauza Transilvaniei) şi „poetul“ de pe vremuri, *Iulian Grozescu*, şi alţii vre-o doi, cari susţin pe Ratz. Raportorul unei gazete scrie: „Dl Iulian Grozescu vrea să lăsăm pe Ardeleni în treaba lor, să nu-i băgăm în programul nostru“... Vorbitorul însă este combătut chiar de vărul său, de protopopul Vincenţiu Grozescu, care zice: „Cauza Ardealului este şi cauza noastră; şi chiar când fraţii noştri de un sânge de acolo ar părăsi cauza Ardealului, noi trebue să o apucăm şi să o apărăm“. — Dintre celelalte resoluţiuni votate mai relevăm înfiinţarea unui comitet *central* în Timişoara, care avea să compună o instrucţiune amănunţită pentru alegătorii români, instituind comitete *cercuale* prin toate cercurile electorale cu poporaţiune română...

Sara la orele 8 s'a pornit un imposant conduct de torţe, cu muzică naţională, română şi sârbească, — făcând mari ovaţiuni lui Alexandru Mocsonyi şi lui Svetozar Miletici.

*

S'au împlinit în anul 1909 şasezeci de ani dela moartea prefectului Ion Buteanu, care a trebuit să plătească scump încrederea pusă în vanitosul şi frivolul Hatvani, ajuns comandant de trupă şi alungat cu ruşine din Abrud în luna lui Maiu 1849.

Când au trecut douăzeci de ani dela moartea de martir a lui Ion Buteanu, — în zece Septemvrie 1869, într'o splendidă zi de toamnă românii s'au adunat la comuna Gurahonţ, din Zarand, să inaugureze un modest monument ridicat pe mormântul prefectului spânzurat în hotarul cut sigur că va fi citat din partea istoricilor viitorului ca isvor de curioase esperienţe. Nici o epocă nu se poate lăuda cu atâtea, ca aceste două veacuri!

Cea mai puternică dintre aceste esperienţe a fost revoluţiunea franceză. Pentru a se face descoperirea, că o societate nu poate să fie organisată de nou cu mijloacele raţiunei treze, au fost măcelăriţi câteva milioane de oameni, şi Europa întreagă a fost sguduită în curs de 20 de ani. Pentru a se scoate din esperienţă dovada, că Cesarii vin scump plătiţi din partea popoarelor, cari îi aclamează cu frenezie, a trebuit ca în curs de 50 de ani să treacă oamenii prin două esperienţe stricăcioase, cari, pe lângă toată claritatea lor, se pare că totuşi nu au fost destul de convingătoare. Dar cu toate acestea, prima a costat trei milioane de oameni şi o invasiune, a doua o dărăburire şi necesitatea unei armate permanente. A treia esperienţă era aproape să fie făcută nu tocmai de mult, şi sigur că într'o bună dimineaţă se va face. Pentru a se arăta unui popor, că uriaşa armată germană nu mai e o gardă naţională inofensivă, cum să ştia înainte de 1870, a trebuit să urmeze teribilul războiu, care ne-a costat atât de mult! Pentru a se recunoaşte, că protecţionismul ruinează popoarele cari i se închină, va fi trebuinţă de o esperienţă plină de primejdii de cel puţin 20 de ani. Şi esemplele ar putea se fie continuate până la infinit.

•

Să vorbim însă acum despre *raţiune*. La înşirarea factorilor, cari sunt în stare să pună sufletul mulţimei în agitaţie, am putea se lăsăm neatinsă raţiunea, dacă nu ar fi necesitate să constatăm valoarea *negativă* a influenţei ei.

Am arătat, că massele nu pot să fie influinţate cu argumente logice, şi că mulţimile înţeleg numai asociaţiunile dure de idei. De aceea oratorii, cari se pricep la influinţarea lor, se adresează totdeauna sentimentului, inimei lor, nici odată raţiunei, minţii. Legile logicei nu le influinţează. Pentru a convinge massele trebue să ne dăm mai întâiu seamă pe deplin despre sentimentele de cari sunt ele stăpânite, şi trebue să ne prefacem că le împărtăşim şi noi în asemenea măsură, şi apoi să căutăm să le modificăm, provocând cu ajutorul unor asociaţiuni rudimentare de idei anumite imagini de tot sugestive, în cas de necesitate repeţind aceste încercări, şi la tot casul căutând să gâcim sentimentele deşteptate în mulţime. Necesitatea aceasta de a-şi schimba oratorul necontenit limbajul, amăsurat efectului produs în momentul în care se rosteşte vorbirea, face ca o vorbire pregătită şi studiată să rămână cu totul neînsemnată, pentrucă în casul acesta oratorul merge pe firul ideilor sale, nu pe al ascultătorilor săi, şi chiar prin aceasta influenţa sa e nimicită dintru început.

Capetele logice, obicinuite să fie convinse prin conclusiuni clare, se ţin fără voe de metodul acesta, atunci când se adresează masselor, şi îi surprinde, că argumentarea lor nu prinde! „Consecvenţele obicinuite matematice, basate pe silogisme, adecă pe asociaţia de identitate, — scrie un logician, — sunt foarte necesare, şi necesitatea lor ar putea să întrunească chiar şi aprobarea unei masse anorganice, dacă aceasta ar putea urmări asociaţiunile de identitate“... Da! Insă massele, tot aşa ca şi massele anorganice, nu le pot urmări, precum nu le pot chiar nici înţelege. S'ar putea face încercarea de a convinge pe calea logicei spirite primitive, copii, ori oameni sălbatici, şi s'ar vedea atunci ce valoare mică are acest mod de argumentare. Şi nici nu trebue să mergem îndărăt până la fiinţele primitive, ca să înţelegem neputinţa logicei în lupta cu sentimentele. Să ne aducem numai aminte cu câtă încăpăţinare s'au purtat prejudiţiile religionare faţă de logica cea mai simplă veacuri dearândul. Aproape două mii de ani au fost supuse legilor lor cele mai luminate spirite, şi numai în timpul mai nou s'a început discutarea adevărurilor cuprinse în ele. In evul mediu şi în epoca renaşterei se aflau destule capete luminate, dar nu a fost nici unul, căruia i-ar fi arătat logica partea slabă a superstiţiei şi l-ar fi făcut să tragă la îndoială făptuirile diavolului şi necesitatea arderei pe rug a vrăjitoarelor!

E de regretat oare, că mulţimile nu sunt conduse nici odată de raţiune? Lucrul acesta nu poate fi afirmat. Raţiunei omeneşti la nici un cas nu i-ar fi succes să pună omenimea în leagănul civilisaţiunei, cu căldura şi cu îndrăsneala cu care au făcut-o aceasta utopiile de cari a fost răpită mulţimea. Ca fiice ale necunoscutului care ne conduce, au fost necesare aceste chimere. Fiecare rassă păstrează ascunse legile sorţii sale în composiţia sa spirituală, şi se poate, că tocmai aceste legi sunt acelea, cărora ea se supune, chiar şi în impulsurile ei, la aparenţă neraţionale, în urma instinctului neinvingibil. De multeori popoarele par a fi subordonate unor forţe secrete, analog acelora, cari fac, ca ghinda să se prefacă în stejar şi constrâng corpurile de pe cer să nu devieze dela calea lor.

Puţinul ce poate fi scos din aceste forţe trebue căutat, nu în faptele isolate din cari se naşte la aparenţă evoluţiunea aceasta, ci în desvoltarea unui popor. Dacă am lua în considerare faptele isolate ni s'ar părea, că istoria se basează pe întâmplări neverosimile. Aşa s'ar părea neverosimil, ca un bărdaş fără şcoală din Galilea să devină şi rămână Dumnezeu adevărat şi atotputernic în mintea şi inima oamenilor, în curs de două mii de ani; neverosimil, ca câteva bande din Arabia, cari şi-au părăsit vechia patrie, să poată cuceri cea mai mare parte a vechei lumi greco-romane, şi neverosimil, ca un obscur sublocotenent de artilerie să ajungă să stăpânească popoare şi regi!

Să lăsăm deci raţiunea pe seama filosofilor şi să nu-i cerem să joace rol prea mare în guvernarea oamenilor, pentrucă nu prin raţiune, ci de multeori în contra raţiunei s'au născut sentimentele cele mai nobile, ca: onoarea, abnegarea, credinţa religioasă, iubirea de glorie şi iubirea de patrie, până astăzi cele mai mari izvoare ale culturei omeneşti!

„Ordonanţa contelui Apponyi“.

(Fine).

Pe bazele acestea şi-a reînoit ministrul de instrucţiune, cu succes, ordinaţiunea de mai nainte cu privire la limbă, în ce apoi bisericile naţionalităţilor au văzut o violare, atât a autonomiei lor, garantată prin legi fundamentale, cât şi a principiilor sfinte de credinţă ale bisericei orientale, în deosebi prin aceea, că dreptul canonic oriental nu recunoaşte până acuma limba maghiară ca limba liturgică, iar instrucţia în religie, în înţelesul articolului de lege IX dela 1868, formează o funcţiune care cade în cadrele dreptului autonom al bisericei, şi vine esercìată prin organele proprii, nu poate deci să formeze nici decum obiect de ordinaţiuni guverniale. Din această concepţie contrară, isvorâtă din două baze de drept, s'a născut conflictul dintre puterea de stat şi bisericile autonome.

Adevărat, că autoritatea bisericească poate să denege, ca mai înainte, esecutarea ordinaţiunei, şi guvernul nu să va putea răzima nici acuma faţă de această împotrivire pe vre-o putere executivă. Dar îi este dată putinţa guvernului, de a detrage catiheţilor remuneraţia, precum şi congrua dela preoţii avisaţi să o primească, astfel, că pe calea aceasta indirectă, guvernul are totuşi mijloace puternice de constrângere. Intre astfel de împrejurări bisericile autonome, dacă nu pot cumva prin representaţiuni să aducă pe ministrul de instrucţie la cedare, nu pot să facă alta, decât aceea ce se propune, ca ultima ratio, din partea celor cu gândire radicală: fiindcă în situaţia actuală de forţă, voinţei celor doi factori, de înţeles contrar, adecă dorinţei guvernului şi chemării proprii, nu se poate satisface, biserica să renunţe mai bine dela catehisare în şcoalele de stat, şi grija aceasta, împreună cu răspunderea, să o lase pe seama guvernului ţării.

Ingrijirea aceasta (de catehizare) biserica o poate denega cu toată liniştea, căci nu esistă lege care să o constrângă, ca să facă instrucţia în religie (catehisarea) tocmai *în şcoală*. Legea (§ ul 57 art. 38 dela 1868) pretinde, ca să fie *publică* instrucţia în religie, iar acestei pretensiuni pot să satisfacă confesiunile în orice alt local potrivit, chiar şi *în biserică*. Ţinând în vedere această eventualitate de mare însemnătate, ordinaţiunea guvernului poate să formeze începutul unei lupte culturale şi al unei încurcături legate negreşit de această luptă. Perspectiva aceasta ne face să punem, după întrebarea quid juris, şi întrebarea quid consilii, şi ne îndeamnă, ca corăspunzător valorii practice a ordinaţiunei, să esaminăm şi importanţa ei politică.

Cu privire la faptul, că ordinaţiunea priveşte şcoalele poporale de stat, în cari limba de propunere e cea maghiară, şi în care elevii îşi însuşesc limba ungurească, trebue să fim în curat cu aceea, că dela propunerea religiei în limba maghiară, şi de altcum în măsură mică, nu e de aşteptat vre-un resultat vrednic de a fi luat în seamă, că adecă copiii în urma acestei catehisări în ungureşte vor deveni Unguri, când preotul catehizător însuşi în cele mai multe cazuri nu ştie nici el ungureşte, şi religia şi de altcum în cea mai mare parte va fi propusă şi în viitor în limba maternă a elevilor. Din acelaşi motiv nu pot aproba însă nici temerile naţionalităţilor, că instrucţia în religie va putea să le maghiariseze copiii, cari ar ajunge în serioasa primejdie de a-şi uita limba maternă; şi elementele mai serioase din cele de altă limbă nici nu cred în posibilitatea acestei primejdii, de aceea resistenţa lor să reduce numai la consecvenţele ce se nasc din principiul fundamental al cunoscutului principiis obsta. Oamenii sunt pe deplin conştii de natura progresivă a aşa numitei „tendinţe de naţionalităţi“, care prin analogia apetitului ce creşte, cu greu să va mulţămi cu unele cuvinte maghiare, ci se va nisui şi mai departe cu zel să realiseze scopul final, care e instrucţia esclusiv maghiară, ca apoi să urmeze *maghiarisarea şcoalei şi a bisericei*. Naţionalităţile au văzut dalta îndreptată în contra zidurilor bisericilor, şi în faţa atât de modestei pretensiuni s'au pus comunităţile bisericeşti, îngrijate de drepturile lor, pe punctul de vedere resolut al lui non possumus!

Eu, ca unul care n'am văzut nici odată pomi crescuţi până în ceriu, nu am văzut nici Român pe care şcoala să-l fi prefăcut în Ungur. In schimb însă am făcut de multeori constatarea, că tocmai cei mai fanatici naţionalişti români, sârbi şi slovaci, au ieşit din şcoli ungureşti. Din motivul acesta ţin că e anacronism, să încerci prefacerea etnică a unui popor deşteptat la conştienţă naţională, dar nu pot să împărtăşesc nici temerile ridicate în privinţa aceasta, şi părerea mea este, că ordinaţiunea chiar atât de puţin foloseşte maghiarimei, cât de puţin formează ea primejdie pentru cei de altă limbă. Şi tocmai de aceea ţin de ilusorii toate speranţele pe cari le leagă cei sancvinici dintre Maghiari de această ordinaţiune, şi tot aşa şi îngrijorările pe cari şi le sugerează pesimiştii din şirele naţionalităţilor. Abstragând dela vre-un naiv gând reservat, ordinaţiunea nu e alta, decât un mic foc bengal, pentru Unguri atât de sătoşi după „succese naţionale“, iar de altă parte e o puternică armă în mânile propagandei naţionaliste. Pentrucă o eventuală detragere a congruei ar face numai un serviciu nepreţuit partidului naţionalităţilor, căci ar mâna întreaga preoţime, ajunsă în urma ajutorului de stat în raporturi de dependenţă faţă de guvern cu o singură lovitură îndărăt în tabăra naţionalităţilor.

Dar şi esecutarea ordinaţiunei e legată de mari greutăţi, dacă ne gândim, că ea are să fie esecutată de înşişi preoţii catehizători, necontrolaţi de nime. E curată copilărie eludarea ordinaţiunei, pentrucă controla e aproape cu neputinţă, dupăce inspectorului regesc de şcoale, în lipsa unei liturgii maghiare, ori a altor manuale ungureşti de religie, îi lipseşte spre aceasta orice mijloc necesar. De aici apoi urmarea, că ordinaţiunea, întrucât e vorba de elementele necunoscătoare de limba ungurească, nu poate să fie esecutată din lipsa pregătirilor necesare, nici chiar în casul, dacă ea nu ar întimpina resistenţa bisericilor.

Punctul de gravitate a întregei chestiuni zace însă, nu în chestia de limbă,

---

acelei comune la porunca lui Hatvani răzbunătorul, care-şi pierduse aproape întreaga oaste în văile prăpăstioase ale munţilor noştri. La festivitate erau de faţă şi foştii soţi de arme şi prefecţi: Iancu, Balint şi Axente Severu. Osămintele lui Buteanu, scoase din mormântul vechi, au fost aşezate în sicriu nou. Protopopul Balint cu zece preoţi, de ambele confesiuni române, îmbrăcaţi în ornate bisericeşti, au săvârşit ceremonia îngropării. Pe urmă s'au început cuvântările. „Mai nainte şi-a ridicat vocea părintele pontificant Balint, descriind pe scurt biografia fericitului său coleg, şi nu putu să-şi reţină lacrămile“. Au mai cuvântat advocatul Stănescu dela Arad, preotul din Bodeşti Nic. Butariu şi Ioniţă Bădescu, care a recitat o poezie ocazională. Dealurile au răsunat de salvele de treascuri şi la sfârşit de imnurile cântate. Toate au decurs în perfectă ordine; vremea era bună, soarele de toamnă lucea pe un cer fără petec de nor, şi nici un vânt nu se mişca. „Era frumos şi pătrunzător a vedea mulţimea poporului român la serbarea aceasta, cu câtă pietate asculta cuvintele vorbitorilor, cum dorea a şti, cine a fost acela, a căruia îngropare se face acuma, după 20 de ani; cine a fost acela a cărui trup, înainte cu douăzeci de ani, spânzura de salca deja dispărută? Şi când auzeau din gurile oratorilor, că cine a fost, şi pentruce a suferit martiriu, li se umpleau ochii de lacrimi. Plângeau mai vârtos cei ce au fost martori oculari la supliciu... Toţi ţăranii cari au fost de faţă îşi vor aduce aminte lung timp de sărbarea aceasta“...

Prea a fost reuşită, şi în deosebi prea a fost românească, festivitatea dela Gurahonţ, ca să se poată sfârşi cu ziua de 10 Septemvrie. Serbarea memoriei regretatului prefect trebuia neapărat să aibă şi un alt epilog, şi să-şi primească încoronarea obişnuita: „cercetarea pentru agitaţie“, şi „perchiziţie domiciliară“ la preoţii, cari au slujit şi cuvântat, şi la alţi fruntaşi, căutându-se „proclamaţiunile“ revoluţionare, ce nu existau. Râvna, fireşte, era cu totul zadarnică: nu s'a putut dovedi absolut nici un lucru nepermis de lege, pe lângă toată truda unui procuror special, trimis din centru, ca să dea de urma proclamaţiunilor agitatorice.

•

Părţi interesante de cetit sunt şi paginile relative la chestia nenorociţilor Tofaleni: trei sute de locuitori din Tofalău, fost iobagi, aruncaţi pe drumuri în timp de iarnă, cu bătrâni şi copii şi femei. Din mila unui baron, Apor cu numele, ţăranii sunt expuşi să moară de frig şi de foame în iarna din 1869.

•

Activitatea deputaţilor români în parlament, vorbirile, interpelările, propunerile lor, mai ales în chestiuni culturale privitoare la români, alcătuesc cea mai mare parte a volumului, despre care vorbim. O istorie completă a diferitelor noastre aşezăminte culturale (bună oară, ale gimnaziilor româneşti, şi chiar istoricul „Asociaţiunii“) nu se va putea compune fără a cosulta şi utiliza cuvântările acestea ţinute de vrednicii noştri luptători.

Din registrul dela sfârşitul volumului vedem, că au fost 24 deputaţi români, cari în anii aceia şi-au ridicat glasul în interesul poporului şi al ţării. Mai des a vorbit Vincenţiu *Babeş*, cu 46 de cuvântări. Urmează, după Babeş, deputaţii: Sigismund *Papp* cu 34, Iosif *Hodoş* cu 26, Sig. *Borlea* cu 23, Alex. *Mocsonyi* cu 22, Mircea B. *Stănescu* cu 20, Ion Eug. *Cucu* 7, Al. *Roman* 5, V. *Butean* 4, Eugen *Mocsonyi* 2 ş. a.

Volumul al şaselea, pe care autorul e hotărât să-l publice pe la mijlocul anului 1910, va cuprinde epoca dintre anii 1872 şi 1881.

Statornicia în hotărârea de a-l publica atât de curând după al cincilea, va fi un bun atestat şi pentru sprijinul dat de publicul cetitor al volumelor de până acum.

ci în raporturile politice-bisericești ale ordinațiunei. Pentrucă nu încape nici o îndoială, că ea taie adânc în sfera de drept a bisericii autonome, dacă puterea de stat caută să-și esproprieze astfel de teritorii îngrădite, cari până acuma au aparținut exclusiv teritoriului bisericilor. In urma raporturilor de drept dintre stat și biserică, nici unul dintre acești doi factori nu se poate lipsi de cooperarea și sprijinul celuialalt. Se conturbă acest raport de drept? Atunci în prima linie au să sufere marile interese ale religiunei și ale educațiunei generale. Și fiindcă statul și biserica sunt avisate astfel să trăiască împreună, e neîncurajat de lipsă să existe între ele o armonie neconturbată, și conservarea acestei armonii a format până acuma nisuințele oneste ale fiecărui guvern. Statul ungar și guvernul seu a evitat totdeauna deslănțuirea luptei urâte culturale, pe care pot să o dorească numai inimicii societății și ai ordinei de drept. Elementelor dușmănoase statului și religiei, li-ar face serviciu neprețuit o astfel de luptă, care ar avea de urmare scoaterea din școală a catehizării. Precumpănirile acestea trebue să îndemne pe factorii conducători să cântărească bine favorurile și perderile pe cari pot să le aducă ordinațiunea lor, și supunându-o pe aceasta unei noi examinări, să caute un modus vivendi, care nu numai să asigure puternicile interese ale statului și ale educațiunei publice, ci să le și aducă pe acestea în consonanță cu interesele juste ale bisericii, fără a se provoca frecări inutile între aceste două puteri.

Un astfel de modus vivendi ni se garantează în înțeleapta prevedere a marilor înaintași, în spiritul de echitate care adumbrește legea dela anul 1868, condusă de supremul principiu călăuzător de a se respecta drepturile de limbă. Dacă atât statul, cât și biserica își vor însuși acest principiu fundamental, și vor accepta de cinosură §-ul 58 al art. de lege 38 dela 1868, se va asigura, pe basa lui suum cuique, armonia, de care nu se poate lipsi, nici statul, nici biserica!"

Convocare.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu își va ținea adunarea sa generală ordinară pentru gestiunea anului 1908/9:

Mercuri, la 15 Sept. 1909 st. n. la 6 ore seara în sala festivă a Muzeului Asociațiunii cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul general al comitetului despre gestiunea anului 1908/9.
2. Censurarea socotelilor.
3. Budgetul pe anul 1909/10.
4. Propuneri eventuale.
5. Alegerea noului comitet.
6. Alegerea comisiunei pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Decisiunile ce se vor aduce cu această ocasie, precum și în genere interesul ce-l va arăta de data aceasta publicul nostru față de reuniune, vor fi de o importanță hotărâtoare pentru această unică instituțiune a noastră de acest fel în Sibiiu, de acea se învită prin aceasta cu insistență toți membrii nostri activi, onorari, fondatori și ajutători, ca să se presente la adunarea generală anunțată, în număr complet.

Comitetul.

Dela „Asociațiune“.

Nr. 1036—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *agronom al „Asociațiunii“* se publică concurs în următoarele condițiuni:

I. Agronomul „Asociațiunii“ va avea să îndeplinească următoarele lucrări:

a) va avea să compună un program de activitate, în înțelesul statutelor și în marginile mijloacelor de cari dispune „Asociațiunea“ pentru îmbunătățirea situației economice a poporului românesc din patrie.

b) va trebui să țină în despărțămintele „Asociațiunii“ cursuri și prelegeri poporale din toate ramurile agriculturii, stăruind mai ales pentru o îndrumare practică în ale economiei raționale.

c) va iniția și înființa în comunele în cari ține prelegeri: însoțiri de tot felul, îndeosebi însoțiri de producțiune și valorizare, agenturi și biblioteci poporale, împărțind totodată cărți între popor și ocazionale adunând obiecte pentru „Muzeul Asociațiunii“.

d) va avea să scrie conferințe model și broșuri din domeniul agriculturii pentru biblioteca poporală a „Asociațiunii“.

II. Retribuția agronomului va fi:

a) salar anual de K 2000 — plătit în rate lunare anticipative.

b) cu ocazia călătoriilor va primi a diurnă de K 6·— și cheltuelile de drum (în tren bilet de cl. II).

c) pentru broșurile cari le va publica în biblioteca poporală a „Asociațiunii“ va primi, conform condițiilor stabilite, K 40·— de coală tipărită.

III. Ceice vor să concure la acest post au să dovedească:

a) că sunt de naționalitate română, prin certificatul de botez.

b) că au terminat o școală de agronomie superioară sau medie și

c) că au făcut cel puțin un an de praxă.

Petițiile sunt a se înainta până la 1 Noemvrie n. a. a. comitetului central al „Asociațiunii“ (Sibiiu, str. Morii Nr. 6).

IV. Agronomul se va angaja provizor cu începere dela 1 Ianuarie 1910.

Sibiiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii“ pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 2 Septemvrie n. 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.
prezident.
Oct. C. Tăslăuanu m. p.
secretar.

*

Nr. 802 și 996—1909.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ publică concurs pentru următoarele stipendii:

1. Un stipendiu de 300 cor. din fundațiunea *Ioan Petran* pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj.

Cel împărtășit de acest stipendiu va fi obligat a lua parte la „Masa studenților academici din Cluj“.

2. Un stipendiu de 80 cor. anual din fundațiunea *Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bologa,* destinat pentru fetițe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari urmează o școală de fete românească. Vor fi preferite elevele cari urmează școala civilă de fete a „Asociațiunii“ și cele înrudite cu familiile fundatorilor (Moga și Bologa).

Petițiile sunt a se înainta până la 5 Octomvrie st. n. comitetului central al Asociațiunii (Sibiiu, Str. Morii nr. 6) însoțite de următoarele acte:

a) certificat de botez;

b) certificat de studii în original sau în copie legalisată (la universitari index);

c) certificat de paupertate;

d) fetițele cari reflectează la stipendiul din fundațiunea Dr. Ioan Moga vor presenta și eventuale documente de înrudire.

Petițiile întrate după terminul de 5 Octomvrie st. n. nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în 5 August și 2 Septemvrie 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.
prezident.
Oct. C. Tăslăuanu m. p.
secretar.

*

Nr. 868—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplinitoare pentru lucrul de mână* la „Școala civilă de fete a Asociațiunii“ se publică concurs.

Invățătoarele cari doresc a ocupa acest post au să înainteze, până la 20 Septemvrie st. n., comitetului central al Asociațiunii (Sibiiu, str. Morii nr. 6) următoarele acte:

a) un certificat de botez;

b) un act prin care să-și dovedească cualificația cerută de legea statului pentru ocuparea postului de învățătoare la școalele civile;

c) un act despre studiile pregătitoare și ocupația de până acum;

d) un certificat despre cunoștințele în teorie și în praxă a lucrului de mână;

e) un act prin care să dovedească cunoștința limbei române și maghiare, eventual și germane.

Vor fi preferite învățătoarele, cari pe lângă cualificația din lucrul de mână, mai au cualificația și din oarecare categorii de studii.

Invățătoarea suplinitoare primește o retribuție anuală de K 660 plătită în rate lunare anticipative și întreagă întreținerea în internat.

Invățătoarea angajată va avea să dee directoarei mână de ajutor la serviciul internatului.

Sibiiu, din ședința comitetului „Asociațiunii“ ținută la 5 August 1909.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.
prezident.
Oct. C. Tăslăuanu m. p.
secretar.

NOUTĂȚI.

Profesori noi la seminar. Consistoriul plenar arhidiecezan a numit astăzi, Mercuri, profesori la seminariul Andreian, în mod provizoriu, pe domnii *Victor Păcală* și *Aurel Bratu.*

*

Despre aniversarea nașterii metropolitului Șaguna cetim în revista dlui N. Iorga următoarele: „S'a împlinit anul acesta un veac dela nașterea marelui metropolit al românilor ortodocși din Ardeal. E o dată însemnată, pe care ardelenii se pregătesc a o sărbători cu toată cuviința în cele dintâi zile ale lui Octomvrie. Sărbătoarea aceasta însă nu e, *nu trebue* să fie numai a lor. *Intreg neamul românesc* are datoria de a se închina înaintea acestui mare fiu al său… Intr'o astfel de zi omul se apropie smerit da altar, în haina albă a sărbătorii și în curăția cugetului fără păcat… Atragem, zice tot autorul, atențiunea românilor din regat asupra serbărilor ce se vor desfășura cu acest prilej la Sibiiu“.

*

Intrunirea literaților. O parte din scriitorii aflători in București s'au întrunit în zilele acestea, hotărând întemeerea unei societăți de ajutor mutual și de apărare a intereselor scriitorilor. Au luat parte dnii: Anghel, Ion Adam, Gârleanu, St. O. Iosif, Sadovean ș. a. Constituirea societății se va face la 2 Sept. v., când se va ținea o nouă întrunire la teatrul național.

*

Pentru industria de casă. Frații noștri slovaci, cu gândul de a da mai mare avânt industriei lor de casă, vor înființa o societate pe acții cu un capital de 25 mii de cor. în acții à 50 cor. Scopul societății este a desvolta gustul poporului pentru acest ram atât de rentabil, dând ajutoare celor ce cultivă industria de casă slovăcească. Iată un îndemn și pentru alții!

*

După congres. O parte a medicilor cari au participat la congresul dela Budapesta, în drumul lor spre Constantinopol, pe lângă toate pedecile ce li s'au pus s'au oprit Duminecă la București pentru câteva ore. Erau medici francezi, italieni, olandezi, japonezi și americani ș. a. vre-o două sute de persoane, care au format obiectul unei deosebite atențiuni din partea medicilor români. Au fost și câțiva congresiști unguri, dar aceștia nu s'au dat jos din tren. Ceilalți au vizitat spitalele române și alte așezăminte din capitală și s'au pronunțat foarte măgulitor pentru țara românească.

*

Procesul dela Agram. In procesul de înalta trădare dela Agram președintele tribunalului a declarat terminată procedura de dovedire, care a durat nu mai puțin de șase luni de zile. Pertractarea se va continua mâne, Joi, în 9 l. c., când procurorul își va desvolta vorbirea sa de acuzare.

*

Proces de presă. Dl Gh *Nichin,* dela „Tribuna“ este citat pe ziua de 25 Sept. la tribunalul din Oradea-mare, unde se va ținea desbaterea curții cu jurați într'un proces de calomnie pornit de honvezime. Articolele încriminate au apărut acum doi ani, cu prilejul măcelului dela Pânade.

*

Comitetul congresului de medicină a hotărât, cu viitorul congres să se țină peste patru ani în 1913 la Londra.

*

Din Grecia vine știrea, că regele Gheorghe al Greciei a declarat unui diplomat, că va abdica dela tron.

*

Procese. Părintele Dim. *Bogoievici* din Bănia (Banat) este poftit pe 17 l. c. la tribunalul din Caransebeș la pertractarea procesului de agitație, ce i s'a făcut pe motiv că la alegerea de membri sinodali din Rudăria ar fi zis: „băgați de samă, căci vreau să ne vândă biserica Ungurilor“. — Părintele Dr. Ion *Sârbu* din Rudăria este chemat pe 14 l. c. la tribunalul din Timișoara, în proces de presă pentru articolul „Strigat din graniță“ apărut în „Drapelul“.

*

Cancelarul imperiului german, Bethmann-Hollweg, va veni în 20 Sept. n. la Viena pentru a se prezenta în audiență la Maiestatea Sa Monarhul nostru.

*

Studenții evrei sunt excluși dela universitatea din Moscva, în urma unui ordin al ministrului de culte rusesc, pentru motivul că numărul studenților evrei trece suma de 6 la sută. Senatul universitar a întrevenit la ministru, să tolereze și mai departe pe cei ce s'au înscris la universitate, având în vedere mizeria în care trăiesc studenții evrei.

*

Medic nou român în Karlsbad. După moartea mult regretatului Dr. I. T. *Mera,* postul de medic balnear din Karlsbad devenind vacant, a fost ocupat de medicul rom. Dr. Enea *Nicola,* originar din Munții Apuseni ai Transilvaniei. Dl *Nicola* și-a făcut și terminat studiile la facultatea de medicină din Viena, și a practisat la clinicile profesorilor universitari Nothnagel, Krafft-Ebing, Schrötter. E om serios, inteligent, cu frumoasă reputație, om căruia ocupația în chemarea sa îi face plăcere.

*

Veteranii și Grivița. O delegațiune din societatea veteranilor, de curând înființată sub numele „Crucea trecerii Dunării“, se va duce la Grivița în ziua de 30 August v., aniversarea luării strașnicei redute, și va depune o cunună pe mormântul vitejilor căzuți în războiul pentru independență.

*

Sinucidere. Ladislau Kováts, care a furat documente și cărți prețioase dela muzeul național din Budapesta, s'a împușcat la Bruck.

*

Copil furat. Tribunalul din Oppeln, în Silesia, a arestat o țigancă, cu numele Anica B k sau Batloch, care are cu dânsa un copilaș de doi ani. Copilașul vorbește românește și nemțește, e blond, cu ochi cenușii și are în urechi cercei de aur. Se bănuește, că acest copil trebue să fie furat de țigancă dela vre-o familie română. Cercetările făcute n'au dat până acum nici un resultat.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au dăruit: Florian Bologa, paroh (Marpod) și soția sa Maria, câte 20 bani; Vasile Aldea, senator magistratual (Sebeșul-săs.) 36 bani; George Dordea, blănar (Bungard) 20 bani; Dr. Vasile Dan de Apșa, advocat și soția sa Cornelia n. Muțiu, 10 cor. și Vic. Tordășianu prez., 10 bani.

*

Polul nord. Indrăznețul esplorator Dr. Frideric *Cook* a sosit Sâmbătă pe o corabie la Copenhaga, unde a fost primit de public cu un nesfârșit entusiasm. In câteva zile numele lui Cook a străbătut în lumea întreagă. Descoperirea epocală ce a săvârșit are să nemurească numele bărbatului, care în 21 Aprilie 1908 a întrecut pe toți esploratorii și a străbătut la pol, biruind greutăți aproape supraomenești. Moștenitorul de tron danez a primit în port pe neînfricatul esplorator, iar regele Danemarcei imediat i-a acordat o audiență și l-a decorat cu cel mai înalt ordin al țării. Cook a descoperit un teritor de 30 de mii de mile pătrate, deși la pol n'a aflat pământ uscat, ci un strat gros de ghiață, iar sub ghiață marea. Temperatura la pol este de 83 grade sub zero. Pentru a ajunge la pol a întrebuințat tot mijloacele cunoscute: câni, sănii și eschimoși. Cook atribue succesele sale mai ales eschimoșilor, a căror limbă o cunoaște bine. Călătoria până la pol a făcut-o în 3 luni, iar întoarcerea în 9 luni. Pe zi făcea 18 chilometri, deși eschimoșii ziceau că e prea puțin. Cook primește acum, pe lângă miile de felicitări, cele mai strălucite oferte pentru a ținea conferențe despre călătoria sa. Celor sceptici, cari nu cred, că ar fi ajuns tocmai până la pol, Dr. Cook le spune: să se ducă până la pol și acolo vor găsi sub drapelul american o țeavă, în care se află un scurt raport al espediției sale polare.

*

Teatru. Astăzi, Miercuri, în 8 Sept. se va reprezenta a treia ora opereta „*Manevrele de toamnă*“. Pe mâne, Joi, este anunțată o farsă cu cântece sub titlul „*Naftulin*“. Inceputul totdeauna la orele 8 seara.

Poșta redacției.

Dlui I. P. în G. Ideea e bună și o vom folosi. Domnul din întrebare nu e identic cu cel pomenit, care se află în România, e profesor de liceu, iar de present prefect al unui județ.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului „Cassa de păstrare în Mercurea“ societate pe acții să convoacă prin aceasta la o

adunare generală extraordinară

conform § lui 16 din statutele societății, pe **Dumineca în 26 Septemvrie st. n. 1909 la orele 4 după prânz** în casele proprii cu următorul

Program:

1. Deschiderea și constituirea adunărei generale extraordinare.

2. Aprobarea contractului încheiat de direcțiune cu directorul executiv nou ales conform §-lui 31 din statute.

3. Propunerea direcțiunei referitoare la escontentarea fostului director.

In lipsa acționarilor receruți la adunarea generală extraordinară din 26 Septemvrie conform §-lui 20 din statutele societății, adunarea generală extraordinară se va ținea în 3 Octomvrie st. n. 1909 cu acelaș program, la timpul și în localul deja indicat.

Domnii acționari, cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală extraordinară sunt poftiți, conform §-lui 17 din statute, a-și depune cu 48 de ore înainte de adunare acțiile scrise pe numele lor respective pe numele acelora, pe cari îi reprezintă, precum și documentele de plenipotență, la cassa societății, eventual până în 20 Septemvrie a. c. la casa stitutelor, „Albina“ Sibiiu, „Brădetul“ Orlat, și „Cassa de păstrare“ Săliște.

Mercurea la 29 August 1909.

(318) 1—1 **Direcțiunea**

Nr. 463. [314] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc din comuna **Sibișani**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Salariul 600 cor. cuartir și grădină.

Salariul se va întregi la minimul legal din mijloacele proprii.

Cuincuenaliile se computā numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului Oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezenta la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 22 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 9083/1909. II. (317) 1—1

Versenytárgyalási hirdetés.

A szászsebes—sugági th. küzut 10—11 és 11—12 km. szakaszának áthelyezésére vonatkozó és a várm. közigazgatási bizottság által 1908. Junius hó 11 én 1151/1908 sz. a. 16745 Kor. 99 fill. költséggel engedélyezett munkálatok biztositása céljából **1909. évi szeptember hó 27 ik napján (Hétfő) d. e. 11. óra** Szebenvármegye alispáni irodájában tartandó uj zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek ki és felhivom a versenyezni óhajtókat, hogy fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó lepecsételt ajánlataikat Szeben vármegye alispánjához cimezve fentebb kitett nap d. e. 10 óráig annál inkább adják be, mivel a későbben érkező ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni. Csak szabályszerüen kiállitott és pecséttel lezárt sértetlen boritékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta utján beadott ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Az ajánlatokhoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költség 5%-ának megfelelő bánatpénz a nagyszebeni m. kir. adóhivatalnál történt letételéről szóló nyugta csatolandó. A versenytárgyaláson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek és az ajánlattevők ajánlataikkal még 30 napig kötelezettségben maradnak.

Azon ajánlattevők, kik Szebenvármegyével eddig üzleti összeköttetésben nem állottak, tartoznak megbizhatóságukat a brassói kereskedelmi és ipar kamara által kiállitott bizonyitvánnyal igazolni.

A fennebb kijelölt munkálatokra vonatkozó tervek és összes iratok a nagyszebeni m. kir. államépitészeti hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1909. évi szeptember hó 6 án.

Reisenberger
alispán.

Nr. 872—1909. [315] 1—2

Concurs repețit.

Pentru întregirea postului II. de învățător la școala confesională gr. or. română din **Boian** se escrie — conform ordinului consistorial nr. 9387 Școl. din 13 August a. c. — concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiție și 50 cor. relut de cuartir și grădină.

Cuincuenalele i se computā începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurenții la acest post au a-și așterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár) în terminul mai sus indicat și sunt îndatorați a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta la biserică și a se cunoaște cu poporul.

Cetatea-de-baltă, 21 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Nr. 224/1909. [310] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătorești vacante din comunele bisericești **Poiana—Valea-verde** și **Vidra-medie** (postul II. înv.) se publică concurs până la 10 Sept. 1909.

Venitele sunt câte 600 cor. din repartiție, locuință cu grădină eventual relut ce se va statori.

Intregirea cerută de art. lege XXVII. se va face sau dela comunele bisericești sau dela stat.

Rugările concursuale cu documentele recerute să se subștearnă la oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 18 August 1909.

Romul Furdui
protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Cărți de școală.

Să aduce la cunostința dlor Profesori și învățători, că gramaticele scrise de fie ertatul profesor Dr. Ioan Petran, cărți aprobate de Ven. Consistor și înaltul Guvern, sunt a-să căpăta și mai departe la dna Văduva A. Dr. Petran, Arad, strada Lazar Vilmos Nr. 4. Prețurile sunt următoarele:

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. I. Etimologia 2 cor.

Gramatica rom. pentru școalele secundare p. II. Sintacsa 1 cor. 50 fil.

Gramatica rom. pentru școalele poporale p. I. 30 fil.

Gramatica rom. pentru școalele poporale p. II. 60 fil.

Cu rabat de 20%.

(303) 3—3

Noutate! **Noutate!**

Pălării

pentru preoți români, din plüș, calitate excelentă, durabile, ușoare și totuși călduroase, potrivite pentru toamnă și iarnă. Se află cu **cor. 10·—** și extrafine cu **cor. 12·—**.

Mare aprobare

a aflat această nouă întroducere la toți Domnii cari până acum au văzut o. — Comande dela Domni din afară contra anticipației de cor. 5·— se primesc până la finea lui Septemvrie. Se dorește a-se indica, dacă marginea să fie mai lată sau tare ridicată în sus, în forma deja cunoscută.

Se vinde numai la:

Carl Niedermaier
(311) 2—3 **Pălărier**
Sibiiu Str. Cisnădiei 33.

Școala de lucru

pentru cusutul în alb în mod practic, pentru croitul hainelor, precum și pentru toate lucrurile de mână și broderie artistică, se începe ca în toți anii. Domnișoarele se primesc în cost și cuartir. A se adresa la:

Maria Lurz,
(309) 3—3 **Str. Măcelarilor Nr. 6.**

Nr. 700 [308] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Hărastăș**, protopresbiteratul Turda, să escrie concurs, cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele sunt 600 cor. parte din repartiție, parte din cassa bisericei, cuartir și grădină, până în 1 Iulie 1910, ear de atunci încolo salariul este sistemisat la 1000 cor. din care 800 cor. le va presta poporul, ear 200 cor. sunt votate din fondul școlar eparhial.

Cuincuenalele se vor socoti dela datul întroducerii.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat și sunt poftiți a să presenta în comună spre a face cunoștință cu poporul.

Turda, 17 August 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Iovian Murășian
protop.

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marță.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren cătră fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape **gratuit și franco** numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 4—15

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 25—40

Aviz Dlor preoți și învățători!

Din partea subscrisei librării se oferă a-se procura pentru școale următoarele:

Protocol de primire coala	cor.	—·06
„ „ „ legat din 25 coale	„	2 50
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **clasificații** coala	„	—·06
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·40
„ „ „ „ „ 20 „	„	1·80
„ „ „ „ „ 25 „	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **inspecție** coala	„	—·04
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·10
Cronică școlară coala.	„	—·04
„ „ legată din 50 coale . .	„	3 —

Toate aceste tipărituri sunt conform legei numai în limba maghiară.

Cărți școlare de **Dariu, Goldiș, Făgărășan, Popescu-Șpan, Șpan, Stroia, Vuia, Koós-Goldiș, Pușcariu**, etc. etc., din aceste cărți ce-a mai mare parte **aprobate**.

Caete de limba română, germană, comput și dictando à cor. 1·45 și 2·85 suta de bucăți.
Creoane à 20, 22, 42, 44, 64 fileri duzina
Condee à 12, 20, 42, 64 fileri duzina
Penițe à —·80, 1 04, 1·80, 2·40 cor. cutia (144 bucăți)
Gome à 20, 22, 42, 64 fileri duzina
Caete de desemn cu puncte à 4·20 suta.

De buna calitate a acestor recuisite să dă toată asigurarea din partea librăriei.

Rugând pe On. Dni preoți și învățători să binevoiască a ne onora cu st. Dnealor comande, de-a căror promptă și solidă efectuire asigurăm înainte, semnăm

cu deosebită stimă

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
SIBIIU.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 93 Sibiiu, Sâmbătă 29 August (11 Septemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Se duc, ori rămân?

Sibiiu, 10 Septemvrie n.

Suntem apropiați de mijlocul lunii în care parlamentul ungar are să se întrunească de nou, după o vacanță destul de lungă, fie pentru a se apuca de muncă, fie pentru a fi de nou trimis acasă, ori poate că, disolvat de tot, pentru a face loc altuia, eșit din alte alegeri. Căci numai eventualitățile acestea două sunt posibile, anume: ori face actuala majoritate parlamentară legea nouă electorală sub actualul guvern, votând, firește, și necesitățile de stat, budgetul și contingentul de recruți, ori vine alt guvern, pentruca să facă *acesta* noua lege electorală, de sine înțeles, cu o nouă majoritate parlamentară.

Deși ziarele maghiare nu sunt tocmai comunicative în privința aceasta, din puținele informațiuni ce le aflăm în coloanele lor putem totuși să ne formăm părerea, că după redeschiderea dietei vom fi puși în fața eventualității *prime*. Rămâne guvernul la postul său, și rămâne coaliția împreună, pentru a face aceea ce e datoare să mai facă, noua lege electorală, și să voteze necesitățile de stat!

Se zice, că ministrul Kossuth ar fi și compus deja un nou proiect de lege despre reformele electorale, fără pluralitate și fără drept de vot indirect, și totuși astfel combinat, ca numărul alegătorilor să treacă peste două milioane; deci o lege nouă electorală, care ve mulțămi pe toți independiștii, și pe ceice nu voiau să accepteze de loc pluralitatea contelui Andrássy.

Va fi supus acest nou proiect de lege consiliului de ministri. care să întrunește astăzi, Vineri, în Budapesta, ori va forma mai târziu obiect de discuție în consiliul de ministri? Nu putem să știm. Știm însă, că în consiliul de ministri de astăzi, la care vor participa toți membrii guvernului, se vor lua însemnate hotărâri cu privire la situația politică, și cu hotărârile acestea va merge săptămâna viitoare domnul prim-ministru Wekerle la Viena, pentru a le supune aprobării Maiestății Sale.

E un semn de limpezire a situațiunei încordate politice faptul, că și ziarele aparținătoare grupului care cere bancă independentă ungară pledează în timpul din urmă pentru crearea legii noi electorale în prima linie, lăsându-le toate celelalte pentru mai târziu. Era vorba apoi și despre aceea, că planul de descurcare al domnului Kossuth ar fi fost, ca și legea electorală să fie lăsată, împreună cu celelalte chestii mari, în grija viitoriului parlament, ceeace însă nu s'a confirmat, și nici nu ar fi fost corect, pentrucă actualul parlament ungar a fost scos din alegerile făcute sub lozinca sufragiului universal, deci actualul parlament e dator să facă legea electorală, pe basa sufragiului universal, fără a mai cere, ca alegătorii țării să se pronunțe de nou în chestia aceasta.

Intrebarea e deci, că rămâne guvernul și coaliția la putere, ori se retrag? Răspunsul are să-l dee consiliul de ministri de astăzi. Pentru că alte pertractări noi cu Coroana nu se vor mai întâmpla. Coroana își are punctul ei de vedere bine stabilit, dela care nu se abate. Acum mai puțin decât mai nainte. Acest punct de vedere e următorul: Guvern curat kossuthist Coroana nu numește, ci numai împreună cu elemente, cari stau pe basa transacției dela 1867. Coaliția are să facă noua lege electorală, fie sub actualul guvern, fie sub un guvern premenit, care să facă și alegerile noi, iar celelalte chestii să rămână neresolvate până la întrunirea noului parlament. Necesitățile de stat însă să fie votate, împreună cu adnexarea Bosniei, și cu spesele avute cu adnexarea. Dacă nu se angajază coaliția la aceasta și nu ia guvernul răspunderea, că parlamentul se va conforma dorinței Coroanei, urmează un guvern nou, care nu va avea decât un singur punct de program de resolvat, facerea legii electorale pe basa sufragiului universal, egal și secret, cu votare pe comune.

Fiind aceasta situația, credem, că eventualitatea din urmă nu se va ivi, pentrucă guvernul se va conforma dorinței Coroanei și în consiliul de astăzi va lua hotărâri în acest înțeles.

„Crisa și chestia română“.

Acesta e titlul unei broșurele de 75 pagini (tipărită în Lugoj), pe care am primit-o zilele trecute la redacție. Am cetit-o și ni-a plăcut cuprinsul ei. Sunt depuse în broșură vederile unui tiner advocat maghiar din Bozovici, comitatul Caraș-Severin, care are curajul, in zilele de astăzi, când domnește pretutindenea minciuna și prefăcătoria, să-și spună pe față gândirile și părerile față de actuala politică maghiară, pe care o condamnă fără cruțare.

Numele autorului broșurei e *Dr. Horváth József Lajos.* Se vede că e un Ungur adevărat, pentrucă numai Ungurul adevărat e sincer și deschis la vorbă. E minune mare, că ni se dă se vedem și astfel de exemple rari de adevărați patrioți prin șirele dese ale celor mulți pripășiți printre Români numai cu gândul de a face carieră, ori de a esploata situațiunile în favorul lor, printre aceia, cari își închipuesc, că ei sunt apărătorii țării prin acele „colțuri espuse“, cum le numesc ei, și că dacă n'ar fi ei, cari se fie totdeuna cu ochii în patru, ar fi vai și amar de aceasta patrie, asupra căreia nu veghiază nime cu destulă trezvie, afară de ei. Ei însă își fac datorința, persecutând, dacă au puterea în mână, ori denunțând, dacă nu pot face alta, pe ceice, după părerea lor, primejduesc patria, dar de fapt nu fac alta decât își apără drepturile, legea și moșia.

Domnul Dr. Horváth József Lajos nu e de pănura acestora. El nu judecă cu capul altora, ci cu capul propriu. Iar pentru a-și putea croi singur o judecată dreaptă în chestia asupra căreia a ținut să-și spună cuvântul, a studiat-o întâi, cu sârguință. Adevărat, că încă nu din destul, pentrucă nu o cunoaște în toate amănuntele, dar totuși o cunoaște binișor. E *chestia națională română*. Nici nu o poate nime studia în câteva luni, și poate că nici în câțiva ani. Cu toate acestea, autorul broșurei o cunoaște mai bine decât mulți dintre ministrii noștri, din trecut, din present, și poate că și din viitor.

Ideea călăuzătoare a autorului broșurei e: necesitatea de a se împăca Maghiarii cu Românii, și natural, și cu celelalte naționalități, pentrucă Ungaria numai așa poate să-și elupte independența economică față de Austria, dacă pășește *întreagă* în lupta de desfacere, deci Ungurii și celelalte naționalități împreună. Și autorul broșurei ajunge la conclusiunea, că înțelegerea *e posibilă*, dacă politica maghiară abandonează *șovinismul*, iar Românii se lapădă de ideea *federalismului*. Acestea două sunt extremele, cari împedecă apropierea acestor două popoare, avisate unul la sprijinul celuialalt.

Până ajunge la conclusiunea aceasta, ne zugrăvește autorul broșurei multe situațiuni politice din trecut și present, pe cari numai mintea și inima curată a adevăratului patriot le vede așa cum le vede dânsul. Ne spune de es. că în politica maghiară acum domnește *șovinismul*. El a eșit deasupra. O urmare rea a acestui fapt e însă împrejurarea, că azi administrația e și mai coruptă decât mai nainte și o armată întreagă de esistențe, cari între împrejurări nor-

---

FOIȘOARĂ.

Glăsuirile nouă ale profeților vechi.

De *Tr. Scorobeț*, presbiter.

(Urmare).

Trec încă 3—4 veacuri, cu răsboaie civile, împărecheri, influințe străine și păgânisarea religiei. Israiltenii devotați reînvie pomenirea lui Moise și David. Se stâng tradițiile, le încorporează în „A doua lege“. Conține vorbiri atribuite lui Moise și renașterea vechei credințe. Cartea Deuteronomion e o mare carte în istoria omenimei. Concepția despre Dzeu, lărgirea spiritului de generositate, principii politice ideale, de drept, libertate, protecția poporului, îngrijirea de avere, instrucție publică, libertatea cuvântului... sunt combinații de înalte idealuri cu metode practice.

Mai trec 3 veacuri și Ierusalimul e devastat de dușmani străini, poporul din nord apoi cel din sud e dus în robie.

Erau momente a se întâmpla o groaznică tragedie, căci e înfricoșată vederea peirii unei națiuni.

Ce-l păstră însă?

Religia, și religia o păstră organisarea bisericească și ceremonialul.

Legea levitică e muzeul în care se păstrează moaștele venerate ale trecutului pios.

Profeții au fost reînvietorii mozaismului și esplicătorii lui. Intre profeți și preoți, cu tot scopul lor comun, era mare antagonism. Și profetul ca și preotul sunt în slujba religiei spre acelaș scop. Preotul are o putere supranaturală, căreia-i slujește prin ritual. Profetul stă ascuns, nu înființează culturi, nu propagă doctrine, sisteme. Rolul lui este a distruge „cultul“. Baza lui e dreptatea, codul etic al preotului se deosebește de al profetului. Preotul ține la formele bisericii, pe care le apără. Pentru profet, bine e ce crede și știe că e bine. Pentru preot neobicinuitul e orice și ori unde păcat. Preotul chiar prin aceasta se caracterisează.

Pentru profeți religia nu e formă, e viață individuală și personală, mai mult decât eclesiastică și ceremonială. Profeții evreești au socotit, că a da pâne celor flămânzi e mai mult decât a posti, a slobozi pe cei apăsați e mai bine decât mulțimea jertfelor.

Să analisăm câțiva pe scurt:

1. Amos.

Trăește într'o vreme de înflorire comercială. Bogăția poporului contribue la stricarea simplității vechi. Trăiau în castele de peatră. Pe marginea mării mediterane erau zilele de vară cu petrecerile luxoase, cu musici etc. Era și o viață intelectuală avansată, școli, educație, cărți. Din timpul acesta de renaștere, unii învățați cred a se fi alcătuit cărțile vechi ale sfintei scripturi.

Nici interesul de religie nu se perdu. Erau 3 temple mari, la cari se strângea poporul spre închinare. Preoții aveau salare mari și în cinstea lui Iehova se aranjau sărbări luxoase. Era o vreme de liberalism. Era permis să te rogi cum vrei.

Espansiune teritorială, bogăție, comerciu, renaștere literară, instituții religioase bogate, sunt semnele unei mari prosperități și poporul nu stă să socotească, că la petreceri sunt beții și orgii, în biserică corupție și un abis se desface între bogat și sărac.

Aceste lucruri nu se vedeau. Dar în anul 763 — fiind o mare sărbare națională în Samaria, poporul căuta pe ori ce cale să arete că e evlavios. Credeau, că Dzeu e al lor și în prosperitatea sa vedea un semn de aprobare și o dovadă, că Iehova e al lor. Și drept mulțămită se aranjă musică, mâncare, dans și beție.

Apare deodată pe scenă o figură străină. După înfățișare și accent părea a fi din sudul împărăției lui Iuda.

Era îmbrăcat ca păstor. Figurile discursului arăta a le împrumuta din limbajul vieții agricole. Avea chitară în mână și scuturându-o cântă un cântec. Melodia sămâna cu cele mortuare. Și se opri din cântec începând dicția. Poporul la început nu i-a luat în seamă cuvântul.

Incepu să denunțe națiunile din jur. Poporul e aplicat a auzi blamând pe alții. Se atinse ambiția națională. Dar fu viclean și curagios fredonând cântece funebre despre dușmanii neamului său. E ușor de înțeles urmarea aplauselor mulțimii. Insă îndată schimbă tonul, și sbiciuind relele care rodeau la măduva vieții încheie zicând:

> Eu voiu trimite foc peste Iuda
> Și voiu risipi palatele Ierusalimului.

Și-l blăstămară cu furie, aruncându-i că Iehova e Dumnezeul lor, care i-a scos din Egipet și li-a fost priincios. Profetul le răspunse: Da, voi sunteți poporul lui, ci El vă va pedepsi. Da, El e al vostru, dar nu poate umbla cu voi, cari nu știți de dreptate Voi sunteți poporul lui, dar toate popoarele sunt ale lui, și tot răul ce șade asupra vre-unui neam, dela El vine.

Atunci răspunse un glas din mulțime: „Noi așteptăm o zi a Domnului, când va veni să facă dreptate și împărăția noastră va fi vecinică prin tăerea păgânilor“.

(Va urma).

male nu numărau nimica, au ajuns să fie factori în viața publică. „In administrație, — cităm acum, — după decretarea activității (din partea Românilor) cerința supremă e *politica.* Funcționarul administrativ poate să fie păcătos în oficiul său, poate să fie om volnic, leneș, lipsit de conștiență, căci toate păcatele i se iartă, dacă față de naționaliști poate să arate succese. Arestările, ori alte violări ale libertății personale, abusarea cu puterea oficioasă, etc. în cele mai multe casuri vin iertate, atunci, când ele se comit în numele politicei. Căci politica e la noi apa cu care se spală toate păcatele. S'a făcut școală din lozinca, cumcă naționalismul, ca direcție dușmănoasă statului, trebue sdrobit, și cel ce se arată mai viteaz pe terenul acesta, poate fi sigur că primește iertare pentru toate păcatele celelalte“...

Politicei românești autorul broșurei îi bagă vina, că prea mult cochetează cu Viena, așteptând de acolo mântuirea, pe când părerea sa e, că Austria nu poate să dee niciodată Românilor aceea ce le-ar putea da națiunea maghiară. Punctele, ori ideile, pe baza cărora s'ar putea face înțelegerea între Maghiari și Români, ar fi următoarele după autorul broșurei:

...„Imbrățișarea pretensiunilor de limbă, pe cari viața practică și cerințele culturale le arată că sunt de împlinit. Acestea ar fi: In ținuturile românești îndatorirea funcționarilor să cunoască limba română; decisiunile autorităților publice să se înmâneze părților, nu numai în limba maghiară, ci și în cea română; în școalele poporale instrucția să se facă în anii primi în limba maternă a elevilor; la ocuparea funcțiilor de stat comitatense și comunale, să fie ținuți în vedere după dreptate candidații români, — iar nisuințele maghiare, ca încercări cari și de altcum rămân fără resultat, să fie întrerupte pe întreaga linie“...

Credința autorului broșurei e, că pe basele acestea se poate face împăcarea Maghiarilor cu Românii. Și în credința aceasta a sa nu-l clatină nici amărăciunea, pe care a provocat-o la Români ordinațiunea „nefericită“ de catehisare a contelui Apponyi, asupra căreia se pronunță astfel:

„... Ordinațiunea acaasta, la aparență pare a fi o apucătură tactică, cu ascuțiș în contra lui Justh și a celor ce doresc bancă independentă. Anume, Justh a înțeles foarte bine, că o politică de independență se poate face numai atunci, dacă sunt unite toate forțele națiunei. Austriei și casei domnitoare îi impune numai aceea, dacă națiunea pășește unitară în luptă, iar aceasta se poate ajunge numai în urma împăcării cu naționalitățile. De aceea caută Justh o apropiere de naționalități și înțelegerea cu ele. Dar pentru așa ceva Apponyi nu are simțire. El e adictul politicei necrutătoare de putere. Atâta e de preocupat față de naționalități, în urma politicei rele a acestora, încât pentru împedecarea înțelegerei a dat ordinațiunea, *care cu drept poate fi dificultată.* Și-a făcut socoteala așa, că dacă Justh atacă ordinațiunea, devine nepopular în cercurile maghiare, și prin aceasta grupa celor cu banca poate să fie sdrobită. Ordinațiunea, abstragând dela aceea, că *vatămă autonomia bisericei gr. ort.*, e și *neesecutabilă*, fiind că dintre preoții gr. ort. 99% nu știu ungurește. Iar aceea nu se poate cere, să propună preoții într'o limbă pe care nu o cunosc. Dispozițiile serioase guverniale ar trebui să respecteze, pe lângă punctele de vedere principiare, încă și stările actuale de lucruri. Dar Românii, protestând în contra ordinațiunei, nu trebue să treacă în esagerări, căci cu mult mai sigur își ajung scopul, dacă în firul protestării își pun politica pe base mai reale. Ordinațiunea lui Apponyi nu are alt rol, decât acela pe care l-a avut ordinațiunea lui Csáky, referitoare la botezare: *se provoace numai confusie.* Ministrii cari se duc, au obiceiul să facă astfel de cadouri contrarilor lor“...

Chiar și numai din aceste puține spicuiri făcute din broșura dlui Dr. Horváth s'au putut convinge cetitorii nostri, că celce a scris broșura e om cu mintea și cu inima la loc, om care te poate înțelege și cu care te poți înțelege. Dorim, ca oameni de talia dlui Horváth, cu gândire sănătoasă și cu judecată clară, să iese cât de mulți la suprafață în politica maghiară, pentrucă atunci e nu numai posibilă, ci chiar sigură apropierea și înțelegerea între Maghiari și Români, o dorință, care e nu numai a dlui Horváth, ci și a noastră, a celor dela foaia aceasta, cari am propagat totdeauna ideea bunei înțelegeri, firește, pe basele legii, dreptului și dreptății.

Nici biserica unită nu cedează. Cetim în „Gazeta Transilvaniei“, că în conferența episcopească ținută în Blaj s'a hotărât în perfectă înțelegere, a păstra și pe mai departe atitudinea de resistență pasivă față de ordonanța dlui Apponyi în chestia catehizării și a menținea ordinele episcopești către catiheți, de *a face catehizarea numai în românește.* La conferență au participat episcopii dela Oradea și Lugoj în persoană, iar cel din Gherla prin delegat. Au luat parte la consultări și referenții școlari din toate diecezele gr.-catolice române.

Adunare poporală. Duminecă în 12 Septemvrie nou se ține adunare poporală în Vințul-de jos, la ora unu d. a. în scopul, ca deputatul naționalist român Dr. *Iuliu Maniu* să-și facă obicinuita dare de seamă în fața alegătorilor săi. Dl deputat *Maniu* va fi însoțit și de alți deputați și fruntași ai poporului nostru.

Manevrele de toamnă. Eri, Joi, s'au început manevrele cele mari de toamnă ale armatei austro-ungare, în jurul orășelului Gross-Messeritch, în Moravia. Manevrele sunt conduse de A. S. Moștenitoriul de tron Francisc Ferdinand. Pentru a participa la manevre a sosit și Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif la Gross-Messeritch, Mercuri pela ameaz, iar după ameaz a sosit Impăratul Wilhelm al Germaniei, care ia parte ca oaspe la manevre. Impăratul Germaniei a fost așteptat de moștenitoriul nostru de tron la Iglau, de unde au venit ambii în automobil la Gross-Messeritch. Intâlnirea celor doi împărați a fost foarte cordială. Sara a fost prânz mare, dat în onoarea Impăratului Wilhelm, la care au fost invitați și ceialalți oaspeți ai manevrelor, între cari se afla și șeful statului major român, generalul Crăiniceanu. Atât Monarhului nostru, cât și Impăratului Wilhelm, i s'a făcut primire frumoasă în Gross-Messeritscb. Acestui din urmă și la Iglau, unde l-a bineventat la gară primariul orașului, între sgomotoasele aclamări ale publicului, ca pe credinciosul aliat al Monarhului nostru. Moștenitoriul de tron Francisc Ferdinand a făcut cunoscut suveranului german planul manevrelor, în care se cuprind și unele inovațiuni, față de cari Impăratul german manifestă mare interes.

Cronică pedagogică.

Insemnătatea familiei pentru educațiune.

de *G. Fl. Preșmereanu.*

E foarte justificată teama, ce o inspiră bărbaților mari relele și scăderile societății de azi. Nu fără motiv să și aud pretutindeni plângeri despre starea de decadență morală a generațiunilor mai nouă, cari în butul culturii tot mai înaintate, devin tot mai egoiste și mai poftitoare de plăceri, cu un cuvânt, se apropie tot mai tare de prăpastia degenerării morale.

Constatată această stare de patologie morală, ni se impune datorința a căuta cauzele acesteia, pentruca astfel mai ușor să putem afla și remediile potrivite pentru sanarea răului.

Se știe că, în parte mare, aparițiile acestei stări bolnăvicioase morale, sunt efluxul sistemelor greșite de educațiune, de cari se împărtășesc membrii societății de azi.

Intrucât apoi lucrarea educativă se desfășură parte în școală ca instituțiune proprie de creștere, parte în familie, și scăderile, de cari sufere societatea modernă, le vom căuta parte la vatra familiară, parte în sistemul de educațiune, ce se practică în școalele noastre poporale.

Dată fiind împrejurarea, că societatea pe cât are lipsă de oameni învățați, pe atât ea trebue să-și crească și oameni de cinste, folositori intereselor ei și statului, la care ea aparține, natural, că trebue să caute să promoveze prin instuțiunea sa, care este școala, dar mai ales prin educațiunea din familie, creșterea de astfel de membri.

Mă voi mărgini în cele următoare, numai la înșirarea diferitelor scăderi, de cari sufere educația în familiile noastre, și aceasta nu atât din motivul, că școala și-ar îndeplini în mod corăspunzător datorința sa educativă, despre care bine știm că sub cuvânt că ea are numai să continue și să desvoalte lucrarea începută în familie — în mare parte lasă sarcina aceasta pe seama familiei — dar mai ales din cauza, că nici educația din școală nu poate isbuti, fără a se fi pus o bază solidă deja în familie și fără a se fi stabilit o legătură strânsă între aceasta și între cea câștigată în casa părintească.

E o apariție aproape generală, în familiile noastre, lipsa de interes față de educația copiilor. De regulă în cele mai multe familii nici nu se pricepe această artă, ba grija ei părinții o lasă în sarcina dascălilor, meditatorilor, pentruca astfel să-și poată căuta mai comod de plăcerile și petrecerile lor. Aceasta e regulă la familiile bogate; pe când celor sărace, cari își cheltuesc toată energia în luptă pentru agonisirea pânii zilnice, și cărora grijile cele multe le absorb orice plăcere, nu le rămâne timp la dispoziție, pentru a se ușura de sarcina ce le-o impune datorința întru a-și crește și educa copiii.

Sub diferite pretexte căutând apoi și școala, după cum am zis — să se lapede de această sarcină, și căutând învățătorul din motiv, că — învățământul public n'are nici mijlocul, nici dreptul a se îngera în afaceri, cari regulează viața elevului în viața familiară, — a-și mărgini activitatea între cei patru păreți ai școalei, natural, că o controlă cât se poate mai severă în relațiunile sociale ale elevilor, atât în, cât și afară de familie, se impune părinților ca cea mai mare datorie a lor.

Intrucât școala ar cerca să și mărginească activitatea la simpla instrucțiune, întinzându-le elevilor masa încărcată cu tot felul de bucate culese de pe agrul întins al științei, prentruca scolarul să și astâmpere foamea după învățătură, întru atât familia e chemată a suplini golul rămas în sufletul elevilor, prin cultivarea caracterului cu toate însușirile lui frumoase, precum și a manierilor acelora, ce trebue să le observe în societate, întrucât n'a avut loc aceasta în familie.

In cazul acesta zic nu-i rămâne decât familiei să continue munca începută de ea și să dureze mai departe temelia deja așezată la viitorul edificiu al caracterului copiilor, deprinzându-i *cu ce e bun, drept, nobil, cu rânduiala, curățenia, simțul de datorie, mâncare regulată, iubire de adevăr și dreptate*, tot atâtea însușiri, cari condiționează orice progres în familie ca și în școală, familia cea mare, având ca prin aceasta să se clădească mai departe pe temelie sigură, pusă în casa părintească, și să se completeze clădirea idealului personalității omenești.

Cuprinzându-se în caracter toate însușirile ce trebue cultivate în sufletul copiilor, atenția părinților va trebui să se îndrepte în primul rând asupra formării aceluia. Prezentând el natura omului, în cea mai sublimă formă, e firesc, că prin dobândirea lui se rezolvă întreagă problema educațiunii.

Pentru dobândirea acestuia, neputându-se stabili regule anumite, ci fiind un rezultat al tuturor pașilor întreprinși în viață, părinții datori sunt a nu lăsa să treacă nici un moment necontrolat din viața copilului. Nu vor face nici o concesiune și nu vor lăsa nepedepsită nici o faptă rea, căci felul cum copilul îndeplinește un lucru, fie cât de mic, nu e indiferent și nu rămâne fără rezultat și urmări simțitoare.

Legea mehanică despre cauză și efect are valoare și în morală și deci nu există idee, sentiment sau faptă care să nu influințeze asupra datinilor și felului de a lucra al copilului, cu un cuvânt asupra caracterului său.

Nu se poate deci din destul condamna indiferența unor părinți, cari nu controlează motivul faptelor copiilor, mărginindu-se pe lângă o apreciere numai la suprafață, dacă peste tot se ține cont și de aceasta în familie.

Aceștia nu sunt în clar cu faptul că în împrejurările vieții, caracterul joacă rolul principal.

Să caute a lua pildă dela acei bărbați cari în lipsa de averi, poziție, rang etc., s'ar părea, că n'au nimic în lume dar cărora de fapt în caracterul lor nepătat, integru, le este dat cel mai mare tezaur. Ei nu-și dau sama, că o minte sănătoasă trebue condusă de bunătate, nobleță de inimă. Cât de dureros e a constata, cum azi bărbați de cultură intelectuală înaltă nu dau nici o garanță despre curățenia caracterului lor moral, ba din contră prin purtarea servilă față de cei mari, cât și prin ținuta lor necrutătoare față de subalternii lor, însuflă desgust.

Obârșia acestui vițiu trebue căutată în educațiunea defectuoasă din familie, unde părinții crezînd că bogăția stă în legătura necesară cu măreția caracterului cultivă acolo iubirea de argint, încurajează nizuința copiilor la poziție materială aleasă, uitând că tocmai câștigul esagerat de bani este care împedecă formarea unui adevărat caracter.

Rareori un bogat este cruțat de lux, deci și de vițiile, ce isvoresc din acesta, prin urmare nici caracter intact nu vom putea afla la acesta.

Din contră, un bărbat, fie și sărac în bunuri lumești, poate să-și câștige stima și respectul altora, prin virtutea, bunătatea, sârguința sa. In această stimă află el o răsplată cuvenită, căci buna reputație, vrednicia sa mai curând sau mai târziu trebue să iasă la iveală, și tot astfel nici însușirile bune nu pot sta mult ascunse.

Chiar și numai în satisfacția ce o simte *în conștiința datoriei împlinite*, îi este dată o răsplată pentru îndurarea multelor neplăceri provenite din aprecierile greșite ale lumii.

(Va urma).

La începutul anului școlar.

Numai câteva zile ne mai despart până la deschiderea școalelor. Frământări intensive își fac loc în sânul învățătorimii române. La căminul liniștit al școalei române își fac întrare tot mai mult interesele mărunte de multe colori și nisuințele eterogene ce subsapă la edificiul național al școalei române.

Școala română națională, ca instituțiune culturală de prima forță, va trebui — cu mijloacele de cari dispune — să pună chizășia unui viitor trainic, durabil întru conservarea sentimentelor noastre românești. Numai școala cu ale sale întinse binefaceri poate da deplină garanță pentru progresul și bunăstarea materială a poporului nostru. Poate că nici un alt popor nu are atâta trebuință de școală, ca poporul nostru românesc.

Indiferența — în marea măsură a poporului nostru — față de instituțiunile noastre culturale, a causat în multe comune și ținuturi românești decadența culturală în stratul poporațiunii, în urma cărei împrejurări poporul nostru nu poate ținea concurență, nici culturalicește, nici economicește, cu alte popoară, cu noi conlocuitoare, de altă limbă și lege.

De aceea, prin rândurile de față ne întoarcem privirile mai mult către părinți. Până când părinții copiilor nu vor fi cuprinși de adevărata dragoste ce trebue să o aibă față de școala română, până atunci nici educatorii nu vor putea și n'or fi în stare să-și îndeplinească greaua lor misiune în apostolatul luat asupra-le.

Dacă părinții își vor trimite copiii la școală *numai* de frica pedepsii, dacă părinții vor șovăi la tot pasul împotriva școalei, dacă fără tragere de inimă și mai mult de silă vor provedea pe pruncii lor cu recuisitele necesare de școală, — atunci învățătorii vor trebui să poarte un continuu răsboiu de disciplinare în contra celor renitenţi sau nepăsători, devenind astfel şcoala mai mult un tribunal de corecţie decât institut de educaţiune.

Căutaţi protocoalele de clasificaţiune şi absenţii dela finea anilor şcolari la şcoalele poporale şi veţi afla, că numărul absenţilor e mare. Absenţe cu şi fără îndreptăţire. In faţa acestor neajunsuri trebue să mediteze şi să-şi ridice cuvântul oricare om de bine.

Numai prin închegarea rândurilor noastre, numai alimentaţi de propriul îndemn spre îmbrăţişarea unei culturi adevărate — putem îngriji ceeace am întrelăsat de decenii. Familia ca primul factor educativ nu trebue să-şi uite de îndatoririle ce le are faţă de şcoală şi marea societate. Iar învăţătorii la rândul lor să vor arăta nişte factori, ce îşi cunosc chemarea faţă de neam şi faţă de stat. Ca ţântă finală vor trebui să aibă deapururea în inima lor dorul de a sădi virtuţi creştineşti neperitoare în sufletul tinerei generaţiuni şi susţinerea nimbului religiosităţii în popor, căci nu e permis să uităm cuvintele învăţatului Draper, care zice, că:

„Naţiunile cari cad în abisul nereligiunei nu pot fi altfel decât anarhice. Câtva timp tendenţa lor spre explosie poate fi oprită prin o aspră aplicare a forţii, dar aceasta este numai un paliativ, nu un remediu. Putrefacţia socială îşi urmează drumul, pătrunzând din ce în ce mai adânc, până când atacă şi acele instituţiuni pe cari naţiunile să sprijinesc în deosebi“.

Ţinând samă de aceste necesităţi şi îndatoriri ce privesc deaproape atât familiile singuratice, şcoala, cât şi întreaga societate, — dorim ca noul an şcolar, ce în curând să începe, să reverse asupra-ne din darul său bogat în binefaceri.

Ghimbăşanul.

Adunarea „Societăţii pentru fond de teatru“.

In anul acesta „Societatea pentru fond de teatru“ îşi ţine adunarea generală în Alba-Iulia, în 19 şi 20 Septemvrie nou. Comitetul aranjator din localitate, încredinţat cu facerea pregătirilor necesare, pentruca adunarea să fie cât mai succeasă, a adresat publicului românesc de pretutinderea următoriul călduros apel:

Adunarea generală a „Societăţii pentru fond de teatru român“ să va ţinea anul acesta în oraşul Alba-Iulia, în zilele de 19 şi 20 Septemvrie st. n. a. c.

Faptul acesta socotit ca şi un eveniment, întrucât de zeci de ani nu s'au mai întrunit în oraşul nostru adunări mai mari de caracter cultural naţional, — ne îndeamnă a apela la întreg jurul oraşului nostru, pentru *a lua parte la numita adunare*, socotind că fiind vorba de Alba-Iulia, nu înţelege nimenea singur oraşul, ci *jurul întreg*, larg şi bogat în comune numai româneşti!

Cu dragoste invităm deci pe fiecare fruntaş şi respective pe fiecare Român binesimţitor, la adunarea sus numită, la care prilej, pe lângă luarea la cunoştinţă a stării în care să află azi „Societatea pentru fond de teatru român“, e dat fiecărui a gusta frumoase clipe de desfătare sufletească din producţiunile artistice ce să vor da.

Binevenit va fi deci fiecare Român binesimţitor, şi dovadă de dreaptă înţelegere a îndrumărei poporului nostru pentru iubirea şi sprijinirea *culturei naţionale* va da fiecare fruntaş prin îndemnul cald ce-l va da poporului din jur, că în zile de grele încercări să-l îndrepteze la câteva clipe de înviorare sufletească şi adaugere de statornicie şi nădejde întru ajungerea idealului nostru naţional!

Intelectuali şi popor român! Veniţi cât de mulţi, pregătite fiind puncte de petrecere şi îndeosebi pentru popor a cărui înfăţişare în frumosul lui port naţional şi în număr cât mai mare e dorită în prima linie!

Alba-Iulia, la 6 Sept. n. 1909.

Comitetul aranjator.

Concurs.

Pentru ocuparea alor 16 locuri de cvartir gratuit în „Internatul Petran“ din Cluj, al „Asociaţiunii“, pentru universitarii români, se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 20 Septemvrie n. a. c.

Concurenţii vor avea să adreseze petiţiunile subscrisului comitet, şi să le instrueze cu:

1. „Index“ ca dovadă, că sunt înscrişi la vreuna dintre facultăţile universităţii din Cluj, şi că au făcut sporul cerut în studii.

2. Atestat de paupertate, însoţit de alte informaţiuni referitoare la starea materială a părinţilor.

3. Chitanţă despre plătirea taxei de membru extra-ordinar la Casina română din Cluj.

Petiţiunile astfel instruate să se trimită negreşit până la acest termin subscrisului director (Cluj, strada Jókai Nr. 6).

Comitetul „Despărţământului Cluj al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Cluj, la 5 Septemvrie n. 1909.

Eugen Pop Păcurariu,
director.

Dr. Valentin Poruţiu,
secretar.

NOUTĂŢI.

In apărarea bisericii. Articolii apăruţi în ziarul nostru, privitori la chestia catehizării, sunt reproduşi de toate ziarele mari din capitala română fără deosebire de partid.

*

Alegeri pentru consistorul superior din România. In cursul lunei lui Septemvrie se vor face alegerile pentru consistorul superior bisericesc, cu care ocazie preoţii din ţară vor fi convocaţi în oraşele de reşedinţă ale judeţelor pentru a alege câte doi din ei, ca membri în consistor.

*

Târg în Sibiiu. Târgul mare de mărfuri al Sibiiului se va ţinea Marţi, Miercuri şi Joi (14, 15 şi 16 Sept. n.)

*

Din Bucovina. Românii bucovineni au hotărât să organiseze număroase adunări poporale în centrele româneşti ale Bucovinei. La adunări se vor face alegerile delegaţilor comunali. Vor urma apoi alegerile comitetelor districtuale şi în sfârşit alegerea comitetului naţional în adunarea naţională convocată de şeful partidului.

*

Premiul „Nobel“. In Norvegia s'a pornit o mişcare, cu scop de a propune pe Tolstoi pentru viitorul premiu „Nobel“.

*

Literare. Din povestirile dlui Mih. Sadoveanu au apărut traduceri în mai toate limbile europene. Revista „La semaine littéraire“ din Geneva publică, într'unul din numerele sale din urmă, o traducere a povestirii „Istoria unei pălării“, scrise de nuvelistul român mult apreciat.

*

Ploi şi furtune. O ploaie torenţială se vesteşte din mai multe oraşe ale României. Asupra Constanţei s'a deslănţuit un uragan, care a prăbuşit un şopron unde se adăpostiseră vre-o 600 de soldaţi. Au fost scoşi de sub dărâmături 12 morţi şi un mare număr de răniţi. In Bucureşti o mulţime de case de prin părţile mărginaşe au suferit mari stricăciuni.

*

Societatea scriitorilor români. Ziarul „Minerva“ adresează scriitorilor români următoarele întrebări: Se simte nevoia înfiinţării unei societăţi a scriitorilor? Cum s'ar putea ajunge la realizarea acestui scop cât mai curând? Ce foloase reale ar aduce societatea culturii noastre naţionale? Răspunsurile primite se vor publica în „Minerva“.

*

Expoziţie de galiţe şi de iepuri de case se aranjează în Sibiiu. Este prima expoziţie de soiul acesta în oraşul nostru şi e întocmită de reuniunea agronomică săsească. Deschiderea exposiţiei se face mâne Sâmbătă în 11 l. c. Va sta deschisă până în 15 Septemvrie în localităţile dela „Casa Societăţii“, strada Schewis. Expoziţia promite a fi una dintre cele mai interesante.

*

Dela şcolile din Blaj. Mare îmbulzeală se anunţă dela înscrierile şcolare din anul acesta. In clasa a opta gimnazială au fost primiţi 68 de elevi. In celelalte clase ale gimnaziului superior aglomeraţia a fost atât de mare, încât n'au mai putut fi primiţi toţi elevii veniţi din alte părţi, pentrucă numărul stabilit în lege s'a completat prin elevi cari au mai cercetat şcolile blăjene. Părinţilor nu le rămâne decât să aleagă pe seama copiilor alte cariere, unde se cere şcoală mai puţină şi unde vor găsi o esistenţă tot aşa de sigură, dacă nu chiar mai sigură, decât pe carierele intelectuale.

*

„Tipografia“ reuniunea de cântări din Sibiiu, aranjează Sâmbătă în 18 Septemvrie n. în sala dela „Unicum“ o petrecere împreunată cu dans, cu cooperarea orchestrei, conduse de dirigentul corului, dl *W. Dusil*. Inceputul la orele 8 sara. Preţul de intrare 1 coroană.

*

Iubileu de 25 ani. Culegătorii de litere din tipografia noastră arhidiecezană au serbat Sâmbătă în 4 Septemvrie n. jubileul colegului lor *Ioan Pinciu*, originar din Sibiiu, care neîntrerupt a muncit în tipografia noastră timp de 25 ani. Din acest incident întreg personalul tipografiei, constătător din 16 culegători, în frunte cu conducătorul tehnic, dl *G. Poponea*, Sâmbătă seara în 4 Sept. n. s'au întrunit la o cină comună în Palatul Consistorului arhidiecezan, unde conducătorul tipografiei printr'un toast măduos descrie meritele jubilantului, câştigate în tipografie, ca muncitor harnic şi conştienţios. Vorbirei dlui Poponea răspunde emoţionat jubilantul, mulţămind pentru cuvintele calde aduse, iar personalului pentru onoarea ce i-a făcut, aranjând din acest incident o cină comună. *D.*

*

Avis. Am onoare a aduce la cunoştinţă on. domni învăţători, că „întâia carte de cetire“ precum şi cartea a doua şi a treia de *Ioan Popescu*, au fost *aprobate* de înaltul minister de culte cu datul de 10 August a. c. Nr. 72038. *Dr. C. Popescu* protopop.

*

Dşoara Aurelia Cionca, distinsa pianistă română, va da un *concert* în Sebeşul-săsesc mâne Sâmbătă în 11 Sept. n. Programa concertului conţine bucăţi de înaltă valoare artistică.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor rom. sibieni au mai dăruit: văd. Maria Moga, din prilejul onomasticii, 60 bani; Paul Iovescu (Caransebeş), 20 bani; Istinie Buştea, învăţăcel faur, 50 bani; Calina Dimitrievici (Buzău), 20 bani; Achim Manir, căpitan c. şi r. penz., 5 cor.; Constantin Liuba, învăţător (Lugoş) şi soţia sa Iuliana n. Iovescu, câte 20 bani; Victor Veştemian, prof. (Piteşti) 1 cor.; Eugenia Derlean, 20 bani, dşoara Anastasia Veştemian (Piteşti) 1 cor. şi Eugenia Tordăşianu, 10 bani.

*

Ziarul sârbesc „Pravda“ aduce într'un articol laude regelui bulgar Ferdinand pentru politica ce a urmat până acum, dobândind neatârnarea ţării sale şi titlul de rege al tuturor bulgarilor. O mare mâhnire trebue să cuprindă pe sârbi zice „Pravda“: pe când regele Ferdinand umblă dintr'un colţ al Europei în celalalt şi visitează suveranii şi pe primii miniştri ai marilor puteri, întreţinând legături de prietenie personală şi politică cu dânşii, regele Petru al Sârbiei stă la Belgrad şi la băile din Ribaraţ, iar conducerea ţării o lasă miniştrilor, cari şi ei pleacă pe la diferite băi; energia şi activitatea regelui Ferdinand ar trebui să servească drept pildă de urmat şi pentru alţii. Articolul a produs mare supărare celor dimprejurul regelui Petru.

*

La exposiţia de vite de prăsilă a 19-a, pe care „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ o va aranja în toamna de faţă în comuna Săcel, conform hotărârii luate de fruntaşii din Săcel, vor fi admise numai vitele locuiterilor din următoarele comune şi anume din: Vale, Aciliu, Sibiel, Cacova, Orlat, Mag, Gurarâului şi Săcel.

*

Avis. Aduc la cunoştinţa dlor învăţători, că am scos de sub tipar noua mea scriere *„Au plecat la târg“....* dialog scris în versuri, preţul 30 bani, şi se poate procura mai cu uşurinţă dela Librăria arhidiecezană din Sibiiu. Tot de acolo se pot procura şi celelalte scrieri ale mele: *„Ţiganul în căruţă“* ediţia II a preţul 20 bani. *„Ţiganul cătană“* ediţia a II a preţul 30 bani, şi *„Seara pe uliţă“* cu 16 bani. Din cele de mai înainte nu mai dispun deocamdată de nici un exemplar. *Em. Suciu*, înv. gr. ort.

*

Mulţămită. Dl Virgil Livianu, şef de biurou în ministerul finanţelor şi dnul Christea Geagea, român macedonean, st. filosof. în Lipsca, au binevoit în trecerea lor prin comuna noastră a dărui fondului bibliotecii şcolare câte 1 cor., pentru aceasta li se aduc mulţămiri şi pe această cale. Gurarâului, în 26 Aug. 1909. *Direcţiunea şcolară.*

*

Teatru. Astăzi Vineri în 10 Septemvrie se va reprezenta o dramă în 4 acte sub titlul *„Nuntă în revoluţie“* cu subiect din revoluţiunea franceză. Mâne Sâmbătă se va da a doua oară *„Fata Pădurarului“* operetă în 3 acte, cu dşoara V. Patsky în rolul Cristinei.

Economie.

Foloasele grapei de livezi.

Faptul, că roada livezilor e din ce în ce mai nemulţămitoare, ne îndeamnă să atragem luarea aminte a economilor nostri asupra foloaselor ce ni le dă întrebuinţarea grapei de livezi (de muşchi). S'a dovedit, că prin grăpare pe lângă, că s'au îndoit produsele (roada) fânaţelor, dar s'au îmbunătăţit şi calitatea ierbii. Grăparea e aproape de acelaş preţ cu gunoirea. Dacă grăpăm şi şi gunoim, roada e de 3—4 ori mai mare. Gunoirea fără grăpare nu plăteşte mult. Profesorul Anderegg în lucrarea sa întitulată „Cultivarea raţională a livezilor din locuri muntoase“, arată, că o livadie împărţită în 4 părţi deopotrivă de mari a dat rezultatul următor: 1. partea negrăpată şi negunoită a dat 377 klgr. fân; 2. partea negrăpată, dar gunoită 833 klgr.; 3. partea grăpată, dar negunoită 770 klgr., iar 4. partea grăpată şi gunoită 1563 klgr.

Prin grăpare se urmăreşte scopul de a îndepărta muşchii; de a scormoni (deschide) pământul de aşa, ca cei 3 factori dătători de viaţă pentru plante: aerul, umezeala şi căldura să poată străbate neîmpiedecaţi. O grapă de livezi bună e plug şi în acelaş timp şi grapă, de oarece taie iarba bătucită, scoate din pământ rădăcinile putrezite şi prin aceasta înrâureşte asupra încolţirei (rămurirei) rădăcinilor sănătoase; stârpeşte o mulţime de insecte stricăcioase; risipeşte muşunoaiele de furnici şi de soboli, prin urmare iarba să poate tăia până la pământ. Despre acest folos s'au convins cei cari cosesc cu maşinile.

Cum astăzi neajunsurile sunt multe, nu putem recomanda din destul economilor nostri ca parte singuratici, parte întovărăşindu-se să se provadă cu grape de livezi. Noi bucuros le mijlocim procurarea de astfel de grape bune şi folositoare.

Sibiiu, 7 Septemvrie c. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuţa
prezid.

Vic. Tordăşianu
secretar.

Cărţi şi reviste.

Date şi documente cu privire la istoricul bisericii gr. or. române din Oradea mare, de Nicolae Firu, Arad, 1909, tip. diec. Un vol. de 76 pp. Preţul 1 coroană. Se găseşte de vânzare la oficiul parohial în Oradea mare (Nagyvárad).

*

Ceasul, povestirea unui bătrân, de Ivan *Turgheniev*, traducere din ruseşte de E. *Hodoş*, Sibiiu, 1909. („Biblioteca Noastră“ Nr. 47.). Un volumaş de 80 pp. Preţul 40 fileri.

*

Au plecat la târg de vite, dialog în versuri de Emanuil *Suciu*, învăţător. Sibiiu, 1909. O br. de 23 pp. Preţul 30 bani. De vânzare la libr. Arhidiecezană.

*

Poezii, „Armonii intime“, de Alexandru *Sihleanu*, Vălen i de-Munte, tip. „N. R“. 1909. Un volumaş de 72 pp. Preţul: 35 bani. Cuprinde lucrările unui tinăr poet mort la 1857 în vârstă de 23 de ani, şi apărute sub titlul de „Armonii intime“ curând după moartea poetului. Ediţia de acum e tipărită sub îngrijirea dlui N. Iorga, care în prefaţă caracterisează lucrarea făcută sub înrâurirea romantismului „a unui cântăreţ ce făgăduia mult“. Recomandăm poeziile lui Sihleanu celor doritori d'a ceti literatură românească mai veche, care e păcat să fie dată cu totul uitării.

*

„Biblioteca pentru toţi“ Nr. 485, conţine *snoave* versificate de Victor Bilciurescu, publicist, redactor la Revista Nouă şi la alte reviste literare. Genul acesta de literatură, totdeauna gustat de massa cetitoare, va fi şi în cazul de faţă, credem, primit cu plăcere. Scrise într'un stil uşor, cu versul curgător şi tratând motive originale, cercetătorii acestor 101 snoave vor urmări cu crescând interes până la sfârşit partea de haz ce se desprinde din fiecare din ele. Preţul 30 bani. Catalogul complet al acestei biblioteci pentru toţi, care cuprinde 500 de numere apărute până acum, a se cere la librăria editoare Leon Alcalay Bucureşti.

Poşta redacţiei.

Ego in C. Poţi reflecta la alt post când vreai şi când ţi se dă ocasiunea în cursul anului. Corect ar fi însă, să împlineşti anul acolo, unde ai fost ales.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din cumuna **Hărastaș**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt umătoarele:

Salariu de 600 cor. din cari 337 cor. repartiția pre popor, 80 jumătăți de mierță de cucuruz dela 80 familii a din 80 fil. didactru la înscrierea de fieşte care prunc, 40 cor. ear restul de 95 cor. din lada bisericii, cuartir în natură, şi grădină.

Concurenții să-şi înainteze cererile instruite conform legii în vigoare.

Cel ales pe lângă celelalte îndatoriri, este obligat a instrua elevii în cântările bisericeşti, a provedea cu ei în Dumineci şi sărbători cântările liturgice în biserică. Drept aceia cei ce doresc a fi aleși să se presinte poporului în sf. biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări, ear cuincuenalui numai după 5 ani socotiți dela alegere în postul de aici i se va da.

Informațiuni mai de aproape primeşte dela oficiul parohial.

Hărăstaş, la 9/22 August 1909.

Oficiul parohial român gr. or.

Georghiu Murășianu par. prez. — **Teodor Rad** epitrop.

Vidi: **I. Murășianu** protop.

(319) 1—2

Cassa de păstrare (reuniune) în Sălişte.

Convocare.

P. T. Membrii Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte se convoacă la şedința

adunărei generale extraordinare

conform §. 15 din statutele reuniunei pe *Marți (Sf. Mărie) în 8/21 Sept. a. c. la 2½ ore p. m.* în sala şcoalei gr.-or. române din Sălişte, pe lângă următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Modificarea statutelor reuniunii.
3. Propunerea Direcțiunei pentru sporirea părților fundamentale.

Din şedința Direcțiunii Cassei de păstrare (reuniune) în Sălişte, ținută la 9 Septemvrie 1909.

(322) 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 13231/1909. [316] 1—2

Aviz de târg Timişan.

Târgul de țară dela sf. Mihai, anul curent se va ținea în Timişoara din **23 Septemvrie a. c.** până inclusive **27 Septemvrie.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **23 l. c. Joi** dela 5 oare dimineața.

Timişoara, 19 August 1909.

Dela căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 1—12

Nr. 450/1909. [300] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din comuna **Laz**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: Salar 1000 cor. din care 800 cor. întregire dela stat.

Invățătorul ales e dator a instrua în şcoala de repetiție; a face cu copiii de şcoală cor şi a cânta Dumineca şi sărbătorile ın biserică.

Concurenți să-şi aştearnă cererile în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până la alegere a se prezenta în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 12 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresb.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea şi regularea mistuirei şi a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat şi pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase,* e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragner în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare-*

Dr. Rosy balsám
Dr. Rosas Balsam

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.

„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,

Zilnic exp. poştale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 19—20

Delia Olariu,

profesoară de Muzică îşi reîncepe în Septemvrie orele private în Solo-Canto și Cor după metoda nouă a conservatorului din Viena.

Sibiiu, Piața-ınare Nr. 17, cat. 1.

(306) 2—3

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

(231) 8—52

Muschong, Baia Buziaş.

Apă minerală

Phönix de Buziaş

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Depozit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(208) 9—12

Noutate! Noutate!

Pălării

pentru preoți români, din plüş, calitate excelentă, durabile, uşoare şi totuşi călduroase, potrivite pentru toamnă şi iarnă. Se află cu **cor. 10·—** şi extrafine cu **cor. 12·—.**

Mare aprobare

a aflat această nouă întroducere la toți Domnii cari până acum au văzut o. — Comande dela Domni din afară contra anticipației de cor. 5 — se primesc până la finea lui Septemvrie. Se doreşte a-se indica, dacă marginea să fie mai lată sau tare ridicată în sus, în forma deja cunoscută.

Se vinde numai la:

Carl Niedermaier
Pălărier
Sibiiu Str. Cisnădiei 33.

(311) 3—3

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(302) 2—52

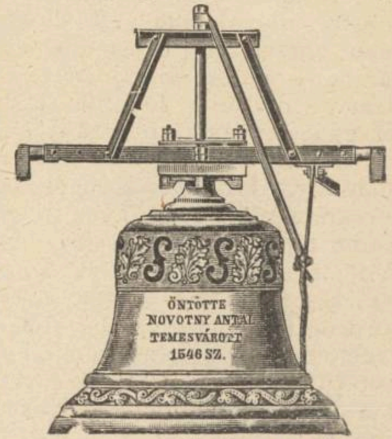

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Pentru

Dame

indispensabil!

Cel mai bun mijloc de înfrumsețare

Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezeşte încrețiturile feței, fața o înălbeşte, împrospetează şi intinereşte.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:

CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighişoara: A. W. Lingner; în Mediaş: Iosif Obert.

A fi bolnav

e neplăcut, totuşi nu e încă o nenorocire, dacă bolnavul în loc să se îndeletnicească cu încercări zadarnice prin mijlocirea de băi, masage, frecări şi altor asemenea metode de vindecat, se serveşte imediat de acel mijloc radical, care e constatat că posede posibilitatea, de-a împrospăta sistemul nervilor, a întări stomahul şi indestinele spre o mistuire mai bună, şi o influință favorabil asupra **nervosității, neurasteniei, reumatismului, durerilor de spinare și cap, înțepeniri** şi **casuri de slăbiciune,** şi aceea e

ELECTRICITATEA.

Cine se interesează deci pentru această metodă de vindecat, acela să ne cerceteze în timpul de ordinațiune, când noi cu plăcere dăm orice desluşiri şi demonstrăm liber cu aparatul nostru. In cas să nu fie aceasta posibil, atunci e suficient a tăia couponul de mai înjos şi a-l trimite nouă provăcut cu numele întreg şi adresa, iar noi trimitem apoi fără întârziere broşura noastră cu 84 pagini ilustrată „Ttratat despre Elektro-Therapia modernă“, gratis şi franco în plic închis.

ELEKTRO VITALIZER, inst. ord. med.

Budapesta IV. Károlykörut 2, Mezzanin 5l.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

Scrisoare de mulțămită.

Doamna Iosif Csuts, Ilia, scrie în 15 Iunie 1909: Mult stimate Dle Doctor! Cu bucurie Vă anunț, că cu aparatul am ajuns la un resultat atât de excelent, cum eu însu-mi de-abia am aşteptat. De-abia acuma văd cât de minunat e aparatul, şi oricui îl pot recomanda, ceeace la fiecare ocasie binevenită o să şi fac. Inainte de tratament am fost chinuită de asemenea dureri, încât nu mai aveam plăcere de trai, toate aceste dureri au dispărut. Insomnia şi simțurile de frică nici nu se mai ivesc. Vă doresc din inimă, că Atotputernicul să Vă țină încă mult, ca să pute-ți veni încă în ajutor la nenumărați suferinzi.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 94 Sibiiu, Marţi 1/14 Septemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Declaraţiile unui Arhiereu român.

Redactorul ziarului „*Keleti Értesitő*“ a avut o convorbire cu un membru al episcopatului român în chestia conflictului născut din cunoscuta ordonanţă de catehizare a ministrului de culte, contele Apponyi, şi în numărul dela 9 Septemvrie publică declaraţiile pe cari i le-a făcut înaltul prelat, după cum urmează:

„Inainte de toate trebue să protestez în contra afirmării de rea credinţă, caşi cum noi am voi să ne punem biserica pe un punct de vedere contrar instruării în limba maghiară. Biserica gr. ort. română a luat dispoziţiile cele mai severe şi mai estinse, pentruca să ajungă la valoare dispoziţiunile noilor legi şcolare, cari au de scop instruarea şi învăţarea limbei maghiare. O mare parte a comunelor bisericeşti au cerut, ca susţinătoare de şcoale, ajutor de stat pentru acoperirea competenţelor învăţătoreşti. Pe seama învăţării limbei maghiare am deschis deci teren larg în şcoalele noastre confesionale. Lucrul acesta se ştie foarte bine în ministeriul de culte.

Ordinaţiunea cea mai nouă a ministrului de culte e lipsită de basă legală. Catehizarea, abstrăgând dela limba de propunere a institutului, se face totdeuna în limba liturgică a respectivei confesiuni. La anul 1902 ministrul de culte de atunci şi-a esprimat dorinţa, ca în clasele superioare ale şcoalelor elementare de stat catehizarea să se facă în limba maghiară. Ordinaţiunea din anul trecut a contelui Apponyi a fost astfel modificată, ca în clasele superioare principiile mai înalte ale credinţei şi rugăciunile cele mai îndatinate să fie propuse *şi în ungureşte*. Autoritatea supremă bisericească a văzut atacată în ordinaţiunile acestea autonomia proprie şi în contra acelora a înaintat totdeuna representaţiuni guvernului. Situaţia a înveninat-o foarte mult împrejurarea, că guvernul nu a învrednicit representaţiunile bisericei de nici un răspuns. Metropolitul nostru a trimis în Ianuarie anul acesta ultima remonstraţiune ministrului, dar răspuns nu a primit până astăzi.

Punctul de vedere al bisericii e pe cât de clar pe atât de legal. Catehizarea e o afacere curat internă bisericească, tocmai ca şi predicarea, confirmarea, ori alt serviciu bisericesc. Cuvântul divin trebue comunicat credincioşilor esclusiv în limba lor. După legea fundamentală a bisericii noastre limba oficioasă a bisericii e cea română, în toate afacerile bisericeşti şi şcolare. Scopul suprem al instrucţiei poporale este, de a creşte cetăţeni morali, oneşti, sârguincioşi şi patriotici. Pentru ajungerea scopului acestuia sunt mai acomodate sublimele învăţături ale religiunei. Dar cu succes poate să fie propusă religia numai în limba maternă a elevilor, în limba pe care o înţeleg ei pe deplin. Legea dela 1868 încă propagă acest principiu, când încredinţează respectivelor confesiuni propunerea religiei şi a moralei. Peste tot întregul cerc de drept cu privire la catehizare e dat bisericei. Ministrul se provoacă în noua sa ordinaţiune la prima construcţie a unui paragraf din această lege, în al cărei înţeles în şcoalele elementare de stat ministrul de culte determină limba de propunere. Da; însă numai cu privire la obiectele, al căror conţinut asemenea ministrul îl stabileşte. Şi în privinţa aceasta nu ni se poate face nici o obiecţionare, pentrucă celelalte obiecte se propun esclusiv în limba maghiară, în câte 30—35 ore pe săptămână, şi numai cele două ore de religie la săptămână fac supărare ministrului!

Ameninţarea cu detragerea congruei e lucru imposibil. Intre catehizare şi congruă nu este nici o legătură. Congrua nu e remuneraţie pentru catehizare, ci *despăgubire de stat*, votată din partea legislaţiunei pentru perderile avute cu întroducerea căsătoriei civile. Cum s'ar şi putea detrage dela o miie de preoţi întregirea legală de stat, din motivul, că 100, ori 150 de catiheţi nu se supun unei ordinaţiuni ministeriale, *lipsită de basă legală?* Eu nu-mi pot închipui lucrul acesta. Şi dacă cu toate acestea s'ar întâmpla, *biserica s'ar vedea silită să-şi valoreze drepturile faţă de stat pe cale judecătorească*“.

„Crisa şi chestia română“.

Am lăudat în numărul trecut curajul cu care domnul advocat Dr. Horváth din Bozovici arată greşelile politicei maghiare în broşura pe care a scos-o acum de curând de sub tipar, iar de astădată venim să-i arătăm noi greşelile sale cu privire la caracterisarea politicei române, pe care nu o espune în broşura sa cu destulă fidelitate.

Intâiu de toate greşeşte dl Horváth când afirmă, că scopul final al politicei române este *federalisarea ţării*, împărţirea ei în teritorii naţionale, după popoarele cari o locuesc. Scopul final al politicei noastre nu e altul decât *conservarea şi desvoltarea limbei noastre româneşti*, la care poporul nostru ţine mai mult decât la viaţa sa, întocmai ca înaintaşii nostri, lăudaţi atât de mult pentru această frumoasă virtute a lor din partea istoriografilor de pe vremuri.

Nu vrem noi Românii alta, decât să trăim ca Români, şi ca Români să ne desvoltăm şi să înaintăm, amăsurat puterilor noastre, pe terenul cultural şi pe cel economic. Programul nostru politic s'ar putea deci reduce la acest singur punct, în cadrele căruia cad toate postulatele îndreptăţite ale poporului nostru. Căci dreptul de conservare şi desvoltare a limbei româneşti condiţionează deschiderea unui teren larg şi liber pe seama întrebuinţării acestei limbi, în biserică, în şcoală, la administraţie, la justiţie, deci în toate direcţiunile, dupăce ea numai aşa poate să-şi câştige valorare, aşa cum dorim noi.

Greşeşte dl Horváth şi când afirmă, că noi dela Austria, ori dela Viena aşteptăm mântuirea noastră; pentrucă adevărul e, că o aşteptăm *numai dela noi*, dela vitalitatea noastră, dela puterile noastre proprii, dela energia cu care ne vom putea împotrivi încercărilor de contopire, făcute din parte maghiară, măcar şi numai în măsura de până acuma. Pentrucă aceea o va şti bine domnul Horváth, că ori câte pedeci s'a căutat a se pune în trecut desvoltării poporului nostru pe terenul cultural şi cel economic, el a mers mereu înainte, astfel, că între aceea ce era el înainte cu patruzeci de ani, când se afla la începutul erei constituţionale maghiare, şi între aceeace e astăzi, dupăce s'au adus atâtea legi netavorabile pentru el, e o distanţă mare, făcută în spre bine. Şi unde am fi oare, dacă nu ni s'ar fi pus pedecile cele multe, cu cari am avut şi mai avem să luptăm?..

Cumcă noi, Românii, am fi adicţi ai politicei de federalisare, dl Horváth o scoate din următoarele trei fapte: La anul 1849, în petiţiunea adresată Monarhului în 25 Februarie în Olmütz, Românii au cerut *unirea tuturor Românilor din monarhie într'un singur corp politic-naţional*, cu Domnitor propriu, şi cu administraţie proprie, fireşte, romå-

---

FOIŞOARĂ.

Glăsuirile nouă ale profeţilor vechi.

De *Tr. Scorobeţ*, presbiter.

(Urmare).

— Şi zise Amos: Vai, celor ce aşteaptă ziua Domnului.

Va fi întunerec, iar nu lumină,
Este ca şi cum ar fugi din calea leului
Şi ar da în drum de urs;
Ca şi când ar intra în casă
Şi sprijinindu-se de părete
Un şerpe l-ar muşca.

— Dar noi nu suntem păgâni, noi suntem popor evlavios — zise din mulţime.

— Religioşi? întrebă cu ironie Amos. Ce crede Iehova despre astfel de religie?

„Urăsc şi despreţuesc sărbătorile voastre şi nu găsesc desfătare în adunările voastre. Cântarea voastră îmi e vaet şi sunetul harpelor voastre nu-l voiu asculta!“

La urmă vine un preot în fugă din templu. Trimite un curier la Ieroovan II. zicându-i: Aici e un om care agită, şi strică veselia sărbătorilor.

Atunci se întoarse către visionar şi zise: Fugi în Faro Egipetului, acolo să proroceşti, dar nu aici în Bethel, unde e templu şi casa Domnitorului. *Ţara nu poate suferi cuvintele Tale.*

Trecură 50 de ani şi profeţia s'a împlinit. Israilul a perit pe vecie.

Dela Amos Iehova n'a mai fost socotit ca zeu tribal.

Profeţia lui împlinită s'a impregnat în conştiinţa poporului, că toate popoarele sunt ale lui Dzeu, care le pune înainte cumpăna de dreptate, cu care măsură dreptatea şi zilele fiecăruia.

Invăţătura e, că orice popor în avântul său spre progres să nu nesocotească păcatele sale nici să le menajeze. Orice păcat e o îndoită nenorocire. A forma o naţiune înfloritoare e mai lesne decât a o reforma.

2. Osia.

Urmase după Amos, în vreme când prorociile lui Amos s'au împlinit. In timpul de înflorire anterior nu veniră şi înlărgiri de libertate, nici de justiţie, nici moralitate. Se formară partide politice. In 12 ani 7 regi au fost asasinaţi, revoluţie după revoluţie şi nici o reformă. In politică era anarhie ticăloasă. Pe Osia îl loviră greu aceste stări. In familie nu era mai bine. Profeţii atunci ca şi azi erau săraci. Osia se căsători şi-i se născu un copil. Soţia sa era lacomă, ambiţioasă şi trufaşă. Il părăsi şi se lipi de unul ce era bogat. Alergă la altul şi ajunse în cea mai de jos stare de imoralitate, ca roabă a desfrâului. Scena ultimă a acestei vieţi e întoarcerea ei la bărbat. Perise frumseţe, şi iubirea nu mai era pentru ea. Şi când o aduse îi zise: Nu mai eşti femeia mea, nici îţi mai sunt bărbat, dar îţi voiu fi străjuitor şi protector.

Inţelept e omul care ştie culege mierea din fagure, lecţia lui Dzeu din nenorocirea cea mai mare. El n'a resonat asupra problemei răului moral, ci că Dzeu trimite nenorocirea cu un plan să învăţăm ceva din ea. Şi el învăţă: Dzeu e iubitor, credincios şi o naţie nedreaptă e ca femeia necredincioasă. Că păcatul nu e împotriva lui Dzeu, ci împotriva legii şi a iubirii, şi că iubirea e neîntreruptă, eternă şi nu se poate distruge.

Amos socoteşte păcatul ca o călcare a legii, Osia, despreţuire a iubirii.

Păcatul unei femei stricate e credinţa, că bărbatul o va ierta. Mulţi oameni păcătuesc cu inima liniştită, zicând că Dzeu e iertător.

Şi apoi întroduce o admirabilă metaforă din domeniul gospodăriei evreeşti. Femeia israilteană cocea pâne pe peatră. Şi o întorcea şi pe ceealaltă parte să se coacă deplin.

Iehova zice către Efrem (Osia VII. 8): Religia voastră e ca turta coaptă pe o parte, şi ceealaltă e crudă.

E religia noastră împărţită peste viaţa întreagă, este ca o turtă coaptă pe amândouă părţile. Aducem daruri dintr'o parte, şi pe ceealaltă e cangrenă.

Noi parecă ţinem prea mult la biserică, când pretindem a avea o Duminecă, o zi slobodă în săptămână.

Dar focul n'a străbătut toată turta.

Lecţia ce o estragem dela Osia e: Păcatul e despreţuirea iubirii lui Dzeu. Pocăinţa e o convingere profundă despre păcat şi întoarcerea sinceră dela el.

Viaţa nu e o turtă coaptă pe o parte cu emoţiuni aprinse în biserică, cu senzaţionalism în amvon, cu cântări emoţionale, când practica vieţii e rece, egoistă şi fără priinţă faţă de aproapele.

3. Ieremia.

E profetul luminos împotriva străinismului. Se întroduse păgânism în viaţa poporului evreesc. Mulţi regi slabi tolerează străinismul. Dar în sfârşit se întroduc iarăşi aşezămintele vechi. Templul e curăţit de jertfele lui Moloh, şi răsună iarăşi rugăciunea către Iehova. Dar inima poporului rămase cea veche. Intrară în luptă cu Babilonenii şi cad învinşi. Unii ziceau: Să ne lăpădăm de Iehova. Alţii fanatici ziceau: Ori ne lăpădăm ori nu, Iehova poartă grije de poporul său. Dar acest profet înţelegea, că împărăţia nu atârnă de forţă, că nu e vecinică prin fiinţa miliţiei, nu atârnă dela numărul populaţiei, nici dela arme, nici dela bogăţie, ci dela adevărul pe care se întemeiază viaţa individului şi a naţiunei. O naţiune întemeiată pe minciună şi falsitate prin nici o aparenţă înşelătoare nu-şi poate asigura dăinuire.

El aplică legile morale la toate problemele vieţii naţionale şi nădăjdueşte un viitor de aur al neamului său din reformarea individului.

(Va urma.)

nească. La anul 1881 apoi programul național român a fost compus astfel, ca primul seu punct să-l formeze *autonomia Transilvaniei*. La anul 1906 în fine *Aurel C. Popovici* scoate de sub tipar cartea sa „*Gross-Österreich*“, în care se face propagandă cu mare căldură pentru federalisarea monarhiei.

Lucrurile acestea sunt adevărate. Numai cât, cartea domnului *Aurel C. Popovici* e product al minții sale proprii, în ea sunt esprimate vederile sale particulare, cari pot să prindă și pot să nu prindă teren, dupăcum se vor desvolta lucrurile în monarhia austro-ungară. Partidul național român nu s'a identificat până acuma în mod oficios cu planurile dlui Popovici. Iar în programul național român dela 1881, punctul prim, referitor la autonomia Ardealului, a fost trecut numai de dragul celor bătrâni, cari au avut parte, deși pe scurtă vreme, de această autonomie, în anii 1863 și 1864, și pentru a le face cu putință Ardelenilor să remână în pasivitate față cu dieta dela Budapesta. Pentrucă e evident, că celce cere autonomia Ardealului, nu poate să între în parlamentul din Budapesta. In momentul însă în care s'a abandonat pasivitatea și s'a decretat necesitatea de a întra în dietă și Românii din Ardeal, punctul prim din programul național dela 1881 a devenit de prisos. Și primul deputat naționalist român întrat în dieta țării, dl *Dr. Aurel Vlad*, a spus, că programul seu politic e programul național dela 1881, însă *fără punctul prim*, care deocamdată trebue luat dela ordinea zilei.

Dacă a urmărit cu atențiune dl Dr. Horváth activitatea din dietă a deputaților naționaliști români, va fi făcut sigur constatarea, că despre punctul prim din programul național dela 1881 nici nu a vorbit în dietă nici unul nici odată, ci toți s'au pus pe punctul legal de vedere al esecutării cu conștiențiositate a legii de naționalități, deci pe bazele minimului ce mai poate fi astăzi cerut, pentruca poporul român din patria aceasta să mai numere ceva ca individualitate etnică, de sine stătătoare.

Ar mai fi deci să vorbim despre petițiunea Românilor înaintată Monarhului în 25 Februarie 1849 în Olmütz. E foarte adevărat, că în ea se cerea unirea tuturor Românilor, din Bucovina, Transilvania, Ungaria și Banat, sub un cap propriu, avându-și administrația proprie, ca țară a Românilor: „*Romänenland*“, la fel cum era „Sachsenland“, țara Sașilor.

Când s'a întâmplat însă aceasta? La începutul anului 1849, pe când răsboiul era încă în curgere între trupele maghiare și cele austriace, când Maghiarii se pregăteau să facă detronarea dinastiei, care a și urmat nu peste mult, iar monarhia întreagă se afla în preajma unor prefaceri radicale, pe cari nime nu le știa, nime nu le cunoștea, dar popoarele monarhiei și le imaginau așa cum cereau interesele lor, amăsurat dorințelor, idealurilor, visurilor lor. E de mirat deci, că în fața acestor prefaceri, cari se așteptau cu siguranță, Românii au ținut să ceară aceea, ce după priceperea lor le asigura mai bine limba și naționalitatea pentru totdeuna, aceeace forma supremul lor ideal, un corp mare independent național, ca parte a Monarhiei, o țară românească, din care să facă parte toți Românii supuși casei habsburgice? Și e de mirat că au cerut Românii lucrul acesta, când înainte de a-l cere li s'a spus, că *au să-l primească.*?

In momentul însă în care prefacerile au urmat, firește, în defavorul Românilor din monarhia austro-ungară, acestia au acceptat starea de lucruri așa cum li s'a dat, și la unirea tuturor Românilor din monarhie nu s'au mai gândit. S'au supus absolutismului, la 1860 au acceptat de bună diploma împărătească, la 1861 patenta, și la 1867 transacția cu Austria, căci politica românească a fost pusă totdeauna pe *teren legal*. Și pe terenul legal se învârte ea și astăzi, de aceea nici nu poate să fie politică federalistă, cum crede dl Horváth, — căci atunci ar trebui să devieze dela calea legalității, lucru care nu s'a întâmplat și nu se va întâmpla în politica noastră.

Manevrele mari de toamnă dela Gross-Meseritsch au fost încheiate Sâmbătă la orele 10 dimineața. Maiestatea Sa și-a esprimat preaînalta mulțămire pentru ținuta trupelor și pentru conducerea lor.

Alegerea dela Caransebeș. Scriu ziarele din capitală, că P. C. Sa, părintele protosincel Dr. *Iosif Tr. Badescu*, nou alesul episcop al Caransebeșului, a făcut Vineri vizită ministrului de culte, contelui Apponyi, care l-a primit în mod foarte afabil.

Consiliul de ministri anunțat de noi s'a ținut abia Sâmbătă, iar nu Vineri, înainte și după ameazi și va fi continuat și terminat astăzi, Luni. Despre hotărârile luate nu se știe nimic positiv. Se fac combinațiuni diferite de premenire a guvernului. Mâne, Marți, prim-ministrul *Wekerle* va merge la Viena pentru a comunica Maiestății Sale hotărârile consiliului de ministri.

Conferența episcopească din Blaj. Dintr'un comunicat apărut în „*Keleti Értesitő*“ aflăm, că Arhiereii bisericii gr. cat. române, întruniți în conferență episcopească în Blaj, ar fi declarat, că mai curând sunt gata să renunțe la demnitatea de Arhierei decât să-și îndrume preoțimea să propună religia în altă limbă, și nu în cea românească, limba liturgică a bisericii lor.

Cronică pedagogică.

Insemnătatea familiei pentru educațiune.

de *G. Fl. Preșmereanu.*

(Urmare).

Conștiința de a-și fi regulat purtarea sa conform principiilor religioase-morale, îi dă puterea de a-și alege și a ținea fără a se abate, calea împlinirii datorințelor chiar și cu risicul de a-și atrage ura altora și a-și perde popularitatea.

Această conștiențiositate se manifestă în faptele și vorbele sale, cari toate poartă pecetea datoriei împlinite. Față de lucruri consfințite, fie prin tradiție, fie prin uz, sau adorațiune, omul de caracter arată devotament, tot astfel și față de orice scopuri mai înalte, gânduri și năsuințe nobile ale bărbaților mari, fie din trecut, fie de azi.

Despre acest devotament apoi cine nu știe, cât este de indispensabil pentru încrederea, credința față de oameni și Dzeu, fără de aceasta nu se poate imagina pace în societate și nici progres.

El este o a doua religiune, care leagă pe oameni între olaltă și cu Dzeu — zice Smiles.

Să vedem unde trebue căutată baza caracterului moral? Intrucât înainte de a se apuca educatorul de creșterea morală a elevului, trebue să-i formeze din voința aceluia, o voință energică și nerăsturnabilă având ca mai târziu să o cultive în sens moral, putem susținea ca aceasta formează basa caracterului adevărat. Astfel dară înainte de a prescrie reguli de viață elevilor, educatorul va trebui să-i deprindă la purtare bună, pe cei de fire egoistă, sensuală, lacomă sau leneșă a-i desmânta dela principiul greșit al unei voințe libere, propriu a distruge voința adevărată, deprinzându-i la stăpânirea și disciplinarea de sine. Dela voința bine educată apoi depinde în mare parte fericirea noastră.

Aceasta se esplică astfel, că însăși puterea de voință care esoperează, ca gândurile și sentimentele plăcute să ne procure cât mai multă bucurie și viceversa, ca gândurile și afectele dureroase să ocupe un teren cât mai mic sau chiar să le împedece de a ne lua în stăpânire, ne dă posibilitatea de a gusta fericirea.

Dela gradul în care ne știm cumpăta, procurat prin o voință de fer, atârnă totodată și o cultură spirituală mai înaltă.

Un intelect superior presupune și o răbdare durabilă, căci toate produsele care fac fală spiritului omenesc, nu sunt de a se mulțămi, atât superiorității de spirit, cât mai mult superiorității unei voințe, ce se știe stăpâni. Din cele amintite dară, dovedită fiind însemnătatea voinței educate, nu ne rămâne decât, ca și în familie să i se dea cea mai mare atențiune.

Copiii cu o voință decisă și energică sunt de model pentru ceilalți copii ajunși pe băncile școalei.

Esemplul e urmat pas de pas.

Câți dintre părinți însă sunt în clar cu postulatul de a se întări voința copilului, dându-i-se o direcție spre moralitate?

Câți tind să realiseze acel scop înalt educativ care constă, în a ridica pe copil din starea sa neajutorată și a-l face să devină un individ independent, cu o voință energică, capabilă de orice faptă bună? Cei mai mulți în inconștiența lor caută a înfrânge voia copilului. Dorința lor e de a face din copil o slugă plecată, care să stea gata la poruncă. Pedagogia însă ne învață tocmai contrarul. Voința înfrântă a copilului se răsbună mai curând sau mai târziu.

Cu deosebire copii de voință mai tare nu vor întârzia de a face oposiție și a contrazice voia părinților, cari n'au fost destul de precauți în tratarea lor. Astfel o dușmănie neîmpăcată începe a turbura pacea și relațiunile dintre acestia.

Acest resultat dureros, această înstrăinare surprinzătoare pentru părinți, nu isbucnește într'o zi anumită, întocmai precum nici ruptura dintre acesti doi factori nu provine dintr'un singur lucru, ci ea s'a pregătit în decurs de ani de zile.

Ținuta arbitrară prin care în urma necedării părinților, când e vorba de mici diferențe între ei și copii, se perde din vedere, orice considerațiuni față de individualitatea altora, este principala causă a conflictului ce isbucnește destul de des între acesti doi factori.

O coborâre în sufletul, cugetele și judecata copilului este absolut de lipsă pentru a evita orice conflict.

Câți dintre părinți însă nesocotesc natura individuală a copiilor, cărora mult puțin trebue să li se lase un teren liber de desvoltare.

Acest teren având să fie lărgit tot mai mult, educatorul va trebui să restrângă tot mai mult influința sa.

Locul educațiunii proprii trebue să-l ia o educațiune de sine, pentru care educatorul de cu vreme are să-l pregătească pe elev.

De oarece aceasta durează întreagă viața, pentru ea trebue câștigat copilul cât mai din vreme.

Se impune pregătirea de timpuriu pentru educațiunea de sine și din motivul că dela o vreme în urma ivirii a o mulțime de restricțiuni ce se atribue pe de o parte vazei și avuției părinților, pe de altă parte sărăciei și miseriei ce apasă asupra unor familii, elevul se emancipă aproape total de sub influința educațiunii.

Esclusă fiind dar în acest cas orice conducere din afară a copilului, educația de sine e chemată a-i da direcțiunea faptelor sale, deprinzându-le, ca din familie deja să simtă necesitatea absolută a postulatelor morale impuse în stadiile prime de desvoltare și astfel a se conforma din proprie voință nesiiit acelora.

Conștiu fiind de propria răspundere pentru faptele sale, el trebue adus acolo, ca să voiască a se ridica la o cultură mai înaltă, să învețe din greșelele sale proprii și să se desăvârșească întru a-și pleca urechea la suferințele altora.

Pentru a putea deprinde pe elev cu observarea de sine, și a-i da o direcție pronunțată spre moralitate, care să-i conducă pașii vieții, trebue ca educatorul însuși să-și conformeze viața postulatelor pedagogice. Din propria sa greșeală va trebui să scoată învățătura necesară, iar la un eventual nesucces în opera educativă, în loc de a arunca vina pe elev, să-și supună purtarea sa unui examen intern, întrebându-se nu comva el a dat motiv conflictului dintre el și elev? Va trebui să-și dee seama, că și el ușor poate greși, și că deci trebue de multe ori să cedeze voinței aceluia.

Acest postulat mai mult se impune în timpul adolescenții, când copilul e mai iritabil și când și sentimentul independenții, începe a se manifesta. Faptele lui stând în directă contrazicere cu voia părinților, datoria acestora este, ca pe acela să-l facă accesibil influinții și ordinelor lor, ceeace le va și succede, dacă în interziceri, mandate, vor fi cât se poate de rezervați. Mărginindu-se educatorul în timpul acesta de trecere mai mult la o supraveghere a pașilor elevilor, se vor evita multe neplăceri și neînțelegeri între aceștia.

Tot asemenea o reprivire asupra timpurilor lor din copilărie, determină pe părinți ca și pe educatori la o tractare mai indulgentă, făcându-i să treacă cu vederea greșelele copiilor fără a turna în sufletul lor amarul dojenii, ba chiar și al pedepsei.

Educatorul, care se știe stăpâni reținându-se la timpul oportun dela înfruntarea elevului, se poate zice că stăpânește în mod înțelept arta educațiunii.

Câți dintre părinți însă posed acest bun tact. Câte mame îmbracă rolul unor sfătuitoare cu îngăduință a copiilor, abținându se dela un mod de tractare arbitrar?

E mai pre sus de îndoială, că părinții în privința educativă au în vedere scopul nobil de a face pe copiii părtași cel puțin de propria lor fericire, numai cât cercând să realizeze această nobilă intențiune conform vederilor și concepțiunilor lor de viață, planul lor nu reușește.

Nimenea nu poate să făurească altuia norocul — zice un proverb german, ci cel mult, dacă poate să promoveze ajungerea aceluia. Astfel dară părinții să nu considere pe copii de o proprietate a lor, de care pot dispune după plac, ci să-si dea bine sama că Dzeu i-a încredințat inimilor lor iubitoare, pentruca să-i conducă la limanul fericirii crescând din ei indivizi independenți și folositori societății.

De multe ori părinții sunt aplicați a ceda dorințelor copiilor și a admite părerile lor; dar o ambiție deșartă întunecă mintea lor și deslănțuiește patimile egoiste. Astfel de pildă se întâmplă, că chiar cedând copilul la inzistența părinților, dorinței acelora, totuși nu se simte fericit cu norocul dobândit, căci prin o supunere oarbă, lipsindu-l de plăcerea propriei lui deciziuni, să simte nemulțămit, fiindcă a trebuit să renunțe la dorința sa. Nu se poate recomanda deci din destul părinților, ca ei să supravegheze pașii copiilor atunci, când sunt încă stăpâni pe sufletele acelora.

(Va urma).

Adunarea „Societății pentru fond de teatru“.

„Societatea pentru fond de teatru român“ își va ținea adunarea sa generală în Alba-Iulia, în zilele de 6/19 și 7/20 Septemvrie 1909.

Invităm la această adunare generală pe toți membrii fundatori, pe viață, ordinari și ajutători ai societății, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

PROGRAMA:

I.

În ziua primă: Duminecă în 6/19 Septemvrie 1909.

1. Deschiderea adunării generale.
2. Alegerea a doi notari pentru ședințele adunării.
3. Prezentarea raportului general al comitetului asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă, precum și a rapoartelor de cassă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru cenzurarea rapoartelor de cassă și a socotelilor.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari, în înțelesul §-lui 5 din statutele societății, vor înscrie membri noi — fundatori, pe viață, ordinari și ajutători.
7. Cetirea conferențelor corespunzătoare scopului societății, anunțate președintelui înainte de adunare.
8. Închiderea ședinței.

II.

În ziua a doua: Luni în 7/20 Septemvrie 1909.

1. Deschiderea ședinței la oarele 10 a. m.
2. Cetirea sumariului ședinței precedente și verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi.

4. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului casierului.

5. Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului.

6. Determinarea locului, unde se va ţinea adunarea generală pentru anul 1910.

7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea sumariului din şedinţa a II-a.

8. Închiderea adunării.

Braşov, în 4 Septemvrie nou (22 August v.) 1909.

Virgil Onițiu m. p.,
vice-prezident.

Dr. Iosif Blaga m. p.,
secretar.

Anunț literar.

Am onoare a aduce la cunoştinţă, că în colaborare cu mai mulţi învăţători am hotărât a întocmi pentru şcoalele primare o serie completă de cărţi de cetire pentru limba română pe baza principiilor şi îndrumărilor noului plan ministerial.

Tendinţa, ce se observă la autorii noştri de cărţi didactice pentru şcoalele primare, de a se conforma noului plan ministerial, ne-a determinat şi pe noi a face acelaş lucru şi la cărţile de cetire pentru limba română. Lucrul acesta se impunea şi până acum prin însuş faptul superiorităţii principiilor pedagogice, pe care se întemeiază planul ministerial. Azi se impune şi mai mult prin noua situaţie a şcoalelor româneşti faţă de stat. Astfel lucrarea noastră credem, că nu poate fi decât binevenită pentru învăţătorii noştri.

Faţă de celelate manuale existente, cărţile noastre credem, că prezentă avantagii şi din alte puncte de vedere.

Inovaţiile întroduse de noi sunt următoarele:

1. Pentru a face cărţile mai atrăgătoare pentru elevi şi pentru uşurarea intuiţiei am întrodus număroase ilustraţii cât se poate de bine executate.

2. Materialul prelucrat, proza ca şi poeziile, este cu totul nou. In punctul acesta ne-am ţinut srict de principiul, că cartea de cetire nu are să săvârşească scopuri laterale, ca gramatizare, aglomerare enciclopedică de cunoştinţe şi nici chiar substrat exclusiv pentru educaţia religioasă-morală.

Am perzistat pe lângă principiul, că scopul principal al unei cărţi de cetire pentru limba română nu poate fi altul, decât ca prin alegerea de bucăţi potrivite elevii să-şi poată însuşi o limbă corectă şi frumoasă românească. Aici se tracta deci de principiul, ca deja din frageda copilărie să se desvoalte şi întărească în elevi simţul pentru frumseţile limbei române. In consecinţă am făcut o severă selecţie atât în materialul de proză cât şi în materialul de versuri. La bucăţile în proză ne-am silit să dăm o limbă frumoasă, uşoară şi uniformă românească, şi unde numai s'a putut am întrodus piese originale sau prelucrate după cei mai buni povestitori ai noştri (Ispirescu, Stăncescu, Coşbuc, Ciocârlan, Brătescu-Voineşti etc.). In special la poezii am înlăturat balastul tradiţional de poezii neîndemânatice ad-hoc pregătite pentru cărţile de cetire şi în locul lor am întrodus poezii uşoare din literatura noastru mai nouă, dând preferinţă poeţilor de naştere dela noi din Ungaria (Coşbuc, Iosif, Goga Soricu, Eşat. Pitiş, etc.).

3. In lipsa unei literaturi speciale pentru copiii noştri şi având în vedere faptul că terenul limbei române se va restrânge în mod simţitor în şcoală, am voit, ca cărţile noastre să poată servi şi ca lectură privată de casă pentru copiii noştri. Ceeace nu se mai poate face în şcoală, doream ca să se poată face de aci înainte acasă. Din cauza aceasta am dat o dimensiune ceva mai mare cărţilor noastre, fără de a ridica în schimb preţul cărţii.

4. In ceeace priveşte gruparea pieselor de cetire încă am întrodus o inovaţie. Până atunci, până ce nu se va lucra un program analitic (állandó tanmenet) şi pentru şcoalele româneşti şi în special pentru limba română, nu se va putea da o grupare potrivită după principiul concentrărei. Din acest motiv am grupat bucăţile de cetire după afinitatea cuprinsului şi anume fiecare categorie (povestiri morale, basme, icoane din natură etc) în secţii deosebite. Pentru variaţie şi pentru a scoate în relief principiul, că paralel cu munca de educaţie şi instrucţie a învăţătorului are să meargă în aceeaş direcţie şi munca părinţilor, unele secţii le-am prelucrat ca întreguri sistematice şi unitare, întroducând pe tata şi mama ca călăuzi şi povăţuitori ai copiilor! Aşa este în cartea de cetire pentru clasa III. secţia III. (comuna şi locuitorii ei) prelucrată în forma unei călătorii la târgul de primăvară, ce o face tatăl cu cei doi copii ai săi.

5. Adausurile recapitulative de gramatică le-am înlăturat reservându-le pentru un manual deosebit de gramatică pentru toate clasele.

Manualele noastre vor apărea în ordinea următoare:

1. Cartea de cetire pentru cl. III.
2. „ „ „ „ „ IV.
3. „ „ „ „ „ V—VI.
4. „ „ „ „ „ II.
5. Abecedarul „ „ „ I.

Am început cu manualul pentru clasa III, fiindcă mai ales dela această clasă în sus s'a simţit lipsa unor cărţi de cetire corăspunzătoare timpului.

Până acum a apărut cartea de cetire pentru clasa III., care poate fi deci întrodusă în şcoală deja cu începutul acestui an şcolar. In curând vor apărea şi celelalte manuale, în editura Ciurcu, în Braşov.

In speranţă, că lucrarea noastră va înlesni munca învăţătorului şi va ridica şi nivoul învăţământului limbei române în şcoalele primare, ne luăm voie a recomanda atenţiei Dvoastre cărţile noastre.

Brassó (Braşov), în 20 Aug. st. v. 1909.

Nicolae Sulică
profesor.

NOUTĂŢI.

Revizuirea Bibliei. Cetim în ziarele bucureştene, că sfântul Sinod se ocupă cu revizuirea bibliei, de care îşi propune să facă o ediţie populară în 500 de mii de exemplare, care au se fie respândite în comunele rurale. Până acum s'au revăzut optsprezece capitole. Comisiunea de revizuire se compune din arhiereii Meletie Gălăţeanul şi Sofronie Craioveanu.

*

Sărbare. Dumineca viitoare în 6/19 Septemvrie se va ţinea în comuna *Călugăreni* sărbarea obişinuită anuală dată de corpul didactic din judeţ, în amintirea luptei glorioase purtate de Mihaiu-Viteazul împotriva Turcilor. La orele 9 se va oficia un serviciu divin, după care vor urma cântările rostite de un delegat al ministrului, de protoiereul (protopopul) judeţului. de prefect. apoi de directorul gimn. din Giurgiu, dl N. Droc Barcianu şi de un învăţător din Călugăreni. Urmează după aceasta sărbarea şcolară cu recitări, cântări, dansuri naţionale şi esercitii gimnastice; sărbarea şcolară se va termina cu „Deşteaptă-te Române!“ La urmă va fi defilarea, iar sătenii şi sătencele vor juca hora.

*

Procese de presă. Mâne, Marţi se pertractează la curtea cu juraţi din Cluj procesul de presă ce ni l-a intentat dnul *Dr. Vasile Bolcga*, pentru calomnie. Acusatul e dl *Stefan Duca*. Joi apoi vine la rând procesul pornit de banca de asigurare „Transilvania“, tot pentru calomnie, în contra dlui *Ioan de Preda*, pentru un articol apărut în ziarul nostru.

*

Dela comitat. Comisiunea verificătoare a comitatului Sibiiu ţine şedinţă în 27 şi 28 Septemvrie în cancelaria domnului protonotar comitatens, în scopul compunerii listei viriliştilor pe anul 1910. Cei ce vreau să fie împărtăşiţi de favorul de a li se socoti darea de douăori, au să se presinte în faţa comisiunei, ori să-şi esprime în scris dorinţa. Lista care se va stabili, va fi espusă apoi spre privire publică în cancelaria protonotariului din 1 până la 15 Octomvrie n. c. Cei nemulţămiţi pot înainta recurs în contra ei.

*

Nenorocirea din Constanţa. Când s'a întâmplat furtuna din zilele trecute, care a dărâmat în Constanţa un vechi şopron, unde erau corturile soldaţilor concentraţi pentru deprinderi, n'au fost omorâţi 12 soldaţi, cum anunţau primele ştiri, ci a fost omorât un singur soldat, iar 16 au fost răniţi, dintre cari 5 în mod grav. Răniţii scoşi de sub dărâmături erau plini de sânge şi căzuţi în nesimţire; aşa s'a respândit vestea, că sunt atâţia morţi.

*

Comitetul permanent al comitatului Sibiiu ţine şedinţa în 16 Septemvrie n. la orele 9 dimineaţa, şi eventual şi d. a. la 3 în scopul censurării budgetului şi a socotelilor comitatense, precum şi în scopul pertractării altor obiecte importante, cari vor fi supuse deliberării congregaţiei comitatense din 5 Octomvrie n. c.

*

La direcţia de finanţe din Sibiiu, cu începere din 15 Septemvrie n. c. orele de oficiu sunt dela 8 până la 12 şi dela 2 şi jumătate până la 5 şi jumătate, în zilele de lucru, iar în Dumineci şi sărbători dela 9 la 12. Părţilor se dau informaţiuni numai în zilele de lucru, dela 11 la 12 a. m.

*

S'a dat unei străzi din Galaţii României numele de „Mihai Eminescu“. E de sigur o faptă bună, scrie „N. R.“, când te gândeşti că atâtea alte străzi de prin oraş poartă numele unor oameni obscuri, cari n'au făcut nimic de samă.

*

Hymen. Dşoara *Veturia R. Pop* şi dl *Constantin Ghişe* îşi anunţă sărbarea religioasă a cununiei lor, care se va celebra în 6/19 Septemvrie a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr. or. din Mercurea.

*

Expoziţie de copii din Orlat. Fruntaşii comunei din Orlat, precum aflăm, au luat hotărârea, ca expoziţia de copii a 5-a, ce o va aranja Reuniunea română agricolă sibiană acolo, să se ţină Miercuri în 27 Octomvrie (sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva) n. c.

*

Examenul final la şoala economică susţinută de consistorul arhidiecezan (Waiseng. 5) se va ţinea Mercuri în 22 Sept. nou începând d. a. la 3 ore. Să aduce la cunoştinţă publică şi sunt învitaţi toţi cei ce se interesează de această şcoală.

*

Pentru bihoreni. In părţile Bihorului, în împrejurimea orăşelului *Marghita*, se află vre-o 60—70 de sate curat româneşti. Mai mulţi fruntaşi, ţărani şi cărturari, dorind a forma un centru pentru aşa numiţii *„Români de pe Luncă“*, cu scop de a le da o direcţiune mai bună şi a-i aduna pentru o lucrare comună şi sănătoasă, s'au întrunit la o consfătuire şi au decis să înfiinţeze în Marghita, unde nu există decât bănci străine, un institut de de bani sub numele *„Luncana“*, cu un capital de 200 de mii coroane în acţii à 100 cor. Atât particularii, cât şi celelalte bănci vor sprijini, credem, pe fraţii „de pe Luncă“, şi vor subscrie acţiuni, pentru a face cu putinţă înfiinţarea unui institut reclamat de necesităţile locale bihorene.

*

Pentru combaterea tracomei. Ministrul de interne Andrássy a pus un premiu de 1000 cor. pentru o lucrare asupra etiologiei acestei primejdioase boale de ochi. Lucrările, manuscripte sau cărţi tipărite, ce vor intra la concurs sunt a se înainta până în 31 Dec. 1912 la ministeriul de interne şi pot fi scrise într'una din limbile: franceză, engleză, germană sau maghiară. Resultatul concursului se va publica în al 17-lea congres internaţional al medicilor.

*

O aniversare. In 9 şi 10 Septemvrie, la anul 9 după Cristos, cetele teutonilor, conduse de Arminiu, au surprins în pădurea teutoburgică, legiunile lui Quinctilius Varus şi le-au nimicit împreună cu comandantul lor. Aniversarea de 1900 de ani a acestor zile a fost sărbătorită în mod solemn şi de compatrioţii noştri saşi din Sibiiu, ca urmaşi din neamul luptătorilor lui Arminiu.

*

Dela Academie. Academia Română îşi va începe şedinţele ordinare la 5 Septemvrie v.

*

Lanţ de aur. Cu ocazia din anul trecut (13 August) M. Sa Monarhul nostru a acordat primariului din Cernăuţ dreptul de a purta un lanţ de aur. Acest lanţ e terminat acum şi e compus din piese mai mari şi mai mici de aur, unite între ele cu bucăţi pe care se văd insemne simbolice cu motive din istoria Habsburgilor şi a Bucovinei. De lanţ atârnă un medalion, pe a cărui faţă anterioară se simbolează autonomia provincială.

*

Liga bucovinenilor. „Liga românilor din Bucovina“ este o societate, care are menirea de a strânge în jurul ei pe toţi românii din această provincie, spre a putea lupta pentru o independenţă culturală şi economică. Scopul ligei bucovinene este a cumpăra pământuri şi unelte de agricultură, care vor fi împărţite cu preţuri moderate ţăranilor români din Bucovina; în deosebi în locurile unde sunt ameninţaţi de ruteni, ţăranii vor fi ajutaţi să-şi rescumpere vechile pământuri. Liga sprijineşte şi înfiinţarea societăţilor cooperative săteşti, pentru a lupta în contra exploatorilor străini. Intărită la Cernăuţ, liga lucrează acum pentru înfiinţarea filialelor sale în oraşele Bucovinei. In săptămâna trecută s'a întemeiat o filială la Suceava; la adunare au participat români din toate clasele sociale. Se aşteaptă o muncă rodnică în viitor.

*

Aviz. In vederea aglomerării scolarilor veniţi la gimnaziul nostru din Braşov. direcţiunea aduce la cunoştinţă, că:) *a)* în ziua de *Marţi* şi de *Mercuri* (1 şi 2 Septemvrie v.) se vor face înscrieri numai cu *foştii* elevi ai gimnaziului nostru şi înscrierile pentru clasa I. gimnazială (fără considerarea că de unde vin elevii); *b)* elevii veniţi dela *alte şcoli* se vor înscrie numai Joi (în 3 Sept. v.) până la limitele impuse de încăperile şcolare. Este deci în interesul fiecărui şcolar al gimnaziului nostru, ca neapărat să se prezinte *Luni* sau *Marţi* la înscrieri, ca să nu rămână pe urmă fără loc în clasa sa!

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru, au mai dăruit: Dumitru Täurean, sodal pantof. (Sălişte), 20 bani; Nicolae Davel, sod. pantof. (Aciliu), 25 bani; Demetriu Şica, paroh (Rotbav) şi soţia sa Maria n. Radu, 1 cor.; Ioan Muntean, sod. pantof. (Sălişte), 25 bani; Victor Veştemian, prof. (Piteşti) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Teatru. Reprezentaţiile, date până acum, au fost binişor cercetate. Operetele se bucură şi în Sibiiu, ca pretutindenea, de o mare şi deosebită favoare; celelalte piese nu au trecerea aceasta, deşi unele dintr'însele ar merita-o de ajuns. Astăzi, Luni, în 13 Sept., se va juca *„Emigrantul“*, dramă socială de cunoscutul Fr. Herczeg. Mâne va fi reprezentaţia operetei de mult anunţate *„După divorţ“* cu muzica de Fall. Inceputul la 8 ore sara.

Din protopresbiterate.

Convocare.

Pe 23 Septemvrie v. a. c. convoc on. preoţime la a IV-a conferenţă în comuna Lisa conform hotărârii aduse, cu

Programul următor:

1. La orele 8 a. m. începutul sf. liturgii, apoi predică de părintele Literat după ev. Duminecei a XVIII-a de Rosale.

Părintele Conora, Popiţa, Naitea, Chiujdea vor sluji, iar părintele Ganea şi Nicoară vor duce strana.

2. Invocarea duhului sfânt şi deschiderea conferenţei la 10 ore a. m.

3. Discuţie asupra serviciului divin şi a predicei.

4. Cetirea resol. nr. 13.675 bis. a. c.

5. Referada asupra rapoartelor preoţimii, de Alesandru Pope, paroh.*)

6. Presentarea statutelor pentru reuniuni de femei prin V. Pop şi V. Debu.

7. Părintele Aron: „Curăţenia în biserică“.

8. Statorirea locului şi programei conferenţei viitoare.

9. Alegerea alor 2 verificători, încheerea.

Făgăraş, în 25 August 1909.

Nicolae Borzea
protop.

Cărţi şi reviste.

Din colecţiunea de predici a profesorilor Dr. Tarnavschi Dr. Voiutschi, ediţia II, va apărea încă în cursul săptămânii acesteia tomul I. In vederea acestei apariţii sunt poftiţi toţi acei abonaţi anunţaţi, cari încă n'au satisfăcut pe deplin obligamentului faţă de întreprinderea noastră, ca în interesul lor propriu, cu posibilă grăbire să trimită pe adresa de mai jos preţul opului. Totodată se aduce la cunoştinţă, că în urma dorinţei celor mai mulţi abonaţi de a li se expeda cartea compactată, am convenit cu compactorul nostru artistic Vasile Dămian asupra preţului, care este 1 cor. de fiecare tom. Deci toţi acei domni abonaţi cari ar dori să şi primească exemplarul compactat, să binevoiască a trimite şi preţul de compactare. Tablele în cari va fi îmbrăcată cartea, va mulţămi suntem siguri pe toţi abonaţii. Repetăm, că preţul de abonament pentru opul întreg (3 tomuri de câte 23—26 coale tipar, format 8° mare) este pentru abonaţi anunţaţi la timp 15 cor. (18 lei), iară pentru cei întârziaţi 18 cor. (21 lei) şi are a se trimite pe adresa: *Dr. Dimitrie Cioloca profesor de teologie în Caransebeş, Karánsebes (Ungaria).*

---

*) Raportul de sub nr. 5 din acest convocător să se trimită aci până la 8 Sept. v. a. c. despre activitatea preoţească în parohie până la finea anului 1908 în scurte cuvinte să se arete 1. că s'a esecutat conclusul scaunului despre păstrarea arhivei parohiale, 2. biblioteca parohială, 3. fonduri pentru biserică, 4. câte predici s'au ţinut şi în loc de predică ce căzanie se ceteşte şi de cine? 5. De cumva nu cercetează parohienii regulat biserica, ce este causa în acea parohie şi cum s'ar delătura? etc.

Nr. 9977/1909 Epitr. [325] 1—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Conzistorul arhidiecezan pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în econmia de câmp, viţicultură, lăptărit, legumărit, pomărit etc., să primesc pentru anul economic 1909/10. 6 tineri de religiunea gr. or. ca elevi, pe lângă următoarele condiţii:

a) Etate primară de 15 ani, — devenind că au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte sunt bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Cei primiţi vor aduce cu sine donă rânduri de haine şi albituri.

c) Cursul acesta să va începe la 1 Noemvrie şi va dura 1 an.

d) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt şi haine de pat gratuit.

e) Concurenţii să-şi aştearnă rugările lor Conzistorului arhidiecezan, instruite cu carte de botez, — atestat şcolar, — medical, şi de moralitate vidimă de oficiul parohial, — cel mult până la 15 Octomvrie st. n. a. c.

Sibiiu, 28 August v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 717—1909 Prot. [323] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţătoriu la şcoala poporală gr. or. română di **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunato cu acest post sunt cele urmate în sensul legii.

Cuincuenalele se vor socoti numai după anii serviţi la această şcoală.

Invăţătoriul ales e obligat a conduce o strană în bisnrică, atât la utrenie, cât şi la liturghie în toate Duminecile şi sărbătorile, cântând la sf. liturghie cu copii de şcoală.

Cei cari doresc a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Estras de botez, Atestat ge clasă, Absolutor şi Atestat de cualificaţiune eventual şi alte Atestate recomandătoare) subsemnatului, şi să se prezenteze negreşit în vre-o Dumineca ori sărbătoare în biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic; căci nesatisfăcând acestei condiţii. cererile lor nu vor fi luate în considerare.

Agnita, 25 August 1909.

I. Muntean
protop.

Nr. 310—1909. [324] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele conf. gr.-or. mai jos însemnate din protopresbiteratul Haţegului, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Grid** cu salar de 300 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Intregirea până la 1000 cor. se va cere dela stat.
2. **Luncani** cu salar de 600 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Iotregirea până la 1000 cor. se va cere dela stat.
3. **Petrila, lunca din sus** cu salar de 600 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Intregirea până la 1000 cor se va cere dela stat.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi, vor avea să-şi înainteze cererile instruite în regulă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi au a se prezenta înainte de alegere la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, în 25 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 463. [314] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc din comuna **Sibişani**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“

Salariul 600 cor. cuartir şi grădină.

Salariul se va întregi la minimul legal din mijloacele proprii.

Cuincuenaliile se computâ numai dela instituirea definitivă în această comună.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul indicat subsemnatului Oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se prezenta la bisnrică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 22 August 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medean
protopresbiter.

---

ad. Nr. pp. 921/1909. (312) 2—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistoriul din 23 Iulie a. c. Nr. 8692 Bis. prin acesta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a **Vâlcăul ung.** cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a se prezenta în timpul şi modul prescris in Rgltl pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbatoare la biserica din această parohie, spre a cânta, predica şi eventual a celebra s. luturghie.

Cluj, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 872—1909. [315] 2—2

Concurs repeţit.

Pentru întregirea postului II. de învăţător la şcoala confesională gr. or. română din **Boian** se escrie — conform ordinului consistorial nr. 9387 Şcol. din 13 August a. c. — concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiţie şi 50 cor. relut de cuartir şi grădină.

Cuincuenalele i se computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral (u. p. Küküllővár) în terminul mai sus indicat şi sunt îndatoraţi a se presenta înainte de alegere în vre-o Dumiminecă ori sărbătoare în comună spre a cânta la biserică şi a se cunoaşte cu poporul.

Cetatea-de-baltă, 21 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. al tractului Târnava.

Nicolae Todoran
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din cumuna **Hărastăş**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt umătoarele:

Salariu de 600 cor. din cari 337 cor. repartiţiă pre popor, 80 jumătăţi de mierţă de cucuruz dela 80 familii a din 80 fil. didactru la înscrierea de fieşte care prunc, 40 cor. ear restul de 95 cor. din lada bisericii, cuartir în natură, şi grădină.

Concurenţii să-şi înainteze cererile instruite conform legii în vigoare.

Cel ales pe lângă celelalte îndatoriri, este obligat a instrua elevii în cântările bisericeşti, a provedea cu ei în Dumineci şi sărbători cântàrile liturgice în biserică. Drept aceia cei ce doresc a fi aleşi să se presinte poporului în sf. biserică pentru a-şi arăta desteritatea în cântări, ear cuincuenalui numai după 5 ani socotiţi dela alegere în postul de aici i se va da.

Informaţiuni mai de aproape primeşte dela oficiul parohial.

Hărăstaş, la 9/22 August 1909.

Oficiul parohial român gr. or.

Georghiu Muraşianu par. prez.
Teodor Rad epitrop.

Vidi:
I. Murăşianu protop.

(319) 2—2

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultaţiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 2—12

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 9—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 29—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 21—52

Aviz Dlor preoţi şi învăţători!

Din partea subscrisei librării se oferă a-se procura pentru şcoale următoarele:

Protocol de primire coala	cor.	—·06
„ „ „ legat din 25 coale	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **clasificaţii** coala	„	—·06
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·40
„ „ „ „ „ 20 „	„	1·80
„ „ „ „ „ 25 „	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **inspecţie** coala	„	—·04
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·10
Cronică şcolară coala.	„	—·04
„ „ legată din 50 coale . .	„	3·—

Toate aceste tipărituri sunt conform legei numai în limba maghiară.

Cărţi şcolare de **Dariu, Goldiş, Făgărăşan, Popescu-Şpan, Şpan, Stroia, Vuia, Koós-Goldiş, Puşcariu,** etc. etc., din aceste cărţi ce-a mai mare parte **aprobate.**

Caete de limba română, germană, comput şi dictando à cor. 1·45 şi 2·85 suta de bucăţi.
Creoane à 20, 22, 42, 44, 64 fileri duzina
Condee à 12, 20, 42, 64 fileri duzina
Peniţe à —·80, 1·04, 1·80, 2·40 cor. cutia (144 bucăţi)
Gome à 20, 22, 42, 64 fileri duzina
Caete de desemn cu puncte à 4·20 suta.

De buna calitate a acestor recuisite să dă toată asigurarea din partea librăriei.

Rugând pe On. Dni preoţi şi învăţători să binevoiască a ne onora cu st. Dnealor comande, de-a căror promptă şi solidă efectuire asigurăm înainte, semnăm

cu deosebită stimă

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
SIBIIU.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 95 Sibiiu, Joi 3/16 Septemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Centenarul lui Şaguna.

Circular adresat preoţimei din arhidieceză.

Nr. 10393 Pres.

Preaonoraţilor protopresbiteri şi administratori protopresbiterali şi onoratei preoţimi din arhidiecesa noastră transilvană!

Fiindcă în anul trecut s'a împlinit un secol, sau o sută de ani, dela naşterea fericitului marelui nostru Arhiepiscop şi Metropolit Andreiu baron de Şaguna, născut în anul 1808 şi răposat în Domnul la 1873, congresul nostru naţional-bisericesc voind a-şi manifesta vecinica sa recunoştinţă şi veneraţiune pentru multele şi marile lui binefaceri în folosul bisericii şi al neamului nostru, prin conclusul său din 1906 nr. 131, a aflat de bine a dispune sărbarea aniversării centenarului naşterii dânsului, în toate bisericile din metropolia noastră, într'un mod demn de vrednicia lui şi de recunoştinţa noastră, după programul următor:

1. In Dumineca din 4/17 Octomvrie anul curent să se sărbeze în toate bisericile din metropolia noastră parastase solemne pentru odihna sufletului fericitului nostru mare Arhiereu, după a căror terminare să se cetească poporului cuvântarea mea panegirică, care vi se va trimite în zilele viitoare.

2. Tot în acea zi să se mai ţină şi o sărbare şcolară pentru a se arăta şi tinerimei şcolare simţul nostru de recunoştinţă către fericitul mare Arhiereu, pentru număroasele binefaceri închinate bisericei şi neamului nostru. Programa acelei sărbări o vor combina preoţii cu învăţătorii după împrejurările locale.

3. In ziua următoare, Luni, va urma la mormântul fericitului, în comuna Răşinari, desvălirea bustului (chipului) său făcut în peatră de marmoră, la care pe lângă deputaţii congresuali pot participa şi alţi veneratori ai răposatului.

Implinindu-le acestea cu receruta pietate, se va bucura şi sufletul Lui din cer şi ne va soli şi de acolo, din sfintele locaşuri, precum ne-a solit şi pe pământ la prea bunul Dumnezeu ajutorul neapărat de lipsă la binele şi fericirea noastră.

După cari cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, 1 Septemvrie 1909.

Al vostru
de tot binele voitor
Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi metropolit.

*

Am publicat acest circular, adresat întregei preoţimi din arhidieceză, mai de timpuriu, şi mai ales pentru orientarea acelor preoţi din arhidiecesa noastră, cari stau neorientaţi în faţa sărbărilor centenare plănuite din partea congresului nostru naţional-bisericesc întru pomenirea fericitului marelui nostru Arhiepiscop şi Metropolit *Andreiu baron de Şaguna*, şi se gândesc la întrunirea lor într'un congres preoţesc în Sibiiu, ca din acest circular să afle, că preoţii nostri au să sărbeze pomenirea fericitului marelui Andreiu *acasă*, în parohiile lor, împreună cu poporul, pentruca făcând ei poporului cunoscute nenumăratele binefaceri ale fericitului metropolit Andreiu, să fie îndemnat şi poporul la eternă recunoştinţă faţă de marele Arhiereu, şi la acte de binefacere, amăsurat puterilor sale.

Situaţia politică.

Sibiiu, 15 Septemvrie n.

Membrii guvernului ungurese s'au întrunit Luni la orele 10 de nou în locuinţa domnului ministru de comunicaţiune Kossuth, şi au continuat cu consultările, asupra situaţiunei, întrerupte Sâmbătă sara. Resultatul îl comunică o foaie bineinformată din Budapesta în următoarele cuvinte: *„Hotărâre finală nu s'a luat nici de astădată, dar stăm în preajma unor hotărâri importante şi decizătoare“.*

Consiliul de ministri a durat de altcum Luni până la orele unu şi jumătate, iar prim-ministrul Wekerle a plecat încă Luni după ameaz la Viena, pentru a face raport Maiestăţii Sale despre părerile cari au fost schimbate în consiliul de ministri.

Din aceste puţine informaţiuni, scoase din ziarele din capitală, ştim deci, că la înţelegere nu s'a ajuns între membrii guvernului cu privire la descurcarea lucrurilor. Să vor fi făcut mai multe propuneri, cari au fost discutate şi eventual combătute, dar nici una dintre propuneri nu a întrunit aplacidarea tuturor ministrilor, şi astfel nici una nu a putut fi ridicată la valoare de hotărâre a consiliului de ministri, pentru a fi prezentată coroanei ca voinţă a guvernului unguresc, cu care rămâne la putere, ori pleacă dela putere.

Ne face impresia, că dinadins şi cu bună socoteală a lucrat astfel consiliul de ministri. Nu a voit adecă să-şi lege mânile, stabilindu-şi înainte linia de conduită şi programul de muncă, ci membrii cabinetului au schimbat numai păreri, pe cari prim-ministrul le va comunica acum Maiestăţii Sale, pentruca să vadă, cam încătro inclină voinţa preaînaltă a Maiestăţii Sale, spre care dintre părerile sulevate, pentruca apoi consiliul de ministri, întrunindu-se de nou, să iee hotărâre în acest înţeles. Căci se putea întâmpla să iee consiliul de ministri o hotărâre, care să nu fie aprobată din partea Maiestăţii Sale, şi atunci în loc de descurcare se făcea o încurcătură şi mai mare.

Prim-ministrul Wekerle a mers deci la Viena ca să sondeze, să afle, dacă Maiestatea Sa a rămas tot pe lângă punctul de vedere de mai nainte, cu privire la legea electorală, la bancă, la chestiile militare, şi despre cele ce va auzi din gura Maiestăţii Sale va raporta colegilor săi, iar într'un nou consiliu de ministri se va lua apoi hotărârea finală, importantă şi decizătoare, care nu poate să fie decât următoarea: Guvernul să angajază să împlinească dorinţa majestatică, să facă noua lege electorală şi să voteze necesităţile de stat, iar chestia băncii şi chestiile militare le lasă reservate pentru alte zile. Ori apoi următoarea: Guvernul nu poate împlini dorinţa Maiestăţii Sale şi-şi înaintează de nou dimisia.

Nime nu ştie atât de bine ca dl Kossuth, că numai una din aceste hotărâri poate să iee consiliul de ministri, şi de aceea şeful îşi pune toată influenţa în cumpănă la oamenii din partidul seu, pentru a-i capacita şi îndupleca se primească proiectul seu de descurcare, care ar fi următoriul: Guvernul şi majoritatea parlamentară să facă legea electorală, dupăce stă în obligo cu legea aceasta faţă de Coroană şi faţă de alegători, iar cu privire la bancă să se voteze un provisoriu de un an. Natural, că şi necesităţile de stat vor trebui să fie votate, şi pregătirile făcute pentru alegerile viitoare dietale. Legea electorală se fie votată după proiectul contelui Andrássy, însă cu unele modificări. Votul plural al treilea să fie sters, ca să rămână numai votul duplu, şi se fie sters şi votul indirect.

Dl Kossuth vrea deci, ca descurcarea să se facă numai în mod provisoriu, pentruca peste un an doi să se poată începe de nou lupta pentru banca independentă şi pentru concesiunile militare, pe când unii dintre ministrii Maiestăţii Sale vreau, ca aplanarea divergenţelor dintre Coroană şi naţiunea maghiară să se facă în mod definitiv, pentru totdeuna, ori cel puţin pe o vreme mai lungă. Probabil deci că cu aceste două păreri a mers dl Wekerle la Viena, pentru a afla, că dintre ele care îi convine mai bine Coroanei? Intre ceice vreau o regulare definitivă a raporturilor încordate dintre Maghiari şi Coroană, locul prim îl ocupă contele Andrássy, ministrul de interne, pe care nu-l prea pot suferi kossuthiştii şi de aceea se şi laudă unii dintre ei, că vor face legea electorală (fiindcă *trebue* să o facă) dacă să poate *cu* Andrássy, iar dacă nu se poate cu el, chiar şi fără el. Se făceau chiar şi combinaţiuni, că locul lui Andrássy, ca ministru de interne, îl va lua dnul Tóth János, secretariul de stat din ministeriul de culte, iar în locul ministrului actual dela justiţie şi al celui dela agricultură încă ar veni oameni noi. Dar acestea sunt numai combinaţiuni, lipsite de temeiu real. Totul depinde dela audienţa pe care dl Wekerle a avut-o, după telegramele din urmă primite dela Viena, eri, Marţi, la oarele 11 la palat, şi al cărei resultat în momentul când scriem şirele acestea încă nu-l cunoaştem. Credem însă, că vor eşi biruitoare interesele mari ale patriei din actualele frământări politice dela noi, cari ar fi bine să iee odată sfârşit.

Ordonanţa de catehizare. In consiliul de ministri ţinut Sâmbătă în Budapesta a fost vorba şi de ordonanţa ministrului de culte, dată în chestia catehizării în limba ungurească în şcoalele de stat. Hotărâre finală nu s'a luat din partea consiliului de ministri, ci a rămas, ca esecutarea ordinaţiunei să fie lăsată în grija guvernului viitor, dupăce guvernul actual e numai de caracter provisoriu. Referitor la detragerea congruei pe întreaga linie s'a constatat, că lucrul acesta s'ar putea face numai cu începerea anului viitor, pentrucă pe jumătatea a doua a anului curent congrua e asemnată. Din partea deputaţilor naţionalişti români se va adresa interpelaţie guvernului, în chestia ordonanţei de catehizare, imediat după redeschiderea dietei, în ziua de 28 Septemvrie n. c.

Adunarea poporală dela Vinţ. Duminecă la oara unu d. a. s'a ţinut în Vinţul de jos adunarea alegătorilor şi poporului român din acel cerc electoral, pentru a asculta darea de seamă a deputatului cercului Dr. *Iuliu Maniu*. Adunarea a fost bine cercetată. Alegători şi popor de frunte, din loc şi din jur, a alergat la adunare. Au venit unii şi din Banat, pentruca să audă glasul deputaţilor români din dieta ţării. Adunarea a fost deschisă de către părintele Nicolau Maniu, prezidentul comitetului cercual electoral. A vorbit deputatul cercului Dr. *Iuliu Maniu*, apoi deputaţii Dr. Teodor Mihali, Dr. Aurel Vlad, Dr. St. C. Pop şi Dr. Ioan Suciu. Deputatul Maniu şi-a adus aminte în vorbirea sa de mult regretatul *Coriolan Brediceanu*, decedat nu de mult, în care partidul naţional român a perdut pe unul dintre cei mai buni fruntaşi ce i-a avut în aceste zile grele prin cari trecem. Adunarea a votat o moţiune în care a protestat în contra ordonanţei de catehizare a ministrului de culte Apponyi, şi la orele 4 d. a. a fost încheiată. A decurs în cea mai bună ordine, astfel, că cei 30 de jandarmi, comandaţi la faţa locului, nu au avut nimica de lucru.

Cronică pedagogică.

Insemnătatea familiei pentru educaţiune.

de *G. Fl. Preşmereanu.*

(Urmare).

Până aici am vorbit despre necesitatea educaţiunii caracterului în general; în cele următoare voiu căuta să arăt, în ce are să constea şi până unde are să se estindă educaţiunea din familie? Un proverb englez zice:

„Familia face pe om“, prin ceeace se indică marea influinţă, ce ea o esercită asupra vieţii omenimii. Disciplina din familie e chemată a veghea, nu numai asupra moralităţii intelectului, ci şi asupra caracterului.

Ea fiind locul, — unde inima copilului devenind mai deschisă şi mai primitoare, — se pune bază obiceiurilor şi datoriilor morale ale aceluia.

Prin cultivarea voinţii şi întărirea ei prin esemple şi regule de viaţă puse în aplicare sub supravegherea părinţilor şi trecute prin sita deasă a judecăţii copilului aflător în plină desvoltare, să pune temelie solidă caracterului lui, sămânându-se în sufletul lui legile, principiile cari conduc societatea.

Cu drept cuvânt se zice dară, că viaţa familiară pregăteşte omul pentru cea socială.

Aici doară să cresc singuraticile fiinţe cari formează mai târziu societatea, aşa că liniştiţi putem admite, că dela creşterea ce să împărtăşeşte în familie atârnă soartea omenimii întregi, după cum zice Smiles: „aceia, cari poartă copiii în faşe esercită mai mare înrâurinţă, decât cei ce ţin frâuele guvernării în mână“. Tot în senzul acesta se esprimă şi Simon: *Acela care nu posede o inimă iubitoare pentru copii* *nu e în drept să susțină, că poartă iubire față de omenime.*

Ce privește modul de desvoltare a copilului în familie, acela în mare parte e condiționat de influințele mediului înconjurător, deja din cea mai fragedă copilărie.

Aceasta se esplică parte prin natura neajutorată a copilului, care își face apariția în lume și care e absolut avizat la ajutorul altuia, parte prin faptul, că în copilărie sufletul lui e mai primitor pentru impresiunile din afară. El cuprinde mai ușor ideile nouă și le și reține mai trainic în conștiență. Se va feri dară orice mamă de a da ocazie copilului să fie martor la esecutarea faptelor rele, căci ori cât s'ar părea de nevinovate, exemplele rele, ele prind ușor stirbind integritatea caracterului, pentru întreaga viață. Orice greșală de felul acesta se răsbună amar și aspru asupra generațiilor viitoare, căci zice Smiles: „*Caracterul copilului e sâmburile caracterului bărbatului, și orice educațiune de mai târziu, e numai o umplătură*". Tot în senzul acesta vorbește și adevărul esprimat prin cuvintele „*Copilul este tatăl bărbatului*". Despre puterea de influință a mediului încunjurător, și a exemplelor, oferită de acela, cu privire la purtarea, modul de vorbire, gesturile, obiceiurile, ca tot atâtea elemente constitutive ale caracterului, se esprimă în mod nimerit Ioan Paul prin cuvintele: „Cea mai însemnată epocă din viața copilului este timpul celor trei ani dela început, în care începe a se forma și modela caracterul sub influința mediului încunjurător. „Un model pe care permanent copilul îl are înaintea ochilor, și pe care deci în mod inconștient îl imită în toate mișcările sale, este mama.

Tocmai fiindcă de sub influința faptelor ei nu se poate subtrage copilul, pildele ei lasă urme adânci în sufletul aceluia. Ea având supremația în domeniul familiar are și puterea absolută asupra membrilor aceluia. Având în vedere puterea exemplelor date de părinți, Conley le compară cu niște litere săpate în coaja arborelui cari cu vreme cresc și să lărgesc tot mai mult, ori cât de mici ar fi fost. Nu le rămâne mamelor dară decât ca în puterea lor din familie să cultive numai exemplul bun, din care să răsară caracterul moral.

O parte mare din educația familiară se desvoaltă paralel cu cea din școală, fiecare din acestea dară va trebui să se întregească reciproc. Pentru cunoașterea eventualelor viții, pe cari și le însușește elevul prin contactul cu colegii săi, precum și pentru îndreptarea purtării lui rele e absolut de lipsă un contact cât se poate de intim al părinților cu școala, respective cu învățătorul. Numai prin o armonie și conțelegere deplină între acești doi factori, se pot susținea bunele moravuri întemeiate în familie și tot astfel se pot delătura și scăderile din viața familiară.

S'ar părea curios presupunând, că deja primele începuturi din educație sufer de scăderi. Dar lucrul — durere — e un fapt, ce se poate constata foarte des. Aceasta se esplică așa, că cei mai mulți părinți se subtrag dela datorința educațiunii copiilor, gata fiind în schimb a aduce ori ce jertfă, numai pentru a fi cruțați de ostenelele multe și răbdarea ce reclamă din partea familiei o educație îngrijită. E vrednică de plâns o atare judecată, când știut e, că cea mai plăcută răsplată n'o pot afla decât tocmai în mulțămirea de a-și vedea odraslele crescând, desvoltându-se sub propriul lor scut și sub îngrijirea lor. Nu e însă nici acesta cel mai grav cas de negligență în educațiune, întrucât aceasta se poate îndeplini într'o măsură oare care și prin persoane anume instituite spre acest scop.

Ba uneori subtragerea părinților dela această datorie, e chiar binevenită. Așa ar fi de pildă în casul, când ei ar fi lipsiți de tactul, răbdarea și puterea morală necesară pentru a conduce creșterea acelora. Pentru acestia precum și pentru ceice nu știu ținea disciplină în casa lor, înlocuirea lor cu persoane anumit instruite spre acest scop, e de dorit. Cât de primejdioasă însă e influința acelor părinți, care fie prin relațiunile dușmănoase dintre ei, fie prin esemplul și felul lor de viață ușuratică sau chiar imorală, în loc de a îndrepta spre bine pe copilul lor, îl conduc cu pași repezi spre prăpastia demoralisării. Incalculabile sunt urmările desastrului moral, ce-l provoacă în familie o mamă plină de vițiuri. Cearta, nemulțămirea la care dă ansă, lenea și neregularitatea aceleia face din templul familiar un loc al vițiului și miseriei.

Mama, care are să creeze atmosfera morală a căminului familiei, care prin blândeța, buna disposiție și cinstea ei, are să împrăștie razele fericirii în jurul său, aruncă sămânța celor mai primejdioase păcate morale.

Familia are să pună basă pentru iubirea de neam, de oameni și de interesele comune ale acestora, căci zice Burke: „dacă o legătură de dragoste ne ține aproape de micul cerc social din familie, de bună seamă, că avem în noi și sâmburele iubirii de neam". Ea poate fi o pregătitoare pentru activitatea publică, și adecă prin simțul de datorie și de dreptate, precum și prin însușirile ce ea le cultivă. Așa d. p.: Napoleon își atribuia ridicarea la posiție așa de înaltă în mare parte influinței binefăcătoare ce o exercitase asupra lui mamă sa, întărindu-i voința și deprinzându-l în stăpânia de sine. „Singură ea — zice el — m'a putut influința, căci numai prin stricteța, gingășia și simțul ei de dreptate, m'a deprins la ascultare, sădindu-mi în suflet stima și iubirea față de ea".

(Va urma).

Serbările culturale dela Alba-Iulia.

Programul serbărilor.

Sâmbătă 18 Septemvrie nou.

Orele 8 seara. Seară de cunoștință, cu cină comună, în reduta orășenească.

Duminecă 19 Septemvrie n. c.

Orele 8 dimineața. Serviciu divin în bisericile românești din loc.

Orele 10 a. m. Ședința I. în reduta orășenească.

Ora 1 p. m. Banchet în reduta orășenească.

Orele 4 p. m. Petrecere poporală în sala hotelului Europa.

Program:

1. Iată ziua triumfală, G. Musicescu, cântată de corul local românesc.
2. Peneș Curcanul, poezie de V. Alexandri, declamată de dl Octavian Costea.
3. *a)* „Pâc" de I. Vidu, esec. de cor.
   b) Brâul popilor, de Muzicescu.
4. Oltul, poezie de O. Goga, declamată de dl Oct. Costea.
5. „Moțul la drum" de I. Vidu, cor.
6. Limba românească de G. Sion, declamată de dș...
7. Declamațiune de dnul A. P. Bănuțiu.
8. In sat la Tânguești, piesă de teatru, de V. Sfătosu.
9. Marșul cântăreților, cor.

Orele 8 seara: concert în reduta orașului cu:

Program:

1. Latina gintă, de Marchetti, cor.
2. Solo de voce (3 bucăți) dna Olimpia Moldovan.
3. Pian (3 bucăți) de dnul Dr. Corn. Muntean.
4. Solo de voce (3 bucăți) dșoara Elena Patiția.
5. Hora de G. Dima, cor. mixt.

Luni 20 Septemvrie n. c.

Orele 10 a. m. Ședința II în reduta orașului.

Ora 1 p. m. Prânz comun.

Orele 3 p. m. Cercetarea expoziției de țesături naționale a Reuniunii femeilor române din Hunedoara, — a muzeului de antichități și a fortăreței.

Orele 8 seara: teatru (Două Lumi) urmat de Dans.

NB. Pentru cvartire, banchet, bilete de concert și teatru etc. a se adresa institutului de credit „Iulia", Alba-Iulia, până în 16 Septemvrie n. inclusiv.

Cartea de Aur.

Din prilejul scoaterei de sub tipar a volumului V din *„Cartea de Aur"*, publică *„Revista Bistriței"* în numărul din urmă un prim-articol de cuprinsul următor:

„In zilele acestea a apărut volumul al V-lea din publicația întocmită de dl Teodor V. Păcățian sub titlul „Cartea de aur sau luptele politice-naționale ale românilor de sub coroana ungară". Apariția și continuarea cu stăruință de fer a acestei opere nu e un lucru de toate zilele, ci e un fapt de cea mai mare însemnătate politică și culturală, mai ales în situația dela noi. Iar acum când lucrarea de o estensiune așa de mare a trecut peste jumătate, ori ce om, care știe aprecia munca aceasta a autorului, trebue să simțească o bucurie deosebită și să salute acest eveniment cultural în literatura noastră.

Publicațiunile de natura aceasta, fie și din alte domenii ale vieții sufletești, sunt rare, atât la noi, cât și la frații din regat. Ca cineva să inițieze și să săvârșească o lucrare de felul acesta, trebue să aibă o putere de voință uriașă și o putere de muncă de oțel, ca lucrarea odată începută să o continue și să o ducă până în sfârșit. O astfel de lucrare nu reclamă numai voința și munca autorului, ci și ajutorul publicului, care să sprijinească pe autor prin cumpărarea operei. Lucrare așa de mare s'a săvârșit la noi în deceniile din urmă numai una, Enciclopedia română, sub direcția dlui Diaconovich. Enciclopedia e o lucrare, care face cinste stăruinței de fer a inițiatorului și directorului ei, făcută cu conlucrarea multor scriitori din regat și dela noi, tipărită sub auspiciile „Asociațiunii" și în editura bine situatei firme W. Krafft.

Lucrarea dlui Păcățian încă ocupă cu vrednicie loc lângă Enciclopedie, dar ne scoate mai bine în relief puterea de voință și muncă a dlui Păcățian. D-sa nu are o gardă întreagă de colaboratori, cari să-i pregătească materialul, ci singur estrage, copiază, aranjează materialul lucrării sale și scrie părțile istorice de legătură, cari fac ca materialul atât de variat să fie așezat într'un sistem și să formeze o lucrare istorică bine rotunzită și sistematică. Dl Păcățian nu are „Asociațiunea" la spate, ca să dee prestigiu operei sale, nu are un editor puternic, care să-i iee grijile materiale ale publicării, ci însuș e și editorul, care ia răspunderea față de tipograf, și trebue să adune ban de ban, ca să poată plăti marea cheltuială de tipar, ce o are numai un singur volum. Din lista abonaților publicată la finea volumului al IV ori cine se poate convinge, că publicul nostru nu a învrednicit nici pe dl Păcățian cu un sprijin mai mare decât e obiceiul la noi a se sprijini lucrările literare. Atât dincoace, cât și din colo de Carpați, abia s'au găsit 325 de abonați, cari s'au angajat la sprijinirea acestei lucrări prin plătirea prețului de câte 10 cor. de volum. Făcând o mică socoteală, aproximativă, vom ajunge la convingerea, că dl Păcățian cu aceste 325 abonamente poate nici nu-și poate acoperi cheltuiala de tipar. Un volum în mijlociu cuprinde câte 50 coale de tipar. Socotind coala numai cu 70 cor. (luat ca preț minimal la un format așa de mare și hârtie bună) se vine numai plata tipografului cu 3500 cor-, iar dl Păcățian încassează dela 325 abonați 3250 cor. Unde mai pui cheltuiala de broșurare și expediție la abonați, care încă o plătește D-sa. Vedem dar că sprijinul publicului nu e de fel în măsura de a încuraja pe autor și a-i potența puterea de voință și de muncă.

O privire peste lista abonaților ne dovedește, că o mulțima de bărbați, oameni cu cultură academică, dela cari se poate aștepta să sprijinească o astfel de operă, au rămas nepăsători. Să căutăm 4 centre focularе de cultură românească. La Blej au abonat Dr. Iuliu Maniu, advocat și I. B. Hodoș director de bancă, la Gherla Gavriil Hango, preot, la Năsăud Gregoriu Pletosu și Virgil Șotropa, profesori, la Beiuș nimenea. Iată reprezentanții culturii noastre, răspânditorii dragostii pentru carte românească, cum sprijinesc, cum dau exemple de sprijin!

Acest slab sprijin al publicului însă nu descurajează pe dl Păcățian, ci D-sa? cum până acum a scos 5 volume, începând dela 1902, când a dat ediția I a volumului I, dupăce nici temnița suferită n'a fost în stare să-l descurajeze, sperăm că în câțiva ani va scoate și cele 3 câte au mai rămas îndărăt. Dorim numai să-l țină Dzeu în sănătate și să isprăvească opera începută!"

Din despărț. „Asociațiunii".

Convocare.

On. membri ai desp. V. Săliște al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român", precum și toți sprijinitorii ei sunt prin aceasta invitați la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ținea Duminecă, în 6/19 Septemvrie a. c. la orele 2 d. a. în sala școalei din Sibiel cu următorul

---

FOIȘOARĂ.

Glăsuirile nouă ale profeților vechi.

De *Tr. Scorobeț*, presbiter.

(Urmare).

Eremia n'ar fi scris în legile unui popor cuvântul: Dzeu ca să-l facă pios, ci în inima poporului. Nici ar fi crezut, că o națiune e mare pentru instituțiile sale, ci pentru individualitățile morale ale națiunei. Nu pentru ritualul pompos, pentru templu, preoțime este națiunea religioasă, ci pentru succesul acestor mijloace a desvolta caracterul moral al poporului.

Lecția lui:

E înzadar a scrie legile lui Dzeu pe table aurite și a le duce în biserică, dacă nu se scriu în sufletele oamenilor.

4. Ezechil.

Profetul trăește în robia Babilonului. Trăiau Evreii în oareși care libertate bisericească. Insă erau unii cari judecau, că poporul evreesc să nu aibă nici un amestec cu păgânii. Cam ca Iesuiții din evul mediu, cari nu admiteau nici un amestec cu ereticii. Alții ziceau, că Iehova trebue să grijească de ei. Iar alții socoteau religia desființată și neamul înfrânt, deci să se lapede de neam și de lege. Foarte puțini țineau la credința lor și la Iehova, ca un Dzeu drept și nădăjduiau, că prin întoarcere și supunere către Iehova vor dobândi din nou favorul divin și poporul va fi mântuit. Intre acestia era și profetul. Lupta lui fu împotriva cinicilor, a pesimiștilor și a ateiștilor practici, cari trăgeau la îndoială basa pentru credință în Iehova, care ca un Dzeu drept conduce lumea

La sfârșitul cărții sale descrie visiunea Ierusalimului în glorie, în forma restaurării ierarhiei.

In Ezechil întreagă viața se concentrează în jurul bisericii și toate râurile cari adapă viața purced din ea.

Dar nu credea, că templul poate lua locul lui Iehova și cartea locul dreptății sau instituțiile locul vieții.

Duhul bisericii să fie întrupat, pentruca ea să fie efectivă. Ezechil vede și ne face să vedem biserica. Ioan Evangelistul în apocalipsă ne trece dela biserică la Dzeu, care o face glorioasă. Dar biserica învechită, crudă, adeseori prea profană, superstițioasă, ritualistică în concepțiile ei despre viață cu toate pedecile ce a întimpinat, mereu a adăpat și a îmbogățit viața. De orice popor s'a atins, ori ce pământ a udat, a adus roadă, au crescut plante și s'au însănătoșat neamuri.

5. Isaia.

E bărbat de stat și profetul cel mai bine învecinicit în scriptură. A trăit în Ierusalim ca sfetnic al curții. Iudeia se aliază cu Asiria, împotriva căreia Isaia protestează La 30 de ani poporul vru să scuture jugul asirian. Isaia, care fu împotrivă înainte, acum reprobă rebeliunea. Ruperea legăturii cu Asiria i se părea nenorocoasă și plină de calamități pentru ai săi. Dar Iuda se aliază cu Egipetul și se pornește greva Hezechia înfrânt propuse pace. Goli vistieria statului, vându aurul templului și plăti asirienilor. Dușmanul primi pacea și la întoarcere lăsă o parte din oștire în Ierusalim. In ultima scenă a acestei drame apare dușmanul înaintea Ierusalimului cu oaste număroasă.

Iarăși se cugetară oamenii la termini de pace.

Insă Isaia îi îndemnă să rumpă vasalitatea. Regele ascultă sfatul profetului. Dar aceasta înfricoșă pe cetățeni. Unii mâncau, beau și prădau, zicând mâne vom peri. Dar profetul îi încurajă. O epidemie se năpăstui peste oștirea vrășmașului și 185 000 de Asirieni periră. Și părăsiră Ierusalimul.

Dar greșelile politicei rele a regelui și a poporului se răsbună în curând. Intreg poporul fu dus în robie.

El a fost și profet. Ca bărbat de stat el a înțeles evenimentele mari în tulburarea și orbecăirea timpului, ca profet a văzut principiile mari ale luptei naționale și a făcut să le vază și alții.

Acest om din secolul al VIII-lea a. Cr. fiind tinăr, intră în Ierusalim în templu — probabil să se roage. Trebuia să fie avut o puternică imaginație, o inimă caldă și o dogoreală în suflet. Și cum stetea acolo, o visiune străină îi umplu ochii. Văzu pe Domnul Măririi șezând în tron cu înconjurare de Serafimi. Și le auzi cântarea: Sfânt, sfânt, sfânt . . . plin e cerul și pământul de mărirea lui. Templul i se păru că se sguduie și se întunecă de nor. Văzu pogorârea lui Iehova.

— Oh! — nu sunt curate buzele mele, eu am văzut pe Impăratul, pe stăpânul oștilor. Și i se păru, că unul din Serafimi a luat un cărbune din altar și sburând pe deasupra, și-i atinse buzele. Și dela Iehova din tron auzi glas zicând: Pe cine voiu trimite eu la acest popor? Și el răspunse: Aici sunt eu, trimite-mă.

— Dar cu ce cuvânt? Și acest cuvânt auzi Iesaia:

„Du-te spune poporului acestuia:
Auziți, dară nu înțelegeți,
Și vedeți, dară nu cunoașteți,
Ingrașă inima poporului acestuia,
Ingreuiază urechile lor, și orbește ochii lor,
Ca să nu vază, nici să auză,
Nici să înțeleagă
Ca să nu se întoarcă, nici să se însănătoșeze.
— Atunci zis-am: Doamne până când?
Și El a răspuns:
Până se vor pustii cetățile și vor rămânea fără locuitori.

(Va urma.)

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului.
3. Raportul cassarului.
4 Alegerea unei comisiuni pentru censurarea socotelilor.
5. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea de membri noi şi încassarea taxelor.
6. Disertaţii.
7. Raportul comisiúnilor şi hotărâre asupra lor.
8. Alegerea a doi delegaţi pentru ad. gen. a Asociaţiei.
9. Disposiţii pentru verificarea procesului verbal al adunării.

Sălişte, la 12 Septemvrie 1909.

Dr. N. Calefar — dir. desp.

A. German — secr. desp.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. In comuna Cacova, din Banat, se va face în zilele acestea sfinţirea bisericii prin însuş P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp*, al Aradului. P. S. Sa, care va pleca din Arad cu număroasă asistenţă, a notificat aceasta P. Cuvioşiei Sale Părintelui Arhim. şi Vicar episcopesc Filaret Musta din Caransebeş, invitându-l a participa în persoană sau prin delegat la festivitatea sfinţirii, ce se va săvârşi pe teritorul dieczei caransebeşene.

*

Dări de seamă. Deputaţii Dr. A. Vlad şi Dr. N. Şerban îşi zor ţinea dările de seamă Dumineca în 19 l. c. Cel dintâi la Cib,al doilea la Făgăraş.

*

Societatea pentru fond de teatru. Cu ocazia adunării generale ce se va ţinea Dumineca şi Luni la Alba-Iulia va fi deschisă o *expoziţie* de ţesături şi cusături româneşti, lucrate în atelierul Reuniunii femeilor române din com. Hunedorii. Mai toate obiectele expuse vor fi *de vânzare*, şi anume: costume, diferite cămeşi, haine pentru copii, covoare, feţe de masă, perdele, ştergare, ornate bisericeşti, tot felul de ţesături şi cusături de podoabe pentru altare şi icoane, mici obiecte practice, ca bande de masă (Tischläufer), tablete de tot soiul, ciarciafuri de pânză şi alte lucruri ţesute şi cusute. Expoziţia promite a fi una dintre cele mai reuşite, iar reuniunea trebue neapărat sprijinită.

*

Medic român la Carlsbad. Dl Dr. Al. *Vaida-Voevod* se va stabili din nou ca medic balnear la Carlsbad, începând cu sezonul din 1910.

*

Proces de presă. Cetim în „G. de D.“: Tribunalul de presă din Dobriţin, în şedinţa ţinută în 4 l. c. a decis punerea sub acusă a dlui *Ioan P. Lazar* pentru articolul „Pace ori răsboi“ publicat în „Gazeta de Dumineca“ dela 28 Martie, pe motiv că a tradat secrete militare.

*

Comitet filial al societăţii pentru fond de teatru român s'a construit la Deva. Prezident a fost ales dl Dr. Iustin Pop, secretar dl Dr. Eugen Tătar. S'au încassat 156 cor. taxe de înscriere. S'a înfiinţat şi un fond special pentru procurarea aparatelor necesare unei scene locale.

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu îşi ţine adunarea generală *astăzi* Mercuri în 15 Sept. n. la orele 6 d. a. în sala dela Muzeul Asociaţiunii, conform ordinei de zi ce am publicat. La această adunare se invită cu insistenţă, atât membri activi, cât şi cei onorari, fundatori şi ajutători, având reuniunea în stările actuale trebuinţă de sfatul tuturor membrilor săi.

*

Achitat. In procesul de presă intentat ziarului nostru din partea dlui Dr. Vasile Bologa, directorul şcoalei civile de fete a „Asociaţiunii“, s'a pronunţat eri, Marţi, curtea cu juraţi din Cluj. Dl Stefan Duca, care a primit răspunderea pentru articolul încriminat, a fost — *achitat.*

*

In balonul Zeppelin II a făcut o călătorie şi regele Saxoniei, împreună cu contele Zeppelin şi cu personalul de serviciu al balonului. Sborul a durat dela 8·45 dimineaţa până la 1·50 după ameaz

*

Scotus Viator va publica o carte nouă, care va apărea în curând la Brünn. Ziarele ungureşti, care aduc vestea aceasta, se grăbesc a condamna cartea dela Brünn nainte de a o fi cetit. Mai comod nici că se poate.

*

Hymen. Dşoara *Olivia Mare* Ibăneşti şi Dl *Iuliu Conţi* învăţător în Bozed (Bözöd) logodiţi.

*

Aniversarea zilei de 30 August. Un serviciu divin a fost oficiat la biserica metropoliei din Bucureşti în 30 Aug. v. din incidentul aniversării luării Griviţei. Un batalion de vânători a dat onorurile militare. Aniversarea s'a serbat cu obişnuita solemnitate şi în alte oraşe din ţară participând autorităţile civile şi militare.

*

Ştire ziaristică. Dl Ioan Russu-Şireanul a ieşit din redacţia dela „Tribuna“ al cărei prim-redactor a fost, şi s'a stabilit în România, unde va urma să lucreze şi mai departe pe terenul ziaristicei.

*

Apă ozonată, de care avem şi noi sibienii de câteva săptămâni, se va întrebuinţa în capitala Rusiei, pentru a împedeca respândirea epidemiei de holeră între locuitorii din Petersburg.

*

Mare incendiu se anunţă de pe valea Prahovei dela sondele societăţilor petrolifere. Păcura aprinsă a curs pe drumuri şi cărări, mistuind tot în drumul ei, şi ameninţând să distrugă birourile societăţilor, atelierele şi casele locuitorilor, care au fost salvate cu nespuse greutăţi. Mai multe sonde au fost distruse până în temelie. Cauza incendiului nu se ştie.

*

Târguri. Cel mai d'aproape târg al *Abrudului* se va ţinea în 26 şi 27 Septemvrie n. şi adecă în 26 târgul de vite, iar în 26 şi 27 cel de mărfuri. — In *Brad* comit. Hunedorii, s'a schimbat excepţional ziua târgului, şi în loc de 16 Sept. se va ţinea în 23 Sept.

*

Descoperirea polului nordic. De vre-o zece zile durează ceartă mare între *Cook* şi *Peary*, al doilea explorator american, care pretinde, că a atins *el* mai întâi polul nordic. Lui i s'ar cuveni, prin urmare, nemurirea, şi nu lui Cook. Fiecare dintr'ânşii îşi are partizanii săi, oamenii cu trecere în lumea ştiinţifică. Triumfător în sfârşit va ieşi acela, care va putea dovedi în mod ştiinţific, că în adevăr a ajuns la pol.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriaşilor sibiieni au mai dăruit: Costică Anastasesc şef contabil (Craiova), Elena Anastasescu, absolv. a şcoalei profesionale sup. şi Ioan Anastasescu, contabil la banca „Turnu-Măgurele“, 2 cor.; Ioan Hanzu, funcţ. (Bucureşti) 1 cor.; Francisc Neutzil, soţia sa Klara n. Gre'ss şi copiii lor Irmgart şi Emil 3 cor. şi Miorica Tordăşianu, 10 bani.

*

Un succes al congresului medical. Incontestabil că succesul cel mai mare al congresului medical constă în acele conferinţe ştiinţifice, cari au fost ţinute de capacităţi medicale din toată lumea despre asemenea boale tare lăţite, pe cari ştiinţa nu le-a putut descoperi. Cele mai multe din aceste conferinţe au tratat despre aprinderea şirii spinării, tuberculosă, racul şi boalele de nervi. Celce voeşte să se informeze despre natura diferitelor boale de nervi, acela să ceară prin o corespondenţă opul scris în stil poporal: „*Conferinţă despre metoda electrică de vindecat*“. Cartea se trimite fără întârziere şi franco dela Inst. ord. med. Electro Vitalizer, Budapest, Károly körut 2. Mezzanin 51.

*

Teatru. Astăzi, Mercuri, în 15 Sept. se reprezentă „*Fiul Norocului*“, comedie în 4 acte. Mâne, Joi, în 16 Sept. se va juca opereta „*Crisanteme*“. Inceputul reprezentaţiilor la 8 ore sara.

*

Vin veritabil de Pauliş-Meneş se poate cumpăra în Lipova (Lippa) Uri utcza la Emilia Giuchici. Sunt circa 80 de hectolitri vin alb şi vin roşu-vechiu, din via proprie.

Maşini pentru industriaşi.

Camera comercială şi industrială din Braşov ne pune în vedere, că ministrului r. u. de comerciu i-a venit la cunoştinţă, că o seamă de industriaşi (meseriaşi), seduşi de agenţi din fabrice de maşini, mai adeseori agenţi dela firme din statele străine nu odată cumpără pe credit (pe aşteptare) maşini de tot soiul, sub cuvânt că statul lăsându-le lor pe un timp oarecare spre folosire, le va relua (răscumpăra) dela ei. Camera vesteşte, că ministrul nu ia nici un fel de angajament în asemenea casuri şi nu va da nici un fel de subvenţiune (ajutor) singuraticilor şi nici nu va răscumpăra pe seama statului asemenea maşini şi astfel industriaşii îşi fac numai lor pagubă, dacă ademeniţi de agenţi, încheie asemenea târguri. Camera a fost îndrumată să fie cu băgare de samă în casuri, când să dau de către stat asemenea maşini, dacă industriaşul împărtăşit, n'a cerut ajutorul statului în urma vre-unei ademeniri de asemenea natură, de oarece în timpul din urmă s'a întâmplat, că agenţii au înduplecat pe industriaşi, ca să ceară anumite maşini dela stat şi să stăruie, ca maşinile să fie procurate dela anumite firme străine.

Punem la inimă meseriaşilor nostri orânduelile de sus.

Sibiiu, 7 Septemvrie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordăşianu — prezident.

Stefan Duca — notar.

Dela „Clubul Român“ din Viena.

Dare de seamă

Societatea „Clubul Român“ din Viena, dupăcum s'a publicat deja, a adresat şi trimis în vara anului 1908 apeluri onor. public românesc, pentru un „Fond“ spre a putea ridica în centrul imperiului o casă a societăţii „Clubul Român“ care să servească tuturor necesităţilor naţionale şi fiecărui suflet nobil românesc de mângăere.

Din aproape 2000 apeluri esmise în Ungaria ni-au sosit în decursul anului următoarele, cu sume de bani donate şi colectate:

Dl Dămian Popescu, paroh, Ofcea, ca membru fondator cor. 50—: dl Ioan Petrovici, paroh, Ciclova rom., ca membru fondator cor. 50·—; dl Petru Ionaşiu, secret. domenial, Bulci, ca membru fondator cor. 50·—; dl Augustin Beleş, paroh, Şimand, ca membru fundator cor. 50·—; lista Nrul 1956 încredinţată dlui Const. Pop, protopresb., Baia de Criş, cor. 90·80; lista Nr. 340 încredinţată dlui Ioan Comşa şi fiu, comerciant, Selişte, cor 70·—; lista Nr. 262 încredinţată dlui Terenţiu Bugariu, preot milit., Timişoara, cor. 45·—; lista Nr. 428 încredinţată dlui Partenie Zaslo, paroh, Seleuş (Ardeal), cor. 33·80; lista Nr. 394 dnul Vicenţiu Marcovici, paroh în Nădlac, coroane 33·—; lista Nr. 119 dl Aurel Magheţiu, paroh în Sacoşul ung., coroane 30·70; lista Nr. 52 dnul George Martinescu, adv., Lugoj, cor. 20·—; lista Nr. 306 „Păstoriul“, institutul de credit, Timişoara, coroane 20·—; lista Nr. 322 „Steaua“, inst. de credit, Petrovaselo, cor. 12·—; lista Nr. 280 „Bistriţana“, institutul de credit, Bistriţa, cor. 10·—; lista Nr. 289 „Economia“, institutul de credit, Lugoj, coroane 5·—; lista Nr. 272 „Agricola“, inst. de credit, Lugoj, cor. 5·—; lista Nr. 303 „Oraviciana“, institutul de credit, Oraviţa, coroane 15·—; lista Nr. 337 dl F. A. Degan, importor de cafea, Fiume, cor. 20·—; lista Nrul 32 dnul Dr. Aurel Novac, adv., Biserica-albă, cor. 20·—; lista Nr. 304 „Panciovana“, institutul de credit, Panciova, coroane 18·—; lista Nr. 51 dl Dr. Petru Penţia, advocat, Panciova, cor. 17·—; lista Nr. 341 domnul Nicolae Proştean, adv., Lugoj, cor. 16·—; lista Nr. 26 dnul Ioan Budinţan, advocat, Bocşa-mont., coroane 12·—; lista Nr. 360 dl Ioan cav. de Puşcariu jude de curie, Braşov, cor. 10·—; lista Nrul 352 dnul Dr. Stefan Rozvan, adv. Ilia, cor. 10·—; lista Nr. 5 P. C. S. Domn Dr. Ilarion Puşcariu, arhim. şi vic. arhiep., Sibiiu, cor. 10·—; lista Nr. 263 dl Iosif Serafin, preot milit., Seraievo, cor. 10·—; lista Nr. 423 dl Mihail Lucuţa, protopresb., Şiria, cor. 10·70; lista Nr. 908 dl Iosif Lita, protopresb., Ileoda, cor. 14·—; lista Nr. 605 dl Filip Creiţariu, paroh, Botfalu, cor. 9·86; lista Nr. 750 dl Samuil Sabo, paroh în B'aj, cor. 9·04; lista Nr. 147 dl Ioan Velovan, paroh, Ruscberg, cor. 8·—; lista Nr. 184 dl Ioan Chevereşan, paroh, Lugojel, cor. 8·—; lista Nr. 1 dl Const. Păuşan, paroh, Ocna de Fer, cor. 8·—; lista Nr. 1067 dl George Nistor, paroh, Borzaş, cor. 8·—; lista Nr. 548 dl Nicolae Gavrea, paroh, Bendorf, cor. 8·—; lista Nr. 242 dl Iancu Milu, paroh, Uzdin, cor. 8·—; lista Nr. 690 dl George Pralea, paroh, Breaza, cor. 7·76; lista Nr. 1590 dl Basiliu Saltelechi, paroh, Mureş Oşorheiu, cor. 7·—; lista Nr. 1642 dl Basiliu Rus, paroh, M.-Sáli, cor. 7·—; lista Nr. 460 dl Iosif Iorgoviciu, paroh, Kővesd, cor. 6·84; lista Nr. 1545 dl Ioan Bozdoc, paroh, Cicutu, cor. 5·60; lista Nr. 246 dl George Gaspar, paroh, Gătaia, cor. 5·—; lista Nr. 10 dl Roman Ciorogariu, protosincel, Arad, cor. 6·—; lista Nr. 811 dl Petru Cucuian, paroh Loman, cor. 4·11; lista Nr. 1031 dl Ioan Haţiegan, paroh Cluj, cor. 4·—; lista Nr. 1664 dl Nicolae Petruţa, paroh, Maroshodak, cor. 3·—; lista Nr. 823 dl Ioan Oţoiu, paroh, Aciliu, cor. 3·—; lista Nr. 121 dl Teodor Ciolooa, paroh, Şipet, cor. 3·—; lista Nr. 149 dl George Cătană, înv., Valeadeni, cor. 2·—; lista Nr. 1698 dl Avram Stoian, paroh, Sasciori, cor. 2·—; lista Nr. 1733 dl Vasile Moldovan, paroh, Bicazu, cor. 2·—; lista Nr. 1861 dl Nicolae Avram, paroh, Monostior, cor. 2·—; lista Nr. 854 dl George Neagoescu, paroh, Bodzaforduló, cor. 2·—; lista Nr. 787 dl Tanasie Rosian, notar, Aiud, cor. 2·—; lista Nr. 1930 dl Liviu Iancu, paroh, Zabrány, cor. 1·—; lista Nr. 183 dl George Bălteanu, învăţător, Jdioara, cor. 1·—; dl Dr. N. Găroi, advocat, Zerneşti, cor. 5·—; dl Dr. Eusebiu R. Roşca, protosincel, Sibiiu, cor. 5·—.

Deci ne simţim plăcut îndatoraţi şi pe această cale a aduce cele mai călduroase mulţămite marinimoşilor donatori.

Viena, 11 Septemvrie 1909.

George Vitencu — preş.

Ales. Barbu — cassar.

Cărţi şi reviste.

Raportul general al comitetului reuniunii române de muzică din Sibiiu pe anul 1908/9. Averea reuniunii face după inventar peste 8 mii de cor., din care în numărar şi efecte cam jumătate, iar restul în muzicalii, pian, costume etc. Reuniunea are 10 membri onorari, 5 fundatori, 52 ajutători, şi 82 activi, dintre cari în decursul anului s'au retras 29 din reuniune. Raportul arată că anul acesta n'a fost unul dintre cei mai norocoşi şi reuniunea a avut să se lupte cu multe şi felurite neajunsuri.

*

Cuvântări de înmormântare şi pomenire (din veacul al 16 lea până la 1850), retipărite şi întovărăşite de note, de N. *Iorga*, Vălenii-de Munte, 1909. Un volum de 138 pp. Preţul: 80 de bani. — Cartea aceasta preţioasă este introdusă cu următoarele cuvinte ale dlui Iorga: Vechea noastră literatură cuprinde frumoase pagini de elocvenţă în cuvântările ţinute la îngroparea sau pomenirea deosebitelor persoane de însemnătate, dar mai ales a ctitorilor şi clericilor înalţi. Ele se deosebesc de predice prin aceea, că la dânsele se adaogă o simţire şi un adevăr pe care acelea, făcute pe orce an, serbat ori unde, nu le au. Uneori cuprind şi biografii interesante. Din ele aleg astăzi câteva mai frumoase, începând astfel o bibliotecă religioasă şi morală. Ea poate folosi orcui e în stare a preţui frumuseţa formei unită cu înălţimea inspiraţiei. Dar ea va putea aduce servicii şi cuvântătorilor de astăzi, cari au nevoie să urmeze un model, când pomenesc, la pragul mormântului sau într'o zi de amintire, pe un om de bine.

Convocare.

Pentru a putea aranja în mod corăspunzător şi demn festivităţile împreunate cu adunarea generală a Asociaţiunii, care anul acesta se va ţinea în Sibiiu, invităm pe toţi domnii membri ai inteligenţei române din loc la o consfătuire pe Joi în 16 l. c. seara la 6 ore în sala festivă a casei naţionale.

Apelăm la bunăvoinţa tuturor sprijinitorilor Asociaţiunii şi rugăm respectuos pe toţi domnii membri ai inteligenţei române, ca să binevoiască a participa la această consfătuire.

Comitetul despărţământului
Sibiiu al Asociaţiunii.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate de tinerimea română din Avrig la 15/28 August (Sf. Mărie) au binevoit a contribui cu suprasolviri dnii: Dr. Iancu, med. şi N. Brassay, câte 4 cor.; V. Maxim, preot, I. Răduţ, not., G. Maxim, com., N. N., G. Postea, v.-not. et fam., Ioan de Preda, adv., V. Preda, câte 2 cor.; Dr. S. Segall, 1 cor. 50 fil.; St. Popoviciu, not., N. Balea, St. Dregiciu, G. Comşia, F. Stuchlich, N. Kremer sen. şi N. Márk, câte 1 cor.; N. Schlattner, 60 fil.; A. Căpăţină, D. Constantinescu, 50 fil.; V. Corcodel, 20 fil. şi Eu 10 fileri.

Marinimoşilor suprasolvenţi le aducem şi pe calea aceasta mulţămitele noastre.

Tinerimea.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Szebenvármegye alispánjától.

9472/1909. fj. [328] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyénél elhalálozás folytán megüresedett és évi 1000 K kezdőfizetéssel, természetbeni lakással és ruházati átalánynyal egybekötött házmesteri állásra, valamint ennek betöltésével esetleg megüresedő és évi 600 K kezdőfizetéssel, lakpénzzel és ruházati átalánnyal javadalmazott hivatalszolgai állásra pályázatot hirdetek.

Pályázni óhajtókat felhivom, hogy szabályszerüen felszerelt kérvényeiket 1909 évi október hó 16 áig hozzám annál is inkább nyujtsák be, mivel a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Nagyszeben, 1909 évi szeptember hó 12-én.

Reisenberger
alispán.

---

ad. Nr. pp. 921/1909. (312) 3—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 23 Iulie a. c. Nr. 8692 Bis. prin acesta se publică concurs pentru întregirea parohiei vacante de clasa a III-a **Vâlcăul ung.** cu termin de 30 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a se prezenta în timpul şi modul prescris in Rgltl pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbatoare la biserica din această parohie, spre a cânta, predica şi eventual a celebra s. luturghie.

Cluj, 10 August 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu
protopresb.

Nr. 717—1909 Prot. [323] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţătoriu la şcoala poporală gr. or. română di **Bruiu**, protopresbiteratul Agnitei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunato cu acest post sunt cele urmate în sensul legii.

Cuincuenalele se vor socoti numai după anii serviţi la această şcoală.

Invăţătoriul ales e obligat a conduce o strană în bisnrică, atât la utrenie, cât şi la liturghie în toate Duminecile şi sărbătorile, cântând la sf. liturghie cu copii de şcoală.

Cei cari doresc a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite cu documentele prescrise (Estras de botez, Atestat ge clasă, Absolutor şi Atestat de cualificaţiune eventual şi alte Atestate recomandătoare) subsemnatului, şi să se prezenteze negreşit îe vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a-şi arăta destoinicia în cântări şi tipic; căci nesatisfăcând acestei condiţii. cererile lor nu vor fi luate în considerare.

Agnita, 25 August 1909.

I. Muntean
protop.

Nr. 310—1909. [324] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de învăţători la şcoalele conf. gr.-or. mai jos însemnate din protopresbiteratul Haţegului, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Grid** cu salar de 300 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Intregirea pănă la 1000 cor. se va cere dela stat.

2. **Luncani** cu salar de 600 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Iotregirea pănă la 1000 cor. se va cere dela stat.

3. **Petrila, lunca din sus** cu salar de 600 coroane din repartiţie dela popor, cuartir şi lemne de foc. Intregirea pănă la 1000 cor se va cere dela stat.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi, vor avea să-şi înainteze cererile instruite în regulă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi au a se prezenta înainte de alegere la biserică spre a face cunoştinţă cu poporul.

Haţeg, în 25 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

Nr. 9977/1909 Epitr. [325] 2—3

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Conzistorul arhidiecezan pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în econmia de câmp, viţicultură, lăptărit, legumărit, pomărit etc., să primesc pentru anul economic 1909/10. 6 tineri de religiunea gr. or. ca elevi, pe lângă următoarele condiţii:

a) Etate primară de 15 ani, — devenind că au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte sunt bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Cei primiţi vor aduce cu sine donă rânduri de haine şi albituri.

c) Cursul acesta să va începe la 1 Noemvrie şi va dura 1 an.

d) Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt şi haine de pat gratuit.

e) Concurenţii să-şi aştearnă rugările lor Conzistorului arhidiecezan, instruite cu carte de botez, — atestat şcolar, — medical, şi de moralitate vidimă de oficiul parohial, — cel mult până la 15 Octomvrie st. n. a. c.

Sibiiu, 28 August v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marţă.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare staţiune cu preţ original

Informaţiuni mai de aproape gratuit şi franco numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud şi de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 5—15

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 30—52

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultaţiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 3—12

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul Vetrei luminoase. Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul 2 coroane, plus porto 30 bani.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe biserіceşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 22—52

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 26—40

A fi bolnav

e neplăcut, totuşi nu e încă o nenorocire, dacă bolnavul în loc să se îndeletnicească cu încercări zadarnice prin mijlocirea de băi, masage, frecări şi altor asemenea metode de vindecat, se serveşte imediat de acel mijloc radical, care e constatat că posede posibilitatea, de-a împrospăta sistemul nervilor, a întări stomahul şi indestinele spre o mistuire mai bună, şi o influinţă favorabil asupra **nervosităţii, neurasteniei, reumatismului, durerilor de spinare şi cap, înţepeniri** şi **casuri de slăbiciune**, şi aceea e

ELECTRICITATEA.

Cine se interesează deci pentru această metodă de vindecat, acela să ne cerceteze în timpul de ordinaţiune, când noi cu plăcere dăm orice desluşiri şi demonstrăm liber cu aparatul nostru. In cas să nu fie aceasta posibil, atunci e suficient a tăia couponul de mai înjos şi a-l trimite nouă provăcut cu numele întreg şi adresa, iar noi trimitem apoi fără întârziere broşura noastră cu 84 pagini ilustrată „Ttratat despre Elektro-Therapia modernă“, gratis şi franco în plic închis.

ELEKTRO VITALIZER, inst. ord. med.

Budapesta IV. Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteţi-mi opul pentru domni şi dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis şi franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(321) 2—4

Scrisoare de mulţămită.

Doamna Iosif Csuts, Ilia, scrie în 15 Iunie 1909: Mult stimate Dle Doctor! Cu bucurie Vă anunţ, că cu aparatul am ajuns la un resultat atât de excelent, cum eu însu-mi de-abia am aşteptat. De-abia acuma văd cât de minunat e aparatul, şi oricui îl pot recomanda, ceeace la fiecare ocasie binevenită o să şi fac. Inainte de tratament am fost chinuită de asemenea dureri, încât nu mai aveam plăcere de trai, toate aceste dureri au dispărut. Insomnia şi simţurile de frică nici nu se mai ivesc. Vă doresc din inimă, că Atotputernicul să Vă ţină încă mult, ca să pute-ţi veni încă în ajutor la nenumăraţi suferinzi.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 96 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Septemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Coroana nu cedează.

Sibiiu, 17 Septemvrie n.

O foaie maghiară, care stă foarte aproape de ministrul nostru de interne, contele Andrássy, astfel îşi încheie prim-articolul din numărul de eri, Joi, 16 Septemvrie n.:

„Nori grei s'au ridicat între noi şi între Domnitorul nostru. Trebue deci să aşteptăm, până vedem, dacă poate să străbată prin ei privirea Domnitorului, ca să înţeleagă naţiunea maghiară?“

In aceste puţine cuvinte e zugrăvită destul de bine situaţia politică dela noi. Coroana nu cedează, pentrucă nu poate să cedeze; dar nu cedează nici naţiunea maghiară, pentrucă *nu vrea* să cedeze, ci se pune pe punctul de vedere al aşteptării, până va fi silită Coroana să cedeze.

O astfel de politică însă e foarte hazardată. Pentrucă se poate întâmpla şi contrarul. Coroana încă se poate pune pe acelaşi punct de vedere al aşteptării, până va fi silită naţiunea maghiară să cedeze.

Mai bine ar fi deci un compromis, o bună înţelegere între Coroană şi naţiunea maghiară, ceeace nu s'a putut însă obţinea nici cu ocasiunea audienţei din urmă a prim-ministrului nostru Wekerle avută la Viena, audienţă, despre care putem să dăm, după informaţiunile aduse de ziarele maghiare din capitală, următoarele amănunte: Marţi, înainte de ameazi şi după ameazi, până târziu seara, domnul Wekerle a luat parte la consultările consiliului comun de ministri, ţinut la Viena în chestia stabilirii budgetului comun pentru anul viitor, în care sunt trecute cheltuelile avute cu adnexarea Bosniei şi Herţegovinei, precum şi cheltuelile reclamate de procurarea unor vase noi de răsboiu. E vorba, ca pentru anul viitor budgetul comun să fie urcat cu vre-o 500 de milioane!

In audienţă s'a presentat deci Marţi la Maiestatea Sa numai contele Zichy Aladár, ministrul de pe lângă persoana Maiestăţii Sale, pentru a pregăti calea pe seama ministrului prezident Dr. Wekerle, care a fost primit apoi Mercuri dimineaţa la orele 9 în audienţă, în palatul din Schönbrunn.

Două ore întregi a stat dl Wekerle la Maiestatea Sa, dela 9 până la 11, şi totuşi, când a părăsit sala de audienţe, nu a putut spune altceva ziariştilor cari voiau să afle resultatul audienţei sale decât numai atâta, că Maiestatea Sa *încă nu a luat decisiune.* Ceeace însă în limbă comună înseamnă atâta, că Maiestatea Sa *nu a acceptat* nici una din propunerile făcute din partea guvernului maghiar cu privire la descurcarea lucrurilor! Maiestatea Sa remâne pe lângă punctul seu de vedere, pe care ministrii sei din Ungaria îl cunosc foarte bine, şi aşteaptă, ca aceştia să se supună voinţei Maiestăţii Sale şi să-i implinească dorinţele.

Cu solia aceasta a venit deci dl Wekerle dela Viena Mercuri sara acasă la Budapesta, şi pe astăzi, Vineri, a convocat de nou consiliul de miniştri, pentruca să comunice colegilor săi ultimatul Coroanei şi să iee apoi consiliul de miniştri hotărârea finală, dacă se angajază să facă aşa cum doreşte Coroana, ori apoi prefere să se retragă?

Mâne, Sâmbătă, dl Wekerle va fi de nou în Viena, pentru a presenta Maiestăţii Sale, ori supunerea guvernului, ori dimisia guvernului!

Am mai spus-o şi cu altă ocasiune, şi o spunem de nou, că punctul de vedere al Coroanei e foarte corect. Coaliţia a fost chemată la putere sub condiţiunea, *să facă noua lege electorală*, pe care însă a tot trăgănat-o, până i s'au încurcat lucrurile, astfel, că acuma nu mai poate să o facă. Dar vina nu o poartă Coroana, ci guvernul şi majoritatea parlamentară. Indrepte deci guvernul aceea ce a greşit şi facă aceea la ce s'a obligat, pentrucă până nu-şi împlineşte datorinţa, Coroana nu-l lasă să plece dela postul său. Căci Coroana nu cedează!

Ordonanţa de catehizare a ministrului de culte Apponyi, trimisă bisericilor române, a fost trimisă zilele trecute şi bisericii gr.-ort. sârbeşti din patrie. Patriarhul Bogdanovici, imediat după primirea actului însemnat, a convocat sinodul episcopesc al bisericei sârbeşti, la consfătuirea ce se va ţinea în 18 Septemvrie în Carloveţ. Se crede, că şi biserica sârbească va lua posiţie în contra ordonanţei domnului Apponyi.

Congresul naţional-bisericesc. Anunţarea făcută la locul preaînalt din partea I. P. S. Sale, a Domnului Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu*, despre intenţiunea de a convoca congresul naţional-bisericesc în sesiune ordinară, *a fost luată preagraţios la cunoştinţă*, deci convocarea congresului pe ziua de 1/14 Octomvrie curent va urma în curând.

Cronică pedagogică.

Insemnătatea familiei pentru educaţiune.

De *G. Fl. Preşmereanu.*

(Urmare).

Dat fiind, că copilul e foarte accesibil influinţelor părinţilor, — datoria lor este, — după cum am mai amintit, — să le prezinte exemple demne de imitat. Ca garanţă sigură în privinţa aceasta pot servi ei, dacă se vor conforma preceptelor unei conduite religioase-morale, care prescrie o viaţă dreaptă, activă şi bogată în fapte bune.

Accentuez cuvântul activă cu atât mai mult, că biserica condiţionează chiar caracterul moral al unei vieţi creştineşti dela munca desvoltată şi dela hărnicia creştinului, după cum zice Sidney Smitz: *„Fiecare să se nevoiască, ca prin luptă, după puterile sale să ajungă la cele mai înalte scopuri, pentruca la vremea morţii să aibă conştienţa împăcată, că şi-a făcut datoria deplin.*

Prin impunerea unei vieţi active biserica a fost conştie de insemnătatea aceleia ca un bun educator al caracterului.

Prin ea se cultivă cele mai nobile însuşiri ca: *stăpânirea de sine, ascultarea, răbdarea.* Unde mai pui apoi, că numai prin lucru ne procurăm cunoştinţele şi aptitudinile pentru viitoarea carieră din viaţă! Din contră, viaţa trândavă devine blăstăm omenesc, prin prilejul ce îl dă la diferite stări de boală, ca melancolia, indispoziţia etc.

„Trândăvia — zice Smiles — este o otravă sufletească şi trupească, este leagănul viţiului şi isvorul tuturor faptelor rele, una din cele şapte păcate de moarte“ etc. Şi mai departe: *„Trândăvia de spirit este mai periculoasă, ca cea a corpului, căci precum se înmulţesc vermii într'o grămadă de gunoiu, astfel se sporesc şi gândurile rele şi viţiurile în sufletul omului trândav“.*

Poate să se simtă oare fericit bărbatul ce se tăvăleşte în mocirla bunătăţilor materiale ale lumii acesteia, câtă vreme în viaţa lui trândavă, n'are parte de balzamul dulce al datoriei împlinite, precum şi de sentimentul plăcut al odihnei depline ce-l simte numai omul muncitor?

Dispreţul de viaţă, blazarea, urâtul de regulă e soartea acestor fel de indivizi.

Având lucrul o influenţă atât de covârşitoare pentru viaţa omului peste tot, e de sine înţeles, că acestuia trebue să i se dea şi în şcoală, respective în familie, o atenţie deosebită. Cu lucrul trebue deprins copilul, deja din primele momente ale copilăriei.

Cu ajutorul activităţii regulate, făcând pe copil să se domineze în pornirile sale, şi predispunându-l la întimpinarea cu bărbăţie a multor osteneli şi încordări, chiar contra plăcerilor sale, ne este dat un mijloc educativ de prima forţă. Considerând apoi, că dedarea la lucru o reclamă şi scopul practic al vieţii, care la îmbrăţişarea diferitelor cariere, pretinde o mulţime de desterităţi, natural că prin o reformare a învăţământului, în senzul căreia elevii în şcoală şi în familie să fie însărcinaţi cu îndeplinirea de lucrări folositoare, s'ar face uz de un mijloc sigur ducător la scop, în educaţiune.

FOIŞOARĂ.

Glăsuirile nouă ale profeţilor vechi.

De *Tr. Scorobeţ*, presbiter.

(Fine).

O viaţă grea a fost viaţa profetului, cu inima într'o puternică fortăreaţă de nădejde, inspirat de un patriotism curat, având o limpede visiune pentru mântuirea din ruină a poporului îmbeznit, surd, slăbit în conştiinţa sa şi cu inimă uscată către care a mers. Era o vreme de răsmiriţă, cu cetăţi în flacări, cu glasuri şi gemete desperate de mame pentru copiii lor, cu ciumă şi groaza morţii. Din această atmosferă tulbure el întrevăzu timpul de pace şi era convins, că puterea răsboiului e trecătoare, iar a păcii e vecinică.

El anticipă însă prea de vreme timpul păcii, pentru generaţia sa încă. Dar această vreme veni abia după 8 secole. Veni cel mai mare profet şi grăi unei generaţii la fel decăzute. Şi ca să înţeleagă, le vorbi în pilde.

— Un om avea vie şi servitori, şi a trimis logofeţii să i cerceteze, şi au fost omorâţi. Apoi trimise pe fiiul său şi-l omorâră.

La alt loc descrie fărădelegile din via stăpânului — nedreptatea pătată cu sânge. Numai Cristos a mai denunţat fărădelegile din public ca Isaia (V. 8—24). Aceasta e ceeace numim problema proprietăţii ţărăneşti, arândaşilor, crimele — probleme de viaţă — lăcomia, luxul, decadenţa. (Vai celor ce zic răului bine, ceri jăfue şi strigă: Pace, şi pace nu poate fi)

Pocăinţa sau tămăduirea după temperamentul lui a te întoarce către Dzeu e a servi fiilor săi; singurul păcat împotriva lui Dzeu e neumanitate, pentrucă vatămi pe Dzeu, vătămând pe deaproapele. Lecţia lui:

Inzadar sunt bisericile şi rugăciunile, înzadar laudele şi formele evlaviei, dacă ele nu inspiră entusiasm pentru umanitate, pentru iubirea deaproapelui, pentru dreptate, legalitate şi slujire.

Apostrofarea: Ascultaţi cuvintele Domnului, voi poruncitori ai Sodomei — e de pe buzele acestui om.

Multe din glăsuirile lui ce stau în legătură cu evenimente cunoscute ori necunoscute, sunt incomplecte şi fragmentare.

Insă din cele ce se pot ceti cu înţeles şi au ecou în sufletul nostru — glasul lui de denunţare şi de nădejde, chemarea la pocăinţă, la întoarcere şi împreunare cu Dzeu străbat prin noianul vremii de demult şi sunt ca o cheie spre a înţelege chiar vremea noastră.

6. **Micheia.**

E contimporan cu Isaia. Dar Micheia trăia la sat, şi era profetul ţărănimii. Tratează 4 subiecte: păcat, religie, mântuire şi isvoarele nădejdii.

Iată o sentinţă a lui: „Vai, celor ce cugetă fărădelege în paturile lor! „In acel secol al 8-lea a. Cr. erau oameni cari în pat nu se cugetau la Dzeu — ca psalmistul — nici planuri de binefacere, nici cum va fi lumea mai bună şi fericită. Ci cum să răfuiască pe deaproapele ... acestea tulburau somnul lor. Priveau cu lăcomie la brazdele săracului, cum să o împreune cu a lor, să sugă roadele ostenelilor săracilor şi orfanilor. Să corumpă judecătorii etc. Şi acest spirit epidemic al lăcomiei, corupţiei îl duceau în biserică, preoţii slujiau pentru bani şi se aliau cu jăfuitorii.

El zice că violarea Sâmbetii e o crimă împotriva umanităţii. Nu sunt în Biblie rânduri, cari să condamne pe om, pentrucă nu aduce jertfe destule, că nu merge destul de des la biserică, că nu ceteşc biblia. Vecinicul refren al Bibliei este: batjocorirea umanităţii din om.

Prima lecţie din Micheia este: neomenia faţă de om e păcat, pocăinţa e slugirea deaproapelui.

Apoi o admirabilă definiţie a religiei:
Şi ce cere Iehova dela tine?

„A face dreptate, milă iubitoare, a umbla umilit cu Dzeul tău!“ (VI. 3—8).

Dreptate a face ... adecă ce se cuvine.

Umilinţă ... să nu te socoteşti mai mult decât eşti faţă de Dzeu.

Să aibi reverinţă. Aceasta e umilinţa privind în sus, şi umilinţa e reverinţă privind în jos.

A merge la biserică, a ceti Biblia, a ţinea sărbătorile nu constitue religia. Acestea sunt numai mijloace a cultiva religia. Ci religia e a face dreptate, a iubi mila şi a umbla umilit cu Dzeu Negustorului onestitate, judecătorului dreptate, soldatului eroism, în societate prevenire, în casă dragoste.

Cine s'a ridicat în biserica creştină cu idei mai înalte decât acest necunoscut profet ţărănesc!

Fiind el profet dela ţară a crezut, că mântuirea vine de aici. Profeţii vin din neaşteptate locuri, în mare parte din poporul de rând. Aşa Elie, Amos, Isus şi aşa la toate neamurile vechi şi nouă.

7. **Necunoscutul din cartea lui Isaia.**

Sub acelaş nume se cuprinde o istorie de 3 jumătăţi de veac. Nu poate fi acelaş autor. Sunt 2 persoane. Una ni e cunoscută şi trăeşte la începutul robiei de 70 de ani. Celalalt urmează la încheerea robiei. Acesta cuprinde lecţiile vieţii religioase în robie. Că religia se păstrează şi fără preoţi, fără biserică, fără jertfă şi fără ritual. Pentrucă Dzeu e acelaş în Babilon, ca şi în Palestina. Religie e în tot locul, unde e om.

In cartea aceasta cunoaştem un principiu de stăpânire peste popoare eterogene. Cirus îngădue exerciţiul ori cărei religii şi cult. O făcu aceasta din motive politice. E mai lesne a tolera culturile, decât a provoca cele mai primejdioase ostilităţi pe temă religioasă. Acelaş princi-

Aceste consideraţiuni s'au avut în vedere, când în timpul mai nou s'a început a se întroduce lucrul manual în şcoalele poporale.

Variaţia în învăţământ, ce se asigură în felul acesta, este o condiţie capitală în instrucţiune, în general, dar condiţionează totdeodată şi o desvoltare armonică a corpului şi a spiritului.

Abstragând dară dela împrejurarea că însaşi pedagogia pretinde întroducerea acestuia ca regulator al activităţii elevului în şcoală precum şi ca mijloc disciplinator şi educativ prin prilejul ce-l dă voinţii de a se manifesta în senz moral şi astfel a se cultiva, — lucrul este şi un pregătitor al copilului pentru cariera, ce-l aşteaptă în viaţa, făcându-l astfel folositor societăţii.

Principiul fundamental, că adecă numai ţinând pe elev, ca în mod constant şi fie corect în lucrurile sale, îl putem deprinde la o activitate corectă şi de mai târziu, — n'ar trebui perdut nici un moment din vedere.

Acesta se refere mai ales la şcoala de repetiţie, ca singura şcoală pregătitoare pentru viaţa practică, la pătura noastră de jos, care, în starea în care se află, pare a nu-şi pricepe de loc chemarea.

Fiind aceasta, împreună cu şcoala poporală de toate zilele, singura instituţiune de învăţământ pentru populaţiunea noastră dela ţară, scopul ei nu poate fi altul decât de a creşte membri folositori statului, comunei şi neamului.

Acestui scop serveşte însă tocmai observarea postulatului indicat mai sus, căci prin deprinderea elevilor la o muncă corectă nu numai că i-am trezit lui dragostea de lucru, diligenţă spontană, ci l-am deprins ca să ştie preţui şi munca altuia.

Prin resultatele invederate ce le dobândeşte acesta în lucrările sale din şcoală la o aparenţă neînsemnată, i se sporeşte încrederea în sine, în puterile sale. El câştigă poftă de lucru, aşa că pe departe de a simţi urmările molestătoare ale trândăviei el află multămire în resultatele muncii sale, căci zice Smiles: „Lucrul ce e drept consumă în parte puterile noastre, dar trândăvia le nimiceşte total“.

Cumcă de grije şi de lucru, acestea fiind destinaţia omului — nu poate scăpa nimenea, ne putem convinge din vorbele lui Carl of Derby, care nu crede că om fără a avea ocupaţie, fie el cât de amabil, vrednic de cinste, să se fi putut cândva simţi fericit; ceeace e şi natural, câtă vreme ştiut este, că fie cineva cât de bogat şi părtaş bunătăţilor lumeşti, totuşi trebue să simtă, că e dator să participe cu o părticică cât de mică la promovarea binelui şi fericirii deobşte, de care şi el se împărtăşeşte.

Dintr'o viaţă neactivă şi nefolositoare un descreerat sau un spirit absolut comun poate să-şi făurească un privilegiu sau un titlu de onoare.

Fiind vorba de modul cum trebue sădită dragostea de muncă în familie, trebue să accentuăm, că educatorul are un mare rol întru deprinderea copilului la o lucrare regulată. Un părinte energic este isvor de activitate şi de veselie pentru toţi cei din cercul lui de influinţă, din contră unul neactiv, trândav e de două-ori vinovat, căci fără o ocupaţie folositoare, care este condiţia de căpetenie pentru bună aflarea copiilor din familie, nu numai că aceştia cad pradă unei plictiseli supărăcioase, dar purtarea lui pricinueşte rele incalculabile şi pentru viitorul copiilor.

Intocmai ca în faţa elevilor astfel şi pentru copii, nu superioritatea intelectuală, puterea geniului, ci o putere de simpatie pornită din un suflet plin de zel la muncă, o muncă sănătoasă, durabilă, desfăşurată în frica de Dzeu şi întemeiată în conştiinţa adâncă a simţului de datorie şi a valoarei acestuia este, care îi atrage asigurându-le pofta de muncă.

Un puternic mijloc de încurajare a copiilor la muncă le este dat părinţilor în felul de viaţă al bărbaţilor mari.

Să vedem în ce constă această putere de atracţie şi influinţă a acestora?

Esplicarea o aflăm uşor în însaş puterea caracterelor mari, care trezeşte inspiraţiuni, entusiasm şi animează pe cei din jurul lor. Acestia nu numai esercită puterea lor, ci şi împart din ea. In această putere de admiraţie este dat educatorului un mijloc de mare valoare întru a nobilita spiritul elevului şi a-l elibera din cătuşele unei vieţi egoiste, care oferă atâtea pedeci greu de încătuşat pe calea, care duce la îndreptarea morală.

E întrebarea, cum vor utilisa părinţii acest mijloc? Răspunsul se impune de sine, câtă vreme ştiut este, că admirând pe cineva se presupune totodată şi o simpatie din partea noastră, întocmai ca şi dorinţa de a se identifica cu acea persoană.

Astfel dară e natural, că şi părinţii numai esemple de caractere mari vor presenta copiilor, fiind vorba de cultivarea caracterului şi gustului lor. Altcum din admiraţia ce ar arăta-o unor persoane mici de suflet, comune sau legate de bunuri trecătoare, ar trebui să concludem, că şi ei promit a deveni, dacă chiar nu sunt, nişte suflete tot atât de mici.

Adevărul proverbului: „Spune-mi cu cine te însoţeşti, ca să-ţi spun cine eşti“, pe care nu-i permis, ca părinţii să-l peardă din vedere, nici când e vorba de a alege prietini pe seama copiilor lor, şi prin care se conclude la gradul de moralitate al indivizilor, s'ar putea întrebuinţa şi pentru a turna gustul şi talentul, deci şi caracterul acelora în forma: „Spune-mi pe cine admiri, ca să-ţi spun cine eşti“. Admiri tu oameni de rând, nici tu nu eşti altcum. Iţi insuflă respect cei bogaţi, şi tu eşti stăpânit de iubirea de argint! Din contră, admirând pe un bărbat onorabil, bun, am motiv a te considera şi pe tine de atare!

Ce ţinută vor avea să observe părinţii în privinţa aceasta? Vor căuta să stârnească admiraţie faţă de caractere mari, şi aceasta cu atât mai de timpuriu, cu cât dela o vreme stăruinţa de a admira a elevului respective a copilului, începând să scadă uşor poate ajunge să nu-şi mai aibă idealul, ci să-şi aleagă nişte caractere rele drept modele vrednice de admirat.

Incât priveşte apoi pe omul, ce nu se simte atras de nici un ideal mai înalt, dela acela nu se poate aştepta să opună resistenţă ispitelor unei vieţi josnice şi viţioase, „tocmai pentrucă a perdut cea mai frumoasă parte din natura sa, şi care este putinţa de a se opune acelora“, — zice Smiles.

Dela datorinţa de a deda pe copii la admirarea faptelor bune, fiind acest obiceiu un mijloc sigur de a putea face deducţie şi la cultura inimii acelora, n'ar trebui să se abată nici un părinte, căci dela bucuria pentru fapta bună, care întemeiază binele altuia, până la însaşi îndeplinirea binelui moral din partea copilului, nu e decât un singur pas.

Câţi dintre părinţi însă se nevoesc a-şi deprinde copiii la bucuria de binele altuia? Şi chiar dacă auzim uneori lăudându-se faptele străine din partea unora, câţi îşi dau espresie sincerei bucurii prin aceasta?

Cei mai mulţi voind să-şi câştige popularitate şi iubirea altora îşi iau refugiul la lauda faptelor altora simulând astfel o admiraţie sinceră, de oarece ştiu că nici o altă însuşire nu asigură omului atâţi prietini, ca tocmai aceasta.

Simulează — zic, căci ştiut e că nici un suflet de rând nu e capabil de o sinceră admiraţie. O natură ordinară judecă şi pe alta tot astfel şi se bucură de năcazul deaproapelui.

(Va urma).

„O despărţire duioasă“.

Sub titlul acesta cetim în ziarul „Ţara-Oltului“ (Nr. 34) din Făgăraş o corespondenţă mai lungă despre ieşirea din parohie şi despărţirea de credincioşii săi din Viştea-inferioară a părintelui *Gheorghe Tulbure*, de prezent asesor-referent la Consistoriul nostru din Oradea-mare. Despărţirea aceasta, cum reiese din corespondenţa „Ţării Oltului“, a fost atât de duioasă şi de mişcătoare şi a fost împreunată cu o atât de impozantă manifestaţie de iubire şi de cinste din partea poporenilor din Viştea, încât aflăm de bine să o reproducem şi noi pe scurt, nu din conzideraţii personale, ci ca dovadă despre dragostea şi alipirea curată, ce şi-o poate câştiga preotul în sânul credincioşilor săi prin păstorire devotată şi înţeleaptă, prin tact şi blândeţă evangelică.

— „Pe cât de mare ni-a fost bucuria — zice coresp. din „Ţ. O.“ — pentru distingerea binemeritată a părintelui Tulbure, înălţat la demnitatea de asesor consistorial, pe atât de mare, adânc simţită şi generală ne este durerea, că aşa de timpuriu l-am perdut din mijlocul nostru.

Doi ani şi opt luni a fost un factor zelos şi preţuit în toate mişcările culturale, sociale şi politice din părţile noastre.

Ziua de sfta Mărie a fost cea din urmă în care părintele nostru, de toţi iubit şi stimat, a slujit cea din urmă liturghie la prestolul altarului, care, acum de doi ani şi jum. trecuţi, l'a primit ca pe mirele său. Biserica era aşa de ticsită de popor, încât nu l mai încăpea. După frumosul serviciu părintele nostru şi-a rostit cuvântarea de rămas bun, purcezând din motto: „*Nu voi mai vorbi multe cu voi, căci vine stăpânitorul lumei acesteia şi întru mine nu are nimic. Rămâneţi intru mine şi eu întru voi*“. (Ev. I. c. XIV. v. 27)

Vorbirea aceasta a fost atât de frumoasă şi emoţionătoare, încât a stors lacrămi din ochii tuturor. Aceste lacrimi s'au potenţat, când părintele şi-a luat rămas bun, însuşi emoţionat până la lacrimi, dela iubiţii săi parohieni în special, până la copii cei mici de şcoală, dându le tuturor sfaturi înţelepte şi mângăitoare.

In aceeaşi zi sara inteliginţa din Viştea a aranjat o cină comună — cina cea mai de pe urmă — în onoarea iubitului şi neuitatului nostru preot călător, la care afară de Vişteni au participat şi câţi-va fruntaşi din împrejurime.

A doua zi, Dumineca, de dimineaţa până după ameazi sosiau rând pe rând atât preoţi şi fruntaşi din comunele vecine, cât şi parohieni, spre a-şi lua rămas bun sărutând mâna iubitului lor părinte. Pela 3 ore d. a. satul întreg era adunat în spaţioasa stradă, în jurul locuinţii preotului, ca să-l vază la plecare. Un conduct de călăreţi impozant, feciori pe cai împodobiţi cu cârpe şi scoarţe înflorilate, şi vre-o 20 de trăsuri şi căruţe încărcate cu fruntaşi aşteptau plecarea şi petrecerea cu cinste a păr. Tulbure, nu la gara din Viştea — căci era prea aproape, ci peste comuna Ucea, la gara din Arpaşul de jos.

Pe la 4 ore în sunetul clopotelor s'a pus banderiul în mişcare, având în frunte un călăreţ, care ducea în loc de steag crucea Domnului. După şirurile călăraşilor urma trăsura păr. protopop Ioan Cândea, alăturea cu care a luat loc iubitul preot, acoperit de flori şi de cununi, iar pe lângă trăsură doi călăreţi purtau în loc de steaguri — ripidele. Numai în paş putea înainta convoiul printre mulţimea postată de ambele margini ale stradelor. In capul comunei s'a fost ridicat o poartă împodobită cu frunze de stejar. Aici conductul festiv s'a oprit, iar iubitul nostru părinte şi-a rostit ultimul cuvânt de adio, la care i-a răspuns cu multă însufleţire şi înduioşare păr. I. Stanciu, preot gr. cat. în Viştea-inf.

Apoi conductul a luat în fugă drumul Arpaşului, lăsându-ne pe toţi, parohieni şi străini, domni şi ţărani, fără deosebire de sex şi etate cu lacrămi pe obraz. Aşa ştie poporul nostru iubi şi stima preoţii săi, cari sunt în adevăr preoţi, după rânduiala lui Melchisedec“.

Din parte-ne dorim şi noi — împreună cu redacţia „Ţ. O.“ — păr. asesor Tulbure acelaş zel şi aceleaşi succese şi în noul teren de muncă, la care a fost chemat în sinul bisericii.

Corespondenţă.

O conferenţă publică nepotrivită.

Stimate dle Redactor! Sâmbătă în 11 Sept. n. a. c. la orele 8 seara s'a întrunit o parte a societăţii române din Abrud în localul casinei române pentru a asculta conferenţa chirurgului Sim. Stoica despre „Ivirea şi originea omului pe pământ“.

Publicul ascultător, care consta circa din 50 persoane, aparţinea în mare parte elitei române din Abrud, mai erau apoi vre o 5—6 meseriaşi şi tot cam atâţia mineri români.

Nu curiositatea de a asculta o temă nenorocită în felul cum s'a presentat, lucrată şi predată cu o vervă deamnă de compătimit, a adunat de astădată acest mănunchiu de oameni în localul casinei, ci dorinţa de a da prin presenţa lor indemn altor bărbaţi mai competenţi şi mai eruditi, ca să continue acest lucru folositor, să inaugurăm începutul conferenţelor menite a închega societatea noastră, menite a ne procura pe viitor şi câte o seară plăcută.

Dl Simion Stoica a făcut însă un rău început prin conferenţa sa. A dovedit, că dânsul nu numai nu cunoaşte apariţiile bolnave ale societăţii, ci el însuşi e molipsit de o urâtă boală ce deschide un abis între om şi Creatorul său, între biserică şi fiii săi credincioşi. A inaugurat pe cât se poate de rău începutul conferenţelor din Abrud.

Tractatul dsale nu se ridică la nivelul unui studiu ştienţific, e o compilare rău compusă şi rău interpretată, parte din un studiu geologic apărut prin anul pare-mi-se 1906 în editura librăriei Socec, parte din o revistă sanitară tot din România, apoi din alte tractate despre teoriile lui Darwin, apărute când acum bătrânul conferenţiar era ficior tinăr. Dsa însă n'a ţinut cont de împrejurarea, că unele din acele teorii deja de mult sunt răsturnate, că tema lui putea fi actuală cu cel puţin 50 de ani înainte de asta. Conferenţiarul a crezut, că să presentă înaintea unui public analfabet, nu a unui public inteligent, care în mare parte are mai frumoase cunoştinţe geologice şi sper, că ştie mai corect interpreta teoriile darviniste decât dsa.

Conferenţa sa ici-colea era intercalată cu propriile sale esplicări, în parte contrazicătoare şi hazlii, espuse într'un limbaj medieval, dar îndreptate contra simţului religios creştinesc şi contra principiilor naţionale. Conferenţa s'a culmina în o absurdă conclusiune, că toate ipotezele presentate de d-sa, înţelegând şi pe cele din punct de vedere ştienţific neesistente, *răstoarnă argumentele biblice, pe cari dsa le consideră de caraghioase.*

Apoi a doua conclusiune tot atât de revoltătoare era, că fiind protopărintele său o maimuţă, care dupăce n'a fost nici română, nici maghiară, nici germană, de ce să ne mai sbuciumăm atâta în lupte naţionale, doar toţi fraţi suntem din una şi aceiaşi mamă!?

Cazul acesta e cu atât mai revoltător, cu cât dl Stoica a anunţat chiar şi prin invitări litografate şi împărţite într'un cerc cât mai larg, că comitetul despărţământului Abrud-Câmpeni al Asociatiunii aranjează ţinerea acestei conferenţe. Fapt e, că dl Stoica nici nu şi-a însinuat conferenţa comitetului, care împrejurare o pot dovedi nu numai eu ca membru al comitetului cercual, ci şi alţi membri din comitet, în frunte cu directorul despărţământului dl Romul Furdui, care a rămas consternat, când i-am arătat anunţul litografat.

Legitima indignare, de care au fost suprinşi unii dintre ascultători, a exprimat o vrednicul preot Ioan Simu, invitând publicul prezent, imediat după terminarea conferenţei dlui Stoica, la conferenţa sa, ce va avea drept titlu „răspuns la conferenţa dlui Stoica“, — şi să va ţinea în prima Sâmbătă a lunei viitoare.

Ear eu subscrisul, nu mi-am putut stăpâni indignarea, de a nu desavua imediat pe conferenţiar.

---

piu l-a înţeles Rome, Mohamedanii şi republica Statelor-Unite.

Lecţiile marelui necunoscut sunt:

„Omul e ca floarea de câmp, trăeşte azi, piere mâne, aşa şi neamurile şi aşezămintele politice. Toate sunt ca umbrele, şi în dosul tuturora manifestându se în toate fenomenele e Dumnezeu“.

Acest om îşi deschise inima influinţei împrejmuirei sale, ascultă glasul lui Dumnezeu şi scoase lecţia vieţii.

Analistul enarează evenimentele, îndărătul lor stă profetul, unde glasul lui Dzeu şi-l interpretează la evenimentele curente. El e fiiul esiliului, care recunoaşte că pretutindenea e Dzeu, că e un singur Dzeu şi zeii nu esistă.

El întrevăzu lecţia Calvarului, că ori ce mântuire vine din suferinţă. Şi jertfa şi suferinţa sunt singure triumfătoare.

8. Haggai şi Zacharia.

Profeţiile marelui necunoscut s'au izbândit.

Peste pustie jidovii au ajuns acasă la cetatea cea sfântă. N'au venit toţi. Au rămas cei fără simţ de patrie şi fără dragoste de mormintele strămoşilor. Puţini din cei întorşi îşi aduceau aminte de ţara lor, pe care o părăsiseră în braţele părinţilor. Cei mai mulţi nu o cunoşteau. Ţara înfloritoare de odinioară era părăginită.

Deci se încep zile coloniale. Unii se cugetau să întinză reţele de comerciu, prăvălii, pieţe. Alţii case de locuit.

Apoi trebuinţele culturale pretindeau, şcoli, temple, sinagoage.

Deci ce întâiu: prăvălie ori biserică?

Insă ceice clădesc pe temeliile bisericii, clădesc larg şi înţelepţeşte.

Profetul cerând zidirea templului zice cuvintele dela Domnul:

> — Voi sămănaţi, dar puţin seceraţi,
> Vă îmbrăcaţi dar suferiţi frigul.
>
> Faceţi-mi casă, ca să vă arăt mărirea mea
> Şi să am plăcere a sta cu voi.

Pentru jidovii întorşi acasă amânarea zidirii templului s'ar fi socotit un act de indiferenţa religioasă.

— Zacharia, mai tinăr avea 8 viziuni simbolice, mistice, poetice cari nu se pot traduce în proză.

9. Malachia şi Joil.

Aparţin epocei de restaurare cu conflictul între tradiţionalişti şi radicali. Tradiţionaliştii reînvie duhul obiceiurilor vechi, din cari caută o premenire a vieţii. Radicalii văd în trecut o pedecă de înoire şi propun nouă metodă pentru desvoltarea viitoare.

Lumea însă are lipsă de o premenire a tradiţionaliştilor, cât şi a radicalilor.

Astfel ne apar profeţii evreeşti socotiţi după interesul binelui public. Bărbaţi de stat, iar nu politiciani oportunişti.

Unii sunt poeţi, adevăraţi, — nu sentimentalişti, mari cugetători, iar nu filosofi şcolastici, reformatori şi nu impracticabili, istorici — nu parţiali, nici oportunişti.

Partea tragică a acestei comedii numai după aceasta a urmat, şi anume când o parte, — adevărat că neînsemnată — şi mai tinără — a publicului, a început a face ovaţiuni dlui Stoica. Sunt însă convins că numai spre a-i acoperi retragerea în urma desastrului suferit. Iar un tinăr inteligent din Abrud, mi-a ripostat că „religiunea e pentru proşti, nu pentru oamenii culţi“, şi în fine un meseriaş român, care a cutreerat diferite oraşe din Ungaria şi s'a stabilit nu tocmai de mult în Abrud, încurajat de demonstraţia inscenată, a strigat refrenul socialist bine cunoscut, că: „numai preoţii vreau să rămânem în întunerec“ şi a plecat fără a mai aştepta răspunsul.

Tragicul comediei constă în faptul că nu numai conferenţiarul, ci şi alţi membri ai societăţii noastre sufer de boala, de-a desconsidera religia şi naţionalitatea.

Un noroc a fost, că poporul nu era prezent la această conferenţă, altcum vătămat în simţămintele sale religioase şi naţionale, putea uşor să aplice şi altfel de alifii celor bolnavi, pe cari nu cu plăcere le-ar fi pomenit în tot restul vieţii lor.

O apariţie bolnavă a societăţii culte este că în sinul ei să sporesc francmasonii. Francmasonii noştri însă sunt mai laşi, decât cei străini, căci n'au curajul bărbătesc, să tragă consecuenţele din fapta lor, să iasă din sinul bisericei, care i-a adăpostit şi-i adăposteşte. Ba am cunoscut francmasoni cari să vârăse şi în corporaţiunile noastre bisericeşti. Apoi dela atari oameni putem noi aştepta sanarea relelor, cari imprejmuesc biserica română? Dela aceştia să aşteptăm noi preoţii, în acestea momente grele, ajutor şi ocrotire?

Devisa noastră nu poate fi alta, decât că biserica lui Cristos să o curăţim de atari existenţe, să împedecăm pe francmasoni, ca sub scutul bisericii şi a romanităţii lor false, să se poată bucura şi în viitor de crucerii poporului. Las să devină săraci şi lipsiţi. Omul fiind în necazuri mai curând se întoarce cătră D-zeu, decât atunci, când viaţa şi-o poate petrece în desfătări de tot felul.

Iar faţă de conferenţiar, de dl chirurg Simion Stoica, care să prea încrede în forţele talentului său, observ: că nu ştiu ce a putut îndemna „Asociaţiunea“ noastră culturală să-l distingă, alegându-l membru în secţiunea ştientifică?

Abrud-sat 1/14 Sept. 1909.

Iosif Gomboş
preot.

NOUTĂŢI.

I. P. S. Sa Metropolitul primat al României *Atanasie Mironescu*, care s'a aflat în străinătate, a sosit la reşedinţa sa din Bucureşti.

•

Lueger, primarul Vienei, în vremea din urmă a stat cam rău cu sănătatea. Acum se anunţă, că e cu mult mai bine. Vederea, care în vremea din urmă începuse a-i slăbi aproape cu totul, revine din ce în ce.

•

Björnson. Se depeşează din Copenhaga, că Björnson a fost lovit de un atac de apoplexie. Bolnavul stă în pat, dar viaţa sa nu este în pericol.

•

Sfârşitul manevrelor. Cu ziua de ieri s'au terminat manevrele de toamnă ale corpului al 12 lea de armată.

•

Convenire de adio. Din Sălişte ni se scriu următoarele: Preoţimea tractului Sălişte, din incidentul depărtării şefului tractual Dr. Ioan Stroia, ales protopresbiter al tractului Sibiiu, a aranjat Joi în 27 August v. o convenire colegială în Sălişte, la care afară de preoţii tractuali, de fostul şef, a mai luat parte la dorinţa tuturor şi noul adm. protopresbiteral Dr. Ioan Lupaş. Cu acest prilej s'a fotografiat preoţii în corpore spre a da semn şi mai eclatant despre intimitatea şi respectul cu care au învrednicit totdeuna pe vrednicul şef tractual. Intruniţi cu toţii la o masă comună, veteranul păroh Petru Iuga sen. prin cuvinte alese ilustrează meritele Dlui Dr. Ioan Stroia şi-i mulţămeşte în numele preoţimei pentru rodnica activitate şi neobositul zel manifestat în decursul păstoririi sale, dorindu-i aceeaş dragoste de muncă şi în noul tract. Dr. Ioan Stroia adânc emoţionat mulţămeşte preoţimei, care totdeuna a dat ascultare cuvântului şefului său. Preotul I. Manta, binecuvintează pe fiitoriul şef Dr. Dr. Ioan Lupaş, de care cu toţii legăm cele mai frumoase nădejdi. Mulţămind Dr. Ioan Lupaş, în conversaţie prietinească se ridică masa la 4 ore p. m. având cu toţii mângăierea, că harnic şef ne părăseşte, dar iarăşi altul harnic ne va păstori. *O.*

•

Secularizare. In consiliul comunal al Budapestei aşa numiţii „democraţi“, va să zică în cazul acesta evreii, sub conducerea deputatului Vázsonyi, sunt hotărâţi să pună în discuţie secularizarea averilor bisericeşti, adecă trecerea lor în proprietatea statului. Deocamdată ar fi vorbă numai de averile bisericii catolice apusene. Agitaţia pentru secularizare porneşte nu atât dela protestanţi, cât mai ales dela evrei, cari voesc să se afirme pretutindenea ca un element puternic şi hotărâtor.

*

† Rozalia Drăgan măr. Pap, văduva fericitului Sigismund Pap de Şomcutamare, a adormit în Domnul în etate de 92 de ani la 11 Sept. şi a fost înmormântată la 13 l. c. după ritul gr. or. în cimiterul din Pesta nouă. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Din Cernăuţ. Consiliul şcolar superior a ordonat să se înfiinţeze *clase paralele* cu limba de instrucţie română, polonă şi ruteană la toate şcolile primare din Cernăuţ, atât la cele de băieţi, cât şi la cele de fetiţe. Cu anul şcolar 1909/10 dispoziţia aceasta a întrat în vigoare. Astfel românii din Cernăuţ au obţinut şcoală românească de stat.

*

Sfinţire de şcoală se va face în comuna Cupşeni, în 8/21 Septemvrie c. după programul următor: Marţi în 8 Sept. dimineaţa la 6 ore începerea serviciului divin împreunat cu actul sfinţirii. La 2 ore banchet, cuverta 4 cor. Sara se va începe petrecerea cu joc, ce să va aranja în localul şcoalei, preţul de întrare de persoană 2 cor., de familie cu 3 pers. 5 cor. Venitul curat e al şcoalei.

*

Sienkievicz, celebrul scriitor polon, a publicat într'un volum părerile primite dela cei mai ilustri autori de astăzi asupra luptei de exterminare ce o poartă Germania în contra Poloniei. Intre cei ce condamnă politica germană se află: Tolstoi, Montegazza, Claretie, Flamarion, E. Daudet, de Gubenatis ş. a. mulţi.

•

Graţiaţi. Maiestatea Sa a graţiat pe cei condamnaţi în afacerea dela Cernova. Se ştie, că credincioşii părintelui Andrei *Hlinka* nu voiau să permită sfinţirea bisericii lor altui preot, decât numai lui Hlinka, la a cărui iniţiativă se ridicase biserica din Cernova. Hlinka era în temniţa de stat la Seghedin; iar episcopul Párvy a trimis pe administratorul Fischer din Rosenberg, să facă sfinţirea. Poporul întărâtat s'a opus, şi a aruncat cu petrii în cei ce voiau să între cu forţa în biserică, precum şi în jandarmii de faţă. Jandarmii au tras focuri, şi 12 oameni au rămas morţi pe loc. Aceasta s'a întâmplat în Nov. 1907; în Mart. 1908 afacerea s'a pertractat la tribunalul din Rosenberg unde pentru agitare au fost osândiţi 41 de acuzaţi la temniţă grea de şeasă luni până la trei ani. Pedeapsa cea mai mare, s'a dictat *surorii* lui Hlinka, *Anna* măritată George Fulla, care îndată a fost deţinută şi de prezent se află în închisoarea tribunalului din Rosenberg. Episcopul Párvy a înaintat o cerere de graţiare, care s'a şi acordat în zilele acestea pentru toţi cei 41 de condamnaţi.

•

Un profesor împotriva unui rege. La un „Kommers“ al studenţilor universitari din Lipsca regele Saxoniei a zis glumind, că un student care bea limonadă nici nu e laş adecă student! Profesorul elveţian *Forel*, cunoscut ca mare abstinent, scrie într'un ziar următoarele: „Este lucru puţin edificător, când un monarh care stă în fruntea unei ţări, binevoeşte a face ridicolă una dintre cele mai urgente reforme sociale ale timpului nostru şi glorifică un obicei medieval stricăcios al studenţimii germane: băutura. Pentru a fi student, conform părerii Maiestăţii Sale, n'ai să bei limonadă de smeură, ci numai bere şi vin. Eu, fireşte, eram până acum atât de naiv, încât credeam că studentul adevărat se cunoaşte şi se apreciază după talentele sale, după priceperea şi judecata lui, după modul său de gândire neatârnătoare şi după caracterul său, pentruca să iasă dintr'ânsul şi mai târziu un om cult şi folositor, unul dintre bărbaţii, cărora li se poate încredinţa, cu bună conştiinţă, soartea şi conducerea poporului. Pe temeiul cuvintelor exprimate din partea regelui ţi-ar veni să crezi, că băutura de alcool este lucrarea cea mai importantă la un student. Neapărat, a glumit regele; însă aşa gândesc mii de oameni, cari aud cuvintele acelea, — iar aceasta este rău. Un fost profesor universitar are de bună samă datoria, să-şi ridice glasul şi să protesteze împotriva unor astfel de sentenţe arbitrare atât în numele ştiinţei, cât şi în numele moralei şi al umanităţii“.

•

Alegerea Vicariului Iacob Macaveiu şi a lui Macsimilian Recean preot în Vaidarecea de membri ai Comitetului fondului şcolar grăniţăresc din Sibiiu nu a fost aprobată de ministrul de culte.

•

Teatrul Naţional din Bucureşti îşi va deschide stagiunea la sfârşitul lunei lui Septemvrie. Repetiţiile s'au început şi se urmează regulat sub direcţiunea de scenă a dlui P. Gusty. Repertoriul este compus din piese nouă originale şi din piese clasice şi moderne străine. Dintre cele originale nouă amintim: *Viforul* de B. St. Delavrancea, *Filosoful*, comedie de Em. Gârleanu şi *Pământul* piesă în 4 acte de M. Polizu-Micşuneşti. Dintre cele străine se vor reprezenta: *Judecătorul din Zalamea* de Calderon de la Barca, *Egmont* de Goethe, *Revizorul* de Gogol, *Regele Lear* de Shakespeare, *Dna Inger* de Ibsen, *Cererea în căsătorie* de Cehov, şi câteva piese mai nouă franceze.

•

Piesă nouă de Caragiale. In zilele acestea s'a cetit la teatrul „Davila“ din Bucureşti o nouă piesă într'un act a dlui Caragiale, sub titlul „*Incepem*“, care se va juca în seara de 12 Sept. v. la deschiderea stagiunii teatrale.

*

Al 149-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după răposatul membru văduva Klara Dissent. Acesta este al 149 lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

•

La fondul episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Dem. Táurean, sod. pantof. (Sălişte) 20 bani; George Şolca, cand preot în (Felmer) 30 bani; Vasile Ghenie, măestru pantof. (Rodu), 20 bani; Nicolae Neagoe, croitor (Bucureşti), 40 bani; Ioan Sociu, 20 bani; George Dordea, blănar (Bungard), 10 bani; Antoniu Balomiri, măestru pantof. (Oreştia) 50 bani şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

•

Vin veritabil de Pauliş-Meneş se poate cumpăra în Lipova (Lippa) Uriutcza la Emilia Giuchici. Sunt circa 80 de hectolitri vin alb şi vin roşu-vechiu, din via proprie.

•

Teatru. Vineri în 17 Septemvrie se representă a patra oară şi pentru ultima dată în stagiunea aceasta opereta „*Manevrele de toamnă*“. Sâmbătă în 18 Septemvrie se va juca „*Şiretenia curuţilor*“, piesă istorică cu jocuri şi cântece.

•

Ceeace place e de regulă mai folositor corpului ca lucrurile cari nu plac, îndeosebi şi medicamentele. „*Emulsiunea lui Scott*“ într'adevăr gustoasă şi uşor de mistuit e un soiu al unsorii de ficat de peşte, care cu mare plăcere o iau şi copii. Se găseşte în toate farmaciile.

•

Frabica dresdană de motoare, soc. pe acţii, cea mai veche şi mai mare fabrică specială a Germaniei, care şi până astăzi fabrică cele mai perfecte motoare pentru orice fel material de ars, a ajuns la un câştig tehnic prin noua construcţiune a motorului universal cu tragere de gas care pe fiecare specialist l-a surprins plăcut. Trebue îndeosebi relatat că în acest generator al întocmirii universale se pot folosi cu acelaş resultat şi cei mai eftini cărbuni bruni sau cărbuni de peatră, astfel că o putere de cal costă pe oră 1 filer. Se poate folosi deci la aceste întocmiri după voinţă materialul de ars, cu toate acestea construcţia e foarte simplă şi uşor de mânat. De altcum e recunoscut, că motoarele societăţii pe acţii, Fabrica dresdană de motoare cu gas, sunt cele mai de încredere în mişcare, prin construcţiunea lor simplă şi solidă, şi oferă cea mai eftină putere de mânare. Să ceară deci fiecare înainte de a-şi cumpăra un motor desluşiri dela representanţa generală: Ignácz Gellért & Comp. Budapesta, Terézkörut 41.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

On. membri ai despărţământului XV Mociu al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ precum şi toţi binevoitorii ei sunt invitaţi la adunarea generală, ce se va ţinea în 26 Septemvrie st. n. a. c. la 2 ore p. m. în biserica gr.-or. din Mociu.

Ordinea de zi este următoarea:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul secretarului şi al cassarului.
3. Alegerea alor 2 comisiuni pentru censurarea rapoartelor, pentru incassarea taxelor şi înscrierea de membri noi.
4. Eventuale disertaţiuni.
5. Raportul comisiunilor esmise.
6. Alegerea alor 2 delegaţi pentru adunarea generală.
7. Eventuale propuneri.
8. Inchiderea adunării.

Gădălin, în 12 Septemvrie 1909.

Vasile Hopârtean
direct. desp.

Emil Pop
secretar.

Din public.*)

Mulţămite publice.

La petrecerea aranjată în 23 August v. c. de tinerimea din Bungard a binevoit a suprasolvi următorii: Dr. G. Coman, Bucureşti, 4 cor., G. Modran, paroh Poplaca, cor. 3·50, S. Petrişor, paroh Guşteriţa, 70 fil., T. Modran, paroh şi N. Dregan, notar Bungard câte 2 cor., Stanciu, Sibiiu, cor. 1·80 C. G. Lazar, Apoldul sup. cor. 1·20, G. Iacob, înv. pens., Guşteriţa, G. Stănese, înv. pens., Guşteriţa, câte 50 fil. Văd. M. Necşa, 90 fil. Il. Perea, Guşteriţa, 50 fil. Is. Hociota, înv., Guşteriţa, 20 fil. Alămorean, Bumbea, Maniţiu stud. oct., Alexandru Muntean, stud. sept. Sibiiu, fiecare câte 20 fil. Stănuleţiu ped. 20 fil. Rotariu, 80 fil. G. Dordea, blănar, Bungard, cor. 1·20, Capaţină, 20 fil., Bucur, T. Ciora, câte cor. 1·20, N. Ciora, primar, I. Modran, câte 1 cor. I. Gl. Fraţilă, cor. 1·20, N. Oprişiu, cor. 1.40, N. Dordea, şi G. Gal, câte 60 fil., I. Cucu, 10 fil., I. Dordea, T. Necşa, D. Marcu, N. Imbăruşiu sen. şi jun. I. Nicula, N. Cristea, S. Iacob şi G. Radu, fiecare câte 20 fil. toţi din Bungard şi V. Mărginean, Sibiiu, 2 cor. la cari li se aduce şi pe calea aceasta mulţămită.

Bungard, în 25 August 1909 st. v.

Comitetul aranjator.

*

Următorii Domni au binevoit a contribui la petrecerea aranjată de tinerimea studioasă din Ibăneşti şi Hodac în 29 August st. n. a. c.

Dr. Ioan Harşa, advocat, Reghin, Iosif Popescu, preot în Dumbrava, Nicolau Gliga, preot în Râpa, Florea Lupu, propr. Hodac, Iuliu Grama, înv. câte cor. 2.60; Emil Lupu, mechanist în Cluj, cor. 1.80; George Radu, com.; Hodac, Oct. Petru şi Grigoriu Nicoară, preoţi, Ibăneşti, Mihail Marieşan, preot Beica rom., Teodor Branea, preot, Hodac, Dionisiu Radu, preot, în Nadăşa rom., Augustin Conţi, prop. în Mădăraşul de câmpie câte cor. 1·60, Ioan Cofariu, înv., Ibăneşti cor. 1·40 Petru Fărcaş, preot, Aurel Dumbravă, preot, Habic, Nicolau Chirtăş, măestru măsar, Ibăneşti câte 1 cor. Dr. Ioan Pantea şi Dr. N. Mészáros, cand. de adv., Reghin, Dr. Salvator Mihali, adv., Alexandru Moldovan prop. Cirilea, Florea Pop, înv. Casva, Nistor N., înv., Asan Lupu, prop., Hodac câte 80 fil., Alexandru Oltean, preot, Jabeniţa, Iuliu Cioba, prot, Nadăşa rom., Demetriu Moldovan, preot, Cinceş, Ioan Pescariu, înv., Jabeniţa, George Târnăveanu not. penz., Ibăneşti, Cioloca N., înv. Ioan Cota vigil silv. în Filpiş, Bucur Lupescu com. Ibăneşti, Izidor Harşan, vice not. Hodac, Romul Cutarig, înv., Gurghiu, Constantin Brătean înv., Idicel pădure şi Demetriu Frandeş com. în Hodac câte 60 fil. suma totală a fost de cor. 155·80, spesele au fost cor 148·80, restul de 7 cor. s'a transpus bisericii gr. or. române din Ibăneşti.

Tuturor contribuenţilor şi tuturor acelora cari au luat parte ajutând prin prezenţa lor la buna reuşită a petrecerii, pe calea aceasta le esprimăm mulţămita noastră.

Ibăneşti, la 13 Sept. st. n. 1909.

Comitetul aranjator.

Inainte de naşterea

copilului, tinăra mamă găseşte în *Emulsiunea lui Scott* putere nouă şi cu puterea nouă şi poftă nouă de trai. Efectul rapid şi sigur, surprinde şi bucură.

Emulsiunea lui Scott

se mistue uşor şi e bună la gust. O încercare vă va convinge, cât de favorabilă e *Emulsiunea lui Scott* tocmai pentru acest caz.

Emulsiunea lui Scott

delătură oboseala la läptat, înmulţeşte laptele şi dă tinărului pământean o coloare roşie şi sănătoasă. *Emulsiunea lui Scott* trece ca emulsiunea model neîntrecută.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 13231/1909. [316] 2—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de țară dela sf. Mihai, anul curent se va ținea în Timișoara din **23 Septemvrie a. c.** până inclusive **27 Septemvrie.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **23 l. c.** Joi dela 5 oare dimineața.

Timișoara, 19 August 1909.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Delia Olariu,

profesoară de Muzică își reîncepe în Septemvrie orele private în Solo-Canto și Cor după metoda nouă a conservatorului din Viena.

Sibiiu, Piața-mare Nr. 17, cat. 1.

(306) 3—3

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist".

(320) 4—12

COVOARE * * * * *
* * * PAPLOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu prețurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(321) 1—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 31—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 3—52

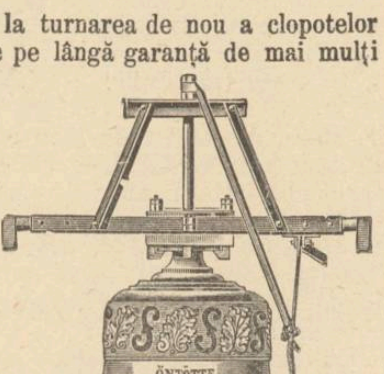

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

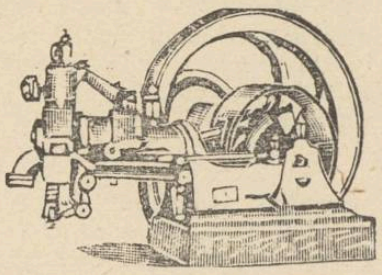

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră și **putere de cai numai circa 1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.
Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanție foarte bună. . . . . Condiții de plată favorabile.

(329) 1—20

A fi bolnav

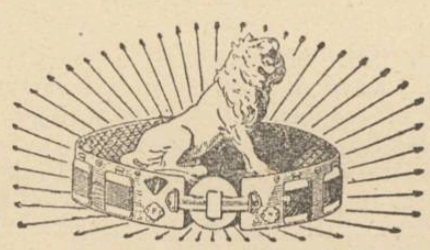

e neplăcut, totuși nu e încă o nenorocire, dacă bolnavul în loc să se îndeletnicească cu încercări zadarnice prin mijlocirea de băi, masage, frecări și altor asemenea metode de vindecat, se servește imediat de acel mijloc radical, care e constatat că posede posibilitatea, de-a împrospăta sistemul nervilor, a întări stomahul și indestinele spre o mistuire mai bună, și o influință favorabil asupra **nervosității, neurasteniei, reumatismului, durerilor de spinare și cap, înțepeniri** și **casuri de slăbiciune**, și aceea e

ELECTRICITATEA.

Cine se interesează deci pentru această metodă de vindecat, acela să ne cerceteze în timpul de ordinațiune, când noi cu plăcere dăm orice deslușiri și demonstrăm liber cu aparatul nostru. In cas să nu fie aceasta posibil, atunci e suficient a tăia couponul de mai înjos și a-l trimite nouă provăcut cu numele întreg și adresa, iar noi trimitem apoi fără întârziere broșura noastră cu 84 pagini ilustrată „Ttratat despre Elektro-Therapia modernă", gratis și franco în plic închis.

ELEKTRO VITALIZER, inst. ord. med.
Budapesta IV. Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Coupon pentru o carte gratuită.

Către
Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ……………………
Adresa: ……………………

(321) 3—4

Scrisoare de mulțămită.

Doamna Iosif Csuts, Ilia, scrie în 15 Iunie 1909: Mult stimate Dle Doctor! Cu bucurie Vă anunț, că cu aparatul am ajuns la un resultat atât de excelent, cum eu însu-mi de-abia am așteptat. De-abia acuma văd cât de minunat e aparatul, și oricui îl pot recomanda, ceeace la fiecare ocasie binevenită o să și fac. Inainte de tratament am fost chinuită de asemenea dureri, încât nu mai aveam plăcere de trai, toate aceste dureri au dispărut. Insomnia și simțurile de frică nici nu se mai ivesc. Vă doresc din inimă, că Atotputernicul să Vă țină încă mult, ca să pute-ți veni încă în ajutor la nenumărați suferinzi.

Răniri

de tot felul trebuesc cu îngrijire păzite contra necurățeniilor

căci prin aceasta și cea mai mică rană se poate preface în rană rea și greu vindecabilă. De 40 ani numita alifie muietoare: alifie de **casă de Praga,** e un mijloc de legat demn de încredere. Aceeași apără rănile, alină aprinderea și durerile, are efect bun și grăbește vindecarea.

Zilnic expedițiuni poștale.

1 Dosă 70 bani. Se expedează franco în toate părțile monarhiei Austro Ungare contra trimiterii prin mandat poștal á Cor. 3·16 4 Dose, á Cor. 7·— 10 Dose.

Toate părțile embalagei poartă marca legală de apărare.

(343) 20—20

Depot general:

B. FRAGNER, furnisor c. și r.
Farmacia „LA VULTURUL NEGRU",
Praga, Kleinseite 203, Colțul str. Neruda.
Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

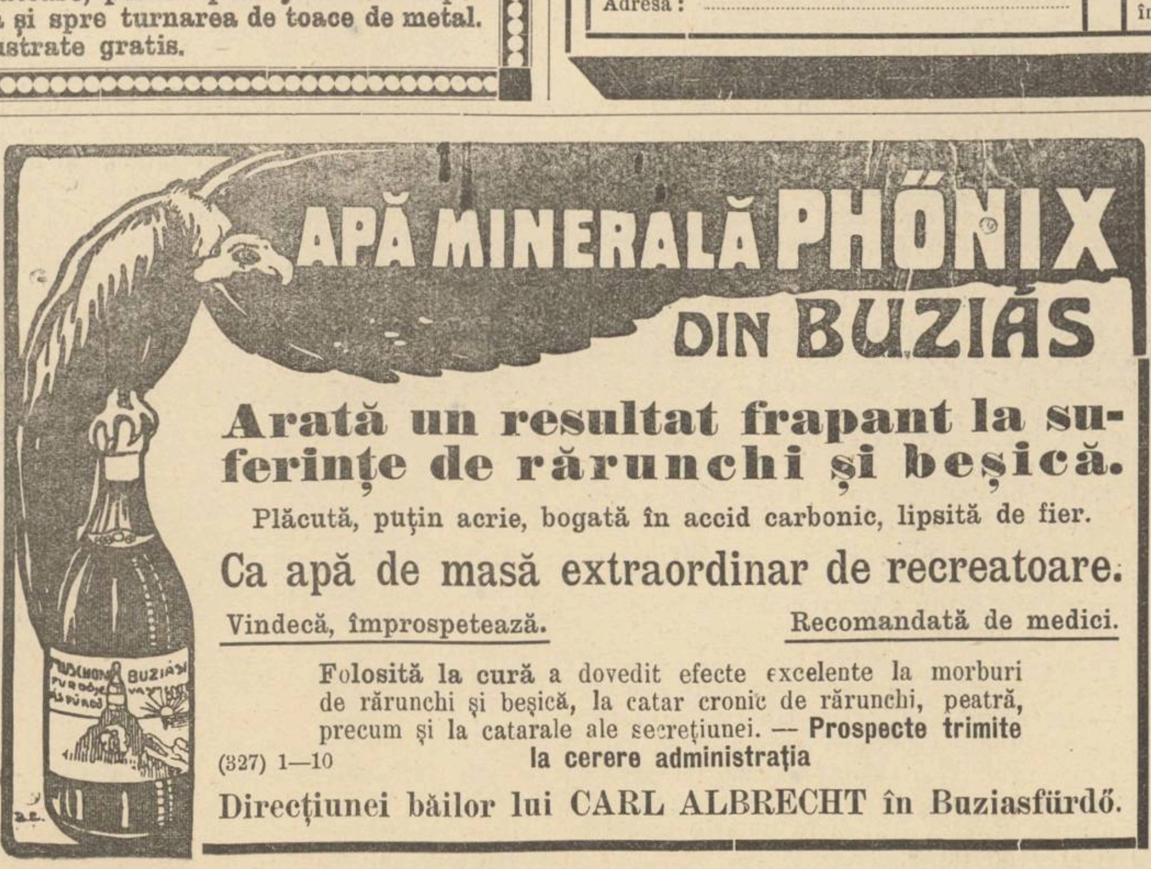

APĂ MINERALĂ PHÖNIX DIN BUZIÁS

Arată un resultat frapant la suferințe de rărunchi și beșică.

Plăcută, puțin acrie, bogată în accid carbonic, lipsită de fier.

Ca apă de masă extraordinar de recreatoare.

Vindecă, împrospetează. Recomandată de medici.

Folosită la cură a dovedit efecte excelente la morburi de rărunchi și beșică, la catar cronic de rărunchi, peatră, precum și la catarale ale secrețiunei. — **Prospecte trimite la cerere administrația**

(327) 1—10

Direcțiunei băilor lui CARL ALBRECHT în Buziasfürdő.

La

Librăria arhidiecezană

se află de vânzare:

Anghel, Fantazii	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă . .	1·80
Baronzi, Poezii	1·75
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru . . .	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu	1·50
Dumbravă, Haiducul	2·—
Daudet, Sapho	1·50
Delavrancea, Sultănica	2·—
Dragoslav, La han la trei ulcele	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
Gorun, Robinson în țara Românească	1·—

Cărțile pentru școalele poporale după catalog separat.

Redactor responsabil: Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 97 Sibiiu, Marţi 8/21 Septemvrie 1909. **Anul LVII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Declaraţiile dlui Dr. T. Mihali.

Confraţii dela „Gazeta Transilvaniei“ din Braşov s'au adresat dlui *Dr. T. Mihali*, prezidentul clubului deputaţilor naţionalişti din dieta ungară, pentru a-i afla şi cere părerile cu privire la gravul conflict dintre guvernul ţării şi bisericile române, născut pe urma cunoscutei ordonanţe de catehizare. Domnul Dr. T. Mihali a răspuns pe larg la întrebările puse, şi răspunsurile sale au fost publicate în toate ziarele române. Ne vom ocupa şi noi cu unul din ele.

I s'a pus dlui Mihali întrebarea, că ce are de gând clubul dietal român să facă, după redeschiderea parlamentului, pentruca ordonanţa de catehizare a ministrului de culte Apponyi să nu fie pusă în esecutare, ci să fie revocată, iar dl Mihali a răspuns, că peste ordonanţa contelui Apponyi nu se va trece la ordinea zilei, deputaţii naţionalişti români o vor pune în discuţie, *în formă de interpelaţie*, şi ea va fi criticată în mod energic din partea deputaţilor români. Forma şi detaiurile deputaţii români *„le vor chibzui şi stabili la timpul său“*.

Ne oprim la cuvintele din urmă, scoase din răspunsul dlui Mihali, şi nu putem decât să dorim, ca deputaţii nostri întru adevăr să chibzuiască foarte bine aceea ce au de gând să facă, pentruca nu cumva voind să uşureze, să agraveze numai situaţia.

Departe e de noi gândul, de a voi să dăm îndrumări deputaţilor români din dieta ţării, cu privire la împlinirea chemării lor destul de grele. Din încrederea alegătorilor astăzi *ei* poartă steagul politicei naţionale române, pe care o fac conform convingerii lor; dar a lor este şi *răspunderea* pentru felul cum o fac. Nu ne va lua însă nime în nume de rău, dacă ne esprimăm nedumerirea, îngrijirea, temerea, scoasă din esperienţele din trecut, că în situaţia dată, între împrejurările de astăzi, o discuţie parlamentară, purtată pe tema ordonanţei de catehizare a contelui Apponyi, în urma vre-unei interpelări ce s'ar adresa guvernului, nu ni-ar aduce resultatele aşteptate, ci din contră, *ar agrava şi înrăutăţi numai situaţia*.

E adevărat, că dreptul de a interpela e un drept foarte frumos depus în mâna deputaţilor din dietă, şi pe calea interpelării multe rele se pot combate, şi multe ilegalităţi, comise de guvern ori de organele sale, se pot sbiciui cu bun resultat şi cu şanse de îndreptare. Dar la noi între împrejurările date cu greu va sări cineva să constate în dietă, cu noi împreună, gravamenul cuprins în ordonanţa domnului ministru de culte, şi nedreptatea ce ni se face, cerându-se dela noi un lucru, care ne este cu neputinţă să-l împlinim, ci e de temut, că toţi cei din dietă *vor aproba* pe dl ministru şi astfel vor da ordonanţei sale formă legală, prin vre-un conclus improvisat al legislaţiunii maghiare. Pentrucă aceea să nu creadă nime, că în faţa dietei ungare contele Apponyi nu va fi în stare să-şi apere punctul seu de vedere astfel, ca dieta, cu escepţia deputaţilor naţionalişti, să-l aplaude şi să-l aprobe. In care cas apoi am perde orice posibilitate de înţelegere, pentrucă guvernul va spune, că dispoziţia luată din partea sa nu mai e acum a sa, ci a parlamentului, care a dat aprobare şi sancţionare ordonanţei sale, şi nu va mai sta de vorbă nici cu episcopatul bisericii noastre, care, aşa cum ştie el, şi cum crede el că e bine şi ducător la scop: cu duhul blândeţei, cu bună chibzuială, cu multă cruţare, credem că încă mai lucră pe toate căile posibile pentru a îndupleca pe dl ministru de culte să renunţe dela esecutarea ordonanţei sale.

Se poate să nu ajungă lucrurile la interpelare, pentrucă zilele guvernului actual par a fi numărate. Şi se poate, ca la interpelaţie, dl Apponyi, chiar dacă ar mai fi ministru atunci când i se adresează, nici să nu răspundă, lucru care s'a mai întâmplat şi în trecut. Dar să poate întâmpla şi contrariul. Şi cazul acesta trebue să-l avem mai mult în vedere decât pe celelalte două, pentrucă din el se pot naşte urmările espuse mai sus.

Iată de ce am dori deci, ca deputaţii nostri din dietă, dacă vreau să facă ceva în chestia ordonanţei de catehizare a ministrului de culte Apponyi, să se gândească bine că ce fac, pentruca nu cumva să strice în loc să ajute unei cause atât de însemnate. E cu mult mai sfântă şi mai dreaptă causa noastră, decât ca să nu iase ea biruitoare din luptele ce le dăm, dacă luptele remân purtate pe căile lor.

Mersul crisei. Joi au fost primiţi în lungi audienţe, în castelul din Schönbrunn, ministrul de esterne, contele Aehrenthal şi prim-ministrul austriac, baronul Bienerth, iar Vineri, la orele 11, contele Apponyi, ministrul nostru de culte, care a stat o oră întreagă în cabinetul de lucru al Maiestăţii Sale. Se zice, că ministrul Apponyi ar fi mers la Viena pentru a face raport Maiestăţii Sale în chestii aparţinătoare resortului său, între cari e şi *conflictul cu bisericile române*, din pricina cunoscutei ordonanţe de catehizare. După audienţă contele Apponyi a plecat la moşia sa. Vineri a plecat apoi la Viena prim-ministrul Wekerle, pentru a continua consultările cu ministrii comuni, în chestia budgetului comun pe anul viitor. Astăzi, Luni, sara, dl Wekerle soseşte acasă la Budapesta, unde se ţine mâne, Marţi, un consiliu de ministri, pentru a lua hotărâre finală cu privire la resolvarea crisei. Cu hotărârea ce se va lua, prim-ministrul Dr. Wekerle va merge Mercuri la Viena.

Alegerea dela Caransebeş. *„Keleti Értesitő“* scrie cu datul 18 Septemvrie, că domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, contele *Apponyi*, a făcut propunere Maiestăţii Sale, cu ocasiunea audienţei de Vineri, ca noualesul episcop al Caransebeşului, P. C. Sa părintele protosincel Dr. *Iosif Traian Badescu*, să fie confirmat în noua sa demnitate.

Episcopul Kenessey în Sibiiu. Sâmbătă la ameaz a sosit în Sibiiu, venind din Cluj, unde 'şi are reşedinţa, episcopul *Dr. Kenessey Béla*, noul cap al bisericei reformate din Ardeal. La gară i s'a făcut primire frumoasă. Ilustritatea Sa a mers apoi la hotel, unde îi era pregătită locuinţa, şi unde a luat masa, împreună cu suita sa. După ameaz a vizitat biserica ev. reformată, apoi a făcut vizite. La I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan Meţianu* a fost în vizită pe la orele 4 şi jumătate. Dumineca a fost serviciu divin solemn în biserica evangelică din Sibiiu, cu care ocaziune predica a rostit-o însuşi episcopul Kenessey, iar după biserică au urmat recepţiunile şi apoi banchetul. I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan* şi consistoriul arhidiecezan au fost reprezentaţi la aceste festivităţi prin P. C. Sa, protosincelul *Dr. Eusebiu R. Roşca*, director seminarial, şi prin protopresbiterul *Dr. Ioan Stroia*. Ilustritatea Sa episcopul Kenessey, om de o înfăţişare simpatică şi în etate de 51 ani, a plecat astăzi dimineaţă la Ocna-Sibiiului, pentru a-şi continua visitaţiunile canonice.

Sărbările dela Alba-Iulia. Adunarea generală a „Societăţii pentru fond de teatru“, ţinută eri şi astăzi în Alba-Iulia, a decurs în frumoasă ordine şi a avut un succes desăvârşit. Prezidentul Dr. *Ioan Mihu*, a rosit o vorbire însufleţitoare de deschidere, pe care o vom publica în întregime în numărul viitor, şi a făcut o fundaţiune de 10.000 cor. Dl Dr. *Valeriu Branisce* a ţinut o conferinţă interesantă despre regretatul *Ales. Mocsonyi*, ca compositor şi iubitor de musică. Raportul amănunţit despre decurgerea adunării

FOIŞOARĂ.

O nouă carte de cetire românească.

In cărţi de cetire româneşti pentru şcoalele noastre primare mai că nu ne-am putea plânge că suntem săraci. Astfel învăţătorii noştri n'au fost osândiţi nici până acum, să se lege orbeşte de un singur manual. Fiecare a avut putinţă să facă încercări cu mai multe manuale.

Cu toate acestea lipsa unor cărţi de cetire pentru limba română, cari să stea la înălţimea timpului de azi, e de mult simţită. Defectele de cari sufer în genere cărţile de cetire română câte le-am avut până acum, să pot reasuma sub următoarele puncte:

1. Limba e greoaie, cu nuanţe dialectale, şi de multe ori neromânească. Cauza e a se căuta în faptul că autorii cărţilor de cetire pentru limba română în cele mai multe cazuri sunt departe de a cunoaşte limba noastră literară. In alte cazuri cauza e a se căuta în servilismul cu care s'au tradus ori s'au prelucrat bucăţi de cetire streine.

2. Din punctul de vedere al stilului, unele din cărţile noastre de cetire sunt sub toată critica şi dovedesc o surprinzătoare desorientare pedagogică din partea autorilor. Amintesc un singur exemplu: Chiar şi în unele cărţi pentru elevii începători să întâlnesc perioade atât de lungi şi complicate, încât omul mare trebue să cugete bine ca să poată cuprinde tot înţelesul. Că ce ispravă să poate face cu neşte elevi începători în faţa astorfel de perioade, îşi poate închipui ori şi cine.

3. Materialul în multe cazuri nu-i potrivit cu gradul de pricepere al elevilor. Pentru elevii începători să dau de obiceiu piese prea grele. Şi avem şi exemple contrare, când pentru elevii mai mărişori să dau piese primitive potrivite cel mult pentru abcdar.

4. Felul de espunere de obiceiu e de o stângăcie torturătoare pentru elevi. Nu voiesc să amintesc decât nenumăratele descrieri seci şi lipsite de vlagă, ce să dau în cărţile de cetire.

5. Ne lipsesc manuale speciale pentru fiecare clasă. N'am decât să mă provoc la anomalia cu cartea de cetire pentru clasa III şi IV, care să întrebuinţează şi pentru despărţămintele V şi VI. Aşa dară un singur manual pentru patru ani de şcoală.

6. Păcatul principal de care sufer cărţile noastre de cetire cari le am avut până acum, este lipsa unor convingeri mai înalte pedagogice din partea autorilor, convingeri cari să fie firul roşu în pregătirea şi sistemisarea cărţii de cetire.

7. Dupăce autorii noştri de cărţi didactice s'au conformat mai la toate obiectele planului ministerial, era o necesitate imperativă ca şi cărţile de cetire română să fie întocmite tot după principiile planului ministerial.

In faţa atâtor defecte de cari sufer mai toate cărţile de cetire pentru limba română, unele în măsură mai mare, altele în măsură mai mică, o carte de cetire care să se ridice peste aceste defecte şi care să dea un nou avânt învăţământului limbii române în şcoalele noastre primare, — era la tot cazul de dorit.

Pentru lucrul acesta să cerea un bărbat înzestrat cu o cultură sistematică pedagogică, cunoscător bun al limbei româneşti şi care pe deasupra să aibă şi practica cuvenită pedagogică.

Acest bărbat e fără îndoială dl prof. *Nicolae Sulică*, reputat ca bun pedagog, îndemânatic mânuitor al limbei române şi cunoscut şi pentru legăturile sale intime cu şcoalele noastre primare ca conducător al conferenţelor generale învăţătoreşti din ţara Bârsei şi Treiscaune.

Domnul profesor Nicolae Sulică în colaborare cu mai mulţi învăţători s'a angajat să întocmească o serie completă de cărţi de cetire pentru şcoalele primare, începând dela anul I de şcoală până la al VI-lea. Cu considerare la faptul, că lipsa unor cărţi de cetire corăspunzătoare timpului, s'a simţit mai ales dela anul al III-lea mai în sus, începutul s'a făcut cu cartea de cetire pentru clasa a III-a primară.

Noua carte de cetire pentru cl. III. primară a apărut deja în editura librăriei Ciurcu din Braşov şi să vinde cu preţul de 70 bani. Sunt 14 coale de tipar, hârtie escelentă, tipar neesceptionabil şi ilustraţiuni de toată frumseţea.

Cartea de cetire are 123 bucăţi de cetire, cari sunt grupate în următoarele cinci secţiuni: I. Istorioare morale, II. Basme, legende şi tradiţiuni, III. Comuna şi locuitorii ei, IV. Icoane din natură, V. Diverse (jocuri de copii, reguli pentru păstrarea sănătăţii şi reguli de purtare bună.) Noul manual pentru limba română care e menit să dea o nouă direcţie şi un nou avânt învăţământului limbei române în şcoalele primare, prezintă următoarele inovaţii faţă de celelalte cărţi de cetire ce le am avut până acum:

a) Manualul e compus după principiile şi îndrumările noului plan ministerial. Superioritatea principiilor pedagogice pe care se bazează noul plan ministerial, e indiscutabilă. Conformarea după planul ministerial o reclamă de altmintrelea şi noua situaţie a şcoalelor noastre faţă de stat.

b) Cartea de cetire este bogat şi frumos ilustrată, ceeace face manualul cât să poate de atrăgător pentru elevi şi contribue mult la uşurarea intuiţiei, mai ales pentru copiii noştri din comunele rurale.

c) Materialul cărţii, proza ca şi versurile, este cu totul nou. Având în vedere faptul, că trăim niştе vremuri, când limba română e ameninţată, ca terenul ei să fie tot mai mult restrâns în şcoală, — nu putem decât să aprobăm din toată inima criteriile din cari mânecă autorii la compunerea acestei cărţi. Astăzi mai mult ca ori şi când se cere ca cartea de îl dăm în numărul viitor, dupăce pentru numărul de faţă ni-a sosit prea târziu.

Centenarul lui Şaguna.

Dupăce acum cunoaştem, noi, preoţii, circulariul Excelenţiei Sale adresat preoţimei din arhidieceză, în chestia serbării centenarului lui Şaguna, revin de nou asupra ideii lansate de mine în Nr. 91 al acestui organ.

Circulariul Excelenţiei Sale prevede, dupăcum era firesc, sărbătorirea deamnă în mijlocul poporului, cu parastas solemn, cu cuvântare, şi după împrejurările locale, cu sărbări şcolare. Nici nu se putea altfel şi între împrejurările de acum nu putem face mai mult în satele noastre. Doară chiar şi sărbările şcolare sunt aşa de anevoios de înjghebat, cu întocmire directă către acest moment, din pricina timpului scurt şi mai ales pe urma lipsei de înţelegere deplină a rostului şcoalei de către poporul nostru, încă în bună parte, pe urma căreia cei mai mărişori şcolari abia sunt trimişi la şcoală înainte de căderea brumei prevestitoare de iarnă. Totuşi veneraţiunea sfântă ce păstrăm Măritului Sărbătorit ne va împintena pe toţi la o spornică conlucrare.

Atâta însă nu ajunge. Şi părerea mea găseşte sprijin în punctul 3 al înaltului circular arhieresc, unde se prevede „în comuna Răşinari desvălirea bustului lui Şaguna, făcut în peatră de marmoră, la care pe lângă deputaţii congresuali *pot participa şi alţi veneratori ai răposatului*“. Iată glasul de chiemare al Arhiereului urmaş, care ne vesteşte, pe lângă porunca ce izvoreşte din recunoştinţa pe care o datorim Marelui nemuritor Şaguna: *Să ne adunăm la mormântul lui, în faţa chipului său de marmoră!* Nu pentruca să-i împodobim mormântul rece cu florile, din cari a început să piară viaţa la suflarea vântului de toamnă, să mergem la Răşinari, ci pentru ca să udăm ţărâna mormântului său cu lacrimele ferbinţi ale recunoştinţei, din cari să se plămădească în inimile noastre florile virtuţilor măreţe, cari au împodobit fiinţa *lui* pământească. Nu pentruca să aducem cântări de preamărire bustului său de marmoră nesimţitoare, ci pentruca chipul lui de sfântă mucenicie pentru un neam obidit şi desmoştenit, pentru o biserică umilită şi înfrântă de vrăşmăşia vremilor de restrişte, să pătrundă până şi în cele mai tainice colţuri ale sufletului nostru, şi acolo să încolţească râvna sfântă şi izbăvitoare de a fi unul fiecare urmaş cinstit al vieţii şi faptelor sale, apostol devotat al învăţăturilor drepte şi ideilor sale nobile, ce a propoveduit Şaguna în viaţă fiind. Nu de preamărire omenească are lipsă fiinţa pământească a *aceluia*, ce prin viaţa şi faptele sale s'a preamărit însuşi înaintea lumii şi a câştigat cunună neperitoare în împărăţia vecinică, ci noi, noi stăpâniţii vremilor de acum, avem nevoie mare de un izvor de sănătoasă premenire şi întrămare în aceste zile de amare cercări şi dese clipe de nelinişte, de temeri şi îndoieli şi de atâta nesiguranţă, pe urma cărora s'a instăpânit de-a binele în viaţa noastră slăbiciunea, desolarea, apatia....

Acest prilej trebue să-l căutăm şi să-l folosim dacă ni se îmbie!

Dacă e cu neputinţă un pios peregrinaj al întregului neam de ţărani, ce suntem, din acest pământ al nostru, dacă nu se poate, ca toată suflarea satelor noastre depărtate, să lase în acea zi de Luni coarnele plugului, să uite pe o clipă greul unei vieţi muncite şi să alerge la Răşinari pentru a se inchina cu zmerenie în faţa icoanei *sale* sfinte pentru noi, la mormântul lui sfânt, dacă acest neam îşi va împăca sufletul său mişcat prin şoptirea unui „Tatăl nostru“ pentru odihna sufletului mare, fruntaşii acestui neam de ţărani au datoria sfântă a nu lipsi dela înfăţişarea înaintea chipului de marmoră, simbol al fiinţei de faţă a *părintelui* nostru, care cu privirea sa fulgerătoare va stoarce fiecăruia mărturisirea tăcută: dacă şi-a făcut datoria către neam şi biserică, dacă îşi implineşte cu vrednicie rostul în această lume, dacă îşi poartă cu cinste şi demnitate slujba ce a îmbrăcat, — şi dacă nu, — va admonia pe unul fiecare spre îndreptare. Nu vom putea lipsi mai ales noi preoţii, cărora ne revine cea mai mare răspundere a apostoliei ideilor şi faptelor Marelui Arhiereu, căci dacă toţi trebue să fie „veneratori ai răposatului“ printre cei mai râvnitori, noi, preoţimea, trebue să fim cei dintâi faţă de *acela*, care mai presus de toate a fost *preot* alui Cristos, ca şi al neamului.

Numai prin noi, preoţii, representanţii fireşti ai bisericei noastre de pretutindeni şi ai credincioşilor nostri, se va manifesta în toată plenitudinea sa recunoştinţa cuvenită Marelui răposat şi prin noi trebue să-şi găsească împământenirea cultul spiritului *său* nemuritor.

Cu mânecare de vreme să pornim deci — dupăce ne-am împlinit slujba *acasă*, din sate de aproape şi din depărtări, până unde drumul nu e prea departe, ca acea zi de Luni să ne găsească, dacă nu pe toţi, cel puţin pe atâţi câţi putem... reprezentanţi ai preoţimei în Răşinari. Datoria izvorâtă din recunoştinţă şi glasul Arhiereului ne chiamă, — *să nu lipsim!*

Preotul *P. Moruşca.*

Cronică pedagogică.

Insemnătatea familiei pentru educaţiune.

De *G. Fl. Preşmereanu.*

(Fine).

Mai de condamnat e obiceiul acelor suflete mici, ce se ocupă cu criticarea, precum şi cu aflarea de greşeli în lucrurile altora.

Acest obiceiu urât ce poate devia într'un adevărat viţiu face pe om să vadă totul în colori negre. Pentru indivizii stăpâniţi de acesta, slăbiciunile mărunte ale oamenilor mari sunt o mângăere, căci zice G. Herbert: „Dacă omul înţelept n'ar mai şi greşi, nebunului şi omului rău i-ar merge rău de tot“ şi tot astfel Smiles: „Dacă totuşi înţeleptul poate profita ceva dela un nebun, întrucât învaţă a se feri de greşelele aceluia, cel nebun nu ştie trage nici un folos din esemplul celui cuminte“.

Părinţii conştii de datorinţa lor de a sădi ideea de Dzeu în sufletul copilului, ca principiul curăţeniei şi al iubirei, nu vor permite, ca inclinările rele să se prefacă în datini rele şi să-l stăpânească pe acela. Dintre aceste datini rele tocmai vorbirea de rău, pare a fi anume încurajată de unii părinţi, cari astfel nu şi dau seamă, că copilul ce şi-a însuşit năravul acesta e duşman jurat al ori cărei porniri nobile. Un astfel de copil unde ar trebui să zidească, insuflă neîncredere şi îndoială.

In cercul său de vedere strâmt ţinând strâns la părerile sale greşite şi unilaterale, contrazice altuia numai pentru a contrazice, zădărnicind planurile lui.

Copilul vorbitor de rău, dovedeşte o inimă îngustă, în care s'a stâns orice rază de iubire.

Cuvintele Mântuitorului, conştiu de fatalele urmări ale vorbirii de rău, menită a înăspri şi mai tare frecările dintre oameni, prin cari ne desmântă dela judecarea uşuratică a altora să le aibă fiecare părinte în vedere, pentruca de ele fiind călăuzit copilul, să se poată feri de datina rea de a se acăţa de micile scăderi ale deaproapelui.

Printr'o astfel de purcedere, vorbirei de rău îi ia locul o judecată dreaptă, inspirată de iubire şi pornită din îndemnul de a veni în ajutorul celui ce greşeşte, încurajându-l şi învăţându-l obiceiul de a judeca astfel, întăreşte caracterul, pentrucă este o dovadă din cele mai sigure despre o frăţească legătură între oameni.

O frumoasă însuşire, care nu-i permis să lipsească din conţinutul caracterului unui adevărat părinte, este curagiul moral prin care este dat copilului a se urca până la treapta cea mai de sus a omenimii.

Stăpânit de acesta, e gata a aduce orice sacrificiu pentru triumful adevărului şi al datoriei. El impune mai mult decât copilul purtat de curagiu fizic, care de regulă aşteaptă, ca faptele sale să fie încoronate cu onoare şi titluri.

Intrucât apoi el luptă pentru învingerea adevărului, natural, că nici nu se va teme de a bate calea dreptăţii în butul tuturor ispitelor. Acest curagiu e cu atât mai de preţ şi deci indispensabil de a fi cultivat, cu cât fiecare progres, adevăr, pentru a prinde rădăcini şi până a face drumul la recunoaşterea publică, are să învingă multe pedeci şi să pareze multe atacuri.

Necesitatea acestuia reese şi din faptul, că cele mai multe neplăceri şi viţii izvorăsc din slăbiciune şi nedecisiune, care nu e decât lipsă de curagiu

Asigurat copilului curagiul de a-şi da espresiune fără nici un încungiur propriei sale convingeri, cu un cuvânt de a spune adevărul în toate împrejurările vieţii, i s'a sădit totodată şi simţul de dreptate şi de sinceritate în sufletul lui.

Azi când se simte atâta lipsă de caractere decise, de oameni loiali, cari nu numai să recunoască binele, ci să şi lucre conform aceluia, cari nu numai să-şi cunoască datoria, dar să şi ştie lua decisiunea întru împlinirea aceleia, şcoalei îi incumbă o mare răspundere în creşterea de caractere adevărate, de bărbaţi de convingeri, de o voinţă neşovăitoare, cari să fie gata a-şi descoperi convingerile proprii fără încunjur. Numai astfel de indivizi pot fi o garanţă sigură despre propăşirea şi bunul mers al societăţii, fiind conduşi de simţul lor de dreptate, în alegerea mijloacelor de traiu.

Fiindcă însă o bună parte din caracterul individual se arată şi în afară, şi adecă prin manierele sau felul de purtare al copilului, voi încerca să arăt în ce trebue să constea o purtare aleasă. Cât despre necesitatea indispensabilă a aceleia nu cred că va dubita cineva, câtă vreme se ştie că prin manieri alese copilul ca si o persoană în vârstă îşi poate câştiga în mod direct simpatia şi stima altora, pentrucă ele au o influinţă cu mult mai mare decât alte însuşiri inherente caracterului fie şi mai esenţiale. Cine nu ştie, că de multeori o purtare plăcută este un mijloc sigur ducător la scop, pe când de altă parte lipsa acesteia poate zădărnici şi cele mai nobile intenţiuni.

Dela prima impresiune atârnă de multeori succesul în viaţă, care de regulă este asigurat prin o presentare demnă şi o purtare plăcută. Ce e drept, nu voesc să accentuez prin acestea absoluta necesitatea a unei purtări, şi deci lipsind aceasta nu avem încă o dovadă neînşelătoare despre lipsa unui caracter.

Poate fi cineva puţin delicat şi cavaler, ba chiar grosolan, şi cu toate acestea să dispună de o inimă nobilă şi un caracter escelent.

Cu cât mai plăcută şi mai binecuvântată s'ar dovedi însă influinţa aceluia dispunând şi de nişte maniere mai fine.

Intrucât apoi acestea esprimă într'o anumită măsură şi gustul, sentimentul şi părerile individului, natural că ele trebuesc cultivate dintru început. Cultivate — zi

---

cetire română să fie principalul şi aproape exclusivul mijloc pentru formarea, închegarea şi cristalizarea simţului curat şi nefalsificat al limbei române în sufletul elevilor. Trebuie deşteptat în sufletul elevilor simţul pentru frumseţile limbei româneşti. Aşa ceva însă nu se poate decât printr'o carte de cetire cu pricepere şi cu gust întocmită. Şi o pot spune cu inima liniştită, că autorii celei mai nouă cărţi de cetire, au dovedit şi pricepere şi gust.

Bucăţile în proză sunt date după cei mai buni povestitori ai noştri, sau în original, sau prelucrate. Astfel avem bucăţi de Coşbuc, Ispirescu, Stăncescu, Urechie, Ciocârlan, Brătescu-Voineşti, Popea, Iulia Haşdeu. Multe bucăţi, poartă iscălitura dlui prof. N. Sulică.

Limba bucăţilor de cetire e simplă, uşoară, uniformă, cât se poate de frumoasă şi stă fără esceptie la înălţimea limbei noastre literare. Şi în punctul acesta se vede cât de colo deosebirea între noua carte de cetire şi cărţile de cetire de până acum, par'că anume întocmite pentru gramatizarea, pe care ştiinţa pedagogiei de mult a surghiunit-o din hotarele cărţei de cetire.

S'au înlăturat din noua carte de cetire şi mulţimea de poezioare anume fabricate pentru şcoală cu mai multă sau mai puţină stângăcie şi s'au înlocuit cu poezii uşoare din literatura noastră mai nouă. Selecţia s'a făcut după un principiu cât să poate de raţional, de oarece s'a dat întâietate acelor poeţi, cari ca simţire şi judecată stau mai aproape de fondul nostru sufletesc.

Aceştia sunt poeţii noştri transilvăneni, ca Coşbuc, Goga, Iosif, Soricu, Ecaterina Pitiş etc. Această notă locală atât de justificată psihologiceşte, o vedem dusă la îndeplinire şi la alegerea legendelor geografice.

In cartea de tetire s'a dat loc numai legendelor ce se refer la localităţi şi lucruri din ţara noastră. Aşa este legenda Carpaţilor, Oltului, Murăşului, Tisei, Cetăţei Dava, cetăţei Colţului, Lacului Balaton, Lacului st. Ana etc.

Intre tradiţii s'au luat şi tradiţiile referitoare la cucerirea ţărei prin maghiari, prin ceeace pe lângă că se satisface planului ministerial, să uşurează instrucţia istoriei şi a limbei maghiare.

d) Merită toată atenţia noua carte de cetire şi din alt punct de vedere. Cartea de cetire a dlui prof. N. Sulică a ţinut cont şi de perderea ce o va suferi de aci înainte instrucţia limbei române prin restrângerea terenului limbei române în şcoala primară. Ca compenzaţie pentru această perdere noua carte de cetire îmbrăţişează un material ceva mai vast destinând o parte ca lectură privată pentru casă. In schimb preţul cărţei nu s'a urcat.

e) In ceeace priveşte gruparea pieselor de cetire încă s'a introdus o inovaţie. Până atunci, până ce nu se va lucra un program analitic şi pentru şcoalele româneşti, şi în special pentru limba română, nu se va putea da o grupare potrivită după principiul concentrărei. Din acest motiv autorii au grupat bucăţile de cetire după afinitatea cuprinsului şi anume fiecare categorie (povestiri morale, basme, icoane din natură etc.) în secţii deosebite. Pentru variaţie şi pentru a scoate în relief principiul, că paralel cu munca de educaţie şi instrucţie a învăţătorului are să meargă în aceeaş direcţie şi munca părinţilor, unele secţii autorii le-au prelucrat ca întreguri sistematice şi unitare, întroducând pe tata şi mama ca călăuzi şi povăţuitori ai copiilor! Aşa este d. e. secţia III. (comuna şi locuitorii ei) prelucrată în forma unei călătorii la târgul de primăvară, ce o face tatăl cu cei doi copiii ai săi. Adausurile recapitulative de gramatică s'au înlăturat reservându-se pentru un manual deosebit de gramatică pentru toate clasele.

Noua carte de cetire nu mă îndoiesc, că va contribui mult la ridicarea învăţământului limbei române în şcoalele noastre primare. Şi nu mă îndoiesc mai ales că în situaţia actuală a şcoalelor noastre un nou avânt ce e să se dea limbei române să reclamă mai mult ca ori şi când.

De 10 ani am sub conducerea mea anul al III-lea de şcoală şi în acest interval am avut ocazie să încerc toate manualele noastre ce le-am avut până acuma. în faţa greutăţilor ce le întimpinam atât eu ca învăţător, dar mai ales elevii mei, nu odată m'am adresat autorilor nostri de cărţi pentru limba română cu rugarea să dea cărţilor lor o întocmire mai potrivită trebuinţelor şcolare şi timpului de azi.

Experienţele făcute de mine în această privinţă cred că le-a făcut orice învăţător român, care a căutat să-şi dea cât de cât seamă de rostul învăţământului limbei române în şcoalele primare. In această situaţie cartea dlui prof. N. Sulică a fost pentru mine o adevărată revelaţie. Am cetit-o şi recetit-o, şi am firma convingere că această carte va da nouă îndrumări învăţământului limbei române în şcoală, ear afară de şcoală cu plăcere şi folos se va putea ceti de tineri ca şi de bătrâni. Cartea judecată din punctul de vedere al limbei frumoase în care e compusă şi al priceperei cu care sunt alese şi întocmite bucăţile de cetire, poate servi şi ca o mică antologie literară pentru cei ce n'au putinţă să cetească mult româneşte.

Cartea de cetire a dlui prof. N. Sulică cred că are loc nu numai în şcoală, ci şi în orice bibliotecă poporală.

Dorind ca şi cărţile de cetire pentru celelalte clase să vadă lumina zilei cât mai curând, recomand cu toată căldura spre întroducere şi folosinţă noua carte de cetire pentru clasa a III primară tuturor domnilor colegi învăţători.

Satulung, Septemvrie 1909.

Vasile Fărcaş
învăţător.

— căci întru câtva ele se pot însuşi şi numai la aparenţă în formele învăţate ale etichetei.

O purtare aleasă e dată în însuşi sentimentul individului. Privită dară în lumina acestuia, încât priveşte caracterul, ea apare ca mai de preţ, chiar ca talentul şi ingeniul.

Nu se poate închipui apoi nici o legătură de prietenie fără un contact social normat de regulele bunei cuviinţe, pentrucă însăşi aceste reguli isvoresc din o politeţă şi amiciţie sinceră.

Pentru maniere alese pe seama copiilor se vor îngriji părinţii deja din cei dintâi ani, ţinându-i departe de societatea rea.

Vor căuta să le sădească în suflet principiile bunătăţii naturale şi a unei purtări prietenoase.

De oarece apoi ca o sigură garanţă pentru nişte manieri frumoase ne pot servi numai copiii crescuţi într'un mediu bun cu alte cuvinte, fiindcă societatea, în care se învârte copilul şi felul în care se poartă cei cari stau împrejur au o mare influinţă asupra purtării aceluia, datoria oricărui părinte este de a-l ţinea departe pe copil de societatea rea cu deosebire atunci când ea este oferită de servitorii casei, cari de regulă inmorali şi inculţi fiind — inficiază sufletul lui cu otrava vorbelor şi sufletelor rele şi ruşinoase. Fiecare părinte să nisuiască a ţinea pe copil cât se poate mai mult în societatea familiei, chiar şi cu risicul de a rămânea acela lipsit de variaţia societăţii, care ştiut este îi dă îndrăsneală şi vioiciune spiritului lui şi care e atât de necesară pentru întimpinarea multelor greutăţi ce le crează contactul cu oamenii.

Acelora, cari insistă pe lângă un contact cât se poate mai viu cu lumea din afară, sub motiv că copilul numai în legătură intimă cu aceasta îşi poate agonisi cunoştinţe de viaţă, îndemânare, încredere în puterile proprii, le vom pune în vedere cuvintele lui Locke care zice: „Ce se ţine de acea îndrăsneală şi vioiciune a spiritului, pe care şi-o însuşesc tinerii între colegii lor de joc (la şcoală), se ştie că ea are o doză aşa de mare de brutalitate şi de obrăznicie nesuferită, încât acest chip necuviincios şi nenobil de a se străcura prin lume trebue mai târziu părăsit şi toate spoelile acestea ale şcoalei trebue spălate spre a face loc unor principii mai bune şi acelor moravuri, cari fac pe bărbatul cu adevărat vrednic".

Dupăcum resultă din cuvintele citate, prin cari Locke vrea să dovedească superioritatea educaţiei din familie faţă de cea din şcoală, putem să ne convingem că purtarea ce şi-o însuşeşte copilul în contactul cu semenii săi, nu e nici decum o garanţă pentru un viitor demn şi nobil al bărbatului de mâne.

Arta de a trăi corect şi de a-şi împlini datorinţele în lume, dupăcum se cuvine unui bărbat, diferă cu totul de manierele neruşinate, brutale ce se învaţă între copiii de şcoală sau în contactul cu lumea din afară.

Ingrijiţi dar părinţi mai vârtos de curăţenia sufletului copiilor vostri, ferindu-i pe cât e cu putinţă de manierele brutale ale copiilor decăzuţi.

Gândiţi-vă, că şi dacă contactul mai viu cu lumea i-ar face mai îndrăsneţi în societate şi mai capabili în relaţiunile cu semenii lor, el poate naşte viţii cu mult mai mari, relativ la defectele ce ar resulta din lipsa aceluia.

Cunoştinţele despre lume şi oameni ce trebuesc procurate pe seama copiilor, pentruca ei să nu poată fi seduşi pe cărări primejdioase, se pot procura şi în casa părintească sub supravegherea voastră. Inarmaţi sufletul lor cu statornicia caracterului şi tăria virtuţilor, iar întrucât grijile pentru necunoştinţa lor de lume, i-ar nelinişti, care defect însuşi contactul cu lumea îl poate vindeca, să nu vă lăsaţi seduşi de o purtare încrezută şi o ţinută îndemânatică a copiilor vostri, întrucât s'ar şti străcura mai uşor prin lume, ca nu cumva să le sacrificaţi în schimb nevinovăţia lor prin contactul viţios cu copii rău crescuţi. Sădiţi-le în suflet principiile morale deprinzându-i la esercitarea unei purtări alese.

Asigurate acestea, li s'au dat în mână armele de lipsă pentru a para atacurile venite din afară. Nu vă amăgiţi cu gândul, că dacă copilul vostru dovedeşte o îndrăsneală mai mare, îi este dat să raporteze şi succese mai mari în viaţă, căci ştrengăriile învăţate dela camarazii săi, pe departe de a fi un bun augur pentru progresul în viaţă, nimicesc şi puţinele efecte bune ale pildelor şi învăţăturilor date în familie. Purtaţi grije de principiile dreptăţii, de sentimentele nobile, cari însoţite de străduinţă fac pe bărbatul vrednic. Numai aşezând temelia regenerării morale într'o educaţie sănătoasă în familie, şi numai întărind această temelie cu evlavia şi virtuţile creştineşti atât de mult slăbite la generaţiunile de azi, vom putea spera o îndreptare spre mai bine a soartei neamului nostru, spre care fiecare bun Român trebue să năzuiască.

NOUTĂŢI.

„Societatea scriitorilor Români". In zilele acestea s'a ţinut adunarea de constituire a acestei societăţi cu sediul în Bucureşti. Societatea îşi propune să apere drepturile şi interesele morale ale scriitorilor, să-i ajute atât pe ei cât şi pe văduvele şi copii lor, precum şi să susţină pe scriitorii tinări de talent. Membrii societăţii sunt: *activi*, *onorari* şi *donatori*.

*

Controla militară cu rezerviştii din armata comună şi de homvezi în toamna aceasta nu se va ţinea. Controla *glotaşilor* însă are să se ţină.

*

Condamnat. Domnul *Demetriu Marcu*, redactor responsabil la „*Ţara Noastră*", a stat Vineri în faţa curţii cu juraţi din Cluj, pentru a fi judecat în două procese de presă intentate ziarului numit. Acusatul a fost declarat vinovat şi condamnat la *un an* temniţă de stat şi *omie coroane* amendă. S'a dat recurs de nulitate.

*

Aniversare de 81 de ani. In cerc restrâns familiar şi prietenesc, contele Tolstoi şi-a serbat în 28 Aug. v. la Iasnaia Poliana a 81 aniversare a naşterii sale. A doua zi bătrânul scriitor şi invitaţii săi au făcut călare o excursiune. Toţi au rămas miraţi de îndemânarea, cu care Tolstoi, la etate de 81 de ani, a încălecat, şi de siguranţa cu care s'a ţinut pe cal, în vremea excursiunii.

*

Procesul dela Agram. In procesul de înaltă tradare dela Agram procurorul Accurti a propus, ca 5 acuzaţi să fie declaraţi vinovaţi pentru crima de înaltă tradare, de oarece au legături cu societatea revoluţionară sud-slavă, al cărei scop e unirea naţională politică a tuturor slavilor. Procurorul a cerut ca acesti 5 să fie condamnaţi la moarte prin ştreang, ca autori ai propagandei de înaltă tradare, iar ceilalţi acuzaţi să fie pedepsiţi cu temniţă grea de 10—20 ani. Cei 5 sunt: *A.* şi *N.* Pribicevici, Ozesciamin, Becici şi Jivcovici.

*

Pertractare amânată. Joi avea să se pertracteze la curtea cu juraţi din Cluj procesul intentat din partea societăţii de asigurare „Transilvania" din loc domnului *I. A. de Preda*, pentru calomnie, săvârşită prin un articol publicat în ziarul nostru. Acusatul a cerut însă *dovedirea* afirmărilor sale, şi tribunalul *a odmis* dovedirea. Actele au fost trimise îndărăt judelui de instrucţie, iar pertractarea a fost amânată, până la întregirea instrucţiei. Notăm, că domnul *Preda* ceruse şi în cursul cercetării, ca să i se permită dovedirea, dar cererea i-a fost respinsă.

*

Exposiţie. S'a deschis în zilele acestea exposiţia şcolilor de meserii, agricultură, gospodărie casnică şi viticultură din întreagă România. Exposiţia instalată în parcul Carol I, s'a deschis cu mare solemnitate în presenţa dlor Ionel Brătianu, prezidentul consiliului de ministri, Haret, ministrul instrucţiunii şi a altor persoane de distincţiune. Inspectorul şcolilor de meserii, dl Haza, a deschis solemnitatea prin o cuvântare, unde arată importanţa ce o are învăţământul profesional pentru progresul industriei naţionale. Ministrul Haret a spus, că toţi trebue să lucreze pentru progresul acestei industrii, pentruca, într'un viitor apropiat, ţara să înceteze de a mai fi tributară străinătăţii. Obiectele exposiţiei prin fineţa cum sunt esecutate, sunt mult admirate de visitatori. Exposiţia e deschisă în fie care zi, iar întrarea este gratuită.

*

Lipsă de stejar. Se simţeşte lipsa lemnului de stejar în Ungaria, fiind foarte număroase cererile de parchete atât în ţară, cât şi în străinătate. Din pricina lipsei pădurilor de stejar, mulţime de ferăstrae au încetat lucrul.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor români sibieni au mai dăruit: Ioan Chişozan par. (Chevereşul-mare) 1 cor., Valeriu Dragoş, cand. de preot (Finteuşul-mare) 20 bani Antoniu Balomiri, măestru pantofar (Orăştie) 50 bani, Aurel Lazar, măestru franzelar (Sibiiu) 30 bani, Dr. Ioan Dobre, hirotesit protopresbiter (Deva) şi soţia sa Olivia n. Oprea (Ilia) 5 cor. şi Eugenia Tordăşianu, prof. 10 bani.

*

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna" din Sibiiu s'a constituit pe anul şcolar 1909/10 în şedinţa ţinută la 29 Aug. (11 Sept) 1909 sub presidiul Prea Cuv. Sale Dr. E. R Roşca, director seminarial protosincel, în modul următor: Prezident: Dr. Nic. Bălan, prof. sem. Viceprezident: Nicodim Cristea, teolog a. III. Notar I.: Ioan Evuţianu, teolog a. III. Notar II.: Ilie Daştina, teolog a. I. Cassar: Valeriu Judele, teolog a. II. Controlor: Vas. Sava, teolog a. III. Bibliotecar: George Comşa, teolog a. II. Vicebibliotecar: Iosif Dop, teolog a. I. Econom: Nicolae Lazar, teolog a. II. Membri în comisiunea literară: George Ciupe, cl. a. III. Iosif Drăgoiu, cl. a. III. Iosif Trifa, cl. a. III. Ioan Budu, cl. a. II. Victor Iacob, cl. a. II. Gri. Vermeşan cl. a. II. Damaschin Ioanovici, cl. a. I. Achil Barcian, cl. I. Vasile Stoicanea cl. I.

*

Universităţi în Europa. O revistă franceză a întocmit câteva date privitoare la universităţile din Europa. Numărul lor se urcă la 125, cu peste 200 de mii de studenţi în anul trecut. Germania are 21 universităţi cu aproape 49 mii de studenţi, Franţa 16 cu 32 de mii, Anglia 15 cu 25 mii, Austro Ungaria 11 cu 30 de mii, Elveţia 7 cu 6500, România 2 cu 5000 Hollanda 5 cu 4000, Belgia 4 cu 5000 de studenţi. Cei mai mulţi ascultători se găsesc la universitatea din Berlin, care are aproape 14 mii, apoi la Paris cu aproape 13 mii, Viena peste 6 mii de studenţi.

*

Rară nenorocire. In Săliştea de lângă Oradea-mare s'a întâmplat un cas de moarte cu totul neobicinuit. Ţăranul Avram Nuţ, om bătrân de 70 de ani, bolind de multă vreme, în zilele din urmă zăcea nemişcat în pat, ca mort. Rudeniile văzând, că bolnavul nu mai răsuflă, l-au pus într'un sicriu şi au aprins luminările împrejurul lui. Deodată moşneagul şi-a ridicat capul din sicriu şi a cerut de mâncare. Cei de faţă au fost cuprinşi de spaimă şi au apucat-o la fugă, lăsând „mortul" singur în casă. El a încercat să se dee jos din sicriu, dar se vede că fiind prea slăbit n'a isbutit; o luminare atunci s'a răsturnat pe hainele lui, care au luat foc şi au ars în scurtă vreme cu bătrân cu tot.

*

Avis. In Sălişte (lângă Sibiiu) se va ţinea târgul de vite în zilele obicinuite Luni şi Marţi, în 4 şi 5 Octomvrie, iar târg de mărfuri Joi în 7 Octomvrie a. c. st. n.

*

D'ale exploratorilor. Americanul Cook a declarat unor ziaristi englezi, că îndată ce va sosi la New York, va da pe Peary în judecată pentru calomnie, cerând o însemnată sumă ca despăgubire pentru insultele ce i s'au adresat.

*

Vin veritabil de Pauliş-Meneş se poate cumpăra în Lipova (Lippa) Uri utcza la Emilia Giuchici. Sunt circa 80 de hectolitri vin alb şi vin roşu-vechiu, din via proprie.

*

Prin punerea în aplicare a noii legi de vin se sanează multe anamolii, totuşi publicul consumător nu e destul de clarificat asupra punctelor din lege. Fiecare om inteligent trebue să ştie care e deosebire între o „Cheryceгne" şi între un „vin spumegos". Cel din urmă un om inteligent nu-l bea, în casul acesta o sticlă de vin bun e mult mai sănătos. Dame şi domni de elită beau aceea Chenycegna care la culoare gust şi miros întrece fabricatele străine, şi şi celui mai rafinat beutor îi face o plăcere şi aceasta e „Andrényisec".

Notificare oficială.

Nr. 10259 Bis. 1909. Sub titlul „Cuvântări de înmormântare şi pomenire (din veacul al XVI până la 1850) retipărite şi întovărăşite de note de N. Iorga". Preţul 1 leu 20 de b. se publică o broşură de 138 de pagini, cari cuvântări se pot ceti şi azi cu folos de orice iubitor al literaturii noastre, şi pot servi de model şi ca cuprins pentru preoţimea noastră.

Atragem asupra acestei broşuri atenţiunea binevoitoare a preoţimei noastre.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului arhidiecesan ca senat bisericesc ţinută la 1 Septembre 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Convocare.

P. T. membrii „*Reuniunii sodalilor români din Sibiiu*" sunt învitaţi prin aceasta la

adunarea generală,

ce se va ţinea *Duminecă în 13/26 Septemvrie c.* la ora 2 d. a. în localităţile Reuniunii (strada Bruckenthal Nr. 17, etagiu) cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul comitetului.
2. Socotelile Reuniunei.
3. Alegerea comitetului.
4. Propuneri eventuale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", ţinută la 16 Septemvrie n. 1909.

Victor Tordăşianu prezident. *Stefan Duca* notar.

Cărţi şi reviste.

Carte aprobată. Opul catehetic „Prelegeri metodice din istorioare biblice" de Nicolae Crişmariu a fost aprobat şi recomandat catehetilor ca manual ajutător la propunerea materiei biblice, prin Venerabile Consistorii: din Arad sub Nr. 8665/1908, din Oradea mare sub Nr. 14 1909 şi din Sibiiu sub Nr. 6523/1909. Cartea se poate procura dela autor, în Baraczháza, libraria arhidiecezană din Sibiiu şi cele mai însemnate librării din ţară. Preţul e: 4 cor. 20 fil. porto.

*

Anuarul XII al Societăţii pentru fond de teatru român, pe 1907/8, cuprinde în partea literară un discurs rostit de dl V. Oniţiu la adunarea din Oraviţa şi articole scrise de dnii Dr. V. Branisce, A. P. Bănuţiu, Horia Petra-Petrescu şi Dr. Iosif Blaga. Partea relativă la administraţie conţine obişnuitele rapoarte şi sumare din şedinţele adunării generale. Anuarul mai publică şi un raport despre festivităţile dela adunarea generală ţinută în Oraviţa şi voci de presă asupra acelei adunări, împreună cu o listă a membrilor. Preţul anuarului este 2 cor. şi se poate procura dela dl secretar *Dr. Ios. Blaga* în Braşov.

*

„Luceafărul" Nr. 18, a apărut, cu următorul sumar: D. Anghel şi Şt. O. Iosif: Balada lui Bucur (poezie). I. Paul: Nevasta beţivului. T. Murăşan: Şoapte (poezie). V. Stoica: Gândul (după Hafis) (poezie). Z. Bârsan: Mărul. Dramă în 2 acte. Stefan Braborescu: Cele două porumbiţe (poezie). I. Agârbiceanu: Părintele Vart. Bogdan. Vasile Stoica: Şi-o să pornesc (poezie). Oct. C. Tăslăuanu: Arta în România. Dări de seamă: George Panu: Amintiri dela Junimea (G. Bogdan-Duică). Cronică: † Dr. I. T. Mera. Cartea de aur. Infiinţarea „societăţii scriitorilor români". Ştiri. Poşta Redacţiei. Ilustraţiuni: Cula din Pojogeni-Gorj. Culă din Groşera-Gorj. Troiţă din Prahova. Troiţă din Vâlcea. Planurile dlui G. Lupu. Compoziţie originală după ouă încondeiate aplicată la ceramică de dşoara M. Panaitescu. Casa şi poarta lui Mogoş, în comuna Ciauru-Gorj. Faţada casei lui Mogoş.

Teatru.

Astăzi, Luni în 20 Septemvrie se reprezentă a două oara opereta „*După divorţ*" iar mâne Marţi piesa franceză „*Proprietarul de topitorie*" (Hüttenbesitzer). Inceputul la 8 ore sara.

Oficială.

On. Parohi sunt îndatoraţi a să convinge, dacă sau plătit

a) premiile de asigurare după clădirile bisericeşti, şi — întrucât nu ar fi plătite să le solvească numai decât;

b) asemenea şi taxele parohiilor la fondul de pensiune arhidiecezan. Observăm, că — unde parohia e în restanţă cu achitarea acestei taxe — acolo preotul nu poate fi penzionat.

Poşta redacţiei.

Momente de sărbătoare din S. şi jur. A rămas culeasă pentru numărul viitor.

I. S. Apare în unul din numerii mai apropiaţi.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Agârbiciu** protopresbiteratul Turda să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiție cuartir lemne de foc și grădină până la 1 Iulie 1910 iar de atunci încolo salarul este sistemisat la 1000 cor. din mijloace proprii.

Cuincuenalele să vor socoti numai după anii de serviciu dela această școală.

Pentru instruirea corului, cel ales va fi împărtășit cu remunerațiune separată.

Doritori de a ocupa acest post să-și înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat și sunt poftiți a să prezenta la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Agârbiciu, din ședința comitetului parohial ținută la 30 August 1909.

Vincențiu Orășan paroh președiute.
Teodor Dragota notar.

Vidi: **Iovian Murășan** protopresb.

(333) 1—2

Nr. 960/1909. [335] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școala confesională gr. ort. română din **Comănia superioară,** tractul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar anual 600 cor. din darea de cult bisericească, și cuartir în natură.

Invățătorul ales la acest post, va avea să propună și religia, să țină școala de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei răspunsurile la liturghie.

Cvincvenaliile să computá începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neintrerupt la această școală.

Petenții au a-și așterne în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare oficiului tractual, având a se prezenta înainte de espirarea terminul de concurs în una din dumineci sau sărbători la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicul bisericesc.

Făgăraș, în 25 August 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Bonea
protop.

Nr. 11013/1909. [334] 1—1

Publicare de licitațiune.

Din partea subscrisului scaun orfanal se publică prin aceasta, ca la **25 Septemvrie n. a. c.** dimin la 9 ore se va vinde de bună voie pe calea licitațiunei publice în cancelaria subscrisului scaun orfanal, casa minorenei Eleonora Szasz, în Nagyszeben, Zeughofplatz sub Nr. 15 indusă în protocolul fundual al orașului Nagyszeben Nr. 852, Nr. topografic 1489.

Prețul de strigare este 13000 coroane; vadiul $10_0/^0$ casa se va vinde plusoferentului.

Condițiunile de licitare se pot vedea în orele oficiase în cancelaria subscrisului scaun orfanal.

Nagyszeben, în 26 August 1909.

Scaunul orfanal comitatens:

Gottschling,
președinte.

Nr. 9977/1909 Epitr. [325] 3—3

Concurs.

La școala economică, înființată de Conzistorul arhidiecezan pentru câștigarea și completarea cunoștințelor practice în econmia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit etc., să primesc pentru anul economic 1909/10. 6 tineri de religiunea gr. or. ca elevi, pe lângă următoarele condiții:

a) Etate primară de 15 ani, — devenind că au absolvat cel puțin școalele elementare cu purtare morală bună, trupește sunt bine desvoltați, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

b) Cei primiți vor aduce cu sine donă rânduri de haine și albituri.

c) Cursul acesta să va începe la 1 Noemvrie și va dura 1 an.

d) Elevii primesc în internat instrucțiune, cuartir, vipt și haine de pat gratuit.

e) Concurenții să-și aștearnă rugările lor Conzistorului arhidiecezan, instruite cu carte de botez, — atestat școlar, — medical, și de moralitate vidimă de oficiul parohial, — cel mult până la 15 Octomvrie st. n. a. c.

Sibiiu, 28 August v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Albituri
pentru
Domni și Dame
în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeuna cele mai nouă, liferează : :
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 1—10

Medic român în Karlsbad.
Dr. Enea Nicola
dela facultatea din Viena
dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.
(320) 5—12

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 10—52
**priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.**

Unde se pot procura
REVERENZI
croite cu chic și lucrate bine? Numai la
IOAN PETRAȘCU
măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 32—52

Aviz Dlor preoți și învățători!

Din partea subscrisei librării se oferă a-se procura pentru școale următoarele:

Protocol de primire coala	cor.	—·06
„ „ „ legat din 25 coale	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **clasificații** coala	„	—·06
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·40
„ „ „ „ „ 20 „	„	1·80
„ „ „ „ „ 25 „	„	2·20
„ „ „ „ „ 50 „	„	4·50
„ „ **inspecție** coala	„	—·04
„ „ „ leg. din 15 coale	„	1·10
Cronică școlară coala.	„	—·04
„ „ legată din 50 coale . .	„	3 —

Toate aceste tipărituri sunt conform legei numai în limba maghiară.

Cărți școlare de **Dariu, Goldiș, Făgărășan, Popescu-Șpan, Șpan, Stroia, Vuia, Koós-Goldiș, Pușcariu,** etc. etc., din aceste cărți ce-a mai mare parte **aprobate.**

Caete de limba română, germană, comput și dictando à cor. 1·45 și 2·85 suta de bucăți.
Creoane à 20, 22, 42, 44, 64 fileri duzina
Condee à 12, 20, 42, 64 fileri duzina
Penițe à —·80, 1·04, 1·80, 2·40 cor. cutia (144 bucăți)
Gome à 20, 22, 42, 64 fileri duzina
Caete de desemn cu puncte à 4·20 suta.

De buna calitate a acestor recuisite să dă toată asigurarea din partea librăriei.

Rugând pe On. Dni preoți și învățători să binevoiască a ne onora cu st. Dnealor comande, de-a căror promptă și solidă efectuire asigurăm înainte, semnăm

cu deosebită stimă

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
SIBIIU.

Au apărut:

Compoziții românești de Tib. Brediceanu.

Doine și cântece.
(Voce și piano.)

CAIETUL I.
Foaie verde, foi de nuc.
Cântă puiul cucului.
Bădișor depărtișor.
Spune mândr' adevărat.
Vai, bădiță, dragi ne-avem.
Cine m'aude cântând.
Bade, zău, o fi păcat.
Bagă, Doamne, luna 'n nor.

CAIETUL II.
Știi tu, bade, ce mi-ai spus.
Vino, bade, iar acasă.
Năcăjit ca mine nu-i.
După ochi ca murele.
Floare fui, floare trecui.
Cântec haiducesc.
Trageți voi boi!
Cine n'are dor pe vale.

Jocuri românești.
(Piano solo.)

CAIETUL I.
Lugojana.
Măzărica.
Ardeleana (ca în Banat) I.
Pe picior I.
Ardeleana I.
Brâu I.
Hora.
Ardeleana (ca în Banat) II.

CAIETUL II.
Ardeleana (ca în Banat) III.
Ardeleana II.
Pe picior II.
Țarina.
Învârtita I.
De doi.
Ardeleana III.
Brâu II.

CAIETUL III.
Brâu III.
Hațegana.
Ardeleana (ca în Banat) IV.
Învârtita II.
Pe picior III.
Ardeleana (Abrudeana) IV.
Ardeleana (ca în Banat) V.
Brâu IV.

Prețul unui caiet: cor. 4·— / fr. 5·—

De vânzare la toate librăriile românești.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Iosif Neskudla, Olmütz
fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa
Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.
(103) 23—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.**

Nr. 98 Sibiiu, Joi 10/23 Septemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Adunarea „Societății teatrale“.

Din raportul de mai la vale, despre decurgerea adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“, ținută în Alba-Iulie, Duminecă și Luni, anticipăm vorbirea de deschidere a presidentului Dr. *Ioan Mihu*, de următoriul cuprins:

Onorată adunare generală! Chemat, din încrederea adunării generale trecute, la conducerea societății teatrale, am stat la îndoială, dacă pot primi înalta misiune, cu care am fost onorat, pentrucă așa țiu, că este mai cu cădere și mai cu folos, să punem în fruntea societății noastre un bărbat cu competență deplină în chestii de artă și literatură. Dacă cu toate acestea, totuși m'am decis a primi pentru restul periodului electoral actual, dar numai pentru acest timp, însărcinarea ce mi s'a dat, o am făcut pentrucă credeam, că ar fi o necuviință a respunde cu un refus la îndatorirea ce mi s'a impus și la cinstea ce mi s'a făcut.

In asemenea situație, Vă rog a nu mă lipsi de binevoitoriul D.-Voastre concurs, pentru a duce la bun sfârșit lucrările ce ne vor preocupa în adunarea de față.

Urmând a face deschiderea adunărei, la primul loc am dureroasa îndatorire a Vă face amintire despre pierderea mare ce ne-a ajuns prin moartea mult regretatului *Ales. Mocsonyi*, ilustrul fost președinte de onoare, unul dintre cei mai zeloși inițiatori și, fără îndoială, cel mai mare mecenat al societății noastre.

In urma activității sale binecuvântate *Ales. Mocsonyi* a fost o jumătate de veac podoaba cea mai aleasă a neamului nostru din această țară.

Cuvine-se deci, ca viața și faptele marelui reposat să ne fie din generație în generație o măreață pildă de activitate românească, vrednică de urmat de toți câți doresc a pregăti zile mai bune pentru obiditul nostru neam. Cred a mă afla în deplin acord cu sentimentele D.-Voastre, rugându-Vă, ca și cu acest prilej, să zicem toți: „In veci pomenirea lui“. (Pioasa amintire se manifestă prin sculare).

Această datorie pioasă împlinită, Vă cer binevoitoarea îngăduință, ca în schimbul unei perorății să Vă arăt, cum înțeleg eu rostul societății noastre în situația dată, și cari sunt cărările pe cari ar trebui pornit întru ajungerea scopului ce-l urmărim.

Nota deosebită a timpului ce-l percurgem o formează stăruințele puternice, ce vedem că se fac din toate părțile pentru promovarea progresului general al omenimii. Poporul român din acest regat al Ungariei nu poate privi cu nepăsare la aceste stăruințe, ci dator este a-și lua partea sa din această emulare nobilă, căci numai așa își va împlini rostul seu în lume, numai așa poate conta la realizarea idealurilor sale.

Avem și noi datoria și dreptul a ne pune în serviciul ideilor generoase ale timpului, căutând a contribui și noi, în măsura puterilor noastre, la realizarea acelora, cu tot ce avem bun, nobil și frumos în sufletul nostru românesc. Pentru a împlini această chemare, trebue să aprofundăm o cultură sănătoasă în toate straturile poporului, să ne îmbunătățim starea economică, să armonisăm interesele diferitelor clase sociale și să ne conservăm integritatea noastră morală și trupească, căci numai cu ajutoriul acestor mijloace ne vom putea apropia de realizarea acelui: .... „*Vis neîmplinit, Copil al suferinții*...“ atât de scump inimilor noastre.

Perfecționarea acestor mijloace de luptă pentru esistență și progres este chemarea primordială a fiecărei societăți culturale. Astfel și societatea noastră, numai punându-se în serviciul acestor mijloace va putea săvârși în sânul poporului român acea operă de civilizație, la care datoare este a tinde. Pe lângă această datorie de caracter mai universal, societatea teatrală mai are o înaltă misiune specială de împlinit, anume: păstrarea moștenirii noastre sufletești, *promovarea culturii naționale românești.*

Intru conservarea sufletului nostru românesc nu este însă deajuns să avem o clasă de intelectuali nutriți de această dorință, ci avem lipsă indispenzabilă *de o țărănime luminată și puternică,* și de o clasă de mijloc conștientă de ființa sa națională, pentrucă în aceste pături se află întreagă puterea noastră de rezistență, aici este isvorul nesăcat al energiei noastre naționale. Luminarea și trezirea lor la viață națională conștientă trebue să fie una din preocupările noastre neîncetate, căci numai întemeind de jos în sus, cu grijă și înțelepciune, putem clădi cu tărie și durată.

Cu cât ne vom apropia mai mult de acest țel, cu atât putem privi mai liniștiți la viitoriul neamului nostru, căci această țintă ajunsă: furtunile pot să vie cât de aprige, ele vor împrăștia frunzele, vor rupe crengile, dar trunchiul copacului va rămânea în picioare, iar rădăcinele lui adânc înfipte în pământ nu vor putea fi smulse de nici o vijelie!

Furtuna va trece, crengile vor crește iarăși cu tărie și noi înfrunziri vor da o nouă splendoare copacului rămas neclătit.

Condus de asemenea vederi, așa cred, că societatea noastră teatrală nu se poate mărgini în activitatea sa la procurarea mijloacelor materiale, necesare pentru teatrul național al unui viitor, durere prea îndepărtat, ci în situația noastră culturală, strâmtorată, datoare este a face tot ce astăzi se poate, pentru a produce o mișcare culturală generală, sănătoasă.

In consecuența celor expuse, după mine, societatea ar trebui să și amplifice programa sa de acțiune în următoarele direcțiuni:

1. In primul loc Vă amintesc, că ar fi bine să cultivăm *teatrul țărănesc* în comunele noastre rurale.

După experiența făcută în comuna mea natală și în alte comune din jurul Orăștiei, pot mărturisi, că reprezentările teatrale, aranjate sub îngrijirea preoțimii și învățătorilor, cu concursul tinerimii adulte din comune, află în mare măsură complăcerea țăranilor nostri, și dau însămnate rezultate educative și morale. Dar chiar nici rezultatele materiale nu sunt de desconsiderat. Generalisate asemenea representațiuni, în toate comunele noastre rurale, ar contribui nespus de mult la luminarea păturei țărănești, iar din venitele acelora s'ar putea forma în fiecare comună câte o bibliotecă populară mai modestă. Chemarea societății noastre cu privire la aceste representațiuni țărănești ar fi: *a)* să îngrijască de piese teatrale potrivite scopului urmărit; *b)* să intrevină la autoritățile superioare bisericești și școlare, în scop, ca acelea să recomande, sau să impună preoțimii și învățătorilor rurali, să aranjeze în fiecare an două reprezentațiuni teatrale, cu concursul tinerimei adulte, în favorul bibliotecii populare din localitate; *c)* să facă cu ajutorul presei noastre o propagandă înțeleaptă în favorul acestei mișcări.

2. In rândul al doilea Vă amintesc teatrul studențesc, sub care înțeleg reprezentațiuni teatrale date de tinerii dela licee și preparandii, sub îngrijirea unor profesori, sau bărbați de încredere ai societății.

Asemenea reprezentări au cele mai frumoase șanse de reușită, pentrucă sunt prea sigur, că publicul românesc ar primi o asemenea intreprindere în fiecare centru cu brațele deschise.

Insemnătatea culturală și educativă a teatrului studențesc, este după a mea părere peste orice îndoială, mai ales în situația noastră. Dar am mai avea din această mișcare și acel folos, că îndrăgostind acești tineri mișcarea teatrală, cu timpul ar deveni cei mai fervenți apostoli ai scopului, la care tinde societatea noastră.

Rolul societății noastre și cu privire la aceasta ar fi tot cel schițat mai sus, relativ la teatrul țărănesc.

3. Participarea intensivă a industriașilor și meseriașilor noștri la mișcarea noastră teatrală asemenea este un lucru de mare importanță pentru trebuințele noastre culturale.

Drept aceea comitetele noastre filiale vor face bine, dacă vor stărui în cercul lor cu tot deadinsul pentru cooperarea meseriașilor la representările teatrale, aranjate de diletanții noștri, sau pentru a aranja înșiși asemenea representări, căci astfel vom contribui mult la solidaritatea ce trebue să esiste intră diferitele noastre clase sociale, spre binele tuturor.

Mai departe așa cred, că ar fi bine și posibil să se impună bursierilor societății, ca în fiecare vacanță de vară să aranjeze în cooperare cu alți diletanți reputați câte un *turneu artistic* în câteva din centrele noastre de frunte.

In chipul acesta bursierii ar avea prilej a arăta destoinicia și progresul lor, iar publicului i s'ar oferi representațiuni mai alese, cu un repertoriu potrivit, care ar respunde pretențiilor de artă.

In fine țin să vă espun părerile mele și în ceea ce privește *alcătuirea unei trupe ambulante*, compuse din actori profesionali, pentrucă eu țin foarte justificată dorința acelora, cari doresc a vedea cât mai curând înjghebarea unei atari trupe.

Luând societatea asupra sa sarcina de a crește și a forma însăși o asemenea trupă, s'a angajat la un lucru prea greu și în situația noastră aproape imposibil. După mine cu mult mai curând și cu jertfe neasămânat mai mici vom ajunge la scopul dorit, dacă vom lăsa acest lucru inițiativei private, în totdeauna mai invenționase și mai prospere, — și ne vom mărgiui a subvenționa o asemenea trupă, amăsurat forțelor noastre materiale și potrivit calităților și prestațiunilor trupei respective. In acestea am espus cu francheță părerea mea personală, referitoare la felul cum înțeleg rostul și agendele societății noastre. Nu am fost însă nici când și nu sunt nici astăzi prietenul lucrărilor grăbite. Este deci departe de mine pretenția, că părerile espuse să se facă obiect de discuție și deliberare în adunarea presentă. Tot ce am dorit, On. adunare generală, a fost să presint un material de meditare și discuție, pentru cei ce se interesează de mersul societății noastre, rămânând să se revină, când și dacă pentru una sau alta dintre părerile mele se va fi format o opinie publică favorabilă.

După toate acestea vă rog să primiți salutarea frățească a comitetului, toți câți porniți de dorul culturii românești ați grăbit a lua parte la această adunare.

Deschid ședința!

Desmințire. *Agenția tel. ung. a răspândit în toate părțile lumii știrea următoare: „Ministrul Apponyi, care a fost primit Vineri dimineața în audiență de Regele, a declarat, înainte de a pleca din Budapesta, unui redactor al ziarului „Pesti Hirlap“, că a cerut audiență în afacerea congruei și că este fals, că a fost citat în audiență în afacerea decretului asupra învățământului religios. Biserica și naționalitatea română n'au fost de fel violentate, a zis Apponyi. Decretul este relativ exclusiv la școlile statului, unde limba de predare este în mod natural cea maghiară și cu privire la cari chiar punctul de vedere juridic actual prescrie predarea religiei în ungurește. Decretul a apărut în 1907, și a fost numai repetat acuma.* ***La 1907 cercurile eclesiastice interesate și înaltul cler au primit decretul cu cea mai mare satisfacțiune și recunoștință și numai acum, dată fiind situațiunea politică nesigură, se caută a se ridica noi reclamațiuni ale naționalităților din pricina acelui decret“.***

Incât declarațiile domnului ministru Apponyi, — dacă peste tot au fost făcute, — să refer cumva și la biserica noastră, trebue să dăm cea mai categorică desmințire afirmărilor greșite. Corporațiunile noastre înalte bisericești, singure chemate să se pronunțe în chestii de natura aceasta, nu numai că nu au primit niciodată cu satisfacțiune și recunoștință ordonanțele ministeriale, cari taie în autonomia bisericei lor, ci **au remonstrat totdeuna** *în contra acestora, cerând revocarea lor. Asemenea trebue să desmințim cu toată hotărârea și știrea dată de ziarele maghiare, că episcopatul bisericei noastre s'ar fi adresat autorității supreme bisericești din Rusia, ca să sară întru ajutorul bisericei noastre periclitate. Astfel de știri pot să lanseze numai cei ce nu știu, că biserica noastră e cu totul independentă, și că între autoritățile ei supreme și sinodul din Petersburg nu esistă nici un nex de drept canonic.*

Crisa. Ministrul-president Wekerle a petrecut ziua de Duminecă acasă, în Bupesta, iar Luni a fost de nou în Viena. Marți la orele 11 s'a prezentat apoi în audiență la Maiestatea Sa, pentru a-i raporta despre situația politică din țară. Maiestatea Sa nu a luat nici de astădată nici o decisiune. Așa spun telegramele venite dela Viena. Ceeace înseamnă, că Maiestatea Sa nu a acceptat nici noul plan de descurcare, presentat din partea prim-ministrului ungar. Se crede, că crisa nu va putea fi resolvată până la redeschiderea dietei, care să va face în 28 Septemvrie n. c.

Serbările dela Alba-Iulia.

Raport special.

— 19 Septemvrie n.

In urma pregătirilor făcute din partea inteligenței locale, în fruntea căreia stă ca o sentinelă neadormită harnicul protopresbiter *Ioan Teculescu,* sărbările aranjate din prilejul ținerii adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“ în orașul Alba-Iulia, au avut un succes desăvârșit. Lume destulă s'a presentat la adunare, tot lume aleasă, și n'a avut decât cuvinte de laudă și de mulțămire cu privire la cele văzute și auzite. Primirea comitetului societății a fost călduroasă, seara de cunoștință, ținută Sâmbătă seara în reduta orășenească, a fost animată, iar ședința primă a adunării generale, despre care-mi pun acum pe hârtie raportul, a fost înălțătoare de inimi.

Inainte de a trece la descrierea ei fac însă amintire, că din incidentul sărbărilor culturale românești de aici a fost scoasă din tipar o foaie ocasională, întitulată „*Thalia Română la Alba-Iulia*“, număr unic, care s'a vândut în folosul fondului societății teatrale cu 50 fileri esemplarul, și are următorul interesant cuprins: Bine-ați venit! articol de salut, de protopresbiterul *Ioan Teculescu.* Inceputul Societății pentru fond de teatru român, de prof. Dr. *Iosif Blaga.* Thalia Română la Alba-Iulia, de *Aurel P. Bănuțiu.* Alba-Iulia, ținutul, trecutul și locuitorii orașului, de *Rubin Patița*, sen. Ceva despre comitetele teatrale filiale. Situația poporațiunii românești din Alba-Iulia. Ce e de văzut în Alba-Iulia? Meseriașii români din Alba-Iulia. Programul adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“. Sosirea și plecarea trenurilor. Sunt informat, că foaia ocasională, bine întocmită, a avut trecere bună.

Și acum trec la espunerea celor întâmplate în ședința primă.

Inainte de deschiderea ședinței prime, ținută Duminecă, s'a oficiat în ambele biserici din loc liturgie solemnă, începută la orele 8 dimineața. Au participat toți membrii comitetului și oaspeții veniți la această sărbare culturală. La orele 10 apoi publicul s'a adunat în sala redutei orășenești, unde prezidentul comitetului societății noastre teatrale, domnul Dr. I. *Mihu*, între vii aclamări a deschis ședința prin frumoasa vorbire, pe care o trimit în întregime, din cuvânt în cuvânt, pentru a fi cunoscută de toți cetitorii foii acesteia. (O publicăm la loc de frunte, în numărul de față. *Red.*) Notez, că vorbirea a fost ascultată cu rară atențiune și cu interes crescând, și a fost des întreruptă de aprobările publicului present, iar la urmă aplaudată cu multă căldură.

După potolirea aclamărilor, ia firul vorbirii părintele protopresbiter *Ioan Teculescu,* și salută societatea în numele Românilor din Alba-Iulia, cu glasul și vorbele omului devotat și însuflețit pentru causa care-l preocupă. A fost asemenea viu aclamat și felicitat. Dl Dr. I. *Mihu,* prezidentul societății teatrale, mulțămește pentru frumoasele vorbe adresate și pentru buna primire, și dorește din tot sufletul, ca întrupare să primească cuvintele rostite de dnul protopresbiter Ioan Teculescu.

Vorbește acum părintele *Florian Rusan* și în cuvinte calde salută societatea teatrală în numele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ dorindu i înaintare întru împreunarea folosului cu frumosul, spre completarea culturei noastre naționale.

Prezidentul Dr. *Ioan Mihu* mulțămește surorii mai mari „Asociațiunii“ pentru sincerul salut.

Vorbește în urmă deputatul dietal Dr. *Stefan C. Pop,* care salută adunarea în numele Asociațiunei culturale arădane, întemeiată într'un timp, când era puternică nădejdea într'un viitor mai prielnic decum a fost acela de care am avut parte. Spune, că tovărășa reînviată din Arad urmărește cu viu interes străduințele culturale ale „Societății pentru fond de teatru român“ și îi dorește să străbată în toate unghiurile, pentru a trezi la muncă pe toți factorii culturali, cari pot se ridice culturalicește un popor.

Ii răspunde și acestui orator de rară forță dl prezident Dr. *Ioan Mihu,* relevând puterea ce zace în *solidaritatea culturală,* apoi se întră în ordinea de zi. Se aleg notari ai adunării domnii Dr. *Rubin Patița* și *Aurel P. Bănuțiu,* apoi comisiunile de câte 5 membri, pentru censurarea raportului general al comitetului, pentru censurarea rapoartelor de cassă și a socotelelor și pentru înscrierea de membri noi.

La propunerea protopresbiterului Ioan *Teculescu* comisiunile se compun dupăcum urmează:

a) In comisiunea pentru censurarea raportului: Rubin Patița sen., Dr. Iuliu Maniu, Dr. Valer Branisce, Aurel Stoica și Ioan Muntean.

b) In comisiunea pentru censurarea socotelelor: Dr. Laurențiu Pop, Dr. St. C. Pop, Vasile C. Osvadă și Ioan I. Lăpădatu.

c) In comisiunea pentru înscrierea de membri noi: Ioan Fulia, I. Marcian, Florian Rusan, Dr. A. Fodor și Dr. I. Pop.

Prezidentul adunării, dnul Dr. Ioan Mihu, declară comisiunile de alese. Face apoi comunicarea, primită cu mare bucurie, că donează Societății pentru fond de teatru român suma de 10 000 (zece mii) coroane, în scopul, ca din interesele acestei fundațiuni o parte să se capitalizeze, iar ceealaltă parte să se folosească: *a*) pentru premiarea și publicarea de piese teatrale; *b*) pentru colectarea și tipărirea de arii și cântece poporale, ori de compozițiuni clasice, cu motive poporale românești.

Generosul donator e viu aclamat.

Urmează conferența dlui Dr. V. *Branisce* despre *Ales. Mocsonyi.* Conferențiarul face în mod amănunțit istoricul legăturilor pe cari le-a avut mult regretatul Dr. *Ales. Mocsonyi* cu Societatea pentru fond de teatru român, ca introducere, apoi trece la adevărata temă a conferenței și arată activitatea lui *Ales. Mocsonyi* ca musician cu multă trecere în lumea cunoscătorilor de artă musicală și cu favorabile aprecieri făcute cu prilejul esecutării pieselor sale în concertele orașelor mari din Apus. Arată deci partea cea mai puțin cunoscută, aproape necunoscută din viața lui *Ales. Mocsonyi,* pe care abia am fi crezut a o putea găsi în sufletul omului cu minte și judecată rigidă de filosof consumat. Constată, că musica a fost puternicul mijloc, care a ținut echilibrul sufletului lui Mocsonyi, ridicându-l peste toate veleitățile și durerile vieții zilnice. Inșiră operile tipărite musicale ale lui Al. Mocsonyi, închinate toate neamurilor sale dragi, și dă deslușiri amănunțite asupra felului lui de a face musică, neprinsă în note, în acele clipe, când Mocsonyi „fantasa la pian“.

In Budapesta concertele date în saloanele familiei de Mocsonyi erau admirate de artiștii în ale muzicei. Ele erau compuse în mare parte din compoziții de ale lui Ales. Mocsonyi. Insuși marele *List* ținea foarte mult la frații Ales. și Eug. Mocsonyi.

Frumoasa cuvântare, în care s'a adus prinos spiritului protector al lui Al. Mocsonyi, a fost viu aplaudată, iar conferențiarul felicitat.

Se cetesc acum telegramele de salutare, trimise adunării, între cari s'a remarcat a dlui asesor consistorial Nic. *Ivan,* care regretând că n'a putut participa în persoană la adunare, cere să fie trecut între *membri pe viață* ai Societății teatrale.

La orele 12 și ceva ședința primă a fost încheiată. *P.*

Corespondență.

Momente de sărbători din Săliște și jur.

— 16 Septemvrie n.

Când dragoste și abnegațiune călăuzește pe cei chemați a conduce pe credincioșii lor spre calea moralității și fericirei, orice împrejurare, care ar rupe legătura dintre aceștia trebue să stârnească pe deoparte duioșie, iar pe de altă parte manifestarea sentimentului de recunoștință. De acest simțământ a fost pătruns întreg poporul român din cercul Săliștei, când s'a depărtat din mijlocul său iubitul și vrednicul protopresbiter Dr. Ioan Stroia. După o activitate binecuvântată de Dzeu prin fapte reale, era o consecință naturală aceasta.

Chemat fiind prin glasul credincioșilor și al superiorității noastre bisericești la conducerea tractului Sibiiului, mai curând sau mai târziu a trebuit să urmeze și momentul desărcinării lui dela conducerea tractului Săliște și predarea frânelor în mânile altui șef, a adm. protopresb. Dr. Ioan Lupaș, fost profesor seminarial. Din acest incident de despărțire a lansat un prea frumos Circular către preoțimea, învățătorimea și poporul din tract, pe carele pentru însămnătatea momentelor cuprinse în el îl las să urmeze în întregime:

Circular

către preoții, învățătorii și poporul din tractul Săliștei.

Prin ordinul In. Pr. Sf. nostru Arhiepiscop și Metropolit *Ioan Mețianu,* din 17 l. c. Nr. 9595 Plen. am primit însărcinarea a introduce pe Dr. Ioan Lupaș, ca administrator al protopresbiteratului din Săliște. Vă aduc deci la cunoștință, că introducerea o vom face Duminecă în 30 l. c. în biserica din Săliște.

Cu acest dat încetă dar definitiv misiunea mea de conducător al protopresbiteratului Săliște, pe care opt ani de zile am avut fericirea a-l conduce. Deși voința mea a adus cu sine să mă despart de cercul Săliștei, totuși momentul despărțirei produce în sufletul meu o adâncă duioșie. Mă despart de cercul meu iubit de care mă leagă frumoase amintiri din viața mea. Mă despart de iubiții mei parohi, cu cari în frățească armonie am muncit pentru binele parohiilor. Mă despart de harnicii învățători, cu cari m'am putut făli pentru râvna lor. Mă despart de fruntașii și poporul acestui tract, cari totdeauna m'au întâmpinat cu dragoste și cinste deosebită făcându-mi plăcută și ușoară activitatea de protopop în mijlocul lor. Mă despart de organele administrative politice, îndeosebi de șeful acestui cerc, cari m'au sprijinit cu mare râvnă pentru binele adevărat obștesc.

Tuturor acestor factori ai tractului Săliște le mulțămesc din inimă pentru dragostea și sprijinul, de care m'au făcut părtaș și i rog în interesul tractului a învrednici și pe următoriul meu de bunăvoința lor.

Nizuit-am în decursul activității mele, ca ordinea bazată pe observarea legilor, cinstea în afacerile publice, râvna pentru binele obștesc și bună înțelegere să domnească în parohiile noastre, convins că aceste sunt condițiunile fundamentale pentru adevărata propășire și fericire. Dacă și întrucât nisuința aceasta o am putut realiza, alții vor avea să judece.

Acum că provedința a voit să fiu chemat în alt protopopiat, mă depărtez dela oficiul de protopop al tractului Săliște cu dorință ferbinte, ca nizuințele amintite să devină tot mai puternice în parohiile și tractul Săliștei sub următorul meu. Și ele vor și deveni, dacă bunele însușiri moștenite dela strămoși, alipirea față de biserică, cinstea și încrederea față de conducători nu ne vor părăsi nici în viitor.

Alipiți-vă dar, iubiți parohieni, tot mai strâns de sfânta noastră biserică, care singură ne-a mângăiat în trecut, singură ne va mângăia și întări și în viitor în neajunsurile vieții.

Alipițivă de preoții și conducătorii noștri naturali, ca în bună înțelegere și întăriți cu învățăturile Mântuitorului nostru Isus Cristos să puteți învinge și în viitor greutățile vieții. Astfel ne vom face cu adevărat părtași de înaintare și fericire, de care Tatăl cel ceresc, izvorul tuturor bunătăților, să ne învrednicească.

Cu aceste dorințe și simțăminte mă despart de tractul Săliștei, de care, precum prin naștere, vecinic legat voiu rămâne și prin dragoste. Și rugându-vă a-mi păstra și voi amintirea, vă zic tuturor „rămas bun“, iar asupra tractului și noului său conducător implor darul și binecuvântarea lui Dumnezeu.

Săliște, în 20 August 1909.

Cu dragoste frățească:

Dr. *Ioan Stroia*
protopresbiter.

După cum reiese din acest circular Duminecă în 30/VIII. a. c. s'a efectuit și actul desărcinării dela conducerea tractului a dlui Dr. Ioan Stroia, și s'a învestit cu puterea conducerii dl Dr. I. Lupaș. Tot, cu această ocasiune a fost și instalarea nou alesului preot Ioan Popa, care până acum funcționase în Cristian. Tot atâtea momente însămnate, menite a mări caracterul sărbătoresc al zilei.

In scopul de a să eterniza acest moment și spre a i lărgi caracterul festiv s'au conchemat toate corporațiunile bisericești din protopresbiterat sinodul și comitetul protopresbiteral, ear în Săliște comitetul și sinodul parohial, cu un cuvânt a fost reprezentat tot poporul prin fruntașii săi.

După îndeplinirea serviciului divin săvârșit de protopresb. Dr. Ioan Stroia, adm. protopresb. Dr. Ioan Lupaș, parohii Iacob Steflea și Ioan Popa, ear răspunsurile date cu preciziune de corul harnicei reuniuni de cântări, precum și după invocarea Duhului sfânt, protopresbiterul Dr. Ioan Stroia deschide sinodul și prin cuvinte alese își ia rămas bun dela poporul credincios, pe care cu atâta dragoste l-a păstorit. Durerea despărțirei a stors lacrimi din ochii multor credincioși. Totodată îndeplinește și actul introducerii adm. prot. Dr. Ioan Lupaș, precum și al parohului Ioan Popa.

Imediat urcă amvonul Dr. Ioan Lupaș și prin cunoscuta-i vervă oratorică și entusiasm juvenil își rostește cuvântarea de program a activității sale prin care atrage atențiunea tuturor. Problemele schițate în această cuvântare sunt de o deosebită importanță pentru viața noastră națională, bisericească și culturală și de o așa activitate încât o cunoaștere a lor ne poate fi foarte instructivă.

Mai întâi constată sublimitatea dar totodată și responsabilitatea cea mare a oficiului ce i să încredințează. Cea mai frumoasă și mai înaltă chemare, propoveduirea științei și credinței românești: Credință de pe amvonul celor 16 biserici și știință de pe catedra celor 13 școli, a căror supraveghere i să încredințează. Timpurile fiind cu mult mai grele și mai primejdioase pentru ființa vieții noastre etnice, lupta noastră cu arma credinței este cu atât mai arzătoare. Cetățuia cea mai puternică, care ne-a apărat în vremuri grele de atacurile dușmanilor a fost și este biserica strămoșească, îngrădită și întărită cu legi de nemuritoriul Șaguna. Sub a ei ocrotire s'a manifestat nu numai simțământul de adorațiune către cel Atotputernic, dar tot sub oblăduirea ei sau desvoltat și alte închinări nobile ale spiritului și inimii poporului nostru, concretisate fiind prin opere de artă. Astfel arta pictarei, arhitecturei, sculpturei și musicei bisericești sub ale ei auspicii au fost pe calea progresului. Accentuează, că unul dintre cele mai eficace mijloace pentru întărirea noastră în lupta vieții sub scutul bisericei este propoveduirea cuvântului lui Dzeu în legătură cu toate acele probleme, cari preocupă spiritul public.

O astfel de problemă actuală e chestia noastră școlară, care trebue cu toată puterea și cu toate jertfele sprijinită. Pe deoparte fiindcă lupta popoarelor astăzi să deslănțue pe terenul cultural, a cărui pepinieră e școala — poporul fără școala e fără viitor — pe de altă parte legătura cea strânsă între biserica noastră națională și între școală reclamă susținerea prin orice jertfe a școalelor noastre.

Cu cea mai mare dragoste va căuta să promoveze interesele „Asociațiunii pentru lit. și cultura poporului român“ în acest despărțământ, în scris, cu graiul precum și prin aranjarea unor cursuri de prelegeri sistematice.

Pe teren social promite sprijinul său tuturor reuniunilor și peste tot întocmirilor, cări corespund unor lipse reale și cari tind la consolidarea noastră social-culturală. Duhul răsvrătirii și al neînțelegerii va căuta să l alunge din familia noastră națională.

Pe teren economic va povățui poporul spre a îmbrățoșa toate acele așezăminte și întreprinderi, prin cari își cultivă spiritul crutării și al întărirei puterilor sale.

Spre realisarea unui program atât de vast cere cooperarea tuturor factorilor competenți, ear mai presus de toate ajutoriul Tatălui cel atot puternic. Incheie prin o rugăciune avântată plină de cele mai înalte simțăminte religioase. La sfârșitul cuvântării a isbucnit publicul în puternice „să trăiască“ la adresa oratorului.

Firul cuvântărilor îl continuă nou alesul paroh Ioan Popa. Prin puține, dar binesimțite cuvinte să prezintă, ca un neobosit lucrător în câmpul păcii și al iubirei. Aceste înalte principii le-a cultivat și în parohia, ce i-a fost și până acum încredinţată spre conducere. Speră, că aici reuşirea îi va fi mai înlesnită prin faptul că are mai mulţi tovarăşi abili, precum şi un strat ales de inteligenţi şi fruntaşi. Mulţămeşte P. O. Domn prot. Dr. Ioan Stroia, care, ca profesor seminarial, ca şef tractual a arătat interes şi bunăvoinţă faţă de el.

In urmă prin o rugăciune religioasă îşi încheie cuvântarea. Deasemenea e aclamat cu „să trăiască“. Prezidentul comitetului parohial al Săliştei Dr. Nicolae Comşa ia cuvântul. Din prilejul depărtării fostului lor paroh şi protopresbiter Dr. Ioan Stroia, accentuează însemnătatea momentului, tălmăceşte mulţumitele poporului pentru dragostea, de care a fost învrednicit totdeauna de şeful său şi nu poate tăinui nici durerea tuturor pentru despărţire. Propune un proiect de resoluţiune, care cu mare însufleţire să trece la protocol. In ea se schiţează faptele ce le-a săvârşit protopresb. Dr. Ioan Stroia pentru înaintarea şi cultura acestui popor.

Firul serbărilor să continuă în sală festivă a şcoalei. Inteligenţa şi fruntaşii din Sălişte şi jur sunt învitaţi a lua parte la şedinţa festivă a sinodului şi comitetului protopresbiteral. După ce să face predarea oficioasă a arhivului protopresbiteral, Dr. Ioan Stroia dând cetire circulariului de mai sus mulţumeşte şi comitetului şi sinodului de manifestarea înaltelor sentimente de afecţiune, ce arată faţă de dânsul din acest incident. Primpretorul cercual Petru Dragits aduce omagiile de recunoştinţă atât ale sale cât şi ale primăriilor comunale din cerc pentru buna înţelegere şi armonică lucrare pe care totdeauna a sprijinit-o sincerul şi neobositul său tovarăş de muncă Dr. Ioan Stroia. Promite şi pe viitor acest sprijin şi doreşte ca şi mai departe bunăînţelegere să domnească. Directorul şcolar Dumitru Lăpădat aduce mulţămitele reuniunilor (de cântări, de înfrumseţare etc...) la cari a lucrat cu deosebit zel şi abnegaţiune Dr. Ioan Stroia, dintre cari unele au luat un avânt foarte îmbucurător sub înţeleaptă şi rodnica activitate a protopresbiterului Ioan Stroia.

Membrul comitetului Dr. Nicolae Comşa propune şi sinodului un proiect de resoluţiune de cuprinsul similar cu cel al sinodului parohial, care se trece la protocol.

Abstragând dela sărbătoarea sufletească atât de măreaţă a zilei prin acestea s'au durat documente pentru toate timpurile drept mărturie autentică despre vrednicia protopresb. Dr. Ioan Stroia şi a credincioşilor din acest ţinut. Adm. prot. Dr. Ioan Lupaş ocupând locul presidial încheie firul vorbirilor prin declaraţia solemnă, că şi dânsul va merge pe calea păcii şi a bunei înţelegeri propagată de antecesorul său. Corul reuniunei de cântări, care făcuse întroducerea prin o frumoasă cântare, termină tot prin o pătrunzătoare şi înduioşătoare cântare.

Mântuind serbătorile oficioase ne întrunim cu toţii la banchetul ocasional la „Hotelul comunal“. Toastele încă n'au lipsit.

Mai întâi toastează Dr. Ioan Stroia pentru Inalt Preasfinţitul Arhiepiscop şi Metropolit *Ioan Meţianu.* Ases. cons. N. Ivan — care dimpreună cu ases. cons. Dr. Miron E. Cristea, cu prof. Dr. N. Bălan, Aurel Bratu şi Dr. Ioan Borcia a fost de faţă la aceste festivităţi — ca unul dintre cei mai sinceri mecenaţi şi prietini ai lui Dr. I. Lupaş toastează pentru izbânda lui şi în noua carieră, dorindu-i acelaş succes pe care l-a obţinut la catedra de profesor. Dr. Lupaş goleşte în sănătatea ases. cons. N. Ivan, a protopresbiterului Dr. Ioan Stroia, a ases. cons. Dr. E. Miron Cristea, pentru harnicul şi neobositul primpretor Petru Dragits, ear acesta pentru triumful simţământului de datorinţă.

S'au mai toastat pentru Dr. Ioan Stroia din partea dlui Dr. N. Comşa pentru primăria comunală Sălişte, în sănătatea învăţătorilor şi preoţilor tractuali, pentru nou alesul paroh Ioan Popa, iar fraţii gr. cat. încă s'au achitat de tributul lor pentru înălţarea nimbului festivităţii.

Astfel s'au săvârşit festivităţile aranjate din prilejul depărtării protopresb. Dr. Ioan Stroia, a instalării adm. prot. Dr. Ioan Lupaş precum şi a parohului Ioan Popa.

Servească acest semn de înaltă recunoştinţă protopresbiterului Dr. Ioan Stroia de mângăiere şi încurajare pentru jertfele şi binefacerile aduse pe altarul bisericii şi şcoalei noastre naţionale. Geniul naţiunei şi al bisericei noastre lumineze şi cărările noului şef, ca tot mai multă izbândă să aducă maicei bisericei al cărei cârmaciu s'a dedicat a fi cu tot devotamentul.

I. O.

Dela sate.

Moartea unui preot harnic: Eftimie Frăsilă, din Lătureni.

— 18 Septemvrie n.

Dumineca în 30 August (12 Sept.) c. a trecut la cele eterne în parohia sa Lătureni parohul *Eftimie Frăsilă.* Implinise 61 ani ai vieţii şi 30 ai preoţiei, din cari aproape 29 în văduvie, perzându-şi de timpuriu preoteasa. După etate aparţinea bătrânilor, ba prin cultură abia se deosebea cu ceva de preoţii „bucoavnei“, s'a distins însă prin inimă caldă şi avânt nobil — însuşiri ce i-au asigurat loc de frunte printre intelectualii din acest ţinut. Parohienii săi îl aveau în mare cinste pentru tactul şi procederea sa blândă pastorală, iar superiorii au fost mulţămiţi cu el, împlinindu şi oficiul cu destulă râvnă. Trebile parohiei, sub blânda sa ocârmuire, au făcut spor în toate direcţiunile. Ce a rămas nezidit încă, s'a îngrijit, ca după moarte să fie suplinit.

Iată ce a făcut! Din averea sa de vre-a 8—10·000 coroane, câştigată cu mare trudă şi cruţare şi păstrată cu greutăţi nespuse — în timpul din urmă, putem zice, cu „martiriu“, — numai o parte a dat sorei sale, partea mai mică. Grosul averei l-a testat întreg bisericei din Lătureni, parte ca porţiune canonică şi parte ca fond bisericesc. In zelul său de a vedea ridicat nivoul cultural al oamenilor din comunele Sălciua şi jur, a fondat şi fond de stipendii, ce are a se forma şi administra la Consistoriul arhidiecezan, şi anume aşa, că întreg mobilul averei dela moarte, cum şi venitul moşiei din cei 10 ani dintâiu, se vor adauga acelui fond... In vremea secetoasă de fapte nobile, prin care trecem, şi în timpul de *criză,* ce ameninţă venitele preoţeşti chiar acum — astfel de fapte vin ca balzamul ce alină durerile unui întreg neam....

S'a şi văzut de pe feţele tuturor ce au participat la înmormântarea din 1/14 Septemvrie c., că mare mort are biserica şi neamul. S'au adunat nu numai toţi fiii sufleteşti, să verse o lacrimă pentru binefăcătorul lor, ci şi public număros din alte comune, în frunte cu inteligenţa din ambe comunele Sălciua (de sus şi jos). Prohodul s'a celebrat prin prot. tractului Lupşa, cu asistenţa alor 5 preoţi din jur. Meritele preotului reposat au fost eternizate în predica protopopului, dar eternă îi remâne memoria ca fundator bisericesc, şi câtă vreme biserica şi suflet de om va trăi în aceste părţi, vie va fi şi memoria parohului Eftimie Frăsilă.

Dormi în pace suflet mare şi nobil!

v. g.

NOUTĂŢI.

Examene de calificaţiune preoţească se vor ţinea la consistoriul gr. or. român din Arad în 5 Octomvrie st. n., iar la cel din Caransebeş în 29 Septemvrie st. nou. Sunt admişi la examene absolvenţii de teologie.

*

Principele moştenitor Ferdinand al României a sosit la Sinaia, venind din străinătate. In zilele acestea va asista la manevrele escadrei româue la Cernavoda, şi la manevrele de trupe în Dobrogea.

*

Desfiinţarea titlurilor. Din Copenhaga, capitala Danemarcei, se vesteşte, că printre proiectele de lege ale guvernului figurează şi un proiect, care va desfiinţa toate titlurile de nobleţă din Danemarca, excepţie se va face numai pentru membrii familiei regale. In rândurile aristocraţimei daneze s'a produs o vie mişcare în urma acestui proiect.

*

Serbări în Arad. Dumineca s'au ţinut mari serbări ungureşti la Arad. Pe loculdin faţa primăriei a fost desvălită cudeosebită solemnitate statua lui Ludovic Kossuth. Este deja a 55 statue ce se ridică lui Kossuth în Ungaria. Deputaţiuni din Arad şi din provincie, ministrul Franciso Kossuth, număroşi deputaţi, în mijlocul unui public enorm, au fost de faţă la serbarea arădană... In aceeaş zi au ţinut socialiştii o adunare tot în Arad, şi au manifestat în favorul sufragiului universal.

*

Statua lui Heine. Palatul Achilleion, de pe insula Corfu, trecând în proprietatea împăratului Wilhelm, statua lui Heine, cum se ştie, la poruncă împărătească a fost depărtată de acolo. Campe, un editor din Hamburg, cumpărând statua voise ca să o dăruiască oraşului acestuia. Insă Hamburgul a refuzat darul, căci consiliul comunal n'a permis, ca statua lui Heine să fie pusă în grădinile publice ori în alte locuri ale oraşului.

*

Domnul Eusebiu Popovici, eruditul profesor dela facultatea teologică din Cernăuţ, trecând la pensie a primit dela Maiestatea Sa împăratul şi Regele nostru titlul de consilier aulic.

*

Skiopticon este de vândut pentru trebuinţele despărţămintelor „Asociaţiunii“ etc. Cine doreşte a-l cumpăra, să se adreseze dlui Dr. A. Crăciunescu, profesor sem. Sibiiu.

*

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a elevilor din secţ. ped. din Sibiiu, s'a constituit pe anul şcolar 1909/10 în şedinţa ţinută la 29 Aug. (11 Sept.) 1909 sub presidiul P. C. Sale Dlui Dr. E. R. Roşca director seminarial, protosincel, în modul următor: Preşedinte: Dr. Petru Şpan, profesor sem. Vicepreşedinte: Ioan Chiffa, ped. a III. Notar I.: Aurel Zichil, ped. a. III. Notar II.: Iuliu Herlea, ped. a. I. Cassar: Nistor Dragoş, ped. anul II. Controlor: Ioan Ganea, ped. a. III. Bibliotecar: George Spârchez, ped. a. II. Vicebibliotecar: Ioan Mihu, ped. a I. Redactor: Ioan Bogdan, ped. a. III. Econom: George Clinciu, ped. a. II. Membri în comisiunea literară: George Androne, ped. a. III. Ioan Dragomir, ped. a. III. Alesandru Iosof, ped. a. III. Procopiu Cotuţiu, ped. a. II. George Spârchez, ped. a. II. Ioan Giurca, ped. a. II. Dionisiu Albu, ped. a. I. Eugen Babeşiu, ped. a. I. Gavril Bogdan, ped. a. I.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Demetriu Băilă, înv. pens., (Şura mare) 20 bani, dşoara Eug. Roman 1 cor., Ioan Dandea, abs. de teol. (Câmpeni) 20 bani, Stefan Doichiţă, sod. frizer 1 cor., Ioan Fodorean, par. (Moşna) 20 b., Antoniu Balomiri, măestru pant. (Orăştia) 1 cor., Nicolae Stoica, învăţ. pens. (Bungard) 20 bani, Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani şi Simion Florea, măestru măsar (Săcel) 20 bani.

*

Evreii. După o statistică mai nouă între 1300 milioane de oameni, câţi locuesc pământul, sânt 7 milioane evrei; din aceştia 3½ mil. se află în Europa. Cea mai mare parte a evreilor locuieşte în Rusia, care numără peste un milion şi două sute de mii, Austria Ugaria are 850 de mii. Lucru caracteristic: numărul evreilor în Franţa, Anglia şi Belgia, unde se bucură de toate drepturile civile şi politice, scade mereu, — dac' o fi adevărat. Dimpotrivă, în ţările unde evreii sunt mai puţin liberi, numărul lor se sporeşte neîncetat; — asta o vedem zilnic.

*

„Cobzarul“, operă cu text scris de dşoara Elena Văcărescu, s'a reprezentat în zilele trecute pe scena teatrului din Aix-les Bains, cunoscuta staţiune climaterică din Franţa. Ziarele străine, şi acum ca şi la primele reprezentaţii, constată frumuseţa piesei, al cărei subiect se petrece în ţara românească. Baletul din „Cobzar“ este compus pe tema dansurilor şi cântecelor noastre naţionale. Piesa a obţinut un mare succes.

*

Petrecerea aranjată Sâmbătă de reuniunea de cântări sibiană „Tipografia“ în sala dela „Unicum“ a fost bine cercetată. Corurile conduse de dirigentul W. Dusil, două cvartete, un solo de bariton, scena umoristică şi piesele cântate de orchestră au fost resplătite cu lungi şi meritate aplauze. Unele numere au trebuit să fie repetate. Sfârşindu se producţiunile, a urmat dansul vesel la sunetele unei muzice de lăutari.

*

Aviz dlor învăţători. Curs practic de limba maghiară pentru clasa 4, 5 şi 6, scris de Iuliu Vuia întru toate în conformitate cu noul plan ministerial emis cu ordinul de sub Nr. 120·000/1908 a apărut şi se poate comanda dela Librăria diecezană din Arad, Deák Ferenc u. 33. Acest curs a fost cvalificat de model şi ca cel mai bun şi mai practic, scris după cel mai bun şi uşor metod. Cu stimă: Iuliu Vuia.

*

Tuturora ne trebue dela o vreme un mijloc de întărire, căci munca e istovitoare. Un minunat mijloc de întărire e „*Emulsiunea lui Scott*“, cari constă mai cu seamă din unsoare de ficat, care totuşi e pe deplin gustoasă şi e uşor de mistuit chiar şi pentru cel mai slab stomah. Emulsiunea lui Scott se găseşte în toate farmaciile.

Teatru.

Mercuri în 22 Septemvrie n. se joacă „*Ţăranul vesel*“, operetă în două acte şi un prolog, cu muzica de Fall. In pregătire sunt dramele „*Domnii funcţionari*“, „*Speranţa*“, şi o operetă, „*Lili*“.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Conferinţa preoţească pentru anul curent o convoc în comuna Vorţa pe ziua de Marţi în 22 Septemvrie st. v. cu următoriul

Program:

1. La 7½ ore S. Liturgie cu învocarea Duhului sf. Vor servi preoţii: Octavian Albani din Bărăsti, Ioan Laslo din Fueş-Băgara, Miron Oprean din Gothatea, iar cu ţinerea predicei se însărcinează Traian Motora, preot în Vorţa.
2. La 9½ ore deschiderea conferenţei.
3. Constatarea membrilor prezenţi şi constituirea conferenţei.
4. Discusiune asupra serviciului divin şi a predicei.
5. Ordinaţiuni consistoriale.
6. Tema statorită de conferenţă despre post, de preotul Ioan Laslo din Fueş-Băgara.
7. Designarea temelor pentru conferenţa viitoare.
8. Designarea timpului şi locului, pentru ţinerea conferenţei viitoare.
9. Două propuneri făcute de părintele Ioan Budoiu din Câmpuri-Surduc, una de interes religios, şi alte de interes economic pentru poporaţiunea noastră.

Ilia, la 5/18 Sept. 1909.

Zevedeiu Mureşan
adm. prot.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Bravul şi harnicul fruntaş român din Alba-Iulia, membru în epitropia şi senatul şcol. la biserica gr.-or. din Alba Iulia-maer, Simion Moldovan vulgo Baciu Simon, din îndemnul seu propriu, din simţământ uman şi creştinesc, din prisosul muncei şi economiei sale, cu mână largă şi inimă evlavioasă, a contribuit la adaptarea şi înfrumseţarea celor două instituţiuni culturale: biserica-şcoala cu următoarele daruri:

1. Perdele dela altar şi acoperemânt de pe masă, 50 cor.
2. A reparat biserica din afară, 140 coroane.
3. Ajutor la edificarea şcoalei 200 cor.
4. Repararea unui clopot 140 cor.
5. La edificarea caselor parohiale 100 cor.
6. A făcut o fântână la cimiterul nou, 140 cor.
7. Clopot în cimiter, 160 cor.
8. O cruce de peatră în mijlocul cimiterului, 300 cor.

Pentru această marinimoasă jertfă depusă cu dragă inimă pe altariul sf. biserici şi al şcoalei, subsemnatul comitet bisericesc se simte îndemnat în numele seu şi al parohienilor, a aduce şi pe această cale M. O. Domn Simion Moldovan, cea mai profundă mulţămire şi recunoştinţă publică, rugând pe bunul Dumnezeu să-i lungească firul vieţii până la cea mai îndepărtată posibilitate a vieţii pământene, ca să continue opera de binefacere spre mângăerea sa proprie, spre îndemnul credincioşilor actuali şi spre amintirea şi recunoştinţa viitorimii. Dee Dumnezeu, ca binefăcătoriul nostru să fie urmat de mulţi alţi imitatori.

Alba-Iulie, 8 Sept. 1909.

Comitetul bisericesc şi şcolar:

Mihai Cionca, Ioan Tirnovean, Petru Cadaru, Nicolae Ratz lui Perja, Lucian Popa.

Boala englezească
zdruncină sănătatea copilului Dtră, dacă nu folosiţi imediat un mijloc sigur. 2 (330) 1—5

Emulsiunea lui Scott

conţine toate părţile recerute, pentru a întări oasele şi a-le provedea cu muschi tari şi sănătoşi. Un favor al *Emulsiunei lui Scott,* care părinţii îngrijitori îl recunosc, e că din causa gustului lui plăcut şi dulce, se ia cu deosebită plăcere de micul pacient. Chiar şi când copii nu supoartă laptele, mistuesc fără cea mai mica greutate *Emulsiunea lui Scott.*

Emulsiunea lui Scott

s'a dovedit în toate aceste casuri ca o Emulsiune model neîntrecută.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 487/1909 prot. [338] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I **Cristian**, protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și prealabila încunoștiințare a acestuia să se presinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 7 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 123—1909. [337] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățător la școala noastră din **Archită** protopresbiteratul Cohalm se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt salariu de 600 coroane eară dela 1-a Iuliu 1910 întregirea salariului conform legii școlare, cuartir în edificiul școalei și lemne de foc.

Concurenții să-și trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și încât este posibil să se presenteze în parohie spre a-i cunoaște poporul.

Cohalm, în 5 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conțelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Agârbiciu** protopresbiteratul Turda să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiție cuartir lemne de foc și grădină până la 1 Iulie 1910 iar de atunci încolo salarul este sistemisat la 1000 cor. din mijloace proprii.

Cuincuenalele să vor socoti numai după anii de serviciu dela această școală.

Pentru instruirea corului, cel ales va fi împărtășit cu remunerațiune separată.

Doritori de a ocupa acest post să-și înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat și sunt poftiți a să prezenta la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Agârbiciu, din ședința comitetului parohial ținută la 30 August 1909.

Vincențiu Orășan
paroh președinte.

Teodor Dragota
notar.

Vidi:
Iovian Murășan
protopresb.

(333) 2—2

Nr. 960/1909. [335] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător dela școala confesională gr. ort. română din **Comănia superioară**, tractul Făgăraș, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salar anual 600 cor. din darea de cult bisericească, și cuartir în natură.

Invățătorul ales la acest post, va avea să propună și religia, să țină școala de repetiție, să conducă în Dumineci și sărbători școlarii la biserică și să cânte cu ei răspunsurile la liturghie.

Cvincvenaliile să computá începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neintrerupt la această școală.

Petenții au a-și așterne în terminul deschis cererile instruate conform normelor în vigoare oficiului tractual, având a se prezenta înainte de espirarea terminul de concurs în una din dumineci sau sărbători la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicul bisericesc.

Făgăraș, în 25 August 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Făgăraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Bonea
protop.

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 6—12

COVOARE * * * * *
* * * **PLAPOME** * * *
* * * * * **PERDELE**

în cel mai mare sortiment cu prețurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(321) 2—10

!! America !!

Călătorie din HAVRA în fiecare Sâmbătă, din VIENA în fiecare Marță.

Bilete de călătorie prin

Linia Franceză

Bilete Americane de călătorie pe tren către fiecare stațiune cu preț original

Informațiuni mai de aproape **gratuit și franco** numai prin

Linia Franceză

Wien IV. Wiedner Gürtel Nr. 16.
(Vis-à-vis de gara de Sud și de Stat).

Vă rog a Vă însemna bine adresa.

(278) 6—15

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 33—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 24—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 27—40

Aviz Dlor preoți și învățători!

Din partea subscrisei librării se oferă a-se procura pentru școale următoarele:

Protocol de primire	coala	cor.	—·06
„ „ „	legat din 25 coale	„	2·20
„ „ „	„ „ 50 „	„	4·50
„ „ **clasificații**	coala	„	—·06
„ „ „	leg. din 15 coale	„	1·40
„ „ „	„ „ 20 „	„	1·80
„ „ „	„ „ 25 „	„	2·20
„ „ „	„ „ 50 „	„	4·50
„ „ **inspecție**	coala	„	—·04
„ „ „	leg. din 15 coale	„	1·10
Cronică școlară	coala	„	—·04
„ „	legată din 50 coale ..	„	3—

Toate aceste tipărituri sunt conform legei numai în limba maghiară.

Cărți școlare de Dariu, Goldiș, Făgărășan, Popescu-Șpan, Șpan, Stroia, Vuia, Koós-Goldiș, Pușcariu, etc. etc., din aceste cărți ce-a mai mare parte **aprobate**.

Caete de limba română, germană, comput și dictando à cor. 1·45 și 2·85 suta de bucăți.
Creoane à 20, 22, 42, 44, 64 fileri duzina
Condee à 12, 20, 42, 64 fileri duzina
Penițe à —·80, 1·04, 1·80, 2·40 cor. cutia (144 bucăți)
Gome à 20, 22, 42, 64 fileri duzina
Caete de desemn cu puncte à 4·20 suta.

De buna calitate a acestor recuisite să dă toată asigurarea din partea librăriei.

Rugând pe On. Dni preoți și învățători să binevoiască a ne onora cu st. Dnealor comande, de-a căror promptă și solidă efectuire asigurăm înainte, semnăm

cu deosebită stimă

LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ
SIBIIU.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 99 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Septemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresese Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Nr. 363 Mitr.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Preasfinţiţilor fraţi episcopi, venerabilelor consistoare eparhiale, onorabililor deputaţi congresuali, iubitului cler şi popor din provincia Noastră mitropolitană: dar şi milă dela Dumnezeu, şi salutarea Noastră cordială!

Având în vedere §§. 151 şi 152 din Statutul organic, convocăm şi prin aceasta declarăm de convocat congresul ordinar naţional-bisericesc al provinciei Noastre mitropolitane la biserica Catedrală în Sibiiu, pe *Joi în 1/14 Octomvrie a. c.* la 9 ore înainte de miazăzi, în care zi după terminarea ritualelor bisericeşti va urma numai decât deschiderea congresului şi se vor începe lucrările congresuale conform regulamentului afacerilor interne.

Dat în reşedinţa Noastră arhiepiscopească-mitropolitană în Sibiiu, la 3 Septemvrie 1909.

Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop şi mitropolit.

Guvernul a dimisionat.

Sibiiu, 24 Septemvrie n.

Solie tristă a adus domnul primministru Wekerle dela Viena pe seama colegilor sei din cabinet, solia, că Coroana nu cedează de loc, nu vrea se facă nici o concesiune guvernului unguresc, ci pretinde cu toată tăria, ca acesta să-şi împlinească toate datorinţele pe cari le-a luat asupra sa atunci când a primit puterea din mânile Maiestăţii Sale.

Punctul de vedere al Coroanei e deci tot cel vechiu, că guvernul şi coaliţia au se facă întâi *legea electorală,* conform angajamentului luat, apoi se plece. Până atunci Coroana nu poate se între în noue pertractări, nici cu guvernul actual, nici cu cel următor. Ba astăzi punctul de vedere al Coroanei e şi mai nefavorabil pentru guvern şi coaliţie decât mai nainte, pentrucă Coroana zice aşa, că guvernul actual unguresc şi coaliţia au se voteze şi cheltuelile urcate din budgetul comun de pe anul viitor, fiindcă sub cârmuirea lor s'a întâmplat anexarea Bosniei şi Herţegovinei, care a reclamat cheltueli enorme, iar în pact e trecut şi punctul, că dacă se vor ivi trebuinţe şi cheltueli estraordinare în budgetul militar, coaliţia şi guvernul se îngrijesc de votarea lor.

Marţi noaptea a sosit domnul Wekerle acasă la Budapesta cu solia aceasta, adusă dela Viena, şi pe Mercuri la orele 11 a convocat consiliul de ministri, pentru a se sfătui cu colegii sei din cabinet, că ce e de făcut. In consiliul de ministri s'a luat apoi hotărârea, ca *guvernul să dimisioneze,* şi să roage pe Maiestatea Sa, ca până la 28 Septemvrie, când se face redeschiderea dietei, se numească alt guvern.

Dimisionarea guvernului e însă numai formală, pentrucă dela Viena s'a adus şi ştirea positivă, că Maiestatea Sa *nu are se primească dimisia guvernului unguresc*, până atunci, până nu împlineşte toate punctele din programul de muncă cu care a luat conducerea ţării şi din pactul legat cu Coroana, adecă, *până nu face legea nouă electorală.*

Lucrurile se încurcă deci tot mai rău, pentrucă înzadar va fi ţinut guvernul cu puterea la postul seu, majoritatea parlamentară, lipsită acum de orice disciplină, nu îi va mai da ascultare şi nu va vota poatecă nimica din aceea ce va cere guvernul, ca pretensiune a Coroanei. Şi aşa au toată dreptatea aceia, cari văd situaţia politică în colorile cele mai sinistre, şi nu văd nici o cale de eşire din fatala încurcătură, în care au băgat lucrurile nesocotinţa politicianilor maghiari de paradă, cari au scos la suprafaţă la timpul cel mai nepotrivit chestii cu totul de prisos, cum e chestia cu banca independentă.

Ce va fi deci? După toate probabilităţile domnul Kossuth şi contele Apponyi vor face apel la partidul independist, care formează majoritatea parlamentară, ca se împlinească dorinţa Coroanei, se voteze necesităţile urgente de stat şi se facă noua lege electorală, fără a mai cere concesiuni. Şi se poate, că majoritatea partidului va da ascultare şefilor, şi se va conforma dorinţei lor. Minoritatea însă, cu Justh în frunte, va trece în oposiţie. Se poate însă şi aceea, că partidul nu se va învoi se voteze şi necesităţile de stat, ci eventual numai noua lege electorală, în care cas guvernul va căuta prilejul, ca dieta se-i dee vot de neîncredere, pentruca să-şi poată înainta de nou dimisia. Şi ce va urma atunci? Acesta e secretul pe care numai Coroana îl cunoaşte. Pentrucă Coroana la tot casul îşi are planul bine pregătit pentru toate eventualităţile. De aceea, dee-şi bine seama politicianii maghiari, că ce fac, pentrucă nu e vorba numai de ei şi de soartea lor, ci de soartea şi viitoriul ţării întregi, iar ţara nu e numai a lor!

Redeschiderea dietei. Dieta ungară s'a fost prorogat, cu hotărârea adusă în şedinţa din 10 Iulie, până la 28 Septemvrie n. când i se va face redeschiderea. Prezidentul dietei, dl Justh, a sosit deja în Budapesta şi a luat măsurile necesare, pentruca şedinţa să se poată deschide Marţi, la orele 10 dimineaţa. Se prevede, că şedinţa are să fie foarte furtunoasă. Guvernul va anunţa că şi-a dat de nou dimisiunnea şi pe tema aceasta se va naşte discuţie, se vor face declaraţiuni, mai mult ori mai puţin răsboinice, şi se va provoca poate şi o votare nominală, pentru a se vedea, cari sunt cei mai tari, aderenţii băncii independente, ori ceialalţi dintre kossuthişti, cari s'ar împăca cu situaţia, numai pentruca să rămână în jurul oalelor pline. In vederea evenimentelor ce pot să se ivească, deputaţii români sunt convocaţi pe Marţi, la orele 8 dimineaţa, la o consfătuire în localul clubului lor din Budapesta.

Programul domnului Justh.

Dumineca a fost zi de mare sărbătoare în Arad. S'a desvălit statua lui Kossuth Lajos, în prezenţa unui public cam de treizeci de mii de capete. Era de faţă şi fiul lui Kossuth Lajos, domnul ministru Kossuth Ferencz, care a rostit şi o vorbire, fără a face în ea politică, pentrucă zicea aşa: „asistăm la un act de pietate, deci să lăsăm la oparte politica“. A fost însă de faţă la desvălire şi presidentul camerei, domnul Justh, căruia nu i a convenit, că în Arad nu s'a putut face politică. Şi după terminarea sărbărilor desvălirii monumentului a învitat pe cei vre-o 45 de deputaţi presenţi, la moşia sa din Tornia, nu departe de Arad, la mâncare bună, la câte un păhar de vin şi o păreche de vorbe. Şi s'au dus; şi dl Justh a făcut politică în casa sa. Şi-a desvoltat programul politic cu privire la *împăcarea cu naţionalităţile.* A spus cam următoarele:

„M'a cuprins dorul de a politisa, aşa, că în această plăcută societate prietenească trebue să fac declaraţii politice, cu atât mai vârtos, că sunt împedecat, ca president, cel puţin pe o vreme oarecare, se iau parte la întruniri politice şi adunări poporale. Când au sosit aici oaspeţii mei, au fost primiţi de un grup de copii, de diferite naţionalităţi şi confesiuni. Iată icoana viitoarei Ungarii! Dacă vrem să păşim cu succes în contra duşmanilor noştri puternici, trebue să ne închiegăm toţi, fără deosebire de naţionalitate şi religie, pentruca umăr la umăr să luptăm pentru interesul ţării. Trebue să nisuim, ca se putem coopera în bună pace cu naţionalităţile, că doară Irányi Daniel, unul dintre fruntaşii luptători ai ideei de independenţă a spus, că acela va fi noul intemeetor al Ungariei, care va şti restabili în ţară pacea între diferitele naţionalităţi şi confesiuni. Naţiunea împărţită în naţionalităţi şi confesiuni poate se fie uşor măturată de primul răsboiu mare universal. Noi numai aşa ne vom întări, dacă cu înţelegere comună lucrăm spre binele patriei.

Politica mea faţă de naţionalităţi a dat ansă la multe neînţelegeri. Cei ce mă atacă spun, că Justh pactează cu naţionalităţile. Adevărul e, că încă din tinereţa mea am stăruit să se menţină pacea între naţionalităţi şi rase. Aceasta am făcut-o în trecut şi o voiu face şi în viitor, fără a putea fi ademenit, ca să părăsesc această cale. Credinţa şi convingerea mea supremă e, că ţara numai aşa se va putea întări, dacă vom înlătura, în ce priveşte rasele, religia şi ocupaţiunea, toate barierele existente, precum au făcut şi predecesorii noştri din 1848. Trebue însă să ne opunem acelora, cari vor să desmembreze ţara. Este deci adevărat, că silinţele mele tind la o înţelegere prietenească între naţionalităţi şi statul ungar. E însă semnificativ, că acei cari mi-au adus învinuiri pentru politica mea faţă de naţionalităţi, încă n'au făcut nimic pentru a pedepsi pe adversarii ideei de stat ungar. Agresorii mei susţin, că supremaţia ungară numai prin mijloace artificiale se va putea menţinea. Eu m'aşi ruşina dacă aceasta ar fi adevărat. Lucrurile stau cu totul altfel. Partidele 67-iste s'au folosit până acum de chestiunea naţionalităţilor cât şi de naţionalităţi numai pentru agitaţiuni electorale, spre a înfrânge în acest mod partidul independist. Urmarea a fost, că în era 67-istă agitatorii naţionalişti au putut pacta pe faţă cu străinătatea, fără a li se fi atins un fir de păr măcar. Cert e însă, că dacă voim să asigurăm existenţa Ungariei, va trebui *să pedepsim fără cruţare pe toţi agitatorii, cari ar lucra contra unităţei statului ungar.* Aceste pedepse ar urma să se aplice în baza unor legi disciplinare. Trebue să se prevadă în lege, că toate persoanele, cari vor fi condamnate pentru agitaţiuni contra unităţii statului ungar îşi vor perde drepturile politice pentru toată viaţa. Aceasta ar fi mâna puternică care pedepseşte. Pe de altă parte va trebui să îmbrăţişăm toate persoanele credincioase ideei de stat ungar, cari colaborează cu ungurii pentru binele patriei.

Da, eu vreau să menţin prietenia cu aceste naţionalităţi credincioase ideii de stat ungar şi sub nici o împrejurare să nu permitem ca ele să ni se înstrăineze. Aceasta este politica mea, care din nefericire nu s'a urmat până acum. Chestiunea naţionalităţilor s'a neglijat până acum cu desăvârşire, sau dacă nu, i s'a dat o îndrumare cu totul greşită. In politica 67-istă constatăm două direcţiuni: una care se manifestă prin politica brutală a baronului Bánffy, care voia să facă educaţia naţionalităţilor din Ungaria cu forţa. Ceealaltă era politica inactivă. Natural, că nici una din aceste direcţiuni nu putea să ajungă la un resultat, adecă *să transforme pe cetăţeanul de altă naţionalitate într'un aderent al ideii de stat maghiar şi să-l facă să înveţe limba maghiară.*

Eu susţin, că până acum încă nu s'a făcut nimic spre a alipi inteligenţa naţionalităţilor de ungurime.

Ţin, că o administraţie bună şi o tratare echitabilă, poate netezi calea spre înţelegere. Lupta care decurge acum pentru desfacerea economică e foarte acomodată, ca *naţionalităţile să se apropie de Unguri*, că doară lupta se dă şi în interesul lor, zace deci în interesul lor să se alăture la noi. Dacă se unesc în luptă cu Maghiarii, aceasta va întări numai naţiunea maghiară“.

Prezidentul Justh şi-a încheiat discursul zicând, că dânsul *trăeşte pentru principiile sale şi va muri cu ele.*

Iar noi îi dorim domnului Justh, să trăiască cât de mult, pentru a se convinge, că pronia divină nu pe dânsul l-a ales să fie noul întemeietor al Ungariei, în sensul cuvintelor marelui patriot Irányi Dániel, pentrucă cu un *astfel* de program nu va câştiga nici el naţionalităţile pe partea sa, făcându-le se între şi ele în luptă pentru independenţa economică a ţării, — ceeace pare a fi adevărata dorinţă a dlui Justh, iar nu împăcarea naţionalităţilor, — dupăce un *astfel* de program de împăcare a naţionalităţilor ni-au dat şi guvernele şi partidele politice din trecut, toate, — programe de ameninţare, care însă nu prinde, — şi astfel dl Justh nu se poate lăuda nici măcar cu aceea, că a spus ceva nou cu privire la naţionalităţi, ci numai frase cunoscute, bune pentru cei — naivi.

Serbările dela Alba-Iulia.

Raport special.

— 21 Septemvrie n.

Vin să-mi urmez darea de seamă despre cele întâmplate Dumineca şi Luni în Alba-Iulia. După încheierea şedinţei prime a adunării generale a societăţii teatrale, s'au făcut vizite pe la familiile de frunte româneşti din Alba-Iulia, iar la oarele 2 d. a. s'a ţinut banchetul, în sala redutei orăşeneşti. Au participat cam 120 de persoane. La masă a cântat vestitul lăutar român Ghiuţu din Abrud, cu oamenii sei.

La momentul dat s'a început şirul toastelor. A vorbit întâi prezidentul, Dr. *I. Mihu*, ridicând păharul întru sănătatea Maiestăţii Sale, Împăratul şi Regele Francisc Iosif I. A ridicat apoi toast domnul protopresbiter *Ioan Teculescu* întru sănătatea prezidentului Dr. Ioan Mihu, iar dl *Rubin Patiţia* senior întru sănătatea membrilor din comitet. Dl *Fulea* goleşte păharul, în numele bălgrădenilor, întru sănătatea oaspeţilor, iar dl Dr. *V. Branisce* mulţămeşte, îndemnând pe bălgrădeni la muncă unitară naţională, la închiegarea forţelor de cari dispun.

Urmează un frumos toast al canonicului din Blaj Dr. *Augustin Bunea*, de cuprins istoric-naţional. A fost primit cu sgomotoase aprobări şi cu aplause entusiaste. A mai vorbit deputatul dietal Vasile *Goldiş* şi colegul seu Dr. Stefan C. Pop, şi la orele 4 banchetul s'a sfârşit.

S'a început imediat petrecerea poporală în grădina popilor. A participat popor număros din loc şi împrejurime. S'au cântat mai multe cântece de un cor de ţărani, condus de învăţătorii Mihaiu şi Borzea, s'au declamat unele poesii frumoase din ale lui Oct. *Goga*, şi în urmă s'a representat bine piesa teatrală „In sat la Târgueşti“. Eshauriată fiind programa petrecerii poporale s'a început jocul.

La orele 8 seara s'a dat apoi concertul în sala redutei orăşeneşti cu programul următor:

„Latina gintă“, cor mixt de Marchetti, corul local. Trei piese pentru voce şi acompaniare de pian, de dşoara Elena Patiţa. Trei bucăţi de concert pentru pian esecutate de dl Dr. Cornel Muntean. Trei cântece pentru voce şi acompaniare de pian, esec. de dna Mărioara Dr. David. Trei bucăţi pentru voce şi pian, esecutate de doamna Olimpia Moldovan. „Hora“, piesă de concert pentru cor mixt şi orchestră, de G. Dima.

Concertul a fost bine cercetat, iar singuraticele puncte din programul concertului au fost esecutate spre mulţămirea generală.

Cu aceasta s'a încheiat ziua primă.

P.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Mercurea.

— 1 Septemvrie n.

In anul acesta s'a ţinut conferenţa preoţească din tractul Mercurei în 24 şi 25 st. v a lunei August în fruntaşa comună Jina. Locul de întâlnire a preoţimei a fost comuna Poiana, de unde des de dimineaţă am plecat în frunte cu şeful tractual spre comuna Jina. Primirea ne-a fost imposantă: Vrednicii preoţi locali D. Panfiloiu şi N. Vlad Stejar îmbrăcaţi în ornate bisericeşti în mână cu sf. evangelie şi încunjuraţi de număros popor asemenea îmbrăcat sărbătoreşte ne-au întimpinat la intrarea noastră în comună. Cuvântarea de primire a parohului Dum. Panfiloiu, precum şi răspunsul protopresbiterului tractual, fiind ambele ţinute în cuvinte alese, au însufleţit şi preoţimea şi pe poporul de faţă. Adevărate sunt cele susţinute de par. Panfiloiu, că acea clasă socială, preoţimea, care a ţinut până acum sufletul în popor şi care a reoglindat toate aspiraţiunile şi dorinţele acestuia, nici în zilele aceste grele şi de mari încercări nu va părăsi biserica, nici poporul, deci aceea ce a avut şi are mai scump. Să mai vină încă atâtea năcazuri peste noi, să mai vină încă alte valuri şi mai puternice, dacă preoţimea va fi tare ca stânca, valurile şi apa trece, dar stâncile şi petrile vor rămânea, ca să strălucească şi să dovedească trăinicia şi puterea de viaţă a neamului nostru. In acel moment însă, când preoţimea nu va fi la culmea chemării, sale se vor prăbuşi şi nimici toate: şi biserica şi limba şi neam şi tot ce avem mai scump şi iubit.

Cam aşa glăsuia energicul paroh D. Panfiloiu, şi noi preoţii de faţă parecă toţi simţeam adâncul adevăr cuprins în cuvintele de primire.

De sigur răspunsul protopresbiterului tractual a fost asemenea la înălţime şi ni-a dat şi preoţilor şi poporului de faţă speranţă, ni-a întărit voinţa şi puterea de resistenţă.

După prea frumoasa primire ne-am dus toţi, preoţi şi popor la biserică, unde s'a oficiat sf. liturgie şi s'a predicat.

Biserica din Jina e bine conservată, deşi atât esteriorul, cât şi interiorul îi arată un trecut destul de înaintat. Pictura de pe păreţii bisericei, de pe cupolă şi din altar şi astăzi încă e destul de frumoasă şi ne vorbeşte despre alte timpuri cu mult mai bune, trecute peste această comună grăniţărească.

In vecinătatea bisericii e frumoasa şcoală comunală grăniţărească, unde s'au ţinut şedinţele conferenţei. Din curtea şcoalei se poate vedea cea mai mare parte a comunei. Se văd grădinile bine îngrijite cu pomi şi legume. Mai sus se perd în negura norilor munţii Carpaţilor, pe ale căror văi şi colţuri îşi petrec aproape toată viaţa locuitorii Jinei, ocupându-se cu economia de oi şi vite. Acesti locuitori sunt bine desvoltaţi, evlavioşi şi mai presus de toate mândri şi astăzi pe faptele vitejeşti ale strămoşilor lor. Când părintele protopresbiter în răspunsul său dat cuvântării de primire a amintit despre faptele măreţe săvârşite în apropiatul trecut de părinţii poporului de aici, şi poate chiar şi de unii bătrâni, astăzi încă în viaţă, să reoglinda o bucurie de pe feţele tuturor celor de faţă, ochii le sclipeau şi parecă promiteau, că vor lupta şi în viitor pentru susţinerea neamului şi a limbii şi a bisericilor, de sigur cu alte arme şi pe alte căi.

*

Insăşi conferenţa a avut trei şedinţe până ce şi-a terminat programul.

Momentele mai însemnate din conferenţă au fost:

1. Darea de seamă a preoţilor despre progresul făcut în decursul a lor doi ani din urmă în parohie.
2. Desbaterea asupra întrebării, cum şi pe ce căi am putea mai uşor înfiinţa fonduri parohiale?
3. Discuţia asupra unui schelet de monografie parohială înaintat conferenţei de şeful tractului.
4. Discuţie asupra situaţiei create de ucasul ministrului de culte.
5. Mai multe chestii mărunte.

Asupra dării de seamă a preoţilor nu voiu insista, dat fiind că acele numai s'au cetit şi nu s'a admis discuţie asupra lor. Atât însă tot notez, ca părere proprie, că nu aflu de corect darea de seamă în conferenţa fiecărui an.

E de ajuns dacă tot la 4—5 ani se aduc rapoarte despre desvoltarea sau eventual regresul parohiilor. Anual ar fi mai corect dacă părintele protopresbiter cu ocasiunea visitelor canonice şi-ar nota toate cele aflate în parohii şi pe basa acestor notiţe ar raporta însuşi conferenţei despre cele aflate. Astfel apoi s'ar încunjura laudele de sine, cum cu dreptul afirmau unii membri ai conferenţei.

Cu mult mai mare interes au arătat preoţii la desbaterea întrebării, cum şi pe ce căi să înfiinţăm fonduri în parohii? Aceastâ întrebare s'a desbătut deja şi în conferenţa anului trecut ţinută în Păuca, unde în decursul desbaterii am fost opriţi de jandarmerie de a mai ţinea conferenţă. Şi atunci şi acum s'a primit ca cea mai bună propunerea par. R. Pop de a se alege 2—3 comisiuni din preoţii tractului, constătătoare din câte 3 preoţi, cari în sărbători şi Dumineci vor merge pe sate, vor ţinea poporului cuvântări potrivite şi împreună cu parohul locului vor încerca înfiinţarea fondurilor.

Că la ce resultat material vor ajunge aceste comisiuni nu se poate prevedea, dar sigur că şi numai faptul, că mai mulţi preoţi vor servi la biserică şi vor ţinea cuvântări, va edifica şi întări mult moraliceşte pe credincioşii respectivei parohii.

In legătură cu aceasta s'a sulevat ideea de a se înainta conferenţei anuale toate predicele ţinute de acele comisiuni precum şi de preoţi în decursul anului. Aceste predici apoi se vor censura şi selecta, până ce în decursul a lor 2—3 ani vom avea o colecţiune de predici bune, cari eventual ar putea fi publicate şi în volum. De sigur nu a convenit preoţimii ideea. Ori că suntem noi fiecare cel puţin câte un Demosthene, de nu avem lipsă de atari colecţiuni, ori apoi nu iubim amvonul şi suntem mult mai comozi, decât să ne luăm osteneală să compunem şi să rostim câte o predică bună peste an.

Punctul cu descrierea monografiei parohiilor, respective comunelor, promitea a fi unul dintre cele mai interesante puncte ale conferenţei. Scheletul de monografie distribuit fiecărui paroh a fost bine compus de părintele protopresbiter. Eu îmi închipuiam, că fiecare preot are după acest schelet să dee o lucrare completă şi detailată despre comuna sa. Avea şi rost şi înţeles o atare lucrare, pe basa cărora apoi puteam compune o bună şi completă monografie a tractului întreg. Când colo la discuţie să decide, ca să se dee numai răspunsuri la punctele din schelet. Şi apoi se mai leagă strict spiritele şi de ordinea depusă în acel proiect de lucrare. Astfel ne vom trezi cu unele date seci, cari sunt apte pentru compunerea unui dicţionar statistic, dar la nici un cas nu vor putea forma monografia respectivei comune, şi cu atât mai puţin basa monografiei tractului.

Peste acest punct s'a trecut deci prea repede, deşi merita o discuţie mai intensivă. Am ajuns deci la ucasul ministrului de culte, care a produs atâta agitaţie în cercurile bisericeşti. Hotărât, că congrua este o chestie vitală; dar cu toate acestea, atunci când e vorba de a jertfi un principiu cardinal de drept bisericesc cu urmări funeste pentru biserică şi neam, nu e permis să ne mai bocim ca babele, ci trebue să fim tari ca stânca, ca Cristos, care încă a suferit pentru principiile şi învăţăturile sale chinuri, batjocuri şi moarte.

Şi se vede, că conferenţa s'a pus pe acest punct de vedere, când a salutat cercurile bisericeşti conducătoare pentru ţinuta energică faţă de ordinul ilegal al contelui Apponyi. A încercat apoi conferenţa să afle căi şi mijloace prin cari ar putea înlocui dotaţiunea dela stat. Unii recomandau urcarea taxelor stolare, alţii aruncuri nouă pe popor şi alte mijloace, afirmative mult-puţin ducătoare la scop. Sigur toate bune şi frumoase, dar nu se vor putea pune în praxă. Trebue să aşteptăm deocamdată să vedem cum se va termina conflictul şi dacă se va termina cu detragerea congruei, vom vedea mai întâiu părerile cercurilor conducătoare. Şi de altfel eu sunt de părerea, că cu aceleaşi mijloace la toate parohiile nu se va putea ajunge scopul. Fiecare parohie trăeşte între alte împrejurări, are alte condiţii şi isvoare de viaţă, şi astfel alte şi alte vor fi căile, prin cari vom ajunge acelaşi scop: rebonificarea întru câtva a preoţilor pentru pierderea congruei. Sigur acest scop se va putea ajunge numai în înţelegere cu sinoadele parohiale şi eventual cu comitetele comunale.

Inainte de vorbirea de încheere a preşedintelui-protopresbiter, în care a mulţămit preoţimei pentru interesul purtat faţă de chestiile puse la ordinea zilei, s'a mai făcut atentă preoţimea să nu-şi neglige cele oficiose şi să-şi facă datorinţa, căci la caz contrar se vor lua măsuri aspre în contra celor negligenţi. Şi întradevăr ar fi timpul ca şi la noi să se ştie ceva despre disciplină. Vecinic auzi aceleaşi acuze de negligenţă, cu aceleaşi ameninţări fără a le vedea aplicate faţă de cei renitenţi. Aceasta înseamnă, dacă şi nu a aproba, dar cel puţin a tolera negligenţa. In timpurile acestea grele e neapărat de lipsă să fim bine organizaţi şi bine disciplinaţi, că numai aşa vom putea rezista atacurilor ameninţătoare. La din contră, ne vom risipi în toate părţile, nu vom avea o uniformă procedere, şi astfel vom deveni o turmă, care nu ascultă de glasul conducătorilor săi.

E bine să amintesc şi la acest loc, că am fost primiţi din partea locuitorilor din Jina, precum şi în special din partea preoţilor şi învăţătorilor din loc cu o adevărată ospitalitate. Primească şi pe calea aceasta mulţămirile tuturor.

— *is.* —

Procesul de presă cu „Transilvania“.

Cu privire la procesul intentat din partea băncii de asigurare „Transilvania“ din Sibiiu domnului *I. A. de Preda*, advocat, pentru un articol apărut în ziarul nostru, s'a publicat în foaia „Ellenzék“ din Cluj un articol, în numărul dela 15 Septemvrie n. pe care-l dăm şi noi în traducere după cum urmează, lăsând răspunderea pentru esactitatea ori neesactitatea datelor pe cari le conţine în sarcina numitului ziar clujan. După comunicarea, că dl *Preda* e dat în judecată, articolul continuă astfel:

„... Premisele articolului încriminat sunt următoarele: Clientela băncii de asigurare Transilvania, întemeiată cu puteri unite din partea Saşilor şi a Românilor, o formează în mare parte Românii şi Saşii, şi astfel în direcţiune au fost aleşi patru Români şi patru Saşi sub presidenţia advocatului W. Bruckner, vecinicul president. Afacerile însoţirii, cu toate că există de 41 ani, nu au fost prea bune, şi astfel direcţiunea a luat hotărârea, că postul de director executiv, ajuns în vacanţă, să-l îndeplinească numai în cazul. dacă va afla o persoană pe deplin cualificată. In contra acestei înţelegeri presidentul Bruckner în o adunare extraordinară, ţinută în contra statutelor, a ales ca director executiv pe directorul substitut de până aci, Thiess Victor. In urma acestui fapt cei patru membri români ai direcţiunei cu advocatul Preda au eşit din direcţiune, şi acest din urmă, ca fost vicepresident al Transilvaniei a aflat de necesar se atragă atenţiunea conaţionalilor săi asupra relelor ivite, pe calea articolului încriminat.

Transilvania, ca bancă de asigurare, a fost înfiinţată la anul 1868, cu 3000 de acţii à 100 fl. în mare parte plasate, şi s'a ocupat cu cultivarea asigurărilor contra focului şi de viaţă. După o activitate de 41 ani, astăzi face valoarea obiectelor asigurate în contra focului 105 mil. cor. iar asigurările de viaţă fac cam 11 milioane. Taxele încassate fac la foc 370·000 coroane, la viaţă 420·000 coroane, iar reservele fac la foc 75·000 coroane, la viaţă 1,420·900 cor.

Dacă luăm în esaminare cifrele înşirate aflăm, că în taxele celor 105 milioane de coroane, asigurări în contra focului, după 100 coroane abia ia Transilrania 35 fileri, pe când la asigurarea în sume mari a întreprinderilor industriale şi fabrici, din cas în cas, risicul e mult mai mare, din care causă după o activitate de 41 de ani abia s'au urcat reservele la 75·000 coroane, cu toate că conform § lui 11 din statute fondul de asigurare trebue urcat până ce ajunge să formeze 3% din valoarea asigurată.

Transilvania deja prin faptul, că după o activitate de 41 ani, în ramul asigurării contra focului, cu toate că încassează taxe estrem de mici, n'a putut realiza decât 370 077 coroane le an, ca taxe încassate, dovedeşte prea puţină isteţime în legarea de afaceri, căci acuma achirarea de asigurări e cu mult mai costisitoare şi o urcare a afacerilor de asigurare a devenit cu mult mai greoaie.

In ramul asigurării de viaţă figurează în bilanţul anului 1908 suma de 10 milioane 558·492 cor. ca sumă asigurată, faţă de care taxele încassate fac 423 066 cor. Pentru un institut de asigurare existent de 41 ani e prea mic acest stoc de afaceri. Dar ca argument, eventual ca scuză se poate înşira faptul, că din cauza micimei capitalului fundamental s'a intenţionat o urcare treptată a afacerilor. Dar dacă examinăm posiţiile singuratice ale bilanţului aflăm, că de es. la anul 1906 s'au făcut asigurări noi în sumă de 1,080·000 coroane, din care sumă în urma decesului s'au plătit premii de 88 400 coroane, şi din causa că nu au fost plătite taxele au fost sterse obligaţiuni în valoare de 574·300 cor. In anul 1907 din suma obligaţiunilor de asigurare de 1,266 000 cor. au fost sterse din motivele de sus 622·000 coroane, iar în anul 1908, din obligaţiunile de asigurare în valoare de 1 milion 669 000 coroane au fost sterse peste 900 000 cor. Scrupulositate prea mare în legarea de afaceri deci nu se prea poate constata.

Ca reserve pentru asigurările de viaţă Transilvania are la disposiţie 1,417·000 coroane. La secţia aceasta s'a atins deci suma de 3% prescrisă în statute. Dar trebue să luăm în considerare, că la un institut cu trecut de 41 ani sunt multe obligaţiuni de asigurare, cari se apropie de scadenţă, şi astfel fondul de reservă format, numai prin o continuă legare favorabilă de afaceri poate să servească de acoperire pentru obligaţiunile cu scadenţă apropiată. Dar bilanţul din 1907 al Transilvaniei ne arată, că în anul 1906, în locul sumei de 90 467 coroane plătite în urma morţii, a trebuit să fie plătită suma de 162·000 cor. iar în anul 1908 suma de 178·000 coroane, care împrejurare nu este a se atribui vreunei epidemii regnicolare, ci e urmare firească a afacerilor legate, căci persoanele asigurate, în urma bătrâneţelor, au murit în număr mai mare.

Să examinăm, cari sunt reservele Transilvaniei, fondul de asigurare şi ceealaltă avere, şi ce garanţii ofere ea asiguraţilor? Din capitalul fundamental de 600·000 coroane au remas neplătite 146 000 coroane, deci sub titlul acesta este a se lua în considerare numai suma de 454·000 coroane. Dar ştiind că după §-ul 7 al statutelor, capitalul fundamental poate să servească numai spre acoperirea cheltuelilor de organizare şi de altă natură, iar după §-ul 8 poate fi considerat numai ca sumă împrumutată reuniunii de asigurare, cu procente de 6 la sută, în fine că după §-ul 38 membrii nu numai pentru datorinţele institutului, ci şi pentru preliminatele 600·000 cor. spese de înfiinţare, au răspundere materială nelimitată, deci cu toată averea lor, — putem abandona la sigur suma de fondare, ca garanţă.

Reservele sunt espuse cu un milion şi jumătate coroane. Abstragând dela suma de fondare, vedem din bilanţul anului 1908, că e plasată în scrisuri fonciare şi în alte valori suma de 630.880 coroane. Garanţa aceasta e bună. Asemenea se poate numi perfect de bună suma de 365 000 coroane, împrumutătă pe obligaţiuni proprii de asigurare de viaţă. Dar casa din Sibiiu, strada Cisnădiei, trecută în bilanţ cu 449·000 coroane, nu poate fi acceptată nici într'o sumă care să apropie numai de suma trecută în bilanţ, pentrucă nu a fost subtrasă amortisarea, pe când cheltuielile de reparare şi de conservare cresc în mod neproporţionat, iar venitul curat al casei şi astfel şi valoarea ei scade necontenit.

Ca active figurează suma de 271 000 coroane, pretensiuni la agenturile principale, sumă aproape în întregime dubioasă, ceea ce se vede de acolo, că în bilanţ nu scade, ci se urcă.

Pretensiunile dela societăţile cu cari stă Transilvania în reasigurare, spesele de reorganisare şi diferitele erogate sunt înşirate în mod cu totul neobicinuit, într'o singură posiţie. Dar celce cunoaşte administrarea internă a instituţiunilor de asigurare ştie, că reasiguratorii nu sunt datori cu sume mai mari, şi astfel foarte pe uşor se poate subtrage din suma de 287·957 coroane suma de 200·000 coroane ca cheltueli, cari nu mai pot fi cheltuite, pentrucă esistă numai în principiu, şi într'un bilanţ compus cu scrupulositate nu au loc.

Suma de 20·000 coroane nu poate fi încassată dela agenturi, după cum dovedesc şi datele din bilenţ, iar mobilele, tablele pentru agenţi şi tipăriturile pot să facă 30·000 coroane, dar la o instituţiune care esistă de 41 ani nu vin trecute la active.

Posiţia aceea din bilanţ, după care secţia focului e datoare secţiei celeialalte 96 919 coroane, fără ca suma să fie confirmată în altă posiţie a bilanţului în aceeaşi mărime, e lucru atât de neobicinuit în lumea de afaceri, încât trebue să ne clatine încrederea în esactitatea bilanţului, Fără a ne mai estinde şi asupra celorlalte greşeli de frumseţă din bilanţ, ne ţinem numai de faptele înşirate şi putem să constatăm, că:

a) Capitalul fundamental de 454·000 coroane, cât a fost plătit, nu numai că nu garantează şi asgura interesele celor asiguraţi la Transilvania, ci din punctul de vedere al replătirei fondului de întemeiere le impune chiar îndatoriri.

b) Reservele de un milion şi jumătate scad în urma taxării prea pe sus a caselor institutului cel puţin cu 150·000 coroane, — iar în pretensiunile neîncassabile dela agenturile principale cu 250 000 coroane.

c) Dividendele şi alte pretensiuni plătite, ori lipsite de valoare, fac 200 000 coroane.

d) Pretensiunile dubioase dela agenţi 20·000 cor.

e) Valoarea mobilelor, tablelor etc. 30·000 cor.

f) Iar pretensiunea secţiei de foc faţă de secţia de vieţă, care însă nu poate fi realisată, face 96·000 coroane, astfel, că în sumă rotundă 1.200·000 coroane face suma acelor posiţii, cari nu corespund stării faptice de lucruri şi adevărului, deci valorile înşirate cu atâta au să fie reduse şi atunci vom afla, că averea faptică a Transilvaniei şi reservele ei, nu fac decât 300 000 coroane, faţă de cari ea trebue să se îngrijească de sumele scadente din obligaţiunile de asigurare, în valoare de zece milioane şi jumătate, şi de acoperirea daunelor causate prin foc. Garanţa Transilvaniei o formează după acestea numai dispoziţia trecută în §-ul 12 al statutelor, că membrii institutului sunt aceia cu cari s'au legat afaceri de asigurare, pentrucă precum am mai amintit, §-ul 38 al statutelor spune, că în casul că banca devine insolventă, *membrii garantează pentru toate îndatoririle institutului, şi mai ales pentru replătirea capitalului fundaţional.* Iar membri să consideră de repăşiţi în inţelesul §-ului 24 din statute, numai atunci, dacă espiră asigurarea lor, ori dacă vine nimicit contractul de asigurare.

După cele spuse, nu se va mira nime dacă Preda, îngrijit de interesele materiale ale Transilvaniei, voia să fie angajat un director, care să fie în stare să reguleze miseriile institutului, iar dupăce a văzut că nu-şi poate apăra punctul său de vedere, a făcut responsabil pentru urmări în faţa publicului celui mare pe Wilhelm Bruckner, pe care l ţine de pricinuitoriul tuturor relelor".

NOUTĂŢI.

***Din cauza** sfintei sărbători a „Inălţării S. Cruci" numărul cel mai d'aproape al ziarului nostru apare Mercuri la orele obişnuite.*

•

Cancelarul german, Bethmann-Hollweg, a sosit la Viena, unde a fost primit într'o lungă audienţă la Burg. Maiestatea Sa Monarhul i-a acordat ordinul marea cruce a sf. Stefan. Cancelarul a avut o întrevorbire cu ministrul de externe Aehrenthal asupra afacerii cretane şi a crizei din Grecia.

*

Dare de seamă. Mâne, Sâmbătă în 25 Septemvrie n. dl Dr. V. *Lucaciu*, deputat, îşi va ţinea darea de seamă în faţa alegătorilor săi din cercul Beiuşului.

•

Nou comandant de corp în Budapesta. Ziarul „N. Fr. Presse" din Viena scrie, că urmaşul baronului Czibulka, numit căpitan al gardei imperiale, are să fie comandantul nostru de corp din Sibiiu, Excelenţa Sa dl Iosif *Gaudernak* de Kisdemeter.

*

Ferdinand, regele bulgar, după cum anunţă o ştire încă neconfirmată, are să treacă la religia ortodoxă. Naş are să-i fie ţarul Nicolae.

•

Resultate frumoase. Ni se scrie din Alba-Iulia, că cu ocasiunea serbărilor aranjate acolo din prilejul ţinerii adunării generale a Societăţii pentru fond de teatru s'au încassat peste tot 9.700 coroane în favorul fondului, şi anume, 1.700 cor. venitul concertului şi al teatrului, 8000 dela membrii noi. Adăugând şi donaţia dlui Dr. I. Mihu de 10.000 cor. fac toate venitele fondului teatral 19.700 cor.

•

„Hora", unul din corurile din Bucureşti, va da în zilele acestea patru concerte în capitala Austriei. Coriştii vor merge la Viena în costume naţionale. Programa cântărilor va cuprinde mai ales muzică românească.

•

„Moise Păcurariu", piesa teatrală ţărănească, în 4 acte şi 1 tablou — jucată anul trecut la adunarea generală a Asociaţiei în Şimleu a dlui dr. Dionisie *Stoica* a fost onorată de societatea noastră teatrală, la adunarea ei generală din Alba-Iulia, cu 300 cor. De tipărirea piesei se va îngriji tot societatea.

•

Un răspuns. Domnul medic *Sim. Stoica* din Abrud ne trimite un răspuns la corespondenţa din numărul 96 a. c. al ziarului nostru, întitulată „O conferenţă publică nepotrivită", pe care însă din causa tonului în care e ţinut nu-l putem publica în întregime, ci scoatem din el esenţa, declaraţia, că: „subiectul despre ivirea şi originea omului pe pământ este basat pe opuri şi pe documente ştiinţifice valabile, cari conţin purul adevăr. Resping deci tendinţa şi presupunerea, că prin predarea acestui subiect aşi fi ţintit la sguduirea temeliei religiunei şi a bisericei creştineşti". Aşa ne scrie dl Stoica. Luăm act.

•

Armenii din Gherla au deschis în zilele acestea un *muzeu*, care conţine număroase obiecte privitoare la vechea cultură a armenilor din acel oraş.

*

Vezuviul. Din Roma se vesteşte, că vulcanul Vezuviul ameninţă cu erupţie. Craterul aruncă fum tot mai gros şi lavă tot mai multă, se aud sguduiri subterane. Poporul din împrejurime este cuprins de o mare nelinişte.

•

Catedră de aeronautică. La şcoala de politehnică din Petersburg se va înfiinţa o catedră de aeronautică cu o dotaţiune anuală de 12 mii de ruble.

*

Blériot, distinsul aviator frances, va construi un nou fel de maşină sburătoare, care va putea după plac să se odihnească pe valurile de mare, şi pe urmă să-şi reia sborul.

*

Descoperire istorică. La gurile fluviului Don s'au descoperit ruinele unor case greceşti şi mai multe morminte, cu lăncii, săbii şi diferite obiecte de casă. Se crede, că în acel loc a existat o veche colonie grecească. O misiune de experţi va stabili valoarea istorică a obiectelor găsite.

•

Din Belgrad se anunţă un scandal petrecut la şcoala de politehnică. Profesorul Zorici, care voia să dea o notă rea unui student la examen, s'a certat cu un alt profesor, un fost ministru, cu numele Stancovici. Zorici şi-a pălmuit colegul, care era să-i răspundă cu un revolver, dacă nu ar fi fost desarmat de cei din apropiere.

*

Dela fraţi. In Bitolia, din Macedonia, se ţine un congres didactic. In şedinţele congresului s'au cetit conferenţe şi s'au desbătut chestiuni pedagogice şi de administraţie şcolară. Câteva institutoare au ţinut lecţiuni practice şi au întrebuinţat pentru începători limba dialectului, care e mai uşor înţeleasă de copiii din cl. I. şi II., decât limba noastră literară.

*

Dela teatrul naţional. Dl B. St. Delavrancea a cetit Dumineca după ameazi la teatrul naţional din Bucureşti noua sa lucrare *„Viforul"*, care se va reprezenta în Noemvrie, şi care este a doua dramă în trilogia autorului. Se vorbeşte şi se scrie cu multă însufleţire despre această nouă piesă, al cărei erou este Ştefaniţă Vodă, un nepot mic de inimă şi mare în păcate al lui Ştefan cel Mare, eroul dramei „Apus de soare". La cetirea făcută de dl Delavrancea au asistat şi actorii, cărora li s'au distribuit rolurile din piesa „Viforul".

•

De-ale sufragetelor. Cu ocasia discursului ţinut de lordul Asquith la Birmingham sufragetele engleze au organisat o mare demonstraţie. Ele s'au urcat pe coperişele caselor, de unde au aruncat cu pietri şi au spart ferestrile salei, în care vorbea Asquith. Poliţia n'a putut face nimic. Au venit însă pompierii şi cu apă au isbutit să le împrăştie de pe case. Mai multe demonstrante au fost arestate şi osândite la închisoare de o lună. Sufragetele au declarat, că vor continua lupta, până când li se va garanta acordarea dreptului de vot.

*

Unsoarea de ficat, care în urma mirosului şi gustului şi greţa se lua atât de greu, se găseşte acum în formă gustoasă şi uşor de mistuit, în forma renumitei *„Emulsiuni a lui Schoth"*, care se găseşte în toate farmaciile.

Invitare.

Colegii: Simeon Alămorean, Ioan Alecsandru, George Babeş, Ioan Banciu, Emanuil Beşa, Ioan Broşu, Ioan Buzura, Iosif Caţaveiu, Gavriil Cârlig, Ioan Cenţu, Gheorghe Cimoca, Simeon Ciuca, Ioan Gavrilescu, Ioan Goron, Manasie Iar, Gheorghe Maier, Ioan Manta, Moise Micu, Ilie Moga, Anania Moldovan, Dr. Pavel Oprişa, Isaia Popa, Simeon Popescu, Alecsandru Popovici, Valeriu Popovici, Ilarie Reit, Dr. Vasile Saftu, Iuliu Suceava şi Gheorghe Ţăposu, cari împreună cu noi au absolvat în anul şcolar 1883/4 cursurile teologice în seminariul „Andreian" din Sibiiu, se invită şi pe calea aceasta a partipa la

Convenirea colegială de 25 ani,

ce se va ţinea *Marţi*, în 29 Septemvrie a. c. st. v. (12 Octomvrie st. n.) şi *Mercuri*, în 30 Septemvrie st. v. (13 Octomvrie st. n.) în oraşul Sibiiu după programul stabilit şi notificat deja.

Ceice reflectează la cuartire în oteluri sau pe la privaţi, să se însinue de cu vreme membrului de comitet Isaia Popa, paroh în Ocna-Sibiiului (Vizakna).

Sibiiu, 7/20 Septemvrie, 1909.

In numele comitetului aranjator:

Dr. Petru Şpan prezident. *Gheorghe Joandrea* secretar.

Cărţi şi reviste.

„Frăţia Românească", revistă culturală şi politică, a apărut în număr festiv cu următorul sumar: Salut studenţimii. Cele 3 datorii ale stud. universitari de A. C. Cuza. Adevăruri de N. Iorga. Chemare, poezie, de E. Revent. Iubiţilor mei fraţi congresişti, de Pr. C. Morariu. Rugăciune, de M. Sfetescu. Curentul nou de Eug. Decusară. Sentinţe indiene de E. Nescu-Stâlpeni. Pilde de aiurea de Un student. Apus de soare, de Oreste. Maxime etc. — Numărul 10 bani.

•

Biserica ortodoxă română, revistă eclesiastică, Nrul 5 din August 1909 cuprinde: Noul Iona. Persoana lui Isus Cristos. Cuvântări din veacul trecut. Biserica şi statul. Patriarhatul lui Hrisostom. Petru Movilă. Legea clerului mirean. Mama. Cronică bisericească. Mişcarea în personalul clerical. Publicaţiune. Raport. Donaţiuni. Inştiinţare. — Abonamentul în străinătate 12 lei. A se trimite la: Tipografia Cărţilor Bisericeşti, în Bucureşti.

*

„Neamul Românesc Literar", a apărut Nr. 9 din Septemvrie 1909 cu următorul cuprins: Pomenirea lui Şaguna (o publicaţie jubilară) de N. Iorga. Nebunul (poezie) de Petőfi, trad. de V. Loichiţă. Urmaşi unguri ai lui Ştefan-cel-Mare de N. Iorga. Sonet (Poezie) de R. Lefter. Povestea unui han de Constantin Doboş. Noapte de vară (poezie) I. Pajură. Din amintirile unui bătrân. Chipuri dispărute: Niţă surugiul de Dumitru C. Moruzi. Nocturnă (poezie) de I. Pajură. Amintiri despre Eminescu de Aug. B. Sâuceleanu. Din drum... (poezie) de P. Flueraru. „Plevna internă" de Ştefan Bodiu. Către veterani (poezie) de Locot. N. Vulovici. Note din Tulcea de I. Boteni. Fetele lui conu' Arghire (roman) (urmare) de Irina G. Lecca. Noapte (poezie) de Maria Mavrodin. Din vremuri de mărire (roman istoric) (urmare) de Mihail Gaşpar. Cugetări de I. Cărţi nouă de N. Iorga. Cronică de N. Iorga. Preţul 50 de bani.

•

Biblioteca pentru toţi, numărul 446—447. De data aceasta se dă la iveală un *Curs practic de lucru manual* alcătuit de învăţătorul Fl. Iliossa. Volumul acesta de aproape 180 de pagini e însoţit de 162 bine reuşite figuri esplicative. Cu publicarea lui s'a adus un real serviciu şcoalei şi populaţiei în general. Cei ce predau şi cei ce se ocupă cu lucru manual, vor găsi în cursul acesta o călăuză sigură în tot ceeace priveşte descrierea tehnică a celor mai principale specialităţi ale lucrului manual, cu indicarea uneltelor, materialelor şi procedeelor celor mai raţionale. Cetitorul va mai găsi o mulţime de reţete practice referitoare la înălbitul, coloratul, lustruitul şi alte operaţiuni finale la cari sunt supuse materialele prime ca şi obiectele, pentru menţinerea unui aspect cât mai estetic. Pentru a da o idee de bogăţia materialului cuprins în acest volum cităm o parte din titlurile capitolelor: Impletituri de pae, obiecte confecţionate din împletituri, ţesături de pae, împletituri de papură şi obiecte lucrate din papură, pălării, geamantane, coşuri, împletituri de nuele, cartonage, lucrări de hârtie, etichete, legatul cărţilor, tâmplărie, lucrări în lemn, sculpturi, traforajul, pirogravura etc. Espunerea e făcută cu o deosebită pricepere aşa încât poate fi înţeleasă de ori cine chiar şi de copiii din clasele primare. Preţul esemplarului e numai 60 bani. A se cere dela librăria editoare Leon Alcalay, Bucureşti.

Expoziţia de copii din Orlat.

Mă găsesc în plăcuta poziţiune de a Vă comunica, că fruntaşii comunei noastre Orlat, conştii de-a lor chemare şi în deplina cunoştinţă a scopurilor înalte, ce Reuniunea noastră agricolă le urmăreşte, a primit cu multă însufleţire apelul comitetului central al numitei Reuniuni, lansat în scopul aranjării expoziţiei a 4 a de copii în Orlat. Pentruca mamele să aibe timp îndestulitor de a se pregăti cu odraslele lor pentru expoziţie, s'a stabilit terminul ţinerii expoziţiei pe Miercuri, 27 Octomvrie n. c. (sărbătoarea Cuvioasei Paraschiva).

Incât pentru vârsta copiilor de admis şi pentru premiile de împărţit, conferenţa fruntaşilor a acceptat datele din programul expoziţiei a 3 ia, ce s'a ţinut în 1908 în fruntaşa comună Poiana.

Drept încurajare şi din partea noastră, la apelul făcut, comuna politică Orlat a votat o sumă de 50 cor.; comuna bisericească gr.-cat. Orlat 20 cor., iar institutul nostru de credit „Brădetul" cor. 30, sau în total suma de cor. 100 drept contribuire la premiile de împărţit.

Pentru ca interesul pentru această expoziţie să fie cât mai potenţat, fruntaşii nostri sunt de părere, ca în juriul expoziţiei, pe lângă totalitatea membrilor din comitetul central şi a soţiilor lor, să între toţi medicii nostri din comitat, apoi administratorul protopresbiteral dnul Dr. I. Lupaş şi dna; dnul Dr. Petra, adv. şi dna (Sălişte); dnul Nic. Togan, protop. şi dna; dnii I. Manta şi Dionisie Aaron, preoţi în Gurarâului; dl I. Hanzu, par. în Cacova; dl Valer Popovici, par. în Sibiel; dl A. Flucuş, par. în Săcel; dl I. Popa, par. în Cristian; dl I. Ghişoiu, par., dl I. Giurgiu, dir. şcol., dl Lud. Pesamosca, dl I. Muntean, primar, dl I. Stoiţa, epitr. şi dl I. Iliu, notar, toţi din Orlat. Cum aceştia formează împreună cu medicul nostru Dr. G. Prunaş, şi comitetul aranjator local, şi cum şi soţiile acestora vor cutriera casă de casă pentru luminarea mamelor şi pentru înscrierea copiilor, nădejde avem, că expoziţia din Orlat nu va sta cu nimic îndărătul celorlalte, aranjate până aci.

Vom da deci cele mai învederate dovezi, că ne ştim însufleţi cu toţii, când interesele obşteşti o cer dela noi; vom şti munci desinteresaţi când vorba este de a sări în ajutorul poporului nostru.

Cum în Orlat să găsesc şi adevărate frumuseţi de copii şi de oameni în vârstă, fotografiile, ce se vor lua din prilegiul expoziţiei, vor fi şi ele o adevărată podoabă şi o vie mărturie despre puterea de viaţă a poporului nostru.

De încheiere amintesc, că s'a svonit, că femeile noastre inteligente au de cuget, ca din incidentul expoziţiei, să pună temeiu unor aşezăminte în folosul mamelor pe timpul când nu pot munci, cum şi în al copiilor orfani.

Dumnezeu să le ajute!

Ştie tot.

Teatru.

Vineri, în 24 Septemvrie nou se representă drama romantică tradusă din franţuzeşte sub titlul *„Două orfane"*, piesă în 7 tablouri, al cărei subiect se petrece la 1789, în preajma revoluţiunii mari franceze. Sâmbătă în 25 Septemvrie se joacă *„Lili"*, farsă cu cântece. Inceputul la 8 ore seara. In pregătire dramele: *„Domnii funcţionari"*, *„Speranţa"*.

O răceală

aduce cu sine în multe casuri boale serioase. 3 (330) 1—5

Emulsiunea lui Scott

împiedecă totuşi cu resultat desvoltarea ei mai departe. Curăţenia părţilor ei constătătoare, mistuibilitatea ei uşoară, precum şi puterea ei de nutremânt, au câştigat între medici, moaşe, părinţi şi pacienţi pentru *Emulsiunea lui Scott* renumele de cel mai de încredere mijloc contra tuturor felurilor de boale de piept şi gât.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

se numeşte în toate părţile ca Emulsiune model, neîntrecută.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 624. [340] 1—3

Concurs.

La școala rom. gr. or. din **Sâmpetru** protopresbiteratul Brașovului, a devenit vacant un post de învățător, pentru a cărui ocupare să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Emolumentele: 600 cor. și cuartir natural sau eventual bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-și îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Brașovului, instruate conform legilor în vigoare având a se prezenta în vre-o Duminecă în comună spre a se face cunoscut poporului.

Brașov, în 9 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopop.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie	C	3.—
Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua)	„	1·60
Povești pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) Ed. II	„	2·—
Carte de cetire a II-a	„	—·50
Noul Abcdar ediț. II-a	„	—·40
Călăuza noului Abcdar	„	—·20
Dr. Daniil P. Barcianu. Vieața și activitatea lui	„	—·50
Lecții de psihologie	„	1·20
„ de didactică	„	2·40

Se pot procura dela

Librăria arhidiecezană.

Conservarea unui

stomach sănătos

consistă mai cu seamă în ținerea, înaintarea și regularea mistuirei și a delăturărei încuieturilor neplăcute. Un mijloc cercat și pregătit din materiile cele mai bune și mai cu efect, producător de apetit și mistuire, care delătură cunoscutele urmări ale *necumpetului, dictei neregulate, răcelei și încuieturei neplăcute, d. e. arsură în stomach, umflătură, formarea de acid peste măsură și junghiurile dureroase*, e **Balsamul pentru stomach alui Dr. Rosa** *din farmacia lui B. Fragaer în Praga.*

Atențiune! *Toate părțile embalogei poartă marca legală de apărare.*

Depot general: Farmacia lui

B. FRAGNER, furnisor ces. și r.
„La vulturul negru“, Praga, Kleinseite 203,
Zilnic exp. poștale. colțul stradei Neruda.

O sticlă întreagă 2 Cor., o jum. sticlă 1 Cor.

Se expediază franco în toate părțile monarhiei Austro-Ungare, contra trimiterii prin ramburs á Cor. 1·50 o sticlă mică, á Cor. 2·80 o sticlă mare, á Cor. 4·70 2 sticle mari, á Cor. 8·— 4 sticle mari, á Cor. 22·— 14 sticle mari.

Deposite în farmaciile Austro-Ungariei și la I. v. Török, Dr. L. Egger și I. Egger, farmaciști în Budapesta.

[344] 20—20

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Frumseța

Dorința cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, și spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, își spoește obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumsețească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat și de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia și Germania) a îmbărbătat pe mulți oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurățeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele etc. Se înțelege, aceasta nimănui nu i-a reușit, căci secretul producțiunei **Cremei-Margit** îl cunoaște excluziv numai inventatorul și fabricantul, care și păzește acest secret, prin aceea, că tot singur pregătește acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiași; pregătirea ei e conștiențioasă, din care cauză și efectul ei e repede și sigur. Admoniem deci damele, a-și spoi obrazul cu fel și fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat și de medici renumiți din Anglia, Francia și America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios și bun pentru susținerea frumseței**. Acest renumit mijloc de frumseță e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuințare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feței, pistruele, petele de ficat, sgrăbunțele, roșața de față și mâni le depărtează, iar feței îi împrumută frumseță ideală, împrospătare și tinerețä. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra-Margit** (albă, roza, și crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite și separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în **Sibiiu** (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighișoara**: A. W. Lingner; în **Mediaș**: Iosif Obert.

[109] 7—8

Albituri

pentru

Domni și Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeuna cele mai nouă, liferează : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(332) 2—10

Nr. 487/1909 prot. [338] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I **Cristian**, protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și prealabila încunoștiințare a acestuia să se presinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 7 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Să primește

un învățăcel

la

Nicolae N. Țintea
comerciant.
Săliște (com. Sibiiului).

(339) 1—9

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 7—12

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

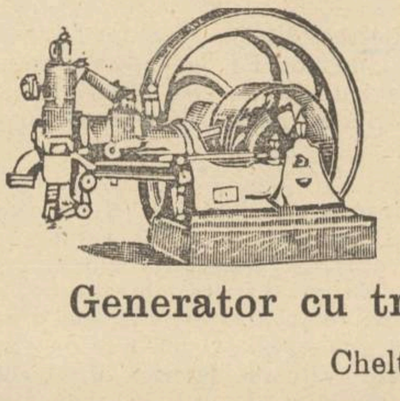

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră și putere de cai numai circa 1 filer.

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.
Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.

Garanție foarte bună. .... Condiții de plată favorabile.

(329) 2—20

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(302) 4—52

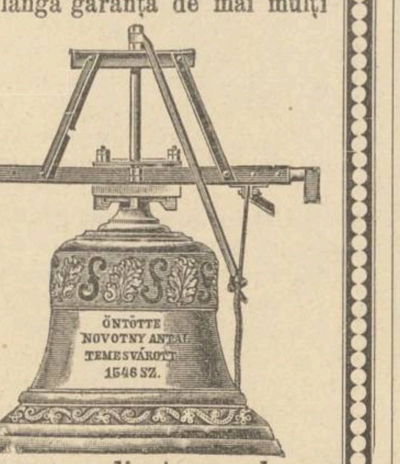

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

A fi bolnav

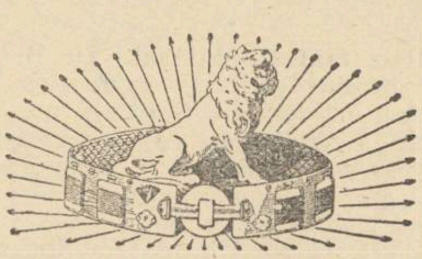

e neplăcut, totuși nu e încă o nenorocire, dacă bolnavul în loc să se îndeletnicească cu încercări zadarnice prin mijlocirea de băi, masage, frecări și altor asemenea metode de vindecat, se servește imediat de acel mijloc radical, care e constatat că posede posibilitatea, de-a împrospăta sistemul nervilor, a întări stomahul și indestinele spre o mistuire mai bună, și o influință favorabil asupra **nervosității, neurasteniei, reumatismului, durerilor de spinare și cap, înțepeniri** și **casuri de slăbiciune**, și aceea e

ELECTRICITATEA.

Cine se interesează deci pentru această metodă de vindecat, acela să ne cerceteze în timpul de ordinațiune, când noi cu plăcere dăm orice deslușiri și demonstrăm liber cu aparatul nostru. In cas să nu fie aceasta posibil, atunci e suficient a tăia couponul de mai înjos și a-l trimite nouă provăcut cu numele întreg și adresa, iar noi trimitem apoi fără întârziere broșura noastră cu 84 pagini ilustrată „Ttratat despre Elektro-Therapia modernă“, gratis și franco în plic închis.

ELEKTRO VITALIZER, inst. ord. med.

Budapesta IV. Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Coupon pentru o carte gratuită.

Cătră

Inst. ord. med. ELECTRO-VITALIZER
Budapest, Károlykörut 2, Mezzanin 51.

Rog trimiteți-mi opul pentru domni și dame:

Tratat despre electro-terapia modernă gratis și franco în plic închis.

Numele: ....

Adresa: ....

(321) 4—4

Scrisoare de mulțămită.

Doamna Iosif Csuts, Ilia, scrie în 15 Iunie 1909: Mult stimate Dle Doctor! Cu bucurie Vă anunț, că cu aparatul am ajuns la un resultat atât de excelent, cum eu însu-mi de-abia am așteptat. De-abia acuma văd cât de minunat e aparatul, și oricui îl pot recomanda, ceeace la fiecare ocasie binevenită o să și fac. Inainte de tratament am fost chinuită de asemenea dureri, încât nu mai aveam plăcere de trai, toate aceste dureri au dispărut. Insomnia și simțurile de frică nici nu se mai ivesc. Vă doresc din inimă, că Atotputernicul să Vă țină încă mult, ca să pute-ți veni încă în ajutor la nenumărați suferinzi.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 100 Sibiiu, Joi 17/30 Septemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adresexe Administraţiei tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Mersul crisei.

Sibiiu, 29 Septemvrie n.

Nu s'a luat încă nici o deciziune din partea Coroanei, cu privire la rezolvarea crisei de cabinet din ţara noastră. Se pare însă, că rezolvarea nu va mai întârzia mult. In momentul în care scriem şirele acestea, avem despre starea lucrurilor următoarele informaţiuni:

Ministrii ţării noastre s'au întrunit Vineri de nou în consiliu, însă numai pentruca să subscrie actul prin care se anunţă Maiestăţii Sale demisia guvernului ungar. Domnul prezident al conziliului, Dr. Wekerle, a plecat apoi cu actul încă Vineri la Viena, dar în cursul audienţei lungi de o oră şi jumătate, pe care a avut-o Sâmbătă la palat, nu a prezentat actul Maiestăţii Sale, ci a anunţat numai cu graiul demisia guvernului, rămânând ca în scris demisia să fie anunţată pe calea cancelariei de cabinet a Maiestăţii Sale.

In schimb domnul Wekerle a espus de nou pe larg în faţa Maiestăţii Sale planul său propriu de descurcare, şi apoi planul ministrului de comunicaţie Kossuth.

Planul dlui Wekerle este acela, ca Coroana să facă unele concesiuni, fie cât de mici, în chestiile militare, fie şi numai la aparenţă, iar celelalte le împlineşte guvernul şi majoritatea parlamentară toate, conform dorinţei Coroanei. In cazul acesta înţelegerea între Coroană şi naţiunea maghiară ar fi de o trăinicie mai lungă.

Planul dlui Kossuth intenţionează o resolvare numai provisorie a crisei. Să se formeze un guvern în majoritate independist, din care pot se facă parte şi doi ori trei ministri în cari Coroana să aibă absolută încredere, dar să nu fie oameni compromişi politiceşte în faţa opiniunei publice maghiare. Noul guvern cu majoritatea parlamentară va vota toate necesităţile de stat, dacă nu sunt urcate, şi va face *legea electorală* fără amânare, iar chestia băncii şi votarea cheltuelilor urcate militare se rămână în grija parlamentului care va fi ales pe basa legii noi electorale.

Atârnă acum dela Coroană, că dintre aceste două planuri pe care-l va accepta? Dacă îi va conveni planul lui Kossuth, îl va primi pe el în audienţă şi probabil îl va încredinţa cu formarea noului cabinet. Se parecă în partidul independist se consideră ca sigură această eventualitate, de aceea dispoziţia războinică a cam dispărut dintre deputaţii acestui partid. Atât în şedinţa comitetului esecutiv, cât şi în conferenţa partidului, admoniţia şefului, că partidul trebue să se modereze şi să-şi modifice programul, pentruca să evite vecinicele conflicte cu Coroana, nu a făcut impresie rea asupra deputaţilor kossuthişti, pe cari de altcum i-a asigurat domnul Kossuth, că principiile şi idealurile independiste rămân neatinse, şi numai despre aceea e acum vorba, să se compună un program de guvernare, acceptabil din partea Coroanei.

In urma acestei întorsături pe care au luat-o lucrurile, şedinţa de deschidere a dietei, ţinută eri, Marţi, la orele 10, a decurs neted, fără sgomot. Comisiunea băncii şi-a presentat raportul, de înţelesul, că dieta nu mai prelungeşte privilegiul băncii comune austro-ungare, ci îndrumă guvernul să presente proiect de lege despre înfiinţarea băncii independente maghiare, iar dl Wekerle a anunţat demisia guvernului, cu adaosul, că Maiestatea Sa va chema în audienţă pe şeful majorităţii parlamentare, Kossuth, ca acesta să-i facă propunere de descurcare. Planul lui Wekerle nu e acceptat deci din partea Coroanei. Propune aşadară, ca dieta să se proroage de nou, până la 5 Octomvrie. Dieta a luat conclus în acest înţeles.

Inaugurarea anului şcolar la seminariul „Andreian“.

— *Sibiiu, 28 Septemvie n.*

Ziua de 15 Septemvrie v. e consacrată în biserica noastră memoriei marelui martir Nichita Romanul. Pentru institutul pedagogic-teologic din Sibiiu ziua aceasta are însă şi o altă însemnătate: Nichita Romanul e patronul seminarului „Andreian“.

După obiceiul rămas din vremile de mai nainte, în ziua aceasta se face inaugurarea solemnă a anului şcolar la seminarul nostru, în legătură cu sărbarea memoriei patronului acestui institut. Aşa s'a făcut şi în anul acesta. Institutul pedagogic teologic a sărbat astăzi, Marţi, ziua martirului Nichita Romanul cu evlavia cuvenită şi amăsurat însemnătăţii momentului.

S'a oficiat serviciu divin în biserica catedrală, prin directorul seminarial, P. C. Sa dl Dr. *Eusebiu R. Roşca*, protosincel, asistat de diaconul Dr. *Vasile Stan*, profesor seminarial, fiind de faţă elevii institutului şi corpul profesoral, iar după terminarea sfintei liturgii şi cetirea rugăciunii obicinuite elevii şi corpul profesoral s'au întrunit în sala seminarului, unde nu peste mult a sosit şi I. P. S. S., Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, însoţit de P. C. S. Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, vicar arhiepiscopesc, de asesorul consistorial *M. Voileanu* şi secretarul consistorial Dr. *G. Proca*. Escelenţa Sa a fost primit în sală cu sgomotoase aclamări.

După potolirea acestora, Preacuvioşia Sa, domnul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, directorul seminarial, rosteşte discursul de inaugurare. Espune pe larg în el datorinţele elevilor, câtă vreme se află în seminar, şi pune în vedere o procedură din cele mai severe faţă cu aceia, cari nu vor observa regulele de bună ordine şi de disciplină. Comunică îngrijitorul fapt, că mulţi dintre elevi vin cu bune pregătiri în seminar, dar cu purtare rea morală, pe care nu şi-o îndreaptă, ci din contră, molipsesc şi pe cei până aci cu purtare bună morală, şi astfel compromit institutul şi-i subsapă buna reputaţiune. Apelează la bunul simţ al elevilor, ca să-şi însuşească toţi o purtare morală bună, cuviincioasă şi neesceptionabilă, şi în urmă declară anul şcolar 1909/10 de inaugurat.

Ia acum cuvântul I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, şi adresează elevilor o vorbire plină de poveţe şi învăţături, de sfaturi cu adevărat părinteşti. Le spune, că deşi espunerile domnului director *Dr. Roşca* au fost foarte amănunţite, şi fiecare elev a putut să înţeleagă din ele, că ce se pretinde şi se aşteaptă dela el, află totuşi de necesar să le mai completeze, să le întregească cu câte ceva. Işi ilustrează espunerile cu exemple. Inşiră, că precum ucenicii merg să-şi caute stăpân, sub mâna, conducerea şi paza căruia să se poată ferici mai târziu în lumea aceasta, astfel şi elevii din seminariul nostru, au intrat acum la stăpân pentru a se pregăti pentru o măestrie foarte însemnată, măestria de a fi luminători şi conducători ai poporului. Şi precum ucenicii au să se silească şi se înveţe bine măestria dacă vreau să ajungă oameni stimaţi în societatea omenească, astfel şi elevii trebue să-şi dee bine silinţa, ca să iase din ei aceea ce toţi dorim să fie, luminători ai poporului, căci altcum remân şi ei ca ucenicii leneşi, numai nişte cârpaci. Le leagă la inimă cu multă insistenţă, să nu piardă timpul înzadar cât stau în seminar, ci să înveţe cu diligenţă, pentrucă timpul odată trecut nu mai vine îndărăt şi nime nu-l mai poate afla, dar nici cu învăţătorii săi devotaţi, cu profesorii dela seminar, nime nu se mai întâlneşte, după ce a eşit din institut, pentru a le mai putea asculta învăţăturile.

Să-şi facă deci fiecare elev datorinţa, învăţând cu sârguinţă, pentrucă în casul contrar se face vrednic de blăstămul părinţilor sei, cari cu multă osteneală şi cu mari jertfe pot să-l ţină la învăţătură. Atâta minte şi atâta înţelepciune trebue să aibă fiecare elev, ca să înţeleagă, că învăţătura e necesară în prima linie în interesul propriu, pentru a-şi croi în lume o viaţă mai fericită, şi numai în a doua linie ea e de folos obştei.

Insă nu numai învăţătură cere I. P. S. Sa dela elevi, ci şi conduită bună, ori mai ales o coduită bună, o purtare morală cuviincioasă. Pentrucă ori cât de învăţat să fie omul, dacă nu are şi purtare morală bună, nu e de folos, ci e chiar spre stricăciune acelora, pe cari are să-i conducă. Le pune la inimă elevilor să ţină la legea lui Dumnezeu, să se gândească totdeauna la proverbul: „ce ţie nu-ţi place, altuia nu face“, şi să fie cuviincioşi cu cei mai bătrâni şi mai mari, dându-le bineţe totdeauna, şi ferindu-se din calea lor, când îi întâlnesc pe stradă. Le recomandă se cerceteze regulat sfânta biserică, şi să

FOIŞOARĂ.

„Legea românească“.

De *Constantin Oancea*, preot.

Ştim că fiecare popor, care a primit creştinismul, a păstrat mai mult sau mai puţin din obiceiurile particulare ale neamului său câte ceva. Aşa poporul român plămădindu-se şi întărindu-se deodată cu legea creştină, natural că a ţinut multe obiceiuri din „lex romana“. Deşi mulţi Romani erau chiar şi pe timpul împăratului Traian creştini, totuşi majoritatea absolută a locuitorilor imperiului să ţinea de religia antică romană, până la începutul seclului al IV, când edându-se edicte de toleranţă, creştinismul s'a lăţit în tot imperiul. Ba devenind religiunea creştină religiunea imperiului, poporul roman a primit bucuros creştinismul, dar pe timpul acesta, nefiind încă consolidate învăţăturile creştine după anumite forme stabile, iar „lex romana“ pe lârgă scăderile ce le avea, poseda şi unele norme şi învăţături de înaltă filosofie morală, de altă parte fiindcă multele nenorociri ce pe atunci în abundanţă veneau asupra imperiului, să atribuiau abandonării religiei antice, încât amărât până în adâncul inimei putea pela finea sec. al II. Tertulian cu drept cuvânt să zică: „dacă creşte Tibrul şi să revarsă peste zăgazurile sale, dacă Nilul sacă, dacă cerul îşi închide sinul său, pământul să cutremură, dacă foamete sau pestilenţă grasează, iarăşi şi iarăşi auzi strigând, *aruncaţi pe creştini înaintea leilor*“, — e foarte natural, că poporul roman trecut la creştinism a ţinut multe obiceiuri din „lex romana“, însă adaptându-le după ideile creştinismului.

Formarea legii româneşti deodată cu creştinismul să normează prima dată prin edictul de toleranţă al imperatorului Galeriu al răsăritului, la anul 311 (subscris şi de imp. Const. al apusului). Anume, în acest an Galeriu cuprins de o boală grea, şi convins că înzădar a vărsat multul sânge de creştin, edă un edict de toleranţă, în care între altele zice: „Voinţa imperatorilor a fost de a readuce pe creştini la religiunea strămoşilor lor. Persistând însă cu toate acestea creştinii în convingerile lor religioase, acum nu să pot închina zăului lor, dar nici nu vor să se induplece a da zeilor statului adorarea datorită, cu toate acestea imperatorii totuşi vor să-şi îndrepte graţia lor spre dânşii. Creştinii pot iarăşi să fie creştini şi pot să-şi ţie adunările lor, dar sub condiţia: să nu întreprindă nimic periculos statului, ci să roage pe Dzeul lor pentru salutea sa şi a imperiului“. Eus. h. e. VIII. 17.

Creştinii în chip de recunoştinţă au şi început să-l preamărească cu laudă către D-zeu pe împăratul Galer, precum s'a demandat în edictul de toleranţă. Românii deatunci şi până în ziua de astăzi îl pomenesc pe împăratul Galer în colindele dela naşterea Domnului, ca pre cel dintâiu imperator, care le-a permis Românilor, ca creştini, ca în adunări publice să se închine zăului lor, zicând: „Lerului bun! Lerului doamne! Lerului Domn. Lerului Domn deal nostru“. Adecă poporul îşi aduce aminte de un împărat Galer-Ler, domn din sângele nostru, dar totodată şi bun, care a simpatisat cu creştinii, nu ca ceialalţi împăraţi, cari persecutau creştinismul, ca şi el până la edarea edictului. Acestui moment de extraordinară importanţă din trecutul poporului român ar trebui să i se dea locul cuvenit în istoria noastră bisericească.

Căci nu mai încape nici o îndoială, că Ler împărăt, pomenit în colindele noastre, nu e altcineva decât împăratul Galer şi n'are nimic de a face cu liber, ca provocare la Iupiter, sau cu Lares, zei de casă ai Romanilor, sau cu imp. Aurelian, cum s'a susţinut până acum de isotriografii noştri, şi n'are a face nici cu zeul slav al iubirei „Lelu“, deoarece nu există nici o legătură logică între aceşti zăi păgâni şi între colindele naşterii Domnului.

Cuvântul Ler se află numai în cuvinte de laudă către D-zeu, numai în colindele naşterii Domnului, nu şi în doine, cum cred unii necunoscători ai poesiei poporale române.

Obiceiurile cele mai însămnate din păgânism pe cari Românii le-au primit şi în creştinism ca norme de credinţă, însă adaptându le după ideile creştinismului, sunt:

1. Ţinerea Joilor din Paşti până la Sân-Petru, — Joile dintre tunuri — pentru ca D-zeu (în sens creştinesc) să nu trimeată tempestăţi, peatră, asupra sămănăturilor. Acestea Joi le ţineau şi Romanii în onoarea lui Iupiter tonans (D-zeul tuturor zeilor), zeul cerului şi al pământului. Acest obiceiu se află pretutindenea la Români, dar în deosebită sfinţenie îl ţin azi numai în regiunile muntoase. In acestea Joi de clacă totuşi se lucră, adecă cei cu putere ajută pe cei sărmani în lucrul cu plugul, cu coasa etc. fac drumuri comunale, închid ţintirime etc.

2. Venerarea zilei de Vinerea, adecă Vinerea toată ziua nu să coasă, nu să spală, nu să face pâne. Alte lucruri mai mici însă sunt ertate. Bărbaţii însă pot să lucre fără restricţiune. Tot asemenea nu lucră femeile Vineri seara — pentrucă aceasta era ziua de răpaus a săptămânii la Romani, şi această zi o venerau şi matronele romane în onoarea Venerei. Cât de adânc este concrescută venerarea zilei de Vineri cu legea românească, să vede de acolo, că Românii pe sânta Paraschiva o numesc sânta Vineri, iar ziua de Sfânta Paraschiva: „Vinerea mare“, şi acest obiceiu se păstrează ca un lucru sânt lăsat de Dumnezeu ca parte întregitoare a legii româneşti, fără de care Românul nu-şi poate închipui legea creştină.

(Va urma.)

mediteze adânc asupra cântărilor ce le aud în biserică, pentrucă sunt pline de adâncă filosofie, poesie şi înţelepciune divină. Să studieze literatura bisericească, cel mai bun isvor de evelaţie sufletească. In urmă le dă binecuvântare arhierească şi părăseşte sala, între aclamările elevilor şi ale publicului asistent. La orele 12 serbarea inaugurării anului şcolar la seminariul „Andreian“ a fost terminată.

Serbările dela Alba-Iulia.

Vorbirea protopresb. *Ioan Teculescu.* Şedinţa a doua. Esposiţie. Teatru.

— 24 Septemvrie n.

Dăm astăzi în întregime vorbirea domnului protopresbiter *Ioan Teculescu*, cu care a bineventat adunarea generală a societăţii teatrale şi pe oaspeţii veniţi la Alba-Iulia. A fost următoarea:

Mult stim. Dle preşedinte!

Mult stim. domni membri ai comitetului!

Ilustră adunare!

Cuvântul de salutare mi s'a dat ca să-l adresez din partea Românilor din loc, pentru toţi oaspeţii stimaţi şi iubiţi, cari s'au adunat astăzi, de aproape şi de departe, în vechiul şi istoricul nostru oraş!

Iară eu, de sarcina dată voios mă descarc, întâi întru cât mi-a fost şi-mi este uşoară, iar al doilea întru cât mi-e uşoară, statornicit fiind de mult cuvântul cel mai bine simţit şi de toţi ştiut al salutărilor la astfel de ocaziuni, în fraza: Bine aţi venit!

Cum însă causa acestei întruniri este aşa de mare şi scopul spre care năzueşte aşa de ideal şi de măreţ — să mi se dea voe ca de salutarea obicinuită să încopciez încă câteva cuvinte, cari ating deaproape, atât cauza, cât şi efectul amintit!

Ilustră adunare! Nu spre a escita câtuşi de puţin gelozia celorlalte centre româneşti din această patrie, mărturisesc că suntem cei mai mândri noi bălgrădenii pentru faptul că nouă ni s'a dat a primi mai întâi pe noul şi falnicul stegar al Taliei române, în mijlocul adunării generale a „Societăţii pentru fond de teatru român“. Remarc şi scot în plan această veselă împrejurare, întru cât mersul înainte al societăţii numite, — cum am zis şi în alt loc, — promite după cea mai justă speranţă a tuturor, de a face, de aci încolo un pas mare, pas însemnat, înainte sub conducerea de toţi stimatului şi iubitului nou director al acestei societăţi.

Da, va face şi respective va trebui să facă, ilustră adunare, pas mare înainte causa teatrului român, înţelegând tot mai bine şi mai adânc fiecare Român adevărat că dacă pentru alte popoare s'ar mai putea cumva socoti lucru de lux şi de petrecere teatrul — pentru noi Românii aceasta e o necesitate, pe cât e de imperativă, pe atât de urgentă!

Da, pentrucă nu ne putem lipsi şi pe mai departe, de acea mare şcoală a lumii, care e teatrul şi care, deosebit pe noi, aşa de multe bune are să ne înveţe şi de aşa multe rele are să ne desveţe, în traiul nostru, atât ca singuratici, cât şi ca popor.

Căci e şcoală teatrul, şi pe lângă şcoală şi cea mai eclatantă dovadă despre ezistenţa sigură şi bine închegată a unui popor cu pretenţii de cultură.

Vom înţelege după ce îl vom avea şi ne vom cunoaşte atunci noi în de noi şi mai bine, — iar străinii asemenea — că cine suntem şi cum suntem. Cum se pleacă cel puţin credincios a înţelege, că esistă un creator mare şi puternic al lumii atunci, când pe bina nemărginită a cerului i se prezentă cutremurătoarea scenărie a unei tempestăţi, în care norii negri se învălmăşesc şi se rostogolesc unul peste altul împinşi de tunete şi sfârticaţi de fulgere, sau ceea de pe bina mărilor cu talazurile ridicate şi mugitoare; ori în sfârşit sublima reprezentaţiune ce o dă o noapte senină, la mijloc cu luna care ţine rolul principal, iar jur împrejur cu stelele multe, cari poartă roluri întregitoare în feerica reprezentaţiune cerească.

Socotesc că de i s'ar ceti şi esplica ori cât de mult şi intensiv Biblia unui atare necredincios, tot nu ar simţi mai adânc şi mai convingător esistenţa slăvitului Creator, ca după una din reprezentaţiunile amintite!

Tot astfel socotesc că, imprimă şi lucrurile de pe scenele de oameni clădite şi aranjate, — şi cari din început pare că au fost copiate şi imitate de pe scenele din natură — privitorilor convingerea, că esistă poporul, în a cărui limbă se predă, şi din al cărui suflet sunt scoase scenele, cari se reprezintă, cu toate virtuţile şi scăderile acelui popor.

Iar în faţa acestora mai putem oare, ilustră adunare, să mai ezităm noi Românii întru a ne ridica teatru nostru? Se poate oare, când însemnătatea lui e aşa de mare să ne mai lipsim de el? şi limba, — limba noastră atât de dulce şi de frumoasă, să nu o înălţăm în sfârşit ca să răsune şi de pe bina de teatru?

Ori doară ne vom mulţumi şi de aci înainte, tot numai cu mlădierea ei dulceagă în trilurile line şi duioase ale doinei? Ale doinei noastre celei de jale, celei de plângere, care ca un opium ne extezisză sufletul, cel cu privirea mai mult înapoi, şi aşa de puţin înaintea? Nu socotim că e vremea de a mai înceta cu doina şi a păşi şi la acţiune?...

... Să încetăm cu doina, să o părăsim?... Cum? Va zice cineva. Se poate oare şi vorbi de aşa ceva? Doina sufletului nostru s'ar putea s'o părăsim? Nu ar însemna aceasta, că ne-am părăsi însuşi acel suflet, care de veacuri în mirezmele doinei s'a scăldat precum şi doina în a sufletului rouă şi-a înmuiat deapururi aripile?,.

...Să nu fiu rău înţeles. Vorba despre părăsirea doinei o înţeleg numai întru atât, întru cât, nu începând de apururi cu ea, avem să şi sfârşim, şi de aici înainte tot numai cu ea. — Să-i mai mărginim rolul doinei, din viaţa noastră, astfel înţeleg!

Să începem cu ea, da, căci ea a noastră şi noi ai ei, — dar numai aşa ca şi cu un prolog duios, ca şi cu un cor sonor de îngeri, dar de aceasta să încopciem acţiunea, acea acţiune care scormonind şi premenind sufletul, să se sfârşească apoi în acel catharzis îndemnător la fapte, la cari noi nu am ajuns, fiind încă tot departe de ele.

Astfel înţeleg — repet — vorba despre doină. Iar despre acţiunea de pe bina de teatru, cum am zis mai înainte, în cele esprimate după salutarea ce am esprimat-o tuturor, prin cuvintele:

Bine aţi venit!

*

Şedinţa a doua s'a ţinut Luni, la 10 dimineaţa. Prezident domnul Dr. Ioan *Mihu*. Se ceteşte şi verifică procesul verbal al şedinţei prime, apoi să întră în ordinea de zi. In numele comisiei pentru înscrierea de membri noi raportează dl Dr. *Ioan Marciac*, comunicând, că s'au făcut număroase înscrieri de membri, lista însă rămâne deschisă pe seama celor ce vreau să se mai facă membri. In numele comisiunei pentru censurarea socotelilor raportează dl Dr. *Izidor Pop*. Socotelile au fost aflate în bună ordine. Domnului cassar Dr. *Nicolae Vecerdea* i se aduc mulţămirile meritate pentru esactitatea cu care chiverniseşte averea societăţii.

In numele comisiunei esmise pentru esaminarea raportului general al comitetului a raportat dl Dr. V. *Branisce*. A făcut un lung şi frumos esposeu, pentru a face la urmă propunerile următoare:

Adunarea generală ia la cunoştinţă raportul presentat, şi îndrumă comitetul să studieze, eventual şi cu ascultarea altor bărbaţi competenţi, dacă planul vechiu de acţiune e bun şi pentru zilele de astăzi, ori trebue şi *poate* să fie schimbat.

Adunarea îşi esprimă profundul doliu din prilegiul trecerii la cele eterne a prezidentului de onoare al societăţii teatrale *Ales. de Mocsonyi*, despre ce este a se încunoştinţa familia decedatului.

Adunarea îşi esprimă doliul şi pentru trecerea la cele vecinice a membrilor Dr. Ioan Hozsnu, Coriolan Brediceanu, Mihaiu Cirlea, Mihaiu Bontescu, Dr. Teodor Bulc şi Bartolomeiu Baiulescu.

Adunarea esprimă mulţămită prezidentului Dr. *Ioan Mihu* pentru doneţia de 10 000 cor., care este a se administra separat, pe basa unui normativ pe care-l va stabili comitetul.

Ia la cunoştinţă înfiinţarea de comitete filiale şi admite, ca regulamentul presentat din partea comitetului să fie pus în esecutare în mod provisoriu.

Asupra punctului prim din aceste propuneri s'a născut discuţie interesantă, la care au luat parte domnii: Oct. Goga, Dr. D. Stoica, Dr. I. Blaga, Dr. V. Branisce, V. C. Osvadă, Vas. Goldiş şi prezidentul Dr. I. Mihu. S'au primit însă neschimbate propunerile comisiunei.

Eshauriată fiind ordinea de zi, prezidentul Dr. I. *Mihu* constată cu bucurie frumosul succes al adunării şi lăudând silinţele celor ce au contribuit la acest succes, declară adunarea din ăst an a societăţii teatrale de încheiată.

Protopresbiterul *Ioan Teculescu* doreşte oaspeţilor să ajungă în pace la casele lor, cu bune impresiuni duse din Alba-Iulia.

*

S'a luat masa împreună, apoi după masă la orele 3 d. a. publicul a cercetat esposiţia de ţesături şi cusături naţionale, improvisată de reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei, în fruntea căreia se află doamna Hossu-Longin. A plăcut mult. Erau espuse covoare, feţe de pat, feţe de masă, stergare, desagi, servete şi mai multe odăjdii preoţeşti, lucrate toate în atelierul din Orăştie, condus de doamna Victoria Dr. Erdelyi şi dşoara Tiberia Barcianu. Unele obiecte au fost vândute, deşi cam puţine în raport cu publicul, şi cheltuelile avute.

*

Seara la orele 8 şi jumătate a fost teatru în sala redutei orăşeneşti. S'a jucat comedia *Două lumi*, localisată de M. Gaşpar. Rolurile au fost susţinute de diletanţi, pe cari i a instruat dl Aurel P. Bănuţiu. Representaţia a fost pe deplin mulţămitoare. Rolul principal l-a avut dl Bănuţiu, care a primit o frumoasă cunună de lauri dela domnişoarele române din Alba Iulia. A urmat apoi jocul după teatru, şi a ţinut până dimineaţa, când oaspeţii au început să părăsască Alba-Iulia, căci sărbările culturale erau acum sfârşite. Imi încheiu deci şi eu raportul.

P.

Adunare poporală în Cib.

— Darea de seamă a deputatului Dr. Vlad. —

Dumineca, în 19 Septemvrie a. c. n. şi-a ţinut iubitul şi popularul deputat dl Dr. *Vlad* darea de seamă în comuna muntoasă Cib, care aparţine cercului politic Geoagiul-de-jos şi e situată în direcţie nord-vestică, la depărtare de vre o 20 kilometri dela Geoagiu.

Comuna Cib are popor sănătos, harnic, cu portul ca la Zlagna şi e păstorită de doi preoţi vrednici, păr. I. Costea gr. or. şi păr. N. Popovici, gr. cat.

Spre laudă fie le zis, se înţeleg bine laolaltă, ceeace e lucru cam rar între preoţi gr. or. şi gr. cat.

Inţelegerea bună dintre acesti doi preoţi are influinţă binefăcătoare şi asupra poporului, care stimează pe ambii preoţi la fel, şi este faţă de ei cu deosebită iubire şi ascultare.

Acestei bune înţelegeri se datoreşte şi buna primire de care s'a bucurat iubitul nostru deputat, dl Dr. Vlad la Cib, o primire la care sigur nu s'a aşteptat în părţile aceste.

Incă des de dimineaţă comuna Cib ferbea de o mişcare neobicinuită, iar la orele 7 şi jum. 25 călăreţi, toţi împodobiţi cu flori şi frunze de brad, pleacă spre întimpinarea deputatului.

Intre călăreţi, un cal gătit cu cununi de flori şi împodobit deosebi, era destinat pentru a aduce pe domnul deputat în comună.

Călăreţii ies spre întimpinarea aşteptatului, departe la 3 km., în partea comunei numită Cheiu, unde drumul coboară dela munte spre vale la şes, iar locul este de o frumseţă deosebită, cu stânci înalte, ca tot atâtea cetăţi, încât crezi că te afli printre Alpi.

Se postează cu toţii la loc potrivit, de unde domineză cu privirile valea îndepărtată, în care timp jos în vale se zăreşte si cortegiul dlui deputat.

Tabloul e fermecător, jos în vale trăsurile cari aduceau oaspeţii, în frunte cu dl deputat, sus pe munte la loc bine ales, călăreţii, privind cu drag înspre cei ce se apropiau pe cotiturile drumului.

Intâlnirea e emoţionantă. Din fruntea călăreţilor tinărul Aron Costea bineventează pe dl deputat, predându-i calul destinat, pentruca după obiceiul muntenesc se între călare în comuna lor.

Răspunde dl deputat, şi încalecă murgul, punându-se în rândul prim al călăreţilor. Trăsurile urmează. Dar iată se aud din depărtare sunete şi răsunete de voci omeneşti, cari auzite dela capul satului, se deslueşesc tot mai bine, până când în apropierea comunei văzduhul tremura de „să trăiască“, şi într'aceste zărim ceata de călăreţi în frunte cu dl deputat apropiindu-se.

O poartă de triumf ornată, cu brad, cu flori şi altă verdeaţă, ridicată în onoarea doritului domn deputat, era încunjurată de bărbaţi, femei, ficiori, fete, în frunte cu preoţii locului, înmulţiţi cu preoţii şi poporul sosit din jur. Aşteptau cu toţii pe deputatul mult iubit.

Convoiul se opreşte înaintea porţii, dl deputat descalecă de pe cal, îşi descopere capul în faţa mulţimii, care încă îl aştepta cu capul descoperit, iar păr. Nic. Popovici întrerupe tăcerea solemnă şi cu cuvinte bine simţite salută pe dl deputat zicând între altele: „Eşit-am fruntaşii la acest punct al hotarului nostru dimpreună cu poporul care cu drag aşteaptă în mijlocul său pe domnii noştri, cari nu aduc ca cei străini numai teroare şi pedepse asupra lui, ci dragoste şi lumină, şi aci la această poartă triumfală îţi presentăm omagiul nostru şi-ţi zicem din inimă curată un bine-ai venit!“

Răspunde emoţionat dl deputat, apoi plecăm cu toţii până la fruntaşul Aron Crainic, unde s'a ţinut darea de seamă.

La orele 10 şi un pătrar dl deputat îşi desvoaltă în faţa unei mulţimi uriaşe darea de seamă, care a durat peste o oră.

Vorbeşte poporului despre votul egal, despre colonisările prin ciangăi, despre legea şcolară apăsătoare şi despre cel mai nou atac, ordinul de catehizare. Poporul aprobă cu: aşa este, ... nu ne trebue ... rău destul ... ruşine lor, etc.

La urmă se votează încredere clubului deputaţilor şi în special deputatului nostru, după care adunarea se închide.

Oaspeţii se împart la masă la preoţii din loc, de unde pe la orele 3 p. m. pleacă ducând cu sine impresii plăcute.

La plecare mult stimatul şi iubitul domn deputat Dr. Vlad, impresionat de dragostea şi stima cu care a fost primit, pentru a mulţămi pe aceia, cari nu se îndurau a-l perde din mijlocul lor, s'a despărţit cu cuvintele: „Am să mai viu încă la Cib!“

Noi o vom ţinea minte aceasta!

N. T.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Despărţământul XXIX Mediaş al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român îşi va ţinea adunarea cercuală în 3 Octomvrie st. n. 1909 d. a. la 2 oare în Biertan.

Program:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţământului.
2. Raportul comitetului cercual.
3. Alegerea alor două comisiuni:
    a) pentru censurarea raportului.
    b) pentru înscrierea de membri şi incassarea taxelor.
4. Disertaţii.
5. Raportul comisiunilor.
6. Alegerea alor 2 delegaţi la adunarea generală.
7. Alegerea comisiunei de verificare.
8. Declamaţiuni.
9. Eeventuale propuneri.
10. Inchiderea adunării.

Mediaş, la 23 Sept. st. n. 1909.

Mihail Tătar secretar. *Dr. Dionisie Roman* dir. desp.

Seara la orele 8, tinerimea română din Biertan va aranja o producţiune corală-teatrală împreunată cu dans.

Adunarea generală a „Asociaţiunii“.

Programul

festivităţilor ce se vor aranja din prilejul adunării generale a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeţilor. Seara de cunoştinţă la orele 7 şi jum. în „Restaurantul Brote“ (Palatul arhidiecesei).

Marţi, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 8 şi jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) şi în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului.

La orele 10 şi jum. a. m. şedinţa I. a „Asociaţiunii“ în sala festivă a „Casei Naţionale“. Imediat conferenţa dlui Ioan *Agârbicean*.

La orele 1 şi jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum“ (Str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituţiunilor culturale româneşti din Sibiiu: Catedrala, Muzeul „Asociaţiunii“, Şcoala de industrie etc.

La orele 8 seara concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiiu“, în sala dela Gesellschaftshaus.

Mercuri, 13 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 10 a. m. şedinţa II. a „Asociaţiunii“ în sala festivă a „Casei Naţionale“.

La orele 4 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor ştienţifice literare.

Conferenţa dlui Dr. V. *Branisce „Despre Alesandru de Mocsonyi“*. Impărţirea premiului „Andreiu Murăşan“.

La orele 8 seara petrecere cu dans aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ în sala dela „Gesellschaftshaus.

Spre orientare anunţăm, că *Joi* seara, în 14 Octomvrie se va representa în teatrul orăşenesc „*Jertfa*“, dramă într'un act de dl Miclescu şi „*Şezătoarea*“ dlui Tib. Brediceanu.*) *Comitetul aranjator.*

---

*) Ceice doresc să fie încuartiraţi la *Hotel* (Römischer Kaiser, Neuriehrer, Mihai, Schmidt, Barbu) sunt rugaţi, *să-şi angajeze sânguri de timpuriu* camerele necesare. Ceice prefer a fi adăpostiţi în cuartire particulare, binevoiască a să anunţa cel mult până *la 5 Octomvrie nou* la dl *Romul Popescu* funcţionar la *Albina*, în Sibiiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 coroane tacâmul, precum şi pentru producţiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. à 1 cor. — să pot procura la cassierul dl *Eugen Vancu* în birourile „Asociaţiunii“ în zilele 10—13 Octomvrie st. n. Onoratul public este cu inzistenţă rugat să binevoiască a *să anunţa din bună vreme, mai ales pentru banchet.* Eventuale informaţiuni să pot cere dela biroul „Asociaţiunii“. (Cassa naţională, Stadtpark).

Apel către preoţime.

Directorul institutului regesc regnicolar de orbi din Budapesta, ne roagă să publicăm următoriul *apel*:

In patria noastră, după datele statistice, sunt mai multe sute de copii orbi, îndatoraţi să cerceteze şcoale. Şi dintre aceştia abia câţiva cercetează institutul nostru de educaţie şi instrucţie, şi abia câţiva au cerut să fie primiţi şi în anul acesta, cu toate că elevii acceptaţi aici primesc instrucţie cu totul gratuită, din interesele fundaţiunilor făcute în acest scop, şi din venitele institutului. Motivul este de căutat fără îndoială în imprejurarea, că părinţii cei săraci nu au cunoştinţă despre binefăcătoarea funcţionare a institutului, şi despre aceea, că copiii, dovedindu-şi sărăcia, *să primesc în institut în mod cu totul gratuit.*

Indemnat de succesele obţinute de institutele similare din străinătate, rugăm deci cu toată onoarea preoţimea dela sate, să binevoiască a aduce la cunoştinţa credincioşilor următoarele:

1. Institutul regesc regnicolar de orbi din Budapesta (VII István-ut 95) primeşte copii orbi în etate de 5—14 ani, cari nu au altă scădere corporală ori spirituală, decât numai că sunt orbi, şi *în timp de opt ani să îngrijeşte de educarea lor în mod cu totul gratuit.*

2. In timpul acesta institutul se îngrijeşte nu numai de educarea lor spirituală, ci amăsurat facultăţilor lor, li se dă instrucţie şi în musică, în vre-un ram al industriei, ca: facerea de perii, de ciorapi, de corfe, scaune de paie, etc. asigurându-le o astfel de desteritate, ca pe urma ei să fie în stare a duce o viaţă liniştită prin munca lor.

Documentele de primire *sunt scutite de timbru*, pe basa atestatului de paupertate, şi cei ce doresc, primesc dela noi tipăriturile necesare, respective condiţiunile de primire. Cu elevii ţinem legături şi dupăce ies din institutul nostru, iar până sunt la noi îi tratăm cu iubire şi îngrijire. Rugăm deci preoţimea să dee celor nenorociţi mână de ajutor. In institutul nostru se află în anul curent şcolar 210 de elevi orbi, toţi bine desvoltaţi spiritualiceşte şi trupeşte, voioşi şi cu bună dispoziţie spre învăţătură. Sperăm, că onorata preoţime ne va sprijini în munca noastră umanitară.

Budapesta, 22 Septemvrie 1909.

Herodek Károly m. p.
director.

Apel

către toţi fruntaşii români din despărţământul Sibiiului.

Se ştie, că în zilele dela 12 şi 13 Octomvrie nou 1909 se va ţinea în Sibiiu adunarea generală a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Fiind ţinutul Sibiiului unul din cele mai de frunte din întreagă românimea, ni se impune îndatorirea, ca şi cu acest prilej să ne manifestăm, ca vrednici fii ai acestui ţinut cu frumoase tradiţii româneşti.

Aceasta o vom face, deoparte luând parte la sărbările adunării generale în număr cât mai mare, iară de altă parte înscriindu-ne în şirul membrilor ei, şi arătând astfel, că dovedim dragostea către cultura românească, nu numai cu vorbe goale, ci şi cu o mică jertfă bănească anuală.

Conducătorii „Asociaţiunii“ au rămas încântaţi de frumosul interes şi însemnatul sprijin material, ce l-au dat anii trecuţi ţinutul Sebeşului, Zarandului, Săliştei, etc. N'a rămas preot, care să nu vie la adunarea generală cu o listă întreagă de membri şi de contribuiri frumoase pentru scopurile „Asociaţiunii“. Ba se veşteşte, că preoţii români dela marginea extremă a românismului, din părţile Sătmarului, au întrat nu de mult cu toţii în şirul membrilor „Asociaţiunii“.

Deci n'am merita numirea de „ţinut românesc fruntaş“, dacă nu ne-am şti însufleţi pentru „Asociaţiune“, făcându-ne membrii şi sprijinitorii ei.

Vă învităm deci pe toţi a Vă înscrie în şirul membrilor şi a înscrie şi pe alţii, fie particulari, fie comune politice, bănci sau alte corporaţiuni, în consemnarea alăturată, pe care apoi dimpreună cu sumele încassate să le prezentaţi, fie înainte, fie la adunarea generală, subscrisului director.*)

În timpul, când limba ne este mai strâmtorată, ar trebui să ne însufleţim mai mult pentru aşezămintele cari o cultivă.

Sibiiu, din şedinţa comitetului despărţământului IV. al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 14 Septemvrie 1909.

Dr. E. Miron Cristea m. p.,
director.

Dr. Aurel Crăciunescu m. p.,
secretar.

NOUTĂŢI.

Procese câştigate. Primim ştirea din Budapesta, că în cursul săptămânii trecute s'a judecat la tribunalul delegat din Budapesta procesul intentat bisericii sârbeşti pentru despărţirea Românilor de către Sârbi din comuna Orăşaţ, lângă Vârşeţ. Sentinţa a fost adusă în favorul Românilor, cari au să primească biserica, cu obligamentul de a despăgubi pe Sârbi după proporţia sufletelor cu 5000 coroane, în curs de cinci ani. Tot în săptămâna trecută a aprobat înalta curie sentinţa adusă de forurile inferioare în procesul de asemenea natură din comuna Herniacova (comitatul Timiş) în înţelesul căreia averea întreagă bisericească o primesc Românii, dupăce în comună nu mai sunt decât 37 suflete sârbeşti, deci comuna nu a mai fost decretată de mixtă, ci de curat românească.

*

Sfinţirea bisericei române gr. or., zidită din nou în comuna Iotar din Caraş-Severin, o va săvârşi P. S. S. Episcopul din Arad Ioan I. Pap în 3 Oct. n. Duminecă.

*

Doamna Veturia Triteanu, distinsa noastră cântăreaţă, a fost decorată din partea Maiestăţii Sale Regele Carol al României, cu ordinul *Bene Merenti cl. I.*

*

Faptă laudabilă. Cetim în ziarele româneşti dela noi, că domnul *Eugen Bianu*, notar comunal în Făget, a făcut o fundaţiune de 6000 coroane, depuse la cassa centrală arhidiecezană din Blaj, în scopul, ca din interesele ei să fie acoperită pentru totdeauna întregirea salarului fundamental învăţătoresc din comuna numită, care numără ceva peste 500 de suflete. La iniţiativa domnului Bianu s'a înfiinţat apoi şi o altă fundaţiune, la care a contribuit fiecare cu cât a putut. E de 4000 coroane. Suma cea mai mare a dat-o şi aici dl Bianu. Din aceasta a doua fundaţiune se vor acoperi cuincuenalele. Iată un om, care ştie *cum* poate fi salvată şcoala românească. Să nu mai fie şi alţii, cari ar putea să facă acelaşi lucru pe care l-a făcut notariul din Făget, domnul Eugen Bianu?

*

Vizită. I. P. S. S. Mitropolitul-Primat Atanasie Mironescu cu prilejul vizitei la Sinaia a inspectat mănăstirea, muzeul, sala de primire, locuinţa stareţului şi chiliile călugărilor. Inaltul ierarh a rămas deplin mulţămit de curăţenia şi buna rânduială ce domneşte în mănăstire.

*

Ştiri şcolare din Braşov. La esamenul de maturitate ţinut la gimnaziul nostru braşovean, sub prezidenţia dnului comisar consistorial M. Voileanu, fiind de faţă comisarul guv. dl Dr. Siegescu, s'au presentat 8 elevi, dintre cari 6 au fost declaraţi maturi, iar 2 vor face examen de corigenţă din câte un obiect în Decemvrie. — S'au înscris 416 elevi, din acestia 332 la gimnaziu, 84 la şcoala reală.

*

O grupă număroasă de escursionişti francezi a sosit în România, pentru a cunoaşte ţara şi capitala română. Pretutindenea sunt întimpinaţi cu multă simpatie. In onoarea lor s'a aranjat, între alte festivităţi, la muzeul de artă naţională dela şosea şi o expoziţie de ţesături şi cusături naţionale.

*

Şcoalele noastre din Treiscaune în pericol. Primim la redacţie o tânguire mai lungă, în contra unor preoţi de ai nostri din tractul Treiscaune, cari nu caută să salveze şcoalele confesionale române din comunele lor, ci din adins umblă ca să le închide statului, din motive condamnabile de interese familiare. Astfel era să o păţim cu şcoala confesională română din Sita-Buzeu, unde ambii preoţi locali au avut o atitudine cât se poate de urâtă şi vrednică de toată osânda, iar acum e vorba ca să-i supralicitează în fapta trădării de neam şi de biserică preotul nostru din Covasna, care încă doreşte şcoală de stat în locul şcoalei confesionale române, numai pentruca ginerele său, astăzi învăţător confesional în comună, să ajungă învăţător de stat, fiindcă aşa i-a spus fiul său, care asemenea e trecut dela noi la şcoală de stat, ca învăţător, că e mai bine la şcoala de stat. Atragem atenţiunea autorităţilor noastre înalte bisericeşti asupra acestor stări bolnăvicioase de lucruri din Treiscaune, şi nu ne îndoim, că vor şti pune la locul lor pe toţi cei păcătoşi. E timpul suprem, ca iarba rea să piară din holdă!

*

Hymen. Dr. *Dumitru Borcia* ales preot în Sălişte şi dşoara *Elena Irhaş*, Băiţa, logodiţi.

— Dşoara *Iustina Cărpinişan* şi dl *Ioan Duşe* alea preot îşi anunţă serbarea religioasă a cununiei lor, ce se va celebra Dumineca în 3 Oct. n a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr. or. din Câlnic.

— Med. Dr. Aurel de *Tincu*, Thesa Maria de *Tincu*, născ. Heldmann, cununaţi.

*

„Albina“ institut de credit şi economii, Sibiiu. Orele de cassă la institut din *1 Octomvrie crt.* st. n. până la altă dispoziţiune se vor ţinea *dela 8—12 a. m.* şi *3—4½ p. m.*

*

† Nicolae S. Nádasdy de Caransebeş, comerciant, asesor la tribunalul comercial reg. ung. şi epitrop al bisericii catedrale, după lungi şi grele suferinţe şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului Marţi, în 28 Septemvrie st. n. a. c., la 12½ ore p. m., în etate de 71 de ani. Rămăşiţele pământeşti se vor ridica din casa mortuală din piaţa mică Nr. 31 şi se vor depune spre vecinică odihnă Joi, în 30 Septemvrie st. n., a. c., la 3 ore p. m. în cimiterul bisericei gr.-or. din Sibiiu, suburbiul Iosefin. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Reuniunea română de muzică din Sibiiu a ales dirigent al corului său pe dl *Liviu Tempea*, cunoscut pianist şi compositor. Dl Tempea s'a stabilit zilele acestea în oraşul nostru.

*

Distincţie. I. P. S. S. Mitropolitul-Primat Atanasie Mironescu a binevoit a înălţa la rangul de mitrofor pe arhimandritul Dionisie Simionescu, stareţul mănăstirei Sinaia. Solemnitatea conferirei acestui înalt grad ierarhic a fost făcută în biserica mănăstirei în faţa întregului sobor şi a număroşi credincioşi. Este o distincţie binemeritată pentru acest vrednic slujitor al altarului.

*

Convocare. Adunarea generală a „Reuniunii învăţătorilor români dela şcoalile confesionale gr. or. din diecesa Caransebeşului“ este convocată pe Luni în 11 Octomvrie n. 1909 în comuna Cacova din Banat.

*

Din Baia-mare primeşte „G. Tr.“ ştirea, că directorul gimnazial Dr. Bentz a falsificat declaraţiile părinţilor privitoare la învăţarea religiei în ungureşte. Părinţii copiilor s'au adunat în 22 l. c., ca să constate abuzul de putere comis de director şi să protesteze, cerând dela ordinariatul din Gherla să dispună din oficiu, ca să se predee copiilor religiunea în limba română.

*

Din Stettin, în Germania, se anunţă un caz de holeră asiatică. Un muncitor s'a îmbolnăvit şi a murit. Cercetarea bacteriologică a constatat holeră.

*

Caz de moarte. Coloman *Thaly*, deputat în cameră şi istoric maghiar cunoscut, a răposat în zilele acestea, în vârstă de 70 de ani.

*

Regele Leopold al Belgiei a ţinut un consiliu de miniştri sub prezidenţia sa şi a declarat, că va renunţa la tron în favorul principelui Albert.

*

Balon nenorocit. Balonul dirijabil francez „République“ a făcut explosie şi a căzut dela o înălţime de 150 metri. Patru persoane ce se găseau în balon, au rămas moarte.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibiieni au mai dăruit: George Albu, proprietar, (Draos) şi soţia sa Maria, 1 cor.; Nicolae Neagoe, croitor (Bucureşti), 20 bani; Laurenţiu Curea, paroh (Deva) şi soţia sa Elena n. Rusan, 1 cor.; Victor Stoicovici, (Sibiiu) 20 bani; George Neagoescu, paroh (Intorsurabuzeului), soţia sa Aurelia n. Coltofean şi copiii lor Maria, Aurel, Emilia, Ioan şi Elena, în total 1 cor. 40 bani şi Miorica Tordăşianu, 10 bani.

*

Petrecere în Guşteriţa. Producţiune corală-teatrală va aranja tinerimea adultă din Guşteriţa, la 20 Septemvrie (3 Octomvrie) 1909 în noul local al şcoalei conf. rom. din loc. Inceputul la 6½ ore sara, Preţul de întrare: loc I cor. 1 loc II 80 fil. loc. de stat 50 fil. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

*

Teatru în Biertan. Tinerimea română din Biertan învită la producţiunea corală-teatrală împreunată cu dans ce să va ţinea Dumineca în 3 Oct. n. a. c. — cu ocaziunea adunării gen. a desp. XXIX. (Mediaş) al Asociaţiunii pentru lit. rom. şi cult. pop. rom. — în hotel la „Stea“. Venitul curat e destinat în favorul Asociaţiunii. Inceputul la 8 ore seara. Intrarea: de persoană 1 cor., de familie până la 3 membri 2 cor. Program: 1. „*Nu mi place*“ şi *Imi place* cor mixt de I. Vidu. 1. „*O şezătoare la ţară*“ piesă teatrală.

*

Toate mamele se vor interesa de „Emulsiunea lui Scott“, care de mai multe ori s'a anunţat în coloanele ziarului nostru. Ea e un renumit preparat din unsoare de ficat, care se ia cu plăcere de copii şi le aduce în toate casurile, în cari s'a folosit până acum unsoare de ficat obişnuită, folos mai curând şi mai sigur. Se găseşte în farmacii.

Aviz.

Membrii români ai adunării gen. municipale sunt rugaţi a lua parte la consfătuirea ce să va ţinea în 5 Octomvrie st. n. la orele a. m. 8 în localul casinei române din Sibiiu cu privire la ordinea de zi a adunării generale din aceeaş zi.

Sibiiu în 29 Septemvrie 1909.

Dr. Borcia. *Dr. Lemény.*

Poşta redacţiei.

Dsale Iosif Bulgăr, în C. Prin provocarea respectivului pe calea publicităţii ca să-ţi plătească datoria, nu-ţi ajungi scopul. Din contră, te poate da el în judecată, pentru vătămare de onoare. Caută deci şi-ţi încasează pretenziunea pe cale judecătorească.

Teatru.

In săptămâna aceasta se dau ultimele reprezentaţiuni din stagiunea actuală. Marţi în 28 l. c. s'a jucat o operetă veche „*Rip van Winkle*, cu muzică frumoasă de Planquette. Miercuri în 29 Septemvrie se reprezentă piesa „*Magdalena*“ de Rákosi; Joi se dă „*Speranţa*“, dramă de Heyersmann, iar Vineri în 1 Octomvrie tragedia lui Grillparzer „*Medeea*“. Cele din urmă trei piese vor fi reprezentate cu concursul dnei *Serena Fáy*, artistă dela teatrul naţional din capitală.

După pojar trecut

Emulsiunea lui *Scott* e cel mai sigur mijloc pentru împiedecarea boalelor serioase. Celce pentru prima dată încearcă „*Emulsiunea lui Scott*“ se miră, cât de repede recunoaşte puterile pierdute. Bunul renume, care

Emulsiunea lui Scott

îl are în tot locul, se basează mai cu seamă pe curăţenia şi perfecţiunea părţilor ei constătătoare.

Chiar şi asupra celui mai gingaş stomah şi mai slab organism

Emulsiunea lui Scott

influinţează cât mai favorabil.

Numai *Emulsiunea lui Scott* e adevărata şi neîntrecuta Emulsiune model.

4 (330) 1–5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Membrii fundatori solvesc odată 400 cor. Membrii pe vieaţă solvesc odată 200 cor. Membrii ordinari solvesc anual 10 cor. Membrii ajutători solvesc anual cel puţin 2 cor.

Nr. 694/1909. [342] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învățător din aomuna **„Vladeni“** protopresbiteratul Branului să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare in „Telegra.ul Român“.

Emolumentele sunt: 450 cor. salar și 200 cor. relut de cuartir. După alegere se va cere ırtregirea salarului în sensul art. de lege XXVII din 1907 dela stat.

Invățătorul ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a propune și religiunea în școala de toate zilele și în cea de repetițiune să conducă elevii în Dumineci și sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie și să formeze cor bisericesc fără remunerațiune.

Reflectanții la acest post au a și lnainta rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Zernești, în 9 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. al Brașovului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamzea
protopop.

Nr. 698/1909. (243) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învățătoriu dela școala confesională gr. or. română din **Porcești**, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului pe basa resoluțiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 13/26 August 1909 Nr. 9517 Școl. se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 600 coroane, cuartir în natură.

Çuincuenalele se vor socoti numai după anii serviți la această școală; alesul are să conducă și școala de repetițiune.

Doritorii de a ocupa acest post de învățătoriu să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat.

Avrig, 7 Semptevrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avri gului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Càndea
protopop.

Nr. 624. [340] 2—3

Concurs.

La școala rom. gr. or. din **Sâmpetru** protopresbiteratul Brașovului, a devenit vacant un post de învățător, pentru a cărui ocuparc să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Emolumentele: 600 cor. și cuartir natural sau eventual bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-și îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Brașovului, instruate conform legilor în vigoare având a se prezenta în vre-o Duminecă în comună spre a se face cunoscut poporului.

Brașov, în 9 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc din comuna **Agârbiciu** protopresbiteratul Turda să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt 600 cor. din repartiție cuartir lemne de foc și grădină până la 1 Iulie 1910 iar de atunci încolo salarul este sistemisat la 1000 cor. din mijloace proprii.

Cuincuenalele să vor socoti numai după anii de serviciu dela această școală.

Pentru instruirea corului, cel ales va fi împărtășit cu remunerațiune separată.

Doritori de a ocupa acest post să-și înainteze cererile concursuale instruite în ordine la subsemnatul oficiu în terminul indicat și sunt poftiți a să prezenta la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Agârbiciu, din ședința comitetului parohial ținută la 30 August 1909.

Vincențiu Orășan paroh președiute.
Teodor Dragota notar.

Vidi:
Iovian Murășan protopresb.

(333) 3—2

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 11—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

„Albina“
institut de credit și de economìi în Sibiiu.

A XXIII-a tragere la sorți publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Institutului de credit și de economìi „Albina“* a urmat în *23 Septemvrie 1909* în prezența domnului notar public regesc *Gavriil Zágoni* și a doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valoare totală de *Coroane 129,000* următorii numeri:

à K. 500 Nr.: 48, 106, 154, 170, 197, 230, 247, 273, 274, 326, 334, 354, 362, 370, 396, 428.

à K. 1000 Nr.: 31, 49, 74, 104, 113, 201, 226, 227, 240, 296, 300, 316, 320, 349, 378, 395, 417, 449, 451, 452, 483, 538, 540, 575, 596.

à K. 2000 Nr.: 13, 15, 32, 57, 116, 157, 206, 207, 223, 300, 318, 320, 365, 395, 413, 440, 477, 549, 558, 616, 668, 678, 688, 733, 778, 809, 838, 894, 901, 960, 986, 1000, 1003, 1036, 1119, 1172, 1208, 1267, 1282, 1314, 1350, 1401, 1410, 1419, 1453, 1495.

Cu începere dela *1 Aprilie 1910* aceste scrisuri fonc. se răscumpără la *cassa institutului* în *Sibiiu*, la *Filialele* sale în *Brașov* și *Lugoș*, la *Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“*, și la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu* în *Viena*; la *Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank* și la *Pester ungarische Commercial-Bank* în *Budapesta*, precum și la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot răscumpără și mai nainte oricând prin escomptare, sau se pot schimbà cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu *1 Aprilie 1910* încetă interesele lor mai departe, și cupoanele de interese scadente mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșite la sorți la tragerile de mai nainte nu s'au prezentat încă pentru răscumpărare următoarele:

à K. 500 Nr.: 174, 415.

à K. 1000 Nr.: 86 (din 1906), 271, 293 (din 1907), 397 (din 1907), 401 (din 1905), 438 (din 1907).

à K. 2000 Nr.: 585 (din 1905), 639, 672 (din 1906), 724, 1122, 1322 (din 1907), 1349 (din 1906), 1372, 1408 (din 1907).

Sibiiu, în 23 Septemvrie 1909.

(348) 1—1 **Direcțiunea.**

Medic român în Karlsbad.

Dr. Enea Nicola

dela facultatea din Viena

dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.

(320) 8—12

Aviz.

P. T. domni acționari ai „Luminei“ sunt poftiți să plătească rata a II-a de 20% din prețul acțiunilor subscrise, care a fost scadentă la 1 August 1909.

Solvirea ratelor următoare s'a statorit astfel:

Rata III—10% la 1 Nov. 1909.
Rata IV—20% la 1 Febr. 1910.
Rata V—20% la 1 Iuliu 1910.

(341) 1—3 **Direcțiunea.**

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu prețurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(321) 3—10

Nr. 10686 Plen. 1909. [347] 1—3

Publicațiune.

Consistoriul arhidiecezan dă în întrepriudere pn calea licitațiunei publice zidirea a 2 case mari cu câte 2 etage și 2 vile cu câte 1 etagiu pe teritoriul din grădina „Flora“ din Sibiiu.

Offertele închise și sigilate provăzute cu timbru de o coroană și că vadiu de 10% în banii ori hârtii de valoare dela prețul strigării de 270 643 coroane 58 fileri numai pentru zidiri sau dela 312·991 cor. 78 fileri în care sumă se cuprind și spesele pentru întroducerea apei, canalisarea înrroducerea electricității, a candelabrelor, regularea tereanului și spesele de împre-muire — sunt a sa înainta la Consistoriul arhidiecesan până la 31 Octobre 1909 st. n. 5 ore p. m., cu o declarație că oferentul cunoaște condițiunile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie și să supune acelora necondiționat.

Planul de situație, planurile de clădire preliminarele de spese și condițiile de licitare să pot vedea în biroul, referentului asesor Nicolau Ivar în orele oficioase până lv ziua licitațiunei.

Sibiiu, din ședința consistoriului arhidiecesan plenara ținută la 7/20 Septembre 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Să primește
un învățăcel
la
Nicolae N. Țintea
comerciant.
Sàliște (com. Sibiiului).

(339) 2—9

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învățător la școala confesională gr.-or. rom. din **Purcăreni**, protopresbiteratul Brașovului, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Fiind postul învățătoresc împreunat cu cel de cantor, învățătorul ales va avea a-și îndeplini funcțiunea conform celor stabilite în protocolul comitetului parohial din 17 Iunie 1901 unde sunt stipulate și venitele cantorale.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. salar anual plus venitele cantorale și cuartir în edificiui școalei. Concurenții au să și aștearnă rugările lor instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, la oficiul protopresbiteral competent.

Brașov, 13/26 Septembre 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protop.

[349] 1—3

Muschong, Baia Buziaș,

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma **Carol Albrecht.**

(346) 1—10

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 28—40

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți antentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini.
(Catalog instructiv la cerere gratuit).

(344) 1—12

O vai!
O să mă înnec de această tusă rea!

Trăiască!
Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 1—26

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 101 Sibiiu, Sâmbătă 19 Septemvrie (2 Octomvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de donăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Partid moderat român.

Sibiiu, 1 Octomvrie n.

Suntem datori să comunicăm cetitorilor ziarului nostru un eveniment politic, care a provocat zilele trecute mare fierbere și frământare sufletească, nu numai printre Românii din statul ungar și cei din regatul vecin, ci chiar și prin cercurile politice dela Viena, ori poate că mai ales printre acestea din urmă.

Pe cale rămasă până acum încă nestabilită, redacțiunea ziarului vienez „*Reichspost*" a ajuns în posesiunea unui memorand, pe care așa numiții Români moderați din patria aceasta l-ar fi adresat fruntașilor din partidul independist, în scopul, ca să-i înduplece să le sprijinească acțiunea ce o vor începe pentru a înjgheba un nou partid românesc în Ungaria, care va lua lupta cu partidul național român și va căuta să scoată din dietă pe toți deputații naționaliști români, înlocuindu-i cu moderați, ori cu deputați maghiari, dar binevoitori Românilor.

In acest memorand moderații cer dela fruntașii partidului independist maghiar sprijin, nu numai moral, ci mai ales *material,* pentruca să poată purta lupta cu succes în contra „ultraiștilor". In schimb fac promisiuni solemne, că vor căuta să bage pe Români în apele kossuthismului.

Ziarul „Reichspost" a publicat memorandul în întregime, susținând, că e absolut autentic, și și-a făcut comentariile, dictate de îngrijirea, că ce va fi de monarhie și de dinastie, dacă și credinciosul popor român din Ungaria trece în tabăra kossuthiștilor și se lapădă de Viena, iar ziarele noastre s'au pus să ghicească pe autorul acestui memorand, și au ajuns la conclusia, că nu poate să fie altul decât numai dl *Dr. Emil Babeș*, cunoscutul împăciuitor al Românilor cu Ungurii.

Domnul Babeș a desmințit însă imediat știrea, în ziarele maghiare din capitală, și a negat, că memorandul ar fi al său; iar pentruca lumea să se convingă, că dânsul are alte vederi și planuri cu privire la înființarea partidului moderat român din Ungaria, și-a publicat în foile maghiare din Budapesta proiectul său propriu de program politic, menit să fie supus unei desbateri în conferența, care se va convoca din partea dsale atunci când terenul va fi bine pregătit pentru înființarea noului partid.

Am confrontat în mod minuțios cele cuprinse în memorandul dat la lumină din partea ziarului „*Reichspost*" dela Viena și cele ce le conține programul politic moderat al domnului Babeș, și am făcut constatarea, că au și idei comune, dar au și idei de însemnată deosebire. E greu deci a spune, dacă sunt eșite din unul și acelaș condeiu, ori apoi sunt acte deosebite, independente unul de altul. Dar presupunerea unora dintre confrați, că dl Babeș numai după ce s'a văzut demascat în coloanele ziarului „Reichspost" a compus al doilea program, mai favorabil Românilor, și l-a dat publicității, suntem în măsură a o combate noi înșine, cari am avut cunoștință despre programul dlui Babeș, și am avut în mână un exemplar din el, cu 2—3 săptămâni *înainte* de a se publica memorandul din întrebare în ziarul „Reichspost!" Combinația aceasta e deci greșită. Și nu știm dacă putem să dăm crezământ și afirmării pe care o face „Keleti Értesitő", că autorii memorandului ar fi domnii grupați în jurul „*Gazetei de Dumineca*", cari în înțelegere cu deputatul Șimleului, Ugron Gábor, ar fi pus la cale compunerea și împărțirea lui printre corifeii partidului kossuthist. Dacă s'ar adeveri știrea, ea ar însemna moartea morală, atât a ziarului numit, cât și a celor ce-l conduc.

Vom publica și noi, atât memorandul apărut în ziarul vienez și reprodus de toate ziarele române, cât și programul moderat al dlui Babeș, — pentrucă deocamdată el este numai al dsale, fiindcă nici o întrunire publică de Români nu l-a acceptat încă de al său, — ca și cetitorii nostri să le poată studia și confronta, pentru a-și croi judecata asupra lor.

Și credem, că judecata cetitorilor nostri va fi identică cu judecata noastră, care e următoarea: Memorandul e o perfidie, un act de tradare de neam, cu al cărui conținut nu poate să se identifice nici un Român cinstit. Programul dlui Babeș e însă *discutabil*, și după unele modificări, prin cari ar trebui să treacă, credem că ar putea fi acceptat de *toți* Românii din statul ungar. Pentrucă punctul nostru de vedere acesta este: Să nu se facă desbinare, să nu ne împărțim în două partide, numai pentruca să luptăm unii în contra altora, și pentru a ne scoate unii pe alții din parlament, spre bucuria altora. Dar și așa cum e programul domnului Babeș, se poate că se vor afla Români cari să-l subscrie, firește, numai pentruca să se convingă și ei în timpul cel mai scurt, că nu-și ajung scopul pe care-l urmăresc, din simplul motiv, că politica maghiară încă nu vrea să știe nimica de vre-un partid român, nici moderat, nici nemoderat, dupăce după vederile ei, gruparea cetățenilor în corporațiuni politice, după naționalități, nu e admisibilă, și e chiar contrară intereselor statului.

De aceea, ziarul „*Budapesti Hirlap*", cel mai de seamă dintre organele maghiare de publicitate, spunea într'un articol în care să ocupa cu programul dlui Babeș rupt ales, că nici un Maghiar nu *poate să primească programul cu simpatie.* Iar alt ziar maghiar, care stă aproape de guvern, „*Magyar Hirlap*", scria în una din zilele trecute cu privire la acest program următoarele:

„... Esența nu e aceea, că pretensiunile întrucât sunt moderate, ori exagerate. Esența e aceea, că în înțeles de drept public *nu recunoaștem naționalitate, ca unitate politică.* Partidul nou vine deci în conflict cu această tesă fundamentală a statului național, când își ia caracterul de *partid român naționalist*, în titlu și în pretensiunile din program. Din punctul de vedere al statului național *ne este contrară concepția representată prin această formă de organisare.* Statul național respectează drepturile *individului*, drepturile *cetățeanului* de limbă străină, pe cari i le garantează legea cu privire la limbă, neam și credință religioasă... *Nu esistă însă drepturi pe seama naționalității*, căci numai pe seama singuraticilor cetățeni au fost garantate drepturi în lege, *nu și pe seama unităților politice!*"...

Fiind deci astăzi în general concepția *aceasta* dominantă în politica maghiară, cu drept cuvânt se vor întreba Românii, că ce rost are tocmai *acum* înjghebarea unui partid moderat român?

Dăm acum memorandul, care are cuprinsul următor, iar în numărul viitor vom da programul dlui Babeș:

Memoriu.

Istoria ne învață, că atunci când o națiune trăiește în împrejurări vitrege, dacă fiii ei se înțeleg între dânșii și lucrează cu devotament spre binele patriei, ei sunt fericiți și mulțămiți, și fac progrese economice. Din nefericire, pe locuitorii de diferite limbi îi desparte o discordie, care în vremea din urmă să mărește din ce în ce. Noi cari trăim în mijlocul poporului și cunoaștem stările naționale din regiunea noastră, simțim față de această discordie o durere sincer patriotică, și ținta și lupta noastră se îndreaptă într'acolo, ca să punem capăt acestei situații și să stabilim concordia frățească.

Știm că în tabăra naționalităților sămânța discordiei a fost fecundată de o mână nevăzută, în loc de a o fi nimicit. Ne-am încredințat și despre faptul, că prin aceeași mână nevăzută s'au deșteptat în sânul naționalităților dorinți și cereri exagerate, cari ar putea și s'ar dori să devie ucigașele constituției noastre milenare, libertății noastre străvechi și patriei noastre. Noi însă, cari suntem fii credincioși ai patriei noastre și membrii națiunii maghiare unitare și idivizibile, nu trebue să contribuim, ca constituția și libertatea patriei noastre să fie slăbite și nimicite, pentrucă patria este și pentru noi un tezaur comun, tot așa de prețios ca și pentru orice Maghiar de rasă, imigrat odată cu Árpád, și datoria noastră patriotică ne impune să trăim pentru dânsa și cu dânsa, iar când trebuința va cere să murim pentru dânsa.

Noi, cari deși ne ridicăm ca respectători ai constituției patriei și ca membri ai națiunii maghiare, din punct de vedere al limbii materne suntem totuși cetățeni de limbă română, n'avem nici un fel de legături cu ultraiștii și nu împărtășim vederile lor. Nu dorim să servim, împreună cu dânșii, aceluiaș scop politic. Noi, fiii acestei patrii, *oferim serviciile noastre devotate și colaborarea noastră frățească partidului independent și kossuthist, ale cărui principii noi le adoptăm ca program al nostru*, pe temeiul căruia și cu ajutorul conducătorilor partidului independist și kossuthist dorim și avem de gând să întemeiăm *un partid politic român moderat.*

Seriozitatea lucrului, dar și gravitatea împrejurărilor actuale, ca și cumințenia politică ne impun pentru moment datoria imperioasă, că deși acceptăm principiile politice ale partidului independist, *totuși să formăm un partid deosebit și deocamdată să nu fuzionăm complect cu partidul independist*, ci să pornim într'un cadru independent; *căci dacă am face o d pe acum, în mod neacoperit, ultraiștii naționaliști, cari și așa vor porni în contra noastră lupta cea mai aprigă, ar primejdui succesul nostru politic și ar smulge fără de vreme influenții noastre aceea massă mare, pe care contăm în mod absolut și sigur, prezintându-ne ca trădători ai tradițiunii. Aceasta ni-ar pune în primejdie succesul politic și l-ar face cu neputință chiar și pentru viitor.*

Dorim, cu șansa sigură a succesului, ca împreună cu bărbații proprii pentru asta, însuflețiți de aceleași sentimente ca și noi și împinși de aceleași gânduri, să pregătim terenul în marile masse ale poporului român, pe temeiul principiilor și intențiilor sus arătate, și *începem lupta în contra ultraiștilor, pe față și bărbătește — cum ne este datoria patriotică — și chiar în parlament.*

Dar ca s'o putem face, *avem nevoie neapărată, atât de ajutorul moral al partidului independist, cât și de un anume sprijin material din partea guvernului coaliției.*

In această acțiune politică trebuie să atragem în primul rând pe advocați, preoți și învățători, pe proprietarii de pământ și tinerimea universitară. Ca să atingem această țintă *trebue să străbatem în două rânduri părțile locuite de Români și centrele lor mai mari*, să vorbim confidențial cu conducătorii respectivi, să ne înțelegem asupra tacticii de urmat, și după aceea — cu consimțământul partidului independist — să aducem în mod public la cunoștința țării proclamația partidului nostru politic. Preparativele pentru acest program de partid pot fi sprijinite numai pe calea gazetelor, și pentru aceasta trebuie agitat în permanență. In acest scop *e nevoie, ca noul partid moderat românesc să dispuie de ziarele politice respective, dintre cari un număr de exemplare să se poată distribui gratis celor mai săraci dintre preoți, învățători și proprietari.*

Intemeierea partidului moderat și popularizarea lui depinde iarăși de sprijinirea lui materială.

*

Acestea sunt principiile cele mai de seamă, cari ne pun în putința de a oferi toată colaborarea noastră partidului kossuthist și al independenței țării, în limitele pe cari le acordă legea desvoltării noastre naționale. De aceea rugăm, ca în această privință să se discute în comitetul partidului independent și să se ia o deciziune. Dacă partidul independent dorește să se realizeze propunerile noastre, ne angajăm să le împlinim cu tot devotamentul și cu sincer patriotism. Dorim să relevăm de pe acuma, că pe baza unei înțelegeri reciproce noi numai atunci putem lucra și obținea un rezultat, dacă înțelegerea noastră asupra propunerilor ce facem *își va păstra în mod absolut caracterul secret*, căci altfel ultraiștii ar face dinainte imposibilă activitatea și creditul politic al persoanelor noastre, stigmatizându-ne ca trădători ai poporului nostru, încă înainte de a fi putut începe activitatea noastră și de a câștiga vre un succes.

Acestea sunt în general principiile principale ale programului nostru. Detailarea precisă a sa urmează — fiind vorba aici de chestii politice speciale — în cele de mai la vale:

I.

Orice mișcare de organizare a noului partid, ori în legătură cu el, pornește din *Șimleu*, și va fi condusă de acolo. Aceasta este absolut necesar, pentrucă președintele partidului național român își are acolo reședința. Trebuie deci, dacă va fi nevoie, să începem lupta și contra lui. Dar și altfel massa poporului condusă de preoți și învățători prezintă acolo posibilitate sigură de succes.

II.

Organizarea se face *în absolut secret*, și noi vom conduce exclusiv toată mișcarea, împreună cu acei bărbați, pe cari îi vom alege noi. In orice caz confidenții trebuie să fie la început, adecă înainte de publicarea unui manifest, foarte puţin numeroşi. *Românii şi gazetele cari se află în serviciul gurernului ori a partidelor coaliţiei nu trebuie să ştie absolut nimic despre lucrul acesta*, căci aceasta ar zădărnici organizarea partidului, fiind îndeobşte cunoscut, că *nici o fiinţă omenească nu poate găsi loc în sufletul poporului, dacă în impregiurările politice actuale se află în serviciul guvernului.* Dar păstrarea secretului mai e absolut necesară şi pentrucă dacă ultraiştii ar afla că suntem în legătură cu vre-un partid coaliţionist, ar căpăta astfel un mijloc de a împiedeca organizarea noastră, *acuzându ne de trădători ai rasei noastre.*

III.

Vor participa la mişcare exclusiv Români aleşi de noi şi independenţi de partidele coaliţioniste: advocaţi, protopopi, preoţi, învăţători, proprietari.

IV.

Bărbaţii necesari organizărei partidului în diversele părţi ale ţărei îi vom alege noi, şi vom face pentru aceasta două turneuri în ţară. Cu ocazia primului turneu vom pregăti elementele, în al doilea vom stabili programul, precum şi locul şi data primei întâlniri.

V.

Programul noului partid se va face cunoscut locuitorilor români ai ţărei de către comitetul executiv, printr'o proclamaţie, ori în forma unui manifest.

VI.

Programul noului partid se ţine în marginele legii naţionalităţilor şi se mărgineşte la următoarele puncte:

1. Punându-se pe terenul programului partidului independent kossuthist, el luptă *pentru independenţa Ungariei, pentru teritorul vamal independent, pentru banca autonomă şi pentru crearea armatei independente.*

2. Ce priveşte relaţiile cu poporul român e de dorit, ca funcţionarii administrativi şi judecătoreşti să cunoască limba poporului din regiunea unde se află.

3. In regiunile locuite de Români să se întrebuinţeze şi funcţionari români, atât în administraţie, cât şi în justiţie.

4. Art. de lege XX. din anul 1848 să se estindă şi asupra şcoalelor şi bisericilor române, în acelaş grad, ca la celelalte confesiuni.

5. Dorim introducerea cât mai repede a sistemului impositului progresiv.

6. Minimul de esistenţă a unei familii să fie asigurat printr'o lege contra datoriilor de bir ori de altfel. Tot astfel cerem întinderea asigurării muncei şi asupra asigurării bătrâneţei şi introducerea obligătoare a ei.

7. Aplicarea desăvârşită a acţiunei de salvare a poporului şi realisarea ei în regiunile locuite de Români, pentruca poporul să fie astfel ajutat şi colosala emigrare să fie oprită.

8. Serviciul militar de doi ani.

9. Aplicarea poporţionată a Românilor în slujbele publice, precum şi în ministere şi în justiţie.

Aceste puncte de program pot fi la nevoe modificate, în înţelegere cu conducătorii partidului independent kossuthist.

VII.

Faţă de acestea noul partid cere garanţii, că:

1. *Se va asigura partidului nostru un număr corăspunzător de mandate, şi de oarece vom opune contracandidaţi tuturor deputaţilor români, cari până atunci nu vor fi întrat în partidul nostru, se va sprijini şi ajuta să reuşească candidatul nostru.*

2. Procesele de presă începute în trecut pot împedeca în unele locuri constituirea şi desvoltarea partidului nostru. Ar fi deci de dorit, ca în urma unei propuneri motivate a comitetului noului partid, aceste procese de presă să fie din motive politice sistate, în parte ori total.

3. Dacă noul partid va găsi necesar să-şi păstreze caracterul politic de partid românesc, dorim ca lucrul acesta să fie recunoscut, şi după imprejurări eventualele statute să fie aprobate de guvern.

4. Deşi noul partid stă pe basa programului partidului independent, totuşi e de nevoe — pentru a putea începe cu succes lupta contra ultraiştilor naţionalişti, — ca programul noului partid să fie recunoscut şi să se admită partidului un număr de membri în comisiunile şi biroul parlamentului, proporţional cu numărul membrilor săi.

5. Constituirea noului partid, răspândirea programului său, precum şi funcţionarea sa politică cer, *ca el să capete ajutor moral dela partidul independent şi ajutor material dela guvernul coaliţiei.* De ajutor material are nevoe pentru a organisa partidul, a propaga programul, a ţinea conferenţe şi întruniri, pentru călătoriile bărbaţilor de încredere şi susţinerea a cel puţin două gazete bisericeşti şi lumeşti şi împărţirea lor gratuită.

VIII.

Se înţelege dela sine, că pentruca programul noului partid moderat să poată fi ajutat de inteligenţa poporului nostru, între alţii de învăţători şi preoţi, acestia să nu fie chemaţi la răspundere pentru manifestarea voinţei lor politice, şi în cas că au ajutor de stat, să nu sufere daune materiale.

Noul partid va încheia un acord cu partidul independist, în cas de alegeri parlamentare, pentru fixarea candidaturilor, şi acolo unde nu va pune candidat, populaţia română va socoti de a ei datorie să voteze pentru candidatul kossuthist. La dorinţa comitetului partidului independist, noul partid este gata să sprijine în cercurile în cari kossuthiştii nu vor pune candidaţi, pe candidaţii altor partide constituţionale maghiare.

•

De oarece organisarea unui astfel de partid, *chemat să combată pe ultraişti*, pentru a câştiga pe cetăţenii români ai ţării pentru o nouă direcţie politică patriotică, cere un timp mai lung, şi de oarece trebue folosite momentele politice potrivite, e absolut necesar, ca organisarea mişcării să se înceapă momentan, căci dacă proclamarea noului partid nu se va face într'un moment potrivit, aceasta va strica mai mult decât să folosească acestei chestiuni delicate

Acestea sunt propunerile noastre în această chestiune.

Catehisarea aparţine bisericii. Asupra învăţământului din religiune are să dispună numai biserica, nime altul. Aşa e asta pretutindenea, numai la noi se caută a se face altcum. In senzul acesta au decis şi forurile înalte administrative din Austria, în cazul pe care revista „Candela“ din Cernăuţ îl espune după cum urmează: „Parohului din H. i s'a impus să instrueze copiii unei şcoli din parohia A. Acesta ceru dela consiliul şcolar, ca să fie dispensat de a preda acestor copii învăţământul din religiune, pe care ar avea să-l îngrijască parohul din A. Autorităţile şcolare s'au declarat necompetente de a hotărâ în această afacere, deoarece e vorba de predarea învăţământului din religiune în clasele inferioare ale unei şcoli poporale publice, lucru, care se ţine de păstoria sufletească, şi asupra cărui au să dispună *numai autorităţile bisericeşti.* Curtea de administraţie a respins prin sentinţa din 13 Decemvrie 1905 Nr. 13.527 plângerea parohului, şi anume pe temeiul, că de predarea învăţământului de religiune *are să îngrijască biserica şi nu statul* (Art. 17 al legii fundamentale de stat din 21 Decemvrie 1867), apoi pe temeiul, că predarea, conducerea şi supraveghierea nemijlocită a învăţământului din religiune *stă în competenţa bisericii şi nu a statului* (§ 5 al legii din 25 Mai 1868), mai departe, că autorităţile bisericeşti îngrijesc şi supraveghiază predarea învăţământului din religiune (§ 5 al legii şcolare imp. ddto 14 Mai 1869). Deci *numai bisericii îi compete dreptul de a hotărâ în atari cazuri*, cari dintre persoanele clerului ce pot veni în privire, au să predeie învăţământul“. Şi natural, adăogăm noi, că iarăşi numai bisericii îi compete dreptul a hotărâ, că religia *în ce limbă* să fie propusă elevilor?

Programa

festivităţilor din incidentul aniversării de 100 ani dela naşterea marelui metropolit Andrei Baron de Şaguna.

Duminecă în 4/17 Octomvrie 1909.

Dimineaţa la orele 9 sânta liturgie în biserica catedrală, impreunată cu parastas pentru odihna sufletului răposatului metropolit, şi cuvântare ocasională.

In aceea zi seara şedinţă festivă, aranjată de elevii seminariului arhidiecesan Andreian.

Luni în 5/18 Octomvrie 1909.

In Reşinariu sânta liturgie, în biserica cea mare, părăstas pentru odihna sufletului răposatului metropolit, şi cuvântare ocasională.

Tot acolo desvălirea bustului fericitului metropolit.

Sfânta liturgie se va începe la orele 9 şi jum. a. m.

La orele 1 după ameazi masă comună.

Amănunte, în privinţa orientărei şi înlesnirei publicului pentru participare la festivităţi, vor urma din partea comisiunilor instituite pentru aranjarea festivităţilor.

Sibiiu, 17/30 Sept. 1909.

Comisiunea consistorului mitropolitan:
Dr. Ilarion Puşcariu, arhim., vicar arhiepiscopesc. *Parteniu Cosma. Dr. Eusebiu R. Roşca. Mateiu Voilean. Nicolae Ivan.*

In preajma centenarului lui Şaguna.

> Ah, Andreiu, Tu n'ai murit!
> *Z. Boiu.*

Se apropie ziua din 4/17 Octomvrie, în care, conform circularului Excelenţiei Sale, bunului arhiepiscop şi mitropolit actual, au să se serbeze în toate bisericile din mitropolia ortodoxă română *parastase solemne*, pentru odihna sufletului marelui Arhiereu Andreiu.

Nu cred, ca sărbătorirea acestei memorabile zi, să nu preocupe adânc cugetul fiecărui preot.

Cuvântarea panegirică a Excelenţiei Sale aşteptată cu dor, abună samă se va ceti poporului. Atâta însă, cred eu, că nu e destul. Urmaşii nemuritorului arhiereu, ai marelui Andreiu Baron de Şaguna, au datorinţa a răscoli istoria bisericii, a şcoalei şi a neamului românesc, de înainte cu un secol, înainte de a veni Şaguna la noi, şi a o spune generaţiei de azi, — apoi istoria bisericii, şcoalei şi neamului românesc din timpul de o sută de ani de când Şaguna a venit la noi, — şi făcând comparaţie între două trecuturi, pe baza experienţei să contragă concluzia istoriei bisericii, şcoalei şi neamului românesc din timpul prezent, aducând criterii din faptele măreţe ale nemuritorului Şaguna, şi exclamând cuvintele adevărate *Ah! Andreiu, Tu n'ai murit!*

Istoria unui popor e viaţa lui însuşi; însă nu se poate închipui istoria poporului român fără istoria bisericii sale.

Istoria bisericei române greco-orientale până la Şaguna, e plină de suferinţe amare. Inimicii înverşunaţi mereu au atacat-o, crezând că o vor nimici şi cu ea împreună şi însaşi naţiunea. Biserica ortodoxă sub calvini, a fost expusă primejdiei de calvinisare, dovadă *catehismul calvinesc*, tipărit cu buchi cirile pe româneşte; sub sârbi a suferit temeri de sârbizare, dovadă presiunea asupra preoţimei române, hierotonită sub ierarhia sârbească, de a şi schimonosi numele din „Pop“ în „Popovici“, din „Bogdan“ în „Bogdanovici“ etc.

Şcoala veche românească cu „Az“, „Buche“, care se ţinea în case private sub instrucţiunea *cantorilor* numiţi şi *dascăli*, introducerea *alfabetului cirilic* pentru instruarea în şcoala românească, încă au fost apucături din partea contrarilor pentru contopirea neamului românesc cu slavii. Cărţile bisericeşti tipărite cu cirile, cu „slavă Tatălui“ în loc de „Mărire Tatălui“ etc., sunt dovadă, cât ni s'a batjocorit limba românească. Vechea metropolie ortodoxă română îngropată sub Atanasie la Alba Iulia a fost cel mai crud act de umilire a bisericei române greco-orientale. Multe evenimente din trecutul bisericei, şcoalei şi neamului românesc de înainte de venirea lui Şaguna trebuesc scormonite şi spuse poporului nostru în biserici, cu ocaziunea serbărei centenarului marelui Arhiereu.

FOIŞOARĂ.

„Legea românească“.

De *Constantin Oancea*, preot.

(Urmare).

Un alt obiceiu păstrat ca normă întregitoare a legii româneşti este ţinerea de a nu se lucra Marţi seara, şi adecă nu se coasă, nu se ţese, nu se toarce. Mai sunt aşa numitele Marţi rele; deşi nu le mai ţin pretutindenea ca odinioară — pentru vremuri tari: I Marţia rea e Marţa din săptămâna albă; a II şi a III Marţi rele sunt cele 2 Marţi din primele săptămâni ale paresimilor, iar a IV Marţi rea e Marţia din săptămâna a 2 după Rusalii. Acest obicei de a se venera Marţia nu îl avem dela Romani, deşi şi Romanii adorau pe zeul Mart, dar ca pe zeul răsboiului, nu pentru vremuri tari cum îl adorau numai Tracii: Moesii, Geţii, Dacii etc. Adecă la acestea popoare zeul principal era Mart, (Dominus Deorum) zeul ceriului şi al pământului, dela care atârna binele şi răul. La începutul primăverei, la reînvierea naturei, i se făceau serbări mari zeului Mart, împreunate cu jertfe. Acestea serbări dela inceputul primăverei coincid cu Marţile rele din paresimi, precum şi obiceiul cu jertfele ce se făceau la atari serbări, adecă datina de a aprinde focuri pe dealuri la lăsarea postului de paresimi şi în săptămâna albă, adecă tocmai în preajma zilelor „Marţilor rele“. Anume, atunci să adună feciorii din sat în 2—3 locuri înalte, acolo adună lemne şi paie, şi fac focuri mari, de unde în strigături să defaimă fetele cele leneşe, înainte de fiecare strigătură să strigă „alei Mori“, poate vre-o provocare la zeul Mart.

„Astfel ne spune Vergiliu că părintele Mart ar păzi ogoarele Geţilor. Ovidiu ne vorbeşte despre Geţi închinătorii lui Mart. Totasemenea numesc Martialis şi Statius pe Marte zău getic. Din această pricină umbla la cei vechi o tradiţiune că: Mart se născu în ţara Dacilor, Moesilor şi a Tracilor“ — (Xenopol. Ist. Rom. p. 13).

Schiţii de asemenea jertfeau zeului Mart „ei nu jertfeau zeilor lor nici temple, nici altare — afară decât lui Mart. Pentru Mart se fac jertfe deosebite, în fiecare district se ridică aproape de locul unde magistraţii ţin judecăţile un templu în modul următor: se adună un mare număr de legături de vreascuri, cari se clădeau pe un spaţiu de 3 stadii de lung şi tot atât de lat, dar de o înălţime mai mică, păstrându se deasupra o suprafaţă plană patru unghiulară etc.“ Herodot IV. 62, 63. Ist. Rom. Xenopol 35.

Deci acest obiceiu îl aveau şi popoarele Daciei, ca făcând parte din cultura şi ginţa Tracilor, şi ca o moştenire firească dela străbunii nostri Traci ni-a rămas el şi nouă, chiar şi în creştinism, nefiind obiceiu roman, cum s'a susţinut până acum.

Deci, precum ne spune Herodot, în fiecare district aproape de locul unde magistraţii ţin judecăţile — se ridicau temple, adecă în pieţe unde se ţineau de regulă şi târgurile după sărbări, iar dreptatea se rostea în numele zeului Mart. De aci se derivă deci a fi martor, martir a suferi pentru dreptate, a mărturisi un lucru, iar ziua de târg săptămânal şi în ziua de azi se zice zi „de mărturie“ în părţile Clujului.

Precum creştinii au o zi în săptămână de sărbare şi odihnă întru venerarea lui Dumnezeu şi a fiiului său, aşa Romanii cei vechi aveau o zi în săptămână întru venerarea Venerei, de unde a venera = a sărba, iar Tracii sărbătoriau o zi în fiecare săptămână întru onoarea zeului Mart. Fiind subjugate popoarele tracice de Romani şi cu timpul contopite, au îmbrăţoşat şi ele cultura şi legea romană, desnaţionalisându se, nu însă fără a lăsa unele amintiri de originea lor tracă. Intre altele a rămas ca o amintire de a nu se lucra Marţi sara, căci până a nu deveni Tracii sub Romani, ei ţineau Marţia ziua toată; primind legea romană au ţinut şi Tracii ziua Vineri, ca zi de sărbare şi precum Traco-Romanii au ţinut acestea 2 zile, aşa le ţin şi femeile române prin moştenire până în ziua de astăzi.

Cu deosebire se ţine cu toată sfinţenia Marţi seara şi Vineri sara în fiecare săptămână, care obiceiu prin moştenire a devenit lege la toţi Românii.

Prin urmare, poporul român sub legea creştină înţelege obiceiurile păstrate din antica lex romana, plus învăţăturile legii creştine (orientale), şi acestea două înpreună contopite le numeşte el „legea românească“. Chiar şi azi, dacă cineva cutează să toarcă într'o Marţi seara sau să facă pâne într'o Vineri seara, i-se zice că-i păgân şi nu ţine legea românească.

Poporul român sub legea românească înţelege legea cea mai perfectă creştină. Noi nu suntem pur şi simplu de legea greco-orientală, cum sunt grecii, ruşii, sârbii, bulgarii, de cari ne-ar despărţi numai limba, ci noi avem propria noastră lege: „*Legea românească*“, formată deodată cu poporul român din extractele culturei romane, adoptate după ideile creştinismului, plus învăţăturile legii creştine, şi acestea ambele contopite şi concrescute într'un corp constituesc legea românească, după care poporul a trăit de veacuri şi trăeşte şi azi. (Va urma.)

Istoria bisericei române greco orientale sub Şaguna e plină de fapte mari. Şaguna, ca un soare de vară, alungă întunerecul, întemeiază şcoale, tipografie pentru cărţi bisericeşti şi de şcoală, şi restaurează vechea metropolie ortodoxă. Activitatea lui Şaguna trebue arătată cu ocaziunea serbării centenarului, anume: câte şcoale poporale, şcoale medii, şcoale reale, şcoale comerciale a înfiinţat, cum a întemeiat seminarul teologic şi pedagogic, numit după al său nume „Andreian“, cum a pus în lucrare organismul constituţional în biserică, dela parohie până la metropolie, câte fundaţiuni a făcut, etc. După Şaguna, până în prezent, cum s'au desvoltat multele instituţiuni culturale, luându-şi un avânt mai mare, dar tot în spiritul lui Şaguna, cum s'au întemeiat diferitele fonduri şi fundaţiuni mai nouă, afară de cele de sub Şaguna, şi cum s'a luptat şi se luptă şi azi biserica română greco orientală contra inimicilor ei, cari chiar azi par a fi mai înverşunaţi, voind a o nimici, şi cu ea naţiunea română. — Toate acestea au să fie amintite, cred eu, cu ocaziunea sărbătoarei acestui centenar.

Mai întâi dar amintirea marelui Şaguna în parohii, şi apoi foarte potrivit va fi şi chiar datori suntem noi preoţii să mergem şi la Răşinari, la desvălirea bustului idolului nostru naţional-bisericesc *Andreiu Baron de Şaguna*, recitând şi cântând: „*Ah! Andreiu, Tu n'ai murit!*“

Galaţii-Oltului, 29 Sept. 1909.

Nicolae Aron,
parob gr.-or.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. Duminecă, în 3 Oct. n. se va sfinţi biserica din *Rapoltul-mare* (tractul Geoagiului) din partea P. Cuvioşiei Sale dlui Dr. *E. Miron Cristea*, ca mandatar arhiepiscopesc.

*

In memoria fericitului Dr. Alexandru de Mocsonyi se va celebra un parastas în biserica română gr. or. din Lugoj Dumineccă în 3 Octomvrie st. n. In aceeaş zi la orele 11$^1/_2$ „Reuniunea română de cântări“ lugojană va aranja un matineu în pavilonul hotelului „Concordia“.

*

Nou comandant al corpului al 4 lea de armată şi general-comandant în Budapesta a fost numit loc.-feldmareşalul Victor *Schreiber*, fost comandant de divisie în Cluj.

*

Controla glotaşilor. Pentru ceice fac parte din gloate, anunţarea obicinuită se face anul acesta în oraşul Sibiiu în 11 Octomvrie n. iar în celelalte localităţi din comitatul Sibiiului în 12 Octomvrie n. totdeauna la orele 8 dimineaţa. Sunt datori a se prezenta în persoană la controlă, ori a se anunţa în scris, toţi cei ce au servit în armata comună, la marină, honvezime, ori în reserva suplinitoare, ori dacă nu au servit nici unde, au bilet de recomandare (coloare roza) ca glotaşi. Absentarea nemotivată dela controlă să va pedepsi cu amendă până la 200 coroane, ori cu închisoare corăspunzătoare.

*

Membrii fondatori ai bisericii gr.-or. din Vârşeţ s'au înscris Dr. Iosif şi Elisaveta *Nedici*, proprietar în Oraviţa-română, plătind suma de 500 coroane.

*

Condamnat. Domnul Gheorghe Nichin proprietar şi editor la „Tribuna“ din Arad, a fost aflat vinovat într'un proces de presă, intentat ziarului numit pentru un articol scris din incidentul măcelului dela Panade, şi condamnat la o lună temniţă ordinară şi 200 coroane amendă. S'a dat recurs de nulitate.

*

Petrecerea cu dans ce „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ aranjază în 13 Octomvrie n. a. c., promite a fi o plăcută ocasiune de întâlnire pentru inteligenţa noastră. Invitări s'au trimis tuturor membrilor Asociaţiunii şi ai numitei reuniuni. Dacă cineva din greşală nu a primit învitare, să binevoiască a reclama. Ar fi de dorit, ca damele noastre să apară cât mai multe în costumul naţional. Loje se pot prenota la prezidenta reuniunii, doamna Maria Cosma. In ziua petrecerii biletele se vor vinde în odaia nr. 3 dela hotelul „Impăratul Romanilor“ şi seara la cassă.

*

Răpaus dominecal complet. Comercianţii sibieni atât din cetate, cât şi din suburbii, au luat hotărârea laudabilă de a-şi ţinea ziua întreagă de Dumineca prăvăliile închise, începând cu Dumineca viitoare. Publicul este învitat să se îngrijească de cumpărături în zilele cele de lucru.

*

† Alexe Verzea, preot gr. or. român în Satulung, după o viaţă plină de muncă cinstită şi zeloasă săvârşită spre binele familiei, a naţiunei şi mai ales a strămoşeştei sale biserici, în anul al 75-lea al vieţii, al 44-lea al fericitei sale căsătorii şi al 36-lea al evlavioasei sale preoţii, fiind împărtăşit cu sfintele Taine, învins de durerile unui greu morb, a adormit în Domnul Marţi în 15/28 Septemvrie la 5 ore dimineaţa. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost înmormântate Joi în 17/30 Septemvrie a. c. la 10 oare a. m. din casa proprie. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Şcoala industrială, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregăteşte şi *odăjdii*, aplicând şi la acestea numai motive originale româneşti. Materialul ce se întrebuinţează la pregătirea odăjdiilor e de calitatea cea mai bună. Preoţii nostri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuinţă de odăjdii s'ar adresa cu comandele lor către şcoala amintită (Sibiiu, Str. Schewis nr. 15). Suntem deplin încredinţaţi, că cu odăjdiile pregătite de şcoala industrială vor fi mulţămiţi, fiind şi mai frumoase şi mai durabile ca cele confecţionate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câştig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecţionarea de ornate bisericeşti nu umblă după câştig, scopul ei este a da ocasiune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase şi trainice şi a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atenţiunea din partea preoţimii noastre de ambele confesiuni.

*

Pentru cei ameninţaţi de foamete. Mai mulţi deputaţi fruntaşi ruşi, între cari şi Miliucov, şeful partidului constituţional-democrat, au fost primiţi în audienţă de Stolipin. Deputaţii au naintat o petiţie, în care guvernul e rugat să cumpere bucate din noua recoltă, în preţ de 100 milioane de ruble, pentru a fi distribuite în guvernamentele ameninţate de foamete. Ministrul Stolipin a răspuns, că va aduce petiţiunea în deliberarea consiliului de miniştri.

*

In amintirea anexării. Foaia oficială anunţă, că Monarhul nostru a dispus baterea unei medalii comemorative pentru anexarea Bosniei şi Herţegovinei. Medalia o vor purta toţi funcţionarii publici din cele două provincii, ofiţerii şi diregătorii militari din al 15-lea corp de armată, în sfârşit funcţionarii ministeriului comun de finanţe. Distribuirea medaliei, făcute din bronz, se va face în zilele cele mai deaproape.

*

Din Treblitz (cercul Halle) se scrie, că femeia unui lucrător de acolo a născut copii gemeni, dintre cari unul e un băieţel cu barbă plină rotundă.

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul sărbărilor ce se vor ţinea în cursul lunei viitoare în Sibiiu, după toată probabilitatea va aranja Dumineccă, în 17 Oct. a. c. un concert în stil mai mare în sala mare dela Gesellschaftshaus. Dirigent actual al corului Reuniunii este dl prof. semin. Timoteiu Popovici.

*

Exposiţia de vite, pe care „Reuniunea agricolă română din comitatul Sibiiu“ era s'o aranjeze în Săcel, din cause neatârnătoare de voinţa Reuniunii, nu se va aranja în Săcel, ci în comuna Marpod (cercul Nocrih), anume Dumineccă la 24 Oct. n. c. La exposiţie să admit vitele locuitorilor din comunele Marpod, Ilimbav, Alţina, Chirpăr, Nocrih, Hosman, Cornăţel, Cichindeal, Săsăuşi şi Fofeldea. Comisia economică a comitatului Sibiiu a urcat subvenţia ce o dă pentru premii la 300 cor.

*

Intâia aniversare a regatului bulgar. Se scrie din Sofia: Consiliul de miniştri a hotărât, ca ziua proclamării independenţei bulgare, în 5 Octomvrie, să fie o zi de sărbătoare naţională. Intâia aniversare a proclamării se va serba în prezenţa familiei regale la Tirnova, în vechiul oraş de încoronare, precum şi în Bulgaria întreagă cu deosebită solemnitate.

*

Mulţămită. Pentru zidirea bisericii române gr. or. ort. din Teuţiu, protopresbiteratul Alba-Iulia, au binevoit a contribui următoarele comune, şi anume: *Ighel* ca 29 cor. 80 fil. *Tibru* cu 17 cor. şi 10 fil şi *Craiva* cu 26 cor. 10 fil. Li se aduce şi pe calea aceasta cea mai sinceră mulţămită. Teuţiu, 10 Septemvrie 1909. *Dionisie Popoviciu* paroh, *Vasile Haneş* epitr.

*

Procesul dela Agram. In procesul acesta de înaltă tradare au vorbit opt apărători. Câte unul a vorbit o zi întreagă, ba şi două zile. Terminul pentru pronunţarea sentinţei nu este încă statorit.

*

Urcare de capital social. „Cassa de păstrare din Sălişte“ lângă Sibiiu, a decis în adunarea sa generală estraordinară, ţinută în zilele acestea să-şi urce capitalul social dela 26 de mii la 150 de mii coroane.

*

Fidanţare. Dşoara Maria *Popea*, fiica fostului profesor în Braşov Ioan Popea, s'a fidanţat cu dl Robert *Marks*, dirigent de bancă în Berlin.

*

Pentru votul universal şi în contra stăpânirii coaliţiei s'a făcut mari demonstraţiuni pe stradele Budapestei. Mai mulţi socialişti au fost răniţi de poliţişti număroşi.

*

Pretrecere în Turda. Meseriaşii români din Turda învită la petrecerea de cules de vii ce să va aranja Dumineccă în 17 Octomvrie st. n. 1909 în sala cea mare dela „Hotelul Elisabeta“ din Turda. Inceputul la 7 ore seara. Comitetul aranjator.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi au mai dăruit: Nicolae Cărpenişan, paroh (Răhău), soţia sa Rozalia n. Cătană şi copii lor Nicolae, stud. gim., Aurelia, abs. a şcoalei civile, Romul, stud. gim. şi Eugenia, elevă a şcoalei civ., în total 1 cor. 20 bani; Victor Gargel, învăţăcel cismar (originar din Buriu) 1 cor.; Toma Dragoman, primar (Cichindeal), 20 bani; Vasile Demian, dep. diet. (Brad) 50 bani; Ioan Dragoman, înv. (Ilimbav), 20 bani şi Vic. Tordăşian, prez. 10 bani.

*

Natura aduce omenirei mari servicii dându-ne mijloace de ajutor contra atâtor suferinţe. Unul din cele mai bune mijloace cari le îmbie e unsoarea de ficat, care totuşi are prin mirosul greţos un defavor. Totuşi în forma „*Emulsiunea lui Scott*“ unsoarea de ficat e gustoasă şi uşor de mistuit, ca smântâna şi toate însuşirile puternice de vindecat ale unsoarei de ficat nu numai că le conţine. Emulsiunea lui Scott, care n'ar trebui să lipsească din nici o casă. Se poate cumpăra în toate farmaciile.

Adunarea generală a „Asociaţiunii“.

Programul

festivităţilor ce se vor aranja din prilejul adunării generale a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeţilor. Seara de cunoştinţă la orele 7 şi jum. în „Restaurantul Brote“ (Palatul arhidiecesei).

Marţi, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 8 şi jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) şi în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului.

La orele 10 şi jum. a. m. şedinţa I. a „Asociaţiunii“ în sala festivă a „Casei Naţionale“. Imediat conferenţa dlui Ioan *Agârbicean*.

La orele 1 şi jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum“ (Str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituţiunilor culturale româneşti din Sibiiu: Catedrala, Muzeul „Asociaţiunii“, Şcoala de industrie etc.

La orele 8 seara concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiiu“, în sala dela Gesellschafthaus.

Mercuri, 13 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 10 a. m. şedinţa II. a „Asociaţiunii“ în sala festivă a „Casei Naţionale“.

La orele 4 p. m. şedinţa festivă a secţiunilor ştienţifice literare.

Conferenţa dlui Dr. V. *Branisce* „*Despre Alesandru de Mocsonyi*“. Impărţirea premiului „Andreiu Murăşan“.

La orele 8 seara petrecere cu dans aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ în sala dela „Gesellschaftshaus.

Spre orientare anunţăm, că *Joi* sara, în 14 Octomvrie se va representa în teatrul orăşenesc „*Jertfa*“, dramă într'un act de dl Miclescu şi „*Şezătoarea*“ dlui Tib. Brediceanu.

Ceice doresc să fie încuartiraţi la *Hotel* (Römischer Kaiser, Neurihrer, Mihai, Smidt, Barbu) sunt rugaţi, *să-şi angajeze sânguri de timpuriu* camerele necesare. Ceice prefer a fi adăpostiţi în cuartire particulare, binevoiască a să anunţa cel mult până la *5 Octomvrie nou* la dl *Romul Popescu* funcţionar la *Albina*, în Sibiiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 coroane tacâmul precum şi pentru producţiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. á 1 cor. — să pot procura la cassierul dl *Eugen Vancu* în birourile „Asociaţiunii“ în zilele 10—13 Octomvrie st. n. Onoratul public este cu insistenţă rugat să binevoiască a *să anunţa din bună vreme, mai ales pentru banchet.* Eventuale informaţiuni să pot cere dela biroul „Asociaţiunii“. (Cassa naţională, Stadtpark). *Comitetul aranjator.*

Declaraţia dlui Dr. E. Babeş.

La încheierea foii primim dela dnul Dr. E. Babeş scrisoarea următoare:

Onorată redacţiune! Umplându-se presa de aici şi chiar şi cea din România cu unele ştiri despre înjghebarea unui partid aşa numit „*moderat român*“ şi în legătură cu acest obiect cu o legiune întreagă de ştiri false, referitoare la persoana şi acţiunea mea cunoscută, pentru orientarea publicului nostru mă simţesc dator a da unele desluşiri, ca atitudinea mea, totdeauna corectă, să nu apară într'o lumină falsă, conform intenţiunilor adversarilor mei.

Este cunoscut, că eu în cele politice având nişte vederi deosebite de partidul naţional (mai vârtos în privinţa modului de procedere), conform convingerilor mele consider de salutară formarea unui partid politic, care pe lângă susţinerea şi formularea precisă a esigenţelor meritorice caută posibilitatea unei cooperări cu elementele democratice şi loiale ale naţiunii maghiare, fiind convins, că numai cu ajutorul acelor elemente vom fi în stare a ne asigura interesele mari, pentru cari cu toţii luptăm.

Pentru a informa şi pregăti publicul maghiar la această conlucrare, respective apropiere — de o parte caut prilej de a susţinea contact amicabil cu factorii vieţii politice şi cu presa maghiară, de altă parte ţin de lipsă a paralisa ţinuta esagerată, de multeori agresivă şi vătămătoare a unor ziare de ale noastre, pentru a nu conturba procesul atât de greu al împăciuirii.

Spre acest scop am ţinut aici în Budapesta o conferenţă în cerc mai îngust pentru a stabili programul fiitorului partid, pentru casul, dacă împrejurările potice ar recere întrarea în acţiune a partidului, ceeace în *împrejurările actuale nu ni s'a părut lucru oportun.*

Intenţiile noastre însă au fost conturbate prin un *memorand* publicat în ziarul vienez „*Reichspost*“, sub firma falsă a programului partidului moderat, atribuit (fără nici o basă positivă sau logică) mie şi consoţilor mei de principii.

Am grăbit a desminţi în toate ziarele însinuarea, pentru noi compromiţătoare, că am sta în serviciul unui partid maghiar şi anume în cel al partidului kossuthist.

Imi permit deci a vă aclude proiectul programului nostru, din care tot omul cu judecată normală uşor va putea constata corectitatea absolută a năzuinţelor noastre, de altă parte deosebirea esenţială între acest program şi memorandul publicat în „Reichspost“, prin care ne-am văzut îndemnaţi a ne publica programul, voind a împedeca şi prin aceasta mistificarea intenţiunilor noastre curate, neesceptionabile din punct de vedere al corectităţii politice.

In cunoştinţa imparţialitaţii Dv. — vă rog a-mi publica aceste şire, fiind cu deosebită stimă

Budapesta, în 29 Oct. 1909.

Dr. E. Babeş.

Cea mai îndărătnică tusă

şi alte boale de piept, de cari are să sufere, tinăr şi bătrân, se uşurează şi vindecă repede prin „*Emulsiunea lui Scott*“. Deja puţine dose vă vor convinge spre mai marea Dvoastre mulţămire despre aceasta.

Excelentul efect al

Emulsiunea lui Scott

se basează pe curăţenia şi puterea de hrană a tuturor părţilor ei constătătoare şi a prelucrării acelora după experienţele lui Scott, fiind făcute uşor de mistuit şi pentru cel mai slab stomac.

Emulsiunea lui Scott

e neîntrecută şi trece ca Emulsiune model. 5 (330) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 927/1909. [357] 1—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohi5 de clasa III, **Șpălnaca**, protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porțiunea canonică, cu toate accidențiile ei, și a se ști că dela 25 familii felderile de cucuruz și zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnutului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu știrea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 961—1909 [352] 1—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Iulie a. c. Nr. 8002 Bis. prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Nadișul-român** cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial și fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au a și așterne suplicile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, și a se presenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din aceasta parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturghie.

Cluj, 31 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu,
protopresbitdr.

Nr. 448—1909. [353] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuna **Rimeț-Sat**, se excrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul 600 cor. (400 cor. din repartiție iar 200 cor. dela stat, asignațiune veche), cuartir și lemne de foc, iară după alegere întregirea complectă a salarului se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul susindicat, îndatorându-se alesul învățător a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 15 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în contelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Nr. 530/1909. (354) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 2-lea, dela școala română gr. or. din **Balomir**, devenit vacant prin penzionarea învățătorului, prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Până la 1910, 1 Iulie salariul în bani 600 cor. Pentru cuartir, bani în sumă de 100 cor. Pentru lemne de foc, un stângin de lemne sau prețul acestuia în bani 20 cor. Dela 1910, 1 Iulie salariul complet conform legii, Art. XXVII din 1907.

Concurenții au a-și înainta cererile conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, în termin arătat și a să prezenta la sfânta biserică pentru a și arăta desteritatea în cântări și ritualul bisericei, fiind îndatorat cel ales a instrua elevii, și a cânta cu ei la sfânta liturghie regulat.

Cuincuenalul se va da numai după 5 ani de serviciu la această școală socotit dela ziua alegerii.

Să notează că la acest post vor fi preferite învățătoare de cari au absolvat cel puțin 4 clase gimnasiale și au 4 ani de pedagogie, fiind în stare a propune în mod sistematic lucrul de mână la fetițe a căror număr e mai mare ca la băeți.

Orăștie, la 6 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiterul gr. or. al Orăștiei în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 540/1909. (355) 1—3

Concurs.

Pentru istituirea unui capelan lângă parohul neputincios Simion Ghibu, în parohia din sus, de clasa a II a din **Pianul de sus**, în urma decisului consistorial din 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele în tab. B. pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral al Sebeșului și înainte de alegere a să presenta în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Pianul de sus, 13/26 Dec. 1909.

Comitetul parohial:

Ioan Fleșeriu președ. ad. hoc.
Ioan Cionca notar.

Vidi: **Sergiu Medeanu**
protopresbiter.

Medic român în Karlsbad.
Dr. Enea Nicola
dela facultatea din Viena
dă consultațiuni în Karlsbad, Haus „Amelist“.
(320) 9—12

Să primește
un învățăcel
la
Nicolae N. Țintea
comerciant.
Săliște (com. Sibiiului).
(339) 3—9

Aviz.

P. T. domni acționari ai „Luminei“ sunt poftiți să plătească rata a II-a de 20% din prețul acțiunilor subscrise, care a fost scadentă la 1 August 1909.

Solvirea ratelor următoare s'a statorit astfel:

Rata III—10% la 1 Nov. 1909.
Rata IV—20% la 1 Febr. 1910.
Rata V—20% la 1 Iuliu 1910.

(341) 2—3 **Direcțiunea.**

Muschong, Baia Buziaș,
Apă minerală **Phönix de Buziaș**
vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma
Carol Albrecht.
(346) 2—10

Albituri
pentru
Domni și Dame
în calitatea recunoscută de solide, Cravate, : : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 3—10

Unde se pot procura
REVERENZI
croite cu chic și lucrate bine? Numai la
IOAN PETRAȘCU
măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,
pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.
Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 34—52

O vai!
O să mă înnec de această tusă rea!

Trăiască!
Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur
„Pastilele de piept ale lui Egger“
au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.
Un carton 1 coroană și 2 coroane.
Carton de probă 50 bani.
Deposit general și de expedare:
Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.
Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 2—26

Iosif Neskudla, Olmütz
fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.
Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande
reprezentanța sa
Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,
de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.
(103) 25—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 5—52
Clopotele găurite
o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**
Prețcuranturi ilustrate gratis.

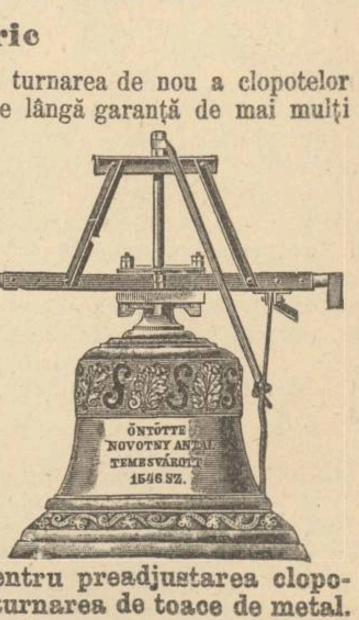
ÖNTÖTTE NOVOTNY ANTAL TEMESVÁROTT 1546 SZ.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 102 Sibiiu, Marți 22 Septemvrie (5 Octomvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adresese Administrației tipografiei arhidiecesane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Decisiune nu s'a luat.

Sibiiu, 4 Octomvrie n.

Crisa ministerială dela noi e staționară. Nu a făcut nici un pas înainte spre resolvare. Joi a fost primit prim-ministrul Wekerle în lungă audiență la Viena, dar gazetarilor cari l-au întrebat despre rezultatul audienței nu a putut să le dee alt răspuns, decât acela că: *Coroana nu a decis;* și acelaşi răspuns au primit cei curioși și dela ministrul de comunicațiune Kossuth, care Sâmbătă a fost primit în audiență și a stat în fața Maiestății Sale aproape două oare întregi.

Cum știm, atât Wekerle are un program propriu de descurcare, cât și Kossuth. Acest din urmă ar fi ajuns la înțelegere cu Justh, și ar fi compus un program foarte moderat politic, pe care se credea că Maiestatea Sa îl va accepta, și se aştepta, ca dl Kossuth să părăsască sala de audiențe ca ministru-prezident, încredințat din partea Coroanei cu formarea noului cabinet.

Din faptul însă, că însuși ministrul Kossuth a spus celor ce l-au întrebat, că Coroana *încă nu a decis*, se poate constata, că Coroana nu i-a primit propunerile, ci și-a rezervat dreptul de a lua dispozițiile necesare mai târziu.

Din cele ce le aflăm în ziarele bine informate dela Viena putem constata, că Coroana nu s'a abătut cu nimica dela punctul ei de vedere de mai nainte, și pretinde și acuma, ca coaliția, deși certată până la cuțit, să rămână împreună și *să facă noua lege electorală*, apoi guvernul poate să plece.

A făcut mare sensație și a provocat mare temere printre cei din partidul independist faptul, că Vineri dimineața, moștenitoriul de tron, Arhiducele Francisc Ferdinand, imediat cum a sosit la Viena, căci era absent, a mers la palat și a avut o lungă convorbire cu Maiestatea Sa. E bine știut, că Maiestatea Sa consultă de o vreme încoace totdeauna pe moștenitoriul de tron în chestii mai însemnate, și astfel se dă cu socoteală, că și audiența sa de Vineri a avut caracter politic de mare însemnătate, mai ales, că a avut loc cu o zi înainte de a fi primit în audiență domnul Kossuth.

Moștenitoriul nostru de tron nu are adecă încredere în partidul kossuthist, și e contrar numirii unui guvern unguresc kossuthist, pentrucă e de credința, că un astfel de guvern ar fi incompatibil cu interesele monarhiei. Arhiducele Francisc Ferninand se teme, că un guvern kossuthist poate să se angajeze la multe lucruri, dar nu le va și isprăvi, pentrucă vecinic se va ivi pe teren chestia concesiunilor, pe cari Coroana nu le mai poate acorda, pentru a nu-i îndemna pe independiști să vină mereu cu cereri de concesiuni, cari apoi nu ar mai lua sfârșit.

Destul deci, că nici Wekerle și nici Kossuth nu a ispăvit nimica la Viena. Coroana nu cedează, fie că din propriul indemn, fie că la insistențele moștenitorului de tron, care cum se vede, eserciază o influență oarecare asupra Coroanei.

Kossuth a sosit încă Sâmbătă sara acasă, dupăce mai avuse după audiență o convorbire cu ministrul de esterne, contele Aehrenthal, și pe eri, Duminecă, a convocat la ședință comitetul esecutiv al partidului independist, ca să-i facă comunicări despre cele isprăvite, ori mai bine zis, despre cele neisprăvite la Viena.

Ce hotărâre s'a luat din partea comitetului esecutiv al independiștilor, nu se știe. Se știe însă, că nefiind crisa resolvată, dieta ar trebui să se proroage de nou în ședința care se ține mâne, Marți. Dar aderenții băncii independente ungare amenință, că ei nu vor consimți, ca dieta să fie de nou prorogată, ci vor pune în discuție chestia băncii și vor aduce hotărâre parlamentară, că privilegiul băncii austro-ungare nu se mai prelungește, ci cu începerea anului 1911 *se înființază banca autonomă ungară.* In casul acesta apoi conflictul e gata între Coroană și majoritatea parlamentară, și nu poate să urmeze decât numirea unui guvern extraparlamentar, care va disolva dieta și va face alegeri noi.

Să sperăm însă, că oamenii, trecuți odată prin asemenea triste esperimente, își vor da bine seama despre aceea ce fac!

Centenariul „Șaguna“.

— Toate jurnalele românești sunt rugate a reproduce acest apel. —

In cadrul sărbărilor, ce se vor aranja întru amintirea celui mai mare arhiereu român, *Luni în 5/18 Octomvrie* a. c. va fi peregrinagiu la *Rășinari*. Acolo se va celebra sfta. liturgie, parastas cu vorbire ocazională, după care va urma desvălirea bustului, și de încheiere masă comună. Escursiunea la Rășinari se va face cu trăsuri; plecarea Luni dimineața la oarele 7½ de pe promenada „Bretter“. Pentru procurarea trăsurilor trebuincioase și pentru pregătirea mesei comune este absolut necesar a să ști înainte: Câte persoane reflectează la trăsură și câte la masa comună.

Deci toți acei P. T. domni, cari *Luni, în 5/18 Octomvrie a. c.* doresc a face peregrinagiul la Rășinari cu trăsura și doresc a participa la masa comună, sunt rugați a se anunța la dnul asesor consistorial *Lazar Triteanu* până inclusive *Joi, în 1/14 Octomvrie a. c.*

Dacă unul sau altul dintre oaspeți reflectează numai la trăsură, iar la masă nu, sau invers, aceasta s'o anunțe înainte. Prețul trăsurei și al biletului de masă va fi aproximativ 10 cor. Pentru a putea satisface cât mai bine aşteptările on. oaspeți, ne rugăm a se ținea seamă de acest apel.

Comisiunea specială.

Proiect de program, pentru partidul moderat român.

Conform promisiunei făcute în numărul trecut, dăm astăzi în întregime proiectul de program al domnului *Dr. Emil Babeș* contemplat pe seama unui partid moderat român, care ar fi să se înființeze în Ungaria. E următorul:

Cetățenii de naționalitate română ai patriei noastre stau pe baza constituției Ungariei unitare și nedespărțite, pe baza ordinei de drept public isvorâtă de aci și pe baza articolului de lege 44 dela 1868, și în urma comunității etnice și de limbă, recunoscută de acest articol de lege, se unesc într'un partid politic, în cadrele ordinei legale de drept, în scopul ca și poporul de naționalitate română din patrie să poată fi împărtășit deopotrivă de toate drepturile garantate de constituție și de legi fundamentale cetățenilor de orice origine și limbă din patrie, mai departe în scopul, ca armonia conturbată dintre naționalitățile din patrie să fie restabilită prin aplanarea echitabilă a contrastelor, dar mai ales pentruca între poporul maghiar și cel român, avisat unul la altul, pe lângă conservarea eghemoniei istorice a națiunei maghiare, să se lege raporturi permanente de frățietate, corespunzătoare intereselor comune ale țării întregi și ale națiunei. Scopul acesta partidul moderat român dorește să-l realiseze pe lângă următoarele puncte de program:

1. Partidul moderat român, înțelegând comunitatea de interese politice și mai ales economice a întregei poporațiuni din Ungaria, își ține de prima și necondiționata datorință să sprijinească orice năzuință legală, care e îndreptată spre eluptarea independenței politice și economice a Ungariei. Fiind convins, că bunăstarea economică a popoarelor țării stă în strâns nex cauzal cu raporturile economice existente față de Austria, va sprijini orice năzuință, care are de scop promovarea intereselor economice ale țării. In chestiile militare partidul moderat român stă pe bazele articolului de lege XII. din 1867.

FOIȘOARĂ.

„Legea românească“.

De *Constantin Oancea*, preot.

(Urmare).

De neprețuită importanță au fost acestea obiceiuri romane adoptate și contopite cu legea creștină pentru neamul românesc, căci ele au format zidul puternic de separare și apărare, care nu ne-a lăsat să ne perdem în alte neamuri încreștinate cu mult mai târziu, dar mai puternice și mai număroase ca noi, cum au fost Slavii, ci din contră, noi i-am contopit pe toți Slavii aflători printre noi până în secolul al X-lea, prin puterea legii românești noi am pregătit massele întregi ale slavismului pentru creștinism, pentruca la rândul său organisându-se ei și politicește și primind oficios creștinismul pe baze naționale să ne desnaționaliseze cea mai mare parte a fraților din Balcani.

Când poporul român în veacul al X-lea și al XI-lea a primit normele abia atunci cristalisate ale serviciului divin în forma slavonă prin slavi deja organisate și politicește pe bază națională — împreună cu prasnicile: Blagoveșteniile, Ispas, Armindeni (Irimia-deni = ziua lui Irimie), Obrejinia etc. împreună cu crâsnic, festnic, progadie, clopot și duhul slavon etc., etc., Românii deja de 70 de ani erau creștini cu lege românească, se adunau la rugă pe câmp și în biserici, preoții înălțau rugăciuni către Dumnezeu, fătul aprindea luminile și candelele, cantorii cântau, poporul să cumineca, duceau jertfă la sărbători, la Florii, Paști, Rosalii, Sânzuene, Sân-Petru, la Sân Petru etc, semnul de adunare era toaca, înmormântarea se făcea în cintirim, respectându se și obiceiurile romane în anumite referințe sociale în sens creștinesc, la mort se adunau creștinii în trastie (tristiae), mama despletită își petrecea copilul la mormânt, chiar și acum pe multe locuri, un ban i se punea în sicriu pentru vamă etc. De asemenea vedem, că ceremonia la cununie să presentă ca un act de sine stătător *) și forma rituală este numai ulterior suprapusă, și unde se observă apriat, că la primirea ritului oriental în formă slavonă, viața socială era cristalisată și învățăturile creștinești erau adoptate conform modului de manifestare a sufletului românesc, și tocmai între aceasta a stat tăria legii românești.

Dela Romani ni-a rămas o grămadă de regule de higienă, diferite norme referitoare la viața socială, cari toate ascund în ele urmele unei civilisațiuni înalte, și ar trebui să facem o deosebire esențială între acestea și între credințe deșerte, farmece și vrăjitorii. Cercetând toate să ținem ce este bun, pentrucă sunt învățături bazate pe esperiența a lor mii de ani și au valoare indiscutabilă pentru toate timpurile, sunt în conglăsuire cu preceptele filosofiei timpului present. Inainte de a enumera vre-o câteva esemple constat, că ținerea acestora nu e în contrazicere cu ideile creștinismului. Sfântul apostol Pavel ne spune în epistola sa către Tesaloniceni: „Sufletul (duhul) să nu l stângeți, prorociile să nu le defăimați, toate să le adeveriți, ce este bun să țineți“ etc.

Eu țin de foarte greșită purtarea unor preoți și învățători de ai nostri de a persifla obiceiurile păstrate în creștinism dela străbunii nostri fără măcar să le fi esaminat, cum sunt în special Marți seara și Vineri seara, de oarece acestea sunt atât de concrescute cu legea românească, încât poporul le ține ca ceva lucru sfânt lăsat de Dzeu, fără care nu și-ar putea închipui legea creștină.

Și prin aceea, că pătura cultă, respective preoțimea și învățătorimea, abandonează aceste obiceiuri de mare importanță pentru trecutul și viitorul poporului nostru, nu educăm poporul, ci din contră îl facem să creadă, că noi nu ținem ca el la legea românească și că preoții cei bătrâni erau mai cu credință față de legea românească și poporul își aduce aminte cu drag de acele vremuri.

In loc de a persifla și a face despărțire în privința legii între noi și popor, mai bine am ținea în serile de iarnă (căci vara abia are timp să se odihnească) când nu se lucră Marți seara și Vineri seara regulat prelegeri poporale în școală sau într'o casă anume: „Casa tinerimii“, care n'ar trebui să lipsească din nici o comună.

Știm că tinerimea, și chiar și cei mai în vârstă, cu deosebire femeile se adună în serile de iarnă în șezători (habe), unde lucră împreună afară de Marți seara și Vineri seara, când deși se adună nu lucră, ci petrec timpul cu glume. Oare nu am putea întrebuința acest timp perdut pentru cultivarea tinerimii? Eu cred, că Marți seara și Vineri seara în timpul de iarnă ar trebui anume decretate pentru desvoltarea poporului.

Și ca legătura între popor și inteligență să fie mai puternică, trebue ca Marți seara și Vineri seara să o folosim nu numai pentru cultivarea poporului dela sate, ci și reuniunile de meseriești să decreteze acestea seri pentru ținerea adunărilor lor, iar inteligența acestea seri să le decreteze de serate literare.

(Va urma.)

---

*) In comuna Cioara pe mire pe lângă feciori înarmați îl petrece totdeauna și un arcaș cu arcul în spate, ajungând la mireasă după cele obicinuite mireasa este petrecută de vornic de treiori prin arc și tot de atâtea ori i se face cruce cu arcul, cum face și preotul cu cununile.

2. In urma direcției democratice a partidului, acesta pretinde *reformă electorală cu vot universal, egal și secret*, precum și *împărțirea dreaptă a cercurilor electorale.* Intrucât însă o astfel de reformă nu ar putea fi realisată, partidul dorește la tot casul o astfel de reformă, care *să garanteze poporului român o reprezentare corespunzătoare proporției sale numerice.* Asemenea e de reformat, pe base democratice, *organizarea municipiilor și sistemul de alegere pentru municipii.* Mai ales *e de șters virilismul*, eventual voturile virile să fie reduse în mod însemnat. Să se decreteze apoi, că *funcționarii comitatensi și comunali nu pot să fie aleși membri ai congregației.* In locul viriliștilor și al funcționarilor să se garanteze pe seama clasei inteligente o reprezentare potrivită.

3. Pretinde mai departe *regularea dreptului de asociare și întrunire*, în spiritul legilor dela 1848, respective asigurarea prin lege regnicolară a acestui drept. *Ordinațiunile ministeriale, cari limitează libertatea asocierii și a întrunirei, au să fie scoase din vigoare.*

4. Pretinde *reducerea dării de pământ* și introducerea progresivității în sistemul de dare, cu asigurarea minimului necesar pentru esistență. Pretinde mai departe *sprijinirea mai intensivă a intereselor economice ale comunelor*, mai ales acolo, unde comunele duc lipsă de pășune și de păduri. Aci erariul să se îngrijească, să ajungă poporațiunea, fără deosebire de naționalitate, în posesiunea teritoriului necesar de pășune și de pădure, fie prin cedare de pământuri erariale, fie prin acordarea de ajutor de stat, ori de împrumuri ieftine. Pământurile erariale numai atunci să fie întrebuințate spre scopuri de colonisare, dacă nu sunt reclamate de trebuințele poporațiunei din localitate ori din vecinătate. La colonisări să fie ținută în vedere justă și poporația română.

5. Partidul va reclama și *pentru mitropolia gr. cat. română o autonomie la fel cu a bisericii gr. ort. precum și respectarea autonomiei bisericii gr. ort. române, și sistarea tuturor ordinațiunilor și legilor, cari taie în cercul legal de drept al acestor biserici.* Pentru ridicarea prestigiului preoțimei de jos și promovarea intereselor ei, partidul va ținea legături strânse cu preoțimea și va căuta, ca intersele ei juste să fie satisfácute, iar gravaminele ei de orice soiu să fie sanate.

6. Pe terenul instrucției publice, îndeosebi în chestia limbei de instrucție, partidul se ține de principiile călăuzătoare, depuse în legile dela 1868, și dorește *modificarea tuturor legilor și ordinațiunilor de mai târziu, contrare acestor legi*, respective, aducerea lor în consonanță cu dispozițiunile din art. de lege 38 și 44 dela 1868. Cu privire la *limba de instrucție* din școli stabilește următoarele principii:

a) In toate școalele elementare se stabilește ca limba de propunere *limba majorității elevilor de școală.* Unde însă cel puțin 20% dintre elevi sunt de altă limbă, aceștia au să primească insrucție *în limba lor maternă.* Pe lângă aceasta este a să da ocasiune și elevilor din școalele elementare, mai ales acelora, cari vor cerceta școale mai înalte, să-și poată însuși încă în școalele elementare limba maghiară.

b) In clasele inferioare ale institutelor medii și superioare de stat este de întrebuințat pe lângă l. maghiară ca limbă de instrucție, *încă și limba maternă a elevilor, ca limbă auxiliară.* Dar și în școalele medii și superioare confesionale române, este a se propune limba maghiară în măsură, ca fiecare elev să o cunoască după absolvarea școalei perfect de bine, în graiu și scriere. De acest lucru sunt datoare să se îngrijească, în cercul lor de competență, și confesiunile susținătoare de școale, în interesul lor bine priceput, cu privire la *teologiile* și *pedagogiile lor* în scopul, ca fiecare preot și învățător confesional să cunoască bine limba statului. In ținuturile de diferite limbi, respective naționalități, la toate școalele esistente, ori de aci încolo înființate, au se fie aplicați *numai astfel de învățători, cari cunosc limbile usitate pe acolo.* Principiile călăuzătoare, stabilite acuma, au să fie ținute în vedere la toate școalele de specialitate, de stat, confesionale ori comunale, și *legile contrare au să fie modificate amăsurat acestor principii călăuzătoare.*

7. In acele părți ale țării, unde Românii trăesc în masse mai compacte, este a se aplica în mod just § ul 27 din art. de lege 44 dela 1868 la împlinirea tuturor oficiilor publice, cu deosebire a celor centrale. Prin urmare, în astfel de ținuturi, pe lângă cualificație egală, *sunt de preferat funcționarii de limba română.* Afară de aceasta guvernul să se îngrijescă, să fie aplicați și în singuraticele ministerii, la judecătoriile înalte și la judecătoria administrativă, *funcționari pe deplin cualificați de naționalitate română.*

8. In *administrație*, tot așa și în *justiție*, limba maternă a poporațiunei române *are să fie întrebuințată la comună, la comitat și la judecătoriile de prima instanță*, în măsura prescrisă și de articolul de lege 44 dela 1868, și reclamată, atât de interesul poporului, cât și de al serviciului public. Ordinațiunea dată cu privire la cualificația de limbă a funcționarilor de stat și administrativi din partea ministrului de interne, contele Andrássy, este a se provedea cu sancțiune severă până la regularea acestei chestiuni prin lege regnicolară. Iar prin dispoziție legislatorică este a se decreta cu privire la toți funcționarii publici, că *în ținuturi naționaliste, atât la administrație, cât și la forurile prime judecătorești, pot să fie aplicați numai funcționarii cari cunosc limbile de acolo în graiu și în scriere; iar funcționarii deja aplicați să fie îndrumați să-și însușească aceste limbi în termin fix.*

9. Deoparte din punctul de vedere al conservării, libertății, gândirii și al libertății de presă, de altă parte din punctul de vedere al promovării păcii naționaliste, *procesele politice, respective de presă, sunt a se reduce*, intentându-se numai în casul, când scopul de a agita este evident. In scopul acesta procedura penală este a se modifica astfel, că în procese de acestea curia reg. ung. să poată supracensura și eventual cassa ori schimba sentințele, atât ale judecătoriei, cât și ale curții cu jurați. In scopul contrabalansării mai cu succes a acestor agitațiuni păgubitoare și al evitării emoțiunilor provocate de desele condamnări, ar trebui să fie estinsă instituțiunea condamnărilor condiționate și asupra acestorfel de procese, și pedeapsa dictată persoanelor condamnate să fie esecutată numai în cas de repețire. Aceste dispozițiuni să fie apoi aplicate cu toată rigoarea și fără parțialitate, atât față de presa naționalistă, cât și față de cea maghiară. Din considerație față de restabilirea raporturilor frățești, între naționalitățile din patrie, pe baza cerințelor dreptății și echității, toate persoanele condamnate pentru delicte politice, respective de presă, au să fie grațiate, sub condiția că în casul comiterii unui nou delict de asemenea natură, vor fi considerate ca recidiviste, și vor fi împărtășite de tratarea mai aspră, espusă mai sus.

10. Partidul desaprobând și condamnând amestecul oricăror factori din străinătate în afacerile interne ale țării, se va năzui, să fie scutit poporul român din patrie de orice influență din afară. Cu considerare apoi la raporturile de alianță, născute din comunitatea de interese ce esistă între monarhia noastră, respective Ungaria și regatul român, partidul se va năzui ca raporturile acestea de prietinie să fie întărite prin mijloace legale, mai ales prin orientarea și îndrumarea corectă a opiniei pdblice din România, pentruca între aceste două țări și națiuni să se lege o alianță corăspunzătoare comunității de interese și reciprocității.

*

Partidul moderat român va pune, pe baza programului acestuia, în cercurile electorale românești parte candidați proprii, parte astfel de candidați, de altă naționalitate mai ales maghiară, cari iau posiție pentru pacea naționalistă și pentru pretensiunile poporului român, cuprinse în acest proram. Deputații aleși pe basa acestui program se vor alătura în dieta ungară la acel partid regnicolar, care se declară gată a le primi și sprijini pretensiunile. Intrucât toate ori mai multe partide regnicolare se arată aplicate spre aceasta, deputații partidului moderat român se pot alătura la orișicare. Iar întrucât nici unul dintre partidele regnicolare nu ar fi aplicat a se uni cu ei pe astfel de base, deputații moderați români formează grupare afară de partide, până o astfel de asociare și cooperare va fi posibilă.

Cronică pedagogică.

Despre Kant.

Lumea cărturarilor din țara nemțeasca trăia pe la anul 1750 zile de îndoială și grea încercare. Valurile scepticismului englez, stârnite de filosul *Hume*, inundase întreaga Germanie. Inchinătorii minții omenești, filosofii luminați, erau copleșiți de nedumerire. Sistemele lor clădite cu atâta dibăcie dialectică trosneau în încheituri, iar dialectica, scara aceasta, pe care atât de ușor se înălțau la ideea Dumnezeirii, se clătina în toate părțile. Și nici o nădejde în viitor. Incepuse deja să încolțească destrăbălarea în gândire și în moravuri, căci nimic nu mai era sigur, nici un lucru nu mai oferea valoare absolută.

Dar, când valurile îndoielii băteau mai vrăjmaș, când luntrea minții cea mai primejduită, se trezi prin desnădejdea celor mulți și mici de suflet, un bărbat, care prin credința lui în puterea moralității și a științii, știu să mulcomească furtuna. Bărbatul mântuitor era filosoful *Kant.*

Născut în nordul Germaniei, el nu căuta alte ținuturi ci își făcu studiile, acasă „căci nu locul face să fim mai înțelepți și mai covârșiți, ci aceasta mai ales atârnă de'a voia noastră“. In târgul Königsberg i se desfășură întreaga viață. Catedra îi era altarul, la care slujă cu o sfințenie și cucernicie ne mai pomenită. Doar era predicator, duhovnic în cel mai înalt înțeles al cuvântului. Duhul dumnezeesc, simțit în vremi de Socrate, s'a pogorât și în sufletul lui și „el vorbea mulțimii pentru mângăerea pentru luminarea pentru fericirea ei“, și se dojenește pentru cea din tinerețǎ necuviincioasă dormire în patul așternut de *Leibnitz* și *Wolff.*

Da, cărturariul acesta, cu fața îngustă luminată de ochii mari vineți, simți în el chemarea cea înaltă de a fi premenitor de suflete și inteligență, se simți reformatorul gândirii omenești și astfel pregătitor de vremuri. Cu puterea sa de intuiție înțelege că noi, cu ajutorul rațiunei nu ne putem ridica la plăsmuirea și cunoștința adevărată a lui Dumnezeu, nu putem ști că ce ne așteaptă după moarte, nu putem cunoaște simburile lucrurilor, ci numai fenomenele; pe de altă parte e convins că lumea aceasta nu e numai un complex de fenomene, dar temeiul fenomenului nestatornic trebue să fie ceva etern, o ordine care nu se schimbă și preface; el ajunge la convingerea, că trebue să fie în univers o ordine morală și că trebue să esiste o știință. *Moralitatea* și *știința* sunt temeiurile credinței lui, o credință nouă, care-l ajută să schimbe concepția lumii și a vieții de până acum.

Dar Kant nu e numai creatorul filosofiei moderne ci totodată și un îndrumător de samă al educațiunei. Noi Românii abia-l cunoaștem ca pedagog, ba poate deloc; pe când eu îl țin de unul din cei mai de frunte dascăli răsăriți în istoria neamului omenesc. Adevărat, Kant n'a scris nici un tractat pedagogic, a ținut însă cursuri despre educațiune, deoarece pe vremurile acelea, fiecare profesor de filosofie era dator să preleagă și ceva pedagogie. Materialul preles ni l-a aranjat, deși cam defectuos, un ucenic de al lui cu numele *Rink*, care ne mai spune că prelegerile le ținea măestrul în cadrele cărții de pedagogie a lui Bock, prescrisă de guvern. Deci nici Kant nu și-a putut espune vederile sale de tot liber. Dar ideile fundamentale din sistemul său de educație ne vădesc legături puternice cu principiile sale filosofice. Convingerea „că omul nu e alta decât productul educațiunei“ se depărtează mai mult de convingerile profesate în „Religion innerhalb der Grenzen der blossen Vernunft“, și de ideile etice.

In cele următoare ne vom osteni a tălmăci ideile pedagogice ale lui Kant, ajutați fiind de espunerile englezului *Brownig.*

Kant pleacă dela convingerea că omul e productul educațiunei, numai prin educație ajungem oameni, și anume devenim aceea, la ce ne ajută creșterea de care ne împărtășim. De aceea e foarte primejdios a da odraslele noastre în mâna unor ființe nedesăvârșite, căci oblăduirea oamenilor răi strică și pe supușii buni. Cu cât crescătorul e mai desăvârșit, cu atât mai mult ucenicul se va apropia de perfecțiune. Cere să se introducă o reformă radicală în educațiune, anume să se înființeze un fel de *alumnee*, în *fruntea cărora* să *steie o familie model* de *viață morală* și *intelectuală.* Ideea unei reforme nici n'a rămas fără luare aminte a unor pedagogi, mai ales a pedagogului Herbart.

Copilul moștenește dela strămoșii săi germenii diferitelor facultăți trupești și sufletești, cari sunt asemenea sămânțelor aruncate în pământ. Sămânțele au lipsă de ploaie și soare, tot astfel și germenii au nevoe de escitare și cultivare întru cele bune spre desăvârșirea omenească, „căci nu individul este chemat pentru desăvârșirea cea mai înaltă, aceasta o ajunge numai genul“.

Educația e un meșteșug, o artă, care numai prin muncă continuă și chibzuită a generațiilor se perfecționeză. Generația de astăzi este învățătorul generației de mâne, iar generația de mâne are nevoe să cunoască toate încercările și întreaga bogăție de esperiențe a generației de astăzi, ca la vremea sa, să se știe folosi cu isbândă de ele.

Dacă privim procesul educațiunii mai de aproape, ne vom convinge că e de 2 feluri anume: esistă o educațiune „mehanică“ sau „empirică“, adecă fără plan, întâmplătoare, și una „logică“, chibzuită, care zidește pe baze științifice. La întrebarea că oare care e mai corăspunzătoare? răspundem: cea cu temeiuri științifice, deoarece o creștere săvârșită fără plan și fără scop bine hotărât se asamănă muncii lui Sisifus.

Un principiu elementar al pedagogiei moderne (!) pretinde, ca în educațiune să ținem în vedere viitorul omenimii, care între împrejurări poate fi mai bun decât prezentul; prezentul să se considere așa zicând ca neesistent. Copiii trebue crescuți în vederea scopului final al neamului omenesc. Durere însă că adevărul acesta nu s'a împărtășit de nici o atenție! Părinții caută și astăzi numai la foloasele prezentului, iar stăpânirile se interesează de trebuințele guvernării. Factorii acestia deopotrivă să fac vinovăți de grele păcate, iar cei păcătoși nu sunt vrednici de înaltă chemare: Nobilitarea tinerelor generații. Educația trebue scoasă din mâna lor și încredințată bărbaților de specialitate, cărturarilor luminați (Platon). Kant desigur influințat de reclamele filantropistului Basedow pe de o parte, pe de alta de mișcătoarea expunere a educației lui „*Emil*“ prețuește școlile în cari se fac esperimente cu metoadele noi, (filantropiste și naturaliste) mai pe sus de cât seminariile, doar pedagogia e înainte de toate o știință practică, esperimentală (Kritik der praktischen Vernunft).

Noțiunea „educație“ cuprinde în sine mai multe probleme, și anume 1. disciplina, sau îmblânzirea năravurilor naturii oarbe, 2. cultura sub care înțelegem desvoltarea inteligenții și a sentimentelor 3. civilizația care tinde a crește din individul om o ființă socială. 4. moralitatea în puterea careia omul devine mai bun.

(Va urma.)

Adunarea generală a „Asociațiunii“.

Programul

festivităților ce se vor aranja din prilejul adunării generale a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

Luni, 11 Octomvrie st. n. 1909.

Primirea oaspeților. Seara de cunoștință la orele 7 și jum. în „Restaurantul Brote“ (Palatul arhidiecesei).

Marți, 12 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 8 și jum. serviciu divin în catedrală (Str. Măcelarilor) și în biserica gr. cat. din Poarta-Turnului.

La orele 10 și jum. a. m. ședința I. a „Asociațiunii“ în sala festivă a „Casei Naționale“. Imediat conferența dlui Ioan *Agârbicean.*

La orele 1 și jum. p. m. banchet în sala dela „Unicum“ (Str. Poplăcii).

După banchet vizitarea instituțiunilor culturale românești din Sibiu: Catedrala, Muzeul „Asociațiunii“, Școala de industrie etc.

La orele 8 seara concertul „Reuniunii române de muzică din Sibiiu“, în sala dela Gesellschaftshaus.

Mercuri, 13 Octomvrie st. n. 1909.

La orele 10 a. m. ședința II. a „Asociațiunii“ în sala festivă a „Casei Naționale“.

La orele 4 p. m. ședința festivă a secțiunilor științifice literare.

Conferența dlui Dr. V. *Branisce* „*Despre Alesandru de Mocsonyi*“. Impărțirea premiului „Andreiu Murășan“.

La orele 8 seara petrecere cu dans aranjată de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ în sala dela „Gesellschaftshaus.

Spre orientare anunțăm, că *Joi* sara, în 14 Octomvrie se va representa în teatrul orășenesc „*Jertfa*“, dramă într'un act de dl Miclescu și „*Șezătoarea*“ dlui Tib. Brediceanu.

Ceice doresc să fie încuartirați la *Hotel* (Römischer Kaiser, Neurichrer, Mihai, Smidt, Barbu) sunt rugați, *să-și angajeze singuri de timpuriu* camerele necesare. Ceice prefer a fi adăpostiți în cuartire particulare, binevoiască a se anunța cel mult până la *5 Octomvrie nou* la dl *Romul Popescu* funcționar la *Albina*, în Sibiiu-Nagyszeben. Bilete pentru banchet à 6 coroane tacâmul precum și pentru producțiunile artistice — à 3 cor. à 2 cor. á 1 cor. — se pot procura la cassierul dl *Eugen Vancu* în birourile „Asociațiunii“ în zilele 10—13 Octomvrie st. n. Onoratul public este cu inzistență rugat să binevoiască a *să anunța din bună vreme, mai ales pentru banchet.* Eventuale informațiuni se pot cere dela biroul „Asociațiunii“. (Casa națională, Stadtpark). *Comitetul aranjator.*

Conferențe preoțești.

Convocare.

Conferenţa preoţească pentru anul curent o convoc în comuna Şeica-mare pe ziua de 14/27 Octomvrie cu următorul

Program:

1. Serviciu divin la 9 oare a. m. prin preoţii Teofil Holerga, Nicolae Rusu şi Pompeiu Moruşca, iar cu predica sărbătoarei se însărcinează preotul T. Stanciu.

2. Deschiderea conferenţei, constatarea membrilor prezenţi şi constituirea.

3. Discusiune asupra modului cum s'a servit şi asupra predicii.

4. Comunicarea ordinelor consistoriale.

5. Stabilirea statutului pentru înfiinţarea reuniunilor de femei.

6 Raportul comisiunei asupra rapoartelor dela singuraticii parohi. (Toţi parohii sunt îndatoraţi ca în 8 zile dela publicarea acestui convocator să aştearnă oficiului protopresbiteral rapoartele anuale despre activitatea lor în parohii).

7. Raportul comisiunii în cauza înfiinţării conferenţelor religioase.

8. Designarea locului şi a temelor pentru conferenţa anului viitor.

9. Eventuale propuneri.

10. Vizitarea cancelariei parohiale.

Mediaş, la 16/29 Sept. 1909.

Romul Mircea,
protopresbiter.

Adunarea generală

a

„Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Dumineca, în 26 Septemvrie n. 1909, Reuniunea meseriaşilor noştri sibiieni, din prilegiul ţinerei adunării generale, a avut o rară şi înălţătoare sărbătoare. La ora 2 d. a. salele spaţioase ale Reuniunei erau ticsite de membri: măiestri şi sodali, dornici de a afla rezultatele finale, la care Reuniunea a ajuns după activitatea rodnică, desvoltată pe toate cărările, ce duc aşăzământul la înflorire, ear pe membrii săi la mândrie şi îndestulire.

In cuvântul de deschidere al adunării, prezidentul nostru dl Victor Tordăşianu aduce drept justificare pentru întârziata ţinere a adunării generale faptul că, cu abatere dela alte societăţi similare, Reuniunea noastră prin comitetul său ţine regulat şedinţe administrative săptămânale, în fiinţa de faţă a tuturor membrilor, în cari şedinţe să tractează şi să hotărăsc toate afacerile, ear acestea apoi să aduc la cunoştinţa obştei în aşa zisele şedinţe literare lunare ale Reuniunii.

Raportându-se la actele mai marcante din viaţa Reuniunii, arată cum cărmacii ei, cu scop de a asigura pentru membrii adăpostul şi scutul recerut şi neapărat la săvârşirea lucrărilor multe şi varii, cari să contribue la închegarea noastră, au ţinut de prima datorie a lor de a câştiga pentru Reuniune un imobil, o casă a noastră, pe care noi să fim stăpâni şi în care neconturbaţi de nime să putem urma spre ţintele înscrise în inimile noastre ale tuturora. In această nizuinţă a noastră norocul ne a călăuzit întotdeauna.

Astăzi, zice dl Tordăşianu, când vă pot saluta în această casă a noastră şi frumoasă şi spaţioasă şi luminoasă, mi se umple inima de bucurie şi sentimentele de recunoştinţă mă îndeamnă să aduc întreg tributul recunoştinţei mele harnicilor membri ai comitetului nostru, harnicilor membri ai Reuniunii şi mai ales publicului mare, care în frunte cu preabunul nostru patron, cu I. P. S. Sa domnul arhiepiscop şi metropolit I. Meţianu, pătruns fiind de marea importanţă a clasei noastre de mijloc, au sărit cu toţii în ajutorul nostru şi au sprijinit întreprinderile noastre. Dacă ni-ar fi lipsit sprijinul şi ajutorul obştei noastre, cu toată dragostea şi bunăvoinţa, ce sălăşlueşte în inimile noastre pentru binele şi înflorirea aşezământului nostru, desgust ar fi înlocuit râvna noastră, neplăcere ar fi înlocuit dragostea, ce am arătat-o către tot ce ne înconjoară. Contribuirile, darurile aproape zilnice ale obştei noastre, îndemn au fost şi pentru cei mai lipsiţi dintre noi de a sări şi ei cu obolul lor la înmulţirea avutului nostru, din care cu timpul să beneficieze urmaşii noştri şi să preamărească pe plăsmuitorii aşezămintelor noastre. Va veni o vreme, când nu va fi meseriaş român, ori unde s'ar găsi el, care să nu urmeze esemplele grăitoare ale meseriaşilor noştri sibieni, grupaţi sub stindardul nostru, căci noi nu ne am mulţămit a aduna în jurul nostru numai pe sodalii noştri, ci adunat-am, chemat-am la lucru pe vrednicii măestri, apoi pe fiitorii meseriaşi, pe învăţăceii noştri, ba pus am la contribuire şi pe femeile noastre. Din aceasta lucrare armonică a noastră vedem închegându se familii de meseriaşi; vedem aşăzându-se în oraşul nostru tot mai mulţi măiestri desinestătători; vedem cum mereu curg, ca la un adevărat focular şi aproape zilnic, calfe şi învăţăcei, doritori de a se încălzi şi a se lumina în apropierea noastră; vedem cum lucrările noastre apreciate sunt şi cum producţiunile noastre publice, de orice natură ar fi ele, cercetate şi sprijinite sunt de tot ce cu inimă adevărată este pentru binele obştesc; vedem cum tot mai mulţi ţin să se numere între debutanţii şcoalei noastre publice, la şedinţele noastre literare şi astfel să contribue la luminarea şi deşteptarea celor mai puţin favorizaţi de soarte; vedem cum aceste „şedinţe ~~literare~~“, la cari contribue cu luminile lor bravi profesori de ai noştri, cu timpul pot lua proporţii tot mai mari, pot deveni din ce în ce mai folositoare şi vor putea cuprinde toate clasele noastre sociale; vedem cum Reuniunile surori, din alte centre, încurajate sunt, indemn iau din lucrările noastre în munca lor; vedem cum Reuniunea meseriaşilor „Andreiana“, din Sebeşul săsesc, avântatu s'a, cea dintâi după noi la aranjarea unei expoziţii industriale, ear după ea, sora noastră mai mică, Societatea meseriaşilor din Blaj e a treia, carea a ţinut să stabilească pentru fraţii meseriaşi de acolo un punct de mândrie, o epocă de înălţare prin aranjarea expoziţiei de acolo; vedem cum o samă de societăţi, cari până aci trăiau în lâncezire, au crezut de sosit timpul de a se reculege din amorţire şi de a relua firul lucrărilor, ce lor le sunt rezervate şi vedem în fine cum oameni de inimă să sacrifică prin susţinerea de reviste cum a fost „Meseriaşul“ din Lugoj şi cum e „Munca“ din Sebeşul-săs., care cu mari jertfe să susţine pentru a reprezenta interesele clasei noastre de mijloc etc. etc.

In cele din urmă dl Tordăşianu făcând menţiune de darurile, cu cari Reuniunea a ţinut să-l recompenseze pentru ostenelele sale, anume de inelul ce i s'a dăruit, de albumul cu iscăliturile membrilor, de scaunul de onoare de „Cartea de dureroasă memorie“, când d-sa a fost greu bolnav, de fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace şi cu alipire către Reuniune“; de preţiosul orologiu de părete etc. etc., mulţumeşte membrilor şi-i asigură de dragostea sa.

De încheiere, esprimând mulţumita şi recunoştinţa Reuniunii celor 8 membri fundatori şi 17 pe viaţă, cari în mod atât de vrednic au sărit în ajutorul nostru şi punând în vedere, cum măestrul franzelar dl Petru Moga, a ţinut a să înscrie chiar astăzi în şirul membrilor fundatori cu taxa de 100 cor., chiemându-ne la armonică conlucrare, declară adunarea generală deschisă.

(Va urma). „*Un participant*“.

NOUTĂŢI.

Ziua Regelui. Astăzi fiind ziua onomastică a Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I., s'a celebrat serviciu divin în catedrală, prin însuşi I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, de P. C. Sa protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca* şi de diaconul Dr. *Vasile Stan.* Au fost de faţă elevii seminariali, elevele şcoalei civile de fete a „Asociaţiunii“, profesorii şi alt public.

*

Sfinţire de biserică. Actul sfinţirii bisericii nouă gr. or. din Sălciua-de-jos tractul Lupşei, se va săvârşi prin mandatarul Inaltpreasfinţitului domn Arhiepiscop-Metropolit P. C. Sa Dr. *E. R. Roşca*, protosincel, la 27 Septemvrie (10 Octomvrie) 1909, la orele 7 a. m. După sfinţire la orele 2 p. m. se va da banchet, cuverta 4 cor., urmat de petrecere cu joc. Preţul de întrare: de familie cu 3 persoane 4 cor., de persoană 2 cor. Venitul curat este destinat fondului bisericii nouă. Suprasolviri în favorul bisericii nouă se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

† Grigorie G. Tocilescu. Cu adâncă părere de rău înregistrăm moartea profesorului universitar din Bucureşti, *Grigorie G. Tocilescu*, membru al Academiei Române, neobositul conferenţiar şi mare arheolog, întâmplată Vineri după ameaz în Bucureşti. Era de 64 ani. Decedatul era bolnav de inimă, şi înainte cu o lună plecase în Germania pentru a consulta medicii de frunte. Dumineca trecută s'a reîntors acasă, simţindu-se mai bine. La câteva zile boala s'a agravat şi Vineri învăţatul profesor şi-a încheiat laborioasa viaţă. A fost înmormântat eri, Dumineca, cu pompă binemeritată. Odihnească în pace!

*

Viriliştii români ai comitatului Sibiiu pe anul 1910 sunt următorii: Excel. Sa metropolitul Ioan *Meţianu* 4486 cor. Parteniu *Cosma* directorul „Albinei“ 2762 cor. Dr. Octavian *Rusu* advocat (Sibiiu) 2244 cor. Nicolae *Vidrighin* proprietar (Răşinari) 1492 cor. George *Imbăruş* inginer (Sibiiu) 1200 cor. Ioan de *Preda* advocat (Sibiiu) 992 cor. Ioan B. *Boiu* paroh ort. (Sibiiu) 972 cor. Dr. Vasile *Preda* advocat (Sibiiu) 928 cor. Ioan *Mihaiu* hotelier (Sibiiu) 854 cor. Alesandru *Lebu* proprietar (Sibiiu) 840 cor. Ioan *Bozdoc* proprietar (Veştem) 838 cor. şi Petru *Comşa* comerciant (Sălişte) 817 cor.

*

Carte oprită. Ministrul de instrucţie a oprit folosirea în şcoalele primare din Ungaria a manualului „Istoria patriei şi elemente din ist. universală“ de Ion Dariu.

*

Dşoara Cella Delavrancea, fiica dlui Barbu Şt. Delavrancea şi absolventă a conservatorului din Paris, a vizitat în zilele acestea Sibiiul în societatea familiei Arion, şi a promis că în iarna ce vine va concerta în oraşul nostru, precum şi în alte centre româneşti din ţara noastră.

*

Constituire. Comitetul societăţii de lectură a teologilor ort. români din Arad, s'a constituit pe anul şcolar 1909/10 în şedinţa ţinută la 9/22 Septemvrie 1909 sub prezidiul P. C. Sale dlui *Roman R. Ciorogariu,* director seminarial, protosincel, în modul următor: 1. Preşedinte: Avram Sădeanu, prof. sem. — 2. Vice-preşedinte: Demetriu Morariu teol. cl. III. — 3. Notar I: Ioan Cloara, teol. cl. III. — 4. Notar II: Solomon Duma, teol. cl. I. — 5. Cassar: Traian S. Seculin teol. cl. II. — 6. Controlor: Iuliu Halmajan teol. cl. III. — 7. Bibliotecar: Demetriu Roşcău, teol. cl. II. — 8. V.-bibliotecar: Gheorghe Ciuhandu teol. cl. I. — 9. Econom: Liviu Dehelean teol. cl. II. Membrii în comisia literară: 1. Virgil Bulz teol. cl. III. — 2. Sabin Ştefea teol. cl. III. — 3. Gheorghe Petrişor teol. cl. II. — 4 A. Budiu, teol. 5. Gheorghe Cosma teol. cl. I. — 6. Gheorghe Costantin teol. cl. I. Comisia revizoară: 1. Traian Barzu teol. cl. II. — 2. Cornel Leucuţa teol. cl. I. Secretar: Ioan Jurca, teol. cl. II.

*

Principesa Luisa de Belgia, sora principesei Stefania se va stabili în Ungarie, unde are de gând să-şi cumpere o moşie potrivită.

*

In Achilleion din insula Corfu, în urma dorinţei esprimate de împăratul Wilhelm, va fi aşezat un monument al împărătesei Elisabeta.

*

Adunarea de toamnă a congregaţiunii din com. Aradului a votat suma de 1000 cor. pentru răscumpărarea locului, unde au fost esecutaţi în 1849 cei 13 generali rebeli maghiari. Membrii români ai congregaţiei au protestat în contra acestei hotărâri.

*

† Gheorghe Moceanu, un vechiu profesor de gimnastică, a încetat din viaţă în Bucureşti la vârstă de 76 de ani. Lui i se datoreşte în cea mai mare parte respândirea gimnasticei în ţară, precum şi înfiinţarea de societăţi în acest scop. De naştere era ardelean, a făcut călătorii prin toată lumea, făcând cunoscute pretutindenea danţurile noastre naţionale. Inmormântarea i s'a făcut Joi. Odihnească în pace!

*

Societatea de lectură a desp. ped. dela institutul gr. or. rom. din Arad, s'a constituit pe anul şcolar 1909/10, în şedinţa ţinută la 9/22 Septemvrie 1909 sub prezidiul P. C. S. D. *Roman R Ciorogariu* director sem. în modul următor: Preşedinte Avram Sedean prof. Vice preşedinte: George Olariu ped. cl. IV. Secretar: Grigorie Ardelean ped. cl. III. Notar I: Mihaiu Bocşa ped. cl. IV. Notar II: Vasile A. Drincu ped. cl. III. Cassar: Petru Dulhez ped. cl. III. Controlor: Teodor Baloşiu ped. cl. IV. Bibliotecar: Ioan A. Costan ped. cl. IV. Arhivar: Emilian Cătană ped. cl. III. Comisia lit.: Iosif Chişiu, Eugen Spinanţiu ped cl. IV.; Constantin V. Fărcaşiu, Crăciun Lerinţiu pep. cl. III.; Mihaiu Pleşiu ped. cl. II.; Teodor Selejan ped. cl. I. Comisia muzicală: Virgiliu Lugojan ped. cl. IV.; Miron Hereţiu ped. cl. III; Valeriu Popoviciu ped. cl. II; Nicolae Barbu ped. cl. I. Comisia revizoară: Augustin Pop ped. cl. IV; Ioan Petroviciu ped. cl. III.

*

Hymen. Domnul *Valeriu Dragoş* absolvent de teologie, şi dşoara *Marioara Gabor*, căsătoriţi.

*

Cripta călugărilor capuţini, în care îşi dorm somnul de veci membrii casei noastre domnitoare, a fost transformată şi lărgită în zilele acestea, dovedindu-se prea strâmtă pentru aşezarea sicrielor. La 1 Noemvrie cripta va fi cu totul gata.

*

Representaţie de operă. Reuniunea sibiană „Männer-Gesangverein“ va da Marţi în 5 Octomvrie n. în sala teatrului *prima* representaţie a operei romantice „*Hans Heiling*“, în 3 acte şi un prolog, cu muzică de Marschner. Opera se va representa în mai multe seri. Inceputul la 7 ore.

*

Din Belgrad anunţă foile Sârbeşti că directorul domeniilor coroanei Vuici, la provocarea regelui Petru, a întocmit o nouă ordine de casă pentru curtea sârbească. Punctul cel mai interesant în această nouă ordine este acela, unde se opreşte membrilor din familia regală să facă datorii mai mari decât un sfert din apanajul de care se bucură.

*

Ucidere din milă. Ştefan Molnar, proprietar în Strigoniu, într'una din nopţi şi-a sugrumat nevasta bolnavă şi nebună. Arestat şi întrebat de ce a omorât-o, a răspuns, că n'a mai putut răbda să-şi vadă soţia, cât de grozav sufere; şi ca s'o scape de chinuri, i s'a făcut milă de ea, şi a sugrumat-o.

*

Una-alta. Cetim într'unul din ziarele româneşti: „ . . . şi cari lucruri se află împreună cu altele multe în muzeul dela Broos“. — Alt confrate, tot cu sentimente bune româneşti, dar cu aceleaşi cunoştinţe geografice, scrie: „ . . . . aproape de Şasváros“. Dacă aceşti iubiţi ai noştri confraţi ar frunzări „Dicţionarul“ cu numiri de localităţi, publicat în anul acesta de „Asociaţiune“, ar afla uşor că Broos e numirea nemţească, Szászváros se zice pe ungureşte, iar româneşte este tocmai — *Orăştie.* Ca să se ştie.

*

„Votul Universal“. Dl Dr. Romul *Boilă*, advocat în Diciosânmărtin, ne anunţă că a pus sub tipar o lucrare sub titlul acesta. Cartea va apărea în decursul lunei curente şi se poate comanda dela autor, precum şi dela toate librăriile româneşti cu preţul de 1 cor. + 10 fil. porto. De acelaş autor au mai apărut: „Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali“. Blaj 1905. Preţul 50 fil. + 10 fil. porto; şi „Dreptul de alegător comunal. Organizaţia reprezentanţei comunale. Alegerea antistiei comunale“. Diciosânmărtin 1909. Preţul 80 fil. + 10 fil. porto.

*

In loc de anunţuri de căsătorie. Dl Valeriu Dragoş ales capelan în Finteuşul-mare, în loc de anunţuri din prilejul căsătoriei sale cu dşoara Mărioara Gabor (Sibiiu), dărueşte fondului „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, suma cor. 10.

*

Recunoştinţă ministerială. Ni se scriu următoarele: Ca în toţi anii, ministrul de agricultură prin înaltul ordin dto 3/VIII a. c. Nr. 70648 a esprimat şi în anul acesta recunoştinţă zelosului preot Nicolae Cărpinişan din Răhău, pentru acurateţa şi neobosita activitate desvoltată ca raportor agronomic, în anul 1908. Noi, cari cunoaştem pe părintele Cărpinişan din temeinicile sale prelegeri economice ţinute în comunele din despărţământul Sebeş al Asociaţiunii, numai felicita îl putem, că şi între puţinii raportori din neamul nostru se distinge. *L.*

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: George Bendorfean, măestru lustruitor, 40 bani; Maniu Băncilă, învăţăcel croitor, 50 bani; Nicolae Bembea, învăţător (Sibiel), 40 bani; Nicolae Băieşan, paroh (Bucium Isbita), 1 cor.; Alexandru Predovici, m. curelar (Râmnicul Vâlcii) 40 bani şi V. Tordăşianu 10 bani.

*

Petrecere în Lupeni. Petrecere cu dans se va aranja Dumineca în 10 Octomvrie 1909 st. n. în sala dela hotelul Lobstein din Lupeni. Inceputul la 8 ore seara. Preţul întrării: de persoană 2 cor., de familie 3 cor. Ofertele marinimoase să vor chita publice. Venitul curat este destinat în favorul edificândei biserici gr. ort. din loc.

Poşta redacţiei.

Dlui I. M. în D. Administraţia ziarului ne asigură, că de aici îţi merge foaia regulat. Trebue că la poştă e vina, mai ales că primeşti foaia ruptă, ori ştirbită.

Nr. 565/1909. [356] 1–3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna **Gelmar,** parohie de clasa III devenită vacantă prin promovarea parohului de protopresbiter la Geoagiu, pe basa decisului consistorial Nr. 9856 Bis. 1909 din 24 August, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt toate venitele parohiei fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Fiitorul paroh va avea să plătească darea după pământurile bisericeşti pe care le foloseşte.

Concurenţii vor avea a-şi subşterne rugările concursuali, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a să presenta în modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Dumineca ori sărbătoare la biserică spre a face cunoştinţă cu parohienii.

Orăştie, la 17 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Orăştie în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 487/1909 prot. [338] 3–3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I **Cristian,** protopresbiteratul Sibiiului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi prealabila încunoştiinţare a acestuia să se presinte în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 7 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 123—1909. [337] 2–2

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învăţător la şcoala noastră din **Archita** protopresbiteratul Cohalm se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt salariu de 600 coroane eară dela 1-a Iuliu 1910 întregirea salariului conform legii şcolare, cuartir în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Concurenţii să-şi trimită cererile cu documentele recerute la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi încât este posibil să se presenteze în parohie spre a-i cunoaşte poporul.

Cohalm, în 5 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 530/1909. (354) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 2-lea, dela şcoala română gr. or. din **Balomir,** devenit vacant prin penzionarea învăţătorului, prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Până la 1910, 1 Iulie salariul în bani 600 cor. Pentru cuartir, bani în sumă de 100 cor. Pentru lemne de foc, un stângin de lemne sau preţul acestuia în bani 20 cor. Dela 1910, 1 Iulie salariul complet conform legii, Art. XXVII din 1907.

Concurenţii au a-şi înainta cererile conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, în termin arătat şi a să prezenta la sfânta biserică pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi ritualul bisericei, fiind îndatorat cel ales a instrua elevii, şi a cânta cu ei la sfânta liturghie regulat.

Cuincuenalul se va da numai după 5 ani de serviciu la această şcoală socotit dela ziua alegerii.

Să notează că la acest post vor fi preferite învăţătoare de cari au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale şi au 4 ani de pedagogie, fiind în stare a propune în mod sistematic lucrul de mână la fetiţe a căror număr e mai mare ca la băeţi.

Orăştie, la 6 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiterul gr. or. al Orăştiei în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 961—1909 [352] 2—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Iulie a. c. Nr. 8002 Bis. prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Nadişul-român** cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenţii au a şi aşterne suplicile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a se presenta în timpul şi modul prescris în Regulamentul pentru parohii, în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserica din aceasta parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Cluj, 31 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roşescu,
protopresbitdr.

Nr. 927/1909. [351] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohi5 de clasa III, **Şpălnaca,** protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porţiunea canonică, cu toate accidenţiile ei, şi a se şti că dela 25 familii felderile de cucuruz şi zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnutului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre o Dumineca sau sárbătoare la biserică cu ştirea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra şi cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 540/1909. (355) 2—3

Concurs.

Pentru istituirea unui capelan lângă parohul neputincios Simion Ghibu, în parohia din sus, de clasa a II a din **Pianul de sus,** în urma decisului consistorial din 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele în tab. B. pentru dotaţiunea dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral al Sebeşului şi înainte de alegere a să presenta în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvânta.

Pianul de sus, 13/26 Dec. 1909.

Comitetul parohial:

Ioan Fleşeriu
preşed. ad. hoc.

Ioan Cionca
notar.

Vidi:

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Să primeşte

un învăţăcel

la

Nicolae N. Ţintea
comerciant.
Sălişte (com. Sibiiului).

(339) 4—9

Aviz.

P. T. domni acţionari ai „**Luminei**“ sunt poftiţi să plătească rata a II-a de 20% din preţul acţiunilor subscrise, care a fost scadentă la 1 August 1909.

Solvirea ratelor următoare s'a statorit astfel:

Rata III—10% la 1 Nov. 1909.
Rata IV—20% la 1 Febr. 1910.
Rata V—20% la 1 Iuliu 1910.

(341) 3—3 **Direcţiunea.**

Nr. 694/1909. [342] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului al doilea de învăţător din comuna „**Vlădeni**“ protopresbiteratul Branului să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare in „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: 450 cor. salar şi 200 cor. relut de cuartir. După alegere se va cere întregirea salarului în sensul art. de lege XXVII din 1907 dela stat.

Invăţătorul ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţiune să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică să cânte cu ei sfânta liturghie şi să formeze cor bisericesc fără remuneraţiune.

Reflectanţii la acest post au a şi înainta rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se prezenta în vre-o Dumineca ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Zerneşti, în 9 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamzea
protopop.

Nr. 698/1909. (243) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învăţătoriu dela şcoala confesională gr. or. română din **Porceşti,** protopresbiteratul gr. or. al Avrigului pe basa resoluţiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 13/26 August 1909 Nr. 9517 Şcol. se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 600 coroane, cuartir în natură.

Cuincuenalele se vor socoti numai după anii serviţi la această şcoală; alesul are să conducă şi şcoala de repetiţiune.

Doritorii de a ocupa acest post de învăţătoriu să-şi subştearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. (poşta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat.

Avrig, 7 Semptevrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Căndea
protopop.

Nr. 624. [340] 3—3

Concurs.

La şcoala rom. gr. or. din **Sâmpetru** protopresbiteratul Braşovului, a devenit vacant un post de învăţător, pentru a cărui ocupare să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Rom.“

Emolumentele: 600 cor. şi cuartir natural sau eventual bani de cuartir.

Doritorii de a competa să-şi îndrepte concursele la oficiul protopresbiteral al Braşovului, instruate conform legilor în vigoare având a se prezenta în vre-o Dumineca în comună spre a se face cunoscut poporului.

Braşov, în 9 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Braşov în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Voina
protopop.

Caut urgent un

Adjunct (practicant).

George Bărbat,
notar comunal
Poiana (comit. Sibiiu)

(358) 1—2

Nr. 10686 Plen. 1909. [347] 2–3

Publicaţiune.

Consistoriul arhidiecezan dă în întreprindere pe calea licitaţiunei publice zidirea a 2 case mari cu câte 2 etage şi 2 vile cu câte 1 etagiu pe teritoriul din grădina „Flora“ din Sibiiu.

Ofertele închise şi sigilate provăzute cu timbru de 1 coroană şi cu vadiu de 10% în bani ori hârtii de valoare dela preţul strigării de 270 643 coroane 58 fileri numai pentru zidiri sau dela 312,991 cor. 78 fileri în care sumă se cuprind şi spesele pentru introducerea apei, canalisarea introducerea electricităţii, a candelabrelor, regularea terenului şi spesele de împrejmuire — sunt a se înainta la Consistoriul arhidiecesan până la 31 Octobre 1909 st. n. 5 ore p. m., cu o declaraţie că oferentul cunoaşte condiţiunile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie şi să supune acelora necondiţionat.

Planul de situaţie, planurile de clădire, preliminarele de spese şi condiţiile de licitare să pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficioase până în ziua licitaţiunei.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului arhidiecesan plenară ţinută la 7/20 Septembre 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-or. rom. din **Purcăreni,** protopresbiteratul Braşovului, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Fiind postul învăţătoresc împreunat cu cel de cantor, învăţătorul ales va avea a-şi îndeplini funcţiunea conform celor stabilite în protocolul comitetului parohial din 17 Iunie 1901 unde sunt stipulate şi venitele cantorale.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. salar anual plus venitele cantorale şi cuartir în edificiul şcoalei. Concurenţii au să şi aştearnă rugările lor instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, la oficiul protopresbiteral competent.

Braşov, 13/26 Septembre 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Braşov, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

[349] 2—3

Vasile Voina
protop.

Candidat de advocat

dar numai cu praxă, caută

Dr. Mérő Samu
advocat.
Borosjenő.

(357) 1—2

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu preţurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(321) 4—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 35—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 103 Sibiiu, Joi 24 Septemvrie (7 Octomvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Pentru cine e religiunea?

Vechea înțelepciune răspundea la această întrebare așa: religiunea e *pentru om,* căci omul e o ființă religioasă. Celce se lapădă de religiune, se lapădă în acelaș timp și de ființa sa de om. Unul ca acela nu mai poate fi socotit de om cu firea omenească întreagă; de aceea și zice sf. Scriptură: „zis-au *cel nebun* întru inima sa: nu este Dumnezeu“ (Psalm 13, 1).

Este aproape de mintea sănătoasă a omului această veche înțelepciune, scoasă din viață — pentru viață. Adevărata știință modernă, cu imensele ei progrese, nu poate decât să o confirme. Căci în ori care parte a pământului și asupra ori cărei forme de civilizație omenească și-a extins cercetările, știința a găsit pe om pretutindenea și în toate timpurile ca o ființă religioasă, care în rugăciuni cucernice își îndreaptă gândul inimei sale spre înălțimea cerească. Religiunea este cea mai nedespărțită însoțitoare a omului; ea este o parte *întregitoare* a ființii și a vieții lui sufletești. Precum celce n'are o mână, un picior ori un ochiu — nu este om trupește întreg, întocmai așa celce n'are religiune — nu este om sufletește întreg.

Deci, sfârșitul înțelepciunei și astăzi trebue să fie: religiunea e pentru om, iar fără religiune omul nu este întreg.

Dar ceice se plimbă pe la marginile științii, nu voesc să accepteze aceste logice concluziuni ale ei. Și ca să scape de ele, se amețesc de o deșartă trufie, care-i face să se închipue atât de „culți“, încât n'ar mai avea trebuință de religiune. Totuși, fiindcă nu toți oamenii au ajuns la un asemenea stadiu de saturațiune a culturii, acești puțini aleși și „culți“ se milostivesc a recunoaște, cu un gest de generositate, dreptul la existență al religiunei pe sama celor mulți și proști, cari pot fi ținuți în frâu și cari trebue înfricați dela rele cu fantoma credinții în Dumnezeu. Omului cult însă îi deroagă să creadă învățăturile religiunei și nu are trebuință de sprijinul moral al ei. Deci: „religiunea e pentru proști, nu pentru oamenii culți“.

Aceasta e filosofia vulgară a unor oameni „culți“ ai zilelor noastre.

Dar această filosofie se potrivește numai ca refren la o conferență, care vrea să constate înrudirea de sânge a omului cu animalul.*) Se poate închipui un mai grozav cinism de cărturari fățarnici, decât această nepoftită milostenie pe seama religiunei? Adecă: ceea ce în fața omului cult ar trece de o ilusiune deșartă, de un lătrat la stele îmbrăcat în tonuri cucernice, de o înșelătoare fantomă pusă la postul de polițist al ordinei morale, aceea se potrivește pentru cei neculți, cari au mai mare trebuință de lumina dătătoare de viață a adevărului?! Și o asemenea sinamăgire pioasă, o fata morgana, care și-ar avea originea în prostie, îndrăsnește cineva, care se va fi pretinzând îndrumător al culturii, să o admită totuși — deși nu-i recunoaște pentru sine fondul de adevăr — ca *factor de educație*, fie și polițienească, care să scoată poporul la lumină, la demnitate și la o viață omenească cinstită?! Se poate o logică mai perversă decât a acestor fel de pretinși prietini ai culturei poporului, cari — după părerea ce ei o au despre religiune — îi îmbie piatră în loc de pâne, șerpe în loc de pește?!

Religiunea sau este obligătoare pentru toți oamenii, sau nu este obligătoare pentru nimenea. Dacă ea nu este adevărată, atunci trebue feriți a o avea în rândul prim oamenii mai puțin culți, ca să nu fie alimentați cu un neadevăr mai mult. Iar dacă religiunea are în sine cuprins de adevăr și în efectele sale valoare practică, atunci fiecare suflet, în rândul prim oamenii culți, sunt datori moralicește să o primească, căci adevărul toți trebue să-l primim. Și cu cât acel suflet va fi mai luminat și mai înțelegător, cu atât va pătrunde mai adânc în bogăția adevărului religios, se va pătrunde și însufleți de el în mai mare măsură și se va năzui să-l realiseze în viața practică într'un mod mai desăvârșit.

Omul cult trebue să întrupeze în personalitatea sa într'o măsură cât se poate de completă și armonică toate forțele cari constituesc natura omenească. Deci, pe câtă vreme religiunea este o parte întregitoare a naturii omenești, omul nereligios nu are dreptul a se numi om cult, fiindcă nu este om sufletește întreg.

Aplicând aceste concluziuni la noi, trebue să cerem, ca intelectualii noștri să fie și în privința religioasă interpreții cei mai luminați ai sufletului poporului nostru. Ceice și-au uitat de această îndatorire, lăsându-se captivați de anumite teorii fantastice, aceia s'au îndepărtat dela sufletul poporului, și-au întrerupt cea mai intimă comunitate sufletească cu neamul din care fac parte și nu arare-ori sunt spre demoralizarea lui. Această primejdie o invoalvă și cuvintele: „religiunea e pentru proști, nu pentru oameni culți“. Omul întradevăr înțelept și cult va zice întotdeauna cu învățatul bărbat de stat Thiers: „de aș avea adevărul credinței în mâni, l-aș revărsa asupra întregului meu popor. Un popor credincios îmi este de o mie de ori mai simpatic, decât unul în al cărui suflet credința a slăbit; căci cel credincios între ori ce împrejurări este mai capabil de însuflețire pentru operele culturii și de eroism moral pentru a-și apăra mărirea dobândită“.

b.

---

*) Vezi „Telegr. Rom.“ nr. 96: O conferență publică nepotrivită.

Criza. In mersul crizei nu s'a făcut nici o schimbare. Dieta nu s'a prorogat în ședința de eri, Marți, ci ținând vacanță astăzi și mâne, a hotărât să-și continue activitatea cu începere de Vineri. Nu se va ocupa însă cu lucruri politice, până la resolvarea crizei, ci numai cu afaceri interne. E vorba ca în cursul săptămânii acesteia să mai meargă odată la Viena, în audiență, atât Wekerle, cât și Kossuth.

Contele Gustav Majlath, episcopul romano-catolic din Alba Iulia, a sosit eri sara în Sibiiu. A fost primit cu mare solemnitate din partea credincioșilor săi. Inaltul prelat remâne trei zile în Sibiiu.

Centenariul „Șaguna“.

Comisiunea instituită pentru încvartirarea oaspeților, cari doresc să participe la serbările din 4/17 și 5/18 a lunei curente, ce se vor aranja întru amintirea marelui arhiereu Andreiu, aduce pe această cale la cunoștința celor interesați, că cei ce doresc să fie încvartirați la hotel (Impăratul Romanilor, Bonfert, Mihaiu, Schmidt și Barbu) să se pună în legătură directă cu hotelierii, iar ceice doresc a locui la particulari, să se adreseze cel puțin cu două zile înainte de sosire la dl Romulus Perian, funcționar consistorial în Sibiiu. Totodată On. oaspeți sunt rugați a anunța și timpul sosirei la gara din Sibiiu, unde vor fi așteptați și îndrumați la cvartire.

Comisiunea de încvartirare.

Cronică pedagogică.

Despre Kant.

(Urmare).

Educația poate fi de altcum publică și privată. Kant susține că cea publică e mai bine făcătoare, căci copilul crescut acasă își însușește păcatele părinților și le înmulțește. Problema de căpetenie însă a educațiunei, fie ea publică ori privată, este împăcarea forței cu libertatea sau mai bine zis ascultarea necondiționată cu libertatea voinții. De altcum educația se mai împarte în educație fizică și educație

---

FOIȘOARĂ.

„Legea românească“.

De *Constantin Oancea*, preot.

(Urmare).

Astfel ni-am face datorința de adevărați părinți ai poporului și am căuta să întărim legea românească, deșteptând poporul, căci precum soarele cu cât se înalță mai sus, cu atât mai tare dispar umbrele așa și poporul nostru, cu cât mai tare va înainta în cultură românească, în cunoașterea legii, cu atât mai iute vor peri credințele superflue, respective deșerte.

Cu totul altceva sunt credințele deșerte despre bălauri, strigoi, vârcolaci etc., cari mai toate ni-au rămas dela veteroslavii păgâni, precum și sărbătorile sfinților mai mici cari toate sunt de o proveniență mai apropiată, nici nu sunt de caracter general, ci mai mult local Un ținut sau sat ține pe unii sfinți mai mici, alt ținut sau sat pe alții.

Ținerea își are originea în învățăturile bogomilice, și au fost răspândite de călugării bogomilici, cari amenințau cu chinurile cele mai grozave pe ceealaltă lume, dacă nu țineau creștinii pe cutare sau pe cutare sfânt cât de mic. Fiind acesti călugări de o cultură inferioară, recurgeau la fel și fel de mijloace ca să și umple desagii mai iute, de multeori apăreau ca purtători de vremi, de multeori să proslăveau ei unii pe alții și așa numele lor la popor se păstra ca amintire de frică, și se ținea aceaa zi pentru primejdii, și așa propoveduind unii într'un ținut, alții într'altul a rămas și ținerea sărbătorilor mai mici. Pe când deci într'un sat se lucră, în celalalt sunt toți schimbați de sărbătoare și prăsnuesc sfredelul Rusaliilor, Când își țipă sfântul Petru mănușile, Filipii 3 zile înaintea postului de Crăciun, 3 zile la începerea postului, iar ceva mai înapoi la o săptămână în post Filip cel schiop, Haralambie etc. etc.

Acestea da, trebue combătute cu atât mai mult, cu cât nu au caracter general și fiind de o proveniență mai nouă, nici nu sunt concrescute cu legea românească și prin urmare ușor de combătut.

*

Vechii romani pentru a confirma adevărul unui lucru în lipsă de martori oculari se provocau la zei sau esprimau simplu cuvântul: Deus — se înțelege numai în casuri grave, de oarece era lucru mare a esprima îndeșert cuvântul Deus — întocmai ca și la evrei numele lui „Iehova“. Dela romani acest mod de confirmare l am moștenit și noi și zicem: zău, am fost în cutare loc, sau zău nu pot să mă duc etc. și esprimarea cuvântului zău românul îl ține de păcat și îl esprimă numai silit pentru încredere, dar dacă l a esprimat să știi că-i sfânt, aceea ce a afirmat, și face mai mult decât ar zice de o sută de ori „pe onoare“. O gradațiune mai puternică în confirmare este „zău lui Dumnezeu“ adecă cheamă de mărturie pe (Dominus Deorum — Dominus Deus) Dumnezeul creștin.

Știm, că mai demult la judecăți pe creștini îi jurau cu trei degete în sus având înainte o cruce și o lumină aprinsă și acestea așa impresiune făceau asupra aceluia ce era silit să jure, încât din o miie de inși unul va fi jurat fals. Astăzi când îi joară pe conștiință, numai cu mâna la pept fără semnele legii, joară fiecare cu înlesnire fără mustrarea sufletului, pentrucă țăranul zice: apoi m'o jurat de jurat, d'apoi iacă așa . . . nu după lege. Tot așa stăm și cu cuvântul „zău“, care e după lege și pe onoare, care l am împrumutat ca formă de confirmare.

O urmă de înaltă civilisațiune este la poporul nostru ideea despre un lucru curat și despre un lucru spurcat. Așa după legea românească țăranul are vase separate pentru post și separate pentru frupt (de dulce), și nici odată nu le confundă.

Țăranul nostru nici odată nu aduce apă de beut într'un vas, în care s'au spălat haine, vase etc., nu mănâncă din atare vase, le ține de spurcate. La alte popoare nu este desvoltată această curățenie și noțiune în așa grad. Chiar și poporul sas și unguresc locuitor printre noi a împrumutat dela noi acest termin — szpurkát cseber, iar sasul zice spurkatisch. Definițiunea aceasta la poporul nostru merge până la cele mai amănunte lucruri, la haine, vase, animale etc.; cel ce ține legea românească nu mănâncă mai mult dintr'un vas din care a mâncat din nebăgare de seamă mâța sau alt animal, ce îl ține spurcat, nici nu mănâncă cu o asemenea furcuță sau lingură pentru lucru mare, fiind însă lucrul sau vasul ce s'a spurcat un lucru prețios, atunci îl opărește bine, îl sfințește cu apă sfințită, dar de folosit nu-l mai folosește cu plăcere în viața întreagă, românul nici la vitele lui nu dă dintr'un vas pe care îl ține după legea lui de spurcat. Românul nu ți-ar pune o corfă în care să poartă lemne, haine ori gunoiu pe cap pentru lumea asta, tot asemenea ciurul, sâta: că se fac bube în cap, și foarte corect; românul când merge în drum nu ți-ar călca pentru mult în udul unui animal, ci se ferește pe departe ca de lucru mare, iar când circulația sângelui nu e normală, când omul are reumatism, când sângele e stricat, românul zice că are spurcul.

(Va urma.)

„practică“. Educaţia fizică are în vedere numai desvoltarea facultăţilor trupeşti, pe când educaţia practică pregăteşte pe om pentru viaţa adevărată. Educaţia aceasta se imparte şi anume în 1. educaţie şcolară sau pur didactică 2. educaţie pragmatică, în urma căreia omul devine chibzuit în vorbe şi fapte şi 3. cea morală, care ne dedă la o viaţă cuvioasă.

Cu privire la educaţia fizică, Kent se alătură părerilor lui Locke şi Rousseau; este duşman al înfăşării care împedecă desvoltarea naturală. Influenţa lui Rosseau e atât de covârşitoare, încât predică şi el o întoarcere la natură şi abandonarea maşinăriilor, cari contribue mai mult ori mai puţin la nimicirea facultăţilor moştenite. Puterile sufleteşti ale copilului trebue desvoltate cât mai de timpuriu.

Desvoltarea inteligenţii e de două feluri: practică şi morală. Cultivarea practică a inteligenţii este liberă şi şcolară. Desvoltarea liberă se face prin jocuri, iar cea şcolară prin muncă chibzuită.

Mulţi bărbaţi sunt de credinţă că prin joc putem învăţa ori ce lucru, (aici ţinteşte în Bassedow cu jocurile lui, pe care de altcum le lăudase într'o vreme) dar omul e leneş dela natură, trebue să-l obicinuim cu lucrul, fiind că nici o muncă nu e plăcută şi atrăgătoare, deoarece ea nu-i scop în sine, ci numai mijloc. Jocul e plăcut şi nu e mijloc, ci scop în sine. Omul e singura fiinţă care e nevoită să lucre, deoarece nici o fiinţă pe lume nu are nevoe de atâtea lucruri. Lucrurile necesare ni le putem însuşi numai cu preţul muncii. Dar munca e un mare dar pentru omenime. Să fi rămas Eva şi Adam în rai, s'ar fi îngreţoşat de atâtea bunătăţi.

Educaţia intelectuală pretinde ca facultăţile superioare psihice să le impărtăşim de o desvoltare mai îngrijită, iar pe cele inferioare să le desvoltăm numai întrucât contribue la desvoltarea celor mai înalte.

Memoria nu are mare valoare în sine, e asemenea unui animal de povară, care poartă munca altuia. (Şi totuşi multe lucruri numai cu ajutorul memoriei se pot apropia).

Prin procesul învăţământului năzuim a desvolta partea materială şi cea formală a facultăţilor sufleteşti; elevul trebue să-şi câştige cunoştinţe şi totodată şi abilitatea de a le aplica „Wissen und Können“ trebue să le combinăm, „ştiinţa cu putinţă“. Matematicile sunt cele mai potrivite mijloace pentru realizarea acestui scop.

Aşişderea trebue îmbinată ştiinţa cu vorbirea. Copilul trebue să fie în stare să esprime tot ce vede, esperiază şi simţeşte; trebue să înveţe a face deosebire întră ştiinţă şi credinţă. In modul acesta vom desvolta în el o minte sănătoasă şi trează.

Educaţia morală nu atârnă atât dela disciplină, ci mai vârtos dela principiile practice. Pedepsele şi lacrămile nu ne oferă nici un razim pentru purtarea elevului; mai vârtos trebue să-l dedăm ca să lucre conform unor principii de viaţă şi unor norme de conduită. (Cel mai luminos esemplu ni-l ofere viaţa lui). Dacă îţi va minţi copilul, nu-l pedepsi, ci primeşte-l cu dispreţ, spune-i că nu-i mai dai nici un crezământ. Prin pedepse şi remuneraţiuni îl vom deda să săvârşească binele nu fiind că e bine, ci de dragul remuneraţiilor, iar răul de frica pedepsei. Lucrarea lui nu va mai fi curată. Moralitate e atât de sfântă încât nu ni-i permis să o coborâm pe un piedestal cu disciplina.

Educaţia morală culminează în formarea caracterului, iar caracterul nu e altceva decât abilitatea de a lucra după principii. Principiile sunt nişte norme izvorite din esperienţă omenească. Doreşti ca copilul tău să devină om de caracter, deprinde-l de timpuriu a lucra numai conform principiilor bine orânduite.

„Momentul cel mai de căpetenie în caracterul copilului şi mai ales al copilului de şcoală e îngăduinţa (ascultarea)“. Ascultarea e de două feluri: absolută, adecă oarbă, şi voluntară ori inteligibilă. Forţa naşte ascultare necondiţionată, supunerea condiţionată răsare din voinţa liberă şi din încredere. Fără îndoială că cea din urmă e cea mai importantă şi mai înaltă; copilul însă trebue să se supună de multeori orbeşte, deoarece el încă nu poate înţelege toate lucrurile. Putem sfătui copiii să lucreze conform înclinaţiilor individuale, trebue însă să pretindem ca să-şi facă şi datorinţe. La oamenii crescuţi regulatorul lucrărilor trebue să fie datorinţa, deci trebue să ne năzuim a creşte oameni cu simţ de datorinţă.

(Va urma).

Dela Deva.

Instalarea noului protopresbiter tractual.

— 1 Octomvrie n.

Dumineca în 19 Sept. st. n. s'a făcut instalarea noului protopresbiter în Deva. S'a făcut în tăcere, fără a răscoli multă pulbere, în absenţa oficialităţii ungureşti, dar cu participarea întregii preoţimi tractuale, a fruntaşilor şi a poporenilor. O sărbare intimă românească, unde am putut cuprinde cu toată dragostea pe noul nostru protopop, *pe dl Dr. Ioan Dobre.*

A trecut multă vreme dela moartea regretatului protopop George Romanul, care a condus cu mână tare şi conştienţios destinele tractului, şi de aceea atât parohienii din Deva cât şi preoţimea şi fruntaşii din jur, au aşteptat cu nerăbdare aşezarea noului protopop în mijlocul lor.

Instalarea s'a început cu serviciul divin, oficiat de dl protop. I. Morariu, ca comisar consistorial, şi de noul protopop dl Dr. Dobre, asistaţi de numeroşi preoţi. In decursul liturgiei a cântat corul din Deva, condus cu multă dibăcie de harnicul preot din Deva dl L. Curea. E de lăudat atât străduinţa conducătorului de a instrua pe coriştii, cât şi precisiunea cu care au cântat liturgia lui Dima. Bunăvoinţa şi munca depusă de dl Curea ar trebui să întimpine mai mult sprijin şi dela altă parte a inteligenţei devene, care se cam ţine departe de cor.

La sfârşitul liturgiei dl prot. Morariu a cetit ordinaţiunea I. P. S. Domn arhiepiscop şi mitropolit, prin care se întăreşte de protopresbiter al Devii dl Dr. Ioan Dobre, şi apoi în cuvinte clare espune datorinţele noului protopresbiter, care e chemat în această calitate în centrul comitatului, şi de aceea mai mult ca altora i-se impune datorinţa să reprezinte biserica demn şi amăsurat înaltelor studii, ce le posede, pentru cinstea şi mărirea bisericii împlinind cuvintele Mântuitorului „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să laude pe tatăl vostru din ceriuri“.

Intr'o cuvântare frumos alcătuită răspunde noul protopop dl Dr. Dobre şi îşi desfăşură programul, cu ideile ce o să-l călăuzească în noua sa carieră. Ca un preot chiemat la altarul domnului învrednicit a fi un distins propovăduitor al învăţăturei dumnezeeşti în noua sa carieră, arată mai întâi izvorul curat şi îmbelşugat al învăţăturii sfinte, care e Isus Cristos, celce prin descoperirea credinţei, iubirei şi nădejdei în D-zeu adapă sufletul păstoriului. Iubirea şi încrederea credincioşilor e al doilea razim al păstoriului sufletesc, şi aceasta iubire şi încredere crescând va produce de sigur roade mănoase. De aceea în cele câteva cuvinte „Voesc să vă fac pe toţi părtaşi ai împărăţiei lui D-zeu, voesc să vă asigur tuturora mântuirea şi fericirea sufletească, atât aici pe pământ, cât şi dincolo de hotarele acestei vieţi“, — se cuprinde programul Dsale. După ce arată mijloacele pentru ajungerea fericirei cereşti continuă declarând că „Voi lucra din toate puterile la conducerea poporului spre o soartă mai bună, — la luminarea şi învăţarea lui, la deprinderea virtuţilor frumoase şi la părăsirea urâtelor obiceiuri stricăcioase atât pentru trup, cât şi pentru suflet, ca astfel ridicat tot mai sus pe scara moralităţii şi învăţăturii şi luminei, să poată ţinea pas cu duhul vremii şi cu alte popoare conlocuitoare în această patrie........ Departe deci de mine orice gând de a sta în serviciul vreunei grupări după interese, a unui partid ori de a nutri peste tot spiritul grupării după interese străine de biserică. Am venit în numele păcii şi al dragostei de sf. biserică în mijlocul D-voastră şi apelez la fiecare să se grupeze sub această flamură“.

In calitate de protopresbiter promite solemn, că va lucra din toate puterile la înaintarea şi prosperarea tuturor afacerilor bisericeşti, şcolare şi fundaţionale, în armonie şi bunăînţelegere cu preoţimea tractuală, pe care o roagă mai ales în vederea timpurilor grele, prin care trece în present biserica, să fie cu toată încrederea şi alipirea faţă de d-sa.

După celebrarea sf. liturgii toată preoţimea şi toţi fruntaşii au adus în corpore acasă urări de bine noului protopop.

S'a luat apoi în voe bună masa comună la hotel. Aici dl protopop I. Morariu a urat mulţi ani de spornică muncă pentru biserică şi bărbătească luptă pentru neam Escelenţiei Sale Inaltpreasfinţitului domn metropolit *Ioan Meţianu*, căruia cu prilejul acesta i s'a trimis şi o telegramă omagială.

Apoi dl preot al Devii L. Curea în numele preoţimii şi dl A. Nicoară în numele mirenilor toastează pentru noul protopresbiter. Dl Dr. Dobre promite, că va lucra din toate puterile pentru prosperarea şi înaintarea tractului. Ridică apoi păharul întru sănătatea fostului administrator al tractului şi a comisarului consistorial, a dlui protopop Ioan Morariu, care atâta vreme a condus tractul Devei spre mulţămirea tuturora.

Cei ce au luat parte la această instalare, s'au depărtat cu gândul, că tractul Devii a avut fericirea de a primi un conducător harnic şi dornic de muncă. Dl Dr. Dobre a fost cunoscut ca unul dintre cei mai buni catiheţi ai nostri şi noi sperăm, că aceeaşi dragoste de muncă şi aceiaşi râvnă o va arăta în noua sa carieră. Şi mai sperăm, că fruntaşii din Deva vor şti aprecia bunele intenţii şi frumoasele năsuinţi ale noului lor protopop.

Aliquis.

Din România.

Inmormântarea profesorului universitar Grigorie G. Tocilescu.

Dumineca s'a făcut în Bucureşti înmormântarea regretatului profesor Gr. G. Tocilescu.

Cu toatecă timpul era închis, ameninţând din moment în moment cu ploaie, o mare mulţime de prieteni, cunoscuţi şi admiratori ai defunctului venise la biserica Sf. George-nou, de unde urma să se formeze cortejul de înmormântare.

Corpul neînsufleţit al lui Grigore G. Tocilescu se afla întins pe un catafalc în biserică, într'un frumos sicriu de stejar aurit.

Printre coroanele depuse în jurul sicriului s'a remarcat a Academiei Române, a Ateneului Român, a societăţii istorice, a societăţii numismatice, a soc. Tinerimea Română, a universităţii din Bucureşti, ministerului instrucţiunii şi cultelor, o prea frumoasă coroană din partea familiei etc.

Serviciul divin a început la orele 2 d. a., fiind oficiat de P. S. S. arhiereul Sofronie Vulpescu însoţit de clerul bisericii Sf. George-nou.

După terminarea serviciului divin, care a făcut o adâncă impresie asupra celor presenţi, dl St. Hepites a vorbit din partea Academiei Române.

Dl Hepites a vorbit despre începuturile carierei defunctului profesor, care încă din vârsta cea mai fragedă a dovedit, că este chemat să joace un rol de frunte în istoria culturală a ţării. Incă de acum 30 de ani, împreună cu marele Haşdeu, Grigorie G. Tocilescu a muncit cu râvnă şi pricepere deosebită în documentele istoriei şi epigrafiei.

Pentru o viaţă întreagă închinată şcoalei, unde Grigore G. Tocilescu şi-a însemnat trecerea prin opere, cari nu pot fi date uitării, se cuvine să-i slăvim memoria şi să o dăm ca pildă generaţiunilor viitoare.

După dl Hepites a vorbit dl Barileanu din partea universităţii din Bucureşti. Dsa a arătat golul ce-l lasă Grig. G. Tocilescu, a cărui dispariţie este o grea perdere pentru învăţământul nostru superior. Prin lucrările sale în domeniul istoriei şi arheologiei, fostul profesor va rămânea o figură neperitoare în istoria culturală a ţării.

Au mai vorbit domnii Sabba Stefănescu din partea societăţii geografice, I. Th. Florescu din partea Ateneului Român, Protopopescu din partea soc. istorice şi Haneş, student.

După terminarea discursurilor sicriul a fost aşezat pe carul mortuar, iar cortejul a pornit spre Ateneu şi Academia Română, unde urmau a se mai ţinea cuvântări. In timpul parcursului însă o ploaie torenţială a început să cadă ceea ce a făcut, ca numărosul public să nu mai poată urmări carul mortuar, care s'a îndreptat direct către cimiter, urmat de un număr restrâns de persoane.

Nu s'a mai ţinut nici o cuvântare. Sicriul a fost coborât în criptă în rugile preoţilor şi în „vecinica pomenire“ a corului, care în ţărăitul monoton al ploii străcura în suflete toată durerea grea şi apăsătoare a morţii.

Adunarea generală

a

„Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

(Urmare).

După cuvântarea de deschidere a prezidentului Tordăşianu, acoperită de aplause nesfârşite, notarul Stefan Duca ceteşte bogatul raport despre rodnica activitate a Reuniunei, care raport, cu considerare la hotărârile adunărilor generale anterioare, de a scoate Anuarul al 2-lea al Reuniunei, cuprinde date despre toate lucrările săvârşite în ultimii zece ani.

Raportul, ce poartă deviza „Prin stăruinţă la isbândă“, pentru o mai bună orientare, este împărţit în capitole. In capitolul „Casa proprie„ se arată cum cârmacii Reuniunei, spre a o scăpa de şicanele stăpânilor de case pe de o parte, iar de alta de ruşinea şi de însemnatele daune materiale şi morale, pricinuite de desele mutări dintr'o locuinţă într'alta, au apelat la generositatea patronului nostru, a I. P. S Sale Domnului arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu şi a venerabilului Consistor, de a cumpăra pe sama Reuniunei casa din strada Brukenthal Nr. 17 şi de a o închiria deocamdată pentru Reuniune, cu rezerva, ca aceasta, când îi va sta în putinţă, s'o rescumpere. Cererea, încoronată de succes, Reuniunea din 1901 este adăpostită în această casă. Cum însă acest intravilan propriamente consta din trei case deosebite, zidite la diferite epoce, din cari 2 deveniseră neînchiriabile, în urma unui nou apel al Reuniunei, venerabilul Consistor, nu numai că a conces, dar a şi investit suma recerută la adaptarea respective reedificarea caselor vechi. La reedificare s'a avut în vedere atât ridicarea rentabilităţii caselor de închiriat, cât şi mai ales să creăm pentru Reuniune localităţi încăpătoare şi atrăgătoare. Reuniunea astăzi dispune de o sală mare, spaţioasă în etagiu şi spre stradă şi de o sală potrivită pentru biliard. Din casele de închiriat se încassează în chirie anuală aproape una mie opt sute cor., fără salele folosite de Reuniune, pentru cari am putea computa o chirie de cel puţin 500 cor. Intre chiriaşi se numără şi “Reuniunea română agricolă sibiană“ şi “Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“, instituţiuni acestea, cari contribue la ridicarea moralului membrilor nostri şi la înmulţirea venitelor şi la întărirea clasei noastre de mijloc.

La plătirea capitalului investit în case cum şi a intereselor după acesta, au concurs şi concurg cu banii lor disponibili toate fondurile Reuniunei, inclusiv chiriile ce să încasează.

In capitolul „Mobiliarul“ să enumără nisuinţele comitetului de a înlocui mobiliarul vechi cu altul nou, care să stea în concordanţă cu frumuseţa salelor. Raportul nu retace nici pe numeroşii dăruitori între cari se scot la iveală preţioasele daruri, făcute de măestrii E. Petruţ, P. Ilieş, F. Cruciţă, G. Bendorfean şi alţii.

Cum biblioteca a fost privită drept cel mai însemnat mijloc educativ pentru membrii şi prietinii Reuniunei, comitetul a adus însemnate jertfe pentru augmentarea ei. De altfel şi generozitatea publică a contribuit la îmbogăţirea bibliotecii, folosită de multă lume.

Corul Reuniunei privit drept mijloc educativ şi el, a fost întotdeauna la înălţimea chiemării, mulţumită zelului dirigenţilor de cor dlui C. Popa, mai în urmă succedat de dl profesor A. Bena. Producţiunile publice totdeauna cercetate şi bine reuşite, au dat şi ele regulat însemnate câştiguri şi materiale. Incât pentru producţiunile teatrale se scot în relief vredniciile diletanţilor în frunte cu harnicul membru în comitet dl D. Axente.

Dar dacă Reuniunea stăruitoare a fost în toate, apoi stăruitoare a fost în ţinerea de şedinţe literare lunare regulate cu sute de participanţi şi cu zeci de debutanţi. Anuarul va aduce bogate şi instructive date despre aceaste şedinţe folositoare, cari au devenit un fel de necesitate pentru Reuniune.

Darea de samă despre înfiinţarea şi înmulţirea numeroaselor fonduri ale Reuniunei, sunt cu o dovadă mai mult la ce să poate ajunge din unirea forţelor, din stăruinţa de a aduna mai bucuros puţin dar de'a mulţi, decât multişor dela puţini. Fondul văduvelor şi al orfanilor în răstimp a avut venite: cor. 2822.62, dintre cari cor. 1.427.19, daruri în amintirea iubiţilor răposaţi; cor. 503.62 din crucerii aruncaţi în lădiţele săracilor; cor. 520.25 adunaţi de president cu „Pălăria D-zeu vede“ la producţii etc. Cheltuindu-se pentru cununi pe cosciugul unor membri reposaţi mai marcanţi suma de cor. 202.32, el astăzi dispune de cor. 2620.30; „fondul Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, a avut venite totale cor. 1 979.05, din cari cor. 1.798.35 daruri dela particulari; „fondul Episcopul Nic. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, are cor. 1.723.19; „fondul neatacabil“ cor. 1 421.95; „fondul expoziţiei jubilare“ cor. 564.—; „fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru“ de cor. 524.—; „fondul Bechnitz“ cor. 340.63; „fondul expoziliei anuale“ cor. 330.08; „fondul despărţământul femeiesc“ cor. 230.61; „fondul jubilar N. Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor“ cor. 230·11; „fondul disposibil" cor. 150.97; „fondul steagului" coroane 93 şi „fodul congresului" cor. 34.56; „fondul de 20 bani (al Halei) pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare", căruia s'a pus bază cu contribuirea de câte 20 bani a prezidentului Tordăşianu şi alor 6 prietini ai săi, este proprietarul casei, preţuită cu cinc zeci mii cor., şi datoraşul celorlalte fonduri cu sumele, cu cari au concurs la plătirea capitalului (şi a intereselor) învestit în casă. El a avut, pe lângă chirii şi pe lângă sumele învestite de consistor la cumpărare şi la reedificare, următoarele venite: coroane 6764 09 din daruri dela particulari; cor. 1.494.93 dela producţiunile publice ale Reuniunei; cor. 84.74 interese după depuneri etc. Intre erogaţiunile lui, pe lângă sumele solvite în dare, pentru reparaturi, pentru asiguraţiunea contra focului etc., să numără cor. 15.078 34 replătire de capital (din acestia cor. 1500, avansaţi fără interese de membrul onorar P. Lucuţa) şi coroane 7035.20 plătiţi în interese; datoria fondului e, afară de sumele avansate de fondurile proprii, ceva preste douăzeci mii cor. Averea curată a Reuniunei, după subtragerea datoriilor, dau suma de aproape 23 mii cor.

(Va urma). *„Un participant"*.

NOUTĂŢI.

† **Baronul Nic. Hormuzachi**, mare proprietar, unul dintre bărbaţii distinşi ai românilor bucovineni şi reprezentant ai vechilor boieri din Bucovina, a repausat în Cernăuţ în 2 Octomvrie n. la vârstă de 83 de ani. Născut în 1826, a studiat în capitala bucovineană, în Paris şi Berlin. A fost membru onorar al „Academiei Române" şi a participat la mişcările culturale şi politice româneşti. Odihnească în pace!

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă lunară în 8 Octomvrie n. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

In procesul de înaltă tradare dela Agram s'a pronunţat sentenţa ieri în 5 Octomvrie la orele 7 şi jumătate. Acusaţii au refusat de a se presenta în sala desbaterilor. Prezidentul a declarat, că renunţă la dreptul său de a-i aduce cu forţa la ascultarea sentenţei. Au urmat apoi cetirea ei: Fraţii Pribiczevicz au fost condamnaţi la 12 ani temniţă gree, ceialalţi acusaţi la câte 7—4 ani de temniţă, 18 acusaţi au fost achitaţi. Cetirea motivelor de condamnare a durat până la 1 oră d. a.

*

Numire. Foaia oficială publică în numărul său din urmă numirea ministrului de justiţie *A. Günther* de preşedinte la Curie (Curtea de casaţie).

*

Delegaţiunile şcolilor noastre din Braşov s'au întrunit în şedinţă în zilele acestea. A fost ales preşedinte cu unanimitatea voturilor dl Dr. N. Vecerdea, vicepreşedinte părintele Dr. V. Saftu. S'a întregit şi numărul membrilor Eforiei şcolare, alegându-se reprezentanţi ai bisericii sf. Adormiri din cetate dnii: Dr. I. Blaga, Dr. E. Dan, Dr. C. Sotir şi Diamandi Steriu.

*

Osândit. Preotul Dimitrie *Bogoievici* din Bănia (Banat) la un sinod parohial în calitate de preşedinte ar fi zis: „Băgaţi de samă, că vreau să ne vândă biserica la unguri şi să vă aducă popă unguresc" etc. Tribunalul din Caransebeş a pedepsit pe numitul preot cu 6 zile închisoare de stat şi amendă de 20 cor. Apărătorul a înaintat recurs.

*

Proces de presă era să se ţină în săptămâna trecută, pornit în contra dlui Ion Russu Şirianul pentru cartea sa „Iobăgia". Pertractarea nu s'a ţinut, pentrucă autorul lipseşte din ţară de mai mult timp.

*

Hymen. Dl Ioan *Măgean*, comerciant îşi anunţă căsătoria sa religioasă cu domnişoara Marina *Milea*, care va avea loc Dumineca, în 27 Sept. v. în biserica cea mare gr. or. din Sălişte.

*

„Vatra Şcolară". Va apărea pe timpul sărbărilor Şaguna în număr duplu festiv şi cu un bogat material din domeniul şcoalei române.

*

Portretul lui Şaguna, în mărime de 15/20 cm. pe hârtie groasă, velină, se află de vânzare la librăria noastră arhidiecezană. Preţul 50 fil.

*

Inştiinţare. Convenirea colegilor de 25 ani anunţată pe zilele de 13 şi 14 Octomvrie n. se amână pe zilele de 18 şi 19 l. c. a săptămânei ce urmează. In urma aglomeraţiei de public, care se va aduna cu ocasia sărbărilor asociaţiunii am aflat de necesar a schimba terminul ales pentru timp foarte nepotrivit. Fiind convenirea noastră de natură familiară, ţinem să o sărbăm cu pietatea recerută fără a fi împedecaţi în manifestarea sentimentelor colegiale reîmprospătate. Aduc aceasta la cunoştinţa tuturor colegilor spre ştire şi conformare. Sibiiu, în 4 Octomvrie n. 1909. Dr. *Petru Şpan.*

*

Noua piesă, sub titlul „Când înfloreşte viţa nouă", de poetul norvegian Björnson, a început seria representărilor la teatrul naţional din Cristiania. Cronicarii teatrali scriu, că piesa bătrânului scriitor dovedeşte o putere neştirbită a autorului. Se va reprezenta în curând şi la teatrul Burgului din Viena.

*

Carte aprobată. „Istoria patriei şi elemente din istoria universală" de *I. Dariu*, nu este oprită, cum s'a publicat în mai multe ziare, ci ediţia din 1906 fiind prelucrată de nou, a apărut în 1908 şi a obţinut *aprobarea* ministerială cu nr. 16755 din 1909.

*

In teatru din Bielitz, s'a întâmplat zilele trecute o mare nefericire. S'a desprins stucatura de pe plafon, în decursul reprezentării teatrale şi a căzut asupra celor din teatru, dintre cari vre-o douăzeci de persoane au fost rănite grav. Alţii au scăpat cu răniri mai uşoare.

*

Descoperiri. Lângă muntele Om, în apropierea lacului Wettern, în Svedia, au fost descoperite resturi de locuinţe vechi, cu arme, unelte de piatră, de os şi de corn. Iar în judeţul Dordogne din Francia un învăţător a găsit sub nişte stânci scheletul bine conservat al unui om preistoric, a cărui etate e evaluată la peste 20.000 de ani.

*

S'a perdut libelul de depuneri nr. 21,937 dela „Albina" din Sibiiu. Aflătorul este rugat a-l înapoia în „Tipografia arhidiecesană" Str. Măcelarilor nr. 45 sau în Schlachthausgasse nr. 22 la proprietarul libelului.

*

Avis. Aduc la cunoştinţă fostilor mei elevi şi prietini, că noul abecedar e aprobat, iar cartea a doua de cetire este acum la ministru spre aprobare. Cartea a treia zace în saltarul mesii, aşteptând să o pun sub tipar, dar nu îndrăsnesc până nu văd aprobată cartea a II a. Fiind cărţile mele de cetire compuse după un nou sistem, pe care aşi voi să nu-l părăsesc până la fine, nu pot grăbi tipărirea în situaţia neclară de astăzi. Rog însă a folosi cărţile II. şi III. de Popescu-Şpan, cari şi astăzi sunt superioare tuturor cărţilor de cetire simile şi corăspund trebuinţelor actuale. *Dr. P. Şpan.*

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Toma Chirca cul. tip. (Linz) cor. 1·16; Nicolae Bembea învăţător (Sibiel) 1 cor.; Nicolae Luca Mafteiu, învăţăcel cismar 50 bani; George Toader, ales paroh în Baia lui Craiu, şi soţia sa Ana n. Lăpuşte, 3 cor.; Octavian Morariu, învăţător (Porumbacul-infer.), 50 bani; Nicolae Săbău, învăţăcel croitor, 1 cor. şi Nicolae Barbu, învăţăcel cismar, 50 bani.

*

Cetitorii noştri se vor obişnui cu plăcere cu *„Emulsiunea lui Scott"* care e un vechiu mijloc de casă cunoscut, anume e unsoarea de ficat, pe care-l redă totuşi într'o formă gustoasă şi afară din cale uşor de mistuit. Copii iau cu deosebită plăcere Emulsiunea lui Scott, atât de bine ticneşte. Se găseşte în farmacii.

Aviz.

Avem onoare a înştiinţa pe P. T. membri ai *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român"*, cari ar dori să participe la *adunarea generală* ce se va ţinea la 12 şi 13 l. c. în Sibiiu, că de data aceasta nu le putem pune la dispoziţie bilete de călătorie cu preţ redus pe calea ferată.

Sibiiu, 3 Octomvrie 1908.

Biroul Asociaţiunii.

Cărţi şi reviste.

Broşură „O călatorie prin Alsacia-Lorena" de Onisifor Ghibu se află de vânzare la Librăria noastră arhidiecezană şi la Librăria Tribunei din Arad. Atragem atenţia tuturor celor ce se interesează de chestii politice şi şcolare asupra acestei broşuri, care cuprinde expunerea situaţiei politice şi şcolare a unei provincii germane, ai cărei locuitori împărtăşesc o soartă în multe privinţe analoagă cu a noastră. Broşura aceasta are menirea de a lămuri, prin comparaţie, o serie de puncte de vedere deosebit de importante din viaţa noastră politică şi şcolară. Preţul broşurei e 75 bani".

*

„Candela", foaie bisericească-literară nr. 9 pe Sept. 1909 cuprinde: Epistola lui Iuda, de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creştină, de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale, de R. Bărgăuanu. (Text rusesc). Comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abonam. 8 cor. pe an. Adm.: Dr. T. Tarnavschi, prof. Cernăuţi, strada Cherescul 7.

*

„Luceafărul" nr. 19 a apărut cu următorul sumar: C. Sandu-Aldea: Brigadierul Franză Ecaterina Pitiş: Idilă (poezie), Cu steaua (poezie), Cântec (poezie). Din popor: Poezii. Mihail Sadoveanu: Privelişti din Deltă: Pribegii. D. M. Scurtu: Scrisoare din ţară (poezie). T. Murăşan: Intâiul stol (poezie). Z. Bârsan: Mărul Dramă în 2 acte (sfârşit). Maria Cunţan: Cântec (poezie), Scrisoare (poezie). C. Ardelean: „Spre soarele apune" (poezie). N. G.: Cronică bucureşteană: Introducere, Bucureşteanul. Dări de seamă: Ecaterina Pitiş: Poezii (I. Borcia). Cronică: Literaturile şi limbile romanice. Negru Vodă la Academie. Adunarea societăţii pentru fond de teatru român. Societatea de colportagiu. Constituirea societ. scriitorilor români. Congresul studenţilor din Iaşi. Un calumniator. Dela teatrele din Bucureşti. Ştiri. Ilustraţiuni: Fată de Ciangău. Păreche tinără săsească din Şelimbăr (Sibiiu). Saşi intrând în biserică (Fotogr. Fischer, Sibiiu). Costum de Oltean (România).

*

Din colecţiunea de predici a profesorilor Dr. Tarnavschi — Dr. Voiutschi, ediţia II. a apărut tomul I. Se avisează deci toţi cei interesaţi, că zilele acestea se va face espediţia tomului I. şi anume celor cari l-au prenumărat şi solvit la timp, li se va trimite francat, iar celor întârziaţi numai dupăce vor fi răspuns preţul în mod anticipativ dimpreună cu portul postal, aşadar 6 cor. + 30 fil., (pentru România lei 7 + 50 bani). Pentru espediţia recomandată are a se mai adauge suma de 25 fileri (respective 30 bani pentru România). La dorinţă opul se trimite şi compactat pentru 1 cor. de fiecare tom. Orice sume au a se trimite numai pe adresa: Dr. Dimitrie Cioloca, profesor în Caransebeş, la care unic se şi poate procura opul.

*

Raportul camerei de comerciu şi industrie din Braşov asupra relaţiunilor economice din circumscripţia ei în anul 1908. Tip. Ciurcu et Comp. 1909. Un volum de 90 pag.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrisul în numele comitetului parohial îmi împlinesc plăcuta datorinţă a aduce şi pe această cale espresiunea sincerei mele mulţămite vrednicului epitrop-cassar Ioan *Vlad*, care din râvnă nefăţărită faţă de sfânta biserică, din nou a donat o sumă de 122 cor. cu scopul de a se procura un rând de odăjdii preoţeşti.

Totodată aduc sincera mulţămită văduvei *Eudochia Vasile Martin* pentru donaţiunea de 80 cor. făcută tot pentru procurarea altui rând de odăjdii preoţeşti întru amintirea neuitatului ei soţ.

Iar credinciosului şi fruntaşului creştin *Constantin Radu* (Boerescu), cassar la institutul „Mărgineana" sincera mulţămită pentru donaţiunea de 20 cor. în scopul de a se procura o evangelie.

Dea Dumnezeu ca aceste daruri să fie primite la ceriuri, precum se primesc de poporeni, iar pilda lor să fie îndemn de imitare pentru mulţi creştini.

Poiana, 2 Octomvrie 1909.

Nicolae Dobrota
par. şi prez. com. parohial.

*

In 16/29 August 1909 în favorul nou edificândei biserici gr.-or. române, s'a aranjat în Hida o petrecere de vară, şi cu această ocaziune au binevoit a suprasolvi următorii Preaonoraţi Domni şi Doamne:

Dr. Andreiu Pop, advocat în B.-Huedin 6 cor.; Gavril Mureşan, paroh Simborul mare, 40 fil.; Augustin David, preot în Panticeu, 1 cor. 40 fil.; Ilie Şerban, preot, Fizeş, 1 cor.; Teodor Groza, cleric, Fizeş, 40 fil.; Dionisiu Pap Moldovan, preot, Brusturi, 1 cor.; Vasiliu Oltean, arândaş, Ord. Keresztur, 5 cor.; Stefan Gheţie, preot, Cărpiniş, 1 cor.; Ioan Andreiu Domşa, preot, Rachiş, 2 cor.; Ilie Moldovan, înv., Ugruţiu, 1 cor.; Paul Puşcaşiu, înv., Lăpun, 40 fil.; Stefan Pop, preot, Fild, 2 cor.; Gavril Crişan, comptabil, B.-Huedin, Petru Ferghete, înv., F. sân Petru şi Aurel Feneşan, comptabil, B. Huedin, câte 40 fil.; Dr. Vasile Bian, medic în penziune, Buzău, 20 cor.; Ioan Pop, protopop, Morlaca, 6 cor.; Vasiliu Nossa, înv., Rachiş şi Vasiliu Roşca, înv., Dânc, câte 40 fil.; Dr. Vasiliu Nossa, cand. de adv., Hidó, 6 coroane; Emil Măcelariu, preot, Teotelec şi Iosif Mireu, subnotar, Secuciu, câte 1 cor.; Alexandru David, iurist, Vajdaháza, 40 fileri; Ioan Stefan, preot, Bercia, 1 cor. 40 fil.; Vasiliu Colceriu, preot, Vajdaháza, 6 cor.; Ioan Rákos, înv., Kabala patak, 4 cor.; Ioan Duca, înv., Zutor şi Victor Both, preot, Bălan, câte 1 cor.; Vasiliu Pop, protopop, Cristolţel, 3 cor.; Emil Miclea, preot, Baica, 1 cor.; Dr. Simion Tămaşiu, adv., Hida, 18 cor. 40 fil.; Victor Sándor, popr., Girbou, 3 cor. 40 fil.; Teodor Marincaş, propr. Bogdana, 1 cor.; Paul Roşca, protopresb., F.-Sân-Petru, 2 cor.; Teodor Ciuca, iurist abs., 1 cor.; Vasiliu Farcaş, preot, Cublisul-român, 1 cor. 40 fil.; Iuliu Galisiu, înv., Cuseplac, 40 fil.; Nicolau Costea, înv. în pens., 1 cor.; Ioan Unguroşan, învăţ., Baica, 40 fil.; Dr. Simion Nemeş, cand. de advocat, B.-Huedin şi Valeriu Bologa, contabil, B. Huedin, câte 1 cor. 40 fil.; Ioan German, Paptelec, 40 fil.; Georgiu Puscasiu, preot, S. Mărie, Vasiliu Sestraşiu, preot, Chendrea şi Ioan Terec, înv., Baica, câte 1 cor.; Tar Ferencz, student, Vajdaháza, 40 fil.; Eugenia Bădescu, Simborul mare, 1 cor. 40 fil.; Dr. Iuliu Papp, not. comit. Zălan, 40 fil.; Constantin Căciulă, prim contabil la „Vlădeasa", B.-Huedin, 2 cor.; Romul Pop, preot, Chendremal, 1 cor.; Ioan Pop, preot, Milvan, 40 fil.; Iuliu Chiffa, preot, Hida, 1 cor; Ioan Galisiu, preot, Petrindul mare, 40 fil.; Vasiliu Farcas, contabil, Hida, 2 cor. şi Petru Forar, proprietar, Archileul mic, 4 cor.

In pausă s'au licitat în favorul bisericei 2 obiecte, puse la dispoziţie de institutul „Vlădeasa" în preţ de 35 cor.

Preste tot a incurs cu această ocasiune suma de 385 cor. 40 fil., după ce s'au detras din această sumă spesele de 147 cor. 61 fil., a resultat un venit curat de 237 cor. 79 fil., care sumă s'a predat la mâna epitropului prim Ţibenschi Todor din Hida.

In numele credincioşilor mei vin şi pe această cale a aduce cea mai călduroasă mulţămită tuturor preastimaţilor oaspeţi, pentru marinimoasele contribuiri, şi rog pe preabunul Dumnezeu, să se îndure a le răsplăti acestea contribuiri cu darurile sale cele bogate.

Hida, la 14 Septemvrie 1909.

Iosif Chiffa
preot şi cassar al petr.

Poşta redacţiei.

Dlui V. S. în B. Primit, dar nu putem să-i facem loc, decât abia în cursul săptămânii viitoare.

Dlui N. G. în R. Ni-a sosit astăzi. Dacă se poate, îi facem loc în numărul viitor.

Boale de piele

ca ekceme şi bube cari nu vor să se vindece, sunt de multe ori urmarea unui sânge sărac şi bolnav.

Emulsiunea lui Scott

e cel mai bun mijloc pentru îmbogăţirea şi întărirea sângelui şi pentru împedecarea astor fel de suferinţi.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei al experienţelor lui SCOTT.

Cele mai eficace părţi constătătoare, cari prin neîntrecuta experienţă a lui Scott, compuse într'o Emulsiune cu smântână, uşor de mistuit, au câştigat pentru

Emulsiunea lui Scott

peste ţări şi mări renumele de Emulsiune model şi în tot locul trece ca cel mai sigur mijloc contra acestor boale. 6 (330) 1—5

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 224—1909 [361] 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti de curând vacante, din comunele bisericeşti: **Vidra-de-sus** (post II), **Sohodol** şi **Peleş**, în protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu expirul 10 Octomvrie 1909.

Dotarea este: în Vidra-de-sus 1000 coroane şi relut de cuartir, în Sohodol şi Peleş câte 600 cor. şi locuinţă cu grădină. Cuincuenalele se socotesc dela ocuparea acestor posturi.

Concurenţii să-şi trimită rugările cu documentele necesare la subscrisul oficiu.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 18 Sept. 1909.

Romul Furdui,
protopop.

Nr. 732/1909. [359] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Fundata** protopresbiteratul Branului, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“.

Emolumentele sunt: salar 1000 cor. din care 900 cor. întregire dela stat, şi cuartir în natură.

Invăţătoriul ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţie, să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică, să cânte cu ei Sfânta liturghie şi să formeze cor în biserică fără altă remuneraţiune.

Reflectanţii la acest post au a-şi inainta rugările instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi a să prezenta în vre o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Zerneşti, în 19 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Nr. 514/1909 prot. (362) 1—2

Concurs.

In conformitate cu ordinul conzistorial dto 17 l. c. Nr. 11,130 Şcol. să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următoarelor posturi învăţătoreşti:

1. **Răşinari**, salarul prescris de lege (1000 cor. şi accidenţii) din cassa bisericei. Pentru acest post pe lângă cvalificaţia normală să recere cvalificaţie specială în cântări şcoala de repetiţie economică, în desemn sau altă cualificaţie.

2. **Cristian**, salar 1000 cor. (anume din cassa bisericei 600 cor. iar restul dela stat), cvartir în natură şi relut de grădină.

Pentru ambele posturi învăţătorii sunt obligaţi a cânta în strană şi a conduce cântările liturgice.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi să-şi înainteze rugările subsemnatului oficiu protopresbiteral instruite conform legii cu documente prescrise, având a să prezenta în vre-o Duminecă în comună spre a să face cunoscuţi poporului.

Sibiiu, în 21 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 71—1909. P. (363) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător dela şcoala din Bozeş, se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 300 cor. la an, cuartir şi lemne de foc; întregirea salarului până la suma normată în lege se va cere dela stat.

Invăţătorul va avea să instrueze elevii în cântările bisericeşti şi să cânte cu ei în biserică la sfânta liturghie.

Cererile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Geoagiu (Algyógy), 21 Sept 1909.

Oficiul protopopesc în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Caut urgent un

Adjunct (practicant).

George Bărbat,
notar comunal
Poiana (comit. Sibiiu)

(358) 2—2

Nr. 530/1909. (354) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului al 2-lea, dela şcoala română gr. or. din **Balomir**, devenit vacant prin penzionarea învăţătorului, prin aceasta se escrie concurs, cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Până la 1910, 1 Iulie salariul în bani 600 cor. Pentru cuartir, bani în sumă de 100 cor. Pentru lemne de foc, un stângin de lemne sau preţul acestuia în bani 20 cor. Dela 1910, 1 Iulie salariul complet conform legii, Art. XXVII din 1907.

Concurenţii au a-şi înainta cererile conform legii în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, în termin arătat şi a să prezenta la sfânta biserică pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi ritualul bisericei, fiind îndatorat cel ales a instrua elevii, şi a cânta cu ei la sfânta liturghie regulat.

Cuincuenalul se va da numai după 5 ani de serviciu la această şcoală socotit dela ziua alegerii.

Să notează că la acest post vor fi preferite învăţătoare de cari au absolvat cel puţin 4 clase gimnasiale şi au 4 ani de pedagogie, fiind în stare a propune în mod sistematic lucrul de mână la fetiţe a căror număr e mai mare ca la băeţi.

Orăştie, la 6 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiterul gr. or. al Orăştiei în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 448—1909. [353] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Rimeţ-Sat**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul 600 cor. (400 cor. din repartiţie iar 200 cor. dela stat, asignaţiune veche), cuartir şi lemne de foc, iară după alegere întregirea complectă a salarului se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul susindicat, îndatorându se alesul învăţător a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 15 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Să primeşte

un învăţăcel

la

Nicolae N. Ţintea
comerciant.
Sălişte (com. Sibiiului).

(339) 5—9

Candidat de advocat

dar numai cu praxă, caută

Dr. Mérő Samu
advocat.
Borosjenő.

(357) 2—2

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 12—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Albituri

pentru

Domni şi Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate, : : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(332) 4—10

Nr. 565/1909. [356] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna **Gelmar**, parohie de clasa III devenită vacantă prin promovarea parohului de protopresbiter la Geoagiu, pe basa decisului consistorial Nr. 9856 Bis. 1909 din 24 August, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt toate venitele parohiei fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Fiitorul paroh va avea să plătească darea după pământurile bisericeşti pe care le foloseşte.

Concurenţii vor avea a-şi subşterne rugările concursuali, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a să presenta în modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoştinţă cu parohienii.

Orăştie, la 17 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-cr. al tractului Orăştie în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 10686 Plen. 1909. [347] 3—3

Publicaţiune.

Consistoriul arhidiecezan dă în întreprinderea pe calea licitaţiunei publice zidirea a 2 case mari cu câte 2 etage şi 2 vile cu câte 1 etagiu pe teritoriul din grădina „Flora“ din Sibiiu.

Ofertele închise şi sigilate provăzute cu timbru de 1 coroană şi cu vadiu de 10% în bani ori hârtii de valoare dela preţul strigării de 270·643 coroane 58 fileri numai pentru zidiri sau dela 312,991 cor. 78 fileri în care sumă se cuprind şi spesele pentru introducerea apei, canalisarea întroducerea electricităţii, a candelabrelor, regularea terenului şi spesele de împrejmuire — sunt a se înainta la Consistoriul arhidiecesan până la 31 Octobre 1909 st. n. 5 ore p. m., cu o declaraţie că oferentul cunoaşte condiţiunile de licitare, le-a subscris cu mâna proprie şi să supune acelora necondiţionat.

Planul de situaţie, planurile de clădire, preliminarele de spese şi condiţiile de licitare să pot vedea în biroul referentului asesor Nicolau Ivan în orele oficioase până în ziua licitaţiunei.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului arhidiecesan plenară ţinută la 7/20 Septembre 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 29—40

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
FISCHER u. Comp
Pomi Vilicultura

se adresează, cine doreşte a-şi procura varietăţi antentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Viţe altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini.
(Catalog instructiv la cerere gratuit).

(344) 2—12

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 26—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 104 Sibiiu, Sâmbătă 26 Septemvrie (9 Octomvrie) 1909. **Anul LVII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Procesul din Agram.

Sibiiu, 8 Octomvrie n.

Toate ziarele vorbesc despre procesul din Agram. A fost și acesta un proces *politic*, ca cel îndreptat la timpul său în contra comitetului național român, pentru compunerea și împărțirea memorandului, predat cancelariei Maiestății Sale, și s'a terminat și acesta, întocmai ca celalalt, cu condamnarea aspră a unora dintre acuzați, pe când cei mai puțin vinovați au fost achitați.

In contra sentinței aduse din partea forului prim, apărătorii acuzaților au anunțat apel, așa se spune; dar forurile superioare cu greu vor modifica sentința, pentrucă așa e obiceiul în procesele politice: oamenii periculoși trebue să fie condamnați, fie cu dreptate, ori fără dreptate!

Vina ce li se bagă celor condamnați, doi la câte 12 ani muncă silnică, ceialalți la câte 4—7 ani temniță ordinară, ar fi înființarea de asociații ascunse politice, în scopul de a pregăti poporul pentru ruperea de către monarhia noastră și alipirea la Sârbia, pentru a face din ea un regat mare sârbesc!

A fost, ori n'a fost dovedită în cursul procesului și a pertractării finale, care a ținut 7 luni întregi, această acusă, nu poate ști, decât numai cel ce cunoaște actele procesului. Sentința forului prim însă așa ne spune, că judecata a fost croită pe basa *dovezilor*. Dar că dovezile acestea nu pot să fie tocmai tari, deducem din atitudinea deputaților croați din dieta Ungariei, cari Marți, după închiderea ședinței dietale, s'au întrunit în conferență și au luat față de sentența dela Agram următoarea resoluțiune:

„Deputații croați din parlamentul maghiar au convingerea în urma acestei sentințe, că procesul nu constitue altceva decât o acusare mincinoasă și fără temeiu, și nu conține decât acțiunea politicei actuale, care înainte de toate nu urmărește alt scop, decât să distrugă buna înțelegere dintre Croați și Sârbi și în legătură cu aceasta să amuțească pe apărătorii legali ai regatului croat, care de doi ani încoace a suferit cel mai sever absolutism, pentrucă nu vrea să renunțe la drepturile sale. Deputații croați privesc la acesti condamnați ca la adevărați martiri, cari au fost urmăriți pentrucă au apărat drepturile acestei națiuni. Deputații croați au convingerea, că gravele suferințe corporale și sufletești ale condamnaților vor folosi causei naționale și regatului croat. Clubul croat își esprimă totodată mulțămirea către toți aceia din toată lumea civilisată, cari au luptat pentru dreptate și drepturi și cari jigniți în sentimentele lor de umanitate au avut curajul să-și ridice vocea în chestia acestui proces. Clubul croat esprimă sincerile sale mulțămiri presei tuturor națiunilor, care în unanimitate și-a ridicat vocea în interesul acestei cause nevinovate“.

Nemulțămirea deputaților croați sigur că va fi împărtășită și de alegătorii lor, de întreg poporul din Croația și Slavonia, deci iarăși așa cum s'a întâmplat și la noi pe vremea procesului memorandului, și cum se întâmplă cu toate procesele politice, din cari nu pot să se nască decât nemulțumiri, ură față de instituțiunile publice ale statului și față de organele guvernului, și dor de răsbunare asupra lor. Și trebue să se mire omul, că în veacul luminii și al libertăților omenești nu se pune odată capăt acestorfel de procese politice, cari nu îndreaptă, ci mai mult strică, și că îndreptarea nu se caută să se facă pe calea cea adevărată, făcându-se dreptate celor ce nu caută alta și nu cer alta decât numai dreptate!..

Să înființăm fonduri bisericești.

E lucru neîndoios, spus și recunoscut de atâtea-ori, că naia mântuitoare prin marea viforoasă a veacurilor strecurate, pentru poporul nostru *a fost biserica sa națională.* Biserica i-a fost și în bine și în rău scut și pavăză sigură. Câtă vreme poporul nostru va avea și în viitor aceasta pavăză scumpă și puternică, rămânând pe urmele înaintașilor, orice primejdie amenințătoare va trece ca o furtună, scurt ținătoare, — și el teafăr și cu fruntea ridicată va rămânea.

In vremile din urmă însă curente dușmane credinței statornicită în biserica noastră dreptmăritoare să întețesc, și în vârtejul lor amenință să clătine din temelii această credință.

Biserica, cu puterile ei din trecut, e aproape imposibil să poată face față atâtor neajunsuri, atâtor lovituri.

Datoria noastră sfântă este deci, să ne gândim și să folosim toate mijloacele, ca pe lângă întărirea credinței, *să întărim și situația materială a bisericei*, ca astfel să putem da credinței sălașe puternice, să-i putem deschide drumuri largi și bune pe cari să înainteze, fără să fie ispitită la tot pasul de măruntele dar prea multele mizerii ale zilei.

Aceste nizuințí se impun mai ales acum, când viforul amenințător se ridică din afară și țintește a duce în ispită preoțimea noastră, și învederează apropierea unor vremi grele și îngrijitoare! De puține-ori în trecut va fi fost pus statul nostru preoțesc la probe de foc ca în zilele noastre; prin urmare de puține ori va fi fost avut în așa măsură ocazie de a uza de îndemnul Domnului Christos: „fiți înțelepți ca șerpii....“ ca și în timpul de față! Deci să ne deschidem ochii, și „fiind înțelepți“ să vedem primejdia ce se apropie, și de cu bună vreme să luăm toate măsurile de precauțiune, *îndeosebi pe acelea, cari vor putea delătura eventuala catastrofă.*

Mai întâi de toate trebue să ne dăm seama, că trăim în epoca materialismului, și că de puternica influință a acestui curent trebue să țină seamă și biserica. Fără amânare trebue deci să ne punem pe lucru, pentru a prepara terenul de pe acum — când încă mai este dragoste și simț de jertfire în popor — așa, ca în *timpii viitori* biserica însași să fie provăzută cu capitale corespunzătoare pentru susținerea organismului ei.

Ear pentru a atinge cândva această țintă, e nevoe de a să pune base la *fonduri bisericești*, cât de modeste, până și în cea din urmă parohie!!

Mai marii noștri, cu largile lor vederi, din adierea vânturilor cam răcoroase ale zilelor pe cari le trăim văd prin întinsăle îndepărtări apropiindu-să cu iuțală potopul înghețător și omorător, și cu părintească îngrijire și înțelepciune au întreprins deja pașii de lipsă, pentru a întări stavilele, cari vor avea a împedeca, — fie și numai în parte, — inundarea înfricoșată — prin înființarea unui *mare fond cultural*, care să demonstreze lumei, că poporul românesc voește să și aibă și susțină biserica străbună.

Fără îndoeală, acest așezământ va forma cu timpul arborul puternic al vieții noastre bisericești. Dar când ne dăm seama de lipsurile enorme, pe cari le va avea de a le suplini, ba văzând cu ochii, că pericolul e mult mai mare, și să apropie cu repeziciune mult mai accelerată, decât ca întărirea acestuia să se poată face astfel, ca el să-se poată presenta ca arbor pe deplin sănătos, cu o coroană completă, și să poată adumbri întreaga biserică: fără îndoeală e de lipsă ca *și rădăcinile lui*, în totalitatea lor, să fie sănătoase și relativ puternice.

Ori cât de puternic să fie proectatul *fond cultural*, nu va putea da pept cu trebuințele multiple și perpetue. Acest fond numai atunci va putea atinge ținta ideală către care tinde, dacă să va putea rezima pe o scară cu fuștei sănătoși: *o mulțime de fonduri bisericești în fiecare parohie.*

In urmare să ne punem pe lucru cu toată seriositatea *și să punem base la fonduri bisericești, singurele limane de mântuire pentru biserică și popor!*

Dar cum? vor zice foarte mulți... Pentru a face fonduri bisericești, din cari să te poți ajutora, e trebuință de bani, pe cari să-i puni grămadă peste grămadă, vor zice alții! E cu neputință!! strigă în cor aproape toți (înțeleg parohiile mici și sărace, cari nici idee nu au de fonduri bis.) căci oamenii sunt săraci, nu e cu putință a pune „grămezi“ de bani pentru fonduri!

Iată taina oului lui Columb! Și stăpâniți fiind factorii competenți de „realitatea“ falsă a astorfel de presupuneri închipuite, nici nu încearcă măcar a mișca ceva în această direcție.

Pentruca să pot fi pe deplin înțeles, factorii competenți, și în primul rând preoții, trebue să se ridice pe movila ideală a *prevederii mai îndepărtate.* Trebue aruncat vălul, care te silește a vedea numai

---

FOIȘOARĂ.

„Legea românească“.

De *Constantin Oancea*, preot.

(Fine).

Știm că știința mai nouă a descoperit, că toate boalele se transmit prin moleculele invisibile din care constă fiece boală. Romanii cei vechi au adus anumite legi de higienă pentru a împedeca prăsirea boalelor, și acestea legi s'au cristalisat ca norme obligătoare în toate referințele vieții, și românul le păstrează cu sfințenie până în ziua de astăzi.

Poporul susține, că până la Sân-Petru nu se bătucesc merele spre mâncare, „ca să nu bată peatra“, prin urmare ar fi păcat a mânca mere verzi până la Sân-Petru, cu deosebire copiii au o mare aplicare pentru a strica merele până nu sunt nici aproape de coacere, iar pe de altă parte adeseori le causează copiilor înveninare de sânge etc., la Sân-Petru însă cele văratice sunt aproape de coacere, deci se pot bătuci spre mâncare.

S'a constatat și aceea, că deochiatul — nu ar fi o credință deșartă, ci esistă de fapt și că nu ar fi altceva decât un fel de hipnotisare în grad mai mic. Românul când cineva e deochiat îi descântă cărbuni, adecă ia trei cărbuni aprinși, îi aruncă într'o ulcică cu apă zicând „Tatăl nostru“ și din aceasta cel deochiat bea și-i trece. S'a constatat, că nici lucrul acesta nu ar fi fără temeiu, cum susțin unii, și că apa trecută prin procesul acesta nu e altceva decât „aqua destillata“ din farmacie, adecă apa prin aruncarea cărbunilor se curăță de elementele mineralice aflătoare în ea și așa destilată influințează în mod favoritor asupra sistemului nervos, și că se zice „Tatăl nostru“ nihil sine deus, doar credința îl mântue pe om.

Când ești la lucru, sau în cale, și ajungi la un izvor, să nu bei apă până nu zici întâiu Tatăl nostru — că nu știi ce bei. Aprinderea de plumâni se capătă când omul ostenit bea apă rece, causând nu arareori moarte, deci odihnește puțin până zici un „Tatăl nostru“ și apoi poți bea liniștit.

Datorința noastră este să adunăm toate obiceiurile și datinile referitoare la viața religioasă și socială în toate referințele și din toate ținuturile, aflătoare la poporul nostru, ca așa cercetându-se prin oameni de specialitate din toate punctele de vedere și adunându-se cele de valoare indiscutabilă să se poată compune un manual pentru popor cu deosebire pentru tinerime, ca să se știe de ce să se țină; deoarece poporul bine rău le ține pe toate, și bune și rele, pentrucă noi le ignorăm pe toate, și precum am zis sunt foarte multe datini cari poartă în sine reminiscența unei înalte civilisațiuni, iar altele de o valoare indiscutabilă pentru toate timpurile, fiind ele estrasul esperiențelor a lor mii de ani. Unele obiceiuri prin forma, altele prin numirea lor, determină anumite stări și luminează multe puncte întunecoase din trecutul poporului nostru.

Sunt astfel de datini, cari azi nu mai corăspund vremii. Datorința noastră este nu să le abandonăm, ci să turnăm în ele sufletul dătător de viață a timpului prezent ca toți, de toată starea și deopotrivă, să aflăm mulțămire și mângăere sufletească în ele.

Intr'adevăr noi am început din prea multă cultură străină a ignora ce e al nostru, numai ca să devenim plăcuți la străini. Așa cu legea, așa cu portul, așa cu aranjarea petrecerilor, fără a judeca că ale noastre sunt mai superioare, și că sunt ale noastre, deci să le prețuim mai întâiu în toate împrejurările și atunci le vor stima și ne vor stima și străinii.

Ce e drept avem azi o sumă de preoți și de învățători la culmea chemării lor, cu toate acestea un progres mai vădit nu se observă, din cauză că ne lipsește unitatea în acțiunile și manifestările noastre.

Ear obiceiurile, datinile de caracter general, zămislite deodată cu poporul nostru, cari prin aceea că pe vremuri și chiar și azi contribuesc la existența poporului nostru, și astfel au devenit lege în conștiința lui, nu trebuesc abandonate sau ignorate, ci avem sfânta datorință a turna în ele sufletul viu al legilor eterne divine, păstrându-ne prin ele caracterul specific al legii românești, și prin aceasta caracterul specific de rassă.

Material istoric.

Insemnări pe cărți la biserica veche din Șimon (Bran).

I. Această a Domnului și Mântuitorului nostru Is. Hs. la hramul Preacuvioșiei Doamnei Paraschive închinată biserică din Simon slăvitul District și protopopiat al Brașovului s'au sfințit în luna lui Iunie ziua a nouăsprezecelea a sfântului Apostol Iuda fratele Domnului anul o mie șapte sute noauăzeci și trei în vremea Preaputernicului și prealuminatului Impărat al romanilor Francisc al II-lea de zmerenia noastră pravoslavnicul neuniților din Ardeal Episcop.

Gerasim Adamoviciu m. p.
episcop.

II. In anul 1840 când s'au mutat cordoanele după muchia văii reci s'au făcut o paradie cu 12 sute de cătane la biserică, au pușcat de 12 ori și era și General Comandier și Sfetnicul curții Iosif Bedeus de Șarberg, Ginaral Baron Bernhart, după paradie au mers toți preoții apresentul, sau cel mult un viitor foarte apropiat! Putându-ne trezi din presupunerile false de astăzi, lucrând cu zor de pe acuma la întăriturile cetăţii *viitorului* şi căutând cu ochi pătrunzători prin îndepărtatul viitor, — această măreaţă fortăreaţă, — pe marginea întinsă a largului nostru cerc de vedere, vom zări înscripţia cu litere de aur: „Din puterile noastre la lumină şi putere“...

De cumva am reuşit a fi înţeles, şi având încredere în propriile noastre puteri, fie ori cât de modeste, sper că fiecine va aproba afirmaţiunea mea, purceasă din o convingere tare, că în fiecare parohie *se poate* pune bază şi *se poate* augmenta un fond bisericesc — *cu un creţar*...

Pare că văd surisul dubios, ca să nu zic dispreţuitor al cetitoriului. Din un creţar... — la fonduri mari — mare cutezanţă... şi numai să zici una ca aceasta! Dar sper, că argumentele proptite pe *cifre* şi culese de pe ogorul practicei vor resfira negura nedumeririi, şi vor demonstra, că afirmaţiunea mea e cu totul bazată.

Eu în parohia mea mică şi săracă am pus basă *unui fond bisericesc*: cu ajutorul unui creţar, care în decurs de un an s'a ridicat la suma de 105 cor. 10 fil. Această sumă adunată în anul 1908, s'a sporit în anul curent 1909 până în 30 Iunie la suma de 165 coroane.

(Va urma.)

Cronică pedagogică.

Despre Kant.

(Fine).

Pedepsele, cari sunt de două feluri: corporale şi morale, trebue să le aplicăm cu mult tact şi multă chibzuială. Să ferim copii de minciună şi nedreptate, să deşteptăm şi cultivăm în ei dragostea faţă de dreptate şi de adevăr, să creştem oameni sinceri, cari să ruşinează de minciună. Iubirea de adevăr este cel mai puternic sprijin al caracterului. La formarea caracterului contribue şi sentimentul social, care aşişderea trebue desvoltat în elev. Copilul să înveţe a trăi în raporturi pretineşti cu colegii săi, să fie cu toţi prietinos, sincer şi vesel, ochii lui să fie atât de curaţi şi luminoşi ca şi soarele. Numai sufletul vesel se bucură de bine (vezi şi Iorga, gândiri şi sfaturi).

Suntem deprinşi a împrumuta copilăriei colorile cele mai atrăgătoare şi a căuta la ea ca la o parte din raiul perdut. Nu ne cugetăm însă ca anii copilăriei sunt cei mai grei din viaţă, deoarece copilul nu prea are libertate şi stă sub tutoratul altora. Deja Horatius zice: multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit.

Chiar şi observări metodice face Kant, pe cari le scoate din esperienţa lui, care e foarte bogată, deşi nu vastă. Teoria trebue, zice, să meargă mână în mână cu practica; practica să premeargă teoriei, adecă recomandă inducţia. Prin muncă proprie se câştigă cunoştinţele precum şi averea, deci elevul să săvârşească singur lucrurile. Metodul cel mai bun e cel autodidact, pagubă numai că puţini sunt în stare să-l urmeze. Trebue deci să căutăm după un alt metod, care să se poată aplica la toţi. Şi acesta numai metodul socratic poate fi, căci el a fost cel mai înţelept om din lume.

De mare preţ este, după Kant, şi înţelepciunea ce se încheagă în urma esperienţii şi a cunoaşterii lumei, care însă în privinţa valorii e mai inferioară decât moralitatea. E mai mult iscusinţă decât înţelepciune adevărată, căci ne ajută a ne ascunde gândurile noastre pe de o parte, pe de alta poate ne îmbie putinţa a străbate în sufletul altora. Kant predică o purtare cuviincioasă, deoarece aceasta ridică valoarea omului; chiar şi prefacerea, tăinuirea greşelilor noastre este folositoare zice el, dar numai în cazuri anumite este îngăduită, fiindcă e prea aproape de minciună, care e un mijloc neplăcut. Inţelepciunea e necesară pentru temperament, pecând moralitatea e baza caracterului. „Substine et abstine“. Sufere şi temperează-te e primul pas în încătuşarea patimelor. Trebue mai departe să deşteptăm în copil şi simţămintele, dar să nu-l creştem prea sentimental. Căci slăbim caracterul. Un bun principiu pentru desvoltarea caracterului e: Festina lente. „Eile mit Weile“. Sau mergi încet şi ajungi departe.

Chiar şi asupra datoriilor trebue să lămurim copilul, şi întru cât va fi posibil cu ajutorul esemplelor. Datoriile acestea sunt de două feluri: datoriri faţă de sine şi datoriri faţă de alţii. De multeori, zice cărturariul nostru, s'a pus întrebarea, de este copilul dela natură bun ori rău? Noi la întrebarea aceasta răspundem: nu e nici bun, nici rău; căci omul dela natură nu e fiinţă morală, devine însă când cu ajutorul inteligenţei cuprinde noţiunea datoriei şi legea morală. De altă parte zice, că în fiinţa omenească stau furişate încă multe ispite, instincte, înclinări, cari caută să amăgească mintea. Bun, din punct de vedere moral, devine omul numai prin virtute, adecă prin stăpânire de sine. Copilul trebue să primească şi cunoştinţe lămurite cu privire la datoriile sociale, căci e mai bine ca să se conducă în lucrările sale de ideea datorinţii decât de sentiment.

E mare şi grea întrebarea. In ce priveşte educaţia religioasă, Kant se apropie mult de Rousseau. El zice anume că e mai firesc să conducem copilul treptat, dela intuiţia naturii la ideea Dumnezeirii. Lucrul acesta e însă imposibil, căci dacă nu-i vorbeşti tu de Dumnezeu, va auzi dela alţii. Ideea despre Dumnezeu o putem deştepta şi desvolta, dacă vom obicinui copilul să considere omenirea ca o familie mare, al cărei părinte e Dumnezeu. Religia nu e numai sentiment, ea e o lege care trăeşte în sufletul nostru, conştiinţa sfinţită de cel mai înalt judecător. Religie fără moralitate nu valorează nimica, căci manifestarea cea mai desăvârşită a religiei este moralitatea. Copilul n'are voie să înveţe nici un fel de teologie, căci religia care se razimă pe teologie nu conţine nici un element de morală. Mai întâi moralitatea şi numai mai în urmă teologia. Noi avam nevoe de o religiune, morală, care răsare din conştiinţa morală; căci nu moralitatea isvorâtă din religiune ci religiunea isvorâtă din morală, nu religiune bisericească ci bisarică religioasă pretinde raţiunea practică. Da altcum trebue să învăţăm copilul să cinstească pe Dumnezeu ca pe stăpânul şi dătătorul de viaţă a tuturor văzutelor şi nevăzutelor, ca pe un părinte bun, care se îngrijeşte de noi şi ca pe judecătorul omenirii.

Din cele espuse vedem cât de intensiv s'a ocupat filosoful Kant cu problema educaţiunii, cu câtă râvnă s'a ostenit să deslege tainele desvoltării sănătoase a neamului omenesc. In multe chestiuni pedagogice el este antemergătorul lui Herbart, căruia mai în urmă îi hărăzeşte soartea: catedra de filosofie din Königsberg învăluită încă de duhul mare şi luminat al marelui cărturar. *N. P.*

Centenarul lui Şaguna

în protopresbiteratul Cetăţii de-peatră.

Rohia, Sept. 1909.

Ziua de 8/21 Septemvrie a. c. (Naşterea Născ. de Dzeu) a fost de mare însemnătate nu numai pentru poporul din comuna Cupşeni, ci pentru toţi credincioşii bisericii noastre drept măritoare ortodoxe din acest tract, căci a fost ziua care a făcut-o Domnul, ca sărbătorindu-o cu pietatea cuvenită, să ne manifestăm sentimentul de recunoştinţă şi veneraţiune faţă de memoria celui mai mare arhiereu al bisericii şi neamului nostru de pe vremuri, Andreiu baron de Şaguna, prăsnuind sărbarea jubilară a centenarului dela naşterea sa.

Conferenţa la propunerea prezidentului ei, încă în anul trecut, iar sinodul protopresbiteral în Februarie a decis, ca atât sinodul protopresbiteral, cât şi conferenţa preoţească şi învăţătorească să se convoace pe o zi la şedinţă festivă, ca să se poată sărbători cu demnitatea cuvenită praznicul centenarului dela naşterea marelui arhiereu Andrei.

Care a putut fi ziua cea mai potrivită pentru sărbarea centenară dela naştrrea mântuitorului instituţiunei şi a bisericii noastre ortodoxe române şi a întreg neamului nostru din Ungaria şi Transilvania, decât aceea, în care sărbătorim Naşterea acelei Maice sfinte, prin care a venit mântuirea a întreg neamului omenesc? Deci la glasul şefului nostru tractual întrunitu-s'au în parohia Cupşeni în această zi, în care s'a îndeplinit şi sfinţirea noului edificiu şcolar, sinodul protopresbiteral estraordinar, conferenţa preoţească şi conferenţa învăţătorească.

Sărbarea a decurs în modul următor:

La orele 6 dimineaţa s'a început serviciul divin, îndeplinit de dnul protopop tractual Vasile *Duma* asistat de 3 preoţi. Cântările le-a esecutat un cor improvisat de învăţători şi preoţi presenţi. După terminarea serviciului divin s'a celebrat slujba parastasului, întru amintirea fericitului în Domnul arhiepiscopului şi metropolitului Andreiu, care s'a sfârşit cu „Imnul lui Şaguna“ de Z. Boiu. Imediat dl protopresbiter Vasile Duma prin o cuvântare festivă foarte potrivită momentului, ne face cunoscut pe sărbătoritul nostru, prin desfăşurarea în liniamente generale a activităţii sale, atât pe terenul bisericesc-şcolar, cât şi pe cel naţional.

Isprăvite acestea, în procesiune frumoasă am mers până la frumosul edificiu şcolar zidit din material solid şi conform legii, unde s'a îndeplinit sfinţirea apei, stropirea edificiului şi a poporului adunat cu apă sfinţită.

După care ceremonial, şeful tractului urcând treptele edificiului cu vervă oratorică ţine o cuvântare de toată frumseţa, în firul căreia întreţese şi un circular edat de metropolitul Şaguna referitor la şcoale şi învăţători, terminând cu aducerea mulţămitei sale şi a poporului tinărului preot Augustin Cupşa şi comitetului parohial, dar cu deosebire parohului, care necruţând jertfe şi ostenele, a stăruit atât cu cuvântul, cât şi cu fapta pentru ridicarea acestui frumos edificiu şcolar, care numai spre laudă îi serveşte.

Era la orele 12 când s'au isprăvit acestea. Membri sinodului se întrunesc acum în sala de învăţământ a noului edificiu şcolar, unde şeful tractului prin o cuvântare în care desfăşură măsurile luate de autorităţile noastre superioare întru sărbarea centenarului lui Şaguna zice între altele: „Deci aceste sărbări oficiale vor fi foarte înălţătoare şi vor vesti lumei că şi poporul şi biserica română drept credincioasă cinsteşte după cuviinţă amintirea celui mai mare arhiereu al său de pe vremuri, dar faţă de un astfel de bărbat dela care am moştenit o biserică aşezată pe temelii trainice, care a fost, este şi va fi zidul de apărare al esistenţei noastre ca români şi creştini, avem de împlinit datorii cu mult mai mari“. Şi îndemnând pe membrii sinodali la luarea pildelor celor bune din viaţa lui Şaguna, deschide sinodul.

După constatarea celor presenţi şi constituirea biroului se enunţă ca conclus:

Sinodul protopresbiteral al tractului gr. ort. rom. Cetatea-de-peatră, întrunit astăzi în şedinţă estraordinară luând act cu cea mai desăvârşită recunoştinţă şi veneraţiune despre sărbarea jubilară a centenarului dela naşterea neuitatului nostru arhiepiscop şi metropolit Andreiu Şaguna, plănuită a se sărba cu mare solemnitate în întreaga metropolie, pe lângă cele dispuse în circularul I. P. S. Sale dlui arhiepiscop şi metropolit Ioan decide:

a) Se trimite din sinul sinodului o deputaţiune care să represente tractul nostru la sărbarea desvălirii bustului marelui Andreiu la 5/18 Oct. a. c. în comuna Răşinari.

b) Conform conclusului sinodului arhidiecesan din 1874 în tot anul la ziua sf. apostol Andreiu în fiecare biserică din acest protopresbiterat să se sărbeze cu solemnitatea cuvenită parastas pentru odihna sufletului marelui arhiereu, iar după ameazăzi să se aranjeze festivităţi şcolare.

c) Pentruca să dovedim cu fapte că suntem pătrunşi de recunoştinţă către acest mare bărbat al nostru, protopresbiterul înfiinţează un fond cu numirea: „Fondul Andreiu Şaguna“ din colecte benevole dela credincioşii nostri din toate parohiile acestui tract.

Colectele se vor îndeplini prin epitropiile parohiale în ziua de sf. ap. Andreiu (30 Nov.) şi se vor înainta oficiului protopresbiteral până în 31 Dec. 1909.

d) Indatorăm comitetele parohiale, ca îndecursul acestui an să procure şi aşeze la loc de frunte în toate şcoalele noastre portretul lui Şaguna.

e) Cu toată bucuria ce o avem sărbând centenarul dela naşterea marelui Andreiu, nu putem înăduşi sentimentul de durere şi îngrijire ce ne cuprinde în faţa ...ordonanţei dlui ministru de culte şi instrucţiune publică referitoare la catehisarea elevilor nostri din şcoalele de stat, deci protestând ... contra acestei ordonanţe, sinodul îşi esprimă sentimentul celei mai calde recunoştinţe faţă de I. P. S. Sa dl arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, pentru ţinuta bărbătească întru apărarea autonomiei noastre bisericeşti.

Eshauriată fiind ordinea de zi sinodul se încheie la ora 1 p. m.

După o pauză de 10 minute se deschide conferinţa preoţească prin dl prezident, care zicând între altele: „Să ne înălţăm azi simţirile şi să aducem rugăciuni ferbinţi de mulţămire Preaputernicului Dumnezeu pentru mântuirea poporului său român, ridicând din stricăciune biserica sa drept-măritoare din Transilvania prin trimisul său fericitul Arhiepiscop şi mitropolit Andreiu“.... declară conferenţa deschisă.

Constatându-să că sunt prezenţi 27 preoţi, ear absenţi 5, se constitue biroul şi se întră în ordinea zilei.

Să prezintă rezoluţiunea Preaveneratului Consistor arhidiecezan prin care se aproabă decisiunile conferinţei din anul trecut, exprimându-se totodată complăcerea Preaveneratului Cosistor despre activitatea conferinţei noastre, numărându-se tractul nostru între cele dintâi tracte din arhidieceză.

Se enunţă ca conclus:

Conferenţa preoţească, pătrunsă de sentimentul de stimă şi veneraţiune către memoria celui mai mare preot şi arhiereu al bisericii noastre ortodoxe din Ungaria, faţă de fericitul în Domnul Andreiu Şaguna, luând act despre sărbarea aniversării centenarului dela naşterea lui.... aproabă întru toate măsurile luate de prezidentul conferenţei, ca discuţiunile conferenţei de faţă să se refere cu deosebire la viaţa şi faptele acestui mare bărbat, pe cari reamindu-le să ne servească ca totatâtea îndreptare în viaţa noastră preoţească;

Drept aceea, pentruca preoţimea din protopresbiteratul Cetatea de peatră să fie reprezentată la sărbarea înălţătoare proectată a să face la 5/18 Oct. a. c. în Răşinari, alege o deputaţiune, care în frunte cu prezidentul conferenţei şi cu celelalte deputaţiuni din tract, adecă a sinodului protopresbiteral şi a conferenţei învăţătoreşti, va lua parte la acel act solemn aducând prinosul de pietate faţă de amintirea acestui mare bărbat.

A urmat la ordinea zilei cetirea disertaţiunilor, prima „Activitatea arh. şi mitropolit. Andreiu Şaguna pe terenul bisericesc“ de Alexiu Latiş şi au doa „Monumente mai însemnate din viaţa lui Andreiu Şaguna“ de Nicolae German. Ambii disertanţi s'au achitat în mod destoinic de îndatorirea luată asupra lor, aşa încât au stârnit în inimile celor prezenţi sentimente de admiraţiune faţă de acest mare bărbat al bisericii şi al neamului nostru.

Terminate agendele conferenţei, la orele 3 p. m. se încheie conferenţa preoţească.

La un aşa timp înaintat fireşte a fost foarte bine venită învitarea preotului local la ospitala-i masă, unde doamna

---

decă popa Necolae Vartolomeiu, Ioan Manoiu, Bucur Gerbacea, Ioan Perşoiu, popa Nicolae Jaja, Atanasie Ciurea, B. Moşoiu, Nicolae Ciurea, George Ţăposu, popa Cojanu, popa Alisandru la cârciuma din jos de Bran, şi le-a dat la tot popa câte 90 noauăzeci de sfanţi, iară mie ca Dascălului căce am eşit cu 70 de copii din şcoală înaintea Excelenţiei sale meau dat 15 cinsprezece husoşi.

Ioan Vartolomeiu m. p.
normal dascăl în Şimon.

III. După ce sau mutat cordoanele la Pajeră la anu ni să stricase târgul din Bran fiindcă până atuncia venia cei de din jos de ne aducea la cei de din sus de linie ce ne trebuia din Braşov, apoi ne-am dus eu Dascălul Ioan Vartolomeiu din Şimon şi cu Bucur Moşoiu din Fundata şi am dat jelburi la Gubernie şi ni-a venit să facem iarăşi târgul şi aşa au început iarăşi a să face neputândul nimenea opri. După aceia sau sculat Saşii din Râşnov cu privelegiumu vechiu ca să facă târg şi în Râşnov, şi aşa au început a să face Mercurea la Râşnov şi Sâmbăta la Bran, dar însă la Bran şi Mercurea tot nu sau stricat.

Ioan Vartolomeiu m. p.
normal dascăl în Şimon.

IV. In anul acesta 1841 August au venit domnul director din Sibiiu Moisi Fulea pentru cercetarea şcoalelor în tot Branu, atuncea am fost dascăl eu Ioan Vartolomeiu şi am adunat prunci în şcoală de iau cercetat, după cum spune protocolul din şcoală şi au găsit foarte bine sporu, însemnai ca să se ştie 841.

Ioan Vartolomeiu m. p.
normal dascăl în Şimon.

V. In anul acesta 1848 au fost revoluţia cu Koşut, Bem, Mesaroş, şi Perţel comandanţii ungurilor şi în ziua de 40 de Mucenici au venit aceea în Bran, toţi preoţii fugise, unii în Valachia, alţii în păduri, biserica au rămas pustie, ba şi bieţii oameni fugise toţi care unde au putut şi era o iarnă grozavă şi zăpadă căzuse grea, şi şi cătanile Impărăteşti eşise în ţara românească cu toată Armadia, aicea în Bran venise Armia lui Bem, au stat aicea 13 Săptămâni, au pătimit bieţii oameni destule răutăţi şi jafuri şi era destulă frică în toţi, cât nu să poate povesti, mulţi copii au degerat fugind, multe mueri îngreoiate au facut copii în zăpadă, şi la Iunie 9 au întrat Muscalii şi Ungurii au fugit, am scris eu.

Ioan Vartolomeiu m. p.
normal dascăl în Şimon.

Comunicate prin: *Ioan Mănoiu*
preot.

casei ne-a primit foarte bine. Primească mulțămirea noastră.

La orele 4 p. m. a urmat banchetul în sala de învățământ a edificiului școlar. Toastele de sine înțăles n'au lipsit.

La orele 5½ șeful tractului a deschis conferința învățătorească prin o cuvântere de un cuprins istoric instructiv.

După constituire se cetește o disertație bine succeasă de Ioan Dragomir despre „Activitatea lui Șaguna pe terenul școlar“. Se alege deputațiune care să ia parte la sărbările contemplate a se ținea la Reșinari în 5/18 Oct. a. c., și cu acestea se încheie adunarea.

In deputațiunea care va reprezenta sinodul protopresbiteral, conferența preoțească și conferența învățătorească din protopresbiteratul Cetatea de peatră la sărbările ce să vor aranjea la 5/18 Oct. în Reșinari, au fost aleși dnii: Vasile Duma protopresbiter, Ștefan Ghețe paroh în Cărpiniș, Nicolae German paroh în Rohia, Ștefan Micle paroh în S.-Copalnic, Augustin Cupșa paroh în Cupșeni, Ioan Dragomir înv. în Surduc-Copalnic, Nicolae Man înv. în Lihotin și Alexandru Pop proprietar în Rogoz.

Era aproape la 8 ore sara când s'a terminat vastul program al sărbărilor împreunate cu acest praznic festiv, când apoi s'a început petrecerea cu joc, care abia în zorile zilei următoare s'a sfârșit.

Ear noi cari am avut fericirea a lua parte la acest praznic înălțător, și ne învrednicim a munci sub scutul și paza institutiunilor câștigate și lăsate nouă ca scumpă moștenire de acest mare fiiu al bisericii și neamului nostru, nu numai la astfel de ocasiuni, ci totdeauna cu adâncă pietate să ne reamintim memoria nemuritoriului Ardreiu, căci el a fost al nostru cu trup cu suflet, și a trăit, nu pentru el, ci pentru noi și a noastră fericire.

Preotul: *N. German.*

Adunarea generală

a

„Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

(Fine).

Anuarul Reuniunii va cuprinde pe toți contribuenții și va da istoricul și celelalte orândueli despre administrarea și folosirea fondurilor.

După protocolul fundamental la Reuniune în restimp au fost înscriși 741 membri ordinari, iar după protocolul anului curent, Reuniunea dispune de 84 membri ordinari, 124 membri ajutători, 8 membri fundatori, 17 pe viață și 4 onorari.

In partea privitoare la afacerile pur meseriești, se enumără interesul purtat de Reuniune la așezarea învățăceilor la meserii, ocrotirea și ajutoarele exoperate pentru învățăcei, pentru sodali și pentru măestri, îndemnarea sodalilor de a se perfecționa în străinătate; aranjarea unui curs de contabilitate; aranjarea cu concursul Reuniunii agricole a marei expoziții industriale din 1902 etc.

In restul raportului să scot în relief meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor de o samă de bărbați vrednici, între cari de prezidenții Reuninnilor surori și în deosebi de profesorul G. Precup, totodată prezident al Reuniunei din Blaj, apoi de către fostul dirigent al corului, dl Candid Popa, de cassarul Fl. Cruciță, de membrul în comitet Ioan Bologa, măestru pantofar și de compactorul Petru Ilieș.

Adunarea generală, după ce ia raportul comitetului cu aprobare la cunoștință, la propunerea comisiunei de reviziune a socotelilor, compusă din membrii Emil Petruț, George Mocian și Vasile Banu (raportor G. Mocian) aprobă socotelile Reuniunei în regulă purtate și documentate și dă comitetului absolutorul. In conformitate cu propunerile comitetului, adunarea generală, cu considerare la meritele câștigate pentru cauzele meseriașilor, proclamă cu mare însuflețire drept membri onorari ai Reuniunei pe dnii: Candid Popa fost dirigent al corului și actual dirigent al corului bisericesc; Florea Cruciță, vechiu cassar; Ioan Bologa, vechiu membru în comitet; Petru Ilieș, compactor și pe profesorul Gavriil Precup, prezident al societății meseriașilor din Blaj; mai departe exprimă condolență pentru membrii răposați; încuviințează procurarea din pietate a unui bust potrivit al mult regretatului Nicolae Cristea, fost întemeietor și president onorar al Reuniunii, care să se așeze la întrarea din etaj; decretează revista „Munca“ din Sebeșul săs. drept organ oficial al Reuniunii și-i votează un ajutor de cor. 50; încuviințează scoaterea în tipar a „Anuarului“ al 2-lea, în care să se dea, între altele, biografia și portretul patronului nostru, al I. P. S. Sale Domnului arhiepiscop și metropolit I. Mețianu, al membrilor onorari C. Stejar, Pant. Lucuța, D. Cunțan, Simeon Simoneti (Săliște), cum și al membrilor onorari proclamați în adunarea generală de față; apoi date statistice despre statul meseriașilor noștri din toate centrele etc. etc. Urmând la ordinea zilei desărcinarea fostului comitet, adunarea generală, având în vedere înmulțirea agendelor, înființează pe lângă postul de cassar un post de cassar contabil, tot asemenea pe lângă postul de notar și bibliotecar, câte un post de ajutor de notar și ajutor de bibliotecar. Membrul fundator P. Moga, cu considerare la starea de înflorire, la care Reuniunea s'a înălțat, mulțumită zelului desvoltat de comitetul ei, propune, ear adunarea generală votează mulțumită și recunoștință fostului comitet.

V.-prezidentul G. Poponea, înainte de a se pune la cale alegerea noului comitet, rostește o cuvântare pătrunzătoare și bine simțită, în care, raportând-se la avântul îmbucurător, ce a luat Reuniunea, și care a pus în uimire pe toți câți s'au interesat de soartea și binele ei, a pus în uimire până și pe străini, cărora nu odată le-a stors admirațiunea — face apel la meseriași, ca însuflețindu-se de starea în care ne găsim, să-și strângă rândurile, să se jertfească și mai mult pentru cauzele noastre, ca ăst mod să înălțăm tot mai sus bunul nume al așăzământului, care poartă numele nostru. Să luăm drept pildă de urmat în această privință pe bărcatul faptelor, pe prezidentul nostru, în care am avut sincer povățuitor, desinteresat muncitor, stăruinței și îndemnurilor căruia avem să-i atribuim cinstea și binele la care ne-am avântat. Drept aceea propune, iar adunarea generală votează prezidentului Tordășianu mulțumita și recunoștința sa.

Trecându se la alegerea comitetului și a funcționarilor, la propunerea membrului I. Stanciu, să procalmă aleși: prezident Victor Tordășianu, vice-prezident George Poponea, conducătorul tehnic al tipografiei arhidiecezane; notar: Stefan Duca și Nicolae Roșca, culeg. tip.; cassari: Florea Cruciță, croitor și Nicolae Stoica (cassar contabil), culeg. tip.; bibliotecari: George Trifan, culeg. tip. și Ioan Moga, sodal pantofar; controlor: Ioan Stanciu, măiestru zugrav; arhivar: George Joandrea, culeg. tip., ear membri în comitet, ordinari: George Săsărman, măestru pantofar; George Mocian și Dumitru Axente, culeg. tip. și Vasile Ban, măestru cismar; suplenți: Ioan Roman, măestru frizer; Laurențiu Nemeș, măestru pantofar; Victor Maniu, măestru frizer și Nicolae Chirca, sodal rotar.

Exhauriată ordinea de zi, prezidentul Tordășianu, mulțumind numeroșilor participanți pentru armonica conlucrare și exprimând recunoștința sa vice-prezidentului G. Poponea pentru cuvintele încurajatoare, îl roagă atât pe dsa, cât și pe ceialalți membri, să fie la posturile lor, ca astfel să putem desăvârși opera plăsmuită de vrednicii noștri înaintași și declară adunarea generală încheiată.

„Un participant“.

NOUTĂȚI.

Strada Șaguna. Act de plăcută surprindere pentru noi a săvârșit eri, Joi, consiliul comunal al orașului Sibiiu, dând străzii Morii de aci încolo numirea de *„Strada Șaguna“*, și anume, în vederea serbărilor ce se vor ținea din incidentul împlinirei centenariului dela naștere acestui mare Arhiereu al bisericei noastre. Consiliul comunal al orașului Sibiiu și-a câștigat prin aceasta un titlu de recunoștință, cu care îi datorează fiecare Român bun.

*

Moștenitorul de tron în Germania. Cu prilejul manevrelor din Moravia împăratul Wilhelm învitase la Berlin pe moștenitorul nostru de tron *Francisc Ferdinand* și pe soția sa principesa de *Hohenberg*. Părechea princiară va călători în Noemvrie la Berlin și de acolo în Hanovera, unde va fi o vânătoare de curte.

*

Jubileul Montecuccoli. Din Viena se anunță, că *Montecuccoli*, comandantul de marină, și-a sărbat jubileul de 50 de ani în serviciu și a fost felicitat de arhiduci, arhiducese, ministri și alte persoane de distincție.

*

La sărbarea din Rășinari în memoria lui Șaguna, reuniunea învățătorilor români cu sediul în Timișoara, a delegat pe dl Iul. Vuia; reuniunea arădană va fi representată prin dnul Ios. Moldovan, iar cea dela Orade prin dl Vasile Sala.

*

Anunț. P. S. Sa Domnul Episcop al Aradului, din împrejurări neprevăzute, neputând lua parte la sfințirea bisericii din Cacova — fixată pe 27 Septemvrie (10 Octomvrie n.) actul sfințirii se amână până la alte dispozițiuni. Cacova în 4 Octomvrie n. 1909. *Comitetul parohial.*

*

Principesa Hohenberg, soția moștenitorului de tron a primit din partea Maiestății Sale Monarhului titlul de *ducesă* cu predicatul de „alteță“. Ziarul „Budapest“ salută pe noua ducesă ca pe viitoarea regină a Ungariei.

*

Aviz. Tinerimea universitată română din Cluj își va ținea sara de cunoștință Joi, la 14 Oct. a. c. orele 8 în hotelul „Biasini“. La această convenire se învită cu toată onoarea inteligința română din Cluj și jur. Invitări speciale nu se fac.

*

Logodnă. Dșoara *Melania Pop*, fiica părintelui Virgil Pop din Cristian și dl *Ionel G. Ludu*, ales capelan în Prešmer, fidanțați.

*

In Murăș-Oșorhei s'a inaugurat în zilele acestea o școală reală inferioară militară. Elevii școalei au defilat în fața Excelenței Sale Dlui *Gaudernak*, comandantului de corp.

*

Post vacant. In Săliște este vacant postul de notar al doilea comunal. Concursul expiră în 28 Oct. Aviz celor interesați.

*

Cârciumele închise. Comunele aparținătoare cercului pretorial Sacul, din comitatul Caraș-Severinului, au hotărât ca în zile de Dumineca să țină cârciumele închise.

*

La expoziția de copii ce se va ținea Miercuri la 27 Octomvrie n. c, în Orlat, între altele preotul Tr. Scorobeț din Mohu va ținea o conferență intitulată *„Evangelia pruncilor“*, care la alte popoare a creat instituțiuni religioase pentru copiii.

*

Monument unui nemuritor. In săptămâna trecută a fost inaugurat, în grădina dela „Palais Royal“ în Paris, noul monument al lui *Victor Hugo*, opera unui mare sculptor modern, August Rodin. A fost prezent la inaugurare ministrul de instrucțiune publică și o lume imensă, care a venit să admire noua statue a lui Victor Hugo, creată de celebrul Rodin.

*

Pe monumentul din Arad al lui Kossuth se găsea și un relief înfățișând pe vestitul Rózsa Sándor. Se anunță acum, că acest relief a fost înlăturat și înlocuit cu o scenă a desrobirii țăranilor unguri.

*

Emigrare din Bosnia. Se vestește din Constantinopol, că în luna lui Septemvrie au emigrat din Bosnia 295 de familii mohamedane, cu mai mult de două mii de suflete.

*

Atentat. Din Portland, statul Oregon, se telegrafiază, că din prilejul unor festivități a fost arestat un individ, care făcea încercări desperate d'a se apropia de automobilul, unde se urcase președintele *Taft*. Individul avea la sine un revolver și un mare număr de cartușe. La interogator a declarat că-l cheamă Artur Wright și că n'a voit să împuște pe Taft, ci numai să-l — fotografieze. Se crede, că fotograful amator n'ar fi tocmai în toate doagele.

*

Noul Testament. In curând va apărea *„Noul Testament“* de arhiereul Sofronie Craioveanul, cunoscut din scrierile sale bisericești, autorul calendarului bisericesc ortodox. Cartea „Noul Testament“ care va cuprinde evangeliile după Matei, Marcu, Luca și Ioan, va fi imprimată întocmai după edițiunea sfântului sinod al bisericii autocefale ortodoxe române din 1905.

*

Avis. In vederea festivităților *Asociațiunii* și a centenarului marelui arhiereu *Andreiu baron de Șaguna* — membrii *corului mixt bisericesc* sunt cu insistență rugați a participa la probă de cor *Dumineca*, în **27 Sept.** (10 Oct.) la orele 10 și jum. a. m. în *biserica catedrală.*

*

† Gheorghe Kernbach, care și-a publicat lucrările sub pseudonimul *Gheorghe din Moldova*, a încetat din viață Luni în 4 Octomvrie n. în etate de 50 de ani la Iași. A fost prefect de județ și unul din întemeietorii revistei „Viața Românească“. In București fusese unul din cei mai activi colaboratori la revista lui Hasdeu „Revista Nouă“. A publicat un volum de poezii. El este regretat de număroși prietini și de iubitorii literaturii românești.

*

Concert în Sibiiu. Reuniunea română de muzică din Sibiiu, va da Marți în 29 Septemvrie (12 Octomvrie) un concert în sala cea mare dela Gesellschaftshaus. Biletele se vând începând de Luni la cassarul reuniunii dl *I. Rebega* funcționar la „Albina“ în oarele de birou, precum și sara la cassa. Prenotări pentru locurile din cele 2 șire prime să vor face Dumineca în 10 l. c. în localul casinei române dela 11—12 ore a. m. pe lângă taxa de 40 fileri. Prețul locurilor: locul I 3 cor. locul al II-lea 2 cor. locul III 1·50 cor. loc de stat 1 cor. Membrii reuniunei primesc bilete gratuit. *Comitetul reuniunei.*

*

Invenție. Ingineri din Prusia au inventat un aparat, cu ajutorul căruia se înlătură mirosul greu lăsat în urma lor de automobile cu benzină.

*

Membri fundatori la „Societatea pentru fond de teatru român“ s'au mai făcut: dl Dr. G. Anca, adv. în Oravița, și dna Ana Filip, văduva de adv. în Abrud, plătind taxa de câte 200 cor. Membri pe viață la aceeaș societate s'au înscris: dna Sofia Chirtop soție de adv. în Câmpeni, dna Elvira Pop soție de adv. în Abrud, dl Dr. T. Morcan, adv. și dna Elena Morcan soție de adv. în Câmpeni, plătind taxa de câte 100 coroane.

*

Din Belgrad. In 5 Oct. n., împlinindu-se un an dela proclamarea anexării Bosniei și Herțegovinei s'a representat în teatrul național din Belgrad o piesă tendențioasă, făcându-se demonstrațiuni cu această ocasie în contra Austro-Ungariei.

*

Prof. Wahrmund. Se știe câtă senzație a produs în Austria afacerea profesorului *Wahrmund*, care în urma prelegerilor sale neobișnuite din teologie, a fost transferat dela universitatea din Innsbruck la cea din Praga. Profesorul Wahrmund și-a anunțat acum prelegerile pentru semestrul de iarnă la universitatea din Praga, și anume despre „Sistemul dreptului canonic“; — guvernul însă nu-i permite ținerea prelegerilor, — la stăruința catolicilor din Austria. Ziarele de acolo scriu că faptul guvernului a produs o generală indignare în cercurile liberale.

*

In fiecare odaie de copii, ar trebui pomeniți cu mulțumire bravii pescari norvegieni, cari pe marea furtunoasă prind batocul, din care se face uleiul de pește. Uleiul de pește să prezintă într'o formă de tot gustoasă și ușor de mistuit în *„Emulsiunea lui Scott“*: un mijloc vindecător și nutritor, care se găsește în toate farmaciile.

*

De cincizeci de ani renumitele pastile de piept ale lui Egger se bucură de plăcere generală la tusă, răgușeală, flegmă și lipsa de răsuflu. Un carton 1 și 2 coroane. Carton de probă 50 bani. Se găsește în toate farmaciile și drogheriile. Expediție și deposit general: Farmacia Reichspalatin, Budapesta VI. Váczikörut 17.

Poșta redacției.

Preotului P. M. și altora. Preoții, învățătorii și fruntașii vor veni la Sibiiu și de aici vor merge la Rășinari de regulă cu trăsurile proprii. Cei din depărtări se vor anunța biroului conform apelului publicat. Elevii seminariali vor pleca pe jos, Luni dimineața la orele 5, — dar nu în *procesiune.* Acestora se pot atașa și alții. In Rășinari s'au făcut pregătirile de lipsă, și astfel se vor aranja *trei mese* comune, cu 6 cor; cu 3 cor. și cu 1 50 cor. Impărțirea aceasta nu s'a făcut din considerații separatistice, ci din necesitate.

Dacă copiii slăbesc

dați-le atunci *Emulsiunea lui Scott* și cu bucurie veți vedea o imediată întoarcere spre bine, cu desvoltare puternică și nouă viață pe mai departe.

Deja la destui

copii iubiți, pentru cari părinții numai slabe nădejdi mai aveau, a adus scăpare *Emulsiunea lui Scott.*

Emulsiunea lui Scott

e Emulsiune model, model cu privire la curățenia părților ei constătătoare, ușoara mistuire și puterea de hrană. 7 (330) 1—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției al experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale c. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 448—1909. [353] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător din comuua **Rimeț-Sat**, se excrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest jurnal.

Salarul 600 cor. (400 cor. din repartiție iar 200 cor. dela stat, asignațiune veche), cuartir și lemne de foc, iară după alegere întregirea completă a salarului se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul susindicat, îndatorându-se alesul învățător a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta cu ei la sf. liturghie.

Alba-Iulia, 15 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în contelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Din 10—20 Octomvrie
zilnic pești proaspeți
la **Leopold Neumann,**
(365) 1—3 Heltauergasse 16.

Să primește
un învățăcel
la
Nicolae N. Țintea
comerciant.
Săliște (com. Sibiiului).
(339) 6—9

Deschidere de prăvălie!

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că cu începere din 11 Octomvrie a. c. voiu deschide în loc, Piața mare Nr. 18, o **prăvălie de blănărie** sub firma

I. Steflea.

Bazat pe îndelungata praxă ce am făcut în Viena, Berlin, Paris și Londra, rog respectuos pe prea On. public pentru acordarea binevoitorului sprijin întreprinderii mele.

Asigurând de un serviciu real și solid, semnez

cu deosebită stimă
Ilie Steflea,
blănar.

(367) 1—3

NB. Tot acolo se cumpără și vând după cursul zilei tot felul de piei.

! ! !

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că **Hotelul, Restaurantul** și **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu
Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă și anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și **vinuri veritabile în butoiu și în sticle.**

Mulțămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 1 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 6—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

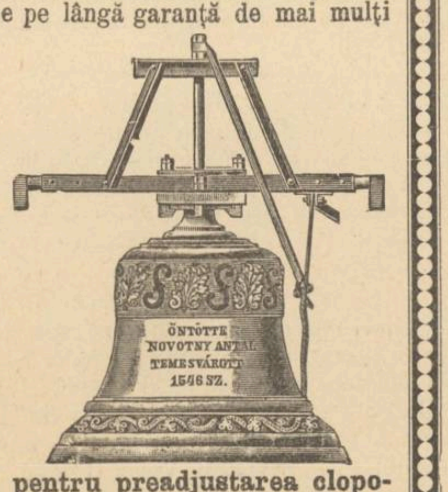

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoștința On. public, că **compactoria** și după moartea tatălui meu, a Domnului

I. F. Zacharides

o conduc mai departe și Vă rog a mă învrednici acum pe mine cu încrederea și bunăvoința avută față de tatăl meu.

Rugându-mă a Vă adresa mie în caz de lipsă cu toată încrederea, semnez

cu toată stima
Ludovic Zacharides,
compactor.
Sibiiu, Quergasse 19.

(366) 1—2

O vai!
O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:
Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 3—26

Trăiască!
Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Pentru
Dame
indispensabil!
Cel mai bun mijloc de înfrumsețare
Crema-MARGIT a lui Földes

Neîntrecută și cu efect miraculos

Feriți-vă de imitațiuni!

delătura deja după vre-o câteva zile pistruele, petele de pe față sgrăbunțele și alte necurățenii de piele. Netezește încrețiturile feței, fața o înălbește, împrospetează și intinerește.

Prețul unei dose mici 1 cor., iar al unei dose mari 2 coroane. ARTICLU SPECIAL DE TOILETĂ: Pudră-Margit 1·20 cor. Săpun-Margit 70 bani. Pastă de dinți Margit 1 coroană. Apă pentru față Margit 1 coroană.

Se expediază prin ramburs sau la trimiterea anticipativă a banilor de fabricantul:
CLEMENS v. FÖLDES farmacist în ARAD.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Pissel & Schmidt, Ervin Rummler; în Agnita: Wilhelm Fröhlich; în Sighișoara: A. W. Lingner; în Mediaș: Iosif Obert.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră și putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanție foarte bună. . . . . Condiții de plată favorabile.

(329) 3—20

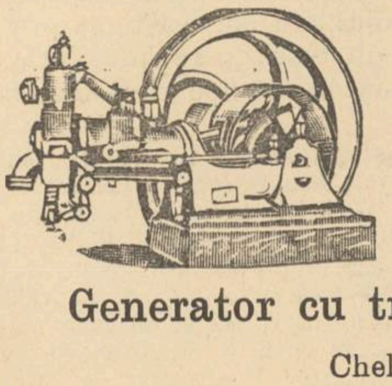

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 105 Sibiiu, 29 Septemvrie (12 Octomvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrefului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Arhiepiscopul şi Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna.

Omagiu memoriei sale!

Când au fost depuse, înainte cu treizeci şi şase de ani, în mormântul din Răşinari, rămăşiţele pământeşti ale marelui Arhiepiscop şi Mitropolit *Andreiu baron de Şaguna,* jale şi durere adâncă a cuprins inimile tuturor credincioşilor săi şi ale tuturor Românilor de bine. Pentrucă mare perdere am îndurat atunci. Ni-a murit, şi încă cu mult înainte de vreme, Acela, care părinte adevărat ni-a fost tuturora, şi în care, cum s'a mai spus în coloanele acestui ziariu, *au fost sintetizate aspiraţiunile naţionale ale Românilor din statul acesta, sub toate raporturile.*

Mare ni-a fost perderea, dar ne-am mângăiat cu cuvintele cuprinse în cântarea bisericească, cumcă: *„deşertăciune sunt toate, şi vieaţa este umbră şi vis“*, şi cu adevărul vecinic, că de moarte nu sunt scutiţi, nici împăraţii cei mai puternici, şi nici oamenii cei mai geniali, în stare să dee altă faţă lumii şi alt curs vremii.

In scurtă vreme a trebuit însă să ne convingem, că şi dela acest adevăr etern şi dela citatele cuvinte pline de înţelepciune se face câteodată abatere, dupăce nu este regulă fără excepţiune.

Ne-am convins, că vieaţa lui *Şaguna* nu a fost deşertăciune, nici umbră şi vis, ci frumoasă realitate, care vie a rămas şi dupăce el a fost aşezat în mormânt. Figura sa ideală, personalitatea sa impunătoare, din ce în ce tot mai bine ni se arată în întreaga ei măreţie, şi o putem asemăna cu soarele, care apune, dar numai pentruca iarăşi să răsară. Aşa şi *Şaguna.* A murit, dar numai pentruca după moarte să-l putem vedea, din an în an tot mai bine, în adevărata sa strălucire, de Arhiereu credincios bisericei şi turmei sale, de politician şi diplomat iscusit, de conducător isteţ al unui popor întreg, de spirit creator, de organizator bun, de literat bisericesc, de financiar mare, mai ales însă de părinte adevărat şi cu durere de inimă pentru toţi!

Căci aceasta ni-a fost noauă *Şaguna*. A fost de toate, şi tuturor toate!

A fost apostol al neamului său, proroc trimis anume de provedinţa divină, ca să verse însufleţire şi încredere în inimile amorţite ale unui popor cu totul desnădăjduit, făcându-l să-şi cunoască puterile proprii, până aci de el nebăgate în seamă, dar exploatate de alţii, până la oboseală desăvârşită.

În limba unui apostol ori proroc, în cuvinte melodioase de înger a vorbit *Şaguna* oamenilor din zilele sale, şi lumea românească l-a înţeles şi l-a urmat cu încrederea cea mai mare. Şi astfel a ajuns el cârmuitorul Românilor din statul acesta. Dar totodată şi cârmuitorul *vremii* în care a trăit, pentrucă bărbatul de absolută încredere al Coroanei, nu numai oamenii, ci şi evenimentele pe cari vremea le naşte le-a ştiut conduce şi întoarce spre culmile pe cari stătea el ridicat, ca un rege al gândirii, şi ca un croitor al celor mai grele şi supraomeneşti planuri şi făptuiri.

Andreiu baron de *Şaguna,* nemuritorul Arhiepiscop şi Mitropolit al bisericei noastre, a fost omul mare al vremilor mari, cari însă în parte tocmai *prin el* au devenit mari şi pentru noi, căci el, cu mintra sa cea luminată şi extraordinar de ageră a ştiut să exploateze situaţiunile date şi create de spiritul vremii astfel, ca din ele folos şi bine să se nască pe seama bisericei sale şi pe seama neamului său.

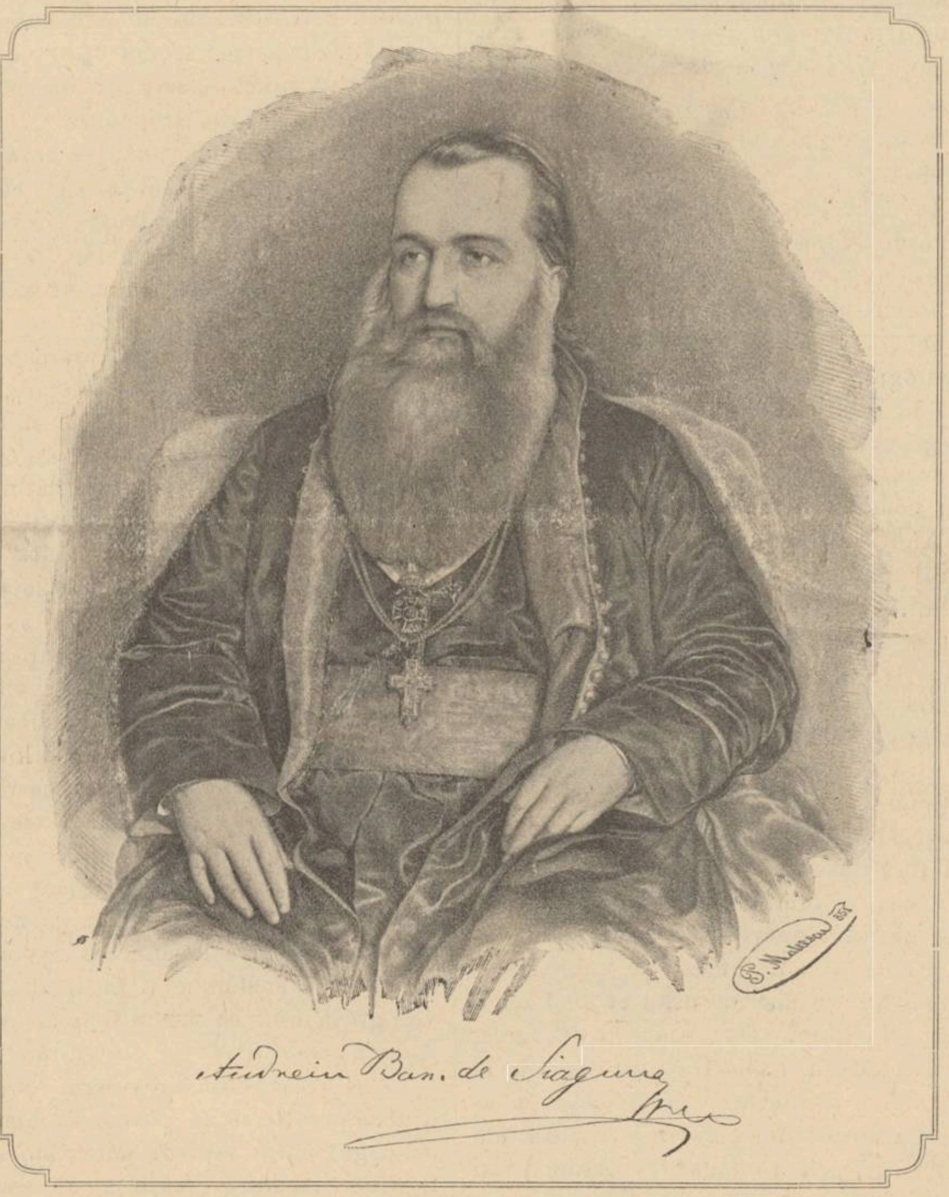

De aceea, fără *Şaguna* nu ne putem închipui desvoltarea lucrurilor în vremile dela 1848 şi cele următoare astfel, ca ele să formeze epoca de glorie şi de mândrie a renaşterii noastre naţionale.

Fără *Şaguna* nu ne putem închipui *reînfiinţarea vechei mitropolii gr.-or. române,* cea mai măreaţă operă a lui *Şaguna*, şi nici organizarea ei în felul cum o avem dela el, ca o grădină bine împrejmuită şi provăzută cu tot felul de pomi roditori, cari şi dacă nu ne dau toate fructele pe cari el doria să le culegem, e numai pentrucă noi nu am fost poate în stare să cultivăm destul de bine aceea ce am primit dela el. *Unul* singur ni le-a dat toate gata, şi noi cei mulţi, noi *toţi,* cari am rămas în urma lui, numai pentruca să *conservăm* aceea ce ni-a lăsat, n'am putut să apărăm de mici spărturi măreaţa sa fortăreaţă: *autonomia noastră bisericească!* De aici se vede, cât de mare a fost el, şi cât de mici suntem noi, moştenitorii tuturor bunătăţilor pe cari ni le-a lăsat.

Fără *Şaguna* nu am avea „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, care mâne îşi ţine în Sibiiu adunarea generală, nu am avea şcoalele poporale şi medii pe cari le avem, nu am avea bogata literatură bisericească, pe care el ni-a dat-o, nu am avea fondurile cele mari şi fundaţiunile însemnate, iarăşi de el întemeiate, pentruca să putem face faţă tuturor trebuinţelor noastre culturale şi de altă natură.

Iată deci, că *Şaguna* de toate ni-a făcut şi noauă tuturor de toate ni-a fost.

Cuvine-se deci, ca memoria acestui bărbat al nostru, mare în faptele sale neperitoare şi vrednic de nemurirea câştigată prin plăsmuirile sale, să rămână adânc imprimată în inima fiecărui fiu al bisericei gr.-ort. române, pe care el a ridicat-o la mărire, ba al fiecărui Român de bun simţ, dupăce *Şaguna* nu a fost numai al bisericei sale, ci al întregului neam românesc.

Idol să ne fie deci tuturor în viitor *Şaguna*, — acest om desăvârşit al lui Dumnezeu, — şi numele său putere de vrajă să exercieze asupra tuturor celor ce-l vor rosti, fie în zile bune, ori rele. Pildă vie să ne fie vieaţa sa şi faptele sale, dictate de adevărata iubire de patrie, de neam şi de lege, şi de mândrie naţională să ni se umplă sufletul totdeauna când ne gândim la el.

Cei buni şi cei cu inima curată, închinaţi-vă deci memoriei sale şi închinaţi-vă în faţa sfântului mormânt din Răşinari, acum, cu ocaziunea sărbării centenariului dela naşterea sa, şi la toate ocaziunile date, pentrucă în acel sfânt mormânt îşi doarme somnul de veci Acela, pe care l-am avut mai bun, mai înţelept, mai mare şi mai nobil între noi.

Binecuvântaţi momentul, în care acest mare Arhiereu al nostru a văzut lumina zilei, înainte cu o sută de ani, şi binecuvântaţi memoria *mamei*, care l-a alăptat şi l-a întrodus în primele învăţături creştineşti ale bisericei noastre dreptmăritoare, al cărei mare Arhiereu a devenit în urmă.

Mulţămiţi provedinţei divine că ni l-a dat *noauă*, tocmai în zilele grele când aveam mai mare trebuinţă de înţelepciunea sa şi de lumina minţii sale, ca să ne scoată din întunerec la lumină, şi imnuri de laudă şi de preamărire aduceţi Preaînălţatului Impărat şi Rege al nostru *Francisc Iosif I.*, care l-a onorat, ca pe nime altul, cu nemărginita sa încredere şi care i-a împlinit totdeauna cererile juste, formulate în interesul şi spre fericirea poporului său.

Cetiţi-i apoi vieaţa şi activitatea, pentruca pildă vie să vă fie tuturor; căutaţi să-i cunoaşteţi munca uriaşă, săvârşită spre binele neamului din care a făcut parte, şi să cunoaşteţi isbânzile frumoase cu cari a fost încoronată munca sa supraomenească, căci atunci veţi ajunge la convingerea, că cu adevărat *mare*, neîntrecut de mare a fost nemuritorul Arhiepiscop şi Mitropolit *Andreiu baron de Şaguna*, al cărui centenar dela ziua naşterii sale se serbează în zilele proxime în toate bisericile gr.-ort. din patrie. Iar pentruca lucrul acesta din urmă să-l poată face cu înlesnire fiecare dintre cetitorii nostri, dăm în numărul de faţă, — dedicat întreg memoriei marelui *Şaguna*, — în scurt extras făptuirile sale mai de seamă, în ordine cronologică, după cum urmează:

Copilăria lui Şaguna.

Regeneratorul bisericii noastre gr.-ort. rom. din Transilvania şi Ungaria, Marele Arhiepiscop şi Mitropolit *Andreiu baron de Şaguna*, s'a născut în oraşul Mişcolţ, în 20 Decemvrie 1808 (1 Ianuarie n. 1809). Tatăl seu a fost *Naum Şaguna*, comerciant, şi mamă-sa *Anastasia*, născută *Muciu*, ambii Români macedoneni, de origine din Grabova. In botez nounăscutul a primit numele *Anastasiu*, după numele mamei sale. Era al treilea copil la casă, pentru că avea un frate mai mărişor, pe *Avreta*, (Francisc) şi o soră mai mare, pe *Ecaterina*.

Afacerile neguţătoreşti nu mergeau tocmai bine la casa lui Naum Şaguna, şi în speranţă, că-şi va îmbunătăţi soartea, omul a trecut la legea catolică, dela cea veche ortodoxă în care s'a născut şi a crescut. După legile ţării, trebuiau să fie consideraţi de trecuţi la catolicism şi copiii sei. Şi cu toate luptele energice, purtate din partea mamei lor, Anastasie, pentru a-i rămânea copiii în legea strămoşască, primejdia nu a putut fi delăturată, pentrucă prin ordin preaînalt copiii au fost declaraţi ca aparţinători bisericii catolice, în urma trecerii tatălui lor la catolicism, şi în legea aceasta au fost ei crescuţi în şcoale.

Ecaterina Şaguna a murit de timpuriu, ca fată tînără, împreună cu Maria, o altă fiică a lui Naum Şaguna, născută probabil după naşterea lui Anastasiu, fără a fi putut ajunge vremea de a trece dela catolicism îndărăt la legea gr.-ort. Dar băiatul cel mai mare al lui Naum, cu numele Avreta, împlinind în 12 Ianuarie 1822 anul al 19-lea al etăţii, şi-a anunţat într'o rugare adresată palatinului ţării firma hotărâre de a trece le legea gr.-ort. urmând glasul convingerii sale, dupăce pentru religia romano-catolică nu simte nici o inclinare. Cererea de a trece la legea strămoşască i-a fost încuviinţată.

Acelaşi lucru l-a făcut şi băiatul mai mic al lui Naum Şaguna, *Anastasiu*, care şi-a făcut studiile în Mişcolţ şi Pesta, unde a terminat gimnasiul cu eminenţă, la etate de 18 ani, şi apoi a urmat cursul de filozofie şi drept, tot în Pesta, timp de trei ani. Şi acesta la etatea de 19 ani s'a lăpădat de legea romano-catolică şi şi-a anunţat trecerea la legea strămoşască. Aceasta s'a întâmplat în 29 Ianuarie 1826.

La anul 1829 Anastasiu Şaguna termină studiile universitare şi merge la Vârşeţ, ca să înveţe teologia. Terminând cursurile teologice, este chemat la Carloveţ din partea Mitropolitului sârbesc de pe atunci *Stefan Stratimirovici* şi e numit profesor de teologie la institutul teologic de acolo, având totodată să fie şi secretarul mitropolitului.

La 1 Noemvrie 1833 tinărul profesor de teologie se călugăreşte, luându-şi numele *Andreiu*. Inaintarea pe treapta hierarhică i-a mers apoi foarte repede, căci la 1838 a ajuns protosincel, la 1842 arhimandrit titular la mănăstirea Hopova, iar la 1845 arhimandrit chivernisitor al mănăstirii Covil, din dieceza Neoplanta. O dovadă eclatantă, că toţi mitropoliţii sârbeşti, cari s'au perândat în scaunul arhieresc din Carloveţ, în acest interval de timp, anume, Stratimirovici, Stancovici şi Raiacici, au văzut şi recunoscut în *Andreiu Şaguna* pe omul superior, sârguincios şi vrednic de înaintare.

Tatăl lui Andreiu Şaguna, Naum, a murit pe când el era încă băiat mic, dar mama lui, Anastasia, a avut bucuria de a-l vedea călugărit şi dedicat cu totul bisericii, la care evlavioasa femee a ţinut atât de mult. Ea a decedat la începutul anului 1836, fiind înmormântată la 17 Ianuarie, în cimiterul din Pesta.

Fratele lui Andreiu, Avreta Şaguna, s'a făcut comerciant în Pesta, dar la anul 1849 a murit şi el.

Ajutorul trebuincios, ca să-şi poată face studiile, Andreiu Şaguna l-a avut dela unchiul său, *Atanasiu Grabovski*, comerciant de frunte în Pesta şi mare mecenat al Românilor cu carte, pe lângă care se adăpostise în timpul din urmă şi mamă-sa Anastasia.

In anul 1845, toamna, moare episcopul *Vasile Moga* al Ardealului, şi provedinţa divină aşa întocmeşte trebile, ca Arhimandritul Andreiu Şaguna, care fusese scurtă vreme şi în Vârşeţ profesor de teologie, la secţia românească, să fie trimis la Sibiiu ca vicar general al bisericii gr.-ort. române ardelene. S'a întâmplat aceasta în 27 Iunie 1846, căci acest dat îl poartă resoluţiunea preaînaltă, prin care Andreiu Şaguna a fost numit vicar general pentru eparhia văduvită a Ardealului.

Şaguna ca vicar.

La Sibiiu a sosit Arhimandritul Andreiu Şaguna în 21 August (2 Septemvrie) 1846 şi a luat conducerea diecezei. A fost primit cu răceală şi cu neîncredere. Lucru uşor de explicat. Patriotismul local va fi fost buruiană cunoscută şi pe vremea aceea, şi lumea mai bucuros ar fi văzut în scaunul de vicar pe unul din Ardeal, fie ori şi cine, decât pe unul străin, despre care se mai vorbea, că nici nu e Român, ci Sârb. Dar erau şi de aceia, cari vedeau în *trimiterea* lui Şaguna la Sibiiu, prin resoluţiune preaînaltă, un amestec neiertat în afacerile interne ale bisericii gr.-ort. române din Ardeal, un fel de scurtare de drepturi.

Şaguna vedea şi simţia răceala şi neîncrederea celor din jurul seu, cu cari împreună avea să muncească spre binele de obşte, dar simţia în sine şi *puterea* de a şti face să dispară orice neîncredere faţă de el. S'a pus deci pe muncă, ştiind bine că numai munca impune. Şi atâta era de muncit la Sibiiu, unde Şaguna nu a aflat aproape nimica! In centru era un curs de teologie de şase luni şi un curs de pedagogie iarăşi numai de şase luni. De aci eşiau luminătorii şi conducătorii poporului dela sate. Şaguna imediat în toamna anului 1846 ridică cursul clerical la *un an întreg*, şi ia măsuri, ca de aci înainte, cine vrea să îmbrăţişeze preoţia, să înveţe toate şcoalele, până la filosofie.

Dă apoi preoţimei din dieceză circulare dese, pline de sfaturi şi îndrumări, cu privire la educarea religioasă morală a poporaţiunei, prin biserică, şi a tinerimei prin şcoală, şi cu privire la purtarea preoţilor, în şi afară de biserică, pentruca şi credincioşilor lor preoţii să fie exemplu de oameni corecţi şi cinstiţi.

La două luni după aşezarea sa în Sibiiu Andreiu Şaguna porunceşte prin un circular protopopilor să pună toată ostăneala şi silinţa, ca preoţii să împlinească următoarele folositoare rândueli:

„1. Fiecare preot să umble în reverendă, cu brâu vânăt închis şi pălărie rotundă, nu numai când are de a săvârşi vre-o slujbă, ci şi când va veni la cetate, sau va merge la mai marii săi, sau la vre-o tistie mai înaltă.

2. Nici unul să nu îndrăsnească a-şi rade barba, dar părul să şi-l peptene înapoi.

3. Dela cercetarea jocurilor, crăşmelor şi de a bea vin şi vinars în uliţă sau în târguri şi dela orice vorbe statului preoţesc vătămătoare, să se contenească.

4. Negustorie a face, sau a umbla în persoană după alte câştiguri, să înceteze de tot. Mai încolo:

5. Pentruca fiecare preot după cuviinţă să-şi poată împlini datorinţele sale, tot insul să se îndeletnicească în cetirea sfintei scripturi şi a sfinţilor părinţi, să citească şi să înveţe *catichisul de rost*, şi câştigându-şi folositoare cunoştinţe, să fie în stare a cuvânta din timp în timp cătră popor cu sporiu şi cu folos, şi a-i putea arăta calea cătră fapte bune, spre care sfârşit se cuvine să aibă o viaţă neprihănită, purtare bună întru toate, şi în tot locul ca cu o trâmbiţă binerăsunătoare să deştepte pe toţi spre cucernicia cea adevărat creştină şi spre frica lui D-zeu“.

La 1 Decemvrie 1846 Şaguna adresează circular nou preoţimei din diecesa gr. ort. a Ardealului, în care pune în vedere şi *pedepse* pe seama celor ce nu împlinesc poruncile sale şi nu îndreaptă relele de cari sunt stăpâniţi. „De cercetarea cârcimelor feriţi-vă, — se spune în circularul acesta. Răul acesta câte alte răutăţi pricinueşte, fieştecare din voi poate pricepe. Drept aceea numai pravila 54 a sfinţilor Apostoli vă aduc aminte, unde cetim, că preotul, care fără lipsă mare se va afla mâncând ori bând în cârcimă, să fie *oprit*. Intru urmarea acestora, cu cea mai mare întristare a inimei şi cu nespusă mirare încredinţându-mă, că mulţi dintre preoţi au obiceiul şi datina, după săvârşirea slujbelor dumnezeeştilor zile de Dumineci şi sărbători, din sfânta biserică a nu merge acasă, ci drept a se abate la cârcimă şi a vorbi cele ce nu se cuvine unui preot, aspru şi sub pedeapsa opririi de slujbă preoţească, după pravila 54 a soborului al şaselea a toată lumea şi pravila 24 a soborului dela Laodikia, tuturor acelora, cari până la această slăbiciune şi nebăgare de seamă a treptei sale s'au rătăcit, poruncesc, ca să se lase de această ticăloasă şi ruşinătoare a lor datină. Iar ca să încredinţez pe fieştecare, că asprimea mea în lucrare o voi aduce, în privinţa acelora cari în treaba aceasta vor greşi, unii ca aceia îi *voiu pedepsi şi publica preoţimii întregi din eparhie*“.

In acest circular vicarul *Şaguna* îndrumă preoţii să se poarte cu blândeţă şi cu cuget curat faţă de popor, cu cuviinţă faţă de stăpânire, iar faţă de cei săraci cu milă, făcându-le slujbele *gratuit*. Averea bisericească să o chivernisească bine, şi fără ştirea titorilor şi curatorilor să nu facă nici o cheltuială.

Pentru a se convinge despre felul cum împlineşte preoţimea dela sate poruncile primite dela mai marele ei, şi pentru a cunoaşte mai deaproape starea satelor şi a poporaţiunei româneşti din diecesa condusă de el, *Andreiu Şaguna* face în anul 1847 visitaţiuni canonice prin diecesă, cu permisiune primită dela guvernul Ardealului. Cu prilejul acestor visitaţiuni *Şaguna* a controlat în mod amănunţit bisericile, şcoalele, a luat informaţiuni despre purtarea preoţilor, a lăudat pe cei harnici şi a dojenit pe cei negligenţi.

Ca vicar a făcut apoi Arhimandritul *Andreiu Şaguna* un serviciu foarte mare poporaţiunei române din Munţii-Apuseni, care la îndemnul unei unguroaice, cu numele Catarina Varga, care se lăuda că are legături cu cercurile cele mai înalte, au purtat ani dearândul proces urbarial contra erariului, şi tot la îndemnul acestei femei erau pe calea să-l reînoiască, fără a avea prospecte de isbândă. Guvernul a rugat pe *Şaguna* să întrevină, pentruca să se liniştească spiritele agitate şi oamenii să fie cruţaţi de cheltueli zadarnice. *Şaguna* a împlinit rugarea guvernului. In toamna anului 1846 a eşit la faţa locului în părţile Abrudului, însoţit de protopresbiterul Iosif Ighian al Zlatnei, şi i-a succes să liniştească poporaţiunea agitată. Pe la începutul anului următor 1847 s'au arătat însă semne noi de nemulţămire şi turburare şi *Şaguna* a trebuit să meargă tocmai în sărbătorile Bobotezii de nou la Bucium-Isbita, unde i se comunicase că e mai mare primejdia şi influenţa Catarinei Varga. *Şaguna* a mers la faţa locului însoţit de vicecomitele comitatului Alba-inferioară şi de pretorul din Zlatna, cari apoi, dupăce *Şaguna* ţinuse vorbire poporului în biserică, la eşirea din biserică au prins de braţ pe Catarina Varga, au aşezat-o în sania lui *Şaguna* şi au dus-o la Aiud în temniţă, iar poporaţiunea a scăpat de sfaturile pline de primejdii ale acestei aventuriere.

Guvernatorul Ardealului, contele Teleky József, a mulţămit Arhimandritului Şaguna pentru bunele servicii făcute statului şi poporului uşor de amăgit, pentru intervenţia, care uşor putea să devină fatală pentru Şaguna, iar cei ce nu-l vedeau cu ochi buni pe Şaguna au făurit armă din această întâmplare în contra lui, susţinând, că Şaguna a făcut servicii guvernului, numai pentru a-şi pregăti calea spre episcopie.

Şaguna episcop.

Vicarul Şaguna şi-a ţinut de datorinţă, dupăce a sosit la Sibiiu şi a primit conducerea diecesei văduvite, să adreseze rugare guvernului, în conţelegere cu consistorul, ca scaunul episcopesc să nu fie lăsat multă vreme în văduvie, ci să fie îndeplinit prin alegere, după modalitatea care a fost observată şi cu ocasiunea alegerii episcopului *Vasile Moga*, întâmplată la anul 1810. S'a provocat Şaguna la canoane, cari prescriu, ca nici o eparhie să nu rămână în văduvie mai mult de trei luni. Prin resoluţiune preaînaltă, datată din 24 Iulie 1847, alegerea de episcop se încuviinţează şi se dă drept de alegere protopopilor din diecesă, însă fără restricţiunea observată la alegerea lui *Vasile Moga*, ca episcopul să fie ales *numai* dintre Ardeleni, ci de ori şi unde. Sigur, că disposiţia aceasta a fost luată în favorul lui Şaguna, care pe lângă restricţiunea de mai nainte nu putea să ajungă episcop al Ardealului.

După primirea resoluţiunei preaînalte, consistorul diecesan a pus ziua de alegere pe 1 Decemvrie 1847, şi a învitat la alegere pe toţi protopresbiterii diecesei la Turda, unde actul de alegere aveau să-l conducă comisarii guverniali Teleki László şi Istvánfi Pál. A participat la actul de alegere şi vicarul Şaguna. Adunarea a fost presidată de numiţii comisari regeşti, dintre cari contele Teleki a rostit o vorbire de deschidere foarte însemnată. A spus celor întruniţi în colegiu electoral, că voinţa Maiestăţii Sale este, ca „episcopul care va fi ales să fie bărbat înzestrat cu calităţile, pe cari fericitul împărat Francisc le căutase în episcopul neuniţilor. De aceea a pus clerul în starea, ca de astădată, fără nici o restrângere şi împedecare, *să poată alege* de arhipăstor sufletesc *pe un bărbat investit cu asemenea virtuţi şi calităţi, luându l de acolo, unde-l vor găsi*“. Face apel deci la toţi cei îndreptăţiţi să-şi dee votul, ca să satisfacă voinţei şi plăcerii Maiestăţii Sale, „care este cu totul aplecat pentru binele poporului, deci să se silească a face această alegere de episcop, care cu ajutorul lui Dumnezeu acum se va începe, astfel, ca *împlinirea şi resultatul ei să fie plăcut şi primit bunului şi preaînduratului nostru împărat*“.

A vorbit în această adunare şi vicarul Şaguna în trei rânduri. Două vorbiri a ţinut în limba maghiară, cătră comisarii regeşti, iar una în limba română a fost adresată protopresbiterilor alegători. Toate vorbirile sale au fost de o frumseţă rară. Şi rostite cu mult avânt oratoric, au făcut impresie adâncă asupra alegătorilor, şi sigur, că au contribuit în mare măsură, ca Şaguna să capete voturile trebuinşi de acelaş înţeles, dar Şaguna nici de astădată nu i-a putut împlini dorinţa, parte pentrucă înarmarea poporului român din Ardeal se începuse pe întreaga linie, parte pentrucă conducerea trebilor româneşti o luase în mână *comitetul român de pacificare*, instituit în Sibiiu, cu aprobarea stăpânirii militare. In schimb a dat circular Şaguna, cu datul 19 Octomvrie n. 1848, în care provoacă pe toţi credincioşii săi, să dee ascultare proclamaţiunei generalului Puchner şi să pună toţi mâna pe arme. „Inarmaţi-vă cu toţii pentru susţinerea rândului bun, şi spre sprijinirea voinţei celei mai înalte a Maiestăţii Sale, staţi gata şi hotărâţi a întimpina pe orice vrăjmaş“.

Aşa se spunea în circular, şi se spunea şi aceea, că Românii să se ferească de acte de vrăjmăşie şi de volnicie.

Şaguna la noul Monarh.

In 2 Decemvrie 1848 împăratul Ferdinand, silit de împrejurări, renunţă la tron în Olmütz şi predă domnia nepotului său de frate, Arhiducelui *Francisc Iosif*, pe atunci în etate de 18 ani. Şaguna a adus la cunoştinţă credincioşilor săi suirea pe tron a noului Domnitor în 4/16 Decemvrie, prin un circular, în care cere dela credincioşii săi să primească fiecare cu fiiască dragoste şi cu adevărată supunere pe noul uns al Domnului, pe preaînălţatul nostru Impărat Francisc Iosif, căruia îi doreşte „*biruinţă asupra protivnicilor*“, iar preoţimea o îndrumă, ca la dumnezeiasca slujbă de acum înainte să pomenească numele noului Domnitor.

In 28 Decemvrie Românii ţin apoi o nouă adunare naţională, în Sibiiu, sub presidenţia episcopului Şaguna, care a rostit o clasică vorbire de deschidere, descriind în ea clar şi obiectiv situaţia din ţară şi făcând teoria adevăratului şi a falsului patriotism. A pus naţionalismul şi naţionalitatea pe baze morale, singurele baze chemate să le dee trăinicie sigură, pentrucă „numai religiunea şi moralitatea ne pot face fericiţi“. Adunarea s'a ţinut la „Impăratul Romanilor“ şi a participat la ea 250 de Români inteligenţi din Ardeal. A hotărât compunerea şi înaintarea la locul preaînalt a unei petiţiuni naţionale, în care să fie cuprinse durerile şi doririle Românilor. O delegaţiune condusă de Şaguna a fost încredinţată apoi cu mergerea la Olmütz, pentru a preda petiţia Monarhului şi pentru a depune la poalele tronului omagiile de supunere ale întregei naţiuni române.

Şaguna a mers singur la Viena, şi acolo a aşteptat sosirea celoralalţi membri din delegaţiune. A mers singur, pentrucă a trebuit să facă drumul pe la Bucureşti, Cernăuţi, Viena, ca să nu pună oamenii lui Kossuth mâna pe el. In 6 Februarie 1849 a fost primit apoi singur la curte, în Olmütz, din partea tinărului Domnitor, căruia Şaguna i-a rostit o frumoasă vorbire de supunere şi alipire, asigurându-l, că naţiunea română stă la porunca preaînaltă a Maiestăţii Sale, gata a da recruţi pentru sprijinirea tronului şi cerând trebuinţa, de a eşi la câmp cu mic cu mare, în urmă rugându-l să se „milostivească cu îndurare pe această naţiune credincioasă *a o face părtaşă de libertatea constituţională*“.

Primirea lui Şaguna a fost foarte afabilă şi Maiestatea Sa l-a oprit în ziua aceea la prânz.

Episcopul Şaguna s'a dus apoi la Praga, pentruca să mulţămească fostului împărat Ferdinand pentru bunăvoinţa arătată faţă de poporul român, iar de aci s'a întors iar la Olmütz, unde sosiseră şi ceialalţi membri din delegaţiune, cu cari împreună Şaguna s'a prezentat în 25 Februarie 1849 de nou Monarhului, înmânându-i petiţiunea Românilor, în care aceştia cereau: „Unirea tuturor Românilor din monarhie într'o singură naţiune independentă, cu un cap naţional, ales de senatul român şi întărit de Maiestatea Sa“, — rugare, pe care Maiestatea Sa a luat-o în primire cu cuvintele următoare: „Petiţiunea *credincioasei mele naţiuni române* voiu dispune să fie luată în apreciere amănunţită şi o voiu resolva în cel mai scurt timp *spre mulţămirea ei*“.

Episcopul Şaguna, cu unii membri din delegaţiune, au rămas acum în Viena, unde se consultau zilnic, ca „bărbaţi de încredere ai poporului român“, şi aşteptau răspunsul Monarhului. Cum însă acesta întârzia, în 5 Martie au adresat o nouă rugare, de astădată guvernului, solicitând în ea resolvarea petiţiunei predate Monarhului. In 12 Martie au înaintat iarăşi Monarhului o rugare, în care au ridicat protest în contra numirii fundului regiu de „Sachsenland“. Tot în chestia aceasta au prezentat la 23 Martie şi guvernului dela Viena un scurt memorand, în care au fost rectificate datele statistice greşite, referitoare la poporaţiunea Ardealului. In 15 Aprilie delegaţiunea protestează la guvern în contra „Voevodinei Sârbeşti“, care nu e provincie numai sârbească, ci şi românească, iar la 23 Aprilie se trimite guvernului un nou ursoriu, cerându-se răspuns la petiţiunile Românilor. In fine în 28 Aprilie delegaţiunea trimite o adresă generalului Iellacich, în care-l roagă să pună o vorbă bună la timp potrivit şi la loc potrivit în favorul naţiunei române. Facă-se îngerul păzitor al naţiunei române. „Titlul de salvator al acestei naţiuni mult cercate nu va fi cel mai neînsemnat între acelea, pe cari vi le va da istoria pentru faptele eroice ale Escelenţiei Voastre, şi parte vi le-a dat deja“.

Cu două zile mai nainte, în 26 Aprilie, se înaintase guvernului petiţiunea *naţiunilor unite*, adecă română, croată şi slovacă, în care se cereau drepturi naţionale-politice pe seama tuturor acestor popoare.

In 26 Iunie 1849 se predă Monarhului din partea delegaţilor bănăţeni, Petru Mocsonyi, Petru Cermena, şi Ioan Dobran o nouă rugare, în care se cere împlinirea dorinţelor Românilor, esprimate în petiţiunea lor din 25 Februarie, adecă unirea tuturor Românilor din monarhie într'un corp politic naţional. Se mai adresează guvernului o rugare, pentru a interveni în favorul Românilor arestaţi în principatele române, iar în 18 Iulie delegaţiunea română, în frunte cu Şaguna, s'a presentat de nou în faţa Monarhului şi a cerut împlinirea celor cuprinse în rugarea din 25 Februarie. Monarhul a răspuns: „Voiu da imediat poruncă miniştrilor mei, să resolveze petiţiunea Dvoastre, şi puteţi fi încredinţaţi, că *pentru naţiunea română se va face tot ce va fi cu putinţă*“.

Răspunsul guvernului a şi venit, în 18 Iulie, dar n'a mulţămit pe cei din delegaţiune, cari au înaintat numai decât o *replică* lămuritoare guvernului, cu datul din 30 Iulie şi compusă cu multă isteţime, pe baza datelor statistice.

In 20 Iulie, delegaţii români din Banat, în frunte cu episcopul Şaguna şi cu protopopul Popazu al Braşovului, înaintează rugare guvernului, ca să numească episcop la Vârşeţ pe Arhimandritul *Patriciu Popescu*, Român cu sentimente bune, şi să permită Românilor, ca *într'un congres naţional bisericesc să-şi aleagă Mitropolit propriu*. Resolvarea acestei petiţiuni a fost urgentată în 24 Octomvrie, însă numai din partea delegaţilor bănăţeni, pentrucă Şaguna plecase pe la finea lunei August 1849 acasă, iarăşi pe drumul pe care mersese la Viena, prin Bucovina şi Ţara românească.

E de prisos a se mai spune, că toate aceste multe petiţiuni au fost compuse, ori de Şaguna însuşi, ori apoi după ideile şi îndrumările sale.

Şaguna acasă.

Când a sosit Şaguna acasă la Sibiiu, la frontiera Ardealului mulţime de popor şi de fruntaşi l-a aşteptat şi l-a însoţit până la Sibiiu. Călătoria aceasta a lui Şaguna a fost o adevărată cale de triumf. După sosirea sa acasă au început să-i vină cu grămada scrisorile şi adresele de mulţumire şi de felicitare, pentru lupta energică şi înţeleaptă purtată în *causa naţională română*. Acasă în Ardeal era acum linişte; răsboiul civil se terminase, trupele maghiare au fost capitulat la Şiria în 13 August, şi Kossuth părăsise ţara. A găsit însă Şaguna acasă reşedinţa sa cu desăvârşire distrusă şi pustiită, actele consistorului arse, astfel, că a trebuit să-şi iee locuinţa într'o casă închiriată.

In 6 Decemvrie Şaguna adresează circular preoţimei din dieceza sa, ca în ziua primă de Crăciun să se cetească în fiecare biserică *doxologia*, după sfânta liturgie, ca mulţămită adusă cerului pentru învingerea Impăratului asupra protivnicilor, pentru sufocarea revoluţiei şi restabilirea păcii, iar în ziua a treia de Crăciun să se facă parastas pentru sufletele celor căzuţi în luptele purtate pentru apărarea tronului. In 24 Decemvrie a adresat apoi rugare guvernorului din Ardeal, *Wohlgemuth*, ca să i permită colectarea de bani pentru ridicarea unui monument, întru eternisarea memoriei celor căzuţi în luptele purtate pentru conservarea naţionalităţii şi limbii lor, care monument să fie ridicat în *Câmpeni*; dar guvernorul l-a rugat în răspunsul dat imediat, să amâne realisarea acestei idei, acceptate în principiu, pe mai târziu, când apoi la un moment potrivit se va face propunere în acest înţeles la locul preaînalt. Şaguna a acceptat propunerea de amânare, dar în urmă schimbându-se împrejurările, ideea aceasta frumoasă a lui Şaguna nu a mai putut fi realisată.

Delegaţiunea română a mai adresat guvernului o ultimă rugare, în 10 Ianuarie 1850, deastădată fără Şaguna, dar la tot casul cu consentimentul său, în care au fost înşirate de nou doririle şi durerile Românilor, iar Şaguna a trimis de acasă, tot în Ianuarie 1850, un amănunţit memorand guvernului, în care e înşirat cu mare minuţiositate tot ce ar trebui să facă guvernul pentru poporul român, pentruca acesta să fie mulţămit şi să nu se clatine în el credinţa şi iubirea faţă de tron şi casa domnitoare.

E de notat, că în absenţa lui Şaguna, guvernul unguresc numise vicariu în locul său pe protodiaconul *Ioan Hania*, dar Şaguna după ce a sosit acasă a cassat toate dispoziţiile luate din partea vicarului *nelegiuit*.

Sub absolutism.

Au urmat zece ani grei, în cari au fost trataţi la fel, şi cei ce au atăcat tronul şi cei ce au apărat tronul. Au fost anii de suferinţă şi de aşteptare. Pe lângă toată amărăciunea care îl cuprinsese, Şaguna n'a stat pe loc, ci a muncit mai departe pentru binele obştei, căutând să obţină favoruri pe terenul bisericesc, cultural şi economic. In 12 Martie 1850 ţine cu învoire mai înaltă sinod în Sibiiu, cu 24 protopresbiteri şi 20 mireni, în presenţa comisarului împărătesc Ioan de Karabetz. Resultatul sinodului a fost o petiţiune adresată monarhului, în care se cuprindeau toate cererile clerului şi poporului român. A fost înaintată Maiestăţii Sale în 12 Aprilie 1850 prin guvernul ţării. Cererea de frunte era: „*restaurarea vechei mitropolii gr. or. din Ardeal*“.

La îndemnul lui Şaguna ţin apoi sinod şi Românii din dieceza Aradului şi înaintează Monarhului şi ei rugare de acelaş cuprins: adecă „*acordarea reînfiinţării mitropoliei române*“.

In Octomvrie 1850 Şaguna ia parte la conferenţele episcopeşti ţinute în Viena şi înaintează ministrului de culte un memorand, în care face mai multe propuneri cu privire la aceste conferenţe, şi insistă pentru *înfiinţarea unei mitropolii române*, independentă de cea sârbească. Un alt memorand înaintează Şaguna guvernului în anul următor 1851, motivând necesitatea înfiinţării mitropoliei române cu înseşi sfintele canoane. Şi de aci încolo nu a lăsat Şaguna nici o ocasiune nefolosită, ca să nu ceară *despărţirea de către Sârbi* şi *înfiinţarea mitropoliei române*, fiind convins marele Arhiereu, că dreptul *acesta* trebue câştigat întâi pe seama Românilor, şi atunci toate celelalte au să urmeze dela sine, ori apoi mai cu uşurătate.

In 21 Decemvrie 1850 Şaguna a mers de nou la Viena şi în fruntea unei deputaţiuni a cerut dela ministrul de culte înfiinţarea unei facultăţi filosofice juridice în Cluj, cu limba de propunere *română*. O altă rugare s'a înaintat Monarhului la 30 Decemvrie 1850, cerându-se în ea de nou, ca Românii să fie organizaţi politiceşte într'un singur corp naţional. A stat şi de astădată mult la Viena episcopul Şaguna, şi abia în 12 Iulie 1851 a sosit acasă la Sibiiu. I s'a făcut frumoasă primire şi acuma pretutindenea. Poporul îi ieşea în cale cu prapori şi cu steaguri. In Sibiiu l-au primit preoţii la reşedinţă, toţi îmbrăcaţi în ornate bisericeşti. Sara i s'a făcut serenadă cu muzică militară şi cu torţe. Din afară au început iarăşi să vină scrisori şi adrese, trimise episcopului din toate părţile locuite de Români.

In Septemvrie 1851 Şaguna aprobă cu bucurie şi binecuvântă hotărârea luată din partea Braşovenilor de a înfiinţa gimnaziu românesc în Braşov şi dă tot sprijinul necesar, pentruca ideea să poată fi prefăcută în faptă. Peatra fundamentală a pus-o tot Şaguna, în 17 Septemvrie 1852, ziua sfintei Sofii, de atunci zi de sărbătoare pentru acest gimnaziu românesc din Braşov.

In Aprilie 1852 Şaguna împarte în persoană, însoţit de un comisar împărătesc, ajutorul dat din partea Monarhului pe seama bisericilor ruinate în urma evenimentelor din anii 1848/49, iar în 20 Iulie 1852 primeşte la marginea Ardealului pe Maiestatea Sa, — care venise să facă călătorii prin această ţară, — în fruntea unei număroase deputaţiuni. Impăratul, după sosire, s'a dat jos din trăsură şi a primit raportul guvernorului Schwartzenberg, iar după aceasta a mers deadreptul la Şaguna, care l-a bineventat în numele Românilor ardeleni. Impăratul s'a întreţinut puţin cu Şaguna şi cu unii dintre preoţii cari i-au fost presentaţi, apoi a trecut la celelalte deputaţiuni străine. Când a sosit împăratul la Sibiiu, tot Şaguna a fost primul care l-a primit şi bineventat. Cu ocaziunea acestei călătorii a împăratului a fost numit Şaguna consilier intim al Maiestăţii Sale, iar baronatul îl primise mai înainte, în anul 1850.

In 1853 se întâmplă atentatul lui Libényi asupra Monarhului, atentatul neisbutit. Şaguna imediat trimite adresă de felicitare Monarhului, pentru norocoasa scăpare, iar în 25 Martie 1853 se prezintă în persoană la Maiestatea Sa, în fruntea unei deputaţiuni, pentru a-i preda o adresă omagială şi de felicitare, primită cu vădită bucurie din partea Maiestăţii Sale.

Pentru a eternisa acest eveniment, Şaguna înfiinţează „*fundaţiunea Francisc Josefiană*“ cu permisiune preaînaltă de a fi numită astfel, care are de scop ajutorarea studenţilor săraci şi diligenţi, şi care are astăzi un capital de 152,207 cor. Inceputul l-a făcut Şaguna cu 1000 florini (2000 cor.).

In toamna anului 1853 Şaguna a mers apoi la Braşov, la deschiderea gimnaziului românesc de acolo. A ţinut şedinţe cu eforia şi cu corpul profesoral, a făcut parastas pentru binefăcătorii răposaţi ai gimnaziului şi în urmă a rostit o vorbire pătrunzătoare, legând în ea de inima profesorilor soartea şi viitorul noului gimnaziu, iar publicului adresându-i următoarele cuvinte: „Iubiţilor mei fii, am ştiut că o să aveţi bucurie mare de darul împărătesc, de aceea am venit să mă bucur şi eu împreună cu voi, — primiţi-mă şi pe mine la ospăţul bucuriei voastre“.

In anul 1854 se întâmplă căsătoria Monarhului nostru cu principesa Elisaveta de Bavaria. Cununia s'a făcut în 12 Aprilie n. în Viena. Şaguna a dat un circular frumos din acest prilej clerului şi poporului şi a plecat la Viena, pentru a aduce şi în persoană felicitări Impăratului şi Impărătesei. A fost primit în audienţă, în fruntea unei deputaţiuni a Românilor, în mod foarte afabil, în 28 Aprilie n.

In anul 1855 moare protosincelul *Grigorie Pantazi*, în care Şaguna îşi pusese cele mai bune speranţe, foarte întemeiate, şi Şaguna, pentru a-i eterniza numele şi memoria, înfiinţează fundaţiunea care îi poartă numele, în scopul, ca peste 100 de ani, din interesele ei să se dee ajutor protopresbiterilor şi preoţilor. Fundaţiunea e astăzi de 425,022 cor.

cioase, pentruca să ajungă în numărul ternariu, pentru a putea fi propus spre numire în dignitatea de episcop, căci situaţia nu era tocmai favorabilă pentru el, şi se afirmă, că înainte de alegere ar fi fost chiar provocat *să nu candideze, pentrucă nu va fi ales, din motivul, că e străin şi e Sârb.* Şaguna însă a arătat, că e Român de naştere şi li-a spus, că dacă nu-l vreau Ardelenii pe el, îi vrea el pe ei, şi i-a asigurat, că *el* are să le fie episcop, întâmplese ce se va întâmpla!

In ziua de 1 Decemvrie s'au împlinit formalităţile îndatinate la astfel de ocasiuni, şi în 2 Decemvrie n. 1847 s'a procedat la actul de alegere. Fiecare protopresbiter a votat pentru 3 inşi. Adunându-se voturile date s'a constatat, că au primit: Ioan Moga 33, Moise Fulea 31, *Andreiu Şaguna* 27 voturi, iar celelalte voturi s'au împărţit astfel: protopresbiterul Ighian 14, Popazu 11, Const. Duma 5, Ioan Panovici 1, Avisalon Popovici 1 şi Ioan Hania 3.

Cei trei candidaţi dintâi, cari au întrunit voturile cele mai multe, au fost propuşi guvernului, ca dintre ei să numească pe care vrea episcop pentru biserica gr. ort. română a Ardealului, iar numirea a căzut pe *Andreiu Şaguna*, trimis anume de provedinţă în Ardeal, ca să redee bisericii sale independenţa de mult îngropată, iar neamului său să-i aducă serviciile pe cari nime altul nu i le-a adus.

Monarhul în 5 Februarie n. (24 Ianuarie v.) 1848 *a întărit pe Andreiu Şaguna în demnitatea de episcop*, fără a-i mai pune condiţiunile grele, formulate în 19 puncte, pe cari le pusese guvernul episcopului de mai nainte *Vasile Moga.* Cârmuirea bisericii gr. ort. române din Ardeal era lăsată deci cu totul în grija noului episcop, fără a-i mai fi încătuşată activitatea episcopului — o încredere deosebită din partea guvernului şi a Monarhului, de care *Şaguna* s'a arătat a fi fost pe deplin vrednic.

Şaguna a adus la cunoştinţa clerului şi poporului numirea sa de episcop prin un circular de frumos cuprins, în care mulţămeşte Monarhului pentru încrederea cu care l-a onorat şi promite, că va fi tuturor *tată adevărat* în înţelesul cel mai strict al cuvântului. Indeamnă de nou preoţimea să lumineze poporul, căci aceasta este şi dorinţa Monarhului, şi roagă pe toţi preoţii cari ţin cuvântări bisericeşti, să i le trimită lui, căci are de gând să le tipărească sub titlul: „Adunarea cuvântărilor bisericeşti, întocmite prin preoţimea eparhiei gr. răsăritene neunite din Ardeal“.

Văzându-se în faţa unui fapt împlinit, chiar şi ceice erau contra alegerii lui *Şaguna* de episcop, s'au împăcat acum cu situaţia, şi se poate spune, că peste tot ştirea despre numirea lui *Şaguna* de episcop a fost primită cu bucurie. Valoarea adevărată a lui *Şaguna* ca om luminat şi muncitor pentru binele de obşte a cunoscut-o însă mai bine *Timoteiu Cipariu*, eruditul canonic din Blaj, care scria despre acest eveniment următoarele în gazeta sa „*Organul Luminării*“:

„Virtuţile acestui mare bărbat român sunt mai cunoscute, decât să aibă trebuinţă a se mai lăuda, încât nici inimicii nu i le-ar putea nega, şi credem, că graţia Maiestăţii Sale *n'a putut cădea pe o persoană mai meritatorie de o aşa mare chemare.* Multe zile şi din partea noastră îi urăm“.

Vorbele lui Cipariu au fost mai mult o prorocie, pentrucă *Şaguna* de aci încolo a început să devină un bărbat cu adevărat mare, Arhiereu distins, politician de prima forţă şi iscusit diplomat.

Sfinţirea lui Şaguna de episcop.

Vântul libertăţii, pornit din Francia, ajunsese şi la noi. Spiritele erau agitate, lumea se frământa să pună mâna pe aceea ce i se părea că-i este acum atât de aproape: *independenţa naţională.* In frământările acestea de renaştere naţională au fost întrat şi Românii din Ardeal. In 25 Martie 1848 se ţine o conferenţă confidenţială în Blaj şi din ea iase cunoscuta proclamaţiune a lui Aron Pumnul. In 25 Martie se ţine prima întrunire a tinerimei române din Murăş-Oşorhei. In 25 Martie apare prima proclamaţiune a lui S. Bărnuţiu. In 25 Martie, ca la o poruncă, se ţine întrunire românească şi în Braşov, pentru a se consulta oamenii în „*causa română*“. O mişcare generală printre Români, din care s'a născut ideea unei adunări mari poporale, care a şi fost convocată pe 18/30 Aprilie 1848 la Blaj.

Andrei Şaguna tocmai pe ziua aceasta, care era şi Dumineca Tomii, a fost chemat la Carloveţ pentru a fi sfinţit episcop al Ardealului. Actul sfinţirii l-a sevârşit patriarhul (atunci de curând ridicat la acest rang) *Iosif Raiacici*, asistat de episcopii Joanovici din Karlstadt şi Stefan Popovici din Vârşeţ.

Remarcabilă a fost vorbirea pe care a rostit-o atunci *Şaguna* şi care era de un cuprins covârşitor.

In ea spunea Şaguna că-şi dă bine seama despre aceea ce se aşteaptă dela el, ca să lucreze la *reînvierea diecesei transilvane*, şi cunoaşte greutăţile pe cari va trebui să le învingă, dar precum în trecut toată mângăerea sa a fost *în muncă şi osteneală*, aşa şi în viitor *bucuria sa va fi delăturarea greutăţilor cari i se vor ivi în cale.* Imploară darul Celui de sus, ca să-i dee tăria spre a-şi împlini greaua chemare. Mulţămeşte Monarhului pentru grija ce o poartă tuturor supuşilor săi, mulţămeşte Patriarhului pentru ostenelele avute, ca pentru dieceza Ardealului el, Şaguna, să fie numit episcop, mulţumeşte celorlalţi doi episcopi cari au luat parte activă la sfinţirea sa, precum şi publicului asistent şi-şi încheie vorbirea astfel: Mai pe urmă iarăşi înaintea Ta Doamne cad şi zic: „*Tu Doamne ştii, că către scopul meu a alerga doresc, pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să i deştept, şi cu voe către tot ce e adevărat, plăcut şi bun să-i atrag. Tu Doamne umbrează mă cu puternicul tău scut. Tu îndulceşte-mi în ceasul morţii fructele amarelor mele osteneli, Amin*“.

Vorbirea a fost rostită în limba sârbească, pe care Şaguna o vorbea perfect de bine.

In vorbirea aceasta se cuprinde profesia de credinţă a lui Şaguna, programul său de muncă, descoperirea scopului pentru care a venit el în Ardeal, anume, *ca să deştepte pe Români din somnul lor adânc şi să-i conducă spre limanul fericirei şi al bunei stări.* Cu o energie de fier s'a apucat Şaguna, după sfinţire, de realisarea acestui program, pentru a cărui realisare nu a ajuns viaţa sa destul de scurtă, ci şi urmaşii săi mai au să muncească, cel puţin o sută de ani, după cum ne spune înţeleptul *Bariţiu.*

Şaguna la adunarea din Blaj.

Adunarea naţională convocată pe Duminеca Tomii la Blaj nu s'a putut ţinea, In locul ei a fost convocată adunarea din 3/15 Maiu. Guvernul îşi dăduse învoirea, ca adunarea din 3/15 Maiu să se ţină în două locuri, în Blaj şi Sibiiu, sub conducerea episcopului respectiv şi sub răspunderea sa, dar consistoriul din Sibiiu a convocat şi pe credincioşii săi tot la Blaj la adunare, lucru luat apoi prin tăcere la cunoştinţă din partea guvernului.

Privirile tuturor Românilor din Ardeal erau îndreptate în prima linie asupra lui *Bărnuţiu*, luminatul fruntaş din acele zile grele ale neamului nostru, şi în linia a doua asupra lui Şaguna, dela înţelepciunea şi tactul căruia se aştepta foarte mult. Chiar şi cei de legea greco-catolică ţineau mai mult la episcopul Şaguna, decât la episcopul lor *Leményi*, care devenise foarte nepopular. Când a sosit Şaguna dela Carloveţ, ca episcop sfinţit, i s'a făcut în Sibiiu primire foarte frumoasă, din partea tuturor Românilor, fără deosebire de confesiune, iar vorbirea de bineventare i-a rostit-o însuşi *Simeon Bărnuţiu*, căruia Şaguna i-a răspuns într'o vorbire frumoasă, în care a provocat pe cei ce l-au primit şi pe toţi Românii, să fie credincioşi Monarhului şi casei domnitoare în aceste zile grele.

Ziua memorabilă de 3/5 Maiu 1848 căzuse pe zi de Luni. Lumea românească a început însă să sosească de Vineri sara la Blaj. Sâmbătă apoi curgeau cetele de Români din toate părţile spre Blaj, inteligenţă şi popor.

Episcopul *Şaguna* asemenea Sâmbătă a plecat din Sibiiu la Blaj, cu suită mare. Se aflau în suita-sa inteligenţi români din Sibiiu şi din Braşov. Pe unde a trecut cu trăsura, lumea l-a întâmpinat cu pompă şi însufleţire. Cei mai mulţi dintre credincioşii săi din clasa inteligentă s'au alăturat suitei sale, care ajungând în comuna Mănerade, era deja un convoiu impunător. In Mănerade îl aştepta pe *Şaguna* o delegaţiune a capitlului din Blaj, pentru a-l bineventa în numele episcopului şi a-l ruga, să fie, cât stă în Blaj, oaspele episcopului Leményi, care-l aşteaptă cu dragoste frăţească.

Şaguna a primit cu bucurie invitarea, şi a descins în Blaj, la curtea episcopească, cu toate că de acasă plecase cu gândul să-şi ridice o băracă de scânduri în piaţa Blajului şi acolo să locuiască.

Când a întrat în Blaj a fost aclamat cu frenesie. Iar Duminecă, după sfânta liturgie, celebrată în catedrala din Blaj, eşind *de braţ* din biserică cu episcopul Leményi, zecile de mii de Români nu mai încetau să-l admire şi să-l aclameze. Culmea entusiasmului mulţimei însă a fost atins, când *Şaguna*, ţinând o scurtă vorbire poporului, a spus următoarele: „Da, suntem fraţi, şi nu din făţărie, ci fraţi în Cristos, *fraţi Români*, fraţi cari provoacă pe tot Românul să uite neplăcerile trecutului şi să se considere toţi de fraţi, aşa cum *fraţi sunt şi episcopii lor*“.

Şedinţele memorabilei adunări dela Blaj au fost conduse de ambii episcopi, ca prezidenţi, în fiinţa de faţă a 40.000 de Români, adunaţi de prin toate părţile Ardealului. După constituirea făcută la începutul primei şedinţe, Luni dimineaţa în 3/15 Maiu, episcopul *Şaguna* a rostit o rugăciune fierbinte către ceriu, pentru sănătatea împăratului Ferdinand şi *pentru naţiunea română*, implorând darul de sus, ca să-i lumineze mintea şi să-i îndrepte paşii pe calea cea bună, pentru a-şi ajunge scopul dorit, *libertatea naţională.*

S'au votat din partea impunătoarei adunări naţionale din Blaj hotărârile cunoscute, s'au ales două delegaţiuni pentruca să meargă la dieta din Cluj şi la Impăratul, cea primă sub conducerea episcopului Leményi, iar cealaltă sub conducerea episcopului *Şaguna*, şi s'a ales un comitet permanent de 12 membri, în frunte cu *Şaguna* ca prezident şi cu *Bărnuţiu* ca vicoprezident.

Succesul acestei mari adunări naţionale este a se mulţămi în mare parte înţelepciunei lui *Şaguna.* Şi cumcă adunarea a fost cu adevărat impunătoare, se vede din faptul, că generalul Schurter, comandantul trupelor concentrate atunci în Blaj, a rămas încântat de ordinea exemplară şi de conduita poporului român. Spunea tuturor, că a umblat mult şi a văzut multe adunări de popor, dar *una care să fi decurs cu atâta demnitate ca aceasta, nu a văzut în întreaga Europă.*

După adunare *Şaguna* a adresat circular credincioşilor săi, invitându-i să fie liniştiţi şi să aştepte desfăşurarea evenimentelor ce au să vină, fără duşmănie faţă de proprietarii de pământ, domnii lor de mai nainte.

Şaguna la Viena şi la Pesta.

Norii grei se îngrămădiseră pe orizontul patriei noastre. Furtuna era apropiată. Toţi căutau deci să mântuiască aceea ce era de mântuit şi să scoată din valuri aceea ce putea să fie scos. Timp de perdut nu aveau nici Românii. De aceea delegaţiunile alese din partea adunării din Blaj au plecat numai decât, una la Cluj, alta la Viena, pentruca să-şi împlinească misiunea, să predee dietei din Cluj şi Impăratului hotărârile adunării din Blaj, cererile Românilor. *Şaguna*, conducătorul delegaţiunei trimise la Viena, a ajuns aci cu o mică întârziere, pentrucă a mai avut de lucru prin Cluj şi Pesta. A trebuit să se prezinte, ca episcop nou, guvernului şi palatinului. Deci ceialalţi membri din delegaţiune s'au prezentat sânguri Monarhului, *fără* Şaguna, în Innsbruck, unde se afla atunci curtea împărătească. La rugarea predată Monarhului Românii primiră un răspuns nu prea îmbucurător.

Sosise acum şi Şaguna la Viena şi a plecat cu delegaţiunea de nou la Innsbruck, unde au fost primiţi Românii în 18 Iunie 1848 a două oră în audienţă, acum sub conducerea lui Şaguna. De astădată răspunsul Monarhului a fost mai mulţămitor. Li-a spus Românilor, că guvernul său unguresc *va face lege, prin care naţionalitatea română va fi asigurată, şi de ridicarea şcoalelor naţionale româneşti încă se va purta de grije.* Au fost îndrumaţi deci Românii să se pună acum în înţelegere cu guvernul unguresc. Delegaţiunea, în frunte cu Şaguna, a şi plecat în acest scop la Pesta. In Pesta s'a oprit însă numai Şaguna, care ca membru ales în comisiunea regnicolară, din partea dietei din Cluj, pentru stabilirea amănuntelor cu privire la perfecţionarea uniunei, ţinea că e necesar să iee parte la şedinţele acestei comisiuni, cari se începuseră, sub conducerea contelui Teleki József. Din comisiune mai făceau parte dintre Români: episcopul Leményi din Blaj şi Alexandru Bohăţiel. Şaguna însă a cerut, să mai fie chemaţi şi alţi Români din Ardeal, ca să facă parte din comisiune şi să fie ascultaţi în privinţa dorinţelor neamului românesc, şi cererea i-a fost împlinită. Guvernul a mai chemat la consulare pe următorii: Francisc P. Leményi, Timoteiu Cipariu, Ioan Chirilă, Iosif Ighian, Petru Bădilă, Paul Dunca, Moise Fulea, Demetriu Moldovan şi Ioan Bran, dintre cari însă numai 5 au venit la Pesta.

Cu hotărârile comisiunei regnicolare Românii nu au fost mulţămiţi şi Şaguna a înaintat vot separat bine motivat, ceeace a avut de urmare, că comisiunea a revenit asupra hotărârilor ei, a mai modificat ceva din ele, apoi a predat întregul proiect de lege referitor la asigurarea drepturilor pe seama Românilor din Ardeal guvernului unguresc, care l-a aşezat în cartoane şi l-a pus în arhivă, unde a rămas îngropat. Şaguna a plecat apoi acasă, însă pe ascuns, ca să nu-l vadă nime, pentrucă oamenii l-au fost luat la ochi şi-l urmăriau sub pretext, că ţine cu Rusia şi are steaguri muscăleşti la sine. I s'a făcut şi perchisiţie domiciliară în Pesta, pe acest motiv, în miez de noapte. Mai era luat la ochi şi pentru faptul, că avea pardesiu negru, cu căptuşeală galbină, deci, colorile împărăteşti: negru-galbin!

Apel la popularitatea lui Şaguna.

Acasă în Ardeal Şaguna a aflat o situaţie din cele mai critice. Ardealul întreg era în fierbere, aflându-se sub presiunea evenimentelor cari din zi în zi se schimbau, agravând situaţia. In Viena a fost spânzurat de stâlpul unui felinar ministrul de răsboiu Latour, iar în Ardeal la Luna au fost împuşcaţi fără motiv treizeci de Români. Amărăciunea era mare printre Românii din Ardeal pentru faptul din urmă, şi lumea se gândea la acte de răsbunare. Era mare temerea, că toţi Românii din Ardeal vor pune mâna pe arme. In aceste momente critice comisarul guvernial din Ardeal, *Vay Miklós*, se adresează lui Şaguna, cu o măgulitoare scrisoare datată din 12 Octomvrie 1848, şi îl roagă în numele Maiestăţii Sale şi al patriei, să-i dee mână de ajutor la liniştirea poporaţiunei române, pentruca să fie împedecată primejdia ce e pe cale de a isbucni. Să facă tot ce crede că e bun şi folositor pentru menţinerea păcii şi a liniştei în ţară, şi despre măsurile pe cari le va lua să-l avizeze.

Şaguna a răspuns numai decât, că în starea în care au ajuns lucrurile, din partea sa nu se mai poate face nimica. Nu poate să-şi liniştească credincioşii în nişte zile, în cari e la ordinea zilei omorârea Românilor şi „*profanarea bisericilor lor prin răscolirea cărţilor liturgice şi prin spargerea sfintelor potire de cuminecătură*“.

In 17 Octomvrie 1848 comisarul Vay îi adresează o nouă rugare, în acelaş scop

La anul 1857 primeşte apoi învoirea prea'naltă de a deschide colecte pentru ridicarea unei catedrale în Sibiiu. Inceputul şi aci îl face Şaguna cu 2000 fl., iar Maiestatea Sa Monarhul s'a înscris între primii donatori cu 1000 de galbini. Fundaţiunea aceasta s'a urcat, până la zidirea catedralei, la suma de peste 500,000 cor.

O deosebită atenţiune a dat Şaguna în acesti ani de absolutism *şcoalelor poporale*, pe seama cărora a stabilit principiul confesional, ca bază a organizării, ştiind bine, că numai şcoala pusă sub scutul bisericii este pe deplin asigurată faţă de orice primejdie. A adresat număroase circulare cu privire la îndreptarea relelor constatate prin oamenii săi de încredere în şcoalele poporale, şi a stăruit mult, ca sporiu frumos să se facă în toate. Năzuinţele lui Şaguna, de a se înfiinţa pe spesele statului mai multe gimnazii româneşti, şi anume 6 superioare, 6 inferioare şi 6 şcoale reale, cu limba de propunere *română*, au rămas însă fără rezultat. Nici chiar şcoala reală din Abrud, încuviinţată din partea Maiestăţii Sale, nu a putut fi ridicată, din cauza împotrivirii guvernului.

Înfiinţarea „tipografiei“.

Una dintre cele mai însemnate fapte culturale ale episcopului Şaguna, săvârşite în anii absolutismului, a fost înfiinţarea unei tipografii proprii în Sibiiu, în care să se tipărească cărţi bisericeşti şi şcolare pentru trebuinţele diecesei din Ardeal. In 17 Iunie 1850 înaintează Şaguna rugare guvernorului Wohlgemuth, ca să i se permită să înfiinţeze pe spesele proprii o tipografie în Sibiiu, care pe lângă serviciile ce le va aduce bisericii şi neamului, va fi totdeauna gata şi spre serviciul înaltului regim.

La sfârşitul lui August primeşte răspuns favorabil la rugarea sa, şi imediat tipografia a fost pusă în funcţionare. Inaugurarea ei s'a făcut prin sfinţirea apei. Poetul *Andreiu Murăşianu* scrisese o poesie ocasională, care a fost tipărită ca primul product literar al nouei tipografii.

Localul tipografiei a fost la început în strada iernei, de unde la anul 1867 s'a mutat în strada Măcelarilor. Conducătorul ei a fost neamţul Gerber, înlocuit nu peste mult cu Dimitrie Lazarevici, care lucrase mai nainte în tipografia regească din Buda, la cărţile româneşti.

In tipografia aceasta a lui Şaguna au fost tipărite mulţimea de cărţi bisericeşti şi şcolare, compuse în mare parte de Şaguna, ori la îndemnul său, a căror înşirare amănunţită s'a făcut în coloanele ziarului acestuia, în temeinica lucrare a dlui G. *Tulbure*, asesor consistorial în Oradea-mare, publicată în numerii 56—88 din anul acesta.

Notăm, că pentru tipărirea de cărţi bisericeşti Şaguna a avut neplăceri cu Blajul, care l-a acusat în 1855, că vatămă privilegiul pe care-l are numai Blajul de a tipări cărţi bisericeşti în limba română, iar Sârbii au persecutat şi afurisit pe cei ce cumpărau cărţi tipărite în Sibiiu. Ministrul de culte Thun, cu care Şaguna a purtat luptă mare şi grea, fiind că îi încrucişa toate planurile şi i se împotrivea tuturor cererilor, s'a pus pe partea contrară, dar Şaguna totuşi a eşit biruitor, pentrucă a adus la cădere pe Thun, iar în Decemvrie 1860, după încordate opintiri, Monarhul a dat dreptul tipografiei din Sibiiu de a tipări cărţi bisericeşti, nu numai pentru diecesa Ardealului, ci şi pentru celelalte diecese cu credincioşi români, anume: Arad, Vârşeţ, Timişoara şi Bucovina.

Socotelile tipografiei le purta ori controla Şaguna însuşi, iar la moartea sa a lăsat tipografia cu testament arhidiecesei din Sibiiu. Pe lângă serviciile enorme aduse culturii şi literaturii naţionale româneşti, tipografia dispune astăzi de o avere reală, de un fond în sumă de 461.600 cor. Sasul Rannicher spunea într'o disertaţiune următoarele despre tipografia lui Şaguna: „... El (Şaguna) a lovit în stâncă şi-a deschis pe seama poporului său izvorul culturii intelectuale. Aşa putem caracterisa pe Şaguna, care a săvârşit pentru Români în anul 1850 şi pentru credincioşii bisericii gr. răsăritene din Ardeal acelaşi lucru, pe care-l făcuse cu 300 de ani înainte Honterus pentru reformaţie şi pentru Saşi“. („Tel. Rom.“ 1855 nr. 17 şi 18).

Mai notăm, că nimic nu a eşit din tipografia lui Şaguna fără a fi revăzut şi corectat de însuşi întemeietorul tipografiei.

Infiinţarea „Telegrafului Român“.

Tot în anii absolutismului s'a înfiinţat şi ziarul nostru, asemenea prin marele Arhiereu Şaguna. Când am făcut la începutul anului 1903 istoricul de 50 ani ai acestui ziar, spuneam, că nu ni-a succes să dăm de actele referitoare la înfiinţarea lui. De atunci actele s'au găsit. Erau aşezate într'o ladă bine ferecată, care s'a păstrat mulţi ani în localul cassei arhidiecesane, fără a se fi gândit cineva să o deschidă. Inainte cu doi ani lada a fost însă deschisă, cu mare trudă, şi în ea s'au aflat actele din întrebare. Din ele ştim, că în 30 Octomvrie 1852 a adresat Şaguna rugare autorităţii supreme poliţiale, ca să i se permită înfiinţarea unui organ de publicitate, care va apăra între altele şi interesele înaltului guvern. Pentru conducerea acestui ziar, care va purta numele „*Telegraful Român*“, Şaguna a angajat pe profesorul *Aaron Florian*, „în stare să implinească această sarcină“. Tot atunci scrie Ş. şi guvernorului Schwartzenberg, rugându-l să întrevină la locul competent, ca rugarea să-i fie încuviinţată. In 15 Decemvrie 1852 Şaguna primeşte resoluţiunea autorităţii supreme poliţiale, că cererea i-a fost încuviinţată. In 22 Decemvrie 1852 Şaguna înaintează o nouă rugare autorităţii supreme poliţiale, ca aceasta să îndrume oficiile postale să primească abonamente la noul ziar şi să-l înmâneze abonaţilor.

Episcopul Şaguna a depus apoi cauţiunea legală în hârtii de valoare şi ziarul a apărut la începutul anului 1853. In 8 Decemvrie 1852 s'a publicat un apel de *prenumeraţiune*, în care e stabilit programul noului organ de publicitate, ce se înfiinţează în scopul de a „împărtăşi poporului român din politică, industrie, comerciu şi literatură, idei şi cunoştinţe practice, potrivite cu timpul şi amăsurat trebuinţelor lui“.

Cu redactorul Aaron Florian a legat Şaguna contract, în care se spune, că dupăce ziarul: „nu are şi nu cutează să aibă alt scop decât înaintarea interesului înaltei noastre stăpâniri şi propăşirea cea sănătoasă şi treptată a naţiunei, poftesc şi aştept dela domnul redactor, ca Domnia-Sa, având înaintea ochilor acest scop sfânt şi mântuitor pentru naţiune, *să ridije pomenitul jurnal fără de cea mai mică apriată ori tainică vătămare a interesului prealuminatului nostru Impărat şi al preaînalt aceluiaşi stăpâniri*“.

Onorarul redactorului e stabilit în contract în 800 fl., iar dacă numărul abonaţilor va fi mare, i se pune în vedere o urcare a onorarului, în măsură cuviincioasă.

Ziarul, înainte de tipărire, trebuia să fie arătat lui Şaguna, pentru vedere şi aprobare, iar articolii mai însemnaţi i se arătau înainte de culegere, în manuscript. Obiceiul acesta a fost observat şi de ceialalţi redactori, până la moartea lui Şaguna. Se poate spune deci, că nimic nu a apărut sub Şaguna în „Telegraful Român“ ce nu ar fi fost aprobat din partea lui.

Aaron Florian a stat foarte puţin la ziarul nostru. A primit alt post mai bun. I-a urmat ca redactor *Paul Vasici*, Dr. în medicină, apoi *Ioan Bădilă*, *Visarion Roman*, *Ioan Raţiu*, *Zaharie Boiu* şi *Nicolae Cristea*, pe care l-a lăsat Şaguna prin testament redactor pe viaţă la „Telegraful Român“, dar în urma unui conflict cu comisiunea administrativă a tipografiei arhidiecesane, instituită din partea lui Şaguna, a trebuit să demisioneze la anul 1883.

„Telegraful Român“ a apărut până la anul 1858 de douăori pe săptămână, până la 1860 numai odată pe săptămână, Joia, iar cu începere dela 1861 iarăşi de douăori şi dela 1878 încoace de treiori pe săptămână, cum apare şi astăzi.

Şaguna în senatul imperial.

In 1859 monarhia noastră a avut un răsboiu în Italia, pe care l-a perdut. Şi a perdut şi o parte din monarhie. Cheltuelile răsboiului fuseseră mari, şi nemulţămirea popoarelor din monarhie încă era mare. S'a aflat de bine deci, să se pipăe pulsul în jos, pentru a se afla calea care duce la mulţămirea popoarelor. S'a convocat la Viena senatul imperial înmulţit, adecă constătător şi din membri noi, atunci numiţi din partea monarhului, pe lângă membrii de mai nainte. Intre membrii cei noi se aflau şi Românii *Andreiu Şaguna*, ca representant al Românilor din Ardeal, *Andreiu Mocsonyi*, representantul Bănăţenilor şi cavaler *N. de Petrino*, representantul Bucovinenilor.

In această corporaţiune de politiciani consumaţi, de aristocraţi şi bărbaţi de frunte din toate ţările monarhiei, episcopul Şaguna s'a afirmat cu multă demnitate şi isteţime, astfel, că pe toţi i-a captivat. In cele douăzeci de şedinţe ale senatului înmulţit, ţinute între 31 Maiu 1860, ziua deschiderei, şi 27 Septemvrie 1860, ziua închiderei, Şaguna a luat cuvântul de mai multeori, rostind vorbiri ascultate cu mare atenţiune. A vorbit în şedinţa din 21 Iunie şi a pledat, polemisând cu contele Majláth, pentru egala îndreptăţire a tuturor popoarelor, ceea ce este şi dorinţa Maiestăţii Sale, pentrucă aşa cere dreptatea. Căci, şi de altcum „fiecare naţionalitate simte necesitatea de a se îngriji de limba şi valoarea sa politică, fără a voi să supere pe celelalte“.

In şedinţa din 10 Septemvrie apoi în firul unei vorbiri mai lungi şi temeinice a făcut mai multe propuneri, pentru clădirea unei şcoale triviale şi reale române în Abrud, şi pentru crearea unei secţii separate în ministerul de culte pentru biserica gr. orientală şi credincioşii ei. Era adecă în discuţie budgetul. Tot în şedinţa aceasta răspunde Şaguna ministrului de culte, care spusese că nu admite ca profesori, decât numai pe cei ce au făcut esamen în faţa comisiunei legale, că profesorii pot să fie buni şi fără acest esamen, dovadă profesorii dela gimnaziul român din Braşov. Roagă deci guvernul să nu aplice pretutindenea măsura luată, ci să ţină cont şi de raporturile locale. In şedinţa din 11 Septemvrie a avut polemie parlamentară cu senatorul Jakab, armean din Ardeal, pe tema naţională şi l-a demascat pe Jakab, dovedindu-i că a făcut afirmări false. In şedinţa din 18 Septemvrie a vorbit de nou în favorul şcoalei reale române din Abrud, încuviinţată din partea Maiestăţii Sale. In şedinţa din 26 Septemvrie apoi, penultima şedinţă, şi-a desvoltat foarte frumos vederile cu privire la noua organisare politică a monarhiei, care ar trebui să se facă pe baza următoarelor puncte de program:

1. Unitatea monarhiei cu atributele pe cari le va hotărâ Maiestatea Sa.
2. Acordarea de constituţiuni corespunzătoare pentru autonomia ţărilor singuratice.
3. Egala îndreptăţire a tuturor naţionalităţilor şi valorarea limbii lor la toate oficiile.
4. Egalitatea religiunilor creştine între olaltă şi faţă de stat.
5. Inapoiarea fondurilor bisericeşti şcolare şi ale altor fundaţiuni evlavioase la mânile respectivelor reprezentanţe bisericeşti.
6. Asigurarea institutelor confesionale de învăţământ cu privire la limbă şi la caracterul lor confesional.
7. Ajutorarea loială din vistieria statului a scopurilor bisericeşti şi şcolare ale religiunilor creştine.
8. Promovarea ştiinţelor, a industriei şi a fiecărui ram de comerciu şi de câştig, precum şi libertatea presei, între limitele legii.
9. Măsurarea contribuţiei de pământ amăsurat raporturilor locale, existente în faptă.
10. Aplicarea oamenilor capabili, din toate religiunile creştine şi din toate naţiunile, nu numai în respectivele ţări de coroană, ci şi în oficiile centrale.

Cât a stat în Viena, Şaguna a avut contact neîntrerupt cu membrii guvernului, şi a fost primit şi în audienţă de mai multe-ori. In 21 August 1860 a înaintat Monarhului, cu ceialalţi doi senatori români împreună, o nouă rugare în chestia reînfiinţării vechei mitropolii române, primind în 27 Septemvrie rezoluţiunea preaînaltă, că un *sinod episcopesc* va avea să se pronunţe întâi în chestia aceasta.

In 4 Octomvrie 1860 a sosit Şaguna acasă dela Viena. I s'a făcut iarăşi o primire sgomotoasă. Venise şi popor mult din afară. Sara i s'a făcut serenadă impunătoare. La vorbirea de bineventare Şaguna a răspuns asigurând pe toţi, că Monarhul *va împlini în curând* dorinţele Românilor. Inainte de serenadă l-a felicitat inteligenţa română de bunăsosire, prin rostul protopresbiterului Popazu. Şaguna a răspuns, recomandând Românilor două lucruri: credinţă tare în promisiunile Maiestăţii Sale de a da peste puţină vreme instituţiuni poporale, şi „*solidaritate între toţi fiii naţiunii*“.

Ca resultat al consultărilor din senatul imperial înmulţit a urmat cunoscuta *diplomă împărătească din 20 Octomvrie 1860*, iar Şaguna, după sosirea sa acasă, a convocat, cu voe mai înaltă, sinod diecezan la Sibiiu pe zilele 24, 25 şi 26 Octomvrie. După desbateri lungi, acest sinod a decis trimiterea unei *adrese* patriarhului din Carloveţ, şi trimiterea unei petiţiuni Monarhului, în chestia înfiinţării metropoliei independente române. Aceasta din urmă era pusă pe baze curat istorice şi canonice.

Adunarea naţională din Sibiiu.

In 7 Noemvrie 1860 episcopul Şaguna, împreună cu mitropolitul Şuluţiu din Blaj, adresează petiţiune Monarhului, ca ministrul cancelar de curte pentru Ardeal să fie luat *dintre Români*. Iar în 10 Decemvrie 1860 adresează o nouă rugare Maiestăţii Sale, pentru concederea întrunirii Românilor într'un congres naţional, în scopul ca să se consulte asupra chestiilor politice cari se aflau la ordinea zilei. Cererea aceasta din urmă a fost încuviinţată, şi adunarea naţională s'a convocat pe 1/13 Ianuarie 1861 la Sibiiu. A avut succes frumos. A fost prezidată de ambii arhierei români, metropolitul Şuluţiu şi episcopul Şaguna. Fiecare din ei a rostit câte o vorbire frumoasă de deschidere. La propunerea lui Şaguna adunarea declară cu mare însufleţire de nou naţiunea română de naţiune independentă politică faţă de celelalte naţiuni din Ardeal. Adunarea a luat apoi mai multe hotărâri salutare, cu a căror executare a însărcinat comitetul executiv, pus sub presidenţia ambilor arhierei, Şuluţiu şi Şaguna. S'a decis a se înainta Monarhului două petiţiuni în chestia naţională, cu a căror predare a fost încredinţat comitetul executiv, apoi adunarea a fost încheiată în 16 Ianuarie n. 1861 cu o vorbire a lui Şaguna, care a recomandat tuturor Românilor *tărie de caracter* şi bărbăţie neînfrântă, pentrucă dacă Românul va păta caracterul său naţional, nu mai e Român“.

Meritul convocării acestei adunări bine cercetate şi a decurgerei ei în mod exemplar era al arhiereilor Şaguna şi Şuluţiu, cărora li s'au făcut sgomotoase ovaţiuni. In audienţă la Monarhul Românii au fost primiţi în 1 Iulie, în mod foarte graţios, ca delegaţiune naţională a poporului român. Monarhul a luat ambele petiţiuni în primire şi a promis că le va studia.

Conferenţa regnicolară din Alba-Iulia.

Pe 11 Februarie 1861 a fost convocată la Alba-Iulia o conferenţă regnicolară, din care făceau parte opt Maghiari, opt Săcui, opt Români şi opt Saşi. Intre cei opt Români se afla şi episcopul Şaguna, care s'a prezentat la conferenţă, a luat cuvântul şi a vorbit pentru egala îndreptăţire a tuturor popoarelor din patrie, alăturându-se în urmă la propunerea metropolitului Şuluţiu, ca dieta Ardealului să fie convocată cât mai curând, pentru a scoate din valoare toate legile din trecut, asupritoare pentru naţiunea română, şi ca toate beneficiile să fie împărţite după proporţia numerică şi Românilor. Din partea Maghiarilor arhiereii români au fost atacaţi cu vehemenţă şi provocaţi să-şi retragă propunerea, dar ei au rămas neclintiţi pe lângă propunerea lor, care sprijinită şi de ceialalţi membri români ai conferenţei, a fost trecută la procesul verbal şi înaintată la locul preaînalt.

Conflictul cu comesul săsesc Salmen.

Comes al Saşilor la Sibiiu a fost numit în anul 1861 baronul *Salmen*, care a venit în Ardeal, după cum singur a declarat la diferite ocasiuni, cu îndrumarea primită dela Maiestatea Sa, ca să facă dreptate Românilor şi să-i mulţămească. Românii din fundul regiu nu prea simţiau însă îndreptarea lucrurilor spre bine, şi nemulţămirea lor, din acest motiv, creştea din zi în zi. Culmea a atins-o însă atunci, când baronul Salmen a îndrăsnit să numească pe preoţii români, cari reclamau drepturi politice naţionale pe sama credincioşilor lor, neşte *răsvrătitori şi agitatori*, provocând într'un circular toate autorităţile sale subalterne, ca să-i denunţe pe toţi preoţii cari săvârşesc astfel de fapte.

Episcopul Şaguna imediat cum i-a venit la cunoştinţă faptul acesta, a adresat o scrisoare energică baronului Salmen, scrisă în limba românească, în care protestează în contra petelor negre ce se aruncă fără bază asupra preoţimei şi inteligenţei române, şi-l face atent pe comesul săsesc, să se ferească, el şi organele sale, de „arătări nefondate în contra preoţimei, inteligenţei şi naţiunei române, în general, căci mărturisesc pe faţă şi sincer, că *cu toată energia putincioasă mă voiu vedea constrâns a combate şi nimici orice arătări nedrepte ce s'ar ridica, atât asupra preoţimei, cât şi asupra naţiunei române, al cărei fiiu şi membru sunt şi eu, căci e greu a păta astăzi simţul de legalitate şi ordine al Românului, când el numai şi numai după acestea strigă şi pentru acestea petiţionează*“. La scrisoarea aceasta din 27 August 1861 a răspuns bǎronul Salmen în 11 Septemvrie, căutând să se explice, dar Şaguna i-a scris de nou în 13 Septemvrie, cerând să-i facă cunoscuţi cu numele pe preoţii turburători, pentrucă el, Şaguna, e mai marele lor, şi îi va şti reglementa, dar în general să nu acuze baronul şi să nu suspiţioneze întreaga preoţime, şi întreaga naţiune română.

Urmarea acestui conflict, despre care se ştia şi la curte, a fost, că baronul Salmen a fost în curând revocat din postul de comite săsesc şi înlocuit cu Schmidt. Energia cu care Şaguna şi-a apărat preoţimea, i-a câştigat un nou titlu de recunoştinţă din partea turmei sale, care i-a trimis număroase adrese de mulţămire.

Infiinţarea „Asociaţiunii“.

Asociaţiunea din Sibiiu „pentru literatura română şi cultura poporului român“, încă e una din operele mari ale lui Şaguna. Ideea, ce e drept, i-a fost dată din partea ilustrului Domn Ioan cavaler de Puşcariu, astăzi septemvir în retragere, dar Şaguna a îmbrăţişat ideea şi a căutat să o întrupeze, ceea ce i-a şi succes. In 10 Maiu 1860 a fost înaintată guvernului o petiţiune subscrisă de Şaguna, de mitropolitul Şuluţiu şi alţi vre-o 180 Români inteligenţi din Ardeal, pentru a se da învoirea prealabilă, ca Românii să înfiinţeze o reuniune culturală. In 12 Iulie 1860 guvernatorul ţării răspunde lui Şaguna, că ar vrea să ştie întâi în mod amănunţit despre ce fel de reuniune culturală e vorba, pentrucă dacă înfiinţarea ei se intenţionează pentru promovarea intereselor politice-naţionale, încuviinţarea nu se va putea da. Şaguna a dat imediat lămuririle necesare, spunând că reuniunea contemplată va fi de caracter pur *cultural*, iar guvernul a dat în 23 Ianuarie 1861 permisiune, ca Românii să ţină adunarea în scopul votării statutelor, cari au să fie înaintate guvernului spre aprobare.

Episcopul Şaguna convoacă adunarea pe 9/21 Martie 1861 la Sibiiu, care apoi, ţinându-să sub presidenţia lui Şaguna, votează statutele şi prin rostul lui G. Bariţiu mulţămeşte lui Şaguna pentru ostenelele puse şi sacrificiile aduse, ca societatea aceasta culturală să poată fi înfiinţată.

Episcopul Saguna înaintează statutele spre aprobare, şi dela guvern primeşte înştiinţare, cu datul 6 Septemvrie, că statutele, cu mică modificare, au fost provăzute cu clausula de aprobare.

După primirea acestei încunoştiinţări Şaguna convoacă adunarea generală constituantă pe 4 Noemvrie în 1861 la Sibiiu, invitând la această adunare de inaugurare pe toţi inteligenţii români, cari vreau să se facă membri. S'au şi presentat foarte mulţi, până şi din Ungaria şi Banat. Adunarea ţinută în o sală a seminariului din Sibiiu a fost deschisă cu o frumoasă vorbire rostită din partea lui Şaguna, în care acesta declară, în puterea decretului împărătesc, de înfiinţată „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român“ şi prima ei adunare generală de deschisă. A fost o vorbire captivantă, după terminarea căreia a vorbit Timoteiu Cipariu, aducând elogii lui Şaguna, pentrucă „acest mare bărbat al naţiunei dela început cu căldură a cuprins la sinul său şi fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei asociaţiuni, care astăzi din idee trece în realitate“. După înscrierea şi verificarea membrilor s'au făcut alegerile şi Şaguna a fost ales cu mare însufleţire president al „Asociaţiunii“, şi president a rămas până la 1867, când adunarea generală din Cluj, în urma intrigilor ţesute în contra lui Şaguna şi în urma ingratitudinei oamenilor cari numai recunoştinţă datorau lui Şaguna, nu a mai fost ales president, ci a fost înlocuit cu baronul *Ladislau Vasile Pop*. Până la luarea altor dispoziţii şi mai ales până la adunarea capitalelor necesare, „Asociaţiunea“ a fost adăpostită într'o sală a edificiului seminarial. După alegerea comitetului central, sara, s'a făcut serenadă cu torţe presidentului Şaguna, vicepresidentului Cipariu, secretarului Bariţiu şi altor fruntaşi români, cari se aflau în Sibiiu.

Nouă rugare în chestia mitropoliei.

In Febr. 1862 episcopul Şaguna a plecat de nou la Viena, în fruntea unei alese deputaţiuni, ca să înainteze Monarhului o nouă petiţiune în chestia despărţirii hierarhice de către Sârbi. A sosit la Viena în 24 Februarie st. vechiu. S'a întâmplat însă, că Monarhul tocmai atunci plecase de acasă, într'o călătorie mai lungă, şi astfel Şaguna s'a presentat cu delegaţiunea în faţa Arhiducelui Rainer, care a luat în primire rugarea Românilor cu multă bunăvoinţă şi a promis, că o va înainta Monarhului, dând şi din partea sa tot sprijinul posibil *acestei cause drepte* a Românilor.

Şaguna s'a presentat apoi cu delegaţiunea şi la ceialalţi miniştri (Arhiducele Rainer era pe atunci ministru prezident) precum şi la cancelarul aulic pentru Transilvania, şi pretutindenea a avut primire din cale afară afabilă.

In rugarea înaintată se cerea permisiune pentru convocarea unui *congres bisericesc*, compus din preoţi şi mireni, din diecezele: Ardealului, Aradului, Bucovinei, sub conducerea lui Şaguna, ca să se pronunţe în chestia despărţirii hierarhice. Monarhul a sosit în 3 Aprilie la Viena, din călătoria întreprinsă prin Italia şi în 5 Aprilie a primit pe Şaguna în audienţă şi încă pe câţiva din delegaţiune, căci ceialalţi plecaseră spre casă, şi i-a asigurat, că va dispune să fie luată în pertractare numai decât chestia restaurării mitropoliei gr. ort. române.

Episcopul Şaguna a mai rămas câteva săptămâni în Viena, pentru a bate ferul până e cald, şi a fost primit de mai multeori în audienţă din partea Monarhului, iar cu cancelarul Forgách a avut consultări dese în chestia despărţirii hierarhice a Românilor de către Sârbi.

Congresul naţional din anul 1863.

La petiţiunile Românilor înaintate Monarhului în 7 Noemvrie şi 10 Decemvrie 1860, precum şi la celelalte rugări trimise din partea adunării naţionale române dela 1/11 Ianuarie 1861, a sosit la mânile episcopului Şaguna, în 2 Noemvrie 1862, următoarea resoluţiune preaînaltă:

„Când ordonez să se descopere naţiunei române a Ardealului *indestularea mea pentru documentarea loialităţii, credinţei şi alipirii ei către casa domnitoare, şi către legile fundamentale de stat, sancţionate de mine*, cancelaria mea aulică transilvană are la aşternerea grabnică a propoziţiunilor sale despre compunerea şi convocarea dietei ardelene a supune unei precumpeniri nouă propunerile şi cererile desvoltate în privinţa aceasta în representaţiunile acelea (ale Românilor), şi după ascultarea regescului guvern ardelean a mi le aşterne mie, pe lângă opiniunea sa. *Regularea legală a referinţelor juridice de stat ale naţiunei române şi ale confesiunilor ei are să formeze una dintre primele probleme ale celei mai deaproape diete transilvane.* Părerile şi dorinţele naţiunei române în privinţa întrebuinţării oficioase a diferitelor limbi ale ţării, sunt luate deja în consideraţiune, prin măsurile aduse prin cancelaria mea aulică transilvană, cu privire la esecutarea autografului meu din 21 Decemvrie 1861, pe lângă care are să rămână deocamdată până la definitiva decisiune pe calea legislaţiunii“.

Resoluţiunea aceasta a fost comunicată lui Şaguna, ca prezidentului adunănării naţionale din 1861, şi Şaguna a adus-o numai decât la cunoştinţa publicului mare românesc, pe calea presei. Totodată a dat petiţie nouă, în 2 Decemvrie 1862, împreună cu mitropolitul Şuluţiu, ca să se permită întrunirea unui *congres naţional* român, pentruca în faţa congresului să se facă publicarea solemnă a resoluţiunii.

Ţinerea congresului s'a conces şi Şaguna, în înţelegere cu Şuluţiu, l-a convocat pe 7/19 Aprilie 1863 (Dumineca Tomii) la Sibiiu. La congres au participat numai cei învitaţi din partea Arhiereilor. Şedinţele le-au condus Arhiereii, ca prezidenţi. A vorbit întâiu Şuluţiu, mitropolitul Blajului, apoi a rostit Şaguna o vorbire remarcabilă de deschidere, acoperită cu furtunoase aplauze.

Se ceteşte preînalta rezoluţiune, pe care congresul, la propunerea metropolitului Şuluţiu, o ascultă în picioare. Propune apoi episcopul Şaguna, ca congresul *să răspundă cu o adresă omagială*, pentru a cărei formulare să se ţină o şedinţă secretă.

In şedinţa a doua a congresului Şaguna îşi desvoaltă într'o splendidă vorbire mai lungă ideile şi spiritul, după care ar trebui să fie compusă adresa de mulţămire a naţiunei române din Ardeal către Domnitorul ei. Se naşte apoi discuţie. Se alege o comisiune pentru compunerea adresei, în senzul vorbirei lui Şaguna, iar congresul roagă pe Şaguna, să facă şi el parte din comisiune. Şaguna primeşte. In şedinţa a treia se votează adresa, cu a cărei înmânare se însărcinează o deputaţiune condusă de Şaguna, se votează mulţămită, la propunerea lui Şaguna, guvernatorului Crenneville din Ardeal, iar în şedinţa a patra se isprăvesc alte lucrări, şi congresul se încheie.

Episcopul Şaguna şi ceialalţi membri din delegaţiune s'au prezentat în 4 Maiu 1863 în faţa monarhului, pentru a-i preda adresa omagială. A fost primită delegaţiunea foarte bine. Monarhul a dat un răspuns foarte frumos la alocuţiunea lui Şaguna, cu care apoi s'a întreţinut timp mai îndelungat. Asemenea şi cu ceialalţi membri ai delegaţiunii.

In ziua următoare ministrul Schmerling a dat masă mare în onoarea deputaţiunii, la care au luat parte toţi ministrii, dignitari înalţi, deputaţi, senatori etc. Iar în 6 Mai s'a dat banchet din partea Vienei oficiale în onoarea delegaţiunii române. Au participat şi aici ministrii şi dignitarii statului. A toastat principele Coloredo pentru Maiestatea Sa, apoi primariul Vienei Zelinka a ridicat păharul *în onoarea oaspeţilor români*, iar Şaguna a mulţămit într'un toast foarte frumos.

Şaguna în dieta Ardealului.

Prin rescript împărătesc a fost convocată dieta Ardealului la Sibiiu, pe 1 Iulie 1863, şi pe baza unei legi drepte, mulţămitoare pentru Români, pe baza unei legi provizorii, octroate din partea Monarhului. Românii au ales, pe baza acestei legi, 46 deputaţi, Ungurii 43 şi Saşii 32. Maiestatea Sa a mai numit apoi câte 11 regalişti (senatori) din fiecare naţiune, astfel, că Românii aveau 57 voturi în dieta Sibiiului. Şaguna fusese numit regalist, dar a renunţat la această distincţie acordată din partea Monarhului şi a primit mandatul cercului *Sălişte*, care-l alesese cu unanimitate deputat. Ungurii nu au întrat în dietă, afară de 3 regalişti, ci s'au pus în pasivitate. Mandatele lor au fost declarate de nimicite, şi s'au făcut alegeri noi, în două rânduri, dar nici cei de nou aleşi nu au întrat în dietă. Ziceau că e convocată pe cale ilegală.

Din dietă făceau deci parte numai Saşii şi Românii, plus trei Maghiari regalişti. Conducătoriul era Şaguna, nu numai pentru Români, ci în chestiile mari şi pentru Saşi, căci vederile lui luminoase şi propunerile sale sănătoase erau primite de întreaga dietă. A rostit multe şi frumoase discursuri parlamentare, ţinute toate la nivel înalt, şi ca fond şi ca formă. Primul său discurs de mare însemnătate a fost acela în care spunea, că dieta trebue să răspundă prin o adresă Monarhului la mesajul de tron prin care a fost deschisă. A vorbit apoi la proiectul de lege despre inarticularea drepturilor politice ale naţiunei române şi în toate chestiile mai însemnate. A făcut propunere, tot Şaguna, pentru inarticularea în lege a diplomei împărăteşti dela 20 Octomvrie 1860 şi a patentei dela 26 Februarie 1861, etc. etc.

Pe la sfârşitul lui Octomvrie dieta Ardealului a trimis membri la senatul imperial dela Viena, casa de jos, iar în casa de sus a fost chemat şi Şaguna, ca senator numit din partea Monarhului. A fost salutat în şedinţă din partea prezidentului, iar Şaguna a mulţămit în termini frumoşi. S'a dat apoi banchet în onoarea Ardelenilor, la care au participat toţi ministrii, iar ministrul Schmerling a adus elogii într'un toast „*profund veneratului Arhiereu Şaguna*“

A doua sesiune a dietei ardelene s'a ţinut din Maiu până în Octomvrie 1864. In Octomvrie apoi s'a închis, cu promisiunea, că după ce se va termina sesiunea senatului imperial dela Viena, la care au mers de nou membri de ai dietei ardelene, dieta îşi va continua activitatea, — ceeace însă nu s'a mai întâmplat, în urma schimbării imprejurărilor. N'a trecut multă vreme şi a fost convocată dieta Ardealului la Cluj, pe baza legii vechi electorale, aşa, ca Românii să nu mai poată fi reprezentaţi în ea după dreptate, şi n'a trecut mult, şi legile aduse din partea dietei dela Sibiiu şi sancţionate din partea Monarhului au fost puse prin decret preaînalt „*în afară de valoare*“.

Sinodul diecezan din 1863.

Episcopul Şaguna, profitând de împrejurarea, că în politică întrase o pausă oarecare, a convocat pe 22 Martie v. 1863 sinod diecezan la Sibiiu, pentru a lua de nou posiţie în chestia reînfiinţării mitropoliei gr. ort. române şi pentru a vota un *statut de organizare bisericească*, pe care i l-a prezentat Şaguna. Sinodul l-a deschis Şaguna în biserică, după terminarea serviciului divin, prin o vorbire de deschidere foarte amănunţită, în care marele Arhiereu făcea comunicare despre toate cele săvârşite, ori încercate, în timpul din urmă, spre binele bisericii şi fericirea credincioşilor. Presentă apoi proiectul de statut, care se predă unei comisiuni, iar în urmă proiectul vine pertractat şi votat din partea sinodului în şapte şedinţe, conduse toate de Şaguna, care a luat cuvântul de mai multe ori, pentru a da lămuririle necesare. Incheerea sinodului Şaguna a făcut-o prin o vorbire ascultată de membrii sinodului în picioare. I-a mulţămit apoi sinodul prin rostul Arhimandritului Popazu, pentru toate cele făcute în folosul şi spre binele bisericii, zicând: „vă mulţămim din genunchi pentru cruntele ostănele ce aţi pus la elaborarea proiectului şi vă rugăm să ne iertaţi pentru slăbiciunile şi nedumeririle ce am arătat în decursul desbaterilor, şi vă făgăduim sărbătoreşte înaintea lumii, că vom păstra în inimile noastre strălucitul nume al Escelenţiei Voastre din neam în neam, întru binecuvântare“.

A fost un moment frumos şi înălţător de inimi momentul acesta, şi mulţi deputaţi sinodali au eşit din biserică, unde s'au ţinut toate şedinţele sinodului, cu ochii udaţi de lacrimi, — după cum scria atunci ziarul nostru.

Sinodul a adresat şi o nouă rugare Monarhului, în chestia reînfiinţării vechei mitropolii gr. ort. române, precum şi o adresă de mulţămire pentru ajutoriul dat bisericii române gr. ort. din Ardeal din vistieria statului.

In toamna anului 1864 Şaguna a luat apoi parte la sinodul episcopesc din Carloveţ, ţinut în scopul de a se pronunţa, dacă din punct de vedere *canonic* este admisibilă despărţirea hierarhică a Românilor de către Sârbi, şi la tot casul lămuririlor temeinice date sinodului din partea lui Şaguna este a se mulţămi, că sinodul *a recunoscut* îndreptăţirea Românilor de a-şi avea mitropolia lor proprie.

Infiinţarea mitropoliei din Sibiiu.

Exoperarea consentimentului sinodului episcopesc din Carloveţ a fost ultima pedecă pe care a delăturat-o Şaguna în chestia mitropoliei, căci în 24 Decemvrie 1864 a fost publicat în monitorul oficial dela Viena decretul împărătesc prin care *se încuviinţează înfiinţarea unei mitropolii independente române, coordinată celei sârbeşti, şi Şaguna e numit Mitropolit al Românilor gr. ort. din Transilvania şi Ungaria.*

Surprindere mare şi plăcută a fost aceasta pentru credincioşii bisericii noastre de pretutindenea.

Cel mai surprins era însă Şaguna însuşi, care nu se aşteptase, ca atât de curând să-şi vadă visul împlinit. A adus imediat la cunoştinţa credincioşilor îmbucurătorul eveniment prin un circular lung, plin de elogii la adresa Monarhului. A fost primul circular subscris de Şaguna ca mitropolit al bisericii sale, şi a fost cel mai strălucit succes, pe care l-a avut Şaguna în acţiunile sale multiple, succesul despre care a vorbit credincioşilor săi în acest circular: *reînfiinţarea mitropoliei gr. ort. române.*

Evenimentul a fost sărbat pretutindenea cu mare solemnitate, iar Şaguna, în fruntea unei deputaţiuni alese, a mers în Februarie 1865 la Viena pentru a mulţămi Monarhului, că s'a îndurat a asculta dorinţele Românilor gr. ort. şi li-a dat mitropolie. Şaguna a rostit Monarhului o frumoasă alocuţiune, iar Maiestatea Sa a răspuns următoarele: *„Mă bucur, că am putut împlini dorinţele Românilor din Transilvania, Ungaria şi confiniile militare, prin reînfiinţarea mitropoliei. Recunosc credinţa şi alipirea Românilor către tron, despre ce ei în cele mai grele împrejurări au dat probe necontestate. Mă bucur apoi de a putea saluta ca Arhiepiscop şi Mitropolit pe un bărbat prea meritat pentru tron şi patrie, în care eu, precum şi toţi Românii gr. ort., avem deplină încredere“.*

Şaguna şi deputaţiunea a făcut apoi visite arhiducelui Rainer şi tuturor miniştrilor. Dela Viena, unde în 6 Februarie a avut primire la palat, Şaguna a plecat la Carloveţ, pentru a se înţelege cu patriarhul asupra modalităţilor de despărţire ierarhică.

Dieta din Cluj.

Imprejurările se schimbaseră în defavorul Românilor. Dieta din Pesta se convocase pe 10 Decemvrie 1865, iar a Ardealului pe 19 Noemvrie 1865, de astădată la Cluj, şi pe baza legii electorale dela anul 1791. Dieta aceasta avea un singur punct de program, un singur obiect de discutat: *uniunea Ardealului cu Ungaria.* Românii erau la început de părerea, să nu între în dieta aceasta, ci să reclame respectarea legilor votate de dieta dela Sibiiu, precum şi continuarea activităţii acestei diete. La capacitările şi insistenţele lui Şaguna însă totuşi s'au înduplecat să meargă la Cluj. Erau chemaţi la dietă, din 109 deputaţi aleşi, numai 14 Români, şi din 190 regalişti numai 34. Au mers de fapt însă numai 34, căci 14 au rămas în pasivitate faţă de dieta aceasta. S'a ţinut în ajunul deschiderii o conferenţă confidenţială, la care a asistat şi Şaguna şi a espus în mod clar punctul de vedere al Românilor, cari se pronunţă bucuros în chestia uniunii, însă într'o dietă compusă după dreptate, nu cum e aceasta.

In şedinţele din 2, 4, 5 şi 6 Decemvrie 1865 Românii au luat apoi pe rând cuvântul şi au rostit vorbiri frumoase. Prima a fost a lui Şaguna, care a făcut propunere, să fie rugat Maiestatea Sa să sancţioneze întâiu legea electorală votată din partea dietei dela Sibiiu şi apoi să convoace o dietă nouă, pe baza acelei legi pentru a se ocupa cu chestia uniunii. Ceialalţi oratori români au sprijinit toţi propunerea lui Şaguna, care însă nu s'a primit. Uniunea a fost acceptată din partea dietei clujane, compusă din Maghiari în majoritate covârşitoare, cari au trimis adresă Monarhului, iar Românii au dat representaţiune de protestare, şi Saşii asemenea. Monarhul a primit adresa Maghiarilor, iar celelalte două acte li-a dat în competenţa dietei din Pesta, din care pentru viitor aveau să facă parte şi ardelenii.

Mitropolitul Şaguna ştia, că o astfel de întorsătură tristă pentru Români au să iee lucrurile, fiindcă Monarhul îi spusese în ultima audienţă pe care a avut-o la Viena, în August 1865, că dacă fac Maghiarii concesiuni, şi Coroana le va face lor concesiuni, şi astfel noi Românii vom fi sacrificaţi, şi adâncă mâhnire îi va fi cuprins inima pentru această deprimătoare comunicare, care a făcut apoi pe Şaguna să nu mai facă drumul la Viena, cu toate că fruntaşii români puseseră mari stăruinţe, cu ocasiunea adunării generale a „Asociaţiunii“, ţinută în 1866 în Alba-Iulia, iar deputaţii naţionalişti din dieta ţării la 1867, ca să mai meargă odată la Monarhul şi să-l înduplece să nu-şi întoarcă faţa de către credinciosul popor român, — Şaguna însă nu a mers, pentrucă ştia, că acum înzadar mai merge. Porţile Burgului dela Viena au fost închise pentru Români!

Inarticularea în lege a mitropoliei noastre.

Dupăce a văzut Şaguna, că Viena a făcut o schimbare de front în politica urmată faţă de popoarele din monarhie, şi mai ales după inaugurarea dualismului, care nu a fost alta, decât predarea puterii, aici în Ungaria, pe mâna poporului maghiar, iar dincolo în Austria, pe mâna Germanilor, credea că şi Românii trebue să facă o schimbare în politica lor şi să şi-o pună acum pe *baze reale*, apropiindu-se de Unguri, pentruca să ajungă la înţelegere cu ei. N'a fost însă ascultat de Români, cari au inaugurat politica de supărare, s'au pus în pasivitate, iar Şaguna, care propaga activitatea, a ajuns în conflict cu opiniunea publică românească. Amărât şi disgustat s'a retras deci de pe terenul politic, pe care a secerat atâtea succese în trecut, şi a lăsat să treacă conducerea asupra mirenilor, cari se lăudau, că sunt acum destul de maturi şi nu mai au trebuinţă de conducerea arhiereilor!

Şaguna s'a ocupat de aci încolo numai cu afaceri curat bisericeşti. A luat parte la actul de încoronare a Maiestăţii Sale, care a avut loc în 8 Iunie 1867, a căutat să stee în raporturi bune cu membrii guvernului unguresc, atunci de curând numit, mai ales însă cu ministrul de culte şi instrucţiune publică baronul *Eötvös*, care îi era prietin bun şi îi fusese conşcolar, şi care a spus cu o ocasiune mai târzie, unui subaltern al său, că *„Şaguna are minte cât o jumătate de ţară“*, şi în urma acestor raporturi bune cu guvernul a fost adusă în anul 1868 legea despre despărţirea bisericii noastre de către cea sârbească şi inarticularea în lege a mitropoliei gr. ort. române. Când legea a ajuns să fie desbătută în casa de sus, Şaguna a luat parte la şedinţă şi a rostit o vorbire mai lungă şi convingătoare despre îndreptăţirea Românilor de legea gr. ort. de a li se da aceea ce se cuprinde în lege.

Legea a fost votată şi sancţionată, şi pe baza ei Şaguna a convocat congresul naţional-bisericesc dela anul 1868, în care s'a desbătut şi votat *statutul organic*, legea fundamentală a bisericii noastre, inarticulată şi ea în lege, tot la stăruinţele lui Şaguna.

Şaguna a mai condus congresul naţional-bisericesc dela anul 1870, în mâna căruia depusese încă în rândul celalalt, la 1868, *„toată competenţa legislativă şi administrativă a bisericii noastre naţionale“*, dar totodată şi toată *„răspunderea pentru ulterioara soarte a bisericii“*.

In anii acestia cade şi înfiinţarea gimnaziului nostru din Brad, care la stăruinţele lui Şaguna a fost decretat gimnaziu *confesional*, iar nu naţional, şi pus sub scutul bisericii, fiindu-i aşa mai bine asigurată esistenţa şi viitorul. Iar la anul 1861, când Lugojenii voiau să ridice un gimnaziu românesc, asemenea li-a fost dat sfatul să-l facă gimnaziu *confesional*, iar nu naţional-românesc, pentrucă e mai sigur. Peste tot, orice şcoală Şaguna voia să fie la noi şcoală *confesională*, legată de biserică.

Jubileul lui Şaguna.

In anul 1871 se împlineau 25 de ani decând Şaguna a venit în Ardeal şi a luat conducerea diecesei gr. ort. române, întâiu ca vicariu general, apoi ca episcop, şi în urmă ca Arhiepiscop şi Mitropolit al bisericii gr. ort. române din Transilvania şi Ungaria, prin el reînviată şi reorganisată. Se cuvenea deci, ca credincioşii săi să serbeze acest dat în mod cuvenit. Sinodul arhidiecezan luase hotărâre în anul 1871, cu ocasiunea întrunirii sale în sesiune ordinară, de a se esprima bunului păstoriu sentimentele de reverinţă, iubire şi recunoştinţă, pentru multele servicii aduse bisericii, iar părerea generală era, că trebue aranjată şi o serbare mai mare jubilară, de care Arhiepiscopul şi Mitropolitul Şaguna e foarte vrednic. S'au întrunit deci Românii gr. ort. din Sibiiu în o consfătuire şi au luat hotărârea să aranjeze ei serbări jubilare în 21 August v. 1871, ziua în care a călcat Şaguna pe pământul Ardealului, dar acest dat a fost înlocuit mai târziu cu 22 August, zi de Duminecă. Românii din Sibiiu au comunicat lui Şaguna intenţiunea lor, şi Şaguna li-a răspuns, că nu-i poate opri dela aceea ce vreau să facă, dar îi roagă să iee la cunoştinţă că: *„precum eu cu tot prilejul în decurgerea acestor 25 de ani am evitat ori şi ce ovaţiune, aşa şi ovaţiunile acelei zile le voiu evita şi voiu petrece în singurătate, în post şi rugăciune, ca astfel să mulţămesc lui Dumnezeu şi Maiestăţii Sale pentru toate facerile de bine, pe cari le-a săvârşit asupra bisericii şi naţiunei noastre române în decurgerea acestor 25 de ani“*.

Şi aşa s'a şi întâmplat. In ziua sărbărilor impunătoare jubilare dela Sibiiu Şaguna s'a ratras la Răşinari şi acolo a petrecut ziua întreagă. In presară i s'a aranjat un imposant conduct de torţe. Intreaga stradă a Măcelarilor era îndesată de lume. In faţa reşedinţei a cântat muzica militară o piesă şi corul seminarial o cântare, apoi a rostit consilierul aulic *Iacob Bologa* vorbirea de felicitare la adresa Mitropolitului Şaguna, care nu s'a arătat la fereastră, şi în locul căruia a mulţămit episcopul Caransebeşului *Ioan Popazu.*

In ziua serbărilor jubilare, Duminecă 22 August v. a fost serviciu divin la biserică, dimineaţa la 8, săvârşit de episcopul Popazu, cu asistenţă număroasă. Episcopul Popazu a rostit o vorbire ocasională, apoi la sfârşitul slujbei a cetit o rugăciune pentru Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Andrei Şaguna*, iar corul seminarial a intonat imnul arhieresc. Deputaţiunile le-a primit la reşedinţă tot episcopul Popazu, care a presidat şi banchetul, la care au participat 200 de persoane. S'au rostit toaste frumoase la adresa jubilantului absent, iar sara a fost producţie literară la seminariu.

Din prilejul jubileului, Şaguna a primit un album frumos dela Românii din Pesta, apoi bustul său sculptat în marmoră albă de Carara dela Românii din Braşov, nişte lucruri frumoase şi preţioase de argint dela Oradea-mare, şi alte multe cadouri. In schimb Şaguna a dat, cu ocasiunea jubileului acestuia, clerului şi poporului său, *Enchiridionul*, cartea de canoane bisericeşti, pe care tocmai atunci o terminase, despre ce a avisat preoţimea şi pe credincioşii săi prin un circular datat din 21 August v. 1871 şi publicat în fruntea ziarului nostru în ziua jubileului.

Moartea şi înmormântarea lui Şaguna.

Pe la anul 1870 începuseră a se arăta semnele unei indisposiţii permanente la Şaguna. Nu mai era omul de mai nainte, voios în momente de bucurie şi energic şi resolut, pentru a putea învinge greutăţile, în momente neplăcute. Peste un an apoi, în primăvara anului 1871, boala a început a se manifesta în formă acută. Suferea de năduşeli şi de insomnie. Intr'o vreme întrase o înveselitoare îmbunătăţire în starea sănătăţii sale, dar nu peste mult boala s'a arătat de nou, în formă şi mai îngrijitoare.

In biserică mai pe urmă a slujit la sfintele paşti ale anului 1872, când era foarte agitat, foarte impacient, şi a apostrofat cu asprime, când pe unul, când pe altul dintre asistenţi, lucru pentru care nime nu s'a supărat, ci toţi au început a lăcrima, gândindu-se la apropiata catastrofă.

Sinodul arhidiecesan al anului 1872 nu l-a mai condus Şaguna, ci vicarul său *Popea.* Sinodul s'a presentat însă în corpore la Arhiepiscopul Şaguna, pentru a-şi esprima sentimentele de iubire şi a-i dori grabnică însănătoşare, iar Şaguna emoţionat şi convins că însănătoşarea sa nu are să mai vie, li-a mulţămit deputaţilor sinodali pentru aducerea aminte şi li-a vorbit despre legăturile dintre episcop şi popor, cari au să fie ca acelea dintre mireasă şi mire.

De aci încolo tot mai rău a fost cu starea sănătăţii lui Şaguna. La deschiderea sinodului din 1873 vicariul Popea a făcut comunicarea, că bunul Arhiereu *„iarna întreaga nu a putut părăsi patul nici măcar pe un moment“*.

La două luni după sinod, într'o zi de Sâmbătă, în 16/28 Iunie 1873, marele mitropolit a închis apoi ochii pe vecie, la oarele 6 sara, scăpând de multele suferinţe, pe cari le-a purtat ca un adevărat mucenic, cu răbdare şi eroism creştinesc. Seninătatea minţii şi-a păstrat-o până în momentele din urmă, când, după cum a istorisit părintele I. Bârsan din Egerseg în coloanele acestui ziar, a cerut să fie dus la fereastra dela stradă, de cei doi clerici, cari stăteau cu schimbul, ziuanoaptea la patul lui Şaguna, şi dintre cari în momentul acela numai clericul Bârsan era prezent. Era greu corpul lui Şaguna, şi Bârsan abia l-a dus la fereastră, unde aşezase mai întâi o masă şi un scaun. L-a pus în scaun, dar a trebuit să-i ţină capul în mâni, pentrucă atâta era de slăbit, încât nu-l putea ţinea în sus. Şaguna a aruncat o privire afară, apoi a fost dus de nou în pat. Şaguna a închis ochii pe un moment, apoi deschizându-i iarăşi, a trimis după vicarul Popea. Işi simţia sfârşitul vieţii. A venit numai decât Popea, căruia Şaguna i-a mai putut spune următoarele: „Cu mine e gata, Nicolae. Ce va vrea Dumnezeu. Toate sunt în ordine. Fiţi pe pace, aveţi-vă bine, nu vă sfădiţi“. Şi au venit şi ceialalţi asesori consistoriali, mai din apropiere, şi secretarul *Dr. Ilarion Puşcariu*, dar Şaguna era acum în agonie, carese începuse pe la oarele 5 d. a. Pe la 6 apoi, tocmai pe la asfinţit de soare, a apus şi acest soare luminos al bisericii şi al neamului, trecând prin moartea, întâmplată cu mult înainte de vreme, la vecinică nemurire.

Metropolitul Şaguna se prezentase cu ani înainte în o şedinţă consistorială în haine simple călugăreşti, şi a spus cu seriositate sărbătorească celor de faţă, că dacă va muri, să-l îngroape la Răşinari, în hainele simple călugăreşti de pe el *„precum mă vedeţi astăzi aci“*, iar ca preot să slujască numai ieromonahul German, duhovnicul seu. In testamentul pe care l-a depus la consistor, luase apoi dispoziţii amănunţite cu privire la înmormântare.

Consistorul arhidiecezan, după constatarea morţii marelui Arhiereu, s'a întrunit numai decât în şedinţă plenară, pentru a lua toate măsurile cu privire la anunţarea în afară a durerosului eveniment şi la înmormântare.

Telegrame de condolenţe au început să sosească cu grămada la consistorul arhidiecezan, dela Maiestatea Sa Monarhul, dela ministrul prezident, presidentul casei magnaţilor, episcopii sufragani, metropoliţii din Bucovina şi România, etc. etc. Un circular înduioşător a anunţat apoi credincioşilor din arhidieceză trecerea la cele vecinice a marelui mitropolit.

Corpul decedatului a fost supus autopsiei, cu care ocasiune s'a constatat, că Şaguna avea boală de inimă, din care s'a desvoltat boala de apă. Arteria inimei era calcificată de tot. Incolo toate organele sale interne erau perfect de sănătoase. Corpul a fost apoi inbalsamat şi îmbrăcat în haine simple călugăreşti, apoi aşezat în sicriul care a rămas expus în salonul din reşedinţa arhiepiscopească, până Mercuri dimineaţa, 2 Iulie n., când s'a început actul înmormântării.

Cu toate că înmormântarea a fost simplă, aşa cum a dorit-o marele decedat, totuşi a fost impunătoare din cale afară. A fost un conduct funebral cum rar s'a văzut. Venise la Sibiiu o lume imensă, pentru a da decedatului onorul din urmă. Braşovenii, cari ţineau atât de mult la Şaguna, au venit cu tren separat.

Pe la orele 9 dimineaţa conductul s'a pus în mişcare, în ordinea dispusă prin testament. La marginea oraşului Sibiiu vre-o 300 de călăreţi din Răşinari, cu steaguri negre, au primit conducerea carului funebru, în urma căruia veniau acum trăsurile număroase ale celor ce au petrecut la mormânt pe marele Andreiu.

La marginea comunei Răşinari aştepta tinerimea şcolară, cu preoţi, învăţători, reprezentanţa comunală, şi mult popor. Sicriul a fost aşezat pe un catafalc negru, în biserica cea mare, unde a rămas până în ziua următoare. Sara s'a făcut privegherea, şi în dimineaţa următoare, — era Joi, 3 Iulie n., — la orele 9 s'a celebrat sfânta liturgie, apoi serviciul funebral, şi sicriul a fost aşezat în cripta anume pregătită, din apropierea bisericii.

La înmormântare au participat toate căpeteniile civile şi militare, fruntaşi, corporaţiuni, tot ce era de seamă în Sibiiu, iar din afară cine numai a putut, a venit să petreacă la locul de vecinică odihnă pe cel mai mare Arhiereu al bisericii noastre şi pe cel mai mare Român al zilelor sale.

La mormântul său peregrinează în fiecare au elevii seminariului „Andreian“ din Sibiiu, pentru a depune câte o cunună pe acest sfânt mormânt şi a-şi aduce aminte de facerile de bine ale marelui Arhiereu prin câte un discurs de apoteosare. La acest sfânt mormânt s'au ţinut în anul 1898, cu ocasiunea împlinirii anului al douăzeci şi cincilea dela moartea lui Şaguna, sărbări frumoase, cu panegirice înălţătoare de inimi şi cu alte vorbiri de preamărire a memoriei aceluia, care la moartea sa toate le-a lăsat în cea mai bună regulă, atât lucrurile sale particulare, cât şi cele bisericeşti şi care prin testament întreaga sa avere a lăsat o bisericii, spre deosebite scopuri. La acest mormânt se vor ţinea şi acum, peste puţine zile, asemenea nişte serbări tot atât de frumoase şi impunătoare, ca cele dela anul 1898, din prilejul împliniri centenarului dela naşterea lui Şaguna, care nemuritor şi mare are să rămână pentru toate timpule şi pentru toţi Românii cu inimă curată!

•

Iată într'un mic mănununhiu, adunate la un loc, făptuirile cele mai de seamă ale marelui şi nemuritorialui *Andreiu de baron Şaguna.* Iată pe scurt viaţa şi activitatea sa, dedicată binelui de obşte, bisericii sale şi neamului său. Bisericii sale i-a câştigat independenţa, şi i-a dat organisarea pe care nu o are altă biserică, iar neamului său i-a fost cel mai luminat conducător în toate trebile, politice, culturale şi sociale. A fost un soare luminos, pe care însaşi provedinţa ni l-a trimis, tocmai în momentele cele mai grele, în zilele de frământare şi de renaştere naţională prin cari treceam, pentruca cu înţelepciunea sa, cu tactul său cel bun să ne arate calea spre mântuire.

Renaşterea politică a poporului român din statul ungar prin el se face, şi temeliile instituţiunilor culturale pe cari le avem, prin el se pun. El s'a îngrijit de toate, el le-a făcut toate, îngrădindu-ne cu cea mai desăvârşită autonomie bisericească, garanţa conservării noastre naţionale şi a înaintării noastre în cultură şi bunăstare.

Când deci în preajma sărbărilor plănuite a se aranja din incidentul împlinirii centenarului dela naşterea acestui mare bărbat al trecutului nostru venim toţi să ne închinăm mormântului sfânt, în care i se află depuse spre vecinică odihnă rămăşiţele pământeşti şi să i preamărim memoria, legătuinţă să facem şi jurământ să punem, că vom căuta să apărăm cu toată râvna şi cu toată energia toate moştenirile pe cari ni le-a lăsat, că vom sta strajă neadormită, ca nime spărtură în ele să nu facă, nime în grădina noastră de el sădită să nu între, ci să ne lase să ni-o cultivăm noi şi să ni-o udăm noi, când cu sudorile, când cu lacrămile noastre.

Pentrucă recunoştinţa eternă faţă de umbra marelui Arhiereu şi luceafăr naţional numai aşa ne-o putem manifesta, în mod vrednic de numele seu şi de făptuirile sale, dacă apărăm, conservăm şi perfecţionăm aceea ce dela el ni-a rămas şi ce prin el am câştigat, şi mai ales dacă ne luăm de model viaţa sa şi activitatea sa, şi vom căuta să-l imităm în fapte şi în dorul de muncă. Făcând astfel ne vom arăta vrednici de a-l fi avut şi de a-l fi putut numi al *nostru* pe marele şi nemuritoriul *Andrei baron de Şaguna*, a cărui memorie fie în veci binecuvântată!

T. V. Păcăţian.

La adresa „Tribunei“.

De nou îşi varsă cineva veninul în „Tribuna“ din Arad asupra I. P. S. Sale Mitropolitului nostru *Ioan*, pe motivul, că ar fi împedecat întărirea părintelui protosincel *Dr. I. T. Badescu* de episcop al Caransebeşului, dupăce ziarele maghiare aşa scriu, că alegerea sa *nu a fost confirmată.* Acuza aceasta a mai ridicat-o „Tribuna“ în contra Excelenţiei Sale. I-am răspuns atunci, şi îi răspundem de nou, că *neadevăr* scrie. Nu e adevărat, că I. P. S. Sa ar fi fost contrar întăririi părintelui *Mangra*, ales episcop la Arad, ori în contra întăririi părinţilor *Musta* şi *Badescu*, aleşi la Caransebeş. (Nu cumva neîntărirea aleşilor din partea Sârbilor tot Escelenţa Sa a împedecat-o?) Actele din arhiva mitropoliei, în care poate privi ori şi cine, sunt mărturie despre aceasta. Toţi cei aleşi au fost recomandaţi la locurile mai înalte spre întărire. Dacă I. P. S. Sa ar fi fost în contra unuia ori altuia, putea să-i respingă alegerea *din propria putere*, pentrucă după canoane şi în înţelesul dreptului canonic al lui Şaguna *„fără voia şi consensul mitropolitului nime nu poate deveni episcop“*.

Domnii dela „Tribuna“ cer intervenţia congresului. O cerem şi noi, şi aşteptăm, ca congresul să afle prilej şi formă potrivită, de a putea lua în privire actele referitoare la alegerile de episcop din Caransebeş, pentru a se convinge, parte despre corectitatea procedurii observate din partea I. P. S. Sale, parte despre urâtele lucruri din Caransebeş, pe cari le-a adus la cunoştinţa Mitropolitului nostru şi a decedatului episcop Popea însuşi ministrul de culte, care a făcut Maiestăţii Sale propunerea de neîntărire în ambele cazuri, lucruri, pe cari noi le-am retăcut până acuma. O privire în acte va dumeri deci pe orişicine dintre cei cu gânduri curate. Domnii dela „Tribuna“ sunt poftiţi să reproducă şirele acestea lămuritoare. Cât despre stilul şi modul în care scriu la adresa capului bisericei noastre, lăsăm să-l aprecieze publicul mare cetitor.

Strada „Şaguna“ în Sibiiu.

Memoria Mitropolitului *Andreiu baron de Şaguna* a fost venerată din partea compatrioţilor nostri Saşi în mod vrednic de toată recunoştinţa. Am spus în numărul trecut, că consiliul comunal al oraşului Sibiiu a decis în şedinţa de Joi, ca strada Morii, una din stradele mai de frunte ale oraşului nostru, să fie numită în viitor *„Strada Şaguna“*.

Amănuntele acestei şedinţe memorabile ale representanţei noastre orăşeneşti sunt următoarele:

La şedinţă s'au presentat aproape toţi representanţii saşi ai oraşului. Dintre Români erau presenţi următorii: Nicolae Ivan, Alexandru Lebu, Pantaleon Lucuţa, Dr. Liviu de Lemény, Ioan A. de Preda, Dr. Octavian Rusu, Dr. Vasile Preda, Dr. Ilie Beu şi I. B. Boiu.

La ordinea zilei a fost pusă cererea consistorului arhidiecesan din Sibiiu, ca din incidentul sărbărilor centenare să se dee unei strade din Sibiiu numele *„Strada Şaguna“* şi anume, uneia dintre cele următoare: Strada Măcelarilor, strada Schewis, ori strada Morii. Magistratul oraşului prin raportorul *Hochmeister* propune *acordarea cererii*, pe baza meritelor neperitoare pe cari şi le-a câştigat Şaguna pentru biserica sa, pentru poporul românesc şi pentru oraşul Sibiiu şi crede, că mai bine e, dacă *strada Morii* se va numi în viitor „Strada Şaguna“, în vederea faptului, că în strada aceasta se află şcoala de fete a „Asociaţiunii“ şi în curând se va zidi şi seminarul „Andreian“.

Representantul orăşenesc *Dr. Albert Arz de Straussenburg*, crede că e mai corăspunzător scopului, dacă se numeşte după numele *celui mai mare bărbat al Românilor* partea de către parcul oraşului, pe care se află muzeul „Asociaţiunii“.

Directorul cassei săseşti de păstrare din Sibiiu, dl Dr. *Carol Wolff*, distinsul fruntaş al Saşilor, pledează în cuvinte frumoase pentru primirea propunerii magistratului. Spune, că s'a cerut schimbarea numirii uneia din cele trei strade numite, şi: „noi (Saşii) trebue să satisfacem cu prevenire acestei dorinţe. Baronul Şaguna a făcut pentru oraşul nostru lucruri atât de folositoare, încât toţi trebue să ne ţinem îndemnaţi a-l considera de cetăţean distins al oraşului nostru. (Aprobări). Să fim deci prevenitori faţă de concetăţenii nostri de naţionalitate română, al căror număr e de 6—7000 şi cu care noi avem să trăim în bună înţelegere, şi să le împlinim cererea în felul cum ei doresc şi cu inimă veselă“. (Aprobări vii).

Reprezentantul *Brandsch* e pentru primirea propunerei magistratului, dar să să spună, că schimbarea numelui străzii să face din motivul, că baronul de Şaguna a locuit în oraşul nostru şi a stat cu poporaţiunea în raporturi de prietinie mai multe decenii.

Reprezentantul *Wagner* e pentru propunerea lui Dr. Arz de Straussenburg.

Primariul *Dörr* constată, că în principiu nu e diferinţă de păreri. *Toţi* sunt pentru numirea unei strade a oraşului după numele marelui Şaguna. Intrebarea e numai, care stradă să primească numirea de *strada* Şaguna? Sunt două propuneri, a magistratului şi a lui Dr. Arz. Pune aceasta din urmă la vot, dar nu votează pentru ea decât vre-o 8 reprezentanţi. Se pune apoi la vot propunerea magistratului şi se primeşte cu *unanimitate*, dar cu întregirea lui Brandsch.

Prezidentul enunţă concluzul că în viitor strada Morii va fi numită *strada Şaguna* şi apoi se ridică reprezentantul *Nicolae Ivan* şi în numele Românilor mulţămeşte Saşilor, pentru frumosul act de pietate, în cuvinte foarte calde, pentru cari a fost viu felicitat.

A spus următoarele:

„Stau sub impresiunea unui moment înălţător, văzând cum Dvoastră, reprezentanţii celui mai de căpetenie oraş din Ardeal, apreciaţi meritele celui mai mare bărbat al neamului şi bisericii noastre, şi de aceea grăbesc să vă exprim, în numele conmembrilor români, mulţumita noastră. De azi încolo numele regeneratorului bisericii noastre va sta alăturea de numele lui Hermann, cel ce a adus primele colonii săseşti în Ardeal şi a întemeiat Sibiiul de azi, alăturea cu al lui Honterus, răspânditorul reformaţiunii la Saşi, alăturea cu al lui Huet şi Hartenek, luptătorii pentru drepturile poporului săsesc şi pentru libertatea religionară, alăturea cu al lui Samuil Bruckenthal, marele bărbat de stat, care a înzestrat Sibiiul cu cele mai preţioase comori, alăturea cu al lui G. D. Teutsch, învăţatul episcop al Ardealului, care a promovat cultura Saşilor cu neîntrecută dibăcie şi a altor bărbaţi din timpurile mai nouă, cari s'au făcut nemuritori pentru acest oraş.

Prin votul dvoastre aţi dovedit, că sunteţi un popor cu cultură veche, şi popoarele culte ştiu să respecteze memoria bărbaţilor aleşi, fără deosebire de neam şi lege. Aţi făcut mai mult! Aţi înscris în inimile noastre o pagină frumoasă a recunoştinţei şi a stimei ce vă datorim. Şi dacă azi sunt între noi contraste, dvoastră aţi făcut un pas de apropiere, o punte pe care să putem trece unii la alţii şi să învăţăm a ne respecta.

Şaguna a creat instituţii culturale în Sibiiu, a lucrat cu învăţatul Rannicher al dvoastră şi ne-a dat o constituţie din care au răsărit cele mai tari aşezăminte ale noastre şi dupăcum conducătorul dvoastre domnul Dr. Wolff l-a apreciat, el are şi pentru oraşul Sibiiu merite neperitoare. Deci votul dvoastre este pecetluirea adevărului istoric, că Şaguna a fost regeneratorul bisericei noastre, iar pentru oraşul Sibiiu un cetăţean mare şi distins. In urma muncii lui se ridică falnic catedrala noastră şi alte zidiri monumentale, cari sunt podoaba oraşului. Vă asigur, dlor, că votul dvoastre va face cea mai bună impresiune în toate colţurile locuite de Români şi va chezăşui o conlucrare armonică a noastră cu dvoastră, fii aleşi ai oraşului Sibiiu“.

Domnul *Ivan* a vorbit *româneşte.* Alt obiect nu a fost la ordinea zilei şi astfel şedinţa a fost încheiată. Representanţii oraşului Sibiiu au părăsit sala de şedinţe adânc impresionaţi.

Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna.

„Scriere comemorativă la serbarea centenară a naşterii lui“.

Un alt eveniment mare, legat tot de centenarul lui Şaguna, e scoaterea din tipar a unei cărţi despre *viaţa şi activitatea lui Şaguna*, compusă din însărcinarea consistorului mitropolitan şi tipărită sub supravegherea unei comisiuni instituite anume în scopul acesta. Cartea poartă titlul de sus, are 539 pagini şi e de mare valoare literară. In ea înşiră întâi domnul Dr. *Ioan Lupaş*, tinărul nostru istoriograf, viaţa şi faptele mitropolitului Şaguna, pe baza unui studiu foarte amănunţit, şi după adunarea migăloasă de multe date până aci necunoscute. Pe 400 de pagini se estinde biografia marelui Arhiereu, scrisă de domnul Lupaş, într'o limbă frumoasă românească, şi cu competenţa omului convins, că are să zugrăvească icoana unui om cu adevărat mare, iar restul cărţii îl formează lucrări tot atât de însemnate, de ale altor bărbaţi de seamă şi cu nume bine cunoscut în lumea literară română. E întâi un articol frumos şi foarte elogios dedicat memoriei lui Şaguna, scris de multregretatul *Alesandru Mocsonyi*, un alt luceafăr al vieţii noastre publice, stâns prea curând. Urmează apoi nişte pagini de tot duioase, despre anii din urmă ai vieţii lui Şaguna, despre boala şi moartea lui, scrise de P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhidiecezan, singurul astăzi în viaţă dintre cei ce au fost martori ai sguduitoarei catastrofe. In urmă vine un interesant tratat despre *„Şaguna ca organizător constituţional“*, scris de P. C. Sa Arhimandritul *Vasile Mangra*, membru al „Academiei Române“ şi alt tratat intitulat: *„Din viaţa pastorală a mitropolitului Şaguna“* scris de P. C. Sa, Arhimandritul *Augustin Hamsea*, iar încheierea o face iarăşi P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, cu publicarea unor scrisori particulare însă de interes public, din cele multe de ale lui *Şaguna.* Interesanta carte, care are mai multe ilustraţiuni, şi e de o frumseţă rară şi ca *esecutare tehnică*, făcând onoare tipografiei noaste arhidiecezane, întemeiate de *Şaguna*, se vinde cu câte 6 coroane exemplarul legat în legătură de lux, şi se poate procura dela libraria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben).

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 106 Sibiiu, Joi 1/14 Octomvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil
rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeş.

La mânile Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a sosit următoriul act oficios, trimis din partea ministeriului nostru de culte şi instrucţiune publică:

Numărul 116,235. Dela ministrul regesc unguresc de culte şi instrucţiune publică. Escelenţiei Sale, Domnului *Ioan Meţianu*, Arhiepiscop şi Mitropolit gr. ort. român în Sibiiu.

Escelenţa Voastră, Domnule Arhiepiscop şi Mitropolit! Maiestatea Sa ces. şi apostolică regească, prin preaînalta resoluţiune, datată în Viena, la 28 Septemvrie anul 1909, nu s'a îndurat a afla, că e de confirmat alegerea protosincelului *Dr. Iosif Ir. Badescu* de episcop gr. ort. român al Caransebeşului, efectuită din partea sinodului diecezan, convocat pe 12 Iulie, calendariul nou, anul 1909, la Caransebeş; şi totodată Maiestatea Sa ces. şi apostolică regală s'a îndurat a ordona preagraţios, ca dispoziţiile necesare pentru îndeplinirea scaunului episcopesc gr. ort. român din Caransebeş să fie efectuite din partea Escelenţiei Voastre, cu escluderea celor deja aleşi de a putea fi de nou aleşi.

Când deci, cu provocare la preţuita representaţiune a Escel. Voastre din 6 Septemvrie a. c. numărul 355 M. şi pe lângă retrimiterea anexelor ce le avea, am onoare a comunica această preaînaltă hotărâre Escelenţiei Voastre, Vă rog ca în înţelesul aceleia, şi conform §-lui 98 din statutul organic al bisericii gr. ort. române, să binevoiţi a face fără amânare dispoziţiunile necesare pentru îndeplinirea scaunului episcopesc gr. ort. român din Caransebeş, cu ţinerea în vedere a restrângerii precisate în preaînalta resoluţiune.

Primiţi, Escelenţa Voastră, espresiunea sinceră a deosebitei mele stime.

Budapesta, 6 Octomvrie 1909.

Pentru ministru:
Tóth m. p.
secretar de stat.

In ajunul congresului naţional-bisericesc.

Zilele proxime ar fi să fie numai zile de sărbătoare, clipe de repaus în cari să trecem în ticnă pe dinaintea ochilor nostri sufleteşti tot ce s'a realizat în biserică dela marele Andreiu încoace şi cu linişte sufletească să putem face bilanţul activelor, dar şi bilanţul greşelilor ce le vom fi comis şi al întrelăsărilor, de cari nici o instituţie cum şi nici un muritor nu este scutit.

Nu e nevoie să o mai spunem noi aici, că noi poporul românesc şi mai ales biserica noastră se găsea înainte de o jumătate de veac ca după potopul lui Noie. Toţi pluteam pe mare şi numai o figură istorică ca Şaguna a îndrăsnit să părăsească corabia, şi să ne caute un locşor de verdeaţă şi pe acesta să pună temeliile bisericii române ortodoxe din Transilvania şi Ungaria. Dar ce a aflat? A aflat un pustiu fără margini, un popor chinuit şi lipsit de darurile preţioase ale culturii — abia desrobit de lanţurile grele ale robiei seculare.

Abia a găsit câte o şcoală mai de treabă — încolo bisericuţe de lemn aşezate afară în câte un colţ de deal — şi slujitorii altariului, cucernici, temători de Dumnezeu, — dar cu puţină carte.

Acesta era tabloul trist dar adevărat al stărilor noastre culturale — acesta era petecul de loc verde pe care trebuea să se aşeze şi de unde să înceapă uriaşa lui activitate.

Dornic de a ne crea mai multe fortăreţe, mai multe cetăţui de apărare, ne-a chemat pe toţi la muncă, la conlucrare frăţească, ca să scăpăm poporul din robia întunerecului. Cu farmecul cuvântului lui de apostol, cu văpaia dragostei pentru neamul nostru românesc, a concentrat toate forţele în jurul seu, şi ni-a dat constituţia bisericească, să ne putem întruni în viitor într'un mănunchiu la lucrare frăţască şi la muncă, ca să netezim drumurile colţuroase, şi să ne pregătim calea mântuirei.

Şi atunci au fost oameni cari nu l-au înţeles, ori n'au voit să îl înţeleagă, dar acest titan al geniului românesc a trecut peste micile mizerii, căci idealul lui era să ridice un neam istovit şi chinuit — şi pe oamenii mari nu-i opresc piticii în drum. Pe oameni îi fac însă de multeori şi vremurile mari. Şi vremurile bune de pe timpul lui Şaguna au trecut, constelaţia politică s'a desfăşurat în paguba noastră, guvernele ce s'au succedat ne-au dat la o parte — şi pentru interesele monarhiei — zice-se — noi trebue să fim sacrificaţi şi daţi pradă celor ce au ştiut să ţină frânele stăpânirei cu braţ tare.

Sub atari auspicii înaintarea noastră a devenit anevoioasă, lupta noastră din samă afară grea, şi programul nostru stânjenit de cei mai tari şi mari. Şi cu toate greutăţile, cu toate mizeriile, am mers pas de pas înainte, instituţiile noastre culturale s'au desgheţat, şi pe terenul economic am făcut frumoase progrese, graţie conducătorilor cinstiţi, graţie controlului ce îl exercită organele noastre de jos până sus — prin organizaţia de model ce ni-a dat-o marele Şaguna.

Suntem însă departe, foarte departe de ţinta aspiraţiei noastre, şi ca să ajungem la liman, în prima linie se cere acum ori nici odată să punem umăr la umăr şi lăsând la o parte clicăriile, nemoteniile să punem mai presus de toate interesele bisericii. O dieceză din mitropolie stă mai bine de un an văduvită. Să nu căutăm pe protivnicul totdeauna unde nu e, să îl căutăm în stările acele miserabile ale vieţii de stat, care a infectat şi viaţa bisericească, să îl căutăm acolo, că oameni fără nici o aptitudine, fără nici o chemare, fără nici un titlu să îmbulzesc să se cocoţeze la vrednicii înalte, la demnităţi, de cari ar trebui să roşască ei, numai gândindu-se la ele, decum să vrea să le ajungă.

Să îl căutăm în patriotismul îngust local, care nu vede mai departe cât lungul nasului, şi caută să ridice şi înalţe la trepte ierarhice mediocrităţi, oameni cari nu s'au deosebit prin nici o faptă vrednică de crestat la răvaş, ci cel mult prin o îngrijire temeinică de bunăstarea lor proprie, de ticna lor.

Să îl căutăm în clicăriile ce se formează în centrele episcopeşti, cari se bat pentru putere, nu pentru a ferici biserica, ci pentru a se ferici ei şi pe ai lor.

Şi dacă am căuta răul unde e, dacă vom face o diagnosă adevărată, uşor vom eşi din impas — şi vom fi scutiţi de decepţiunile, cari ne-au ajuns până aci din prisosinţă.

Ridicând câte un protopop mult inferior subalternilor, apoi un episcop fără pregătire pentru acest scaun, ai făcut un păcat de moarte şi văicărările ulterioare nu-ţi mai ajută.

Caută pe cel vrednic dealungul şi dealatul graniţelor mitropoliei şi nu-ţi va fi greu să îl afli.

Un profesoraş slab, cu manuscriptul purtat zeci de ani în buzunar, şi şi acela rămas dela careva înaintaş, nu poate fi chemat să ridice o dieceză din starea deplorabilă în care se găseşte; un funcţionar din administraţia centrală, cel mult bun pentru un post de arhivar, nu poate reprezenta biserica în casa magnaţilor şi nici nu poate da directive sănătoase pentru viaţa unei biserici, care se găseşte în leagănul de desvoltare.

Bărbaţi mari şi bărbaţi cu vederi largi, stăruitori şi pricepuţi, cu inimă şi cu suflet, în mâna acelora să punem cârja arhierească.

In faţa acelor va amuţi tot protivnicul, şi guvernul de voie, de silă nu va avea încotro, va trebui să sancţioneze votul sinodului.

Aşa a înţeles marele Andreiu constituţia, aşa ar trebui să o înţelegem noi, ceice avem loc în corporaţiunile bisericeşti. Şi dacă am pus păstori buni şi bravi, iscusiţi şi demni, noi cei păstoriţi vom urma poveţele lor, vom munci cu drag alăturea cu ei, nu ca slugi plecate şi supuse, ci ca oameni cu demnitate proprie, pătrunşi de chemarea cea sublimă ce o avem în viaţa bisericească.

Atunci maşinăria organismului întreg va funcţiona regulat, şi păstor şi păstoriţi vor fi una în cugete şi simţiri, toţi lucrând pentru binele tuturor.

Ce folos altcum de regulamente bune, de legi frumoase, dacă se înrădăcineează în popor credinţa: „*Plus valet favor in judice, quam lex in codice*". Atunci conflictul cu guvernul în chestia catehizării, în chestia congruei, va deveni luptă uşoară şi va rezulta biruinţă sigură bisericei, căci când păstorul şi turma una sunt, nici porţile iadului nu-i pot birui.

N. Ivan.

Adunarea generală a „Asociaţiunii".

Raport special.

Sibiiu, 12 Octomvrie n.

Stăm sub impresia unor momente frumoase, desfăşurate în faţa noastră în cursul serbărilor culturale de astăzi ale „Asociaţiunii", şi căutăm cuvintele potrivite, pentru a-le putea comunica şi cetitorilor nostri, aşa cum au fost ele, în întreaga lor sublimitate, — dar nu le găsim.

Astăzi s'a deschis adecă în Sibiiu adunarea generală anuală a „Asociaţiunii" şi felul cum a decurs prima ei şedinţă ne îndreptăţeşte să riscăm afirmarea, că o astfel de adunare generală nu a avut „Asociaţiunea" noastră până acuma, decât poate cea de inaugurare dela anul 1861. Şi e greu să spui, că ce a putut să impresioneze mai mult sufletele, serviciul divin din biserică, cu frumoasa predică ocazională, aspectul cel sărbătoresc al salei de şedinţe, în care era aşezat portretul marelui *Şaguna* şi al învăţatului gânditor *Alesandru Mocsonyi*, clasica vorbire a măestrului în oratoria română, *Andrei Bârseanu*, vicepreşedintele „Asociaţiunii", scena când bătrânul nostru Mitropolit, Inaltpreasfinţitul Domn *Ioan Meţianu* s'a sculat de pe scaun şi s'a dus la masa presidială pentru a felicita pe dnul *Bârseanu* şi a-i strânge mâna în semn de mulţămită pentru elogiile frumoase şi meritate aduse luceferilor nostri din trecut *Şaguna* şi *Ales. Mocsonyi*, o călduroasă strângere de mână, care toţi simţiam că e a noastră a tuturora celor din sală, ori în fine iscusita disertaţiune a domnului *Ioan Agârbiceanu*, mult apreciatul nostru novelist, care ni a arătat în mod convingător boalele noastre sociale, încă nedesvoltate, dar pe cale de a inficia întreg corpul inteligenţei noastre, dacă nu vom lua din vreme măsurile de vindecare?

A descrie impresia ce au făcut-o toate acestea asupra publicului asistent la şedinţă e curată imposibilitate. Ne mărginim deci a da cetitorilor nostri numai obicinuitul raport sec despre cele întâmplate, începând de Luni sara, când a avut loc

Sara de cunoştinţă.

După vechiul obiceiu, s'a ţinut şi de astădată sară de cunoştinţă, în restaurantul Brote din palatul arhidiecezei. Publicul a început să se adune pe la orele 8 sara, iar pela 9 şi jumătate, dupăce sosiseră toate trenurile, localităţile erau îndesate de lume românească, care a petrecul în bună dispoziţie, până târziu împreună. Corul seminariului nostru a cântat mai multe cântece frumoase şi şi-a făcut datorinţa şi taraful de lăutari din loc, pus sub conducerea lui Braşoveanu, cântând frumoase piese şi doine româneşti, iar la momentul potrivit domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan* a salutat în cuvinte calde pe cei veniţi din depărtări la Sibiiu, pentruca se iee parte la sărbările culturale ale neamului românesc din patria aceasta. Vorbirea a fost primită cu aplause. Alte vorbiri nu s'au ţinut. Pe la miezul nopţii publicul a început a se resfira.

Sevicial divin.

Astăzi, Marţi, în ziua deschiderii adunării generale a „Asociaţiunii", s'a ţinut serviciu divin în catedrala gr. ort. română şi în biserica gr. cat. română. In catedrală a celebrat P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, asistat de protopresbiterul Dr. *Ioan Stroia*, de parohul *Octavian Mureşianu* şi de diaconul Dr. *Vasile Stan*. La priceasnă P. C. Sa domnul protosincel *Cristea* a rostit o predică ocasională, în care a căutat să scoată la iveală meritele marelui nostru *Şaguna*, câştigate în jurul înfiinţării „Asociaţiunii", precum şi meni rea acestei înalte instituţiuni culturale române, vrednică de un sprijin mai bun din partea publicului românesc, acum cam nepăsător faţă de ea. Frumoasa cuvântare o publicăm în întregime la alt loc. La serviciul divin a asistat I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul noastru *Ioan Meţianu* şi a participat un public ales românesc, apoi elevii dela seminar cu profesorii, elevele dela şcoala civilă de fete, şi mai mulţi ţărani.

In biserica gr. cat. română serviciul divin a fost celebrat din partea domnului vicariu din Făgăraş *Macaveiu* şi din partea dlui protopop din loc *Nic. Togan.*

Şedinţa primă.

După terminarea slujbei dumnezeeşti în ambele biserici, publicul a început a-şi îndrepta paşii spre *casa naţională,* unde se ţin şedinţele adunării generale ale „Asociaţiunii“. In curând sala se umple de lume. Galeria asemenea. La masa gazetarilor sunt representate aproape toate ziarele noastre din patrie, cele mai multe prin înşişi directorii lor. La masa presidenţială ocupă loc membrii comitetului central. Autorităţile locale sunt representate prin dl primar *Dőrr.* La orele 11 şi jumătate întră în sală I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan Meţianu* şi e primit cu aclamări. Era însoţit de P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion Puşcariu, şi de alţi dignitari ai bisericei noastre. Intre cei presenţi remarcăm figura venerabilă a presidentului partidului naţional român, dl Gheorghe Pop de Băseşti, a dlui general în retragere din România *Groza* şi a mai multor domni din Piteşti. Dela noi, ce e mai de frunte a luat parte la adunanare.

La orele unsprăzece fără un sfert se ridică domnul vicepresident al „Asociaţiunei“ *Andreiu Bârseanu* şi rosteşte vobirea de deschidere. A fost una din cele mai frumoase vorbiri rostite în sala festivă a casei noastre naţionale, şi peste tot rostite la întruniri româneşti. Cu măestria pe care o posede, dl *Bârseanu* a vorbit pe larg şi în cuvinte calde despre *Şaguna.* E ascultat cu cea mai încordată atenţiune. Iar partea vorbirei în care constată, că oamenii mari din trecut nu sunt numai ai unei confesiuni, ci ai neamului întreg, e aplaudată cu frenesie. Aduce apoi meritat tribut de recunoştinţă şi memoriei regretatului *Alesandru Mocsonyi,* iar în urmă declară şedinţa deschisă. Vom publica vorbirea în întregime.

Ia cuvântul domnul Dr. *Nicolae Vecerdea,* şi în numele societăţii pentru fond de teatru român salută „Asociaţiunea“, care are astăzi zi de mare sărbătoare, şi dă asigurarea, că sărbează şi ea, cu sora cea mai mare, această zi însemnată.

Prezidentul mulţămeşte şi aduce elogii societăţii pentru fond de teatru român pentru progresele ce le face şi pentru buna alegere a fruntaşului, în mânile căruia e pusă conducerea acestei instituţiuni, care urmăreşte acelaş scop, ca şi „Asociaţiunea“, — *înaintarea neamului.*

Domnul *Ghiţă Pop,* redactor la „Tribuna“, salută adunarea în numele „Asociaţiunii“ arădane şi încheie dorind, ca toţi Românii să fie stăpâniţi de acelaşi gând şi aceleaşi dorinţe, pentru a ajunge la progresul visat de înaintaşi, la progresul tuturor.

Prezidentul mulţămeşte şi oratorului acestuia, esprimându-şi dorinţa, ca la altă ocasiune să vadă şi celelalte asociaţiuni culturale ale noastre representate la sărbările anuale ale „Asociaţiunii“.

Se întră acum în ordinea de zi. Inscrierea delegaţilor presenţi se va face la biroul „Asociaţiunii“, după încheierea şedinţei.

Raportul general al comitetului central se consideră cetit, dupăce a fost tipărit şi împărţit membrilor „Asociaţiunii“.

Urmând să se facă alegerea celor trei comisiuni obicinuite, pentru esaminarea raportului general, pentru esaminarea socotelilor şi a budgetului şi pentru înscrierea de membri, comisiunile se compun la propunerea P. C. Sale domnului protosincel Dr. *Miron E. Cristea,* dupăcum urmează:

I. Comisiunea pentru esaminarea raportului general din domnii: Dr. Valer Branisce, Ioan Agârbiceanu, Gavriil Precup, Dr. Ioan Borcia şi Dr. Nic. Bălan.

II. Comisiunea pentru censurarea socotelilor şi a budgetului din domnii: I. I. Lăpedatu, Dr. Nicolae Vecerdea, V. C. Osvadă, G. Tripon şi N. Cărăbaş.

III. Comisiunea pentru înscrierea de membri noi din domnii: Nic. Henţiu, Dr. Ioan Stroia, Lazar Triteanu, Dr. A. Crăciunescu şi D. Vulcu.

Se face comunicarea, că la prezidentul comitetului central au întrat următoarele propuneri către adunarea generală:

1. A lui *Traian Mihalca,* pentruca să se editeze un calendar pentru ţărănime.
2. A lui *Ilarie Pahonie,* ca în lista membrilor „Asociaţiunii“, tipărită în fiecare an, să fie trecuţi şi membri cei morţi.
3. A lui *Aurel Nistor* pentru înfiinţarea unei secţiuni noi literare, a secţiuţiunei *agronomice.*
4. A lui Dr. *Dionisie Stoica,* pentru sistemiserea de posturi de secretari salarisaţi pentru toate despărţămintele.
5. A lui *Mihail Someşan,* pentruca să se dee mai mare atenţiune reuniunilor de meseriaşi din partea „Asociaţiunii“.

Toate propunerile se predau comisiunei esmise pentru esaminarea raportului general.

Domnul Dr. V. *Branisce* face observarea, că dupăcum i s'a comunicat, propunerile acestea nu au fost censurate din partea comitetului central, deşi înţelesul statutelor acesta este, când cer ca propunerile să se facă cu opt zile înainte de adunarea generală. Cere ca în viitor să se facă lucrul acesta şi propunerile să fie prezentate adunării generale cu părerea motivată a comitetului central.

Presidentul recunoaşte de îndreptăţită cererea, dar crede, că ea va putea fi împlinită numai în cadrele posibilităţii.

Urmează acum un moment foarte sărbătoresc. Presidentul învită adunarea, să-şi manifeste adânca veneraţiune faţă de *Şaguna* şi *Mocsonyi,* ilustrii presidenţi din trecut ai „Asociaţiunii“, prin sculare, iar întreaga adunare se ridică şi-şi îndreaptă privirile spre tablourile cari represintă pe aceşti doi mari bărbaţi ai neamului nostru, trecuţi ambii la nemurire. Icoana mare a lui Şaguna era aşezată în dosul mesei presidiale, pe cortina scenei teatrale, iar a lui Mocsonyi, pe păretele din stânga, dela masa presidială. Inaintea lui Şaguna, între masa presidială şi cortină, o grădină mică improvisată, cu flori şi arbori verzi.

Să dă acum cuvântul dlui *Ioan Agârbiceanu,* distinsul nostru novelist, care ceteşte o conferenţă de toată frumseţa, despre boalele de cari sufere societatea noastră cultă. Publicul a urmărit cu cea mai mare atenţiune espunerile clare şi adevărate ale dlui conferenţiar, şi le-a răsplătit cu aclamaţiuni şi cu aplause sgomotoase. Primul care l-a felicitat a fost I. P. S. Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu.* In cuvinte avântate mulţămeşte apoi presidentul dlui conferenţiar pentru frumoasa disertaţiune, mulţămeşte şi publicului pentru pacienţa cu care a urmărit cele petrecute în şedinţă şi mulţămeşte I. P. S. Sale, Mitropolitului *Ioan Meţianu,* pentru participare la şedinţă, iar la orele 12 şi jumătate închide şedinţa.

Banchetul.

La orelele unu şi jumătate s'a început banchetul, în sala mare dela „Unicum“. Au luat parte 150 de persoane. La friptură s'a început şirul toastelor. Presidentul *Bârseanu* a ridicat paharul întru sănătatea Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I. Toastul e ascultat în picioare, iar lăutarii intonează imnul casei domnitoare. Toastează apoi domnul *Gheorghe Pop de Băseşti* în onoarea comitetului central al „Asociaţiunii“, în numele căruia răspunde domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan,* ridicând paharul în onoarea autorităţilor publice presente, primarul oraşului dl *Dőrr* şi şeful poliţiei dl *Simonis.*

Primariul *Dőrr* respunde nemţeşte, dorind înaintare „Asociaţiunei“ culturale a Românilor.

Toastează apoi poetul *Goga* pentru fraţii din regat, şi unul dintre plăcuţii oaspeţi de dincolo, dl Micescu, răspunde, dorind înaintare Românilor de pretutindenea.

Şirul toastelor îl încheie domnul *Bârseanu,* dorind poporului românesc înaintare spre bine şi golind paharul întru onoarea reprezentantului oficios al acestui popor, a dlui *Gheorghe Pop de Băseşti,* presidentul partidului naţional român.

Poetul *Goga* toastează pentru dl Andreiu *Bârseanu,* căruia i se fac frumoase ovaţiuni, iar dl Dr. *L. de Lemény* pentru presă.

La orele 3 şi jumătate masa se ridică şi unii dintre oaspeţi se duc să viziteze expoziţia şcolii de industrie a reuniunii femeilor române din Sibiiu, unde au văzut lucruri de rară frumuseţă, remânând încântaţi de prestaţiunile acestei şcoale tinere, dar bine conduse.

Concertul.

La 8 ore sara s'a dat concertul reuniunii de muzică română din Sibiiu, în sala mare dela Gesellschaftshaus. A fost bine cercetat, iar programul a fost executat cu precisiunea pe care am putut-o constata totdeauna la concertele date de reuniunea noastră de muzică. Sperăm a putea reveni. Constatăm şi până atunci, ca dl *L. Tempea,* angajat acum de curând ca dirigent al corului reuniunii, s'a dovedit a fi o putere bună musicală şi un dibaciu conducător de cor.

Cuvântarea

părintelui protosincel ***Dr. Miron E. Cristea,*** *ţinută în catedrala română din Sibiiu la sfânta liturgie din 12 Octomvrie 1909 celebrată din incidentul deschiderii adunării generale a „Asociaţiunii“ etc.*

In numele Tatălui şi-al Fiiului şi-al Sf. Duh.

> „Poporul cel ce şedea în întunerec a văzut lumină mare şi celor ce şedeau în locul şi în umbra morţii li-a răsărit lumină“.
>
> E. Mateiu IV. 16.

Inaltpreasfinţite! Iubiţi ascultători!

Un vechiu slujitor la altarul catedralei noastre mitropolitane, pe atunci în Alba-Iulia, anume mitrop. Simion Stefan a fost cel dintâiu care încă la an. 1648 a constatat lipsa unei desvoltări unitare a limbii noastre naţionale.

In „predoslovia cătră cetitori“ dela traducerea românească a noului testament (pct. 4) declară el în deplină cunoştinţă de causă, „că cuvintele trebue să fie ca banii; că banii aceia sunt buni, cari umblă în toate ţările; aşa şi cuvintele acelea sunt bune care le înţeleg toţi“.

In consecinţa acestui adevăr arată el, că „ne am silit încât am putut să isvodim aşa, cum să înţeleagă toţi“; dară — lipsind cuvintele româneşti sau necunoscându-le — a trebuit adeseori să păstreze numirea străină din originalul folosit la traducere.

Dacă nu se putea scrie la înţelesul tuturor, de vină — zice el — „e acela, care ni-a împrăştiat în atâtea părţi şi ni-a amestecat cu atâtea alte limbi“.

Cu toată constatarea aceasta clară şi hotărâtă, abia numai după veacuri ni-au îngăduit împrejurările trecutului vitreg a ne întemeia unele aşezăminte culturale, în cari limba noastră românească să fie întrebuinţată numai.

Dară desvoltarea şi cultivarea limbii o mijlocesc productele literaturii naţionale; şi aceasta să desvoaltă şi înfloreşte acolo, unde esistă terenul prielnic şi rodnic pentru o cultură generală. Iar o însoţire a puterilor pentru a uşora desvoltarea literaturii române şi a culturii poporului român abia s'a putut înfiinţa la 1861.

Partea leului la crearea acestei instituţiuni a avut-o tot un mare arhiereu al nostru, nemuritorul Şaguna. Tinărul pretor şi acum octogenarul academician Ioan cav. de Puşcariu a dat ideea unei asemenea însoţiri într'o corespondenţă trimisă „Telgr. Român“ din Veneţia, în ţara Făgăraşului, unde trăia pe atunci, iar neadormitul nostru arhiereu Andreiu a îmbrăţişat această idee cu toată căldura, a iniţiat toţi paşii pentru întruparea ei, suflând din duhul său cel dătător de viaţă în toată mişcarea pornită în jurul întemeierii „Asociaţiunii“ de azi.

•

Aflându-ne în pragul centenarului lui Şaguna, a cărui prăznuire se începe zilele viitoare, îndatoraţi trebue să ne simţim mai ales noi — adânc recunoscătorii slujitori ai bisericii — a scoate în deosebi acum la iveală, fie şi numai în treacăt momentele mai însemnate din jurul întemeierii acestui aşezământ, arătând cum cei 180 fruntaşi Români — cari au iscălit rugarea lor dela 10 Maiu 1860 către locotenenţa cesaro-regească din Sibiiu, pentru a se încuviinţa ţinerea unei consfătuiri prealabile în scopul înfiinţării Asociaţiunii — au cerut, ca să trimită răspunsul episcopului Şaguna, convinşi fiind toţi de puterea creatoare ce zace în mânile acestui rar bărbat.

Şaguna — primind răspunsul — a lucrat proiectul prealabil de statute şi la 6 Decemvrie 1860 l-a transpus pe calea aceleaşi locotenenţe ardelene la Coroană, spre cuvenita ei orientare asupra scopului urmărit.

Şaguna este acela, care în toamna anului 1860, reîntorcându-se acasă dela Viena, ne spune că s'a informat „pe cale privată despre modul care să ne înlesnească ajungerea scopului la înfiinţânda Asociaţiune, ce aşa cu sete mare o dorim“.

Şaguna a convocat, deschis şi condus în 9/21 Martie 1861 conferenţa pentru facerea pregătirilor şi statorirea definitivă a statutelor. Conferenţa s'a ţinut în casele seminarului de atunci. Intreg statul major a lui Şaguna era în jurul lui la acea conferenţă. Şaguna cu acel prilej a binecuvântat cu mâna sa norocoasă primul început, zicând „din parte-mi mă oblig că voi sprijini scopul Asociaţiunii noastre, încât va sta în puterile mele, căci aci voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbii mele materne, care la străini nu s'au învrednicit de atenţiune, însă acelea cu atât mai scumpe sunt inimei mele“.

Deaceea nemuritorul George Bariţiu mulţămeşte lui Şaguna „pentru ostenelele şi sacrificiile, ce au binevoit, precum în nenumărate alte cazuri, aşa şi cu ocaziunea aceasta a le aduce în cauza naţiunii; şi îl roagă să primească şi mai departe purtarea treburilor în privinţa Asociaţiunii cestionate până la deplina înfiinţare...“

Şaguna a trimis proiectul definitiv de statute, cerând aprobarea. El a convocat şi condus adunarea de inaugurare şi constituire a „Asociaţiunii“ din 23 Octomvrie (4 Noemvrie) 1861, care s'a ţinut tot în casele Seminariului.

Şaguna a fost ales întâiul ei prezident, în care calitate a funcţionat mai mulţi ani, învingând greutăţile începutului şi pornind mersul normal al afacerilor.

Tot *Şaguna* a pus la dispoziţiunea Asociaţiunii întâiul local pentru birou: cancelarie, arhiv şi bibliotecă, adaptând anume o odae a Seminariului său eparhial spre scopul acesta, ca astfel neîntrerupt să aibă sub aripile sale ocrotitoare noul aşezământ.

Şaguna a fost acela, care s'a despărţit de fruntaşii, cari au luat parte la inaugurare, cu cuvintele calde şi pline de înţeles: *să ne reîntâlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba, naţionalitatea şi de toate câte sunt ale Românului.* Luaţi sama, în ce momente şi în care epocă vieţuim. Popoarele mai nainte au putut trăi fără literatură; iară astăzi aşa ceva este curat peste putinţă;... să nu uităm că puterea minţii şi-a geniului, ştiinţele şi artele sunt, cari în zilele noastre dau popoarelor tăria şi le asigură viitorul“.

Peste aceste merite ale lui Şaguna, înflăcăratul Român *Tim. Cipariu* încheie constituenta cu o caldă mulţămită la adresa lui Şaguna, invitând pe toţi, să dorească *acelui mare bărbat al naţiunii,* — care dela început cu căldură a cuprins la sinu-şi şi fără preget a condus până la momentul de până acum ideea acestei Asociaţiuni, — *din inimă călduroasă, cu sinceritate nefăţărită şi cu răsunet străbătător, ca cel ce l-a înălţat la această mare treaptă, să-i insufle purtare de grijă sufletească, pentru naţiunea română, nu numai în cele sfinte şi dzeeşti, ci şi în cele ce ţin de bunăstarea unui popor demn de o soartă mai bună...* In fine îl roagă, să binevoiască a cuprinde şi a adăposti, a ajuta şi a sprijini această tinără societate, pe care o a iubit şi o a ocrotit dela leagăn până în momentul de faţă, când trece în realitate“.

Iubiţi ascultători!

Eu cred, că şi numai din înşirarea acestor momente v'aţi ales toţi cu convingerea, că marele nostru arhiereu Andreiu este şi adevăratul întemeietor al Asociaţiunii de azi.

Am constatat acest adevăr, deoparte condus de sf. datorinţă de a vă învita pe toţi, cei întruniţi la adunarea generală a Asociaţiunii din 1909, ca să acoperim şi pe calea aceasta şi dela acest loc sfânt cu o floare de adâncă recunoştinţă memoria marelui bărbat al bisericii şi neamului; iară de altă parte am voit să reînviez — nu cu glasul meu debil — ci prin înseşi cuvintele calde ale lui Şaguna, venite din altă lume, interesul pentru Asociaţiune şi pentru cultura noastră naţională; căci ce poate fi pentru noi azi mai convingător, decât reaprinderea unor schintei din mintea luminată a lui Şaguna şi ce poate fi mai mişcător decât atingerea razelor calde din sufletul lor dătător de viaţă?

•

Paşii lui Şaguna au fost în privinţa aceasta însoţiţi de sprijinul puternic şi unanim al tuturor fruntaşilor Români, fără deosebire de confesiune şi în deosebi de ajutorul valoros al mitropolitului Alexandru Sterca Şuluţ dela Blaj.

Sub impresiunea frumosului avânt şi a puternicei solidarităţi, manifestate de toţi Românii, mulţi fruntaşi şi-au zis atunci cu evang. Mateiu: „Poporul (nostru) cel ce şedea în întunerec, a văzut lumină mare, şi celor din întunerec şi din umbra morţii li-a răsărit lumină“, spre mântuirea lor.

Această lumină — credeau ei — s'a aprins poporului nostru prin noua „Asociaţiune“.

Dacă aruncăm o privire peste trecutul ei de 40 ani, trebuie cu plăcere să constatăm, că „Asociaţiunea“ a făcut multe lucruri bune şi de folos. A adunat documente privitoare la trecutul nostru; a publicat reviste; a tipărit cărţi ştiinţifice şi poporale; a întemeiat o şcoală civilă de fete, de mare folos pentru clasa noastră inteligentă; a împărţit ajutoare la tineri de bune speranţe; a făcut începutul unui muzeu national; a întemeiat biblioteci poporale în o mulţime de comune; a început mai ales în anii din urmă a străbate mai adânc în masele mari ale poporului nostru, sădind sămânţa unei culturi temeinice şi sănătoase.

Cu toate acestea sub raportul uriaşelor noastre trebuinţe e prea puntin rezultatul, la care am putut ajunge în curs de 40 ani.

*

Cauza principală este a se căuta fără îndoială în puţinul sprigin moral şi material al marelui public românesc.

Focul primului entuziasm s'a domolit; interesul multora s'a răcit. Indemnul marelui Andrei din cuvintele: „Să ne întâlnim la mama noastră comună“ l-au uitat tocmai aceia, cari aveau datorinţa a sta în frunte şi a ne încuraja cu înfăţişarea lor.

Avem — nu-i vorbă — şi azi bărbaţi aleşi, cari cu desinteres muncesc pe terenul culturei noastre naţionale; dar pe aceştia „puţini buni“, pare că îi întâlnim pretutindenea, atât la muncă spirituală, cât şi la jertfele materiale, ce ni se cer pentru scopurile ideale ale poporului.

Afară de aceşti „puţini buni“ însă, mai există durere mulţi bărbaţi români, cari dela popor şi-au câştigat în timp relativ scurt zeci de mii avere şi în schimb nu dau nimic pentru înaintarea lui, sau apoi — când la 500 ani se zideşte o asemenea catedrală, ca cea de faţă — barometrul însufleţirii lor naţionale se ridică cel mult până la 20—30 cor. Incolo însă nu se lipsesc de nici o plăcere uşoară, oricât ar fi de costisitoare.

O asemenea nepăsare faţă de aşezămintele, dela cari atârnă viitorul nostru, nu mai poate fi tolerată. Cercurile noastre conducătoare trebue să tindă spre maturitatea de a şti face selecţiunea cuvenită între oameni, dacă vrem un progres mai vădit.

Un înţelept neamţ din zilele noastre[1]) meditând asupra stării neamului său, constată durerosul adevăr: „In Germania poţi fi foarte bogat, incult, poţi să nu fi dispus la nici o jertfă pentru vre-un scop cultural, fără ca să te expui dispreţului obştesc. Acest nou soiu de bogăţie a aşezat vieaţa socială pe o bază curat materială şi a prefăcut-o într'un blăstăm pentru ceice nu pot scăpa de înrâurirea ei“.

O asemenea concepţie revarsă mult rău în vieaţa socială a oricărui popor. Şi dacă un neamţ cu 60 milioane de suflete, cu cultură de veacuri, cu averi mari la spate, vorbeşte aşa, cum să vorbim noi, fiii unui popor mic şi în toate privinţele înapoiat, mai ales că şi noi zilnic putem vedea cum oameni fără nici o vrednicie, cari n'au jertfit nimic, nici muncă spirituală nici alt sacrificiu de samă, pentru un scop ideal, se ridică sus pe scara ierarchică a vieţii noastre sociale, unde produc mai mult rău, ca şi dacă n'ar fi de loc.

Asemenea tipuri găsim multe în clasele de sus; iară cele de mijloc au acceptat mai ales la noi Românii de dincoace de Carpaţi, un rău obiceiu străin, învăţul chefurilor fără saţ. Este general şi tipic cazul următor: E de pildă târg de săptămână în oarecare oraşel de provincie. Amurgul îşi întinde umbrele sale peste şatrele despoiate de cumpărători. Târgoveţii cu paşi repezi au plecat spre satele lor. Numai dinaintea restaurantului cutare aşteaptă de ceasuri 2—3 trăsuri nemişcate, pentrucă proprietarii lor: dascăli, notari, negustori, ba durere chiar şi preoţi, încă n'au fost în stare a goli până în fund vinul din buticica cârcimarului; încât până şi la încălecare, noaptea târziu, au trebuit să mai golească în uliţă câte un păhar două de vin.

Pentru asemenea lucruri sunt bani; iară „Asociaţiunea“ după 40 ani de existenţă abia are din trei milioane de Români 1900 membri.

*

Această ruşine nu se mai poate ascunde. Ea trebue recunoscută.

Aşa nu mai merge. Dacă ne iubim sincer, trebue toţi să-şi arete însufleţirea nu cu gura, ci cu fapta. Când dulcea noastră limbă este strâmtorată, nu-i iertat nimănui să stee nepăsător, ci toţi sunt datori a sări cu ce pot în ajutorul aşezămintelor chemate a o cultiva, căci ea e o mare comoară a neamului.

Inflăcăratul T. Cipariu pare că ne şopteşte din mormântul său cuvintele de încurajare, cu cari s'a încheiat Constituanta „Asociaţiunii“.

...„un tesaur nepreţuit... un tesaur născut cu noi dela ţiţele maicei noastre, dulce ca sărutările măicuţelor, când ne aplecau la sinul lor, tesaur mai scump decât vieaţa, tesaur — care de... l-am perde, de vom suferi vre-odată, ca cineva cu puterea, au cu momele, să ni-l răpiască din mânile noastre, — atunci mai bine, mai bine să ne înghită pământul de vii; să ne adunăm la părinţii noştri cu acea mângăere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni a ne numi fiii lor: limba românească“.

Aşa trebue să judece astăzi toţi, oricare ar fi posiţia lor, ori care ar fi viitorul ce-i aşteaptă şi ori cari ar fi săgeţile ce se pot îndrepta împotriva lor.

Trebue deci toţi — fără deosebire — să ascultăm în această privinţă de îndemnul apostolului Iacob, care ne zice: „Fiţi făptuitorii cuvântului, iar nu numai ascultătorii lui, amăgindu-vă pe voi înşi-vă“. (I. 22).

Câmpul e întins şi lat, ogorul încă-i înţelenit, munca ce se cere e grea. Deci toţi trebue să între în şirul celor ce jertfesc ori muncesc pentru cultura naţională, întemeiată pe tradiţiile puternice ale vieţii noastre creştineşti şi ale literaturii bisericeşti, precum şi pe isvorul cel nesecat al literaturii poporale.

Viitorul fiecărui popor zace în propriile sale rădăcini, deci spre a întări aceste rădăcini trebue să ne coborâm toţi în masele mari ale poporului şi — conform programului statorit pentru Asociaţiune de însuşi Şaguna „să deşteptăm prin mijloace naţionale facultăţile, va să zică, cugetările cele senine şi serioase în poporul nostru, ca să cunoască fiinţa sa şi destinaţia sa şi să o ştie întrebuinţa spre tot binele, precum şi alte naţii fac astăzi aceasta şi precum este spiritul cel civilisator al veacului“.

*

Căci nefăcând aceasta — va trebui cu durere să aplicăm şi în viitoarele manifestaţiuni ale vieţii publice din această ţară la cea mai mare parte a poporului nostru cuvintele prorocului Osia: „Tace poporul, căci n'are ştiinţă“, (IV.—6) adecă n'are cultura de lipsă, doarme. Inţeleptul bărbat de stat ungar Franc. Deák a zis odată: „In timpul nostru numai acea naţie are viitor politic sigur, care se năzueşte serios a se ridica la nivelul culturii generale şi a înainta mereu pe acest nivel“.

Deci „minte, minte (adecă cultură) şi muncă înteţită, mărită naţie română, dacă vreai să te ridici din somnul cel de moarte la un viitor mai bun!“

*

Cu aceasta încheind, rog pe Părintele cel ceresc, cela ce a trimis pe prea sf. său duh peste apostoli, dându-le putinţa a învăţa pe fiecare popor în limba sa proprie, ca să binecuvinteze toate aşezămintele noastre culturale şi îndeosebi „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, care azi şi mâne îşi ţine în oraşul nostru adunarea sa generală, precum şi pe toţi bărbaţii cari muncesc ori jertfesc pentru cultura noastră naţională, singurul mijloc ce — pe acest pământ — ne poate trece la limanul de mântuire spre care de atât vreme năzuim. Amin.

---

[1]) Alfred Lichtwark, directorul halei de arte din Hamburg în cartea sa „Der Deutsche der Zukunft“.

NOUTĂŢI.

In jurul neîntăririi. „Gazeta Transilvaniei“ a publicat după „P. Ért.“ motivele, cari au determinat guvernul unguresc să nu propună spre întărire alegerea a doua de episcop dela Caransebeş. Cum însă tot „Gazeta Transilvaniei“ pare a da crezământ şi celor dela „Tribuna“, cari pun neîntărirea alegerii în sarcina I. P. S. Sale Arhiepiscopului şi Mitropolitului nostru *Ioan*, rugăm pe confraţii dela ziarul din Braşov să reproducă şi lămuririle noastre din numărul trecut, din cari reese, că Escelenţa Sa nu poartă absolut nici o vină pentru neîntărirea alegerilor de episcop dela Caransebeş.

*

Amintirea lui Şaguna. Duminecă se va oficia în Bucureşti un parastas întru odihna sufletului marelui Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu baron de Şaguna. Vor fi invitaţi toţi mitropoliţii, episcopii şi arhiereii aflători în Bucureşti să participe. Sara va fi festival mare la Ateneu, cu o conferenţă şi cu coruri, întru mărirea memoriei lui Şaguna.

*

Şaguna şi meseriaşii. Precum aflăm Reuniunea meseriaşilor sibieni, în vederea sărbărilor jubilare şi cu considerare la faptul, că marele Andreiu a fost primul patron al ei, a dat din pietate fondului văduvelor şi orfanilor numirea: „Fondul Andreiu baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor meseriaşilor români“.

*

Bursa Şaguna. Comitetul central al ligei culturale din Bucureşti a luat hotărâre să creeze o bursă permanentă de 1200 lei, care va purta numele marelui nostru Şaguna şi se va da unui absolvent de teologie dela noi în scopul ca să-şi complecteze studiile în străinătate.

*

Ovaţiune Dl *Dr. C. Wolff*, director al cassei de păstrare generale sibiene şi fruntaş al poporului săsesc, a fost în zilele acestea obiectul unor vii manifestaţiuni de iubire şi stimă dovedită din partea conaţionalilor săi. Implinind adecă vârsta de 60 de ani i s'au făcut frumoase ovaţiuni în sara zilei de Luni 11 Sept. n. Un imposant conduct de torţe cu muzică, apoi câteva coruri puternice şi o cuvântare bine simţită au salutat pe cel sărbătorit, care a răspuns într'o vorbire emoţionată şi pătrunsă de un viu sentiment naţional. Ne alăturăm şi noi la felicitările aduse merituosului bărbat.

*

La serbările centenarului naşterii lui Şaguna clubul deputaţilor români a delegat pe dnii Dr. T. *Mihali* şi Dr. V. *Lucaciu*. Asemenea va lua parte la serbări şi venerabilul domn George *Pop* de Băseşti, care a sosit Luni în Sibiiu.

*

Inaugurare. Duminecă s'a inaugurat portul dela Constanţa, unul dintre cele mai însemnate porturi ale mării negre. Cheltuelile avute cu modificarea, mărirea şi instalaţiile moderne şi sistematice ale portului Constanţa se urcă la aproape 22 de milioane de lei. In port se află astăzi instalaţiuni pentru exportul cerealelor, pentru petrol şi încărcarea vaselor, afară de instalaţiile de electricitate şi de repararea vapoarelor, de administraţie ş. a.

*

Hymen. *Ioan Luca* şi *Victoria A. Oros* fiidanţaţi. Călăţele, 3 Octomvrie 1909.

*

Atelier de Dentistică şi-a deschis în Cluj (Kolozsvár) strada Kossuth Lajos, Nr. 1 etaj, dl *Virgil Munteanu* rig. în medicină, dentist dipl.

*

Ştirea, dată de toate ziarele, cu privire la graţiarea condamnaţilor dela Cernova, n'a fost exactă. Condamnaţii fruntaşi au să-şi facă pedeapsa, la care au fost osândiţi. Ana Hlinka şi-a început în 3 Iulie pedeapsa de închisoare, pe trei ani în temniţa pentru femei dela Maria-Nostra; numai cei cu pedepse mai mici, vre-o 20, au fost graţiaţi.

*

Distincţie. Dna *Veturia Triteanu*, artista noastră, despre care am anunţat că i s'a conferit medalia Bene-Merenti cl. I., a fost chemată de nou şi primită cu multă căldură la castelul Peleş. M. S. Regina şi persoanele din Sinaia, care au ascultat vocea frumoasă a cântăreţei sibiene au rămas cu totul fermecate. Dna Triteanu a primit dela M. S. Regina un medalion de platină cu portretul M. Sale în email, înconjurat cu briliante, iar sus având coroana regală în aur.

*

† Ciril Deac, după un scurt dar greu morb, împărtăşit cu sântele taine ale muribunzilor, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului în 6 Octomvrie st. n. la 7½ ore sara, în al 61-lea an al etăţii şi în al 35-lea an al fericitei sale căsătorii şi al preoţiei. Rămăşiţele pământeşti i s'au aşezat după ritul bisericii gr.-cat. spre odihnă vecinică Sâmbătă în 9 Octomvrie st. n. a. c. la 10 ore a. m. în cimiterul gr.-cat din Năsăud. Fie i ţărâna uşoară.

*

O nouă însoţire de credit. Precum aflăm harnicul paroh Ilariu Boeriu din Grid (comit. Făgăraş) a înfiinţat acolo o însoţire de credit sătească sistem Raiffeisen după felul însoţirilor alcătuite de Reuniunea rom. agricolă sibiiană. Insoţirea se va ocupa pe lângă procurarea creditelor în bani şi cu procurarea de maşini agricole de tot soiul. Dorim sporiu şi mulţi imitatori.

*

Ştire ziaristică. Dl George Stoica, fost redactor la „Lupta“, ieşind din temniţa Seghedinului, unde a stat un an şi jumătate, a întrat în redacţia ziarului „Tribuna“.

*

† Dr. Gheorghe Anca, advocat, în Oraviţa, a trecut la cele eterne Vineri în 8 Octomvrie st. n. la ceasul 3 din noapte în vârstă de 39 ani. Rămăşiţele pământeşti i s'au aşezat Sâmbătă, la 8 Octomvrie c. n. după ameazi la orele 3, în cimitirul bis. gr. or. din Oraviţa. Fie i ţărâna uşoară. Decedatul şi a lăsat averea de 40,000 coroane cu testament „Asociaţiunii“ pentru scopuri de binefacere.

*

Dela teatru. Direcţiunea teatrului german, încredinţată dlui *L. Bauer*, aduce la cunoştinţa publicului sibiian. că îşi va începe stagiunea din 1909—1910 cu ziua de Sâmbătă în 16 a. c. n. Abonamentele, cu preţurile obicinuite, se pot face în fiecare zi la cassa teatrului.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără de lucru, au mai dăruit: dşoara Anastasia Veştemian (Piteşti) 1 cor.; Ioan Dandea, absolvent de teolog. (Câmpeni), 20 bani; Gerasim Sârbu, protopresb. (Belinţ) 1 cor.; Ana Livia Dr. Crăciunescu n. Leményi, 50 bani; George şi Maria Albu, propr. (Draoş) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

*

Natura e întotdeauna cel mai mare vindecător şi mijloacele şi căile ei sunt minunate. Aşa de ex. în uleul de peşte sunt puteri vindecătoare cari nici o fiinţă omenească nu le poate fabrica artificial. Forma cea mai gustoasă şi mai uşor de mistuit a uleiului de peşte se prezintă în „*Emulsiunea lui Scott*“ care acum se găseşte în toate farmaciile.

Poşta ultimă.

Adunarea „Asociaţiunii“.

Şedinţa a doua, ţinută astăzi, a fost tot atât de înălţătoare de inimi ca cea de eri. Discuţia a fost ţinută la nivel înalt. Esposeul raportorului *Dr. Branisce* asupra raportului general şi asupra misiunei „Asociaţiunei“ clar şi convingător. Propunerile sale toate primite. Socotelile aprobate, budgetul votat. Dela membri noi s'a adunat suma de 2890 coroane. Adunarea viitoare în *Dej*, iar peste doi ani în *Blaj*. Prezidentul *Bârseanu* a rostit apoi o însufleţitoare vorbire de încheere, răspunzându-i în mod foarte avântat dl *G. Tripon*. Astăseară balul reuniunii femeilor române.

Cărţi şi reviste.

Activitatea literară a Mitropolitului Andreiu baron de Şaguna, frumoasa lucrare a dlui *Gh. Tulbure*, asesor consistorial în Oradea-mare, publicată în cursul anului acestuia în coloanele ziarului nostru, a apărut şi în broşură separată şi se poate procura dela librăria noastră arhidiecezană cu preţul de 1 cor. 50 fileri exemplarul, plus 5 fileri porto. Recomandăm broşura cu căldură preoţimei noastre şi tuturor cărturarilor iubitori de cărţi de asemenea cuprins interesant şi instructiv.

*

„Transilvania“, nr. IV. Octomvrie-Decemvrie 1909, cuprinde *Raportul general* al comitetului central al „*Asociaţiunii*“ către adunarea generală convocată în Sibiiu la 12 şi 13 Oct. n. cu anexe, dări de samă şi procese verbale.

*

Bucolicele şi Georgicele lui *Virgiliu*, trad. cu un studiu biografic şi cu note de prof. *M. Străjanu*. Bucureşti 1904. Un vol. de 226 pag. Preţul lei 2·60.

Poşta redacţiei.

Dlui I. Moşoiu în Simon, Nu vă putem recomanda pe nime. Mai bine faceţi dacă publicaţi concurs. Atunci se vor arăta mai mulţi şi vă puteţi alege din ei pe celce vă convine mai bine.

Creşterea dinţilor la copii

Nu vă neliniştiţi de creşterea dinţilor la copii, ci dăţi-le *Emulsiunea lui Scott*, şi nu veţi mai avea nopţi fără somn. Veţi fi surprinşi de uşoara şi nedureroasa creştere a dinţilor.

8 (330) 1—4

Emulsiunea lui Scott

conţine în formă uşor de mistuit toate materiile recerute pentru creşterea unor dinţişori drepţi, albi şi tari. Curăţenia şi efectul

Emulsiunei lui Scott

sunt neîntrecute. „Scott“ prieşte bine chiar şi celui mai slab organism. *Emulsiunea lui Scott* este şi rămâne Emulsiune model.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 353/909. [370] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **protopresbiter** al tractului Ilia, devenit vacant prin pensionarea fostului protopresbiter George Oprea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Dotaţiunea împreunată cu acest post e următoarea:

a) Venitele din parohia centrală Ilia fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

b) Dotaţiunea protopresbiterală de 1000 cor. statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 Aprilie 1900 sub nr. 116, dintre cari 400 cor. se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei în 4 rate, trei lunare, iar 600 cor. din fondul protopresbiteral în două rate.

c) Taxele pentru visitaţiunile canonice, accidenţii, comisiuni şi asistări la examene.

Reflectanţii la acest post sunt poftiţi a-şi înainta cererile lor instruite conform normelor din vigoare măritului consistor arhidiecesan în terminul deschis.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Ilia, ţinută la 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Zevedeiu Murăşian
adminstrator protopresbiteral.

Nr. 58—1909 P. [368] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Cigmău**, protopresbiteratul Geoagiului, prin aceasta se publică din nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenţii cu ştirea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective celebra.

Geoagiu, (Algyogy) 15 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 584—1909. [360] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III **Tămaşa**, protopresbiteratul Unguraşului se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt çele fesionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura la acest post, dela care să cere să aibă studii pregătitoare de 8 clase medii sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având înainte de alegere a se presenta în parohie în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscuţi cu parohienii prin cântare, cuvântare sau celebrarea sf. liturgii.

Fizeş-sâmpetru, 19 Sept. (2 Oct.) 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopop.

Nr. 496/1909. (369) 1—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin Consistorial din 30 Iunie v. a. c. Nr. 6870 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cârjiţi** cu filia **Bretelin** cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru dotaţia dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplificiile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a să presenta în timpul şi modul prescris în regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 595/1909. [371] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător sau învăţătoare la şcoala confesională gr. ort. română din comuna **Vinerea** (Felkenyér: tractul protopresbiteral al Orăştiei (Szászváros) comitatul Hunyad, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: până la 31 Decemvrie a. c. suma cadendă după salariul fundamental de 600 coroane, ear dela 1 Ianuarie 1910 salariu fundamental de 1000 coroano; pe cari îl va primi învăţătoarea din cassa bisericii gr. ort. română din loc în rate lunare anticipative; iar grădină de legumărit şi cuartir va căpăta sau în natură sau în relut, amăsurat art. de lege XXVII din 1907.

Cvincvenalele i-să computá începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această şcoală.

Concurenţele la acest post au să-şi aştearnă suplicele instruite conform legii şcolare la susbemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat.

Orăştie, în 24 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. ort. Orăştie în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Pălării

pentru **preoţi români**, netede à K 6 şi 8, păroase à K 9 60, cea mai frumoasă formă, apoi din plüş à K 10 şi 12, cea din urmă noutate, uşoare, foarte frumoase şi tare durabile, recomandă (372) 1—3

Carol Niedermaier,
pălărier.
Sibiiu, Strada Cisnădiei 33.

Nr. 514/1909 prot. (362) 2—2

Concurs.

In conformitate cu ordinul conzistorial dto 17 l. c. Nr. 11.130 Şcol. să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următoarelor posturi învăţătoreşti:

1. **Răşinari**, salarul prescris de lege (1000 cor. şi accidenţii) din cassa bisericei. Pentru acest post pe lângă cvalificaţia normală să recere cvalificaţie specială în cântări şcoala de repetiţie economică, în desemn sau altă cualificaţie.

2. **Cristian**, salar 1000 cor. (anume din cassa bisericei 600 cor. iar restul dela stat), cvartir în natură şi relut de grădină.

Pentru ambele posturi învăţătorii sunt obligaţi a cânta în strană şi a conduce cântările liturgice.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi să-şi înainteze rugările subsemnatului oficiu protopresbiteral instruite conform legii cu documente prescrise, având a să prezenta în vre-o Duminecă în comună spre a să face cunoscuţi poporului.

Sibiiu, în 21 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiu, în conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 13—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu preţurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(331) 5—10

Concurs.

Pentru întregirea postului al II-lea de învăţător la şcoala confesională gr.-or. rom. din **Purcăreni**, protopresbiteratul Braşovului, să escrie prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Fiind postul învăţătoresc împreunat cu cel de cantor, învăţătorul ales va avea a-şi îndeplini funcţiunea conform celor stabilite în protocolul comitetului parohial din 17 Iunie 1901 unde sunt stipulate şi venitele cantorale.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. salar anual plus venitele cantorale şi cuartir în edificiul şcoalei. Concurenţii au să şi aştearnă rugările lor instruite conform normelor din vigoare, în terminul sus indicat, la oficiul protopresbiteral competent.

Braşov, 13/26 Septembre 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Braşov, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
[349] 3—3 protop.

Să primeşte
un învăţăcel
la
Nicolae N. Ţintea
comerciant.
Sàlişte (com. Sibiiului).
(339) 7—9

Nr. 732/1909 [359] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător din comuna **Fundata** protopresbiteratul Branului, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“.

Emolumentele sunt: salar 1000 cor. din care 900 cor. întregire dela stat, şi cuartir în natură.

Invăţătoriul ales pe lângă celelalte îndatoriri este obligat a propune şi religiunea în şcoala de toate zilele şi în cea de repetiţie, să conducă elevii în Dumineci şi sărbători la biserică, să cânte cu ei Sfânta liturghie şi să formeze cor în biserică fără altă remuneraţiune.

Reflectanţii la acest post au a-şi inainta rugările instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi a să prezenta în vre o Duminecă ori sărbătoare în sfânta biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Zerneşti, în 19 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral al Branului în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Hamsea
protopop.

Din 10—20 Octomvrie
zilnic peşti proaspeţi
la **Leopold Neumann,**
(365) 2—3 Heltauergasse 16.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
FISCHER u. Comp
Pomi Vilicultura

se adresează, cine doreşte a-şi procura varietăţi antentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Viţe altoite
(calitate superioară)
viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini.
(Catalog instructiv la cerere gratuit).

(344) 8—12

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 30—40

Deschidere de prăvălie!

Am onoare a aduce la cunoştinţa On. public, că cu începere din **11 Octomvrie** a. c. voiu deschide în loc, **Piaţa mare** Nr. 18, o **prăvălie de blănărie** sub firma

I. Steflea.

Bazat pe îndelungata praxă ce am făcut în Viena, Berlin, Paris şi Londra, rog respectuos pe prea On. public pentru acordarea binevoitorului sprijin întreprinderii mele.

Asigurând de un serviciu real şi solid, semnez

cu deosebită stimă
Ilie Steflea,
(367) 2—3 blănar.

NB. Tot acolo se cumpără şi vând după cursul zilei tot felul de piei.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 107 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Octomvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Vorbirea de deschidere

*rostită din partea Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit **Ioan Mețianu** în fața congresului național-bisericesc, Joi în 1/14 Octomvrie 1909.*

Preasfințite Domnule Episcop!
Venerabili Domni și frați!

Precum se mângăie oricare părinte, mai ales când la adânci bătrânețe se vede încunjurat de fiii săi iubiți, întruniți în jurul său, din apropiere și depărtare, ca să consulte și să lucre împreună, la viitorul familiei: tot asemenea mângăiere simțesc și eu acum la etatea mea foarte înaintată, văzându-mă încunjurat de Domniile Voastre, fiii mei iubiți, reprezentanți ai iubitului nostru cler și popor din mitropolia noastră, veniți din apropiere și depărtare, pentru a consulta și lucra împreună, la un viitor tot mai bun al poporului nostru, biserica cea vie a Domnului, familia noastră cea mare. Deci salutându-vă cordial, Vă implor dela ceriu încă mulți ani de conlucrare mănoasă în via Domnului.

Mângăierea mea se micșorează însă, Domnilor, când văd cu durere golul cel mare și simțitor, ce l-au lăsat în cursul timpului mai nou, aproape toți acei fruntași valoroși, înțelepți și luminați, ca fericitul episcop Nicolae Popea, ca ferciții Antoniu, Eugeniu, Zeno și Alexandru de Mocsonyi și alții, de memorie în veci binecuvântată, cu cari eu, și durere încă numai trei dintre Domniile Voastre, dela începutul erei noastre constituționale, am lucrat împreună, la opul cel mare al regenerării noastre. Și tot asemenea îmi slăbește mângăierea, și când mai cuget, că serbările din zilele proxime ale centenarului nașterii fericitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Andreiu baron de Șaguna, de memorie în etern binecuvântată, ne vor renoi marea durere a lipsei lui dintre noi, chiar în aceste timpuri grele și pentru biserica noastră națională.

Nutresc însă firma speranța, Domnilor, că deși el lipsește dintre noi, spiritul lui este și va fi pururea între noi, și ne va inspira și nouă în măsură tot mai mare înțelepciunea sa, dragostea de biserică și patrie, și bunaînțelegere, neapărat de lipsă, în lucrările noastre la întărirea bisericei străbune, și prin aceasta la binele și fericirea noastră. Nutresc firma speranță, Domnilor, că Domniile Voastre veți suplini cu demnitate acel gol, și ori care altul ce s'ar mai ivi în rândurile noastre, inspirându-ne de același zel, înțelepciune și dragoste, cătră sfânta noastră biserică străbună, de care s'au inspirat și fericiții nostri înaintași, trecuți la cele eterne.

Pentru a face aceasta cu receruta însuflețire va fi bine, Domnilor, să cercetăm și trecutul, pentruca să aflăm, că de secoli uitați învățații omenimei n'au încetat a cerceta, care ar fi mijlocul cel mai eficace și cea mai nimerită cale, la ajungerea binelui și fericirii, scopul suprem al omului, și să ne convingem, că nici pănă acum și nici în viitor, acei învățați n'au aflat și nu vor afla nici alt mijloc nici altă cale mai bună și mai sigură, la ajungerea scopului, decât numai cea indicată de Domnul și Mântuitoriul nostru Isus Cristos, carele a zis *„eu sunt calea, adevărul și viața“*, adecă sfânta noastră biserică străbună întemeiată de el: Acea sfântă biserică, care mai este și izvorul nostru de cultură și lumină, dela care au emanat totdeauna ideile mari și salutare, cari au inspirat pre bărbații cei mari ai neamului nostru în lucrările lor, la luminarea noastră, pentru a ne apropia tot mai mult de scopul suprem. Acea sfântă biserică care ni-a păstrat și ne păstrează, cu mare sfințenie, cele mai scumpe moșteniri părintești, legea, limba și datinile strămoșești.

Acea mare chemare și putere magică a bisericei noastre străbune a avut-o în vedere și fericitul nostru, marele Arhiereu Șaguna, când în primul congres din 1868 a rostit următoarele cuvinte memorabile: *„de astăzi încolo depun și responzabilitatea, pentru ulterioara soarte a bisericei, în mânile acestui congres și a celor viitoare“.*

Și într'adevăr, cui ar fi putut concrede acel fericit mare Arhiereu, cu mai multă siguranță și cu mai multă liniște sufletească, acea scumpă moștenire părintească, acel tezaur neprețuit, decât Arhiereilor și aleșilor clerului și poporului mitropoliei, din cari se compun congresele noastre.

De aceea, este nu numai cea mai sfântă datorință, dar și cel mai mare interes al nostru al tuturor a conserva cu sfințenie și a apăra cu toată îngrijirea, contra ori căror pericole, acea scumpă moștenire părintească, pentru a o lăsa și urmașilor nostri de asemenea scumpă moștenire, precum am primit-o și noi dela fericiții nostri străbuni. Este însă și cel mai mare folos al nostru a o cerceta cât mai regulat, a ne împărtăși de sfintele ei daruri, a o sprijini și ajuta pentru a susținea recerutele institute de învățământ, cu al căror ajutor să-și poată împlini în măsură tot mai mare sublima misiune religioasă, culturală și filantropică.

Pentru a face și aceasta cu însuflețirea recerută, să avem pururea în vedere, dlor, și prea înțeleptele cuvinte ale sfântului Crisostom, care prea nimerit aseamănă biserica cu corabia ce plutește pe luciul mării, căci precum atunci, când marea viforată amenință corabia cu pericol, nu numai conducătorii, ci și călătorii trebue să-și pună toate silințele pentru mântuirea corabiei de primejdie, pentrucă altcum împreună cu conducătorii s'ar primejdui și călătorii: tot asemenea și când biserica ar fi amenințată de pericol, nu numai conducătorii, ci și credincioșii să conlucre la mântuirea ei, căci altcum s'ar primejdui, atât credincioșii, cât și conducătorii ei.

Chiar și în timpul de față, marea vieții noastre bisericești este foarte agitată din causa cunoscutului rescript ministerial referitor la catehizarea elevilor nostri din clasele superioare ale școalelor primare de stat, și în limba statului, nu numai în limba maternă a elevilor, care e și limba liturgică și oficială a bisericei noastre naționale, rescript ce a produs cele mai serioase îngrijiri, atât în conducători, cât și în credincioșii bisericei noastre. Sperăm însă, că în urma pașilor intreprinși de arhierei și de forurile noastre bisericești, bunăvoința și înțelepciunea factorilor competenți vor afla o soluțiune multămitoare, care va liniști marea cea vitoroasă a vieții noastre bisericești.

La aceasta ne va ajuta și bunul Dumnezeu, dacă ne vom întări tot mai mult în sfânta lui credință, a cărei putere *mută și munții din locul lor*, și dacă credința noastră va fi însoțită și de faptele dragostii evangelice.

Urmând așa, Dlor, și lucrările noastre din acest congres vor fi însoțite de ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu, căci scris este: *„că toți cei ce chiamă numele Domnului se vor mântui* și iarăși: *că toți cei ce nădăjduesc în Domnul, mila lui îi va încunjura“*. Urmând așa nici un fel de curent contrariu nu va putea slăbi biserica, întemeiată pe piatra cea tare a credinții în Dumnezeu, căci scris este: *că nici porțile infernului nu o vor birui“*.

Intr'aceea să nu uităm, Dlor, că pe lângă biserică, maica noastră sufletească, mai avem și o mamă trupească, patria, căreia aparținem, în care ne-am născut, am crescut și care ne susține; patria care adăpostește, cu pietate, țărâna și osămintele fericiților noștri părinți, precum le va adăposti și pe ale noastre, la vremea sa; să întocmim deci, astfel, toate lucrările noastre, ca din acelea să resulte, deodată cu binele și fericirea bisericii noastre cei vie, și binele și fericirea iubitei noastre patrii.

In firma convingere, că iubirea Dvoastră de biserică, de neam și patrie, vă va inspira și în lucrările din acest congres, mai implorând și din acest loc binecuvântarea cerului asupra Dvoastră și asupra noastră: declar sesiunea congresului nostru național bisericesc ordinariu pentru anul 1909 de deschisă.

Congresul național bisericesc.

Sibiiu, 14 Octomvrie n.

— Ședința de deschidere. —

Astăzi, Joi, s'a făcut deschiderea congresului național-bisericesc al bisericei gr. ort. române din Transilvania și Ungaria, aici, în Sibiiu. S'a oficiat întâiu serviciu divin în catedrală, — sfânta litorgie cu chemarea duhului sfânt, — prin însuși Inaltpreasfințitul domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, asistat de Preacuvioșiile Lor, Arhimandriții Dr. Ilarion *Pușcariu*, Filaret *Musta*, Augustin *Hamsea* și Vasile *Mangra*, cu Protosincelii Dr. Eus. R. *Roșca* și Dr. Miron E. *Cristea* și de diaconii Demetriu *Câmpean* și Dr. Vas. *Stan.* Inaltpreasfinția Sa a fost dus cu *litia* la catedrală și tot cu litia a fost petrecut îndărăt la reședință. In biserică a cântat corul mixt, condus de dl profesor seminarial T. *Popovici.*

După terminarea serviciului divin, la orele 11 și jumătate, deputații congresuali se întrunesc de nou în catedrală, unde învitat fiind să prezentă și Inaltpreasfințitul domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu*, însoțit de Preasfințitul domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp* și luând loc la masa presidială, rostește cu glas înalt și pătrunzător vorbirea de deschidere, pe care o publicăm la loc de frunte în numărul de față al ziarului nostru. După terminarea discursului I. P. S. Sa e viu aclamat din partea deputaților congresuali și din partea celuialalt public asistent în biserică.

Inaltul prezidiu numește acum notari interimali pe următorii: din Arhidieceză protopresbiterul Mateiu Voilean și mirenii Dr. G. Proca și L. Triteanu, din dieceza Aradului protopresb. Georgia și mirenii Dr. Ioan Popp și Dr. G. Popa, iar din dieceza Caransebeșului preotul Popa și mirenii Dr. V. Olariu și G. Breban.

Urmează prezentarea credenționalelor. La apelul nominal răspund 71 deputați congresuali, cari își presentează în persoană credenționalele. Prin alții își înaintează credinționalele 5 deputați, iar prin poștă și le-au trimis 7. La olaltă sunt deci prezentate 83 mandate de deputați congresuali.

Inaltul prezidiu constată, că congresul e capabil să-și înceapă lucrările, deci propune și congresul primește, ca congresul să se împartă în trei secțiuni, în înțelesul statutului organic, pentru a face verificarea deputaților congresuali. In urmare, deputații din arhidieceza transilvană primesc actele și au să facă verificarea alegerilor din dieceza Aradului, cei din dieceza Aradului a deputaților din dieceza Caransebeșului și cei din diecesa Caransebeșului a deputaților aleși pe teritorul arhidiecezei.

Ședința proximă se anunță pe mâne, Vineri, la orele 10 și se va ținea în sala festivă a casei naționale, iar ședința de deschidere se încheie la orele 12 din zi.

După ședință deputații congresuali și-au făcut onorurile la I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, primiți fiind cu obicinuita afabilitate.

Dela adunarea gen. a „Asociațiunii“.

Vorbirea de deschidere a vicepreședintelui Andreiu Bârseanu.

Excelență! Inalt Preasfințite Părinte!
Doamnelor și Domnilor!

Sunt abia 4 ani, de când Asociația noastră s'a întrunit mai pe urmă în acest oraș, cu prilegiul deschiderii sărbătorești a clădirei, în care ne aflăm în aceste clipite. De atunci adunările generale ale însoțirii noastre culturale s'au ținut în trei puncte extreme ale regiunilor locuite de Români în această patrie: în Brașov, în Bistrița și în Șimleul-Silvaniei.

Dacă însă de astădată, în urma mai multor împrejurări a trebuit să părăsim punctele mărginașe și să ne întrunim de nou în obârșia Asociației noastre, avem cel puțin multămirea, că putem fi din nou în locul acela, de unde a pornit acest isvor dătător de vieață, menit a reîmprospăta sufletește întreg neamul nostru din această patrie, ne putem înfățișa mai cu înlesnire înaintea ochilor nostri sufletești figurile acelor bărbați vrednici, cari l au scos la iveală și i au dat curs prin veacuri și generații, le putem judeca mai bine intențiile, le putem prețui după cuviință meritele, și însuflețindu-ne de exemplul lor, vom căuta să urmăm și noi pe calea deschisă de dânșii. In deosebi avem prilegiu a ne aduce aminte de bărbatul acela epocal, căruia o parte mare din poporul nostru are a-i multămi așa de mult, care a stat la leagănul Asociației noastre, ocrotindu-o cu brațul său părintesc și arătându-i calea, ce avea să o urmeze în viitor, și dela nașterea căruia s'a împlinit nu de mult o sută de ani.

Era înainte de aceasta cu aproape o jumătate de veac. Poporul nostru, trezit din „somnul cel de moarte“ prin sguduirea produsă de curentul electric al anilor vijelioşi din 1848/9, căuta să-şi asigure şi el în această patrie o poziţia vrednică de numărul şi de destoinicia lui. Convins, că numai prin luminarea minţii îşi poate croi un viitor mai fericit, el aduse pe altarul ştiinţei şi al culturei jertfe neaşteptat de mari pentru un popor abia scăpat din iobăgie, şi pe timpul absolutismului de 10 ani, ce urmă după suprimarea revoluţiunii, el ridică în toate părţile ţării institute de învăţământ mai mari şi mai mici, cari începură a lumina tocmai ca seara stelele pe cer. Teascurile, oprite atâta vreme pentru Români, începură a se pune în mişcare şi ici colea începu a se ivi câte o cărticică, câte un calendar sau câte o gazetă românească. Intreagă viaţa socială, economică şi culturală a poporului nostru se putea asemâna cu un părău, care simţind razele călduţe ale soarelui de primăvară, îşi desbracă cojocul său de iarnă şi porneşte năvalnic, vesel şi plin de încredere, la vale.

In acele clipite de redeşteptare naţională o samă de bărbaţi, cei mai mulţi oameni tineri, voind a grăbi şi mai mult sborul de înaintare al poporului lor şi a întruni spe acelaşi scop năzuinţele neamului întreg, care lucraseră până acum izolate, se gândiră la înfiinţarea unei însoţiri obşteşti româneşti, care să aibă ca scop sprijinirea tinerei literaturi naţionale şi răspândirea culturei în straturile cele mai mari ale poporului, şi la care să poată lua parte oricare Român cu tragere de inimă pentru înaintarea neamului său, fără deosebire de stare socială şi de confesiune.

Era o idee nouă aceasta, o idee, care multora li se va fi părut în timpul acela îndrăsneaţă şi grea de îndeplinit, mai cu samă ştiindu-se că împrejurările vitrege ale trecutului îi împărţise pe Români în două tabere, care rar avuseră prilegiu a se regăsi una pe alta, ca bunăoară în măreţele zile din primăvara anului 1848. Era însă la tot cazul o idee fericită, o idee mântuitoare, care trebue să ne fie program pentru toate timpurile, o idee, care în adevăr merită să fie adusă la îndeplinire.

Dar pentruca această idee să se poată întrupa, era lipsă de o minte conducătoare, de un bărbat cu vază, care să ia în mânile sale conducerea întreprinderii plănuite şi care să mijlocească recunoaşterea ei din partea autorităţilor politice mai înalte, ceeace nu era uşor de obţinut în timpurile acelea de guvernare aspră, când libertăţile publice erau suspendate şi când ori şi ce mişcare socială sau politică era urmărită cu ochi de Argus.

Privirile tuturor se îndreptară de sine în acele clipite spre marele Arhiereu Andreiu Şaguna, care dăduse dovezi aşa de strălucite de bărbat şi de pricepere în vălmăşagul anilor 1848—9, care lucrase cu aceaşi energie în cursul domniei absolutistice pentru înaintarea poporului seu şi a bisericei sale, şi care se bucura de o trecere deosebită în cercurile cele mai înalte politice, cunoscut fiind ca unul din sfetnicii cei mai de încredere ai Coroanei.

Şi Şaguna înţelegând însemnătatea ideii, ce bătea la poarta vieţii, nu stătea un minut pe gânduri, ci îndată se puse în serviciul ei cu toată bărbăţia şi cu toată seriositatea ce-l caracterisau. El puse numele său alături de al nemuritorului arhiepiscop şi mitropolit Alesandru Sterca Şuluţiu în fruntea petiţiei din 10 Maiu 1860 adresată locotenenţei transilvane şi subscrisă de 171 bărbaţi de ambele confesiuni, preoţi şi mireni, prin care se cerea voe pentru ţinerea unei adunări consultative în vederea întemeierii societăţii plănuite şi în care se accentuiază încă la început adevărul: „Nu sufere nici o îndoială, că fundamentul întâiu al înfloririi fiecărui stat este cultivarea morală şi luminarea poporului şi bunăstarea lui prin astea condiţionată“; la învitarea lui trei fruntaşi ai neamului: nemuritorul George Bariţ şi Timoteiu Cipariu, precum şi venerabilul domn Ioan Puşcariu, octogenarul de astăzi de care ne bucurăm că-l vedem încă în viaţă, au lucrat trei proiecte de statute, din care Şaguna însuşi a combinat unul pe care l-a înaintat prin guvernul provincial transilvan cancelariei aulice spre orientare pentru conducerea adunării de constituire; sub conducerea lui se ţinu în zilele de 9—11 Martie v. 1861 această adunare numită „conferenţă“, în care se desbătură şi se votară normele fundamentale ale însoţirii noastre, care rămaseră în vigoare până în anul 1897, şi după ce aceste norme primiră aprobarea preaînaltă, tot sub conducerea lui se ţinu aici în Sibiiu în zilele de 23—26 Oct. v. 1861 prima adunare generală a nouei însoţiri culturale, în care se înscriseră cei dintâiu membri ai ei, se făcu în consonanţă cu statutele constituirea ei pe trei ani de zile, alegându-se ca primul prezident al ei însuşi Şaguna, iar ca viceprezident eruditul canonic Timoteiu Cipariu, se numiră câţiva bărbaţi meritaţi români şi străini, ca membri onorari, iar zelosul George Bariţ, ales cu unanimitate ca prim-secretar, presentă o serie de propuneri pentru activitatea literară viitoare a societăţii acum inaugurate.

Aşa se începură sub conducerea marelui şi în veci neuitatului arhiereu, lucrările asociaţiei noastre la început în cadre de tot modeste, din causa lipsei de mijloace materiale, iar mai târziu cu o intensitate din ce în ce mai mare.

In vara anului 1862 Şaguna conduse memorabila adunare din Braşov împreunată cu o esposiţie de manufacturi, prima esposiţie românească în ţara noastră şi poate şi dincolo de munţi, iar în vara anului 1866 chemat din nou la cârma tinerei asociaţii, conduse adunarea din Alba-Iulia unde întocmai ca la Braşov, ambii arhipăstori ai bisericilor române din patrie se aflau unul lângă altul în mijlocul credincioşilor lor doritori de înaintare.

Astfel nemuritorul arhiereu, dela naşterea căruia s'a împlinit înainte cu câteva luni 100 de ani, a condus primii paşi ai însoţirii noastre culturale, dându-i duh din sufletul său înalt şi plin de înţelepciune, încălzindu-o cu căldura inimei sale doritoare de bine şi ocrotindu-o de toate pedecile şi primejdiile ce i s'ar fi putut ivi în cale.

El care în anii 1860—1865 a desfăşurat o activitate atât de mare politică, care tocmai în timpul acesta lucra fără preget pentru regenerarea bisericii sale şi pentru emanciparea ei de sub jugul străin, totuşi află vreme şi pentru şedinţele comitetului central al asociaţiei, cari se ţineau într'o modestă sală a seminarului şi nu pregeta a da toată băgarea de seamă şi unor lucruri, care altora poate li s'ar fi părut de puţină însemnătate, ca de pildă conferirea stipendiilor pentru tinerii dela şcolile mai înalte, ajutorarea meseriaşilor sau fixarea vre-unui modest premiu pentru vre o publicaţie de interes obştesc.

Dar oamenii mari se cunosc de obiceiu tocmai după seriositatea cu care tractează chiar şi lucrurile mici.

Ce priveşte chipul cum înţelegea Şaguna menirea asociaţiei, entusiasmul său pentru dânsa, încrederea ce o avea în viitorul ei, dar totodată şi aşteptările ce o avea dela ea, toate acestea le vom cunoaşte mai bine dacă vom receti cu băgare de seamă vorbirile ţinute de dânsul cu prilejul diferitelor adunări pe cari le-a condus.

Astfel, la deschiderea conferenţei prealabile pentru întocmirea statutelor din Martie 1861, pornind dela adevărul, că omul dacă voeşte să se simtă fericit trebue să cultiveze puterile sale trupeşti şi intelectuale vorbeşte astfel: „Este aşadar lucru prea firesc, că noi ştiind chemarea noastră ca oameni sociali şi cunoscând trebuinţele noastre, precum şi auzind şi înţelegând glasul cel puternic al veacului civilisat în care trăim nu putem negliga acea datorie, cu care suntem obligaţi către noi înşine şi către toţi conaţionalii şi compatrioţii noştri. Noi . . . simţim în noi o putinţă de a ne perfecţiona pe noi şi pe ai noştri prin mijloacele libertăţii naţionale şi spre a ajunge aceea, ne-am hotărât a ne consolida într'o asociaţiune bine organisată, care îşi face sieşi de problemă promovarea literaturii şi culturii poporului nostru român, precum şi înaintarea industriei şi a agriculturei în sinul naţiei noastre“.

Convingerea lui despre valoarea culturii şi despre trăinicia monumentelor spirituale o esprimă în aceeaş vorbire în următoarele cuvinte caracteristice: „Totuş eu într'acolo îmi dau părerea mea, că monumentele materiale ale unui period cult se pot nimici prin mâni barbare şi o naţie liberă se poate lipsi de libertate prin nişte legi draconice; *însă monumentele spirituale şi moravurile cele morale, precum şi valoarea lor, rămân pentru toţi timpii nerăsturnavere, căci acestea sunt mai pre sus de ori-ce putere silnică şi fizică, de ele nu se poate atinge mâna barbarului; furul nu le poate fura; moliile nu le pot mânca*“.

Şi de oare-ce însoţirea, ce era în formare, avea de scop înaintarea spirituală a poporului român, el îi promite din partea sa tot sprijinul, încheiând vorbirea sa cu cuvrintele: „In sfârşit din parte-mi mă oblig, că voiu sprijini scopul Asociaţiunii, noastre, încât va sta în puterile mele, *căci aci voiu fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbei mele materne*, care de străini nu s'au învrednicit de atenţiune, însă acelea cu atâta mai scumpe sunt inimii mele!“

(Va urma)

Adunarea generală a „Asociaţiunii“.

Raport special.

Sibiiu, 13 Octomvrie n.

Şedinţa a doua.

Pe o splendidă vreme de toamnă, cu soare dulce şi înveselitor, a decurs şi ziua a doua (ca cea dintâi) a serbărilor culturale aranjate din partea „Asociaţiunii“, în mijlocul unei generale înălţări sufleteşti, tot atât de pronunţate, ca în ziua primă.

Şedinţa s'a deschis la 10 oare şi jumătate. Remarcăm între cei prezenţi pe ilustrul domn *Antoniu de Mocsonyi*, sosit aseară la Sibiiu, cu automobilul, dela moşia sa din Bulci.

Prezidentul *Andreiu Bârseanu* comunică adunării, că au întrat la birou mai multe telegrame de felicitare. Notarul *Tăslăuanu* le ceteşte pe rând. Sunt următoarele: Dela biroul despărţământului Deva şi Românii din jur, dela despărţământul Blaj, Românii din Baia-mare, din Şimleul-Silvaniei, din Cluj, dela despărţ. Năsăud, dela protopresbiterul Ghidiu din Caransebeş şi dela protopopul Câmpianu.

Adunarea primeşte cuprinsul lor cu vii aclamări.

Se ceteşte apoi adresa profesorului *Jarnik* din Praga, compusă într'o frumoasă limbă românească. E acoperită cu sgomotoase aplause.

Prezidentul comunică acum, că i s'a prezentat o propunere, cu care alta nu se poate face, decât că se trece la comitetul central spre studiare. E propunerea preotului militar din Viena *Dr. V. Cioban*, de a se face paşi la ministrul de răsboiu, ca soldaţii români să fie instruaţi la regimente, sub decursul serviciului lor activ militar, în scris şi cetit.

Se predă comitetului central, în faţa căruia propunătorul e învitat să-şi motiveze propunerea pe larg. Se întră apoi în ordinea de zi.

Domnul *V. C. Osvadă*, ca raportor al comisiunei încredinţate cu examinarea socotelilor comunică, cumcă socotelile au fost aflate în regulă, deci propune luarea lor la cunoştinţă şi votarea absolutorului pe sama cassarului şi a comitetului central.

Adunarea decide în acest înţeles.

Domnul Dr. V. *Branisce*, raportorul comisiunei încredinţate cu esaminarea raportului general al comitetului central, face un frumos şi amănunţit esposeu asupra misiunei „Asociaţiunii“ noastre şi asupra felului cum şi-l împlineşte Analisează rând pe rând propunerile înaintate la adunarea generală şi propune, ca toate să fie predate comitetului central spre studiare, cu esceptiunea propunerii referitoare la contopirea reuniunilor de meseriaşi într'un singur corp, pus sub scutul „Asociaţiunii“, care este a se respinge pe motivul, că propunerea e nerealisabilă, iar propunătorul nici nu e membru al „Asociaţiunii“.

Cu privire la raportul general al comitetului central raportorul face apoi următoarele propuneri:

In general să fie luat la cunoştinţă. In special să se iee următoarele hotărâri: Cu privire la membrii decedaţi ai „Asociaţiunei“ adunarea să-şi esprime doliul prin sculare, ceea ce se întâmplă. Pentru adunarea de membri la „Asociaţiune“ să se facă în viitor propagandă mai mare. La despărţămintele cari stagnează, să caute comitetul care e causa acestei stagnări. Broşurile tipărite în biblioteca poporală să fie bine censurate şi cu privire la *limbă*, pentruca să fie înţelese şi gustate de popor. Comitetul central să desvoalte mai multă activitate literară între marginile budgetului. (La propunerea aceasta au vorbit domnii Oct. Goga, Dr. V. Cioban şi G. Tripon). Autorilor dicţionarului despre numirile de localităţi cu poporaţiune română să li se esprime mulţămită. Celor ce au contribuit cu ceva la înzestrarea muzeului „Asociaţiunii“ asemenea. Adunarea să-şi esprime dorinţa, ca „Transilvania“ să apară barem de şaseori pe an, dacă nu se poate în fiecare lună odată. Memoria căpitanului *Sandu*, care şi a testat toată averea „Asociaţiunii“, să fie eternisată în procesul verbal, iar adunarea să i-o venereze prin sculare, ceea ce se întâmplă.

Toate propunerile sunt primite din partea adunării generale cu glas unanim.

Prezidentul mulţămeşte comisiunii şi raportorului pentru seriositatea cu care au censurat raportul general al comitetului central.

Domnul V. C. *Osvadă* tot în numele comisiunei pentru socoteli şi budget propune votarea budgetului pe anul ce vine, în suma propusă din partea comitetului central. Se votează.

Prezidentul mulţămeşte şi acestei comisiuni pentru ostenelile puse întru censurarea socotelilor şi a budgetului.

In numele comisiunei pentru înscrierea de membri noi raportează dl Dr. A. *Crăciunescu*, că dela membri noi au incurs suma de 2890 cor.

Se ia cu plăcere la cunoştinţă şi prezidentul mulţămeşte comisiunii pentru zelul cu care a adunat membri noi, în acest oraş şi despărţământ, unde toţi Românii sunt membri ai „Asociaţiunii“.

Prezidentul comunică, cumcă pentru anul viitor „Asociaţiunea“ e învitată la *Dej*, iar pentru anul 1911, când împlineşte jumătate de secol de esistenţă, la *Blaj*. Adunarea primeşte ambele oferte. Cu autenticarea proceselor verbale se încredinţează membrii din loc ai „Asociaţiunii“.

Cu aceasta fiind eshauriată ordinea de zi, prezidentul rosteşte o frumoasă vorbire de încheiere şi foarte frumos îi răspunde domnul G. Tripon, în numele adunării, mulţămind comitetului şi prezidentului pentru momentele plăcute ce ni le-a creat tuturor.

La orele 12 şi trei sferturi şedinţa e încheiată.

Şedinţa festivă a secţiunilor literare.

La orele 4 s'a ţinut şedinţa festivă a secţiunilor literare ale „Asociaţiunii“. A fost prezidată tot de domnul *Andrei Bârseanu*, vicepreşedintele „Asociaţiunii“, care după deschiderea şedinţei dă cuvântul domnului Dr. *Valer Branisce*, încredinţat din partea secţiunei literare cu ţinerea unei conferenţe despre *Alesandru Mocsonyi*, mult regretatul nostru fruntaş şi fost prezident al „Asociaţiunii“.

Domnul *Branişce* a vorbit o oră întreagă despre Alesandru Mocsonyi ca *filosof*, nu devenit în urma studiului îndelungat, ci *născut* ca filosof. Ne spune cum acest mare gânditor al nostru şi-a fost format o operă desăvârşită filosofică, însă numai în mintea sa, căci pe hârtie nu a ajuns să şi-o pună, decât numai în mici fragmente, din cari conferenţiarul citează unele părţi. Tot ce a rămas dela *Mocsonyi*, din domeniul filosofiei, sunt însemnările ce şi le-a făcut prin cărţile filosofice studiate de el, însemnări de mare preţ, cari ar putea să dee bun material unui specialist cu tragere de inimă a le aranja şi eventual comenta.

Prezidentul mulţămeşte conferenţiarului pentru frumoasa disertaţiune, primită şi din partea alesului public ascultătoriu cu aclamări vii la adresa domnului Dr. Branisce. Mulţămeşte apoi prezidentul şi publicului pentru bunăvoinţa cu care a ascultat interesanta conferenţă şi declară şedinţa festivă a secţiunilor literare închisă.

Se întrunesc apoi numai decât secţiunile literare în şedinţă plenară. Au să delibereze asupra următoarelor două obiecte: Luarea unei hotărâri în chestia înfiinţării societăţii de colportaj şi premiarea celui mai bun abecedar pentru adulţi, din cele întrate la concursul publicat din partea „Asociaţiunii“.

Cu privire la obiectul prim raportorul *Simu* espune starea lucrului şi comunică hotărârea luată din partea secţiunilor unite, literară şi economică, care e de înţelesul, că „Asociaţiunea“ nu poate înfiinţa societate de colportaj, ci aceasta poate fi adusă la viaţă numai ca întreprindere particulară comercială, cu capital social împărţit în acţii. Tot ce poate face „Asociaţiunea“ este, să compună prin secţiunile ei literare un repertoriu despre cărţile bune şi vrednice de a fi răspândite printre cărturari şi popor, şi eventual să mijlocească vânzarea şi cumpărarea lor, între autori, ori editori, şi între ceice să angajază să facă din propriul lor îndemn şi pe propria socoteală pe colportorii.

După lămuririle foarte preţioase date în chestia colportajului, din partea domnului deputat dietal Dr. *Nicolau Oncu*, prezent la şedinţă ca oaspe, şedinţa plenară a secţiilor literare primeşte propunerea făcută, care se va înainta comitetului central spre conformare.

Dintre cele două abecedare mai bune, cari au fost prezentate la concurs, şedinţa plenară a secţiunilor literare a premiat manuscriptul provăzut cu motto: „Lumineză-te şi vei fi“, care este al învăţătoriului Nicolae *Iosif* din Aciliu, iar ajutor de 100 coroane, pentru a-şi acoperi spesele tiparului, e dat celuialalt manuscript, care are de autor pe învăţătorul *Ioan Bota*. Esecutarea acestei hotărâri să trece în competenţa comitetului central al „Asociaţiunii“.

Balul.

Incheierea sărbărilor culturale, aranjate din prilejul ţinerii adunării generale a „Asociaţiunii“ s'a făcut cu splendidul bal dat astăzi, Mercuri sara de „reuniunea femeilor române“ din Sibiiu, în sala mare dela Gesellschaftshaus. Vom reveni, atât asupra balului, cât şi asupra concertului, iar de astădată amintim numai atâta, că petrecerea a fost animată şi curat — românească.

NOUTĂŢI.

Numărul proxim al ziarului nostru apare Mercuri, la orele obicinuite, din motivul, că Luni, făcându-se peregrinaj la mormântul marelui Şaguna, librăria şi tipografia arhidiecezană rămân închise.

*

Spre ştire. In urma obiecţionărilor ce ni s'au făcut din mai multe părţi, cu privire la articolul de fond din numărul trecut, ţinem să declarăm de nou, aceea ce am spus în mai multe rânduri, că pentru articolele *subscrise* din ziarul nostru, poartă întreaga responsabilitate autorii lor. Ele represintă vederile individuale ale scriitorilor lor, nu ale redacţiunei.

*

Sublocotent. Principele *Carol* al României împlinind mâne Sâmbătă 3/16 Octomvrie etatea de 16 ani, regele îl va ridica la gradul de sublocotenent.

*

Sărbătorire. Peste câteva zile distinsul chimist *Nicolae Teclu*, profesor la academia de comerciu din Viena şi membru al Academiei Române, împlinind vârsta de 70 de ani va fi sărbătorit în mod deobit. Colonia română vieneză, societatea universitarilor „România Jună“ şi academia de comerciu din Viena vor da sărbări în onoarea bărbatului de ştiinţă şi a ilustrului profesor.

*

La sărbările centenarului, reuniunea femeilor române din Braşov va fi representată de doamnele Maria B. Baiulescu, prezidentă şi Virginia Vlaicu, vicepreşedintă, iar reuniunea pentru ajutorarea văduvelor a delegat pe doamnele E. Săbădeanu şi Maria Maximilian. Reuniunile braşovene vor depune cununi pe mormântul lui Şaguna.

*

Programa şedinţei festive ce se va aranja din partea institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian“, la sărbarea centenarului dela naşterea marelui arhiereu Andreiu *Duminecă în 4/17 Octomvrie a. c. la 6 ore după ameazi* în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii e următoarea: 1. *Cuvânt ocazional*, rostit de directorul institutului *Dr. E. Roşca.* 2. *Noël* cântec religios pentru cor de bărbaţi, de Adam, esecutat de corul seminarial. 3. *Creştinismul şi cultura* disertaţiune de *Nicodim Cristea* elev în curs. III teol. *Dorul înstrăinatului* de Flechtenmacher — Popovici, cântat de corul seminarial.

*

Audienţa dlui prof. Comşa. In săptămâna trecută, Joi, distinsul nostru profesor seminarial, *D. Comşa*, a fost primit la Castelul Peleş din Sinaia în audienţă, în care a prezentat părechei regale române lucrarea sa mai nouă întitulată: *Album de crestături în lemn*, cuprinzând 41 tabele cromolitografiate, splendid executate în culorile originale. Albumul a stârnit la castel admiraţie, cucerind laudele M. M. L. L. Dl Comşa, în semn de graţie extraordinară, a fost reţinut la dejun, după care Regele a binevoit a se întreţinea cu Dsa timp de vre-o 3/4 oră. Este binemeritată distincţia, de care s'a făcut părtaş neobositul nostru profesor, autorul a duor opere etnografice de valoare neperitoare, *„Albumul de broderii şi ţesături“* şi *„Albumul de crestături în lemn“*, care începând de azi, este dat publicităţii.

*

Procesul contra Friedjung. In săptămâna viitoare se va desbate la curtea cu juraţi din Viena procesul politic în contra istoriografului Friedjung, care acuzase pe mai mulţi deputaţi, membri ai coaliţiei sârbo-croate, că ar fi primit bani dela guvernul Sârbiei în scopul propagandei pansârbeşti. Deputatul Fr. Supilo împreună cu 40 de colegi au dat în judecată pe Friedjung pentru calomnie pe calea publicităţii. Procesul e aşteptat cu mare interes în cercurile politice.

*

Ştire ziaristică. In locul ziarului „America“, organul societăţilor române americane, primim din New-York „Tricolorul“ ce apare de douăori pe săptămână sub redacţia dlui Iuliu V. *Ioanovici.*

*

Anunţ. Aduc la cunoştinţă publică, că am început praxa de medic în Sebeşsăsesc, strada Siculorum nr. 15. Dr. [illegible] *Pălcaşcu.*

*

Suspendat. Anton Brenner, director al unei şcoale poporale de lângă Bichiş-Ciaba, a fost suspendat din postul său, în care se afla de 25 de ani. Directorul avea adecă o diplomă *falsificată* şi numai acum după două decenii şi jumătate s'a descoperit falsificarea.

*

Inscrieri. La universitatea din Budapesta s'au înscris cu 500 mai mulţi studenţi ca în anul trecut. La diferitele facultăţi sunt cu totul 7400 de studenţi înscrişi.

*

Osândit. Curtea cu juraţi din Becicherecul-mare a osândit la moarte prin spânzurătoare pe individul Utó Moise din Tornea. Osânditul omorâse pe preotul sârb al satului, şi pe mai multe persoane din familia acestui preot.

*

Dela fraţi. După terminarea congresului dascălilor aromâni la Bitolia, congresiştii au mers de au pus o cunună pe mormântul lui Apostol Mărgărit şi alta pe a lui Dim. Atanasescu. Cu acel prilej s'au rostit cuvântări călduroase pentru înaintemergătorii deşteptării naţionale a Aromânilor.

*

Reuniunea sodalilor români din Sibiiu, invită la *Concertul* ce-l aranjază din prilejul sărbărilor centenarului Şaguna, cu binevoitorul concurs al prof. de musică Liviu Tempea, Duminecă în 17 Oct. n. c. în Unicum. Dirigentul corului prof. T. Popovici. Venitul curat este destinat „Fondului Andreiu Baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor“. Inceputul la ora 8 sara. Preţul de întrare 1 cor. de persoană. Insemne de dans pentru domni 50 bani. Programe şi bilete de întrare sara la cassă.

*

La fondul Andrei Baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor, al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Dr. Lucian Borcia, adv., 2 cor.; „Un admirator“ 1 cor.; Iulian Popescu cassar la „Albina“ 2 cor.; Lazar Triteanu ref. şcol. 1 cor.; Ionel Fruma, 2 cor.; Aurel Bratu, prof. semin. 1 cor.; Liviu Tempea, prof. de muzică, 20 bani; Marcu Jantea, presbiter 1 cor.: George Lazar cul. tip., 20 bani; Ioan Henteş, asesor la sedria orf., 1 cor.; Maria Moga n. Câmpean, 20 bani; George Şoneanu, înv. cismar, 50 bani; Victor şi Eugenia Tordăşianu 1 cor.

*

Prof. Wahrmund. Din Praga se vesteşte, că profesorul Wahrmund îşi va începe la 18 Oct. cursul despre dreptul bisericesc. Ministrul austriac şi-a dat învoirea.

*

Fabrică de — ouă. Ce nu se poate fabrica în zilele veacului nostru! Iată câteva amănunte despre fabricarea ouălor gălbinuşul se face dintr'un amestec de făină de porumb, de scrobeală de grâu şi de ulei, care fac să samene cu gălbinuşul de ou adevărat. Se toarnă ca un fel de aluat des într'o maşină, care-i dă formă rotundă. In a 'tă maşină îl învăleşte cu albuş, făcut din albumină. Intr'a treia maşină îl îmbracă într'o peliţă, şi în sfârşit, a patra îl desăvârşeşte dându-i o coaja de ghips mai groasă decât cea de ou. Din cea din urmă maşină trece pe nişte discuri, unde se uscă repede. Ouăle samână bine cu cele de găină, nu se clocesc şi se pot mai lesne transporta, căci au coaja mai groasă.

Mulţămită.

Familia Alexe Verzea, mulţămeşte călduros tuturor celor ce au binevoit a lua parte la înmormântarea scumpului lor soţ şi tată Alexe Verzea, precum şi celor ce au binevoit a-i condola, pentru dragostea şi mângăierea arătată în aceste momente nenorocite.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Conferenţa preoţească din protopopiatul Geoagiului se convoacă prin aceasta pe ziua de *Joi 8/21 Octomvrie* a. c. în biserica din parohia centrală Geoagiu-Suseni, cu următorul

Program:

1. La 8 ore dimineaţa serviciul divin săvârşit de preoţii Luca Botean, Ioan Armeanu, care va şi predica şi Ioan Andrei.
2. La 9½ ore deschiderea şi constituirea conferenţei.
3. Constatarea membrilor prezenţi.
4. Scurtă discuţiune asupra serviciului divin şi a predicei.
5. Afaceri administrative preoţeşti, — raportor Nicolae Maniu.
6. „Chestii sanitare cu privire la activitatea pastorală“, conferenţă de Nicolau Todea.
7. Infiinţarea unei Reuniunii de înmormântare tractuale, şi eventual a unui cor tractual.
8. Circulare.
9. Propuneri, cari se vor anunţa subscrisului cu cel puţin 5 zile înainte.

Geoagiu, 23 Septemvrie v. 1909.

Ioan Popoviciu
protopresb.

Centenarul lui Şaguna.

Circular

către on. preoţime, intelectuali şi poporul credincios din tractul Mercurea.

Din incidentul sărbărilor iniţiate de biserica noastră în stil mare la centenarul fericitului nostru arhiepiscop şi mitropolit Andreiu bar. de Şaguna (n. 1808+1873), sărbări ce se vor începe la 4/17 Oct. a. c. în Sibiiu, Răşinari şi în toată ţara pentru meritele lui neperitoare în viaţa culturală şi naţională a Românilor, aflu de bine a atrage atenţiunea onor. preoţimi şi a întreg poporului credincios şi a-i ruga:

1. Luni, în 5/18 Oct. a. c. fiecare preot să ducă cu sine 3—4 fruntaşi la Răşinari. Onorând astfel memoria marelui bărbat al bisericii şi neamului nostru, pe noi ne onorăm.

2. Cu ocasiunea celebrării parastasului în 4/17 Oct. a. c. în fiecare parohie să se pună bază unui fond pentru trebuinţele parohiei numindu-l „fondul Şaguna“ întemeiat de parohul N. N. eternisând astfel numele Şaguna şi al parohului iniţiator pentru toate veacurile.

Preotul va premerge cu esemplu, donând însuşi o sumă mai însemnată ca bază a acelui fond. Comitetul parohial cu timpul îi va marca destinaţiunea prin litere fundaţionale.

Contribuirile, fie în bani ori în naturalii, cari se vor preface în bani, se vor depune spre fructificare la o bancă sigură, având libelul să poarte titlul: „Fondul Şaguna, întemeiat de parohul ori parohii N. N. pentru parohia gr. or. din comuna X.“

Astfel bucurie mare s'ar causa sufletului lui în cer şi pe pământ ni ar binecuvânta posteritatea.

Mercurea, 26 Sept. 1909.

Cu dragoste frăţească:
Avr. Păcurariu
protopop.

Teatru românesc în Sibiiu.

O sară plăcută au avut eri, Joi, cei ce au putut pune mâna pe câte un bilet de întrare în teatrul orăşenesc din loc, iar cei ce nu au ajuns la rând, o vor avea astăzi. S'a dat eri, şi se va da şi astăzi, o reprezentaţiune teatrală foarte succeasă din partea diletanţilor noştri din Sibiiu. Intâi s'a jucat piesa *Jertfa*, cu subiect luat din răsboiul pentru neatârnare. In ea ni s'a presentat dl *Băilă*, bursierul societăţii pentru fond de teatru, ca o bună putere dramatică, cu viitor sigur. Păşire sigură pe scenă, organ plăcut şi pronunţare corectă are tinărul nostru artist, chemat, împreună cu ceialalţi bursieri ai societăţii pentru fond de teatru, să dee întrupare visului, celor ce se gândesc la o trupă stabilă teatrală, cu artişti români. De tot uimitoare au fost apoi prestaţiunile dşoarei *C. G.* şi ale doamnei *V.* cari ni s'au prezentat, nu că diletante, ci că artiste desăvârşite. Publicul pe deplin mulţămit li-a resplătit ostănelele cu aplauze meritate. Li s'a dat câte un buchet, iar dlui *Băilă* o cunună. Al patrulea rol l-a avut dl *H.* care asemenea s'a degajat bine de sarcina avută. După aceasta piesă a urmat drăgălaşa scenerie *„La şezătoare“*, bine cunoscută publicului sibian. Ceice nu o văzuseră până acuma, au remas încântaţi. Dlui *Brediceanu* i s'au făcut frumoase ovaţiuni, iar cântările au fost toate admirate, ale corului, ale doamnei *Veturia Triteanu*, ale dlor S. Roşca, I. Enescu şi ale interpretorului rolului lui Sorin, dl *M.* care a primit şi o frumoasă cunună de flori. Teatrul a fost îndesat de lume, numai românească. Astăzi reprezentanţia se începe la orele 7.

Cărţi şi reviste.

Revista asociaţiei învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, a apărut nr. 2—3 din 1909, cu sumarul următor: Cu toţii în asociaţie de Ionescu-Lungu. Congresul învăţătoresc dela Iaşi de D. Faur. Cursuri sup. de pedagogie de D. Bujilă. Rolul cooperaţiei. Cooperatismul în Rusia. Activitatea extraşcolară de Fortunio. Alţii despre noi. Dela asociaţia învăţătorilor de D. Faur. Creştinism şi democraţie de I. N. Poveste grozavă de Menandru. Ştiri, ecouri, de D. F.

*

Răvaşul nr. 8—9 pe August—Sept. 1909, cuprinde: Icoane din viaţa poporului român din Bihor, de St. Tăşedan. Din monografia comunei gr.-cat. a Haţegului de Dr. Iacob Radu. „Maria Magdalena“, tragedie de Fr. Hebbel, trad. de I. E. Torouţ. Notiţele unui dascăl de Al. Ciura. Un frumos articol despre *Şaguna*, din prilejul serbărilor centenare, şi altele. Preţul abonamentului 10 cor. pe an. Adresa Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

*

Nerina, un episod din viaţa poetului Leopardi, nuvelă după Paul *Heyse*, de *M. Străjanu.* Craiova 1909. Preţul 30 bani.

Poşta ultimă.

Crisa.

Situaţia e şi acum neschimbată. Maiestatea Sa nu a luat încă nici o hotărâre cu privire la resolvarea crisei. Guvernul cel vechiu funcţionează încă, deşi ar dori foarte mult să fie dispensat de această sarcină. Ultimele ştiri ne spun, că Maiestatea Sa va chema în audienţă pe mai mulţi fruntaşi maghiari pentru a-i consulta.

Teatru.

Seria reprezentaţiilor se deschide Sâmbătă în 16 Oct. cu comedia *„Ah, locotenenţii“*. Duminecă după ameaz la 3 ore cu preţuri reduse, are să se dea tragedia *„Maria Magdalena“* de Hebbel, iar sara la 7 opereta vestită *„Princesa dolarilor“*. Pe Luni e anunţată iarăşi o operetă: *„Fata pădurarului“*.

Poşta redacţiei.

Dlui Ioan Mircea, paroh în Agostin. Am cercetat de nou la administraţie şi am aflat următoarele: De trei ori ai scris, că foaia nu-ţi vine regulat la posta din *Cohalm*, unde o aştepţi, şi de alte trei ori ai scris, că nu primeşti foaia dela posta din Agostin, unde locueşti şi unde este postă în loc. Administraţia deci în fiecare săptămână, aproape, îţi schimbă adresa, fiind că dta aşa ceri. E mirare apoi că nu primeşti foaia regulat? Scrie deci apriat, unde să-ţi meargă foaia. Acum ţi se trimite la *Agostin.*

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Anemie.

Vindecaţi această boală cu *Emulsiunea lui Scott* înainte de a se fi desvoltat. Celce ia pentru întâia dată *Emulsiunea lui Scott* va fi surprins cât de repede se vor umplea şi înroşi obrajii şi cât de repede se va observa putere nouă şi proaspătă poftă de trăit. Numai cele mai curate părţi se folosesc la

Emulsiunea lui Scott

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

şi prin speciala experienţă de pregătire a lui Scott se prelucră acestea într'o Emulsiune bună la gust şi uşor de mistuit. Acesta e secretul renumitelor rezultate, cari cu

Emulsiunea lui Scott

se ajung în lung şi în lat, unde aceasta folosesc în contra anemiei. Emulsiunea lui Scott şi a câştigat cu drept cuvânt numirea şi renumele unei Emulsiuni model şi neîntrecute. 9 (330) 1—4

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 828—1909. Prot. [373 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala poporală gr. or. română din **Ruja**, protopresbiteratul Agnitei, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariu anual de 600 cor., cvartir liber în edificiul școalei, grădină de legumi lângă școală și 5 stânjini de lemne dela comuna politică, pentru al căror făcut și adus va plăti învățătoriul.

Intregirea salariului la minimul prescris de lege se va cere dela stat.

Cvincvenalele se vor computa numai după anii serviți în continuu la această școală.

Invățătorul ales va avea să instrueze adulții și elevii în cântările liturgice și să cânte cu ei Dumineca și sărbătoarea în biserică.

Doritorii de a ocupa acest post să-și înainteze cererile instruite cu documentele prescrise, între care și atestat despre studiile pregătitoare, subsemnatului și să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântări.

Agnita, 27 Septemvrie 1909.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

I. Muntean
protop.

Nr. 71—1909. P. (363) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala din **Bozeș**, se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 300 cor. la an, cuartir și lemne de foc; întregirea salarului până la suma normată în lege se va cere dela stat.

Iuvățătorul va avea să instrueze elevii în cântările bisericești și să cânte cu ei în biserică la sfânta liturghie.

Cererile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Geoagiu (Algyógy), 21 Sept 1909.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Din **10—20 Octomvrie**

zilnic pești proaspeți

la **Leopold Neumann,**
(365) 3—3 Heltauergasse 16.

Să primește

un învățăcel

la

Nicolae N. Țintea
comerciant.
Săliște (com. Sibiiului).
(339) 8—9

Nr. 698/1909. (243) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de al treilea (III) învățătoriu dela școala confesională gr. or. română din **Porcești**, protopresbiteratul gr. or. al Avrigului pe basa resoluțiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 13/26 August 1909 Nr. 9517 Școl. se escrie prin aceasta concurs cu terminul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Roman“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 600 coroane, cuartir în natură.

Quincuenalele se vor socoti numai după anii serviți la această școală; alesul are să conducă și școala de repetițiune.

Doritorii de a ocupa acest post de învățătoriu să-și substearnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare la subscrisul oficiu protopresbiteral gr.-or. (poșta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat.

Avrig, 7 Semptevrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Càndea
drotopop.

◆ ◆ ◆

Albituri

pentru

Domni și Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 5—10

◆ ◆ ◆

Pălării

pentru **preoți români**, netede à K 6 și 8, păroase à K 9·60, cea mai frumoasă formă, apoi din plüș à K 10 și 12, cea din urmă noutate, ușoare, foarte frumoase și tare durabile, recomandă (372) 2—3

Carol Niedermaier,
pălărier.
Sibiiu, Strada Cisnădiei 33.

Muschong, Baia Buziaș,

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și bešica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.
(346) 3—10

◆ ◆ ◆

Convocare.

Domnii acționari ai **institutului de credit și econ. „Zlăgneana“, societate pe acții**, se convoacă prin aceasta la o

Adunare generală extraordinară,

conform §. 16 din statutele societății, cf. deciziunei adunării generale a XI-a dela 20 Faur n. 1909 și cf. deciziunei direcțiunii din ședința plenară, ținută în 9 Octomvrie 1909, — pe *Sâmbătă, la 6 Noemvrie 1909 n.,* orele 11 a. m. în localul școalei gr.-or. din Zlagna, cu următorul

PROGRAM:

1. Stabilitea numărului acțiilor subscrise din a II-a emisiune și a sumei plătite în contul lor.
2. Modificarea statutelor. (374) 1—1

Acei domni acționari, cari voiesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală, sunt poftiți a-și depune, conform §. 22 din statute, cel puțin cu 24 ore înainte de adunare, acțiile scrise pe numele lor, resp. pe numele acelora, pe cari îi reprezintă precum și documentele de plenipotență la cassa societății în Zlagna. Acțiile se pot depune până în 5 Noemvrie a. c. și la „Albina“ în Sibiiu, „Victoria“ în Arad, „Făgețana“ în Făget, „Auraria“ în Abrud, „Detunata“ în Bucium, „Buciumana“ în Bucium-Poeni, „Geogeana“ în Geoagiu și Dr. Emanuel, doctor, Viena.

Zlagna, la 9 Octomvrie n. 1909. **Direcțiunea.**

◆ ◆ ◆

Deschidere de prăvălie!

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că cu începere din **11 Octomvrie** a c. voiu deschide în loc, **Piața mare Nr. 18**, o **prăvălie de blănărie** sub firma

I. Steflea.

Bazat pe îndelungata praxă ce am făcut în Viena, Berlin, Paris și Londra, rog respectuos pe prea On. public pentru acordarea binevoitorului sprijin întreprinderii mele.

Asigurând de un serviciu real și solid, semnez

cu deosebită stimă
Ilie Steflea,
blănar.
(367) 3—3

NB. Tot acolo se cumpără și vând după cursul zilei tot felul de piei.

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:
Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 4—26

! ! !

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că **Hotelul, Restaurantul** și **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă și anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și **vinuri veritabile în butoiu și în sticle.**

Mulțămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 2 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 7—52

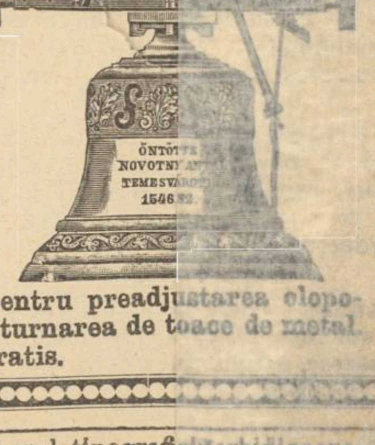

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 108 Sibiiu, Joi 8/21 Octomvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinatate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 50 fil.
rândul cu litere garmond.

Cuvântarea

I. P. S. Sale, Domnului Arhiepiscop și Mitropolit ***Ioan Mețianu****, rostită în biserica catedrală din Sibiiu în 4/17 Octomvrie 1909.*

> „Și lumea trece și pofta ei, iar celce face voia lui Dumnezeu petrece în veci“. Ioan 2, 15.

Când preabunul Dumnezeu, întru adânca sa înțelepciune, a făcut pe om de cea mai aleasă ființă, dintre toate făpturile sale pământești, pe lângă alte mari daruri, cu cari l-a binecuvântat, a mai sădit în sufletul lui și un simț nobil, frumos și folositor, simțul de mulțămită și recunoștință către binefăcătorii săi, simț, menit a ajuta pe oameni în mersul lor spre bine și fericire: scopul suprem al omului. De aceea toate popoarele mai înaintate, cultivă acel simț cu mare îngrijire, deopotrivă cu năzuința lor spre înaintare și cultură.

Astfel vedem, iubiților, cu câtă dragoste folosesc acele popoare, toate ocaziunile binevenite pentru a-și arăta mulțămita și recunoștința către binefăcătorii lor; vedem cum cinstesc, venerează și preamăresc, ele pe binefăcătorii lor, mai ales după moarte; cum serbează pomenirea lor, prin rugăciuni, prin imnuri și cântări de laude; cum le ridică monumente de tot felul; cum înființează fonduri și fundațiuni, și alte asemenea fapte neperitoare în recunoștință și întru pomenirea lor.

Voind și noi a urma acelor popoare culte și mai înaintate, ne-am întrunit astăzi aici, în casa Domnului, în număr mai mare ca altădată, și am serbat parastasul acum săvârșit, pentru fericita odihnă a sufletului, și întru pomenirea unui mare binefăcător al bisericei și al neamului nostru, a unui bărbat înțelept și luminat, ca și carele abia la câte un secol (veac) se naște altul; a unui bărbat pe carele provedința divină ni-l trimise de arhipăstor și conducător al bisericei și neamului nostru, chiar în preajma memorabilului an 1848, când aveam mai mare lipsă de el, ca să ne scoată din întunerecul timpurilor vitrege, la lumina cunoștinții, și să ne arete calea spre înaintare la bine și fericire, alături cu celelalte popoare conlocuitoare; iar acel mare binefăcător a fost fericitul nostru părinte arhiepiscop și mitropolit *Andreiu baron de Șaguna*, născut la anul 1808 și răposat în Domnul la anul 1873.

Cine a fost, și ce a lucrat acel mare arhiereu pentru noi, va spune istoria, chemată a înscrie cu litere neșterse toate faptele oamenilor mari și așa și faptele și binefacerile lui; iar eu, din scurțimea timpului, voiu aminti acum, aici, numai foarte pe scurt, că deși sunt aproape 40 de ani, de când acest mare arhiereu a încetat din viață, totuși el, prin faptele, binefacerile și jertfele sale, trăește și acum, și va trăi vecinic, în sufletul nostru și al urmașilor nostri, ca și cel mai bun părinte în sufletul fiilor săi. Pentrucă el, cu ajutorul fruntașilor nostri de pe atunci, ne-a eliberat și ne-a emancipat biserica de sub ierarhia străină, sub care se afla, până la venirea lui în fruntea ei. El a fost, carele, cu ajutorul acelorași fruntași, prin marea sa înțelepciune și prin încrederea de care se bucura la cele mai înalte locuri, ni-a desgropat și ni-a reînviat perduta noastră veche mitropolie, și ne-a reîntrunit iarăși pe toți sub scutul ei de maică, într'o biserică națională autonomă, înzestrată cu organizațiunea și constituțiunea de care ne bucurăm. El a regenerat învățământul în școalele noastre, după cerințele timpului. El a înființat tipografia arhidiecezană pentru tipărirea cărților bisericești și de școale, și a mai multor lucrări și opuri folositoare, neapărat trebuincioase la înaintarea noastră. El a înființat și Seminarul arhidiecezan, pentru ridicarea culturii preoțimii și a învățătorimei noastre, chemate a transpune acea cultură și la poporul nostru, și la fiii lui. Tot dânsul, cu ajutorul clerului și al poporului nostru, a mai înființat și cea mai mare parte din fondurile și fundațiunile de cari se bucură arhidieceza și mitropolia noastră, neapărat trebuincioase la susținerea organismului nostru bisericesc: la înmulțirea episcopiilor, la ajutorarea bisericilor și școalelor sărace, precum și la ajutorarea tinerilor săraci, la învățătură, pentru a deveni fruntași vrednici ai bisericii și ai neamului nostru. Iar câtă vreme a stat în fruntea comitetului nostru național, de pe acele vremuri, tot dânsul a condus, cu mare înțelepciune, și cauza noastră națională.

Dacă vom cerceta, iubiților, ce a putut îndemna pe acel fericit mare arhiereu, la acestea și alte asemenea fapte mărețe, la asemenea binefaceri și jertfe, în folosul nostru, vom afla că numai acea mare virtute care este și fundamentul religiunii creștine, adecă dragostea creștinească, sădită în sufletul lui, prin buna creștere din cea mai fragedă vârstă, în casa părintească. Numai acea dragoste sau iubire de Dumnezeu și de oameni, l-a îndemnat, încă în tinerețe, să desconsidere alte diregătorii mai atrăgătoare, la cari, după învățătura și educațiunea sa putea aspira, și să se dedice chemării preoțești, pe atunci tare umilite, puțin considerate și prea modest dotate. Numai acea dragoste l-a putut îndemna să între în serviciul unei biserici pe atunci aservite și umilite, și în serviciul unui popor iobăgit și desconsiderat, cum era și poporul nostru, pentruca să conlucre și dânsul, la eliberarea și la ridicarea lui la starea celorlalte popoare, din iubita noastră patrie. Și iată, iubiților, cum preabunul Dumnezeu i-a răsplătit acea mare dragoste, în această viață, cu înaintarea lui la cea mai înaltă demnitate bisericească, iar în ceealaltă viață, cum credem, cu fericirea cea vecinică. Și iată cum îi răsplătim și noi, acea dragoste, cu venerațiune și recunoștință vecinică.

Pentru acea mare dragoste a fericitului nostru părinte, mitropolit Șaguna, care a dăruit biserica și poporul nostru cu atâtea binefaceri, congresul nostru național-bisericesc din 1906, având în vedere, că tocmai s'a împlinit o sută de ani dela nașterea lui, a dispus ca și la această ocaziune, să ne manifestăm vecinica noastră recunoștință către dânsul, și prin parastasul acum săvârșit, și prin parastasele ce se serbează astăzi, în toate bisericile mitropoliei noastre, apoi prin serbări școlare și prin peregrinarea la mormântul lui, unde se va desvăli și bustul chipului său.

Dar precum atunci, când biserica serbează pomenirea altor persoane cuvioase și alese, cari prin dragostea, prin înțelepciunea, prin virtuțile și meritele lor, sau prin curățenia și prin suferințele lor pentru omenime, devenira numărate între sfinți, nu face aceasta numai pentru pomenirea și cinstirea lor, nici numai pentru a soli și prin ele, binele și fericirea noastră, la preabunul Dumnezeu, ci și pentru a lua din faptele și virtuțile lor și niște învățături mari și folositoare: tot asemenea și când congresul nostru a dispus aceste serbări și pomeniri ale marelui nostru arhiereu Șaguna, n'a făcut aceasta numai pentruca să-i arătăm mulțămita și recunoștința ce-i datorim, ci și pentru a lua și noi nește învățături mari și folositoare, din viața și din *faptele lui mărețe*. Și totodată să înțelegem, că serbând noi pomenirea marelui arhiereu Șaguna, serbăm mai ales multele lui fapte bune.

A voit congresul nostru național bisericesc să învățăm, iubiților, că dragostea creștinească, sau iubirea de Dumnezeu și deaproapele este cel mai puternic îndemn la fapte bune, căci ea a produs și produce toate faptele bune și tot ce este măreț și folositor în lume. Să învățăm că faptele cele bune fiind și productul sufletului, sunt nemuritoare ca și sufletul, și că Dumnezeu le răsplătește în această lume cu bine, și în cealaltă lume cu fericire vecinică, iar oamenii cu recunoștință vecinică.

A voit congresul să ne convingem, iubiților, de adevărul cuvintelor sfintei scripturi: *„că și lumea trece și pofta ei, iar cel ce face voia lui Dumnezeu petrece în veci“* și să învățăm că toate ale lumii trec, ca visul din somnul cel de noapte, trec tinerețe, trec bătrânețe, trece toată vârsta; trec diregătoriile și rangurile ori cât de înalte, trec averile și bogățiile ori cât de mari, și numai singure faptele cele bune, product al sufletului și al dragostei creștinești, nu trec nici când, ci rămân vecinic, preste zeci, sute și mii de ani, să povestească posterității vrednicia celor ce le-au făcut, și să combată cu putere neînvinsă pre cei ce ar voi a le întuneca. Numai faptele cele bune au menirea de a scoate la lumină vrednicia bărbaților mari, ca și arhiereul Șaguna, și de-a condamna pre adversarii, cari în vieață, sau după moarte, i-ar fi vorbit, ori i-ar vorbi de rău.

Să învățăm, iubiților, că faptele cele bune, nu sunt în folosul celor ce le fac, ci în folosul acelora, pentru cari se fac. De aceea cei împărtășiți de asemenea fapte bune, așteapă cu dor ocaziunile binevenite, pentru a-și arăta recunoștința către binefăcătorii lor.

Să învățăm, iubiților, că chiar și manifestarea recunoștinței este tot numai în folosul celor recunoscători, pentrucă cu cât un individ și așa și un popor va fi mai recunoscător, cu atât mai mult se vor spori și binefăcătorii lui, apoi cu cât va avea cineva mai mulți binefăcători, cu atât mai ușor și mai sigur se va apropia de bine și fericire. Și din contră, cu cât un individ sau popor va fi mai nemulțămitor și nerecunoscător către binefăcătorii săi, cu atât mai mult i se vor împuțina acei binefăcători, și cu atât mai mult se va îngreuna soartea acelui individ sau popor. De aceea ferice de poporul recunoscător, căci aceluia i se vor spori binefăcătorii și sprijinitorii, în mersul lui spre bine și fericire. Și amar și durere de poporul cel nerecunoscător, căci aceluia tot mai mult, i se îngreunează calea spre bine și fericire.

Din acestea se învederează, iubiților că dacă dorim a ajunge și noi bine și ferice, și cine n'ar dori aceasta, să ne silim și noi a face fapte bune, după putință, cari se răsplătesc în această lume, cu bine iar în cealaltă lume cu fericire vecinică. Să ne silim, iubiților, a face asemenea fapte netrecătoare, și pentruca nici pomenirea noastră să nu se stingă deodată cu trecerea noastră din viață, ci să rămânem și după moarte, în amintire evlavioasă la următorii noștri. Iar cei ce n'am fi în stare a face asemenea fapte bune, să ne silim a „cultiva“ tot mai mult, în sufletul nostru, simțul de mulțămită și recunoștință către binefăcătorii noștri, ca să ni se sporească și nouă acei binefăcători, cum se sporesc la popoarele mai înaintate, pentruca ajutați și de binefacerile lor, să putem înainta, tot mai mult spre bine și fericire.

Cele mai folositoare fapte bune sunt cele ce se fac bisericei, precum ni-a arătat aceasta și fericitul marele arhiereu Șaguna, care numai prin biserică a putut produce multe binefaceri, pe cari le-a și închinat tot bisericei. Când dânsul a închinat bisericei toate binefacerile sale, a avut în vedere că tot ceea ce se face bisericei, se face întregului nostru neam și popor, care trăește în biserică și prin biserică. A avut în vedere acel fericit arhiereu, că biserica este acea maică bună a noastră a tuturor, care prin sfintele taine și rugăciuni revarsă neprețuitele sale daruri asupra noastră, că pe lângă amintitele mari daruri ea ne mai este și acel sicriu stânt care ni-a păstrat și ne păstrează cele mai scumpe moșteniri părintești, legea, limba și datinile strămoșești, prin cari ne întrunește pe toți la sinul ei. A avut în vedere, că ea a ocrotit pe fericiții nostri părinţi de teluritele primejdii ce i-au împresurat dealungul veacurilor, precum, ne ocroteşte şi pe noi. Iar acum ca şi în trecut, tot ea ne mângăie în durerile noastre, pe cari nu le poate alina iscusinţa omenească, căci numai ea poate alina durerea văduvei care deplânge moartea soţului ei, şi a soţului care deplânge moartea soţiei sale. Numai ea poate alina durerea părinţilor cari deplâng moartea fiilor lor, şi a fiilor şi orfanilor cari deplâng moartea părinţilor lor, şi alte asemenea.

De asemenea a avut în vedere fericitul mare arhiereu Şaguna, că biserica noastră strămoşească, pe lângă sublima ei misiune religioasă mai are şi o măreaţă misiune culturală şi filantropică, misiunea sau chemarea de a învăţa şi ea însaşi pe fiii săi, precum şi de a înfiinţa şi susţinea şcoale de tot felul, pentru luminarea tinerimei şi prin ea pentru luminarea întregului nostru popor; apoi mai are chemarea şi de a ajuta pe cei săraci şi neputincioşi, pe văduve şi orfani şi alte asemenea binefaceri. Dacă însă până acum nu şi-a putut împlini aceste mărețe chemări în măsură mai mare, vina nu este a ei, ci a noastră, că până acum n'am ajutat-o cum ar fi trebuit. De aceea până când nu vom ajuta-o şi noi mai mult şi nu vom aduce şi noi jertfe mai mari, ca şi popoarele mai înaintate, nici ea nu-şi va putea împlini deajuns măreaţa ei chemare. Şi durere, că până atunci nici noi nu vom ajunge binele şi fericirea ajunsă de alte popoare.

Astfel stând lucrul, noi am păcătui foarte în contra noastră înşine, dacă nu ne-am alipi ca şi fericiţii nostri părinţi tot mai mult şi cu toată tăria de biserica noastră naţională şi dacă n'am sprijini-o şi ajuta din toate puterile noastre; căci atunci noi înşine ne-am slăbi cel mai puternic liman al mântuirii noastre.

De aceea eu şi la această ocasiune vin a mă adresa mai întâi către voi, părinţilor, şi mai ales către voi, mamelor, cari aţi născut în dureri şi aţi crescut în năcazuri pe fiii vostri iubiţi în bună nădejde de a-i noroci şi ferici, sfătuindu-vă părinteşte, să daţi cea mai bună creştere religioasă fiilor vostri din cea mai fragedă vârstă, sădind în sufletul lor simţul dragostei creştineşti şi al recunoştinţii către binefăcătorii lor, spunându-le neîncetat să ţină şi ei cu toată tăria la biserica străbună şi să o ajute după putinţă, ca să poată lucra şi ea tot mai mult la binele şi fericirea lor.

Pe lângă părinţi mă adresez şi către voi bătrânilor fruntaşi ai poporului încărunţiţi în păţănii şi esperienţe, să spuneţi şi voi tineretului vostru la toate ocasiunile binevenite, că pentru nepreţuitele daruri, foloase şi binefaceri ce revarsă sfânta biserică asupra noastră, nu numai simţul de recunoştinţă, dar şi cel mai mare interes al nostru ne îndatorează foarte a ţinea totdeauna şi cu toată tăria la ea, ajutându-o şi sprijinindu-o după putinţă pentru a-şi putea împlini măreaţa ei chemare în măsură tot mai mare.

Dar fiindcă la toate aceste, pe lângă silinţele noastre mai este neapărat de lipsă şi darul şi ajutorul cel puternic al Tatălui ceresc, dela care pogoară toată darea cea bună, eu şi la această ocasiune rog ferbinte pe acel Părinte ceresc, să inspire în noi în măsură tot mai mare iubirea de sfânta lui biserică, şi să ne îndemne tot la mai multe jertfe pentru întărirea ei, fiind ea isvorul binelui şi al fericirii noastre. Rog ferbinte pe acelaş Părinte ceresc, să ne trimită cât mai adeseori bărbaţi luminaţi ca fericitul arhiereu Şaguna, care să ne înveţe ce şi cum să lucrăm, ca să ajungem şi noi la acea vază, bunăstare şi fericire, la cari au ajuns şi ceilalţi compatrioţi ai nostri, pentruca aşa toţi împreună şi în bună înţelegere să lucrăm la opul cel mare al păcii, al dragostei şi al înaintării spre un viitor tot mai bun şi mai ferice, pentru noi şi iubita noastră patrie comună. Amin!

Centenarul lui Şaguna.

Raport special.

Sibiiu, 19 Octomvrie n.

Au trecut zilele de sărbătoare, zilele de pioasă veneraţiune şi recunoştinţă faţă de cel mai mare Arhiereu al bisericii noastre, a cărui memorie vecinic binecuvântată are să fie, din generaţie în generaţie, serbările aranjate din prilejul împlinirii centenarului dela naşterea Arhiepiscopului şi Mitropolitului *Andreiu baron de Şaguna,* şi nu putem să avem decât cuvinte de laudă la adresa aranjatorilor lor, pentrucă ni-au procurat momente fericite de adevărată elevaţie sufletească. Au fost frumoase zilele, au fost frumoase serbările, şi nu ne mai rămâne, decât să le fixăm pe hârtie, în măsura în care ne permit puterile, parte pentruca să-şi poată face o idee fie cât de palidă despre felul cum au decurs şi acei cetitori ai nostri, cari nu au putut lua parte la ele, parte pentruca posteritatea să vadă şi să ştie, că suntem un popor, care ştim să ne venerăm memoria celor mari ai nostri, cari prin mintea lor cea luminată şi prin munca lor cea uriaşă ni-au pregătit presentul, din care hărnicia noastră are să ne croiască viitorul. Incepem deci cu

Parastasul din catedrală.

Zi frumoasă de Dumineca. Zi cu soare şi cu ceriu senin, semnul, că se bucură şi ceriul de bucuria noastră. Biserica noastră catedrală e împodobită cu plante şi cu verdeaţă la întrare, iar dela catedrală până la reşedinţa arhiepiscopească drumul e presărat cu iarbă verde. La oarele 9 şi jumătate, terminată fiind utrenia în biserica catedrală, Preasfinţitul domn episcop al Aradului, *Ioan I. Papp*, e dus cu litia la biserică şi se începe celebrarea sfintei liturghii. O oficiază P. S. Sa episcopul Aradului, asistat de următorii membri ai înaltului nostru cler: Preacuvioşiile Lor Arhimandriţii Augustin *Hamsea* şi Vasilie *Mangra*, protosincelii Dr. E. R. *Roşca*, Roman R. *Ciorogariu* şi Dr. M. E. *Cristea*, de protopresbiterii Dr. Traian *Putici*, Ioan *Pepa* şi Dr. Ioan *Stroia* şi de diaconii Demetriu *Câmpeanu* şi Dr. Vasilie *Stan*. Inaltpreasfinţia Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* a ocupat loc în scaunul arhieresc.

In catedrală sunt aşezate patru rânduri de scaune, în dreapta pe seama deputaţiunilor diferitelor reuniuni de femei, în stânga pentru delegaţii clubului deputaţilor naţionalişti români din dieta ţării şi pentru membrii congresului naţional-bisericesc. Restul bisericii e ocupat de celalalt public, foarte număros. La poartă sunt postaţi mai mulţi poliţişti în uniformă de paradă, pentru susţinerea ordinei, iar la întrare publicul e primit de membrii comitetului încredinţat cu susţinerea ordinei în lăuntrul sfântului lăcaş.

Intre cei de faţă remarcăm pe domnii Gheorghe Pop de Băseşti, presidentul partidului naţional român, pe deputaţii dietali Dr. Vasile Lucaciu şi Dr. Stefan C. Popp, trimişi anume ca să represinte clubul deputaţilor români la serbările centenare, pe ilustrii domni Dr. Iosif Gall şi Antoniu de Mocsonyi şi pe ceialalţi membri ai congresului naţional bisericesc. Sunt şi unele deputaţiuni, ca a reuniunii învăţătoreşti din Banat, condusă de învăţătorul Vuia, şi mulţi oaspeţi din regatul român.

Serviciul divin e solemn şi impunător. Cântă frumos corul mixt al inteligenţei din Sibiiu, condus de profesorul T. Popoviciu, iar irmosul şi priceasna le cântă preotul Octavian Murăşianu, cu puternicul şi bine apreciatul său glas de bariton.

La orele 11 sfânta liturgie e terminată şi se începe parastasul pentru odihna sufletului marelui *Şaguna*. La parastas celebrează şi Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, apoi şi Preacuvioşiile lor Arhimandriţii Dr. Ilarion *Puşcariu* şi Filaret *Musta*. Răspunsurile duioase le dă acum corul elevilor dela seminariul Andreian din loc. După terminarea parastasului I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, rosteşte vorbirea ocasională, publicată în fruntea numărului de faţă şi trimisă ca pastorală întregei preoţimi, pentru a o ceti credincioşilor noştri de pretutindenea. Vorbirea, rostită cu glas înalt şi pătrunzător, a fost ascultată cu încordată atenţiune.

La orele 12 parastasul a fost terminat. S'a făcut împărţirea anaforei şi publicul a părăsit catedrala cu sufletul înălţat şi cu gânduri clare despre superioritatea spirituală a marelui şi nemuritorului nostru *Andrei baron de Şaguna*. După biserică deputaţii dietali s'au presentat la I. P. S. Sa, unde li s'a făcut primire foarte afabilă. Au fost opriţi toţi la prânz la I. P. S. Sa, împreună cu mai mulţi membri ai congresului, iar ceialalţi deputaţi congresuali au fost împărţiţi pe la alte case particulare româneşti din Sibiiu, astfel, că această zi de rară sărbătoare toţii deputaţii congresuali au petrecut o în familii, nu la hotel.

La biserica din suburbiul Iosefin.

La orele 8 dimineaţa s'a celebrat la biserica gr. ort. română din suburbiul Iosefin un solemn serviciu pentru soldaţi, prin protopresbiterul militar domnul *Pavel Boldea*. Au luat parte toţi soldaţii români din garnisoana Sibiiului, aparţinători confesiunei noastre şi liberi de serviciu. Protopresbiterul *Boldea* a cetit în faţa soldaţilor pastorala Inaltpreasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan*, şi a scos la iveală mai ales meritele cele mari ale nemuritorului *Şaguna*, câştigate faţă de tron şi de patrie. La momentul potrivit muzica militară a intonat imnul casei domnitoare. Soldaţii au venit la biserică şi au plecat dela biserică în sunetul muzicei militare şi convinşi şi ei în sufletul lor, că om mare, ca Arhiereu şi ca Român, şi mai ales ca sfetnic şi om de încredere al Maiestăţii Sale, Domnitorului nostru, a fost Mitropolitul *Andrei baron de Şaguna*, despre care li s'a vorbit atât de frumos în sfânta biserică.

Şedinţa festivă a societăţii de lectură a elevilor seminariali.

La orele 6 după amiaz şi-a ţinut societatea de lectură a elevilor dela seminariul „Andreian“ din Sibiiu *şedinţa festivă*, aranjată în scopul, ca să contribue, cu aceea ce pot, la înălţarea sărbărilor centenare, şi elevii institutului înfiinţat şi organizat de *Şaguna*. Şi omagiul adus memoriei marelui Arhiereu din partea acestor elevi nu a fost din cele din urmă. Şedinţa lor a fost o frumoasă şi bine succeasă manifestare a simţului de recunoştinţa faţă de memoria Aceluia, dela care toate le avem. Sala festivă a casei naţionale, unde a avut loc şedinţa festivă, a fost îndesată în sens literar de lume aleasă românească. Puţin după orele şase apare pe scenă P. C. Sa, protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, directorul seminariului „Andreian“ şi cu glas răspicat şi pătrunzător rosteşte *discursul ocasional*, prezentându-ne pe *Şaguna* ca intemeietoriul şi organizatorul, ba până la o vreme chiar şi conducătoriul seminariului, care astăzi îi poartă numele. Ne vom procura şi vom da în întregime acest discurs bine compus, care din partea publicului asistent a fost răsplătit cu sgomotoase aplause, iar domnul director a fost viu felicitat din toate părţile pentru plăcerea causată prin rostirea lui. Domnul director a fost primit de altcum chiar şi la apariţia pe scenă cu aclamări şi cu aplause.

După discursul ocasional a urmat o frumoasă cântare: *Noël*, cântec religios pentru bărbaţi, esecutat de corul seminarial, condus de dl profesor *T. Popovici*. A plăcut mult publicului, fiind cântată cu rară precisiune. A urmat apoi disertaţiunea elevului *Nicodim Cristea*, despre *creştinism şi cultură*, care deşi a fost ceva mai lungă de cum ar trebui să fie disertaţiunile la astfel de ocasiuni, a fost ascultată cu multă atenţiune, ca o lucrare bine compusă. Incheerea a făcut-o corul elevilor din seminar, cu cântecul *dorul înstrăinatului*, cântat asemenea bine. Corul dispune de unele puteri foarte bune, iar esactitatea cu care a cântat, dă dovadă despre hărnicia domnului profesor *T. Popovici*, care în timp atât de scurt, dela deschiderea anului şcolar până acum, a putut se facă cu corul progrese atât de frumoase. La orele 7 şi jumătate frumoasa serbare şcolară a fost terminat.

Inainte de terminare a luat cuvântul P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, şi în cuvinte alese a preamărit memoria marelui *Şaguna*, aducând mulţămită elevilor pentru prestaţiunile oferite publicului, apoi profesorilor pentru ostenelele puse, şi mai ales directorului, P. C. Sale dlui Dr. *Eusebiu R. Roşca*, pentru buna conducere a seminariului „Andreian“.

Intre aclamările sgomotoase ale publicului începe a se goli sala încet încet.

Concertul reuniunii sodalilor români.

Tot Dumineca la orele 8 sara, şi tot din prilejul serbărilor centenariului marelui şi nemuritoriului *Andrei baron de Şaguna*, s'a dat în sala dela „Unicum“ concertul reuniunii sodalilor români din Sibiiu. Sala a fost şi aci literalmente plină. Programul bogat şi variat a fost esecutat spre mulţămirea generală. Corul condus de dl prof. seminarial *T. Popovici* a cântat frumos următoarele piese: *Trecui Valea*, *Hora Dobrogeană*, cu acompaniare de pian, făcută de dl L. Tempea, *Nu i dreptate*, *Brumărerul*, asemenea cu acompaniare de pian, făcută tot de dl Tempea, şi *Răsunetul Ardealului*, cu solo sopran de d-şoara E. Roman. A cântat apoi la pian piese româneşti dl profesor de muzică L Tempea, cu desteritatea unui adevărat artist, şi a mai cântat şi tenoristul *I. Stanciu*, zugrav, un cântec solo, acompaniat la pian de dl Tempea.

Prestaţiunile corului şi ale dlui Tempea cum şi ale dlui tenorist Stanciu au fost remunerate cu sgomotoase aplauze. După concert s'a început dansul, care a durat până târziu spre zorile zilei.

La Răşinari.

Luni dimineaţa. Tot zi frumoasă de toamnă. Pe la orele 8 peste 60 de trăsuri se pun în mişcare din Sibiiu spre Răşinari. In trăsura primă e I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* cu Preasfinţitul domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp*. Urmează ceialalţi dignitari bisericeşti şi membri ai congresului naţional-bisericesc. Elevii seminarului „Andreian“, împreună cu profesorii lor şi cu alt public, au plecat în zori de zi pe picioare la Răşinari. Adevărat peregrinaj. Pe la mijlocul dumbrăvii, unde se începe hotarul comunei Răşinari, e ridicat un arc triumfal din ramuri de brad şi cu inscripţia: *bine aţi venit!* La marginea satului alt arc triumfal, tot cu inscripţia *bine aţi venit!* Aci aşteaptă sosirea oaspeţilor primăria comunei Răşinari, în frunte cu notarul Jourca, şi întreaga representanţă comunală.

Trăsura cu arhiereii nostri se opreşte aci, oprindu-se apoi şi celelalte, iar dnul notar *Jourca* salută în numele comunei Răşinari pe înalţii prelaţi, veniţi să săvârşească un act de pietate şi recunoştinţă faţă de memoria marelui *Şaguna*, care-şi doarme în acest sat somnul de veci. A vorbit următoarele: „Escelenţă! Inaltpreasfinţite Părinte! De nou ni se dă ocasiune a vă saluta la graniţa comunii noastre, comuna noastră de nou a îmbrăcat haine de sărbătoare spre a primi în sinul său pe înaltul prelat însoţit de înalta sa suită. Tinăr şi bătrân azi saltă de bucurie, aşteptând sosirea înaltului său oaspe, deci în numele comunei politice vă zic un bine aţi venit, implorându vă binecuvântarea arhierească. Să trăiţi la mulţi ani“. Inalpreasfinţia Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul, mulţămeşte pentru buna primire, dă binecuvântare arhierească celor ce i-au eşit întru întimpinare, şi trăsurile se pun de nou în mişcare.

Am întrat în sat. Satul are aspect sărbătoresc. La fiecare casă ramuri de brad. Stradele frumos curăţite, iar pe la porţi: bărbaţi, femei şi copii în haine curate de sărbătoare. Priveliştea frumoasă un singur lucru o conturbă, sumedenia [illegible] jandarmi, trimişi la faţa locului sub conducerea unui locotenent. Erau vre-o 50, cari patrolau în continuu pe strade.

Ajungem la podişorul unde e să se facă primirea din partea comunităţii bisericeşti. Clopotele sună la toate bisericile Răşinarului. Arhiereii se dau jos din trăsură. Ii aşteaptă preoţii din loc: Lungu, Cioran şi Dancăş, îmbrăcaţi în ornate bisericeşti, comitetul parohial, protopresbiteri, preoţi, mireni, popor, toţi cei sosiţi mai nainte decât cortegiul Arhiereilor nostri. Poporul din Răşinari e întreg în picioare, şi au venit foarte mulţi şi din satele învecinate.

Arhiereii nostri sărută evanghelia pe care li-o întinde preotul Lungu, apoi ascultă vorbirea de salutare a acestuia, la care I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan* răspunde în termini frumoşi şi de toţi înţeleşi. Arhiereii se îmbracă acum în *manthie* şi cu cârjile arhiereşti [illegible] mână pleacă sub baldachin spre biserica din deal, unde se află mormântul lui Şaguna. Cortejul se formează astfel: copiii ministranţi cu ripizile şi praporii mici, purtătorii praporilor mari, comitetul parohial din Răşinari, corul seminarial din Sibiiu, arhiereii şi preoţii din loc, dignitarii bisericeşti, deputaţii congresuali, preoţimea, învăţătorimea şi poporul.

Doamnele, cari veniseră în deputaţiune la Răşinari, s'au înşiruit imediat după Arhierei şi preoţii slujitori din sat.

Intre sunetele clopotelor şi cântările melodioase ale corului seminarial a percurs cortegiul stradele până la biserica din deal. Pe unde trecea, femeile îngenunchiau şi cu mânile încleştate spre rugăciune primeau binecuvântarea arhierească dela înalţii noştri prelaţi. Pe strada bisericei din deal, numită *Strada Şaguna*, formează spalir copiii şi fetiţele de şcoală din Răşinari, sub conducerea corpului învăţătoresc, apoi elevi dela şcoalele noastre din Braşov veniţi la Răşinari sub conducerea profesorilor Dr. Blaga, Nicolae Bogdan şi Dr. Alex. Bogdan, şi elevii institutului pedagogic-teologic din Sibiiu, în frunte cu profesorii lor.

Toate stradele sunt pline de popor, iar la biserică îmbulzeală mare. E la 9 şi jumătate, când se începe serviciul divin, oficiat în biserică de P. S. Sa episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului, asistat de Preacuviosiile Lor: Augustin Hamsea şi Vasilie Mangra, arhimandriţi, Dr. Eusebiu R. Roşca, Roman R. Ciorogariu şi Dr. Miron E. Cristea, protosinceli, de protopresbiterii Dr. Traian Putici şi Dr. Ioan Stroia, şi de diaconii Demetriu Câmpean şi Dr. Vasilie Stan.

Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a luat loc în scaunul arhieresc. Răspunsurile la liturgie le dă corul seminarial, iar irmosul îl cântă preotul Oct. Murăşian şi priceasna preotul Isaia Popa din Ocna.

După terminarea sf. liturgii se îmbracă şi Inaltpreasfinţitul domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* în sfintele ornate, asemenea şi Preacuvioşia Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu*, şi se face eşirea la mormântul lui Şaguna. Aci se oficiază parastas pentru odihna sufletului marelui şi nemuritorului Arhiereu, apoi I. P. S. Sa Mitropolitul nostru *Ioan* urcă treptele mausoleului în care e aşezat sicriul lui Şaguna şi rosteşte imensului public din grădina cimiterului o pătrunzătoare cuvântare, la finea căreia invită pe Răşinăreni, să grijască bine de mormântul celui mai mare Arhiereu al bisericii noastre şi cu pietate să-şi descopere capetele totdeauna când trec pe lângă el. Vorbirea e primită cu aclamări vii la adresa Mitropolitului nostru.

Se face acum sfinţirea apei prin P. S. Sa episcopul *Ioan* al Aradului şi stropirea mausoleului şi a publicului cu apă sfinţită, iar protopresbiterul Dr. I. *Stroia* într'un avântat şi frumos discurs predă bustul lui Şaguna, sculptat de artistul Storck din Bucureşti şi aşezat în mausoleu, comunei bisericeşti din Răşinari spre bună păstrare şi îngrijire. Ne vom procura şi acest discurs şi-l vom da în întregime.

In numele comunei bisericeşti din Răşinari răspunde preotul *Lungu* şi promite, luând cheia mausoleului în primire, că va griji, el şi comuna întreagă, de aceea ce se află în această sfântă capelă ca de tesaurul cel mai scump al bisericii şi al neamului.

Urcă acum treptele mausoleului deputatul dietal Dr. *Vasile Lucaciu* şi rosteşte un pătrunzător discurs, aducând în al omagii şi preamărind memoria marelui conducător politic al Românilor din statul ungar şi primului prezident al comitetului naţional român, nemuritorului Andreiu baron de Şaguna.

Discursul a fost mai de multeori întrerupt de sgomotoasele aclamări şi de aplausele ascultătorilor.

De nou s'a făcut acum mergerea în biserică, unde s'a împărţit anafora şi la ora unu d. a. sărbările la mormântul lui *Şaguna* au fost terminate.

Cununile.

Din prilejul acestor sărbări dela Răşinari, la cari au participat mulţi oaspeţi înalţi şi din România, iar dela noi aceea ce avem mai de frunte şi mai de valoare, au fost depuse pe mormântul marelui *Andreiu* următoarele coroane:

1. A familiei de *Mocsonyi* cu inscripţia: Marelui Andreiu. Cu litere de aur pe funtă albă.

2. Dela Săliştenii recunoscători: Marelui apostol al neamului românesc (funtă neagră).

3. Dela societatea „Petru Maior“: Memoriei marelui Andreiu (funtă neagră).

4. Dela reuniunile învăţătorilor din diecezele Arad şi Caransebeş: Marelui apostol al culturii neamului (funtă roza).

5. Dela parochia Tarnişor: Nemuritoriului Arhiereu (funtă vânată).

6. Dela reuniunea sodalilor români din Sibiiu, Primului ei patron: Marelui Andreiu (funtă galbină).

7. Dela reuniunea femeilor române din Braşov, cu inscripţia: Slăvim memoria marelui Arhiereu Andreiu Şaguna, Aniversarea Seculară 1909. (funtă roza).

8. Dela consistoriul din Oradea-mare. (funtă albă).

9. Dela nepoţii: Colonel *Şaguna* şi Ana *Şaguna*: Marelui Mitropolit Andreiu baron de Şaguna (funtă neagră).

10. Dela consistoriul mitropolitan: Marelui Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu (funtă neagră).

11. Dela reuniunea femeilor române din Braşovul vechiu: Memoriei marelui Arhiereu şi distins apostol al neamului românesc, Andreiu baron de Şaguna (funtă albă.)

12. Dela reuniunea femeilor române din Sibiiu: Marelui Mitropolit Şaguna (funtă galbină.)

13. Şi dela şcoala Asociaţiunii: Primului president (funtă albastră.)

Notăm, că mausoleul lui Şaguna a fost frumos impodobit cu verdeaţă şi cu plante, iar în apropierea cimiterului are ridicat un arc de verdeaţă, cu pajurea de baron a lui Şaguna, şi cu anii 1808—1873—1909.

Banchetul.

Era aproape de orele două, când s'a putut începe banchetul, dat în salele frumoasei şcoale confesionale române din Răşinari. Publicul a trebuit să se împartă însă în mai multe sale, pentruca să încapă tot. Au luat parte la banchet cam la 200 persoane. Iar la masa poporală, aranjată în casele dlui Vidrighin, au participat peste 300 persoane. Una din cele patru sale a fost presidată de I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, având la dreapta pe P. S. Sa, episcopul Aradului *Ioan I. Papp*, şi fiind încunjurat apoi de cei mai de frunte fii ai bisericii şi ai neamului nostru. Din România am remarcat pe dl *Disescu*, profesor universitar şi fost ministru de culte, pe dl Nicolau *Brânzeu*, prefectul din Piteşti, pe dl C. *Mille* directorul ziarului „Adevărul“, pe dl Jul. *Brunn*, directorul ziarului „La Roumanie“ şi alţii. Banchetul s'a început cu o scurtă rugăciune şi s'a terminat cu o cântare bisericească, intonată de I. P. S. Sa. Toaste oficioase nu s'au ţinut. In salele laterale însă s'au rostit mai multe vorbiri neoficiale. La orele 3 şi jumătate masa a fost ridicată şi lumea a început să facă drumul îndărăt spre Sibiiu, pe deplin mulţămită cu cele întâmplate, cu cele văzute şi cu cele auzite.

Raportorul.

Congresul naţional-bisericesc.

Şedinţa a doua.

S'a ţinut Vineri, 2/15 Octomvrie, în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă protopresbiterul *Giorgia*.

Notarul *Voileanu* ceteşte procesul verbal al şedinţei de deschidere. Se declară verificat.

Urmează verificarea deputaţilor congresuali. In numele secţiunei prime, pe care o formează deputaţii din arhidiecesă şi care şi-a ales prezident pe domnul *Parteniu Cosma*, raportează referentul Dr. I. *Şenchea*, că toate mandatele presentate ale deputaţilor congresuali din diecesa *Aradului* au fost aflate în bună regulă, afară de unul, care e dificultat din oficiu. Propune deci verificarea tuturora, cu esceptiunea deputatului din cler, ales în cercul electoral Giula Chişineu, ale cărui acte electorale se vor preda comisiunei verificătoare.

In numele secţiunei a doua, compusă din deputaţii din diecesa Aradului, constituită sub prezidenţia P. C. Sale Arhimandritului *Augustin Hamsea*, raportează Dr. Gh. *Popa* asupra alegătorilor din diecesa *Caransebeşului*. Cele aflate în regulă se verifică, iar cele protestate, împreună cu actele electorale ale deputaţilor congresuali, cari încă nu şi-au presentat credenţionalele, se vor trece la comisiunea verificătoare.

In urmă în numele secţiunei a treia, pe care o formează deputaţii congresuali din diecesa Caransebeşului şi s'a constituit sub prezidenţia P. C. Sale Arhimandritului *Filaret Musta*, raportează Dr. G. *Dobrin*, că mandatele presentate din arhidiecesă s'au aflat în regulă, afară de cele protestate, şi de cele două cari lipsesc încă. Cele în regulă se verifică.

Constatându-se că sunt verificaţi 75 de deputaţi congresuali, se procedează la constituire, fiind congresul capabil să-şi înceapă activitatea.

La propunerea deputatului Dr. G. *Popa* se încredinţează o comisiune compusă din domnii deputaţi: Filaret Musta, Vasile Mangra, Ioan cavaler de Puşcariu, Parteniu Cosma şi Dr. Nicolau Oncu, cu combinarea unei liste pentru alegerea comisiunilor, iar până atunci se suspinde şedinţa.

După redeschidere raportorul comisiunii, domnul *Parteniu Cosma*, propune iar congresul alege dupăcum urmează:

La birou pe domnii: Voileanu, Giorgia şi Stefan Popa din cler, iar mireni Dr. G. Proca, Lazar Triteanu, Dr. I. Pap, Dr. Gh. Popa, Dr. Valer Olariu şi G. Breban.

In comisiunea verificătoare: Protopresbiterul Andreiu Ghidiu şi mirenii Dr. Ioan Şenchea şi Dr. Gh. Popa.

In comisiunea organisătoare: Preacuvioşiile Lor, Arhimandriţii Dr. Ilarion Puşcariu, Augustin Hamsea, Filaret Musta şi mireni, Ioan cavaler de Puşcariu, Parteniu Cosma, Dr. Nic. Oncu, Dr. Nestor Oprean, Ilie Trăilă şi Dr. G. Dobrin.

In comis. bisericească: P. C. Lor, Vas. Mangra, Arhimandrit, Dr. Eusebiu R. Roşca şi Dr. Iosif Tr. Badescu, protosinceli, cu mirenii Ioan A. de Preda, Vasile Almăşan, Dr. Gavriil Cosma, Dr. St. Petrovici şi Dr. Aurel Novacu.

In comisiunea şcolară: P. C. Sa Roman R. Ciorogariu şi protopresbiterii Dr. G. Popoviciu şi Vasile Damian din cler, cu mirenii Dr. Aurel Vlad, Vasile Goldiş, Emanuil Ungurianu, Dr. Valer Branisce şi Patriciu Drăgălina.

In comisiunea financiară: P. C. Sa Dr. Miron E. Cristea, protosincel, Nic. Roxin şi Mihail Popoviciu, protopresbiteri, apoi mirenii Dr. Nicolae Comşa, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. Aurel Lazaru, Paul Rotariu, Titu Haţeg şi Dr. Petru Cornean.

In comisiunea petiţionară: Protopresbiterii Teodor Hermau, Cornel Lazar şi Sebastian Olariu, cu mirenii Dr. V. Preda, Dr. Vasile Pahone, George Breban şi Dr. Aurel Novacu.

In comisiunea fund. Gozsdu: Protopresbiterii Nicolae Ivan, Dr. Traian Puticiu şi Andreiu Ghidiu, cu mirenii Dr. I. Margita, Dr. Stefan Rozvány, Dr. G. Dobrin, Dr. V. Branisce, Antoniu de Mocsonyi şi Aurel Petrovici.

La propunerea deputatului congresual *Emanuil Ungurianu* se mai alege o comisiune *specială*, care să se ocupe numai cu chestia înfiinţării nouelor episcopii. Se compune din membrii următori: Mateiu Voileanu, Vesile Almăşan, Parteniu Cosma, Roman R. Ciorogariu, Antoniu de Mocsonyi, Emanuil Ungurianu, Dr. George Popoviciu, Dr. Gh. Dobrin şi Dr. St. Petroviciu.

Actele de alegere ale deputaţilor neverificaţi se trec acum la comisiunea verificătoare, iar rapoartele consistorului mitropolitan se împart între diferitele comisiuni.

Concediile cerute se dau, parte pe sesiunea întreagă, parte pe câte 2, 3 zile.

Inaltul presidiu anunţă şedinţa proximă pe ziua următoare la orele 10 şi închide şedinţa la 11 şi un sfert.

Şedinţa a treia.

Ţinută Sâmbătă, în 3/16 Octomvrie. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă Dr. G. *Popa*.

Notarul *Georgia* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se verifică.

Se ceteşte apoi rugarea urgentă a deputatului congresual Dr. *Valer Olariu*, chemat acasă pe cale telegrafică, ca să i se acorde concediu pe restul sesiunei. Concediul cerut se acordă. Rugarea mai multor credincioşi din comuna Moldovanouă, în chestia alegerii de paroh din comuna lor, se predă comisiunei petiţionare.

P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* face propunerea, ca din incidentul sărbărilor de Dumineca şi Luni congresul să-şi suspendeze şedinţele pe aceste două zile. Propunerea e acceptată.

Se întră în ordinea de zi. In numele comisiunii verificătoare raportează deputatul Dr. *Ioan Şenchea* şi propune verificarea următoarelor mandate de deputaţi congresuali: al deputatului din cler *Vincenţiu Partoş*, paroh, ales în cercul electoral al Chişineului din diecesa Aradului; al deputatului din cler, protopresbiterul *Avram P. Păcurariu*, ales în cercul electoral Deva-Haţeg din arhidiecesă; al deputatului mirean Dr. *Dionisie Roman*, ales în cercul Târnavei, din arhidiecesă; al deputatului mirean *Titu Haţiegu*, ales în cercul Făgetului din diecesa Caransebeşului; al deputatului din cler *Stefan Popa*, ales în Petrovoselo, diecesa Caransebeşului; al deputatului mirean *Lazar Triteanu*, ales în cercul electoral Turda, din arhidiecesă; al deputatului mirean Dr. *Pavel Oprişa*, ales în cercul electoral al Zarandului, din arhidiecesă; al deputatului mirean *Arseniu Vlaicu*, ales în cercul Braşovului, din arhidiecesă, acest din urmă cu aceea, că cu privire la felul cum s'a făcut alegerea aceasta, consistorul să facă cercetare şi să pedepsească pe cei vinovaţi, luând măsuri, ca abusuri să nu se întâmple la astfel de alegeri.

Tot în numele comisiunei verificătoare raportează *Dr. G. Popa* în chestia alegerilor din cercurile electorale Iam, Mehadia, Caransebeş şi Prigor, din dieceza Caransebeşului, atacate prin protest. La propunerea raportorului se verifică deputaţii mireni: George Szerb, consilier aulic, Dr. Virgil Nemoianu, medic, şi Constantin Burdea, consilier aulic, fiindcă protestele înaintate în contra alegerii lor nu sunt motivate. Cu privire la alegerea din Prigor, unde a fost ales *Z. Miulescu*, se ordonează însă cercetare, cu a cărei efectuire se încredinţează deputatul congresual Dr. G. *Dobrin*.

Fiindcă nici una din celelalte comisiuni nu are material gata pentru a fi desbătut în şedinţă, înaltul prezidiu închide şedinţa la orele 11, anunţând cea proximă pe Marţi, săptămâna viitoare, la orele 10 dimineaţa.

Şedinţa a patra.

S'a ţinut Marţi, în 6/19 Octomvrie. S'a deschis la orele 10. President I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Stefan Popa*.

Notariul Dr. *G. Popa* ceteşte procesul verbal al şedinţei premergătoare. Se verifică.

Unele rapoarte ale consistorului mitropolitan să împart comisiunilor. Cererile de concediu ale deputaţilor George Serb, Gerasim Sârbu, Petru Truţia, Dr. Nemoian şi Dr. Pahone, se încuviinţează.

Rugarea preoţimei din tractul Panciovei, în chestia regulamentului disciplinar, se predă comisiunei bisericeşti.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, comunică congresului, că hotărârea congresului din anul 1906 a fost dusă la îndeplinire. Serbările din incidentul împlinirei centenarului dela naşterea lui Şaguna s'au ţinut, şi acum crede, că ar trebui eternizată esecutarea hotărârii în proces verbal. Intreabă deci ce ar fi bine să se facă. Comunică totodată, că au sosit la Escelenţa Sa şi unele telegrame din afară.

Vorbesc la obiect: P. C. Sa Dr. Ilarion Puşcariu, Arhimandrit, Parteniu Cosma şi Dr. V. Branisce. In urmă congresul ia la cunoştinţă comunicarea, că serbările s'au ţinut cu solemnitate cuvenită, iar telegramele întrate la Escelenţa Sa se predau comisiunei organisătoare.

Ia acum cuvântul Ilustritatea Sa, Domnul *Dr. Iosif Gall*, şi-şi esprimă dorinţa, ca la procesul verbal să fie trecut nu numai faptul, că serbările au fost ţinute din incidentul centenariului *Şaguna*, ci şi panegericul I. P. S. Sale, Arhiepiscopului şi Mitropolitului Ioan *Meţianu*. Se i a conclus în acest înţeles.

Se întră în ordinea de zi. Comisiunea organisătoare, constituită sub presidenţia P. C. Sale, Dr. Ilarion Puşcariu, prin raportorul Dr. Nestor Oprean propune, ca raportul general al consistoriului mitropolitan din şedinţa plenară să se considere de cetit, dupăce e tipărit şi împărţit între deputaţi, şi în general să se primească de bază pentru desbaterea specială.

Luându-se apoi în desbatere pe articole acest raport, punctul prim, la care vorbesc domnii: Dr. N. Oncu, Dr. I. Gall, Mihail Popovici, Dr. Ilarion Puşcariu, Dr. Branisce, Zigre, Dr. Oncu şi I. P. S. Sa Mitropolitul, se ia la cunoştinţă, cu propunerea făcută din partea comisiunei, că consistorul mitropolitan să-şi facă şi în viitor datorinţa, lămurind pe domnul ministru de culte, că convocarea congresului să face pe temeiul legii positive, şi nu se permite nici un amestec al guvernului în această direcţie. (Guvernul ceruse presentarea programului de muncă).

La punctul 2 din raport vorbeşte deputatul Dr. *Oncu* şi condamnă restrângerea făcută din partea guvernului, de a fi eschişi dela noua alegere cei aleşi până acum de episcopi ai diecesei Caransebeşului. Incolo se ia la cunoştinţă aceea ce s'a întâmplat la Caransebeş cu privire la îndeplinirea scaunului de episcop, ajuns în vacanţă prin moartea episcopului N. *Popea*, a cărui memorie congresul o venerează prin sculare.

Discuţie se naşte la punctul 6, la care vorbesc deputaţii Part. Cosma, Dr. Cristea, Lazar Triteanu, şi dă unele lămuriri şi I. P. S. Sa, dar în urmă se primeşte propunerea comisiunei.

Celelalte puncte din raport toate se iau spre ştire, cu propunerile făcute din partea comisiunei.

Se desvoaltă însă discuţie animată asupra punctului 14 şi 16 din raport, în urma propunerii făcute din partea deputatului congresual Dr. *Aurel Vlad*, ca secretarul mitropolitan să fie îndrumat să se mute în 3 luni la Sibiiu, căci în cas contrar postul său să declară de vacant, şi că contrar usului de până acum, nebasat în legea fundamentală a bisericei noastre, de a se considera de realeşi totdeauna asesorii din senatul şcolar şi epitropese ai consistorului mitropolitan, să se facă alegere din 3 în 3 ani pentru intregirea acestor posturi de onoare.

Deputatul P. *Cosma* spune, cum s'a introdus usul de a fi considerați asesorii din aceste senate de realeși. Astfel, că statutul organic așa a fost compus la început, ca acesti asesori să fie aleși *pe viață*, dar guvernul a modificat statutul. Cu toate esplicările acestea, propunerea deputatului *Vlad* e sprigintă de deputații V. *Mangra*, Arhimandrit, de Emanuil *Ungureanu*, Dr. Nic. *Oncu*, I. A. de *Preda*, pe când pentru susținerea usului din trecut vorbește deputatul Paul *Rotariu*.

Incheindu-se discuția, mai vorbește propunătorul *Vlad*, raportorul *Oprean* și I. P. S. Sa, iar congresul primește ambele propuneri ale deputatului Dr. Vlad, cea primă însă modificată astfel, că: se îndrumă consistorul mitropolitan să grijască să se mute la Sibiiu secretarul mitropolitan, dupăce el este funcționar al consistdrului mitropolitan nu al congresului.

Raportul consistorului mitropolitan, ca senat plenar, să declară apoi primit și în discuția specială.

La propunerea aceluiași raportor regulamentul pentru alegerile de protopresbiteri se modifică, conform propunerilor făcute din partea consistorului mitropolitan.

In legătură cu modificările votate, P. C. Sa Arhimandritul *Mangra* atrage atențiunea congresului asupra unei greșeli, prefăcute în us, anume: *votul colectiv* al parohiei la alegerile de protopresbiter. Dovedește că e greșală la mijloc, deci congresul să decidă abandonarea pentru viitor a votului colectiv la alegerile de protopresbiteri. La propunerea deputatului Dr. *Oncu* propunerea va fi presentată în scris și va fi predată unei comisiuni spre studiare.

Ședința se încheie la orele 12 și jumătate. Ședința proximă Mercuri la 9 ore dimineața.

Memoriei
marelui Arhiepiscop și Mitropolit
Andreiu baron de Șaguna,
la sărbarea centenarului nașterii sale.

Din lumea Ta de idealuri,
De fericiri, coboară dar, ...
Tu, celce-ai fost pe-a noastre plaiuri
Preotul mare, legendar! . . .

Și ne privește lupta vieții,
Pornirile, cari ne'ncălzesc, —
Din faptul mândru-al dimineții
Și până umbrele sosesc.

Și cearcă de-ți urmăm povața
Și gândul, care te-a sfințit;
Ori, dacă ne sfârșim viața,
Cu-al pismei veninos cuțit!

Privirea ta pătrunzătoare
Să ne aprindă foc în vâni;
In astă sfântă sărbătoare,
Să fim mai buni și mai români!

La masa scumpei noastre mame
Sfioși, cu lacrimi să pășim,
Și, tot ce-a fost să se distrame, —
Din nou, cu drag, să rezidim.

In dulcea limbă românească,
In legea, 'n care ne-am trezit,
Copiii noștri să rostească
Un „Tatăl nost'" însuflețit!

Icoana sfânt'a maicii Tale
In veci s'o-avem la căpătâi,
Și 'n ceasuri grele și de jale
La ea să 'ngenunchiem întâi!

Ca mana d'albă din pustie
Ca soarele învietor,
Credința ei, în noi să fie,
Un talisman mântuitor.

Să crească 'n suflet la tot natul
Mândria viții românești,
Și dragostea pentru 'mpăratul
Prin lunci, prin codri, s'o 'ntâlnești.

Și-'n urma Ta, slăvite Andreie,
Pitici să nu vedem urmași;
Toiagu-ți, ceice vor să-l ieie,
Să fie oameni uriași!

Tileagd, Octomvrie 1909.

Al. Munteanu al lui Vasile,
protopresbiter ort. rom.

Dela adunarea gen. a „Asociațiunii".

Vorbirea de deschidere a viceprezidentului Andreiu Bârseanu.

(Fine).

Iar adunarea din Octomvrie 1861, prin care s'a inaugurat activitatea Asociației așa de mult dorite, el o deschide printr'un însuflețit cuvânt, pe care-l începe astfel: „Iată, domnilor, a sosit ziua cea dorită pentru înființarea unei Asociațiuni, care să aibă de problemă „literatura română și cultura poporului român". Mărturisesc sincer convingerea mea, că eu problema Asociațiunii noastre o caracterisez pe cât de nobilă și frumoasă și unică în feliul său astăzi în întreaga națiune din toate părțile, unde se află ea, pe atâta și de serioasă și grea, *pentrucă cere o perseveranță de fer și un sacrificiu din inimă*".

El recomandă tinerei însoțiri susținerea legăturilor cu trecutul și membrilor ei recunoștință față cu bărbații meritați, cari și mai înainte au ostenit pentru luminarea poporului nostru, zicând: „...Deși Asociațiunea noastră este cea dintâiu în felul său la noi, totuși vocea trecutului ne spune, că pe lângă aceea, că până astăzi n'am avut nici o Asociațiune formală și din partea Statului recunoscută și aprobată, carea s'ar fi ocupat cu literatura română și cultura poporului, zic pe lângă toate acestea, totuși au fost bărbați români singuratici, cari prin scrierile sale și edarea acelora la lumină s'au meritat prea mult pe terenul literaturii române și cultivarea poporului român, am avut noi și până acum, și îi avem și astăzi pretutindeni, pe unde se află națiunea noastră. Așa-dară *aducerea aminte de acești bărbați români binemeritați recomand eu Asociațiunii*".

Și termină cu următoarea inimoasă îmbărbătare: „Domnilor, masa dulcei maicii noastre este pregătită pentru oaspeți mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă ea in haină de nuntă și poftește la masă pe toți fii săi, ca să strălucească și ea în și cu casa sa, și să înoiască pe fiii săi, precum se înoiesc tinerețele vulturului!"

Iar la sfârșitul adunării rostește aceste mișcătoare, înțelepte și profetice cuvinte: „Ne-am adunat în caritate; ne despărțim în caritate. Dea Dumnezeu, că până la capătul veacului să fie tot așa! Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba naționalitatea și de toate, câte sunt ale Românului. — Luați seama, în ce momente și în care epocă viețuim!... Popoarele mai înainte au putut trăi fără literatură; iară astăzi așa ceva este curat preste putință. — Feudalismul aristocratic s'a delăturat prin desvoltarea puterii morale și cunoașterea legilor firești; a pășit în locul aceluia egalitatea de drepturi și egala îndreptățire. *Să nu uităm însă, că puterea minții și a geniului, științele și artele sunt, care în zilele noastre dau popoarelor tărie și le asigură viitorul!*"

Așteptările, ce le nutria în inima sa marele Arhiereu față de tânăra Asociație, se pot vedea bine din cuvântul său de deschidere, ținut în 16 Iulie v. 1862 la adunarea generală din Brașov în care după ce vorbește de alipirea tradițională a Românilor față de graiul lor strămoșesc și despre năzuințele lor din timpurile mai nouă de a înainta în cultură, urmează astfel: „De aceea tare cred, că sub scutul unor asemenea convingeri corecte și principii sănătoase, precum am amintit mai sus, va spori desigur literatura și cultura poporului român peste toată așteptarea și Asociațiunea va vedea toate așteptările sale coronate cu succesul dorit, pentrucă nu vor trece multe zeci de ani, și vom vedea literatura limbei noastre la asemenea grad de cultură cu celelalte limbi culte; școalele și institutele literare, ca unicele mijloace de cultură ale națiunei le vom vedea și noi în stare înfloritoare; vom vedea satele și orașele române regulate și înaintate; nu vor trece multe zeci de ani, și vom vedea acolo grădini și holde frumoase cultivate, bogate de pomi fructiferi, unde până eri alaltăeri erau numai pălămide și alte ierburi sălbatice; nu vor trece multe zeci de ani și ne vom bucura, văzând economia națională la plugarii noștri, înflorirea artelor și a tot felul de măestrii la Românii noștri... Pe scurt, nu vor trece multe zeci de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentrucă națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășirea națională!"

Iată cum înțelegea Șaguna menirea Asociațiunii noastre; iată ce așteptări mari, — poate, chiar prea mari, dar în tot cazul explicabile în acel timp de avânt național, — avea el dela ea; iată, ce câmp larg de activitate desfășură el înaintea ochilor acelora, cari se înrolaseră sub steagul ei pururea biruitor! Și dacă astăzi, după aproape 50 de ani suntem încă departe de realisarea prevestirilor ademenitoare, cuprinse în aceste cuvinte menite a îmbărbăta și pe care am îndrăznit a le reaminti și cu altă ocaziune, vina nu este numai a noastră, ci în mare parte a împrejurărilor care de atunci s'au schimbat în multe privințe, și poate, nu tocmai în favorul nostru.

Aceasta însă nu trebue să ne descurajeze în năzuințele noastre, ci din potrivă să ne îmbărbăteze, căci valoarea unui om, cât și a unui popor, se arată tocmai în energia, cu care știe birui piedecile, ce-i stau în calea sa spre înaintare și fericire. Și calea spre această biruință ni-o arată Șaguna în vorbirea sa din Alba-Iulia, din vara anului 1866, când, poate, și pe el îl părăsiseră unele din iluziile, ce le făcuse cu câți-va ani mai înainte. Ea este *munca*, munca neobosită, munca pe toate terenele, care oțelește pe individ, îi agerește mintea, îl înalță moralicește, îi desvoaltă încrederea în sine; munca, acel mijloc fermecător, care regenerează națiile, le întărește, le îmbogățește, le moralizează și care singură este în stare a le asigura viitorul pentru toate timpurile!

De asemenea principii a fost călăuzit Șaguna în întreagă viața sa și aceste principii mântuitoare le propagă el și în mijlocul însoțirii culturale, ce și-l alesese de conducător.

Iși poate închipui ori și cine, ce efect făceau cuvintele acestui bărbat cu înfățișare maiestoasă, și mai cu seamă pilda lui nobilă de activitate neobosită, de jertfire de sine și de devotament pentru binele obștesc, asupra contimporanilor săi, grupați în jurul acestei Asociații! Toți priveau la el cu cel mai mare respect, cu toții recunoșteau superioritatea lui și cu toții erau convinși, că destinele tinerei Asociații nu puteau fi încredințate în mâni mai bune.

Convingerei acesteia i-a dat expresiune însuși nemuritorul Timotei Cipariu în clasica sa cuvântare din Sibiiu, din toamna anului 1861, în care, după-ce vorbește cu toată competența și cu cea mai mare însuflețire despre însemnătatea limbei materne și după-ce urează viața îndelungată și roade bogate tinerei plante, — Asociației, — ce tocmai se planta și pe care o numește „razim al naționalității române", se întoarce către conducătoriul noului așezământ cultural și zice: Să urăm, domni și frați, și acelui mai mare bărbat al națiunei, care dela început cu căldură a cuprins la sinu i și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei Asociațiuni, care astăzi din idee trece în realitate; să-i urăm din inimă călduroasă cu sinceritate nefățărită și cu răsunet străbătător, ca cel ce l-a înălțat la această mare treaptă, să-i insufle purtarea de grijă părintească pentru națiunea română, nu numai în cele sânte și d-zeești, ci și în cele ce se țin de bunăstarea unui popor demn de o soarte mai bună, — de bunăstarea nu numai materială, ci mai vârtos de aceea stare eminentă, ce distinge pe o națiune cultă de către un popor, precum cuvântul distinge pe om de alte vietuitoare pe acest pământ. Să-i urăm ca să-și vază efectuate intențiunile marimoase, ce le nutrește către națiunea română, să-și vază națiunea fericită, mai fericită, de cum o văzuse la începutul păstoriei sale; să-și vază mângăierea cu ochii, repausul și mulțămirea sufletului încă și în viața aceasta. Să-i urăm zile fericite în mijlocul națiunei ajunse la fericire, zile multe și împreunate cu neîncetată mulțămire din partea acestei națiuni bune și tânăr simțitoare, ce rând și rugându-ne ca și de aici înainte să binevoiască a cuprinde și a adăposti, a ajuta și a sprijini această tânără societate, pe care o a iubit și o a ocrotit dela leagăn până în momentul de față".

Iar vrednicul și în veci neuitatul G. Barițiu, despre care se știe, că nu era totdeauna în consonanță de vederi cu Șaguna mai cu seamă în ceeace privește chestiunile politice, zice într'un tractat al său, în care vorbește despre primii 15 ani ai „Asociațiunii" și în care citează cuvintele rostite de marele Arhiereu la încheierea adunării generale din toamna anului 1891: „Acestea sunt cuvintele acelui prelat ilustru, care pe lângă necurmata sa laboare pentru scoaterea credincioșilor săi din întunerec și din umbra morții, în tot timpul arhieriei sale a înavuțit literatura noastră cu cărți școlastice și bisericești, compuse sau traduse de el. Avea mare drept Mitropolitul Andreiu a provoca și pe alții, ca să facă asemenea". Și în opul său din urmă „Părți alese din Istoria Transilvaniei", vol. III vorbind despre înaintarea bisericii române răsăritene din patrie sub Șaguna zice: „*Se ceruse un spirit gigantic și o voință neinduplecată*, pentru ca să o regenereze. *O adevărată provedință a fost aceea care-i trimisese pe Andrei baron de Șaguna*". Iar mai încolo, vorbind despre personalitatea marelui Arhiereu: „Șaguna a tras în viața sa un plan atât de larg și măreț, încât succesorii săi au să lucre cel puțin o sută de ani, ca să-l vază realizat întreg"

Un bărbat providențial a fost Șaguna pentru Asociația noastră, căruia avem a-i mulțămi o parte însemnată din înfăptuirea ei, îndrumările cele mai prețioase pentru viitorul ei, și a cărui contribuire de 1000 fl., împreună cu cele 2000 fl., dăruite de fericitul Mitropolit Alexandru, au format prima temelie materială a însoțirei noastre culturale.

Cuvine-se deci, să-i fim în veci recunoscători, cuvine se, ca figura lui bărbătească să o avem pururea înaintea ochiior noștri sufletești, iar învățăturile lui înțelepte să le avem totdeauna de îndreptar în lucrările Asociației noastre.

Dar lucrările săvârșite de Șaguna în interesul însoțirei noastre culturale sunt numai un episod din activitatea uriașă și binecuvântată, desvoltată de acest bărbat epocal spre binele și înaintarea neamului nostru românesc, — un episod însă, care stă în strânsă legătură cu întreagă ființa sufletească și cu întreagă vrerea atât de puternică a acestui om în adevăr extraordinar.

Partea cea mai însemnată a activității uimitoare a lui Șaguna, precum este în deobște cunoscut, s'a îndreptat în prima linie în favorul bisericii conduse de dânsul, în fruntea căreia o soarte norocoasă îl adusese din anul 1846, mai întâiu ca vicar, apoi ca episcop și în cele din urmă, prin vrednicia lui, ca Arhiepiscop și Mitropolit.

El ridică această biserică din starea dejosită, în care tânjise mai înainte; o liberează, cum s'a amintit mai sus, de stăpânirea străină și o înzestră cu o întocmire din cele mai democratice; sub înțeleapta și energica sa ocârmuire se ridicară sute de școli poporale, două gimnazii, o școală reală și comercială, iar seminarul pentru preoți și învățători se organiză pe baze cu totul nouă; bisericile se înzestrară cu fondurile de lipsă; zeci și sute de tineri fură ajutați la continuarea studiilor; se înființă o tipografie, în care se tipăriră numeroase cărți bisericești și școlare. Insuș marele Arhiereu, în ceasurile de liniște, când îi dau răgaz numeroasele afaceri administative sau luptele politice, la care a luat o parte așa de activă, apucă condeiul în mână și urmând pilda Arhiereilor celor mari ai bisericii noastre: a lui Varlaam și Dosofteiu, a lui Iacob Stamati și a lui Veniamin Costachi, a lui Antim Ivireanul al Ungro-Vlahiei, a lui Chesarie al Râmnicului și al lui Damaschin al Buzăului, scria fără preget, alcătuind lucrări nouă, unele de o valoare netăgăduiiă, și îndreptând și reeditând lucrări mai vechi, de care se simția trebuință.

Și ca să pună coroană vieții sale, acest mare bărbat, care își închinase întreagă ființa sa binelui poporului său și bisericii sale, lasă întreaga agonisință materială a vieții sale în folosul Neamului și al Bisericii.

In adevăr modesta criptă dela Rășinar avea să primească în ziua de 21 Iunie 1873 un om mare, care merită să fie jelit de un neam întreg.

Va zice însă cineva, că faptele acestea ale lui Șaguna privesc numai o parte a poporului nostru și astfel amintirea lui nu este o datorință obștească a Românilor din această patrie, și în genere a întreg neamului românesc.

Cel-ce ar judeca astfel, ar face ca acel frate fără minte și fără inimă, care locuind sub acelaș coperiș cu alt frate al său, ar zice: ce-mi pasă mie, de ce să întâmplă în locuința vecină?... Intâmple-se ori și ce la fratele meu, mie nu-mi pasă!... Intre furii, să-l jăfuiască, vină potopul să-l înece, arză-i focul avutul și culcușul, căci mie nu-mi pasă!... Și nu-și dă seama, că furii jăfuind pe fratele său, vor năvăli și asupra lui; potopul, surpând odaia vecină va amenința și pe a lui; și focul mistuind partea de coperiș de-a dreapta, va trece și la stânga!

Dacă în privința celei mai înalte instituțiuni sociale, în privința bisericii, soartea a împărțit arborele naționalității noastre în două ramuri, dintre care una se îndreptează spre răsărit, iară alta spre apus, aceasta nu însemnează ca aceste ramuri să caute a se nimici una pe alta, ci dimpotrivă, ele sunt datoare să se sprijinească una pe alta, bine știind, că amândouă răsar din aceeaș tulpină, că amândouă se hrănesc cu același suc și că amândouă sunt supuse la aceleași primejdii: dacă se vor încuiba omidele tr'una, vor trece şi în cealaltă parte; când vânturi duşmănoase vor izbuti a culca pe una din ele la pământ, de bună seamă va veni şi rândul celeialalte.

De aceea între cele două ramuri ale bisericii naționale române o singură rivalitate e admisibilă: rivalitatea de a produce care mai de care roade nobile şi a servi ca ocrotitoare ale naționalității noastre şi a celor mai înalte interese morale şi intelectuale ale ei. Iar bărbații mari ai neamului nostru, cari şi-au jertfit viața, munca şi averea pentru binele obştesc, — fără a ne uita dacă au trăit şi au lucrat în Sibiiu sau în Blaj, în Arad sau în Oradea-mare, în Lugoj sau în Caransebeş, — trebue cinstiți de toți Românii.

Şi între aceşti bărbați Şaguna ocupă, fără îndoială, un loc de frunte.

Să aducem deci din adâncul inimei noastre mulțămita cea mai ferbinte Párintelui ceresc, care ni l-a trimis în ziua de 20 Decemvrie v. 1808, şi să nu uităm de acea bună Română, Anastasia, care l-a ştiut mântui pentru neamul nostru.

In veci pomenirea lui!

Şi acum, după acest modest prinos de recunoştință, adus primului preşedinte al însoțirii noastre culturale, am putea începe lucrările noastre, cuprinse în ordinea de zi, dacă n'am avea să mai îndeplinim o datorie de pietate.

Anume, aruncând o privire asupra întâmplărilor petrecute dela ultima adunare generală, ținută în Şimleul Silvaniei încoace, vedem cu durere, că în timpul acesta scurt Asociația noastră a pierdut câțiva dintre cei mai vrednici membri ai săi, între cari, pe fruntaşul între fruntaşi, fericitul *Alecsandru Mocsonyi*, fost preşedinte de onoare al „Asociațiunii" şi membru fundator al Muzeului în care ne aflăm.

Născut dintr'o familie fruntaşă de origine macedo-română, ca şi nemuritorul Arhiereu Andreiu Şaguna, familie nobilă nu numai prin trecutul seu, ci mai vârtos prin faptele sale naționale şi filantropice, care a dăruit neamului nostru pe fericiții: Petru, Andreiu, Anton şi George Mocsonyi, precum şi pe virtuoasa Caterina Mocsonyi de Foen, mama fraților Alexandru şi Eugen, — fericitul Alexandru Mocsonyi, după ce a făcut studii serioase juridice şi filosofice, a luat parte activă la viața politică, apărând drepturile naționale ale poporului nostru în dietele din anii 1865—1874, până când deceptionat şi desgustat de luptele politice s'a retras la proprietatea sa din Bănat, unde ducea o viață retrasă şi meditativă. Deşi însă retras din vârtejul politic, mult regretatul răposat urmărea cu atențiune toți paşii poporului nostru şi când simțea, că este de lipsă a-şi spune cuvântul său, în afacerile naționale sau culturale şi bisericeşti, el şi-l spunea cu toată bunăvoința, dar totodată cu toată înțelepciunea şi cu tot cumpătul, care-l caracterizau. Când era vorba însă de ajutorarea vre-unei intreprinderi naționale sau de vre-o faptă filantropică, el băga fără şovăire mâna în buzunar şi ajuta cu dărnicie tot ce i se părea vrednic de ajutat. Nu era aproape nici o instituție națională, care să nu fi fost sprijinită de fericitul Alexandru Mocsonyi cu sume însemnate. Astfel la clădirea edificiului, în care ne aflăm, dânsul împreună cu vărul său regretatul Zeno Mocsonyi de Foen au dăruit suma însemnată de 24,000 coroane.

Afară de aceea mult regretatul răposat era şi un erudit. Mai mult decât atâta: el era un adevărat filosof. Şi dacă numărul publicațiilor sale nu stă în raport cu bogăția cunoştințelor sale, cauza era însăşi natura retrasă şi meditativă a lui. Sufletul lui, pe cât îl pot eu înțelege, seamănă cu opalul nobil, care prinde razele soarelui dar numai o parte mică din ele pot străbate printr'ânsul. Aceea, ce a scris şi a publicat însă dovedeşte vederi largi, concepții înalte şi o judecată deosebit de pătrunzătoare.

Cu un cuvânt, sub fața liniştită şi palidă a lui Alexandru Mocsonyi se ascundea un spirit înalt şi în trupul lui delicat bătea o inimă simțitoare pentru tot ce e nobil şi frumos, şi mai vârtos pentru neamul său mult iubit şi pentru diferitele lui instituțiuni.

In vederea acestor însuşiri esceptionale Adunarea generală a Asociațiunii noastre, ținute în Septemvrie 1901 aici în Sibiiu, îl alese cu mare însuflețire de prezident al acestui aşezământ cultural, demnitate, pe care mult regretatul, în vederea sănătății sale slăbite, a primit-o numai ca un răspuns la încrederea generală, ce i se arătase.

Cu toate acestea nu pregetă a conduce Adunarea generală ținută în Oravița, în 14 şi 15 Septemvrie 1902.

Vorbirea, cu care deschise această adunare fu o nouă dovadă de adânca lui înțelepciune şi de căldura, cu care urmărea tendințele de înaintare ale poporului nostru. El defineşte din nou aceste tendințe, mai limpede de cum făcuse poate ori şi cine până atunci, şi arată, care este chemarea cea mai apropiată a Asociației.

„*Lupta pentru cultură*", zice dânsul în această vorbire „*nu este altceva, decât lupta pentru existența națională.* Fireşte numai cultura adevărată are această putere conservatoare, iar *cultura adevărată nu poate să fie alta, decât numai şi numai cultura națională*".

Iar despre Asociațiune vorbeşte astfel: „Prin Asociațiune ni s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provizionale; pe acest teren ne întâlnim cu toții uniți într'un cuget şi o simțire.

Asociațiunea este expresiunea unității şi solidarității naționale pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; iar prin organizarea ei ni e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel, *ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua, în care Asociațiunea va vedea organizată sub stindardul său întreaga inteligență română ca o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale.* Concentrarea națională deci să ne fie lozinca"!

După trei ani de zile înțeleptul bărbat, care rostise aceste cuvinte pline de adevăr, simțindu-se tot mai slăbit, se văzu silit a se retrage dela postul de onoare, la care-l chemase încrederea obştească. In vederea meritelor sale deosebite însă Asociația noastră se simte îndemnată a-l numi în adunarea generală din Timişoara prezident de onoare al său, onorându-se astfel însaşi pe sine.

Şi deşi se ştia, că Alexandru Mocsonyi sufere şi cu greu poate părăsi casa, totuşi ochii poporului nostru se îndreptau cu încredere spre castelul din Birchiş, de unde se deprinsese să primească sfaturi înțelepte şi mână de ajutor. Până când în noaptea din 2 Aprilie n. c. i se luă şi această mângăiere.

Intre lacrimile poporului întreg se depuseră rămăşițele pământeşti ale mult regretatului bărbat în cavoul familiar din Foeni, iară sufletul lui se îndreptă spre sferele senine ale Ceriului, ca să petreacă împreună cu sufletele celorlalți bărbați mari ai neamului nostru.

Să cinstim deci memoria acestui mult meritat bărbat, alăturea cu a lui Şaguna, al cărui şcolar şi urmaş a fost în multe privințe; iar numele lui să-l scriem în inimile noastre în litere mai neperitoare, decât cele săpate în marmora acestui edificiu!

Şi acum, conduşi de spiritul înalt al acestor doi mari decedați şi al tovarăşilor lor de muncă de odinioară, care niau lăsat moştenire şi ni au încredințat spre păstrare şi întărire această măreață instituție culturală, să începem lucrările noastre!

Declar prin urmare adunarea generală de deschisă.

Să înființăm fonduri bisericeşti.

(Fine).

Pentru a putea descoperi „*secretul*" prin care am atins acest resultat, simțesc lipsa de a revoca în memoria on. cetitori cele espuse de mine în nrii. 92—93 ai „Tel. Rom." din anul trecut 1908 sub titlul „Inmulțirea venitelor parohiale". Afirm, că cele accentuate în acele rânduri erau numai nişte *modeste păreri*, că adecă încercarea acelora, va putea eventual să ducă la ceva scop; — pe când afirmațiunile mele de acum sunt *roadele reale*, resultate în urma practicării acelor păreri.

Metodul mi-a fost următoriul: Dela banca „Agricola" din Hunedoara am procurat o „cassetă de păstrare" încuiată. *Cheia aceleia* se păstrează la numitul institut, pentru întărirea încrederei nețărmurite a credincioşilor. Această „cassetă" e aşezată pe „tetrapod", unde se expune şi sfânta Evangelie spre sărutare publică. Şi cum credincioşii noştri sărută rând pe rând sfânta Evangelie şi cum casseta le stă înainte, — nu prea pot trece pe lângă aceea fără să arunce „un crețar",... se înțelege imitând aşa zicând în mod automat pe cel dintâiu, — pe preot. Când „casseta" s'a umplut cu creițarul dat de voe bună — poporul de față e încunoştințat despre aceasta şi rugat a însărcina pe unul sau doi bărbați (cari eventual vor avea şi de altfel cale la oraş) ca să ducă „cesseta" spre golire şi aşezarea ei la bancă. In Dumineca sau sărbătoarea următoare se presentează apoi poporului „libelul" şi se arată cât de mare a fost darul sufletesc aşezat acum spre păstrare. Lucrând în modul arătat, de 12 ori s'a golit „crețarul" cassetei în cursul anului 1908 înfățişând resultatul pomenit de 105 cor. 10 fil.

Astăzi, în parohia mea chiar şi cel mai îndărătnic suflet înțelege şi e convins, ca „crețarul" lui în adevăr este dat bisericei şi „nu poate fi mâncat" din partea nimănui. Iar sinodul nostru parohial ținut la 18 Ian. a. c., dupăce am zugrăvit foloasele viitoare din această colectă a *pus bază unui fond bisericesc neatacabil pe 50 de ani înainte.* Iată dară, că într'o parohie mică şi săracă cum e Nădăştia inferioară, s'a înființat fond bisericesc — cu ajutoriul unui crețar! Şi acest fond va spori, încet — dar sigur, având-şi isvorul de ameliorare modest şi acceptabil de toți săracii — de un ban!

Sunt convins, că mulți frați preoți chiar şi după arătarea acestui metod atât de simplu şi înțeles şi de popor, — vor zice, că nu sunt toți atât de norocoşi, ba că parohienii nu primesc inovațiuni etc. La acestea mă simt îndemnat a reflecta, că nu *aci* zace causa, ci alt undeva, în nepăsare, şi în lipsă de voință tare. Cei din apropierea parohiei mele, cari cunosc temperamentul parohienilor mei desigur vor adeveri că foarte mult a trebuit să lupt şi eu până am introdus acest lucru în parohia mea. Cei mai guralivi — învitați adesea de cei „fruntaşi" — amenințau din greu că „satul" nu primeşte această „răutate" odată cu capul... că, ei dacă o voiu introduce o cu „sila", nu mai cercetează biserica, ba că îndată ce vor vedea pentru prima dată cassete, în mijlocul bisericei o fac toată sfărmituri etc. etc.

De repețite ori a trebuit să țin poporului predici speciale în acest înțeles. In patru, cinci Dumineci după olaltă vorbindu-le în acest obiect, mi-a fost de ajuns ca să le lămuresc întreaga afacere, că adecă introducerea acestei lucru folositor, nu va fi obligător pentru nime.. cine are, şi voeşte a da un crețar — bună faptă săvârşeşte, dar Dzeu îl primeşte şi pe acela, care nu poate da... Li-am arătat, că opoziția aceasta a unora tinde a zădărnici săvârşirea milosteniei față de sfta biserică şi din partea oamenilor doritori de a-şi face lor un bine sufletesc, şi deci săvârşesc un păcat duplu întrucât nu se îndestulesc cu atâta, că ei nu doresc din parte-le a-şi face un bine sufletesc, dar împedecă şi pe alții în intențiunea lor bună...

Dar să nu sporim vorba. Ca la ori ce lucrare, ce doreşti a întreprinde, aşa şi aici trebue înțeles şi practicat proverbul: „voeşte şi vei putea".

Să cercetăm dar, că oare ce resultate şi prin urmare ce foloase ni-ar îmbia şi ni-ar pune în perspectivă o estinsă şi generală acțiune în materia, ce ne preocupă?! In parohia mea, — după cum s'a arătat mai sus, cu toată siguranța pot conta la un resultat mijlociu anual de cor 100. Această parohie numără 100 familii cu 600 suflete. Inainte de a continua cu espunerea resultatelor şi foloaselor obținânde, prin o muncă armonică şi generală, lăsăm să urmeze aci o icoană fidelă, care ne indică rezultatul positiv şi real *dintr'o singură parohie*, cum e de pildă şi a mea. Această icoană este:

Dacă depunem la o bancă an de an câte o sută (100) coroane adunate din crețarul dăruit — să vedem, cât căpătăm la finea anului 1, 2, 3, ... 10, 15, 20, 25, 30, 40 şi 50-lea?

Vom avea:

la finea anului	Capital şi int cu 5%	Capit şi int. cu 6%
1	105·— cor.	106·— cor.
2	215·25 „	218·36 „
3	331·01 „	337·46 „
4	452·56 „	463 70 „
5	580·19 „	597·53 „
6	714·20 „	739 38 „
7	854·91 „	889·75 „
8	1002·63 „	1049·13 „
9	1157·79 „	1218 08 „
10	*1320·68* „	*1397·16* „
15	2265·75 „	2467·20 „
20	3471·92 „	3899 27 „
25	5011·34 „	5815·63 „
30	6976 08 „	8380·16 „
40	12683·98 „	16404·76 „
50	21981·54 „	30775·60 „

Luând deci de bază o parohie ca şi a mea de 600 suflete cu un resultat anual de 100 cor., *după 10 ani are 1320 cor. 68 fil.* respective 1397 cor. 16 fil., *la 25 de ani 5011 34* respective 5815·63 cor., *ear la 50 de ani frumoasa sumă de 21,981·54*, sau fructificată cu 6%—30,775·60 coroane!

Abstragând dela faptul, că în multe parohii, credincioşii fiind mai zeloşi şi mai cu dare de mână s'ar arăta şi resultate mult mai îmbucurătoare, — socotind numai după resultatul obținut în parohia mea mică şi săracă: un protopresbiterat de 10,000 suflete face în număr rotund cam 16·5 parohii ca aceasta, deci în primul an ar aduna crețăreşte 1650 cor.; la 10 ani ar avea 21,701·22 cor. ş. a. m. d. In chipul arătat deci după un calcul real şi cu neputință a fi contrazis din partea nimănui, am ajunge că biserica noastră din arhidieceză cu un număr de 794 000 de suflete, într'un singur an să adune suma de 132,400 coroane, care după 50 de ani s'ar ridica la considerabila cifră de *29 milioane 102 mii 844 coroane, rod fructificat cu 5%!...*

Iată aci un mare fond bisericesc realisat cu ajutorul „crețarului"! Iată aci scutul şi acoperemântul, sub care, la timpul său, biserica îşi va ocroti preoții şi învățătorii săi de — viforul ispitelor...

Iată aci propta puternică, care va sprijini şi ajuta activitatea „fondului cultural" întru salvarea bisericei naționale străbune!

Printr'un metod simplu şi foarte lesne de introdus — *am putea aduna această sumă.* Introducerea acestui metod salutar nu poate fi împedecat de nimica, afară de indiferentismul celor competenți.

Nu mă simțesc îndreptățit a afirma, că doar numai metodul arătat ar fi unicul ducător la scop, dar aceea o susțin, că o altă cale, care ar duce la resultate reale şi positive cu aceeaşi uşurință şi convenabilă şi săracilor noştri credincioşi, — abia s'ar putea afla.

Cetim şi auzim din când în când, că cutari preoți mai zeloşi — în lipsa de fonduri bisericeşti — ei înşişi pun baze la câte un atare fond, donând bisericii 100—200 coroane.

Frumoase fapte, fără îndoială şi vrednice de toată lauda, dar să ne ierte unii ca aceia, dacă îndrăznim a le spune că — întru cât acestia vor fi socotind a fi făcut totul — pentru ajungerea scopului abia au făcut ceva.

Doar e ştiut, că capitalul fructificat cu 6%, abia după 10 ani să duplifică, prin urmare un fond de 100 cor., după 10 ani abia s'a ridicat la suma de 200 coroane... După metodul arătat mai sus însă, fiecare preot cu bani puțini din propriul său (1—2 cor.), la 10 ani va da bisericei un fond nu de 200 ci de 2000 coroane, şi mai bine!.

Şi cine ar putea trage la îndoeală marile foloase, ce s'ar revarsă asupra bisericei noastre în timpii viitorii din o atare operă?! Tocmai zilele prin cari trecem ne însuflă cele mai chinuitoare îngrijorări față de viitorul preoțimei şi învățătorimei noastre. Nu esistă român, care poartă la suflet soartea neamului şi a bisericei sale, să nu se înfioreze la suflarea ghețoasă a vânturilor de tot reci cari de un timp încoace au început a sufla tot cu mai multă putere în coroana pomului vieții noastre naționale, cu scopul de a rupe din acea podoabă sau florile: preoții şi învățătorii noştri.

Şi toate aceste vânturi reci îşi arată efectul desastros mai cu seamă în lăturea cea mai slabă, pe care noi o numim *sărăcie!* Dacă n'am fi săraci şi lipsiți, dacă biserica ca atare ar fi în stare a remunera pe îngrijitorii ei — preoți şi învățătorii... oare inimile simțire-ar acel fior, pe care îl simțesc? Sigur că nu. Prin urmare, dacă biserica nu poate satisface *astăzi* acestei arzătoare cerințe, datorința noastră este a prepara terenul, ca cel puțin în *viitor* să ajungă în aceea posiție.

„....Ingrijiți de sporirea venitelor bisericeşti în parohii, pentruca — în caz de lipsă — să se poată ameliora şi din acelea venitele preoților... că e lucru înțelept ca să nu aşteptăm toate dela alții..." — ne zice şi ne demandă înțeleptul nostru Stăpân *I. P. S. arhiepiscop şi metropolit Ioan Mețianu* prin circulariul ddto. 12 Dec. 1908, Nr. 14,688 Prez.

Cred tare, că o conlucrare armonică, după metodul arătat, negreşit şi cu toată siguranța va aduce biserica la acel stadiu, că cel puțin nepoții şi strănepoții noştri, să se poată bucura fără de nici un alt ajutor — de astfel de valoroase beneficii, la cari noi, cei de astăzi, nici pe departe nu putem conta. Ei vor binecuvânta atunci țărâna noastră, ear poporului vor fi adevărați părinți — conducători?... El, sărmanul observând, că din toate părți e este copleşit şi despoiat prin feliuritele dări fără de număr, şi observând că singura lui maică iubită — biserica, — nu-i mai cere nimic, — afară de ce pune el benevol în cassetă — o va iubi, o va adora şi se va alipi de ea cu toată ardoarea şi cu tot sufletul!

Cu un cuvânt, naea va fi salvată şi printr'ânsa comoara noastră — *poporul!*

Prin aceasta prizmă văd eu biserica şi poporul meu peste 50 de ani, în cazul că s'ar introduce *în toate parohiile* cele atinse mai sus.

In fine remarc încă odată, că cele espuse în acest modest articol, nu sunt eflucsul unor păreri ori presupuneri optimiste, ci rezultatul cules de pe ogorul practicei pozitive şi roditoare.

Arați şi sămănați aşisderea — şi roadele nu vor întârzia! *George Rain*,
preot.

Serbări centenare în Haţeg.

Reprezentanţii clerului şi poporului român greco-oriental din protopresbiteratul Haţegului, din incidentul aniversării de 100 ani dela naşterea celui mai mare arhipăstor al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Ungaria, învită la festivitatea *Desvălirii bustului marelui Andreiu* care se va săvârşi Duminecă, la 11/24 Octomvrie anul crt, în curtea bisericei greco-orientale române din Haţeg. Haţeg, în 27 Septemvrie (10 Octomvrie) 1909. Comitetul aranjator: Prezident: Dr. Cornel Popescu, protopresbiter. Viceprezident: Sebastian Stanca, paroh în Vulcan. Vice-prezident: Dr. Augustin Straiţiariu, advocat în Haţeg. Secretar: Aurel Popoviciu, paroh în Covragiu. Secretar: Cornel Popoviciu, comerciant în Haţeg. Controlor: Petru Armean, paroh în Ohaba de sub peatră. Cassar: Victor Pop, contabil la „Haţegana“. Membrii comitetului: Nicolae Cerbicean, paroh în Sălaşul-superior. Sebastian Ciocan, paroh în Valea-Sângeorgiu. Nicolae Georgescu, paroh în Streiu-Săcel. George Popoviciu. paroh în Ocolişul-mic. Moise Popoviciu, paroh în Gânţaga. Victor Şandru, paroh în Băreşti. Ioan Susman, paroh în Silvaşul-inferior. Dr. Toma Ienciu, advocat în Pui. Aurel Medrea, teol. abs. în Ruşi. Dr. Nicolau Olariu, advocat în Petroşeni. Dr. Leo Parasca, medic în Haţeg. Parteniu Petrila, farmacist în Lupeni. Pompeiu Popescu, funcţionar la „Haţegana“. Dr. Toma Vasinca, advocat în Pui.

Programul.

I. La orele 9 st. liturgie şi parastas. II. La orele 11 desvălirea bustului, cuvântări şi încununarea bustului din partea deputaţiunilor. III. La ora 1 banchet în sala hotelului „Mielul de aur“; cuverta 4 coroane.* IV. La orele 8 seara: *Concert festiv* în sala hotelului „Mielul de aur“ cu concursul binevoitor al d-şoarelor Florica şi Roma Ciuciu şi al mai multor domni. Program: 1, Cuvânt de deschidere, rostit de Dr. C. Popescu, protopop. 2. „Inchinare memoriei marelui Andreiu“, imn ocazional, textul de Seb. Stanca, muzica de Dr. C. Popescu, executat de corul preoţilor. 3. „Activitatea naţională a lui Andreiu bar. de Şaguna“, disertaţiune de Seb. Stanca, paroh în Vulcan. 4. „Seara“, de F. Abt, executat de corul preoţilor. 5. Fantazie din opera „Mignon“, de A. Thomas, executată la violină de d-ra Roma Ciuciu, cu acompaniare de pian de d-şoara Florica Ciuciu. 6. „Pe-al nostru steag e scris unire“, executat de corul preoţilor. Dans. Preţul de întrare la concert: Loc I. 2 cor., loc II. 1 cor. 40 fil., loc III. 1 cor. loc de stat 60 fil., galeria 40 fileri. Bilete se capătă în prăvălia dlor B. Popoviciu şi Fiii şi Stefan Şelariu, şi seara la cassă. Suprasolviri marinimoase pentru acoperirea speselor bustului, se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească a tractului Făgăraş.

— 26 Septemvrie v.

Cea dintâi conferenţă ambulantă a tractului Făgăraş s'a ţinut la 23 Septemvrie a. c. în Lisa, parohie ce cade cam la o margine a tractului Făgăraş. Aceasta este de bună seamă prima causă, că foarte mulţi au absentat mai ales cei mai depărtaţi. Au lipsit 15 preoţi din 38, câţi sunt în tract. foarte mulţi dacă se consideră, că pe Ţara-Oltului avem căi de comunicaţie destul de bune şi de data aceasta am avut şi vreme frumoasă. Unii din cei absenţi şi-au înaintat şi scuse, cari neputându se lua în considerare deplină, conferenţa hotărăşte să se pedepsească 11 preoţi şi să scuze numai 4 preoţi.

S'a ţinut numai o singură şedinţă. S'au pertractat toate cele puse în ordinea de zi, dar în aceste rânduri nu ştiu să le încrestez toate. După discuţia devenită aproape banală prin repeţirea an de an aproape ale aceloraşi observări fără multă noimă asupra serviciului divin, mai ales asupra acestuia — şi a predicei, s'a cetit darea de seamă asupra rapoartelor întrate dela preoţi despre activitatea lor în parohie. Trecând peste cuprinsul referadei care priveşte numai tractul nostru, reţiu din propunerile păr. Alexandru Popa din Lisa, cea referitoare la felul cum să se organiseze în viitor conferenţele ambulante. Citez ... „îmi iau voe a propune on. conferenţe, ca să ia decisul ca pe viitor ori de câteori se ţine conferenţă, programul să se statorească de către protopresbiter în conţelegere cu preotul local şi o comisiune anume esmisă de conferenţa trecută spre acest scop, apoi să se esmită o comisiune, care să observe şi să studieze mersul acelei parohii în toate privinţele şi apoi dacă nu se poate la aceea, la proximă conferenţă să facă raport detailat despre cele aflate şi demne de imitat sau de criticat“.

Bună este propunerea, bine şi e ca pe viitor aşa să se facă, dar eu cred, că scopul prim al conferenţelor preoţeşti nu este edificarea poporului, ci clarificarea noastră a preoţilor cu misiunea noastră pastorală; iar edificarea credincioşilor, la această ocasiune, cade pe al doilea plan. Că dacă aşa cum s'a făcut la conferenţă de acum cu liturgie săvârşită şi cu predică rostită nu de un preot local, nu e destul de edificător pentru credincioşi, în schimb nici propunerea dânsului, că să se fi făcut un maslu la hotar, nu e cu mult mai norocoasă.

Ar fi fost, nu-i vorbă, mai multă lume, care să asculte slujba decum a fost de astădată (că s'a servit numai liturgie) în biserică, dar nu se poate pretinde ca să vină toţi preoţii din tract unii din depărtări de 20—30 km. pentru un maslu, pe care şi de altfel l-ar putea celebra numai câţiva.

Ci să se înţeleagă odată, că precum au avut învăţătorii conferenţele pentru perfecţionarea lor, precum au învăţaţii, industriaşii, comercianţii adunările şi congresele pentru perfecţionarea îndeletnicirilor lor, aşa şi noi preoţii avem conferenţele noastre preoţeşti pentru perfecţionarea noastră ca preoţi.

In alt ceva însă aflu eu partea bună a conferenţelor ambulante. Ele desvoaltă între preoţi dragostea, familiaritatea, intimitatea, cari ne pot face măcar pe noi preoţii mai solidari, de cât alte clase de inteligenţi români. Eu unul spun drept că m'am simţit mai bine în Lisa, decât în Făgăraş.

*

Ni s'a cetit o parte din raportul păr. protopop N. Borzea, ca paroh al Făgăraşului, din care se invederează adevărate stări anarhice în biserica din acest oraş, cari stări încercând — dupăcum însuşi spune — dânsul să le reguleze, şi-a atras asupra sa batjocuri şi insulte, cari au trecut şi în ziaristică, mai ales în foaia „Ţara-Oltului“. Conferenţa le ia la cunoştinţă cu indignare şi esprimă aderenţă şefului ei tractual.

Ia deci următoarea hotărâre unanimă:

Din incidentul că în ziarul numit „Ţara-Oltului“ au aruncat asupra şefului tractual protopresbiterului Nicolae Borzea mai mulţi indivizi din parohia Făgăraşului — insulte nedemne şi calumnii, Conferenţa preoţească întrunită în parohia Lisa la 23 Sept. a. c. respinge cu dispreţ aceste insulte nedemne şi calomnii, declarând pe acei corespondenţi de oameni răutăcioşi şi esprimând încredere protopresbiterului N. Borzea pentru conducerea cu demnitate a acestui tract protopopesc.

*

Foile ungureşti scriu, că noi preoţii nu aprobăm dispoziţiile făcute de arhiereii noştri pentru apărarea limbii şi legii noastre în conflictul cu ministrul de culte. Că tăcerea noastră nu-i desaprobare, dovedeşte categorica desminţire ce urmează:

„Preoţimea gr.-or. română a tractului Făgăraş, întrunită în conferenţă preoţească în Lisa, îşi exprimă sentimentele de recunoştinţă şi mulţămire faţă de I. P. S. Sa Domnul arhiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu* pentru ţinuta deamnă şi bărbătească, manifestată în conflictul iscat în urma ordonanţei de catehizare a ministrului reg. ung. de culte şi instrucţiune publică, se solidarisează întru toate cu atitudinea energică şi legală a capului lor bisericesc şi roagă totdeodată pe şefii tractuali, ca în toate conferenţele preoţeşti să ia concluse similare, ca să se vadă, că atunci, când e vorba de limbă şi lege, mitropolit şi preoţi una suntem“.

*

Masă comună am avut în birtul parohiei, unde este arândaş un sas, Stof. N'aş aminti lucrul acesta, atât de cu conştienţiositate relatat de raportorii de pe la alte conferenţe, dacă n'ar fi dat motiv la o surprindere plăcută. Comitetul parohial a votat dela biserică pentru spesele cu masa suma de 50 cor. Participanţii au aflat însă de bine a nu folosi acest dar, jertfind fiecare câte 2 cor., suma adunată s'a destinat ca să formeze baza fondului nou al „Reuniunii de femei“ din loc, care e pe cale de a se înfiinţa. „*t*.“

NOUTĂŢI.

Centenarul lui Şaguna în bisericile din România. I. P. S. Sa Mitropolitul-Primat Atanasie, precum şi I. P. S. Sa Mitropolitul Pimen al Moldovei au dat circulare către toţi protoiereii din judeţe, prin care dispun ca Dumineca, la 4 Oct. v. a. c., în toate bisericile din România, după terminarea sfintei liturgii să se oficieze parastas pentru odihna sufletului şi vecinica pomenire a marelui mitropolit român Andreiu Şaguna, care în cronica neamului a însemnat pagini epocale de lumină şi glorie.

*

Despre numărul nostru festiv. Cetim în ziarul francez „*La Roumanie*“ următoarele: „Excelentul nostru confrate din Sibiiu „Telegraful Român“ publică un strălucit număr de 8 pagine în colori cu un portret: întreg numărul este consacrat memoriei arhiepiscopului şi mitropolitului Andreiu baron de Şaguna“. Aceleaşi aprecieri binevoitoare ni se fac şi din partea celorlalte ziare din România şi dela noi.

*

Procesul „Gazetei Transilvaniei“. Procesul intentat în contra numărului jubilar al „Gazetei Transilvaniei“ s'a pertractat Luni la tribunalul regesc din Murăş-Oşorheiu. Acusa procurorului a fost respinsă faţă de toţi acusaţii, iar procedura sistată în contra lor. Procurorul a anunţat apel.

*

Reuniunea femeilor române din Sibiiu încă a căutat să onoreze memoria marelui mitropolit Şaguna. Comitetul reuniunii s'a prezentat în corpore la parastasul ce s'a celebrat în biserica catedrală şi a depus o cunună pe mormântul fericitului arhiereu prin o delegaţie compusă din doamna Maria Cosma, prezidenta şi dşoara Elena Petraşcu, viceprezidenta reuniunii.

*

Hymen. *Elena Irhaş*, şi *Dr. Dumitru Borcia* îşi anunţă celebrarea cununiei care va avea loc Dumineca în 11/24 Octomvrie a. c., în biserica română gr.-or din Băiţa la orele 5 p. m.

*

Sărbare şcolară s'a ţinut Dumineca în 4/17 Oct. la Braşov în amintirea naşterii lui Şaguna. S'au cântat mai multe coruri, iar dl Dr. Al. Bogdan, profesor, a rostit un discurs despre „Moştenirea lui Şaguna“. La sfârşitul sărbării s'au împărţit celor de faţă portretul neuitatului mitropolit. Şedinţă festivă, din acelaş prilej, a mai ţinut tinerimea dela inst. teol. şi ped. din Arad cu o programă bogată şi cu un discurs comemorativ de dl Dr. Iustin Suciu, profesor.

*

Delegaţia Lugojenilor. Ca representanţi ai comunei bisericeşti Lugoj şi al tractului protopresbiteral al Lugojului s'au presentat la sărbările centenare din zilele trecute delegaţiunea constătătoare din membrii clerului: Dr. George Popovici, protopresbiter, Dumitru Soceneanţu, paroh şi George Joandrea, diacon şi din mirenii: Dr. Stefan Petrovici, Dr. George Dobrin şi Dr. Val. Branisce.

*

Mormântul mamei lui Şaguna. P. C. Sa Părintele Gh. Ghenadie Bogoievici din Budapesta a descoperit în cimiterul Kerepes al Budapestei mormântul mamei lui Şaguna. Crucea poartă inscripţia următoare: *„Mult iubitei sale mame Anastasia, prea preţuitului său frate Vreta şi dulcei sale surori Ecaterina, ridică monumentul acesta Andreiu Şaguna, episcop al Ardealului“.*

*

Dl Dr. Aurel Novac, deputat dietal şi advocat în Biserica-albă, a binevoit a se înscrie în şirul membrilor pe viaţă ai Reuniunii meseriaşilor români sibieni cu taxa de 50 cor.

*

Numere festive din incidentul centenarului lui Şaguna au publicat: „*Luceafărul*“, „*Rev. teologică*“ „*Vatra Şcolară*“, „*Neamul Românesc*“ „*Foaia interesantă*“ Articole elegioase, afară de revistele şi ziarele româneşti de pretutindenea, au mai scris şi ziarele străine. „*S. D. Tageblatt*“ din Sibiiu are un frumos articol despre Şaguna, — îl vom publica în traducere.

*

Din Madrid se vesteşte, că *Ferrer* socialistul spaniol, care a fost condamnat la moarte, pentrucă ar fi organisat revoluţia din Barcelona, a fost executat, în săptămâna trecută, cu toate protestele întrunirilor ţinute de muncitari în favorul celui osândit.

*

Procese de presă. Senatul de acusă al tribunalului reg. din Murăş-Oşorheiu a hotărât în zilele acestea punerea sub acusă a dlui Aug. *Fulea*, absolvent de teologie, pentru un raport despre o adunare poporală, publicat în „Gazeta Transilvaniei“ nr. 206 anul 1908. — Dl Dr. Emil Babeş a dat în judecată ziarul „Tribuna“ pentru articolul „Esecutarea mişelului“.

*

Jefuiţi. Intr'un cupeu de clasa I. a unui tren, care circulează între Viena şi Varşovia, s'au găsit şapte călători adormiţi. S'a constatat, că au fost cloroformaţi de nişte hoţi, cari i-au jefuit. Hoţii au dispărut fără urmă.

*

Botez. Doi preoţi mohamedani au trecut la creştinism La botezul lor, făcut într'o biserică din cele mai mari ale Berlinului, a fost de faţă o mulţime enormă de public.

*

Radicalii sârbi. Reprezentanţii partidului radical sârb în parlamentul ungar, dnii Mrkşici, Muşiţki şi Mancilovici, au adresat dlui Dr. T. Mihályi, preşedintelui Clubului, o scrisoare declarând, că nu mai fac parte din clubul parlamentar al naţionalităţilor. Se ştie, că numiţii deputaţi sprijinesc pretensiunile militare ale maghiarilor; prin urmare locul lor nu mai putea fi în clubul naţionaliţilor nemaghiare.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriaşilor sibiieni“ au mai dăruit: Sever de Barbu secretar de bancă (Reghinul săs.), soţia sa Eugenia n. Moldovan şi copiii lor: Aurora, Patricia, Eugenia, Ionel, Elvira, Sever, Ovid şi Zeno, 5 cor.; Dr. Augustin Venter, adv. (Braşov), 1 cor.; Dr. Virgil Cioban preot milit. (Viena) 20 bani; Nicolae David director de bancă, (Bucium), 2 cor.; Dr. Dionisiu Stoica, red. „Gazetei de Dumineca“, 1 cor.; Dr. George David adv. (Abrud), 5 cor.; Ioan Agârbiceanu preot (Bucium) 1 cor.; Ioan Simu preot (Abrud), 2 cor.; Miorica Tordăşianu 10 bani şi Dr. Cornel Munteanu, cand. de adv. (Alba-Iulia) 2 cor.

*

Farmacia a făcut în deceniile din urmă progresele de necrezut, aşa d. e. avem astăzi cunoscutul mijloc unsoarea de ficat în formă nouă, care nu numai că o liberează de gustul şi mirosul greţos, ci o redă într'o formă absolut uşor de mistuit, ceea ce-i măreşte efectul. Aceasta e „Emulsiunea lui Scott“, care se cumpără acum în toate farmaciile.

Cărţi şi reviste.

„Bătrâneţa“. In „Biblioteca pentru toţi“ a apărut în traducere cunoscuta lucrare filosofică a marelui savant Elie Metchnikoff, „Despre bătrâneţă“. Se ştie ce răsunet a avut scrierea lui Metchnikoff şi mai ales Studiile sale asupra rasei omeneşti, apărute acum cinci ani. In ele savantul dela institutul Pasteur din Paris se ocupă de cauzele bătrâneţei şi de reţeta prin care viaţa se poate prelungi şi omul poate înlătura greutăţile şi mizeriile unei bătrâneţi chinuite. Lucrarea tipărită acum în „Biblioteca pentru toţi“ e o conferenţă a lui Metchnikoff în care singur autorul rezumă teoriile lui care au făcut atâta zgomot. Expunerea simplă şi pe înţelesul tuturor, face din această carte o admirabilă lucrare de popularizarea ştiinţifică şi adaogă încă un volum la bogata colecţie de popularizare a „Bibliotecii pentru toţi“. — Preţul 30 bani, de vânzare la toate librăriile din ţară. Catalogul complect al acestei Biblioteci, ce cuprinde peste 500 de numere, a se cere la librăria editoare Leon Alcalay — Bucureşti.

*

„Luceafărul“ Nr. 20 a apărut cu următorul sumar: I Borcia: Prorocul (poezie). Dr. I. Lupaş: Un centenar dela naşterea mitropolitului Şaguna. Gh. Tulbure: Mitropolitul Şaguna ca scriitor bisericesc. Maria Cunţan: Pentru lege (poezie). Dr

---

*) Insinuările pentru banchet sunt a se face la secretarul *Cornel Popoviciu* până în 10/23 Octomvrie a. c.

I. Lupaş: Audienţa lui Şaguna la Împăratul. I. Bărsan: Sonet (poezie). ⁂: Din corespondenţa lui Şaguna. I. L.: Un articol politic scris de Şaguna. Vidu Rusmin: La noi (poezie). Vasile Stoica: Porneşte acum... (poezie) Pompiliu Popa: Din popor (poezie). Dări de seamă: Dr. I. Lupaş: Mitropolitul Andreiu Şaguna — monografie istorică (E Hodoş). Gh. Tulbure: Activitatea literară a mitropolitului Şaguna (T). Cronică: Cursurile de analfabeţi. † Gr. G. Tocilescu. † George Mocianu. † Gh. Kernbach. Ştiri. — Poşta redacţiei. — Bibliografie. Ilustraţiuni: Casa în care s'a născut Şaguna (Mişcolţ, Ungaria). Andreiu Şaguna la venirea sa în Ardeal ca vicar general. Şaguna pe la anul 1870. O audienţă în Burgul din Viena.

*

Vatra Şcolară, rev. ped. redactor Dr. *P. Şpan*. nr. 7—8 pe Sept. — Oct. 1909 cuprind: Şaguna ca bărbat de şcoală de Dr. P. Şpan. N. Popea, I. Popescu, Z. Boiu, N. Cristea, Dr. D. P. Barcianu, Dr. I. Crişanu, caracterizări de ⁂ V. Roman de Lp. Bellissimus de I. Dariu. Bota, Tuducescu şi Andreescu de I. Vuia. Din viaţa şcolară de Cosor. Recensiune şi reflexiuni de Dr. P. Şpan. — Abon. 6 coroane pe an. A se trimite la Sibiiu, str. Măcelarilor 24.

*

Poezii, epigrame (!) şi cugetări în proză, de A. C. Cuza. Vălenii-de-Munte, tip. „N. R." 1909. Un volum format mic de 235 pp. Preţul: Lei 1.50. Dacă autorul în loc de douăsutetreizecişicinci ni-ar fi dat cel mult o sută de pagine pe ales, am avea ceva bun. Aşa însă volumaşul ni se pare o lucrare dintre cele mai mediocre ale literaturii noastre contimporane.

*

Biserica ort. română, rev. eclesiastică, nr. 6 pe Sept. 1909 cuprinde următoarele materii: Persoana lui Hristos. Mama. Contin. bibl. lui Petru Movilă. Cuvântări însemnate din veacul trecut. Consistorul sup. bisericesc. Aşezămintele sfinţ. apostoli. Depunerea lui Hrisostom. Bisericile româneşti din Transilvania şi Ungaria. Cronica bisericească. Centenarul marelui mitropolit Andreiu Şaguna. Două rapoarte către I. P. S. Mitropolit al Moldovei. Cel ce si săturat, pe psaltichie. Donaţiuni. Inştiinţare. Abonamentul 12 lei, Bucureşti, Tip. cărţilor bisericeşti.

Dela congres.

Şedinţa a cincia.

Ţinută azi, Mercuri, 20 Octom. n. Prezident I. P. S. Sa Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Dr. G. Proca*.

Se verifică procesul verbal al şedinţei trecute.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, ia cuvântul deputatul Nicolae *Ivan* şi comunică, în numele comisiunei exmise pentru censurarea socotelilor fundaţiunii Gozsdu, că socotelile anului 1906/7 lipsesc. Au fost revidate din partea consistorului mitropolitan şi înaintate guvernului, apoi trimise comitetului de administrare a fundaţiunei Gozsdu. Comisiunea e de părerea, că fără aceste socoteli nu poate face censurarea celoralalte. Cere deci avizul congresului.

I. P. S. Sa Mitropolitul *Meţianu* dă unele lămuriri, că numai în anii în cari se întruneşte congresul să supun socotelile examinării congresului, în ceialalţi ani censurarea o face consistorul mitropolitan. Cererea comisiunei e deci nerealisabilă.

Vorbeşte la obiect P. *Cosma* şi spune care a fost usul până acuma, acela, pe care l-a expus I. P. S. Sa.

Deputatul Dr. G. *Dobrin* spune, că socotelile anului ultim, presentate comisiunei, sunt revăzute din partea comisiunei. Dacă este vre-o hotărâre, că socotelile celoralalţi ani le revidează consistorul mitropolitan, să se comunice comisiunei această hotărâre, căci comisiunea nu a dat de ea. Absolutorul crede, că numai congresul e îndreptăţit să-l dee, nu consistorul mitropolitan.

Deputatul P. *Cosma* crede, că pentru viitor aşa va fi bine să se facă. Consistorul mitropolitan să censureze socotelile, dar să nu dee absolutoriu, ci să raporteze congresului, că a a aflat socotelile în regulă şi să propună congresului să dee absolutorul.

Mai vorbeşte la obiect Dr. Nicolae Oncu. Crede că de astă dată să se respecteze praxa din trecut. Pentru viitor însă toate socotelile să fie supuse congresului spre censurare.

Mai vorbeşte I. P. S. Sa, raportorul N. Ivan şi Dr. G. Dobrin, apoi se primeşte propunerea deputatului *P. Cosma*, ca pentru trecut să fie aprobată de bună praxa din trecut, iar în viitor să fie presentate *toate* socotelile fundaţ. Gozsdu congresului spre censurare.

La propunerea deputatului *Dr. G. Popa* se verifică deputaţii Dr. *G. Dobrin*, ales în cercul electoral al Alibunarului, şi *Nedici*, din cler, ales în Jam, dieceza Caransebeşului.

Urmează raportul comisiunei bisericeşti. Sa constituit astfel: President P. C. Sa, Arhimandritul Vasile Mangra, raportor I. A. de Preda.

La propunerea raportorului, raportul consistorului mitropolitan ca senat bisericesc se consideră cetit şi se ia de bază la desbaterea specială. Se ia apoi la cunoştinţă punct de punct şi în discuţia pe articole.

In numele comisiunei financiare raportează Dr. Nicolae Vecerdea. Propune ca raportul consistorului mitropolitan, ca senat epitropesc, să fie luat de bază pentru desbaterea specială. La desbaterea pe articole se primesc propunerile comisiunii financiare, după ce congresul a ascultat lămuririle date din partea înaltului presidiu.

La singuraticele puncte din raport au vorbit: P. S. Sa episcopul Aradului, ilustrul domn Dr. I. Gall, şi Dr. G. Dobrin.

Socotelile fondurilor administrate la mitropolie, la propunerea aceluiaşi raportor se aprobă şi consistoriului să dă absolutoriu. Comunicarea, că cassa a fost scontrată şi aflată în ordine, se ia spre ştire. Secretarului mitropolitan i se votează şi bani de cuartir. In chestia aceasta au vorbit I. P. S. Sa, care a dat esplicările necesare, Dr. I. Gall, Part. Cosma, M. Popovici, T. Herman şi Dr. M. E. Cristea.

Budgetul anului viitor, tot la propunerea raportorului D. Vecerdea, se votează în suma propusă de consistorul mitropolitan.

Urmează raportul comis. speciale esmise în chestia episcopiilor noi. Raportor *Em. Ungurian*. Face espunerea pe larg a stării lucrului. Ceteşte raportul consistoriului mitropolitan şi propunerea acestuia către congres. Ceteşte apoi propunerea comisiunei, care stabileşte *teritoriul*, din care are să se formeze nouele episcopii din Oradea-mare, Timişoara şi Cluj.

Părerea minorităţii din comisiune o espune Dr. *G. Dobrin* care face propunerea, ca arondarea nouelor episcopii să se facă cu ascultarea factorilor competenţi, deci propunerea comis. speciale se fie predate consistoriului mitropolitan spre studiare.

Vorbesc la obiect Dr. Nic. Oncu, sprijinind propunerea lui Dr. G. Dobrin, I. A. de Preda, care asemenea e pentru primirea propunerii din urmă, Paul Rotariu, pentru propunerea comisiunii, şi Dr. Valer Branisce, în contra propunerii, pentrucă proiectul de arondare nu e acceptabil, dar ca material, primeşte ca propunerea să fie predată consistorului.

Mai vorbesc propunătorii Dr. G. Dobrin şi Em. Ungurianu, cerând fiecare primirea propunerii proprii. In chestie personală vorbeşte Dr. Oncu, iar I. P. S. Sa reasumează cele spuse, apoi pune la vot propunerea deputatului Dr. G. Dobrin, care întruneşte 19 voturi, pe când contra ei se dau 25 voturi. *Se declară deci primită propunerea comisiunii, în textuarea presentată de dl Emanuil Ungurianu.*

Şedinţa proximă se anunţă pe Joi la orele 9 dimineaţa şi şedinţa se încheie la orele 12 şi jumătate. In şedinţa de mâne se fac alegerile pentru consistorul mitropolitan.

Lămurire.

Dupăce articolului semnat de mine şi publicat în Nr. 106 al „Tel. Român" sub titlul „In ajunul congresului naţional-bisericesc", — articol ţinut în generalităţi şi exemplificat cu presupuneri teoretice, fără de nici o consideraţie făţişă sau ascunsă personală — i s'au atribuit din mai multe părţi înţelesuri neintenţionate de mine, ţin să declar: că la scrierea articolului din cestiune n'am avut în vedere persoanele, nici ale deputaţilor sinodali din dieceza Caransebeşului, nici ale acelor dignitari fruntaşi, cari la alegerile de episcopi au întrunit încrederea majorităţii, şi prin urmare nici n'am putut avea de gând a-i jigni sau judeca;

ţin mai departe să declar, pentru evitarea ori cărei neînţelegeri, că am fost convins, că persoanele conducătoare din acea dieceză întrunesc înalte calităţi morale şi intelectuale şi au observat totdeauna ţinută corectă şi bărbătească — în interesul bisericii noastre naţionale.

Eu am combătut două rele din viaţa noastră bisericească, *îmbulzirea la slujbe înalte* a acelora, cari după a mea convingere nu au destoinicia de a sta în frunte, şi *patriotismul local* cu care luptăm începând din parohii până la mitropolie, — şi acel drept îl are fiecare fiu al bisericii.

Cât pentru ceice au mai multe slujbe bine plătite, cei vizaţi n'au decât să tragă consecinţele, dacă i doare adevărul.

N. Ivan.

*

Dând loc acestei lămuriri, ţinem să declarăm cu privire la articolul din vorbă, că regretăm şi noi falsele deducţii ce se puteau trage mai ales din faptul, că deodată cu comunicatul oficial relativ la neconfirmarea alegerii ultime de episcop al Caransebeşului a văzut lumina zilei în coloanele ziarului nostru, care este organul arhidiecesei şi indirect al mitropoliei, şi acel articol. Deci ţinem şi din partea noastră să declarăm, că totdeauna am numărat pe aleşii diecesei Caransebeşului între cei mai distinşi şi mai integri bărbaţi ai mitropoliei noastre, şi că totdeauna am admirat sincer atitudinea ireproşabilă şi energică a majorităţii sinodale caransebeşene, care în situaţiuni enorm de grave a ştiut să afirme bărbăteşte interesele vitale ale bisericii noastre naţionale.

Redacţiunea.

Din public.+)

Mulţămite publice.

Prin aceasta se aduce mulţămită publică tuturor acelora, cari la apelul nostru au binevoit a ne sări în ajutor când cu edificarea bisericii noastre din Ormindea, şi anume: „Zărăndeana" 200 coroane „Crişana" 150 cor., Bolczaer Sparcassa 50 cor., din comuna Criscior: Ioan Perian, paroh 4 cor., Ioan Taur, învăţător 2 cor., George Almăşan 1 cor., Toda Gherasin 2 cor., Muntean Ludovic, Fejer Clara, Florea Ioachim, Ioan Hurdea, câte 2 coroane, Simion Ardeiu, George Logojan, Sim. Logojan, Stanciu Gavrilă, Ciocan Candin, câte 1 cor., Nicolae Tebes, 2 cor., Maţ Agaftia, Fejer Dănilă, câte 1 cor., Azarie Popa 2 cor., George Pleşa, Samson Niesa, câte 2 cor., Anastasia Perian 4 cor., Maria Perian 1 cor., Raţ Petru 40 fileri, Mosiu Vasile 20 fileri, cu discul în biserică 3 cor., din comuna Sălişte lângă Băiţa: Nicolae şi Tovie Perian 3 cor., Geta şi Rusalina Perian preutese 2 cor., P. Brăneţ 1 cor., Pârva Petru 1 cor., Maria Stanciu 1 cor.; Mayer Maria 30 fil.; Sofia Rad 1 cor.; Emilia Medrea 40 fil.; Ana Vlad 1 cor.; Ana Iacob 20 fil.; Dan Ranea 22 fil.; Şerban Mania George 1 cor.; Lazar Fevronia 20 fil.; Şerban Petru 1 cor.; Medrea Nicolae Lazar 1 cor.; Mihailă Aron Petru 1 cor.; Mihailă Lazar 1 cor.; Şerban Toader 1 cor.; Safta Ionuţ 40 fil.; Mihailă Anghel 20 fil.; Safta Maria l. Ionuţ 20 fil.; Şerban Istina l. Toader 1 cor.; Medrea Ana l. Nicol. 80 fil.; Irimie Lazar 80 fil.; Fejer Toader 40 fil.; Safta Ana 40 fil.; Mihailă Rusalina 20 fil.; Topor Militon 1 cor.; Braneţ Maria 40 fil.; Hosman George 20 fil.; Popa Maria 40 fil.; Majer Agaftia 20 fil., Mihaila Patrafina 1 cor., Hocman Ana 20 fil.; Pânaţ Lafia 40 fil., Maila Mana 40 fil.; Iacob Ana 2 cor., Mihaila Lazar 30 fil., Mihaila Marina 20 fil., Safta George 1 cor., Mihaila Nicolae 10 fil., Cornea Măriuţa şi Ana 1 cor. Petrean Ioan din Criscior 20 cor. Adam Avram din Valişora 20 cor.

Ormindea, 22/IX 909.

în numele epitropilor

Nicolae Pop
preot.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Cu Emulsiunea lui Scott

se ajunge în orice caz la resultate mai bune, ca cu alte unsori de ficat. Ea e cu mult mai uşor de mistuit şi de aceea influinţează mai repede şi mai sigur.

Are mai departe rezultate bune fiindcă o iau cu plăcere toţi, cari unsoarea de ficat obicinuită din cauza gustului greţos o refuză.

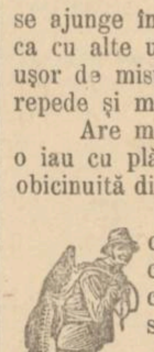

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Absolut numai cel mai fin, calitatea primă de unsoare de ficat Lofot (norvegian) care conţine cea mai mare putere nutritoare, se foloseşte la fabricarea

Emulsiunei lui Scott

şi acestea sunt cauzele pentru cari *Emulsiunea lui Scott* e în general recunoscută ca Emulsiune model neîntrecută. 10 (330) 1—4

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 517/1909. (378) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III a **Căinelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, în înţelesul ordinului conzistorial dela 22 Septemvrie a. c. Nr. 11180 Bis., să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de-a ocupa acest post dela cari se cere ca pregătire anterioară înainte de a întra în sfânta teologie 8 clase medii, vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, 29 Septemvrie, 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 398/1909. (376) 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala din **Săcămaş**, protopresbiteratul Dobra, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom".

Emolumentele sunt: salar cor. 600, cuartir şi lemne.

Reflectanţii la acest post au să înainteze cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Dobra, la 30 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Dobrei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala gr. or. din **Lovnic**, protopresbiteratul Cohalm, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar 600 cor (230 cor. din repartiţie ear 370 cor. dela stat, asignaţiune vechie), cuartir şi lemne de foc, eară după alegere întregirea complectă a salarului conform legei, Art. 27 din 1907, se va cere dela stat.

Concurenţii au a şi înainta cererile, oficiului protopresbiteral al Cohalmului în terminul sus indicat şi a să presenta la sfta biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi în tipic, îndatorat fiind alesul a instrua elevii în cântările liturgice şi a cânta şi cu ei la sfta liturgie.

Cohalm, în 2 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

(377) 1—2

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 565/1909. [356] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna **Gelmar**, parohie de clasa III devenită vacantă prin promovarea parohului de protopresbiter la Geoagiu, pe basa decisului consistorial Nr. 9856 Bis. 1909 din 24 August, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt toate venitele parohiei fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Fiitorul paroh va avea să plătească darea după pământurile bisericeşti pe care le foloseşte.

Concurenţii vor avea a-şi subşterne rugările concursuali, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a să presenta în modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoştinţă cu parohienii.

Orăştie, la 17 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Orăştie în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 58—1909 P. [368] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Cigmău**, protopresbiteratul Geoagiului, prin aceasta se publică din nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenţii cu ştirea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective celebra.

Geoagiu, (Algyogy) 15 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 540/1909. (355) 3—3

Concurs.

Pentru istituirea unui capelan lângă parohul neputincios Simion Ghibu, în parohia din sus, de clasa a II a din **Pianul de sus,** în urma decisului consistorial din 11 Decemvrie 1907 Nr. 13089 B. să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt jumătate din venitele în tab. B. pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral al Sebeșului și înainte de alegere a să presenta în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Pianul de sus, 13/26 Sept. 1909.

Comitetul parohial:

Ioan Fleșeriu
președ. ad. hoc.

Ioan Cionca
notar.

Vidi:

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Nr. 353/909. [370] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **protopresbiter** al tractului Ilia, devenit vacant prin pensionarea fostului protopresbiter George Oprea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Dotațiunea împreunată cu acest post e următoarea:

a) Venitele din parohia centrală Ilia fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

b) Dotațiunea protopresbiterală de 1000 cor. statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 Aprilie 1900 sub nr. 116, dintre cari 400 cor. se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei în 4 rate, trei lunare, iar 600 cor. din fondul protopresbiteral în două rate.

c) Taxele pentru visitațiunile canonice, accidenții, comisiuni și asistări la examene.

Reflectanții la acest post sunt poftiți a-și înainta cererile lor instruite conform normelor din vigoare măritului consistor arhidiecesan în terminul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Ilia, ținută la 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Zevedeiu Murășian
adminstrator protopresbiteral.

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu prețurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(331) 6—10

Nr. 961—1909 [352] 3—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Iulie a. c. Nr. 8002 Bis. prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa a III a **Nadișul-român** cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite de comitetul parohial și fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au a și așterne suplicile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, și a se presenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din aceasta parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturghie.

Cluj, 31 August 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu,
protopresbitdr.

Nr. 927/1909. [351] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohi5 de clasa III, **Șpălnaca,** protopresbiteratul Târnava se escrie prin aceasta nou concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porțiunea canonică, cu toate accidențiile ei, și a se ști că dela 25 familii felderile de cucuruz și zilele de lucru compet cantorului.

Doritorii de a ocupa acest post să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnutului oficiu protopresbiteral în Cetatea de baltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu știrea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta.

Cetatea-de-baltă, 12 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 595/1909. [371] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător sau învățătoare la școala confesională gr. ort. română din comuna **Vinerea** (Felkenyér: tractul protopresbiteral al Orăștiei (Szászváros) comitatul Hunyad, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: până la 31 Decemvrie a. c. suma cadendă după salariul fundamental de 600 coroane, ear dela 1 Ianuarie 1910 salariu fundamental de 1000 coroano; pe cari îl va primi învățătoarea din cassa bisericii gr. ort. romàne din loc în rate lunare anticipative; iar grădină de legumărit și cuartir va căpăta sau în natură sau în relut, amăsurat art. de lege XXVII din 1907.

Cvincvenalele i-să computâ începând dela alegere numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt la această școală.

Concurențele la acest post au să-și aștearnă suplicele instruite conform legii școlare la susbemnatul oficiu protopresbiteral în terminul susindicat.

Orăștie, în 24 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. ort. Orăștie în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Să primește
un învățăcel
la
Nicolae N. Țintea
comerciant.
Săliște (com. Sibiiului).
(339) 9—9

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 14—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 31—40

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
FISCHER u. Comp
Pomi Vilicultura

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți antentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini.
(Catalog instructiv la cerere gratuit).

(344) 4—12

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoștința On. public că **compactoria** și după moartea tatălui meu, a Domnului

I. F. Zacharides

o conduc mai departe și Vă rog a mă învrednici acum pe mine cu încrederea și bunăvoința avută față de tatăl meu.

Rugându-mă a Vă adresa mie în caz de lipsă cu toată încrederea, semnez

cu toată stima

Ludovic Zacharides,
compactor.
Sibiiu, Quergasse 19.

(366) 2—2

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 36—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 27—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 109 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Octomvrie 1909. Anul [illegible]

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL.
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhidiecezane, Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE.
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil rândul cu litere garmond.

Andreiu baron de Şaguna.

Articol publicat în ziarul german „*S. D. Tageblatt*“ din Sibiiu, Sâmbătă, în 16 Octomvrie n.

Mâne şi poimâne serbează biserica greco-orientală, întrunită tocmai acum în congres în Sibiiu, centenarul dela naşterea marelui ei Arhiereu, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Andreiu baron de Şaguna*, născut la 1 Ianuarie 1809 şi mort la 28 Iunie 1873.

Baronul *Şaguna* trece în faţa conaţionalilor săi în mod nedisputat de cel mai însemnat bărbat, pe care l-a avut poporul român din Ungaria. De un om, cu adevărat mare, şi mare pe *toate* terenele activităţii sale multiple.

A fost mare ca politician, având o iscusinţă diplomatică din cele mai rari, cu care a ştiut întocmi totdeuna lucrurile astfel, ca din situaţiunile date să iase folos şi bine pe sama bisericii sale şi a poporului său. Nu s'ar putea spune, că Şaguna a creat situaţiuni în politică, deşi cu genialitatea sa putea să facă şi lucrul acesta, dacă avea la spate un popor, nu mai număros, dar mai înaintat în cultură şi bunăstare, de cum era poporul român din Ardeal, abia pe atunci ajuns la conştiinţă naţională şi deşteptat din un somn lung politic. Dar Şaguna a ştiut cum să *exploateze* situaţiunile create de vremile în cari a trăit, în favorul neamului său. A ştiut să-şi câştige din capul locului desăvârşita şi nemărginita încredere a cercurilor celor mai înalte, la cari avea mare trecere, parte în urma superiorităţii sale intelectuale, parte în urma faptului, că se ştia, că la spatele lui Şaguna stă întreg poporul românesc, care aşteaptă numai semnul, pentru a face aceea ce zice, ori aceea ce vrea Şaguna.

A fost apoi mare Şaguna ca promovator al culturei naţionale româneşti. Când a deschis el tipografie românească în Sibiiu, în scopul ca să tipărească cărţi de învăţătură pe sama Românilor, şi a înfiinţat ziarul „*Telegraful Român*“, astăzi în anul 67-lea de existenţă, tot pentru a împărţi poporului seu lumina trebuincioasă, — cu drept cuvânt l-a asemănat cu Moise învăţatul Sas *Iacob Rannicher*, într'o disertaţiune ţinută la anul 1855, zicând, că întocmai ca Moise, a lovit şi Şaguna cu toiagul în stânca, din care va isvorâ, — cum de fapt a isvorât, — apă vie, apa luminii pe sama poporului românesc, înapoiat în cultură, şi mai zicând, că Şaguna e pentru Români şi legea ortodoxă aceea ce a fost Honterus pentru reformaţie şi pentru Saşi. „Asociaţiunea“ din Sibiiu e opera lui Şaguna. Seminarul din Sibiiu, care îi poartă numele, asemenea. Apoi gimnaziul român superior din Braşov, gimnaziul inferior românesc din Brad, cele mai multe şcoale poporale şi multe alte instituţiuni culturale, sunt legate toate de numele lui Şaguna.

A fost mare Şaguna ca spirit conducător, organizator şi creator, dar mare a fost şi ca chivernisitor, pentrucă multele fonduri şi fundaţiuni, unele astăzi de o respectabilă mărime, pe cari le are arhidieceza gr.-or. română din Sibiiu, de el au fost întemeiate, fiecare cu scop şi meniţiune proprie.

Opera cea mai mare săvârşită de Şaguna spre binele şi fericirea neamului său este însă şi rămâne pentru toate vremile *naţionalisarea bisericii sale*, adecă, despărţirea hierarhică a Românilor de către Sârbi, cu cari se aflau mai nainte în comunitate bisericească, reînfiinţarea vechei mitropolii greco-ortodoxe române, îngropată la anul 1700, când o parte a Românilor s'a unit cu Roma şi a acceptat legea greco-catolică, şi *organizarea bisericii sale în spiritul cel mai liberal*, dar totuş în consonanţă cu canoanele, astfel, ca biserica gr.-or. română scut şi apărare să formeze pe sama credincioşilor ei şi în zile grele, când pe alte terene limba şi naţionalitatea lor ar putea să fie periclitate.

Şaguna a fost şi pe alte terene tot atât de mare, ca pe terenul bisericesc. Numărul cărţilor compuse şi date la lumină de Şaguna, din domeniul literaturii bisericeşti, e de 25. Intre ele cărţi de o extensiune foarte mare, ca însaşi biblia, pe care a tradus-o de nou, din greceşte şi slavoneşte. Cărţile bisericeşti revăzute şi retipărite de Şaguna, dau numărul de 37. Iar cărţile de şcoală, compuse, ori de Şaguna, ori de alţii, dar censurate şi tipărite sub controla lui Şaguna, sunt 26. O laboriositate deci şi productivitate extraordinară.

Iară că Şaguna ce inimă mare şi nobilă avea, se poate vedea din împrejurarea, că deşi biserica sa se afla pe atunci în raporturi de duşmănie cu biserica greco-catolică română, el totuşi, învingând prejudiţiile, a alergat, ca episcop atunci de curând sfinţit, la Blaj, metropola bisericei contrare, la adunarea mare naţională din 15 Maiu 1848, ţinută pe Câmpul libertăţii, a alergat unde l-a chemat glasul vremii, pentru a se pune în fruntea tuturor Românilor, ca conducător al lor. Locuinţa şi-a luat-o la episcopul celeilalte biserici române, la Leményi, cu care apoi *de braţ* a eşit din biserică.

Era de o concilianţă rară Şaguna faţă de toate naţiunile şi confesiunile, ale căror interese era în stare să le apere tot aşa de bine, ca interesele bisericii şi ale naţiunii sale. Dar când se amesteca cineva în sfera sa de activitate, ori nu respecta drepturile şi interesele bisericii şi ale naţiunii sale, era de o energie extraordinară întru apărarea neamului şi a bisericii.

Pe lângă toate făptuirile sale mari şi număroase, Şaguna avea şi duşmani printre Români, pe cum îi are încă şi astăzi. Iar când a murit, nu a murit ca om popular. Increderea nemărginită a tuturor Românilor, pe care a avut-o până la anul 1865, de aci încolo nu o mai poseda. Motivul a fost politica lui Şaguna, care acum nu mai erà în consonanţă cu politica celorlalţi fruntaşi români. Şaguna era de convingerea, că în urma împăcării Monarhului cu Maghiarii, şi în urma inaugurării dualismului, Românii trebue să se acomodeze împrejurărilor şi să caute a se apropià de Maghiari, pentru a ajunge la înţelegere cu ei. A pledat deci pentru *activitatea* parlamentară a Românilor din Ardeal, pecând ceialalţi mulţi erau pentru *pasivitate*, care a şi fost observată în politica românească timp de aproape 40 de ani. După moarte însă Românii au început să recunoască meritele neperitoare ale lui Şaguna, şi să dee acestui providenţial bărbat al trecutului lor importanţa cuvenită, venerându-i memoria şi preamărindu-i faptele şi numele. Din an în an figura sa a devenit tot mai ideală, personalitatea sa tot mai luminoasă în faţa Românilor.

Arhiepiscopul şi Mitropolitul Andreiu baron de Şaguna, care afară de baronat, mai primise dela Maiestatea Sa multe decoraţiuni înalte, a fost înmormântat în comuna Răşinari, la dorinţa sa expresă, pentruca în cea mai desăvârşită linişte să-şi poată durmi somnul de veci, aci, la marginea satului şi la poalele munţilor. La mormântul său se fac dese peregrinaje din partea credincioşilor bisericii sale. Chiar şi cei din România, când se află în Sibiiu, îşi ţin de datorinţă să meargă şi la Răşinari, ca să depună câte o lacrimă, şi une ori şi câte o cunună pe mormântul marelui Arhiereu român.

Şi noi, Saşii, ne purtăm cu mare stimă faţă de distinsul fiu al poporului român, şi cu bucurie aducem memoriei sale tributul recunoştinţei. Adevărata mărime omenească e internaţională. A te pleca în faţa ei, aparţină ea oricărei naţionalităţi, este o datorinţă, a cărei împlinire ne onorează pe noi înşine!

FOIŞOARĂ.

Concertul Reuniunii noastre de muzică.

Când aştepţi oaspeţi şi casa nu-ţi este în ordine, ştim cu toţii căîn ce tape te găseşti. Cam aşa fel era situaţia Reuniunii noastre, când repetiţiile trebuiau începute pentru concertul ce avea să se dea cu prilejul serbărilor „Asociaţiunii“. Dirigentul dimisionase, zilele festive se apropiau cu paşi repezi, repetiţiile trebuiau urmate zilnic necurmat, ca în timp de nici o lună să li se poată da oaspeţilor Sibiiului ceva demn de bunul renume al Reuniunii. Energiei şi bunei cumpăniri a presidentului Dr. Stroia, priceperii deosebite pentru lipsurile reuniunii a membrului comitetului ei Dr. Brediceanu şi muncii desinteresate a întreg comitetului ei se datoreşte că s'a putut găsi tocmai la timp oportun persoana, în lipsa căreia mersul regulat al reuniunii fatalmente trebuia să stagneze pentru o vreme oare care.

Când dl *Liviu Tempea* a primit sarcina de dirigent al Reuniunii noastre, credem că a fost un moment de dublă mulţumire. Reuniunea s'a găsit un bun măestru de care avea mare nevoe, iar dl Tempea a găsit un teren acomodat pentru desvoltarea talentului dsale de dirigent. Această părere a noastră o confirmă pe deplin reuşita concertului dela 12 l. c. Sala cea mare dela „Gesellschaftshaus“, cu desăvârşire plină, a primit cu sincere aplause toate prestaţiile Reuniunii şi a soliştilor ei. O singură mişcare prea vină ar fi să o remarcăm, care a supărat, nu numai pe debutanţi în prima linie, ci şi pe orice ascultător serios al concertului. Inţelegem mişcarea prea vie a uşilor salei din partea unor persoane, care par a nu fi înţeles încă, că arta se poate gusta numai în linişte complectă.

Intâiul punct din program: „Vino'n codru“ şi „Inşiră-te-mărgărite“, cântece a capella pentru cor mixt de Huber, sunt numere vechi din repertoriul Reuniunii noastre. Executarea lor a fost desăvârşită, cum numai sub magica baghetă a unui Gheorghe Dima am mai avut rar deliciu să ascultăm aceste fascinante compoziţii. In special strofa a doua, la care dispăruse „febra laternă“ a coriştilor, a fost atât de fin şi discret nuanţată, cât farmecul stihurilor neuitatului Eminescu, transmise auditorului prin expresiva simţire a compositorului a determinat un efect covârşitor de sugestiv asupra publicului. „Inşiră-te-Mărgărite“ a dat apoi expresia potrivită versurilor de basm ale marelui visător Alexandri. Dna *Triteanu*, celebra noastră cântăreaţă, azi distinsă nu numai de Români şi străini, ci şi de primul Rege al României, n'are lipsă de cuvântul nostru palid pentru aprecîarea concursului ce a binevoit să-l dea Reuniunii pe care o iubeşte, şi care o adoră. Duetul din „Der fliegende Holländer“ de Wagner e destul un cap de operă, cât se mai putem spune prin cuvinte, ce o *Veturia Triteanu* exprimă prin talentul ei! Atât ne este permis să admirăm bravura fratelui dnei Triteanu, a dlui Octav *Mureşianu*, care s'a menţinut virtuos alăturea cu celebra artistă în duetul fraternel.

Cântecele dlui *Tempea*: „Rugăciune“, şi „La arme“ au fost de dublu interes pentru publicul ascultător. Intâi, că dl Tempea ni s'a presentat de prima dată ca compositor şi ca dirigent într'o singură persoană. Reuşita a fost pe urmă splendidă, atât pentru artist, cât şi pentru măestru. In deosebi „*La arme*“ (cuvintele de Eminescu) a trebuit repetată. Compoziţia în sine îşi repetă efectul din vers în vers şi ajunge punctul culminant în rândul ultim al strofelor. Executarea a fost la culme şi aplausele nu mai conteneau.

„Schubert Liszt, *Soirées de Vienne* şi Scarlatescu: *Variaţiuni româneşti* executate la pian de dl I. Tempea, ni-au adeverit faima de eminent pianist, ce se răspândise asupra dlui Tempea. O tehnică frapantă. O apercepţiune desăvârşită pentru frumos, pentru frumosul adevărat superior, nu pentru frumosul, ce place fiecăruia. Nu pentru acel plăcut stimulent de senzuri, pe care mulţi la noi îl confundă cu frumosul în artă. Adecă îl amestecă cu ce este delicios la auz, şi ce este genialitate în compoziţie. Dl Tempea înţelege pe autor şi nu confundă sensaţia de efect cu arta, şi de aceea interpretaţia dsale este de o corectitate desăvârşită.

Variaţiunile româneşti de Scarlatescu executate de dsa ni-au dat cea mai bună probă, că dl Tempea nu caută efectul, ci simte şi înţelege frumosul din composiţiile autorului pe care-l reproduce cu măiastra-i tehnică la pian. Dacă incontestabil produce un straşnic efect asupra auditorului, acest efect nu e căutat, ci acest efect dl Tempea îl câştigă prin talentul dsale de pianist escelent, care răpeşte pe ascultător pe nesimţite. — Variaţiunile lui Scarlatescu au fost bizate de public şi eminentul pianist a fost aclamat să le repete în aplauzele nesfârşite ale publicului mulţumitor.

Restul programului: două cântece de Gheorghe Dima: „Copilă tinerică“ şi „Cireşele“ de Popovici-Bayreuth au stat în rând cu celelalte prestaţiuni şi corul s'a menţinut până la fine la nivelul, la care l-a ştiut ridica vrednicul dirigent, căruia îi dorim o continuare a succeselor, în mijlocul nostru, cu care şi-a început seria la primul concert din seara de 11 Oct.

E. B.

Congresul naţional-bisericesc.

Şedinţa a şasa.

Ţinută Joi, 21 Octomvrie n. President I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*. Notar de şedinţă Dr. *I. Papp*.

Notarul *G. Breban* ceteşte procesul verbal al şedinţei trecute. Să verifică.

Notarul general *Mateiu Voileanu* prezentează raportul consistoriului mitropolitan, prin care se prezintă regulamentul pentru parohii. Se predă comisiunii bisericeşti.

Deputatul *Mihail Veliciu* cere concediu pe restul sesiunii. Se acordă.

Inainte de a se întra în ordinea de zi face P. C. Sa Arhimandritul *Vasile Mangra* propunere, ca consistorul mitropolitan să fie îndrumat să facă paşii de lipsă pentru a se da în posesiunea mitropoliei moşia Merişeni din România, donată în anul 1700 mitropoliei gr. ort. române din Alba-Iulia.

Propunerea se declară de urgentă *şi se votează fără discuţie*.

Propunerea e următoarea:

Biserica ortodoxă română din toate ţările locuite de Români a format şi formează o unitate spirituală prin limba liturgică, cărţile rituale şi prin învăţământul său religios, guvernându-se şi azi după aceleaşi legi canonice. In temeiul acestei unităţi morale, Voi vozii ţărilor româneşti au ridicat în vremile trecute numeroase aşezăminte religioase: biserici şi mănăstiri pe pământul patriei noastre, înzăstrându-le cu bogate donaţiuni pentru susţinerea lor.

Vechea Mitropolie ortodoxă română de Alba-Iulia a fost zidită şi înoită din temelie de către Mihai Viteazul, şi Voivodul Constantin Brancovanu, prin hrisovul dela anul 1698 i a legătuit şi asigurat anual 6000 de bani, dăruindu-i şi moşia Merişenilor în judeţul Argeş, prin hrisovul din a. 1700.

Considerând, că această danie Voivodul Constantin Brancovanu a făcut-o Mitropoliei ortodoxe a Transilvaniei ca „să i fie de întărire şi ajutor pentru toate timpurile“ ştiindu-o pre această sf. mitropolie că se „învălueşte ca o corabie în mijlocul valurilor mării, fiind între multe feliuri de eretici necredincioşi şi se năpăstueşte dela dânşii în multe chipuri“.

Considerând, că prin hrisovul citat din 1698 Principele Constantin Brancovanu a legătuit cum însuş spune „ca fieşte care dintr'aleşii de Dumnezeu blagocestivi domni, care ar ajunge în vremea stăpâniei sale în urma domniei noastre domnind şi stăpânind scaunul acesta (al Ţării româneşti), au din sângele neamului nostru, au dintr'altul străin, dintru a sa avuţie, care dela Dumnezeu i-ar fi lui dată, să nu să îndoiască cu firea ca să fie lipsită această sfântă mitropolie de acest număr de bani, ci sau după numărul cel mai sus zis, au şi cu mai mare sumă, precum îl va îndura Dumnezeu“ să-o miluiască „iar moşia (Merişenilor) să fie toată pe seama sfintei mitropolii de întărire şi neclătită în veci“.

Considerând, că sinodul bisericii ortodoxe din Ardeal ţinut în 24, 25 şi 26 Octomvrie 1860, a cerut prin petiţia adresată de către marele Arhiereu Andrei Şaguna Principelui domnitor al Ţării-româneşti Alexandru Ioan Cuza, a se renoi dania care a fost făcut-o mitropoliei noastre principele Constantin Brancovanu: Pe temeiul acestor considerante Consistorul mitropolitan se autorisează a lua toate demersurile şi a cerca toate mijloacele legale şi morale pentru a se reînoi prin factorii competenţi această danie pentru mitropolia noastră.

Deputatul Dr. *Aurel Vlad* face propunere, ca membrii suplenţi ai senatului bisericesc din consistorul mitropolitan *să fie aleşi din trei în trei ani.*

La propunerea aceasta I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* face următoarea declaraţiune:

„Eu am jurat înaintea lui Dumnezeu, a Maiestăţii Sale şi a bisericei, să ţin cu sfinţenie aşezămintele bisericei noastre, şi dacă aşi consimţi cu dorinţa unora dintre domniile voastre, mă tem de grea răspundere. De aceea, dacă dvoastră aţi scoate din consistor pe asesorii suplenţi din senatul bisericesc, aleşi de congresele anterioare şi întăriţi din partea mea şi a fericitului meu antecesor, eu n'aşi îndrăsni a întări pe cei din nou alegânzi, în locul celor ce s'ar lăsa afară, până când nu aş consulta sinodul episcopesc, dacă şi cum s'ar putea desvalidita din punct de vedere canonic întărirea dată pe vieaţă a acelor asesori“.

Propunerea deputatului Dr. Vlad se declară de urgentă. Vorbeşte la obiect P. C. Sa Arhimandritul Dr. Ilarion Puşcariu. Vede în propunerea făcută o abatere dela lege. La noi dătătoare de directivă au să rămână canoanele. Să nu se provoace deci conflicte între congres şi Arhierei. Propune să fie respinsă propunerea lui Dr. A. Vlad.

Deputatul *I. A. de Preda* încă e pentru respingerea propunerii făcute de deputatul Vlad.

Deputatul Dr. *Nicol. Oncu* nu află nici o deosebire între asesorii ordinari şi cei suplenţi. Şi unii şi alţii au aceleaşi drepturi şi datorinţe. Nu află deci de acceptabilă propunerea făcută.

Protopresbiterul *Vasile Damian* acceptează părerile Excelenţiei Sale.

Propunătorul Dr. Vlad retrage urgenţa şi cere să fie predată propunerea se comisiunei. Nu se primeşte retragerea urgenţei. Se cere încheerea discuţiei.

Dr. *George Dobrin* e pentru propunerea P. C. Sale Arhimandritului Dr. Puşcariu, şi roagă pe dl Vlad să-şi retragă propunerea.

Propunătorul îşi apără propunerea. Se ordinează votare nominală. P. C. Sa Arhimandritul *Puşcariu* îşi formulează contrapropunerea astfel: Asesorii suplenţi din senatul bisericesc al consistorului mitropolitan să fie aleşi şi în viitor pe vieaţă.

La votarea nominală se dau 55 voturi pentru propunerea Arhimandritului Puşcariu, iar 14 voturi contra. Se declară *respinsă* propunerea deputatului Vlad. Nu au votat deputaţii Nicol. Ivan şi Nicolae Borzea. Absenţi 20 deputaţi.

Se procedează acum la alegerea asesorilor din senatul şcolar şi cel epitropesc al consistorului mitropolitan, şi la întregirea senatului bisericesc al aceluiaş consistor.

Prezidiul numeşte bărbaţi de încredere pe Arhimandriţii *Musta* şi *Mangra* şi pe deputatul Part. *Cosma*.

La apelul nominal răspund 72 deputaţi, cari îşi depun listele de votare în urnă.

Făcându-se scrutiniul se declară aleşi următorii:

a) In senatul bisericesc asesor *ordinar* P. C. Sa Protosincelul Dr. *E R. Roşca* cu 71, iar asesori suplenţi: Vasile Damian cu 68, Procopiu Givulescu cu 42 şi Dr. Ioan Lupaş cu 39 voturi.

I. P. S. Sa Mitropolitul declară, că întăreşte pe toţi cei aleşi, cu excepţia dlui Dr. Ioan Lupaş, care nu putea să fie ales, dupăce nu e încă nici paroh.

b) In senatul şcolar asesori ordinari: Dr. Miron E. Cristea cu 71, Andreiu Bârseanu cu 71, Roman R. Ciorogariu cu 44, Dr. Iosif Gall cu 71, Vasile Goldiş cu 68 şi Dr. V. Branisce cu 57 voturi. Suplenţi: Dr. Ioan Mihu cu 70, Dr. Nicolae Comşa cu 45, George Szerb cu 71, Dr. Stefan Petrovici cu 69, Dr. Nestor Oprean cu 69 şi Gerasim Sârbu cu 43 voturi.

Se declară toţi aleşi.

c) In senatul epitropesc, asesori ordinari: M. Voileanu cu 71, Part. Cosma cu 71, Dr. George Popovici cu 70, Dr George Dobrin cu 71, Aurel Novac cu 71 şi Nicolae Zigre cu 71 voturi. Suplenti: Dr. Ioan Stroia cu 70, Ioan Droc cu 71, Dr. Liviu Lemény cu 71, Dr Ioan Şenchea cu 46, Mihail Veliciu cu 70 şi Dr. Petru Corneanu cu 67 voturi.

Se declară toţi aleşi.

P. C. Sa Protosincelul Dr. *Eusebiu R. Roşca*, mulţămeşte congresului pentru alegere şi I. P. S. Sale pentru întărire.

In numele comis. organizătoare referează acum Dr. *G. Dobrin* asupra propunerei consistorului mitropolitan, de a se procura pentru catedrală tabloul în mosaic a marelui *Şaguna* din fondul adunat pentru monumentul lui Şaguna, şi cere aprobarea propunerei. Congresul decide în acest înţeles.

Acelaşi raportor refeează în chestia paşilor întreprinşi din partea episcopatului nostru, ca legea congruei să fie modificată conform intereselor bisericei noastre. Propunerea consistorului, de a se înfiinţa fonduri în fiecare parohie pentru dotarea preoţilor, să primeşte, iar Arhiereilor li să esprimă mulţămită pentru paşii întreprinşi.

Deputatul *V. Goldiş* face propunere întregitoare, ca consistoriul mitropolitan să adune datele despre felul cum să execută legea congruei şi să facă apoi remonstraţie la guvern, dacă se va convinge, că esecutarea legii se face în mod vătămător pentru biserica noastră.

Ambele propuneri se primesc, după-ce şi I. P. S. Sa dă unele lămuriri în chestia aceasta.

In numele comisiunei speciale referează Dr. *G. Popoviciu*, în chestia rugării consistoriului dela Oradea-mare, de a i se da cuota din fondaţiunea lăsată de Şaguna pentru înfiinţarea a două episcopii noi, şi administrată la mitropolie. Se primeşte propunerea consistorului mitropolitan, de a se da *ca împrumut* consistoriului dela Oradea mare suma trebuincioasă.

Şedinţa se ridică la orele 12 şi jumătate, anunţându-se cea proximă pe Vineri la orele 9 dimineaţa.

Dela sărbările centenare.

Discursul protopresbiterului ***Dr. I. Stroia****, la desvălirea bustului lui Şaguna.*

> Aduceţi-vă aminte de mai marii vostri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dzeu, la a căror săvârşire a vieţii privind să le urmaţi credinţa.
>
> Ap. Pavel către Evrei 13, 7.

In. Pr. Sf. dle arhiepiscop şi mitropolit! Pr. Sf. dle episcop! Mărit congres şi iubit popor!

Stau înmărmurit în faţa acestui monument.

Marmora şi peatra, din cari e alcătuit nu vorbesc. Dacă ar putea vorbi, ni-ar spune cu glas puternic:

Aici odihneşte luptătorul neobosit, care cu glas de proroc a chemat la nouă viaţă poporul şi biserica sa.

Aici e îngropat părintele nostru, care a reînviat din cenuşe o biserică strivită şi un neam îngenunchiat.

Aici e apostolul şi reîntemeietorul bisericei noastre cele vii, care ni a făcut întrare în pământul făgăduinţei.

Aici e conducătorul, care ni-a eluptat drepturi, pentru cari strămoşii nostri înzadar au sângerat.

Aici îşi aşteaptă ziua învierii marele arhiereu Andreiu Şaguna, a cărui nume fiecare ortodox, fiecare român de bine, cu pietate trebue să-l rostească.

Din ziua, în care pronia dzeească ni l-a trimis, el a fost întruparea aspiraţiunilor noastre, el steaua conducătoare, el luceafărul care ni-a luminat cărările, el soarele, care cu razele sale ni-a încălzit inimile şi ni-a întărit sufletele.

Geniul său ni-a reorganisat biserica prefăcându-o în o fortăreaţă puternică, în care ne este dat să năzuim cu nădejde spre adevărata fericire creştinească.

Din ostenelile lui trăim şi din rodul muncii lui gustăm. Iar când vijelii grele să descarcă asupra noastră, în fortăreaţa lui Şaguna ne retragem, şi aici găsim scut, scăpare şi mângăere, aşteptând liniştirea şi potolirea văzduhului turburat.

Nu mă simt chemat, dar nici nu este scopul meu a espune aici viaţă şi faptele marelui Andreiu. Bărbaţi competenţi, istorici renumiţi, martorii oculari şi următorii lui vrednici în scaun, au arătat şi acum şi alte dăţi, prin vorbiri şi scrieri clasice, meritele lui neperitoare pentru biserică şi neam.

Mie mi-a revenit azi cinstea să predau bisericei din Răşinari, în faţa Preasfinţiţilor nostri arhierei, în faţa măritului nostru congres naţional-bisericesc şi în faţa poporului adunat, acest bust modest spre a-l îngriji şi păstra cu vrednicie, ca pe nişte moaşte sfinte.

Şi această predare nu o pot face mai potrivit decât prin frumoasele şi multgrăitoarele cuvinte ale apostolului Pavel cuprinse în epistola sa către Evrei (13, 7): „Aduceţi-vă aminte de mai marii vostri, cari v'au grăit vouă cuvântul lui Dzeu, la a căror săvârşire a vieţii privind să le urmaţi credinţa“.

Viaţa marelui arhiereu Şaguna este o viaţă desăvârşită, care a săpat adânci şi neperitoare brezde în viaţa noastră românească, dar mai ales în viaţa bisericii noastre. Succesele sale uriaşe pe toate terenele, instituţiunile create de el şi bunătăţile cari prin aceste s'au revărsat şi neîntrerupt să revarsă şi azi asupra noastră, ne conving tot mai mult în credinţă că marele arhiereu sufleteşte şi azi e între noi. Şi el şi trăeşte şi vecinic va trăi în instituţiunile sale. In sufletele noastre s'a înstăpânit credinţa, că el nu numai trăeşte, ci şi veghiează, vede şi cunoaşte suferinţele noastre, luptele ce le purtăm pentru limbă şi lege. Sufletul lui saltă de bucurie, când vede că ţinem cu sfinţenie la aceste preţioase bunuri hărăzite nouă din strămoşi. Şi iarăşi văzând îndoelnici, puţin credincioşi şi indiferenţi faţă de instituţiunile create de el, să mâhneşte şi se roagă pentru îndreptarea celor căzuţi în păcatul îndepărtării dela calea croită de el, unica, singura ducătoare la mântuire.

Să ne ridicăm dar privirile către figura măestoasă şi imposantă a marelui Şaguna şi cu simţiri premenite, cu sufletele curăţite să-i dăm veneraţiunea, de care demn s'a făcut prin viaţa şi faptele sale neperitoare.

Să-i ridicăm în inimile noastre monumentul neperitor al recunoştinţei şi al însufleţirii pentru năzuinţele şi creaţiunile lui, şi urmându-i credinţa să ne arătăm înaintea lui Dzeu şi a lumei vrednici de el.

Şi când peatra şi marmora, acest neînsemnat semn al veneraţiunii noastre, s'ar nimici, şi atunci să peregrinăm la acest mormânt al lui, să ne întărim în credinţa lui, să ne inspirăm din faptele lui şi din tăria convingerilor lui, din străduinţa fără margini ce a pus pentru noi şi pentru binele nostru. Preoţii să vadă pe modelul slujitorului sfântului altar, învăţătorii, înainte de el nesocotiţi, prin stăruinţele lui ridicaţi la valoare, să vadă pe neobositul dascăl al culturii noastre religioase-morale, iar poporul de care a purtat el atâta grije luptând, asudând şi alergând cu primejduirea vieţii, pentru a-i crea o soarte mai fericită, să vadă pe păstorul său bun, care toată viaţa sa, toată tihna, tot avutul său, ba sufletul său şi a pus pentru poporul său, şi toţi împreună legământ sfânt să facem, că ne vom întocmi viaţa dupăcum el ne a povăţuit şi învăţat, ca un adevărat trimis şi proroc al lui Dzeu.

Să ascultăm glasul lui profetic depus în scrierile sale folositoare şi în alcătuirile sale, care neîntrerupt ne cheamă la muncă nepregetată şi la îndeplinirea bărbătească a datorinţelor faţă de lege şi neam.

Acesta este cel mai strălucit monument, prin care cu vrednicie vom sărba centenarul marelui Andreiu.

Iar ţie, fericită comună Răşinari, vouă harnici cetăţeni ai acestei comune, pe cari v'a distins fericitul arhiereu mai mult decât pe toţi fiii săi, vă predau acest bust modest spre păstrare pentru toate timpurile. Primiţi-l cu vrednicie. Descoperiţi-vă capul cu pietate, când vă apropiaţi de acest monument. Grijiţi mormântul, care ascunde osemintele celui mai mare bărbat al bisericei şi neamului nostru. Veghiaţi şi nu adormiţi ca odinioară străjarii, ca nu cumva mâni păgâne să se atingă de el, căci răspunderea voastră este mare înaintea lui Dzeu şi înaintea neamului.

Curat şi sfinţit de Preasfinţiţii nostri Arhierei vi-l predau azi, rugând pe Dzeu să vă lumineze şi să vă întipărească în sufletele voastre, că vouă vi s'a dat cea mai mare comoară a trecutului bisericei noastre.

Iar tu Doamne, care ne vezi încunjurând acest monument, caută din înălţime şi trimite-ne Duhul înţelepciunii, al temerei de Dzeu şi al tăriei credinţii, ca urmând sfaturile iubitului tău trimis, să te preamărim pe tine acum şi în vecii vecilor.

Dela congres.

Conclusul luat în chestia înfiinţării nouălor episcopii.

La propunerea comisiunii speciale, esmisă de congres în causa înfiinţândelor episcopii, congresul a votat în şedinţa de Mercuri, 20 Octomvrie n. următorul proiect de conclus:

Cu provocare la conclusul congresual nr. 64 din anul 1900, referitor la înfiinţarea nouălor episcopii gr. or. române în Cluj, Oradea-mare şi Timişoara, ca un pas înainte în efectuirea acestui conclus — acum în privinţa teritorului şi a cheiei de împărţire a fondurilor şi fundaţiunilor între episcopiile vechi esistente şi între cele nouă înfiinţânde, congresul decide în următorul mod:

1. Diecesa înfiinţândă la Oradea-mare se va constitui din toate protopopiatele, cari stau astăzi sub jurisdicţiunea consistorului din Oradea-mare, cu teritorul lor de astăzi.

2. Episcopia înfiinţândă în Timişoara se va constitui:

a) din protopopiatul Timişorii şi al Comloşului-mare dela diecesa Aradului şi din protopopiatul Ciacovei, Panciovei, Vârşeţului şi Buziaşului, dela diecesa Caransebeşului, toate acestea 6 protopopiate cu întreg teritorul lor de astăzi;

b) din protopopiatul Lipovei şi al Belinţului, — cu escepţiunea comunelor bisericeşti mai jos înşirate, cari aflându-se pe teritorul comitatului Caraş Severin trec la diecesa Caransebeşului;

c) din comunele bisericeşti Biserica-Albă şi Naideş, cari aflându-se pe teritorul comitatului Timişului, trec dela diecesa Caransebeşului la diecesa Timişorii.

Din protopopiatul Lipovei şi al Belinţului trec următoarele comune bisericeşti la diecesa Caransebeşului, şi adecă, din protopopiatul Balinţului comunele: Balinţ, Bara, Cladova, Cutina, Dobreşti, Fădimac, Lăpuşnic, Leucuşeşti, Răchita, Radmaneşti, Târgovişte, Remetea-Lungă, Mănăştur, Ohaba-Lungă, Ierşnic, Bunea, Dubeşti, Topla, Pădurani, Coşteiul-mare, Coşteiul-mic, Gruin cu filia Părul şi Jabar; din protopopiatul Lipovei: Spata, Bacamezeu, Bata, Birchiş, Bruznic, Bulza, Căpolnaş, Căprioara, Ţela, Groş, Lalaşinţ, Ostrov, Ohaba-sârbească, Pojaga, Sălciva, Valea-mare, Vereşmart şi Zăbalţ. Toate aceste comune 40 la număr — trec cu întreg teritorul lor de astăzi.

3. Diecesa Clujului se va constitui pe teritorul de astăzi al arhidiecesei, şi adecă din următoarele protopopiate cu întreg teritorul lor de astăzi, şi adecă: Alba-

Iulia, Abrud, Câmpeni, Lupşa, Turda, Cluj, Unguraş, Cetatea-de-peatră, Solnoc, Dej, Bistriţa, Reghin şi Murăş Oşorheiu, 13 la număr.

Nouele episcopii se vor înfiinţa cu numărul sufletelor cari se vor afla în timpul înfiinţării faptice pe teritorul lor.

De cheie la împărţirea fondurilor şi fundaţiunilor între diecesele vechi şi între cele nouă se decretează pentru fiecare diecesă numărul credincioşilor care rămâne la diecesa veche şi numărul credincioşilor, care trece la episcopia nouă, şi în proporţia credincioşilor se împart fondurile şi fundaţiunile.

Cvota din fonduri şi fundaţiuni ce trece la episcopiile nouă — se predă prin întrevenirea unui comisar al consistorului mitropolitan la timpul care-l va decide consistorul mitropolitan. Casuri de controversă şi divergenţă între episcopiile vechi şi între cele înfiinţânde cu privire la natura şi împărţirea vre-unui sau altui fond sau fundaţiuni, precum şi cu privire la mărimea vre-unei cvote — le va regula şi decide congresul din cas în cas la cererea unei sau altei diecese.

Consistorul mitropolitan se îndrumă la timp potrivit a lua dispositiunile necesare pentru efectuirea acestui conclus.

NOUTĂŢI.

Parastas. Mâne, Sâmbătă, în 10 crt. la orele 9 se va celebra parastas pentru fericitul arhiepiscop şi mitropolit *Miron,* răposat în 4 Octomvrie 1898.

•

† Dr. Gustav Lindner, consilier regesc, prof. universitar î pens., deputat în parlamentul ungar şi unul dintre conducătorii poporului săsesc, a încetat din viaţă aici în Sibiiu în vârstă de 73 de ani. Inmormântarea decedatului se face astăzi Vineri, în 22 Oct. n. la orele 3 în cimiterul central. Odihnească în pace!

•

Desfiinţarea examenelor de maturitate. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, contele Apponyi, a adus o hotărâre foarte importantă privitoare la examenele de maturitate (bacalaureat) dela şcolile comerciale: în înţelegere cu ministrul de comerciu, contele Apponyi a hotărât să urce cursul de 3 ani al acestor şcoli la 4 ani, dar totodată să desfiinţeze examenele de maturitate la toate şcolile comerciale superioare.

*

Condamnare. Pentru un articol apărut în „D. U. Volksfreund" din Timişoara, redactorul Victor *Orendi-Homenau,* a fost condamnat la două luni temniţă de stat şi 400 coroane amendă. Apărătorul a apelat.

*

Jubileu. Dl *Ion Kalinderu,* cunoscutul luptător pentru îmbunătăţirea traiului ţărănimii, şi-a sărbătorit jubileul de un pătrar de veac, de când ocupă postul de administrator al domeniilor Coroanei. Dl Kalinderu a desvoltat în acest timp de 25 de ani o largă activitate pe terenul economic şi cultural al ţării româneşti. La urările de viaţă lungă şi sănătate ce i se adresează cu acest prilej, se unesc Românii de pretutindenea.

•

Faptă generoasă Răposatul medic cercual Dr. Titu Hengye din părţile Sătmarului şi-a lăsat prin testament averea sa nemişcătoare în valoare de 80 de mii coroane capitlului gr. cat. român dela Oradea-mare, ca să împartă din venitele ei stipendii universitarilor români gr. cat.

*

Blériot, aviatorul francez, a făcut Dumineca trecută în Budapesta trei sboruri reuşite, fiecare a durat cam 10 minute. Pe câmpia dela Rákos, unde azi se fac exerciţiile militare, s'a adunat un public de vre-o 2 sute de mii, care a făcut ovaţiuni nesfârşite lui Blériot. A fost de faţă la ascensiune şi arhiducele Iosif cu familia sa, fiind salutat la venire şi la plecare cu imnul casei domnitoare „Gott erhalte". Arhiducele a cerut să i fie prezentat aviatorul francez. Blériot a fost primit cu multă simpatie de familia arhiducelui şi a explicat modul de funcţionare al maşinei sale. Cu prilejul unei serate Blériot a vorbit despre sborul său şi despre aparatele sale, şi că va deschide o şcoală de aviaţiune la Bordeaux. Dela Budapesta aviatorul a plecat la Viena, unde va face o nouă ascenziune. Aeroplanul său l-a cumpărat contele Károlyi cu 35 de mii coroane. Blériot este aşteptat şi la Bucureşti.

*

Ziar pentru ţărani. Dela anul nou 1910 va apărea în Vălenii-de-Munte un ziar făcut anume pentru ţărănimea română de pretutindenea.

•

Din Bucovina. Primim din Cernăuţ ştirea îmbucurătoare, că deputaţii români bucovineni au ajuns la o înţelegere: cei trei deputaţi bar. C. *Hormuzachi, Simionovici şi Isopescul,* cari eşiseră din partid, acum au întrat din nou în partidul naţional român aflător sub conducerea distinsului bucovinean Dr. Iancu Flondor, ca împreună să lupte pentru înaintarea poporului român din Bucovina.

*

Caz de moarte. O telegramă din Turin vesteşte moartea celebrului profesor *Cesare Lombroso.* Născut în Verona în 1836, a studiat medicina în Turin, a făcut în calitate de medic militar campania din 1859, iar după trei ani a ocupat catedra de psihiatrie în Pavia. In vremea din urmă era profesor de medicina legală şi psihiatrie în Turin. S'a făcut vestit prin scrierile sale asupra psihologiei criminale, unde încearcă să esplice cauzele crimelor din însaşi constituţia corporală a criminalului, dobândită prin moştenire şi atavism. A publicat multe lucrări, între care „Geniu şi nebunie" ş. a. sunt traduse în toate limbile europene.

•

Pentru paza Ţarului, care călătoreşte în Italia, s'au luat măsuri extraordinare: In Turin s'au concentrat 8000 de soldaţi, s'au trimis 500 de poliţişti italieni şi ruşi, ca să apere ordinea, la Racconigi, unde Ţarul va sosi în 23 l. c. Sâmbătă, iar în 25 va pleca spre Sicilia împreună cu regele Italiei, care îl va însoţi până la Messina.

•

Dări ridicole. Statul Newyersey din America are de gând să introducă mai multe categorii de dare pentru — barbe. O barbă în dimensiune obişnuită va fi taxată cu o dare de 5 dolari pe an. Barba „în furculiţă" şi fără mustăţi va plăti 50 de dolari. Cea mai mare dare va trebui să plătească barba *roşie...* Bărbaţii din Newyersey n'au decât să umble raşi, dacă vor să fie scutiţi de dările acestea cu adevărat americane.

•

La fondul „Andrei baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor", al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Dr. Nicolae Bălan, prof. sem. 1 cor.; Aurel Nistor, paroh, (Arpatac) soţia sa Maria n. Micu şi copiii lor Aurica şi Bojor, 1 cor. 50 bani; N. Dunăreanu, profesor, 1 cor.; Victor Stanciu prof. la şcoala civilă a „Asociaţiunii" 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

•

Una-alta. Cetim într'o gazetă română, nu de dincolo, ci într'una mai de aproape: „*Seghedinul n'a fost ci va fi* — a zis marele *Széchenyi,* când acest oraş a fost reclădit după prăpădirea unei inundaţii". — Cam aşa a cuvântat nu marele Széchenyi, care murise de multişor, ci însuşi Maiestatea Sa Monarhul nostru de astăzi, mângâind pe cei nenorociţi, când cu inundaţia dela 1879 şi zicând „Seghedinul va fi mai frumos, de cum a fost".

•

Producţiune teatrală împreunată cu joc va aranja Sâmbătă, în 23 Octomvrie st. n. 1909 în sala hotelului „Transsylvania" din Orăştie, secţia industrială a reuniunii economice române de acolo. Inceputul precis la 8 ore seara. Venitul curat e destinat fondului propriu. Suprasolviri marinimoase se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. Ţăranii vor avea joc separat. Se va da: „*Un leu şi un zlot*, comedie într'un act, de D. R. Rosetti (Max) şi „*Pentru săraci*", scenă comică, de D. R. Rosetti (Max). După teatru urmează joc.

•

Constituire. In şedinţa sa din 10 Octomvrie c., societatea „Petru Maior" a tinerimii române dela şcoalele superioare din Budapesta s'a constituit pentru anul 1906/10 în modul următor: Prezident: Sabin Evuţian, student în ştiinţe. Viceprezident: Vasile Tampa, student tehnic. Secretar: Sabin D. Oprean. stud. în ştiinţe. Notari: Dimitrie Nistor, student tehnic şi Mateiu Pop, student în drepturi. Cassar: Andreiu Ioviţa, student la acad. comerc Controlor: Ioan Vintilă, st. med. Bibliotecar: Ascaniu Crişan, st. în ştiinţe. Vicebibliotecar: Sebastian Bornemisa, st. fil. Econom: Victor Iula, st. med. veterinar. Comisia literară: Sebastian Bornemisa, st. fil. Ascaniu Crişan, student în ştiinţe. A. Esca, student în litere. Mateiu Pop, stud. în drepturi. Vasile Stoica, st. în lit. Vas. Tampa, st. tehnic. Cornel Ţeicu, stud. în drepturi. Comisia supraveghetoare: Moise Baltă, st. în drepturi. Sim. Borzea, stud. tehnic, Alesandru Măcelar, stud. med.

A patra expoziţie de copii

aranjată de „Reuniunea română de agricultură din comit. Sibiiu".

I. Programul

expoziţiei a 4 a de copii, ce se va ţinea Mercuri, la 27 Octomvrie 1909, în comuna Orlat.

1. In scopul promovării stărilor igienice şi a îmbunătăţirii condiţiilor de traiu ale poporaţiunii, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu", va aranja Mercuri, la 27 Octomvrie n. 1909, în comuna Orlat o expoziţie de copii împreunată cu distribuire de premii în bani.

2. Expoziţia se va ţinea în ziua amintită, începând dela 11 ore înainte de ameazi şi până la 2 ore d. a, când va urma premiarea.

Expoziţia se va ţinea în salele şcoalei române.

3. La expoziţie de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor din Orlat cu vârsta dela 1 până la 4 ani.

4. Primirea copiilor în expoziţie se face prin comitetul aranjator local, care va publica de cu vreme dispoziţiunile luate. Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate. Despre copiii primiţi se va compune consemnare exactă.

5. Exponenţii (mamele şi îngrijitoarele) sunt îndatoraţi a purta înşişi grijă de copiii expuşi.

6. Se vor distribui 30 premii, în valoare de 150 cor. La aceste concurge Reuniunea agricolă cu 50 cor.; Comuna politică Orlat cu 50 cor.; Institutul de credit şi economii „Brădetul" din Orlat cu 30 cor. şi comuna bisericească gr.-cat. Orlat cu 20 cor.

Premiile se împart astfel:

Grupa I. băeţi.

a) dela vârsta de 1—2 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 5 cor.
2 premii de câte 3 cor.

b) dela 2—3 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 5 cor.
2 premii de câte 3 cor.

c) dela 3—4 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 5 cor.
2 premii de câte 3 cor.

Grupa II. copile:

a) dela vârsta de 1—2 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 4 cor.
2 premii de câte 3 cor.

b) dela 2—3 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 4 cor.
2 premii de câte 3 cor.

c) dela 3—4 ani:

1 premiu de 10 cor.
2 premii de câte 4 cor.
2 premii de câte 3 cor.

Pe lângă premiile în bani se va împărţi şi câte o broşură cu conţinut igienic.

II. Premiarea.

1. In scopul premiării se institue juriul consistător din domnii: Dr. Nicolae Calefariu, medic în Sălişte, totodată prezident al juriului, Dr. Ilie Iancu, medic, Dr. Victor Mihu, medic, Dr. Nicolae Comşa, medic, şi dna Dr. George Prunaş, medic, Ioan Chirca şi dna, P. Draghits şi dna, Pant. Lucuţa, Dr. P. Şpan, R. Simu şi dna, Dr. V. Stan şi dna, Dr. I. Stroia şi dna, Dr. L. Borcia, A. Teodor, A. Cosciuc, Vic. Tordăşianu şi dna, E. Verzariu şi dna, N. Iosif şi dna, N. Cărpenişan şi dna, I. Popescu şi dna, Dr. Ghiţă Măcelar şi dna, Agnes n. Cristea, Dr. Ioan Elekeş, medic. Dr. I. Bucur, medic, Dr. I. Lupaş, adm. prot., Dr. N Petra, adv., Nic. Togan, protopresbiter, Ioan Manta, Dionisie Aaron, parohi, Ioan Hanzu, par. Valeriu Popovici, paroh, Aron Flucuş, paroh, I. Ghişoiu, par. şi dna Pompilia n. Cutean, I. Giurgiu, dir. şcol., Ludovic Pesamosca, contabil., I. Muntean, primar, I. Stoiţă, epitr., I. Iliu, notar şi doamnele soţii.

Membrii absenţi se vor înlocui prin suplenţi, aleşi din partea celor prezenţi.

2. Nu este iertat a funcţiona ca juror, când vorba e de copii proprii sau ai rudeniilor mai de aproape.

3. Jurial ia în primire lista generală a copiilor expuşi, îi examinează pe rând şi apoi se consultă asupra premiării, având comitetul aranjator îndatorirea să îngrijească, ca publicul şi exponenţii să nu înrâurească asupra hotărârilor de luat.

4. Prezidentul juriului votează întotdeauna. La caz de voturi egale — decide soartea. Asupra fiecărei premiări se votează deschilinit.

5. Exponenţii de premiat se petrec în lista premiaţilor, care statorită, se subscrie de prezident şi secretar, cum şi de 2 membri ai juriului.

6 Impărţirea premiilor se face în mod sărbătoresc la ora 2 d. a., ţinându-se mai întâi în prezenţa juriului, a comitetului aranjator, a exponenţilor şi publicului întrunit conferenţa:

a) medicului Dr. George Prunaş: Cestiuni privitoare la expozit. de copii şi

b) a preotului Trandafir Scorobeţ, întitulată „Evangelia pruncie".

7. Exponenţii premiaţi adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica corăspunzătoare.

8. Copiii premiaţi se vor cântări, măsura şi fotografia.

9. Secretarul juriului compune un raport special asupra expoziţiei şi premiilor. Raportul, subscris de prezidentul si secretariul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunii şi se publică prin ziare.

III. Dispoziţii de premiare.

1. Scopul expoziţiei este mai ales a promova stările igienice şi a lucra la îmbunătăţirea condiţiilor de traiu ale poporaţiunei. Drept aceea se va lua în socotinţă nu atât intenţia vădită de a străluci cu copii anume gătiţi ca exemplare de paradă, ci mai ales hărnicia şi priceperea dovedită la ţinerea în curăţenie a copiilor şi a locuinţelor, a îmbrăcămintei, la priceperea dovedită la alimentaţie şi celelalte, cari condiţionează puterea vitală a generaţiilor viitoare.

2. Copii cu înfăţişare inteligentă şi vioi, cei sănătoşi şi fără defecte trupeşti, cei bine hrăniţi şi ţinuţi în curăţenie, cei cu bunăcuviinţă, nefricoşi şi prietinoşi, copii orfani şi din familii mai scăpătate cum şi cei din familii cu copii mai număroşi, între condiţiuni egale, vor fi preferiţi.

4. Dacă cutare grupă nu cuprinde copii vrednici de premiat, premiile se pot destina pentru altă grupă mai bogată. Premiile, cari nu s'ar împărţi, revin Reuniunii.

4. Acelaş exponent nu poate dobândi în aceeaş grupă decât un singur premiu. Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu", ţinută la Sibiiu în 7 Octomvrie 1909.

Pant. Lucuţa — prezid.
Vic. Tordăşianu — secretar.

Teatru german.

Reprezentaţiunile de până acuma ale trupei dlui director Leo Bauer au întimpinat complăcerea publicului sibiian, iubitor de teatru. Dovadă, că domnul Bauer a adus şi de astădată puteri bune teatrale la Sibiiu. S'a dat Sâmbătă, când s'a făcut deschiderea stagiunii, comedia: *O, diese Leutnants,* repetată şi eri, Joi, apoi Dumineca opereta *Dollarprincessin,* Luni opereta *Försterkristel,* Marţi *Königsleutnant,* comedie, şi Mercuri *Jüdin von Toledo,* tragedie. Pe Sâmbătă e anunţată opereta *Herbstmanöver.*

Poşta redacţiei.

Dlui I. M. în A. Ai dreptate. Confuzia s'a născut din pricina, că sunteţi doi cu acelaşi nume. Acum s'a indreptat şi adresa celuialalt domn, care primeşte foaia la Cohalm, iar exemplarul dtale se trimite la Agostin.

Pentru recâştigarea repede
a puterilor după friguri trecute şi a altor boale slăbitoare, Emulsiunea lui Scott aduce conform experienţelor, serviciile cele mai bune.
Emulsiunea lui scott
are gust bun, e uşor de mistuit şi se ia cu plăcere chiar şi de aceia, cari nu suportă alte preparate. De aceea şi are

Emulsiunea lui Scott
un efect mult mai mare.
In ce priveşte curăţenia părţilor constătătoare şi încrederea în efect, *Emulsiunea lui Scott* e cu totul ideală şi e în general recunoscută ca Emulsiune model neîntrecută. 10 (330) 1–4
Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.
Preţul unei sticle originale c. 2·50.
Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 496/1909. (369) 2—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin Consistorial din 30 Iunie v. a. c. Nr. 6870 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cârjiţi** cu filia **Bretelin** cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu post sunt cele statorite de comitetul parohial şi fasionate în coala B. pentru dotaţia dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplificiile de concurs, iustruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a să presenta în timpul şi modul prescris în regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 584—1909. [360] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III **Tămaşa**, protopresbiteratul Unguraşului se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt çele fesionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura la acest post, dela care să cere să aibă studii pregătitoare de 8 clase medii sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având înainte de alegere a se presenta în parohie în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscuţi cu parohienii prin cântare, cuvântare sau celebrarea sf. liturgii.

Fizeş-sâmpetru, 19 Sept. (2 Oct.) 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopop.

Albituri
pentru
Domni şi Dame
în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 6—10

Pălării
pentru **preoţi români**, netede à K 6 şi 8, păroase à K 9 60, cea mai frumoasă formă, apoi din plüş à K 10 şi 12, cea din urmă noutate, uşoare, foarte frumoase şi tare durabile, recomandă (372) 3—3
Carol Niedermaier,
pălărier.
Sibiiu, Strada Cisnădiei 33.

Muschong, Baia Buziaş,
Apă minerală Phönix de Buziaş
vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma
Carol Albrecht.
(346) 4—10

Viţă de vie altoită
americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 1—26
Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.
Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaş, nr. 56 (Transilvania).
Rog a cere catalog ilustrat!
Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Nr. 795/1909. [380] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Ribicioara-de sus**, protopresbiteratul Zarandului se escrie concurs nou, pe baza ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan data 23 Septemvrie a. crt. Nr. 11150 bis., cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările întocmite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta respective celebra.

Brad, la 28 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasiliu Damian,
protopresb.

Nr. 559—1909. [379] 1—3

Concurs.

In urma ordinului consistorial dto 15 Septemvrie a. c. Nr. 10992, pentru întregirea parohiei de clasa II a din **Oarda-de-sus** protopresbiteratul Sebeşului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Concurenţii vor înaintà cererile întocmite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cântà în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 1 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresb.

O vai!
O să mă înnec de această tusă rea!
La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur
„Pastilele de piept ale lui Egger“
au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.
Un carton 1 coroană şi 2 coroane.
Carton de probă 50 bani.
Deposit general şi de expedare:
Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.
Trăiască!
Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!
Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 5—26

! ! !
Am onoare a aduce la cunoştinţa publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma
Hotel Mihaiu
Saggasse nr. 11
le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.
Odăi confortabile curate
incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă**, cafenea şi restaurant excelent în casă!
Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari şi bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle.**
Mulţămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez
cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.
(364) 3
Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

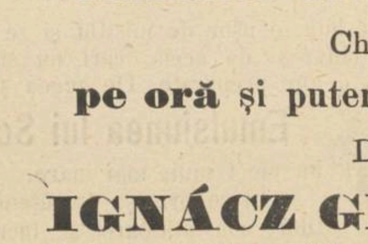

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.
Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.
Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele
MOTOARE ŞI LOCOMOBILE
cu
Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,
precum şi
Motoare cu tragere de gaz.
Noutate surprinzătoare!
Generator cu tragere de gaz universal.
Cheltueli de mânare:
pe oră şi putere de cai numai circa 1 filer.
Depositar general:
IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.
Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.
Garanţie foarte bună.... Condiţii de plată favorabile.
(329) 4—20

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.
Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote
ANTONIU NOVOTNY
în Timişoara-Fabric
se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 8—52
Clopotele găurite
o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**
Preţcuranturi ilustrate gratis.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane

Nr. 110 Sibiiu, Marţi 13/26 Octomvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Crisa.

Sibiiu, 25 Octomvrie n.

Suntem tot acolo cu crisa ministerială, unde eram cu luni mai înainte. Nici un pas nou spre resolvarea ei şi spre îndreptarea lucrurilor spre bine. Tot ce e de înregistrat este: *consiliul de coroană*, ţinut Mercuri, săptămâna trecută, la Viena, cu participarea tuturor miniştrilor ungari. In acest consiliu de coroană, care a durat jumătate de oră, Maiestatea Sa a spus miniştrilor sei din Ungaria, să-şi bată capul şi să găsească o modalitate de descurcare a lucrurilor pe cale constituţională, căci în cas contrar se va face descurcarea şi pe cale neconstituţională.

S'a întâmplat deci şi de astădată acelaşi lucru, ca înainte cu patru ani, când Maiestatea Sa a chemat în audienţă colectivă pe şefii de atunci ai opoziţiei parlamentare maghiare, şi în curs de cinci minute li-a spus care e dorinţa, care e *porunca* Maiestăţii Sale.

O astfel de poruncă a fost dată şi de astădată miniştrilor ungari: porunca să rămână împreună încă, până ce fac legea electorală, implinindu-şi datorinţa faţă de Coroană şi faţă de ţară, apoi pot să plece. Iar dacă nu pot să îmlinească porunca Maiestăşii Sale, atunci va veni un guvern estraparlamentar, — e vorba de dictatură militară, — care va face aceeace doreşte şi porunceşte Maiestatea Sa.

Rezultatul consiliului de coroană nu a fost deci tocmai favorabil pentru deţinătorii puterii de stat dela noi, cari însă nu se lasă să fie de loc conturbaţi în visările lor, ci continuă a fantasa mereu despre bancă independentă şi despre concesiuni militare, cu toate că li s'a dat atât de clar să înţeleagă, că s'a isprăvit de tot cu concesiunile.

A fost adecă bătător la ochi faptul, că în ziua în care s'a ţinut consiliul de coroană, a fost primit întâi în lungă audienţă de două ore contele Andrássy în palatul dela Viena, şi lumea politică făcea combinaţia, că cu formarea noului cabinet va fi încredinţat contele Andrássy. A eşit însă nu peste mult ştirea în publicitate, că nobilul conte numai pe lângă anumite concesiuni militare s'a declarat gata a primi misiunea formării noului cabinet, concesiuni pe cari însă Monarhul *nu s'a aflat îndemnat să le acorde.* Deci concesiuni nu se fac.

Remâne acum, ca actualul guvern să înfluinţeze asupra deputaţilor dietali, înduplecându-i să voteze cu grăbire noua lege electorală, ori apoi vine de nou un guvern de dorobanţi, sau chiar un guvern militar, o dictatură militară! Situaţia dela noi aceasta e. Şi o zugrăveşte foarte bine ziarul „*Vaterland*“ dela Viena, când scrie, că nu poate fi resolvată criza ungară altcum, decât ori cu onorarea punctului de vedere al Coroanei, care cere să rămână guvernul şi coaliţia împreună pentru a împlini ultima datorinţă pe care o are faţă de Coroană şi faţă de ţară, — crearea nouei legi electorale, — ori apoi pe calea esperimentării cu un guvern extraparlamentar. Altă resolvare nu este.

Cei dela conducerea politicei maghiare o ştiu aceasta bine şi de aceea ţin dese consultări, pentru a afla modalitatea unei eşiri din încurcătură. Mercuri e vorba să se ţină un consiliu de ministri, în care fiecare membru al guvernului va comunica un proiect de descurcare, iar prim-ministrul Wekerle va pleca imediat la Viena cu acela, care i se va părea mai bun, şi acceptabil şi din partea — Coroanei.

Deocamdată deci crisa esistă încă, cu toatecă se află în fasele ei din urmă şi pe calea de a fi resolvată. Pentrucă de un guvern estraparlamentar, ori chiar de o dictatură militară, se îngrozeşte fiecare suflet maghiar! De aceea mai bucuros capitulează toţi, decât să piardă puterea din mână!

Congresul naţional-bisericesc.

Şedinţa a şaptea.

Ţinută Vineri, în 22 Octomvrie n. Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţe *Lazar Triteanu.*

Notariul Dr. *Ioan Papp* ceteşte procesul verbal al şedinţei din urmă, care se verifică.

I. P. S. Sa Mitropolitul *Ioan Meţianu* comunică congresului, că Sâmbătă în 9 Octomvrie v. se va oficia parastas pentru odihna sufletului Arhiepiscopului şi Mitropolitului *Miron Romanul*, şi invită deputaţii congresuali se participe la acest act de pietate, care se va săvârşi la orele 9 dimineaţa. După parastas se va întruni congresul în şedinţă, pentru a-şi continua lucrările.

Deputatul Dr. *Traian Puticiu* face următoarea propunere, cu privire la cartea intitulată „*Sentinela*“ a preotului militar *Bugariu* din Timişoara, contrară dogmelor noastre bisericeşti:

„Să se transpună afacerea la preasfinţitul sinod episcopesc, care în sfera sa de competenţă se nu admită în folosinţa liturgică a sfintei noastre biserici mitropolitane decât numai cărţi cari prealabil obţin aprobarea preasfinţitului sinod episcopesc“.

Propunerea se declară de urgentă.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu* face adaosul, ca prin circular să se aducă grabnic la cunoştinţă, că fără aprobarea autorităţii competente bisericeşti nici o carte bisericească nu e admisă şi nu poate fi folosită din partea organelor subalterne ale bisericii noastre.

Deputatul Dr. *V. Branişte* e pentru trecerea ambelor propuneri la sinodul arhieresc.

P. C. Sa Protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, asemenea, iar P. C. Sa Arhimandritul *Mangra* crede, că afacerea nici nu trebuia adusă în faţa congresului, ci să se fi făcut arătare de adreptul sinodului arhieresc. Acum însă, după ce propunerea s'a făcut, ea se fie trecută la sinodul episcopesc.

Propunerile se trec în competenţa sinodului episcopesc, după ce mai vorbesc la obiect ambii propunători.

Deputatul Dr. *G. Dobrin* face propunere în chestia sistării ajutorului de stat, dat mai nainte diecezei Caransebeş, în înţelesul, ca consistoriul mitropolitan să protesteze în contra procedurii guvernului şi să ceară grabnica licuidare a sumei, de altcum trecută în budgetul statului. Se declară propunerea de urgentă şi să primeşte fără discuţie.

Urmează raportul comisiunei şcolare. Raportor Dr. *V. Branişce.* Raportul general al consistorului mitropolitan, ca senat şcolar, se ia în general la cunoştinţă. La desbaterea specială se naşte discuţie la punctul referitor la susţinerea şcoalelor confesionale. Vorbesc deputaţii L. Triteanu, Dr. G. Dobrin, Roman R. Ciorogariu, Dr. Iosif Gall, şi I. P. S. Sa, Mitropolitul.

Deputatul *Nicolae Zigre* constată, că comisiunea nu s'a estins asupra tuturor detaliilor cuprinse în raport. Nu se face amintire despre demersurile făcute din partea consistoriului mitropolitan şi din partea Arhiereilor noştri întru apărarea şcoalelor confesionale române.

Nu se face amintire despre instrucţia dată din partea consistorului mitropolitan, cu privire la esecutarea nouei legi şcolare. Raportorul ceteşte acum punctul din raport, care se refere la această chestie. Deputatul Dr. *Nic. Oncu* propune, ca congresul cu aprobare se iee act despre cele făcute din partea Arhiereilor şi consistoriului mitropolitan pentru apărarea şcoalei şi bisericei. Se primeşte.

Celelalte puncte din raportul şcolar se iau la cunoştinţă conform propunerilor făcute din partea comisiunei şcolare. Discuţie s'a mai născut numai la punctul referitor la inspecţionarea şcoalelor. Aci a vorbit P. C. Sa protosincelul Ciorogariu, protosincelul Dr. Cristea, Nicol. Zigre, Dr. Nicol. Oncu, I. P. S. Sa Mitropolitul, Parteniu Cosma, Dr. D. Dobrin, Paul Rotariu şi raportorul. S'a primit în urmă propunerea comisiunii.

Acelaşi raportor referează în chestia cualificării profesorilor dela institutele pedagogice. Spune, că proiectul prezentat din partea consistorului mitropolitan comisiunea nu l-a putut accepta, ci a compus un nou proiect. Le ceteşte pe amândouă şi propune votarea proiectului comisiunei.

Se naşte discuţie. *L. Triteanu* critică proiectele prezentate şi propune trecerea amândurora la consistoriul mitropolitan. Dr. *Nicol. Oncu* cere primirea proiectului comisiunei. P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Puşcariu* află, că e mai bun proiectul comisiunei, dar după o singură cetire nu poate să-l voteze. E pentru trecerea lui ca material la consistorul mitropolitan. P. C. Sa Arhimanditul *Mangra* nu e pentru amânarea chestiei până la altă sesiune congresuală, ci primeşte proiectul comisiunei. *Parteniu Cosma* e de părerea, ca să se tipărească cu grăbire ambele proiecte, şi în şedinţa proximă se fie puse la ordinea zilei. Se primeşte propunerea din urmă şi discuţia se întrerupe asupra acestui obiect.

Tot în numele comisiunei şcolare raportează *Vasile Goldiş* în chestia regulamentului presentat de consistorul mitropolitan şi referitor la examenele de cualificaţiune ale învăţătorilor dela şcoalele confesionale române.

Regulamentul în general se votează, iar la desbaterea specială se naşte discuţie la § 4. Comisiunea propune o modificare. In contra modificării propuse de comisiune vorbeşte I. P. S. Sa, Mitropolitul, şi P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Puşcariu.* Modificarea o sprijineşte protosincelul *R. R. Ciorogariu.* Mai vorbeşte pentru respingerea modificării *Mateiu Voileanu*, iar *Arseniu Vlaicu* esplică cum este a să înţelege modificarea pe care o formulează de nou. P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu* propune respingerea modificării, iar raportorul acceptarea ei.

Să pune acum la vot contrapropunerea, de a să menţinea paragraful nemodificat. Votează 24 deputaţi pentru, iar contra 20 de deputaţi. Modificarea e respinsă, şi se votează paragraful în textuarea originală.

Discuţia se întrerupe. Continuarea se va face în şedinţa convocată pe după ameaz la orele 4, iar şedinţa se încheie la orele 12 şi jumătate.

Şedinţa a opta.

Ţinută Vineri d. a. la orele 4. President I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă *Lazar Triteanu.*

Procesul verbal al şedinţei din urmă se va verifica în şedinţa proximă.

Se întră în ordinea de zi: Continuarea discuţiei pe articole asupra regulamentului pentru esamenul de cualificaţie învăţătorească.

Un adaos al comisiunei făcut la §ul 4 se primeşte.

Ceialalţi paragrafi, dela 5 până la 43, se primesc, parte neschimbaţi, parte cu modificările făcute din partea comisiunei.

Se mai adaogă un paragraf, că regulamentul întră în vigoare după publicarea ce se va face în foaia oficioasă a mitropoliei. Tot odată se autorisează consistoriul mitropolitan, ca în casul, dacă va pretinde guvernul unele întregiri ori modificări, să le poată face în cercul propriu de competenţă.

Tot domnul *Vasile Goldiş*, raportează în chestia regulamentului pentru organisarea învăţământului în şcoalele poporale. Espune cuprinsul regulamentului, pe care comisiunea l-a aflat destul de bine compus, şi numai puţine modificări a aflat de lipsă să facă în el.

Vorbeşte despre şcoala de repetiţie, care nu e obligătoare pentru confesiuni, lucru pe care-l dovedeşte cu citate din legile ţării.

Propune deci, ca pretutindenea să fie şters din proiectul de regulament aceea ce se refere la şcoala de repetiţie, încolo regulamentul să fie primit în general şi în special, cu micile modificări stilare pe cari le va propune.

Vorbeşte la obiect deputatul *Lazar Triteanu*, comunicând congresului schimbul de acte între superioritatea noastră bisericească şi guvern, în chestia şcoalelor de repetiţie, pe cari guvernul vrea să le vadă prefăcute în şcoale agronomice. Crede, ca şcoalele de repetiţie ar putea să fie susţinute cu limba de propunere a bisericei.

Acceptându-se părerea raportorului, se întră în discuţia pe articole. Se votează paragrafii 1—12, conform modificărilor propuse de comisiune.

La § ul 13 face deputatul N. *Borzea* amandamentul, ca învăţătorul să grijească şi de mergerea elevilor la biserică.

Paragrafii 14—16 se votează. Paragraful 17 şi 19 se şterge. Ceialalţi paragrafi se primesc neschimbaţi, până la paragraful 77.

Paragraful 78 conform propunerii comisiunii şcolare se şterge de tot, ca contrar dispoziţiunilor cuprinse în statutul organic, după ce congresul ascultă şi lămuririle date din partea dlui L. Triteanu.

Paragrafii 79—80 se votează fără modificare.

La § ul 81 comisiunea face amandamentul, ca manualele de şcoală, acceptate de bune într'o dieceză, să fie acceptate de bune în întreaga mitropolie.

Deputatul L. *Triteanu* e în contra amandamentului şi cere menţinerea uzului de până acuma. Deputatul Em. *Ungureanu* crede, că censurarea cărţilor de şcoală ar putea fi trecută în competinţa consistorului mitropolitan.

P. C. Sa Arhimandritul V. *Mangra* sprijineşte propunerea lui L. Triteanu şi crede, că la censurarea cărţilor de şcoală ar trebui să se pună pond mai ales pe corectitatea limbei.

P. C. Sa protosincelul Dr. Iosif T. Badescu face o întregire la acest paragraf. P. C. Sa Arhimandritul Dr. *Il. Puşcariu* cere menţinerea uzului de până acuma. Deputatul I. Preda e contra amandamentului.

Amandamentul se primeşte.

Intregirea protosincelului *Badescu* asemenea se primeşte.

Paragrafii 82—92 se primesc cu modificările propuse de comisiune.

La § ul 93 deputatul N. *Borzea* face adaosul, ca elevii să fie obligaţi a cerceta şi biserica în Dumineci şi sărbători.

Ceialalţi paragrafi se votează cu schimbările propuse de comisiune.

Urmează raportul comisiunii fundaţiunii Gozsdu. Raportor Nicolae *Ivan*. Ceteşte raportul consistorului mitropolitan referitor la socotelile fundaţiunii Gozsdu pe anul 1907/8. Comunică faptul, că socotelile examinate în mod amănunţit sunt în perfectă regulă. Propune deci votarea absolutorului pe sama delegaţiunii, care administrează fundaţiunea. Fundaţiunea e de 6.800,797 coroane.

Proiectul de conclus al raportorului se votează, după ce I. P. S. Sa dă lămuririle necesare, dar cu o modificare a deputatului Dr. G. *Popoviciu*.

Asupra raportului delegaţiunii congresuale raportează Dr. Nestor *Oprean*. Ceteşte raportul şi propune ca acesta să fie aprobat şi luat la cunoştinţă, iar alegerea delegaţiunii pe următorii trei ani să fie pusă la ordinea zilei. Se primeşte.

Acelaşi raportor propune, ca cu privire la spesele plătite în procesul de despărţire a Românilor gr.-or. din Fabricul-Timişoarei să fie executat conclusul adus în privinţa aceasta din partea congresului din sesiunea trecută.

Se primeşte.

Raportează acum P. C. Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea* în chestia aranjării serbărilor centenare pentru Şaguna. Propune în numele comisiunii organizătoare luarea cu aprobare la cunoştinţă a raportului consistorului mitropolitan despre aranjarea lor. Editarea monografiei vieţii şi activităţii lui Şaguna asemenea se ia cu plăcere la cunoştinţă. Propune apoi un proiect de conclus, cu privire la eternisarea modului cum au decurs serbările. Spune de unde şi dela cine au întrat telegrame de aderare.

Exposeul făcut se ia cu plăcere la cunoştinţă în textuarea făcută din partea P. C. Sale.

Şedinţa se încheie la orele 7 şi jumătate, anunţându-se cea următoare pe Sâmbătă la orele 10 dimineaţa.

Şedinţa a noua.

Ţinută Sâmbătă în 23 Octomvrie n. Prezident I. P. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*. Notar de şedinţe Dr. *G. Proca*.

Se verifică procesul verbal al şedinţei ţinute Vineri înainte de ameaz. Verificarea celui despre şedinţa ţinută Vineri după ameaz, se va face în şedinţa proximă.

Se întră în ordinea de zi. Se face alegerea membrilor în delegaţiunea congresuală pentru despărţirile hierarhice de către Sârbi. Se declară realeşi membrii din trecut.

In numele comisiunei organizatoare raportează acum P. C. Sa Arhimandritul *Augustin Hamsea* asupra regulamentului pentru procedura judecătorească în cauzele disciplinare în mitropolia gr. ort română din Ungaria şi Transilvania.

In general se primeşte proiectul de regulament, prezentat din partea conzistorului mitropolitan, şi să întră în discuţia pe articole.

Se votează, cu modificările propuse din partea comisiunii, paragrafii 1—19. La § ul 20 face deputatul Dr. Ioan Suciu o întregire, care se primeşte.

Paragrafii 21—25 se primesc, fără discuţie, cu modificările propuse de comisiune. La § ul 26 deputatul Vasile *Goldiş* propune o modificare, care e combătută de P. C. Sa protosincelul Dr. *Cristea* şi de Dr. *G. Popoviciu*. Modificarea se respinge.

Se primesc neschimbaţi paragrafii 27—40. La § ul 41 face propunerea de modificare deputatul Dr *Ioan Suciu*. Se votează.

Paragrafii 42—52 se votează, cu unele modificări propuse din partea comisiunii.

La §-ul 53 se naşte discuţie. Se primeşte paragraful original, pe care comisiunea îl propusese să fie sters.

Paragraful 54 se şterge.

Ceialalţi paragrafi se votează, cu modificări stilare propuse de comisiune, până la §-ul 71. La § ul 72 propune deputatul Dr. *Ioan Suciu* ştergerea paragrafului.

Se votează paragrafii 73—89 neschimbaţi, ori cu mici modificări.

Regulamentul se declară primit şi în discuţia pe articole.

Comisiunea bisericească raportează acum prin raportorul P. C. Sa Dr. *Eusb. R. Roşca*, protosincel, asupra regulamentului pentru parohii în provincia mitropolitană a bisericei ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania.

Regulamentul se primeşte ca basă pentru a fi discutat pe articole. Intrându-se în discuţia specială se votează titlul şi paragraful prim. La paragraful 2 se naşte discuţie, terminată cu eliminarea paragrafului, conform propunerii făcute din partea comisiunii.

Paragrafii 3—8 se votează fără schimbare. La §-ul 9 face deputatul Dr. Nic. *Comşa* propunerea, ca listele electorale să se compună în câte două esemplare, unul păstrat la oficiul parohial, altul la consistorul eparhial, care are să le clausuleze.

Vorbesc la obiect deputaţii: P. C. Sa Dr. Ilarion *Puşcariu*, Teodor *Herman*, Dr. G. *Popovici*, Dr. V. *Branisce*, Dr. Nic. *Oncu*, Part. *Cosma*, Nicolae *Ivan* şi Vasile *Mangra*.

Se primeşte în urmă propunerea, de a se compune listele în două esemplare originale. Se primeşte şi propunerea deputatului Dr. *Oncu*, ca listele să fie subscrise şi de prezidentul şi notarul comitetului parohial, înainte de a fi presentate sinodului parohial spre aprobare.

Discuţia se întrerupe. Va fi continuată în şedinţa de după ameazi. Şedinţa se ridică la orele 12 şi jumătate.

Şedinţa a zecea.

— Ultima şedinţă. —

S'a deschis la orele 4 d. a., Sâmbătă în 23 Octomvrie n.

Prezident I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, notar de şedinţă Dr. G. *Proca*.

Se continuă discuţia întreruptă în şedinţa de înainte de amiazi.

La §-ul 10 face modificare P. C. Sa protosincelul Dr. I. T. *Badescu*, dar nu se primeşte.

Se votează paragrafii 11—32, cu modificările propuse de comisiunea bisericească.

La §-ul 33 se naşte discuţie. In urmă se primeşte paragraful, cu adaosul făcut de Nicolae Zigre.

Ceialalţi paragrafi se votează, până la §-ul 36, la care se naşte discuţie, dar se primeşte paragraful nemodificat.

Paragrafii 37 şi 38 se votează. La §-ul 39 o parte a comisiunei propune eliminarea aliniei a doua. Vorbeşte P. C. Sa Arhimandritul Mangra, Dr. Nicolae Comşa, Parteniu Cosma, P. S. Sa episcopul Aradului, protosincelul R. R. Ciorogariu, Em. Ungurianu, apoi raportorul Dr. E. R. Roşca şi P. C. Sa Arhimandritul Mangra, ca reprezentant al părerii majorităţii din comisiune, iar congresul decide menţinerea aliniei, însă cu modificarea deputatului P. Cosma.

Ceialalţi paragrafi se votează, cu excepţia §-ului 47, care se şterge.

Regulamentul se declară votat şi in discuţia pe articole.

Urmează raportul comisiunii şcolare, în chestia regulamentului pentru examenul de cualificaţie profesorală la institutele pedagogice din mitropolie. Raportorul Dr. V. *Branişce* expune deosebirea dintre proiectul consistorului mitropolitan şi al comisiunii şcolare, ambele tipărite şi împărţite între deputaţii congresuali. Propune apoi primirea proiectului de regulament compus din partea comisiunii.

P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* e în contra regulamentului comisiunii şcolare, şi ar fi mai curând pentru acceptarea celuialalt proiect de regulament; dar din scurţimea timpului crede că e mai bine să fie predate ambele consistoriului mitropolitan, ca material de studiu, ca să vină apoi la proxima sesiune cu un proiect nou, compus cu ţinerea în vedere a intereselor bisericei.

P. C. Sa protosincelul *R. R. Ciorogariu* apără proiectul comisiunei şcolare, şi propune acceptarea lui, din motive de urgenţă.

Deputatul *Dr. G. Popoviciu* e pentru primirea propunerii protosincelului *Dr. Cristea*. P. C. Sa Arhimandritul Hamsea e asemenea pentru această propunere. Deputatul *Dr. Nicol. Oncu* face propunerea, ca ambele proiecte să fie predate consistorului mitropolitan pentru a compune un nou proiect, pentru sesiunea proximă, dar şi până atunci consistoriul mitropolitan să fie autorisat să stabilească normele principale de urmat în această chestie, cu putere obligătoare pentru întreaga mitropolie.

Mai vorbeşte raportorul *Dr. V. Branişce*, pledând pentru acceptarea proiectului de regulament al comisiunei şcolare.

Se pune apoi la vot propunerea deputatului Dr. Nicol. Oncu, care cade. Să primeşte deci proiectul comisiunei, şi adecă, la propunerea dep. Ungurian, în mod provizoriu pe trei ani.

Urmează raportul comisiunei organizătoare în chestia limbii de catehizare în şcoalele de stat. Raportor Dr. *Nicolae Oncu*. Face un esposeu frumos şi amănunţit despre starea lucrului, terminat la urmă cu propunerea, ca congresul *să oprească pe preoţii bisericei noastre dela predarea religiunei în altă limbă, decât numai în româneşte, iar cei ce calcă această oprelişte, să fie traşi în cercetare disciplinară.*

Propunerea se votează cu unanimitate, fără discuţie.

In numele comisiunei petiţionare raportează protopresbiterul Cornel Lazar, la propunerea căruia rugarea întrată la comisiune se predă consistoriului mitropolitan spre competentă resolvare.

Se votează acum budgetul cheltuelilor avute cu întrunirea congresului, iar verificarea proceselor verbale neverificate se dispune a se face Dumineca, la orele 11, în sala de şedinţe a consistoriului arhidiecezan.

Se scoală apoi I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, şi constatând, că agendele congresului naţional-bisericesc al bisericei gr. ort. române din Ungaria şi Transilvania sunt terminate, mulţămeşte deputaţilor congresuali pentru înţeleapta resolvare ce au dat tuturor chestiunilor supuse apreţierii lor şi dându-le binecuvântare arhierească declară sesiunea congresuală de încheiată.

In numele congresului mulţămeşte I. P. S. Sale deputatul Dr. *Iosif Gall* pentru tactul şi înţelepciunea cu care Escelenţa Sa a condus şi de astădată şedinţele şi consultările congresului. Ii doreşte încă mulţi ani de viaţă şi sănătate.

Intre aclamări sgomotoase părăseşte I. P. S. Sa sala de şedinţe la orele 7 sara.

Dela sărbările centenare.

Discursul ocasional al P. C. Sale protosincelului *Dr. Eusebiu R. Roşca*, rostit cu ocasiunea seratei festive a seminarului „Andreian“, Dumineca seara în 4/17 Octomvrie 1909.

Onorat public!

In rândul sărbărilor centenarului dela naşterea marelui arhiepiscop-mitropolit Andreiu, institutul seminarial teologic-pedagogic ce-i poartă falnicul nume, şi-a reclamat şi el partea sa cuvenită.

Măreaţa sa activitate în diferitele direcţiuni a dat substrat bogat, ca atât pe teren literar, cât şi în manifestările publice ale vieţii noastre bisericeşti, naţionale şi culturale să fie scoasă la iveală la diferite ocasiuni nu numai pentru a fi apreciată după merit, ci ca faptele lui măreţe să ne servească ca un far luminos în calea nesiguranţei viitorului, iar virtuţile lui: tăria convingerii şi iubirea de neam şi biserică să ne servească drept modele de imitat.

Astfel şi elevii acestui institut — pentru mai buna lor cualificare, constituiţi şi în societate de lectură sub acest nume strălucit „Andreiu Şaguna“ — an de an au dedicat şi dedică amintirei memoriei lui o zi festivă pentru manifestarea sentimentului de recunoştinţă faţă de acest neuitat al nostru părinte sufletesc, ca prin prestaţiunile lor să dee dovadă publică, că sunt pătrunşi de spiritul ce a fost busola vieţii lui, că faptele lui măreţe sunt un impuls neadormit pentru misiunea lor apostolică, ca fiitori preoţi şi învăţători.

In această zi şi la această ocasiune de elevare sufletească, când urmând stimulul nostru intern de recunoştinţă fiească, când căutăm a ne reîmprospăta idealele pentru realisarea cărora a muncit, mă voiu mărgini a releva numai momentele mai însemnate din viaţa lui ce se referesc la institutul seminarial, pe care atât de mult l-a *iubit* şi *îngrijit*.

Pătruns în sufletul său de însemnătatea creşterii şi cualificării fiitorilor preoţi şi învăţători, arteriile organismului nostru bisericesc, convins de influenţa binefăcătoare a luminei spirituale, în lucrarea sa încordată pentru desţelenirea solului părăginit de vitregitatea timpului, sub care dat i-a fost bisericii noastre a târji secoli dearândul, încă la începutul activităţii sale pastorale, în programul său de muncă un punct cardinal a fost organisarea institutului seminarial.

Este ştiut şi în mod tradiţional, că până la venirea lui Şaguna de episcop, instrucţiunea fiitorilor preoţi se făcea în un curs abia de 6 luni cu predarea cunoştinţelor celor mai elementare; pentru aceea îndată la începutul activităţii sale de episcop, în anul 1849, sistemisează instrucţiunea fiitorilor preoţi cu un curs regulat de un an cu studii teologice şi pedagogice, şi în curând după aceasta cu 3 ani, mai târziu la anul 1852 cu curs de 2 ani cu studii: în cursul I. prevalente din sfera pedagogiei, iar în cursul II., esclusiv studii teologice, ca barem în această formă minimală deodată să se satisfacă lipsei tare simţite şi pentru instrucţiunea în şcoalele poporale, apăsând greu asupra sufletului său de părinte starea înapoiată în cultură a fiilor săi sufleteşti.

Neobosit în stăruinţele de a ridica acest unic focular cultural pentru fii săi sufleteşti în curând abia cu 2 ani mai târziu, în anul 1854 instrucţiunei fiitorilor învăţători dă o organisare de sine stătătoare, sistemisând un curs pedagogic de un an.

E un adevărat minimal acest curs de pregătire pe terenul instrucţiunii, dar dacă ne transpunem în situaţiunea de atunci, totuşi un succes strălucit.

Pusă odată bază solidă pentru cualificarea preoţilor şi învăţătorilor, desvoltarea acestor institute progresează din an în an, până când la anul 1863 primesc o organisare completă pe decenii înainte, ridicându-se cursurile pedagogice la 3 ani, iar cele pedagogice la 2 ani.

Paralel cu îngrijirea pentru prosperarea institutului în ale instrucţiunii cu înteţire au căutat a-i asigura esistenţa şi prin acuirarea mijloacelor necesare materiale.

Pentru aceea între celelalte chestiuni ce-l preocupau pentru reorganisarea bisericei, iniţiază crearea unui fond seminarial, din resursele cărui fond se susţine astăzi institutul.

In sinodul I. eparhial ţinut la anul 1850, a iniţiat o colectă pentru acuirarea unui edificiu pe seama institutului şi la glasul lui arhipăstoresc în scurt timp s'a adunat suma considerabilă de 26 mii fl., din care sumă cu 20 mii s'a cumpărat casa, astăzi reşedinţa arhiepiscopească.

Această realitate însă după construcţia sa nu corăspundea trebuinţelor pentru institut, pentru aceea acvirând pe seama sa casa cu 2 caturi, care şi după referinţele de astăzi este între edificiile de frunte din strada Măcelarilor, o a cedat pe aceasta pentru trebuinţele institutului seminarial, şi până astăzi serveşte acestei meniţiuni, aşteptând din ce în ce mai cu nerăbdare ca să fie degajată de acest serviciu prin un alt edificiu corăspunzător recerinţelor de astăzi ale institutului, ca în schimb în altă formă să servească intereselor culturale şi de filantropie pentru neam şi biserică.

Anul 1864 formează epocă în biserica noastră.

După secoli de umilire din graţia gloriosului nostru Domnitor în acest an s'a reînfiinţat mitropolia noastră străveche şi episcopul nostru a fost încununat cu aureola de mitropolit.

După multele stăruinţe ale neuitatului arhiereu în acest an i-a asigurat bisericei noastre din visteria statului o subvenţiune permanentă de 50 mii fl., din care subvenţiune o cuotă considerabilă şi pentru trebuinţele seminarului.

Invinse greutăţile începutului, organisat institutul pe baze sigure şi corăspunzătoare menirei lui, convins în sufletul său, că numai cu elemente viguroase se poate efectui regenerarea bisericii, pentru a atrage pe cariera preoţească şi elemente cu pregătire mai bună, din subvenţiunea dela stat, a asigurat întreţinerea gratuită în internat a 50 de elevi cu pregătire bună din şcoalele medii, şi dintre aceştia în decursul timpului s'au şi recrutat bărbaţi vrednici pentru misiunea apostolică.

Cu o prevedere profetică străbătând în viitor lucrările sale de regenerator al bisericii, a căutat a-i da tărie şi bază sigură, pentru aceea pe lângă crearea de diferite fonduri, din venitele cărora să se vină într'ajutor tinerilor diligenţi şi talentaţi, ca forţele lor intelectuale să le pună în serviciul neamului, tot din subvenţiunea dela stat a esoperat a se crea 4 stipendii câte de 500 fl. esclusiv pentru absolvenţii de cursurile teologice, pentru cualificarea lor mai bună academică, cari se formeze puterile de forţă intelectuală ale bisericii noastre, şi fapt este, că mulţi dintre acesti trimişi la studii academice nu numai lor şi-au câştigat un nume ales pe paginile istoriei bisericei noastre, dar totodată prin munca lor s'a ridicat prestigiul bisericei şi al neamului.

S'ar părea aproape de necrezut, că preocupat de chestiuni grele şi importante, de câştigarea de drepturi publice pentru neam şi biserică, preocupat de afacerile interne şi de organisare ale bisericii, lucrări pe cari numai acum le ştim aprecia după merit, cum nu înţelăsa a se interesa de toate momentele mai însemnate din viaţa institutului seminarial.

Până la anul 1864 el a fost propriul director al institutului. El presida conferenţele corpului profesoral şi da directive pentru mersul afacerilor din institut.

El conducea esamenele anuale, prin ceea ce nu numai că se ridica nivelul esamenelor, dar era un impuls puternic pentru elevi, ca prin prestaţiunile lor să se arete vrednici de părinteasca lui consideraţiune, convinşi fiind, că nimic nu rămâne neobservat de ochii săi pătrunzători.

Conştiu de forţa conduitei bune îndeosebi la preot şi învăţător, cu încordare supraveghia şi urmăria ori ce pas al elevilor şi în această privinţă era sever şi neşovăitor. Nu era considerantă care să-l poată abate dela rigoarea recerută pentru delăturarea elementelor fără vocaţiune şi devotament pentru chemarea de preot sau învăţător, în schimb însă bunăvoinţa şi consideraţiunea lui părintească se îndrepta cu îmbelşugare asupra acelora cari da dovezi despre buna lor conduită şi devotament pentru chemarea lor.

Prin cele accentuate schiţând momentele mai însemnate din activitatea acestui Moisi al bisericii noastre ca întemeietorul şi organisatorul institutului seminarial, care are meniţiunea sublimă a pregăti pe apostolii neamului, ni se impune de datorinţă, ca cu devotament să ne închinăm memoriei lui.

Numele lui va rămânea sfânt şi adorat din generaţiune în generaţiune la fii bisericei ortodoxe. Faptele lui măreţe ne vor servi, ca tot atâtea busole pentru realisarea idealelor ce urmărim. Virtuţile lui vor fi talismane şi clenodii scumpe ale fiilor bisericei ortodoxe române, şi ne vor servi ca faruri luminoase, cari şi între vijeliile cele mai mari ne vor arăta calea mântuirii de pericolele ce ne ameninţă.

Mândri şi mulţămiţi în sufletul nostru că nouă ni s'a dat; pururea recunoscători pentru binefacerile ce s'au revărsat asupra bisericei şi neamului nostru prin faptele neperitoare, esclam cu psalmistul: „Adusu-mi-am aminte de zilele de demult, gândescu-mă la toate faptele tale, la lucrul mânilor tale mă cuget. Intind mânile cătră tine şi mărturisesc: sufletul meu cătră tine înseteasă ca un pământ însetat“.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In sensul înaltului ordin consistorial dto 17 l. c. Nr. 5483 Şcol., convoc prin aceasta pe învăţătorii din protopresbiteratul Mercurei la conferenţa anuală, ce se va ţinea la 1 şi 2 Noemvrie st. v. a. c. în şcoala din Mercurea, cu următorul

Program:

1. In 1/14 Nov. la 8 ore a. m. serviciu divin cu invocarea duhului sfânt.

2. Deschiderea conferenţei la orele 11 a. m.

3. Planul de învăţământ după săptămâni şi planul orelor după jumătăţi de oră, şi adecă:

a) la şcoala cu un învăţător, lucrat de N. Ivan şi V. Greavu;

b) la şcoala cu 2 învăţători de Ieronim Puia şi Remus Pop;

c) la şcoala cu 3 învăţători de Ilie Oltean şi Nicolae Fărcaş;

d) la şcoala cu 4 învăţători de Ioan Preda şi Ilie Tănase:

e) la şcoala cu 6 învăţători de Ilie Georgescu, R. Vraciu, Nic. Şerb şi I. Tănase.

4. Raport asupra cursului complementar de stat, de Ieronim Puia.

5. Prelegere practică, cursul III, despre cercul pretorial de Ioan Sava.

6. Statorirea programei pentru proxima conferenţă.

7. Eventuale propuneri.

Inchiderea conferenţei.

Mercurea. 26 Sept. 1909.

Avram P. Păcurariu,
protopop, comisar consist.

*

Convocare.

Convoc conferenţa învăţătorească tractuală din protopresbiteratul Zarandului pe Dumineca în 1 şi Luni în 2 Noemvrie st. v. a. c. la Brad.

Programul este următorul:

1. Serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului sfânt în biserica din Brad. Inceputul la 8 ore dimineaţa.

2. Deschiderea conferenţei în una din salele şcoalei noastre poporale din loc la 11 ore a. m.

3. Constituirea conferenţei.

4. Alegerea comisiunei de 3 membri, care va avea să prezinte propuneri cu privire la temele didactice pedagogice, ce vor fi a se designa pentru conferenţa proximă.

5. Tractarea şi discutarea asupra următoarelor teme:

a) „Formarea moralului în şcoala poporală“, disertaţie de P. Rusu, învăţ. în Cebea.

b) „Tatăl nostru“, prelegere practică cu clasa I ă de Adam Iezan, înv. în Blăjeni-Plai;

c) „Povestea unei păsărue“, de V. Alexandri, prelegere practica pentru frumseţea limbii de Petru Popa, înv. în Ribicioara-de-jos, pentru clasa a V-a;

d) Frângerile vulgare (1/2, 1/3, 1/4) cu clasa a IV-a de Ioan Todor, înv. în Curechiu;

e) „O cântare din limba română“ (după placul prelegătorului) predată de Ioan Micu, înv. în Blăjeni Crişu;

f) „A szülö hely“ cu cl. a II-a de Graţiana Boneu, înv. în Brad;

g) „A világ“, cu cl. a II-a de Vasilie Şerban, înv. în Băiţa.

La această conferenţă sunt invitaţi toţi învăţătorii definitivi şi suplenţi aplicaţi la şcoalele noastre confesionale din tractul protopresbiteral, precum şi parohii şi administratorii parohiali, cari toţi sunt datori a participa, şi sunt binevăzuţi toţi aceia, cari se interesează de soartea învăţământului.

Brad, la 28 Sept. 1909.

Vasilie Damian,
protopresbiter, comisar cons.

*

On. preoţimi şi învăţătorimi din tractul protopresbiteral Făgăraş!

In sensul circularului Nr. 5483 Şcol. a. c. convoc conferenţa învăţătorească tractuală pe Dumineca şi Luni în 1 şi 2 Noemvrie v. a. c. la 8 ore a. m. în biserica noastră din Făgăraş cu programa statorită în ultima conferenţă tractuală.

1. Alegerea manualelor din limba maghiară relativ la Istoria patriei, Geografie, Aritmetică şi Constituţia patriei, cu privire la art. de lege XXVII din 1907. I. Druga şi Ioan Bica, disertatori, — recensent I. Bica, înv. în Perşani.

2. „A paraszt ház“, temă practică din limba maghiară de Mateiu Boamfă şi Procopiu Benţa, recensent T. Cerbu.

3. „Szent István“, temă practică de F. Flucuş şi N. Bologa, recensent I. Baicoiu.

4. „Invăţătorul ca factor principal, relativ la desvoltarea institutelor culturale economice“, de I. Mănit Popa şi M. Matei, recensenţi Iosif Ludu şi V. Veja.

5. „Aflarea suprafeţelor triunghiurilor“, temă practică de P. Macedon şi G. Boieriu, recensent Niciu.

6. „Eminescu“, individualitatea şi poesia lui, studiu ştienţific literar de I. Paicu.

7. „Culegeri de obiceiuri româneşti“, să se lucre de fiecare învăţător în parte.

Parohul, ca director local de şcoală, imediat se aducă la cunoştinţa învăţătorului nostru dela şcoala confesională în special tema ce o are de lucrat, respective de censurat din acest program de muncă şi în general fiecărui învăţător tema de sub punctul 7 al programei; iar în acea zi după serviciul divin să participe şi parohul ca director local de şcoală la conferenţă.

Sibiiu, 6 Octomvrie 1909.

Nicolae Borzea,
protopresbiter.

NOUTĂŢI.

Parastas. Sâmbătă la orele 9 dimineaţa s'a oficiat parastas întru odihna sufletului fericitului în Domnul Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Miron Romanul.* A pontificat I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu,* cu Preasfinţitul domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, asistaţi de Preacuvioşiile Lor, Arhimandriţii Dr. Ilarion *Puşcariu*, Filaret *Musta*, Augustin *Hamsea*, Vasile *Mangra,* cu protosincelii Dr. Eus. R. *Roşca,* Dr. Miron E. *Cristea* şi Roman R. *Ciorogariu*, apoi de protopresbiterul Dr. Ioan *Stroia* şi de diaconii Dem. *Câmpean* şi Dr. Vasile *Stan.* Au asistat elevii seminarului cu profesorii lor, deputaţii congresuali, membrii familiei şi alt public. A cântat corul elevilor seminariali.

*

Personal. Preasfinţitul Domn episcop al Aradului *Ioan I. Papp* a plecat din Sibiiu, la reşedinţa sa din Arad, Dumineca dimineaţa, însoţit de cei mai mulţi deputaţi congresuali din diecesa Aradului.

*

Fondul cultural. Dl Dr. *Ioan Pap*, advocat în Brad, deputat congresual, a donat la fondul cultural al arhidiecesei suma de 167 cor. 20 fileri.

*

Pomenirea lui Şaguna, s'a făcut cum aflăm din „N. R.“ — care dă ştirile cele mai exacte privitoare la serbările din regat, — în patru eparhii: a Ungrovlahiei, a Moldovei, a Dunării-de-jos şi a Râmnicului. „In toată eparhia Ungrovlahiei, până la cel din urmă sat, după liturghie s'ă făcut pomenirea bisericească a marelui mitropolit, ca şi cum el ar fi fost unul din marii ierarhi ai bisericei Ungrovlahiei“. In capitală părintele vicar Teodosie Atanasiu a slujit la parastasul din biserica Sf. Gheorghe, fiind de faţă un public număros, împreună cu comitetul central al „Ligei pentru unitatea culturală“. La Iaşi însuşi mitropolitul *Pimen* al Moldovei a oficiat şi a cuvântat. Tot acolo au mai comemorat pe Şaguna dnii Xenopol şi Cuza. La ateneul bucureştean s'a întrunit o lume, cum nu s'a mai văzut acolo: în deosebi mulţi preoţi şi teologi. Au vorbit la Ateneu dnii: I. Mihălcescu, I. Slavici şi N Iorga. S'a cetit apoi telegrama adresată M. Sale Regale Principelui Carol, care e proclamat membru de onoare al Ligei culturale.

*

Un jubileu. Trei dintre deputaţii congresului naţional-bisericesc al bisericii gr. ort. române din Ungaria şi Transilvania sunt membri ai congresului, împreună cu I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, de patruzeci de ani, adecă dela prima întrunire a congresului, întâmplată la anul 1869, până astăzi. Acestia sunt domnii: Ioan cavaler de *Puşcariu*, Dr. Iosif *Gall* şi Parteniu *Cosma.* In onoarea lor membrii congresului au aranjat Sâmbătă seara, după încheierea sesiunei congresuale, o masă comună în localităţile dela „Impăratul Romanilor“ şi i-au sărbătorit în mod călduros din prilejul acestui jubileu. Ne alăturăm şi noi la doririle lor de bine.

*

Desminţire. Ziarul „Tribuna“ din Arad şi după ea şi alte foi româneşti aduc ştire despre o pretinsă demonstraţiune, care ar fi avut loc în una din nopţile trecute la reşedinţa arhiepiscopească din Sibii. Dăm cea mai categorică desminţire acestei scorniturі. Nici demonstraţie, nici spargere de geamuri nu s'a întâmplat la reşedinţa arhiepiscopească.

*

Sfinţire de biserică. Dumineca, în 18/31 Octomvrie 1909 se va sfinţi biserica română greco-orientală din Râuşor, protopopiatul Făgăraş, de curând renovată şi lărgită. La sărbătoarea dată cu prilejul acestei festivităţi sunt invitaţi toţi sprijinitorii şi făcătorii de bine ai bisericei acesteia, din partea comitetului parohial din Râuşor.

*

† Iancu Turcu, pretore în Arpaşul inferior, după un morb foarte greu, în timp scurt şi-a dat sufletul în mânile A totputernicului Creator Joi la ora 1 dimineaţa, în al 24 an al vieţei şi al 4-lea an al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea i s'a făcut Vineri în 22 Octomvrie la oarele 3 p. m. după ritul gr. ort. dela casa mortuală în cimiterul român în Făgăraş.

*

Demonstraţiune. Mişcarea studenţilor români din Cernăuţi pentru înfiinţarea unei catedre de istorie a Românilor a avut resultatul, că ministerul de culte a înfiinţat o catedră la universitatea de acolo pentru istoria popoarelor din răsăritul Europei, şi în special pentru istoria Românilor şi a Balcanului. Catedra a fost încredinţată unui profesor rutean cu numele Milcovici. Universitarii români au considerat numirea aceasta ca o manifestaţie împotriva Românilor, şi au făcut în zilele acestea o sgomotoasă demonstraţie în sala profesorului Milcovici, care n'a putut să-şi ţină cursul şi a fost silit să părăsească sala.

*

Reuniunea femeilor române din Arad şi provincie aranjază în curând o loterie cu câştiguri de lucruri de mână, şi face apel de nou la doamnele şi domnişoarele române, să trimită obiecte din ale economiei de casă şi de port ţărănesc, precum şi de altă natură, *până la 15 Nov. n. c.* la adresa directoarei şcoalei de fete din Arad Octavia Dr. Ciuhandu, pentru a putea fi sortate la loteria, care se aranjează în folosul reuniunei şi pentru sporirea fondului din care se va ridica noua şcoală de fete în Arad.

*

Monitorul oficial din Bucureşti publică decretul pentru convocarea în sesiune de toamnă a sfântului sinod al bisericii autocefale ortodoxe române pe ziua de 12 Octomvrie 1909 v.

*

Bandă de copii. Poliţia din Budapesta a arestat o ceată de pungaşi, compusă din băieţi dela 12 până la 16 ani. Au recunoscut, că au comis şasezeci de furturi şi spargeri. Băieţii de „bună“ speranţă se întruneau într'un hotel, unde-şi petreceau cu fete de aceiaşi moralitate.

*

Ministru de marină. Ziarele vieneze anunţă, că în curând se va înfiinţa un ministeriu de marină în Austria, iar ministru va fi numit amiralul baron Spaun.

*

Clujul pentru — Barcelona. In şedinţa consilului municipal s'a primit propunerea profesorului universitar Apáthy, d'a se esprima regrete din partea oraşului Cluj pentru esecutarea lui Ferrer Hotărârea aceasta, primită cu 26 voturi contra 18, s'a trimis municipalităţii oraşului Barcelona.

*

Statuia lui Heine. In sfârşit senatul oraşului Hamburg totuşi a dat un loc pentru ridicarea unei statue poetului Heine.

Nr. 1197—1909.

Concurs.

Comitetul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ publică concurs pentru:

O bursă de K 100 (una sută) anual din *„Fondul Avram Iancu“*, destinată pentru tineri români dela şcoale secundare.

Petiţiile se vor adresa comitetului central al „Asociaţiunii“ în Sibiiu, strada Morii Nr. 6 până la 3 Noemvrie n. s. c. împreună cu următoarele acluze în original sau în copie legalizată:

a) certificat de botez;
b) atestat şcolar;
c) atestat de paupertate.

Sibiiu, din şedinţa comitetului „Asociaţiunii“ ţinută în 9 Octomvrie 1909.

Iosif Sterca Şuluţu
prezident.

Lămurire.

Onorată redacţiune! Rugăm a se publica în foaia dvoastră următoarele: Pentru a nu se altera buna reputaţie a seminarului „Andreian“ înaintea publicului cetitor, ne ţinem de datorinţă să respingem cu indignare raportul *tendenţios* al corespondentului foii *„Tribuna“* asupra sărbării aranjate de institutul seminarial „Andreian“ din incidentul centenarului dela naşterea marelui arhiereu Andreiu (Sărbarea dela seminar „Tribuna“ nr. 216 pag. 6 col. III.)

Ne face impresia, că raportorul nici n'a fost acolo, ca să audă cuvintele înălţătoare rostite de distinsul nostru director, P. C. Sa domnul protosincel Dr. E. *Roşca.* Cuvinte eşite dela inimă şi rostite cu avânt oratoric au fost acelea, despre ce au dat dovadă aplausele frenetice ale publicului asistent într'un număr neobicinuit de mare. Dl raportor era poate „în sala de solemnităţi a seminarului „Audreian“ (?), când noi eram în sala festivă a muzeului „Asociaţiunii“.

Dacă dl raportor cetia cel puţin programul şedinţei publicat în nr. 107 al „Telegrafului Român“, nu scria că au fost „2 conferenţe“, pentrucă programul a fost: „Un discurs ocasional“ şi o disertaţiune de Nicodim, nu „Nicolau“ Cristea, două cântări: una de Adam şi una de Flechtenmacher „Popovici“, nu de „Dima“.

Curios că asupra disertaţiunii clericului Nicodim Cristea dl raportor nu face nici o reflexiune, deşi această lucrare încă a fost răsplătită cu călduroase aplause.

Noi ne-am presentat la acea sărbare ca *institut*, iar scriitorul monografiei lui Şaguna nu mai face parte din membrii corpului didactic.

Trece şi peste marginile bunei cuviinţe dl raportor, când indirect ne învinueşte, că sărbarea noastră nu ar fi fost sinceră. Noi elevii seminarului „Andreian“ nu cunoaştem mai măreţ, mai sublim ideal decât pe marele ierarh Andreiu, al cărui nume îl poartă societatea noastră de lectură, iar nu numele „Ioan Popazu“ (?). Cam prea multă ignoranţă!

Elevii seminarului „Andreian“.

Teatru german.

Sâmbătă şi Dumineca s'a dat cu frumos succes opereta *Herbstmanöver.* Teatrul a fost plin în ambele seri. Astăzi Luni se dă comedia *„Frau Iutta's Brautfahrt“* iar mâne, Marţi, *„Ein Ehrenwort“* dramă în 4 acte.

Nr. 9977 Epitr. (383) 1—1

Concurs.

La şcoala economică, înfiinţată de Consistorul arhidiecezan pentru câştigarea şi completarea cunoştinţelor practice în economia de câmp, viticultură, lăptărit, legumărit, pomărit etc., se primesc pentru anul economic 1909/10 6 tineri de religiunea gr.-or. ca elevi, pe lângă următoarele condiţii:

1. Etate primară de 15 ani, — dovedind că au absolvat cel puţin şcoalele elementare cu purtare morală bună, trupeşte sunt bine desvoltaţi, ceeace vor dovedi cu atestat medical.

2. Cei primiţi vor aduce cu sine două rânduri de haine şi albituri.

3. Cursul acesta se va începe la 5 Noemvrie şi va dura 1 an.

4. Elevii primesc în internat instrucţiune, cuartir, vipt şi haine de pat gratuit.

5. Concurenţii să-şi aştearnă rugările lor Consistorului arhidiecezan, instruite cu carte de botez, atestat şcolar, medical şi de moralitate vidımat de oficiul parohial, cel mult până la 5 Noemvrie st. n. a. c.

Sibiiu, 23 August v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 353/909. [370] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **protopresbiter** al tractului Ilia, devenit vacant prin pensionarea fostului protopresbiter George Oprea se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Dotaţiunea împreunată cu acest post e următoarea:

a) Venitele din parohia centrală Ilia fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

b) Dotaţiunea protopresbiterală de 1000 cor. statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 Aprilie 1900 sub nr. 116, dintre cari 400 cor. se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei în 4 rate, trei lunare, iar 600 cor. din fondul protopresbiteral în două rate.

c) Taxele pentru visitaţiunile canonice, accidenţii, comisiuni şi asistări la examene.

Reflectanţii la acest post sunt poftiţi a-şi înainta cererile lor instruite conform normelor din vigoare măritului consistor arhidiecesan în terminul deschis.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Ilia, ţinută la 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Zevedeiu Murăşian
adminstrator protopresbiteral.

Nr. 58—1909 P. [368] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III **Cigmău**, protopresbiteratul Geoagiului, prin aceasta se publică din nou concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenţii cu ştirea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica, respective celebra.

Geoagiu, (Algyogy) 15 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Geoagiu în conţegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 398/1909. (376) 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala din **Săcămaş**, protopresbiteratul Dobra, să publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Tel. Rom“.

Emolumentele sunt: salar cor. 600, cuartir şi lemne.

Reflectanţii la acest post au să înainteze cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Dobra, la 30 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Dobrei, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopop.

Nr. 584—1909. [360] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III **Tămaşa**, protopresbiteratul Unguraşului se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în foaia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fesionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Doritorii de a concura la acest post, dela care să cere să aibă studii pregătitoare de 8 clase medii sunt poftiţi a-şi aşterne rugările de concurs instruite conform normelor din vigoare în timpul arătat mai sus subsemnatului oficiu protopresbiteral având înainte de alegere a se presenta în parohie în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a se face cunoscuţi cu parohienii prin cântare, cuvântare sau celebrarea sf. liturgii.

Fizeş-sâmpetru, 19 Sept. (2 Oct.) 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al Unguraşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala gr. or. din **Lovnic**, protopresbiteratul Cohalm, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: Salar 600 cor (230 cor. din repartiţie ear 370 cor. dela stat, asignaţiune vechie), cuartir şi lemne de foc, eară după alegere întregirea completă a salarutui conform legei, Art. 27 din 1907, se va cere dela stat.

Concurenţii au a şi înainta cererile, oficiului protopresbiteral al Cohalmului în terminul sus indicat şi a să presenta la sfta biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi în tipic, îndatorat fiind alesul a instrua elevii în cântările liturgice şi a cânta şi cu ei la sfta liturgie.

Cohalm, în 2 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial.

(377) 2—2 **Titu V. Gheaja**
protopresbiter.

Nr. 565/1909. [356] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna **Gelmar**, parohie de clasa III devenită vacantă prin promovarea parohului de protopresbiter la Geoagiu, pe basa decisului consistorial Nr. 9856 Bis. 1909 din 24 August, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt toate venitele parohiei fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Fiitorul paroh va avea să plătească darea după pământurile bisericeşti pe care le foloseşte.

Concurenţii vor avea a-şi subşterne rugările concursuali, instruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a să presenta în modul prescris de regulamentul parohial în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică spre a face cunoştinţă cu parohienii.

Orăştie, la 17 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al tractului Orăştie în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 496/1909. (369) 3—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin Consistorial din 30 Iunie v. a. c. Nr. 6870 Bis., prin aceasta se publică concurs pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cârjiţi** cu filia **Bretelin** cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu post sunt cele statorite de comit[illegible] parohial şi fasionate în coala B. pentru dotaţia dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplificiile de concurs, iustruite conform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, şi a să presenta în timpul şi modul prescris în regulamentul pentru parohii, în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 25 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 517/1909. (378) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Căinelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, în înţelesul ordinului conzistorial dela 22 Septemvrie a. c. Nr. 11180 Bis, să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de-a ocupa acest post dela cari se cere ca pregătire anterioară înainte de a întra în sfânta teologie 8 clase medii, vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, 29 Septemvrie, 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 795/1909. [380] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Ribicioara-de-sus**, protopresbiteratul Zarandului se escrie concurs nou, pe baza ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan data 23 Septemvrie a. crt. Nr. 11150 bis., cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a şi aşterne rugările întocmite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta şi cuvânta respective celebra.

Brad, la 28 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasiliu Damian,
protopresb.

Nr. 559—1909. [379] 2—3

Concurs.

In urma ordinului consistorial dto 15 Septemvrie a. c. Nr. 10992, pentru întregirea parohiei de clasa II a din **Oarda-de-sus**, protopresbiteratul Sebeşului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunii dela stat.

Concurenţii vor înaintà cererile întocmite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cântà în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Sebeş, 1 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresb.

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE
în cel mai mare sortiment cu preţurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(331) 6—10

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 2—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Aviz!

Subscrisul primeşte **Transporturi** cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expediţiune**, cu preţuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

Casele
din Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat!

Desluşiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.
(382) 1

Unde se pot procura
REVERENZI
croite cu chic şi lucrate bine? Numai la
IOAN PETRAŞCU
măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 37—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 111 Sibiiu, Joi 15/28 Octomvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

In chestia catehizării.

Sibiiu, 27 Octomvrie n.

Cetitorii ziarului nostru sunt în curent cu conflictul ce s'a născut între guvernul țării noastre și biserica gr. ort. română din Ungaria și Transilvania pe tema catehizării elevilor de legea gr. ort. română la școalele de stat. Știu, că guvernul, modificându-și ordinațiunile de mai înainte, date în privința aceasta, pretinde acum, ca principiile fundamentale ale religiei și rugăciunile mai de seamă să fie predate elevilor și în limba statului, în limba maghiară, în clasele superioare.

Arhiereii noștri și consistoriul mitropolitan au remonstrat și în contra acestei dorințe a domnului ministru de culte și instrucțiune publică al Ungariei, iar despre pașii întreprinși s'a făcut raport amănunțit congresului național-bisericesc, întrunit în zilele trecute în sesiune ordinară în Sibiiu, care la rândul său *a aprobat* pașii pe cari i-au întreprins Arhiereii și consistoriul mitropolitan întru apărarea drepturilor bisericii noastre garantate în legi positive, și din partea sa a adus în ședința ținută Sâmbătă după ameaz următoriul conclus:

„In chestiunea limbei de catehizare a elevilor gr. or. români din școalele elementare susținute de stat, comisiunea organizătoare, prin raportorul său *Dr. Nicolae Oncu* propune, iar congresul ia cu unanimitate următoriul conclus:

In deplin acord cu vederile diecezelor și a consistoriului mitropolitan, esprimate în remonstrațiunile sale de sub Nr. 28—909 și 334—909. Mitr., înaintate la înaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică, apoi în conformitate cu concluzul congresual Nr. 48—903, și având în vedere, că în virtutea acestor acte, — catehizarea formează un drept esclusiv al bisericii, întemeiat pe misiunea ei divină, iar folosirea limbii române, ca limbă rituală și oficioasă în instrucțiunea catehizării, fiind decretată și garantată, atât prin legile bisericești, cât și prin legile statului, și având în vedere, că acest drept de instruire a religiei este o chestie bisericească dogmatică canonică, care nu poate forma obiect de discuție și concesiune între biserică și stat, — și având în vedere, că prin urmare nu poate sta în dreptul autorităților și organelor bisericești de a face nici un fel de abatere dela aceste principii și dela punctul de vedere al bisericii, de a săvârși catehizarea elevilor de religia gr. or. română *pretutindenea și esclusiv numai în limba română*, și în fine având în vedere că ordinațiunile ministeriale, emise în această chestie, nu numai că nu au nici un temeiu legal, ci stau în flagrantă contrazicere cu legile positive bisericești și de stat:

Congresul ca autoritate supremă bisericească în reprezentanța întregei mitropolii, *aproabă întru toate toți pașii întreprinși în această chestie din partea Consistoriului mitropolitan*, și în puterea dreptului său, bazat pe §. 154 p. 2 din Statutul organic, află că *nu poate admite în biserica noastră nici un fel de restricțiune a limbei de catehizare*, și astfel față cu rescriptele Inaltului ministru de culte și instrucțiune publică de sub Nrii 106.267 — 1908, 144.347 — 1908 și 34 003—1909 — declară că *nu-și poate da consânțământul, ca în clasele superioare din școalele elementare de stat, principiile de credință mai de căpetenie și rugăciunile mai obicinuite — să se instrueze și în limba maghiară*, și preste tot *interzice și oprește pe toți preoții ortodoxi români din mitropolie, în orice calitate ori funcțiune s'ar afla, de a primi și esecuta în afaceri bisericești și școlare și în special în chestia de catehizare — ordini și dispoziții venite dela autorități afară de biserica noastră*“.

E cuvântul supremei noastre autorități bisericești cuprins în concluzul acesta, căruia toți vor avea să se supună și să caute, ca întrupare faptică să i se dee. Nu e act de împotrivire în contra vreunei dispozițiuni legale aceea ce se spune în acest conclus, — pentrucă pe teren legal se află biserica noastră, nu guvernul, — ci e un act de *apărare*, făcută cu demnitate, a legalității, a dispozițiunilor cuprinse în legi sancționate de Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru, precum și în legile divine ale bisericei, că fiecare biserică are dreptul și datorința să se îngrijească singură de instruarea în religie a fiilor ei sufletești, un drept, în care statul și organele sale nu au absolut nici un amestec.

In chestia catehizării s'a spus deci din partea bisericei noastre ultimul cuvânt, care nici modificat, nici revocat nu mai poate să fie. Urmeze acum ce va urma, noi trebue să rămânem pe lângă *acest* punct de vedere, precizat acum și din partea supremei noastre autorități bisericești!

Din neadevărurile „Tribunei“.

Constatăm, că rapoartele „*Tribunei*“ despre cele întâmplate în zilele de sărbătoare națională aici în Sibiiu, au fost pline de esagerări tendențioase și de neadevăruri. Unul din neadevărurile „*Tribunei*“ îl rectifică „*Lupta*“ în numărul de Duminecă, scriind următoarele:

> „In raportul ce îl dă despre solemnitatea din Rășinari, „Tribuna“ spune, că după discursul părintelui Lucaciu arhiereii vizați și „înfierați“ nu au întins mâna oratorului, „dovedind că se simt cu musca pe căciulă“. După informațiile pe cari le avem chiar dela părintele Lucaciu, după rostirea discursului d-sale nu era momentul nici decât potrivit pentru felicitări cu întinderea mânilor și cu atât mai puțin ar fi fost înălțător lucru a se turbura prin „înfierări“ pioasa serbare dela Rășinari. A presupune, că părintele Lucaciu ar fi putut să peardă din vedere respectul datorit demnității arhierești, precum și zilei mari, ar însemna a nu-l cunoaște pe părintele Lucaciu, și a-i atribui maniere și intenții, cari sunt străine de întreagă firea sa. *Adevărul este chiar dimpotrivă, că înalții demnitari bisericești și în deosebi I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu s'a arătat foarte plăcut impresionat, atât de discursul părintelui Lucaciu, cum și preste tot de felul, cum partidul național a ținut să-și ia partea din prinosul de pietate depus la mormântul lui Șaguna, și această impresie se degajează și din răspunsul I. P. S. Sale la felicitarea venerabilului președinte al partidului național*“.

Atâta din „Lupta“ la adresa celor dela „Tribuna“. Iar din partea noastră o întrebare: Decând oare Arhiereii, ori preoții, îmbrăcați în ornate sfinte, se pot dimite în cursul serviciului divin la manifestări de felul celor dorite de domnii dela „Tribuna“?

O amenințare.

Ne pare rău, că domnii dela foaia „*Lumina*“ au luat de esacte rapoartele ziarului „*Tribuna*“ despre decurgerea ședințelor congresului nostru național-bisericesc, și dela premise false ajung la conclusiuni greșite, că ședințele congresului ar fi fost sgomotoase, ori chiar furtunoase, și în urmă la necesitatea, care seamănă cu o amenințare, de a se trimite în viitor un comisar regesc la congresul nostru.

Iee la cunoștință domnii dela „*Lumina*“, că ședințele congresului nostru nu s'au ținut în localurile unde probabil și-a luat raportorul „*Tribunei*“ informațiile din cari și-a compus rapoartele schimonosite și eronate, ci în sală festivă, sub conducerea I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru *Ioan*, care deși e ajuns la o etate foarte înaintată, are totuși destulă energie și putere de a le conduce bine și de a nu permite să se întâmple în ele ceva ce ar putea periclita interesele bisericei. Ședințele congresului au decurs deci în cea mai desăvârșită ordine, cu seriositatea cuvenită și fără scene furtunoase, cum cred domnii dela „*Lumina*“. Dovada o formează cuvintele frumoase de încheiere, rostite la adresa I. P. S. Sale din partea ilustrului domn Dr. *Iosif Gall*. Că unul ori altul, în afară de congres, ce părere are despre atitudinea politică a Arhiereilor nostri, e chestie cu totul particulară; și dacă unul ori altul ar fi refusat să iee parte la masa Escelenției Sale, e chestie de bună educație, și la nici un cas, credem noi, nu poate forma motiv de restrângere a drepturilor bisericei noastre, garantate în lege. Domnii dela „Lumina“ vor binevoi a reproduce această rectificare.

Din protopresbiterate.

Conferență preoțească în tractul Clujului.

Călian 25 Septemvrie.

Conferența preoțească a tractului Cluj a fost convocată pe ziua de 23 Sept. v. în Cluj.

Conform programului s'a servit sfânta Liturgie la 8½ ore, designați fiind din partea protopresbiterului tractual, preoții: Corneliu Condor, Gregoriu Băloiu și Aurel Muntean. Cântările le-au esecutat preoții prezenți, în frunte cu preoții Iosif Stănesc și Ioan Dămian.

După serviciul divin ne am adunat în cancelaria protopresbiterală, unde șeful tractual dl Tulliu Roșescu, prin o vorbire acomodată pune la sufletul fiecărui preot și îndeamnă pe toți cei prezenți, ca preoțimea să facă cu zel apararea limbei noastre strămoșești, atăcată prin proiectul nou de lege al ministrului de culte și instrucțiune publică. Insuși dl protopresbiter vine cu propunerea, că fiecare dintre păstorii bisericești să apere binele și dreptul bisericei și al școalei, că așa cu drept cuvânt să se poată numi păstor bun sufletesc pentru turma încredințată fiecăruia.

Se aduc omagii, se esprimă încredere și supunere Excelenței Sale, bunului și neobositului nostru cap bisericesc *Ioan Mețianu*, care ca un părinte bun a luptat și luptă, pentruca să nu fim atăcați în drepturile noastre bisericești „adevărat urmaș al Marelui Andreiu“! S'a trimis telegramă de aderență la adresa Excelenței Sale.

Notar al conferenței a fost aclamat preotul Gregoriu Băloi, iară bărbați de încredere preoții: Teodor Ciortea și Ioan Damian.

Preoți prezenți au fost 24, iară absenți 9. O parohie vacantă.

S'a deliberat asupra serviciului divin, făcându-se observările necesare, — și conferența preoțească își esprimă dorința, că la proximele conferențe să se introducă, ca toate serviciile preoțești să se servească într'o formă în tot tractul — ceeace s'a și primit și luat la cunoștință.

S'au cetit temele libere lucrate de preoții: Augustin Cupșa „Preotul ca propoveduitor al cuvântului lui Dumnezeu“ din care estrag aceea că preotul să fie bun predicător, — să se năzuiască a predica poporului, și pentruca să fie bun predicator, trebue să fie bine pregătit. Simion Nossa cetește „Morala creștină“. Iară tema „despre cultivarea poporului“ o predă: Ioan Pasc. Cetește tema „chemarea și năzuirea preotului“ preotul Aurel Muntean. Toate temele au fost bine lucrate și s'au luat la cunoștință.

La 1 oră s'a luat prânzul comun, care a decurs în cea mai bună ordine. A vorbit dl protopop pentru Excelența Sa *Ioan Mețianu*, ca bunul Dumnezeu să-l țină mulți ani în fruntea bisericii noastre.

După 2 ore s'a ținut ședința a 2-a, S'au cetit rapoartele asupra activității preoților dela introducerea conferințelor preoțești. Au fost ascultate cu încordare, și cei cari au lucrat s'au bucurat auzindu-și laude.

S'a adus în special mulțămită preotului Gavriil Todoruț, care a lucrat mult în conferințele preoțești, fiind aproape toți anii dela ținerea coferințelor, harnic notar al acestor adunări frumoase.

S'a cetit apoi raportul bibliotecarului Petru Checicheș, din care cu regret e de constatat, că preoțimea e restantă cu taxele, ceeace e mare scădere, căci necompletându-se biblioteca și necetindu-o nime nu putem să înaintăm. Trebue să ne ridicăm deci și să înaintăm, căci prezentul cere asta, cu deosebire dela preoți cari sunt conducătorii poporului.

Cel mai însemnat lucru pe care l-a adus conferența și care trebue să ridice și bucure pe ori și care Român, este conclusul luat referitor la sărbările Marelui Mitropolit și arhiereu Andrei baron Șaguna.

Preotul Teodor Ciortea, unul dintre elevii de pe timpul fostului Arhiereu, în scurte cuvinte vorbește despre viața și activitatea marelui Șaguna.

Spune câte lucruri bune a făcut pentru noi și întreg neamul. Conferența hotărește că în amintirea Marelui bărbat să contribue toți preoții, ca să se procure un frumos chip în uleu, care să fie așezat în cancelaria protopresbiterală. Apoi fiecare să și procure un asemenea chip în cancelaria parohială, și să stăruiască să se procure și în școală prin epitropie.

Iară ca un și mai mare semn de stimă față de marele Arhiereu, conferența delegă pe preoții: Gregoriu Baloi, Corneliu Condor și Aurel Muntean în frunte cu dl protopop Tulliu Roșescu, ca să ia part la peregrinajul ce se va face la Rășinar.

Notarul Gregoriu Baloi cere deslușire referitor la cei cari au absentat, și deslușirea s'a dat din partea dlui protopop. Numai aceea mai am de observat, că unii dintre preoți nu se interesează de adunările preoțești, nu se prezintă la conferințe nu cinstesc locul în care sunt puși să lucre. Până când nu ne vom interesa, nu ne vom ambiționa, nu ne vom da silința și nu vom lucra împreună, — nu vom putea merge înainte.

Sunt preoți, cari spre rușinea lor, încă nu au fost la conferență! Conferența viitoare se hotărește că se va ținea tot la Cluj, și pe atunci preotul G. Baloi își anunță tema „despre iubirea frățească și solidaritatea între preoții din tractul Clujului“.

De încheiere dl protopop în cuvinte alese mulțămește celor prezenți și seara ne-am depărtat cu toţii ca preste un an iară să ne adunăm spre a ne da seama despre activitatea şi munca în via Domnului.

Preotul: *Gr. Băloiu*
notar conf.

*

Conferenţa preoţească a tractului Sebeş.

— 1 Octomvrie v.

Iată un timp, când mai simţit şi mai imperativ este rostul conferenţelor preoţeşti.

Verigă tare sunt ele pentru trăinicia şi vitalitatea neamului; verigă, care nu lasă, ca edificiul naţionalităţii noastre să se clatine, avutul strămoşesc să se ştirbească. Cu puteri unite numai se poate urni carul progresului cultural cu repeziciune pe drumul, făurit prin minte şi oţelit prin inimă, spre fortificare şi isbândă.

Dovedit-au preoţii din tractul Sebeş şi în conferenţele din 16 şi 30 Septemvrie a. c., că în chemarea lor de a lumina în negura vremilor, ce ne împresoară, luptă conştie au pornit pe toate terenele. Doveditu-s'au adevăraţi apostoli cu deviza: minte, inimă şi viitor.

Oficiat serviciul divin, cu invocarea Duhului sf., prezidentul-protopresbiter *Sergiu Medean*, deschide conferenţa printr'un frumos şi edificător discurs, rostit din inimă, ca să ducă la inimă.

Insufleţirea, cu care conferenţa a adresat telegrama omagială Inalt Prea sfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, felicitând cu admiraţie pe Veteranul arhiereu pentru tinereasca-i putere de luptă şi însufleţire întru apărarea limbei şi autonomiei noastre bisericeşti-naţionale, a fost o solemnă declaraţie de aderenţă şi cel mai puternic îndemn de luptă, tenacitate şi entuziasm în îndeplinirea datorinţelor ei.

Discuţia referitoare la serviciul divin oficiat prin preotul Andrei Ludu, din Lancrăm — şi declarat de succes — s'a estins şi asupra celorlalte acte sfinte ale cultului divin-bisericesc, cu scop de a se introduce şi stabili uniformitate în celebrarea lor, fapt, ce denotă preoţimei darul vocaţiunii şi conştienţiozităţii.

Rapoartele anuale ale preoţilor despre activitatea lor pastorală au dovedit pricepere, muncă conştie şi perseveranţă în lupta luminării şi cultivării morale şi intelectuale a poporului. Prezidentul-protopresbiter — pe baza constatărilor câştigate din esperienţa proprie şi din rapoarte, prezintă raport fidel şi amănunţit despre starea faptică a tractului său.

Cu meritată laudă scoate în relief progresele realisate de singuratici, cărora şi conferenţa le esprimă complăcere. Cu sincer indemn şi multă inzistinţă recomandă şi impune preoţimii direcţie şi mijloace salutare de progres intelectual, moral şi material ca: condică parohială, catehizare, coruri, prelegeri poporale, reuniuni de femei şi înmormântare (distribuind şi statutele necesare), crearea de fonduri bisericeşti şi tovărăşii — toate în virtutea emancipării şi întăririi poporului sub toate raporturile. In consecvenţă conferenţa aduce următoarele concluze obligătoare pentru preoţi:

a) Introducerea condicei parohiale până la finea anului curent;

b) catehizarea regulată cu adulţii în postul Crăciunului şi al Paştilor;

c) formarea de coruri bisericeşti prin învăţători.

d) înfiinţarea de reuniuni de femei pentru înfrumseţarea bisericii până la finea anului 1910;

e) înfiinţarea unui fond pentru asigurarea speselor de înmormântare în fiecare parohie, respective comună;

f) raport amănunţit din 5 în 5 ani despre mersul şi progresul celor impuse în punctele precedente.

Infiiinţarea institutului de credit şi economii „Agricola“ din Sebeş, — amintită în raportul parohului protopresbiter Sergiu Medean, bancă cu menire culturală care în cadrul statutelor sale distribue 6% din venitul anual pentru trebuinţele culturale ale tractului Sebeş, conferinţa o ia cu deosebită plăcere la cunoştinţă şi preoţimea se angajază a o sprijini cu toată stăruinţa, decizând transpunerea acestei chestiuni sinodului protopresbiteral spre a se învita şi celelalte organe bisericeşti şi şcolare la sprijinul ce l merită.

Onoare celor ce astfel înţeleg fiinţa băncilor!

Şedinţei a II a conferenţei — la dorinţa preoţimei i-a premers parastasul pentru sufletul răposatului emeritat protopresbiter al tractului Sebeş, *Ioan Tipeiu*, esprimându-să şi în conferenţă condolenţe prin seculare.

Referitor la serbările din incidentul centenarului nemuritorului *Andrei baron de Şaguna*, conferinţa decide o serbare şcolară în stil mai mare, cu cântări şi cuvântări, ce are să se ţină în după amiaza zilei parastasului tot în biserică, participând şi poporul, ca astfel mic cu mare în însufleţire generală să slăviască memoria şi meritele Marelui *Andrei.*

Sublima idee — propunere a protopresbiterului Sergiu Medean, de a se înfiinţa în ziua sărbărilor centenarului în fiecare parohie un fond cu numirea: „Fundaţiunea Andrei Şaguna“ pentru ajutorarea cu cărţi şi haine a copiilor săraci, căreia preoţii să i pună bază premergând cu exemplu, conferinţa o primeşte cu mare însufleţire. Ba pentru augmentarea acestei fundaţiuni decide, ca în Dumineca din nainte de sf. Andreiu, sau dacă acesta cade Dumineca, atunci în aceeaşi zi să se poarte şi un disc separat.

In frumoasa temă: „Năsărâmbe preoţeşti“, elaborată cu multă cunoştinţă de cauză, parohul Nicolau Cărpinişan din Rehău combate cu argumente temeinice bigotismul vulgar, abuzurile şi scăderile preoţeşti.

Pe deplin s'a achitat de angajamentul luat şi parohul Ioan Bena din Pianul de jos, care în discursul său despre „Post“ arată avantagiile acestuia din punct de vedere higienic, moral şi economic, precum şi aceea, cum citatele sfinţilor Părinţi despre post devin adevăruri de clasicitate prin însăşi teoriile celebrităţilor medicale ale ştiinţei moderne.

Ambilor conferenţiari precum şi recenzentului temei I, Vasile Matei, conferinţa le esprimă laudă.

Am remarcat în conture generale aceste câteva sujete, cari au preocupat conferinţa anului acestuia şi cari servesc de onoare şefului tractual şi statului său preoţesc şi de garanţă în isbânda viitorului.

A. L.

Dela sate.

Sfinţirea bisericii din Jabeniţa (trac. Reghin).

Una din cele mai cercetate comune româneşti din ţinutul Reghinului este fără îndoială comuna Jabeniţa, care în urma băilor de apă sărată ce le posede serveşte multor străini de distracţie şi multor pacienţi ca isvor de tămăduire în boalele lor.

De multă vreme credincioşii nostri din Jabeniţa nu erau mulţămiţi cu simpla bisericuţă de lemn ce o aveau, pentrucă pe deoparte nici nu-i putea cuprinde la ascultarea dumnezeeştii slujbe, iar pe de altă parte străinii, cari o cercetau nu se puteau depărta cu impresii prea măgulitoare pentru simţul de credinţă şi jertfă al acestui popor. Aceste două împrejurări au împintenat pe conducătorii numitei parohii, ca să caute toate căile şi mijloacele pentru zidirea unei biserici pompoase, corăspunzătoare recerinţelor timpului de faţă şi misiunei sublime ce o are.

Cel dintâiu care a pledat pentru întruparea acestui ideal a fost parohul local Vasile *Duma*, azi protopresbiter la Cetatea-de-peatră. El a îndemnat pe poporul său cu vorba şi cu fapta să nu cruţe nici jertfe, nici osteneală întru ridicarea bisericii nouă zămislită ca o scânteie în sufletul tuturor parohienilor. Şi stăruinţele încordate nu au rămas zadarnice. Intr'un şir de câţiva ani s'au adunat banii şi materialul de lipsă pentru o biserică măreaţă. Dar când toate erau gata, numai să se apuce de lucru, zelosul paroh al Jabeniţei Vasile *Duma* este numit protopresbiter al tractului Cetatea-de-peatră şi ca atare — chemat să lucre în altă vie, — silit a fost să-şi părăsească poporul înainte de a-şi putea vedea rodul ostenelelor sale de până aci.

Venind această împrejurare la cunoştinţa poporului o descurajare generală s'a lăsat peste sufletul tuturor celor înflăcăraţi mai 'nainte, şi toţi începeau a se căi pentru toate câte au făcut până acum spre acest scop, căci credeau că biserica şi aşa nu se va mai face.

Dar această decepţie nu a ţinut mult, căci bătrânul dar vigurosul şef tractual, Galacteon *Şagău* a luat întreagă afacerea în mânile sale pline de esperienţe şi a dus-o înainte ca să nu sufere stagnare. Totodată s'a îngrijit, ca parohia ajunsă în văduvie să se întregească de urgenţă cu o persoană aptă de a conduce mai departe opera începută. Acest om s'a şi aflat în persoana actualului paroh al Jabeniţei Alesandru *Oltean.*

Inţelegând noul paroh dorul ferbinte al poporului său s'a apucat de lucru şi după un timp scurt de doi ani în locul bisericuţei de lemn, scundă, strâmtă şi întunecoasă, se înalţă astăzi falnică o biserică mândră de peatră cu un turn înalt, din care noul clopot vesteşte în mari depărtări credinţa şi hărnicia credincioşilor nostri din Jabeniţa.

Sfinţirea acestui nou locaş dumnezeesc s'a efectuit Dumineca, la 13/26 Septemvrie cu mare solemnitate din partea protopresbiterului tractual Galacteon *Şagău*, ca mandatar al Escelenţiei Sale In. Prea Sf. domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu.* Dintre preoţii din tract au fost în mod oficios delegaţi: Ioan Silaghi, paroh în Idicelsat şi Grigoriu Nicoară, paroh în Ibăneşti. Pe lângă acestia au luat parte un număr destul de frumos de preoţi din tract şi împrejurime, căci serviciul divin a fost servit de 14 preoţi, precum nici nu s'a mai întâmplat vre-odată în aceste părţi. Această împrejurare denoată hărnicia şi conştienţiositatea preoţimei noastre de pe Murăş, care nu aşteaptă multe formalităţi, ci aleargă acolo unde ştie că poate contribui cât de puţin la cultura religioasă şi morală a poporului adunat în număr atât de mare cum se face la sfinţiri de biserici.

Şi în adevăr mare mulţime de popor românesc am văzut la această sărbare creştinească.

Roiuri-roiuri se vedeau Românii coborând pe costişele dealurilor, toţi îmbrăcaţi în haine de sărbătoare. Alţii veneau îndesuiţi în câte o căruţă, care se oprea la întrarea bisericii — şi de pe feţele tuturora puteai ceti bucuria sinceră plină de o mulţămire cucernică.

Numărul mulţimei se poate vedea şi de acolo, că comitetul parohial ca aranjator al sărbării a pregătit pentru poporul ce va lua parte la slujbă 2000 colaci. Din acestia s'au împărţit la ungerea cu sf. mir mai ales celor mai săraci, căci cei mai în stare nu au voit a primi, şi totuşi nu au ajuns.

De altfel şi timpul frumos din numita Dumineca a favorisat mult reuşita sărbării. După câteva zile ploioase în aceea dimineaţă un soare mândru se ridica pe bolta senină, care întreagă ziua a înveselit inimile tuturor oamenilor, dar mai ales a tinerilor vecinic doritori de plăcerea jocului.

Serviciul divin s'a început la 8 ore a. m. cu utrenia, în şcoală, unde se servise până la terminarea bisericii, apoi fiind preoţii de faţă îmbrăcaţi în odăjii am mers în procesiune până la noul edificiu, cântându-se din partea cântăreţilor catavasiile crucii. Ajunşi la biserică se face încunjurarea ei de treiori, apoi înlăuntru sfinţirea apei, stropirea bisericii şi ungerea ei cu sf. mir, după care se procede la sf. liturgie. Strana a fost condusă de vechiul nostru tipiconar Petru *Oltean* din M.-Cueşd, iar răspunsurile la sf. liturgie au fost cântate de corul improvisat al tinerimii din Ibăneşti şi Hodac.

La finea liturgiei dl prot. *Şagău* după o scurtă cuvântare de întroducere dă cetire frumoasei pastorale trimise de înaltul nostru părinte din Sibiiu către fiii săi credincioşi din Jabeniţa, prin care este însărcinat protop. G. *Şagău* ca să-l substitue la acest act şi să esprime poporului jabeniţan bucuria şi laudele I. P. S. Sale pentru credinţa şi jertfele ce le-a prestat la ridicarea acestei biserici. Lacrămi de bucurie curgeau din ochii tuturor celorce nu mai încăpeau în spaţioasa biserică la auzul părinteştilor cuvinte eşite dela o inimă caldă şi menite să între la mii de inimi, ca să le încălzească. Finind dnul protopop cu cetirea înţeleptelor cuvinte, un puternic „trăiască“ a răsunat în biserică la adresa aceluia ce le-a scris şi trimis spre publicare.

Acum urcă amvonul părintele Greg. *Nicoară* din Ibăneşti şi ţine poporului o instructivă predică despre biserică, fundamentul, rolul ei în trecut şi menirea ei în viitor şi încheiind cu o rugăciune potrivită ocasională.

Ungerea cu sf. mir o au îndeplinit preoţii Mihail Todea din Idicelpădure şi Nicolae Naşca din Răstoşnea.

Astfel a decurs sfinţirea bisericei din Jabeniţa, care s'a terminat abia la 1 oră p. m.

La 2 ore p. m. ne-am întrunit la banchet în hotelul băilor din loc, unde ni s'a servit un prânz somptuos, în decursul căruia s'a ridicat mai multe toaste, pentru capul bisericei, pentru şeful tractual, pentru membrii consistorului nostru, pentru organele politice, pentru buna înţelegere dintre bisericile surori, pentru oaspeţi şi pentru sexul frumos ş. a.

Seara s'a aranjat tot în sala dela hotelul băilor o petrecere, care în bună disposiţie a ţinut până în zorile zilei, când elevaţi trupeşte şi sufleteşte ne am depărtat ducând fiecare cele mai plăcute suveniri ce multă vreme vor rămânea vii în inimile noastre.

I. S.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan, din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5183 Şcol. convoc *conferenţa* învăţătorească tractuală pe Dumineca în 1 şi Luni 2 Noemvrie a. c. în Sebeşul-săsesc următorul *program*:

A. Dumineca în 1 Noemvrie:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin şi invocarea Duhului sf.

2. La 11 ore a. m. deschiderea conferinţei în sala festivă a şcoalei noastre din loc.

3. Constituirea biroului conferinţei.

4. Tema: „Intuiţiunea şi însemnătatea ei pedagogică“, de învăţătorul, George Dragoş, din Pianul de jos.

5. Tema: „Viţa americană“ de învăţătorul Ioan Pavel, din Lancrăm.

6. Alegerea unei comisiuni permanente de trei membri pentru studiarea trebuinţelor şcolare din protopresbiterat.

7. Alegerea altei comisiuni de trei membri care să prezinte conferinţei propuneri referitoare la temele didactice-pedagogice.

8. Eventuale propuneri.

B. Luni în 2 Octomvrie:

9. Tema: „Măsurile de lungime“, prelegere practică din comput, pentru anul III de scoală, de învăţătoarea Eliza Crişan din Rehău.

10. Prelegere practică din constituţie în limba română paralel cu limba maghiară, de învăţătorul George Gliga din Şugag.

11. Discuţie asupra temelor şi prelegerilor.

12. Stabilirea programei conferinţei anului viitor.

13. Eventuale propuneri.

14. Inchiderea conferinţei.

Toţi învăţătorii sunt îndatoraţi a participa atât la serviciul divin, cât şi la şedinţele conferinţei şi a se pregăti spre a putea lua parte la discuţia asupra temelor şi prelegerilor din program.

Sebeş, 8 Octomvrie 1909.

Sergiu Medean
protopresbiter.

*

Convocare.

In conformitate cu ordinul Prea Ven. Consistor arhid. Nr. 5483 Şcol. convoc prin aceasta pe zilele de 1 şi 2 Noemvrie st. v. (Dumineca şi Luni), pe toţi învăţătorii gr. or. din protopresbiteratul nostru, la conferinţele învăţătoreşti cari să vor ţinea în sala festivă a şcoalei din Sălişte, pe lângă următoarea

Ordine de zi:

1. Dumineca la 8 ore a. m. serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt.

2. La 11 ore a. m. deschiderea conferinţelor, împreunate cu un cuvânt inaugural din partea administratorului protopopesc.

3. Constituirea biroului.

4. Prelegerea practică a învăţătorului Constantin Criştiu, despre Cercul pretorial (cu al II-lea an de şcoală).

5. La 3 ore p. m. disertaţia directorului şcolar Dumitru Lăpădat: „Greşeli în educaţie şi instrucţie“.

6. Referada comisiunei însărcinate cu cenzurarea proiectelor elaborate de diferiţi membri ai conferinţei, privitor la întocmirea planului de învăţământ după săptămâni şi a materiilor de propus, după jumătăţi de ore. Aceste elaborate au să le pregătească şi să le înainteze subsemnatului, (până Luni in 26 l. c. st. v.) următorii învăţători:

a) Stanciu Stroia pentru şcoală cu 1 învăţător.

b) Ioan Dobrotă şi Nic. Bembea pentru şcoală cu 2 învăţători.

c) Direc. Ioan Bratu şi Dan Săroiu pentru şcoală cu 3 învăţători.

d) Em. Stoica şi Nic. Hanzu pentru şcoală cu 4 învăţători.

e) Petru Giura şi Ioan Iacob, pentru şcoală cu 6 învăţători.

7. Propuneri şi statorirea locului pentru viitoarele conferenţe.

Luni a. m. Domnii învăţători vor asista la serviciul divin şi la predică, prin care se inaugurează conferenţa preoţească, apoi în sala şcoalei la oarele 11 şi jumătate, va ceti învăţătorul Valer Pană disertaţia sa despre: „Progresele realizate de şcoalele noastre poporale în timpul păstoririi lui Şaguna“.

*

Deoarece în senzul suscitatului ordin consistorial, preoţii în calitate de directori şcolari sunt îndatoraţi a lua parte şi dânşii la conferenţele învăţătoreşti apoi considerând foloasele ce pot rezulta din tr'o sfătuire şi lucrare împreună a acestor două tagme de factori culturali, aflu de potrivit a convoca şi conferenţa preoţească pe ziua de Luni 2 Noemvie st. v., tot în comuna Sălişte pe lângă următoriul

Program:

Luni a. m. la 8 ore serviciul divin săvârşit de preoţii:

a) Ioan Manta din Gurariului, Valer Popovici din Sibiiel şi Ioan Popa din Sălişte.

b) Predică în legătură cu evangelia zilei rostite de păr. Ioan Manta.

c) La orele 10 şi jum. în sala festivă a şcoalei disertaţia părintelui Ioan Oţoiu din Aciliu „Şaguna ca preot".

d) p. m. la 3 ore discuţie asupra serviciului, predicei şi disertaţiei.

e) Referada asupra felului cum s'au prăznuit amintirea lui Şaguna în fiecare comună din acest tract.

f) Stabilirea unui program de acţiune pentru conferenţa viitoare şi

g) Eventuale propuneri.

Sălişte, 8 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

NOUTĂŢI.

Rescumpărare de felicitări pentru ziua onomastică. Domnul arhimandrit *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc, a dăruit 50 coroane pentru masa stud. dela şcoalele medii şi comerciale române din Braşov ca rescumpărare de felicitări la ziua sa onomastică.

*

Pentru gimnaziul din Brad. Institutul de credit şi economii „Crişana" din Brad a dat pe sama fondului pentru completarea gimnaziului din Brad suma de 50 coroane, iar domnul *Emanuil Comşa*, directorul institutului, 20 coroane, şi anume în loc de cunună pe sicriul decedatului contabil al institutului, *Adam Damian*.

*

† Ioan Pinciu, protopresbiter al Ciacovei, în diecesa Caransebeşului, a încetat din viaţă într'un sanatoriu din Viena, unde plecase ca să-şi caute de sănătate. Osemintele regretatului protopop se vor înmormânta astăzi Mercuri în Ciacova. Odihnească în pace!

*

Mare proces de presă. Din Budapesta se vesteşte, că se va porni proces de presa împotriva tuturor ziarelor române, cari au semnat şi publicat răspunsul presei noastre în afacerea procesului de înaltă trădare dela Agram.

*

Intrevederea dela Racconigi. Ţarul a sosit Sâmbătă d. a. cu tren special la Racconigi. Coborându-se din tren, regele Italiei Emanuil s'a apropiat de suveranul rus. Amândoi suveranii s'au îmbrăţişat. Primarul din Racconigi salută ţarul în numele oraşului. Trăsurile au pornit spre palat, unde pe terasă aştepta regina Elena, înconjurată de doamne de onoare. Ţarul a sărutat mâna reginei; apoi suveranii şi miniştri au întrat în palat. Sara s'a dat un dineu de curte, la care au participat 36 de persoane. In fruntea mesei era ţarul, iar în faţă regele, d'a dreapta ţarului şedea regina, la stânga Tittoni, lângă rege şedea Izvolski, Giolitti şi ceialalţi invitaţi. Pe strade au fost postaţi 25 de mii soldati pentru siguranţa suveranilor. Toată presa italiană salută sosirea ţarului în Italia, ca o nouă garanţă pentru menţinerea păcii.

*

Dar generos. Pentru masa studenţilor români din Braşov, cu prilejul centenarului Şaguna, dl prof. universitar *S. Mândrescu* a dăruit trei sute de coroane.

*

Cutremur de pământ. In zilele acestea s'au ivit de repeţite ori cutremur de pământ în Caraş-Severin şi Hunedoara. Cel mai din urmă cutremur s'a simţit în comunele Teregova şi Lupeni în noaptea din 20 Oct. n., şi a fost atât de puternic, încât locuitorii s'au deşteptat din somn.

*

Caz de moarte. Ni se scrie din Ribicioara de sus, tractul protopresbiteral al Zarandului, că a răposat în zilele acestea fiica preotului Ioan Toma, măritată după Ioan *Iezan*, şi deplânsă de soţul său şi de număroase rudenii. Odihnească în pace!

*

Sinod arhidiecezan în Blaj. Pe ziua de 23 Noemvrie n. 1909 este convocat la Blaj un sinod arhidiecezan, care va avea să delibereze chestiuni de mare importanţă. Intre altele se va lua hotărâre în afacerea cu limba de catehizare în şcolile poporale de stat, şi se va discuta asupra situaţiunii şcolilor primare greco-cat. române din arhidieceză.

*

Linie ferată. Intre Deda şi G. Sânmiclăuş se va da circulaţiei mâne, Joi, în 28 Oct. n. o linie ferată.

*

Bani dispăruţi. La o sucursală a poştei centrale din Budapesta s'a descoperit lipsa unui sac cu 35 de mii coroane în aur. Autorul furtului este urmărit.

*

Blériot. La ascensiunea din Viena a lui Blériot au fost de faţă 3—400 de mii de oameni. A asistat şi Maiestatea Sa domnitorul nostru, împreună cu arhiducii, cari se găseau în Viena. Maiestatea Sa şi-a exprimat admirarea şi mulţumirea pentru priveliştea măreaţă şi bravura, cu care Blériot îşi conduce aparatul. Din Viena aviatorul a plecat la Bucureşti, unde va sbura astăzi, Mercuri, în fiinţa de faţă a Maiestăţii Sale Regelui Carol.

*

Societatea de lectură a elevilor şcoalei comerciale sup. gr. or. române din Braşov s'a constituit în modul următor: Prof. I. Pricu prezident; P. Pantoleon cl. III vice-prezident; I. Ţiţeiu cl. III secretar; I. Steflea cl. III cassar; S. Crişovan cl. III vice-secretar; N. Stănila cl. II bibliotecar; Al. Manole cl. II controlor; S. Vasii cl. I vice-bibliotecar şi O. Stoian cl. I econom. In comisia literară; din cl. II L. Hreşcu, N. Câmpănariu şi V. Vlad, din cl. II D. Auton şi N. Opriş; din cl. I N. Dinu.

*

Bani din America. In comuna Murani, din părţile Timişorii, făptuitori necunoscuţi au omorât pe nevasta lui Vasile Coman şi o fetiţă a lor. Bărbatul dus de doi ani în America, trimitea adeseori bani la cei deacasă. Ucigaşii aflând lucrul acesta au pătruns într'o noapte în casă şi au sugrumat femeia şi pe fiică-sa, iar banii i-au furat.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: George Tomuş, învăţăcel lăcătuş, 50 bani, Dr. Zosim Chirtop, advocat în Câmpeni, soţia sa Sofia n. Cothişel şi copiii lor Viorica, Veturia, Valeria, Zosim şi Virginia, 10 cor., George Soncsnu, înv. cismar, 50 bani, Aurel Simtion, contabil (Bozovici), 15 bani, Cernea şi copiii lor George, Ovidiu şi Octavian, 5 cor. şi Eugenia Tordăşianu 10 bani.

*

Societatea „Inocenţiu M. Clain a teologilor români gr. cat. din Blaj, s'a constituit în modul următor: Prezident: Octavian Bugner, teol. an. IV. Vice-prezident: Alexandru Lupşanu, teol. an. III Secretar: Ioan Popu, teol. an. IV. Cassier: Stefan Suciu, teol. an. III. Controlor: Nicolae Vescan, teol. an II. Bibliotecar: Emil Tatar, teol. an. I. Arhivar: Ioan Cosma, teol. an. III. Notar: Ioan Crişan, teol. an. I. Economi: Victor Neamţu teol. an. III şi Iosif Bucur, teol. an. I. *Comisia literară*: Nicolae Costea, teol. an. IV. Vincenţiu Pandrea, teol. an. IV. Longin Borcheş, teol. an. III. Victor Florea, teol. an. III. Ioan Codrea, teol. an II. Teodor Groza, teol. an. II. Ioan Crăciuneanu, teol. an. I. Leonte Oprişiu, teol. an. I. Conducătorul corului: Ioan Dragomir, teol. an. IV. Conducătorul orchestrei: Ioan Bacău, teol. an. II.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" au fost primiţi următorii membri ordinari: Nicolae Bucşa şi Simeon Piso, ambii sodali măsari şi originari din Mohu; Ioan Sârbu, măestru pantofar în Ofenbaia; Dem. Tăurean (orig. din Sălişte), Aurel Băncilă (orig. din Blaj), George Ardelean (orig. din Şimleul-Silvaniei), sodali pantofari; George Zacharie, măestru pantofar din Haţeg; Alexandru Meţiu (orig. din Sibiel), Demetriu Sfetea şi Ioan Zernovean (originari din Braşov), culegători-tipografi; Ionel Taflan (originar din Beclean), sodal compactor; Ioan Moga (orig. din Rodu), George Bocaniciu (orig. din Roşia-mont), Ioan Iosif (orig. din Aciliu), calfe de prăvălie; Dionisie Axente (orig. din Frâua) sodal croitor; Aurel Lazar (orig. din Sibiiu), măestru franzelar; Toma Joandrea (orig. din Sibiiu), Ilariu Boia (orig. din Bandul de Câmpie), sodali lăcătuşi şi Nicolae Brezae (orig. din Alţina), sodal cismar. Membri ajutători au fost înscrişi dnii: Marcu Jantea, refer. consist.; Demetru Vulcu, cassar consist. şi Dr. Remus Paşca, cand. de advocat.

*

Comoara cerşitorului. Ioan Bolţ din Vaşcău, bătrân cerşitor de 70 de ani, avea reputaţia că îşi ascunde comorile în hainele ce le avea pe sine. Intr'o noapte din săptămâna trecută cerşitorul a fost găsit omorât, cu hainele tăiate bucăţele. Făptuitorii sunt urmăriţi.

*

Aviz. Comitetul parohial în şedinţa sa din 11 Sept. 1909 cu unanimitate a hotărât — ca pe viitor începând de acum din toamnă — să se arândeze în favorul bisericii păşunatul de iarnă, — foarte acomodat pentru oi, — de pe teritoriul comunei sale Hărţăgani (Hercegány, u. p. Boica, per Déva). Doritorii arândatori pot primi informaţiuni direct dela învăţătoriul Gavriil Meteieş prezentându-se în persoană sau la cerere şi în scris. Celelalte redacţiuni prin aceasta sunt rugate să binevoiască a reproduse acest aviz.
Gavriil Mateieş înv.

*

Timpul e pentru toate cel mai bun, indeosebi cu privire la medicamente. Când iei în considerare că „*Emulsiunea lui Scott*" a fost supusă unei probe de 30 ani, poţi fi convins de adevărata ei bunătate. *Emulsiunea lui Scott* constă mai cu seamă din unsoare de ficat, îl redă pe acesta într'o formă întradevăr plăcută şi uşor de mistuit pentru fiecare om. Toate farmaciile au în deposit Emulsiunea lui Scott.

Balul reuniunii femeilor române.

După o lungă siestă Reuniunea femeilor române din Sibiiu a păşit iar pe arena Terpsichorei. Deşi de data aceasta comitetul reuniunii a ţinut să dea soarelei dansante titlul de „petrecere cu dans", reuşita n'a stat cu nimica înapoia renumitelor baluri de pe vremuri ale reuniunii femeilor noastre. Că de data aceasta costumele naţionale au dat timbrul petrecerii, întru nimic nu a redus eleganţa serii. Dimpotrivă, s'ar putea spune, că dorinţa comitetului, ca la petrecere să se facă uz cât mai abundant de costumul naţional, a fost o idee cât se poate de laudabilă. In sala splendid decorată cu peisage în culori, reprezentând fascinantele regiuni din jurul castelului „Peleş", variatele costume ţărăneşti de dincoace de Buceci şi de dincolo de Caraiman, înfăţişau un admirabil caleidoscop al artei naţionale române. Logile şi galeriile erau pavoasate cu frumoase covoare ţărăneşti, oferite ca decorativ pentru această seară de prezidenta reuniunii, dna Maria Cosma, din bogata colecţie a dsale, care cuprinde tot ce se găseşte mai frumos la noi în ţesături naţionale.

Petrecerea a fost animată dela început până la revărsatul zorilor, când s'a sfârşit. Afluenţa dansatorilor era atât de mare, cât spaţioasa sală bine iluminată dela „Gesellschaftshaus" era aproape să sufere un atac de asfixiare. In schimb localităţile laterale — o mizerie permanentă — şi de data aceasta au fost cât se poate de rău luminate şi erau mult prea mici, ca să găzduiască pe toţi obosiţii dansatori în pauză.

A participat tot ce Sibiiul are mai ales şi tot cu ce Românii din afară au ţinut să ne onoreze la serbările „Asociaţiunii".

Nu putem să discernem premii, căci, şi dacă am vrea, n'am fi în stare să oferim atâtea decoraţii câte ar reclama frumseţile balului acestuia. Nici nume nu vom numi. Ci ţinem să remarcăm, că ţinutul Hunedoarei a fost mai bine reprezentat din afară. In special terţetul dela Orăştie merită ordul „Coroana Românismului". Asemenea Braşovul a fost reprezentat prin două gentile şi frumoase odrasle din elita societăţii române de acolo.

Doamnei prezidente i s'a oferit un frumos buchet de flori din partea prezidentului comitetului aranjator, iar comitetul însuşi şi-a făcut datoria până în capăt, satisfăcând misiunei ce i s'a încredinţat din partea Reuniunii, care poate fi mândră de reuşita petrecerii.

Remarcăm încă gustul artistic, cu motive naţionale al ordinelor de dans, care au stat în consonanţă cu caracterul ce s'a dat petrecerii, care a fost pur românească, şi a fost bine aşa. *E. B.*

Cărţi şi reviste.

Candela, red. de Dr. Em. Voiutschi şi A. A. Manastyrski, nr. 10 pe Oct. 1909 cuprinde: Epist. lui Iuda de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creştină de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale de R. Bârgăuanu. Text rusesc. Scurte comunicări. Intrebări şi cazuri pastorale. Cronică. — Abon. 8 cor. pe an. Editor: Prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, str. Cherescul 7.

*

„Biblioteca pentru toţi" a ajuns la broşura 500 care a apărut zilele trecute. Acest număr din Biblioteca pentru toţi conţine o serie de biografii şi portrete ale scriitorilor vechi români: Enachiţă Văcărescu, Veniamin Costachi. Anton Pann, Const. Negruzzi, Const. Carp şi Antioh Cantemir, compuse toate de domnul T. Speranţa. Preţul 30 bani. Se poate cere prin librăria arhidiecezană din Sibiiu.

*

Revista politică şi literară, nr. 7 din Oct. 1909, are sumarul următor: Cu vizir deschis, de A. Ciato. O poveste din sat, nuvelă de I. Agârbiceanu. Poezii de Hyperion, A. Cotruş. Democratismul vieţii politice de Dr. C. Maniu. Prin vremuri, feerie de I. Adam. Talerii, nuvelă de L. Rebreanu. Din istoria catehismelor româneşti vechi de Dr. Şt. Pop. Tactică compromisă de A. Ciato. Glose de Dr. V. Niţescu. Cronică lit. de Al. Ciura. Serbările dela Alba-Iulia. Note politice. Informaţiuni. — Abon.: 12 cor. pe an, pentru învăţători etc. 8 cor. Adm. în Blaj.

*

Neamul Rom. Literar, nr. 10 pe Oct. 1909 cuprinde: O utopie didactică, conferenţa, de N. Iorga. Rugăciune, poezie de V. Teodorescu. Prin vremuri, povestea neamului, feerie în 6 momente, de I. Adam. Cugetări. Vulpoiul îmbătrânit, fabulă de E. Revent. Din corespondenţa lui Bariţ, publicată de N. Bănescu. Floarea mea, Omul, poezii de I. Pajură. Gornistul, de N. Vulovici. Rujan şi Bălan, poveste de P. Şergescu, Fetele lui conu Arghire, roman de Irina G. Lecca. Din Vremuri de mărire, de M. Gaşpar. Plevna internă, de Şt. Bodiu. Cronică.

*

Nicolae Teclu, a 70-a aniversare a naşterii chimistrului român, 1839—1909. Inst. de arte grafice C. Sfetea, Bucureşti. — O broşură de 15 pp., cuprinde date interesante privitoare la viaţa şi activitatea distinsului chimist român, scrise de dl *I. Moisil*. Câteva fotografii, înfăţişând pe învăţatul nostru chimist, împodobesc broşura aceasta festivă. Lucrarea de până acum a profesorului *Nicolae Teclu* merită, negreşit, să i se aducă omagii de veneraţiune din partea tuturor românilor.

*

Revista teologică, sub redacţia dlui Dr. *Nic. Bălan*, prof. sem., a apărut nr. 8 pe Aug. şi numărul festiv 9—10 pe Sept.—Oct. 1909 închinat memoriei lui Şaguna. Nr. 8 cuprinde: Pentru noi de P. Moruşca. Dualism antropologic de Dr. P. Roşca. Chestia unirii bisericilor de Dr. N. Bălan. Predică de I. Hande. Cuvânt de adio de Al. Munteanu al lui Vasile. Informaţiuni. Tipicul cultului religios de Cantor. — Numărul festiv cuprinde: Sus să avem inimile! de Dr. N. Bălan. Inchinare, poezie de S. Stanca. Un episod din viaţa societăţii sem. „A. Şaguna" de Dr. Ilarion Puşcariu. Şaguna în reprezentarea bisericii în afară de Aug. Hamzea. Cuvântare de Dr. E. M. Cristea. Şaguna şi cântarea bisericească de G. Pletosu. Cuvânt panegiric de V. Gan. O influenţă a org. bis. a lui Şaguna de N. Dobresc. Şaguna în Răşinar de Em. Cioran. Cuvânt de P. Moruşca. Mitr. Andreiu şi sf. Scriptură de Dr. Crăciunescu. Scrieri din prilejul centenarului de N. B. şi P. M. Un circular al lui Şaguna. — Abon.: pe an 8 cor. Red. şi adm.: Sibiiu, strada Reissenfel 11.

Teatru german.

Programul săptămânii e următorul:

Astăzi, Mercuri, se dă *Kätchen von Heilbronn*, dramă.

Joi: *Ein Ehrenwort.*

Sâmbătă: *Die Revolutions-Hochzeit.*

Dumineca după ameaz: *O, diese Leutnants*, iar sara: *Herbstmanöver*, operetă.

Copii de faşie

cari au rămas îndărăt în desvoltare, devin prin *Emulsiunea lui Scott* roşii, graşi, tari şi sănătoşi. Extraordinara putere nutritoare, precum şi mistuirea uşoară a

Emulsiunei lui Scott

delătură lipsa la nutrirea lor.

Emulsiunea lui Scott

din causa gustului ei dulce, plăcut se ia cu plăcere de tinăr şi bătrân şi s'a dovedit ca mijloc eficace contra slăbirei şi slăbiciunei de ori ce fel. 12 (330) 1—4

Emulsiunea lui Scott

va dovedi şi în viitor renumele ei de Emulsiune model.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Sz. 3471/1909. (384) 1 3

Arverési hirdetmény.

Szebenmegyei Alsópián község elad 1909 évi november 20 án. d. e. 9 órakor Alsópián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a „Margine“ nevü 15—20 éves tölgysarjerdejének („A“ üzemosztály 1, 2. 3, 4, 5, 8 sz. osztagakból) 150·0 k. holdján található mint egy 4800 m 3 re becsült összes fatömeget.

A fa kérgének minthogy 50% szép cserkéreg termelésére is alkalmas.

Kikiáltási ár: 16800 korona.

Bánatpénz: 1680 korona.

Bánatpénzzel és bélyeggel ellátott zárt irásbeli ajánlatok, melyekben ki van téve, hogy vállalkozó az árverési feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

E késve beadott vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek. — Szint ugy utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek Alsópián község elő járóságánál és a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos orák alatt betekinthetők.

Szászsebes, 1909 oktober 14 én.

A j. főszolgabiró
Hanner.

Nr. 575 [386] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc vacant din comuna **Deal**, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs în termin de 15 zile

Emolumentele sunt:

Salar K 1000.

Cuartir și grădină.

Cel ales e dator a instrua în școala de repetiție și a cânta cu copiii în Dumineci și sărbători în biserică.

Concurenți au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului Oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică, spre ași arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 8 Octomvrie 1909.
Oficiul protopresbiteral.

Sergiu Medeanu
protopresbiter.

Nr. 517/1909. (378) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a **Căinelul de jos**, în protopresbiteratul Devei, în înțelesul ordinului conzistorial dela 22 Septemvrie a. c. Nr. 11180 Bis., să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima apariție în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de-a ocupa acest post dela cari se cere ca pregătire anterioară înainte de a întra în sfânta teologie 8 clase medii, vor așterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și să vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica și eventual a celebra.

Deva, 29 Septemvrie, 1909.
Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Albituri
pentru
Domni și Dame
în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 7—10

Nr. 559—1909. [379] 3—3

Concurs.

In urma ordinului consistorial dto 15 Septemvrie a. c. Nr. 10992, pentru întregirea parohiei de clasa II a din **Oarda-de-sus** protopresbiteratul Sebeșului, devenită vacantă în urma penzionării parohului Ioan Muntean, prin aceasta se publică concurs nou cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunii dela stat.

Concurenții vor înaintà cererile întocmite conform normelor din vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral și până cu 8 zile înainte de alegere au a se prezenta în parohie, pentru a cântà în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Sebeș, 1 Octomvrie 1909.
Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean,
protopresb.

Nr. 795/1909. [380] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Ribicioara-de-sus**, protopresbiteratul Zarandului se escrie concurs nou, pe baza ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan data 23 Septemvrie a. crt. Nr. 11150 bis., cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegr. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Petenții au a și așterne rugările întocmite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a se prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta și cuvânta respective celebra.

Brad, la 28 Septemvrie 1909.
Oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarandului în conțelegere cu comitetul parohial concernent. **Vasiliu Damian,**
protopresb.

Medic român în Karlsbad.
Dr. Enea Nicola
dela facultatea din Viena
dă consultațiuni în Karlsbad, „Feigenbaum“, vis-à-vis de Mühlbrunn.
(387) 1—

Viță de vie altoită
americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 3—26
Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.
Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaș, nr. 56 (Transilvania).
Rog a cere catalog ilustrat!
Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Cel mai mare câștig în cas norocos 1 milion coroane.
Nu întârziați
a lua parte la a 25 a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.
Câștiguri de 600 000 K, 400 000 K.
Colectura principală
JULIUS FRIEDE & Co.
SIBIIU
Str. Cisnădiei 1
BRAȘOV
Str. Mănăstirii 36
recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** și **20 Noemvrie**

1/8 los original	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cu prețul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.
200,000 K, 100,000 K,
Checuri poștale și planuri de joc se pun la dorință franco la dispoziție. (385) 1—8
90 000 K 80 000 K. etc.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.
Cel mai bun săpun pentru piele
și contra petelor de soare.
Se capătă pretutindeni!
[38] 32—40

La NAGYENYED
Com. Alsófehér
FISCHER u. Comp
Pomi Vilicultura

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți antentice de:
Pomi roditori
arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.
Vițe altoite
(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini.
(Catalog instructiv la cerere gratuit).
(344) 5—12

Iosif Neskudla, Olmütz
fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.
Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande
reprezentanța sa
Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,
de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.
(103) 28—52

Aviz!
Subscrisul primește **Transporturi** cu carul de mobile și camionul, precum și **tot felul de expedițiune**, cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.
Cu stimă: **Jac. Löwy.**
Capital bine speculat.
Casele
din Str. Honterus Nr. 2 și Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.
Capital bine speculat!
Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.
(382) 2

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.
Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 112 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Octomvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Ca să se ştie!

Sibiiu, 29 Octomvrie n.

Suntem datori să mai rectificăm unele neadevăruri, din cele multe, pe cari „*Tribuna*" din Arad le-a pus în circulaţie în zilele din urmă cu o uimitoare îndrăsneală.

Dnii dela „*Tribuna*" spuneau adecă în nrul 222, că I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan* numai pentru aceea a accentuat în cuvântarea sa, rostită cu ocasiunea sărbărilor centenare întru memoria lui *Şaguna,* că marele nostru Arhiereu a făcut aceea ce a făcut „*cu ajutorul clerului şi al poporului*", pentruca să mai micşoreze vaza şi să mai reducă, pe cât se poate, meritele lui Şaguna.

E multă răutate în această judecată nechibzuită!

Nu, domnilor dela „Tribuna", nu din acest motiv s'a accentuat cooperarea clerului şi poporului la toate intreprinderile lui *Şaguna,* ci pentrucă aşa corăspund lucrurile adevărului faptic. Işi poate închipui oare cineva, dintre cei cu judecată normală, vre-un succes pe partea lui Şaguna, dacă clerul şi poporul nu era cu el, — ori, ca să folosim cuvintele întrebuinţate de ziarul săsesc din loc, dacă nu se ştia la locurile cele mai înalte, că la spatele lui Şaguna stă întregul popor românesc, aşteptând numai semnul, ca să facă aceea ce vrea, ori aceea ce spune Şaguna?!

Da, fapt real e, că la câştigarea mitropoliei noastre Şaguna a lucrat *cu ajutorul clerului şi al poporului.* Despre aceasta ne dau dovadă petiţiunile multe, subcrise de fruntaşii români de pe atunci, şi înaintate Coroanei, apoi rugările cele multe ale comunelor bisericeşti din Banat înmânate Maiestăţii Sale cu ocasiunea unei călătorii intreprinse prin Banat, şi mişcările vii de despărţire de către Sârbi, puse la cale de energicul luptător naţional *Eutimiu Murgu* din Banat, tot lucruri, despre cari redactorii „*Tribunei*" n'au absolut nici o cunoştinţă, cum se vede, şi de aci judecata lor greşită.

Da, faptul e, că şi fondurile şi fundaţiunile Şaguna le-a făcut cu *ajutorul clerului şi poporului,* căci altcum nu le putea face. Dovadă colectele intreprinse de el pentru catedrală, seminar, etc. Căci nu va crede doară nime, că le-a făcut din modesta lui dotaţiune, care la început era numai de 4000 fl. pe an, urcându-se mai târziu la suma de 8000 fl., iar dupăce a fost numit Arhiepiscop şi Mitropolit la 12.000 florini?

Da, faptul e, că la organisarea diecesei Ardealului încă a lucrat Şaguna *cu ajutorul clerului şi poporului,* căci la venirea sa în Ardeal a aflat aici un consistor cu patru asesori, dintre cari trei teologi de Viena, anume: Moga, Bădilă, Panovici, şi mai mulţi protopresbiteri teologi de Viena, pe Popazu, German, Ighian, Absolon, Hania, Tipeiu, şi pe alţii. A aflat deci aici oameni, cari l-au înţeles şi l-au sprijinit, precum l-a sprijinit şi poporul, care şi înainte de Şaguna crease din sărăcia sa un fond de peste osută mii florini, pe cel sidoxial, pe lângă alte fonduri mai mici, aflate de Şaguna.

Toate acestea, fireşte, nu detrag nimic din meritele lui Şaguna, ci din contră, i le măresc, presentându-l ca pe omul, care a *ştiut* atrage clerul şi poporul, ca să-i dee mână de ajutor la toate şi întru toate.

Tot aşa de neadevărată e apoi afirmarea „*Tribunei*", că un cutare preot (Moruşca) voind să invite pe toţi preoţii la Sibiiu, ca să participe şi ei la sărbarea de Duminecă din Sibiiu, ar fi fost *citat* de I. P. S. Sa Mitropolitul şi *oprit* să vină la sărbare. Adevărul e, că numitul preot nu a fost citat, ci singur s'a presentat la Mitropolitul nostru *Ioan,* rugându-l de sfat, dacă nu ar fi bine să vină toţi preoţii la sărbarea din Sibiiu? Şi I. P. S. Sa i-a spus, că dupăce consistorul mitropolitan aşa a dispus, ca toţi preoţii să ţină parastase în parohiile lor, sărbând împreună cu poporul pomenirea marelui Arhiereu Şaguna, au să se acomodeze toţi acestei dispoziţiuni, pentrucă dacă ar lipsi preoţii din parohiile lor, poporul s'ar lipsi de cea mai binevenită ocasiune de a sărba şi de a cunoaşte meritele lui Şaguna. Dar la sărbările din Răşinari *pot* să participe şi preoţii cei mai apropiaţi, dupăcum au şi participat, chiar şi preotul Moruşca.

Acesta e adevărul, pe care, fireşte, nime nu poate pretinde să-l cunoască şi să-l recunoască şi dnii dela „*Tribuna*", atât de rău certaţi tocmai cu adevărul. Noi însă ne-am ţinut datori să le rectificăm scrisele, nu de dragul lor, ci în interesul istoriei, care nu sufere nici o întortochiare, nici de vorbe, nici de fapte. Le-am spus acestea, *ca să se ştie.*

Crisa ungară. Despre consiliul de ministri, ţinut Mercuri în Budapesta, în locuinţa ministrului de comerciu Kossuth, nu se ştie decât numai atâta, că a fost de o durată lungă de trei ore şi că au participat la el toţi ministrii maghiari. Din faptul însă, că primministrul Wekerle încă nu a plecat la Viena, ca să comunice Maiestăţii Sale hotărârile luate, şi nici indicii nu sunt, că va pleca în una din zilele proxime, se scoate combinaţia, că în consiliul de ministri nu s'a putut ajunge la nici o înţelegere cu privire la modalitatea eşirii din încurcătură. Nu pentrucă ministrii nu ar fi aplicaţi să împlinească dorinţa Maiestăţii Sale şi să rămână la putere, ci pentrucă nu sunt siguri încă de sprijinul partidelor din cari fac parte. De aceea s'a luat, aşa ce crede, înţelegerea, ca ministrii să-şi induplece întâi partisanii să accepteze şi ei soluţia propusă de Maiestatea Sa, adecă să remână cualiţia împreună şi pe mai departe, până la votarea trebuinţelor de stat şi a legii electorale. Dacă vor ajunge la resultat favorabil în direcţia aceasta, consiliul de ministri se va întruni de nou şi va lua hotărâre să — rămână.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Agnita.

— 18 Octomvrie n.

Preoţimea a fost convocată la conferenţă pe zilele de 19 şi 20 Iulie v. a. c. în opidul Agnita. Fiindcă tot pe ziua de 19 Iulie a fost proiectată şi organizarea despărţământului Agnita al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", a cărui delegat însărcinat cu săvârşirea organizării a fost Prea on. domn protopresbiter, şedinţa conferenţei abia pe la 3 ore p. m. s'a început.

Conferenţa a fost deschisă prin o vorbire plină de sfaturi şi îndemnuri spre muncă, în spiritul dragostei creştine, de şeful tractual, Prea onoratul domn Ioachim Munteanu.

După cuvântul de deschidere s'a cetit apelul nominal, apoi s'a constituit conferenţa, alegându-se bărbaţi de încredere păr. Nic. Gavrea şi Ioachim Părău, ear notar E Muntean şi I. Radu. Constituită fiind conferenţa se cetesc ordinaţiunile conzistoriale referitoare la conferenţă, după a căror luare la cunoştinţă a urmat: „referada comisiunii asupra rapoartelor întrate despre mersul afacerilor în parohii". Referentul I. Petrişor într'un bine studiat raport a arătat îmbunătăţirile ce s'au făcut în unele parohii prin zelul preoţilor conştii de chemarea lor, nelăsând din vedere nici păcatele, relele obiceiuri, cari bântue încă în multe parohii şi cari aşteaptă o cât mai grabnică sanare.

Relele cari trebuesc sanate, sunt cercetarea crişmei, şi mania de a purta procese pentru toate nimicurile. Tinerimea trebue oprită de a cerceta crişma, trebue mijlocită închiderea crişmelor în zile de Duminecă şi sărbătoare, căci astfel pentru o parte foarte însemnată a românilor sărbătorile nu sunt timp de odihnă, de recreaţie şi cu atât mai puţin de rugăciune, ci prilej a-şi perde în câteva ore rodul ostenelelor de preste săptămână şi de a se ruina.

Mai bună impresie face unul care iese din temniţa cea mai grea, decât unul

---

FOIŞOARĂ.

Un studiu despre organizarea creditului.

Primim la redacţie o lucrare importantă, care ar fi păcat să treacă nebăgată în samă de cei pe cari îi priveşte.

Lucrarea se întinde pe 105 pagine şi poartă următorul titlu:

Organizaţiunea creditului prin băncile româneşti, un studiu, de *Eugen Brote.* Arad 1909, Tip. G. Nichin. Preţul cor. 1·50.

Autorul acestui studiu stăruieşte asupra părţilor bune şi rele ale institutelor noastre de bani, precum şi asupra mijloacelor de îndreptare ce s'ar putea introduce în organizarea lor. Multe din cele spuse de autor vor fi şi lucruri cunoscute, mai ales conducătorilor de pe la băncile noastre; meritul său este faptul, că a cules dovezile în cifre — în cele mai convingătoare argumente — referitoare la multe chestiuni din sfera institutelor de bani ale ţării noaste. In interesul viitorului băncilor româneşti, precum şi în interesul poporului nostru, este de dorit, ca studiul dlui Brote să fie cetit de toţi cei ce stau aproape de una sau alta dintre cele 123 de bănci câte le avem; iar învăţăturile din acest studiu să căutăm a le pune în aplicare fără multă amânare.

Lucrarea se începe cu cronologia şi răspândirea geografică a băncilor. După aceasta urmează: Forma juridică şi comercială a lor, Capitalul de operaţiune, Cheltuielile de administraţie, Profitul net şi profitul brut, Scăderile organizaţiunii de credit şi Reforme pe baze vechi şi noi. La sfârşit se dau mai multe tabele, cu date despre diferitele operaţiuni ale băncilor.

Iată, în cele următoare, câteva pagine din partea din urmă a studiului:

Principiul speculativ al acţionarilor este considerat ca o scădere organică a societăţilor pe acţiuni. La noi însă unde acţionarii au ieşit din mijlocul poporului şi în fruntea băncilor se găsesc bărbaţi distinşi şi bine meritaţi, tocmai pentru patriotismul lor cald suntem îndreptăţiţi a calcula cu o moderaţiune în aplicarea acestui principiu. Băncile româneşti n'au ieşit numai din tendenţe de speculă, ci şi din simţeminte naţionale ca poporul să fie ajutat în avântul său economic. Trebue să şi recunoaştem fără rezervă că băncile noastre, mai ales cele mari, se silesc a pune un frâu speculaţiunii, care ar putea fi cu mult mai mare decât este în realitate. Dupăce însă între băncile particulare nu există nici o legătură organică, frâul nu se strânge pe tot locul în aceeaşi măsură, iar cererea intensivă de credite nesatisfăcută nu permite ca pe calea firească a concurenţii băncile să fie silite la cea mai mare moderaţiune posibilă. Această moderaţiune va trebui să fie şi în viitor ţinta societăţilor noastre pe acţiuni pentru a se apropia tot mai mult recerinţii obşteşti ale organizaţiunii de credit. Vor trebui luate deci cele mai serioase măsuri, ca profitul băncilor să fie redus peste tot şi ca băncile mai mici să se înfrâneze în desvoltarea principiului speculativ.

Pentru a demustra prin exemple vii că băncile româneşti au în direcţiunea aceasta încă un câmp larg de activitate înaintea lor, ne referim la două întreprinderi comerciale germane similare, în care au succes a înăbuşi aproape principiul speculativ. Una, societate pe acţiuni şi cealaltă, o însoţire, fac afaceri considerabile în folosul obştesc. „Hermannstädter Allgemeine Sparcassa" din Sibiiu dispune de un capital de operaţiune de 79·3 milioane coroane şi are un capital profit net de 0·24 mil. cor. sau 0·30%. „Bodenkreditanstalt" tot în Sibiiu dispune de un capital de operaţiune de 68·1 mil. cor. şi are un profit net de 0·23 mil. cor. sau 0·33%. Amândouă la un loc dispun de 147·4 mil. coroane cu 18·5 mil. mai mult decât toate 123 bănci româneşti — şi au un profit net de 0·47 mil. cor. — cu 1·81 mil. c. mai mic decât al băncilor româneşti. Dacă ar succede a anihila şi la băncile româneşti principiul speculativ în aceeaşi măsură în care au succes acestor două bănci germane mari, profitul net al băncilor româneşti ar scădea dela 2·28 mil. cor. la 0·60 mil. Suma de 1·68 mil. cor. care se câştigă astăzi peste această cifră, ar servi în mod firesc la scăderea dobânzilor în folosul ţăranului agricultor. Inainte de a să lua institutele germane de model s'ar face un pas însemnat, când băncile române s'ar modera în râvna de câştig, cel puţin până la punctul, la care a ajuns „Albina". Profitul net al „Albinei" este 0·95% după capitalul de operaţiune; pe acest picior pus profitul net al băncilor româneşti ar scădea cu 1·06 mil. cor.

Cheltuielile de administraţie, un alt factor la urcarea dobânzii, sunt de asemenea mari, şi vor putea fi cu atât mai uşor reduse cu cât urcarea lor nu este motivată decât prin deprinderi rele, de cari se molipsesc ţinuturi întregi. Pentruce administraţia băncilor la Arad, la Oradea-mare, la Lugoj, la Alba-Iulia etc. să fie mai scumpă decât la Sibiiu? Avem şi aici a face cu o scădere organică, care impune o limită în reducerea cheltuielilor.

(Va urma).

care a stat 2 ore în crişmă. Cel care iese din temniţă, are pe lângă suferinţele redate pe faţă şi un sentiment de a şi fi ispăşit păcatul, pe când cel ce iese din crişmă are poftă de a se certa cu toţi câţi întâlneşte, ceeace de multeori îl costă mult. Espresia feţei lui denotă mai curând un dobitoc decât un om. Când e omul beat, poţi uşor vedea cât de puţin simţ creştin-uman este în el, vezi că e un mormânt spoit faţă de adevăratul creştin.

Este oprit, ce e drept, ca crişmele în timpul serviciului divin să fie deschise. Se va şi observa dispoziţia aceasta a legii în comunele curat româneşti; dar unde sunt Saşii la putere, sunt închise abia în timpul cât ţine serviciul în bisericile lor, care abia la 10 ore se începe, pe când sub durata slujbei dumnezeeşti în bisericile româneşti crişmele sunt deschise. Românul Dumineca dimineaţa merge cu o afacere la cutare sas, şi după-ce a isprăvit întră în crişmă, şi când eşim noi dela biserică, el iese din crişmă. N'ar ieşi, dar crişma se închide fiind orele 10 a. m. d.

„Ar fi timpul suprem“, zice referentul, ca să se facă remonstraţie la guvern ca să fie respectată în punctul acesta biserica noastră. Dacă nu i-am putea abate dela calea povârnişului pe toţi, apoi cel puţin tinerimea trebue mântuită din ghiarele peirii. Delătura se poate acest rău prin facerea unui regulament general pentru arhidieceza întreagă, în care să se preciseze datorinţele tinerimei dela anul al 15 lea până la căsătorie. Regulamentul să fie aprobat şi de guvern, ca să se poată şi pedepsi în caz de nesupunere, căci — după zisa referentului — cuvântul nostru singur nu mai foloseşte. Românul mai bucuros cercetează crişma, decât biserica. Ba chiar şi membrii corporaţiunilor noastre bisericeşti, cari au obligamentul moral, după statutul organic, de a supraveghea religiositatea şi moralitatea, mai bucuros deschid uşa crişmei decât a bisericii. Oncare puţinelor esceptiuni.

In privinţă culturală încă nu stăm prea bine. Datele statistice arată, că noi avem cei mai mulţi analfabeţi. Spre a face ceva în direcţiunea aceasta, iarnă trecută am început ţinerea cursurilor cu analfabeţii. S'a spăriat lumea că îi voiu prea lumina, ne-au oprit, ca şi când aşa ceva n'ar mai fi fost de lipsă. N'a trebuit oprire, căci ne-am oprit noi de noi. Poporul n'a venit spre paguba lui.

Pe terenul economic s'ar vedea ceva îmbunătăţiri. Românii, dar numai unii, îşi cumpără vite mai de soiu, lucră pământul ceva mai raţional. Cu toate acestea înaintăm foarte încet. Cumpărarea pământului unde sunt Saşi, au făcut-o acestia aproape imposibilă. Il cumpără cu bani grei ori singuratici, ori bisericile lor, destul de bogate, ori băncile sistemul Raiffaisen, de care aproape în fiecare sat sunt.

Să-i urmăm deci, căci de a-i întrece am întârziat binişor.

Să îmbrăţişeze apoi Românii meseriile, căci numărul copiilor, laudă Domnului, aproape fiecăruia i-ar permite ca să aibă un băiat măsar, altul rotar, cismar şi îi rămân şi pentru coarnele plugului unul sau mai mulţi.

Ar fi prea lung raportul dacă m'aş estinde asupra tuturor celor amintite, deci las să urmeze propunerile făcute conferenţei de comisiune:

Preoţimea să-şi ţină de datorinţă:

1. A rezolva toate agendele oficiului prompt şi fără întârziere.

2. A predica şi celebra serviciul divin cu cuvenită evlavie spre a atrage prin aceasta poporul la cercetarea bisericii.

3. A îngriji de înfiinţarea de coruri, şi a stărui, ca la sf. liturgie să cânte toţi credincioşii.

4. A îngriji, ca tinerimea şcolară şi adultă să cerceteze biserica şi să cânte.

5. A stărui ca toţi credincioşii cel puţin odată la an să se mărturisească şi cuminece începând cu tinerimea şcolară şi adultă.

6. A regula prin regulament conduita tinerimei adulte.

7. A îngriji de regulata cercetare a şcoalei şi a încerca ţinerea de cursuri cu analfabeţii.

8. A înfiinţa bibliotecă şi societăţi de cetire.

9. A îndemna poporul la o lucrare mai raţională a pământului şi la procurarea de vite mai de soiu, precum şi a înfiinţa institute economice de orice natură.

10. A îndemna poporul la îmbrăţişarea meseriilor.

11. A sbiciui risipa prin lux, băuturi şi purtarea de procese pentru toate nimicurile.

12. Conferenţele preoţeşti să se ţină totdeauna în parohiile, unde sunt scăderile mai mari şi mai multe. Parohul locului să comunice relele oficiului ppesc, ca cu ocaziunea conferenţei să se ştie ce rău e de combătut.

II. Autoritatea bisericească este rugată:

1. A regula prin un regulament general pentru întreaga arhidieceză conduita şi datorinţele tinerimei adulte, mijlocind aprobarea lui şi din partea autorităţilor politice, ca în caz de lipsă să putem aplica pedepse.

2. A înfluinţa asupra învăţătorilor să formeze coruri.

3. A preciza conduita şi datorinţele acelora cari voesc să între în corporaţiunile noastre bisericeşti, dând esplicare clară celor cuprinse în statutul organic aşa după cum a fost intenţiunea urzitoriului acelui statut, ca astfel numai elemente bune să poată ajunge la conducerea afacerilor noastre bisericeşti.

4 A exopera dela guvern ca crişmele să fie închise şi pe timpul serviciului divin din biserica noastră.

5. A atrage atenţiunea advocaţilor români, mai cu samă a ştipendiştilor, să fie mai scrupuloşi la luarea proceselor. Indemne mai bucuros poporul la pace.

Conferenţa aflând raportul de bun şi corăspuzător stării faptice a lucrurilor, aduce mulţămită protocolară atât comisiunii cât mai vârtos referentului pentru osteneală. Tot aceastā comisiune este însărcinată cu facerea unui proiect de statute pentru tinerimea adultă şi prezentarea lui la conferenţa preoţească din anul 1910.

Proţimea nefiind în clar cu aceea, că ce trebue să cuprindă rapoartele despre mersul din parohii şi pentru a le face la fel, roagă pe prea on. domn protopop ca să binevoiască a face un chestionar, ca formular pentru rapoartele din parohii.

Asupra punctului 5 din program „cum ar trebui să fie acoperemântul de cap al preoţilor uniform şi acomodat împrejurărilor la serviciile publice afară de biserică“ puţin se discută, nestându-i în drept conferenţei a decide asupra acestui punct. Se înaintează Prea Ven. Consistor rugarea, ca să se ocupe în merit cu chestiunea sulevată. Lipsa unui astfel de acoperemânt se simte (iarna la înmormântări, sfinţirea apei la râu etc.)

Fiind timpul înaintat şedinţa primă se închide, iar după cină, unde am luat cu toţii parte, fiind comună masa, — am mers cu toţii la petrecerea aranjată cu prilejul acesta de tinerimea din Agnita, cu concursul unor tineri din jur. In pauză ne-a delectat corul tinerimei de pe valea Hârtibaciului cu câteva cântări foarte frumoase şi precis executate.

In ziua următoare în 20 Iulie v. după terminarea serviciului divin ne-am întrunit din nou, ca să continuăm. După unele discusiuni asupra modului cum s'a servit şi predicat, conferenţa aduce mulţămită protocolară atât celebranţilor, cât şi predicatorului. Predica „clevetirea şi urmările ei“ bine lucrată şi predată de I. Alexandru, a întrunit complăcerea tuturor.

Urmează la ordinea zilei referada comisiunii însărcinate cu studiarea modalităţii înfiinţării unui fond de ajutor preoţesc tractual în cazuri de moarte. Unul din cele 3 proiecte de statute propuse de comisiune, după unele mici modificări, este primit de conferenţă.

Fiind programul terminat, la învitarea păr. Nic. Gavrea conferenţa primeşte şi defige locul ţinerii conferenţii din anul 1910 în comuna Bendorf. *I. R.*

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Membrii „Asociaţiunii“ din despărţământul Mercurei şi alţi iubitori de înaintarea poporului sunt prin aceasta învitaţi la adunarea generală a despărţământului, ce se va ţinea Dumineă în 25 Octomvrie (7 Noemvrie) a. c. la 11 ore a. m. în comuna Vingard.

Programul:

1. Deschiderea adunării prin prezident.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa în decursul anului espirat 1908/9.
3. Raportul cassarului.
4. Abzicerea cassariului şi alegerea altuia pe restul periodului.
5. Alegerea unei comisiuni pentru încassarea tacselor şi înscrierea de membri noi.
6. Alegerea unei comisiuni pentru studiarea rapoartelor de sub 2 şi 3.
7. Disertaţiuni.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării.

Mercurea, la 12/25 Octomvr. 1909.

Pentru comitet:

Avram S. Pecurar director. *Dr. Nicolae Schiau* secretar.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In senzul ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecezan Nr. 5483 Şcol. din 17 Septemvrie a. c. convoc şi pe această cale pe învăţătorii din protopresbiteratul Braşovului la conferenţa tractuală anuală ce se va ţinea *în sala gimnaziului român din Braşov* în zilele *de 1 şi 2 Noemvrie st. v. a. c.*

Dumineca în 1 Noemvrie v. a. c. la 9 ore a. m. se va ţinea *serviciu divin* cu învocarea duhului sfânt, săvârşindu-se şi un *parastas* întru pomenirea membrilor răposaţi ai conferenţei.

Programul de lucru:

Teme teoretice.

1. Rostul gramaticei în şcoala poporală: lucrată de directorul Ioan Dariu.

2. Lucrul manual şi însemnătatea lui în şcoală, atât pentru băieţi cât şi pentru fete; lucrată de directorul Ioan Sporea.

Teme practice.

1. O lecţie din limba maghiară cu anul II de şcoală; lucrată separat de: Savu Luca, G. Tăban şi I. I. Călborean.

2. O lecţie din geografie, cu anul III de şcoală; lucrată separat de: Nic. Ilie, Vas. Creangă şi Ioan Oancea.

3. O lecţie din aritmetică cu a. IV de şcoală; lucrată separat de Nic. Odor, G. Crivăţ şi G. Presmerean.

4. O lucrare scripturistică din limba maternă cu anul V—VI de şcoală; lucrată separat de: David Pop, G. Surariu şi A. Popovici.

5. O lecţie de cetire după metodul fonomimic cu anul I de şcoală; lucrată separat de Vas. Ivan, Nic. Stancu şi Nic. Oancea.

Temele au să se facă în scris şi să se predea înainte de ţinerea prelegerii prezidentului conferenţei.

In fine învit pe toţi învăţătorii să se pregătească din temele luate în program, ca discuţiunea în conferenţă să fie purtată în deplină cunoştinţă de cauză.

Braşov, 12 Octomvrie v. 1909.

Vasile Voina.
protop.

•

Convocare.

In senzul ordinului Preavenerabilului consistor arhidiecezan Nr. 5483 Şc. de dato 17 Septemvrie 1909 îmi iau voe a convoca conferenţa învăţătorilor din tractul protopresbiteral Târnava, ce se va ţinea Dumineca 1 şi Luni în 2 Noemvrie st. v. în şcoala gr.-ort din Cetatea de baltă cu următorul

Program:

I. 1. In 1 Noemvrie la 8 ore a. m. participarea la serviciul divin împreunat cu chemarea Duhului Sfânt.

2. La 10 ore a. m. deschiderea conferenţei prin comisarul consistorial.

3. Constatarea învăţătorilor prezenţi şi constituirea biroului prin alegerea unui prezident, alor 2 notari şi 2 bărbaţi de încredere, respective verificatori.

II. *a*) Disertaţiuni:

1. Monografia şcoalei poporale gr.-ort din Boian, de învăţătorul Emil Sămărghiţan din Boian.

2. Lucrul de mână în şcoală, de înv. Irina Cosciuc din Şoimuşul-român.

b) Lecţii practice:

1. Din l. română, cu elevii de cl. II, învăţător Ioan Neamţ din Fărău, în înţelesul principiilor accentuate cu prilejul conferenţei cercuale precedente.

2. Din limba maghiară „părţile corpului omenesc“ cu cl. III învăţător Ioan Vălean din Crăciunel.

3. Din istoria patriei „Ioan Huniade“ cu cl. V. învăţător George Drugociu din Cetatea de baltă.

4. Din cântări: „Cântece de primăvară“ de T. Popoviciu, înv. Alexandru Pop din Sălcud şi Octavian Benţia din Lăslăul-român.

5. Alegerea unei comisiuni permanente de 2 şi alte propuneri.

III. Preoţimea tractuală este învitată a lua parte la această conferenţă.

Cetateadebaltă, 1 Oct. 1909.

Nicolae Todoran
com. cons. — prot.

•

Convocare.

Conferenţa învăţătorească tractuală din protopresbiteratul Lupşa, conform circulariului din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 Şcol, se convoacă aici în Ofenbaia pe Dumineca şi Luni — *în 1 şi 2 Noemvrie a. c. st. v.*, pe lângă obiectele următoare:

1. Serviciu divin cu învocarea Duhului sfânt în biserica din loc.

2. După serviciul bisericesc deschiderea şi constituirea conferenţei în şcoala noastră confesională.

3. Instrucţiunea cea nouă pentru conferenţele învăţătoreşti, curenţii şi propuneri.

4. Folosul şi rolul botanicei în şcoala poporală, tractat de Lazar Chirilă.

5. Avantagiile metodului direct în propunerea limbii maghiare, tractat de Iosif Panţa.

6. Viorea, prelegere practică de Nicolae Faur.

7. Offenbánya ismertetése, prel. practică de Leonte Canja.

8. O cântare, prel. practică de Iosif Panţa.

9. Atenţiunea şi susţinerea ei în şcoală, tractat de Diomid Bedelean.

10. Se statoreşte programul conferenţei viitoare, se aleg comisiunile permanente şi se încheie conferenţa.

Participarea învăţătorilor şi învăţătoarelor din tract este obligătoare şi absenţele se pedepsesc, iar parohii — ca directori şcolari — participă după putinţă.

Ofenbaia, 12 Octomvrie 1909.

Vasile Gan
protop. com. cons.

•

Convocare.

In virtutea dispoziţiilor din circularul Ven. Consistor dela 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 Şcol. am onoare a convoca pe învăţătorii din protopresbiteratul Abrud la conferenţa, ce se va ţinea în 1 şi 2 Noemvrie a. c. în localul şcoalei gr. or. române din Abrud, pe lângă următoriul

Program:

Dumineca în 1 Noemvrie.

1. Participare la serviciul divin în biserica din Abrud.

2. La orele 11 a. m. deschiderea conferenţei.

3. Apelul nominal.

4. Constituirea conferenţei.

După ameazi:

5. „Impărţirea cu numeri întregi cu 2 cifre în divizor“, tema practică pentru cl. IV, de Alexandru Jiurca învăţător în Bucium-Muntari.

6. „Propoziţiunea simplă amplificată“, tema practică din l. română pentru cl. III, de Nicolae Praţia învăţător în Petrăngeni.

Luni în 2 Noemvrie:

7. Orele 8 a. m. „Sclăvia Israiltenilor“, temă practică din religiune pentru cl. II, de Ioan Denciu învăţător în Bucium Sat.

8. „Ioan Huniade“, temă practică din istoria patriei pentru cl. V, de Ioan Simulescu învăţător în Abrud-Sat.

9. „Idealismul şi materialismul în educaţiune“, disertaţiune lucrată de învăţătorii Aurel Ionuţ şi Pompilie Acelenescu.

Abrud, 12 Octomvrie 1909.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

•

Convocare.

Conferenţa tractuală a învăţătorilor convocată prin circularul P. Ven. Consistor din 17 Sept. v. a. c. nr. 5483 Şcol. se va ţinea în protopresbiteratul acesta, la terminul fixat de 1 şi 2 Noemvrie v. în localul şcoalei noastre din Alba-Iulia oraş, pe lângă următoarea

Ordine de zi:

Dumineca în 1 Noamvrie

1. La 9 ore a. m. serviciul divin cu învocarea Duhului sfânt.

2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţei prin protoprezbiterul tractual, ca comisar consistorial.

3. Constituirea biroului.

4. „Temă teoretică din domeniul pedagogiei“ de Emanuil Comanescu înv. în Mihalţ.

5 „Prelegere practică din vierit“ de înv. Nichifor Borzea din Drâmbar.

Luni în 2 Noemvrie.

6. La 8 ore a. m. „Temă din Constituţie în limba română paralel cu limba maghiară“ de înv. Simion Lazar din Măgina.

7. „Temă practică despre măsurile metrice“ de învăţătorul Vasilie Micuda din Cetea.

8. Alegerea comisiunii de 3 membri pentru studiarea trebuinţelor şcolare din acest tract şi formularea de propuneri concrete pentru delăturarea scăderilor existente.

9. Alegerea comisiunii de 3 membri pentru propunerea temelor didactice-pedagogice, cari se vor lucra şi preda în proxima conferenţă, cu privire şi la persoanele cari vor elabora temele.

10. Stabilirea programei pentru conferenţa viitoare.

11. Propuneri.

12. Inchiderea conferentei.

Pe lângă învăţătorii, în primul loc îndatoraţi de a fi prezenţi, dela primul şi până la ultimul punct al conferenţei, se aşteaptă, — după natura lucrului — a participa la conferenţă şi preoţii ca directori şcolari.

Alba-Iulia, 14 Octomvrie 1909.

Ioan Teculescu
prot. ca comis

NOUTĂŢI.

Inaugurarea şcolii de cadeţi sibiene. Şcoala de cadeţi, aflătoare până acum în edificiul casarmei de artilerie, s'a mutat în localităţile sale cele nouă şi imposante, ridicate aproape de promenada de „Sub arini“, cu faţada cătră munţii Făgăraşului. Inaugurarea acestor localităţi, provăzute cu toate instalaţiile moderne, s'a făcut acum Dumineca, în prezenţa comandantului de corp, a Excelenţei sale dlui Gaudernak şi a altor notabilităţi militare. Noua clădire cuprinde 200 de elevi, are sale de scrimă, de gimnastică, sală festivă cu o capelă ş. a. Zidirea a costat un milion şi jumătate de coroane.

*

Din Cernăuţ se anunţă, că profesorul universitar Milcovici a mai încercat să-şi ţină cursul în săptămâna aceasta, dar fără a reuşi: studenţii s'au postat în faţa universităţii şi l-au oprit de a vorbi de pe catedră. O deputaţiune de 3 studenţi români a fost primită la decanul facultăţii, căruia societăţile studenţeşti române din Cernăuţ i-au expus rugarea lor cu privire la cursul de istorie română. Studenţii poloni şi ruteni sprijinesc mişcarea colegilor români.

*

Regele Greciei este firm hotărât să abdice dela tron şi să se retragă în vila Mon-Repos.

*

Pentru orbi. Un ceasornicar din Petersburg a construit pe seama celor orbi un ceasornic, care n'are indicator şi totuşi orbii pot cunoaşte orele şi secundele de pe acest aparat.

*

Hymen. Dl *Ioan Spânul* absolvent de teologie, şi Dşoara *Emilia*, fica protopresbiterului districtual al Câmpulungului *Nico Lomicovschi*, îşi vor celebra cununia în biserica din Coşna, în 18/31 Octomvrie la orele 11 a. m.

*

Caz de moarte. A încetat din viaţă la vârstă de 67 ani unul dintre prelaţii catolici distinşi ai Ungariei: *Dr. Ipolit Fehér* în Pannonhalma, fost membru în casa magnaţilor şi consilier intim al Maiestăţii Sale.

*

O furcă frumoasă de tors. Corespondentul trimis din partea ziarului „La Roumanie“, cu prilejul serbărilor, povesteşte despre cele văzute pe la Sibiiu între altele următoarele: In zilele trecute dl Ţigara-Samurcaş se găsea la un amator de rarităţi, în societatea dlui Anton Mocsonyi de Foen. Dl Ţigara-Samurcaş zărind o furcă minunat lucrată, îşi arată părerea de rău, că n'o poate duce la muzeul etnografic din capitală; posesorul furcii zicea, că ţine mult la furca sa, şi mai jos de 100 de coroane n'o dă. Atunci dl Mocsonyi scoate portofelul, plăteşte o sută de coroane omului, ia furca şi o dărueşte dlui Ţigara-Samurcaş pentru muzeu.

*

Expoziţia de copii ţinută la 27 Oct. n. c. în comuna Orlat a avut, ca toate întreprinderile Reuniunii noastre agricole sibiene, resultat desăvârşit din toate punctele de vedere. Cu considerare la marea însămnătate, ce o au asemenea expoziţii pentru desvoltarea priincioasă a fiitorilor muncitori, un raport mai amănunţit despre decursul expoziţiei vom da în unul din numerii viitori ai ziarului nostru.

*

Şcolile elementare gr. or. române din Arad, în urma unui ordin dat din partea primăriei oraşului, au fost închise din motivul epidemiei de difterie ce bântue în Arad.

*

Călătorie surprinzătoare. Regele bulgar Ferdinand, care s'a cam ferit de Sârbia, a călătorit săptămâna aceasta la Ţaribrod. Acolo a fost salutat de un adjutant al regelui sârbesc Petru. Din Ţaribrod s'a dus la Cruşevaţ, unde l-a salutat principele moştenitor Alexandru. Regele Ferdinand a venit — se zice — ca să facă o excursiune prin munţii sârbeşti Copalnic, vestiţi prin frumuseţa lor naturală. După o despărţire afectuoasă de principele moştenitor, regele bulgar s'a reîntors dela Cruşevaţ acasă la Sofia. Excursiunea aceasta ar însemna o îmbunătăţire a raporturilor încordate dintre cele două state balcanice.

*

Una-alta. Dintre „adevărurile“ mai nouă, publicate în *Tribuna*, de confraţi nu numai energici, ci totodată şi oameni cu serioase pregătiri ziaristice, mai reţinem următoarele: „Şaguna a înfiinţat ziarul acesta — adecă „Telegraful Român“... *cel dintâi ziar românesc*“. — Bravo, băeţi! Primiţi consideraţiile noastre.

*

Ciocnire de trenuri. La Vinţul de jos s'au ciocnit Marţi d. a. două trenuri de marfă. Câteva vagoane au fost sfărmate. Altă nenorocire nu s'a întâmplat

*

Ministrul austriac de finanţe, Bilinski, a propus în proiectul său de budget dări nouă pe vin, pe ape minerale şi pe apă de sodă (sifoane).

*

Ninsoare. Pe Măgura din apropierea Clujului şi pe munţii Sibiiului a nins în zilele acestea binişor. Temperatura s'a răcit, vremea de iarnă se apropie.

*

Lui Lombroso i se va ridica în oraşul natal, Verona, o statue măreaţă. Consiliul municipal a hotărât să facă un apel către întreaga lume cultă, să contribuiască pentru acest scop.

*

Furt în biserică. Din Polonia-rusească se vesteşte un mare furt, săvârşit Dumineca noaptea în mănăstirea Paulinilor, celebră în toată Polonia. Din capela acestei mănăstiri făptuitori necunoscuţi au furat odoare bisericeşti, împodobite cu pietri scumpe, în preţ de câteva milioane ruble. S'a pornit cea mai largă cercetare. O ştire mai nouă anunţă, că hoţul a fost descoperit şi arestat.

*

La fondul de 20 bani pentru cumrarea unei case cu hală de vânzare pe seama meseriaşilor sibiieni, au mai dăruit: Ioan Candrea comerc. 3 cor.; Ilie Şteflea măestru blănar 30 bani; Nic. Barbu învăţăcel cismar 50 bani; Nic. Târnăvean pract. librar 20 bani; Traian Micluţă înv. cismar 50 bani; I. Şerban sodal cismar 20 bani; G. Tomuş înv. lăcătuş 50 bani; Ilie Mega par. (Săscior) soţia sa Eugenia n. Trif şi copii lor Tiberiu, Anicuţa şi Lucia 1 cor. şi Vic. Tordăşianu prez. 10 bani.

*

Mulţămită. Ni se scriu următoarele: Moşi-strămoşi ni-au murit cu dorinţa de a ajunge sub eparhie românească — şi a purta numele de Român. Noi cari am ajuns a ne vedea visul împlinit, şi pe această cale aducem sincerile noastre mulţămiri celor ce au purtat steagul în această luptă şi anume: P. S. Sale dlui episcop al Aradului *Ioan I. Papp*, căruia îi vom fi recunoscători şi prin aceea, că îi vom fi adevăraţi fii sufleteşti şi ne vom purta astfel ca să fim demni de a purta numele de — Români. Domnului advocat Dr. *Emil Babeş*, care ni a servit cu cinste şi a apărat cu demnitate steagul ce i s'a încredinţat. Primească espresiunea sincerilor noastre sentimente de dragoste şi devotament cu cari le datorăm. Şi în fine: Părintelui *Moise Barbulescu* din Nadăş, care cu adevărată abnegaţiune ni-a stat întru ajutor în causa noastră de despărţire ierarhică de Sârbi. Primească şi el sentimentele noastre de recunoştinţă ce i le păstrăm şi pe cari i le vom arăta în fapte la timpul său. Arneacova, la 21 Octomvrie 1909. In numele comunei bis. Pantelie *Bogdan*, prez. com. par.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Tuşiţi? Vă doare pieptul? Nu Vă temeţi că din aceasta se poate naşte o boală de piept? Spre băgare de seamă Vă atragem atenţiunea a folosi: Sirupul de miere de teiu a lui Örkény, el linişteşte tusa, delătură flegma şi asudatul de noaptea, obositor şi slăbitor, îmbunătăţeşte apetitul şi readuce somnul neconturbat. — E o binefacere pentru copii slabi şi plăpânzi. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. prin rambursă numai dela Farmacia Apostolului a lui Örkény, Budapesta, József-körut 64, Depot 90.

Serate de ale meseriaşilor nostri.

Joi, în 30 Sept. n. 1909 „Reuniunea meseriaşilor sibieni“ şi-a ţinut a 9-a şedinţă literară. Prezidentul nostru, dl V. Tordăşianu ne face trista comunicare, că fostul comerciant de aici, vrednicul N. S. Nadasdy de Caransebeş, vechiu membru ajutător al Reuniunei şi generos dăruitor la darurile de Crăciun, ce Reuniunea le împarte între săracii nostri, a încetat din viaţă şi că Reuniunea, în semn de jale a arborat în ziua înmormântării steagul cernit pe casele noastre. Intr'un timp cu mult regretatul Nadasdy a decedat şi compactorul Zacharides, fost şi el membru ajutător şi sprijinitor al nostru. Jalea noastră şi a săracilor nostri fie bine plăcut prinos memoriei acestor binefăcători mutaţi din mijlocul nostru. Trecând la afaceri curat meserieşeşti, dl Tordăşianu aduce laude binemeritate învăţăceilor: Man Băncilă, croitor (originar din Răşinari), Vasile Floria, croitor (originar din Săcel), Demetriu Martin, grădinar (origin. din Sălişte), Nicolae Gâlea, tapiser (originar din Gârbova), Ioan Socia, măsar (originar din Mercurea), Dem. Borcia, lăc. (originar din Săliste), Ioan Pleşa, tipograf (originar din Sibiiu) şi N. Rotman, pantof. (originar din Voila), cari la esamenul şcoalei ev. luth. de învăţăcei au fost distinşi pentru lucrările lor de esposiţie, între mulţimea de ucenici şi dăruiţi cu premii în bani şi face apel la ceialalţi învăţăcei spre a fi buni şi harnici şi ei ca acesti fraţi ai lor.

In cele din urmă dnul Tordăşianu aduce mulţămite dlui Radu P. Barcianu, căruia îi revine meritul, că şedinţa de astăzi o închinăm şi pe ea memoriei poetului Eminescu.

Notarul Stefan Duca ceteşte sumarele şedinţelor administrative, din cari am aflat cu bucurie cum Reuniunea foloseşte toate ocasiunile pentru a scoate la suprafaţă clasa meseriaşilor nostri şi cum ea ţine pas cu toate mişcările culturale ale noastre. Intre altele măsurile luate de a sărbători centenarul marelui Şaguna, adevăratul urzitor al tuturor aşezămintelor noastre, sunt proprii de a ne înălţa sufleteşte.

Intraţi în însaşi şedinţa literară, după o cântare corală, escutată cu multă precisiune de un grup de tineri, sub conducerea zelosului domn Maximilian, practicantul tipograf, Ilie Măgeanu, ne-a redat fără greş poezia „Călin“, de Eminescu; mititica Aurelia Pop a fost drăguţă în predarea poezioarei „Copilă de român sunt“; învăţăcelul pantofar Vasile Rusu ne-a înveselit din nou cu mai mult arii scoase din fluer; dnul Ioan Miga, sodal pantofar, s'a întrecut pe sine însuşi în poezia „Mama“, de Eminescu, predată cu mult simţ şi cu multă pricepere. O cântare corală sub dirigiarea dlui Maximilian şi câteva arii esecutate frumos de cler. abs., dl A. Moldovan, la pian şi a urmat conferenţa dlui R. P. Barcianu. Dsa ne spune cum datorinţa fiecărui om, a fiecărui popor cu cultură este să-şi stimeze şi venereze pe oamenii săi mari, cari până au fost în viaţă din iubire cătră neam, au muncit până în ultimele momente pentru binele şi propăşirea lui. Intre acestia să numără fără îndoială şi poetul Eminescu, dela a cărui moarte s'au împlinit 20 ani, o aniversară aceasta, de care lumea noastră cultă şi a adus aminte şi a comemorat-o după vrednicie, şi dacă o comemorăm şi noi dovezi dăm, că pietatea nu ne lipseşte faţă de binefăcătorii neamului nostru. Dnul Barcianu ne schiţează viaţa lui Eminescu, ne povesteşte despre părinţii şi despre individualitatea lui Eminescu. Pentru caracterisarea lui Eminescu ne ceteşte poezia „Singurătatea“ mai apoi poezia „O mamă“, apoi „Povestea codrului“, „Ce te legeni codrule“, câteva poezii poporale şi termină cu poezia „Mai am un singur dor“.

Terminat programul seratei, între participanţi se împart 15 cărticele folositoare, iar dl Tordăşianu, mulţămind harnicilor debutanţi şi îndeosebi dlui Barcianu cum şi număroşilor oaspeţi, învită la şedinţa a 10-a din 28 Oct. n. c.

„*Invingătorul*“.

PARTEA LITERARĂ.

Curs practic de limba maghiară, de Iuliu Vuia.

Dare de seamă, de *Aurel Badescu.*

Până la emiterea noului plan ministerial de sub nr. 120 000/1908 domnea un caos, o adevărată neorientare în ale propunerii limbei maghiare. Câţi inspectori şcolari, atâtea pretensiuni şi directive. Prin emiterea noului plan de învăţământ s'a făcut însă deplină lumină şi orientare.

Considerând, că dela resultatul propunerii limbei maghiare depinde şi caracterul confesional al şcoalelor noastre, ni se impune deci învăţătorimei a căuta mijloacele cele mai ducătoare la scop. Intre toate cursurile de limba maghiară, cursul dlui Iuliu *Vuia* a fost şi în trecut unicul, care a fost scris în direcţia noului plan.

Azi ne stă înainte ediţia a V-a a părţii a doua din cursul dlui Vuia, scris întru toate în conformitate cu noul plan ministerial.

La anul al patrulea vedem prescrisele bucăţi de cetire despre nedeie, târg, nuntă, culesul viilor, a cucuruzului, tăierea porcilor, arat, sămânat, secerat etc. Apoi poveşti, naraţiuni morale, legende, proverbe şi învăţături, poezii morale, — nu altcum întreg materialul prescris de geografie şi istorie. Iar la fine o cântare acomodată. Anul al cincilea cuprinde un număr frumos de piese de cetire, morale-religioase, nu altcum şi piesele prescrise din istorie, constituţie şi higienă, apoi un număr de poezii morale şi patriotice acomodate şi în fine o cântare potrivită.

Anul al şaselea e foarte bogat în piese pe cetire morale, narative şi descriptive, din istoria naturală, apoi subiectele prescrise din istorie, constituţie şi higienă. Poezii şi cântări acomodate nu lipsesc nici aici.

Dl Vuia este un fidel interpret al planului ministerial. Acest curs satisface întru toate pretensiunilor inspectorilor regeşti, cari pretind, ca conform metodei directe textul să fie pur maghiar. La finea materialului a dat un vocabular pentru terminii mai abstracţi, pe cari învăţătorul nu-i poate arăta în natură, ori cu ajutorul mijloacelor cari îi stau la disposiţie.

O idee fericită a avut dl Vuia de a descrie în româneşte cele mai multe bucăţi din maghiară, în cărţile sale de cetire, în limba română, istorie, geografie şi constituţie, astfel, că cel ce va avea respectivele manuale ale dlui Vuia va avea o uşurinţă foarte mare la propunerea limbei maghiare.

Metodul e cel direct, prescris în planul ministerial. Atât în ce priveşte stilul, cât şi metodul, dl Vuia a meritat cu drept cuvânt lăudătoarele din recensiunile publicate din partea recensenţilor ministeriali. „Hivatalos Közlöny“ cualifică cursul dlui Vuia de model. „Ca carte practică — zice recensentul — să numără între cele mai bune de acest fel. In limba română încă nu cunosc scriere, care să instrueze băieţii după un metod atât de lămurit şi uşor“.

Din parte-mi nu pot din destul recomanda scrierile dlui Vuia.

Teatru german.

Programul zilelor următoare: Mâne, Sâmbătă, *Die Revolutionshochzeit*, dramă. Dumineca după ameaz: *Müller und sein Kind*, iar sara *Herbsmanöver*. Luni *Dollarprincessin*, operetă, Marţi *Revolutionshochzeit* şi Mercuri *Ein Ehrenwort*, dramă dată cu bun succes şi eri, Joi sara.

Inainte de naşterea

copilului, tinăra mamă găseşte în *Emulsiunea lui Scott* putere nouă şi cu puterea nouă şi poftă nouă de trai. Efectul rapid şi sigur, surprinde şi bucură. 1 (330) 2—5

Emulsiunea lui Scott

se mistue uşor şi e bună la gust. O încercare vă va convinge, cât de favorabilă e *Emulsiunea lui Scott* tocmai pentru acest caz.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

delătură oboseala la lăptat, înmulţeşte laptele şi dă tinărului pământean o coloare roşie şi sănătoasă. *Emulsiunea lui Scott* trece ca emulsiunea model neîntrecută.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4 —
Cuvântări biserieeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influința mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	–·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	— 20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvè	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea cătră fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	— 20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Retedanul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·26
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul nnui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentrn desfacerea de ferme cáturi sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul nnui esemplar broşurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8 —
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr.	1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„	2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul	—.12
„	3. Insurătoarea soarelui	—.12
„	4. Fiiul bucătăresei	—.12
„	5. Văcărelul	—.12
„	6. Diana, zina munţilor	—.12
„	7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„	8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„	9. Fiiul oii, basm	—.12
„	10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr.	1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„	2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„	3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„	4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act	—.20
„	5 Discreţie fără voie. Comedie într'un act	—.20
„	6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„	7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„	8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„	9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„	10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	— 20
„	11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr.	1. Pe neaşteptate	—·08
„	2. Pentru ce-am rămas flăcău bătrân	—·16
„	3. La anul nou	—·08
„	4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„	5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis şi franco oricui. (399) 1—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustrațiuni,

Prețul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărţile sus notate se pot comandà şi dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Nr. 113 Sibiiu, Marţi 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Sărbările centenare.

Cu privire la eternisarea sărbărilor centenare, aranjate întru memoria Marelui *Andreiu baron de Şaguna,* congresul naţional-bisericesc a votat, la propunerea P. C. Sale Arhimandritului *Augustin Hamsea*, raportorul comisiunei organizătoare, următoriul proiect de conclus:

„Consistorul mitropolitan cu numărul 438 din 20 Septemvrie a. c. raportează despre aranjarea sărbării centenare întru memoria marelui Arhiepiscop şi Mitropolit *Andreiu baron de Şaguna*, conform conclusului congresual din anul 1906 numărul 131, comunicând programul acelei sărbări în întreaga mitropolie, a cărui esecutare s'a încredinţat unei comisiuni speciale. In deosebi arată, că opul comemorativ despre viaţa şi activitatea fericitului Mitropolit s'a compus şi dat în tipar, sub îngrijirea aceleiaşi comisiuni, şi acum este dat în folosinţa publică.

Raportul, dimpreună cu programul sărbării, se ia cu aprobare la cunoştinţă şi se alătură la procesul verbal. Incât pentru scoaterea de sub tipar a opului comemorativ, constatându-se, că această carte corespunde tuturor aşteptărilor, şi stă la nivoul ştiinţei de istorie a bisericei noastre, se ia de asemenea cu plăcere la cunoştinţă.

Conform programului amintit în punctul precedent, congresul naţional-bisericesc întrunit în sesiunea sa ordinară la 1 Octomvrie a. c. suspendând şedinţele sale pentru zilele de 4 şi 5 Octomvrie, a serbat cu mare însufleţire şi pompă amintirea marelui Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu, din incidentul împlinirei a unei sute de ani dela naşterea lui, asistând, pe lângă membrii congresuali, un număr considerabil de protopresbiteri, preoţi, onoraţiori mireni, popor şi tinerime şcolară din întreaga mitropolie şi din afară de mitropolia noastră.

In special sărbarea în Sibiiu, la centrul şi reşedinţa mitropolitană, s'a desvoltat în următoriul mod:

1. Duminecă în 4 Octomvrie s'a celebrat în biserica catedrală din Sibiiu liturgie solemnă prin Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului *Ioan I. Papp,* cu asistenţă număroasă de preoţi, iar după finirea liturgiei s'a făcut parastas pentru sufletul adormitului în Domnul Arhiepiscop-Mitropolit Andreiu, pontificând Inaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, pe lângă asistenţa Preasfinţitului Episcop al Aradului şi a unui număr mare de preoţi slujitori. După parastas Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit a adresat publicului asistent în biserică în număr mare şi din toate clasele societăţii un cuvânt pastoral, corăspunzător ocaziunei sărbătoreşti, care a pătruns adânc şi a emoţionat inimile ascultătorilor.

2. Luni în 5 Noemvrie la opt ore toţi membrii congresului cu Arhiereii în frunte şi mulţi fruntaşi ai neamului şi bisericei noastre române, veniţi la această sărbătoare, din toate părţile, din apropiere şi din depărtare, apoi multă tinerime şcolară, din Sibiiu, Braşov şi alte părţi, favorisaţi de un timp frumos, au luat calea spre Răşinari, la mormântul marelui bărbat sărbătorit, unde ajungând la orele 9 şi jumătate, s'a celebrat în aceeaşi ordine, ca şi în Sibiiu, liturgia, apoi parastas la cripta care cuprinde rămăşiţele pământeşti ale neuitatului Arhiereu. In decursul parastasului Inaltpreasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan* adânc emoţionat şi inspirat de însemnătatea momentului, a adresat şi aici o cuvântare comemorativă, deamnă de asemenea serbare, scoţând şi aplicând la finea cuvântării din viaţa şi activitatea bogată în fapte mari şi în resultate mănoase pentru binele bisericei noastre multe şi folositoare învăţături pastorale, pentru poporul adunat în număr mare la această ceremonie religioasă.

După terminarea parastasului, în legătură cu desvălirea bustului de marmoră, acoperit, ca şi întreaga criptă, de multe cununi frumoase, depuse de corporaţiuni, societăţi, şi de cei mai buni ai neamului nostru, s'a făcut prin Preasfinţitul Domn Episcop al Aradului sfinţirea apei, cu care s'a stropit bustul, cripta şi întreg publicul asistent.

La desvălirea bustului între marginile programului a ţinut un discurs însufleţit pentru predarea bustului protopresbiterul tractual Dr. *Ioan Stroia,* şi alt discurs potrivit parohul prim din Răşinari, *Man Lungu*, pentru luarea bustului sub îngrijirea comunei bisericeşti. Pe lângă acestea, deputatul dietal, domnul Dr. *Vasile Lucaciu* în cuvinte elocvente a dat în numele clubului dietal român, a cărei delegaţiune a participat la sărbarea centenară, espresiune profundei veneraţiunei faţă de în veci neuitatul Arhiepiscop şi Mitropolit *Andreiu baron de Şaguna*, care a fost cel mai mare binefăcător al bisericei sale şi a strălucit ca un soare, pentru luminarea poporului român.

In decursul festivităţii au incurs un număr însemnat de telegrame, cu esprimare de veneraţiune faţă de memoria sărbătoritului Arhiereu. Dintre telegrame numim aci numai unele, venite din depărtări mai mari, precum: dela *Pimen* Inaltpreasfinţitul Mitropolit al Moldovei, *Dionisie*, Preasfinţitul Episcop de Buzeu, Corpul profesoral al facultăţii de teologie din Bucureşti, Epitropia şi corpul profesorul al seminariului Nifon din Bucureşti, Studenţimea teologică din regatul român, Societatea studenţilor români din Cernăuţi, Teologii ardeleni dela universitatea din Cernăuţi, Academia ortodoxă din Cernăuţi, Profesorii seminariului Veniamin din Iaşi, Studenţimea română din Bucureşti, Studenţimea română dela universitatea din Iaşi, Generalul Stoica din Urziceni, Petru Gârboviceanu din Bucureşti, Dr. Leonte, în numele coloniei macedo-române din Bucureşti, etc.

Espunerea aceasta, despre decursul sărbării centenare, *se ia la plăcută cunoştinţă*, în nex cu anunţarea făcută în şedinţa din 6 Octomvrie, din partea prezidentului congresual, a Inalt preasfinţitului Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu*, despre îndeplinirea sărbării centenare, conform programului, — ceeace s'a însemnat în acest proces verbal, spre vecinică amintire".

Conclusul acesta a fost votat din partea congresului naţional-bisericesc fără discuţie, în unanimitate.

† Constantin Stezar

1814—1909.

Stejar după stejar din generaţia bătrână vedem resturnându-se de toporul morţii neîndurătoare. Şi cu ei dispare din sânul nostru câte un tip de bărbaţi, cari jumătate din viaţa lor au luptat cu sabia în mână pentru preamărirea patriei iubite, ear ceealaltă jumătate şi-au jertfit-o muncei culturale în ogorul culturei naţionale.

Lângă rămăşiţele pământeşti ale unui astfel de bărbat se vor aduna azi mulţime de oameni, ca să deie ultimele onoruri unui brav ostaş, cald patriot şi ferbinte iubitor al poporului şi bisericei lui. *Este Constantin Stezar.*

S'a născut în 16 Maiu 1814 în comuna Jina, comitatul Sibiiului.

A învăţat şcoalele militare din fosta graniţă, apoi a fost trimis cu stipendiu din partea regimentului rom. I. de graniţă la şcoalele din Laibach şi Viena spre studiarea pedagogiei. In 1831 a fost numit învăţător la şcoala din Orlat şi în 1834 la cea din Jina. In 1849 a fost avansat de sublocotenent, în 1851 la desfiinţarea graniţei a fost transferat ca locotenent

---

FOIŞOARĂ.

Un studiu despre organizarea creditului.

(Fine).

Numărul mare al băncilor mici nu permite scăderea cheltuelilor în proporţia capitalului de operaţiune. Dacă ar esista numai o singură bancă centrală cu 129 mil. cor. capital de operaţiune, nici cele mai esagerate pretensiuni n'ar fi în stare să urce cheltuelile până la cifra de 1 şi jum. mil. cor. câte se cheltuesc astăzi cu cele 123 bănci. „Sparkassa" şi „Bodenkreditanstalt" cu capitalul lor de 147 mil. cor. nu cheltuesc decât 0.43 mil. (0.30%). Milionul şi mai bine, care băncile româneşti decentralisate îl cheltuesc mai mult, nu cade însă nici decât numai în sarcina acestei descentralisări. Este un fel de spirit boieresc, care a cuprins o parte însemnată din administraţiile băncilor româneşti şi le determină a fixa cu mână largă bugetele de cheltueli. Acest spirit boieresc trebue să dispară în faţa greutăţilor mari, cu care să luptă ţărănimea şi cheltuelile trebuesc reduse în mod însemnat. Apelul acesta este adresat în prima linie băncilor mai mari. In strângerea cheltuelilor nici „Albina" nu s'a putut coborâ sub 0.70%; înaintea ei, lângă ea şi aproape de ea găsim numai „Cassa de păstrare" din Mercurea, „Cassa de păstrare" din Sălişte, „Luceafărul", „Timişana" şi „Lugojana"; toate celelalte bănci mari se ţin la un nivel urcat de cheltueli. Luând de bază cheltuelile „Cassei de păstrare" din Mercurea, băncile mari ar putea reduce din cheltueli peste 0.3 mil. c. Şi la băncile mijlocii şi mai mici, admiţându-le 1% întreg ca cheltueli, s'ar face reduceri de 0.15 mil. Dar în urma urmelor ce pedeci reale ar sta în calea băncilor româneşti mari, ca să scadă cheltueliie până la 0.30% ca cele germane? Pentruce băncile mijlocii şi mici n'ar putea fi constrânse prin mijloace morale şi materiale, ca să nu treacă cu cheltuelile peste o jumătate de procent? Dacă ar succede această reducere mai însemnată, băncile mari ar cheltui numai 296 mii în loc de 1 mil. 41 mii, iar băncile mai mici 150 mii în loc de 470 mii, şi ar rămânea peste un milion pe fiecare an pentru scăderea dobânzilor în folosul ţărănimii.

Tendenţa a lărgi afacerile prin orice mijloc bun-rău este aproape generală la băncile româneşti. Cassele de păstrare uită de datorinţa lor a investi o parte din capitalele depuse spre fructificare în efecte publice, numai pentru a avea mai mare capital pentru împrumuturi.

Este un principiu al economiei politice, că cererea mare de credit să rămână mai bine nesatisfăcută, decât să fie satisfăcută cu orice preţ. Este mai avantajios pentru popor, ca economia agricolă, meseria, industria, comerciul, care numai prin credite s'ar putea ridica, să fie lipsite de aceste credite, decât să le fie date în condiţiuni grele. Din acest punct de vedere tendenţa băncilor noastre de a-şi spori pe orice cale capitalul destinat a fi dat cu împrumut trebuie combătut. Cassele de păstrare să reducă dobânzile după depuneri până la limita trasă în mod firesc de interesele împrumutaţilor, şi o parte din depuneri să nu fie elocate în împrumuturi. Astfel capitalul destinat pentru împrumuturi s'ar reduce, dar băncile ar ajunge în posiţiune a stăpâni cu desăvârşire desvoltarea creditului pe baze sănătoase şi în mod prielnic pentru popor fără ca să se recear jertfe considerabile din partea acţionarilor. După calculi aproximativi profitul net al acţionarilor s'ar menţinea în acest cas la zece la sută după capitalul lor vărsat, dobânda după împrumuturi însă nu s'ar urca peste 7% şi dobânda după depuneri spre fructificare n'ar trece peste 4½%. Dacă în aceste cadre băncile ar folosi şi credite pentru sporirea capitalului de operaţiune, aceste credite s'ar supune de bunăvoe condiţiunilor impuse de bănci şi nu viceversa.

In ce mod băncile vor ajunge a-şi modera râvna de câştig, a-şi reduce cheltuelile şi a-şi restrânge capitalul destinat împrumuturilor, este o întrebare ce le priveşte în prima linie pe ele. Necesitatea acestor măsuri este constatată şi resultă din promovarea intereselor mari economice ale poporului.

Terminul lung pentru împrumuturi peste tot, reclamat atât de creditul mobiliar, cât şi de cel ipotecar, stângerea împrumutului ipotecar prin anuităţi mici şi nerambursabilitatea lui şi în fine posibilitatea ca ţăranul agricultor să-şi reguleze în satul său toate afacerile de credit, fără mijlocitori plătiţi, sunt pretensiuni, cari nu pot fi satisfăcute prin actuala organisaţiune, sau pot fi îndeplinite numai în parte şi în măsură redusă. Se opune acestor pretensiuni constituţia băncilor. Ca casse de păstrare ele nu pot acorda termine lungi pentru împrumuturi, prin urmare nici nerambursabilitatea lor sau amortizarea prin anuităţi. Numai partea capitalului de operaţiune, care nu provine dela depunători, poate să servească la împrumuturi cu termine lungi. Această parte este astăzi considerabilă, aşa că ar forma o bază pentru nouă întocmiri în această direcţie. Capitalul fundamental (14.13 m.) fondurile de reservă (22.03 mil.) şi scrisurile fonciare (5.71 mil.) sumează la aproape 42 mil. cor. cari sunt la disposiţiunea fără restricţiune a băncilor. Dacă acest fond de 42 mil., care sporeşte an la reg. Nr. 46 unde avansând căpitan în 1863 a fost pensionat cu domicilul în Sibiiu, unde a stat până în 1907 când s'a retras ear în comuna s'a natală Jina sub îngrijirea parohului d'acolo Niculae Vlad-Stezar, pe care-l crescuse la școale și adoptase.

A fost membru fundator al Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului român și la societatea pentru crearea unui fond de teatru român, membru ordinar la reuniunea femeilor române, la societatea sodalilor români, la cea pentru înfrumsețarea orașului Sibiiu, la a pompierilor, la casina română și germană și la reuniunea de agricultură a comitatului Sibiiu.

In 1864 representanța generală a fostilor grănițeri din reg. rom. I. l-a ales prezident al comitetului pentru administrarea fondului școl. grănițăresc, care funcțiune a purtat-o până în 1871, când a cedat acest oficiu onorific fericitului baron Urs, colonel pensionat, iar după moartea acestuia, la anul 1897, a fost iar ales prezident, iar la anul 1902 demisionând din causa bătrânețelor adunarea generală cu unanimitate l-a ales pe viață prezident de onoare al comitetului administrativ al fondului școlar.

Dela 1865 până la 1883 a fost cassarul Asociațiunii pentru lit. și cultura poporului român, și tot în 1865 mitropolitul Șaguna l-a numit inspector seminarial, care oficiu l-a purtat până în 1873, iar asesor consistorial a fost din 1870 până în 1888.

Din această scurtă schiță biografică se vede, că răposatul și-a început cariera publică ca învățător, a întrat apoi în armată și după pensionare, nu s'a mulțămit cu viața ticnită a celui ce știe, că și-a împlinit datorința.

Nu numai că a jertfit din puținul ce a avut, făcându-se membru la multele corporațiuni amintite, dar nu era scop filantropic, la care să nu fi contribuit.

Câți studenți bravi, câți năcăjiți n'au eșit mângăiați dela el, care cu inima lui caldă avea totdeauna o mână deschisă pentru cel ce-i cerea ajutorul.

Copilul lui sufletesc a fost însă fondul școl. grănițăresc. A fost între cei ce au luptat pentru scoaterea fondului și aplicarea lui pentru susținerea școalelor grănițerești.

Primul prezident al comitetului nostru, apoi mulți ani dearândul tovarăș nedespărțit al nemuritorului baron Urs, acum pe urmă prezident de onoare, a dat dovezi de atâta râvnă, de atâta conștiențiositate, încât cu multă jale trebue să constatăm, cei ce am rămas pe urma lui, că perderea lui deși împrejurările s'au schimbat, lasă un gol adânc. O singură mângăere simțim în durerea noastră, pilda dată de el va rămânea pururea viie în sufletul nostru, cari tovarăși i-am fost, și pildă de dragoste pentru patrie, neam și biserică va rămânea pentru toți. Așa fiind sufletul lui încă va fi mulțămit acolo, unde odihnă a aflat. Odihnească în pace!

Din acest trist incident comitetul administrativ al fondului școlar s'a întrunit eri în ședință plenară, în care la propunerea subscrisului unanim s'a adus următorul concluz:

1. să se dea expresiune durerii prin ridicare;

2. să i se eternizeze memoria în protocol;

3. familiei să se esprime condolență;

4. portretul dânsului să se procure pentru cancelaria comitetului;

5. să se roage pe cale telefonică deputația representanței generale a fondului Dumitru Panfiloiu și Ioan Strĕulea, ca să represinte la înmormântarea de azi atât representanța generală, cât și pe Comitetul administrativ al fondului, și în aceasta zi să se tragă clopotele catedralei. Iar în loc de cunună pe sicriu să se dea fondului catedralei 20, Muzeului etnografic 20, Societății de lectură a teologilor Andreiu bar. de Șaguna 20, Societății meseriașilor români din Sibiiu 20 și școalei din comuna sa natală Jina 30 cor.

Sibiiu în 1 Noemvrie 1909.

Arseniu Bunea
secretarul Comit. fond. școl. grănițăresc.

Din „Unirea“. Ziariul „*Unirea*“ din Blaj scrie în numărul de ieri un prim-articol despre centenariul lui Șaguna, încheiat cu următoarele cuvinte foarte adevărate:

„Șaguna a reușit să întemeieze mitropolia prin dibăcia sa și diplomățenia, cu care s'a știut acomoda stărilor politice de atunci. Erau așa vremile, că trebuia să se facă ceva și pentru Români pentru credința din 1848. Șaguna a priceput glasul vremii și ținând totdeauna cu cei dela putere a reușit a face tot ce a făcut. Șaguna deci a făcut o politică agreată la guvernul de atunci, ceea ce bisericii și neamului a adus mitropolia și Asociația, iar lui Șaguna onoruri și distincțiuni, iar la centenarul nașterii sărbările frumoase ale zilelor trecute.

Azi sărmanii Arhiereii noștri nu mai au fericirea să poată urma o politică agreată guvernului, ci să văd siliți a face opoziție directă, cu risicul chiar, ca clerul lor să piardă în fiecare an congrua de trei milioane coroane. Și dacă Arhiereii nu dau cu bâta în baltă, dacă se silesc a apăra instituțiunile bisericești de lovituri dușmane și poate că în năzuința lor merg chiar și prea departe în condescendență ori politeță — apoi iată, că numele lor e — *pigmei*, ori chiar *trădători*. Ce să facă bieții de ei? Nu le rămâne decât nădejdea, că poate la centenarul de o sută de ani dela nașterea lor vor fi judecați mai cu dreptate și blândețe și atunci numele de „pigmei“ se va da urmașilor de pe acelea vremuri“.

Gereben greșește. Domnul Gereben, cu adevăratul nume Z . . . ., care scrie cronici, cu mai mult ori cu mai puțin spirit, în ziarul local „Nagyszebeni Ujság“, publică în numărul mai recent următoarele:

„Congresul gr. ort. bisericesc a decis, să și esprime prin o delegațiune reprobarea față de episcopul Aradului, pentru participarea sa la desvălirea monumentului (lui Kossuth). *Ce congres bisericesc e acela, care ridică la conclus o astfel de îndrăsneață demonstrație politică, plină de ură de rassă? Acesta e scopul congresului bisericesc? De aceea s'au întrunit în Sibiu preoții temători de Dumnezeu ai bisericei gr. ort, slujitorii lui Cristos, credincioșii bisericei care propagă iubirea? Unde a fost Mitropolitul Mețianu, atunci când s'a adus această hotărâre? . . . .*

S'a cam înfierbântat domnul Gereben-Z... când a scris aceste șire, dar îl asigurăm, că fără motiv. Când s'au întâmplat „grozăveniile“ acestea mari, *Mitropolitul Mețianu era acasă și-și vedea de alte treburi*. Pentrucă „grozăviile“ *nu s'au întâmplat în congres*, ci *afară de congres*, într'un *conventicul de caracter particular*, presidat de domnul P. C., nu de Mitropolitul. Hotărârea adusă nu a avut deci caracter oficios, de acesa ea nici n'a fost luată la cunoștință de Preasfințitul Episcop al Aradului. Iar în conventicole știe dl G.-Z. foarte bine, că se pot luat tot felul de hotărâri, până și de detronare, fără a obliga pe nimeni. Toate acestea dl G-Z. putea să le știe din ziarele românești, dacă le cetea mai cu atențiune, iar nu cu graba cu care și-a scris și cronica din ziarul numit, plină de vorbe cari nu stau bine unui om de etatea dlui Z-Gereben.

Corespondență.

Abrud-sat, 14/27 Octomvrie.

Mult stimate dle redactor! Mulțămindu-vă, pentru publicarea corespondenței mele, apărute în N-rul 96 din a. c. al „Telegrafului Român“, privitoare la conferența dlui *S. Stoica*, ținută la 11 Septemvrie n. a. c. în Abrud, — despre fasele, prin cari a trecut această afacere de atunci, până în ziua de azi, am onoare a vă raporta următoarele.

Inainte de toate îmi veți permite să constat și acum, — când nu mai stau, sub nemijlocita impresiune a momentelor agitate, ce le-a produs acea conferență, — când adecă cu sânge mai rece pot judeca afacerea, că corespondența mea a fost foarte obiectivă. Ceeace onor. redacție a putut constata, chiar și din scrisoarea dlui Stoica, trimisă acolo, după publicarea corespondenței mele. Și cu toate acestea, să nu vă mirați, când vă comunic, că corespondența mea a făcut oare care sensație în cercurile de aici. Pentru ce? Pentrucă publicul nostru, care nu cunoaște certele și desbinările, care tractează cu multă prevedere și prea multe reserve orice cestiune, fie delicată sau mai puțin delicată, publicul nostru, care e atât de gentil și complesant față de toți, față chiar și de idivizii, cari poate nu merită considerarea lui, zic acest public distins, ar fi dorit, ca conferenței dlui Stoica să nu i să dea nici o importanță și astfel fără vre-un incident neplăcut, să se treacă preste ea la ordinea zilei.

Am admirat totdeauna marinimositatea acestei societăți inteligente și presupuneam, că nimenea nu va putea dubita în bună voința ei. De aceea am așteptat, ca dl Stoica să rectifice „știrea“, publicată în Nrul 190 a „Gazetei Transilvaniei“ din anul curent, prin care un individ, ce și ascunde obrazul sub pseudonimul X. susține cea mai sfruntată minciună când zice: „Precum multe adunări aranjate din partea intelectualilor noștri așa și aceasta (conferența dlui Stoica), n'a putut trece fără nici un incident supărăcios“. Aș dori să declare dl „X“, eventual chiar și dl Stoica, în cari adunări aranjate din partea publicului inteligent din Abrud s'au ivit incidente supărăcioase?

Casul dela 11 Sept. n. a. c., deși nevinovat în felul său, e unicul în analele Abrudului. Și dacă conferența dlui Stoica s'ar repeți încă de 99 ori, tot de atâtea ori l-aș înscena, tot de atâtea ori l-aș desavua înaintea publicului ascultător. Pentrucă în chestii de credință, în chestii cari privesc oficiul meu de preot, eu nici o reservă nu cunosc. Și nici societatea din Abrud, acest bun mediu de a calma spiritele, nu va putea influința asupra mea ca să tractez învățăturile ateiste altcum, decum le-am tractat.

In casul present, însași această societate nevinovată și prin „știrea“ din „Gazeta Transilvaniei“ ofensată, s'a putut convinge că corect am purces.

Să reasumez pe scurt cuprinsul conferenței. Ce a susținut și tractat conferențiarul? El din punctul de vedere al darwinismului a susținut și tractat „energia materiei“, „generația equivocă“ și „originea omului“. Și eram conștiu, nu numai de preceptele religioase, ci și de ceeace susțin învățații, că prin faptul, că cineva ar susținea numai una din ipotezele darwiniste, în mod indirect neagă pe D-zeu. Cunoșteam opinia eruditului Sprinzl, care în opul, — „Der Darwinismus und die Philosophie“ zice: Darwinismul, este negarea causei adevărate a creațiunei lumei, adecă este negarea lui D-zeu, darwinismul e un ateism“. Cetisem opinia învățatului Pesch, espusă în opul său: „Die grossen Welträthsel“, și opinia lui Zimándy Ignác, espusă în opul „Ébresztőhangok“, că darwinismul e o știință monistă și ca atare e o negare conștientă a lui D-zeu. Darwinismul eliminează din știință deosebirea dintre corp și suflet, dintre D-zeu și lume“.

Dnul Stoica în conferența sa, nu numai că s'a indentificat cu acestea vederi, ci riscase dela sine și afirmația, că: aceste argumente naturaliste, restoarnă total argumentele biblice, (pe cari însă nu le-a amintit.) Aceasta a fost împrejurarea, care așa de mult a jignit sentimentele mele mele religioase, în urma cărora pretindeam, o satisfacție îndestulitoare și grabnică.

Deci scopul ce-l urmăream, când am pășit pe calea publicității, contra acestei conferențe n'a fost altul, decât să primesc cât mai grabnic satisfacție datorită. Ear pentru a pune stavilă lățirei acestor învățături, a doua zi după conferență, adecă Duminecă în 12 Sept. n. a. c, am comunicat în esență, cuprinsul conferenței ținute, membrilor comitetului meu parohial întruniți în biserică, de oarece știu, că această corporație bisericească în înțelesul §-lui 23 pt. 13 al „Statutului organic“, are dreptul nu numai să discute, ci să ia remedii, contra lățirei învățăturilor ateiste între credincioșii noștri. Apoi am făcut acest comunicat comitetului parohial, și pentru ca să am motiv spre a putea ținea predici în Duminecile următoare, prin cari să combat ateismul.

Dl Stoica însă, pentru vorbirea mea din 12 Sept, m'a împrocesuat la judecătoria din Abrud. In acusă susținea că ași fi comis, transgresiune religioasă și vătămare de onoare. Pertractarea s'a ținut în 13 Oct., dar n'au ajuns la luarea interogatoriului, pentrucă convingându-se însuși advocatul contrar, de netemeinicia acusei, mi-a făcut propunere de împăcare. Și eu ca condițiune pentru încheierea păcii, am pretins dela dl Stoica să declare că crede în Dumnezeu, și nu va mai propovedui învățături darwiniste, adecă ateiste.

Constat, că dl Stoica în prezența unui public număros, fără șovăire a declarat, că nu numai crede, dar totdeauna a crezut în Dumnezeu, că teoriile cuprinse în conferența s'a, nu le-a ținut de ateiste și că nu are să le mai propage.

---

de an prin dobânzile fondurilor de reserve și ar putea fi augmentat prin emisiuni nouă de scrisuri fonciare, s'ar destina prin întocmiri anume pentru creditul mobiliar cu termine lungi pentru creditul ipotecar nerambursabil și amortisabil prin anuități mici obligatorii, cu dobânzi scăzute, s'ar face un pas însemnat în perfecționarea organisațiunii de credit românești. Fiind totodată constrânse cassele de păstrare a investi o parte corăspunzătoare din depuneri în efecte publice, se reduce capitalul destinat pentru împrumuturi cu termine scurte, desavantajioase țărănimii și se pune o stavilă firească pentru prosperarea băncilor comisionare și a celor usurare. Fondul de 42 mil. ar putea fi augmentat în anumite condițiuni prin atașarea de fonduri publice, pe care autoritățile competente le-ar pune la dispozițiunea băncilor pe lângă garanțiile necesare. Astfel s'ar satisface cererei juste, ridicate în sinodul arhidiecesan din Sibiiu în anul 1908 pentru o așa numită bancă „culturală“ și organisațiunea actuală a creditului ar perde mult din caracterul ei profesional de câștig și ar deveni o instituțiune națională de cultură și progres.

Pentruca organisațiunea să devină completă, rămâne satisfacerea pretensiunii privitoare la băncile sătești. Necesitatea înființării lor și importanța lor mare nu numai pentru desvoltarea noastră economică este evidentă. In România ele în decurs de vre-o câțiva ani au schimbat cu desăvârșire raporturile țărănimei. Actuala organisațiune a băncilor românești n'are facultatea a se ramifica până la sate, dar nici nu este de lipsă să o aibă pentruca să se înființeze băncile sătești. Aceste pot avea organismul lor propriu. Raporturile între băncile sătești, și băncile mai mari se regulează ele de sine. Sistemul Raiffeisen este fără îndoială cel mai perfect tip pentru băncile sătești. Inceputul ce s'a făcut în jurul Sibiiului cu fundarea astorfel de bănci sătești merită toată recunoștința, deși încercarea nu se poate declara ca reușită. Băncile aceste la sate au cedat cererii mari de credit și și-au întins operațiunile atât de tare, încât au suferit până și principiile întemeierii lor. Greșelile sunt însă corigibile și acțiunea pentru nouă fundări n'ar trebui lăsată numai în grija Reuniunii agricole, ci toate instituțiunile noastre culturale împreună cu băncile mari sunt datoare să promoveze această acțiune în mod sistematic și pentru toată țara.

Nu întrăm în amănunte în ceea ce privește aceste întocmiri organice și nu ne pronunțăm asupra realisibilității lor practice. Stăruim însă pentru o soluțiune în direcția indigitată, desemnată de necesități imperative. Scăderile organisațiunii actuale es din ce în ce mai mult la iveală, ele vor produce nemulțămiri progresive și dacă băncile de astăzi nu vor ști să micșoreze și să înlăture aceste scăderi nu poate prinde mirare pe nimeni, când ideea unei nouă organisațiuni a creditului prinde rădăcini și va câștiga tot mai mulți aderenți. Banca „Lumina“ dela Sibiiu este deja o încercare a porni pe alte căi. Lupta ce s'ar încinge pe acest tărâm ne-ar costa mai mult decât o conformare și o îndreptare în cadrele actualii organisațiuni. In casul când s'ar dovedi, că această conformare este peste putință, poporul român, împins de necesități va trebui să se ocupe de înființarea unei instituțiuni economice în care câștigul profesional al acționarilor ne aflând loc se pot validita toate pretensiunile juste de credit ale țăranului agricultor. Această instituțiune publică dotată de toate fondurile publice românești și de toate prisoasele bănești ale poporului va fi destul de puternică pentru a-și croi un drum larg nu în folosul ei, ci în folosul poporului de care este susținută,

---

Vorbe înțelepte.

Cel-ce scrie, și nu socotește ce scrie, își perde vremea jumătate a vieții sale. Asemenea și cel-ce cetește și nu înțelege ce cetește.

Ear eu primind cu cea mai espresivă bucurie declaraţia sa, i-am promis, că atât în sfta biserică, cât şi în coloanele acestui ziar, voiu declara, că în urma asigurărilor ce mi le-a dat, nu-l mai consider de ateist, nici de propagator al teoriilor darwiniste, ci de creştin adevărat şi ca atare demn de a fi stimat şi sprijinit, tot cu acea încredere ca în trecut.

Pentru ca însă declaraţia să nu fie pentru nici una din părţi compromiţătoare, ne-am învoit, ca doi domni din cei prezenţi, Dr. Ürmösi şi Dr. Pongrácz să o compună şi declaraţia compusă şi stilisată de dlor să o trimit spre publicare.

Deci pentruca să pot satisface acestei promisiuni, rog pe onor. redacţie să binevoiască a publica în „loc deschis", declaraţia ce o alătur aci, care din cuvânt în cuvânt consună cu originalul scris în limba maghiară şi predat mie din partea dlui Dr. Ürmösi.

Declar însă, că nu constrâns de forţa împrejurărilor, cari n'au esistat, ci din îndemnul meu propriu, am promis această satisfacţie dlui Stoica; fiindcă a dat dovadă de credinţă în Dumnezeu şi de lepădare de învăţăturile ateiste. Deci şi eu am urmat numai exemplul *Aceluia*, care a ertat tuturor celor ce cu inima curată s'au întors de pe calea greşelilor.

Cu acestea eu din partemi, declar afacerea de încheiată.

Inainte însă de-a încheia această scrisoare, îmi permit o constatare. Inteligentul, care prin cuvintele ce mi le a adresat în seara conferenţei a dat motiv dlui „b." să scrie frumosul şi edificătoriul articol de fond, în nrul 103 al „Telegrafului Român", nu-şi mai susţine asertiunea, ba nici nu recunoaşte asertiudea de a sa proprie. Cu bucurie aprob şi eu. Şi zic că-i corect, foarte corect.

In fine mai am un cuvânt către tinerimea inteligentă. Eu francmasonismul l-am referit, numai la casurile speciale constatate în corespondenţa mea, şi nu la persoanele, cari din complesanţă faţă de un bătrân stimat din partea societăţii, — au aplaudat.

Contra conferenţa dlui Simu, care promite a fi foarte interesantă, din diferite cause neprevăzute nu s'a putut ţinea la timpul fixat, — se va ţinea însă în zilele proxime.

Primiţi, dle redactor, mulţămitele mele, atât pentru publicarea acestei scrisori, cât şi pentru interesul ce l-aţi manifestat, faţă de causa ce o reprezentăm.

Al onor. Dvoastră stimător

Iosif Gomboş
preot.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In conformitate cu dispoziţiile din circularul consistorial Nr. 5483 Şcol. dela 17 Octomvrie a. c. prin aceasta convoc conferenţa învăţătorească tractuală pe *Dumінecă şi Luni în 1 şi 2 Noemvrie v. a. c.* la şcoala noastră din Turda cu următorul

Program:

1. In 1 Noemvrie la 9 oare a. m. serviciu divin cu învocarea duhului sfânt.
2. Deschiderea conferenţei la 11 şi jum. ore.
3. Constituirea conferenţei.
4. Alegerea comisiunei de 3 membri pentru designarea temelor la conferenţa proximă.
5. *Tractarea şi discutarea asupra următoarelor teme:*
   - *a*) „Folosul şi rolul Botanicei" în şcoala poporală, temă lucrată de Ioan Meţian, învăţător în Agriş.
   - *b*) „Avantagiile metodului direct în propunerea limbei maghiare", ce se va lucra prin învăţătorul Ladislau Pop din Botez.
   - *c*) „Torda város ismertetése", temă predată de învăţătoriul I. Biji din Turda.
   - *d*) „Vioreaua", lecţie practică predată de înv. Stefan Aruncutean din Muerău.
   - *e*) „O cântare", tractată cu elevii prin învăţătoriul Ioan Biji.
   - *f*) „Atenţiunea şi susţinerea ei în şcoală", lucrată de T. Oţel, învăţător în Agârbiciu.
6. Statorirea programei pentru conferenţa proximă.
7. Eventuale propuneri şi încheierea conferenţei.

La această conferenţă sunt datori a participa toţi învăţătorii definitivi şi provisori dela şcoalele din tract, cum şi parohii, şi sunt binevăzuţi toţi aceia, cari se interesează de progresul învăţământului.

Turda, 8 Octomvrie 1909.

Jovian Mureşianu
prot. comisar cons.

*

Convocare.

In conformitate cu înaltul ordin consistorial de dto 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483/şc. convoc prin aceasta pre învăţătorii şi învăţătoresele dela şcoalele noastre confesionale din tractul protopresbiteral al Bistriţei la conferenţa anuală, ce se va ţinea la 1/14 şi 2/15 Noemvrie a. c. în şcoala noastră din Borgojoseni. Programa este cea comunicată învăţătorilor şi Oficiilor parohiale prin cercularul subscrisului oficiu la 4 Octomvrie a. c. sub Nr. 561 ex. 1909.

La aceasta conferenţă invit şi pe toţi directorii de şcoale, precum şi pe toţi amatorii şi sprijinitorii cauzei noastre şcolare.

Bistriţa, 16 Octomvrie 1909.

Greg Pletosu
protopresb. comisar consist.

*

Convocare.

In sensul ordinului P. V. Consistor Arhidiecesan din 17 Septemvrie a. c. nr. 5483 Şcol. convoc prin aceasta conferenţa învăţătorească tractuală pe zilele de 1 şi 2 Noemvrie în Zerneşti cu următorul program:

A. Duminecă, în 1 Noemvrie:

1. La 9 ore a. m. serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt.

2. La 11 ore deschiderea conferenţei.

3. Constituirea biroului.

4. Tema:

„Rostul gramaticei în şcoala poporală", de învăţătorul Romul Cristolovean din Râşnov.

5. Temele practice:

„O lecţie din limba maghiară" (anul al II lea de şcoală), de înv. P. Dan din Zerneşti.

„O lecţie de cetire după metod. fonomimic" (anul I-lea de şcoală) de învăţătorul Dimitrie Marcu din Ghimbav.

B. Luni, în 2 Noemvrie:

7. Tema.

„Lucrul manual şi însemnătatea lui în şcoală, atât pentru băeti, cât şi pentru fete", de învăţătorul A. Boldar din Codlea.

8. Temele practice:

„O lecţie din geografie" (anul al III de şcoală) de învăţătorul Vasile Muntean din Poiana Mărului.

„O lecţie din aritmetică" (anul al IV-lea de şcoală) de învăţătorul Leonte Roman din Vulcan.

„O lucrare scripturistică din limba maternă" (anul V—VI-lea de şcoală) de învăţătorul R. Tipeiu din Râşnav.

9. Stabilirea programei conferinţei anului viitor.

10. Alegerea comisiunilor.

Inchiderea conferenţei.

Zerneşti, în 10 Octomvrie 1909.

Ioan Hamsea
protopop.

Din România.

Regulamentul bursei „Andrei Şaguna" înfiinţată de Liga Culturală cu prilejul comemorării marelui mitropolit.

I.

Art. 1. Liga Culturală institue o *bursă* care va purta numele mitropolitului Andrei Şaguna.

Art. 2. Bursa se va da unui absolvent de seminar din Ardeal şi Ungaria fără deosebire de confesiune.

Art. 3. Ea va consta din 100 lei pe lună, serviţi timp de 3 ani de zile.

Dintre acesti ani unul (cel dintâiu) va fi întrebuinţat în Bucureşti, urmând cursurile facultăţii de teologie şi facultăţii de litere. Al doilea an la o facultate de teologie catolică sau protestantă în Germania, iar al treilea la o înaltă şcoală de teologie din Orient (Grecia sau Rusia), având-se în vedere studiile de istorie bisericească ce se pot face acolo.

Art. 4. Terminul de 3 ani nu poate fi preiungit în nici un caz.

Art. 5. Pentru călătorii se poate acorda dacă se va găsi cu cale, despăgubire.

Art. 6. Bursierii se îndatoresc a presenta la sfârşitul celor 3 ani de studiu o culegere de documente sau o lucrare privitoare la istoria bisericească a Românilor de sub coroana habsburgică fără deosebire de confesiune şi fără a i se da câtuşi de puţin un colorit polemic confesional.

II.

Art. 7. Bursa se capătă prin concurs care se va ţinea în ziua de 3 Maiu st. v. în amintirea manifestării naţionale româneşti, la care Şaguna a luat parte împreună cu tovarăşul său Arhiereu, Episcop al Românilor uniţi şi având în vedere scopurile sfinte şi singure hotărâtoare ale neamului.

Art. 8. Concursul se va trece înaintea unui profesor delegat de mitropolia Românilor ortodoxi, a unui profesor delegat de mitropolia Românilor uniţi şi a unui cleric din Ardeal, pe care îl va designa comitetul central al Ligii.

Concursul se va ţinea alternativ la Sibiiu şi la Blaj, începând cu cel dintâiu oraş.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Părintele *Ioan Russu*, duhovnic la penitenciarul din Aiud a dăruit pe seama „fondului cultural" arhidiecezan din Sibiiu suma de 100 cor.

*

Avansări. Pe ziua de 1 Noemvrie 1909 au avansat în armata noastră şi următorii: In infanterie, la rangul de căpitan, Pompei Bersan reg. de inf. 2, Aurel Lazar 31, Teodor Iacoban 51, Virgil Piso 63; la rangul de locotenenţi: Iosif caval. de Iacobich 2, Traian Smeu 12, Sim. Lateş 62; la rangul de sublocotenenţi: Traian Mutiu 64, Vladimir Spătariu 31, Sim. Ilieş 64; la artilerie: locotenent Coriolan Bardosy 34, sublocotenent Mariu Popescu 36; căpitan auditor Valer Neamţu reg. de infant. 2, medic de regiment Dr. Eugen Rusu 31.

*

Mormântul mamei lui Şaguna, după cum ni se scrie din Budapesta, l-a descoperit în cimiterul Kerepeş nu părintele protosincel Ghenadie Bogoievici, ci mai mulţi universitari cari au cercetat cimiterul în toamna anului trecut în urma stăruinţelor făcute de fostul profesor, dl I. Lupaş, autorul monografiei lui Şaguna.

*

Proces de presă. Dl Dr. *V. Lucaciu*, deputat, a fost chemat la judecătorul de instrucţie, ca să fie ascultat în procesul pornit pentru articolul „Cuvânt către fraţii mei români", apărut în „*Lupta*".

*

Holera în Germnia. In Prusia s'au constatat câteva cazuri de holeră, între care unele mortale.

*

Ascensiunea lui Blériot, la hipodromul din Bucureşti, s'a amânat, pentrucă motorul aeroplanului a făcut explozie. Blériot trimite ziarelor o scrisoare, în care îşi exprimă părerea de rău pentru accidentul întâmplat motorului dela aeroplan tocmai câteva momente înainte de înălţare, şi spune că a luat măsuri spre a aduce dela Paris două motoare noi, aşa ca astăzi ori mâne Marţi va putea face în faţa publicului sboruri, care îl vor despăgubi de desiluzia din zilele trecute.

*

Hymen. D-şoara *Elisaveta I. Iosof* din Cut şi D-l *Ioan Popa* teolog. abs. din Apoldul de jos logodiţi.

*

Mizerie în sate bihorene. Recolta slabă din anul acesta îşi arată urmările în satele aşezate în părţile răsăritene ale Bihorului. Prim-pretorii din cercurile Vaşcăului şi Beiuşului raportează, că locuitorii din mai multe sate sunt ameninţaţi de foamete. Nu mai au nici un nutremânt şi cer ajutoare grabnice: sătenii din Luncasprie, Selişte (din Bihor), Holod ş. a.

*

Dl Timoteiu Popovici, profesor seminarial a binevoit a se înscrie în şirul membrilor pe viaţă ai „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" cu taxa de 50 cor.

*

O grupă de 250 excursionişti turci a vizitat capitalele Budapesta şi Viena, cercetând fabricele şi alte instituţii vrednice de văzut.

*

Una alta. Din gazetele noastre: „*Frumosul bănăţean*, care în viaţă se chema Dr. Mera"... — De frumos, nu discutăm; însă „bănăţean", — dela *Şiria?* Cam greu.

*

Dar pentru biserică. Din Mihăleni ni se scrie: Cu ajutorul lui Dzeu, sf. noastră biserică din loc aproape zilnic se bucură de câte o podoabă din partea credincioşilor, dintre cari cea mai de preţ e sf. cruce cu sf. maramă, deasupra uşilor împărăteşti ridicate de primarul comunei Nicolae Simulescu. Rugăm şi pe această cale pe bunul Dzeu să-i răsplătească pentru măreaţa faptă. Mihăleni, 14 Oct. 1909. *Miron Popovici*, paroh.

*

In amintirea lui Ferrer. Studenţii dela academia de drepturi din Oradeamare au voit să aranjeze Joi seara o sărbătoare pentru Ferrer, anarchistul spaniol împuşcat. Directorul Bozoky a interzis serbarea. S'au produs mari scandale între studenţi şi director.

*

Exsultanul Abdul Hamid se plictiseşte la Saloniki. A cerut marelui vizir să i se permită a se rentoarce la Constantinopol, ca să poată îngriji şi de educaţia fiilor săi; pentrucă în Saloniki nu se găsesc institute corespunzătoare de creştere pe sama copiilor din familie împărătească.

*

Pentru asasinarea principelui japonez *Ito* de către un coreean, dupăcum se scrie din Tokio, Mikado-ul a ordonat un doliu naţional. Marchizul Ito a căzut victima unei conspiraţiuni. Ministrul rus de finanţe, Cocovţev a plecat la Tokio, ca să esprime regretele Rusiei pentru uciderea lui Ito şi să fie de faţă la funeralii.

*

Sultanul Mohamed V. a făcut în zilele acestea, pentru întâia dată în viaţa sa, o călătorie cu trenul. Iuţeala trenului a fost redusă, şi Mohamed V. a rămas încântat de călătoria cu trenul. Dela Constantinopol până la Ismid staţiunile au fost împodobite; iar la Ismid aşteptau trenul câteva mii de curioşi. Sultanul a inspectat flota din marea Marmara, după aceea s'a napoiat la Constantinopol.

*

Avis. La brutăria populară din Piteşti (România) se caută 5—6 lucrători de meserie bine plătiţi. Cei ce voesc se ocupe aceste locuri, să se adreseze dnului Teodor Cerkez, directorul brutăriei populare din Piteşti (România).

*

La fondul Andreiu baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor, al meseriaşilor români sibieni, au mai dăruit: Vasile Chişoiu, cand. de adv. 1 cor., Dr. Ioan Dordea, advocat (Ocna-Sibiiului), soţia sa Virginia n. Măcelariu şi fiica lor Virginia 5 cor, Vasile Sala, Inv. (Vaşcău), I. Schiopu, Virgil Oniţu, dir. gimn. (Braşov), Dr. Valer Branisce, dir. „Drapelului" (Lugoj), câte 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

Cărţi şi reviste.

Chestia noastră bisericească, de preotul Const. *Morariu*, Caransebeş 1909, tip. diecesană. O broşură de 35 pagine apărută ca nr. 6 din „Biblioteca deşteptării poporului".

*

Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909. Procès de presse et autres persécutions, par N. *Iorga*, Vălenii-de-Munte 1909. Broşură de 45 pp. Preţul 50 bani.

*

Curs practic de limba maghiară *partea 1* anul 1, 2 şi 3, pentru cursul primar de *Iuliu Vuia*, scris în conformitate cu prescrisele noului plan ministerial. Se poate procura cu 50 fil. exempl. dela librăria diecezană din Arad. Acesta e un formal *curs metodic* pentru exerciţiile intuitive.

Din public.+)

Declaraţie.

In numărul 96 al preţuitului ziar „Telegraful Român", sub titlul „O conferenţă publică nepotrivită", a apărut o corespondenţă a mea, prin care am criticat conferenţa medicului de cerc pensionat Simion Stoica.

Ulterior convingându-mă despre aceea, că dl Stoica a rămas credincios religiei sale, că e creştin şi nu neagă pe Dzeu, cu bucurie vin a enunţa, că prin articolul meu amintit n'am voit să-i micşorez meritele nici să-l supăr. Ci numai ca preot conştiu de chemarea mea am voit a sbiciui învăţăturile antireligioase.

Deci prin aceasta îmi retrag observările ce le făcusem faţă de dnul Simion Stoica.

Abrud-sat, 26 Oct. 1909.

Iosif Gomboş
preot.

Teatru.

Astăzi, Luni, se dă „*Dollarprincessin*" operetă, iar mâne, Marţi, *Revolutionshochzeit*, dramă, dată şi Sâmbătă, cu bun succes.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„Viitorul“ institut de credit şi economii în Ocna-Sibiiului (Vizakna).

Anunţ.

In consonaţă cu dispoziţiile cuprinse în § ul 10 din statute se provoacă prin aceasta proprietarii titlurilor provizorice ale acţiunilor emise de institutul nostru sub Nri: 26—30. 143. 144. 147. 148. 158. 159. 331—335. 339. 342. 350—351. 380. 401. 402. 405. 406. 432. 433 474. 480. 483. 494. 498 şi 499, ca în termin de 30 zile dela prima publicare să-şi achite ratele restante din capitalul societar, căci dacă nu o vor face în terminul indicat, titlurile acţiunilor respective se vor anula şi sub aceeaşi numeri se vor emite alte titluri de acţii trecând sumele deja plătite în fondul de rezervă, iar proprietarii vechi ai titlurilor îşi vor pierde toate drepturile de acţionari.

[401] 1—3 **Direcţiunea.**

Nr. 547 prot. 1909. [400] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala din Sibiiu **suburbiul inferior** să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 1200 cor. (400 cor. din alodiul oraşului şi 800 cor. din repartiţie) cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Dela învăţător pe lângă recerinţele generale, să recere să aibă cunoştinţe musicale spre a pute forma un cor, şi să cânte Dumineca şi sărbătorea la utrenie, iar la liturgie cu elevii.

Doritorii a ocupa acest au în terminul indicat a-şi înainta subsemnatului ofici documentele prescrise şi a se prezenta la biserică spre a fi cunoscuţi de popor.

Sibiiu, în 14 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 109/1909 P. [402] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Cib**, protopopiatul Geoagiului se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 600 cor. din repartiţie, 50 cor. pentru cuartir 50 cor. şi 50 cor. pentru lemne de foc.

Intregirea salarului până la suma normată în lege se va cere dela stat.

Invăţătorul va avea se instrueze elevii în cântările bisericeşti şi se cânte cu ei în biserică.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis.

Oficiul protopopesc al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Geoagiu-Algyógy, 15/28 Oct. 1909.

Ioan Popovici
protopop.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător din comuna **Amnaş**, devenit vacant în urma trecerii învăţătorului de până acum în altă comună, se publică concurs cu termin de 15 zile dela întâia înştiinţare în „Telegraful Român“.

Condiţiile:

1. Salar fundamental de 1000 cor. (dela biserică 228 cor.; dela stat 772 cor.)

2. Cuartir în natură, 3. 2 stânjine de lemne, 4. 1/4 jugăr de grădină, 5. cuincuenaliile dela stat.

Cei aleşi pe lângă celelalte îndatoriri îşi vor lua şi obligamentul de a instrui elevii în cântările bisericeşti şi de a cânta cu ei în biserică la sf. liturgie.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta cererile lor instruite conform regulamentului nostru şcolar (1. atestat de botez; 2. atestat dela şcoalele medii; 3. absolutoriu de pedagogie; 4. diplomă de învăţător şi 5. eventuale atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu în Sălişte, în terminul indicat.

Sălişte, 7 Octomvrie 1909 st. v.

In conformitate cu decisiunea comitetului parohial din Amnaş dto 4 Oct. st. v. a. c.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

(397) 2—2

Nr. 682/909. [396] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa *primă*, Viştea-inferioară, protopresbiteratul gr. or. al **Avrigului**, pe basa resoluţiunii Preavenerabilului Consistor arhidiecesan din 11 August a. c. nr. 9446 B. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-şi substearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la sfânta biserică spre a cânta eventual a celebra şi cuvânta şi a face cunoştinţă cu poporul şi posiţia comunei.

Avrig, 29 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 468/1909. (375) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului al II-lea de învăţător din comuna **Mihalţiu** se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în acest journal.

Salarul 600 cor. (şi anume 282 cor. din arânda a 6½ jug. loc arător, iar 318 cor. din repartiţie) cuartir şi lemne de foc; iară după alegere întregirea completă a salarului, ce se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subscrisului oficiu în terminul sus indicat, îndatorându-se alesul învăţător a instrua elevii din ambele classe în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei la sf. liturghie, fiind preferit concurentul, carele e în stare de a conduce şi cor.

Alba-Iulia, 29 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Teculescu,
protopresbiter.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 16—52

**priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.**

Albituri
pentru
Domni şi Dame
în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeauna cele mai nouă, liferează : :
Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(332) 8—10

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 5—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Sz. 3471/1909. (384) 3—3

Arverési hirdetmény.

Szebenmegyei Alsópián község elad 1909 évi november 20 án. d. e. 9 órakor Alsópián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a „Margine“ nevü 15—20 éves tölgysarjerdejének („A“ üzemosztály 1, 2, 3, 4, 5, 8 sz. osztagakból) 150·0 k. holdján található mint egy 4800 m 3 re becsült összes fatömeget.

A fa kérgének minthogy 50% szép cserkéreg termelésére is alkalmas.

Kikiáltási ár: 16800 korona.

Bánatpénz: 1680 korona.

Bánatpénzzel és bélyeggel ellátott zárt irásbeli ajánlatok, melyekben ki van téve, hogy vállalkozó az árverési feltételeket ismeri és magát azoknak aláveti a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtatnak.

Elkésve beadott vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok tekintetbe nem vétetnek. — Szint ugy utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek Alsópián község elöljáróságánál és a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Szászsebes, 1909 oktober 14 én.

A j. főszolgabiró
Hanner.

Nr. 323/1909. (398) 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător al II-lea, din comuna **Săcel** se publică concurs cu termin de 15 zile, dela întâia publicare în „Telegraful Român“.

Leafa de 1000 cor., din cari 100 dela biserică, iar 900 cor. dela stat; cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Cererile instruite conform regulamentului şcolar sunt a se înainta subsemnatului oficiu protopopesc.

Sălişte, 9 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

Aviz!

Subscrisul primeşte Transporturi cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expediţiune**, cu preţuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.
Casele
din Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.
Capital bine speculat!
Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.
(382) 4

Cel mai mare câştig în cas norocos 1 milion coroane.
600 000 K, Câştiguri de 400,000 K.

Nu întârziaţi
a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Colectura principală
JULIUS FRIEDE & Co.
SIBIIU
Str. Cisnădiei 1
BRAŞOV
Str. Mănăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** şi **20 Noemvrie**

1/8 los original	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cu preţul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poştale şi planuri de joc se pun la dorinţă franco la dispoziţie. (385) 3—8

200,000 K, 100,000 K.
90 000 K 80 000 K. etc.

Iosif Neskudla, Olmütz
fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa
Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.
(103) 29—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.
Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 114 Sibiiu, Joi 22 Octomvrie (4 Noemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Sfântul sinod al României.

Sibiiu, 3 Noemvrie n.

Intr'una din zilele săptămânii trecute s'a deschis în Bucureşti sesiunea ordinară de toamnă a sfântului sinod al bisericii autocefale ortodoxe române din regatul vecin.

De două ori în an se întruneşte acest sfânt sinod în sesiune ordinară, primăvara şi toamna, şi-şi vede de rezolvarea agendelor trecute în competenţa sa prin legile ţării şi prin dispoziţiile cuprinse în sfintele canoane.

In acest scop s'a întrunit şi de astădată sfântul sinod, şi tot prin mesaj de tron, ca totdeauna, i-a fost deschisă sesiunea, care însă de astădată a primit o importanţă mai mare, prin faptul, că între preasfinţiţii membri ai sfântului sinod s'a născut o neînţelegere, chiar în şedinţa de deschidere, un *conflict*, cum îl numesc ziarele din România, care nu poate să aducă nici un bine bisericei ortodoxe din România, din care motiv credem şi sperăm, că cei în drept vor căuta să-l delăture cu orice preţ şi cât mai curând.

S'a întâmplat, anume, că Preasfinţitul Episcop al Romanului, părintele *Gerasim*, a protestat în plin sinod în contra nouei legi prin care se institue în România un consistoriu suprem bisericesc, din care fac parte, pe lângă Arhierei, încă şi 21 preoţi de mir: protoerei, preoţi şi diaconi, a accentuat necanonicitatea acestei corporaţiuni, pentrucă Arhiereii nu pot să formeze nici o corporaţiune decizătoare, decât numai ei între ei, iar nu în societate cu subalternii lor, dela cari numai supunere au să aştepte, — şi în urmă a delarat, că rupe ori ce legătură şi comuniune canonică cu ceialalţi Preasfinţiţi Arhierei, membri ai sfântului sinod, pe cari nu-i mai socoteşte împreună liturgisitori, ci *îi afuriseşte*, îi dă anatemei, ca pe „nişte păgâni vameşi!“

Preasfinţitul Episcop Gerasim a depus pe masa sfântului sinod memoriul său, în care i se cuprind toate gravaminele ridicate în contra nouei legi bisericeşti din România, şi a părăsit şedinţa sfântului sinod, cu declararea, că *nu mai ia parte la lucrările sinodului, până nu va fi reaşezată de nou biserica în drepturile ei.*

Nu ne pronunţăm asupra legii dificultate din partea Preasfinţiei Sale, Episcopului Gerasim al Romanului, pentrucă ea e acum lege votată de corpurile legiuitoare ale statului român, cu concursul Arhiereilor celoralalţi, şi e sancţionată din partea Domnitoriului ţării, e act deci care nu mai poate fi criticat. Cum însă legile oamenii le fac, iar omul nu poate să facă nimica desăvârşit, nu ne îndoim, că dupăce să va vedea, că întru adevăr noua lege bisericească din România să loveşte de sfintele canoane, ceice au făcut-o vor căuta ca în curând *să o modifice şi să o conformeze sfintelor canoane.* Şi ministrul de culte al ţării a şi făcut în privinţa aceasta declaraţiuni categorice, că dacă i se va arăta, că legea are părţi necanonice, *e gata să o modifice, conform canoanelor.*

Posibilitatea este dată deci, ca o eventuală greşală, săvârşită poate fără voe, cu ocasiunea votării legii din întrebare, să fie îndreptată, şi biserica să fie pusă de nou în drepturile ei, acum, după părerea Preasfinţitului episcop al Romanului, vătămate.

Ar fi şi trist şi rău, dacă într'un stat, în care interesele bisericii coincid cu ale statului, în care cetăţenii sunt totodată şi credincioşii aceleiaşi biserici, astfel de conflicte nu ar putea să fie aplanate spre mulţămirea tuturor, ci ar trebui să ajungă lucrurile la ruptură desăvârşită, la luptă între stat şi biserică.

O înăsprire a conflictului nu e deci de aşteptat între stat şi biserică. Şi noi nici nu căutăm *aici* gravitatea conflictului, ci în faptul, că Preasfinţitul Episcop al Romanului *a mers prea departe* în zelul seu, de altcum laudabil, de a apăra drepturile bisericei, când a rostit afurisenie asupra unei adunări întregi, compuse din colegi ai sei, din Episcopi şi Mitropoliţi, un lucru pe care nu putem să-l punem decât numai în sarcina unei iritaţiuni momentane, de care probabil a fost stăpânit Preasfinţitul Episcop Gerasim. Faptul însă constitue o greşală mare, pe care singur va trebui să şi-o îndrepte. Căci putea să critice în modul cel mai aspru legea însaşi, ca vătămătoare bisericii şi contrară canoanelor; putea să critice pe ceialalţi membri ai sinodului, cari au votat-o; putea să ceară, ca sinodul să intrevină pentru a fi modificată legea de urgenţă: dar afurisenie nu a fost în drept să rostească asupra sinodului, condus de mitropoliţii ţării, deci de mai marii episcopilor! Afurisenia e lucru mare, care nu poate fi astăzi rostită, mâne revocată, şi de aceea trebuia bine să-şi dee seama Preasfinţitul Episcop Gerasim, dacă poate merge atât de departe în apărarea făcută bisericii sale, căreia sigur că şi ceialalţi membri ai sfântului sinod îi poartă tot atât de grije, ca şi P. S. Sa.

A făcut deci bine sfântul sinod, când în şedinţa următoare a declarat de nulă şi neavenită afurisenia episcopului dela Roman, căci Episcopul are drept de afurisenie numai în cuprinsul eparhiei sale, deci în jos, nu în sus, şi a făcut şi mai bine, că prin o delegaţiune l-a invitat să revie în mijlocul sinodului din care face parte, dupăce sinodul a trecut peste memoriul seu la ordinea zilei şi l-a pus la dosar. I s'a dat deci posibilitatea Preasfinţitului episcop Gerasim, ca să se esplice şi să-şi îndrepte greşala, pe care a regretat-o întregul sinod, şi se poate că astăzi o regretă şi P. S. Sa.

Aici stau lucrurile astăzi, şi noi credem, că P. S. Sa va primi invitarea făcută de a intra de nou în sinod, iar conflictul se va aplana, ajungându-se la o înţelegere mulţămitoare pentru toţi, spre binele şi fericirea bisericii gr. ort. române din regatul celor de un sânge şi de o lege cu noi.

Dela sărbările centenare.

Telegramele intrate la consistoriul mitropolitan din incidentul sărbărilor aranjate Dumineca şi Luni, în 4 şi 5 Octomvrie v. în Sibiiu şi Răşinari, întru memoria Arhiepiscopului şi Mitropolitului *Andreiu baron de Şaguna*, sunt de următorul cuprins:

I. P. S. Sale Mitropolitului Meţianu.

In timpul slujbei săvârşite de mine astăzi în catedrala metropolitană pentru sufletul celui mai mare ierarh din veacul trecut al neamului românesc, gândul nostru al tuturora a fost îndreptat la Răşinari, unde unindu-ne cu voi, ne plecăm înaintea mormântului fericitului mitropolit Andreiu Şagune, a cărui pomenire va fi vecinică. *Pimen*, Mitropolitul Moldovei.

*

Inaltpreasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit **Ioan Meţianu**

Sibiiu.

Centenariul marelui Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu baron de Şaguna, pe care-l sărbătoriţi astăzi, îl sărbătorim şi noi, fraţii vostri, cu aceeaşi căldură şi râvnă, cu tot clerul hierarhiei de Dumnezeu păzite Buzeu. Pentru aceasta astăzi am înălţat rugăciune pentru odihna sufletului acestui mare şi secular ierarh al bisericii şi al neamului nostru. Faptele lui au fost şi sunt atât de mari, încât şi astăzi stau neîntrecute, văzute şi neuitate de toţi. Ceice simţim creştineşte şi româneşte trebue să le avem scrise pe lespezile inimilor noastre. Dee Dumnezeu ca memoria marelui ierarh, Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu baron de Şaguna să treacă din veac în veac în inimile fraţilor sei, iar pe Inaltpreasfinţia Voastră Dumnezeu să vă păstreze mulţi şi fericiţi ani pentru binele bisericii şi al neamului, pe care l apăraţi cu neţărmurită osârdie, râvnă şi adâncă înţelepciune. Sunt al Inaltpreasfinţiei voastre cu cel mai adânc respect şi devotement *Dionisie*, Episcop al Buzeului.

*

Eminenţiei Sale Inaltpreasfinţitului Mitropolit **Ioan Meţianu**

Sibiiu.

Corpul profesorilor dela facultatea de teologie din Bucureşti, luând cea mai vie parte la sărbătorirea memoriei marelui Mitropolit Andreiu, roagă pe Dumnezeu, ca rugăciunile aceluia să ne fie de ajutor în munca pentru întărirea şi înflorirea sfintei noastre biserici. Dr. Chiricescu, decan, Dr. Cornoiu, Dr. Dragomir Demetrescu, Dr. Cireşanu, iconom, C. Nazarie, Dr. B[illegible]zeanu, Dr. Mihailescu, Dr. Dobrescu, preotul Popescu-Malaieşti, profesori.

*

Consistoriului arhidiecezan

Sibiiu.

Memoriei marelui Şaguna se închină studenţimea română din prilejul centenariului seu, şi sute de sute de ani întreg neamul românesc va sărbători pe una din cele mai măreţe întrupări ale geniului seu, căci vecinica ca vecinicia legii neamului şi graiului pentru care el a luptat, îi va fi memoria. Ioan Savin, presidentul reuniunei studenţilor români.

*

Consistoriului arhidiecezan

Sibiiu.

Departe de centrul sărbărilor ne închinăm memoriei marelui Arhiereu Andreiu, întemeetorul bisericii noastre naţionale. Teologii ardeleni din Cernăuţ.

*

Inaltpreasfinţiei Sale **Ioan Meţianu** Mitropolit

Sibiiu.

Societatea studenţilor români din Cernăuţ pătrunsă de adâncă veneraţiune faţă de memoria marelui Român Şaguna se închină împreună cu ceialalţi Români înaintea acestui luceafăr al redeşteptării naţionale şi trimite sentimentele sale cele mai alese din incidentul sărbării aniversării de osută de ani dela naşterea acestui mare binefăcător al neamului seu.

*

I. P. S. Mitropolit **Ioan Meţianu**, preşedintele congresului naţional-bisericesc.

Sibiiu.

Când umbra marelui Şaguna ne strigă din mormânt acum la osută de ani dela naşterea sa, ne strigă la luptă mare dela întunerec spre lumină, studenţimea teologică din regat cu respect îşi îndreaptă privirile spre cei chemaţi ca asupra răutăţii zilei să aducă mângăiere şi însufleţire şi le trimite salutul de îmbărbătare şi aducere aminte a cuvintelor mântuitoriului Isus Cristos: Indrăzniţi, căci eu am biruit lumea. Fie, că figura marelui Mitropolit să ne trezească asupra rostului, spre înaintarea neamului. Prezidentul Vasile G. Ispir.

*

I. P. S. Sale Mitropolitului **Ioan Meţianu**

Sibiiu.

Studenţimea română dela universitatea Iaşi, apreţiind în mitropolitul Andrei Şagune, al cărui centenar dela naştere îl sărbătoreşte azi suflarea neamului nostru, pe unul din cei mai sfinţi apostoli ce i-am avut, — se asociază cu tot sufletul la închinarea şi sărbările pe cari consistoriul i le-a hărăsit. Prezidentul comitetului studenţesc: N. Ionescu-Govora.

*

Consistoriului mitropolitan

Sibiiu.

Profesorii seminariului Veniamin din Iaşi apreciind însămnătatea mitropolitului Şaguna, se asociază la comemorarea a 100 de ani dela naşterea sa. Econom Savin, directorul seminarului.

*

Escel. Sale **Ioan Meţianu**, mitropolit

Sibiiu.

Aduc prinosul sentimentelor de omagiu şi veneraţiune memoriei scumpe a marelui Andrei. Miulescu, protopresbiter.

*

Mitropolitului **Meţianu**

Sibiiu.

Daţi-mi voe să preamăresc şi eu pe marele organisator al bisericei noastre, pe nemuritoriul Şaguna. Dee cerіul, ca sufletul seu să vieze în noi, toţi fiii lui sufleteşti. *Generalul Stoica.*

*

Consistoriului mitropolitan

Sibiiu.

Academia ortodoxă, societatea română a studenţilor în teologie din Cernăuţ, sărbează împreună cu Dvoastră amintirea de 100 ani dela naşterea celui mai vrednic arhiereu al Ardealului, a marelui Andreiu baron de Şagune. Din suflet curat aduce omagiile ei de veneraţiune moaştelor dela Răşinari şi se proşterne înaintea aceluia care a dăruit o biserică liberă şi neatârnată fraţilor dreptcredincioşi ai mândrului Ardeal. George Vedean, prezident.

*

Escelenţiei Sale Arhiepiscopului şi Mitropolitului **Ioan Meţianu**

Sibiiu.

Epitropia şi corpul profesoral al seminariului înălţat de fericitul mitropolit Nifon al Ungro-Vlahiei, contimporanul marelui Andreiu baron de Şagune, vă esprimă sentimentele lor de cea mai profundă admiraţiune şi pietate pentru memoria nemuritoriului mitropolit al dreptcredincioşilor fraţi români din Ardeal şi Ungaria, care şi-a închinat sufletul întru slava întregei biserici ortodoxe române. Epitropii Constantin Ienescu, Mihail Ianculescu.

*

Mitropolitul **Ioan Meţianu**

Sibiiu.

Credincioşii adunaţi la inaugurarea pompoasei biserici din Cacova-Bănat îşi îndreaptă sufletele spre locul sfinţit, unde odihneşte marele Arhipăstor al neamului românesc. Oficiul parohial Cacova.

*

Consistoriul arhidiecezan

Sibiiu.

Dela crucea lui Şaguna din Bucium Isbita serbând centenariul marelui Arhiereu Andreiu aducem laudă lui Dumnezeu în jurul crucii, unde la Boboteaza anului 1847 a săvârşit însuşi sfinţirea apei stropindu-şi credincioşii cu: Mântueşte Doamne poporul tău şi binecuvântă moştenirea ta. Noi îi strigăm, cuvioase părinte Andreiu, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi. Băieşan, preot.

*

Escelenţiei Sale, Domnului Ioan Meţianu Mitropolit

Sibiiu.

Depunem cununa împletită din cele mai evlavioase sentimente de veneraţiune pe mormântul marelui Andreiu esprimând dorinţa poporului de a fi ridicat între sfinţii bisericii noastre. Comitetul parohial din Cernat.

*

Preşedintelui „Asociaţiei“

Sibiiu.

Colonia macedo-română cu adâncă veneraţiune ia parte la sărbările centenariului marelui patriot, Mitropolitul Şaguna. Opera lui măreaţă şi naţională va rămânea deapururea nemuritoare şi ne va călăuzi pe viitor pentru propăşirea şi binele neamului. Facă Dumnezeu, ca pe urmele lui să păşască încă mulţi. Preşedintele societăţii macedo-române Dr. Leonte.

*

Consistoriului mitropolitan

Sibiiu.

Sunt şi eu cu sufletul în mijlocul Dvoastre pentru sărbătorirea celui mai mare mitropolit al neamului românesc şi fac rugăciune călduroasă celui atotputernic, ca pilda lui să fie călăuza vieţii celor ce intră în serviciul bisericii şi al neamului. *P. Gârboviveanu.*

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

In urma ordinului Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 Şcol. convoc conferenţa învăţătorească tractuală pe Dumineca în 1 şi Luni în 2 Noemvrie a. c. în Unguraş cu următoriul program:

A) In 1 Noemvrie:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin şi invocarea Duhului Sfânt.
2. Deschiderea conferenţei, la 11 ore a. m. în localul şcoalei.
3. Constituirea biroului conferenţei.
4. Lecţiune practică din religiune; Andrei Baron de Şaguna predată de Alexandru Gog învăţător în Treznea.
5. Disertaţiune despre „Şaguna de Petru Bura înv. în S. Măria
6. Exerciţii intuitive din l. maghiară „A községhatára“ predată de înv. Augustin Romiţan din Unguraş.

B) Luni în 2 Noemvrie.

7. Predarea cuvântului normal „Mama“ cu clasa I prin înv. Vasiliu Ciuca din Miluan.
8. Prelegere practică din Istoria patriei despre „Arpád“ preleasă de înv. Gavriil Păuşan din Păuşa cu clasa V.
9. Prelegere practică din Geografie cu clasa VI „Budapest“ preleasă de înv. Vasiliu Nosa din Rachiş.
10. Raportul despre starea învăţământului din protopresbiterat din partea înv. Petru Ferghete din Fizeş-Sâmpetru.
11. Eventuale propuneri.
12. Alegerea comisiunei pentru alegerea temelor la conferenţa viitoare şi designarea locului pentru aceea conferenţă.
13. Discuţie asupra temelor şi prelegerilor.
14 Inchiderea conferenţei.

Toţii învăţătorii sunt îndatoraţi a participa atât la serviciul divin, cât şi la şedinţele conferenţei şi a se pregăti pentru a putea lua parte la discuţia asupra temelor şi prelegerilor din program.

Fizeş-Sâmpetru, 9/22 Oct. 1909.

Pavel Roşca
protopresbiter.

*

Convocare.

Conferenţa tractuală a învăţătorilor din protopresbiteratul Mediaşului, convocată prin circularul Prea Ven. Consistor Arhid, din 17 Sept. a. c. Nr. 5483 Şcol. se va ţinea la terminul fixat de 1 şi 2 Noemvrie v. în şcoala noastră din Mediaş, cu următorul

Program:

1. La 9 ore a. m. serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţei, apelul nominal şi constituirea conferenţei.
3. Monografia şcoalei poporale gr. or. din Haşag, disertaţiune de învăţătorul Aurel Oltean din Haşag.
4. O lecţie practică din l. română cu elevii de clasa a II în înţelesul principiilor accentuate cu prilejul conferenţei cercuale din anul trecut, înv. Ioan Langa din Dârlos.
5. O lecţie practică din l. maghiară „părţile corpului omenesc“ cu cl. III-a înv. Ilarion Ghiaja din Blăşel.
6. O lecţie practică din istoria patriei „Ioan Huniade“ cu cl. V-a înv. Virgil Imbăruş din Mediaş.
7. Din cântări „Cântec de primăvară“ de T. Popovici înv. Aurel Oltean din Haşag.
8. Alegerea comisiunei permanente şi stabilirea programei pentru conferenţa viitoare.
9. Inchiderea conferenţei.

Mediaş, la 16 Octomvrie 1909.

Romul Mircea
prot. com. cons.

*

Convocare.

In senzul ordinului Preaveneratului Consistor Arhidiecezan Nr. 5483 Şcol. din 17 Septemvrie a. c. convoc şi pe această cale învăţătorii din protopresbiteratul Iliei la conferenţa tractuală anuală, ce se va ţinea în şcoala rom. gr. or. din Ilia în zilele din 1 şi 2 Noemvrie a. c. v. cu următorul

Program:

1. Dumineca în 1 Noemvrie la 9 ore a. m. se va ţinea serviciu divin cu invocarea Duhului sfânt.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţei prin comisarul Consistorial.
3. Constatarea învăţătorilor presenţi şi constituirea biroului, prin alegerea unui president, a doi bărbaţi de încredere şi totodată verificatori şi a unui notariu.
4. „Tema“, conversaţie în limba maghiară despre ţinutul Sudostic, de învăţătorii I. Dan şi I. Popovici.
5. „Tema“ purificarea limbei române în şcoala poporală prin instrucţiune de înv. I. Ungureşian.
6. Metodica desemnului în şcoalele poporale, în legătură cu desemnarea unui obiect, de învăţătorul Drăgan Moris.
7. Scripeţul fus, învăţătorul Ioan Popa.
8. Propuneri.

Temele au să se facă în scris.

Invăţătorii toţi au să se pregătească din temele luate în program. Cei absenţi se vor pedepsi.

Preoţimea — ca directori şcolari — este invitată a lua parte la conferenţă.

Ilia, la 14 Octomvrie 1909 v.

Zevedeiu Mureşianu
adm. prot. com. cons.

*

Convocare.

Conferenţa tractuală a învăţătorilor convocată prin circulara Preavenerabilului Consistor din 17 Sept. v. a. c. Nr. 5483 Şcol. se va ţinea în protopresbiteratul acesta, în localul şcoalei noastre din Deva. la 1 şi 2 Noemvrie v., cu următorul program:

Duminecă în 1 Noemvrie.

1. La 8 ore a. m. serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt.
2. După serviciu divin deschiderea conferenţei, cetirea apelului nominal şi constituirea biroului.
3. Conversaţie în limba maghiară despre ţinutul sudostic, — de Nicolae Igna, învăţător în Deva şi Ioan Popovici înv. în Sânt-Andreş.
4 Purificarea limbei române în şcoala poporală prin instrucţiune, de Sabin Bogdan, înv. în Banpotoc şi Vasile Roman înv. în Fizeş.

Luni, în 2 Noemvrie.

5. Prelucrarea unei teme — cu cl. III-a multiplicarea dela 1—1000, de Ioan Jula, înv. în Săcărâmb, şi George Copos, înv. în Vălişoara.
6. Metodica desemnului în şcoala poporală în legătură cu desemnarea unui obiect, de Aron Stănilă, înv. în Chişcădega.
7. Diferitele sisteme de altoit cu ilustraţiuni practice, de Ioan Câmpean, înv. în Hondol.
8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri, care va avea să cerceteze scăderile generale dela şcoalele din acest tract — şi să propună modalităţile pentru sanarea acelora.
9. Propuneri.
10. Stabilirea programei pentru conferenţa viitoare.

La această conferenţă sunt îndatoraţi a participa şi parohii în calitate de directori şcolari.

Deva, 18 Octomvrie v. 1909.

Dr. Ioan Dobre.
prot. — com. cons.

*

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preaveneratului Consistor arh. din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 Şcol., convoc prin aceasta *conferenţa învăţătorească* a tractului Haţeg pe Duminecă în 1 Noemvrie a. c. în biserica gr. or. din Haţeg, pe lângă următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin şi invocarea Duhului sfânt.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţei în biserică.
3. Constituirea biroului conferenţei.
4. Tema: „Despre manualele mai bune pentru învăţarea limbii române în şcoalele poporale“ de învăţătorul Joachim Cerbiceanu din Nucşoara.
5. Tema: „Cum ar trebui să purcedem pentru a putea corăspunde atât intenţiunilor autorităţii bisericeşti, cât şi ale statului?“ de învăţătorul Ioachim Cerbiceanu din Nucşoara.
6. „Exerciţiul intuitiv din limba maghiară în clasa I“, prelegere practică de învăţătoarea Iudita Pop din Ohaba de sub piatră.
7. „Prelegere practică din limba maghiară pentru clasa III“ de învăţătorul Ioan Arad din Petrila-Brad.
8. Discuţie asupra temelor şi prelegerilor.
9. Eventuale propuneri.
10. Inchiderea conferenţei.

La această conferenţă sunt pofitiţi a lua parte pe lângă învăţători şi On. Domni preoţi, ca diretori şcolari.

Haţeg, în 14/27 Octomvrie 1909.

Dr. Cornel Popescu
protopresbiter.

*

Convocare.

Convoc conferenţa învăţătorească tractuală din protopresbiteratul Sighişoarei pe Duminecă în 1 şi Luni în 2 Noemvrie st. v. a. c. la Sighişoara.

Programul:

1. Serviciul divin împreunat cu invocarea duhului sfânt în biserica din loc. Inceputul la 8 ore dimineaţa.
2. Deschiderea conferenţei în edificiul şcoalei noastre la 11 ora a. m.
3. Constituirea conferenţei.
4. Cetirea instrucţiunei consistoriale referitoare la ţinerea, conducerea şi decurgerea conferenţelor învăţătoreşti tractuale şi cercuale.
5. Alegerea comisiunei de 3 membri care va presenta propuneri cu privire la temele didactice pedagogice pentru conferenţa proximă.
6. Tractarea şi discutarea asupra următoarelor teme:
   - a) „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile ei la ţăranii noştri“, lucrată de Nicolae Opriş, învăţător în Sighişoara şi Nicolae Brânduşă, învăţător în Ţeline.
   - b) „Importanţa desemnului în şcoalele poporale“, de Vasile Muntean, învăţător în Haşfalău şi Aurel Vlăduţ, învăţ. în Malâncrav.
   - c) „Autistia comunală“, lecţie din constituţie, clasa a V a de învăţătorii Mihail Ranga, din Boiul-mare şi George Iordache din Zoltan.
   - d) „Az erdő“, lecţiune din limba maghiară clasa a IV-a de învăţătoarea Sultana Ciuleiu din Criţ şi învăţătorul Ioan Oltean din Laslea-mare.
   - e) „Divisiunea“, lecţie din comput clasa a III-a de învăţătorii George Baboş, din Feleag şi Dimitrie Branea din Sighişoara.
   - f) „Himnus“, cântare de învăţătorii Ioan Boranciu din Vidacutul-român şi N. Marcu din Andraşfalăul-român.

Disertaţiuni:

- g) „Vieritul“, de învăţătorii Pompiliu Constantin din Daneş şi Nicolae Ticuşan din Şaeş.
- h) „Pomăritul“, de învăţătorii Nicolae Dragomir, din Saschiz şi Dimitrie Rágneală din Retişdorf.

La această conferenţă sunt invitaţi toţi învăţătorii şi învăţătoarele, precum şi preoţii tractuali, cari datori sunt a participa, interesându-se, ca directori şcolari, de causa învăţământului în şcoalele noastre confesionale.

Sighişoara, 28 Septemvrie 1909.

Dimitrie Moldovan
protopresb. comis. cons.

NOUTĂŢI.

Parastas. Mâne, Joi, în 4 Noemvrie, fiind ziua naşterii fericitului *Al. Mocsonyi*, reuniunea română de muzică din Lugoj a luat iniţiativa, ca în Dumineca viitoare să se ţină în biserica română ortodoxă din Lugoj un parastas, urmat de un matineu aranjat în sala otelului „Concordia“, în memoria regretatului bărbat.

*

Sfinţire de biserică. Luni, în ziua sf. Dumitru (26 Oct. v. 8 Nov. nou) să va sfinţi biserica nouă din *Boşorod* în părţile Haţegului, la voinţa poporului de acolo, din partea Preacuvioşiei Sale părintelui protosincel Dr. E. Miron Cristea, ca mandatar arhiepiscopesc.

*

La închisoare. Cu ziua de 1 Noemvrie a. c. îşi începe osândele, de 3 şi de 6 luni, dl *Victor Branişte* dela „Gazeta“ din Braşov. „Un redactor român îşi obţine şi el „*concediul*“ bine meritat“, — observă ziarul braşovean.

*

La banchetul dat de românii din Viena în onoarea distinsului chimist *Nic. Teclu* au luat parte număroşi fruntaşi români şi tinerime din Viena. S'au adus multe elogii ilustrului jubilant pentru meritele şi descoperirile sale ştiinţifice.

*

Distincţie. Vicarul gr. cat. român al Selagiului, părintele Alimpiu Barbulovici, a fost distins cu crucea de cavaler al ordinului Francisc Iosif I pentru vredniciile sale dobândite pe teren bisericesc.

*

Sfinţirea bisericii din Toc. Actul sfinţirii bisericii nouă din Toc, tractul Radna, în eparhia Aradului, s'a săvârşit Duminecă în 31 Oct. n. prin însuşi P. S. Sa Episcopul Diecezan Ioan I. Papp cu număroasă asistenţă.

*

Pentru agitaţie. *Dr. Milan Ivanka*, deputatul slovac, şi-a început cu 1 Noemvrie pedeapsa de un an în temniţa de stat, la care a fost condamnat.

*

Aeroplan românesc. Se anunţă, că tinerul inginer dela noi, dl *Aurel Vlaicu*, a făcut în parcul dela Filaret, în faţa unei număroase şi alese asistenţe, o serie de experienţe deplin reuşite cu un aeroplan în miniatură, invenţie a sa proprie. Aparatul dlui Vlaicu a sburat făcând mai multe evoluţiuni, şi stârnind admiraţiea celor prezenţi. Se zice, că guvernul român va primi propunerea de a construi în mare aeroplanul acesta, sub îngrijirea dlui Aurel Vlaicu.

*

† Ioan Moga, preot gr. or. român în Vălcele, în anul al 61-lea al vieţii şi al 34-lea al evlavioasei sale preoţii, fiind împărtăşit cu sfintele Taine, învins de durerile unui morb greu, a adormit în Domnul Sâmbătă în 17/30 Octomvrie la orele 10 a. m. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au înmormântat Luni în 2 Noemvrie st. n. (19 Octomvrie st. v.) la 2 ore p. m. din casa parohială din Vălcele. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Blériot şi soţia sa au fost cu automobilul la Sinaia. Conduşi direct la castelul Pelişor au fost primiţi de principii moştenitori. Au sosit în curând şi Maiestăţile Lor regele şi regina. Blériot a ţinut o conferenţă despre fazele prin care a trecut, până ce a reuşit să-şi construiască aeroplanul şi să treacă în sbor peste canalul La Manche. Regele a mulţămit pentru interesanta espunere şi a făcut cunoscut aviatorului, că i-a acordat înalta distincţiune a ordinului „Coroana României“ în gradul de comandor. — Sborul lui Blériot a avut loc Luni d. a. A succes perfect.

*

Nou partid politic. Duminecă s'a constituit în Budapesta noul *partid creştin-social*, alegându-şi de preşedinte pe Paul Szapáry, care şi-a desvoltat programul. S'a trimis o telegramă omagială către principele moştenitor de tron Francisc Ferdinand.

*

† Gavriil Cârlig, paroh român gr. or. în Văleni, după grele suferinţe, împărtăşit fiind cu sfintele taine ale muribunzilor, în anul 56 al etăţii şi 24 al preoţiei, în 17/30 Octomvrie a. c. la $2^{1}/_{2}$ oare dimineaţa şi-a dat sufletul în mânile Creatorului. Osămintele adormitului în Domnul s'au aşezat spre vecinică odihnă în cimiterul bisericei gr. or. din Vălenii-Şomcuţii, Luni în 19 Octomvrie (1 Noemvrie) la 1 oară p. m. Fie-i ţărâna uşoară!

*

Răscumpărare. Dnul *Demetriu Câmpean* şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică, dăruind fondului cultural 10 cor.

*

Profesorul dela inst. ped. din Caransebeş, dl Dr. Nic. Regman, a făcut zilele acestea la universitatea din Budapesta examenul de profesor din limba română şi germană.

*

Societatea „Clubul Român“ în Viena, pusă sub protectoratul domnului general *Alexandru Lupu*, îşi are acum localităţile în Viena, III/4, Hegergasse 13.

*

Decoraţie. P. C. Sa arhimandritul mitrofor Ghedeon G. *Balmoş*, din Suceava, a fost decorat de Maiestatea Sa cu ordinul Francisc Iosif I. în gradul de cavaler.

*

Ofiţeri la studiu. Cu începere dela 1910 Turcia va trimite, mai mulţi ani d'a rândul, câte 4—6 ofiţeri în Austro-Ungaria pentru perfecţionare în studii.

*

Die „Judenfrage“, excelenta revistă vieneză, a apărut pe Noemvrie 1909, nr. 5 cu articoli foarte interesanţi, între care pomenim: Sunt evreii un popor sau numai o însoţire religionară? Talmudul. Notiţe din viaţa şi obiceiurile evreilor ş. a. Revista apare în fiecare lună şi costă pe an şase coroane; a se trimite la Viena (Wien, XVII/1 Ranftlgasse 19).

*

Guvernul turcesc a permis, ca să se stabilească în Siria şi Palestina zece mii de familii evreeşti.

*

D'ale „iconarilor“. Măsuri severe s'au luat în contra negustorilor, cari vând prin satele din România „icoane“, înşelând ţărănimea. Mulţi ţărani au cumpărat dela „iconari“ astfel de icoane cu preţuri scumpe, lucruri care în adevăr nu preţuesc decât 20—40 bani.

*

Jertfele băuturii. Un deputat al parlamentului rusesc, duma, a adunat date privitoare la persoanele, câte au murit în Rusia în anul 1908 din pricina băuturilor alcoolice. S'au nenorocit aproape 36 de mii de oameni; dintre aceştia unii au murit de boale dobândite în urma beţiei; alţii s'au sinucis ori au fost ucişi în stare de beţie, ori s'au nenorocit în alt chip, tot în urma necumpătului în băuturi.

*

Post vacant. In comunele Vlădeni şi Ţinţari, cercul pretorial Şărcaia, comit. Făgăraş, este vacant postul de medic cercual. Terminul de concurs este pus pe 25 Noemvrie n. a. c. Alegerea se va face în 28 l. c. în cancelaria primăriei din comuna Vlădeni, unde se găseşte şi sediul medicului. Aviz doctorilor români.

*

In Atena a isbucnit o revoluţie militară. Revoluţia a fost pusă la cale de un căpitan, Tipaldos, în înţelegere cu mai mulţi ofiţeri de marină. Răsculaţii în număr de câteva sute au ocupat două insule, şi au tras focuri de pe vasele de răsboiu. Guvernul a isbutit să năbuşească revoluţia; vasele răsvrătiţilor s'au predat afară de unul, pe care se află şeful mişcării Tipaldos cu puţini tovarăşi, cari până acum au scăpat. Cu prilejul bombardamentului au fost omorâţi mai mulţi matelofi, alţii sunt răniţi.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Andrei Savu, paroh (Feldioara, tr. Avrig), 50 bani; dşoara Elisa Vlad, învăţătoare (Răşinari), 1 cor.; Virgil Oniţiu, dir. gimn. (Braşov), 2 cor.; Ioan Pora, învăţător (Feldioara), 50 bani; Dr. Dionisiu Roman, adv. (Mediaş), 2 cor.; Ilie Steflea, blănar, 20 bani; Dr. Valeriu Branişce, direct. „Drapelului“ (Lugoş), 2 cor. şi Miorica Tordăşianu 10 bani.

*

Nouă însoţire de credit „Raiffeisen“. La stăruinţa parohului Andrei Savu şi a învăţătorului Ioan Pora şi la sfatul secretarului Reun. rom. agricole sibiene, a dlui Vic. Tordăşianu, s'a înfiinţat în comuna Feldioara, (tractul Avrig) o însoţire de credit sătească sistem Raiffeisen. Statutele înregistrate. Insoţirea îşi începe în curând activitatea binefăcătoare.

*

Păşunat de oi. Păşunatul de vite al Românilor din Şeica-mare (Nagyselyk) în estenziune de aproape 300 jugăre e de esarendat *îndată* ca păşunat de oi, până la 25 Martie (Buna-vestire), 1910, prin înţelegere cu senatul societăţii de păşunat. Pentru senat, Preotul *P. Moruşca.*

*

Cutremur. Joi seara la 8 ore s'a simţit în Braşov un uşor cutremur de pământ. Foile bucureştene vestesc, că pe aceeaş vreme s'a observat cutremurul şi la Bucureşti.

*

Avansări în armata comună. Pe ziua de 1 Noemvrie au fost înaintaţi în armata comună şi următorii ofiţeri de naţionalitate română: vicecolonelul Alesandru Busu, de colonel în reg. 50 de inf., majorul Petru Crevar, de vicecolonel în reg. 53 de inf., căpitanii Anton Micula 48, Gedeon Crişan 57 reg. de inf., I. Legat, învăţător la şcoala reală, de majori. Locotenenţii următori de căpitani: Aurel Horvat la garda reg. ungară, Demetriu Coşuţa 47, Nicolae Birtolon 65, Rud. Indrea 57, Pompeiu Bârsan 2, Constantin Strajă şi Aurel Lazar 2, Serviu Vidrighin 5, Teodor Iacoban 51, Carol Pop şi Virg. Piso, la institutul geografic în Viena, Valeriu Neamţu, căpitan auditor la reg. 2 de inf. din Sibiiu. Următorii sublocotenenţi la rangul de locotenenţi: Ioan Hidu reg. de inf. 65, Iosif cavaler de Iacobici, şcoala de răsboiu, Viena, Augustin Simonici 43, Leo Cimpoca 65, Traian Smeu 43, Elia Cena reg. 5 de artilerie, Coriolan Bardosy reg. 34 de artilerie camp. în Braşov, Bogdan Romani reg. de inf. 96, Irimie Hamzea 43, Pompeiu Andrea 39, Simion Lateş 61, George Muntean 76, Ov. Ivaşcu 61 şi Teodor Serb reg. de inf. 33. Sub locotenenţi următorii aspiranţi: Stef. Crişan reg. de inf. 73. Vladimir Spătar 31, Traian Muţiu 31, Titu Olariu 85, Iosif Caba 39, Simion Ilieş 62, Alesandru Drăgoiu 33, Marin Popescu reg. de infant. camp. 36, George Bordan reg. de inf. 34; medic colonel: vicecolonelul Dr. Mihail Martinovici; medici majori: medicii de reg. Dr. Alesandru Roşu şi Dr. Mihail Pop; medici de regiment următorii medici sup.: Dr. Victor Mohilă, Dr. Eugen Pop şi Dr. E Russu. In reservă: sublocotenenţii Mihail Bacu reg. 2 şi Ioan Cotuţiu reg. 63 de inf., de locotenenţi în reservă, şi în urmă aspirantul Traian Pop de accesist militar în activitate de registratură.

*

Petrecere cu joc se va aranja din incidentul adunării generale a despărţământului „Mercurea“ al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ Dumineca, în 25 Octomvrie st. v. în şcoala gr. or. română din *Vingard*. Inceputul la 7 ore seara. Preţul întrării: de persoană 1 cor., de familie 3 cor. Venitul curat este destinat în favorul bisericii.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în imprejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Economie.

A XIX-a expoziţie de vite

aranjată de

„Reuniunea română de agricultură din comit. Sibiiu“.

I. Programul

expoziţiei de vite, ce se va ţinea Dumineca, la 7 Noemvrie n. 1909, în comuna Marpod.

1. Cu scop de a înainta economia de vite, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“, va aranja la 7 Noemvrie n. 1909 în comuna Marpod o expoziţie de vite împreunată cu distribuire de premii în bani.

Expoziţia se va mărgini de astădată la vite cornute cu esceptiunea caprelor.

2. Expoziţia se va ţinea în ziua amintită, începând dela 10 ore înainte de amiazi şi până la 1 oară după amiazi, când va urma premiarea.

Expoziţia se va ţinea pe „Locul de târg“.

3. La expoziţie nu se primesc decât vitele locuitorilor din comunele: Marpod, Ilimbav, Alţina, Chirpăr, Nocrich, Fofeldea, Hosman, Cornăţel, Ţichindeal, Săsăuş, Bendorf şi Nucet.

Pentru vitele aduse afară de Marpod se cer pasapoarte în regulă.

Cerând trebuinţa proprietarii au să dovedească că au ţinut înşişi vitele timp de $^3/_4$ de an cel puţin.

Oile trebue expuse în grupe de cel mai puţin 3 capete, altcum nu se premiează.

4 Primirea vitelor în expoziţie se face prin comitetul aranjator local, care va publica din parte-şi dispoziţiunile luate. — Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate.

La fiecare vită, respective grupă de oi, se alătură o tăbliţă sau bilet, cuprinzând numărul curent, etatea vitei şi numele proprietarului.

5. Exponenţii sunt îndatoraţi a purta înşişi grije de vitele lor şi a le da hrana trebuincioasă.

6. Se vor distribui 50 de premii în sumă totală de 300 cor., dăruite de comisiunea economică a comitatului Sibiiu, şi anume se vor distribui următoarele premii:

Grupa I. Bovine de prăsilă (rassa indigenă şi străină).

a) tauri de 3—5 ani: 3 premii de câte 10 coroane;

b) vaci de 3—*8* ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor., 2 premii de câte 6 cor. şi 3 premii de câte 5 cor.;

c) junince şi tăurenci de 1—3 ani: 2 premii de câte 10 cor., 3 premii de câte 8 cor. şi 4 premii de câte 5 cor.;

d) viţele de $^1/_4$—1 an: 1 premiu de 10 cor., 2 premii de câte 8 cor., 6 premii de câte 5 cor. şi 6 de câte 2 cor.

Grupa II. Oi de prăsilă.

a) berbeci de 1—5 ani: 1 premiu de 10 cor. şi 2 premii de câte 5 cor.;

b) noatini din 1909: 1 premiu de 5 cor. şi 2 premii de câte 4 cor.:

c) noatine din 1909: 1 premiu de 5 cor., 2 premii de câte 4 cor. şi 1 un premiu de 3 cor.;

d) oi de 1—5 ani: 1 premiu de 8 cor. şi 2 premii de câte 6 cor.

II. Premiarea.

1. In scopul premiării, comitetul central al Reuniunii agricole a ales juriul consistător din d-nii: Pantaleon Lucuţa, Guido Putkovsky, primpretor în Nocrich, ca reprezentant al comisiei economice comitat.; I. Chirca şi P. Dragits, ambii din Sălişte; A. Cosciuc, Dr. I. Stroia, R. Simu Vic. Tordăşianu, Dr. P. Span, Dr. V. Stan, Dr. Lucian Borcia, E. Verzariu, O. Steflea şi Andrei Teodor, toţi din Sibiiu; Nicolae Iosif, învăţător din Aciliu; Ioan Popescu din Sibiel; I. Ullreich, veterinar cerc. în Nocrich; Ioachim Muntean, protopresbiter şi Ioan Părău par., din Nocrich; Florian Bologa, par., Octavian Sumea, înv., Mateiu Cătană, I. Mateiu Nr. 200 şi Zev. Maniş, ec., din Marpod; Eliseu Bălăban, comisar de drum şi Ioan Petrişor, par., din Alţina; Nic. Gavrea, par., şi D. Duca, notar din Bendorf; Ioan Holerga, par., din Chirpăr; Nic. Petra-Petrescu dir., Val. Bonea, capelan, Aur. Milea, not., I. Maniu, cassar de bancă, P. Sopa Nr. 36 din Fofeldea; Ioan Alexandru, par., Precup Marin, not. şi I Stănuleţ, econ., din Ilimbav; Aron Meţianu, par., Dionisie Ganea, ec., din Nocrich; I. Damian par., I. Frums, învăţ. pens., I. Olariu, învăţ., N. Radu, ec., din Nucet; T. Benchea, G. Simplăcean, par., I. Căliman, învăţ. pens., N. Bunescu, notar, S. Mihu, primar, din Cornăţel; I. Pampu, înv., I. Morariu, par. din Hosman; N. Buzea, notar, I. Popovici, par. şi G. Stănuleţ, învăţ. din Săsăuşi; T. Mihai, notar, I. Tatu, par., D. Dragoman, înv., I. Ienciu, ec. din Ţichindeal. Membrii absenţi sau împedecaţi dela vot se înlocuesc prin suplenţi.

2. Nu este iertat a funcţiona nimenea ca juror, când este vorba de vitele proprii sau de ale rudeniilor mai de aproape.

3. Juriul ia în primire lista generală a vitelor expuse, examinează pe rând şi cu deosebită luare aminte fiecare vită şi apoi se consultă asupra premiării, îngrijindu-se ca publicul şi exponenţii să nu înrâurească câtuş mai puţin asupra hotărârilor de luat.

4. In şedinţa ce urmează examinării vitelor, membrii juriului se consultă din nou şi se pronunţă, dovedind îndreptăţirea propunerilor şi apoi hotărând cu majoritate absolută de voturi.

Prezidentul votează în totdeauna. La caz de voturi egale decide soartea.

Asupra fiecărei premiări se votează deosebit.

5. Exponenţii de premiat se petrec în o listă separată, care, odată stabilită, se subscrie de prezident şi secretar, precum şi de alţi doi membrii ai juriului.

6. Impărţirea premiilor urmează a se face în mod sărbătoresc, ţinându se mai întâi o vorbire în prezenţa juriului şi comitetului aranjator, a exponenţilor şi publicului întrunit.

Exponenţii premiaţi adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica: „Adeveresc primirea în regulă a premiului“.

7. Secretarul juriului se însărcinează a compune un raport special asupra premiilor. Raportul, subscris de prezidentul şi secretarul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunii.

III. Dispoziţiunile de premiare.

A. In general:

1. Scopul expoziţiei este mai ales a urni şi încuraja adevărata propăşire în economia vitelor. Drept aceea, în privire se va lua nu atât intenţiunea vădită de a străluci cu vite de paradă, ci mai cu seamă buna chibzuire în alegerea vitelor de prăsilă, hărnicia şi inteligenţa dovedită în realizarea scopului urmărit.

2. Prin urmare vitele, altcum defectuoase încâtva, se pot premia în rând cu vitele oarecum desăvârşite. Intervenind împrejurările de mai sus, chiar şi întâietate se va da vitelor de a doua mână. Dară nici măcar în totala lipsă de alte mai bune nu este iertat a premia vite hotărât rele sau având scăderi însemnate.

3. Astfel, dacă cutare grupă nu cuprinde destule vite vrednice de premiat, premiile ce ar prisosi se pot destina pentru o altă grupă. Premiile, cari din una sau altă cauză nu s'ar fi împărţit, se înapoiază Reuniunii.

4. Aceia, cari au prăsit ei înşişi vitele, vor avea întâietate faţă cu aceia cari au expus vite prăsite de altcineva.

Nimenea nu poate fi premiat, care n'a ţinut vita în grija proprie $^3/_4$ de an cel puţin.

5. Acelaş exponent nu poate dobândi decât un singur premiu în aceeaş grupă. Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate, presupunând, că vitele lor sunt deopotrivă.

B. In special.

I. Bovine (viţele, vaci, tauri).

1. Ca vrednice de premiat se consideră mai ales bovinele, cari întrunesc în mare măsură însuşirile vitelor mari, puternice, frumoase la trup, blânde, lăptoase, bune de prăsilă şi de îngrăşat.

Faţă cu vitele corcite se va da întâietate vitelor de rassă curată.

2. Intre scăderile cari nu îngădue premiarea, se numără: trup bolnăvicios, murdar, cum şi scăderi, care supără vederea (d. e. un corn rupt, un mers prost, rane urâte, etc.)

3. Ca semne de lapte mult se consideră trup prelungit, piept larg şi foale şerpuit de vine groase; uger plin şi mare, nu prea cărnos, nici prea gros, înzestrat cu păr scurt şi moale şi având 4 ţiţe moi deopotrivă de mari; piele molatică, păr subţire şi privire blândă.

4. Ca bune de îngrăşat sunt a se considera mai ales vitele trunchioase, cu capul mic, oase subţiri, piept larg şi cărnos, şolduri îndepărtate, coabză lătăreaţă, piele mişcăcioasă, păr moale.

5. Ca bune de muncă se consideră mai cu seamă vitele osoase, cu picioare cam lungi, piept larg şi rotunzit, şolduri puternice, unghii sănătoase, mers vioiu şi regulat.

II. Oi.

1. Intâietate se cuvine mai întâi oilor mari, cărnoase, lăptoase şi bogate în lână frumoasă şi subţire, moale şi lungă, de asemenea se cuvine întâietate oilor de soiu vestit şi însoţite de miei cu blană aleasă.

2. Rassa ţigaie şi stogoşe se preferă rassei bârsane (ţurcane).

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“, ţinută la 7 Octomvrie n. 1909.

Pant. Lucuţa prezid. — *Vic. Tordăşianu* secretar.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri, se dă în teatrul orăşenesc din loc drama istorică în 3 acte: „*Der Graf von Hammerstein*“, iar mâne Joi: opereta „*Der Vogelhändler*“.

Boala englezească

zdruncină sănătatea copilului Dtră, dacă nu folosiţi imediat un mijloc sigur. 2 (330) 2—5

Emulsiunea lui Scott

conţine toate părţile recerute, pentru a întări oasele şi a-le provedea cu muschi tari şi sănătoşi. Un favor al *Emulsiunei lui Scott*, care părinţii îngrijitori îl recunosc, e că din causa gustului lui plăcut şi dulce, se ia cu deosebită plăcere de micul pacient. Chiar şi când copii nu supoartă laptele, mistuesc fără cea mai mica greutate *Emulsiunea lui Scott.*

Emulsiunea lui Scott

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

s'a dovedit în toate aceste casuri ca o Emulsiune model neîntrecută.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Atenţie!

Săpunul Schicht e veritabil numai cu numele

Schicht

şi marca „Cerb“.

(395) 1—4

Nr. 383 [403] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant din comuna **Glodghilesti** protopresbiteratul Iliei, se publică concurs în termin de 15 zile.

Emolumentele sunt:

Salariu 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Cu începutul anului viitor fundamental cor. 1000 prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se computâ, începând dela alegerea definitivă la această şcoală

Cel ales va avea să cânte cu copii în biserică Duminecă şi sărbători.

Concurenţi au aşi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere, a se prezenta în biserică spre aşi arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 17 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Zevedeiu Mureşan
adm. protop.

„Viitorul“ institut de credit şi economii în Ocna-Sibiiului (Vizakna).

Anunţ.

In consonaţă cu dispoziţiile cuprinse în § ul 10 din statute se provoacă prin aceasta proprietarii titlurilor provizorice ale acţiunilor emise de institutul nostru sub Nri: 26—30. 143. 144. 147. 148. 158. 159. 331—335. 339. 342. 350—351. 380. 401. 402. 405. 406. 432. 433. 474. 480. 483. 494. 498 şi 499, ca în termin de 30 zile dela prima publicare să şi achite ratele restante din capitalul societar, căci dacă nu o vor face în terminul indicat, titlurile acţiunilor respective se vor anula şi sub aceeaşi numeri se vor emite alte titluri de acţii trecând sumele deja plătite în fondul de rezervă, iar proprietarii vechi ai titlurilor îşi vor pierde toate drepturile de acţionari.

[401] 2—2 **Direcţiunea.**

Nr. 109/1909 P. [402] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala conferională din **Cib**, protopopiatul Geoagiului se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 600 cor. din repartiţie, 50 cor. pentru cuartir 50 cor. şi 50 cor. pentru lemne de foc.

Intregirea salarului până la suma normată în lege se va cere dela stat.

Invăţătorul va avea se instrueze elevii în cântările bisericeşti şi se cânte cu ei în biserică.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în terminul deschis.

Oficiul protopopesc al tractului Geoagiu în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Geoagiu-Algyógy, 15/28 Oct. 1909.

Ioan Popovici
protopop.

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu preţurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piaţa mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(331) 9—10

Viţă de vie altoită

americană lifereazâ în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 6—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☞ Mărci 600,000 ☜

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco**.

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

19 Noemvrie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

………… A se rupe aci. …………

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi …………
{un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)}

Adresa: …………

…………

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs
} Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 2—10

☞ Aviz! ☜

Subscrisul primeşte **Transporturi** cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expediţiune**, cu preţuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

☞ Casele ☜

din Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat! Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.

(382) 5

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 33—40

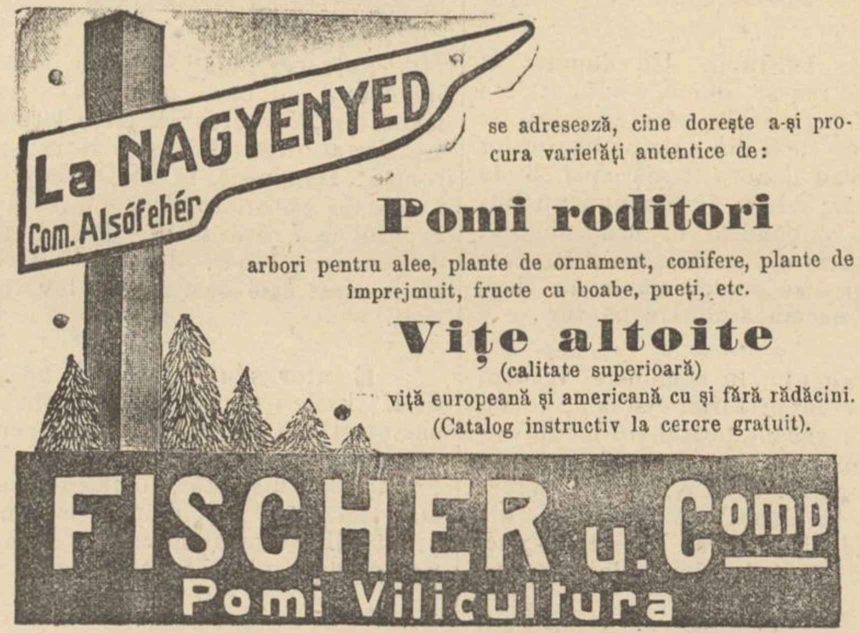

se adresează, cine doreşte a-şi procura varietăţi antentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueţi, etc.

Viţe altoite

(calitate superioară)

viţă europeană şi americană cu şi fără rădăcini.

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

(344) 6—12

Cel mai mare câştig în cas norocos 1 milion coroane.

Câştiguri de 600 000 K, 400.000 K

Nu întârziaţi

a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU
Str. Cisnădiei 1

BRAŞOV
Str. Mănăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** şi **20 Noemvrie**

$^1/_8$ los original	$^1/_4$ los	$^1/_2$ los	$^1/_1$ los
cu preţul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poştale şi planuri de joc se pun la dorinţă franco la dispoziţie. (385) 4—8

200,000 K, 100,000 K.

90 000 K 80.000 K. etc.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 115 Sibiiu, Sâmbătă 24 Octomvrie (6 Noemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Partid nou politic.

Sibiiu, 5 Noemvrie n.

Intr'o adunare bine cercetată, ţinută Dumineca în Budapesta, s'a constituit noul partid politic maghiar, numit *al social-creştinilor,* la fel cum e partidul social-creştin din Austria, condus de primariul Vienei, Dr. *Carol Lueger.*

Noul partid şi-a ales prezident pe contele *Szapáry Pál,* aristocrat cu multă trecere în cercurile înalte sociale ale Maghiarilor, dar pe terenul politic un începător, om nou, care de aci încolo are să dee dovezi despre destoinicia pe care o aşteaptă dela dânsul aceia, cari l-au onorat cu încrederea şi l-au ridicat la rangul de şef de partid.

Prezidentul noului partid, avisat despre alegerea sa, întâmplată cu aclamaţiune şi în mijlocul unei mari însufleţiri, s'a prezentat numai decât în adunare şi şi-a desvoltat, între vii aprobări, programul seu politic, care acum e programul noului partid, pus sub conducerea sa.

Dupăce programul acesta înseamnă un pas nou în politica maghiară, o îndreptare spre bine, — după părerea noastră, — ţinem că e bine şi folositor să-l schiţăm şi noi pe scurt, după cum urmează:

Contele a accentuat, că e Maghiar şi e *creştin,* deci după principiile creştinismului *e tolerant faţă de alte confesiuni* şi nu împedecă pe nime întru ajungerea scopurilor şi năzuinţelor sale. Recunoaşte dreptul pe seama celor de altă limbă *de a ţinea le limba lor,* rămânând însă credincioşi patriei acesteia. In şcoale cere învăţarea limbii maghiare în mod obligator, dar *doreşte ca să fie respectată şi limba celor de altă naţionalitate.* Şcoalele confesionale *să fie menţinute,* pentrucă *numai instrucţia religioasă-morală formează temeliile sigure ale societăţii* La oficiile publice şi la judecătorii limba de pertractare nu poate să fie decât cea maghiară, dar buna administraţie şi justiţia corectă pretind, ca ceice nu ştiu ungureşte, *să poată întrebuinţa şi limba lor.* Chestiile de drept public, contele doreşte să fie deocamdată scoase din preocupările şi problemele partidului, care va trebui cu atât mai cu căldură să îmbrăţişeze chestiile *economice.*

Atâta în general; iar în special domnul conte, respective partidul pus acum sub şefia sa, cere următoarele:

Egalitate politică, deci vot universal, secret, egal, cu votare pe comune.

Codificarea dreptului de întrunire şi de asociare, în mod clar şi precis, pentruca orice amestec al guvernelor ce se schimbă să fie esclus.

Desevârşita libertate de presă pe terenul politic, însă cu introducerea obligativităţii de a rectifica.

Autonomie pe seama bisericii romano-catolice.

Reforme însemnate la justiţie, ca de exemplu modificarea legii execuţionale, ca să nu poată fi sechestrat dela nime aceea ce îi este necesar pentru esistenţa sa şi a familiei, şi disposiţie legală, ca cei săraci să primească apărare gratuită în faţa judecătoriilor.

Doreşte contele introducerea *dării progresive* şi reducerea dărilor indirecte, devenite insuportabile, iar pe terenul economic următoarele: Apărarea proprietăţilor mici, adecă sprijinirea lor în măsură mai mare decât până acuma. Introducerea sistemului de arândare şi estinderea lui asupra comunelor. Regularea raporturilor dintre proprietari şi muncitori. Parcelarea moşiilor ajunse în vânzare, sub supraveghiarea statului.

A mai atins apoi contele chestia *emigrărilor,* care încă ar trebui regulată, şi chestia *sanitară,* constatând necesitatea demolării locuinţelor nesănătoase dela oraşe şi restrângerea consumării de băuturi spirtuoase, apoi şi-a încheiat vorbirea, primită cu sgomotoase aplause.

A mai vorbit domnul *Apsay Iános* despre *necesitatea de a se apropia partidul cu bunavoinţă de naţionalităţi,* alt domn despre votul universal, egal şi secret, în urmă s'a ales comitetul central al noului partid, şi constituirea a fost terminată.

Din adunarea de constituire s'a trimis telegramă omagială Maiestăţii Sale Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I, şi o altă telegramă Alteţei Sale Moştenitoriului de tron, Arhiducelui Francisc Ferdinand, dela care a sosit nu peste mult un răspuns de mulţămire, — fapt, din care se dă cu socoteală, că noul partid ar sta sub protectoratul, deocamdată nemărturisit, al moştenitoriului nostru de tron, deci e un partid cu viitor, ori mai bine zis, partidul viitorului. Asupra programului acestui partid vom reveni.

Sfântul sinod al bisericii gr. ort. din România îşi ţine astăzi, Vineri, ultima şedinţă. Cu privire la conflictul provocat de Preasfinţitul Episcop al Romanului Sfântul Sinod a decis publicarea unui comunicat.

„Atac naţionalist“. Sub titlul acesta publică ziarul *„Budapesti Hirlap“* în numărul de Mercuri un violent prim-articol la adresa bisericii noastre, din prilejul votării cu unanimitate a cunoscutului conclus din partea congresului nostru naţional-bisericesc în chestia catehizării. Fireşte, că pornind dela premise greşite, că biserica noastră *atacă,* pe când adevărul e, că biserica noastră *se apară* numai în contra atacurilor îndreptate în contra ei, ajunge la conclusiuni şi mai greşite, pentru a termina apoi cu ameninţări, cari nu vor spăria pe nimeni. Biserica noastră e *naţională,* atât cu privire la organisarea ei internă, cât şi cu privire la limba ei liturgică, limbă totodată şi de catehizare, şi naţională are să rămână, vină orice furtună asupra capului ei. Pentrucă furtunele trec, biserica *rămâne,* împreună cu drepturile şi cu credincioşii ei.

Sărbări centenare în Haţeg.

— 31 Octomvrie n.

Ca o continuare a sărbărilor centenare desfăşurate în Răşinar, prin cari nu numai credincioşii bisericii noastre, ci întreg neamul nostru românesc şi a arătat vecinica recunoştinţă faţă de cel mai mare arhiereu al bisericii şi cel mai neobosit luptător al drepturilor naţiunii sale de acum o jumătate de veac, să poate socoti şi festivitatea aranjată de preoţimea cercului protopresbiteral al Haţegului în ziua de 11/24 Octomvrie a. c. în amintirea mitropolitului Andreiu baron de Şaguna, din incidentul împlinirii unui veac dela naşterea sa.

Preoţimea noastră tractuală încă de pe la începutul anului trecut, în urma unei propuneri făcute în coloanele acestui ziar de scriitorul acestor rânduri (Nr. 11, din 26 Ianuarie 1908), se muncea cu gândul de a sărbători cu vrednicie ziua de 20 Decemvrie a anului 1908, care a încheiat un secol dela naşterea celei mai mărete figuri din istoria trecutului nostru dea cărei nume se leagă, aproape tot ce noi Românii de dincoace avem azi mai scump şi mai sfânt, dar în conglăsuire cu hotărârea sinodului nostru arhidiecezan, acest praznic a trebuit amânat până în anul acesta.

Comitetul nostru protopopesc în şedinţa sa din 22 Iunie a. c. la propunerea comisiunei speciale, esmisă de conferenţa preoţească din anul trecut cu însărcinarea de a stabili programul sărbării, a statorit apoi ca zi de praznic ziua de 11/24 Octomvrie a anului curent.

Iubitului nostru şef tractual îi revine meritul de a fi sulevat în şedinţa comitetului protopopesc ideea ridicării unui monument lui Şaguna în parohia noastră centrală din Haţeg, pe spesele preoţilor din tract, iar preoţimea, ca dovadă, că este la culmea chemării sale şi că este conştie de rolul ce-i este hărăzit în viaţa poporului nostru, deşi starea materială îi este destul de modestă, ba chiar sărăcăcioasă, a primit cu multă însufleţire această idee şi a contribuit cu obolul său pentru întruparea ei. Primită odată ideea neobositul nostru protopop necruţând spese şi oboseli, s'a pus fără zăbavă în legătură cu harnicul sculptor sibiian Constantin Kléber, care după o fotografie reuşită a lui Şaguna a sculptat bustul în ghips, şi cu o turnătorie din capitala ţării noastre, care după modelul lui Kléber l-a turnat în bronz.

Piedestalul bustului ni l-a pregătit într'un chip foarte reuşit societatea pentru esploatarea de marmoră din Bucava, o comună fruntaşe a ţinutului nostru. Terminate toate lucrările pregătirii şi aşezării bustului în curtea bisericii, cu mare dor şi nerăbdare am aşteptat preoţi şi mireni de o potrivă, ziua dezvelirii lui, care s'a şi făcut în ziua de 11/24 a curentei cu mare solemnitate.

Se pare că şi ceriul voia să ia parte la bucuria noastră, căci după ce în zilele anterioare era nouros şi posomorât, în ziua praznicului nostru se îmbrăcase în cel mai desăvârşit senin.

In frumosul răsărit de soare a unei adevărate zile de toamnă, cete după cete de popor să revărsau spre Haţeg, care de mult nu primise atâta lume românească aleasă ca şi în această zi.

Precis la orele 9 se începe sfânta liturgie în biserica ticsită de lume din Haţeg şi jur, şi toţi simţeam în suflete o plăcere decsebită, văzând cum rândurile ţărănimei, îmbrăcate în haine de sărbătoare, se îndesau prin sosirea nou veniţilor.

Liturgia a fost celebrată cu multă demnitate de însuş protopopul nostru, asistat de opt preoţi mai înaintaţi în vrâstă, iar cei mai tineri constituiţi în cor au dat răspunsurile după liturgia măestrului G. Dima. Tot poporul era cuprins de o adâncă înfiorare auzind răspunsurile liturgice din cor, date de corul celor doisprezece preoţi.

Terminată liturgia la orele 11 se începe parastasul pentru vecinica odihnă a sufletului marelui arhiereu, la care cântările funebrale le-a cântat tot corul preoţilor.

După terminarea celor prescrise la parastas, publicul între sunetele jalnice, ale cântării „în veci pomenirea lui“, ese în curtea bisericii îndesuindu-se fieşte care din mulţime, a-şi cuceri un loc mai potrivit împrejurul monumentului învălit cu o pânză albă, aşteptând cu mult neastâmpăr cele ce aveau să se desfăşure acolo.

Cântând troparul „Pogorârii Duhului sfânt“, es şi preoţii slujitori din biserică şi postându-se în faţa monumentului încep actul sfinţirii apei celei mici. La sfârşitul acesteia protopopul nostru urcă tribuna şi îşi rosteşte cuvântul ocazional, compus cu îngrijire şi competenţă.

Ni-a spus aici cum suntem datori a venera pe bărbaţii noştri mari, căci venerându-i pe ei, pe noi înşine ne cinstim şi ne a spus cum suntem datori a ne închina memoriei figurilor mari ale trecutului nostru, cari pre sine şi bună starea lor şi-au jertfit-o pentru realizarea acelui „vis neîmplinit al nostru, de dorul căruia ni-au răposat şi moşii şi părinţii“.

Sfârşitul vorbirii a fost acoperit cu puternice „să trăiască“ la adresa vorbitorului şi o clipă în urmă trei bubuituri de treasc au răscolit văzduhul, vestind şi ele în a lor limbă însemnătatea zilei.

Se desvăleşte apoi bustul şi deodată ne apare în faţă chipul măestos şi bărbătesc al celui mai chemat şi mai harnic apostol al tuturor aspiraţiunilor şi idealelor noastre. Vederea acestui bust ne-a transpus în acele vremi grele, dar pline de făptuiri mari, când Şaguna de pe tronul său arhieresc ne conducea neamul şi biserica, „către tot ce-i adevărat, plăcut şi bun“, şi din farmecul ce ne a pătruns în aceia clipă, numai târziu ne-am putut desmeteci. La tragerea vălului de pe bust corul intonează imnul preotului Sebastian Stanca din Vulcan dedicat memoriei neuitatului arhiereu şi monumentul se stropeşte cu apă sfinţită. Ia cuvântul după acestea scriitorul acestor şire şi în firul unei vorbiri în care zugrăveşte bucuria, care stăpâneşte inimile tuturor preoţilor din tract, căci îşi văd acum o dorinţă ferbinte realisată şi un vis, până la care mai eri poate nici nu cutezau să se avânte, împlinit, predă monumentul bisericii grecoortodoxe din Haţeg. Pune la inima epitropiei acesteia păstrarea bustului cu cea mai bună îngrijire şi pietate, ca atât rândul de oameni de azi, cât şi generaţiile ce se vor succeda în acest ţinut, care este şi leagănul plămădirii neamului nostru, să aibă prilej de a se închina memoriei bărbatului pe care îl representă, culegând astfel nouă puteri pentru a lucra la întărirea neamului şi la înflorirea patriei noastre iubite.

Dl Dr. Aug. Străiţariu în numele epitropiei prin o avântată vorbire, în care se aduce prinos de recunoştinţă memoriei mitropolitului Şaguna şi se spun cuvinte de laudă la adresa preoţimii tractuale, pentrucă din îndemnul propriu al ei a săvârşit acest lucru mult grăitor, ia monumentul în primire şi promite, că biserica din Haţeg îl va păstra ca pe cel mai scump tesaur al său. Mai vorbeşte apoi afară de program şi dl Dr. Nicolae Vecerdea, care în calitate de deputat congresual al nostru încă şi-a ţinut de datorinţă a participa la praznicul nostru de bucurie. Şi domnia-sa aduce laude clerului şi poporului din acest ţinut, despre a cărui vrednicie vorbeşte îndeajuns şi monumentul ridicat marelui Andreiu în centrul protopresbiteratului nostru.

Vin după acestea trimişii poporului de pe sate şi trimişii diferitelor societăţi din Haţeg şi fieştecare cu câte o vorbire acomodată îşi depune cununa de flori sau de ramuri de stejar pe monument.

Cu acestea actul desvălirii bustului fiind terminat, poporul stropindu-se cu apă sfinţită se retrage din curtea bisericii mândru şi vesel, că a putut asista la această solemnitate.

*

La orele unu și jumătate ne-am întrunit în sala cea mare a hotelului „Mielul de Aur“, unde s'a ținut banchetul obicinuit la astfel de ocasiuni și la care afară de țărani au luat parte vre-o 80 de persoane. Biserica greco-catolică a fost representată, atât la actul desvălirii bustului, cât și la banchet, prin mai mulți credincioși ai ei în frunte cu dl vicar Dr. Iacob Radu, magistratul orășenesc prin dl căpitan de poliție Lenkes, ba chiar și presa a avut un representant în persoana dlui Dr. Dionisie Stoica dela „Gazeta de Duminecă“. Șirul toastelor l-a deschis șeful nostru tractual dnul Dr. C. Popescu, toastând pentru îndelunga sănătate a Maiestății Sale împăratului și regelui nostru Francisc Iosif I., binevoitorul lui Șaguna și sprijinitorul dorințelor și cererilor lui. Preotul Seb. Stanca a ridicat paharul pentru îndelunga sănătate și viață a Escelenței Sale Preasfințitului nostru arhiepiscop și mitropolit și pentru sănătatea sfetnicilor săi din consistor. Dl Dr. Iacob Radu bea pentru unirea în cugete și simțiri a membrilor celor două confesiuni de un sânge și de o lege și declară, că și biserica soră prăznuește memoria lui Șaguna, dat fiind că nu numai al bisericii sale, ci al neamului nostru întreg a fost el. Preotul Aurel Popovici toastează pentru trăinicia poporului de rând, care între toate împrejurările a rămas credincios părinteștilor obiceiuri, care ni-a păstrat limba și legea și acum a ținut și el să se presente la festivitatea desvălirii bustului celui mai mare binefăcător al său.

Au mai vorbit apoi dl căpitan Lenkes pentru străinii dela banchet, cari tot odată sunt oaspeții orașului. I-a răspuns preotul Ioachim Cerbicean din Nucșoara. Advocatul Gavril Suciu face apel la simțul de jertfă al preoțimii în favorul instituțiunilor culturale și în special în favorul Asociațiunii. De o frumseță deosebită au fost toastele domnilor Vecerdea, Dr. Victor Bontescu pentru ziua cea mare, în care și în politică se vor realisa ideile democratice ale lui Șaguna, Dr. Dionisie Stoica pentru cât mai grabnica ajungere a zilei mari de înfrățire a poporului românesc, în care să disperă toate veleitățile confesionale și de alt ordin, și toastul dlui Ioan Mateiu, teolog abs. pentru curățirea corpului nostru național de lepra Ghedeonilor vânători de căpătuială ieftină între noi. După acestea protopopul dă cetire telegramelor sosite, între cari se remarcă telegrama de felicitare a preabunului nostru părinte Escelenția Sa *Ioan Mețianu* și în urmă ridică masa.

*

Seara la orele 8 s'a început concertul festiv. După vorbirea frumoasă și limpede de deschidere a protopresbiterului nostru a cântat corul preoților imnul lui Șaguna. Atât în imn, cât și în „Seara“, de F. Abt și 'n „Pe al nostru steag e scris unire“, de Flechtenmacher-Popovici, corul preoților s'a ținut la înălțime și a fost răsplătit cu nesfârșite aplause, ba punctul ultim „Pe al nostru steag e scris unire“ la insistarea publicului a trebuit bisat. Frumoasă și instructivă a fost disertațiunea preotului Seb. Stanca, ținută într'un stil academic, din care fieștecare și-a putut construi o icoană completă despre personalitatea lui Șaguna și despre opera lui nemuritoare. Și la acest loc trebue să aducem mulțămită sinceră dșoarelor Roma și Florica Ciuciu, pentrucă au concurs la reușita concertului, cântând cu multă măestrie fantasia din opera „Mignon“, prima la violină, cea din urmă la pian. Au fost mult aplaudate și de multe ori chemate la rampă. După terminarea punctelor din program a urmat jocul, care a durat până în dimineața albă, când toți ne-am împrăștiat pe la vetrele noastre convinși, că cu sărbarea în acest chip a centenarului dela nașterea marelui arhiepiscop și mitropolit Andreiu baron de Șaguna ne-am degajat de o sfântă și plăcută datorință.

Preotul *A. Popovici.*

Conferențe preoțești.

Convocare.

Prin aceasta convoc conferența preoțească din protopresbiteratul Târnava pe ziua de Duminecă, în 22 Noemvrie a. c. st. v. în comuna Bobohalma cu următorul

Program:

1. La orele 8 și jum. a. m. se va celebra sf. liturgie, la care vor servi: *a*) Preoții: Petru Popa, din Șilea-maghiară, Emil Vătășan și Iuliu Holder, iar predica o va ținea Elie Ioanoviciu.

b) Serviciul cantoral se va conduce de preoții: Iosif Crișan, Petru Sămărghițan, Traian Popa, Augustin Chețan.

2. La orele 10 și jum. deschiderea conferenței în edificiul școalei.

3. Constatarea membrilor prezenți și constituirea.

4. Discuție asupra serviciului divin și a predicii.

5. Cetirea resol. consist. nr. 9658 Bis. din 14 Aprilie a. c.

6. Ordinul consistorial nr. 11.795 Plen. din 6 Octomvrie 1908.

7. Disertațiune de parohul George Dănilă, despre „Preotul ca catihet la școalele străine“.

8. Petru Pop, din Șilea-maghiară: „Predică contra beției de vinars“.

9. Designarea temelor pentru conferența viitoare și propuneri.

10. Statorirea locului pentru ținerea conferenței viitoare.

11. Alegerea a 2 membri verificători.

12. Incheierea conferenței.

Cetatea-de-baltă, 20 Oct. 1909.

Nicolae Todoran
protop.

Convenirea colegială

a clericilor absolvenți în anul 1883/4.

Pot susținea cu tot dreptul, că frumoasele sărbări centenare aranjate întru amintirea providențialului bărbat Andrei baron de Șaguna s'au încheiat prin convenirea noastră colegială ținută la 5/18 și 6/19 Oct. c. în Sibiiu.

A fost pentru noi o coincidință norocoasă împrejurarea, că am terminat o muncă asiduă de un pătrar de veac tocmai când s'au împlinit 100 de ani dela nașterea nemuritorului arhipăstor.

Intre spiritul marelui arhiereu și între viața noastră psihică a esistat și esistă o legătură internă, ce ca o stea strălucitoare ne luminează căile, cari ne conduc spre idealuri mărețe, spre fapte și gândiri plăsmuite în spiritul genial și gigantic al marelui Andrei!

Profesorii noștri pe cari i-am avut în seminar, atât cei din viață, cât și cei răposați, priveau în Șaguna pe un semizeu, pe un apostol al acestui neam trăit în jale!

„Atâtea patimi plâng în glasul
Cuvântătorului părinte,
Și-atâta dor aprind în inimi
De clipa răsbunării sfinte.
Bătrânul mag înalță fruntea,
Ce sfânt e graiul gurei sale!
Din el va răsări norocul
Acestui neam sfârșit de jale!

. . . .
. . . .

Cuvine-se hirotonirea
Cu harul ceriurilor ție,
Drept vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie!“

In spiritul acestui Moise al neamului românesc au fost crescuți profesorii noștri, în spiritul lui am fost crescuți noi învățăceii lor!

Ani de zile m'a frământat ideia de a realisa această convenire colegială. Și am isbutit. Mulțămirea sufletească mi-am găsit-o în momentele dulci petrecute cu colegii mei, cari își împărtășiau dorințe și dureri, isbânde și nădejdi.

Convenirea colegială și a luat începutul încă Luni dimineața, în 5/18 Oct. n., ziua destinată pentru sfânta cale spre Rășinari. O parte însemnată din colegi sosiră deja în Sibiiu, așa că am putut lua parte și la festivitățile remarcabile centenare.

Luni seara reîntorși din istorica comună am avut o seară de reîntâlnire în restaurantul „Brote“ din palatul arhdiecesei. Așteptam cu nerăbdare să ne sosească colegii. Și veneau, dar veneau încetișor. Când se apropia vre unul de masa colegială, nu-l mai cunoșteam și nu ne mai cunoștea. Vremea a brăzdat pe fețele noastre dungi arse și mohorâte și capetele ne erau înflorite într'o coloare arginție. Se adeverise vorba colegului Manasie Iar, că: „Transformatune-am la fisionomie!“

S'au presentat 18 colegi și anume: S. Alămorean (Alămor), Ioan Alesandru (Ilembac), G. Babeș (Sohodol), J. Banciu (Viștea-sup.), Em. Beșa (Zlatna), I. Broșu (Dârște), Ios. Cațaveiu (Lisa), G. Cimoca (Hidiș), J. Gavrilescu (Țințari), Man. Iar (Simeria), G. Joandrea (Lugoj), I. Manta (Guraräului), Ilie Moga (Săsciori), An. Moldovan (Cara), Dr. P. Oprișa (Brad), Isaia Popa (Ocna-Sibiiului), Val. Popovici (Sibiel) și Dr. P. Șpan (Sibiiu).

Prezidentul comitetului aranjator Dr. P. Șpan într'un discurs înflăcărat bineventează colegii sosiți, arată însemnătatea acestei întruniri; relevă greutățile, sub cari tânjim și ne descopere problemele la realisarea cărora și noi suntem chemați. Strângeri de mână și călduroase îmbrățișări se preschimbă între colegii întruniți. Intre cântece esecutate de taraful lui Brașovean am mai petrecut vre-o 2 ore și cu această seară de întâlnire s'a încheiat.

Marți, în 6/19 Oct. c. am săvârșit în biserica catedrală un serviciu divin pontificat de P. O. d. Dr. I. *Stroia*, protopresbiter cu asistența parohilor colegi Ioan Manta și G. Babeș, cari din prilejul centenarului au fost distinși de I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul nostru *Ioan* cu brâu roșu.

S'a făcut adecă utrenia, în care s'au intercalat ecteniile pentru sănătatea profesorilor și colegilor în viață, colegii I. Popa și I. Gavrilescu au cântat docsologia și în urmă s'a celebrat parastas pentru sufletul nemuritorului arhiereu Andrei și pentru profesorii și colegii răposați.

La orele 9 a. m. ne-am presentat în corpore în sala de recepție a preabunului nostru arhiepiscop și mitropolit Ioan. Prezidentul nostru, colegul Dr. P. Șpan într'o vorbire pătrunzătoare aduce omagiile și tălmăcește Escelenței Sale sentimentele de reverință și supunere. Escelenția Sa adânc mișcat de cuprinsul valoros al vorbirei prezidentului nostru într'un discurs plin de sfaturi părintești mulțămește prezidentului pentru urările de bine, vorbește despre chemarea preoțească, atinge greutățile de tot soiul și ne îndeamnă ca și pe viitor să fim stăruitori în munca desvoltată pentru binele bisericii și al neamului și în urmă ne dă binecuvântarea sa arhierească.

Am mai făcut visite apoi la P. C. S. protosincelul Dr. E. *Roșca*, director seminarial și la profesorii noștri iubiți Dem. *Cunțan* și Dem. *Comșa*. Incăruntitul, dar pururea vioiul nostru profesor de odinioară, păr. Cunțan ne primește cu lacrămi în ochi și în manifestările noastre de recunoștință își află — zice — mângăierea sufletească după munca de 45 de ani de până acum desvoltată întru mărirea lui Dumnezeu și sfințenia Casei Domnului.

Dl profesor Dem. Comșa, care numai în acest an s'a pus în pensiune și căruia prezidentul nostru îi aduce meritoase omagii pentru munca desinteresată ce a desvoltat-o și o desvoaltă nu numai în cadrul specialității sale, dar și întru conservarea artei miraculoase aflate în lucrările țăranului român — ne mulțămește pentru atențiune și ne mărturisește, că deși ajuns în anii bătrânețelor, totuși va lucra și pe viitor și va descoperi nouă comori, cari zac acum neobservate în lucrările de artă ale neamului nostru.

Dupăce ne-am fotografat toți în grupă, am luat masă comună în restaurantul de mai sus. Aici ne-au onorat cu presența și profesorii noștri iubiți Dem. Cunțan și D. Comșa. Prezidentul Dr. Șpan rostește la timp potrivit un discurs plin de însuflețire și golește paharul în sănătatea celor prezenți. Colegul G. Joandrea scoate în relief activitatea valoroasă a profesorilor noștri. Amintește de sfaturile înțelepte și practice ale regretatului director I. Hania, scoate la iveală cuvintele scumpe ca aurul și dulci ca mierea ale decedatului profesor I. Popescu, „Chrisostomul“ pedagogiei românești. Ne aduce aminte de spiritul pătrunzător al savantului profesor răposat Dr. P. P. Barcianu, care:

Deschizând „Cartea Naturii“, necuprinse, fără margini,
Din făpturile din lume și din sfere de imagini
Ticluia o lume nouă, care-n limbi neînțelese,
Preamărea Dumnezeirea, ciripind cântări alese!

Ne aduce apoi aminte de egilul, dar chinuitul profesor decedat în floarea vieții, Dr. I. Crișan, care:

Né ndemna cu graiu-i dulce și cu-a dragostii căldură
Să iubim cu înfocare scumpa-ne literatură!
Ó aveți — zicea — cu dânsa 'n lume vă puteți mândri!
Ne cetea de Văcăreștii, veselul Alecsandri,
De Costin și de Urechiă, de Cârlovă și de Donici:
Reînvia limba-ne dulce povestind din cele cronici!

Cu pietate ne reîmprospătează în memorie activitatea profesorală a decedaților Dr. Nic. Maier și Dr. I. Moga, cari ne-au îmbogățit mintea cu cunoștințe folositoare de cuprins istoric și igienic.

Implorând dela Dumnezeu pentru cei răposați o dulce odihnă în locașurile drepților ne schițează apoi activitatea profesorilor în viață. Ne amintește cu drag de figura biblică a iubitului nostru profesor Simeon *Popescu*, azi profesor în București. Pare că-l văd — zice — cu ce aplomb profetic ne descoperea misteriile din cuvintele sfintei scripturi, cari se întipăreau pregnant în mintea noastră. Trecând la activitatea profesorilor G. Dima și I. Ghibu salută cu căldură pe profesorii prezenți Dim. Cunțan și Dim. Comșa, cărora le mulțămește pentru jertfele aduse pentru a noastră luminare dorindu-le mulți ani fericiți. Profesorii prezenți răspund emoționați.

Prezidentul Dr. P. Șpan dispune cetirea unei frumoase scrisori primite dela scumpul nostru profesor S. Popescu din București. Cuprinsul ei încălzește și reînviorează inimile tuturora. Scrisoarea se încheie cu următoarele:

„Nu mi rămâne decât, dacă trupește nu pot fi cu voi, să vă încredințez, că sufletește sunt între voi și vă zic cu energie: Inainte, tot înainte pe calea pe car ați străbătut 25 ani. Inainte, ca să puteți sărbători cu toții și călătoria de o jumătate de veac, tot cu aceeași mulțămire și vigoare, cu care sărbătoriți acum pe cea de un pătrar de veac“.

Aplause nesfârșite la adresa savantului profesor răsună acum în sala întrunirii. Se decide, ca prezidentul nostru să-i răspundă în mod afabil și recunoscător. Și-au scusat absența prin telegrame colegii Dr. V. Saftu și Sim. Ciuce. Colegii Is. Popa și I. Gavrilescu ne delectau cu frumoase doine naționale, iar taraful lui Brașovean cu arii poporale.

La orele 4 d. a. s'a ținut o ședință administrativă, în care colegii Em. Beșa, I. Broșu I. Manta și M. Iar în discursuri valoroase, arătând greutățile interne și esterne ne desfășură cu vii argumente problemele de real at în munca noastră din viitor.

Colegul Em. Beșa propune, iar cei prezenți primesc propunerea, ca proxima convenire să se țină peste zece ani.

Luând apoi la orele 8 seara o cină de adio ne-am depărtat pe la caminele noastre reîmprospătați în puteri și înviorați în năzuințe cu nădejdea în Dumnezeu, că ne va da putere de viață să mai putem îndeplini o postată de muncă — lungă sau de scurtă durată, Dzeu știe, — pentru preamărirea bisericii ortodoxe, a neamului românesc și a patriei comune.

George Joandrea.

Corespondență.

Un preot vrednic de laudă.

— Mărgineni, 3 Octomvrie.

On. redacțiune! Dați-ne voe să publicăm și noi vre-o câteva rânduri despre faptele și meritele iubitului nostru paroh *George Pop* din Mărgineni, com. Făgărașului, în cursul păstoriei sale ca preot al comunei noastre.

Parohia gr. ort. din Mărgineni s'a înființat cam pe la anul 1870. Pe timpul acela neavând lăcaș Dumnezeesc, moșul iubitului nostru preot a donat unele case, în cari se făcea serviciul divin până la alte dispozițiuni. In acele case au servit ca administratori în curs de 5 ani adormitul în Domnul părintele Mijea din Toderița și actualul preot Iosif Hercigea din Hârseni.

In anul 1875 venind mult doritul și de D-zeu trimisul nostru preot George Pop, ne-a aflat tot în casele donate de moșul său, ținând serviciul divin.

Văzând iubitul nostru preot, că casele numite nu sunt destul de corăspunzătoare, pentru a figura și pe mai departe ca lăcaș d-zeesc, cu trup și suflet s'a pus pe muncă și așa am ajuns de la anul 1892 vedem ridicată în mijlocul satului o falnică și frumoasă biserică, care poate fi de model multora. Insă iubitul nostru preot George Pop a fost ca albina cea diligentă, care văzându-și cojnița gata nu a încetat până nu a împodobit internul cu cele de lipsă. Așa și iubitul nostru preot, văzând lăcașul d-zeesc gata nu a încetat dela muncă până ce nu a înfrumsețat și provăzut sfântul lăcaș cu toate cele de lipsă. Până în anul 1906 fiind provăzută biserica cu tot soiul de icoane, cari și azi se păstrează cu scumpătate, iubitul preot împreună cu fratele său Ioan a adus în anul 1906 un bun pictor din România, care a pictat biserica așa de simpatic și de frumos, încât e raritate. Observăm că spesele de pictură s'au urcat preste 3000 cor., care sumă a plătit-o iubitul preot cu fratele său din averea lor proprie. In anul 1909 adecă în a. c. tot dânșii din avutul propriu au cumpărat pe seama bisericii un Chivot cu 400 cor. In anul 1906 au provăzut sf. biserică cu un orologiu care a costat 900 cor. Iubitul preot încă dela intrarea sa în biserica cea de azi a pus basă la o fundațiune pe seama bisericii, care fond prin o manipulare bună a dlui preot azi s'a ridicat la suma de cincisprăzece mii de cor. Dacă ne va învrednici Dzeu cu un preot harnic, după penzionarea actualului preot, tot dânsul va lăsa o fundațiune care va purta numele dânsului.

Afară de toate acestea bunătăți tot din propriul său a provăzut biserica cu toate ornamentele și cu toate cărțile necesare bisericești.

Dar iubitul nostru preot nu numai la biserica noastră a întins ajutor, ci și la alte biserici. La biserica gr. or. din Berivoiu-mic a cumpărat o evanghelie, la biserica gr. or. din Berivoiul-mare a dat un potir complect, la casa parohială gr. or. din Făgăraș a donat 3 tablouri: ale Excelenției Sale mitropolitului Mețianu, Șaguna și Miron. In 4/17 Octomvrie a ținut parastas în amintirea Marelui Arhiereu Andreiu baron de Șaguna, iar după ținerea parastasului a ținut o cuvântare pentru nemuritorul marele Arhiereu Andreiu și a împărțit pomană. Mai departe s'a însuși membru la fondul cultural, atât dânsul, cât și fratele său Ioan cu 1000 coroane. Au ținut la școala din Făgăraș și la institutul din Brașov, două nepoate pe spesele proprii.

E drept, că după cum se vede din cele specificate mai sus, mult a trebuit să lucre iubitul nostru preot George Pop pentru înflorirea par. gr. or. și la ridicarea bisericii la nivelul de azi. Dar nici pe calea politică nu s'a odihnit, ci unde a fost ceva lipsă în afaceri comunale, în tot locul îl găsim. In cause comunale a fost chiar la Maiestatea Sa în audiență, de a câștigat un loc frumos de pășune în munte pre seama vitelor locuitorilor din comună.

Tot la stăruința dânsului și a harnicului notar George Machao s'a câștigat la comuna Mărgineni târg de țară.

Deci ca încheiere după putința noastră le-am publicat toate acestea fapte ale preotului nostru George Pop, ca să fie exemplu și altora. Voind a se retrage în pensiune, trebue să zicem și să rugăm pre bunul D zeu că și de aci încolo să-l țină în mijlocul nostru, în deplina sănătate la mulți ani, ear de altă parte rugăm pre Tatăl ceresc, ca să ne trimită un preot harnic în locul dânsului, care să fie ca actualul preot, iubitor de biserică și să țină și dânsul serviciu în biserică în toate zilele dimineața și sara, căci acel succesor nu are să mai lucre nimic mai mult, ci tesaurul de azi să-l chivernisească cu chibzuire și cu dragoste creștinească.

Epitropii: *Ioan* și *Danilă.*

Conferențe învățătorești.

Convocare.

Conform înaltului ordin consistorial de dto 17 Septemvrie a. c. 5483 Școl. convoc prin aceasta pre învățătorii și învățătoresele dela școalele noastre confesionale din tractul protopresbiteral al Orăștiei la 1/14 și 2/15 Noemvrie a. c. la școala noastră din Orăștie. Programa este cea comunicată învățătorilor și oficiilor parohiale prin circulariul subscrisului oficiu la 26 Septemvrie Nr. 597/909.

Invit totodată la această conferență și pe toți directorii de școale precum și pe toți iubitorii și sprijinitorii causei noastre școlare.

Orăștie, 21 Octomvrie 1909.

Vasile Domșa
protopresb.

*

Convocare.

In înțelesul ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 Școl. convoc conferența învățătorilor din protopresbiteratul Avrigului pe Duminecă în 1 Noemvrie a. c. și Luni în 2 Noemvrie 1909 în școala din Porumbacul inferior cu următoriul program:

1. Duminecă în 1 Noemvrie 1909 la 8 ore a. m. serviciul divin și invocarea Duhului sânt.
2. Deschiderea conferenței și constituirea biroului.
3. Tema: aritmetica pentru clasa a treia, după treptele formale, tema o va lucra și preda învățătoriul din Secadate Toma Măhăre.
4. Limba română — epistolă familiară, clasa V.; tema o va lucra și preda învățătoriul Ilie Aleman din Avrig.
5. Geografia. Szebenvármegye lakosainak foglalkozása mint beszéd anyag. clasa III; tema o va lucra și preda învățătoriul Iosif Stoica din Sebeșul inferior.
6. Istoria bisericească: Andreiu baron de Șaguna cl. VI. lucrarea o va face învățătoriul Nicolau Voila din Ucea-de-sus.

Luni în 2 Noemvrie 1909.

7. Istoria naturală: Cireșul, cl. IV. lucrarea o va face învățătoriul Ioan Marinescu din Porumbacul inferior.
8. Desemnul în școala poporală; lucrarea o va face Octavian Morariu învățătoriu în Porumbacul inferior.
9. Discuția asupra temelor.
10. Alegerea unei comisiuni permanente de 3 membri pentru studierea trebuințelor școlare din protopresbiterat.
11. Alegerea unei comisiuni permanente de 3 membri, care să presente conferenței propuneri concrete cu privire la temele didactice pedagogice.
12. Stabilirea programului conferenței anului viitoriu.
13. Eventuale propuneri.
14. Incheerea conferenței.

Avrig, 16 Octomvrie 1909.

Ioan Cândea
protopop.

*

Convocare.

Conform circulariului Ven. Consistor din 17 Sept. a. c. Nr. 5483 Șc. convoc pre Domnii învățători dela școalele confesionale gr. or. române din protopresbiteratul Sibiiului la conferențele tractuale fixate pe 1 și 2 Nov. a. c. st. v. cari se vor ținea în Sibiiu în seminariul Andreian cu următorul:

Program.

Duminecă în 1 Noemvrie st. v. a. c.

1. La 9 ore a. m. serviciu divin cu invocarea Duhului sânt.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenței prin comisariul consistorial.
3. Constituirea conferenței și stabilirea definitivă a ordinei de zi pentru temele distribuite:

a) Cum să fie întocmite cărțile de cetire, ca să corespundă situației, în care au ajuns școalele noastre prin noua lege școlară și prin noul plan de învățământ. Disertant Eugen Popescu.

b) Aritmetică pentru clasa a III-a. Lecție practică. Tema o va lucra și preda, în 2 limbi românește și ungurește învățătorul din Ocna, Savu Radu.

c) Limba română. Epistolă familiară în clasa a V-a. Tema o va lucra și preda înv. Nicolae Iordan.

d) Geografia: Szebenvármegye lakosainak foglalkozása, mint beszéd anyag, clasa a III-a. Tema o va lucra și preda înv. din Mohu, Ioan Iancu.

e) Istoria bisericească: Andreiu baron de Șaguna, cl. a IV-a. Lucrarea o va face și preda înv. Isaia Hociotă.

Sibiiu, în 20 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Stroia
protopresb.

NOUTĂȚI.

Parastas. In capela română din Viena, părintele Dr. V. Cioban a oficiat un parastas în zilele acestea pentru odihna sufletului Mitropolitului Andrei Șaguna. A fost de față un public distins și număros românesc din Viena.

*

Adunare generală. „Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina“ este convocată în adunarea generală ordinară pe Duminecă 14 Noemvrie 1909 st. n. în localitățile proprii din Cernăuț.

*

Aniversarea de 400 de ani dela nașterea lui Calvin s'a serbat la Budapesta Duminecă. Conventul reformat a ținut o ședință festivă, în care au vorbit curatorul suprem baronul Bánffy Desider și doi episcopi despre activitatea și însemnătatea reformatorului Calvin. O adresă de felicitare către convent s'a trimis și din partea episcopului ev. săsesc Fr. Teutsch din Sibiiu.

*

Țarul Nicolae al rușilor, cu prilejul întoarcerii sale din Italia, s'a oprit la o stație din Basarabia, unde a primit o delegațiune a nobilimii basarabene. Țarul s'a interesat de situația economică a Basarabiei și de trebuințele poporului.

*

Monumentul marelui istoric Teodor Mommsen a fost desvălit în săptămâna aceasta în fața universității din Berlin. Impăratul Wilhelm a fost reprezentat la festivitate prin unul din fiii săi, prințul August Wilhelm. Au mai luat parte, afară de profesorii universitari berlinezi, câteva delegațiuni sosite dela universități străine, apoi miniștri, primarii Berlinului ș. a., iar lângă monument se aflau fiii și fiicele lui Mommsen. Monumentul înfățișează pe istoric șezând și uitându-se la cartea deschisă ce stă înaintea sa. Rectorul universității a cuvântat despre Mommsen ca istoric, ca politic, și ca om; — la sfârșitul vorbirii prințul, precum și fiicele lui Mommsen, au depus cununi de laur la picioarele monumentului.

*

Convenirile săptămânale se vor ținea de azi înainte în fiecare Sâmbătă sara la restaurantul Brote din Palatul arhiepiscopiei. Invităm deci pe toți membrii inteligenței române din loc la aceste *cini comune.*

*

Dl Alexandru Lebu, mare proprietar și generos sprijinitor al clasei noastre de mijloc, a binevoit a se înscrie în șirul membrilor fundatori ai Reuniunii sodalilor români din Sibiiu cu taxa de 100 cor. Fie ca fapta atât de grăitoare a domnului Lebu să afle cât mai mulți imitatori.

*

Un premiu de 50 coroane a obținut dl Teodor Câmpan, învățător în Micherechi, dela banca „Bihoreana“ din Oradea mare, pentru instruirea cu succes a adulților analfabeți.

*

Incă o biserică gr. or rom. în America. Ni se scrie, că Duminecă în 31 Octomvrie nou preotul *Simion Mihălțianu,* cu mare solemnitate a pus peatra fundamentală a noului locaș dumnezeesc ce se va zidi în orașul Garri-Indiane, purtând chramul Pogorârea Duhului Sfânt.

*

Dela Cernăuț. Decanul facultății de filosofie a comunicat studenților români, că senatul universitar a respins memoriul lor. Pe tabela neagră a universității s'a lipit un aviz al senatului universitar, prin care studenții români sunt provocați, în interesul lor propriu, să nu mai turbure prelegerile profesorului Milcovici, aceasta fiind în contra regulamentului și a libertății învățământului. Studenții români sunt foarte nemulțămiți de această hotărâre a senatului, și vor ținea o întrunire nouă la universitate.

*

Poporațiunea Franței a scăzut în primele șase luni ale anului 1909 cu 28·203 de suflete. Cazurile de moarte cresc mereu, iar numărul nașterilor scade.

*

La fondul Andrei baron de Șaguna pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: maestrul cismar Nicolae Bordea din prilejul împlinirei vârstei de 50 de ani și din al căsătoriei ficei sale Aneta cu dl Petru Stângu, cor. 2·50; Nic. Băieșan, par. (B. Isbita) 1 cor.: Istinie Baștea, învățăcel faur, 50 bani; mai mulți diferența de cor. 1·50 dela jerba pe cosciugul răposatei Elena Roșca n. Pop; Nicolae Florea, înv. faur, 50 bani și Vic. Tordășianu, prezid,. 10 bani.

*

Explozie. In minele de aur dela Iara în Munții apuseni, în urma unei explozii de dinamită, s'a întâmplat o nenorocire: s'a surpat o mină și a îngropat șase lucrători, dintre cari unul cu numele Gherasim a fost strivit total, ceialalalți au rămas greu răniți. S'a deschis o cercetare.

*

In Maria-Teresiopol (Szabadka) s'a început în săptămâna aceasta procesul pornit contra acuzaților pentru omor: Maria Haverda, Aladár Iánossy și Ant. Vojtha. Se știe că în luna lui Aprilie a. c. Al. Iánossy a împușcat cu revolverul pe bătrâna Haverda, mama Mariei Haverda, care împreună cu Vojtha sunt acuzați că complici în acest omor. Procesul urmează în mijlocul unui viu interes al publicului ascultător.

*

Una alta. In coloanele informațiunilor, scrise de condeele agere ale unor confrați, cetim următoarele: „La distribuirea de premii, care s'a făcut... în sala festivă dela Trocadero... aflăm într'o publicație *ad-hoc* (?) că tinărul Alexandru Zamfirescu, *membru al Academiei*, a obținut le prix d'excellence“. — Dacă răposatul Dr. Mera din Șiria a fost, cum ne asigură alți confrați, un frumos *bănățean*, de ce oare n'ar fi și junele Alexandru Zamfirescu, la vrâsta de vre-o 18 ani, *academician*, premiat cu un premiu de școlar excelent..

*

Gicht și reumă. Junghiuri, dureri de șolduri și în crucea spinării, dureri de picioare, chiotori și muschi și paralisie le vindecați mai simplu și mai repede prin *„Salba Goultheria a lui Ö·kény“*. Miile de scrisori de mulțămită dovedesc că nu există alt mijloc mai bun, cel ce a cercat-o odată o recomandă mai departe. Un tub 1 cor. 60 b. 3 tuburi franco 5 cor. prin rambursă a se comanda dela Farmacia Apostolului Budapesta, Iózsef kőrut 64. Depot 90.

*

Cel mai plăcut mijloc de înfrumsețare, care cu drept cuvânt e fără păreche, e fără îndoială „Crema Margit“ a lui Földes, care și-a câștigat simpatia damelor, e folosită chiar și de domni, fiind cu totul nestricăcioasă, delătură în câteva zile tot felul de necurățenii din obraz, pete de soare, sgrăbunțe, coși etc. și împrospătează și întinerește obrazul. Nu se folosește numai pentru pielea obrazului, ci pentru albirea gâtului, a umerilor și a mânilor. Dame vorbesc cu patimă despre efectul repede și sigur al aceleia. O tigaie mare costă 2 cor., una mică 1 cor., în toate farmăciile. Se trimite prin poștă de fabricantul Clemente Földes, farmacist Arad.

*

E interesant anunțul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă și-a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărți și reviste.

„Luceafărul“ Nr. 21, a apărut cu următorul sumar: I. Agârbiceanu: Apariții bolnave în societatea noastră. A. Mirea: Traducând pe La Fontaine ... (poezie). Ion Gorun: Pe lumea cealaltă. Victor Eftimiu: In casa de peste drum... (poezie). Al. Cazaban: Căprioara. Z. Bârsan: Sonet (poezie). G. Panu: O discuție la Junimea. Dări de seamă: Tudor Pamfile: Jocuri de copii (E. H.). Cronică: Adunarea generală a „Asociației“. Centenarul lui Șaguna. Concertul „Reuniunii române de muzică“ din Sibiiu. Teatru românesc în Sibiiu. † A. Baltazar. † Cesare Lombroso. Iancu Prostu. Știri. — Poșta Redacției. Ilustrațiuni: Comuna Sâniosif. Fruntariul bisericii din Sâniosif. Moșnegi din Sâniosif. Babe din Sâniosif. Casa parohială din Sâniosif. Tineretul din Sâniosif. Tineretul din Sâniosif la „Invârtită“ (1909).

*

Din putere proprie, exemple de gândire nobilă, de putere de muncă etc. trad. din l. germană de *N. Petra-Petrescu,* Sibiiu, tip. arhid. 1909. Un vol. de 162 pp. Prețul 40 fil. — Volumul „Din putere proprie“ poartă nrul al 35-lea din „Biblioteca Pop. a Asociațiunii“, și este unul dintre cele mai folositoare ale bibliotecii acesteia. Ni se înfățișează câteva exemple, bine alese, din viața oamenilor însemnați ai omenimii; și adecă a următorilor: *Faraday,* marele fizician englez, Elias *Howe,* care a inventat mașina de cusut, *Davy* naturalistul și prietinul omenimii, Iohn *Walther,* „tatăl“ marelui ziar „Times“, *Fulton,* care a descoperit puterea vaporului, *Stephenson,* constructorul primei locomotive, și în sfârșit arheologul *Schliemann,* vestit pentru desgropările dela Troia. Cartea aceasta e vrednică de a fi recomandată cu toată căldura, în deosebi părinților și tinerimii noastre școlare.

Mulțămită publică.

Bunii creștini *Bucur* și *Maria Poplăceanu* din Rășinari, acum în Craiova (România) au făcut pe seama bisericii din Șelimbăr următoarele dăruiri:

O evanghelie, în preț de 20 coroane. Un molitvelnic, în preț de 8 coroane. Un apostol, în preț de 9 cor. 50 fil. O cădelniță, în preț de 18 coroane. Un rând întreg de vesminte preoțești, în preț de 190 coroane. Bani gata odată 10 coroane și apoi acum de curând 300 de coroane, contribuire la edificarea bisericii nouă. Le aduc și pe această cale cele mai sincere mulțămiri pentru aceste daruri făcute casei Domnului.

Șelimbăr, 19 Octomvrie 1900.

Nicolae Vlad,
paroh.

Poșta redacției.

Dlui C. O. în Coro. Se va publica imediat, cum isprăvim cu materialul de natură mai urgentă.

„Către învățători“. Ne pare rău, dar nu putem publica nici acest articol al Dtale, scris cu bună intențiune, dar cu foarte mare grăbire. Iar lucrul pripit nu e bun, cum prea bine știi.

Teatru german.

Sâmbătă se dă: *„Fedora“* dramă. Duminecă d. a. *Die Berühmte Frau,* iar sara *Herbstmanöver.* Luni *Die Förster-Christel.* Marți *Herbstmanöver* Mercuri *Don Carlos* Joi *Ein Ehrenwort* și Sâmbătă *Der fidele Bauer.*

O răceală

aduce cu sine în multe casuri boale serioase. 3 (330) 2—5

Emulsiunea lui Scott

împiedecă totuși cu resultat desvoltarea ei mai departe. Curățenia părților ei constătătoare, mistuibilitatea ei ușoară, precum și puterea ei de nutremânt, au câștigat între medici, moașe, părinți și pacienți pentru *Emulsiunea lui Scott* renumele de cel mai de încredere mijloc contra tuturor felurilor de boale de piept și gât.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției a experiențelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

se numește în toate părțile ca Emulsiune model, neîntrecută.

Prețul unei sticle originale c. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 385/1909. [404] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa II **Măceu**, tractul Haţegului, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii subsemnatutui oficiu în terminul anunţat. In acest timp, conform dispoziţiilor regulamentare, se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Nr. 508—1999 of. ppres. [405] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a **Plopiş**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, în care timp concurenţii se pot prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta ori celebra după prealabila încuviinţare din partea subscrisului.

Lăpuşul ung. (Magyarlàpos) 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Duma
protopop.

Nr. 1031/1909. [406] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Valcele** (Előpatak) staţiune balneară de primul rang în patriă, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Rom“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele cnprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiei preoţeşti.

Doritorii de a competa la acest post vor avea a-şi aşterne rugările instruite cu documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis având a să prezenta cu prealabila încuviinţare a subscrisului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, celebra sau cuvânta.

Breţcu, (Bereczk) în 20 Oct. 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Treiscaunelor în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 539/1909. [407] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Noşag**, în protopresbiteratul Devei, în înţelesul ordinului consistorial dela 11 August a. c. Nr. 9460 Bis. să publică concurs cu termin de 30 de zile de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să vor prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, 19 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

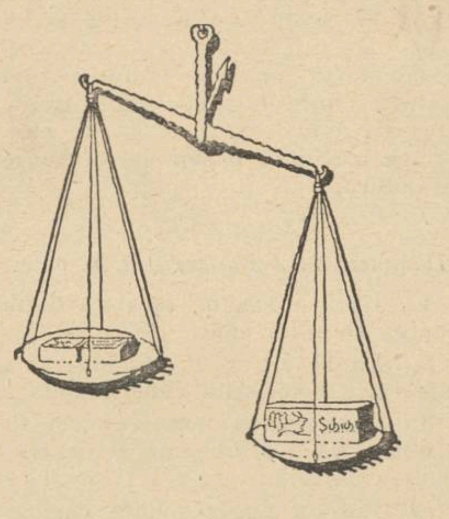

La cumpărarea şi compararea săpunului e a se observa

calitatea
preţul şi
greutatea.

Nici un săpun din lume nu e cu toate însuşirile lui bune, curăţenie, putere de spălat, şi eftinătate, ca săpunul

Schicht.

(394) 2—4

Nr. 383 [403] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant din comuna **Glodghilesti** protopresbiteratul Iliei, se publică concurs în termin de 15 zile.

Emolumentele sunt:

Salariu 600 cor. cuartir şi lemne de foc.

Cu începutul anului viitor fundamental cor. 1000 prin întregire dela stat.

Cuincuenalele se computĕ, începând dela alegerea definitivă la această şcoală

Cel ales va avea să cânte cu copii în biserică Duminecă şi sărbători

Concurenţi au aşi aşterne cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere, a se prezenta în biserică spre aşi arăta desteritatea în cântări.

Ilia, la 17 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral.

Zevedeiu Mureşan
adm. protop.

Aduc la cunoştinţa Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch şi vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi cină.

(408 1-6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

Gicht şi reumă

Junghiuri, dureri de şolduri şi crucea spinării, dureri de picioare, chiotori şi muschi şi parelisie le vindecaţi mai simplu şi mai repede prin „Salba Gaultheria a lui Örkény“. Miile de scrisori de mulţămită dovedesc că nu există alt mijloc mai bun, cel ce-a cercat-o odată o recomandă mai departe. Un tub 1 cor. 60 b. 3 tuburi franco 5 cor. prin ramburs a-se comanda dela **Farmacia Apostolului, Budapesta Iózsefkörut 64, Depot 90.**

(392) 1—5

Frumseţa

Dorinţa cea mai ferbinte a oricărei dame e fără îndoială: a fi cât mai frumoasă, şi spre a ajunge acest scop, ea prinde orice ocaziune, îşi spoeşte obrazul cu mijloacele cele mai de necrezut, ceeace în cele mai multe cazuri are ca urmare, că obrazul, în loc să se înfrumseţească, se ruinează, astfel, că are lipsă de un timp îndelungat şi de o îngrijire deosebită, pănăce din nou e restabilit.

Singurul succes în lume, pe care l-a dobândit farmacistul Clemens v. Földes cu crema lui Margit (cu deosebire în Francia şi Germania) a îmbărbătat pe mulţi oameni la imitarea acestui mijloc renumit, nestricăcios, care singur are un efect miraculos în contra tuturor necurăţeniilor de piele, cum sunt pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele etc. Se înţelege, aceasta nimănui nu i-a reuşit, căci secretul producţiunei **Cremei-Margit** îl cunoaşte excluziv numai inventatorul şi fabricantul, care şi păzeşte acest secret, prin aceea că tot singur pregăteşte acest preparat. Se vede dar că **Crema-Margit** rămâne deapururea aceiaşi; pregătirea ei e conştienţioasă, din care cauză şi efectul ei e repede şi sigur. Admoniem deci damele, a-şi spoi obrazul cu fel şi fel de alifii; să folosească numai acel mijloc, care e recomandat şi de medici renumiţi din Anglia, Francia şi America, **ca unicul mijloc cu efect sigur, nestricăcios şi bun pentru susţinerea frumseţei.** Acest renumit mijloc de frumseţă e **Crema-Margit** a lui **Földes**, care deja după o întrebuinţare de 3—4 zile schimbă pe deplin pielea feţei, pistruele, petele de ficat, sgrăbunţele, roşaţa de faţă şi mâni le depărtează, iar feţei îi împrumută frumseţă ideală, împrospătare şi tinereţă. Pe lângă toate acestea **Crema-Margit** e cu totul nestricăcioasă. O dosă costă 1 cor. **Săpunul-Margit** 70 fileri. **Pudra Margit** (albă, roză, şi crême) 1 cor. Toate aceste mijloace pot fi folosite şi separat. **Crema-Margit** a lui **Földes** se poate căpăta în toată farmacia mai mare, dacă însă undeva nu se află de vânzare, doritorul să se adreseze direct inventatorului **Clemens v. Földes**, farmacist în Arad.

Depozit central în Sibiiu (Nagyszeben): Guido Fabritius, fabrica de săpun a lui Gustav Meltzer, parfumeria Meltzer, drogueria Carl Morscher, Carl Müller, Ervin Rummler, Pissel & Schmidt; în **Agnita**: Wilhelm Fröhlich; în **Sighişoara**: A. W. Lingner; în **Mediaş**: Iosif Obert. [109] 8—8

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1 75

Planul oficios de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte gratis şi franco.

Fiecare participant primeşte după tragere lista oficioasă de tragere.

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

19 Noemvrie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg 36.**

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 3—10

O vai!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

O să mă înnec de această tusă rea!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 7—26

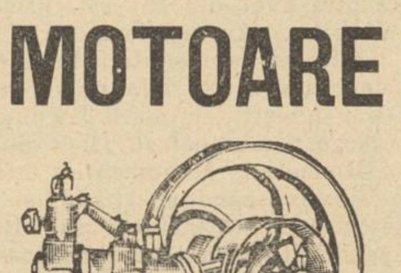

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Lifereazǎ în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.
Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. . . . . Condiţii de plată favorabile.

(329) 5—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 39—52

! ! !

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că **Hotelul, Restaurantul** și **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă și anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și **vinuri veritabile în butoiu și în sticle.**

Mulțămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă

Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 5 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Cel mai mare câștig în cas norocos 1 milion coroane.

Câștiguri de 600,000 K, 400,000 K.

Nu întârziați

a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU
Str. Cisnădiei 1

BRAȘOV
Str. Mânăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** și **20 Noemvrie**

¹/₈ los original	¹/₄ los	¹/₂ los	¹/₁ los
cu prețul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poștale și planuri de joc se pun la dorință franco la dispoziție. (385) 5—8

200,000 K, 100,000 K.

90,000 K 80,000 K. etc.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 10—52

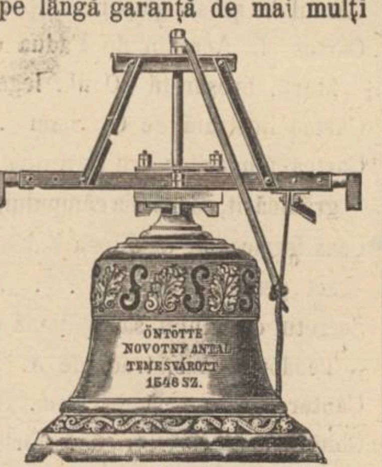

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Albituri

pentru

Domni și Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate, : : întotdeuna cele mai nouă, lifereză : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(332) 9—10

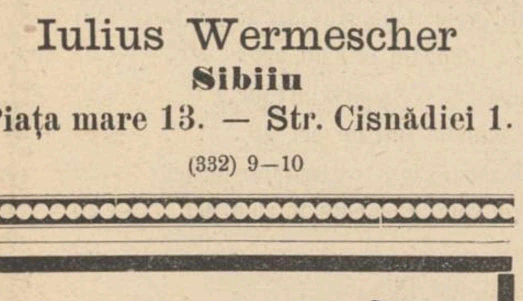

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 7—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Calendar de noroc pe 1910.

Numerii la acest calendar de noroc au fost compuși de copii orfani. Alege iute numărul aflător lângă ziua nașterii sau numelui Dtale, căci favoarea unui moment a adus deja unora bogăție și bunăstare.

Januar		Februar		März		April		Mai		Juni		Juli		August		September		Oktober		November		Dezember	
1	2101	1	92450	1	79351	1	55505	1	2217	1	19470	1	37208	1	3516	1	74906	1	4376	1	55582	1	78861
2	51676	2	2906	2	13195	2	45913	2	11138	2	9901	2	35870	2	11177	2	7919	2	13188	2	9965	2	33310
3	7901	3	79375	3	2132	3	7907	3	64719	3	69017	3	23405	3	66725	3	66760	3	19465	3	19539	8	78966
4	18302	4	46551	4	11118	4	19140	4	74915	4	17367	4	7903	4	78986	4	55214	4	66733	4	65936	4	64771
5	19505	5	33405	5	90603	5	64727	5	90945	5	66711	5	19428	5	9903	5	2226	5	52273	5	51689	5	22696
6	69005	6	24927	6	19138	6	52402	6	79373	6	2206	7	78852	6	18344	6	66709	6	9962	6	13194	6	4385
7	75802	7	92896	7	90924	7	9408	7	19142	7	9987	6	9415	7	74998	7	16026	7	7918	7	6788	7	13989
8	20201	8	79050	8	64703	8	19144	8	6785	8	13191	8	19594	8	67823	8	64757	8	19143	8	18394	8	74931
9	19418	9	38707	9	2212	9	64710	9	92872	9	74909	9	52261	9	66654	9	16039	9	74922	9	19579	9	67810
10	45902	10	90902	10	11194	10	18303	10	91601	10	13968	10	63244	10	90917	10	3504	10	64830	10	33389	10	55377
11	39101	11	35801	11	20209	11	74987	11	3116	11	53848	11	69012	11	91610	11	64728	11	55584	11	39116	11	55535
12	67802	12	23903	12	63913	12	55249	12	19148	12	63903	12	9998	12	79047	12	75829	12	52150	12	66611	12	9442
13	79029	13	23382	13	74904	13	19421	13	92427	13	11156	13	74967	13	11162	13	92880	14	13199	13	64839	13	19582
14	2256	14	92443	14	3509	14	3107	14	17853	14	19149	14	79031	14	33439	14	7911	14	7922	14	46560	14	66700
15	11109	15	37993	15	19434	15	69032	15	9992	15	78955	15	39106	15	24942	15	19134	15	17862	15	37979	15	53834
16	19129	16	33101	16	66702	16	78900	16	22603	16	20217	16	46558	16	9948	16	64722	16	75817	16	66738	16	11178
17	78852	17	91221	17	52130	17	2907	17	33308	17	18348	17	23466	17	18364	17	55579	17	63236	17	37233	17	9468
18	6776	18	33499	18	4358	18	75848	18	45915	18	78967	18	37221	18	92759	18	19141	18	17859	18	24949	18	78982
19	18337	19	13956	19	9969	19	67803	19	91225	19	16023	19	38664	19	66766	19	11162	19	9917	19	9990	19	64843
20	19484	20	19458	20	18322	20	20208	20	39186	20	3138	20	34959	20	55574	20	69022	20	66764	20	75814	20	53846
21	2188	21	20216	21	19553	21	11161	21	79369	21	74930	21	66603	21	2276	21	55527	21	55213	21	11173	21	9481
22	13186	22	3502	32	20203	22	9462	22	2201	23	55557	22	55531	22	13957	22	9461	22	55503	22	2917	22	19564
23	91202	23	13997	23	67806	23	52295	23	18373	23	2273	23	52284	23	74964	25	78979	23	11150	23	74996	23	63912
24	2122	24	91220	24	55566	24	78885	24	78866	24	11124	24	74907	24	67819	24	53830	24	16036	24	64726	24	74927
25	6796	25	9496	25	75838	25	69031	25	52419	25	19574	25	39104	24	79033	25	74992	25	67809	25	33383	25	9487
26	51699	26	90940	26	39112	26	2147	26	2260	26	69038	26	46563	26	2916	26	51695	26	7914	26	38732	26	17856
27	2201	27	19494	27	22641	27	7910	27	19541	27	52436	27	4398	27	11188	27	2204	27	19577	27	66658	27	63909
28	17374	28	79034	28	45918	28	74901	28	78989	28	55355	28	16040	28	67816	28	18329	28	66758	28	74949	28	66677
29	52209			29	78877	29	53828	29	53848	29	74939	29	20207	29	75825	29	19545	29	19555	29	45903	29	75843
30	3103			30	35811	30	17358	30	2181	30	67812	30	19524	30	9988	30	78890	89	64713	30	66607	30	69027
31	16014			31	20224			31	19132			31	18381	31	11173			31	75805			31	2174

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă a XXV-a reg. ung. priv. va avea loc în **18** și **20 Noemvrie 1909.**

Prețul losurilor clasei I. sunt:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☞ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau și prin ramburs. ☜

La loteria precedentă a fost câștigul principal de 400,000 cor. cu losul Nrul 66614 ⁸/₈ a cincia oară câștigat la noi.

Mai ușor se comandă prin mandat poștal. Checuri poștale pentru trimiterea fără cheltueli a sumei stau gratuit la dispoziția on. noastre clientele. După fiecare tragere se trimite celui interesat lista oficioasă de tragere. (389) 2—4

Numerii de noroc sus indicați se capătă exclusiv numai la

Cassa de bancă GAEDICKE BUDAPESTA, IV. Kossuth-Lajos utcza II.

La a 6 clasă finită a fost câștigul principal de 100,000 cor. la noi a cincia oară câștigat cu losul Nr. 71039 ⁴/₄, care număr a fost însemnat în calendarul nostru de noroc.

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

	Cor.
Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influinţa mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	—·20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvè	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea către fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·26
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul nnui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentrn desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul nnui esemplar broşurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8—
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr. 1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„ 2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul	—.12
„ 3. Insurătoarea soarelui	—.12
„ 4. Fiiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zina munţilor	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„ 8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„ 9. Fiiul oii, basm	—.12
„ 10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„ 2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act	—.20
„ 5 Discreţie fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„ 7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„ 8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„ 9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„ 10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	— 20
„ 11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr. 1. Pe neaşteptate	—·08
„ 2. Pentru ce-am rămas flăcău bătrân	—·16
„ 3. La anul nou	—·08
„ 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„ 5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărţi literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preţ, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu preţuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis şi franco oricui. (399) 2—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustraţiuni,

Preţul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărţile sus notate se pot comandà şi dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Nr. 116 Sibiiu, Marţi 27 Octomvrie (9 Noemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Programul noului partid.

Sibiiu, 8 Noemvrie n.

Nu ştim, dacă e adevărat ori nu, aceea ce se spune şi se scrie, că noul partid politic maghiar, numit *social-creştin*, al cărui program l-am dat în estras în numărul trecut al ziarului nostru, ar fi înfiinţat în scopul de a se pune în înţelegere cu naţionalităţile, pentruca cu ele împreună să formeze un partid puternic în ţară, gata şi în stare de a lua lupta cu toate celelalte partide regnicolare, cari şi-au cam trăit traiul şi şi-au mâncat omenia în faţa alegătorilor. Ştim însă, că programul noului partid, aşa cum e compus, nu va mulţămi şi nu va atrage naţionalităţile. Din contră, le va face să creadă, că şi partidul acesta politic maghiar e ca şi celelalte, şi cu nimica mai bun, — vrea numai sprijin dela naţionalităţi, pentru a se putea întări, dar de dat nu va da nimica!

Durere, în privinţa aceasta naţionalităţile au foarte triste esperienţe. Să luăm de esemplu partidul independist de astăzi. Până era aşa zicând în faşe, desconsiderat de cei dela putere şi nebăgat de nimenea în seamă, erau foarte bune naţionalităţile pentru a înmulţi numărul ostaşilor înrolaţi sub steagul independenţei ţării, şi să accentua cu multă căldură principiul egalei îndreptăţiri a tuturor popoarelor din ţară, iar esecutarea conştienţioasă a legii de naţionalităţi era punct de program, pentru care lupta partidul independist de odinioară. Şi astăzi, când acest partid a ajuns să formeze majoritatea în parlamentul ţării, ce vedem? Că e mai maşter faţă de naţionalităţi decât chiar şi partidul liberal de odinioară, care faţă de naţionalităţile nemaghiare încă are destule păcate.

Ori să luăm partidul poporal, asemenea la putere, ca parte din coaliţie. Acest partid încă s'a format sub egida împăcării cu naţionalităţile, şi şi-a stabilit la început ca punct de program esecutarea legii de naţionalităţi, pentruca mai târziu, dupăce a prins rădăcini în ţară, să abandoneze acest punct de program şi să strige şi el în cor cu ceialalţi şovinişti, că în ţara aceasta nu esistă decât un singur popor, cel maghiar, şi o singură cultură, cea maghiară!

Tare ne temem deci, că aşa au să o păţiască naţionalităţile şi cu noul partid maghiar, cu *al social-creştinilor*, şi de aceea credem, că toate naţionalităţile se vor purta faţă de el cu anumite reserve, impuse de resoane politice. Dacă scopul înfiinţării noului partid ar fi fost cu adevărat împăcarea naţionalităţilor, atunci programul partidului trebuia să fie mai bine precisat, ca să inspire încredere naţionalităţilor. Prin aceea însă nu se va simţi nime atras spre noul partid, că i se spune, că în şcoală *poate* fi admisă şi limba vorbită de poporaţiunea din localitate, şi că la justiţie şi în celelalte oficii publice *poate* să fie întrebuinţată şi limba maternă a celor ce nu ştiu ungureşte, pentrucă acesta e lucru de sine înţeles. Cum să se înţeleagă judecătoria cu cel ce nu ştie ungureşte, decât în limba pe care acesta o cunoaşte? Şi cum să se înţeleagă învăţătorul în şcoală cu copilul care ştie numai limba maicei sale, decât iarăşi numai în limba acestuia? Nu în mod facultativ, deci, ci în mod *imperativ* trebue aduse în privinţa aceasta dispoziţiile necesare legale, şi tot în mod imperativ trebue să le ceară şi partidul, care contează la sprijinul naţionalităţilor, ori aşteaptă ca şi acestea să intre în şirurile membrilor săi.

Trebuia deci să se spună clar în programul partidului, că se *pretinde* respectarea autonomiei bisericilor nemaghiare şi îndreptăţirea lor de a-şi avea şcoalele proprii confesionale, cu limba lor ca limbă de propunere, şi *se pretinde* respectarea dispoziţiunilor cuprinse în legea de naţionalităţi cu privire la limba de pertractare la judecătorii şi alte oficii publice, care nu *poate* să fie si a părţilor, cari au de lucru pe la judecătorii, ci *trebue* să fie a acestora. Deci nu părţile au să se acomodeze cunoştinţelor de limbi ale domnilor judecători, ci domnii judecători părţilor! Ei au să cunoască limbi, nu părţile!

Programul deci nu ne ispiteşte. Dar altă împrejurare ne face să privim totuşi cu simpatie la noul partid politic maghiar, anume faptul, că e partid *creştin*, din care nu vor putea să facă parte toate veniturile evreeşti, ca din celelalte partide regnicolare. Iar partid creştin fiind, va ţinea poate mai mult decât celelalte la principiul evangelic: „*Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face!*“ Şi naţionalităţile nemaghiare din patria aceasta ar fi foarte fericite, dacă cel puţin în măsura aceasta s'ar afla oameni în ţară, cari să le lase nejignite în drepturile şi în interesele lor.

Proces de presă. Ziarul nostru are iarăşi proces de presă, şi anume, pentru reproducerea din a te foi, în numărul 67 din anul acesta, a *memorandului medicilor români*, prin care aceştia îşi motivează neparticiparea la congresul medicilor, convocat la Budapesta. Procesul acesta al ziarului nostru înseamnă o direcţie nouă în procedura judecătoriilor ungureşti faţă de presa nemaghiară. S'a întâmplat adecă lucrul aşa, că toate foile româneşti dela noi au reprodus din ziarele din România memorandul numit, cu cuvinte de laudă la adresa medicilor din Bucureşti pentru energia cu care şi apărau punctul de vedere. L-a reprodus deci şi foaia noastră, însă cu reservele cuvenite, că *nu se identifică cu cuprinsul memorandului, şi nu-i aprobă tonul în care e ţinut.* Şi lucru ciudat, celoralalte foi româneşti, cari au lăudat memorandul, nu li s'a făcut proces de presă pentru reproducere, dar ni s'a făcut nouă, cari *n'am aprobat memorandul.* Ceva de tot nou e apoi faptul, că cu toatecă s'a anunţat la judele de instrucţie din loc persoana care a dispus publicarea memorandului în ziarul nostru şi a *luat asupra sa toată răspunderea în faţa judecătoriei*, domnul jude de instrucţie din Cluj nu a acceptat responsabilitatea acestei persoane, ci prin hotărâre a decretat, că răspunderea are să o poarte redactorul responsabil al ziarului nostru, dl T. V. *Păcăţian*. Apelul înaintat la tribunalul din Cluj în contra hotărârei judelui de instrucţie nu a avut nici un succes, pentrucă tribunalul a *aprobat* hotărârea judelui de instrucţie. E deci evidentă deosebita . . . . consideraţie, cu care să poartă domnii din Cluj faţă de dnul *Păcăţian*, de regulă cam tot atunci, când apare câte un volum nou din „*Cartea de Aur*“.

Procesul Românilor gr. or. din Budapesta, intentat în numele neuitatul Dr. *Alesandru Mocsonyi* şi consoţii în contra Grecilor prin dnul advocat Emil *Babeş* pentru recunoaşterea comunităţii de avere, în urma apelaţiei actorilor ajungând la curie, săptămâna aceasta se va refera în senatul I. civil al curiei, de către distinsul judecător *Istvánffy*, referentul ordinar al proceselor de asemenea natură. Prezidentul nou al senatului, fostul ministru de justiţie *Günther*, — cum ni se scrie — nu va lua parte la pertractarea acestui proces, ci va ceda presidiul altei persoane, dupăce ca fost advocat era angajat în procesul mănăstirilor din partea Sârbilor. Să consideră deci interesat, resp. preocupat în chestie. Asemenea nu va lua parte dl judecător Dr. G. *Plopu*, ca membru al comunităţii române interesate în proces. Românii din Budapesta au cele mai bune nădejdi, că curia nu va încuviinţa sentinţele defavorabile combătute cu argumente valoroase din partea Românilor, cu toatecă advocatul Grecilor este deputatul Dr. *Nagy Emil*, politician de influinţă.

Pentru Seminarul „Andreian“.

— Un apel. —

Centenarul lui Şaguna a înviat în sufletele noastre nu numai figura de preot desăvârşit a sărbătoritului, ci totodată şi conştiinţa noastră: sufletele noastre nu s'au ridicat numai în semn de rugă, către Dumnezeu, dela care ceream odihna celui ce în viaţa sa, trăită pentru alţii, n'a ştiut ce e odihna, ci şi în formă de jurământ, că virtuţile lui vor fi şi ale noastre şi idealul lui va fi şi idealul nostru. In aceasta din urmă zace cea mai mare importanţă a zilelor de pomenire a lui Şaguna, învierea duhului său printre noi, a acelui duh, prin stăruinţele căruia s'a săvârşit acea minune a redeşteptării şi întăririi noastre naţionale.

Pretutindeni în largul cuprins românesc, în care s'a sărbătorit amintirea lui Şaguna, a răsunat *această* coardă; şi ea e un semn că epigonii nu şi-au uitat datoriile, nici faţă de cei ce ni-au lăsat moştenirea de azi, dar nici faţă de problemele vieţii noastre naţionale *de mâne.*

Dar, că aceasta aşa şi *e*, iar nu numai că aşa *pare a fi*, asta ar trebui să o dovedim, spre cinstea numelui lui Şaguna, pe care altcum l-am fi batjocorit numai, — şi spre a noastră mai ales, nu numai prin vorbe şi mărturisiri, ci *prin fapte.* Să dovedim, că ne ştim înălţa şi prin fapte la acea treaptă a cultului lui Şaguna, la care ne-am avântat prin vorbe!

Şaguna nu mai are nevoie de nimic, acolo unde e, nici chiar de pomenirea noastră. Deci ceeace vom face *în spiritul lui,* vom face *nu pentru el,* ci pentru noi şi pentru urmaşii noştri, de cari suntem datori a îngriji cu acelaş devotament cu care au îngrijit înaintaşii noştri de noi. Şaguna nu mai are nevoie de nimic, dar noi, noi mai avem multe şi însemnate nevoi, pe cari trebue să le împlinim în conştiinţa, că prin acestea ne înălţăm noi pe noi în faţa noastră şi în faţa viitorului. Din programul lui Şaguna, din acel program, despre care a zis Bariţiu că Românii vor avea să lucreze o sută de ani până ce vor ajunge să-l poată traduce în realitate, mai sunt atâtea şi atâtea puncte nerealizate pe deplin, puncte a căror împlinire ni-a rămas nouă moştenire.

Datoria noastră e să toarcem firul început mai departe, predându-l la rândul nostru, celor ce ne vor lua locul.

Şaguna a înţeles, cu o agerime aproape de admirat pentru timpurile şi împrejurările în cari a lucrat, că problema religioasă e în acelaş timp şi o problemă culturală per eminentiam, şi potrivit acestei convingeri a lui a lucrat şi pe terenul practic, înălţând şi întărind aşezăminte bisericeşti-culturale, cari să facă din biserică o fortăreaţă, nu numai supt raportul confesional, ci mai ales supt cel naţional. Intre cele mai mari lucruri pe cari le-a făcut Şaguna *pentru noi* e şi seminarul, care azi îi poartă numele lui şi care e şi azi aproape pe aceleaşi baze puse de Şaguna. Atâtea lucruri s'au schimbat în deceniile din urmă, — dar această şcoală a rămas aproape aceeaşi, şi în unele privinţe n'a fost rău că a rămas astfel. Dar vremile de azi cer mai mult decât se cerea înainte cu atâtea decenii. E o convingere generală, căreia i s'a dat expresiune şi în adunările noastre bisericeşti, că cea mai înaltă şcoală a noastră din arhidieceză nu mai corespunde trebuinţelor de azi, şi că locul ei trebue să îl ia cât mai curând o şcoală nouă, care să îngăduie şi un avânt nou. E ştiut lucru, că Sinodul arhidiecezan dela 1907 a hotărât chiar ridicarea unui nou seminar, şi aceasta e o hotărâre de o importanţă în adevăr epocală, căci dacă vom ajunge în timpul cel mai scurt la o şcoală bună, supt toate raporturile, am câştigat mijlocul cel mai sigur de regenerare a întregei noastre vieţi naţionale, ai cărei factori de căpetenie nu numai au fost, ci sunt şi vor fi în primul rând preoţii şi învăţătorii.

Dar vremea trece nemiloasă înainte, năcazurile cresc şi se înmulţesc, iar dorita mângăiere nu se mai iveşte: despre Seminar nu s'a mai vorbit dela 1907 nimic. Ştim cu toţii de ce nu s'a mai vorbit nimic: nu sunt bani pentru un seminar nou!

E adevărat, că nu sunt bani acolo unde ar trebui să fie, dar nu atât de bani e nevoie, cât mai ales de inimi. Sunt mii de foşti elevi ai acestui seminar în serviciul bisericii şi al şcoalei, şi e cu neputinţă, ca toate aceste mii de elevi, cari trăesc după învăţătura câştigată în această şcoală şi după poporul de a cărui soarte culturală sunt obligaţi a purta grijă, să fie lipsiţi de putinţa de a face, ca prin obolul lor noul seminar să ia trup cât mai curând. Ştim, că suntem un popor sărac, dar n'aş cuteza să zic, că suntem mai săraci de avere decât de ideal. Dacă şi-ar desface bogaţii jicniţele lor încărcate de averi ce le prisosesc, şi avarii pungile de galbeni în cari şi-au inchis inimile, am vedea ridicându-se mai curând decât s'ar crede noul seminar „Andreian“, care ar dovedi că: Da, Andreiu n'a murit, şi că el nu trăieşte numai în atributul numelui seminarului, ci mai ales în inimile noastre. Banul bogatului, strâns din sudoarea săracului, ar dura astfel cel mai grăitor monument despre idealismul epigonilor, idealism care rămas numai în vorbă nu e altceva decât o păcătoasă ipocrizie.

De pe frontispiciul acestui monument numele de „Seminarul Andreian“ n'ar mai fi un titlu de mândrie numai pentru Şaguna, ci şi pentru aceia cari l-au ştiut cinsti astfel pe Şaguna.

Considerând, că *noul seminar constitue cea mai imperioasă trebuinţă a vieţii noastre culturale-naţionale de astăzi*, scriitorul acestor rânduri crede, că generaţia de acum, şi mai înainte de toţi: preoţimea şi învăţătorimea, nu va putea comemora mai vrednic amintirea lui Şaguna, decât ridicând cât mai de grabă această şcoală, a cărei zăbovire înseamnă zi de zi o enormă pagubă.

Iată, în zilele viitoare se întrunesc conferenţele învăţătoreşti din arhidieceză, conferenţe la cari e poftită şi preoţimea. E ocazie, ca să li se vorbiască celor strânşi la sfat, de către comisarii consistoriali, pe lângă altele şi despre această chestiune, decât care nici una nu e mai mare. Şi dela vorbă să se treacă şi la faptă: preoţii şi învăţătorii, a căror situaţie îmbunătăţită acum, ar permite mai uşor o jertfă pe altarul culturei noastre, fără de care n'avem viitor, să-şi dee dinarul lor pentru îmbunătăţirea şcolii, care i-a făcut oameni, iar întorşi acasă să stăruiască pretutindeni unde pot, ca să se adune cât mai degrabă mijloacele necesare pentru zidirea noului seminar.

In speranţa, că acest apel va îndemna pe cei ce s'au declarat gata a se jertfi în ori ce moment pentru binele obstesc, aşa cum s'a jertfit Şaguna, să treacă dela vorbă la faptă, subsemnatul fac începutul, dând la fondul pentru zidirea noului seminar suma de cincizeci de coroane.

Un fost elev.

Comunicatul Sfântului Sinod.

Textul oficial al comunicatului dat din partea Sfântului Sinod al bisericii autocefale gr. ort. din România, cu privire la conflictul provocat de Preasfinţitul Domn Episcop *Gerasim* al Romanului, este următoriul:

„Cu privire la incidentul provocat de P. S. Episcop al Romanului în şedinţa Sf. Sinod de la 12 Octomvrie a. c. se aduce la cunoştinţa pioşilor creştini ortodoxi, că Sf. Sinod faţă de acest regretabil incident a considerat ieşirea P. S. Episcop al Romanului nepotrivită faţă de sfinţenia localului sf. Sinod, unde a cetit memoriul său şi unde nu se discută legile Statului, ci numai afaceri curat bisericeşti. P. S. Episcop al Romanului ar fi fost consecuent dacă continua să facă opoziţie legii sinodale pe căi legale şi tot în corpurile legiuitoare, cari au menirea de a legifera. De aceea Sf. Sinod a şi trecut cu unanimitatea voturilor la ordinea zilei asupra acestui incident.

Iar cât priveşte anatema pronunţată de P. S. Sa prin acelaş memoriu asupra legii sinodale şi a celor ce au votat-o şi vor adera la ea, Sf. Sinod a socotit o ca neavenită şi fără nici un efect, căci un episcop nu poate pronunţa anatema decât în eparhia sa, iar nu în contra unui întreg Sinod, în frunte cu prezidentul său, I. P. S. Mitropolit Primat Athanasie, care a invocat asupra Episcopului de Roman harul Sfântului Duh când l-a sfinţit Arhiereu în Mitropolia din Bucureşti, împreună cu răposatul întru fericire Mitropolitul Iosif Gheorghian şi cu P. S. Episcop al Argeşului, căci în tălmăcirea dela canonul 3 Apostolic se ceteşte: „Dacă Soborul nu pune în lucrare caterisirea preoţilor, ori afurisirea, ori anatemizarea mirenilor, preoţii aceştia nici caterisiţi sunt cu lucrul, precum nici mirenii nu sunt afurisiţi nici anatematizaţi de fapt“. Prin urmare anatema pronunţată de P. S. Episcop Gherasim al Romanului nu leagă pe nimeni, întrucât biserica autocefală română şi ortodoxia ei culminează în totalitatea membrilor sfântului sinod, iar nu în părerea exagerată a unui singuratic Episcop al ei.

Drept care, pentru liniştea sufletească a pioşilor creştini ortodoxi din păzitul de Dumnezeu Regat al României, Sf. Sinod, potrivit hotărârilor luate cu unanimitatea voturilor, faţă de acest regretabil incident a decis, în şedinţa din 21 Octomvrie a. c., a se da de către biroul său acest comunicat, care se va publica în Monitorul Oficial, spre cunoştinţă generală“.

Centenarul lui Şaguna în Răhău.

— 18 Octomvie v.

Conferenţa preoţilor din tractul Sebeşului s'a îngrijit, pe baza circularului consistorial, ca centenariul marelui Andreiu să se serbeze cu demnitatea cuvenită în toate comunele tractuale.

Despre esecutarea conştienţioasă a celor hotărâte de bună voie, voiesc a vă face în cele următoare un scurt raport.

Fiind poporul avisat din Dumineca anterioară (27/IX) despre epocala sărbătoare din 4/X în zorile de mare praznic clopotele în restimp de $^1/_2$ de oară vesteau peste satul întins sub poalele de sub dealul bisericii, că a sosit vremea de praznic, chemând pre toţi la prăznuire. O flamură neagră, legănându-se de adierile line ale zefirului vestea de pe turnul bisericii că inima Românilor trebue să îmbrace doliu înoit, şi cete de bătrâni încărunţiţi cu pas domol plin de recunoştinţă urmează glasul neobişnuit al clopotelor, după ei ca de farmec vrăjiţi, tineri, şi copii grăbesc spre sfânta sfintelor, ca să fie şi ei martori evenimentului secular. La 8 ore să începe serviciul divin, celebrat cu mult sentiment de ambii preoţi locali, iar la liturghie răspunsurile le-a dat în 4 voci corul bine instruat de neobositul învăţător Laurian Fleşeriu.

La finea sf. liturghii să oficiază parastasul cu cântările melodioase esecutate asemenea de cor, cari au înduioşat inimile până la lacrămi, mai ales că acum le-au auzit prima dată cântecele lor duioase.

La finea parastasului să ceteşte instructiva pastorală a Excelenţei Sale bunului nostru mitropolit *Ioan*, care în neadormita grije de turma sa a aflat de bine a trimite şi la acest praznic mare binecuvântarea sa peste toţi cei ce prăznuesc cu credinţă neclătită memoria prea vrednicului arhiereu.

Comitetul parohial s'a îngrijit apoi ca şi săracii comunei să se împărtăşească de pomana creştinească obişnuită la astfel de ocasiuni, împărţind tuturor paus, lumini şi colaci.

Le finea serviciului parohul Nicolae Cărpinişan publică poporului de faţă, că comitetul parohial voind a ridica un monument neperitor memoriei marelui Andrei Şaguna a oferit la îndemnul sincer şi călduros al preoţilor unul fiecare câteva coroane, în total peste 300 cor. ca basă la un fond ce va purta numele: „Fundaţiunea Şaguna“ a parohiei Răhău cu meniţiunea de a provedea pe elevii începători cu haine şi recuisite şcolare. Poporul electrisat de exemplul celor mai mari ai săi a primit cu neaşteptată bucurie asest nobil fapt promiţând în sute de glasuri, că şi ei să înşirue la opera epocală de binefacere cu oferte băneşti şi în producte. Terminându-să astfel serviciul la orele $12^1/_4$ cu această cunună neperitoare pusă pe fruntea lui Şaguna, să anunţă pe 2 ore p. m. festivitatea şcolară tot în biserică.

La 2 ore p. m. răsună de nou clopotele chemând la ospăţul spiritual şi mlădiţele tinere ale poporului.

Ca la ziua învierii, ear curgeau cucernicii credincioşi din toate colţurile comunei întinse, ca să se desăvârşească opera omagiilor aduse la liturghia, ce tocmai să sfârşise cu câteva ore mai înainte.

La şcoală într'acea să îndesui spaţioasa curte de tinerimea şcolară la care s'au înşirat şi membrii corului. Să pornesc acum doi cu doi, în frunte tinărul căpitan al focarilor purtând flamura societăţii, altul flamura neagră, între acestea ducând al treilea tabloul frumos al marelui arhiereu Şaguna.

In paşi reverenţioşi ajung la sf. biserică, unde o mulţime imensă de popor îi aştepta, icoana marelui arhiereu Şaguna se atârnă de sfeşnicul cel mare spre vederea tuturor, flamura de doliu să aşează lângă ea. Se începe vecernie, ear după finea ei parohul Nicolae Cărpinişan într'un discurs măiestru, în o limbă uşoară poporală schiţează momentele însemnate dinviaţa prăsnuitului mitropolit.

Mânecând dela comuna noastră conduce pe ascultători prin Alba-Julia, Cluj şi Oradea mare până la Mişkolţ, leagănul mitropolitului Andreiu.

Urmăreşte pe tinerul Şaguna la studiile mai înalte în Pesta apoi ca profesor la Carloviţ (pela Dunăre, aproape de drumul, unde merg feciorii noştri la Bosnia zice oratorul).

Se opreşte mai în detail la alegerea dela Turda, unde Şaguna ca inspirat de provedinţă zise memorabilele cuvinte: dacă nu mă vreţi voi pe mine, *vă vreu eu pe voi.*

Scoate în relief faptele lui Şaguna pentru şcoală, literatură şi biserică şi încheie cu partea materială a faptelor lui.

A emoţionat mult pe ascultători, când oratorul le spune, că Şaguna la moartea sa lasă o avere de aproape $^1/_2$ milion bisericii şi neamului nostru românesc. Pe micii şcolari îi provoacă să privească acel tablou ce atârnă înaintea lor şi să-şi însemne, că din darurile lui cele mănoase şi cei silitori şi lipsiţi dintre ei vor primi cărţi şi haine ca să înveţe bine şi să fie şi ei aleşi oameni în lume.

După acestea harnicul învăţător Vasilie Cărpinişan tălmăcind acte speciale din viaţa lui Şaguna declamă unele poezii de glorificare, ca ceea la înfiinţarea tipografiei de A. Murăşianu ş. a. La fine corul intonează cântarea mult duioasă „Românime mult cercată“ şi festivitatea să încheie la orele $4^1/_2$ p. m. cu o satifacţie generală de a fi putut cu toţii după puterile noastre preamări pe un nemuritoriu mitropolit, asemenea căruia toţi doreau să mai răsară mulţi pe orisontul posomorât al naţiei române.

Un participant.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

Conferenţa tractuală a învăţătorilor convocată prin circulariul P. V. Consistoriu din 17 Sept. a. c. Nr. 5483 şcol. se va ţinea la terminul statorit din 1 şi 2 Noemvrie st. v. a. c. în şcoala noastră din Cohalm pe lângă următoriul

Program:

1. Dumineca la 8 ore dimineaţa participarea la serviciul divin cu chemarea Duhului sfânt.
2. La $10^1/_2$ ore deschiderea şedinţei prin comisariul consist. şi constituirea conferenţei după ce a fost cetit apelul nominal.
3. Cetirea instrucţiunei celei noi pentru conferenţe.
4. Importanţa desemnului în şcoalele poporale de Andreiu Enciu.
5. Rolul familiei în educaţiune şi scăderile ei la ţăranii nostri de George Maican.

Luni.

Lecţiuni practice:

6. Antistia comunală de A. Drăguş, I. Bărsa şi I. Ciucan.
7. Az erdő, de Ioan Bârsan şi I. Ciucan.
8. Divisiunea p. cl. III de I. Drăgiciu.
9. Alegerea comisiunilor permanente.
10. Statorirea programului pentru conf. vitoare.
11. Inchiderea conferenţei.

Se aşteaptă, ca şi on. d. preoţi să participe ca directori şcolari.

Cohalm, în 19 Oct. 1909.

Titu V. Gheaja
prot. com. cons.

*

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preaveneratului Consistor arhidiecezan din 17 Septemvrie a. c. Nr. 5483 şcol. prin aceasta convoc conferenţa învăţătorească tractuală pe Dumineca în 1 Noemvrie şi Luni în 2 Noemvrie st. v. a. c. pe lângă următoriul

Program:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin şi invocarea Duhului sfânt.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferinţei în biserică.
3. Constituirea conferenţei.
4. Cetirea instrucţiunei consistoriale cu privire la ţinerea, conducerea şi decurgerea conferenţelor învăţătoreşti tractuale şi cercuale.
5. „Necesitatea meseriilor la poporul român“, disertaţie lucrată de Constantin Iosof înv. în Iclandul mare.
6. „Formarea caracterului ca ţintă şi educaţie“, — disertaţie lucrată de Ioan Imbăruş înv. în Erdőszângeorgiu şi de Dumitru Solomon înv. în Veţa.
7. „Numărul 10“; — lecţiune practică din comput, lucrată de Julian Flămând înv. în Medeşfalău.
8. „Magyarország“, — lecţiune practică din limba maghiară — predată de învăţ. Victor Laurenţiu din Egerseg.
9. „Stupăritul“, disertaţie lucrată de înv. Ioan Moldovan din Nasna.
10. Discuţie asupra disertaţiunilor şi lecţiunilor.
11. Stabilirea programului pentru conferenţa viitoare.
12. Inchiderea conferenţei.

La această conferenţă sunt învitaţi pe lângă învăţători şi on. domni preoţi ca directori şcolari.

Murăş-Oşorheiu, 18/31 Oct. 1909.

Stefan Russu
prot. com. cons.

*

Convocare.

In conformitate cu circulariul Prea Ven. Consistor arhidiecezan din 17 Sept. a. c. Nr. 5483 şcol. convoc conferenţa tractuală a învăţătorilor din protopresbiteratul Agnitei, care se va ţinea în localul şcoalei noastre din Agnita la 1 şi 2 Noemvrie v. a. c. cu următoarea

Ordine de zi:

1. La 8 ore a. m. serviciul divin cu invocarea Duhului sfânt în biserica din loc.
2. La 10 ore deschiderea conferenţei, apelul nominal şi constituirea biroului.
3. Cetirea instrucţiunei consistoriale referitoare la ţinerea, conducerea şi decurgerea conferenţelor învăţătoreşti tractuale şi cercuale.
4. Alegerea manualelor din limba maghiară relativ la Ist. patriei, Geografie, Comput şi Constituţia patriei, cu privire la art. pe lege XXVII din 1907, de Ioan Comşa înv. în Bruiu şi Nic. Gergel înv. în Şomârtin. Recenzent: Em. Mandocea din Cincul-mare.
5. „A paraszt ház“, temă practică din limba maghiară, de Teofil Savu din Zlagna şi Em. Suciu din Măgărei. Recenzent G. Jugărean din Ighişdorf.
6. „Szent István“, temă practică de Nic. Neamţ din Bendorf şi Aug. Cichindelea din Alţina. Recenzent Ilie Bunea din Nocrichiu.
7. „Invăţătorul ca factor principal relativ la desvoltarea institutelor culturale economice“, de G. Stănuleţ din Saraus şi Iancu Dragota din Chirpăr. Recenzent Vasile Nastea din Vărd.
8. „Aflarea suprafeţelor triunghiurilor“, temă practică de Macedon Turcu din Iacobeni şi I. Şerban din Proştea. Recenzent A. Varga din Şulumberg.
9. „Culegere de obiceiuri româneşti“, să se lucre de fiecare învăţător în parte.
10. Stabilirea programului pentru conferenţa din anul 1910.
11. Eventuale propuneri.
12. Inchiderea conferinţei.

Agnita, 22 Octomvrie 1909.

Ioachim Muntean
protopresb.

Expoziţia a 4-a de copii.

După exposiţia de copii din Apoldul-de-jos, Ilimbav şi Poiana, aranjate în anii 1906, 1907 şi 1908, comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“ a ales comuna istorică Orlat, centrul fostului regiment român I. de graniţă, pentru aranjarea expoziţiei de copii din acest an, iar terminul ţinerii expoziţiei s'a fixat pentru ziua de 27 Octomvrie n. a. c., sărbătoarea Preacuvioasei Paraschive.

In această zi, membrii comitetului Reuniunii de agricultură cu locuinţa în Sibiiu: Dr. Petru Şpan, Victor Tordăşianu cu familia, Romul Simu cu doamna, dnii profesori Aurel Bratu, Aurel Cosciuc şi Dr. Vasile Stan, însoţiţi de dl protopop Nic. Togan cu dna, de păr. Trand. Scorobeţ şi de doamna Popovici, s'au îndreptat spre Orlat, unde s'au întâlnit cu membrii comitetului reuniunii cu locuinţa în Săliştе, dl prim pretor Petru Drăgits cu doamna, Ioan Chirca, prim notar al comunei Sălişte cu doamna, dl Dr. Nic. Calefariu, medic în Sălişte şi cu aproape întreagă cărturărimea din comunele aparţinătoare cercului Sălişte.

Inainte de toate oaspeţii am participat la serviciul divin, unde am avut rara ocasie de a asculta două predici, una a părintelui Ioan Ghişoiu asupra vieţii şi faptelor Preacuvioasei Pareschive şi alta a dlui protopop Nicolae Togan asupra însemnătăţii expoziţiilor de copii.

După eşirea din biserică membrii comitetului Reuniunii însoţiţi de alte persoane au făcut onorurile dlui preot al locului şi dlui medic Dr. George Prunaş, unde li s'a servit un copios dejun, urmând apoi lucrările dela ordinea zilei.

*

Ca loc pentru expoziţia de copii a fost aleasă o sală spaţioasă a edificiului erarial, în faţa şcoalei, unde s'au fost adunat mamele cu copiii de expus şi mare public din Orlat şi din comunele din jurul Săliştei.

Sala destinată expoziţiei de copii a fost frumos decorată cu tot felul de lucruri din industria de casă a ţărancei din Orlat, prezentându ni-se astfel spre plăcuta surprindere a noastră şi o expoziţie de industria textilă, lucru ce ar fi de dorit să se facă pretutindenea la asemenea ocasii.

*

A urmat constituirea definitivă a juriului în scopul premiării copiilor, înlocuindu-se membrii absenţi cu alte persoane din localitate şi din comunele vecine.

Prezident al juriului a fost ales venerabilul domn Dr. Nic. Calefariu, medic în Sălişte, iar secretar R. Simu.

După aceste dl Dr. P. Şpan, membru al comitetului central, deschide expoziţia de copii prin o vorbire, în care arată în cuvinte elocuente însemnătatea astorfel de expoziţii, după care s'a procedat la examinarea copiilor expuşi fiind: In total 105 copii, 45 băeţi, 60 fetiţe.

Examinarea tuturor copiilor s'a făcut cu conştienţiositate din partea juriului.

După sfârşirea examinării s'a compus lista celor de premiat, având-se în vedere toate dispoziţiile de premiare cuprinse în programa expoziţiei.

Deşi sala expoziţiei a fost destul de spaţioasă, ea nu putea totuşi să încapă mulţimea ce se adunase cu această ocasie. Astfel publicul a fost invitat să ese în curtea foarte spaţioasă a edificiului erarial, unde s'a ţinut expoziţia. Aici în curte mamele şi publicul au ascultat cu plăcere două frumoase prelegeri, una a dlui medic Dr. George Prunaş: Chestiuni privitoare la expoziţiile de copii, tratând higiena copilului, higiena corpului şi a locuinţei, nutrirea (lăptarea), înţărcarea şi hrana după înţărcare; apoi urmând să trateze despre morburile contagioase la cari sunt expuşi copiii: pojar, scarlatină, difterie, tusă măgărească, tifos, tuberculosă etc.; altă prelegere a fost a tinărului preot dl Trandafir Scorobeţ cu titlul „Evangelia pruncíei“, tratând în o limbă înţeleasă de toţi cei de faţă despre educaţia ce părinţii trebue să dee copiilor.

După aceste dl prezident al juriului reasumează cele întâmplate şi spuse până aci, arătând şi dânsul datorinţele ce părinţii au în scopul creşterii bune a copiilor. Spune că copiii expuşi sunt bine îngrijiţi şi aproape toţi vrednici de premiat; totuş, din cauza lipsei de mijloace, a trebuit să se facă o selecţiune, alegându-se fruntea copiilor şi ţinându-se samă, între altele, şi de sărăcia părinţilor etc.

In scopul premiării a contribuit: Reuniunea agricolă cu K 50, institutul de credit „Brădetul“ din Orlat cu K 30 şi comuna bisericească gr. cat. Orlat cu K 20, în total deci K 150.

Din această sumă s'au făcut 40 de premii, cari s'au distribuit astfel:

Băeţilor 17 premii, iar fetelor 23.

La 2 mame sărace li s'a dăruit câte o îmbrăcăminte completă de înfăşat copii din partea Reuniunii femeilor gr.-cat. din Orlat, în frunte cu doamna preoteasă Pompilia Ghişoiu, care a dăruit cu această ocazie Reuniuniunii de agricultură o păpuşe îmbrăcată de dânsa în port original din Ocna-Sibiiului.

Dna Simu a dăruit tuturor copiilor expuşi bomboane.

S'au dăruit şi un număr frumos de broşuri de cuprins igienic, puse la dispoziţie de on. comitet central al „Asociaţiunii“.

S'a adus şi un fotograf care a fotografat copiii premiaţi.

A urmat apoi prânzul comun ţinut în o sală a şcoalei. Cu acest prilej s'a ţinut toaste instructive şi de îmbărbătare la muncă pentru înaintarea poporului.

Ca un ce nou şi dăinuitor pentru mamele din Orlat, secretarul Tordăşianu a adunat în Sibiiu în scopul înfiinţării unui fond pentru ajutorarea femeilor lăuze (Oprite în casă după naştere), suma de cor. 57, la care mesenii au contribuit cu suma de K 80, care s'a dat în îngrijirea Reuniunii femeilor din Orlat.

Pe lângă atâtea lucruri bine isprăvite în această zi în Orlat, a mai rămas timp şi pentru o consultare în scopul punerii la cale a unui stabiliment de electricitate pentru trebuinţele cercului Sălişte şi pentru înaintarea industriei în acest cerc. Consultarea a fost proiectată şi condusă de zelosul domn primpretor Petru Dragits.

NOUTĂŢI.

Sfinţire de biserică. Dumineca în ziua de S. S. Arhangheli Mihail şi Gavriil în 8/21 Noemvrie a. c. va avea loc sfinţirea bisericii din parohia Topliţa, tractul Devei, prin domnul protopresbiter *Dr. Ioan Dobre*, ca mandatar arhiepiscopesc.

*

Demisiune. Dl *Titu Maiorescu*, distinsul profesor şi critic, şi-a înaintat demisiunea din funcţiunea de profesor universitar, cerând să fie trecut la penzie.

*

Comemorarea lui Eminescu. Tinerimea universitară română invită publicul român din Cluj şi jur la „Serata literară“ ce o va aranja în memoria marelui nostru poet Mihail Eminescu, Joi, la 11 Noemvrie n. a. c. la orele 8 seara în hotelul „Biazini“ cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere. 2. De-aşi avea . . , de M. Eminescu, comp. de G. Şorban, esec. de corul tinerimii univ. 3. *a*) Ce te legeni codrule, de M. Eminescu, compusă de I. Scheletti; *b*) Mai am un singur dor, de M. Eminescu, comp. de G. Şorban, ambele esecutate de dl Leon Bancu cu acompaniament de pian. 4. Mihail Eminescu (Disertaţie), de dnul N. Sculici. 5. Satira III. (fragment), de M. Eminescu, declamată de dl Leon Bancu. 6. Marşul Dorobanţilor, compos. de Paulian, esec. de corul tinerimei univ. Invitări speciale nu se fac. Cluj, la 4 Noemvrie 1909. Laur. *Oanea*, secretar. Octavian *Costea* m. p. prez.

*

Virilişti români în comitatul Cojocnei. In lista viriliştilor acestui comitat găsim următoarele nume româneşti: Simeon Olar din Bistriţa cu 8100 cor. Dr. Ioan Popescu adv. în Reghin cu 2759 cor., George Popa comerciant din Sebeşul-mic cu 1872 cor., Dr. Ioan Dan medic în Moci cu 1630 cor., Ioan Muntean arendator din Berches cu 882 cor.

*

Comitetul bisericesc din Viena a acordat şi în anul acesta şcolar prânz gratuit pentru 5 membri ai societăţii academice social-literare „România Jună“ din Viena.

*

Baedeker. La Coblenz s'a sărbat împlinirea a 50 de ani dela moartea lui Karl Baedeker, înfiinţătorul cunoscutelor călăuze. A fost născut în Heidelberg la 1801 şi a murit în 1859. Baedeker cerceta însuşi ţările, ca să poată da sfaturi întemeiate pe cunoaşterea adevărată a localităţilor.

*

Din Atena se anunţă, că ofiţerul Tipaldos, un fruntaş al conspiratorilor, a fost arestat. Toţi răsvrătitorii, afară de patru ofiţeri, au ajuns pe mâna judecătoriei.

*

Procesul Steinheil. In săptămâna trecută s'a început la Paris procesul dnei Steinheil, acuzată că şi-a omorât bărbatul, un pictor, şi pe dna Japy, mama ei. Mulţime de oameni s'a adunat, încă din noapte, în faţa palatului justiţiei, pentru a căpăta bilete de întrare, dar cei mai mulţi dintre aceştia au căutat să facă speculă cu biletele, şi le-au vândut cu preţuri până la 1500 franci unul. Armata trebue să ţină ordinea pe stradă. Milionarii americani, sosiţi pentru a asculta procesul „văduvii roşii“, plătesc orice preţ pentru bilete de întrare. In publicul din sală nu s'a permis să fie de faţă nici o femee, afară de o doamnă dintre advocaţimea pariziană. Procesul urmează. Acuzata susţine, că e nevinovată.

*

Tolstoi şi alcoolul. Scrie „Novoie Vremea“, că deputatul Celişev s'a rugat de contele Tolstoi să i comunice părerile asupra luptei împotriva beuturilor spirtoase şi asupra comerciului de rachiu al statului. Tolstoi a răspuns, că este de părere să se lipească pe toate sticlele de rachiu etichete cu următoarele cuvinte: „Rachiul este otravă şi e stricăcios pentru corp şi suflet; de aceea este păcat să bei rachiu sau să îndemni pe alţii să-l bea, — un păcat şi mai mare este a produce otrava aceasta şi a o pune în vânzare“.

*

Hymen. *Olivia Butnari* şi *Aurel Monda* fidanţaţi.

*

Necrolog. Subscrisul, cu inima înfrântă de durere aduc la cunoştinţă tuturor cunoscuţilor şi rudeniilor, cumcă prea iubita mea soţie *Olimpia născută Gheaja*, după scurte, dar grele suferinţe, împărtăşită fiind cu sfintele taine a decedat Mercuri în 14/27 Oct. a. c. în fragedа vârstă de 21 de ani şi după un an de fericită căsătorie. Inmormântarea a avut loc Vineri în 16/29 Oct. a. c. la 3 ore p. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Paloş. Odihnească în pace. *Ioan Radu* preot în Măgărei.

*

Turburări socialiste. Un conducător socialist, Dr. Const. *Rakowsky*, era încă din anul trecut espulsat din România. Incercând în zilele acestea să între în ţară cu un paşaport fals, comisarul de serviciu dela Câineni l-a reţinut în birou, iar un subinspector poliţienesc l-a dus la Turnu-Roşu şi l-a predat autorităţilor ungare. Pentru espulsarea lui Rakowsky socialiştii din capitală au provocat turburări în faţa cercului lor „România Muncitoare“. S'a întâmplat ciocnire sângeroasă între poliţişti şi lucrători, sunt mai mulţi grav răniţi. Au fost arestaţi şi puşi sub acusare 19 socialişti şi adecă: 13 vor fi daţi judecăţii pentru rebeliune, iar 6 ca instigatori. Rakowsky acum e în Budapesta.

*

Mizerie. Un meseriaş cu numele Emanuil Löw din Budapesta ne mai având cu ce să trăiască, în desperare a luat în mână ciocanul, mai întâi a tocat în cap pe nevastă-sa, apoi pe copiii săi patru în vârstă de 4—8 ani; iar pe sine s'a aruncat din etajul al treilea. Toţi 6 sunt morţi.

*

Ultima carte a lui Lombroso. In zilele acestea va apărea la Turin cartea din urmă, care a terminat-o învăţatul Lombroso cu câteva zile înainte de moarte. Poartă titlul: „Cercetări asupra fenomenelor ipnotice şi spiritiste“.

*

Concertul dat ieri, Dumineca după ameazi la orele 3 în „Sala Societăţii“ din partea reuniunii germane sibiene de musică, a fost cât se poate de reuşit. Corurile, orchestra, recitativele, ariile soliştilor (bas şi tenor) şi ale solistei (sopran), corurile duble, în admirabila composiţie „*Anotimpurile*“ lui *Haydn* (mort în 1809), instruată şi condusă de maestrul I. L. Bella, au fost dovezi strălucite de esecuţiuni corecte şi precise: memoria lui Haydn nu putea fi mai frumos sărbătorită. Reuniunea aceasta de musică întruneşte în adevăr calităţi de invidiat, sau mai bine de a fi luate drept model.

*

Avis. Avem onoare a aviza pe toţi Românii de bine, cari au subscris, ori au de gând a subscrie acţii pentru nou înfiinţândul institut de credit şi economii „*Luncana*“ — în Margita, — că terminul pentru subscrierea de acţii s'a prelungit până la 30 Decemvrie n. 1909. Margita, la 25 Ocromvrie, 1909. In numele fundatorilor „Luncanei“: *Vasile L. Tămaş* prezident. *Liviu Rada* secretar.

*

Adunarea ordinară de toamnă a despărţământului Sibiiu, aparţinător „Reuniunei învăţătorilor gr.-cat. din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ se va ţinea la 8 ore a. m în localul şcoalei gr.-cat. din Sibiiu, în 3 Decemvrie st. n. 1909.

*

Serată literară-musicală în Oradea-mare. Reuniunea română de cântări „Hilaria“ din Oradea-mare invită la serata literară şi muzicală, pe care o va aranja Dumineca 1/14 Noemvrie 1909, din prilejul sfinţirii biserii gr. or, renovate din loc, în sala cea mică dela „Vulturul negru“ (Fekete sas.) Inceputul la orele $8^1/_2$ seara. Preţul de întrare: Pentru familie 5 coroane. Pentru persoană 2 cor. Venitul curat este destinat în favorul bisericii gr. or. şi al mesei studenţilor academici. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită la adresa casariului Eugen Sibiian, funcţionar la banca „Bihoreana“ şi se vor cuita în ziare.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Ioan Mateiu, înv. (Gurarâului), Izidor Dop şi Stefan Paul, învăţători (Cristian), în amintirea colegului lor Ieronim Nemeş, fost înv. în Săcel, câte 30 bani; Nicolae Aron, paroh (Laslăul rom.) şi soţia sa Laura, 2 cor.; Valeria Oancea n. Aron, preoteasă (Cioara), 1 cor.; Ioan Aron, învăţător penz (Braşov), 2 cor.; dna Raveca Bârsan văduvă de învăţ. (Braşov) 1 cor.; şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Al 150-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormântare din Sibiiu“ a solvit ajutorul statutar după mult regretatul Constantin Stezar, căpitan pens. etc., răposat în Jina. Acesta este al 150-lea cas de moarte în sinul Reuniunii române de înmormântare sibiene.

*

Petrecere în Hunedoara. Comitetul parohial al bisericii gr. or. române din Hunedoara invită la petrecerea cu joc ce o va aranja Dumineca, la 14 Noemvrie st. n. 1909 în sala hotelului Niţu Dima. Inceputul la 7 ore seara. Preţul de întrare: de familie 2 cor. 40 fil. de persoană 1 cor. Venitul se dă bisericii gr. or. din Hunedoara. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita în public.

*

Mulţămită. Din incidentul petrecerii cu dans ce „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ a aranjat în 13 Octomvrie n. a. c. pentru scopurile şcoalei sale industriale, au binevoit a suprasolvi respective a dona: câte 50 cor.: Institutul de credit „Albina“ şi dl Dr. Iosif Gall; câte 20 cor.: Inaltpreasfinţia Sa mitropolitul Ioan Meţianu, Preasfinţia Sa episcopul I. Pap, doamna Elena Russu din M. Oşorheiu, dnii Dr. P. Ţigle şi Victor P. Harsan; câte 10 cor.: domnii Ioan cavaler de Puşcariu, Dr. Ilarion Puşcariu, Nicolae Popovici (Alibunar); câte 6 cor.: domnul Dr. Ioan Miclea; câte 5 cor.: institutul de credit „Brădetul“, domnii Zaharie Tatar, Dr. George Prunaş, Dr. I. Damian, Dr. Nerva Oncu, Petru Şogan; câte 4 cor.: domnii Ioan Urzicean, Ludovic Pesamosca, Ioan Sociu, Dr. Nicolae Bălan; câte 3 cor.: dşoarele Sabina Brote, Nina Dunca, Aloisia Dunca, dnii Nic. Zgre, Fr. Cosma (Pir), Dr. M. E. Cristea, Ilie Hociotă, Aur. Bratu, I. Rebega, Şofron Roşca, Iuliu Enescu, Dum. Stinghe, Dumitru Sândean, Ermil Borcia, Em. Comănescu, Octavian Neagoş, Dr. Ioan Borcia, Dr. Valeriu Ghibu, Dr. V. Raicu, Dr. Pompiliu Isacu, Dr. Victor Moldovan, Victor Păcală, Ioan Meteş, Iuliu Henteş; câte 2 cor.: Ioan Popp; câte 1 cor.: domnii Subloc. Voina şi Ioan Lengeru. Inainte de petrecere a mai fost donat institutul „Şercăiana“ 30 cor. Tuturor marinimoşilor donatori, cât şi comitetului aranjator esprimă mulţămită publică comitetul Reuniunii femeilor române din Sibiiu.

Cărţi şi reviste.

„Nutrirea animalelor de casă“ este titlul unui important op, premiat de comitetul central al Reun. române agricole sibiene şi scris de profesorul de agronomie dl Aurel Cosciuc. El formează nrul 15 din „Biblioteca Reuniunii“. Acest op în care se tractează aproape toate metoadele aprobate de ştiinţă şi esperienţă cu privire la nutrirea animalelor de casă, umple un gol de mult simţit în literatura noastră economică. Preţul unui esemplar 1 cor. 50 fil., cu porto postal 1 coroană 60 fil. Se poate procura dela libraria arhidiecesană din Sibiiu sau dela comitetul Reuniunii editoare. Il recomandăm cu toată căldura cărturarilor nostri.

*

„Biblioteca pentru toţi“ nr. 441—442 conţine Trei povestiri, de Gustav Flauber şi anume: O inimă simplă, Legenda sfântului Iulian ospitalierul şi Irodiade, traducere de dl Iftodiu. Preţul 60 bani. De vânzare la mai toate librăriile. Catalogul complet al acestei „Biblioteci pentru toţi“ care se sporeşte în mod regulat cu câte 2 volume noi pe fiecare săptămână a se cere la librăria editoare Leon Alcalay la Bucureşti.

*

„Călindarul poporului“ pe 1910 a apărut şi să află de vânzare la administraţia „Foii poporului“, Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 12. Preţul 40 fileri + 5 fileri porto. Din cuprinsul lui amintim: Din viaţa regelui Carol (cu portret) M. Cogălniceanu (cu portret). Ciobanul şi dracul (poveste). Novela lui Gane: Domniţa Roxandra, apoi Răvaşul nostru (întâmplările de preste an), poezii, glume, poveţe economice etc. Dintre ilustraţii mai amintim portretele răposaţilor mari bărbaţi: Alexandru Mocioni, Cor. Brediceanu şi Dr. Aurel Mureşanu, apoi maşina de sburat a lui Wright, noul prezident al statelor americane Taft etc. Il recomandăm cărturarilor români dela sate.

Teatru german.

Astăzi, Luni: „*Förster-Cristel*“, operetă.

Mâne, Marţi: „*Herbsmanöver*“, operetă.

Nr. 682/909. [396] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa *primă*, Viștea-inferioară, protopresbiteratul gr. or. al **Avrigului**, pe basa resoluțiunii Preaveneralbilului Consistor arhidiecesan din 11 August a. c. nr. 9446 B. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să-și subștearnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului (posta Avrig, Felek Szebenvármegye) până la terminul susindicat, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sfânta biserică spre a cânta eventual a celebra și cuvânta și a face cunoștință cu poporul și posiția comunei.

Avrig, 29 August 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Avrigului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Ioan Cândea
protopop.

Nr. 547 prot. 1909. [400] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător la școala din **Sibiiu suburbiul inferior** să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 1200 cor. (400 cor. din alodiul orașului și 800 cor. din repartiție) cuartir în natură și relut de grădină 20 cor.

Dela învățător pe lângă recerințele generale, să recere să aibă cunoștințe musicale spre a pute forma un cor, și să cânte Dumineca și sărbătorea la utrenie, iar la liturgie cu elevii.

Doritorii a ocupa acest au în terminul indicat a-și înainta subsemnatului ofici documentele prescrise și a se prezenta la biserică spre a fi cunoscuți de popor.

Sibiiu, în 14 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiului în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 508—1999 of. ppres. [405] 2—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III a **Plopiș**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, în care timp concurenții se pot prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta ori celebra după prealabila încuviințare din partea subscrisului.

Lăpușul ung. (Magyarlàpos) 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Duma
protopop.

Nr. 1031/1909. [406] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a (a doua)*) **Valcele** (Előpatak) stațiune balneară de primul rang în patriă, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Rom“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotației preoțești.

Doritorii de a competa la acest post vor avea a-și așterne rugările instruite cu documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis având a să prezenta cu prealabila încuviințare a subscrisului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, celebra sau cuvânta.

Bretcu, (Bereczk) în 20 Oct. 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Treiscaunelor în conțelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

---

*) Din eroare în Nr. 115 s'a publicat cl. III.

Nr. 385/1909. [404] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa II **Măceu**, tractul Hațegului, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Concurenții vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii subsemnatutui oficiu în terminul anunțat. In acest timp, conform dispozițiilor regulamentare, se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra și cuvânta.

Hațeg, în 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Hațeg în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Incomparabil

Soiu de struguri

Pentru a putea dovedi aceasta la strugurii „Dellavare“ am comandat din această vie fotografii originale cari sunt provăzute cu vidimarea unui notar public. Această fotografie conține: o bucată vie de 20 ani, perfectă și producătoare 32 struguri, un butuc de 4 ani, 168 vlăstari și 11 butuci de 4 ani stând într'un rând cu mai bine de 1600 struguri splendizi și sănătoși Acestea toate sunt luate acolo unde la o depărtare de câți-va metri s'au pustiit cu tot stropitul de 4—5 ori, vițe de vie europene. Acest an a dovedit că acestui soiu de struguri, fără a fi stropiți, nu le-a stricat nici o boală. — Afar de aceea mai au favorul că nu trebue altoiți și îngropatul în pământ nu e necesar, căci vlăstarul nu îngheață de loc iarna. Vinul e de prima calitate și mult în cantitate. Sub acest nume se pun în vânzare și soiuri de iarnă mai slabe; celce însă voiește să-și procure soiul cel mai nobil și mai veritabil să cumpere numai via „Dellavare“ a lui Gavril Nagy. Trimit fiecărui care îmi dă adresa, despre strugurii „Dellavare“, descriere amănunțită cu fotografie colorată, vidimată de notar public, precum și cu alte 40 ilustrațiuni în text

Catalogul meu ilustrat, gratuit și franco.

Cereți încă astăzi acest catalog plin de învățături, care dă deslușiri amănunțite și despre altoirea viei.

Gavril Nagy, mare posesor de vii
în Kóly, (Ungaria). Stațiune de poștă, telegraf și telefon. Corespondență în limba maghiară, germană, croată, sârbă și română.
(411) 1—3

COVOARE * * * * *
* * * PLAPOME * * *
* * * * * PERDELE

în cel mai mare sortiment cu prețurile cele mai eftine în prăvălia de manufactură

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.
(331) 10—10

Viță de vie altoită

americană lifrează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 8—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Cel mai mare câștig în cas norocos 1 milion coroane.

600.000 K, 400.000 K. Câștiguri de

Nu întârziați

a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU
Str. Cisnădiei 1

BRAȘOV
Str. Mănăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** și **20 Noemvrie**

	1/8 los original	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cu prețul oficios de	**cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poștale și planuri de joc se pun la dorință franco la dispoziție. (385) 6—8

200,000 K, 100,000 K.

90,000 K 80,000 K. etc.

1860
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860

Șoșoni și ghete de zăpadă

Galoși

de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.
(413) 1—10

Aviz!

Subscrisul primește **Transporturi** cu carul de mobile și camionul, precum și **tot felul de expedițiune**, cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

Casele

din Str. Honterus Nr. 2 și Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat!
(382) 6

Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 40—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 117 Sibiiu, Joi 29 Octomvrie (11 Noemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Neînțelegeri
în chestia de naționalitate.

De *Dr. Horváth Iozsef Lajos.**)

Abia există chestie, cu privire la care, atât referitor la natura ei internă, cât și la procedura de urmat față de ea, ar exista mai mare desorientare și mai mare neînțelegere, decât în chestia de naționalitate. Neînțelegerea acestei chestiuni e motivul principal, că pacea între naționalități, de o importanță atât de mare pentru desvoltarea statului ungar, până acuma încă nu a fost efectuită. Imprejurarea aceasta regretabilă e în al doilea rând causa, că în politica maghiară a ieșit deasupra direcția șovinistă, dar împreună cu tactica greșită a politicei naționaliste, în urma căreia opiniunea publică maghiară consideră mișcarea naționalistă de ceva de natură incidentală, iar în urma acestei concepții perhoreschează orice fel de târguială.

Maghiarimea și naționalitățile au interes comun, ca să caute cât mai curând aflarea drumului, care duce îndărăt la creațiunile legale mărețe ale anului 1868, respective, la sublimul spirit al acestora, pentru a se apuca de clădirea desăvârșită a statului nostru și de esoperarea intereselor comune economice, cu puteri unite. Scopul acesta mare, întâlnirea în interesele comune, îl țin eu de realisabil chiar și pe lângă jertfe aduse din ambele părți, și de atât de important pentru toate popoarele țării, având în vedere favorurile ce se nasc de aci cu privire la desvoltarea lor ulterioară, încât zic, că o înțelegere *trebue* să se facă.

Dar favorurile acestea nu sunt taxate după valoarea lor, nici din parte maghiară, nici din parte naționalistă, pentrucă altcum am fi cu mult mai aproape de înțelegere.

Aceasta e prima și cea mai însemnată neînțelegere în chestia de naționalitate și în efectele ei totodată cea mai fatală.

Desorientare există și cu privire la *esența* chestiei, și cei mai mulți o țin isvorâtă din motive mărunte, deci o consideră de o acțiune a agitatorilor, și în consecință tot așa o și tratează, și cred că pot să reguleze în mod corect cu mici șiretlicuri o mișcare ce iase din isvoare adânci. Dar nici micile șiretlicuri, nici politica de putere purtată în stil mare, nu poate abate mișcarea naționalistă în alvia dorită, ci singură numai concepția cu adevărat liberală, aceea, care *recunoaște cultura naționalistă, întocmai ca pe cea maghiară, și sprijinește în mod egal cu mijloacele statului pe fiecare din ele.*

Principiul acesta e depus în articolul de lege 44 dela anul 1868 și e numai de regretat, că sub influența cooperării mai multor regretabile împrejurări, generația decadentă și cu orisont îngust, care a urmat bărbaților dela 1868 și creațiunilor lor dela 1867, a strâns principiul la părete. Reîntoarcerea la principiul acesta nu înseamnă nici o primejdie pentru maghiarime, pentrucă toate forțele le unește spre înflorirea patriei comune, pe când încunjurarea și desconsiderea principiului îngreunează, ba face chiar imposibilă resolvarea favorabilă a chestiilor vitale, mai ales regularea favorabilă a chestiilor economice, în cari Austria manifestă o împotrivire atât de mare.

Cât de mare e greșeala acelor politiciani maghiari, cari pentru niște succese de mică valoare limbistice sunt gata să renunțe la chestii vitale! Dar greșeli au și politicianii naționaliști. Astfel programul lor nu e destul de clar. In punctul prim al programului român dela 1881, votat la Sibiiu, se reclamă autonomia Ardealului. Eu am primit cu privire la acest punct de program cel puțin cinci esplicări. Aproape fiecare politician român îi dă altă esplicare. Sunt de aceia, cari țin pretensiunea aceasta numai de formală, trecută în program din pietate și cu considerare la vremile dela 1848. Alții țin de serios punctul acesta de program, dar cred că astăzi e prescris. După o a treia părere, pretensiunea a fost abandonată în momentul, în care Dr. Aurel Vlad a proclamat activitatea și partidul național român a întrat în parlament. Iar a patra părere spune, că punctul acesta de program din capul locului a fost contemplat ca punct de compensație, pentruca să poată fi abandonat când vor ajunge lucrurile la târguială pentru legarea păcii. Mai este apoi și a cincia părere, cu totul opusă celoralalte, după care acest punct de program formează simbolul năzuințelor federaliste, pars pro toto, dupăce sistemul actual politic nu dă destulă garanță, că drepturile naționalităților vor fi respectate de puterea de stat.

E evident deci, că dacă un punct de program poate fi esplicat în atâtea înțelesuri, nu e destul de clar și are trebuință de *revizuire,* pentrucă politică cu succes să poate face numai pe lângă pretensiuni clare.

E greșală mare și aceea la partidele naționaliste, că țin de admisibile, din punctul de vedere al tacticei, aparițiunile contrare maghiarimei. Concepția aceasta greșită dă arma cea mai puternică în mânile șoviniștilor, pentrucă trece de dovadă a iredentismului, și în opiniunea publică maghiara se înrădăcinează părerea, că naționalitățile sunt tabere dușmănoase, față de cari nu poate să fie urmărită decât numai politica de putere.

Eu așa cred, că cu o tactică corectă opiniunea publică maghiară poate să fie cucerită pe seama aspirațiunilor juste naționaliste, dacă s'ar delătura momentele dușmănoase maghiarimei, atât de cu drag îmbrățișate de șoviniști, și din mijlocul acțiunilor infocate naționaliste s'ar ridica alipirea față de patria maghiară, căci atunci opiniunea publică maghiară ar da la o parte pe toți aceia, cari fie din nepricepere, fie din interese de câștig, nu vreau să facă nici o concesiune naționalităților. Vremile actuale de crisă sunt cele mai potrivite pentru a abate opiniunea publică maghiară în direcție corectă, dar lucrul acesta numai așa e cu putință, dacă și din parte naționalistă se încunjură momentele politice dovedite de primejdioase.

---

*) Autorul broșurei „*Crisa și chestia română*", cu care ne-am ocupat în numărul 93 și 94 al ziarului nostru, ni-a pus la dispoziție articolul acesta, pe care-l publicăm cu plăcere, reservându-ne dreptul de a reveni și a ne spune și noi părerea asupra neînțelegerilor dintre deținătorii puterii de stat și naționalitățile nemaghiare.

Kossuth și Justh.

Neînțelegerea între kossuthiști a erupt acum pe față. Partidul e împărțit în două: o parte a rămas pe lângă șeful de până acuma, ministrul de comunicațiune *Kossuth,* iar ceealaltă parte s'a pus sub conducerea lui *Justh,* presidentul camerei ungare, care, cum se știe, cere bancă independentă ungară și teritoriu vamal independent.

Duminecă după ameaz la orele 2 și-a ținut domnul *Justh* darea de seamă în fața alegătorilor săi din Macău, și cu ocasiunea aceasta l-au însoțit 94 de deputați independiști, iar alți 21 de deputați l-au asigurat în scris, că aderează la principiile și la planurile sale. Ar avea deci pe lângă sine domnul president al camerei ungare 115 deputați independiști.

Tot Duminecă, însă seara, au aranjat ceialalți independiști o cină comună în onoarea șefului lor, Kos-

FOIȘOARĂ.

Reprivire istorică

asupra formării legii românești. Originea cuvântului Vlah și Cara-Vlah.

Formarea limbii noastre este formarea poporului nostru, care e alcătuit din trei elemente principale: elementul trac, roman și slav. Intreagă peninsula balcanică începând dela frontiera Greciei până la Carpații sudici și de aici toată Dacia de odinioară, până la poalele Carpaților nordici o locuia și domina poporul număros și puternic al Tracilor, care mai întâiu prin mediul grecesc și în urmă prin cel roman s'a ridicat la oare care cultură națională. Cu acest popor bate răsboiu la anul 513 a. Chrs. Alesandru cel Mare! Cu ai Tracilor ficiori pleacă Alesandru Machedon și cuprinde trei părți de lume. Cultura poporului trac, insuflată de mediul vechilor Greci, începând dela sud din Balcani înainta spre miează noapte cu pași repezi, cuprinzând sub influența ei și popoarele sarmato-slave, poate că mărginindu-se cu ele, parte ca aflătoare sub stăpânirea popoarelor tracice, sub Daci și Geți. Dacii și Geții împreună cu Moesii și Ilirii formau ginta Tracilor.

•

Patria străveche a Slavilor sunt Carpații nordici și văile pornite din ei în toate direcțiunile. Dela Traci, ca popor mai puternic, mai cult, au împrumutat Slavii-sarmați și prin acestia ginta Slavilor normele referitoare la viața socială, la port și cult. Slavii prin ramura lor sarmatică se coborau dela Carpații nordici în mici triburi până în Transilvania de azi, unde erau supuși popoarelor trace: Dacilor și Geților. Sarmisegethusa era orașul Sarmaților și al Geților.

Romanii încă în secolul al II-lea n. de Cr. cuprind Iliria — (Dalmația de azi) și pe rând toată peninsula balcanică, așa, că Traian când la începutul secolului al II-lea cucerește Dacia, peninsula balcanică era toată romanisată. In curând după cucerirea Daciei toate popoarele aflate aici se romanisează prin superioritatea culturală a Romanilor învingători, nu însă fără a lăsa unele urme de originea lor tracică. Cu deosebire portul Românilor de azi e aproape tot tracic. Mai puțin am moștenit unele datini referitoare la viața socială și la economie. Portul nostru este tracic și nu slav cum s'a susținut de unii, și dacă avem unele note comune se atribue împrejurării, că și poporul Slavilor odinioară a fost influențat de cultura Tracilor. Iar pe de altă parte până la încreștinarea lor a fost influențat în continuu de Români ca următorii Tracilor, atât în Balcani, cât și pe teritorul vechei Dacii, și pretutindenea în acestea locuri elementul slav nu numai că s'a așezat pe un mare substrat român, ci și azi presentă prin port, obiceiu și viață socială, viața întreagă a Românului. Și de altcum pe acestea vremuri cultura s'a răspândit dela sud către nord, și nici decât dela nord către sud. Dovada cea mai puternică sunt unele datini eline, moștenite de noi prin Traci.

Coloniștii romani, apoi cultura, onoarea și drepturile ce umblau cu numele de cive roman, au contopit în Romani pe Traci. Istoria ne spune, că între coloniștii lui Traian erau mulți creștini, ba devenind religiunea creștină religiunea imperiului roman, Romanii cu toții au primit creștinismul, cei orientali însă păstrând unele obiceiuri traco-romane, ca dogme în creștinism; și după creștinismul roman au trăit Românii 700 sute de ani, când în al IX-lea și X-lea secol Slavii ne impun și nouă formele ritului oriental în limba slavonă. Până în secolul al VII lea în imperiul de răsărit se folosea în administrațiune numai limba romană, și cu atât mai vârtos se folosea ea în cultul divin al Romanilor orientali. Devenind imperiul de răsărit sub influința limbei grece, s'ar fi introdus limba grecă ici colea și în mănăstirile Românilor, fără însă a fi avut influință asupra legii românești, ba devenind și Slavii creștini, și Grecii și Bulgarii se întreceau întru a ne înființa mănăstiri și a ne trimite călugări de nația lor. Știau ei de ce! Impunându-ne Slavii cu sila limba în biserica noastră, ce e drept, au împedecat pe un timp îndelungat manifestarea mai înaltă a sufletului românesc, dar poporul a rămas acelaşi cu legea sa românească, după care a trăit în toate timpurile și trăește și azi.1)

Intr'o carte scrisă de călugărul Paisie și tipărită în Buda în limba bulgară 1844 intitulată „Țarstvenica", în care se cuprind biografiile domnilor bulgari, autorul ei, raportându-se la niște manuscripte vechi spune: „S'au însemnat în niște cărți vechi scrise de mână, că după răposarea patriarhului bulgar, sfântul Ioan care a ridicat pe Asan la împărăție, a chemat Asan dela Ohrida pe părintele Teofilact și l-a pus patriarh în Trinov. Insă sfântul Teofilact a luminat și a curățit toată Bulgaria de eresurile, de care multe se aflau atunci în ea. După aceea au învitat pe împăratul Asan de a trecut în Valahia să o cucerească și să o curățe de eresul roman ce pe atunci domnia în Valahia și Asan s'a dus și a supus amândouă Valahiile sub stăpânirea sa și au silit pe Valahi, care până atunci ceteau în limba latină, să lase mănăstirea romană și să nu cetească în limba latină, ci în cea bulgară, și a poruncit ca celui ce va ceti în limba latină să i se tae limba, și de atunci Valahii au început a ceti bulgărește".

Până la venirea Slavilor în vechea Dacie și în peninsula balcanică stăpânea legea românească și cu toate că năvălirile

---

1) Ist. Rom. Xenopol v. III.

suth Ferencz, și în onoarea contelui Apponyi, la care cină au participat 75 de deputați independiști, iar 15 și-au anunțat aderarea în scris.

S'au declarat deci aderenți ai politicei lui *Kossuth* 90 de deputați independiști, iar pentru politica lui *Justh* 115. Au rămas retrași la o parte, fără a se pronunța nici pentru unul nici pentru altul dintre acesti doi fruntași ai partidului independist, 21 de deputați, cari dacă ar fi toți pentru politica lui Kossuth, domnul Justh ar avea totuși o majoritate de patru voturi în partidul independiștilor.

Politica lui Justh a învins deci asupra politicei lui Kossuth. Care e deosebirea între aceste două politici? Următoarea: Banca independentă o vrea și Kossuth, tot așa ca și Justh, precum amândoi vreau și independența desăvârșită a țării și scoaterea ei de sub tutoratul Austriei. Dar pe când Kossuth ține cont de greutățile ce sunt de învins, și cere bancă independentă numai pentru vremile mai bune ce vor veni, Justh reclamă *acum* banca independentă, astfel, ca la anul 1911 ea să fie înființată.

Cele întâmplate Dumineca sigur că vor influința acum asupra crisei și asupra resolvării ei. Pentrucă prim-ministrul Wekerle a plecat tot Dumineca la Viena, după informațiunile pe cari le avem, cu un plan nou, stabilit din partea consiliului de ministri, după care actualul guvern se obligă a purta agendele mai departe, a face noua lege electorală, a vota toate necesitățile de stat, a împăca chiar și naționalitățile, dacă Coroana face unele mici și neînsemnate concesiuni în chestiile militare.

Luni după ameaz la ora 1 domnul Wekerle a fost primit în audiență la palat, iar eri, Marți, s'a presentat de nou în fața M. Sale, dar despre resultatul acestor două audiențe nu știm nimica încă în momentul scrierii acestor șire. Maiestatea Sa, informat de sigur despre cele întâmplate în sinul partidului independist, cu greu va fi acceptat propunerile prim-ministrului Wekerle, referitoare la acordarea concesiunilor cerute, știind bine, că Justh și oamenii sei nu se vor multămi numai cu atâta, iar mai mult neputând să primească, vor trece toți în oposiție și luptele se vor începe de nou în parlamentul ungar, ca înainte cu 4—5 ani.

Situația e deci tot atât de grea astăzi, ca mai nainte, ori poate că și mai grea. Pentrucă șovăelnic cum e, în cele din urmă va trece poate și Kossuth, cu toți aderenții sei, la ceealaltă grupare independistă, condusă de Justh, și atunci majoritatea parlamentară e de nou oposițională, ca pe vremea guvernului presidat de Fejérváry. Va urma întrarea țării în stare de exlex, apoi disolvarea parlamentului și alegeri noi, cari sigur că iarăși kossuthiștilor le vor da majoritatea în dietă, și lucrurile sunt tot acolo unde au fost.

Cu un cuvânt, adevărata criză abia acum se începe. Presidentul Justh a convocat pe Vineri dieta la ședință și se crede, că va fi pusă numai decât la ordinea zilei propunerea comisiunii pentru bancă, de înțelesul, ca la anul 1911 banca independentă ungară negreșit să fie înființată. Guvernul va fi contra, și se va da prima luptă pe față în plin parlament între guvern și oamenii lui Justh, dacă până atunci nu vor ajunge fruntașii iarăși la bună înțelegere. Pentrucă mari interese vin puse în joc, și nici unii nici alții nu credem că ar voi să le periciteze.

Din Bistrița.

Instalarea protopresbit. G. Pletosu.

In ziua de sfânta Paraschiva s'a făcut în Bistrița întroducerea domnului *Grigoriu Pletosu* în postul de protopresbiter al tractului Bistrița. A fost o zi de adevărată sărbătoare pentru toți ceice au luat parte la acest act solemn, care, conform amănunțitului raport din „*Revista Bistriței*", a decurs după cum urmează:

„..De cu vreme încă, strada în care e situată modesta capelă, locașul sfânt de închinare al credincioșilor gr. or. era într'o mișcare vie, neobicinuită. Mulțime formată de intelectuali și norod, își făceau cale spre lăcașul dumnezeesc, îmbrăcați în straie de sărbătoare. Fiind locașul sfânt modest și neîncăpător unei asemene prăznuiri, fiecare zoria de cu vreme să-și asigure un locșor.

Din mijlocul stradei până la ușa de întrare a capelei, pomi și crengi de verdeață pălezită împodobeau întrarea, dând capelei o înfățișare sărbătorească.

Un frumos portal se înălța trufaș încântând privirea cu stâlpii înalți îmbrăcați în ghirlande de foi și frumoase flori tomnatice. Deasupra portalului, de ambele părți ale inscripției din mijloc: „Binecuvântat fie cel ce vine în numele Domnului" două icoane sfinte în cadre aurite stăteau strejă peste capetele mulțimei.

In incinta capelei la orele $8^1/_2$ s'au adunat preoții tractului și în frunte cu admin. prot. Vasile Bălan au plecat la domiciliul dlui G. Pletosu pentru a-l saluta și ruga ca să se așeze în fruntea lor și înpreună să facă vizita mandatarului arhieresc P. C. S. Dr. Miron E. Cristea, ca să-l invite sărbătorește la sfânta slujbă și la oficiarea întroducerei. După obicinuitele salutări și răspunsuri ținute într'un avânt cald sufletesc, după împărtășirea unei primiri afectuoase și părintești, din partea mandatarului, în șireag și alai de trăsuri în frunte cu P. C. S. Dr. Miron E. Cristea s'au pornit cu toții spre capelă.

Când a sosit acest alai mândru de trăsuri, înaintea capelei se formase un brâu de credincioși, oaspeți, inteligență numeroasă, cari postați dealungul capelei aclamau cu urale de „să trăiască" sosirea persoanelor bisericești. Sub frumosul portal, părintele Paul Beșa, îmbrăcat în ornate sfinte cu cheia locașului sfânt și cu sfta Evangelie în mână, încunjurat de cântăreți și prapori a ieșit întru întimpinarea mandatarului arhieresc și a viitoriului protopresbiter. După o frumoasă și avântată vorbire predă cheia și sfânta Evangelie noului protopresbiter care răspunde asemenea călduros. O fetiță albă, fetița dlui Popovici, ca un bobocel de crinișor de vară, cu un buchet de flori asemeni albe, iese din șiruri și pășind spre sărbătoritul protopresbiter, ciripind câteva versuri ocasionale, îi predă buchetul. A făcut o drăgălașă și gingașe impresie. Se purcede apoi la întrarea în locașul sfânt care e ințesat de popor și inteligență.

A fost lume multă și aleasă. Sunt puțini credincioșii acestei biserici, numărul e mic, dar aceea ce a ridicat nimbul acestei sărbări, nu a fost presența acestora, cari au venit cu toții, ci dragostea cu care s'a grăbit inteligența română gr. cat. a lua parte în număr aproape complect la această sărbătorire. Tot ce a avut societatea noastră mai distins, frumos și ales a fost de față. Fără deosebire de lege sau confesiune au participat toți, și acest fapt a fost înălțător, afirmându-se cu demnitate solidaritetea esemplară a vieții sociale a inteligenței noastre. Participarea inteligenței române gr. cat. ni-a umplut sufletul de bucurie și nădejdi frumoase ni-a scos în relief faptul, că suntem un neam care ne înțelegem rostul, revărsând asupra tuturor credința și nădejdea mângăitoare, că zilele bune ale neamului nostru se apropie.

S'a oficiat o pioasă și frumoasă liturgie dzeească din partea a 4 preoți în frunte cu mandatarul arhieresc P. C. Sa Dr. M. E. Cristea, esecutând răspunsurile preotul Alesandru Boier din Sfântu, cu vocea lui voluminoasă, vibrătoare și colorată. A urmat imediat apoi actul de întroducere.

Cu voce sonoră, în cuvinte alese și calde mandatarul arhieresc P. C. Sa Dr. M. E. Cristea, adresează către noul protopresbiter o cuvântare plină de inimă și adâncă înțelepciune, stăpânind cu încordare sufletele tuturor.

Intr'o limbă frumoasă, în espresii așa de grăitoare și pline de înțeles, cu citații atât de tălmăcitoare, cu comparații din cărțile sfinte, s'a impus tuturor prin cunoașterea temeinică a scripturilor, prin claritatea ideilor, prin îmbelșugata cultură a minței și nobleță a inimei, prin simpatica sa personalitate.

Dupăce așează la inimă causa sfântă a acestei parohii și predă solemn sigilul parohiei și cheia locașului sfânt, îi dorește o păstorire înțeleaptă și să conducă cu credință și destoinicie steagul ce îi se concrede, prin toate furtunile și atacurile, mereu înainte. Amintește apoi, că cu toate că neamul nostru e împărțit în două confesiuni — poate pronia cerească a aflat de bine aceasta — confesiile nu au fost întemeiate pentru separarea neamului nostru în două tabere, ci pentru ca ambele să emuleze, să caute cu râvnă, cu multă strădanie să se întreacă în munca de progresare și bunăstare, căci din această emulație resultă numai roade îmbelșugate. Dorește, ca să se infiripeze o viață mai întinsă și la credincioșii gr.-or., dar nu spre separație de confrații gr.-cat., ci spre o luptă comună și emulare armonioasă și frățească în brazda vieții neamului nostru.

Intărirea neamului, progresarea și ameliorarea bunăstării noastre, premenirea sufletului și a vieții noastre, toate sălășluesc în noi. Oțeliți de dragostea de neam, lege și de tot ce se chiamă al nostru, să ne croim loc fruntaș în această țeară. Să fim solidari în toate interesele noastre.

Frumoasa și cuceritoarea vorbire, care ni-a destăinuit prețioase mărturisiri, limba sa musicală, elocvența nediscutabilă ce posede, ni au înălțat sufletele și au stirnit zgomotoase aplause și urale de „trăiască".

Se ridică apoi serbătoritul protopresbiter M. O. D. Gregoriu Pletosu, bărbat plin de vrednicie, trecut prin valul înțelepțitor și oțelitor al vieții, nins de argintul vremii, care 30 de ani, de pe amvonul sfânt al școalei a propovăduit tinerelor odrasle ale neamului, cuvântul învățăturii, sămânând cu mână darnică, împrăștiind neîncetat cu belșug, sămânța culturei în fragedele inimi ale mlădițelor tinere.

In cuvinte avântate, mulțămește mandatarului pentru frumoasele cuvinte ce i-a adresat, asigurând că se va face vrednic de încrederea pe care cei de sus au pus-o în el, muncind cu zel, cu credință și abnegare pentru păstorirea înțeleaptă a turmei încredințate. Desfășurând apoi programul său a atins multe puncte, amintind, că precum toată viața de până acuma și-a dedicat-o spre luminarea odraslelor tinere, va jertfi zilele ce îi sunt încă hărăzite, pentru binele turmei încredințate spre păstorire, ocrotind-o, cârmuind-o spre cărările mântuitoare, sămânând credință celor șovăitori și îndoelnici, mângăiere celor întristați, alinând durerile celor ce îl vor căuta, apărând cu credință interesele bisericii și neamului nostru.

A dedicat apoi câteva pagini duioase și de prinos marelui arhiereu Șaguna, care a îndreptat vieața noastră culturală bisericească în adevărată alvie.

A fost ascultat cu plăcere, aclamat și felicitat călduros.

P. C. Sa Dr. M. E. Cristea în cuvinte alese se adresează acum către dl Vasile Bălan, mulțămindu-i pentru munca stăruitoare ce a depus-o ca administrator al acestui tract, pentru starea înfloritoare la care a ridicat școalele și bisericile în timpul scurt al administrării sale, și comunică, că drept răsplată pentru neobosita și rodnica sa activitate, pentru bunele gânduri și fapte ce a săvârșit, stăpânirea bisericească îl dăruiește cu brâu roșu, pe care dorește să-l poarte sănătos. A fost o scenă duioasă.

Emoționat de această neașteptată atenție și onoare, dl Bălan mulțămește în calde și avântate cuvinte, rugând pe P. C. Sa să binevoiască a preda celor de sus respectuoasa sa mulțămire și asigurarea sentimentelor de venerație către capul bi-

---

barbarilor au spart rău massele Românilor, credința în năcasuri s'a întărit. Precum ne spune istoria, pe unii Români îi duceau barbarii către sud dela nord, pe alții dela sud către nord și așa mergeam dela frați la frați, acelaș popor, aceeași limbă, aceeași lege românească.[1]) Constantin Porfirogenitul ne spune, că toată partea nord-vestică a peninsulei balcanice dela sudul Dalmației spre apus până în Istria și spre răsărit până la Marea (neagră) era înainte de venirea Slavilor, adecă pe la începutul veacului al VII lea, impoporată cu Romani. El adaugă, că această poporație se numia pe sine: — ρωμάνοι — adecă Români.

Incepând din secolul al VI-lea Slavii curgeau într'una, parte fugind dinaintea dușmanilor, parte în însoțire cu ei, inundând toată Ungaria de azi, de unde o parte a lor trec în Balcani.

Manifestațiunea în instituțiunile publice de stat a fost după cucerire pretutindenea romană și e natural, că Romanii numiau popoarele supuse lor sclavi și servi, care numire le-a rămas și după eliberarea lor de sub jugul roman. Așa avem azi poporul slavilor (sclavini) și al sârbilor, ca popoare, cari odinioară în parte sau de tot au fost supuse, adecă slavii și servii Romanilor. De unde Românul până în ziua de azi pe un om fricos, sau care nu e de sine stătător. pe un om muncit îl numește om sclab, ori slab= slav. Constantin Porfirogenitul ne spune, că serbli în limba Romanilor se cheamă sluji, servitori (912—959), vorbind despre poporul Sârbilor.

In comedia atică, dupăcum ne spune Strabon, numele de Dac se întâlnește sub forma de Davus împreună cu cel de Geta, ca apelativ pentru slavii lor. Se înțelege, că fiind Grecii vechi superiori în cultură, pe popoarele neculte le foloseau de robi și servi, și numele lor se identifică cu starea lor. Așa Geta, la vechii Greci însemna supus, serv, slav. Ajungând Geții sub dominațiunea romană se înțelege, că și la Romani numirea de Get era egală cu starea lor, adecă însemna totdeauna om supus, sirman, serv, de unde prin moștenire Românii până în ziua de azi numesc pe un om supus ori pe un om lipsit: un ghet de om, gheții oameni!

E natural, ca popoarele supuse Romanilor să numiască pe Romani domni, domnitori, stăpâni, și de care ce o mare parte a popoarelor supuse erau de rassa slavă (sarmați) și germană (teutoni), ele numiau domnitori, stăpânitori pe Romani în limba lor maternă, adecă: Valachi= Vlachi, Blași, de unde după diferitele dialecte Voloh — oláh — olasz — vales etc. înseamnă totdeauna latin, roman, domnitor, stăpân.[1]) Vlad la vetero-slavi = domn, stăpân, de asemenea în vechea germană — la Goți val = a stăpâni, a domni.

Pe slavii din partea apuseană a Ungarii i-au contopit Ungurii, iar pe cei din cea răsăriteană i-au contopit Românii, așa că la venirea Ungurilor slavii erau aproape asimilați total în partea răsăriteană. In peninsula balcanică elementul român nu a putut pune o oposiție așa tare ca aici. Indecomun în toată Croația, până la litoral, până la mare, adecă pe tot teritorul așa numit al grănițerilor de odinioară, care cuprinde Banatul, Slavonia, Croația până la Mare ne înfățoșază, dacă studiem populațiunea slavă de astăzi din acestea țări, peste tot tipul și viața întreagă a Românului. Aceasta o mărturisesc franc chiar și unii învățați croați. Așa zicea [1]) Teodor Tot, șeful de secție în ministerul honvezilor din Budapesta, că toată populațiunea din Slavonia, Croația și Dalmația arată conform studiilor sale severe făcute la fața locului pretutindenea tipul român și el e încredințat. că Slavii de astăzi din acestea țări sunt Români slavisați. Dnul Hefele ne spune, că prin Croația și Slavonia și azi se află Români cari au tipul și obiceiul și portul român și se înțeleg românește. Tot asemenea se află un număr considerabil de Români în Bosnia și Herțegovina, cari vorbesc încă românește, iar în Sârbia jumătate populațiunea e română și astăzi. E trist, că n'au biserici de limbă românească, ca în Bulgaria și Macedonia. Convenind personal cu dnul profesor Kovács S. dela gimnasiul din Csurgó din Dunán-tul (Panonia de odinioară) mi-a spus, că a vorbit la un târg de țară cu Români, cari ar fi acolo de pe vremuri și se ocupă cu lemnăritul și fiind dl prof. Kovács ardelean, l-a suprins auzind vorbindu-se românește prin Dunántul. Deși Românii lui Nestor pe cari îi aflăm în Panonia la venirea Ungurilor s'ar fi slavisat de mult, totuși e bine a ne interesa de ei, că sunt frați de ai nostri.

•

Contactul vetero-slavilor cu Românii aflați în Dacia Traiană a devenit îndelungat, pacinic, intim și confidențial. Ei au venit dela muntele lor străbun: creatorul de Slavi: Babia-Gora, aducându-ne poveștile cu vârcolacii, ielele, pricolicii, sorcova, cu bălăuri ieșiți din iezere, pe muntele cel înalt al Românilor Vlădeasa și de aci pe muntele — Curcubeta — Frumoasa, Găină, Retezat, — Vulcan unde și azi să arată locul de durmit al unui puternic bălaur, mai abătându-se slavi pe la orașul Românilor Brașov, și de acolo tot împreună am înoptat și cutrierat cele văi, șesuri și păduri ale Carpaților. La olaltă am fost și la bine și la rău, și la munte și la șes, ei ni-au influințat limba noastră, căci în mâna lor era comerciul și negoțul și în urmare cele mai de seamă orașe, ear noi creștini fiind prin legea românească, i-am încreștinat și românisat.

(Va urma).

---

[1]) Ist. Rom. Xenopol, p. 94.

[1]) Formenlehre der Altslovenischen Sprache. Fr. Miklosich. Wien 1854 p. 136.

[1]) Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și present. Isidor Ieșan. Arad 1906.

sericii noastre, care veghiază ca o neadormită sentinelă la căpătâiul destinelor bisericii noastre.

Distincţia ce s'a acordat d-lui Bălan, e o încoronare vrednicită a muncei acestui destoinic şi harnic preot, o răsplată justă şi pilduitoare a unei munci cu folos şi conştiincioase, servind de model şi îndemn de muncă şi pentru alţii.

Cu acest prilej nu s'a uitat a se accentua faptul şi a se mulţămi şi on. domn Paul Beşa, pentru grija şi conştienţa, cu care a ţinut slujbele rânduelii bisericeşti pe timpul văduviei acestei parohii, jertfindu-şi timpul pe vreme bună şi ree, pentru lipsele parohienilor, ţinând regulat acele frumoase liturghii sfinte, predici pline de învăţături, cari l-au făcut atât de iubit poporului şi biserica atât de cercetată de credincioşi".

Din Austria.

Societatea „Concordia“ din Viena.

Duminecă şi-a serbat asociaţiunea ziariştilor vienezi *„Concordia“* în mod solemn aneversarea a cincizecea a esistenţei sale. La întrunirea solemnă au participat mai mulţi ministri austriaci, în frunte cu ministrul-prezident Bienerth, apoi şefii autorităţilor publice, număroşi savanţi, scriitori, artişti, număroase deputaţiuni ale asociaţiunilor de ziarişti germani şi slavi şi număroşi ziarişti dela gazetele streine.

După discursul solemn, rostit din partea prezidentului asociaţiunii „Concordia“, a luat cuvântul ministrul-prezident Dr. Bienerth, şi a rostit un discurs foarte frumos. A făcut amintire în vorbirea sa despre întunecoasa situaţie politică de pe vremea, când a fost întemeiată asociaţiunea „Concordia“ şi comparându-o cu cea de astăzi a constatat că tot atât de posomorâtă este situaţia politică şi astăzi în monarhia austro-ungară, ca înainte cu 50 de ani. Dar şi-a esprimat totodată firma convingere prim ministrul Bienerth că eşirea din încurcătură se va face, va trebui să se facă, imediat cum va fi aflat cuvântul liberator. A salutat apoi asociaţiunea „Concordia“ în numele guvernului austriac, aducând frumoase elogii ziariştilor de profesie. A relevat importanţa presei şi a apreciat activitatea „Concordiei“, pe terenul cultural, social şi umanitar.

Discursul prim-ministrului Bienerth a fost aplaudat cu frenesie.

S'au cetit apoi număroasele adrese şi telegrame de felicitare, venite dela artişti, poeţi, scriitori şi ziarişti austriaci şi streini, între cari s'a remarcat şi a fost mult aplaudat salutul trimis „Concordiei“ din partea Maiestăţii Sale, Elisaveta, Regina României.

Sărbarea a fost una din cele mai frumoase şi lumea s'a răsfirat, după terminarea ei, adânc impresionată, mai ales de discursul ministrului-prezident Dr. Bienerth.

Conferenţe învăţătoreşti.

Convocare.

Conform ordinului Ven. Cons. arhid. din 17 Sept. a. c. Nr. 5483 Şcol. convoc conferenţa învăţătorească din protopresbiteratul Treiscaunelor pe Duminecă din 1/14 şi Luni 1/15 Noemvrie a. c. în Breţcu cu următoriul:

Program:

Duminecă în 1/14 Noemvrie:

1. La 9 oare a. m. serviciu divin cu chemarea sfântului Duh.
2. La 11 oare a. m. deschiderea conferenţei în sala cea mare a şcoalei.
3. Constituirea conferenţei.
4. Alegerea unei comisiuni de trei membri pentru statorirea temelor pentru conferenţa anului viitor.

Duminecă după prânz:

1. Tema: Rostul gramaticei în şcoala populară, tractată de învăţătorii Victor Badiu, George Purdu şi Nicodim Bâgin.
2. Lucrul manual şi însemnătatea lui în şcoală atât pentru băeţi cât şi pentru fete, tractată de învăţătorii Ioan Sântimbrean, Constantin Popoviciu, Alesandru Bucşa şi Pavel Bîrţ.

Luni în 2/15 Noemvrie:

1. O lecţie de cetire după metodul fonomimic anul I. de şcoală de învăţătorii Nicolau Rădoiu, Romul Cosma şi George Teacă.
2. O lecţie din limba maghiară pentru anul II. de şcoală, de învăţătorii Ioan Tampa, George Popoviciu şi Nicolau Dobra.
3. O lecţie din Geografie anul III. tractată de învăţătorii George Jiga, Alesandru Ciucan şi George Olar.

Luni după prânz:

1. O lecţie din Aritmetică anul IV. de Nicodim Dogar, Mihail Petru şi Nicolau Russu.
2. O lucrare scripturistică din limba maternă pentru anul al V. şi VI. de şcoală de învăţătorii Ioan Modroiu, Victor Zaharia, Eremia Ticuşan şi Aron Puşcariu.

Se observă că dacă vreuna din lecţii nu s'ar putea fini la timpul fixat, se va tracta în şedinţa următoare.

3. Statorirea temelor conferenţei din anul viitor.
4. Eventuale propuneri şi închiderea conferenţei.

La aceste conferenţe se învită şi toţi directorii şcolari precum şi toţi câţi se interesează de cauza şcoalei noastre confesionale şi înaintarea ei.

Breţcu, 22 Octomvrie 1909.

Constantin Dimian
protop., comis. consist.

NOUTĂŢI.

Parastasul Andronic. Luni, fiind sărbătoarea marelui mucenic Dimitrie, s'a servit în biserica din suburbiul iosefin, în al cărei cimiter este înmormântat fericitul fundator Andronic, parastasul obişnuit întru vecinica odihnă a sufletului acestui mare binefăcător al meseriaşilor noştri şi prin acesta al naţiunii noastre. Parastasul s'a oficiat de parohul I. B. Boiu cu multă pietate, Reuniunea meseriaşilor sibieni a fost representată la acest act de pietate prin prezidentul său, dl Vic. Tordăşian, asistat de câţiva meseriaşi.

*

Promovare. Dl *Ales. de Mocsonyi*, fiul regretatului Eugen de Mocsonyi, a fost promovat *doctor* în ştiinţele politice. Dl Dr. Al. de Mocsonyi este acum numit practicant lângă guvernatorul din Fiume.

*

Expoziţia de vite ţinută, Duminecă, la 7 Noemvrie n. c. în comuna Marpod a avut resultat mulţămitor. Raport detaiat vom da în un număr viitor al foii noastre.

*

Colonia română din Viena şi-a început Joia trecută seratele obişnuite, luând parte număroase familii româneşti vieneze şi alţi români în trecere prin capitală. Localul de întrunire al românilor este cafeneaua „Arkaden“ în Universitäts-Strasse.

*

La institutele de învăţământ din Budapesta s'au înscris în anul acesta mai multe românce: la universitate sunt domnişoarele Lia Moga şi Buteanu; la gimnaziul de fete: dşoarele Georgina Roşu şi S. Mărgăritescu (din România), la preparandie sau şcoală normală dşoara C. Raţiu, la şcoală superioară de fete dşoara D. Dumitreanu, la şcoala civilă dşoara P. Bohariu.

*

O delegaţie compusă din 3 profesori universitari s'a dus să roage pe dl *Titu Maiorescu*, să nu lipsească facultatea de litere a universităţi bucureştene de sprijinul său luminat, şi să continue prelegerile sale, fie chiar sub forma unui curs liber.

*

Revista Bistriţei nu va mai apărea, conform hotărârii luate de editorul său. Numerele ce au să mai apară din această revistă săptămânală, se vor tipări în intervale de câte 2 săptămâni; astfel foaia va apărea şi în Ianuarie şi Februarie 1910, până când va împlini numărul de 52. Atunci va înceta să mai apară, în lipsa de sprijin material, până la vremuri mai favorabile.

*

Reprezentaţie festivă. Astăzi în 10 Noemvrie 1909, împlinindu-se 150 de ani dela naşterea lui Schiller (n. în 10 Noemvrie 1759) teatrul german din Sibiiu va da o reprezentaţie festivă în amintirea marelui poet. S'a ales tragedia *Don Carlos*, în rolurile principale cu dnii Viebach, Sonnenthal şi dşoara Rossi.

*

Una-alta. D'ale agerilor confraţi: „A. Sa regală principele Ferdinand a plecat ieri la Berlin spre a reprezenta pe M. Sa regele Carol la botezul ultimului fiu al *împăratului Wilhelm al doilea*“. — Va fi şi asta mai mult o superficialitate a — zeţarului, decât a bine informatului confrate, care obişnuieşte a-şi lua unele ştiri din publicaţiuni *ad-hoc*, — fără să le fi văzut.

*

Gapon. Se credea, că popa Gapon a fost omorât nainte cu vre-o 3 ani de terorişti, ale căror interese le tradase. Acum se veşteşte din Petersburg, că Gapon trăieşte şi corespondează cu părinţii săi, locuitori în Pultava.

*

In jurul lumii. Călătoria în jurul lumii se poate face acum în 40 de zile. Doi elevi din Chicago au făcut-o în 40 zile şi 17 ceasuri. Mulţimea imensă i-a primit la întoarcere ca pe nişte triumfători.

*

Regele Greciei consideră situaţia dinastiei sale ca zdruncinată. Până la potolirea stărilor din Grecia, împăratul Wilhelm a pus la dispoziţia regelui castelul Achilleion din insula Corfu şi l-a sfătuit să nu părăsească tronul.

*

Ploaie şi ninsoare se anunţă din multe părţi ale ţării noastre. Sămănăturile de toamnă stau bine.

*

Bustul lui Eminescu. Comitetul pentru ridicarea unui monument poetului Eminescu în parcul oraşului Galaţi, a primit oferta sculptorului O. Späthe. Bustul va fi turnat în bronz, de două ori mărimea naturală, şi va fi gata aşezat în Septemvrie 1910.

*

La botezul băiatului al treilea al moştenitorului de tron german, unul dintre naşi a fost contele Zeppelin. Au luat parte la botez împăratul şi împărăteasa Germaniei, principii moştenitori ai României şi Greciei, şi alţi invitaţi.

*

Sacrilegiu. Sub acest titlu scrie „R. B.“, în numărul mai nou, despre o profanare comisă în zilele acestea în cimiterul din Rodna nouă. Copilaşul economului Leon Sângeorzan fiind îngropat în 29 Oct., la trei zile făptuitori necunoscuţi l-au desgropat, au aşezat pe cosciug un purcel mort, cu picioarele şi coada tăiate şi cu ochii scoşi. Copilaşul din cosciug era întors cu faţa în jos; iar crucea dela mormânt era asemenea cu capul în jos. Se crede, că este „vrăjitoria“ la mijloc. Făptuitorii până acum n'au fost descoperiţi.

*

Domnul G. Zágonyi, notar public regesc în Sibiiu, ni-a dat asigurarea, că nu d-sa scrie sub pseudonimul *Gereben* în foaia maghiară *„Nagyszebeni Ujság“* din loc. Luăm act. Fireşte, în casul acesta cad dela sine toate alusiunile făcute în numărul 113 al ziarului nostru cu privire la persoana d-sale.

*

Raportul comitetului Reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur despre starea materială a Reuniunii aşternut adunării generale în 28 August 1909: 1. Cassa în numărar cor. 1918·66. 2. In obligaţiuni şi cambii cor. 12856·17. 3. Starea depunerei la inst. „Albina“ cor. 13397·76. 4. Mobiliar în valoare de cor. 210·—. Averea activă a Reuniunei deci în suma cor. 28382·59. Dela adunarea generală ultimă din 30 Aug. 1908 până azi s'a făcut: Incassări: capital cor. 3471·86, interese cor. 1173·65, taxă cor. 131·74, spese restituibile cor. 131·54, suma cor. 4908·79. Erogaţiuni: capital depuneri proprii cor. 2780·—, spese restituibile cor. 52·34, spese nerestituibile cor. 324·01, suma cor. 3156·35. Mediaş, 28 August 1909. Maria Moldovan, preşedintă. Carolina Popovici, cassieră. Maria Necşia, secretară.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: George Săsărman măestru pantofar, 1 cor.; dşoara Veturia Muţiu (Sălişte) 20 bani; Nicolae Bunescu notar (Cornăţel) şi soţia sa Valeria n. Recu, 2 cor.: George Vârtan, croitor, 30 ban; Dr. Aurel Vlad, dep. dietal şi soţia sa Anuţa, 10 cor. şi Eugenia Tordăşian, 10 bani.

*

Teatru în Cohalm. Tinerimea română din Cohalm vă învită la producţiunea teatrală urmată de dans ce o va aranja Duminecă, în 1 (14) Noemvrie (cu ocazia conferenţelor învăţătoreşti tractuale) în sala hotelului „Schlosser“ din loc. Cu venitul net se alimentează fondul menit pentru înfiinţarea unei „Societăţi de lectură“. Inceputul la orele 7½ seara.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Şcoală de cântăreţi în Orăştie.

In conformitate cu ordinul consistorial din 7 Iule Nr. 5491 Bis. 1909 aducem la cunoştinţa onor. preoţimi şi inteligenţei noastre rom. gr. or. că cu 2/15 Noemvrie a. c. se deschide aici în Orăştie o şcoală de cântăreţi care va dura 5 luni neîntrerupt adecă: până la 2/15 Aprilie 1910.

Scopul acestei şcoale este de a preîntimpina decăderea frumoaselor cântări bisericeşti şi a le ridica la originalitatea lor, ce se mai află încă numai în gura unor puţini cantori esperţi.

Obiectele de propunere sunt:

1. Cele 8 glasuri cu troparele şi antifoanele lor.
2. Podobiile acestor glasuri.
3. Rânduiala Vecerniei şi a sf. liturgii după prescrisele sf. erarhi Vasile, Grigorie şi Ioan gură de aur.
4. Irmoasele sărbătorilor de preste an şi pricesnele din Dumineci şi sărbători.
5. Tipicul pentru Dumineci şi sărbători.

Vor fi primiţi la curs adulţi de aici din tractul Orăştiei precum şi din tractele învecinate, cari vor dovedi că au absolvat cursul învăţământului elementar şi au o purtare morală esemplară prin atestat dela parohul locului.

Preţul instrucţiunii precum şi a speselor se vor acoperi din taxele dela elevi statorite în proporţia numărului celor ce se vor înştiinţa, dar la nici un cas taxa nu va fi mai mare de 6 coroane lunar anticipative.

Absolvenţii la finea cursului vor fi examinaţi, vor primi atestate şi vor fi preferiţi la ocuparea posturilor de cantori.

Anunţurile se fac la subscrisul oficiu protopresbiteral.

Orăştie, 21 Octomvrie 1909.

Vasile Domşa
protopresb.

Cărţi şi reviste.

Poezii ale scriitorilor din epoca unirii: Depărăţianu, Orăşanu, M. Zamfirescu, Nicoleanu, Melidon, Sion, Nicol. Istrati, Tăutu, Dăscălescu, Ion A. Lăpădatu. — Vălenii-de-Munte, tip. „N. R.“ 1909. Un vol. cu o prefaţă şi 305 pp. Preţul lei 1.50.

*

Raportul (în l. maghiară) pe anul prim 1907—8 al cassei generale pentru ajutorul muncitorilor bolnavi şi pentru asigurare în cazuri de nenorociri. Budapesta, 1909. Un vol. în 4° de 323 pp.

*

Spitalul, revistă Medicală, apare de două ori pe lună, sub redacţiunea unui comitet. Numărul mai nou 19 din Oct. 1909 cuprinde materie interesantă pentru dnii medici. Abonamentul la această veche revistă este pentru străinătate 15 lei. Redacţia: Palatul Băilor Eforiei, în Bucureşti.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Don Carlos*, dramă.

Joi: *Ein Ehrenwort*, dramă.

Sâmbătă: *Der fidele Bauer*, operetă.

Duminecă după ameaz: *O, diese Leutnants*, comedie, sara: *Der fidele Bauer*, operetă.

Luni: *Fedora*, dramă.

Marţi: *Walzertraum*, operetă.

După pojar trecut

Emulsiunea lui *Scott* e cel mai sigur mijloc pentru împiedecarea boalelor serioase. Celce pentru prima dată încearcă *„Emulsiunea lui Scott“* se miră, cât de repede recâştigă puterile pierdute. Bunul renume, care

Emulsiunea lui Scott

îl are în tot locul, se basează mai cu seamă pe curăţenia şi perfecţiunea părţilor ei constătătoare.

Chiar şi asupra celui mai gingaş stomah şi mai slab organism

Emulsiunea lui Scott

influinţează cât mai favorabil.

Numai *Emulsiunea lui Scott* e adevărata şi ne'ntrecuta Emulsiune model. 4 (330) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Atenţie!

Săpunul Schicht e veritabil numai cu numele

Schicht·

şi marca „Cerb“.

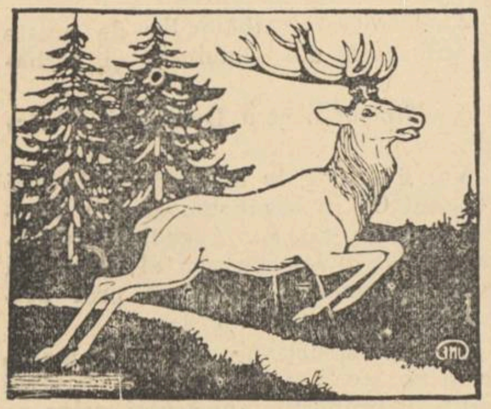

(395) 2—4

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc în mod definitiv dela şcoala noastră confesională din **Fişer** (Sővénysig) tractul protopresbiteral al Cohalmului să escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a)* In bani gata cor. 1000 şi anume cor. 300 dela comuna bisericească şi cor. 300 dela comuna politică, iar restul dela stat.

b) cuincuenalele la care eşti îndreptăţit în urma legii şcolare din anul 1907 din visteria statului.

c) cvartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Invăţătoriul ales este îndatorat a cânta în strană Dumineca şi sărbătorile la utrenie, iar la liturghie a cânta răspunsurile cu copii de şcoală.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, au a să înainta subscrisului oficiu protopresbiteral cel mult până în 10 Noemvrie a. c.

Kőhalom (Cohalm) în 26 Oct. 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Fişer.

Titu V. Gheaja.
protopresbiter.

[414] 1—2

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 17—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 9—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudine a susnumitei firme.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305,000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco.**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

19 Noemvrie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg 36.**

…………… A se rupe aci. ……………

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ……………
un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ……………

……………

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs
Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 4—10

Cel mai mare câştig în cas norocos **1 milion coroane.**

Nu întârziaţi

a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Câştiguri de 600 000 K, 400.000 K.

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU	BRAŞOV
Str. Cisădinei 1	Str. Mănăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** şi **20 Noemvrie**

$^1/_8$ los original	$^1/_4$ los	$^1/_2$ los	$^1/_1$ los
cu preţul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poştale şi planuri de joc se pun la dorinţă franco la dispoziţie. (385) 7—8

200,000 K, 100,000 K.

90,000 K 80,000 K. etc.

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 34—40

Calendar de noroc pe 1910.

Numerii la acest calendar de noroc au fost compuşi de copii orfani. Alege iute numărul aflător lângă ziua naşterii sau numelui Dtale, căci favoarea unui moment a adus deja unora bogăţie şi bunăstare.

Januar		Februar		März		April		Mai		Juni		○ Juli		August		September		Oktober		November		Dezember	
1	2101	1	92450	1	79351	1	55505	1	2217	1	19470	1	37208	1	3516	1	74906	1	4376	1	55582	1	78861
2	51676	2	2906	2	13195	2	45913	2	11138	2	9901	2	35870	2	11177	2	7919	2	13188	2	9965	2	33310
3	7901	3	79375	3	2132	3	7907	3	64719	3	69017	3	23405	3	66725	3	66760	3	19465	3	19539	8	78966
4	18302	4	46551	4	11118	4	19140	4	74915	4	17367	4	7903	4	78986	4	55214	4	66733	4	65936	4	64771
5	19505	5	33405	5	90603	5	64727	5	90945	5	66711	5	19428	5	9903	5	2226	5	52273	5	51689	5	22696
6	69005	6	24927	6	19138	6	52402	6	79373	6	2206	7	78852	6	18344	6	66709	6	9962	6	13194	6	4385
7	75802	7	92896	7	90924	7	9408	7	19142	7	9987	6	9415	7	74998	7	16026	7	7918	7	6788	7	13989
8	20201	8	79050	8	64703	8	19144	8	6785	8	13191	8	19594	8	67823	8	64757	8	19143	8	18394	8	74931
9	19418	9	38707	9	2212	9	64710	9	92872	9	74909	9	52261	9	66654	9	16039	9	74922	9	19579	9	67810
10	45902	10	90902	10	11194	10	18303	10	91601	10	13968	10	63244	10	90917	10	3504	10	64830	10	33389	10	55377
11	39101	11	35801	11	20209	11	74987	11	3116	11	53848	11	69012	11	91610	11	64728	11	55584	11	39116	11	55535
12	67802	12	23903	12	63913	12	55249	12	19148	12	63903	12	9998	12	79047	12	75829	12	52150	12	66611	12	9442
13	79029	13	23382	13	74904	13	19421	13	92427	13	11156	13	74967	13	11162	13	92880	14	13199	13	64839	13	19582
14	2256	14	92443	14	3509	14	3107	14	17853	14	19149	14	79031	14	33439	14	7911	14	7922	14	46560	14	66700
15	11109	15	37993	15	19434	15	69032	15	9992	15	78955	15	39106	15	24942	15	19134	15	17862	15	37979	15	53834
16	19129	16	33101	16	66702	16	78900	16	22603	16	20217	16	46558	16	9948	16	64722	16	75817	16	66738	16	11178
17	78852	17	91221	17	52130	17	2907	17	33308	17	18348	17	23466	17	18364	17	55579	17	63236	17	37233	17	9468
18	6776	18	33499	18	4358	18	75848	18	45915	18	78967	18	37221	18	92759	18	19141	18	17859	18	24949	18	78982
19	18337	19	13956	19	9969	19	67803	19	91225	19	16023	19	38664	19	66766	19	11162	19	9917	19	9990	19	64843
20	19484	20	19458	20	18322	20	20208	20	39186	20	3138	20	34959	20	55574	20	69022	20	66764	20	75814	20	53846
21	2188	21	20216	21	19553	21	11161	21	79369	21	74930	21	66603	21	2276	21	55527	21	55213	21	11173	21	9481
22	13186	22	3502	32	20203	22	9462	22	2201	23	55557	22	55531	22	13957	22	9461	22	55503	22	2917	22	19564
23	91262	23	13997	23	67806	23	52295	23	18373	23	2273	23	52284	23	74964	25	78979	23	11150	23	74996	23	63912
24	2122	24	91220	24	55566	24	78885	24	78866	24	11124	24	74907	24	67819	24	53830	24	16036	24	64726	24	74927
25	6796	25	9496	25	75838	25	69031	25	52419	25	19574	25	39104	24	79033	25	74992	25	67809	25	33383	25	9487
26	51699	26	90940	26	39112	26	2147	26	2260	26	69038	26	46563	26	2916	26	51695	26	7914	26	38732	26	17856
27	2261	27	19494	27	22641	27	7910	27	19541	27	52436	27	4398	27	11188	27	2204	27	19577	27	66658	27	63909
28	17374	28	79034	28	45918	28	74901	28	78989	28	55355	28	16040	28	67816	28	18329	28	66758	28	74949	28	66677
29	52209			29	78877	29	53828	29	53848	29	74939	29	20207	29	75825	29	19545	29	19555	29	45903	29	75843
30	3103			30	35811	30	17358	30	2181	30	67812	30	19524	30	9988	30	78890	89	64713	30	66607	30	69027
31	16014			31	20224			31	19132			31	18381	31	11173			31	75805			81	2174

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă a XXV-a reg. ung. priv. va avea loc în 18 şi 20 Noemvrie 1909.

Preţul losurilor clasei I. sunt:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau şi prin ramburs.

La loteria precedentă a fost câştigul principal de 400,000 cor. cu losul Nrul 66614 $^8/_8$ a cincia oară câştigat la noi.

Mai uşor se comandă prin mandat poştal. Checuri poştale pentru trimiterea fără cheltueli a snmei stau gratuit la dispoziţia on. noastre clientele. După fiecare tragere se trimite celui interesat lista oficioasă de tragere. (389) 3—4

Numerii de noroc sus indicaţi se capătă exclusiv numai la

Cassa de bancă GAEDICKE BUDAPESTA, IV. Kossuth-Lajos utcza II.

La a 6 clasă finită a fost câştigul principal de 100,000 cor. la noi a cincia oară câştigat cu losul Nr. 71039 $^4/_4$, care număr a fost însemnat în calendarul nostru de noroc.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 118 Sibiiu, Sâmbătă 31 Octomvrie (13 Noemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cine atacă?

Sibiiu, 12 Noemvrie n.

Vorbeam într'un număr mai recent despre articolul de o estremă vehemenţă din *„Budapesti Hirlap“*, organul imperialiştilor maghiari, scris şi publicat drept răspuns la conclusul luat din partea congresului naţional-bisericesc al bisericii noastre în chestia catehizării. Ne ţinem datori să revenim asupra acestui articol, pentru a ne ocupa cu el în mod mai amănunţit.

Se spunea în acest articol, scris cu multă asprime, dar cu foarte puţină cunoştinţă de causă, că prin conclusul luat congresul nostru a făcut prima puşcătură de tun în lupta nesocotită pe care a început-o biserica română în contra unei ordinaţiuni ministeriale, care nu vrea alta decât să cucerească *puţin loc* şi pe seama limbei maghiare în şcoalele maghiare de stat, în ce priveşte instruarea în religiune a elevilor de legea gr.-ort. şi gr.-cat. Şi au noroc bisericile române, că e crisă politică, prin urmare sunt legate mânile factorilor competenţi, cari nu pot să dee răspunsul cuvenit la această provocătoare declaraţie de război. Dar numai deocamdată. Pentrucă vor veni şi alte zile. Se treacă numai zilele de crisă, căci apoi oricine să vină la guvern, prima datorinţă a sa va fi *să respingă atacurile bisericilor naţionaliste.* „Nu ne este ertat şi nu putem, — scrie adânc indignatul patriot, — să mai tolerăm, ca bisericile gr.-ort. şi gr.-cat. române din Ungaria să se mai considere pe sine ca biserici esclusiv române şi *de rassă*“....

Şi tot aşa mai departe. Suntem presentaţi publicului cetitor maghiar ca turbulenţi, ca oameni cari *atacă* guvernul şi dispoziţiile sale legale, cărora nu vrem cu nici un preţ să ne supunem.

Oare aşa să fie? Noi atăcăm? Să lămurim lucrurile în mod calm şi obiectiv. E vorba de propunerea religiei în şcoalele elementare de stat. Să căutăm legile ţării şi să vedem ce conţin ele cu privire la religie? Prima lege referitoare la instrucţie, care a fost adusă din partea dietei dela 1848, ne spune în §-ul 12 că: „Instrucţia în religiune elevii (şcoalelor elementare) *o primesc în viitor esclusiv şi deadreptul dela preoţii confesiunii lor*“. Iar în §-ul 14 al aceleiaşi legi, în care se vorbeşte despre şcoalele cu limbă mixtă de propunere, se spune de nou, că dispoziţiile luate *„nu se refer la studiul religiunei,* care nu aparţine şcoalei, ci *deadreptul preoţilor respectivi*“.

Când s'a discutat legea aceasta în dieta din Pesta, baronul *Eötvös József*, ministru de culte şi instrucţiune publică, a luat cuvântul în şedinţa din 3 August (1848) şi în o vorbire mai lungă a făcut şi următoarea declaraţiune: „Intrebarea este aceea, să separăm instrucţia religiunii de celelalte părţi ale instrucţiei? Şi eu zic că *da, trebue să o separăm şi să o predăm în competenţa preoţilor respectivelor confesiuni*“. Şi aşa a rămas. Adevărat, că legea aceasta nu a fost pusă în esecutare, pentrucă nu a fost sancţionată. Dar ea a fost votată de dieta maghiară şi în ea e trecut şi codificat principiul, că *propunerea religiunei în şcoale aparţine bisericei.* Şi tot aşa s'a decretat şi la anul 1868, când tot baronul *Eötvös József* a presentat dietei maghiare proiectul de lege despre instrucţia poporală, legea care e şi astăzi în vigoare şi care formează bazele apărării bisericii noastre.

Legea lasă deci în grija bisericilor instruarea elevilor în religiune, şi de sine înţeles, că fiecare biserică face instruarea în limba ei proprie. Biserica română se află aşa dară pe teren legal. Ea nu atacă, ci *apără* legalitatea, apără legea, pe care guvernul a căutat în mai multe rânduri să o calce, prin ordinaţiuni contrare spiritului legii. Şi e foarte curios, că atunci când vine apărată legea în contra atacurilor îndreptate asupra ei, presa maghiară nu se pune pe partea apărătorilor legii, ci pe partea celor ce o desconsideră. Consfinţeşte deci o nedreptate şi condamnă pe ceice resping nedreptatea!

Aşa a făcut „Budapesti Hirlap“ în casul de faţă. Condamnă supremul nostru for bisericesc, congresul, pentrucă nu a voit, pentrucă nu a putut să accepteze de bună o disposiţie nedreaptă a guvernului. Pună domnii dela „Budapesti Hirlap“ mâna pe inimă şi mărturisească sincer, dacă guvernul, aflându-se în drept, pe teren legal, ar fi procedat în chestia aceasta aşa cum a procedat? Ori nu ştiu domnii dela „Budapesti Hirlap“ cum a procedat? Să le-o spunem deci noi. Intâi şi-a esprimat numai *dorinţa,* de a vedea că în şcoalele de stat se propune religia şi în ungureşte elevilor români de legea gr. ort. Dupăce însă dorinţa nu i-a fost împlinită, a venit poruncă aspră, că acum *trebue* să se propună religia şi în ungureşte elevilor români dela şcoalele de stat, şi încă pe întreaga linie. Dar această aspră poruncă, fiindcă n'a fost împlinită, a fost rând pe rând atenuată, până am ajuns la ordinaţiunea contelui Apponyi, care recunoaşte îndreptăţirea limbei române ca limbă de propunere cu privire la religie, dar cere, în interesul limbei de stat, ca barem în cele trei clase superioare ale şcoalei elementare să se propună o parte a studiului religiunei *şi* în ungureşte!

Dela decretarea limbei maghiare ca limbă de propunere şi pentru religie în şcoalele elementare de stat, şi anume, pe întreaga linie, până la ordinaţiunea aceasta a contelui Apponyi, s'a făcut deci o mare săritură îndărăt, pe care nu-şi poate închipui nime că o făcea guvernul, dacă legea şi dreptatea se aflau pe partea sa. Iar dacă legea nu e pe partea guvernului, atunci cum ni se poate spune, că *noi atăcăm?*

Nu, noi nu atăcăm, şi respingem presupunerea, că am putea să atăcăm vre-o disposiţie legală a guvernului, vre-o ordinaţiune ce stă în consonanţă cu legea. Dar în contra ordinaţiunilor ministeriale, cari modifică legea, trebue să protestăm cu toată energia, pentrucă dreptul de a modifica legile nu aparţine guvernului, ci factorilor competenţi: parlamentului şi Coroanei! Iar în casul de faţă despre aceasta e vorba. Să fim deci bine înţăleşi, nu noi atăcăm, ci alţii ne atacă pe noi, iar noi ne apărăm drepturile şi interesele.

Crisa. După audienţele de Luni şi Marţi, avute la Viena, prim-ministrul Wekerle a venit acasă la Budapesta şi a convocat pe Mercuri pe toţi domnii miniştri la o consfătuire. In acest consiliu de miniştri, care a avut o durată de trei ore, domnul Wekerle a raportat despre cele isprăvite la Viena. A comunicat colegilor sei, că Maiestatea Sa e aplicat să facă unele concesiuni, dacă primeşte garanţii, că în viitor nu se vor mai ivi pedeci în contra mersului regulat al afacerilor. In scopul acesta Maiestatea Sa vrea să mai vorbească odată cu Kossuth şi cu Andrássy, cari vor fi primiţi în audienţă probabil mâne, Sâmbătă. Este speranţă deci, că crisa va fi în curând resolvată, şi anume astfel, că rămâne şi mai departe în funcţie guvernul actual.

Concesiunile cari s'ar face Maghiarilor ar fi, după ziarele vieneze bine informate, următoarele: Regularea chestiei cu steagurile şi emblemele, acceptarea limbei maghiare ca limbă de pertractare în procesele militare şi în fine introducerea limbei maghiare ca limbă de serviciu (nu de comandă) la companiile regimentelor ungureşti. Concesiunile acestea Coroana e aplicată să le facă

FOIŞOARĂ.

Reprivire istorică

asupra formării legii româneşti. Originea cuvântulni Vlah şi Cara-Vlah.

(Urmare).

Dumineca şi în sărbători ne adunam mai multe sate la un loc la „Rugă“ cătră Dumnezeu, la cari rugăciuni luau parte şi tovarăşii slavi. Noi apoi mergeam la veselie la „Nedeele“ lor (nedelo, joc, veselie v. slav.) chemaţi anume, şi aşa ne-am înprietinit, dar nu ne amestecam cu ei, fiind ei mai inferiori la moravuri şi obiceiuri, ci numai cu aceia, cari se îndeletniceau cu obiceiurile noastre şi se încreştinau, şi aşa prin nobleţa moravurilor, prin obiceiurile superioare, prin legea românească i-am atras, încreştinat şi romanisat, încât vetero-slavul striga la joc alăturea cu românul:

Pe sub mână şi la mână,
Că-i copilă de română,
Că de-ar fi de altă lege,
Pe sub mâna mea n'ar trece!

Cam acelaşi proces s'a întâmplat între slavi şi români ca între Longobarzi şi Italieni, Goţi şi Spanioli, Franci şi Galli, biruitorii prin armă au devenit învinşi prin cultură de cătră supuşi.

La sârbi şi la bulgari prin români s'au făcut primele începuturi de creştinism şi viaţă socială creştină, şi numai lui Ciril şi Metodiu, cari prin inventarea alfabetului cirilic au pus basă desvoltării geniului slavon, pot să mulţămească, că nu s'au romanizat toţi. De altcum viaţa lor socială şi azi prezintă urme de lege românească, cari urme parte prin contact, parte prin contopire dela elementul român le-au moştenit. Dela noi au împrumutat slavii colindele (dies calendae), dela noi au primit terminul de cuminecătura (comunicare) slav. comerkati, dela noi au primit slavii terminul de popă (la = popa), la Romani sacerdotele aducător de jertfe, dela noi au primit ei în mod indirect terminul de Vlădică, care deşi e cuvânt slavon, primadată ei numiau pe episcopii români stăpânitori. Vlad-vlassi-roman, vlădică-domn de roman. Mai târziu, la încreştinarea lor, au dat şi episcopilor lor acest termin.

Din creştinizmul românesc au împrumutat Slavii din Balcani (Serbia) pe Cuv. Paraschiva: Sfiata Petka = sfânta Vineri (Pentoc = ziua de Vineri).

Toate acestea denotă o înriurire a legii româneşti asupra elementului slavon, pe lângă port şi obiceiuri, cari în cele mai multe părţi reprezintă viaţa ţăranului român la Slavii de sud.

Dacă ne-am apuca mai cu deadinsul a face cercetări pe terenul aproape neesploatat: raporturile noastre sociale cu Slavii de odinioară şi mai ales cu vechii Maghiari, am ajunge la rezultate, cari ne ar suprinde despre marea lăţire de odinioară a limbii şi legii româneşti.

Dela Vlad = domnitor, se derivă cuvântul Vlădica, la veteroslavi: Dumnezeu, domnul ceriului şi al pământului, locţiitor, domn, domnitor, titlul episcopului. Şi e lucru firesc că Slavii cu terminul de Vlădică au numit primadată pe episcopii Românilor, fiindcă erau creştini şi Români totodată, adecă stăpânitori, iar încreştinindu-se şi având episcopi numai din secolul al IX şi al X încoace au dat această numire şi episcopilor lor, titlul de Vlădică, cu care termin numeau primadată pe episcopii români.

Deoarece după decretarea creştinismului de religiune a imperiului roman a fi Roman era egal cu a fi creştin, şi aceste 2 noţiuni sau contopit la olaltă, aşa le am moştenit şi noi, încât Românul până în ziua de azi nu-şi poate închipui creştin deplin, dacă nu se ţine de legea românească. Noţiunea de creştin şi Roman s'a contopit atât de mult la poporul nostru încât atunci, când mai târziu Slavii, Ruşii Bulgarii etc. au primit creştinismul, Românul ca popor care cu 100 de ani înaintea lor a fost creştin, zicea şi zice şi azi, că s'au întors şi ei la legea cea bună şi ţin ca şi noi legea românească, adecă sunt creştini-Români după legea noastră, nu păgâni ca înainte.

In Bosnia şi Herţegovina şi azi să înţelege sub Vlah în genere creştinul de rit oriental.

Această împrejurare arată mai sus de orice îndoială, că atunci când Slavii s'au încreştinat, Românii erau de mult creştini şi pe popoarele încreştinate mai târziu le socoteau ca venite la legea lor, a Românilor. La legea românească i-am pregătit pe Slavi pentru creştinism, fiind noi pe acelea vremuri singurul element creştin dela frontierele Greciei până la nordul Carpaţilor.

După diferitele triburi ale popoarelor tracice şi sarmatice se pot explica diferitele porturi ale neamului nostru, care cu deosebire în Transilvania mai în fiecare ţinut se deosebeşte, dar numai în nuanţă, în fond este unul şi acelaş, pe care Tracii l-au purtat pe timpul lui Traian şi poate şi în taberile lui Alexandru cel mare Machedon. Pentrucă s'a recunoscut chiar şi de către învăţaţi străini[1], că Românii în conservatism au întrecut toate popoarele lumii.

Zeul sămănăturii la Traci era Papaeus, la Români obiceiul cu papa = rudele, iar

---

[1] *Fischer*: Die Haar und Kleidertracht vorgeschichtlicher Karpaten — und Balkan- Völkerschaften. Braunschweig 1908 p. 3.

Maghiarilor numai dupace vor fi votate toate necesităţile de stat, toate cheltuelile militare şi va fi urcat şi contingentul de recruţi.

Dela conferenţele preoţeşti.

Discursul, cu care protopresbiterul *Nicolae Borzea* a deschis ultima conferenţă preoţească din tractul Făgăraşului a fost de următorul cuprins:

Onorată conferenţă! Onoraţi preoţi şi fraţi în Cristos!

In conferenţa trecută am arătat, iubiţi fraţi în Cristos, superioritatea ocupaţiunei noastre preoţeşti faţă de alte ocupaţiuni, am arătat calitatea superioară altor ocupaţiuni profane şi greutatea ei. Pentrucă ocupaţiunea preoţească este o apostolie plină de grji, năcazuri şi supărări de tot felul şi acela dintre preoţi, care se retrage dela îndeplinirea acestei apostolii, fiind numai cu numele preot, nu şi cu activitatea, acela care îşi vede numai de afacerile sale profane şi de preoţie nu poartă grije, mare păcat face. Acela care se teme de toată tufa, de toată vorba, nu poate fi apostolul adevărului. Simţământul de datorinţă să ne fie totdeauna deştept, şi inima noastră preoţească să fie totdeauna gata a face bine parohienilor noştri şi a-i povăţui pe calea cea adevărată.

Nu e pe lume funcţionar mai aproape de inima parohianului decât preotul adevărat. Numai el poate vedea amărăciunea în sufletul omului, dacă se interesează cu bunătate şi voeşte a o vedea, pentru că numai lui îi destăinueşte parohianul cu deplină încredere tot ce are pe inima lui, tot ce are pe sufletul lui, bucurii şi supărări, ca un fiu către părintele său.

Ce lucru mare este aceasta, fraţilor în Cristos, şi ce bine se simte acel preot în mijlocul parohienilor săi, a căror încredere şi-a câştigat-o prin apostolie. Deci totdeauna să ne luăm timp a ne interesa de inima, sufletul şi cugetul fiecărui parohian.

Aşadar pe lângă o ocupaţiune superioară altor ocupaţiuni profane, avem şi o legătură de intimitate cu poporul nostru, care legătură este de foarte mare însemnătate, căci cunoscând gândurile şi aplecările poporului putem da o direcţiune sănătoasă la conducerea poporului încredinţat nouă. Dar ca să poţi fi stăpân peste tainele şi gândurile poporului, nu cruţa nici timp, nici osteneală! Preotul este factorul prim, care e pus să lumineze gândurile poporului şi să le îndrepteze, şi păcătuim greu, când nu ne interesăm şi perdem din mână această conducere peste care se înstăpânesc apoi alte elemente. Păcătuim greu în contra misiunei noastre ca preoţi români, şi atunci când suntem lipsiţi de simţul naţional — şi când acţiunile noastre preoţeşti nu sunt concrescute sau nu sunt efluxul acelui sentiment. Preotul care nu are simţ naţional, nu poate fi preot românesc bun, căci poporul în acel preot nu are nici o încredere. Fiind la noi contopită religiunea cu naţionalitatea, preotul român trebue să fie purtătoral convingerii româneşti, pe care trebue să o susţină în tot locul şi să nu se clatine de toată mişcarea, ca trestia bătută de vânt, ci să fie statornic, că numai atunci are poporul încredere în el. Poporul cere dela preot să aibă caracter integru, şi fără şovăire să-şi mărturisească convingerile în chestiunile cari ating neamul românesc!

Veţi ceti în cuvântarea I. P. S. Sale dlui arhip. şi mitropolit actual, ce se dă cu ocasiunea sărbării centenarului marelui arhiep. şi mitropolit *Andreiu Şaguna*, cum acesta în anii 1848 şi 49 nu a lăsat poporul pradă, nici a fugit, ci a fost purtător convingerilor acestui popor până la sfârşit.

Veţi vedea portretul adevăratului preot român în toate faptele lui, pe care noi trebue să le imităm.

Şi preotul care desvoaltă activitate numai în afaceri oficioase rituale şi numai când are venite, iar afacerile pastorale de a creşte şi lumina poporul, le negligă, nu e preot la locul său. E preot, dar nu preot *român*, căci îi lipseşte cardinala însuşire a unui preot bun român, simţul de propovăduire a adevărului cu vreme şi fără vreme în tot locul.

Fiacare dintre noi, când am primit darul la sfântul altar, am pus şi jurământ, nu să fim arândaşi sau neguţători, sau altceva, ci să purtăm sarcina cea grea a apostoliei şi păstorirei sufleteşti, a propoveduirei adevărului faţă de ori şi cine, pentruca să facem din suflete rătăcite suflete întoarse la adevăr, ca fiecare să-şi iubească neamul său, să facem din suflete întunecate suflete luminate, din răi creştini, buni creştini, care lucrare cere dela preot multă predicare şi zi de zi perfecţionare în afacerile apostoliei.

Iar pentru a putea îndeplini aceasta nu este deajuns ceea ce am învăţat în seminar, de unde am eşit cu ideale înalte apostolice, pe care însă la un an doi le întunecă trista realitate, contopindu-ne şi egalându-ne cu mediul social în care trăim, ci ţinând cont de mersul lumei şi de misiunea înaltă ce avem, trebue să învăţăm şi iar să învăţăm, spre a ne ţinea la nivoul înalt preoţesc.

In fiecare zi de lucru să jertfim deci pentru preoţie 4 ore, 2 dimineaţa, 2 sara şi celalalt timp este deajuns pentru celelalte daraveri, ce nu aparţin preoţiei. Că numai aşa, studiind neîncetat vom putea fi în curent cu tot ce se întâmplă în jurul nostru, în biserica noastră vie, în sânul poporului nostru, în sufletul credincioşilor noştri şi delăturând toate negurele aduse de duhul rău asupra noastră, vom vedea că va lumina asupra noastră soarele conştiinţii. Căci atunci când am primit sfinţirea de preot, nu am primit-o pentru tăcere, ci pentru propoveduirea adevărului fără temere.

Şi până nu vom şti îndeplini apostolia cu zel şi cu demnitate, vom fi despreţuiţi şi nebăgaţi în seamă.

Cugetaţi vă în Cristos fraţi iubiţi! Ce este în o parohie, când celce are să predice, tace? Dacă preotul nu face preoţie, cine-l înlocueşte în apostolie? Dacă preotul nu predică, cine predică?

Pentru îndeplirea tuturor acestora fără temere, iată ocasiunea de a ne întări unii din cunoştinţele şi praxa altora, iată a doua şcoală, la care ne-am întrunit, iată conferenţa preoţească.

Conferenţele ne dau posibilitatea a ne ridica la demnitatea noastră de preoţi. In conferenţe ne putem consolida tagma preoţească, devenind tot mai conştie de chemarea noastră, numai diligenţa şi zelul — abnegaţiunea apostolică să nu ne lipsească.

Cu aceste cuvinte vă salut, iubiţi fraţi în Cristos, şi declar conferenţa preoţască a acestui an din tractul protopresbiteral Făgăraş de deschisă.

Corespondenţă.

Un alt atentat asupra monumentelor noastre istorice.

Abrud 8 Noemvrie n.

Vidrenii, cari au venit azi la târgul de săptămână din Abrud, istorisesc următoarele:

Mercuri, în 21 Oct. v. (3 Nov. n.) a. c. seara, un negustor de vite din părţile Bihorului, călătorea peste Vidra-de-sus, către Câmpeni, spre a merge la târgul de ţară deacolo. Şi sosind în apropierea caselor nemuritorului *Avram Iancu*, acum proprietatea Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român, observă, că un bărbat îmbrăcat în vesminte negre, dă foc caselor, în cari s'a născut eroul nostru *Avram Iancu.*

La strigătele lui desperate ies oamenii adunaţi în casa vecină alui Iosif Iancu l. George, cărora le succede să stângă focul, care aproape a nimicit partea coperişului dinspre drum.

Românul bihorean însă urmăreşte pe făptuitor, care fuge pe dealul din faţa întrării acelor case. La un gard însă să pomeneşte cu o bucată de lemn în faţă, care-i taie o brazdă adâncă în frunte şi pe faţă. Iar până a să putea reculege, făptuitoriul dispare în întunerecul nopţii. Astfel e silit a să reintoarce plin de sânge, la cei ce localisau focul.

Localisarea focului însă nu era aşa de uşoară, pentru-că, atât o parte a coperişului de către drum, cât şi alte părţi ale edificiului de lemn, erau stropite cu petrol.

S'a şi aflat la faţa locului 2 sticle de câte o litră, goale, în cari a fost petrol.

Focul s'a stins numai după multe şi mari sforţări. Soţia lui Iosif Iancu, care a avut şi mai nainte morb de inimă, acum e în agonie. Jandarmăria din Vidra de sus, încă n'a putut erua pe făptuitor, şi poate nu-l va erua nici odată!

Acestea-s tristele veşti, ce ne sosesc din Vidra, auzite dela persoane demne de toată increderea.

Comitetul central al Asociaţiunei e rugat a se îngriji de renovările necesare, precum şi de asigurarea edificiului.

Ear Românii inteligenţi şi poporul din acel ţinut să ia asupra-şi sarcina eruării făptuitoriului.

Credinţa generală e, că respectivul bărbat îmbrăcat în veşminte negre e o fiinţă parasită din acel ţinut, un simbriaş miserabil, anume plătit ca să facă atentatul.

E deci o datorinţă sfântă, atât pentru inteligenţi, cât şi pentru popor, ca prin descoperirea atentatorului să spele pata urâtă, ce s'a aruncat pe numele descendenţilor falnicilor moţi de odinioară.

G.

NOUTĂŢI.

Fondul cultural. Dl advocat Dr. *Dionisie Roman* din Mediaş a donat competinţele de diurne şi spese de călătorie, ca deputat congresual, în sumă de 70 cor. 82 fil. pentru *fondul cultural* al arhidiecezei.

*

Parastas şi matineu în Lugoj. Din incidentul aniversării zilei natale a fericitului Al. Mocsonyi, — cum aflăm din „Dr." — s'a făcut Dumineca trecută o evlavioasă şi imposantă manifestaţie de doliu în amintirea mult regretatului bărbat. In biserica rom. gr. or. a Lugojului a oficiat parastasul părintele protopresbiter Dr. G. Popovici asistat de 3 preoţi şi un diacon; cântările le a esecutat corul mare al Reuniunii de musică. A participat un public estraordinar de numĕros. Din partea familiei a fost de faţă tinărul Ionel de Mocsonyi, nepotul lui Alesandru. Episcopia gr. cat. română şi toate reuniunile româneşti lugojene au fost representate. Panegiricul la parastas a fost rostit de p. protopop. După parastas a urmat matineul în „Concordia". Sala a fost plină de ascultători, între cari dl Em. Ungurianu, venit dela Timişoara anume pentru sărbare, precum şi număroşi fruntaşi din comunele învecinate. Cântările esecutate de corul sub conducerea dlui Vidu şi discursul comemorativ al dlui Dr. V. Branişte, au fost ascultate cu deosebită atenţiune şi au lăsat o adâncă impresiune asupra publicului dela această sărbare bine întocmită.

*

Sfinţire de biserică. In comuna Satumic din Banat s'a sfinţit Luni biserica română gr. or. nou zidită. Actul sfinţirii şi întreg serviciul dzeesc a fost oficiat de părintele protopresbiter al Lugojului, Dr. G. Popovici, asistat de 7 preoţi. Cu prilejul acela s'a sfinţit şi steagul „Reuniunii de cântări a plugarilor" din comună, şi s'a dat un concert şi teatru pentru popor.

*

„Tricolorul", ziarul românesc din New-York şi organul societăţilor române americane, anunţă că de aici înainte va apărea de *trei ori* pe săptămână, în loc de două ori cum apăruse până acum.

*

† Paul Gyulai, fost prof. universitar, poet şi critic, membru în casa magnaţilor etc. a încetat din viaţă Marţi în Budapesta. De origine clujan, a trăit 83 de ani şi a fost unul dintre cei mai activi scriitori.

*

Hymen. Dşoara *Elisaveta Iosof* şi dl *Ioan Popa* teol. abs. anunţă celebrarea cununiei lor religioase, ce se va ţinea Duminecă în 8/21 Noemvrie a. c. la orele 2 p. m. în biserica gr. or. din Răhău.

*

Concert. In 8 Decemvrie nou va da în sala mare dela „Unicum" violinistul cu bun renume *Fenyvessi Miksa*, un concert, cu concursul profesorului de muzică *Cséka Aladár.* Atragem de pe acum atenţiunea publicului asupra acestui concert foarte interesant. Bilete de întrare se pot cumpăra în librăria dlui Budovsky. Mai pe larg pe calea afişelor.

*

la Slavi baba — rodu; zeul veseliei — al jocului la elini Hera şi dela ei şi la Traci, deunde la noi hora-joc, a hori a cânta. Zeul tinerimei la elini era Hebe fiul Herei şi dela ei la Traci de unde noi avem Habăpetrecerea tinerimei-şezătoarea, aşa se numeşte în părţile Clujului. ¡Tot dela strămoşii noştri Traci avem obiceiul de a ţinea marţi seara dela zeul tracic Mart; dela Traci cari deaseminea l-au împrumutat dela elini avem cuvântul drum, blid, nu însă oala care e de origine romană. Stările acestea îşi au esplicarea în imprejurarea că Tracii în timpurile ante-romane erau influinţaţi pe toate terenele de cultura vechilor greci (elini) cari pe timpul acela erau pe un grad înalt de cultură, negoţători isteţi şi meşteri iscusiţi; dealtcum cultura s'a răspândit pe acel timp dela sud către nord, ceea-ce se adevereşte şi prin descoperirile mai nouă arheologice făcute în diferite locuri, din Grecia până în nordul Carpaţilor. Unele datine dela Traci prin moştenire ni-au remas şi nouă până în ziua de azi.

*

Românilor în cursul vremurilor, pe lângă numirea de Vlahi, li s'a mai dat şi atributul de cara-vlahi adecă valahi negri, in special însă au primit acest atribut Românii nord-dunăreni, sau de origine nord-dunareană, cum numesc Sârbii pe Românii din Serbia şi astăzi, adecă pe cei veniţi acolo din Banat, spre a-i deosebi de Românii macedoneni, pe cari îi numesc cuţo vlahi. Şi totaşa se numesc Românii din Dalmaţia (acum slavi) cara — vlahi = mauro — vlahi = morlaci, adecă români negri*). Se ştie că o mare parte a populaţiunei din Ungaria de azi la venirea Ungurilor a fost împinsă spre meazǎ zi. Turcii spre deosebire numesc Cara — Vlahi numai pe Românii nord — dunăreni. Aşa în documentele lor Muntenia se numeşte „cara — Iflek-Mauro şi cara — Vllahia, era Moldova cara — Bogdan şi Moldovia nigra.

Istoricul persian Fazel Ullah Raschid descriind invasiunea Tatarilor în Ungaria la a. 1241 deaseminea vorbeste de Kara — Ulaghi.

Unii istorici atribuesc numirea de cara imprejurării că Românii ar fi negricioşi la faţă. Lucrul acesta însă nu se poate accepta, deoarece atunci toate popoarele orientale ar trebui să aibă acest atribut, fiind ele sub aceleaşi referinţe climatice. Eu cred, că Românii au primit numele de cara — vlahi dela portul lor, obiceiul de o purta manecariul (sumanul, şuba) în coloare neagră. Stim, că Românii pe lângă mânecar scurt, poartă şi unul lung, când sunt în drum sau la sărbători. Cel lung a fost odinioara pretutindinea la Români negru, şi şi azi în cea mai mare parte aşa îl poartă, abia ici colea a început a-l mai părăsi, cel scurt deaseminea în cele mai multe locuri e de coloare neagră (cernit) „Ţara Oltului", ţinutul Săliştii, Baia de criş etc. etc.

Insuş istoricul Herodot ne spune, că între popoarele Scitiei s'ar afla un popor cu numele de —„Melanchleni; cei cu haina neagră" — melan = negru; vedem deci că un vechiu popor al Daciei a fost numit după portul lui şi deoarece grecii neguţători îl numiau pe acest popor în limba lor (Melanchleni) cei cu haină neagră, el pe sine însă, precum şi cei de altă limbă, l-au numit după toată probabilitatea altcum, dar exprimând aceeaşi noţiune, şi nu e esclusă posibilitatea ca Melanchlenii şi cu Carpii să fie unul şi acelaş popor, locuitor ai Carpaţilor, purtând haină neagră. Dela poporul Carpi-lor numirea de Carpaţi. Aflându-se rădăcina de negru la numirea ambelor popoare, se poate deduce, că au fost identice, sau cel puţin de un port, aflându-să pe aceleaşi regiuni ale Carpaţilor. Cara = negru, Cara-pi = cu haina neagră. Melas = negru, melanchleni = cei cu haină neagră, după cum ne spune şi Herodot.

Deoarece Românii au păstrat nu numai unele obiceiuri ale vechilor locuitori ai Daciei, ci şi portul în mare parte, se poată deduce, că şi Românii, având portul negru, au primit numirea de Cara — vlahi = români negri. Ear dacă Muntenia, după Românii locuitori acolo s'a numit Cara-Iflek şi Moldova tot după locuitorii ei Cara-Bogdan şi Moldavia nigra, cu atât mai iute trebue să se fi numit „Ardealul" cu acest atribut, de carasan nigra, locuindul acelaş popor român, şi de unde îşi au obârşia şi cei din Muntenia şi Moldova. Istoria ne spune, că intemeietoriul Munteniei ar fi ieşit din Ardeal, pe la Făgăraş, şi că se numea Radu negru vodă. Oare numirea lui de negru să nu stea în legătură cu poporul şi ţeara de unde a plecat?!

Mai în anii trecuţi cetesc într'un ziar că, actualul rege al Sârbiei înainte de a deveni rege, cu o ocasiune aflându se la moşia sa din România s'ar fi esprimat, că toate familiile din Balcani cu nume de Cara şi Cerni (negru) şunt de origine română şi că familia sa încă se trage din origine română adecă familia Kara — Georgevici dela moşul actualului rege, care se chema Kara George.

In Ardeal găsim des această numire la munţi (Cerna-hora-muntele negru) la sate (satul Cara langa Cluş) la oraşe (Caransebeş) la familii: cara-ban-banul românilor-negru-ban.

Istoria ne spune, ca Săcuii ar fi fost deja aici la venirea Maghiarilor, şi adecă înainte cu 60 de ani refugiindu-se din Atelcuzu, alungaţi fiind de Pecenegi, în munţii resăriteni ai Ardealului.

(Va urma.)

---

*) Presbiterul Diocleas vorbind despre Mauro vlahi zice: „Latini qui illo tempore Romani vocabantur, modo vero Morovlahi, hoc este nigri Latini vocabantur"; numirea de negru ne arată originea lor nord-dunăreană. Vezi: Über die Wanderungen der Rumunen in den Dalmaticshen Alpen und den Karpaten, von Dr. Fr. Miklosich. Wien, 1879".

Adunarea generală ord. a XXI-a a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, în conformitate cu programul de lucru al Reuniunii, se va ţinea în una din Duminecile viitoare ale anului curent în fruntaşa comună Porceşti.

*

Din viaţa scriitorilor. Marele scriitor *Björnson* va pleca la Paris, îndată ce starea sănătăţii îi va permite. Va rămânea acolo toată iarna. — *Tolstoi* a trimis o scrisoare ministrului Stolipin, rugându-l să-i dea voe pentru editarea operelor. Tolstoi se plânge în scrisoarea aceasta în contra censurei prea riguroase faţă de lucrările sale, care nu vorbesc despre altceva decât despre dumnezeire şi dreptate.

*

Alesandru şi Draga. Se comunică din Budapesta, că fostul ministru Gheorghevici Vladan, care a mai publicat o carte contra dinastiei Obrenovici, a scris o nouă lucrare de sensaţie, al cărei subiect este viaţa nenorocită a regelui Alesandru şi a reginei Draga Maşin. E vorba de o dramă, care s'ar traduce şi în limba germană, şi în curând se va juca pe scenele teatrelor — cam de a treia mână.

*

Sediul corpului de armată 16 va fi mutat din Zara la Raguza. Garnizoana d'aici va fi întregită la primăvară cu două batalioane.

*

Recrutarea creştinilor în Turcia. In mai multe locuri din Turcia s'a publicat firmanul relativ la serviciul militar al creştinilor. Poporaţiunea e satisfăcută. Tinerii creştini au fost chemaţi la cazarme.

*

Răscoală ţărănească. Din guvernamentul rusesc al Volhiniei se vesteşte, că ţăranii de pe proprietăţile prinţului Lehodovski s'au revoltat, măcelărind cumplit pe slujbaşii proprietăţilor şi punând foc caselor. Când a intervenit poliţia, ţăranii au sărit asupra poliţiştilor şi i-au omorât. N'a putut isprăvi nimic nici căzăcimea, — a fost fugărită. Acum au pornit mai multe escadroane de ulani împotriva ţăranilor răsvrătiţi.

*

Ciocnire de trenuri. Pe linia Viena-Bruck-Budapesta un tren de persoane s'a ciocnit cu un tren de mărfuri. S'au sfărmat 14 vagoane, au rămas greu răniţi şepte oameni.

*

La fondul Andreiu baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor, al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: On. comitet administrativ al fondului şcolar grăniţăresc din Sibiiu, în loc de cunună pe cosciugul mult regretatului Constantin Stezar, 20 cor; Dr. Aurel Crăciunescu, prof. sem., 1 cor.; George Vârtan, croitor, 30 bani; Dr. Atanasiu Marienescu. membru al Academiei române, 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Bastonada. Ziarul sârbesc „Zvono“ aduce ştirea, că ministrul de interne sârb pregăteşte un proiect de lege pentru a reîntroduce bastonada în cazuri de crime mai mici.

*

„Festivitatea crisantemei“. Comunitatea parohială romano-catolică din Sibiiu aranjeză Dumineca în 14 Noemvrie n. în „Sala Societăţii“ (Gesellschaftshaus) o serbare în favorul fondului pentru încălzirea bisericii parohiale şi a garnizoanei. Comitetul aranjator este compus din dame, domni ofiţeri şi civili. Festivitatea promite a fi una dintre cele mai reuşite. Sala şi toate celelalte apartamente vor fi decorate cu cel mai perfect gust. Programa cuprinde o uvertură executată de muzica militară a reg. de inf. nr. 2, un dialog, un quintet la clavir, tablouri vii, un alt quintet umoristic tirolez (cântat de ofiţeri), după care urmează dansul. Pentru partea a doua a programei şi-au pus la dispoziţie binevoitorul concurs mai multe puteri artistice dela teatrul sibian. In sala principală s'au construit corturi, unde se vor vinde flori, ţigări şi multe obiecte hazlii. In localităţile cofetăriei se va instala un salonaş japonez pentru ceai, iar în sala cea mică un birt tirolez cu muzică tiroleză. Oaspeţii vor fi serviţi de dame din societatea sibiană. Damele se vor presenta în toaletă de stradă. Excelenţa sa contele *Majlath*, episcopul rom.-cat. din Alba-Iulia, a promis că va lua parte la festivitate. — Bilete de loge cu 12 cor., şi pentru familie (de 3 persoane) cu 6 cor. se găsesc de vânzare în librăria G. Meyer, bilete de intrare cu 3 cor. şi de galerie cu 2 cor. se află în prăvălia Zach şi în florăria Förstl. Bilete de intrare se vor vinde şi seara la cassă, care se va deschide la 7 ore. Inceputul este la 8 ore precíz.

*

Despre prinţul George al Sârbiei se publică atacuri într'o broşură scrisă de majorul Ocanovici, care fusese eliminat din armata sârbească pentru un conflict avut cu des pomenitul principe. Majorul Ocanovici cere înlăturarea prinţului George din armată. Broşura a fost confiscată.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Păziţi vă dacă tuşiţi, dacă aveţi dureri de piept, flegmă, lipsă de apetit, dacă sunteţi slăbiţi şi plăpânzi, dacă asudaţi noaptea, căci aceste simptome, precum şi câhăitul sunt semne premergătoare tuberculozei. Folosiţi Sirupul de miere de teiu al lui Özkény, a cărui efect în toate casurile asemănătoare aduce servicii perfecte. Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. prin rambours, numai dela Farmacia Apostolului a lui Özkény, Budapesta, József körut 64. Depot 90.

AMVONUL.

Predică despre clevetire

de *Ioan Alesandru*, paroh.

Iubiţi creştini! Deşi însemnătatea zilei de astăzi ar cere să vă vorbesc ceva despre prorocul care în biserica noastră drept credincioasă se sărbează cu cântări de laude, şi pe care biserica îl pune înainte ca pe un model de viaţă curată, în fapte şi rugăciune, ca pe un plăcut lui Dumnezeu, şi prevestitor al venirei lui Cristos, — aflu tot atât de însemnat a vă vorbi despre un păcat, care întunecă mintea, aţâţă trupul, murdăreşte sufletul, şi îndeamnă gura şi limba multor oameni, a trece peste regulile bunei cuviinţe, a luneca pe povărnişul pismei.

Acest păcat despre care am să vă vorbesc este *clevetirea*, sau reaua datină de a vorbi despre altul ce nu se cade.

Dumnezeu ne spune în sfânta scriptură, că atât faptele noastre, cât şi vorbele, să fie astfel, încât prin ele să nu vătămăm nici pe Dumnezeu, dar nici pe oameni. Ba ne spune apriat că pentru orice cuvânt deşert eşit din gura noastră vom avea să ne dăm seama înaintea judecătorului celui drept.

O mare parte din oameni, şi mai ales din femei e stăpânită de patima clevetirei. Şi ca să vorbesc mai de aproape de ce ne doare mai tare, adecă de poporul nostru românesc, pot zice, că datina aceasta rea, are rădăcini adânci în poporul nostru.

Clevetire este aceea, când cineva, cu cauză ori fără cauză, vorbeşte de rău pe altcineva în public sau şi numai către unul sau altul, şi-l prezintă drept răutăcios sau netrebnic, ca astfel să-i strice moralitatea şi numele bun.

Clevetitorul nu se poate socoti între plăcuţii lui Dumnezeu, pentrucă starea sufletească a lui nu e linistită, fiinţa lui nu e cuprinsă de văpaea dragostei creştineşti, dispoziţia inimii lui e conturbată şi nu are inimă curată. Prin clevetire se naşte fiara aceea sălbatică ce se zice că are două capete, adecă *duşmănia*.

Căci la clevetitor duşmănia e deja în inima lui până ce încă nu cleveteşte, căci dacă nu ar fi, nu ar vorbi de rău pe altul, şi prin aceia că vorbeşte de rău pe altul, se naşte duşmănia şi în cel clevetit şi astfel între aceşti doi stă o fiară cu două capete, ca să înghită şi pe unul şi pe altul. Duhul dragostei creştineşti dintre aceşti doi dispare, şi locul dragostei îl ocupă ura şi dispreţul. Şi tu maică sfântă, mireasă a lui Cristos, înveţi în cântările tale pe oameni, că mai bun şi mai frumos pe lume nu e, decât a locui fraţii împreună. Că întru aceasta a făgăduit Domnul viaţa de veci.

Am zis, că patima aceasta de a cleveti, este adânc înrădăcinată în poporul nostru. Şi cu drept cuvânt pot susţinea aceasta, pentrucă Românul nu vorbeşte de rău, numai când ar fi o cauză pentru care ar putea să vorbească, dar şi când nu sunt cauze. El nu vede bine pe altul când înaintează în avere şi bunăstare, iscodeşte fel şi fel de vorbe, că e apucător, că e înşelător, că strânge aşa şi aşa, dar de hărnicia aceluia ce înaintează nu vrea să facă pomenire. El nu vede bârna în ochiul său, ci caută să scoată ţandără din ochiul deaproapelui. Un astfel de om care cleveteşte pe altul pentru înaintare, ar trebui să apuce şi el calea hărniciei, şi să se silească să întreacă pe acela, în loc de a-l cleveti. Apoi ce să mai zicem despre femeea română? Pe limba ei otrava clevetirii, nu formează numai stropi, ci baltă. Căci ea cleveteşte pe alta pentru îmbrăcăminte, pentru purtare, până şi pentru cum merge, cum şade, cum joacă.

Aş putea zice, că femeia română îndată ce ese în public, nu să mai ocupă cu altceva, decât să vorbească de rău pe alta. Fericite sunt acelea, cari ştiu să se ferească de acest păcat. Acelea vor fi onorate de toţi şi socotite ca o comoară plină de bunătăţi pentru familie, neam şi societatea omenească. Purtarea femeii române în societate, ar trebui să fie aceea, să desbată despre economia de casă, despre creşterea copiilor şi îmbunătăţirea stărei familiare. Iar a bărbaţilor purtare, să se sfătuiască despre economia de câmp, de vite, negustorii şi alţi rami de îmbunătăţire a stării lor materiale. In Dumineci şi sărbători să se ocupe cu cetitul; iar nu să şadă în crâşmă şi să clevetească asupra unuia şi altuia.

Va fi păcatul clevetirei şi la alte popoare, dar în măsură în care e la poporul nostru, cel puţin aici în patria noastră, nu cred să existe. Cauza e lipsă de învăţătură şi cunoştinţe bune şi folositoare.

Pentrucă omul cu cunoştinţe despre una sau alta, ce-i de folos în viaţă, nu să ocupă cu vorbe deşarte, ci cu aceea ce-l intereseză pe el, şi ce i-ar aduce foloase morale şi materiale. De aceea e bine, ca ori unde s'ar afla omul, să-şi cumpănească vorbele.

Vorbele aduc şi folos şi stricăciune, atât acelora cari le vorbesc cât şi acelora către cari să vorbesc sau despre cari vorbesc. Mântuitorul Cristos zice la evang. Mateiu cap. 12 v. 37: „Din cuvintele tale te vei îndrepta, şi din cuvintele tale te vei osândi“. Prin urmare clevetirea este un păcat, pentru care judecătoriul cel drept, va osândi pe cel ce e stăpânit de el, adecă de păcatul clevetirei.

Dumnezeu a sădit în om simburile înţelepciunei, ca acesta să încolţească, să crească să se facă arbore puternic, care să resiste la toate furtunile. Acest arbore este judecata, mintea omului. Judecata dar, trebue să premeargă vorbelor, ca să nu greşim. Proverbul zice: „în tăcere este miere, iar în multă vorbă otravă“.

De aceea să zicem cu psalmistul: „pune Doamne strajă gurei mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele“.

Sfântul Ioan gură de aur zice: „Să obicinuim limba noastră a vorbi numai lucruri bune, numai a mustra propriile noastre păcate; iar viaţa altor oameni a o lăsa judecăţii aceluia, care ispiteşte inimile şi rărunchii, căci cine se ocupă cu greşalele altora, lasă nebăgate în samă propriile sale păcate. „Tot acest sfânt părinte zice despre organul vorbirei, adecă despre limbă: că Dzeu o a îngrădit cu un zid îndoit, cu dinţii şi cu buzele, pentru ca ea să nu poată cu uşurinţă şi fără băgare de seamă a rosti cuvinte nebuneşti. Şi dacă totuşi ar voi să vorbească ce nu se cade zice: „pedepsăşte o cu dinţii; e mai bine să sufere până nu vorbeşte o muşcătură dureroasă, decât colo în focul cel vecinic să dorească înzadar o picătură de apă şi să fie lipsită de mângăere“.

Dela limbă zice mai departe acest sfânt că vin: „hulirile, batjocurile, vorbele de ruşine, pârâle mincinoase, jurămintele şi călcările de jurământ“.

Clevetitorul e egoist, el judecă numai lucrurile lui a fi bune; iar pe ale altora le clasifică tot de rele. El defaimă tot ceiace nu-i făcut după voia lui, şi caută aşa zicând nod în papură, ca să discrediteze pe alţii.

Clevetitorul împedecă de multeori şi lucrurile obşteşti. Multe fapte bune săvârşite de cei cu inimă bună pentru binele poporului nostru au fost întunecate şi zădărnicite de clevetitori. De multeori binelui, pe care era să-l ajungă poporul nostru, i s'a pus în cale clevetirea din partea chiar a lor noştri, şi n'a lăsat ca să se apropie binele de noi. Cu un cuvânt suntem stăpâniţi de un păcat ce nu ne poate duce la apropiere unii de alţii, ca să lucrăm împreună pentru ajungerea binelui comun, ci căutăm pretutindenea să distrugem, şi să facem între noi spărtură aşa de mare, ca nici să nu ne vedem, necum să ne apropiem. Judecată matură şi înţeleaptă lipseşte poporului nostru. Că aşa este, o dovedesc multele procese purtate cu advocaţi, pentru toate nimicurile. Dacă te duci pe la judecătorii, pe cine vezi că se judecă? Pe Români. Şi ce urmeză de aci? Perdere de timp, perderea averii, şi înăsprirea duşmăniei.

Dacă va mai stărui pe calea aceasta poporul nostru, va ajunge nu numai la sărăcie, ci şi la dispreţul altor popoare.

Am băgat de seamă, cum chiar şi în viaţa casnică, unde ar trebui să fie legăturile cele mai apropiate, cei căsătoriţi se vorbesc de rău unii pe alţii. Urmarea e: trăim rău, înstrăinarea unuia de celalalt, tragerea în două părţi, ceeace aduce după sine risipa, din care urmează sărăcia. Iar copiii vor primi o creştere rea, care se va răsbuna asupra urmaşilor. Nu aduc exemple, dar să privim printre noi, şi vom afla familii asupra cărora să descarcă păcatele părinţilor moşilor şi strămoşilor, cari n'au păzit legea lui Dzeu şi a firei, de a trăi în pace şi unire. Clevetirea are deci multe rădăcini rele, care să întind departe atât în familie cât şi în societatea omenească, şi unde nu gândeşti răsare o mlădiţă ca să împedece creşterea roadelor bune.

Clevetirea îşi are isvorul în inimă şi prin organul gurei îşi varsă veninul. De aceea clevetitorul să zică des cu psalmistul: „inimă curată zideşte întru mine Dumnezeule şi pune Doamne strajă gurii mele şi uşa de îngrădire împrejurul buzelor mele“. Ce stavilă putem să punem clevetirei?

Virtutea aceea creştinească, despre care ne spune sfânta scriptură, că atârnă toată legea. Adecă *dragostea creştinească!*

Aceasta, după zisa apostolului Pavel: „îndelung rabdă, se îndură, nu pismueşte, nu înalţă, nu defaimă, nu caută ale sale, nu mânie, nu gândeşte rău cuiva, nu se bucură de nedreptatea cuiva, ci se bucură de adevăr“.

Virtutea aceasta creştinească, adecă *dragostea*, toate le sufere, toate le crede, la toate are nădejde şi toate le rabdă. Dragostea nici odată nu cade.

Dă, Doamne, ca aceste virtuţi creştineşti să cuprindă simţurile noastre şi toată fiinţa noastră împreună cu sufletul şi nu ne lăsa a ne duce în ispita clevetirei, ca astfel să putem face voia Ta cea sfântă. Amin.

Poşta ultimă.

Conferenţa partidului independist.

Eri, Joi sara, a ţinut partidul independist maghiar conferenţă bine cercetată în localităţile clubului din Budapesta. Conferenţa a fost presidată de dl Kossuth Ferencz, *ministrul de comunicaţiune, care a făcut propunere, ca partidul să se acomodeze împrejurărilor cu privire la pretensiunile sale şi să nu forţeze esoperarea băncii autonome ungare. A făcut propunere şi* Justh, *ca partidul să pretindă înfiinţarea băncii cu începerea anului 1911 şi presidentul a pus propunerile la vot. Pentru propunerea lui Kossuth au votat 74 deputaţi, pentru a lui Justh 120. Astfel şeful partidului, dl Kossuth* a rămas în minoritate. *Şi a anunţat numai decât eşirea din partid, şi formarea unui nou partid independist, care numai decât, încă aseară, s'a şi constituit, luându şi numirea de* partid 48-ist şi independist kossuthist. *Kossuth va adresa un manifest „naţiunei“, pentru a o lumina şi a o îndupleca să nu se lase ademenită de Justh şi oamenii acestuia.*

Poşta redacţie.

Dlui G. în A. Da; trimite-l.

Teatru german.

Mâne, Sâmbătă, şi poimâne, Dumineca, se va da *„Der fidele Bauer“*, o operetă nouă în 3 acte, despre care se spune că ar fi frumoasă.

Cea mai îndărătnică tusă

şi alte boale de piept, de cari are să sufere, tinăr şi bătrân, se uşurează şi vindecă repede prin *„Emulsiunea lui Scott“*. Deja puţine dose vă vor convinge spre mai marea Dvoastre mulţămire despre aceasta.

Excelentul efect al

Emulsiunei lui Scott

se basează pe curăţenia şi puterea de hrană a tuturor părţilor ei constătătoare şi a prelucrării acelora după experienţele lui Scott, fiind făcute uşor de mistuit şi pentru cel mai slab stomac.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Emulsiunea lui Scott

e neîntrecută şi trece ca Emulsiune model. 5 (330) 2—5

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

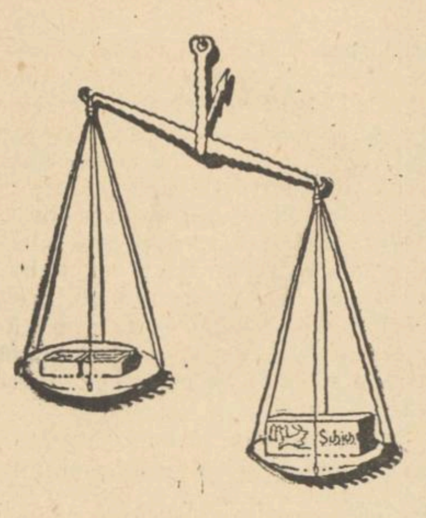

La cumpărarea și compararea săpunului e a se observa

calitatea
prețul și
greutatea.

Nici un săpun din lume nu e cu toate însușirile lui bune, curăţenie, putere de spălat, și eftinătate, ca săpunul

Schicht.

(394) 3—4

Nr. 346/1909. (409) 1—3

Concurs.

Pentru al 2-lea post de învăţător în comuna **Mag** se publică concurs cu termin de 15 zile dela întâia înştiinţare în „Telegraful Român“.

Condiţii: 1000 cor. salar, care se va plăti 100 cor. dela biserică, iar 900 cor. dela stat; cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Candidaţii să aibă desteritatea a forma şi conduce corul bisericesc în 2—3 voci.

Cererile instruite conform regulamentului şcolar se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul indicat mai sus.

Sălişte, 21 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

Nr. 481—1909. [410] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia **Cacova-Ierii** cu filia **Maşca** din protopresbiteratul Lupşa ce devine vacantă prin penzionarea parohului Ioan Samoilă, pe baza rezoluţiilor consistoriale Nrii 12607 Bis. 1908 şi 6552 Bis. 1909, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare ln „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoţesti dela stat.

Candida şi alege se pot concurenţii cu cualificaţie pentru parohiile de clasa I în lipsa acestora însă se admit şi concurenţii cu cualificaţie pentru parohiile de clasa II, cari asemenea pot concura la acest post.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de § 17 a regulamentului pentru parohii şi eventual alte acte recomandatoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încunoştiinţare la acest oficiu — se pot înfăţişa, până în 8 zile înainte de alegere, şi înaintea alegătorilor spre a cânta, resp. a celebra şi cuvânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresaiteral al Lupşei, în conţeleeere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 6—10

Aduc la cunoştinţa Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch şi vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi cină.

(408) 2-6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

Păziţi-vă

dacă tuşiţi, dacă aveţi dureri de piept, flegmă, lipsă de apetit, dacă sunteţi slăbiţi şi plăpânzi, dacă asudaţi noaptea, căci aceste simptome, precum şi câhăitul sunt semne premergătoare tuberculozei. — Folosiţi Sirupul de miere de teiu al lui Örkény, a cărui efect în toate casurile asemănătoare aduce servicii perfecte. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor., prin ramburs, numai dela **Farmacia Apostolului a lui Örkény, Budapesta, József körut 64.** Depot 90. (390) 1—5

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani.**

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☞ Mărci 600,000 ☜

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câştiguri şi **8** premii, aşa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câştige.

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. **50,000**, acela al cl. a 7-a event. M. **600,000.**

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco.**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

19 Noemvrie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr** Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi .... {un los întreg à M. 6·— (K 7·—) / „ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50) / un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)}

Adresa: ....

Suma o primiţi alăturat / Prin mandat postal / Ridicaţi-o prin ramburs} Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 5—10

Nr. 547 prot. 1909. [400] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala din **Sibiiu suburbiul inferior** să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salar fundamental 1200 cor. (400 cor. din alodiul oraşului şi 800 cor. din repartiţie) cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Dela învăţător pe lângă recerinţele generale, să recere să aibă cunoştinţe musicale spre a pute forma un cor, şi să cânte Dumineca şi sărbătorea la utrenie, iar la liturgie cu elevii.

Doritorii a ocupa acest au în terminul indicat a-şi înainta subsemnatului ofici documentele prescrise şi a se prezenta la biserică spre a fi cunoscuţi de popor.

Sibiiu, în 14 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţător se în mod definitiv dela şcoala noastră confesională din **Fişer** (Sővénység) tractul protopresbiteral al Cohalmului să escrie prin aceasta concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: *a)* In bani gata cor. 1000 şi anume cor. 300 dela comuna bisericească şi cor. 300 dela comuna politică, iar restul dela stat.

b) cuincuenalele la care eşti îndreptăţit în urma legii şcolare din anul 1907 din visteria statului.

c) cvartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc.

Invăţătoriul ales este îndatorat a cânta în strană Dumineca şi sărbătorile la utrenie, iar la liturghie a cânta răspunsurile cu copii de şcoală.

Cererile de concurs, instruite conform normelor în vigoare, au a să înainta subscrisului oficiu protopresbiteral cel mult până în 10 Noemvrie a. c.

Kőhalom (Cohalm) în 26 Oct. 1909.

Oficiul protopresbiteral al Cohalmului în conţelegere cu comitetul parohial din Fişer.

[414] 2—2

Titu V. Gheaja.
protopresbiter.

☞ **Aviz!** ☜

Subscrisul primeşte **Transporturi** cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expediţiune**, cu preţuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

☞ **Casele** ☜

din **Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40** sunt de vânzare.

Capital bine speculat!

Desluşiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.

(382) 7

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 8—26

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Lifereazä în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa 1 filer.

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. .... Condiţii de plată favorabile.

(329) 6—20

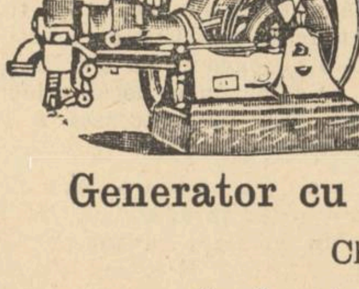

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 41—52

Cel mai mare câștig în cas norocos 1 milion coroane.

Câștiguri de 600 000 K, 400,000 K.

Nu întârziați

a lua parte la a 25-a loterie de clasă ces. ungară ce se începe cu clasa I.

Colectura principală

JULIUS FRIEDE & Co.

SIBIIU
Str. Cisădinei 1

BRAȘOV
Str. Mănăstirii 36

recomandă pentru **clasa I.** a cărei tragere va avea loc în **18** și **20 Noemvrie**

1/8 los original	1/4 los	1/2 los	1/1 los
cu prețul oficios de **cor. 1·50**	**3·—**	**6·—**	**12·—**

Fiecare comandă se execută imediat, însă numai contra trimiterii banilor înainte sau prin ramburs.

Checuri poștale și planuri de joc se pun la dorință franco la dispoziție. (385) 8—8

200,000 K, 100,000 K.

90,000 K 80,000 K. etc.

Albituri

pentru

Domni și Dame

în calitatea recunoscută de solide, Cravate,
: : întotdeuna cele mai nouă, liferează : :

Iulius Wermescher
Sibiiu
Piața mare 13. — Str. Cisnădiei 1.

(332) 10—10

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 10—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

! ! !

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că **Hotelul, Restaurantul** și **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă și anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și **vinuri veritabile în butoiu și în sticle.**

Mulțămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 6 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 11—52

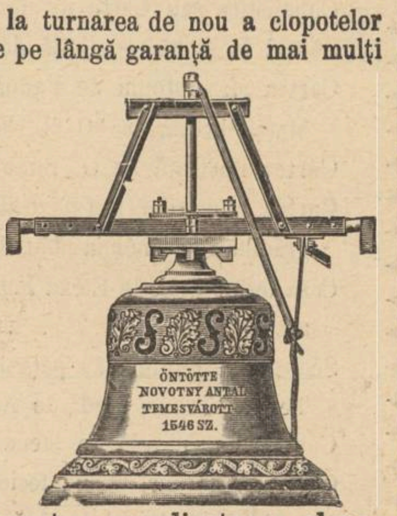

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Calendar de noroc pe 1910.

Numerii la acest calendar de noroc au fost compuși de copii orfani. Alege iute numărul aflător lângă ziua nașterii sau numelui Dtale, căci favoarea unui moment a adus deja unora bogăție și bunăstare.

Januar		Februar		März		April		Mai		Juni		○ Juli		August		September		Oktober		November		Dezember	
1	2101	1	92450	1	79351	1	55505	1	2217	1	19470	1	37208	1	3516	1	74906	1	4376	1	55582	1	78861
2	51676	2	2906	2	13195	2	45913	2	11138	2	9901	2	35870	2	11177	2	7919	2	13188	2	9965	2	83310
3	7901	3	79375	3	2132	3	7907	3	64719	3	69017	3	23405	3	66725	3	66760	3	19465	3	19539	3	78966
4	18302	4	46551	4	11118	4	19140	4	74915	4	17367	4	7903	4	78986	4	55214	4	66733	4	65936	4	64771
5	19505	5	33405	5	90603	5	64727	5	90945	5	66711	5	19428	5	9903	5	2226	5	52273	5	51689	5	22696
6	69005	6	24927	6	19138	6	52402	6	79373	6	2206	7	78852	6	18344	6	66709	6	9962	6	13194	6	4385
7	75802	7	92896	7	90924	7	9408	7	19142	7	9987	6	9415	7	74998	7	16026	7	7918	7	6788	7	13989
8	20201	8	79050	8	64703	8	19144	8	6785	8	13191	8	19594	8	67823	8	64757	8	19143	8	18394	8	74931
9	19418	9	38707	9	2212	9	64710	9	92872	9	74909	9	52261	9	66654	9	16039	9	74922	9	19579	9	67810
10	45902	10	90902	10	11194	10	18303	10	91601	10	13968	10	63244	10	90917	10	3504	10	64830	10	33389	10	55377
11	39101	11	35801	11	20209	11	74987	11	3116	11	53848	11	69012	11	91610	11	64728	11	55584	11	39116	11	55535
12	67802	12	23903	12	63913	12	55249	12	19148	12	63903	12	9998	12	79047	12	75829	12	52150	12	66611	12	9442
13	79029	13	23382	13	74904	13	19421	13	92427	13	11156	13	74967	13	11162	13	92880	14	13199	13	64839	13	19582
14	2256	14	92443	14	3509	14	3107	14	17853	14	19149	14	79031	14	33439	14	7911	14	7922	14	46560	14	66700
15	11109	15	37993	15	19434	15	69032	15	9992	15	78955	15	39106	15	24942	15	19134	15	17862	15	37979	15	53834
16	19129	16	33101	16	66702	16	78900	16	22603	16	20217	16	46558	16	9948	16	64722	16	75817	16	66738	16	11178
17	78852	17	91221	17	52130	17	2907	17	33308	17	18348	17	23466	17	18364	17	55579	17	63236	17	37233	17	9468
18	6776	18	33499	18	4358	18	75848	18	45915	18	78967	18	37221	18	92759	18	19141	18	17859	18	24949	18	78982
19	18337	19	13956	19	9969	19	67803	19	91225	19	16023	19	38664	19	66766	19	11162	19	9917	19	9990	19	64843
20	19484	20	19458	20	18322	20	20208	20	39186	20	3138	20	34959	20	55574	20	69022	20	66764	20	75814	20	53846
21	2188	21	20216	21	19553	21	11161	21	79369	21	74930	21	66603	21	2276	21	55527	21	55213	21	11173	21	9481
22	13186	22	3502	32	20203	22	9462	22	2201	23	55557	22	55531	22	13957	22	9461	22	55503	22	2917	22	19564
23	91202	23	13997	23	67806	23	52295	23	18373	23	2273	23	52284	23	74964	23	78979	23	11150	23	74996	23	63912
24	2122	24	91220	24	55566	24	78885	24	78866	24	11124	24	74907	24	67819	24	53830	24	16036	24	64726	24	74927
25	6796	25	9496	25	75838	25	69031	25	52419	25	19574	25	39104	24	79033	25	74992	25	67809	25	33383	25	9487
26	51698	26	90940	26	39112	26	2147	26	2260	26	69038	26	46563	26	2916	26	51695	26	7914	26	38732	26	17856
27	2201	27	19494	27	22641	27	7910	27	19541	27	52436	27	4398	27	11188	27	2204	27	19577	27	66658	27	63909
28	17374	28	79034	28	45918	28	74901	28	78989	28	55355	28	16040	28	67816	28	18329	28	66758	28	74949	28	66677
29	52209			29	78877	29	53828	29	53848	29	74939	29	20207	29	75825	29	19545	29	19555	29	45903	29	75843
30	3103			30	35811	30	17358	30	2181	30	67812	30	19524	30	9988	30	78890	89	64713	30	66607	30	69027
31	16014			31	20224			31	19132			31	18381	31	11173			31	75805		○	31	2174

Tragerea clasei prime a loteriei de clasă a XXV-a reg. ung. priv. va avea loc în 18 și 20 Noemvrie 1909.

Prețul losurilor clasei I. sunt:	Intreg	Jumătate	Sfert	Optime
	C. 12·—	**C. 6·—**	**C. 3·—**	**C. 1·50**

☞ Trimiterea losurilor originale se execută după anticiparea banilor sau și prin ramburs. ☜

La loteria precedentă a fost câștigul principal de 400,000 cor. cu losul Nrul 66614 8/8 a cincia oară câștigat la noi.

Mai ușor se comandă prin mandat poștal. Checuri poștale pentru trimiterea fără cheltueli a sumei stau gratuit la disposiția on. noastre clientele. După fiecare tragere se trimite celui interesat lista oficioasă de tragere. (389) 4—4

Numerii de noroc sus indicați se capătă exclusiv numai la

Cassa de bancă GAEDICKE BUDAPESTA, IV. Kossuth-Lajos utcza II.

La a 6' clasă finită a fost câștigul principal de 100,000 cor. la noi a cincia oară câștigat cu losul Nr. 71039 4/4, care număr a fost însemnat în calendarul nostru de noroc.

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

	Cor.
Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influinţa mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	—·20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvè	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea cătră fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·26
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul unui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentru desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul unui esemplar broşurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8—
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr. 1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„ 2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul	—.12
„ 3. Insurătoarea soarelui	—.12
„ 4. Fiiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zina munţilor	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„ 8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„ 9. Fiiul oii, basm	—.12
„ 10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„ 2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act	—.20
„ 5 Discreţie fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„ 7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„ 8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„ 9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„ 10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	— 20
„ 11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr. 1. Pe neaşteptate	—·08
„ 2. Pentru ce-am rămas flăcău bătrân	—·16
„ 3. La anul nou	—·08
„ 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„ 5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis şi franco oricui. (399) 3—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustraţiuni,

Preţul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărţile sus notate se pot comandà şi dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Nr. 119 Sibiiu, Marți 3/16 Noemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Neînțelegerile.

Sibiiu, 15 Noemvrie n.

Ne-am bucurat totdeuna, când am văzut că din rândurile politicianilor maghiari iasă câte unul mai inimos și cu steagul păcii în mână începe propaganda pentru delăturarea neînțelegerilor ce esistă între Maghiari și celelalte naționalități din patrie, pentru *împăcarea* lor, ca în viitor împreună și în bună înțelegere să muncească spre binele și fericirea patriei comune. Atât de departe am mers în onorarea bunelor intențiuni manifestate din partea acestor corbi albi, încât pe unul dintre ei, pe cel mai de seamă, pe bătrânul Mocsáry Lajos, l-am distins cu cea mai desăvârșită încredere, alegându-l *noi* deputat la dietă, în cercul electoral al generalului Doda, dupăce *ai sei* nu au mai voit să-l aleagă nici unde, și chiar și din demnitatea de president al partidului independist l-au silit să demisioneze, tocmai pentrucă propaga ideea împăcării cu naționalitățile nemaghiare.

Această singură întâmplare ajunge, pentruca să înțeleagă toți cei ce vreau și pot să înțeleagă, că dacă e vorba de împăcare cu Maghiarii, de delăturarea neînțelegerilor cari au esistat și esistă încă între Maghiari și cei de altă naționalitate, — apoi ceice pun bețe în roate, ceice perhoreschează împăcarea, *sunt Maghiarii,* nu naționalitățile celelalte. N'a fost caz, ca la un singur pas făcut din parte maghiară spre împăcare, să nu fi răspuns naționalitățile cu zece pași, făcuți spre ei, în dragă voe și cu inimă curată, conduse de firma convingere, că împăcarea e necesară, și pentru ele, și pentru Maghiari.

Nu punctul cutare ori cutare din programul politic al Românilor împedecă deci împăcarea, — după cum crede domnul *Horváth József Lajos*, cel mai nou representant maghiar al ideii de împăcare, al cărui interesant articol l-am publicat în numărul penultim al ziarului nostru, — ci regretabilul fapt, că din parte maghiară nu se dorește, în vremi normale, nici o împăcare, ci numai o supunere necondiționată, o renunțare la toate drepturile ce compet naționalităților, — iar de împăcare se face vorbă de regulă numai atunci, când politicianii maghiari ajung în strâmtoare și li-ar prinde bine sprijinul naționalităților, pentru a să arăta tari în afară.

Necesitatea unei înțelegeri, unei împăcări cu Maghiarii, noi Românii am recunoscut-o totdeauna, o recunoaștem și astăzi, dar pentru a o vedea realisată nu putem merge și mai departe în reducerea pretensiunilor noastre îndreptățite, pentrucă nu mai avem decât una singură: *conservarea noastră națională.* Abandonându-o și pe aceasta, ne-am subscrie singuri sentința de moarte, ca popor român. Aici e de căutat cheia înțelegerii. Recunoască politica maghiară aceea ce vedem că recunoaște domnul Horváth în articolul cu care ne-a onorat: *îndreptățirea de a-și avea și naționalitățile cultura lor proprie*, și datorința statului de *a le promova cultura din banii statului*, întocmai ca pe cea maghiară, și pacea și buna înțelegere între Maghiari și cei de altă limbă la moment e legată. Cu vorbe însă, cu promisiuni, mai mult ori mai puțin ademenitoare, nu se poate face nici o împăcare cu ele, precum nici prin acte de teroare nu mai pot să fie, nici zdrobite, nici amuțite.

Izvorul neînțelegerilor să nu se caute deci la noi, Românii, cari dorim din toată inima împăcarea cu Maghiarii, și nici la celelalte naționalități nemaghiare din patrie, ci la aceia dintre Maghiarii, durere, foarte număroși, cari nu sunt stăpâniți decât de o singură dorință: de a vedea contopite toate naționalitățile nemaghiare în națiunea maghiară, pentru a fi în patria aceasta comună numai un popor, cu o singură limbă, cea maghiară. Aceștia trebue deci deșteptați din visul lor utopic și aduși la convingerea, că doresc un lucru cu totul imposibil, pentrucă astăzi nu se mai desnaționalisează nici un popor, nici de voie, nici de silă, ci din contră, cu cât sunt mai mari sforțările de a-l desnaționalise, cu atât mai bine se deșteaptă în el conștiența națională și puterea de a resista tuturor încercărilor și tuturor ispitelor. Cei patruzeci de ani și mai bine de viață constituțională formează dovada cea mai eclatantă despre zădărnicia tuturor încercărilor de a ne maghiariza, pe noi, Nemaghiarii, pentrucă cu toate că alta nu s'a făcut în chestia de naționalitate, decât s'au luat măsuri de desnaționalizare, toate naționalitățile nemaghiare stau astăzi mai bine în privința conștienței naționale, decât înainte cu 40 de ani. Să se sisteze deci această luptă de desnaționalizare, și de altcum stearpă în efectele ei, și atunci toate neînțelegerile au să dispară dela sine, și împăcarea, atât de dorită și de noi, își va face intrarea între noi și-și va aduce bogatele roade, din cari toți vom putea gusta, fără deosebire de limbă și de lege.

Lămurire.

Unele dintre ziarele noastre, mai întâiu „Tribuna“ din Arad și apoi „Gazeta Transilvaniei“ din Brașov, publică știrea neesactă, că eu aș fi fost trimis la Budapesta din partea I. P. S. Sale arhiepiscopului și mitropolitului nostru *Ioan Mețianu,* ca în persoană să duc dlui ministru Apponyi conclusele congresului național-bisericesc, respective conclusul luat în chestiunea limbei de catehizare. Și apoi, după obiceiul românesc, urmează insinuări, lecții și atacuri, cari numai seriozitate nu denotă din partea presei române. Pentru a se convinge cetitorii noștri de neesactitatea știrei publicate, dau următoarea lămurire bazată pe acte oficioase:

1. Eu am fost esmis la Budapesta *prin resoluția consistorială din 23 Iulie v. a. c. nr. 8350* Școl. în mai multe afaceri școlare pendente la ministerul de culte. Nu mi-am putut îndeplini această esmisiune mai curând din simplul motiv, că peste vară mai unul, mai altul dintre referenții de resort, erau duși în concediu.

2. Conclusul congresului nostru național-bisericesc adus în chestiunea limbei de catehisare în școalele de stat *s'a expedat prin poștă* ministrului de culte și instrucțiune publică cu hârtia consistorului metropolitan din 19 Octomvrie v. a. c. nr. 473 M. Guvernul pe baza dreptului său de supremă inspecțiune a reclamat *și în trecut* toate conclusele sinodale și congresuale, cari concluse i s'au și trimis.

3. Am căutat să vorbesc și cu dl ministru Apponyi și m'am silit a-l convinge despre unele păreri greșite ce-și formase pe baza comunicatelor ziaristice de regulă tendențioase. Că ce anume am vorbit și ce a zis dl ministru, cel puțin deocamdată, nu aparține publicității. Nu este adevărat însă, că ar fi făcut unele declarațiuni de natură *amenințătoare* la adresa bisericei noastre pentru cazul, că va rămânea și mai departe la guvern.

Din aceste ori ce om nepreocupat se poate convinge, că: 1. La Budapesta n'am fost trimis din partea I. P. S. Sale, ci din partea consistorului. 2. Esmiterea mea din Iulie a. c. nu stă în nici o legătură

FOIȘOARĂ.

Reprivire istorică

asupra formării legii românești. Originea cuvântului Vlah și Cara-Vlah.

(Urmare).

Vechiul istoric maghiar Simon Géza, vorbind despre Săcui în timpurile după venirea lor, ne spune că ar fi mestecați cu Românii și ar fi deprins literile lor, și nu avem de ce ne mira când istoricul: Bruno de Querfurt în epistola s'a către împăratul Henric II. a. 1008, — Giesebrecht, Deutsche Kaiserzeit. 1008. II. 690, — vorbind despre ocuparea Ardealului prin Stul Stefan, Ardealul îl numește Ungaria nigra, ear pe Săcui, cari locuind mestecați cu Românii, au primit portul lor, îi numește Unguri negri. „Audivi etiam de nigris Ungris, ad quos, que nunquam frustra sancti Petri prima legatio venit“.

Istoria ne spune apriat, că Stul Stefan a cucerit și supus Ardealul bătând pe Gyula, — pe Kean, dela care a luat niște cetăți întărite prin natură, dăruind lucrurile prețioase bisericii din Alba Iulia (Albensis). A purtatat Stul Stefan luptă cu Ahtum, care era puternic și care a oprit transportarea sărei pe Murăș pe seama regelui și care în Tergul Murășului a întemeiat o mânăstire după ritul grecesc, cu hramul lui Ion Botezătoriul, despre ce auzind regele, a atăcat în numele catolicismului Ardealul pentru convertirea săcuilor și a celor de rit grecesc aducând preoți catolici, deunde apoi persecuțiile cele multe și întemeiarea Munteniei și a Moldovei.

Cu toate că istoria ne spune clar că Stul Stefan a cucerit numai Ardealul (celelalte părți ale Ungariei erau cucerite) nefăcând alte cuceriri, totuși istoricul maghiar *Marczali Henric zice: că pe Unguri negri nu i permis la nici un cas să i căutăm în Ungaria,* ci cel mult s'ar putea înțelege sub ei Kazarii sau altă viță din Orient. Pe semne dlui Marczali Henric nu-i convine numirea de negru pe care au avut-o numai Românii și cel mult au putut să o primească și Săcuii primind portul Românilor. Admițând așa ceva, multe din frumoasele teorii s'ar prăbuși de sine. Sriitorul contimporan Bruno de Querfurt ajungând în Polonia din călătoria sa făcută în Ungaria, deunde își scrie epistola, nu poate să înțăleagă alte popoare decât pe cele din Ungaria, dela care a și plecat, și zadarnică e toată truda dlui Marczali, de a merge prin orient după Ungaria nigra și nigri ungri, căci aici e vorba de Ardeal și popoarele ce locuiau pe atunci aici, de români și poate chiar de săcuii, având portul Românilor cu cari erau amestecați, ba chiar și Slavii din partea orientală a Ungariei de azi s'a numit Marahanito — slavi — slavi negri.

O dovadă puternică despre aflarea noastră aicea este și noțiunea de Ardeal în modul de judecată a poporului care corespunde unei stări anterioare cuceririi. Așa Românul sub Ardeal înțelege numai o parte din el, ear cele lalte părți le numește și acum ca în vechime după Voivodate, așa avem: țara Oltului, țara Bârsii, țara Oașului, țara Hațegului, țara țopilor, etc. ear sub Ardeal se înțelege ținutul Sibiiu până la Orăștie cu ținutul Albei Iulii, adecă țara lui Keán, pe care cuprinzându-o, Stul Stefan, împreună cu cetățile întărite prin natură (cari după părerea mea la nici un cas nu pot fi altele decât Alba Iulia, Vurpăr, Cârna, Săsciori, Laz, deoarece acestea cetăți sunt întărite prin natură, precum le descriu scriitorii cei vechi, acestea cetăți sunt încunjurate de dealuri cu păduri și trebuia să treacă omul prin păduri pentru a putea ajunge la ele, de unde Trans-silva-Transilvania, ear unguri zic erdő elve). Aflându-să unele din acestea cetăți pe vârfuri de dealuri, (Vurpăr, Săsciori, Căpâlna) ear altele pe coline mai înalte dela poalele dealurilor și fiind ținutul dintre acestea cetăți un triunghiu mare, s'a numit ținutul, de sub pădure, adecă erdő alja, de unde noi avem numirea de Ardeal. Tot acest teritoriu îl numesc sașii: „Unter-wald“ adecă subpădure. Acest ținut de subpădure l-a dăruit Stul Stefan unui moș al său, care după ținut s'a numit „Erdélyi Zoltán“.

Știm, că în vremile mai vechi, o localitate sat, sau oraș, adesea primea numele posesorului, și schimbându-se stăpânul se schimba și numele. Așa vedem, că orașul roman Auraria minor este botezat de Slavi Zlatna, dela zlato-aur, orașul roman Apulum reînființat de Slavi se numește Bel — grad-cetatea albă (Alba Iulia) tradus ung. Fehérvár. Ajungând sub stăpânirea lui Gyula, să numește Gyula-Fehérvár, iar Nemții îi zic Karlsburg dela imp. Carol al V, care a renovat cetatea. Numai Românii mai păstrează forma originală de Băl-grad avută dinainte de cucerire.

Istoria ne spune, că Stul Stefan bate pe ducele Keán, dupăce cuprinde niște cetăți întărite prin natură, iar auriturile dobândite le dăruește bisericii din Alba-Iulia, ai cărei preoți erau ținuți să pomenească pe rege și să amintească faptele sale.

Oare care să fi fost acestea cetăți și care să fi fost reședința lui Keán?

După toată probabilitatea reședința ducelui Keán a fost satul Chean de azi, la depărtare de 2 ore de Alba-Iulia, deoarece în hotarul Cheanului se văd și azi urmele bogatelor băi de aur esploatate chiar și pe timpul Romanilor, și e foarte natural că ducele Chean (Keán) aici să-și fi ales reședința, în ținutul cel mai bogat de unde a rămas și numele locului de Chean. Tot aproape se află cetățile întărite prin natură: Căpâlna, Laz, Săsciori, Vurpăr, unde pretutindenea se văd cetățile în ruine așezate pe vârfuri de deal. Și așa e natural, că ducele Chean posedând minele de aur din Chean, avea multe lucruri prețioase în aur, pe cari le dăruește bisericii din Alba-Iulia, adecă acelei mai aproape de Chean.

(Va urma.)

cu conclusele congresului din Octomvrie a. c. şi în fine, că conclusul congresual adus în chestiunea catehisării a fost trimis din partea consistorului *metropolitan* prin postă, prin urmare nu l-am dus eu în traistă.

Ziarele noastre ar face bine, dacă nu şi-ar întemeia scrisul lor pe vorbe de pe stradă şi dacă peste tot afacerile bisericeşti şcolare le-ar tracta cu mai multă discreţiune şi scrupulositate.

Sibiiu, la 1 Noemvrie v. 1909.

Lazar Triteanu
as. cons.

Crisa. In urma rupturii întâmplate Joi seara în partidul kossuthist, prezidentul camerei, dl Justh, şi-a dat demisia, împreună cu viceprezidenţii. Şedinţa de Vineri a dietei a deschis o deci un prezident de etate, care a pus la ordinea zilei alegerea prezidentului şi a viceprezidenţilor pe Sâmbătă, când a fost ales prezident kossuthistul *Gál Sándor* cu 201 voturi faţă de *Justh*, care a primit 152 voturi, iar viceprezidenţi au fost aleşi Návay şi Rakovsky. Dieta s'a prorogat apoi, până după resolverea crisei. Ministrii *Kossuth* şi *Andrássy* vor fi primiţi astăzi, Luni, în audienţă, iar prim-ministrul *Wekerle* a fost primit eri. Se crede, că în zilele următoare guvernul va fi de nou numit, în actuala sa formaţiune. Guvernul va cere indemnisare dela dietă. Dacă nu i se va, dieta va fi disolvată şi se vor face alegeri noi.

Scrisoarea

protopresbiterului *Simeon Popescu*, prof. în Bucureşti, trimisă clericilor absolvenţi în anul 1883/4 cu ocaziunea convenirei lor colegiale de 25 ani.

Dragii mei colegi! Un pătrar de veac s'a străcurat decând aţi plecat la drum: voioşi, entuziaşti, gata să înfruntaţi ori ce greutăţi şi primejdii, având deviza: înainte, tot înainte!

Dacă în viaţa unui popor un pătrar de veac este un bagatel, în viaţa individului acest pătrar este o periodă întreagă, legată de multe şi pentru ei mari şi hotărătoare evenimente. Cu aplicare la noi, iubiţi colegi, fiecare din noi, în acest lung curs al vremii, a întâmpinat în cale şi greutăţi şi restrişte, dar şi isbânzi, obţinute prin vrednicie. Aceste sunt pentru noi epoce individuale, de care strâns legată e viaţa noastră.

Aţi plecat mulţi împreună, toţi tineri, întovărăşiţi de dragostea şi de urările de bine ale celor bătrâni, cari, câţiva ani am avut mulţumirea să vă fim povăţuitori şi pregătitori pentru lunga cale a vieţii. Aţi plecat la drum, dar nu toţi aţi răzbit, nu toţi aţi ajuns la capet. Unii au rămas în drum, doborâţi de osteneală. Cu ei, ca tovarăşi credincioşi, au rămas şi cei mai mulţi dintre noi, foştii voştri dascăli. Bucuria ajungerii la ţinta dorită este, deci, turburată de lipsa celor rămaşi în urmă, aducându-ne aminte că şi noi, cei cari am ajuns până aici, vom rămânea mai curând ori mai târziu, lăsând calea liberă pentru alţii, cari vin cu puteri tinere pentru continuarea drumului, pe care noi am umblat. Şi e nobil şi strălucit acest drum, fiind-că cei ce merg pe el poartă, fiecare, făclia luminării unui întreg. Fie ca profesori, fie ca preoţi, fie ca profesori şi preoţi, Voi, dragii mei, foşti elevi şi acum împreună nevoitori, aţi străbătut această cale a luminării neamului aşa după cum v'am indicat-o noi, profesorii vostri şi am practicat-o alăturea cu voi, ca tovarăşi de muncă — dupăce aţi ieşit de sub conducerea noastră şi aţi devenit înşi-vă profesori, fie de pe catedră, fie de pe amvon. Şi cei puţini dintre noi, dintre bătrâni, cari din mila Celui Preaînalt am fost învredniciţi să vă vedem un pătrar de veac muncind voiniceşte, şi adunând bogate roduri pe altarul naţiunii, astăzi privim cu mulţumire şi cu legitimă mândrie la voi. Căci pentru noi cea mai frumoasă răsplată a ostenelelor noastre este aceea, pe care o simţim văzându-vă şi din vedere luând încredinţarea, că noi vieţuim în voi şi prin voi trecem la nemurire, aici pe pământ. Că doar sămânţa sănătoasă, pe care noi bătrânii am sămânat-o în sufletele voastre, a rodit însutit şi înmiit, şi din acest rod voi sămânaţi mai departe, perpetuând lumina noastră, vieaţa noastră, fiinţa noastră, intelectuală şi morală, care este acum a voastră şi prin voi a generaţiunilor viitoare: voi v'aţi indentificat sufleteşte cu noi, şi cu voi se indentifică elevii voştri şi elevii elevilor voştri.

Şi, ca un bun prilej d'a vă da seama de izbânzile ce aţi dobândit prin muncă şi a vă oţeli puterile pentru continuarea muncii mântuitoare de suflete, fericiţi suntеţi că folosiţi ocazia spre a vă întruni cu toţii sub adumbrirea celei mai mari sărbători naţionale bisericeşti, a contenarului aceluia, care ni-a dat viaţa naţională bisericească şi ni-a deschis calea luminii, în care noi umblăm şi pe care noi o propoveduim.

Din lumina cerească în care e sălăşluit, marele nostru Părinte nu va întârzia să binecuvinteze munca voastră trecută şi viitoare şi să trimită lumină şi căldură nouă din lumina şi căldura sa, care să vă lumineze calea şi să vă încălzească inimile, însufleţindu-vă spre nouă şi nouă izbândă.

Sunt deplin conştient de datoria ce am d'a fi între voi, nu pentru voi, ci pentru mine, că eu am nevoie de voi, nu voi de mine: eu trebuie din atingerea voastră să mă renasc, să intineresc, luând dela voi puteri preaspete pentru restul călătoriei mele. Dar împrejurările, în cari mă găsesc, nu-mi îngăduie plăcerea d'a vă putea vedea încă odată strânşi împrejurul meu, cum nu-mi îngăduie mulţumirea d'a împlini o sfântă fiiască datorie faţă cu acela, căruia îi datoresc nesfârşit de mult, ca fiu sufletesc.

Nu-mi rămâne decât, dacă trupeşte nu pot fi cu voi, să vă încredinţez, că sufleteşte sunt între voi şi vă zic cu energie: înainte, tot înainte pe calea pe cari aţi străbătut 25 ani. Inainte, ca să puteţi sărbători cu toţii şi călătoria de o jumătate de veac, tot cu aceeaşi mulţumire şi vigoare, cu care sărbătoriţi acum pe cea de un pătrar de veac.

Al vostru, al tuturor iubitor, fost profesor şi actual coleg.

Bucureşti 26 Septemvrie 1909.

Simeon Popescu.

Din România.

Remaniarea cabinetului. In urma dimisiunei domnului Anton Carp şi a vacanţelor ce esistau în guvernul român, domnul *I. I. Brătianu*, prezidentul consiliului de ministri a supus aprobării M. Sale Regelui Carol noua formaţiune ministerială, după cum urmează: Dl *Ioan I. C. Brătianu*, prezident al consiliului şi ministru de interne; Dl *Spiru Haret*, ministru al instrucţiunei publice şi al cultelor; Dl *Emil Costinescu*, ministru de finanţe: Dl *Al. Djuvara*, ministrul afacerilor străine; Dl *Toma Stelian*, ministru de justiţie; Dl *V. G. Morţun*, ministrul lucrărilor publice; Dl *general Crăiniceanu*, ministru de răsboiu (nou); Dl *Al. Constantinescu*, ministrul agriculturei şi al domeniilor (nou); Dl *Mihail Orleanu*, ministru al industriei şi al comerţului (nou). Decretul regal de aprobare a apărut Sâmbătă în Monitorul Oficial al României, şi tot atunci noii miniştri au pus jurământul de fidelitate.

Din protopresbiterate.

Manifestaţiune de recunoştinţă.

— 10 Noemvrie n.

In tractul Iliei pe terenul bisericesc au obvenit schimbări.

Domnul protopresbiter G. Oprea din causă de morb s'a văzut necesitat a-şi cere pensionarea. Cu trecerea în pensiune a domniei sale s'a numit administrator protopresbiteral dl Z. Murăşan.

Preoţimea tractuală îndată după schimbările acestea şi-a ţinut de datorinţă a-şi arăta recunoştinţa faţă de fostul şef tractual dl protopresbiter G. Oprea, care în restimpul conducerii tractului faţă de toţi s'a arătat foarte binevoitor.

Lucru cuviincios s'a săvârşit din partea preoţimii, când şi-a manifestat recunoştinţa faţă de un conducător şi aceasta invederează, că îşi ştie preţui pe conducătorii buni, de unde e evidentă năzuinţa spre toate lucrurile plăcute.

Preoţimea tractuală s'a adunat în număr aproape complet şi dimpreună cu dl admin. protopresbiteral Z. Murăşan în corpore s'a presentat la locuinţa dnului G. Oprea, unde la dorinţa tuturor preotul I. Budoiu din Câmpuri-Surduc a ţinut o vorbire în numele preoţimii tractuale, prin care s'au descoperit simţămintele inimilor cu esprimarea recunoştinţei faţă de fostul şef al acestui tract.

A fost mişcător momentul când dl protopresbiter G. Oprea atins de manifestaţia preoţimii, cu care a conlucrat împreună în ogorul bisericii noastre, a mulţămit emoţionat, dând şi acum poveţe părinteşti întru îndeplinirea datorinţelor preoţeşti.

Dl Z. Murăşan, admin. prin o vorbire clară de asemenea a esprimat cele mai sincere doriri de bine.

Cu acestea preoţimea acestui tract şi-a împlinit o datorinţă faţă de fostul şef şi a dat dovadă cum ştie recompensa pe cel care cu iubire a povăţuit-o.

In faţa unor stări de un aer despotic, croite de un soiu de oameni prea ambiţioşi, chiar până la răutate, preoţimea acestui tract şi mai bine s'a solidarisat în urma luminării din partea dnului administrator, că nime dintre preoţi nu poate fi jignit, numai pentru pofta unor vanitoşi, şi nici bărbaţii noştri în adevăr harnici nu pot fi depărtaţi dela locurile de onoare, numai pentrucă aşa voeşte cutare ori cutare.

Suntem toţi doritori de muncă pe toate terenele şi în vederea acestora, rândurile preoţimii s'au strâns tare în jurul dlui admin. Z. Murăşan. Dzeu să ajute!.

Cineva.

Dela sate.

Sfinţire de biserică în Boşorod.

— 29 Octomvrie v.

Lupta ce trebue să o purtăm noi preoţii, ca conducătorii fireşti ai poporului nostru, cu diferitele pedeci puse în calea desvoltării şi înaintării poporului, devine din ce în ce mai înteţită. Starea în care azi ne aflăm, e o stare de tranziţie. In trecutul nostru sbuciumat, cu toate că am cheltuit multă energie şi multă putere, nu ne-am putut desvolta aşa precum ar fi trebuit şi precum în împrejurări mai prielnice am fi putut să ne desvoltăm. Nu o inerţie păcătoasă din trecut e cauza stării noastre înapoiate în raport cu ceea altor neamuri, ci şirul lung de pătimiri şi suferinţe de cari în lungul nostru traiu de aproape două mii de ani pe acest pământ, nu am fost cruţaţi. Şi că în butul tuturor năpăstuirilor ce au trecut peste noi, nu ne am perdut fiinţa ca popor până în ziua de azi, avem să mulţămim scundelor bisericuţe de lemn, dat fiind, că prin ele ni s'au păstrat cele mai de preţ comori, *limba* şi *legea*.

Viaţa noastră de până acuma se asemănează cu viaţa unui copil orfan, care până la vârsta juniei, lipsit de poveţe şi îndrumări binevoitoare părinteşti, dibue în întunerec şi stă neajutorat în faţa primejdiilor ce i cad peste cap. Ajungând însă la pricepere, cu cât îşi simte mai mult întrelăsările de mai nainte, cu atât mai cu multă osârdie să sileşte a şi elupta prin sine însuşi un loc mai vrednic între oameni. Poporul nostru acum a ajuns la vârsta juniei, abia acum i s'a lărgit priceperea, abia acum îşi vede starea înapoiată, în care l-a aruncat duhul vremilor vitrege de mai nainte. Conştiu de puterea ce zace în el, conştiu de însuşirile alese, cari îi împodobesc sufletul, acum cu lăcomie tinde neamul nostru spre lumină şi cultură, singurile mijloace, prin cari un popor poate să-şi croiască o soarte mai bună. Conştiinţa despre însemnătatea cea mare, pe care a avut-o şi o va avea biserica şi pe viitor în viaţa noastră, a străbătut în sufletul fieşte căruie. Efectul lăţirii în cercuri cât mai largi a convingerii despre însemnătatea bisericii în viaţa noastră este acela, că bisericuţele de lemn scunde şi neîncăpătoare, nu mai corăspunzând cerinţelor timpului, rând pe rând să dărâmă şi în locul lor se înalţă lăcaşe mărete întru mărirea lui Dumnezeu şi a neamului.

O astfel de bisericuţă mică de lemn a putut vedea trecătorul mai până eri şi în comuna fruntaşă a Boşorodului, care nici a cincea parte a credincioşilor numitei parohii nu-i putea încăpea.

Anii răi pentru economi n'au îngăduit, ca poporul mai dinainte să se apuce de clădirea altei biserici, cu toate că cea veche ameninţa cu prăbuşire în toată clipa. Lauda se cuvine harnicului preot Nicolae Popa, pentru străduinţa de fier, cu care a căutat să şi convingă toţi credincioşii despre necesitatea de a zidi fără zăbavă alt lăcaş Dumnezeesc. Răsplata străduinţelor şi ostenelelor sale puse în serviciul cauzei, acum şi-o vede cu ochii, căci în locul bisericuţei mici de mai nainte, acum falnic îşi înalţă turnul spre cer o biserică măreaţă, ca şi care în întregul nostru cerc protopresbiteral abia mai este alta. Suma cheltuită cu ridicarea noului sion, afară de materialul de cărămidă şi peatră, pe cari l-a dat comuna, să urcă la 16 mii de coroane. Cu atât mai grea a fost urnirea poporului, cu cât bani gata biserica n'a avut, ci întreaga sumă a trebuit repartisată pe popor, într'un timp, când o boală cumplită pe mulţi i-a lăsat fără vitele de lipsă pentru muncirea amărâtei glii.

Fie care şi-a plătit bănuţul din răvaşul repartiţiei lui în nădejdea, că noul sion va fi un mijloc, prin care poporul iară se poate apropia de Dumnezeu, rugându-l să-şi îmblânzească mânia cea cu dreptate pornită asupra lui.

Sfinţirea noului lăcaş dumnezeesc s'a făcut cu multă solemnitate Luni în 26 Octomvrie v., ziua sfântului mucenic Dimitrie, prin mandatarul Escelenţiei Sale Inalt Preasfinţitului nostru Arhiepiscop şi Metropolit, prin Preacuvioşia Sa protosincelul şi asesor consistorial Dr. Miron E. Cristea, căruia cu această ocazie i s'au făcut cele mai frumoase manifestări de stimă şi recunoştinţă. Venirea Preacuvioşiei Sale prin acest colţ al metropoliei noastre, a fost o adevărată cale de triumf. La Orăştie i s'a asociat P. O. D. protopresbiter al Geoagiului Ioan Popoviciu, care încă şi-a ţinut de datorinţă plăcută de a lua parte la praznicul mare al comunei sale natale. In suita lor să mai aflau şi vestitul cântăreţ braşovean Toma Brenciu şi teologul de anul al III-lea Nicodim Cristea. La gara din Piski i-a întâmpinat iubitul nostru şef tractual dl Dr. Cornel Popescu, sub înţeleapta oblăduire a căruia protopopiatul nostru a luat un avânt îmbucurător pe toate terenele. Din Piski s'a luat drumul de ţară spre Boşorod în două trăsuri. Fiind zi de Duminecă, poporul de prin toate satele prin cari a trecut, a făcut Preacuvioşiei Sale frumoase ovaţiuni.

La Streiu-Sângeorgiu s'a ridicat o poartă triumfală şi sentimentele de iubire şi alipire ale poporului faţă de mandatarul Escelenţiei Sale, în cuvinte bine simţite, le tălmăceşte preotul Ieronim Uieţ.

Preacuvioşia Sa neaşteptându-se la o aşa primire caldă şi în alte comune, nu numai în Boşorod, răspunde adânc mişcat. La intrarea în hotarul comunei Chitid, o ceată de călăreţi, pe cai sprinteni şi împodobiţi, se pun în fruntea convoiului şi însoţesc pe dl mandatar pâna în Boşorod. In Chitid o altă poartă triumfală. In numele poporului de aici, bătrânul preot Ignatie Cerbicean salută pe dl asesor. Lăsând Chitidul, cortegiul acum sporit cu ceice i s'au adăugat aici, se îndreaptă spre Boşorod. La intrare un arc triumfal impozant. Primirea aici o face în termini elogioşi parohul locului N. Popa.

Preacuvioşia Sa mulţămeşte poporului pentru frumoasa primire ce i s'a făcut şi roagă pe Dumnezeu, ca spre acest popor bun şi atât de recunoscător faţă de superiorii sei, să-şi verse darul şi milele sale bogate şi între puternicile strigăte de „să trăiască“ se duce la casa preotului local, unde a fost încuartirat.

In ziua următoare s'a sfârşit însuşi actul sfinţirii noului sion. Preacuvioşia Sa a fost asistat la acest act pe lângă cei doi protopopi, de zece preoţi din tract. Locul de întrunire ni-a fost şcoale, unde ne-am îmbrăcat în sfintele odăjdii şi în ordine de doi, cântând tropariul „Pogorârii Duhului Sfânt“ şi între sunetele clopotelor am purces spre biserică. Curtea spaţioasă a bisericii era ticsită de lume din Boşorod şi din satele de prin jur. Tot poporul era cuprins de o sfială cucernică şi senină, când s'a început actul sfinţirii apei celei mici. Cântările cantorale le a dat iscusitul cantor dela biserica Sfântului Nicolae din Braşov, dl T. Brenciu, care a stârnit sentimente de admiraţie în inimile tuturor celor de faţă. Intrându-se în biserică, s'a început sfânta liturgie. Răspunsurile aici au fost date de corul tinerimii din Boşorod sub conducerea harnicului învăţător T. Popoviciu. După rugăciunea amvonului Prea Cuvioşia Sa dl mandatar arhieresc rosteşte în mijlocul unei tăceri şi ascultări încordate o predică de toată frumseţa, care a fermecat pe toţi ascultătorii. Se spune în această predică pătrunzătoare, cum cei dela cârma bisericii află mângăere deosebită atunci când li se dă prilej de a se coborâ jos la turma de sub păstorirea lor. Şi Prea Cuvioşia Sa după cuvintele apostolului Pavel, a venit cu plăcere să vază turma şi să-i dea sfaturi, căci datorinţa cea mai de căpetenie a unui preot din zilele noastre este aceea de a învăţa. De sub această datorinţă nu se poate subtrage nici un cărturar eşit din sânul neamului nostru. Pentru a putea ţinea pept cu valurile patimilor şi năcazurilor pe cari viaţa ni le dă cu prisosinţă, preoţii, cărturarii şi poporul trebue să fie un întreg bine închegat. Noi suntem ca o clădire, ca şi biserica ce s'a sfinţit acum. Poporul este fundamentul, iar preoţii şi cărturarii formează celelalte părţi suprapuse. Trebue întărit fundamentul, căci slăbind acesta, se prăbuşeşte clădirea întreagă şi acela cade mai tare, care este pus mai deasupra. Rostul bisericii în viaţa noastră e adeverit pe deplin. Dacă însă cineva totuşi nu ar fi pe deplin lămurit asupra lui, acela să ştie, că pentru noi Românii nu este aşezământ mai de lipsă ca biserica. Ea vine la casele credincioşilor ei la toate ocaziunile şi se bucură cu cei ce se bucură şi varsă rouă mângăerii pe inimile celor întristaţi.

In biserică se cultivă legea noastră strămoşească, care cu atât ne este mai scumpă cu cât moşii şi părinţii au pătimit mai mult pentru ea, în biserică ni se cultivă limba, care am supt o deodată cu laptele din țâțele maicelor noastre. In biserică învățăm supunere către stăpânire și către cei mai mari. Credința poporului nostru către patrie și tron până acum e neîntrecută.

Trebue să jertfim chiar și viața pentru bisericile noastre și ferice de aceia cari cu dragă inimă au pus bănuțul din răvașul repartiției lor jertfă pentru această biserică, căci jertfa lor e ca a lui Avel. Cu toate că biserica pompoasă acum s'a predat destinațiunei, datorința totuși nu e îndeplinită, căci așa pe cum e, biserica este o clădire fără vlagă, ca și trupul strămoșului Adam, înainte de a fi suflat creatorul în el sufletul. Pavel apostolul spune: *„voi sunteți biserica lui Dzeu și Duhul Dlui locuește între voi“*.

Pentruca zidurile bisericii să capete viață, e de lipsă ca credincioșii să o cerceteze regulat în Dumineci și sărbători. Cu înnoirea bisericii, trebue să se înnoiască toți credincioșii, fiind ei pietrile vii ale ei. Aceasta nu numai prin premenirea hainelor, ci mai ales prin curățire de păcate. Mijloace de curățire și înnoire ne dă biserica taina mărturisirii păcatelor. Celelalte trepte pentru înaintarea noastră sunt crutarea și iubirea deaproapelui. Contra crutării păcătuește omul prin risipă, lux și beție. Cea din urmă mai ales ne bântue pe noi și ne subsapă omenia și bunăstarea. Toți trebue să ne ferim de această „apă de foc“, care a dus la peire neamuri și seminții întregi. Dragostea creștinească trebue să ne fie povățuitoare pe toate cărările vieții noastre, căci chiar poporul zice: „Unde-i dragoste puțină, acolo găsești pricină“, iar urmările pricinei toți le știu. Românul, ca să se poată ferici, trebue să-și iubiască glia moștenită dela părinți și cu nici un preț să nu și o înstrăineze.

Acestea sunt principiile, din cari e țăsută predica Prea Cuvioșiei Sale dlui mandatar arhieresc. Sfârșitul a fost acoperit cu puternice strigări de „să trăiască“.

La cuvântul apoi șeful nostru tractual și în cuvinte alese tălmăcește sentimentele de stimă și recunoștință ale clerului și poporului din protopopiatul nostru față de dl asesor consistorial Cristea. Adânc mișcat răspunde Prea Cuvioșia Sa spunând, că dragostea și stima, ce i-a arătat-o de data aceasta poporul românesc din acestea ținuturi frumoase, îi vor fi un puternic impuls de a lucra și mai departe cu zel și abnegațiune în via Domnului. Cu acestea actul sfințirii bisericii s'a încheiat și poporul, botezându-se și ungându-se cu sfântul mir, iese din biserică.

După ce am făcut în frunte cu dl mandatar, vizite familiilor fruntașe din Boșorod, la orele două ne-am întrunit în sala de învățământ a școalei comunale din loc, unde ni s'a servit masa.

Mâncările au fost din cele mai alese și gustoase. Laudele și mulțămitele noastre dnei preutese Popa și celorlalte domne, cari la acest lucru greu și migălos, i-au dat mână de ajutor. De sine înțeles, că nici toastele nu au lipsit.

Prea Cuvioșia Sa dl asesor ridică paharul în sănătatea și viața îndelungată a Excelenței Sale Inalt Prea Sfințitului nostru arhiepiscop și mitropolit *Ioan*, care cum ne spune dl mandatar, cu toate că pe umeri îi apasă povara unei vârste înaintate, e neobosit în lucrarea pentru binele și înaintarea bisericii și a neamului. Puternicele „să trăiască“ la adresa preabunului nostru părinte, păreau că nu mai vreu să ia sfârșit.

Frumos și cu mult cumpăt mai toastează dl protopresbiter al tractului nostru, pentru îndelungă sănătatea și viața dlui mandatar, și dl protopop Ioan Popoviciu, pentru preotul locului și pentru membrii comitetului parochial din Boșorod. Preotul A. Popoviciu bea pentru străinii dela banchet, în special pentru inspectorul regesc de școale Popov și pentru notariul cercual Ajtai Géza, cari încă au venit să ia parte la sfințirea bisericii. Mai vorbesc apoi, preotul I. Uieți pentru cei doi protopopi de față, preotul Petru Popoviciu pentru dl mandatar arhieresc și teologul Nicodim Cristea, pentru preoțimea tractului Hațeg, despre care în timpul din urmă atâtea lucruri bune s'au „auzit. In decursul prânzului ne-a delectat mult dl T. Brenciu, cântându-ne cu măestrie mai multe doine de aici și de dincolo de munți. L-au admirat și străinii dela banchet.

Sara la orele 7 s'a început petrecerea cu joc, care a ținut până în zori. Mândru a fost poporul din Boșorod cu conducătorii lui, că și-au văzut dorința veche îndeplinită, iar noi eram veseli că am putut participa la praznicul lor de bucurie.

Preotul *A. Popoviciu.*

Nr. 12.313. Plen.

Circulariu

către membrii ordinari și extraordinari ai sinodului protopresbiteral din tractul Iliei.

Prin ordinul consistoriului arhidiecezan din 2 Noemvrie, 1909 Nr. 12 313 Plen. fiind numit comisariu consistorial pentru alegerea de protopresbiter în tractul Iliei, în conformitate cu regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. §. 14, 15 și 16 prin aceasta convoc pe ziua de *Mercuri 18 Noemvrie a. c. st. v. le orele 3* după ameaz *comitetul protopresbiteral*, la ședință, în locul central „Ilia“, cancelaria oficiului protopresbiteral, spre a constata cualificațiunea candidaților și a compune lista de candidare, ear pe ziua viitoare, *Joi* în *19 Noemvrie*, a. c. st. vechiu convoc *sinodul protopresbiteral electoral* la locul central în Ilia, anume în biserică. Serviciul divin se va începe dimineața la 7 ore, și după terminarea aceluia *la 10 ore a. m.* se va deschide ședința sinodului electoral.

Circularul acesta se trimite fiecărui membru al sinodului protopresbiteral electoral spre știre și conformare.

Sibiiu, 2 Noemvrie 1909.

Mateiu Voileanu
comisariu consistorial.

NOUTĂȚI.

Alegerea dela Caransebeș. Consistoriul diecezan din Caransebeș, în ședința plenară ținută Luni, a pus termin pe 4 Decemvrie n. (21 Noemvrie v.) pentru efectuirea nouei alegeri de episcop pentru văduvita dieceză a Caransebeșului.

*

Consistoriu mitropolitan. Pe mâne, Marți, e convocat consistoriul mitropolitan, pentru a i se comunica hotărârile congresului național bisericesc și a lua măsurile necesare pentru executarea acestora.

*

Schimbări de garnizoană. La primăvară se vor face mai multe schimbări de garnizoană la corpurile noastre de armată. Intre altele: două batalioane dela regimentul de infanterie nr. 2 vor trece dela Sibiiu la Brașov, — Dela regimentul de inf. 31: un batalion dela Bălgrad și altul dela Abrud vor veni la Sibiiu, un alt batalion va trece la Mostar. — Din reg. de inf. nr. 50: două batalioane trec dela Brașov la Bălgrad, un batalion dela Făgăraș la Mostar. — Dela reg. de inf. nr. 64: stabul la Orăștie, un batalion la Abrud, altul la Trebinie. — Batalionul de vânători nr. 28 merge dele Orăștie la Cubinul din Timiș.

*

Agata Bârsescu. Ziare germane aduc știrea, că dna Agata Bârsescu-Radovici, celebra tragediană, se va stabili în Berlin, unde este angajat la un teatru de frunte și dl Radovici, soțul artistei.

*

Aeroplan românesc. Dl inginer Aurel Vlaicu, care a stat câteva zile acasă la părinți în comuna Binținț, lângă Orăștie, va pleca în zilele acestea în capitala română, ca să înceapă construirea mașinei sale de sburat.

*

Hymen. Domnul *Ioan Montani*, publicist, în Arad și Dșoara *Leontina Belu*, își vor celebra cununia Dumineca, în 21 Noemvrie n. 1909 în biserica gr.-ort. română din Radna.

*

Procesul senzațional dela M. Teresiopol (Szabadka) se va pertracta din nou la o viitoare sesiune a curții cu jurați. Motivul amânării procesului este împrejurarea, că Maria Haverda era acuzată numai sub titlul de complicitate în crima omorului săvârșit; în decursul pertractării însă lucrurile s'au schimbat, și s'a cerut ca femeia aceasta să fie acuzată pentru *instigație*, (— care se pedepsește cu mai multă asprime decât complicitatea). Astfel, conform legii, va trebui să se țină o nouă pertractare.

*

Sfințire de local. Ni se anunță, că localul societății „Clubul Român“ din Viena s'a sfințit de părintele Dr. Virgil Ciobau și s'a deschis ieri Dumineca d. a. Din acest incident s'a aranjat seara o convenire socială bine cercetată în restaurantul „Zum Magistrat“.

*

Duma împărăției rusești a adoptat un proiect de lege, care admite *condamnarea condițională* chiar și pentru crime politice. Condamnarea condițională o va rosti curtea cu jurați.

*

La pol. Arctic-Club va trimite pe exploratorul *Peary*, să se ducă din nou la polul nord înainte de 1914. Până atunci, tot ce știe Peary, va fi publicat într'o carte specială despre explorările făcute la polul nordic.

*

Aviz. Onorații cetitori ai *„Revistei politice și literare“* sunt înștiințați, că numărul 8, de pe luna Noemvrie, al acestei reviste în absența directorului ei va apărea numai la sfârșitul acestei luni, odată cu numărul de pe luna Decemvrie. Blaj Nov. 1909. Redacția *„Revistei politice și literare“*.

*

Typaldos. Se scrie din Atena: Din cercetările făcute până acum reiese că Typaldos căpitanul grec dela marină, a avut intențiunea să provoace războí civil. El a fost șeful și inițiatorul revoltei. Dânsul a tras primul foc de pe vasele răsvrătite. Revolta a costat viața mai multor oameni. Nu este deci exclus, ca Typaldos, pe temeiul sentenței rostite de tribunal, să-și ispășească fapta cu viața. Acum se află în închisoare.

*

Calătoria moștenitorului de tron. Arhiducele Francisc Ferdinand și soția sa au sosit la Berlin Joi după amiaz. La gară au fost primiți cu mare festivitate de împăratul Wilhelm. Dela gară s'au dus cu automobilul la palatul nou dela Potsdam. Sara s'a dat un dineu de gală.

*

Decorați. Academia de științe parisiană a conferit medalia de aur la mai multi aeronauți, între cari se găsesc frații Wright și contele Zeppelin.

*

Din epoca de peatră. Se scrie din Breslau, că o societate arheologică a făcut lângă Ratibor niște săpături, cari au dat la iveală bustul unei zeițe din lut. Se crede că vechimea acestui bust ar fi de vre-o 4 mii de ani. S'au mai descoperit diferite obiecte bine conservate, tot din epoca de peatră.

*

Derailare. Trenul de marfă nr. 682 pornit dela Arad a deraiat, în urma unui defect la șine, în stația dela Bârzava. S'au sfărmat 12 vagoane încărcate cu mașine agricole. Un frânar a fost rănit.

*

„Festivitatea crisantemei“, aranjată ieri seara în „Sala Societății“, a fost cercetată, cum era de prevăzut, de un public distins și numeros, în care se găseau și câteva familii române. Sala mare împreună cu celelalte apartamente erau bogat împodobite cu ghirlande de crisanteme și de brazi. Din programă amintim, afară de uvertura muzicei militare: cvintetul de Dvorak (pian, 2 violine, - una a dlui Crețu,- viola și celo), 5 tablouri vii întocmite de dl Fischer și reprezentând: Poezia, Munca, Rugăciunea ș. a., cântecele tirolezilor, iar după dans producțiunea actorilor dela teatrul sibian. In șatre s'au vândut frumoase crisanteme, damele prevenitoare servind publicul. Cofetăria, salonașul japonez, birtul tirolez toate erau pline de oaspeți, cari au petrecut una din serile cele mai plăcute.

*

Opere postume. In zilele acestea au apărut de odată în Cristiania și în Berlin patru volume din scrierile postume ale dramaturgului norvegian *Ibsen*, mort în 23 Maiu 1906. Volumele conțin număroase notițe, date și studii privitoare la lucrările și călătoriile poetului. Se vede din însemnările acestea, că multe persoane ale pieselor lui Ibsen nu sun figuri fictive, ci sunt figuri cari au trăit de fapt. Editorii au primit manuscriptul dela văduva poetului, însă nu întreg manuscriptul, — partea cea mai mare o păstrează, conform voinței lui Ibsen, muzeul din Cristiania, și abia mai târziu se vor da publicității. Din cugetările lui Ibsen scrise la Roma și apărute în volumele pomenite reținem una privitoare la politică: Intr'adevăr, scrie Ibsen este îngrozitor, că medicii fac esperimente asupra animalelor în interesul științei; ar fi cu mult mai cuminte, dacă esperimentele le-ar face asupra oamenilor politici.

*

Execuțiune nenorocită. In zilele trecute au intrat representanții autorității la casa țăranului Vasile Pop în Orlat, ca să-i facă execuțiune din cauza unei amende, la care fusese condamnat Pop pentru un delict forestier. Deoarece țăranul s'a opus, slujbașii au cerut asistență de jandarmi. La vederea acestora Vasile Pop s'a înfuriat, a pus mâna pe o furcă de fier și s'a apropiat de un jandarm. Jandarmul l-a provocat să lase furca. Omul însă n'a ascultat; și când din nou s'a aruncat spre jandarm, acesta a slobozit pușca și l-a nimerit în pântece. Nenorocitul Pop a fost adus îndată la spitalul civil sibian, unde în aceeaș zi a încetat din viață.

Economie.

Mașina „Tornado“.

Aducem la cunoștința economilor noștri, că punem la dispoziția obștei mașina „Tornado“ pentru sfârticatul cocenilor (tulugilor, pâșilor, paielor) de cucuruz, carea e ușor de transportat, având numai 160 chlgr. greutate, și ușor de manuat, și pe deasupra se poate folosi și la tăiatul altor nutrețuri.

Mașina se poate lua în primire oricând dela școala economică consistorială (Waiseng. 9). Cei cari o folosesc, sunt îndatorați a o duce și a o returna în stare bună pe cheltuiala lor.

Apelăm la cărturarii noștri (preoți, învățători, notari, primari etc.) să atragă atenția economilor din comune asupra acestei mașine.

Sibiiu, 7 Noemvrie n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

Pant. Lucuța prezid. — *Vic. Tordășianu* secretar.

Concurs.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ publică concurs pentru *două* posturi de profesori (profesoare) ordinari la școala civilă de fete în internat a „Asociațiunii“ cu terminul de 1 Decemvrie a. c.

Concurenții la aceste posturi au să-și înainteze cererile până la acest termin comitetului central a „Asociațiunii“ din Sibiiu (Str. Șaguna nr. 6). Cererile vor fi însoțite de următoarele documente:

1. Certificat de botez.

2 Certificat despre cualificațiunea cerută de legea statului pentru ocuparea posturilor de profesori (profesoare) ordinari la școalele civile de fete, anume: la postul întâiu cu cualificațiune specială pentru limbi și istorie, la postul al doilea cu cualificațiune specială pentru științele naturale și matematică și geografie.

3. Certificat despre studiile pregătitoare și despre ocupațiunea de până acum.

4. Să arete că știu perfect limba română în vorbire și scriere.

Concurenții aleși vor avea să observe dispozițiile statutului de organizare al școalei.

Profesorul ordinar, până când e provizor primește salar anual de 1600 cor., plătiți anticipativ în rate lunare și 300 cor. bani de cuartir, plătiți anticipativ în 4 rate trilunare; devenind definitiv după un an de probă, primește salar anual 2200 cor., bani de cuartir 600 cor., cuincvenalele obicinuite de câte 200 cor. și dreptul de pensiune la fondul regnicolar de pensiune al statului, unde va plăti taxele prescrise. Profesoara provizoră primește salar anual 1000 cor. și întreaga întreținere în internatul școalei; devenind definitivă primește salar anual 1600 cor., întreaga intreținere în internat, cuincvenale și drept de pensie ca și profesorul. Profesoara pentru locuința și intreținerea în internat va avea să dee mână de ajutor directoarei la serviciul din internat.

Cererile întrate după terminul concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii ținută la 11 Noemvrie 1909.

Șuluțu prezident. — *Oct. C. Tăslăuanu* secretar.

Teatru german.

Programul săptămânei acesteia e următoriul:

Luni: *Fedora*, dramă.
Marți: *Der fidele Bauer*. operetă.
Mercuri: *Kabale und Liebe*, tragedie.
Joi: *Herbstmanöver*, operetă.
Sâmbătă: *Das Modell*, operetă.
Dumineca după amiaz: *Frau Iutta's Brautfahrt*, și sara: *Der fidele Bauer*, operetă.

Nr. 224/1909. (415) 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învățătoreşti de curând vacante, din comunele bisericeşti **Albac** (cu 600 cor) şi **Vidra de sus**, postul II. înv. (cu 1000 cor.) şi relut de cuartir, locuință şi grădină, se publică concurs cu terminul 7 Nov. 1909.

Intregirea salariilor este asigurată şi cuincenale să computa dela începutul serviciului în aceste comune bis.

Doritorii a ocupa aceste posturi să trimită rugările concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 27 Octomvrie 1909.

Romul Furdui
protop.

Nr. 559/1909. [416] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc vacant diu comuna **Sântuhalm**, protopresbiteratul Devei, se publcă concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

Salar 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Cu începutul anului viitor, fundamental 1000 cor. prin întregire dela stat.

Cuincuenalele să computa, începând dela alegerea definitivă la această şcoală.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral, avâud înainte de alegere concurenții a se presenta în biserică, spre a face cunoştință cu poporul.

Deva, 28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deva, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 418/1909 prot. (418) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Sânger**, cu filia **Şaromberc**, tractul Murăş-Oşorheiu, pe basa resoluțiunii Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 26 Maiu a. c. Nr. 5854 Bis. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dele prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanții la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrarea în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi după prealabila încunoştiințare a protopresbiterului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturghie.

Murăş-Oşorheiu, 11/24 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş Oşorheiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 479/1909. (417) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Sânbenedic** cu filia **Acoşfalău**, protopresbiteratul Murăş Oşorheiului pe baza ordinului consistorial de data 1 Septemvrie a. c. Nr. 10281 Bis. se scrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru intregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanții la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrare în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-şi înainteze cererile înstruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi după prealabila încunoştințare a protopresbiterului să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Murăş-Oşorheiu 11/24 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş-Oşorheiu în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 539/1909. [407] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Noşag**, în protopresbiteratul Devei, în înțelesul ordinului consistorial dela 11 August a. c. Nr. 9460 Bis. să publică concurs cu termin de 30 de zile de zile dela prima apariție în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să vor prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, 19 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 346/1909. (409) 2—3

Concurs.

Pentru al 2-lea post de învățător în comuna **Mag** se publică concurs cu termin de 15 zile dela întâia înştiințare în „Telegraful Român".

Condiții: 1000 cor. salar, care se va plăti 100 cor. dela biserică, iar 900 cor. dela stat; cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Candidații să aibă desteritatea a forma şi conduce corul bisericesc în 2—3 voci.

Cererile instruite conform regulamentului şcolar se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul indicat mai sus.

Sălişte, 21 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

Nr. 481—1909. [410] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia **Cacova-Ierii** cu filia **Maşca** din protopresbiteratul Lupşa ce devine vacantă prin penzionarea parohului Ioan Samoilă, pe baza rezoluțiilor consistoriale Nrii 12607 Bis. 1908 şi 6552 Bis. 1909, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru întregirea venitelor preoțesti dela stat.

Candida şi alege se pot concurenții cu cualificație pentru parohiile de clasa I în lipsa acestora însă se admit şi concurenții cu cualificație pentru parohiile de clasa II, cari asemenea pot concura la acest post.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de § 17 a regulamentului pentru parohii şi eventual alte acte recomandatoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenții — cu prealabila încunoştiințare la acest oficiu — se pot înfățişa, până în 8 zile înainte de alegere, şi înaintea alegătorilor spre a cânta, resp. a celebra şi cuvânta şi a face cunoştință şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresaiteral al Lupşei, în conțeleeere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 11—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoştință din toate părțile țării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preț de tot moderat şi la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 42—52

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860

Şoşoni şi ghete de zăpadă

Galoşi

de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode şi articole de cauciuc.
(413) 2—10

Aviz!

Subscrisul primeşte **Transporturi** cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expedițiune**, cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

Casele

din Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat! Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.
(382) 8

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.
(103) 30—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 120 Sibiiu, Joi 5/18 Noemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situaţia se limpezeşte.

Sibiiu, 17 Noemvrie n.

Ruptura întâmplată săptămâna trecută în partidul independist nu a venit pe neaşteptate, pentrucă era de prevăzut, că are se urmeze; şi totuşi ea a fost surprinzătoare pentru toate cercurile politice dela noi, fiindcă nime nu se gândea la posibilitatea, ca partea mai mare a partidului să întoarcă spatele şefului şi să-l lase în minoritate. Se credea, că cel mult 50—60 de nemulţămiţi se vor declara solidari cu Justh, iar acestia, cu Justh împreună, vor fi daţi simplu afară din partid, şi vor fi constrânşi se mănânce în viitor pânea amară a opoziţiei. Când colo numărul celor nemulţămiţi era îndoit de mare, căci Justh a întrunit 120 voturi în conferenţa partidului independist, ţinută Joi sara, pe când credincioşi lui Kossuth au remas numai 74, şi astfel nu Justh cu oamenii sei a fost dat afară din partid, ci Kossuth a trebuit să iasă din partid şi să formeze cu credincioşii sei un nou partid.

Dar şi aşa cum s'a întâmplat, deocamdată cu învingerea lui Justh şi cu căderea şefului, ruptura începe a-şi arăta urmările sale bune. Situaţia politică începe a se limpezi. Ceice voesc să muncească împreună, spre binele patriei şi în consonanţă cu intenţiunile Coroanei, au dat iarăşi mâna, au format de nou coaliţia, care se spărsese în timpul din urmă, şi având majoritatea pe partea lor, sunt decişi să meargă înainte şi să iee lupta cu opoziţia dlui Justh, care nu are nici un prospect sigur de a creşte în viitor, ci mai de grabă de a se micşora, eventual a se stânge de tot. Pentrucă cu toate laudele proprii, pe cari şi le aduc oamenii lui Justh, se pare că ţara totuşi nu e cu ei, ci cu Kossuth şi cu coaliţia. La eventualele nouă alegeri deci uşor se poate întâmpla, că partidul dnului Justh se fie sters cu totul dela suprafaţă, ori se fie redus numai la câteva mandate.

S'a întâmplat adecă faptul caracteristic, că deputaţii Debreţinului, cel mai unguresc şi mai intransigent oraş când e vorba de aspiraţiunile naţionale maghiare, au voit se ţină Duminecă o întrunire publică cu alegătorii lor, pentru a le esplica, de ce au mers şi ei, toţi trei, cu Justh, şi nu au remas cu Kossuth, dar nu au ajuns se vorbească nici unul dintre ei, din pricina gravelor imputări ce li s'au făcut, că *pentruce au părăsit ei pe Kossuth?* In urmă deputaţii au părăsit întrunirea, cu 47 aderenţi, — numai 47, — şi s'au retras altundeva, pentru a se sfătui, iar mulţimea a hotărât, se ţină în curând o întrunire mare, în care se *dee vot de blam* deputaţilor sei.

Şi aceea ce s'a întâmplat la Debreţin, se poate întâmpla şi altundeva, poate chiar în toate cercurile electorale ai căror deputaţi au trecut dela Kossuth la Justh. Şi acesta e un semn bun. Semnul, că ţara începe a se desmeteci din beţia de vorbe în care a fost legănată până acuma, începe a se deştepta din visurile utopice pe cari i le sugerau pe vremuri cei lipsiţi de conştienţă, numai pentruca să-şi poată ajunge scopurile lor particulare, şi e pe bună cale de a sprijini o politică mai reală, care ţine cont de împrejurări şi de greutăţi, deci în casul dat politica lui — Kossuth.

Aceasta e una din părţile bune ale rupturii întâmplate în partidul independist, iar a doua e aceea, că acum esistă în dietă majoritatea necesară, pe care se poate răzima guvernul, pentru a conduce afacerile statului pe cale constituţională, şi esistând aceasta majoritate, resolvarea crisei e posibilă, şi după toate semnele e chiar iminentă. Căci în partidul lui Kossuth au mai întrat unii deputaţi, cu cari împreună partidul are astăzi osută de voturi, iar partidul constituţional are 90 de voturi şi cel poporal 34, deci toate partidele din coaliţie dispun de 224 voturi binenumărate, din 413, — afară de Croaţi, — câte sunt în întreaga dietă.

Nu e sdrobitoare majoritatea aceasta a guvernului, dar e destul de mare, şi mai ales destul de *tare,* (pentrucă e compactă, bine disciplinată, şi gata să facă toate serviciile posibile guvernului), ca dieta să se poată apuca odată de muncă serioasă şi se nu mai piardă timpul înzadar cu certe şi frământări interne, cari nu aduc folos nimănui. In jos deci situaţia e acum bine limpezită, şi nu mai trebue, decât ca în sus încă să se limpezească, şi atunci ţara poate să între de nou în stări regulate de lucruri, ceeace are să-i schimbe spre bine numai decât situaţia economică, până aci destul de nefavorabilă, tocmai în urma nesiguranţei în care îi era învălit viitoriul. Dupăce lucrurile au apucat acum în ogaşă bună, se sperăm deci, că se vor îndrepta în curând toate spre bine.

In audienţă. Prim-ministrul *Wekerle* a fost primit, dupăcum am anunţat şi în numărul trecut, Duminecă în audienţă la palatul din Viena, iar contele *Andrássy* Luni înainte de ameazi şi *Kossuth* Luni după ameazi, la ora unu. Contele *Andrássy* a stat o oră şi un sfert în faţa Maiestăţii Sale, iar *Kossuth* o oră. Imediat după *Kossuth* a fost primit de nou *Wekerle* în audienţă, iar Luni sara au plecat toţi ministrii ungari îndărăt la Budapesta. Despre resultatul audienţelor nu se ştie nimic positiv. Se afirmă însă, că M. Sa nu ar voi să facă concesiuni în chestiile militare, aşa cum doreşte contele *Andrássy*, iar fără concesiuni nobilul conte nu se angajază să formeze noul cabinet. Pentrucă contele *Andrássy* e designat de viitor ministru-prezident al Ungariei, iar dl *Wekerle* rămâne numai ministru de finanţe. Hotărâre deci nu s'a luat nici de astădată din partea Maiestăţii Sale. La tot cazul în sus mai sunt greutăţi de învins, dar credem, că ele vor fi delăturate şi în zilele proxime noul guvern va putea să fie numit, probabil că în formaţiunea actuală, cu foarte mici schimbări.

„Anatema?"

Sub titlul acesta ni-a venit la redacţie o interesantă broşură, scrisă de un cleric şi tipărită în Bucureşti. In ea se spun următoarele cu privire la conflictul provocat în Sfântul Sinod al României din partea P. S. Sale episcopul Gerasim al Romanului:

Sfântul Sinod şi îndeosebi prezidentul său a trebuit să facă o sforţare supraomenească spre a-şi păstra toată liniştea faţă de atitudinea episcopului de Roman în şedinţa dela 12 Oct. a. c.

Numai în starea de linişte sufletească omul îşi are mintea limpede şi judecata sănătoasă. Din acest fel de stare sufletească a resultat votul dat de Sfântul Sinod asupra actului episcopului de Roman, considerându-l ca nul şi neavenit.

A uitat P. S. Sa că se găsea în Sf. Sinod, care a rămas neatins prin noua lege. Preocupat atât de mult de consistorul superior bisericesc, a confundat Sf. Sinod cu acel consistor, a cărui înfiinţare i-a făcut atâta sânge rău şi în loc să-şi reserve fulgerul anatemei pentru consistor, la convocarea lui, dacă loc era să facă aşa ceva, P. S. Sa şi-a descărcat focul asupra Sfântului Sinod. Ori P. S. Sa, deoarece la senat a combătut arhiereii titulari, ca necanonici, consideră pentru acest cuvânt întregul Sf. Sinod, în care s'au menţinut arhiereii, ca necanonic şi de aceea l-a dat anatemei?

Şi într'un caz şi în altul atitudinea P. S. Episcop de Roman e nepatriotică, e fără precedent, necanonică şi necreştinească. Ea nu se poate esplica altfel, decât ca efectul unei firi mistice, pornite spre fanatism, o fire ce trăeşte în sfere cu totul străine de spiritul luminat şi positiv al timpului nostru.

FOIŞOARĂ.

Reprivire istorică

asupra formării legii româneşti. Originea cuvântulni Vlah şi Cara-Vlah.

(Fine.)

Poporul şi azi numeşte comuna Chean şi Chian (superior şi inf.) şi nu Pian cum ne place să esprimăm şi cum s'a generalisat şi oficios.

Acest triunghiu equilateral (cu deosebire Alba-Iulia, Cârna şi Săsciori) cu şesul din el a fost totdeauna cheea Ardealului. Acestea trei cetăţi au fost 3 puncte comerciale însemnate pentru băile de aur ce se aflau în apropierea acestor cetăţi şi în parte se află şi azi. Trei drumuri mari romane se strătae la acestea cetăţi: de către Turnu-Roşu la Sarmisegethusa, altul dela Napoca—Apulum Sarmisegethusa, al treilea dela Sas-ciori—Blandiana, Sarmisegethusa, aceste 3 cetăţi erau şi 3 puncte per eminentiam strategice. Acestea trei cetăţi întărite prin natură au făcut pe împ. Traian de şi-a schimbat planul de răsboiu venind pe la Turnu-Roşu şi după mari greutăţi cuprinzând acestea cetăţi toată Dacia a fost în mâna lui.

In decursul năvălirilor barbare aceste cetăţi au fost punctele de mers spre şesul Murăşului şi al Tisei, acestea cetăţi au fost cheea întrării spre munţii Daciei felix. Acest ţinut de sub pădure împreună cu cetăţile l-a cuprins şi S-tul Stefan, şi dela acest ţinut şi-a primit mai apoi toate voivodatele din partea răsăriteană a Ungariei numirea de Ardeal, prin unire sub un singur voivod, care în numele regelui guverna acestea părţi din cetatea Alba-Iulia. Dacă un om din părţile Sebeşului-săsesc trece de Sibiiu, îl întreabă de loc că nu cumva-i de prin Ardeal? Ei se cred în Ţara-Oltului. Şi n'a fost glumă, ci lucru aievea, când Românul a zis: „Sănătate bună Ardeal, că mă duc la Deva".

Rămânerea în conştiinţa poporului a acestor stări depărtate încă arată vechimea lui pe acestea plaiuri. Pe de altă parte vedem, că pe lângă Muntenia şi Moldova şi Ardealul a purtat atributul de „negru", care împrejurare determină totodată locuinţa poporului român.

Cumcă în Dacia veche elementul român s'a susţinut în continuu până astăzi o dovadă puternică sunt nu numai relatările istoricilor vechi: Priscus despre limba ausonică la curtea lui Atila (care Zercon Maurusius care a produs haz la curtea lui Atila prin o vorbire comică în limba ausonică să nu însemne Zercon = Românul dela Zerco Mauro-vlahul = Zercon Maurusius?), Nestor luptele Românilor cu Ungurii, Anonymus luptele Ungurilor cu Blaşşii şi sclavii, ducele Gel în Ardeal, ducele Căţăl în Panonia, pascua romanorum etc., afară de acestea chiar şi unele obiceiuri, forme de limbă, numiri topografice, cari toate sunt determinate de împrejurările locale ale acelor vremuri.

Aşa s'a descoperit la San-Nicolaul-mare (Nagy-Szt.-Miklós) în Banat un tesaur. Intre altele pe o vală se află numele zoobanilor (jupani) Butaul şi Buila. Istoricul Frölich Robert, care a studiat aceste inscripţii zice: că e din secolul al VIII-lea şi după nume respectivii nu au fost Huni la nici un cas, ci au putut să fie Avari şi că numele de Boila se află şi pe peatra mormântului unui khán kul=Teghin din Turchestan (+ 731). Interesantă esplicare! Adecă şi acesti doi jupani vor fi fost Avari, Turci de pe lângă Persia sau ori şi ce, numai Români nu! Dl Frőlich n'ar fi trebuit să meargă aşa departe peste graniţa ţării şi peste Europa, ci să fi cautat întâiu în Sân-Nicolau-mare (Nagy-Szt.-Miklós) şi de aici să fi pornit către meazănoapte, ori către răsărit, ori către meazăzi până la graniţele ţării, şi sigur afla nu unul, ci o miie de oameni cu acest nume de Boila şi Buila. Ba istoria ne spune şi de un voivod în Zarand cu acest nume.

Acesta e cu siguranţă un document clar despre esistenţa noastră aici, şi că eram organisaţi şi în decursul năvălirilor barbare, în ducate mici şi supuşi când Hunilor, când Avarilor şi mai apoi Bulgarilor. Mai marii ducatelor pretutindenea la Români au fost banii, cari încassau birul dela oameni şi de unde ne-a rămas şi numirea de bani, a plăti bani, adecă a da competinţă, tributul celui mai mare. O altă consecvenţă e înrâurirea culturii greceşti în veacul acesta, care începând din secolul al VII-lea cu întroducerea limbei greceşti în locul celei latine, în administrarea imp. din Orient îşi începe a avea efectele şi asupra Românilor norddunăreni, iar pe de altă parte în urma mediului social am adoptat şi noi Românii aşezămintele vetero-slavilor păgâni încă de pe aceste timpuri.

Prin legea românească însă i-am influinţat şi pe de o parte i-am încreştinat şi romanisat, iar pe de altă parte am pregătit massele număroase ale Slavilor pentru creştinism, ca apoi primind ele creştinismul oficios, pe baze naţionale să ne ceară înapoi înzecit aceea ce ni-au dat.

Sub astfel de ducate ca a lui Butaul şi Buila erau organisaţi Românii la venirea Ungurilor din Ardeal până în Panonia, locuind împreună cu tovarăşii sclavi cari aveau şi supremaţia politică.

Dacă Românii s'ar fi încreştinat deodată cu primirea ritului în formă slavonă noi astăzi n'am mai esista ca popor, şi de oare ce Românii ş'au avut la primirea ritualului slavon propria lor lege românească creştină, după care au trăit până atunci şi după care esclusiv au trăit şi de atunci încoace şi trăesc şi azi, forma slavonă a ritului oriental, câtă vreme ni-a lipsit organisaţia proprie, a fost mai mult un malum necesarium.

Dacă Ungurii ar fi primit la încreştinarea lor ritualul în forma slavonă, nu în cea latină, ei astăzi ar fi deplin slavisaţi. Dar aşa Românii prin legea românească, Ungurii prin ritul latin s'au desvoltat ca popoare conform geniului lor propriu, prin ceeace au împedecat pentru totdeauna unirea Slavilor de nord cu cei de sud.

Judecând după felul în care Sf. Sinod a decis despre memoriul P. S. Episcop de Roman, ar urma că Sf. Sinod întreg s'a abătut dela canoane şi numai P. S. Sa a rămas în ele. Chiar presupunând acest caz, era neoportun actul comis de Episcopul Romanului.

Actul e cu atât mai insolit azi în ţara şi biserica noastră, care se cârmueşte de legi canonice şi politice, ce prevăd anume cum are să se cheme la răspundere pentru eventuale călcări de dogme şi canoane ierarhii acestei ţări. Fără să ţină nici o seamă de dispoşiţiile canonice şi legale, episcopul de Roman a acusat singur, judecat şi condamnat singur, şi încă osândind pe Sf. Sinod întreg. In adevăr e sinodul întreg osândit, — dacă osândă se poate numi eşirea P. S. Sale — căci Sf. Sinod întreg a lucrat şi votat regulamentul pentru punerea în aplicare a legii prin care se înfiinţase consistorul superior, ceea ce implică recunoaşterea legei şi supunerea la ea. Dar atunci ne întrebăm: Unde s'a mai văzut, unde s'a mai auzit asemenea lucru, ca un singur arhiereu să-şi aroge dreptul a rosti sentinţă valabilă asupra tuturor arhiereilor bisericii din care face parte?

Cum rămâne atunci cu legea, care prevede act de acusare semnat de *trei* arhierei, judecata urmată înaintea a *12* arhierei conform can. 12 Cartagena, şi rostirea sentinţei cel puţin cu majoritatea *celor 12?*

Nu se vede limpede ca lumina zilei, că actul Episcopului de Roman e o nesocotire sfruntată a tuturor formelor de judecată bisericească?

El nu se poate considera în cazul cel mai favorabil, decât ca o lovire teatrală nereuşită, la a cărei punere în scenă aşa de precipitat se lucrează de mult timp şi de mai mulţi indivizi interesaţi de a trage profit din turburarea păcii bisericii noastre.

Din fericire nu şi-au atins scopul lor şi nici nu şi-l vor putea atinge, pentrucă mijlocul ce au voit a întrebuinţa e nu numai insolit, ci şi repugnabil tuturor oamenilor cuminţi şi iubitori de ţară şi de liniştea bisericii.

Că actul P. S. Episcop al Romanului este nepatriotic, a arătat în desjuns dl ministru al cultelor Sp. Haret în cuvântarea dsale dela prima şedinţă a Sf. Sinod.

E patriotic a face apologia unor pretinse drepturi ale patriarhului de Constantinopol în afacerile de administraţie interioară ale bisericii noastre naţionale autocefale? E patriotic a acusa pe Mitropolitul Primat, că n'a avut grija să consulte pe patriarh asupra legii din 1909, când se ştie ce atitudine a avut Primatul faţă de propunerea unora din coreligionarii politici a celor ce fac acum osanele Episcopului de Roman de a se şterge din legea sinodală cuvintele: „Biserica din Constantinopole?“ Şi cum putea Primatul cere avisul patriarhului de Constantinopole faţă de legea în chestiune, dată fiind independenţa bisericii noastre de orice erarhie străină şi mai ales relaţiile politice dintre statul român şi statul grecesc, al cărui joc îl face patriarhia de Constantinopole? Biserica noastră încă nu fusese recunoscută de drept autocefală şi totuşi la 1882 a săvârşit actul sfinţirii mirului, pentru care făcându-se întrebare de patriarh a primit un răspuns energic şi hotărâtor. Un patriotism luminat impune cu atât mai vârtos astăzi a ne feri de amestecul străinilor în trebile noastre interioare ori de ce natură, iar nu a provoca un atare amestec. E deci o mare greşală din partea Episcopului de Roman a înşira în memoriul său, că de ce nu s'a făcut întrebare la patriarhie despre modul în care urma să se modifice legea Sf. Sinod.

Dar actul său e încă fără precedent în istoria bisericii noastre. La 1865 când cu sinodul lui Cuza, — s'a găsit nu unul, ci trei arhierei cari au combătut acel sinod, însă nu prin anatemă, ci prin proteste în regulă contra aplicărei legii respective. Tot aşa putea să facă şi Episcopul Romanului, să protesteze contra legii pe care în conştiinţa sa o găseşte necanonică, să se abţie dela aplicarea dispoziţilor ei, încât îl priveşte personal, cum a făcut în sesiunea de primăvară a Sf. Sinod, iar nu să caute a-şi impune ideile şi voinţa sa tuturor membrilor acestui sf. corp, osândind în mod atât de ostentativ pe cei ce tot în cuget curat au lucrat la alcătuirea legii. La 1893 un mitropolit şi un episcop au combătut în senat legea clerului, că ar fi contra canoanelor. Atitudinea lor s'a esploatat atunci mult. S'au tradus în limbi străine cuvântările lor, că doar se vor alarma bisericile surori, cum încearcă unii să facă astăzi, fără să fi avut vre-un succes. Insă nici mitropolitul — şi să se noteze, că atunci aveam numai un mitropolit — nici episcopul n'au ajuns la strania idee de a da anatemei pe episcopii, cari conlucraseră la înfăptuirea legii în senat. Ar fi făcut-o de sigur, dacă ar fi fost încredinţaţi, că sunt în drept să o facă! Ceea ce n'au făcut ei la 1893, a făcut acum episcopul de Roman. Am progresat. Insă cu mâhnire trebue să o spunem, am progresat în espediente medievale!

Atitudinea episcopului de Roman este şi necanonică. Mai întâi orice om cu minte sănătoasă va recunoaşte, că dacă pentru hirotonisirea unui arhiereu se cer *trei* arhierei, cum arată şi canoanele sfinţilor Apostoli, urmează, ca şi la descalificarea unui arhiereu trebue să ia parte trei arhierei. Câţi arhierei deci trebuiau, pentru ca să poată fi descalificaţi, cei doisprezece membri ai Sf. Sinod, arhierei asupra căror Episcopul de Roman singur a pronunţat verdictul?

E necalculabilă îndrăsneala Episcopului de Roman, care se crede în drept a descalifica, a anatematiza el singur un sinod întreg, când numai contrarul poate fi admisibil! Un caz analog cu al episcopului dela Roman s'a petrecut în istoria bisericii primitive. Pe la anul 250 Ştefan episcopul Romei a escomunicat pe episcopii bisericilor Asiei Mici pentru că botezau din nou pre cei botezaţi de eretici. Şi-a atras însă din partea episcopilor Asiei cu drept cuvânt imputarea, că este pseudo-apostol, că este antihrist şi că nu el desparte pre mulţi dela sine, ci singur el să desbină de cei mulţi.

In adevăr din tâlcuirea canonului 10 apostolesc reiese, că *episcopii* (aşa dar mai mulţi) despart pe episcop (aşa dar, pe unul) dela împărtăşirea cu ei, prin urmare nu e după canoane, ca un singur episcop să dea anatemei pe mai mulţi episcopi. Făcând aşa, episcopul Romanului şi-a însuşit un drept ca şi Ştefan episcopul Romei, privindu-se pe sine de episcopus episcoporum. O, cum une-ori cea mai adâncă smerenie se preface în cea mai ameţitoare mândrie!

Dar vorba ceea, les extrémités se touchent. Un episcop singur are putere de a da chiar anatemei numai pe eparhioţii săi clerici şi mireni, şi numai pentru fapte de forul intern, iar pentru fapte ce sunt de domeniul exterior episcopul are să recurgă în reprimarea lor, la pedepsele prevăzute de legile publice bisericeşti sau politice. Ori legile şi regulamentele de judecată bisericească nu prevăd între pedepse nici de cum anatema. De unde a luat-o dar episcopul de Roman, episcop ales după canoane şi legile ţării, iar nu după canoane singure? Dar însuş canoanele nu permit a da anatemă pentru ori şi ce lucru. Sânt uni canonişti care critică chiar sinoade, că ar fi abuzat de acest drept. Negreşit Episcopul Romanului a abuzat de acest drept, întru-cât nu s'a mărginit a da anatemei numai pe mirenii sau clericii din eparhia sa — cum auzim că are obiceiul, ci s'a întins a face asta până şi faţă de toţi chiriarhii bisericii noastre.

Din cele mai sus arătate rezultă, că anatema rostită de episcopul Romanului la 12 Oct. a. c. e de sine nulă şi fără efect, iar în cât priveşte pre eparhioţii săi, dacă ei ar avea vre-o nelinişte în cuget din pricina anatemelor episcopului lor, e lesne de a găsi leacul, precum e lesne de a pune în ordine şi alte afaceri religioase din acea eparhie, ce sânt în desordine. (Va urma.)

Serate de ale meseriaşilor noştri.

In şedinţa literară a 10-a, ţinută la 28 Oct. n. 1909, în localităţile Reuniunii meseriaşilor sibieni, prezidentul Tordăşianu ne face importanta comunicare, că în zilele trecute distinşii bărbaţi ai vieţii noastre publice, domnii Dr. I. Mihu, adv. în Vinerea şi scriitorul I. Agârbiceanu, pătrunşi de însemnătatea ce o are clasa meseriaşilor noştri pentru consolidarea neamului românesc, s'au ocupat de importanţa clasei noastre de mijloc, primul în adunarea generală a fondului de teatru, ţinută în Alba-Iulia, iar cestalalt în adunarea generală a „Asociaţiunii“, ţinută în Sibiiu. Felul cum causa clasei noastre de mijloc a fost apreciată în cele mai de căpetenie aşezăminte culturale ale noastre, şi cum publicul a răsplătit cu meritate şi nesfârşite aplause aceste aprecieri, speranţe ne dau, că în viitorul cel mai apropiat meseriaşii nostri preţuiţi vor fi de obştea noastră după vrednicie. Laudă şi recunoştinţă dlui Dr. Mihu şi I. Agârbiceanu, cari silinţă îşi dau nu numai de a pregăti terenul pentru conlucrarea armonică a celor trei factori: a inteligentului cu ţăranul şi cu meseriaşul român, ci indică şi căile de împreună lucrare.

Trecând la sărbările centenarului marelui Şaguna, dl Tordăşianu îşi esprimă bucuria pentru felul cum Reuniunea noastră, şi prin ea meseriaşii nostri, parte au luat la sărbările înălţătoare, închinate nemuritorului arhiereu Andreiu, acest prototip al muncii neobosite. Precum se ştie Reuniunea prin anume delegaţi ai săi, a luat parte la parastasul festiv, oficiat în catedrală cum şi la desvălirea bustului lui Şaguna din Răşinari, depunând o coroană. Afară de aceasta în presara pelegrinagiului la Răşinari, Reuniunea a aranjat un concert festiv, la care au participat un număr neobicinuit de mare al membrilor congresuali admiratori ai marelui Şaguna etc.

Incât pentru afacerile curat meserieşeşti, dl Tordăşianu comunică cu bucurie cum piaţa Sibiiului s'a îmbogăţit cu o firmă nouă românească, cu prăvălia şi atelierul de blănării al dlui Ilie Steflea, care după câţiva ani petrecuţi în Lipsca, Paris, Londra, Berlin, Viena şi în alte oraşe mari, unde şi-a înmulţit cunoştinţele, şi-a deschis acum atelier şi prăvălie în Sibiiu. Doreşte, ca dl Steflea să facă bună ispravă şi să aibă mulţi urmaşi.

Notarul Duca ceteşte sumarele şedinţelor administrative, din cari, între altele, am aflat cum Reuniunea a adunat o sumă de aproape 60 cor., cu cari a contribuit la spesele de înmormântare ale Elenei Roşca n. Pop, văduva scăpătată a fostului controlor I. Roşca etc. Intraţi în însaşi şedinţa literară, mititica Victoria Baciu, ne redă frumos şi cu curaj poezioara „Sboară al nopţii negru flutur“, iar în urma aplauselor ni-a cântat tot atât de frumos; practicantul tip. I. Măgianu a predat bine „Sonetul“, de Eminescu şi mai în urmă „Cântecul de leagăn“, de Iosif; dl A. Moldovan, abs. de teol., ne a încântat cu câteva arii esecutate la pian şi tot dsa a acompaniat la clavir pe dl I. Stanciu, care a fost la înălţime; dl Radu P. Barcianu de data aceasta ni-a cetit bucata „Ion vindecătorul“ din biblioteca copiilor, datorită doamnei Adelina Tăslăuanu; dl I. Miga, sod. pant. în „Nunta Zamfirei“, de Coşbuc, a fost neîntrecut. La fine doamna Eugenia Tordăşianu ni-a vorbit „Despre rolul femeii în educaţia intelectuală şi fisică a popoarelor“, tractând despre toate condiţiile priincioase desvoltării omnilaterale.

La sfârşit se sortează între participanţi 15 cărticele, iar dl Tordăşianu învită la şedinţa a 11-a din 25 Noemvrie n. c.

„Invingătorul“.

Din Abrud.

O deamnă contra conferenţă.

12 Noemvrie n.

Sâmbătă în 17/30 Oct. a. c. la orele 8 seara, în presenţa unui număros public, s'a ţinut dl preot *Ioan Simu* contra-conferenţa, prin care s'a dat ultima lovitură de graţie, nepotrivitei conferenţe a dlui S. Stoica, despre „ivirea şi originea omului pe pământ“,

Rar s'a ţinut în Abrud conferenţă, care să fi fost întimpinată cu mai multă căldură, cu mai mare interes si dragoste, ca aceasta contra-conferenţă. Şi va trebui să recunoaştem, că dl *Simu*, nu numai că posede darul, de a captiva pe ascultători, prin o predare elegantă, clară, logică, prin un limbaj românesc frumos şi uşor de înţeles, ci prin împărţirea sistematică a lucrărei sale, prin gruparea norocoasă a argumentelor ştienţifice, ce să pot aduce contra teoriilor darwinistice a nimicit ideile greşite ce s'au fost răspândit prin nenorocita conferenţă a dlui Stoica.

Deşi conferenţa a durat aproape 2 ore, o linişte mormântală a domnit în sala spaţioasă de lângă localul casinei române, ticsită de mulţimea doamnelor şi domnilor, cari cu mare sete îşi adăpau sufletul lor, însetat după ştiinţa cea adevărată, ce o propoveduia inteligentul conferenţiar.

Nesfârşitele aplause, ce au urmat după terminarea conferenţei, au fost răsplata bine meritată a conferenţiarului pentru ostenelele sale, au fost o măreaţă sărbare a învingerii învăţăturilor vecinice şi neresturnabile, contra învăţăturilor demonice şi antihriste, lipsite de ştiinţă positivă şi esperimentală.

Interesanta contra conferenţă o pot reasuma în următoarele:

Ocupându-şi conferenţiarul locul său, prin cuvinte alese salută publicul present, îi mulţămeşte pentru participarea în număr aşa de frumos, la contra conferenţa sa şi îşi esprimă regretele, că dl S. Stoica, de şi invitat printr'o scrisoare recomandată să participe la contra-conferenţă, nu s'a presentat.

Continuă apoi astfel: „Dându-mi seama, că mă presentez în faţa unui public inteligent, care are capabilitatea de a judeca asupra temei ce o tratează un conferenţiar, are capabilitatea de a judeca valoarea literară, ştienţifică şi limbistică a respectivei conferenţe, — am cetit mult în zilele trecute, tractate referitoare la această temă, pentru-că n'aş vrea să vă presentez numai superficialităţi şi ipoteze nebazate, ci idei răsărite din creerii bărbaţilor cu adevărat de ştiinţă“.

„Inainte însă de-a trece în materie, vă rog, să-mi daţi voe a vă clarifica asupra unor împrejurări, de o parte cari causă întârzierea acestei contra conferenţe, ear de altă parte, cari ating şi tae adânc în viaţa psihică a fie-căruia din noi şi cu deosebire în viaţa noastră socială“.

„Cauza întârzierii acestei conferenţe veţi afla o, d-nelor şi d-lor, în situaţia în care mă zbat de câteva săptămâni, referitoare la cariera mea preoţească*) care situaţie o cunoaşteţi cred cu toţii şi pe care o amintesc, numai ca să vă declar apoi, că în această situaţie, n'ar fi fost greu să renunţ de a mai ţinea această conferenţă dacă nu mi-ar fi impus-o forţă maioră: *datorinţa de preot* şi *convingerea mea, cu privire la astfel de idei*“.

„Cu deosebire în viaţa noastră socială, precum am amintit mai sus, ţin să constat unele adevăruri, anume: *Ţinta conferenţelor noastre în general e cu totul alta, decât ţinta ce şi-a pus-o poate dl Stoica. Ele au chemarea, ca întrunindu ne în bună armonie, să ne pună la disposiţie cunoştinţe ce ne interesează de aproape, să atingă idei ce ne frământă zilnic, să ne dea posibilitatea de a ne lărgi cunoştinţele, fie religioase, fie literare, fie economice, fie ştienţifice, dar totdeauna trebuesc tractate întrun chip edificător, instructiv şi mai presus de toate nejignitor.* Şi apoi ce e mai mult, e greşală, ca în urma unei conferenţe, cu care ai avut ambiţia să păşeşti în faţa unui public, *cel puţin* tot atât de inteligent ca şi tine, vii să te arăţi *duşmanul personal* al acelora, cari eventual au alte idei în materia ce ai tractat, e cea mai neiertată greşală, ca duşmanului tău de principii, să i te arăţi duşman *personal*, faţă de care apoi, în eventualele întâlniri zilnice să-ţi permiţi *o astfel de ţinută, care e lipsită de cele mai elementare sentimente de bună cuviinţă*“.

Numeşte apoi autorii de cari s'a folosit la compunerea contra conferenţei sale, declară deci, că teoriile darwiniste nu le va combate cu argumentele sftei scripturi, ci cu scrierile celor mai savanţi fisiologi şi naturalişti, cari nu se închină ipoteselor lipsite de ori ce bază ştienţifică, ci îşi trag conclusiile lor bazaţi pe ştiinţa esperimentală. Sfta scriptură o va aduce în necs cu această contra conferenţă, numai în punctele atăcate prin conferenţiarul S. Stoica.

Apoi spune, că lucrarea şi-a grupat-o în trei capitole, şi că nu se estinde, numai asupra materialului tractat de dl Stoica.

După acestea premise, întrând în însaşi materia conferenţei, printr'o espunere mai lungă şi convingătoare, dovedeşte, că teoria savanţilor naturalişti, despre formarea lumei, în formă, — nu e în contrazicere, cu credinţa bisericii creştine despre crearea lumii. Interpretează apoi esegetic, cuvintele lui Moise despre creaţiune, — şi în fine conclude, că însuşi Laplace, a trebuit să ia de bază la teoria sa espunerea scurtă alui Moise, cu perioadele sale.

„Moise scria ca istoric şi nici decum ca geolog — şi încă ca istoric care voia cu orice preţ, ca aceea ce povesteşte el, să fie accesibil pentru intelectul fiecărui cetitor sau ascultător. El voia, ca neamului omenesc şi în special poporului izrailtean să-i propună credinţa într'un singur Dzeu, făcătoriul ceriului şi al pământului, şi că toate câte sunt, sunt dela Dzeu“.

„Şi aceasta i-a succes lui Moise, căci astăzi, după atâtea zeci de veacuri, mărturisirile lui Moise, au rămas credeu pentru 99% a neamului omenesc. Ba nu numai atâta, ci cei mai mari scriitori naturalişti nu contrazic, ci scrierile lor sunt aduse în cea mai strânsă legătură cu cartea lui Moise“.

„Pământul, — zic naturaliştii, — nu consistă dintr'un strat omogen, ci din mai multe straturi puse peste olaltă. Straturile acestea apoi spun geologii, n'au putut să se formeze într'un singur moment, ori 6 zile cum zice Moise, ci a trebuit să treacă timp foarte îndelungat“.

„Aceasta ar fi cea mai serioasă obiecţiune, ce se aduce din partea naturaliştilor, contra sfintei scripturi, referitoare la crearea propusă de Moise. Fapt e, că şi această obiecţiune e numai aparentă“. Ceea ce zice Moise pe scurt în cartea facerii: *„şi pământul era nevăzut şi întunerec era deasupra adâncului: şi Duhul lui Dzeu se purta pe deasupra apei“*. Tot aceasta o spune mai pe larg *Laplace* şi *Kant*.

---

*) Parohia gr. cat. din Abrud, e parohie patronată din partea erariului reg. Şi ministrul reg. ung. pe motivul că Ioan Simu e prea bun român, n'a voit să-l întărească în postul de paroh, — astfel după 10 ani de serviciu în Abrud, acum e denumit în Sângeorgiul de Câmpie; ear postul său ocupat în mod interimal prin preotul Suciu.

„Că zilele cât au fost de lungi, aceasta nu ne-o spune nici sfânta scriptură şi nici naturaliştii nu o vor putea stabili nici odată.

„Sfântul Augustin şi sfântul Toma de Aquino înainte de asta cu 1500 ani, pe când numele de *geolog* nici nu era cunoscut spuneau: *„Cum sunt zilele acelea, pentru mine e foarte greu, ba chiar imposibil să mă cuget, necum să spun“*. Şi trebue să notăm, că aceşti doi scriitori, sunt cei mai profunzi, cei mai mari scriitori bisericeşti.

„Iar în cât priveşte chestia celor 4 epoce stabilite de naturalişti, sfânta scriptură şi teologii le esplică foarte cuminte, stabilindu le întocmai, cum le stabilesc naturaliştii.

„Prima epocă este periodul de timp, dela început, până la ivirea soarelui.

A II. epocă, dela ivirea soarelui, până la apariţia animalelor de apă şi a paserilor.

A III. până la apariţia animalelor de pe uscat şi a IV. epocă e periodul dela timpul când lumea era aranjată în toată regula, având toate fiinţele esistente şi până azi“.

Deci, cu drept cuvânt conclude conferenţiarul, că argumentele naturaliste nu pot răsturna, ci din contra pot numai întări argumentele biblice.

Astfel cu cât intră mai adânc în desvoltarea temei, contra-conferenţa devine tot mai interesantă şi mai instructivă.

In partea a doua a lucrării, recapitulează pe scurt cele zise de dl Stoica, despre substanţa organică şi anorganică, trece apoi la teoria darwinistă a lui Haeckel, pe care teorie s'a bazat şi autorul după care şi-a lucrat dl Stoica conferenţa sa. In fine face cunoscute cercetările ştiinţifice ale profesorului Reinke din Göttinga, care răstoarnă teoriile lui Haeckel, — despre desvoltarea substanţelor organice.

Pe larg se ocupă cu teoria generaţiei spontanee (equivoce), şi dovedeşte, că treptat desvoltării ştiinţelor naturale, această teorie a fost tot mai temeinic nimicită, până când aproape în zilele noastre, eruditul Pasteur şi consoţii o nimicesc total, şi constată, că teoria generaţiei spontanee nu are nici o bază ştiinţifică.

Spune apoi conferenţiarul, că nu numai filosofii din anticitate ca d. ex. Aristotel credeau în generaţia spontanee şi admiteau prin urmare, că fiinţele inferioare, ba chiar peştii, paserile şi şoarecii, se puteau produce în mod spontaneu din materia brută, ci această teorie cu privire la infusorii şi la fiinţele unicelulare, s'a putut susţinea până aproape în zilele noastre. Ba chiar şi sfântul Athanasie era de credinţă, că Dzeu a creat numai pe om şi pe fiinţele mai superioare — şi nu pe toate fiinţele de pe pământ.

Se ocupă apoi cu descoperirea naturalistului Redi, care la anul 1638 răstoarnă teoria generaţiei spontanee, cu privire la infusorii.

Nu mai puţin interesantă şi edificătoare este espunerea conferenţiarului despre cercetările ştiinţifice cu microscopul întru răsturnarea acestei teorii. Precum şi descoperirile lui Vallisnieri şi Schwammerdam. Şi în fine alui Pasteur, cu descoperirea căruia să ocupă în detail, — pentrucă el a dovedit, că nici fiinţele cele mai inferioare, — unicelulare, — nu se produc în mod spontaneu.

Esclamă şi conferenţiarul, cu Dr. N. C. Paulescu, savantul fisiolog român, că ipoteza generaţiei spontanee, trebue respinsă ca antiştiinţifică.

Ear' vorbind despre originea substanţei viitoare pe pământ, citează tot din conferenţa Dr.-lui Paulescu ţinută la 1 Noemv. 19.2.

„Ştiinţa esperimentală demonstră în mod evident, că substanţa vieţuitoare derivă şi probabil a derivat în totdeauna, din subtanţa inanimată. Ştiinţa esperimentală mai demonstră, în mod nu mai puţin evident, că această transformare a substanţei nevețuitoare în substanţă veţuitoare nu se face — şi probabil nu s'a făcut nici odată în mod spontaneu, adecă fără altă intervenţie, decât aceea a energiei de care este dotată materia brută“.

„Energia fizico-chemică fiind incapabilă de a efectui transformarea substanţei neveţuitoare în substanţă veţuitoare, trebue să admitem aci, intervenţia *unor puteri*, altele decât această energie. *Puteri*, de cari un om de ştiinţă, trebue să ţie seamă“.

„Da, multă vreme omenimea a avut print'run fel de intuiţiune, o idee mai mult sau mai puţin vagă despre aceste puteri şi le-a numit pe una *suflet*, şi pe cealaltă *Dzeu*. A venit timpul, ca aceste să fie precisate şi introduse în ştiinţa pozitivă“, încheie Dr. Paulescu. Ear conferenţiarul nostru continuă zicând: „Iată deci, doamnelor şi domnilor, că înşuşi bărbaţi mari de ştiinţă, pretind cu hotărâre, ca aceste noţiuni stabilite de sfânta scriptură, să fie luate în socotinţă în cercetările lor ştiinţifice, căci fără ele e zădarnică orice opintire a ştiinţei. Şi de aci resultă, că ştiinţa nu numai nu va răsturnă argumentele şi propunerile sfintei scripturi, ci le va primi de bază a desvoltării sale proprii. *Dar bine înţeles, acestea declaraţii ale oamenilor, azi cu adevărat de ştiinţa cum e şi Dr. Paulescu, trebuesc cetite, judecate şi aprofundate şi din partea naturaliştilor noştri sporadici şi superficiali*“. (Va urma.)

NOUTĂȚI.

Sfinţire de biserică. Dumineca în 25 Oct. st. v. P. S. Sa *Ioan I. Papp*, episcopul Aradului, înconjurat de o asistenţă număroasă, a săvârşit sfinţirea bisericii din Becicherecul-mic. După sfta liturghie P. S. Sa a rostit o cuvântare, în care amintind pe bărbaţii cari au început despărţirea noastră de sârbi pentru a se constitui în biserică naţională, a dat credincioşilor noştri sfaturi şi mângăiere, întărindu-le credinţa şi împărtăşindu-i de binecuvântarea sa. După serviciul divin au urmat recepţiile, banchetul şi vizitele pela fruntaşii din comună.

*

Investitură solemnă. Principele Carol al României va merge în primăvară la Berlin, pentru a primi investitura solemnă de cavaler al ordinului „Vulturul Negru“, ce i s'a conferit de împăratul Wilhelm cu prilejul vizitei moştenitorului de tron al Germaniei în România.

*

Osândit. Procesul de presă pornit în contra dlui *Ioan Mihu* din Blaj pentru articolul *„Fărădelegile dela Blaj“*, apărut în „Libertatea“ din Orăştie, când cu aruncarea în aer a monumentelor de lângă Târnava, s'a pertractat în săptămâna trecută la Cluj: 4 luni temniţă de stat şi trei sute coroane amendă. Apărătorul, dl Dr. C. Maniu, a anunţat recurs.

*

Publicaţiuni oprite. Ministrul ungar de interne în înţelegere cu ministrul de comerţ a detras debitu poştal ziarelor bucureştene „Viitorul“, „Minerva“ şi „Conservatorul“. Guvernul ungar a mai oprit şi broşura publicată de dl N. Iorga şi scrisă franţuzeşte: „Les Hongrois et la nationalité roumaine en 1909“.

*

† Pompil Lemény, de Lemény et Kozla, doctor în drepturi, advocat, în etate de 65 ani, după lungi suferinţe, împărtăşit cu Sftele Taine, a reposat în Domnul în 1/14 Noemvrie la oara 1 p. m. în Satulung. Rămăşiţele pământeşti i-au fost aşezate pentru vecinică odihnă în cimiteriul gr. or. din Satulung, biserica Sfţilor Arhangeli, Marţi în 3/16 Noemvrie, la orele 10 a. m. Odihnească în pace!

*

Sfinţirea bisericii din Cioara. Frumoasa şi una din cele mai mari biserici din arhidieceză, anume biserica din Cioara, unde în vechime am avut şi mănăstire, va fi sfinţită Dumineca, în ziua ss. arhangeli de părintele protosincel Dr. *Miron E. Cristea* ca încredinţat din partea I. P. S. Sale arhiepiscopului *Ioan.*

*

Cazuri de moarte. Din Banat se vesteşte încetarea din viaţă a preoţilor *Emilian Micu* şi *Ion Bontilă*, amândoi bine cunoscuţi în părţile bănăţene. Cel dintâi a fost preot în Vlaicovăţ; al doilea a păstorit 46 de ani în comuna Lugojel. Odihnească în pace!

*

Cheltuelile în procesul de înaltă tradare dela Agram fac aproape 400 de mii de cor. Din suma aceasta stenografii au primit 60 de mii.

*

Serată literară în Blaj. Societatea de lectură „Inocenţiu Micu Clain“ a teologilor români din Blaj invită la serata literară-muzicală, ce o va aranja Marţi la 23 l. c. în sala de gimnastică a şcoalelor române. Inceputul la 8 oare sara. Venitul e destinat pentru fondul orfanotrofiului.

*

Pentru monumentul romanţierului meghiar Jókai Mór s'au adunat 80 de mii de coroane. Monumentul va fi ridicat la Budapesta.

*

Congres al raselor umane. Un comitet internaţional va organiza în 1911 la Londra un congres general al raselor umane. Scopul este apropierea raselor din orient de cele din occident, înlăturarea antagonismului dintre ele şi cultivarea prieteniei între popoare.

*

Holera. Lângă Livadia s'au observat câteva cazuri de holeră. Se crede că ţarul va părăsi locuinţa sa dela Ţarscoie-Selo.

*

Pentru onomastică. In loc de felicitări la onomastica sa, dl Victor Tordăşianu, a dăruit „Fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, suma de 10 cor.

*

Achitată. In mijlocul unei mari îmbulzeli de ascultători s'a cetit Dumineca noaptea sentinţa de achitare în procesul dnei Steinheil, care a fost câteva zile unicul subiect de conversaţie pe stradele parisiene.

*

Carte aprobată. Cartea de cetire pentru clasa III primară, scrisă de *Nicolae Sulica*, prof. cu concursul mai multor învăţători, a fost aprobată de ministrul ung. de culte sub numărul 124802/1909 şi i s'a dat dreptul de a fi introdusă ca manual didactic în toate şcoalele primare din patrie, în cari se propune limba română.

*

Mommsen fiind odată întrebat, de ce n'a scris volumul al 4-lea din „Istoria Romanilor“, şi adecă istoria provinciilor romane, a răspuns, că a voit să termine istoria desvoltării culturei, pe care Roma a îndeplinit-o în lumea civilizată; cât priveşte viaţa unor Cezari — urmează Mommsen — ea este adesea interesantă din punct de vedere psihologic şi e plină de efecte dramatice, — dar o poate scrie şi altul.

*

Onorar de scriitor. Exploratorul polului nordic *Peary* va primi dela o casă de editură câte 6 coroane de fiecare cuvânt pentru descrierea călătoriei sale la pol.

*

Şcolari evrei la biserică. Autorităţile şcolare din guvernamentul rus Cernigov au adus hotărârea, ca şcolarii evrei să umble la biserică alăturea cu şcolarii creştini.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunii meseriaşilor sibieni pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: Constantin Oancea, paroh (Cioara) 1 cor., George Vârtan, croitor 30 bani, dela o masă a restaurantului Brote 1 cor. 10 bani, Galacteon Bica, învăţător (Cioara) 1 cor., Ioan Pădurean, epitrop (Cioara) 40 bani şi Vic. Tordăşianu, prez. 10 bani.

Viață socială.

Teatru în Viştea de jos. „Reuniunea pentru biblioteca poporală“ din Viştea de jos, invită la serata teatrală împreunată cu cântări, pe care o aranjază în favorul „zidirei unui local de teatru“, Dumineca în 8/21 Noemvrie 1900, (Arh. Mihail şi Gavril) în localurile „Ospătăriei Şandru“. Inceputul precis la 7½ ore seara. Preţul de intrare: de persoană 1 cor. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor publica.

*

Concert în Sălişte. Reuniunea română de cântări din Sălişte aranjază Dumineca, în 21 Noemvrie n. 1909 (Sfinţii arh. Mihail şi Gavriil), în sala festivă a şcoalei rom. gr. or. concert cu următorul program: I. „Pui de lei“, cor mixt cu acompaniare de pian, de I. Vidu. II. *a)* „Râmâi sănătoasă“; *b)* „Trăesc în suferinţă“, cor mixt de G. Dima. III. „Jocuri româneşti“, de Tib. Brediceanu, esecutate de Sylvia I. Comşa. IV. „Peste deal“, de I. Vidu. V. *a)* „Coasa“, de I Vidu; *b)* „Luminiţă“; *c)* „Badea meu“, de A. Bena. VI. *a)* „La nunta din Cana“; *b)* „Leagăn verde“, colinde de G. Dima. VII. „Auzi“, cor mixt de ***. Preţul biletelor; Loje 1 cor. 50 fil, loc. I. 1 cor. 50 fil., loc II 1 cor., loc III. 60 fil., loc de stat 30 fileri. La acest concert membrii fundatori şi ajutători ai reuniunii au intrare gratuită. Inceputul la orele 7 şi jum. seara. După concert urmează joc.

*

Petrecere în Cluj. Universitarii Români din Cluj invită la petrecerea cu dans ce se va aranja în sala dela „Hotel Central“, în 25 Noemvrie n. 1909. Inceputul la 8 oare seara. Intrarea de persoană 2 coroane, de familie (până la 3 membri) 5 cor. Venitul curat e destinat pentru Casina română din loc. Ofertele marinimoase se vor cvita în publicitate şi sunt a se adresa la cassarul: Vasile Paşca (str. Bástya u. Nr. 2) Kolozsvár.

Apel.

„Reuniunea sodalilor români din Cluj“ în adunarea generală dela 28 Martie n. 1909, a hotărât ca „Fondul de 20 fileri“, cu care comitetul a suprins-o şi a cărui menire este ajutorarea în caz de mizerie, şi lipsuri mari, a văduvelor şi orfanilor de meseriaşi, foşti membri ai acestei reuniuni, să se numească *„Fondul de 20 fileri — Dr. Gregoriu Silaşi“*. — Credem că tuturora acelora cari înţeleg însămnătatea tovărăşiilor de felul reuniunii noastre, cari doresc înaintarea, bună organizarea clasei noastre mijlocii, şi sunt pătrunşi de însemnătatea şi lipsa ei de întărire, precum şi tuturor acelor intelectuali ai noştri, cari simţesc în sufletele lor, datorinţa de a contribui la scoaterea din negura uitării, a unui bărbat de inimă, fruntaş al neamului şi mare dascăl al scrisului românesc, — *Dr. Gregoriu Silaşi*, — fost profesor de limba şi literatura română la universitatea din Cluj, le dăm un plăcut prilej de a contribui deodată spre două scopuri nobile. Apelăm la toate inimele generoase, ca să binevoiască a contribui cât de puţin *„Fondului de 20 fileri — Dr. Gregoriu Silaşi“* — ajutând prin aceasta deoparte o reuniune alcătuită din clasa noastră mijlocie, atât de nesocotită până acum, şi contribuind în aceeaş vreme la cuvenita şi datorita reînoire a pomenirii unui fruntaş bărbat al neamului nostru *Dr. Gregoriu Silaşi*, care să fie o pildă călăuzitoare de dragoste de neam şi de interesare vie pentru toate cauzele lui mari. Generoasele contribuiri şi oferte făcute spre acest scop, ne rugăm să se trimită la adresa cassarului reuniunei noastre: *Mihail Radu, Kolozsvár str. Jokai Nr. 2.*

Cluj, la 31 Octomvrie n. 1909.

Pentru comitetul reuniunii sodalilor români din Cluj:

A. Pora
secretar.

Eugen Pop Păcurariu
preşedinte.

Cărţi şi reviste.

Vatra Şcolară, rev. ped. redactată de *Dr. P. Şpan*, nr. 9 pe Noemvrie 1909 are următorul cuprins: Foloasele centenarului Şaguna, de Dr. P. Şpan. Poporanismul şi Ioan Agârbiceanu de Tr. Şuteu. Lecţii practice de I. Crişan. Pericolul alcoolismului de G. Lipovan. Manualele de l. maghiară de Bujeeanu. Recensii de Dr. P. Şpan. Din exprerienţă. Informaţiuni. Notiţe bibliografice. Corespondenţă. — Abonament 6 cor. pe an. Sibiiu, str. Măcelarilor nr. 24.

*

Revista asociaţiei învăţătorilor şi învăţătoarelor, nrele pe Sept. — Oct. 1909 au următorul sumar: Noul an şcolar. Insemnătatea deprinderii. D'ale noastre de Al. Vlahuţă. O mare disproporţie. Predispoziţiile sufletului de Ion Crişanu, înv. în Socodor. Gimnastica suedeză. Congresul înv. Cursul de lucru manual pentru învăţătoare. Congresul băncilor pop. Funcţionarismul la noi. Dorinţa, poezie de Petőfi, trad. de U. M. Soricu. Pe atunci? de Em. Gârleanu. Strămoşii, versuri de O. Goga. Un caracter. Epigramă. Poezii. Mierloii, umoristice, de G. Ranetti. Bibliografii ş. a. — Abonamentul: 5 lei anual. Administraţia: Preotul *Aramă*, în Târgovişte.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Kabale und Liebe*, tragedie de Schiller.

Mâne, Joi: *Ein Herbstmanöver*, operetă.

Boale de piele

ca ekceme şi bube cari nu vor să se vindece, sunt de multe ori urmarea unui sânge sărac şi bolnav.

Emulsiunea lui Scott

e cel mai bun mijloc pentru îmbogăţirea şi întărirna sângelui şi pentru împedecarea astor fel de suferinţi.

Cele mai eficace părţi constătătoare, cari prin neîntrecuta experienţă a lui Scott, compuse într'o emulsiune cu smântână, uşor de mistuit, au câştigat pentru

Emulsiunea lui Scott

peste ţări şi mări renumele de Emulsiune model şi în tot locul trece ca cel mai sigur mijloc contra acestor boale. 6 (330) 2–5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Atenție!

Săpunul Schicht e veritabil numai cu numele

Schicht

și marca „Cerb“.

(395) 3—4

Nr. 661/1909. [419] 1—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat în parohia rom. gr.-or. de clasa II a din **Balomir**, lângă parohul Nicolae Suciu în conformitate cu rezoluțiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat și dotațiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenții au a-și trimita cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiului protopresbiteral rom. gr.-or. al Orăștiei, având totodată datorința de a să presenta în comună cu prealabila încunoștiințare a aceluia în vre-o Dumineca sau sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în ritualile bisericești și a să face cunoscut poporului.

Orăștie, la 31 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Orăștiei.

Vasile Domșa
protopresbiter.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște.

Prospect.

Adunarea generală estraordinară ținută la 21 Septemvrie a. c. a decis urcarea capitalului social prin sporirea părților de fondare, dând posibilitatea și altor persoane fisice sau juridice de a întra între marginile statutelor în șirul membrilor și de a-și acuira părți de fondare de ale reuniunii noastre cu prețul nominal de 200 cor. și 100 cor. cuota proporțională la fondurile de reservă.

Terminul de optare se fixează până la 31 Decemvrie a. c., având a se plăti până la acel termin 100 cor., adecă cuota la fondurile de reservă.

Prețul părților de fondare se va solvi în sensul §. 3 din statut în 5 rate trilunare egale și anume:

prima rată până la .	15 Ianuarie 1910
a doua „ „ „ .	15 Aprilie 1910
a treia „ „ „ .	15 Iulie 1910
a patra „ „ „ .	15 Oct. 1910
a cincia „ „ „ .	15 Dec. 1910

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Părțile de fondare se vor estrada la nume și vor fi provăzute cu cuponi la purtător și cu un talon și se vor elibera numai dupăce s'a vărsat întreg prețul acelora; până atunci ratele solvite se cuitează în titluri provizorii.

Pentru ratele plătite institutul rebonifică 5%, iar pentru ratele neplătite la terminile fixate socotește 5% interese de întârziere.

Membrilor cari n'au vărsat la timp vre-o rată li se adresează câte o provocare cu termin de 30 zile și dacă nici până la espirarea acestui termin nu vor vărsa ratele recerute, sumele plătite vor întra în fondurila de reservă, iar titlurile esmise se vor anula și sub aceeași numeri se vor esmite alte titluri de părți de fondare. Anularea se publică în ziarele designate pentru publicările institutului.

Cu începere din 1 Ianuarie 1911 părțile de fondare noui vor întra în toate drepturile și se vor bucura de toate favorurile părților vechi.

Rentabilitatea părților de fondare de asemenea este asigurată, avându-se în vedere avântul ce l-a luat renuniunea în decursul celor 25 ani de existență.

Solvirile se pot face și prin Cassa de păstrare postală.

Din ședința direcțiunii „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște, ținută la 23 Octomvrie 1909.

(421) 1—3 **Direcțiunea.**

Nr. 356/1909 of. pprezb. (420) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I-a **Vălenii-Șomcuții** prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computate dela prima aparițiune a acestuia în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate în coala B. pentru intregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au să-și înainteze rugările de concurs la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, înzestrate conform normelor în vigoare, și au a să prezenta, pe lângă prealabila încunoștințare a acestui oficiu, până în 8 zile înainte de alegere, la biserica parohială spre a cânta și predica, eventual a și celebra și a face cunoștință cu poporul.

Deș, 26 Octomvrie, 1909.

Oficiul protoprezbiteral al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protoprezbiter.

Nr. 479/1909. (417) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Sânbenedic** cu filia **Acoșfalău**, protopresbiteratul Murăș-Oșorheiului pe baza ordinului consistorial de data 1 Septemvrie a. c. Nr. 10281 Bis. se scrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru intregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrare în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-și înainteze cererile înstruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și după prealabila încunoștințare a protopresbiterului să se prezente în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a oficia sf. liturgie.

Murăș-Oșorheiu 11/24 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăș-Oșorheiu în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Viță de vie altoită

americană lifereasă în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 12—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 43—52

Săpun de lapte de lilie

Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 35—40

Aviz!

Subscrisul primește **Transporturi** cu carul de mobile și camionul, precum și **tot felul de expedițiune**, cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

Casele

din Str. Honterus Nr. 2 și Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat! Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.

(382) 9

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 31—52

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane, Nr. 121 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Noemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 11545 Școl.

Notificare.

Domnul ministru de culte și instrucțiune publică, prin ordinul său de dto. 25 Septemvrie a. c. Nr. 86662, bazat pe §-ul 17 art. de lege XXVII din 1907, scoate din uzul școalelor poporale din patrie tabela de intuiție întitulată: „Antropologia“; „Mamifere“; „Paseri“; „Mineralogia“. Editura librăriei Socecu și C-nia. București“.

Ceea-ce aducem la cunoștința organelor noastre inferioare spre știre și conformare.

Sibiiu, din ședința senatului școlar, ținută la 15 Octomvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

In chestia catehizării.

Dela ministrul regesc unguresc de culte și instrucțiune publică a sosit Marți la mânile Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* următorul act oficios:

Escelența Voastră, Domnule Arhiepiscop și Mitropolit! In scopul valorării dreptului de supremă inspecțiune am înaintat Maiestății Sale ces. și apostolice regale hotărârea de sub numărul 187 a congresului bisericii gr.-ort. române, convocat pe 1/14 Octomvrie anul curent, referitoare la dispoziția mea, care regulează limba de catehizare.

Prin preaînalta decisiune a Maiestății Sale ces. și apostolice regale, datată din Viena 11 Noemvrie a. c. s'au dispus în mod preagrațios cu privire la hotărârea aceasta următoarele:

„Hotărârea congresului bisericii gr. ort. române, ținut în 14 Oct. a. c., — luată față de ordinațiunile de sub numerii 106.267 și 144.347 din 1898 și 34.003 din 1909 ale ministrului de culte și instrucțiune publică și referitoare la limba de catehizare, — prin care hotărâre nu poate consimți (congresul), ca în clasele superioare ale școalelor elementare poporale de stat să se predee și în ungurește părțile principale ale religiunii și rugăciunile mai cunoscute, și totodată interzice congresul tuturor preoților gr.-ort. români din mitropolie, fie ei în orice calitate sau oficiu, ca în chestiuni bisericești și școlare, și mai ales în chestiunea catehizării, să primească și să execute ordinațiuni și dispozițiuni venite dela vre-o autoritate din afară de biserică: *în urma dreptului meu de supraveghiare, prin aceasta o nimicesc.*

Francisc Iosif, m. p.
Apponyi Albert, m. p.“

*

Ca motive la luarea acestei preaînalte decisiuni au servit următoarele:

1. Chestia la care se refere hotărârea de sub numărul 187 n'a fost luată între obiectele congresului, trecute în lista prezentată în mod prealabil, în înțelesul ordinațiunii ministrului de culte și instrucțiune publică de sub numărul 87,158 din anul 1906, basată pe preaînalta decisiune din 2 Octomvrie 1906, și în scopul eserciării supremului drept de supraveghiare.

2. Congresul aducând hotărâre cu privire la ordinațiunile ministeriale citate în hotărârea sa *a trecut peste cercul său de competență*, pentrucă §-ul 154 și mai ales punctul 2 al acestui paragraf din statutul organic al bisericii gr. ort. române, la care se provoacă hotărârea de sub numărul 187, stabilește cercul de competență al congresului numai în chestii de autonomie bisericească, școlară și fundațională, iar ordinațiunile ministeriale, la cari se face provocare în hotărâre, *se refer esclusiv la rânduiala din școalele de stat.* Tocmai de aceea este în sine nul orice conclus al congresului, care vrea să se estindă asupra acestora. In urmare nu conține numai necuviință față de autoritatea statului, ci și ingerență necompetentă în sfera sa de drepturi alinea primă a hotărârii de sub numărul 187, după care congresul nu poate încuviința nici o restricțiune cu privire la limba de catehizare, și mai departe nu poate consimți, ca în clasele superioare ale școalelor elementare poporale de stat părțile mai principale ale credinței și rugăciunile mai cunoscute să fie predate și în limba ungurească.

3. Conține atac îndreptat în contra ordinei de drept a statului alineatul al doilea din hotărârea de sub numărul 187, care oprește pe toți preoții de a primi și esecuta ordinațiuni și dispozițiuni venite dela autorități din afară de biserică, în chestiuni bisericești și școlare, și mai ales în chestia catehisării. Hotărârea aceasta stă în contrast direct cu toate legile noastre, și anume, cu articolii de lege: 38 din 1868, 28 din 1876, 18 din 1879, 16 și 17 din 1907, cari dau chiar și asupra școalelor confesionale nu numai drept de supraveghiare, ci și drept de dispunere, atât legislațiunii, cât și guvernului și organelor sale. Deci se deneagă supunerea față de lege însași.

4. Agravează împotrivirea manifestată față de ordinea de drept a statului alineatul al treilea din hotărâre, care cualifică de delict disciplinar și amenință cu retorsiune ori ce abatere dela această hotărâre, prin ce se eserciază adevărată presiune asupra preoților în privința aceea, ca să se pună în împotrivire față de legile statului și față de autoritățile cari procedează pe baze legale.

Când aduc cu onoare aceasta preaînaltă decisiune la cunoștința Escelenției Voastre, îmi dau espresiune speranței, că Escelența Voastră veți năzui în cercul propriu de competență, ca cu desconsiderarea hotărârii nimicite din partea Maiestății Sale, dispozițiunile mele referitoare la limba de catehizare să-și primească acum valorarea. In legătură cu aceasta speranță sunt necesitat însă a aduce și aceea la cunoștința Escelenției Voastre, că în cazul nerespectării dispozițiunilor atinse, voiu fi necesitat să mă folosesc de dispozițiunile de retorsiune, stabilite în legi.

Primiți, Escelența Voastră, sincera esprimare a stimei mele.

Budapesta, 12 Nov. 1909.

Apponyi m. p.

*

Suntem informați, că consistorul mitropolitan va fi în curând convocat pentru a se ocupa cu cuprinsul acestui act de mare importanță.

„Anatema?“

(Fine.)

Canoanele apoi nu rânduiesc a da anatemei decât pe eretic — adică pre cei ce calcă dogmele. Dar legea sinodală nu calcă nici o dogmă; ea se referă la administrația bisericească, și aceasta e supusă schimbării după împrejurările politice în care se află o biserică. Organizarea administrativă a bisericii din Carlovitz, d. e. unde un episcop poate fi judecat și de preoți pe lângă episcopii existenți — este recunoscută ca o necesitate impusă de împrejurările politice — și nu ca o erezie, care să atragă asupra-i anateme ca cea aruncată de episcopul Romanului, pentru că aci e vorba de administrația bisericii, nu de dogmele ei. Deci el n'a lucrat în deplină cunoștință de lucru când a recurs la acea armă duhovnicească pentu a lovi cu ea pe Sf. Sinod. A făcut o poate dintr'un zel exagerat. Așa că e vrednic mai mult de îngăduință decât de pocăință.

Dar atitudinea sa nu e nici creștinească. Creștinii primitivi se supuneau legilor statului păgân, care îi prigonea pentru credința lor. Așa-i povățuiau pe ei ca și pe noi sf. Scriptură, — care învață să respectăm ordinea. Episcopul de Roma încurajează dezordinea, căutând a pune în conflict Sinodul și parlamentul, care sânt corpuri deliberative cu totul distincte prin natura lor. E ceva de neînchipuit, ne cum creștinesc, ca un membru al Sinodului să se ridice în acest sfânt corp împotriva legilor votate de parlament, sancționate și promulgate. Căci nu s'a pomenit, ca un singur membru al unui corp deliberativ să-și impună în mod amenințător opinia sa tuturor celor-lalți membri și să terorizeze astfel întregul corp. O așa atitudine nu se vede în cartea creștinismului, care învață din contra, că de te silește cineva să mergi o milă, mergi cu dânsul două — și de vrea cineva să-ți ia haina, dă-i lui și cămașa. O împotrivire la legi chiar nedrepte — ca cea manifestată de episcopul Romanului, nu e nici de cum creștinească. Ea împinge la anarhie, care e cu totul protivnică legilor creștinești, ce învață a ne supune, nu a ne revolta.

Trist exemplu! Datoria sa creștinească era nu de a provoca și pe alții prin o măsură așa de nechibzuită la nesocotirea legei, ci de a lucra prin mijloacele legitime la amendarea ei, dacă aceasta era necesară.

Nu a lucrat așa dar cu spirit creștinesc, ci a recurs numai decât la osândirea legei. Sfântul Apostol Pavel învață că unui arhiereu nu-i ertat a-și isbândi singur asupra celor ce nu-l ascultă, — fără numai prin suspin.

Episcopul Romanului e foarte departe de acest îndemn apostolic. Erarhi mai bătrâni ai bisericii noastre au păzit acest cuvânt al Scripturei și pomenirea lor e venerată pentru veșnicie. Așa Nifon Mitropolitul, s'a spus decretului organic din 1864, de care amintește episcopul Romanului la începutul memoriului său, dar numai el știe cu câte lacrimi și suspine. Aceasta ni-o spune în ultimul act ce cuprinde sfânta sa voință și anume:

„Tot ce am îndurat, tot ce m'am silit a face pentru țară și biserică, doresc să rămână necunoscut precum au fost tainice și lacrimile și suspinele mele în lunga carieră ce am străbătut“. El știa că suspinul arhiereului are dela Dumnezeu daru de a îndrepta pre cei protivnici. Și astfel a putut izbuti să se schimbe acea lege în adevăr necanonică, fără să dea anatemei pe autorii ei. Cât e de departe de această purtare creștinească Episcopul Romanului! Cum a uitat el, că actul său e cu totul protivnic duhului creștinesc ce însuflețea pe un Ioan Hrisostom, care a scris un tratat întreg, că nu se cuvine a da anatemei cineva pe vreun om viu sau mort. A uitat Episcopul de Roman, că unul din fruntașii Monahismului, cu numele Varsanufie, dă sfatul „a nu anatematisi nici pe creștin nici pe însuși diavolul, căci cine face așa, pe sine însuși se anatematisește, fiind-că face voile și faptele diavolului“. Vază deci Episcopul Romanului, cât de mult urau anatema bărbații luminați de darul lui Dumnezeu și pătrunși de duh adevărat creștinesc cum, de altfel, eram deprinși a-l socoti și pe dânsul, — că prin urmare, atitudinea sa față de sf. Sinod a fost necreștinească.

Actul acesta are multă analogie cu un alt act al său de pe când încă nu era Arhiereu. La 1895 sf. Sinod a votat regulamentul pentru costumul clerului sancționat prin înaltul decret Regal de la 20 Aprilie acelaș an. Ei bine știți ce a făcut părintele Gerasimu Saffirinu atunci? A publicat un fel de enciclică către clerul din întreaga țară, silindu-se a-l capacita prin o serie de intrepretări mistice, că nu cum-va să adopte costumul reglementar, căci calcă dogmele și canoanele!... Negreșit atunci sf. Sinod a aplicat universalului arhimandrit o meritată corecțiune. Proceda-va sf. Sinod acum în acelaș mod față cu universalul episcop? E greu de prevăzut așa ceva, dată fiind atmosfera liniștită ce domnește în sânul acestui sf. corp încă din ziua de 12 Octomvrie, când avu loc eșirea atât de neoportună a episcopului de Roman.

Un lucru știm însă cu siguranță anume, că anatema, ce a rostit asupra chiriarhilor întregei țări, n'are și n'a avut efectul așteptat de P. S. Sa și de cei de o socotință cu P. S. Sa.

Dovadă este armonia și împărtășirea frățească dintre toți membrii sf. Sinod. Oare să nu fie aici locul a zice cu tâlcuitorul canonului 10 apostolesc, că această armonie și împărtășirea frățească dintre membrii sf. Sinod, osândiți și neosândiți, cum are aerul a declara Episcopul de Roman prin intervievurile ce dă, privește spre necinstea și defăimarea P. S. Sale, că cu nedreptate a căutat a face spărtură în sf. Sinod? Insă chiar dacă acest sfânt corp în spiritul său de dragoste cu totul creștinească n'ar atribui anatemei rostite de episcopul Romanului nici efectul acesta, să fie bine știut, că toți oamenii cari iubesc ordinea în biserică și în Stat, l-au desaprobat.

Inainte de a termina mai amintim episcopului de Roman următoarele: Sf. Apostol Pavel a zis, e prea adevărat: „Ci măcar noi, sau înger din cer de ar propovădui vouă afară de ceeace am propovăduit noi vouă, anatema fie“. Cuvântul acesta se referă din capul locului la credința cea adevărată, pe care creștinii Galateni voiau să o părăsească prin întoarcerea lor la ritul judaic. Noi am arătat mai sus că legea pentru înființarea consistoriului superior nu atinge dogmele, deci anatema rostită de Apostol aci nu se poate aplica cum a voit să o aplice episcopul de Roman. Dar Apostolul Pavel a mai rostit un cuvânt mare, la care atragem toată atenția episcopului de Roman. Iată acel cuvânt: „Dacă cineva nu iubește pe Domnul nostru Iisus Cristos, fie anatema“. Cristos însă a spus anume cine este cel ce-l iubește: „Acela care poruncile mele păzește“. Iar între cele dintâi și mai mari porunci ale sale pune dragostea către deaproapele, dragostea între frați.

Ei bine, Episcopul de Roman a nesocotit această poruncă prin actul său, căci a voit prin el să turbure pacea bisericii, să smintească pre cei slabi de duh, să ațâțe pe cei tari de patimi.

Ar fi putut prea bine, și poatecă, timpul încă nu e trecut, ca prin alte mijloace de cât așa zisa anatemă să provoace îndreptarea dispozițiilor ce vor fi de îndreptat în lege. Dacă însă va perzista pe calea ce și-a croit, atunci dovedește că e lipsit de dragostea deaproapelui și prin urmare că nu iubește nici pe Domnul Cristos. Acestea fiind astfel, episcopul de Roman auză ce scrie un cuvios și învățat monah: „Vai, nouă hristianilor, căci deoarece nu iubim întru adevăr pe Cristos, pentru aceea suntem vrednici de anatematismosul acesta ce-l zice aicea Pavel“.

Acest anatematismos, adăugim noi, e cu atât mai înfricoșat cu cât dragostea rămâne în veci.

Pătrunde-te deci, Prea Sfințite Episcop al Romanului, de această dragoste, care toate le rabdă și care acopere mulțimea de păcate!

Du-te cu ea în mijlocul fraților tăi, și fii încredințat, că toți doresc numai cele bune și de folos sfintei noastre biserici. Unește-te cu ei în această dorință și nu vă mai dați în spectacul înaintea celor de altă credință și de alt neam, că între ierarhii bisericii Române autocefale s'ar afla unii cari învață erezii. Nu mai asemăna pe Primatul cu Arie, căci din însuși cuvântul său de deschiderea sesiunei Sf. Sinod, citit înainte de memoriul P. S. Tale, ai putut vedea cum învață, că Mântuitorul și după ultimele zile ale vieții sale este în mijlocul celor adunați întru numele său, deci vețuește și rămâne cu noi nevăzut până la sfârșitul veacului, cum a zis apostolilor săi.

Lasă gluma de a-l porecli Arie, care tăgăduește erarhia, căci mi se pare, că n'ai putut afla o învățătură despre erarhia mai ortodoxă de cât aceea pe care o dă Primatul pe scurt în raportul său asupra legii de care te plângi. Dacă nu ți s'ar fi răcit dragostea frățească, n'ai fi iscodit asemenea vini. Destul caută cei străini de legea noastră să semene zavistie și dușmănie între credincioșii și ierarhii nostri, calomniind și ridiculizând pe ierarhii bisericii noastre, cum le vine în minte.

Nu le mai da și P. S. Ta materie de scris. Ajunge zilei răutatea ei. Când lupul se apropie de turmă, atunci câinii nu se mai mănâncă între ei, ci sar toți asupra vrăjmașului obștesc. Așa faceți și PP. SS. Voastre. Nu vedeți că lupi grei amenință turma cuvântătoare ce sunteți chemați să o păstoriți? Lăpădați departe orice ură, orice patimă. Cu o inimă și cu un cuget întăriți credința și îndreptați moravurile poporului, dându-i hrana sufletească de care-i flămând, și numai așa veți binemerita dela Dumnezu și dela patrie.

Dar cu anateme nu vă mai serviți așa pentru te miri ce, ca să nu dați oamenilor pricină a le deprecia și a vă deprecia și pe P. S. Voastră, cum cu durere constatăm că s'a întâmplat în împrejurarea de față.

Nu vă izbândiți singur, că scris este: „A mea este izbândirea, eu voi răsplăti“ zice Domnul.

Din conferințele preoțești.

Extras

din protocolul luat în Nagykomlós (B-Comloș) în conferența preoțească a protopresbiteratului B-Comloș, ținut în 19 Octomvrie 1909.

Decis:

„Considerând, că de un timp încoace preoțimea și arhiereii noștri sunt sistematic atăcați și discreditați cu vedită intențiune de a slăbi biserica, — preoțimea din tractul protopopesc al B Comloșului, întrunită în conferența regulamentară din acast an — protestează cu toată seriozitatea contra acestor atacuri și invită pre toți binevoitorii sinceri ai poporului a lua măsurile necesare pentru a reduce la adevărata lor valoare pre aceia, cari în totală lipsă de conștiință și de interes obștesc caută pe calea presei și în alte întruniri a discredita preoțimea și arhiereii și prin ei însași Biserica. Care decis să se publice în „Biserica și Școala“ și în „Telegraful Român“ și să se comunice cu fiecare protopop din dieceza Aradului pentru a fi supus întrunindelor conferențe preoțești“.

Pentru copie:

Mihai Păcățian
notarul conferenței.

P. Miulescu
protopop prezident.

Din Abrud.

O deamnă contra conferență.

(Fine).

Trece apoi conferențiarul la apariția omului pe pământ, sau după dl Stoica la ivirea lui.

Dl Stoica susținuse următoarele: „Biblia ne spune, că omul s'ar fi ivit pe pământ înainte de venirea lui Isus Cristos cu 4000 de ani, ceea ce nu stă“, — zice dânsul, — „fiindcă știința naturalistă afirmă cu toată positivitatea, că omul a esistat înainte de asta și cu 25—30 mii de ani“.

La aceasta conferențiarul nostru reflectează: Dl Stoica nu și-a dat silință, ca să înțeleagă pe baza esegezii esplicarea sfintei scripturi.

„In sfânta scriptură în unele locuri se vorbește de săptămâni de ani, și oare nu e posibil ca și aci să se înțeleagă sub cei 4000 ani, 4000 de săptămâni, de ani? Astfel am ajunge a putea computa timpul apariției omului pe pământ înainte de venirea lui Isus Cristos cu câteva zeci de mii de ani.

Contra conferențiarul constată apoi, că timpul apariției omului pe pământ nu cade în epoca terțiară, ci în epoca quaternară. Câți ani vor fi trecut dela începutul acestei epoce până azi? La această întrebare nu va putea răspunde cu positivitate un naturalist. Nici Vogt și Büchner, cari datează apariția omului pe pământ înainte de asta cu 100 000 ani, nici Canestrini cel ce susține, că de atunci au trecut nu mai puțin de 200.000 ani.

In gândul nostru noi ascultătorii complectăm aceste espuneri astfel:

Să se încerce naturaliștii a crea și ei un străturel de pământ, ba am zis prea mult, nu un străturel, ci un atom numai — și atunci per analogiam statorească, în cât timp s'a format, cât timp a trebuit să treacă pentru a se crea (din nimic) straturile de pământ din epoca quaternară. Aceasta-i cheia prin care se poate deslega această problemă. Ei, dar știința a abzis chiar și de ideea de a putea crea nu mai mult decât un mic atom, deci în știință a trebuit să se introducă puterea supranaturală, a trebuit să se întroducă Dzeu, care a creat și susține toate, care a croit nu din întâmplare, ci după un plan bine chibzuit admirabilele legi ce se pot observa în lume.

Deci nu ne facem noi oamenii de râs, când voim să ne esplicăm altcum de cum este taina creațiunii? Ceea ce pentru mintea omenească e neesplicabil, ceea ce ne pare infinit, știința recunoscându-le de lucrări ale lui Dzeu, ca atari devin esplicabile; credința creștină, că toate s'au putut crea într'un moment, devine admisibilă.

Prin urmare nu greșim, când zilele lui Moise le-am socoti, ca constătătoare din 24 ceasuri, și nici atunci când dela apariția omului celui dintâiu am număra anii lui Moise.

Dl Stoica ocupându-se mai în detail cu originea omului, contra conferențiarul încă îi dă acestei teorii importanță mai mare, tractându-o din 2 puncte de vedere: biblic și naturalist.

„Vrem să știm“, zice contra conferențiarul, „dacă noi oamenii suntem creaturile cele mai iubite și alese ale lui Dzeu sau avem niște strămoși, cari după atâtea veacuri și azi să spânzură pe arborii continentelor cu o climă călduroasă? Vrem să știm dacă noi suntem frații și după trup semenii unui Isus Cristos, reformatorul lumii, sau suntem descendenții unor ființe, cari și azi în secolul după cel al luminei se arată lumii pentru bani?“

„Moise, istoricul prim al omenimii zice: „Și au făcut Dzeu pe om, țărână luând din pământ și au suflat în fața lui suflare de viață: și s'au făcut omul în suflet viu“. Omul deci își are originea sa dela Dzeu, făcând corpul lui din materie anorganică, ce s'a transformat în organică — și dându-i suflet viu, care nu-i materie nici organică, cu atât mai vârtos anorganică“.

„Din aceste cuvinte putem deduce, că omul își are originea direct dela Dzeu, că sufletul nu-i una cu corpul cel făcut din materie“.

„Mai departe Moise mărturisește, că Dzeu omului celui dintâiu pe care l-a numit Adam, i-a dat și un soț nedespărțit, formându-i soție din coasta lui proprie, adecă dupăcum spune Moise: „Și-a făcut Domnul Dzeu coasta, care o au luat din Adam întru muiere și o au adus pe ea la Adam“. „Și a zis Adam: aceasta acum este os din oasele mele și trup din trupul meu“. Prin ce a voit să arete dupăcum spun sf. părinți, că muierea nu e nici stăpână, dar nici servitoarea bărbatului, de aceea Dzeu n'a făcut-o nici din cap, dar nici din picioarele omului prim, ci din coasta lui, dovedind că bărbatul e dator sub ori ce împrejurări să-și iubească nevasta, fiindcă și coasta sa e aproape de inimă, centrul iubirii“.

„Alți sf. părinți esplică faptul acesta, ca și cum ar fi un prototip, care ar zice, că precum Eva din Adam s'a format, așa și biserica din coasta lui Isus Cristos — și-a alcătuit fundamentul său, sfintele taine“.

Acestea le-a referit contra conferențiarul la cele zise de dl Stoica: „că dacă pe Eva o a creat Dzeu din coasta lui Adam, pentruce nu lipsește o coastă dela fiecare bărbat?“

Cu un cuvânt, zice contra conferențiarul, noi cei credincioși preceptelor creștine, susținem pe baza sfintei scripturi originea omului dela Dzeu.

Contra acestei învățături s'au conjurat naturaliștii darviniști, cari nu admit nimic afară de materie, ci susțin că ființele viețuitoare mai inferioare, așa din întâmplare s'au desvoltat din materia anorganică, și tot prin generația spontanee din cele inferioare s'au desvoltat cele mai superioare și în fine omul.

Despre jidanul Isac Peyrer, care la anul 1656 a tipărit 2 cărți, în cari susținea, că numai poporul jidovesc se derivă dela Adam, celelalte popoare dela alte ființe mai inferioare, cu scrierea căruia asemenea se ocupă contra conferențiarul, nu amintesc, pe acesta sigur fanatismul religios l-a împins să-și susțină această teorie absurdă.

Dar e foarte interesantă și apreciabilă espunerea contra conferențiarului, prin care dovedește, (cetindu-ne un tractat de peste 20 pagini), imposibilitatea de a se forma o specie nouă din o altă specie, precum e imposibilitatea de a se fi format omul din maimuță.

Ca bază la această espunere a sa ale luat conferența dlui prof. Dr. Paulescu publicată în revista „Spitalul“ nr. 21 apărută, București la anul 1902. Care conferență o recomand spre cetire tuturor celor ce voesc a se convinge despre aceea că teoriile darviniste n'au nici o bază științifică. Apoi și-a luat contra conferențiarul de bază a espunerilor sale — și teologia dogmatică fundamentală de Dr. Vasile Suciu. Precum și alte scrieri a savanților străini.

In fine încheie partea a II a tractatului său, cu un citat din renumitul scriitor Bougaud, care zice: „In partea centrală a corpului omenesc, în pept, apărată ca printr'un scut din partea coastelor, să află inima, care de odată săvârșește 2 feliuri de mișcări miraculoase. Cu o mișcare împrăștie în vinele corpului, părticele mici de sânge viu și strălucitor, răspândind pretutindenea viață. Și când aceste părticele de sânge s'au obosit, le conduce îndărăt, le dă iarăși căldură și elasticitate și din nou le răspândește în toate părțile corpului“.

„Cine poate crede, că o așa minune se face fără prevedere, ci numai dintr'un joc nebun al întâmplării? Și că acea funcționare, numai cu încetul s'ar fi desvoltat, în cursul a mii de ani? Din contră toată ființa miraculoasă a inimii ne spune că aceea nu în parte, ci deodată, — așa precum o vedem astăzi — s'a creat, — și în primul organism tot astfel a funcționat. Inima și în parte și în totalitatea sa, e un ce ideal frumos. Ea sau este și funcționează, sau nu funcționează, dar în cazul ultim nici corpul ce o a purtat, nu e mai mult viu. O mică sgârietură o omoară. Singur, și numai acest organ e îndestulitor, spre a răsturna toate teoriile darwiniste și a stabili legea neresturnabilă a creațiunii lumei acesteia și a tuturor celor văzute și nevăzute dela *cel*, care după un plan prea înțelept și măreț le-a creat, — dela Dzeu“.

Din capitlul al III lea a contra conferenței mi-am notat următoarele:

„Ne apropiem către sfârșit“, zice dl Simu. „Dl Stoica, la conferenta dsale, a încheiat cu neşte cuvinte foarte significative, mai ales în vremurile de azi. Dânsul spunea aproape din vorbă în vorbă: *N'are dar nici un senz ca să ne certăm unii cu alții, pentru limba ce o vorbim, și n'are nici un senz, ca să ne revoltăm și să ne dușmănim pe tema limbii, fiind că cu toții ne tragem dela o moimă, care n'a fost nici română, nici ungurească, și nici nemțoaică, ci a fost o moimă internațională*“.

„Aceasta declarație spusă de dl Stoica, pe respunderea proprie, te face să rizi batjocoritor, sau să ți se urce sângele în față, cuprinzându-te cea mai îndreptățită indignare“.

„Dacă e să rizi, atunci astfel de declarații nu se spun, când e vorbă de lucruri serioase, cum se pretindea a fi conferența dlui Stoica“.

„Eu însă mărturisesc sincer, n'am putut râde, și mi ar plăcea să spună sincer, cei ce au fost presenți, dacă nu era îndreptățită indignarea și pentru acest fapt“.

„Astăzi când neamul nostru duce luptă aspră pentru apărarea limbei sale, poți avea inimă ca să spui unui neam întreg, din care tu însuți *se crede* că faci parte, — că lupta lui n'are nici un sens?“

„Ori se poate să nu se revolte poporul, care își vede asuprită pe nedreptul din partea altui popor, — limba suptă cu laptele din peptul maicii sale?“

„Sau ce credeți ce înseamnă scâncitul vehement al unui copil, căruia i se zmulge din gură țița nutritoare a mamei sale? Ce alta, dacă nu indignarea îndreptățită, pe care însă în alt chip nu și-o poate esprima“.

„Și un popor, care se vede privat de limbă, de acest izvor dătător de viață, să rămână nepăsător? Nu se poate!“

„Regret, că aci și de astădată nu mă pot estinde asupra acestui fapt, declar însă, că aștept cu toată dreptate, ca dl Stoica să clarifice această declarație a dsale; și asta o cer cu atât mai vârtos, că am vrea să cunoaștem ***timbrul** tuturor membrilor, cari fac parte din societatea noastră*“.

„Și acum chiar de încheere, dnelor și dlor, declarându-vă, că din parte-mi încheiu discuția pe tema de până aici, vă esprim celea mai sincere mulțămite pentru presență“.

Astfel s'a terminat contra conferența dlui I. Simu, resplătită fiind din partea publicului ascultător, cu cele mai sincere și călduroase ovațiuni.

Unul dintre cei presenți.

Dela sate.

Sfințirea iconostasului bisericii din Nadoșa-română.

— 1 Noemvrie v.

Ni se umple inima de mângăere, când în timpul de față, predominat de materialism, vedem, că și comune micuțe, modeste își țin de mândrie nobilă a se întrece întru înălțarea ori adjustarea lăcașurilor divine. In săvârșirea de astfel de fapte laudabile cari să petrec și pe alte locuri, cred că tractul *Reghinului* este între cele dintâi. Aci sub înțeleapta conducere a espertului veteran protopop Galacteon Șagău, și-au zidit aproape toate parohiile biserici nouă, cele mai multe destul de pompoase, iar unele mai vechi s'au renovat și altele pictat.

Ne despart abia câteva săptămâni, de când, cu toată evlavia s'a sfințit întru mărirea Domnului biserica nouă din Jabenița, și acum Dumineca în 25 Oct. v. s'a celebrat cu deplină solemnitate sfințirea inconostasului la biserica din Nadoșa-română, iar pela ss. Arhangheli ne așteaptă o altă sărbare la Idicel-Sat, unde s'a renovat biserica.

Ca de obiceiu, frumos și impunător a decurs actul sfințirii la Nadoșa, care deși este una dintre cele mai mici parohii din tract, are totuși un trecut însămnat, căci pe timpuri aci locuia protopopul. Micul număr de credincioși, având inimi mari și urmând glasul egilului lor păstor, parohului Dionisie Radu, și-au dat mâna toți cei buni și au decis, ca biserica lor zidită la anul 1855, ba de atunci încoace și renovată, să nu mai steie ca o mireasă neîmpodobită, spre mâhnirea poporului, ci să se pună cunună peste lucrarea începută de părinții ce'or azi în floarea vieții. Și s'a dovedit și de astădată adevărul, cumcă dinaintea omului harnic și energic fuge neputința. Precum odinioară a izvorât apă din piatră, așa Nadoșenii au dus la isbândă visul lor, pictarea casei Dzeești și ridicarea unui frumos iconostas, înaintea căruia mai cu viu simțământ și adorare să se apropie credincioșii, ca Domnul să-și reverse darul și binecuvântarea peste ostenelele lor.

Fiind comună mărginașe, au asistat la actul sfințirii pe lângă protopop, ca mandatar al Excelenței Sale bunului nostru Părinte *Ioan Mețianu*, Arhiepiscop și Mitropolit, și parohul din loc, — numai 4 preoți: Gregoriu Nicoară din Ibănești, Ioan Duma din Săcel, Vasile Mateiu din Ripa și Zaharie Matei din Urisiu, dar cu atât mai însuflețit a fost poporul credincios, care cu mic cu mare des de dimineața a îmbrăcat haine de sărbătoare, ca și prin semnele dinafară să dea espresiune nemărginitei sale bucurii sufletești, de care cu toții erau cuprinși.

Insuși actul sfințirii a decurs în perfectă ordine. S'a început cu utrenia, a urmat sfințirea apei, ungerea bisericii și iconostasului cu sf mir și stropirea cu apă sfințită, încunjurarea de 7 ori a bisericii cu citirea evangeliilor și rugăciunilor prescrise, în decursul cărora s'a citit și deslegarea asupra sufletelor preoților răposaţi şi a protopopului Zaharie Matei. Strana sub decursul liturgii a fost ţinută de iscusitul tipicar cântăreţ Petru Oltean din Mureş-Cuieşd.

Predica mult edificătoare şi în limbă poporală a rostit-o şeful tractual, producând entuziasm în ascultători.

A urmat pentru inteligenţă banchet în edificiul şcoalei, unde este adăpostit şi parohul, iar pentru provederea poporului număros sosit din comunele învecinate, s'au îngrijit ospitalii parohieni. Somptuosul banchet a fost bine servit de însaş Dna preuteasă a locului, care nu a cruţat nici o osteneală, ca să ne mulţămească, ceeace i-a succes pe deplin. S'au rostit toaste la masă.

In cursul banchetului ingrijoratul de soartea poporului său, parohul Dionisie Radu a deschis colectă pentru crearea unui fond şcolar, care s'a eternisat sub numelei dnei protopopese „Maria Şagău“ ca prima şi cea mai mare contribuentă.

A urmat jocul, care de sine înţeles a durat, până când lumină începuse a să revărsa peste noi şi a ne resfira către case.

G. N.

NOUTĂŢI.

Parastas. Astăzi, Vineri, s'a ţinut parastas în catedrală pentru odihna sufletului răposatei Impărătese şi Regine *Elisaveta*. A pontificat I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, asistat de Preacuvioşiile Lor, Dr. *Ilarion Puşcariu*, Arhimandrit, vicar arhiepiscopesc, şi Dr. *Eusebiu R. Roşca*, protosincel, director seminarial, de protopresbiterul *Mateiu Voileanu*, preotul Dr. *Vasile Bologa* şi diaconul Dr. *Vasile Stan*. Au fost de faţă elevii seminariali cu profesorii lor, elevele dela şcoala civilă de fete cu corpul didactic în frunte şi alt public.

*

Procesul cu Grecii. In procesul intentat Grecilor din Budapesta, din partea Românilor de acolo, pentru stabilirea comuniunei de avere, înalta Curie a început Marţi pertractarea. Eri, Joi, pertractarea a fost terminată, prin aducerea sentinţei care *respinge* pe Români cu pretensiunnea lor.

*

Jubileu regal. Implinindu-se în 2/15 Noemvrie a. c. 40 de ani dela căsătoria suveranilor României, miniştri români s'au presentat la castelul Peleş şi au urat, în numele ţării, viaţa lungă şi fericită Maiestăţilor Lor. In capitală s'au arborat drapele la toate istituţiile publice şi la alte clădiri. Registrele la palatul regal au fost deschise toată ziua.

*

Hymen. *Aurelia Comaniciu* din Veneţia şi *Aurel Călniceanu*, asesor-controlor consistorial în Arad, logodiţi.

*

Dela Oradea-mare. Actul sfinţirii bisericii române ortodoxe din Oradea-mare a fost săvârşit de P. C. Sa părintele arhimandrit şi vicar Vasile *Mangra*, încunjurat de 12 protopresbiteri şi preoţi. La serviciul divin a cântat corul „Hilaria“ sub conducerea învăţătorului Nic. Firu. Din prilejul acestei sfinţiri P. C. Sa părintele vicar a ţinut o frumoasă predică, arătând cum biserica a fost marea noastră ocrotitoare în toate timpurile de restrişte ale neamului românesc. Un parastas ţinut în amintirea marelui arhiereu Şaguna a terminat sărbarea din biserică. După serviciul divin lumea s'a adunat la un banchet festiv, unde P. C. Sa a cuvântat pentru Maiestatea Sa şi pentru P. S. Sa episcopul I. I. Papp al Aradului, părintele protopop E. Moga pentru arhimandritul şi vicarul Mangra, advocatul I. Ardelean pentru prezidentul comitetului parohial N. Zigre ş. a. Seara s'a dat o reuşită serată muzicală şi literară, în care s'a cântat, s'a recitat, iar părintele Gh. Tulbure a ţinut o conferenţă despre *Curentul ţărănesc în literatura română*. Producţiunile au fost răsplătite cu sincere şi nesfârşite aplause.

*

Dar Muzeului Asociaţiunii. Mulţumim şi pe această cale onor. *comitet administrativ al fondului şcol. grăniţăresc al foştilor grăniţeri din reg. rom. I.* pentru suma de *20 cor.* dăruită Muzeului nostru în loc de cunună pe sicriul fostului său prezident *Constantin Stezar*. Sibiiu, 17 Noemvrie 1909. Biroul Asociaţiunii.

*

Repausul duminical. Considerând că legea dela 1897 asupra repausului duminical în România nu mai corăspunde trebuinţelor sociale, ministrul industriei şi al comerţului a compus un proiect de lege, în care se prevede repausul complet, de o zi întreagă, în locul jumătăţilor de zile din legea dela 1897. Conform noului proiect de lege or ce patron, elev, ucenic, lucrător, precum şi meseriaş întrebuinţat în vre un stabiliment sau întreprindere industrială sau comercială, se va bucura de repaus în Dumineci şi sărbători. Zilele, care în afară de Duminecă, sunt hotărâte a se păstra spre odihnă, sunt: Anul nou (Sf. Vasile), Botezul Domnului, Sf. Ion Botezătoriul, Prima şi a doua zi de Paşti, Sf. Gheorghe, Sfţii Const şi Elena, Petru şi Pavel, Prima zi de Rusalii, Adormirea Maicii Domnului, Sf. Dumitru, Sf. Nicolae, Prima şi a doua zi de Crăciun şi Zece Mai.

*

Firmă română. Ziarul „Munca“ înregistrează o nouă firmă românească în Sebeşul-săsesc. In edificiul băncii „Agricola“ din acest oraş s'a deschis un atelier de pantofărie sub firma Ioan *Tincu* specialist de încălţăminte pentru picioare suferinde. Dl Tincu a luat cu frumos succes diploma la un curs special în Berlin, astfel că dsa va fi în stare a satisface deplin aşteptările publicului.

*

Din Macedonia. „Deşteptarea“ din Salonic publică mai multe cereri d'ale aromânilor, cari doresc să li se dea şi mitropolit dintre aromâni. Dar mitropolitul lor să nu fie atârnat de patriarh, ci ori neatârnat, ca al bulgarilor, şi al grecilor, ori atârnat de mitropolitul primat al României.

*

Din călugăr — actor. Un tinăr călugăr cu numele Francesco Burroni, din mănăstirea Franciscanilor din Turin, debutează cu mare succes în „Trovatore“ ca Manrico (tenor) la opera din Genova.

*

La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru al Reuniunii meseriaşilor sibieni au mai dăruit: Mihail Todea, paroh (Idicel) şi soţia sa Emilia n. Hulea şi copiii lor Virgil şi Romulus 2 cor., Ioan Sociu, revizor reg. 30 bani, Traian Micluţa, învăţăcel cismar 50 bani, Constantin Prie, paroh (Săcădate) şi soţia sa Ana 2 cor., Victor Păcală, prof. semin. 60 bani, Oct. Morariu, învăţător (Porumbacul-inf) 50 bani şi V. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Cruce pe sinagogă. Se vesteşte din Odessa, că guvernatorul cu numele Tolmaciov a dat în zilele acestea o poruncă aspră, care a turburat rău pe fiii lui Izrail. Tolmaciov a dispus adecă, să se fixeze d'aici nainte pe fiecare sinagogă o cruce la toate serbările date în onoarea familiei imperiale. Rabinii au convocat o întrunire de coreligionari, ca să ia măsuri împotriva acestei dispoziţii.

*

Atentat. Impotriva viceregelui Indiei *Carl of Minto*, care se preumbla cu soţia sa în trăsură prin oraşul Ahmedabad, s'a făcut un atentat: o bombă a explodat câteva secunde dupăce trăsura a trecut. A fost greu rănit un trecător. Carl of Minto şi lady Minto au scăpat nevătămaţi.

*

In sbor. Din Budapesta se anunţă, că aviatorul Kuttasy a făcut Miercuri nainte de amiezi o ascensiune. In timpul când sbura, motorul a explodat. Aviatorul a scăpat, dar aparatul a fost cu desăvârşire nimicit.

*

Pentru copii sugători. Dr. *Seiffert* din Lipsca, după lungi experimente, a izbutit să sterilizeze laptele cu ajutorul razelor ultraviolete, şi prin urmare copiii vor putea primi de aici nainte lapte nefiert, sterilizat în felul acesta, şi-l vor consuma cu cel mai bun resultat.

*

Impărăteasa Eugenia, văduva lui Napoleon III, se află greu bolnavă la Farnborough. Puterile îi scad mereu.

*

Indrăzneală. Un individ a pătruns în banca naţională din Albany, în America de nord, şi a strigat casierului: „Sus mânile!“ Casierul nu s'a conformat; iar banditul a tras un foc şi l-a omorât pe loc. Banditul a fost prins şi pus la răcoare.

*

Dela biblioteca academiei. In *Octomvrie* 1909 s'au consultat în biblioteca Academiei Române aproape 3 mii de volume de către 1029 cetitori. Colecţiunile bibliotecii au sporit în luna aceasta cu peste opt sute de volume, broşuri şi reviste.

*

Şcoală de aeronautică. In zilele acestea s'au început prelegerile la noua şcoală superioară de aeronautică şi mehanică constructivă în Paris. Şcoala pregăteşte ingineri precum şi cârmaci pentru maşine de sburat.

*

Patriarhatul din Constantinopol a hotărât să adreseze către Poarta otomană o nouă notă privitoare la serviciul militar al creştinilor, mai ales cu privire la formarea de companii speciale din creştini.

*

La Berna, în Elveţia, se va ţinea în curând un congres internaţional al drumurilor de fier.

*

Compatriotul nostru, dl Z. Bârsean, a compus o nouă dramă în 3 acte, sub titlul „Sirena“. Piesa a fost cetită şi primită în unanimitatea de către comitetul teatral. Se va reprezenta în iarna aceasta la teatrul naţional din capitală.

*

Folosul tigrului. In India oamenii sunt pe cale să descopere utilitatea tigrului. S'a băgat de seamă, că cu cât scade mai mult tigrul, cu atât se înmulţeşte vânatul mărunt. Acest vânat e însă primejdios pentru recolte şi păduri. El pustieşte câmpurile şi mânâncă mugurii codrilor. Hinduşii nu ştiu cum să-şi pună bunurile la adăpostul acestor animale nesaţioase. Ei cer, să nu se mai ucidă tigrii, cari decimau odinioară şi caprele sălbatice, antilopele şi gazelele. Numai Măria Sa Tigrul, zic ei, le mai poate apăra recoltele.

*

Teatru de diletanţi în Homorod. Tinerimea română din Cohalm învită la producţiunea teatrală-musicală urmată de dans ce o va aranja Duminecă, în 8 (21) Noemvrie 1909, în sala societăţii române din Homorod. Cu venitul curat se alimentează fondul menit pentru înfiinţarea unei „Societăţi de lectură“.

*

Nu te simţi bine? Suferi de dureri de cap, de stomah, lipsă de apetit, umflături, dureri de ficat, gălbinare, mistuire rea, sânge rău, aglomeraţie de sânge, leşinuri, junghiuri, încuiare etc.? Aceste rele sunt a se reduce la stomahul bolnav. Folosiţi Tabletele-Cascaradin ale lui Örkény, au un efect repede şi sigur. Lăudate de mii de ori. Cutie de probă 60 fill., o jumătate cutie cor. 1·20, cutie întreagă cor. 2·20, prin rambursare numai dela Farmacia-Apostolului, Budapesta, József körut 64, Depot 90.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Onorata preoţime tractuală din protopresbiteratul Reghin se convoacă prin aceasta la conferenţa preoţească anuală, care se va ţinea la 8/21 Noemvrie a. c. în biserica gr.-or. din Idicel-sat, pe lângă următorul

Program:

1. La 8 ore a. m. se va oficia serviciu divin în decursul căruia se va face sfinţirea bisericei renovate din loc, ear la finea sf. liturghii se va oficia parastas pentru odihna sufletelor reposaţilor arhierei Andreiu şi Miron şi a mecenaţilor Emanuil şi Demetriu.

2. Cu celebrarea serviciului divin şi a parastasului se însărcinează preoţii: Ioan Branea din Măierău, Mihail Brăteanu din Potoc, Ioan Duma din Săcal, Mihail Todea din Idicel-pădure, Dionisie Radu din Nadoşa-remână şi Ioan Silaghi din Idicel-sat — sub pontificarea protopopului tractual Galacteon Şagău.

3. Predica ocasională o va rosti parohul Ioan Vodă din Deda.

4. Parohul Gregoriu Nicoară din Ibăneşti va ţinea o disertaţie pentru popor cuprinzând momentele mai însemnate din viaţa şi faptele Marelui arhiereu Şagune.

5. Constituirea biroului conferenţei.

6. Discusiunea asupra modului cum s'a servit, predicat şi disertat în biserică.

7. Parohul Ioan Duma din Săcal în conţelegere cu George Căzan paroh în Filea vor avea să presinte un proiect de statute pentru cultivarea tinerimei adulte din tract.

8. Parohul Ioan Silaghi va avea a refera asupra rapoartelor anuale întrate dela singuraticii preoţi.

9. Propuneri eventuale.

10. Fixarea temelor, a predicei şi a locului pentru conferenţa din anul viitor.

Inchiderea conferenţei.

Murăş Cueşd, 30 Octomvrie 1909.

Galacteon Şagău
protop.

Poşta ultimă.

Crisa.

Prim-ministrul Wekerle a plecat eri, Joi, la Viena, unde a fost primit în audienţă la orele 2 d. a. din partea Maiestăţii Sale. Duminecă vor pleca apoi şi ceialalţi miniştri la Viena, pentrucă pe Luni e contemplată ţinerea unui consiliu de Coroană, sub prezidenţia Maiestăţii Sale. E vorba să se stabilească bine punctele de înţelegere între guvern şi Coroană, pentruca să nu se mai ivească pedeci în mersul regulat al afacerilor ţării. După consiliul de coroană va urma imediat numirea noului guvern unguresc, adecă numirea de nou a actualului guvern. Guvernul se va prezenta apoi dietei şi va cere indemnisare pe câteva luni ale anului ce vine. Dacă opoziţia nu va vota indemnisarea, va urma disolvarea dietei şi se vor face alegeri noi pentru dietă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Producţiunea teatrală aranjată de tinerimea adultă, sub conducerea învăţătorului Ioachim Preda, în 25 Octomvrie (7 Noemvrie) a. c. a avut resultat moral şi material peste toată aşteptarea.

Cu această ocasiune au binevoit a suprasolvi următorii domni: Ioachim Muntean, prot. în Agnita 3 cor., George Borzea, paroh în loc 2 cor., Eug. Muntean, paroh în Vărd, Ioan Armean, fost cantor în loc şi Botos Jánoş, notar în Bârghiş, fiecare câte 1 cor., Pavel Crişan, contabil şi Nic. Cristea, învăţător, ambii din Agnita, fiecare câte 20 fileri.

Venitul total al producţiunii a fost de 117 cor. 30 fil., spesele 69 cor. 80 fil., venitul curat menit pentru fondul parohial e deci de 47 cor. 50 fil., care sumă adăugându-se fondului esistent din 1904 s'a depus la banca „Frăţia“ din Agnita.

Venim deci şi pe această cale a esprima marinimoşilor contribuenţi, precum şi la toţi sprijinitorii acestei producţiuni, sincerile noastre mulţămiri.

Coveş, în 27 Octomvrie st. v. 1909.

George Borzea paroh. *Ioan Armean* cassier.

Teatru german.

Mâne, Sâmbătă: *Das Model*, dramă, Duminecă după ameaz: *Frau Iutta's Brautfahrt*, şi sara opereta *Der fidele Bauer*. Luni: *Das Model*, dramă.

Dacă copiii slăbesc

daţi-le atunci *Emulsiunea lui Scott* şi cu bucurie veţi vedea o imediată întoarcere spre bine, cu desvoltare puternică şi nouă viaţă pe mai departe.

Deja la destui

copii iubiţi, pentru cari părinţii numai slabe nădejdi mai aveau, a adus scăpare *Emulsiunea lui Scott*.

Emulsiunea lui Scott

e Emulsiune model, model cu privire la curăţenia părţilor ei constătătoare, uşoara mistuire şi puterea de hrană. 7 (330) 2—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Un tinăr cu pracsă

în agendele notariale află imediat aplicare în cancelaria subscrisului.
Condiţiuni favorabile.

(426) 1—3 George Popp,
notar.
Părău p. u. Sárkány.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 407—909. (423) 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Mures-Bretea**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregire dela stat.

Cererile de concurs au a se înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenţii cu ştirea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta şi predica respective celebra.

Ilia, la 31 Octomvrie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Ilia în conţelegere cu comitetul parohial.

Z. Murĕşan
adm. protopresbiteral.

Nr. 12634 Plen. 1909. [424] 1—3

CONCURS.

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1909 din **fundaţiunea „Andronic“**.

I. Pentru învăţăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1909.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In speeial au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară:

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat lc autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestrul despre sporul, ce l arată în meserie despre diliginţa şi purtarea morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1909 ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor multămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniunii de meseriaşi şi că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) sa aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile sa fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainte cel mult până la 31 Decemvrie 1909 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zădărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Consistorului arhidiecezan, ţinută la 2 Noemvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Nr. 1031/1909. [406] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a II-a (a doua)*) **Valcele** (Előpatak) staţiune balneară de primul rang în patriă, prin aceasta se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegr. Rom“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiei preoţeşti.

Doritorii de a competa la acest post vor avea a-şi aşterne rugările instruite cu documentele recerute subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis având a să prezenta cu prealabila încuviinţare a subscrisului, în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică spre a cânta, celebra sau cuvânta.

Breţcu, (Bereczk) în 20 Oct. 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. al Treiscaunelor în conţelegere cu comitetul parohial.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 508—1999 of. ppres. [405] 3—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III a **Plopiş**, protopresbiteratul Cetatea de piatră, prin aceasta se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în coala B. pentru congruă.

Cererile de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, în care timp concurenţii se pot prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta, cuvânta ori celebra după prealabila încuviinţare din partea subscrisului.

Lăpuşul ung. (Magyarlàpos) 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Cetatea de piatră în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Duma
protopop.

Nr. 559/1909. [416] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc vacant diu comuna **Sântuhalm**, protopresbiteratul Devei, se publcă concurs cu termin de 15 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

Salar 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Cu începutul anului viitor, fundamental 1000 cor. prin întregire dela stat.

Cuincuenalele să computǎ, începând dela alegerea definitivă la această şcoală.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral, având înainte de alegere concurenţii a se presenta în biserică, spre a face cunoştinţă cu poporul.

Deva, 28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Ioan Dobre
protopop.

Nr. 479/1909. (417) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a III-a **Sânbenedic** cu filia **Acoşfalău**, protopresbiteratul Murăş Oşorheiului pe baza ordinului consistorial de data 1 Septemvrie a. c. Nr. 10281 Bis. se scrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B pentru intregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrare în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi după prealabila încunoştinţare a protopresbiterului să se prezente în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Murăş-Oşorheiu 11/24 Septemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş-Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 385/1909. [404] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de classa II **Măceu**, tractul Haţegului, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B pentru congruă.

Concurenţii vor înainta cererile, instruite conform prescriselor legii subsemnatului oficiu în terminul anunţat. In acest timp, conform dispoziţiilor regulamentare, se pot prezenta în parohie pentru a cânta în biserică, respective a celebra şi cuvânta.

Haţeg, în 15/28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Haţeg în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Dr. Cornel Popescu
protopresb.

Nr. 539/1909. [407] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Noşag**, în protopresbiteratul Devei, în înţelesul ordinului consistorial dela 11 August a. c. Nr. 9460 Bis. să publică concurs cu termin de 30 de zile de zile dela prima apariţie în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor aşterne cererile concursuale, instruite conform normelor în vigoare, în terminul indicat, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi să vor prezenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică spre a cânta, predica şi eventual a celebra.

Deva, 19 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 418/1909 prot. (418) 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Sânger**, cu filia **Şaromberc**, tractul Murăş-Oşorheiu, pe basa resoluţiunii Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 26 Maiu a. c. Nr. 5854 Bis. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dele prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanţii la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrarea în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi după prealabila încunoştiinţare a protopresbiterului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturghie.

Murăş-Oşorheiu, 11/24 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăş Oşorheiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Stefan Russu
protopresbiter.

Nr. 481—1909. [410] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia **Cacova-Ierii** cu filia **Maşca** din protopresbiteratul Lupşa ce devine vacantă prin penzionarea parohului Ioan Samoilă, pe baza rezoluţiilor consistoriale Nrii 12607 Bis. 1908 şi 6552 Bis. 1909, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţesti dela stat.

Candida şi alege se pot concurenţii cu cualificaţie pentru parohiile de clasa I în lipsa acestora însă se admit şi concurenţii cu cualificaţie pentru parohiile de clasa II, cari asemenea pot concura la acest post.

Concursele înzestrate cu documentele cerute de § 17 a regulamentului pentru parohii şi eventual alte acte recomandatoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încunoştiinţare la acest oficiu — se pot înfăţişa, până în 8 zile înainte de alegere, şi înaintea alegătorilor spre a cânta, resp. a celebra şi cuvânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresaiteral al Lupşei, în conţeleeere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Nr. 224/1909. (415) 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti de curând vacante, din comunele bisericeşti **Albac** (cu 600 cor) şi **Vidra de sus**, postul II. înv. (cu 1000 cor.) şi relut de cuartir, locuinţă şi grădină, se publică concurs cu terminul 7 Nov. 1909.

Intregirea salariilor este asigurată şi cuincenale să computǎ dela începutul serviciului în aceste comune bis.

Doritorii a ocupa aceste posturi să trimită rugările concursuale cu documentele recerute la oficiul protopresbiteral gr.-or. al Câmpenilor.

Câmpeni, 27 Octomvrie 1909.

Romul Furdui
protop.

Nr. 346/1909. (409) 3—3

Concurs.

Pentru al 2-lea post de învăţător în comuna **Mag** se publică concurs cu termin de 15 zile dela întâia înştiinţare în „Telegraful Român“.

Condiţii: 1000 cor. salar, care se va plăti 100 cor. dela biserică, iar 900 cor. dela stat; cuartir în natură şi relut de grădină 20 cor.

Candidaţii să aibă desteritatea a forma şi conduce corul bisericesc în 2—3 voci.

Cererile instruite conform regulamentului şcolar se vor înainta subsemnatului oficiu protopopesc în terminul indicat mai sus.

Sălişte, 21 Octomvrie 1909.

Dr. Ioan Lupaş
adm. prot.

Nr. 661/1909. [419] 2—3

Concurs repeţit.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat în parohia rom. gr.-or. de clasa II a din **Balomir**, lângă parohul Nicolae Suciu în conformitate cu rezoluţiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat şi dotaţiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenţii au a-şi trimita cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiului protopresbiteral rom. gr.-or. al Orăştiei, având totodată datorinţa de a să presenta în comună cu prealabila încunoştiinţare a aceluia în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a şi arăta desteritatea în ritualile bisericeşti şi a să face cunoscut poporului.

Orăştie, la 31 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr -or. al Orăştiei.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 356/1909 of. pprezb. (420) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I-a **Valenii-Şomcuţii** prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computate dela prima apariţiune a acestuia în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate în coala B. pentru intregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concurenţii au să-şi înainteze rugările de concurs la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, înzestrate conform normelor în vigoare, şi au a să prezenta, pe lângă prealabila încunoştinţare a acestui oficiu, până în 8 zile înainte de alegere, la biserica parohială spre a cânta şi predica, eventual a şi celebra şi a face cunoştinţă cu poporul.

Deş, 26 Octomvrie, 1909.

Oficiul protoprezbiteral al tractului gr. or. Deş în conţelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protoprezbiter.

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 7—10

---

*) Din eroare în Nr. 115 s'a publicat cl. III.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

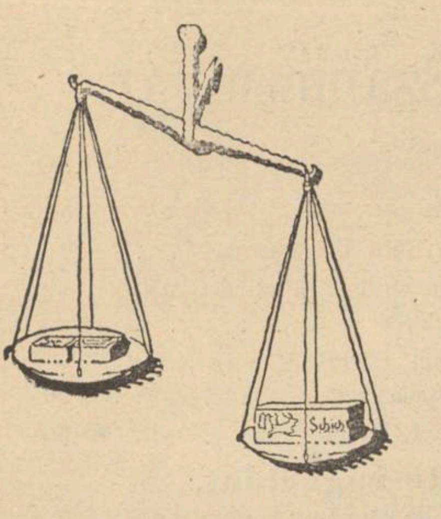

La cumpărarea și compararea săpunului e a se observa

calitatea prețul și greutatea.

Nici un săpun din lume nu e cu toate însușirile lui bune, curăţenie, putere de spălat, și eftinătate, ca săpunul

Schicht.

(394) 4—4

Nu te simți bine?

Suferi de dureri de cap, de stomah, lipsă de apetit, umflături, dureri de ficat, gălbinare, mistuire rea, sânge rău, aglomerație de sânge, leşinuri, junghiuri, încuiare etc.? Aceste rele sunt a-se reduce la stomachul bolnav. Folosiţi **Tabletele Cascaradin ale lui Örkény**, au un efect repede şi sigur. Lăudate de mii de ori. O jumătate cutie cor. 1·20, cutie întreagă cor. 2·20, prin ramburs numai dela

Farmacia-Apostolului

Budapesta, József körut 64, Depot 90.

(393) 1—5

Aduc la cunoştința Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch și vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi cină.

(408) 3-6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

Soiul de struguri Dellavare

a lui GAVRIL NAGY

e singurul a cărui plantare şi fructificare nu recere cunoştinţe speciale deosebite. Aceasta vie o poate manipula și acela, care nici când n'a mai plantat vie. La fiecare comandă se adaugă o deslușire din care oricine poate vedea cum se plantează. Manipularea constă din tăiat, curățit şi legat. O altoire, stropire sau praf de pucioasă e absolut superflu. Philoxera nu strică, mugurii şi vlăstarii nu îngheață de loc iarna. Pe un jugăr se preduce cam 35 litre vin, dintr'un mugur se produc 3—4 struguri. Aceasta e cel mai perfect soiu, care nu e a-se schimba cu altele mai proaste, cari sub acest nume se pun în comerciu. Trebue îngrijit ca fiecare sortă să se capete dela Gavril Nagy, căci singură aceasta e veritabilă. Strugurii Dellavare ai lui Gavril Nagy dau un vin de prima calitate, dulce şi tare, plăcut la gust şi se vinde în preț duplu decât celelalte vinuri. De probă trimit oricui o sticlă de probă cu 1 cor. — Trimit fiecărui, care îmi comunică adresa, gratuit și franco catalog ilustrat cu descriere amănunțită despre strugurii Dellavare, cu fotografie colorată, vidimată de oficiul notariali şi încă 40 ilustrațiuni în text. Cereţi astăzi încă acest catolog bogat, care dă deslușiri amănunțite despre altoirea şi plantarea viei.

GABRIL NAGY mare posesor de vii în Kól (Ungaria).

Staţiune de poştă, telegraf şi telefon.

Corespondență în limba maghiară, germană, croată, sârbă şi română.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 18—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Viță de vie altoită

americană lifereazā în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 13—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 12—52

Clopotele găurite

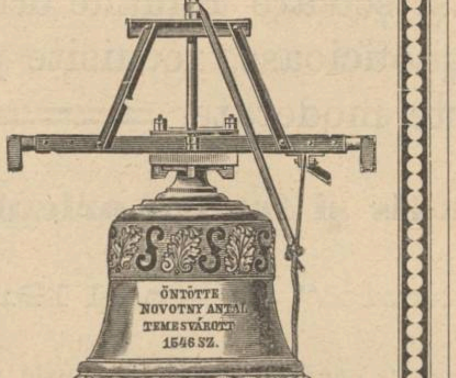

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

! ! !

Am onoare a aduce la cunoştinţa publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea şi restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle.**

Mulţămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez

cu deosebită stimă

Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.

(364) 7 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

☞ Aviz! ☜

Subscrisul primește **Transporturi** cu carul de mobile şi camionul, precum şi **tot felul de expediţiune,** cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

☞ Casele ☜

din Str. Honterus Nr. 2 şi Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat! Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.

(382) 10

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răgușală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 9—26

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

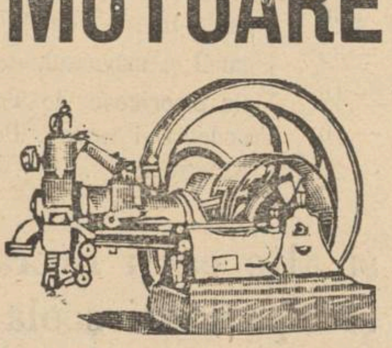

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. . . . . Condiţii de plată favorabile.

(329) 7—20

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud . .	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş . .	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor .	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus .	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T. . . .	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop . . .	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos . . .	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc . .	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus .	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu .	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influinţa mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar . .	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu .	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni . .	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	— 20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor . . .	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan . . . , .	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvè	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea către fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul . . .	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul . .	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul . .	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·26
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată . .	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul nnui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentrn desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul nnui esemplar broşurat . .	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate . . .	8 —
100 esemplare legate . . .	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat. . .	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr. 1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„ 2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul . . .	—.12
„ 3. Insurătoarea soarelui	—.12
„ 4. Fiiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zina munţilor	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„ 8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„ 9. Fiiul oii, basm	—.12
„ 10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„ 2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte .	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act .	—.20
„ 5 Discreţie fără voie. Comedie într'un act .	—.20
„ 6. Crescătorul. Comedie într'un act . . .	—.20
„ 7. Otrava femeiască. Comedie într'un act .	—.20
„ 8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„ 9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„ 10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act .	— 20
„ 11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr. 1. Pe neaşteptate	—·08
„ 2. Pentru ce-am ràmas flăcău bătrân .	—·16
„ 3. La anul nou	—·08
„ 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut .	—·08
„ 5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis şi franco oricui. (399) 4—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustrațiuni.

Prețul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin poștă

Cărţile sus notate se pot comandà şi dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Nr. 122 Sibiiu, Marţi 10/23 Noemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Consiliul de Coroană.

Sibiiu, 22 Noemvrie n.

Nu astăzi, cum spuneam în numărul trecut, ci mâne, Marţi, se ţine la Viena consiliul de Coroană, sub presidenţia Maiestăţii Sale şi cu participarea tuturor ministrilor ungari. Natural, că toate cercurile politice privesc cu mare interes la acest consiliu de Coroană, care poate să ne aducă resolvarea crisei ungare, dar poate să şi amâne resolvarea ei pe vreme mai lungă, după cum adecă va succede, ori nu va succede înţălegerea între Coroană şi ministrii ţării noastre.

Se ştie, că guvernul era hotărât să rămână la postul seu numai dacă i se fac anumite concesiuni, cu cari să poată păşi în faţa alegătorilor, în casul că se va ivi necesitatea de a se ordona şi săvârşi alegeri noi pentru dietă, pentrucă păşind cu mâna goală în faţa ţării, uşor îi se poate întâmpla să iese bătut din alegeri. Coroana iarăşi stă pe punctul cunoscut şi foarte corect de vedere, că pentruca guvernul şi majoritatea parlamentară să-şi împlinească datorinţele la cari s'a angajat înainte cu trei ani şi jumătate, nu e nici o trebuinţă de concesiuni noi. Consiliul de Coroană de mâne va avea deci să aducă aceste două puncte de vedere mai aproape unul de altul şi să găsască modalitatea resolvării pacinice a crizei ungare, care se poate lăuda acum cu un trecut de peste şapte luni.

Ziare bine informate ne spun, că din partea cercurilor conducătoare s'au făcut toate reducerile posibile în privinţa pretensiunilor „naţionale“ maghiare, şi că acest minim a fost trecut într'un memorand, care a fost înaintat Maiestăţii Sale. E foarte cu putinţă deci, că consiliul de Coroană să se ocupe mâne cu punctele din acest memorand, stabilindu-să, că ce poate fi dat din partea Coroanei şi ce nu poate să fie dat guvernului unguresc.

In acest memorand, după destăinuirile făcute în coloanele ziarului vienez *„Neues Wiener Tageblatt“*, s'ar cuprinde pe scurt următoarele:

In chestia băncii resolvarea să se facă numai pe calea înţelegerii între cele două guverne, cari au să se pronunţe asupra rugării băncii austro-ungare de a i se prelungi privilegiul. Guvernul maghiar îşi dă învoirea, ca prelungirea să se facă, dar cere, ca rebonificare, începerea plătirilor în numărar. Guvernul austriac se declară gata a întra în pertractări cu guvernul unguresc în privinţa aceasta. Guvernul maghiar poate acorda o prelungire numai până la anul 1917, iar cel austriac doreşte prelungirea până la anul 1920. Intre cele două guverne să se înceapă deci *pertractări*, pentru a să putea ajunge la înţelegere.

Cu privire la *sarcinile comune*, punctul de vedere al guvernului unguresc e acela, că cheltuelile de fapt făcute au să fie votate. (Aci să înţeleg mai ales cheltuelile cu adnexarea provinciilor ocupate: Bosnia şi Herţegovina). Dar cheltuelile cerute pentru viitor, nu pot fi acordate fără anumite recompensaţiuni, în privinţa cărora au să se înceapă *pertractările.*

In chestiile militare părerea guvernului unguresc este aceea, că ele trebuesc resolvate, căci altcum ţara nu poate primi asupra sa sarcini noi şi datorinţe noi. Doreşte deci resolvarea lor finală, pentruca în anul viitor să nu se nască conflict nou între Coroană şi parlamentul unguresc. Dar Coroana nu e aplicată să facă concesiuni în chestiile militare, nici în măsura în care le-a cerut contele Andrássy, care fără nici o concesiune nu e în stare să primească misiune dela Coroană. In luptele electorale, faţă de banca independentă a lui Justh, guvernul numai aşa ar putea deci să între, dacă ar putea să-şi pună în program cel puţin *serviciul militar de doi ani.*

*

Dacă sunt esacte lucrurile acestea, scoase din numitul ziar vienez, apoi cu adevărat guvernul şi-a redus la *minimul posibil* pretensiunile faţă de Coroană. Se poate spune, că nu mai cere aproape nimic, căci *pertractările* dorite în privinţa resolvării chestiei cu banca şi a recompensărilor ce vor fi de dat la timpul său nu conţin nici un obligament pentru Coroană, iar serviciul de doi ani e luat de mult în programul guvernului nostru militar, deci poate să fie trecut şi în programul guvernului unguresc. Astfel apoi pot să aibă dreptate cei ce presupun, că după consiliul de Coroană de mâne are să urmeze numai decât numirea de nou a guvernului unguresc, pus, nu sub prezidenţia contelui *Andrássy*, cum se svonise, ci iarăşi sub a dlui *Wekerle.* Putem prevesti însă, că nu va avea zile bune şi liniştite, căci în dietă îl aşteptă o opoziţie puternică, cu care grea luptă va avea să poarte!

Hotărârea preaînaltă.

Am dat în numărul trecut în întregime decisiunea preaînaltă, prin care vine anulat un conclus al congresului nostru naţional-bisericesc, întrunit în luna trecută aici în Sibiiu, anume, conclusul adus în unanimitate în chestia catehisării.

Aflându ne în faţa unui act maiestatic, nu l-am comentat în numărul trecut, şi nu-l comentăm nici de astădată, ci aşteptăm să se pronunţe asupra lui forul competent al bisericii noastre, *consistorul mitropolitan*, care va fi convocat în curând în scopul acesta la Sibiiu, iar despre hotărârile pe cari le va lua consistorul mitropolitan, vom pune numai decât în cunoştinţă pe cetitorii ziarului nostru.

Spre orientarea şi informarea publicului nostru cetitor ţinem însă de necesar, să comunicăm părerile celorlalte ziare româneşti dela noi, alarmate toate de acest atac neaşteptat, care a fost îndreptat în contra autonomiei bisericei noastre. Spicuim deci din ele următoarele:

„Tribuna“ din Arad critică cu asprime procedura ministrului de culte şi instrucţiune publică (în numărul 239), răsturnând motivele „acestei infamii“, care:

„mai mult decât meritul noutăţii are gravitatea, că implică acum şi Coroana, inducându o vădit în eroare şi seducându-o într'o acţiune contra bisericii noastre, care stă pe un temeiu, de pe care nu esistă putere lumească să o facă să păşească în lături în abisul ce i se deschide.

Guvernul tot nu-şi ajunge scopul, căci rescriptul în chestie nimiceşte numai un conclus al congresului, însă atât şi nimic mai mult! Dar hotărârea congresului era mai mult o sancţiune, o ratificare a oprelişte date deja mai înainte de jurisdicţiunea spirituală şi canonică a bisericii, de sinodul episcopesc în chestiunea aceasta de ordin mai ales spiritual a bisericii.

Aceasta prin urmare nu să schimbă, nu este în puterea nimărui să o schimbe, fiindcă este un sacrament, o sfinţenie, aceiaş, pentu care au suferit sfinţii părinţi mucenicie. Ea însă poate duce la grave conflicte şi la sguduirea autonomiei noastre bisericeşti, dacă nu se va găsi calea prin care să se arete Coroanei, că este victima unei formale înşelăciuni, unei curate trageri pe sfoară, în scopuri străine de orice interes, afară de interesul meschin şi mizerabil al celor ce au zămislit-o“.

„Lupta“ scrie în numărul în care a publicat încunoştiinţarea ministrului de culte, apărut în monitorul oficial, despre întâmplata anulare a conclusului congresual, următoarele: „Biserica noastră, credinţa şi legea noastră, una este şi nestrămutată, şi numai una poate fi hotărârea ei, nainte sau după — „fapte împlinite“.

Şi nu vom putea socoti nici odată fapta lui Apponyi drept fapta lui Francisc Iosif I. Şi cu asta ar vrea să ne sperie guvernul. Căci dacă ne-am afla în faţa unei fapte a Majestăţii Sale împăratului, atunci am fi nevoiţi să întrebăm, dacă Maiestatea Sa a ajuns la bătrâneţe să nimicească ce a sancţionat în tinereţe?

Dar şi atunci, şi în faţa voinţei unui domnitor, ar trebui să răspundem, că una este legea noastră, precum unul este Dumnezeul nostu, şi *nu cunoaştem domnitor împotriva lui Dumnezeu!*“

In două numere consecative (197 şi 198) ziariul *„Lupta“* se ocupă apoi la loc de frunte cu analisarea şi combaterea *motivelor*, cari au provocat hotărârea preaînaltă, şi ajunge la conclusia următoare:

„E lucru juridiceşte lămurit, că dreptatea e pe partea noastră.

FOIŞOARĂ.

Invăţătură Theologicească

despre năravurile şi detoriile oamenilor creştini. Pentru trebuinţa Candidaţilor de Preoţie Ne-Uniţi. Acum întâia oară tipărită cu Blagoslovenia Preaosfinţii sale Domnului Vasilie Moga, Episcopul de Legea Grecească Ne-Unită din Ardeal. Sibiiu, în Tipografia lui Ioan Bart. 1820.

Sub titlul acesta, reprodus complet, există o carte românească, despre care puţini vor avea cunoştinţă. De aceea îmi ţin de datorinţă a o descrie în câteva cuvinte, pentru ca să atrag şi atenţiunea celor competenţi asupra ei.

Cartea, de format octav ordinar, e tipărită cu litere cirile semi-mărunte, având cu totul 490 de pagini. Pe foaia 1. se cuprinde titlul reprodus mai sus, iar pe dosul titlului mottul: De vreai să întri în viaţă, ţine Poruncile. Mateiu Cap 19 Stih 17. Pe 4 foi nepaginate, ce urmează se cuprinde: Scara, sau cuprinderea lucrurilor, iar pe foaia următoare, deasemenea nepaginată, cuprinsul dela Partea I. care se estinde pe 100 de pagini. Urmează iar două foi nepaginate, cu cuprinsul pe scurt a Părţii II. ce se estinde pe 308 pagini. In fine urmează două foi iar nepaginate cu cuprinsul pe scurt a Părţii III. care se estinde pe 36 de pagini, şi se inchee cu Spiţele rudeniilor de sânge, de cuscrie şi de botez, pe 21 pagini şi cu două foi nepaginate cu Arătarea şi îndreptarea greşealelor.

Cartea este deci împărţită în trei părţi, părţile în capete şi capetele în paragrafi, cu esceptiunea părţii a doua, care mai întâi este împărţită în încheeturi şi apoi în capete şi paragrafi. De însemnat, că atât paragrafii în capete, cât şi capetele în încheeturi, respective în părţi au numerotaţie separată, prin ce se îngreunează foarte mult căutarea singuraticelor paragrafi, mai având şi părţile paginatură separată, fără de a se indica pe pagini numărul părţii respective.

Tipariul e legibil uşor şi formatul cărţii plăcut.

Atâta în privinţa tehnică a cărţii. Iar în privinţa cuprinsului, materialul se împarte în chipul următoriu:

Partea I. Mainainte gătiri, şi temeiuri a Moralului peste tot, şi a Moralului creştinesc de oseb.

Cap I. Despre Moral preste tot (§. 1—15; pag. 1—44).

Cap II. Despre Moralul creştinesc de osebi (§. 1—10; pag. 56—75).

Cap. III. Despre Statul moralicesc al omului (§. 1—12; pag. 77—96).

Partea II. Moralul creştinesc.

Inchietura I. Despre datoriile către Dumnezeu (§. 1—2; pag. 1—3).

Cap I. Cinstirea lui Dumnezeu dinlăuntru (§. 1—20; pag. 6—54).

Cap II. Cinstirea lui Dumnezeu dinafară (§. 1—6; pag. 57—87).

Inchietura II. Datoriile către noi.

Cap I. Simţirile drepte către noi (§. 1—2; pag. 92—101).

Cap II. Dreapta purtare dinafară către noi înşine (§. 1—11; pag. 106—171).

Inchietura III. Datoriile către de aproapele (pag. 182).

Cap I. Simţirile drepte către alţi oameni (§. 1—6; pag. 183—203).

Cap II. Dreapta purtare dinafară către alţi preste tot (§. 1—7; pag. 206—257).

Cap III. Cuviincioasa purtare dinafară către alţi deosebi, sau Datoriile însoţirilor (§. 1—6; pag. 270—301).

Partea III. Invăţătura despre mijloacele spre Vârtute.

Cap. I. Mijlocirile Vârtuţii mincinoasă (§ 1—3, pag. 1—7).

Cap. II. Mijlocirile spre Vârtute adevărate (§. 1—7, pag. 9—29).

Numerii paginilor arată aci locul unde se află titlul paragrafilor, pe cari însă nu i-am reprodus.

Scopul cărţii se arată în titlu şi e de regretat, că nu se arată şi autorul ei. In tot casul, autorul acestei cărţi a fost un bărbat cu frumoase cunoştinţe teologice, căci vastul material e bine împărţit, frumos predat, într'o limbă curat românească şi pe multe locuri într'un stil avântat, aşa că samănă a predică bine pregătită.

Fericitul director seminarial Ioan Hania zice în I. Programă a institutului nostru teol. ped. din Sibiiu pro 1884/5, că Ioan Moga, absolvent de cursul teologic de patru ani la universitatea din Viena, bărbat erudit, rutinat şi bine cunoscător de limba latină, la 5 Decemvrie 1816 a fost numit de episcopul Vasile Moga de profesor la institutul clerical din Sibiiu, care în cursul teologic de 6 luni propunea în trei luni un tractat scurt din teologia dogmatică şi în alte trei luni un *tractat din teologia morală,* fiind singurul profesor la institut, apoi stâlpul, autoritatea şi puterea spirituală, în jurul căruia se învârteau toate afacerile administrative mai de însemnătate ale episcopiei pe timpul unchiului său episcopul Vasile Moga. El a fost totodată şi protopop al tractului Sibiiu I. şi asesor consistorial, demisionând din profesură la 10 Decemvrie 1848, dupăce căpătase cele mai multe voturi la alegerea de episcop în anul 1847.

Se poate deci, că autorul acestui manual de şcoală pentru candidaţii nostri de preoţie din acele vremuri (1820), când a apărut cartea şi cei următori până la anul 1855, când fericitul Şaguna a retipărit teologia morală, a fost profesorul, pro-

Acum stăm în fața unui act emanat din cabinetul Maj. Sale, a Monarhului.

Ce este de făcut?

Este de făcut aceeace s'a făcut şi de altă dată, în asemenea cazuri.

Nu este cazul acesta nici izolat, nici fără precedent.

Autoritatea competentă să facă arătare la cabinetul Majestății Sale, că motivarea făcută de ministrul Apponyi este contrară legilor pozitive, și ca atare este numai o pretențiune vexatorie.

Trebue să se declare simplu şi hotărât, că în afacerile învățământului religios, în materia, cât și ce priveşte limba, dreptul hierarhic al bisericei gr. or. române din Ungaria *e un drept suveran, de origine dumnezeească şi la acest drept nu să poate atinge nici o autoritate omenească pământeană.*

In sfârşit ordinațiunea ilegală a ministrului Apponyi e pur şi simplu inexecutabilă".

„*Gazeta Transilvaniei*" în prim-articolul din numărul 241 nu aproabă pe cei ce zic, că avem datorința să apelăm *dela regele rău informat la regele bine informat,* — fiindcă pe calea aceasta nu vom ajunge la nici un resultat mulțămitor. Mântuirea e de aşteptat din altă parte. Eată din care:

„..Un novum, o dureroasă surprindere ar fi pentru noi când am vedea, că acei dela cari atârnă în rândul întâi chestia aceasta delicată — *catiheții!* — s'ar lăsa intimidați!

Ce sunt circularele consistoarelor, şi ce sunt hotărârile congresului! Ce sunt chiar şi argumentațiile solide, că e absurd a anula o „hotărâre nepromulgată"! Toate, toate sunt curate forme! Nu de ele îşi va sparge capul ministrul, fără îndoială, — ci de inimile de bărbat şi de Român ale catiheților noştri!!

Aşa cum noi nu avem putere să-i pedepsim pe catiheți (de ce ne-am face iluzii?) dacă ei ar voi să asculte de ministru, şi acesta i-ar lua în apărare, tot aşa nu va avea putere ministrul să-i pedepsească, *dacă ei vor voi să asculte de noi şi de conştiința lor proprie, chiar şi dacă consistoriul le-ar porunci să sădească în limbă şi metodă maghiară credința creştinească în inimile copiilor!*

In voi ni-e toată nădejdea, catiheți români! In sufletele voastre de bărbați şi de Români. Căci „hotărârea preaînaltă", fie oricât de grațioasă, indefinitiv pentru noi tot nu e altceva decât o anulare".

„*Țara Noastră*" spune cum ministrul a cerut pe cale telegrafică conclusul nepromulgat şi neautenticat al congresului şi l-a aşternut Maiestății Sale cu propunerea să-l anuleze ca ilegal, iar preagrațiosul nostru monarh, cu mâna cu care ne-a dat drepturile autonome în biserică a subscris sentința de moarte a bisericei noastre, la 11 Noemvrie, — şi termină astfel:

„Oare aceasta e răsplata fidelității noastre manifestate de veacuri față de tronul şi dinastia Habsburgilor?

Dar să nu ne punem astfel de întrebări, căci răspunsul ce l-am da în momentele primei suprinderi ar putea fi şi pripit şi neprecaut, şi păgubitor pentru poporul nostru, ca şi pentru dinastie. Să ne impunem cea mai mare linişte sufletească, însă să nu ne oprim la drumul de jumătate. Bărbăteşte să cerem să nise respecte drepturile şi să cerem până atunci, pânăce ni se va face dreptate, căci dreptatea e pe partea noastră, este sancționată în legile țării şi nu ni-o poate răpi nimenea, dacă de bună voe noi nu o dăm. Să mergem înaintea tronului rău informat — la regele mai bine informat — şi să demascăm toate uneltirile iezuiților, cari dau năvală contra limbei noastre".

„*Drapelul*" vorbeşte cu reserve despre preaînalta hotărâre, şi constată, că procedura ministrului se caracterisează pe sine însaşi, încât nu are trebuință de comentar. „Evident, că pe calea aceasta nu să delătură, ci să agravează conflictul acut dintre biserică şi guvern".

„*Libertatea*" din Orăştie scrie între altele următoarele în chestia aceasta:

...„Adecă e declarat un fel de răsboiu de sdrobire zidurilor de apărare cu cari sunt îngrădite bisericile române!

Nu facem prorocii. Nu arătăm, care ar fi părerea noastră în fața acestei năpraznice păşiri a celui mai volnic ministru, că bine ştim că cei puşi la conducerea bisericilor române, înşişi mult şi greu se gândesc şi chibzuesc, că ce e de făcut față cu acest neaşteptat atac, care deschide asupra bisericilor noastre gura peşterii, din care isvorăsc toate vânturile turbate! Că dacă politica ticăloasă isbuteşte a ne îndoi în acest punct, urma-va un povoiu întreg de pustiiri, una după alta, în câmpul pe care-s sămănate şi rodesc drepturile bisericii române!

De ne învoim la asta: ne cere ca mâne să băgăm limba ungurească în seminarele teologice, ca să aibă unde învăța viitorii preoți a propune religia şi ungureşte! Iar după asta îți cere folosirea acelei învățături încolo în viață: ca catehet, ca preot, ca păstor al poporului. Rând pe rând va prigoni dreptul şi folosința limbii române, până o va da scoasă afară din casa proprie!

De aceea vremile grele scot la iveală pe bărbații cu suflete mari! Vremurile acestea grele se scoată la iveală şi pe bărbații nostri mari, dacă sunt printre arhiereii nostri şi sfetnicii lor.

Adune-se de nou la sfat. Şi din inimile lor mari, isvorască hotărâri mari întru apărarea drepturilor limbei noastre, atât de greu primejduite, — şi fie siguri că tot poporul român cu ei va fi, pe tot poporul putea-se vor răzima!"

„*Gazeta de Dumineca*" comentează actul preaînalt după cum urmează:

„Porunca aceasta va străbate ca fulgerul în sufletul românilor de pretutindenea şi — în pripa mare — nici nu ştim că ce măsuri vor lua bisericile noastre în aceasta privință.... Una însă o ştim hotărât, că: românul totdeauna a fost, şi astăzi încă este, cel mai supus şi mai ascultător popor. El cinsteşte, mai mult decât oricine, *legea şi poruncile mai înalte....* Va cinsti şi se va supune şi acestei porunci, deşi îi sângeră inima de durere când i se porunceşte a-şi zice sfintele rugăciuni în limbă străină, dar se va întreba fiecare: Suntem noi „stâlpii Vienei"?! — cum ne numea, nu de mult, Reichspost".

Din România.

Convocarea corpurilor legiuitoare. Corpurile legiuitoare române sunt convocate prin decret regal pe 15/28 Noemvrie, în sesiune ordinară la Bucureşti.

---

topopul şi asesorul consistorial I. Moga, după care şi fericitul Şaguna poate a retipărit manualul din 1855.

*

Mai reproduc acum întocmai câteva notițe din protocolul deosebit al protopresbiteratului Dej din anii 1800—1854, referitoare la institutul nostru clerical de pe vremea episcopului Vasile Moga.

Anul 1816 nr 10. Sub nr. Gubr. 802. sze poruntseste Inneltzata Curte hoterand si prin Crejeszkul Guber. trimitzindusze D. Episcop al nosztru cu aszte porunke, fiind enpertesit, pre kum en tot szatul sze fije cantor, şi Daszkel, sze envetze pruntsi, si pruntsele, si sze fije szkutit de toate podvoadele, si Contributiile, si 4 Tineri quari vor envetza Schoalele toate sze sze trimitze la fundatzie la Betsi si sze de din Kemare 15120 (fl.) qua sze sze reditse Seminarium en Sibiii de 24 Tineri, unde sze fie si residentia Episcopiaszke, si sze sze reditse 6 Schoale en Angarie.

Anul 1819. Nr. 2.) Sub Nr. Epis. 68 sze poruntseste, qua sze sze fake pomeniri la Sz. Presztol pentru Exelentia Sa D. Mitropolit al nosztru Stephan Stratimirovits, quare au csinsztit spre redikarja Seminariumului 100 de Galbeni.

Anul 1831. Nr. 2.) Sub Nr. Epis. 154 sze arate qua murind Preotul şi Preoteasza din Feldiora, Dimitrie Martinovits si Preoteasza Braendusa au deruit o Livadie frumoasze pe sama Seminariumului, entru pomenire vetsnike, pentru atseja Preoti szele szkrije numele si szei pomeneaszke la Sz. Liturgie, si Norodului enke sze arate atsaszta vrednike de pomenire fapte.

Annul 1835. Nr. 3.) Milosztive Porunke Episcopiaszke pentru adjutoriul a fatse Beszerike la Keszile Seminariumului.

Comentariile sunt de prisos, căci aşa scriu şi azi cei ce n'au cercetat nici odată şcoală română, ci numai maghiară. Protocolul acesta a fost compus şi scris prin anii 1840 de nameznicul protopopesc *Ioan Bodea*, fost protopop al Solnocului, azi Dej, repausat în anul 1880. Mai târziu l-a continuat cu ortografie română, iar până atunci l-a scris cu ortografie maghiară, în urma unui ordin dela guvernul unguresc, precum am auzit ori cetit undeva.

Gherla, 10/23 Octomvrie 1909.

Gavriil Hango
preot.

Vorbe înțelepte.

Precum apa, fie ori cât de curată, nu poate să albiască haina neagră, aşa nici învățătura cea bună, nu poate să schimbe firea rea a omului.

Academia și aniversarea căsătoriei suveranilor români. Din incidentul împlinirii a 40 de ani dela căsătoria suveranilor români, Academia Română din Bucureşti a trimis din şedința de Vineri următoarea telegramă, Maiestatei Sale Regelui Carol la Sinaia:

„Academia Română, pătrunsă de recunoştință pentru bunăvoința şi sprijinul ce totdeauna a găsit la Maiestățile Voastre, se foloseşte de ocasiunea sărbării zilei luminoase de astăzi spre a depune prea respectoasele ei omagii împreunate cu urările cele mai vii ca Dumnezeu să dăruiască încă mulți ani buni de viață auguştilor suverani pentru binele şi înălțarea patriei". Prezidentul Academiei: A. *Saligny.*

La această telegramă Maiestatea Sa Regele a binevoit a răspunde telegrafic următoarele:

„Regina şi Eu mulțămim din fundul inimii pentru călduroasele urări ce Academia ne esprimă, cu ocasia acelei de a 40 a aniversară a căsătoriei noastre, urări pe cari le-am primit cu cea mai vie bucurie". *Carol.*

Din protopresbiterate.

Conferența preoțească din tractul Geoagiu.

— 14 Noemvrie n.

Deşi cam târziu, dar totuşi nu în ceasul al 11 lea, doresc a descrie decursul conferenței preoțeşti din tractul Geoagiu, ținută la 8/21 Octomvrie a. c. în Geoagiul-de-jos.

A fost prima conferență, ținută sub conducerea primului şef tractual, a dlui protopresbiter Ioan *Popovici.*

Inceputul s'a făcut ca de obiceiu cu celebrarea liturgiei şi invocarea duhului sfânt.

Au celebrat preoții *Andrei* din Bozeş şi *Armean* din Homorod. Al treilea preot, care era însărcinat cu celebrarea, a sosit prea târziu, deşi era cel mai aproape de centru.

La finea liturgiei părintele *Armean,* a ținut o predică succeasă, vorbind despre lene şi despre timpul petrecut de popor numai în poveşti şi vorbe inutile.

S'a început apoi îndată conferența tot în biserică, prin cuvântul de deschidere al prezidentului. Intreaga conferență a rămas adânc impresionată de cuvintele blânde ale noului şef, care a făcut impresia, că în persoana dsale vrednic şi bun conducător ni-am ales.

In numele preoțimii răspunde părintele *Todea,* dorindu-i tărie sufletească şi trupească întru conducerea la limanul dorit al tractului nostru.

Avându-se în vedere, că ne aflam în prima conferență tractuală, sub primul şef tractual, se trimite Escelenției Sale I. P. S. domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan* o telegramă omagială din plenul conferenței.

Se întră apoi în obiectele puse la rând. La apelul nominal răspund 27 preoți, lipsesc 3, din acestia doi scuzați.

Discuția asupra serviciului divin se încheie cu constatarea, că a fost întru toate corect săvârşit.

Urmează părintele *Maniu* din Băcăinți, cu un tractat asupra diferitelor afaceri administrative preoțeşti. Tractatul a fost bine reuşit. Pentru a-l mai completa şi a aduce şi cazuri concrete ca modele s'a relegat însă autorului spre a-l prezenta din nou la proxima conferență preoțească.

Se dă cuvântul părintelui N. *Todea* din Almaş, care ceteşte o conferență frumoasă asupra diferitelor sisteme de cură naturală.

Ca unul, care deja de timp îndelungat a practicat lucrul acesta, vorbeşte cu cunoştință în causă, şi trece sub privirea ascultătorilor desvoltarea deosebitelor metode ale curei naturale, vorbind despre întemeietorii şi representanții mai renumiți ai acestui sistem.

Inşiră causele cari contribue foarte mult la naşterea atâtor boale, şi indică în special prin cari aplicări pot fi tămăduite morburile cele mai cunoscute.

Conferența părintelui *Todea* a făcut bună impresie şi ar fi de dorit ca să fie şi publicată, pentrucă din o singură cetire prea puțin ne poate rămânea în memorie.

A urmat la rând desbaterea asupra înființării unei reuniuni tractuale de înmormântare şi s'a decis cu mare însuflețire ca ideea trup să se facă.

Tot astfel pentru înființarea unui cor tractual s'au înştiințat mai mulți preoți.

După cetirea unor circulare, coroana acestei conferențe s'a pus prin conclusul primit unanim, ca din incidentul centenarului marelui arhiereu *Şaguna* să se înființeze un fond pentru trebuințele protopresbiteratului cu numirea *fondul Şaguna,* la care fiecare preot să contribue cu 10 cor. Propunerea a fost a părintelui Păltinean din Rapolt.

S'au împărțit apoi unele teme pentru conferența anului viitor.

Terminate toate obiectele, şeful tractual doreşte ca şi în viitor să se lucre cu zel şi plăcere pentru perfecționarea tot mai mult a preoților în privința oficiului lor atât de însemnat, şi declară prima conferență de încheiată. Il întimpină urale de: „Să trăiască!" *Ego.*

Corespondență.

Intâmplări din părțile Branului.

Prea onorate Domnule Redactor! Binevoiți a da loc în prețuitul nostru jurnal „*Telegraful Român*" următoarelor informațiuni:

Cu permisiunea On. Redacțiuni voesc a istorisi unele întâmplări neplăcute din părțile noastre ale Branului.

Branul are 11 comune, cu numirile lor deosebite, iar toate acestea sub numele colectiv „*Bran*". Comunele Branului sunt împrăştiate pe dealuri şi văi. Casele sunt situate la depărtări mai mici sau mai mari unele de altele. Locuitorii au fost economi, mai ales de oi, oarecând târlaşi mari, cari iernau turmele în insulele Dunării, prin România, iar vara le aduceau la munte, tot în România, pe lângă frontieră. De câteva decenii economia aceasta a decăzut cu totul, abia de mai sunt în tot Branul 4—5 târle de câte 1—2000 oi.

Partea cea mai mare din locuitori îşi câştigă acum hrana de toate zilele muncind din greu în pădurile de dincolo de graniță, căci economia de vite dimprejurul casei de un timp nu mai poate susținea pe bieții oameni, mai ales decând cu oprirea vitelor de a nu mai păşuna vara în munții României, unde păşunatul pe 4 luni costa cel mult 5 coroane, iar vitele se hrăneau bine şi productele lor erau în abundanță.

Astăzi oamenii vărează vitele prin munții noştri, pe un preț de 5 ori mai mare, şi în schimb vitele se hrănesc mizerabil şi productele lor sunt de tot neînsemnate. Astăzi prețul lor e foarte mic aşa că o vacă bună abia să vinde cu 20—30 coroane şi o oae cu 4—6 coroane, iar sârmanii oameni le vând, că nutreț e puțin, de tot puțin.

Fiind locul la noi muntos, oamenii nu pot transporta gunoiul pe el de acasă, iar fără gunoiu nu să fac nici bucate, nici earbă. Astfel sunt siliți a-şi face pe dealuri adăposturi, aşa numite „odăi", ca să țină vitele — dupăce coboară din munți — acolo la păşune şi peste iarnă, până gată nutrețul.

Odăile sunt din bârne de brad, încheiate bine la olaltă, solid lucrate cu coperişe bune de şindile, podite cu scânduri pe sus şi pe jos, având uşi bine încuiate, astfel că în cea mai mare siguranță petreceau vitele sub îngrijirea păstorilor toată iarna. Aveau ce e drept colindători, mai ales noaptea destui lupi flămânzi, cari însă îşi lingeau buzele, neputând pătrunde înlăuntru.

Intâmplări fioroase însă am fost nenorociți a îndura în zilele acestea. Abia le-am dat crezământ la prima auzire. Un urs mare adecă în noaptea de 30 Oct v. a spart odaia locuitorului din Simon, Emilian Eftiu, mâncându-i o vacă de toată frumusețea. Ear în 3 Noemvrie v. am fost martor ocular, cum tot ursul a năvălit în odaia vecinului meu Moise Cojanu, neputând altfel, prin coperiş, rupând şindila, lații şi caprele, — cari erau svârlite la distanță, şi apoi podul, s'a scoborât înlăuntru, unde spărgând un vițel de un an i-a scos intestinele şi scoțindu-l tot pe deasupra afară l-a mâncat jumătate, apoi iarăş a întrat, a omorât o vacă şi alta deslegându-să se vede că s'a luptat cu el, căci e tot rană, ba chiar aşa de sfârticată de i se vede înlăuntru, încât era gata de moarte.

Aud iarăş, că tot asemenea scena s'au mai întâmplat încă în 3—4 odăi ale unor locuitori din vecina comună Cheia.

Eu zic, că aceste dihănii spurcate s'au înmulțit peste măsură din causa oprirei armelor şi a vânatului, şi dacă acestea nu se vor slobozi, vom fi amenințați a primi ca pe nişte oaspeți fioroşi şi pe la casele noastre.

Acest fel de întâmplări spun şi cei mai bătrâni nu s'au mai ivit nici odată pe la noi.

Mulțămindu vă de ospitalitate, sunt al D-voastre stimător:

Şimon în 3 Noemvrie 1909.

Ioan Moşoiu
paroh.

NOUTĂŢI.

Alegerea dela Caransebeş. Inaltpreasfinţitul Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a numit mandatar mitropolitan, pentru conducerea alegerii de episcop dela Caransebeş pe Preacuvioşia sa Arhimandritul *Filaret Musta*, vicariul văduvitei dieceze.

*

Episcopii catolici din ţara întreagă s'au adunat la Budapesta, ca să discute în chestiunea congruei şi a autonomiei bisericeşti. Biserica română gr.-cat. a fost reprezentată de mitropolitul Dr. V. Mihali si de episcopii Dr. D. Radu şi Dr. V. Hossu.

*

In loc de cunună. Dl *Dr. Liviu de Lemény*, advocat în Sibiiu, cu prilejul înmormântării neuitatului său frate Pompiliu de Lemény, advocat în Săcele, a făcut în locul unei cununi o *dăruire de 100 coroane* pentru clădirea şcolii române ort. din Satulung.

*

Dl Victor Fincu, controlor consistorial şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică, dăruind fondului cultural arhidiecezan suma de 10 coroane.

*

Sfinţirea bisericii din Mălăeşti. In 18/31 Octomvrie s'a făcut sfinţirea bisericii din comuna Mălăeşti, tractul Haţegului, în presenţa unui număr foarte frumos de popor, din comună şi din satele învecinate. Actul sfinţirii l-a săvârşit dl protopresbiter tractual, *Dr. Cornel Popescu*, ca mandatar al Escelenţiei Sale, Domnului Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan*, asistat de şase preoţi. Biserica a fost ridicată întreagă pe cheltuiala bunului creştin *Mihaiu Bal*, cu soţia *Anica*, şi a fiilor sei *Iosif* cu soţia *Marişca*, şi *Jgi* cu soţia *Jiugea*. A vorbit protopresbiterul Dr. *Popescu*, parohul local Ioachim *Cerbicean*, şi ziditorul bisericii Iosif *Bal*, care a făcut istoricul ridicării acestui locaş dumnezeesc. Poporului i s'a dat „pomană" din partea familiei *Bal*, iar preoţii şi ceealaltă inteligenţă au fost învitaţi la masa bogată a lui Bal, în comuna apropiată Sălaşiul-desus. La masă s'au rostit toaste, pentru I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu*, pentru familia Bal, etc.

*

Femee de 120 de ani. Ni se scrie, că în comuna Răchita trăeşte văduva *Ioana Stănilă, născută Duvlea*, în etate de peste 120 de ani. Matriculele botezaţilor de pe vremea când ea s'a născut, lipsesc, cu adevărat, dar s'a găsit în matriculele morţilor o soră a ei mai mică, decedată la anul 1828, în etate de 38 de ani. De aci se deduce că bătrâna Ioana trebuie să aibă astăzi 120 de ani împliniţi Oameni bătrâni din comună spun, că tot aşa bătrână au pomenit o pe baba Ioana, care e deplin sănătoasă, veselă, cântă şi face glume, iar câte odată povesteşte despre Turci şi despre luptele cu ei, aşa cum le ştie dela moşul ei, dela care a învăţat şi carte. Povesteşte multe despre mânăstirea de pe hotarul comunei Cioara, şi despre călugărul Macarie, care pribegia prin comunele vecine, dupăce domnul de pământ a dărâmat mânăstirea.

*

Rugare. Rugăm cu insistenţă pe On. abonaţi ai *„Revistei Teologice"*, cari sunt în restanţă cu abonamentul, să binevoiască a ni-l trimite în timpul cel mai scurt, folosindu-se de mandatul postal, pe care l-am trimis fiecăruia. Altfel vom fi necesitaţi să ne încassăm pretensiunile pe altă cale. *Administraţia şi Redacţia „Revistei Teologice"*.

*

„Reprivire istorică", foiţa din numerii 117-120 ai ziarului nostru, e scrisă de domnul *Constantin Oancea*, preot în Cioara, al cărui nume a rămas din greşală netipărit sub această lucrare a sa.

*

Magazin de bucate. „Tovărăşia", foaia economică din Orăştie, vesteşte că banca *Agricola* din Hunedoara în înţelegere cu *Zlăgneana* au făcut un mare magazin de bucate în orăşelul Zlagna. Acest magazin de bucate va scuti pe moţi şi pe alţi oameni din Munţii Apuseni, să mai facă drumuri grele şi lungi până la Aiud Blaj, Ludoş şi alte pieţe de bucate. Cu negoţul de bucate pentru ţărănime se mai ocupă *Grăniţerul* din Dobra, *Tovărăşia agricolă*, din Sebeşul săsesc şi alte bănci.

*

Hymen, *Romulus Ciocan*, absolv. de teologie şi Dşoara *Aurelia Morariu* îşi anunţă celebrarea cununiei, care se va face în 12/25 Noemvrie a. c. la orele 2 p. m. în biserica gr.-or. din Săsciori.

— *Silvia Jourca* şi *Sofron Roşca* — logodiţi. Răşinar — Sibiiu, 21 Noemvrie 1909

*

Adunare generală şi-a ţinut în Sibiiu la 17 Noemvrie a. c. „Reuniunea pentru cunoaşterea ţării ardelene", întemeiată de saşi (sub titlul „Verein für siebenbürgische Landeskunde"). Această veche reuniune, care a servit drept model la înfiinţarea „Asociaţiei" noastre, s'a întrunit acum în adunarea generală a 58 a. Prezidentul care a condus adunarea, este însuşi episcopul Fr. Teutsch. Reuniunea, în raport cu mijloacele materiale nu tocmai strălucite de care dispune, desvoaltă totuşi o activitate însemnată şi neîntreruptă. Din lucrările sale mai nouă pomenim: un început de dicţionar al dialectului săsesc, o ediţie de cântece poporane, transformarea muzeului Bruckenthal în muzeu naţional, continuarea lucrării istoria Saşilor şi a izvoarelor pentru istoria Braşovului ş. a.

*

Dela Asociaţie. Biroul „Asociaţiunii" intenţionează a aranja, în cursul acestei ierni, conferenţe în centrele mai însemnate, şi anume în: Abrud, Beiuş, Bistriţa, Blaj, Brad, Braşov, Caransebeş, Cluj, Deva, Făgăraş, Gherla, Haţeg, Lugoj, Năsăud, Oradea, Orăştie, Oraviţa, Sălişte, Sibiiu şi Timişoara. Scopul acestor conferenţe e, în primul rând, trezirea unei vieţi culturale mai intensive în pătura noastră cărturărească. Biroul central nădăjdueşte că, având sprijinul membrilor secţiilor ştiinţifice literare şi al altor intelectuali, va isbuti să aranjeze aceste conferenţe an de an, şi astfel va împlini o dorinţă generală a susţinătorilor „Asociaţiunii" şi o lacună a educaţiei noastre naţionale.

*

In congregaţia comitatului Timiş, la alegerile parţiale de membri, au fost aleşi: în cercul *Recaş* părintele protopop Gherasim *Sârb* din Belinţ şi dl Dr. L. *Georgevici* adv. în Recaş, în cercul *Buziaş* dnii Romul *Cărăbaş* director la „Timişana", Dr. A. *Cosma* adv. şi părintele protopop al Buziaşului Ion *Pepa*.

*

Emke dela Cluj şi-a ţinut în zilele trecute adunarea generală. Reuniunea aceasta, după 24 de ani dela înfiinţare, dispune de o avere considerabilă de 3 milioane şi ceva, în bani, efecte şi imobile.

*

Seratele literare, artistice, muzicale, aranjate în sala dela muzeul Asociaţiunii, se vor continua şi în iarna aceasta. Cea dintâi serată se va ţinea în prima Duminecă a lunei lui Decemvrie. — Veste îmbucurătoare: la seratele Asociaţiei îşi va da concursul şi Reuniunea română sibiană de muzică, deşteptându-se la o nouă viaţă. Să fie în ceas cu noroc!

*

Despărţământul „Orăştie" al Asociaţiei a reluat firul de prelegeri ţinute în comunele ce-i aparţin. Intr'una din Dumineci trimişii despărţământului au eşit în comuna Vaidei, unde după serviciul divin, dl P. Manole a vorbit despre viaţa şi faptele lui Şaguna, întâiul prezident al „Asociaţiunii". După aceea părintele I. Moţa a dat creştinilor frumoase îndrumări privitoare la trebuinţele vieţii noastre bisericeşti şi şcolare. La sfârşit s'au distribuit celor de faţă icoane de ale lui Şaguna, iar femeilor li s'au dăruit câteva caiete din albumul de cusături întocmit de dşoara Minerva Cosma.

*

Societatea Studenţilor în Teologie, din Bucureşti şi-a constituit astfel comitetul pe anul 1909/1910, al XXIII. dela înfiinţarea ei: Preşedinte de onoare: Dr. G. Chiricescu. Peşedinte activ: Vasile Gh. Ispir. Vice Preşedinte: Isaia Niculescu. Casier: C. Teodorescu. Secretar de comitet: N. Armăşescu. Secretari de şedinţe: N. C. Ionescu şi Gh. Ghia. Membrii comisiei de control: V. D. Ionescu Gostavăţ Toma Chiricuţă şi Gh. Pârşcoveanu.

*

Concert de artişti. Concertul ce se va ţinea în sala dela *Unicum*" Miercuri în 8 Decemvrie n., aranjat de artiştii Fenyvessy-Cseka, promite a fi unul dintre cele mai bine cercetate. Publicul sibian, cum ni se scrie, s'a abonat de timpuriu la o mare parte din locuri. Programa cuprinde piese de Bruch, Sarasate, D' Ambrosio, Ciaicovski, Chopin, Liszt ş. a. executate la violină şi la pian de către numiţii artişti. Bilete se găsesc la librăria L. Budovszky: loge cu 15 şi 10 cor., celelalte locuri cu 5, 4, 3 şi 2 cor.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Nicolae Vlad Stezar, paroh (Jina), soţia sa Ioana şi fiica lor Constanţa, în amintirea prea bunului lor părinte adoptiv Constantin Stezar, 5 cor.; Ilie Steflea blănar, 30 bani; Nicolae Târnăvean, practicant librar, 20 bani; George Vârtan, croitor, 50 bani şi Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani.

Act de recunoştinţă.

Din prilejul sărbărilor închinate memoriei marelui „Andreiu", dela a cărui naştere s'au împlinit 100 ani, Reuniunea meseriaşilor nostri sibieni, prin concertul festiv aranjat la 17 Octomvrie c. a înscris nouă vrednicii la activul clasei noastre de mijloc. Pe când esprimăm recunoştinţa noastră tuturor acelora, cari posibilă ni-au făcut această manifestaţie de datorinţă faţă de memoria primului nostru patron, aducem totodată sincerile noastre mulţămiri pentru următoarele suprasolviri, şi anume: P. S. Sale domnului Ioan I. Papp, episcop în Arad 10 cor., Dr. I. Mihu, advocat în Vinerea 9 cor., Il. Sa Dr. I. Gall, membru în casa magnaţilor 8 cor., Dr. Ianou Meţianu, advocat în Zerneşti 5 cor., G. Popp de Băseşti, prez. partidului naţional, Dr. N. Oncu şi Dr. Stefan Pop, dep. dietali în Arad. Em. Ungurianu, advocat în Timişoara, Vasile Mangra, vicar episc. în Oradea-mare, Dr. Ilie Iancu, med. în Tălmaciu, C. Cothişel, paroh în Certege, Dr. G. Măcelar, advocat în Mercurea, Galacteon Şagău, protopop în Reghin, câte 4 cor., R. Ciorogariu, dir. semin. în Arad, Mih. Popovici, protop. în Orşova, familia E. Verzariu, câte 3 cor, P Muntean, col. pens., P. Lucuţa, căp. pens., J. Sociu, rev. r, L. Tritean, ref. şcolar, Dr. Dobrin, advocat în Lugoj, T. V. Ghesja, protop. în Cohalm, Crucian Mărginean, par. în Cenade, dşoara Veştemean, Piteşti, Aurelia Bogorin, Nic. Borzea, protop. în Făgăraş, L. Brote, restaur., câte 2 cor. Dr. Petru Şpan, prof., A. Cosciuc, prof., G. Rotar, Dr. N. Bălan, prof., G. Tulbure, as. cons, Oradea-mare, Ilie Trăilă, adv. în Oraviţa, Vas. Voina, protop. în Braşov, I. Pepa, protop. în Buziaş, Gr. Pletos, prof. în Năsăud, Cosma, N. Zigre, secr. metrop., Ilie Steflea, blănar, I. Precup, contab., Ermil Borcia, funcţ., Dr. Buzura, adv. în Şomcuta, E. Vinţeler, funcţ., I. Bologa, paut. O. Steflea, vicenot. comit, câte 1 cor., I. Henteş, funcţ, I. Anca, câte 50 bani şi R. Botezan, învăţ. 20 bani. Cu pălăria „Dzeu vede", purtată de prezident dela om la om s'a adunat 82 cor. 35 fil.

Din venitul curat am adaus fondului „A. baron de Şaguna" 200 cor, „fond. N. Cristea", „fond. halei" şi „fond. V. şi E. Tordăşianu", câte 50 cor., „fond. ep. N. Popea" 25 cor. şi „fond. steagului" 27 cor. 67 fil.

Sibiiu, 27 Octomvrie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordăşianu
prezid.

St. Duca
notar.

Cărţi şi reviste.

„Luceafărul", Nr. 22, a apărut, cu următorul sumar: Al. Ciura: Ghiţă. Maria Cunţan: Cântece (poezie). M. S.-Râmniceanu. O pedeapsă. I. U. Soricu: Serenadă (poezie). T. Murăşan: A plecat în lume (poezie). E. Lovinescu: Grigore Alexandrescu. N. G.: Cronică bucureşteană: Loteria de stat. Dări de seamă: G. Rotică: Poezii (Oct. C. Tăslăuanu). Cronică: Titu Maiorescu. Nic. Teclu. Un om fără pereche. Biserica românească ort. din Cacova (Bănat). Biblioteca pentru toţi. Ilustraţiuni: Sculptorul Iordănescu: Imnul orbilor. Eugenia Iordănescu: Efect de toamnă. Biserica veche din Bistra sau „biserica lui Aron". Biserica ort. română din Cacova (două vederi).

*

„Politica Românilor din Ungaria". Trecut, prezent, viitor, de *B.-A.* Bucureşti, tipografia *Carol Göbl*. Un bun cunoscător al politicei tradiţionale române îşi spune cuvântul cumpătat în broşura cu acest titlu, ajungând la concluzia, că va veni vremea, când Ungurii vor căuta să lege pace cu Românii, fie de voe, fie *de silă*, până atunci însă Românii să nu să îmbulzească în căutarea prietiniei lor.

*

Votul universal, de Dr. *Romul Boilă*, advocat. O cărticică de 62 pagini, în care se vorbeşte despre dreptul de vot după cens şi despre votul universal şi condiţiile legate el, etc. şi la urmă se face critică cuvenită reformei electorale proiectate din partea contelui Andrássy, ministrul nostru de interne. Tipariul tipografiei sem. teol. gr. cat. din Blaj. Preţul unui esemplar 1 cor. Se poate comanda dela autor.

Poşta ultimă.

Fără concesii nu remân.

In clubul partidului domnului Kossuth au făcut declaraţiuni categorice ministrii Kossuth şi Apponyi, că guvernul numai aşa rămâne la postul seu, dacă poate se aducă dela Viena concesiuni. In cas contrar, partidul lui Kossuth *trece în oposiţie.*

Kristoffy ministru-president.

O foaie din Budapesta dă ştirea, că Moştenitorul nostru de tron ar insista mult, ca fostul ministru de interne Kristoffy să fie numit ministru-prezident ungar, în cazul că nu va succede înţelegerea cu actualul guvern al coaliţiei. Programul cabinetului lui Kristoffy ar fi următorul: Legea electorală. Impăcarea cu naţionalităţile.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocaziunea petrecerii aranjate de tinerimea adultă din Guşteriţa la 20 Sept. a. c. au binevoit a suprasolvi următorii doi: Niculae Ivan asesor cons. Dr. Ioan Stroia protopop Sibiiu, Nicolae Drăgan not. Bungard câte 5 cor. Vasilie Neaşa paroh Apoldul mare, Nicolae Vlad paroh Şălimber câte 2 cor. Lazar Banciu Turnişor, Nicolae Opriş paroh Şura-mare, Toma Modran paroh Bungard, Ioan Petrişor paroh, Elisei Balaban comisar de drum Alţina, Nicolae Stoica înv. pens. Bungard, Aurel Vasilie, N. Angel jurişti, Petru Drăgoiu, Lazar Vulc Sibiiu, Paraschiva Părău Turnişor, Ioh. Messel, Niculae Bica economi Guşteriţa câte 1 cor. Nic. Părău Turnisor 60 fil. Ilie Muntean Turnişor 50 fil. Maria Spârlea Avrig 40 fil. Elisaveta Părău Turnişor 28 fil.

Toate întratele au fost Cor. 241·98, iar spesele cor 112·86, rămâne deci un venit curat de cor. 129·12, din care sumă cu cor. 80. — s'a mărit fondul parohial înfiinţat cu ocaziunea sfinţirii şcoalei, iar restul s'a vărsat în cassa bisericii.

In numele tinerimii aduc şi pe calea aceasta mulţumirile noastre tuturor acelora, cari ne-au sprijinit în această năzuinţă culturală de mare însemnătate pentru parohia noastră.

Guşteriţa la 2 Noenmvrie 1909.

Traian Petrişor
preot ort. rom.

*

Cu ocaziunea producţiunii teatrale ce a avut loc în 1/14 Noemvrie a. c. în Cohalm au binevoit a contribui cu suprasolviri următorii domni: Dl Dr. George Drimba advocat Cohalm cu 5 cor. Dl Pavel Porescu, Bucureşti 4 cor. Dl F. Hirschhorn comerciant, Cohalm 4 cor. Dl Titu V. Ghesja protopresbiter, Cohalm 2·40 cor. Ion Maniţ Popa înv. Comana infer. 2 cor. Dnii Ilarion Enciu paroh gr. or. Mucundorf şi Ioan Grecean paroh gr. or. Lovnic câte 1·40 George Repede paroh gr. cat. Homorod 1·30. Dl George Stelea înv. gr. or. Bundorf 1·10 Dl Dr. Dionisie Stoica Şimleu 1 cor. Dl George Andron înv. gr. or. Ungra 60 fil. Dnii Ilie Mafteiu contabil, Ioan Drăghiciu înv. gr. or. Eroftei Bârsan înv. gr. or. Palos, George Pop înv. gr. or. Caţa, Niculae Suciu, Andrei Suciu, Andrei Drăguş, Partenie Mihailă, Ioan Bârsan, Ioan Buzete, Ioan Popoviciu, Antonie Mihailă, Nicolae Iosifu, Ioan Buta toţi învăţători gr. or. şi dnul George Spornic paroh gr. cat., Cohalm, cu câte 40 fil. şi dl Ioan Ciucan înv. gr. or. cu 20 fil.

Intratele au fost de 300, cor. şi 46 fil. din cari s'au subtras spesele de 166·46, iar venitul net de 134 cor. s'a depus la „Economia" în fondul Societăţii de lectură.

Cohalm la 3/16 Noemvrie 1909.

Ioan Iosifu.

Teatru german.

Astăzi, Luni: *Das Modell*, dramă.

Marţi: *Der fesche Rudi*, farsă.

Mercuri: *Prinz Friedrich von Homburg*, dramă.

Joi: *Der fidele Bauer*, operetă.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

„Viitorul“ institut de credit și eccnomii în Ocna-Sibiiului (Vizakna).

Anunț.

In consonanță cu dispozițiile cuprinse în §-ul 10 din statute se provoacă prin aceasta proprietarii titlurilor provizorice ale acțiunilor emise de institutul nostru sub Nri: 26—30. 143. 144. 147. 148. 158. 159. 331—335. 339. 342. 350—351. 380. 401. 402. 405. 406. 432. 433. 474. 480. 483. 494. 498 și 499, ca în termin de 30 zile dela prima publicare să-și achite ratele restante din capitalul societaă, căci dacă nu o vor face în terminul indicat, titlurile acțiunilor respective se vor anula și sub aceeași numeri se vor emite alte titluri de acții trecând sumele deja plătite în fondul de rezervă, iar proprietarii vechi ai titlurilor își vor perde toate drepturile de acționari.

[425] 1—1 **Direcțiunea.**

Nr. 143/1909. [427] 1—2

Concurs repețit.

Fiindcă la concursul prim nu a concurat nime pentru ocuparea postului de învățător la școala gr.-or. din **Lovnic** protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar 600 cor. (230 cor. din repartiție iar 370 cor. dela stat asignațiune veche), cuartir și lemne de foc, iar după alegere întregirea competentă a salarului conform legei artic. XXVII din 1907 se va cere și se va da dela stat.

Concurenții au a-și înainta cererile oficiului protopresbiteral al Cohalmului în terminul susindicat și a să presenta la sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, îndatorat fiind alesul a instrua elevii și a cânta cu ei la sfta liturgie.

Cohalm, în 4 Noemvrie n. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. în conformitate cu comitetul parohial

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 661/1909. [419] 3—3

Concurs repețit.

Pentru ocuparea postului de capelan temporal sistemisat în parohia rom. gr.-or. de clasa II a din **Balomir**, lângă parohul Nicolae Suciu în conformitate cu rezoluțiunea consistorială Nr. 7299 Bis. a. c. să escrie concurs de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohului cuprinse în coala B. pentru întregirea dela stat și dotațiunea de capelan pe baza art. de lege XIII din 1909.

Concurenții au a-și trimita cererile de concurs instruite conform regulamentului pentru parohii în terminul arătat mai sus oficiucui protopresbiteral rom. gr.-or. al Orăștiei, având totodată datorința de a să presenta în comună cu prealabila încunoștiințare a aceluia în vre-o Duminecă sau sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în ritualile bisericești și a să face cunoscut poporului.

Orăștie, la 31 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or. al Orăștiei.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Un tinăr cu pracsă

în agendele notariale află imediat aplicare în cancelaria subscrisului. Condițiuni favorabile.

(426) 2—3 **George Popp,**
notar.
Părău p. u. Sárkány.

Muschong, Baia Buziaș,

Apă minerală **Phönix de Buziaș**

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și beșica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 8—10

Nr. 407—909. (423) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Mures-Bretea**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregire dela stat.

Cererile de concurs au a se înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenții cu știrea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica respective celebra.

Ilia, la 31 Octomvrie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Ilia în conțelegere cu comitetul parohial.

Z. Murĕșan
adm. protopresbiteral.

Nr. 356/1909 of. pprezb. (420) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa I-a **Valenii-Șomcuții** prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile, computate dela prima aparițiune a acestuia în ziarul „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt celea fasionate în coala B. pentru intregirea venitelor preoțești dela stat.

Concurenții au să-și înainteze rugările de concurs la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, indicat mai sus, înzestrate conform normelor în vigoare, și au a să prezenta, pe lângă prealabila încunoștințare a acestui oficiu, până în 8 zile înainte de alegere, la biserica parohială spre a cânta și predica, eventual a și celebra și a face cunoștință cu poporul.

Deș, 26 Octomvrie, 1909.

Oficiul protoprezbiteral al tractului gr. or. Deș în conțelegere cu comitetul parohial competent.

Teodor Hermann
protoprezbiter.

Nr. 418/1909 prot. (418) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa a III-a **Sânger**, cu filia **Șaromberc**, tractul Murăș-Oșorheiu, pe basa resoluțiunii Preavenerabilului Consistoriu arhidiecezan din 26 Maiu a. c. Nr. 5854 Bis. prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dele prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Reflectanții la acest post dela cari să pretinde ca înainte de întrarea în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii au să-și înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat și după prealabila încunoștiințare a protopresbiterului să se prezinte în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a oficia sf. liturghie.

Murăș-Oșorheiu, 11/24 Sept. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Murăș Oșorheiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Stefan Russu
protopresbiter.

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 14—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**
Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 44—52

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ
Șoșoni și ghete de zăpadă
Galoși
de St. Petersburg.

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Se fabrică zilic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.
(413) 3—10

Aviz!

Subscrisul primește **Transporturi** cu carul de mobile și camionul, precum și **tot felul de expedițiune**, cu prețuri moderate. Strada Honterus Nr. 2. Telephon 46.

Cu stimă: **Jac. Löwy.**

Capital bine speculat.

Casele

din Str. Honterus Nr. 2 și Str. Nouă Nr. 40 sunt de vânzare.

Capital bine speculat! Deslușiri la **Jac. Löwy,**
Strada Honterus 2.
(382) 11

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.
(103) 32—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane, *Nr. 123* Sibiiu, Joi 12/25 Noemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Decisiune nu s'a luat.

Sibiiu, 24 Noemvrie n.

Sunt banale vorbele acestea, folosite de atâtea ori în trecut, când a fost vorba despre crisa ungară şi resolvarea ei, dar trebue să le folosim şi de astădată, pentrucă nu pot fi înlocuite cu altele. Consiliul de Coroană, despre care am vorbit în numărul trecut, s'a ţinut eri, Marţi, în Viena, sub presidenţia Maiestăţii Sale şi cu participarea tuturor ministrilor maghiari, dar *decisiune finală nu s'a luat nici acuma.* Ceeace înseamnă, că înţelegere nu s'a putut lega între Coroană şi guvernul unguresc. Lucrurile au rămas în starea lor de mai înainte, deci — încurcate.

Dintre amănuntele celor petrecute ieri la Viena, ne sunt cunoscute până în momentul scrierii acestor şire următoarele:

Miniştrii maghiari au plecat toţi, încă Luni după amiazi, la Viena, unde Luni sara au ţinut o lungă consfătuire. Marţi înainte de amiazi asemenea s'au mai consultat împreună, apoi au plecat la palat, unde la orele unsprezece au fost primiţi toţi în cabinetul de lucru al Maiestăţii Sale, Impăratului şi Regelui nostru Francisc Iosif I.

Consiliul de Coroană a ţinut apoi dela orele 11 până aproape la ora unu după ameazi. Despre cele petrecute în consiliu s'a luat proces verbal în toată regula, al cărui cuprins însă nu se cunoaşte. Atâta a spus, după eşirea dela palat, atât Kossuth, cât şi contele Apponyi, celor mai intimi ai lor, că au fost discutate în mod amănunţit toate punctele din programul de muncă al guvernului, cu care acesta ar dori să păşască în faţa parlamentului, în casul că va trebui să rămână la postul său. Decisiune încă *nu s'a luat* din partea Maiestăţii Sale.

Din altă parte e dată însă ştirea, că consiliul de Coroană a fost convocat din partea Maiestăţi Sale mai ales, ori numai pentru ca Regele să poată spune *deodată* tuturor miniştrilor sei ungureşti, că în chestiile militare *îi este absolut imposibil* să facă vreo concesiune, cu privire la limbă.

Nu se ştie nici aceea, dacă miniştrii maghiari, cari Marţi sara au plecat îndărăt la Budapesta, vor trebui să mai meargă odată la Viena, pentru a mai ţinea un consiliu de Coroană, ori va urma acum decisiunea Maiestăţii Sale, într'o formă ori alta, pentrucă nu mai poate fi trăgănată prea mult resolvarea crisei, dupăce se apropie sfârşitul anului şi au să se întrunească delegaţiunile şi are să fie votat budgetul ţării, pentru a nu întra ţara în stare de ex-lex Intr'un mod ori altul trebue deci să se termine în curând crisa ungară.

In chestia congruei.

Un pretins „*preot român*“ îşi desvăleşte câte odată răutatea sufletului în coloanele îngăduitoare ale ziarului maghiar din capitală „*Budapesti Hirlap*“, luânduşi de temă de regulă chestia congruei, probabil pentru a se adeveri şi la el proverbul, că: *pasărea mălaiu visează!* A scris şi în numărul 273 al ziarului numit un articolaş plin de neadevăruri şi de întortocheri, astfel, că cercurile competente s'au văzut necesitate să trimită ziarului „*Budapesti Hirlap*“ următoarea rectificare spre publicare:

„In numărul 273 din anul acesta al preţuitului Dvoastre ziar a apărut un comunicat sub titlul „*Abus în jurul congruei*“, la care fie-ne permis, cu învoirea onoratei redacţiuni, să răspundem următoarele:

1. Inainte de toate trebue să ne dăm esprimare mirării asupra faptului, că onorata redacţiune primeşte cu multă prevenire şi în mod consecvent comunicările făimosului „*preot român*“, vătămătoare pentru biserica noastră. Pe un preot român *alungat*, sigur că congrua îl doare mai tare; de aceea cu congrua se ocupă mai mult. In denunţările sale, pe cari le-a înaintat ministrului de culte, a ridicat în contra întregei preoţimi române acusa trădării de patrie, şi a provocat guvernul, să le detragă tuturor congrua, iar în articolele sale găzetăreşti ia în apărare preoţimea noastră, despoiată de către autoritatea bisericească! Din acest rol de duplicitate al seu se vede, că starea sa sufletească e sdruncinată.

Am avut onoarea a rectifica în numărul 198 al ziarului Dvoastre din anul curent scorniturile josnice şi calumniatoare pentru biserica noastră ale „*preotului român*“. De astădată mai declarăm încă odată şi mai pe urmă, că la împărţirea congruei nu se face nici un abus ori neorânduială, şi nu se poate face, fiindcă despre manipularea congruei se trimite guvernului de regulă socoteală, până la banul din urmă. Deci numai guvernul şi părţile interesate ar putea fi chemate să judece asupra procedurii noastre. In urmare, trebue să declarăm de calomniatori ordinari pe toţi aceia, cari nu-şi dovedesc cu casuri concrete acusele aduse în privinţa aceasta.

2. E fapt, că sinodul arhidiecezan din anul acesta, în conştienţa drepturilor şi datorinţelor sale, şi în înţelesul statutului organic §-ul 96 punctul 11, a decis cu unanimitate, ca funcţionarii puşi în serviciul arhidiecesei, dela Arhiereu în jos, se dee 2% din salariul fundamental, iar ceialalţi credincioşi din clasa inteligentă anumite sume, pentru acoperirea trebuinţelor administrative şi culturale ale bisericei, întocmai cum îşi acoper şi celelalte confesiuni din patrie trebuinţele lor eclesiastice. Despre înfiinţarea şi scopul acestui fond cultural bisericesc am făcut raport amănunţit ministeriului de culte, sub numărul 8350 sc. din anul curent, şi „*preotul român*“, certat cu sine, în mod conştient afirmă neadevăr, când atribue acestui fond cultural tendinţe contrare statului. Prima condiţiune a acordării ajutoriului de stat necesar pentru întregirea salariului învăţătoresc la şcoalele de stat: e doară aceea, ca respectiva comună bisericească să dispună de edificiu în toată privinţa corespunzător. Dacă deci venim în ajutorul singuraticelor comune bisericeşti, în scopul, ca să-şi aducă edificiile şcolare în ordine, conform legii, pentruca să poată primi ajutoriul de stat, credem că nu servim scopuri contrare statului, ci din contră, promovăm interesele statului şi ale bisericei.

Din acestea se poate vedea reacredinţa „*preotului român*“.

Primiţi, etc.“

Serbări inaugurale în Arad.

Confraţii aradani fac pregătiri pentru o serbare extrem de rară în cronica presei româneşti. Sâmbătă în 27 Noemvrie 1909 la ora 12 din zi se va face actul *sfinţirii casei celei nouă*, în care se află stabilite redacţia, administraţia şi tipografia ziarului „Tribuna“.

La aceste serbări de inaugurare, închinate presei, sunt invitaţi toţi

FOIŞOARĂ.

Expoziţia de vite din Marpod.

Scurt după expoziţia de copii din Orlat, „Reuniunea rom. agricolă sibiană“, la 7 Noemvrie n. c., aranjază a 19 a expoziţie de vite de prăsilă în comuna Marpod. In vara anului 1908, poporaţiunea din Marpod şi din comunele învecinate, a fost greu lovită de o grindină de mărime neobicinuită, a cărei urme şi acum se văd în păreţii din altarul bisericii din Marpod şi ale cărei urmări păgubitoare le vom resimţi încă multă vreme. Atunci Reuniunea agricolă, apelând la generozitatea obştei, ni-a servit cu ajutoare băneşti întru alinarea în câtva a suferinţelor, şi acum tot ea este, care după desastrul îndurat, dorind a ne cunoaşte felul de ţinere al vitelor, acest prietin nedespărţit şi de folos aducător al economului, aranjază expoziţia de vite la noi, ca şi pe această cale să ne încurajeze, să ne tindă mână de ajutor. Pentru această deosebită bunăvoinţă poporaţiunea noastră în veci recunoscătoare, a răsplătit şi a primit cu adevărată dragoste pe representanţii Reuniunii. Duminecă, în 7 Nov. des de dimineaţă junii din Marpod, formând un mândru banderiu de călăreţi, în frunte cu 2 stegari ai lor, întimpină la marginea comunei Hosman pe trimişii Reuniunii: domnii I. Chirca, viceprezid. (Sălişte), Dr. P. Şpan, A. Cosciuc şi Vic. Tordăşianu. Aici inimosul june I. Bologa rosteşte o frumoasă cuvântare de bineventare, asigurând Reuniunea, că tinerimea din Marpod urmăreşte şi ea lucrările ei şi va năzui să tragă cu toţii foloase din întreprinderile ei binefăcătoare. Ii răspunde demn şi la înţeles dl Dr. Şpan. Incunjuraţi de călăreţi sosim la marginea hotarului comunei Marpod, unde zelosul paroh Florian Bologa, asistat de membrii comitetului parohial, prin cuvinte calde salută pe representanţii Reuniunii, cari pe timp de iarnă, pe timp ploios nu pregetă a alerga în mijlocul poporaţiunei, pe care ca adevăraţi părinţi, o călăuzeşte pe căile cele bune. Ii răspunde în termini aleşi şi bine simţiţi viceprezid. I. Chirca. La întrarea în Marpod am fost plăcut surprinşi, că întreagă poporaţiunea, va să zică şi locuitorii Saşi, cari sunt în mare majoritate, a eşit întru întimpinarea Reuniunii. Ajunşi în comună am asistat la serviciul divin oficiat cu multă pietate de ven. paroh I. Părău din Agnita, care într'o cuvântare potrivită, vorbind despre însemnătatea expoziţiilor de vite, imploară binecuvântarea cerului asupra lucrărilor harnicei Reuniuni.

Intr'aceea înseninându-se de-a binele şi cerul, „târgul de vite“ oferit cu multă bunăvoinţă de representanţa comunală pentru expoziţie, s'a împopulat şi a îmbrăcat tot mai mult forma unui adevărat târg de vite. Inainte de toate constituindu-se juriul, a proclamat prezident al său pe v. prez. I. Chirca, iar de raportor pe secretarul Reuniunii Vic. Tordăşianu. Lucrările de esaminare a vitelor au ţinut aproape 3 ore, o lucrare aceasta pe cât de obositoare pentru juriu, pe atât de folositoare pentru exponenţi, căci membrii juriului nu lipsau de poveţe cu privire la alegerea soiului de vite, la ţinerea în curăţenie şi la hrănirea lor. Terminată esaminarea, juriul a stabilit lista celor premiaţi, iar înainte de împărţirea premiilor, prezidentul Chirca, în faţa exponenţilor şi a obştei, ţine un discurs nu se poate mai instructiv. Dsa vorbeşte despre foloasele neasămănat mai mari, pe cari economii le-ar avea dacă ar ţinea, în loc de câte un număr mare, un număr mai restrâns de vite, dar pe ales. Vorbeşte despre hrănirea vitelor, insistând cu deosebire asupra însemnătăţii nutreţurilor măiestrite, cum sunt: trifoiul, napii, luţerna etc., cu cultura cărora trebue să ne îndeletnicim cu toţii. De încheiere dl Chirca tractează despre însuşirile, cari trebue să le întrunească vitele, ce le ţinem pentru trebuinţa gospodăriei şi pentru lucru şi vitele ţinute pentru negoţ etc.

Urmând la cuvânt raportorul juriului, dl Tordăşianu constată cu vie multămire, că raporturile dintre locuitorii Saşi şi Români din Marpod sunt cele mai prietineşti, dovadă faptul, că representanţa comunală de aici a votat, prima între comunele săseşti, suma de 30 cor. la premiile expoziţiei, dovadă participarea la expoziţie a notarului, a primarului şi a preotului evangelic etc. Dl Tordăşianu în numele Reuniunii, mulţămeşte primăriei, mulţămeşte dlui prim-pretor S. Putkovsky şi veterinarului I. Ullreich, pentru conlucrarea la această expoziţie şi mulţămind harnicului paroh Fl. Bologa, care ştie ţinea în jurul său, ca un bun părinte, turma cuvântătoare, ceteşte lista premiaţilor, din care mi-am reţinut, că suma de 30 cor., dăruită de comuna Marpod, s'a decernut harnicului paroh Flor. Bologa, drept recompensă a zelului său pentru toate cauzele bune, iar din suma de 300 cor. s'a dat 20 cor. pentru 2 tauri; 101 cor. pentru 19 vaci; 69 cor. pentru 10 junince; 21 cor. pentru 4 viţele; 3 exponenţi au primit 20 cor. pentru berbeci; 4 au primit 16 cor. pentru noatini şi noatine, iar 7 exponenţi 36 cor. pentru oi. Părerea generală este, că expoziţia, cu considerare la împrejurările economice nefavorabile se poate număra între cele reuşite.

După munca obositoare a zilei, pe la ora 4 d. a., am ajuns la masa bogată din casele parohului Bologa, la care a participat pe lângă trimişii Reuniunii şi dl prim-pretor Putkovsky, veterinarul Ullreich, preotul ev., notarul, primarul, apoi preoţii I. Morariu (Hosman), Petrişor (Altina), Holerga (Chirpăr) Părău (Agnita), Bonea (Fofeldea), Simplăcean (Cornăţel), Alexandru (Ilimbav), Tatu (Cichindeal), Meţian (Nocrich), dnii N. Petra-Petrescu, dir., Milea, not. cu familia (Fofeldea), Georgescu, înv. (Scoreiu) etc. cum şi un număr mare de învăţători, primari din întreg cercul. Vorbirile ţinute cu subiecte din viaţa economică, au fost şi ele cât se poate de folositoare şi instructive. Şi din acest prilej dat ni-a fost s'o constatăm, că economul nostru de pe Valea-Hârtibaciului e harnic, deştept şi doritor de înaintare.

„*Invingătorul*“.

aderenții partidului național și amici ai cauzei naționale române.

Și-au anunțat sosirea, până acum, clubul deputaților, condus de președintele său dl Dr. T. Mihali, dl Gheorghe Pop de Băsești, președintele partidului, câți-va frați de dincolo, și mulți alți fruntași d'ai noștri, atât din părțile Aradului, cât și din locurile mărginașe ale țării.

La ora 1 se va ținea banchetul festiv la „*Crucea Albă*“, iar sara, în aceeaș sală, se va da o *serată artistică* din partea reuniunii femeilor din Arad, care are de scop s'adune fondul trebuincios pentru clădirea unui local pe sama școlii de fetițe.

Programa seratei este statorită în următoarele: Miorița, Rodică, poezii spuse de dna *Marilina Bocu;* Lucia de Lamermoor, arie de Donizetti, cântată de dna *Lucia Cosma;* solo de piano, din Grieg, executat de dl *Liviu Tempea;* Cântec de pocăință de Beethoven, cântat de dnul *Vas. Popovici* din Oradea, acomp. de dl L. Tempea; Doine, executate pe violină de dnul *Popescu* din Șiria; Două arii, cântate de dl *cav. Ferarri D'Albaredo;* Fantazie, piano de dl *L. Tempea;* Cântece din popor, cântate de dl *V. Popovici* și dna *Lucia Cosma*, cu acomp. de piano. După producțiune urmează dans.

Serbările aradane vor fi o frumoasă și fericită ocazie pentru a manifesta și a sprijini ideile de muncă stăruitoare și prevăzătoare.

Politica tradițională.

Reproducem din broșura „Politica Românilor din Ungaria. Trecut, present, viitor, de B-A“, broșură despre care am vorbit pe scurt în numărul trecut, următoriul interesant capitol:

„..Când Ștefan cel Mare s'a convins că cu vecinii săi, cu Polonii și cu Ungurii, nu poate să-și ajungă scopul, nu poate să formeze, în Orientul Europei, un zid de apărare, destul de puternic ca să poată rezista năvălirilor turcești și tătărești, atunci s'a adresat Papei dela Roma, cerându-i să-l sprijinească în grandioasa sa operă, al cărei scop final era oprirea și înfrângerea puterii musulmane. Iar Ștefan cel Mare era un evlavios credincios al bisericii răsăritene, cel mai mare întemeietor de episcopii, de mănăstiri și de biserici, în acea epocă cel mai puternic protector al ortodoxiei. Pentru evlavia lui și pentru multele lui opere religioase, deși nu sinoadele, însă tradiția creștinilor răsăriteni îl numește *cel Mare și Sfânt*. Și cu toate acestea, el a căutat să se pună sub protecția Papei, pentru care ortodocșii erau schismatici, adeseori persecutați și nedreptățiți.

Pentru ce s'a hotărât eroul nostru național la această politică, pe care, în acele timpuri când interesul religios prima pe toate celelalte, nu ori și cine ar fi putut-o concepe? Pentrucă pe atunci Papa era supremul representant al intereselor europene, și Ștefan cel Mare, nu numai un viteaz neîntrecut, dar și un cap luminat, a înțeles că interesele de conservare a țării și a neamului său așa vor fi mai bine servite, dacă se pun în concordanță cu interesele statelor și ale civilizațiunii europene.

Când Mihai Viteazul, dus de acelaș gând mare ca și Ștefan Vodă cu un secol înainte, s'a convins că alianța cu Sigismund Báthory și cu nobilimea maghiară nu-i folosesc nimic în luptă petru liberarea țării de sub Turci, și la realizarea planului său măreț de a uni cele trei țări române într'un puternic bulevard al Europei în contra barbariei orientale, a scris și el Papei dela Roma, s'a pus sub protecția Impăratului Rudolf II de Hasburg și a mers în persoană la Praga.

Pentru ce? Pentrucă și acest genial erou al neamului nostru a înțeles că purtătorii Coroanei sacrului Imperiu Roman erau atunci în Europa de răsărit supremii reprezentanți ai intereselor europene, și că interesele neamului său reclamă conlucrarea armonică cu reprezentanții acestor interese.

Aceeaș politică a urmat-o și Constantin Brâncoveanu, și pentru ea a dobândit titlul de Principe al sacrului Imperiu Roman; dar această politică i-a adus și moartea și distrugerea familiei.

La sfârșitul veacului XVII, după ce Principatul Transilvania a ajuns sub stăpânirea Habsburgilor, Vlădica Românilor ardeleni, cu soborul protopopilor, au încheiat actul Unirii cu biserica romano-catolică. Pentru ce? Pentrucă s'ar fi convins că legea strămoșască nu e mai bună pentru mântuirea sufletelor? Sau pentrucă ar fi fost convertiți de vre-un propagator? Nici decum, ci pur și simplu pentrucă biserica catolică era biserica casei împărătești, și acei bătrâni și simpli clerici, cari, deși adeseori greu persecutați pentru credința lor ortodoxă, avuseseră destulă tărie ca să reziste ademenirilor calvine, sub principii naționali ungurești, au avut în acelaș timp destul de viu spiritul de conservare, ca să înțeleagă, deși nu erau nu știm ce diplomați, că sub ocrotirea casei de Habsburg mai bine își vor putea apăra neamul, limba și, cu câteva consesiuni în cele dogmatice, chiar și legea strămoșească, adecă organizația și cultul bisericii lor naționale.

In timpurile mai nouă, trei oameni s'au ridicat din mijlocul Românilor de peste Munți, cari, fiind înzestrați cu deosebit talent pot fi considerați ca expresiunea cea mai autentică a credințelor și aspirațiunilor poporului lor. Aceștia sunt: Episcopul Ioan Inochentie Clain (1730—1750), Simeon Bărnuț la 1848 și *Mitropolitul Andreiu Șaguna* (1848—1873). Ei bine, toți trei acești bărbați providențiali n'au făcut alta decât au continuat firul *politicei tradiționale a Românilor*, începută de Ștefan cel Mare și continuată în toate timpurile de toți oamenii mari ai neamului nostru. Toți trei au fost credincioși împăraților din casa de Habsburg, pentrucă au înțeles că aceștia reprezentă, în Orientul Europei, civilizațiunea europeană, adecă principiul culturii, al umanismului, al dreptății și al convietuirii pacinice a popoarelor.

Rezultatele sunt cea mai bună dovadă, că această politică a fost cea mai bună. Tot ce Românii din monarhia habsburgică și au putut conserva sau au putut obținea ca drepturi și bunuri sufletești: Biserica, mitropoliile și episcopiile, școlile și alte instituții culturale, se datoresc bunăvoinței împăraților, cari li le-au acordat de cele mai multe ori în lupta aprigă cu oligarhia ungurească, lacomă și intolerantă.

Tot rezultat al politicei tradiționale românești este și România modernă, centrul vieții și culturii românești pentru toate timpurile viitoare.

Oare ar fi de ajuns Regatul român acolo unde este astăzi, la poziția unui factor recunoscut și respectat al intereselor civilizației și ale păcii europene, dacă bărbații lui conducători n'ar fi recunoscut și n'ar fi respectat cu sfințenie principiul, că interesele țării și ale neamului nu se pot servi mai bine, decât punându-le în concordanță cu interesele cele mari ale Europei. Răspunsul îl putem ușor găsi, dacă privim la alte state din Orientul Europei, cari n'au știut să urmeze în totdeauna acest salutar principiu.

Politica noastră națională tradițională ni-a fost în trecut pavăza cea mai bună; prin ea ne am conservat prin ea ne-am ridicat și ne-am desvoltat și am ajuns unde suntem astăzi: o națiune compactă de 12 milioane, pătrunsă de conștiința unității naționale și culturale, a cărei importanță ca element de ordine și de civilizațiune în Orientul Europei tot mai mult este recunoscută de lumea civilizată.

Aceeaș politică tradițională ne va conduce și în viitor și ne va apropia tot mai mult de împlinirea misiunii noastre istorice.

Dacă vom rămânea credincioși nesovăitori acestei politice, se va resolva, fără îndoeală, la timpul său, dela sine și conflictul secular dintre Români și Unguri...“

Din România.

Memoria lui Mihaiu-Viteazul. Cetim în „*Voința Națională*“, singurul ziar din București, care ne mai vine la redacție, următoarele:

„Cu ocazia zilei Sfinților Arhangeli Mihail și Gavriil (Duminecă) s'a slujit un parastas în biserica Mihaiu-Vodă din capitală pentru odihna marelui voevod al neamului românesc.

La acea slujbă religioasă au fost de față dl I. Slavici, prezidentul secției București a Ligei culturale, dl Onciul, profesor universitar, P. S. S. Arhimandritul Iuliu Scriban, directorul seminarului central cu elevii respectivi, dnul G. Bogdan-Duică, profesor cu elevii liceului Mihaiu-Viteazul, dl Bănescu, profesor cu elevii gimnaziului Cantemir, dnul Dr. N. Stoenescu, mai mulți membri ai soc. „Miron Costin“ și număroși enoriași ai parohiei Mihaiu Vodă.

După serviciul religios, dl Onciul a arătat elevilor din seminar și licee, sigiliul și mai multe documente de ale lui Mihaiu-Viteazul.

Tot Duminecă, membrii Ligei culturale în frunte cu domnii Sava Șomănescu și N. Iorga au făcut un pelerinaj la mănăstirea Dealului (lângă Târgoviște) unde se păstrează cea mai sfântă relique a acestui neuorocit neam românesc, *capul lui Mihaiu-Viteazul*, acel cap, în care a răsărit luminos și măreț visul de unire al tuturor, cari vorbesc aceeași limbă românească, își plâng în aceeași doină amarurile vieții lor otrăvite de puvoiul adușilor de vânt, se închină la același Dumnezeu.

Se cuvenea acest pelerinaj, și ar trebui să se facă sistematic, în fiecare an, la ziua sfântului Mihai. Să devie Mănăstirea Dealului locul sfânt, locul pe care până când nu-l vede, să nu poată Românul a-și da obștescul sfârșit.

Pelerinajul s'a făcut fără zarvă și fără zgomot. Nu trebuiau trimbițe, când nepoții se duceau să-și plece genunchii în fața strălucitului mormânt al celui mai viteaz între vitejii pământului.

La mănăstire s'au oficiat un te-deum, apoi mai mulți membri ai Ligei au rostit cuvântări pline de cele mai calde sentimente, de cea mai adâncă evlavie față de memoria lui Mihai. Inălțătoare a fost cu deosebire cuvântarea d lui N. Iorga, care a arătat cine a fost Mihai, ce însemnează el pentru noi și cât îi datorăm noi memoriei lui sfinte“.

Din Săliște.

O instalare de preot.

9. Noemvrie v.

„Domnul ni i-a luat, Domnul ni i-a dat“ era cuvântul graiului înțelegător, cuvânt de alinare, de împăcare sufletească, ce se auzia desprinzându-se cu un surâs înveselitor de pe buzele parohienilor sălișteni, în ziua de 1 Noemvrie, a. c. ziua instalăriii dlui Dr. *Dumitru Borcea*, noul lor paroh. O zi de mult așteptată, de mulți dorită! Cei mai bătrâni nici că mai aveau alte dorință, ci cu dreptul Simion din scriptură, să rugau și ei lui Dumnezeu să-i țină în viață până și-or mai vedea odată pe toți preoții lor. Era și îndreptățită o asemenea dorință în urma pierderii vechilor păstori.

Ruga se ascultă, dorința se împlinește, acum-slobozește... să îngăduie, căci lângă cei doi preoți, introduși nu prea de mult în parohie, își anunță venirea și al treilea. Instalarea se face printr'o frumoasă și curată sărbare. Lipsită cu totul de timbrul astorfeliu de sărbări, de alaiul și pompa obicinuită, introducerea în parohie a dlui Dr. *Dumitru Borcea* să începe și sfârșeste în biserica mare, care deși poartă numele de *mare*, de astădată abia mai cuprinde mulțimea de credincioși veniți să sărbeze, să deie cinste, să întâmpine, să-și primească pe părintele sufletesc. N'au lipsit nici reprezentanții deosebitelor oficii și corporațiuni.

Un frumos și înălțător serviciu divin își ia începutul. Cântăreții dela strană se întrec în cântece de laudă, de mărire, de mulțămită Aceluia ce toate le face spre binele și fericirea omului. Răspunsurile liturghice le cântă c'o finață și preciziune artistică corul Reuniunii de cântări, care, ca și până acum, își ține de datorință să ridice, să mărească firul sărbării.

La sfârșitul dumnezeeștei liturghii, vrednicul administrator protopresbiteral, domnul Dr. *Ioan Lupaș* printr'un ales și frumos cuvânt spune și cu graiul însămnătatea zilei, însămnătatea sărbării. C'o măestrie rară ne înfățișează vrednicia familiei Borcea „din sânul căruia au eșit bărbați, cari au fost în trecut vrednicii apărători ai poporului nostru, lăsând urmași, cari pot fi azi și în viitor nu numai fala comunei ci și a neamului“. Spune, că un demn urmaș e și sărbătoritul de astăzi, preotul Dr *D. Borcea*, care în temeiul cunoștințelor bogate, în cari s'a ridicat până la treapta cea mai înaltă, la treapta doctoratului „vine acum să încununeze cu vrednicie opera începută de strămoșii săi în sânul acestei comune“. Nu uită a pune la inima credincioșilor stima, ascultarea povețelor, dragostea ce trebue să se păstreze întotdeauna unui preot conștiu de chemarea sa. Pe lângă un sfat prietenesc dat din învățătura apost. Pavel, predă sărbătoritului preot Sf. Evanghelie, prin care declarându-l de întrodus, îl îndeamnă s'o apere, s'o propoveduiască „cu timp și fără timp“.

Urcă treptele amvonului parohul Dr. *Borcea* și prin cuvinte alese mulțămește tuturora pentru dragostea, încrederea unanimă pusă în persoană dsale. Vorbește, despre datorințele preotului, cari în zilele vremilor mai nouă, în zilele noastre, nu se mai pot mărgini numai la slujba molitvelnicului, ci se estind asupra tuturor mișcărilor culturale, economice și naționale. Cere ajutorul lui Dzeu în realizarea unei astfel de munci.

In numele comitetului și al sinodului parohial, vorbește președintele comitetului zelosul și de bine doritorul bărbat, dl Dr. *Nicolae Comșa.*

In cuvinte mișcătoare mulțămește dlui admin. protopresbiteral pentru osteneala introducerii, pentru cuvintele frumoase îndreptate credincioșilor și cu acest prilej. Felicită pe noul paroh, dorindu-i mulți ani de muncă în programul desfășurat. Se oprește asupra legăturii dintre popor și conducători, combătând cu toată tăria pe acei necugetători, cari văd în conducători nu pe adevărații lor păstori, ci pe răuvoitorii lor. Dornic de-o deamnă propășire a tuturor bunurilor bisericești și naționale, spune, că progresul numai atunci să va putea ajunge, când legătura dintre conducători și popor, va fi legătura muncii cinstite, legătura dragostei.

Astfel se sfârșește o serbare, care deși fără timbrul alaiului și al pompei, se poate pune cu tot dreptul în rândul celor mai desăvârșite serbări de feliul acesta.

Nu s'a făcut un raport mai amănunțit asupra celor două cuvântări rostite din prilejul zilei, cerând lucrarea și frumsețea lor o publicare în întregime. Le dau deci pe amândouă în întregime, după cum urmează:

Predica de instalare a domnului administrator protopresbiteral Dr. *Ioan Lupaș* a fost următoarea:

> „Cel ce samănă întru binecuvântare, întru binecuvântare va secera“. Pavel II. Corinteni 9, 10“.

Fraților! Intreagă comuna noastră, toți credincioșii sfintei noastre biserici sunt părtași unei frumoase și înălțătoare sărbători de bucurie astăzi, când se îndeplinește, după lege, o dorință a poporului întreg din această comună, care și-a dat astă primăvară cu însuflețire votul său unanim, ca să poată avea între conducătorii săi pe vlăstarul unei familii dintre cele mai alese, din sânul căreia cu ieșit bărbați, cari au fost în trecut vrednici apărători ai poporului nostru, lăsând urmași, cari pot să fie azi și în viitor nu numai fala comunei, ci și a neamului.

Cei mai bătrâni dintre dvaostră vor fi auzind cu toții de vrednicia țăranului Mitru Borcia, care pe la începutul veacului trecut era în fruntea Săliștenilor luptători pentru redobândirea „pierdutei lor slobozenii“, care atunci când vecinii voiau să îngenunche și poporul nostru din margine și să-l umilească la treapta de iobagi, răspundea cu liniște și cu încredere în viitorul neamului său: „Știți ce, vecinilor, dvoastră azi veniți, mâne vă duceți, azi sunteți aici, mâne nu mai sunteți; dar noi și urmașii nostri aici rămânem, ale noastre sunt aceste plaiuri; și când sub țărâna mormântului tăcut ne vom durmi noi somnul de veci, fiii și nepoții fiilor noștri le vor ști apăra“.

Și în amintirea multora trăește încă figura impunătoare de preot luptător a namesnicului Dumitru Borcea, căre în vremuri de cumplită vijelie și primejdie, în anul 1848 însoțea pe nemuritorul nostru Șaguna în cărările lui la Viena, iar în vremi de pace și supunere a păstorit mulți ani cu vrednicie poporul acesta, lăsând în urma sa odraslele alese, cari să-i ia locul.

Și e proaspăt încă doliul, pe care toți l-am îmbrăcat, când bunul și blândul părinte duhovnicesc Alexandru s'a mutat la cele vecinice în primăvara acestui an. Haina de doliu se schimbă acum, căci un sentiment de bucurie face să tresalte inimile tuturor, când vedem pe vrednicul său fiu, Dr. Dumitru Borcea, moștenitorul unei frumoase tradiții familiare-duhovnicești călcând în urmele vrednicilor săi înaintași și dându-ne prin studiile sale, prin alesele sale porniri și destoinicii prin întreaga pregătirea și ființa sa îndemn de a lega cele mai frumoase nădejdi de viitoarea sa activitate duhovnicească și culturală.

Aruncându-ne privirea în trecut și încercând să aducem prilejul festiv de azi în legătură cu tradiția familiară a preotului Dr. Dumitru Borcea, trebue să ne aducem aminte de cuvântul apostolului, că: „Cine samănă întru binecuvântare, întru binecuvântare va și secera“.

Căci, întru adevăr, binecuvântată a fost sămânța sădită cu îngrijire în sânul acestei familii, binecuvântat a fost ogorul și binecuvântate au fost roadele duhovnicești, cari au răsărit dintr'însul.

Edificătoare pildă și frumos îndemn trebue să fie pentru întreg poporul nostru o familie, în care să cultivă din neam în neam, din generație în generație cu toată stăruința și cu toată izbânda virtutea creștinească și creșterea în năravuri bune deprinderea lucrurilor folositoare neamului și bisericii. Depozitar al acestor virtuți și deprinderi, crescut în atmosfera de evlavie și cucernicie a casei părintești, trecut prin bune școale de pregătire în sens național și religios, prietenul meu Dr. Dumitru Borcea vine acum să încununeze cu vrednicie opera începută de strămoșii săi în sânul acestei comune.

Intreg poporul acestei comune îl așteaptă cu brațe și inimi deschise zicându-i: „Bine este cuvântat, cel ce vine întru numele Domnului“!

Dar poporul, care se bucură astăzi, va avea mâne și în viitor datoria să-l urmeze, să-i asculte sfatul și să nu-i calce cuvântul, să nu se sumețească la purtare să nu se dedea la cârtire, ci înțelegând intențiunile lui bune, râvna lui spre casa Domnului și dragostea lui pentru popor, să-l întimpine cu dragoste nefățărită, să-l îmbrățișeze cu căldură frățească și florile bucuriei să le samene pe cărările vieții lui, iar nu spinii desamăgirii.

Pentrucă un lucru îl știți cu toții, fraților, și bine să vi-l însemnați mai ales de aici înainte: dacă preoții au datorința sfTă de a vă lumina, de a propovedui fără încetare cuvântul lui Dzeu, voi aveți datorința de a-i asculta, căci toate povețele câte vi le dau ei, țintesc numai la binele și fericirea poporului, la înflorirea bisericii, la întărirea credinții, la înaintarea culturii religioase, morale și naționale! Să fiți convinși toți, că cu cea mai desinteresată iubire a deaproapelui și cu cea mai bărbătească hotărâre de muncă vine în mijlocul nostru preotul Dr. Dumitru Borcea.

Și dându-mi-se prilejul acesta festiv spre a prezenta poporului pe amicul meu din pruncie ca împreună muncitor cu mine în via Domnului, împreună slujitor la sf. altar și împreună luptător în greutățile acestei vieți, împreun și eu bucuria inimii mele cu bucuria obștească a credincioșilor, și fiindcă slujba îmi cere să dau amicului meu un sfat cu acest prilej, nu îl voiu scoate din arsenalul minții mele, nici din puținele esperiențe ale carierei mele duhovnicești, ci ispitind sf. scriptură, îi voiu aduce aminte de cuvintele apostolului Pavel, cari cuprind în sine și datorința chemării duhovnicești și răsplata, ce se cuvine pentru împlinirea conștiincioasă a acestei chemări. In loc de orice îndrumare, iubite frate în Cristos, îți dau deci aceste cuvinte ale apostolului: „Fii pildă credincioșilor cu cuvântul, cu viața, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția (Pavel I. Tim. 4, 12), păzește-te pe tine însu-ți și învățătura și rămâi întru acestea, că aceasta făcând și pe tine te vei mântui și pe cei ce te vor asculta“ (ibidem 16).

Iar voi, fraților, să luați aminte și să țineți totdeauna samă de această poruncă a aceluiaș apostol: „Ceice își țin bine dregătoria, cu îndoită cinste să se cinstească, mai ales cei ce se ostănesc în cuvânt și întru învățătură. (Ibidem 5, 17).

*

Iar răspunsul parohului *Dr. D. Borcea* a fost următoriul:

> Așa să ne socotească pre noi oamenii ca pe neşte slugitori ai lui Cristos și săvârșitori ai tainelor lui Dumnezeu. Iar dela administratori se cere ca să fie credincioși. (I. Cor. 4, 1—2).

Iubiți parohieni! Simțesc o deosebită bucurie în momentul acesta, când vă pot întitula astfel, simțesc o deosebită elevare sufletească când văd că în număr atât de mare ați alergat la locașul acesta sfânt, ca să primiți pe parohul vostru, care prin binecuvântarea arhierească și din încrederea voastră vine să-și ocupe locul său, pe care i l-ați oferit prin votul vostru unanim. Mi-am esprimat bucuria și mulțumita mea atunci, când în mod atât de măreț v'ați arătat dragostea față de mine, alegându-mă unanim, vă esprim și cu această ocasiune, când sunt introdus în postul meu, mulțămita mea, și vă asigur și acuma, că cu aceeași dragoste cu care m'ați chemat viu și eu acum în mijlocul vostru, ca între ai mei, dându-mi toată silința ca facultățile cu cari m'a înzestrat Dumnezeu și cunoștințele pe cari le-am câștigat și le voi câștiga, să le pot pune în serviciul cauzei voastre bune.

Iubiților mei parohieni! Mare e bucuria mea, când pășesc în postul acesta frumos, pentru care am avut o deosebită atragere încă din tinerețã; mă cuprinde însă și o îngrijorare, când mă gândesc la responsabilitatea cu care e împreunat acest oficiu.

O întreită datorință și întreită responsabilitate i se impune preotului consciu de chemarea sa. In primul rând dator e a servi *altariului*, ca scaun al *Domnului* celui ce l-a ales pe el să fie slujitor și administrator al tainelor dzeești. Dator este a servi *școalei* ca fiind înzestrat cu puterea de a învăța și a povățui pe mic și mare în căile cele bune. Dator este apoi a slugi *poporului* cu sfaturi, promovând dragostea pentru biserică și neam, arătând interes pentru toate mișcările naționale, culturale și economice ale poporului ce-l păstorește.

Numai corespunzând acestor cerințe, stăruind cu cuvântul și arătând prin fapte, va putea preotul să stee înaintea judecătoriului celui drept și să-și dee seama de faptele sale săvârșite în decursul serviciului său. Numai atunci va putea zice cu apostolul Pavel: *„Luptă bună am luptat, cursul am plinit, și acum aștept cununa dreptății pe care mi-o va da mie judecătoriul cel drept“.*

Voi cerca și eu, iubiți parohieni, să corespund acestor cerințe, la cari sunt obligat ca paroh, dar am lipsă în împlinirea acestora de ajutoriul acelor factori, cari îmi sunt indispensabili întru ajungerea scopului meu.

In primul rând mă îndrept spre ajutoriul lui Dumnezeu, la al cărui altar slugesc și de care sunt ales ca să fiu tâlcuitor al învățăturilor sale înalte. Mă adresez Lui cu rugăciuni ferbinți, cerând sprijinul său preaînalt, pentruca sarcina cea grea pusă pe umerii mei, de a sfătui și conduce acest popor să mi-o ușureze prin aceea, că-și va revărsa asupra mea darurile sale cele bogate. Să-și trimită asupra mea puterea Duhului Său, a Duhului Ințelepciunii, Duhul Sfatului și al Ințelegerii, Duhul temerii de Dumnezeu, ca înzestrat cu această putere de sus să pot povățui pe ceice vor cere sfatul meu. Puterile mele fără întărirea de sus vor fi prea slabe ca să corespundă chemării ce mi-am ales. Nădăjduesc însă că Dumnezeu nu va părăsi pe aleșii sei.

Mă îndrept apoi spre voi, iubiți colegi, cari aveți aceeași chemare și cer sprijinul vostru întru povățuirea acestui popor bun și evlavios. Către voi se îndreaptă glasul meu, către voi cari formați inteligența acestei comune, ca toți în deplină armonie să lucrăm întru ridicarea și susținerea prestigiului și bunului renume a acestei alese comune.

Dacă înaintașii noștri au știut prin jertfele aduse să ne lase atâtea așezăminte frumoase, cari ne fac falã, noi să știm păstra și apăra acestea în timpurile aceste grele prin cari trecem și să le știm ridica la nivelul care face să stee în conglăsuire cu cerințele timpului.

Am în fața mea bărbați de model, cari au stăruit și stăruesc pentru înaintarea comunei acesteia, îi rog pe acestia să mă primească și pe mine în cercul lor, promițându le sărbătorește că le voi sta într'ajutor la toate lucrările lor bune și salutare ce vor iniția.

Iar pe voi, iubiți parohieni, spre cari mă îndrept acum, vă rog ca în năzuințele mele de a lucra pentru ridicarea morală, culturală și economică a voastră să-mi stați în ajutor prin aceea, că intențiunile mele le veți sprijini, dându mi ascultarea recerută, urmându mi sfaturile și îndeplinind preceptele ce eu vi le dau spre binele vostru și spre binele armonic al nostru al tuturor.

In lucrările mele mă voi conduce în totdeauna de interesul comun, căci nu viu la voi ca unul, ce voi să am stăpânire, nu, ci viu ca împreună ajutor al bucuriei și fericirii voastre. Nu aduc cu mine decât facultățile cu cari m'a înzestrat Dzeu și cunoștințele, ce le-am câștigat cu multă trudă și sârguință, acestea silindu-mă a le spori ca să pot să vă luminez cărarea voastră și să pot să vă povățuesc spre tot lucrul bun și folositor.

Doresc întrucât mi-e numai posibil să țin seamă de toate mișcările culturale și sociale din această comună, să cerc a stărui cu sfatul și prin o viață de model întru ridicarea ei morală și culturală, astfel, ca atât în cele culturale, cât și în cele morale, comuna noastră să poată fi fala întregului românism.

Nici când nu s'a cerut dela noi preoții mai multă jertfă, nici când mai multă muncă și abnegațiune decât acum în momentele și timpurile grele ce azi străbatem. Preoții nu mai pot fi numai simpli slujitori ai altarului, ci în urma pregătirii pe cari o primesc și a posiției ce ocupă se cere dela ei să fie conducători ai poporului ce păstoresc, conducători în cel mai strict înțeles al cuvântului. Preotul poate influința prin darul ce i s'a dat de sus asupra sufletului parohianului său, el poate prin puterea cuvântului să-l înduplece pe acesta pentru împlinirea datorințelor față de neam și față de biserică, el poate ca prin viața de model ce o duce să îndrepte scăderile de cari sufer parohienii săi, simțindu-se acestia îndemnați a-l imita.

Mă îndrept deci încă odată către cerescul părinte, ca prin puterea sa să mă întărească, ca să pot îndeplini cu sfințenie tot ce se cere dela mine. Puterea cuvântului dzeeștii evangelii să lumineze mintea noastră cu lumina înțelegerii sale dzeești; să îndrepteze inimile și pașii voștri spre urmarea căilor celor mântuitoare și să trimită peste noi binecuvântarea cea cerească în numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duh. Amin.

Comunicate de: *Cel de față.*

NOUTĂȚI.

Succesul unui doctor român. Din Londra se vestește că dl *Dr. Toma Ionesau*, profesor universitar în București, a ținut o conferență, care a făcut senzație în cercurile medicale din Londra. Dl Dr. T. Ionescu — în loc de a adormi pe pacient cu ajutorul cloroformului, — a făcut o injecție (de strihnină cu stovaină) în regiunea cervicală a șirei spinării la un bolnav, care suferea de adenită tuberculosă la gât. Două minute după injecție a început operația. Iar bolnavul, în toată vremea operației, putea vorbi cu medicii, fără a simți nici o durere.

*

Achitare. „Gazeta de Duminecă“, ce apare în Șimleu, a avut în zilele trecute proces pentru „tradare de secrete militare“, — primul proces de felul acesta în țara noastră. „G. de D.“ publicase în primăvară un articol, unde se zicea, că „corpul de armată dela Timișoara a primit poruncă să stea gata de bătaie și să plece în Bosnia“. Petractarea sa ținut la curtea cu jurati din Dobrițin. Acuzatul, dl I. P. *Lazár*, proprietarul și editorul gazetei, a fost declarat de nevinovat, iar tribunalul a adus sentință de achitare.

*

Desp. „Bistrița“ al Asociațiunii își începe ciclul de conferențe din iarna aceasta. Cea dintâi conferență se va ținea acum Duminecă, în 28 Noemvrie n., în sala mare din casa bisericii. Conferențiar va fi dl *Dr. G. Tripon*, directorul despărțământului, și va vorbi „despre fericire“. Aceste conferențe — spune „R. B.“ — sunt așteptate cu nerăbdare de publicul bistrițan.

*

Poștă în Pianul de jos și Pianul de sus. Primim încunoștințare dela direcțiunea de poștă și telegraf din Cluj, că cu începere dela 16 Decemvrie n. c. se deschide oficiu postal în comuna Pianul de jos, comitatul Sibiiului, și o agentură poștală în Pianul de sus, din acelaș comitat, aparținând la aceasta din urmă încă comunele Răchita, Strugari și cătunul Purcăreț.

*

Ilustrate. Firma comercială din loc N. *Onițiu* (strada Măcelarilor, casa „Albinei“) a pus în vânzare niște ilustrate foarte frumoase, scoase în ediție proprie, representând *mausoleul și bustul lui Șaguna din Rășinari.* Se vinde cu 6 fileri bucata, iar revânzătorii primesc reducere de preț. Suntem convinși, că ilustratele acestea, trei la număr, vor forma o plăcută suvenire pentru toți aceia, cari au participat la sărbările centenare din luna trecută, ținute în Rășinari, ori au auzit sau cetit despre ele.

*

Ninsori mari în Berlin. In Berlin a căzut zăpadă timp de 40 de ceasuri. Tramvaele electrice ori s'au oprit, ori abia se târau, ca niște melci. Numai automobilele și omnibusurile-automobile au lucrat mereu, dar nu fără ciocniri și alte accidente. Comunicațiile telegrafice mai ales cu miază noapte s'au întrerupt de asemenea. Greutatea zăpezi și vântul a doborât stâlpi de telegraf și copaci bătrâni.

*

„Ajutoriul“ societate pe acții în Șeica-mare și-a început activitatea în 9 Noemvrie n. ocupându-se cu tot felul de operațiuni de bancă. Depuneri se primesc spre fructificare cu 5½ %, iar dela 1000 coroane în sus cu 6% Banca își are localul oficios în Piață, numărul 371, și e deschisă în toate zilele de lucru dela 8 12 și dela 2-5.

*

Petrecere în Sibiiu. Tinerimea română din Sibiiu aranjează o petrecere cu dans Sâmbătă, în 14/27 Noemvrie a. c. în sala cea mare dela „Unicum“. Inceputul la 8 ore seara. Prețul de intrare: de familie 3 coroane: de persoană 1 coroană.

*

Calea ferată Ilva-mică și Rodna s'a deschis în zilele acestea. Stațiile sunt: Sângeorzu român, Maieru și Rodna veche.

*

Ninge. Din toate părțile țării se anunță ninsori mai mari sau mai mici. De Luni începând Sibiiul și împrejurimea întreagă, a îmbrăcat haina albă a iernii.

*

Necrolog Din *Codlea*, primim dureroasa știre, că soția protopopului nostru Ioan Teculescu a răposat eri la casa părinților, lăsând în mare jale pe neconsolabilul soț și 7 fii și fice dela 1—14 ani. Trimitem adânc întristatei familii condolențele noastre.

*

Din năpăstuitul Bihor se scrie, că în vreo douăsprezece sate bântue tifosul, disenteria și difteria. Se cere grabnic ajutor. Pricina boalelor este marea sărăcie, împreunată cu nutrimentul puțin și rău.

*

Jocuri olimpice. In primăvara anului 1910 erau să se țină în Atena jocurile olimpice. Din cauza împrejurărilor politice ale Greciei, jocurile anunțate s'au amânat.

*

Tramvai pe o șină. Inginerul Aug. Scherl a inventat un nou sistem de tramvai, și adecă: pe o singură șină. Incercările cu acest fel de tramvai, care își păstrează echilibrul pe o șină, s'au făcut în „Grădina Zoologică“ din Berlin.

*

Otrăvire. Din Viena vine știrea, că zece ofițeri, avansați la 1 Noemvrie a. c., au primit cu poșta fiecare câte două pilule pe lângă explicarea, că sunt o bună medicină pentru întărirea nervilor. Unul dintre ofițeri, căpitanul dela statul major Mader, a fost găsit mort Joia trecută. S'a constatat, că moartea a urmat în urma unei otrăviri cu ciankali, și că ofițerul mort era unul din cei zece, cari primiseră pilule. Cercetarea chimică a acestor pilule a dovedit, că sunt compuse din otrava ciankali într'o doză, care omoară neapărat. Alte victime până acum nu sunt. Se crede, că ceilalți ofițeri n'au uzat de pilulele primite. Făptuitorul este cu totul necunoscut.

*

La fondul Andreiu baron de Șaguna pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor, al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: Ioan St. Bobeș, comerciant (Boița) și membru al comisiunii administrative a fundațiunii Șaguna, soția sa Elena n. Badilă și copiii lor: Stoia, Elena și Ioan, 1 cor., Nicolae Târnăvean, practicant librar 20 bani, Nicolae Vlad-Stezar, paroh (Jina), soția sa Ioana și fiica lor Constanța, în amintirea iubitului lor părinte adoptiv Constantin Stezar 5 cor., mai mulți diferință colectei pentru cununa pe bustul marelui Andreiu 6 cor. 94 fil. și Vic. Tordășianu, prezid. 10 bani.

Cărți și reviste.

„Spitalul“, revistă medicală, apare de douăori pe lună, nr. 20 din Noemvrie 1909 are următorul sumar: Șase cazuri de intoxicare gravă prin ciuperci de Dr. V. Troteanu. Suturi osoase cu scoabe Jacoel, de Dr. Poenaru Căplescu. Observația în obstetrică, de Dr. C. Daniel. Abon. pentru străinătate 15 lei pe an. Administrația: București, palatul Băilor Eforiei.

*

„Candela“, foaie bis.-lit., red. de Dr. Em. Voiutschi și A. A. Manastyrski, nr. 11 pe Noemvrie 1909 cuprinde: Epistola lui Iuda, de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creștină, de C. Morariu. O serie de cuvântări ocasionale, de R. Bărgăuanu. Text rusesc. Comunicări. Intrebări și cazuri pastorale. Cronică. Abon. 8 cor. pe an. Admin.: Prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuț, strada Cherescul 7.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Prinz Friedrich von Homburg*, dramă. Joi: *Der fidele Bauer*, operetă Sâmbătă: *Feenhände.* Duminecă după ameaz: *Der Vogelhändler*, sara *Walzertraum*, operete.

Creșterea dinților la copii

Nu vă neliniștiți de creșterea dinților la copii, ci dăți-le *Emulsiunea lui Scott*, și nu veți mai avea nopți fără somn. Veți fi surprinși de ușoara și nedureroasa creștere a dinților. 8 (330) 2—4

Emulsiunea lui Scott

conține în formă ușor de mistuit toate materiile recerute pentru creșterea unor dințișori drepți, albi și tari. Curățenia și efectul

Emulsiunea lui Scott

sunt neîntrecute. „Scott“ priește bine chiar și celui mai slab organism. *Emulsiunea lui Scott* este și rămâne Emulsiune model.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției a experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale c. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

881/1909 sz. [431] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Comuna Rádos dă în arândă pe timp de 3 ani o proprietate a sa de 300 jugăre pământ de păşune de clasa I., care se află în hotarul comunei Zoltán. Pământul acesta, pe care se află şi clădiri e cu deosebire potrivit pentru oi.

Preţul de strigare e 3000 cor., vadiu 10%. Licitaţiunea se va face în comuna Rádos în 6 Decemvrie a. c. la 11 ore a. m.

Rádos (Nagy-Küküllő-megye), la 20 Noemvrie 1909.

Antistia comunală.

Nr. 12634 Plen. 1909. [424] 2—3

CONCURS.

In scopul conferirei stipendiilor şi ajutoarelor ce se votează pe anul 1909 din **fundaţiunea „Andronic“.**

I. Pentru învăţăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1909.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutoare şi stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetează şcoala şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai Români ortodoxi născuţi în arhidieceza Transilvaniei.

In speeial au să dovedească:

I. Invăţăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcoala poporală ori altă şcoală superioară:

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat lc autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă dela măestrul despre sporul, ce-l arată în meserie despre diliginţa şi purtarea morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învăţăcel în anul 1909 ceeace vor dovedi prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XXVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac spor mulţămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniunii de meseriaşi şi că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiţi.

III. Sodalii cari sunt în condiţiuni de a deveni măestri:

a) sa aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voeşte să se aşeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica şi e creştin bun şi moral.

Dela toţi concurenţii se recere ca cererile sa fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu şi să le înainte cel mult până la 31 Decemvrie 1909 st. v.

Acei concurenţi cu studii gimnaziale şi reale, cari se vor aplica ca învăţăcei la sculptura de lemn, bărdăşit şi zâdărit sau vor fi aplicaţi deja ca învăţăcei, ori ca sodali în aceste meserii şi cei din urmă vor să se perfecţioneze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câştiga praxa recerută vor fi consideraţi cu ajutoare mai mărişoare.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din şedinţa plenară a Consistorului arhidiecezan, ţinută la 2 Noemvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

O casă cu etaj

în faţa soarelui, Kappgasse 12, se vinde cu condiţiuni favorabile.

Desluşiri tot acolo. (430) 1—3

Un tinăr cu pracsă

în agendele notariale află imediat aplicare în cancelaria subscrisului.

Condiţiuni favorabile.

(426) 3—3 **George Popp,**
notar.
Părău p. u. Sárkány.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 19—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 15—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 45—52

Ce este Electro-Vitalizerul?

Mulţi văd acest anunţ fără să-l citească, multă lume priveşte în general anunţurile cu indiferenţă, ba chiar cu o ideie preconcepută şi simte un fel de frică de tot ce este nou. Şi totuşi a trecut de mult vremea aceia de prejudiţii, când se credea că o cauză bună nu are nevoie de reclamă. Inzadar vom avea articole bune, dacă nu le vom face cunoscute publicului, nimeni nu le va cunoaşte. Noi publicăm zilnic, succesele minunate obţinute de aparatul Electro-Vitalizer, zilnic creşte numărul adepţilor acestei metode, şi totuşi sunt încă mulţi suferinzi care se lasă influienţaţi de neîncredere şi care pentru că nu au auzit nici odată de acest aparat nu şi l aplică. Aceşti bolnavi se pedepsesc singuri. **Slăbiciunea generală nervoasă, slăbiciunea sexuală, bolile reumatice, bolile nervoase de stomac şi de inimă, nevralgiile, durerile de cap şi de spate, vâjăiala în urechi, precum şi variatele simptome ale neurasteniei şi isteriei** se tratează pe calea cea mai naturală cu ajutorul electricităţii. Adresându-vă printr'o carte poştală institutului nostru, primiţi **gratis şi franco** o carte frumos ilustrată în care găsiţi descrierile tuturor boalelor care se pot trata cu succes cu acest metod precum şi succesele obţinute până acum cu aparatul Electro-Vitalizer.

Inst. de ord. med. Electro-Vitalizer, Budapesta, Karlsring 2. M. 51.

Scrisoare de mulţumire.

Ion Ilie, zidar Iltyó, Arad-m. scrie la 28 August 1909: Prea Onorate Dnule Doctor! Cu cea mai mare bucurie vă comunic că durerile mele din regiunea inimii au dispărut, după folosirea timp de 6 luni a aparatului Electro-Vitalizer. Scaunul mi s'a regulat, mersul mi s'a înlesnit, pot călători pe jos, cu trăsura, cu bicicleta; am început iarăşi lucrul zidăritului, pot să mă odihnesc bine, ceeace odinioară perdusem în total, astăzi, laudă Domnului, am recâştigat iar, nu mai sunt vecinic iritat, spaima nu-mi mai pricinueşte jumătate de moarte ca mai nainte. Bătaia de inimă îmi era foarte teribilă dar acum, lăudat fie bunul Dumnezeu, cu toate sunt în rând şi nu este avere în lume pentru care aş putea tăgădui rezultatele aparatului Electro-Vitalizer. Rog deci, dle Doctor, să binevoiţi a publica aceste puţine rânduri în statistica d v., căci pot să documentez oricui mi s'ar adresa, cele afirmate mai sus. (429) 1—2

Cupon pentru o carte gratuită.

Către

Electro-Vitalizer inst. de ord. m.
Budapesta, Karlsring 2, Mezanin 51.

Binevoiţi, vă rog, a mi trimite o broşură din lucrarea d. v.: **„Tratat despre electroterapia modernă“.** Gratis şi franco.

Numele: ....

Comuna: ....

Judeţul, comit.: ....

Săpun de lapte de lilie Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 36—40

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme. (103) 33—52

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 124 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Noemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Situaţia s'a agravat.

Sibiiu, 26 Noemvrie n.

Ministrii maghiari s'au întors dela Viena cu mâna goală. Maiestatea Sa nu le-a făcut nici o concesiune. In schimb a cerut dela ei, să facă legea electorală, dupăce vor fi votat întâi necesităţile de stat, şi *să împace naţionalităţile.* A avut deci mare dreptate dnul Kossuth, când a declarat în faţa unora dintre intimii sei, că *situaţia s'a agravat,* şi că încurcătura e acum mai mare decât mai nainte.

E greu a proroci înainte, că în starea actuală de lucruri, în nesiguranţa în care ne aflăm cu privire la viitor, ce are acum să urmeze? Se va ţinea un nou consiliu de Coroană la Viena, ori va fi chemat în audienţă numai prim-ministrul Wekerle, pentru a lua în primire *porunca* Maiestăţii Sale, sau apoi va fi dispensat cu totul acest guvern dela conducerea afacerilor ţării, şi vor fi puşi în locul actualilor ministri oameni de tot noi?!

Căci aceste trei combinaţiuni îşi fac cursul prin ziarele maghiare, şi nu se poate şti, care din ele e cea mai corectă şi destinată să-şi primească întruparea faptică? Un singur lucru se ştie, anume, că situaţia e aproape desperată. Fireşte, nu putem noi, cei ce nu avem nici un rol, nici informator, cu atât mai puţin decizător, în toată chestia cu crisa ungară, şi nu putem aştepta dela resolvarea ei, decât poate iarăşi vre-o nouă asigurare şi garantare a „*mânii libere*“ faţă de popoarele nemaghiare din patrie, ci pentru aceia, cari timp de patruzeci şi doi de ani au fost neîntrerupt desmerdaţi cu *concesiuni* primite dela Viena, cu favoruri şi cu succese, aşa, că în cele din urmă au început să creadă, că aşa *trebue* să fie, Viena *trebue* să le facă concesiuni şi favoruri, totdeuna când ei sunt — supăraţi. Pentru acestia situaţia e cu adevărat desperată, pentrucă li se sparge o ilusie, aceea, de a crede că Viena stă la dispoşiţia lor, şi li se arată realitatea, aceea, că ei trebue se stee la dispoşiţia Vienei.

A fost o mare nefericire, pentru noi, popoarele nemaghiare din patrie, că Coroana nu a cunoscut adevărata stare de lucruri din ţară, ci în urma falselor şi tendenţioaselor informaţiuni, primite dela sfetnicii săi de nemeritată încredere de pe vremuri, a atribuit o putere prea mare curentului şovinist-naţional, curentului de maghiarisare, pe care spre a-l îmblânzi, a aflat de bine *a-l întări*, prin aceea, că totdeauna ne-a jertfit pe noi, ne-a rupt rând pe rând din drepturile şi interesele noastre, — numai pentru a astupa gura molohului nesaţios, pentru a sătura pe aceia, cari ne-ar înghiţi într'o lingură de apă, dacă ar putea.

Se vede însă, că acum Coroana e convinsă, că acest curent nu poate să devină nici odată periculos pentru tron şi dinastie, şi a luat hotărâre să nu-l mai menageze. Nu-i mai face nici o concesiune. Nu numai, dar şi-a luat în program, dacă putem să dăm crezământ ştirilor primite dela Viena, ca în politica guvernului unguresc să se facă o radicală schimbare cu privire la naţionalităţile nemaghiare, pentruca acestea să nu mai fie jignite în drepturile şi interesele lor, ci dreptate să li se facă totdeauna când dreptatea e pe partea lor. Pe scurt, Maiestatea Sa vrea, ca chestia de naţionalitate să fie resolvată în Ungaria!

Ei bine, nu e aceasta o situaţie desperată pentru politicianii maghiari, cari se băteau în piept şi trimbiţau, că nu esistă naţionalităţi în ţara noastră, deci nu esistă nici chestie de naţionalitate, prin urmare nu este nimic de resolvat în o chestie care nu esistă?..

Dar cu toate, că chiar şi ziarul vienez „*Fremdenblatt*“, organul ministrului comun de esterne, singura foaie pe care o ceteşte Maiestatea Sa, confirmă ştirea, că Maiestatea Sa a cerut în consiliul de Coroană, ca guvernul să facă lege despre votul universal şi *să resolveze chestia de naţionalitate*, mari ilusiuni nu ne facem şi la o momentană schimbare de lucruri în patria noastră nu ne gândim. Aceea ce s'a stricat, pentru noi, în mod sistematic în curs de 42 de ani, nu poate să fie tocmit în 24 de ore, ori într'o lună, sau într'un an. Am înregistrat însă evenimentul, pentrucă el înseamnă o fază nouă în crisa ungară, o fază de o estremă importanţă. Inseamnă, că acum nu representanţii chemaţi ai politicei maghiare ridică pretensiuni faţă de Coroană, ci Coroana ridică pretensiuni faţă de guvernul său din Ungaria, anume, pretensiunea de a face o lege dreaptă electorală, dupăcum s'a obligat la timpul său, şi pretensiunea de a face dreptate naţionalităţilor nemaghiare. Intrebarea e însă, că putea-va să rămână Coroana şi pe mai departe pe acest teren al pretensiunii, ori va fi totuşi silită să treacă iarăşi pe celalalt, al concesiunilor? Cine poate să ştie?!

Convenţia comerc. româno-austro-ungară.

Se lăţeşte vestea, venită din izvor bine informat, că în consiliul de coroană ce s'a ţinut Marţi la Viena, unul din punctele de căpetenie ce au fost discutate, era şi acela al reînoirei convenţiunilor comerciale cu România şi statele balcanice. De chestiunea regulărei raporturilor economice cu aceste ţări sunt legate mari şi însemnate interese ale monarhiei, şi de aceea Monarhul şi contele de Aehrenthal ţin cu tot dinadinsul, ca o soluţiune mulţămitoare să intervie cât mai curând.

Pentru moment sunt încă greutăţi, peste cari se speră, că se va putea trece, obţinându-se de la parlamentele celor două jumătăţi ale imperiului austro-ungar votul necesar.

Mai mari sunt dificultăţile în ce priveşte Serbia şi Bulgaria. Cu cea dintâi înţălegerea fu cât pe aci să se facă, anul trecut. A intervenit însă anexarea Bosniei şi Herţegovinei şi tratativele, foarte înaintate, au rămas baltă.

In ce priveşte *România*, chestiunea se prezintă mai uşor.

Convenţiunea e încheiată de câteva luni, şi nu mai e nevoie decât de ratificarea camerelor din Budapesta şi Viena, pentru ca ea să între în vigoare.

In privinţa aceasta se adaogă amănuntul că, date fiind bunele relaţiuni ale monarhiei cu România, şi mai ales *interesele politice*, Impăratul şi Regele Francisc Iosif a trimis o scrisoare autografă Regelui Carol al României, prin care-l asigură, că guvernul său e animat *de cele mai bune intenţiuni faţă de România* în stabilirea unui regim economic pentru cele două ţări. De fapt Austro-Ungaria a dat dovadă de multă bună-voinţă în negocierile cu guvernul din Bucureşti, acordând României importante avantagii.

Concesiunile acestea au avut de efect să stârnească o agitaţie în rândurile agrarienilor unguri şi austriaci. Se vorbise chiar pe faţă de demisia lui Darányi, ministrul agriculturei din Ungaria, în semn de protestare contra avantagiilor economice recunoscute României.

Cu toate acestea, convenţiunea ar fi fost ratificată de parlamentul maghiar, dacă nu isbucnea criza guvernamentală. Cum se va aplana însă conflictul cu Coroana, această ratificare va fi imediat votată.

Conferenţe preoţeşti.

Conferenţa preoţească din protopopiatul Iliei.

20 Noemvrie.

Intre evenimentele anuale dintr'un protopopiat, cu adevărat putem înşira conferenţele preoţeşti ca cele mai însemnate, căci aici se lămuresc ideile, se dă puternic impuls spre activitate mai înteţită.

Servească drept dovadă cele petrecute în conferenţa noastră din anul acesta, ţinută în 22 Septemvrie, în fruntaşa parohie Vorţa.

Conform programului publicat în „Telegraful Român“ să oficiază serviciu divin de preoţii M. Opreanu, I. Laslo şi Oct. Albani.

La priceasnă părintele T. V. Motora cuvintează despre ispită, dovedind studiu temeinic. Atât asupra preoţimei, cât şi asupra credincioşilor adunaţi în număr frumos, — deşi era zi de lucru — face cea mai bună impresiune serviciul divin şi buna cuvântare, întocmită în contra păcatelor dominante din parohie.

FOIŞOARĂ.

Succesele unui medic român.

Când s'a ştiut, că medicii din România au hotărât să nu iee parte la congresul medicilor, care s'a ţinut în vara trecută în Budapesta, — din motive *politice*, — aproape toate ziarele maghiare i-au luat în bătae de joc, vorbind despre ei ca despre nişte oameni foarte inferiori în ale ştiinţei medicale, de cari şi de altcum congresul nu ar avea nici un folos. E bine deci, că dau lumii semne de esistenţă *prin memorande politice*, căci prin alte fapte, prin descoperiri pe terenul ştiinţei medicale şi aşa nu s'au impus şi nu se pot impune colegilor lor din alte ţări. Aşa scriau atunci ziarele maghiare dela noi!

Şi nu au trecut decât numai câteva luni dela acest verdict al presei noastre patriotice, rostit asupra medicilor din România, când iată că verdictul e răsturnat prin o descoperire sensaţională a unuia dintre cei atunci cu asprime criticaţi, prin un strălucit succes pe care l-a avut un medic român în faţa a patruzeci de medici de renume din Anglia.

Inţelegem pe domnul Dr. *Toma Ionescu*, decanul facultăţii de medicină din Bucureşti, şi invenţia sa, despre care am vorbit pe scurt în numărul trecut al ziarului nostru. Astăzi suntem în măsură a putea vorbi mai pe larg despre invenţia aceasta a dlui Dr. *Toma Ionescu.* Marele ziar englez „*Daily Mail*“ scrie adecă sub titlul „*Un triumf chirurgical*“ următoarele despre cele săvârşite de dsa în faţa celor mai vestiţi chirurgi englezi:

„La spitalul marinarilor din Greenwich s'a făcut în ziua de 18 c. o inovaţie, care poate va revoluţiona procedeurile chirurgice.

Dl profesor *Toma Ionescu*, decan al facultăţii de medicină din Bucureşti, a făcut o operaţie la gât, unui marinar, care a fost anesteziat după procedeul dsale, prin injecţiuni de stovaină şi strichnină, producând insensibilitate desăvârşită, cu toate că pacientul operat îşi păstrează cunoştinţa în tot timpul operaţiei, convorbind cu persoanele presente.

De când stovaina a fost descoperită, acum câţiva ani, s'au făcut şi în Anglia operaţiuni de partea inferioară a trupului; dar de oarece stovaina are un efect dăunător, şi chiar periculos asupra cordului, întrebuinţarea stovainei a fost restrânsă la partea inferioară a trupului.

Inovaţia doctorului Toma Ionescu constă în faptul, că el compensează efectele stovainei asupra cordului cu cele ale strichninei, cari sunt diametral opuse, aşa, încât cu procedeul savantului practician român se poate face pe orice parte a trupului operaţiune chirurgicală cu un succes desăvârşit, *fără a adormi pe bolnav.*

Inainte de a-şi începe demonstraţia, profesorul *Toma Ionescu* a declarat celor patruzeci de chirurgi medici englezi presenţi, că optsprezece luni el nu a întrebuinţat alt anestezic, decât stovaină şi strichnină, spre a face peste şaptesute de operaţii de tot felul.

*

Cu privire la operaţia săvârşită, numitul ziar scrie apoi următoarele:

După ce profesorul Toma Ionescu şi-a desinfectat mânile, a înfipt un ac mic pentru injecţiuni între două vertebre cervicale ale marinarului, apoi a pus într'o mică seringă trei centigrame de stovaină şi cinci centigrame de strichnină, injectând acest lichid în şira spinărei.

După un minut, marinarul bolnav s'a întins pe masa operaţiei, ţinând capul şi umerile mai jos spre a da ajutor efectelor injecţiunii.

Două minute mai pe urmă, s'a început operaţia, care consta în scoaterea unei glande voluminoase. Operaţia s'a petrecut în modul obicinuit, *pacientul fiind absolut conştient şi vorbind cu medicii prezenţi, fără a arăta cel mai mic semn de suferinţă.*

„Simţi vre-o durere oare-care?“ l-a întrebat un chirurg al spitalului.

— „*Absolut nimic*“, a răspuns marinarul.

Nu se poate descrie efectul acestor cuvinte, rostite de un om, care are în gât o tăietura de 10 până la 12 centimetri lungime şi 4 sau 5 adâncime.

Imediat dupăce bandajele au fost făcute, pacientul s'a ridicat singur de pe masa de operaţie şi s'a dus în sala unde îşi avea patul său.

După părerea chirurgilor englezi, procedeul profesorului *Toma Ionescu* are mai multe avantagii.

Nu trebue o abilitate specială spre a întrebuinţa acest nou anestezic, căci orice chirurg poate să facă el însuşi injecţiunea trebuincioasă. Dar importanţa cea mai mare este, că acest anestezic nu prezintă nici un efect periculos în urma operaţiei, precum se întâmplă cu cloroformul, şi mai cu seamă cu eterul, de oarece multe operaţiuni făcute cu succes, au fost zădărnicite din cauza întăriturilor musculare, pricinuite de eter, şi care producea o rupere a punctelor de cusătură.

S'a vĕzut efectul dorit: poporul ascultă cu drag şi evlavie cuvenită sfintele slujbe, ca totdeauna când ele sunt săvârşite cu sfinţenia recerută, iar nu în fuga calului, cum durere mulţi fraţi obicinuesc a face, zicând, că să împlineşti numai slujba, şi nimenea nu te mai poate întreba ce şi cum ai slujit!

Urmează părintele administrator, Z. *Murăşianu*, cu cetirea resoluţiunii consistoriale, prin care de tot iubitul protopop *G. Oprea* să absoalvă de purtarea oficiului, instituindu-se administr. dl Z. Murăşanu.

Intr'o cuvântare măduoasă şi plină de însufleţire şi dragoste către a tot ce e al nostru, deschide acesta conferenţa. Să constitue biroul. Să aleg ca notari: I. Opreanu şi O. Albani. La apelul nominal răspund 19 preoţi, absenţi 4. Cei cari nu să vor legitima în mod corăspunzător în termin de 8 zile, să pedepsesc cu câte 10 cor. în favorul fondului protopresbiteral.

Conferenţa hotăreşte presentarea în corpore la fostul protopop, despre care împrejurare „Cineva" a fost atât de bun a mă preveni în coloanele acestui ziar.

Săvârşirea serviciului divin să declară „bună", iar cuvântarea succeasă şi bine predată.

In cadrul acestora părintele T. Motora cere edarea unui „tipic general" pentru uniformitatea de mult dorită a serviciilor divine, cât şi aceea, ca venerata noastră superioritate să insiste, ca studiul liturgiei nu numai în mod teoretic să se propună clericilor, ci şi în mod practic.

Păr. I. Budoi face propunerea referitoare la orânduiala bisericească, căci în multe biserici să observă, mai ales sub decursul utreniei, mare sgomot, prin amestecul nechiematilor în serviciul estern şi intern divin.

Propunerea părintelui Budoi să primeşte, iar a păr. Motora nefiind conferenţa competentă să decidă în astfel de chestiuni, să delătură.

Să cetesc mai multe ordinaţiuni consistoriale, între cari cea referitoare la colecta pentru fondul cultural şi la încassarea restanţelor sidocsiale. Să constată cu regret, că în multe parohii nu s'a întreprins colecta cu însufleţirea recerută. Primeşte îndrumare unul fiecare, a privi aceasta ca o sfântă şi sublimă datorinţă, iar încassarea să se facă cu tact acolo, unde s'ar ivi unele complicaţiuni.

Păr. I. Laslo ceteşte tema despre „*post*", care a fost lucrată bine şi să declară de succeasă.

Au urmat propunerile zelosului şi vrednicului nostru frate, bun lucrător în via Dlui, I. Budoi, care şi până acuma a dat dovezi eclatante despre a sa activitate, în urma căreia îl pot numi preot model în acest tract.

Propunerile altcum tot cu această ocaziune le transpun On. Redacţiuni, spre publicare. In urma propunerilor acestora conferenţa hotăreşte cu mare însufleţire introducerea aşa numitelor „misiuni poporale" pentru întărirea simţului religios. In comisiunea ambulantă, din parohie în parohie, să aleg: propunătorul I. Budoi, R. Iacob şi I. Opreanu.

A doua propunere: înfiinţarea societăţilor Raiffeisen, asemenea să primeşte, alegânduse în comisiunea organisătoare tot cei de mai sus.

Să naşte vie discusiune la statorirea temelor. O. Albani propune, ca temele să fie lucrate de fiecare membru, dintre cari pe unul să-l designeze protopopul. I. Opreanu e însă de părerea, ca temele să le statorească o comisiune de 3, în frunte cu şeful tractual, care apoi designează persoana respectivă, ca să facă tema, împreună cu 2 censurători, pentru a se delătura critici neîntemeiate, făcute în pripă. Propunerea lui Opreanu să primeşte.

Să propune într'altele ca clerul, mai ales cel tinăr, să se poarte conform „sfaturilor arhiereşti" în haine lungi, cinstite, modeste, şi nu într'un port comic şi nepotrivit stării preoţeşti.

Conferenţa viitoare, în urma invitării speciale a fratelui Constantin Popovici, să decide a să ţinea în parohia Burjuc.

După toate acestea programul conferinţei preoţeşti fiind eshauriat, părintele administrator Z. Murăşanu declară prin cuvinte binesimţite conferenţa din anul Dlui 1909 de închisă.

Urmează învitarea pretinească a fratelui Motora, care la masa sa ospitală ne-a întrunit pe toţi, întărindu-se prin aceasta dragostea, solidaritatea şi frăţietatea preoţimei, care împreună cu păstoriţii aşteaptă cu nerăbdare sosirea mirelui, căci toţi au candelele gata spre întimpinarea lui vrednică.

Iar tu Doamne, dă ca atât planurile croite din partea conferenţei, cât şi venirea noului nostru protopop, să fie într'un ceas bun.

„Sus s'avem inimile".

Octavian.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul protopresbiteral al Turdei.

Sân-Mihaiu, 4 Noemvrie v.

Chemaţi din nou prin autoritatea bisericească-şcolară în conferenţe învăţătoreşti, dar de astădată numai în conferenţă tractuală spre a ne ocupa cu problemele supuse, pentru anul acesta, deliberărilor noastre, ne am întrunit şi noi învăţătorii din tractul Turdei la 1—2 Noemvrie a. c. v. în oraşul cu trecut istoric în viaţa noastră bisericească-şcolară Turda, unde a fost ales marele nostru mitropolit Andreiu baron de Şaguna.

Ne-am adunat ca să ne arătăm pe faţă, pe lângă tractarea temelor dela ordine, năcazurile şi greutăţile vieţii învăţătoreşti şi să ne sfătuim asupra celor mai de căpetenie nevoi ale şcoalei româneşti.

Valurile duşmănoase cari de mult ameninţă esistenţa şcoalei româneşti, au săpat şi sapă în continuu la temelia acesteia, căzând jertfă şi până acum acestor valuri multe din şcoalele noastre. Dovadă ne este şi numărul mic al învăţătorilor întruniţi în această conferenţă, cari deşi s'au întrunit în număr complet, totuşi abia au fost în număr de (9) nouă inşi, cu toate că nu cu mult timp înainte de aceasta erau 14—15 învăţători în tract, care încă era un număr destul de restrâns faţă de numărul parohiilor şi faţă de cele aproape 15 mii suflete din tract.

De aceea conferenţele trebue să fie mai mult decât ori când, locurile unde spiritele să-şi cheltuiască cel mai însemnat prinos pentru aflarea modalităţilor şi problemelor *de a susţinea şcoalele confesionale româneşti* în împrejurările date şi prin ele a *păstra limba strămoşească şi a augmenta cultura românească.*

Conferenţei noastre i-a premers serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului sfânt, celebrat prin domnul Jovian *Murăşan*, protopresbiter.

După serviciul divin ne-am adunat în localul şcoalei confesionale rom. gr. or., unde dl protopresbiter în calitate de comisar consistorial prin o vorbire acomodată, în firul căreia arată calea pe care are să purceadă învăţătorul întru realisarea sublimului scop ce urmăreşte în zilele aceste de grea încercare, salută pe cei presenţi şi declară conferenţa de deschisă la orele 11 şi trei pătr. a. m.

Conform nouei instrucţiuni consistoriale pentru conferenţele învăţătoreşti, domnul comisar învită conferenţa să se constitue. Conferenţa alege cu unanimitate prezident al său pe învăţătorul Ioan Biji, notari: Ioan Moldovan şi I. Meţian, iar bărbaţi de încredere Teodor Oţel şi Alesandru Teuţian. In comisia permanentă se alege prezident şi doi notari.

Fiind timpul înaintat prima şedinţă se închide la orele 12 şi trei pătr. p. m., anunţându-se proxima şedinţă la orele 3 p. m.

Ni-a cauzat tuturor învăţătorilor o deosebită bucurie învitarea dlui comisar şi protopresbiter, întrunindu-ne pe toţi la ospitala-i masă cu atât mai vârtos, că aceasta a avut loc în nouăle case tractuale, a căror esistenţă şi pe noi învăţătorii tractului acestuia ne poate umplea de mândrie, contribuind şi noi cu obolul nostru la ridicarea acelora. In scurt timp s'au ridicat aceste case alăturea cu şcoala, cari nouă Românilor gr. ort. de aici ne fac cinste şi sunt dovadă eclatantă, că sub conducerea bunului nostru conducător, deşi săraci fiind, cu voinţă tare toate le putem face. Pentrucă dacă avem azi aceste aşezăminte şi încă alte multe lucruri bune, domnului protopresbiter Jovian Murăşan îi suntem datori cu recunoştinţă pentru zelul, abnegaţia şi voinţa tare cu cari le-a dus la îndeplinire.

In cadrul celor două şedinţe ce au urmat după aceasta s'au cetit următoarele operate: „Folosul şi rolul botanicei în şcoala poporală" şi „Atenţiunea şi susţinerea ei în şcoală". Primul operat lucrat de membrul Ioan Meţian, al doilea de membrul Teodor Oţel. Ambele lucrate cu mult zel şi cunoştinţă de causă, pentru cari conferenţa votează ambilor autori mulţămită protocolară şi le recomandă a-şi publica lucrările lor în revista „Vatra şcolară".

Operatul „Avantagiile metodului direct în propunerea limbei maghiare", lucrat de membrul Ladislau Pop se declară de bine succes.

Ca teme practice s'au predat: „Torda város ismertetése", prin prelegătorul Ioan Biji; „Vioreaua", prelegere din Ist. naturală cu cl. V.—VI., prin prelegătorul Stefan Aruncutean; o cântare: „Marş înainte", prin Ioan Biji.

In partea cea mai mare fiind temele de un interes deosebit, natural, că au dat motiv la discuţii vii, luând parte următorii: Ioan Moldovan, Teodor Oţel, Ioan Meţian, Alesandru Teuţian, Ioan Biji, precum şi parohul din Cristis, Ioan Opriş.

La sfârşitul discuţiei fiecărui obiect comisarul consistorial Jovian Murăşan, prin espresiuni clare a contribuit într'un mod însemnat la lămurirea chestiunilor.

Toate temele susţinute fiind la un nivel înalt, formează dovadă despre un continuu progres realisat de şcoala noastră pedagogică, deci prestigiul învăţătorimii noastre creşte pe zi ce merge.

Ajungând la ordine propunerile, înv. Ioan Moldovan face următoarea propunere:

Având în vedere, că „Vatra şcolară" e unica revistă pedagogică în arhidiecesa noastră;

Având în vedere, că fiecare învăţător ar fi obligat moralminte a sprigini revista aceasta;

Având în vedere, că în lipsa spriginului nostru e aproape de apunere această revistă, şi prin indolenţa noastră, ne arătăm micimea sufletească faţă cu învăţătorii altor popoare conlocuitoare;

Având în vedere, că sprigionită fiind de toţi învăţătorii această revistă, atât din punct de vedere moral, cât şi spiritual, ar deveni un organ cu ajutorul căruia să ne putem organisa, resistând mai uşor atacurilor îndreptate contra noastră din multe părţi, propun: Conferenţa să enunţe, că *fiecare învăţător să fie obligat a abona regulat numita revistă.*

Conferenţa cu unanimitate şi însufleţire primeşte propunerea şi în consecinţă toţi membrii declară a deveni abonaţii revistei „Vatra şcolară" din Sibiiu, apelând totodată prin aceasta la bunul simţ al fiecărui învăţător din arhidiecesă, a sprigini această revistă.

Stabilindu-se temele conferenţei viitoare, prezidentul Ioan Biji prin un cuvânt de încheere mulţămeşte membrilor pentru zelul desvoltat, iar domnul comisar consistorial pentru bunăvoinţa cu care a ajutat la deslegarea chestiunilor puse pe tapet şi declară şedinţele conferenţei de închise.

Nu pot trece cu vederea să nu amintesc, că dintre toţi preoţii tractului numai singur Ioan Opriş, paroh în Cristiş a luat parte la toate şedinţele noastre, contribuind prin cunoştinţele sale pedagogice la deslegarea temelor pertractate, pentruce conferenţa şi-a esprimat mulţămită prin rostul prezidentului său.

Pătrunşi de idei sublime pentru ducerea la isbândă a cauzei noastre culturale, cu sufletele oţelite pentru nou lan de muncă, care s'a început, fiecare s'a îndepărtat apoi la ale sale.

Arieşanul.

*

Cercul protopresbiteral al Branului.

Conform ordinului Prea Ven. Consistor Archid. învăţătorii aparţinători protopresbiteratului Bran, s'au întrunit în zilele de 1 şi 2 Nov. st. v. a. c., ţinându-şi adunarea cercuală în fruntaşa comună Zârneşti. După terminarea serviciului divin, la care au luat parte toţi învăţătorii, membrii conferenţei se îndreptară spre localul şcoalei, unde s'au ţinut şedinţele.

Fix la oarele 11 din zi, protopresbiterul Ioan Hamsea, ca comisar consistorial, urcă catedra şi rosteşte un măduvos discurs, prin care în termini binesimţiţi arată chemarea învăţătorului, misiunea lui, în opera omenimii, arată greutăţile ce trebue să îndure învăţătorul în apostolatul luat asupra-şi, iar ca călăuză menită a da directive sănătoase în viaţa noastră şcolară şi socială, pune la inima învăţătorilor adunaţi adevărul zicând, că: „Invăţătorul nu este chemat numai a învăţa pe copil a scrie drept litera „*i*", ci e chemat a face din el om care să stea drept în viaţă".

După terminarea frumosului discurs dl protopresbiter deschide şedinţa şi învită pe membrii presenţi a-şi alege un preşedinte din sânul lor pentru conducerea conferenţelor.

Conferenţa alege cu unanimitate ca preşedinte pe dl Pompiliu Dan înv. Zărneşti, apoi bărbaţi de încredere pe d-nii Vas. Muntean şi A. Boldor, iar notar general pe dl Nic. Sperchez. Presidentul ocupându-şi locul propune înainte de a trece conferenţa la desbaterea diferitelor puncte din program, — a se intercala în întregime, la protocol, discursul rostit de comisarul consistorial: *I. Hamsea*, salutând totodată oaspeţii de faţă.

Conferenţa primeşte propunerea şi salută ca oaspeţi ai şedinţei I pe dnii: I. Dan prot. onorar, Dr. Pomp. Nistor medic, Dr. Il. Hoadrea şi Dr. Ciato advocaţi, I. Micu paroh şi încă alţi doi, al căror nume îmi scapă.

Incheiate aceste formalităţi, înv. dirig. A. Boldor luând cuvântul, ceteşte în numele învĕţătorilor acestui tract un protest, despre a cărui cuprins, trimiţându-se la locurile competente, nu fac amintire.

Cu aceasta şedinţa primă luă sfârşit.

Şedinţa a doua să începe la oarele 3 d. a. Dupăce presidentul figura ca prelegător, scaunul presidial îl ocupă domnul învăţ. dirig. A. Boldor. Primul punct din şirul lecţiunilor o fost prelegerea practică „*A szék*", ţinută de înv. Pom Dan.

După terminarea prelegerii preşedintele deschide discuţie liberă asupra temei prelese. Iau parte la discuţie dnii I. Puşcariu şi A. Boldor. Conferenţa declară tema de succeasă şi exprimă prelegătorului mulţămită protocolară.

In firul programului a urmat prelegerea practică, ţinută de dl D. Marcu, după metodul fonomimic despre cunoaşterea literei *ă*. După terminarea prelegerii se dă loc recensiunii, la care iau parte domnii N. Hamsea, N. Garoiu şi A. Boldor, în urma cărora presidentul Dan mai dând unele lămuriri prelegerea să declară deplin succeasă.

După o pausă de 10 minute, urcă catedra înv. A. Boldor cetindu-şi disertaţia: „Lucrul de mână şi însemnătatea lui în şcoala poporală". Dupăce conferenţiarul arată importanţa ce se dă lucrul manual în şcoalele străine: la Germani Unguri, recomandă cu căldură introducerea lucrului manual în mod sistematic şi în şcoalele noastre.

Conferenţa aduce disertantului mulţămită protocolară pentru zelul dovedit.

Preşedintele învită apoi pe membrii conferenţei să aleagă o comisiune de 3 membri, care să prezinte pe ziua următoare un program de lucrări pentru conferenţa anului viitor. In comisiune să aleg: P. Dan, R. Cristolovean şi D. Marcu. Cu acestea anunţându-se programul zilei următoare, şedinţa să ridică la orele 5 şi jumătate d. a.

Şedinţa a treia se începe Luni dimineaţa la orele 8 şi 15 minute, sub presidiul ordinar.

Invăţătorul B. Tipeiu ţine o prelegere practică, având ca subiect: „o lucrare scripturistică din limba română". Deschizându-se discuţie liberă asupra prelegerii ţinute, vorbeşte pe larg: I. Butta, apoi presidentul, care dă unele desluşiri, iar conferenţa declară prelegerea de succeasă.

Indată după terminarea acesteia înv. Leonte Roman îşi pregăteşte elevii, ţinând cu cl. a IV-a o prelegere din aritmetică, după a cărei terminare iau parte la discuţie: I. Butta şi N. Hamsea, iar prelegătorul Roman îşi face contraobservările. In urmă presidiul mai făcând unele aditamente — conferenţa declară tema deplin succeasă, exprimând prelegătorului mulţămită protocolară.

Se alege apoi o comisiune permanentă de 3 membri, în persoanele dlor: A. Boldor, P. Dan şi I. Butta, care să studieze starea învăţământului din acest protopresbiterat.

O altă comisiune permanentă de 3 membri în persoanele dlor: I. Renghea, R. Cristoloveanu şi B. Tipeiu se însărcinează a prezenta conferenţei programe de lucrări şi teme din an în an.

Ca puncte din program se stabilesc pentru conferenţa viitoare 5 lecţiuni practice şi 2 disertaţiuni, al căror subiect este: „Avantagiile metodului fonomimic", avân a refera învăţ. Nic. Garoiu şi „Importan grădinăritului", disertaţie destinată înv. I. Pascu din Codlea.

Preşedintele dă apoi cetire circulariului sosit din partea Prea Ven. Cons. numind cele 15 puncte cuprinse în el „*cincisprezece porunci*", cari sunt un adevărat călăuz pentru învăţământul nostru primar şi pentru oricare învăţător.

Inv. R. Cristoloveanu sosind mai târziu la şedinţă, dă acum cetire interesantei sale disertaţiuni despre „Rostul gramaticei în şcoala poporală", scoţând în relief puţinul folos şi puţina însemnătate ce o are gramatica ca studiu singuratic în şcoala poporală.

Inv. Nic. Garoiu încinge sabia apărării pentru rostul gramatisării în şcoala poporală (cuvintele preşedintelui).

Mai vorbeşte în acest obiect P. Dan. Conferenţa cade de acord cu părerile şi convingerile disertantului, de a nu se învăţa gramatica în şcoala poporală ca studiu singuratic.

La propuneri dl N. Hamsea înaintează în scris următoarea propunere:

Să se împărtăşească învăţătorii, cu începerea fiecărui an şcolar, de un ajutor de 10 coroane în scopul a se prevedea — barem în parte — cu cele mai nouă manuale de şcoale, ori alte cărţi pedagogice, ca astfel mai cu înlesnire să ajungă în posesiunea cărţilor trebuincioase, având a documenta, cu notă dela diferitele librării soiul şi costul cărţilor cumpărate, epitropiilor bisericeşti, iar acolo unde şcoala este condusă de mai mulţi învăţători — fără considerare la numărul acelora — să li se încuviinţeze anual suma de 20 cor., cari bani să se distribue învăţătorilor în mod egal prin directorul şcolar". Propunerea aceasta fu dată presidiului. Conferenţa o primeşte.

La şedinţa din urmă afară de parohul I. Micu şi Dr. Pomp. Nistor, cari au luat parte la toate şedinţele, au mai fost de faţă preoţii C. Proca şi I. Nan, cărora şi pe această cale li-se aduce mulţămită pentru interesul arătat.

In fine preşedintele mulţămeşte membrilor conferenţei pentru interesul arătat. R. Cristoloveanu mulţămeşte presidiului pentru buna conducere.

Pentru întregirea raportului mai amintesc la acest loc, că Dumineca (în ziua I. de conferenţă) s'a dat sara o masă comună, la care — cu escepţia câtorva înv. din localitate, — au luat parte toţi învăţătorii, unde şeful tractual începu şirul toastelor, golind păharul în onoarea Esc. Sale Mitropolitului *Ioan Meţianu*. A fost lung aplaudat.

Luni la ora 12 şi jumătate din zi, membrii conferenţei se îndepărtează fiecare la ale sale. *Vlădăreanul.*

*

Tractul Cohalmului.

22 Noemvrie n.

Invăţătorii gr. or. din tractul Cohalmului, conform circularului consistorial, s'-au ţinut conferenţa lor învăţătorească Dumineca în 1/14 Noemvrie şi Luni în 2/15 Noemvrie, la care au luat parte aproape toţi învăţătorii din tract în număr complect.

Cu toţii au luat parte la serviciul divin, unde dl preot local Ioan Bercan a ţinut o frumoasă predică ocasională.

După terminarea serviciului divin, toţi învăţătorii s'au întrunit în şcoala confesională din loc, unde dl protopop Titu V. Ghesja, ca comisar consistorial al acestei conferenţe, prin un cuvânt bine simţit a îndemnat pe învăţători ca să-şi îndeplinească cu scumpătate datorinţele lor de învăţători. După aceasta declară şedinţa de deschisă.

In numele învăţătorilor vorbeşte înv. G. Maican.

Ca oaspe al conferenţei, dl Dr. D. Stoica şef redactorul „Gazetei de Dumineca" ia cuvântul şi arată cât de grea şi cât de nesigură este astăzi poziţia unui învăţător în faţa atâtor neajunsuri, dar încurajază prin vorbe frumoase pe învăţători, ca să şi îndeplinească cu sfinţenie datorinţele de învăţători.

La ordinea zilei a urmat constatarea membrilor presenţi şi constituirea conferenţei.

S'a ales prezident înv. George Maican şi notari Zacheiu Borcoman şi G. Stelea, iar ca verificatori G. Andron şi I. Ciucan. După aceea s'a dat cetire noului „Regulament pentru organisarea conferenţelor învăţătoreşti". In fine se alege o comisiune pentru a statori programul conferenţii pe anul viitor 1910. In această comisiune s'au ales învăţătorii G. Andron, G. Pop şi G. Stelea, şi cu acestea s'a încheiat prima şedinţă.

Şedinţa a doua s'a ţinut la orele 2 p. m. In această şedinţă s'au cetit următoarele două disertaţiuni:

1. Importanţa desemnului în şcoalele poporale, de înv. Andreiu Enciu din Roadeş.

Cetindu-se această disertaţiune, se deschide desbatere asupra ei. La desbatere au luat parte înv. I. Popoviciu, N. Enciu, Ioan Bănuţ şi G. Andron, arătând pe lângă unele mici observaţiuni, că tema a fost bine lucrată, şi propun a se vota prelegătoriului mulţămită protocolară.

2. Se ceteşte disertaţiunea:

„Rolul familiei în educaţiune şi scăderile ei la ţăranii noştri", lucrată cu mult zel şi cu multă pricepere de înv. G. Maican din Ticuşul-român. Discuţiunea asupra acestei teme o deschide dl protopresbiter Titu V. Ghesja, ca comisar consistorial.

La discusiune a luat parte înv. P. Mihailă arătând cu câtă pricepere a lucrat fratele nostru coleg această disertaţiune şi propune ca să se publice în una din foile noastre.

Inv. G. Andron asemenea declară tema de bine succeasă, observând că ar fi fost bine dacă în disertaţiunea aceasta s'ar fi arătat şi mijloacele prin cari se pot delătura acestea scăderi ale ţăranului nostru, şi de aceea face propunere, ca comisiunea permanentă, aleasă pentru a statori programul conferenţii pe anul viitor, să aibă în vedere, ca să nu lipsească din program tema: „Mijloacele prin cari s'ar putea delătura scăderile familiei în rolul educaţiunii".

Ca oaspe al conferenţii dl Dr. Stoica, redactorul Gazetei de Dumineca, arată şi dânsul cu câtă dibăcie e lucrată tema şi face propunere conferenţei, ca această disertaţiune să se tipărească, ca aşa să se lăţească cât mai mult între poporul nostru, ear cu tipărirea acestei disertaţiuni îşi ia dânsul însărcinarea. Cu acestea s'a gătat programul şedinţei a II-a.

Ultima şedinţă s'a ţinut Luni.

Programul acestei şedinţe a fost următoriul:

1. „Divisiunea": temă practică din aritmetică, cu cl. III lucrată şi predată de I. Drăghiciu înv. în Paloş.

2. „Az erdö": temă practică din l. maghiară, lucrată şi predată de I. Ciucan din Mateiaş.

3. „Antistia comunală": temă practică din constituţia patriei, lucrată de I. Bârsan din Bogata-Olteană.

Toate trei temele au fost bine predate şi bine reuşite. Aproape toţi învăţătorii au luat parte la discusiuni, cu multă pricepere şi cu multă seriositate.

La ordinea zilei urmează statorirea programei pentru conferenţa anului vitor. Comisiunea permanentă însărcinată cu statorirea acestei programe, propune ca pe viitor să lucreze următoarele disertaţiuni şi teme practice:

1. Superstiţiunile la poporul nostru şi aflarea mijloacelor de stârpire de A. Enciu.

2 Indigitări metodice la propunerea desemnului liber în şcoalele poporale de I. Bănuţ.

3. „Mijloacele prin cari s'ar putea delătura scăderile familiei în rolul educaţiunii, de G. Maican şi G. Pop.

4. „A templom" temă practică din l. maghiară cu cl. II de P. Mihailă.

5. Aburii, negură, norii, ploaia, grindina, neaua, roua şi bruma, temă practică din fizică de I. Popoviciu.

6. Globul pământesc, temă practică din Geografie, de G. Stelea.

7. Epistola, temă practică din l. română de I. Drăghiciu.

8. Adam şi Eva, temă practică din religiune, de Zacheiu Borcoman.

După ce se fac unele propuneri şi după ce presidentul G. Maican mulţămeşte dlui protopop pentru asistarea la conferenţă, şi după ce dl protopop încă odată îndeamnă pe învăţători să-şi îndeplinească cu scumpătate datorinţele lor de învăţători, ca să dăm ce e al statului, statului, iar ce e al nostru să ni-l păstrăm cu scumpătate, şedinţa se încheie la orele 1½ p. m.

Zacheiu Borcoman
înv. şi not. conf.

Revistă bisericească.

Revizuirea Bibliei. In ziua de 16 Noemvrie vechiu, adecă Luni, va fi convocată la Bucureşti, sub presidenţia Inalt Prea Sfinţitului Mitropolit Primat al României *Atanasie*, preşedintele sfântului sinod al sfintei biserici autocefale ortodoxe române, comisiunea pentru continuarea revizuirei bibliei, spre a putea tipări în viitor o ediţiune a sfântului sinod. Incă în toamna anului trecut sinodul a cetit şi revizuit 85 de capitole din biblie, începând cu cartea facerii, aşa, că acum nu e vorba de o nouă traducere, ci d'a alege din textele ediţiunilor în limba română pe acela, care este mai bine tradus, sau a adăoga în text cuvinte potrivite, cari se corespunză înţelesului din originalul Septuagintei, scăpând astfel de multe lucruri îngăimite şi de anahronisme, şi potrivind graiului românesc al vremei de faţă expresiuni proprii înţelesului tuturor, dar ţinând întru totul ortografia şi limba Academiei Române.

Comisiunea d'acum se compune din amândoi I. I. P. P. S. S. Mitropoliţi ai ţărei, anume, al Ungro-Vlahiei şi al Moldovei, Atanasie şi Pimen; P. P. S. S. Episcopul Gherasim al Argeşului şi N fon al Dunărei de jos, precum şi din P. P. S. S. Arhierei Malarie Constănţeanul, Sofronie Craioveanul şi Teodosie Ploeşteanul. Şedinţele se vor ţinea în sala cea mare din palatul mitropolitan din Bucureşti, şi în conformitate cu votul dat de sfântul sinod în ziua de 23 Octomvrie a. c.

Tot această comisiune se va ocupa şi cu revizuirea cărţii de Doxologie şi cu tipărirea în broşuri mici a vieţei fiecărui sfânt din cursul anului.

NOUTĂŢI.

Dela Curtea română. Astăzi Vineri, în 26 Noemvrie, familia regală a României soseşte dela Sinaia la Bucureşti, pentru a-şi lua reşedinţa de iarnă la palatul regal.

•

Rescumpărare. Dl *Mateiu Voilean*, asesor consistorial, rescumpără felicitările de ziua onomastică, dăruind fondului cultural arhidiecezan suma de 10 Coroane.

*

Serbare pentru Şaguna. Elevii dela liceul din Craiova au serbat centenarul marelui mitropolit român. Serbarea s'a ţinut în amfiteatrul liceului Carol. Un profesor a rostit cuvântul festiv, vorbind despre faptele şi viaţa lui Şaguna. Mai multe coruri au urmat după această vorbire festivă. Elevii au făcut apoi o retragere pe stradele craiovene, cântând: „Deşteaptă-te Române!" iar în faţa teatrului au încins o largă horă.

•

Din temniţă. In 20 l. c. a ieşit din temniţa de stat a Seghedinului învăţatorul bihorean dl *Cornel Popovici* din Segişte. Dl Popovici a fost osândit la pedeapsă de 4 luni închisoare şi 100 cor. amendă pentru o cuvântare de „agitator", ţinută la alegerea de deputat a dlui Dr. V. Lucaciu. Afară de pedeapsa aceasta, fiind supendat şi din postul învăţătoresc, dl C. Popovici va avea acum să dea samă înaintea forurilor administrative ale comitatului tot din pricina cuvântării ţinute la amintita alegere de deputat.

•

Adunarea generală a reformaţilor din Ardeal s'a ţinut în zilele acestea în Cluj. Intre alte obiecte, vedem că profesorul Réz Mihály a ţinut o vorbire despre protestantism şi despre *politica* de rasă maghiară. Curatorul suprem baronul Bánffy Dezső a zis, că puterea calvinismului trebue să cucerească pe toată linia, şi constată cu satisfacţie, că adunarea reformaţilor este deplin pătrunsă de asemenea idee... Nu cumva oare şi domnii dela Cluj, în întrunirea aceasta, au trecut „sfera de activitate" ce li se cuvine?

*

Aeroplan românesc. Ministrul de războı român a dat autorizare dlui Aurel Vlaicu de a construi aparatul său la arsenalul armatei. Autorizarea a fost acordată în urma unui raport foarte favorabil făcut către ministru de inginerul Al. Cottescu.

•

Bani nuoi. Guvernul austriac a hotărât să pună în circulaţie bani de aur, de câte *o sută* de coroane unul. Monetele nouă vor fi cam de mărimea pieselor de argint de 5 coroane.

•

Nichita — poet. Din Cetinie se scrie, că principele muntenegrin a terminat o lucrare de cântece lirice, care va apărea cu ocazia jubileului de 50 de ani de domnie a prinţului.

*

Călcaţi de tren. Mai mulţi lucrători, ocupaţi la calea ferată lângă St. Pölten, în Austria, au fost călcaţi de un tren de persoane. Sunt opt morţi şi trei grav răniţi.

*

Spargere şi furt. In comuna Buzad, din comitatul Timişului, oameni fără de lege au spart într'o noapte din săptămâna trecută uşa bisericii şi au furat o casetă, în care se găseau vreo 400 coroane în numărar, obligaţiuni în valoare de 15 mii cor. şi o carte de depuneri la banca „Lipovana" de cor 3500. Jandarmeria caută după făptuitori.

•

Jos corsetul. Un doctor francez, Maréchal, văzând desele nenorociri provocate de obiceiul femeilor d'a se strânge în corset, a cerut o lege, care opreşte sub grea pedeapsă pe orce femee de a purta corset nainte d'a fi împlinit vârstă de 30 de ani.

*

Reuniunea muzeului ardelean şi-a serbat în săptămâna aceasta jubileul de 50 de ani dela înfiinţare. Şedinţa festivă s'a ţinut în sala universităţii din Cluj în presenţa unui public număros. Maiestatea Sa Monarhul a fost reprezentat prin consilierul intim de curte contele George Bánffy. Presidentul reuniunii contele Eszterházy a deschis şedinţa; iar secretarul, profesorul universitar Schilling, a citit istoricul întemeierii muzeului ardelean, amintind de familia Kemény, care a făcut muzeului o mare donaţiune de cărţi şi manuscripte, şi pe Mikó care a realisat ideea de înfiinţare a acestei reuniuni.

*

Şcolari în grevă. Elevii şcolii industriale din Seghedin s'au pus în grevă. Cauza este „asprimea" profesorală.

•

Teatrul Naţional din capitala sârbească, întemeiat de principele Mihai Obrenovici, şi-a serbat jubileul de 40 de ani al înfiinţării.

*

Rugare. Rugăm cu insistenţă pe On. abonaţi ai *„Revistei Teologice"*, cari sunt în restanţă cu abonamentul, să binevoiască a ni-l trimite în timpul cel mai scurt, folosindu-se de mandatul postal, pe care l-am trimis fiecăruia. Altfel vom fi necesitaţi să ne încassăm pretensiunile pe altă cale. *Administraţia şi Redacţia „Revistei Teologice".*

*

In congregaţia comitatului Torontal dl *Paul Obădeanu* a interpelat asupra unui abuz de putere comis la 8 Noemvrie a. c. de un solgăbirău din S. Miclăuşul-mare. Acest vrednic slujbaş şi-a permis să oprească în drum o nuntă, poruncind jandarmilor să smulgă panglicele roşii, galbene şi albastre ale nuntaşilor. Neobositul şi vrednicul solgăbirău nu s'a mulţumit cu atâta, ci se zice, că a mai poruncit jandarmilor, să se ducă să facă perchiziţie la casa, unde se ţinea nunta şi să caute după culorile „afurisite". — Dl Obădeanu, în interpelarea sa, a cerut să se ia măsuri ca pe viitor, cel puţin, să se mai reducă astfel de fapte fără rost ale organelor administrative din ţara asta.

*

Chinezii se civilizează. Coada, care formează, cum se ştie, podoabă unui cap chinezesc, e pe cale să dispară. O poruncă împărătească a hotărât să se tundă cozile: întâi se vor tunde la militari şi funcţionari, apoi la studenţi, şi pe urmă la întreg poporul din marea împărăţie a rasei galbene, — de cumva poporul nu va prefera mai bucuros moartea, decât să se despartă de bunătatea de coadă din vârful capului.

•

Mulţâmită. Dl *Nicolae Muntiu*, cassier la banca Silvania din Şimleu, pătruns de frumosul avânt al consătenilor săi din Răhău cu înfiinţarea „Fondului A. Şaguna al bisericii din Răhău" pentru învestirea cu haine şi cărţi a copiilor săraci a binevoit a contribui şi Dsa la acel fond cu 20 (douăzeci) coroane. Primească recunoştinţa şi dragostea poporului seu, pe care nu l-a uitat. *Comitetul par.*

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

Francia stă la cel mai înalt nivel în cultura strugurilor, totuşi are deja concurenţi mari. O renumită firmă a plantat înainte cu 10 ani soiuri de struguri francezi în Ungaria şi din aceştia se fabrică *Andrényi Sec*, care tocmai acestei împrejurări îi mulţămeşte minunata coloare de şampanie. Mirosul plăcut, gustul proaspăt şi răcoritor satisface chiar şi pe cei cu gusturi subţiri.

Teatru german.

Sâmbătă: *Die lustige Wittwe*, operetă. Dumineca d. a.: *Der Vogelhändler*, operetă, sara: *Das Modell.* Luni: *Hoffnung auf Segen.* Marţi: *Herbstmanöver.* Mercuri: *Jungfrau von Orleans.*

Anemie.

Vindecaţi această boală cu *Emulsiunea lui Scott* înainte de a se fi desvoltat. Celce ia pentru întâia dată *Emulsiunea lui Scott* va fi surprins cât de repede se vor umplea şi înroşi obrajii şi cât de repede se va observa putere nouă şi poftă de trăit. Numai cele mai curate părţi se folosesc la

Emulsiunea lui Scott

şi prin speciala experienţă de pregătire a lui Scott se prelucră acestea într'o Emulsiune bună la gust şi uşor de mistuit. Acesta e secretul renumitelor rezultate, cari cu

Emulsiunea lui Scott

se ajung în lung şi în lat, unde aceasta folosesc în contra anemiei. Emulsiunea lui Scott şi a câştigat cu drept cuvânt numirea şi renumele unei Emulsiuni model şi neîntrecute.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

9 (330) 2—4

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Atenție!

Săpunul Schicht e veritabil numai cu numele

Schicht

și marca „Cerb“.

(395) 4—4

610/909. [434] 1—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala din **Boholt** se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 600 cor. la an, cuartir, lemne de foc și grădină; întregirea salarului până la suma normală în lege se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Deva, 11 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protop.

Nr. 768/1909 prot. [422] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a III-a **Hendorf** cu filia Netus, protopresbiteratul tractului Sighișoara se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul sus indicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orien. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. pp. 1933/909. [433] 1—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Maiu a. c. Nr. 6465 Bis. prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III din comuna **Someșul cald** cu filia **Lăpuștesti** aparținătoare acestui tract protopresbiteral.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele statorite de comitetul parohial și arătate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Doritorii de-a reflecta la acest post, au a-și așterne subscrisului până la terminul sus indicat, suplicele instruite în în sensul normelor în vigoare și a se presenta înaintea poporului în vre o Dumineca sau sărbătoare la sf. biserică, după prealabila încunoștiințare a subscrisului, în sensul §-lui 18 din Rgetl pentru parochii.

Cluj, 6 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 12634 Plen. 1909. [424] 3—3

CONCURS.

In scopul conferirei stipendiilor și ajutoarelor ce se votează pe anul **1910** din **fundațiunea „Andronic“.**

I. Pentru învățăcei de orice meserie.

II. Pentru sodalii deveniți de atari în decursul anului 1909.

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor și au dat dovezi despre dexteritatea de a putea deveni măestri, — prin aceasta se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

Toți petenții la ajutoare și stipendii să producă:

1. Carte de botez.
2. Atestat dela comună, despre averea proprie, ori a părinților.
3. Atestat familiar dela parohul locului despre familia părinților concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa având a se indica în acest atestat: câți prunci minoreni sunt în familie, câți cercetează școala și câți mai sunt la meserii.

Concurenții pot fi numai Români ortodoxi născuți în arhidieceza Transilvaniei.

In speeial au să dovedească:

I. Invățăceii:

a) că au împlinit anul al 12-lea al etății;

b) că au cercetat școala poporală ori altă școală superioară:

c) că au încheiat contract cu măestrul și că contractul este înregistrat lc autoritatea industrială (pretură și magistrat);

d) adeverință dela măestrul despre sporul, ce-l arată în meserie despre diligința și pur area morală;

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învățăcel în anul 1909 ceeace vor dovedi prin atestatul autorității industriale (art. de lege XXVII din 1884 § 67);

b) că au purtare bună și fac spor multămitor, ceeace vor dovedi ori cu cartea de lucru, ori cu adeverință dela măestru;

c) ceice vor dovedi, că sunt membrii ai vreunei reuniunii de meseriași și că cunosc mai multe limbi, vor fi preferiți.

III. Sodalii cari sunt în condițiuni de a deveni măestri:

a) sa aibă certificatul de măestru;

b) să fi lucrat cel puțin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceeace vor dovedi cu cartea de lucru, eventual cu adeverințe dela măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere să arete anume locul unde voește să se așeze ca măestrii, ce fel de mijloace mai au pentru de a începe meseria pe socoteala lor;

d) să dovedească cu atestat dela oficiul parohial, că cercetează biserica și e creștin bun și moral.

Dela toți concurenții se recere ca cererile sa fie scrise și subscrise cu mâna proprie adresate consistorului arhidiecezan gr.-oriental din Sibiiu și să le înainte cel mult până la 31 Decemvrie 1909 st. v

Acei concurenți cu studii gimnaziale și reale, cari se vor aplica ca învățăcei la sculptura de lemn, bărdășit și zâdărit sau vor fi aplicați deja ca învățăcei, ori ca sodali în aceste meserii și cei din urmă vor să se perfecționeze în meseria lor, în ateliere mai mari, în cari să poată câștiga praxa recerută vor fi considerați cu ajutoare mai mărișoare.

Cererile neinstruite în regulă și cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Sibiiu din ședința plenară a Consistorului arhidiecezan, ținută la 2 Noemvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 16—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște.

Prospect.

Adunarea generală estraordinară ținută la 21 Septemvrie a. c. a decis urcarea capitalului social prin sporirea părților de fondare, dând posibilitatea și altor persoane fisice sau juridice de a întra între marginile statutelor în șirul membrilor și de a-și acuira părți de fondare de ale reuniunii noastre cu prețul nominal de 200 cor. și 100 cor. cuota proporțională la fondurile de reservă.

Terminul de optare se fixează până la 31 Decemvrie a. c., având a se plăti până la acel termin 100 cor., adecă cuota la fondurile de reservă.

Prețul părților de fondare se va solvi în sensul §. 3 din statut în 5 rate trilunare egale și anume:

prima rată până la .	15 Ianuarie 1910
a doua „ „ „ .	15 Aprilie 1910
a treia „ „ „ .	15 Iulie 1910
a patra „ „ „ .	15 Oct. 1910
a cincia „ „ „ .	15 Dec. 1910

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Părțile de fondare se vor estrada la nume și vor fi provăzute cu cuponi la purtător și cu un talon și se vor elibera numai dupăce s'a vărsat întreg prețul acelora; până atunci ratele solvite se cuitează în titluri provizorii.

Pentru ratele plătite institutul rebonifică 5%, iar pentru ratele neplătite la terminile fixate socotește 5% interese de întârziere.

Membrilor cari n'au vărsat la timp vre-o rată li se adresează câte o provocare cu termin de 30 zile și dacă nici până la espirarea acestui termin nu vor vărsa ratele recerute, sumele plătite vor întra în fondurila de reservă, iar titlurile esmise se vor anula și sub aceeași numeri se vor esmite alte titluri de părți de fondare. Anularea se publică în ziarele designate pentru publicările institutului.

Cu începere din 1 Ianuarie 1911 părțile de fondere noui vor întra în toate drepturile și se vor bucura de toate favorurile părților vechi.

Rentabilitatea părților de fondare de asemenea este asigurată, avându-se în vedere avântul ce l-a luat renuniunea în decursul celor 25 ani de existență.

Solvirile se pot face și prin Cassa de păstrare postală.

Din ședința direcțiunii „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște, ținută la 23 Octomvrie 1909.

(421) 2—3 **Direcțiunea.**

Tușiți? Vă doare pieptul?

Nu Vă temeți că din aceasta se poate naște o boală de piept? Spre băgare de seamă Vă atragem atențiunea a folosi Sirupul de miere de teiu a lui Orkény, el linistește tusa, delătură flegma și asudatul de noaptea, obositor și slăbitor, îmbunătățește apetitul și readuce somnul neconturbat. — E o binefacere pentru copii slabi și plăpânzi. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. prin ramburs numai dela Farmacia Apostolului a lui Örkény, **Budapesta, József-körut 64, Depot 90.**

(391) 2—5

Aviz.

In Heidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament 4 cor. inclusive luminat și muzică. Odată patinat pentru copii 20 fil., oameni 40 fil.

Abonamente se primesc zilnic dela 7—12 a. m. și 1—4 p. m.

(432) 1—3

O casă cu etaj

în fața soarelui, Kappgasse 12, se vinde cu condițiuni favorabile.

Deslușiri tot acolo. (430) 2—3

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 16 Decemvrie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305,000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco.**

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

16 Decemvrie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

.... A se rupe aci. ....

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi { un los intreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
.... { un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ....

....

Suma o primiți alăturat }
Prin mandat postal } Ce nu corespunde a se șterge.
Ridicați-o prin ramburs }

(388) 6—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 46—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. **Editura și tiparul tipografiei arhidiecesane**

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influinţa mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	— 20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvé	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea cătră fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·26
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul unui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentru desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul unui esemplar broşurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8.—
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr. 1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„ 2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul	—.12
„ 3. Insurătoarea soarelui	—.12
„ 4. Fiiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zina munţilor	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„ 8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„ 9. Fiiul oii, basm	—.12
„ 10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„ 2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act	—.20
„ 5. Discreţie fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„ 7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„ 8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„ 9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„ 10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr. 1. Pe neaşteptate	—·08
„ 2. Pentru ce-am rămas flăcău bătrân	—·16
„ 3. La anul nou	—·08
„ 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„ 5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis și franco oricui. (399) 5—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustraţiuni.

Prețul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărţile sus notate se pot comandà şi dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 9—10

Aduc la cunoştinţa Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch şi vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi cină.

(408) 4-6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

A eşit de sub tipar şi se află de vânzare

„Calendarul naţional“ pe 1910!

întocmit de redacţia foilor dela Orăştie. E şi mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: **Monumentul ridicat la Şibot** (lângă Orăştie) **vitejiei româneşti** de pe Câmpul-Pânii, şi descrierea acelei lupte mari alui **Paul Chinezu**, care cu **Românii săi bănăţeni a scos din gura morţii pe Săcuii, Ungurii şi Saşii înfrânţi de Turci**, — şi a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Naţional pe 1910, dovedeşte că ea a fost o strălucită **biruinţă a Românilor** asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălaşe, înfăţişând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale şi cu cei doi Prinţi: **Carol** şi **Nicolae** în costume naţionale ele ca drăgălaşe **ţărăncuţe**, ei ca minunaţi **ciobănei** români!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— **Minunile firii pe fundul mărilor**: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de braţe!) — Chip de **zidiri uriaşe** în New-York! — **Tren de munte**, cu roate cu dinţi. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: **Stâncă ce se tot mişcă**, aninată pe caasta unui colţ de peatră, şi nu cade! Foarte interesantă! — **Napoleon cel mare** când vine înfrânt din Rusia, şi istoria acelui groaznic răsboiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mişcător şi interesant! — Şi alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schiţe, poveşti, haz, poezii poporale şi altele, foarte alese şi tare desfătatoare!

PREŢUL unui Calendar Naţional e, **numai 18 cr. (36 fil.)** şi 5 fil. de porto, aşadar 41 fileri cu poştă cu tot.

Dacă **trimiteţi bani** pentru 5—10 calendare, le capeţi în loc de 18 cr., cu numai **13 cr. (26 fil.) unul**, şi-ţi vin franco (poşta plătită) acasă. Dacă trimiţi pentru mai multe ca 10, le plateşti cu **numai 11 cr. (22 fil.) unul**, — având însă a-ţi plăti însuşi porto la scoaterea pachetului dela poştă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti dupăce le vând, le capătă cu **13 cr.**, (26 fileri) unul, având însă a-şi plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă şi la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administraţia foilor: **„Libertatea“ şi „Foaia Inter.“**
în Orăştie — Száváros.

[428] 1—5

O vai!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

O să mă înnec de această tusă rea!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 10—26

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 34—52

Ce este Electro-Vitalizerul?

Mulţi văd acest anunţ fără să-l citească, multă lume priveşte în general anunţurile cu indiferenţă, ba chiar cu o ideie preconceputâ şi simte un fel de frică de tot ce este nou. Şi totuşi a trecut de mult vremea aceia de prejudiţii, când se credea că o cauză bună nu are nevoie de reclamă. Inzadar vom avea articole bune, dacă nu le vom face cunoscute publicului, nimeni nu le va cunoaşte. Noi publicăm zilnic, succesele minunate obţinute de aparatul Electro-Vitalizer, zilnic creşte numărul adepţilor acestei metode, şi totuşi sunt încă mulţi suferinzi care se lasă influienţaţi de neîncredere şi care pentru că nu au auzit nici odată de acest aparat nu şi-l aplică. Aceşti bolnavi se pedepsesc singuri. **Slăbiciunea generală nervoasă slăbiciunea sexuală, bolile reumatice, bolile nervoase de stomac şi de inimă, nevralgiile, durerile de cap şi de spate, vâjăiala în urechi, precum şi variatele simptome ale neurasteniei şi isteriei** se tratează pe calea cea mai naturală cu ajutorul electricităţii. Adresându-vă printr'o carte poştală institutului nostru, primiţi **gratis şi franco** o carte frumos ilustrată în care găsiţi descrierile tuturor boalelor care se pot trata cu succes cu acest metod precum şi succesele obţinute până acum cu aparatul Electro-Vitalizer.

Inst. de ord. med. Electro-Vitalizer, Budapesta, Karlsring 2. M. 51.

Scrisoare de mulţumire.

Ion Ilie, zidar Iltyó, Arad-m. scrie la 28 August 1909: Prea Onorate Dnule Doctor! Cu cea mai mare bucurie vă comunic că durerile mele din regiunea inimii au dispărut, după folosirea timp de 6 luni a aparatului Electro-Vitalizer. Scaunul mi s'a regulat, mersul mi s'a înlesnit, pot călători pe jos, cu trăsura, cu bicicleta; am început iarăşi lucrul zidăritului, pot să mă odihnesc bine, ceeace odinioară perdusem în total, astăzi, laudă Domnului, am recâştigat iar, nu mai sunt vecinic iritat, spaima nu-mi mai pricinueşte jumătate de moarte ca mai nainte. Bătaia de inimă îmi era foarte teribilă dar acum, lăudat fie bunul Dumnezeu, cu toate sunt în rând şi nu este avere în lume pentru care aş putea tăgădui rezultatele aparatului Electro Vitalizer. Rog deci, dle Doctor, să binevoiţi a publica aceste puţine rânduri în statistica d v., căci pot să documentez oricui mi s'ar adresa, cele afirmate mai sus. (429) 2—2

Cupon pentru o carte gratuită.

Către

Electro-Vitalizer inst. de ord. m.
Budapesta, Karlsring 2, Mezanin 51.

Binevoiţi, vă rog, a-mi trimite o broşură din lucrarea d.-v.: **„Tratat despre electroterapia modernă“.** Gratis şi franco.

Numele: ....

Comuna: ....

Judeţul, comit.; ....

! ! !

Am onoare a aduce la cunoştinţa publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea şi restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari şi bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle.**

Mulţămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez

cu deosebită stimă

Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.

(364) 8 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 13-52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

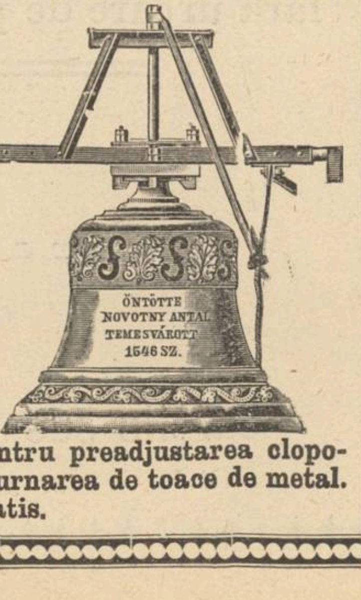

Nr. 125 Sibiiu, Marţi 17/30 Noemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Tribuna“ mistifică.

Sibiiu, 29 Noemvrie n.

Se apropie alegerea de episcop la Caransebeş. Sâmbătă se întruneşte sinodul eparhial electoral pentru a sevârşi, — acum a treia oră, — acest act însemnat în viaţa noastră bisericească. E foarte natural deci, că lumea românească priveşte cu mare interes la acest eveniment, şi e foarte natural, ca şi presa noastră să-i dee atenţiunea cuvenită.

A scris, acum de curând, şi „*Tribuna*“ din Arad trei articole cu privire la alegerea dela Caransebeş, făcând în ele teoria dreptului de alegere de episcop şi istoricul alegerilor din trecut, când ajungea în vacanţă câte un scaun arhieresc.

Ceice au cetit cu băgare de seamă aceşti trei articoli din „Tribuna“, vor fi ajuns însă la convingerea la care am ajuns noi, anume: că ei sunt scrişi cu intenţiunea, de a abate deputaţii sinodali dela vreunul dintre pretinşii candidaţi ai Mitropolitului nostru şi a face propagandă pentru candidatul „Tribunei“, cu care însă „Tribuna“ nu cutează să iasă în public, cum nu a cutezat la timpul seu să iasă pe faţă nici cu candidatura decedatului episcop Goldiş, pe care tocmai cei dela „Tribuna“ căutaseră să-l scoată nu cu mult mai nainte din congres, ca pe un — apostat.

Pentru a-şi ajunge scopul, „Tribuna“ face în articolii ei o descriere foarte fantastică a tuturor alegerilor de episcopi şi mitropoliţi, dela începutul erei noastre constituţionale până astăzi, şi face mari opintiri pentru a arăta, că actualul nostru Arhiepiscop şi Mitropolit, Inaltpreasfinţitul Domn *Ioan Meţianu*, ar fi avut rol de frunte în toate aceste alegeri, şi anume, ca un fel de agent al guvernului, sevârşindu-le toate în interesul guvernului.

Departe e de noi gândul de a intra în polemii cu domnii dela „Tribuna“, asupra unor lucruri, cari acum aparţin domeniului istoriei, şi cari nu mai pot fi întortochiate, după cum cer interesele unuia ori altuia. Dar de dragul şi în interesul adevărului, ne vedem totuşi îndemnaţi să reflectăm la unele din greşitele, ca să nu zicem tendenţioasele afirmări ale „Tribunei“.

Ce priveşte candidatul, ori candidaţii Mitropolitului nostru la episcopia din Caransebeş, trebue să spunem clar şi hotărât, că Escelenţa Sa nu a avut şi nu are candidat pentru acest vacant scaun arhieresc, ci candidatul seu este şi acum candidatul, care va întruni încrederea sinodului electoral. Escelenţa Sa a spus'o aceasta şi în conferenţa de zece fruntaşi ai bisericei noastre, ţinută pe vremea congresului aici în Sibiiu, declarând categoric, că nu voeşte nici măcar să *recomande* pe cineva dintre aspiranţi, pentruca să nu ia asupra sa şi răspunderea grea.

Iar cu privire la rolul pe care l-a avut I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, încă ca protopresbiter, la alegerile de Mitropoliţi, este doară destul de bine cunoscut, că Escel. Sa a mers totdeuna cu aşa zişii naţionalişti, în fruntea cărora se aflau Mocsonyeştii, Hodoşiu, Babeşiu şi alţii, deci şi fruntaşii naţionalişti din Arad.

Naţionaliştii l-au ales pe protopresbiterul *Meţianu*, care în dieta dela 1865 din Cluj subscrisese ca deputat alăturea cu Şaguna, Şuluţiu, şi ceialalţi fruntaşi români, protestul în contra uniunii Ardealului cu Ungaria, aproape cu unanimitate membru în cel mai înalt for bisericesc, în consistoriul mitropolitan, imediat la înfiinţare, iar fericitul *Şaguna*, l-a întărit numai decât în acest post onorific. Şi consistoriul mitropolitan, ales sub Şaguna şi compus iarăşi din cei mai mari naţionalişti, l-a numit pe protopresbiterul *Meţianu* comisar pentru alegerile de Mitropoliţi, — nu guvernul, ori organele sale.

Mai departe, iarăşi naţionaliştii l-au ales pe protopresbiterul *Meţianu* aproape cu unanimitate, în sinodul eparhial din Arad, întâi vicar la Oradea-mare, apoi episcop al Aradului, şi tot naţionaliştii l-au onorat cu majoritatea voturilor şi la alegerea de Mitropolit.

A afirma deci, că toate alegerile, la cari a avut un rol oarecare I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan,* s'au făcut la dorinţa şi conform intenţiunilor guvernului, este curată insultă adusă fruntaşilor bisericii noastre, — întruniţi în acele înalte corporaţiuni, — despre cari nu poate nime presupune, cu atât mai puţin afirma, că ar fi decăzut atât de tare, încât să facă alegeri de episcopi şi de mitropoliţi la porunca, ori şi numai la dorinţa guvernului.

Iar în afirmarea pe care o face „Tribuna“, cumcă actualul nostru Mitropolit *Ioan, a dispus*, când era protopresbiter, *după a sa voinţă şi dorinţă* în congresele electorale pe cari le-a condus, ca comisar consistorial, după moartea fericitului Şaguna, — fireşte, după părerea „Trrbunei“ în direcţiunea dorită de guvern, — dat fiind faptul, că congresul l-a ascultat, — ni se dă o dovadă eclatantă, cumcă protopresbiterul *Meţianu* a fost cel mai vrednic bărbat al bisericei noastre în zilele acelea, căci a fost ascultat şi *urmat* de majoritatea impunătoare a acelor congrese, compuse din lamura inteligenţei noastre! Iar a face o astfel de constatare, credem că nu era intenţiunea celor dela „Tribuna“.

Dar că I. P. S. S. Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan* nu a fost ales, nici de episcop şi nici de mitropolit, la dorinţa guvernului, e dovedit prin faptul, că Escelenţa Sa, atât ca Episcop, cât şi ca Mitropolit, a fost totdeauna în opoziţie faţă de guvernele ţării. Să se caute numai arhivele consistoriale din Arad şi Sibiiu şi se va vedea, câte representaţiuni şi remonstrări a făcut Escelenţa Sa în contra ingerinţelor guvernului, totdeauna când interesele bisericii noastre erau amenintate. Ori să se cetească vorbirile rostite de I. P. S. Sa în casa magnaţilor, şi în ancheta şcolară, toate în contra guvernului şi a intenţiunilor sale, şi se va constata, că Escel. Sa nu a tras la carul intereselor guvernului nici odată. Să ne arete domnii dela „*Tribuna*“ măcar numai o singură vorbire opoziţională, rostită de fericitul Popazu, ba chiar şi de marele nostru Şaguna, în casa magnaţilor, atât de opoziţională, cum au fost număroasele cuvântări ale actualului nostru Mitropolit!

Să nu vorbească deci „Tribuna“, tocmai „Tribuna“ să nu vorbească despre alegeri de arhierei, făcute nu din interese naţionale, ci conform dorinţei guvernului, pentrucă se blamează, fiindcă toată lumea ştie, că chiar domnii dela „Tribuna“ cu patronii lor au ales pe fericitul şi prea guvernamentalul *Goldiş* episcop al Aradului, dupăce mai nainte duseseră campanie de nimicire în contra lui, — *la dorinţa guvernului.*

Iarăşi în audienţă. Sâmbătă a mers la Viena prim-ministrul Wekerle, cu contele Tisza István, şi amândoi au fost primiţi în audienţă la palat, în orele de după ameaz: dl Wekerle la 2, contele Tisza la 3. Acest din urmă a stat peste o oră în faţa Maiestăţii Sale. Se crede, că audienţa aceasta a contelui Tisza a fost numai de caracter informativ, şi n'a schimbat întru nimica situaţia. Contele Tisza ar fi propus Maiestăţii Sale să numească pe contele Andrássy ministru-president, dar cu anumite concesiuni, căci altcum nu se va putea afirma.

Domnul Ioan Budinţianu, unul din fruntaşii bănăţeni, şi-a încheiat activitatea de advocat, şi s'a retras în viaţa particulară. Un banchet de adio, aranjat în zilele trecute de amicii şi aderenţii săi, a sărbătorit cu vrednicie munca de 35 de ani a fostului advocat român din Bocşa montană. Serbătoritul, încetând de a mai lucra ca advocat, fireşte că îşi va urma şi d'aici nainte munca sa desinteresată pentru neam şi biserică pe alte terene. Ii dorim ani mulţi de lucrare şi perfectă sănătate.

Noul ministru-prezident.

Ziarul „Reichspost“ *e informat, că dacă gavernul unguresc de acum nu se pleacă în faţa voinţei Maiestăţii Sale şi nu renunţă la concesiuni până în 2 Decemvrie, ziua suirii pe tron a Maiestăţii Sale, va fi numit ministru-prezident ungar contele* Khuen-Hederváry.

Adunare de candidare. Alegătorii cercului II electoral din Sibiiu au ţinut eri Dumineca adunare în sala mare dela Gesellschaftshaus, pentru a asculta vorbirea de program a candidatului de deputat *Dr. Guido Gündisch*, designat din partea comitetului central electoral săsesc să iee moştenirea decedatului deputat Dr. G. Lindner. Vorbirea de program a simpaticului candidat a fost ascultată cu atenţiune din partea publicului asistent, care umpluse sala. Alegerea sa e sigură.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Hunedoara.

Nobilul avânt şi entuziasm, spre atingerea de resultate practice-reale, caracteristic tinerilor indivizi, de foarte multeori să poate observa şi la corporaţiuni sau instituţiuni în vrâsta tinereţei lor. Dovadă eclatantă, că aşa este, ne serveşte resultatul muncii tinărului tract al Hunedoarei, dovedit şi cu ocasiunea conferenţei preoţeşti, ţinută la 8 Noemvrie n. în comuna Batiz. Cetitorii acestui preţuit ziar vor fi constatat din rapoartele publicate până aci, că preoţimea acestui tract şi-a dat toată silinţa a arăta resultate prin cari să poată fi pus în rândul tractelor surori mai bătrâne şi fruntaşe.

Şi dacă acest lucru îmbucurător s'a putut observa în conferenţele preoţeşti anterioare, apoi în conferenţa ultimă putem zice că am dovedit un zel şi prin urmare un resultat strălucit, mulţămită tacticei înţelepte şi bunei conduceri a iubitului nostru şef tractul P. O. Domn *Avram P. Păcurariu*, precum şi a nobilului interes din partea preoţimei tractuale.

Ca în trecut, astfel şi cu ocasia acestei conferinţe, peste întreaga desbatere şi consultare, ca un fir roşu să obsearvă dorul şi zelul de a obţinea resultate faptice reale, ţinta finală a muncei preoţimei noastre.

Dar să las să urmeze, în ordinea după cum au decurs, cele petrecute.

După serviciul divin, săvârşit de dl protopresb. asistat de patru preoţi, cu o predică improvizată de preotul Leontin Ungur din Zlasti, — tot în biserică, preşedintele protopresbiter prin o vorbire înţeleaptă şi plină de indemnuri părinteşti, culese în drumul lung *de 50 ani ca slugitor de altar*... pomenind de Marele nostru *Şaguna*, care i-a fost părinte educător, ne îndeamnă cu stăruinţă a privi în icoana faptelor lui şi a-l venera mai cu deadinsul *prin muncă continuă*, spre binele şi înaintarea bisericei şi a neamului, declară şedinţa conferenţei de deschisă.

Având în vedere, că protopresbiterul nostru iubit tocmai în toamna anului acestuia a împlinit 50 de ani în serviciul bisericii, imediat după cuvântul de deschidere preotul George Rain din Nădăştia inf. rosteşte o alocuţiune de următorul cuprins:

„P. O. Domnule protopresbiter! Fraţilor preoţi!!

Deodată cu întrunirea noastră de astăzi în conferinţă preoţească, întâmpinăm un moment de o atare natură şi ponderozitate, că nu'l putem trece cu vederea. Fraţilor! Toamna anului acestuia, nu numai prin rara şi îndelungata ei săninătate ne-o servit de o plăcută revelaţie sufletească, dar mai vârtos şi prin faptul, că în această toamnă am putut vedea cu ochiul sufletesc pe cel mai strălucit luceafăr, ce s'a ridicat oare când pe orisonul mult cercatului nost popor. Dela spendida catedrală metropolitană din Sibiiu şi până la bisericuţa de bârne negre din cel mai ascuns cătun de munte, dela Vlădica îmbrăcat în odăjdii aurite şi până la cel mai smerit slujitor de altar, într'un imposant acord ridicatu-s'au rugăciuni ferbinţi către cer pentru vecinica odihnă a aceluia, ca şi carele pe altul poporul nostru nu a mai avut... Ridicat-au cu toţii rugăciuni ferbinţi de mulţămită către părintele popoarelor, căci când a socotit a fi sosit „plinirea vremii“ înainte de aceasta tocmai cu 100 de ani, ni-a dăruit nouă pe acel bărbat, care în veci va fi podoaba şi fala neamului nostru!..

Da, fraţilor, am serbat cu pietate centenarul Marelui Metropolit *Şaguna.* Inşirând marile şi număroasele lui făptuiri am arătat cu toţii credincioşilor noştri, cu ce comoară de persoană ne-a dăruit Dzeu înainte cu 100 de ani... L-am înviat aşa zicând şi l-am văzut cu totii prin oglinda faptelor lui măreţe, prin roadele izvorâte în urma plăsmuirilor sale aproape supraomeneşti... Dar... un sentiment ascuns în umbra unei duioşii totuşi pare că ne cuprinde sufletul... un suspin neobservat totuşi pare că ne sboară de pe buze... Pentru ce adecă nu ne-am învrednicit şi noi, generaţia mai tinără, a vedea pe acel bărbat epocal faţă în faţă... a ne încălzi la auzul cuvintelor lui convingătoare şi pline de farmec... a ne entuziasma şi noi la săvârşirea de fapte, împinşi fiind la aceasta de puterea lui atractivă.

Aceasta este, fraţilor, ceeace ne înduioşează şi pretinde a detrage câtuşi de puţin din dispoziţile sufleteşti încordate încă sub impresia sărbărilor centenare dela naşterea celui mai mare mitropolit român. Pe noi însă, cei din acest tract al Hunedoarei, nu ne stăpâneşte acest sentiment înduioşetor în aşa măsură ca pe alţi fraţi.

E drept, că nu-l vedem nici noi pe idealul arhiereu, dar avem o relicvie vie, moştenită dela dânsul, o relicvie de pe timpul, când Şaguna era cea mai perfectă putere de activitate în frumoasa vrâstă bărbătească de 50 de ani. O ştim cu toţii fraţilor, că luminatul bărbat — pentru ridicarea neamului şi a bisericei — ca supremă necesitate a socotit acuirarea unui stat preoţesc corespunzător. Drept aceea, adesea din propriul său a ajutorat tineri talentaţi şi i-a pus în slujba bisericii şi prin aceasta a neamului.

Dintre cei mulţi tineri aleşi şi designaţi de dânsul spre acest mare scop, află-să unul în mijlocul nostru, care înainte de această toamnă tocmai cu cincizeci de toamne a fost pus în serviciul bisericii noastre.

Ne este uşor a afla, că acel tinăr viguros şi cu multe speranţe în viitor de atunci, este însuşi iubitul nostru protopresbiter, astăzi îmbătrânit şi încăruntit cu cinste în postul aşezat de marele său stăpân. Iată unul din cele foarte rari evenimente! Aniversarea a 50 de ani de serviciu a unui fiu ales al bisericei noastre, ne este dat a sărbători astăzi, deşi nu prin forme externe sgomotoase, dar cu atât mai mult prin curăţenia şi sfinţenia sentimentelor, de cari ne este cuprins sufletul din acest rar şi plăcut incident! 50 ani de serviciu, e un interval foarte lung în viaţa unui om! Şi persoane de rând încă simţesc urmele loviturilor diferite, dar persoane sus puse şi responsabile, nu numai pentru soartea proprie, ci pentru soartea a sute şi mii de suflete!!.. Şi sărbătoritul nostru, punând faţă diferitelor soiuri de uneltrii ivite în decursul timpului, nu numai, că nu s'a desilusionat, dar s'a întărit şi oţelit prin o perseveranţă vrednică de lăudat, formânduşi un caracter apreciat chiar şi de contrari!

Nu doresc a-i vătăma nobila modestie prin aceste constatări, drept aceea ţin să accentuez numai atâta, că Marele Şaguna — ca în toate, astfel şi aici, după cum a dorit, aşa s'a împlinit. Munca şi prestaţiunile P. O. Dsale ca preot, după aceea ca protopop, aici şi în tractul Iliei, nu pot fi contestate. Iar cumcă iubitul nostru sărbătorit în adevăr a fost plăsmuit din aluatul ce-l caracteriza şi pe stăpânul său: duhul păcii şi al bunei înţelegeri, exprimat de acela şi când şi-a dat marele său sufiet prin memorabilele cuvinte: „Fiţi pe pace, nu vă certaţi“, cu deosebire noi preoţii am avut prilegiul de a constata şi observa...

Blândeţa, dorul de pace, râvna pentru a domina totdeauna buna înţelegere... eată armele cu cari a lucrat în via Dlui 50 de ani de zile, câştigându-şi o popularitate şi simpatie generală!..

Drept aceea P. O. domnule protopresbiter iubitul nostru conducător! Din acest rar şi plăcut incident de care foarte puţini muritori să împărtăşesc, primeşte espresiunea colectivă a celor mai sincere felicitări din partea preoţimei tractuale! Primeşte expresia cea mai caldă a mulţămitei noastre adânci, pentru bunătatea de inimă manifestată faţă de noi şi de credinciosul popor cu toate ocasiunile, precum şi solemna şi sărbătoreasca noastră promisiune, isvorită din inimi deschise şi curate, că şi de aci încolo te vom împărtăşii de fieasca noastră dragoste, supunere şi alipire nefăţărită!!

Puternicul Dzeu, care te-a învrednicit a sluji bisericii lui 50 de ani de zile, să asculte ruga noastră, şi să-ţi lungească încă firul vieţii până la cea mai îndepărtată limită posibilă a vieţii omenesti, în deplină sănătate şi virtute, spre binele bisericii şi mângăerea noastră!

Să trăiţi mulţi ani!!“

După puternicul acord de „să trăească“ protopresbiterul Avram P. Pecurariu adânc emoţionat, prin cuvinte calde şi alese mulţămeşte preoţimei pentru sentimentele de dragoste şi alipire manifestate faţă de P. O. Dsa şi din acest incident. (Va urma).

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Alba-Iulia.

Invăţătorii din protopopiatul Albei-Iuliei s'au întrunit în conferenţă tractuală, în Alba-Iulia la 1/14 şi 2/15 Nov. a. c.

După precedenţele obicinuite, învăţătorii s'au întrunit în şcoala gr.-or. rom. din A.-Iulia oraş, unde P. O. D. protopop *Ioan Teculescu* în calitate de comisar consistorial, a rostit o vorbire însufleţitoare, îmbărbătând şi îndemnând pe învăţători, ca să muncească cu sârguinţă întru desţelenirea ogorului nostru cultural. Zice mai departe, că munca învăţătorilor numai atunci va aduce roade bune, când şcoala va cualifica şcolari cu conştiinţă deplină, faţă de biserica ortodoxă naţională, iar dacă aceea nu ne dă oameni în a căror inimă să fie adânc săpate ideile ce le profesează biserica, — lipseşte generaţiunile viitoare de scutul puternic şi mântuitor, care a păstrat în trecut fiinţa noastră naţională. Şcoala ca fică a bisericei este chemată să pună temelia solidă, pe care biserica să poată ridica edificiul măreţ: „caracterul religios-moral“.

După vorbire apoi, face învăţătorilor cunoscută instrucţiunea dată de Preveneratul Consistor, în scopul conducerei conferenţelor tractuale, şi învită pe învăţători, să se constitue în înţelesul acelei instrucţiuni.

După o scurtă pausă de consfătuire, conferenţa îşi alege preşedinte, pe Emanuil Comanescu înv. în Mihalţ, notari pe Vasile Micudă înv. în Cetea şi Nechifor Borza înv. în Drâmbar; iar bărbati de încredere pe Ioan Medrea înv. în Ţelna şi pe Augustin Comes înv. în Oarda de jos.

Constituită astfel conferenţa, a ţinut 3 şedinţe, la cari au luat parte 21 de învăţători, pertractând 2 teme teoretice şi 2 practice.

Cea dintâi temă teoretică a fost lucrată de înv. N. Borza, despre vierit, care temă a dovedit, că autorul ei are cunoştinţe temeinice din ramul vieritului.

A doua temă teoretică lucrată de înv. E. Comanescu, a fost luată din domeniul Pedagogiei, şi autorul ei a avut fericita idee, de a tracta prin ea cea mai simţită lipsă din şcoala noastră poporală, adecă: „*Educaţia fisică a elevilor*“.

Fiind tema aceasta atât de bine aleasă şi foarte bine lucrată, conferenţa a exprimat autorului mulţămită şi dorinţa ca să-şi publice lucrarea.

In şedinţele din 2/15 Nov. s'au preles două lecţiuni practice, şi anume: Una din constituţie, *despre rege*, predată de înv. Simion Lazar, elevilor din cl. V—VI. Aceasta a fost predată cu deplin succes în limba română, paralel cu limba maghiară. După aceasta a urmat lecţiunea: „*Măsurile de lungime*“ predată după forma genetică de înv. Vasile Micudă. Pe aceasta conferenţa în urma desbaterii, încă o a clasificat de foarte bună şi a rugat pe prelegător s'o publice în „Vatra Şcolară“.

In şedinţa din urmă conferenţa s'a ocupat cu stabilirea programului conferenţei viitoare, a ales în comisiunea pentru studiarea trebuinţelor şcolare din tract, pe preşedintele şi notarii conf. actuale, şi a primit mai multe propuneri, dintre cari una, să refere la luarea dispoziţiilor necesare, ca pe viitor toţi învăţătorii din tract să participe la conferenţă.

E de notat, că desbaterile obiectelor pertractate, au fost însoţite de un viu interes, atât din partea învăţătorilor cât şi din partea dlui protopop *Ioan Teculescu*, care n'a lipsit nici pe un moment conferenţa de supravegherea sa.

Un lucru regretabil tot trebue să constat, şi anume: preoţii ca directori scolari au fost foarte slab representaţi, ba pot zice de loc, fiindcă dnii preoţi D. Truţa şi Z. Mihălţan au fost aduşi de afaceri private la oraş şi aşa s'au abătut pentru câte-va momente şi pe la conferenţa învăţătorilor. Nu sunt în drept să ridic acusă asupra Onoraţilor domni, dar din neinteresul faţă de întrunirile didactice, se poate deduce interesul faţă de şcoala noastră românească.

Unde e deci împreună conlucrarea?

Z.

*

Tractul Reghin.

— 24 Noomvrie n.

Dl comisar consistorial *Galacteon Şagău*, protopresbiterul tractului Reghin a convocat conferenţa învăţătorească în Deda, presentându se la ea învăţătorii din cercul conferenţiar Regin în număr complet a premers serviciul divin la cari iau parte sub conducerea dlui protopresbiter domnii preoţi: Ioan Duma, Săcalul-de-pădure şi Nicolae Naşcu din Polăţ.

După serviciul divin domnul comisar învită pe domnii învăţători la şcoală, unde deschide şedinţa I. la orele 9 şi jumătate printr'un discurs avântat, în care arată însemnătatea cea mare ce o are învăţătorul confesional în progresul cultural al poporului român.

Şedinţa I.

Domnul comisar dă instrucţiunea P. V. Consistor spre cetire, în urma căreia provoacă domnii învăţători, ca în înţelesul acestei instrucţiuni să binevoiască a-şi alege din sinul lor un prezident, şi suspinde şedinţa pe cinci minute spre a se consulta învăţătorii în chestia alegerii de prezident.

După cinci minute învăţătorii reîntră şi aleg cu unanimitate prezident pe Ioan Borşian, învăţător în Deda, care după alegere îşi ocupă locul presidial, dând espresiune sentimentelor de multămire pentru această neaşteptată surprisă din partea colegilor săi printr'un discurs binemotivat.

Prezidentul apoi provoacă conferenţa, ca conform instrucţiunii să-şi aleagă doi notari pentru conducerea agendelor scripturistice şi doi bărbaţi de încredere pentru verificarea proceselor verbale. Conferenţa după puţină chibzuială alege pe Gregoriu Ceontea, învăţător în Deda şi Dumitru Cofariu, învăţător în M.-Cueşd, ca notari, iar ca verificători pe Teodor Libeg, învăţător în Filea şi George Gabor, învăţător în Dumbrave.

Apoi conferenţa conform instrucţiunii consistoriale alege comisiunea pentru designarea temelor şi alcătuirea programei conferenţei proxime compusă din următorii: Gregoriu Ceontea din Deda, Nicolae Nestor din Săcal şi Teodor Buciu din Urisiul-superior.

Se alege apoi comisia pentru studiarea progresului care în conferenţă are să vie cu raport amănunţit asupra stării învăţământului. Se aleg: Alimpiu Trifu, învăţător în Topliţa, Nicolae Naşcu, învăţ. în Polăţ şi Zaharie Frandeş, învăţător în Hodac.

Trecându se la ordinea zilei urmează disertaţia: „Necesitatea meseriilor la poporul român“, de Zaharie Frandeş, înv. în Hodac. Purcezându-se la discuţie vorbeşte Nicolae Naşcu, din Polăţ şi susţine, că tema a fost bine lucrată, dar putea să fie mai completă. Cere ca învăţătorii şi preoţii să se intereseze mai mult de desvoltarea meseriilor la poporul nostru etc. Vorbeşte apoi Ioan Duma, preot în Săcal şi propune, ca învăţătorii şi preoţii să insiste ca meseriaşii români să se aşeze între Români spre a se conserva mai bine naţionaliceşte. Domnul protopresbiter Galacteon Şagău completând interesant tema lui Frandeş se declară satisfăcut. Mai vorbeşte Alimpiu Trif din Topliţa. In sfârşit dându-i-se cuvântul prelegătorului, ia la cunoştinţă observările şi reflectează unde află de lipsă, apoi prezidentul dupăce mai dă câteva indigetări declară tema de succeasă.

Fiind timpul înaintat şedinţa I. se ridică la orele 1 şi jum. p. m. convocându-se şedinţa II. pe orele 3 şi un pătr. p. m.

După şedinţă domnul protopresbiter tractual Galacteon Şagău a învitat pe toţi învăţătorii la masa domniei-sale, unde dna protopopeasă Maria Şagău ni a pregătit o masă strălucită, ca la fiii săi. La friptură s'au început toastele, domnul protopresbiter a toastat pentru Escelenţa Sa Mitropolitul, dorindu i ani îndelungaţi. Prezidentul conferenţei Ioan Borşian toastează pentru domnul protopresbiter, ca inspector districtual şi doamna, care fără a lua în considerare oboseala cea mare s'a îngrijit cu inimă nobilă, ca de proprii săi fii.

In timpul acesta domnul protopop al Nuşfalăului soseşte fără veste între noi şi ia parte la masă, ridicând un toast pentru protopresbiterul Galacteon Şagău şi doamna, care aşa de familiar se poartă cu fii săi.

Vorbeşte apoi Ioan Duma, preot în Săcalul-de-pădure, arătând pasul cel mare al învăţătorilor spre emancipare prin alegerea prezidentului dintre învăţători. Ii răspunde Gregoriu Ceontea, învăţător în Deda, dorind ca şi de aici înainte să-l vadă pe dl Duma mereu interesându-se tot aşa de progresul învăţământului cum până acum s'a arătat.

In timpul mesii gentila şi gingaşă domnişoară Hortensia Şandor ne-a delecţat la pian cu mai multe cântări frumoase, dovedind un talent minunat şi storcând admiraţiunea oaspeţilor.

Masa se ridică la orele 3, iar învăţătorii se retrag la şcoală, unde prezidentul declară la orele 3 şi un pătr. de deschisă.

Şedinţa II.

Urmează formarea caracterului moral ca ţântă a educaţiunii, disertaţie de Dumitru Sava, învăţător în Potoc. Purcezându-se la discuţie Nicolae Naşcu, susţine că tema e scurtă şi că caracterul nu se poate desvolta complet în şcoala poporală. Zaharie Frandeş pretinde, ca să i se arete calea prin care se desvoaltă caracterul moral. Ii reflectează Gregoriu Ceontea şi zice, că dl Sava n'a fost încredinţat cu formarea planului de învăţământ, ci numai cu o disertaţiune asupra formării caracterului. Prezidentul esplică lucrul, ca să înţeleagă şi poporul de faţă, apoi conferenţa declară tema de foarte bună.

Nicolae Nistor, învăţător în Săcal se însinuă de bunăvoe cu disertaţia: Sănătatea şi alcoolismul. După cetire domnul protopresbiter află, că tema e foarte bine lucrată, în stil cât se poate de poporal.

Mai vorbeşte prezidentul, apoi tema se clasifică de foarte bună.

Disertează dl Gregoriu Ceontea, înv. în Deda despre rentabilitatea albinăritului şi la discuţie susţine Teodor Libeg, că dl Ceontea ca absolvent al cursului de albinărit a lucrat tema cu pricepere. Dl Trif susţine, că nu e de recomandat poporului stupăritul raţional.

Mai vorbeşte Ioan Borşian, apoi Ceontea reflectează lui Trif, în sfârşit tema se clasifică de bună.

Dl Alimpiu Trif, învăţător în Topliţa, fiind încredinţat cu tema practică din geografie: „Magyarország“ cu cl. IV. şi nefiind copii la dispoziţie o ceteşte. Dl Dimitrie Cofariu, învăţător în M.-Cueşd îi face următoarele observări:

Tema e bine aranjată ca formă şi conţinut, dar pentru o oră tema e prea vastă, şi dupăce nu s'a predat cu elevii noi nu-i putem cunoaşte nici succesul ce l-ar fi obţinut şi nici scăderile pedagogice şi nici modul de predare a prelegătorului. Dl Trif ia la cunoştinţă observările lui Cofariu şi aproabă, că lecţiunea e prea vastă, însă având elevii bază din limba maghiară se poate preda. Mai vorbeşte prezidentul, apoi se clasifică tema de bună.

In fine comisiunea pentru designarea temelor şi alcătuirea programei pentru conferenţa învăţătorească proximă presentează următorul raport:

1. Centrul de întrunire pentru conferenţa învăţătorească din anul 1910 se defige la insistenţa părintelui Nic. Naşcu, comuna Polăţ (Palota-Ilva).

2. In conferenţa anului 1910 vor diserta următorii, eventual vor prelege:

„Scopul şi originea învăţământului intuitiv în şcoalele poporale“, disertaţie de Gregoriu Ceontea, învăţător în Deda.

3. „Minciuna şi mijloacele de a o combate prin ajutorul şcoalei poporale“, disertaţie de Alexiu Grădinariu, învăţător în Idicel-pădure.

4. O lecţiune practică din istoria naturală, predată de Teodor Buciu, înv. în Urişul-superior.

5. O lecţiune practică din limba maghiară (Despre colori) pentru cl. II., predată de Dumitru Cofariu, înv. în Murăş-Cueşd.

6. „Rolul femeii în educaţiune“, disertaţie de Nicolae Naşcu, învăţător în Polăţ.

7. „Pomăritul ca mijloc de îmbunătăţirea sorţii ţăranului român“, disertaţie de George Gabor, învăţător în Dumbrava şi Ilie Sulariu, înv. în Râpa inferioară.

Conferenţa aproabă raportul ca bază a conferenţei proxime fără nici o schimbare.

Eshauriat fiind programul, prezidentul mulţămeşte domnului protopresbiter pentru pacienţa şi interesul arătat faţă de şcoală, iar învăţătorilor pentru zelul ce l-au arătat la discuţii. Răspunde domnul protopresbiter, dorind învăţătorilor pacienţă, ca să poată suporta greaua misiune ce zace pe umerii lor, iar învăţătorii isbucnesc într'un puternic „să trăiască“ şi cu acestea conferenţele anului 1909 ale tractului Reghin se declară de încheiate.

G. Ceontea.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

In urma însărcinării primite dela comitetul central al Asociaţiunii, sub Nr. 740/1909, prin aceasta convoc membrii despărţământului Brad al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român în adunare cercuală pe Dumineca în 22 Noemvrie (5 Decemv.) a. c. la 10½ ore a. m. în biserica gr.-or. din Ţărăţel.

Agendele vor fi:

1. Deschiderea adunării şi alegerea directorului despărţământului şi a comitetului cercual.

2. Revizuirea raţiociniului comitetului cercual.

3. Stabilirea bugetului anual.

4. Inscrierea de membri noi pentru Asociațiune și încassarea tacselor de membri.

5. Prelegere poporală: Din sfaturile unui plugar luminat, după cartea dlui C. Sandu Aldea, — eventual și altă prelegere, care se va insinua subscrisului cu 3 zile înainte.

Brad, 11/24 Noemvrie 1909.

Stefan Albu
vice-dir. despărț.

NOUTĂȚI.

Sfințire de biserică. Ni se scrie, că în 8 Noemvrie v. în ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, s'a făcut sfințirea bisericii gr. ort. române din comuna Toplița, tractul Devei, în presența unui număros public, format din credincioșii din loc și apropiere. Actul sfințirii l-a sevârșit dl protopresbiter tractual *Dr. Ioan Dobre*, ca mandatar al Excelenței Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru *Ioan*, asistat de șase preoți. La priceasnă dl protopresbiter a rostit o predică ocasională, lăudând poporul, mic la număr, dar mare în credință și în zelul de jertfire, care a ridicat noul lăcaș dumnezeesc. Poporul a fost stropit cu apă sfințită. Celor de rând li s'a împărțit obicinuita pomană, iar inteligenții cu dl protopresbiter au fost întruniți la masa primariului *Ioachim Botta*. La masă s'au rostit mai multe toaste.

*

Alegeri municipale. In 9 Decemvrie n. să fac următoarele alegeri municipale pe teritoriul comitatului Sibiiu: Un membru al consiliului municipal se alege în Sibiiu, cu mandat până la anul 1913. Locul de alegere: sala reuniunii industriale. Un membru se alege în cercul electoral pretorial al Sebeșului-săsesc, cu mandat până la 1910. Locul de alegere oficiul pretorial. Un membru, cu mandat până la finea anului 1913, se alege în cercul electoral Gușterița. Locul de alegere cancelaria comunală. Alegerea se începe pretutindenea la orele 9 dimineața și să termină la orele 4 d. a.

*

Viriliștii orașului Sibiiu. In lista viriliștilor orașului Sibiiu pe anul 1910 sunt trecuți următorii Români, ori instituțiuni românești: Fondul Pantazi al arhidiecezei gr.-ort. române. Fondul seminarial. I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*. Parteniu *Cosma*, directorul „Albinei". Dr. Octavian *Russu*, advocat. „Albina", institut de credit și economii. Fondul administrativ gr.-ort. român. George *Imberuș*, inginer. Fondul tipografiei arhidiecezane gr. ort. române. Ioan A. de *Preda*. Ioan Baptist *Boiu*. Văduva Ioana *Moldovan*. Nicolae *Vidrighin*. Ioan *Mihaiu*. Alecsandru *Lebu* și Dr. Vasile *Preda*.

*

Din cauza epidemiei de pojar vicecomitele comitatului Sibiiu a dispus să se închidă toate școlile din Sebeșul săsesc până la 1 Decemvrie a. c.

*

In armata austro-ungară, după datele mai nouă, s'au aflat la sfârșitul anului 1908 în serviciu activ 161 ofițeri români, cari împreună cu cei din reservă dau suma de 236 ofițeri români; numărul soldaților noștri este de 100.298, în cifra aceasta nu se cuprind soldații dela honvezime și „landwehr", ci numai cei din armata comună, activi și rezerviști.

*

Alte cariere. Intr'o corespondență din Cluj, primită de „G. Tr.", se scrie că din an în an tot mai mult crește numărul tinerilor români, cari cercetează cursurile universității clujene; este regretabil însă, că cea mai mare parte din aceștia — și anume cel puțin două părți din trei — se înscriu la facultatea de drepturi; și astfel, în curând se va simți și mai greu numărul mare al advocaților români de pe la orașe. Tinerimea română, trecută prin școlile secundare, este îndemnată, în interesul său și al neamului, să îmbrățișeze neapărat și alte cariere.

*

Cum să fie un bărbat ideal? In zilele acestea s'a ținut în Statele-Unite un concurs pentru a statornici: ce însușiri trebue să întrunească un bărbat însurat? Premiul prim l-a obținut un soț cu următoarele calități: Dimineața, în fiecare zi, e bine dispus; afacerile bănești le lasă în grija nevestei, și laudă totdeauna bucatele ce s'aduc pe masă; vine acasă punctual, și e prevenitor cu soția sa în orice împrejurări și dacă sunt singuri, și dacă se află în societate. La club stă puțin, acasă vine bucuros. E caracter nobil și e generos... Fericit american.

*

Restaurantele și birturile din Berlin, conform unei hotărâri luate de proprietarii lor, vor fi ținute închise în presara Crăciunului. Facă și alții tot așa.

*

Dela Slovaci. Dumineca trecută, scrie un corespondent al „Gazetei" din Brașov, s'a ținut o înălțătoare serbare culturală în orășelul Skalitza, situat la granița Moraviei. Acest orășel curat slovac, locuit de vreo 5 mii de suflete, este unul din centrele cele mai înfloritoare slovace. Aici există un modest muzeu național, teatru, reuniune de consum, lăptărie ș. a. toate slovăcești. In acest orășel s'a ținut acum un fel de congres țărănesc împreunat cu o expoziție de vinuri din anul acesta. Din satele invecinate au luat parte vreo 3 sute de țărani. Deputații Skitsak și Blaho au ținut câte o prelegere potrivită din domeniul agriculturii. Sara s'a dat un concert și teatru. A fost nainte de toate o serbare națională slovacă.

*

† Petru Ciorogariu, din comuna Var (l. Caransebeș) fost profesor în Brașov, în vremea din urmă prof. la o școală catolică din București, a încetat din viață și a fost dus Joia trecută la locașul de veci. Răposatul, om în floarea vrâstei, fusese și dirigent al societățiior corale „Minerva" și „Funcționarii comerciali", unde a pus temeiul unei cultivări sănătoase a muzicei corale. A publicat în *„Cântece din popor"* mai multe prețioase melodii de muzică populară, auzită mai ales în Bănat. Din compozițiile sale populare cele mai respândite sunt: „Auzit-am ș'o știu bine" și „De-ar fi mândra 'n deal la cruce", cântate adeseori de societatea „Carmen", și de alte societăți. Il deplânge o nemângăiată soție și un copilaș. Ne asociem la durerea lor.

*

Concert. Ni se comunică programa concertului din 8 Decemvrie, aranjat de violinistul M. Fenyvessi în sala dela „Unicum", cu concursul pianistului Al. Cséka. Se vor executa următoarele piese: Bruch, concert de violină, G-Moll. Sarasate, fantezia Faust. Hubay, zefirul. D. Ambrozio, valsul „Réve". Drigo, serenadă. Din Ciaicovski. Vieuxtemp, concert de violină, baladă și poloneză. — Bilete se găsesc la librăria L Budovszky: logă cu 15 și 10 cor., locuri cu 5, 4, 3 și 2 coroane.

*

Călindarul arhidiecezan pe anul 1910 a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat și variat. Pe lângă *șematismul autentic al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania* se află în călindarul arhidiecezan: Evidența pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici și învățători. Dispozițiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificație învățătorească. Din instrucțiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invățătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eșite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania și Ungaria și o mulțime de anonțuri de tot felul. Prețul unui esemplar 80 fileri.

*

„Ustredná banka účastinny spolok" Budapest, V. Sas u. 24, s'a înființat nu de mult pe piața din capitală cu sprijinul institutului „Ustredni banka ceskych sporitelen". Lărgindu-și în măsură considerabilă cercul de activitate în zilele aceste s'a mutat în localuri mai încăpătoare. Capitalul societar e deocamdată de 200.000 cor., care e plătit întreg. Se ocupă cu efectuirea a tot felul de transacțiuni de bancă. Corespondența se poartă în limbile: boemă, slovăcească, română, sârbo croată, nemțească, franceză și maghiară. Direcțiunea e compusă în modul următor: Prezident: Francisc Skiciak deputat dietal, mare comerciant; membri: Milan Hodža, deputat dietal, proprietarul ziarului „Slovensky Tyzdennik"; Dr. Aurel Vlad, deputat dietal, advocat; Metod Bella, deputat dietal, preot; Dr. Ioan Wagner, prim-oficiant la institutul „Nemzeti baleset"; Vladimir Makovižky, directorul esecutiv al băncii „Hitelbank" în Rozsahegy; Dr. Silenny Vaclav, advocat etc. Adolf Kral și Hugo Secal, directorii filialei din Brünn a băncii „Ustredni banka ceskych sporitelen.

*

Dar. Agronomul *George Roman* din Mateiaș, comit. Târnavei mari, deși nu este între cei mai cu stare din comună, a dăruit bisericii sale 200 coroane. Fapta creștinească va sluji de îndemn și altora.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriașilor sibieni", au mai dăruit: Teodor Muntean, înv. (Oarda-sup.) 30 bani, Stefan Angel, preot gr. cat., viceprez. Insoț. „Raiffeisen" (Feldioara) 60 bani, Ioan Mateiu, paroh (Sebeșul-sup.) 1 cor., Avram Păcurariu, protopresbiter (Hunedoara) și soția sa Maria 4 cor. și Miorica Tordășianu 10 bani.

*

Parohii vacante se află în eparhia Orăzii-mari mai multe, între cari:

1. **Iteu**, lângă Margita, cam la munte. Are 600—700 suflete, casa parohială cu supraedificatele trebuincioase, 20 jug. pământ arător și fânaț, 120 cor. din birul preoțesc (100 măsuri cucuruz, 600 c. fix din fondul preoțesc). Stole mărișoare. Cl. III.

2. **Voivozi** cu filia Cuzap, cl. II, suflete 800. Casă paroh. nouă, frumoasă, edificii lăterale, grădină, 20 jug. pământ, 240 c. din bir, 120 măsuri bucate, 60 cor. prestațiuni în lucru. Congrua 1261 cor. (8 clase). Stole bune.

3. **Bucium** cu filiile Topești și Drag-Ceica. Cl. III., casă paroh., 24 jug. pământ arător, 2 jug. fânaț, 9 jug. pășune, 60 măsuri bucate, lucru cu mâna, stole, congrua (cualif. inferioară) 579 cor.

4. **Varviz** cl. III., casă paroh. f. bună, 24 jug. pământ, un loc mare de pășune (în filie), din bir 160 c., 80 măsuri cucuruz, stolele. Congrua (cualif. inf.) 530 cor.

Cei ce ar reflecta la una din aceste parohii să se adreseze la administrația ziarului nostru sau la Consistorul diecezan gr.-or. român din Oradea mare.

Economie.

Rugăminte

către membrii „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Intre așezămintele noastre, întemeiate cu scop de a promova bunăstarea poporațiunii muncitoare se numără și „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu". Intemeiată la 1888, ea chiar dela înființare a desvoltat o activitate rodnică și binefăcătoare, ca puține alte așezăminte ale noastre. De roadele muncii ei numai aceia n'au beneficiat, cari nu i s'au adresat. Acestei Reuniuni i revine vrednicia de a fi deprins pe economul nostru la cultura mai rațională a pământului și la folosirea uneltelor economice. Ea l-a împrietenit cu cultura nutrețurilor măestrite, împărțind în mod gratuit an de an sute și sute de chilograme de sămânță de trifoiu, napi, luțernă etc. Ea l-a deprins cu cultura mai în mare a pomilor, aranjând expoziții de poame împreunate cu împărțire de premii în bani, ținând prelegeri și cursuri de pomărit și împărțind an de an mii și mii de pomi pădureți și de altoi și punând în vânzare altoi cu preț redus. Ea a contribuit la nobilitarea rassei de vite, ținând expoziții de vite de prăsilă anuale, împreunate cu împărțire de premii în bani; ea a dăruit și dăruește an de an câte o vițea de soiu ales și alte animale de prăsilă și dă împrumuturi ieftine pentru cumpărarea de asemenea animale. Ea a contribuit și contribue la ridicarea stărilor morale și materiale ale poporațiunii, prin întemeierea de însoțiri de credit sătești și de tovărășii agricole. Prin aranjarea expozițiilor de copii contribue la îmbunătățirea stărilor igienice și la desăvârșirea condițiilor de traiu ale poporațiunei. Ea lucrează la conservarea, răspândirea și perfecționarea industriei de casă (lucrul de mână femeiesc), aranjând expoziții de branșa aceasta, alcătuind albumuri, făcând colecțiuni de păpuși costumate, după ținuturi și localități etc.

Prin publicațiunile sale ziaristice, Reuniunea stă în serviciul obștei noastre, iar prin edarea cărților din biblioteca Reuniunei, dă în mâna poporului povățuitorul potrivit la ținerea vitelor, la cultura trifoiului, a pomilor, a viilor, la cultura albinelor etc. Prin conferirea de premii la descrierea monografiilor comunelor noastre, contribue la cunoașterea istoricului și a stărilor din comune etc.

Dacă este vre-un ram agricol, pe care Reuniunea noastră să nu l fi îmbrățișat cu căldura recerută, aceasta este a se atribui singur insuficienței mijloacelor bănești; căci bunăvoința, însuflețirea și simțul de jertfire la cârmacii ei nu lipsesc. Dovadă împrejurarea, că ei an de an cutrieră satele în lungul și latul comitatului, aci la întruniri agricole, aci la expoziții, la plantări de pomi, la cursuri de altoit pomi etc.

In asemenea împrejurări crezând a fi vrednici de sprijin ne adresăm către membrii noștri cu acea respectuoasă și frățească rugăminte să binevoiască a nu ne lipsi nici pe viitor de sprijinul valoros și îndeosebi să iee la cunoștință, că cu scop de economisare și de mai multă ușurință ne-am adresat către oficiile noastre prim-pretoriale cu rugarea să binevoiască a încassa prin organele ce le stau la dispoziție taxele pro 1909 dela membri și să binevoiască a răscumpăra cuitanțele.

In fine ne permitem a ne adresa către preoțimea, învățătorimea, către notarii, primarii și ceialalți fruntași ai noștri, cari încă nu sunt membri să binevoiască a se înrola în șirurile noastre, căci prin aceasta pe lângă că vor beneficia de roadele Reuniunii, dar și sprijinesc o causă din cele mai arzătoare ale noastre a tuturora. Să luăm pildă dela Sași, cari țin de deosebită cinste a fi membri ai vre-unei societăți și îndeosebi ai Reuniunii economice săsești.

Sibiiu, 17 Nov. n. 1909.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Pant. Lucuța — *Vic. Tordășianu*
prezid. — secretar.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Subscrișii ca representanți ai comitetului și sinodului parohial gr. ort. rom. a parohiei Sânt-Georgiu-de Murăș (Maros-S.-György) protopresbiteratul Târgul Murășului (Maros-Vásárhely) constătător din 250 suflete — la însărcinarea aceluia aducem la cunoștință publică, cumcă am edificat o biserică nouă din material solid în locul celei vechi din lemn aproape nimicită, iar pentru a ei edificare cum și pentru a putea împodobi Sionul Domnului am recurs la bunătatea inimilor dornice creștinești, și au contribuit următorii buni și temători de Dzeu creștini:

Dl paroh local Nicolae Motora în scopul zidirii a dăruit bani gata 400 cor. și un clopot de 60 chilo cu 230 coroane, plus că în întreagă vara aceasta au fost sentinelă neadormită întru a priveghia ca zidirea să se lucre trainic, corect și conform planului. Apoi din fundația fericitului Andreiu Șaguna a bisericii sărace am primit 600 cor. Pentru împodobirea internă au contribuit tot la întrevenirea și îndemnul zelosului nostru paroh următorii: Din orașul Maroș-Vásárhely Farkas Herman, proprietarul firezului cu aburi 50 cor. bani și scândurile necesare la scaunele din biserică cu prețul redus de vagon, iar jiluitul acelora gratuit. Doamna Luiza Precup văd. Péterfi 10 cor. bani și un masai pe masa altarului în preț de 20 cor. Hennig Carol, negustor, un stihar și o perdea la altar. Mândruțiu Sofia, din Györ o candelă cu 22 cor. Halász Ana, văduva lui Györgyfi György de confesie unitară din Islău, un potir, stea, disc, cuțit de argint aurite cu 110 cor. P. Suciu din Tofalău, un prapor de mătasă cu chipul sf. Petru și Nicolae cu 86 cor., iar soția sa Ana un epatrafir cu 20 cor. Iar poporenii din Murăș St. Georgiu au dăruit: Vasile Șerban cu soția Maria, o cruce de argint china pe masa altarului cu 34 cor. Filon Șerban și Florica o cădelniță argint china cu 38 cor. Muica Ilie și Florica un policandru de bronz aurit cu 6 luminări cu 60 cor. Vasile Duca și Maria un feștnic argint china cu 16 cor. 15 fil. Stefan Opriș și soția Pop Ana o candelă argint china cu 22 cor. Vas. Mate și soția Iulia Muntean o candelă argint china cu 22 cor. Borda Maria năs. Laslo 10 cor., Cupșa Nicolae, junior 10 cor., acoperemânturile pe vasele sfințite. Dum. Ziderus, ospătar și soția Maria Rațiu un felon de mătasă cu 60 cor. Maria Laslo lui Nicolae, Maria Ziderus, Florica Șerban perdele la ușă împărătească cu 20 cor. Moldovan Gavrilă 2 cor., Necșa Aron din Lechința 1 cor., Bencze Simion și Fira 4 cor., Simon Petru și Maria Petca 5 cor. Kis Pál, din Nyárad-Csikfalva 1 cor., Emil Laslo și Maria 2 cor.

Tuturor acestora le aducem mulțămită si pe calea aceasta. Filon *Șerban* m. p. Todor *Opriș* m. p. Petru *Muica* m. p. Nicolae *Laslo* m. p.

Teatru german.

Luni: *Die Hoffnung auf Segen*, dramă. Marți: *Der Meister*, Mercuri *Gespenster* și Joi *Der Biberpelz*, aceste trei representațiuni din urmă cu concursul dlui *Ludovic Stärk*, dela teatrul din Viena, ca oaspe, artist bine cunoscut publicului sibiian.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Nr. 609/909. [435] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a **Vălișoara**, în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate ln coala B. pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicile de concurs, instruite corform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul susindicat, și a se prezenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 11 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresb.

Nr. 143/1909. [427] 2—2

Concurs repețit.

Fiindcă la concursul prim nu a concurat nime pentru ocuparea postului de învățător la școala gr.-or. din **Lovnic** protopresbiteratul Cohalmului, se escrie concurs nou cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar 600 cor. (230 cor. din repartiție iar 370 cor. dela stat asignațiune veche), cuartir și lemne de foc, iar după alegere întregirea competentă a salarului conform legei artic. XXVII din 1907 se va cere și se va da dela stat.

Concurenții au a-și înainta cererile oficiului protopresbiteral al Cohalmului în terminul susindicat și a să presenta la sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic, îndatorat fiind alesul a instrua elevii și a cânta cu ei la sfta liturgie.

Cohalm, în 4 Noemvrie n. 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. în conformitate cu comitetul parohial

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 407—909. (423) 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa a III-a **Mures-Bretea**, protopresbiteratul Iliei, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregire dela stat.

Cererile de concurs au a se înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis, în care timp concurenții cu știrea subsemnatului au a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta și predica respective celebra.

Ilia, la 31 Octomvrie v. 1909.

Oficiul protopresbiteral al tractului Ilia în conțelegere cu comitetul parohial.

Z. Murĕșan
adm. protopresbiteral.

O casă cu etaj

în fața soarelui, Kappgasse 12, se vinde cu condițiuni favorabile.

Deslușiri tot acolo. (430) 3—3

Aviz.

In Heidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament 4 cor. inclusive luminat și muzică. Odată patinat pentru copii 20 fil., oameni 40 fil.

Abonamente se primesc zilnic dela 7—12 a. m. și 1—4 p. m.

(432) 2—3

610/909. [434] 2—2

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător dela școala din **Boholt** se publică concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Salarul dela comuna bisericească va fi de 600 cor. la an, cuartir, lemne de foc și grădină; întregirea salarului până la suma normală în lege se va cere dela stat.

Cererile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul deschis.

Deva, 11 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protop.

Nr. 768/1909 prot. [422] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a III-a **Hendorf** cu filia Netus, protopresbiteratul tractului Sighișoara se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parohiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul sus indicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orien. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. pp. 1933/909. [433] 2—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Maiu a. c. Nr. 6465 Bis. prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III din comuna **Someșul cald** cu filia **Lăpuștesti** aparținătoare acestui tract protopresbiteral.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele statorite de comitetul parohial și arătate în coala B pentru întregirea dela stat.

Doritorii de-a reflecta la acest post, au a-și așterne subscrisului până la terminul sus indicat, suplicele instruite în în sensul normelor în vigoare și a se presenta înaintea poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică, după prealabila încunoștiințare a subscrisului, în sensul §-lui 18 din Rgetl pentru parochii.

Cluj, 6 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 17—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Muschong, Baia Buziaș,

Apă minerală Phönix de Buziaș

vindecă și împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi și bešica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală și la boalele cataralice ale organelor pentru aer și a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(346) 10—10

Aduc la cunoștința Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle“ în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch și vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi și cină.

(408) 5-6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 47—52

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Șoșoni și ghete de zăpadă

Galoși

de St. Petersburg.

Se fabrică zilic 60,000 păr.

Singurii contrahenți:

Messtorff Behn & Co.

Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălțăminte, mode și articole de cauciuc.

(413) 4—10

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 35—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 126 Sibiiu, Joi 19 Noemvrie (2 Decemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

A treia alegere.

Sibiiu, 1 Decemvrie n.

Sâmbătă, în 4 Decemvrie n. se face la Caransebeş a treia alegere de episcop, în locul fericitului în Domnul *Nicolae Popea*, episcopul de mai nainte al acestei dieceze.

Liniştea în care vedem că se aşteaptă această zi din partea celor chemaţi să săvârşască actul însemnat, în viaţa noastră bisericească, al alegerii de arhiereu, şi mai ales lipsa frământărilor şi sbuciumărilor pe cari le-am văzut deslănţuindu-se cu atâta patimă la alegerea premergătoare, care, durere, întocmai ca cea dintâiu, nu a aflat aprobarea guvernului şi a Coroanei, ne îndreptăţesc a presupune, că de astădată nu-şi vor mai măsura puterile la alegere două partide contrare, ci fiii bisericei din ambele partide, esistente în sinul sinodului eparhial din Caransebeş, vor da mâna ca fraţii şi-şi vor concentra încrederea într'o singură persoană, vrednică de încrederea tuturor.

Ne-am bucura din toată inima, dacă lucrurile întru adevăr aşa s'ar întâmpla la alegerea a treia de episcop pentru văduvita dieceză a Caransebeşului. Ne-am bucura, dacă Sâmbătă ar eşi din urna sinodului electoral din Caransebeş ca ales, nu candidatul majorităţii, ci candidatul tuturor membrilor sinodali, pentrucă prin aceasta ne-am vedea realisată dorinţa esprimată şi cu ocasiunea alegerii premergătoare, când am rugat pe domnii deputaţi sinodali, cărora le revine dreptul de a alege pe episcopul diecezei lor, dar asupra cărora cade şi răspunderea grea pentru felul cum îşi eserciază acest frumos drept electoral, că: . . . „să lase la o parte toate consideraţiunile personale, toate interesele locale, şi să se grupeze toţi (fără deosebire de vederi politice, dupăce politica nu are nici un amestec în viaţa noastră internă bisericească) în jurul celui mai vrednic dintre cei vrednici de a fi ridicat la demnitatea de Arhiereu, în jurul unuia, care le ofere destulă garanţă, nu numai că va fi bun conducător al diecezei văduvite, înţelept cârmuitor al naiei care îi va fi incredinţată lui spre conducere, ci *va fi în stare să aplaneze şi toate neînţelegerile din această dieceză văduvită*, introducând prin tact şi înţelepciune de nou *pacea* şi *liniştea* între credincioşii pe cari va avea să-i păstorească“ . . . .

Şi avem mari speranţe, că de data aceasta dorinţa noastră va fi împlinită. După informaţiunile esacte pe cari le avem, şi dintr'o parte şi dintr'alta se doreşte în dieceza Caransebeşului *pacea*, *ordinea* şi *liniştea,* pentruca dieceza să-şi poată vedea de regularea afacerilor sale interne, sub conducerea unui înţelept episcop, iar acesta e semnul, că fiii aceleiaşi biserici sunt pe calea *de a se înţelege* şi de a proceda la alegerea de Sâmbătă, nu ca duşmani, ci ca fraţi adevăraţi, alegând, dacă numai se poate, pe noul lor arhiereu *cu unanimitate*, cu învoirea comună, ca să fie alesul tuturor, onorat cu încrederea şi dragostea tuturor.

Iar dorinţa noastră aceasta e şi de astădată: *o alegere unanimă*, pe care o şi aşteptăm dela maturitatea celor ce vor fi Sâmbătă întruniţi în sinodul electoral din Caransebeş. O alegere, care să nu fie făcută în interesul unei persoane anumite, ci cu ţinerea în vedere a intereselor mari obşteşti, a intereselor de ordine mai înaltă morală — cum scrie şi „*Drapelul*“ din Lugoj, — cărora au să fie subordinate, ori chiar jertfite, toate interesele personale ori locale.

Aşteptăm deci, ca cei chemaţi să dee văduvitei dieceze pe noul ei mire, dacă nu au ascultat în rândul trecut de sfatul nostru, să asculte de astădată de sfaturile „*Drapelului*“, cari stau în consonanţă şi cu vederile noastre, şi: „să se avânte toţi cei cu inimă pentru biserică şi cu scaun la judecată peste toate veleităţile mici de suflet, ca din punctul mai înalt al intereselor bisericii să caute acele condiţii, între cari se poate înstăpâni în biserică şi în special în dieceza Caransebeşului mult dorita *pace*, fără care nu va fi nici ordine şi linişte, şi nici disciplină, şi fără de care este cu neputinţă a ne apăra faţă de marile primejdii ce ne ameninţă“ ..

Sus să avem deci inimile!

In chestia catehizării. Sinodul arhidiecezan gr. cat. român întrunit în 23 Noemvrie nou în Blaj a luat în şedinţa ultimă din 26 Noemvrie n. ţinută după ameazi cu privire la chestia catehizării un concluz de înţelesul următor: Sinodul stă pe baza decretelor conciliului III provincial, unde să dispune asupra instrucţiunii religioase a copiilor şi a poporului. Constată cu bucurie, că în chestia aceasta Preasfinţiţii Arhierei au apărat cu demnitate drepturile bisericii, procedând întru toate conform bulei Papei Pius IX, din 26 Noemvrie 1853, în care biserica Românilor uniţi a fost decretată de provincie eclesiastică greco catolică *cu limbă română*, conform drepturilor asigurate în legile ţării acesteia. Sinodul să identifică deci întru toate cu ţinuta Arhiereilor, observată în chestia limbii de catehizare, şi le mulţămeşte pentru apărarea făcută intereselor bisericii, rugându-i, ca şi în viitor să le apere cu aceeaşi tărie şi demnitate. Sinodul îşi esprimă din partea sa alipirea şi supunerea canonică datorită. In chestia şcoalelor confesionale gr. cat. române, sinodul a decretat *susţinerea lor*, fie şi cu ajutor dela stat.

---

† Dr. Augustin Bunea.

Poporul român din statul ungar a îndurat de nou o pierdere simţitoare, o lovitură grea şi dureroasă: a murit învăţatul canonic din Blaj, *Dr. Augustin Bunea,* în etate de 52 ani. Eri seara s'a lăţit în Sibiiu sguduitoarea ştire, şi a provocat în toate cercurile sibiene adâncă deprimare şi durere. Pentrucă putem spune, că pentru zilele de astăzi decedatul era cel mai de frunte dintre fruntaşii poporului român din acest stat.

Nouă ni s'a comunicat ştirea despre sguduitoarea catastrofă tot eri seara, prin următoarea telegramă, primită din Blaj:

„Canonicul *Dr. Augustin Bunea,* membru al „Academiei Române“, mândria neamului românesc, a murit subit, în mijlocul muncii sale stăruitoare. Stăm înmărmuriţi sub povara loviturii. Durerea e de nedescris. *Inmormântarea Joi după ameaz*“.

După cum suntem informaţi şi din altă parte, moartea canonicului *Bunea* s'a întâmplat în cursul şedinţii capitlului gr. cat. român din Blaj, ţinută eri, Marţi, după ameaz, la care decedatul a luat parte ca referent în mai multe chestii grave şi de mare însemnătate pentru biserica sa.

Stăm adânc impresionaţi şi noi în faţa acestei jalnice şi dureroase întâmplări, şi involuntar ne întrebăm, că oare ce păcate mari poate să aibă acest nefericit popor românesc dela noi, dacă tocmai cei mai buni vin răpiţi înainte de vreme din mijlocul seu, şi tocmai în nişte zile de grea cercare, când ar avea cea mai mare trebuinţă de ei?

Ni s'a dus Alesandru *Mocsonyi,* ni s'a dus Coriolan *Brediceanu*, ni s'a dus acum şi canonicul *Bunea,*

FOIŞOARĂ.

Două propuneri.

Conferenţa preoţască din urmă din tractul Ilia a primit cu unanimitate următoarele două propuneri ale preotului *I. Budoiu*:

Privind la cursul vremii, precum şi la desvoltarea lucrurilor omeneşti, nu-mi pot închipui pe careva dintre noi, care să nu vază şi priceapă, că poziţia noastră a preoţilor, atât în ce priveşte autoritatea cât şi starea, slăbesc, încât de nu ne vom reculege — şi încă repede — vom deveni de compătimit. Nu vom fi noi cei din urmă, căci vor mai fi poate şi mai slab situaţi decât noi, ci aceea ce doresc e, ca noi să fim cei dintâi, cari serios şi într'un mod vădit să ne facem emanciparea din neputinţă.

Şi să mă credeţi, fraţi colegi, că cu o înţelegere bună, *cu o solidaritate sinceră* ne va fi posibil. Ne mai lipseşte perseveranţa în lucrare, că adecă să nu voim a cunoaşte pedeci, ci numai mergerea cu curaj înainte, ajutorându-ne reciproc, şi atunci sunt sigur, că în 2—3 ani am făcut o aşa înaintare, încât numai pe bazele de până acum nici în 30 ani nu am putea-o face.

*

Slăbirea simţului religios la poporul nostru o vedem zi de zi. Şi asta e o mare perdere, căci deodată slăbeşte şi baza naţionalităţii noastre. Dacă la poporul nostru s'a perdut simţul religios, — primit prin biserică — şi prin urmare religiunea, de sigur s'a perdut şi naţionalitatea, şi cu asta şi toate instituţiunile noastre.

Din contactul zilnic cu elemente duşmănoase nouă şi religiunii noastre, vedem ivindu-se atâtea viţii în popor, încât nu ştii pe care să o combaţi mai degrabă, şi cu ce mijloace.

In multe locuri neputându-se sana relele, sunt lăsate în curgere liberă, şi dela un timp esundează şi devastează tot până când vre-un fenomen oare-care nu mai abate valurile devestătoare, dar' şi asta numai pe un timp.

In multe locuri auzim poporul esprimându se — şi mulţi dintre noi aprobăm — că: „dacă nu ar mai da Dzeu câte o palmă — cu secetă, grindină etc. — oamenii nu şi-ar mai aduce aminte de Dzeu“.

Dacă frica în Dzeu — religiositatea — ţine numai până e omul flămând şi lipsit, atunci ea nu are bază; şi prin urmare e de lipsă conlucrarea noastră a celor chemaţi, ca pentru orice eventualitate să întărim religiositatea în poporul nostru, căci prin aceasta i-am întărit însaşi viaţa.

Dela oameni ce se afirmă inteligenţi şi se ţin de ai noştri, auzim vorbe cari turbură mintea poporului, anume, că noi preoţii numai pentru câştigul nostru lucrăm. Unii ca aceştia nu voesc a pricepe, că noi prin silinţa noastră în a cristaliza simţul religios în popor am lucrat şi lucrăm numai ca poporul să aibă binele din asta. Lucrând noi la întărirea religiozităţii în popor, voim ca prin asta să-şi aibă echilibrul în viaţă, în traiul zilnic, şi aşa să-şi asigure viitorul. Popor fără religiune într'un chip ori altul nici nu este.

Nenumărate sunt relele duhovniceşti la poporul nostru şi le vedem înmulţindu-se. Dar nu le mai număr, ci ca să putem sări în ajutor la vre-un confrate de al nostru, care poate singur nu-i în stare a învinge aceste greutăţi, mă încumet a le spune un mod de lecuire, — fie unde, precum va trebui — şi în această privinţă fac *următoarea propunere*:

Cu respectarea legilor bisericii noastre, pentru întărirea religiosităţii la poporul nostru, precum şi pentru combaterea viţiilor cari surpă puterea şi chiar existenţa noastră, în fiecare parohie să se ţină cel puţin odată pe an serviciu bisericesc cu mai mulţi preoţi. Acest serviciu să fie împreunat totdeauna şi cu altă festivitate, maslu, sfinţire ş. a.

La serviciul din o comună să fie delegaţi preoţii mai depărtaţi. La astfel de servicii se vor ţinea două predici, una la finea sfintei liturghii, şi alta la festivitatea ce se va ţinea, dar nu de unul şi acelaş preot.

Toţi preoţii tractului vor avea a notifica în scris, ce rău este în comună — la popor — ca să se notifice predicatorilor.

După un program se vor trimite „Notificări“ fiecărui preot şi totdeauna şi oficiului protopresbiteral, că unde şi cine are a servi, şi despre ce are să cuvinteze.

Preoţii participanţi vor avea şi misiunea de a se informa confidenţial despre purtarea corectă a agendelor din partea preotului local, şi în caz de lipsă a griji de îndreptarea, pe cale frăţească, a tuturor scăderilor ce s'ar ivi în orice direcţie. (Chiar şi rezoluţiunile superiorităţilor noastre bisericeşti în diferite chestii s'ar putea da rezimându-se pe opinia preoţilor ce au participat în comune).

In scopul realisării acestora se vor alege trei preoţi pe un restimp de trei ani, şi se va purta o evidenţă despre cele săvârşite în decursul anului.

*

„Fiecare acolo trage, de unde vine ajutorul“. Zi de zi esperiem, că poporul nostru umple localităţile institutelor de împrumuturi, şi dacă primeşte banii, îşi esprimă simpatia faţă de cel ce i-a împrumutat. In cazul că noi am lucra, respective înfiinţa instituţiunea, care să-l ajutore, şi încă la el acasă, în comună, sigur acolo ar trage şi ar simpatiza, de unde va fi ajutorat.

Incerce numai fiecare dintre noi în comuna sa, să facă socoteala cât e dator această minte luminată, acest caracter firm, această putere extraordinară de muncă, de voinţă, de energie, acest iscusit orator şi manuator al condeiului românesc!

Deşi nouă, celor dela ziarul acesta, ni-a fost contrar, ori întors, noi am fost contrari, nu persoanei, ci *teoriei* sale, că nu ar fi esistat de loc vechia mitropolie gr. ort. română în Ardeal, şi în polemiile purtate, decedatul a fost de multeori violent, chiar ofensator faţă de noi, i-am recunoscut şi i-am admirat totuşi superioritatea spirituală şi bogăţia imensă de cunoştinţe istorice, din cari şi-a scos armele pentru a ne combate, grupându-le cu o isteţime rară unele lângă altele.

Plecăm deci steagul şi în faţa sicriului în care sunt aşezate acum rămăşiţele pământeşti ale acestui rar bărbat al neamului românesc, şi trimitem întristatei familii cele mai sincere condolenţe, dorind, ca sufletul decedatului să se aşeze acolo unde toţi drepţii se odihnesc, şi de acolo să planeze asupra bisericii sale gr. cat. române, care multă vreme îi va simţi lipsa, şi asupra poporului său românesc, pe care atât de mult l-a iubit.

In veci amintirea lui!

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Hunedoara.

(Fine.)

Se purcede acum la deliberarea agendelor apartinătoare conferenţei. La apelul nominal răspund toţi preoţii, afară de 5 absenţi, dar toţi scusaţi.

Constituindu-se conferenţa se proclamă notar preotul Constantin Dăncilă, iar verificători Petru Sinca şi G. Rain.

Se constată, că serviciul divin a fost oficiat cu deplină solemnitate, iar predica preotului Ungur, ca improvisaţie se declară succeasă.

Inaltul rescript consistorial referitor la cele petrecute în conferenţa preoţească ultimă, cu un adaus de binevoitoare îndrumări pentru viitor, să ia cu plăcere la cunoştinţă.

Din raportul general presentat de preotul Constantin Dăncilă asupra rapoartelor speciale ale preoţilor, referitoare la mersul afacerilor din parchii, se constată un progres îmbucurător aproape în toate direcţiunile. Raportul să ia la cunoştinţă.

In necs cu cele cuprinse în raportul general, pentru a întări şi părţile mai slabe în şirurile credincioşilor nostri: întărirea credinţei şi moralităţii în mod mai evident şi mai rapid şi prin urmare cercetarea mai regulată a bisericii şi alipirea mai evidentă faţă de toate aşezămintele noastre străbune, preotul George Rain îşi reînoeşte propunerea făcută în conferenţa preoţească ţinută la 8 Iulie 1906 în comuna Ghelariu. In temeiul acestei propuneri, reprobate atunci, dar cu multă însufleţire primite acum — protopresbiteratul nostru eşind din colivioara teoriei va păşi cu demnitate pe câmpul larg al faptelor, culegând roade invederate spre binele poporului şi întărirea bisericii. De aci înainte în fiecare parohie şi filie a acestui protopr. cel puţin odată pe an se va ţinea o liturgie festivă împreunată cu predică de subiect reclamat de împrejurările locale din partea a 4—6 preoţi, cari spre acest scop sunt împărţiţi în grupuri permanente. Se speră, că aceste liturgii săvârşite în sobor de către mai mulţi preoţi şi eventual chiar cu protopresbiterul în frunte, va atrage la slujbă dzeească chiar şi pe cei mai negligenţi cercetători de biserică, iar predica rostită va avea o edificătoare înrâurire asupra întăririi credinţei în sufletul poporului, precum şi asupra micşorării eventualelor viţii locale. Nu mai puţin îşi vor arăta efectul îmbucurător aceste „slujiri în sobor“ chiar şi asupra râvnei şi zelului de muncă a preoţilor, prin faptul că după fiecare liturgie şi predică se vor redacta procese verbale, despre cele aflate în comuna respectivă, despre decurgerea serviciului divin şi succesul predicei, precum şi despre cele esperiate de preotul local dela ultima ocasie de acest fel. Isprăvile şi succesele obţinute prin această muncă comună — se vor presenta proximei conferenţe preoţeşti printr'un raport general.

Am pornit deci pe câmpul faptelor şi suntem convinşi, că şi roadele dorite vor urma.

Urmează cetirea înaltului ordin consistorial referitor la necesitatea de a înfiinţa în comune reuniuni de tot felul şi cu deosebire de a înfiinţa fonduri bisericeşti cât de modeste.

După luarea la cunoştinţă şi acomodare a acestui ordin, ca un răspuns nimerit urmează cetirea unei disertaţiuni, din partea preotului George Rain despre înfiinţarea de fonduri bisericeşti. Această disertaţie se poate socoti ca o urmare a celor scrise de dânsul în nrii 104 şi 108 a. a. ai „Tel. Rom.“ sub titlul „Să înfiinţăm fonduri bisericeşti“. Disertantul prin acest elaborat al său întregeşte cele publicate în „Tel. Rom.“ şi ne arată de astădată, cum să adunăm creţarul pentru fondul bisericesc, prin introducerea cassetelor de păstrare, care lucru e introdus în tractul nostru în mod obligator prin conclusul sinodului protopresb. din a. c. Disertaţia e ascultată cu încordare, iar impresia ce a făcut se poate vedea din cuvintele dlui protopresbiter, care la finea aceleia a făcut constatarea: „Munca şi stăruinţele părintelui Rain în acest obiect de câţiva ani de zile ne sunt foarte bine cunoscute, precum şi reuşitele dsale disertaţiuni; totuşi cea de faţă o putem socoti de coroană a tuturora de până aci. Cred că aprobaţi cu toţii părerea mea, când constat, că lucrarea dsale de faţă e una din cele mai succese, drept ce propun a i se esprima mulţămită protocolară pentru zelul şi osteneala arătată şi prin această lucrare“. Propunerea presidentlui este primită. Suntem de firma credinţă, că prin metodul şi mijloacele arătate de preotul Rain, în tractul Hunedoarei, deja în anul acesta se va pune baze la fonduri bisericeşti până şi în cea din urmă parohie, atingând deci şi pe acest teren roade evidente reale.

Cu acestea interesantă conferenţă, depănându-şi întreg materialul pus la ordinea zilei, ca loc pentru întrunirea viitoarei conferenţe să designează parohia Zlasti. Inainte de a se ridica şedinţa se constată încă un eveniment îmbucurător chiar pentru tractul întreg. I. P. S. domn arhiepiscop şi mitropolit *Ioan Meţianu*, din incidentul sărbărilor centenare distingând 10 preoţi din arhidieceză s'a îndurat a-şi aduce aminte şi de tractul nostru distingând şi pe un preot fruntaş din aceste, anume pe parohul din Batiz Petru *Şinca*. Acest fapt este scos la suprafaţă, prin cuvinte potrivite din partea preotului Constantin Dăncilă, dorind distinsului a purta brâul roşu mulţi ani şi sănătos. Ridicându-se şedinţa, şi luând prânzul la masa ospitală a părintelui Şinca — ne-am depărtat cu nădejdi potenţate în isbânzile viitoare, ce vor isvori în urma hotărârilor luate în această conferenţă.

Un preot.

*

Conferenţa preoţească în tractul Săliştei.

— 12 Noemvrie v.

Ziua de 2 Noemvrie v. a fost pentru preoţii tractului Sălişte o zi de întrunire, de sfătuire, — spre a ni se spune şi cu fapta, cum trebue să vieţuiască „fraţii împreună“, propoveduitorii învăţăturilor bisericeşti şi şcolare, cum să se cimenteze legătura dintre ei, — zi de sfătuire comună, de conferenţă a preoţilor şi învăţătorilor.

Amăsurat orânduelilor consistoriale se premerge şi aci cu serviciul divin, se rosteşte predica obicinută. Din însărcinare protopresbiterală, dumnezeească slujbă se săvârşeşte de preoţii: Ioan Manta, Valeriu Popoviciu şi Ioan Popa. Predica se spune de preotul Ioan Manta.

Săvârşită dumnezeeasca rugă, preoţii şi învăţătorii nu să strâng numai decât în conferenţă, îşi ţin de datorinţă, a alerga mai întâi la casa tractuală, la locuinţa dlui Dr. *Ioan Lupaş*, administrator protopresbiteral, spre a-l felicita în noul post, a da rost cuvântului de mulţămire şi recunoştinţă, neobositei munci, depuse până acum pe altariul bisericii şi al neamului.

Tălmăcitorul de simţăminte a fost distinsul preot Ioan Manta, care prin cuvinte mişcătoare, se achită frumos de sarcina încredinţată.

Adânc emoţionat, în scurte cuvinte dl admin. protopresbiteral mulţămeşte vorbitorului şi tuturora, pentru dragostea şi recunoştinţa arătată. Cere a i se păstra, pân' se va arăta vrednic de ea.

Comuna conferenţă se ţine apoi în sala festivă a şcoalei din Sălişte.

Se deschide de domnul administrator protopresbiteral, printr'un măestru „Cuvânt de deschidere“. N'a rămas în acest frumos şi însemnat cuvânt, plantă mai de seamă, care să nu adune, să nu se însemne în reţeptul doritor de o schimbare în spre bine, de o tămăduire, de o propăşire, a tot ce e românesc. Să nu aibă dornicia unei munci cinstite, conştie de noi înşine, de slujba ce o purtăm, de poporul ce păstorim, de o creştere adevărată a lui, — conştie mai pre sus de toate de o păstrare în curăţenie a bunurilor dătătoare de viaţă, de putere, de tărie unui popor — de *biserică* şi *şcoală*

Să amintesc vre-unele din ele, pe cari în parte fuga condeiului, în parte memoria, ni le-a putut ţinea în păstrare.

Sfatul comun despre care spune „Şi zilele noastre sunt zile de luptă, nu cu arme ucigătoare, ci cu mijloacele culturii. In acest timp de frământări inteţite şi de grele încercări pentru poporul nostru, importanţa şi necesitatea Sfatului Comun o vor simţi de sigur toţi cei rânduiţi de soarte a colabora, în marginea puterilor şi a cercului de activitate, la opera de educaţie şi progres a poporului nostru, la înălţarea vieţii lui sufleteşti, la sporirea bunăstării materiale şi în genere la îndreptarea paşilor lui spre un viitor mai senin, decum i-a fost trecutul inviforat şi decum îi este prezentul plin de ispite“.

„Conferenţele preoţeşti şi cele învăţătoreşti, nu pot să aibă alt rost, decât acela, de a desvăli, cu toată sinceritatea defectele, ce ne bântue. Şi aceasta nu pentru a arunca hulă asupra cuiva! Nu! Doamne fereşte! Ci numai şi numai cu nobilul scop, ca din *sfatul obştesc*, al tuturora, să răsară o hotărâre bună, care să unească, să închege şirele luptătorilor răzleţi în dreptându-i pe toţi spre o ţintă, care este una sfântă şi nedespărţită: păstrarea, adâncirea şi sporirea individualităţii noastre etnice“.

Educaţia poporului, despre care zice: „Educaţia unui popor nu se face numai prin şcoală şi biserică, ori numai la anumite ocazii şi într'o anumită vârstă, ci totdeauna şi pretutindeni! Incepând dela vatra părintească, din momentul, când copilul începe a îngâna primele sunete, continuând prin influinţa cea mare a familiei şi a împrejurimii, adăugând schimbarea produsă prin şcoală şi biserică, iar mai târziu prin diferite societăţi şi reuniuni; în întreg decursul unei vieţi omeneşti vedem cum se înlănţue verigă de verigă, toţi factorii din a căror lucrare comună resultă ceea ce numim *educaţia poporului*“.

Legătura dintre biserică şi şcoală. Şcoala noastră românească, ne învaţă cumintele nostru conducător „nu poate să existe decât ca şcoala confesională. Şi până când ea are a întimpina atâtea greutăţi enorme în calea desvoltării sale, ar fi de sigur nu numai inoportun, ci chiar foarte primejdios orice conflict între oamenii şcoalei şi ai bisericii, între dascăl şi preot. Din potrivă amândoi aceştia, ca cei mai chemaţi factori, au să lupte umăr la umăr pentru apărarea şi întărirea şcoalei româneşti“.

Idealul nostru. „Pentru a susţinea în continuă trezvie această însufleţire, avem trebuinţă de un ideal şi de o îndrumare sănătoasă pentru realisarea lui. Ideal nu putem avea altul, decât păstrarea noastră ca neam, iar îndrumarea cea bună numai prin şcoală românească o putem împărtăşi, acestui neam „sfârşit de jale“: prin şcoală să-i dăm ştiinţă şi prin biserică să-i întărim credinţa în Dzeu, în puterile proprii şi într'un viitor mai bun, şi atunci el curând să va întrăma şi va apuca prindere bună în toate“.

Pe lângă o linişte uimitoare, ascultat din început pân' la sfârşit de toţi cei de faţă cu cea mai mare încordare, săditorul astorfel de principii şi poveţe sănătoase e întimpinat de furtunoase aplause şi de „să trăiască“.

Urmează în programul zilei două lucrări, una a preotului Ioan Oţoiu „Şaguna ca preot“, cealaltă a învăţătorului Valeriu Pană, „Şaguna ca organizator al şcoalelor noastre“.

---

poporul său pe la diferite bănci, şi în urmare câtă camătă merge dela poporul său nu ştiu pe unde? Se va încredinţa fiecine, că un venit colosal făcut de poporul său, e folosit afară de comuna sa, şi spre scopuri poate chiar contrare nouă.

Un preot încă trebue să fie salarizat, căci numai din singur „darul Domnului“ nu poate trăi, mai ales, că acest dar ni se ciontează în toate privinţele şi pe toate cărările.

Trăim în un ţinut foarte sărac în ceeace priveşte productivitatea pământului. Puţinele escepţiuni dispar în faţa majorităţii lipsite. Ştim cu toţii, cât năcaz avem cu încassarea şi a puţinului primit dela popor, încât în cele mai multe cazuri îţi vine a nu mai pretinde ci îţi îndrepţi privirea în pământ şi te alegi cu oftatul. Din altă direcţie iarăşi nu se ştie ceasul, când ne primim lovitura de nimicire în ale puţinului ajutor ce am mai avut.

Dacă judecăm serios nici nu-i mirare, că poporul nu mai are de unde da, căci cât are de dat, e silit să deie acolo unde dacă nu dă apoi se trezeşte cu provocări, împrocesuări, şi cu doba la moşiuţă. Lucrurile sale: biserică, preot, şcoală, înv., le lasă ca batăr acestea să-l mai aştepte, şi dacă îi mai rămân, dă şi aici; de nu, trage dungă peste socoteală.

Se văd, şi aud zi de zi din toate comunele cazuri de licitări, şi oameni ce erau fruntaşi mai eri alaltă eri, acum sunt rămaşi pe drumuri cu familiile lor. Şi pământul lor? A ajuns în mâni străine cari nu mai dau ajutor la biserica noastră, la şcoala noastră, la preotul şi învăţătorul nostru, ci la alţii. Ce va fi de noi, dacă asta se continuă aşa?

De veacuri tot preoţimea a fost mântuitoarea la toate năcazurile poporului nostru, căci a avut adevărata şi nefăţărita durere pentru popor. Aşa şi la dezastrul decăderii materiale tot preoţimei îi revine rolul de mântuire, şi nu celor mari în gură, dar mici în fapte.

Dacă din interesele ce le plăteşte poporul pe la unii şi alţii, numai a treia parte ar rămânea în comună, de bună seamă ar fi o sumă considerabilă, şi cu această sumă s'ar putea ajutora instituţiunile respectivilor locuitori, şi ar fi de prisos aruncurile noi, pe cari poporul nu le poate solvi, şi în urmare stagnează toate.

Eu am făcut socoteala undeva, în o comună mică, asupra datoriilor ce poporul le are pe la diferitele institute, şi a eşit suma de 55 mii. Dupa această sumă de bună seamă, se plătesc interese anuale de 5000. Dacă numai a treia parte din această sumă să zic 1500 ar rămânea ca dobândă în comună, cât bine nu ar rezulta de aici, căci poporul de va avea venit şi i s'ar cere numai învoirea ca să-l deie, — votarea o face fără opoziţie. Se opune însă, când trebue să scoată din buzunar, şi la asta nici să nu ne mirăm, că ori cine va fi aşa Incerce acum ori-cine că oare primi-va ajutor de mii, ori chiar şi numai de sute, an de an, de pe la institutele unde poporulul face dobândă?

Deci lucrul de căpetenie ar fi, să punem stavilă eşirei atâtor bani din comună, şi acea dobândă ce se face pentru alţii, să aflăm modalitatea a o face fiecare pentru parohia sa.

Aceasta numai prin „Insoţiri de credit“ o putem face. Fiecare să se înţeleagă cu vre o 20—30 fruntaşi din comună, ca să se însoţească şi să facă începutul, căci în timp de un an—doi să inrolează comuna întreagă, şi cu timpul va fi o mare binefacere în toate privinţele.

Sigur, că la aceasta e de lipsă o muncă cinstită, fără lăcomie, şi cu timpul va fi răsplătită în deajuns, şi să va simţi înflorirea în toate privinţele.

Apoi să judecăm bine, că poporul tot plăteşte acea camătă la alţii, dacă nu ne vom îngriji să o solvească pentru lucrurile lui, pentru instituţiunile lui. Dar vine a o solvi dimineaţa când pleacă la coasă, ori sara când vine dela sapă, căci o plăteşte la el acasă în satul lui, la oamenii lui şi, ce e mai frumos, pentru scopurile lui.

Câtă vreme perde săteanul mergând la oraşe, ca să-şi esopereze un împrumut? Câtă cheltueală are cu rugări făcute de unul şi de altul, timbre ş. a.? Apoi când merge să şi reguleze cambiul perde la zile, aşteptând de dimineaţa până sara, căci nu i-a venit rândul. In tot timpul acesta mai cheltueşte afară de ce dă pentru împrumut, căci a plecat banii cu număraţi în deajuns să deie şi din capete, dar stând până sara, a mai cheltuit din ei, şi când îi vine rândul, iată nu ajung banii, la bancă nu i primesc, şi merge decepţionat acasă.

Când vin licitaţii la moşia unuia sau altuia, „însoţirea“ totdeauna trebue să se intereseze, şi să nu lase în mâni străine nimic. Să cumpere, să aşeze pe cel scăpătat din nou în moşie şi casă, ca să nu se înmulţească năcăjiţii, cari în urma urmelor tot în sarcina comunei, de unde sunt, vor fi.

După o esperienţă de un an şi jumătate aşi putea dovedi de foarte folositoare „însoţirile“; socotind însă că fiecare cunoscându-şi împrejurările din comuna sa, — cari difer, şi nu sunt în fiecare comună unele şi aceleaşi, — va pricepe în ce direcţie să folosească lucrarea „insoţirei“ fac următoarea *a doua prapunere*:

In toate comunele noastre bisericeşti fără amânare şi încă în decursul anului — unde numai se poate — să înfiinţăm „Insoţiri de credit sistem Raiffeisen“.

La înfiinţarea lor să fie luminaţi oamenii, că acelea nu se fac pentru căpătuiala nimănui, ci pentru ajutorarea lucrurilor obşteşti, şi uşurarea sarcinilor de suportat.

Statutele să fie lucrate uniform şi spre scopul acesta să fie aleşi dintre preoţi 3 inşi, cari după lucrarea statutelor să facă cunoscut tuturor preoţilor a şi le scrie, şi să deie direcţie la începerea lucrărei de construire şi înregistrare.

C'o stăruinţă a unei munci sârguincioase şi scrutătoare, într'o limbă frumoasă ni se sulevează de vrednicul paroh al Aciliului toate momentele de seamă, prin cari cunoaştem în persoana Marelui Mitropolit Andreiu, întruparea desăvârşită a preoţiei.

Deasemenea printr'un studiu amănunţit, în acelaş graiu dulce şi frumos al limbii noastre, harnicul învăţător Valeriu Pană ne înfăţişeză istoricul sărmanei şcoli româneşti, precum şi a ascultătorilor ei, ca astfel prin lumina cea mai curata să vedem în marele Şaguna şi pe adevăratul întemeietor şi organizător al bietei şcoli româneşti de odinioară.

Ambilor li se răsplăteşte munca prin mulţămită protocolară. Imbrăcarea lor în haina tiparului, ar aduce însă o mai îmbelşugată roadă. Să aşteptăm.

In temeiul rapoartelor întrate la oficiul protopresbiteral se dă o conştienţioasă dare de seamă din partea dlui adm. asupra sărbărilor centenare din tractul Sălişte. Constată cu bucurie, că în întreg tractul s'a prăznuit sărbările centenare cu cea mai mare pietate şi evlavie, ţinându-se în toate bisericile rânduita slujbă a liturghiei, parastasului — precum şi sărbările şcolare.

(Va urma.)

NOUTĂŢI.

Corpurile legiuitoare române au fost deschise Duminecă, în Bucureşti, prin mesaj de tron, rostit de Regele *Carol.* S'au accentuat bunele relaţiuni în cari stă România cu celelalte state europene şi s'a făcut înşirarea amănunţită a lucrărilor pe cari va avea să le săvârşească parlamentul român în aceastä nouă sesiune. Regelui i s'au făcut frumoase ovaţiuni.

*

Curtea Română s'a mutat Sâmbătă dela Sinaia la Bucureşti, reşedinţa de iarnă.

*

Sărbările dela Arad au avut succes foarte frumos. Vom da un raport amănunţit în numărul viitor.

*

Concurs literar. Consistorul eparhial român ortodox din Arad, în urma unui conclus sinodal din anul acesta publică un concurs pentru două lucrări, şi adecă: 1. *Monografia* institutului pedag.-teol. din Arad, din incidentul aniversării centenarului dela înfiinţarea lui (1812) şi 2. *Viaţa şi activitatea lui Moise Nicoară*, luptătorul pentru desrobirea bisericească-culturală a Românilor din părţile arădane. Lucrările vor avea să îmbrăţişeze istoricul diecezei Aradului. Cea mai bună din fiecare scriere va fi rescumpărată cu 500 cor. şi va trebui să aibă estensiunea de cel puţin 5 coale tipar, format octav, lit. garmond. Manuscriptele au să fie presentate consistorului eparhial până cel mult în 30 Iunie 1911, sub nume pseudonim pus pe titlul manuscriptului, precum şi pe un plic sigilat (trimis cu manuscriptul deodată), în care să se indice numele şi locuinţa autorului.

*

Apel. „G. Tr." adresează un călduros apel cetitorilor, învitându-i a contribui după puteri, pentru ca să se facă un modest cadou fraţilor noştri ziarişti, cari îşi trec serbătorile de Crăciun în închisoarea de stat a Seghedinului. Apelul, nu încape îndoială, va găsi resunetul aşteptat de confraţii braşoveni.

*

Festivitate. In onoarea eminentului profesor, a dlui T. Maiorescu, vor aranja profesorii universitari o festivitate. O delegaţiune de profesori, a fost la dl Maiorescu, care a răspuns că este măgulit de onoarea ce i se face, şi va lua parte la festivitatea aranjată de colegii săi.

*

Răsboiul spaniol. Ministrul de războiu spaniol a declarat, că guvernul socoteşte răsboiul din Maroc terminat; pentrucă vrăşmaşul n'a desvoltat nici o împotrivire, când în 26 Noemvrie spaniolii au ocupat muntele Atlaten.

*

Pentru ţărani. In Germania, la Regensburg, s'a înfiinţat o şcoală pentru ţărani tinări. Ei învaţă cum se administrează o reuniune, o bancă, o comună, primesc cunoştinţe elementare de igienă, de artă, literatură, istorie, ştiinţe naturale şi economie. Cei cari termină cursul, vor putea ajunge primari, contabili la bănci săteşti ş. a.

*

Constituire. Societatea acad. „România Jună" din Viena s'a constituit în şedinţa din 11 Noem. st. n. pentru anul administrativ 1909/10 în modul următor: Preşedinte: V. Pauliucu Burlă, cand. med. Vice preşedinte: Zaharie Maniu, cand. med. Secretar I: Coriolan A. Babeş, stud. med. Secretar II.: Dominic Medrea, stud. med. Cassar: Remus J. Doctor, stud. med. Controlor: Aurel Dorofteiu, stud. acad. de export. Bibliotecar: Niculae Lavric, stud. med. Econom: Eugen Casparovici, stud. med. Comisia literară: Dnii: Silviu Dragomir, Drand teol; cand. med. Carol Şottl; Dr. iur. Augustin Bardossy; abs. de silv. Bain Crăciun; stud. acad. de export Nicu Rusu. Comisia de control: Dnii: Juliu Crişan, cand. med.; Ilie Piticariu, cand. med.; Dimitrie Marmeliuc, stud. în lit.

*

Coroane eterne. Dl Vasile Neagoe, proprietar în Boloteşti (România), în loc de cunună pe cosciugul răposatului său frate Alesandru Neagoe, fost notar în Sebeşul inferior, dărueşte fondului Andreiu baron de Şaguna al văduvelor şi orfanilor 5 cor. La acelaş fond a mai dăruit George Smădu, învăţător în Arpaşul-sup. 20 bani, Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani şi Vasile Becan, sodal rotar 20 bani.

*

†. Ştefan Hărăguş, paroh gr. or în Blăjeni-Plaiu, după un morb greu şi îndelungat împărtăşit fiind cu Sfintele Taine, în anul 58-lea al etăţii şi al 30 lea al preoţiei, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului Marţi în 23 Noemvrie n. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'u depus spre veşnică odihnă, Joi, în 25 Noemvrie la 1 oară d. a, în cimiterul din Blăjeni Plaiu. Fie-i ţerina uşoară şi memoria binecuvântată.

*

Rugare. Rugăm cu insistenţă pe On. abonaţi ai *„Revistei Teologice"*, cari sunt în restanţă cu abonamentul, să binevoiască a ni-l trimite în timpul cel mai scurt, folosindu-se de mandatul postal, pe care l am trimis fiecăruia. Altfel vom fi necesitaţi să ne încassăm pretensiunile pe altă cale. *Administraţia şi Redacţia „Revistei Teologice"*.

*

Dreptatea în Bucovina. Pe liniile căilor ferate din Galiţia şi Bucovina biletele de călătorie vor fi tipărite în limba nemţească, ruteană, polonă şi *ovreească*: va să zică în toate limbile ţării, afară de cea românească... Românii să mai rabde, dacă pot.

*

Case de porţelan. Intrebuinţarea porţelanului, ca materie de clădire, e cunoscută din vechime în China. Acum începe a se respândi şi în alte ţări. Se crede, că într'un viitor nu prea depărtat casele de porţelan vor lua locul caselor de cărămidă şi de peatră. O casă de porţelan poate fi uşor curăţită, va fi ieftină şi ferită cu totul de umezeala zidurilor primejdioasă pentru sănătate.

*

Mite Kremnitz, cunoscuta scriitoare, a publicat un nou roman sub titlul *Amăgiţii* în editura „Concordia" din Berlin.

*

Trenul de persoane dintre Şibot şi Deva a călcat mai multe vite, din vina păstorilor cari n'au ştiut să le păzească.

*

Din Bucovina. „Societatea pentru cultura şi literatura română" din Bucovina şi-a ales un nou comitet, în frunte cu dl cav. de Bejan. Din acest comitet fac parte mai mulţi bărbaţi de muncă probată, ca dnii Dr. I. Flondor, Dr. Sextil Puşcariu, G. Tofan. Se speră, că societatea bucovineană va lua un avânt înfloritor sub mânile noilor conducători.

*

„Viforul", piesa cea mai nouă a dlui B. Delavrancea, se va da la Teatrul Naţional în sara de Luni 6 Decemvrie n. Va fi o reprezentaţie de gală, şi se va reprezenta în folosul policlinicei „Regina Elisaveta". Lumea se interesează foarte mult de această piesă, la care având în vedere scopul pentru care se dă, va fi învitată şi familia regală şi cea princiară.

*

Confiscare. Un comisar al poliţiei de graniţă a confiscat Luni în 29 l. c. în cafeneaua din palatul arhidiecezei numerele mai nouă ale ziarelor „Furnica" şi „Simplicissimus". — In puterea cărui paragraf?

*

Tifos în Oradea. Epidemia de tifos s'a ivit în Oradea mare. Sunt până acum 150 de îmbolnăviri. Oraşul s'a inficiat în urma alimentelor, mai ales a laptelui adus din satele vecine, în care bântue tifosul. S'au constatat câteva cazuri de boală şi în casarme.

*

Arestat. In afacerea încercării de otrăvire a ofiţerilor din Viena, a fost arestat locotenentul Adolf *Hofrichter* dela regimentul 14 de infanterie din Linz. Locotenentul tăgădueşte, că ar fi vinovat. Sunt însă multe indicii compromiţătoare pentru cel arestat.

*

Parohii vacante se află în eparhia Orăzii-mari mai multe, între cari:

1. **Iteu**, lângă Margita, cam la munte. Are 600—700 suflete, casa parohială cu supraedificatele trebuincioase, 20 jug. pământ arător şi fânaţ, 120 cor. din birul preoţesc (100 măsuri cucuruz, 600 c. fix din fondul preoţesc). Stole mărişoare. Cl. III.

2. **Voivozi** cu filia Cuzap, cl. II, suflete 800. Casă paroh. nouă, frumoasă, edificii laterale, grădină, 20 jug. pământ, 240 c. din bir, 120 măsuri bucate, 60 cor. prestaţiuni în lucru. Congrua 1261 cor. (8 clase). Stole bune.

3. **Bucium** cu filiile Topeşti şi Dragceica. Cl. III.. casă paroh., 24 jug. pământ arător, 2 jug. fânaţ, 9 jug. păşune, 60 măsuri bucate, lucru cu mâna, stole, congrua (cualif. inferioară) 579 cor.

4. **Varviz** cl. III., casă paroh. f. bună, 24 jug. pământ, un loc mare de păşune (în filie), din bir 160 c., 80 măsuri cucuruz, stolele. Congruă (cualif. inf.) 530 cor.

Cei ce ar reflecta la una din aceste parohii să se adreseze la administraţia ziarului nostru sau la Consistorul diecezan gr.-or. român din Oradea mare.

*

Mulţămită.

Imi esprim şi pe această cale mulţămitele mele tuturor celor ce s'au grăbit a mă condola cu cuvinte de mângăere şi îmbărbătare cu ocaziunea trecerii la cele eterne a preaiubitei mele soţii Olimpia n. Gheaja.

Măgărei, în 17/30 Nov. 1909.

Ioan Radu
paroh.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Din public.*)

Un preot harnic.

Onorată redacţiune! Suntem în plăcută stare a aduce la cunoştinţă publicului românesc un lucru îmbucurător din comuna noastră Guşteriţa.

Suntem în comună mai mulţi locuitori români, cari veniţi din alte comune ne-am aşezat aici, dar până în timpul de faţă n'am avut îndreptăţirea de a ne împărtăşi şi noi de toate beneficiile ce le dă comuna locuitorilor săi, anume lemne de zidire şi de foc din pădurea comunală. Tot am aşteptat să ne vie un povăţuitor, care să ne câştige îndreptăţirea de care până acum eram lipsiţi.

Când a venit în comuna noastră preotul de acum, părintele Ioan Petrişor şi-am văzut ce bine a apucat frânele conducerii şi pe ce căi bune ne conduce, toată nădejdea ne am legat-o de dânsul. Am şi îndrăznit ca către un părinte al nostru şi l-am rugat să ne povăţuiască cum ştie mai bine. I am spus, că comuna pentru beneficiile ce ni le dă, ne cere suma de 500 cor., ceea ce e peste puterile noastre, oameni săraci fiind. Nădejdea noastră ni s'a mărit, când dupăce a cercetat în cartea legii, ni-a spus că comuna nu e în drept a cere o aşa taxă mare, căci doar legea e făcută pentru toţi nu numai pentru unii. Ni a făcut apoi rugare la comună, apoi recurs la comitat şi la judecătoria administrativă, de unde în zilele trecute ni-a venit hotărârea atât de îmbucurătoare pentru noi, în care se spune, că comuna n'a fost îndreptăţită a ne cere o sumă aşa de mare, căci legea prescrie o taxă moderată, deci representanţa comunală e îndatorată a ne recunoaşte dreptul la toate beneficiile comunale, pe lângă solvirea sumei de 100 cor. Şi s'ar bucura împreună cu noi toţi ceialalţi, dacă văzând nereuşita la comună, nu s'ar fi retras dela apelaţia făcută la judecătoria administrativă.

Toate acestea ni le-a făcut părintele nostru de tot gratuit, aşa că afară de timbrele prescrise n'am avut nici o cheltuială. Aceasta ne-a îndemnat, ca şi pe calea aceasta să-i aducem părintelui Traian Petrişor mulţămitele noastre ferbinţi pentru binefacerile ce le-a făcut cu noi, şi le face zilnic şi cu alţi parohieni ca un adevărat părinte şi povăţuitor bun al celor încredinţaţi păstoririi dsale. Bunul Dzeu să-i dee sănătate şi viaţă îndelungată ca să ne poată conduce pe calea binelui.

Guşteriţa, la 10/23 Nov. 1909.

Cu toată cinstea:

Ioan Stoian. *Ioan Viţălariu.*

Cărţi şi reviste.

Calendarul Ligei Culturale pe anul 1910. Vălenii-de-Munte, 1909. Un vol. de 220 pp. Preţul 75 bani. Din cuprinsul bogat al acestui calendar însemnăm: Congresul Ligei, discursuri şi telegrame, memoriul medicilor, procesul doamnei Vlad, manifestul presei române către presa franceză, Catehizarea, răspunsul mitropolitului Ioan Meţianu către Apponyi, declaraţia bisericii române unite, sărbarea lui Şaguna, cronica anului, membrii Ligei etc. etc.

*

Răvaşul, revistă culturală ilustrată, nr. 10—11, cuprinde: Duhul băilor de I. Agârbiceanu. Jalea mea, poezie de V. Rusmin. Icoane din Bihor de Şt Tăşedan. Maria Magdalena, tragedie de Fr. Hebbel, trad. de I. E. Torouţ. In aeterna poezie ve T. Murăşanu. Dări de seamă (despre V. Micle şi E. Gârleanu) de A. G'adu. Cântece de G. Sihastru. La gura băii de Al. Ciura. Jubileul chimistului N. Teclu de Dr. E. Dăianu. Cronică etc. Abonamentul 10 cor. pe an. Adresa: Cluj, str. Iókai 6.

*

„Descrierea Moldovei" de *Dimitrie Cantemir* „Biblioteca pentru toţi" a avut o inspiraţie fericită când s'a hotărât a da, într'o ediţie nouă, admirabila scriere a lui Dimitrie Cantemir, Descrierea Moldovei sau Descriptio Moldaviae, cum sună titlul latinesc.

Scrisă la 1716, cartea aceasta înfăţişeză o icoană fidelă a Moldovei pe timpurile acele şi dă detalii numeroase atât în ceea ce priveşte geografia ţărei cât şi cu privire la starea politică şi socială de cum două veacuri.

In româneşte Descrierea Moldovei a fost tradusă de însuşi autorul ei la 1718. Aceea traducere însă nu s'a mai păstrat. Cea mai veche ediţie românească păstrată e cea săvârşită de Banul Vasile Vârnav şi tipărită la mânăstirea Neamţului la 1825 In urmă au apărut şi alte ediţii, iar la 1875 Academia română dă la lumină o traducere făcută direct din latineşte de Papiu Ilarian şi Iosif Hodoş.

D. Iosif Nădejde, sub a căruia îngrijire a apărut ediţia din „Biblioteca pentru toţi", a preferat traducerea de la Neamţ, care, deşi e făcută după o traducere germană, e scrisă într'o prea frumoasă limbă românească.

Odată cu interesantele date din trecutul neamului românesc, cititorul găseşte deci în volumul acesta al „Bibliotecii pentru toţi" şi un model de limbă românească de la începutul veacului XIX-lea. Pe cât de plăcut la cetit, pe atât de instructivă, scrierea aceasta poate interesa pe toată lumea.

A se cere la librăria *Leon Alcalay*, Bucureşti. Catalogul complect al acestei Biblioteci ce cuprinde peste 500 de numere.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Gespenster.* Joi: *Der Biberpelz.* Vineri: *Maskerade.* Sâmbătă: *Jungfrau von Orleans.* Duminecă d. a.: *Kätchen von Heilbron,* sara *Die Fledermaus.* Luni: *Veilchenfresser.*

Cu Emulsiunea lui Scott

se ajunge în orice caz la resultate mai bune, ca cu alte unsori de ficat. Ea e cu mult mai uşor de mistuit şi de aceea influinţează mai repede şi mai sigur.

Are mai departe rezultate bune fiindcă o iau cu plăcere toţi, cari unsoarea de ficat obicinuită din cauza gustului greţos o refuză.

Absolut numai cel mai fin, calitatea primă de unsoare de ficat Lofot (norvegian) care conţine cea mai mare putere nutritoare, se foloseşte la fabricarea

Emulsiunea lui Scott

şi acestea sunt cauzele pentru cari *Emulsiunea lui Scott* e în general recunoscută ca Emulsiune model neîntrecută.

10 (330) 2—4

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 609/909. [435] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a **Vălișoara**, în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au a-și așterne suplicile de concurs, instruite corform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul susindicat, și a se prezenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 11 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresb.

„Cassa de păstrare“ (reuniune) în Săliște

Prospect.

Adunarea generală estraordinară ținută la 21 Septemvrie a. c. a decis urcarea capitalului social prin sporirea părților de fondare, dând posibilitatea și altor persoane fisice sau juridice de a întra între marginile statutelor în șirul membrilor și de a-și acuira părți de fondare de ale reuniunii noastre cu prețul nominal de 200 cor. și 100 cor. cuota proporțională la fondurile de reservă.

Terminul de optare se fixează până la 31 Decemvrie a. c., având a se plăti până la acel termin 100 cor., adecă cuota la fondurile de reservă.

Prețul părților de fondare se va solvi în sensul § 3 din statut în 5 rate trilunare egale și anume:

prima rată până la . 15 Ianuarie 1910
a doua „ „ „ . 15 Aprilie 1910
a treia „ „ „ . 15 Iulie 1910
a patra „ „ „ . 15 Oct. 1910
a cincia „ „ „ . 15 Dec. 1910

Se pot plăti însă și mai multe rate deodată.

Părțile de fondare se vor estrada la nume și vor fi provăzute cu cuponi la purtător și cu un talon și se vor elibera numai dupăce s'a vărsat întreg prețul acelora; până atunci ratele solvite se cuitează în titluri provizorii.

Pentru ratele plătite institutul rebonifică 5%, iar pentru ratele neplătite la terminile fixate socotește 5% interese de întârziere.

Membrilor cari n'au vărsat la timp vre-o rată li se adresează câte o provocare cu termin de 30 zile și dacă nici până la espirarea acestui termin nu vor vărsa ratele recerute, sumele plătite vor întra în fondurila de reservă, iar titlurile esmise se vor anula și sub aceeași numeri se vor esmite alte titluri de părți de fondare. Anularea se publică în ziarele designate pentru publicările institutului.

Cu începere din 1 Ianuarie 1911 părțile de fondare noui vor întra în toate drepturile și se vor bucura de toate favorurile părților vechi.

Rentabilitatea părților de fondare de asemenea este asigurată, avându-se în vedere avântul ce l-a luat reuniunea în decursul celor 25 ani de existență.

Solvirile se pot face și prin Cassa de păstrare postală.

Din ședința direcțiunii „Cassei de păstrare“ (reuniune) în Săliște, ținută la 23 Octomvrie 1909.

(421) 3—3 **Direcțiunea.**

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 20—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Aviz.

In Heidengasse Nr. 3 se află un frumos **loc de patinat**. Abonament 4 cor. inclusive luminat și muzică. Odată patinat pentru copii 20 fil., oameni 40 fil.

Abonamente se primesc zilnic dela 7—12 a. m. și 1—4 p. m.

(432) 3—3

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 18—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 16 Decemvrie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☛ Mărci 600,000 ☚

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. **50,000**, acela al cl. a 7-a event. M. **600,000**.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1 50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

16 Decemvrie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

……………… A se rupe aci. ………………

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi { un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
…………… { un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: ……………………………………

……………………………………………

Suma o primiți alăturat
Prin mandat postal
Ridicați-o prin ramburs } Ce nu corespunde a se șterge.

(388) 7—10

Nr. 768/1909 prot. [422] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de capelan cu dreptul de succesiune în parohia de clasa a III-a **Hendorf** cu filia Netus, protopresbiteratul tractului Sighișoara se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele parchiale fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post vor așterne în terminul sus indicat subscrisului oficiu protopresbiteral cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare, având a se presenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a oficia și cuvânta.

Sighișoara, 28 Octomvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orien. al tractului Sighișoara în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopop.

Nr. pp. 1933/909. [433] 3—3

Concurs.

In sensul veneratului ordin consistorial din 7 Maiu a. c. Nr. 6465 Bis. prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“, pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. III din comuna **Someșul cald** cu filia **Lăpuștesti** aparținătoare acestui tract protopresbiteral.

Emolumentele împreunate cu acest post, sunt cele statorite de comitetul parohial și arătate în coala B pentru întregirea dela stat.

Doritorii de-a reflecta la acest post, au a-și așterne subscrisului până la terminul sus indicat, suplicele instruite în în sensul normelor în vigoare și a se presenta înaintea poporului în vre-o Duminecă sau sărbătoare la sf. biserică, după prealabila încunoștiințare a subscrisului, în sensul §-lui 18 din Rgetl pentru parochii.

Cluj, 6 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or. în conțelegere cu comitetul parohial.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele și contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 37—40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croește foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 48—52

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 36—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 127 Sibiiu, Sâmbătă 21 Noemvrie (4 Decemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

O idee bună.

Articol venit din afară.

Poporul ortodox român din patrie abia a avut cândva zile de sărbătoare, aşa de însemnate, ca în toamna apusă.

După 40 ani de viaţă constituţională, aşezată pe cele mai largi şi tari temelii posibile, biserica ortodoxă română a serbat cu pietate şi cu demnitatea cuvenită amintirea *plăsmuitoriului*, în veci nemuritor, a acestui constituţionalism ideal, — a Marelui Mitropolit *Andreiu*, pe care ni l-a dăruit Cerul înainte cu 100 de ani.

Intreaga noastră presă, din patrie şi din România, într'un elan de însufleţire de nedescris, se întrecea în a scoate la iveală icoana marelui Arhiereu. Cetitoriul atent a avut apoi prilegiul de a face o constatare, şi anume, că atât în presă, cât şi în discursurile rostite cu ocazia serbărilor centenare, s'a pus pond deosebit pe *faptele* nemuritoriului *Şaguna*, dat fiind că *prin acestea* a devenit el mare şi neîntrecut. Atât înălţătoarele discursuri, cât şi frumoasele şi însufleţitele articole de ziare, referitoare la centenar, au concludat unanim în aceea, că *adevăratul* prinos adus din partea noastră şi a urmaşilor nostri memoriei celui mai mare bărbat al neamului, *nu poate fi altul, decât cel dovedit tot prin fapte, întru păstrarea şi ducerea la înflorire a moştenirilor primite dela dânsul...* *Faptele* deci vor fi martorii, cari dovedesc, că întru cât sunt adevărate ori nu sentimentele de admiraţie intonate cu toată ocazia faţă de strălucita personalitate a Mitropolitului *Andreiu baron de Şaguna!*

Moştenirea primită dela *Şaguna*, aşa cum el ni-a lăsat-o, e aproape *perfectă*. Dela noi nu s'ar cere mult. Nu s'ar cere nouă plăsmuiri şi supliniri, ci simplu numai, *să păstrăm* cu sfinţenie aceea ce am primit.

Dacă nu vom păstra această moştenire scumpă în întregime, ci vom lăsa, — prin negligenţă şi indolenţă, — a ni se dărâma fortăreaţa chiar şi în laturile, de unde *prin muncă şi stăruinţă* s'ar putea apăra, — ne arătăm nedemni de a fi şi de a trăi!..

Şi tocmai când ni-a fost dat a serba centenarul dela naşterea lui *Şaguna*, sguduitoare vifore ameninţau biserica străbună...

Sunt unele din ele menite a ne sparge întăriturile momentan cu foc şi fer... deşi acestea sperăm, că să vor resfrânge în neputinţă. Dar apoi sunt altele, cari în mod latent şi după vremi mai îndelungate se pregătesc a ne da lovituri grele...

Intre acestea se pot socoti ispitele, cari ameninţă cu smulgerea preoţimei şi învăţătorimei din miezul poporului nostru, — a bisericii celei vii, — în urma dotaţiunilor prea neînsemnate din partea poporului. Lucrul e clar. Poporul nu dă plăţi corespunzătoare preoţilor şi învăţătorilor, pentrucă *nu poate* să dee, fiind sărac. Statul dă, însă dacă dă, — *nu dă pe nimic!..* Cere contraserviciu! Trebue deci prevenită catastrofa, care necondiţionat va urma, dacă stăm cu mânile în sân, nepăsători şi reci.

Nu ştiu, dacă toţi cetitorii acestui preţuit organ, şi mai ales dnii preoţi, au luat act despre o modalitate acomodată de prevenire, apărută în coloanele acestui ziar, tocmai în toiul serbărilor centenare?!..

Preotul *George Rain*, prin articolul seu *„Să înfiinţăm fonduri bisericeşti"*, ni-a indicat o modalitate foarte potrivită de a ne pregăti din vreme spre a lua lupta în contra ispitelor din viitor. Constat, că articolul numitului preot, publicat în *„Tel. Rom."* nrii 104 şi 108, deci tocmai în zilele serbărilor centenare, mi-a făcut impresia, că şi articolul acesta a fost dedicat memoriei Marelui *Şaguna*. Mi-a venit a crede, că preoţii nostri nu pot slăvi mai eficace pe cel mai mare Arhipăstor al lor, decât prin *fapte*, prin cari se poate salva viitorul naiei bisericeşti!

Câtă prevedere a dovedit acel articol! Cât de lămurit a arătat autorul aceluia, că şi în cel mai sărac sat *se poate* uşor înfiinţa un *fond bisericesc*, atât de trebuincios pentru viitor, numai să voiască şi să lucre — *preotul...*

In mod cât se poate de documentat ni-a arătat apoi *roadele* şi *foloasele* cari ar urma pentru mântuirea bisericii şi a neamului, — dacă *toţi preoţii* ar porni pe calea apucată de dânsul!..

Şi cu toate acestea, a trecut mai bine de o lună de zile, fără să apară un rând măcar din peana vr'unui preot, pentru a aproba, sau — dacă e cu putinţă, — a desaproba cele publicate de dl preot *Rain*. Ce să fie aceasta? Simptoame triste!.. Se observă cât-colo, că preoţii nostri — onoare esceptiunilor — prin îmbrăţişarea celor adeverite în articolul preotului *Rain* socot, că şi-ar îngreuna poate lucrul.., deci le vine mai bine la socoteală a nu lua în seamă, a abandona aceasta idee bună şi laudabilă, şi a trece neobservat peste ea la ordinea zilei, deci — la nelucrare. Fie că intenţionat, fie că fără voe se trece din partea preoţimei peste cele cuprinse în acel frumos articol, — noi, unii, suntem convinşi, că el nu a rămas, nu a *putut* rămânea neobservat — de către cel mai competent, de către I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Mitropolit al nostru *Ioan*, care cum ştim, în de Dumnezeu binecuvântata sa vieaţă multe lucruri mari a făcut, aproape din nimica. Credem deci tare, că I. P. S. Sa şi Preaveneratul Consistor Arhidiecezan, nu vor lăsa uitată modalitatea mult promiţătoare, ci într'o formă ori alta vor întrupa întroducerea *cassetelor de păstrare* în *toate* bisericile, pentru întruchiparea de fonduri bisericeşti, spre întărirea viitoriului bisericei şi a poporului nostru.

Noi, inteligenţa mireană, dorim acest lucru, şi vom da tot sucursul, ca resultate mănoase să aducă ideea salutară a dlui *Rain*.

Un epitrop dela sat.

Alegere de protopresbiter în Ilia.

3 Decemvrie n.

Eri, Joi, s'a făcut alegerea de protopresbiter pentru tractul *Iliei*. A fost ales cu totalitatea voturilor singurul candidat, domnul *Zevedeiu Mureşanu*, administratorul protopresbiteral. Actul alegerii l-a condus ca comisar consistorial domnul *Mateiu Voilean*, asesor consistorial, care a rostit în faţa sinodului protopresbiteral electoral următoarea vorbire de deschidere:

> Ca fiii luminii să umblaţi, nu ca cei neînţelepţi, ci ca cei înţelepţi, rescumpărând vremea, căci zilele rele sunt. Efeseni c. 5. v. 8—15, 16.

Ne-am adunat din nou aici, în casa Domnului, spre a săvârşi o lucrare pentru binele bisericilor, pentru binele şcoalei, pentru binele clerului şi al poporului ortodox român din acest tract protopresbiteral, şi în general pentru binele întregei noastre biserici din arhidieceză.

Representanţi legali ai clerului şi ai poporului ortodox român din protopresbiteratul Iliei! V'aţi adunat aici în această sfântă biserică, Onoraţi Iubiţi fraţi, membri ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral, spre a vă folosi de dreptul cel mai însemnat, care vă este asigurat şi garantat în legea noastră bisericească, în statutul organic, dar totodată şi spre a vă face datorinţa împreunată cu acel drept, datorinţă sfântă, pentru care veţi avea să răspundeţi înaintea oamenilor aici pe pământ şi înaintea înfricoşatului judeţ al lui Cristos la a doua judecată.

Văzându-vă adunaţi în această sfântă biserică cu asemenea sfântă chemare, cuvintele mele de salutare frăţească le împrumut din cartea cea sfântă, de care ne folosim noi preoţii la săvârşirea sfintei liturgii: *Cristos în mijlocul nostru!*

Chemarea noastră de azi este să alegem protopresbiter în tractul acesta la locul devenit vacant prin retragerea în stadiul de odihnă a protopresbiterului *Georgiu Oprea*, care părăseşte din cauze sanitare locul, pe care cu cinste l-a ocupat, din care cu inimă caldă a lucrat pentru înaintarea binelui comun în tract şi pentru consolidarea şi prosperarea instituţiunilor noastre bisericeşti.

Răsplata ostenelelor sale fiecare om conştienţios o caută în liniştea conştiinţei sale şi sus în ceriuri, unde se face judecata cea dreaptă a tuturor faptelor omeneşti. Dacă şi în lumea aceasta întâlnim dreaptă apreţiere, suntem mângăiaţi în neajunsurile cu care ne-a cercetat bunul Dumnezeu.

Cuvine-se ca eu la locul acesta, în calitatea mea de reprezentant al forurilor mai înalte bisericeşti, să procur mângăierea aceasta protopresbiterului acuma în retragere *Georgiu Oprea*, şi să-l asigur şi la ocaziunea aceasta de recunoştinţa autorităţii bisericeşti pentru bunăvoinţa şi tactul, cu care a condus afacerile protopresbiterale ale tractului încredinţat conducerii lui.

Având eu datorinţa sfântă a vă da cuvinte de învăţătură, pe cari având-le înaintea ochilor să săvârşiţi lucrarea ce vă stă înainte, nu dela mine vă voi grăi, Iubiţii mei fraţi, ci vă voiu pune înainte cuvintele Apostolului: *„Cu vrednicie să umblaţi întru chemarea, cu care sunteţi chemaţi. Socotiţi drept aceea, cum cu pază să umblaţi, nu ca nişte neînţelepţi, rescumpărând vremea, căci zilele rele sunt"*.

Aveţi chemarea să puneţi în fruntea acestui tract un bărbat luminat de duhul înţelepciunii, pătruns de duhul temerei de Dumnezeu, însufleţit de bunăstarea bisericilor, de înflorirea şcoalelor noastre confesionale. Aveţi chemarea să aşezaţi în scaunul de protopresbiter un bărbat, care să cultive armonia, iubirea, bunaînţelegere între preoţi, înţelegerea frăţească între preoţime şi între învăţătorime, căci în mâna acestora este pusă făclia, cu care au să lumineze cărările poporului nostru.

Aveţi să chemaţi la postul de conducător în acest tract un bărbat, care, model de virtute şi de moralitate, să întărească poporul în frica de Dumnezeu, în iubirea de biserică şi în alipirea de aşezămintele noastre bisericeşti şi culturale.

Mai ales aveţi chemarea sântă să nu perdeţi din vedere, că între valurile furtunoase ale timpurilor trecute biserica a fost scutul şi apărarea noastră, şi în viitor tot biserica trebue să ne fie scutul nostru.

In biserică s'a conservat legea noastră, în biserică s'a conservat limba noastră, biserica a cultivat datinele şi obiceiurile noastre, biserica a ocrotit la sinul său cald de mamă naţionalitatea noastră. Şi când ne-am abate noi dela trecutul acesta al bisericii noastre, ne-am abate dela cuvintele Apostolului, atunci n'am mai umbla cu pază, nu am fi înţelepţi, ci am fi neînţelepţi.

Bărbatul pe care-l veţi chema la cârma acestui tract va trebui să fie deci pătruns de întregul trecut al bisericii noastre, de misiunea sântă a bisericii noastre, care n'are numai a face din credincioşii săi *creştini buni şi oameni de omenie*, precum ne învăţa catechizmul vechiu în pruncia noastră, ci are a susţinea continuitatea firului istoric în creşterea poporului nostru. In credinţa, în legea, în limba, în datinile, în obiceiurile părinţilor noştri, în toată firea noastră românească avem noi datorinţa să ne creştem poporul nostru, şi un bărbat conştiu de misiunea aceasta voim noi să aşezăm în fruntea acestui protopresbiterat.

Impodobit cu asemenea virtute, pătruns de iubirea de patrie, de respectul către legile aceleia, cu ascultare şi supunere faţă de diregătoriile statului, conştiu de drepturile bisericii şi gata totdeauna a le apăra în întregimea lor, după cuvântul Evangeliei: *„Daţi ce este a împăratului, împăratului, şi ce estea lui Dumnezeu, lui Dumnezu"*; un asemenea bărbat pus în fruntea tractului va fi binecuvântarea lui Dumnezeu pentru noi şi pentru toţi locuitorii patriei noastre.

Şi dacă m'aş opri aici, v'aş fi arătat numai o parte din însuşirile ce cerem noi dela protopresbiterul nostru. Să iubească casa Domnului, să iubească podoaba casei Domnului, să săvârşească cu evlavie, cu bună cucernicie, cu frica lui Dumnezeu administrarea sfintelor taine, diferitele funcţiuni preoţeşti, ca şi prin această pildă bună să se facă preoţimei tractuale.

Să vestească cuvântul Domnului, pururea lauda lui în gura lui.

Să caute a îngriji, ca şi alţii aşa să urmeze, cu deosebire să caute a se informa şi a controla cum îşi împlineşte preoţimea tractuală datorinţa în facerea sfintelor slujbe, în administrarea sfintelor taine, în predicarea cuvântului lui Dumnezeu, încât purtarea ei este în consonanţă cu regulele bisericeşti şi încât prin viaţă curată, sfântă, prin evlavie, serviciu Dumnezeesc făcut cu evlavie şi cu frica lui Dzeu, — susţine în popor evlavia, frica de Dzeu, alipirea de biserică şi de ale ei instituţiuni, încât îl leagă de credinţa, de limba, de datinile, de obiceiurile părinţilor lui, şi încât ţine legat prezentul cu trecutul plin de suferinţe, dar curat şi naţional al moşilor şi strămoşilor lui.

In asemenea cerc de idei şi de datorinţe trebue să se mişte preotul nostru, în asemenea cerc de datorinţe are să meargă cu pildă bună şi să controleze protopopul nostru.

Aceasta este pe scurt icoana ce avem noi despre fiitoriul protopresbiter al acestui tract.

Chemarea sinodului electoral, chemarea voastră, Iubiţilor fraţi, şi Onoraţilor membri ai sinodului protopresbiteral este, ca bărbat cu aceste însuşiri să alegeţi în fruntea acestui tract.

„Socotiţi drept acea, cum cu pază să umblaţi, nu ca cei neînţelepţi, ci ca cei înţelepţi".

Dacă vre-odată, şi dacă undeva s'au potrivit cuvintele de mult şi mare înţeles ale Apostolului: *„răscumpărând vremea,* căci zilele rele sunt", apoi ele se potrivesc la noi în biserică, se potrivesc în zilele noastre.

Vă rog deci fraţilor: ca fii luminei să umblaţi azi, cu vrednicie să umblaţi după chemarea la care sunteţi azi chemaţi, nu ca neînţelepţi, ci ca înţelepţi, răscumpărând vremea, căci zilele sunt rele.

Biserica cea vie spre noi are îndreptată azi privirea, spre noi, cari azi facem alegerea, şi o mai are preste noi îndreptată, spre un alt centru de cultură al vieţii noastre bisericeşti, unde poimâne se va face tot alegere.

Aici cercul de activitate mai redus, acolo mai larg, cel de datorinţe şi de responsabilitate deopotrivă mare în amândouă locurile.

Să umblăm deci ca fii luminei. Şi ca să putem urma sfatului apostolesc, trebuinţă avem de darul sfântului Duh.

Precum la sinodul Apostolilor când vorba era de a pune jug şi pedecă lăţirii creştinismului prin primirea legii lui Moise şi tăierea împrejur — duhul sfânt a inspirat hotărârile sinodului: „*că s'au părut Duhului sfânt şi nouă că mai mult nici o greutate să nu punem, decât cele de lipsă*“ aşa şi la noi, darul Duhului sfânt să ne inspire şi să ne călăuzească în lucrările noastre.

Către Tine ridicăm ochii inimilor noastre, celace locueşti în cer: Vino şi te sălăşlueşte întru noi, curăţeşte-ne de toată spurcăciunea şi trimite peste noi darul sfântului Tău Duh, ca nu voia noastră, ci voia Duhului sfânt să lucreze întru noi. Amin.

Serbările dela Arad.

— 30 Noemvrie u.

Au sosit încă Vineri, 26 Noemvrie n., mulţi dintre cei învitaţi, la Arad, pentru a lua parte la inaugurarea casei pe care şi-a ridicat-o „*Tribuna*“ într'o stradă de frunte a oraşului, peste drum de reşedinţa episcopului gr. ort. român. Au fost oaspeţi dela noi, şi oaspeţi din România.

Vineri sara s'a ţinut obicinuita sară de cunoştinţă, în restaurantul „Crucea Albă“. Au participat domni şi doamne, din Arad şi din depărtări, şi au petrecut în bună dispoziţie vremea împreună. S'au rostit următoarele toaste însufleţitoare:

Deputatul Dr. *Stefan C. Pop* salută oaspeţii, în numele arădanilor, şi în special salută pe Slovacii veniţi să participe la sărbarea presei române.

Deputatul Dr. *Milan Hodza* mulţămeşte pentru atenţiunea dată şi termină toastul rostit în limba germană cu câteva cuvinte româneşti.

Vorbeşte apoi domnul *I. Ciocazanu* primariul oraşului Craiova, domnul *Dumitrescu-Câmpina*, proprietarul „*Universului*“ din Bucureşti, apoi deputatul *Dr. V. Lucaciu*, care închină pentru Dr. *Nicol. Oncu*, organisatorul vieţii româneşti din Arad. Domnul *Dr. Oncu* mulţămeşte. Mai vorbesc: *Oct. Goga*, Vasile *Goldiş* şi Dr. Stefan C. Pop, apoi lumea începe a se resfira.

Greul oaspeţilor a sosit Sâmbătă dimineaţa. Şi erau atât de mulţi, încât numai vorbă românească se auzia pe stradele Aradului.

Pela orele 11 lumea începuse a se aduna din toate părţile la casa „*Tribunei*“, ale cărei încăperi în curând sunt pline, în sensul strict al cuvântului.

La orele 12 se începe slujba dumnezeiască. Serveşte P. C. Sa, protosincelul *Roman R. Ciorogariu*, director seminarial, asistat de protopresbiterul *Givulescu* din Radna şi preotul *Văţianu* din Arad. După terminarea serviciului divin rosteşte părintele protosincel *Ciorogariu* o scurtă vorbire, la care răspunde *Dr. Nicolae Oncu*, în numele intemeetorilor „Tribunei“, iar *Sever Bocu* în numele redacţiunei acestui ziar, iar vorbiri de felicitare rostesc: representantul sindicatului presei din Bucureşti, dl *Ioan Popescu* şi dl *Dumitrescu-Câmpina*, proprietarul „Universului“ din Bucureşti.

Cu acestea serbarea s'a terminat.

La ora unu şi jumătate a fost banchet în restaurantul la „Crucea Albă“. Au luat parte 250 de persoane, domni şi doamne. Primul toast l-a rostit domnul Dr. *Nicolae Oncu*, pentru Maiestatea Sa Monarhul, căruia la propunerea poetului *Goga* i s'a trimis şi telegramă omagială.

Deputatul *Vasile Goldiş* a vorbit apoi pentru presa română. Lucian *Bolcaş* dela „Lupta“ pentru Dr. *Nic. Oncu. Oct. Goga* esprimă în numele „Asociaţiunii“ omagii în faţa „Tribunei“.

Deputatul Dr. *V. Lucaciu* toastează pentru arădani şi în special pentru dnul *Oncu*, Dr. *St. C. Pop* pentru Slovaci şi pentru oaspeţii din România.

Răspunde *Ioan Ciocazanu*, primarul Craiovei, apoi *Const. Mille*, directorul „*Adevărului*“ din Bucureşti.

Vorbeşte frumos deputatul slovac Dr. *Milan Hodza*, terminându-şi toastul cu cuvintele româneşti: „trăiască neamul, trăiască poporul românesc“, apoi Dr. Victor *Bontescu*, Dr. Dionisie *Stoica* şi Sev. *Bocu*, iar la urmă Dr. *Iuliu Maniu*, care a fost mult aplaudat.

La redacţia „*Tribunei*“ a întrat mulţime de telegrame de felicitare, cari au fost cetite la banchet.

Dela banchet s'au mai trimis telegrame: prezidentului partidului naţional român dlui G. *Pop de Băseşti*, dlui T. *Mihali*, prezidentul clubului deputaţilor naţionalişti, întemniţaţilor români din Seghedin, sindicatului ziariştilor din Bucureşti, ziarului „Le Temps“ din Paris, ziarului „Times“ din Londra şi ziarelor slovăceşti, sârbeşti dela noi, cum şi ziarului naţional german din Timişoara.

Seara la orele 9 a fost audiţiune literară şi muzicală în sala mare dela „Crucea Albă“, unde se dădeau pe vremuri vestitele baluri româneşti. A declamat doamna Marilina *Bocu*, a cântat tenoristul *Vasile Popoviciu*, a secerat aplause furtunoase doamna *Lucia Cosma* din Timişoara, a cântat cavalerul *Ferari D'Albaredo* şi s'a distins pianistul *Liviu Tempea* din Sibiiu.

După concert a urmat dansul, care a ţinut până dimineaţa.

Duminecă s'a făcut peregrinaj la mormântul lui *Augustini*, fost redactor la „Tribuna“, iar după ameazi la orele 3 representanţii ziarelor dela noi au ţinut consfătuire în salonul redacţiei „Tribunei“ şi au hotărât să înfiinţeze o societate a ziariştilor români de dincoace de munţi, un *sindicat al presei române din Ungaria*. Hotărârile luate vor fi comunicate tuturor ziariştilor români dela noi, pentru a-şi da adesiunea, apoi se va face proiectul de statute.

Oaspeţii au părăsit apoi rând pe rând Aradul, încântaţi de cele văzute şi auzite.

Din protopresbiterate.

*Conferenţa preoţească în tractul Sălişte*i.

(Fine).

E rândul propunerilor. Domnul adm. protopresbiteral, în amintirea serbărilor centenare, dornic de o înaintare înţeleaptă şi adevărată, precum şi de o păstrare şi de o răspândire în cercuri cât mai largi, a învăţăturilor şi poveţelor de seamă, face următoarea propunere:

„Considerând, că în anul acesta s'a împlinit un centenar dela naşterea Marelui nostru Mitropolit Şaguna, care prilej a fost mai ales pentru preoţimea noastră un îndemn la muncă, la jertfă şi la propagandă religioasă şi culturală mai intenţită;

„Considerând, că între mijloacele de luptă culturală însuş Mitropolitul Şaguna a socotit ca cel mai eficace *tiparul*, deci cuvântul scris, care se poate răspândi în cercuri cu mult mai largi şi poate influinţa în timpuri cu mult mai depărtate, decât graiul viu;

„Considerând stăruinţele şi jertfele uimitoare pentru crearea unei prese periodice bisericeşti şi pentru îmbogăţirea literaturii noastre religioase şi didactice cu un număr de cărţi atât de mare, încât tot ce s'a mai produs dela timpul cârmuirii lui încoace, nici ca număr nici ca valoare nu se poate asemăna acelora;

„Considerând mai departe, că în sânul poporului nostru se simte şi astăzi necesitatea unei propagande culturale mai intensive, atât prin predici şi conferenţe, cât şi prin răspândirea scrierilor folositoare în popor, subsemnatul îşi ia permisiunea a înainta onoratei conferenţe comune, preoţeşti şi învăţătoreşti, următoarea propunere:

„Preoţii şi învăţătorii din protopopiatul Săliştei în frăţească înţelegere decid a înfiinţa — întru amintirea Marelui Mitropolit Andreiu, în semn de recunoştinţă faţă de memoria lui binecuvântată şi ca hotărâre de a urma pilda edificătoare a vieţii lui — un fond cu numirea de „*Fondul Andreiu Şaguna pentru răspândirea scrierilor folositoare în straturile cele mai largi ale poporului român dreptcredincios din protopopiatul Săliştii*“.

„Fondul acesta se creează şi se va augmenta din contribuirile benevole ale preoţilor şi învăţătorilor din acest cerc şi din alte părţi precum şi din ale poporenilor, pe cari dânşii îi vor putea face să înţeleagă scopul măreţ al acestui fond, şi din ofertele marinimoase ale tuturor donatorilor şi mecenaţilor culturii noastre naţionale, cari au totdeuna, inima şi punga deschisă, când e vorba de o întreprindere salutară.

„Dupăce fondul va fi trecut preste suma de 1000 cor., jumătate din interese vor fi întrebuinţate spre scopul amintit, iar a doua jumătate se va adăoga la capital, care va spori mai departe şi prin colecte aranjate la timp oportun.

„Iar când fondul s'ar urca, cu ajutorul lui Dzeu, la o sumă mai însemnată, şi dupăce vom avea în centrul acestui propopiat şi o tipografie, ceeace să sperăm că nu va întârzia mult, — atunci o comisiune constătătoare din 5 preoţi şi 5 învăţători, aleasă de către conferenţa comună, va fi însărcinată cu elaborarea unui program de scrieri poporale, de cuprins religios, literar, istoric, pedagogic, economic, juridic sau igienic, cari să se poată răspândi, pe un preţ cât se poate de redus, în sute şi mii de exemplare, astfel ca să nu rămână casă ţărănească în care să nu străbată 5—6 broşuri pe an, ca stratele largi ale poporului nostru să se poată ridica cu timpul la treapta unei vieţi sufleteşti mai conştiente şi mai avântate.

„In scopul acesta subsemnatul îşi ia permisiunea a deschide lista de subscripţie cu suma de 100 cor. rugând totodată on. conferenţă să binevoiească a accepta propunerea aceasta şi a stărui prin fiecare membru al său, ca scopul sus indicat să se poată apropia cât mai ingrabă de dorita realisare.

„De încheere notez, că despre sumele întrate, cum şi despre întrebuinţarea intereselor se va înainta on. conferenţe raport decâteori va cere trebuinţa“.

Cu mare însufleţire se primeşte propunerea menită să eternizeze şi pe viitor numele marelui Arhiereu — menită să dee un îndemn mai avântat cărţii româneşti! Pildei înflăcăratului admin. tractual, urmează şi ceilalţi fraţi, preoţi şi învăţători, subscriind fiecare amăsurat puterii materiale, — dar totuşi destul, dând subscrierile preoţilor şi învăţătorilor îmbucurătoarea sumă de peste 600 coroane. Nădăjduind că şi ceealaltă parte a inteligenţii şi a fruntaşilor din tract şi de departe vor înţelege măreţul rost al fondului, ne luăm dreptul a nădăjdui şi într'o întrupare cât mai apropiată a celor propuse şi primite.

O altă propunere nu mai puţin însemnată, a domnului adm. protopresb. dată mai mult ca obiect al conferenţelor viitoare e de următorul cuprins:

„Considerând, că preoţii şi învăţătorii în misiunea lor sfântă şi grea de a fi povăţuitorii şi doftorii sufleteşti ai poporului nostru întâmpină obstacole şi uneori rea voinţă sau nepăsare din partea poporului, fiindcă n'au izbutit a pătrunde de ajuns în taina sufletului lui;

„Considerând, că pentru reuşita misiunii lor apostolice, mai ales în vremile de azi au lipsă de o aprofundare şi cunoaştere temeinică a credinţelor bune sau rătăcite, a obiceiurilor folositoare sau păgubitoare, a amintirilor precise sau fantastice, a pornirilor şi aspiraţiilor, cari constituesc eul sufletesc al poporului nostru;

Considerând, că numai prin un studiu amănunţit al vieţii sufleteşti şi materiale a poporului pot ajunge să aibă idee sigură despre temelia, pe care sunt chemaţi a clădi edificiul vieţii noastre culturale, subsemnatul propune ca obiect al conferenţelor viitoare, ca fiecare membru al conferenţei să adune din satul său şi din cercul său de activitate materialul folklorist privitor la următoarele chestiuni: 1. Ce idei are poporul nostru despre Dumnezeu? 2. Ce crede poporul nostru despre Dzeu în relaţiunile sale cu oamenii. 3. Ce crede poporul nostru despre facerea lumii? — 4. Ce crede poporul nostru despre Antihârţ? 5. Ce crede poporul nostru despre suflet? 6. Pentru ce aranjază pomeni? de ce folos sunt acestea pentru hodina sufletului? 7. De ce e dată omului mintea, gândirea, judecata? 8 Prin ce legende esplică întreg rostul lumii? 9. Care e forma pământului? Pe ce se razimă? 10 Ce este în interiorul pământului? 11. Cum esplică cutremurul de pământ? 12. Când va fi sfârşitul lumii? Prin ce semne se va prevesti? 13. Pentru ce va fi sfârşitul lumii? Ce se va alege atunci de pământ? Va arde? Se va îneca? 14. Ce crede despre vremea de apoi, despre lumea ceealaltă? 15. Ce amintiri are despre evenimente istorice mai însemnate: războaie, răşmiriţi, eroi, minuni? focuri mari, vifore? 16. Cum privesc ţăranii pământul (Ca o mamă, ca o putere dzeească)? 17. Ce obiceiuri au, când sapă şanţuri pentru ziduri? sau temelii? 18. Ce obiceiuri au când încep arătura, sămănatul, culesul? 19. Ce obiceiuri au când sădesc pomi, când fac semne pe hotar? 20. Ce obiceiuri au când împart pământul rămas dela părinţii lor? 21. Ce cred despre păduri, munţi, văi, stânci, strâmtori? 22. Ce cred despre duhurile necurate de prin locuri pustii? 23. Ce crede despre ecou? de unde vine? 24. Ce cred despre ruine, cimitere, cetăţi, şanţuri, brazde? 25. Au legende în legături cu ele? 26. Ştiu ceva despre valul lui Traian? Cine a fost Traian? 27. Ştiu ceva despre comoara lui Darie împărat? 28. Ce cred despre comori? Cine poate găsi o comoară? 29. Câţi lucrători trebue să sape la o comoară? 30. Cum se poate scoate căzanul cu bani? 31. Ce ştiu despre munţi cari varsă foc (vulcani, răsuflătoarele pământului)? 32. Ce e căţălul pământului? 33. De unde isvorăsc apele râurile, fântânile? 34. Ce duhuri trăesc în ele? Sunt bălauri în iezer? 35. Ce ştie despre cerbul, care se lasă în apă prin luna lui August? 36. Ce ştie despre poveşti, despre Uogă-l-toaca? 37. Ce ştie despre vedenii, iele, vârcolaci, ursitoare, vântoase, zine etc. mai sunt azi ori au dispărut? 38. Ce fac ele cu copiii? 39. Care este jocul şi portul lor? Ce rol au şi ce influenţa asupra vieţii omeneşti“.

Se hotăreşte şi pe viitor ţinerea conferenţelor comune.

Locul, comuna Sibiel. In programul de muncă se anunţă preotul Dr. Dumitru Borcia cu o lucrare din ramul teologiei, preotul Ioan Hanzu cu o lucrare despre spovedanie, iar din ramul istoriei bisericeşti dl adm. prtopresb. Ioan Lupaş.

După ameazi conferenţă separată, numai preoţii. Se discută asupra serviciului, asupra predicei. Intreg serviciul se constată pe deplin succes. Nu mai puţin succeasă se găseşte lucrarea şi predarea predicei harnicului preot Ioan Manta, care învăţăturile evangelice ale zilei, atât de bine le-a ştiut întreţese cu nevoile zilnice, încât ni-a dat fericitul prilej de a asculta o cuvântare frumoasă potrivită nevoilor ce ne ispitesc zi de zi. Multora din preoţi, alcătuirea ei ni-ar putea sluji de pildă, deci o publicare în întregime n'ar fi de prisos.

Pentru o unitate a serviciului divin, cel puţin tractuală, se însărcinează dnii preoţi Ioan Manta, Alesandru Vlad şi Dr. Dumitru Borcia a presenta la proxima conferenţă o lucrare de felul dorit.

Mulţămit de presentarea conştienţioasă a preoţimei, de râvna arătată în săvârşirea lucrărilor ei şi dorind şi în viitor numai o astfel de râvnă, dl adm. prot. cu cuvintele „de a auzi tot de bine“ închide conferenţa.

Ioan Popa, paroh.

Şaguna la Românii din America.

Dela bieţii românaşi mânaţi de năcazuri peste mări şi ţări depărtate, primim ştiri că au serbătorit şi ei, pe cât au putut, centenarul lui Şaguna. In toate centrele americane, unde se găsesc fraţi d'ai noştri în număr mai însemnat, s'au întrunit ca să ţină acest praznic naţional.

Mai întâi au serbătorit românii din *Cleveland*, unde preotul nostru Ioan Podea împreună cu preotul rusesc Kepelev au slujit un parastas în amintirea lui Şaguna, în faţa unui public număros, compus din români, ruşi şi alte naţii.

Societatea română de ajutor din oraşul *Alliance*, cu prilejul sfinţirii steagului său tricolor, a prăznuit asemenea amintirea lui Şaguna; la sfârşitul serviciului divin preotul Podea a rostit o frumoasă cuvântarea despre viaţa şi faptele lui Şaguna.

Românii din *Canton*, O, nevrând a se lăsa mai pe jos de alţii, au invitat şi ei pe părintele Ion Podea, ca să serbeze după cuviinţă memoria marelui mitropolit.

In acelaş fel şi-au achitat datoria şi cei din Sharon, Erie Pa. şi din alte locuri.

Despre serbarea din Canton, O, ziarul din America „Tricolorul“ dă următoarele amănunte duioase:

Nu este nici acolo biserică românească: dar aceleaşi suflete bune şi pline de credinţă au alergat în număr neaşteptat de mare la sf. slujbă, care s'a ţinut în o mare hală românească, dar prea mică de-a cuprinde pe toţi câţi au venit, ca să mai audă, ca şi acasă, o ectenie şi un „Doamne milueşte-ne“, care face pe fiecare să-şi amintească pacea, liniştea şi sfinţenia Duminecii, pe care aicea muncitorii nu o prea ţin…

In acea zi toţi se gândeau la bisericuţele lor din sat, la preoţii şi învăţătorii lor, junii se gândeau la părinţii lor, părinţii se gândeau la copii, cei căsătoriţi la neveste; şi numai sf. liturgie singură li-a mai amintit tuturor viaţa de acasă cu necazurile ei, dar totuşi mai bună ca cea de aicea din America. După sf. liturgie a urmat predica despre „sfântul românesc“, despre Şaguna. Cele spuse atunci, nu vor mai peri nici odată din sufletele celor ce au luat parte în acea zi la sf. slujbă. Bătrânii îi vedeai ici-colea, cum îşi şterg câte o lacrimă ascunsă în creţele obrazului; iar pe tinări îi vedeai însufleţindu-se pentru biserica şi sfânta lege românească…

NOUTĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători de Sâmbătă „Intrarea în biserică“, *numărul proxim al foii noastre apare Mercuri d. a. la orele obicinuite.*

*

Scotus Viator. Procurorul din Zagreb a pus sub acuză pe cunoscutul scriitor scoțian S. Wattson, care își publică studiile sub pseudonimul Scotus Viator. Broșura care „turbură ordinea publică“, poartă numirea „Absolutismul în Croția“. Autorul se află la moșia sa din Scoția. Norocul lui.

*

† Principele Carol Teodor *de Baria*, un frate mai tinăr al fericitei în Domnul împărătese și regine Elisabeta, a răpausat în vârstă de 71 de ani. Principele a fost cunoscut ca unul dintre cei mai distinși oculiști și a practicat doctoria ca un mare iubitor de oameni, vindecând pe mulți săraci, cari sufereau de boală de ochi. Repausatul cercetase regulat clinicele universității vieneze pe vremea lui Billroth și a celorlalte celebrități ale științii medicale.

*

Dela Asociație. Seratele literare și artistice, care se vor ținea în Sibiiu în fiecare Dumineca, în sala festivă a Muzeului, își vor lua începutul *Duminecă* în 5 Decemvrie n. Va fi o serată muzicală. Inceputul la 5 ore sara.

*

Examen de maturitate pentru corigenți la gimnaziul român ort. din Brașov se va ținea în 18 Dec. n. în edificiul gimnazial. Comisar consistorial este părintele V. Voina.

*

Conferențe și serate. Despărțământul „Brașov“ al *Asociației* va ținea prima conferență în iarna aceasta Duminecă în 5 Dec. n. în sala festivă a gimnaziului român la 6 ore sara. Va vorbi dl *A. P. Bănuț* despre istoria teatrului. In Dumineca următoare, 12 Dec., va ținea tot la Brașov o conferență dșoara *Dr. Eleonora Lemény*, profesoară la școala civ. de fete a Asociației, vorbind despre poete contimporane române. Vor urma apoi alte conferențe și serate literare muzicale.

*

Dări de seamă. Deputatul Dr. V. Lucaciu ține în săptămâna aceasta mai multe dări de seamă în cercul Beiușului. Mâne, Sâmbătă, la orele 11 va vorbi la Beiuș în sala mare a hotelului, iar Duminecă la Vașcău în sala ospătăriei. Părintele Lucaciu va fi însoțit de deputații St. C. Pop și V. Goldiș.

*

Rămășițele pământești ale lui Mihail *Apafi* I și II, cei din urmă Principi ai Transilvaniei (sec. al 17-lea), și ale soțiilor lor, au fost duse Dumineca trecută dela Mălăncrav, un sat săsesc și românesc lângă Sighișoara, și așezate în biserica reformată din Cluj.

*

Atentat. Generalul Ferraud, comandantul departamentului de Seine, a fost grav rănit la cap de două focuri de revolver trase de un individ asupra generalului, când acesta mergea pe o stradă în Paris. Atentatorul este arestat. El declară, că o voit să omoară pe ministrul de război, pentru oarecare nedreptățire ce a suferit, si a crezut că Ferraud este ministrul.

*

Cas de moarte. Din Graz primim știrea, că la 20 Noemvrie n. c., tinerul cadet de marină *Ladislau Iovescu*, fiul colonelului Ion Iovescu din Graz, a decedat după lungi și grele suferințe în ospiciul militar din Alexandria (Egipet). Rămășițele pământești ale decedatului au fost transportate și înmormântate în cimiterul marinarilor din Pola. Tinerul cadet, fost absolvent al academiei de marină, și posesor al crucii jubilare, deși în vârstă de abia 20 ani, să bucura de stima superiorilor, și era o mândrie a corului ofițerilor marinari. Originar din Bozovici, neamul românesc perde prin el pe unul din puținii săi tineri aplicați la marină.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriașilor sibieni“ au mai dăruit: Iosu Cosma, notar (Ludoșul-mare) 1 cor., Anastasiu Beșa, contabil la agentura din Mediaș a „Albinei“ și soția sa Valeria n. Foica, 2 cor., Constantin Moldovan, fost paroh în Roșia-săs., ales paroh în Cristian 1 coroană, George Smădu, înv., Arpașul-sup. 20 bani, Simeon Florea, măsar în Săcel 40 bani și Eugenia Tordășianu 10 bani.

*

Bilete la reuniunea de patinat din Sibiiu se pot căpăta astăzi Vineri și mâne Sâmbătă, între orele 10—12 înainte de amezi, și 4—6½ sara, în pavilonul reuniunii din strada Schevis.

*

Decshidere de prăvălie românească. Pe zi ce mergem veden ivindu-se câte o nouă firmă românească în Ardealul nostru, ca dovadă despre munca și zelul ce-l depun comercianții și industriașii români. După multe greutăți întimpinate, dl *Ioan Măgean*, un tânăr expert în branșa comerciului, și-a inaugurat zilele trecute prăvălia dsale de coloniele și mărunțișuri în comuna *Călvasăr*, lângă *Șeica-mare*. Nu poate decât să ne îmbucure asemenea știri, văzând că după atâtea greutăți întimpinate, progresează și la Români comerciul și industriile, cu toate nesjunsurile care le sufere. Curaj și muncă ne trebue și vom birui toate pedecile ce ni se pun în cale.

*

E interesant anunțul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă și a câștigat un renume bun prin solvirea promptă și discretă a sumelor câștigate, atât aici cât și în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunțului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărți și reviste.

Călindarul arhidiecezan pe anul 1910 a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat și variat. Pe lângă *șematismul autentic al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania* se află în călindarul arhidiecezan: Evidența pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici și învățători. Dispozițiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificație învățătorească. Din instrucțiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invățătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eșite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania și Ungaria și o mulțime de anonțuri de tot felul. Prețul unui esemplar 80 fileri.

*

Apologia unei legi, și mai presus de ea: a unui principiu, de Gr. Pișculescu, doctor în teologie, București 1909. O broșură de 32 pp.

*

Arta, morala și cultura, de I. *Volkelt,* prof. univ. în Lipsca, traducere autorizată, de *Horia Petra-Petrescu*, Brașov 1909, tip. A. Murășanu. O broșură de 43 pag. Prețul 45 fileri. Traducerea dnului Petrescu este sosită la vremea cea mai potrivită. S'a discutat și se mai discută și la noi cu mult foc și cu multă vorbă despre legătura dintre artă și morală. Cărticica aceasta a profesorului Volkelt, care este o autoritate între esteticiani, espune gândiri foarte sănătoase și dovedite cu multă putere.

*

Neamul Românesc Literar, nr. 11 pe Noemvrie 1909 cuprinde: O utopie didactică, conf. de N. Iorga. Ruine poezie de I. Pajură. Revista „Transilvania“ a Asociației, de N. Iorga. Piază-rea, fragm. de I. Adam. Floarea Soarelui, poezie de C. Doboș. Din amintirile unui bătrân, de D. C. Moruzi. Plângi pădure, poezie de G. Vlădescu. Continuarea romanelor de I. G. Lecca și M. Gașpar. Cetatea Neamțului, poezie de locot. N. Vulovici. „Plevna Internă“ de Șt. Bodiu. Auzi tu dragă mamă, strofe de G. Săpunaru. Găinăreasa, legendă de T. Popovici. Cronică de N. Iorga. — Abonamentul?

*

„Luceafărul“, Nr. 23, a apărut cu următorul sumar: Em. Gârleanu: Oratorul. Z. Bârsan: Sonete (poezii). Constanța Hodoș: Mireasă. Octavian Goga: Oaspe vechiu. A. Vlahuță: Eminescu în politică. Victor Eftimiu: Scrisorile trimise altădată (poezie). Nicolae Brătianu: Noemvrie (poezie). N. Dumbrăveanu: Nocturnă (poezie). Dări de seamă: G. Ibrăileanu: Spiritul critic în cultura românească“ (G. Bogdan-Duică). Cronică: Teatrul Național (G. B.-D.) O sută cinzeci de ani dela nașterea lui Schiller. Poetul țărănist Guillemain. „Harta etnografică a Transilvaniei“. Porturi românești. Expoziția internațională de artă din München. Calendarul „Minervei“. Reviste și ziare. Știri. — Poșta administrației. Ilustrațiuni: Serbările Șaguna: Eșirea din catedrala din Sibiiu după liturgie. Mauzoleul Mitropolitului Șaguna, în Rășinar. Bustul Mitropolitului Șaguna în mauzoleul din Rășinar. Port țărănesc din Roșia (comitatul Bihor). Țăran din Frișu (comitatul B.-Năsăud). Țăran din Ruscior (comitatul B.-Năsăud.

*

„Anuarul Băncilor Române pe 1910. Anul XI Redactor: Constantin Popp. Sibiiu. Tiparul Tipografiei arhidiecezane, 1909.

Binecunoscutul și apreciatul „Anuar“, cu titlul de mai sus, publicat din însărcinarea însoțirii băncilor noastre „Solidaritatea“ a apărut în zilele acestea cu un cuprins mai bogat și date mai complete, decât în anii trecuți.

Anuarul se extinde pe 12¼ coale tipar, și coala primă cuprinde: partea calendaristică obicinuită și următoarele notițe de folos practic: Mărimea normală a bancnotelor; Terminul ultim pentru răscumpărarea și retragerea din circulație a notelor de stat și a bancnotelor vechi în val. aust.; Timbre de documente; Chei pentru calcularea intereselor; Fracțiunile comune mai obicinuite transformate în fracțiuni decimale; Tragerile la sorți ale lozurilor; Competința de timbru ale registrelor comerciale (cu exemplu); Scala de timbru (I II, și III); Tarifa pentru telegrame; Tarifa poștală și Monetele diferitelor state.

Șematismul însuși se extinde pe 12¼ coale și cuprinte în IV părți: institutele noastre financiare; societăți pe acții, însoțirile și societățile comerciale, în număr de 159, indicându se la fiecare: firma în toate limbile înregistrate, anul fondării, capitalul social, prețul acțiunilor, terminul de prescripțiune al cupoanelor, dreptul de vot, semnarea firmei, foile oficiale, numele membrilor din direcțiune, din comit. de supraveghiare și al funcționarilor; bilanțul și contul profit și perdere pe 1908, în fine împărțirea profitului net și al cuotei de binefacere.

Un capitol special este reservat „Solidarității“, după care urmeză consemnarea altor instituții de natură economică-financiară, parte deja înființate, parte sub înființare și înregistrare și două sumare unul după sedii, arătând în care oraș, comună, ce bănci românești sunt — și altul alfabetic.

La finele „Anuarului“ se dă „Bilanțul general al băncilor române pe 1908“ și ca adaus o „Tabelă statistică“ a așezămintelor noastre financiare, conținând datele a 159 institute.

Prețul „Anuarului“ legat în pânză elegantă este 4 cor. + 20 fil. porto; comande se primesc la administrația „Revistei Economice“ în Sibiiu — Nagyszeben.

Indurați-vă spre săracii nostri.

> „Mila dată săracilor, te curăță de păcate, îți câștigă îndurare și viață vecinică“.*)

Mulțămirea sufletească a dăruitorilor și împărțitorilor darurilor și lacrimile săracilor miluiți anii trecuți, ne îndeamnă să apelăm și de data aceasta la inimile generoase, să binevoiască a dărui bani, vestminte și alimente ce să se împartă în ajunul Nașterii Domnului între săracii noștri (învățăcei-meserieși, școlari, bărbați și femei scăpătate).

Ne găsim în presjma zilelor, în cari săracul ca și bogatul, caută să-și încălzească sufletul și corpul.

Cei pe cari Dumnezeu povățuitorul a toate v'a binecuvântat din belșugul său, dați putință și celor lipsiți, ca cel puțin în zilele de bucurie ale Nașterii Mântuitorului nostru să preamărească pe Creatorul și făptuirile sale.

Impărțirea darurilor se va face cu cuvenită solemnitate sub binevoitorul protectorat al stimabilelor doamne Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga și Elisaveta Bugarsky.

Darurile benevole să se trimită la adresa „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Lacrămile vărsate de săracii nostri servească drept cea mai înaltă răsplată pentru toți aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorințe bine plăcute și lui Dumnezeu“.

Sibiiu, 17 Noemvrie n. 1909.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Vic. Tordășianu prezid. *St. Duca* notar.

---

*) Inscripția icoanei Maicei Domnului, ce atârnă deasupra lăditii cu crucerii săracilor din localul Reuniunii sodalilor.

Poșta ultimă.

Crisa.

Mercuri după ameaz s'a ținut un lung consiliu de ministri în Budapesta, cu participarea tuturor membrilor guvernului. Cu hotărârile luate prim-ministrul *Wekerle* a plecat apoi Mercuri sara la Viena, spre a le comunica Maiestății Sale. Se afirmă, că consiliul de ministri a decis să roage pe Maiestatea Sa, ori să fie dispensat guvernul numai decât de la conducerea afacerilor, ori să-i fie acceptat proiectul de descurcare, presentat mai de mult Maiestății Sale.

Eri, Joi, la oara unu, dl Wekerle a fost primit în audiență din partea Maiestății Sale. Despre resultatul audienței nu știm nimica până în momentul scrierii acestor șire. Se presupune însă, că Maiestatea Sa la nici un cas nu va primi proiectul de descurcare al guvernului, în care e vorba și de concesiuni din partea Coroanei, ci în curând, poate că astăzi ori mâne, va încredința pe cineva cu formarea noului cabinet. E scos pe plan contele *Zichy János,* ca noul ministru-president, apoi contele Khuen Hédervàry, dar se vorbește și de un guvern *Justh-Lukács*, între cari ar fi stabilită o înțelegere perfectă.

Din public.†)

Mulțămită publică.

In scopul procurării instrumentelor pentru orchestra „Reuniunii de muzică și cântări“ din Câmpuri-Surduc au binevoit a contribui următorii p. t. domni:

Z. Murășan, adm. protopresb., Ilia, N. Macrea, Hunedoara, câte 5 cor., Ioan Muntean, notar, Sebast. Nistor, V. Nistor, Roșcani, Aurel Crișan, preot, Godinești, câte 2 cor., Lazar Vraciu, dir., Dobra 40 fileri, Ilarie Sârb, Roșcani 20 fileri, dna Maria Crișan, Godinești 1 cor., Constantin Foale, Lugoj 1 cor., Ioan Iuga, M.-Bretea 2 cor., Iosif Oprean, Sirbi 40 fil., George Furdui, Gurasada 1 cor., Nicolae Iuga, M.-Bretea 2 cor., Const. Popoviciu, preot, Burjuc 2 cor., Oct. Albani, preot, Bărești 1 cor., Traian Motora, par. Vorța 2 cor., Ioan Bornemisa, Burjuc 3 cor., N. Herbai, Dobra 2 cor., Longin Popa, par., Tătărești 1 cor.

Primească domnii contribuenți și pe calea aceasta sincera noastră mulțămită.

„Reuniunea de muzică și cântări“ din Câmpuri-Surduc.

Ioan Budoiu prez. *Romulus Burză* cassar.

Teatru german.

Astăzi, Vineri: *Maskerade*, comedie, cu *Ludovic Stärk* ca oaspe. Mâne, Sâmbătă: *Die Jungfrau von Orleans,* tragedie. Duminecă d. a.: *Kä'chen von Heilbron,* dramă, sara: *Die Fledermaus.* Luni: *Herbsmanőver*, operetă. Marți: *Der fidele Bauer*, operetă. Mercuri: *Der Widerspänstigen Zähmung.*

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea.

Pentru recâștigarea repede

a puterilor după friguri trecute și a altor boale slăbitoare, Emulsiunea lui Scott aduce conform experiențelor, serviciile cele mai bune.

Emulsiunea lui Scott

are gust bun, e ușor de mistuit și se ia cu plăcere chiar și de aceia, cari nu supoartă alte preparate. De aceea și are

Emulsiunea lui Scott

un efect mult mai mare.

In ce privește curățenia părților constătătoare și încrederea în efect, *Emulsiunea lui Scott* e cu totul ideală și e în general recunoscută ca Emulsiune model neîntrecută. 11 (330) 2-4

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției a experiențelor lui SCOTT.

Prețul unei sticle originale c. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

Nr. 997/1909. [438] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a, **Herepea-maghiară** cu filia **Ozd**, protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin do 30 zile de prima publicare în „Tel. Rom.“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porțiunea canonică.

Doritorii de a ocupa acest post — dela cari să pretinde ca înainte de a întra în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii — să-și aștearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetateadebaltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu știrea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra și cuvânta.

Cetateadebaltă, 14 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 1179/909. [439] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători la școlile confesionale rom. gr. or. din comunele aparținătoare acestui tract protopresbiteral: **Bedeciu, Mănăsturul rom., Mociu, Nadișul rom.** și **Rogojel**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fie-care post, sunt: 600 cor. salariu din repartiție dela popor și resp. din cassa bisericei, cuartir liber în edificiul școalei și lemne de foc, iar la timpul seu întregirea salariului dela stat.

Doritorii de a concura la vre-unul din aceste posturi, au a-și așterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului până la terminul sus indicat.

Cluj, 18 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conțelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresbitdr.

Szebenvármegye alispánjától.

Sz. 12376/1909. fj. [440] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyében elhalálozás folytán megüresedett, a X. fizetési osztályba sorozott és 2000 K törzsfizetéssel és 720 K lakbérrel javadalmazott **vármegyei irodatiszti állásra**, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő más állásokra pályázatot hirdetek.

Felhivom pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. tcz. 19. § ában elöirt minősítést, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a vármegye fő spánjához czimezve hozzám a 125,000/1902 B. M. sz. V. Ü. Sz. 4. §-ában elöirt módon 1910. évi január hó 10-ig nyujtsák be.

Nagyszeben, 1909. évi november hó 30-án.

Reisenberger
alispán.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 21—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Nr. 17842/1909. [437] 1—2

Aviz de târg Timișan.

Târgul de țară dela sf. Nicolae, anul curent se va ținea în Timișoara din **16 Decemvrie a. c.** până inclusive **20 Decemvrie.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **16 l. c. Joi** dela 5 oare dimineața.

Timișoara, 12 Noemvr. 1909.

Dela căpitănatul suprem orășenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Gicht și reumă

Junghiuri, dureri de șolduri și crucea spinării, dureri de picioare, chiotori și muschi și parelisie le vindecați mai simplu și mai repede prin **„Salba Gaultheria a lui Örkény“**. Miile de scrisori de mulțămită dovedesc că nu există alt mijloc mai bun, cel ce-a cercat-o odată o recomandă mai departe. Un tub 1 cor. 60 b. 3 tuburi franco 5 cor. prin ramburs a-se comanda dela **Farmacia Apostolului, Budapesta Iózsefkörut 64, Depot 90.**

(392) 2—5

Câștigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunț de noroc!

Câștigurile le garantează statul.

Prima tragere la 16 Decemvrie.

Invitare la participarea

Șanselor de câștig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranță trebue câștigate!

Câștigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☞ Mărci 600,000 ☜

anume:	Câșt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305,000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ș. a. m. d.

In total conține loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu **48,405** câștiguri și 8 premii, așa că aproape

jumătate din toate losurile trebue să câștige.

Câștigurile se urcă clasă cu clasă și anume cel mai mare câștig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Prețul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75)

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum și lista exactă a câștigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis și franco**.

Fiecare participant primește după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câștigurile se solvesc prompt pe garanția statului. Totodată rog comande cel mult până în

16 Decemvrie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg** 36.

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteți-mi .... { un los întreg à M. 6·— (K 7·—) / „ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50) / un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75) }

Adresa: ....

Suma o primiți alăturat / Prin mandat postal / Ridicați-o prin ramburs } Ce nu corespunde a se șterge.

(388) 8—10

O vai!

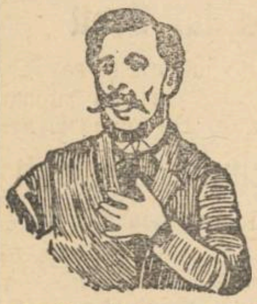

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 11—26

A eșit de sub tipar și se află de vânzare

„Calendarul național“ pe 1910!

întocmit de redacția foilor dela Orăștie. E și mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: **Monumentul ridicat la Șibot** (lângă Orăștie) **vitejiei românești** de pe Câmpul-Pânii, și descrierea acelei lupte mari alui **Paul Chinezu**, care cu **Românii săi bănățeni a scos din gura morții pe Săcuii, Ungurii și Sașii înfrânți de Turci,** — și a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Național pe 1910, dovedește că ea a fost o strălucită **biruință a Românilor** asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălașe, înfățișând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: **Carol** și **Nicolae** în costume naționale ele ca drăgălașe **țărăncuțe**, ei ca minunați **ciobănei** români!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— **Minunile firii pe fundul mărilor**: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!) — Chip de **zidiri uriașe** în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinți. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: **Stâncă ce se tot mișcă**, aninată pe caasta unui colț de peatră, și nu cade! Foarte interesantă! — **Napoleon cel mare** când vine înfrânt din Rusia, și istoria acelui groaznic răsboiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant! — Și alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schițe, povești, haz, poezii poporale și altele, foarte alese și tare desfătatoare!

PREȚUL unui Calendar Național e, **numai 18 cr. (36 fil.)** și 5 fil. de porto, așadar 41 fileri cu poștă cu tot.

Dacă **trimiteți bani** pentru 5—10 calendare, le capeți în loc de 18 cr., cu numai **13 cr. (26 fil.) unul**, și-ți vin franco (poșta plătită) acasă. Dacă trimiți pentru mai multe ca 10, le plătești cu **numai 11 cr. (22 fil.) unul,** — având însă a-ți plăti însuși porto la scoaterea pachetulai dela poștă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti dupăce le vând, le capătă cu **13 cr.**, (26 fileri) unul, având însă a-și plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă și la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administrația foilor: **„Libertatea“ și „Foaia Inter.“**
în Orăștie — Szászváros.

[428] 2—5

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 14—52

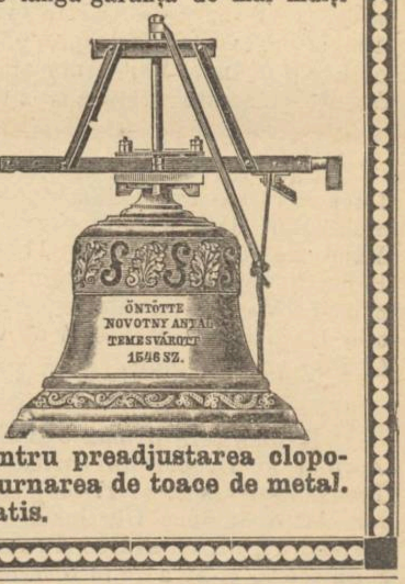

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

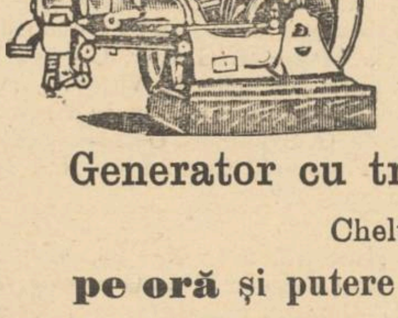

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră și putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.

Garanție foarte bună..... Condiții de plată favorabile.

(329) 8—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 128 Sibiiu, Joi 26 Noemvrie (9 Decemvrie) 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Alegerea dela Caransebeş.

Sibiiu, 8 Decemvrie n.

Sâmbătă, în ziua Intrării în biserică, s'a făcut în Caransebeş a treia alegere de episcop, cu resultatul următor: P. C. Sa, protosincelul Dr. *Miron E. Cristea* din Sibiiu, a primit 31 voturi, iar P. C. Sa, Dr. *Iosif I. Olariu*, directorul institutului teologic pedagogic din Caransebeş, 24 voturi. S'au dat apoi trei bile albe, un deputat sinodal a lipsit dela şedinţă, iar candidatul Dr. *Olariu* nu a votat.

Mandatarul mitropolitan, P. C. Sa părintele Arhimandrit *Filaret Musta*, a proclamat deci ales Episcop al Caransebeşului, cu majoritate absolută de voturi, pe părintele protosincel *Dr. Miron E. Cristea*, asesor consistorial în Sibiiu.

Regretăm mult, că nu ni s'a împlinit nici de astădată dorinţa, de a putea înregistra o alegere *unanimă*, făcută cu cooperarea tuturor deputaţilor, întruniţi în sinodul eparhial electoral din Caransebeş. Dar ne gândim la împrejurarea, că oamenii vor fi luat poate din vreme angajamente faţă de unul ori altul dintre candidaţi, şi cuvântul dat îi va fi obligat, să nu se despartă de el, să nu se unească deci, aşa cum ar fi dorit întreaga opiniune publică românească, asupra unui singur candidat, ci partidele să-şi măsure de nou puterile, lăsând ca voturile date să decidă, pe a cărui parte e majoritatea. Şi astfel, cu toate că ne-ar fi bucurat foarte mult un vot *unanim* al sinodului electoral din Caransebeş, pentrucă în el am fi văzut cea mai neînşălătoare garanţă, că lucrurile se vor îndrepta spre bine în dieceza Caransebeşului, — pacea şi liniştea se va sălăşlui de nou între credincioşii noştri din aceasta văduvită dieceză, — trebue să primim de bun şi să respectăm votul sinodului electoral şi aşa cum a fost dat.

In temeiul legii fundamentale a bisericii noastre dreptmăritoare avem să considerăm deci pe nou alesul, părintele protosincel Dr. *Miron E. Cristea*, de alesul întregei dieceze a Caransebeşului, şi aşa dorim să fie considerat P. C. Sa şi din partea tuturor celor ce vor fi păstoriţi de dânsul, în casul când alegerea va obţinea confirmarea preaînaltă.

Luptele electorale se poartă numai până la săvârşirea actului de alegere; deci după enunţarea resultatului eşit din aceste lupte, fie ele ori cât de animate şi înverşunate, au să încete toate neînţelegerile, toate duşmăniile, patimile omeneşti au să fie înfrânate, şi toţi cei ce doresc binele şi înaintarea bisericii noastre au să se grupeze cu încredere în jurul nou alesului lor păstor sufletesc, onorându-l cu toată dragostea şi cu toată încrederea lor, pentruca să-i uşureze sarcina grea ce o va lua asupra sa.

Dragostea şi încrederea aceasta din partea tuturor celor ce vor fi păstoriţi de nou alesul, noi o cerem din toată inima, ştiind că părintele protosincel *Dr. M. E. Cristea* o merită. O cerem cu atât mai vârtos, că P. C. Sa ne este cunoscut ca un om cu o cultură superioară, simpatic la înfăţişare, cu darul de a atrage, nu a înstrăina, ca om foarte muncitor, înzestrat cu mult zel şi cu mult simţ de datorinţă, şi totodată şi cu vaste cunoştinţe practice pe toate terenele vieţii noastre publice, adunate aici la centru, sub doi înţelepţi mitropoliţi, cel actual, şi fericitul *Miron Romanul*. Ne ofere deci garanţă destulă, că în noul şi înaltul post, dacă îi va fi dat să şi-l poată ocupa, va desvolta aceeaşi activitate rodnică şi fericitoare pentru biserică, patrie şi neam, pe care ştim şi am văzut că a desvoltat-o până acum în arhidieceză.

Să fie deci alegerea sa de episcop al Caransebeşului într'un ceas bun!

***Criza.** Dorinţa guvernului de a fi dispensat dela conducerea afacerilor ţării nu a fost împlinită. Maiestatea Sa doreşte, ca guvernul să rămână la post şi să descurce singur situaţia. Se crede, că guvernul va face încercarea, să ceară îndemnisare dela dietă, dar nu o va primi, în care cas M. Sa va trebui să numească alt guvern. Se vorbeşte mult de contele* Khuen Hédervary, *ca viitor ministru-president.*

Dr. Miron E. Cristea episcop al diecesei Caransebeşului.

— Raport special. —

Caransebeş, 21 Noemvrie v.

Iată noutatea sensaţională. Mult cercata dieceză a Caransebeşului — după o văduvie de 15 luni şi după două anulări de alegeri episcopeşti — îşi are azi pe mult doritul ei mire! P. C. Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, a fost ales astăzi, la sărbătoarea Intrării în biserică, de episcop al Caransebeşului. cu 31 voturi, faţă de 24 voturi date protosincelului Dr. *Ios. Olariu.* Trei bile s'au dat albe. Dr. Olariu n'a votat. Un deputat a lipsit: Novacu, din Bozovici.

Bucuria e în prevalenţă. Mâhnirea e rezervată. Nădejdile diferite, ba uneori îndoielnice. Ori cum va fi: s'a săvârşit şi a treia alegere de episcop! Dar s'a săvârşit într'un mod demn de prestigiul bisericei şi reputaţia neamului! Invingători şi învinşi, toţi doresc astăzi mult ahtiata pace în dieceza Caransebeşului. In timpurile acestea de grea încercare chiar şi bucuria trebue să ne fie rezervată, căci tainele viitoriului ne sunt încă ascunse. Dela verdictul factorilor competenţi atârnă isbânda sinodului electoral de azi.

Incă în presara zilei de alegere s'a observat printre deputaţii alegători o nervositate febrilă. Ambe partidele proroceau învingere, — sub anumite condiţiuni. Condiţiile s'au realizat numai în parte. Patriotismul local al bănăţenilor a mai slăbit, şi astfel s'a însghiebat maioritatea de mai sus. Actul alegerii a decurs dupăcum urmează:

Vineri seara la orele 7 s'a celebrat în biserica catedrală denia obicinuită, după tipicul sărbătoarei Rusaliilor. Utrenia a celebrat-o protopresbiterul Andrei *Ghidiu*, asistat de parohii locali Ioan *Stoian* şi Gh. *Buru*. Deputaţii lipsesc aproape toţi dela serviciu. Ei se — consultă, ori se capacitează.

Sâmbătă la oarele 9 şi jum. se celebrează apoi sfânta liturghie, la care pontifică I. P. C. S. arhimandritul Filaret *Musta*, asistat de protosincelii Dr. Ios. *Bădescu* şi Dr. Ios. *Olariu*, şi de protopresbiterii A. *Ghidiu* şi Tr. *Oprea*. Cântările liturgice le-a executat corul teologilor şi pedagogilor, sub conducerea profesorului A. *Sequens*.

După rugăciunea de îngenunchiare pentru chiemarea Duhului sfânt se celebrează parastasul pentru odihna sufletelor: nemuritoriului arhipăstor *Andrei*, episcopilor *Ioan* şi *Nicolae*, şi al mecenatului *Emanuil*.

Se apropie acum actul de alegere. Se face o mică pauză. Membrii sinodului aleg o deputaţiune în persoanele domnilor: Mihail *Popovici* şi Dr. Gheorghe *Popoviciu*, protopresbiteri, Escelenţa Sa mareşalul campestru în retr. Nic. *Cena*, consilierul aulic Constantin *Burdea*, baronul *Duca de Cadár* şi Ilustritatea Sa *Gheorghe Szerb* — pentru a învita pe mandatarul metropolitan, I. P. C. S. arhimandritul *Musta* să deschidă şedinţa sinodului electoral.

Arhimandritul Fil. *Musta* ocupă locul presidial între aplause. Dă cetire unei pătrunzătoare vorbiri de deschidere, de un efect admirabil. Ne spune cu regret, că acesta e primul caz în viaţa constituţională a bisericei noastre, că scaunul episcopesc de 15 luni e în văduvie, şi că până acum s'au anulat două alegeri de episcop. In interesul bisericii trebue să se stabilească responsabilităţile pentru cazurile acestea. De astădată însă să primim cu omagială supunere resoluţiunea preaînaltă, prin care nici alegerea din 29 Iunie c. nu a fost aprobată, şi să procedem de nou la a treia alegere de episcop. „Mâhnit în suflet aşi putea să ating unele corzi, cari ar suna neplăcut la unele urechi. Aceasta nu o fac. Constat numai, că parecă ne aflăm iarăşi înaintea erei din anii 48“. Cu aceasta declară şedinţa de deschisă.

Vorbirea mandatarului e primită cu vie însufleţire şi energice aplause.

Se proclamă de notari următorii deputaţi: Traian Oprea şi Avram Corcea, (din cler) şi Dr. G. Gârda, G. Breban, C. Cornean şi Oct. Proştean (mireni).

Urmează cetirea actelor. Notarul G. Breban ceteşte actul, prin care Escelenţa Sa I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* notifică Consistoriului, că Maiestatea Sa nu s'a îndurat a întări alegerea din 29 Iunie c. Ceteşte actul în care Escelenţa Sa aproabă terminul de 21 Noemvrie pentru săvârşirea actului de alegere, ficsat de Consistoriu, şi numeşte mandatar al seu pe arhimandritul Filaret *Musta*.

Notarul G. Gârda ceteşte lista deputaţilor, din care rezultă, că sunt prezenţi 59 deputaţi. Deputatul Iuliu Novac şi-a cerut concediu prin o telegramă.

Ca bărbaţi de încredere la scrutiniu se aleg deputaţii Mihail *Popovici*, protopresbiter şi Escelenţa Sa, mareşalul campestru în retr. Nic. *Cena*.

Se face apelul nominal şi deputaţii sinodali procedează la votare. Se dau cu totul 58 de voturi. Protosincelul Dr. Ios. Olariu nu votează.

Prezidiul enunţă, că maioritatea absolută o formează 30 voturi.

Prima bilă e pentru Dr. Olariu. Insufleţire şi o mică consternare. Până la numărul 10 voturile merg paralel, de aci încolo Dr. Olariu e în majoritate, până la votul al 18. Acum se urcă voturile Drului Cristea. Protosincelul Dr. *Miron Cristea* la primirea bilei 30 e sigur de isbândă. Protosincelul Dr. Ios. Olariu primeşte 24 voturi. Trei bile albe.

Presidiul enunţă, că P. C. Sa, Dr. M. *Cristea*, protosincelul, e ales episcop al diecezei Caransebeşului. Mulţămeşte membrilor sinodali pentru impunătoarea lor ţinută, dorindu-le multă fericire.

Deputatul Dr. *G. Dobrin* în cuvinte alese constată, că ceeace azi s'a făcut, spre binele bisericii şi al neamului s'a făcut, purcezând toate din curată inimă, iubire de lumină şi neclintită alipire către aşezămintele bisericeşti. In urmă mulţămeşte presidiului pentru înţeleapta conducere a actului de alegere, şi lumea părăseşte emoţionată biserica, dorind, ca în curând să o umple earăşi, cu ocasiunea instalării noului episcop al Caransebeşului, *Dr. Miron Cristea.*

George Joandrea.

Protosincelul Dr. Miron E. Cristea.

— Date biografice. —

Dr. Miron Elie *Cristea* s'a născut la 18 Iuliu 1868, din părinţi ţărani fruntaşi, în viaţă încă, în Topliţa-română, o comună mare din Ardeal, aproape de isvorul Murăşului. Şi-a început studiile în şcoala din satul naşterii, le-a continuat în liceul săsesc dela Bistriţa şi în cel românesc dela Năsăud, unde la 1887 a trecut bacalaureatul cu succes eminent. La 1890 terminând studiile teologice în seminarul „Andreian“ din Sibiiu a luat cu acelaş succes licenţa în teologie, dela comisiunea arhiepiscopiei Ardealului.

In 1890—91 a funcţionat la şcoala primară dela Orăştie ca dascăl simplu, încredinţat fiind de consistorul arhidiecesan dela Sibiiu şi cu conducerea aceleia în calitate de director.

Poporul şi fruntaşii din Orăştie şi jur îşi reamintesc şi azi cu plăcere de timpul petrecerii sale în acel centru românesc, fiind dl *Cristea* un muncitor conştienţios, care lua parte activă la toate mişcările ce ţintesc spre înaintarea bisericii şi a credincioşilor ei. In toamna anului 1891, la stăruinţa vestitului profesor şi pedagog *Ioan Popescu* dela seminarul „Andreian“ din Sibiiu, l-a trimis Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Miron Romanul* la universitatea din Budapesta spre a-şi completa cunoştinţele şi a-şi lărgi orizontul vederilor, cari dela început tradau o judecată clară şi desinteresată.

In curs de 4 ani a făcut în Budapesta studii din literatura germană, maghiară şi română, din psihologie şi pedagogie, precum şi din ştiinţele naturale.

La îndemnul său şi sub conducerea sa a serbat tinerimea academică română la 1893 în stil mai mare şi ca semn de recunoştinţă jubileul profesurei de 30 ani a profesorului de limba şi literatura română dela universitatea din Budapesta *Alesandru Roman.*

In Maiu 1895 a obţinut titlul de doctor în litere la universitatea dela Budapesta, presentând ca lucrare în scris o broşură de 5 coale tipar, despre „Viaţa şi scrierile lui Eminescu“ „Eminescu élete és müvei“, care în partea I. cuprindea până la lucrarea dlui Dr. Ioan Scurtu cea mai completă biografie alui Eminescu, iar în partea a II-a a arătat înrâurirea literaturei germane asupra scrierilor lui Eminescu.

Indată după absolvarea studiilor i-a încredinţat fericitul Arhiepiscop şi Mitropolit *Miron Romanul*, la 1 Iuliu 1895 oficiul greu şi important de secretar al consistorului arhidiecezan. După abia 7 luni de provisoriat a fost ales şi întărit definitiv în acest oficiu, pe care l-a provăzut până în 30 Iuniu 1902, dovedind zel, pricepere şi conştienţiositate în toate afacerile ce i s'au încredinţat.

Pe lângă agendele secretariale a avut totdeauna şi referada mai multor afaceri, atât bisericeşti, cât şi financiare, contribuind în măsură însemnată la înaintarea pe toate terenele a neamului său.

Indeosebi merită amintire faptul, că lui i s'a încredinţat şi resolvarea grelei regulări a dotaţiunilor parohiale şi a statoririi sumelor, cu cari vistieria ţării are a întregi venitele preoţimii pastorale.

Spre a isprăvi în mod mai espeditiv această uriaşă lucrare, în urma înţelegerii dintre actualul Mitropolit al nostru *Ioan Meţianu* şi ministrul Dr. *Iuliu Wlassics*, a fost trimis la Budapesta şi acolo în secţiunea a II-a a ministerului cultelor a stat mai bine de 7 luni, muncind zi şi noapte, atât acolo, cât şi reîntors acasă, până la definitiva regulare a competinţelor parohiale din cele aproape 1000 parohii ale arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania.

Aprofundând art. de lege XIV. din 1898, instrucţiunile ministeriale date întru esecutarea lui, şi mai ales modul de aplicare a lor faţă de celelalte confesiuni din ţară, dl Dr. *Cristea* a ştiut da clerului nostru arhidiecezan astfel de instrucţiuni legale, încât afacerea s'a finalisat spre mulţămirea deplină a clerului şi a statului.

Rapoartele făcute în acest obiect către consistoriul arhidiecezan vor forma acte istorice pentru desvoltarea, mai nouă a bisericei române din patrie.

Superioritatea bisericească — recunoscându-i zelul şi priceperea dovedită întru resolvirea acestei afaceri — i-a esprimat mulţămită specială prin conclusul consistorului plenar Nr. 179—901, care începe astfel: „Plăcut atins de modul, cum ai esecutat P. O. D.-Ta ordinul consistorului arhidiecezan dela 12 Februariu 1900 Nr. 1311 în calitate de referent al afacerii întregirii dotaţiunii clerului nostru din visteria statului, convingându-se mai departe consistorul despre interesul şi priceperea, cu care ai promovat această afacere, esoperând pe seama mai multor parohii înfiinţate în diferite centre culturale — dotaţiune corăspunzătoare, cari parohii fără această dotaţiune ar fi rămas neocupate ...... şi în urmă mai având în vedere şi acurateţa şi promptitudinea, cu care ai dus la bun sfârşit cauza acesta a întregirii dotaţiunilor faţă cu înaltul guvern al ţării: — *consistoriul arhidiecezan se simte îndemnat a-ţi esprima pentru activitatea desvoltată mulţămita sa* ......“

Recunoştinţa, ce i-a arătat-o preoţimea ardeleană pentru uriaşa muncă desvoltată în favorul ei şi pentru bunele servicii ce i le-a făcut, au stârnit în sufletul unor duşmani ai săi, invidia, care — în faţa celor-ce judecă nepreocupaţi — înalţă pe cel invidiat şi micşorează pe cel ce pizmueşte.

Dela 1 Ianuarie 1898 până la 31 Decemvrie 1900, adecă 3 ani, a fost redactor răspunzător al foii clerului ardelean „*Telegraful Roman*“, dând o deosebită atenţiune afacerilor bisericeşti şi culturale. Articolii săi, se caracterisează prin o deosebită claritate în espunere şi o forţă de argumente convingătoare. Cetitorii i-au gustat cu multă plăcere. Preste tot dl *Dr. Cristea* a fost din timpul studiilor sale academice până azi un bun colaborator şi sprijinitor nu numai al „*Telagrafului Român*“ ci şi al altor ziare în cari a scris articoli de cuprins cultural, social, foiţe, rapoarte, corespondenţe, studii şi disertaţiuni, cari colectate fiind ar fi de mai multe tomuri. Din toate transpiră un patriotism cumpănit, o dorinţă ferbinte de-a înainta interesele bisericei, care l-a crescut şi a promova binele poporului, din sânul căruia a ieşit, lucrând astfel şi în folosul patriei, din care poporul român formează o parte însemnată.

Dela aşezarea sa în Sibiiu a luat şi ia parte activă la toate mişcările ce ţintesc întărirea, înaintarea şi înălţarea poporului şi a credincioşilor bisericei, năzuindu-se a isprăvi spre binele obştesc partea de muncă, ce i s'a încredinţat, şi oferind sprijinul său moral şi material tuturor instituţiunilor şi societăţilor culturale şi sociale.

Este membru pe viaţă şi bărbat de încredere al „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru“ al „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ şi dela 1901 membru suplent în comitetul central al acestei societăţi, şi membru ordinar al tuturor celorlalte Reuniuni româneşti. De prezent este şi directorul despărţământului Sibiiu al „Asociaţiunii etc.“, conducând cu zel afacerile, ce aparţin aici. Sub conducerea lui s'a ridicat numărul membrilor Asociaţiunii, încât despărţământul a ajuns în fruntea tuturor; s'au vizitat mai multe comune, ţinându se pretutindenea prelegeri instructive pentru popor, în cari se combat patimi lăţite, s'au dat poveţe culturale, economice şi de tot soiul, uneori însoţite de ilustraţii. S'a înmulţit şi averea. S'au întemeiat biblioteci poporale şi agenturi.

Mai mulţi ani a stat în fruntea „Reuniunii române de muzică din Sibiiu“, ca prezident. Sub conducerea lui a trăit această Reuniune cele mai măreţe zile ale vieţii sale. Frumoasele succese şi din anii 1906 şi 1908 ale acestei Reuniuni din incidentul prăznuirii compozitorului Ciprian Porumbescu, — se atribue în mare parte tactului şi ostenelelor părintelui Dr. Cristea puse şi pe acest teren. Averea acestei instituţiuni încă a sporit.

Nu spre a căuta un traiu comod şi trândav, nu spre a nu face nimic pe nici un teren, pretextând tact şi precauţiune înţeleaptă, ci condus de dorul de a-şi pune toate puterile în serviciul neamului şi al bisericei, — a îmbrăţişat cariera spinoasă a călugăriei. Şi anume în toamna anului 1897 a fost chirotesit ceteţ de către arhiepiscopul Miron Romanul, cu ocasiunea sfinţirii bisericei din Drăguş. In 1900 ipodiacon de către actualul arhiepiscop *Ioan Meţianu*, iară de ierodiacon a fost chirotonit Duminecă în ziua Sfinţilor 3 ierarhi 1900. La 1901, în ziua de Sfântă-Măria-mică, a fost promovat arhidiacon, iară Sâmbătă la 23 Iuniu v. 1902, a fost tuns întru monah de către arhimandritul *Augustin Hamzea* în sfânta mănăstire ortodoxă română dela Hodoş-Bodrog.

Pe baza unor bune servicii făcute sftei mănăstiri româneşti din muntele Athos, a fost numele părintelui *Dr. Cristea*, indus încă dela 1897 în şirul ctitorilor acelui schit chinovial, numit prodrom.

La 17 Maiu 1901, representanţa fundaţiunii marelui mitropolit Andrei baron de Şaguna l-a ales secretar şi referent al comisiunei, care administrează afacerile acelei fundaţiuni. In această funcţiune, pe care o are dl *Dr. Cristea* şi azi, tinde a întări cu ajutoarele băneşti, ce se votează, mai ales parohiile centrale şi din oraşe, unde suntem mai slabi.

In sesiunea din 1902, l-a ales sinodul arhidiecezan asesor pe viaţă şi salarizat în conzistoriul arhidiecezei ortodoxe române a Transilvaniei, în locul repausatului asesor *Nicolae Cristea*. In această calitate rezoalvă afacerile bisericeşti şi financiare ale rezortului său. In corporaţiunea dela cârma afacerilor bisericeşti dovedeşte o ţinută independentă, căutând a apăra binele obştesc de multeori chiar cu espunerea persoanei sale, condus de principiul, că nu lingaşirea slugarnică şi vânarea după favoruri personale, ci purcederea calmă, isvorâtă din convingerea desinteresată şi din dorul de-a sprijini totdeauna elementele mai bune şi harnice, trebue să fie misiunea unui bărbat, care doreşte a lucra la întărirea bisericei sale şi care şi-a pus de ţintă, nu pânda după favoruri personale, ci promovarea binelui obştesc. Dela întrarea sa în serviciul bisericesc şi până azi a fost deputat, atât în sinodul arhidiecezan, cât şi în congresul naţional bisericesc.

Călăuzit de intenţia de-a contribui la înmulţirea meseriaşilor, a crescut din al său 2 tineri săraci din comuna sa natală, susţinându-i şi la şcoale superioare de meserii din Viena etc. Aceştia ajungând a fi calfe cu venite frumoase au stârnit în poporul din satul natal Topliţa o vie mişcare spre îmbrăţişarea meseriilor, aşa încât cu ajutoriul măcelariului Ioan Mazăre, a aşezat preste 20 băieţi din Topliţa-română pe la diferite meserii în Sibiiu, Sălişte şi Avrig, de cari s'a îngrijit câştigându-le stipendii, ajutoare şi ajutorându-i însuşi atât cu bani cât şi cu sfaturi şi poveţe. Astăzi sunt toţi aşezaţi şi cu pâne. In 1907, a înfiinţat cu mai mulţi pretini institutul de credit „Vatra“ din Cluj.

La sfinţirea de şcoale şi biserici cari la Românii din Transilvania sunt adevărate festivităţi pentru un ţinut întreg, precum şi în escursiunile culturale, ce le face în numele „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ca director al despărţământului Sibiiu, a ştiut totdeauna să arunce sămânţa celor mai alese învăţături şi poveţe patriotice, prin disertaţiunile şi cuvântările sale, ştiind să însufleţească ca puţini alţii poporul, care totdeauna îl ascultă cu drag. Pe unde a umblat a lăsat totdeauna cele mai bune impresii, poporul a rămas întărit pe decenii în dragostea de lege, iară organele administrative au rămas totdeauna plăcut atinse de străduinţele, ce şi le-a dat atât el cât şi însoţitorii lui.

La conducerea pregătirilor şi a lucrărilor pentru zidirea catedralei din Sibiiu a luat parte foarte activă. In deosebi şi-a câştigat mari merite la colecta făcută în scopul adunării banilor de lipsă, care a dat un rezultat de circa 400.000 Cor. Asesorul *Dr. Cristea*, ca mandator al metropolitului, a alergat în diferite centre, ca Sighişoara, Orăştie, Cluj, Bistriţa etc., îndemnând în cuvinte calde preoţimea şi pe fruntaşi la aducerea de jertfe în favorul bisericei.

Având a conduce, ca referent consistorial, facerea tuturor întocmirilor interne din biserică, a fost trimis de consistoriu în o călătorie de studiu. Rezultatul studiilor sale a fost opul apărut în 1905 sub titlul „*Iconografia şi întocmirile din internul bisericei răsăritene*“. 318 pag. Sibiiu. Tipogr. archidiecezană. Această carte a contribuit mult la reînvierea vechilor tradiţii în ce priveşte zidirea şi întocmire bisericilor, ceeace era o mare trebuinţă. In cursul timpurilor mitropolia ortodoxă română a părăsit cu totul forma răsăriteană a bisericilor, iară internul a devenit o corcitură ruşinoasă. Cartea drlui Cristea a produs un curent de îndreptare.

Pe lângă aceasta a mai scris multe broşuri.

1. „Eminescu élete és müvei“. 1895. Tipografia Todoran. Gherla.

2. „Alexandru Roman“. 1825-1897, Material pentru biografia şi activitatea lui. Sibiiu. Tipografia arhidiecezană. 1897. 31. pag.

3. O colecţie de „proverbe, maxime, asămănături şi idiotisme“. Sibiiu Tipografia arhidiecezană, 1901. 279. pag.

4. Vr'o 30 „cuvântări şi predici ocazionale“.

Iară în zilele acestea a apărut în colaborare cu vicariul arhiepiscop Dr. Ilarion Puşcariu şi cu asesorul Mateiu Voileana „Istoricul catedralei dela Sibiiu“. Din 10 coale, cât cuprinde opul, Dr. Criste a scris 7, deci partea cea mai mare.

In sinodul arhidiecezan dela Sibiiu, ţinut anul 1908, a făcut propunerea primită unanim şi cu însufleţire pentru înfiinţarea unei mari „*bănci culturale*“, ai cărei acţionari să se mulţămească cu un dividend mic, iară profitul să se deie pentru scopuri bisericeşti şi culturale. Cei mai de valoare fruntaşi români au promis sprijinul întru realizarea acestei idei.

Banca s'a şi întemeiat cu un capital societar de 600.000 Cor. şi în Mai 1909 şi-a început activitatea. Dr. Cristea a devenit preşedintele direcţiunii şi împreună cu ceialalţi membri a muncit şi munceşte şi vor munci mai mulţi ani fără nici o remuneraţiune.

Infiinţarea băncii culturale i-au atras atacurile multor fruntaşi ai vieţii noastre publice, viitoriul va dovedi că temerile ivite n'au fost îndreptăţite.

In ziua de Rusalii 1908 metropolitul la chirotesit protosincel arhiepiscopesc.

Fiind Dr. Cristea în floarea vrâstei biserica, poporul şi patria mai poate aştepta dela el bune servicii.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Lupşa.

Conferenţa învăţătorească din tractul Lupşei ţinută în Ofenbaia la 1 şi 2 Noemvrie a decurs după cum urmează:

Duminecă dimineaţa a fost serviciu divin cu invocarea duhului sfânt în biserica din loc, oficiat prin P. O. D. protopresbiter *Vasile Gan*, la care învăţătorii au participat în corpore. Se întrunesc apoi în şcoala confesională din loc, unde protopresbiterul tractual ca comisar consistorial, îi bineventează prin următoarea cuvântare:

„Onorată conferenţă! Domnilor învăţători! Nu demult am prăznuit pe marele Andreiu, plăsmuitorul legii noastre bisericeşti Statutul Organic. In §. 130 al Stat. Org. astfel se legiueşte: Senatul şcolar (id. Consistorul) va ordina în tot anul pe timpul feriilor conferenţe învăţătoreşti.

Dispoziţia legală denoată prevedere adânc simţită pentru trebuinţele corpului didactic, pentrucă dacă e adevăr, că zor în lume poate face numai celce posede maşinile şi uneltele cele mai perfecţionate, adevăr trebue să fie şi în faptul, că în şcoală numai învăţătorii deplin stăpâni preste materia de propus şi în proprietatea metoadelor celor mai bune, pot arăta spor. Experinţele de toate zilele ne arată asta, învăţătorul staţionar dă din mâni şi picioare, se chinue ca un Tantal şi tot nu iese la nimic; celce are iscusinţa de lipsă în arta învăţământului — din contră — cât ce întră în şcoală, par că nou duh s'a transplantat cu el, par că alţii sunt şi şcolarii şi alte răspunsurile ce le dau.

Şi chiar în faptul acesta esistă prevederea şi simţul adânc al marelui organizator bisericesc. Voit-a dânsul ca învăţătorii să nu rămână staţionari, voit-a a-i sili cumva, ca înşişi să afle căile (metoadele) cele mai bune, cari asigură progresul în şcoală. Din acest punct de vedere conferenţele sunt un fel de uzine, din cari ies maşinile cele mai perfecte ce ajută cauza învăţământului.

Dela plăsmuitorul conferenţelor învăţătoreşti şi până în timpul de faţă, chestia conferenţelor la noi, a trecut prin diferite stadii. La început s'a făcut încercare cu aşa numitele reuniuni învăţătoreşti, cari mai bine corespondeau spiritului timpului şi împrumutau membrilor un fel de duh vioiu la activitate de sine stătătoare.

In urma iniţiativei proprii, aceste reuniuni au arătat pe unele locuri îmbucurătoare resultate.

Cum însă temeiul lor era „afară de Stat. Org.“, au trebuit sistate reuniunile şi înlocuite cu „conferenţele“. — Timpul de experienţă de vre-o 7—8 ani cu conferenţele au dovedit apoi, ca oficialitatea lor prea mare este în detrimentul activităţii proprii. Lipsind învăţătorii de autonomiă proprie organismelor, devin maşine şi nici se pot însufleţi pentru cauzele didactice, ca fiind lăsaţi înşişi a-şi accentua aptitudinile. Astfel am ajuns, domnilor, la formaţiunea actuală a conferenţelor, în care întrăm cu ziua de azi. E sistem mixt acesta. Deoparte autoritatea superioară exercită controlul prin protopopi, ca comisari, de alta D Voastră Vă puteţi organiza şi lucra după plac. Nime şi prin nimic nu e împedecat a scoate la iveală aptitudinile pedagogice ce le are şi a se impune prin ele.

Doresc, domnilor, ca noua periodă, ce cu şedinţa prezentă o inaugurăm, să fie perioda însufleţirei, perioda de aur în rezultatele muncei şcolare şi — conferenţa o declar de deschisă“.

La învitarea comisariului consistorial conferenţa să constitue, alegând de preşedinte pe Diomid Bedelean, de notari pe Lazar Chirilă şi Gavriil Rancea, iar bărbaţi de încredere pe Nicolau Fodorean şi Iuliu Táuţan.

Se ia act la protocol cu aceea, că acest birou să încredinţează şi cu verificarea protocoalelor, apoi se întră în ordinea de zi.

Se ceteşte instrucţiunea consistoriului în causa conferenţelor învăţătoreşti. Spre ştiinţă.

La apelul nominal răspund următorii: Iosif Panţa, Runc, Leonte Canja, Vidolm, Aurelia Bedelean, Lunca, Octavian German, Poşaga de jos, Antoniu Constantin, Orăşti, Vasile Butura, Sălciva de jos, Ioan Haşu, Sălciva de sus, Gavriil Rancea, Brăzeşti, Vasile Pleşa, Sartăş, Nicolau Fodorean, Ofenbaia, Lazar Chirila, Muncel, Ana Crăciun, Valea Lupşa, Iuliu Tăuţan, Lupşa, Diomid Bedelean, Lupşa-Hădărău, Nicolae Giurgiu, Şasa, Teodor Nicoară, Mogoş-Mămăligani, Ioan Bucur, Mogoş-Valea-barnii, Sofron Mitrea, Valea-Geogelului şi Iosif Herdea, Ponor. Sunt absenţi: Ioan Popuţa, Bedeleu, Silvestru Moruşca, Cacova-Ierii, Maria Ioanoviciu - Samuilă, Ocolişul mic, Nicolae Faur, Ocolişul mare şi Macaveiu Cutean, Mogoş-Micleşti. Dintre absenţi şi-a înaintat scuza Maria Ioanoviciu din cauză de morb.

Se ia act, cu aceea, că absenţa Mariei Ioanoviciu se scuză, din motivul produs, absenţa lui Silv. Moruşca asemenea se scuză cu absenţa din post, iar faţă de Ioan Popuţa, Nicolae Faur şi Macaveiu Cutean se va purcede conform instrucţiunei.

Se presentă curenţiile următoare:

1. *a*) Raportul presidiului conferenţei preoţeşti din tractul Lupşei din 2 Iunie a. c. Nr. 343.

b) Raportul protopopului din 1 Nov. a. c. în cauza manualelor.

c) Circulariul consistorial din 15 Octomvrie a. c Nr. 12031 Şcol.

Se vor preda comisiunilor alegânde.

La ordine, anunţarea propunerilor de sine stătătoare.

2. *a*) Diomid Bedelean anunţă patru propuneri referitoare la coruri, reducerea claselor elevilor, înfiinţarea institutului de ajutorare a orfanilor de învăţători ş. a.

b) Lazar Chirilă are o propunere relativă la conservarea protocoalelor conferenţelor şi analele temelor pertractate în conferenţe. Se vor preda comisiunilor.

Urmează alegerea comisiunilor pentru pertractarea esibitelor şi propunerilor.

La propunerea membrului Nicolau Fodorean, conferenţa alege 3 comisiuni din câte 3 membri şi anume:

a) Actele a) b) c) din pct. 1. se predau comisiunei constătătoare din membrii Lazar Chirilă, Iosif Panţa şi Iosif Herdea, propunerile de sub 2 a) comisiunei constătătoare din membrii Nicolae Fodorean, Gavriil Rancea şi Leonte Canja, iar propunerea de sub 2 b) comisiunei constătătoare din membrii Iuliu Tăuţan, Ioan Haşu şi Vasile Butură.

Toate 3 comisiunile vor forma comisiunea, care va statori programul conferenţei viitoare. Şedinţa se ridică, anunţându-se proxima pe 2 ore p. m.

Şedinţa a II-a, ţinută la 1 Noemvrie 2 ore p. m.

La ordinea zilei operatul: „Folosul şi rolul botanicei în şcoala poporală“.

Lazar Chirilă îşi ceteşte operatul.

Leonte Canja luând cuvântul declară operatul de bine lucrat pe basa unui studiu amănunţit şi afară de unii termini prea înalţi bine reuşit.

Teodor Nicoară escepţionează stilul, altfel se alătură la părerile antevorbitorului.

Autorul scuză unele neajunse din operat, prin puţinul timp fizic ce i-a stat la disposiţie.

Comisariul consistorial laudă operatul. Criticilor le spune, că nu prea fac studii şi cetesc puţin, de aceea nu pot urmări bine ideile autorului. Conferenţa declară operatul deplin reuşit şi-l aclude la protocol.

La ordine operatul: „Atenţiunea şi susţinerea ei în şcoală“. Diomid Bedelean îşi ceteşte acest operat, la care Lazar Chirilă luând cuvântul, scoate la iveală părţile bune şi-l declară deplin reuşit.

Vasile Şpan zice autorului, că nu a pus destul pond pe interesul pedagogic şi n'a arătat cum are a să susţinea trează atenţiunea elevilor la predarea materiilor de învăţământ.

Comisariul consistorial relevă ideile nouă ce le scoate la iveală autorul în operatul său şi laudă zelul în a studia, recomandă însă a se feri de afirmări şi chestii ştiinţifice controversate încă. (Darvinismul). Conferenţa cu observările făcute, declară operatul deplin reuşit, îl aclude la protocol şi învită autorul ca după prelucrare nouă să-l publice în vre-o foaie de specialitate.

Urmează operatul „Avantagiile metodului direct în propunerea limbei maghiare“.

Iosif Fanţa ceteşte operatul său cu acest titlu.

Lazar Chirilă scoate la iveală perfecţiunile operatului. Ca scăderi impută autorului, că în operat a tractat numai materia pentru clasa I şi II-a.

Leonte Canja accentuiază, că metodul direct poate arăta resultate numai făcând multe repeţiri şi exerciţii cu elevii.

Ana Crăciun espune felul de a procede al său în propunerea limbei maghiare după metodul direct.

Iosif Herdea aştepta dela autor să-şi expună în mod mai practic şi mai intuitiv avantajele metodei directe.

Ioan Haşu declară tema de deplin reuşită.

Preşedintele scoate la iveală împrejurarea, că până acum nu s'a aflat încă nici un metod deplin perfect la instruarea limbii maghiare, altfel tema e deplin succeasă.

Comisariul ar dori, ca discuţiile să iee curs mai practic, prin ce s'ar folosi mult causei şi s'ar ajunge ca în timp scurt să se poată face cu elevii progrese mai vădite. In urma acesteia să dau din partea membrilor conferenţei mai multe lămuriri reciproce şi practice.

Conferenţa declară operatul de succes, îl aclude la protocol şi află, că metodul direct duce la scop numai dacă învăţătorul tractează întâi materia în limba maternă a elevilor, apoi trece la conversaţii în limba maghiară.

Cu aceasta şedinţa a II-a se ridică şi proxima se anunţă pe mâne la oarele 8 a. m. (Va urma.)

Serata Asociaţiei.

Sibiiu, 6 Decemvrie 1909.

In iarna aceasta, ca şi în trecut, seratele muzicale ale Asociaţiei noastre sunt aranjate sub conducerea cea mai competentă a doamnei Minerva Brote, cu concursul apreciatelor puteri muzicale din Sibiiu, unde relativ s'a făcut şi se face multă şi bună muzică.

Cea dintâiu serată, ţinută Dumineacă în sala Muzeului între orele 5 şi 6 şi jum., a avut o programă alcătuită din cinci puncte, şi adecă: Duete pentru voci de sopran, Piano solo, Cântece pentru sopran, Cetire şi în sfârşit Două colinde.

Duetele, care au deschis producţiunea, au fost esecutate de doamnele Maria *Crişan* şi Veturia *Triteanu*. Vocile măiestre ale sopranistelor, acompaniate la piano de doamna Minerva *Brote*, căldura şi esactitatea cu care au izbutit să tălmăcească pe Schubert („Toţi cari duc dorul meu“, trad. de M. Cunţanu) şi pe Rubinstein („Păsărelele“), toate acestea erau cele mai bune prevestiri pentru izbândă desăvârşită a primei serate.

La piano solo, dl Liviu *Tempea*, urmând unei dorinţe esprimate din mijlocul societăţii sibiene, ni-a cântat piesele de E. Grieg: „*Notturno*“ şi „*Fest auf Troldhaugen*“, care au resunat şi în sala dela „Crucea Albă“, şi au lăsat frumoase impresiuni ascultătorilor concertului arădan din zilele trecute. Contrastul între muzica din aceste două piese de Grieg a fost perfect învederat de jocul distinsului nostru dirigent şi pianist: de o parte plutea un pianissimo dulce şi adormitor, de altă parte izbucnia o chemare veselă şi puternică la viaţă ... Tehnica domnului Tempea învinge cu uşurinţă astfel de greutăţi.

In trei cântece pentru sopran, compuse unul de R. Franz, celelalte poporale româneşti, de G. Dima şi T. Brediceanu, am auzit iarăşi glasul, care încântă şi vrăjeşte, al primei noastre artiste de astăzi, — glasul „*privighitorii Ardealului*“. Cuvântul acesta de laudă nu este al nostru, ci a fost rostit într'una din zile de un neromân şi muzician de profesiune, care nu se însufleţeşte uşor pentru manifestaţiuni muzicale şi care cunoaşte bine puterile artistice din ţara aceasta întreagă.

După cântecele doamnei Veturia Triteanu a urmat cetirea din I. Brătescu-Voineşti, „Călătorului îi şade bine cu drumul“. A cetit dl Ermil *Borcea*, făcând o scurtă şi hazlie întroducere la adresa întrunirilor dela Asociaţie.

Două colinde, de G. Dima, pentru sopran, alt, tenor şi bas, cântate de dnele Crişan şi Triteanu şi de domnii Murăşan şi Roşca, cu acompaniament la piano de doamna Brote, au sfârşit cu vrednicie serata cea dintâiu.

Aplausele stăruitoare ale publicului număros au cerut suplimente, ca de obiceiu. Suplimentele s'au şi dat cu bunăvoinţă aproape după fiecare număr al programei. *eh.*

NOUTĂŢI.

Conferenţe. Pentru cea dintâi conferenţă a desp. Bistriţa al Asociaţiei s'a dovedit, cum aflăm, cel mai viu interes. A fost o serbătoare culturală, la care a participat toată societatea română din Bistriţa. Preşedintele cercului, dl Dr. G. Tripon, a deschis conferenţa în cuvinte avântate, dl. E. G. Butuza a recitat poezia de Al. Vlahuţă „Dormi în pace“, după care a urmat desvoltarea conferenţei „Despre fericire“ de dl Dr. Tripon. A doua conferenţă s'a ţinut Dumineca trecută; a vorbit dl Dr. Al. Pop, medic, „Despre medicina de casă şi primele ajutoare în caz de boală“, fiind ascultat de un public număros şi ales.

•

Din Săcele. Primim informaţia următoare: Comitetul parohial din Satulung în şedinţa sa ţinută la 22 Noemvrie fiind de faţă vreo 25 de membri în frunte cu preoţii noştri, după lungi şi serioase discuţiuni cu *unanimitate a decis susţinerea şcoalei noastre confesionale române.* Pentru comunele noastre marginaşe şi atât de expuse, faptul acesta este de mare importanţă şi a făcut mare bucurie poporului, din care cauză cinste şi laudă merită harnicii noştri preoţi Victor Popea şi Zenovie Popoviciu, cari în bună înţelegere şi cu dragoste lucră spre binele şi înaintarea poporului din această comună. Tot ceeace doreşte poporul este, ca şi învăţătorii să se facă vrednici de jertfele ce se aduc pentru susţinerea şcoalelor noastre, pentru ca astfel mulţămirea să fie deplină. *Un parohian.*

•

Aniversare. Cu ocazia aniversării a 50 de ani dela naşterea împăratului Germaniei Wilhelm II se vor face serbări la Berlin. Va lua parte şi principele Ferdinand al României representând pe regele Carol. Serbările se vor ţinea în Ianuarie.

•

Episcop gr. cat. pentru America. Ziarele din capitală anunţă, că Maiestatea Sa Monarhul nostru, la propunerea ministrului de culte, a numit pe deputatul Mihail *Artim* episcop pentru supuşii gr. cat. din Ungaria aflători în America. Episcopul va renunţa la mandatul de deputat şi va pleca la America.

•

Ştire ziaristică. Revista săptămânală sibiană „Ţara Noastră“, de sub conducerea dlor I. Chendi şi Oct. Goga, anunţă în nr. 47 din săptămâna aceasta, că îşi suspendează apariţia, pe timpul cât unul din redactorii săi va fi dus în străinătate.

*

Dela comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţă în 9 Decemvrie a. c. la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense.

*

In Cernăuţ s'a inaugurat în zilele acestea noua gară centrală, a cărei construcţiune a costat suma de aproape un milion şi jumătate de coroane.

•

Concurs. S'a publicat concurs la treisprezece stipendii de 200 cor. din fundaţiunea „Beşan“ pentru elevi şi eleve de preparandie, fără deosebire de religiune şi de caracterul preparandiei. Sunt preferaţi candidaţii de învăţători. Petiţiunile adresate ministrului de instrucţie publică trebue date directorilor respectivelor institute. De alăturat sunt: 1 Atestatul de botez, 2 Testimoniul din anul trecut, 3 Conduita din semestrul I, 4 Atestat oficios despre starea materială a părinţilor şi eventual despre fraţii cari trebue susţinuţi şi 5 Atestat dacă mai capătă de undeva stipendiu sau alt ajutor. Petiţiunile trebue scrise în limba maghiară, şi la atestatele de altă limbă trebuesc alăturate traduceri legalizate. Petiţiunile cari nu sunt provăzute cu toate atestatele de mai sus, sau cari nu vor fi înaintate ministrului de culte şi instrucţie de direcţiunea institutelor respective cel mult până în 15 Dec. n., nu se iau în considerare.

*

Decorarea dlui T. Maiorescu. Cu prilejul serbării universitare, aranjate în onoarea dlui T. Maiorescu, ministrul lucrărilor publice şi ad interim la culte şi instrucţie, dl G. V. Morţun a remis în persoană dlui Maiorescu insemnele de *mare ofiţer al „Ordinului Carol I“*, pentru serviciile strălucite şi îndelungate aduse învăţământului şi literilor române.

•

† Aurora Nicorescu, fiica preotului *Ioan Nicorescu* din Curtici, dieceza Aradului, după un morb îndelungat împărtăşită fiind cu sf. cuminecătură, a răposat în Domnul în Curtici, Dumineacă în 22 Noemvrie (5 Decemvrie) a. c. la 6 ore dimineaţa în al 15-lea an al etăţii. Inmormântarea i s'a săvârşit Marţi, în 24 Noemvrie (7 Decemvrie) la 10 ore. Odihnească în pace!

•

Monopolul pe chibrite se va întroduce şi în ţara noastră. Din pricina acestui fel de monopol în Germania s'au gândit mulţi, dacă n'ar fi bine să se întoarcă la cremene, amnar şi iască; pentrucă chibritele se fac tot mai scumpe şi mai rele.

•

Celebrul roman al lui Sienkiewicz, „Quo vadis“, a dat subiect unui compositor pentru a face o operă, care s'a reprezentat acum la Paris. Opera, între alte tablouri, arată o adunare de creştini în catacombe, unde apostolul Petru le ţine o cuvântare înflăcărată; alt tablou înfăţişează pe Nero, când reciteasă versuri în faţa Romei dată pradă flacărilor; apoi circul, unde Ursus scapă pe Lygia, iar Nero porunceşte măcelul celorlalţi creştini. Vedem şi pe stăpânul Petroniu şi roaba sa; precum şi pe grecul Kilon, care a pârât pe creştini, că ar fi dat foc Romei, dar care mai târziu s'a pocăit.

*

Plătiţi cu bani gata. Comitetul reuniunii industriaşilor din Braşov publică sub titlul acesta un apel către public, arătând pagubele mari suferite de meseriaşi şi industriaşi în urma plătirilor foarte *neregulate* ale clienţilor: mulţi negustori şi lucrători se ruinează numai d'aceea, pentrucă o mare parte a publicului şi-a însuşit obiceiul comod d'a cumpăra pe credit şi a nu plăti aproape de loc cu bani gata. Apelul e adresat în deosebi oamenilor cu stare bună, dar răi de plată. Şi, ni se pare, are toată dreptatea apelul.

*

Portretul mitropolitului *Şaguna* pe hârtie fină, mărimea 18×26 cm. se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană, Sibiiu.* Bucata 4 bani, la comandă de cel puţin 50 ex. se socoteşte bucata numai cu 3 bani.

*

Invăţăceii meseriaşi români din Sibiiu, de când a dat frigul în după amezile Duminecilor, precum aflăm, sunt oaspeţii bineveniţi ai „Reuniunii sodalilor români“. In Reuniune află pe lângă căldura necesară corpului, şi distracţii potrivite şi pe deasupra cârmacii Reuniunii se năzuesc a le cultiva mintea şi inima. In Duminecile trecute prezidentul Tordăşianu li-a vorbit despre viaţa şi faptele nemuritorului Şaguna şi ale marelui fundator Demetriu Andronic. Tinărul violinist dl Ignaton li-a cântat mai multe arii cu violina. Unii din învăţăcei şi-au povestit întâmplările din viaţa destul de sbuciumată, alţii au spus poveşti, au declamat, cântat etc. Pe viitor ei vor fi deprinşi în scris, în cetit etc. Cu un cuvânt la Reuniune se lucrează pentru desvoltarea priincioasă a fiitorilor măiestri.

*

Patru colinde. Au apărut „*4 Colinde*“ pentru cor bărb. şi mixt, culese din Munţii Apuseni de *Şt. Ştefu* înv. şi se află de vânzare la librăriile române din *Arad* şi la autor în *Román Écska* (Torontál m.) cu preţul de 2 cor. + porto.

*

La fondul Episcopul Nic. Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi al „Reuniunei meseriaşilor sibieni“ a mai dăruit: învăţăcelul tip-maşinist Octavian Veştemian în amintirea neuitatului său frate Traian 1 cor., Octavian Popa, absolv. de pedag. (Ocna) 20 bani, Ioan Neagoe, adm. parohial (Stremţ) 50 bani, Nic. Henţu, notar emer. (Sălişte) 40 bani, Octavian Sglimbea, director de bancă (Mercurea) 1 cor. şi Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

*

O copilă inteligentă, Româncă, de 16 ani, posede bine limba maghiară, caută loc la o familie mai bună, pe lângă copii. Informaţiuni dă redacţiunea foii noastre.

Declaraţie.

Faţă cu invectivele, ce mi s'au adus în unele foi, pentrucă m'am prezentat la dl ministru de culte şi instrucţiune publică, contele Apponyi, conform adevărului mă văd necesitat a declara: că *provocat* a mă presenta la dl ministru, fapt este, că la 28 Noemvrie a. c. am avut onoarea a fi primit în audienţă, în presenţa dlui secretar de stat Tóth.

Este însă uşor de înţeles, că discreţia datorită — chiar în interesul bisericei — nu-mi permite a face obiect de discuţie publică din împrejurările, cari au adus cu sine audienţa de sub întrebare.

Tot aşa de aproape de mintea fiecărui om de bine este, că nu pot să espun în publicistică discuţia urmată între mine şi dl ministru.

Fără a trece însă marginile discreţiunei usitate în asemenea casuri, pot susţinea cu toată hotărârea, că nici direct, nici indirect, nu am cerut dlui ministru sprijin pentru a fi ales de episcop, ci din contră, i-am declarat categoric, că dacă pe căi oneste nu pot ajunge la acea dignitate, în mod forţat nu voesc a fi ales.

Totodată loialitatea faţă de dl ministru îmi impune datoria a declara şi aceea, că nu mi-a cerut şi nici nu mi-a indicat, nici un angajament sau serviciu incompatibil cu interesele bisericii sau ale neamului.

Dovadă, că nu am căutat a umbla pe căi oculte este faptul, că despre această audienţă imediat l-am avisat pe representantul acelora, cari mi s'au declarat şi oferit de aderenţi.

Caracteristic este, că candidatul care şi-a esoperat *însuşi* audienţă la dl ministru, prin un factor din partidul contrar, nu e timbrat!

Sibiiu, 5 Decemvrie 1909.

Dr. Eusebiu Roşca
dir. sem.

Cărţi şi reviste.

„Fecioara dela Orleans“ de Fr. Schiller, tradusă din l. germană de *Maria Cunţan*, 146 p., preţul broş. 90 fil. cart. eleg. cor. 1·30 editura W. Krafft, Sibiiu 1909. Am adus şi noi Românii un omagiu marelui poet Schiller, dela a cărui naştere s'au împlinit zilele acestea 150 de ani — traducând în limba română una dintre cele mai celebre opere ale poetului „Fecioara dela Orleans“. Traducerea o datorim domnişoarei Maria Cunţan, bine cunoscutei poete, iar studiul istoric domnişoarei Dr. Eleonora Lemény, profesoară la şcoala civilă de fete din Sibiiu.

Poşta redacţie.

Dlui G. H. L. In chestia parohiilor vacante din eparhia Orăzii-mari, adresaţi vă pentru informaţiuni mai amănunţite părintelui *Gh. Tulbure*, asesor consistorial în Oradea-mare (Nagyvárad).

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Der fidele Bauer*, operetă. Joi: *Des Pfarrerstochter von Streladorf*, tragedie. Sâmbătă: *Die Räuber*, tragedie. Dumineacă d. a.: *Ehrenwort*, sara: *Orpheus in der Unterwelt*, operetă. Luni: *Rosen*, tragedie.

Copii de faşie

cari au rămas îndărăt în desvoltare, devin prin *Emulsiunea lui Scott* roşii, graşi, tari şi sănătoşi. Extraordinara putere nutritoare, precum şi mistuirea uşoară a

Emulsiunei lui Scott

delătură lipsa la nutrirea lor.

Emulsiunea lui Scott

din causa gustului ei dulce, plăcut se ia cu plăcere de tinăr şi bătrân şi s'a dovedit ca mijloc eficace contra slăbirei şi slăbiciunei de ori ce fel. 12 (330) 2—4

Emulsiunea lui Scott

va dovedi şi în viitor renumele ei de Emulsiune model.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 609/909. [435] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa II-a **Vălişoara**, în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate ln coala B. pentru dotaţiunea dela stat.

Concurenţii au a-şi aşterne suplicile de concurs, instruite corform normelor în vigoare, subsemnatului oficiu în terminul susindicat, şi a se prezenta în timpul şi modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturghie.

Deva, 11 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral român gr.-or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresb.

Nr. 997/1909. [438] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a, **Herepea-maghiară** cu filia **Ozd**, protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin do 30 zile de prima publicare în „Tel. Rom.".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porţiunea canonică.

Doritorii de a ocupa acest post — dela cari să pretinde ca înainte de a intra în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii — să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetateadebaltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică cu ştirea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra şi cuvânta.

Cetateadebaltă, 14 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 1179/909. [439] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcolile confesionale rom. gr. or. din comunele aparţinătoare acestui tract protopresbiteral: **Bedeciu, Mănăsturul rom., Mociu, Nadişul rom.** şi **Rogojel**, prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu fie-care post, sunt: 600 cor. salariu din repartiţie dela popor şi resp. din cassa bisericei, cuartir liber în edificiul şcoalei şi lemne de foc, iar la timpul seu întregirea salariului dela stat.

Doritorii de a concura la vre-unul din aceste posturi, au a şi aşterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului până la terminul sus indicat.

Cluj, 18 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conţelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roşescu
protopresbitdr.

Aduc la cunoştinţa Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle" în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch şi vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi şi cină.

(408) 5—6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 19—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase**. Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*" înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane**, plus porto **30 bani**.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 22—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M. | **Anunţ de noroc!** | **Câştigurile le garantează statul.**

Prima tragere la 16 Decemvrie.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani in care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

Mărci 600,000

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los intreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1·75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco.**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

16 Decemvrie.

Samuel Heckscher senr.

Cassă de bancă în **Hamburg 36.**

A se rupe aci.

Coupon de com. cătră **Dl Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ……………… { un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75) }

Adresa: ……………………………………

Suma o primiţi alăturat
Prin mandat postal
Ridicaţi-o prin ramburs } Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 9—10

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 49—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 38—40

1860
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Şoşoni şi ghete de zăpadă

Galoşi

de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenţi:
Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(413) 5—10

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 37—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 129 Sibiiu, Sâmbătă 28 Noemvrie (11 Decemvrie) 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

Intre problemele cele mai importante, cari preocupă în vremea din urmă neamul românesc din această țară, și chiar am putea spune că în aceeași măsură și pe Românii în afară de granițele politice ale patriei noastre, e de sigur problema școlii românești.

Dacă am stărui asupra motivelor, cari determină aceste preocupări, atât de intensive și însuflețite în cuprinsul lor, ar fi ușor să aflăm, că ele au o nuanță comună, o notă universală, care se întimpină în viața sufletească a oricărui popor. Sunt îndemnurile firești, cari răsar de câteori un neam își dă seama de rostul existenței sale, de nevoia unei vieți sufletești superioare, prin care un popor se poate înălța la cele mai strălucitoare culmi de mărire și biruință statornică, și care în acelaș timp, e cel mai sigur și mai puternic mijloc de apărare împotriva opresorilor, împotriva celor ce calcă drepturile divine și firești, statornicite deopotrivă pentru neamul omenesc de pretutindeni.

Pentru această superioară viață sufletească, care oglindește civilizația și deci puterea de stăpânire și de cucerire, chieltuiesc diferitele popoare conștiente toată energia și puterea creatoare pe care o pot avea.

Dela măsura în care un popor știe să folosească această energie a sufletului său pentru alcătuirea unei culturi trainice, frumoase și specifice, care să poarte toate notele distinctive ale însușirilor sale deosebitoare, deci *naționale,* și care totodată e în stare să exprime în chip artistic gândirile și frământările cele mai adânci și sublime ale geniilor universale, dela măsura deci în care poate robi prin creațiile sufletului său privirile neamurilor civilizate atârnă puterea, vrednicia și superioritatea lui.

E firesc deci, ca luptele pentru cultură ale unui popor să arate gradul conștienței la care s'a putut ridica, sau ca această conștiență mai mult sau mai puțin puternică să determine chiar măsura luptelor culturale și mijloacele prin cari se poartă aceste lupte.

Și cum din timpurile cele mai îndepărtate școala a fost socotită drept cel mai eminent mijloc pentru alcătuirea unei civilizații, unei culturi sufletești, singura sau cea mai puternică formă prin care trăiește, se afirmă, și stăpânește un popor, era natural, ca această instituție să formeze centrul preocupațiilor statornice ale popoarelor în tot cursul desvoltării lor.

Pentru această școală, care îndeplinește cea mai înaltă și mai frumoasă problemă: a educației sufletești, care creiază minunata putere ce se chiamă *cultură*, prin care se biruiește, și care constituie cel mai glorios titlu de mândrie și de podoabă pentru un popor, s'au purtat cele mai conștiente și mai stăruitoare lupte și s'au adus cele mai curate și mai însuflețite jertfe.

Nu este popor, cu o anume civilizație și ridicat la nivelul unei conștiențe oarecare, care să nu poată arăta în zilele istoriei sale o pagină frumoasă din stăruințele lui pentru înălțarea acestei instituții, păstrătoare a sufletului și culturii sale.

Istoria neamului nostru deasemenea e în măsură să arate, cu deosebire în veacurile din urmă, splendide pagini de muncă desinteresată și continuă, de senină și caldă însuflețire pentru școala românească, pagini, cari vor forma o vecinică mărturie pentru spiritul de luminată înțelegere și vrednicie al înaintașilor noștri. Am arătat-o aceasta, cu altă ocazie.*)

Niciodată sufletul nostru n'a tresărit mai puternic, n'a fost înfiorat mai adânc, decât cu doi ani în urmă, când după repețite atacuri pline de ură implacabilă și cu urmări dezastruoase pentru cultura noastră am primit cea mai puternică dar în aceeaș vreme și cea mai nemeritată lovitură din câte se pot inventa prin mintea înăcrită de cea mai înverșunată și draconică pornire împotriva ființei și a culturei noastre.

Dar tocmai această lovitură a făcut, ca milioanele de suflete românești să fie zguduite de aceleași puternice înfiorări ale primejdiei mari, care atinge cea mai scumpă comoară a unui popor, și să se ridice la acel nivel al însuflețirii, care să întimpină numai la neamurile superioare, cu o civilizație, care merge departe în trecutul lor zbuciumat.

Această mândră însuflețire, prin care conștiența puternică și sufletul superior al neamului nostru au ieșit iarăși la iveală în cea mai frumoasă înfățișare a lor, a adus roade minunate, cari vor forma cele mai glorioase părți din istoria stăruințelor și jertfelor neamului românesc din Ardeal și Țara-Ungurească pentru apărarea culturii sale naționale, propoveduită și hrănită prin aceste școli.

Acest spirit al însuflețirii dăinuiește și astăzi, și preocupațiile serioase și febrile, cari agită mințile fruntașilor și chiar ale masselor românești în chestia apărării școlilor formează cea mai pregnantă caracteristică a vremilor de azi.

Interesul cald și potențat, care se manifestă astăzi, atât în cercurile oficiale, cât și în larga opinie publică românească, pentru acest altar al științii și culturii noastre, dovedește, că școala e pentru noi, ca și pentru alte popoare, cea mai importantă instituție, de a cărei înflorire sau lâncezire e legată înaintarea sau căderea noastră.

In considerația acestei importanțe extraordinare, credem că săvârșim un lucru de o utilitate deosebită, dacă ni permitem să atingem în cele următoare, chestia culturii învățătorimii noastre.

Școala românească e astăzi în cel mai primejdios stadiu al evoluției sale istorice. Dispozițiile unei legi lipsite de orice rațiune pedagogică, deadreptul absurdă prin tendința și conținutul ei, surghiunește mintea tinerilor băieți, strivind în chip barbar însușirile nobile ale unor suflete crude și încă nedesvoltate. In urma programei cu care este siluită, ea este condamnată să servească numai maghiarizarea, prin care se urmărește în chip statornic și îndărătnic nimicirea sufletului nostru românesc. E silit deci, prin forță majoră, să contribue chiar ea la sinuciderea sa, și dacă stăpânitorii de mâne vor fi înfierbântați de aceleași dorințe și utopii, ca infatigabilii prepotenți de astăzi, e mai mult decât sigur, că școlile noastre populare vor avea să îndure cele mai grele persecuții din câte se pot închipui, și cari fără îndoială, ori cât de recalcitranți am fi, o vor duce la ruină. Numai schimbarea situației politice, prăbușirea sistemului corupt și furios, și înaugurarea unei direcții sănătoase și echitabile, ne vor putea scuti de priveliștea sfâșietoare a tragediei școlilor noastre.

Și totuși, chiar în această situație atât de execrabilă avem un factor puternic, care și dacă sistemele de guvernare de azi, atât de pline de primejdie pentru noi, ar dăinui, e în măsură să păstreze oricând caracterul de adevărată educație al școlii, să susțină totdeauna frumosul rol ce-l are, de cultivătoare și păstrătoare a spiritului și limbii noastre românești.

Acest factor atât de însemnat și puternic este *învățătorul* nostru, învățătorul *român.*

---

*) Cf. „*Telegr. Rom.*“ Nrii 74 și 75 din 1907.

FOIȘOARĂ.

Portul național.

Conferență publică ținută în Orăștie.

De doamna *Victoria Dr. Erdélyi.*

Precum bine vă este cunoscut, Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei a înființat aici în orașul nostru un atelier pentru țesut și cusut, a cărui conducere mi-a încredințat-o mie.

Aflu de bine să precisez în public scopul acestui atelier.

Inainte de toate declar, ca să iee spre știre toți aceia, cari până acum nu au avut cunoștință, că atelierul nu e întreprindere comercială, deci nu face nimănui concurență.

Obiectele confecționate acolo nu se vând pentru a avea câștig, ci pentruca să se acopere spesele împreunate cu susținerea atelierului, cari spese durere, până acum nu sunt acoperite nici decum, cu toatecă dl Dr. *Ioan Mihu* ne pune gratuit la dispoziție localul, iar institutul „*Ardeleana*“ ne plătește luminatul și contribue cu trei sute coroane la susținerea localului.

Publicul nostru nu e încă convins despre aceea, că un ajutor mai mare ar fi bine plasat și ar contribui la progresarea atelierului, a cărui menire din punct de vedere economic-național este foarte importantă.

Menirea atelierului este:

1. Adunarea modelelor vechi, cari încep să se peardă în urma nesocotinței femeilor noastre.

2. Deprinderea femeilor, cari deja știu țese, în țesutul negles.

3. Instruarea fetelor tinere de țăran în țesut și cusut, și cu timpul în toate câte să refer la aceste lucruri, adecă: tors, vopsit etc., ca să se emancipeze de sub jugul fabricelor.

4. Ca prin muncă să poată da mijloace de câștig celor cari au învățat.

5. Să promoveze industria de casă și prin aceea să rețină în familie banii, cari altcum ar trece în mâni străine.

6. Să facă în fine, ca femeia să fie scutul frumosului și esteticului nostru port strămoșesc.

Ca să puteți prețui portul nostru, care nu este urmarea unui capriț, ci se basează pe tradiție, vă rog, permiteți mi să vă spun câte ceva despre port, anume: despre originea portului național românesc, despre frumseța lui, despre practicitatea lui, despre folosul lui, despre variația lui după regiuni, despre modul cum să-l stimăm și cum să-l conservăm fără ca să peardă din originalitate.

In fine o propunere în privința purtării portului.

In portul unui popor este scrisă o parte din istoria lui. Observând cu luare aminte portul unui popor, putem urmări desvoltarea lui.

Portul poporului din părțile locuite de Românii din Dacia lui Traian, a fost adus prin coloniile romane așezate aici. Acest fapt reese din observarea statuelor de pe timpul Romanilor, ca d. es. pe columna lui Traian din Roma, de unde putem vedea, că portul roman a fost întrucâtva modificat după al Dacilor, fiind acela potrivit regiunilor muntoase și mai reci. Dar nu numai forma portului, ci și colorile de cari se serveau în decomun le-au adus cu sine.

Cercetând ruinele orașului Pompeii, cari au stat peste 1800 ani acoperite sub lava Vesuvului, și care acum este desgropat, așa încât se văd zidurile caselor, în unele case se poate distinge încă bine pictura cu așa numitele frescouri în colorile roșu-galben și albastru. Indeosebi coloarea roșie e de o frumseță rară și renumită prin aceea, că nu s'a aflat încă nici un artist care să fi putut imita întocmai coloarea așa numită roșu pompeian.

Ce să zic despre portul bărbaților noștri?

Ei, când sunt îmbrăcați de sărbătoare, au portul unui legionar roman, iar iarna întocmai ca și Dacii cei bătrâni. Prin urmare portul nostru e amestecul din portul celor două popoare din cari ne tragem originea și cari în vechime au stăpânit atâta amar de pământ și apă. Cu păstrarea lui deci ne putem mândri cu ceva, cu ce alte popoare, nici chiar Italienii nu pot să ne stee alături.

Poporul român a conservat portul vechiu roman, și toate popoarele din jurul lui, Sârbii, Bulgarii, Rușii, au un port la care se observă originea romană, dar se observă și modificările cari le au făcut după gustul lor. Unele din modificările acestea le-au primit și Româncele noastre depărtându-se astfel de portul național, ceea ce însă nu a contribuit de loc la înfrumsețarea portului lor.

Portul numai atunci merită numele de port, dacă este frumos, este estetic, altcum e numai fantazie proprie. Portul românesc e frumos, e ritmic, întocmai ca o muzică, în el toate sunt armonie, fără să aibă părți strigătoare.

Fiecare bucată își are menirea ei, nu poți să adaugi, dar nici să iei din el nimica, fără ca să nu fie conturbată armonia. Portul poporal ca produs al industriei de casă și ca produs al iscusinței femeii, ridică în mod clasic conturele corpului mlădios, întocmai ca la statuele sculptorilor romani și greci.

Să vedem acum cum a fost portul adevărat înainte de asta cu câțiva ani?

Femeea română din o pânză țesută cu grijă își făcea o iie, al cărei grumaz era parcă lucrat de mâni de zine cu aur și fire nevăzute. Trebue să te minunezi de delicateța lucrului produs din un asemenea material. Tot asemenea lucrează

E cunoscută strânsa şi fireasca legătură dintre şcoală şi învăţător, şi în special influenţa de o putere magică, ce o poate exercita acesta în urmărirea problemelor sale, asupra desvoltării sufleteşti a elevilor săi.

Psihologia individuală şi etnopsihologia verifică pe deplin această afirmaţie şi poate aduce nenumărate exemple în sprijinul ei.

Odată lămuriţi cu desăvârşire asupra acestui adevăr, nu mai încape îndoială, că toate sbuciumările şi stăruinţele asidue ce le manifestăm astăzi în interesul şcolii, trebuie să se îndrepte în mod necesar şi statornic spre învăţătorimea noastră, singura putere, care în faza actuală poate da viaţă sau poate întuneca această instituţie culturală.

Soartea viitoare a şcoalelor noastre o hotăreşte învăţătorimea aceasta, căreia îi revine astfel una dintre cele mai frumoase şi mai sublime sarcini din câte se pot întâlni, aceea, de a fi, în vremile de vifor şi primejdie mare, straja şi luptătoarea neadormită pentru apărarea sufletului neamului, ameninţat cu strivire complectă, şi scoaterea biruitoare a acestuia din vălmăşagul şi vârtejul aprins al acestei războiri cumplite.

Prin o luminoasă şi neînfrântă conştienţă naţională, de care nici când n'am avut nevoie mai mare decât chiar în vremile acestea şi cele viitoare, învăţătorimea noastră, însufleţită de cea mai caldă iubire de neam, va înscrie prin lupta aceasta grea dar foarte înălţătoare cea mai glorioasă şi mai strălucitoare pagină în istoria luptelor noastre nesfârşite, şi un neam iubitor, din vremile viitoare, o va încununa cu aureola celor mai curate şi mai senine recunoştinţi, eternă şi sfântă.

Precizând astfel rolul învăţătorimii noastre în lupta mare ce vom avea s'o purtăm pentru păstrarea nefalsificată a culturii noastre româneşti, şi recunoscând extrema importanţă, hotărâtoare chiar, a acesteia, vom căuta să stabilim condiţiile, cari o pot face vrednică de acest rol, respective, vom căuta să ne dăm samă, prin ce va fi în măsură învăţătorimea noastră să câştige această biruinţă, glorioasă deopotrivă pentru ea şi neamul din care face parte. Ne vom ocupa deci în cele următoare de cultura ei.

O idee bună.

Răsunet din cercuri preoţeşti.

O imputare preoţimii s'ar putea socoti, cu drept cuvânt, primul articol din ziarul nostru Nr. 127 „*O idee bună*“. A sosit vremea se vede, ca subalternii noştri „epitropii dela sate“ să ne dea meritate lecţii. Dar cu tot năcazul, ce ar putea isvorâ de aici — pentru unii — trebue să ne recunoaştem vinovăţia.

A trecut acel articol al părintelui Rain „să înfiinţăm fonduri bisericeşti“ cum a trecut apelul „Pentru Seminarul Andreian“ al „unui fost elev“, şi cum au trecut alte idei şi planuri sulevate de unul sau altul dintre preoţi în acest ziar, ori aiurea, fără să se fi învrednicit de cuvenita atenţiune a preoţimei.

Şi vor mai trece poate şi alte multe, căci ne lipseşte, pentru astfel de lucruri, conştiinţa datoriei şi obligământului de a nu lăsa nebăgat în seamă nimic, ce priveşte biserica, nimic ce se adresează preoţimei, nimic ce ne interesează direct ori indirect ca preoţi, păstori ai poporului şi slujitori ai lui Cristos.

Adeseori se aude în rândurile preoţimii, pe urma scrisului însufleţit al unuia „frumoasă idee“, „bun plan“, „bine ar fi dacă s'ar face“; dar nu prea se găseşte omul, care să se desprindă din rândul mulţimii, să caute a-şi spune cuvântul asupra ideii, a planului, ori a modalităţii de înfăptuire, şi aceasta fiindcă nimeni nu să simte obligat moraliceşte a-şi lua osteneala de a gândi mai deaproape şi apoi a scrie cum poate, contribuind astfel cât de cât prin discuţie publică la lămurirea chestiunilor şi îndrumarea părerilor. Ba chiar dacă se iveşte în mintea vre-unui *de a scrie*, nu-şi ia indemnul a-l duce şi la îndeplinire, din multe pricini. Unul nu vrea să sprijinească o idee, pentrucă n'a purces dela el — dovedind un egoism îngust — altul e mult mai comod pentru a se îndeletnici şi cu astfel de preocupări — şi aceştia sunt cei mulţi, — altul nu are destulă încredere în sine, ca să poată scrie *la gazetă*, şi iarăş al patrulea nu mai scrie, căci a băgat bine de seamă zădărnica zvârcolire a unuia sau altuia de a îndupleca mulţimea pentru o idee sau alta, dacă n'a pornit dela un om cu hotărâtoare influinţă, ori dacă n'a venit de sus în chipul unei porunci de îndeplinit, nimeni nu-i dă ascultare. Aşa se face, că rămân fără răsunet ori ce idei ori propuneri salutare, ca şi chestiunea înfiinţării fondului cu cassetă.

Dar deşi nu s'a scris, eu am convingerea, că vor fi urmat şi alţii ca mine: *am tăcut şi am făcut*. Am introdus casseta îndemnat tocmai de articolele păr. Rain, ba am făcut chiar propunerea primită, în conferenţa tractului Mediaş pentru introducerea obligătoare în întreg tractul. Şi să nădăjduim că n'a fost în pustii. Observ însă aici, că în starea organisării de azi — mai bine zis a neorganisării — nici preoţii singuratici, nici tractele nu se simt obligate a lua în seamă părerea cuiva, nici atunci chiar, dacă părerea unui tract e supusă desbaterii ori aprecierii altui tract. Şi cutez să afirm, că din iniţiativă proprie nimic din părerile bune şi din ideile salutare n'a găsit sălăşluire generală în toate tractele, şi aşa cum suntem nu vor găsi nici odată, dacă acelea nu purced în chipul poruncitor din centru. Atunci şi poate nici atunci. Ar fi interesantă în acest scop o statistică asupra fondurilor, — fiindcă de fonduri e vorba, — ce s'au înjghebat pe urma circularului consistorial nr. 78833 B. 908. In cazul concret însă — fondul cu casseta — pentru a se porni şi duce la îndeplinire cu bună izbândă, cutez să afirm, că nu ajunge nici porunca din centru, ci pentru înfăptuirea folositoare se cere stăruinţe, devotamentul şi chibzuinţa părintelui Rain.

Şi aici ar fi multe de zis!

Preotul *P. Moruşca.*

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Lupşa.

(Fine.)

Şedinţa a III-a ţinută la 2 Noemvrie 8 a. m.

La ordinea zilei prelegerile practice.

Se introduc elevii şcolari şi Iuliu Tăuţan ţine cu cl. a IV-a prelegere practică cu titlul „Vioreaua“

După dimiterea elevilor, la propunerea lui Lazar Chirilă, prelegerea predată după treptele formale se declară deplin succeasă.

Se introduc din nou elevii şi învăţătorul Iosif Fanţa prelege cu ei „cântarea oii“.

Iau cuvântul: Lazar Chirilă, Leonte Canja, Ioan Haşu, Andreiu Straja, preşedintele şi comisariul conzistorial, accentuând fiecare punctul său de vedere. Conferenţa ia la cunoştinţă observările făcute şi prelegerea o declară deplin succeasă.

Se introduc din nou copii în şcoală şi învăţătorul Leonte Canja ţine cu clasa a IV-a prelegere practică după metodul direct, cu titlul „Offenbánya ismertetése“.

Dimiţându-se elevii, iau cuvântul Ana Crăciun, Iosif Herdea, Sofron Mitrea, preşedintele şi comisariul conzistorial.

Conferenţa abstrăgând dela defectele, că prelegătorul nu a ţinut destulă ordine în şirul ideilor propuse şi a propus şi material prea mult, declară şi aceasta prelegere de succeasă.

Urmează acum raportul comisiunilor esmise în şedinţa I a.

Raportorul comisiunei a II-a Leonte Canja referează asupra propunerilor anuntate de preşedintele Diomid Bedelean. Conform propunerilor roportorului şi desbaterilor urmate, conferenţa decide următoarele:

1. Se declară de infiinţat corul tractual al învăţătorilor constătător deocamdată din învăţătorii: Diomid Bedelean, Lazar Chirilă, Gavril Rancea, Nicolae Todorean, Iuliu Tăuţan, Iosif Panţa, Vasile Butură şi Octavian German, care se va produce cu cântări bisericeşti cu ocazia conferenţelor şi altor conveniri ocazionale.

2. Conferenţa obligă moralminte pe fiecare învăţător a abona revista pedegogica „Vatra Şcolară“.

3. Conferenţa roagă pe Prea venerabilul Conzistor Arhidiecezan, a interveni în favorul său la Inaltul Ministru de comerciu spre a împărtăşi şi învăţătorii confesionali de favorul biletului de jumătate pe căile ferate ungare.

4. In ce priveşte chestiile: Reducerea claselor dela VI la IV, adausul de cuartir al învăţătorilor, introducerea obligativităţii şcolarilor numai după 7 ani, şcoalele de repetiţie, şi propunerea religiunei de aci în colo prin parohii locali — ca chestii ce parte sunt în regulare, parte nu e timpul oportun a ne ocupa cu ele, din aceste motive, preste propuneri se trece la ordinea zilei.

Lazar Chirilă ca referent al comisiunei I. propune şi conferenţa decretează următoarele:

1. Conclusul conferenţei preoţeşti privitor la raportul pretinesc dintre paroh şi învăţător se acceptează şi conferenţa îndrumă pe toţi învăţătorii a cultiva pacea şi armonia în atingerile cu preoţii.

2. Conferenţa obligă pe învăţători a întemeia fonduri, din cari să se provadă şi elevii mai săraci cu manualele şi recuisitele de lipsă. — Peste tot se anunţă, că provederea elevilor cu cărţi formează obligament moral al învăţătorilor.

3. Chestia manualelor se predă comisiunei permanente pentru studiarea şi stabilirea programei conferenţei viitoare. Comisiunea va presenta conferenţei viitoare conspect despre ce fel şi cari manuale sunt a se folosi în cele VI clase ale şcoalelor elementare nedespărţite.

4. Dispoziţiile din circulariul Nr. 12031 Şcol. a. c. se iau la cunoştinţă şi se invită învăţătorii a da fiinţă acelor dispoziţii mai ales în ce priveşte activitatea lor afară de şcoală.

Referentul comisiunei a III-a Ioan Haşu propune şi conferenţa însărcinează pe propunătorul Lazar Chirilă a procura 2 protocoale compactate, din cari într'unul se vor induce protocoalele conferenţelor şi în altul lucrările scripturistice ce se pertractează în conferenţele învăţătoreşti din protopresbiteratul Lupşei.

Conferenţa autorisează pe membrul Lazar Chirilă a face colectă între membrii ei în scopul procurării protocoalelor. — Protocoalele stau sub supraveghierea şi grija lui Lazar Chirilă şi se păstrează în cancelaria protopresbiterală.

Lazar Chirilă în calitate de raportor al comisiunei pentru statorirea programului conferenţei viitoare presentă programul ce urmează:

a. Cari manuale se pot întrebuinţa şi încât se poate răzima instrucţia din şcoale pe folosirea manualelor? disertaţie de Leonte Canja şi Iuliu Tăuţan.

b. Legenda „Detunăţii“ ca concept, prelegere practică cu clasa IV-a de Iosif Herdea.

c. Legenda „Detunăţii“ ca ortografie, lecţie practică cu clasa a V-a de Sofron Mitrea.

d. „A honfoglalás“ prelegere practică cu clasa a V-a de Ana Crăciun.

e. „Calcularea interesalor“ prelegere practică cu clasa a VI-a de Gravriil Rancea.

f. „Hymnusz“ prelegerea practică de Diomid Bedelean.

g. Raportul comisiunilor permanente.

Se primeşte cu adausul, că prelegătorii au să prezinte şi în scris temele, folosind drept introducere şi espunerea metodului şi principiilor ce sunt a se observa la propunerea respectivei materii.

şi Mărgineanul increstăturile cele mai fine şi mai artistice cu un simplu cuţit.

Pe pumnicei se vedea o cusătură, care ridica rotunzimea mânei. Dar ce se zic despre cheia cea minunată cu puişori pe lângă ea, care ca un râuleţ blând curgea dela umere până la pumnicei. Acea cheie făcută cu un ac primitiv, gros, storcea admiraţia tuturor pricepătorilor.

Poalele erau simple şi fără cute şi horbote, cum se obicinuesc acum, numai cu o mică, dar fină cusătură la marginea lor. Albeaţa poalelor era ridicată prin un şorţ ţesut în lână cu alesături puţine, dar migăloase. Tot aşa era şi cătrinţa ţesută cu multe alesături fine. După coloarea cătrinţei se deosebeau femeile din diferitele comune. Ca se ridice talia se încingeau cu un brâu făcut cu mare grije. Ca coroană la acest port a servit broboda, învălitoarea aşezată în mod artistic pe cap, care numai Româncelor le şade aşa bine ca să poată stoarce admiraţia din partea străinilor. Nu vezi la nici un popor femeile cu o aşa ţinută dreaptă, ca bradul, ca la femeile noastre, şi aceasta au să o mulţămească în parte ideii lor bune, că poartă povoară pe cap, contrar femeilor de altă naţie, cari toate lucrurile grele le poartă în spate.

O femeie română cu portul ei discret, cu broboda ei frumos aşezată, pare o regină, nu alta.

Dar fetele cât au fost de drăguţe în portul lor! Chica pe fruntea dreaptă şi cu capul legat cochet cu cârpa, făcea să stee în loc bărbaţii să o admire.

Dar să vedem cum e portul de present?

Cojocul drăgălaş al fetelor a dispărut. Nu mai e nici o deosebire între fete şi femei în ce priveşte modul învălirii capului. In loc de chică poartă fetele breton, părul tuns pe frunte, ba şi frisate, încât ai isbucni în râs, de nu ţi-ar stârni jale portul schimonosit. Incepând cu modificarea învălitoarei şi a pieptenatului, se înţelege de sine, continuă cu stricarea portului întreg. Iia cea frumoasă e toată înegrită şi pistriţă de brodăriile scrise, cari au ceva bun pentru femeile leneşe, că merge lucrul mai repede. Apoi în şorţuri lux ne mai pomenit.

Tot mătasă, dar femeia de ţăran nu ştie, că mătăsurile nu mai sunt ţesute din mătasă, ci prin proceduri chemice din prav de firez, pentru aceea damele nu mai poartă mătasă, fiind cea veritabilă scumpă. Cătrinţa făcută mai de mult cu grije şi din material bun ţinea zeci de ani, iar celea de acum într'un an doi se isprăvesc.

E adevărat, că costă mai puţin ca cele din bătrâni, însă pentru aceea şi sunt obiecte de lux nefiind trainice şi servind numai să amăgească ochii lumii, ca în scurt timp ne mai folosindu-le să se pună la o parte.

Să vedem acum este oare practic şi folositor portul naţional?

Abstrăgând dela frumos şi armonios mai are portul naţional o importanţă, şi din punct de vedere economic naţional.

Pregătindu-se fiecare bucată a portului acasă, membrii familiei au ocupaţie fără să fie constrânşi a se departa. Mama pe lângă aceea că coasă, ţese, conduce învăţând fetele, poate să pregătească de ale mâncării pentru bărbatul dus la lucru, îngrijeşte de copii, nu simte trebuinţă de a-i trimite prin azile. In acest timp fetele sunt introduse în economia de casă.

Ce impresie plăcută să vezi nişte fetişcane numai cât cotul păşunind vitele cu cusătura în mână. Ca să îmbrace femeia română familia întreagă, este ocupată peste anul întreg Ea samănă cânepă, o smulge, o topeşte, o meliţă, toarce, ţese, albeşte şi coasă. Toate aceste le isprăveşte, când economia căsii îi lasă timp. Fiecare femeie ştie că lucrurile cumpărate din târguri nu sunt ţinătoare, ci numai scumpe.

Portul naţional este şi practic. Făcut din pânză bună de casă, ce se poate spăla cât de des, tot aşa şi obiectele de lână. Purtarea pânzei pe trup este sănătoasă, iarna ţine cald, iar vara răcoreşte, fiind puţin aspră face pelea să fie totdeauna sănătoasă. Cu portul naţional se poate face aceeaşi variaţie, ca şi cu moda damelor.

O femeie deşteaptă îşi va şti face, cămeşi, şorţuri cătrinţe şi brâne o sută, fiecare deosebite una de alta, şi totuşi vor forma unul şi acelaş port din aceea localitate. Femeia, care nu e îndestulită cu portul cutărui ţinut, îi stau la disposiţie diferitele porturi din alte ţinuturi al marelui nostru comitat. Aceste porturi sunt toate frumoase, căci cu ocasiunea adunări „Asociaţiei“ la Sibiiu, unde au fost representate mai multe ţinuturi prin porturile lor şi mai ales cele din România erau în preponderanţă, portul din jurul Orăştiei a fost recunoscut de cel mai frumos.

De portul din ţară nu avem trebuinţă, fiind prea încărcat cu cusături şi fluturi, samănă mai mult celui bulgar şi sârbesc.

Acum să vedem ce port avem de present aici în localitatea noastră?

El ar fi să fie săliştenesc. Dar, durere, nu samănă de loc, numai în coloare e alb şi negru, încolo nimic, neavând nimic lucru de mână, e încărcat cu aplicaţiuni de prăvălie, aurituri etc. Prin urmare e fără gust, iar acele femei şi fete, cari voesc să treacă de femei şi fete cum se cade, şi cari se pricep să-şi poarte portul, ferească-se de toate lucrurile străine şi nepotrivite.

In fine încheind conferenţa, aş avea o modestă propunere, ca dela anul nou începând la toate conveuirile şi sărbările noastre naţionale toate femeile, fie acelea ţărance, fie ale meseriaşilor, ori fie chiar şi floarea inteligenţii române, să purtăm toate fără deosebire, pitorescul nostru port naţional, dar original, fiecare după ţinutul căruia aparţine. Dar neschimonosit, folosindu-ne de modelele noastre vechi şi străvechi, păstrându-şi astfel portul originalitatea şi rara lui frumseţe.

Cu această dorinţă vă zic: La revedere!

Conferenţa obligă pe toţi membrii a se pregăti, ca la trebuinţă ori care să poată propune elevilor materialul din program.

La întrebarea comisarului conzistorial:

Conferenţa doreşte ca să fie convocată an de an în luna Septemvrie între 20—30.

Conferenţa ar dori ca şedinţele să fie ambulante.

Comisariul conzistorial aduce la cunoştinţă, că în viitor va propune conzistoriului a pedepsi eventual şi în cale de ordine pe toţi acei învăţători şi membri ai conferenţei, cari absentează dela serviciul divin ce premerge şedinţelor conferenţei.

Se ia act.

La ordinea zilei se pune alegerea comisiunilor permanente.

Se aleg cu aclamaţie membrii comisiunilor permanente în modul următor:

a. Comisiunea pentru studiarea stărei învăţământului şi trebuinţelor şcolare, constătătoare din membrii: Gavril Rancea, Iosif Herdea şi Iosif Panţa.

b. Comisiunea pentru statorirea programei conferenţei viitoare, constătătoare din membrii: Diomid Bedelean, Lazar Chirilă şi Iuliu Tăuţan.

Fiind programa exhauriată, preşedintele mulţămeşte membrilor pentru zelul arătat şi declară conferenţa de încheiată.

Comisariul conzistorial relevă succesele obţinute prin desbateri şi promite a da informaţiunile cele mai exacte superiorităţii bisericeşti despre decurs.

Lazar Chirilă esprimă sentimentele conferenţei faţă de comisar şi conferenţa se desparte, ca la anul să ne vedem cu bine.

Gavril Rancea
notariu.

Dela conferenţa preoţească din Orăştie.

Conferenţa preoţească a tractului Orăştie a votat în 12/25 Noemvrie 1909 în unanimitate următoriul

Conclus:

„De o vreme încoace în presa noastră precum şi în întruniri publice în continuu sunt atacaţi preoţii şi arhiereii noştri cu vădită intenţie de a-i discredita în faţa poporului.

Având în vedere, că curentul acesta este cât se poate de primejdios pentru întreaga biserică românească;

Având în vedere că în vremea de acum e absolută necesitate, ca autoritatea bisericii, reprezentată prin slujitorii săi, să rămână neştirbită:

Preoţimea din tractul protopresbiteral al Orăştiei, întrunită în conferenţă, protestează cu energie în contra acestor atacuri nedrepte şi cu gânduri violene îndreptate în contra preoţimei si arhiereilor noştri.

Roagă totdeodată întreagă preoţimea din Arhidieceză să ridice protest energic în contra acestor atacuri, iar gazetele, cari şi de aci înainte vor continua pe coarda aceasta să fie boicotate din partea întregei preoţimi.

Acest conclus să se publice în „Telegraful Român“.

Octavian Bude — *Vasile Domşa*
notarul conf. — prot. — preş.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Onorata preoţime din tractul gr. or. al Bistriţei prin aceasta este convocată la conferenţa preoţască anuală, ce se va ţinea Joi la 10/23 Decemvrie a. c. în Bistriţa pe lângă următoriul

Program:

1. La $8^1/_2$ ore serviciu divin oficiat de preoţii: Vasile Naşcu, Const. Flămând şi Nic. Şoneriu, împreună cu protopresbiterul tractual. La sfârşitul liturgiei părăstas, pentru odihna sufletelor reposaţilor arhiepiscopi şi mitropoliţi *Andrei* şi *Miron* şi a mecenaţilor *Emanuil Gozsdu* şi *Andronic.*

Predică ocazională va rosti Alexandru Popovici, eventual Eliseu Dan.

2. Constituirea conferenţei.
3. Discusiune asupra modului cum s'a celebrat şi predicat în biserică.
4. Raportul general asupra rapoartelor întrate dela singuraticii preoţi. Referent: Iuliu Suceava.
5. Disertaţie despre momentele mai însemnate din viaţa şi activitatea lui Andrei bar. Şaguna, de Nicol. Şoneriu.
6. Cetirea şi analiza circularului Prea Ven. Consistor de dto 15 Octomvrie a. c. Nro 12031 Şcol. cu arătarea modalităţilor asupra organisării cursurilor pentru adulţi. Referenţi: Const. Flămând şi Isidor Suceava.
7. Eventuale propuneri.
8. Fixarea timpului, a locului şi a temelor pentru viitoarea conferenţă.

Bistriţa, 17/30 Noemvrie 1909.

Grig. Pletosu
protopresb.

NOUTĂŢI.

Conferenţele Asociaţiunii. Duminecă în 12 Decemvrie n. a. c., dl Oct. C. Tăslăuanu va ţinea o conferenţă despre „*Poporanism*“ în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii. După începerea conferenţii intrarea va fi oprită. Inceputul preciz la 5 ore sara.

*

Alegere de deputat. Ieri înainte de ameazi s'a făcut în cercul electoral al doilea din Sibiiu alegerea de deputat în parlamentul ţării. A fost ales cu aclamare candidatul partidului poporal săsesc, dl Dr. Guido *Gündisch.*

*

Chestia naţionalităţilor. Un distins publicist englez, *Geoffrey Drage*, a publicat în zilele acestea o carte foarte voluminoasă, în care se ocupă temeinic într'un capitol întreg cu chestia naţionalităţilor din Ungaria. Publicistul englez constată, că ungurii se înşală, când nemulţumirile naţionalităţilor nemaghiare le atribue unor agitatori de meserie sau unor vanitoşi. El declară, că pornirile de maghiarisare volnică n'au absolut nici un rost; încercările acestea nu vor izbuti în vecii vecilor s'aducă roadele dorite de unguri, ci dimpotrivă, vor aduce cu totul alt fel de roade.

*

Secretari cu plată. Primim dela dl Dr. D. *Stoica*, redactor la „Gazeta“ din Şimleu, motivarea propunerii sale în afacerea sistemizării posturilor de secretari *salariaţi* în despărţămintele Asociaţiei. In espunerea sa ce era să se facă cu prilejul adunării generale din urmă, dl Stoica doreşte, ca sistemizarea acestor posturi să se înceapă în anul jubilar al Asociaţiei, va să zică în 1911, creându-se pentru viitorii secretari un fond numit „*Fondul jubilar*“. Secretarul unui despărţământ ar avea să supravegheze starea culturală, morală şi economică, din toate comunele despărţământului şi s'o promoveze cu toate puterile după un plan precisat de comitetul Asociaţiei. La viitoarea adunare generală din *Deej* organele acestui aşezământ vor presenta un raport motivat şi amănunţit în această chestiune foarte însemnată, cu care o să ne mai ocupăm şi noi.

*

Din Cernăuţ. Dl Dr. Isopescul-Grecul, deputat în camera imperială, a fost numit profesor ordinar de dreptul penal la universitatea cernăuţeană.

*

Promovare. Colaboratorul ziarului nostru, dl *Onisifor Ghibu* a fost promovat doctor în filozofie la universitatea din Iena. Felicitări!

*

Şedinţă festivă în amintirea lui Şaguna aranjează în 13 Dec. n. societatea de lectură „Petru Maior“ din Budapesta cu o aleasă programă.

*

Osândit. Curtea cu juraţi din Murăş-Oşorheiu a osândit în săptămâna aceasta pe dl *Dr. Sever Dan* pentru un raport apărut anul trecut în „Gaz. Tr.“ Temniţă de stat 4 luni, amendă 500 coroane. O notă nouă: Procurorul — cum afirmă „Gazeta“ — a vorbit „foarte calm şi a fost chiar amabil“...

*

„Tipografia Poporului“, care a fost odată tipografia „Tribunei“, după aceea a lui H. Meltzer, acum a trecut în proprietatea dlui *Nicolae Bratu*, care şi-a câştigat pregătirile necesare la o şcoală de specialitate din Lipsca. Tipografia Poporului va edita şi mai departe „*Foaia Poporului*“ din Sibiiu.

*

Serată literară în Cluj. Tinerimea universitară română din Cluj invită la serata literară în memoria marelui metropolit *Şaguna*, ce se va ţinea Dumineca, la 12 Dec. a. c. orele 8 seara în sala dela „Hotel Central“. Taxă de întrare nu este. Program: 1. Cuvânt de deschidere, de Oct. Costea. 2. „La mormântul marelui Andreiu“, exec. de corul tinerimii. 3. Solo de violină, exec. de Ionel Creţiu. 4. Disertaţiune, de Petru Roşca. 5. „Inchinare memoriei marelui Andreiu“ de Seb. Stanca, declam. de Ieronim Stoichiţa. 6. „Pribeagul“, exec. de corul tinerimei.

*

Andrée. Sunt 12 ani, de când Andrée cu doi tovarăşi şi-au luat sborul în balon către polul nordic. Din călătoria aceasta îndrăzneaţă nu s'a mai întors nici unul. Esploratorii nenorociţi sunt astăzi consideraţi ca martiri ai ştiinţii. Acum soseşte o ştire din Montreal (America) cu oare cari lămuriri asupra sorţii lui Andrée. Şi adecă: un misionar făcând o espediţie în nordul Canadei, a găsit acolo un trib de Eschimoşi, cari i-au povestit că acum câţiva ani s'a coborât din aer o casă cu doi oameni albi aproape morţi de foame. Acesti doi străini s'au hrănit câteva zile cu reni, apoi au murit. Se crede, că e vorba de Andrée şi balonul lui. Misionarul va întreprinde în curând o nouă espediţie pentru a-şi continua cercetările.

*

† Valeria Boşian, după un morb îndelungat şi greu a răposat în Domnul provăzută cu sfintele taine în 8 Decemvie n. la 4 ore dimineaţa. Inmormântarea se va face azi Vineri în 10 Decemvrie n. la 2 ore p. m. în Sântiacobul de Câmpie. Odihnească în pace!

*

Electron. Chemia germană a născocit un nou aliagiu, a cărui parte de căpetenie e magneziul, şi este menit s'aducă servicii însemnate în industrie. Aliagiul a fost numit *electron*, e foarte resistent şi mai uşor decât aluminiul. Se bucură în deosebi aviatorii, cari speră să-l folosească în aeronautică.

*

Incendiu. Din *Deva* se vesteşte un mare incendiu, care a isbucnit Dumineca după ameazi în magazinul de lemne dela casa tribunalului. S'au aprins casele învecinate şi mai multe clădiri din strada principală.

*

Nou pod peste Dunăre. Guvernul bulgar şi cel român au început din nou tratativele pentru construirea unui pod peste Dunăre, destinat să servească la legarea reţelei ferate din România cu cea din Bulgaria. Se crede, că înţelegerea se va putea statori.

*

Bănuială de otrăvire. Intr'un institut de alienaţi de lângă Hamburg s'au bolnăvit câteva sute de persoane, din cauză că au mâncat orez. Doi din cei îmbolnăviţi au murit. Se zice, că ar fi la mijloc un atentat. Bănuiala cade asupra unui pacient, care ar fi pus otrava în mâncare.

*

O catedră pentru studiul conducerii de *aeroplane* şi de *automobile* s'a înfiinţat la şcoala superioară de tehnică din Viena. Predarea acestor cursuri a fost încredinţată profesorului Knoller.

*

Portretul mitropolitului *Şaguna* pe hârtie fină, mărimea 18×26 cm. se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană, Sibiiu.* Bucata 4 bani, la comandă de cel puţin 50 ex. se socoteşte bucata numai cu 3 bani.

*

Cazuri de moarte. Din America ni se anunţă moartea lui Procopie *Tulban*, de 28 de ani, din Avrig de loc: a fost călcat de un tren şi omorât. In notiţele din buzunarul său s'au găsit câteva versuri srise, în care zice, că „America-i bună ţară, dar pânea din ea-i amară!“— Un alt tinăr, cu numele Petru Nicolae *Sârbu*, de 18 ani, din Sebeşul săsesc, lucrând într'o fabrică din Jpungstown-Ohio, în luna lui Noemvrie a fost omorât de roatele unei maşine. I s'a făcut o înmormântare frumoasă, slujind părintele Ioan Podea. Il deplâng părinţii d'acasă, fraţii şi rudeniile. Odihnească în pace!

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au fost primiţi următorii membri ordinari: Nicolae Barbu, originar din Vinerea, Gavril Sbera, originar din Tălmăcel, George Crişan, originar din Beclean (com. Solnoc Dobâca), sodali fauri, Leonte Crăciun, originar din Bistriţa, M. Popa, orig. din Apoldul-rom., sodali lăcăt., Iosif Jinga, originar din Tohanul-vechiu, Ioan Popp, orig. din Ludoşul mare, Nic. Ciupariu, orig. din Răşinari, Ioan Limpede, orig. din Săsăuşi, sodali pantofari, Teod. Radu, orig. din Cisnădie, sodal măsar, M. Marian, orig. din Malin (com. Solnoc-Dobâca), sodal rotar, Petru Gabor, orig. din Băiţa, sodal croitor, Iacob Marian, orig. din Cucerdea-rom., sodal cismar, Scipion Lacroix, (francez) din Bucureşti, (România), sodal arămar, Nic. Fofelzan, origin. din Râmnic-Vâlcea, sodal curelar, Ioan Chidu, sodal turnător de aramă (orig. din Sibiiu), Nic. Coman, orig. din Alţina, măestru cismar, George Vârtan, origin. din Ponorel, croitor, Ilie Steflea, origin. din Sălişte, blănar, Ilie Chidu, orig. din Sibiiu, pictor-fotograf, iar membru ajutător Dr. Victor Moldovan, candidat de adv.

*

Ingheţat. Un morar, Ion Bogdan, a fost găsit acoperit de zăpadă şi îngheţat în drumul Orăzii-mari.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu au mai dăruit: Horia Dop, învăţăcel tip., 50 bani; Romul Albu, cand. de preot (Ibaşfalău), 1 cor.; Ioan Mărginean, învăţăcel pantofar, 50 bani; Ioan Orăştian, 20 bani; Ilie Măgian, practicant tipograf, 50 bani; Nicolae Pătringenar, 30 bani; George Şolca, cand. de preot (Felmer), 50 bani; Ioan Orăştian, ospătar (Apoldul rom.) 40 bani; T. Liviu Albini, privat. (Cut), în amintirea iubitului său văr Alexandru Neagoe, fost notar în Sebeşul inf., 5 cor. şi Eugenia Tordăşianu, profesoară 10 bani.

*

E interesant anunţul de noroc al lui S. Heckscher senr. Hamburg, din numărul acesta al foii noastre. Această casă şi-a câştigat un renume bun prin solvirea promptă şi discretă a sumelor câştigate, atât aici cât şi în împrejurime, încât pe oricine îl facem atent asupra anunţului de pe pagina a patra a acestui ziar.

Cărţi şi reviste.

Despre căsătorie, influenţa, plăcerile şi suferinţele vieţii familiare de *E. Elefterescu*, tip. Al Valescu, Muşăteşti-Argeş. 1909. — O broşurică de 37 pagine. Preţul?

*

Călindarul arhidiecezan pe anul 1910 a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat şi variat. Pe lângă *şematismul autentic al bisericii ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania* se află în călindarul arhidiecezan: Evidenţa pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători. Disposiţiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificaţie învăţătorească. Din instrucţiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invăţătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eşite din condeele celor mai buni scriitori români. Partea ultimă a călindarului cuprinde însemnarea târgurilor din Transilvania şi Ungaria şi o mulţime de anonţuri de tot felul. Preţul unui esemplar 80 fileri.

Poşta redacţie.

Dlui E. M. în B. Se va publica.

Am primit rapoarte despre sfinţirea de biserică din Sălişca, Gânţaga şi Cioara, despre conferenţa preoţască din tractul Devei, şi despre conferenţele învăţătoreşti din tractul Sebeşului şi al Unguraşului, cari toate vor fi publicate pe rând.

Teatru german.

Mâne, Sâmbătă: *Die Räuber*, tragedie. Dumineca d. a.: *Die bezähmte Widerspänstige*, sara: *Orpheus in der Unterwelt*, operetă. Luni: *Rosen.* Marţi: *Pfarrerstochter von Streladorf.* Mercuri: *Wilhelm Tell.* Joi: *Die Dollarprincessin*, operetă.

Inainte de naşterea

copilului, tinăra mamă găseşte în *Emulsiunea lui Scott* putere nouă şi cu puterea nouă şi poftă nouă de trai. Efectul rapid şi sigur, surprinde şi bucură. 1 (330) 3—5

Emulsiunea lui Scott

se mistue uşor şi e bună la gust. O încercare vă va convinge, cât de favorabilă e *Emulsiunea lui Scott* tocmai pentru acest caz.

Emulsiunea lui Scott

delătură oboseala la lăptat, înmulţeşte laptele şi dă tinărului pământean o coloare roşie şi sănătoasă. *Emulsiunea lui Scott* trece ca emulsiunea model neîntrecută.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 524/1909 protop. [441] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din **Mediaş**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1000 cor. şi anume: 500 cor. din alodiul oraşului şi 500 cor. din cassa bisericei în rate lunare antiuipative, cuartir în natură şi 4 stânjini lemne pentru foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugărilc instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se presenta în biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări, a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta la sf. liturgie.

Concurenţii, cu cunoştinţe musicale spre a putea forma un cor, vor fi preferiţi.

Totodată cel instituit e îndatorat a contribui conform concluselor din vigoare cu suma de 10 cor. anual la fondul protopresbiteral pentru casa tractului în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaş, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Nr. 3790/909. VIII. [442] 1—1

Publicaţiune.

Oraşul Szászsebes vinde prin licitaţiune publică în 20 Decemvrie a. c. la 9 ore a. m. în sala şedinţelor comunităţii orăşeneşti cantitatea de lemne de fag aflătoare în pădurea oraşului Manuilă pe un teritor de 257 jugăre catastrale şi preţuită la 50.297 metri cubici.

Resultatul de preţuire şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la subscrisul magistrat orăşenesc în timpul orelor de oficiu. Din cantitatea de lemne de fag amintite sunt 40% lemne de lucru 60% lemne de foc şi cărbuni.

Preţul strigării se fixează cu 30.178 cor. 20 fil. Vadiul cu 10% dela această sumă. Oferte închise şi compuse în regulă să primesc până la începerea licitaţiunii verbale.

Szászsebes, la 29 Noemvrie 1909.

Magistratul orăşenesc.

Peşte sărat

de tot soiul cu preţul cel mai ieftin. Comande a se adresa la Magazinul de Deposit al Băncei de credit ung. (Hittelbank) la gara Braşov. Telefon Nr. 323. (443) 1—3

Kulminator

Bere de Crăciun de Kulmbach Bay.

Depozit general pentru Ungaria

Francisc Gundel
Restaurant Blumenstöckel Virágbokor
Budapest V. Jozseftér Nr. 1.

(445) 1—3

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală Phönix de Buziaş

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(436) 1—4

AVIZ!

Se găsesc la

Hermann Hermann

Sibiiu

Piaţa mică Nr. 29. Locul Nr. 1.

Lămâi mari, bucata 4 fil. **Smochine proaspete,** legătura 20 fil., 100 klg. 40 cor. **Usturoi,** klg. 56 fil. **Ciapă,** klg. 20 fil. şi **prune uscate** cu preţuri foarte moderate.

(444) 1—3

Viţă de vie altoită

americană lifeerează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 20—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Câştigul cel mai mare ev. 600,000 M.

Anunţ de noroc!

Câştigurile le garantează statul.

Prima tragere la 16 Decemvrie.

Invitare la participarea

Şanselor de câştig

garantate de statul Hamburg marei loterii de bani în care

9 mil. 841,476 Mărci

cu siguranţă trebue câştigate!

Câştigul cel mai mare într'un caz foarte norocos:

☛ Mărci 600,000 ☚

anume:	Câşt. principale à
Mărci **560,000**	Mărci **300,000**
„ **550,000**	„ **200,000**
„ **540,000**	„ **100,000**
„ **530,000**	„ **60,000**
„ **520,000**	„ **50,000**
„ **515,000**	„ **45,000**
„ **510,000**	„ **40,000**
„ **305 000**	„ **30,000**
„ **303,000**	„ **20,000**
„ **302,000**	„ **15,000**
	„ **10,000**

ş. a. m. d.

In total conţine loteria, care constă din 7 clase, 100,000 losuri cu 48,405 câştiguri şi 8 premii, aşa că aproape **jumătate din toate losurile trebue să câştige.**

Câştigurile se urcă clasă cu clasă şi anume cel mai mare câştig din cl. I. e event. M. 50,000, acela al cl. a 7-a event. M. 600,000.

Preţul oficios al losurilor cl. I. sunt:

Los întreg	Jumăt. de los	Sfert de los
M. 6 (K 7)	M. 3 (K 3·50)	M. 1·50 (K 1 75

Planul **oficios** de tragere provăzut cu emblema statului, din care se văd depunerile pentru următoarele clase, precum şi lista exactă a câştigurilor, le trimit la cerere înainte **gratis şi franco.**

Fiecare participant primeşte după tragere **lista oficioasă de tragere.**

Câştigurile se solvesc prompt pe garanţia statului. Totodată rog comande cel mult până în

16 Decemvrie.

Samuel Heckscher senr.
Cassă de bancă în **Hamburg 36.**

A se rupe aci.

Coupon de com. către Dl **Samuel Heckscher senr**
Cassă de bancă, Hamburg 36.

Trimiteţi-mi ………… un los întreg à M. 6·— (K 7·—)
„ „ de jum. à M. 3·— (K 3·50)
un sfert de los à M. 1·50 (K 1·75)

Adresa: …………

…………

Suma o primiţi alăturat / Prin mandat postal / Ridicaţi-o prin ramburs — Ce nu corespunde a se şterge.

(388) 10—10

Nr. 17842/1909. [437] 2—2

Aviz de târg Timişan.

Târgul de ţară dela sf. Nicolae, anul curent se va ţinea în Timişoara din **16 Decemvrie** a. c. până inclusive **20 Decemvrie.**

Mânarea în târg a tot felul de animale e permisă din **16 l. c. Joi** dela 5 oare dimineaţa.

Timişoara, 12 Noemvr. 1909.

Dela căpitănatul suprem orăşenesc:

Francisc Beé
căpitan suprem.

Păziţi-vă

dacă tuşiţi, dacă aveţi dureri de piept, flegmă, lipsă deapetit, dacă sunteţi slăbiţi şi plăpânzi, dacă asudaţi noaptea, căci aceste simptome, precum şi câhăitul sunt semne premergătoare tuberculozei. — Folosiţi Sirupul de miere de teiu al lui Őrkény, a cărui efect în toate casurile asemănătoare aduce servicii perfecte. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor., prin ramburs, numai dela Farmacia Apostolului a lui Őrkény, Budapesta, József körut 64. Depot 90. (390) 2—5

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii. (345) 12—26

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 15—52

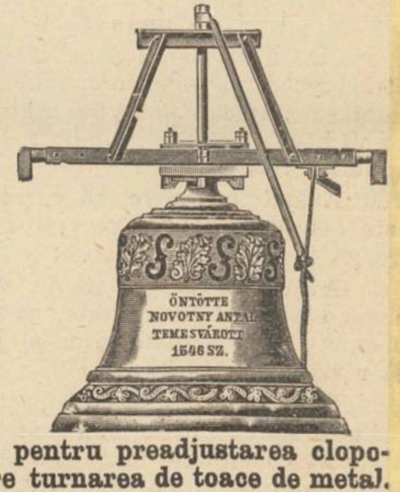

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

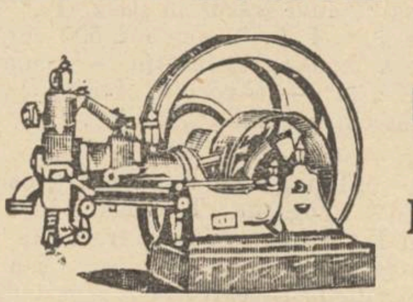

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.
Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. .... Condiţii de plată favorabile.

(329) 9—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesan

Nr. 130 Sibiiu, Marți 1/14 Decemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Nr. 13.518 Școl.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoștință publică, că examenele de cualificațiune învățătorească de emendare și supletorii la seminariul nostru arhidiecezan se încep Luni în 7/20 Decemvrie a. c. dimineața la 8 oare și se vor continua fără întrerupere până se vor termina.

Sibiiu, din ședința senatului școlar, ținută la 26 Noemvrie v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

O satisfacție.

Sibiiu, 13 Decemvrie n.

Și acum ne mai sună în urechi ultimele acorduri din osanalele aduse presei române în zilele de sărbătoare, abia trecute.

S'au rostit cuvinte de laudă la adresa luptătorilor cu condeiul și în termini respicați s'a stabilit importanța netăgăduită a presei în desvoltarea culturală, morală și economică a poporului nostru.

Eram ispitiți a crede, că prin introducerea unor îmbunătățiri în cele externe, ziarele noastre vor căuta să introducă moravuri neescepționabile și *în modul de redactare,* și mai presus de toate credeam, că publicului cetitor, pentru edificarea sa morală, i se va servi între orice împrejurări numai *adevărul.*

Așa înțelegem noi rostul presei și din unele semne par'că întrezăriam zorile unui început spre bine.

Și de astă-dată însă „Gazeta Transilvaniei“, bătrâna gazetă dela Brașov, s'a grăbit să sfideze în mod brusc acest adevăr și să ne resfire credința noastră în primenirea moravurilor gazetărești.

Ca o caracteristică a modului cum acest ziar își înțelege chemarea și cum își servește cetitorii, aducem următoriul caz semnificativ.

„Gazeta Transilvaniei“ în numărul său din 26 Noemvrie a. c. publică un raport detaiat despre alegerea dela Caransebeș, plin de atacuri și suspiciuni nebazate la adresa I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru *Ioan Mețianu.* Pentru restabilirea adevărului i-s'a trimis „Gazetei“ următoarea rectificare:

„Onorate domnule redactor!

In prețuitul dvoastre ziar din 26 Noemvrie a. c. ați publicat un raport detaiat despre alegerea de episcop la Caransebeș, care raport conține unele afirmațiuni neadevărate, menite a seduce opiniunea publică prin intervertirea faptelor și în consecință a ridica acuze nedrepte asupra I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru *Ioan Mețianu.* Raportorul dvoastre în mod tendențios admite ca suposiție svonul, că I. P. S. Sa Arh. și Mitropolitul *Ioan Mețianu* ar fi voit să conducă în persoană actul alegerii, ca astfel mai ușor să poată presiona în favorul unui pretins candidat al său. Plecând din această suposiție, pe cât de falsă, pe atât de neserioasă, raportorul dvoastre sub perspectiva unor demonstrații din partea publicului agitat aduce învinuiri I. P. S. Sale pentru preaînalta neîntărire a celorlalți doi episcopi aleși. Atât dvoastre, dle redactor, cât și orice om nepreocupat se va convinge de netemeinicia învinuirei ce se aduce I. P. S. Sale și din împrejurarea, că I. P. S. Sa *cu o lună înainte* de alegere a încredințat cu conducerea pe P. C. Sa arhimandritul *Filaret Musta.* Dacă I. P. S. Sa ar fi avut intențiunea, pe care tendențios i-o impută raportorul dvoastre, nimic nu-l putea împedeca, ca *însuși* să conducă actul alegerii ori să încredințeze cu conducerea aceluia pe un om încrezut al său, și nu pe arhimandritul *Fil. Musta*, despre care lumea presupune, că e supărat pentru neîntărirea sa de episcop. Dar, că I. P. S. Sa n'a avut această intențiune, ba n'a avut nici candidat mai agreat între aspiranți, reiese și din faptul, că în decursul congresului, întrunind o conferență de zece membri pentru a se consulta asupra acestei alegeri, I. P. S. Sa a declarat, că dânsul *n'are candidat* și nici n'a recomandat vre-o persoană din motiv, ca să nu cadă asupra dânsului răspunderea. Ceice susțin contrarul, spun un neadevăr.

Tot asemenea neadevăr este și afirmațiunea adeseori colportată prin ziare, că I. P. S. Sa ar fi lucrat indirect pentru *neîntărirea* celor doi candidați mai nainte aleși. Adevărul e tocmai contrarul, că I. P. S. Sa a făcut tot ce i-a stat în putere pentru întărirea celor aleși, dar n'a putut răsturna motivele contrarilor, invocate pentru neîntărire, cari motive la timpul său să vor descoperi și cunoscându-le și publicul cel mare, ușor să va convinge despre adavăr“.

„Gazeta Transilvaniei“, în contra tuturor regulilor obicinuite în lumea cultă, ciungărește rectificarea după bunul său plac, apoi o publică, și pe urmă o cualifică drept *„naivă“.*

Procedeul acesta e unic în feliul său și respectul față de cetitorii nostri nu ne iartă a înfiera după vrednicie această cutezanță.

„Drapelul“ din Lugoj însă, fără să cunoască rectificarea trimisă „Gazetei“, vine și în numărul său din 28 Noemvrie a. c. ne dă cea mai completă satisfacție. Vorbind despre *gazetari* și *chemarea* lor zice, că îmbunătățirea presei nu stă în *„palate“* și *„rotative“* (alusiune la palatul *„Tribunei“* și la rotativa *„Luptei“), ci în valoarea morală individuală* a gazetarilor, căci *„nu ori și care, care știe să indruge fraze mărunte pe hârtie netedă este și gazetar“.* Și pentru a-și ilustra vederile osânditoare pentru gazetarii de astăzi, aduce prin o coincidență norocoasă, fatală însă pentru „Gazeta“, tocmai cazul care ne preocupă.

„Drapelul“ scrie:

…„ Iată d. e. recenta alegere de episcop dela Caransebeș. Iți vine să-ți smulgi părul de desperare, când vezi ce ravagii au produs și produc comunicate nerumegate, date în lume numai dragul de știrei sensaționale.

Cetiți mă rog, ca să amintesc un singur produs, darea de seamă despre alegere, a venerabilei „Gazete“ din Brașov. Câte alineate, atâtea bruscări brutale la adresa adevărului. Totul ce scrie acel necunoscut corespondent, e prins din aer și apt a compromita cele mai cinstite acțiuni.

Dă o dare de seamă *absolut falsă* asupra consfătuirei majoritării sinodale și a rezultatului acestei consfătuiri. Caută să discrediteze oameni, cari se bucură de cea mai profundă stimă, descrie stări cari n'au existat la Caransebeș. Vorbește despre o demonstrațiune contra Mitropolitului, despre încordări între partide, încât numai poliției este de a se mulțămi, că nu s'a întâmplat scandal etc. etc.

O vorbă nu-i adevărată din tot cursul corespondenței.

Se înțelege, că nu este mirare, dacă față de astfel de gazetărie se ferește publicul ca de foc.

Aici nu ajunge nici „palat“ și nici „rotativă“, alta se reclamă, ca gazeta să-și ocupe acel loc în viața unui popor, care i-ar reveni după importanța sa:

Conștiință și sentiment de responsabilitate!

O sută de articoli frumos scriși nu ajută cât poate strica așa câte-o bâtă în baltă.

Și la noi — durere — sunt cam dese aceste lovituri oarbe cu bâta în baltă. Așa, bine înțeles, nu-și împlinește, ci își compromite ziaristica menițiunea în viața unui popor…“

Nu mai spunem dela noi nimica. Suntem pe deplin satisfăcuți!

Nevrâstnicii, cari își închipuesc, că au dreptul și facultatea de a judeca pe Arhiereii noștri, fără să-și dee seamă, că Arhiereii își au forurile lor legale, chemate să-i judece, sunt puși la locul lor. Să sperăm, că se vor îndrepta!

Crisa. După toate semnele crisa se va resolva astfel, că rămâne la putere tot vechiul guvern, presidat de dnul Wekerle, dar unii dintre domnii ministri vor face loc altora. E vorba de contele Apponyi, care nu mai vrea să rămână ministru, și încă de unul-doi. Noul guvern se va presenta dietei în ședința de Joi, când va cere și indemnisare pe două luni. Wekerle e astăzi iarăși la Viena, pentru a primi decisiunea Maiestății Sale.

Proces sistat. După foile ungurești scriu și ziarele noastre, că un proces de presă, intentat ziarului nostru pentru un articol scris în chestia limbii de catehizare, *ar fi fost sistat* la ordinul ministrului prezident *Wekerle*, ad interim și ministru de justiție. Noi nu știm însă nimica, nici că s'ar fi *sistat*, nici că s'ar fi *intentat* vre-un nou proces de presă ziarului nostru; știm numai, că *avem* proces de presă, *pentru publicarea memorandului medicilor români*, și că în procesul acesta actul de acuzare a fost inmânat redactorului ziarului nostru, dnului *T. V. Păcățian*, care astăzi a trimis tribunalului din Cluj *escepțiile* în contra acestui act de acuzare.

FOIȘOARĂ.

Din biografia sculptorului Alex. Liuba.

In numerii 64—78 din „Telegraful Român“ anul 1907 am publicat despre Alex. Liuba date biografice, referitoare la învățătura, pregătirea sa din Ungaria, iar acum voiu descrie datele întâmplate în România, pentrucă sculptorul nostru și-a încercat norocul și acolo, și acolo a murit. Datele biografice le bazez pe epistolele tatălui său Sofronie Liuba, învățător pensionat în Maidan, cătră mine; pe epistolele lui Alexandru cătră tatăl său și cătră mine.

Epistolele mele cătră Alex. Liuba, adresate la București, lipsesc, pentru că Alexandru a murit în cortelul lui Ilarie Chendi, al unui amic al său, și dela zisul amic, nici eu, nici familia Liuba nu am putut scoate nimic, nici măcar la întrebări, un răspuns de informațiune.

In biografia aceasta se cuprind multe date istorice din cultura Românilor față de arte și din caracteristica slabă a lor între multe împrejurări.

Din epistolele lui Sofronie Liuba, tatăl, cătră mine.

Maidan, 31 Oct. n. 1905. Noi mulțămită lui Dzeu încă suntem sănătoși, dar îți mărturisesc, că sunt foarte năcăjit și îngrijat de viitorul lui Alexandru. De cei din Pesta nici nu vrea să audă, cu atâta mai puțin să se roage de ei, aceia sigur i-ar da de lucru, sau vre-un post undeva, însă Alexandru voește să rămână Român și numai al Românilor. El zice, că cei din România (adecă cari i-au fost conșcolari în München etc.) îi recunosc știința și talentul, dar a observat, că toți invidiază pe toți Românii de aici și numai din motiv, că aceștia sunt mai buni și mai învățați.

Maidan, 31 Octomvrie v. 1905. Alexandru de vre-o 3 săptămâni e la München, unde lucră niște schițe pentru monumentul lui Mihaiu eroul în lupta dela Călugăreni, pentru care e deschis concurs până la 31 Decemvrie 1905, la care concurs voește și el să recureze. El (Alexandru) va face două schițe, cum le face nu mi-a scris, dar mi-a scris, că lucră sub controla fostului său profesor, pentrucă aceasta ar fi a treia lucrare a lui, de când și-a gătat Academia de sculptură, și gătându-o își va căpăta diploma.

Maidan, 4 Dec. 1905. Fiiul meu Alexandru a lucrat două schițe de concurs pentru monumentul lui Mihaiu eroul în lupta dela Călugăreni, pe cari le va trimite la București, ca să fie acolo la terminul de 31 Dec. 1905. El se laudă, că n'are să fie alte modele mai frumoase ca ale lui, dar știind că în România toți sunt materialiști și că fără protecție nime nu-și poate ajunge scopul, se teme, că pentru vre-un protejat s'a chinuit de trei luni înzadar. De aceea te rog frumos ca să scrii dlor …

Maidan, 19 Dec. 1905. Alexandru a plecat încă alaltăieri din München și se va duce la Giurgiu, ca singur să-și așeze lucrurile sale la loc, apoi de aci se duce la București. Aici îți trimit două fotografii, ce mi le-a trimis Alexandru, luate de pe schițele făcute în gips pentru concursul știut. Dacă vei afla ceva de criticat la ele, fi bun a-l face atent, că ce are de îndreptat.

Maidan, 25/12 Ianuarie 1906. Alexandru îmi scrie eri, că unii sculptori Nemți din România au făcut recurs la minister, că să se prelungiască terminul pentru monumentul lui Mihaiu Viteazu, și ministru a prelungit dela 31 Dec. 1905 până la 22 Ian. 1906 [1] Alexandru zice, că Nemții văzând modelele lui, vreau a corege a le lor, pentruce Alexandru a protestat la ministru. Și vezi, eu i-am spus lui Alexandru, ca să nu-și arete lucrurile lui până în ziua penultimă. Dar el, ca tot Românul cu încredere în sine, e fără pic de speculatură, pe când Neamțu tot șiret rămâne.

Din epistolele lui Alexandru Liuba cătră mine.

București, 23 Dec. 1905. Eri am sosit aici. Am căpătat deja scutirea de vamă a lucrărilor (în gips) trimise la Giurgiu, iar azi mâne voiu merge la Giurgiu, ca să le așez în fața locului.[2] Eu am mare speranță în aceste lucrări, dar aici în țară multe sunt posibile. Am trimis tatălui meu fotografiile despre schițele lucrate pentru monumentul lui Mihaiu-Viteazul și l-am rugat ca să ți-le trimită și dtale.

București, 26 Dec. 1905. Sunt aici de două luni și mai bine, și am lucrat două schițe pentru monumentul lui Mihaiu-Viteazul la Călugăreni. Schițele se vor espune Mercuri și Joi în 4 lăzi până voiu sosi și eu acolo, ca să le așez. Sâmbătă ori Dumineca voiu reîntoarce și eu de nou la București, unde voesc de nou am încerca norocul. Schițele lucrate, după părerea mea și a cunoscuților mei de aici sunt succese, dar în țară nu e de ajuns, ca să știi ceva, ci trebue să ai și protecții, pentru aceasta te rog ca să scrii… Ca să iau parte la concurs, m'a sfătuit dl ministru Ionel Grădișteanu și dl Ghica, secretar al comitetului. Schițele cari sunt

---

[1] E hotărâre nelegală și nedreaptă, ori și cum, ministrul se arată, că are pe cineva protejat, deși a întârziat. Incepe lucrul să se facă pe românește. At. M.

[2] Spre lămurire: Giurgioienii au adunat banii pentru a ridica monument lui Mihaiu-Viteazul și în Giurgiu s'a format comitet administrativ, și acesta a deschis concurs pentru monument și avea ca să-și dee părerea asupra operelor arătate. At. M.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Devei.

21 Noemvrie st. v.

Aşteptam cu nerăbdare ziua de 14/27 Noemvrie a. c. — Pe atunci ne-a chemat pentru prima dată la sfat noul nostru protopresbiter *Dr. Ioan Dobre* în conferenţa preoţească, care anul acesta s'a ţinut în centru.

Inainte de a pătrunde în desfăşurarea modestei noastre lucrări constat, că am rămas încântat de succesul acestei conferenţe.

Ce mi-a plăcut mai mult a fost, că aproape toţi preoţii au luat parte la desbateri, unde fie-care se năzuia să vorbească cât mai frumos, cât mai cuminte şi în limba românească cât să poate de aleasă, ferindu-să de provincializme şi de cuvinte străine, cari prea des se amestecă în dulcea noastră limbă, chiar şi în acest cel mai românesc comitat.

Mult greşesc preoţii noştri, cari după ce au ajuns în parohii, în convorbiri cu poporul şi în cuvântările lor negligă limba însuşită în seminar, prea coborându-se la pronunţarea influenţată de limba ungurească în aceste părţi.

Unde preotul şi învăţătorul vorbesc limbă mai aleasă, poporul zi de zi şi-o însuşeşte, — şi te pomeneşti nu peste prea mult timp, că acest popor începe a vorbi mai frumos, decât cel din satele vecine, cu care mai nainte vorbea asemenea, a căruia preoţi şi învăţători însă s'au coborât ei la limba poporului, ca acolo să rămână, mulţămind cel mult lui Dumnezeu, că s'au văzut odată ajunşi în slujbă.

Zic şi eu, pentrucă e bine să zicem cât mai mulţi şi cât mai des, că în deosebi preoţii noştri tineri, pe umerii cărora se razimă mai vârtos viitorul neamului nostru, ar trebui, ca în budgetul lor, dacă nu au făcut până acum, de aici nainte în fiecare an să introducă la ieşite o posiţie nouă pentru procurarea de cărţi din ramii de stiinţe şi literatură.

Conferenţele preoţeşti să numească an de an cărţile, cari să se procure în preţ de 20—30 cor. anual. Protopopii în vizitaţiunile canonice să fie îndatoraţi a să convinge, dacă şi-au procurat preoţii acele cărţi, şi despre rezultat să raporteze la conferenţa următoare, când preoţii nepăsători să fie dojeniţi frăţeşte.

Pre lângă protocoalele sinoadelor şi ale congreselor, pre lângă puţinele cărţi impuse de Consistor, preoţii noştri şi-ar înjgheba biblioteci frumoase, din cari ar ceti, ar învăţa, şi cu cât ar ceti şi ar învăţa, cu atât mai mult ar şti cum să lucre pentru turma, care i-a ales de păstori.

Conferinţa s'a început cu participarea la serviciul divin, împreunat cu Sf. Liturghie şi invocarea Duhului Sfânt, săvârşite de preoţii George Guga, Laurenţiu Curea şi Ilie Beu.

După acestea ne-am adunat în sala de învăţământ a şcolii noastre confesionale, unde protopresbiterul nostru a deschis conferinţa prin un discurs clasic. Abia câteva luni au trecut, de când tinerul nostru şef şi-a ocupat postul bine meritat, şi din discursul său am putut să ne convingem, că d-sa în acest puţin timp a observat toate păcatele din tractul său, pe cari le combate cu adevărată pricepere.

Pricepe situaţia grea, în care se află şcoalele noastre din tract, cari rând pe rând ni le închid cei dela putere, fără să facă în loc altele, ci bagseamă să fie neamul nostru oprit dela carte cu ori-ce preţ. Ne indică calea în care, punându-să în fruntea noastră, îl vom urma la fapte.

S'a constituit apoi biroul. Inainte de a se ceti apelul nominal, preşedintele anunţă, că dela ultima conferenţă încoace a adormit în Domnul veteranul coleg Petru Lasio din Vălişoara, pentru perderea căruia conferinţa îşi exprimă condolenţele sale.

La apelul nominal răspund 21 preoţi, iar din cei absenţi pe doi inşi, cari nu şi-au motivat absentarea, conferinţa îi pedepseşte cu câte 10 cor. în favorul fondului protopresbiteral.

Se declară săvârşirea Sfintei Liturgii de succeasă şi se dă cetire conclusului conzistorial, referitor la conferenţa din anul trecut, care se ascultă şi se ia la cunoştinţă cu supunere fiască.

Ajungem la punctul cel mai însemnat din programul conferenţei noastre. Preşedintele pune la ordinea zilei *chestiunea introducerei conferenţelor religioase.* Dovadă despre importanţa ce să dă acestei chestiuni este discuţia animată, care s'a încins şi al cărei rezultat este, că în urmă s'a hotărât cu mare însufleţire introducerea conferenţelor religioase deja cu începutul anului viitor.

Pentru anul viitor programul acestor conferenţe s'a statorit astfel.

Intreg tractul s'a împărţit în 11 cercuri, din câte trei parohii, ai căror parohi să vor întruni rând pe rând în fiecare comună în câte o Duminecă, pre care parohul locului o va afla mai potrivită. Vor săvârşi împreună Sf. Liturgie, iar unul dintre preoţii străini va ţinea predică ocazională, combătând relele din comună şi arătând creştinilor cum să se păzească de ele. La urmă apoi în sfat cu întreg poporul vor hotărâ înfiinţarea de fonduri de bucate şi bani şi de biblioteci parohiale. Pentru esecutarea acestor hotărâri luate la protocol va fi răspunzător preotul locului, care la conferenţa preoţească viitoare va avea să raporteze despre rezultat.

Urmează disertaţia preotului Niculae Duma despre „Datorinţele preotului din punct de vedere administrativ bisericesc". A păşit naintea noastră cu o lucrare serioasă, ni-a dovedit, că îşi pricepe chemarea din toate punctele de vedere, şi ni-a dat să sperăm, că în curând îl vom vedea bucurându-să de roadele ostenelelor sale, înfiinţând fundaţiuni în parohia sa, la cari în primul rând el însuşi a contribuit cu sume frumoase, premergând cu esemplu bun. Disertaţia s'a declarat de succeasă şi i s'a votat mulţămită protocolară.

La „Propuneri" se ridică preotul Petru Mihuţiu şi face întrebarea, că deşi chestia s'ar ţinea de comitetul şi sinodul protopopesc, dar să se esprime conferenţa că doreşte cu el împreună şi crede, că ar putea să edifice şi tractul nostru ca multe alte tracturi sărace o reşedinţă protopopească? Conferenţa se alătură la dorinţa preotului Mihuţiu şi alege comisie de trei: George Gila, Petru Mihuţiu şi Alexandru Pătrău, cari în chestia aceasta să vină cu propunere concretă la şedinţele ordinare din anul viitor al comitetului şi sinodului protopopesc, pentru ca aceasta dorinţă cât mai îngrabă trup să se facă.

La invitarea preotului Nicolae Tiu conferenţa viitoare se va ţinea în Bârsău.

Cu acestea eshauriat fiind programul, preşedintele în cuvinte frumoase încheie conferenţa între ovaţiuni furtunoase, iar în numele preoţilor L. Curea mulţămeşte preşedintelui pentru conducerea ei cu mult tact şi pricepere.

Astfel a decurs conferenţa noastră din anul acesta. Regretăm foarte mult, că ni-a ciontat programul predica şi o disertaţie. Tot asemenea regretăm, că deşi a fost avizat atât poporul, în biserică, cât şi inteligenţa în particular, despre ţinerea conferenţei, nu ne-a onorat nime cu prezenţa.

Prânzul l-am luat cu toţii la masa şefului nostru. Aici ne-a primit tinera şi drăgălaşa noastra protopopeasă cu multă amabilitate şi ni-a servit un prânz bogat.

Protopresbiterul la momentul potrivit a toastat întru îndelunga sănătate a I. P. S. Sale iubitului nostru părinte Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan*. Toastul a fost ascultat în picioare. Excelenţiei Sale i-am trimis şi o telegramă de felicitare pentru tăria, cu care ne apără limba şi legea faţă de atacurile, cari pe nedreptul s'au pornit asupra noastră. Am mai beut câte un pocal de vin întru sănătatea fostului şef al nostru, a protopopului penzionat George Oprea, care era între noi, şi întru sănătatea întregei preoţimi, acea clasă socială, căreia neamul nostru are să-i mulţămească aproape totul.

Ne-am depărtat apoi cu toţii la ale noastre, după-ce ne-am întărit din nou în convingerea, că trebue să lucrăm tot mai mult şi să nu ne spăriem de toate vântuleţele, cari bat la temelia bisericii noastre; ci tot cu curaj nainte!

Preotul *Curea.*

Dela sate.

Promisiune împlinită

Câmpuri-Surduc, în Noemvrie.

Anul trecut în nrul 113 al acestei foi am făcut o promisiune, cu următoarele cuvinte: „Deci pregăteşte-te poporul meu, ca în cursul anului — precum va ajuta Dzeu — să serbezi jubileul de care eşti vrednic".

Şi această promisiune mulţămită cerului s'a îndeplinit.

De sigur on. cetitori îşi vor închipui vre-un jubileu cu splendoare lumească dându-se un banchet cu multe feluri de mâncări. Dar noi, după felul particular al nostru, nu aşa am serbat jubileul, ci într'alt chip.

Ne-am mai pus încă odată carăle noastre în mişcare — ca cunună la celelalte — şi pe cei cu braţele la ajutor, şi toţi dimpreună — fiecare lucrului potrivit lui — am adunat cele necesare, încât când ne-am apucat, în două săptămâni *am pus sub coperiş magazinul pentru bucate al bisericii.*

Aceasta era cu atât mai vârtos de lipsă, căci înmulţindu-se bucatele, numai la un epitrop nu se puteau păstra; de altă parte în intervale schimbându-se persoanele, şi bucatele trebuiau strămutate, dar aşa îşi au locul lor stabil şi *sigur.*

Acum am mare linişte sufletească, căci acest popor îşi are lucrurile — isvoarele — sale de al ajuta la caz de lipsă.

Dacă are lipsă de bucate, merge la magazinul bisericii lui, dacă are lipsă de bani, merge la „însoţirea" lui, de împrumută. De se recere vre-o îmfrumseţare la bis. ş. a. „Reuniunea femeilor" sare în ajutor.

Şi ce e mai corect îşi face şieşi venit, la el în comună, pentru lucrurile lui, pentru şcoala lui, biserica lui şi pentru instituţiunile din comuna lui.

Poporul tot ar trebui să împrumute din alte locuri, şi de sine înţeles, acolo ar şi merge dobânde. De ce să nu o facă asta la el acasă, şi iarăşi lui.

Având deocamdată lucrurile cu edificările de zidiri gate, nu s'a lăsat din timp nefolosită nici o zi, ci aprobându-ni-se — de guvern — Statutele „Reuniunii de muzică şi cântări", îndată s'a început activitatea cu edificarea părţii interne a acestui popor, cu cultivarea lui într'un mod mai intensiv.

Aşa, după întrebări şi scrieri în dreapta şi în stânga, am găsit persoanele cu iubire faţă de munca întru instruarea părţii corale a Reuniunii, şi a părţii cu instrumente — orhestre.

In persoana dlui înv. Ioan Ungurăşan comuna aceasta a căpătat un zelos muncitor în ale şcoalei, şi în conducerea corului vocal al Reuniunii.

Ear în persoana dlui I. Honterth s'a aflat omul specialist în instruarea temeinică a orhestrei Reuniunii.

In urma silinţei străduitoare a acestor muncitori, am fost aşa de fericiţi încât Duminecă 15/28 Noemvrie c. dl I. Honterth a dat „o probă generală publică" cu orhestra Reuniunii, constătătoare din 12 puncte.

La această producţie ne-a onorat participând multă inteligenţă din jur, adevăraţi binevoitori şi iubitori de înaintarea poporului în cultură. Tot asemenea a participat mult popor de prin satele din jurul nostru, şi am putut pricepe atât de pe feţele tuturor, cât şi din conversaţii, admiraţia şi satisfacţia lor, ear cei din loc, au rămas cu mândria sufletească despre succesul bun, şi aşă se învederează impulsul de a merge mai departe.

M'am convins, că numai singur cu metodul vechiu întru a face poporul să iubească cartea, nu e de ajuns. Trebue variaţie, e de lipsă a recurge şi la modalităţi cari mişcă şi inima, să vezi întrecerea în a învăţa carte.

Dl Z. Murăşan adm. ppresb. a făcut vizitaţiune canonică, şi îmi face observarea, că atâţi copii cercetează şcoala?

— Regulat atâţi!

— Câţi lipsesc dela şcoală?

— Cinci — şasă.

După un timp cu alte lipsuri iarăşi ne-au onorat dl adm. şi abătându-se şi la şcoală, iarăşi ne face observarea: — Se vede că aici şi prin ninsoare ca asta, vin bieţii copii la şcoală?

— Da încă să vezi din ce depărtare!

Cu biblioteca am ajuns de unele cărţi nu le mai putem da spre cetire, aşa sunt de folosite — rupte. I-am reflectat învăţătorului: lasă, rupă-se cărţile, că acesta e semn că să reparează mintea.

In chipul acesta s'a îndeplinit promisiunea de acum e anul, şi jubileul nostru sătesc nouă ne este de mare folos. Lucrul principal, ca nici un minut să nu dăm înapoi, ci numai înainte.

Ioan Budoiu
preot.

*

Sinod parohial în Şeica-mare.

Un sinod parohial s'a ţinut în Şeica-mare Duminecă în 8/21 l. c. care prin urmările sale binefăcătoare imediate, merită să se amintească. După sfânta liturgie şi chemarea Duhului sf. parohul *P. Moruşca* a vorbit despre puterea credinţei pe care ni-o arătăm prin închinarea lui Dumnezeu, ce se cuvine să-i aducem în Dumineci şi Sărbători în locaşul Său biserica. Apoi a arătat cum milostivirea creştinului nu trebue să se mărginească numai la creţarul ori bucata de pâne dată celui ce bate la uşă, ci mai vârtos să se vădească faţă de acei săraci sufleteşte, cărora le lipseşte hrana sufletească, şi aici cuvântul de învăţătură s'a prefăcut întrun călduros îndemn către acei ce caută cu dragoste şi smerenie casa Dlui, ca să se facă toţi atâţa apostoli pentru cei ce au uitat drumul bisericei. A fost acest cuvânt un frumos preludiu al sinodului parohial, a cărui ţinere a fost anunţată pe după prânz în şcoală.

Asemenea stăruinţei parohului P. Moruşca se datoreşte întrunirea membrilor în număr cum nu să prea adună altădată, decât doar cu prilejul alegerilor, căci au lipsit foarte puţini. In aşteptarea tuturor porneşte firul vorbirei preşedintele asupra celor *două biserici*: alui Dumnezeu şi a mamonei. Pune în lumină ce e şi cum trebuie să se poarte fiecare creştin faţă cu casa Dlui, biserica, şi spune cum atâţa rătăcesc chiar în vremea slujbei spre crâşmă, unde să închină mamonului din sticluţă, cheltuindu-şi agonisita, surpându-şi sănătatea şi păcătuind greu.

„Minciună grăesc aceşti din urmă, când în daraverile lor zilnice îmi zic „părinte"; pentru că dacă mi-ar fi adevăraţi fii sufleteşti, ar asculta glasul meu, când prin sunetele clopotelor vă chem Duminecă de Duminecă şi sărbătoare de sărbătoare la închinare Dlui, şi cel-ce izgoneşte dintre datoriile sale cântarea bisericei, izgonit va fi în ziua dreptei judecăţi dinainte căreia nu se va feri nimenea" — au zis părintele — apoi a deschis sinodul, vădit mişcat de adevărul învăţăturei trase din asămănarea acestor două case, una sfântă alta necurată.

La ordinea de zi a fost pusă aprobarea hotărârilor comitetului, care în două şedinţe premergătoare se ocupase cu relele ce bântue viaţa credincioşilor noştri. Amintesc dintre acestea lucruri, cu care nu era obiceiul să se ocupe corporaţiile parohiilor noastre, doar singur preotul avea obligământul, căruia satisfăcea în măsură mai mare ori mai mică:

1) Măsuri împotriva celor ce nu cercetează biserica, 2) împotriva celor ce nu să înfrână dela ori ce lucru cu palma sau

---

Giurgiu, una e de 1 metru 60, alta e de un metru. Iţi voiu trimite fotografii despre ele. Dl I. Droc Barcianu, directorul seminarului din Giurgiu şi Român ardelean e prezident pentru ridicarea monumentului dela Călugăreni. [1] Am frică, că...

Bucureşti, 9 Ianuarie 1906. Aflu încă, că un sculptor italian a umblat pe aici, pe la toţi oamenii de influinţă, ca să-i câştige pe partea lui şi contrar regulelor concursului şi usului internaţional, şi-a arătat macheta (modelul de monument turnat în gips) şi pe la toţi ministrii şi descrierea schiţelor... Dar aici s'a înfiinţat alt juriu de inteligenţi şi sperez în dreptatea şi corectitatea juriului, care nu se va lăsa influinţat de străini, ci va alege cea mai bună lucrare. De când am aflat despre faptul sculptorului italian, sunt cu totul desperat. Schiţele mele în gips (modelul) lucrate în München m'au costat 400 fl. — speranţa şi toată forţa mea. Dacă voiu cădea la acest concurs, îmi voiu lua rămas bun pentru totdeauna — din România.

Bucureşti, 12 Ianuarie 1906. Eri am aşezat ambele schiţe în Giurgiu, şi după ce am spus numele meu, dl Droc m'a primit bine cu promisiunea, că tot ce-i va sta în putere va face pentru mine, şi mi-a dat sfatul, că . . . dar am înţeles, că domnia sa protegează pe italian, pe când noi avem Român. Dlui Droc — cu o mică esceptiune, i-a plăcut mult lucrările mele, cari sunt cu totul superioare celoralalte.

Bucureşti, 24 Ianuarie 1906. La concursul pentru Giurgiu s'a prolungit terminul pentru predarea modelelor cu 22 de zile, ca cineva să aibă timp de a-şi preda lucrarea. Un fapt ce e o nedreptate, şi numai în Ţara-Românească se poate face. Dupăce toată lumea şi sculptorii au văzut lucrările espuse, cum se mai poate prolungi terminul?

Sculptorul neamţ Spaethe din Bucureşti, dupăce a aflat lucrarea mea şi încă una, că acele sunt mai bune, a căutat ca prin ministrul de culte să preseze asupra dlui Droc şi a juriului din Giurgiu, ca să amâne afacerea şi lucrările dela Giurgiu, să le străpună la Bucureşti, că Spaethe prin amicii lui din Bucureşti să ese învingător. Dl Droc a cedat şi nu ştiu ce va fi acum de toată afacerea concursului.

Aflu şi aceea, că guvernul face chestie de partid, n'ar voi ca monumentul să nu fie ridicat până ce ei sunt la putere. Banii sunt adunaţi de liberali, dar numai din judeţul Vlaşca şi Giurgiu, dar pot dispune după plac. (Va urma).

---

[1] Eu cunoscând pe dl Droc de aici din Sibiiu, i-am scris în interesul lui Liuba, că dacă după conştiinţa şi convingerea sa s'ar putea părtini, să-l părtinească. At. M.

cu carul înafară de casă şi în casă la meşteşugari, 3, pentru înfrânarea sudalmelor şi al traiului rău în casă între soţi, 4) împotriva celor ce s'ar mai găsi petrecând în crâşmă în vremea slujbei (stăruind pentru hotărârea de a să închide pe toată ziua în Dumineci şi sărbători şi s'a lansat ideea unei reuniuni de înfrânare...) 5) îmbunătăţirea creşterii tinerimei şcolare şi adulte, pentru cari sinodul a recunoscut regulamentul statorit anul trecut şi părinţii înşişi s'au făcut răspunzători pentru neascultarea fiilor, 6) s'au regulat slujbele cu carul şi cu palma pentru biserică şi şcoală, 7) s'a aprobat înfiinţarea „fondului cu creiţariul" în amintirea nemuritoriul arhiereu *Andreiu Şaguna*, şi a'te măsuri de îndreptare şi folos, al căror rost îl tâlmăcea părintele cu consâmţământul şi aprobarea sinodului, care părea pătruns de obligământul ce ia acum asupraşi.

Şi dumineca următoare a fost o strălucită dovadă despre înţelegere şi ascultarea acestui popor, o dovadă puternică despre sănătatea sufletească a neamului nostru, care de şi ne pare adeseori învăluită în atâtea bălării urâte şi veninoase, dacă se găseşte mâna care să le înlăture iasă la iveală bunătatea. Dumineca aceasta biserica a fost îndesuită de popor, cum numai la Paşti şi doar la Crăciun se putea vedea.

Se vedeau feţe sfioase, ce păreau străine în casa în care n'aveau obiceiul să petreacă — acesta e momentul găsit de a fi scos la iveală, care a dat îndemnul acestor şire, pentru-ca să se vadă, că acolo unde preotul munceşte cu adevărată râvnă şi tragere de inimă şi ştie să-şi întovărăşească în munca sa pe toţi câţi sunt capabili de un sprijin, sămânţa aruncată găseşte pământ roditor.

Şi acum, părintele inzestrat dela bunul Dumnezeu cu darul vorbirei, s'a ştiut folosi de prilejul unui nou îndemn pentru cei ce au găsit calea dreaptă, să caute din tot sufletul a nu mai luneca din nou esprimându-şi mângăerea de „părinte", al cărui glas n'a răsunat în pustie.

Iar ca să lumineze această cale, a anunţat pentru întreg decursul iernii „cetiri religioase" în toate Duminecile şi sărbătorile după prânz, cum s'au şi început în aceeaşi Dumineca, „Despre Dumnezeu" după cărticica „Calea vieţii" dacă bine am băgat de samă, şi continuându se cu învăţătura despre „Treime" pe baza credeului folosindu-se de îndreptarul „Expunerea doctrinei ortodoxe" pe care o lămurea în conversaţie cu ascultătorii. Notez un fapt îmbucurător, anume, că s'au găsit bucuros alături neuniţi şi uniţi, faţă de cari s'a încunjurat ori ce jignire de credinţă.

Am scos acestea la iveală aşa, nu pentru ca să arăt vre-un merit al cuiva, ci numai de dragul faptelor, a căror urmare e de mare însămnătate prin întărirea simţului religios şi a alipirei către biserică şi şcoală, tocmai în aceste vremuri, când biserica şi şcoala sunt luate la goană mai mult ca oricând.

Andreiu V. Blotor
învăţător.

NOUTĂŢI.

Dela comitat. Luni în 20 Decemvrie n. c. la orele 10 dimineaţa ţine şedinţă comitetul central electoral al comitatului, Sibiiu, în sala mică a casei comitatense, având la ordinea zilei următoarele obiecte: comunicarea decisiunilor pe cari le-a adus înalta curie regească şi stabilirea listelor finale de alegători pe anul 1910, în cele patru cercuri electorale ale comitatului Sibiiu.

*

Condamnare, Dl Fr. *Hossu-Longin*, advocat în Deva, a fost osândit de curtea cu juraţi din Murăş Oşorhei pentru un articol „*Mea culpa*" apărut în „Gazeta" din Braşov. Un an de închisoare şi o mie de coroane amendă.

*

Conferenţa Asociaţiei. Eri, Dumineca, şi-a cetit conferenţa anunţată dl O. C. *Tăslăuanu*. A vorbit despre poporanism, încercând a lămuri originea şi înţelesul acestui cuvânt. Ce avem să înţelegem sub *poporanism?* Părerile scriitorilor noştri sunt foarte deosebite şi de multeori cele mai contrazicătoare în această întrebare. In astfel de împrejurări conferenţiarul nu pretinde, că i ar fi succes a precisa cuvintele „poporanism" şi „scriitori poporanişti", adoptează însă părerile unui autor fruntaş de ai noştri. Redacţia revistei „Luceafărul" a făcut adecă în materia aceasta o anchetă între scriitorii mai de seamă de dincoace şi de dincolo de munţi. Răspunsurile lor se vor publica într'unul din numerele mai apropiate ale numitei reviste de sub conducerea dnului Tăslăuanu.

*

Din Caransebeş. Ni se scrie, că dl *G. Noaghea* a fost ales în şedinţa plenară a consistorului diecezan profesor ordinar provizor la catedra de ştiinţe naturale a institutului pedagogic. — Elevii, teologi şi pedagogi din Caransebeş, au făcut în zilele acestea o excursiune de studiu la Lugoj. Au fost conduşi de profesorii: Cristiu, Sânjoan Noaghea, şi au cercetat mai întâi biserica cea mare română ort., iar după aceea ţăsătoria de mătasă, dându-li-se explicări asupra celor văzute.

*

Premiu. In amintirea regretatului istoric Augustin Bunea, liga culturală a instituit un premiu anual de 300 de lei pentru cea mai bună lucrare cu un subiect din istoria bisericii românilor din Ardeal şi Ungaria. La concurs se pot prezenta tineri din ţările de dincoace de munţi. Lucrarea, tipărită sau în manuscript, va fi judecată de o comisiune stătătoare din profesorii de istorie bisericească dela facultatea teologică din Bucureşti şi dela seminariile din Sibiiu şi Blaj. Premiul de 300 lei se va decerne în fiecare an la 17/30 Noemvrie, ziua când Augustin Bunea a încetat din viaţă.

*

Caz de moarte. Din München se anunţă moartea profesorului Hermann *Kaulbach*, vestit pictor.

*

Universitatea săsească. Sesiunea anuală a universităţii săseşti şi a celor şepte judeţe s'a deschis Vineri în 10 Dec. n. la orele 10 nainte d'ameazi. După cuvântul de deschidere, rostit de comitele suprem şi comes al saşilor, dl Gustav *Thalmann*, s'au ales 5 comisiuni: financiară, şcolară, de scontrare, de procurarea de realităţi şi a arhivelor. Din aceste comisiuni fac parte şi dnii Liviu Lemény şi Dr. A. Vlad. Şedinţele urmează.

*

Teatrale. Comitetul filial braşovean al Societăţii pentru fond de teatru român s'a întrunit sub prezidenţia dlui Dr. Al. Bogdan. S'a cetit piesa „O căsnicie", ale cărei roluri vor fi distribuite sub îngrijirea dlui A. P. Bănuţ. Piesa se va reprezenta în iarna aceasta. E vorba, ca acest comitet să dea mai multe reprezentaţii, atât în Braşov, cât şi în alte comune, bună oară la Zărneşti, Feldioara, Făgăraş ş. a.

*

Direcţiunea din Cluj dela poştă şi telegraf ne trimite spre publicare un aviz adresat publicului din prilejul circulaţiunii mari de pachete, ce se espedează de obiceiu în preajma sărbătorilor de Crăciun şi Anul-Nou. Publicul este făcut băgător de samă să nu împacheteze bani, juvaere în acelaş pachet cu alte obiecte. Pentru împachetare să se folosească cutii de lemn, corfe împletite, pânză ordinară sau hârtie tare. Este mai ales de dorit, ca numele trimiţătorului, locuinţa sa împreună cu adresa primitorului să fie scrise legibil pe o hârtie separată aşezată în *interiorul* pachetului, ca în caz când adresa de afară s'ar rupe ori nu s'ar putea ceti, pachetul totuşi să poată fi inmanuat după deschiderea lui făcută sub controlă.

*

Şcolile şi medicii. Serviciul medical în şcolile din Budapesta îl vor face: *doctorii şcolilor*, doctori *speciali* şi *surori îngrijitoare*. Cei dintâi vor avea să îngrijească de localuri sănătoase, scutite de molipsire; vor cerceta boalele şcolarilor şi vor lumina pe părinţi asupra relelor ce urmează din ele; un doctor va avea 20—30 de clase de elevi. Doctorii speciali vor priveghea ochii, urechile şi dinţii şcolarilor, în mai multe şcoli vor fi şi cabinete dentare. Surorile îngrijitoare vor merge pe la casele şcolarilor, vor stărui să urmeze poveţele doctorului şi vor îndemna pe părinţi să aibă mai mult interes pentru sănătatea copiilor. In sfârşit un inspector suprem va cerceta şi grupa materialul adunat de doctori şi va face propunerile trebuincioase de îndreptare.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. La apelul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", I. P. S. Sa Domnul arhiepiscop şi mitropolit Ioan Meţianu, totodată patron al Reuniunii, a binevoit a dărui suma de cor. 20 pentru darurile de Crăciun, ce se vor împărţi în ajunul Naşterii Domnului între săracii noştri.

*

La fondul de 20 bani al Reuniunii meseriaşilor sibieni, pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare a mai dăruit: Ilie Măgean, practicant tip. 50 bani; Ioan Flucuş, propr. (Şinca-nouă), soţia sa Rafira şi copiii lor: Aron, paroh (Săcel), Teofil, funcţ. la regia tutun. (Bucureşti), Filon, învăţ. (Şinca nouă), Anastasia, măr. Chiuşdea. preoteasă şi Elisaveta v. Petru, Itu, câte 20 bani; Horia Dop, înv. tip. 50 bani: Vasile Bacan, sodal faur, 20 bani; şi Vic, Tordăşianu, prezid., 10 bani.

*

Catedră pentru aeronautică. Ascultătorii dela politehnicul din Budapesta vor ţinea în curând o adunare, în care vor cere înfiinţarea unei catedre pentru aeronautică sau aviatică. O deputaţiune de studenţi va merge la rector, să-l roage ca senatul politehnicului să facă paşii trebuincioşi pentru întemeierea acestei catedre.

*

Cum se sprijinesc ziarele? Dintr'o corespondenţă mai lungă, primită din Pojun de „G. Tr.", dăm câteva părţi: „Mult încercatul capelan slovac, Florian Tomanec, a petrecut câteve zile în Praga, unde a fost primit cu mare însufleţire de preoţimea şi poporaţiunea cehă. Cu acest prilej Tomanec a ţinut o conferenţă despre situaţia slovacilor... I-a răspuns în termini elogioşi cel mai celebru poet ceh Francisc Dvorzak, tălmăcind sentimentele de dragoste ale cehilor pentru fraţii lor slovaci. In această adunare s'a decis a se da sprijinul cel mai mare, material şi moral, presei slovăceşti, *şi la moment s'au făcut câteva sute de abonamente*"... Cei ce au minte de priceput, să priceapă.

*

Tuturor binevoitorilor, prietinilor şi cunoscuţilor, cari mi-au adresat cuvinte de mângăiere şi îmbărbătare din incidentul trecerii la cele eterne a neuitatei mele soţii Eliza Teculescu născ. Comanescu, — le esprim pe calea acesta mulţămita mea cea mai profundă.

Alba Iulia, 27 Noemv. 1909.

I. Teculescu
protopresb.

*

Mulţămită.

Din prilejul trecerii la vecinicie atât de neaşteptate şi zguduitoare a neuitatului nostru *Dr. Augustin Bunea*, fost canonic metropolitan, membru al Academiei Române, cununa capetelor noastre, care necunoscând cruţarea de sine, a jertfit totul pe altarul bisericii şi neamului său, s'a manifestat în cele mai largi cercuri, începând dela cele mai înalte corporaţiuni, o jale atât de mărează şi deamnă, o atât de înălţătoare „solidarizare în lacrimi şi durere", şi nouă îndeosebi ni s'au dat atâtea dovezi de sinceră condolenţă, cât ne este cu neputinţă să exprimăm în particular mulţămita noactră ferbinte tuturor celor-ce şi-au adus aminte de noi în jalea noastră nemărginită.

Ne vedem deci constrânşi a ne folosi de calea publicităţii pentru a exprima adânca noastră mulţămită şi recunoştinţă: înaltelor corpuri legiuitoare române din regatul fraţilor noştri, Academiei Române, reprezentanţilor clubului deputaţilor naţionalişti din dieta ţării noastre, presei române de pretutindenea, diferitelor instituţiuni, societăţi şi institute de învăţământ, Excelenţei Sale I. P. S. Domn Mitopolit Dr. *Victor Mihalyi de Apşa*, Venerabilului capitul metropolitan şi îndeosebi ilustrului său prepozit *Ioan M. Moldovan*, distinşilor oratori şi slujitori la serviciul funebru, prietinilor şi cunoscuţilor, pentru participarea lor în orice chip la jalea noastră, care s'a dovedit de jalea neamului românesc de pretutindenea — singura noastră mângăiere.

Sibiiu, în Decemvrie 1909.

Jalnica familie.

Cărţi şi reviste.

Revista Asociaţiei învăţătorilor şi învăţătoarelor din România, Nr. 6 pe Noemvrie 1909, are următorul sumar: Cultura învăţătorilor de D. Faur. Cuvintele morale de I. Popescu. Federaţia învăţătorilor bulgari de, Tl. Cristescu. Când să vină copii la şcoală. Starea culturală a poporului român. Sindicate agricole. Magazinele coop. săteşti. In Ardeal, poezie de I. U. Soricu. Cântec de G. Topârceanu. Cronică ş. a. Abonamentul: 5 lei anual. Administraţia: Preotul Aramă, Târgovişte.

*

Cunoscutele Calendare din editura W. Krafft în Sibiiu tocmai au apărut pentru anul 1910. Ca totdeauna, aceste calendare se disting prin cuprins bogat, ilustraţii frumoase şi execuţie tipografică ireproşabilă. Consemnarea târgurilor e cea mai completă şi bună, compusă pe baza informaţiilor culese dela autorităţile locale. Consemnarea alfabetică a târgurilor cu semne pentru târgurile de mărfuri şi cele de vite, e unică în felul său. De vânzare la toate librăriile şi la editor.

„*Amicul Poporului*" calendar ilustrat pe anul 1910, anul L. întocmit de *I. Popovici*, Pe lângă partea calendaristică, compusă cu cea mai mare îngrijire şi acurateţă, cu datele astronomice cele mai exacte şi indicarea începutului evangeliilor din toate Duminecile de peste an, acest calendar are un cuprins literar mai bogat decât altădată şi număroase ilustraţiuni foarte bine executate. Acest calendar apare ca un almanah din incidentul împlinirii a 50 de ani dela întemeierea sa prin Visarion Roman, al cărui potret se află în fruntea calendarului, precum şi faximila titlului acestui calendar din a. I. (1861)

Articole inedite aduce acest calendar din peana d-lor: N. Iorga, Dr. I. Lupaş, Maria Cunţan, I. Borcia, E. Borcia, Dr. I. Beu, N. Petra Petrescu, G. Todica, Dr. At. Marienescu, I. Bota, etc. un articol retrospectiv asupra celor 50 de ani de când apare „Amicul Poporului", reproducerea biografiei lui Visarion Roman, întemeietorul acestui calendar, şi a unui calendar istoric; cronica anului, bogat ilustrată, Şematismul Românilor din Ungaria şi Transilvania, etc.

E unul din cele mai bogate şi mai bune calendare româneşti, care n'ar trebui să lipsească din nici o casă românească. Preţul 70 fileri.

„*Posnaşul*" pe 1910, sglobiul calendariu al umoristului Haralamb Calamăr (Ermil Borcea) a apărut cu un cuprins de tot bogat şi exchizit, atât ca text cât şi în caricaturi de tot originale de actualitate naţională lucrări ale pictorului român Florian Mureşanu. — Un răvaş special posnăşesc asupra evenimentelor din 1909 este un cap d'operă a acestei unice publicaţii la noi! Nu putem face altceva decât să-l recomandăm cu cu toată căldura tuturor celor ce vor să râdă cu poftă, căci deşi,

Am vrut să-i facem o recenziune în scris,
Dar n'am putut, căci am bufnit în râs. — —
„Posnaşii" nu se judecă, şi nu se laudă,
Ci 'n hohote de râs lumea-i ..... aplaudă!

Calendarul umoristic ilustrat „Posnaşul" costă numai 60 fileri.

„*Calendarul Săteanului*" pe anul 1910, anul XIX, aduce notiţe asupra noilor membrii ai Academiei Române: Dr. Aug. Bunea, Vasile Mangra şi Dr. G. Popovici, cu potretele lor. Un articol despre cucerirea aerului, cu două ilustraţiuni, apoi sfaturi bune date poporului, etc. E cel mai ieftin calendar şi se vinde cu preţul de 30 fileri.

Calendar (Календарів) pe anul 1910, anul 118, tipărit cu litere cirile cu cuprins bogat de învăţătură şi petrecere. Unicul calendar care mai apare româneşte cu litere cirilice. Preţul 50 fileri.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La petrecerea aranjată de „Reuniunea pentru biblioteca poporală" din Viştea de jos în 8/21 Noemv. a. c. au binevoit a suprasolvi următorii:

Dr. George Moldovan medic, Nicolae Borzea protopop, Trandafir Dragomir preot şi Dr. Nicolae Şerban deputat, câte 10 cor.; N. N. din Făgăraş, 5 cor.; Reuniunea meseriaşilor din Viştea de jos, 4 cor.; George Borzea, notar, 3 cor.; Aurel Muşat, preot, şi Alexandru Comşa, notar câte 2 cor.; Victor Vulcan, preot, Alexandru Popa, preot, Vincenţiu Pop, preot, Nicolae Giurca, preot, Ioan Pura, învăţ., Nicolau Vasu, înv, Dumitru Vasu, înv., N. N., Elisaveta Benţia, Kovács Antal şef de gară, Galacteon Şofar, vigil, George B. Boeriu, înv. şi Simeon Crişan, serg. maior, câte 1 cor.; Victor Bucşa, 80 bani; Ioan Fuciu şi Iosif Gal, câte 20 bani. Suma totală 70 cor. 20 bani.

Aducem şi pe calea aceasta mulţămiri binevoitorilor suprasolvenţi.

Ioan Stanciu
prezid.

Istrate Făgărăşan
cassar.

Poşta redacţie.

Dlui V. J. în S. Cuvintele citate nu au înţelesul pe care-l scoţi dta din ele, căci formează numai o *dorinţă* pentru viitor, nici decum vreo judecată pentru trecut.

Teatru german.

Astăzi, Luni: *Das Modell*, (La femme nue) dramă. Marţi: *Rosen*, tragedie. Mercuri: *Wilhelm Tell*, tragedie. Joi: *Der fidele Bauer*, operetă. Sâmbătă: *Die geschiedene Frau*, operetă.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 893/1909. (448) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Tomnatecul de jos,** de cl. II-a. După ce la concursele de mai înainte nu s'au însinuat competenți să admit și candidați cu cualificațiune pentru cl. III-a.

2. **Ribicioara de sus,** de cl. a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotațiunei dela stat.

Petenții au a-și aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică spre a cânta și cavânta respective celebra.

Brad, la 24 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 677. [447] 1—1

Publicațiune.

Comuna bisericească **Tărtăria** dă în intreprindere zidirea unei biserici nouă pe calea licitațiunei publice, ce se va ținea Marți în 15/28 Decemvrie a. c. la 10 ore a. m. în școala din Tărtăria.

Prețul de strigare cor. 9263 și licitanții au să depună vadiu de 5%.

Afară de suma, ce se va acorda, comuna va da și materialul; adecă: piatra, varul, cărămida, năsipul, lemnul de edificare și cărăușiile.

Planul, preliminariul de spese și condițiile de licitare, se pot vedea la oficiul parohial din Tărtăria.

Sebeș, 26 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresb.

5581/1909.föszolg. szám. [446] 1—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznodi járásához tartozo Alsosebes községben elhalálozás folytán üresedésben jöt jegyzöi állásra pályázatot hirdetek. Felhivom a pályázni ohajtokat, hogy az 1883 évi I. tcz. 6. §. ában illetve az 1900 évi XX. tcz. 3. §. ában elöirt képesitesüket és eddigi müködesüket igazolo okmanyokkal felszerelt kérvényüket f. e. deczember hó 15-ig hozzám nyujtsak be. Ezen állás javadalmazása 1600 korone törzsfizetes és természetbeni lakás.

Nagydisznod, 1909 évi november ho 29.

Dr. Schuster
sk. föszolgabiro.

Nr. 524/1909 protop. [441] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala noastră confesională din **Mediaș**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1000 cor. și anume: 500 cor. din alodiul orașului și 500 cor. din cassa bisericei în rate lunare antiuipative, cuartir în natură și 4 stânjini lemne pentru foc.

Concurenții au să-și aştearnă rugările instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatorați fiind a se presenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântări, a instrua elevii în cântările bisericești și a cânta la sf. liturgie.

Concurenții, cu cunoștințe musicale spre a putea forma un cor, vor fi preferiți.

Totodată cel instituit e îndatorat a contribui conform concluselor din vigoare cu suma de 10 cor. anual la fondul protopresbiteral pentru casa tractului în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaș, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopop.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce și pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă"* înființat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Prețul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Nr. 1179/909. [439] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învățători la școlile confesionale rom. gr. or. din comunele aparținătoare acestui tract protopresbiteral: **Bedeciu, Mănăsturul rom, Mociu, Nadișul rom.** și **Rogojel,** prin aceasta se deschide concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu fie-care post, sunt: 600 cor. salariu din repartiție dela popor și resp. din cassa bisericei, cuartir liber în edificiul școalei și lemne de foc, iar la timpul seu întregirea salariului dela stat.

Doritorii de a concura la vre-unul din aceste posturi, au a-și aşterne suplicele de concurs instruite conform normelor în vigoare subsemnatului până la terminul sus indicat.

Cluj, 18 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conțelegere cu comitetele parohiale.

Tuliu Roșescu
protopresbitdr.

Kulminator

Bere de Crăciun de Kulmbach Bay.

Depozit general pentru Ungaria

Francisc Gundel

Restaurant Blumenstöckel Virágbokor

Budapest V. Jozseftér Nr. 1.

(445) 2—3

AVIZ!

Se găsesc la

Hermann Hermann

Sibiiu

Piața mică Nr. 29. Locul Nr. 1.

Lămâi mari, bucata 4 fil. **Smochine proaspete,** legătura 20 fil., 100 klg. 40 cor. **Usturoi,** klg. 56 fil. **Ciapă,** klg. 20 fil. și **prune uscate** cu prețuri foarte moderate.

(444) 2—3

Aduc la cunoștința Onoratului Public că am închiriat restaurantul „Grand-Bierhalle" în palatul consistorial, unde sub numirea

Grand-Restaurant Brote

voiu servi mâncări bine pregătite, bere de Steinbruch și vinuri alese.

Primesc abonamente la masă pentru amiazi și cină.

(408) 6—6 Cu toată stima:

Liviu Brote.

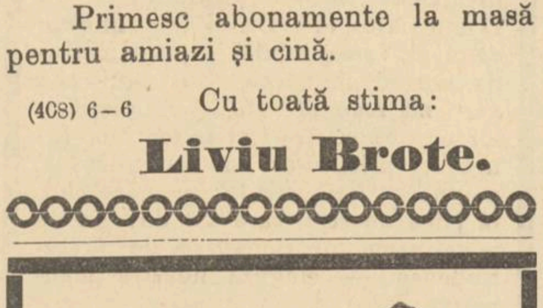

Viță de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima și cea mai solidă cunoscută firmă (381) 21—26

Prima plantațiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaș, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conține scrisori de recunoștință din toate părțile țării și poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Peşte sărat

de tot soiul cu prețul cel mai ieftin. Comande a se adresa la Magazinul de Deposit al Băncei de credit ung. (Hittelbank) la gara Brașov. Telefon Nr. 323. (443) 2—3

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri și alte boale de nervi, să ceară broșura despre aceasta. Se capătă gratuit și franco prin (231) 23—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic și lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAȘCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine și pe lângă că le lucră din material bun le face și cu un preț de tot moderat și la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari și mari! [13] 50—52

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5 —	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare	2·—	1 60
Dalametra, Dicționar macedo-român	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais-roumain	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade	1·80	1·50
„ Priveliști	3·50	2 90
„ Senzitive	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densușianu, Românii buni și Românii răi	1·50	1·—
Derblich, Afecțiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene	1·—	—·80
Din scrierile și cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc.	4·50	2·30
Duțescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duțescu-Duțu, Jianu	1·—	—·90

	în loc de	numai
Eliade, Filozofia lui La-Fontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba și Ifigenia în Aulis	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia	3·—	2 80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schițe	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare și avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3·—	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·—	2·20
„ Zile trăite	3·—	2·50
„ Pagini răslețe	2 50	2·20
Gabrovanu, Dina și Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii	3·—	2·30
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb și negru	3·—	1·80
„ Câteva versuri	2·—	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme. (103) 38—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul tipografiei arhidiecezane

Nr. 131 Sibiiu, Joi 3/16 Decemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

II.

Dacă ne-am permite se aruncăm o privire retrospectivă asupra desvoltării acestei tagme, ea n'ar putea merge departe în veacurile depărtate. Cauza se află cu ușurință, dacă ne dăm sama de împrejurările în cari a trebuit să se desfășure viața neamului nostru, sub toate raporturile.

Trăind, dela începutul formării noastre, sub diferite stăpâniri streine, posibilitatea unei vieți libere, neîncătușate în piedecile barbare ale iobăgiei, ne-a fost confiscată în așa măsură, încât veacuri de-arândul nu s'a putut înfiripa nici măcar un slab curent de viață sufletească conștientă. Deși ideile conducătoare nu lipsiau, libertatea individuală și colectivă fiind sugrumată, nu se arătau perspective pentru o străbatere mai întinsă a acestor idei mântuitoare. In vremile când stăpânitorii au aruncat câteva fărâme din această libertate și înaintașilor noștri, adierile unui vânt de primăvară caldă a început să trezească sufletele aproape moarte ale celor legați de glie, chiemându-i la viață nouă, la viață luminoasă. Atunci cartea, cu slova ei înțeleaptă, a început să scoboare treptele aurite ale palatelor și se între și în colibele celor umiliți, înfrățiți de veacuri cu durerea și întunerecul. Au răsărit între ei atunci câțiva cu suflete mai tari și mai spontane, cari și-au luat rolul de povățuitori, acum în temeiul noui solii a cărții, ai fraților de un sânge. Când au ajuns la un anume grad de pricepere și conștiență, când și-au dat sama, că ființarea lor va putea dăinui numai în marginile unei organizații oricât de simple, în care unul să aibă conducerea, nevoia unei orientări și luminări își făcea cărare tot mai largă. Biserica lua ființă și țăranul strivit afla în ea izvorul de alinare și de întărire. Cel mai isteț, în cunoștința unor rugăciuni învățate fără carte dela călugări știutori, era preotul. El povățuia, el îndrepta și ai lui ascultau. Ascultau cu sfințenie și evlavie. Acest preot era *dascălul* lor, cel dintâi dascăl al neamului românesc. Monografia dăscălimii noastre numai dela acest *preot* poate porni.

Școala, în care învăța acest dascăl, era *biserica.* Aceasta a rămas până târziu locul unde se împărtășia înțelepciunea bucoavnei și dulceața cântărilor sfinte. Abia prin veacul al XVII-lea răsare *școala,* cu problemele ei, deosebită de biserică. Programul ei, potrivit împrejurărilor și stadiului de desvoltare în care se afla cultura acelor vremi, era firește îngustă, mărginindu-se numai la cetit și cântare. Mai târziu s'a adăugit și scrierea. Căci aceasta era pregătirea dascălilor, cari, firește, nu puteau da mai mult decât aveau și decât primiau ei în „seminarul“ mănăstirilor.

La atâta se reducea învățătura acestor dascăli, fără pretenții de a stăpâni sau determina curente culturale ori politice, la cari de sigur s'ar fi gândit, dacă neamul nostru ar fi avut în vremile acelea o independență oarecare și un grad de conștiență, potrivit acestei independențe sau libertăți.

Lipsind acestea, se înțelege, că nici nu se putea cere unui popor robit dascăli luminați și școli organizate, pe care oricât le-ar fi dorit, nu-i era îngăduit nici măcar să se gândească la ele.

In lumina acestor cunoștinți restrânse ni se înfățișează dascălul român până aproape de secolul al XIX. E adevărat, că încă mai înainte, prin veac. XVII. principii Ardealului, pentru a facilita tendințele lor de calvinizare, întemeiau școli prin diferite orașe, reședinți ale lor, sau ale vlădicilor nostri, ele însă nu prea erau cercetate de Români, fie din pricina depărtării lor, sau a scopurilor străine și chiar dușmane ce le urmăriau. Așa de pildă în Făgăraș exista încă dela 1657 o școală normală (pedagogică), împreunată cu un seminar teologic, pe sama Românilor din Țara Oltului.

Ori cine doria să ajungă învățător, sau preot în aceste părți, trebuia se treacă mai întâi prin această școală. Aici, deci, în comunele oltene, s'ar fi putut întimpina preoți și învățători cu cunoștinți mai întinse, prin cari s'ar fi pornit o puternică mișcare culturală. Cum însă istoria noastră nu poate înregistra o astfel de mișcare, putem spune cu hotărâre, că și băncile acestei școli vor fi fost ignorate din partea Românilor olteni, candidați la dăscălie și preoție, tocmai în urma proselitismului îngust și primejdios ce-l avea în vedere.

Acești candidați, călăuziți de un nobil și trainic spirit de conservatism, au rămas deci mai bucuros acasă în satul lor, învățând dela cei bătrâni rugăciuni de închinare și slovenind cu stăruință buchile bucoavnei bătrâne, în așteptarea unor zile mai bune.

Așa s'a întâmplat, ca acești dascăli de pe vremi să aibă un capital intelectual foarte minimal, fără orientări mai largi, mărginiți chiar numai la elementele primitive ale culturii omenești.

Insă, dacă ei nu s'au putut ridica în lipsa unei adevărate pregătiri la o cultură și o activitate mai pronunțată, în schimb au îndeplinit prin vrednicia și stăruința lor un rol cu mult mai înalt, mai frumos și mai folositor, acela de a fi fost, alături de preoți, păstrătorii și cultivătorii harnici și neobosiți ai vechilor tradiții românești, prin cari ni-au conservat neatinsă individualitatea noastră etnică. Ei au fost străjerii și hrănitorii producțiilor artistice ale înaintașilor, și lor le revine strălucitoarea cinste de a fi susținut deapururi vie și neatinsă flacăra sfântă a iubirii de neam, lege și limbă, în sufletul mulțimilor îngenunchiate subt povara celor mai grele asupriri.

Candela acestei întreite iubiri sfinte prin ei a fost ocrotită și dată nouă ca cea mai scumpă moștenire.

Acestea sunt atribuțiile adevărate, cari caracterisează mai deplin pe dascălul vremilor bătrâne, și în această aureolă senină îl învăluie și *Goga,* când spune atât de frumos, atât de cuprinzător și plin de duioșie:

> ....„Și 'n ochii tăi văd strălucind scânteia
> Din focul mare-al dragostii de lege,
> Ce prin potopul veacurilor negre
> Ni-a luminat cărările pribege“.

Veacurile acestea cuprind cea mai caldă apoteoză, din câte se pot aduce, în cinstea dascălilor din veacurile apuse.

Cu aceste atribuții i-a apucat veacul al XIX-lea, care a fost sortit să schimbe cu desăvârșire situația de adâncă umilire a neamului nostru, sub toate raporturile, și astfel cu ea deodată și a dăscălimii.

Vântul de largă libertate pornit cu iuțeală fulgerătoare din apus a răzbit și la noi, prefăcând în puzderii netrebnice feudalismul și tirănia înverșunată a celor optsute de ani însângerați. Revoluțiile, cari au aprins în chip uimitor conștiințele amorțite și încătușate, aveau să fixeze în istoria tuturor popoarelor europene începutul unei epoci noi, unei epoci mari și marcante, de adevărată prefacere și renaștere, atât politică, cât și culturală, socială și economică. Viața sufletească ajungând din nou în alvia sa, energia socială și puterea de creație, zăcute atâta vreme sugrumate în massele inconștiente și lipsite de libertate, se desfăceau cu putere extraordinară, dând naștere unui uriaș curent de activitate și muncă prodigioasă, pe toate terenele vieții publice.

FOIȘOARĂ.

Din biografia sculptorului Alex. Liuba.

(Fine).

București, 26 Ianuarie 1906. Comitetul din Giurgiu s'a pronunțat pentru sculptorul străin Romanelli, dar a instituit o supracomisiune pentru censurarea din nou a machetelor (modelele turnate în gips). In noua comisiune — din fericire — se află și dl Tocilescu. Te rog scrieți-i, și anume, din două puncte de vedere: 1. Că eu sunt singur sculptor român între concurenți, cu școală temeinică. 2. Fiindcă macheta mea după părerea tuturor celor competenți e singură, care întrunește condițiunile necesare ale unui monument comemorativ.[1]

București, 11 Febr. 1909. Am aflat dela o persoană din comitetul din Giurgiu, că chiar dl Droc a susținut pe italianul Romanelli, despre ce scrie și „Viața Literară“ ce ți-o trimit. Pentru mine au fost toți liberalii din comitet, dar dl Droc pentru italian a câștigat majoritate. Prin asta s'a născut mare discordie în comitet. Eu plec mâne iar la Giurgiu.

Giurgiu, 13 Febr. 1906 Mă rog, dlui Droc să nu-i mai scrieți nimic. Eu din București îți voiu scrie.

Alexandru Liuba îmi trimite o scrisoare a unui amic din Giurgiu, cu datul de 18 Febr. 1906. „Aflu, că din lucrările trimise la Giurgiu au fost alese patru pentru recomandare, între cari și ale dtale. Am căutat asară să văd pe cunoscuții mei, și i-am găsit pe toți de o falsitate ne mai auzită. Mi-au spus, că tot comitetul e scandalisat de faptul, că comisia de eri nu a ales dintre cele 4 machete ce erau recomandate, ci pe una care representă un cosciug, o cruce și un vultur la basa crucii, și că ei Joi vor alege în contra avisului comisiunii pe aceasta cu cosciug. E o curată porcărie, un scandal, au trebuit să aleagă din cele 4 machete recomandate“. (Doamne! puțin simț de rușine și de onestitate ai plantat în inimile unor Români).

Eu în 12 Martie nou în 1906 am plecat la București, ca membru ordinar la sesiunea Academiei Române. Și apoi dl Liuba mi-a povestit multe și de acele ce nu sunt de a se publica. Dar nimic spre înălțarea numelui român.

Machetele.

Ați auzit amintindu-se uneori de machete, adecă de modele turnate în gips, proiectul făcut în formă mai mică, dar cu toate părțile și însușirile sale.

Să scriu și despre aceste, nu numai ca să aveți idee mai curată despre lucrările lui Liuba, dar și ca să duc causa la încheiere, și în fine în interesul istoriei literaturei de arte, căci poate că va trece și un secol și nu va mai fi nici un sculptor român dincoace de Carpați, ca să mai facă machete pentru Români, și poate că nu va mai fi nici un Marienescu, care să apere pe un sculptor român și să scrie despre machete. Eu descrierea despre machete am scris-o din notițele și informările lui Alexandru Liuba.

I-a machetă.

O columnă de 16 metri de înaltă, ce se ridică pe locul luptei dela Călugăreni, în apropierea drumului ce duce dela București la Călugăreni și Giurgiu. Mărimea columnei e cerută de natura locului, pe care va fi așezat monumentul, pentru că e lipsă de un fond acolo, unde e numai loc deschis și cerul liber. Un fond, adecă la spatele statuei monumentului e un parc cu arbori etc.

Deasupra columnei stă vulturul, adecă simbolul vitejiei și puterii, iar la baza piedestalului, e o scenă din lupta pe care Mihaiu Viteazul o câștigă prin curajul său personal și prin espunerea vieții sale.

Deasupra acestei scene, cam în mijlocul columnei, e sfântul George, acela pe care Românii creștini totdeauna l-au invocat înaintea luptei, e patronul răsboiului la Români, și arată Românilor calea biruinței. După împrejurări se poate pune figura lui Mihaiu Viteazul cu steagul lui Sfântul George în mână, sau cu pajura lui. In fața bazei columnei lui Mihaiu curge un isvor (fântână) vecinic, indispensabil la marginea drumului, iar pentru noi mijlocul practic de a atrage pe țărani la monumentul lui Mihaiu, ca să vadă arta și a-l opri pentru o clipă de a-și răcori trupul, tot deodată să-l facem ca să-și aprindă sufletul și să gândească la Mihaiu-Viteazul, care s'a luptat pentru țară și creștini în contra Turcilor. La isvor capete de leu și de taur, asemenea simboalele puterii și insigniile Moldovei și Munteniei.

Pe stâlpul din semicerc, partea interioară, trofeiele câștigate în luptă, iar din afară (din dărăt) insigniile speciale ale lui Mihaiu.

A II-a machetă.

Geniul român, care a călăuzit totdeauna neamul nostru, călărește pe un leu, simbolul puterii și al curagiului. Geniul în dreapta ține pajura lui Mihaiu, iar în stânga praporul cel mare al țării, și pe Români îi îmbărbătează la luptă.

Pe prapor se vede vulturul lui Mihaiu, ținând crucea patriarhală în cioc. Pe postament în față e o scenă, din care se vede, că geniul român după lupta dela Călugăreni îl încununează cu lauri. In dreapta și stânga fântânele (isvoarele)

---

[1] Am scris o epistolă către dl Tocilescu, am trimis-o lui Liuba, ca să o predee în persoană. At. M.

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Sebeşului.

— Finea lui Noemvrie.

La 1/14 şi 2/15 Noemvrie a. c. s'a ţinut în Sebeşul-săsesc conferenţa învăţătorească tractuală, în care s'au pertractat lucruri de interes pentru învăţători, pentru învăţământul poporal şi pentru popor.

Conferenţa s'a ţinut sub supraveghiarea dlui protopresbiter *Sergiu Medean*, în calitate de comisar consistorial.

După serviciul divin dl comisar învită pe învăţători la şcoală, în sala cea mare, unde deschide şedinţa la orele 11 şi jum. prin un discurs avântat, în care arată marea importanţă a chemării învăţătoreşti în viaţa culturală a poporului, precum şi importanţa acestor conferenţe, pentru cauza noastră şcolară.

După vorbire, face învăţătorilor cunoscută instrucţiunea dată de Preaveneratul Consistor, în scopul conducerii conferenţelor tractuale, şi învită pe învăţători să se constitue în înţelesul acelei instrucţiuni. Prezident a fost ales harnicul director şi învăţător Samuil Roşu, notari G. Albu şi A. Tătar, iar bărbaţi de încredere I. Pavel şi N. Luculeţ, toţi înv. în Sebeş.

Trecându-se la ordinea zilei urmează disertaţia „Intuiţiunea şi însemnătatea ei pedagogică“ de G. Dragoş înv. în Pianul de jos.

Find tema aceasta foarte bine lucrată, după o discuţie serioasă conferenţa a esprimat autorului mulţămită protocolară.

Incheindu-se şedinţa I la orele 1 şi jum. p. m. se anunţă a II a şedinţa pe orele 3 p. m.

După şedinţă toţi învăţătorii în corpore, în frunte cu dl protopop, au mers la masă comună în casina română. Aici n'au lipsit nici toastele. Dl protopop a toastat pentru Excelenţa Sa, Mitropolitul, nostru *Ioan* dorindu-i ani îndelungaţi. Prezidentul conferenţei toastează pentru dl protopresbiter, ca inspector districtual. Ioan Pavel toastează pentru prezidentul conferenţei.

Vorbeşte apoi A. Ludu, preot în Lancrăm, arătând pasul cel mare al învăţătorilor spre emancipare prin alegerea prezidentului dintre învăţători. Ii răspunde N. Luculeţ dorind ca şi de aci înainte să-l vadă pe dl Ludu împreună cu iubita sa soţie la toate ocaziunile în mijlocul învăţătorimii. Intonându-se câteva doine frumoase, după aceea masa se ridică, iar învăţătorii se duc la şcoală, unde se continuă cu tema „Viţa americană“ preleasă de I. Pavel înv. Lancrăm. Tema a fost cu atenţiune ascultată. S'a văzut, că prelegătorul are frumoase cunoştinţe din vierit.

Se aleg acum cele două comisiuni permanente, prevăzute în instrucţie, şi se fac mai multe propuneri dintre cari ţin să amintesc propunerile dlui protopop referitoare la abonarea revistei „Vatra Şcolară“ ceeace conferenţa cu unanimitate primeşte, decretând că cu prima Ianuarie 1910 fiecare învăţător din tract în mod obligător are să prenumere foaia. Mai departe fiecare înv. e obligat a ţinea în comuna se, în fiecare an, cel puţin două prelegeri poporale de cuprins economic şi cultural, şi până la conferenţa proximă să raporteze în scris fiecare despre ce a vorbit şi cu ce resultat.

In şedinţa a treia, ţinută Luni, s'au predat următoarele lecţiuni practice (cu elevii de şcoală) „măsurile de lungime“, cl. III predată de dşoara înv. Elisa Crişan, Răhău. In urma unor desbateri, conferenţa declară prelegerea deplin succeasă şi îi aduce învăţătoarei mulţămită protocolară. După aceasta a urmat prelegerea practică din Constituţia patriei „Familia“ paralel cu l. mag. cl. V de înv. G. Gligor din Şugag.

Tot în şedinţa aceasta s'a arătat dorinţa ca învăţătorii să capete diurne la conferenţe şi s'au statorit temele, ce au să lucreze pentru următoarea conferenţă.

In cuvântul de încheiere prezidentul S. Roşu mulţămeşte dlui comisar consistorial pentru interesul ce l-a arătat faţă de învăţători, mai departe mulţămeşte învăţătorilor pentru atragerea cu care au discutat toate chestiile, sulevate în conferenţă, şi constată cu bucurie, că desbaterile au decurs în linişte, în spiritul păcii şi al iubirii, şi că membrii conferenţei au dovedit interes viu faţă de obiectele puse la ordinea zilei, îndemnându-i ca pe viitor să nu lipsească dela conferenţă. Cu acestea declară conferenţele anului 1909 de încheiate.

In timpul cât au fost învăţătorii la conferenţă, în convenirile lor afară de şedinţă constatând lipsa arzătoare de a se organiza, în scopul cultivării cântărilor bisericeşti, s'a luat iniţiativa pentru înfiinţarea unui cor tractual. Idee salutară. Să fie în ceas bun.

Sebeş, în 1909.

A

Dela sate.

Sfinţirea bisericii ort. române din Cioara.

Pe ziua sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil a fost pusă sfinţirea bisericii ort. române din Cioara inferioară (tractul Sebeşului). Din partea Excelenţei Sale I. P. S. Domn Arhiepiscop şi Mitropolit *Ioan Meţianu* a fost delegat şi concrezut cu actul sfinţirii Preacuvioşia Sa protosincelul Dr. *Miron E. Cristea*, asesor cons.

In prezilele Arhanghelilor Mihail şi Gavriil bătea un vânt rece de sfârşit de toamnă amestecat cu ploaie, prevestind sositul iernii, ceeace a îndemnat pe domnul delegat, ca nu în dimineaţa, ci în presara sfinţirii să sosească în comună, evitând poarta de triumf şi primirea cu călăreţi, proiectate dimineaţa, la întrarea în comună.

Sosirea de seara a dlui delegat împreună cu dl protopresbiter tractual *Sergiu Medeanu*, a făcut bună impresie asupra credincioşilor, cari auzind vestea sosirei, s'au adunat în număr mare la bisericuţa veche la privegherea de sară, servită de dl protopresbiter tractual cu asistenţa mai multor preoţi, şi în presenţa dlui delegat, Prea Cuv. Sa Dr. *Miron E. Cristea.* Finindu se serviciul divin, poporul se împrăştie mângăiat acasă, ear dl delegat împreună cu dl protopresbiter tractual şi alţi preoţi la casele parohiale.

Inceperea actului sfinţirii e hotărâtă pe 9 ore, ca şi preoţii vecini, destul de ocupaţi în ultima duminecă, înaintea începerii postului, să poată lua parte.

Ziua sfinţilor arhangheli era o zi noroasă dar lină. Sosind timpul, pleacă cu toţii, preoţi şi popor, în sunetul duios al clopotelor, la biserica veche, unde preoţii să îmbracă (12 preoţi) în ornate luând sfintele vase, iar din popor cei mai bătrâni, cărţi, feşnice, prapori. Ca cetăţicântăreţi aveam pe Dl Brenciu vestitul cantor din Braşov, şi pe dl Luculeţ cântăreţ renumit înv. în Sebeş, — cari toţi stau gata de plecare, postaţi înaintea bisericuţii, unde era adunat şi poporul, care tot creştea.

Inainte de plecare, Preacuvioşia Sa Dr. *Miron E. Cristea,* stând în fruntea convoiului de pe pridvorul bisericuţei ia rămas bun dela biserica veche în numele poporului, şi aminteşte trecutul bisericii, vorbeşte de vechea mănăstire dela Plăişor, din care e construită această biserică; de călugărul Sofronie ca fiu al comunei, de statornicia în credinţă, iar când aminteşte cuvintele, — „aşa că fiecare bucată din această bisericuţă ne este nouă sfântă, fiindcă această bisericuţă ni-a fost în decurs de veacuri mamă ocrotitoate şi tată povăţuitor“ — tot poporul, tineri şi bătrâni vărsau lacrimi. Era un tablou de adâncă emoţiune sufletească, de duioşie, pe care omul nu l poate descrie, ci numai simţi.

In sunetele clopotelor ambelor biserici şi în cântările preoţilor si ale dibacilor cântăreţi dl Brenciu şi Luculeţ, urmaţi de mulţimea de popor ne coborâm încetişor de pe colina bisericii vechi, îndreptându-ne spre noul Sion care e ca la 5 minute depărtare, în centrul comunei, pe un loc şes şi frumos.

Sosind în curtea bisericii ne postăm în jurul unei mese pregătite anume pentru sfinţirea apei. Terminându-se serviciul prescris împreună cu încungiurarea bisericii, se face întrarea premergând stropirea bisericii prin Preacuvioşia Sa Dr. M. E. Cristea. Se începe apoi serviciul divin. Servesc pe lângă dl delegat şi protopresbiterul tractual, preotul local Const. Oancea, protopresbiterul Geoagiului de jos dl J. Popovici, preoţii: Nicolau Aron din Laslăul român, Nicolau Oancea din Petrifalău, N. Bena din Pianul de jos, P. Predovici din Bungard, N. Maniu din Băcăinţi, I. Cărpinişan din Daia, I. Ghişa din Răchita, V. Henţia din Sărăcsău şi I. Radu din Tărtăria. In cursul serviciului divin au sosit preoţii Simion Săcărea din Jibot, D. Pecurariu din Vinerea şi Oct. Bude din Pişchinţi.

In momentul când Preacuvioşia Sa protosincelul Dr. Miron Cristea ridică evangelia pentru binecuvântarea sftei liturgii, un soare mândru se iveşte şi străluce mândru şi cald, o zi frumoasă de primăvară întinereşte şi însufleţeşte inimile tuturor.

Serviciul a decurs sublim, cântările liturgice au fost esecutate precis de un grup de tineri inteligenţi din jur, ear strana a fost condusă de dl Brenciu şi dl Luculeţ cari prin vocea lor melodioasă au fermecat publicul present. Deşi biserica cuprinde 2000 persoane, nici pe departe nu a putut cuprinde deodată pe toţi oaspeţii veniţi.

La finea serviciului vorbeşte mai întâi dl delegat Dr. *Miron E. Cristea* despre iubirea faţă de Dzeu, lege şi patrie, înşirând exemple potrivite cari au emoţionat adânc pe ascultători. Urmează dl protopresbiter tractual *S. Medean,* care mulţămeşte prin cuvinte alese I. Preasfinţiei Sale arhiepiscopului şi Mitropolitului pentru părinteasca îngrijire şi binecuvântare şi mulţămeşte dlui delegat pentru osteneală. In fine preotul local *Const. Oancea* mulţămeşte tuturor, aducându şi aminte de mai marii bisericeşti, mulţămeşte dlui protopresbiter pentru îndrumările necesare, autorităţilor publice pentru sprijinul dat, comitetului parohial pentru zelul desvoltat, amintind cu numele pe cei mai vrednici, şi în special aduce mulţămită poporului, care l a urmat şi ascultat cu dragoste fiiască.

In urmă dl delegat face ungerea cu sf. mir, dl protopresbiter tractual botează, ear preotul local împarte anafora. După terminare fiind şi timpul înaintat, aproape 2 ore, poporul să împrăştie deplin mângăiat, ear oaspeţii împreună cu dl delegat şi dl protopresbiter iau parte la masa comună în localul şcoalei române din loc, unde în decursul mesei s'au rostit mai multe toaste, pentru Rege, pentru Excelenţa Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul, pentru dl delegat, pentru protopresbiter, preotul local, pentru dl I. Pamfilie arhitect cons., pentru oaspeţi etc.

Fiind timpul înaintat ne depărtăm cu toţii. Dl delegat împreună cu dl protopresbiter către Sebeş, ear cei mai apropiaţi pe la cuartire, pentruca după puţină pausă să ne adunăm din nou la concertul aranjat de către un grup de tineri inteligenţi din jur — în localul şcoalei. In fine a urmat petrecerea între marginile bunei cuviinţe până aproape de ziuă, sub îngrijirea comitetului parohial. In ziua următoare ne-a venit o zi viforoasă cu zăpadă, zi de iarnă, parecă anume aşa a voit Dzeu, ca ziua sfinţirei să fie binecuvântată prin o zi frumoasă şi lină, arătânduni-să şi prin aceasta că cu noi este darul tatălui ceresc.

C. O.

Din despărţ. „Asociaţiunii“.

Convocare.

Fiind autorizat din partea comitetului central al „Asociaţiunei pentru cultura română şi literatura poporului român“ cu reorganizarea „Despărţământului Zerneşti“ învit prin aceasta, pe inteligenţi şi popor din comunele aparţinătoare acestui cerc, adecă: Zerneşti, Tohanul vechiu şi nou, Holbav şi Poiana Mărului, precum şi pe toţi cari să interesează de înaintarea în cultură a poporului român, — la adunarea de constituire a despărţământului, ce se va ţinea Duminecă în 13/26 Decemvrie a. c. precis la 2 oare p. m. în edificiul şcoalei din Zerneşti, cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunărei.
2. Inscrierea membrilor şi încassarea taxelor.
3. Alegerea directorului şi a comitetului cercual.
4. Verificarea procesului verbal.
5. Inchiderea adunărei.

Poiana-Mărului, în 11 Decemvrie nou 1909.

Moise Micu
preot.

---

ce la drumul mare sunt indispensabile, iar deasupra sunt inscripţiunile. Intreaga composiţie este ţinută în plastică mare (adecă pentru planuri mari monumentale) şi autorul (Liuba) a avut curajul şi originalitatea, când a pus figura alegorică pe un leu. Totul e fantasie şi alegorie şi aceste în arta de sculptură sunt admisibile. Şi această machetă, în urma legilor artistice, e deplin desfăşurată.

Alexandru Liuba descrierea acestor machete a alăturat-o la concurs. Verosimil acolo se va afla şi mai lămurită, fiind purisată de el.

Alexandru Liuba în 3 Martie 1906 a dat rugare către prezidentul Ateneului, ca să-i conceadă a espune amândouă machetele în rotunda Ateneului. I s'a conces să le espună. Eu în 12 Martie 1906 am plecat la Bucureşti pe o lună la Academia Română. Am cercetat Ateneul, unde machetele tuturor sculptorilor concurenţi au fost espuse. Şi eu, luându-le toate dearândul spre esaminare şi critisare, iată acum mărturisesc înaintea lui Dzeu, că macheta cea mai bine cugetată, cea mai artistică şi cea mai ideală, era macheta nrul I. a lui Alexandru Liuba, dar comisiunea din Bucureşti a primit proiectul sculptorului Spaethe, neamţ de acolo. (Taie popa limba dacă spun câte ceva). Din însemnările lui Alexandru Liuba, după moartea lui predate mie spre folosinţă, juriul de esperţi din Bucureşti a stat din domnii Areti Mincu, prof., Gr. G. Tocilescu, prof. Hegel şi generalul Vartiade.

Când ajunsesem la Bucureşti am grăbit să mă întâlnesc cu dl Tocilescu, pentrucă îi scrisesem pentru Liuba, şi întâlnindu-mă l-am întrebat: „Dar cum de ai lăsat pe Liuba să cadă?“ Iţi mărturisesc — îmi răspunse Tocilescu, — nu ştiu că ce idee a avut Liuba, când a pus steagul lui Sfântul George în mâna lui Mihaiu-Viteazul. S'a considerat de o concepţie nefericită. Eu am răspuns: „Nu mai avem pe zeul Mars, ca să-l chemăm în ajutor în luptele noastre. Creştinismul şi religiunea noastră pe Sfântul George l-a făcut de biruitor în locul lui Mars. Stefan cel mare, când s'a luptat în contra Turcilor, a purtat steag cu Sfântul George biruitorul. Liuba mi-a spus, că a văzut icoana „Stefan cel mare cu steagul lui Sfântul George în mână“. Iată vezi şi religiunea şi istoria laolaltă în concepţiunea lui Liuba. Ah Doamne! Ce în machetă e mai ideal, mai naţional şi mai frumos, comisiunea de esperţi (?) a atribuit lui Liuba de o concepţie nefericită. Tocilescu nu a mai avut un cuvânt ca să zică de scuză.

Intre notiţele lui Alexandru am aflat un concept cu o schiţare şi adresat unui prezident. Nu pot şti, cine şi unde era acel prezident, dar rugarea sună aşa: „Dle prezident! Mai întâiu este o nedreptate ne mai pomenită a te pronunţa la un concurs asupra premiilor, până a nu fi văzut toate lucrările arătate la concurs. Am informaţiuni positive, că comitetul de patru (esperţi) din Bucureşti s'a pronunciat asupra premiilor înainte de ameazi şi înainte de a fi văzut şi lucrările mele.

Tot fapt constatat este şi aceea, că lucrarea mea (Columna monumentală macheta I.) a causat un nou concurs general, care de comun până a nu să fi văzut era numai restrâns. Mă rog dle prezident, ca un om drept să interveniţi în folosul dreptăţii, [1]) căci pe nedrept am fost nesocotit de dragul unor hatâruri“.

Voi profesorilor din München, dar ce puteţi zice şi voi, cari de dragul lui Alexandru Liuba aţi primit ca să controlaţi lucrările lui Liuba ca să facă ceva estraordinar.[2]) Vedeţi voi, ce esperţi de arte pe la Bucureşti! Doamne! Cum samănă ei a fi viţă de Român.

Dar pentru părinţi şi alte năcazuri.

Sofronie Liuba tatăl în 10 August 1906 şi mai adeseori mi-a scris, că Alexandru Liuba a fost în cortel la Ilarie Chendi când a murit, că din lucrările lui Alexandru aceste şi aceste lucrări au rămas la Chendi, şi că şi aceste 2 machete sunt la acesta. Tatăl zice: „Am rugat pe dl Dr. V. Babeş ca să iee dela Chendi cele 2 machete de monumente lucrate în gips, pentrucă eu am spesat peste 400 fl. pe ele şi acum vine turnătorul în gips şi mai cere 56 de marce, şi altul 26 marce şi pentru împachetat 20 de marce, dar dl Babeş încă nu mi-a răspuns despre machete“.

Toată sparanţa şi încrederea părinţilor, că să scot lucrările dela Chendi şi să le espediez la Maidan, eram eu, pentrucă în anul viitor iar m'am dus la Bucureşti pentru sesiunea Academiei Române din 1907.

Chendi era ajutor de bibliotecar la Academia Română. Intr'o lună pe timpul şedinţelor nici odată nu l-am aflat în edificiul Academiei. I am scris pentru o întâlnire, nu mi a răspuns. Am rugat pe servitori să-i spună, că vreau să mă întâlnesc cu el. Fără resultat. Iată odată, în 1907, mă întâlnesc cu el. Ii spun pentruce am să vorbesc şi-mi promite că vine la hotelul de Franţa. Nu a venit. Punem alt termin, nu a venit. Am văzut, că a fugit de mine ca dracul de tămâie!

Eh! dar şi părinţii l au rugat ca să le trimită lucrările lui Alexandru — nici lor nu li-a răspuns.

Dar cine cutează la Bucureşti să înceapă proces?

Sibiiu, Decemvrie 1909.

Dr. At. Marienescu.

---

[1]) Magna petis Faeton.

[2]) Alexandru Liuba în Bucureşti fireşte că nu avea atelier (lucrătoare, Werkstadt), dar pentru casul, când ar fi fost însărcinat ca el să facă monumentul lui Mihaiu, vorbise cu profesorii lui, ca monumentul să-l facă în München, unde sunt lucrători artişti, cei mai buni şi profesorii cei mai renumiţi. Acestia totdeauna au numai acel interes, că elevii lor şi în viaţa practică se exceleze. Dar fireşte, că oamenii de omenie din München nu au ştiut că cum sunt Românii.

NOUTĂŢI.

Nou alesul episcop al Caransebeşului. P. C. Sa dl Dr. *E. Miron Cristea* a făcut Vinerea trecută vizită fişpanului comitatului Caraş-Severin dlui *Fialka* la Lugoş, apoi a plecat la Budapesta, unde Luni s'a presentat E. E. L. L. ministrului president Alex. de *Wekerle*, ministrului de culte conte *Apponyi*, şi secretarilor de stat I. *Toth* şi V. *Molnár*, fiind pretutindenea primit cu afalitate. Iară Marţi a făcut prescrisul examen canonic înaintea Preasfinţitului sinod episcopesc întrunit la Sibiiu.

*

In memoria lui Şaguna. Luni, în ziua sfântului Andreiu, elevii seminariului andreian din loc au aranjat o şedinţă literară festivă, de caracter familiar, în sala mare a institutului. A luat parte la şedinţă I. P. S. Sa Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan*, însoţit de P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Ilarion Puşcariu*, şi de asesorii consistoriali, profesorii institutului şi alt public. A vorbit frumos profesorul saminarial *Dr. Nicolae Bălan*, apoi clericul *Cristea*, a cântat corul elevilor seminariali, şi în urmă I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul *Ioan Meţianu* a adresat elevilor câteva cuvinte părinteşti, pline de învăţătură. Şedinţa, deschisă la orele 10, s'a terminat la 11 şi jumătate.

*

Filiala „Luminii". Direcţiunea institutului de credit *„Lumina"* din Sibiiu a decretat, sub rezerva aprobării proximei adunări generale, în şedinţa plenară din 13 Decemvrie 1909, înfiinţarea unei filiale în Mureşoşorheiu, şi a angajat pe domnul *Aurel Russu* de conducător al aceleia.

*

Post de profesor. Consistoriul diecezan din Caransebeş publică concurs pentru ocuparea unui post de profesor la catedra de istorie universală şi geografie la institutul pedagogic diecezan. Terminul de concurs până la 29 Dec. v. 1909.

*

Osândit. Clericul Augustin *Folea* a fost osândit de curtea cu juraţi din Mureş-Oşorhei pentru un raport apărut în „G. Tr." asupra proiectului de lege electorală. Inchisoare de stat două luni şi amendă de 100 coroane.

*

Taxele de telefon şi telegraf dintre Ungaria şi România s'au mai redus: taxa de cuvânt va fi de acum înainte în loc de 12 şi jum. numai *zece* bani.

*

† Stefan Rusu, paroh român gr.-or. în Ida mare, după un morb îndelungat, împărtăşit cu ss. taine ale muritorilor şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriului Vineri în 10 Decemvrie st. n. a. c. 7 oare seara în anul 78 al etăţii, 56 al preoţiei şi 26 al văduviei. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului au fost depuse spre repaus etern Luni în 13 Decemvrie st. n. a. c. la 1 oră p. m. în cimiteriul de lângă s. biserică din Ida mare. Odihnească în pace!

*

† Ioan Modran, învăţător în penziune, după lungi şi grele suferinţe, împărtăşit fiind cu sfintele Taine, a adormit în Domnul Dumineca, în 29 Noemvrie st. v. a. c., la oarele 4 după ameazi, în etate de 60 ani, în Bungard. Rămăşiţele pământeşti ale decedatului s'au aşezat spre odihnă vecinică Marţi, în 1/14 Decemvrie a. c, la oara 1 din zi, în cimiterul bisericii gr.-or. române din Bungard. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

*

Şcoala pentru economia de casă (şcoala de menaj), susţinută de „Reuniunea femeilor române din Sibiiu", deschide la 15 Ianuarie n. un curs de bucătărie fină. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuinţa şi întreagă întreţinerea în internatul şcoalei. Informaţiuni se pot primi dela dşoara Tulia Bogdan, Sibiiu, Strada Baier Nr. 1. In timpul acestui curs şcoala primeşte şi execută comande pe lângă preţuri convenabile.

*

Răscumpărarea felicitărilor. Domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan* a contribuit drept răscumpărare a felicitărilor de ziua sa onomastică cu suma de 20 (douăzeci) coroane la fondul cultural arhidiecesan, a căror primire o confirmăm cu mulţămită. Sibiiu, 2/15 Dec. 1909. *Of. cassei arhidiecesane.*

*

Distribuirea premiilor Nobel. Vineri s'a făcut în Stockholm distribuirea premiilor Nobel în mijlocul obişnuitelor serbări. Premiaţii anului acestuia sunt: pentru fizică *Marconi* şi prof. F. *Braun* din Strassburg, pentru chemie W. *Ostwald* din Lipsca, pentru medicină profesorul T. *Kocher* din Berne, pentru literatură scriitoarea Selma *Lagerlöf*. Toţi cei 5 premiaţi au fost prezenţi şi au primit din mâna regelui Svediei diploma de premiare şi medalia de aur. Un premiu face în anul acesta suma de peste 193 de mii de franci. Premiul păcii s'a împărţit în părţi egale între fostul ministru preşedinte belgian Beernaert şi un senator francez Destournelles de Constant. In onoarea celor premiaţi regele a dat un dineu la palat

*

Album de crestături în lemn. Atragem de nou atenţiunea iubitorilor de artă naţională asupra *albumului de crestături în lemn* al domnului profesor *Dimitrie Comşa* din Sibiiu. In acest album lucrat foarte frumos în atelierele dlui tipograf *Drotleff*, ni se înfăţişează pe 41 tabele chromolitografiate 243 de obiecte ţărăneşti, după originalele lor, adunate de unde s'a putut, cu multă ostăneală şi cheltuială, dar şi cu mai multă pricepere din partea autorului. Reproducerea pe carton e făcută cu precisiune vrednică de toată lauda. Se află în albumul dlui *Comşa*, învrednicit de admiraţia şi laudele tuturor celor ce l-au văzut, furci de tors, unele din ele colorate, apoi cruciuliţe şi pristene (prisnele), bâte şi măciuci, linguri, păpuşare, cruci, căpcele şi alte unelte încrestate în modul cel mai artistic de mâna isteţului ţăran român. Albumul se vinde cu *24 coroane* esemplarul frumos legat şi se poate comanda dela autorul *Dimitrie Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu (Nagy-Szeben). Il recomandăm cu toată căldura celor ce pot să şi-l procure, pentrucă are să formeze o frumoasă podoabă a casei lor.

*

Conferenţa dela Braşov. Dşoara Dr. Eleonora Lemény a cetit la Braşov conferenţa sa despre poetele Maria Cunţan, Ecaterina Pitiş şi Elena Farago, în prezenţa unui public număros, care a primit pe conferenţiara sibiană cu manifestaţiuni călduroase de simpatie. Lucrarea dşoarei Lemény a arătat asemănările şi deosebirile între cele 3 poete, citând număroase dovezi din volumele scriitoarelor amintite. Conferenţa va apărea în foiţa „Gazetei" din Braşov.

*

In lista viriliştilor, stabilită de reprezentanţa oraşului *Braşov*, cetim următoarele nume româneşti: G. B. Popp proprietar, Nic. Dima, fabr., P. Popovici, proprietar de hotel, Legatul Iugaian, fundaţiune, I. Săbădeanu com, Dr. Nic. Mănoiu adv. Ilie Savu băcan, George Savu băcan, Comuna bis. gr. or. din int. oraşului, Biserica Sf. Nicolae din Schei. Membri suplenţi: Filiala „Albina", I. Duşoiu com, Nic. Furnică măcelar.

*

„Viforul", piesă în 4 acte, este a doua dramă istorică a trilogiei începute cu *„Apus de soare"*, de Delavrancea. Noua piesă s'a jucat la teatrul naţional în săptămâna trecută şi ţine şi acum afişul teatrului în mijlocul unui interes neobişnuit de mare. Toate ziarele, câte adecă ne mai vin de dincolo, constată marele succes al piesei.

*

Distincţie. Dl Emil *Fischer*, fotograf în Sibiiu, a fost decorat de regele Carol al României cu crucea de cavaler al ordinului *„Coroana României"*.

*

Cook — înşălător. Doctorul Cook, care de altfel este evreu, şi care a trebuit să fugă din New York din cauza atitudinei ameninţătoare a publicului, cum scriu ziarele americane, este un înşelător ordinar. Cook n'a fost la polul nordic, ci, împreună cu doi complici a născocit toată povestirea de călătorie prin mările îngheţate, şi a păcălit lumea cu minciuni.

*

Piese postume de Sardou. Dramaturgul francez Sardou a lăsat în manuscript câteva piese, care au fost găsite abea acum în timpul din urmă. Sunt mai multe drame istorice, între care amintim una cu numele „Mirabeau" şi alta cu titlul „Robespierre".

*

Scrisori de Tolstoi. Amicii scriitorului rus vor edita în zilele acestea mai multe scrisori private adresate de Tolstoi fruntaşilor literaţi şi artişti. Colecţiunea va cuprinde cam o mie de scrisori.

*

Portretul mitropolitului *Şaguna* pe hârtie fină, mărimea 18×26 cm. se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană, Sibiiu* Bucata 4 bani, la comandă de cel puţin 50 ex. se socoteşte bucata numai cu 3 bani

*

Candidat de advocat se caută de urgenţă pentru cancelaria domnului Dr. *Emil Babeş*, advocat în Budapesta. Ofertele sunt a i se adresa în Budapesta, IV. Gróf Károlyi utca 14.

*

Şcoala industrială, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, între alte lucruri frumoase pregăteşte şi odăjdii, aplicând şi la acestea numai motive originale româneşti. Materialul ce se întrebuinţează la pregătirea odăjdiilor e de calitatea cea mai bună. Preoţii noştri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuinţă de odăjdii s'ar adresa cu comandele lor către şcoala amintită (Sibiiu, Str. Schewis nr. 15) Suntem deplin încredinţaţi, că cu odăjdile pregătite de şcoala industrială vor fi mulţămiţi, fiind şi mai frumoase şi mai durabile ca cele confecţionate de fabricile străine, cari nu se uită decât la câştig. Reuniunea femeilor române din Sibiiu, prin confecţionarea de ornate bisericeşti nu umblă după câştig, scopul ei este a da ocasiune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase şi trainice şi a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atenţiunea din partea preoţimii noastre de ambele confesiuni.

*

Blériot, aviatorul francez, a plecat din Constanţa pe vaporul „România" la Constantinopol, unde va face mai multe ascenziuni. La prima ascensiune, făcută Dumineca în 12 l. c. aeroplanul a fost apucat de vânt şi izbit de o clădire. Aparatul a fost zdrobit, Bleriot a rămas neatins.

*

La darurile de Crăciun, ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" cu prilegiul Naşterii Domnului, au binevoit a mai dărui dna Maria Străulea, 6 cor., dl Dr. Basiliu Preda, advocat, întru vecinica odihnă a soţiei sale Sabina n. Andreica, 20 cor., dl Andráş şi soţia sa n. Habermann, un rând de vesminte bărbăteşti, 2 părechi ghete şi o bluză (pentru femei).

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sarace, al Reuniunii meseriaşilor sibieni, au mai dăruit: Pompiliu Predovici, paroh (Vingard), soţia sa Ana n. Banciu şi copilele lor Valeria, Veturia şi Pompilia, 1 cor.; Dr. P. Şpan, prof., 20 bani; Iosif Cato, fotograf, 40 bani; Demetriu Iclozan, 20 bani; Ioan Maier, învăţăcel măsar, 50 bani; Ö. Felszegi, 20 bani; Ioan Presiurea, notar (Calbor), soţia sa Rafira n. Vasu şi copilul lor Livius, 70 bani şi Miorica Tordăşianu, 10 bani.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Pentru scopul petrecerii aranjate de tinerimea universitară română din Cluj la 25 Nov. a. c. am primit oferte, respective suprasolviri dela următorii domni:

1. Oferte: Dl George Pop de Băseşti 25 cor., Dr. Iosif Gall, Lucareţ, T. Mocsonyi, Capolnaş, câte 20 cor., Dr. V. Bianu, Buzău, Ion Ţeţu, Bucureşti, câte 20 cor., A. Frăţilă, Galaţi, Ioan Buzea, N. Nyulas, Vasile Almăşan, Dr. A. Francu, Dr. Simion Tămaş, Cluj, Petru Checicheş, Apahida, Grigoriu Băloiu, Călian, câte 10 cor., Dr. Nicolae Oncu, Arad, Dr. Atanasie Marienescu, Sibiiu, Ioan Paşca, Geaca, Petru Bariţiu, Mihail Radu, Cluj, câte 5 cor., colonel Paul Muntean, Sibiiu, Dr. V. Nossa, Cluj, Emil F. Negruţiu, Blaj, câte 4 cor., Teodor Ciuca, Cluj 3 cor.

2. Suprasolviri: Dr. Stef. Morariu, Cluj 17 cor., I. Pop, Morlaca 10 cor., Dr. Victor Poruţiu, Dr. Iuliu Pordea, Cluj, câte 8 cor., Iosif Hossu, doamna Veron. Poruţiu, Cianul-deşert, câte 5 cor.. Eugen P. Păcurariu, Cluj 4 cor., Antoniu Mandeal, Petru Danciu, Cluj, Augustin Cupşa, Bonţida, Dr. Valer Mustea, Lăpuşul-ung., câte 3 cor., Leonte Puşcariu, A. Bianu, I. Oarga, Dr. Stefan Pascu, Cluj, câte 2 cor., Ananie Moldovan, Cara, V. Bologa, Huedin, George Farago, Dr. Iosif Macaveiu şi Dr. Iuliu Haţiegan, Cluj, câte 1 cor.

Esprimăm pe această cale adânci mulţămiri marinimoşilor donatori şi tuturor celorce cu căldură ne sprijinesc în acţiunile noastre.

Cluj, la 8 Dec. 1909.

Octavian Costea prez. — *Vasile Paşca* cassar.

*

Cu ocaziunea probei generale publice, dată de „Reuniunea de muzică şi cântări" din Câmpuri-Surduc cu orhestra, Duminecă în 15/28 Noemvrie c. au binevoit a suprasolvi următorii Preastimaţi domni:

Iuliu de Orbonaş, Ilia, Iosef Csuts, Ilia, şi Romakovits, Dobra câte 10 cor.; Toma Roşu, înv. Dobra şi Emanuil Şuiaga preot Lăpuşnic câte 5 cor.; Kiss Árpád notar, Gurasada, 3 cor.; Romul Iacob preot, Gurasada, Dna Longin Popa, Tătăreşti, Surdi Petru C. Surduc, Nica Savu înv. Gothatea, Const. Popoviciu, preot, Borjuc şi Lazar Vraciu dir. Dobra câte 2 cor.; Aron Lazar C. Surduc, şi Dumitru Brezovean, Dobra, câte 1 cor.

Cu poşta ni-a trimis din Sibiiu dl Victor Tordăşianu, sprijinitorul tuturor lucrurilor bune, 5 cor.; Mihail Stoia, Brad, 2 cor.

Tuturor Preastimaţilor domni şi dame cari au solvit şi suprasolvit, precum şi ţăranilor din jur, cari au luat parte la festivitatea noastră, prin aceasta le aducem sincera noastră mulţămire.

Câmpuri-Surduc, la 6 Dec. 1909.
„Reuniunea de muzică şi cântări".

Ioan Budoiu prezid. — *Romulus Burză* cassar.

Convocare.

Pe baza concluzului comitetului central din 7 Decemvrie 1909 şi în conformitate cu §-ul 20 din statute, avem onoare a convoca a

XXI-a adunare generală ordinară

a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu" în Porceşti, pe Duminecă în 26 Decemvrie n. a. c. la 2 ore d. a.

Program:

1. Prezentarea raportului general al comitetului central, al raţiociniilor pe anul 1908 şi proiectul de budget pe 1910.
2. Propuneri eventuale din partea membrilor.
3. Doue discursuri: *a*) despre cultura poamelor; *b*) despre cultura nutreţurilor maiestrite.
4. Autenticarea protocolului şedinţei.

Sibiiu, 13 Decemvrie n. 1909.

Pant. Lucuţa prezid. — *Vic. Tordăşianu* secretar.

Poşta ultimă.

Crisa.

Dieta ţine şedinţă Vineri, la orele 11. Guvernul, pe care Maiestatea Sa nu-l lasă să plece, va prezenta proiectul de lege despre votarea indemnisării pe patru luni din anul ce vine, şi proiectul va fi dat imediat comisiunei financiare spre studiare. Luni se va începe discuţia asupra lui. Partidul Justh ameninţă cu obstrucţie, în care cas indemnisarea nu va fi votată până la finea anului şi ţara intră în stare de ex-lex.

Poşta redacţiei.

Dlui S. R. în C. S'a luat notiţă pe scurt în numărul 125. Acum nu mai putem reveni.

Teatru german.

Astăzi Mercuri: *Wilhelm Tell*, tragedie. Joi: *Der fidele Bauer*, operetă. Sâmbătă: *Die geschiedene Frau*, operetă. Duminecă d. a.: *Die lustige Witwe* operetă, sara: *Die geschiedene Frau*, operetă. Luni: *Orpheus in der Unterwelt*, operetă. Marţi: *Die Cameliendame*, dramă.

Boala englezească
zdruncină sănătatea copilului Dtră, dacă nu folosiţi imediat un mijloc sigur. 2 (330) 3—5
Emulsiunea lui Scott
conţine toate părţile recerute, pentru a întări oasele şi a-le provedea cu muschi tari şi sănătoşi. Un favor al *Emulsiunei lui Scott*, care părinţii îngrijitori îl recunosc, e că din causa gustului lui plăcut şi dulce, se ia cu deosebită plăcere de micul pacient. Chiar şi când copii nu suportă laptele, mistuesc fără cea mai mica greutate *Emulsiunea lui Scott*.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.
Emulsiunea lui Scott
s'a dovedit în toate aceste casuri ca o Emulsiune model neîntrecută.
Preţul unei sticle originale c. 2·50.
Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Pentru cele publicate în rubrica aceasta redacţiunea nu primeşte răspunderea.

Nr. 804/909. [449] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti la şcoalele confesionale din comunele mai jos numite, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Apoldul inf.** cu salar de 600 cor. şi eventuală întregire dela stat şi relut de cuartir 60 cor.
2. **Gusu,** cu salar de 600 cor.
3. **Broşteni,** cu salar de 600 cor.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Posturile se vor ocupa numai la 1 Septemvrie 1910, întrucât cei ce vor fi aleşi, vor fi angagiaţi pentru anul şcolar curent la alte şcoale.

Invăţătorii aleşi sunt îndatoraţi a cânta cu copii la s. liturgie, vor conduce şcoala de repetiţie şi vor lucra grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta în biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 30 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Mercurei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 22—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

In atenţiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărţi cu preţuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5 —	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare . .	2·—	1 60
Dalametra, Dicţionar macedo-român . . .	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais . .	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais-roumain . .	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane . . .	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade .	1·80	1·50
„ Privelişti .	3·50	2 90
„ Senzitive .	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densuşianu, Românii buni şi Românii răi . . .	1·50	1·—
Derblich, Afecţiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene .	1·—	—·80
Din scrierile şi cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc. .	4·50	2·30
Duţescu-Duţu, Consideraţiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duţescu-Duţu, Jianu .	1·—	—·90
Eliade, Filozofia lui LaFontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba şi Ifigenia în Aulis . . .	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia . .	3·—	2 80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schiţe . . .	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare şi avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3·—	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·—	2·20
„ Zile trăite . .	3·—	2·50
„ Pagini răsleţe .	2 50	2·20
Gabrovanu, Dina şi Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii .	3·—	2·30
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb şi negru .	3·—	1·80
„ Câteva versuri .	2·—	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preţ de tot moderat şi la caz de urgenţă le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari! [13] 51—52

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 39—40

Daruri de Crăciun!

Toţi cei cari doresc a cauza în sânul familiei şi rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Naşterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu,** de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărţi:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii . . .	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele.	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru .	—·45
Adam, Constanţa pitorească . .	2·—
Basme din toate ţinuturile rom. .	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetăţii Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru . . .	1·50
Bernordin, Paul şi Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru . .	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri,** novele . . .	2·—
Barcianu, Dicţionar germân-român, broş. 8·—, leg. . .	10 —
român-germân sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, poveşti	—·80
Caraivan, Poveşti de pretutindeni	2 —
Cazaban, Chipuri şi suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele . .	1 50
Cantemir, Descrierea Moldovei .	1·90
Caterly, Românii	2 50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă, Haiducul, roman .	2·—
Dostoievski, Crimă şi pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele .	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele . .	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie . . .	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda, teatru . . .	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în ţara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele . . .	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele.	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1·50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30
Holban, Oameni celebri . . .	3·50
Hodoş, Martirii, roman istoric .	1·50
„ Departe de lume, novele.	1·50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiaşului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaş, Monografia lui Şaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieţii, roman . .	2·—
Maior, Bibl. copiilor şi a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à . . .	1·—
Maupassant, Ivetta, roman . .	—·75
„ Dşoara Fifi, novelă .	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer-Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	— 40
Negri, Versuri, proză, scrieri . .	1 50
Neculcea, O seamă de cuvinte .	—·35
Olmezu, Poveşti rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4 —
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, poveşti	2 —
Pitiş, Poezii	1 —
Russu-Şirianu, Iobăgia I. . . .	3·—
Răduceanu, Cooperaţia şi sistemele cooperative	—·60
Slavici, Poveşti	1 50
Silva, Valea albă, roman . . .	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1·50
Sadovean, Oameni şi locuri, nov.	2·—
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Puşcariu, Fragmente ist. despre boerii din ţara Făgăraşului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moş-Barbă-Albă	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1·50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunţan .	—·90
Vlahuţă, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru** .	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de linişte, novele	1·50

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme. (103) 39—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 132 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Decemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Cultura învăţătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

III.

Sub puterea acestor idei luminoase, cari cucereau prin noutatea şi vraja lor aproape magică, fireşte, că noi, scoborâtorii celui mai iubitor popor de libertate şi cultură, nu puteam rămânea nemişcaţi. Am luat atunci lupta cu însufleţire şi vitejie vrednică de admiraţie, şi ea ni-a adus biruinţa, câştigată însă mai mult prin concursul împrejurărilor şi al curentului, care stăpânia şi agita atunci sufletele milioanelor răzvrătite.

La acest dat porneşte mişcarea de renaştere a neamului nostru, în toate direcţiile, cu o stăruinţă infatigabilă şi aproape neînchipuit de fecundă.

Viaţa noastră politică şi culturală, bisericească şi naţională, ia acum drumul, care duce la o organizare temeinică, în puterea căreia neamul românesc îşi croieşte instituţiile chemate să-i asigure şi să-i desvolte cultura sa specifică.

Biserica primeşte o organizaţie trainică, şi cu ea deodată şi şcoala. Spiritul creator, gigantic şi genial al lui *Şaguna*, a ştiut da cea mai pricepută şi mai serioasă soluţie problemelor şi nevoilor mari, cari zbuciumau viaţa neamului nostru. Având în vedere cultura poporului, îi trebuia înainte de toate o preoţime şi o dăscălime luminată.

Ni-o creiază prin înfiinţarea seminarului, cea dintâi şcoală, care, după veacuri de lungă şi întunecată dibuire, prin rosturile ei sigure creştea o învăţătorime în spiritul unor învăţături potrivite chiemării ei şi împrejurărilor, cari le-au dat naştere.

Cea dintâi învăţătorime cu carte a fost deci cea crescută de *Şaguna*. La început, fireşte, cultura ce li se da se mişca în cadre foarte înguste, tocmai pentrucă era nevoie să se ţină samă de cunoştinţele lor pregătitoare, cari în lipsa şcolilor populare se reduceau aproape la zero.

Cu vremea aceste cadre se lărgiau tot mai tare, aşa, încât cultura lor se amplifica mereu în proporţia desvoltării şcolii şi a ştiinţelor, cum şi în măsura rolului tot mai însemnat al învăţătorimii.

Astfel aveam o dăscălime, a cărei pregătire pedagogică era în conformitate cu trebuinţele şcolii, cu situaţia ei de propoveduitoare a învăţăturii, şi în armonie cu pretenţiile culturii speciale şi generale ale timpului în care trăia.

Şi dacă retribuţia ei materială era disparentă faţă de a dascălilor de azi, totuşi călăuziţi de sentimentul sfânt al datoriei faţă de neamul lipsit de povaţă şi ban, cei de atunci îşi împliniau cu o rară căldură şi abnegaţie misiunea lor înaltă, căreia nu întârzia niciodată să-i vie din partea neamului recunoştinţa sinceră şi duioasă, singura retribuţie înaltă, care scoboară în suflet mulţămire şi hrăneşte în chip minunat îndemnurile de muncă şi jertfă sfântă pentru înaintarea şi fericirea celor rămaşi în urmă.

Această înfăţişare o păstrează dăscălimea românească până în epoca contemporană. Acum însă, în urma prefacerilor cari au urmat în toate domeniile, şi cu deosebire în domeniul politic şi cultural, se schimbă şi situaţia de până aci a dăscălimii în multe privinţe.

Statul revendică pentru sine tot mai mare influenţă şi începe să iee din drepturile rezervate pe sama bisericii. După aceea, cu desconsiderarea desăvârşită a autorităţii bisericeşti fixează legi, cari să servească scopuri străine de ale şcolii, iar învăţătorii sunt puşi sub tutela şi discreţia unor organe, cari totdeuna au privit în noi personificarea duşmăniei şi a urei implacabile, pe spulberătorii unor visuri, cari îi chinuiesc în proporţii exasperate. Iar legile din urmă şterg aproape total drepturile noastre asupra şcolii şi învăţătorimii.

Pe de altă parte cultura dascălilor nostri, ţinând samă de progresele culturii în toate domeniile activităţii omeneşti, nu mai era suficientă. O întregire, o lărgire a ei, o cereau nevoile sufleteşti ale poporului, cari erau acum cu mult mai pretensive, dar o impunea şi statul. Se face astfel un pas înainte, un pas însă destul de mititel, în comparaţie cu epoca lui Şaguna, după cum se va vedea din cele ce urmează. Căci acum am ajuns la dăscălimea contimporană, a cărei cultură vom căuta s'o fixăm cu cea mai corectă obiectivitate.

Şaguna cerea, celor cari voiau să ajungă învăţători, două sau trei clase medii. Şi chiar numai în lipsa contingentului reclamat de şcolile, cari se sporiau în măsură deosebită, primia şi candidaţi cu pregătire mai inferioară. Căci ştiind aprecia după cuviinţă misiunea înaltă, ce aveau s'o săvârşiască aceştia în mijlocul poporului, numai personalităţi luminate îi puteau da garanţa unei activităţi conştiente şi serioase, bogată în rezultate culturale şi naţionale.

Astăzi, graţie puternicului curent de înviorare culturală, care a străbătut şi în massele poporului nostru, avem un număr destul de considerabil, şi am putea spune chiar un surplus de tineri cu carte, cari s'ar putea dedica acestei carieri. Şi ce se întâmplă până în anii din urmă? Ţăranii noştri, în dorul aprins de a-şi face copiii „domni“, îi trimeteau la învăţătură, fără a ţinea samă de calităţile lor sufleteşti. Astfel să întâmplă, că băieţi mediocri, fără însuşiri şi fără dragoste de carte, dar cari ar fi putut face ispravă foarte bună apucând alt meşteşug, s'au poticnit chiar la cel dintâi sau al doilea an de şcoală medie, fără a putea răzbi mai departe. Ce fac acum părinţii lor? Ispitiţi mereu de strălucirea unei slujbe domneşti le părea rău să întoarcă copilul acasă, despre care credeau, că ocupaţiile ţărăneşti îi sunt nepotrivite, şi chiar păgubitoare fizicului său adaptat altui mediu, şi pentru a avea totuş un anume folos pe urma banilor cheltuiţi, nu voiau să renunţe cu nici un preţ la planurile lor. Cum însă una sau două clase medii erau cu desăvârşire insuficiente pentru îmbrăţişarea unei cariere intelectuale avuabile, îşi credeau aproape risipite iluziile. Atunci, întocmai ca marinarul, care se acaţă de ultima scândură a corăbiei sfărâmate în vârtejul valurilor furioase, îşi luau drumul spre seminar. Deşi nu le părea chiar splendidă slujba de dascăl, aveau totuşi senzaţia, că prin acest act visul lor ia fiinţă, măcar în parte.

Aşa a ajuns seminariul să aibă, din necesitate, un însemnat număr de tineri neisprăviţi.

Cu o învăţătorime, care era lipsită de pregătirea reclamată prin rolul ce avea să-l îndeplinească, nu se puteau însă deslega problemele de cultură ale şcolii, şi nu se putea arăta un progres vădit faţă cu epoca lui Şaguna.

E adevărat, că seminariul, prin lărgirea organizaţiei sale, şi prin profesorii ce şi i-a putut câştiga, a căutat să umple aceste lacune prin o creştere şi instrucţie cât se poate mai solidă şi mai întinsă. Ori câtă stăruinţă însă s'ar fi pus aici, şi ori câtă dragoste de carte ar fi dovedit tinerii acestei şcoli, era peste putinţă să se clădească un edificiu cultural tare şi trainic, odată ce lipsiau temeiurile pe cari să se înalţe. Când s'a recunoscut aceasta, a început să se facă o anume selecţie, dar nu deplină. A trebuit să vie statul şi aici, şi să fixeze el minimul de patru clase medii. Astfel ni-a adus un folos nepreţuit, pe care noi îl vedeam înainte, consideraţii însă, cari atingeau interese private, l-au făcut se întârzie multă vreme, în paguba noastră. Astăzi deci candidaţii nostrii de învăţători întră în seminar cu aceeaşi pregătire, ca cei ai pedagogiilor statului.

Şi cum durata instrucţiei speciale e acum de patru ani, trăim în convingerea, că viitoarea dăscălime românească va putea sta cu vrednicie sub raportul cultural alături de învăţătorimea ori cărui neam luminat, şi va fi în măsură să satisfacă pe deplin îndatoririlor sale de luminare şi îndrumare sănătoasă şi binefăcătoare.

Apreciarea aceasta însă cade în competenţa scriitorilor de mâne. Noi rămânem la dăscălimea actuală, care formează obiectul preocupaţiilor noastre. In zugrăvirea acesteia vom releva, cu cuvenită nepărtinire, calităţile cari o împodobesc; nu ne vom sfii însă a face şi pomelnicul scăderilor, cari de sigur vor avea darul să provoace mai mult sau mai puţin zgomotoase murmure de nemulţămire, sau chiar de protestare.

Niciodată însă astfel de proteste n'au fost în stare să rehabiliteze reputaţii sfărâmate, sau neexistente, ori să răstoarne adevărul din jilţul său de aur. Noi nu trebuie să scăpăm din vedere principiul înalt, exprimat atât de limpede de istoricul Iorga, când spune, că „poleind păcatele unui neam (sau unei tagme zicem noi) cu linguşiri, îi facem cel mai prost serviciu posibil“.

E firesc deci să nu tăinuim aceste păcate, ci dimpotrivă, să le desvălim şi se căutăm o înlăturare cât mai grabnică a lor, căci altcum ele vor fi o vecinică piedecă în desvoltarea noastră, întinzându-se ca o pecingine urâtă, care de sigur ne va opri în loc şi ne va înghiţi.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul M.-Oşorheiu.

Preoţimea tractului Murăş-Oşorheiu a fost convocată la conferenţă pe ziua de 24 Septemvrie st. v. în comuna Petea-de-Câmpie, şi pe lângă toate că comunicaţia peste tot pe câmpie este foarte grea, preoţimea s'a presentat într'un număr destul de frumos.

Ziua de 24 Sept. st. v. a fost deci o zi de bucurie pentru credincioşii din comuna Petea-de Câmpie, nu numai pentrucă au fost fericiţi a vedea atâţa preoţi întruniţi în comuna lor pentru primadată, ci mai ales pentrucă cu ajutorul lui Dzeu după multă trudă şi osteneală şi-au văzut ridicată şcoala lor şi au ajuns de a lua parte la sfinţirea ei. Acum se cugetă oamenii cum ar putea să-şi ridice şi o sftă biserică, mai mărişoară şi mai frumoasă.

Deşi era zi de lucru, credincioşii din comuna Petea-de-Câmpie au lăsat lucrul la o parte şi ca în zi de sărbătoare au alergat cu mic cu mare la sfânta biserică. Numai feţe vesele puteai vedea peste tot locul, oameni cari vorbeau între ei cum Dzeu li-a trimis atâţa preoţi, cari cu toţii să înalţe rugăciuni către cel atotputernic, ca să-şi reverse darul său asupra şcoalei lor.

La 8 ore s'a început serviciul divin, la care a luat parte toată suflarea din comună, aşa că în bisericuţa cea mică nu mai încăpea nime. Numai admira se poate iubirea faţă de biserică a credincioşilor din Petea!

Serviciul divin s'a oficiat din partea tinărului preot Ioan Bobletec şi Mih. Chibelean, iar la sfârşitul sfintei liturgii s'a oficiat parastas pentru odihna sufletelor Arhiep. şi Mitrop. Andreiu şi Miron, şi ale titorilor şi binefăcătorilor sfintei biserici. După terminarea parastasului preotul G. Branea a ţinut o predică din incidentul împlinirii de 100 de ani dela naşterea Mit. Andreiu baron de Şaguna, care predică a fost cu multă oratorie predată şi cu multă plăcere şi drag ascultată din partea credincioşilor.

Terminat fiind serviciul divin, s'a făcut în cancelaria parohului din loc o mică vizitaţiune, unde s'au aflat, cu esceptiunea unor lucruri mai mici, toate în ordine.

După visitaţiune am mers toţi la şcoală, unde ne aşteptau iarăşi toţi creştinii, ca împreună cu noi să cearâ, ca asupra edificiului şcolar, pe care l-au ridicat cu multă trudă din material solid, să se pogoară darul şi binecuvântarea cea cerească, iar tinerelor mlădiţe să le deschidă minţile, ca să poată mai uşor pricepe calea cea bună şi de folos, să asiste deci la actul sfinţirii. Lacrămi de bucurie vărsau sărmanii bătrâni în decursul sfinţirii, văzându-şi realisat scopul lor, iar la sfârşit, dupăce au fost stropiţi toţi cu apă sfinţită, dl protopresbiter Stef. Russu prin o cuvântare foarte acomodată împrejurărilor şi ascultată cu mult drag, le laudă hărnicia, dragostea şi iubirea ce o au spre perfecţionarea mlădiţelor lor şi le spune, că dacă au ridicat acest edificiu frumos, încă nu au făcut destul, ci numai atunci le va fi lucrul lor spre bucurie şi de folos, dacă îşi vor trimite copiii la şcoală regulat, unde au să înveţe tot ce e bun şi de folos. Cuvântarea a fost răsplătită cu sgomotoase urări şi prin aceasta actul sfinţirii s'a terminat.

După o pausă de 10 minute la orele 11 a. m. dl protopresbiter tractual prin o avântată vorbire, în care ne arată greutăţile cari ne amenință și ne spune, că preotului nu îi mai rămâne nimica decât amvonul și scaunul mărturisirii, la cari are să ţină cu cea mai mare sfinţenie și de unde poate mai bine să înveţe și să arete poporului lui încredinţat spre păstorire calea cea adevărată, declară ședinţa deschisă.

La propunerea dlui protopresbiter se aleg cu unanimitate doi bărbaţi de încredere, și anume: V. Hodoș și Ioan Bârsan, iar notar ad hoc părintele Matei.

Urmează observările asupra modului cum s'a oficiat sfânta liturgie, la care își face părintele Sângeorgean observările sale potrivite, și astfel se începe o discuţie animată, la care iau parte mai mulţi preoţi, și dupăce se fac observările de lipsă din partea fiecăruia, să declară serviciul de succes. Iar încât privește predarea predicei, ia cuvântul părintele Sângeorgean și declară, că este foarte mulţămit, atât cu predarea, cât și cu compunerea predicei, și fiindcă nu are nimic de observat și crede, că nici altul nu are, roagă ca conferenţa să dee oratorului mulţămită protocolară. Dl protopresbiter la sfârșit încă își esprimă mulţămita și predicatorului i se dă mulţămită protocolară.

Rescriptul consistorial referitor la cele petrecute în conferenţa ultimă, cuprinzând și binevoitoare îndrumări pentru viitor, să ia cu plăcere la cunoștinţă.

Urmează mai multe ordinaţiuni consistoriale referitoare la conferenţa actuală, cari toate se iau la cunoștinţă, dl protopresbiter roagă apoi pe toţi preoţii, ca și în viitor, toate ordinaţiunile să le îndeplinească cu cea mai mare corectitate, de oarece numai așa poate dsa și tractul să se bucure și să fie vrednic de locul acela pe care îl ocupă astăzi între celelalte tracte ale arhidiecesei.

La ordinea zilei urmează raportul general asupra singuraticelor rapoarte despre mersul afacerilor în parohii, lucrat de preotul Teodor Muica. Raportorul fiind împedecat a lua parte la conferenţă trimite raportul, care a fost cetit înaintea conferenţei. In el se arată cu durere, că sunt unii dintre preoţi, cari rapoartele nu le fac cu destulă conștienţiositate, ci numai din datorinţă.

La apelul nominal răspund toţi preoţii presenţi, afară de 5, cari sunt absenţi. Unul s'a scusat, iar ceialalţi au fost pedepsiţi în favorul fondului protopresbiteral.

Nefiind alt material de pertractat, dl protopresbiter mulţămește conferenţei pentru bunăvoinţa și interesul arătat faţă de conferenţă, și declară ședinţa de închisă. Locul pentru proxima conferenţă la invitarea părintelui Z. Oprea s'a designat în Bandul-de-Câmpie.

Ridicându-se ședinţa toţi am mers la masa bogată a părintelui Vătășan, unde nu au lipsit nici toastele obicinuite. Dl protopresbiter a toastat întru îndelunga sănătate a Escelenţiei Sale dlui Arhiep. și Mitrop. *Ioan*, părintele Bârsan pentru dl protopresbiter, iar părintele Branea pentru păr. Vătășan și doamna preoteasă. Apoi ne-am depărtat, dorind a ne revedea iarăși cu iubire frăţească la conferenţa proximă. *Un preot.*

Dela conferenţele învăţătorești.

Tractul Ungurașului.

Sântămărie, 28 Noemvrie.

Sărbătorile aranjate în memoria Marelui *Andreiu* mai în zilele trecute, au fost înălţătoare, prin centrele noastre românești și prin toate colţurile locuite de Români și chiar și fraţii din regat și Bucovina s'au grăbit a-și arăta veneraţiunea către acest genial bărbat al neamului românesc.

Se cuvinea deci, că cu ocasiunea aceasta și învăţătorimea noastră să-și manifeste senţimintele de recunoștinţă, către acela, care atâta a luptat în viaţă pentru ridicarea poporului său.

Luată și numai din aceste consideraţiuni, conferenţa noastră înv. tractuală din acest an, ţinută la 1/14 Nov. 1909 în parohia Unguraș, ca un fel de prinos adus memoriei lui Șaguna, a pus în program două puncte, cari tractează despre *Șaguna*, și anume o disertaţiune și o lecţiune practică, ca astfel în aceste timpuri de grea cercare pentru biserica și școala română, să putem lua indemn și să ne știm lupta și însufleţi pentru causa română, așa cum numai el a știut să se însufleţiască și să lupte în viaţă.

Acum să vedem decurgerea conferenţei.

In ziua sus numită la 8 ore a. m. toţi învăţătorii prezenţi au participat la serviciul divin, împreunat cu invocarea Duhului Sfânt, oficiat din partea comisarului Consist. Prea On. Domn *Pavel Roșca* protopr. și a parohului local Joil Ghiuruţan. Domnul protopop la finea serviciului divin, a ţinut o cuvântare poporului adunat în număr frumos, în care arată însămnătatea conferenţelor înv. In urmă roagă pe toţi, ca să ia parte în număr cât de mare la conferenţă, de oarece și cu ocaziunea aceasta vor auzi multe lucruri frumoase pe cari le-a săvârșit cel mai mare arhiereu ce l-a avut biserica noastră vreodată.

La 11 ore apoi cu toţii s'au întrunit în sala de învăţământ a frumoasei școale confesionale, unde după ce s'a cântat *Impărate ceresc*, domnul comisar prin o cuvântare în care arată importanţa învăţătorimei, ca factor educativ, declară conferinţa de deschisă.

Inainte de a întra în ordinea zilei, comisarul dă spre cetire „Instrucţiunea consistorială“ etc. cu privire la ţinerea conferenţelor învăţătorești, care să ia la cunoștinţă. Biroul se constitue astfel: președinte Ioan Georgea înv. Bălan, notari Petru Bura înv. Sântămărie și Vasile Nossa înv. Rachiș; iar bărbaţi de încredere: Ioan Terec înv. Baica și Petru Ferghete înv. Sâmpetru.

Președintele I. Georgea ocupându-și locul presidial prin o cuvântare acomodată în care desvoaltă rolul învăţătorului în creșterea morală a poporului nostru, și mulţămind conf. pentru încrederea pusă întrânsul, declară sedinţa I-a conf. de deschisă.

Cetindu-se apelul nominal, se constată, că prezenţi sunt 12 înv — iar absenţi 4, dar și aceștia cu esceptia unuia, s'au presentat la ședinţa în II-a și a III-a.

Comisarul consistorial predă temele întrate, presidiului, iar membrul Petru Ferghete propune, ca să se aleagă comisiuni pentru cenzurarea lor. Conferenţa primind, alege în comisiunea I-a pentru lecţiunea pract. „mama“, pe înv. George Bodea și George Lazar, In comisiunea a II-a pentru lecţ. pract. „A község határa“, pe înv. Alexandru Ghiuruţan și Petru Ferghete iar în comisiunea a III a pentru lect. pract. „Arpád“ pe înv. Vasile Cuica și Ioan Terec.

Președintele constatând prezenţa multului popor, făcând abateri dela program, pune spre cetire disertaţiunea „Ceva din viaţa și activitatea școlară a lui Șaguna“ de Petru Bura înv. Lucrarea a fost ascultată cu atenţiune și la propunerea membrului Petru Ferghete disertaţiunea se declară de „foarte bună“ iar disertantului îi să votează mulţămită protocolară.

Ședinţa la $1^1/_2$ ore se ridică.

Ședinţa a II-a. La 3 ore p. m. deschizându-se ședinţa se cetește protocolul ședinţei întâi, care cu unele mici modificări propuse din partea comisarului și a preotului Iosif Ghiuruţan, se verifică.

Se prelege tema practică „*Andreiu b. de Șaguna*“ cu elevii cl. VI, de către înv. Al. Gog înv. Tresnea. Comisarul își esprimă dorinţa, că fiind de faţă și public străin număros, să se preleagă și cealaltă temă practică și numai după acea să se înceapă discuţia asupra lor. Conferenţa primind, înv. Augustin Romiţan prelege tema practică „A község határa“ cu elevii cl. a III-a. După ce s'au dus copiii, se începe discuţie asupra temei. La discuţie iau parte învăţătorii: Gavril Păușan, Vasile Nossa, Petru Ferghete, preoţii Joil Ghiuruţan și Remus Roșca, comisarul și președintele, și după o vie discuţie, în care se arată unele avantage și unele scăderi ale prelegerii, precum și metodul cel mai ducător la scop la propunerea l. maghiare, adecă metodul direct, și după cuvântul final al prelegătorului, prelegerea se declară de succeasă.

Se deschide discuţie liberă asupra temei pract. „Andreiu b. de Șaguna“. La discuţie iau parte învăţătorii: Petru Ferghete, George Bodea, Gavril Păușan, Petru Bura, Vasile Nosa și președintele, și după niște obsărvări temeinice, mai luând în considerare și lipsa de cunoștinţe pregătitoare a elevilor, prelegerea după ce ia cuvântul și prelegătorul, se declară de succeasă.

Terminându-se programa zilei ședinţă se ridică la $6^1/_2$ oare p. m.

Ședinţa a III-a. In 2/15 Nov. la 8 ore a. m. redeschizându-se ședinţa, să pune la ordinea zilei predarea cuvântului normal „mama“, după noul ABC de Dr. P. Șpan cu el. cl. I prin înv. Vasile Ciuca.

Comisarul cu considerare la copii de a nu se reţinea până aproape după amiezi, propune ca să nu se între în discuţie asupra prelegerii „mama“, ci să se predee și celelalte teme și numai după aceea să se înceapă discuţia asupra lor. Astfel să predau după olaltă temele practice „Árpád“ cu el. cl. V prin înv. Gavril Păușan și tema din Georafie „Budapest“ cu el. cl. IV prin înv. Vasile Nossa.

După terminarea acestora, președintele deschide discuţie liberă asupra temei practice „mama“. Să cetește recenziunea prin referentul George Lazar, iar la discuţie iau parte Petru Ferghete, Petru Bura, Vasile Nossa, Gavril Paușan, comisarul și președintele. In urmă după niște observări cu privire la disciplină, ţinută și modul de predare, mai vorbind și prelegătorul, prelegerea se declară succeasă.

Se cetește recenziunea asupra temei practice „Árpád“, iar la discuţie iau parte învăţătorii, Petru Ferghete, Petru Bura, Vasile Nossa comisarul și președintele, cari scot la iveală modul corect povestitor de a preda istoria, precum și necesitatea de a folosi și limba maternă la predarea ei, pe lângă limba maghiară. In fine mai luând cuvântul și prelegătorul, prelegerea se declară de „foarte succeasă“.

La discuţie asupra temei pract. „Budapest“ iau cuvântul: Petru Bura, George Bodea, Gavril Păușan comisarul și președintele, cari constată unele greșeli în predare. Iar în urmă luând cuvântul și prelegătorul, tema se declară „foarte succeasă“.

Se cetește acum raportul despre starea învăţământului din tractul Ungurașului prin referentul Vasile Nossa. Conferenţa îl ia la cunoștinţă și la propunerea membrului Petru Bura pentru lucrarea minuţioasă îi se votează mulţămită protocolară. Membrul Petru Ferghete având în vedere că raportul cuprinde multe gravamine și scăderi ce împedecă mersul regulat al învăţământului, propune ca să se trimită separat Prea Ven. Consist. spre apreţiare. Membrul Petru Bura, cere, ca acest raport din mai multe consideraţiuni să nu se trimită separat, ci numai simplu alăturat la protocolul conferenţei. Punându-se la vot se primește propunerea membrului Petru Ferghete.

Urmează la ordinea zilei propunerile. Membrul Vasile Nossa, face propunere pentru încheierile festive școlare, unde examenele nu cad pe zi de sărbătoare. Conferenţa la propunerea membrului Petru Bura o respinge.

Tot membrul Vasile Nossa face propunere pentru a să compune monografia școlară din partea fiecărui învăţător. (cu excepţiune înv. Petru Bura și Ioan Terec care le-au compus în anii trecuţi) Conferenţa primește.

Luând în considerare datele statistice neexacte ce să fac, înv. Vasile Nossa propune, ca membrii comisiunei examinătoare în număr de doi, cu ocaziunea examenelor finale să culeagă datele trebuincioase pentru compunerea raportului despre starea învăţământului din tract și apoi să elaboreze raportul pe baza lor.

Se purcede la alegerea comisiunilor. In comisiunea pentru facerea raportului se aleg Vasile Nossa și Ioan Terec, iar în comisiunea pentru designarea temelor pentru conferenţa viitoare se aleg: Ioan Terec, Petru Bura, și Vasile Nossa.

Ca loc pentru ţinerea conferenţei în anul viitor se designează parochia Baica.

Terminându-se agendele conferenţei domnul comisar felicită învăţătorimea pentru zelul și priceperea dovedită la desbaterea obiectelor puse conferenţei spre deliberare și între urările de să trăiască la 2 ore p. m. declară conf. tractuală de închisă.

Domnului comisar îi răspunde președintele în termini aleși, mulţămindu-i pentru pacienţa cu care a ascultat toate desbaterile și pentru binevoitoarele sfaturi ce le-a dat.

Președintelui îi răspunde Petru Ferghete, care îi mulţămește pentru tactul cu care a condus toate desbaterile conferinţei și în urmă îi poftește mulţi ani fericiţi.

E de notat încă un lucru, anume, că în acestea zile cât am petrecut în Unguraș am avut masă comună, la care au participat toţi învăţătorii, și unde apoi în ziua dintâiu la prânz și seara la cină s'au ţinut și toaste. Primul toast l-a ţinut Prea On. D. comisar pentru Inalt Prea Sf. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan*. Președintele Ioan Georgea pentru Prea On. Domn Comisar. Seara apoi a vorbit preotul local Ioil Ghiuruţan cu o rară măestrie și putere de convingere despre causele discordiei dintre preot și învăţător. A fost viu aplaudat...

Astfel ne-am depărtat din Unguraș plini de speranţe, că doar va suride și pe seama poporului nostru un viitor mai fericit!

Petru Bura.

Dela sate.

Sfinţire de biserică în Gânţaga.

— 18 Noemvrie v.

Suntem un popor cu adânci și puternice rădăcini în trecut, și condiţia de căpetenie ca să ne putem întinde și desvolta în viitor este, să avem povăţuitori harnici și zeloși. In lipsă de acestia, sau dacă ei nu sunt la înălţimea cerută de chemarea lor, zadarnice rămân toate silinţele și opintirile neamului spre înaintare.

Poporului nostru din acestea părţi noi preoţii îi suntem conducătorii. De vrednicia noastră deci e legată în cea mai mare parte înaintarea în cele bune a neamului din care facem parte. Preoţimea nici unui popor nu are un rost așa de măreţ, precum avem noi în viaţa poporului nostru, și aceasta ne umple de o legitimă mândrie. E vremea deci ca din partea noastră, din partea celor dintâiu chemaţi să se înceapă o muncă stăruitoare pentru scoaterea poporului din starea-i înapoiată în care se află azi, căci ori ce zăbavă în această privinţă, nouă înșine ni-ar aduce cele mai mari perderi. Gândul, că prin munca noastră promovăm nu numai binele singuraticilor, ci al unui popor întreg, ne înalţă și aceasta este cea mai mare răsplată pe care putem să o așteptăm pentru străduinţele noastre.

„Alte vremi, alte împrejurări, credinţa poporului a slăbit, indiferentismul religios s'a încuibat și între noi“ — zic unii chiar din rândurile noastre — fără să observe, că prin aceasta pe ei înșiși se învinovăţesc. E sigur, că boala urâtă a indiferentismului religios prinde mai cu seamă acolo, unde preotul nu-și îndeplinește cu scumpătate chemarea sa, și aceasta sau pentrucă sufletul lui în primul rând e prihănit de această boală a zilelor în care trăim, sau pentrucă pentru chemarea preoţească îi lipsesc ori și ce aptitudini și s'a înrolat în serviciul bisericii lui Cristos numai în vederea unui traiu comod și lipsit de multe griji. Poporul nostru e tinăr, până acum nu a ajuns la acel grad al pricepere, ca să poată cu siguranţă deosebi binele de ceeace numai la aparenţă e bine, căci în fond e rău. El tocmai așa poate fi abătut pe calea cea rea, ca și pe cea bună. Fără doar sau poate, cade în datorinţa conducătorilor lui de a-l feri de rău și a-l conduce pe calea binelui și adevărului. Nu voi să afirm, că tânguirile unora sau altora din noi ar fi cu totul neîntemeiate, ci vreau să spun numai, că — afară de unele escepţii, dar și acestea mai ales în pătura „cultă“ a noastră, — poporul nostru cel puţin azi n'are inclinări spre indiferentism religios și e tot așa de evlavios și iubitor de lege cum i-au fost și înaintașii. Preoţi harnici și neobosiţi în îndeplinirea cu scumpătate a datorinţelor împreunate cu oficiul lor trebuesc, și viitorul bisericii și cu el al neamului este asigurat.

Dovadă despre aceasta este protopresbiteratul nostru al Haţegului, care având preoţi harnici și râvnitori în cele bune, azi stă în faţa unei înoiri temeinice. Sub conducerea înţeleaptă a destoinicului și iubitului nostru șef tractual în toate parohiile s'a început lupta grea a deșteptării credincioșilor din somnul trecutului și preoţii tractuali încurajaţi de primele succese, de nimica nu sunt opriţi în avântul lor spre progres. Acestei împrejurări numai se poate atribui faptul, că în protopopiatul nostru în acest an nu mai puţin decât patru biserici s'au zidit din temelii, alte patru s'au renovat temeinic și șasă sunt pe cale a se renova și zidi.

Intre parohiile cari cu multă trudă și cu mari jertfe în bani și în muncă și-au zidit biserici noi, pompoase în locul bisericuţelor scunde de lemn de mai nainte, se numără și Gânţaga, despre sfinţirea bisericii căreia vreau să raportez în rândurile ce urmează.

Comuna Gânţaga e așezată în gura unei văi, pe dungile unui părău, care în alunecatul lui sprinten la vale învârte cu sgomot roţile mai multor mori, și în ce privește numărul locuitorilor, ea este una din cele mai mici parohii ale tractului. Până acum în această parohie o biserică mică neîncăpătoare își înălţa smerit turnul printre celelalte clădiri în cea mai bună parte de lemn cu coperișuri ţuguiate de paie și stuh. Cum se înfăţișa trecătorului, cu coperișul de șindilă mucegăită, cu ferestrile mici și înguste, prin cari abia putea străbate câte un sul subţire de lumină, cu păreţii pe din afară nevăruiţi de cine știe când, iar pe din lăuntru zugrăviţi cu acea măestrie cu care se zugrăviau în vechime mai toate bisericile noastre de pe sate, dovedea o bătrâneţă adâncă. Așa cum era însă, a fost vreme îndelungată nu numai loc de închinăciune, ci și singurul locaș în care credincioșii îşi premeniau sufletele cu învăţături folositoare în limba lor, învăţau a se însufleţi pentru tot ce-i al nostru şi a lucra cu tragere de inimă pentru isbândirea acelor idealuri, cari nu sunt numai ale lor, ci a întregului neam din care şi ei se trag. Ani dearândul se munciau credincioşii acestei biserici cu gândul de a ridica un alt locaş dzeesc, dar în totdeauna se opriau la întrebarea, cum şi cu ce să se zidească acel sion, care avea să înlocuiască pe cel vechi.

In toamna anului 1901, după o vacanţă de 20 de ani, postul de paroh din Gânţega a fost ocupat de zelosul şi harnicul preot Moise Popoviciu şi începând cu data aceasta o eră nouă s'a inaugurat în viaţa acestei comune. Neobosit în îndeplinirea datorinţelor legate de diregătoria sa, acest preot a stăruit cu cuvântul şi cu fapta, ca credincioşii de sub păstorirea sa să progreseze pe toate terenele. Cu învoirea celor mai mari a întreprins în mai multe rânduri colecte, cari totdeuna au avut rezultate frumoase. Văzând pilda străinilor, tot mai mult s'au îndemnat şi credincioşii sei la jertfire pentru biserică şi numărul celor ce aduceau jertfe mai mari pentru ea creştea aşa, că din capitalul acuirat pe calea colectelor în şi afară de parchie, s'a adjustat biserica cu mai multe rânduri de ornate preoţeşti, cu clopote mari şi sunătoare şi cu multe alte lucruri trebuitoare la serviciul divin.

(Va urma).

Şedinţa literară festivă a elevilor sem. „Andreian“.

— Raport special. —

La şedinţa festivă ţinută în 30 Nov. a. c. de societatea de lectură „Andrei Şaguna“ a elevilor din secţiunea teologică (în memoria Marelui Andreiu), s'a esecutat următorul program:

1. Prezidentul societăţii, Dr. *N. Bălan*, în puţine cuvinte lămureşte faptul, că deşi societatea şi-a luat partea sa şi din sărbările centenare, îşi ţine de datorinţă a ţinea şi această obicinuită serbare, care din motive neprevăzute nu s'a ţinut anul trecut; spre a nu lăsa firul tradiţional deci, societatea a decis ţinerea ei, deşi numai în cerc mai familiar, fiind deocamdată de atari împrejurările locale.

2. Corul societăţii execută: „O ce veste minunată“ de G. Dima, sub conducerea elevului E. Maximilian cl. a III-a.

3. Vice-prezidentul societăţii, *N. Cristea*, cl. a III, ţine un „*Discurs ocazional*“. Infăţişând într'un tablou general activitatea Marelui Andreiu, arată, cum a isbutit a fi aceea ce *a fost* şi *este* pentru noi, cum prin calităţile sale alese şi prin aşezarea preoţimii şi dascălimii române în centrul operei de regenerare socială culturală a asigura trăiniciea edificiului clădit de putereat sa creatoare. Trece la partea ultimă a discursului esprimându-şi dorinţa, ca îmbărbătaţi fiind de cele auzite şi îndeplinite din prilejul centenarului, reîmprospătându ne totodată faptele şi virtuţile amintite ale legendarului Arhiereu, să-i dăm *ascultare* prin *formarea unui nou program de muncă*, purcezător din o radicală purificare sufletească; asigurându ne apoi curăţenia şi sfinţenia conştiinţei relig. morale şi naţionale, să fim harnici sprijinitori ai instituţiilor culturale în genere, tinzând necontenit spre ideal şi abnegaţiune, — neexcepţionabilul fond sufletesc al tinerimii conştie de chemarea sa. Realizând acest program de *fapte*, ne vom asigura absoluta încredere şi neţărmurita dragoste a bisericii celei vii, care dela munca noastră aşteaptă roade îmbelşugate. Incheie cu simţite cuvinte de îmbărbătare culminante în de a fi în toate ale noastre: făptuitorii cuvântului, iară nu numai ascultătorii lui, amăgindu-ne pe noi înşine (Iacob I 22).

4. G. Comşa cl. din cursul II. declamează „Doina“, de M. Eminescu.

5. G. Ciupe cl. III. ceteşte disertaţia interesantă întitulată „Teleologia în natură şi ştiinţele naturale“. Sufletul omului vecinic însetează după Dzeul cel viu, pe care caută a-l cunoaşte cu mintea. Din natură, care e făptura lui Dzeu, încă-l putem cunoaşte, pentrucă ea poartă în sine urmele înţelepciunii şi ale puterii Făcătorului ei. Privind omul natura, admiră în mişcările regulate făptuirea unui Duh de o nepătrunsă înţelepciune. In lumea anorganică, începând dela mişcarea masselor colosale a corpurilor cereşti, până la atracţiunea atomilor, dăm de legi, ordine şi armonie. Tot aceasta se observă şi în sfera vieţii organice şi în lumea psihică a omului. In natură se observă şi o admirabilă întocmire spre scopuri, adecă o măiastră teleologie. Desvoltarea plantelor, instinctul animalic, formarea organelor corpului omenesc, dovedesc o teleologie artistică. Ordinea şi întocmirea după un plan e opera unei fiinţe inteligente, care a dat legile, a sădit scopurile şi a ales mijloacele pentru realisarea lor. Această fiinţă trebue să fie o inteligenţă absolută, ce ne dovedeşte sistemul de idei ce întimpinăm în univers, care nu se poate esplica pe cale mehanică, cum voesc ştiinţele naturale, ci numai ca opera unei fiinţe transcendente.

Teleologia ne duce deci la ideea despre Dzeu, ca Creatorul preaînţelept şi Ocârmuitorul iscusit al lumii.

6. Corul încheie şedinţa cu „Marş festiv“, de Tim. Popovici.

NOUTĂŢI.

Despărţământul „Brad“ al Asociaţiei a hotărât începerea unui curs pentru instrucţia analfabeţilor din Brad, ca şi în anul trecut. Lecţiile vor fi gratuite; le fac profesorii gimnaziului nostru. Pentru cărturarii bradeni s'a hotărât ţinerea unei serii de conferenţe, având drept ţântă desvoltarea mai intensivă a gustului de cetit la pătura noastră cultă. Cursurile de analfabeţi se vor ţinea în fiecare Dumineca nainte d'ameazi, iar conferenţele urmează Dumineca după amiazi, şi vor fi ţinute de domnii Dr. I. Radu, Dr. Tr. Suciu, Em. Comşa şi alţii.

*

Răscumpărare de felicitări. Dl Dr. Nicolae *Bălan*, profesor seminarial, şi-a răscumpărat felicitările de ziua numelui cu 10 cor. date în favorul fondului pentru ridicarea monumentului lui Şaguna.

*

O nouă revistă. A apărut o nouă revistă săptămânală în Bucureşti, cu numele *Cumpâna*, sub conducerea dnilor Sadoveanu, Anghel, Iosif şi Chendi. Nouă nu ni s'a trimis încă nici un număr.

*

Răscumpărare. Domnul secretar mitropolitan *Nicolae Zigre* a rescumpărat felicitările zilei onomastice, dăruind la fondul cultural arhidiecezan suma de 20 Coroane.

*

† Gerasim Domide. Eri la amiaz am primit ştirea telegrafică din Bistriţa, că protopopul gr. cat. român, *Gerasim Domide*, numit acum de curând vicariu foraneu la Năsăud, a decedat în Domnul, în etate de 53 ani. Inmormântarea i se face, mâne, Sâmbătă. Inregistăm cu multă părere de rău trista stire, aducându-ne aminte de rolul frumos pe care l-a avut decedatul în viaţa publică a poporului român din patria aceasta, pe care l'a representat şi în comitetul naţional român, tras la răspundere şi băgat în temniţă pentru mergerea cu memorandul la poalele tronului. Dorim celui trecut la cele vecinice odihnă uşoară, iar familiei îi trimitem sincere condolenţe.

*

Comemorare. Societatea academică „*Junimea*“ din Cernăuţ aranjază în presara de Sf. Nicolae o şezătoare literară, consacrată marelui povestitor *Ion Creangă*, dela moartea căruia se împlinesc în luna aceasta 20 de ani.

*

Biserică rusească. S'a inaugurat în Bucureşti biserica rusească, clădită în stil naţional rusesc. Este una dintre cele mai frumoase clădiri din capitala României.

*

Invenţie nouă. Doi francezi au izbutit să construiască un aparat, cu ajutorul căruia poţi vedea la depărtare de câteva chilometre persoana cu care vorbeşti la telefon.

*

Desărcinare. Foaia oficială publică autograful, prin care Maiestatea Sa Monarhul desărcinează pe contele *Nákó* din funcţiunea de guvernor al oraşului Fiume şi al litoralului croato-ungar.

*

Reuniune de consum. In luna aceasta se va ţinea adunarea de constituire a unei reuniuni de consum în Năsăud. Pornirea aceasta, dacă va fi sprijinită de cărturari şi de popor, va pune un temei nou şi solid vieţii economice din părţile năsăudene, unde de atâta vreme perciunaţii se resfaţă pe socoteala creştinilor.

*

Procesul senzaţional dela M. Terisiopol, împotriva Mariei Haverda şi a complicilor săi, iarăş s'a amânat, deoarece judecătorul votant Balogh a publicat un articol, în care a criticat aspru pe acuzaţi, pe experti şi pe apărători. Procesul se va judeca la curtea cu juraţi din Seghedin sau Budapesta. In contra judecătorului Balogh se porneşte cercetarea disciplinară.

*

Carmen Sylva. Cetim în „Drapelul“ că dl N. *Putnoky*, director al gimnaziului din Lugoj, şi un bun cunoscător al limbii române, va scoate de sub tipar un volum de 12 coale, conţinând aprecieri şi traduceri în limba maghiară din scrierile reginei poete a României. Preţul unui vol. 3 cor. 50 fil.

*

† Ioan Modran, învăţător pensionat în comuna Bungard lângă Sibiiu, încetat din viaţă în 12 Decemvrie n. c. a fost înmormântat Marţi, în 14 l. c. n. sub conducerea şefului tractual domnul protopresbiter Dr. I. *Stroia* cu asistenţa preoţilor din comunele învecinate. Prohodul s'a oficiat în spaţioasa biserică din loc în presenţa unui public număros, intelectuali şi popor. Panegiric a rostit şeful tractului, apreciind pătrunzător activitatea răposatului învăţător al poporului nostru. La mormânt a rostit ultimul adio în numele învăţătorilor-colegi dl Dr. Vas. *Bologa*, directorul şcoalei Asociaţiunii din Sibiiu, arătând vrednicia decedatului învăţător, care timp de 36 ani a servit cu credinţă şi devotament şcoalei noastre poporale. Odihnească în pace!

*

Procesul Friedjung. In Viena se judecă procesul de presă pornit din partea deputaţilor coaliţiei sârbo-croate în contra profesorului universitar Dr. Friedjung, publicist şi cunoscut istoric şi în contra redactorului dela „Reichspost“, pentru calumniare. Acusatul Dr. Friedjung a susţinut cu dovezi, că deputaţii coaliţiei sârbo-croate au primit subvenţii considerabile dela guvernele Sârbiei pentru a turbura pacea monarhiei austro-ungare. Intre altele: deputaţii Supilo, Lukinici şi Pribicevici s'au adresat la 1907, prin consulul sârbesc Petrovici din Budapesta, către guvernul Sârbiei şi i-au cerut ajutoare în bani, iar guvernul sârb a dat lui Pribicevici 12 mii dinari pentru scopuri politice.

*

Candidat de advocat se caută de urgenţă pentru cancelaria domnului Dr. *Emil Babeş*, advocat în Budapesta. Ofertele sunt a i se adresa în Budapesta, IV. Gróf Károlyi utca 14.

*

La darurile de Crăciun, ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului, au binevoit a mai dărui: prezidentul „Reuniunii rom. agricole sibiane, dl Pantaleon Lucuţa, 10 cor.; Nicolae Zigre, secretar metropolitan, 4 cor. şi George Poponea, conducătorul tehnic al tipografiei arhidiecezane, 2 cor.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, au fost primiţi următorii membri ordinari: Demetriu Opriş, funcţ. la banca „Transilvania“ Emiliu Cioran şi Emiliu Dancăş, parohi în Răşinar; Nicolae Isaicu şi Toader Anghel, econom în Ilimbav; Petru Băilă, ec. în Fofeldea; Laurian Dobrotă, ec. în Cornăţăl; Octavian Sumea, înv. în Marpod şi Ioan Ienciu, ec. în Nocrih.

*

La fondul Andrei baron de Şaguna pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor, au mai dăruit: Florian Rusan, paroh (Maierii Albii-Iuliei), 20 bani; Ioan Prescurea notar (Calbor), 35 bani; George Şolca, (Felmer), 30 bani; Ilie Mihaiu, învăţător, (Vingard) 20 bani; Iuliu Timişan, antreprenor de zidiri (Alba Iulia), 30 bani; Vic. Tordăşianu, prezid., 10 bani şi Nicolae Sintimbreanu, antrepr. de zid. (Alba-Iulia), 30 bani.

*

Album de crestături în lemn. Atragem de nou atenţiunea iubitorilor de artă naţională asupra *albumului de crestături în lemn* al domnului profesor *Dimitrie Comşa* din Sibiiu. In acest album lucrat foarte frumos în atelierele dlui tipograf *Drotleff*, ni se înfăţişează pe 41 tabele chromolitografiate 243 de obiecte ţărăneşti, după originalele lor, adunate de unde s'a putut, cu multă ostăneală şi cheltuială, dar şi cu mai multă pricepere din partea autorului. Reproducerea pe carton e făcută cu precisiune vrednică de toată lauda. Se află în albumul dlui *Comşa*, învrednicit de admiraţia şi laudele tuturor celor ce l-au văzut, furci de tors, unele din ele colorate, apoi cruciuliţe şi pristene (prisnele), bâte şi măciuci, linguri, păpuşare, cruci, căpcele şi alte unelte încrestate în modul cel mai artistic de mâna isteţului ţăran român. Albumul se vinde cu *24 coroane* esemplarul frumos legat şi se poate comanda dela autorul *Dimitrie Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu (Nagy-Szeben). Il recomandăm cu toată căldura celor ce pot să şi-l procure, pentrucă are să formeze o frumoasă podoabă a casei lor.

*

In amintirea iubiţilor răposaţi. Din prilejul aniversarului al 12 lea dela moartea mult regretatului Dr. Aurel Brote fost director al băncii „Transilvania“, dna Minerva Dr. Brote n. Dragits, dărueşte întru vecinica odihnă a răposatului, 10 cor. fondului „Episcopul Nicolae Popea pentru masa învăţăceilor meseriaşi“, întemeiat de Reuniunea sodalilor sibieni.

*

„Foaia Poporului“ se numeşte un nou organ publicistic al românilor bucovineni. Foaia apare în Cernăuţ începând de Dumineca trecută şi este scrisă pe înţelesul ţărănimii.

*

Petrecere cu dans se va aranja în Dede, a 3-a zi de Crăciun (9 Ianuarie st. n. 1910) în localităţile şcoalei rom. gr. or. Inceputul precis la 7 ore sara. Preţul întrării de persoană 2 cor., de familie 5 cor. Venitul curat este destinat pentru înfiinţarea bibliotecii parohiale. P. T. dame sunt rugate încât se poate a se prezenta în costum naţional.

Nr. 1493—1909.

Apel.

In preajma anului nou ne permitem a face un călduros apel către toţi sprijinitorii culturii poporului român să binevoiască a-şi răscumpăra cât mai mulţi *felicitările de anul nou în folosul Muzeului Asociaţiei.*

Mijloacele materiale de cari dispune *Muzeul* sunt aşa de restrânse, încât înzestrarea lui înaintează foarte încet. Şi aceasta e o mare pierdere pentre noi, căci preţioasele obiecte de mare însemnătate etnografică şi istorică, cari sunt o comoară a trecutului nostru şi tot atâtea mărturii ale vieţii noastre culturale, dispar sau sunt adunate cu sârguinţă de străini. E timpul suprem să ne îngrijim, ca cel puţin o parte dintre aceste comori ale poporului nostru să le adăpostim în muzeul primei noastre instituţiuni culturale.

Facem deci încă odată apel către toţi cărturarii români, să contribue cu răscumpărarea felicitărilor de anul nou la înzestrarea Muzeului nostru naţional.

Numele donatorilor se vor publica în ziare şi în rev. „Transilvania“.

Sibiiu, 15 Decemvrie 1909.

Iosif St. Şuluţu, prezident. *Oct. C. Tăslăuanu*, secretar.

Cărţi şi reviste.

Istoria literaturii româneşti în veacul XIX-lea, dela 1821 înainte, în legătură cu desvoltarea culturală a neamului, de *N. Iorga.* Un vol. de 348 pp. Preţul 5 lei. Acest volum cuprinde: anul 1848 şi urmările sale. Opera politică a emigraţilor. Literatura din ţară dela 47 până la agităţiile pentru unire. Regalitatea literară a lui Alecsandri. Literatura română în epoca unirii şi sub domnia lui Vodă Cuza (48—26).

*

Vatra Şcolară, rev. ped., redactată de Dr. P. *Şpan*, a apărut nr. 10 pe Dec. 1909 cu următorul cuprins: Intemeierea caracterului în şcoală de Dr. P. Şpan. Ist. nat. şi influenţa ei de L. Chirilă. Activitatea socială a învăţătorului de Dr. V. Stan. O problemă a şcolilor noastre de I. Matei. Din viaţa şcolară de Dascălul. Dări de seamă de Dr. P. Şpan. Informaţiuni. Abonament: pe an 6 cor., pe jum. de an 3 cor. Adm.: Sibiiu, str. Măcelarilor nr. 24.

Teatru german.

Sâmbătă: *Die geschiedene Frau*, operetă. Dumineca d. a.: *Die lust. Witwe*, sara: *Die geschiedene Frau.* Luni: *Orpheus in der Unterwelt.* Marţi: *Die Cameliendame*, în beneficiul dşoarei Rossi.

O răceală
aduce cu sine în multe casuri boale serioase.
3 (330) 3—5
Emulsiunea lui Scott
împiedecă totuşi cu resultat desvoltarea ei mai departe. Curăţenia părţilor ei constătătoare, mistuibilitatea ei uşoară, precum şi puterea ei de nutremânt, au câştigat între medici, moaşe, părinţi şi pacienţi pentru *Emulsiunea lui Scott* renumele de cel mai de încredere mijloc contra tuturor felurilor de boale de piept şi gât.
Emulsiunea lui Scott
se numeşte în toate părţile ca Emulsiune model, neîntrecută.
Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.
Preţul unei sticle originale c. 2·50.
Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 761/1909. [450] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala gr. or. română din comuna **Bucium-Isbita**, tractul protopresbiteral al Abrudului, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegratul Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar din repartiţie, cuartir şi lemne de foc, iar la timpul său întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele de concurs normelor din vigoare subsemvatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Abrud, 30 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter

5581/1909. főszolg. szám. [446] 2—2

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye nagydisznodi járásához tartozo Alsosebes községben elhalálozás folytán üresedésben jöt jegyzöi állásra pályázatot hirdetek. Felhivom a pályázni ohajtokat, hogy az 1883 évi I. tcz. 6. §. ában illetve az 1900 évi XX. tcz. 3. §. ában előirt képesitesüket és eddigi miködesüket igazolo okmanyokkal felszerelt kérvényüket f. e. deczember hó 15 ig hozzám nyujtsák be. Ezen állás javadalmazása 1600 korone törzsfizetes és természetbeni lakás.

Nagydisznod, 1909 évi november ho 29.

Dr. Schuster
sk. föszolgabiro.

Nr. 524/1909 protop. [441] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala noastră confesională din **Mediaş**, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salar fundamental 1000 cor. şi anume: 500 cor. din alodiul oraşului şi 500 cor. din cassa bisericei în rate lunare antiuipative, cuartir în natură şi 4 stânjini lemne pentru foc.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugărilc instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se presenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a şi arăta desteritatea în cântări, a instrua elevii în cântările bisericeşti şi a cânta la sf. liturgie.

Concurenţii, cu cunoştinţe musicale spre a putea forma un cor, vor fi preferiţi.

Totodată cel instituit e îndatorat a contribui conform concluselor din vigoare cu suma de 10 cor. anual la fondul protopresbiteral pentru casa tractului în decurs de 10 ani.

Cuincuenalele se vor computa numai după un serviciu de 5 ani dela alegere.

Mediaş, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. al Mediaşului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 997/1909. [438] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III-a, **Herepea-maghiară** cu filia **Ozd**, protopresbiteratul Târnava, se escrie prin aceasta concurs cu termin do 30 zile de prima publicare în „Tel. Rom.“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat, având fiitorul paroh îndatorire a plăti darea erarială după porţiunea canonică.

Doritorii de a ocupa acest post — dela cari să pretinde ca înainte de a întra în institutul teologic să fi absolvat 8 clase medii — să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în Cetateadebaltă (u. p. Küküllővár) până la terminul sus indicat, având a se prezenta în vre o Dumineca sau sărbătoare la biserică cu ştirea protopresbiterului, spre a cânta, eventual a celebra şi cuvânta.

Cetateadebaltă, 14 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral ortodox român al tractului Târnava în conţelegere cu comitetul parohial.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 893/1909. (448) 2-3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Tomnatecul de jos**, de cl. II-a. Dupăce la concursele de mai înainte nu s'au însinuat competenţi să admit şi candidaţi cu cualificaţiune pentru cl. III a.

2. **Ribicioara de sus**, de cl. a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în vre-o Dumineca sau sărbăroare la biserică spre a cânta şi cavânta respective celebra.

Brad, la 24 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 804/909. [449] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti la şcoalele confesionale din comunele mai jos numite, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Apoldul inf.** cu salar de 600 cor. şi eventuală întregire dela stat şi relut de cuartir 60 cor.
2. **Gusu**, cu salar de 600 cor.
3. **Broşteni**, cu salar de 600 cor.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Posturile se vor ocupa numai la 1 Septemvrie 1910, întrucât cei ce vor fi aleşi, vor fi angagiaţi pentru anul şcolar curent la alte şcoale.

Invăţătorii aleşi sunt îndatoraţi a cânta cu copii la s. liturgie, vor conduce şcoala de repetiţie şi vor lucra grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 30 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Mercurei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(436) 2—4

Peşte sărat

de tot soiul cu preţul cel mai ieftin. Comande a se adresa la Magazinul de Deposit al Băncei de credit ung. (Hittelbank) la gara Braşov. Telefon Nr. 323. (443) 3—3

AVIZ!

Se găsesc la

Hermann Hermann

Sibiiu

Piaţa mică Nr. 29. Locul Nr. 1.

Lămâi mari, bucata 4 fil. **Smochine proaspete,** legătura 20 fil., 100 klg. 40 cor. **Usturoi,** klg. 56 fil. **Ciapă,** klg. 20 fil. şi **prune uscate** cu preţuri foarte moderate.

(444) 3-3

Nu te simţi bine?

Suferi de dureri de cap, de stomah, lipsă de apetit, umflături, dureri de ficat, gălbinare, mistuire rea, sânge rău, aglomeraţie de sânge, leşinuri, junghiuri, încuiare etc.? Aceste rele sunt a se reduce la stomachul bolnav. Folosiţi Tabletele Cascaradin ale lui Örkény, au un efect repede şi sigur. Lăudate de mii de ori. O jumătate cutie cor. 1·20, cutie întreagă cor. 2·20, prin ramburs numai dela

Farmacia-Apostolului

Budapesta, József körut 64, Depot 90.

(393) 2—5

Kulminator

Bere de Crăciun de Kulmbach Bay.

Depozit general pentru Ungaria

Francisc Gundel

Restaurant Blumenstöckel Virágbokor

Budapest V. Jozseftér Nr. 1.

(445) 3—3

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 23—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Daruri de Crăciun!

Toţi cei cari doresc a cauza în sânul familiei şi rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Naşterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu**, de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărţi:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii . . .	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru .	—·45
Adam, Constanţa pitorească . .	2·—
Basme din toate ţinuturile rom. .	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetăţii Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru . . .	1·50
Bernordin, Paul şi Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru . .	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri**, novele . . .	2·—
Barcianu, Dicţionar germân-român, broş. 8·—, leg. . .	10·—
român-germân sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, poveşti	—·80
Caraivan, Poveşti de pretutindeni	2·—
Cazaban, Chipuri şi suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele . .	1·50
Cantemir, Descrierea Moldovei .	1·90
Caterly, Românii	2 50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă Haiducul, roman .	2·—
Dostoievski, Crimă şi pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele .	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele . .	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie . . .	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda, teatru . . .	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în ţara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele . . .	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1 50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30

	K f
Holban, Oameni celebri . . .	3·50
Hodoş, Martirii, roman istoric .	1·50
„ Departe de lume, novele .	1·50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiaşului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaş, Monografia lui Şaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieţii, roman . .	2·—
Maior, Bibl. copiilor şi a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à	1·—
Maupassant, Ivetta, roman . .	—·75
„ Dşoara Fifi, novelă .	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer-Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	— 40
Negri, Versuri, proză, scrieri . .	1 50
Neculcea, O seamă de cuvinte .	—·35
Olmezu, Poveşti rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4 —
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, poveşti	2·—
Pitiş, Poezii	1·—
Russu-Şirianu, Iobăgia I. . . .	3·—
Răduceanu, Cooperaţia şi sistemele cooperative	—·60
Slavici, Poveşti	1 50
Silva, Valea albă, roman . . .	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1 50
Sadovean, Oameni şi locuri, nov.	2·—
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Puşcariu, Fragmente ist. despre boerii din ţara Făgăraşului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moş-Barbă-Albă	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1 50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunţan .	—·90
Vlahuţă, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru** .	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de linişte, novele	1·50

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărţi din ediţiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericeşti la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii şcolari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani şcol., de B. Raţ	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinţi părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroş	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Nicula	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoţit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam şi Eva şi cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preţ foarte redus	—·30
Schiţe din Italia de T. Bulc, preţ foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morţi de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în şcoala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marţi, broşurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creşterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau păţania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreaţa, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor şi satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul ţiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi şi suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză şi poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Şincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educaţiunea unui bun copil. Carte pentru părinţi şi alţi educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preţ redus)	1·30
Indreptar teoretic şi practic pentru învăţământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preţ redus)	1·30
Influinţa mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăţia ţiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20

	Cor.
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela şcoală sau învăţături pentru popor de G. Popa (preţ redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someşană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopţi de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preţ redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale şi iertăciuni	—·50
Omul. Noţiuni din anatomie şi fis., de G. Cătană	—·50
Omul şi lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porţie de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	—·20
Opşaguri. Cât cioplite cât pilite şi la lume împărţite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărţile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului şi Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiţilor şi milosteniile pentru cei morţi	—·30
Povestiri evlavioase sau vieaţa sfinţilor	—·30
Păcală şi Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schiţe din vieaţa preoţilor de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte şi în procesiuni. Compusă de 2 preoţi Murăşeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde şi sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schiţe din sfera educaţiunii după Legouvè	—·12
Reguli şi sfaturi bune pentru pruncii şcolari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renaşterea limbei române de Gr. Silaşi, fasc. II. şi III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat şi la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea către fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin şi Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunţile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârşitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Ţara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Ţiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Ţiganul şi magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preţ redus)	1·50
Trandafiri şi viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60

	Cor.
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu şi Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu şi Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. şi II. gimnazială	2·20
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărţi de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Prelucrată şi edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaş, preot gr.-cat. în Hotoan. Ediţiunea VIII. coreasă şi amplificată. Preţul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni şi cântări bisericeşti frumos ilustrată. Ediţiunea V. Preţul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. şi cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcolari frumos ilustrată. Preţul nnui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentrn desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni şi cântări pentru pruncii şcol. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Preţul nnui esemplar broşurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8—
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Preţul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Preţul legat	—.20

Din literatura poporală de Dometiu Dogariu:

Nr. 1. Moş Toma Bădicianu	—.12
„ 2. Din viaţa unui haiduc Vlad hoţul	—.12
„ 3. Insurătoarea soarelui	—.12
„ 4. Fiiul bucătăresei	—.12
„ 5. Văcărelul	—.12
„ 6. Diana, zina munţilor	—.12
„ 7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii şcolari	—.20
„ 8. Spiridon şi Nicolae, basm	—.12
„ 9. Fiiul oii, basm	—.12
„ 10. Povestiri şi anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr. 1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„ 2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„ 3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„ 4. Pedepsirea vanităţii. Dramă într'un act	—.20
„ 5. Discreţie fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„ 7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„ 8. Distraşii. Comedie într'un act	—.20
„ 9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„ 10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	—.20
„ 11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr. 1. Pe neaşteptate	—·08
„ 2. Pentru ce-am ràmas flăcău bătrân	—·16
„ 3. La anul nou	—·08
„ 4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„ 5. O păţanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis și franco oricui. (399) 6—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustrațiuni,

Prețul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărțile sus notate se pot comandà și dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

A eşit de sub tipar şi se află de vânzare

„Calendarul național“ pe 1910!

întocmit de redacția foilor dela Orăştie. E şi mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: **Monumentul ridicat la Şibot** (lângă Orăştie) **vitejiei româneşti** de pe Câmpul-Pânii, şi descrierea acelei lupte mari alui **Paul Chinezu**, care cu **Românii săi bănățeni a scos din gura morții pe Săcuii, Ungurii şi Saşii înfrânți de Turci**, — şi a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Național pe 1910, dovedeşte că ea a fost o strălucită **biruință a Românilor** asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălaşe, înfățişând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale şi cu cei doi Prinți: **Carol** şi **Nicolae** în costume naționale ele ca drăgălaşe **țărăncuțe**, ei ca minunați **ciobănei** români!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— **Minunile firii pe fundul mărilor**: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!) — Chip de **zidiri uriaşe** în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinți. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: **Stâncă ce se tot mişcă**, aninată pe caasta unui colț de peatră, şi nu cade! Foarte interesantă! — **Napoleon cel mare** când vine înfrânt din Rusia, şi istoria acelui groaznic răsboiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mişcător şi interesant! — Şi alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schițe, poveşti, haz, poezii poporale şi altele, foarte alese şi tare desfătatoare!

PREȚUL unui Calendar Național e, **numai 18 cr. (36 fil.)** şi 5 fil. de porto, aşadar 41 fileri cu poştă cu tot.

Dacă **trimiteți bani** pentru 5—10 calendare, le capeți în loc de 18 cr., cu numai **13 cr. (26 fil.) unul**, şi-ți vin franco (poşta plătită) acasă. Dacă trimiți pentru mai multe ca 10, le plateşti cu **numai 11 cr. (22 fil.) unul,** — având însă a-ți plăti însuşi porto la scoaterea pachetulai dela poştă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti dupăce le vând, le capătă cu **13 cr.**, (26 fileri) unul, având însă a-şi plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă şi la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administrația foilor: **„Libertatea“ şi „Foaia Inter.“**
în Orăştie — Szászváros.

[428] 3—5

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Lifeează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

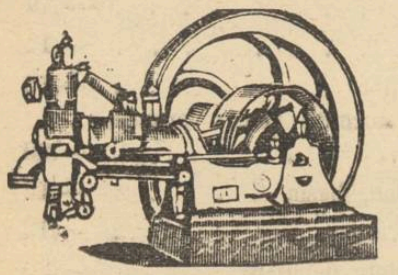

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. .... Telefon 12—91.

Garanție foarte bună. .... Condiții de plată favorabile.

(329) 10—20

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 40—52

! ! !

Am onoare a aduce la cunoştința publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea şi restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari şi bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle.**

Multămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez

cu deosebită stimă

Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.

(364) 9

Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

O vai!

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influințează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 13—26

Unde se pot procura

REVERENZI

croite cu chic şi lucrate bine? Numai la

IOAN PETRAŞCU

măiestru croitor, Sibiiu, Str. Cisnădiei Nr. 30,

pentrucă el le croeşte foarte bine şi pe lângă că le lucră din material bun le face şi cu un preț de tot moderat şi la caz de urgență le poate face în timpul cel mai scurt posibil.

Să mergem dar la el, să sprijinim industria românească, căci numai astfel putem deveni tari şi mari!

[13] 52—52

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(302) 16—52

Clopotele găurite

o invențiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

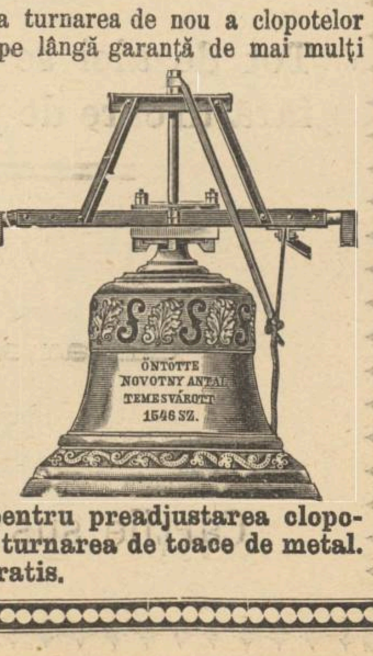

Prețcuranturi ilustrate gratis.

Nr. 133 Sibiiu, Marți 8/21 Decemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român", str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Stafia!..

Sibiiu, 20 Decemvrie n.

Bătrâna „*Gazetă*" dela Brașov, care dela moartea mult regretatului *Aurel Mureșianu* încoace tot mai mult s'a depărtat dela calea adevărului și a dreptății în discuțiile purtate în chestii de interes public, — lucru pe care i l-a spus cu multă temeinicie „*Drapelul*" din Lugoj în articolul din care am reprodus și noi o parte, nu tocmai de mult, — se bucură în numărul de eri de știrea primită din Budapesta, că noua alegere de episcop pentru dieceza Caransebeșului va fi confirmată, din care motiv, dupăcum ne spune, *răsuflă* acum *mai ușurată,* căci scapă de o — *stafie!*

Și „*Gazeta*", vorbăreață, ca toate bunicele, ne spune și aceea, care era stafia de care s'a temut și care a făcut-o să nu poată durmi? E de o parte îmbulzeala prea mare a candidaților la episcopie și râvna lor de a pune mâna pe mitra arhierească, de altă parte atitudinea șefului bisericii noastre, care față de alegerile din trecut a remas — *neutral.* Faptul acesta o înduioșază mult pe bătrâna „*Gazetă*", care cu sentimente de durere se întreabă, că *de ce a remas neutral?* Dar să-i cităm cuvintele proprii:

„... Șeful bisericii generale trebue să remână neutral la zbuciumările, cari istovesc o dieceză „sufragană" a lui, o dieceză pusă sub oblăduirea sa, cu deosebire atunci când e vacantă?? Nu ar fi fost lucru mai frumos, ca șeful bisericii să se întrepună din resputeri, pentruca voința majorității din o dieceză a sa să fie respectată fără condiție, în loc de-a rămânea neutral?? Nu era poate chiar o datorință de-a amenința chiar și cu părăsirea scaunului propriu, când nici a doua oră n'a fost respectată de guvern, o voință legală a unei mari părți a credincioșilor din biserica, pe care o conduce??... Era poate mai curând datorința a rămânea „neutral?"

Supărarea, că șeful bisericii noastre a rămas *neutral,* e deci mare; dar e mare și mângăierea pe care „Gazeta" și-o scoate din constatarea, că acum *stafia a dispărut,* deci *să-i dăm pace!*

Ba să nu-i dăm pace, onorabililor dela „Gazeta", pentrucă nu aveți dreptate. N'a dispărut stafia. Ea esistă, și va esista totdeauna, pentru posteritate și pentru — *istorie!* Dar stafia nu e aceea pe care o vedeți dvoastră, ci alta. *E dosariul cel voluminos din ministeriul de culte și instrucțiune publică.* De stafia *aceasta* ar trebui să se îngrozască și cei ce n'au văzut-o, cum s'au îngrozit cei ce o cunosc!

Va veni sigur vremea, când aceasta stafie va fi arătată întregei opiniuni publice române, și atunci se va vedea, că nu șeful bisericii noastre, — care pentru domnii dela „Gazeta" pare a nu fi cu nimic mai mult decât ori care alt șef, de es. de gară, de postă, etc., ci *această stafie* a împedecat respectarea voinței legale a majorității sinodului electoral din Caransebeș, manifestată la cele două alegeri trecute.

Domnii dela „*Gazeta*" zic, că I. P. S. Sa ar fi trebuit să amenințe chiar și cu părăsirea scaunului propriu, pentru a esopera confirmarea. Bine. Dar gânditu-s'au domnii dela „*Gazeta*" și la gravele urmări pentru întreaga biserică, ce se nășteau atunci, când I. P. S. Sa ar fi întreprins acest însemnat pas, și confirmarea totuși nu ar fi urmat? Cum nici nu putea să urmeze, din pricina — *stafiei!*

Sigur că la aceasta nu s'au gândit. Iar noi suntem gata a crede, că ei și atunci tot astfel ar fi resonat în contra șefului bisericii noastre, ca acuma, căutând nod în papură, numai pentru a discredita pe șeful, iar prin el insași biserica, și anume, cum se vede, din *ură confesională.* Lucrul acesta reiese lămurit și din felul cum călărește mereu „*Gazeta*" pe chestia cu „*brânele roșii*", scăpând cu totul din vedere, că dreptul de a distinge cu brâu roșu pe preoți aparține esclusiv arhiereilor, și că arhiereii gr. cat. fac mai mare întrebuințare de acest drept decât arhiereii noștri, fără a le face cineva imputare. Dece să critică deci cu atâta patimă numai faptul, că I. P. S. Sa a distins din 1000 de preoți pe câțiva din incidentul unui eveniment mare, cu ocasiunea sărbării centenariului lui *Șaguna?*

Un lucru ar trebui să și-l însemne bine domnii dela „Gazeta", anume, că nu copilandrii, cum li-a zis „*Drapelul*", sunt chemați să judece pe I. P. S. Sa Mitropolitul nostru și s-ăi dee sfaturi, căci I. P. S. Sa își are sfatuitorii săi, maturi și esperimentați, cum își are și autoritățile sale constituționale, forurile sale legale, chemate să-l controleze: *consistoriul mitropolitan* și *congresul,* cărora Escel. Sa le face cuvenita dare de seamă totdeauna despre aceea ce a făcut, cum și despre acea ce *nu poate* face.

La consistoriul mitropolitan actele referitoare la alegerile dela Caransebeș formează un fascicol voluminos, sămnul, că despre toate s'a făcut comunicare și s'a luat conclus la timp. Iar congresului național bisericesc asemenea i s'a făcut comunicare despre alegerile trecute și neconfirmarea lor, și congresul a luat la cunoștință comunicările făcute. Cred acum domnii dela „Gazeta", că ei stau deasupra acestor foruri legale ale bisericii noastre, și că ei sunt chemați și au dreptul să judece când îi taie capul pe șeful bisericii noastre, supus numai judecății acestor foruri? Atunci poftească și discute mai departe chestia cu *stafia,* dar fie pe grije, că li se poate întâmpla, să li se arate odată stafia în adevărata ei ființă, și atunci s'a isprăvit iarăși cu „*răsuflarea mai ușurată*". Și ar fi păcat să-și piardă „*Gazeta*" liniștea și — somnul.

Procesele ziarului nostru.

Spuneam într'un număr mai recent, că nu avem cunoștință despre sistarea vreunui proces, intentat ziariului nostru pentru un articol scris în chestia catechizării. Știam numai, că avem proces de presă pentru *publicarea memorandului medicilor din România,* în care s'au și înaintat *escepțiile* în contra actului de acuzare, și acum tribunalul regesc din Cluj va decide asupra sorții acestui proces.

Astăzi însă știm, și putem să comunicăm cetitorilor, că avem proces de presă și pentru articole scrise în chestia de catehizare, și anume, pentru articolele din numărul 90 al ziariului nostru, unul intitulat „*In chestia catehizării*", iar celalalt „*Conflictul și preoții noștri*".

In articolul din urmă un tiner și harnic preot se plânge, că dacă dl ministru de culte și instrucțiune publică își va esecuta amenințarea și va detrage congrua pe întreaga linie, lovitura are să fie foarte grea pentru preoțimea tineră, învățată la traiu mai bun. Dar dacă e se aleagă preoțimea, că ce se peardă, *congrua* ori *limba:* sigur va renunța la cea dintâi, pentru a salva pe a doua.

In celalalt articol un alt tiner harnic spune, că cu protestări și cu tânguiri nu se face din destul, ci preoțimea să treacă la fapte, să facă aceea ce fac acum preoții catolici din Franța, cari adună elevii *în biserică* de două ori pe zi, și acolo, în fața altariului, țin catehizare cu ei.

Procurorul, când a împrocesuat aceste două articole, a fost sigur de credința, că în ele se agitează în contra esecutării unui ordin *legal* al ministrului de culte; pe când e chestie neresolvată încă, dacă e legal ori nu ordinul din întrebare? Și avem informațiuni, că dl advocat Dr. *Emil Babeș* a întrevenit la locul competent pentru a se stabili ilegalitatea ordinului, în care cas apoi procesele pentru articole scrise în contra acestui ordin, vor trebui cu adevărat să fie sistate. Pertractările sunt în privința aceasta în curgere deocamdată.

Revenind asupra procesului ce ni s'a intentat, — numai nouă, dintre toate ziarele române, — pentru *publicarea memorandului medicilor din România,* dăm astăzi *actul de acusare* al procurorului regesc din Cluj, și *escepțiile* compuse de apărătoriul nostru, domnul Dr. *Emil Babeș,* advocat în Budapesta, cari acte sunt de cuprinsul următor:

Actul de acuzare.

In afacerea contra lui *Teodor V. Păcățian,* bănuit că a comis delict de agitație, înaintez actele sub ·/. cu următoriul

act de acuzare:

Ridic acuză în contra lui *Teodor V. Păcățian,* aflător pe picior liber, de 57 ani, de legea gr. ort. născut în Ususeu, căsătorit, redactor, pedepsit de două ori pentru delict de agitație, pe motivul, că a săvârșit delict de agitație, propagând ură în contra unei naționalități, ce e de urmărit pe temeiul § ului 172, alinea a doua din codul penal, prin faptul, că în foaia politică „*Telegraful Român*", care apare de trei ori pe săptămână în Sibiiu, a publicat în numărul 67 din 3 Iulie 1909 un articol întitulat „*Memorandul medicilor români*", din care următoarele espresiuni conțin agitație îndemnătoare la ură în contra naționalității maghiare:

.... Să vă întrebați, care este soartea și traiul acelor români, în țara în care vietuiesc și în care deopotrivă lucrează și contribuesc la perfecționarea statului maghiar.

Vă veți cutremura de răspunsuri, și veți afla rând pe rând că:

In Ungaria modernă, situată în centrul Europei, în plin veac al XX, în Ungaria civilizată....., un popor care compune un sfert din populația țerii, e ținut sub lanțurile robiei.

Că acel popor nu se bucură de libertățile fundamentale de care se bucură ceialalți locuitori ai Ungariei și cari de două veacuri formează temelia cea mai puternică a civilizațiunei moderne.

Libertatea presei în Ungaria există numai pentru Unguri. Naționalitățile în genere și Românii în special plătesc cu temnița neagră și cu saci de aur mai grei decât vechile lanțuri de fier iluziunea de a se crede în timpuri moderne și în țară civilisată.

In mai puțin de 10 ani (1886—1896) încercarea de-a scrie ceeace gândesc, a costat pe inteligențele românești și nemaghiare, 50 de ani de închisoare și 200 de mii coroane amendă.

In ultimii doi din urmă ani, libertatea de manifestare a gândirei a fost plătită cu 182 ani de temniță și cu mai bine de 300 mii coroane amenzi.

Dar nu numai libertatea presei este împedecată, însăși libertăței științei pure i se pun cătușe. Unul din cei mai distinși publiciști ai regatului este trimis înaintea justiției ungurești spre condamnare sigură, pentru că a compus din *date pur obiective* un op științific de istorie de o valoare netăgăduită.....

Granița ungurească este închisă pentru știința regatului român.

Cele mai de seamă reviste ale noastre, o mare parte din ziare și volume, sunt oprite de a întra în Ungaria.

Contactul sufletesc prin scris, care e permis de viața modernă statelor lumei întregi, și celor mai depărtate, nu e permis fraților de același sânge, cari locuesc în țări vecine!....

In Ungaria prin legea specială, anticonstituțională de altfel, legea lui Hieronimy, ori ce întrunire națională politică este oprită.

Iar prin întrunire națională politică Ungurii înțeleg ori ce întrunire între oamenii cari au aceeaș origină și vorbesc aceeași limbă, alta decât cea maghiară. E indiferent scopul întrunirei, îndată ce se întrunesc, întrunirea e declarată politică și disolvată.

Nu se poate mai perfid mijloc de stânjenire a oricărui progres și în orice direcție, pentru poporul de origine și naționalitate română din Ungaria....

Când sub pretexte ridicule și perfide, iei din mâna unui popor această armă, spuneți în ce mod se asigură mersul către mai bine și în ce mod se respectă libertatea conștiinței, singurele baze cari îndreptățesc existența unui stat....

In libera Ungarie însă românii n'au avut nici odată mai mult de 15 deputați din numărul de 400, deși populația românească atinge aproape un sfert din întreaga populație a regatului Ungariei.

In administrația țărei nu se întrebuințează nici o inteligență românească.

Dacă din punctul de vedere al libertăților politice, românii din Ungaria se găsesc în această tristă stare, apoi libertatea cultului religios și libertatea învățământului în limba maternă nu sunt mai respectate.

Aceste libertăți primordiale de cari se bucură până și popoarele cele mai înapoiate din alte continente, sunt răpite poporului românesc din Ungaria.

In organizarea bisericii româno-ortodoxe şi româno-catolice de acolo, guvernul unguresc intervine necontenit, ştirbind autonomia ei, punând fel de fel de pedeci exercitărei libere a cultului.

Acum în urmă au mers până acolo, *c'au impus elevilor români învăţarea în ungureşte a catechismului ortodox.*

Dar unde nedreptatea este mai strigătoare la cer, este împiedecarea instrucţiunei a $3^{1}/_{2}$ milioane de supuşi în limba lor maternă! Este nemai auzit ca într'o ţară întreagă, ale căreia şcoli sunt întreţinute şi cu bani româneşti, să nu figureze în programe *o oară de limbă română.* Iar dupăce românii, văzând vitregia statului către dânşii, şi-au făcut şcoli private înfloritoare, guvernul maghiar, prin legea lui Apponyi, a cercat şi a reuşit să distrugă şi această rază de lumină şi de speranţă ce mai ilumina sufletele necăjite ale românilor.

Pe tot cuprinsul Ungariei aveau până mai zilele trecute şi românii un simplu monument al lor: *piatra libertăţei şi crucea sfântă dela Blaj*, amintitoare despre unul din cei mai mari eroi al lor, şi susţinători ai Imperiului Austro Ungar, marele şi viteazul *Avram Iancu.*

Cu mână criminală au ras monumentul de pe faţa pământului, şi vinovaţii, la adăpostul administraţiei şi justiţiei maghiare, n'au fost nici până astăzi descoperiţi şi pedepsiţi....

Cercetaţi registrele temniţilor, vizitaţi şcoalele româneşti şi vă veţi convinge....

Când aceasta este soartea poporului român care face parte din regatul Ungariei, când limba şi religiunea lui sunt insultate, monumentele distruse şi libertatea alungată, întrebăm ce putere de înfrângere a inimei noastre a trebuit să avem, pentru a veni să sărbăm acolo, unde milioane de fraţi ai nostri gem de durere?....

. . . .

Totuşi cu toată durerea ce ni-au pricinuit şi ne pricinuesc suferinţele Românilor din Ungaria, din causa persecuţiunilor sistematice la cari sunt supuşi din partea Maghiarilor, noi ni-am fi înăbuşit durerea şi am fi participat la congresul internaţional de medicină din Budapesta.....

In acest timp survine condamnarea la închisoare a doamnei Vlad, soţia unui deputat din parlamentul maghiar, pentru faptul că a făcut propagandă pentru limba ei maternă la o şcoală românească din Transilvania, şcoală întreţinută din bani româneşti.

Faptul acesta a revoltat la culme opinia publică din regatul României. Este adevărat, că această femeie mai în urmă a fost graţiată din clemenţa Impăratului; nu e însă mai puţin adevărat că condamnarea rămâne.

Pe când Românii din regat erau sub influenţa acestei abominabile condamnări, survine un alt fapt care arată odată mai mult asuprirea pe care o esercită Ungurii asupra supuşilor români din regatul Ungariei....

Aceasta este povaţa ştiinţei pentru un stat şi un popor, nu şovinismul barbar în numele căruia se chinuesc 3 şi jum. milioane de oameni!....

Până când inechităţile şi prigonirile de tot felul împotriva Românilor din Ungaria, până când închisorile şi atentatele nu vor înceta, până când nu vom vedea că măcar oamenii de ştiinţă ai Ungariei nu protestează alăturea cu noi contra acestor nedemnităţi, — noi ne vom abţinea dela orice manifestare de fraternitate în capitala Ungariei....

Motive:

Espresiunile înşirate, prin gruparea unei sumedenii de fapte întortochiate şi espuse într'un mod care nu corăspunde adevărului, năzuesc să arate, că naţionalitatea română se împărtăşeşte de o astfel de tratare din partea Maghiarilor, şi de o astfel de prigonire neîndreptăţită, încât din acest motiv, medicii din România, în justa lor indignare, nu pot să participe la congresul medicilor, aranjat în capitala acestei ţări. E evident, că espresiunile sunt acomodate de a agita naţionalitatea română în contra celei maghiare.

Teodor V. Pacaţian a recunoscut, că pe vremea publicării articolului încriminat dânsul a fost redactorul responsabil al „*Telegrafului Român*", dar se apără cu aceea, că memorandul a fost trimis redacţiei ca tipăritură, şi nu el, ci *Valeriu Poponea* a publicat-o. Când i-a dat el de veste, a pus la călcâiul articolului notiţa de desaprobare, şirele cari slăbesc ascuţişul articolului. Dar dupăce în înţelesul §-ului 33 din art. de lege XVIII dela 1848 pentru comunicatele luate din alte foi ori din cărţi, redactorul e responsabil, şi de responsabilitate ar scăpa numai în cazul, dacă ar numi pe autorul articolului, care recunoscând, cumcă articolul a fost publicat cu ştirea sa, primeşte răspunderea pentru el, iar acest caz nu este dat, e motivată ridicarea acuzei în contra bănuitului, ca redactor al foii. Cluj, 20 Noemvrie 1909, *Csipkés*, m. p. procuror regesc.

Escepţiile.

In contra acestui *act de acuzare* au fost înaintate tribunalului din Cluj în 13 Decemvrie n. următoarele

Escepţii.

Onorat senat de acuzare! In contra actului de acuzare al procurorului regesc din Cluj, numărul 10831/909 k. ü., înmânat mie în 7 Decemvrie a. c., cu preţuitul decis al Dvoastre de sub numărul 13792 din anul 1909, îmi înaintez prin apărătoriul meu, a cărui procură e alăturată sub ·/. *escepţiile*, pe cari le motivez după cum urmează:

1. Comunicatul încriminat din partea procurorului regesc, după cum a fost stabilit, nu formează articol de ziar, nu e product al foii mele, ori al vre-unui colaborator intern ori estern al ei, ci e o simplă *reproducere*: e memorandul compus din partea medicilor din România şi adresat medicilor din străinătate, prin care-şi motivează neparticiparea la congresul medicilor din Budapesta.

Reproducere fiind, la judecarea intenţiunii, respective a scopului îndreptat spre acţiune, nu intenţiunea, ori scopul ziarului, respective, al persoanei, al organului care a săvârşit reproducerea, ci intenţiunea, scopul *autorului* comunicatului e dătător de măsura.

Având acestea înaintea ochilor, e neîndoios, că memorandul nu a putut avea scopul de a agita la ură *vre-o naţionalitate*, pentrucă memorandul nu e adresat unei naţionalităţi, cu atât mai puţin poporului român, ci unui corp învăţat internaţional: *medicilor.*

Şi nici n'a fost îndreptat în contra nici unei naţionalităţi, pentrucă acuzele concrete din memorand sunt îndreptate, nu în contra vre-unui popor (naţionalităţi), ci în contra guvernului maghiar şi în contra autorităţilor publice, prin urmare, nu naţiunea maghiară, ci autorităţile publice ale Ungariei sunt acuzate cu dispoziţiuni, emanate dela ele, nu dela naţionalitatea, respective naţiunea maghiară.

Iar dupăce *autoritate publică* şi *naţionalitate* sunt două subiecte de drept, două noţiuni cu totul deosebite, şi alinea a doua din §-ul 172 al codului penal nu se refere la cea dintâi: e evident, că eu nu pot să fiu acuzat nici în casul, dacă eu aşi fi autorul articolului şi dacă articolul ar fi de fapt de conţinut agitatoric.

2. Dar memorandul încriminat peste tot *nu conţine agitaţie*, şi o astfel de intenţiune din cuprinsul său nu se poate stabili. Dacă medicii înşiră gravaminele singuratice, respective tânguirile conaţionalilor de aici, o fac aceasta în prima linie, pentruca *să-şi scuze, respectire motiveze absentarea dela congres.* Făcându-o aceasta cu recriminari, fie adevărate, fie neadevărate, trec poate peste hotarăle stabilite pentru scuze, dar acest fapt încă nu constitue *„agitare la ură"*, pentrucă între *jăluire* sau *acuzare* şi între *agitare* e o deosebire atât de mare, încât confundarea acestor două noţiuni ar provoca cea mai fatală confusiune. In modul acesta oricine ar putea fi încurcat în proces de agitare, dacă s'ar plânge pentru vre-o vătămare de drept în contra vre-unei autorităţi publice, precând în astfel de cazuri, chiar şi dacă plângerea ar fi cu totul netemeinică, jăluitorul nu pentru *agitare*, ci cel mult pentru *calumniare* ar putea să fie tras la răspundere.

3. Dar nu pot să fiu pus sub acuzarea nici pentru aceea, pentrucă în cursul cercetării s'a dovedit faptul, că articolul nu numai că nu l-am compus eu, dar nici *nu l-am publicat eu.* Numele autorilor memorandului (comitetul medicilor din România) sunt doară date toate, şi pot fi cetite la finea articolului.

Cade deci dela sine motivul accentuat în actul de acuzare, că autorul articolului nu a fost numit. Iar că respectivii subscriitori primesc ori nu primesc răspunderea, e o chestie, care peste tot *nu a format obiect de cercetare.* Dar cu considerare la faptul, ca ei au subscris memorandul pe faţă, cu întregul lor nume, e de presupus, că *nu au intenţiunea a se feri de respundere.*

4. Nu pot fi tras la raspundere nici pentru publicarea articolului, după ce am arătat, că nu eu am dispus publicarea, ci altă persoană, *Valeriu Poponea*, care singur s'a presentat şi şi-a recunoscut făptuirea. Intre astfel de împrejurări răspunderea nu mă poate atinge pe mine, ci pe făptuitoriul dovedit.

5. Dar trebue să ating împrejurarea cea mai importantă, anume, că publicarea articolului nu s'a întâmplat în scopul de a agita, de a comite delict punibil. Trebue să fim în curat cu faptul, că prima datorinţă a presei este să orienteze marele public despre toate întâmplările mai însemnate. Memorandul acesta, care la timpul său a provocat mare interes la publicul din patrie, a fost cu neputinţă să fie ignorat. L-au publicat toate foile maghiare, germane, şi de altă limbă, l'a publicat foaia „Budapesti Hirlap", „Pesti Hirlap", „Pester Lloyd" şi alte foi din capitală şi provinţă, unele în întregime, fără a-i fi picat în minte vreunui procuror regesc să păşească cu acuză în contra lor. Intre împrejurările acestea nici „Telegraful Român" nu a putut să-şi neglige datorinţa, nu a putut *să tacă* în faţa unui act inregistrat şi viu comentat de presa întreagă, pentrucă foaia mea nu putea pretinde, ca cetitorii ei să cunoască memorandul, de interes şi pentru ei, din coloanele lui „Budapesti Hirlap".

Aşa se vede însă, că stimatul domn procuror regesc a mânecat din principiul „si duo faciunt idem, non est idem", deci află de punibilă reproducerea, îi atribue intenţia de a agita, şi incriminează foaia mea. Dar netemeinicia presupunerii sale nimic nu o dovedeşte atât de bine, ca faptul, că redacţiunea a făcut la finea articolului observarea, că *nu se identifică cu memorandul şi nu-l aproabă.*

Onorat senat de acuzare! Aşa cred, că fiecare om nepreocupat se poate convinge şi numai din acest singur moment despre desăvârşita netemeinicie a acuzei ridicate în contra mea, şi despre imposibilitatea sa morală şi juridică, pentrucă întru adevăr, mai mult nu poate face o foaie, în astfel de cazuri, când e necesitată să publice ce nu corespunde părerii şi convingerii celor ce o conduc. Incriminarea astor fel de comunicări e deci cea mai flagrantă violare a libertăţii de presă, şi ar constitui o astfel de restrângere. contrară chemării ei, şi contrară interesului public, care ar degrada presa la nivoul cel adevărat al presei din China. Fără baze positive nimănui nu poate fi împutat nici un *dolus*, prin urmare ar fi nedreaptă presupunerea, că reproducerea memorandului s'a făcut cu intenţiuni păcătoase şi că reservele n'ar fi fost sincere. Cu presupuneri astfel de forţate şi nemotivate, fiecare gazetar poate fi închis.

Rog deci cu onoare şi cu incredere onoratul senat de acuzare, ca acceptând escepţiile mele, să mă scoată de sub acuzare şi de sub urmările ei, sistând procedura.

Cu distinsă stimă:

Teodor V. Păcăţian.

Dela sate.

Sfinţire de biserică în Gânţaga.

(Fine).

In primăvara anului acestuia un puternic viscol cu vânt a făcut, ca mica bisericuţă să se prăbuşască, luând astfel credincioşilor şi mângăerea de-a avea măcar un loc unde să-şi poată manifesta iubirea şi nădejdea faţă de acela, cărui toate îi datorim.

Dragostea de limbă şi lege a poporului nostru s'a arătat şi aici pe deplin. Credincioşii bisericii uneia dintre cele mai mici parohii, în urma chemării calde şi stăruitoare a preotului lor harnic, cu toate că sunt siliţi a-şi agonisi cele de lipsă pentru truditul traiu, muncind mai mult în breazdă străină, au jertfit cu drag bănuţul lor pentru ridicarea unui nou altar d-zeesc. Visul tinerilor şi al bătrânilor din comună acum s'a realizat, căci cheltuindu-se, pe lângă materialul de peatră şi cărămidă, pe care l-a dat poporenii o suma frumoasă de 600 coroane, după planul făcut de dl architect consistorial Pamfilie, s'a zidit în stil românesc o biserică frumoasă şi încăpătoare în locul celei mici de mai înainte. Această biserică pe lângă că e o podoabă printre bisericile din tractul nostru, va fi pe multă vreme şi o mărturie puternică despre hărnicia părintelui M. Popoviciu şi a conducătorilor de azi a parohiei precum şi despre trăinicia şi iubirea de lege a neamului nostru românesc. Cu sfinţirea nouei biserici din Gânţaga, Excelenţa Sa Inaltpresfinţitul nostru arhiepiscop şi mitropolit *Ioan* a însărcinat pe inimosul nostru şef tractual pe dl Dr. Cornel Popescu. Mandatarului Excelenţei Sale din acest prilej i s'a făcut cea mai frumoasă primire, care grăeşte mult despre dragostea şi supunerea poporului nostru din aceste părţi faţă de capul şi cârmuitorul dibaciu, al bisericii noastre şi faţă de trimisul Excelenţei Sale la acest act sărbătoresc. In rumeneala răsăritului de soare al unei zile senine, credincioşii de prin satele vecine îmbrăcaţi bine şi fumos, cete după cete sosiau în Gânţaga şi să îndreptau spre acel capăt al satului, pe unde avea să vină dl protopresbiter. O ceată de voinici, în frunte cu primarul satului, îmbrăcaţi în haine de sărbătoare pe cai împodobiţi cu covoare ţăsute în războaie şi cu flori, a întimpinat pe protopopul nostru în Breţea-rom., un sat mic, dar bine orânduit, pe care în ciuda tuturor încercărilor, străinii nu ni-l pot cuceri. De aici caleasa dlui mandatar arhieresc, în frunte cu călăreţii cari i-au eşit întru întimpinare sub ochii multor curioşi, porneşte în trapul cailor spre Gânţaga.

La întrare e o impozantă poartă triumfală, cu inscripţia: „bine aţi venit!" Numărul celor eşiţi aici cu praporii şi cu sfintele icoane, creştea mereu prin cetele ce veneau necurmat. Puternice „să trăiască" căutau să amuţească salvele de puşcături ce s'au dat, când trăsura dlui mandatar arhieresc s'a oprit sub poartă. Preotul local M. Popoviciu în cuvinte alese şi bine simţite mulţămeşte în numele lumii adunate Excelenţei Sale Mitropolitului nostru, pentrucă s'a îndurat a se reprezenta la praznicul acesta, mulţămeşte şi dlui protopresbiter pentru că nu a pregetat a veni în acest sătuleţ, să predea destinaţiunei sale de nou edificata biserică. Dl mandatar, neaşteptându-se la o aşa primire caldă, răspunde adânc mişcat şi să îndreaptă cu trăsura trasă de doi cai mândri şi neastâmpăraţi spre casa parohului din loc, unde ni-a fost locul de întrunire.

La actul sfinţirii bisericii dl protopop a fost asistat de şapte preoţi din tract. Ne am îmbrăcat toţi în cele mai frumoase odăjdii şi în sunetele clopotelor şi cântărilor „Impărate ceresc" şi „Bine eşti cuvântat Cristoase D-zeul nostru", în ordine de doi am purces spre biserică. Ajunşi aci, să începe actul sfinţirii apei celei mici, să cetesc rugăciunile prescrise la sfinţirea de biserici şi se face încunjurarea. Dupăce biserica pe din afară se stropeşte cu apă sfinţită şi se unge cu sfântul mir, se întră înlăuntru şi îşi ia începutul sfânta liturghie. Noua biserică n'a putut încăpea toată lumea adunată, ci mulţi au fost siliţi a asculta slujba înălţătoare şi de pe afară. Răspunsurile liturghice au fost date de corul ţărănesc din Boşorod sub conducerea neobositului învăţător T. Popoviciu. La sfârşitul liturgiei, dl protopresbiter rosteşte o predică înălţătoare, întocmită pe înţălesul turor, într'o limbă uşoară şi curgătoare. Dă apoi cetire actului Inalt Preasfinţitului nostru arhiepiscop *Ioan*, prin care i se încredinţează sfinţirea bisericii din Gânţaga cu hramul „Buna Vestire". In această scrisoare oficioasă se cuprind şi o mulţime de sfaturi şi îndemnuri părinteşti la adresa ascultătorilor, cari au străbătut la inimile tuturor, fiind ascultate cu o vădită cucernicie şi lăcomie. Puternicele „să trăiască" la adresa vorbitorului şi a Excelenţei Sale nu mai încetau. Sentimentele de iubire şi stimă ale poporului faţă de persoana dlui mandatar le tălmăceşte preotul M. Popoviciu şi îl roagă să fie interpretul supunerii şi alipirii nefăţăţărite a parohienilor săi şi faţă de capul bisericii noastre şi faţă de sfetnicii Excelenţei dela cârma bisericii.

Cu acestea sfinţirea bisericii e terminată, poporul se botează cu apă sfinţită, se unge cu sfântul mir şi mulţămit părăseşte biserica.

La eşirea din curtea bisericii, fiecăruia i se împarte un colac şi câte un pahar de vin.

La orele două când toate erau terminate, ne-am dus toţi la casa preotului local, unde am fost ospătaţi cu cea mai caldă dragoste românească. La masă ni s'au servit cele mai alese şi gustoase mâncări, pentru cari lăudăm şi aducem mulţămitele noastre şi la acest loc harniciei preotese Popoviciu, care singură a ostănit la pregătirea lor. S'au ţinut şi toaste şi toate au fost ascultate cu plăcere. Cel dintâi toast l-a rostit dl mandatar Dr. Cornel Popescu, care şi-a ridicat păharul în sănătatea şi viaţa îndelungată a Excelenţiei Sale Inalpreasfinţiiulu nostru arhiepiscop şi metropolit *Ioan.* Cele din urmă cuvinte ale frumosului toast au fost acoperite cu nesfârşite aclamaţiuni. Cu deosebită plăcere a fost ascultat apoi frumosului toast al părintelui Moise Popoviciu, care în această zi, precum însuşi spune, şi-a văzut încununată cea mai grea parte a activităţii sale preoţeşti. Goleşte păharul în sănătatea protopresbiterului nostru, căruia îi revine în prima linie că protopopiatul nostru, în timp relativ atât de scurt, a realizat atâtea progrese. Preotul N. Ciocan din Băţălariu în toastul său aduce laude binemeritate parohului M. Popoviciu, care cel mai mult a ostănit şi a jertfit, până ce şi-a văzut stăruinţele încununate de succes. Laudă pe harnicul jude comunal Imbrea Doncea, care întru toate a dat preotului său mâna de ajutor şi laudă întreg comitetul parohial, care într'un mod atât de vrednic a satisfăcut datorinţelor ce le-a avut faţă de biserică. La masă ne-a delectat cu cântece româneşti prima orchestră din Haţeg şi teologul A. Medrea, care cu vocea-i puternică şi plăcută de bas, ni-a cântat mai multe doine din acestea părţi.

După orele cinci masa s'a ridicat şi cei străini rând pe rând ne-am răsfirat pela căminele noaste, ducând cu noi cele mai plăcute amintiri dela acest praznic, iar cei din loc şi câţiva oaspeţi mai deaproape, uitându-şi de toate jertfele băneşti avute cu ridicarea bisericii şi cu sfinţirea ei, căci doar în ziua aceasta şiau văzut cea mai ferbinte dorinţă realizată, au petrecut mai de parte. Jocul animat şi vesele numai în zori de zi s'a curmat.

Preotul *A. Popoviciu.*

Din Cluj.

Serată literară întru amintirea marelui Arhiereu Andrei

— Raport special. —

Cluj, 14 Decemvrie n.

E de mirat, că între împrejurări destul de maştere, în cari bunăoară azi se află tinerimea română universitară de aici, când nu numai din afară, ci chiar din însuşi trupul ei, se vede izvorând tendinţa urâtă de a zădărnici ori-ce activitate, totuşi poţi avea plăcerea de a lua parte la serate literare atât de reuşite cum a fost aceea din 12 Decemvrie aranjată în amintirea marelui mitropolit, baron *Şaguna.* Nu este, decât spre lauda acelora, cari şi de astădată sârguincios s'au năzuit să unească, cel puţin pe câteva ceasuri, spiritele fraţilor de aceeaş limbă, ca împreună, reamintind meritele marelui Apostol al neamului românesc, să-i aducă închinare.

Public număros. Clasa cultă din loc şi jur este destul de bine reprezentată, cu toate că, ca totdeauna, se aştepta şi mai mult interes.

Serata se deschide prin avântata şi simţita cuvântare a zelosului preşedinte actual al tinerimei, dl Octavian Costee. In formă aleasă desvăleşte chipul măestos al marelui Şaguna. Frumos şi nimerit aduce în legătură zisa Dlui N. Iorga: „Un om poate înlocui un popor. El a dovedit-o, dar a sosit vremea, când un popor trebuie să înlocuiască om!“ Din încordata atenţie a ascultătorilor se deslănţuesc nesfârşite aplauze.

Şi ca un refren al preamăririi adevăratei arhierii se intonează jalnic din partea corului universitarilor, condus de dl Virgil Cuteanu, imnul: „La mormântul marelui Andreiu“.

Cu fină măestrie se execută apoi din partea Dlui Ionel Creţiu, dexter mânuitor de arcuş, două soluri de violină. E mult aplaudat.

Jertfa adusă de marele Arhiereu un pătrar de veac pentru neamul românesc, deşteptând, conform ţintei sale, pe Românii ardeleni din adâncul lor somn şi dându-le îndemn prin pilda sa spre tot ce este adevărat, plăcut şi bun, se descrie în frumoasă dizertaţiune a dlui Petru Roşca. Subiect atât de mult tractat, este predat într'un stil ales şi potrivit, mărginindu-se autorul, nu atât la descrierea seacă de fapte, ci la zugrăvirea caracterului de adevărat păstor, adevărat părinte şi făclie providenţială, care a luminat drumul vieţii neamului nostru.

Urmează declamarea poeziei de O. Goga, „Oltul“ cu multă însufleţire şi succes din partea dlui O. Costea.

Iar corul, ca închiere, intonează în accente duioase piesa „Pribeagul“.

*

Publicul se mai intreţine apoi câte-va momente în Sala dela „Hotelul Central“ (Nagy Gabor), căci localitate românească pentru astfel de ocaziuni — durere — nu există în Cluj. Local potrivit ar fi bunăoară Casina. Casina română însă lâncezeşte într'o odăiţă nevrednică pentru acest scop şi cu vremea va înceta sigur de-a mai exista, pentru-că nu se arată nici un interes de a susţinea şi de a sprijini instituţii de acest fel, cari numai spre bine ne sunt.

Amintesc însă că cu ocazia acestei serate s'a făcut pomenire şi despre starea tristă, în care azi a decăzut Casina şi s'a arătat necesitatea unui potrivit local. Toţi văd lipsa acestui local şi o simţesc, dar nu se găseşte unul, care să ia iniţiativa.

Sunt frumoase vorbele, dar de preţ faptele! „Căci faptele, iar nu vorbele grăesc!“

P. D.

NOUTĂŢI.

† Regele Belgiei Leopold. A răposat Vineri în 17 Dec., după lungi şi grele suferinţe, zadarnic desminţite de foile oficioase belgiene. Născut în 1835 a domnit 44 de ani, după tatăl său Leopold I., şi moare în vârstă de 74 de ani. N'a fost om popular; tatăl său, dimpotrivă, a fost mult iubit de poporul belgian. Leopold II., răposatul de acum, a făcut senzaţie europeană cu disposiţia sa pronunţată pentru aventuri galante — şi alte istorii. Regele însă, de altă parte, are şi merite reale pentru înflorirea ţării sale, care sub domnia lui s'a ridicat la starea materială bună de astăzi. El lasă după sine trei fiice, între care una este contesa Stefania Lonyai. Urmaş în tron este nepotul său de frate, principele *Albert,* căsătorit cu o fiică a lui Carol Teodor de Bavaria, de curând răposat.

*

Sindicatul presei române. Aderând la hotărârea luată la Arad de a se înfiinţa un sindicat al presei române şi gazetarii români cari n'au putut fi de faţă la consfătuire, *sindicatul presei române se consideră înfiinţat.* Au fost admişi ca membri activi: Sever Bocu, Lucian Bolcaş, Dr. Val. Branişte, Victor Branişte, Aurel Ciato, Dr. Sever Dan, Aurel C. Domşa, Mihail Gaşpar, Octavian Goga, Silvestru Moldovan, Ioan Montani, Ioan Moţa, Vasile C. Osvadă, Teodor V. Păcăţian, Ghiţă Pop, Iosif Schiopul, Dr. Dionisie Stoica, George Stoica. *Constituirea sindicatului.* Prezident: Octavian Goga. Viceprezident: Sev. Bocu. Secretar: Iosif Schiopul. Membrii în comitet: Lucian Bolcaş, Dr. Valer Branişte, Dr. Sever Dan, Silvestru Moldovan, Ioan Montani, Ghiţă Pop, Dionisie Stoica. Comitetul a fost însărcinat cu alcătuirea statutelor, cari după aprobarea lor din partea membrilor sindicatului vor fi înaintate ministerului de interne pentru a fi aprobate.

*

Advocat nou. Ni se comunică din Murăşoşorheiu, că domnul *Dr. Dumitru Stefan* a făcut acolo Sâmbătă censura de advocat, cu bun succes.

*

† Maria Ciorogariu născ. Bontiloviciu, mama P. C. Sale domnului *Roman R. Ciorogariu,* protosincel în Arad, după o scurtă boală a decedat Sâmbătă la ora 5 dimineaţa în al 99-lea an al etăţii, în Curtici. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei s'au aşezat spre vecinică odihnă eri Duminecă la orele 10 a. m. în cimiterul din Curtici. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată.

*

Luptă culturală în Francia. Episcopul catolic din Francia a oprit elevii dela şcoalele publice să înveţe religia din cărţi neaprobate, ba chiar condamnate din partea episcopului. Urmarea a fost, că elevii şi elevele cari au împlinit voinţa, episcopului, au fost eleminate din şcoală. Părinţii au intentat acum proces învăţătorilor şi învăţătoarelor cari au săvârşit eliminarea, iar societatea a adunat o sumă frumoasă de bani, pentru a bate medalii pe seama tuturor elevilor eliminaţi. Medalia va avea pe o faţă icoana Ioanei D'Arc, iar pe cealaltă inscripţia „*Cred în Dumnezeu!*“

*

Rugare către publicul sibiian. In anul acesta încă se va aranja pom de crăciun în spitalul orăşenesc Francisc Josif din Sibiiu, unde astăzi se află foarte mulţi bolnavi, aproape jumătate de miie, dintre cari 2/3 Români. Se adresează deci publicului din Sibiiu rugarea să binevoiască a contribui cu bani, haine, jucării etc. la aranjarea acestui pom de crăciun, trimiţând fiecare acea ce voieşte să dee pe seama bolnavilor din spital surorii de caritate *Caterina Herberth* dela secţia III a spitalului. Sperăm, că rugarea va fi înţeleasă şi de aceia dintre ai noştri, cari *pot* să contribue la procurarea unor momente de bucurie pe seama bolnavilor din spital, lipsiţi de astădată de plăcerea, de a petrece sfintele sărbători ale naşterii Domnului în cercul lor familiar.

*

La temniţă. Curia din Budapesta a respins recursul de nulitate dat de dl *Orendi-Homenau,* redactor în Timşoara. Curtea cu juraţi condamnase pe redactorul german la două luni temniţă de stat şi 400 coroane amendă.

*

Jocul miresei. In 25 Nov. st. n. s'a jucat jocul miresei la ospăţul dlui *Ioan Bădilă* înv. în Deal şi dşoara *Aurelia Câmpean* din Clopotiva şi au incurs la joc 17 cor. 50 fileri cari bani s'au dat încă atuncea în favorul bibliotecii parohiale din Deal.

*

Ziua de Sf. Andreiu, dupăcum ni se scrie, a fost în anul acesta sărbătorită cu multă evlavie şi de Românii ardeleni, cari se află în Bucureşti. La cercul lor, în fruntea căruia stă profesorul universitar S. Mândrescu, a fost arborat în ziua aceasta, fiind ziua numelui slăvitului Şaguna, un superb drapel tricolor.

*

Pentru fondul cultural arhidiecesan s'a adunat ocasional în biserica mare din Sălişte suma de 47 cor. dela următorii contribuenţi: Oprea Steflea, Dum. Rosca nr. 971, Ioan Pavel, Petru Roşca, I. Lupaş, Ioan Sgură, Dum. P. Comşa, Ilie Mosora, Nic. Jitian, Ioan Roman, Ilie Schitea, Dum. Mosora, Oprea Arsenie, Ioan Ţaţa, Nicolae Jurca, fiecare câte 1 cor., Nicolae O. Şteflea, Dum. I. Comşa, B. Comşa, I. Barb, Ioan Stârceiu, Vasile Popa Pop, Paraschiva B. Popa, câte 2 cor., Dumitru Beju 3 cor., Ioan Dădârlat, Nicolae Lesmite, Ilie Comşa, câte 5 cor. Suma 47 cor. primite la cassa arhidiecesană din Sibiiu.

*

„Vatra Luminoasă“. Marele palat, iniţiat de regina Elisabeta a României, a fost dăruit statului român. „Vatra Luminoasă“, cum se ştie, este astăzi un vestit aşezământ de caritate, înfiinţat pentru orbi. Regele Carol a dăruit tot odată şi suma de 500 de mii de lei pentru achitarea dateriilor ce mai sunt şi pentru terminarea clădirilor trebuinciase.

*

Sofia de Hohenberg. La serbările de astă vară dela Sinaia Arhiducele Francisc Ferdinand şi soţia sa principesa Sofia de Hohenberg, cu prilejul serbării poporale precum şi la plecare, s'au întreţinut câtva timp cu o tinără fată din părţile aradane, cu dşoara *Melania Ionescu,* fiica notarului din Ciuciu. Zilele acestea, cum vesteşte „Tribuna“, graţios asa principesă Sofia de Hohenberg, în semn de afectuoasă aducere aminte; a trimis drei Melania Ionescu din Ciuciu, un magnific tablou, cu portretul său, încadrat în ramă de aur şi însoţit de o călduroasă dedicaţie, tinerei sale supuse, ce o salutase la Sinaia.

*

Pacea lumii. Senatorul francez Destournelles de Constant, despre care am scris şi noi, că a obţinut premiul Nobel pentru pacea lumii, declară că premiul ce i s'a dat îl va face să lucreze şi mai stăruitor pentru tribunalul internaţional de arbitri. Senatorul francez zice, că acest tribunal se dovedeşte din ce în ce mai de folos pentru pacea universală şi arată mai multe cazuri, când statele mari au căzut la învoială între sine, convinse că este mai bună o pace strâmbă decât un mare răsboiu european, sau chiar un răsboiu al lumii.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace al „Reuniunii meseriaşilor sibiieni“ au mai dăruit: Lazar Văsiu, învăţăcel zugrav de case 50 bani, A. Lupşan, contabil (Corabia) 22 bani, Ioan Petrişor, învăţăcel pantofar 50 bani, Aurel Stoica, inginer de comasaţie (Alba-Iulia) soţia sa Silvia şi copiii lor Viorica, Viorel şi Felicia 2 cor. şi Miorica Tordăşianu 10 bani.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: P. C. S. dl Dr. Il. Puşcariu, arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc 5 cor., George Borzea, paroh în Coveş 3 cor., Ioan de Preda, advocat 5 cor., Berthold Frentz, cofetar, două pachete prăjituri, zaharicale etc. pentru pom.

*

La „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“, în restimp au fost primiţi următorii membri Basiliu NeCşa, paroh în Apoldul-mare, soţia sa şi fiica lor; Nicolae Aron, paroh în Lăslăul-rom. şi soţia sa Laura n. Tomuş, George Borzea, paroh în Coveş, Ioana Jurca născută Florea din Cacova, Haretina Rusu născ. Florian, Victor Fincu, controlor consist., Ioan Predovici, paroh în Amnaş şi soţia sa Maria, Dr. Ioan Ivan, advocat şi soţia sa Maria n. Cristea, George Barescu, par. în Comana-sup.

Oficială.

Disc metropolitan. Este cunoscut, că în ziua de Bobotează are să se poarte în toate bisericile un disc în favorul fondului metropolitan. Atragem deci luarea aminte a tuturor preoţilor şi mai ales a celor tineri asupra acestei îndatoriri, ca să nu se treacă cu vederea.

Poşta ultimă.

Crisa.

Dieta s'a redeschis Vineri. Primministrul Wekerle a presentat proiectul de lege despre votarea unei indemnisări pe două luni. Justh a combătut proiectul şi guvernul. Sâmbătă s'au îndreptat mai multe atacuri în contra guvernului, din partea celor din partidul lui Justh, în şedinţă secretă şi publică, şi astăzi probabil se va continua cu „graţiosităţile“. Pentrucă oposiţia vrea să facă — *obstrucţie.* Evenimentul zilei e însă chemarea pe neaşteptate la Viena a contelui Khuen-Héderváry şi a fostului ministru de finanţe Lukács László, pe cari Maiestatea Sa i-a primit Sâmbătă în lungi audienţe. Se crede că în curând, poate astăzimâne, careva din aceşti doi va primi misiunea formării unui nou cabinet maghiar.

Nr. 13762 Epitr. 1909.

Publicaţiune.

Consistorul arhidiecesan dă pe 6 ani cu începere din 1 Ianuarie 1910 în arândă moşia comasată într'o tablă dela Iclandul-mare şi Bodonul-de-Câmpie în mărime de 681 jugăre catastrale, arător, fânaţ şi păşune — cum şi casa din Iclandul-mare cu edificiile luminoase economice, toate în stare bună, în calea licitaţiunei publice, care se va ţinea Mercuri, în 23 Decemvrie (5 Ianuarie 1910) — în cancelaria consistorului arhidiecesan (Strada Măcelarilor nr. 45 parter în dreapta, biroul presidial).

Până la acest termin, va să zică, până Mercuri în (23 Decemvrie) 5 Ianuarie la 9 ore a. m. se primesc şi oferte închise şi sigilate provăzute cu timbru de o coroană şi cu vadiu de 5% dela preţul strigării — care s'a stabilit cu 12.000 cor. deci vadiul are să fie 600 cor. în numărar ori hârtii de valoare.

In ziua de licitaţiune oferenţii cari vor să liciteze verbal au asemenea să pună vadiu de 600 cor. la mâna comisarului consistorial Ioan de Preda fiscal consistorial.

Observăm că preste 50 jugăre arător este semânat cu grâu de toamnă, iar pădurea se va folosi după planul de esploatare şi după condiţiile speciale, ce se vor stabili în contract.

Condiţiile de licitare şi alte informaţiuni se pot lua dela referentul asesor Nicolae Ivan până la ziua de licitare.

Sibiiu din şedinţa senatului epitropesc ţinută la 5/18 Decemvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Concurs.

In conformitate cu disposiţiile pentru administrarea fondurilor şi fundaţiunilor „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ se publică concurs pentru „*premiul* Andreiu Murăşan“ de 300 cor. pe anul 1909.

La concurs se admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1909.

Concurenţii vor avea să înainteze până la 1 Aprilie st. n. 1910 biroului Asociaţiunii în Sibiiu (Str. Şaguna nr. 6) cinci esemplare din lucrările lor. Premiarea autorului se va face în şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice literare ce se va ţinea cu ocasia adunării generale din 1910 în Dej.

Sibiiu, 20 Decemvrie 1909.

Şuluţu prezid. *Oct. C. Tăslăuanu* secretar.

Teatru german.

Astăzi, Luni: *Orpheus in der Unterwelt,* operetă. Marţi: în beneficiul dşoarei *Rossi* drama *Die Kameliendame.* Mercuri: *Die geschiedene Frau,* operetă. Joi după ameaz: *Aus der goldenen Märchenwelt.*

Nr. 647.713/1909. [451] 1—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele române gr. or. din **Turdaş** şi **Dâncul-mare** să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.

1. Emolumentele împreunate cu postul din Turdaş, comună fruntaşe cu staţie de tren, sunt: 600 cor. plătibile în bani gata in rate lunare anticipative dela biserică; cuartir liber în edificiul şcoalei; grădină de legumi şi lemnele trebuincioase de încălzit.

Cu 1 Iuliu 1910 să va completa salariul fundamental la 1000 coroane, la care să vor adăuga şi cuincuenalele după un serviciu de 5 ani dela alegere.

Dela concurenţi să recer următoarele:

a) Atestatul despre cel puţin 4 clase gimnaziale.

b) Absolutor de pedagogie.

c) Să posadă perfect limba maghiară.

d) Să aibă atestat de cualificaţiune cu calculul de „foarte bine“.

e) Să aibă cunoştinţă din musica vocală, cei cu musica instrumentală vor fi preferiţi.

2. La postul din Dâncul-mare, salar 600 cor. din păşunatul comunal, eventual din repartiţie; cuartir şi lemne de foc în natură.

Dela 1 Iuliu 1910. salar complet de 1000 cor. cu întregirea dela stat.

Concurenţii să îndatorează a să presenta înainte de alegere în comună, spre a să face cunoscut cu poporul şi a-şi trimite concursele în terminul arătat subscrisului oficiu.

Orăştie, 1/14 Decemvrie 1909.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 893/1909. (448) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de parohi din comunele mai jos însemnate să escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Tomnatecul de jos**, de cl. II-a. Dupăce la concursele de mai înainte nu s'au însinuat competenţi să admit şi candidaţi cu cualificaţiune pentru cl. III-a.

2. **Ribicioara de sus**, de cl. a III-a.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt cele cuprinse în coala B. pentru întregirea dotaţiunei dela stat.

Petenţii au a-şi aşterne rugările instruate conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral, având a să presenta în vre-o Dumineca sau sărbăroare la biserică spre a cânta şi cavânta respective celebra.

Brad, la 24 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Zarand în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 761/1909. [450] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea postului de învăţător la şcoala gr. or. română din comuna **Bucium-Isbita**, tractul protopresbiteral al Abrudului, să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegratul Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 600 cor. salar din repartiţie, cuartir şi lemne de foc, iar la timpul său întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele de concurs normelor din vigoare subsemvatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Abrud, 30 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Abrudului în conţelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu
protopresbiter

Nr. 804/909. [449] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor învăţătoreşti la şcoalele confesionale din comunele mai jos numite, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Apoldul inf.** cu salar de 600 cor. şi eventuală întregire dela stat şi relut de cuartir 60 cor.

2. **Gusu**, cu salar de 600 cor.

3. **Broşteni**, cu salar de 600 cor.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Posturile se vor ocupa numai la 1 Septemvrie 1910, întrucât cei ce vor fi aleşi, vor fi angagiaţi pentru anul şcolar curent la alte şcoale.

Invăţătorii aleşi sunt îndatoraţi a cânta cu copii la s. liturgie, vor conduce şcoala de repetiţie şi vor lucra grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se prezenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 30 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. al Mercurei, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avr. S. Pecurariu
protopresbiter.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 24—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 41—52

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 24—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Dela Librăria arhidiecezană se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi „*Vatra luminoasă*“ înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul 2 **coroane,** plus porto **30** bani.

1860
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Şoşoni şi ghete de zăpadă

Galoşi

de St. Petersburg.

Se fabrică zil-
nic 60,000 păr

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi ar-
ticole de cauciuc.

(413) 6—10

Daruri de Crăciun!

Toţi cei cari doresc a cauza în sânul familiei şi rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Naşterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu**, de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărţi:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru	—·45
Adam, Constanţa pitorească	2·—
Basme din toate ţinuturile rom.	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetăţii Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru	1·50
Bernordin, Paul şi Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri**, novele	2·—
Barcianu, Dicţionar german-român, broş. 8·—, leg.	10·—
român-german sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, poveşti	—·80
Caraivan, Poveşti de pretutindeni	2·—
Cazaban, Chipuri şi suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele	1 50
Cantemir, Descrierea Moldovei	1·90
Caterly, Românii	2 50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă Haiducul, roman	2·—
Dostoievski, Crimă şi pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda, teatru	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în ţara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1·50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30
Holban, Oameni celebri	3·50

	K f
Hodoş, Martirii, roman istoric	1·50
„ Departe de lume, novele	1 50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiaşului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaş, Monografia lui Şaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieţii, roman	2·—
Maior, Bibl. copiilor şi a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à	1·—
Maupassant, Ivetta, roman	—·75
„ Dşoara Fifi, novelă	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer-Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	—·40
Negri, Versuri, proză, scrieri	1·50
Neculcea, O seamă de cuvinte	—·35
Olmezu, Poveşti rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4·—
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, poveşti	2·—
Pitiş, Poezii	1 —
Puşcariu, Fragmente ist. despre boerii din ţara Făgăraşului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moş Barbă-Albă	1·—
Russu-Şirianu, Iobăgia I.	3·—
Răduceanu, Cooperaţia şi sistemele cooperative	—·60
Slavici, Poveşti	1 50
Silvan, Valea albă, roman	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1 50
Sadovean, Oameni şi locuri, nov.	2·—
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Şpan, Viaţa şi act. lui Dr. Barcianu	—·50
„ Şcoala lui Şaguna	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1 50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunţan	—·90
Vlahuţă, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru**	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de linişte, novele	1·50

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 134 Sibiiu, Joi 10/23 Decemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și insertiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

IV.

Să începem cu viața din seminar. Tinerii candidați, cei mai mulți, dacă nu aproape toți, feciori de țărani năcăjiți, vin aici cu dorința de a-și câștiga o carieră. Cu pregătire variată, care uneori e mai mult decât modestă, cu inclinații și însușiri diferite, ei se aștern pe muncă. Profesorii își țin cursurile, elevii ascultă și învață. Unii serios, alții cu mai puțină însuflețire. Căci vocația e o însușire, care nu se câștigă prin carte, ci vine cu firea omului. Astfel se întâmplă, ca ori unde, că studiile pedagogice sunt pentru o samă de inși plicticoase, sau chiar fade. Aceștia își caută distracții. Se găsesc ușor. Faci plimbări, exerciții muzicale, sau în cazul cel mai rău, iei o carte de cetit, îți permiți luxul unor indeletniciri mai subțiri. Astfel se întâmplă, că prin influența unor elemente puțin disciplinate și echilibrate, lipsite de îndemnurile unei studieri serioase, se instăpânesc moravuri ușurele, cari nu pot fi înăbușite prin reglementări și pedepse.

E adevărat, că exemplarele acestea sunt puține, dar tot sunt în măsură să cangreneze. Intocmirile seminariului încă ar putea fi invocate drept piedecă în calea desvoltării întinse a elevilor.

Acest argument însă e mai puțin grav, decât cel care se poate pune în sarcina elevilor, de a nu avea în proporția dorită *spiritul de însuflețire și de interes* potențat pentru studiile lor, cari au să le dea pregătirea specială. E foarte disparent numărul acelor elevi, cari pe lângă lecțiile obligate caută prin sârguință neobosită o complectare a cunoștințelor dela cursuri prin lectură. Cei mulți se mulțămesc cu lecțiile profesorilor, cari, din cauza orelor și studiilor multe ce li se impun, oricât de bine ar fi pregătiți în materia predată, nu pot diseca obiectul ce li se pune înainte, ci pe lângă expuneri mai scurte sunt necesitați a indica izvoarele, cari au să complecteze cursurile lor. Aceste izvoare firește ar trebui consultate de elevi, mai ales că au la îndemână două biblioteci frumoase în seminar, și atâtea afară de seminar, cari le pot oferi din belșug cărțile de cultivare specială. Foarte puțini se lasă însă ispitiți de această îndeletnicire atât de minunată și de potrivită pentru educația și desăvârșirea culturii lor pedagogice.

In schimb cetesc cu un hiperzel curios ziarele, cari pot avea un rol educativ, până la un anume punct, discutabil. Studiile serioase, cari aduc un folos vădit, sunt rare.

Acestea își au locul în reviste, cari însă nu prea atrag, lipsindu-le știrile de sensație cari plac, interesează și au darul de a mișca nervii. Literatura frumoasă să citește, dar nu în măsura în care o cer nevoile sufletești ale omului cu pretenții de cultură. Lipsește, firește, de multe ori și gustul, care duce deadreptul la romane de sensații, anoste și insipide, cari nu pot exercita influență folositoare asupra sufletului, ci dimpotrivă, au nenorocirea de a-l falsifica și a-l corupe.

In anii din urmă, prin despărțirea societății de lectură, care ar fi trebuit să urmeze de mult, a început se răsară în rândurile elevilor pedagogi un frumos curent de însuflețire și muncă serioasă, menită să umple multele lacune în cultura învățătorilor nostri. Pornirile acestea, cari înfățișează în culori senine sufletul viitorilor luminători ai neamului, ne umplu de adevărată bucurie, și în acelaș timp ne dau garanța, că dascălii zilei de mâne vor fi niște luptători conștienți și aprigi în luptele noastre culturale, și înțelepți povățuitori ai țărănimii românești.

E însă regretabil, că atâția tineri cu calități alese, unii chiar de talent, și cu o mare putere de muncă, nu caută cu destulă tenacitate și seriositate să întrebuințeze aceste însușiri în cursul celor patru ani de studiu prin lecturi private asidue, în folosul lărgirii și complectării temeinice a culturii lor, singura care dă măsura valorii unui om, și deci și a lor. Mai ales că aceste citiri de specialitate sunt pentru un învățător conștient de îndatoririle sale, pentru un învățător care nu mai poate face din școală un laborator de experimentări după metoduri și șablonuri învechite și condamnabile, un izvor și o hrană statornică, de cari nu se poate și nici nu-i iertat să se despartă.

Dacă în direcția culturii pedagogice nu se poate constata la elevi o stăruință mai pronunțată, cu atât mai mare interes manifestă ei pentru arta muzicală. In privința aceasta seminarul ia înfățișarea unui mic conservator.

Cântarea instrumentală, și cu deosebire cea vocală de ansamblu, e cultivată cu o rară căldură și însuflețire. Rar și drept o minune ar fi, ca trecând pe lângă seminar, în vremea când nu se țin cursuri, să nu fi trezit din gândurile tale de accentele, când dulci și variate, când tari și puternice ale unei voci sau cor disciplinat. Și rezultă, firește, un folos netăgăduit și din aceste preocupări muzicale. Intâi unul special pentru învățători și altul pentru neamul nostru, ajutându-se în măsură simțitoare desvoltarea sentimentelor lui artistice, și prin aceasta, abstrăgând dela foloasele mărunte, contribuindu-se la nobilitarea sufletului său, la infiltrarea spiritului de sprijin și de jertfă pentru producțiile noastre de orice nuanță, iar în urmă ni se facilitează stăruințele și pentru crearea unei literaturi muzicale naționale, care astăzi ne lipsește încă.

Prin cultivarea artei muzicale sprijinesc și servesc acești tineri, încă din seminar, mișcările noastre culturale, mergând în diferite centre, și chiar la sate, unde prin producțiile ce le dau ridică în chip vădit nivelul moral și intelectual al țărănimii noastre.

Cam acestea s'ar putea spune în generalități, cu privire la viața de seminar a învățătorilor nostri, ferindu-ne a atinge și alte puncte și apariții, cari nu aparțin în senzul strict al cuvântului obiectului nostru.

In stăpânirea acestei pregătiri, mai mult sau mai puțin desăvârșite, cum s'a văzut din expunerile anterioare, părăsesc elevii seminarul, ducându-se la sate, ca luptători chiemați ai culturii românești.

Acum începe adevărata muncă pentru ei, și aici se poate cunoaște numai, cât e de intensivă strălucirea spadei lor de luptă, și cari sunt vitejii cari o pot purta cu vrednicie și o pot scoate biruitoare din vârtejul acestei svârcoliri uriașe!

Să vedem, cum se desprinde, icoana învățătorilor nostri la sate. Cu cunoștințele câștigate, și după priceperea ce o pot avea, întră în școală, pornind la muncă. Aici o mulțime de lipsuri, cu cari are învățătoriul să lupte mereu, și cari nu pot fi înlăturate 'n grabă. Prima decepție. Iși urmează drumul înainte, cu mai mult cumpăt. Vin apoi mizeriile vieții.

Acestea formează o nouă pedecă în calea progresului visat de el. Il opresc în loc pe o clipă, în urmă se dumirește și stărue înainte. Trebue să mărturisim, că învățătorimea nici unui neam nu și-a îndeplinit în împrejurări materiale mai grele și mai maștere înalta ei misiune culturală, așa ca învățătorimea românească. Despre dascălii nostri putem spune cu deplină hotărâre, dar în acelaș timp și cu o notă de adâncă melancolie, că ei au fost în tot cursul istoriei școlilor noastre „apostolii nerăsplătiți ai pânii“, cum caracterisează Goga pe țăranii români asupriți.

Și dacă în chinurile statornice ale acestei sărăcii au știut totuși să se jertfească în chip minunat pentru biruința culturii noastre, recunoștința ce li-o datorează neamul va trebui să fie cu atât mai mare, și slava în care va cuprinde numele lor cu atât mai strălucitoare! Viitorul apropiat va pune capăt și acestei sărăcii, și dacă banul ce-l vor primi este socotit drept un mijloc de corupție și de primejdie, totuși nădăjduim tare, că conștiența națională și flacăra iubirii de neam va eși biruitoare din acest Scylla și Caribde, fără ca învățătorimea noastră să se facă vinovată de rolul Efialților și Terziților inconștienți și scârboși . . .

Revenind asupra cauzelor, cari au împedecat o validitare deplină a forțelor învățătorilor nostri, nu vom înceta a recunoaște, că între cele dintâi se înșirue, cum am și amintit, situația lor materială, de sigur, foarte puțin strălucită. Condițiile unei vieți cinstite, cari formează preocupațiile de căpetenie în grijile zilnice ale oamenilor, nu puteau fi ignorate tocmai de învățători. Și cum între îndeletnicirile, cari nu reclamă un capital mai mare la sate, ar fi cele economice, bietul învățător s'ar fi dedat și acestora, meșteșugul său însă nu-i putea oferi timpul reclamat de ele. Astfel, când în șirul nopților de visuri acest suflet trudit țesea la răsboiul culturii neamului și se gândia cu fiorii unei bucurii sfinte la resultatele de mâne ale muncii sale, îi răsăria în aceeași clipă chipul urât și căscat al sărăciei, care-l chinuia mereu. In urmă se întăria în el convingerea, că aceasta îi va fi un tovarăș pe care nu-l va putea alunga, și deci începea să-l privească, dacă nu cu simpatie, cel puțin cu o anume doză de scepticism, sau răceală sombră. Cu vremea au găsit, totuși, cei mai mulți mijloaloacele de a se putea scutura măcar în parte de acest tovarăș nesimpatic, și a se ridica la o situație materială, care îngăduia împlinirea trebuințelor mai imperative.

Să vedem acum cum înțelege acest învățător problemele, sale și în ce măsură se crede obligat a satisface nevoilor sale intelectuale de ordin superior?

Educația țăranului român.

Din concepția religioasă a poporului român resultă o mulțime de trăsături caracteristice a ființei sale etnice, pe cari a le scruta și esamina e o datorie a tuturor câți sunt chemați să se îndeletnicească cu atari probleme subtile și anevoioase.

Marea mulțime trece prin lume fără să aibă câtuși de puțină pricepere pentru formele particulare de viață ale poporului român, cu atât mai puțin să străbată în ființa lui sufletească. E greu a pătrunde în ființa psihică a unui individ, dar apoi a unei colectivități și masse de indivizi! Drept aceea la prea puțini le este dat a întrezări cu ochiul lor sufletesc câte o nuanțare psihică în ființa neamului din care fac parte. Sunt mai ales filosofii, poeții, artiștii, literații și etnografii, cărora le este dat să observe câte ceva.

De aceea nici nu putem fără doar și poate primi ori ce părere în direcția esaminării caracterului țăranului român. Cu multă grije să fim în chestia statoririi notelor ce constitue caracterul nostru național.

Cu toate acestea datorie avem a căuta să facem studii în direcția asta. Intre altele merită să scoatem la iveală însușirea de milos a neamului nostru. Este oare poporul nostru dela țară milos ori nemilos?

Nu avem să ne uităm decât la ceea ce se întâmplă cu ocasia ținerii târgurilor de țară, așa numitele bâlciuri. Nicăiri ca acolo nu vei întâlni orbi, șchiopi, paralitici, schilavi, cari se postează la răspântii de drumuri, la capetele podurilor și cerșesc mila călătorilor. Vei vedea cum nădrăgarii trec fară să-i bage în seamă, iar țăranul român se oprește și-i întinde fiecăruia o bucată de pâne ori un ban.

Rar se întâmplă să întâlneşti un ţăran mai de dai Doamne, care să aibă şi să nu dee la acest soiu de oameni nenorociţi. Dar şi rugămintea în versuri însoţită de cântare a câte unui orb e aşa alcătuită, încât înmoaie chiar şi inimile împetrite.

Mulţi nenorociţi se postează pe la uşile şi porţile bisericii în Dumineci şi sărbători, ştiind că creştinul milos o să le dee câte ceva, căci se duce la altarul Domnului, unde se predică mereu milă faţă de săraci şi neputincioşi.

Nu zic, că e bun şi frumos obiceiu de a sta la uşile bisericii, ci constat un fapt esistent pretutindenea la Români. Acest obiceiu de altfel ne presentă foarte prost înaintea străinilor, cari au fost dedaţi să ne vadă tot cerşitori. De multe ori prin oraşe ţise înroşeşte faţa de ruşine, când eşti cu un străin şi vrei să-l conduci în biserica ta, uneori pompoasă, dar de obiceiu printre două şiruri de cerşitori gălăgioşi. Cred că n'ar strica să se curme acest obiceiu, contribuind cu toţii la un fond numit al săracilor.

In unele părţi umblă zi de zi cerşitorii din casă în casă. Am observat în Munţii-Apuseni, că cerşesc iarna mai ales cei din satele de prin fundul munţilor, chiar şi oameni mari şi tari câte odată cerşesc milă. E prea înrădăcinată în firea Românului cerşitoria. De bună seamă o rugină a vremilor trecute, rămasă lipită de fiinţa lui etnică. Ar fi timpul, ca ajunşi la conştiinţa naţională să ne debarasăm de această umilire ruşinoasă.

Suntem şi astăzi un popor de cerşitori, cari umblăm să ne pice para coaptă în gură. Se mai află şi azi mulţi speculanţi, cari nu iubesc munca, din acestia se recrutează clasa cerşitorilor. Ne lipseşte în punctul acesta o organisaţie.

Biserica, care predică atât de mult mila creştinească, ar trebui să iee causa în mână şi să înceapă înfiinţarea de fonduri pentru săraci pe la toate comunele bisericeşti. Din acestea să se dee elemosină celor neputincioşi şi săraci.

Nu avem azile pentru copii orfani, nu avem azile pentru bătrâni, nu avem spitale publice pentru cei săraci.

Un popor cu dor de civilisaţie ca al nostru trebue să se preocupe şi de problemele culturale şi ideale, îndatăce baza sa materială e câtuşi de puţin asigurată.

Cultura unui popor e un complex de probleme, cari nu aşteaptă să fie resolvate în tignă una după alta, ci mai multele se întreţes cu alte probleme şi ne mână cu tărie spre resolvarea lor.

Demnitatea unui popor se măsoară, nu atât după bogăţiile lui materiale, cât mai vârtos după bunurile morale, ce şi le-a ştiut câştiga şi transmite generaţiilor viitoare drept moştenire sacră.

Cu cât mai mult va şti un popor se îmbrăţişeze problemele ideale morale, cu atât mai mult va număra el, şi cu atât mai statornică va fi pomenirea lui istorică.

Să îmbrăţişăm deci causa săracilor neputincioşi şi să pornim realisarea ei pe baze moderne, pe cari ni le indică civilisaţia altor popoare înainte mergătoare.

Umanismul să fie una din devizele muncii culturale ce o desfăşură clasa cărturarilor pe aceste plaiuri, întru întărirea şi mărirea neamului românesc.

Dr. Petru Şpan.

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţească din tractul Târnavei.

— 1 Decemvrie v.

Conferenţa preoţească din tractul nostru protopresbiteral, s'a ţinut anul acesta în comuna Bobohalma la 22 Noemvrie st. v.

Până acum conferenţele noastre anuale le-am ţinut în Cetateadebaltă, reşedinţa protopresbiterală, centru mai acomodat pentru întrunirea preoţimei de prin comunele tractuale, cele mai multe cu căi grele de comunicaţie, mai ales toamna şi primăvara.

De astă dată a avut o bună ideie şeful tractului nostru, părintele protopresbiter Nicolae Todoran, conchemând — la invitarea părintelui Augustin Cheţan — conferenţa în Bobohalma, comună în apropierea oraşului Dicio Sămărtin. Şi doream o schimbare a locului, făcând conferenţele noastre ambulante, prin ce ni se dă ocasiune a cunoaşte mai de aproape referinţele din tract, starea morală a poporului de prin alte comune, împrejurările între cari îşi conduc fraţii preoţi afacerile parohiale, tot lucruri menite a ne îmbogăţi cunoştinţele practice în purtarea oficiului nostru preoţesc.

La oarele 7½ s'a început serviciul divin, săvârşit de preoţii: Ilie Ioanovici, Iuliu Holdăr şi Emil Vătăşan, în presenţa preoţilor adunaţi pentru conferenţă şi a unei mari mulţimi de popor din Bobohalma şi comunele învecinate. Predica a ţinut-o păr. Ilie Ioanovici.

După serviciul divin ne-am adunat în sala noului edificiu şcolar, ridicat în o poziţie frumoasă în nemijlocită apropiere de biserică. Şcoala aceasta, fiind edificată numai acum de curând, impune prin frumseţa ei şi face fală poporului din Bobohalma. Laudă tuturor celor ce li se cuvine.

Deschizându-se şedinţa prin un cuvânt cald al părintelui protopresbiter, potrivit momentului, şi după constituirea biroului, conferenţa îşi esprimă condolenţele sale prin sculare, pentru pierderea unui harnic confrate al nostru, Nicolae Şandru, fost paroh în Coroi-Sămărtin, care bolnăvindu-se în călătoria sa către America, a murit pe vapor în iarna trecută.

Urmează constatarea membrilor prezenţi. La apelul nominal răspund 16 preoţi. Au absentat 8. Dintre aceştia pe trei, din cauză de morb şi bătrâneţe conferenţa ii scuză, pe ceialalţi ii pedepseşte.

Se manifestă o justă indignare în sinul preoţimei faţă de doi preoţi absenţi, pe cari de astă dată nu-i amintesc cu numele. Pe unul dintre aceştia de câţi-va ani nu l-am văzut pe la adunările noastre conferenţiare. Amândoi au obiceiul de a se prezinta cu scuză, ce denoată prea puţin simţ de demnitate preoţească.

In vederea însămnatului scop ce urmăresc conferenţele noastre de a ne lumina, împărtăşindu-ne unii altora cunoştinţe practice de o valoare netăgăduită pentru viaţa noastră pastorală, am dori ca în viitor să nu absenteze nici unul dintre fraţii preoţi dela întrunirile noastre, evitând prin asta suspiciunile, ce conferenţă adesăori cu dreptate le îndreaptă asupra unora dintre cei absenţi.

Trecem la discuţia asupra serviciului divin, săvârşit cu demnitate de cei trei preoţi, şi după câte va mici observări, se declară de succes.

Asemenea s'a declarat de binesucceasă predica din textul zilei, rostită de păr. Ioanovici şi ascultată cu mare încordare de toţi cei presenţi în biserică. In păr. Ioanovici avem în tract un bun predicator al cuvântului lui Dumnezeu.

După cetirea rezoluţiunii consistoriale referitoare la concluzele conferenţei din anul trecut şi luararea ei spre plăcută ştiinţă, urmează dizertaţia părintelui George Dănilă: „Preotul ca catechet la şcoalele străine“.

Colegul Dănilă fiind şi catehet la o şcoală de stat, ne prezintă o lucrare vastă, dovedind cu date istorice originea catehetului, dela începutul erei creştine şi continuitatea lui până în zilele noastre. După-ce aduce argumente din scrierile sfinţilor apostoli, despre modul cum au să se predeie cunoştinţele teoretice după vrâstă, împrejurările între cari trăesc fii poporului, se estinde şi asupra datorinţelor morale, ce incumbă catehetului în vremile de azi pentru ajungerea scopului ce urmăreşte catechizarea.

Pentru zelul şi străduinţa cu care s'a achitat de sarcina impusă, conferenţa ii esprimă sinceră mulţămită.

Cu provocare la unele circulare consistoriale anterioare, în punctul următor s'a luat conclus de înţălesul, ca cu ocaziunea fie-cărei conferenţe, părintele protopresbiter, împreună cu preoţimea întreagă, să facă o vizitaţie minuţioasă asupra tuturor agendelor conduse de respectivul paroh, unde se va ţinea conferenţa.

Acest concluz pus în practică, numai urmări bune poate avea, căci ni se dă prilej a ne controla unii pe alţii, a îndrepta relele cu bună voinţă, făcând să dispară pe încetul deosebirea ce se observă în activitatea pastorală a preoţimei. Numai îndreptându-ne unii pe alţii şi îmbărbătându-ne, vom putea aduce munca noastră la egal.

După designarea temelor pentru conferenţa viitoare, vine rândul propunerilor.

Se prezintă şi primeşte propunerea păr. Ioanovici, ca în viitor parohul unde se va ţinea conferenţa, să deie indicii despre starea lucrurilor din parohia sa preotului care va ţinea predica în biserică, pentru ca mai uşor să se poată combate viţiile din popor.

Propunerea e la loc, căci şi pe calea aceasta vom avea o bună ocaziune de a combate scăderi din popor, ca: furtul, pizma, făţărnicie, necinstirea sărbătorilor şi urgisita beţie, care ne ţine închise uşile bisericilor în dumineci şi sărbători. Fonduri bisericeşti, cari să fie în viitor baza organizmului bisericii noastre, nu avem cu cine înfiinţa, pe când în pungile crişmarilor intră an de an mii de coroane din fiecare comună. Şi fiind că la aceste scăderi ce se observă în popor ca o boală generală, îşi are partea cuvenită civilizaţia lumei de azi, ba în vremea din urmă şi America cu liberalizmul ei, unde ni se corump de-abinele familii întregi, noi preoţimea avem îndoită datorie faţă de biserica ce o reprezentăm, a ne opune cu toată tăria curentelor bolnăvicioase ce ne fură sufletele, şi prin o conduită morală de model, să lecuim răul, predicând neîncetat cuvântul lui Dumnezeu.

De însemnătate pentru noi e şi concluzul ce l-a luat conferenţe, tot la propunerea păr. Ioanovici, ca în viitor, cu considerare, că materialul din programul unei conferenţe, nu se poate tracta cu temeinicie în decursul câtor-va ore, convocarea să se facă pentru două şedinţe în două zile.

Spunând adevărul, cu serviciul divin şi predicile adeseori lungi, după cum cer împrejurările, pierdem jumătate din timpul ce-l reclamă programul de câte 10—12 puncte, aşa încât în restul ce ne rămâne nu putem pertracta toate chestiile după dorinţă. Deci lucru bun a făcut preoţimea primind propunerea părintelui Ioanovici, căci în două zile vom avea timp de ajuns a ne ocupa serios cu fiecare punct din program, care cu timpul s'ar putea şi lărgi, dându-se fiecărui preot prilej de muncă mai inteţită în desfăşurarea problemelor ce preocupă consfătuirile noastre.

Eshauriindu-se programul, cu iubire frăţească manifestată din partea preoţilor în tot decursul şedinţei, părintele protopresbiter prin un cuvânt bineaccentuat a ridicat şedinţa între ovaţiunile furtunoase ale preoţimei, care ii mulţămeşte pentru bunăvoinţa şi tactul cu care a condus-o.

Astfel a decurs adunarea noastră, cu însufleţire pentru înarmarea preoţimei cu armele culturii, ce se câştigă în chip neîndoelnic prin conferenţă, contra pornirilor ce se pun în calea străduinţelor noastre, de a ridica starea morală a poporului la nivelul recerut de spiritul vremilor de azi.

Ne-am întrunit apoi în casa părintelui Augustin Cheţan, unde am luat prânzul pe la orele 4 d. a. In cursul mesei a toastat părintele protopresbiter pentru îndelunga viaţă a I. P. S. Sale iubitului nostru părinte Arhiepiscop şi Metropolit

---

FOIŞOARĂ.

Monografia şcoalei fundaţionale din Borgo-Prund.

Şcoala românească din Borgo-Prund, numită acum în urmă *fundaţională*, s'a înfiinţat la anul 1784 sub administraţia regimentului al II-lea român naţional confiniar transilvan. La început a avut numele de scoală *trivială*.

Limba de propunere din anul 1784—1837 a fost limba *română*, când apoi pe baza rescriptului cesaro-regescului conziliu aulic belic dto. 30 Martie 1837— B 1239 s'a schimbat în şcoală germană, dar pentru aceea s'a propus şi româneşte. Această stare a ţinut până la anul 1870.

In durata aceasta s'a întrebuinţat de către învăţători, cari se sileau să facă din destul mai marilor, o tablă pe care era desemnat un măgar, şi copilului care vorbea cu conşcolariul seu româneşte, îi se punea în grumaz tabla cu vorbele *„da hast den Esel“*. Era aşa de strict ordinul, că şi religia se propunea nemţeşte.

Dela acest an începând s'a propus limba germană numai în cetit şi scris, apoi puţină gramatică.

La anul 1871/2 s'a întrodus la această şcoală în clasele a III. şi IV. şi limba maghiară în scris şi cetit, aşa, că de atunci până la anul 1885 s'au propus 3 limbi, adecă cea română, maghiară şi germană.

Din anul 1885 începând, ca primul for şcolar s'a întrodus curatoratul, care a durat până la 7. Noemvrie 1896. In acest curatorat, care constă din 7—9 membri numiţi de guvern (comisarul regesc) a funcţionat ca preşedinte Dr. Nicolau Hângănuţ medic cercual, care a lucrat foarte mult în interesul şcoalei. Arhivă regulată numai de atunci are şcoala, de mai înainte nu s'a păstrat nici o hărtie. La anul 1896 forul şcolar s'a schimbat în senat.

Numirea de şcoală fundaţională şi-a căpătat-o la anul 1884, precând preste fonduri era comisar regesc baronul Banffy, care toate organizările de mai nainte le-a transformat.

Şcoala fundaţională în periodul de 125 ani cât a esistat a avut următorii învăţători:

1. Alexandru Ilieş din Borgotiha. Acesta a fost descendent de nobil, vorbea bine limba română, latină şi germană. A servit din 1784—1796. Se aminteşte, că familiiele din Valea Bârgăului Ilia şi Ilieş au fost înzestrate cu diplome de nobili.

2. Ştefan Vrăsmaş din Borgoprund a servit din 1796—1807.

3. Sabas Pop din Monor din 1807—1816.

4. George Urşa din Gledin a servit din 1816—1818.

5. Grigore Bejan din Monor din 1818—1821.

6. Simeon Rus din Borgobistriţă din 1823—1873.

Acest învăţător a fost aplicat în etate de 18 ani cu salar de 1 florin monetă convenţională pe lună. El a învăţat în „Erziehungshaus“ la Năsăud. A fost lăudat de ofiţerii regimentului, sub acăror suprainspecţiune era şcoala. El a fost decorat cu medalia în aur pentru merite. Sub mâna lui au absolvat mulţi tineri, cari au ajuns trepte înalte, consilieri, ofiţeri etc. etc. Din anul 1784—1851, când în 1. April s'a desfiinţat regimentul al II. fost confiniar transilvănian caracterul şcoalei a fost tot „trivială“. Organele şcoalei de administraţie au fost:

a) Comisiunea şcolastică din Borgo prund.

b) Comisiunea şcolastică a centralei din Năsăud.

c) Comitetul şcolastic al întregului fost district al Năsăudului.

Salarul şi penziunea, precum şi cărţile, pauşalul, toate s'au solvit din fondul de provente.

In anul 1858, conform ordinaţiunei cesaro regeşti Nr. 7298, şcoala trivială din Borgoprund s'a redat ordinariatului episcopesc din Sibiiu, care a numit o „şcoală normală capitală gr. or.“

In anul 1872 pe baza pactului încheiat în Buda la 16 Aprilie s'a transpus venitul regalielor din cercul Bârgăului în fondul central şcolar din Năsăud, de unde învăţătorii îşi primesc salariile şi sunt obligaţi a propune şi limba germană, pentrucă e limbă în armată şi în afacerile interne oficioase, ca aşa să se deprindă copiii mai uşor.

In cât despre starea şi progresul bun al şcoalelor din II. regiment român de graniţă transilvănean, se poate vedea din citatele următoare:

„In der Verordnung des Siebenbürgen Landes General Militär Comandos dtto 18 Junie 1829 Zahl 1167 heisst es bezüglich der Schulen des II. Romanen Grenz-Regiments ausdrücklich:

„dass im Bezirke dieses Regiments unter allen hierwürdigen Grenz-Regimenter am längsten eine zwäckmässige Organisation der Schulanstalten besteht“.

In der Verordung des obigen Landes General Commandos vom 10. Junie 1840 Zahl 1862 heisst es:

dass in der hierländigen Militärgränze das Schulwesen lediglich in Bezirke des II-ten Romänen Grenz Regiments einen günstigen und hoffnungsreichen Schwung durch die lobenswerthe Tätigkeit des Regiments — wie schon oft in speziellen Verordnungen hervorgehoben worden, in der letzten Zeit erhalten hat.

Fortan ist mit Umsicht und unermüdeten Eifer hinzuwirken, *damit das Allerhöchsten Orts gewünschte Ziel. sicher und ehemöglichst erreicht werde*“.

(Va urma).

Ioan. Am închinat apoi câte un păhar de vin în sănătatea şefului nostru tractual părintelui protopresbiter şi în urmă pentru familia părintelui Cheţan care cu mare amabilitate ne-a întrunit la masa sa ospitală.

Ne-am depărtat în urmă fie-care la ale sale, cu dorinţa de a ne întâlni în primăvara anului viitor într'o comună dela marginea tractului, pe valea Târnavei mici în sus. Ajute-ne D-zeu!

Iuliu Moldovan.

*

Conferenţa preoţeasca a tractului Orăştie.

Pischinţi, 16 Decemvrie n.

Cu abatere dela trecut, conferenţa anului acestuia a fost interesantă. Meritul în primul rând e al şefului tractual dl *V. Domşa*, căci dânsul a pus în discuţie chestii de cea mai mare importanţă.

In cuvântul său de deschidere accentuiază, că a dat spre discuţie chestii de cea mai mare însămnătate, chestia catehizării adulţilor. Această chestie nu este nouă. S'a desbătut în multe conferenţe, ba chiar este impusă şi de către Consistor, dar după obiceiul general: s'a constatat necesitatea, s'a hotărât unanim ducerea la îndeplinire şi ...... nu s'a făcut nimica. In ziua de azi însă, când noua lege şcolară impune, ca a treia parte din orele de şcoală să fie întrebuinţate spre învăţarea limbii ungureşti, pentru religie au rămas numai câteva jumătăţi de oră. Temelia educaţiei însă este religia. Ce-ar folosi cele mai înalte cunoştinţe dacă lipseşte cimentul moralităţii? Nu putem privi deci cu indiferenţă, urmările ce le-ar avea pentru credincioşii noştri restrângerea propunerii religiei. Ca să preîntimpinăm acest dezastru, naţional, se cere ca să punem umărul, să substituim noi afară din şcoală, ceeace nu se poate face în şcoală, prin aceea că vom catehiza adulţii.

Nu trebue să fim nepăsători nici faţă de promovarea intereselor materiale ale bisericii noastre, căci e absolută necesitatea de a înfiinţa fonduri în fiecare parohie, din care cu vremea biserica însaşi să-şi poată salariza slujitorii. Astfel noi nu vom mai fi avizaţi la ajutorul altora, care totdeauna e umilitor şi adeseori primejdios. Această chestie cică a fost desbătută de multeori, dar — durere — prea în puţine locuri practicată. Deci fiecare să-şi pună aceste chestii de ţintă ale activităţii sale, căci numai în felul acesta vom dovedi prin fapte că ne zace la inimă binele bisericii noastre.

Ca conducători ai poporului trebue să scăpăm poporul din ghiarele străinilor care cu banul său cu sudoare agonisit sprijineşte institute străine, eară pe ale noastre le ocoleşte. Trebue deci să ne dăm toată osteneala, să luminăm poporul, ca să sprijinească băncile noastre, căci prin aceasta lui îşi ajută. Ce-i de folos stupului, foloseşte şi singuraticelor albine.

Cam acestea a conţinut cuvântul de deschidere al dlui protopop şi îmbrăcat în haina atrăgătoare a unei limbi curate româneşti ne-a înflăcărat pentru discuţie.

Resultatul discuţiilor a fost îmbucurător, şi unanim s'a constatat necesitatea catehizaţiei, a înfiinţării de fonduri şi necesitatea de a lucra fiecare cu mai mult zel la ridicarea morală şi materială a credincioşilor pe toate căile şi prin toate mijloacele. S'a hotărât în deosebi, ca aceste concluze să fie la orice caz şi executate, căci numai aşa au rost consfătuirile noastre anuale.

S'a primit propunerea, ca cu prilejul alegerilor de membri în corporaţiile mai superioare ale bisericii să fim cu ochii în patru. Faţă de aceste alegeri să ne interesăm mai mult, să ne cerem şi noi partea noastră de înrâurire în administraţia bisericii. Până acum noi am lucrat aproape inconştiu, am fost numai nişte unelte în mânile unuia sau altuia.

In corporaţiile bisericii noastre să trimitem oameni, cari în adevăr să fie creştini buni, şi cari şi prin faptele lor să dovedească că ţin la biserică, nu ca la „un rău necesar", ci ca la o instituţie, care de veacuri ni-a fost adăpost întru năcaz, şi tot aceea ne va fi în viitor. Să nu mai lăsăm, ca în corporaţiile bisericeşti să între oameni conduşi de principiile cele mai contrare bisericii, de principii socialiste şi chiar ateiste, peste tot, astfel de oameni, cari ani de-a rândul nu cercetează biserica.

Se face propunerea şi se primeşte, ca cu o cale, să se protesteze şi în contra acelora, cari în presă, şi chiar în întruniri publice terfelesc, pe arhiereii noştri. Prin aceasta n'am voit să acoperim păcatele nimănui, ci voim că îndreptarea să se facă pe calea, pe care ni-o indică scriptura, să mustri pe celce greşeşte, întâi între patru ochi, apoi între martori şi dupăce se constată că e incorigibil, să-l spui soborului.

Dar forma în care se face la noi această mustrare clătină încrederea poporului în conducătorii săi naturali spre răul bisericii. Sub masca controlului public se terfelesc arhiereii noştri pentru greşeli închipuite, şi astfel sistematic se lucră la distrugerea autorităţii căpeteniilor noastre bisericeşti.

Deci e în dreptul nostru, ca să pretindem energic dela ziarele pe cari şi noi le susţinem cu banii nostri, să nu ne discrediteze în faţa credincioşilor spre dauna bisericii noastre.

In fine dl protopop mulţămeşte conferenţei pentru zelul cu care a luat parte la discuţiile puse la ordinea zilei şi ne roagă ca cele ce le-am hotărât, să fie puse şi în practică din partea noastră.

ob.

NOUTĂŢI.

Conferenţele Asociaţiunii. Dumineca, în 26 Decemvrie a. c. dl profesor Aurel Bratu va ţinea în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii o conferenţă despre „Alcoholism". Chestiunea aceasta care preocupă adânc întreaga lume civilisată, credem că va interesa şi societatea sibiiană. Inceputul la 5 ore p. m. precis.

*

La temniţă. Dl Dr. Cassiu Maniu, advocat, şi-a început în luna aceasta la Vaţ osânda de un an închisoare de stat pentru scrisoarea către Björnson, apărută în „G. Tr.".

*

Proces de presă se porneşte în contra ziarului politic „Revista Bistriţei" pentru reproducerea unui articol în chestia limbii de catehizare şi pentru tipărirea Manifestului foilor române. Redactorul responsabil al ziarului, dl Iosif *Zinveliu*, a fost ascultat de judecătorul de instrucţie din Bistriţa.

*

† Ion Mărgineanu, căpitan î. p., a încetat din viaţă în vârsta de 76 de ani şi a fost înmormântat zilele acestea în cimiterul din Regla. Odihnească în pace!

*

Societate de lectură în Şchei. Ministeriul de interne a aprobat în zilele acestea statutele pentru o *casină* în Şcheiul Braşovului. Această societate de lectură în curând îşi va începe activitatea.

*

Agârbiceanu în l. maghiară. Nuvelistul nostru Ion Agârbiceanu este apreciat de revista literară „Élet" (Viaţa) din capitală. In numărul său mai nou revista aceasta publică în traducere povestirea *Niţă* a distinsului scriitor român şi o însoţeşte cu observarea, că Agârbiceanu este unul dintre cei mai buni cunoscători ai vieţii româneşti din ţara noastră.

*

Teatru român în Sibiiu. Precum aflăm la „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" se urmează cu mult zel repetiţiunile duor piese teatrale de tot hazul, cu cari diletanţii numitei Reuniuni vor să suprindă de sărbătorile Crăciunului publicul sibian şi cel din jur. Intre diletanţi se găsesc şi persoane bine cunoscute publicului nostru dela representaţiunile din anii trecuţi. Representaţiunea se va da în teatrul orăşenesc.

*

Directorii căilor ferate ungare s'au întrunit în săptămâna trecută şi au discutat asupra mişcării antialcoolice pornite între persoanele aflătoare în serviciul căilor ferate. Afară de aceasta s'au luat măsuri potrivite în interesul apărării tinerelor fete, care călătoresc singure, şi sunt de multe ori expuse neplăcerilor şi primejdiilor.

*

Nouă Insoţire de credit sătească sistem Raiffeisen s'a alcătuit la sfatul dlui Vic. Tordăşianu şi la stăruinţa învăţătorului Petru Macedon, în fruntaşa comună Perşani (comitatul Făgăraşului). Insoţirea alcătuită după principiile, după cari Reuniunea agricolă sibiiană înfiinţază asemenea însoţiri, şi-a primit în zilele acestea aprobarea statutelor şi-şi va începe în scurtă vreme activitatea.

*

Rectificare. In raportul ce s'a publicat în „T. R." despre conferenţa preoţească din tractul Branului corespondentul a omis din lista oaspeţilor numele dlui I. Străvoiu, preot în Zerneşti. In interesul adevărului constat, că părintele I. Străvoiu a fost unul dintre puţinii preoţi cari cu mult interes dela început şi până la sfârşit a urmărit ca oaspe lucrările conferenţei noastre învăţătoreşti. Zerneşti, în Dec. 1909. P. *Dan*, prez. conf. înv.

*

Dar Muzeului Asociaţiunii şi răscumpărarea felicitărilor de ziua onomastică. Domnul Dr. Liviu Lemény ca răscumpărare a felicitărilor active de anul nou precum şi a felicitărilor pasive de ziua naşterii 40 cor. patruzeci coroane.

*

„Academia Ortodoxă" din Cernăuţ, având în vedere că la 31 Dec. n. se împlinesc 20 de ani dela moartea lui *Ioan Creanga*, aranjează o şedinţă familiară Dumineca în 2 Ianuarie nou 1910. Un student în teologie va vorbi despre viaţa şi scrisul lui Creangă. Nu vor lipsi recitările, corul şi citiri din Amintirile scriitorului, care a încălzit sufletul multor generaţii româneşti.

*

Aviatorul Blériot, al cărui aeroplan s'a sfărmat lovit de o clădire în Constantinopol, n'a rămas cu totul neatins în cădere, cum au anunţat primele telegrame. Blériot a sosit acum la Viena şi a fost dus într'un sanatoriu să-şi caute de sănătate.

*

Banditii dela banca din Fiume. In zilele acestea s'a ţinut pertractarea în contra banditilor, cari în 11 August au pătruns în ziua mare la Banca poporală fiumană, au împuşcat pe un director şi au jăfuit 19 mii de cor. Acuzaţii, Samuel Svirski şi Salamon Kişinevski, evrei din Rusia, au fost osândiţi: cel dintâi 15 ani temniţă, al doilea pe viaţă. Al treilea bandit n'a fost încă prins.

*

Tunel sub Mont-Blanc. Guvernele din Italia şi Franţa voesc să lege direct aceste două ţări, clădind o nouă linie ferată, care să treacă prin un tunel sub uriaşul Mont-Blanc. Tunelul acesta ar fi de douăori mai lung decât tunelul Simplon, care are aproape 20 de chilometre.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: Hotelierul dl I. Barbu, suma de 7 cor. 32 fil. drept venitul curat al unei zile, resultat din taxele de întrare la panorama universală de pe Bretter, tinărul Victor Bâţa, fiiul magistrului postal din Perşani: un roc, o păreche pantaloni şi o pălărie. 22 elevi ai seminarului „Andreian" 22 rocuri, 2 părechi pantaloni, 6 veste şi 6 părechi pantalonaşi.

*

D'ale esperantiştilor. Esperantiştii din toată lumea au serbat ziua de 15 Decemvrie, când Dr. Ludovic Zamenhof, născocitorul limbii universale „Esperanto" a împlinit etatea de 50 de ani. Isteţul Zamenhof este născut în Polonia rusească la anul 1859; astăzi trăeşte ca medic în Varşovia. Are ucenici în toate ţările pământului; în deosebi evreii îşi dau mari silinţe pentru a răspândi limba internaţională „Esperanto" a coreligionarului lor Zamenhof.

Machetele lui Liuba.

— O rectificare. —

Primim din partea d-lui *Il. Chendi*, ajutor de Bibliotecar la Academia Română din Bucureşti, următoarea scrisoare:

„*Domnule Redactor,*

In foiletonul d-voastră din săptămâna trecută d-l Dr. Atanasie Marienescu se ocupă de machetele, cu cari regretatul meu amic Al. Liuba a luat parte la un concurs, pentru un monument în amintirea luptei dela Călugăreni. Cu ocazia asta dl Marienescu găseşte de cuviinţă a mă gratifica cu câte-va rânduri foarte tare necăjite, şi find-că d-sa este victima unor credinţe greşite, ţin să-l informez despre următoarele:

Mai întâi nu este esact, că Liuba a murit în „cortelul" meu. Bietul meu amic stetea numai sub un acoperiş cu mine, având camera în aceeaş clădire, dar a murit în spitalul „Filantropia" în braţele mele.

Nu este adevărat că răposatul a lăsat „lucruri" la mine, căci după înmormântare, părinţii lui au fost conduşi în camera zăvorâtă, ca să ridice puţinul ce avea fiul lor.

Nu este adevărat că machetele de gips pentru proiectatul monument ar fi rămas amândouă la mine. Eu le-am spus cu ocazia aceea părinţilor lui, că Liuba, neavând camera corespunzătoare, îşi păstrează macheta cea mare la d-l Al. Hodoş, publicist, iar numai cea mică e în păstrarea mea. Părinţii n'aveau deci decât să ridice atunci dela noi resturile aceste ale activităţii fiului lor, dar nu să ne pretindă nouă să le expediăm acasă. Lucrurile aceste sunt şi acum intacte şi, dacă părinţii ţin la ele în semn de pietate, n'au decât să însărcineze pe cine-va să le ia în primire, căci nici eu, nici d-l Hodoş, n'avem motive de-a le reţinea.

Am însă o singură condiţie: să nu mai însărcineze cu asta pe dl Marienescu, căci după rândurile calomnioase din foiletonul amintit — rânduri pe cari le resping categoric — d-sa a intrat în categoria oamenilor pentru cări .... nu sunt acasă. Fără supărare!

Bucureşti, 6 Decemvrie 1909.

Il. Chendi.

Cărţi şi reviste.

Catechism, pentru şcolile poporale. de D. *Voniga*, manual aprobat de consistorul din Arad. Edit. libr. Ciurcu, Braşov, 1910. Un vol. 89 pp. Preţul 40 bani.

*

Harta imperiului maghiar, pe bazele dreptului public, a apărut zilele trecute, în editura institutului geografic maghiar din Budapesta. Preţul 2 coroane. Harta e compusă de domnul Dr. *Havass Rezső*, vicepresidentul societăţii geografice maghiare, din încredinţarea acestei societăţii, şi e provăzută cu o prefaţă, dată în limba maghiară, croată, germană şi franceză. Se poate procura prin oricare librărie.

*

Biserica ort. română, revistă eclesiastică, a apărut nr. 8 pe Noemvrie 1909 şi cuprinde: Sumarul şedinţelor sf. Sinod. Contin. bibliografiei lui P. Movilă de C. Erbiceanu. Unirea românilor cu biserica Romei. Elementele hebraice în limba Noului Testament de M. P. Comentarii de I. Popescu. Cunoaşterea lui Dzeu de I. Mihălcescu. Din ist. bis. române sec. XV-lea de N. Dobrescu. Cronică. D'ale mănăstirilor de I. P. S. S. Mitrop. al Moldovei. Lit. religioasă. Casa bisericii. Inştiinţare. Abon. pe an 12 lei în străinătate. Adresa: P. S. Arhiereu Meletie Constănţeanul, Bucureşti, str. Principatele Unite, nr. 60.

*

Calendariul Portativ *al funcţionarilor de bancă români*, pe 1910 Preţul 2 coroane. Redactat de dl *Vasile Babi*, casarul institutului „Bihoreana" în Oradea-mare. Tiparul tipografiei diecesane gr. or. române, Arad. Are o prefaţă, apoi după partea calendaristică, întocmită în mod practic, următoarele articole: Chestiunea organisării funcţionarilor de bancă români, de Vasile Babi. Organisarea economică, de Teodor Filipescu. Birocratismul de P. Stoica. Reescontul, de N Căldărea. Rolul băncilor şi al funcţionarilor lor în organisaţia noastră economică, de Emil Tişca. Ceva despre calificarea funcţionarilor noştri de bancă, de Const. Călţiun jun. Din durerile noastre de Emil Rusu. Cronica anului. Numele funcţionarilor dela băncile române. Institutele financiare române. Anunţuri.

Poşta redacţiei.

Dlui I. M. în C. Nu e bine, să vă lăsaţi unul în nădejdea celuialalt, ca să pună mâna pe condeiu şi să scrie despre întrunirea avută, ci trebue să luaţi totdeauna înţelegere *în întrunire*, că raportul la ziare cine să-l facă? *Cluj.* Mulţămita s'a publicat în numărul 131. Vorbirea apare într'un număr apropiat. *Cristian.* Asemenea. *Făgăraş.* Asemenea.

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: *Die geschiedene Frau.* Joi, la orele 5 d. a.: *Aus der gold'nen Märchenwelt.* Sâmbătă sara: *Die geschiedene Frau.* Dumineca d. a.: *Herbstmanöver*, sara: *Der dunkle Punkt.* Luni: *Die Dollarprizessin,*

După pojar trecut

Emulsiunea lui *Scott* e cel mai sigur mijloc pentru împiedecarea boalelor serioase. Celce pentru prima dată încearcă „*Emulsiunea lui Scott*" se miră, cât de repede recâştigă puterile pierdute. Bunul renume, care

Emulsiunea lui Scott

îl are în tot locul, se basează mai cu seamă pe curăţenia şi perfecţiunea părţilor ei constătătoare.

Chiar şi asupra celui mai gingaş stomah şi mai slab organism

Emulsiunea lui Scott

influinţează cât mai favorabil.

Numai *Emulsiunea lui Scott* e adevărata şi ne'ntrecuta Emulsiune model. 4 (330) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 209/1909 P. [454] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Bulbuc**, protopresbiteratul Geoagiului, se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar dela comuna bisericească 300 cor. din repartiţie, restul până la suma normată în lege se va cere dela stat;

b) cuartir în edificiul şcoalei;

c) lemne de foc.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul sus indicat.

Geoagiu (Algyógy), 1/14 Dec. 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. român al Geoagiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popoviciu
protopop.

Nr. 647.713/1909. [451] 2—2

Concurs.

Pentru întregirea posturilor de învăţători la şcoalele române gr. or. din **Turdaş** şi **Dâncul-mare** să escrie concurs cu termin de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român.

1. Emolumentele împreunate cu postul din Turdaş, comună fruntaşe cu staţie de tren, sunt: 600 cor. plătibile în bani gata in rate lunare anticipative dela biserică; cuartir liber în edificiul şcoalei; grădină de legumi şi lemnele trebuincioase de încălzit.

Cu 1 Iuliu 1910 să va completa salariul fundamental la 1000 coroane, la care să vor adăuga şi cuincuenalele după un serviciu de 5 ani dela alegere.

Dela concurenţi să recer următoarele:

a) Atestatul despre cel puţin 4 clase gimnaziale.

b) Absolutor de pedagogie.

c) Să posadă perfect limba maghiară.

d) Să aibă atestat de cualificaţiune cu calculul de „foarte bine".

e) Să aibă cunoştinţă din musica vocală, cei cu musica instrumentală vor fi preferiţi.

2. La postul din Dâncul-mare, salar 600 cor. din păşunatul comunal, eventual din repartiţie; cuartir şi lemne de foc în natură

Dela 1 Iuliu 1910. salar complet de 1000 cor. cu întregirea dela stat.

Concurenţii să îndatorează a să presenta înainte de alegere în comună, spre a să face cunoscut cu poporul şi a şi trimite concursele în terminul arătat subscrisului oficiu.

Orăştie, 1/14 Decemvrie 1909.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Viţă de vie altoită

americană liferează în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 25—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Daruri de Crăciun!

Toţi cei cari doresc a cauza în sânul familiei şi rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Naşterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu**, de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărţi:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru	—·45
Adam, Constanţa pitorească	2·—
Basme din toate ţinuturile rom.	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetăţii Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru	1·50
Bernordin, Paul şi Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri,** novele	2·—
Barcianu, Dicţionar germân-român, broş. 8·—, leg.	10·—
român-germân sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, poveşti	—·80
Caraivan, Poveşti de pretutindeni	2·—
Cazaban, Chipuri şi suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele	1 50
Cantemir, Descrierea Moldovei	1·90
Caterly, Românii	2 50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă Haiducul, roman	2·—
Dostoievski, Crimă şi pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda, teatru	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în ţara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1·50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30
Holban, Oameni celebri	3·50

	K f
Hodoş, Martirii, roman istoric	1·50
„ Departe de lume, novele	1·50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiaşului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaş, Monografia lui Şaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieţii, roman	2·—
Maior, Bibl. copiilor şi a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à	1·—
Maupassant, Ivetta, roman	—·75
„ Dşoara Fifi, novelă	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	—·40
Negri, Versuri, proză, scrieri	1·50
Neculcea, O seamă de cuvinte	—·35
Olmezu, Poveşti rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4·—
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, poveşti	2·—
Pitiş, Poezii	1 —
Puşcariu, Fragmente ist. despre boerii din ţara Făgăraşului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moş Barbă-Albă	1·—
Russu-Şirianu, Iobăgia I.	3·—
Răduceanu, Cooperaţia şi sistemele cooperative	—·60
Slavici, Poveşti	1 50
Silvan, Valea albă, roman	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1 50
Sadovean, Oameni şi locuri, nov.	2·—
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Şpan, Viaţa şi act. lui Dr. Barcianu	—·50
„ Şcoala lui Şaguna	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1 50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunţan	—·90
Vlahuţă, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru**	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de linişte, novele	1·50

Decorat cu medalie de argint la Expoziţia Română, Bucureşti 1906.

Anunţ!

Onorat cler Român!

Am onoare a aduce la cunoştinţă mult Onoratului cler Român că, pe lângă **pălăriile preoţeşti** care le-am întrodus pentru dnii preoţi gr.-or. am întrodus şi un fel de

Vesuri de mătase negri preoţeşti

pentru iarnă, fiind foarte practice şi călduroase ale purta atât în biserică cât şi umblând cu Jordanul la Borbotează. Preţul de bucată 5 cor. Porto şi cutia 1 cor. 20 fil. Trimit ori şi unde prin rambursă sau primind banii înainte. Neconvenindu i vreunui domn preot, pălăria sau Vesul primite, se poate înapoia. şi momentan restitui paralele primite înapoi. In speranţă că Onor. cler Român îmi va da tot sprijinul cuvenit, cumpărând dela unicul pălărier Român, semnez cu deosebită stimă:

(452) 1—1

A. MEŞOTĂ, pălărier
Braşov, strada Orfană 3.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele
şi contra petelor de soare.

Se capătă pretutindeni!

[38] 40—40

Str. Brukenthal Nr. 9. Str. Cisnădiei Nr. 16.

Escelente vinuri naturale curate
de Ménes-Magyarád în sticle

Schiller per litru C. —·60
Vin de masă „ „ „ —·70
Risling „ „ „ —·80
Vin roşu (Bikavér) „ „ „ 1·—
Bacator „ „ „ 1·—
Muscatel nou, dulce „ „ „ 1·—
Tokaj de Szamorodin ½ litru „ 1·40

Tot aici se poate cumpăra somn, crap şi fogaş proaspăt.

Leopold Neumann
Str. Cisnădiei 16. — Str. Brukenthal 9.

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 42—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 135 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Decemvrie 1909. Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

V.

Cu privire la îndatoririle oficiale, se poate susținea, că deși impun o stăruință și o energie de fier, cu deosebire în împrejurările actuale, sunt până la un anume punct cu îngrijire împlinite. Dacă pentru unele studii, cum e limba ungurească, se chieltuie mai mult zel și se risipește mai multă energie, vina o poartă, sigur sistemul; dar trebuie să se știe, că există îndatoriri cu mult mai înalte decât cele oficiale, și anume, cele către sufletul neamului nostru, cari nu pot fi micșorate cu nici un preț. In general în școala de azi instrucția merge adeseori anevoe, și chiar se poticnește, atât din cauza bilingvismului, cât mai vârtos din pricina defectuosității, care se observă în cultura învățătorilor nostri.

Cunoștințele pedagogice, câștigate în seminar cari după cum am spus, încă nu sunt depline, formează singurul isvor dela care își iau învățătorii îndrumări pentru orientarea de nevoie în școală. Isvorul însă, care nu e alimentat prin ploi, dela o vreme sacă și dispare. Și cum cei mai mulți din învățătorii nostri trăiesc aproape în tot cursul activității lor numai din zestrea câștigată în seminar, e foarte firesc, ca într'o bună zi, îndată ce nu se mai poartă grijă pentru sporirea ei, aceasta să se epuiseze cu desăvârșire.

Așa se întâmplă apoi, că învățătoriul pierde punctele de sprijin și de orientare sigură, ajungând se dibuiască acolo, unde se pretinde o muncă fixată înainte, după legi înțelepte. Căci să nu ne amețim cu visuri și închipuiri. Realitatea e aceasta: *Lipsește cultura pedagogică trainică și întinsă,* singura în măsură să ocrotească de greșeli condamnabile și să rezolve în chip norocos înaltele probleme ale școlii. Invățătorii nostri îndată ce ajung la sate se izolează în cercul ocupațiilor zilnice, și trăind statornic într'un mediu, ale cărei preocupări se învârt în sfere inferioare, ajung în mod fatal să fie influențați și chiar stăpâniți de acesta.

Și după ce așa zișii intelectuali, cari se pot găsi aici, și în societatea cărora sufletul lor de oameni cu carte s'ar simți mai acasă, nu prea le arată dragoste mare, și nu prea sunt încălziți de conveniri, în cari domineazā discuțiile de ordin superior, ba adeseori au diferențe chiar acute, învățătorul se închide și mai tare în „turnul seu de fildeș“. Astfel izolat începe procesul de destrămare al culturii câștigate în anii de școală. Biblioteca, care ar fi chemată să apere împotriva acestei primejdii, lipsește, și chiar dacă e, nu-i poate da hrana potrivită.

Așa ajunge a nu mai avea înțelegerea cuvenită, nu numai pentru chestiile mari, cari agită zilnic viața neamului nostru, și chiar a altor popoare, ci mai vârtos nici pentru însăși îndatoririle sufletului său. Indată ce îndemnurile spre o viață mai înaltă să întunecă, trebuie să urmeze în mod necesar perioda de eclipsă, care biruiește și dă cea mai jalnică înfățișare individului, sau tagmei, cuprinsă de inconștiență.

E firesc apoi, ca ajunși odată aici, acești indivizi să nu mai fie în stare a-și împlini nici rolul lor oficios în măsura cuvenită, devenind în consecință chiar nefolositori, ori constituind o piedecă ei înșisi în calea progresului cultural. Atunci nici stima ce și o revendică în lungi ieremiade și tirade nervoase nu le mai poate veni din partea celor mulți, ca o recunoaștere și un îndemn.

Căci s'o spunem limpede. Invățătorii nostri, cu puține excepții, manifestă un interes foarte minimal pentru cultura lor proprie.

Noi cari învârtim de câțiva ani aceeași meserie, am avut dese prilejuri să ne convingem de corectitatea acestei afirmații. Și e regretabil, și chiar te indignează constatarea ce trebuie s'o faci, că dascălii români, cari conform firii Românului, sunt de o sagacitate rară și înzestrați cu însușiri sufletești, cari lasă departe în urmă pe dascălii oricărui neam, nu pot sta alături de aceștia sub raportul culturii generale și speciale pedagogice.

E o rușine aceasta, care nu se mai poate tolera, și trebuie să începem prin a ne spăla de ea, inaugurând procesul de muncă serioasă, prin care ne putem impune cu vrednicie, storcând respectul care ne compete, în puterea slujbei ce îndeplinim.

E tocmai timpul suprem să se ia această hotărâre, și să se pornească curentul de înviorare și premenire a forțelor noastre sleite. Căci astăzi, mai mult decât ori când, cultura hotărește războiul aprig al indivizilor și al popoarelor.

Pentru a justifica afirmații'e noastre de mai sus, cu privire la cultura învățătorimii, n'avem decât să analizăm programa conferențelor învățătorești și să ne reamintim discuțiile cari se urmează aici. E dureros să constați, că cadrele în cari se mișcă această programă sunt atât de înguste, încât nu pot satisface pretențiile unei tagme cu atribuții culturale atât de importante, ca ale învățătorimii.

Prelegerile așa zise „intuitive“, cari confiscă în cea mai mare măsură programa, sunt obiectul principal al discuțiilor. Făcute adeseori la întâmplare, cu mai multă ori mai puțină pricepere, și după normele unei pedagogii ruginite, ele nu pot aduce foloase evidente, ci mai mult prilej de vorbărie inutilă și interminabilă. Căci mai ales în criticarea acestor prelegeri ne arătăm forța și talentul, depănând la observări, cu sau fără rost, înțelepte sau ridicole. Lucrările, cari ar mai putea salva reputația acestor conferențe, sunt puține, și lipsind cunoștințele de nevoie, sunt în cele mai multe cazuri plate și subțirele.

Lipsind informația bogată și sigură, scoasă din literatura pedagogică modernă, aceste lucrări nu pot rezista nici chiar unei conciliante critici științifice. Ce frumos ar fi să asculți de pildă într'o conferență pe un învățător tratând o problemă din cele multe ale școlii, sau ale sale, într'un stil limpede și o limbă impecabilă, deslușindu-o cu un aparat critic, prin citații culese, după studiu serios, din scrierile celebrităților pedagogice! Nu-i așa, c'ar fi o adevărată revelație? Ne-am simți înălțați sufletește și trăind câteva clipe în sferele de lumină ale științei, care ne preocupă, în tot cursul activității noastre. Cât de mult s'ar ridica în chipul acesta nivelul cultural, nu tocmai înalt, al conferențelor, și ce foloase neprețuite ar rezulta din această muncă pe sama învățătorilor, pentru cari aceste conferențe ar fi cele mai minunate locuri de complectare a culturii lor. S'ar putea trece apoi și în literatură, și în alte domenii, cari au interes pentru un om de carte, cu excepția politicei militante, dându-se chiar și numai informații fragmentare, cari în urmă pot fi intregite prin stăruință privată. Pentrucă aceste conferențe trebuiesc socotite drept parlamentele învățătorilor, unde trebuie să se atingă și să se discute toate chestiile, cari îi privesc în vederea utilității lor extraordinare. Firește, că pentru aceasta ar trebui să aibă o altă organizație și cu deosebire să fie de-o durată, care îngăduie răsărirea foloaselor mari ce ți le pune în perspectivă timpul lung bine întrebuințat. Așa de pildă în România conferențele învățătorilor țin o săptămână.

Astăzi însă, cum am văzut, conferențele nu împlinesc aceste probleme, pentrucă învățătorimea nu e în posesia acelei culturi, care e în măsură să le dea o soluție norocoasă și înțeleaptă.

Cauza principală trebuie căutată în împrejurarea, că nu se cetește destul.

E uimitor să constatezi, cât de insuficientă e orientarea învățătorilor nostri în materie de pedagogie, și tot așa și în alte domenii ale științelor. E foarte disparent numărul acelora, cari înțeleg adevărul, că fără cunoașterea pedagogiei și a științelor auxiliare, cuprinse în literatura pedagogică, e imposibil să poți fi la înălțimea chiemării tale de educator și sămănător al culturii. Cine ține samă astăzi de mișcarea literaturii didactice, și câți dintre noi caută să fie orientați asupra operelor acestei literaturi, din care învățătorul trebuie să-și culeagă în mod necesar hrana sa?

Foarte puțini. Să servim cu o dovadă, pe cât de caracteristică, pe atât și de edificativă.

Avem o singură revistă pedagogică, aici la noi, întemeiată pe sama învățătorilor. E „Vatra Școlară“. In ce măsură e sprijinită? Din preste trei mii (3000) de învățători abia 184 s'au simțit obligați s'o aboneze. Cifra aceasta vorbește mai elocvent decât o întreagă carte.

Despre Andreiu baron de Șaguna.

Cuvânt de deschidere, rostit la serata tinerimei universitare române din Cluj, ținută la 12 Dec. n. 1909 în memoria mitropolitului Andreiu baron de Șaguna

de: *Octavian Costea,* stud. univ.

Preastimați oaspeți! Fraților! Sub acoperemânt străin, provăzuți și cu strajă — necerută, ne-am întrunit astăzi, ca să cinstim memoria unui mare bărbat al nostru, să pomenim și noi cu laudă acel nume, care a pus, mai ales anul acesta, în puternică vibrațiune inima Românilor de pretutindenea.

Biserica și instituțiunile noastre culturale, aproape toate, au sărbat cu solemnitate centenarul nașterii mitropolitului *Andreiu baron de Șaguna.* Presa românească întreagă, unită în cuget și'n simțiri, a adus prinos de laudă acestui nume, care va rămânea scump și sfânt înaintea noastră... mare și admirat va rămânea, în butul tuturor ponegririlor răutăcioase ale celor ce ne dușmănesc.

Și eată, „candela pioaselor aduceri aminte“ s'a aprins; ea străbate „ca o rază luminoasă“ și sufletele noastre, aducând la altarul memoriei lui *Șaguna* modestul nostru tribut de recunoștință și admirare pentru bărbatul care ne-a răsărit ca un soare în noaptea vieții noastre naționale!...

Deceniile prime ale veacului trecut pregăteau o schimbare, o premenire a vieții popoarelor. Ideile liberale, venite din apusul luminat, străbătură ca fulgerul, electrizând atâtea suflete amorțite. Era vremea, ca și bietul nostru popor, obosit de jugul iobăgiei, robit — fără vina lui — în temnița întunecimei spirituale, să urmeze glasul celui ce striga: „Deșteaptă-te...!“ Sosise timpul, ca și acest popor să se trezească la conștiința, că este și el un neam capabil de existență și înaintare.

Aveam atunci o samă de inteligenți tineri, cari purtau mult la inimă soartea neamului lor. Erau puțini, mai puțini ca astăzi, dar buni și curagioși. Mai lipsea conducătorul expert și înțălept, care prin puterea spiritului său superior să dea pept cu greutatea împrejurărilor, și înlăturând ori-ce stavilă, să ducă la isbândă justele noastre dorințe.

Și eată, că în aceste clipe de grea cumpănă, la Dumineca Tomii din anul 1848, de pe amvonul catedralei din Carloviț răsună ca un glas al mântuirii jurământul nou sfințitului episcop *Andreiu Șaguna: „Tu Doamne știi, că către scopul meu a alerga doresc, pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept, și cu voe către tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag“.*

Către acest scop a și alergat! Indată după sfințirea sa întru episcop îl vedem grăbind acolo, unde alături de vlădica Lemény a condus măreața adunare de pe „Câmpul Libertății“.

„Atunci pentru întâia oară îl vedem — scrie dl Iorga, — și apărând atunci, a arătat dela cel dintâi pas încotro merge; și a arătat nu numai încotro merge, dar că puterea lui este destul de mare, pentru a merge până la capăt pe acel drum“.

De aici înainte el e conducătorul, — un pătrar de secol! El e factorul principal în toate luptele politice ale Românilor pentru emancipare, pentru câștigarea drepturilor pe baza principiului libertății egalității și frățietății. Cu ajutorul eminentelor; sale calități, prin energia ce caracterizează toate întreprinderile lui, a isbutit, deși nu întru toate; dar cel puțin i-a succes a scuti în parte neamul său de multele maltratări, de învinuiri tendențioase și înjositoare.

Neobosit aleargă în cele mai grele împrejurări și bate în repețite rânduri la ușa celor puternici, cerând drepturi și dreptate pe seama neamului său obidit. Și dacă nu i se dă, cu pericolul vieții călătorea a doua, a treia oară, solicitând împlinirea cererilor, convingând pe însuși monarhul de dreptatea cauzei, ce reprezenta.

Să-şi vadă neamul ridicat din starea lui deplorabilă, să-i pună la dispoziţie condiţiunile înaintării sale culturale: eată dorinţa cea ferbinte a lui *Şaguna,* eată scopul, pentru care neîncetat a lucrat întreagă viaţa sa!

Stăruinţelor lui avem să mulţămim mai ales, şi sprijinului dat de bărbaţi, ca Bariţiu, Cipariu şi alţii, că dela anul 1861 ne putem mândri cu o instituţiune atât de însemnată, ca „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului Român", al cărei prim prezident şi oblăduitor a fost însuşi Arhiereul Andreiu.

Şi când la anul 1864 i-a succes după multă trudă a reînfiinţa pe sama bisericii sale vechea mitropolie, pe care tot el a înzestrat-o cu acel minunat „Statut Organic"; când a isbutit să pună baze atât de solide organizmului bisericesc, care a stors admiraţia chiar a unor mari bărbaţi străini; când a privit la trecutul apropiat şi a putut constata atâtea progrese pe toate terenele vieţii noastre: cu drept cuvânt a esclamat în „măreţul asfinţit" al vieţii sale sbuciumate: „Nu înzadar m'am obosit, nu înzadar am alergat"!

Doamnelor şi Domnilor! Rostul sărbării noastre de azi îl cred a fi de o îndoită însemnătate pentru noi. De o parte ne facem cea mai frumoasă datorinţă, arătând recunoştinţa noastră faţă de memoria unui bărbat, care întreg sufletul său cel mare ni l-a dat, care ni a transmis nouă urmaşilor moşteniri scumpe, câştigate cu sudoarea feţii sale. De altă parte reamintind şi cunoscând faptele lui, să deschide un „isvor de întărire şi îmbărbătare" — cum scrie dl Dr. Lupaş în escelentul său op comemorativ — „isvor de întărire şi îmbărbătare pentru tinerimea noastră cu mintea împăingenită de prejudiţiile regretabile şi tendenţioase ale unei educaţii străine". Mai mult: această cunoaştere a faptelor lui „va fi chemată în acelaş timp să arate pentru toate sufletele slăbite şi chinuite de îndoială — cărări de îndrumare sigură. Căci ne îngăduie să ascultăm, în mod tainic, sfatul minţii luminate şi al sufletului strălucit, care continuă a trăi în scrierile folositoare şi în alcătuirile măreţe ale mitropolitului Şaguna.

Just şi echitabil este dar să ne închinăm adânc memoriei acestui om, — cea mai grandioasă figură dintre toţi arhierii români, acestui om, care, după cum zice dl Iorga, a înlocuit un popor. Căci nu ştiu, domnilor şi fraţilor, când vom mai avea un asemenea diplomat, care în timpuri critice să aibă curajul şi isteţimea lui Şaguna, de a purta cu atâta dibăcie şi succes continue lupte politice cu oamenii puterii, espunându-şi poziţia înaltă şi favorurile de cari se bucura.

Drept aceea, acum, când am onoarea a deschide această serată a tinerimei universitare române din Cluj, încheiu cu dorinţa, ce a esprimat-o fericitul Andreiu în ora morţii sale, ca buna înţelegere să se sălăşluiască între noi cu dorinţa, ca numele Andreiu Şaguna „să răsune pentru toţi Românii de bine cât mai des şi mai inteţit, ca o trâmbiţă de chemare la muncă nepregetată... la îndeplinirea bărbătească, fără zăbavă, a datoriilor faţă de lege şi neam.*)

Ear Ţie, mare Arhiereu,
„Cuvine-se hirotonirea
Cu harul ceriurilor Ţie,
Drept vestitoriule apostol
Al unei vremi ce va să vie"!

---

*) Dr. Lupaş o. c.

Cassete de păstrare în biserică!

Cu bucurie am cetit articolii păr. Rain în „Telegraful Român" despre cassetele de păstrare şi cum în fiecare biserică aşezându-să astfel de cassete „din nimic" aproape, am putea înfinţa în scurtă vreme fonduri frumoase. Am cetit cu bucurie, şi cu adâncă satisfacţie, căci tot ce spune părintele Rain, că a făcut, am îndeplinit şi eu cu aceleaşi rezultate frumoase.

Că nu numai frumoasă, ci şi practică şi uşoară e realizarea ideii atât de salutare a „casselor de păstrare" am experiat-o din propria mea încercare. Incă din anul 1907 am pus în biserică (în comuna Arpătac, tractul Treiscaune) o astfel de cassetă. Rezultatele obţinute au întrecut ori ce aşteptare! In o comună mică, cu locuitori cam slab situaţi materialiceşte, la cari în urma contactului vechiu cu conlocuitorii Maghiari, a început a scădea simţul de jertfă, e de mirat rezultatul obţinut. In răstimp de 1 an şi 8 luni s'a adunat în cassetă peste 100 cor. Anual sunt sigur, că se va aduna totdeauna cel puţin 60 cor. Atâta se va putea aduna în ori şi care comună bisericească din arhidieceză.

Ca să fie un indemn tuturora, încercarea realizării acestei idei, — care e totuşi numai o verigă şi încă cea mai mică din lanţul *faptelor* de înaintare, ce *datori* suntem preoţii, a le îndeplini, spre binele obştei bisericeşti, — cred, că nu îndeplinesc o faptă lipsită de bunul simţ al modestiei, dacă voiu arăta feliul de purcedere, urmărit de mine în această privinţă.

Primul lucru la care m'am gândit a fost, ca să risipesc dela început cu desăvârşire orice *bănuială* asupra administrării cinstite a banilor. Casseta e aşezată pe păretele ce despărţeşte femeile de bărbaţi, fiind bine fixată în zid şi e făcută din tinichea. Cheiţa cassetei să pune în plic, ce să lipeşte, apoi se bagă în alt plic, ce se sigilează cu ceară roşie şi cu un sigil oare care. Toate acestea se întâmplă în faţa alor 2-3 martori, luându-se despre toate protocol în regulă subscris de martori. Casseta se deschide tot la 4 luni, în 1 Ian, 1 Maiu şi 1 Sept a fiecărui an. Deschiderea cassetei, numărarea banilor, se întâmplă tot în prezenţa alor 2—3 martori, luându-se protocol despre toate. In feliul acesta ori cât de răutăcioşi duşmani să ai în comună, în privinţa administrării banilor din cassetă nu cutează a arunca nime aluzii fie cât de îndepărtate.

Al doilea lucru dela care atârnă reuşita sigură este, ca oamenii să fie însufleţiţi, ceea ce se poate numai, dacă în primul rând preotul e însufleţit pentru idee. Astfel, ca să dau pildă, ca să mă imiteze, în fiecare Dumineca şi sărbătoare *eu* puneam cel dintâiu în cassetă 2% din venitul acelei zile. La nunte puneam „în sănătatea şi fericirea tinerei părechi" cel puţin 20 fileri îndemnând pe toţi să pue şi ei spre acelaş scop. La fiecare nuntă se adună în feliul acesta 1—3 coroane! De câteori se poate, şi e momentul potrivit, — ceea ce trebue să *simtă* preotul, — totdeauna trebue folosită ocaziunea de a să încassa cât de puţin în favorul cassetei. In scurt timp am ajuns acolo, ca înşişi poporenii să emuleze, care de care, să aducă mai mult pentru cassetă! Pildă frumoasă a fost odată, când nişte tineri jucând popice, în glumă au adunat — în cursul jocului — 6 coroane pentru cassetă.

Ori ce lucru bun, pornit cu gând curat şi cu însufleţire, reuşeşte peste aşteptări, fie pedecile cât de mari! Pedecile dispar înaintea cugetului curat şi însufleţit spre bine.

Am încercat şi am reuşit cu casseta, încerce toţi cu încredere şi vor reuşi şi ei.

Preotul *Aurel Nistor.*

Dela conferenţele învăţătoreşti.

Tractul Târnava.

— 3 Decemvrie v.

In puţine cuvinte vreau să schiţez programul zilelor de 1 şi 2 Nov. cu ocasiunea ţinerii conferenţei învăţătoreşti a tractului Târnavii, ţinută în Cetatea de baltă.

Dumineca în 1 Nov. după serviciul divin, oficiat de P. O. D. protopop, împreunat cu obişnuita chemare a Duhului Sfânt, mai fac câţiva paşi, şi sunt înaintea şcoalei, unde credeam că o să întâlnesc pe toţi colegii. Dar m'am înşelat, căci după ce am făcut cunoştinţă cu cei veniţi, nu eram decât numai 7 cu mine.

Ce dureros m'a isbit, văzând nepăsarea unor învăţători, cari îşi negligă datorinţe.

La 10 ore a. m. întruniţi în sala şcolii din loc, dl comisar conzistorial prin un discurs ocasional deschide conferenţa, arătând însemnătatea ei şi punându-ne în vedere scopul ce urmăresc conferenţele noastre tractuale.

Se trece apoi la ordinea zilei constituindu-se biroul dintre unii învăţători. Fiind cu toate în regulă, se trece la adevăratul program.

Primul punct este cetirea disertaţiunei „Monografia şcoalei gr. or. române din Boian", lucrată de învăţătorul Emil Sămărghiţan.

O lucrare bine scrisă, însă nu în cadrele unei monografii complete, ne fiind date concrete spre a o putea lucra, după cum să cere. După cetire, conferenţa decide, ca disertantului să i se aducă mulţămită protocolară.

Urmează a II disertaţie „Lucrul de mână în şcoală" de învăţătoarea Irina Coşciuc din Şoimoşul român. Domnişoara Coşciuc neavând timp spre a-şi lucra tema, se amână cetirea ei pe anul viitor. Fiind timpul înaintat se face pausă, punându-se a II-a şedinţă pe 3 ore p. m.

In şedinţa a II-a urmează lecţiile practice. Prima lecţie practică este din l. română cu cl. II. de învăţătorul Ioan Neamţ din Fărău, care însă fiind absent, conferenţa il însărcinează pe anul viitor cu lucrarea temei.

Urmează tema din l. maghiară „părţile corpului omenesc" lucrată de Ioan Vălean din Crăciunel. Tema e bine predată, afară de unele mici observări făcute prelegătorului.

Urmează tema din cântări „Cântec de primăvară", de T. Popovici, lucrată de Alexandru Pop din Sălcud şi Octavian Benţia din Laslăul-român. Fiind cel dintâi absent, o predă Benţia, pe care deşi nu-l ajută vocea îndeajuns totuşi a făcut destul, căci acum în preajma iernei ni-a cântat bine cu copii cântec de primăvară.

Fiind aproape sară, şedinţa se ridică lăsându-se pe a II-a zi restul programului.

In ziua următoare la 8 ore a. m. se începe din nou şedinţa urmând la rând tema din istoria patriei „Ioan Huniade" cu cl. V. predată de George Drugociu din Cetatea-de-baltă. Tema este bine predată, însă prea lungă spre a o preda într'o singură oră de istorie.

Urmează mai departe alegerea alor 3 membri, cari să studieze progresul învăţământului şi starea şcoalelor din tract. Se aleg Emil Sămărghiţan, George Drugociu şi Pompiliu Pops. Se aleg alţi 3 membri pentru compunerea programului pe anul viitor.

Trecându-se peste acestea, urmează diferite propuneri şi interpelări, cu privire la folosirea manualelor de şcoală, sistemisarea salariului învăţătoresc, catehisarea elevilor, abonarea revistei pedagogice „Vatra şcolară" şi alte mai mărunte, încheindu-se programul zilei prin un cuvânt de încheiere, rostit din partea P. O. domn protopop Todoran, în calitate de comisar consistorial.

Urmează o masă comună, apoi ne-am despărţit cu o bună doză de entusiasm, spre a putea munci în ogorul, care ne aşteaptă. *P. P.*

Din Cristian.

Momente induioşătoare şi momente vesele.

— 14 Decemvrie n.

E vorba de Cristianul de lângă Sibiiu, care de un timp încoace trece prin prefaceri însemnate.

Cel dintâiu care rupe şirul celor trei conducători: Preotul Ioan Popa, învăţătorii Ieronim Nemeş şi Isidor Dopp, este părintele Ioan Popa, care ascultând de vocea poporului se duce la Sălişte, locul naşterii sale, în aceeaşi calitate.

Părintele Ioan Popa a fost unul dintre puţinii preoţi, care punea mai presus interesele comune, lucrând din toate puterile pentru drăgostea frăţească şi unire, cu toatecă la noi erau împrejurările de aşa, că în această direcţie nu mult se putea ajunge.

Averea sf. biserici rămasă de sub dânsul, arată o stare înfloritoare, înmulţindu-se în cursul celor doi ani şi jumătate de păstorire în modul următor: In odoare 980.22 cor. Donaţiuni 334.74 cor. Fondul altarului 117 cor. Dela comună 16.000 cor. In total deci averea bisericii s'a înmulţit cu 17,431.96 cor. Un capital acesta cu care în timp relativ atât de scurt nu se pot lăuda mulţi lucrători în via Domnului.

Tot sub păstorirea dânsului s'au reparat şi casele parohiale, adaptându-se în mod corăspunzător timpului modern.

In ziua de 26 Sept. n. părintele I. Popa în cuvinte bine alese, potrivite şi bine simţite — în mijlocul regretelor generale, dupăce arată scopul pacinic prin care a ţântit la promovarea tuturor — îşi ia dela popor adio în biserică, îndemnându-l să fie treaz şi harnic şi mai departe.

Ii răspunde învăţătorul Izidor Dopp arătând vrednicia celui ce se duce, mulţămindu-i pentru toate câte a făcut şi remarcând îndeosebi întregirea salarelor învăţătoreşti corăspunzătoare legii din 1907.

Al doilea care ni-a lăsat a fost învăţătorul de bună amintire Ieronim Nemeş, care ascultând asemenea de glasul poporului din Săcel, locul natal al soţiei

---

FOIŞOARĂ.

Monografia şcoalei fundaţionale din Borgo-Prund.

(Fine).

In şcoala din Borgo-Prund pe baza rescriptului cesaro regesc şi a consiliului aulic belic dato 23 Aprilie nr. 1770 nr. 1117—1756, 4159 ex 1770 începând din anul 1784—1851 limba română s'a propus după o gramatică compusă de Sam Klein pe care a edat-o şi corectatu-o Dr. Şincai în anul 1780. La anul 1870 la această şcoală a fost aplicat, ca:

7. Invăţător Grigore Tamaş din Borgo Joseni. Acesta a servit cu bătrânul învăţător Simeon Rus până în anul 1873, când grasa în ţinutul şi ţara noastră morbul epidemic colera, în care morb a răposat şi acest învăţător şi director. Ca învăţător a fost foarte harnic.

Dela anul 1873 şcoala trivială, adecă numirea aceasta s'a schimbat în şcoală normală greco-orientală capitală, având să stee sub jurisdicţiunea consistorului din Sibiiu, iar susţinător îi erau fondurile centrale şcolare din Năsăud. După programele ce se află date de direcţiunea gimnaziului superior gr. cat. din Năsăud — aşa se numia atunci — dela anul 1873 funcţionează la şcoala normală 3 învăţători — dintre cari unul sub numirea de adjunct şi anume: Iacob Onea, învăţător-director, Teofil Morar, învăţător ordinar şi Macedon Flămând, învăţător adjunct.

La anul 1874 la şcoala normală din Borgo Prund se aplică şi al 4-lea învăţător ordinar în persoana lui Sim. Monda din Borgo-Bistriţa. In anul 1873 a fost ales ca

8. învăţător la şcoala normală, Teofil Morariu din Borgo-Prund, care a servit până în anul 1879, când repauza în oftică. A fost învăţător foarte harnic şi zelos. Tot în anul 1873 a fost ales

9. învăţător şi director Iac. Oanea din Borgo-Rus, care a servit până în anul 1903, când s'a pensionat şi în anul 1904 la 16 Ianuarie a murit. Acesta a fost teolog de Sibiiu şi ca învăţător foarte diligent.

La anul 1873 a fost ales al

10. învăţător Macedon Flămând din Borgo-Suseni, fiiul preotului de atunci Simeon Flămând. A servit până în 23 Septemvrie 1880, când a repauzat în oftică.

In anul 1878 la şcoala din Borgo-Prund a fost ales al

11. învăţător Pavel Beşa din Borgo-Prund, absolvent de gimnaziu şi teologie. Acesta a servit din anul 1874—1878 ca profesor suplent şi catihet gr. or. la gimnaziul din Năsăud, apoi din 1878—1904 ca învăţător şi catihet la şcoala normală din Borgo Prund. Ca învăţător şi catihet totdeauna a arătat diligenţă rară şi zel deosebit, atât în propunerea învăţământului, cât şi întru apărarea drepturilor şi averilor grăniţereşti şi ale neamului.

La anul 1874 se aplică şi alege al

12. învăţător la şcoala normală în persoana lui Simeon Monda din Borgo-Bistriţa, care a servit până în anul 1884, când a fost ales protopresbiter gr. or. al tractului Bistriţa.

La anul 1880 s'a ales la această şcoală al

13. învăţător Ilarion Bosga din Borgotiha, care a servit până la sistarea şcoalei normale acum fundaţionale. La anul 1902 a fost numit director al şcoalei, iar de present după un serviciu de 30 ani a rămas fără post.

In anul 1893 la 16 Decemvrie învăţătorii dela şcoala fundaţională de pe atunci Iacob Oanea, Pavel Beşa, Eliseu Dan şi Ilarion Bosga pentrucă au subscris şi publicat o aderenţă în foaia „Tribuna" au fost suspendaţi, iar în locul lor s'au substituit Beniamin Dan din Cuzdrioara şi Sever Drăgan din Mintiul-românesc.

La anul 1884 a fost ales al

14. învăţător la şcoala normală Eliseu Dan din Borgo Suseni, care a servit până la 1897 când fu pensionat, iar în anul 1898 ales preot în comuna Borgo-Suseni. In durata serviciului învăţătoresc a conlucrat cu mare zel la deşteptarea poporului şi la apărarea drepturilor grăniţereşti şi ale neamului.

In anul 1897 a fost aleasă la şcoala normală

15. învăţătoarea Eugenia Greavu din Mercurea, care la anul 1909 în 15 Septemvrie, când şcoala s'a sistat a fost transferată la şcoala de fetiţe din Năsăud.

In anul 1904/5 a fost numit ca învăţător suplent pe un an Grigore Băloi, teolog din Borgorus.

In anul 1905 a fost ales al

16. învăţător Clement Janul din Salna, care în anul 1909 la 20 Ianuarie s'a depărtat în Ilva-mare fiind ales acolo.

In anul 1903/4 a fost ales al

17. învăţător Pompei Bejor din Arden, care a servit până la 1907, când a fost ales în comuna natală.

Catehizarea la şcoala fundaţională, dupăcum povestesc şcolarii, cari mai trăesc astăzi, s'a propus în limba germană de către învăţători, după ritul greco-catolic. Mai târziu dela anul 1841—1859 de vrednicul preot în urmă vicar Grigr. Moisil din Borgotiha. Din 1859—1890 de preotul şi protopopul onorar cândva Moise Pop din Borgotiha. Dela 1890—1900 s'a sale — s'a dus, luându-şi rămas bun dela popor după 10 ani de muncă. Această despărţire a fost cât numai se poate de jalnică şi dureroasă. Vorbirea sa plină de simţământul datoriei a stârnit lacrămi.

Nu era inimă care să nu bată şi ochi care să nu lăcrămeze. Nu e deci mirare, când la câteva zile după aceasta, vestea morţii învăţătorului I. Nemeş ne a zăpăcit pe toţi.

Stejarul falnic de odinioară a căzut la pământ, strivit şi răpus de tirana şi nemiloasa moarte. A căzut şi murit în friguri tifoide — sub povara unei munci cinstite şi laborioase.

Cine a fost Ieronim Nemeş? El a fost bărbatul faptelor. El a luminat cu făclia datorinţei timp de peste 10 ani. Şcoala română prin trecerea sa la cele vecinice a perdut pe unul dintre distinşii representanţi ai ei.

Inmormântarea i s'a făcut în comuna Săcel.

Conductul funebral l-a deschis tinerimea comunei Cristian, care în număr considerabil s'a presentat sub prapor negru şi sub conducerea învăţătorului Izidor Dopp.

Prohodul la care au servit mai mulţi preoţi şi a cântat corul improvisat compus din învăţătorii tractului Săliştei, s'a ţinut în biserica gr. or. din Săcel.

Discursul funebral a stârnit regrete generale, aşa că atâta plângeri şi atâta jale ca aici rar i s'a mai dat omului să vadă. Predicatorul dl Dr. I. Lupaş a vorbit din inimă la inimi şi s'a dovedit de cel mai adânc psiholog, atingând cele mai adânci fibre omeneşti.

Ca prietin vechiu de muncă a vorbit şi preotul Ioan Popa din Sălişte, care a caracterisat trăsăturile fundamentale ale caracterului răposatului, arătând că a fost unul din stejarii viguroşi ai generaţiei mai tinere, care s'a distins în toată viaţa sa prin iubirea de biserică, iubirea de neam şi conştiinţa datoriei.

In numele poporului din Cristian şi a corpului învăţătoresc a vorbit apoi învăţătorul Izidor Dopp.

Sub povara acestor impresii de tristă pomenire espirase terminul concursului, atât la postul de preot, cât şi la cel învăţătoresc.

Dintre preoţii concurenţi, cari erau nouă la număr, unul ca unul, voturile majorităţii poporului s'au pronunţat pentru Constantin *Moldovan*, preotul parohiei Roşie.

Invăţător a fost ales cu majoritate de voturi tinărul de bună speranţă Stefan Pan, care în timpul cât a funcţionat ca substitut şi-a câştigat complăcerea tuturor.

Instalarea nou alesului preot Constantin Moldovan s'a săvârşit prin protopopul Sibiiului dl Dr. Ioan Stroia în mod impunător, Dumineca, în 5 Dec. n. a. c. în modul următor:

Un şir de 40—50 călăreţi în frunte cu învăţătorul Pan a eşit la gară spre întimpinare. Trenul nu sosise încă şi muzica locală săsească începuse intonarea unui marş naţional, făcând să palpiteze toate inimile de bucurie mai ales când noul ales preot s'a ivit în uşa cupeului. Cel dintâiu care a ţinut să-l onoreze primindu-l, a fost capelanul Helgy, vorbind în numele representanţei comunale şi a comunei Cristian. A vorbit apoi şeful gării în numele oficiului ce îl representă, şi învăţătorul Ştefan Pan. Li-a răspuns

---

propus de preotul gr. cat. din Borgo-Bistriţa, dela 1901 până la sistarea şcoalei 1909 de către preotul Ioan Bologa din Borgotiha.

Ca catiheţi greco-orientali au muncit: Todor Vrăzmaş din Borgo Prund, Macedon Flămând din Borgo-Suseni şi P. Beşa din Borgo-Prund, ultimul a propus până la închiderea şcoalei.

Edificiul şcoalei fundaţionale, care altcum formează proprietatea celor 9 comune bisericeşti gr. or. şi gr. catolice din Valea-Bârgăului, în anul 1903 a fost dificultat de către oficiile administrative şi şcolare ca necorăspunzător. In anul 1904 neputând fi reparat, şcoala s'a închis de către administraţia politică. După care pe lângă multe rugări s'a redeschis sub condiţie, ca în timp de un an să se renoveze. In anul 1905 la 26 Septemvrie s'a renovat, adecă prin o întâmplare s'a edificat din nou aşa că corăspundea legii. In 1909 la 22 Aprilie comitetul fondurilor centrale şcolastice şi de stipendii sub pretext, că nu sunt bani şi vrea să economiseze, a hotărât ca cu finea anului şcolar 1908/9 să se sisteze. Această hotărâre a fost întărită de înaltul ministru de culte şi instrucţiune.

Ilarion Borga
fost director al şcoalei
fundaţionale.

---

frumos şi demn tuturor sărbătoritul, care ocupând locul în trăsură în mijlocul celor mai entusiaste strigăte de bucurie, şi-a urmat drumul ne mai oprindu-se decât înaintea şcolii confesionale şi a porţii triumfale unde îl aştepta comitetul parohial cu praporii şi învăţătorul Izidor Dopp, care cântând cu şcolarii: „Mulţi ani să trăiască!“ a rostit şi o cuvântare, a cărei simbure era: „Fraţilor, plecaţi-vă povăţuitorilor vostri şi vă cuceriţi lor, căci ei priveghiază pentru sufletele voastre!“

Răspunde sărbătoritul arătând dragostea ce-l cheamă să muncească alăturea cu alţii pentru Cristian. Cere deci sprijinul atotputericului Dzeu şi încrederea poporului spre a-şi putea îndeplini misiunea.

Partea oficială a instalării, care s'a săvârşit îndată după sf. liturgie a fost impunătoare, căci vorbirile, atât aceea a dlui protopop, cât şi a noului preot au fost la culme.

Banchetul care s'a ţinut în edificiul şcoalei, şi care a fost bine cercetat, încă îşi avu rostul, rostindu-se mai multe cuvântări, între cari cu deosebire remarc pe a dlui protopop pentru I. P. S. S. dl Mitropolit, a sărbătoritului pentru oaspeţi şi a preotului Conerth pentru înţelegerea frăţească dintre Români şi Saşi.

Era gata să trec peste un însemnat moment al sărbătorii şi anume, că în tot decursul sf. liturgii ne-a delectat într'un mod cum nu se poate mai plăcut corul plugarilor din Turnişor, dovedindu-se bine organisat şi foarte bine pregătit. Aceia dintre noi, cari au muncit în direcţia aceasta, ştiu ce va să zică un cor bisericesc bine ticluit, şi vorbesc din inimă, când doresc Românilor multe astfel de coruri, cari asemenea celui din Turnişor să dovedească disciplină şi dragoste pentru biserică. Corul e opera părintelui R. Platoş.

Iată, acestea au fost schimbările întâmplate în timp relativ scurt, în sânul poporului român din Cristian.

Am trăit deci momente triste şi momente vesele. Dee Dzeu ca de aici înainte tot numai bine s'auzim din Cristian.

Soţ în suferinţă.

NOUTĂŢI.

Conferenţele Asociaţiunii. Dumineca, în 26 Decemvrie a. c. dl profesor Aurel Bratu va ţinea în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii o conferenţă despre „Alcoholism“. Chestiunea aceasta care preocupă adânc întreaga lume civilisată, credem că va interesa şi societatea sibiiană. Inceputul la 5 ore p. m. precis.

*

Dela comitat. Comitetul central al comitatului Sibiiu aduce la cunoştinţă publică, cumcă listele electorale de pe anul 1910 ale cercului elect. Sebeşul-săsesc sunt depuse la notariul public Ioan Drăgan, din Sebeş, iar ale cercurilor Cristian, Cisnădie şi Nocrih la notarul public Zágoni Gábor din Sibiiu, precum şi la primăriile comunelor singuratice, unde pot fi luate în privire şi se pot lua copii de pe ele. Pentru copiile primite dela notarii publici sunt a se plăti taxele obişnuite.

*

Protopresbiter nou. Consistorul plenar a numit în şedinţa de Luni protopresbiter al tractului Ilia-murăşană pe dl Z. *Murăşanu*, care la alegerea efectuită a întrunit totalitatea voturilor.

*

Şedinţă. Societatea studenţilor teologi din capitala română a ţinut Dumineca d. e. o şedinţă publică, în care un student a vorbit despre personalitatea lui Augustin Bunea, ca luptător pe terenul naţional şi istoric. Prezidentul „Uniunei studenţilor“, dl Savin, a cetit impresiile dintr'o recentă călătorie ce a făcut în Ardeal.

*

† Demetriu Marcu, fost redactor la „*Ţara Noastră*“, originar din Poiana Sibiiului, a decedat în Bucureşti, în sanatoriul de tuberculoşi de acolo. Decedatul era osândit la un an temniţă pentru două articole publicate în „Ţara Noastră“. Odihnească în pace!

*

Afacerea Hofrichter. Privitor la locotenentul Hofrichter, care a trimis pilule otrăvite mai multor ofiţeri din statul major, judecătorul de instrucţie Kunz, căpitan auditor, ar fi adunat cum se anunţă un material mult compromiţător pentru Hofrichter în crima aceasta misterioasă. Interogatorul se continuă. Va fi ascultată şi soţia locotenentului arestat.

*

Din America. Un ziar dintre cele mai cunoscute în America, *New York Times*, se ocupă la loc de frunte cu sosirea în New-York a profesorului universitar *Dr. Toma Ionescu*, despre care s'a scris atât de mult în timpul mai din urmă. Articolul ziarului american spune, că în spitalele mari din New-York s'au făcut preparative în vedere experienţelor, ce avea să facă savantul român cu noul său procedeu în alinarea suferinţelor omeneşti, şi că acest procedeu va fi întrodus în toate spitalele din statele unite ale Americei.

*

In Rusia! Duma, la propunerea deputatului Antonov, a hotărât să se permită, ca în ţinuturi unde o parte considerabilă a poporului nu ştie ruseşte, să se întrebuinţeze la tribunale limba din acest ţinut.

*

Industriaş sibian distins. Domnul *Rudolf Habermann*, proprietarul berăriei cu acest nume din Sibiiu, a fost distins cu medalia de aur la expoziţia de victualii, ţinută în anul acesta în Londra şi Paris.

*

Averea rămasă după regele Leopold II. este preţuită la mai multe sute de milioane de franci. Cine o va moşteni, până acum nu se ştie. Cele 3 fiice, Luiza, Stefania şi Clementina, primesc numai 15 milioane după tatăl lor, vor moşteni însă după sora lui Leopold, Şarlota soţia nenorocitului împărat Maximilian al Mexicului, o avere de vre-o 50 de milioane.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: Ioan Pamfilie, arhitect consist., 1 cor.; „Un om sărac“ 20 bani; Dem. Vulc, cassar consist., 2 cor.; Ioan Bratu, învăţător, Tilişca, 1 cor.; „*Românii din Rogatica*“, (Bosnia) *pentru săracii din Sibiiu*, prin I. Brad, 11 cor. şi Petru Moga, franzelar, 50 colăcuţi, Dr. Emanuil Doctor medic, Viena, 20 cor.

*

† Marele duce Mihail, cel mai bătrân membru al familiei împărăteşti din Rusia, a repausat în Cannes în vârstă de 77 de ani. A fost fiu al ţarului Nicolae I. Regimentul de infanterie nr. 26 al armatei austro-ungare poartă numele decedatului mare duce rusesc.

*

Dşoara Cella Delavrancea, care a fost nu demult şi la Sibiiu, şi care obţinuse unul din cele dintâiu premii pentru piano la conservatorul de muzică din Paris, a fost acum angajată de impresarul Guttman pe timp de un an, ca să dee o serie de concerte în oraşele mai mari ale Europei şi ale statelor unite americane.

*

Coroane eterne. Familia preotului Dionisie Truţa din Ţelna (tract. Alba Iulia) dărueşte fondului Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace“ anume întru vecinica odihnă a sufletului iubitei lor protopopese Elisa Teculescu n. Comanescu, 2 cor.

*

La fondul steagului Reuniunii meseriaşilor sibiieni au mai dăruit: Ilie Steflea, blănar 20 bani, George Vârtan, croitor 30 bani, Ş. R. 28 bani, Ioan Prescure notar (Calbor) 35 bani, George Şolca (Felmer) 20 bani şi Vic. Tordăşianu, prezid. 10 bani.

*

Un nenorocit. Ziarele clujene scriu, că poliţia din Cluj a arestat pe tinărul Olimpiu Andrei pentru felurite înşelătorii, comise mai ales prin satele noastre din părţile Clujului. Arestatul este fiu de preot din Dupuşdorf, lângă Mediaş, şi a terminat opt clase de liceu la Ibaşfalău.

*

Şcoala de menaj, susţinută de Reuniunea femeilor române din Sibiiu, caută pe lângă remuneraţie potrivită o domnişoară, care să dee mână de ajutor în conducerea şcoalei. Informaţiuni se pot primi dela domnişoara Tulia Bogdan, Sibiiu, Strada Baier Nr. 1.

*

Aeronautică pretutindenea. Considerând că într'un războiu viitor, soldaţii cu aeroplane vor avea un însemnat rol, puterile mari au început a se îngriji de flota lor aeriană. Germania are 9 baloane cu motor, alte zece se află în lucrare. Austro Ungaria, asemenea şi Italia, îşi construesc astfel de baloane pentru scopuri militare. Tripla alianţa va avea în curând peste 25 de vase aeriene construite în vederea războiului ce s'ar putea ivi. Baloanele vor fi cu atât mai bune, cu cât se vor putea urca mai sus; iar aeroplanele au să fie un fel de torpiloare ale văzduhului, primejdioase pentru baloane.

*

Ioan Felea, absolvent al facultăţii teologice din Cernăuţ, a fost promovat doctor la aceeaş facultate.

*

La „Reuniunea română de înmormântare din Sibiiu“, în timpul din urmă au fost primiţi următorii membri: Maria Moga n. Câmpean, Francisc Fleck, funcţ. de plasare, Nicolae Vlad-Stezar, paroh în Jina şi soţia sa Ioana, Salomia l. Iacob Ţirlea (Laz), Calina Dimitrievici n. Iovescu, Pompiliu Predovici, paroh, şi soţia sa Ana n. Banciu.

Poşta ultimă.

Noul ministru-prezident.

O telegramă dela Viena vesteşte, că la finea audienţei pe care a avut-o eri, Joi, dl *Lukács László*, fostul ministru de finanţe, la palat, Maiestatea Sa l-a designat de ministru-prezident al Ungariei şi l-a împuternicit să înceapă pertractări cu partidele din dietă, pentru formarea noului cabinet. Inaintea lui *Lukács* a fost primit în audienţă contele *Khuen-Hédervàry,* care probabil va primi în noul minister resortul internelor.

Din parlament.

Dieta a decis Mercuri se înainteze adresă Monarhului, aducându-i în ea la cunoştinţă, că parlamentul ungar nu va mai prelungi privilegiul băncii comune, ci doreşte înfiinţarea băncii autonome ungare cu ziua 1 Ianuarie 1911. Dieta a luat apoi vacanţe până Marţi, 28 Decemvrie, când se va alege o comisiune de 21 pentru compunerea adresei.

Procesul Friedjung.

După o desbatere lungă de 12 zile procesul intentat profesorului *Friedjung* a fost sistat, căci acusatorii şi-au retras acusa, în urma unei declaraţiuni făcute din partea lui *Friedjung*.

Atentat.

Prim-ministrul României, dl *Ionel I. C. Brătianu*, părăsind Mercuri seara o şedinţă dela senat, în poarta casei sale a fost atacat de un individ, care a tras dela spate 3 gloanţe asupra ministrului. Două gloanţe l-au nimerit. Deşi rănit, a mai avut puterea să se apropie de poartă, de unde oamenii săi de serviciu, ieşiţi la sgomotul detunăturii, l-au dus în casă. Ranele ministrului român, din norocire, nu sunt primejdioase. Atentatorul, un oarecare Stoenescu, a fost arestat. Se crede, că atentatul n'are caracter politic, ci este fapta unui criminal ordinar.

Teatru german.

Mâne, Sâmbătă, d. a. la orele 3: *Aus der Märchenwelt*, sara la 7: *Die geschiedene Frau.* Dumineca d. a.: *Die Cameliendame*, sara: *Der dunkle Punkt.* Luni: *Die Dollarprinzessin.*

Cea mai îndărătnică tusă

şi alte boale de piept, de cari are să sufere, tinăr şi bătrân, se uşurează şi vindecă repede prin „*Emulsiunea lui Scott*“. Deja puţine dose vă vor convinge spre mai marea Dvoastre mulţămire despre aceasta.

Excelentul efect al

Emulsiunei lui Scott

se basează pe curăţenia şi puterea de hrană a tuturor părţilor ei constătătoare şi a prelucrării acelora după experienţele lui Scott, fiind făcute uşor de mistuit şi pentru cel mai slab stomac.

Emulsiunea lui Scott

e neîntrecută şi trece ca Emulsiune model.

5 (330) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 511/1909 prot. [456] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I. **Ocna-superioară**, protopresbiteratul Sibiiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se presente în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 9 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 825/909. [453] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala confesională din **Cărpiniş**, protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 15 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, relut de cuartir 40 coroane şi de lemne 40 cor.

Se vor face paşii de lipsă pentru întregirea salarului dela stat.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Postul se va ocupa numai la 1 Septemvrie 1910.

Invăţătorul ales este îndatorat a cânta cu copii la sf. liturgie, va conduce şcoala de repetiţie şi va lucra şi grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se presenta în biserică în vre-o Duminecă ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 5 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. a Mercurii în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Nr. 706/1909. [457] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala gr. or. română din comuna **Vingard**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental de cor. 1000.
2. Relut de cuartir — până se va da cuartir în natură — cor. 200.
3. Grădină.
4. O soarte de lemne din pădurea bisericei.

Cuincuenaliile se computǎ dela instituirea definitivă în comuna aceasta.

Invăţătorul e dator a cânta în strană la vecernie şi utrenie şi la sf. liturgie cu copiii.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 4 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresb.

Tuşiţi? Vă doare pieptul?

Nu Vă temeţi că din aceasta se poate naşte o boală de piept? Spre băgare de seamă Vă atragem atenţiunea a folosi

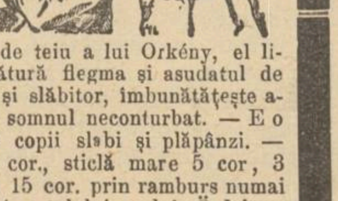

Sirupul de miere de teiu a lui Orkény, el linisteşte tusa, delătură flegma şi asudatul de noaptea, obositor şi slăbitor, îmbunătăţeşte apetitul şi readuce somnul neconturbat. — E o binefacere pentru copii slabi şi plăpânzi. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor, 3 sticle mari franco 15 cor. prin rambursa numai dela Farmacia Apostolului a lui Örkény, Budapesta, József-körut 64, Depot 90.
(391) 3—5

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

A eşit de sub tipar şi se află de vânzare

„Calendarul naţional“ pe 1910!

întocmit de redacţia foilor dela Orăştie. E şi mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: **Monumentul ridicat la Şibot** (lângă Orăştie) **vitejiei româneşti** de pe Câmpul-Pânii, şi descrierea acelei lupte mari alui **Paul Chinezu** care cu **Românii săi bănăţeni a scos din gura morţii pe Săcuii, Ungurii şi Saşi înfrânţi de Turci**, — şi a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Naţional pe 1910, dovedeşte că ea a fost o strălucită **biruinţă a Românilor** asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălaşe, înfăţişând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale şi cu cei doi Prinţi: **Carol şi Nicolae** în costume naţionale ele ca drăgălaşe **ţărăncuţe**, ei ca minunaţi **ciobănei români**!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— **Minunile firii pe fundul mărilor**: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de braţe!) — Chip de **zidiri uriaşe** în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinţi. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: **Stâncă ce se tot mişcă**, aninată pe caasta unui colţ de peatră, şi nu cade! Foarte interesantă! — **Napoleon cel mare** când vine înfrânt din Rusia, şi istoria acelui groaznic răsboiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mişcător şi interesant! — Şi alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schiţe, poveşti, haz poezii poporale şi altele, foarte alese şi tare desfătatoare!

PREŢUL unui Calendar Naţional e, **numai 18 cr. (36 fil.)** şi 5 fil. de porto, aşadar 41 fileri cu poştă cu tot.

Dacă **trimiteţi bani** pentru 5—10 calendare, le capeţi în loc de 18 cr., cu numai **13 cr. (26 fil.) unul**, şi-ţi vin franco (poşta plătită) acasă. Dacă trimiţi pentru mai multe ca 10, le plateşti cu **numai 11 cr. (22 fil.) unul**, — având însă a-ţi plăti însuşi porto la scoaterea pachetulai dela poştă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti dupăce le vând, le capătă cu **13 cr.**, (26 fileri) unul, având însă a-şi plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă şi la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administraţia foilor: „Libertatea“ şi „Foaia Inter.“
în Orăştie — Szászváros.

[428] 4—5

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

! ! !

Am onoare a aduce la cunoştinţa publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă**, cafenea şi restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari şi bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle**.

Mulţămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.

(364) 10 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

O vai!
O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!
Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 14—26

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 17—52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

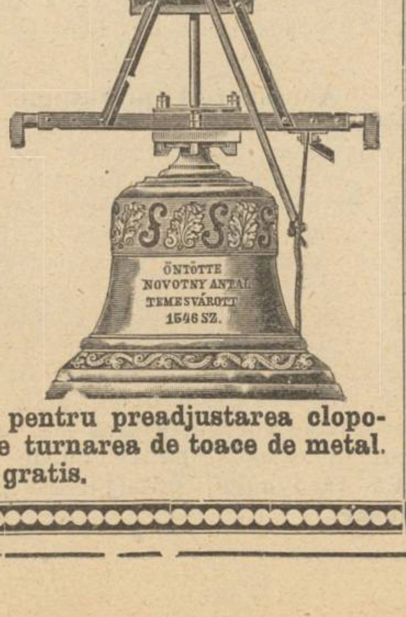

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi **putere de cai numai circa 1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. . . . . Condiţii de plată favorabile.

(329) 11—20

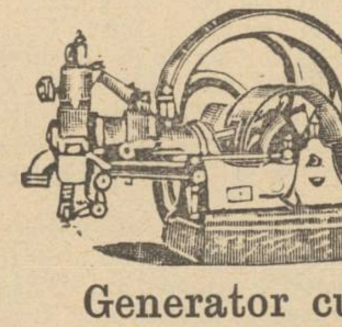

Redactor responsabil Teodor V Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane.

Nr. 136 Sibiiu, Marți 15/28 Decemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de *Ioan Matei-Crainic.*

— Articol final. —

VI.

Vom mai aduce un caz concret, care e în măsură să zugrăvească, nu se poate mai minunat, mentalitatea învățătorilor noștri. Un caz tipic și foarte interesant din psihologia acestei tagme.

Scriitorul acestor rânduri, dându-și perfect de bine samă de nevoile capitale ale dăscălimii noastre, cu deosebire de aceea a unei culturi pedagogice solide și întinse, și-a permis să facă în conferența tractuală din anul curent o propunere, în sensul căreia învățătorii să fie obligați a face pentru conferențele anuale un scurt rezumat despre literatura didactică a anului din urmă la Români, și în cât e posibil și despre literatura pedagogică nemțească și ungurească. Firește, nu puteam cere o icoană complectă a tuturor operelor de interes didactic, cari apar, ci măcar a celor mai de samă. Fiecare ar fi dat un rezumat în măsura interesului și însuflețirii sale.

Folosul enorm ce ar rezulta pe urma acestei ocupații superioare e foarte evident. Am crezut că prin această propunere servesc, nu se poate mai bine, interesele mari ale învățătorilor noștri, fixând mijloacele eminente pentru întemeiarea și alimentarea culturii lor, atât de defectuoase astăzi. Veți crede sigur, că propunerea mea a fost primită. Vă înșelați. Iubiții mei colegi au început să se războiască, cu o adorabilă naivitate, împotriva acestei propuneri. Se ridică cutare tovarăș din generația bătrână, foarte onorabil dealtcum, dar fără intuiția curentelor de azi, și spune cu o notă de pretinsă seriositate, că noi nu ne putem avânta la înălțimi așa de vertiginoase, că așa ceva n'ar fi tocmai pentru noi, ci să ne vedem de năcazurile *noastre* (ipsissima verba!) că avem noi destule. L-am ascultat răbdător, și ce răspuns i-aș fi putut da, decât un ușor zimbet de milă. Vine acum altul. Acesta se deosebește mult de celalalt. E un tinăr cu pronunțate inclinări spre locvacitate. Așa cum se înfățișează, modelat după reguli noui, cu gesturile nu tocmai studiate, nu e nesimpatic. Cunoaște chiar chestiile culturale și literare, adevărat că nu în amănunte, dar asta ce are a face. Pentru un tinăr ca el, superficialitatea se mai poate tolera. N'ai putea spune, că debitează inepții sau că e insipid. Băiatul a înțeles ce i-ai spus, și e chiar de bun simț, însă îl vezi că propunerea nu-i tocmai convine, pentrucă de .... tinerețele își au și iele farmecul și plăcerile, cari nu se jertfesc bucuros de dragul unei păreri. Și să vedeți cum a adus-o de isteț băiatul. Spunea, că propunătorul să facă el acest lucru, căci e mai orientat, să-l facă singur, și apoi să le comunice și lor rezultatul muncii sale.

Știți povestea omului, care avea nevoie să-și facă casă. Se duce la tovarășul său să-l lămurească. Acesta îi spune ce are să facă. Ce se socotește însă omul nostru? Zice, prietene, haide fă-mi și casa acum, eu te voiu privi cum lucri....

Inaltă istețime! Decât că prietinul nostru a strecurat un zimbet, un gest de înțelegere interlocutorului, și și-a văzut de afaceri. Ce aș fi putut spune și eu acelui tinăr și celorlalți colegi, decât că: „Vă înțeleg, o iubiți tovarăși, și-mi pare rău, că nu vă iubiți propriul vostru suflet“.

Vedeți, aceste două cazuri sunt suficiente să arunce deplină lumină asupra stărei sufletești a dăscălimii noastre.

Starea aceasta nu e de loc încântătoare, și nu corăspunde nici pe departe rolului și misiunei sale culturale, precum nici trebuințelor arzătoare ale zilei de azi, și mai ales ale celei de mâne.

In urma expunerilor noastre trebuie să declarăm deci în mod apodictic, că învățătorimea românească actuală n'are cultura trebuitoare, reclamată de pretențiile unui veac luminat ca acesta, în care trăim.

*

Cu acestea am fi ajuns la sfârșitul cercetărilor noastre, cari au format obiectul acestui studiu nepretențios. N'am avut intenția ca prin aceste expuneri să jignim anume ambiții, sau să reducem reputația și valoarea acestei tagme, din care și noi facem parte; și dacă totuși s'a întâmplat, ca în cursul lor să spunem adevăruri tari, cari pot răni, și să relevăm scăderi, cari nu ne fac tocmai multă onoare, am săvârșit acestea în conștiența acelei convingeri și credinți cinstite, că desvălind și fixând cu cea mai deplină obiectivitate lipsurile mari, reale de cari suferim, să ne deschidem ochii și să căutăm prin muncă serioasă și înțeleaptă o cât mai repentină înlăturare a lor.

Acum, când școala românească trece prin cea mai critică fază a evoluției sale, când umbrele negre ale cutropirii își joacă dansul macabru de asupra acestei instituții culturale, amenințându-o cu strivire complectă, dăscălimea noastră va trebui mai mult decât oricând să fie la înălțimea chiemării sale. Această înălțime însă nu se poate atinge, decât prin minunata putere a culturii, arma de luptă strălucitoare, care duce la biruință sigură și statornică la biruința care cucerește și stăpânește.

Un neam întreg, adânc înfiorat de primejdia care se descarcă asupra uneia din cele mai sfinte și mai scumpe comori ale sale, își îndreaptă privirile de grijă spre această dăscălime, singura în stare s'o apere și s'o mântuiască. Și dacă existența instituției, care păstrează sufletul nostru, limba noastră, și prin aceasta cultura noastră națională, e legată de vrednicia acestei tagme, dăscălimea românească contemporană, înțelegând importanța și greutatea acestei răspunderi mari, nu va putea șovăi, ci va trebui, ca în temeiul unei lupte îndârjite și neînfrânte pentru sufletul românesc să aducă jertfa eroică și glorioasă pe care o așteaptă un neam iubitor și chinuit de gândurile grele ale vieții sale aproape sugrumate.

Atunci istoria vremilor viitoare va face în cuvinte pline de avânt apologia superbă sau apoteoza splendidă a acelor oameni, cari prin vrednicia lor deosebită au știut lăsa urmașilor neatinsă moștenirea cea mai scumpă a unui popor, sufletul său genuin.

In conștiența acestei înalte îndatoriri, și pentru câștigarea acestui titlu de cea mai curată glorie, avem nevoie de o minte luminată prin razele senine și intensive ale unei culturi bogate și superioare, și de-o inimă încălzită veșnic de focul sacru al iubirii de neam.

Acestea sunt condițiile în măsură să înalțe dăscălimea românească ardeleană la treapta unei situații de vrednicie și stimă aleasă și statornică, de unde va putea săvârși cea mai conștientă și mai bogată muncă de luptă națională, biruitoare și mântuitoare.

Să le cucerim deci, o iubiți tovarăși, prin iubire și stăruință sfântă și neobosită!

† Ioan Russu Șirianul.

Un gazetar bun de profesie, *Ioan Russu Șirianul*, a murit Sâmbătă la orele 3 d. a. în București, unde-și avea domiciliul, cam de jumătate de an, în etate de 45 ani.

Tras în judecată pentru cartea sa despre *iobăgie*, precum și pentru niște articole de ziar, a preferit a se exila de bună voe, decât a sta de nou în fața judecătoriei, numai pentruca să-și audă sentința sigură, lucru de care a avut parte și în trecut de mai multe ori.

S'a retras însă dela „*Tribuna*“, ziar prin el înființat și prin el adus la trecerea pe care o are astăzi, și din motive *sanitare*, fiindcă de doi ani aproape nu mai era în stăpânirea tuturor forțelor sale fisice, deci în stare de a-și continua meseria cu succesul de mai nainte.

Agitațiile, emoțiile, frământările, sbuciumările, luptele pe cari le are gazetariul conștiențios, cu lumea sa internă și cu lumea esternă, i-au sguduit nervii și i-au băgat în oase boala de care l-a scăpat acum moartea, venită la el pe neașteptate, pentru a-i lua condeiul din mână, și a-l duce la liniștea pe care în lumea de aici nu a putut-o avea.

Ne lipsesc amănuntele, dar trebue să presupunem, că regretatul nostru coleg a murit în urma unui atac de apoplexie, pentrucă până în zilele din urmă am cetit articole scrise de el prin diferitele ziare. A murit deci, ca soldatul credincios, în eserciarea datorinței sale, la post, și cu arma în mână, apărând steagul care i-a fost încredințat.

Regretatul *Ioan Russu Șirianul* și-a început cariera găzetărească în România, unde și-a însușit o limbă frumoasă și corectă românească. A venit apoi la „Tribuna“ veche din Sibiiu, unde a trecut prin zilele de grea frământare de pe vremea memorandului, luându-și partea cuvenită din toate mișcările politice de pe atunci.

După ivirea neînțelegerilor între membrii comitetului național din Sibiiu, *Russu Șirianul* a ieșit din redacția „*Tribunei*“ și a trecut iarăși în România, de unde nu peste mult s'a reîntors și a întemeiat în Arad foaia „*Tribuna Poporului*“, numită în urmă „*Tribuna*“.

A fost gazetar isteț, cu judecată corectă, și mai ales un polemist bun. A scris și cărți, dintre cari una a fost premiată de Academia Română din București. A fost ales apoi deputat la sinodul eparhial din Arad și la congresul național bisericesc în mai multe rânduri, a fost asesor consistorial în senatul școlar din Arad, și a fost și deputat în camera ungară, ales în cercul electoral al Chișineului, comitatul Aradului, unde și la ultimele alegeri a rămas în minoritate numai cu puține voturi.

Inmormântarea i se face probabil astăzi. Trimitem familiei sincere condolențe, iar decedatului confrate îi dorim odihnă lină.

Dela sate.

Sfințirea bisericii din Sălișca.

Ce poate face un popor mic, dar credincios și harnic, condus de un preot cu pricepere, s'a văzut la sfințirea bisericii din Sălișca, în protopresbiteratul Deșului. Abia 17 familii, sărace, în 3—4 ani își zidesc o biserică de lemn, care le face toată cinstea. Adevărat, că nici ei nu și au zidit frumoasa bisericuță numai din mijloacele proprii, căci aceasta li-a fost cu neputință, dar mai marii lor bisericești și lumești, văzând credința lor cea tare și prin purtarea lor cea frumoasă între sine și față de alții câștigându-și iubirea tuturor oamenilor de bine din loc și jur, fără deosebire de religiune și naționalitate, au fost ajutorați cu mijloace însemnate, așa că dorința ferbinte, ca să aibă și ei o biserică corăspunzătoare, după trebuințele lor, li s'a împlinit mai curând decum s'au așteptat ei, după numărul și starea lor puțin promițătoare.

Inainte de a trece la descrierea sfintei biserici, fie-mi permis să fac o scurtă privire asupra istoriei acestei parohii, ceeace cred, că ar fi bine să se facă în toate corespondențele despre sfințirea de biserici, ori cel puțin la sfințirea bisericilor din parohiile ale căror monografii nu sunt scrise și publicate încă, căci astfel ni s'ar conserva multe date istorice de valoare netăgăduită pentru istoria bisericească.

Parohia aceasta s'a înființat în toamna anului 1888, când 32 familii gr. cat. rom. neaflându-și mângăerea sufletească în biserica gr. cat., s'au reîntors la biserica străbună ortodoxă, la biserica greco-orientală română. Le-a primit în sânul acestei biserici protopresbiterul tractual Teodor Herman din Deș, care le-a organisat în comună bisericească și care încă atunci le-a sfințit o casă privată, drept casă de rugăciune, în care să se poată ținea sf. liturgie.

Dela început până în Iulie 1893 noii credincioși au fost păstoriți cu mult zel și mari greutăți de parohul *Teodor Purdean din Gârbou*, sub care din colecta adunată de protopresbiter și din ajutoare dela P. V. Consistoriu arhid. din Sibiiu etc., esoperate tot de protopresbiter, s'au cumpărat două clopote corăspunzătoare şi s'a clădit în 1889 o mică bisericuţă de scânduri la marginea satului de cătră meazănoapte, pe un vârf de deal, unde acum e cimiterul, un capăt de grădină costişă, ce l-au căpătat ca donaţiune în scopul acesta dela un fruntaş şi nobil creştin maghiar, credincios al bisericii reformate, cu numele Fogarasi József, şi dela fericita sa soţie, cari pe preoţii gr. ort. totdeauna i-au primit în casa lor cu multă ospitalitate. Sub administratorul parohial Teodor Purdean s'a înfiinţat acolo şi un magazin de cucuruz pentru biserică.

După Teodor Purdean în anul 1893 parohia a fost întregită cu paroh definitiv în persoana lui *Samuil Suse*, trecut înainte cu câţiva ani ca învăţător dela biserica gr. cat. rom., care după ascultarea cursului extraordinar teologic cu un an în seminariul nostru teol. ped. din Sibiiu, a fost sfinţit preot prin fericitul arhiepiscop şi metropolit Miron Romanul, apoi în Iulie 1893 a fost instituit de paroh.

Nefiind casă parohială, parohul cu familia sa număroasă a locuit în casă închiriată. Sub parohul acesta la intervenirea protopresbiteratului tractual şi cu ajutoare adunate de acesta s'a cumpărat o grădină chiar lângă biserica de scânduri, cam cu 600 cor., apoi mai târziu, tot cu ajutoare esoperate de protopresbiter, s'a cumpărat dela un anumit Iosif Câmpean cu 1500 cor. o grădină frumoasă, în mijlocul satului, cu casă nouă, şură şi grajduri pe ea, pe care cu timpul să se edifice o biserică corăspunzătoare. In contractul de cumpărare este indus pasagiul de precauţiune, că dacă cândva ar înceta această parohie gr. ort. rom., atunci grădina cu toate edificiile pe ea, trece în posesiunea arhidiecesei gr. ort. rom. transilvane.

După cumpărarea acestei grădini parohul s'a mutat cu locuinţa în casa ţărănească modestă de pe ea, adecă în casa parohială. Sub parohul Samuil Suse s'a înfiinţat în comuna vecină Căscău o filie tot din credincioşi trecuţi dela biserica gr. cat. rom., unde încă avem acum biserică. Parohul Samuil Suse ademenit însă în urmă de protopopul gr. cat, rom. Cherebeţiu din Căscău — având intenţiunea a trece la biserica gr. cat., a tractat rău cu credincioşii săi, ca prin aceasta să-i silească mai întâi pe ei a trece la biserica gr. cat., ceeace acestia au observat şi l-au şi acuzat la protopresbiter. In urma cercetării făcute de acesta apoi, după o păstorire de zece ani, a trebuit să părăsească parohia, căci din vina dânsului câţiva credincioşi iar s'au întors la biserica gr. cat., şi era temere, că vor trece toţi înapoi şi parohia se va nimici cu totul.

După parohul Samuil Suse, din anul 1902 parohia a fost administrată de parohul *Gavriil Goron din Muncel* şi de protopresbiterul tractual, pănăce în anul 1903 iar a fost întregită cu paroh definitiv, cu parohul actual *Sigismund Lengyel*, născut în Remetea, cot. Sătmar, trecut în Maiu 1903 ca preot dela biserica gr. cat. la biserica noastră. — Neavând voe a se aşeza în Sălişca, situată între dealuri, unde exista o casă parohială modestă, şură şi grajduri, s'a aşezat cu locuinţa în filia Căscău, situată la şes, unde şi-a luat casă cu chirie, iar în toamna anului 1903, la cererea sa repeţită, de a i se permite a se aşeza în Deş, până în primăvara anului 1904, când în Sălişca ori în Căscău îşi va găsi pentru închiriare o casă padimentată, — s'a strămutat cu locuinţa în Deş, unde a şi rămas şi unde apoi şi-a cumpărat şi zidit o casă proprie. De atunci încoace neîntrerupt şede în Deş şi de aci serveşte în Sălişca şi Căscău. Sub el s'a edificat apoi în anii 1907—9 noua biserică de lemn pe grădina cumpărată dela Iosif Câmpean şi sfinţită la 13/26 Septemvrie 1909.

Viaţa acestui preot înainte de a trece la biserica noastră a fost foarte sbuciumată, dar nu din vina dânsului, ci din vina sistemului absolutistic ce domneşte în biserica dela care a trecut. El a fost hirotonit de preot prin episcopul Ioan Szabó din Gherla în anul 1892 când a şi fost numit administrator parohial în comuna Preluca, unde în decurs de patru ani a edificat şcoală şi casă parohială din banii cedaţi în scopul acesta de „niemnişi“ (nobili, nemes) din răscumpărarea regalului (dreptul de cârcimărit) la intrevenirea lui şi a curatorului Vas. Nechita.

Din causa aceasta însă venind în conflict cu o parte din popor, care nu voia să cedeze bisericii banii din regal, pentruca să fie pace a abzis de parohie şi a mers de capelan în Inău, comit. Selagiu, unde din repartiţiune pe popor a făcut casă parohială şi grajduri, a reparat biserica şi şcoala şi a înfiinţat un magazin de bucate. De aici la cererea poporului din Cornia, a fost numit de administrator parohial în Cornia, unde a reparat casele parohiale şi a adunat circa 6000 cor. dela popor pentru edificarea unei biserici nouă. Venind însă şi aici în conflict cu poporul pentru energia cu care aduna mijloacele pentru edificarea nouei biserici, a fost acusat de popor la episcop, că voeşte să l sărăcească şi de nu se va lăsa de planul pentru edificarea bisericii proiectate vor trece la „neuniţi“. Episcopul spăriat de ameninţarea poporului cu trecere la altă biserică, a voit să-l dispună la altă parohie, dar el desgustat de atâtea transferări păgubitoare, din causa cărora nu se putea îngriji de loc de viitorul familiei, apoi din lipsa sprijinului moral din partea episcopului, care da crezământ tuturor acuselor nedrepte numai şi numai de frica trecerilor la altă biserică, cu toate că acestea erau numai ameninţări goale din partea poporului, în Maiu 1903 a trecut dimpreună cu soţia sa Sofia năs. Colceriu la biserica noastră, la care sperăm că va şi rămânea până la sfârşitul vieţii şi nu va face ca alţii, cari dupăce le ai dat pâne îţi muşcă mâna cu care li-o ai dat. Locuitorilor din Cornia mai târziu li-au părut rău de acusele nedrepte ce au ridicat asupra lui şi înşişi au cerut dela episcopul Szabó să li-l dea înapoi de preot, dar el n'a primit, ci a trecut la biserica noastră, unde cum vedem şi-a aflat mângăere şi linişte. După trecere episcopul Szabó l-a anatemisat, cu toate că atunci nu mai avea nici un drept asupra lui. Ba ce e mai mult episcopul Szabó, în circularul său de afurisenie trimis preoţilor săi, ca să rumpă ori ce legături cu preotul Lengyel mai spune şi neadevăruri la adresa bisericii noastre, dându-i gratuit epitetele de biserică schismatică şi eretică, în loc de biserică gr. ort. rom. cum este inarticulată în legile ţării, ori ortodoxă, cum corăspunde adevărului deplin. Anateme şi epitete de acestea pot spăria însă numai pe oameni certaţi în conştiinţă cu adevărul.

Dar să vedem acum cum s'a edificat biserica cea nouă şi apoi să trecem la sfinţirea ei. (Va urma.)

Din Făgăraş.

Fondul şi şcoala „Radu Negru“.

Era la anul 1863. Românii înviorați la o viață nouă și îmbucurați de frumoase speranțe, răsuflau mai ușor. Li se deschisese și lor porțile unui viitor mai bun. Simțiau că se pot și ei mișca și pot lucra mai liber și mai cu înlesnire pentru înaintarea lor culturală și politică.

Prin articolul de lege I. din 1863 al dietei din Sibiiu religiunea greco-orientală încă s'a declarat în toate privințele de egal îndreptățită cu celelalte confesiuni din patrie, putând să-și reguleze, conducă și administreze liber și independent afacerile sale.

In 11/23 Octomvrie 1865, sinodul protopresbiteral I-iu al Făgărașului ținut în biserica română greco-orientală în Făgăraș, sub presidiul protopresbiterului *Petru Popescu*, a decis să se înființeze în Făgăraș o școală capitală română greco-ortodoxă cu 4 clase, spre a cărei susținere să se facă un fond din contribuiri dela comunele bisericești din protopopiat și din colecte și alte contribuiri dela binevoitori ai școalei.

La acest sinod au participat 24 preoți și 28 mireni toți fruntași de pe atunci ai poporului român, între cari și Ioan Cavaler de *Pușcariu* care era căpitanul suprem (1865—1867) și Ioan Codru Dragușanul, care era vice căpitanul districtului Făgăraș (1860—1878).

Sinodul ținut în 10/22 Iulie 1866 a însărcinat pe vice-căpitanul Ioan Codru Drăgușanul să compună un proiect de statut pentru școala capitală din Făgăraș.

Acest proiect de statute pregătit de dânsul l-a presentat Ioan Codru Drăgușanul ședinței din 30, Decemvrie 1866 a comitetelor sinodale din protopopiatul I. și II. al Făgărașului întrunite la această ședință, căci era dorința să se înființeze și în Viștea inferioară o școală centrală greco-orientală cu trei clase.

S'a votat însă un statut numai pentru înființarea unei școale centrale capitale române gr. ort. cu patru clase în Făgăraș, în al cărei cerc s'au încorporat spre contribuire 23 comune bisericești cu o poporațiune de 15843 suflete, între cari și Făgărașul de pe atunci cu 619 suflete gr. ort.

Guvernul reg. transilvan însă cu rezoluția de dto Cluj în 12 Decemvrie 1867, Nr. 25929/867 *nu a aprobat* statutele, ci a ordonat întregirea lor.

Acest ordin guvernul de atunci l-a trimit districtului Făgăraș în românește, și după cum e scris în „Uricar“ cuprinde:

„In numele Majestății Sale ces. ap. reg. Marele Principe al Transilvaniei etc. etc.

Inclitei Universități a nobilelui District al Făgărașului:

Consistorul arhidiecesan a așternut acestui Guvern regesc două statute pentru înființarea unei școale capitale greco-răsăritene în Viștea de jos și în Făgăraș, spre întărire.

De oarece însă în art. 2. se arată comunile bisericești greco-orientale, cari s'au obligat la susținerea acestei școli în Vistea cu 13·226, eară în Făgăraș în 15·483 de suflete și în art. 6 se zice numai atâta, că spre susținerea școalelor acestora, servește fondul școlar înființat din libera lor voință prin comunitațitle cuprinse în art. 3. care constă în Viștea de jos din 4·400 f. eară în Făgăraș dir 6·845 f. după sunetul obligațiunilor protocolare în forma legală, apoi didactrul dela alumni străini ce se statoresc 4 fl. v. a. pe un an, acest guvern regesc nu vede destulă garanță pentru esistința acestor școli barem pe un timp de zece ani cu atât mai puțin, cu cât obligațiunile protocolare în forma legală nu s'au așternut acestui guvern regesc spre încuviințare, mai departe prin interesele a acestui capital nu se pot acoperi spesele, ce se cer în art. 26 pentru Viștea din jos cu 550 fl. ear pentru Făgăraș cu 750 fl. rămânând un deficit anual de 286 fl. pentru Viștea și pentru Făgăraș 309 fl care cu greu se vor putea acoperi din didactrul școlarilor străini, — sub art. 26 se impune susținerea clasei I. comunei greco-răsăriteană a Vistei și a Făgărașului fără ca să se arete undeva, că aceste comune, au primit de sine această sarcină după art. 4 și 27 au în școalele aceste să se predee acele obiecte de învățământ, ce sunt prescrise de supremul inspector bisericesc în instrucțiunea din 17 Septemvrie 1862 p. 43 când planul de învățământ are să l prescrie regimul. Art. 32 prescrie pentru invățători un an de probă, când după normativele existente se cer trei ani, și art. 35 se dă putere eforiei școlare a depărta vre un școlar din institut pentru purtarea scandaloasă și incorigibilă, ce nu se potrivește cu normativele vigente pentru școalele populare, unde nu trebue pierdut din vedere, că elementul obligator pentru școlari și cu acest loc este astfeliu, încât un invățător bun totdeauna poate îndrepta neşte direcțiuni rătăcite, apoi nici acele unde se pot elimina școlarii nu e competentă direcțiunea sau eforia școlară a pune pe cineva sub pedeapsă sau mai aspră dacă poate, sau și fără aprobarea guvernului sau a ministeriului.

In fine aceste statute sunt subscrise numai de doi protopopi și doi secretari. Inclitul Oficiolat va cerca, ca în obiectul acesta, mai aproape și-l va delucida după cuviință, pre lângă retrimiterea statutelor și va da îşi opiniunea sa, unde nu va lăsa din vedere, ca după ce în urma decretului guverniale din 14 Noemvrie a. c. Nr. 24·555 este de a se organiza în Viștea de jos școala așa numită de Companie în o școală capitală așia numită, unde toți foștii graniţeri, fără deosebire de religiune vor lua parte, mai departe că poate și din comunele obligate pentru susținerea școalei capitale din Făgăraș vor trece la fosta lor compenie cu școala, — și că o școală capitală nu poate sta fără clasa primă, care după statute rămâne comunală și că trebuie să aibă toate clasele supt una și aceeaș direcțiune.

Din ședința guvernului regesc transilvan ținută la Cluj în 12 Decemvrie 1867. *Groiss* m. p. *Grunz* m. p. secretar“.

Intraceea a intrat în valoare statutul organic al bisericei române gr. ortodoxe și statute deosebite pentru școală nu s'au mai făcut.

In ședința din 1/18 Julie 1868 la propunerea membrului Ioan Bran de Lemenyi căpitan suprem în pensie, fost căpitan suprem 1861—1865, sinodul protopresbiteral cu mare însuflețire votează mulțămită protopresbiterului Petru Popescu și vice căpitanului Ioan Codru Drăgușanul pentru interesul cel mare, ce l'au arătat adunând cu bun rezultat subscrieri pentru infințarea școalei capitale.

In ședința din 27/15 Maiu 1869 ținută în Făgăraș de representații celor cari au subscris contribuiri s'a constatat, că fondul avea atunci 2251 floreni bani plătiți și 6426 floreni contribuiri promise, dară neplătite.

In vara anului 1869 s'a adaptat micul edificiu de școală al parohiei din Făgăraș de lângă biserică și la 13/1 Septemvrie 1869 în presența unui public număros cu mare bucurie și cu atâta mai mari speranțe în mod festiv s'a inaugurat școala capitală din Făgăraș și s'a început cu 3 învățători și 4 clase.

In ședința de 18 Iunie 1870 a sinodului protopresbiteratului I al Făgărașului vicecăpitanul Ioan Codru Dragușanul arată, că școalei capitale din Făgăraș i s'a dat numele de *„Radu Negru“*, ca aceasta să fie un puternic indemn la subscrieri de contribuire pentru susținerea acestei școale atât de necesare și bine făcătoare pentru poporul român.

Despre fasele, prin care a trecut înființarea școalei capitale gr. ort. din Făgăraș până la finea anului scolar 1871/72 s'a purtat o carte numită „Uricariu“.

Starea fondului școlar „Radu Negru“ dela anul 1872 încoace a trecut prin următoarele fase:

Școala capitală română greco-ortodoxă din Făgăraș cu 4 clase, susținută cu 3 învățători (Dima Petrașcu, Leicu și Buzea) până la finea anului școlar 1871/72, după cum se arată și din cele scrise în „Uricariu“ pe anul școlar 1872/73 și mai departe din lipsa de venite nu s'a mai continuat, de oare ce comunele, cari au subscris contribuiri pentru susținerea acestei școli, după finea lui Junie 1872 n'au mai voit să plătească acele contribuiri subscrise de ele și de oarece obligațiunea și declarațiile date de comune spre a plăti, n'au fost aprobate de forurile administrative superioare, școala și respective fondul „Radu Negru“ n'a putut incasa în cale judecătorească sumele restante dela comune, cari au subscris prin obligații contribuiri și astfel școala capitală cu trei învățători după finea lunei lui Junie 1872 a încetat.

S'a continuat însă și se continuă până azi școala elementară confesională română greco-orientală, cu un învățător și 4 despărțăminte.

Banii, câți s'au mai putut încasa pentru fondul „Radu Negru“ s'au trimes prin oficiul protopresbiteral gr. ort. din Făgăraș și prin respectivii administratori cu rațiociniu în regulă și raport, Consistorului arhidiecesan român greco-ortodox în Sibiiu spre manipularea mai departe.

Fondul lui „Radu Negru“ manipulat la Consistor avea în 30 Decemvrie 1903 un capital de 7656 coroane 42 fileri.

In anul 1904 din acest fond s'a dat parohiei noaste gr. ort. din Făgăraș suma de 2746 coroane 80 fileri, ca ajutor la acoperiree speselor, ce le-a avut parohia cu repararea bisericei și acoperirea turnului cu tinichea.

In anul 1907 Consistorul a mai dat parohiei 5600 coroane, ca ajutor pentru acoperirea speselor, ce le-a avut cu clădirea edificiului celui nou al bisericei pentru școală și tot în anul 1907 Consistorul a plătit 140 coroane, ca competințe inginerului consistorial Pamfilie, care a făcut planul de clădire pentru edificiul de școală.

In 30 Iunie 1909 se mai afla în fondul „Radu Negru“ la Consistor încă 34 coroane 17 fileri, care sumă e și acuma în administrarea Consistorului. Comitetul parohial gr.-ort. cu conclusul din 1 Aprilie 1906 a decis, ca pe lângă edificiul cel mic și vechiu al școalei noastre de lângă biserică și în curtea bisericei să se zidească în front cătră stradă o clădire nouă cu încăperi spațioase, și edificiul de cătră curte să se repareze și adapteze cu localurile necesare.

După aprobarea sinodului parohial din 7/20 Maiu 1906 și a Consistorului arhidiecezan Nr. 4362/906 epitrop., comitetul parohial în 17 Ianuarie 1907 a dat clădirea în întreprindere pentru suma de 11000 (unsprezece mii) coroane antreprenorului Zinege din Făgăraș.

Spesele de clădire s'au acoperit astfel:

1. 5600 cor.; — deci cea mai mare parte, — dela Consistor din fondul „Radu Negru“ și tocmai pentru aceasta comitetul parohial în ședința din 30 Mai 1906 a decis, că școala noastră, edificiul cel nou, va purta pentru toate timpurile numele de „Radu Negru“.
2. Dela reuniunea femeilor române gr.-ort. din Făgăraș s'a dat 1451 cor. 77 fileri; și
3. Restul de 3949 coroane l-a dat parohia din alte mijloace ale sale.

Edificiul cel nou în Septemvrie 1907 a fost gata și s'a predat destinațiunei sale.

La înființarea fondului „Radu Negru“ între cei numiți în „Uricariu“, au lucrat cu deosebire protopresbiterul de pe atunci Petru Popescu și Ioan Codru Drăgușanul, care timp de 18 ani (1860—1878) a fost vicecăpitan al districtului Făgăraș și care cu mare zel și sfântă însuflețire pentru cauză, a adunat colectele arătate în „Uricar“ și care ca cassar a purtat toate socotelile și a manipulat fondul până la predarea lui în administrarea Consistorului arhidiecezan gr. ort. din Sibiiu.

*

In „Uricarul“ despre școala capitală gr.-ort. „Radu Vodă“ din Făgăraș la pagina 144 jos este întrodusă epistola de dto Sibiiu 20 Maiu 1870 a fericitului arhiepiscop şi metropolit Andreiu baron de Şaguna, conform căreia marele metropolit a dăruit pe sama fondului şcoalelor noastre confesionale din Făgăraş în şase obligaţiuni de stat 600 (şase sute) floreni.

Această fundaţiune încă s'a administrat şi manipulat de Consistorul arhidiecezan în Sibiiu, care în 16 Martie 1899 sub Nr. 1485/899 întreagă această fundaţiune în suma de 684 floreni 85 crucueri o a dat parohiei noastre gr. ort. din Făgăraş, care cu această sumă a plătit în parte preţul casei de către miează noapte de lângă şcoala noastră, care casă biserica o a cumpărat dela Rozgonyi Irma cu 1500 floreni. Şi tot spre plătirea preţului acestei case biserica a întrebuinţat şi fundaţiunea de 500 (cinci sute) floreni, ce o a făcut bisericei noastre fericitul Ilariu Duvlea fost advocat aici în Făgăraş.

Casa de lângă şcoală spre nord a bisericei formează deci: *fundaţiunea Şaguna de (684 fl. 85 cr.) 1369 coroane 70 fileri şi fundaţiunea Duvlea de (500 fl.) 1000 cor.*

Pomenirea vrednicilor conducători şi a pioşilor donatori fie în veci binecuvântată.

Această descriere, ca să se ştie pentru viitor, o am făcut eu Dr. Ioan Turcu advocat în Făgăraş, care sunt unul dintre cei mai vechi parohieni şi ştiu toate cele petrecute aşa, dupăcum s'au întâmplat.

Făgăraş, la sărbătoarea întrării în biserică, 4 Decemvrie 1909 st. n.

Dr. Ioan Turcu
preşed. comit. parohial.

NOUTĂŢI.

Dela cassa arhidiecezană. Domnul *Dr. Iancu Meţianu* rescumpără felicitările de anul nou, dăruind fondului cultural arhidiecesan suma de 20 coroane.

*

Conferenţa dlui prof. Bratu. Patima de a cerceta cârciumele şi cafenelele este una dintre caracteristicele de frunte ale popoarelor ţării noastre. Afluenţa în localurile publice, mai cu seamă în Dumineci şi sărbători, este atât de respectabilă — vorba vine, — încât acum de multă vreme şi femeile şi copiii au început să le cerceteze şi să le guste cu o poftă ce pare că merge crescând. Ţărănimea, arsă de sete, dă năvală la birturile satului; boerii şi cocoanele, dacă aşa este obiceiul, îşi fac intrarea în restaurante şi cafenele; meseriaşii, cu nevestele şi fetele lor, însetoşaţi plutesc şi ei pe unde pot. La mulţi e vorba de bănişorii greu trudiţi ori chiar luaţi pe datorie ... Dar n'are a face: căci, vedeţi dumneavoastră, a presupune despre cineva, că n'a pus la măsea măcar o picătură de băuturică toată săptămâna, a! aşa ceva se socoteşte deadreptul o vătămare adusă cinstei unui om bine crescut şi cu trecere între oameni ... Când stăpânesc gândiri ca acestea în multe capete, şi când noi, românii, nu suntem tocmai cei din urmă în progresul ce-l facem în alcoolizm, ar trebui să primim cu deosebită bucurie mişcarea antialcoolică şi să o sprijinim, ca să-şi facă şi între noi cât mai numeroşi aderenţi... In această direcţie a fost desvoltată conferenţa de ieri, Dumineca, a dlui *Aurel Bratu.* In fiinţa de faţă a unui public format cu deosebire din tinerimea şcolilor noastre din Sibiiu, dl Bratu a expus în mod popular şi cât se poate de atrăgător chestiunea antialcoolizmului. A vorbit despre încercările, observările şi experienţele făcute cu consumarea de băuturi spirtuoase; a arătat urmările la băutorii cumpătaţi, apoi la cei ce fac abuz în consumarea de alcool; a descris în sfârşit pagubele mari economice ce resultă din alcoolism, precum şi măsurile de prohibiţie ce trebuesc luate faţă de această plagă socială. O grabnică organizare pentru a o combate, în felul ordinului independent al bunilor Templieri, al căror şef va veni în primăvară şi în ţara noastră, va fi foarte de dorit şi de folos nemărginit. *eh.*

*

Din Viena se anunţă, că în Reichsrath a fost primită convenţia comercială cu România.

*

Deputatii naţionalişi români din camera ungară au adresat ministrului-prezident Brătianu o depeşă, felicitându-l că a scăpat cu viaţa din mârşavul atentat.

*

Pentru ziariştii noştri. Prezidentul societăţii meseriaşilor români sibieni, dl Vic. Tordăşianu, a transpus la presidiul sindicatului ziariştilor noştri suma de 5 cor. în loc de cunună pe cosciugul cinstitului ziarist Demetriu Marcu, fost redactor la „Ţara Noastră“.

*

Hymen. Dşoara *Valeria Popoviciu,* Sibiiu şi domnul *F. R. Degan,* comerciant în Fiume, îşi vor celebra cununia în catedrala română din Sibiiu, în 27 Decemvrie (9 Ianuarie) a. c. la 4 ore d. a.

*

Regina Elisabeta a României va vizita în curând la Sofia pe regina Bulgariei Eleonora, care a petrecut incognito câteva zile din luna trecută la castelul Peleş din Sinaia. Regina Elisabeta se interesează mult de activitatea desvoltată de regina bulgară pe terenul carităţii publice.

*

Carte gratuită. „Reuniunea generală pentru creşterea iepurilor de casă“ ('n Budapesta, Csillaghegy) a publicat o carte despre prăsirea iepurilor de casă. Lucrarea aceasta folositoare, scrisă în l. maghiară, o primesc gratuit toţi cei ce o cer deadreptul dela reuniune, de unde doritorii pot să primească şi alte informaţiuni privitoare la această chestiune economică.

*

Album de crestături în lemn. Atragem de nou atenţiunea iubitorilor de artă naţională asupra *albumului de crestături în lemn* al domnului profesor *Dimitrie Comşa* din Sibiiu. In acest album lucrat foarte frumos în atelierele dlui tipograf *Drotleff,* ni se înfăţişează pe 41 tabele chromolitografiate 243 de obiecte ţărăneşti, după originalele lor, adunate de unde s'a putut, cu multă ostăneală şi cheltuială, dar şi cu mai multă pricepere din partea autorului. Reproducerea pe carton e făcută cu precisiune vrednică de toată lauda. Se află în albumul dlui *Comşa,* învrednicit de admiraţia şi laudele tuturor celor ce l-au văzut, furci de tors, unele din ele colorate, apoi cruciuliţe şi pristene (prisnele), bâte şi măciuci, linguri, păpuşare, cruci, căpcele şi alte unelte încrestate în modul cel mai artistic de mâna isteţului ţăran român. Albumul se vinde cu *24 coroane* esemplarul frumos legat şi se poate comanda dela autorul *Dimitrie Comşa,* profesor seminarial în Sibiiu (Nagy-Szeben). Il recomandăm cu toată căldura celor ce pot să şi-l procure, pentrucă are să formeze o frumoasă podoabă a casei lor.

*

Pustiiri în lumea paserilor. La o societate din Londra s'a vorbit despre pustiirile ce face moda femeiască în lumea paserilor. Aşa, bună oară, bâtlanii albi din China şi din Statele Unite s'au rărit cu desăvârşire, din cauză că pălăriile damelor continuă a fi împodobite cu penele frumoase ale acestor paseri, al căror vânat se face tocmai când paserile au pui mici. Puii, rămaşi fără părinţi, fireşte, trebue să piară.

*

Portretul mitropolitului *Şaguna* pe hârtie fină, mărimea 18×26 cm. se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană, Sibiiu.* Bucata 4 bani, la comandă de cel puţin 50 ex. se socoteşte bucata numai cu 3 bani.

*

Ştiri dela Românii din America. Ziarul „Tricolorul“ care în lumea nouă poartă numirea de „America“ şi e redactat de dl I. V. Ioanovici în Cleveland, a apărut în lunile din urmă de 3-ori pe săptămână numai pentru a suplini numerele restante ale ziarului din anul acesta; acum vesteşte, că fiind în ordine cu apariţia, se va tipări regulat de douăori pe săptămână şi va introduce unele îmbunătăţiri în redactare, mărind şi formatul foii.

*

Mulţămită. Erezii lui Nic. Munthiu din Răhău, fost învăţător din incidentul parastasului servit întru fericita odihnă a regretatului lor părinte au contribuit la „Fondul A. Şaguna al bisericii Răhău“ pentru investirea cu haine şi cărţi a copiilor săraci cu 50 (cincizeci) cor. Pentru această generoasă faptă, de felul căreia nu este rară istoria familiei Munthiu, esprimăm sincera noastră mulţămită. *Comitetul parohial.*

*

Explozie în Petersburg. Prefectul poliţiei Karpov a căzut jertfa unei explozii de bombă. S'au făcut număroase arestări şi s'au descoperit mari cantităţi de dinamită şi bombe.

*

In Bruxela s'a format un comitet care a deschis o subscripţiune naţională cu scop de a ridica un monument regelui Leopold II.

*

La fondul pentru înzestrarea fetelor sărace, al „Reuniunii meseriaşilor sibieni“, a mai dăruit: Aurel Baciu, cand. de advocat, 60 bani; Şerban Marcu, viceprimar (Răşinari), soţia sa Stanca n. Şogan şi copiii lor Giurca, Stanca, Sora şi Şerban, 2 cor.; Aurel Lupşan, contabil (Corabia), 22 bani; Ioan Măgian, comersant (Calvasăr), 1 cor.; Adam Basarabă, paroh (Romos), 40 bani şi Eugenia Tordăşianu, profesoară, 10 bani.

*

Mari scandale au provocat în zilele acestea studenţii germani dela universitatea din Cernăuţ. Membrii societăţii universitare catolice au fost ataceţi de studenţii germani naţionali. După o straşnică încăierare au rămas mai mulţi răniţi din amândouă părţile.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: Şofroniu Roşca, funcţionar la „Albina“ 2 cor. Victor Păcală, profesor semin. 1 cor., Victor Fincu, controlor consist. 2 cor., Nic. Târnăvean, practicant librar 2 rocuri, R. P. Barcianu, librar 1 roc, doamna E. Victor Oniţiu, 2 hăinuţe, 4 şorţe, 5 părechi ghete şi 2 căciuliţe.

*

Premii pentru servitorime. Se vor distribui cu sfârşitul acestui an interesele de 4%, dela 1 Ianuarie până la ultima Decemvrie 1909, după capitalul de 4200 cor., instituit de „Cassa generală de păstrare“ (Allg. Sparkassa) din Sibiiu pentru a se premia servitorimea sibiană, dacă se va distinge prin credinţă, moralitate şi cruţare. Premiile fac 168 coroane. Sunt admise la premii: servitoare din Sibiiu, dacă au slujit *cel puţin 5 ani fără întrerupere* în acelaş loc, şi dacă pot arăta economii, făcute ca depuneri la bănci. Cartea de serviciu, certificat (cu timbru de 30 fileri) dela stăpân şi libelul despre depuneri sunt a se arăta până la 31 Dec. n. la poliţie.

Machetele lui Liuba şi dl Il. Chendi.

In numărul 131 al „Tel. Român“ din 1909 am zis:

1. Că din lucrările lui Alex. Liuba mai multe lucrări şi două machete au rămas la dl Chendi, pentrucă după moartea fiiului, tatăl Sofronie Liuba le-a lăsat sub îngrijirea şi în posesiunea dlui Chendi.

2. Am zis, că dl Chendi nici la mai multe scrisori a tatălui Liuba nu a răspuns, nici cu mine, ca împuternicit, n'a vrut să se întâlnească, ca să dee informaţiune, şi astfel în 3 ani şi jumătate n'a voit să răspundă.

In aceste nu se cuprinde nici o vătămare.

Dl Chendi în numărul 134 sub titlul: Machetele lui Liuba, recunoaşte, că toate lucrările lui Alexandru Liuba sunt intacte la dânsul, şi că macheta cea mare e la dl Al. Hodoş.

După scrisoarea lui Sofronie Liuba din 16 Octomvrie 1906 au rămas la dnul Chendi. 1. Copilul ce vrea să sară în apă, turnată în gips. 2. Sisyphus asemenea turnat în gips (pentru care Liuba a căpătat laudător dela întregul colegiu al profesorilor din München) şi după scrisori de mai nainte: 3. Macheta mare. 4. Macheta mică.

In urmare am avut drept să zic, că lucrările se află la dl Chendi, şi fiindcă tatăl Liuba nu a ştiut, că din ce causă a predat o machetă dlui Al. Hodoş, aveam amândoi dreptul să cerem informaţii despre toate dela dnul Chendi, care putea să mi spună toate în câteva cuvinte, sau să scrie lui Sofronie Liuba câteva cuvinte, dar în 3 ani şi jumătate nimica.

Dl Chendi recunoaşte, că nu a dat informaţiuni. Şi eu din iubire către familia Liuba am intervenit, căci ne învaţă scriptura: Să iubim pe deaproapele nostru.

Eu am cunoscut de mult gradul de cultură a inimei şi sufletului dlui Chendi şi acea bază de moralitate, pe care s'a pus însuşi la sfârşitul răspunsului său, şi încă dela început m'am temut, că mă amestec — în tărâţe.

Dr. At. Marienescu.

Muzeul Asociaţiunii.

P. T. Domni al căror nume este indus în consemnarea prezentă, *şi au răscumpărat felicitările de Anul Nou 1910* în favorul Muzeului Asociaţiunii, contribuind următoarele sume:

Iosif Sterca Şuluţu, consilier de tribunal, 10 cor. Dr. Liviu de Lemény, advocat, 40 cor. Partenie Cosma, dir. „Albinei“, Dr. Oct. Russu, adv., Dr. Eusebiu Roşca, dir. sem., Dr. Miron Cristea, asesor, Dr. Lucian Borcia, adv., toţi din Sibiiu, Ioan cavaler de Puşcariu, septemvir în penz., Bran, câte 10 cor. Dumitru Vulcu, cassar cons., Valer Neamţiu, căpitan auditor, Dr. Ilie Beu, medic, E. Verzariu, funcţ., Vasile Gămulea, funcţ., câte 5 cor. Dr. I. Borcia, prof., Dr. Aur. Crăciunescu, prof., Dr. Nic. Bălan, prof., Const. Popp, funcţ., Ioan Vătăşan, funcţ., câte 3 cor. I. Pamfilie, arhitect, E. Borcia, câte 1 cor. toţi din Sibiiu.

Sibiiu, 22 Decemvrie v. 1909.

Iosif Sterca Şuluţu
prezid.

Cărţi şi reviste.

Neamul Românesc Literar, nr. 12 pe Dec. 1909, a apărut cu următorul sumar: G. Brancovici, fratele mitropolitului Sava, note despre o carte nouă, de N. Iorga. Către ctitori, poezie, de Tib. Constantinescu. Un album pentru Eminescu de N. Iorga. Trilogie, poezie de I. Pajură. Părintele Ioniţă, amintiri, de D. C. Moruzi. Cântec de iarnă de Adriana Buzoianu. Din corespondenţa lui Bariţ de N. Bănescu. Lucia elegie de A. Musset, trad. de C. Manolache. Urmarea romanelor de I. C. Lecca şi M. Gaşpar. Povestea Crivăţului de Oreste. Valea dracului de I. Agârbiceanu. Cânt. poporale de Toni. Găinăreasa de T. Popovici. Printre fulgi de H. Frollo. Cântec de E. Revent. Coresp. lui Conta. Dumbrava Roşie, sonet de Lazariu. Plevna internă de Şt. Bodiu. Cugetări. Negru Vodă? de N. Iorga. Bunicul. Morm. uriaşilor. Cronică. Preţul 50 bani.

*

„Luceafărul“ Nr. 24, a apărut cu următorul sumar: Al. Ciura: † Dr. Augustin Bunea. D. Anghel şi Şt. O. Iosif: Necunoscutul (poezie). Dr. I. Lupaş: O convorbire cu Dr. Augustin Bunea. A. Esca: Sonet (poezie). Aurelia Pop: Poveste (poezie). Vidu Rusmin: In toamnă (poezie). Caton Theodorian: Bolnavul dela Nru 3. Vasile Stoica: Departe (poezie). P. Dulfu: Frumoasă eşti o ţară (poezie). Em. Gârleanu: Pe Bistriţa, la vale... Vasile Stoica: O, n'asculta (poezie). G. Bogdan-Duică: Cronică teatrală: „Răzvan şi Vidra“. S. Bornemisa: Reprivire (poezie). Dări de seamă: Sextil Puşcariu: Cinci ani de mişcare literară (1902—1906) (I. Duma). Caton Theodorian: Calea sufletului (Oct. C. Tăslăuanu). Tudor Pamfile: Graiul vremurilor (E. Hodoş). Cronică: Teatrul naţional (G. B.-D.). Casa ziarului „Tribuna“. Păţania lui Bode. Şcoala de arte frumoase din Bucureşti. „Cercul Românilor de peste Munţi“. † Petre Ciorogariu. Seratele literare şi artistice ale Asociaţiei. Noul episcop al Caransebeşului. Ştiri. Poşta Redacţiei. Ilustraţiuni: Dr. Augustin Bunea. Dr. Augustin Bunea pe catafalc. Trei prietini: Andreiu Bârseanu, N. Iorga şi A. Bunea. Casa ziarului „Tribuna“.

*

Călindariul Românului pe anul comun dela Christos 1910. Anul XXII. Preţul 50 bani. Editura şi tiparul tipografiei şi librăriei diecezane din Caransebeş. Conţine, afară de partea calendaristică bine întocmită, şematismul diecezei gr.-ort. române a Caransebeşului, şi o bogată parte literară, în care se găsesc următoarele articole: Despre Andreiu baron de Şaguna, cu portret. Din amintirile unui bătrân. Strâgoii, poezie. Botezul de sânge. Povestea lui Farga-Murga. Biserica gr.-ort. română din Cacova. Din suferinţele înaintaşilor noştri. A fost cândva, poezie. Datorie. Cântec. (Poezii). Cugetări. Vasilie Mengra (biografie cu portret). Păţania părintelui Spiridon. Poezii. Cugetări. „Luceafărul“, institutul de bani din Vârşeţ. Străinul, novelă. Nicolae Tincu Velea (biografie cu portret). Mânia, şi altele. Incheierea o face calendarul alfabetic, foarte practic, apoi însemnarea târgurilor.

*

Călindarul arhidiecezan pe anul 1910 a apărut în tipografia arhidiecezană din Sibiiu, cu un cuprins bogat şi variat. Pe lângă *şematismul autentic al bisericii ortodoxe române din Ungaria şi Transilvania* se află în călindarul arhidiecezan: Evidenţa pentru oficiile parohiale, protopresbiterale, pentru clerici şi învăţători. Dispoziţiuni normative pentru esamenele private din cursurile pedagogice. Din regulamentul pentru facerea esamenului de cualificaţie învăţătorească. Din instrucţiunea pentru fondul de pensiuni al arhidiecezei gr. ort. române din Transilvania. Invăţătorul ca soldat etc. Partea literară cuprinde lucrări eşite din condeele celor mai buni scriitori români. Preţul 80 fileri.

Teatru german.

Astăzi, Luni: *Dallarprinzesin,* operetă. Marţi: *Der dunkle Punkt,* comedie. Mercuri: *Cyrano von Bergerac,* în beneficiul artistului *A. Viebach.* Joi: *Die geschiedene Frau,* operetă. Sâmbătă d. a: *Kabale und Liebe,* sara: *Eine Nacht in Venedig,* operetă.

Nr. 209/1909 P. [454] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Bulbuc**, protopresbiteratul Geosgiului, se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar dela comuna bisericească 300 cor. din repartiţie, restul până la suma normată în lege se va cere dela stat;

b) cuartir în edificiul şcoalei;

c) lemne de foc.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul sus indicat.

Geoagiu (Algyógy), 1/14 Dec. 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. român al Geosgiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popoviciu
protopop.

Nr. 511/1909 prot. [456] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I. **Ocna-superioară,** protopresbiteratul Sibiiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se presente în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 9 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 825/909. [453] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala confesională din **Cărpiniş,** protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 15 zile de prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, relut de cuartir 40 coroane şi de lemne 40 cor.

Se vor face paşii de lipsă pentru întregirea salarului dela stat.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Postul se va ocupa numai la 1 Septemvrie 1910.

Invăţătorul ales este îndatorat a cânta cu copii la sf. liturgie, va conduce şcoala de repetiţie şi va lucra şi grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se presenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 5 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. a Mercurii în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(436) 3—4

Viţă de vie altoită

americană lifereazâ în diferite sorte, garantat curate, în asortiment foarte bogat, deja de ani ca prima şi cea mai solidă cunoscută firmă (381) 26—26

Prima plantaţiune de vie altoită târnăveană.

Proprietar: **Fr. Caspari.**

Mediaş, nr. 56 (Transilvania).

Rog a cere catalog ilustrat!

Catalogul conţine scrisori de recunoştinţă din toate părţile ţării şi poate deci fiecare proprietar de vie să se informeze înainte de trimiterea comandei, la o persoană cunoscută despre incontestabila corectitudinea susnumitei firme.

Daruri de crăciun:

Compoziţii româneşti de Tiberiu Brediceanu.

Doine şi cântece.

(Voce şi piano.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.
Foaie verde, foi de nuc.	Ştii tu, bade, ce mi-ai spus.
Cântă puiul cucului.	Vino, bade, iar acasă.
Bădişor depărtişor.	Năcăjit ca mine nu-i.
Spune mândr' adevărat.	După ochi ca murele.
Vai, bădiţă, dragi ne-avem.	Floare fui, floare trecui.
Cine m'aude cântând.	Cântec haiducesc.
Bade, zău, o fi păcat.	Trageţi voi boil
Bagă, Doamne, luna 'n nor.	Cine n'are dor pe vale.

Jocuri româneşti.

(Piano solo.)

CAIETUL I.	CAIETUL II.	CAIETUL III.
Lugojana.	Ardeleana (ca în Banat) III.	Brâu III.
Măzărica.	Ardeleana II.	Haţegana.
Ardeleana (ca în Banat) I.	Pe picior II.	Ardeleana (ca în Banat) IV.
Pe picior I.	Ţarina.	Învârtita II.
Ardeleana I.	Învârtita I.	Pe picior III.
Brâu I.	De doi.	Ardeleana (Abrudeana) IV.
Hora.	Ardeleana III.	Ardeleana (ca în Banat) V.
Ardeleana (ca în Banat) II.	Brâu II.	Brâu IV.

Preţul unui caiet: $\frac{\text{cor. } 4\cdot—}{\text{fr. } 5\cdot—}$

De vânzare la toate librăriile româneşti.

Depozit general:

Librăria arhidiecezană Sibiiu (Nagyszeben).

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme.

(103) 43—52

1860
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Şoşoni şi ghete de zăpadă

Galoşi

de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.

Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(413) 7—10

Ce este Electro-Vitalizerul?

Mulţi văd acest anunţ fără să-l citească, multă lume priveşte în general anunţurile cu indiferenţă, ba chiar cu o ideie preconcepută şi simte un fel de frică de tot ce este nou. Şi totuşi a trecut de mult vremea aceia de prejudiţii, când se credea că o cauză bună nu are nevoie de reclamă. Inzadar vom avea articole bune, dacă nu le vom face cunoscute publicului, nimeni nu le va cunoaşte. Noi publicăm zilnic, succesele minunate obţinute de aparatul Electro-Vitalizer, zilnic creşte numărul adepţilor acestei metode, şi totuşi sunt încă mulţi suferinzi care se lasă influienţaţi de neîncredere şi care pentru că nu au auzit nici odată de acest aparat nu şi-l aplică. Aceşti bolnavi se pedepsesc singuri. **Slăbiciunea generală nervoasă. slăbiciunea sexuală, bolile reumatice, bolile nervoase de stomac şi de inimă, nevralgiile, durerile de cap şi de spate, vâjăiala în urechi, precum şi variatele simptome ale neurasteniei şi isteriei** se tratează pe calea cea mai naturală cu ajutorul electricităţii. Adresându-vă printr'o carte poştală institutului nostru, primiţi **gratis şi franco** o carte frumos ilustrată în care găsiţi descrierile tuturor boalelor care se pot trata cu succes cu acest metod precum şi succesele obţinute până acum cu aparatul Electro-Vitalizer.

Inst. de ord. med. Electro-Vitalizer, Budapesta, Karlsring 2. M. 51.

Scrisoare de mulţumire.

Ion Ilie, zidar Iltyó, Arad-m. scrie la 28 August 1909: Prea Onorate Dnule Doctor! Cu cea mai mare bucurie vă comunic că durerile mele din regiunea inimii au dispărut, după folosirea timp de 6 luni a aparatului Electro-Vitalizer. Scaunul mi s'a regulat, mersul mi s'a înlesnit, pot călători pe jos, cu trăsura, cu bicicleta; am început iarăşi lucrul zidăritului, pot să mă odihnesc bine, ceeace odinioară perdusem în total, astăzi, laudă Domnului, am recâştigat iar, nu mai sunt vecinic iritat, spaima nu-mi mai pricinueşte jumătate de moarte ca mai nainte. Bătaia de inimă îmi era foarte teribilă dar acum, lăudat fie bunul Dumnezeu, cu toate sunt în rând şi nu este avere în lume pentru care aş putea tăgădui rezultatele aparatului Electro Vitalizer. Rog deci, dle Doctor, să binevoiţi a publica aceste puţine rânduri în statistica d v., căci pot să documentez oricui mi s'ar adresa, cele afirmate mai sus. (458) 1—2

Cupon pentru o carte gratuită.

Către

Electro-Vitalizer inst. de ord. m.

Budapesta, Karlsring 2, Mezanin 51.

Binevoiţi, vă rog, a-mi trimite o broşură din lucrarea d. v.: **„Tratat despre electroterapia modernă".** Gratis şi franco.

Numele: ....
Comuna: ....
Judeţul, comit.: ....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 137 Sibiiu, Joi 17/30 Decemvrie 1909. *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Notificare.

Nrul 13.843 Plen. Ca întregire la Regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter §. 7. congresul național bisericesc prin conclusul Nr. 53 din sesiunea anului 1909 a votat următoarea întregire:

„Când comitetul protopresbiteral nici după două convocări nu s'ar întruni în număr complet, ori n'ar voi a compune concursul pentru postul vacant de protopresbiter, consistoriul eparhial la raportul oficiului protopresbiteral va compune din oficiu concursul“.

Tot la acel regulament la §. 14 prin concluzul Nr. 54 congresul a votat următoarele întregiri:

„Dacă comitetul protopresbiteral, fiind convocat în toată regula, nu s'ar întruni în număr recerut, sau n'ar voi a efectui actul de candidare, sinodul protopresbiteral electoral va fi îndreptățit în consonanță cu §. 18 înainte de a păși la actul alegerii a stabili însuși lista candidaților“.

Concluzele acestea congresuale se publică spre știre și conformare cu observarea, că întră în valoare la 6 Ianuarie 1910, conform concluzului normativ Nr. 194 din 1891.

Sibiiu, 7 Decemvrie v. 1909.

Consistorul arhidiecezan.

„Neutralitate absolută“...

Sibiiu, 29 Decemvrie n.

In discuția asupra adresei, purtată în camera română din București, a luat cuvântul și domnul *P. P. Carp*, șeful partidului conservator, și a rostit o remarcabilă vorbire, viu aplaudată în cameră, mult lăudată în afară de cameră, și comentată și din partea ziarelor române dela noi.

Pentrucă domnul *Carp* a vorbit în cuvântarea sa și despre noi, despre Românii din statul ungar, și împrejurarea aceasta ne îndeamnă să ne ocupăm și noi cu discursul acestui consumat politician român și bărbat de stat.

Părerile domnului *Carp* în chestia așa numită *națională* dela noi sunt tot cele vechi, pe cari și le-a esprimat și la alte ocasiuni, cu mulți ani înainte, acest om cu gândire clară și cu logică sigură, — cum constată dl Iorga, — anume: *neutralitatea absolută* față de toate neînțelegerile pe cari le avem noi cu Maghiarii.

Ne aducem aminte, cum înainte cu 12—13 ani, tot dnul *Carp* spunea cu glasul său autoritativ, că România nu are și nu poate să intrevină în luptele ce le avem de purtat noi în contra asupririlor și încercărilor de desnaționalisare, decât numai în cazul, dacă luptele ar ajunge la vărsare de sânge, și noi am avea să deplângem vre-o 20 000 morți.

Aceeași *neutralitate absolută*, pe care a accentuat o atunci dl *Carp* față de noi, a profesat-o deci și în discursul său rostit acum în camera română din București, cu ocasiunea discuției asupra adresei, numai cât de astădată nu a mai vorbit de vărsare de sânge, ci de *puterea de resistență* pe care o avem noi, de *vitalitatea noastră*, care face neputincioasă ori ce încercare de a ne desnaționalisa, și apoi despre vremile cari au să vie, și în cari sigur că vom fi tratați cu dreptate din partea celor ce ne asupresc acum.

Vom da din cuvânt în cuvânt aceea ce a spus domnul *Carp* despre noi în discursul său, iar apoi ne vom face modestele noastre observări. Domnul *Carp* a vorbit următoarele:

„.. Alipirea noastră către tripla alianță, evident că trage după sine o amiciție strânsă cu imperiul austro-ungar. Dar ni-se va obiecta: frații noștri de sânge sunt asupriți dincolo de graniți, oare aceasta nu este o piedecă pentru noi de a urmări politica pe care o indicați? Eu cred că nu. Căci guvernul actual, și toate guvernele următoare, trebue să păstreze *o neutralitate absolută față de ceeace se petrece între Maghiari și Români.* Pentru aceasta nu am nevoie de o afirmare, aceasta este chestiune de bună vecinătate, și în ultima instanță de onestitate politică.

Dar pentru noi, cari nu suntem la guvern, cum de stăm noi nepăsători? Stau nepăsător, dnii mei, pentrucă mai mândru decât orice partid, *eu nu am nici o îndoială de resultatul luptei. Incercarea de a ridica unui neam limba lui, încercarea de a-i surpa credința, este o încercare neputincioasă a priori.* (Aplauze prelungite). Cine zice limbă, nu zice numai posibilitatea de a stabili raporturi între om și om. Cine zice limbă, indică cum se reflectă în inima și sufletul nostru tot universul care ne încunjură. Cine zice limbă, zice modul nostru de a iubi, modul nostru de a ne bucura de prezent și de a pregăti viitorul prin forma ce dăm idealelor noastre. (Aplauze).

Și acei cari cred, că Românii vor adopta o altă formă de a iubi, de a urâ, de a-și apăra prezentul și de a-și pregăti viitorul, aceia se înșală. (Aplauze îndelung prelungite).

Și o să vadă prin experiență, că se înșală; și atunci, când vor ajunge la această convincție, își vor pune întrebarea, dacă nu e mai bine, în loc de a cerca imposibilul, să facă singurul lucru ce e posibil, *să se mulțămească prin dreptate a face din Românii de dincolo buni cetățeni ai imperiului Austro-Ungar?* (Aplauze).

La acestea poate că va contribui în anume momente și o frăție de arme. Nu vreau să prejudec viitorul, dar un observator atent trebue să înțeleagă, că *se pregătesc transformațiuni, în cari fără voia noastră avem să fim atrași în complicațiunile europene.*

Și atunci, dnii mei, se va vedea, că vechea vitejie a Românilor poate să fie fidelă, fără să fie maghiară. De aceea, dnii mei, conchid: *orientarea politicei noastre nu poate și nu trebue să fie, decât o alipire strânsă către imperiul Austro-Ungar ..:*“

Sunt clare și sincere cuvintele acestea ale dlui *Carp,* asupra cărora, nu în scopul de a le combate, ci de a le *întregi,* — vom reveni într'un articol separat.

Crisa. *Domnul* Lukács László, *încredințat din partea Maiestății Sale cu formarea noului cabinet ungar, a purtat pertractări Sâmbătă, Duminecă și Luni cu șefii partidelor politice din parlament, dar nu s'a ajuns la nici un resultat. Mai sunt încă multe pedeci de învins. Se crede, că domnul Lukács va merge astăzi ori mâne la Viena, pentru a face Maiestății Sale raport despre starea lucrurilor. Probabil, că la recomandarea lui Lukács va fi primit în audiență și Justh, șeful partidului, care cere bancă autonomă. Crisa la nici un cas nu se va putea resolva înainte de anul nou și astfel intrarea țării in stare de ex-lex e sigură.*

Din parlament. In ședința de eri, Marți, dieta a ales comisiunea încredințată cu compunerea unei adrese către Maiestatea Sa, în chestia băncii autonome, apoi la propunerea prim-ministrului Dr. Wekerle a decis să numai țină ședințe până după resolvarea crisei. In comisiunea pentru adresă au fost aleși numai independiști.

Lumină deplină.

Când unul, când altul dintre ziarele noastre, și acum mai pe urmă „Tribuna“ din Arad, inzistă să se facă lumină deplină în cauza Caransebeșenilor, adecă să se deie publicității toate actele și motivele, pentru cari cele două alegeri de episcopi n'au obținut aprobarea preaînaltă. Ne surprinde *neorientarea* gazetarilor nostri. Pentrucă chestiunei dela Caransebeș i s'a dat cea mai întinsă publicitate *oficioasă.* Anume I. P. S. Sa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan *Mețianu* pe baza dosariului de acte a *raportat Consistorului mitropolitan* despre toate fazele prin cari a trecut această afacere odioasă, și pe urmă s'a făcut raport și congresului național-bisericesc din toamna acestui an, care a luat la cunoștință cele petrecute. Nu înțelegem, cum să i-se deie unei chestiuni o publicitate mai întinsă decât aceasta? Dacă membrii congresuali ar fi dorit *amănunte*, dosariul stătea gata pentru a satisface orice curiositate. Acei domni însă, cari înainte de ședințele congresului tunau și fulgerau cerând „lumină deplină“, în congres au avut înalta înțelepciune de a ... tăcea. Și bine au făcut! Dacă însă gazetarii nostri înțeleg „lumina deplină“ așa fel, ca să se publice prin tipar toate actele referitoare la afacerea dela Caransebeș, apoi nu dela noi, ori dela I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan,* ci dela congres, ori dela consistoriul mitropolitan ceară acest lucru, pe răspunderea acestor înalte corporațiuni ale bisericii noastre.

Atitudinea preotului cu privire la posturi.

Discurs ținut în conferența preoțească a tractului Sebeșul-săsesc

de *I. Bena*, preot.

> „Prorociile să nu le defăimați, toate să le adeveriți; ce este bun, să țineți!“ (I. Tesal. 5. 20—21).

Una dintre cele 9 porunci ale bisericii noastre, porunca a 2 a care poruncește a se ținea post, este mai mult desconsiderată. O calcă clasa inteligentă, o calcă acum și o parte însemnată din poporul derând, și — cu foarte rare escepții — o călcăm și noi, preoții, chemați a menaja focul sfânt al credinței în popor, sub orice raport.

Unii o calcă mai pe sub ascuns, alții spun poporului, fie indirect, fie deadreptul — că ținerea sau neținerea postului n'are nici o însemnătate, pe când iarăși alții dau creștinilor canoane, când acestia mărturisesc a nu fi păzit porunca bisericească.

Inaltpreasfințitul Domn arhiepiscop și metropolit al nostru, sub Nr. 1850/904 ni-a dat însă un circular, în care ne spune — între altele — că cu părere de rău a înțeles, că o samă de preoți tocmai în prima săptămână a păresimilor, când este mai multă slujbă la biserică, s'au dus pe la târguri și acolo, intrând prin birturi, au mâncat dedulce, iară poporul, care i-a văzut, s'a scandalisat. D'aici vedem, că Inaltpreasfinția Sa ține la post, si cu drept cuvânt așteaptă, ca și noi să facem asemenea.

Inainte cu câțiva ani un Arhiereu din România, încă dăduse un circular cu privire la post, dar în acel circular se zicea, că să nu se mai țină atâta post, pentrucă poporul român, ales cel dela țară, este fizicește slab, cazurile de naștere sunt rare, iară procentele mortalității foarte mari, de aceea trebuiesc căutate căi și mijloace pentru regenerarea poporului, ceeace însă nu se poate, decât prin o mai bună nutrire.

Nu e mult apoi, decând patriarhul Constantinopolei propusese sftului sinod reducerea timpului de post și îndulcirea postului prin îngăduința de a se mânca ouă și lapte, așa cum postesc romano-catolicii, dar sfântul sinod nu i-a primit propunerea.

Și mai decurând însă, sfântul sinod al bisericei autocefale ortodoxe române din România, s'a ocupat cu chestia postului și prin prelații săi a adresat poporului o pastorală, în care absoalvă dela ținerea postului pe creștinii de aproape toate categoriile, poate numai cu escepția penitenților și delicuenților. Absoalvă pe bătrâni și slăbănogi, pe bolnavi și neputincioși, pe prunci și lăuze, pe cei din școale și internate, pe cei din cantine și din armată, întreagă țărănimea rurală, pre ceice vin regulat la serviciul divin, pre ceice zidesc și susțin sau ajută la zidirea și susținerea de biserici, școale, spitaluri și alte institute filantropice, pe ceice ajută pe studenții săraci la învățarea științelor, artelor și meseriilor, pe ceice ajută fetele sărace la măritiș etc. Și închee cu cuvintele: „și pe tot cela-ce face milă și judecată dreaptă cu văduva și orfanul, cu săracul și mișelul“.

Când lucrul stă astfel, se naște întrebarea: Ce atitudine să știm lua noi preoții în chestia postului față de popor? Să ne clarificăm deci punctul de vedere, pentruca ceeace facem, să facem la fel. Noi doară nu mai suntem la începutul creștinătății, când apostolul Pavel scria creștinilor: „Și iarăși vă rog pe voi, fraților, pentru numele Domnului nostru Isus Cristos, ca toți una să gândiți și să nu fie întră voi desbinări, ci să fiți tare uniți într'un cuget și într'o înțelegere, că m'am informat dela ai Chloci, că întră voi unul zice: eu sunt alui Pavel, iar altul alui Apolo, iar altul alui Chifa, iar altul alui Cristos. Au doară s'a împărțit Cristos? Au Pavel s'a răstignit pentru voi? Sau întru numele lui Pavel v'ați botezat? (I. Cor. 1. 12—13).

Nu. Noi nu mai suntem la începutul creştinismului, noi astăzi avem „una sftă sobornicească şi apostolească biserică, care îşi are doctrinele sale consolidate, cristalizate în dogme nemutabile. Avem o biserică, care mărturiseşte: un Domn si o credinţă, un botez, un Dumnezeu şi Tată al tuturora. Prin urmare una trebue să fim şi noi întru împlinirea poruncilor bisericeşti, una şi în privinţa postului.

Să ne întrebăm deci: Postul poruncit de biserica noastră, este el care un aşezământ, care nu mai corăspunde cu gradul de cultură, cu spiritul timpului nostru, şi este el în detrimentul nutririi poporului şi a omului preste tot?

Eu o să cumpănesc întrebarea aceasta în cele următoare, nu însă în închipuirea, că sunt competent a-i da o soluţie normativă, ci pentrucă voesc a urma apostolului, care zice: „Toate să le adeveriţi", adecă: toate să le cercetaţi sau examinaţi, şi ce constataţi, că este bun, să ţineţi.

„Cine se smulge din braţele naturii, va fi greu pedepsit de ea... Fiinţa, care trăeşte fals, se distruge de timpuriu", a zis Göthe. Şi în deobşte se recunoaşte, că omul s'a depărtat dela traiul său firesc şi, trăind fals în decurs de vremi îndelungate, şi-a perdut instinctul, compasul acela care îi indică hrana cea adevărată. Dar acum, care este anume această hrană? Iată întrebarea, la care, dând răspuns, antropologii, fisiologii, medicii... nu pot cădea de acord, astfel că pe când fiinţele inferioare îşi cunosc fără îndoială hrana lor şi unde găsesc, acolo se şi sălăşluiesc, pe atunci cea mai aleasă fiinţă de pe pământ, coroana creaţiunii, „homo sapiens", omul, numai el singur — în faţa atâtor teorii — nu ştie, ce să mânânce de pe masa cea bogată, pe care natura i-o tinde.

Divizaţi în două tabere contrare îşi stau faţă în faţă cei ce se luptă pentru deslegarea acestei întrebări. Unii, părtinitorii nutremântului animalic, pornesc din principiul că: cu cât o mâncare este mai omogenă cu corpul omenesc, cu atât ea se asimilează mai uşor, şi de aceea susţin, că nutremântul omului are să constee din materii animalice, în prevalenţă din carne, pentrucă — zic ei — „carnea face carne", şi spre a dovedi, că aşa cere firea omului, se provoacă la omul primitiv, care în starea semi sălbatică a trăit din vânat, prin urmare din carne. Căci deşi elementele nutritoare din carne se găsesc şi în vegtale — fireşte în altă proporţie — totuşi carnea este de preferit, pentrucă în ea aceste elemente sunt mai concentrate, pe când din vegetale omul — pentru a se nutri în desjuns, ar trebui să se încarce cu materii prea voluminoase, pe care apoi organul digestiv al omului nu le ar putea mistui cum se cade. Apoi şi de altcum aşa e alcătuit universul, ca o fiinţă să consume pe cealaltă, ca moartea uneia să fie viaţa şi învierea celeialalte, — căci în caz contrar unele animale s'ar înmulţi afară din samă, aşa că dela un timp pământul nu le-ar mai putea nutri pe toate. Omul deci ca fiinţa superioară are dreptul la uciderea animalelor, numai să o facă aceasta cât se poate fără a le chinui. Afară de aceea e ştiut, că popoarele, cari trăesc cu vegetale, sunt de o fire prea umilită, servilă, pe când cele ce se nutresc cu carne, sunt mai răsboinice, mai iubitoare de libertate.

Alţii, vegetarianii, cari dintre mâncările animalice nu folosesc decât laptele şi ouăle, adecă ce se poate lua dela animal fără a-l ucide — şi vegetabilianii, cari, şi mai stricţi, nu admit absolut nimica animalic în bucătăria lor, — nu rămân datori cu răspunsul. Ei zic, că dacă am lua de normă faptul, că cu cât o materie este mai omogenă cu corpul nostru, cu atât ea se asimilează mai uşor, şi prin urmare este mai potrivită de a ne nutri cu ea, atunci ar urma, ca oamenii să se nutrească cu carne şi sânge de om, căci acestea sunt cele mai omogene. Dar ei, cu provocare la anatomie dovedesc, că omul nu este menit a trăi cu carne, pentrucă nici gura nici întreg canalul digestiv al omului nu samănă cu al carnivorelor, cu al fiarălor.

Ei combat nutrirea cu carne şi din punct de vedere etic, zicând, că o adevărată scârbă şi groază trebue să cuprindă pe omul moraliceşte nestricat la vederea uciderii animalelor şi a tot ce stă în legătură cu câştigarea şi gătirea bucatelor de carne. Dovedit fiind, că nutremântul are mare influinţă asupra caracterului moral al omului, — căci cine se deprinde mult cu uciderea de animale, nu-şi face scrupul nici din uciderea de oameni — în Anglia măcelarii nu sunt admişi ca juraţi în procesele pentru vărsarea de sânge!

Invocând motivul economic, vegetarianii zic, că s'a calculat, că un complex de pământ, care cu productele lui vegetale ar putea nutri o sută de oameni acelaşi pământ dacă productele lui s'ar preface în carne, crescându se cu ele animale, abia ar putea nutri zece persoane.

Şi mai ponderos este motivul igienic: mâncarea de carne aduce pe om în ispită de a bea vin şi alte alcoolice. Acestea la rândul lor deşteaptă pofte diferite, — fiindcă un păcat dă naştere altui păcat, — şi dela gustarea acestor substanţe derivă ei unele boale proprii timpului nostru, ca d. e. nervozitatea, apoi moartea prematură şi violentă, pe când după un traiu blând, firesc, cu vegetale ar urma şi o moarte naturală, uşoară, căci „buna natură voieşte, ca omul să se despartă de viaţă tot aşa de uşor, cum frunza se desprinde de pe arbore într'o zi frumoasă caldă la sfârşit de toamnă".

Vegetarianii se provoacă şi la sfta scriptură, unde (Pilde 23, 20—21) se zice: „Nu petreceţi cu băutorii de vin şi cu *nesaţioşii de cărnuri*, căci acestia sărăcesc şi beţia în zdranţe îmbracă pe somnuroşi". Ba ei afirmă, că la convingerea lor au venit acum chiar şi popoarăle semi-sălbatice, d'aceea un căpitan de indieni a zis într'o vorbire către poporul său: „Nu vedeţi voi, că albii aceia trăesc cu grăunţe, iară voi cu carne? Că carnea are trebuinţă mai mult ca de treizeci de luni pentru a creşte şi de multeori este rară, iară grăunţele, ce ei le samănă în pământ, le aduc mai mult ca însutit? Că carnea, ce voi o mâncaţi, are patru picioare pentru a fugi, iară voi numai două pentru a o prinde, pe când grăunţele, ce ei le presară în pământ, unde le pun, acolo răsar, cresc şi rodesc? Că iarna, pentru noi anotimpul vânătoarelor obositoare, este pentru ei timpul de odihnă, d'aceea au ei mai mulţi copii şi trăesc mai mult ca noi? Drept aceea, spun fiecăruia, care vrea să mă asculte, că neamul sămănătorilor de grăunţe va stârpi pe cel al mâncătorilor de carne, întrucât acestia nu se vor hotărâ, ca şi ei să samene".

Cum vedem, motive plausibile sunt şi întră cele ce le spun unii, şi întră cele ce spun alţii. Dar deşi vegetarianismul are representanţi foarte respectaţi, deşi omul — graţie fericitei sale organizări — se poate acomoda după productele climei respective, trăind în prevalenţă şi chiar esclusiv cu carne ori cu vegetale, totuşi vegetarianismul este unilateral. Fiindcă unii, părtinitori ai nutremântului animalic, au făcut abus, au dus-o la extrem, ceialalţi, pentru a contra-balansa, s'au dus la alt extrem. Dar şi aici adevărul e la mijloc, şi traiul vegetarian, ori postul practizat în intervale mai lungi sau mai scurte cum biserica noastră îl porunceşte, — este aprobat şi recomandat chiar şi de antagoniştii vegetarianismului. Aşa Dr. Kläncke, medic specialist în boale de nervi, în Berlin, spune: „In anul cutare Societatea pentru modul de traiu firesc şi-a ţinut congresul în Colonia. Ce m'am gândit, să merg şi eu, că şi eu sunt un fel de apostol al naturei. Doară nu mă vor scoate afară. Am plecat şi am ajuns destul de timpuriu, ca să pot lua parte la banchet. Acolo era un menu de şeapte feliuri de bucate, dar tot vegetariane. Drept beutură era apă acră minerală şi apă dulce de fântână. După fiecare toast se ciocneau păharele şi toţi luau câte o înghiţătură sdravănă de apă. Un număr mare de dame tinere şi frumoase strălucind de sănătate — împodobeau masa, dovedind că traiul vegetarian le cade foarte bine. (In treacăt fie zis, ele nu iau decât o bucată de păne de Grehm, păne făcută din făină măcinată mare şi necernută şi un strugure sau mere în loc de cafea.) Doctori, profesori erau acolo din toate ţările culte, tot bărbaţi cari arătau sănătoşi, voioşi şi îndestuliţi cu traiul lor. Cu ei la masă erau Jägărianii aceia, cari fantaziază pentru îmbrăcăminte esclusiv de lână. Drii Flüsch şi Stammheimer, cari pretind, ca moşia să aparţină obştii, nu particularilor ca proprietate privată, apoi membrii ligei de pace cari vreau să extermine răsboaiele de pe faţa pământului, oameni cu mare vază în specialitatea lor ştiinţifică, literară sau industrială. Dar aceştia sunt tot idealişti şi Dzeu să binecuvinteze desinteresata lor lucrare pentru omenime.

Cu constituţia mea cam herculică eram primit cu neîncredere, toţi bănuiau că eu aş fi un discipul d'alui Bacchus sau Gambrinus, şi am trebuit să mărturisesc, că fără un pahar de vin eu n'aş putea trăi, dar cu principiile congresului consimt, despre asta pot asigura cu toată sinceritatea. Eu ordinez pacienţilor mei traiu vegetarian, post, şi eu însumi trăesc aşa cu lunile. Eu ţin curentul vegetarian de o reacţiune îndreptăţită contra luxului culturii noastre, contra chefului ucizător de suflet, contra sensualismului stupid. Vegetarianismul accentuiază dominaţiunea spiritului asupra corpului. Aceasta este o nobilă deviză şi înfiinţarea acestei societăţi este semn, că oamenii îşi vin în fire". Pâră aici Dr. Kläncke.

Dr. Bock, o autoritate europeană, cum dovedesc scrierile lui a fost contrar pronunţat al vegetarianismului, el pune mare pond pe nutrirea cu materii animalice, ba el merge şi mai departe, zicând: „Multe idei rodnice au eşit dintr'un pahar de vin bun, idei cari din cana cu apă rece a vegetarianilor nici odată n'ar fi putut eşi, multe dureri cari pe lângă limonadă ar fi ros tot mai adânc la inimă, o cească de cafea le a alinat, şi multe griji au dispărut ca fumul unei ţigarete, şi aceasta doară încă este de valoare în esistenţa sărăcăcioasă a multor oameni". Dar pe de altă parte spune, că traiul uniform cu unele şi aceleaşi bucate strică. Pentru adulţi nu avem o mâncare ideală, o mâncare, care să conţină în proporţie corăspunzătoare toate elementele, de care corpul nostru are trebuinţă, o mâncare pe care să nu o urâm nici odată, aşa cum este laptele pentru copii. De aceea pe baza ştiinţei şi esperienţei recomandă cu toată insistenţa: schimbarea bucatelor şi zice că din vegetale, mai ales din cereale şi uleiuri se pot găti o mulţime de mâncări, pe cât de gustoase, pe atât de nutritoare şi sănătoase.

Dr. Gebhardt, tot specialist în boale de nervi, între cari numără şi reumatismul, recomandă pacienţilor săi aşa numitele „ferii de carne", ba şi câte o zi de ajun şi laudă rânduiala bisericii noastre de a se posti două zile în săptămână, adăugând că ar fi şi mai ducător la scop, dacă aceste zile ar fi consecutive, căci într'o singură zi organismul nu se poate curăţi cu desăvârşire.

Şi dacă e vorba şi medicii noştri de pe aici prescriu mai ales pacienţilor de nervi abstinenţă dela mâncări de carne, bine ştiind că o dietă strictă şi înţeleaptă regulează circulaţia şi digestia mai bine decât toate doftoriile din farmacie.

Iată dar, că ştiinţa modernă aproabă, confirmă ceea ce sfinţii părinţi cu sute de ani mai nainte au rânduit, ţinerea postului. Drept aceea răspunsul meu la întrebarea ce mi-am propus nu poate fi altul decât, că: Postul poruncit de biserica noastră corăspunde pe deplin cu gradul de cultură, cu spiritul timpului nostru şi că postul nu numai că nu este în detrimentul, ci chiar în avantagiul nutririi poporului şi a omului peste tot.

(Va urma.)

Dela sate.

Sfinţirea bisericii din Sălişca.

(Fine).

Parohul Sigismund Lengyel îndată dupăce şi-a ocupat parohia deja în anul următor îl şi vedem ocupându-se cu planul pentru zidirea unei biserici nouă, corăspunzătoare trebuinţelor locale, căci în sinodul parohial din 1/14 August 1904 se şi hotăreşte edificarea ei, deşi poporenii n'au încă nimic în lada bisericii şi primeşte însărcinarea sinodului ca să înainteze ministerului o cerere, pentruca să le concedă adunarea de milă în scopul acesta în întreagă ţara, şi se aleg şi colectanţii în persoana credincioşilor Vasile Borza, Stefan Cosma, Gavriş Dan şi Ioan Murăşan, ceea ce s'a şi conces şi efectuit în anul 1907.

In anul 1905 s'au cumpărat două biserici vechi de lemn, una din Rohia cu 140 cor. şi alta din Baba cu 80 coroane, ambele gr. ort. rom. din tractul Dejului. Cumpărarea bisericii din urmă cu un preţ aşa bagatel o a esoperat protopresbiterul tractual împreună cu parohul nostru Ioan Moda din Baba. Biserica din Rohia a fost adusă până în Magoagea de credincioşii noştri din Rohia, iar din Magoagea de parohul local Victor Cupşa şi mai mulţi credincioşi de ai noştri şi străini din Sălişca, iar cea din Baba a fost adusă până la Gâlgău de credincioşii noştri din Baba, iar de acolo până acasă iarăşi de mai mulţi credincioşi de ai noştri şi străini din Sălişca, purtând spesele neinconjurabile parohul Sigismund Lengyel din al să propriu.

Anul 1906 s'a petrecut cu adunarea de peatră, de năsip şi de var pentru fundament, pentru tenciuială şi pentru văruitul păreţilor pe dinlăuntru şi pe din afară.

In anul 1907 s'a făcut planul de edificare prin Varga Márton, oficial la comitat în Dej şi preliminarul de spese, care s'a fixat în suma de 3214 cor. 34 fil. minus din suma aceasta 214 cor. 34 fileri, computate în lucrul şi materialul ce-l va presta poporul în natură.

Spesele de edificare însă nu s'au urcat la suma preliminată, iar la cererile înaintate de paroh s'au căpătat următoarele ajutoare: In anul 1907 dela ministrul de culte 200 cor. Tot în anul 1907 dela P. V. Consistor arhid. 400 cor. In anul 1908 tot dela P. V. Consistor arhid. 300 cor. In anul 1906 dela Maiestatea Sa Imp. şi Regele nostru Franciso Iosif I. 200 cor. Iar din colecte (milă) s'au adunat 514 cor. 14 fil. Cu totul 1614 cor. 14 fil.

Din banii aceştia s'au dat zidarului Alexă Cosma din Sălişca pentru clădirea fundamentului de peatră şi pentru tenciuit şi văruit 140 cor., lemnarilor David şi Ioan Tămaş din Curtuiuş pentru clădirea păreţilor şi acoperişului dimpreună cu turn cu tot 310 cor., pentru biserica din Rohia 140 cor., pentru cea din Baba 80 cor., lui Varga Márton, oficial la comitat în Dej, pentru facerea planului de edificare şi preliminarul de spese 60 coroane, protopretorului pentru concesiunea de edificare şi colaudare 60 cor., pentru scânduri, şindile, leţuri, cuie, sticlă, var etc. 234 cor., iar ceialalţi bani s'au folosit pentru alte trebuinţe ale bisericii şi parohiei. Cornii pentru coperiş i-a dăruit Vajda György, înv. ref. la şcoala de stat din loc. Pentru văpsirea bisericii s'a plătit unui jidov cu numele Rosenfeld 180 ouă şi 14 pui adunaţi cu colecta din sat. Padimentarea s'a făcut din scândurile dela biserica de mai nainte. Iar credincioşii au dat peatra pentru fundament, năsipul, varul şi cărăuşia.

Alte daruri pentru biserică au făcut următorii credincioşi: parohul Sigismund Lengyel un clopoţel pe altar în preţ de 8 cor., Elena Colceriu măr. Vas. Timbuş din Coldeu două icoane, Tănasie Roman, crâsnic în Lăschia şi soţia sa Ana prin mijlocirea parohului nostru de acolo Aurel Greblea un rând de haine bisericeşti în preţ de 120 cor., Nicolae Păştean, cantor gr. ort. în Sălişca o cruce pe altar în preţ de 14 cor., parohia noastră din Dej la mijlocirea parohului protopop tractual Teodor Hermann mai multe icoane vechi pe fruntar, Teresia Vădean două feţe de masă şi două sfeşnice pe altar, Ioan Murăşan şi Iosif Câmpean împreună crucea de pe turnul bisericii, Ioan Murăşan crucea de pe coperişul altarului etc.

Fiind materialul cel mai necesar adunat, îndată s'a şi început edificarea bisericii. Peatra fundamentală s'a pus Duminecă în 10 August (1 Septemvrie) 1907 prin parohul local Sigismund Lengyel, fiind epitropi: Ilie Vădean şi Gavriil Cristea; membri în comitetul parohial: Vas. Borza, Ioan Boboş, Gavr. Dan, Stefan Cosma, Nic. Cosma a lui Iuon, Nic. Cosma, Sim. Mican, Ioan Nistea, Ioan Tomşa şi St. Trif; crâsnic: Gavriil Rus şi cantor: Ioan Tălcuşan. Memorialul din peatra fundamentală l-a scris Ioan Anca din Deş. Parohia consta atunci din 15 familii 74 suflete.

Zidirea şi adjustarea totodată a bisericii s'a terminat în luna lui August anul 1909, făcându se sfinţirea ei Duminecă în 13/26 Septemvrie acelaş an prin protopresbiterul tractual *Teodor Hermann* din Deş, *ca delegat al Excelenţei Sale Inalt Preasfinţitului Domn arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu*, cu asistenţa parohului local Sigismund Lengyel din Sălişca locuitor în Deş, presbiteral Gavriil Hango spiritual la penitenţiarul reg. ung. regn. din Gherla, parohul Ioan Moda din Baba şi parohul Gavriil Micu din Gâlgău, — dându-i hramul: Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. — Pe frontul bisericii s'a pus o tablă de metal cu datele principale despre edificarea şi înfiinţarea ei. Parchia consta atunci din 17 familii.

O zi de bucurie nespusă a fost ziua sfinţirei bisericii acesteia pentru credincioşii noştri din parchia aceasta, căci li s'a împlinit o dorinţă ferbinte, despre care câţiva ani mai înainte, văzându-şi numărul cel mic şi sărăcia cea mare, nici visa nu cutezam. Dar credinţa lor a fost ca grăunţul de muştar din Evangelie, din care resare arborul cel mare şi puternic al faptelor creştineşti. N'au desperat, ci punându şi nădejdea în Dumnezeu, în ajutorul oamenilor de bine şi în puterile lor proprii, de şi foarte modeste, şi mai cu samă dând ascultare păstorului lor sufletesc energic şi sfaturilor înţelepte şi îmbărbătătoare, date de şeful tractual, — s'au apucat de lucru, şi iată că şi-au văzut visul cu ochii. Şi bucuria aceasta au început a şi-o manifesta deja de dimineaţă când a sosit şeful tractual protopresbiterul şi Gavriil Hango, cărora li-au ieşit înainte la capătul satului cu prapori petrecându-i la noul locaş dzeesc în laude şi cântări duhovniceşti.

Sosind acolo, îndată s'au făcut cele prescrise de ritual la sfinţirea bisericii adecă sfinţirea apei, încunjurarea, stropirea şi ungerea bisericii şi îmbrăcarea Prestolului, apoi sf. Liturgie, după care şeful tractual a rostit o frumoasă cuvântare festivă despre scopul şi însemnătatea bisericii. Cuvântarea aceasta a făcut o adâncă impresiune asupra tuturor celor de faţă, şi mai cu samă când în firul ei a a cetit gramata arhierească, prin care încărunţitul arhipăstor şi a esprimat părerea de rău, că din causa bătrâneţelor adânci şi din causa multelor ocupaţiuni împreunate cu oficiul său greu, n'a putut veni în persoană, ca să sfinţească însuşi acest nou locaş dzeesc, deci a încredinţat această sarcină frumoasă vrednicului şef tractual, prin rostul căruia roagă pe credincioşi să cerceteze biserica regulat şi să împlinească învăţăturile cele frumoase auzite acolo, căci altcum să fie o biserică cât de mare şi de pompoasă, nu foloseşte nimic şi jertfele aduse pentru ridicarea ei, sunt jertfe perdute. Serviciul divin s'a terminat cu stropirea poporului cu apă sfinţită împreunată cu sărutarea Crucii, după care s'a făcut apoi Maslu general, la care au stat o mulţime de credincioşi, între ei mulţi gr. cat., chiar şi reformaţi.

După terminarea ritualelor s'a dat un prânz gustos la casa epitropului Ilie Vădean, ginerele lui Fogarasi József, la care au luat parte preoţii slugitori şi mai mulţi fruntaşi din loc, iar după amiazi tineretul şi poporul şi-a petrecut cu joc, separat, până în de seară.

De însemnat, că la începutul serviciului divin fiind numai credincioşii noştri de faţă, deşi cu mic cu mare, biserica era foarte goală, dar în curând s'a umplut total cu credincioşii bisericii reformate şi cu ai cele gr. cat. rom. din loc şi jur, în frunte cu preotul gr. cat. din loc Ioan Medean şi alţi fruntaşi din loc şi jur, între cari şi câteva doamne, dşoare şi domni. Şi ar fi fost şi mai mult popor de faţă, dacă nu se făcea din întâmplare tocmai în ziua aceasta şi sfinţirea bisericei gr. cat. rom. din comuna vecină Guga, şi dacă nu cădea tot pe ziua aceasta şi înmormântarea fostului deputat dietal Ludovic Simo, din parohia noastră Poiana Blenchi, care de şi maghiar reformat, a făcut mult bine bisericii noastre din jurul acesta, şi la a cărui înmormântare au asistat mulţi preoţi şi mult popor şi de al nostru; altcum veneau la sfinţirea bisericei din Sălişca.

Astfel s'a înfiinţat parohia şi s'a edificat şi sfinţit biserica noastră de lemn din Selişca, în protopresbiteratul Deşului comitatul Solnoc-Dobâca, arhidieceza Transilvaniei.

Fie, ca noul locaş dzeesc mereu şi regulat să fie cercetat de credincioşi şi rugăciunile înălţate dela altariul lui către cel atotputernic, să fie ascultate şi jertfele primite, iar învăţăturile împărtăşite poporului, să cadă pe pământ bun şi să aducă roduri îmbelşugate, atât pentru fericirea din viaţa aceasta, cât şi pentru fericirea din viaţa cea de veci, dincolo de mormânt!

Gavriil Hango
preot.

Serate de ale meseriaşilor noştri.

Joi, în 25 Noemvrie 1909, Reuniunea meseriaşilor sibieni şi-a ţinut a 11-a şedinţă literară. Prezidentul nostru Tordăşianu parentând pe veteranul căpitan C. Stezar, fost membru onorar al Reuniunii, arată cum acest vrednic bărbat, la 4/16 Maiu 1867, luând parte la inaugurarea Reuniunii noastre atunci înfiinţate, s'au adresat către tinerii membri ai Reuniunii cu cuvintele: „Dragi copii mei“ şi îndemnându-i să fie cu alipire către Reuniune, îi advertizază să se poarte totdeauna astfel, încât să facă onoare şi bucurie poporului nostru, care aşteaptă ca şi prin ei, prin meseriaşi, să ajungă la o soarte mai bună. Accentuând, că mai ales această clasă socială a noastră are mai multă lipsă de tot concursul oamenilor de bine, promite, că îi va sprijini pe meseriaşi toată viaţa sa cu cuvântul şi cu fapta, promisiune, de care binefăcătorul nostru Stezar s'a ţinut cu sfinţenie. Fie ca esemplul atât de grăitor al decedatului Stezar, să afle viu răsunet la inimile şi sentimentele oamenilor de bine, cari poartă la inimă fericirea meseriaşului român.

Trecând după aceasta la sărbătoarea marelui mucenic Dimitrie, dl Tordăşianu ne dă biografia marelui fundator Demetriu Andronic, care de 29 ani îşi doarme somnul vecinic sub umbra unei triste sălcii din cimiterul bisericii din Sibiiu suburbiul iosefin. Cum la anul se vor împlini 30 ani dela moartea lui Andronic, al cărui nume — rostit trebue să fie cu sfinţenie şi pietate din generaţiune în generaţiune, crede că la al 30 lea trist aniversar de când el a închis ochii, dar de fapt ni-a deschis multora dintre noi ochii sufletului, cei chemaţi se vor îngriji ca numele lui Andronic să fie slăvit şi sărbătorit după cuviinţă, căci numai astfel ne vom arăta vrednici de binefacerile ce el ni le-a herezit. De încheiere atrage atenţiunea asupra concursului ce tocmai e publicat pentru împărţirea de stipendii din fund. Andronic.

Incât pentru afacerile noastre industriale meseriaşeşti, dl Tordăşianu, vesteşte cu bucurie cum harnicul nostru bibliotecar de pe vremuri dnul Nic. Bratu, reîntors bogat în cunoştinţe din arta tipografică, câştigate în Lipsca, unde a absolvat o şcoală de specialitate pentru artele grafice, iar mai în urmă în Berlin, unde a lucrat cu zel în cele mai renumite tipografii, institute de editură şi librării, dela 1 Noemvrie c. a devenit proprietarul „Institutului tipografic“ de odinioară şi în această calitate va lucra din răsputeri ca şi afacerile Reuniunii noastre să progreseze şi să înflorească. Dl Tordăşianu gratulând şi bineventând pe dl Bratu îi doreşte mult spor şi multă isbândă, şi declară şedinţa deschisă.

Notarul Duca ceteşte sumarele şedinţelor administrative, iar după dsa practicantul tipograf Ilie Măgean, ne redă bine anecdota „Dascălul şi scriptura“, de Speranţă, producând mult haz; sodalul pantofar Iosif Jiega, în poezia „Murăşul“, de Bornemise, a tradat mult talent declamatoric; micul Aurel Işan, fiiul vechiului membru Nicolae Işan, a fost drăguţ în poezioara „Zile de toamnă“; tinărul N. Topolog, a stors admiraţiunea noastră prin predarea poeziei „De demult“, de Goga; micuţul Pompiliu Hânze, cu anecdota „Ţiganul la fugă“ a produs haz şi veselie; învăţăcelul tip. Horia Dopp cu o poezie hazlie ni-a procurat distracţie; neobositul sodal pantofar I. Mige, a fost cu plăcere ascultat în predarea poeziei „Recrutul“, de Coşbuc. Doamna prof. Eugenia Tordăşianu ni-a cetit din tractatul întitulat „Nu se cuvine“, de Maria Floria-Livescu mai multe regule de bunăcuviinţă potrivite cu referinţele noastre. Mai multe arii frumos cântate de dl Ioan Stanciu au format punctul final al programului frumoasei şedinţe.

La fine între participanţi s'au împărţit 15 cărticele folositoare şi un număr mare de portrete de al marelui Andreiu baron de Şagune, iar dl Tordăşianu declarând şedinţa încheiată, învită la a 12-a din 30 Dec. n. c., care promite a fi cât se poate de interesantă.

„Invingătorul“.

NOUTĂŢI.

Hirotesie. Duminecă dimineaţa a fost hirotesit întru protopresbiter dl *Zevedeiu Murăşianu*, ales şi întărit pentru tractul Iliei. Din acest incident I. P. S. Sa arhiepiscopul şi mitropolitul nostru *Ioan* a întrunit la masă pe asesorii din gremiul consistorial.

*

Dela Academie. Comunicări interesante au făcut domnii Burada, Stefănescu şi Tanoviceanu la Academia Română în şedinţa din Vinerea trecută. Dl Burada a vorbit despre compoziţiile muzicale făcute de domnul Moldovei Dimitrie Cantemir, care a fost un distins muzician. Din cercetări făcute în Turcia şi Rusia s'a descoperit un manuscris muzical al lui Cantemir, care s'a ocupat mult de muzica orientală. Compoziţiile lui sunt poporale azi în Turcia. Dl Burada spune, că ar fi bine ca şi Academia să le adune. Dl Gr. Stefănescu anunţă, că a găsit în judeţul Tutova scheletul unui animal, având lungime de 4 metri şi înălţime de 5 metri. Scheletul se află la universitate. Dnul I. Tanoviceanu a făcut o comunicare despre marele spătar Ilie Ţifescu şi despre uciderea cronicarului Miron Costin.

*

Despărţământul Lugoj al Asociaţiei promite să se deştepte la o nouă viaţă. Comitetul cercual întrunit sub prezidenţia părintelui protopop Dr. G. Popovici, s'a ocupat în zilele acestea cu programul de lucrare: se vor înfiinţa 5 agenturi şi biblioteci poporale, se vor ţinea conferenţe şi se va încerca întemeierea de tovărăşii economice.

*

† Karl Krumbacher, vestit bizantinist, autorul enciclopediei „Istoria literaturii bizantine“ şi prof. universitar în München, a răposat în vârstă de 54 de ani. Cursurile şi seminarul său au fost cercetate de mulţi tineri români, pentru cari răposatul avea mari simpatii.

*

Foametea din Bihor. Ministrul de agricultură Darányi a înştiinţat pe vicecomitele comitatului Bihor, că pentru părţile bântuite de foamete a acordat cantităţi potrivite de făină de cucuruz.

*

Teologi români eliminaţi. „Tribuna“ primeşte ştirea, că rectorul seminarului catolic din Sătmar a eliminat cinci teologi români din acest seminar pentru motivul, că n'au voit să se supună poruncii rectorului, care i-a oprit d'a vorbi româneşte ei între ei... Fără comentar.

*

† Ioan Ghimbăşan, proprietar, fost curator primar al bisericii gr. catolice din Făgăraş, după suferinţe îndelungate şi împărtăşit cu Sf. Taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului în 24 Dec. n. noaptea la 11 ore, în anul al 70-lea al etăţii şi al 47-lea al fericitei sale căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale defunctului s'au ridicat Dumineca, în 26 Decemvrie st. n. a. c. la 2 ore d. a. din casele proprii şi s'au depus spre vecinică odihnă în cimiterul comun din Făgăraş! Odihnească în pace!

*

Ciocnire de trenuri. Sâmbătă, în ziua primă a Crăciunului catolic, o mare catastrofă s'a întâmplat pe linia ferată dintre Praga şi Viena, nu departe de gara Uhersko. S'a ciocnit adecă trenul express cu un tren de marfă, cu putere atât de mare, încât toate vagoanele au fos sfărmate, iar dintre călatori 11 au rămas morţi pe loc, 30 sunt grav răniţi, iar ceialalţi au scăpat, parte numai cu frica, parte cu rane mai uşoare.

*

Mamă, care-şi spânzură copiii. In Berlin femeea unui muncitor, în absenţa bărbatului şi-a spânzurat toţi copiii, trei la număr, cel mai mare de şase ani, cel mai mic de un an, apoi a băut otravă, în scopul de a se sinucide. In momentul acela a sosit burbatul ei acasă, a alarmat vecinii şi lumea de pe stradă, şi s'au început încercările de salvare, cari cu privire la nonorocita femee au dat rezultat bun, căci a fost readusă la viaţă, dar nevinovaţii copilaşi nu au mai putut fi salvaţi. Au fost înmormântaţi în presenţa unei lumi imenze de oameni. Mama e dată pe mâna judecătoriei.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: Dr. G. Proca, secretar, N. Vătăşan, Dr. V. Stan, Dr. N. Bălan, T. Popovici, prof. semin., câte 2 cor., Institutul „Albina“ 20 cor., P. Cosma, dir. „Albinei“, P. C. Sa Dr. E. Roşca, dir. sem, câte 5 cor., Dr. T. Brediceanu, I. Enescu, D. Stinghe, P. Simtion, P. Tincu, I. Sârbu, C. Popp, G. Velcean, I. Vătăşan, funcţ. la „Albina“, Dr. Al. Bogdan, prof. Braşov, P. Boldea, protop. milit., câte 2 cor., Dr. O. Rusu, adv., Dr. Ioan Stroia, protop, câte 4 cor., Dr. V. Bologa, dir., Dr. I. Borcia, prof., Dr. L. Borcia, adv., câte 3 cor.

*

Asasinatul din Petersburg. Colonelul Carpov, şeful poliţiei politice, care a fost asasinat în zilele acestea, fusese atras într'o cursă. Explozia s'a întâmplat în locuinţa unui tinăr cu numele Voscresenski, care chemase acolo pe Carpov să-i descopere pe revoluţionari. In urma exploziei şeful de poliţie a fost cu desăvârşire sfărmat în bucăţi. Individul Voscresenski a fost arestat. S'au găsit la dânsul 7 pasapoarte.

*

Portretul mitropolitului *Şaguna* pe hârtie fină, mărimea 18×26 cm. se află de vânzare la *Librăria arhidiecezană, Sibiiu.* Bucata 4 bani, la comandă de cel puţin 50 ex. se socoteşte bucata numai cu 3 bani.

*

Inşălătoria lui Cook. S'a făcut socoteală despre sumele ce le-a încasat Cook pentru „călătoria“ sa la polul nordic. Pentru articoli publicaţi în ziare a primit 25 mii de dolari, pentru conferenţele ţinute i s'au plătit 122 de mii dolari. Intr'un singur oraş a câştigat 14 mii de dolari... Acum, când i s'a descoperit înşălătoria, şi când a dispărut nu se ştie unde, a fost şters şi din listele societăţilor de explorare, din care făcea parte. Unii din compatrioţii săi i-au dat numirea de „marele mincinos al lumii“.

*

Difteria. Un doctor francez, Pascal, publică un articol, în care se ocupă cu pricinile răspândirii difteriei şi cu mijloacele de apărare împotriva acestei boale primejdioase pentru copii. Nu mai încape îndoială, scrie doctorul, că trebue desinfectate hainele, rufele, jucăriile şi tot ce atinge bolnavul. Dar aceasta nu-i de ajuns. Copilul, dacă se vindecă, merge la şcoală şi vine în atingere cu alţi copii. Hainele lui, ce e drept, au fost desinfectate; mai are însă *microbi în gură.* In cele mai multe cazuri s'a constatat sămânţa boalei în gura convalescentului chiar şi după 3—4 săptămâni dela ziua, când a fost declarat vindecat. Afară de aceasta, persoanele din jurul bolnavului, deşi perfect sănătoase, pot foarte uşor să molipsească pe alţii. Cel mai bun lucru de făcut în şcoli, este să nu se aştepte isbucnirea epidemiei; ci, din timp în timp să se examineze *gâtlejurile* copiilor; iar cei convalescenţi de difterie să fie isolaţi şi supraveghiaţi în special. Sunt foarte bune *spălăturile* antiseptice ale gurii şi ale nasului.

*

Incercare de sinucidere. Un locotenent de marină franceză, de curând condamnat pentru delapidare, a încercat să se sinucidă în închisoare: a zdrobit în mici bucăţi păharul său de apă, iar fărămiturile le-a pus în supă şi a mâncat-o. Nenorocitul se luptă cu moartea.

Parohiile din arhidieceză.

Este ştiut, că în anul acesta a întrat în vigoare art. de lege XIII din 1909, care regulează oarecum pe baze nouă întregirea venitelor preoţeşti din vistieria ţării. Pe baza acestei legi în 2 direcţiuni se scurtează preoţii nostri din viitor faţă de dispoziţiile legii din 1898 art. XIV. Anume — dacă preotul de mai nainte n'a avut VIII clase medii, adecă cualificaţie superioară, urmaşul lui nu mai capătă întregire până la 1600 cor. ci numai ½, până la 800 cor. Din consemnarea ce urmează reese, că la întrarea în vigoare a legii am avut numai 262 asemenea preoţi. Pentruca preotul să poată primi întregire mai mare (1600) se cere, ca şi numărul sufletelor din parohie să fie cel puţin 800. Deci e interesul clerului, ca să ţie în evidenţă toate sufletele, nu numai din parohie ci şi cele resleţe de prin comunele şi oraşele învecinate.

Consemnarea ce urmează indică după protopopiate starea de azi a arhidiecezei, precum era la întrarea în vigoare a legii:

Numărul curent	Protopopiatul	Nrul parohiilor	Cu 800 suflete sau preste	Preoţi cu cualificaţie super.	Parohii vacante	Parohii fără congruă
1	Abrud	23	12	7	1	—
2	Agnita	34	6	8	—	—
3	Alba-Iulia	41	18	7	1	—
4	Avrig	25	17	3	3	—
5	Bistriţa	25	12	10	4	Cârlibaba Colibiţa Jadul
6	Bran	27	16	11	—	—
7	Braşov	30	23	11	—	Braşov cetate una Braşov scheiu trei
8	Câmpeni	20	15	6	1	—
9	Cetatea de peatră	33	7	5	3	—
10	Cluj	34	22	11	—	—
11	Cohalm	24	8	4	1	—
12	Dej	30	11	12	3	Dragomireşti Săcelul Marmaţiei Secătură
13	Deva	35	17	8	2	—
14	Dobra	17	9	3	—	—
15	Făgăraş	40	19	14	2	—
16	Geoagiu	37	9	3	6	—
17	Haţeg	36	15	13	—	—
18	Hunedoara	23	13	1	4	—
19	Ilia	25	14	4	5	—
20	Lupşa	29	8	6	—	—
21	Mediaş	34	3	5	1	Copşa mare Ţapu
22	Mercurea	31	18	11	3	—
23	Murăş-Oşorheiu	20	4	6	1	—
24	Orăştie	29	12	8	1	Orăştie
25	Reghin	24	15	10	2	Caşva-Glăjărie Reghin
26	Sebeş	32	22	10	—	—
27	Săliştc	19	15	7	2	—
28	Sibiiu	32	18	16	2	Cisnădia
29	Sighişoara	32	6	7	—	Felţa
30	Târnava	24	5	4	—	—
31	Treiscaune	30	15	4	3	Burcan
32	Turda	31	3	7	1	—
33	Unguraş	23	6	3	2	Stârciu
34	Zarand	53	19	10	1	—
		1002	432	262	55	19

Teatru german.

Astăzi, Mercuri: în beneficiul artistului *A. Viebach,* drama *Cyrano von Bergerac.* Mâne, Joi: *Die geschiedene Frau,* operetă.

Boale de piele

ca ekceme şi bube cari nu vor să se vindece, sunt de multe ori urmarea unui sânge sărac şi bolnav.

Emulsiunea lui Scott

e cel mai bun mijloc pentru îmbogăţirea şi întărirea sângelui şi pentru împedecarea astor fel de suferinţi.

Cele mai eficace părţi constătătoare, cari prin neîntrecuta experienţă a lui Scott, compuse într'o emulsiune cu smântână, uşor de misuit, au câştigat pentru

Emulsiunea lui Scott

peste ţări şi mări renumele de Emulsiune model şi în tot locul trece ca cel mai sigur mijloc contra acestor boale. 6 (330) 2–5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 706/1909. [457] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învăţătoresc dela şcoala gr. or. română din comuna **Vingard**, protopresbiteratul Sebeşului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental de cor. 1000.
2. Relut de cuartir — pănă se va da cuartir în natură — cor. 200.
3. Grădină.
4. O soarte de lemne din pădurea bisericei.

Cuincuenaliile se computǎ dela instituirea definitivă în comuna aceasta.

Invăţătorul e dator a cânta în strană la vecernie şi utrenie şi la sf. liturgie cu copiii.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Sebeş, 4 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 209/1909 P. [454] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învăţător la şcoala confesională din **Bulbuc**, protopresbiteratul Geoagiului, se publică prin aceasta concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în ziarul „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

a) salar dela comuna bisericească 300 cor. din repartiţie, restul până la suma normată în lege se va cere dela stat;

b) cuartir în edificiul şcoalei;

c) lemne de foc.

Cererile instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu protopopesc în terminul sus indicat.

Geoagiu (Algyógy), 1/14 Dec. 1909.

Oficiul protopopesc gr. or. român al Geoagiului în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Ioan Popoviciu
protopop.

Nr. 511/1909 prot. [456] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I. **Ocna-superioară**, protopresbiteratul Sibiiului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Reflectanţii la acest post să-şi înainteze cererile instruate conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi cu prealabila încunoştiinţare a acestuia să se presente în vre-o Dumineacă sau sărbătoare la biserică pentru a cânta, predica şi eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 9 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 25—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

Daruri de Crăciun!

Toţi cei cari doresc a cauza în sânul familiei şi rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Naşterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu**, de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărţi:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru	—·45
Adam, Constanţa pitorească	2·—
Basme din toate ţinuturile rom.	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetăţii Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru	1·50
Bernordin, Paul şi Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri**, novele	2·—
Barcianu, Dicţionar german-român, broş. 8·—, leg.	10·—
român-german sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, poveşti	—·80
Caraivan, Poveşti de pretutindeni	2·—
Cazaban, Chipuri şi suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele	1 50
Cantemir, Descrierea Moldovei	1·90
Caterly, Românii	2 50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă Haiducul, roman	2·—
Dostoievski, Crimă şi pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda. teatru	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în ţara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1 50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30
Holban, Oameni celebri	3·50

	K f
Hodoş, Martirii, roman istoric	1·50
„ Departe de lume, novele	1·50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiaşului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaş, Monografia lui Şaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieţii, roman	2·—
Maior, Bibl. copiilor şi a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à	1·—
Maupassant, Ivetta, roman	—·75
„ Dşoara Fifi, novelă	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	—·40
Negri, Versuri, proză, scrieri	1 50
Neculcea, O seamă de cuvinte	—·35
Olmezu, Poveşti rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4·—
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, poveşti	2 —
Pitiş, Poezii	1·—
Puşcariu, Fragmente ist. despre boerii din ţara Făgăraşului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moş-Barbă-Albă	1·—
Russu-Şirianu, Iobăgia I.	3·—
Răduceanu, Cooperaţia şi sistemele cooperative	—·60
Slavici, Poveşti	1 50
Silvan, Valea albă, roman	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1·50
Sadovean, Oameni şi locuri, nov.	2 —
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Şpan, Viaţa şi act. lui Dr. Barcianu	—·50
„ Şcoala lui Şaguna	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1 50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunţan	—·90
Vlahuţă, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru**	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de linişte, novele	1·50

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericeşti, paramente recuisite de metal şi prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăţi, Baldachine** etc. confecţionate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelniţe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Linguriţe** şi a predat pentru orice comande

reprezentanţa sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu preţuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută şi încassările numitei firme. (103) 44—52

Str. Brukenthal Nr. 9. Str. Cisnădiei Nr. 16.

Escelente vinuri naturale curate

de Ménes-Magyarád în sticle

Schiller	per litru C.	—·60
Vin de masă	„ „ „	—·70
Risling	„ „ „	—·80
Vin roşu (Bikavér)	„ „ „	1·—
Bacator	„ „ „	1·—
Muscatel nou, dulce	„ „ „	1·—
Tokaj de Szamorodin	½ litru „	1·40

Tot aici se poate cumpăra somn, crap şi fogaş proaspăt.

Leopold Neumann

(455) 2-2 Str. Cisnădiei 16. — Str. Brukenthal 9.

Ce este Electro-Vitalizerul?

Mulţi văd acest anunţ fără să-l citească, multă lume priveşte în general anunţurile cu indiferenţă, ba chiar cu o ideie preconcepută şi simte un fel de frică de tot ce este nou. Şi totuşi a trecut de mult vremea aceia de prejudiţii, când se credea că o cauză bună nu are nevoie de reclamă. Inzadar vom avea articole bune, dacă nu le vom face cunoscute publicului, nimeni nu le va cunoaşte. Noi publicăm zilnic, succesele minunate obţinute de aparatul Electro-Vitalizer, zilnic creşte numărul adepţilor acestei metode, şi totuşi sunt încă mulţi suferinzi care se lasă influienţaţi de neîncredere şi care pentru că nu au auzit nici odată de acest aparat nu şi l aplică. Aceşti bolnavi se pedepsesc singuri. **Slăbiciunea generală nervoasă slăbiciunea sexuală, bolile reumatice, bolile nervoase de stomac şi de inimă, nevralgiile, durerile de cap şi de spate, vâjăiala în urechi, precum şi variatele simptome ale neurasteniei şi isteriei** se tratează pe calea cea mai naturală cu ajutorul electricităţii. Adresându-vă printr'o carte poştală institutului nostru, primiţi **gratis şi franco** o carte frumos ilustrată în care găsiţi descrierile tuturor boalelor care se pot trata cu succes cu acest metod precum şi succesele obţinute până acum cu aparatul Electro-Vitalizer.

Inst. de ord. med. Electro-Vitalizer, Budapesta, Karlsring 2. M. 51.

Scrisoare de mulţumire.

Ion Ilie, zidar Iltyó, Arad-m. scrie la 28 August 1909: Prea Onorate Dnule Doctor! Cu cea mai mare bucurie vă comunic că durerile mele din regiunea inimii au dispărut, după folosirea timp de 6 luni a aparatului Electro-Vitalizer. Scaunul mi s'a regulat, mersul mi s'a înlesnit, pot călători pe jos, cu trăsura, cu bicicleta; am început iarăşi lucrul zidăritului, pot să mă odihnesc bine, ceeace odinioară perdusem în total, astăzi, laudă Domnului, am recâştigat iar, nu mai sunt vecinic iritat, spaima nu-mi mai pricinueşte jumătate de moarte ca mai nainte. Bătaia de inimă îmi era foarte teribilă dar acum, lăudat fie bunul Dumnezeu, cu toate sunt în rând şi nu este avere în lume pentru care aş putea tăgădui rezultatele aparatului Electro Vitalizer. Rog deci, dle Doctor, să binevoiţi a publica aceste puţine rânduri în statistica d v., căci pot să documentez oricui mi s'ar adresa, cele afirmate mai sus. (458) 2—2

Cupon pentru o carte gratuită.

Cătră

Electro-Vitalizer inst. de ord m.
Budapesta, Karlsring 2, Mezanin 51.

Binevoiţi, vă rog, a-mi trimite o broşură din lucrarea d. v.: „**Tratat despre electroterapia modernă**“. Gratis şi franco.

Numele: ....

Comuna: ....

Judeţul, comit.; ....

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane.

Nr. 138 Sibiiu, Sâmbătă 19 Decemvrie 1909 (1 Ianuarie 1910). Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Propaganda papistă în România.

(il.) Se pare, că biserica naţională autocefală a fraţilor din Regat trece prin o grea criză. Dinlăuntru izbucnesc nemulţămiri, se îmbulzesc ambiţii şi pofte nepotolite, iar din afară se ţes intrigi perfide, se îndreaptă atacuri neruşinate contra căpeteniilor bisericeşti. S'a pornit chiar o detestabilă campanie, dacă nu de distrugere, cel puţin de sdruncinare a conducerii, a autorităţii şi prestigiului acestei sfinte biserici, care, dacă a fost în trecut „*mama neamului românesc*“, cum o numeşte cu drept cuvânt Eminescu, trebue să aibă şi în prezent şi în viitor un rol însemnat, nu numai în viaţa religioasă, ci şi în cea socială, culturală şi politică a fraţilor din România liberă.

Acolo, unde toţi veneticii şi toate neamurile pământului se simt la largul lor, ca la ei acasă, în Ţara Românească, a cărei toleranţă religioasă şi naţională e fără margini şi fără pereche în Europa — tocmai biserica strămoşească să fie luată la goană, tocmai împotriva ei să se îndrepte încercările furioase ale vânătorilor de suflete şi de conştiinţe?...

In alte ţări orice pornire de a tulbura pacea vieţii religioase şi bisericeşti, agitând spiritele împotriva autorităţilor recunoscute şi apărate de stat, cade sub grea pedeapsă. Dar în Ţara Românească se vede, că libertatea e cu mult mai largă decât în alte ţări, şi că această libertate e folosită din partea unora ca „acoperemânt răutăţii“, după expresia apostolului Petru.

Pentru noi, cari ştim din experienţă proprie, că pentru orice aluzie cât de nevinovată la adresa vreunei confesiuni sau instituţii de stat, trebue să înfundăm cu anii temniţele Vaţului şi ale Seghedinului — este aproape de neînţeles, cum pot să existe în Ţară două reviste pretinse bisericeşti, cu specifica menire de a inzulta în fiecare număr pe arhiereii ţării, de a lovi în biserica ortodoxă română cu cele mai neruşinate vorbe de ocară, tratându-o par' că anume după aceeaş reţetă, de care făcură atâta uz şi abuz contra bisericii române din Ardeal catolicii şi calvinii de pe vremuri. Din acelaş arsenal îşi scoate armele de luptă contra bisericii ortodoxe mai ales revista „*Vestitorul*“ redactată de advocatul apostat *M. Theodorian,* care dupăce a îngăimat 3 şubrede volumaşe de drept bisericesc oriental, se va fi simţit — mai ştii? — chemat a conduce însuşi viaţa bisericească a Românilor, ori va fi socotit, ca ori ce advocat abil, că n'ar fi rău să cerce a pescui în tulbure, pentru a-şi satisface anume interese şi ambiţii, de sigur prea puţin cuvioase.

Zilele acestea a apărut la Bucureşti o interesantă broşură intitulată: „Propaganda papistă şi întâmplările bisericeşti de azi“, care demaschează intrigile meschine şi necuviinţele iezuitice, puse la cale de acest advocat.

Broşura e scrisă de d. Const. Diculescu, excelentul biograf al episcopului Melchisedec, de un bărbat deci, al cărui cuvânt nu poate fi lipsit de temeiu. După indicaţiile amănunţite şi precize ale acestei broşuri, iţele propagandei papiste îndreptate contra bisericii ortodoxe-române, s'au ţesut multă vreme în taină, prin subsidii de natură clandestină. Exponenţii ei însă au fost: numitul advocat Theodorian, apoi un prinţ cu numele Vladimir Ghica, doctor al teologiei din Roma, (despre acest Vladimir s'a svonit, că ar dori să ajungă arhiepiscop gr.-cat. în Bucureşti!) un absolvent al facultăţii teologice din Bucureşti, C. Cernăianu, pretinsul autor al broşurii: „*Biserica şi românismul*“, despre care s'a publicat în „Tribuna“ (Nrul 222 din 1909) o recensiune foarte dreaptă cu titlul: „*O carte de contrabandă*“ — şi în sfârşit, horribile dictu, episcopul Gherasim dela Roman, cel cu afurisania.

Ce-l va fi putut îndemna pe acest preasfinţit episcop „Romaşcanul“ să între în tovărăşia duşmanilor înverşunaţi ai bisericii, pe care o păstoreşte?

Un motiv foarte condamnabil! Năcazul, — spune broşura, — că n'a ajuns P. Sf. Sa în scaunul de mitropolit al Ungrovlahiei, ci Atanasie Mironescu, în potriva căruia pornise de cu vreme o campanie de subminare şi discreditare.

Imediat, după moartea mitropolitului Iosif Gheorghian, — scrie dl Diculescu — „episcopul de Roman, care-şi *agonisise prin tăcere şi reserva sa prudentă o notă bună faţă de guvern,* a chemat la sine pe un student al facultăţii de teologie, şi l-a însărcinat, să trimeată tuturor deputaţilor şi senatorilor broşura lui *Ciorolanu* (pseudonim), îndreptată în contra episcopului Atanasie. *Mărcile postale pentru trimiterea broşurei au costat pe părintele Gherasim Safirin suma de 30 de lei.* Demn de ştiut mai e şi faptul, că Cioroianu a început a scrie prima sa broşură în contra episcopului Atanasie din îndemnul „Romaşcanului“, în acel palat episcopal din Roman, unde a locuit marele Melhisedec, care cum se ştie a „suferit mult de pe urma *intrigilor*“.

Se arată mai departe în broşura dlui Diculescu, cum P. S. Sa, Episcopul Gherasim, pe care cu câtăva vreme mai nainte Theodorian îl învinuise în revista *Vestitorul*, că „ar fi practicând cel mai urât păcat al pământului“, a ajuns mai târziu, din pricina ambiţiilor sale nesatisfăcute, unealtă oarbă în mâna aceluiaş Theodorian & Comp, care l-a îndemnat să arunce afurisania asupra ambilor mitropoliţi şi a tuturor arhiereilor, sprijinitori ai unei legi, menite a scoate clerul românesc din inerţia de până aci.

Propagandiştii papismului se amăgiau cu speranţa, că afurisania episcopului Gherasim va produce o mare sguduire în biserică, şi, pe cât se pare, au isbutit chiar a-l convinge pe făptuitoriul ei, că urmarea imediată va fi răsturnarea ambilor mitropoliţi. Iată deci ce stofă de gânditor, de creştin şi de Român e acest Preasfinţit „Romaşcanul“, pe care unii s'au grăbit a-l prezenta ca pe un erou al canoniceştilor sale convingeri!

Iar vicleanul Theodorian, după ce a isbutit a provoca cunoscutul scandal cu afurisania episcopului Gherasim, cu mari ifose de cunoscător al canoanelor bisericeşti şi-a înteţit lupta contra bisericii ortodoxe, trimbiţând prin ziarele de peste munţi, că „resolvarea crizei bisericeşti stă numai în unirea cu biserica Romei“ şi că fraţii de peste munţi (adecă noi, cei din Ungaria şi Transilvania) nu vor putea scăpa „de ruşinea unui amestec străin în afacerile bisericeşti, decât supunându-se bisericii papale“!!

Dacă se vor adeveri pe deplin cele cuprinse în broşura dlui Diculescu, nădăjduim, că eruditul şi energicul Atanasie Mironescu, împreună cu întreg episcopatul din Ţară, va şti lua măsuri grabnice, ca să scape biserica română ortodoxă de orice „mădular putred şi străin“, cum par a fi mai mulţi în sânul bisericii autocefale a României.

Crisa. *Eri, Joi, a fost primit la palat în Viena, întâiu dl* Lukács László, *designat din partea Maiestăţii Sale ca ministru-prezident ungar, în lungă audienţă, apoi domnul* Justh Gyula, *prezidentul partidului independist, în audienţă de jumătate oră. Audienţele nu au dat însă nici un resultat positiv. Din contră, dupăce* Justh *nu a putut fi capacitat să cedeze, pertractările cu Justh şi partidul său sunt acum întrerupte de tot. Se crede, că în situaţia dată va fi numit un guvern estraparlamentar, sub prezidenţia contelui* Khuen Héderváry. *Guvernul de acum a luat măsuri cu privire la intrarea ţării în* ex-lex *cu ziua de mâne: a ordonat sistarea încassării dărilor publice.*

Din Austria. In urma modificării regulamentului de casă, astfel, că obstrucţia e acum aproape imposibilă, reichsrathul dela Viena a votat încă înainte de sărbătorile catolice toate proiectele de lege cari îşi aşteptau votarea şi a întrat în vacanţe. Mercuri apoi le-a votat şi casa de sus, pentru a putea fi sancţionate înainte de încheierea anului. Cu ocasiunea aceasta s'a accentuat de nou în casa de sus necesitatea unei armate unitare şi s'a protestat în contra acordării de concesiuni militare în favorul Maghiarilor.

Remaniare ministerială în România. Domnul *Ionel I. C. Brătianu,* preşedintele consiliului de ministri, care a obţinut un concediu de 15 zile, a fost desărcinat, după cererea proprie, din funcţiunea de ministru de interne, remânând preşedinte de consiliu fără portofoliu. Ministru de interne a fost numit dl *I. M. Pherekyde,* preşedintele camerei române şi fost ministru în mai multe rânduri, care a fost însărcinat şi cu interimatul presidenţiei consiliului, pe timpul concediului acordat dlui *Brătianu.* Starea sănătăţii acestui a din urmă, asupra căruia s'a săvârşit, cum se ştie, un atentat mişelesc, e pe deplin mulţămitoare. Nu mai este teamă de nici o primejdie.

Consistoriul superior bisericesc al bisericii gr. ort. din România.

Luni s'a întrunit pentru prima-oară consistoriul superior bisericesc al bisericii autocefale gr. ort. din România, în Bucureşti, pentru a-şi începe activitatea precizată în legea nu de mult adusă din partea corpurilor legiuitoare române. Despre felul cum a decurs prima şedinţă a acestei înalte corporaţiuni bisericeşti dăm după ziarele din Bucureşti următorul amănunţit raport:

Luni, la orele 9 şi jumătate s'a deschis cu o deosebită solemnitate, la seminarul central din Bucureşi, consistoriul superior bisericesc.

Se ştie, că acest consistoriu se compune din toţi membrii Sf. Sinod, din 17 reprezentanţi ai clerului mirean şi monahal, precum şi din câte un reprezentant al făcultăţilor de teologie şi al seminarului din Bucureşti şi Iaşi.

Au luat parte toţi membrii, afară de episcopul de Roman, care după cum se ştie, nu admite existenţa unui conzistoriu bisericesc, astfel întocmit.

De asemenea au luat parte dl ministru *Haret* şi dl *Gârboviceanu*, administratorul casei bisericilor.

Inainte de deschiderea şedinţei, au azistat cu toţii la un serviciu religios, ce s'a oficiat în capela seminarului de către arhimandritul Iuliu Scriban şi părintele diacon Nicolae.

Răspunsurile au fost date de corul seminariului.

Imediat după terminarea serviciului religios, membrii conzistoriului au trecut în sala de conferinţe a seminarului.

Primele bănci din faţă au fost ocupate de membrii sinodului, iar celelalte de preoţii de mir.

Mitropolitul primat şi al Moldovei, au luat loc în tribuna din faţă.

Dl ministru Haret a cetit decretul de deschidere al consistoriului superior bisericesc.

Mitropolitul primat îşi exprimă apoi deplina satisfacţie de a vedea reuniţi la un loc şi a lucra în comun pe membrii sinodului, împreună cu preoţii de mir.

Spune, că în biserică există un câmp vast de activitate, dar că trebuesc curăţite acele mărăcini, care împiedecă dezvoltarea şi înălţarea bisericei.

La urmă schiţează un program de lucrurile de cari se va ocupa consistoriul superior bisericesc, şi anume: Cercetarea cărţilor de învăţământ religios, regulamentul interior al consistoriului, reglementarea conferinţelor pastorale din eparhii, reglementarea facultăţilor de teologie şi seminariilor din ţară, reglementarea mănăstirilor din ţară, chestiunea privitoare la uniformizarea cultului etc.

Primatul îşi închee discursul urând membrilor din consistoriu o bună înţelegere în discuţiuni, aceasta fiind şi în interesul neamului şi al bisericei.

Dl ministru Haret salută cu bucurie şi cu cel mai mare respect întrunirea marelui conzistoriu bisericesc.

Aduce laude mitropolitului primat pentru munca depusă la formarea acestui consistoriu, pe care declară că şi-l însuşeşte cu totul, şi-l roagă să facă tot ceea ce este posibil pentru a readuce la viaţă poporul acesta, care oricum, a cam slăbit.

Roagă să se dea tot sprijinul preoţilor de mir şi îşi arată convingerea, că lucrările din consistoriu vor da un ajutor Sf. Sinod pentru binele bisericii.

Sinodul ar fi putut duce la bun sfârşit cele ce se cer din partea bisericii, însă cu concursul membrilor consistoriului, aceste cerinţe vor fi satisfăcute pe deplin.

D-sa promite tot concursul şi urează bună înţelegere între membri.

Arhiereul *Calist Botoşăneanu* arată, că o necesitate absolută este crearea consistoriului bisericesc, aceasta cu atât mai mult, cu cât în Capitală a început să se facă propagandă pe scară întinsă a unor anume religii, iar în ţară să se răspândească tot felul de idei revoluţionare, şi deci trebue luate măsuri din vreme.

Arată apoi greaua sarcină a ierarhilor de a lupta contra duşmanilor, atât din ţară, cât şi din afară.

Salută crearea conzistoriului bisericesc, prin care se deschide un câmp mai larg de activitate bisericească.

Episcopul *Ghenadie* al Râmnicului, în cuvântarea ţinută spune, că acest consistoriu între altele are de scop să stabilească o înţelegere sufletească între chiriarhii în Sinod şi preoţii de mir, spre binele poporului şi al bisericii.

„Trecem prin grele momente, spune d sa, şi este de datoria noastră, ca membri ai conzistoriului, să luptăm şi să fim la înălţimea aşteptărilor“.

Părintele C. Ionescu a vorbit în numele preoţilor de mir, membrii în consistoriu. D-sa aduce mulţumiri mitropolitului primat, pentru atenţiunea ce a dat preoţilor de mir de a fi şi dânşii chemaţi în consistoriu şi a sfătui şi conlucra la promovarea intereselor bisericii şi ale neamului, împreună cu membrii sinodului.

„Vă rugăm, spune d sa, să aveţi încredinţarea, că în noi veţi găsi inimi devotate, preoţi conştienţi pentru misiunea lor“.

Arată apoi, că prin traiul zilnic în contact cu poporul sânt în deplină măsură de a şti şi cunoaşte bunurile şi lipsurile lui.

„Astfel vom căuta să cultivăm şi să întărim cele bune ale poporului nostru, iar pe de altă parte, cunoscând şi relele şi cauzele relelor, ne vom da silinţele de a-l aduce pe calea cea bună.

De aceea vă rugăm, spune d-sa, să ne puneţi la lucru, cu aceeaşi încredere cu care ne-aţi chemat. Vă asigurăm, că veţi găsi inimi credincioase, caractere întregi şi muncitori cu tragere de inimă“.

Adresându-se d-lui ministru Haret spune, că dânsul care a lucrat pentru îmbunătăţirea stărei materiale a acestui popor, vrând să-i ridice şi starea morală, a creeat acest consistoriu, unde să conlucreze toţi păstorii după puterile lor.

„Suntem datori, spune părintele Ionescu, să vă aducem mulţămiri pentru aceasta şi să vă asigurăm, că vom lucra totdeauna cu prudenţă şi înţelepciune pentru îmbunătăţirea morală şi materială a păstorilor şi a poporului nostru“.

A urmat apoi alegerea biroului şi alegerea diferitelor comisiuni, iar la ora una d. a. şedinţa s'a încheiat, anunţându-se cea proximă pe Mercuri, la orele 9 tot la seminariul central din Bucureşti.

Atitudinea preotului cu privire la posturi.

Discurs ţinut în conferenţa preoţească a tractului Sebeşul-săsesc

de *I. Bena*, preot.

(Fine.)

Folosul postului este dovedit nu numai cu privire la corp, ci şi la spirit. Istoria ne spune, că toţi legislatorii renumiţi: Confutius, Licurg, Moise, Cristos — înainte de conceperea legilor au postit. Dupăce duhul sfânt a zis: „Osebiţi mie pe Varnava şi pe Saul“ (Fapt. apos. 13, 3) apostolii au postit, apoi şi-au pus mânile pe ei. In urma postirii spiritul lucrează mai liniştit, principiul animalic în om repăşeşte în al doilea plan şi eu rischez a zice, că dacă legislatorii moderni n'ar trăi aşa luxurios — dacă ar mai şi posti, legile de ei aduse ar fi mai drepte, mai umane.

Dar noi ca preoţi ortodoxi români avem şi alte motive speciale pentru susţinerea postului. Poporul nostru sărac fiind, prin părăsirea postului ar deveni şi mai sărac. Afară de aceea el, fie în urma lipsei de cultură, fie în urma temperamentului său moştenit dela rasa latină, îndatăce îşi permite un traiu mai îmbelşugat, devine rabiat. Dovada o avem în faptul, că toamna când carnea şi vinul sunt mai eftine, apoi la sărbători mari: Crăciun, Paşti, Rosalii, când tot săracul găteşte o masă cât de cât mai bogată, se întâmplă între ai nostri cele mai multe bătăi şi înjunghieri. Doară poporul nostru tocmai graţie traiului său a devenit aşa de vânjos, încât a putut trece teafăr prin toate peripeţiile de cari istoria ne spune. Străinii ne pismuesc, că poporul român are aşa de puţine trebuinţe, încât pe lângă toată sărăcia face economii şi cumpără moşii dela cei mai bine situaţi, dar obicinuiţi cu un traiu mai bun. In timpul din urmă însă, de când o parte a poporului — cu călcarea postului a început a face lux nu numai în îmbrăcăminte, ci şi în mâncare şi beutură, se observă neîndoios, că a început a degenera.

Pentruce dar legăturile postului se slăbesc din atâtea părţi? Cuvântul este: pentru a se da poporului o hrană mai „substanţială“. Foarte bine, pentrucă nutrirea poporului este o chestie de mare importanţă, ştiut fiind, că o tigorâre mai îndelungată ruinează corpul şi în corp ruinat nu poate fi spirit sănătos. Afară de aceea boalele epidemice grasează mai mult între sărăcimea rău nutrită şi un popor ca şi un individ rău nutrit nu poate presta cât unul bine nutrit. Acestea sunt prea adevărate, însă prin aceea, că noi deslegăm postul, cu nimic nu contribuim la mai bună nutrire a poporului, afară de cazul, că am fi în stare a-i da şi dedulcele de lipsă totodată. Nutrirea nesuficientă la poporul nostru nu provine din bigotism sau fanatism, ci parte din sărăcie, parte din ignoranţă. Din sărăcie, că el nici bucate de post nu are să mânce cum se cade, din ignoranţă că nu se ştie folosi nici de mijloacele de cari dispune. Păţeşte ca Irlandezii în foametea din a. 1847, cărora atunci li s'au trimis din toate părţile corăbii încărcate cu săcară, fasole, mazăre, hrişcă şi urez. Dar fiindcă ei nu cunoşteau decât mâncarea de grâu şi de cartofi, ziceau că productele ce li s'au trimis sunt nutreţ pentru cai şi bănuiau că li s'au trimis în batjocură şi astfel răbdau foame cu bucatele lângă ei neştiind cum să le gătească.

Mai mult am promova noi nutrirea poporului, dacă fiecare în cercul său de activitate am stărui, ca oamenii nostri să devie mai buni plugari, ca să aibe mai multă şi mai bună pâne, mai buni grădinari, ca să aibă mai multe şi mai bune legumi şi poame. Femeile înveţe apoi a găti din aceste fructe mâncări bune, să ştie face din ele conserve, cu cari anul întreg să se poată îndulci, că numai oameni primitivi trăesc numai pentru un moment: pleacă la vânat, când îi răsbeşte foamea. Pe lângă o economie mai raţională se cresc animale domestice, dela cari pe eftin putem avea barem în vremea permisă dedulcele trebuincios. Economia cuminte este pomul sau mijlocul cu care se poate îndulci traiul poporului. Conducătorii lui pe acesta să-l asculte. Singur prin el putem ajunge, ca fiecare ţăran să aibe Dumineca o găină în oală.

Nu! Poporul nostru nu tângeşte din causa postului poruncit de biserică. Biserica porunceşte un post bine priceput, nu ascetic, ca să se chinue trupul spre a întări sufletul. Adevărat, ici colea se mai găseşte câte un ţăran, care posteşte astfel, că munceşte cât e draga de zi de vară în arşiţa soarelui care îi stoarce toate sucurile din corp şi drept merinde nu are decât mămăligă, ceapă şi sare cu puţin oţăt. Cu chipul acesta fireşte mai curând ori mai târziu va îmbrânci. Dar răul nici aici nu e aşa de mare cum ni-l închipuim. Mângăierea sufletească ce bunul creştin simte, păzându-şi credinţa, îi întăreşte şi trupul. „Tot ce înalţă spiritul, întăreşte corpul“ a zis Seneca. Biserica porunceşte un post, care serveşte sănătăţii, căci are să tempereze sburdările trupului cele de natură sălbatică, să aline valurile desmirdărilor, să nutrească blând pentruca corpul să nu-şi peardă forţele de lipsă, dar să rămână sub supremaţia spiritului. Post, care s'a întrodus ca o regulă dietetică, dela care însă în cazuri estraordinari: în boale, călătorii, lipsă de bucate corăspunzătoare de post — nu numai că ne putem, ci suntem deadreptul datori a ne abate. Apostolul Pavel a zis: „litera omoară, spiritul dă viaţă“ (II. Cor. 3, 6). Că nu trebue să ne ţinem de litera legii, Cristos ni-a arătat la mai multe ocasiuni. D. e. când a vindecat pe femeia cea gârbovă în ziua Sâmbetii. Apoi când i s'a imputat, că ucenicii în ziua Sâmbetii umblă printre sămânături smulgând şi mâncând spice, Cristos a spus, că însuşi David simţindu-se strâmtorat de foame a întrat în biserică, a luat pânile punerii înainte, a mâncat el şi a dat şi celor ce erau cu dânsul, deşi nu era iertat să le mânce decât preoţii (Mat. 12, 1. Luca 6, 1). „Sâmbăta“ — zice — „este pentru om, nu omul pentru Sâmbătă“ (Marc. 2, 27). Analog putem zice: postul este pentru om, nu omul pentru post“, că „Dzeu milă voeşte, iar nu jertfă“ (Rom. 15, 4). De acest înţeles au să fie predicile noastre privitoare la post.

La mărturisirea creştinilor preotul are bună ocasiune pentru a aplica postul după trebuinţă. Aici preotul va trebui să individualiseze, celui de constituţie robustă şi sburdalnic îi va impune postul cel mai strict, pentrucă „unul crede că va mânca toate, dar cel slab — de suflet — legumi trebue să mănânce“ (Rom. 14, 12), celui debil sau bolnăvicios, cu abatere dela post, îi va recomanda mâncări animalice, hrănitoare, dar uşoare de mistuit. Procedura aceasta ni-o dictează însaşi raţiunea, dar şi apostolii urmau aşa. Apostolul Pavel unora le zice: „Să nu vă îmbătaţi de vin, întru care este desfrânarea“ (Ef. 5, 18), dar lui Timoteiu îi scrie: „Nu mai bea apă, bea vin pentru stomacul tău şi desele sale slăbiciuni (I. 5, 23).

Fiindcă omul obicinuit odată cu un traiu fals numai cu greu se poate desface de el, urmează că şcoala care are a face cu fiinţe tinere este chemată a face, ca elevii să înţeleagă adevăratul rost al postului. In orele pentru igienă învăţătorul va descrie fiecare mâncare, arătând ce efect şi ce valoare nutritivă are. Pe baza ştiinţei poate dovedi, că adevărate sunt cuvintele apostoleşti: „Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos“ (I. Cor. 16, 12) „şi câte s'au scris mai înainte, spre învăţătura noastră s'au scris“ (Rom. 15, 4), că aici ştiinţa cu religiunea se găsesc în perfectă concordanţă.

Lucrând învăţătorul cu preotul pe o mână în direcţia aceasta, creştinii nostri vor căpăta idei corecte despre post şi nu vor mai cădea dintr'un estrem într'altul, ţinând unii prea mult, alţii prea puţin la post. Atunci nu vom mai auzi lucruri ca acestea, că o femeie oare care s'a dus la preot să se mărturisească şi cu lacrămi se tânguia, că ea are să fie talpa iadului, pentrucă venind într'o zi cu laptele dela vacă a pus vasul pe masă şi până să bage ea de seamă copilul a gustat din lapte şi — lucru mare — era Mercuri sau Vineri. Sau că un ucenic oare care văzându-se şi el acum în haine domneşti, duce cu fală carnea dela măcelărie pe palmă în lungul satului şi dacă cineva îi face observarea, că e post, el răspunde îngâmfat „e post la omul prost“.

E regretabil acest curent pornit de semidocţi între poporul nostru şi dacă curentul nu va fi stânginit, după puţine generaţii postul va aparţinea istoriei. Atunci neînţelese vor rămânea alegoriile cele multe şi frumoase din cântările Triodului cum sunt:

„Sosit-a postul, maica curăţiei etc.“, „Să ne curăţim mai nainte pe noi, fraţilor, cu împărăteasa bunătăţilor“... „Deschisu-s'au porţile dumnezeeştei pocăinţe“. „Moise prin post văzător de Dzeu s'a făcut“... şi altele care de care mai frumoase.

Praznicele cele mari, Crăciun, Paşti — nefiind precedate de post, nu vor mai avea nici pe departe farmecul, care l-au avut. „Dacă în păresimi nu răstignim nici una din poftele noastre, la Paşti nu simţim pe Cristos înviind în sufletul nostru“. Bine că Ioan-Gură-de-aur în cuvântul său dela prealuminata zi a învierii zice, că toţi să se veselească: ceice au postit şi ceice n'au postit, dar aceasta avem să o considerăm ca o amnestie, pe care biserica, din incidentul îmbucurător al învierii Domnului o de păcătoşilor. Insă din faptul, că un osândit este agraţiat, nu putem conchide, că fapta, pentru care el fu osândit, n'a fost păcat.

Dacă Moise, la conceperea legii a postit, tot prin post, prin carenţa din pustie a pregătit pe Israilteni, ca să înţeleagă şi urmeze aceea lege, şi dacă Cristos a postit înainte de începerea evangeliei, tot prin post avem şi noi să ne facem sufletele accesibile pentru primirea evangeliei, care la praznic se predică cu deosebire. Omul, care s'a dedat prea tare cu traiul luxurios, se află oarecum în robia lui Faraon, şi îi cade greu a se despărţi de oalele cu carne ale Egiptului, dar creştinul trebue să se reculeagă, să se smulgă din această stare şi după analogia vieţii lui Israil să iese în pustie, unde trăind frugal, cam cu mană, să ajungă la Mera sau Mara, încât şi apa să i se pară amară, neavând după ce o bea, căci astfel cu atât mai mare îi va plăcerea la ajungerea în pământul făgăduinţii înţeleg: la prasnice.

Adevărat, că pe poporul nostru sărac şi muncitor nu l putem acusa de nepăsare în privinţa aceasta. Cu toate acestea el trebue ţinut departe de acest viţiu, pentrucă în jos uşor alunecă, fiindcă toate cele de pe pământ în jos gravitează. De aceea biserica creştină peste tot pe baza evangeliei stărueşte pentru idealism, dar biserica noastră răsăriteană o face aceasta în măsură şi mai mare. Cine nu se va înălţa cu sufletul d. e. la auzul cuvintelor din icosul dela praznicul schimbării la faţă: „Sculaţi-vă cei leneşi, nu fiţi totdeauna pe jos, tăvălindu vă, uitându-vă la pământ; gândurile sufletului vostru înălţaţi-le acum şi vă ridicaţi la înălţimea dumnezeeşti suiri!“ Şi icosul dela înălţarea Domnului: „Cele de pe pământ pe pământ lăsându-le şi cele din ţărână ţărânii dându-le, veniţi să ne trezim şi la înălţime să ne ridicăm ochii şi gândurile; să ne înălţăm noi, cei muritori vederile, împreună şi simţirile spre porţile cereşti!“ Dar cine se îngreoaie cu nesaţiul mâncării nu poate urma acestui glas al bisericii, nu se poate avânta, pentrucă materia îl trage în jos spre materie. *Petrov*, în tractatul său: „Principiile fundamentale ale civilizaţiunei“ zice: In lumea antică, la Greci, idealul era: frumseţa corpului; la Romani: tăria corpului; dar creştinismul are drept ţântă: frumseţa şi tăria spiritului“. Dar tăria, puterea spiritului asupra corpului prin post se câştigă. Aşa înţelegem, sum se face, că prima poruncă, ce Dzeu a dat omului a fost: înfrânare, post, şi prima pedeapsă ce omul a îndurat, a fost: pentru lăcomie.

Dar nu numai din punct de vedere bisericesc moral, igienic şi economic trebue postul susţinut. Se ştie, căci au zis-o alţii mulţi înainte de mine, că la noi: limbă şi lege una sunt. Cu cât vom perde din ortodoxism, cu atâta perdem şi din românism, din naţionalism. Vom deveni din ce în ce tot mai cosmopoliţi, până când ajungem a fi asemenea unei monede şterse, tocite fără avers, fără revers, fără — valoare. Ce se alege atunci din mult accentuata „legea noastră românească“? Vom şedea ca Adam în preajma raiului, tânguind-ue: „Vai mie, ce am pătimit eu ticălosul! O poruncă am călcat a stăpânului şi de tot binele m'am lipsit“.

Ştim, că legea lui Cristos, precum ea este legea iubirii, tot aşa este ea şi legea abnegaţiunii, lăpădării de sine. Noi preoţii şi în privinţa acestei virtuţi trebue să premergem cu bun exemplu. Să zicem şi noi: „Luaţi jugul meu peste voi şi vă învăţaţi dela mine, că sunt blând şi umilit cu inima“: (Mat. 11, 29). Intră concluzele conferenţelor noastre este şi acela că noi în parohii să înfiinţăm reuniuni de abstinenţă, de temperanţă, sau antialcoolice. Foarte bine! Dar cu ce obraz vom eşi noi înaintea poporului cu un astfel de proiect, câtă vreme noi: la pomeni, la nunte, la sfeştanii, ba unii chiar şi în crâjme bem alăturea cu el băuturi spirtuoase?

Inainte de a face noi un asemenea pas, ar trebui ca noi de noi, preoţii să ne constituim după protopresbiterate, într'o asemenea reuniune. Dar dacă cineva ar face o propunere concretă în această discuţie, oare câţi am fi, cari am primi-o? Şi dintre ceice am primi-o, câţi am remânea consecvenţi? Tot aşa este lucrul şi cu postul. Inainte de a predica noi poporului post, ar trebui. ca noi înşine să-l ţinem. Şi dacă din cause binecuvântate suntem siliţi a călca postul, această călcare — întru cât se poate, să nu o facem în ochii lumei, mai ales atunci când causa, pin care comitem călcarea postului, nu este aşa de evidentă, aşa de bătătoare la ochii, încât să o înţeleagă şi poporul. Dar luaţi aminte, nu cumva libertatea voastră aceasta să fie scandelă celor slabi“. (Cor. 8, 9). Căci, să nu ne amăgim a crede, că doar poporul ne scuză, ştiind, că şi preotul este om şi ca atare supus poftelor omeneşti. Poporului îi place şi aşteaptă, ca preotul să fie mai moral, mai presus, mai sfânt decât alţi muritori; d'aceea vedem, că poporul se apropie cu mai multă încredere de preoţii bătrâni, de călugări şi de preoţi din depărtare, despre a căror slăbiciuni n'a auzit nimenea. Au doară Cristos ar fi putut face aceea ce a făcut, dacă s'ar fi arătat numai om ca toţi oamenii? „Eu am a mânca bucatele, care voi nu ştiţi“ şi „mâncarea mea este, ca să fac voia celui ce m'a trimis pe mine“. (Ioan, 4, 32, 34) aşa a zis el. La toate popoarele persoanelor adorate li s'au atribuit calităţi — mult — puţin — supraomeneşti. Oameni de toate zilele nu s'au pus între sfinţi. Cu multă dreptate zice părintele Simeon Popescu în esplicarea evangeliei dela Dumineca brânzii: „Preotul, care îmbătat de fantasmagoriile duşmanilor nostri naţionali bisericeşti, desconsideră postul şi, scandalizând pe evlavioşii parohieni, le slăbeşte credinţa şi prin aceea puterea de resistenţă, din forţa vitală a neamului, nu este cu nimic mai bun decât acela, care ucide pe mamă sa; deci, preotule, ia aminte!“

Vin însă cazuri, că preotul trebue să se abată dela post în mod vădit. D. e. are un oasperar şi, spre a-i face o primire cât mai bună, găteşte de dulce. Aceasta, cred că, o putem justifica cu acel loc din sfta scriptură (Mat. 9, 14, Marcu 2, 18 şi Luna 5 33) unde se spune, că fariseii au imputat lui Cristos, că învăţăceii lui Ioan nu postesc destul de riguros, iară el li-a răspuns: „Cum vor posti, câtă vreme mirele este la ei? Va veni vremea, că mirele se va duce dela ei şi atunci vor posti“. Acesta, se vede, este spiritul bisericii noastre, care-şi ea la praznice, când — am putea zice: *mirele este la noi*, deslează postul de Miercurea şi Vinerea, cum se întâmplă din Crăciun până la ajunul Bobotezii; în săptămâna luminată şi în cea de Rosalii. Dar dacă poporul din cele auzite în şcoală dela învăţători şi în biserică dela preoţi va fi înţeles, care este adevăratul rost al postului, în mod spontaneu va împlini, ce zice apostolul Pavel: „Celace mănâncă pe celace nu mănâncă să nu-l ocărască şi celace nu mănâncă pe celace mănâncă să nu-l osândească. (Rom. 14. 3).

Am ajuns la sfârşitul discursului meu şi cunosc că nu mi-a succes, a prezenta obiectul în toată gravitatea lui, aşa cum eu simţesc. Regretând aceasta, încredinţez pe toţi, că aud în spirit cum acelaş apostol, pe care l-am citat până acuma, ne admoniză, ne advertisează, ba ne ameninţă chiar, zicând: „Din darul lui Dzeu, care este întru mine, ca un înţelept meşter am pus temelia şi alţii zidesc pe ea; dar fieşte care să ia sama cum zideşte, căci altă temelie nimenea nu poate pune, afară de cea pusă, care este Is. Cristos.... Fraţilor, voi sunteţi biserica lui Dzeu şi duhul lui Dzeu locueşte întru voi; de va strica cineva biserica lui Dzeu, strica-l va şi Dzeu pe acela“ (I. Cor. III. 10—12 şi 16—17). Noi însă, suntem convinşi — nu numai nu vom strica biserica lui Dzeu, ci „ca nişte buni ostaşi ai lui Cristos“, (II. Tim. 2. 3) ne vom lupta pentru apărarea ei şi ne vom lupta, — bine înţeles — în spiritul bisericei noastre, că tot acelaş apostol zice: „Deşi se luptă cineva, dacă nu se luptă după lege, nu se încununează“ (II. Timot. 2, 6).

Şi acum vă invit tot cu cuvintele apostoleşti: Prorociile, sub care înţeleg toate preceptele bisericeşti, să nu le defăimaţi; iară celece eu am zis aicea, examinaţi-le toate şi ce este bun, să ţineţi!

NOUTĂŢI.

Seratele Asociaţiunii. Se aduce la cunoştinţa publicului, că seratele artisticeliterare ale Asociaţiunii nu se vor mai ţinea până după serbători. In 16 Ianuarie nou 1910 se vor începe din nou cu o serată muzicală. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Dotaţiunea oraşelor. Foaia oficială a ministerului de interne publică lista oraşelor împărtăşite din partea guvernului cu dotaţiune dela stat. Intre alte oraşe ale ţării, vedem că au primit: Clujul 66 mii cor., Braşovul 20 mii, Sibiiul 17 mii, Bistriţa 9 mii, Alba-Iulia 7 mii, Caransebeşul 7 mii, Sebeşul 6 mii, Orăştia 5 mii Haţegul 5 mii, Făgăraşul 7 mii, Deva 5 mii, Abrudul 3 mii etc.

*

Publicaţiuni oprite. Ministrul de interne şi cel din comerciu a oprit două cărţi româneşti de-a mai intra în Ungaria. Cărţile oprite sunt: „*Politica românilor din Ungaria*, trecut prezent şi viitor“, şi „*Calendarul Ligei pe anul 1910*“.

*

Dl Nicolae Pop, director de finanţe în Oradeamare, a fost înaintat zilele trecute la rangul de consilier ministerial.

*

† Augustin Gligorescu, consilier în ministeriul de finanţe, a decedat zilele trecute în Budapesta, în etate de 58 ani.

*

Avansare. D-şoara *Eugenia Bardosy* profesoară ausiliară la şcoala superioară de stat (liceu) de fete a fost numită din partea ministrului de culte şi instrucţiune publică profesoară *ordinară* la această şcoală superioară. Numita profesoară şi-a început cariera la şcoala civilă a „Asociaţiei“ din Sibiiu, unde a funcţionat 2 ani.

*

Manuscript din veacul al 16-lea. Biblioteca Academiei Române a primit un preţios manuscript românesc din veacul al 16-lea. Deşi acest manuscript a fost dăruit Academiei încă din 1904 de E. Hurmuzaki al Bucovinei, totuşi abea acum a ajuns în proprietatea bibliotecii academice. Manuscriptul cuprinde 150 de feţe nepaginate, şi este o psaltire, care pe faţa întâi poartă titlul: „Davidu prorocu şi imperatorului cântecu, şederea întâia, cântecu întâi“.

*

Inundaţii mari s'au întâmplat în Spania şi Portugalie. Apele au făcut pustiiri considerabile, au nimicit cu totul vre-o 30 de comune; peste o sută de sate au suferit pagube enorme. Au căzut jertfă şi vieţi omeneşti. Regele Manuel a plecat să cerceteze locurile nenorocirii.

*

Viscol cumplit cu zăpadă a bântuit în părţile de răsărit ale Statelor Unite. De 20 de ani nu s'au mai pomenit asemenea furtună. Multe persoane au fost omorâte, dar şi mai multe au rămas fără case.

*

Coroane eterne. In loc de cunună pe cosciugul mult regretatului I. Russu-Şirianu, familia Tordăşianu din Sibiiu dărueşte fondului jubilar Nic. Cristea pentru monumentele bărbaţilor binemeritaţi ai meseriaşilor noştri 5 cor.

*

Advocat român în Sebeşul-săsesc. Suntem informaţi, că domnul Dr. *Dimitrie Stefan*, care acum de curând a făcut censura de advocat cu bun succes, şi are şi o praxă îndelungată, în urma invitării ce i s'a făcut din partea mai multor fruntaşi s'a decis să-şi deschidă cancelaria advocaţială în Sebeşul-săsesc.

*

Teatru românesc în Sibiiu. In legătură cu notiţa din Nr. 133 al foii noastre, aducem la cunoştinţa On. public român, că teatrul proiectat de Reuniunea sodalilor români din Sibiiu se va da cu siguranţă Vineri în 25 Dec. v. (în ziua primă a Crăciunului) la 7 ore seara, în teatrul orăşenesc. Se vor preda două piese. Şi anume: „Pribegii“, comedie din viaţa meseriaşilor. în 2 acte, după Nestroy, localizare de S. Stanca şi „Balul mortului“, comedie întrun act de V. A. Urechiă. Programul detailat îl vom da în numărul viitor. Bilete de întrare se vând la Librăria arhidiecezană, începând de Marţi.

*

Vitejie primejdioasă. Dintr'un oraş din Ungaria se vesteşte, că un tinăr proprietar, *Fejes* Péter, petrecând într'una din nopţi la un restaurant, a beut dintr'o dată o sticlă de un litru şi jumătate de vin: peste câteva momente s'a răsturnat de pe scaun şi nu s'a mai ridicat. Murise de apoplexie.

*

Intre viriliştii comitatului Turda-Arieş sunt români următorii: Dr Z. Chirtop adv., Coman Sogan proprietar, Emil K. Alexandrescu proprietar, I. Rusu proprietar, V. Suciu preot, N. Solomon protopop, I. Catona propr. Dr. G. Popescu adv., M. Elekeş, Gr. Pop, I. Dancila, I. Boer, B. Sogan, M. Teban şi L. Bozac proprietari.

*

Un hoţ în muzee. Poliţia din Dresda a arestat pe un negustor rus, cu numele *Modrov*, la care s'au găsit mai multe obiecte furate din muzeele din Dresda şi străinătate. Intre altele s'a găsit un tablou original al celebrului pictor din veacul al 17-lea Van-Dyck, furat din colecţia conţilor Harrach.

*

Numărul total al funcţionarilor dela băncile româneşti în 1909 face 730, faţă de 658 din anul trecut.

*

D'ale advocaţilor. S'au publicat de curând datele statistice privitoare la înmulţirea advocaţilor în Ungaria. Numărul lor creşte în fiecare an cu peste 200 de advocaţi. Iată cifrele: în 1904 au fost 5300, în 1905—5512, în 1906—5776, în 1907—5995, în 1908—6215 advocaţi.

*

Dl Dimitrie Şica, preot, şi soţia *Mariţi*, mutându-se din Rotbav în parohia Dracs, îşi iau pe calea aceasta remas bun dela binevoitorii, prietenii şi cunoscuţii, dela cari în urma împrejurărilor nu şi-au putut lua în persoană remas bun.

*

Fondul de dispoziţie. Tribunalul din Belgradul sârbesc se ocupă acum cu procesul unui fost funcţionar în ministeriul de finanţe, cu numele *Sovrici*, care este acuzat că a delapidat din fondul de dispoziţie suma de 170 de mii franci. La judecătorul de instrucţie acuzatul a declarat, că a folosit banii din încredinţarea ministrului de externe *Milovanovici* pentru scopuri politice în Bosnia şi Herţegovina şi chiamă de martori pe ministrii Paşici şi Milovanovici. Cel dintâi confirmă spusele acuzatului, al doilea nu le recunoaşte de adevărate. Desbaterile se ţin cu excluderea publicităţii.

*

Mişcarea antialcolică în armată. Ministeriul de război a dat ordin, ca medicii militari ai trupelor cu prilejul când instruesc pe soldaţi asupra boalelor venerice, să-i lămurească şi asupra înrăuririi stricăcioase a băuturilor spirtuoase, în deosebi a rachiului, atât die punct de vedere moral, cât şi igienic; instrucţiunea are să fie cât mai temeinică şi spusă la înţelesul tuturor, şi anume în fiecare an cel puţin de două ori. Conform ordinului acestuia, ofiţerii vor avea să sprijinească pe medici în mişcarea antialcoolică pornită.

*

Teatru în Dej. Comitetul filial din Dej al „Societăţii pentru fond de teatru român“ aranjează în 27 Decemvrie 1909 st. v. (9 Ianuarie 1910 st. n. a treia zi de Crăciun): în sala cea mare a hotelului „Europa“ *Representaţie teatrală*. Se va juca piesa *Distraşii*, comedie într'un act de A. Kotzebue, localisată de Corneliu Daraban†, după care vor urma declamaţiuni şi cântări, şi apoi *Otravă Femeiască*, comedie într'un act de D. Ţinţariu. Incheierea o face petrecere cu joc.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au binevoit a mai dărui: Marius Păculea, Fl. Căpăţină, O. Gritta, D. Sândeanu, E. Vancu, Popescu, A. Popp, E V., I. Rebega, N. Benţia, Georgescu, Dr. Zaharie Ghesja, Dr. I. Moldovan, Sever Pop, Ioan Creţu, C. Hartea, O. Tobias, And. Guşu, Dem. Gall, Enea Hocman, Ios. Lissai, toţi funcţionari la „Albina“, fiecare câte 1 c., Dr. Liviu de Lemeny 10 cor., Livia Dr. Crăciunescu şi A. Cosciuc, prof. 2 cor., I. Bărdaş, I. Vasilichi, I. Covrig, P. Cioconea, funcţionar la „Albina“, câte 50 bani, A. B. 30 bani, Dr. Onisifor Ghibu şi Victor Stanciu, prof., câte 1 cor., P. Berban 60 bani, Comitetul fond. grăniţăreşti (Sibiiu) în loc de cunună pe cosciugul fostului său prez. onorar C. Stezar 10 cor.

*

Mulţămită. Invăţătorii P. Pătrâugenar, A. Cibu şi I. Mateş dela şcoala din Daia, tractul Sebeş, drept recunoştinţă că li s'au întregit salarele începând cu a. 1907 au dăruit „Fondului pentru zidirea unei nouă biserici“ frumoasa sumă de 300 cor. (fiecare câte 100 cor). Fapta se laudă de sine, pentru care ne vedem plăcut îndemnaţi a-le aduce şi pe această cale sincere mulţămiri. *Epitropia.*

*

Pastilele de piept ale lui Gegger au efect repede şi sigur la tusă, răgneală şi flegmă. Se găsesc în toate farmaciile şi drogheriile. Per carton 1 şi 2 cor. Carton de probă 50 bani. Deposit general: Farmacia Reichspalatin, Budapesta VI. Váczi körut 17.

*

Mulţămită. In scopul zidirei bisericei romane gr. or. din Tăuţi, protopresbiteratul Alba Iulia, au binevoit a contribui următoarele institute de credit şi de economii, anume: Murăşanul din Radna cu 5 cor. Progresul din Marosillye cu 5 cor. Doina din Câmpeni cu 10 cor. Bistriţeana cu 2 cor. Coroana din Bistriţa cu 2 cor. Mărgineana din Poiana cu 5 cor. Noiana din Also-Arpás cu 5 cor. Ear dela oficile parohiale au întrat sumele următoare: Din Loman trac. Sebeş 8 cor. 74 fil. Dela Bucium Muntari 2 cor. 50 fil. şi Bucium Isbita 3 cor 20 fil. Teuţiu la 15 Decemvrie 1909 *Dionisiu Popovici* paroh gr. or. Vasiliu Haneş epitrop I.

*

Şedinţă la „Solidaritatea“. Reuniunea de institute financiare „Solidaritatea“ a ţinut în zilele acestea o şedinţă plenară în care s'a ocupat cu chestiunea băncii de asigurare, cu afacerea tovărăşiilor, cu înfiinţarea unui birou de informaţiune şi cu alte lucrări importante pentru băncile noastre. Chestiunea asigurărilor s'a constatat, că are trebuinţă de a fi studiată şi mai departe în unele amănunte. Pentru organisarea vieţii economice prin tovărăşii direcţiunea „Solidarităţii“ a hotărât să se întocmească o lucrare cu îndrumări practice despre înfiinţarea şi conducerea tovărăşiilor, iar secretarul însoţirii să pregătească un plan relativ la acţiunea băncilor întru sprijinirea şi supravegherea tovărăşiilor necesare în ocolul lor de activitate. Privitor la înfiinţarea biroului de informaţiune menit să dee ştiri adevărate şi suficiente despre băncile însoţite şi să adune informaţiuni despre firme şi persoane de pe teritorul băncilor române, direcţiunea a însărcinat biroul său se arete băncilor noastre binefacerile şi cheltuelile împreunate cu întemeierea şi susţinerea unui astfel de aşezământ, invitându-le a se rosti asupra cvotei, cu care pot contribui la întocmirea şi funcţionarea unui astfel de birou de informaţiune. Conform răspunsurilor date de bănci se va compune apoi proiectul despre înfiinţarea şi folosirea acestui birou. Se constată în sfârşit, că în sinul acestei însoţiri sunt primite până acum 114 institute ca membri ai „Solidarităţii“.

Muzeul Asociaţiunii.

P. T. Domni ai căror nume este indus în consemnarea prezentă şi-au *răscumpărat felicitările de Anul nou 1910* în fondul Muzeului Asociaţiunii, contribuind următoarele sume:

Dr. Zosim Chirtop, advocat, Câmpeni, 20 cor. Nicolau Garoi, advocat, Zerneşti, Ana şi Dr. Vasile Pahone, advocat, Bistriţa, Sidonia şi Dr. I. Popescu, advocat, Reghin, Dr. I. Fruma, advocat, Sibiiu, câte 10 cor. Sever de Barbu, secretar de bancă, Reghin, Dr. At. Marienescu, Sibiiu câte 5 cor. George Borzea, paroh, Coveş, T. V. Păcăţian, publicist, Sibiiu, câte 3 cor. Gavril Ciobotar, paroh, Gyimesbük. 1 cor.

Sibiiu, 29 Decemvrie n. 1909.

Iosif Sterca Şuluţu
prezident.

Cărţi şi reviste.

Candela, foaie bisericească-literară, redactată de Dr. E. Voiutschi şi A. A. Manastirski, a apărut nr. 12 pe Dec. 1909, cu următorul cuprins: Epistola lui Iuda, introducere şi comentar, de Dr. V. Gheorghiu. Virtutea creştină de C. Morariu. Profesorul Malachia de Dr. O. Isopescu. Text rusesc. Comunicări, întrebări şi cazuri pastorale. Cronică. Bibliografie. Abon. pe an 8 cor. Adresa: Prof. Dr. T. Tarnavschi, Cernăuţ, strada Cherescu 7.

*

Raport general al comitetului central al „Reuniunii române de agricultură“ din com. Sibiiului, pe anul 1908 (al XXI-lea), redactat de V. Tordăşianu, secretar. Sibiiu 1909, „Tipografia Poporului“. O broş. de 71 pg. Dintre lucrările mai însemnate ale comitetului amintim: trei expoziţii: una de copii, a doua de poame, şi a treia de vite; un curs de pomărit, plantare de ultoi, împărţire de pădureţi şi seminţe de nutreţuri măiestrite, acordare de împrumuturi ieftine la procurarea de animale de prăsilă, diferite îndrumări ş. a. Reuniunea are cam o mie de membri şi o avere de peste 22 de mii coroane.

*

„Cartea de Aur“. Din publicaţia „*Cartea de Aur*“ sau *luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coroana ungară,* de *T. V. Păcăţian,* a apărut şi a fost trimis tuturor abonaţilor volumul V. care cuprinde mişcările noastre politice din anii 1869—1872, cu toate vorbirile deputaţilor români, rostite în dieta ţării, cu descrierea amănunţită a conferenţelor electorale dela Mercurea şi din Timişoara, şi alte evenimente politice, de interes pentru fruntaşii de acum şi din viitor ai neamului nostru. Volumul costă, ca cele de mai nainte, 12 coroane exemplarul legat, şi 10 coroane exemplarul broşat. *Volumul VI. e pus sub tipar* şi apare pe la finea lunei Maiu 1910.

Poşta redacţiei.

I. M. în Orăştie. Sunt chestiuni, în cari prezidentul comitetului parohial, respective prezidentul scaunului şcolar, în senzul legii e obligat a corespondа cu oficiile inspectoratelor regeşti. Vezi § ul 14 art. de lege XXXVIII din 1868, §-ul 5 art. de lege XXVIII din 1876 şi § ul 30 art. de lege XXVII din 1907. Aceste chestiuni de regulament sunt: Promovarea diferitelor date statistice, împărţirea orelor, conspectul manualelor şi al recuisitelor folosite, începerea şi finirea anului şcolar, feriile locale, diferitele schimbări obvenite în corpul didactic, etc. Despre chestionarul pomenit Consistorul n'are cunoştinţă. Astfel de date nu este în drept a cere organelor noastre fără ştirea superiorităţii bisericeşti. Fiecare comună bis. îşi are budgetul său şcolar separat; acesta împreună cu protocolul de fasiune (javadalmi jegyzökönyv) şi cu foaia de salar după fiecare post învăţătoresc sunt documentele, cari privesc forurile administrative. Trimite-ne un chestionar.

Teatru german.

Sâmbătă d. a.: *Aus der goldenen Märchenwelt*, piesă pentru copii, sara: *Der Amerika-Sepp*, farsă. Duminecă d. a.: *Kabale und Liebe*, tragedie, sara: *Ihr Korporal*, farsă, cu cântece.

Dacă copiii slăbesc

daţi-le atunci *Emulsiunea lui Scott* şi cu bucurie veţi vedea o imediată întoarcere spre bine, cu desvoltare puternică şi nouă viaţă pe mai departe.

Deja la destui

copii iubiţi, pentru cari părinţii numai slabe nădejdi mai aveau, a adus scăpare *Emulsiunea lui Scott.*

Emulsiunea lui Scott

e Emulsiune model, model cu privire la curăţenia părţilor ei constătătoare, uşoara mistuire şi puterea de hrană. 7 (330) 3—5

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 632/909. [459] 1—3

Concurs repeţit.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cristur,** în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru dotaţiunea dela stat.

Concurenţii au aşi aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, şi a să prezenta în timpul şi modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Dumineca sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica şi eventual a celebra sf. liturgie.

Deva, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or., în conţelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 825/909. [453] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învăţătoresc la şcoala confesională din **Cărpiniş,** protopresbiteratul Mercurei se escrie concurs cu termin de 15 zile de prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 600 cor. din repartiţie pe popor, relut de cuartir 40 coroane şi de lemne 40 cor.

Se vor face paşii de lipsă pentru întregirea salarului dela stat.

Concurenţii cu cunoştinţe musicale vor fi preferiţi.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Postul se va ocupa numai la 1 Septemvrie 1910.

Invăţătorul ales este îndatorat a cânta cu copii la sf. liturgie, va conduce şcoala de repetiţie şi va lucra şi grădina şcolară de pomărit.

Concurenţii au să-şi aştearnă rugările instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, îndatoraţi fiind a se presenta în biserică în vre-o Dumineca ori sărbătoare spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 5 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. a Mercurii în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Pĕcurariu
protopresbiter.

Dela **Librăria arhidiecezană** se poate procura:

Ivela, Cântecul **Vetrei luminoase.** Pentru voce şi pian. Se vinde în favorul asilului pentru orbi *„Vatra luminoasă“* înfiinţat de M. Sa Regina Elisaveta a României.

Preţul **2 coroane,** plus porto **30 bani.**

Gicht şi reumă

Junghiuri, dureri de şolduri şi crucea spinării, dureri de picioare, chiotori şi muschi şi parelisie le vindecaţi mai simplu şi mai repede prin „Salba Gaultheria a lui Örkény“. Miile de scrisori de mulţămită dovedesc că nu există alt mijloc mai bun, cel ce-a cercat-o odată o recomandă mai departe. Un tub 1 cor. 60 b. 3 tuburi franco 5 cor. prin ramburs a-se comanda dela **Farmacia Apostolului, Budapesta Iózsefkörut 64, Depot 90.**

(392) 3—5

Muschong, Baia Buziaş,

Apă minerală **Phönix de Buziaş**

vindecă şi împrospătează. Ajută admirabil la boale de rărunchi şi beşica udului, la catarurile cronice de rărunchi, la formări de piatră urinală şi la boalele cataralice ale organelor pentru aer şi a organelor de separare. Recomandată de medici. Deposit general în Sibiiu la firma

Carol Albrecht.

(436) 4—4

A eşit de sub tipar şi se află de vânzare

„Calendarul naţional“ pe 1910!

întocmit de redacţia foilor dela Orăştie. E şi mai frumos ca anul trecut!

In fruntea Calendarului e: **Monumentul ridicat la Şibot** (lângă Orăştie) **vitejiei româneşti** de pe Câmpul-Pânii, şi descrierea acelei lupte mari alui **Paul Chinezu** care cu **Românii săi bănăţeni a scos din gura morţii pe Săcuii, Ungurii şi Saşi înfrânţi de Turci,** — şi a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Naţional pe 1910, dovedeşte că ea a fost o strălucită **biruinţă a Românilor** asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălaşe, înfăţişând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale şi cu cei doi Prinţi: **Carol şi Nicolae** în costume naţionale ele ca drăgălaşe **ţărăncuţe,** ei ca minunaţi **ciobănei** români!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuesc văzute! — Vin apoi:

— **Minunile firii pe fundul mărilor:** 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de braţe!) — Chip de **zidiri uriaşe** în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinţi. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: **Stâncă ce se tot mişcă,** aninată pe caasta unui colţ de peatră, şi nu cade! Foarte interesantă! — **Napoleon cel mare** când vine înfrânt din Rusia, şi istoria acelui groaznic răsboiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mişcător şi interesant! — Şi alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schiţe, poveşti, haz, poezii poporale şi altele, foarte alese şi tare desfătatoare!

PREŢUL unui Calendar Naţional e, **numai 18 cr. (36 fil.)** şi 5 fil. de porto, aşadar 41 fileri cu poştă cu tot.

Dacă **trimiteţi bani** pentru 5—10 calendare, le capeţi în loc de 18 cr., cu numai **13 cr. (26 fil.) unul,** şi-ţi vin franco (poşta plătită) acasă. Dacă trimiţi pentru mai multe ca 10, le plateşti cu **numai 11 cr. (22 fil.) unul,** — având însă a-ţi plăti însuşi porto la scoaterea pachetului dela poştă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti dupăce le vând, le capătă cu **13 cr.,** (26 fileri) unul, având însă a-şi plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă şi la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administraţia foilor: **„Libertatea“ şi „Foaia Inter.“**
în Orăştie — Szászváros.

[428] 5—5

! ! !

Am onoare a aduce la cunoştinţa publicului din loc şi călător, că **Hotelul, Restaurantul** şi **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică şi serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea şi restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă şi anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari şi bere de Steinbruch, precum şi **vinuri veritabile în butoiu şi în sticle.**

Mulţămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeaşi încredere şi pe mai departe, şi semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier şi proprietar.

(364) 11 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

O vai!

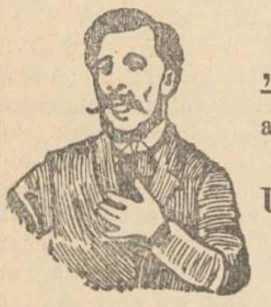

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.

(345) 15—26

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(302) 18—52

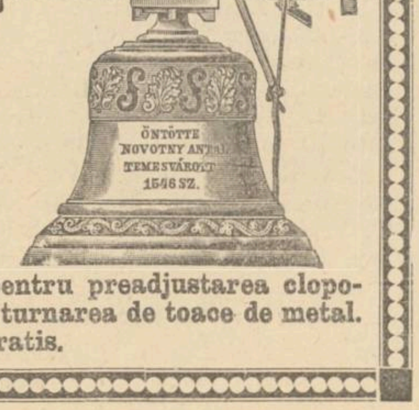

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că **un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acţii.

Cea mai veche şi mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ŞI LOCOMOBILE

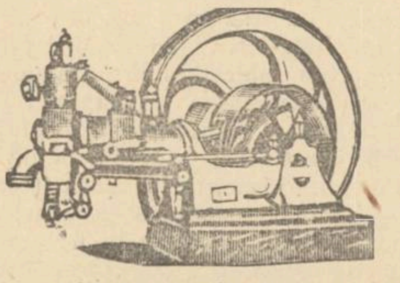

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum şi

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră şi putere de cai numai circa **1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanţie foarte bună. . . . . Condiţii de plată favorabile.

(329) 12—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecezane,

Nr. 139 Sibiiu, Marți 22 Decemvrie 1909 (4 Ianuarie 1910). Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile
să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondențele
să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Notificare oficială.

Nr. 13930 Școl. 1909. In virtutea conclusului din 3 Noemvrie 1909 Nr. 518 al Preaveneratului Consistoriu Mitropolitan, regulamentul pentru examenul de cualificațiune învățătorească în Mitropolia grecoorientală română, votat prin conclusul congresual Nr. 127 din sesiunea anului 1909, prin aceasta întră în vigoare cu ziua de azi, ceeace se publică spre scire și conformare.

Sibiiu, din ședința senatului școlar, ținută la 17 Decemvrie 1909.

Consistorul arhidiecezan.

Noi și frații din regat.

Sibiiu, 3 Ianuarie n. 1910.

A spus un mare adevăr domnul *P. P. Carp,* când a afirmat în camera română, cu ocasiunea discuției asupra adresei, cu o vădită mândrie națională, că noi, Românii din statul ungar, nu vom peri în luptele purtate pentru conservarea noastră națională, și că invingerea, mai curând ori mai târziu, tot a noastră are să fie, — fără a se amesteca frații din regat în neînțelegerile pe cari le avem noi cu Maghiarii.

Așa e! Dar de perire nici nu ne temem noi, și nu ne-am temut nici odată! Pentrucă dacă nu au fost în stare să ne repună și îngroape veacurile lungi ale întunerecului prin care am orbecat fără nici o conducere, lipsiți fiind de dulcea noastră limbă națională până și în biserică, — nu ne va putea șterge nime de pe fața pământului astăzi, când conștiența națională e deșteptată destul de bine până și în sinul celui de pe urmă fiu de țăran.

Nu de perire ne temem noi, ci ne face mare îngrijire și ne reclamă mari opintiri faptul, că prin aceece se intenționează cu noi din partea deținătorilor puterii de stat suntem impedecați în desvoltarea noastră firească, pe terenul *cultural* și cel *economic.* Să ne gândim numai, unde am fi noi astăzi, dacă limba noastră remânea, așa cum a fost ea decretată din partea dietei dela 1863 din Sibiiu, limbă *oficioasă,* alăturea cu cea maghiară și germană, în administrație, în școale, la justiție, ba și la guvern!

Opintirile pe cari avem să le facem noi în situația ce ni s'a creat în statul ungar merg deci, și trebue să meargă într'acolo, ca pe lângă toate piedecile ce ni se pun, pe lângă toate miseriile cu cari avem să luptăm, noi totuși *să mergem înainte, în cultură și bunăstare.* Și credem, că judecata obiectivă a lumii nu poate să constate decât faptul, că sforțările noastre, făcute în direcția aceasta, nu sunt zadarnice. Noi de fapt *mergem înainte.* Ne luptăm cu toate năcazurile, dar pe loc nu stăm!

Ar fi și rău și foarte trist pentru noi, dacă aceea ce facem, ce datori suntem să facem pentru conservarea individualității noastre naționale, pentru cultura și bunăstarea poporului nostru, nu am fi în stare să o facem din propriile noastre puteri, ci ar trebui să cerem ajutoriul, ori intervenția fraților nostri din regat. In casul acesta am da numai dovadă, că nu este vitalitate în noi, că nu avem hărnicie și trăinicie, și atunci vrednici am fi de perire!

N'avem deci nici o trebuință de intervenția fraților din regat în neînțelegerile pe cari le avem noi cu compatrioții maghiari, și bine zice domnul *Carp,* că România oficioasă are să păstreze cea mai mare neutralitate, *o neutralitate absolută* în luptele pe cari le purtăm noi cu curentul șovinist maghiar de astăzi, amețit de absurda idee, că toate popoarele din Ungaria au să devină maghiare, în sentimente și în limbă, pentruca în Ungaria să nu mai fie decât un singur popor cu o singură limbă, spre a forma statul *unitar maghiar.*

Și bine ar fi, dacă cel puțin pe viitor și România neoficioasă s'ar purta cu aceeași neutralitate absolută față de noi, ori mai bine zis, față de *unii* dintre noi, ca România oficioasă, scutindu-ne astfel de desbinări, de certe, de decepțiile avute în trecut de mai multe ori, tocmai în urma intervenției unuia ori altuia dintre fruntașii fraților din regat, a unuia ori altuia dintre partidele politice de acolo. Pentrucă trebue să dăm dreptate și dnului N. Iorga, când ne spune, că *„numai munca, organisarea, solidaritatea pot mântui astăzi națiunea de primejdiile ce o pândesc“.* Și prin intervenția din trecut a unora din regat tocmai la *organizarea* și *solidaritatea* noastră, atât de necesară în munca pe care suntem datori să o sevârșim, s'au făcut cele mai regretabile atentate!

Nu ne mai gândim, cum în contra marelui Andreiu baron de *Șaguna,* acest luceafăr al vieții noastre publice, tocmai în ziarele din România s'au dat odineoară luptele cele mai detestabile în ziarele, cari l-au tratat ca pe un trădător de neam, ca pe un maghiaron, gata să-și ducă neamul la vânzare, — el, care și-a deșteptat neamul din somn și l-a adus la viață nouă, — și anume, numai pentru a discredita pe Șaguna și a-l compromite în fața opiniunei publice române, — dar ne gândim la faptul, că în vara trecută iarăși ziarele din România, deci frații din regat, au alarmat lumea cu știrea tendențioasă, că actualul nostru Mitropolit e în pertractări cu guvernul, ca să-și vândă neamul și biserica, — el, care veghiază asupra așezămintelor și instituțiunilor bisericei, asupra autonomiei ei, ca nime altul, — tot numai pentru al discredita și a l compromite, pentru a-l face imposibil în fața opiniunei publice române. Pecând, dat fiind faptul, că luptele pe cari avem să le purtăm pentru conservarea noastră națională sunt de caracter mai ales *cultural,* și că misiunea bisericii încă este lățirea și promovarea culturei: ce ar fi mai firesc, care ar fi datorința fiecărui Român cu inimă curată, dela noi și de altundeva, decât să propage *deplină încredere față de șefii bisericilor noastre,* ba poate chiar și ideea unei organisări sub conducerea arhiereilor nostri, căci o astfel de organisare ar fi cea mai naturală, cea mai perfectă, și numai din o astfel de organisare s'ar naște negreșit aceea ce astăzi ne lipsește, și ce ni-a lipsit din momentul în care Arhiereii nostri au fost dați la oparte dela conducerea trebilor obștești naționale: *solidaritatea.* Să ne aducem numai bine aminte, când a fost poporul nostru mai bine organisat, și când a avut el zile de glorie, când a avut succese politice, decât atunci, când conducerea sa era încredințată celor doi Mitropoliți ai bisericilor române!.. Căci la noi alt rol și altă misiune au Arhiereii, nu ca cei din regatul român!

Ceice ne voesc binele, caute deci, nu să ne desbine, căci prin aceasta ne slăbesc, ci să ne închiege rândurile, ca în perfectă solidaritate, umăr la umăr să putem lupta în contra răutății vremii și a oamenilor, căci așa vom învinge toate piedecile și vom trece peste toate năcazurile. Incolo însă remână toți cei nechemați în *absolută neutralitate* față de noi, pentrucă hărnicia noastră proprie trebue să ne scoată din năcazurile în cari ne aflăm, și ea ne va și scoate, cu siguranță.

Arestarea poetului Goga.

Sâmbătă după ameaz la orele 2 poetul Goga *a fost arestat în Budapesta, pe motivul, că are mai multe procese de presă pentru articole publicate în* „Țara Noastră“ *și vrea să fugă în străinătate.*

Crisa. In urma faptului, că cu *Justh* și partidul său nu s'a putut ajunge la înțelegere, domnul *Lukács László,* designat din partea Maiestății Sale de ministruprezident ungar, a început pertractări cu celelalte partide politice din dietă, pentru formarea unui guvern de transiție, cu misiunea de a lua conducerea afacerilor țării, până se va afla o modalitate pentru resolvarea definitivă a crizei. Dacă nu succede planul, va fi disolvată dieta și vor fi ordonate alegeri noi.

Sfântul sinod al României a fost convocat pe Sâmbătă, săptămâna trecută, în sesiune estraordinară, pentru a croi judecată asupra Preasfințitului episcop al Romanului, *Gherasim Safirin.* Actul de acuzare, întocmit din partea ministrului de culte Spiru Haret, conține următoarele puncte: Preasfinția Sa e vinovat, că n'a pomenit în episcopia Romanului pe I. P. S. Sa Mitropolitul Moldovei, șeful ierarhic bisericesc, că a aruncat afurisenie asupra consistorului bisericesc, care e o instituție creată prin lege de stat și că nu a luat parte la trei ședințe consecutive ale sfântului sinod. Până în momentul scrierii acestor șire nu avem cunoștință despre judecata croită, dar e de prevăzut, că sfântul sinod va fi decretat caterisirea episcopului Gherasim și scoaterea sa din scaunul de episcop.

In senat P. S. Sa episcopul Gherasim a fost atacat pentru cunoscuta sa atitudine, iar când a luat cuvântul pentru a se apăra, toți ceialalți arhierei au părăsit în mod demonstrativ sala de ședință, ca semn că nu mai au nimica comun cu P. S. Sa.

Consistoriul superior bisericesc și-a terminat lucrările Vineri, când s'a ținut ultima ședință. Era a patra.

Examen de nostrificare.

Ziarul „Lupta“ din Budapesta Nrul 225 sub titlul „O nouă ordonanță ministerială“ comunică cetitorilor săi, că două învățătoare dela școale confesionale române, — pe baza unei concesiuni ministeriale, — au făcut examen din limba și literatura română la pedagogia de fete de stat din Cluj, în scopul de a-și nostrifica diplomele câștigate la acel institut și a putea funcționa la școale cu limbă de propunere română. In faptul acesta „Lupta“ vede un nou atac îndreptat în contra autonomiei noastre bisericești; și în fine, pentru a-și completa comunicatul întru zidirea morală a cetitorilor săi, lovește în consistoriile „somnolente“.

După comunicatul numitului ziar una dintre candidate e Ana Marinca, actuala învățătoare dela școala confesională gr. or. română din Cojocna. Chestiunea ne privește și pe noi, deci s'o clarificăm. Candidata Ana Marinca a fsot aleasă învățătoare definitivă în sinodul parohial din Cojocna, ținut la 24 August 1908. Alegerea a fost aprobată de Consistor, dar *decretul* de învățătoare definitivă nu s'a extradat, fiind învățătoarea aleasă provocată a-și nostrifica diploma în senzul normelor noastre în vigoare. Regulamentul pentru examenul de cualificațiune învățătorească din Mitropolia noastră în §-ul 40 dispune adecă: „Invățătoriul sau învățătoarea gr. or. română, care a obținut diploma la alte institute pedagogice din patrie, voind a se aplica la școalele gr. or. române din Metropolie, va avea a se supune unui examen întregitor din: religiune și morală, limba română, cântări bisericești și tipic. Invățătoarele din cântările bisericești și rituale nu se cualifică“.

Sunt institute pedagogice de stat cu catedră în regulă sistemizată pentru limba și literatura română. Candidații gr. or. rom. dela acește institute fac examenul din limba și literatura română deodată cu examenul din celelalte obiecte, precum și examenul din religiune și morală, sub prezidiul comisarului consistorial, anume trimis spre acest scop. Așa se întâmd. e. cu candidații, cari cercetează pedagogia de stat din Deva.

Pe aceștia nu-i privesc dispozițiile §-lui mai sus citat, deși cualificația lor din limba și literatura română ar putea fi discutabilă din unele puncte de vedere. Să revenim.

Invățătoarea Ana Marinca a cerut dela Consistor permisiune, ca să presteie examenul de nostrificare al diplomei sale la pedagogia de stat din Cluj. Consistorul neavând cunoștință oficioasă, că la pedagogia de stat din Cluj ar fi catedră sistemizată pentru limba și literatura română, prin concluzul său din 3 Decemvrie v. a. c. Nr. 13713 Școl. a respins cererea respectivei învățătoare, și în senzul

§-lui mai sus citat a îndrumat-o, ca în timpul cel mai scurt posibil să se presenteze aici pentru a-şi nostrifica diploma. In acest stadiu al chestiunei ne-a surprins comunicatul „Luptei". Consistoriul va clarifica afacerea în calea sa oficioasă. Am dat această rectificare pentru a dovedi cât de mult greşesc gazetarii nostri în contra moralei publice, când pe temeiul vorbelor de pe stradă suspicionează şi atacă forurile bisericeşti, cari nu întrelasă nici o ocaziune a-şi face datoria. Suntem curioşi, dacă dnii „vigilenţi" dela „Lupta" vor lua notă de această rectificare, bazată pe acte?

Adunarea generală

a „Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiiului", ţinută în comuna mărginaşe Porceşti.

Şi de astădată comitetului acestei reuniuni în urma multiplelor ocupaţiuni din cursul primăverii şi a toamnei nu i-a fost dată putinţa să ţină mai de grabă adunarea sa generală decât în 26 Decemvrie st. n. deci în timp de iarnă.

In schimb însă a avut bucuria de a avea ticsită biserica de public, cum mai rar ni s'a dat să vedem.

Plecând cu trenul de ameazi ce duce spre România membrii comitetului Dr. P. Şpan, Aurel Cosciuc şi secretarul Victor Tordăşianu, însoţiţi de membrii reuniunii Dr. Ioan Ivan şi Nicolae Bratu, proprietarul tipografiei „Foii Poporului" am sosit la gara din Porceşti, după orele 2 p. m., unde ne aşteptau locuitorii comunei în frunte cu preotul Dragomir, notarul Comşa, primarul Andreiu Gâlea, corpul învăţătoresc şi alţi fruntaşi.

Vorbirea de primire a preotului, în care esprimă bucuria de a vedea pe representanţii reuniunii sosiţi în mijlocul lor spre a le da poveţe din cele ale economiei, i-a răspuns membrul din comitet Dr. P. Şpan, care în cuvinte avântate a arătat datorinţa ce o are cărturărimea română de a merge în mijlocul poporului dela sate şi a-i veni în ajutor cu sfaturile sale spre a-şi întocmi gospodăria sa mai cu minte.

Trecând de pe peronul gării ni-au făcut onorurile pompierii aşezaţi în ordine frumoasă.

In o ploaie torenţială am purces tot publicul în frunte cu pompierii până la biserică unde s'a ţinut adunarea.

In tot parcursul drumului trimbiţele pompierilor mestecate cu intonarea de cântece ne-au însoţit până la locul destinat.

Intrunirea s'a ţinut în biserică, căci era o aglomeraţie de public, încât în alt loc nu ar fi încăput, iar afară curgea ploaia şiroaie, pe când pe vârful Sarului dela spatele comunei alergau cu iuţeală spre pământ fulgi de zăpadă.

Conducerea adunării în absenţa prezidentului a fost încredinţată membrului din comitet Dr. Petru Şpan, care în faţa altarului a grăit cam următoarele: Comitetul Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiiului a hotărât de astădată să-şi ţină adunarea sa generală în această comună fruntaşă din mărginime, unde este de mult, de când această reuniune nu s'a întrunit.

Noi cei dela centru mergem de primăvara şi până în iarnă prin toate colţurile acestui comitat, ca să ne sfătuim dimpreună cu ţărănimea noastră asupra felului, cum am putea mai bine să ne întocmim şi noi gospodăria, ca munca noastră să aducă spor mai bun, pământurile, vitele şi grădinile noastre rod mai îmbelşugat.

Popoarele mai înaintate în cultură au făcut de sute de ani încercări felurite şi au ajuns să ştie ce pământ pentru care soiu de bucate se potriveşte, căci nu tot acel pământ, care e potrivit pentru grâu e potrivit şi pentru cucuruz, ovăs, orz ori hrişcă. Fiecare cereal îşi cere partea lui de nutrire anumită. Apoi iară nu tot felul de gunoiu are pe o formă materii nutritoare.

Gunoiul verde are până la 70%, pe când paiele dela 20—50% şi încă cu cât nutreţul e mai uscat, cu atât are mai puţină putere la nutrire. Fac rău ţăranii nostri, când prea uscă fânul, ori otava, sau lasă prea mult paiele de cucuruz să se uşte, deşi tuleul e copt.

In grăunţe se află nutreţul cel mai bun, căci aici întreg nutreţul are materii nutritoare. Lucru ciudat, oameni cu carte ştiu să spună înainte cu câţi chgr. se îngraşă vita, dacă mănâncă cutare nutreţ.

Aceasta şi alte multe lucruri despre vierit, albinărit, împădurărit venim să vi le spunem, ca să ne ridicăm şi noi alăturea cu alte popoare.

Ţăranii sunt talpa ţării şi dacă lor le va merge bine, atunci şi domnilor le va merge bine; iar dacă lor le va merge rău, şi domnii nu o vor avea prea bine.

Poporul nostru a cărui strămoşi au curăţit locurile aceste de spini, petrii şi le-au făcut fructifere este fiiul pământului de care e legat cu toată fiinţa sa. Ţinem la glia noastră strămoşască şi nu vrem altceva decât ca alăturea cu celelalte popoare să conlucrăm şi noi la fericirea patriei noastre, în care ne-am născut, trăim şi voim să murim. Cu acestea declar adunarea generală deschisă şi dau cuvântul dlui secretar Victor Tordăşianu. Secretarul esplică conţinutul raportului general după titlii, cum urmează, căci o cetire per extensum ar fi fost imposibilă, fiind voluminos. Spune cum reuniunea a ţinut esposiţie de copii în Poiana, întrunire agricolă în Câlnic, esposiţie de vite în Şura-mare, esposiţie de poame în Avrig, curs de altoit pomi, înfiinţarea de reuniuni „Raiffeisen", aducere de opuri din biblioteca reuniunii.

Espunerile sale sunt presărate cu pilde vii pe alocurea foarte captivante. Câte odată ţi se pare, că merge prea în amănunte, dar mergerea aceasta poate că e motivată prin esperienţa de 20 ani aproape de când e secretarul reuniunii şi de când munceşte cu zel şi desinteres pentru causa ţăranului român. După terminarea espunerilor s'a ales o comisiune pentru revisuirea raţiociniilor în persoanele: I. Dragomir, G. Comşa şi D. Grecu, cari retrăgându-se spre a le studia, adunarea şi-a continuat programul.

Comisiunea terminând censurarea socotelilor prin referentul părintele Dragomir propune darea absolutorului şi primirea preliminarului de buget în tocmai. Primindu-se ambele propuneri se trece la propuneri independente. Notarul Ganea propune şi adunarea primeşte ca raportul să se tipărească mai de grabă şi să se trimită membrilor în 15 zile înainte spre a-l putea ceti şi studia.

In timpul cât comisia a censurat socotelile membrul din comitet Cosciuc a ţinut o foarte instructivă prelegere despre pomărit. A zis cam următoarele: La începutul prelegerii a vorbit despre însemnătatea pomăritului în general. A arătat cumcă folosul pomăritului e de două feluri: direct şi indirect. Direct prin folosul ce-l aduce în bani, indirect prin faptul, că regiunile plantate cu pomi sunt mai scutite de vânturi, de secetă, aerul curat şi higienic, regiunea întreagă are aspect mai frumos şi altele. A arătat cum prin cultura pomilor se pot esploata toate acelea terenuri, cari altfel nu ar da nici un venit. A vorbit despre poame proaspete şi uscate, ca hrana omenească, cum putem combate beţia prin consumaţia de poame şi vin făcut din ele.

După introducerea aceasta — luând în considerare faptul că în Porceşti este un pomet de 200 jugere — a vorbit despre îngrijirea de dat pomilor toamna şi anume: Curăţirea pomilor de coaja moartă şi de muschi, folosul acestei lucrări şi uneltele întrebuinţate, după aceea despre săpatul în jurul pomilor cum şi până unde trebue făcut, folosul lui, spoitul pomilor, apărarea contra epurilor, curăţitul şi răritul coroanei de crengile uscate şi prea dese şi la urmă despre gunoirea pomilor cu gunoiu de grajd şi cu zamă de gunoiu. Cu acestea şi-a terminat prelegerea care a fost ascultată cu foarte mare atenţiune. In urma acesteia poporul a cerut deslușiri în diferite chestii, cărora li s'a dat din partea prelegătorului desluşirile necesare.

Cu aceasta s'a terminat adunarea, care a fost închisă prin prezidentul adhoc Dr. Petru Şpan. De aici ne am depărtat către nouă ore la un otel românesc, unde s'a servit mâncarea. Aici în discursuri animate am petrecut până la orele 9 seara, când am plecat spre Sibiiu.

Inimosul secretar deşi obosit şi cam indispus a întreţinut publicul mesenilor cu păţănii de ale sale din viaţa meseriaşilor, resultatul a fost bunişor şi pentru pălăria „Dumnezeu vede".

In adevăr numai Dumnezeu vede munca obositoare a acestor muncitori dela reuniune, cari şi prin frig, prin ploaie, ger aleargă pe la căminile săteanului nostru, ca acolo să-l vadă şi povăţuească în cele bune. Dumnezeu le va şi răsplăti la vremea sa pentru truda şi osteneala, pentru serviciul culturei neamului românesc dela sate.

AMVONUL.

Predică pentru îndemnare la statornicie în credinţa şi legea strămoşească

de *Eugen Munteanu* preot în Bura.

> „Inţelepţeşte-mă şi voi căuta legea ta şi o voi păzi pre ea pururea cu toată inima mea".
>
> „Şi voi păzi legea ta pururea, în veac şi în veacul veacului".
>
> „Aceasta m'a mângăiat întru smerenia mea, că legea ta am păzit. (Ps. c. 118 v. 34, 44, 50).

Iubiţilor creştini! Aşa se ruga odinioară de Dzeu însufleţitul proroc David, şi precum atunci acest mare împărat şi proroc făgăduinţa tare a pus înaintea lui Dzeu: „şi voi păzi legea ta pururea în veac şi în veacul veacului", aşa eu, iubiţi creştini, văzându-vă astăzi adunaţi într'un număr atât de frumos în această sfântă casă a Dlui, voiesc să vă îndemn prin învăţăturile mele, ce vi le-oi întinde din izvorul dragostei, de care plină este inima mea faţă de voi, şi să vă însufleţesc, ca şi voi făgăduinţă tare să daţi lui Dzeu, asemenea prorocului David, că veţi trăi pururea în legea Dlui, că veţi ţinea strâns şi neclintit la biserica noastră dreptcredincioasă răsăriteană, la care de veacuri au ţinut şi străbunii noştri şi la care şi noi urmaşii lor sfântă datorinţă avem a ţinea totdeauna, căci dela aceasta va atârna fericirea noastră în viitor, şi numai atunci vom putea nădăjdui să ajungem la bine, atât pe pământul acesta, cât şi dincolo, în vecinicie. Şi vă voi arăta întâi, cumcă biserica noastră numită „drept măritoare ortodoxă", în care trăesc şi se hrănesc sufletele noastre astăzi, îşi are începutul dela însuşi Cristos şi dela Apostolii săi, şi că întru aceasta s'a plămădit şi neamul nostru românesc, şi de când s'a plămădit, strămoşii noştri tot în aceasta biserică au preamărit pre Impăratul cerului şi al pământului, căruia a ne închina şi pe care a l lăuda datorinţă vecinic sfântă avem. Apoi voi arăta mai departe, cum Dzeu şi sufletele străbunilor noştri trecuţi la vecinicie aşteaptă şi cer, ca şi noi în această scumpă biserică alor şi numai în aceasta să ne naştem şi în aceasta să şi murim, căci altcum vinovaţi am fi, şi blăstămul lor amarnic s'ar descărca asupra noastră, asemenea blăstămului Mântuitorului asupra poporului Israel şi al cetăţii acestuia.

Către tine Isus Dzeul nostru privesc deci şi te rog, revarsă asupra mea darul tău cel ceresc şi mă umple de putere şi înţelepciune, ca să pot grăi la inima acestui iubit popor al Tău, ca să-l conving, să vadă şi să simţească, că nu are fericire, nu bucurie, nu pace, nu mântuire, decât numai în biserica Ta intemeiată de Tine, întărită de Apostolii Tăi, şi pecetluită cu sângele sfinţilor Tăi, în care biserică şi strămoşii noştri veacuri dearândul s'au mângăiat, la al cărei foc sfânt noi, poporul Tău, dela începutul nostru ne încălzim!

„Ascultaţi-mă pe mine, că lucruri de cinste voi grăi şi voi scoate din buze cele drepte". (Pilde cap 8 v. 6).

Mântuitorul nostru Isus Cristos, după-ce şi-a plinit lucrarea sa de răscumpărare a neamului omenesc, descoperindu-şi toate învăţăturile sale confirmate prin minuni, înainte de a se întoarce la Tatăl, de unde s'a şi pogorât, pe Apostolii săi, cari au fost martorii învăţăturilor şi minunilor sale Dzeeşti, i-a trimes în toată lumea cu cuvintele:

„Mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le pre iele în numele Tatălui şi a Fiului şi a Duhului Sfânt" şi „celce va crede mântuise-va, iar cel ce nu va crede osândi-se-va". Credincioşi acestei îndatoriri a Invăţătorului lor răslăţitu-s'au apostolii pe faţă a tot pământul, binevestind pretutindenea evangelia lui Cristos şi făcând minuni, prin ceea ce au pus baze la biserica cea vie a lui Cristos fiind ei înşişi petrile cele din capul unghiului.

Dela aceşti Apostoli apoi precum sf. scrieri ne învaţă au primit deadreptul şi străbunii noştri învăţăturile lui Crs, lăpădând păgânismul, în care până atunci orbecaseră. Noi am fost chemaţi la Crs. prin înşişi Apostolii şi astfel începutul bisericii noastre se trage chiar din vremea sf. Apostoli. Aceasta luminat o putem vedea din epistola Apostolului Pavel către străbunii noştri Romani, unde astfel scrie: „întâi dreptaceea mulţămesc Dzeului meu prin Isus Cr. pentru voi toţi, căci credinţa voastră se vesteşte în toată lumea", ceea-ce ne arată că străbunii Romani, când le scrie lor sf. Pavel, erau creştini şi deşi ce priveşte credinţa încă numai prunci, dar erau tari întru ea, ţineau strâns la ea, căci aşa le scrie Pavel tot în epistola sa: „Că ascultarea voastră la toţi au ajuns şi mă bucur dreptaceea de voi şi voiesc să fiţi şi deacuma înţelepţi spre bine şi nepricepuţi spre rău".

Vedeţi dară, iubiţi creştini, că noi Românii ne avem credinţa întru Cr. dela înşişi sf. Apostoli. Şi de atunci străbunii şi părinţii noştri au stat tari ca stânca pe lângă acele învăţături curate, ce le-au primit, şi ori-ce vijelie, ori ce furtună s'a descărcat în cursul vremilor cu scopul a de le nimici curata lor credinţă, a fost înfrântă şi biruită de puterea dzeiască a credinţii lor, ba după ce compatrioţii Unguri ca păgâni au venit în ţara aceasta, minunându-se de credinţa sfântă a Românilor şi de tăria lor în credinţă, principii şi voevozii cei dintâi Unguri cu mult popor a lor dela străbunii noştri au primit legea creştină. Dar vremile s'au schimbat, căci nu mult a stat aceştia întru legea primită dela străbunii noştri.

In urma influinţelor papistaşilor au întrat în sânul bisericii lor. Deatunci apoi şi până aproape în veacurile din urmă străbunii noştri au fost huiduiţi în legea lor, aci de biserica catholică, aci de cea calvină, cari au umblat să despoaie pre Români de legea lor curată şi să-i tragă la sânul lor. Şi pentru-ca să-şi ajungă acest scop n'au cruţat mijloacele folosindu-le mai cu seamă în potriva păstorilor bisericii noastre, a vlădicilor şi a preoţilor, căci credeau că de vor huidui pre aceştia, poporul rămas fără conducători, va cădea orbiş în mreaja lor, căci scris este: „bate-voi păstorul şi se vor risipi oile turmei". S'au înşelat însă, căci străbunii noştri nu s'au spăimântat, şi cu toate machinaţiile duşmanilor lor credinţa şi biserica lor sfântă moştenită dela înşişi sf. Apostoli nu li s'a putut răpi şi deşi fără păstori, fără conducători, daţi pradă întâmplărilor, bătuţi de valurile vremilor, au rămas statornici în credinţa, ce le era crescută în sânge, le era legată de viaţă. Unii mai bine şi-au jertfit viaţa, decât să-şi jertfească credinţa şi să se lapede de biserica lor.

Ba, rămaşi Românii în mai multe rânduri fără păstori, au alergat prin România, pela preoţi de acolo, luându-şi dela aceştia mângăierea sufletească. Aşa şi-au păstrat străbunii şi înaintaşii noştri legea! Nu s'au dat supuşi duşmanilor lor cu nici un preţ şi deşi vlădici şi preoţi străini de lege au umblat cu vorbe frumoase, ademenitoare, să-i înşele a trece în turmele lor, cu toate acestea legea cea atât de scumpă lor nu şi-au lăsat-o, de credinţa lor curat apostolică nu s'au deslipit, decât numai foarte puţini din cei slabi de înger.

Ca mai tare să vă convingeţi, iubiţilor creştini, cât de statornici şi neclintiţi au fost înaintaşii noştri în legea lor, vă aduc pildă din cele multe de statornicie pe un vlădică cu numele Sava Brancovici, care a trăit înainte de asta cu 250 ani pe vremea principilor calvini ai Ardealului George Rákoczy şi M. Apafi. Acest vlădică fiindcă n'a voit cu nici un preţ a se lăsa de legea şi biserica lui, pe care o apăra cu multă abnegaţiune împotriva calvinilor, cari erau pe atunci stăpânitori aici în Ardeal, — a fost chinuit şi batjocorit în chipul cel mai grozav. Purtatu-l-au desbrăcat pe uliţele Vinţului de batjocura oamenilor, bătutu-l-au cu bice ca pe cel mai mare făcător de rele, apoi bolnav şi istovit de bătăi l-au pus pe un cal şi l-au dus în temniţă, de unde scăpând mai târziu la intervenirea domnitoriului de pe atunci al României, nu peste mult a murit în suferinţele sale pentru biserică şi lege.

Vedeţi deci, iubiţilor, până unde a fost în stare să meargă un vlădică străbun, în ce priveşte statornicia în credinţă şi lege, pentru cari nu s'a retras a suferi chiar şi moarte, ba încă moarte mucenicească!

Pe lângă vlădici şi preoţi au rămas încă tari şi turmele lor, peste cari revărsatu s'au potop de cercări cu scopul vădit de a-i despoia de ce au avut mai scump şi mai sfânt, de legea lor, la care ţineau mai mult decât la viaţă.

După acestea dat-au apoi peste capul străbunilor noştri o nouă şi cea mai grea lovitură, asemenea căreia mai dureroasă până acum încă nu venise peste ei. Abea 200 de ani s'a plinit, decând-cum se esprimă un învăţat român „o meteahnă străină" a voit să împrăştie pe strămoşii noştri de sub steagul bisericii lor, să-i răslăţească dela vatra credinţii lor strămoşeşti şi să-i tragă în mreaja ei, numai ca această „meteahnă" să se întărească şi să se imputernicească pe contul strămoşilor noştri de naţia română şi de legea dreptcredincioasă răsăriteană.

Această meteahnă străină a fost, iubiţilor, biserica papistaşă, a cărei poziţie cam slabă fiind în aceste vremuri aici în Ardeal, a voit să câştige pe partea ei pe Români, ca astfel apoi întărindu-se să 'şi elupte o poziţie mai covârşitoare faţă de calvini, cari stăpâneau atunci la noi. Prin făgăduinţe de munţi de aur şi vorbe frumoase, iar ce nu s'a putut pe calea asta, prin tratare rea, prin legi aspre, au cercat ajungerea scopului.

Şi cei slabi de înger, crezând făgăduinţelor frumoase ale papistaşilor, iar alţii picând sub greutatea legilor, ce să croiseră peste măsură aspre pentru Românii cari nebăgând în seamă făgăduinţele, rămăseseră pe lângă legea părinţilor lor, mai pe urmă s'au plecat lor primind unirea cu papistaşii. Dar cei mai mulţi dintre cei ce-şi lăsară legea, căindu-se mai târziu de ceea-ce au făcut, mustraţi de conştiinţă, s'au reîntors iarăşi la sânul [illegible] maicii noastre [illegible] biserici care ne-a [illegible] pe pământ în cursul atâtor veacuri viforoase [illegible] ceea-ce suntem azi, ca Români [illegible].

Astfel, iubiţi creştini, [illegible] nostru românesc a trebuit să guste [illegible] păhar amar, cu urmările cele [illegible] pentru dânsul, a trebuit să îndure [illegible] mare năpastă, de a fi [illegible] desbinat în 2 cete.

Românii până [illegible] închegaţi într'o singură biserică, se [illegible] în 2 biserici, primind o parte din ei unirea cu papistaşii.

Mare jale [illegible] a fost aceasta pentru noi, ca [illegible] bisericii strămoşeşti! Măcar de li s'ar fi [illegible] făgăduinţele, dar şi aceste numai [illegible] mică s'au plinit!

Iubiţilor creştini, din cele ce cu drag vi le-am spus până aci luminat puteţi vedea cu toţii, că precum strămoşii şi părinţii noştri au ţinut că tărie şi neclintită alipire la credinţa lor cea sfântă apostolică, aşa şi noi datori suntem a o face aceasta, mai vârtos pentru aceea, că aceasta credinţă, cum auzirăţi, ca primită fiind deadreptul dela sf. apostoli şi păstrând întru toate curăţenia deatunci, e singura lege apostolică curată, precum celelalte biserici şi legi nu pot fi, căci acestea au părăsit curăţenia învăţăturilor depuse în sf. scrieri de sf. Apostoli şi sf. părinţi, ori că au mai lăsat din aceste, ori că au mai adăugat şi din parte-le la acestea. Biserica noastră ortodoxă străbună este dară, iubiţilor, cea mai veche biserică creştină, păstrându-se tot aşa, precum s'a făurit ea de intemeietoriul Dl Isus Cristos şi de sfinţii lui Apostoli.

Datorinţă sfântă avem a ţinea la biserica în care ne-am născut şi pentru aceea, că aceasta o cere dela noi cinstea noastră de oameni şi creştini buni; căci cu adevărat sfânt şi mare este rodul statorniciei creştinului întru legea, în care s'a născut şi s'a botezat.

Ca pildă a statorniciei vrednică de urmat să luăm, iubiţilor creştini, cuvioasele Mironosiţe. Cu câtă cinste s'au purtat acestea faţă de mântuitoriul, cât a fost acesta pe pământ, cu câtă sete ascultau cuvintele lui, cu câtă smerenie îi slugiau lui. Dar neţărmurita lor dragoste, cinste şi sete după Mântuitorul Cristos se vede după moartea lui mai cu adevărat. Nu cruţară bani, nu le fu prea mult a mâneca des de dimineaţă la mormânt, ci cumpărând miresme şi uleiuri scumpe, merseră la groapa sfântă, să-l ungă pe El.

Iată, creştini iubiţi, adevărată statornicie, iată chipul, cum mărturisiră acele neincetat pe Isus! Pe aceste cuvioase femei pururea să le aveţi în vedere, iubiţilor, pentrucă precum acestea pe Isus, aşa voi să vă cinstiţi biserica şi legea în cursul vieţii voastre şi să vă fie obligământ vecinic sfânt a vă lipi cu trup cu suflet de biserica părinţilor voştri, căci precum maica cea bună, ce-şi vede pruncul alergând spre dânsa, îi întinde cu toată căldura braţele pentru a-l îmbrăţişa şi peptul pentru a-l hrăni şi creşte, tot astfel biserica noastră ca maică străbună cuprinde şi ocroteşte cu căldură pe toţi fiii săi la sine, nutrindu-i cu laptele cel curat al învăţăturilor sale evangelice, pentru ca să devină fii buni, fii cinstiţi în lumea asta şi moşteni ai bunătăţilor cereşti în lumea cealaltă, fără a cere în schimb alta, decât recunoştinţa mironosiţelor faţă de Crs. după moartea sa, al cărui dzeesc trup l-au uns cu miresme şi uleiuri scumpe în semnul vecinicei lor smerenii şi recunoştinţe faţă de marele Invăţător.

Asemenea acestora ungeţi şi voi, iubiţi ascultători, cu uleiul iubirii voastre neţărmurite şi cu mireasma neînfrânţei statornicii şi a neclintitei voastre alipiri corpul cel sfânt al maicii noastre biserici strămoşeşti, cea clădită de Cristos, întărită şi împodobită prin sângele Mucenicilor şi apărată de braţele credincioase şi oţelite ale bătrânilor noştri, cari luptat-au cu nespusă bărbăţie împotriva tuturor duşmanilor, cari ţinteau să-i dea lovitura de moarte, apărând nevătămată întregitatea ei, pentru a ni o lăsa nouă neştirbită.

Ca pe o comoară neştirbită ni-au lăsat strămoşii noştri credinţa şi biserica lor, ca şi noi comoară neatinsă să o dăm urmaşilor! Ascultaţi dară de glasul dulce al bisericii noastre strămoşeşti şi rămâneţi credincioşi până la moarte legii sfinte moştenite dela părinţii noştri, căci făcând aşa, mult să bucură şi să veselesc aceştia, lacrimi de bucurie varsă ei acolo în plaiurile cereşti, de unde cu drag privesc asupra voastră şi cu drag vă aşteaptă a vă primi în sânul lor. „Ca de floarea strugurelui copt aşa se veselesc inimile lor de voi" (Eclesiastul II, 19).

Din potrivă, acei creştini, cari ca şi frunza se clatină şi se îndoiesc despre adevărurile scumpei noastre legi strămoşeşti, cari azi au o lege, mâne alta, pe unii ca aceştia aci pe pământ îi vedem la urma urmelor ajunşi prin nestatornicia lor urâţi, huiduiţi şi huliţi de oameni, de Dzeu bătuţi cu dreptatea sfântă, sărăcind în cinste şi omenie, în nume şi bunăstare cu faţă veştedă şi palizi ca moartea, fiindcă Dzeu prin conştiinţa dată omului îi mustră în toată viaţa lor pentru fărădelegea săvârşită, iar dincolo de mormânt [illegible] că nu vor intra în ceata părinţilor lor, ci ce e mai mult, blăstămul acestora şi acolo îi va urmări ca pe nişte lăpădaţi şi fii perduţi.

Căci „precum un ban" ca să vă grăesc cu sf. Ioan Gură de aur „care nu poartă scriptura Impăratului, nu are preţ în negoţ, aşa nici creştinul, care n'are statornicie cu credinţă în legea sa". Iar sf. Părinte Atanasie scrie aşa: „Dacă cineva nu va păstra credinţa, legea, întreagă şi nepătată, fără indoială va peri în veci".

Aminte să vă fie dară, iubiţilor, cât trăiţi cuvintele lui David proroc: „Făclia picioarelor mele este legea ta".

Şi acum să ne ridicăm, iubiţilor, ochii şi inimile către înălţimea ceriurilor, unde tronează în toată mărirea sa Dzeul părinţilor noştri şi să cădem către dânsul cu cuvintele prorocului David: „Inţelepţeşte-ne şi vom căuta legea Ta şi o vom păzi pe ea pururea cu toată inima noastră, şi vom păzi legea Ta pururea în veac şi în veacul veacului".

Dă-ne, Părinte al ceriurilor, acest dar, acea înţelepciune, ca cu toţii să ne ştim însufleţi de legea curatei credinţe cea întru Tine, şi precum Mironosiţele muieri cu miruri la groapa fiului Tău au mânecat cu mânecare adâncă, ca să-şi arate recunoştinţa pentru mântuirea adusă lor, şi precum fără strămutare părinţii sfintei noastre credinţe, cari prin vărsarea preţuitului lor sânge au arătat rodul statorniciei lor, iar străbunii noştri ca tot atâţia, cari în legea ta sfântă şi curată au adormit, au dovedit minunată statornicie şi credinţă, dă-ne Doamne, ca şi noi să mânecăm cu mânecare de noapte, de când adecă începem a cunoaşte adevărurile buzelor Tale să te primim şi să te ţinem cu sfinţenie până în capăt. Şi pentru ca să avem şi noi mângăierea popoporului Tău David: „aceasta m'a mângăiat întru smerenia mea, că legea Ta am păzit", iată Doamne făgăduinţă tare punem, făgăduinţă cu jurământ înaintea Ta: „Şi vom păzi legea Ta pururea în veac şi în veacul veacului" Amin.

NOUTĂŢI.

Inscrierile la universitatea din Budapesta şi din Cluj pe semestrul al doilea se încep în 7 Ianuarie n. După acest termin înscrierile se mai pot face numai cu învoirea specială a rectorului universităţii.

*

Comune mari. Comunele mici Şinca veche şi Şinca nouă din comit. Făgăraşului, în urma dispoziţiei date de ministerul de interne, au fost declarate comune mari.

*

La camera de comerciu şi industrie din Braşov au fost aleşi membri dintre români: în secţia comercială dnii Ion Ciurcu, Duşoiu şi Săbădeanu, membru suplent dl Ilie Savu; în secţia industrială dnii Dim. Căpăţină şi Eug. Precup.

*

Manevrele mari, ce se ţin în presenţa împăratului, în anul 1910 vor avea loc în Galiţia sau în părţile sudice ale ţării noastre. Astfel vor fi luate în considerare corpurile de armată din Caşovia, Przemisl, Lemberg, Timişoara şi Sibiiu. Hotărâre definitivă încă nu s'a luat.

*

Una alta. Din geografia unor confraţi. Cetim: „Ladislau Lukacs s'a născut în 1850 la Zalathna ... In 1878 l-au ales deputat în cercul Magyar-Igener sau Grabendorf(!) ... în 1896 s'a ales deputat la Abrud-banya". Mai lipseşte numai — Coloşvarul şi Noghi-sebenul din claia peste grămadă a confratelui.

*

Târg de ţară în Sibiiu se va ţinea în Ianuarie, şi adecă în 6 şi 7 târg de vite, în 8 şi 9 târg de cai, iar în 10, 11 şi 12 Ianuarie n. târg de mărfuri.

*

Obiceiuri. Un folclorist a adunat de curând câteva obiceiuri din popor, găsite în părţile de nord ale Italiei. Unele din obiceiurile acestea se asamănă cu ale poporului nostru... Iată dintr'ânsele câteva „leacuri" întrebuinţate în ţinuturile italice: Dacă cineva sufere de dureri în părţile corpului, i se fac diverse semne, mai ales cruci, d'asupra locului dureros, cu ajutorul unui ban, şi se rostesc rugăciuni anumite, în vremea când se fac astfel de semne. Pentru receală se ia o omidă de varză, se pune într'un săculeţ şi se atârnă de gâtul celui recit, fără ca el se ştie ce s'a pus în săculeţ; bolnavul, fireşte, se vindecă. Dacă ai junghiuri, tai o găină friptă până ce ieste fierbinte, şi bucăţile tăiate le aşezi pe piept. Cel bolnăvit de insolaţie sau de soare sec, îşi pune un păhar de apă în vârful capului şi stă aşa în bătaia soarelui: îndată ce s'a încălzit apa din păhar, boala a pierit fără doar şi poate...

*

Doamna Emilia Sasu n. Tilea din Blăjel întru amintirea scumpilor săi răposaţi: părinţi, fraţi şi surori a binevoit a dona „Reuniunii femeilor de religiunea gr. cat. şi gr. or. din comitatul Târnavei-mici" suma de 5 cor.

*

Târg de vite de prăsilă. Al XXI-ea târg de vite cornute de prăsilă periodic, subvenţionat de stat şi de comitat se va ţinea în Sibiiu în *30 şi 31 Martie 1910*, şi va fi împreunat cu distribuirea de premii şi diplome de laudă.

*

La fondul de 20 bani al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare a mai dăruit: Ioan Muntean, sodal maşinist 20 bani, Nicolae Popovici, ped. curs. III. 40 bani, Stefan Doichiţă, sodal frizer 20 bani, Adam Basarabă, paroh (Romos) 40 bani, Nicolae Chirca, sodal rotar 20 bani, Ioan Măgian, comers. (Calvasăr) 1 cor., George Vărtan, croitor 20 bani şi Victor Tordăşianu, prez. 10 bani.

*

Tristă comemorare. Aniversarea cutremurului din 1908 dela Messina s'a comemorat îndeosebi în comunele devastate ale Italiei. Depeşi nenumărate s'au trimis primarilor din aceste comune. Locuitorii nefericitului oraş au stat deştepţi toată noaptea, amintindu-şi catastrofa din anul trecut. Episcopul din Messina a oficiat un serviciu divin pe un altar ridicat în mijlocul cimiterului şi a dat binecuvântarea sa victimelor cutremurului în mijlocul emoţiunii celor de faţă.

*

Nonorocirea dela Uhersko. Ministrul austriac al căilor ferate a răspuns unei interpelări privitoare la ciocnirea trenurilor dela Uhersko şi a declarat că au fost 13 ucişi şi tot atâţa răniţi. Ministrul spune, că instrucţiunile existente, aplicate conştiincios, sunt de ajuns pentru împedecarea accidentelor de acest fel. Accidentul d'acum e atribuit numai greşelii funcţionarnlui de serviciu.

*

In afacerea otrăvirii locotenentului Hofrichter se scrie, că *tatăl său*, mort pe neaşteptate în anul trecut, va fi desgropat, ca să se statorească din ce cauză a murit, şi nu cumva a fost şi el otrăvit?

*

Progres în cultură. Din iniţiativa generalissimului Şevket-Paşa s'a făcut un remarcabil progres în obiceiul militarilor turci. In săptămâna trecută Luni, la casarma Taxim soldaţii regimentului nr. 8 de infanterie din Constantinopol au mâncat la masă după obiceiu europenesc cu furculiţe, pentru întâia oară în viaţa lor, şi nu cu degetele ca până atunci. Soldaţii s'au dovedit foarte îndemânatici în noul metod de mâncare, spre bucuria deosebită a lui Şevket-Paşa, care va întroduce acum reforma aceasta şi în alte corpuri ale armatei otomane.

*

Camera franceză a votat un proiect de lege, prin care comuna Paris este împuternicită a contracta un împrumut de 900 de milioane franci pentru înfrumseţarea oraşului şi pentru îmbunătăţirea stărilor sanitare în Paris.

*

Critica manevrelor. Arhiducele moştenitor de tron Francisc Ferdinand a publicat observările sale critice asupra manevrelor ultime ţinute în Moravia. In scrierea sa arhiducele arată greşelile de tactică şi operativă ce s'au arătat la întrebuinţarea cavaleriei, a artileriei şi în alte chestiuni militare.

*

In apropierea sărbătorilor. Daruri potrivite de Crăciun şi de Anul nou, cărţi de literatură românească, se găsesc expuse în vitrinele Librăriei noastre Arhidiecezane.

Cărţi şi reviste.

Regulament de serviciu, a apărut I şi III parte, Jurământul şi Art. marţiali pentru armata comună c. şi r., compus de *Dem. Bardosi*, căpitan c. şi r. în reg. nr. 5 de inf., Ediţia III a autorului. Tip. A. Todoran, Gherla la 1910. Preţul 65 fileri.

*

„Mizerie, boală, crimă şi degenerare, sau *alcoolismul şi urmările lui din punct de vedere economic, higienic, moral şi naţional*". Conferinţă pentru combaterea alcoolizmului de *Pr. D. Voniga*, va apărea în curând. Opul se va estinde circa pe 8 coale tipar. Ceice vor să aibă această lucrare îndată după apariţia ei în volum, să se adreseze autorului în *Gyirok* (Temes).

*

In „Editura Minervei" din Bucureşti au mai apărut şi ni s'au trimis următoarele cărţi de valoare: *Călindariul Minervei*, pe anul 1910. Preţul 1 leu 25 bani. *Noul Testament*, partea întâia, evangeliile, de Arhiereul *Sofronie Craioveanul*, preţul 4 lei. *Veselul Ştrengar*, de Björnstjerne Björnson, traducere, preţul 1 leu 50 bani. *Anecdote nouă* de Th. D. Speranţia, preţul 1 leu 50 bani. *Rapsodii şi Balade*, de Ion Bârseanu, preţul 1 leu 50 bani. Din Biblioteca teatrului naţional, editată tot de Minerva, apoi numerii 1—4, anume: *Heidelbergul de altă dată*, piesă în 5 acte, traducere de *Ovid* Densuşeanu, preţul 40 bani. *Guérin Notariul*, comedie în 5 acte, tradusă de Al. Brătescu-Voineşti. *Un faliment*, piesă în patru acte, trad. de I. B· Hétrat, cu câte 45 bani, şi *Sanda*, piesă în trei acte, de Al. G Florescu, preţul 35 bani. în fine, din *Biblioteca Minervei*, au apărut broşurile 47 până la 62, anume: Amintiri dela Sebastopol, vol. I şi II, Cinci ani de mişcare literară, de Dr. Sextil Puşcariu. Tuberculoza, de Dr. I. Duscian. Mănunchiul de rugioare, trad. de Natalia Iosif. Nuvele arabe, de N. Pandelea. Erupţia Vulcanului Krakatoa, trad. de Sc. Georgescu. Minunata poveste a lui Petre Schlemihl, trad de C. B. Ţ. Poveste. de Nicol. Gogol, trad. de N. Dunăreanu. Mustrările Doamnei Caudel, trad. de I. Raduţ. Educaţiunea morală, de I. Slavici. Pagini alese, trad. de N. Pandelea. Pentru părinţi şi copii, trad. de Sc. Georgescu. Astronomie populară, trad. de V. Anestin. Asia, roman. trad. de Nic. Pastia şi Albert Savarus, novelă trad. de Const. Calfoglu. Fiecare broşură 20 bani. Se pot comanda toate prin librăria arhidiecezană din Sibiiu (Nagyszeben).

Poşta redacţiei.

Dlui T. Stoianovici în Tohanul-mare. Domnul respectiv e învăţător în Gurarâului (Guraró) posta ultimă Orlat.

Dlui P. M. în S. Din pricina ex-lexului congrua nu poate fi asemnată. După votarea budgetului însă se va asemna. Cu privire la întrebarea ceealaltă, conformaţi-vă concursului publicat, în care se spune, că pentru *toate* rugările terminul de înaintare e 31 Decemvrie v.

Teatru german.

Luni: *Der dunkle Punct*, comedie. Marţi: *Dorf u. Stadt*, în beneficiul artistei Geiger. Mercuri: *Die geschiedene Frau*, operetă. Joi d. a.: *Orpheus in der Unterwelt*, sara: *Eine Nacht in Venedig*. Sâmbătă: *Tannhäuser*, (Parodie).

Creşterea dinţilor la copii

Nu vă neliniştiţi de creşterea dinţilor la copii, ci dăţi-le *Emulsiunea lui Scott*, şi nu veţi mai avea nopţi fără somn. Veţi fi surprinşi de uşoara şi nedureroasa creştere a dinţilor. 8 (330) 3—4

Emulsiunea lui Scott

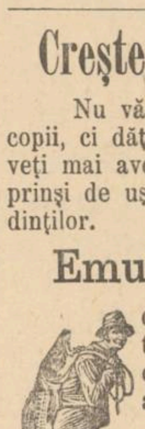

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

conţine în formă uşor de mistuit toate materiile recerute pentru creşterea unor dinţişori drepţi, albi şi tari. Curăţenia şi efectul

Emulsiunea lui Scott

sunt neîntrecute. „Scott" prieşte bine chiar şi celui mai slab organism. *Emulsiunea lui Scott* este şi rămâne Emulsiune model.

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

Nr. 632/909. [459] 2—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cristur,** în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au a și așterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, și a să prezenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturgie.

Deva, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or., în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Daruri de Crăciun!

Toți cei cari doresc a cauza în sânul familiei și rudeniilor bucurie cu ocazia sărbătorilor **Nașterii Domnului** să nu întârzie a-se adresa cu toată încrederea **Librăriei Arhidiecezane** din **Sibiiu**, de unde pot procura următoarele obiecte potrivite pentru daruri:

Cărți:

	K f
Andersen, Povestiri	2·—
Anghel, Fantazii, poezii	1·50
Agârbiceanu, In clasa cultă, novele	1·80
Augier, Girerin notarul, teatru	—·45
Adam, Constanța pitorească	2·—
Basme din toate ținuturile rom.	1·90
Bulwer, Ultimele zile ale cetății Pompei	3·—
Beldiceanu, Taina	1·50
Boteni, Din satul nostru	1·50
Bernordin, Paul și Virginia, roman	1·—
Biörnson, Falimentul, teatru	—·45
Bârsan, Mărul, dramă	1·—
„ **Ramuri,** novele	2·—
Barcianu, Dicționar german-român, broș. 8·—, leg.	10·—
român-german sub tipar	
Codreanu, Suflete de Copii, povești	—·80
Caraivan, Povești de pretutindeni	2·—
Cazaban, Chipuri și suflete, novele	1·50
Ciocârlan, Pe plaiu, novele	1·50
Cantemir, Descrierea Moldovei	1·90
Caterly, Românii	2·50
Daudet, Sapho, roman	1·50
Dumbravă Haiducul, roman	2·—
Dostoievski, Crimă și pedeapsă, I/II roman	4·—
Delavrancea, Apus de soare, dramă	2·—
„ Sultănica, Novele	2·—
Dunăreanu, Răsplata, novele	1·50
Eminescu, Poezii	1·50
„ Proză	1·—
„ Lais, comedie	1·—
Farago, Versuri	1·50
Florescu, Sanda, teatru	—·35
Goga, Ne chiamă pământul, poezii	2·—
„ Poezii	2·—
Gorun, Robinson în țara Românească, roman	1·—
Gane, Spice, novele	2·—
Gârleanu, Bătrânii, novele	3·—
„ Intr'o noapte de mai, novele	2·—
Genlis, Povestiri morale pentru tinerime	1·50
Iosif, A fost odată, poveste în versuri	—·30
Holban, Oameni celebri	3·50

	K f
Hodoș, Martirii, roman istoric	1·50
„ Departe de lume, novele	1·50
„ Poftă bună, carte de buc.	3·—
Ispirescu, Povestile unchiașului sfătos	1·50
Iorga, Istoria Românilor pentru poporul Român	3 —
Lupaș, Monografia lui Șaguna legată	6 —
Lecca, Dreptul vieții, roman	2·—
Maior, Bibl. copiilor și a tinerimei, vol. 2, 3, 4, à	1·—
Maupassant, Ivetta, roman	—·75
„ Dșoara Fifi, novelă	—·75
„ Povestiri, traduc. de Sadoveanu	2·—
Meyer-Förster, Heidelbergul de altădată, teatru	—·40
Negri, Versuri, proză, scrieri	1 50
Neculcea, O seamă de cuvinte	—·35
Olmezu, Povești rimate	—·35
Omer, Iliade, trad. de Murnu	4·—
Onciul, Din istoria României	—·35
Pamfile, Graiul vremurilor, povești	2·—
Pitiș, Poezii	1·—
Pușcariu, Fragmente ist. despre boerii din țara Făgărașului, vol. I. —·40, vol. II. —·60, vol. III. —·80, vol. IV.	5·20
Povestiri de-ale lui Moș-Barbă-Albă	1·—
Russu-Șirianu, Iobăgia I.	3·—
Răduceanu, Cooperația și sistemele cooperative	—·60
Slavici, Povești	1 50
Silvan, Valea albă, roman	1 50
Sandu, Pescar de Islanda, roman	1 50
Sadovean, Oameni și locuri, nov.	2 —
„ Cântecul amintirii, „	2·—
Șpan, Viața și act. lui Dr. Barcianu	—·50
„ Școala lui Șaguna	1·—
Theodorian, Sângele Solovenilor, roman	1·50
„ Calea sufletului, nov.	1·50
Schiller, Fecioara dela Orlean, dramă, trad. de M. Cunțan	—·90
Vlahuță, Poezii	2·—
„ **Din trecutul nostru**	3 50
„ File rupte	2·50
„ Clipe de liniște, novele	1·50

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme.

(103) 45—52

„AJUTORUL", societate pe acții, Șeica-mare.

Convocare.

Domnii acționari ai societății pe acții „Ajutorul" să invită prin aceasta, conf
16 din statute la

I-a adunare generală ordinară,

ce se va ține în **Șeica-mare în 18 Ianuarie** stilul nou a. c. la 9 oare în
institutului.

Obiectele:

1. Constatarea acționarilor prezenți și acțiilor representate.
2. Deschiderea adunării.
3. Numirea notarului de către prezident și alegerea alor 2 membri scrutin
4. Constatarea solvirii capitalului social.
5. Raportul direcțiunii.
6. Raportul comitetului de supraveghiere.
7. Prezentarea bilanțului.
8. Decisiuni privitoare la institut și eventual ridicarea capitalului social cu coroane, sau cu o sumă mai mare.
9. Eventuale propuneri.

Șeica-mare, 1 Ianuarie 1910.

Direcțiun

[460] 1—1

Bilanț cu 31 Decemvrie 190

Activa.	K f	Pasiva	
Cassa	9 543·98	Capital social	[illegible]
Escont	84,351·28	Fond de reservă	[illegible]
Imprumuturi hipotecare	5,140·—	Depuneri spre fructificare	[illegible]
Credite personale	7,346·—	Reescont	[illegible]
Spese de fondare	348·56	Interese transitoare pe 1910	[illegible]
Mobiliar	177·48	Profit curat	[illegible]
Interese anticipate la reescont	284·86		
	107,192·16		[illegible]

Profite și Perderi.

Debit.		K f	Credit	
Interese:			Interese:	
după depun. spre fructif.	286 14		dela cambii escontate	[illegible]
după capitalul social	104·72	390·86	dela imprumuturi hipotecare	[illegible]
Spese:			dela credite personale	[illegible]
porto postal		10·10		
Profit curat		2,099·43		
		2,500·39		[illegible]

Șeica-mare, 31 Decemvrie 1909.

Direcțiunea:

P. Morușca m. p.
prezident.

Ioan Nistor m. p.
membru în dir.

Confrontând aceste conturi cu registrele principale și auxiliare le-am aflat în deplină ordine

Șeica-mare, 1 Ianuarie 1910.

Comitetul de supraveghiere:

Dr. Nicolae Ittu m. p.
prezident.

Const. Tipuriță m. p.

Andreiu V. Blotor m. p.

In atențiunea bibliotecelor parohiale.

Dela Librăria arhidiecezană se pot procura următoarele cărți cu prețuri reduse:

	în loc de	numai
Cosma, Secretul Podgoreanului	5·—	3·85
Crasescu, Ovreiul, roman	2·—	1·60
Culegeri literare	2·—	1 60
Dalametra, Dicționar macedo-român	2·—	1·80
Dame, Nouveau dictionair roumain franeais	5·—	3·90
Dame, Nouveau dictionair francais-roumain	5·—	3·90
Dame, Istoria României contimporane	2·50	2·20
Demetrescu, Izvoade	1·80	1·50
„ Priveliști	3·50	2 90
„ Senzitive	1·—	—·75
Demetriad, Opere dramatice	5·50	5·10
Densușianu, Românii buni și Românii răi	1·50	1·—
Derblich, Afecțiunile simulate	4 50	2·80
Dimitrescu, Quatrene	1·—	—·80
Din scrierile și cuvântările lui I. C. Brătianu	3·—	2·—
Dinescu, Metodă pract. de cusut, croit etc.	4·50	2·30
Dutescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre poporane	2·50	1·50
Duțescu-Duțu, Jianu	1·—	—·90

	în loc de	numai
Eliade, Filozofia lui La-Fontaine	2·—	1·60
Euripide, Ecuba și Ifigenia în Aulis	1·50	1·20
Euripide, Ifigenia în Tauria	—·60	—·40
Euripide, Ifigenia	3·—	2·80
Florantin, Reforma metoadelor	2·50	—·50
Fagure, Schițe	2·50	1·95
Filip, Monografia raselor de găini	2·—	1·70
Fortunatu, Cultura prunului	2·—	1·60
Freytag, Dare și avere, vol. I. 3·50 cu 2·50, vol. II	3·—	2·25
Gane, Păcate mărturisite	3·—	2·20
„ Zile trăite	3·—	2·50
„ Pagini răslețe	2·50	2·20
Gabrovanu, Dina și Dana	2·—	1·60
Georgescu, Albanezii	3·—	2·20
Ghica, Scrisori către V. Alexandri	3·50	2·80
Ghica, Convorbiri ec. I/II	5·—	4·—
„ „ „ III	1·50	1·20
Gorun, Alb și negru	3·—	1·80
„ Câteva versuri	2·—	1·50
Grama, A magyar nyelv tanitása	4·—	3·20
Grigoriu, Teatru de familie	5·—	4·40

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria arhidiecezană

Nr. 140—41 Sibiiu, Joi 24 Decemvrie 1909 (6 Ianuarie 1910). Anul LVII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil. rândul cu litere garmond.

Nou abonament

deschidem cu 1 Ianuarie v. 1910 la ziariul

„Telegraful Român“

cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coroane,
pe şase luni 8 coroane,
pe trei luni 4 coroane.

Rugăm pe vechii nostri abonaţi, se binevoiască aşi reînoi din vreme abonamentul, stăruind totodată pentru lăţirea ziariului nostru în cercul amicilor şi cunoscuţilor lor.

Abonamentele se fac prin *mandat postal*, trimiţându-se preţul înainte. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi posta ultimă, să se scrie corect şi legibil, pentruca la postă să nu se facă greşeli. Banii de abonament se trimit *Administraţiunei tipografiei arhidiecezane în Sibiiu* (Nagyszeben), strada Măcelarilor, Nr. 45.

Administraţia.

Nr. 13,900 Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop al bisericii ortodoxe în Transilvania şi mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din arhidieceza noastră Transilvană, dar şi milă dela Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos iar dela noi arhierească binecuvântare.

> *„Naşterea ta Christoase Dumnezeul nostru a răsărit lumii lumina cunoştinţii“.*

Dacă ne-am întrunit acum, în număr aşa mare, aici în casa Domnului, am făcut aceasta, să sărbăm şi noi, ca şi ceialalţi creştini din lumea mare, amintirea evenimentului celui mare şi minunat al naşterii Domnului nostru Iisus Christos, întâmplat înainte cu 1909 de ani.

Pentru a cunoaşte cât mai bine însemnătatea cea mare a naşterii Domnului, de lipsă este să ne reamintim, iubiţilor, cât de tristă şi dureroasă erà soartea oamenilor înainte de naşterea Domnului, şi adecă, cum omul făcut de Dumnezeu, de cea mai aleasă făptură, spre bine şi fericire, în urma păcatului şi a întunecării minţii prin păcat, înstrăinându-se dela Dumnezeu, devenì cea mai nefericită fiinţă; cum omul nu-şi mai cunoşteà măreaţa sa chemare; nu mai cunoşteà pre adevăratul Dumnezeu, nici se mai închinà Lui, ci la idoli, chipuri cioplite, la soare, lună şi stele, şi la alte făpturi neînsufleţite.

Cum cei slabi deveniră robi ai celor mai tari, şi cum cei tari priveau şi vindeau pre cei slabi, ca pe orice marfă de preţ, despărţind pre soţi de soţii, pre părinţi de fii, şi pre fii de părinţi.

În asemenea stare tristă şi dureroasă au fost oamenii, până când prea bunul Dumnezeu, în nemărginita sa îndurare, a trimis în lume pre unul născut Fiiul său, Domnul nostru Iisus Christos, *„carele pentru noi oamenii şi a noastră mântuire s'a pogorît din ceriu, şi s'a întrupat dela Duhul sfânt şi din Maria fecioară şi s'a făcut om“*, ca să ne mântue pre noi oamenii de întunerecul şi osânda păcatului, să ne înveţe cunoştinţa adevăratului Dumnezeu, şi să ne facă iarăşi fii şi moşteni ai lui Dumnezeu, precum ne spune şi sfântul Apostol Pavel prin cuvintele: *„că nu mai suntem robi, ci fii şi moştenitori ai darurilor dumnezeeşti“*, şi aşa să ne ridice din starea cea tristă şi dureroasă iarăş la fericirea cea dintâi.

Iată dar, iubiţilor, însemnătatea cea mare a naşterii Domnului, iată motivul pentru care s'au bucurat de naşterea Domnului, nu numai oamenii pre pământ, ci şi îngerii în ceriu, cântând: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pre pământ pace şi între oameni bunăvoire“*; iată pentruce ne-am întrunit şi noi acum aici în casa Domnului, nu numai să ne închinăm şi să ne bucurăm Domnului, dar şi să mulţămim prea bunului Dumnezeu, din tot sufletul nostru, şi pentru aceasta mare şi nemărginită îndurare spre noi.

Când sfânta maica biserică a aşezat aceste sfinte sărbători, întru amintirea naşterii Domnului, n'a făcut aceasta numai ca să mulţămim lui Dumnezeu şi pentru acea nemărginită îndurare; nu numai să prăznuim şi să ne bucurăm; ci şi pentruca şi din aceasta sărbare să luăm nişte învăţături mari, bune şi folositoare.

A voit sfânta maica biserică să învăţăm, iubiţilor, cât de amar se răsbună păcatul, cum întunecă el mintea şi cunoştinţa omului, şi cum mintea şi cunoştinţa întunecate împing pe oameni la felurite rele, şi prin acestea şi la lipsă, la slugărnicie, la amar şi la alte asemenea nefericiri sufleteşti şi trupeşti.

Să învăţăm, iubiţilor, cât de fericitoare este ferirea de păcate, căci prin aceea ni-se luminează mintea şi cunoştinţa, şi că numai prin minte şi cunoştinţă luminată ajungem a ne cunoaşte măreaţa chemare orânduită de Dumnezeu, ajungem a cunoaşte pre adevăratul Dumnezeu, şi a împlinì voia lui, ca să ne împlinească şi El cererile noastre de bine şi fericire.

Să învăţăm, iubiţilor, cum ceice nu-şi luminează mintea şi cunoştinţa ajung în slujba şi în stăpânirea celor luminaţi, precum ne spune aceasta şi sfânta scriptură prin cuvintele: *„Fiind înţelept sau luminat pre cel neînţelept slugă îl va aveà“*. Deci ferice de oamenii cari se silesc la învăţătură, şi vai şi amar de ceice desconsideră învăţătura, căci aceştia vor aveà zile tot mai grele. De aceea şi venirea Domnului nostru Iisus Christos în lume, pe lângă mântuirea de păcat, ne-a mai adus şi lumina cunoştinţii pre care ne-o întonează şi troparul acestor sărbători prin cuvintele: *„Naşterea Ta Christoase Dumnezeul nostru a răsărit lumii lumina cunoştinţii“*.

Pentru a înţelege şi mai bine marea şi neapărata trebuinţă a luminării şi a învăţăturii, vă voiu mai amintì, iubiţilor, ceeace în toate zilele se petrece şi înaintea ochilor noştri, că în lume decurge de veci o mare luptă a vieţii, sau de existenţă, izvorîtă din simţul de conservare. Cred că veţi fi observat şi voi, cum fiecare om tinde a cuprinde tot mai mult teren de înaintare, pentru a ajunge tot la mai multă vază, cinste şi bunăstare, decât altul. Cred să fi observat şi voi, că acea luptă decurge, nu numai între om şi om, ci chiar şi între fraţii de un tată şi de o mamă, şi tot asemenea şi între popoară şi naţiuni.

Deasemenea cred, că n'am lipsă a vă spune, că acea luptă se poartă cu armele învăţăturii, ale minţii luminate, şi tot aşa cred că n'am lipsă a vă mai spune, că luptaciul cel într'armat cu amintitele arme învinge, supune şi cucereşte pre cel neîntr'armat cu aceleaşi arme. De unde urmează, că dacă voim şi noi să nu fim învinşi şi cuceriţi de alţii, ori cu alte cuvinte, dacă voim să putem învinge şi noi greutăţile vieţii şi să ajungem la tot mai multă vază, cinste şi bunăstare în aceasta lume, cu al căror ajutor să ne câştigăm şi fericirea din cealaltă lume: atunci să ne într'armăm şi noi, tot mai mult, cu armele învăţăturii şi ale minţii luminate.

Să nu ne amăgim a crede acelor cari zic: cum au trăit bătrânii noştri, fără învăţătură, vom trăi şi noi, pentrucă nici cei ce vorbesc aşa nu mai trăiesc ca bătrânii, nici ei înşişi nu se mai mulţumesc cu traiul cel cumpătat, nici cu îmbrăcămintea cea modestă de odinioară, a bătrânilor. Nici ei, nici familiile lor, nu mai poartă îmbrăcăminte trainică făcută în casele lor, ci şi ei înşişi lăcomesc la traiu mai bun şi la haine cumpărate dela alţii, cu bani greu munciţi. Apoi în vremile bătrânilor nici dările, de tot felul, nu erau aşa de multe, ca şi în zilele noastre.

Cât de mult s'au schimbat împrejurările din timpurile mai vechi, veţi înţelege şi dacă vă voiu mai amintì, că bătrânii nu cunoşteau nici călătoria cu aburul, sau cu calea ferată, nici scrierea şi nici vorbirea prin drot, prin telegraf şi telefon, cum se întâmplă în timpul nostru. Acestea şi multe alte asemenea împrejurări schimbate pretind, iubiţilor, tot mai multă înaintare dela toţi oamenii, cari doresc zile mai bune, — iar asemenea înaintare se poate ajunge numai prin carte sau învăţătură întemeiată pe credinţa în Dumnezeu.

Astfel fiind, să nu ne tot plângem, unii de greutăţi şi năcazuri, alţii de lipsă şi amar, ci dacă dorim a ne mântuì de asemenea rele şi a ajunge soarte tot mai bună, să îmbrăţişăm şi noi, cu mai mare silinţă, cartea sau învăţătura, mai ales însă tineretul nostru, care, după voia lui Dumnezeu, va trăì şi preste 50—60 de ani, când alte timpuri vor fi. De vom face aşa, acel tineret ne va binecuvântà, iar de nu vom face aşa, acel tineret ne va osândì şi în morminte.

Aşa fac aceasta, iubiţilor, toate celelalte popoară mai înaintate, iar dacă vom cercetà cum s'au luminat acele popoară vom aflà, că numai prin cele două aşezăminte sfinte, prin *biserică şi şcoală* au ajuns la luminare, vom aflà că de aceea toate acelea popoară susţin cu mari jertfe tot felul de şcoale şi biserici, cari de cari mai frumoase şi preoţi tot mai vrednici, vom aflà apoi, cum acele jertfe pentru biserici şi şcoale au ridicat pe acele popoară la vază, cinste şi bunăstare, prin cari pot ajunge mai uşor şi fericirea cea vecinică.

Din acestea urmează, iubiţilor, că dacă dorim şi noi viitor mai bun, dacă dorim a nu mai rămâneà în urma altora, — atunci să sprijinim şi noi, din toate puterile, cele două aşezăminte sfinte, *bisericile şi şcoalele* noastre, pentruca ele să ne lumineze şi nouă adevărata cale tot la mai multă învăţătură şi lumină, şi pentruca într'armaţi cu armele învăţăturii şi ale luminii să putem suportà, cu bun succes, lupta de existenţă şi să ajungem soarte tot mai bună.

Numai învăţătura din şcoală şi biserică a stârnit şi stârneşte, iubiţilor,în toate popoarele dorul de a-şi îmbogăţì tot mai mult cunoştinţele, numai învăţătura din biserică şi şcoală a îndemnat pre popoarele mai înaintate de a ţineà în casele lor, — pre lângă sfânta biblie — şi alte cărţi bune şi folositoare, iar dacă asemenea cărţi nu lipsesc din casele altor popoară, atunci nu este iertat să lipsească nici din casele noastre.

Să ne procurăm deci şi să avem şi noi în casele noastre, încât n'am puteà aveà toţi sfânta biblie, măcar cărţi de rugăciune, cari să ne întărească tot mai mult în credinţa şi iubirea de Dumnezeu şi deaproapele şi să ne îndemne şi la fapte bune. Dar pre lângă acelea să nu lipsească din casele noastre nici alte cărţi, cari să ne înveţe cele de lipsă şi la trebuinţele vieţii noastre pământeşti, fiind adeverit, că orice carte bună în casa omului este ca şi un învăţător, sau un dascăl bun, carele învaţă şi luminează pe toţi cei din casă.

Cetirea unor asemenea cărţi, în Dumineci, în sărbători, şi în alt timp liber, mai are şi acel folos, că reţine pe om dela cercetarea birturilor şi altor petreceri costisitoare şi păgubitoare.

Dacă careva dintre voi n'ar ştì alege şi procurà asemenea cărţi bune, la dorinţa aceluia cu mare bunăvoinţă i-le va procurà însuş preotul lui.

Deci puneţi aceste învăţături arhiereşti la inima voastră şi urmaţi-le cu bunăvoinţă, pentruca însoţite şi de ajutorul cel puternic al lui Dumnezeu să ajungeţi zile tot mai bune, cari să vă aducă bucurie, nu numai la asemenea sărbători, ci şi în celelalte zile ale vieţii voastre.

După cari poftindu-vă, ca aceste sfinte sărbători, precum şi cele apropietoare ale anului nou, şi ale botezului Domnului, să le petreceţi în pace, sănătate şi mulţămire, acum și întru mulţi ani fericiţi, cu binecuvântare arhierească am rămas

Sibiiu, la sărbătorile naşterii Domnului din 1909

Al vostru tuturor
de tot binele voitor
Ioan Meţianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

Din trecutul politic al Cehilor.

Sub Ferdinand II vechea constituţie a Boemiei a fost desfiinţată şi statul boem a fost prefăcut din stat constituţional în stat monarhic, dar mai ales *catolic,* ne mai tolerându-se în el o altă confesiune, decât numai cea catolică. Pentru a fi întărită confesiunea aceasta au fost aduşi în ţară multe mii de colonişti nemţi, mai ales industriaşi, cari au fost provezuţi cu privilegii mari, şi cari au întărit elementul german în mare măsură. De atunci s'a început deci germanisarea Boemiei, lucru care mergea cu atât mai uşor, cu cât Boemia, fiind vecină cu Germania, cultura, şi cu ea limba germană, trecea de aci cu uşurinţă în Boemia.

O mică îndreptare de lucruri în favorul Cehilor a urmat sub Iosif II. Dar după moartea acestuia regimul cel mai aspru absolutistic şi poliţienesc a fost întrodus în Boemia, aşa, că Cehii nu se mai puteau cugeta la nici o mişcare de natură de a scutura prin ea jugul domniei streine. Nemţii ajunseră deasupra, stăpâni pe întreaga ţară. Un mare noroc au avut însă totuşi Cehii, anume, că aveau aristocraţime, care nu s'a lăpădat de popor, cum s'a lăpădat în vremile vechi aristocraţimea română de poporul nostru. Dar mai ales norocul, că pe lângă tot regimul absolutistic, în mod atât de rigoros eserciat din partea guvernului central dela Viena, poporul ceh nu a fost oprit şi împedecat *să-şi înfiinţeze şcoale* şi să-şi câştige în ele învăţătura; ba a fost ajutat în nisuinţele acestea ale sale din partea guvernului, care însuşi a înfiinţat şcoale şi a *silit* poporul să-şi trimită copiii la şcoală. Nu au fost opriţi ori împedecaţi Cehii nici pe terenul comercial şi industrial, ba şi aci au fost ajutaţi şi încurajaţi din partea statului şi a organelor sale. In funcţiuni publice încă au fost aşezaţi şi Cehii, iar în armată regimentele recrutate de pe teritoriul Boemiei aveau ofiţeri număroşi de naţionalitate cehă. In felul acesta Cehii şi-au înmulţit inteligenţa, pentrucă nici dela militari, nici dela funcţionari civili, nu cerea nime să-şi denege naţionalitatea, şi şi-au creat şi o puternică clasă burgheză, comercianţi şi industriaşi având din abundanţă. Au îmbrăţişat ştiinţa şi artele, şi au ţinut pas în toată privinţa cu Nemţii, cari îi stăpâneau. Evenimentele dela 1848 au găsit pe Cehi destul de tari, pentru a-şi putea formula un program politic de înţelesul, ca vechea constituţie a Boemii să fie redată ţării, restituindu-se toate drepturile politice naţionale pe cari le-a avut poporul ceh. Nemţii au căutat însă se provoace turburare, ceeace le-a şi succes, pentrucă congresul slav, convocat la Praga, s'a terminat cu un conflict născut între popor şi armată, cu un războiu formal, închieiat în 15 Iunie 1848 cu bombardarea capitalei din Boemia din partea miliţiei şi cu disolvarea congresului. Ura dintre Nemţii şi Cehii din Boemia a crescut mereu de atunci încoace, iar Cehii pretindeau mereu în programele lor politice: Naţionalisarea, mai corect: Cehisarea Boemiei, şi restaurarea Coroanei boeme, ca înainte de 1620.

La anul 1861 Cehii au avut majoritatea în dieta provincială din Praga, şi au făcut încercări de a se modifica legea electorală din vigoare, care era pentru ei foarte nefavorabilă. Au trimis deputaţi şi la senatul imperial dela Viena, dar văzând cum e aci situaţia, oamenii lor s'au retras, dupăce au înaintat un protest bine motivat, şi au început aşa numita *resistenţă pasivă* faţă de guvernul dela Viena. In declaraţiunile lor făcute la diferite ocasiuni au spus, că ei se supun legilor ce se vor crea, ori au fost create, de ei fără ei, însă nu de voe, ci din necesitate; dar când li se va da ocasiunea şi vor putea, le vor anula pe toate şi vor aduce altele, corespunzătoare trebuinţelor şi drepturilor poporului ceh. Pasivitatea inaugurată din partea lor a fost observată cu stricteţă. Cehii au trimis deputaţi la senatul central dela Viena, dar acestia nu au întrat în senat, ori au întrat, numai pentru a-şi presenta protestul, — apoi au părăsit senatul.. Şasesprezece ani au făcut Cehii politica aceasta de pasivitate, cu o perseveranţă şi solidaritate vrednică de laudă. Dela calea lor, dictată mai ales de sistemul dualistic ce s'a întrodus în monarhie, nu a fost în stare să-i abată nici terorismul, nici intrigile Nemţilor, ci ei ţineau cu sfinţenie la sfatul dat din partea marelui lor istoriograf şi politician Francisc Palacky, ca să aştepte cu răbdare până se scurge şi slăbeşte torentul dualistic, ca apoi lumina cea adevărată se poată străbate departe, până la cele mai înalte regiuni, *până ta tron.*

In cursul anilor s'a format din elementele mai tinere *partidul activist* ceh, care însă nu punea beţe în roatele pasiviştilor. Disciplina era mare la Cehi. Ei participau la alegeri, mergeau la urnă şi-şi dădeau voturile pentru oamenii lor, cari însă nu întrau, nici în senatul central, şi nici în dieta lor provincială, ci la începutul fiecărei sesiuni parlamentare înaintau protest şi declarau, că ei nu-şi vor esercia drepturile legate de mandatele lor, şi astfel majoritatea poporaţiunei din Boemia nu era representată în dieta din Praga şi nici în senatul dela Viena.

Aşa au mers lucrurile până la anul 1878, când apoi partidul tinerilor cehi, al *activiştilor*, a ajuns la majoritate şi în bună înţelegere cu partidul pasiviştilor s'a schimbat tactica şi s'a decis întrarea în luptele parlamentare. Deputaţii cehi au întrat în anul acesta în dieta provincială din Praga şi în prima şedinţă au cetit o declaraţie, în care provocându-se la protestele, declaraţiunile şi reservele din trecut, spun, că ei întră acum în dietă ca oposiţie, dar oposiţie *loială faţă de Coroană,* şi numai în scopul de a mai încerca odată împăcarea cu Nemţii, adversarii lor politici. Intrarea în parlament şi-au făcut'o însă pendentă dela reforma electorală şi restabilirea autonomiei provinciale. Au mai cerut apoi Cehii, în o nouă adresă cetită în dieta lor, ca Coroana să numească un nou guvern, care să iniţieze împăcarea între Cehi şi Germani, dupăce Cehii nu aveau în guvernul de atunci nici cea mai mică încredere. De atunci Cehii au remas tot pe lângă politica de *activitate*, cu care au ajuns la resultatele mulţămitoare de astăzi, când sunt pe cale de a avea tot ce au dorit atâta amar de vreme, căci sunt representaţi, până şi în ministeriu, cu doi membri.

*

Am făcut aceasta scurtă espunere a faselor prin cari au trecut Cehii până au ajuns la situaţia favorabilă de astăzi, pentruca se vadă şi se înţeleagă aceia dintre ai noştrii, cari ar dori se ne asemene şi pe noi cu Cehii, că noi nu suntem ca Cehii, pentrucă ne lipseşte aristocraţimea, pe care o au şi au avut-o Cehii, ne lipseşte burghezimea pe care o au ei, ne lipseşte cultura lor, ne lipsesc oraşele lor, ne lipsesc multe de toate. Dar mai ales pentruca să se vadă, că nici la Cehii cari au toate lucrurile acestea pe cari noi nu le avem, schimbarea situaţiei nu s'a făcut de azi pe mâne, peste noapte, ci după lungi şi neîntrerupte lupte. Deci întâi de toate răbdare, apoi cultură şi bunăstare, şi în urmă bunăînţelegere, şi toate se pot face!

Ziua Naşterii Domnului.

Sub impresiunea cântărilor înveselitoare dela sfânta slujbă, mintea mi se varsă în râuri de gândiri evlavioase, cari mă transpun cu sufletul în lumea cea din vremea Naşterii lui Cristos. O văd cu ochii sufletului meu nerăbdătoare, aşteptând pe cineva fără zăbavă. O văd aruncată în halul desnădejdii neferioite. Intunerecul nopţii iernatice o stăpâneşte cu umbrele-i negre ce i-au întunecat sufletul. Inghetul inimii o tortureasă. O! tu fata Sionului, eşti aruncată în culmea desperării fără îndreptar, fără rază de căldură ori lumină, cari să te încălzească ori călăuzească.

Dar iată, când frigurile desnădejdii te cuprind mai îngrozitor, apar de după vârful munţilor neorientării zorile unei dimineţi de mântuire, cari răspândesc căldură şi lumină în inimi. Iată că se deschid cerurile, de unde răsunau tonurile unei cântări îngereşti, care prin cuvintele: „Mărire întru cei de sus lui Dzeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire“, sădeşte frică evlavioasă în inimile păstorilor resfiraţi pe întinsul câmpiilor mănoase. Se vesteşte, că se naşte Cristos, Mesia cel aşteptat. Se naşte Mântuitor, Cristos Domnul!

Acest eveniment estraordinar în istoria omenirii, îl sărbăm în fiecare an, îl vom sărba şi peste câteva zile.

Veniţi deci să ne bucurăm toţi împreună, că Cristos s'a născut, veniţi să ne apropiem de ieslea Vifleimului „unde s'a născut cel fără 'nceput“ Cristos pe pământ. „Cristos se naşte măriţi-l, Cristos din ceruri întimpinaţi-l, Cristos pe pe pământ, înălţaţi-vă“. Veniţi să-l întimpinăm şi să ne înălţăm cu sufletele, ca să-l putem înţelege şi să-i cuprindem învăţăturile sublime ce ni le dă fără cuvânt prin însaşi naşterea lui cea umilită.

Pentruca să putem înţelege mai bine învăţătura ce trebue să o luăm din Naşterea Mântuitorului şi din cele întâmplate la minunata lui venire pe pământ, trebue să mergem cu gândul pe acele câmpii, unde păstorii îşi păzeau turmele. Era noapte. Umbrele negre ale nopţii mute stăpâneau împrejurimea. Stelele presărate pe bolta cerului tresăltau şi ele în luciri scânteitoare de bucuria naşterii din iesle. Păstorii, unii dormitând, iar alţii veghiând, aşteptau plinirea prorociilor.

Iată că deodată cerurile se deschid şi o lumină feerică produce o frică evlavioasă în inimi. Era podoaba unei cântări îngereşti, îngânate de glasul îngerului ce rostea: „Nu vă temeţi, că iată vă vestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că astăzi în oraşul lui David s'a născut vouă Mântuitor, care este Cristos Domnul“.

Şi păstorii fără zăbavă auzind înveselitoarea veste, aleargă îndemnându-se unul pe altul să întimpine pe Cristos, care a venit pe pământ. Au alergat să preamărească pe cel fără început, să întimpine pe Cristos şi să aducă daruri celui unul născut! Şi noi? Noi spre toate

FOIȘOARĂ.

Florile dalbe.

— Colindă. —

Sculaţi, sculaţi, boieri mari,
Florile dalbe,
Sculaţi voi, români plugari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători,
Şi v'aduc un Dumnezeu,
Să vă mântue de rău,
Un Dumnezeu nou născut,
Cu flori de crin învăscut,
Dumnezeu adevărat,
Soare 'n raze luminat.
Sculaţi, sculaţi, boeri mari,
Sculaţi voi, români plugari,
Că pe cer s'a arătat
Un luceafăr de 'mpărat,
Stea comată, strălucită,
Pentru fericiri menită.
Eată lumea că 'nfloreşte,
Pământul că 'ntinereşte,
Cântă 'n luncă turturele,
La fereastră rândunele,
Ş'un porumb frumos, leit,
Dinspre apus a venit,
Floare dalbă a adus
Şi la căpătâi s'a pus.
El vă zice: Să trăiţi
Intru mulţi ani fericiţi,
Si ca pomii să 'nfloriţi
Şi ca ei să 'mbătrâniţi,
Florile dalbe! Florile dalbe!

Colecţia ALECSANDRI.

Crăciun și deputat.

— După Paul Arène. —

Aş vrea să fiu părinte al patriei... Aş vrea să fiu şi eu deputat în parlamentul ţării... Nu mai departe, decât acum, în apropierea sărbătorilor Crăciunului, m'a cuprins un fel de mândrie politică. Gândul acesta tocmai acum mi-a intrat în minte, izbindu-se şi bâzăind în capul meu cu îndărătnicia unui cărăbuş, pătruns într'o odaie cu geamul deschis: „Ei! negreşit, a fi deputat mi se pare lucrul cel mai potrivit; dacă în sfârşit, alţii sunt deputaţi, pentru ce n'aş fi şi eu deputat?“

Nu zic, că meşteşugul deputăţiei mi-ar plăcea grozav!

A merge zilnic la palatul parlamentului, adeseori d'alungul unui şir dublu de cască-gură, care te admiră; a trece prin sala şedinţelor cu un aer de mare însemnătate, sub ochii şireţilor jurnalişti; şi, — departe de secţiunea care te aşteaptă, sau de şedinţa care se deschide, sau de solicitatorii provinciali cari oftează la poartă, — a petrece vremea lângă bufet, fumând excelente ţigări fabricate expres pentru părinţii patriei; a călători, în cupeul tău sau într'unul luat cu chirie, prin cercul alegătorilor, şi a vedea ţăranul muncind sub cerul cald şi albastru cum îşi întrerupe lucrul, ca să te căciulească de departe, ori să-ţi arate pumnii, — după împrejurări; iar în capitală a fi sărbătorit, înconjurat, urmărit în cluburi, în saloane, unde cocoane decoltate vorbesc despre politică, şi a primi fără leac de jenă onoruri păstrate până acum pe seama pianiştilor şi poeţilor; a vedea, cum numele tău mititel este scos din întunerecul satelor şi tipărit alăturea numelor celor mai ilustre: — toate acestea, fireşte, constitue privilegii vrednice de invidiat.

Şi totuşi, nu împrejurările acestea m'au adus în ispită; căci eu fac parte din rasa păsărelelor cântătoare, care prefer în loc de sgomotul oraşelor şi în loc de huruitul de pe drumuri: adăpostul unui tufiş, care să le scape de iarnă.

Insă, cum v'am spus, acum de curând, slujba unui deputat mi-a apărut într'o nouă culoare; şi, cu toată pliotiseala, m'aş osândi, parol! să legiferez unsprezece luni şi ceva în fiecare an, pentru a avea dreptul d'a îndeplini, una sau două săptămâni, câteva sarcine prieteneşti şi patriarcale.

Locuinţa mea o găseşti în partea cea mai liniştită a capitalei. Sunt case mari, dar sunt şi grădini ici şi colo, cu arbori bătrâni şi stufoşi. Este cartierul favorit al oamenilor cărturari şi al mierlelor. Prăvălioare sunt puţine; dar câte sunt, şi-au conservat aerul de omenie al prăvăliilor de altă dată. Rar se rătăcesc pe aici trăsuri; şi chiar când trece câte una, vizitiul speriat de măreţia arborilor şi de tăcerea clădirilor încuiate, domoleşte pasul cailor, şi îşi ia o înfăţişare, de pare c'ar fi un vizitiu dela curte.

Casa corpului legislativ nu e departe; şi — în adevăr! — câţiva deputaţi s'au aşezat aici, nepretenţioşi, într'un mic cerc, care nu ţi-e incomod, închiriând odăi mobilate, luând masă comună; iar seara, ca şi nişte studenţi veterani, adâncindu-se în lectură şi în jocul de şah la cafenele, unde chelnerul familiar şi respectuos îţi aduce câte-o revistă literară şi ilustrată.

In vecinătatea mea, mai în zilele trecute, văd un domn deputat d'aceştia: faţa lui nu mai era gravă, nici fruntea nu mai era încreţită de grijile puterii, şi n'avea subsuoară portofoliul încărcat de rapoarte şi planuri: de şcoli, poduri de construit, de căi ferate vicinale, de congrua, şi de suntem grabnici şi fără zăbavă, dar foarte zăbavnici cu credinţa şi cu facerea de fapte prin cari să preamărim pe Dzeu. O! de am fugi aşa de păcate şi de ispitele diavoleşti, cum alergăm după ele, fericiţi am fi!

Glasul îngerului a fost glasul de chemare pentru întimpinarea lui Cristos în peşteră. Glasul duios al clopotului este glasul de strigare pentru a întimpina noi pe Cristos în biserică. Glasul clopotului e glas ceresc, care deşi fără cuvânt e înţeles de fiecare, ştiind unde l cheamă şi pentruce. Acest glas ne spune, ca glasul îngerului, că Cristos se naşte pe pământ la altar, simbolul peşterii din Vifleim.

Să mergem deci şi noi ca păstorii, fără zăbavă să urmăm glasului de chemare şi să alergăm la peşteră în biserică să-l întimpinăm şi să i ne închinăm Celui ce atunci ca om, iar acum sub forma pânei şi a vinului vine în mijlocul nostru. Să nu zăbovim a întimpina pe Cel ce ne-a mântuit de cătuşile morţii şi ne ridică şi azi din atâtea desnădejdi. Focul iubirii să alunge frigul zilei de iarnă, puterea şi tăria credinţii să înfrunte pedecile ispitelor şi lumina nădejdii să ne lumineze calea spre întimpinarea lui Cristos în peşteră.

Omul cu drag aleargă să vadă pe cel ce-l iubeşte şi drumul îi e scurt, noaptea-i luminoasă, iarna-i călduroasă şi n'are nici o pagubă, ci singura pagubă e a nu vedea pe cel ce-l iubeşte.

Sə alergăm deci cu inima înfocată de iubire către cel ce ne-a iubit mai presus de toate, să mergem la Cristos, că doar îl iubim, creştini fiind şi creştini suntem numai prin iubire în Cristos.

Nici pe păstori glasul îngerului, ca pe noi glasul clopotului, nu i-a silit să întimpine pe Cristos, ci numai li-a vestit rarul eveniment, găsindu-i şi pe ei păzându-şi turmele şi avutul lor. Iar ei fără zăbavă au alergat să mărească pe cel fără început „Cristos Domnul nostru“.

Glasul clopotului pe noi nu odată ne află departe de Cristos, prin necredinţa ce o nutrim şi despărţiţi de El prin noaptea întunecoasă, rece şi ameţitoare a desfrâului, şi pe noi ne trezeşte glasul clopotului păscându-ne turma poftelor şi patimilor noastre.

Alungând necredinţa prin puterea credinţii adevărate să ne apropiem deci de Cristos, sfărmând zidul nopţii desfrânate. Să ne împreunăm cu Cristos în sfânta şi minunata taină a comunicăturii. Să mergem să aflăm pe Cristos în altar pogorât, ca să spele păcatele celor ce se pocăiesc.

Să mergem şi noi ca păstorii fără şovăire, să călătorim ca Magii, pe cari o minunată stea i-a călăuzit, să mergem cu mânile şi sufletele noastre încărcate de daruri.

Păstorii au dus din avutul lor aceea ce au avut mai bun lui Cristos, iar Magii din bogăţiile lor: aur, smirnă şi tămâie. Preacurata pe toate le primeşte în numele fiiului său Isus. O, tu Doamne, care toate le ai şi toate le stăpâneşti, ai primit daruri întinse de mâni sărace şi de crai bogaţi. Le-ai primit, căci n'ai privit la mânile, ci la sufletele şi inimile cu cari îţi întindeau ei darurile.

Fie darul cât de mic, însă dat cu suflet mare, are o mare răsplată. Filerul văduvei trage în cumpănă cât galbinul bogatului dăruit din fală, ori ruşine de lume. Inimă cere Dzeu dela noi, şi inima mare dă dar mare.

Să mergem şi să întimpinăm deci pe Cristos în altar, cu inimi şi mâni deschise gata de ori ce dăruire. Cel ce dărueşte face un lucru ce şi Dzeu îl face faţă de toţi.

Dăruirea din inimă făcută bisericii, fie cât de mică îşi are roadele sigure ale unei răsplătiri sfinte. Oare cine e mai recunoscător faţă de binefăcători decât sfânta maică biserică, care vecinic înalţă rugăciuni pentru binefăcătorii ei şi pentru cei ce cu dragă inimă se ostenesc? Biserica e vecinică şi vecinică va fi şi răsplata şi pomenirea ei. Biserica e sfântă şi sfântă e şi rugăciunea ei, ce ca o jertfă bine primită se înalţă către înaltul cerului. Ea nu blastămă nici pe duşmanul ei, necum pe binefăcătorii ei.

Faceţi deci dăruiri bisericii şi o ajutaţi, căci ea e vecinică şi în toate zilele binecuvintează pe ctitorii şi binefăcătorii ei. Ea nu-i peritoare şi trecătoare ca fiiul, nepotul, bogatul ori săracul, ci vecinică şi vecinică va fi şi pomenirea voastră.

Câţi părinţi nu sunt blăstămaţi de fiii lor, din motivul că n'ar fi împărţit după dreptate avutul! Câţi nepoţi şi rude nu înjură pe binefăcătorii lor, că li-ar fi lăsat prea puţin, iar unora prea mult. Şi oare câţi îşi aduc aminte de binefăcătorii lor, aducându-le ceva jertfă la altar sau făcând ceva milostenie în amintirea lor? Câţi cerşitori înşelători, cari înjură pe Dzeu, nu sunt şi amăgesc pe călători prin văierările şi alduirile lor eşite din inimi viclene. Câţi bani scumpi nu storc ei din buzunarul trecătorilor, şi apoi îi prădează în beţii şi desfrânări. Sunt convins din esperienţă, că inimile şi corpul celor mai mulţi şchiopi şi orbi sunt cuibul celor mai înfricoşate păcate. Oare astfel de suflete sunt vrednice de ajutorul celor cu dare de mână?

Faceţi deci dăruiri şi bisericii lui Cristos, care roagă pe Dzeu întotdeauna. Aduceţi-vă aminte în gândul de a face bine pentru biserică şi de cuvintele înţeleptului Sirah, care zice „fă bine înainte de a muri“.

Să privim adevărul acestor cuvinte de călăuzul vieţii noastre către Cristos şi mireasa lui, biserica. Să mergem după el, urmându-l, precum cei trei crai din ţări depărtate au urmat steaua ce călătorea. Să urmăm steaua acestui măreţ adevăr al înţeleptului şi fericiţi vom fi cu trupul şi cu duhul.

*

In aceste clipe de elevare sufletească mă ridic cu sufletul în sferele cereşti şi mulţămesc Atotbunului Dzeu, că ne-a învrednicit a ajunge această mare sărbătoare a Naşterii, prin care ni se dă atâtea învăţături.

Te rog însă, Preabunule Părinte, fă ca şi amintirea Naşterii Fiiului tău să fie o renaştere cu duhul a turmei date mie spre păstorire. Să fie o renaştere a întregei comunităţi creştineşti, care ani dearândul a rămas în părăginire, ca renăscută din omul cel vechiu să se fericească sub pavăza Fiului şi în acest veac şi în cel ce va să vie.

Preotul *Z. Manu.*

De Crăciun.

La tot cazul, popor care să ştie sărbători în mod aşa demn zilele mari, scrise cu litere roşii în calendar, ca poporul nostru, nu este. El ajutat de firea lui ştie da o deosebită importanţă acestor zile, acăror însemnătate o apreciază încă de copil mic. Căci, să poate zice, că nu este sărbătoare bisericească-românească de care să nu fie legate diferite obiceiuri şi datini, la cari iau parte de micuţi copiii noştri de român.

Şi toate aceste obiceiuri au un caracter religios şi naţional.

Dintre toate sărbătorile, ale naşterii Dlui, sau ale Crăciunului, sunt mai împestirţate cu diferite obiceiuri şi tradiţiuni, de cari nu să pot lipsi Românii nici de cum, fiind ele pe de oparte îmbinate cu simţul nostru de creştin şi Român, de altă parte iarăşi împreunate cu multă distracţie şi veselie.

Românul creşte cu aceste obiceiuri, ca şi cu un frate al său, aşa, că i-se prefac în a doaua natură.

Sunt multe şi diferite aceste obiceiuri, diferite după starea morală religioasă şi cea materială a Românilor noştri, precum şi după ţinut.

Aceste obiceiuri trec din generaţiune în generaţiune, aşa, că dacă a-i voi să reformezi sau să introduci ceva nou în privinţa aceasta, întimpini piedeci şi greutăţi.

Căci Românii te intimpină cu tradiţionala scuză „noi aşa ne-am pomenit“.

Şi vai şi amar când reformele sunt împreunate cu jertfe!

Aceasta o ştim mai bine noi, preoţii dela sate, şi toţi cărturarii, cari trăesc în mijlocul poporului nostru, şi lucră pentru bunăstarea materială şi spirituală a poporului.

Acestia ştiu, cât esta de anevoios uneori a duce în îndeplinire vreun ordin oarecare, sau a întroduce şi a face ceva cu nobilul scop de a ajuta spre lumină naţia noastră, aşa, că trebue să fi tare precaut şi să lucri cu tact şi înţelepciune, şi să aibi răbdare pentru ca să-ţi poţi vedea planul realizat. Trebue să ne acomodăm sfatului ce l'a dat apostolul Pavel lui Timoteiu.

Să cere mai vârtos însă, ca să-ţi vezi planul realizat, să te foloseşti de momentul oportun.

Când voeşti să pui bază vre-unui fond sau să înjghebezi vre o instituţiune, sau reuniune, trebue să potriveşti lucrul aşa, ca idea aceasta să o lansezi atunci, când oamenii sunt mai cu creiţari. Tot aşa cu sprijinirea vre-unei instituţiuni de ori-ce natură.

Pe lângă acestea să mai cere, să te foloseşti la diferite ocaziuni de starea lui sufletească, căci atunci când este Românul moros, năcăjit, obosit şi muncit, cum e d. e. vara, nu este aplicat spre nimica ce nu ar fi în folosul seu propriu, şi te întimpină cu vorbele „cu-i trebue să-şi facă“, sau: „mai facă şi alţii, că noi am făcut destul“.

Mai abil e poporul nostru pentru ori-ce lucru iarna, când trăeşte mai fără griji şi în petreceri şi nu e muncit. Atunci e el mai dispus spre danii. Mai ales în timpul sărbătorilor Crăciunului şi în general în dulcele Crăciunului. Atunci e el mai vesel şi-şi petrece mai mult.

Deci de timpul acesta să ne folosim noi, preoţii, şi să ne silim a pune baze la fondari şi a înfiinţa reuniuni de ori-ce natură, sau a sprijini vre-o instituţiune culturală.

Suntem sprijiniţi în privinţa aceasta de frumoasa şi instructiva „Pastorală de Crăciun“ a Exelenţiei Sale preabunului nostru Arhiepiscop şi Mitropolit, în care să arată atât de lămurit, că cel înţelept şi cu stare pe cel neînţelept slugă îl v'a avea.

Să ne întărim şi fortificăm deci cetăţuiele noastre de conservare: bisarica şi şcoala noastră naţională.

„Cu noi este *Dumnezeu*“!

Eugeniu Munteanu
paroh ort. român.

Cronică literară.

— Poporanismul. —

Cetitorii acestui ziar îşi aduc aminte, că în sesiunea de astă primăvară a „Academiei Române“, dl Duiliu Zamfirescu şi-a permis să vorbească în discursul său de recepţie despre „poporanismul în literatură“. Cum însă noul academician a avut nenorocirea să nu înţeleagă rostul adevărat al acestui curent, discursul dsale a provocat o adevărată furtună în cercul tuturor scriitorilor de talent şi al publicului românesc cinstit.

De atunci şi până astăzi aproape, — dată fiind importanţa estraordinară a subiectului atacat de dsa, toate revistele literare şi chiar ziarele, s'au ocupat statornic de discursul dlui Zamfirescu, reducându-l la zero şi fixând totodată locul de onoare ce i se cuvine în literatură curentului poporanist.

Fiind estrem de interesantă polemica urmată în această chestie şi mai ales fiind acest curent atât de actual, nu numai în literatură, ci şi în alte domenii, ne vom permite să dăm cetitorilor câteva informaţii asupra poporanismului.

Activitatea literară a scriitorilor din ori ce ţară e determinată întotdeauna de puterea unei idei sau curent, răsărit în capul unei individualităţi puternice şi superioare, înzestrată cu însuşirea de a influenţa în chip deosebit asupra sufletului mulţimii, sau vine în urma împrejurărilor diferite, cari stăpânesc în un anume timp viaţa neamului din care face parte scriitorul. Operele scriitorilor vor purta deci pecetea acestor curente. Astfel întâlnim în literaturile europene diferite curente, ca romantismul, realismul, clasicismul, modernismul ş. a. drept caracterisare a operelor şi tendenţelor care se manifestă prin artă.

Un asemenea curent e şi poporanismul, care stăpâneşte astăzi în literatura noastră. Şi cum ori care curent îşi are trecutul său, aşa şi istoricul poporanismului românesc se poate urmări şi se poate cunoaşte. El nu e de provenienţă mai recentă, dupăcum s'ar putea crede, ci merge până la jumătatea veacului trecut, când Alecsandri şi alţii au început să se intereseze de sufletul ţăranului şi de creaţiile lui, desgropând comoara de poezii populare, atât de spontană, originală şi frumoasă în cuprinsul ei. Va să zică acesti scriitori precum şi aceia, cari în scrierile lor se ocupau de ţăranul român, glorificându-l în anii de prefacere se pot socoti poporanişti. Tendenţa scriitorilor de a avea în vedere numai clasa ţărănească a dus apoi mai târziu la naţionalisarea literaturii. Numirea de poporanist a primit o acest curent abia cu câţiva ani în urmă, şi că astăzi acest termin e atât de notoric, are să se atribue revistei „Viaţa românească“ dela Iaşi, care a publicat din peana dlui Stere, prof. univ. foarte temeinice studii asupra poporanismului.

Până atunci criticii nu s'au prea ocupat cu definiţia poporanismului, abia acum când cu dl Zamfirescu încep să-i precizeze înţelesul şi rostul în literatură. „Luceafărul“ a cerut chiar părerile diferiţilor scriitori asupra acestui curent, cari promit a fi de sigur foarte interesante.

Noi dăm deocamdată aici părerile scriitorilor cari s'au pronunţat deja asupra poporanismului, dintre cari unele pot fi socotite drept cele mai bune.

Aşa de p. domnul Il. Chendi în foiletonul „Tribunii“ dela 18 Octomvrie a. c. crede că „noţiunea de poporanism e nelămurită, sau foarte vag interpretată. Când zicem astăzi „poporanism“ ne gândim la mai multe deodată: la literatura populară propriu zisă, cât şi la literatura cultă, în care trăeşte poporul cu tot felul lui de a fi. La acestea s'au mai adăugat în anii din urmă o serie de preocupări sociale şi economice, provocate de starea ţărănimii, încât poporanismul încetează a fi o problemă pur literară. In felul cum Sadoveanu descrie pe ţăran, în soartea păturei culte espuse de Agârbiceanu, în mişcarea cooperativă a băncilor

---

câte toate; ci, de astădată, sprinten, vesel, uşor, având o duzină de cartonaşe mărunte, legate cu cordeluţe albastre şi roşii.

El m'a zărit, eu l-am salutat.

— „Am să duc mărunţişurile acestea acasă“, mi-a zis, „şi, pe urmă, dacă dta nu vei fi având lucru mai bun de făcut, îmi dai voie să te iau cu mine în trăsură“.

— „Ca să mergem?...“

— „Ei, fireşte, ca să mergem să cumpărăm alte cartonaşe! Eu, vezi dta, nu mă ştiu orienta în magazine; dta, vechiu locuitor în capitală, o să mă ajuţi puţin, ca s'alegem împreună“.

Urcaţi în trăsură, deputatul meu mi a mărturisit, că fiind creditele votate, s'a hotărât, ca de obicei, să plece cu câteva zile mai de grabă şi fără să aştepte vacanţele reglementare...

— „Camera să-şi vază de treburi şi fără de mine! De seară am să plec, neapărat... Vine Crăciunul, dle, şi trebue să fiu şi eu acasă, de sărbători. Ş'apoi, să vezi dta... să-ţi arăt“...

Deputatul scoase o epistolă şi începu să mi o cetească: „Domnule deputat, — Iţi adresăm această mică scrisoare, cu gândul să te deranjăm niţel. Venind dta acasă de vacanţele Crăciunului, te rugăm frumos să ni-aduci un mic chinematograf, al cărui preţ ţi l-am trimis astăzi cu mandat poştal. Un astfel de aparat, un chinematograf bun, se fabrică numai în oraşe mari, iar noi am promis o surpriză de sărbători lui Petrică, băiatului nostru, care te pomeneşte mereu, şi care sperează să se bucure de protecţiunea dtale, dle deputat, chiar şi peste cincisprezece ani, când se va prezenta la şcoala superioară de război“...

— Cum aş putea refuza astfel de serviciu unor oameni cum se cade, careşi închipuesc, că eu am să-i reprezent şi peste cincisprezece ani!... Şi, să vezi, mai am şi alte scrisori; iată, aici, în ordine alfabetică, seria comisiunilor, cu care sunt însărcinat!

Zicând aşa, deputatul meu despătură o listă lungă, mai lungă, decât lista iubitelor lui Don Juan.

Din vreme în vreme, oprind trăsura la poarta unui bazar, a unei cofetării, le îngrămădeam pe genunchi şi pe unde era loc în trăsură multe de toate: cornete de bomboane, în hârtii aurite, zaharicale cu figuri de crăciun colorate, polişinei şi păpuşe, căţeluşi care latră, miei care behăiesc, măgăruşi ce sbiară, vaci mugitoare, trâmbiţe şi tobe, săbii de lemn, soldaţi de plumb, în culori barbare, lei în păr de iepure, iar iepurii bătând într'o cutie, şi având nişte ochi îndrăciţi...

Deputatul meu, suspinând şi cântind puţin, cu toate-acestea înota în bucurie:

— Meşteşug de fleacuri! îmi zise; dar cel puţin am o satisfacţie pentru multele favoruri ce nu mi s'au acordat, cu toate alergăturile mele pe la ministerii.

Pe mine, vă spun drept, mă rodea la inimă o invidie josnică, mi-era ciudă că deputatul acesta era aşa de vesel.

Ziceam în mine: peste patru zile, acolo departe într'un mic orăşel de sub munte, acoperit de omătul lui Decemvrie, pe drumul albit vor ieşi copii până dincolo de hotarul comunei, să vadă oare nu soseşte domnul deputat. Iar în vremea, când umblă irozii şi colindătorii, când darurile se împart pentru cei ce cu nerăbdare le-au aşteptat, mulţi dintr'înşii vor gândi la dânsul, binecuvântând pe deputatul, care se iveşte în mintea lor înconjurat de raze luminoase, cu o barbă mare albă, într'o blană cu ţurţuri de ghiaţă, cu mânile încărcate de daruri, surizând şi îmbrobodit ca un Moş Crăciun din poveşti...

Şi iată, acolo e deputatul! Uitând, cu desăvârşire, cel puţin odată în an, de politică, a devenit deputat al copiilor — la sărbătoarea naşterii Domnului.

Aş vrea să fiu părinte al patriei...

ah.

cela noi și din regat, în „Oltul“ lui Goga ca și în mișcarea pentru votul universal, este poporanism de cel mai pur. In întâlnirea aceasta a mai multor tendințe, pentru acelaşi scop ideal al ridicării țăranilor, zace toată noima poporanismului. Poporanismul în desvoltarea sa istorică nu e vre-o doctrină primejdioasă, sau revoluționară cum vor s'o denunțe parveniții nostri intelectuali (Zamfirescu). El înseamnă o espresie colectivă a muncii intelectuale pentru ridicarea poporului în toate ramurile vieții sale. In literatură și-a avut totdeauna îndreptățirea de a fi“.

Dl Păun în revista sa „Săptămâna“ zice: „In două feluri poți fi literat poporanist, sau tratând subiecte populare cu natura, caracterul și limba poporului, sau făcând operă literară în care eroii, personagiile tale să aibă pecetea caracterului celor ce trăesc la țară. Ca să faci literatură în sensul întâiu trebue să fi crescut la țară, și să nu fi căpătat destulă cultură literară, ca să te facă să uiți limba în care ai crescut, poveștile pe cari le-ai auzit și geniul poporan de care te-ai impregnat. Cât despre al doilea fel de a literator poporanist, acela e greu de tot, aproape nimenea n'a reușit în acest gen“.

„Ilustrul plagiator“ dl Zamfirescu, care se repezise ca un adevărat Tartarin asupra poporanismului cu pretenția insolentă de a-l zdrobi, nu prea știe ce e acesta, sau chiar dacă-l înțelege, îl interpretează fundamental greșit. Domnia sa crede, că poporanismul e un fel de marxism plat, când zice: „Poporanismul vrea cu ori ce preț să statornicească credința în naivi, că nimic nu se mișcă în sufletele noastre fără o causă economică independentă de noi. Asta e materialismul istoric al lui Marx. Spune apoi mai departe enormitatea, că scriitorii poporaniști sunt lipsiți de lirism și mai ales n'au miragiu. Pentru a-și dovedi aceste afirmații în adevăr hazlii, dsa citează pe cei mai de seamă scriitori ai literaturii românești, pe cari cu un tupeu ne mai pomenit și deadreptul ridicol îi răstignește în trei rânduri. Coșbuc e ridicol cu poezia sa „Noi vrem pământ“, Slavici e un slab nuvelist, pentrucă creiază țărani de carton, neesistenți, după modelul cutărui profesor de estetică pe care-l ascultase dl Slavici la Viena. Goga e o mediocritate regretabilă. „Din toate poeziile dsale de până acum, se desprinde violența greoaie a unui arândaș de talent, pe care nu-l dijmuește boierul la vreme“.

A debita asemenea insanități înseamnă a fi nu mai puțin decât un inconștient, sau o esistență fără răspundere.

Dl Zamfirescu pretinde a ști mai departe, că „curentul poporanist ține pe scriitori, prin o aberație a tuturor sentimentelor estetice, într'o mediocritate revoltătoare, urmărind mercantilisarea poeziei și propagarea ideilor răsvrătitoare pe calea literaturii“. Ce ai putea spune cetind aceste rânduri oribile, decât tot vorba dsale: „ar fi umoristic, dacă n'ar fi de plâns“. Răspunsul demn dat de dl Maiorescu acestor aberații, e cunoscut de cetitorii acestui ziar. Nu mai insistăm deci asupra lui, ci vom aduce acum părerile competente ale „Vieții Românești“ asupra poporanismului. Poporanismul nu e o teorie, e un sentiment, e sentimentul de recunoștință, de simpatie și de datorie față cu țărănimea. In politică acest sentiment va îndemna pe cineva să lupte pentru revendicări politice și economice. In chestii culturale îi va îndemna să se jertfească pentru cultivarea țărănimii. In literatură poporanismul va însemna atitudinea de simpatie a scriitorului față cu clasa țărănească — atâta tot.

Poporanismul ca „tendință“ nu însemnează să iei subiecte numai decât din popor, nu însemnează să scrii spre a fi înțeles de popor, nu însemnează a scrie în limba poporului, nu însemnează a scoborâ creațiunea artistică la nivelul poporului, prin procedeul popular. Din punct de vedere psihologic, poporanismul e naționalisarea literaturii culte prin limba, cugetarea și simțirea poporului de către scriitori și cetitori apropiați încă sufletește de dânsul, căci literatura noastră cultă a început prin a fi servil imitătoare.

Din punct de vedere etic, e — dacă nu simpatia pentru țăran, atunci când e vorba de dânsul, cel puțin lipsa de antipatie“.

Din aceste espuneri se poate vedea deci, că poporanismul e unul din cele mai fericite curente, tinzând la crearea unei literaturi naționale și nu cosmopolite. Cultura universală e un complex al culturilor naționale, și noi ca popor numai prin o literatură națională, în care se oglindește sufletul țărănimii noastre, vom putea contribui cu folos și ne vom cuceri un loc de cinste în literatura universală.

Și cum poporanismul urmărește nu numai în literatură, ci și în alte domenii ridicarea țărănimii românești la o treaptă de bunăstare înfloritoare, e firesc să ocrotim acest curent, drept linie de conduită în munca noastră și să-l sprijinim cu toate mijloacele cari ne stau la îndemână.

Ion Crainic.

O dăscăliță.

— Notițe —

(e) Iată câteva pagini din ziarul unei dăscălițe dintr'un sat al Rusiei, — dar ar putea fi și dintr'un sat al altei țări, — unde autoritățile (înțelegem pe cele rusești!) mereu împedecă pe învățători în munca lor școlară.

Dăscălița din Rusia are cuvântul:

... Am sosit în Petrovska, un sat mic al Rusiei de sud. M'a trimis în părțile acestea dl revizor școlar, inspectorul nostru. Proprietarul moșiei din Petrovska e membru al scaunului școlar. In considerare că nu m'a așteptat nimeni la sosire, m'am dus la proprietar să-l întreb unde este locuința învățătorească. Stăpânul însă nu sosise dela băile de mare, și numai econoama casei a putut să-mi dea lămurirea cuvenită, poruncind unei slugi să-mi arate casa, unde aveam să locuesc. Trecem d'alungul satului, care are cam patruzeci de căscioare; pe o colină se ridică biserica, iar la o mică depărtare, tocmai la margine de pădure, stă singură o colibă: locuința dăscălească... Când am intrat în odaie, m'a isbit un aer umed și rece. Sluga s'a întors și am rămas singură. M'am învelit în mantaua, am șezut pe o laviță lângă cuptorul neîncălzit și dinții îmi dârdăiau în gură de frig. Am stat multă vreme în loc, când am auzit deodată că se apropie o sanie, care s'a oprit în fața colibei. Erau două prietine d'ale mele din satul vecin: învățătoarea cu o fiică a notarului. S'au posomorât, când au văzut, ce fel de locuință mi s'a dat. Dar le-am mângăiat, zicându-le: cum au stat alții, o să stau și eu...

Am mers apoi toate trei în sat, am adus câteva crengi uscate și am făcut foc. Mi-au sosit și lucrurile, și m'am aranjat în odaie. Când toate erau puse la locul lor, când chiar și pentru un piano ce mi-am procurat, am aflat un locușor, modesta mea locuință mi se părea destul de prietenoasă. Vizitele mele au plecat, și am rămas iarăș singură.

Mi-am tocmit o țărancă, să mă servească pentru plată de o rublă*) pe lună. Soția unui măsar îmi aduce lapte și mi-a oferit și prânzul. Țăranca a venit să grijească în odăi și m'a îmbrățișat fără veste. Sunt foarte veselă, văzând cât sunt de prevenitori oamenii aceștia, cari îmi ușurează singurătatea. Aștept cu nerăbdare, sa se deschidă școala. Soția măsarului ar dori mult să învețe a scrie; dar nu-i dă voie nici decum bărbatul său...

... In sfârșit, după șase săptămâni, școala s'a deschis. Părinții și-au adus copiii: erau vre-o 30 cu totul. Pe aici e obicei, să aducă câte ceva la prilejul acesta, — acum n'au adus nimic. Un singur tată a scos o rublă; însă eu n'am voit să primesc banul. Copiilor le place să învețe, și vin la școală punctual. Unul a fugit de acasă, numai ca să poată veni mai usor la lecții...

... O fetiță mi-a adus cinste unt de lemn, și eu l-am primit. Acum nu mai resping darurile; ca să nu mi se spună în sat, că mă cred mai pe sus decât alții...

... Ieri eram foarte obosită și m'am culcat la unsprezece ore. Fără să mă aștept, aud niște bătăi ușoare la fereastră. Aprind lumina, mă îmbrac repede, și văd doi copilași, cari mă roagă să învăț nițel cu ei împreună. I-am lăsat în odaie și am învățat cu ei frumușel până la 12 și jumătate noaptea...

.., Acum în fiecare zi, la 6 ore sara dau lecții la cinci adulți, și tot mai vin alții noi... Abea mai am timp să iau un ceai. In sărbători tineretul vine în odăile mele, cântă în două și trei voci, sau le cetesc oamenilor câte ceva... Familia proprietarului, de o vreme încoace, se uită cu ochi răi la mine. Domnul casei nu se poate obișnui cu felul meu de a instrui. El cere să vorbești răstit cu copiii. Nu ne înțelegem de loc. A fost în zilele trecute inspectorul școlar, a rămas foarte nemulțămit, a zis că copiii știu prea puțin. Dar, firește, n'a luat nici decum în samă, că eu adecă am deșteptat într'înșii dorul de carte, eu i-am învățat să gândească. „Poporul n'are să gândească; dacă știe scrie, ceti și socoti, atât! Asta e prea d'ajuns“. M'a durut inima, când am auzit cuvintele acestea.

... Astăzi a fost la școală un comisar. Acest domn, se zice, a venit, să vadă ce soarte au învățătorii pe aici... In faptă însă voește să ispitească și să afle părerile noastre politice și pedagogice. „Adevărat este, că dta ai ținut acasă întruniri, și ai cinstit oamenilor cărți de cetit?“ m'a întrebat. Am răspuns, că odaea mea este deschisă pentru or și ce om care voește să învețe, și că n'am cinstit cărți, însă le dau bucuros împrumut celor ce doresc să cetească.

— „Fii cu băgare de samă, — a zis, — căci superiorii dtale se interesează de lucrul ce-l faci, Și dta știi, că nu le place, dacă pe astfel de cale te apropii de popor; și apoi nici cu copii nu ești destul de severă, am auzit, că ești afară din cale blândă cu ei... Nu trebue să te sfătoșești cu copilul din școală, ci pur și simplu îl silești să fie ascultător“.

In urma acestei vizite am rămas cu desăvârșire deprimată. Simțesc, că sunt împrejmuită de dușmani, cari nu vreau sau nu pot să mă înțeleagă. Eu nu pot să mă schimb. Copiii au drept să țină la mine, dacă eu din tot sufletul mă interesez de soartea lor. Ei s'au obișnuit să caute la dăscăliță apărare și mângăere...

... Astăzi a fost la mine instructorul de casă al familiei proprietarului și mi s'a plâns, că țăranii își mână vitele pe pământurile stăpânului... Peste puțin timp m'a chemat proprietarul la sine. M'a învinuit cu vorbe violente, că „agit“ poporul și îi desvolt năravurile rele. Nu poate decât să mă sfătuiască, să-mi dau demisiunea din post, să-mi caut de lucru în alte locuri...

De atunci au trecut zece zile. Acum am să părăsesc satul, în care am muncit doi ani de zile. Doi ani sunt foarte puțini, și totuș mi se pare, ca și cum acești doi ani ar cuprinde în sine o viața întreagă. Am fost sănătoasă și tare, când am sosit aici; acum sunt slabă și bolnăvicioasă. Insă totuși, sămânța bună ce am aruncat, va încolți, și dacă dintre cei ce mi-au ascultat învățăturile, va fi unul singur care aducându-și aminte de mine și de cuvintele mele, va săvârși un bine, sau se va opri dela o faptă rea, în cazul acesta nu mi-am jertfit zădarnic sănătatea, și nu zadarnic am trăit în satul acesta... Sunt gata de drum. Nu știu încă, unde am să merg... Dar nu face nimic. Copii, oameni se găsesc pretutindenea...

Acte istorice.

Cuvântarea funebrală, ținută la înmormântarea Episcopului Vasile Moga.

„Din pământ ești, în pământ
te vei întoarce!“

„Iubiților și jalnici ascultători, cari v'ați adunat la această sărbare jalnică de astăzi, — multe ași avea de a vă spune de acest bărbat, carele se acopere acum cu pământ, după zisa Sf. Scripturi, că „pământ ești și în pământ te vei întoarce“ și nu mi-ar lipsi materie și cuvânt în descrierea vieții cei neobosite a acestui bărbat, când aşi vrea să vă ostenesc cu o cuvântare întinsă, peste mai multe ciasuri, despre dânsul. Insă nu vă voi osteni răbdarea cu cuvinte multe, pentrucă în sfârșit, tot nu vă voi putea spune alta, de cât ce știm toți din Sfânta Scriptură, că pământ suntem și în pământ trebue să ne întoarcem. Pentru aceea numai pe scurt voiu atinge punctumurile cele de căpetenie a vieții preaosfințitului Arhiereu *Vasilie Moga*, mai nainte de a ne lua ziuă bună dela dânsul.

Preaosfințitul Arhiereu *Vasilie Moga* este născut dintr'o familie veche, care se află mai înainte de sute de ani așezată lângă orașul Sas-Șebeș, născut dintr'o familie preoțească, dintr'o familie, care de o sută de ani încoace necurmat a dat bărbeți vrednici în ceata preoțească. Tatăl Preaosfinției Sale, *Ioan Moga*, a fost paroh la pomenitul oraș, unchiul lui, *Avram Moga*, protopop acolo, fratele răposatului, *Zaharie Moga*, a fost paroh și protopop iarăși acolo, și parohii cei de acum sunt nepoții Preaosfinției Sale.

Răposatul în Domnul Arhiereu este născut la anul 1773, unde după ce a învățat românește lângă tatăl său, fu purtat la școalele împărătești în Bălgrad și Cluj și, după isprăvirea folosofiei în orașul mai de pe urmă, fu așezat paroh în Sas-Șebeș, după moartea tătânelui, la anul 1800. Cu ce râvna a purtat răposatul în Domnul Arhiereu slujba preoțească în Sas-Șebeș, este încă în vie aducere aminte a lăcuitorilor de acolo, cari acum mult se folosesc de învățăturile cele sănătoase, de răposatul în Domnul acolo rămase, se folosesc nu numai aceia, cari au fost contimporanii răposatului, ci se folosesc acum și fii și nepoții acelora. Răposatul în Domnul Arhiereu, în vreme de 11 ani cât a purtat slujba preoției în Sas Șebeș, a desrădăcinat și smuls de tot credința cea deșarta și mult păgubitoare din poporul de acolo. In Sas-Șebeș dela preoțirea Preaosfinției Sale nu se mai văd oameni, acăror ținere atârna dela lucrul mânilor lor, umblând în zilele de lucru cu mânile în sân, precum aveau obiceiu mai nainte de a ținea o sumă de sărbători mincinoase (muerile de acolo nu pierd acum 52 de zile de Vineri pe an, cum făceau mai nainte) și cum răposatul în Domnul după cuvântul S. Apos. Pavel și (după) pilda lui însuș lucra cu palmele sale în rând cu poporenii săi și cu aceea arată, că nu numai are sarcini grele să le pună pe umărul poporenilor sei, ci le era pildă, făcând toate ce-i sfătuia pe ei să facă, pentru aceea i-a și remas monument neuitat în inimile lăcuitorilor de acolo.

O viață dar așa cuvioasă a Preaosfinției Sale, ca paroh în Sas-Șebeș, n'a putut remânea necunoscută diregătoriilor celor mai mari și clerului acestuia, de unde la anul 1811 prin alegerea clerului și întărirea preaînaltei împărății fu înălțat la treapta Arhieriei în clerul neunit dintru acest principat, la o diregătorie, pe care numai acela și-o poate pofti, carele nu are cunoscută poziția cea grea și nepriitoare a acestui cler. Cu ce râvnă a a purtat răposatul în Domnul Arhiereu această diregătorie în vreme de 34 de ani până la ciasul morți sale, nu este loc de a se pomeni aici mai pe larg. Să ajungă a atinge aici numa aceea, că fiind acest cler mai nainte cu 15 ani văduvit de Arhipăstor, multe neajunsuri întrase în tr'ânsul, căci un pământ, măcar că de felul seu e bun și roditor, însă mai mulți ani părăsit, nelucrat, crește spini și polomidă, așa întrase întru acest cler feliuri de feliuri de neorânduieli. Răposatul în Domnul îndată la începutul deregătoriei sale cei arhierești, nu numai se apucă de stârpirea celor netrebnice și stricătoare, ci pentru ca și pentru vremea viitoare să nu mai recadă clerul la varvaria cea dintâi, se îngriji și cu îngăduința celor mai mari, trimise tineri de bună nădejde la Teologia dela Viena,*) de unde eșiră mai mulți bărbați vrednici, cari astăzi nu fără de spor lucră via Domnului, ca protopopi, eșiră și asesorii Consistoriumului de astăzi, și așa răposatul în Domnul, dacă nu întru atâta cât a dorit, totuși încâtva a avut bucurie a vedea și rodurile cele frumoase ale ostenelelor sale. Insă S. Scriptură așa zice, că unul este carele samănă și altul carele seceră, și întră unul în osteneala altuia!“ N'a văzut răposatul în Domnul Arhiereu rodul tuturor ostenelelor sale, că nici Domnul nostru Is. Crs. până a fost pe pământ nu a văzut nici un rod al învățăturii sale cei sfinte. Insă cu nădejde strigă către Apostolii sei „nu te teme turmă mică, că întru tine a binevoit tatăl meu cel ceresc“.

Acum, Preaosfințite Stăpâne, te duci dela noi și ne lași săraci!

O cu ce durere de inimă ne despărțim de tine! nu te plânge pe tine numai neamul familiei tale, nu, că tu Preaosfințite nu te-ai ostenit numai pentru acesta, pe tine te plâng toți aceia, cari au fost întru atingere cu tine. Smerenia ta, cuvintele tale cele dulci și mângăioase, cu care stâmpărai năcazurile și scârba tuturor celor asupriți de strâmbătatea vremilor, nu o pot uita contimporanii tăi. Pe tine te plânge mic și mare, te plânge tot clerul, ca oarecând poporul ovreesc pe împăratul și prorocul David.

Dar mai vârtos te jelim și te plângem noi mădularii consistoriumului, noi aceia, cari acum de zeci de ani am fost împrejurul tău, ca neşte fii împrejurul unui părinte iubit. Noi simțim mai adânc ce am perdut, și perderea ta rămâne ca o rană fără de nădejde de vindecare în inimile noastre.

Acum tu, Preaosfințite Părinte, te duci și noi rămânem. Te duci la pilda ta, care în toată viața ta ai avut-o înaintea ochilor, te duci acolo unde Apostolul Pavel, care ți-a fost ție povață în viața ta, de acesta în toate zilele pomineai, acestuia mai mulți ca altor Sfinți te închinai, pilda acestuia urmai. Dee-ți deci Dzeu parte de împreună cu Pavel întru împărăția sa, căci ca acesta ai vețuit, luptă bună te-ai luptat, curgerea ai plinit și credința ai păzit. Insă înainte de a ne despărți, una cerem dela tine, ce dela un părinte bun. Ca niște fii nepricepuți adeseori te vom fi supărat, fără de voia noastră. Știind că nu este om în lume, carele să nu greșască, pentru aceea din adâncul inimei ne rugăm: iartă-ne! iartă-ne! Și tu ducându-te dela noi, Preaosfințite Părinte lasă-ne nouă blagoslovenia ta cea arhierească, lasă-ne duhul tău, carele să ne povăţuiască şi pe noi pe cărarea cea plină de spini a vieţii acesteia, până ne va împreuna Domnul iară cu tine, în lăcaşul Apostolului Pavel.

---

*) Monetă rusească, în valoare cam de 4 coroane.

*) Obiceiul de a trimite tineri la Teologia din Viena, îl curmă mitropolitul *Șaguna*, cunoscând prea bine urmările desastroase pe cari le poate avea pentru biserica ortodoxă română spiritul catolic al acestei Teologii. Șaguna, fiind stăpânit de un spirit mai liberal, începe a trimite tinerii dornici de a-și înavuți capitalul intelectual câștigat la teologiile din patrie, la universitățile din Germania, și e cunoscută valoarea unor bărbați eșiți din aceste școli înalte.

Iară răposatul în Domnul Arhiereu, mai înainte de a-şi da partea s'a putrezitoare în braţele maicei noastre, ale pământului, preaiubitului nostru Monarh Ferdinand I. Imperatorului Austriei, pentru harurile şi ajutorinţele ce cu îndurare a revărsat peste săracul cler neunit din acest mare principat, cu fiască plecăciune mulţămeşte şi dela Imperatorul Impăraţilor Cr. Dzeu prealăudatului Monarh şi la toată casa Austriei îi pofteşte îndelungare de zile, mare şi neclătită domnire, până la sfârşitul veacului, eară neamul şi clerul său îl încredinţează preaînaltului har şi patrocinium împărătesc.

Exceleuţiei sale preamăritului D. Gróf Teleki Iózsef, guvernatorului Transilvaniei, baronului Iosika Samuel, cancelariumului (la cancelaria) de curte (al Ardealului), Excelenţiei sale prezeşului la crăiasca cameră, grofului Francisc Seraphic a Nádasdy, Excelenţiei sale baronului Venhard, General-Comandirendului din Ardeal, Inălţatului Guvernium de Thesaurariat, prealuminaţilor Domni consiliari şi secretari, şi tuturor celoralalte deregătorii, cu cari în negoţurile clerului său a avut el corăspunderea, — pentru multe faceri de bine, mulţămeşte, şi clerul său şi-l comândă.

Excelenţiei Sale Prealuminatului şi Preaosînţitului Domn Iosif Raiacici, arhiepiscopului şi mitropolitului de legea grecească-răsăriteană dela *Carloveţ precum şi celorlalţi episcopi*, ca la nişte fraţi în Cr., le pofteşte viaţă îndelungată şi pacinică şi se comândă ca şi el întru a lor sfinte slujbe şi rugăciuni să se împărtăşească. Iară mai pe urmă îşi îndreaptă cuvântarea sa către jalnicile şi mult obidatele sale rudenii şi anumit: 1) către nepotul sau, mult onoratul Domn Ioan Moga, 2. către nepotul său Avram Moga, 3. către alt nepot Ioan Paraschiv, 4. către nepoata sa Doamna Angelina Moga iubita soţie a preaonoratului Domn director al şcoalelor naţionale neunite din Ardeal Moise Fules, şi mai pe urmă către ceialalţi strănepoţi şi strănepoate, dintre cari unii, atât în sfera cea militărească şi cameralicească, cât şi în cea bisericească, s'au făcut vrednici a purta slujbe strălucite, a căror nume pe rând aici a-l înşira îngustimea timpului şi numerozitatea lor nu mă lasă, către aceştia, zisăi, prin mine aşa grăeşte fericitul în Domnul Arhiereu: „Prea iubiţii mei nepoţi şi nepoate! Glasul mi-a încetat, ochii mi s'au întunecat, eu cu voi nu mai pot să trăesc, fără vă zic: iubiţi-vă unul pe altul, precum v'am iubit şi eu pre voi, să fiţi binecuvântaţi, lacrimile cele ferbinţi, pe cari voi pentru mine le ‚vărsaţi precum le-a şters Is. Cr. de pe ochii Mariei şi ale Martei, şi de pe ochii voştri să le şteargă, evlavia şi temerea de Dumnezeu în suflet şi în inimă să o purtaţi, şi de mine în rugăciunile voastre ce le veţi trimite la Impăratul cerurilor, încă să nu vă uitaţi". Şi mai pe urmă vouă tuturor preamăriţilor, onoraţilor şi de titulile sale prea vrednicilor Domni şi cetăţeni, vouă tuturor onoraţilor protopopi, preoţi şi mirenilor, şi la cei din plasele cele mai de jos, cari v'aţi făcut părtaşi la această sărbare jalnică, dar şi mulţămită dela răposatul în Domnul arhiereu, pentrucă v'aţi ostenit la petrecania lui, şi pentruca Domnul Dzeu să aşeze sufletul lui unde toţi drepţii se odihnesc, să zicem: Tatăl nostru, etc".

*

Notă: Această cuvântare a fost rostită de *Ioan Panovici*, care s'a născut la 4 Decemvrie 1799 în satul Kalata-Ujfalu, din tractul Clujului. Tatăl său, *Demetriu* paroh neunit în satul natal, mama lui *Teodora*. După absolvarea filozofiei la Universitatea din Cluj şi a teologiei la facultatea teologică din Viena, îndată ajunge păstorul parohiei din suburbiul Iosefin al oraşului Sibiiu, protopresbiterul Nocrichului şi asesor la mult onoratul Consistoriu neunit din Transilvania. In această funcţiune întreită, pe care a purtat-o până la sfârşitul vieţii sale, îl ajunge moartea episcopului *V. Moga* (1845). Se vede că consistoriul îl însărcinase pe dânsul cu rostirea cuvântului de adio la mormântul răposatului episcop.

Mai târziu e aderent înfocat al lui *Şaguna*, căruia îi succede a îndupleca pe cam prea cruţătorul protopop şi asesor să cumpere un mare fânaţ, în valoarea de 2500 floreni pe sama bisericii. Panovici a murit la adânci bătrâneţe, lăsând o sumă frumuşică şi bisericii din satul său natal.

Comunicate de: *A. Crişan*
stud. univ.

Eustatius Placidus.

— Legendă. —

Impăratul Traian avea un comandant de oaste, cu numele Placidus,*) care era om evlavios şi milostiv, dar închinător de idoli. Femeie-sa Taţiana, încă era asemenea lui. Avea dela ea doi copii, pe cari îi creştea după starea lui, în mod domnesc.

Privind Dumnezeu la milostivirea lui, a voit să-i arete adevărul. Deci mergând Placidus odată la vânat, a dat peste o ciurdă de corbi, pe cari luându-i la goană, cel mai mare şi mai frumos dintre ei s'a rupt dintre ceialalţi.

Servitorii alergau tot pe urma cetei de corbi, iar Placidus s'a ales dintre ei şi alerga singur după cerbul cel mare, pe care se silea din toate puterile să-l doboară. In urmă cerbul s'a oprit pe vârful unei stânci şi privindu-l Placidus mai de aproape, a văzut între coarnele lui o *cruce* mai strălucitoare decât soarele, iar pe ea chipul lui Cristos.

Şi precum oarecând asinul lui Valaam, astfel a dat glas şi cerbul zicând: „O Placide, pentru ce mă goneşti? Eu de dragul tău am venit! Eu sunt acela pe care tu l cinsteşti fără să ştii. Rugăciunile şi milosteniile tale le-am primit şi vreau, ca prin cerbul acesta, ce vrei tu să vânezi, să te vânez eu pe tine". (Unii zic, că a grăit chipul de pe crucea dintre coarnele cerbului).

Auzind acestea Placidus, s'a spăimântat şi a căzut la pământ, apoi cam după o oră deşteptându-se a zis: „Doamne, spune-mi, cine eşti cel ce grăeşti, ca să cred?" —„Eu sunt Cristos, a zis atunci glasul, cel ce am făcut ceriul şi pământul, cel ce am despărţit lumina de către întunerec, cel ce am rânduit vremile, cel ce am făcut pe om din pământ, cel ce pentru neamul omenesc m'am pogorit din ceriu şi m'am întrupat şi m'am răstignit, iar a treia zi am înviat".

Auzind acestea Placidus, iar a grăit, căzând cu faţa la pământ: „Cred Doamne, că tu eşti cel ce ai făcut toate şi cel ce întorci pe cei rătăciţi!" Iar Domnul i-a răspuns: „Dacă crezi, mergi în cetate la episcopul de acolo şi te botează". —„Doamne, a zis Placidus, lasă-mă să spun aceasta şi femeii mele şi să te cunoaştem toţi dimpreună cu copiii noştri".

„Fie, a zis Domnul, să vă curăţiţi toţi. Dar tu mâne iar să vii aci, şi eu arătându-mă te voi învăţa, ce va trebui să faci în viitor".

Cu acestea mergând Placidus acasă şi spunând femeii sale despre ce i s'a întâmplat, a zis femeia către el: „Domnul meu, în noaptea trecută şi eu am auzit un astfel de glas: Tu şi bărbatul tău şi fiii tăi mâne veţi veni la mine. Dintr'acestea văd, că Cristos a grăit".

Deci la mezul nopţii s'au sculat şi au mers toţi la Roma. unde episcopul i-a botezat cu mare bucurie. Placidus a căpătat în botez numele de Eustatius, femeia-sa de Teopista, unul dintre copii Teopist, iar celalalt Agapet.

Dimineaţa, sculându-se Eustatie, ca de obiceiu, iar s'a dus la vânat şi pe servitori i-a trimis la locurile de pândă. Apoi s'a dus la locul unde i s'a arătat vedenia în ziua trecută, şi căzând acolo în genunchi s'a rugat, ca să i se arete Domnul. Şi arătându-i-se Domnul i-a zis: „Fericit eşti Eustatie, că te-ai spălat cu apa Sfântului Botez şi cu milostivirea mea ai invins pe diavolul. După acestea credinţa ta va aduce roduri, căci deavolul se va lupta în contra ta, că l-ai părăsit şi multe vei trebui să pătimeşti, ca să dobândeşti cununa biruinţei. Din starea cea înaltă a lumei acesteia vei cădea, căci numai aşa te vei umplea de bunătăţi sufleteşti. Insă grijeşte, ca să nu cazi, căci în suferinţe trebue să fii al doilea Iov. Dar în sfârşit te voiu cerceta şi iar te voi ridica la mărirea de mai nainte. Deci spune-mi, vrei să te lupţi pentru mine până în capăt în contra ispitelor?"

Eustatie i-a răspuns: „Doamne! ori ce vei cere, cu bucurie voi face, numai ajutorul tău totdeauna să fie cu mine".

„Să fiţi tari cu darul meu, i-a zis atunci Domnul, acela vă va ajuta".

Cu acestea Domnul s'a ridicat la cer, iar Eustatie mergând acasă, a spus femeii cele auzite.

După câteva zile o boală cumplită i-a cercetat casa, şi moartea i-a dus toate slugile şi toate slujnicele. Preste puţină vreme i-au năvălit tâlhari asupra casei, cari într'o oră i-au prădat toate avuţiile şi comorile sale vechi, aşa că Eustatie remânând acum aproape gol, dimpreună cu femeia sa şi cu copiii sei, mulţămind lui Dumnezeu pentru toate, şi-a părăsit casa, fugând de acolo în vreme de noapte, gol de jumătate.

Ajungând la atâta golătate, de ruşine a pribegit în Egipet, iar împăratul şi senatul neştiind unde i-a perit comandantul cel mai mare pus peste toate oştile, s'a întristat foarte.

Sosind Eustatie la mare, s'a suit cu ai sei pe o corabie şi au plecat. Văzând stăpânul corăbiei pe femeia lui Eustatie, i-a plăcut de ea, şi după ce s'au depărtat pe mare, a venit să ceară taxa de călătorie. Eustatie ne având însă nici un ban, i a luat femeia în preţul taxei de călătorie. Văzând aceasta Eustatie, s'a împotrivit cât a putut, dar stăpânul corabiei a dat semn corăbierilor să-l arunce în mare, ca aşa să ajungă mai uşor în stăpânirea femeii, ceea ce luând de samă Eustatie, a trebuit să-şi lase femeia, şi ajungând la uscat şi-a luat cei doi copilaşi nevinovaţi în braţe, şi suspinând adânc a plecat cu ei mai departe, plângând după soţia sa iubită.

După ce au mers ei o bună bucată de loc, au ajuns la o apă mare, prin care n'a cutezat să treacă cu amândoi copii deodată în braţe, deci a lăsat pe unul pe ţărmurele apei şi a plecat cu celalalt, trecându'l la celalalt ţermure al apei. Dar când s'a întors înapoi după cestalalt copil şi era pe la mijlocul apei, privind spre copii, ce vede? Pe un copil l-a răpit un lup, iar pe celalalt un leu, şi amândouă fiarăle duceau copii către pădure. Văzând aceasta părintele amărât, s'ar fi omorât pe sine în apă, dacă nu l-ar fi apărat Dumnezeu. Dar nişte păstori întâlnindu-se cu leul, atâta l-au fugărit, până când a lăsat copilul şi l-au luat dela el, iar din purtarea de grijă alui Dumnezeu, leul n'a vătămat copilul. Tot aşa s'a întâmplat şi cu celalalt copil ce-l ducea lupul, căci şi cu acesta s'au întâlnit nişte plugari, cari luându-se după lup, au luat copilul dela lup.

Atât plugarii, cât şi păstorii erau din acelaşi sat şi locuiau în aceeaşi stradă şi au ţinut pe copii la sine. Dar Eustatie nu ştia nimic despre aceasta şi mergând pe drum se tânguia în sine zicând: „Iată cel ce eram odată încunjurat de mulţime de viteji, cum am remas acum de singur. Nici femeie, nici copii!...

Imi aduc acum aminte, Dumnezeul meu, despre cele ce mi-ai zis, că starea mea va ajunge la soartea unui al doilea Iov. Dar starea mea este mai grea decât soartea lui, pentru că el avea cel puţin o grămadă de gunoi, pe care îşi putea petrece vremea în suferinţele lui, dar mie nu mi s'a lăsat nici atâta. El avea prietini, cari îl mângăiau, dar mie nu mi-au remas alţii decât aceia, cari mi-au răpit copiii. Lui i-a remas soţia, dar dela mine şi aceea, fără de milă s'a luat. Dă-mi Doamne odihnă, şi în tulburările mele pune strajă gurei mele, ca să nu erump în blăstămuri şi să mă lapezi dela faţa ta".

Zicând acestea, a mers în sat unde s'a făcut ciurdariu, păzind vitele satului cincisprăzece ani. Iar pe copiii lui îi ţineau în satul vecin, dar nici unul nu ştia despre celalalt, că sunt rudenii între sine.

Intr'acea stăpânul corabiei s'a bolnăvit şi a murit, iar femeea lui Eustatie s'a dus dela casa lui. Şi vrăjmaşii împăratului Traian s'au înmulţit şi îşi aducea Traian aminte adeseori de Placidus, comandantul seu viteaz, care cu toţi vrăjmaşii se lupta foarte norocos. In sfârşit nu s'a mai putut răbda, ci a trimis în toate părţile lumii să-l caute, făgăduind cinste mare aceluia, care l-ar putea îndrepta pe urmele comandantului seu.

Imprăştiindu-se deci oamenii împăratului în toate părţile, s'au aflat unii dintre ei, cari s'au luptat vitejeşte sub steagul lui Placidus, şi mergând în satul unde păstorea Eustatie, pe acestia îndată i a cunoscut Eustatie, după umblet, şi aducându-şi aminte de starea sa de mai nainte, a suspinat adânc şi a zis: „Doamne Dumnezeule, care fără să nădăjduesc mi-ai dat să văd pe aceştia, dă să-mi văd soţia; la prunci nici nu mă gândesc, căci ştiu că fiarele au fost mormântul tor".

Intr'aceea aude un glas: „Nădăjdueşte cele bune Eustatie, căci nu peste mult îţi vei vedea şi femeia şi copiii!"

Când au sosit la el vitejii, l-au salutat şi l-au întrebat, că n'a văzut pe aici un venetic cu numele Placidus, dimpreună cu femeiă şi cu doi copii ai lui?

Placidus însă nu s'a descoperit lor, dar ducând pe viteji la casa sa şi umblând printre ei, aducându-şi aminte de starea sa de mai înainte, nu şi a putut stăpâni plânsul. Atunci ieşea afară şi ştergându şi ochii, iar venea şi le slujea lor.

Ei privind însă pe păstoriu mai deaproape, vorbeau între sine: „Dar acesta samănă cu omul pe care noi îl căutăm, deci să căutăm după rana ce o avea pe cap şi a căpătat-o din bătaia cutare şi cutare".

Astfel aflându-i semnul ranei pe cap, îndată l-au cunoscut, şi sărind sus, au început a-l îmbrăţişa şi săruta, întrebându-l despre femeie şi copii.

El atunci li-a spus, că pe femeie i-au răpit-o, iar copiii i-au perit.

Auzind vecinii despre acestea, s'au adunat acolo şi vorbind vitejii de mărirea şi purtarea de mai înainte a păstorului Eustatie, s'au mirat foarte. Apoi i-au arătat porunca împăratutui şi l-au îmbrăcat într'o haină scumpă trimisă de împăratul.

Peste cinsprezece zile au ajuns cu el la împăratul. Auzind împăratul despre venirea comandantului său, i-a eşit înainte, cu mare pompă, şi după ce i-a spus de călătoria nefericită, împăratul iar la pus pe Eustatie în diregătoria de mai înainte. apoi îndată a înoit oştile după datina de mai nainte şi iar a început bătaia.

S'a întâmplat însă, că vestea despre începutul bătăii s'a lăţit până la Egipet, deci până la locul unde se creşteau şi fiii lui Eustatie. Şi oamenii din satul acela au ales şi au trimis la oaste pe aceşti doi feciori, ce-i creşteau în cinste păstorii şi ceialalţi oameni de rând, ca pe străini, de cari puţină grijă aveau.

Aceştia fiind duşi înaintea comandantului şi văzându le acesta statura voinică şi purtarea sprintenă, i-a rânduit la oastea cea dintâiu. Mergând apoi cu oastea întreagă mai departe, s'a oprit la o cetate trei zile, ca oastea să se odihnească. Şi chiar în cetatea aceea i s'a pribegit femeia, şi locuia acolo de mai multă vreme.

Cei doi tineri mergând în cetate, din întâmplare au căpătat locuinţă tocmai la o casă în faţa căreia locuia şi mama lor cea dulce. S'a întâmplat odată, că cei doi tineri vorbind la olaltă, i-a ascultat mama lor dintr'o fereastră, dar nu ştia nimic unul despre altul. Feciorul cel mai mare a început a vorbi astfel: „Eu însumi nu ştiu de unde sunt. Abia îmi aduc aminte de atâta, că bunul meu tată a fost comandant de oaste, şi apoi dimpreună cu mamă mea au pornit în pribegie, dăcându-mă pe mine şi pe un frate al meu mai mic cu ei. Peste mare am trecut într'o corabie mică, dar nu ştiu din ce causă, după ce am trecut dincolo, pe malul mării, mama a rămas de noi, şi tata singur luându-mă pe mine şi pe fratele meu în braţe, am mers mai departe, dar punându-mă pe mine jos lângă o apă, m'a răpit un leu, şi tot aşa l-a răpit un lup şi pe fraţiorul meu nevinovat. Pe mine m'au scăpat apoi nişte păstori dela fiară şi m'au crescut până acum".

Auzind acestea cel mai mic a început a plânge şi a zis: „Precum văd, zău, tu îmi esti frate, pentrucă oamenii cei ce m'au crescut, şi mie tot aşa mi-au spus adeseori cum m'au scăpat dela lup".

Din vorbele acestea s'au cunoscut şi s'au îmbrăţişat. Toate acestea auzindu-le dulcea lor mamă, cum spuneau de curat tot lucrul, a început a crede, că aceştia sunt fiii ei.

In ziua următoare mama lor a mers la comandant şi l-a rugat să o ducă în ţara ei, căci ea este de naţiune romană şi numai năcazul a aruncat-o într'un pământ atât de departe.

Vorbind astfel femeia cu comandantul, odată s'a uitat la el, până când de pe nişte semne a luat de samă, că comandantul ar fi bărbatul ei, şi ne mai putându-se stăpâni, s'a aruncat la picioarele lui rugându-l să-i spună, cine este el, căci ei i se pare, că ar fi soţul ei Placidus, comandantul oştirilor, care s'a botezat şi pe care însuşi Mântuitorul l-a întors şi „căruia eu i am fost soţie şi dela care m'a luat cu puterea stăpânul unei corăbii, când am trecut marea şi dela care am avut şi doi copii, pe Teopist şi Agapet"? Auzind acestea Eutastie şi privind mai bine la femeie, a cunoscut, că aceasta este femeia lui, şi de bucurie a plâns şi o a sărutat, mărind pe Dumnezeu, care mângăie pe cei întristaţi.

Apoi l-a întrebat soţia: „Domnul meu, unde-ţi sunt copii?" — Eustatie i-a răspuns: „Pe aceia i-au răpit fiarăle". Şi i-a spus tot lucrul cum s'a întâmplat. — Atunci a zis femeia: „Să dăm mulţămită lui Dumnezeu, nădăjduesc, că precum ne-a adus pe noi iar la olaltă, aşa ne va dărui nouă şi copiii înapoi". „Ţi-am spus, a zis iar Eustatie, cum au perit ei din pricina fiarălor". Dar femeia îi zise: „Domnul meu! Ieri am auzit dela doi tineri nişte vorbe, cari mi-au băgat mare grijă în cap", şi i-a spus tot ce a auzit. — Atunci a chemat Eustatie pe cei doi tineri înainte, şi din vorbele lor a cunoscut, că aceştia sunt fiii săi, şi îndată i-a luat dimpreună cu mama lor la sine cu mare bucurie. Apoi s'a luptat cu duşmanii, i-a învins şi s'a întors acasă cu toată oastea bucurându-se.

Până atunci însă a murit împăratul Traian şi în locul lui a ales de împărat pe Adrian, care auzind despre învingerea comandantului Eustatie şi despre aflarea femeii şi copiilor lui, i-a aşteptat cu bucurie, şi pe comandant l-a ospătat cu pompă mare. A doua zi a mers apoi împăratul la capişte (templu) şi a făcut jertfă zeilor pentru învingere. Văzând însă, că Eustatie nici pentru învingere şi nici pentru aflarea femeii şi a fiilor săi nu jertfeşte, l-a întrebat că din ce cauză nu jertfeşte? Atunci Eustatie i-a răspuns: „Eu cred în Isus Cristos, care e Dumnezeu vecinic şi numai lui slujesc şi aduc jertfă".

Auzind aceasta împăratul, s'a aprins de mânie şi prinzând pe Eustatie dimpreună cu femeia şi copiii lui, i-a aruncat pe toţi la lei. Dar leii mergând înaintea lor, şi-au plecat capetele, ca şi când s'ar închina lor şi nu s'au atins de ei. Atunci împăratul i a aruncat într'un bou de aramă, sub care a făcut un foc mare, iar ei arzând în foc şi-au dat sufietele rugându-se şi lăudând şi mulţămind lui Dzeu. A treia zi le-au scos trupurile din boul cel de aramă, dar focul nu le-a ars nici chiar un fir de păr, iar creştinii le-au aşezat trupurile într'un mormânt frumos, ce l-au făcut întru pomenirea lor. — Şi-au suferit aceştia martirul în timpul împăratului Adrian, la anul 120 dupa Naşterea Mântuitorului, în luna tuturor Sfinţilor.*)

---

*) După istorie: Magister equitum, general de cavalerie.

Traducere de:
Gavriil Hango
presbiter.

NOUTĂŢI.

Sărbători fericite

urăm tuturor cetitorilor, colaboratorilor, amicilor şi binevoitorilor ziarului nostru.

*

Numărul proxim *al ziarului nostru apare Mercuri, săptămâna viitoare, la orele obicinuite.*

*

Dela cassa arhidiecezană. Domnii *Ioan A. de Preda*, advocat şi *Stefan Stroia*, protonotar îşi răscumpără felicitările de ziua onomastică, dăruind fondului cultural arhidiecezan fiecare câte 20 cor.

*

Domnul Iosif Sterca Şuluţu, consilier de tribunal Sibiu, şi-a răscumpărat felicitările de ziua onomastică în sumă de cor. 10 pe seama Muzeului *Asociaţiunei.*

*

Din Bucovina. „Patria“ din Cernăuţ spune, că „Societatea scriitorilor români“, condusă de dl M. Sadoveanu va aranja în 15—18 Ianuarie n. o serie de şezători literare în Suceava, Câmpulung, Cernăuţ şi Rădăuţ. Şezătorile se vor ţinea în amintirea lui Creangă.

*

Coroane eterne. Domnul *Ioan Stan Herţa* şi soţia din Cenade, au donat bisericii gr. ort. de acolo 10 cor. şi bisericii gr. cat. române tot 10 coroane pentru procurarea de cărţi pe seama şcolarilor săraci, în loc de cunună vestejitoare pe sicriul mult regretului lor fiu *Ioan.*

*

Dr. Candin David şi-a deschis cancelaria advocaţială în Abrud, în casele răposatului notar public Mihail Cirlea din piaţa principală.

*

Legături cu diavolul. In Timişoara s'a ţinut în zilele trecute procesul unei spălătorese cu numele Antonia Verebici, acuzată că a înşelat sume mai mari şi mici dela fete cu dor de măritiş, cărora le făgăduise, că le va câştiga câte un bărbat; pentrucă, le zicea Antonia: „eu am legături cu diavolul, şi fac tot ce vreau“. Din meseria aceasta a trăit ea mai mulţi ani; până când dela o vreme câteva fete, al căror ursit tot nu mai sosea, au făcut arătare împotriva spălătoresei Antonia, acuzându-o nu că li-a înşelat banii, ci că spălătoreasa „nu voeşte să mijlocească la diavolul căsătoria ce li s'a promis“. Procesul nu s'a terminat; ci, în considerare că urmează a se face şi alte arătări de acelaş fel împotriva acuzatei, a trebuit să se amâne.

*

Alegere de învăţător. Duminecă în 2 Ianuarie st. n. a. c. s'a făcut alegerea de învăţător în Sibiiu, sub. inferior. Din tre 4 candidaţi majoritatea voturilor a întrunit-o *Ioan Imbăruş*, originar din Sibiiu, actualmente înv. în Sângeorgiul-de-pădure. Alegerea condusă de Preaon. domn protopresbiter Dr. I. *Stroia*, a decurs în cea mai bună ordine.

*

Alegere de preot. Duminecă, în 20 Dec. 1909 (2 Ian. 1910) a fost ales preot în comuna Vălcele (Előpatak) candidatul *Virgil Nistor* din Arpătac cu majoritate absolută de voturi.

*

Soldaţi bolnavi. Despre cei sosiţi acasă în Spania din espediţia africană se vestesc ştiri jalnice. In răsboiu nu s'a vărsat mult sânge, dar cu atât mai mulţi s'au bolnăvit de boală de piept. Din 20 de mii de soldaţi s'au întors bolnavi din Africa cel puţin patru mii. Studenţii din Madrid cer dela regele Alfonso să ridice un sanator pentru nenorociţii întorşi dela Melila.

*

Teatru german oprit. Consiliul comunal din Oedenburg (Şopron) a hotărât, de curând ca să nu permită mai mult teatrului municipal să dea representaţiuni în limba germană. Poporaţiunea, în mare parte compusă din nemţi, a rămas indignată de lovitura ce i s'a dat din partea „patrioticului“ consiliu comunal, care voeşte să facă dragoste cu forţa.

*

Una-alta. Stil de raportor dintr'o gazetă străină: „In oraşul C... un nepot cu numele D... şi-a otrăvit pe frumoasa şi tinăra sa mătuşă, cu scop ca s'o moştenească mai de grabă, şi să se căsătorească cu dânsa“.

*

Nou fel de colonisare. Un ziar din Budapesta redactat de evrei, face de anul nou o propunere stăpânirii: să colonizeze printre români cât mai mulţi jidani de aceia, cari vorbesc ungureşte, şi promite — perciunatul — că în 50 de ani românii vor fi nimiciţi economiceşte pretutindenea, unde locuesc în mase... (Iţig însă, isteţ cum e, nu scrie că esperimentul unei astfel de colonisări va avea două tăişuri).

*

Rectificare. Inscrierile la universitatea din Budapesta şi Cluj pe semestrul al doilea se încep în 7 Ianuarie *şi durează până în 18 Ianuarie n.* După acest termin înscrieri se mai pot face numai cu învoirea specială a rectorului universitar.

*

Trimiteri de bani din America. Banii trimişi din Statele-Unite ale Americei, atât în scrisori, cât şi prin mijlocirea micilor bănci americane, se perd adeseori şi nu mai ajung la destinaţie. De aceea îndemnăm pe cei cari îi priveşte, să vestească fraţilor lor din America faptul acesta şi să le scrie, că pe viitor ori ce trimiteri de bani în patrie să se facă numai prin mandate poştale (Postanweisung).

*

La fondul „Victor şi Eugenia Tordăşianu pentru înzestrarea fetelor sărace al Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu“, din prilejul botezului fiului croitorului Ioan Petraşcu, s'au făcut următoarele daruri: naşii Sever Şilca, director şcol. (Săcădate) şi soţia sa Rosalia, 2 cor., Nicolae Tihirel, croitor şi soţia sa Victoria, 1 cor., Petru Mogo, franzelar şi soţia sa Maria n. Grecu, 2 cor., părinţii Ioan Petraşcu şi Elisaveta n. Podea 1 cor., 50 bani şi nou născutul Sever Petraşcu, 50 bani.

*

La darurile de Crăciun ce se vor împărţi de Reuniunea sodalilor Români din Sibiiu“ cu prilejul Naşterii Domnului au mai dăruit: Ioan Sociu, revizor 1 cor.; dna Ana Dr. Marieneşcu n. Brote, 4; dna Malvina Verzeriu n. Şocandăr, 1 cor. dna Emilia Dr. Rusu n. Raţiu: 2 cămăşuţe şi 4 pantaloni şi o brasieră pentru băieţi. F. Baumann, comerciant stofă pentru o haină. Un anonim o păreche de cisme şi o păreche pantaloni. Dna Ana Dr. Moga, 2 jachete, o bluză şi 4 pălării.

*

Cum se scriu unele romane. Barbieri, romancier italian, făcuse cu editorul său un contract, unde era scris că: autorul are să primească în numărar câte 50 de coroane pentru orce persoană, care în roman va muri de moarte naturală sau de mâni ucigaşe. E prin urmare, uşor de explicat, cum romanele lui Barbieri erau dintre cele mai fioroase ce se pot închipui: în fiecare capitol se facea cel puţin o moarte de om; iar la sfârşitul cărţii te pomeniai cu 20—30 de oameni svârcolindu se în sânge şi chinuri de muribunzi. Editorul plătea. Dar, dela o vreme, s'a hotărât să schimbe contractul: s'a învoit cu autorul Barbieri, să-i plătească 5 coroane de fiecare mort. Ce era să înceapă romancierul? A scris un roman, în care pe paginile prime vedem plecând din Genua către America o mie cinci sute de emigranţi..... In prima zi de călătorie pe mare se bat şi se spintecă pe vapor 12 inşi! Iar în ultima zi se ridică o furtună grozavă, şi vaporul se cufundă cu toţi matelotii şi emigranţii, câţi scăpaseră până atunci neucişi. Editorul a trebuit să plătească peste zece mii de coroane autorului pentru moartea emigranţilor şi a personalului de pe vaporul înecat.

*

Aviz burlacilor! In seara de Crăciun se va face pe seama „copiilor orfani dela 20—50 de ani“ un pom de Crăciun în „*Grand Restaurant Liviu Brote*“. De gustoase daruri de Crăciun grijeşte restaurantul, pe lângă preţurile fixate în lista mâncărilor. Cei cari nu colindă pe altundeva, sunt poftiţi cu tot respectul la această întrunire. *Iluminarea pomului la 8 ore seara fix trecute.* *„Moş Crăciun“.*

Viaţă socială.

Petrecere în Ighiu. Tinerimea studioasă română dela poala munţilor apuseni invită la petrecerea ce o va aranja în 8 Ianuarie n. 1910, a doua zi de Crăciun, în şcoala română gr.-cat. din Ighiu. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Producţiune declamatorică-teatrală cu petrecere colegială aranjază corpul învăţătoresc din Codlea cu concursul învăţătorilor din Ţeara-Bârsei, Sâmbătă, în 26 Decemvrie 1909 (8 Ianuarie 1910) a doua zi de Crăciun, în sala cea mare dela primăria din „Codlea“. Inceputul la 6½ ore seara.

*

Teatru în Teaca. Comitetul filial din Teaca al societăţii pentru fond de teatru român aranjază reprezentaţie teatrală urmată de dans în sala cea mare a hotelului „Riemer“ din Teaca, în 14 Ianuarie st. n. 1910. Inceputul precis la 7 ore seara. Preţul de întrare: locul I. 2 cor., locul II. 1 cor. 60 bani. Venitul curat e destinat pentru edificarea bisericii gr.-cat. din Teaca. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţumită şi se vor cvita în publicitate. Se va juca „*Nepotul răsfăţat*“, farsă în 5 acte de T. V. Păcăţianu.

*

Concert în Olpret. Corul bisericesc gr.-or. rom. din Olpret, invită la serata muzicală şi declamatorică, ce o va aranja la 26 Dec. st. v. 1909 (8 Ian. 1910. n. a doua zi de Crăciun) în sala cea mare a şcoalei confes. gr.-or. din loc. Venitul curat e destinat în favorul fondului zidirii bis. Inceputul precis la 6½ ore seara.

*

Petrecere în Satulung. Inv. *Vasile Fărcaş*, va aranja cu elevii săi şi cu tinerimea studioasă din Satulung cu aprobarea comitetului parohial dela biserica „Sf. Adormiri“, o petrecere, în ziua de Crăciun, 25 Decemvrie st. v. a. c. (7 Ianuarie 1910), în sala cea mare a edificiului şcolar. După producţiune va urma joc. Petrecerea se va aranja în folosul fondului bisericesc destinat pentru procurarea unor rechizite şcolare.

*

Teatru român în Sibiiu. Vineri, 25 Decemvrie v. 1909 (I-a zi de Crăciun) se va da o representaţie teatrală în teatrul orăşenesc din loc de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“. Program: I. „*Pribegii*“, comedie din viaţa meseriaşilor, în 2 acte, după Nestroy, localisare de Sebast. Stanca. Persoanele: Tănase Clei, calfă de măsar, dl Isidor Marcoviciu. Niţă Talpoş, calfă de pant., dl Dumitru Axente. Procopie Fir, calfă de croitor, dnul R. P. Barcianu. Birtaşul, dl Stefan Duca. Nuţa, fata birtaşului, doamna Mărioara Duca. Un jidan, colportor, dl Dionisiu Axente. Zîna norocului, dşoara Eugenia Popp. Trandafir, servitorul unui boier, dnul G. Lazar. Spiridon Horoi, măsar cu stare bună în Săuneşti, dl Ilie Baciu. Nastasia, fata lui, iubita lui Clei, dşoara Eug. Roman. Florica, nepoata lui, iubita lui Talpoş, domnişoara Elena Roman. Gheorghina, nepoata lui, iubita lui Fir, dşoara Emilia Roman. Oaspeţi şi servitori. II. „*Balul mortului*“, comedie într'un act, de V. A. Urechiă. Persoanele: Enache Damian, proprietar, dl Ioan Miga. Iorgu, nepotul său, student, dl Dumitru Axente. Deciu, dl R. P. Barcianu. Bureţescu, dl Dionisiu Axente. Frunzăreanu, dl George Joandrea, studenţi, amicii lui Iorgu. Sabina, fată bătrână, ţine studenţi în cost şi cuartir, doamna Măr. Duca. Iulia, nepoata Sabinei, dşoara Eug. Roman. Anica, dşoara Miţi Bologa. Vetuţa dşoara Geni Popp. Sida dşoara Măr. Cismaş, amicele Iuliei. Un lăuntar, dl George Lazar. Un servitor ***. Oaspeţi şi lăutari. Regizor: Dumitru Axente. Preţul locurilor: Loge parter, pentru 4 persoane 6 cor. Loge parter, pentru 5 persoane 7 cor. 50 fileri. Loge rangul I., pentru 4 persoane 8 cor. Loge rangul I., pentru 3 persoane 6 cor. Loge pentru onoraţiori, rangul I. 12 cor. Loge rang. II., pentru 4 persoane 5 cor. Loge rang II., pentru 5 persoane 6 cor. 20 fil. Un loc în balcon, primul rând 3 cor. Un loc în balcon, rândul II. şi III. 2 cor. Un loc în balcon, rândul IV. şi V. 1 cor. 50 fil. Cercle, rândurile 4 dela început 2 cor. Stal, dela rândul al cincilea 1 cor. 50 fil. Părter, numerotat 1 cor. Loc de stat, în parter 80 fil. Loc de stat, în parter pentru militari şi studenţi 60 fil. Galerie numerotat, rândul I. 80 fil. Galerie numerotat rândul II., până la cel din urmă 60 fil. Galerie loc de stat 40 fileri. Bilete se pot procura începând de Marţi 4 Ianuarie st. n. c., din Librăria arhidiecezană şi în ziua representaţiei dela 11—12 şi jum. a. m. şi dela 4—7 ore sara la cassa teatrului. Inceputul la 7 ore seara. După representaţie „Convenire socială“ în restaurantul Brote.

*

Alte petreceri. *In Ida-mare* concert împreunat cu producţiune teatrală, a treiazi de Crăciun (Dumineca). In *Hunedoara* producţiune literară, concert şi joc, Sâmbătă, a doua zi de Crăciun. In *Selişte* teatru. Sâmbătă 8 Ianuarie n. Se va juca piesa *Timpuri trăite.* După teatru joc.

Muzeul Asociaţiunii.

P. T. Domni al căror nume este indus în consemnarea prezentă *şi-au răscumpărat felicitările de Anul-nou 1910* în favorul Muzeului Asociaţiunii, contribuind următoarele sume:

Dr. A. F. Tămaş, medic, Ruma, Iosif Popescu, director de bancă, Reghin, câte 10 cor., Petru Penţia, advocat, Panciova, 6 cor. Dr. Eugen Bran, advocat, Teaca, Dr. I Vescan, advocat, Teaca, câte 5 cor., Oct. C. Tăslăuanu, secretarul Asociaţiunii, Sibiiu, Andreiu Vodă, paroh, Ormeniş, Ioan Urziceanu, Corbu, Ioan Dobrean, Corbu, Gavriil Precup, prof. Blaj câte 3 cor., Ilie Dobrotă, paroh, Poiana Sibiiului, Ioan Fodorean, paroh, Galaţi, câte 2 cor. Liviu Iancu, paroh, Zăbrani.

Sibiiu, 3 Ianuarie n. 1910.

Iosif Sterca Şuluţu
prezident.

Cărţi şi reviste.

Calendarul Bibliotecii pentru toţi pe 1910, un volum de 200 pagini bogat ilustrat şi cu o copertă în culori, de distinsul artist Murnu, — Preţul 50 bani. De vânzare la toate librăriile.

*

Vatra şcolară, revistă pedagogică, redactată de Dr. P. Şpan, şi un comitet de redacţie compus din dnii: Dr. I. Borcea, Dr. O. Ghibu, Dr. I. Lupaş, V. Pacală, V. Stanciu şi Dr. V. Stan. A apărut Nr. 1 pe Ianuarie 1910 cu următorul cuprins: Temelie pozitivă la formarea caracterului de Dr. P. Şpan. Contribuiri la ridicarea economică a ţăranului de Dr. V. Stan. Dascălul în scrierile lui Agârbiceanu. Lecţiuni de Ios. Stanca. Din viaţa naturii. Observaţiuni psihologice. Dări de seamă de Gr. Capătă. Informaţiuni. Bibliografie. Abonament: pe an 8 cor., pe jum. de an 4 cor. Sibiiu strada Măcelarilor 27.

Poşta ultimă.

Noul guvern.

Maiestatea Sa a încredinţat pe domnul *Lakács László*, în audienţa avută eri, Marţi, la Viena, cu formarea unui cabinet estraparlamentar, care va cere dela dietă votarea indemnisării şi a necesităţilor de stat. Se afirmă, că partidele din dietă au promis votarea indemnisării pe două luni. Dieta va fi apoi disolvată şi se vor face alegeri noi.

Poşta redacţiei.

Sălişte. N'a mai încăput în numărul de faţă. A rămas pentru numărul de Anul-Nou.

Teatru german.

Mercuri: *Die geschiedene Frau.* Joi, d. a.: *Orpheus in der Unterwelt*, sara: *Eine Nacht in Venedig.* Sâmbătă: *Tannhäuser*, (Parodie). Dumineca d. a.: *Dorf und Stadt.* sara: *Buridans Esel.* Luni: *Der fidele Bauer.*

Anemie.

Vindecaţi această boală cu *Emulsiunea lui Scott* înainte de a se fi desvoltat. Celce ia pentru întâia dată *Emulsiunea lui Scott* va fi surprins cât de repede se vor umplea şi înroşi obrajii şi cât de repede se va observa putere nouă şi poftă de trăit. Numai cele mai curate părţi se folosesc la

Emulsiunea lui Scott

şi prin speciala experienţă de pregătire a lui Scott se prelucră acestea într'o Emulsiune bună la gust şi uşor de mistuit. Acesta e secretul renumitelor rezultate, cari cu

Emulsiunea lui Scott

se ajung în lung şi în lat, unde aceasta folosesc în contra anemiei. Emulsiunea lui Scott şi-a câştigat cu drept cuvânt numirea şi renumele unei Emulsiuni model şi neîntrecute.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanţiei a experienţelor lui SCOTT.

9 (330) 3—4

Preţul unei sticle originale c. 2·50.

Se găseşte în toate farmaciile.

---

*) Biserica orientală serbează amintirea lor la 20 Septemvrie şi susţine, că au fost de neam elin. Câteva oase din relicviile lor sunt depuse în biserica par. Saint Agnes numită azi St. Eustache din Paris, unde se cinstesc cu mare evlavie (Dr. Timuş: Vieţile Sfinţilor, Bucureşti 1898).

Ad. Nr. 244/1909. [461] 1—3

Anunț.

In conformitate cu adresa Venerabilului Consistor arhidiecezan Nr. 5491 Bis. din 7 Iulie 1909 și în urma înțelegerii ce am avut cu P. O. D. protopresbiter al Brașovului Vasile Voina, Comitetul parohial dela Biserica Sf. Nicolae a hotărât, **să înființeze o școală sistematică** pentru aceia, cari voesc să învețe **cântările originale bisericești cu toată frumsețea și podoaba lor,** sub conducerea cunoscutului cântăreț **Toma Brenci.**

Doritorii să se anunțe la prezidentul acestui Comitet **până la 1 Faur v. 1910.**

Brașov, în 18 Dec. 1909.

Comitetul parohial al Bisericei române ort. res. dela sf. Nicolae în Brassó (Brașov).

Dr. V. Saftu, prezident. **I. Prișcu,** secretar.

Szebenvármegye alispánjától.

Szám: 13401/1909. [463] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyénél egy **a IX. fizetési osztály 3-ik fokozatába sorozott uj aljegyzői** állás rendszeresittetvén, ezen állásra, valamint ennek betöltése következtében esetleg megüresedő állásókra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom a pályázni óhajtókat, hogy az 1883. évi I. tcz. által előirt minősitésüket igazolo okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket a vármegye főispánjához czimezve a 125000/1902 B. M. sz. rendelettel kiadott V. Ü. Sz. 4. §-ban megyelölt uton 1910. évi február hó 1-ig hozzám annál is inkáb terjesszék be, mert később érkező kérvények nem lesznek figyelembe vehetők.

Nagyszeben, 1910. évi január hó 3-án.

Reisenberger
alispán.

De arendat dela 1 Ianuarie 1911

Moșia Alțina

în comitatul Sibiiu, 700 jug. catastr. 400 arabil, 150 fânaț, restul pășiuni, curți. grădini. Pe Moșie drumul Sibiiu — Nocrich — Agnita, apă curgătoare, case, grajduri etc. Gară la 3 klm. Agnita și Nochrich la 7 klm. Sibiiul la 38 klm.

A se adresa Dlui

[162] 1–6 **Victor Roman,**
București, Str. Română Nr. 187.

Nr. 706/1909. [457] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala gr. or. română din comuna **Vingard,** protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental de cor. 1000.
2. Relut de cuartir — până se va da cuartir în natură — cor. 200.
3. Grădină.
4. O soarte de lemne din pădurea bisericei.

Cuincuenaliile se computã dela instituirea definitivă în comuna aceasta.

Invățătorul e dator a cânta în strană la vecernie și utrenie și la sf. liturgie cu copiii.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 4 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere u comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresb.

Nr. 632/909. [459] 3—3

Concurs repețit.

Pentru întregirea parohiei de clasa III-a **Cristur,** în protopresbiteratul Devei, prin aceasta să publică din nou concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în coala B., pentru dotațiunea dela stat.

Concurenții au ași aşterne suplicele de concurs, instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, în terminul sus indicat, și a să prezenta în timpul și modul prescris în Regulamentul pentru parohii în vre-o Duminecă sau sărbătoare la biserica din această parohie spre a cânta, predica și eventual a celebra sf. liturgie.

Deva, 22 Noemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral rom. gr.-or., în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Păziți-vă

dacă tușiți, dacă aveți dureri de piept, flegmă, lipsă deapetit, dacă sunteți slăbiți și plăpânzi, dacă asudați noaptea, căci aceste simptome, precum și câhăitul sunt semne premergătoare tuberculozei. — Folosiți Sirupul de miere de teiu al lui Őrkény, a cărui efect în toate casurile asemănătoare aduce servicii perfecte. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor., prin ramburs, numai dela **Farmacia Apostolului a lui Őrkény, Budapesta, József körut 64.** Depot 90. (390) 3—5

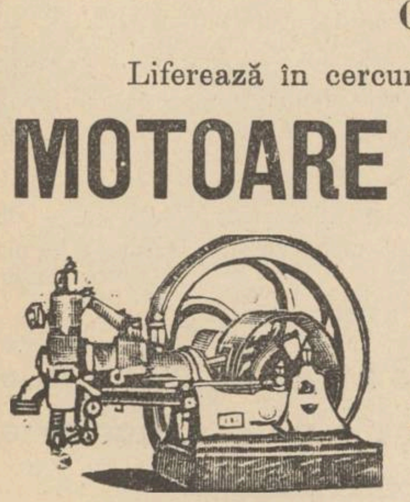

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petroleu,

precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânare:

pe oră și **putere de cai numai circa 1 filer.**

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. . . . . Telefon 12—91.

Garanție foarte bună. . . . . Condiții de plată favorabile.

(329) 13—20

O vai! La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur **„Pastilele de piept ale lui Egger“** au gust bun, și nu influințează asupra apetitului. Trăiască!

Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

O să mă înnec de această tusă rea!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii. (345) 16—26

! ! !

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că **Hotelul, Restaurantul** și **Cafeneaua** mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela **cor. 1·60** în sus. **Odaie de scaldă,** cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna **bere** proaspătă și anume: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și **vinuri veritabile în butoiu și în sticle.**

Mulțămind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă
Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 12 Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanță de mai mulți ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 19–52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal.**

Prețcuranturi ilustrate gratis.

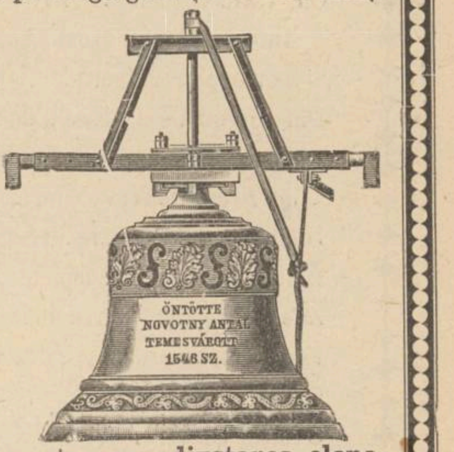

Iosif Neskudla, Olmütz

fabrică de stofe bisericești, paramente recuisite de metal și prapore.

Recomandă: **Feloane, ornate pentru Diaconi, Patrafire, Prapore, Steaguri pentru societăți, Baldachine** etc. confecționate exact după ritul gr.-ortodox, apoi **Potire, Cruci, Cădelnițe, Candile, Discuri, Stea, Copie, Lingurițe** și a predat pentru orice comande

reprezentanța sa

Librăriei arhidiecezane, Sibiiu,

de unde obiectele sus numite se pot procura cu prețuri de fabrică afară din cale moderate; tot la Librăria arhidiecezană se execută și încassările numitei firme. (103) 46–52

Dela Tipografia „AURORA“ A. TODORAN în Gherla—Szamosujvár

se pot comandà următoarele cărți din edițiune proprie:

	Cor.
Predice pentru Dumineci tom. I., de Iustin Popfiu	4·—
Cuvântări bisericești la toate sărbătorile de peste an, de I. Papiu	3·—
Cuvântări funebrale, de Ioan Papiu	3·—
Catechise pentru pruncii școlari, de Tit Bud	—·80
Manual catehetic pentru primii ani școl., de B. Raț	—·80
Dumnezeiasca liturgie a celui dintru sfinți părintelui nostru Ioan Chrisostom, de I. Boroș	—·50
Rugăciunea Dlui, Tatăl nostru, explicată pe scurt, de I. Boros	—·20
Sfântul Antonie de Padua sau pànea săracilor	—·20
Istoria P. C. V. Maria dela Niculà	—·14
Isvorul îndurărilor sau Paraclisul P. C. Vergure Maria însoțit de mai multe rugăciuni frumoase	—·20
Zidirea lumei, Adam și Eva și cele 12 Vineri mari	—·16

* * *

	Cor.
Amintiri din Grecia de Teodor Bulc, preț foarte redus	—·30
Schițe din Italia de T. Bulc, preț foarte redus	—·40
Bocete, adecă cântări la morți de I. P. Reteganul	—·80
Buchetul, culegere de cântece de A. T.	—·30
Buchetul, Monolog comic de Ena	—·30
Cabalistica sau Carte de noroc	—·24
Cântul în școala poporală de Iuliu Pop	—·60
Cartea sf. Antoniu de Padua cu rugăciuni pe 9 Marți, broșurată 30 fil., legată frumos	—·60
Cartea ilustrată de G. Simu	—·40
Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit, economia câmpului, creșterea oilor etc.	—·50
Casa fermecată, de Elena Fabian, comedie într'un act pentru copii	—·40
Secretul castelului sau pățania duhului necurat de Teodor Tenus, trad. de A. Todoran	—·20
Cântăreața, novelă de Dem. Dan	—·30
Chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·40
125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc	—·24
Codrean craiul codrului de G. Simu	—·16
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice, de Antoniu Pop I. Monoloage. II. Humor și satiră, foarte petrecătoare	—·80
Din povestirile lui Esop, de Aron B. Velchereanul	—·16
Dialogul țiganului cu sf. Petru în poarta raiului, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Din trecutul Silvaniei. Legendă, de Victor Rus	—·60
Doine, lacrămi și suspine	—·16
Zile negre, de Petrea dela Cluj	—·30
Felicitări în proză și poezie de George Simu	—·40
Gruia lui Novac	—·20
George Șincai	—·16
Horia lui Pintea viteazul	—·12
Ionel. Educațiunea unui bun copil. Carte pentru părinți și alți educatori, de Vasiliu Gr. Borgovan (cu preț redus)	1·30
Indreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv, de Vasiliu Gr. Borgovan (preț redus)	1·30
Influința mândriei. Novelă, de P. C. Z. Rovinar	—·30
Impărăția țiganilor, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Jocul sătenilor români	—·16
Leonat cel tinăr. Istorie în versuri, de I. Pop Ret.	—·20
Lira Bihorului. Balade poporale, de Antoniu Pop	—·40
Lira Sionului sau cântarea sărbătorilor. Poezii religioso-morale, lucrate după sf. Scriptură, de A. B. V.	—·50
Merinde dela școală sau învățături pentru popor de G. Popa (preț redus)	—·80
Mizeriile sociale. Novelă, de Paulina Rovinar	—·30
Minunile P. C. Verg. Maria	—·30
Muza Someșană. Poezii poporale din jurul Năsăudului, culese de Iuliu Bugnariu	—·50
Numerii 76 și 77. Narațiune istorică după Wachsmann, de P. Tanco	—·40
Nopți de iarnă. Novele. Tom. I. de G. Simu	1·20
Novele. Tomul I., de Vasiliu Ranta Buticescu (preț redus)	1·—
Nu mă uità. Versuri funebrale și iertăciuni	—·50
Omul. Noțiuni din anatomie și fis., de G. Cătană	—·50
Omul și lumea. Cântări funebrale, de Aron Boca Velchereanul	—·16
O porție de vinars sau cum a urât Moisă Moldoveanu vinarsul	— 20
Opșaguri. Cât cioplite cât pilite și la lume împărțite, de Ioan Pop Reteganul	—·80
Cărțile de joc de A. Contor, tradusă de A. Todoran	—·20
Patimile Domnului și Mântuitorului nostru Isus Christos	—·30
Pământul fericiților și milosteniile pentru cei morți	—·30
Povestiri evlavioase sau vieața sfinților	—·30
Păcală și Tândală, de George Cătană	—·16
Părintele Nicolae. Schițe din vieața preoților de G. Simu	—·50
Pietatea poporului român sau versuri evlavioase pentru ceice merg la mănăstire, locuri sfinte și în procesiuni. Compusă de 2 preoți Murășeni din dieceza gr.-cat. a Orăzii-mari	—·16
Pilde și sfaturi pentru popor, de I. P. Reteganul	—·60
Proba de foc. Comedie într'un act de A. Kotzebue, localizată de Irina Sonea-Bogdan	—·30
Probitatea în copilărie. Schițe din sfera educațiunii după Legouvé	—·12
Reguli și sfaturi bune pentru pruncii școlari, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Renașterea limbei române de Gr. Silași, fasc. II. și III., fiecare costă 80 fil. Ambele	1·40
Românul în sat și la oaste de I. Pop Reteganul	—·30
Sfaturi de aur sau calea către fericire, de Aron Boca Velchereanul	—·50
Sf. Rozariu, de R. Cupar	—·16
Sf. Antoniu, de Padua	—·20
Suspin și Zimbire. Poezii în proză de Ant. Pop	—·80
Starostele, adecă datini dela nunțile Românilor Ardeleni	—·30
Sfârșitul lumei sau vorbirea lui sf. Ioan teologul cu Dumnezeu	—·16
Țara norocului, de A. Boca Velchereanul	—·24
Țiganul la mănăstire, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Țiganul în raiu, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Țiganul și magnatul, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Tipic bisericesc, de Tit Bud, vicar (preț redus)	1·50
Trandafiri și viorele. Poezii poporale de Ioan Pop Reteganul	—·60
Zina Câmpiei, de Aron Boca Velchereanul	—·16
Dr. Pteancu și Bichigean. Gramatică latină pentru cl. I. și II. gimnazială	1·80
Dr. Pteancu și Bichigean. Carte de cetire latină pentru cl. I. și II. gimnazială	2·20
Rezultatele filozofiei, de I. Papiu	—·50

Cărți de rugăciuni.

Icoana sufletului. Carte de rugăciuni și cântări bisericești frumos ilustrată. Prelucrată și edată cu permisiunea Vener. ordinariat diecezan de Gherla prin Vasiliu Pătcaș, preot gr.-cat. în Hotoan. Edițiunea VIII. coreasă și amplificată. Prețul unui exemplar legată	1·—
Mărgăritarul sufletului. Carte bogată de rugăciuni și cântări bisericești frumos ilustrată. Edițiunea V. Prețul unui esemplar legată	1.—
Mântuirea sufletului. Carte de rug. și cântări legată	—.80
Micul mărgăritar sufletesc. Carte de rugăciuni și cântări pentru pruncii școlari frumos ilustrată. Prețul unui esemplar legată	—.44
Carte de rugăciuni pentru desfacerea de fermecături sau farmece	—.20
Cărticică de rugăciuni și cântări pentru pruncii școl. de ambele sexe. Cu mai multe icoane frumoase. Prețul unui esemplar broșurat	—.16
legată	—.20
50 esemplare legate	8.—
100 esemplare legate	14.—
Visul P. C. Vergură Maria. Prețul legat.	—.20
Epistolia Dlui nostru Iisus Christos. Prețul legat	—.20

Din literatura poporală de Domețiu Dogariu:

Nr.	1. Moș Toma Bădicianu	—.12
„	2. Din viața unui haiduc Vlad hoțul	—.12
„	3. Insurătoarea soarelui	—.12
„	4. Fiiul bucătăresei	—.12
„	5. Văcărelul	—.12
„	6. Diana, zina munților	—.12
„	7. Cinci dialoguri întocmite pentru pruncii școlari	—.20
„	8. Spiridon și Nicolae, basm	—.12
„	9. Fiiul oii, basm	—.12
„	10. Povestiri și anecdote populare	—.20

Biblioteca teatrală a „Aurorei“:

Nr.	1. Calea dreaptă e cea mai bună. Comedie într'un act	—.20
„	2. Paza Maicii Sfinte. Dramă în 4 acte	—.24
„	3. Otrava de hârciogi. Comedie într'un act	—.16
„	4. Pedepsirea vanității. Dramă într'un act	—:20
„	5. Discreție fără voie. Comedie într'un act	—.20
„	6. Crescătorul. Comedie într'un act	—.20
„	7. Otrava femeiască. Comedie într'un act	—.20
„	8. Distrașii. Comedie într'un act	—.20
„	9. Ileana Consinzana. Piesă teatrală într'un act	—.20
„	10. Pictorul fără voie. Comedie într'un act	—.20
„	11. Teatru la sat	—.30

Monoloage de Antoniu Popp:

Nr.	1. Pe neașteptate	—·08
„	2. Pentru ce-am rămas flăcău bătrân	—·16
„	3. La anul nou	—·08
„	4. Ce nici prin minte nu mi-a trecut	—·08
„	5. O pățanie	—·06

Tot de aici se pot procurà și alte cărți literare și școlare române ori străine apărute orișiunde fără urcare de preț, precum și tipărituri școlare și oficioase, recuisite pentru școală și cancelarie cu prețuri foarte moderate.

Cataloage se trimit gratis și franco oricui. (399) 6—6

Chiar acum a apărut Călindarul „Aurorei“ pe anul 1910 cu ilustrațiuni.

Prețul unui exemplar 50 fil., 5 exemplare 2 cor., spedat franco prin postă

Cărțile sus notate se pot comandà și dela **Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.**

Nr. 142 Sibiiu, Joi 31 Decemvrie 1909 (13 Ianuarie 1910). *Anul LVII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele şi inserţiunile
să se adreseze Administraţiei tipografiei arhid., Sibiiu, str. măcelarilor 45.
Corespondenţele
să se adreseze Redacţiei „Telegrafului Român“, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERŢIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de treiori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

„Politică nouă naţionalistă“.

Sibiiu, 12 Ianuarie n. 1910.

Sub titlul acesta a apărut în numărul din urmă al revistei maghiare „*Huszadik Század*“ un articol interesant, scris de dl advocat din Bozoviciu, *Dr. Horváth József Lajos*, cunoscut publicului nostru cetitor din articolul publicat în chestia de naţionalitate în coloanele ziarului nostru, numărul 117. Retipărit apoi în broşură, articolul ni s'a trimis şi nouă, anume pentru a ne ocupa cu cuprinsul său în ziarul nostru.

Tenorul articolului este şi de astădată dorinţa, manifestată în mai multe rânduri din partea autorului, de a se ajunge la o înţelegere cu naţionalităţile nemaghiare din patrie, de a li se împlini justele pretensiuni, pentru a le câştiga de prietine şi binevoitoare pe seama maghiarimei, căci luptele pentru neatârnarea economică Maghiarii numai în înţelegere bună cu naţionalităţile celelalte, deci *cu ajutorul lor*, pot să le poarte cu succes.

E vechiul cântec, pe care l-am intonat şi noi toţi cei ce ne ocupăm cu politica şi facem parte din păturile largi ale naţionalităţilor nemaghiare, de atâtea şi de atâteaori în cursul celor patru decenii din urmă, anume: că resolvarea după dreptate a chestiei de naţionalitate e o necesitate imperativă, nu numai pentru naţionalităţi, ci şi pentru Maghiari, ori poate că pentru Maghiari mai mult decât pentru naţionalităţile de limbă nemaghiară; dar nu ne-a înţeles nime vorba, nu ne-a ascultat nime cântecul.

Acum îl intonează un Maghiar, care merită toată recunoştinţa pentru curajul ce-l are şi pentru sinceritatea cu care spune conaţionalilor sei rupt ales, că soartea lor e strâns legată de soartea naţionalităţilor nemaghiare, deci acestea nu asuprite, ci îmbrăţişate ar trebui să fie din partea Maghiarilor, dacă vreau aceştia să-şi ajungă scopurile. Dar să dăm cuvântul domnului Dr. Horváth. Reproducem din broşura sa următoarele:

„..Motivul principal al neresolvării chestiei de naţionalitate este acela, că, după cum am mai spus, *esenţa* chestiei nu e cunoscută. Cei mai mulţi atribuie mişcarea naţionalistă acţiunilor unor agitatori fără suflet, şi după acestia şi modul de lecuire e cel mai simplu posibil: aducerea la tăcere a agitatorilor, prin mituire, ori prin intimidare. Cumcă diagnoza e greşită, se vede din faptul, că nici mituirea, nici intimidarea, persecutarea, procesele de presă, asuprirea oficioasă şi socială, etc. nu pot să ne arete nici resultatul cel mai mic. In locul unui agitator, adus la tăcere, păşesc alţi zece, cari cu atât mai cu mai mare fanatism, cu dorul de a ajunge martiri, propagă ideea naţionalistă. Apariţia aceasta nu are să ne surprindă. Ea e din contră toarte naturală într'o epocă, în care sufletele sunt pline de sentimente naţionale.

Politica corectă trebue să ţină cont de curentul sufletelor, pe care nime nu-l poate impedeca, şi nu trebue să'l asuprească, ci cu socoteală inţeleaptă să-l pună în serviciul puterilor creatoare.

Dunărea, la isvorul ei, e atât de îngustă, încât un copil poate să sară peste ea, şi totuşi nu este putere, care să astupe isvorul, ori care să-i impedece cursul. Dar poate să fie regulată apa astfel, ca esundările să-i fie împedecate, ea să fie strânsă între ţărmuri, ca să poată fi întrebuinţată pentru mânarea de luntri, instalaţiuni industriale, etc. cu un cuvânt, pentru a-i fi împedecate pustiirile şi a fi prefăcută în izvor bogat de viaţă şi de înaintare.

Aşa stăm şi cu chestia de naţionalitate. Ideea aceasta a prins rădăcini adânci în inimi. Precum odineoară oamenii au fost în stare să moară pe rug pentru ideea religionară şi să sufere torturile inchisiţiei, aşa acum pentru ideea naţională sunt oamenii în stare să jertfească tot ce au.

E prostie deci a desconsidera chestia de naţionalitate şi a voi să asupreşti sentimentul de naţionalitate.

Asuprirea produce reacţie, iar reacţia e chestia de naţionalitate, care împedecă atât de mult edificarea desăvârşită a statului nostru şi slăbeşte aşa de tare espansivitatea puterilor noastre naţionale. Şi e curios, că în epoca de astăzi a măreţelor descoperiri tehnice, adevărul acesta atât de simplu îşi face calea cu atâta greutate, şi că pe când de religia semenilor nostri nu ne atingem, în privinţa naţională nu ne putem ridica la această înălţime, ca şi cum şi aici ar trebui întâiu să curgă sângele în râuri, să se poarte răsboaie de treizeci de ani, ca pe vremea mişcărilor religionare, ca să ajungem să cunoaştem adevărurile, cari sunt mai curate decât soarele!

E aceasta puterea întunerecului, ai cărui nori negri ca pana corbului razele de soare ale adevărurilor eterne înzadar îi ia la goană, căci norii nu dispar de multe ori nici în curs de secole. Chiar dacă străbate prin ei câte o astfel de rază, norii se împreună de nou şi restabilesc iarăşi domnia întunerecului“...

*

Lăudăm bunele intenţiuni ale dlui Dr. Horváth, dar tare ne temem, că şi razele adevărului vecinic cuprins în broşura aceasta nouă a dsale vor avea aceeaşi soarte: nu vor putea răsfira norii grei ai întunerecului, care domneşte încă la noi în chestia de naţionalitate, şi va domni poate multă vreme. Fireşte, spre paguba noastră a tuturora: Maghiari şi Nemaghiari!

Contele Khuen-Hédervàry ministru-president! *Domnul* Lukàcs László, *designat din partea Maiestăţii Sale de ministru-president ungar, a isbutit să-şi compună un cabinet, compus deocamdată din cinci membri, anume:* Lukács László, *la presidiu, finanţe, la afacerile croate şi la cele de pe lângă Maiestatea Sa,* Jakabffy Imre, *fost comite suprem în Lugoj şi secretar de stat, la interne şi la culte şi instrucţie publică, contele* Serényi *la comunicaţie şi la agricultură,* Vavrik *la justiţie şi generalul* Hazay *la honvezime. Nu i-a succes însă să înduplece partidele din dietă ca să voteze guvernului seu indemnisarea pe două luni. Cum însă* Lukács *a declarat din capul locului, că numai pe cale constituţională vrea să primească conducerea ţării, în audienţa pe care a avut'o eri, Marţi, şi alaltăeri, Luni, la palat în Viena, a rugat pe Maiestatea Sa să l absolve de misiunea de a forma noul cabinet ungar. Maiestatea Sa i-a împlinit dorinţa şi a încredinţat numai decât pe contele* Khuen-Hédervàry *cu formarea noului cabinet ungar.*

Un apel.

Atragem atenţiunea acelora pe cari îi priveşte asupra acestui *apel*, cu adaosul, că o listă e depusă şi la redacţia ziarului nostru pe seama celorce doresc să fie trecuţi în ea.

Domnul meu! Ne adresăm către D-Voastră în o chestie, care frământă de mult opinia noastră publică, desbătută fiind în ultimii 15 ani de repeţite ori în coloanele presei noastre în mod aprobător, fără de a fi luat însă până acum forme concrete.

E vorba, ca foştii stipendiaţi (bursieri) ai diferitelor noastre fundaţiuni, fără privire la caracterul confesional al celor mai multe din aceste, să se închege în o acţiune de a sprijini prin cvote benevole, la cari se vor obliga, tineri de ai noştri, în scopul de a-şi complecta studiile mai înalte în străinătate.

Două motive mai ales ne conduc în această acţiune: Datorinţa morală ce o avem toţi cei ce cu ajutorul stipendiilor am ajuns a ne crea o situaţie oare-care, şi împrejurarea, că actualele noastre fundaţiuni sunt împiedecate de a mai trimite tineri la studii în străinătate, silite fiind

---

FOIŞOARĂ.

O Bobotează în Galilea.

Bătăi şi certuri turburau Galilea.

Duşmăniile izbucniseră cu prilejul unei procesiuni, între Musulmani şi Maroniţii, cari populează povârnişul Libanului.

De aici faptele de răzbunare trecură în câmpia rodnică a Saronului, apoi începură să neliniştească Damascul şi grădinile lui, după care prinseră a pustii ţărmurile paşnice ale lacului Ghenizaret. In oraşul de sălbatici al Napluzei Mahometanii omorâră cu pietri un preot şi-şi urlau fanatismul în ameninţări de măcel sub ferestrele baricadate ale creştinilor.

Păstorul Ieronim locuia, împreună cu familia lui, prin împrejurimile Napluzei: o casă singuratică în mijlocul unei livezi de măslini şi smochini. Nu voise să primească streja, ce-i propupuse consulul francez şi, cu toată furia Musulmanilor, se ducea în fie ce zi singur în oraş, să predice mulţimei, asmuţită contra creştinilor, „Impărăţia viitoare“.

Incredinţându-se în paza celui veşnic, nu se temea de oameni.

Cu toate acestea, în ziua de 6 Ianuarie ascultase de rugăminţile soţiei lui şi luase cu sine pe negrul Karim, un fost sclav fugit din închisoare. Primit, împreună cu copiii săi, în casa păstorului şi convertit de dânsul la creştinism, credinţa lui părea nestrămutată.

Şi în timp ce în Napluza răsvrătită misionarul potolia pe Arabi — popor întunecos, îndrăgit de legende şi basme luminoase — prin povestea cu magii, călăuziţi de o stea, harnica şi evlavioasa lui soţie învăţa pe copii duioasa pastorală a Naşterii Domnului, ale cărei persoane trebuiau să le joace în acea seară, la reîntoarcerea tatălui lor.

Chirciţi la picioarele mamei lor, Melchior şi Gaşpar, foarte mândri în vesmintele lor de magi, ale căror nume le purtau, recitau naivele răspunsuri ale versetelor din Evanghelie, iar cei doi copii de negru, fii ai lui Karim, stravestiţi în prinţi de Idumea, se străduiau să repete un text, pe care nu-l înţelegeau şi-şi strâmbau gura de nerăbdare, în timp ce rostogoliau în orbite nişte ochi mari, albi.

Cocoţată pe genunchii mamii sale, cu ochii ridicaţi la cer, Asma Mesir — Steaua Mesiei — cântă cu vocea ei subţirică:

O stea prea minunată
Pe cer azi s'a ivit.

Era singura strofă, pe care cu mintea ei de patru ani putuse s'o înveţe, fiindcă strofa asta proslăvia Steaua, naşa ei, al cărei surâs îl păstrase în ochii ei albastri, nevinovaţi. C'o coroană înaltă, din hârtie aurită, pe părul ei bălaiu, Asma Mesir strălucea întocmai ca o stea, pe care trebuia s'o închipuiască în sfânta comedie şi al cărei nume îl purta.

Mama şi copii cântau în cor, şi departe, peste livada de măslini, departe, peste frunzişul argintat al copacilor pipernicţi, departe, în scânteierea soarelui, zmerita cântare răspândea vestea cea bună:

O stea prea minunată
Pe cer azi s'a ivit.

. . . .

Păstorul însă nu se mai întorcea.

Noaptea se lasă, stingând încetul cu încetul cea din urmă licărire şi contururile lucrurilor. Tristeţa se coboară în inimi, după cum umbra se coboară asupra pământului.

Melchior şi Gaşpar se îndeasă cu frică lângă mama lor. Nimeni nu mai cântă.

In tăcerea, ce domneşte, se aude urletul şacalilor, cari se târăsc printre morminte, şi foşnetul unei crenguţe de smochin, ale cărui frunze, crestate ca degetele unei mâni, se freacă de gratiile ferestrei şi trămură de jale.

Intunerecul creşte şi odată cu dânsul neliniştea. Nu se mai desluşeşte în umbră decât înşelătoarea strălucire a vesmintelor celor doi magi şi dinţii albi, cari parcă vor să muşte, a negrilor.

— Aşa dar tata nu se mai întoarce?...

— Poate, vre-o nenorocire?...

„Măcelul“, se gândeşte nenorocita mamă, dar nu îndrăzneşte să vorbească. Gaşpar, care ghiceşte teama ce frământă pe mama lui, o asigură:

— Karim este cu dânsul.

Melchior se lungeşte la pământ, cu urechea lipită de lespezi, ca să asculte.

Nu, nici un zgomot nu se apropie, nu se aude nimic.

Tata nu se întoarce.

Chinuiţi de gânduri, aşteaptă, nădăjduesc.

Şacalii plâng într'una.

Deodată un ţipăt, un răcnet uriaş, desnădăjduit se mistue în noapte.

Nu-i oare un glas omenesc?...

Mama cade în genunchi:

— Rugaţi-vă, copiii mei!... Rugaţi-vă pentru tatăl vostru.

Şi înghesuindu-se unii într'alţii, strivindu-se, înlemniţi de groază, îngăimează rugăciuni în neştire.

Afară totul aţipise într'o linişte mare.

Şacalii nu mai urlă, frunzele smochinului însă se leagănă înaintea ferestrei, întunecate, nervoase, ca nişte mâni de ucigaş.

In încăperea năpădită de întunerec, un zgomot straniu se amestecă cu rugaa da stipendii numai pentru tinerii, ce îşi fac studiile la universităţi şi şcoale mai înalte din patrie.

Departe este de noi gândul de a desconsidera institutele mai înalte de învăţământ din patrie, dar nime nu ni-ar putea contesta deosebita influenţă binefăcătoare asupra desvoltării intelectualilor noştri, a universităţiilor şi şcoalelor mai înalte din străinătate, cari ori-cum, deschid orisonturi mai largi şi oferă bun prilej şi celor ce şi-au terminat în patrie ştudiile de a completa aceste studii şi a întra mai bine inarmaţi în viaţa noastră publică, unde pe toate terenele se resimte în mare măsură lipsa oamenilor cu vederi mai largi, cu concepţiuni mai înalte şi cu pregătiri speciale pentru ramul de activitate căruia se dedică.

Şi negreşit, că avem şi datorinţa a ne îngriji de sucrescenţa care azi-mâne este chemată a ne lua locul în viaţa publică.

Incercăm deci a concretiza această acţiune prin presentul apel, având apoi a ne da samă despre resultate şi experienţe cu ocaziunea unei întruniri a foştilor stipendiaţi care aşa credem că mai uşor s'ar putea pune la cale cu ocasiunea proximei adunări generale a Asociaţiunii noastre.

Iniţiativa noastră se concretizeză deocamdătă în următoarele:

1. Să binevoiţi a conscrie pe toţi foştii stipendiaţi din părţile D-Voastre, arătând în special actuala lor posiţie, cât şi fundaţiunea din care au beneficiat de stipendiu şi suma cu care au beneficiat.

2. Să inzistaţi ca fiecare fost stipendiat, ajuns acum în situaţie de a putea da din câştigul seu ceva, să se oblige a contribui cu cel puţin 25 coroane pe an şi cel puţin pe un period de 5 ani, în scopul ajutorării tinerilor, pe cari îi va designa intrunirea pe care am luat-o în vedere.

Banii încasaţi astfel până cel târziu la 1-a Aprilie 1910 au să se trimită dimpreună cu lista presentă la adresa D-lui *Dr. G. Dobrin,* advocat în Lugoj, care este dator a cvita imediat primirea sumei, pe care o depune la „Albina“, fiind totodată dator a face dare de samă amănunţită cu ocazia întrunirei luate mai sus în vedere.

3. Să căutaţi a servi cu toate datele statistice cerute în alăturatele rubrice, ca să putem avea un tablou complet.

4. Suma ce va incurge până la intrunirea luată în vedere să servească deja ca un ajutor, sau eventual mai multe, pe anul şcolar 1910/11, după cum va hotărâ intrunirea luată în vedere.

In fine ne rugăm se binevoiţi, a ne comunica eventualele D-Voastră observări sau reflexii la această iniţiativă.

Lugoj, în ajunul Crăciunului 1909.

Dr. St. Petrovici, deputat dietal şi advocat. D. V. Branişce, ziarist. Dr. J. Stoian, advocat. Dr. P. Groza, cand. de advocat. Dr. C. Grădinar, cand. de advocat. Dr. G. Dobrin, advocat. Dr. N. Ioanovici, advocat. Dr. C. Ignea, medic. Dr. I. Gropşan, cand. de advocat. Dr. A. Micu, cand. de advocat.

Dela Lancrăm.

— Corespondenţă particulară. —

— 20 Decemvrie.

In sfârşit iată apar şi pe orizontul Lancrămului zorile înviorării, cu razele nădejdilor în viitorul dorit!

Era şi de mirat! Această comună mare şi fruntaşă, din timpuri vechi cu biserică şi şcoală ce erau decorul tractului Sebeş, cu 2 preoţi şi 4 învăţători, să nu aibă o reuniune, să nu aibă un fond, care să denoate vrednicia oamenilor săi. Şi vrednicia era şi este, căci de pe vremuri spirit luminat, înclinări şi note de civilizaţie caracterizau pe acest popor. E de mult, de când nu unul, ci mulţi se îndeletnicesc cu negoţul de vite şi cereale în toate părţile ţării. E de mult decând flori alese răsar din câmpul cel mănos al Lancrămului: profesori distinşi, protopopi, preoţi, doctori, învăţători, etc. etc. Era spirit, era şi inimă şi dor de înaintare în parte, dar nu şi în comun.

Nu erau urme de reuniuni, de fonduri pentru promovarea binelui obştesc, pentru cimentarea dragostei, pentru urnirea la înaintare mai grabnică şi a massei poporului.

Ignoranţă? Desinteres? Somn? Lăsăm trecutului cauzele, ci mai vârtos să ne înteţim puterile pentru delăturarea vălului prezentului.

Ceeace multele decenii trecute n'au creat, — şi era de lipsă, a creat timpul cel mai recent, jumătatea din urmă a anului acestuia. Pământul cel bun, accesibil, era. Lipsia numai sămănătorul, care, din dragostea şi datorinţa sfântă, ce o are faţă de neam şi a lui înaintare, să samene, să deştepte din letargie la viaţă.

Ivitu-s'au şi sămănătorii, — cei investiţi cu darul Celui de sus, cei chemaţi şi îndatoraţi de-a lucra în agrul cel sfânt al bisericii şi şcoalei, — preoţii şi învăţătorii, cari întrun gând şi unire, ce este *şi trebue să fie,* au dat naştere la fonduri, ce n'au fost şi puteau fi, ca naia credinţei să nu se clatine de năvalnicele vânturi ale vremii, ca biserica şi şcoala fortăreaţă de conservare şi promovare a binelui şi înaintării obşteşti să fie!

Iată dar şi Lancrămul în lumina dornicilor de progres şi întărire! Iată cununa vredniciei lui de-acum:

1. *Reuniune de înmormântare,* care după calculi exacţi, pe lângă ajutoarele ce le dă după cazurile de moarte, asigură bisericii în timp nu mai mult de 10 ani un fond de cel puţin 15 mii de coroane.

2. *Reuniune de femei,* pentru înfrumseţarea bisericii şi alor Ei şi pentru regularea cimiteriilor.

3. *Fundaţiunea Şaguna,* pentru ajutorarea cu cărţi a elevilor şcoalei confesionale şi pentru cultivarea şi remunerarea cântăreţilor bisericii.

4. *Fondul iubiţilor reposaţi,* pentru ajutorarea cu haine a orfanilor şi săracilor; pentru votarea de stipendii copiilor dedicaţi meseriilor sau studiilor mai înalte, reale, comerciale, gimnazii ba chiar şi facultate.

Eri, văl şi întunerec; azi, soare şi lumină! Somnului i a luat locul deşteptarea, desinteresului interes, ignoranţei lumina, a cărei flacără vie a aprins inimile, a deschis pungile la jertfe pe altarul binelui bisericii şi neamului, jertfe frumoase, relativ mari (chiar şi de câte 50 cor.)

Iată fundaţiunile întrupate în viaţă. Şi nădejdea ne e mare, că viitorul va alimenta bine aceste fundaţiuni, căci spirit luminat e, inimă e, putinţă e, însufleţire e, şi însufleţitori încă sunt!

De-acum înainte, iubit popor, partea leului e a ta. Să creşti aceste tinere mlădiţe nobile, ca oarecând arbori gigantici să devie, sub a căror mândră coroană generaţiile viitoare adăpost sigur să aibă în năcazurile lor.

Jertfeşte pentru biserică, căci în vremuri de grea cumpănă numai ea te poate susţinea şi apăra. Precum nevinovatele rândunele aleargă de cu toamnă la adăpostul ţărilor calde din gura gerului iernii, tot astfel te adăposteşte şi pe tine maica noastră biserică de viforul năcazurilor de tot felul. Şi precum rândunica grăbeşte din instinct de cu toamnă spre mântuire, cu atât mai vârtos grăbeşte tu, cu judecată, de a jertfi pentru biserica ta, de a o întări, ca nu cumva nejertfind şi „nepriveghind“, fără adăpost să te surprindă gerul iernii .... căci atunci „Sioane! peirea ta din tine“.

Deci alăturea cu preoţii şi învăţătorii tăi, înalţă-ţi şi tu, iubit popor, cugetul şi inima spre înflorirea acestor fundaţiuni, cari ţie-ţi cresc şi fericesc copiii, ţie-ţi înfrumseţiază biserica, pe tine te ajută, luminează şi întăreşte, toate pentru tine şi toate, Doamne, spre mărirea Ta!

A. L.

Colonie de funcţionari în Sibiiu.

Apel în cestiunea zidirii de locuinţe pe seama funcţionarilor din Sibiiu.

Simţim cu toţii scumpetea ce stăpâneşte azi în oraşul nostru. Cu deosebire cuartirele s'au scumpit enorm. Nouăle instalaţii de apă şi canalizare au servit celor mai mulţi proprietari de case de bună ocaziune de a urca în mod considerabil chiriile. Pentrucă mulţi dintre aceşti proprietari nu se mulţumesc a încassa dela chirieşii lor numai procentele impuse de primăria oraşului, ci voesc totodată să aibă şi câştig din această urcare.

Aceste împrejurări au determinat pe o seamă de oameni, mai ales funcţionari, să iniţieze şi în Sibiiu o mişcare în scopul *zidirii de case proprii* pentru toţi aceia cari doresc să nu mai plătiască chirii enorme în punga altora şi să se scape totodată de atâtea neajunsuri şi spese împreunate cu mutarea dintr'o casă în alta şi de şicanele de cari se împărtăşesc din belşug dela proprietarii de case, mai fără escepţie.

Se proiectează zidirea de locuinţe *separate* pentru fiecare familie: cu 2, 3 şi mai multe odăi şi toate cele aparţinătoare gospodăriei, dimpreună cu curte şi grădină, — după dorinţa şi puterea fiecăruia. Zidirea are să se plătiască de către proprietarul ei în anuităţi dela 15—50 ani în proporţia banilor de cuartir ce-i primeşte fiecare, aşa ca aceste anuităţi să nu treacă preste suma anuală a banilor de cuartir. Singuraticii proprietari nu iau nici o răspundere unii faţă de alţii.

Aderenţii acestei mişcări, al căror număr până acum e de preste 60 (funcţionari, profesori etc. de toate naţionalităţile) au ţinut în săptămâna trecută o consfătuire, în care s'a ales un *comitet de pregătire* şi s'a luat între altele şi hotărârea de a atrage şi pe calea ziaristică atenţiunea celor interesaţi, rugându-i a se înscrie cât mai mulţi, deoarece cu cât numărul aderenţilor va fi mai mare, cu atât şi reuşita va fi mai sigură.

O listă de înscriere se află depusă şi în *Librăria arhidiecezană,* unde se pot face înscrieri până în 15 Ianuarie c.

NOUTĂŢI.

Din cauza sfintei sărbători „Anul nou“ numărul proxim al foii noastre apare Luni la orele obicinuite.

*

Crăciunul în Sibiiu. Sfintele sărbători ale Naşterii Domnului au fost prăsnuite şi în anul acesta cu pompă cuvenită în Sibiiu. Serviciul divin a fost oficiat în ziua primă în biserica catedrală prin însuşi I. P. S. Sa, Arhiepiscopul şi Mitropolitul nostru *Ioan,* asistat de P. C. Sa, Arhimandritul Dr. *Ilarion Puşcariu,* vicariu arhiepiscopesc, de protopresbiterii M. Voileanu, Nicolae Ivan, Dr. Ioan Stroia, Pavel Boldea, de presbiterul Dr. V. Bologa şi de diaconul Demet. Câmpianu. Cântările liturgice le-a esecutat corul mixt, condus de domnul profesor T. Popovici. La finea liturgiei Excelenţa Sa a rostit o frumoasă şi instructivă predică, în urmă a împărţit stânta anaforă, iar corul a cântat colinda „*Trei păstori*“. La masa Excel. Sale au fost întruniţi oaspeţi mulţi şi de data aceasta în zilele Crăciunului.

*

Poetul Goga liberat. Domnul *Octavian Goga,* arestat la 1 Ianuarie n. în Budapesta, — şi de acolo escortat la Cluj, — a fost pus Vineri la ameaz în libertate, din partea tablei regeşti din Cluj, care a aflat de suficientă cauţia oferită în sumă de 10.000 coroane, pe care tribunalul regesc din Cluj o respinsese. Domnul *Goga* rămâne acum acasă, până-şi va descurca procesele de presă, cari i-au fost intentate, în calitate de proprietar editor al „*Ţării Noastre*“.

*

Seratele „Asociaţiunii“. Duminecă, în 16 Ianuarie n. 1910 se vor reîncepe seratele literare-artistice în sala festivă a Muzeului Asociaţiunii, cu o serată muzicală. Inceputul la 5 ore p. m. precis. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Pentru onomastică. Domnul Dr. Ioan Borcia, profesor la şcoala civilă a Asociaţiunei, a răscumpărat felicitările onomasticei sale cu cor. 10, dăruite fondului „Andreiu baron de Şaguna“ pentru ajutorarea văduvelor şi orfanilor, întemeiat de „Reuniunea meseriaşilor români sibieni“.

*

Hymen. *Ioana Navrea n. Streoulia,* Sibiiu şi *George Navrea,* Braşov, cununaţi. — *Smaradiţa Boneu,* din Brad, şi *Stefan Hărăguş,* din Blăjeni logodiţi.

*

Nou proces de presă al „Foii Poporului“. In sărbătorile Naşterii Domnului redacţia „Foii Poporului“ (Sibiiu) a fost avizată din partea procuraturei din Cluj, că i s'a intentat un proces de presă pentru „Memoriul medicilor din România“, publicat în estras în nr. 26 dela 11 Iulie c. al „Foaiei Poporului“.

*

Domnul Dr. Victor Gaël aduce la cunoştinţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în Gârbău — Csaki-Gorbó, comitatul Solnok-Dobâca.

*

Alegere de învăţător. Dumineca, în 2 Ianuarie n. a fost ales învăţător la şcoala gr. or. rom. din Mediaş, cu unanimitate, dl *Virgiliu Imbăruş,* de origine din Sibiiu.

*

Budapesta — oraşul cafenelelor. Un ziar maghiar face constatarea, că în capitala Ungariei se găsesc peste o miie de localuri în cari publicul are la disposiţie: cafea, gazete, biliard ş. a. ş. a. S'a ivit în anii din urmă o concurenţă enormă în întemeierea de cafenele, unde fireşte, fiii lui Israil joacă roluri de căpetenie.

*

Domnul Dr. Aurel Novac, advocat în Biserica albă şi deputat dietal, cu dorul ferbinte de a ajuta întreprinderile folositoare ale „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, a binevoit a se înscrie în şirul membrilor pe viaţă ai acestei Reuniuni, cu taxa de 80 cor.

*

---

ciunile, ce se înalţă către Domnul: fiii lui Karim, negrul, scrâşnesc din dinţi.

II

Umra aduce lumină.

Cei trei copii dau năvală spre dânsa.

— Doică, doică, ce este?... Ni i aşa de frică! Am auzit glasuri de oameni şi nişte paşi greoi, cari se poticniau parcă sub o povară grea. Mama ne-a încuiat aici şi nu mai vine pe la noi. Şi tăticu, spune, doică, unde-i tăticu?

— A, ticălosul de negru! Ce nenorocire!... Bieţii porumbei, voi, care eraţi aşa de fericiţi!... gemu biata servitoare, strângând pe copilaşi în braţe.

Apoi, văzând chipul lor vânăt şi scăldat în lacrimi, fu cuprinsă de o supremă milă.

— Nu plângeţi, gazelele mamei!... Nu faceţi gălăgie, recitaţi-vă rugăciunile. Tăticu doarme şi mama stă de pază la căpătâiul lui. Are să vie îndată să vă ducă la dânsul, ca să-l sărutaţi. Nu plângeţi, lumina ochilor mei!...

Şi Umra fugi plângând şi închise uşa.

Cu toate îndemnurile doicei, Asma Mesir cu greu îşi ţinea lacrimile.

Toate astea îi păreau cu totul de neînţeles. Au fost cum nu se poate mai cuminţi şi totuşi, îi închid în odaie. Li s'a făgăduit o petrecere regească şi iată-i singuri, cu hainele mototolite. Coroana ei de hârtie aurită e sfăşiată, steaua prinsă în vârful toiagului şi-a perdut toată strălucirea de multele lacrimi ce-au căzut asupră-i. Cu toate acestea îşi învăţase poezia aşa de bine! Şi, ca să se încredinţeze că tot o ştie, îngână cu'n glas năbuşit mai întâi, apoi cristalin, versurile alcătuite pentru dânsa de tăticul ei:

O stea prea minunată
Pe cer azi s'a ivit...

Şi iată că şi Melchior şi Gaşpar repetă strofa la rându-le. Au uitat de spaima lor, au uitat toate grijile. Inveseliţi deodată de ritmul cântărei sfinte, se pun de nou să întocmească alaiul, în care trebuia să figureze şi dânşii, alaiul celor trei magi.

Puii de negri trag din teacă săbiile de lemn. Steaua Mesiei îşi ridică în sus toiagul. Fraţii ei tămâiază cu cădelniţa şi fac mătănii înaintea eslei, punând înaintea micului Isus aur şi smirnă.

In curând însă se săturară de rolul acesta de închinători.

Atunci fiul lui Karim propuse:

— Eu ştiu un joc cu mult mai nostim: să ne jucăm de-a regele Irod, care omoară pe copilaşii din Betleem.

— Da, strigară toţi copiii, să ne jucăm de-a Irod.

Unul din puii de negri răsturnă eslea, pe care se aşeză ca pe un tron. Celalalt, ascultând de poruncile stăpânului său, se prefăcu că tae pe Melchior, Gaşpar şi Asma Mesir, cari râdeau şi se rugau de ertare, înfricoşaţi şi încântaţi totodată.

Uşa se deschide.

Mama lor, palidă ca un linţoliu, întră înlăuntru; pe rochie i se vedeau picături de sânge.

— Doamne sfinte!... Dar cum puteţi.... Nu ştiţi că... au...

Şi văzând chipurile strălucitoare de fericire ale copiilor şi surâsul mulţumit al negrişorilor, reluă vorba c'o blândeţă de mucenică:

— Dar nu ştiţi că tatăl vostru... se odihneşte?...

Steaua Mesiei se aruncă în braţele mamei sale.

— O, mamă, mamă, e aşa de bine să te joci de-a măcelul!...

Biata femee se înfioară.

— Ei bine, jucaţi-vă!... zise ea în sfârşit.

Şi se întoarse, ca să se roage lângă cadavrul ciuntit al bărbatului ei.

In încăperea de jos, copiii se jucau înainte de-a măcelul, cu fiii ucigaşului tatălui lor.

„Albumul Bunea“. In amintirea regretatului istoric Bunea seminarul teologic al Blajului va pune sub tipar în zilele acest-a o lucrare ce va cuprinde mai multe clișee, scrisori, articole ș. a. publicate cu prilejul morții lui Dr. Augustin Bunea. Venitul net al albumului se va întrebuința pentru ridicarea unui monument la mormântul răposatului.

*

La fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învățăceilor meseriași, a mai dăruit: Ioan Mărginean, învățăcel pantofar, 50 bani; George Vârtan, croitor 20 bani; Ioan Maier, învățăcel măsar, 50 bani; Alexandru Șimon, locotenent, 20 bani; Lazar Vasiu, învățăcel zugrav de case 50 bani; Vic. Tordășianu, prezident, 10 bani și Ioan Petrișor, învățăcel pantofar, 50 bani.

*

Osândire. Curtea cu jurați din Budapesta a condamnat pe redactorul Dvorek dela „Slovensky Tyzdennic“ pentru agitație. O miie de coroane amendă, plus opt luni închisoare de stat.

*

Pentru biserică. Ni se anunță, că dl *P. Corcea*, comerciant, s'a inscris membru fondator al bisericii române ortodoxe din Vârșăț, plătind suma de cinci sute de coroane.

*

Tuberculoza. Ministerul de interne publică la sfârșitul fiecărei luni o listă despre numărul celor morți de turberculoză. In luna lui Decemvrie au murit 4933 de persoane în toată țara. In comitatele ardelene numărul morților de oftică se urcă la 580.

*

Cununi mortuare în biserici. Sub acest titlu „Biserica și Școala“ primește o tristă știre despre un cas de incendiu provenit din aprinderea cununilor într'o comună din eparhie. Iată ce s'a întâmplat: „In Dumineca din 26 Dec. pe la 9 ore și jum. tocmai când era să se înceapă sf. liturgie în biserica din Dorgoș, deodată am văzut cu spaimă, că cununile atârnate de păreții bisericii s'au aprins, probabil din candelabrul de lângă iconostas, și într'un moment au luat foc toate cununile aninate prin biserică. Au ars însă și odoarele și rechisitele sfinte. Odăjdii, evangelie, cărți, cruce ș. a. le-a mistuit focul ... Suntem într'o situație desperată tocmai acum la sfintele sărbători“...

*

-**Agata Bârsescu** înainte de a trece pe scenă străină, a dat câteva reprezentațiuni la Teatrul național. A fost salutată cu entuziasm de toți ceice regretă despărțirea ilustrei artiste de scena română.

*

Furt. Din Deva se vestește, că în Joia trecută s'a expedat din Arad la Pișki o casetă de fier ce conținea 80 de mii coroane destinate pentru plătirea lucrărilor dela căile ferate. Caseta însă a sosit la Pișki descuiată și fără nici un ban. Un conductor a fost arestat; dar hoții până acum nu au fost descoperiți.

*

Elevii și — cărțile. In clasa a patra a gimnaziului din M.-Teresiopol (Szabadka) mai mulți elevi, cu totul 16 inși, au jucat cărți în clasă. Corpul profesoral a decis să elimineze din școală pe aceia dintre jucători, cari vor obținea notă rea din vre-un studiu, sau cari vor comite cea mai mică greșală împotriva disciplinei școlare.

*

Vagon frigorifer. Un nou vagon frigorifer se întrebuințează în Germania pentru transport de unt, brânză, lapte. Răceala se produce cu clorură de metil, cu ajutorul mișcării vagonului. Dacă temperatura de afară e de 20 grade, iar iuțeala trenului de 40 klm. se poate coborâ temperatura vagonului în 45 minute la gradul zero.

*

Expedițiile polare și alcoolul. Atât Nansen, cât și alți esploratori declară, că cei ce călătoresc la pol nu trebue să ducă cu sine nici un fel de beutură spirtuoasă și că în călătoriile prin mările înghețate consumarea alcoolului, chiar și în cantități minimale, este împreunată cu primejdie. Va să zică alcoolul nu te încălzește, ci numai te tâmpește și te seacă de puteri.

*

Firma M. S. Rubinstein din Sibiiu, fabrică mare de licheruri, rumuri etc., a luat parte la esposiția de victualii și beuturi, aranjată anul trecut în Bruxela și în Paris, și în ambele locuri a fost distinsă cu medalia de aur pentru calitatea bună a beuturilor espuse. La Bruxela a primit medalia de aur și marele premiu, iar la Paris medalia de aur și crucea de onoare.

*

Igienă. Unii doctori atribue reumatismul și scleroza consumațiunii îmbelșugate de carne. O foaie germană de igienă recomandă cetitorilor săi să nu mănânce carne de loc în două zile după olaltă din fiecare săptămână și locul cărnii să l ocupe legumele.

*

„Falanga“. Dumineca 10/23 Ianuarie va apărea în București noua revistă literară și artistică săptămânală *„Falanga“* sub conducerea cunoscuților scriitori: Em. Gârleanu, E. Lovinescu, I. Minulescu, Corneliu Moldovan și Cincinat Pavelescu, cu colaborarea altor scriitori dintre cei mai de seamă. Abonamentul 8 lei pe an. Revista va cuprinde 6 pagini cu bogat conținut literar și artistic.

*

Din „Colecțiunea de predici“ a profesorilor Dr. T. *Tarnavschi* și Dr. E. *Voiutschi*, Ediția II. va apărea peste scurt timp și tomul II. Acesta constă din 21 coale (peste 320 pag.) și cuprinde 62 predici, dela Dumineca II după Rusalii până la Dumineca XVI după Rusalii, adecă câte 4 respective 5 predici pentru fiecare Dumineca. Avizându-se despre aceasta toți cei interesați, se observă, că și acest tom se expedează numai plătindu-se prețul anticipativ. Prețul opului întreg (3 tomuri) este 18 cor. plus porto poștal câte 30 fileri de fiecare tom (pentru România lei 21 — plus 90 bani de fiecare tom pentru porto postal) și se poate procura numai la editorul *Dr. Dimitrie Cioloca*, profesor de teologie în Caransebeș.

Viață socială.

Teatru român în Sibiiu. Vineri sara meseriașii noștri au dat o succeasă representațiune teatrală, în teatrul orășenesc din loc. S'a jucat piesa *„Pribegii“*, localisată după Nestroy de dl *Sebas. Stanca*, și *„Balul mortului“* de *V. A. Urechia*. Ambele au fost bine studiate și bine predate, lucru pe care-l constată și ziarul german din loc *„S. D. Tageblatt“* vorbind cu laudă despre prestațiunile tuturor diletanților ocupați în ambele piese, mai ales însă despre domnul Dumitru *Axente*, sufletul acestor representațiuni teatrale de diletanți, aranjate din partea meseriașilor nostri. Teatrul a fost iarăși îndesat de lume, ca la toate representațiunile teatrale ale meseriașilor, și publicul a răsplătit cu aplause meritate prestațiunile diletanților. Noi am apreciat de mai multe ori după merit aceste năsuințe culturale ale meseriașilor nostri, și le-am adus laudele pe cari nu putem decât să le repetăm și de astădată, scoțând la iveală mai ales *pronunțarea* corectă a textului bine studiat din partea tuturor diletanților, despre cari colegii dela foaia germană din loc și-au formulat de altcum următoarea judecată: „In ambele piese s'a distins domnul Dumitru *Axente*, de ani binecunoscut pe acest teren, și anume, atât prin jocul său îndemânatic, cum și prin conducerea circumspectă a jocului. Pe lângă el s'a distins apoi tinerul domn R. P. Barcianu, prin joc vioiu și esterior plăcut. Damele au roluri neînsemnate în ambele piese. Au plăcut mai ales: doamna M. Duca, și dșoarele Eugenia Pop, Eugenia, Emilia și Elena Roman, Miți Bologa și M. Cismaș. Domnii Isidor Marcoviciu, Stefan Duca, Dionisie Axente, George Lazar, Ilie Baciu, Ioan Miga și George Joandrea, și-au luat asemenea partea lor din meritele sării“... Din meritele unei sări plăcute românești, — încheiem noi.

*

Petrecere în Sibiiu. Tinerimea română din Sibiiu aranjază o petrecere cu dans Joi, în 31 Decemvrie 1909 (13 Ian. 1910) în sala „Casinei militare“ din loc (Piața-mare). Inceputul la orele 8 seara.

*

Teatru în Mediaș. Filiala societății pentru fond de teatru român din Mediaș învită la representația corală-teatrală care se va aranja cu concursul corului cursului al doilea teologic din Sibiiu în 20 Ianuarie n. 1910 (a doua zi de Bobotează) în sala festivă a hotelului „Strugurul“ din Mediaș. Inceputul la 7 ore seara.

*

Petrecere în Cernatu. Pentru înființarea unui fond cultural-bisericesc, închinat piei memorii a „Mitropolitului Andreiu“, tinerimea română din Săcele aranjază o producțiune poporală-muzicală-declamatorică-teatrală împreunată cu dans, cu binevoitorul sprijin moral al m. st. domni: Gheorghe Urdea, Victor Popea, Ioan Pascu jun., Zenovie Popovici, Aurel Oancea, preoți, Dr. Teodor Sbârcea, medic, și al tuturor fruntașilor inteligenței române din loc, în ziua de Anul nou 1910 în Cernatu, Hotelul Internațional, sub conducerea dlui învăț. R. Mircan.

*

Teatru în Făgăraș. Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Făgăraș și jur învită la producțiunea teatrală împreunată cu dans, care o va aranja Vineri, la 14 Ianuarie st. n. 1910 (Anul nou), în sala Hotelului „Paris“ (Sorea) Făgăraș. Inceputul precis la 8 ore seara.

*

Concert în Turda. Corul bisericei rom. gr. or. din Turda învită la concertul ce-l va aranja Dumineca la 10/23 Ianuarie a. c. în sala cea mare din hotelul Elisabeta, în favorul bibliotecii scolare. Inceputul la 7½ ore seara — precis. Suprasolvirile marinimoase să primesc cu mulțămită și sunt a se trimite pe adresa dlui Iosif Urcan, epitrop-cassar Turda. Cuitarea va urma pe cale jurnalistică.

*

Alte petreceri. Dumineca, în 3/16 Ianuarie, se aranjează *teatru și concert* în *Vidra de sus*, producțiune teatrală în comuna *Bruiu*, și concert și teatru în *Călățele*. Inceputul pretutindenea la 7 ore seara.

Muzeul Asociațiunii.

P. T. Domni al căror nume este indus în consemnarea prezentă *și-au răscumpărat felicitările de Anul Nou 1910* în favorul Muzeului Asociațiunii, contribuind următoarele sume:

George Pop de Băsești, Elena Pop Hosszu Longin și Francisc Hosszu Longin, Băsești cu câte 40 cor. Estira și Gavril Vârtic, jude reg. în penz. Bistrița. Dr. Cornel Dărămuș, medic. Nicolae Zigre, advocat și secretar mitrop. Oradea-mare. Dr. Enea Drais, advocat, Murăș-Oșorheiu. Ioan A. de Preda, advocat, Sibiiu cu câte 10 cor. Sebastian Olariu, protopresbiter, Făget, 6 cor. L. B. Pop de Harșianu, advocat, Sibiiu. Dr. Ilariu Hoadrea, advocat, Zernești, Dr. Ioan Dordea, advocat Ocna Sibiiului., Ioan Henteș Sibiiu cu câte 5 cor. Ambrosiu Chețianu, director gimnaz. Blaj, 4 cor., Csergedi de Csato, Murăș-Oșorheiu., Pavel Muntean colonel Sibiiu., Const. de Colbazi Spring cu câte 3 cor., Stefan Lita, preot Lunca, Vasile Ciuta învăț. pens. Jebel cu câte 2 cor. „Românii din Rogatica“, Bosnia cu 12 cor., Elena Petrascu. directoarea Internatului școalei de fete Sibiiu, Dr. Vasile Mester, advocat Sasca montană cu câte 10 cor., Simion Pașca, proprietar Sălciva de jos cu 4 cor., Dr. Dumitru Ștefan, advocat Sebeșul-săsesc cu 3 cor., George Maior înv. gr. cat. Reghinul-săsesc cu 2 cor., Lucreția Corcheșiu n. St. Suluțiu Câmpeni., Alex. Sigharteu, preot Csicsó-poeni. George Frâncu Căianul mic cu câte 1 cor. Vasilie Almașian advocat Cluj cu K 10. Dr. Stefan Morariu advocat Cluj, cu 10 cor. Axente Moșoiu notar cer. Bran cu 4 cor. Simion Stoica medic Abrud cu 3 cor.

Domnul Dr. Vasilie Bologa, directorul școalei civile de fete, Sibiiu și-a răscumpărat felicitările cu 20 coroane, atât pentru ziua onomastică, cât și pentru ziua de anul nou pe seama Muzeului Asociațiunii.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1910 n.

Iosif Sterca Suluțu
prrezident.

Cărți și reviste.

Revista Teologică, red. de un comitet, redactor resp. *Dr. Nic. Bălan*, prof. sem. A apărut nr. 11—12 din 1909 cu următorul cuprins: Chestiunea unirii bisericilor de Dr. N. Bălan. Din biserica României de Rolexa, Verdișor și N. Dobrescu. Jurământul de Nic. Cotos. Dualismul antropologic de Dr. P. Roșca. Câteva cuvinte la chestia listei mebr. sinod. par. de V. Gan. A treia alegere de episcop la Caransebeș. Anul nașterii Domnului Isus Cristos de V. Iacob. Predică la Nașterea Domnului de T. Petrișor. Predică la anul nou de un preot. Mișcarea literară. Viața bisericească. Tipicul cultului religios. — Abonamentul pe an 8 cor., pe jum. de an 4 cor. Adresa: Dr. Nic. Bălan, prof. sem. Sibiiu, strada Reissenfels 11.

*

Revista asociației învățătorilor și învățătoarelor din România, nr. 7 pe Dec. 1909 cuprinde: Un jubileu, festivitate. Ce trebue să facă învățătorii de P. Nicolaescu. Inaintarea pe loc a învățătorilor de Miner. Cărțile în școlile rurale de I. Marin. Dispoziții rele. Pentru dl ministru de C. Sutescu. Răvaș de I. Nicoară. Lăptăriile. Frigurile de baltă în România. Doina învățătorului de I. T. Popovici. Din oastea cea nouă de A. Vlahuță. Cronică etc. Abonament: 5 lei pe an. Adm.: Preotul Aramă în Târgoviște.

*

„Luceafărul“ nr. 1, 1910 a apărut cu următorul sumar: „Luceafărul“: Lui Ion Creangă. Ion Creangă: Poveste. Ecaterina Pitiș: Cântec (poezie). Em. G.: Manuscrisele lui Ion Creangă. Emilian Drăgan: Colindă (din popor). Em. G.: O piesă de teatru a lui Ion Creangă: „Dragoste chioară și amor ghebos“. Ecaterina Pitiș: Cântec (poezie). Mihail Sadoveanu: O întâmplare. D. Nichifor: Colindă (motiv popular). N. G.: Cronică bucureșteană: Monumentul dela Călugăreni. Poporanismul. — O anchetă literară. — Răspunsurile dlor: Caragiale, C. Dobrogeanu-Gherea, E. Lovinescu și C. Rădulescu-Motru. Pagini străine: Selma Lagerlöf: Noaptea sfântă, trad. de N. D. Ciotori. T. Murășan: Lângă vatră (poezie). Pompiliu Popa: Poezii poporale. G. Bogdan-Duică: Cronica teatrală: „Viforul“, de B. St. Delavrancea. Cronică: Către cetitori. Două acte (adausuri la biografia lui Creangă). Insemnările lui Ion Creangă. Portul național. „Viforul“ lui Delavrancea. Știri. — Poșta Redacției. Bibliografie. Ilustrațiuni: Ion Creangă, ca diacon; Ion Creangă, fotogr. din 1877; Facsimil după o pagină-manuscris a lui Ion Creangă; Monumentul dela Călugăreni de domnii Spaethe și Clavel (primul proiect și proiectul definitiv); Pecetea lui Mihaiu-Viteazul; Studenții români din Beiuș cu Vifleimul. — Atragem atențiunea asupra acestei escelente reviste. Abonamentul: Monarhie Ed. de lux 1 an 20 cor. Ed. de lux 6 luni 10 c. Ed. simplă 1 an. 12 cor. Ed. simplă 6 luni 6 cor. Pentru preoți săraci, învățători și studenți 1 an 8 cor. România și străinătate: Ed. de lux 1 an 25 cor. Ed. de lux 5 luni 18 cor. Ed. simplă 1 an 16 cor. Ed. simplă 6 luni 8 cor. Pentru preoți săraci, învățători și studenți 1 an 8 cor.

*

„Revista politică și literară“ nrul 8 și 9. Apare la Blaj, sub direcția dlui *Aurel Ciato* și cu colaborarea celor mai distinși scriitori români. Sumarul bogat și variat al acestui număr este următorul: Dr. O. Prie: † Augustin Bunea. George Coșbuc: Tâlcuire (poezie). Dr. Cassiu Maniu: Politica civilizătoare. I. U. Soricu: Nu plânge (poezie). I. Agârbiceanu: Magda di Feratti (Nuvelă), I. U. Soricu: Amurg (poezie). Vidu Rusmin: Graiul nostru (poezie). Aurel Ciato: Patriotismul nostru lămurit prin prizma personalității statului. Ioan Adam: Neurastenia (nuvelă). Ioan Gorun: Copist (nuvelă). Ilie Marin: Mustrări de cuget (poezie). Petru Suciu: Câteva pagini din viața bisericească a Românilor înainte de unire. A. Ciato: La moartea părintelui canonic Bunea. Dr. Valer Moldovan: După îngroparea (cugetări). A. Melin: Din vrăjbi (nuvelă). Dr. Stefan Pop: Bibliografia catehismelor vechi românești. Ionel: Scrisoare din Berlin. Leandru: Note de drum (satele rusești) C. Cehan: Spovedanie (nuvelă). Alina: File de carnet. Al. Ciura: Cronica literară (E. Lovinescu). A. C.: Note politice (Impăcare? Partide noi. Procese). ⁂ Informațiuni (Palatul „Tribunei“. Profesorul Nicolae Teclu, Sărbătorirea dlui T. Maiorescu, Noul episcop al Caransebeșului, Delavrancea, Informațiuni locale), Redacțional. Costul abonamentului pentru „Revista politică și literară“ este 12 cor. pe an; pentru învățători, preoți dela sate și studenți numai 8 cor. Se poate procura la administrația revistei, în Blaj—Balázsfalva.

Poșta redacției.

Dlui P. S. în G. Raportul despre care ne scrii nu l-am primit.

Dlui D. Purece preot H. Dacă soția primă a respectivului e și acuma gr.-cat. procesul trebue intentat la forul *ei* bisericesc.

Teatru german.

Mercuri: *Der fidele Bauer*, operetă.
Joi: *Walzertraum*, operetă, în beneficiul tenoristului *Strassberg*.

Cu Emulsiunea lui Scott

se ajunge în orice caz la resultate mai bune, ca cu alte unsori de ficat. Ea e cu mult mai ușor de mistuit și de aceea influințează mai repede și mai sigur.

Are mai departe rezultate bune fiindcă o iau cu plăcere toți, cari unsoarea de ficat obicinuită din cauza gustului grețos o refuză.

Veritabil numai cu această marcă — Pescarul — ca semnul garanției a experiențelor lui SCOTT.

Absolut numai cel mai fin, calitatea primă de unsoare de ficat Lofot (norvegian) care conține cea mai mare putere nutritoare, se folosește la fabricarea

Emulsiunea lui Scott

și acestea sunt cauzele pentru cari *Emulsiunea lui Scott* e în general recunoscută ca Emulsiune model neîntrecută.

10 (330) 3—4

Prețul unei sticle originale c. 2·50.

Se găsește în toate farmaciile.

An nou fericit

doreşte tuturor cunoscuţilor cei valoroşi

Carol Halmen

inspectorul băncii generale de asigurare mutuală Transilvanía în Sibiiu.

Strada Reissenfels Nr. 11.

(467) 1—1

Nr. 726. [464] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei a II-a de clasa primă din **Sebeş**, să publică concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt celea fasionate în tabela B. pentru întregirea dela stat.

Concurenţii au să-şi aştearnă cererile instruite conform normelor din vigoare în terminul deschis, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se prezenta în sensul § ului 20 din Regulamentul pentru parohii, poporului pentru a cânta, respective a oficia şi cuvânta.

Sebeş, 21 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parohial.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 652/1909. [465] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de clasa II-a **Lătureni**, în protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în coala B. pentru întregirea venitelor preoţeşti dela stat.

Concursele, înzestrate cu documentele cerute de §. 17 a regulamentului pentru parohii şi eventual şi cu alte documente recomandatoare, sunt a se înainta subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, iar concurenţii — cu prealabila încunoştiinţare la acest oficiu — se pot înfăţişa, până 8 zile înainte de alegere, înaintea alegătorilor spre a cânta, resp. a celebra şi cuvânta şi a face cunoştinţă şi cu poporul.

Ofenbaia, 21 Decemvrie 1909.

Oficiul protopresbiteral al Lupşei, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Gan
protopop.

Ad. Nr. 244/1909. [461] 2—3

Anunţ.

In conformitate cu adresa Venerabilului Consistor arhidiecezan Nr. 5491 Bis. din 7 Iulie 1909 şi în urma înţelegerii ce am avut cu P. O. D. protopresbiter al Braşovului Vasile Voina, Comitetul parohial dela Biserica Sf. Nicolae a hotărât, să înfiinţeze **o şcoală sistematică** pentru aceia, cari voesc să înveţe **cântările originale bisericeşti cu toată frumseţea şi podoaba lor,** sub conducerea cunoscutului cântăreţ **Toma Brenci.**

Doritorii să se anunţe la prezidentul acestui Comitet **până la 1 Faur v. 1910.**

Braşov, în 18 Dec. 1909.

Comitetul parohial al Bisericei române ort. res. dela sf. Nicolae în Brassó (Braşov).

Dr. V. Saftu, prezident. **I. Prişcu,** secretar.

De arendat dela 1 Ianuarie 1911

Moşia Alţina

în comitatul Sibiiu, 700 jug. catastr. 400 arabil, 150 fânaţ, restul păşiuni, curţi. grădini. Pe Moşie drumul Sibiiu — Nocrich — Agnita, apă curgătoare, case, grajduri etc. Gară la 3 klm. Agnita şi Nochrich la 7 klm. Sibiiul la 38 klm.

A se adresa Dlui

[162] 2–6 **Victor Roman,**
Bucureşti, Str. Română Nr. 187.

Epilepsie.

Cine sufere de epilepsie, sgârciuri şi alte boale de nervi, să ceară broşura despre aceasta. Se capătă gratuit şi franco prin (231) 26—52

priv. Farmacia la Lebedă
Frankfurt a/M.

O vai!

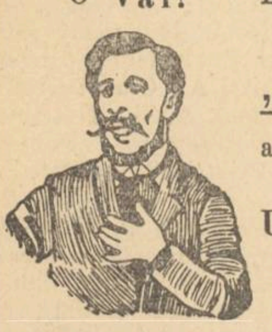

O să mă înnec de această tusă rea!

La tusă, răguşală şi mucărie ajută repede şi sigur

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, şi nu influinţează asupra apetitului.

Un carton 1 coroană şi 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general şi de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váczi-körut 17.

Trăiască!

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

Se găseşte în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, August Teutsch; în Sebeş la: Vilhelm Lederhilger, Ludwig Binder, farmacii.
(345) 17—26

Premiat cu medalia cea mare la expoziţia milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoria de clopote şi fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

în Timişoara-Fabric

se recomândă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanţă de mai mulţi ani, provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu uşurinţă în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lature, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate (302) 20–52

Clopotele găurite

o invenţiune proprie şi premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura *S*, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrare mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel **că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg** turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomândă pentru facerea de **scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut, ca şi spre turnarea de toace de metal.**

Preţcuranturi ilustrate gratis.

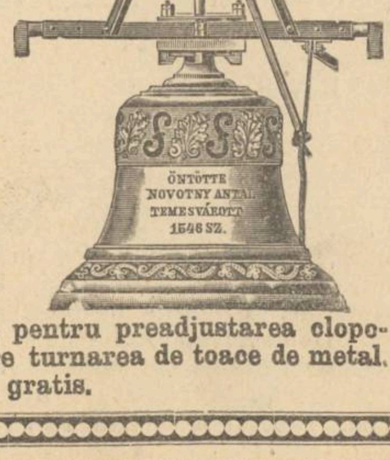

1860
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ

Veritabil numai provăzut pe talpă cu anul fondării 1860.

Şoşoni şi ghete de zăpadă

Galoşi

de St. Petersburg.

Se fabrică zilnic 60,000 păr.

Singurii contrahenţi:

Messtorff Behn & Co.
Viena I.

Vânzare în detail în toate prăvăliile mai bune de încălţăminte, mode şi articole de cauciuc.

(413) 8—10

„VOILEANA“, cassă de economii, societate pe acţiuni, în Voila.

Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana“, societate pe acţiuni în Voila, să invită la a

VI-a adunare generală ordinară,

care se va ţinea în Voila la **3 Februarie stilul nou 1910,** la 3 oare p. m. în localul institutului.

Obiecte la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare despre gestiunea societăţii pe anul 1909.
2. Presentarea bilanţului încheiat cu 31 Decemvrie 1909.
3. Impărţirea profitului curat.
4. Presentarea statutelor fondului de pensiune pentru funcţionari.
5. Alegerea direcţiunii pe un nou period de 3 ani.

NB. Domnii acţionari ai cassei de economii „Voileana“, societate pe acţii, cari în sensul § lui 17 din statutele societăţii, voesc a lua parte la adunarea generală ordinară în persoană, sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune acţiile şi eventual dovezile de plenipotenţă, cel mult până în 2 Februarie st. n. 1910 la 12 ore a. m. la cassa societăţii.

Voila, în 6 Ianuarie 1910.

[466] 1—1 **Direcţiunea.**

Contul Bilanţ cu 31 Decemvrie 1909.

Mérleg számla 1909 deczember hó 31 ével.

Activa—Vagyon.	K f	Pasiva—Teher.	K f
Cassa în num. — Pénztár készlet	5,986·22	Capital — Alaptőke	120.000·—
Cambii escont. — Leszámitolt váltók . . 674,164·16		Fond de rezervă — Tartalék alap	47,618·18
Credite camb. hip. — Jelzálogos kölcsönők 100 603·—	774,767·16	Depuneri — Betétek	367,676·54
Diversi debitori — Különféle adosok	4,693·60	Gambii reescontate — Visszleszámitoltt váltók	207,091·—
Acţii — Részvények	1.210·—	Dividende neridicate — Fel nem vett osztalékok	224·47
Mobiliar — Felszerelés	731 87	Interese transitori — Atmeneti kamatok	22.055·77
		Profit curat — Tiszta nyereség .	22.722·89
	787,388 85		787,388·85

Contul Perdere şi Profit.

Veszteség és nyereség számla.

Spese—Kiadás.	K f	Venite—Bevétel.	K f
Interese la dep. — Betéti kamatok	18,903·16	Tacse de transcrieri — Átirási díjak	232 —
Interese de reescompt — Visszleszámitolási kamatok	12,079·40	Interese de escont şi proviziuni — Kamatok és jutalékok	44,846·46
Salare — Fizetések	3,600·—	Interese hipotecare — Jelzálogos kamatok	6,605·24
Dare directă şi arunc — Egyenes és pótadó	2.269·02	Interese restante — Késedelmi kamatok	12 662·20
Spese — Költsegek	1,980·02		
10% dare după int. dep. — 10% betéti kamat után	1,890·32		
Marce de presenţă — Jelenléti dijak	510 —		
Chirie — Házbér	200·—		
10% amortizare din mobiliar — Törlesztésifelszerelésből	81·31		
Competinţe de timbru — Bélyeg illeték	109·78		
Profit curat — Tiszta nyereség	22,722·89		
	64,345·90		64,345·90

Voila, 31 Decemvrie 1909.

George Vasu m. p. preşedinte. **Leonte Solomon** m. p. vice-preşedinte. **Dr. Octav. Vasu** m. p. **G. Vasu** m. p. contabil.

Vasilie V. Muşati m. p. **George Dobrin** m. p. **Ioan Dobrin** m. p.

Subsemnatul comitet supraveghetor, revidând contul present, l'am aflat în deplină ordine.

Solomon Făgărăşan m. p.
preşedinte.

I Prescurea m. p. **I. Dejenariu** m. p. **D. Bărbat** m. p. **P. Benţia** m. p.

Ioan Vătăşan m. p.
revizor expert.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul tipografiei arhidiecesane

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU